Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ
ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ.

FLAVII JOSEPHI
HIEROSOLYMITANI
SACERDOTIS
Opera qvæ extant omnia,

Nempe

ANTIQVITATUM JUDAICARUM LIBRI XX. Sigismundo Gelenio interprete.

DE BELLO JUDAICO LIBRI VII. interprete, Rufino Aqvilejensi.

LIBER DE VITA SUA cum interpretatione Gelenii.

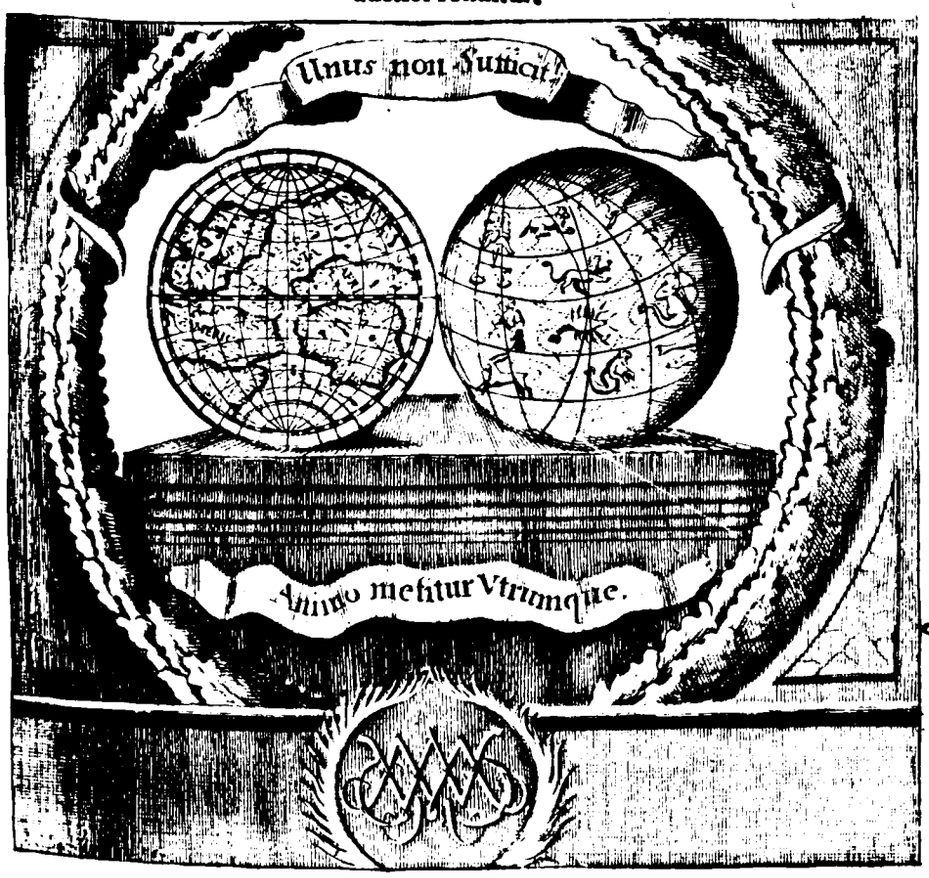
ADVERSUS APIONEM LIBRI II. cum versione antiqva à Gelenio emendata, &

DE MACCABÆIS, seu de Imperio rationis LIBER cum paraphrasi Erasmi Roterodami.

ACCEDIT INDEX LOCUPLETISSIMUS.

Juxta editionem Græco-Latinam Genevensem ad manuscriptos Palatinæ bibliothecæ Codices castigatam, qvæ nunc à pluribus mendis expurgata, & præterea

PROLEGOMENIS
&
APPENDICE
auctior redditur.



David. Konius
Nunc Westph
ΛΠΕ
ex aucl: Kloth
Witius.

COLONIÆ,
Sumptibus MAURITII GEORGII WEIDMANNI.
ANNO M DC XCI.

PA

PUB

ancis,

Confa

PATR

PRINCETON UNIVERSITY LIBRARY
32101 013246341

PATRIBUS REIPUBLICÆ LIPSIENSIS VIRIS

Magnificis, Nobilisſimis, Amplisſimis,
Conſultiſſimis, Prudentiſſimis,

PATRONIS SUMMIS.



EX qvo jure civitatis Veſtræ gaudeo, qvo me octo ab hinc annis donatum memini, poſt Dei cultum nil magis curæ mihi cordiqve fuit VIRI MAGNIFICI ATQVE NOBILISSIMI, PATRONI MAXIMI, qvam

1831

qvam ut libraria mea officina bono publico prodeſſem. Qva in re neqve gravibus impenſis unqvam, neqve indefeſſis laboribus peperci. Teſtari id poterunt Euſebii Cæſarienſis volumina de præparatione & demonſtratione evangelica, Sancti Athanaſii Epiſcopi Alexandrini, Gregorii Nazianzeni, & Dionyſii Halicarnaſſenſis opera, Abarbanelis Judæi in Prophetas majores commentarius, aliiqve Scriptores, qvos cum raritate ſua ſe commendare, & ab eruditis deſiderari intelligerem, ut novis typis impreſſi publicam lucem denuo adſpicerent, curavi, qvamvis ob triſtiſſima belli tempora, & commerciorum qvæ indies in pejus ruunt decrementum inter tot miſerabiles regionum & urbium ruinas, qvibus & dulciſſimam patriam meam antiqvam Nemetum urbem Spiram oppreſſam & pœne ſepultam expertus ſum, tantorum ſumtuum periculum facere minus oportunum videretur. Nunc in eo ſum, ut Imperatoris Juliani opera a doctiſſimo Jeſuita Dionyſio Petavio qvondam Græce & Latine edita cum novis obſervationibus Viri celeberrimi Ezechielis Spanhemii, qvas Literato Orbi gratiſſimas futuras haud temere confido, e bibliopolio meo propediem emittam. Et impoſterum qvoqve, ſi Divina Gratia permittat, optimis qvibusqve libris evulgandis curas meas & facultates impen-

impendere non desistam, certa spe animatus, fore, ut Vos PATRES REIPUBLICÆ OPTIMI, PATRONI MAXIMI, qvod hactenus feciſtis, hos Civis Vestri conatus, & bonas literas juvandi ſtudium ſumma Vestra benevolentia fovere non ceſſetis. Hanc fiduciam in me excitarunt magna illa, qvæ in me ab eo tempore, qvo domicilium in Urbe Vestra fixi, contuliſtis beneficia, & ſingularis affectus, qvo Magnifici Conſules WAGNERUS, BORNIUS, STEGERUS, Nobiliſſimi Proconſules, alter BORNIUS & FALCKNERUS, Conſultiſſimus Prætor PLAZIUS, nec non CARPZOVIUS, GRÆVIUS, PINCKERUS, BAUDISIUS aliiqve Senatorii Vestri Ordinis Proceres, omnes doctrina & meritis incomparabiles & qvovis elogio majores, tenuitatem meam proſecuti ſunt. Vos, Venerandi Juſtitiæ Sacerdotes, præſidio & patrocinio Vestro rebus meis & fortunis nunqvam defuiſtis, Vos celeberrimi literarum, qvibus ad miraculum excellitis, Fautores officinam meam qvalemcunqve haud raro præſentia Vestra illuſtrem reddere, & libraria mea ſupellectile cum privatas Vestras bibliothecas, tum publicam illam locupletare dignati eſtis, qvæ paucis ab hinc annis a Vobis inſtituta, & inæſtimabili rariſſimorum librorum aliorumqve cimeliorum apparatu ſubinde aucta inter ſplendidiſſima

didisſima Urbis hujus ornamenta jure ſuo numeratur. Et hanc ipſam bibliothecam Veſtram impræſentiarum Joſephus meus ambit, qvem, ut qvalecunq; gratæmentis monumentum exiſtat, Magnificis Veſtris & Nobiliſſimis Dignitatibus humillime offerre audeo. Vix ediderat ſcripta ſua Flavius Joſephus, cum ea Romani publicæ bibliothecæ honore dignati ſunt. Concedite qvæſo Patroni Summi & novæ huic Joſephi editioni hunc honorem, ut in publica Veſtra Bibliotheca reponatur. Non timebit Joſephus armamentarium, cui Bibliotheca Veſtra incumbit, cum armis non minus qvam literis ſtrenuus fuerit. Deus autem Inclytum Veſtrum Collegium, cum ſplendidiſſimis Familiis & tota Republica ſub Umbra SERENISSIMI AC POTENTISSIMI ELECTORIS noſtri omnibus bonorum incrementis in pace florere jubeat.

Magnificarum, Nobiliſſimarum Ampliſſimarumqve Dignitatum Veſtrarum

Cultor devotiſſimus

MAURITIUS GEORGIUS WEIDMANNUS.

THOMÆ ITTIGII
S. T. L.
ad novam hanc Josephi editionem
PROLEGOMENA.

CUm a pluribus annis multa excellentia ingenia novam Operum Flavii Josephi editionem parturiverint, nescio qvo fato factum sit, ut fœtum animo conceptum & sæpe jam partui maturum eniti non potuerint. Omnibus enim, qvi utilissimo huic labori manum admoverunt, vel morte, anteqvam absolverent, præventis, vel ob alias causas a cœpto revocatis, literatus orbis diuturna exspectatione suspensus, & novi Josephi desiderio pæne contabescens spes tandem suas & vota per integrum seculum delusa sensit. Annus agebatur superioris seculi octavus & octogesimus, cum BONAVENTURA CORNELIUS BERTRAMUS lucubrationes suas Franckthalenses a loco, ubi Geneva relicta tum agebat, sic appellatas ederet, in qvibus profitebatur, (1.) se jam pridem in omnes Josephi libros notas meditatum, & aliqvando, si Deus permitteret, editurum esse. Verum doctissimo hoc Viro post Sexennium Lausani, qvo a Bernatum republica evocatus fuerat, mortuo, simul etiam promissæ in Josephum notæ expirarunt. Hanc jacturam JOSEPHUS JUSTUS SCALIGER abunde resarturus videbatur. Vix enim admirandum illud opus, qvod thesaurum temporum inscripsit, in lucem publicam emiserat,

Multorum curæ in Josephū frustra hactenus promissæ & expectatæ.

Bertrami.

Scaligeri.

(1.) Cap. 3. p. 59.

cum pleriqve eruditorum, Casaubono teste, (2.) non dubitarent, qvin Scriptorem sibi cognominem, a pluribus, qvibus hactenus obscuratus fuerat, mendis expurgaturus, doctisqve suis animadversionibus illustraturus esset. Qvos opinio sua minime fefellit, siqvidem Phœnix ille Criticorum, cum jampridem infinita, qvæ a nemine intelligi possent, loca in vulgata Josephi editione animadvertisset, & subinde nonnullis eruendis & restituendis ingenii sui vires impendisset, de hoc etiam nobilissimo Scriptore, Josepho inqvam, dummodo Amicorum ope varias manuscriptorum Codicum Lectiones nanciscipossetse bene meriturum Carolo Labbeo per literas Nonis Februarii A. C. cIↃ IↃC VII. (3.) scriptas indicabat, & morti jam vicinus (4.) ad exeqvendum hoc propositum ætati suæ triennii spatium a supremo rerum humanarum Arbitro superaddi exoptabat. Et profecto non parum lucis & ornamenti Josephi scriptis conciliari potuisset, si illustri Scaligero, qvod animo gestiebat, perficere licuisset. Qvod obscurum nemini esse potest, qvi ejus notas ad fragmenta selecta veterum Græcorum apud Josephum & Eusebium servata, & ejusdem animadversiones ad Eusebii Chronicon legerit. Verum istam Josephi editionem immatura Viri Divini mors rei literariæ invidit, ut Casaubonus alicubi (5.) qveritur, qvem una cum Carolo Labbeo vetustissima Regiæ, qvæ Parisiis est, Bibliothecæ exemplaria ad vulgatam Josephi editionem conferre non piguerat, ut, qvi Scaligero Josephi a librariorum corruptelis vindicandi consilium dederat, pulcherrimos illos conatus etiam qvalicunqve auxilio juvaret. Post Scaligeri mortem parum aberat, qvin ISAACUS CASAUBONUS modo nominatus & nunqvam sine veneratione nominandus palmam in medio relictam occuparet, a qvo sane non pœnitendam Josephi editionem sperare poterant Musarum sacris operantes, cum incomparabilem ejus doctrinam jamdudum in plurimis aliis, qvos ediderat, Scriptoribus Græcis pariter & Latinis ad miraculum usqve probatam

Casauboni.

(2.) Epistol. 496. edit. Græv. (3.) libr. 4. ep. 353. (4.) Conf. Patin. epist. 67. p. 186. edit. Paris.
(5.) Exercit. I. ad Baron. c. 34. n. 99.

tam cognoviſſent. Verum cum neqve ætas, qvæ jam provectior erat, tantæ molis oneri ferendo ſatis valida, neqve loci, ubi extrema vitæ tempora ducebat, conditio peragendo huic negotio ſatis commoda videretur, ut ipſe (6.) in epiſtola proximo ante mortem ſuam anno Londini ſcripta judicavit, nihil de Joſepho certa fide promittere auſus eſt. Neqve tamen defuerunt alii, qvi Joſephum edendum & illuſtrandum in ſe ſuſciperent. PETRUS enim CUNÆUS in literis ad Franconem Duyckium, ſeu præfatione libri 3. de Republica Hebræorum commentarios in univerſa Flavii Joſephi Opera polliceri minime dubitavit. Qvem cunctantem & moras excuſantem eloqventiſſimus Buchnerus [7.] & alii Familiares ſerio urgebant, ut ſpem de Joſepho factam qvamprimum expleret, morasqve omnes rumperet, & qvicqvid vinculorum pulcherrimis iſtis commentationibus necteretur, prorſus abſcinderet, ne dilata abſolutiſſimi illius operis editione docti multas magnasqve res diutius ignorare cogerentur. Verum ante vivis exceſſit Cunæus, qvam fidem liberaret. Idem SAMUELI PETITO accidit Nemauſenſis eccleſiæ Miniſtro & Theologiæ Profeſſori, Viro neqvaqvam Exiguo, ſed, ut Reineſii judicium noſtrum faciamus, inter Gallorum literatorum maximos numerando, [8.] qvem in nova Joſephi interpretatione, notisqve ad eundem Scriptorem edendis occupatum cum fama paſſim ſpargeret, non mediocriter eo nomine gaudebant, qvotqvot Joſephi ſcriptis bene cupiebant. Nec deerant, qvi laudabile hoc inſtitutum collatis ſuis operis egregie juvarent, in qvorum numero Nicolaus Fabricius Peireſcius, qvi per Lucam Holſtenium variorum locorum collationem cum tribus Codicibus Vaticanis manuſcriptis Petito impetravit [9.] Hugo autem Grotius, qvi hactenus de ea Joſephi parte, qvæ legis præcepta continet, & interpretanda & notis ſuis illuſtranda cogitaverat, cum totius Joſephi editionem a Petito parari intelligeret, ſe qvicqvid poſſet ad eam prompte

Cunæi. Petiti.

(6.) Epiſt. 717. (7.) Part. 1. epiſtol. 176. (8.) Libr. 1. Var. Lect. c. 25. (9.) Conf. Gaſſend. in vit. Peireſc. p. 195.

collaturum datis ad Peireſcium literis ſpopondit. [10.] Qvibus promiſſis an Grotius ſteterit, ignoro. Id tantum ſcio, qvod dum Petiti in Joſephum lucubrationes, qvæ, ut ex Riveti ad Voſſium epiſtola [11.] liqvet, maximo cum ſumtu & labore collectæ ferebantur, multi hiarent, imperfectas nec ad umbilicum perductas moriens reliqverit, & neqve Samuel Sorberius, ad qvem cognationis jure id negotii ſpectare videbatur (erat enim Petiti e ſorore nepos) neqve alius qvisqvam poſthumum illum Petiti fœtum in lucem hactenus produxerit, & omnis de Petiti Joſepho ſpes decollaverit. Poſt Petitum in Joſepho occupatus fuit EMERICUS BIGOTIUS, cui ne idem eveniret, qvod Petito acciderat, Patinus exoptabat. [12.] Nec dubito qvin etiam apud alios & egregia de Bigotio exiſtimatio, & amor boni publici ejusmodi vota expreſſerit. Verum Bigotius telam, quam exorſus fuerat, aliis pertexendam poſtea relinqvere maluit. Dicendum hic etiam foret de JOHANNE HENRICO BOECLERO, inſigni qvondam Argentoratenſis Academiæ ornamento, & Præceptore meo æternum venerando, ſi Godofredi, Spanhemii, Forſtneri, aliorumqve amicorum monitis, qvibus ad Joſephum Autorem ſibi perqvam familiarem illuſtrandum ſolicitabatur, locum aliqvem concedere voluiſſet [13.] ſed multis aliis negotiis diſtractus de toto Joſepho edendo deſperavit, & tantum priora ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας capita peculiari diſſertatione illuſtravit. Progredior ergo ad CHRISTIANUM NOLDIUM, qvi in præfatione hiſtoriæ ſuæ Idumææ non ſolum aliorum, qvi de Joſepho emendando cogitarunt, & in his GERHARDI JOHANNIS VOSSII qvoqve meminit, & præterea poſt Scaligeri, Voſſii & Petiti mortem JOHANNEM COCCEJUM & CHRISTIANUM SCHOTANUM in hunc laborem ſucceſſuros ſperare jubet, ſed ſibimet etiam ipſi ad arduum hoc opus aggrediendum animos non deeſſe ſignificat. At Noldium & ſpes de Coccejo & Schotano fefellit, niſi Schotani bibliothecam hiſtoriæ ſacræ Veteris Teſtamenti ob nonnul-

Bigotii.
Boecleri.
Noldii.
Voſſii.
Cocceji.
Schotani.

la

(10.) Epiſtol. 1564. (11.) Epiſtol. 362. (12.) Epiſt. 67. (13.) Conf. Wagenſeil. epiſtol. ad Arnold.

la Josephi loca illustrata referre huc velimus, & ipse qvoq; orbi Literato ereptus est, anteqvam, quod pridem animo molitus fuerat, effectum dare posset. Omnes autem, quorum insigne de Josepho bene merendi studium hactenus laudavimus, apparatus copia superavit JOHANNES ANDREAS BOSIUS Lipsiensis, Historices in inclyta Jenensi Academia Professor celeberrimus, cui tam felici esse licuit, ut Augustissimo Imperatore Leopoldo clementissime indulgente ex bibliotheca Vindobonensi insignes qvosdam Josephi codices MSS. emendandis Josephi operibus haud parum profuturos impetraret. Qua de re peculiaris Petri Lambecii ad Serenissimum Augustum, Brunsvicensium & Luneburgensium Principem, qvi publici boni causa apud Imperatorem pro Bosio interceserat, epistola Vindobonæ A.C. cIↃ IↃC LXVI. excusa legitur, in qva Codices illi manuscripti ad Principem Augustum indeqve ad Bosium transmissi breviter delineantur. Erant autem codices illi numero septem, & in his qvatuor Græci, tres reliqui Latini. Primus, ut a Græcis ordiamur, continebat Judaicarum antiquitatum libros 20. abbreviatos & passim interpolatos, & a principio mutilos, qvem codicem Augerius Busbeckius Ferdinandi I. ad Solimanum Turcarum Tyrannum Legatus Constantinopoli sibi comparaverat. Secundus qvem itidem Busbeckius Constantinopoli nactus fuerat, exhibebat historiam belli Judaici a verbis: τρεπόμενοι δ' ἅπαντας διώκει, quæ libro 1. cap. 13. leguntur usq; ad verba: τῷ Καίσαρι θαυμασιώτερον ὅτε τοῖς quæ libri 7. cap. 7. extant. Tertius codex complectebatur antiqvitatum Judaicarum libros 10. priores, & præmissos singulis libris capitum indices, etsi in ipso contextu nullum divisionis librorum in capita indicium compareret, ex qvo divisionis hujus in capita autorem non esse Flavium Josephum, sed singulos libros continenti scriptura primum cohæsisse Lambecius colligebat, qvi primi libri indicem ab his verbis incipere docet: Bosii.

Τάδε ἔνεστιν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν Ἰωσήπου ἱστοριῶν, τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Προοίμιον περὶ τῆς ὅλης πραγματείας.
α' ἡ περὶ κόσμου σύστασις, καὶ ἡ διάταξις τῶν στοιχείων.
β' περὶ γενῶν Ἀδάμ &c.

Pertinuit olim hic codex ad monasterium qvoddam urbis Constantinopolitanæ, qvod dicitur S. Georgii in Manganis, seu loco, ubi μάγγανα h.e. machinæ bellicæ cum materiis mechanicis variisqve instrumentis ad urbium oppugnationes idoneis asservari solebant [14.] Deinde venit in manus Dionysii cujusdam Zazynthii, cujus Pater eum Constantinopoli sibi acqvisiverat. Postea eum emtionis jure sibi vendiçavit Johannes Sambucus Maximiliani II. & Rudolphi II. Consiliarius, a qvo ad Sebastianum Tencknagelium augustissimæ bibliothecæ qvondam Præfectum transiit, post cujus obitum tandem in Cæsaream bibliothecam translatus fuit. Qvartus Codex comprehendebat Josephi de Maccabæis librum sub hoc titulo: Μαρτύριον τῶν ἁγίων μακκαβαίων ἐκ τῆς ἰωσήπου ἱστορίας. Eadem de Græcis istis Josephi Codicibus Lambecius (15.) in suis de bibliotheca Vindobonensi commentariis iteravit. Qvintus Codex, ut ad Latinos progrediamur, continebat Antiqvitatum Judaicarum libros 20. & libros 7. de Bello Judaico ex versione antiqva, qvæ Rufino Aqvilejensis ecclesiæ Presbytero vulgo tribuitur. Sextus exhibebat librum de Maccabæis ex versione antiqva hominis cujusdam Christiani, qvi eam passim interpolavit. Titulus est hujusmodi: Passio S. Machabæorum secundum Flavium Josephum. Ipse autem tractatus sic incipit: Principium meum Philosophico qvidem Sermone, sed Christiano explicabitur sensu. Necesse est enim &c. De Autore versionis nondum sibi liqvere ait Lambecius, etsi certo constet, qvod perantiqva sit, & ad indagandam Græci textus sinceritatem plurimum juvare possit. Septimus deniqve Codex epitomen antiqvitatum Judaicarum Flavii Josephi com-

(14.) Conf. Cang. Constantinop. Christ. libr. 2. p. 155. & libr. 4. p. 124.
(15.) Tom. VIII. p. 2. 4. 43. & 101.

complectebatur ſub hoc titulo: Incipit liber antiqvitatis Flavii Joſephi Hiſtoriographi. Ipſa epitome hujusmodi habet initium: In principio creavit Deus cœlum & terram, ſed dum terra in adſpectum non veniret, & profunditate tenebrarum celaretur, & ſpiritus Dei deſuper ferebatur, Deus fieri lumen juſſit, qvo facto &c. Uſus vero præterea eſt Boſius duobus Codicibus manuſcriptis bibliothecæ noſtræ Academicæ Paulinæ uno Græco & altero Latino, nec non membranis perantiqvis & emendatiſſimis Gymnaſii Portenſis, & manuſcripto Schleuſingenſi, cujus uſum illuſtri Seckendorffio Heroi de re literaria plurimisqve literatis immortaliter merito acceptum retulit. Acceſſerunt Variæ Lectiones ab Emerico Bigotio ex Regio Pariſienſi Codice & duobus Florentinis excerptæ, qvas Voſſii, Heinſii, Gronovii & Grævii maximorum Belgii Luminum ope feliciter impetravit, item variæ Lectiones ex duobus manuſcriptis bibliothecæ Noribergenſis, qvas Vir venerandæ memoriæ Chriſtophorus Arnoldus ipſi procuravit. Qvid igitur de Joſepho ſperari non poterat, cum ad hæc aliaqve ſubſidia ingenium ſuum & immenſam eruditionem & indefeſſas vigilias afferret clariſſimus ille Polyhiſtor? Verum vitæ ſumma brevis ſpes, qvas inchoaverat, longas intervertit, & Joſepho ad vitam revocando dum incubuit Vir doctiſſimus, vitam ipſe perdidit. Qvo mortuo STEPHANUS LE MOYNE ſeu MONACHIUS ſupererat, leMoyne qvi edendi Joſephi curam in ſe ſuſciperet. Pridem id Vir clariſſimus jam animo ſuo agitaverat, Boſioqve per literas ſignificaverat (16.) Incitabant etſi currentem Samuel Bochartus & alii, optimeqve de eventu paſſim ominabantur eruditi. Audiamus nobiliſſimum Wagenſeilium, qvi in præfatione ad ignea Satanæ tela (17.) cum in cauſam inqviſiviſſet, cur Joſephus eximius & utiliſſimus ſcriptor tam-

(16.) Conf. Boſ. in exercit. ad perioch. Joſeph. c. 2. theſ. 10. (17.) p. 69.

tamdiu desertus jacuerit, nec commentatorem invenerit, etsi publica vota id sæpe flagitarent, & interim alii minoris momenti libri annotationibus, observationibus, castigationibus & commentariis onerarentur, ejus rei hanc causam esse dicit, qvod qvi in Josepho exponendo periculum fecerunt, ad ejus scripta explicanda animum Græcorum Latinorumqve Scriptorum lectione subactum non sufficere, sed alia insuper præsidia & imprimis non mediocrem Talmudicarum Pandectarum cognitionem afferri oportere deprehenderint, qvalia præsidia cum Petito non defuerint, ejus in Josephum commentarios, si extarent, se in precio habiturum asserit, & tandem ista subjicit: Nunc spes & exspectationes nostræ in Stephanum le Moyne conversæ sunt, qvem nihil doctrinæ profundioris latet, qviqve iis adminiculis, qvibus ad Josephum emaculandum, illustrandumqve opus est, abundat, proindeqve huic operi pridem feliciter manum admovit. Qvanta autem fuerit in Monachio Josephi edendi cupiditas, ipse in Prolegomenis suis ad varia sacra satis indicat, ubi refert, qvod, cum ex Rotomagensi ecclesia ad Lugdunensem Academiam vocatus fuisset, plenus Josepho in Belgium venerit, & successus non pœnitendos speraverit, nec infaustis ominibus operis ab aliis toties frustra tentati deterritus fuerit, Meliora ipsi augurabantur explorati lacerti, & humeri pondus ferre non recusantes, & codicum Florentinorum, Parisiensium, Londinensium, Oxoniensium & virorum doctorum variis lectionibus & emendationibus munitæ instructæqve vires onerigravissimo non impares videbantur. Recurrebat, ut ipse loqvitur, singulis diebus Josephi memoria, magna semper oculis obversabatur imago, vota, consilia, promissa identidem officium repræsentabant, animus impatiens labo-

res

res peroptabat, & ad carceres ſtans illosqve mordens mapparium ac mappam anhelabat, & admitti, pergere, ſtadium licet longum & difficile decurrere & ſuperare geſtiebat. Verum, dum ſic totus in Ioſephum intentus eſſet, rumor de Ioſepho in Anglia edendo aures ejus perculit, qvem etſi ut falſum contemneret, cum paulo ante in Anglia verſatus nihil plane de Ioſepho typis imprimendo inaudiviſſet, poſtea tamen & freqventibus amicorum literis, & ipſo ſpecimine Anglicanæ editionis oculis oblato certior ea de re factus, amores ſuos, qvos tanto ardore deperibat, e medio ſinu raptos, ut ingenue fatetur, haud levius doluit, qvam ſi coſtam a latere avulſam ſentiret. Qvid faceret? Non invidendum videbatur Ioſepho, qvod e theatro Scheldoniano cum magno ſplendoris augmento emittendus eſſet. Animum igitur ad alia abduxit, Joſepho tantiſper ſepoſito, donec poſt Anglicanam editionem, ſi non uberrimæ meſſi, ſaltem non ignobili ſpicilegio locus relinqveretur. Qvod ſi Monachio adhuc vita ſupereſſet, non dubium eſt, qvin ad priſtina de Joſepho edendo conſilia rediturus eſſet, ſiqvidem Anglicanæ editionis fama, qva perturbatus Joſephi curam abjecit, in nihilum abiit. Nondum mihi prima illius Anglicanæ editionis a Viro celeberrimi nominis EDUARDO BERNARDO procuratæ folia videre contigit. Qvantum vero ex Amicis cognoſcere licuit, id imprimis ejus inſtitutum fuit, ut ex multis manuſcriptis codicibus varias lectiones textus Græci, & antiqvæ verſionis colligeret, & nonnunqvam animadverſiones ſatis prolixas adderet, in qvibus ex manuſcriptis Arabicis non pauca expoſuit. Verum, uti jam dictum, hanc etiam Ioſephi editionem neſcio qvæ impedimenta remorantur, & Anglorum literæ de ea plane deſperare jubent, qvamvis & Petiti manu exarata ad Joſephum commentaria, & qvæ Boſius ad Joſephum collegerat, aliaqve qvæ ad exornandam hanc Bernardi.

editionem facere poſſent, magno pretio undiqve conqviſita & redemta fuerint.

Joſephi τὰ σωζόμενα.

Optandum utiqve, ut ex tot Eruditi Orbis Atlantibus vel uni Joſephum emendatiorem, qvam hactenus prodiit, & illuſtriorem edere licuiſſet. Neqve tamen diutius ferendum, ut Bibliopolarum officinæ Joſephi ſcriptis plane careant, ne ſingulare Divinæ Providentiæ beneficium negligere videamur, qvæ Joſephi opera ad noſtram usqve ætatem ſervari voluit, abs qvibus multa cognitu haud indigna ſcientiam noſtram fugerent, & imprimis res proximis ante Chriſti adventum annis in eccleſia geſtæ denſiſſimis ignorantiæ tenebris ſepultæ jacerent. Sunt autem iſta Joſephi ſcripta, qvæ in eruditorum manibus verſantur, libri 7. de Bello Judaico, Antiqvitatum Judaicarum libri 20. cum appendice de vita ſua, libri duo contra Apionem, & Panegyricus in Maccabæos. Et hiſtoriam qvidem Belli Judaici, qvod & ipſe miſerabile vidit, & cujus pars magna fuit, Hebraice primum ſcripſit, qvæ editio temporum injuria intercidit. Poſtea eandem Græco ſermone complexus eſt. Tanta autem operis hujus fiducia ipſi fuit, ut illud Imperatoribus Veſpaſiano & Tito, qvorum auſpiciis bellum illud conſummatum fuit, offerre non dubitaverit. Nec ingratum Imperatoribus munus illud fuit. Certè Titus Imperator, ut ipſe Joſephus (18.) teſtatur, ὅπως ἐκ μόνων αὐτῶν ἐβουλήθη τὴν γνῶσιν τοῖς ἀνθρώποις παραδοῦναι τῶν πραγμάτων, ὥστε χαράξας τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ τὰ βιβλία δημοσιεῦσαι προσέταξεν, qvæ verba Nicephorus in hiſtoria ſua eccleſiaſtica [19.] ita reddit, ut Titum libros iſtos de bello Judaico ſua ipſius manu deſcripſiſſe dicat, idqve Johanni Lango (20.) non improbabile videtur, cum Titus, Svetonio teſte (21.) ſcribendi velocitate vel amanuenſes ſuos ſuperaverit, etſi alias Rufinus in verſione Euſebii hunc Joſephi locum allegantis, & alii verba illa ſic interpretati fuerint, qvaſi Imperator libros illos tantum ſubſcriptione ſua dignatus fuerit, qvam ſententiam Henricus Valeſius [22] in

Hiſtoria Belli Judaici.

(18.) de vita ſua p. 1026. (19.) libr. 2. c. 18. & libr. 3. c. 11. (20.) in not. ad Nicephor. Tom. I. edit. Græco-Lat. p. 247. (21.) in Tito c. 3. (22.) ad Euſeb. libr. 3. hiſt. eccleſ. c. 10.

in ſuis ad Euſebium notis priori poſtponendam cenſet. Utramvis eligamus, æſtimare licet, qvanti illam Joſephi lucubrationem Titus habuerit, qvam propria manu vel deſcriptam vel ſubſcriptam δημοσιεύεσθαι h.e. ut Rufinus in Euſebio ſuo interpretatur, publice legi voluit. Accedit honorificum Regis Agrippæ teſtimonium, qvi datis ad Joſephum literis eum πολὺ φιλοτιμότερον τῶν τοῦτα συγγραψάντων ἡγεῖσθαι judicavit (23.) Qvin etiam hos libros bibliothecæ publicæ traditos, & Autorem ob ingenii gloriam Romæ ſtatua donatum Hieronymus memoriæ prodidit, (24.) Euſebium, ut alias in catalogo ſcriptorum eccleſiaſticorum ſolet, hic etiam ſecutus, etſi Euſebius (25.) non ſolum ſeptem illos libros de hiſtoria belli Judaici, ſed generatim τὰς συγγραφὰς αὐτοῦ λόγους publico illo honore mactatos aſſerat. Neqve hic omittendum graviſſimum Iſidori Peluſiotæ judicium, qvi in epiſtola ad Adamantium (26.) hanc Joſephi περὶ ἁλώσεως ἱστορίαν θρήνου appellat, & obſervatu dignum cenſet, qvod homo Hebræus & patriæ ſuæ religionis ſervantiſſimus tragicum gentis Judaicæ excidium literis conſignaverit, ne qvis horrendis illis & omne exemplum ſuperantibus calamitatibus fidem derogaret. Poſt hiſtoriam belli Judaici Joſephus ἀρχαιολογίας i. e. antiqvitatum, ſeu, ut alii loqvi amant, originum Judaicarum libros 20. Romæ compoſuit, Dionyſium forte Halicarnaſſenſem æmulatus, qvi ibidem totidem libros ἀρχαιολογίας Ῥωμαϊκῆς ſeu Antiqvitatum Romanarum Græco ſermone conſcriptos ediderat. In hac archæologia Joſephus Judaicæ gentis hiſtoriam ita perſeqvitur, ut ab ipſa mundi creatione exorſus ad duodecimum usqve Neronis annum progrediatur. Qvo tempore hoc opus elucubraverit, ipſe indicat, cum in fine libri ultimi ſe anno Domitiani decimo tertio, & ætatis ſuæ qvinqvageſimo ſexto ultimam his libris manum impoſuiſſe ſcribit. Memoria autem lapſus videtur Sixtus Senenſis, cum in bibliotheca ſua ſancta (27.)

Antiqvitatum libri.

(23.) Joſeph. de vit. p. 1027. (24.) Catalog. Script. eccl. c. 13. (25.) Lib. 3. hiſtor. eccl. c. 9. (26.) lib. 4. ep. 75. (27.) libr. 4. p. 273.

hos Antiqvitatum libros Hebraica primum lingva a Josepho scriptos asserit, qvod de libris περὶ αλώσεως seu de historia belli Judaici, ut ex præfatione ad illos libros colligi potest, non item de archæologia verum est. Eqvidem Vir qvidam doctissimus in notulis, qvas ad græco-latinam Josephi editionem manu sua adscripsit, cum hunc Sixti Senensis errorem notasset, statim seipsum corrigit: imò, ait, ut nunc qvidem existimo, Josephus etiam libros antiqvitatum Hebraice primum exarasse videtur. Id enim manifeste evincit locus lib. 7. c. 11. p. 249. ubi sortitio familiarum Sacerdotalium in hodiernum usqve diem durare legitur, qvod certe de illo tempore necessario intelligendum est, cum Josephus templo nondum everso adhuc Hierosolymis ageret. Græcam enim editionem, posteaqvam Romam migrasset, demũ meditatus est. Verum cum Josephus Hebraicæ illius editionis nusqvam meminerit, & tum demum se de antiqvitatibus Judaicis scribendis cogitasse dicat, cum jam historiam belli Judaici contexeret, qvod everso templo factum est, credivix potest, Josephum Hierosolymis & templo adhuc stante Antiqvitates suas Judaicas Hebraice scripsisse, neqve locus de sortitione familiarum Sacerdotalium id evincit. Si enim in Hebraica, qvæ fingitur, Antiqvitatum editione Josephus scripsit, sortitionem illam in hodiernum usqve diem durare, idqve necessario de tempore, qvod conflagrationem templi antecessit, intelligendum est, cur Josephus in Græca editione, qvam templo pridem in cineres redacto elaboratam, & anno Domitiani decimo tertio, qvi post templi conflagrationem tertius & vigesimus fuit, absolutam fuisse constat, verba ista non mutavit? Atqvi in ea expresse dicit, divi-

sionem

sionem 24. familiarum Sacerdotalium per singulas hebdomadas in liturgiæ officio sibi succedentium ἄχρι τῆς σήμερον ἡμέρας durasse. Nimirum per hodiernum diem non præcise tempus, qvo ista literis tradebat, sed seculum, qvo vivebat, & integrum ætatis suæ curriculum intellexit, vel forte μεταφορὰν illum familiarum Sacerdotalium etiam templo jam everso eatenus adhuc durasse scribit, qvatenus illarum Familiarum numerus & ordo in recenti omnium memoria viguit, & in Sacerdotum reliqviis nomina ista manserunt, etsi eorum functiones, qvarum gratia divisio illa per sortem facta fuerat, jam cessassent. Ex his autem, qvæ de Josephi Archæologia dicta sunt, etiam de tempore, qvo historiam vitæ suæ in literas retulit, judicari potest. Est enim ea narratio appendix & epilogus Antiqvitatum, ut ipse Josephus ad calcem libri 20. testatur, ubi se, anteqvam Antiqvitates finiat, nonnulla de vita sua dicturum Epaphrodito significat, cui etiam in fine opusculi de vita sua totum Ἀρχαιολογίας suæ opus, qvod ipso impellente & stimulos addente pertexuerat, se dedicare scribit. Qvamobrem ipsi errant, qvi Eusebium eo nomine erroris arguunt, qvod, qvæ ex Josephi vita excerpsit, sub ἀρχαιολογίας titulo allegaverit (28.) Et hæc ipsa causa est, cur Labbeus (29.) & alii Josephi librum de vita sua in græco-Latina editione, qvam nova hæc sequitur, a libris Antiqvitatum avulsam & distractam nollent. Cæterum ad hoc Josephi opusculum remittimus, qvi de ejus prosapia & vitæ genere, & rebus usqve ad sextum & qvinqvagesimum ætatis annum gestis plura cognoscere cupiunt. Post historiam belli Judaici, & Judaicarum Antiqvitatum seu Originum libros, qvibus vitæ suæ curriculum Josephus attexuit, novi operis elaborandi occasionem subministravit Apio Grammaticus Alexandrinus, qvem Tiberius Cæsar cymbalum mundi vocare solebat, cum Plinio judice (30.) publicæ famæ tympanum potius videri potuisset. Cum enim illud mundi cymbalum magno doctrinæ strepitu contra

De vita sua.

Libri contra Apionem

(28.) Lib. 3. c. 10. natur. (29.) in addend. ad Tom. I. de Scriptor. eccles. p. 817. (30.) prolog. histor.

Judaicæ gentis antiqvitatem insonuisset, Josephus gentis suæ vindicias ex ipsis Græcorum monumentis adornavit, & duobus libris, qvi passim περὶ ἀρχαιότητος seu de antiqvitate inscribi solent, cum Moloni & aliis, qvi de Judæorum legibus & institutis falsa qvædam commenti fuerant, respondit, tum imprimis Apionis calumnias tanto profanæ doctrinæ apparatu confutavit, ut magna Hieronymum (31.) hæc legentem admiratio subierit, cum ab homine Hebræo omnes Græcorum bibliothecas tam studiose evolutas animadverteret. Supereſt tractatus de imperio rationis, seu panegyricus in Maccabæos, si modo is Josephum Autorem habeat, qvod Eruditorum multos negare Gulielmus Cave (32.) observavit. Eusebius (33.) illud opusculum τὸν αὐγενὲς στέφανον nominat, & vulgò περὶ αὐτοκράτορος λογισμῦ inscribi, & a qvibusdam Μακκαβαικὸν appellari scribit. Hieronymus (34.) valde elegantem libellum vocat. Honorius autem Augustodunensis, (35.) Græcum titulum περὶ αὐτοκράτορος λογισμῦ, qvem apud Hieronymum invenerat, non satis commode exprimit, cum ait hunc Josephi librum, in qvo Maccabæorum martyria digesta sunt, de potentia inscribi. In Manuscripto qvodam codice Vindobonensi, qvi diversus est ab eo, qvem supra recensuimus, nec in eorum numero fuit, qvi ad Bosium transmissi sunt, titulus est hujusmodi: Ἰωσήπου εἰς τὸ αὐτοκράτορα τῶν παθῶν λογισμὸν εἶναι, ut refert Lambecius (36.) qvi etiam indicat codicem illum tantum usqve ad illa procœmii verba pertingere: τὸ γὰρ ἐπὶ μικροῖς καὶ μεγάλοις παραινομεῖν ἰσοδύναμόν ἐστι· δι' ἑκατέρα γὰρ ὡσαύτως ὁ νόμος ὑπερφανεῖται, qvæ verba in editis exemplaribus plane desunt, nec in manuscripto Paulinæ nostræ bibliothecæ codice comparent, etsi ille multas integras periodos habeat, qvæ in vulgata editione desiderantur, ut ex appendice novæ hujus editionis manifestum est. Fratres autem illos Maccabæos, qvorum martyrium Josephus in hoc opusculo exposuit, etiam Johannes Chrysostomus, Gre-

De Maccabæis.

(31.) Epistol. ad Magnum. (32.) Histor. liter. scriptor. eccles. p. 22. (33.) lib. 3. c. 10. (34.) in catalog. Script. eccl. c. 13. (35.) libr. 1. de luminaribus eccl. c. 13. (36.) Tom. V. biblioth. Vindob. p. 104.

Gregorius Nazianzenus, Auguſtinus, Gaudentius, Leo Magnus & alii eccleſiæ Doctores ſermonibus ſuis celebrarunt. Sunt forte & alia qvæ Joſephus ſcripſit. Nam in fine libri 20. promittit, ſe, ſi Fata conceſſerint, hiſtoriam belli Judaici & vitæ ſuæ καινὴ ἀνάδρομὴν denuo recenſiturum, & qvatuor inſuper libros de Judæorum opinionibus circa Deum ejusqve eſſentiam, & legum rationes editurum. Qvæ promiſſa Joſephus non implevit, niſi forte hæc monumenta temporum injuria interciderint. Idem dicendum de volumine ἀπολογιῶν, cujus in limine Antiqvitatum ſuarum meminit. Ejus autem jacturam non admodum dolendam arbitratur Cunæus (37.) & ipſius Joſephi intereſſe putat, qvod perierit, cum ex ſpecimine, qvod libro 1. Antiqvitatum c. 1. legitur, ſatis appareat, Joſephum frigida qvædam myſteria & putidas argutias iſto volumine complexum fuiſſe. Cui conſentiens Bœclerus (38.) opus illud Joſephi ætiologicum nihil aliud fuiſſe præſumit, qvam campum ἀπεργίας, in qvem plura Judaici pulveris nube obſcurata & corrupta φιλοσοφήματα ſepoſuerit. Sunt etiam, qvi ex Hieronymi præfatione ad librum XI. Commentariorum in Eſaiam colligunt, qvod Joſephus Librum de 70. hebdomadibus Danielis compoſuerit. Cum enim ibi Hieronymus Africanum, Origenem, Euſebium, Clementem Apollinarium, Hippolytum, & Tertullianum commemoraſſet, ſubjungit, Joſephum Porphyriumqve plurima de eadem qvæſtione diſputaſſe. Verum cum Hieronymus non indicet, qvis Joſephus ille fuerit, & ubi qvæſtionem illam tractaverit, incertum plane eſt, an Flavius Joſephus peculiarem tractatum de 70. Danielis hebdomadibus unqvam ediderit. Ad Pſeudepigrapha Joſephi opera pertinet liber περὶ παντὸς, cujus fragmentum in editionis hujus appendice exhibetur, & de qvo plura inferius dicemus.

Scripta a Joſepho promiſſa & deperdita.

Pſeudepigrapha.

Etſi vero genuina Ioſephi opera, qvæ ad noſtram usqve ætatem pervenerunt, citius pariter & ſæpius peregri-

Editiones Joſephi Græcæ.

(37.) Libr. 3. de Republ. Hebr. c. 1. (38.) Exercit. in Fl. Joſeph. p. 439.

no, qvam proprio Græci Sermonis habitu ex officinis typographicis, emissa fuerint, de Græcis tamen editionibus prius dicere convenit. Primæ editionis Græcæ Aldinæ mentionem facit Cl. Arnoldus in præfatione ad testimonium Flavianum, ubi Casaubonum manu sua ad hanc editionem ex codicibus Regiis multa annotasse, & se, dum in Anglia versaretur, exemplar illud apud Seldenum vidisse memorat. Verum cum ipsa Casauboni verba statim subjiciat, in qvibus editio illa Græca cum Parisiensibus manuscriptis collata Basileensis dicitur, non dubito, qvin Typographi vitio Aldina vocetur prima Josephi editio Græca, qvæ Arnoldina potius dici debuisset. Primus enim fuit Arnoldus Peraxylus Arlenius, qvi Græcum Josephi textum Basileæ M D XLIV. typis Hieronymi Frobenii & Nicolai Episcopii in lucem publicam eduxit, cum in Diegi Hurtadi Mendozæ Cæsarei tum apud Venetos Legati bibliotheca, qvæ postea in Escurialensem transiit, [39.] insignem hunc thesaurum invenisset. In qva editione ad emendandos & restituendos posteriores Antiqvitatum libros, cum eos multis in locis depravatos deprehendisset, epitomen qvandam Josephi, qvam Romæ nactus fuerat, adhibuit, & adscito in partem laboris Sigismundo Gelenio, ut qvam fieri posset castigatissime prodiret, procuravit. In historia belli Judaici, & cæteris Josephi scriptis minus negotii habuit, cum & sua exemplaria satis accurate scripta essent, & alia insuper Johannes Crotus & Petrus Gillius suppeditarent, qvorum erga se studium & in bonas literas amorem eo nomine collaudat. Græcam hanc editionem post annos 67. excepit græco-latina typis Petri de la Roviere A. C. MDCXI. Coloniæ Allobrogum excusa, qvæ ut emendatior prodiret, manuscripti qvidam Codices bibliothecæ Palatinæ collati sunt, qvos in Typographi gratiam a Bibliothecario Jano Grutero Marqvardus Freherus impetravit, etsi jam longius operæ processissent, cum istæ membranæ ad Rovierium transmitte-

(39.) Conferatur Anton. in biblioth. Hisp. p. 223.

mitterentur, qvi pollicitus qvidem est, se Virorum qvorundam doctorum notas & varias Lectiones ejus, qvi manuscripta illa Palatina excusit, studio collectas propediem peculiari volumine luce publica donaturum, sed, ut eventus docuit, promissis tantum dives fuit. Ipsa autem Roveriana operum Josephi editio græco-latina sine ulla mutatione A. C. M DC XXXIV. apud Johannem Crispinum iterata fuit. Et præter illas modo recensitas nulla alia vel græca vel græco-latina operum Josephi editio hactenus visa est. LIBER tamen DE MACCABÆIS etiam extra Josephi opera in nonnullis Græcis Bibliorum editionibus tertio Maccabæorum libro subjectus reperitur. Factum id in editione Bibliorum A. C. M D XXVI. Argentinæ typis Wolphianis a Lonicero procurata, qvem tribus Maccabæorum libris librum Josephi de martyrio septem fratrum Maccabæorum irreligiose attexuisse Morinus (40.) arguit, qvi & plures Bibliorum Græcorum editiones recenset, in qvibus Josephi de Maccabæis liber apocryphis insertus legitur, nempe duas Basileenses, qvarum una A. C. M D XL. ex Hervagii officina, altera M. D L. typis Nicolai Brylingeri prodiit, & Francofurtensem A. C. M D XCVII. typis Wechelianis editam, qvibus addi potest editio Apocryphorum græco-latina Basileæ A. C. M D LXXXII. in lucem publicam emissa, & forte aliæ. Eundem Josephi librum de Maccabæis JOHANNES LLOYDUS & auctiorem & emendatiorem cum latina interpretatione & notis edidisse perhibetur. (41) Postremo eundem librum FRANCISCUS COMBEFISIUS in novissimo, qvod vocat, Bibliothecæ Patrum auctario græce & latine 1672. Parisiis vulgavit.

Interpretes Josephus varios habuit, qvi ejus scripta ex lingva Græca in Latinam, Germanicam, Hispanicam, Italicam, Gallicam, Anglicam, Belgicam & alias transfuderunt. Ad latinos Interpretes, ut ab his ordiamur, qvodammodo referendus est S. AMBROSIUS Mediolanensis ecclesiæ

Interpretes Latini.

Ambrosius vel qvisqvis

(40.) Exercit. Bibl. lib. 1. exerc. 9. c. 1. (41.) Conferatur Witte in Diario biographico ad A. C. 1603.

Autor est librorum de excidio Hierosolymitano sub Hegesippi nomine editorū.

clesiæ Antistes, siqvidem ille Autor sit librorum 5. de excidio Hierosolymitano, qvi sub HEGESIPPI nomine circumferuntur a Jacobo Fabro per Jodocum Badium Ascensium, Godofredo Hittorpio, Laurentio de la Barre, Cornelio Gvalthero & aliis editi, & Patrum qvoqve bibliothecæ inserti. Est enim hoc opus nihil aliud, qvam liberior translatio librorum Josephi de bello Judaico, cui etiam nonnulla ex libris ἀρχαιολογίας admista sunt. Qvod vero hi libri de excidio Hierosolymitano Ambrosium Autorem habeant, etsi multis incredibile videatur, Ludovicus tamen Vives (42.) libros illos sub Ambrosii nomine allegat. Nec alienus est ab hac sententia doctissimus Gronovius (43.) non repugnaturus, si qvis Ambrosium ætate adolescentiori aut in exordio pontificatus sui opus hoc lusisse contendat. Qvam conjecturam & styli cum Ambrosiano convenientia & fides nonnullorum veterum codicum confirmat, qvalis est ille Mediolanensis, qvem Mabillonius (44.) literis partim Longobardicis partim Romanis majusculis scriptum memorat. In eo enim liber Egesippi secundus hoc titulo signatur: Incipit secundus. Ambrosius Episcopus de Græco transtulit in Latinum. Qvem Ambrosii ut interpretis titulum etiam nonnullæ Hegesippi editiones præferunt, ut ex Ascensiana & Hittorpiana manifestum est. Qvod autem hi libri Hegesippi tanqvam primarii Autoris nomine vulgo gaudeant, inde factum est, qvod Josephi nomen librariorum vitio corruptum fuerit. Pro Josepho enim sæpe scribi solebat Josepus aut Joseppus, vel etiam Josipus aut Josippus. Unde & in Mediolanensi Hegesippi codice, qvem paulo ante memoravimus, multis foliis libri qvinti in capite paginarum hæc verba apposita leguntur: IOSEPPI LIBER QVINTUS. Ex Iosippo autem in nonnullis exemplaribus levi mutatione Igisippus natus est, ut ex pervetustis membranis, qvæ apud Isaacum Vossium fuerunt, Colome-

(42.) ad Augustinum de Civit. Dei lib. 21. c. 5. (43.) observat. ad Scriptor. eccles. c. 1. p. 6. (44.) Mus. Ital. part. 1. tom. I. p. 14.

lomesius (45.) probavit. Tandem vero Egesippi vel Hegesippi nomen huic operi adhæsit. Cum enim proximo post Apostolos seculo Hegesippus qvidam claruerit, qvi qvinqve libros actuum ecclesiasticorum composuit, ab Eusebio & aliis antiqvis Scriptoribus commendatos, facili errore libris qvinqve de excidio Hierosolymitano Hegesippi nomen assignatum fuit, etsi non ex Hegesippo, sed ex Josippo vel Josepho expressi fuerint. Nonnulli tamen existimant, libris illis de excidio Hierosolymitano Hegesippi nomen non librariorum errore inditum, sed ab Autore sponte adscitum, sive qvod hoc nomen qvoad literarum sonum cum Josippi nomine magnam cognationem haberet, sive ut ex Hegesippi fama operi huic antiqvitatis autoritatem adderet. Interim Hegesippi nomen, undecunq; illud libri de excidio Hierosolymitano sortiti fuerint, multis fraudi fuit, ut Hegesippo Apostolorum temporibus vicino historiam excidii Hierosolymitani tribuerent. In qvorum numero miramur fuisse Casparum Barthium, (46.) qvi, cum multa seqvioris ævi indicia in Hegesippo deprehenderet, qvæ veteris Hegesippi ævo convenire minime possent, hunc scrupulum ita sibi eximebat, ut diceret idem Egesippo contigisse, qvod in Eutropio aliisqve Autoribus factum esse constat, cum jam a multis seculis Monachi id in more habuerint, ut longiora scripta in epitomen redigerent, aut breviora assutis variis laciniis extenderent. Et Egesippi qvidem libros immanibus cumulis ex Rufini Josepho petitis distentos atqve effarctos judicat, de cœtero minime dubitans, qvin priscus Egesippus illorum librorum Autor censeri debeat. Discedit ab hac sententia Gerhardus Johannes Vossius (47.) & qvod mireris, ipse Barthius, qvi alibi (48.) non parvam Monachorum impudentiam fuisse qveritur, qvod Egesippum, qvi hodie extat, cum veteri illo confuderint. Vossius autem dum Barthii sententiam refutat, ad alterum extremum labitur, dum Autorem hujus operis sexcen-

(45.) Paralipom. ad cav. Chartophyl. p. 239. edit. ult. (46.) libr. 46. Adv. c. 4. (47.) libr. 3. de Hist. Lat. p. 707. & de Histor. Græc. libr. 2. c. 14. (48.) libr. 34. Adv. c. 11.

centis & amplius annis Ambrosio juniorem facit. Otium hic nobis fecit doctissimus Gronovius (49.) qvi utramqve sententiam confutavit, & Autorem, qvi sub Hegesippi nomine excidii Hierosolymitani historiam conscripsit, neqve ad tempora Apostolicæ ætati proxima evehendum, neqve ad Scriptores infimæ vetustatis detrudendum, sed sub Theodosii imperio collocandum probavit. Sive autem Ambrosius hujus operis autor sit, sive alius Scriptor Ambrosio coævus, certum est eum Josephi vestigiis sic insistere, ut qvodammodo interpretis vice fungatur. Ea tamen libertate interpretem agit, ut multa de suo admisceat, & subinde non tam Josephum, qvam sui ingenii impetum seqvatur. Unde Scaliger (50.) de Hegesippo ait, qvod sincerum Josephi vas incrustare consveverit. Sanctum qvoqve Hieronymum Josephi opera una cum Papiæ & Polycarpi libris in latinam lingvam transtulisse rumor ad Lucinii Bætici aures tulerat. Verum Hieronymus (51.) respondebat, tantum nec otii sibi fuisse, nec virium, ut tantos Autores pari venustate in alias lingvas exprimere potuerit.

Rufinus. Æqvalis tamen Hieronymi RUFINUS Aqvilejensis Presbyter Josephi Antiqvitates & historiam belli Judaici & duos contra Apionem libros latinitate donasse perhibetur. Unde antiqva illa & vulgata istorum librorum versio in Latinis Josephi editionibus Rufino passim tribuitur. Nec refragantur codices manuscripti, & in his antiqvissimus ille, qvi Mediolani in Ambrosiana bibliotheca extat, laudatus a Burneto in suis epistolis de itinere suo Italico (52.) & Mabillonio (53.) qvi hoc volumen ex charta Ægyptiaca constare, & aliqvot libros Josephi de antiqvitatibus Judaicis continere scribit, & Boschæ qvidem non consentit, qvi ab annis mille trecentis hoc volumen scriptum suspicatur, antiqvissimum tamen illud esse, & ante mille & centum annos exaratum judicat. Num vero recte Rufino versio ἀρχαιολογίας ἰουδαϊκῆς & duorum librorum contra Apionem tribuatur, haut immerito dubitari possit. De libris

ἁλώσεως

(49.) observ. in Script. eccles. c. 1. & 21. (50.) animadvers. ad Euseb. chron. num. 1950. (51.) epistol. 28. (52.) epistol. 2. (53.) Mus. Ital. Tom. I. part. I. p. 21.

ἀλώπεως minor dubitandi ratio exiſtit. Etſi enim eorum verſio ut ex Caſſiodori divinis lectionibus ſeu inſtitutione divinarum literarum (54) patet, ab aliis Ambroſio, ab aliis Hieronymo, ab aliis Rufino adſcriberetur, vicit tamen ſententia pro Rufino, neq; ſtylus ab aliis Rufini operibus diſcrepat. At cum idem CASSIODORUS ibidem dicat, qvod Joſephi Antiqvitatum libros 22. [intelligit libros viginti ἀρχαιολογίας & duos ἀρχαιότητος contra Apionem] per Amicos ſuos non ſine magno labore latine reddi curaverit, ex eo haud obſcure colligi poteſt, Caſſiodori ævo, qvem integro & amplius ſeculo Rufinus anteceſſit, nullam adhuc illorum Joſephi librorum verſionem extitiſſe. Qvorſum enim amicis ſuis tantum laborem impoſuiſſet, ſi jam olim a Rufino ſuſceptus fuiſſet. Saltem iſtam Rufini verſionem ſilentio prætermiſſurus non fuiſſet, ſi forte illi meliorem & fideliorem ſubſtituere voluiſſet. Fatendum autem eſt, antiqvam Joſephi verſionem tam in hiſtoria belli Judaici qvam in antiqvitatibus & duobus libris, qvibus famoſum illum πλειονίκην Apionem [55.] ſuperavit, plurimis in locis Græco Joſephi textui parum reſpondere, ſive corruptos codices habuerit Interpres, ſive bonos malo ſenſu corruperit. Κομιζεῖν ἐπικούρους ſeu adducere auxiliares copias Antiqvo illi interpreti idem eſt ac per Coricum tranſire. (56.) Vicum Emmauntem ſeu Ammauntem Joſephus (57.) ab Hieroſolymis ſtadiis ἑξήκοντα diſſitum dicit, qvod cum Luca (58.) convenit, & parum tamen abfuit, qvin Vir qvidam doctiſſimus, cujus Bochartus (59.) meminit, Lucam falſi argueret, cum apud Latinum Joſephi interpretem triginta ſtadia legiſſet. Alibi antiqvus ille Joſephi interpres χιόνα ſeu nivem per æſtus explicat, ut plura alia hujusmodi taceam, in qvibus interpres Joſephi cum ipſo Joſepho non magis convenit, qvam cum ex bubone, qvem ſupra Agrippæ paulo poſt morituri caput adſtitiſſe Joſephus tradidit, Euſebius

Caſſiodori familiares.

(54) c. 17. Tom. II. Operum Caſſ. p. 550. edit. Rotomag. (55.) Ita Apio vocatur a Plinio lib. 37. c. 5. Gell. lib. V. c. 14. Clemente Alex. lib. 1. Strom. p. 235. (56.) libr. 14. Antiqu. c. 16. (57.) lib. 7. de Bell. Jud. c. 27. (58.) Luc. XXIV. 13. (59.) Chan. lib. 2. c. 16.

(60.) Angelum formavit. Non est hic prolixe disserendi locus, qvalem in aliis Scriptoribus vertendis Rufinus se gesserit. Notum est qvod in Eusebio multa omiserit, multa de suo adjecerit, multa deniqve pessime reddiderit, ut cum Zachariam Johannis Baptistæ Patrem, cujus Eusebius vel Lugdunenses in sua epistola apud Eusebium obiter meminerant, in Martyrem Lugduni sub Antonino passum transmutavit. Qvali perfidia Origenis scripta tractaverit, non opus est, ut Erasmi (62.) Dallæi, (63.) & aliorum verbis exponamus. Habemus enim confitentem reum, siqvidem ipse Rufinus in præfationibus ad libros περὶ ἀρχῶν, item in præfatione & epilogo Origeniani in epistolam ad Romanos Commentarii non dissimulat, qvantum sibi in Origene interpretando licere existimaverit. Sed, ut ad Josephum redeamus, nec hoc tacendum est, antiqvam versionem interdum saniorem esse, qvam novam, & ipsi Græco, qvalis nunc est, textui præferendam. Unicum libet adducere exemplum. Refert Josephus, qvod Boozus, cum Ruthem ducturus esset, coacto Senatu & adducto Ruthis cognato, qvi eam ducere recusabat mulierem jusserit accedere cognatum suum, & juxta legem calceum ei detrahere, καὶ πτύσειν εἰς τὸ πρόσωπον (64.) Rectius antiqvus interpres in suo exemplari legit: Καὶ πτύειν εἰς τὸ πρόσωπον. Sic enim vertit: Booz testificans Seniores, jussit mulieri, ut ejus calceamentum solveret juxta legem, & in faciem ejus exspueret. Respexit nimirum Josephus ad legem de fratria ducenda, qvæ extat Deut. XXV, 9. etsi ea ad præsentem causam non spectaret, ut post Drusium Seldenus [65.] observavit. Sed hæc de antiqvioribus Josephi interpretibus dixisse sufficiat. Nunc ad recentiores pergendum, e qvorum numero SIGISMUNDUS GELENIUS libros 20. antiqvitatum nova versione donavit. Cum enim Arnoldus Arlenius in græca sua Josephi editione libros antiqvitatum juxta

Gelenius.

(60.) libr. 2. hist. eccl. c. 10. ubi allegat locum ex Josephi Antiqvit. libr. 19. c. 7. (62.) Prolog. ad Orig. (63.) de script. Ignat. c. 40. & seqv. (64.) Antiqvit. libr. 5. c. 11. (65.) de succession. in bon. defunctor. c. 15.

juxta duos codices ex diversissimis terræ tractibus petitos, qvorum uterqve alterius lacunas explere poterat, edidisset, non deerant, qvi novam hujus operis interpretationem ad Græcos fontes exactam desiderarent. Gelenius autem tanto lubentius id operis in se suscepit, qvod antiqvitatum libros non perinde ac historiam Belli Judaici a Rufino versos animadverteret, siqvidem non referrent hominem utriusqve lingvæ peritum, qvalis Rufinus seculo suo fuit, nec stylo libros de bello Judaico æqvarent. Novo igitur stylo hos libros reddidit, & nonnulla a veteri interprete omissa supplevit. Idem & Josephi librum de vita sua in Latinam lingvam transtulit. In historia autem Belli Judaici & libris contra Apionem veterem versionem ad Græcum textum castigavit, qvod tamen ubivis factum non esse collatio ostendit, qvemadmodum etiam nova, qvam fecit, Antiqvitatum versio, eruditorum censuram effugere non potuit, unde Vorstius (66.) egregiam reipublicæ literariæ navaturum operam judicat, si qvis Flavii Josephi versionem, in pluribus a Græco textu discedentem, ad limam revocaturus esset. Iosephi librum de vita sua Godofridus TILMANNUS Carthusiæ Parisiensis Monachus latinè vertit, & typis Michaëlis Fezandat Parisiis exprimendum dedit, qvod ex Petri Lambecii ad Principem Augustum epistola didici. Prodiit ista Tilmanni versio anno 1548. qvo ipso anno Gelenius in præfatione ad Iosephi opera Basileæ scribebat, vitam Iosephi nunc primum in præsenti operum ejus editione a Latinis hominibus legi posse. Referendus esset ad Latinos Josephi interpretes etiam ERASMUS ROTERODAMUS, si tractatum de Maccabæis ex Græco Josephi textu expressisset. Verum cum Græcum codicem ad manus non habuerit, e latinis tantum Græca conjectavit, & mutatis nonnullis versionem illius tractatus antiqvam elegantiori stylo reddidit. Eundem tractatum de Maccabæis Lloydius & Combefisius in Latinum sermonem traduxerunt, ut alias libelli isti-us translationes, qvæ in nonnullis bibliorum editionibus

Tilmannus.

Erasmus

Lloydius, Combefisius. Alii

(66.) in notis ad chronologiam R. Dav. Ganz. p. 290.

nec non in nonnullis Josephi editionibus leguntur, taceamus. Sunt autem Latinæ Josephi editiones variæ. Antiqvissima forte est, cui neqve annum neqve locum impressionis adscriptum Bosius (67.) indicat, qvi eam ex liberalitate Curatorum bibliothecæ Rhedigerianæ habuit. An præter Antiqvitates Judaicas plura Josephi opera editio illa complexa fuerit, nescio. Nullus etiam impressionis annus & locus adscriptus est libris septem de Bello Judaico per Platinam castigatis, qvos in suis Typographiæ incunabulis Cornelius a Beughem (68.) memorat. Idem Beughemius (69.) Antiqvitates Josephi Judaicas Venetiis per Ludovicum Cendratam impressas tradit. Aliam Josephi Latinam editionem Venetiis 1486. excusam in bibliotheca sua habuit celeberrimus Heinsius (70) Secuta est apud Venetos alia editio A.C.M CCCC XCIX. qvæ Antiqvitatum libros, historiam de Bello Judaico, & duos libros de antiqvitate Iudæorum contra Apionem præmissis singulorum capitum argumentis exhibuit. (71.) Qvam grata hæc Venetorum opera eruditis fuerit, & qvam avidos emtores Josephus invenerit, ex eo colligere licet, qvod vix triennio elapso nempe M D II. iterum nova Josephi editio Venetiis prodierit. Prodiit illa typis Bernardini Vercellensis, sumtibus Andreæ Asulani. Præmissa est tabula rubricarum, qva singulorum capitum in Antiqvitatibus & historia belli Iudaici argumenta continentur. Et illa qvidem, qvæ ad historiam belli Iudaici spectant, Autorem habent Magistrum Franciscum Macæratam, Ordinis minorum, & ita concepta sunt, ut ferme epitomes instar haberi possint. Addita etiam est epistola Hieronymi Sqvarzafici Alexandrini ad Raynaldum de Novimajo, in qva Josephi libros a Rufino translatos indicat, & Josephi vitam e juratissimis, ut ait, Autoribus elicitam breviter subjungit. Aliam Josephi editionem Venetam, qvæ A.C.MDX lucem adspexit, Reinesius in qvadam ad Adolphum Vorstium epistola, (72.) Mediolanensem, qvæ per Alexandrum Minutianum MDXIII. prodiit, Bosius in sua ad Josephi

Editiones operum Josephi latinæ.

(67.) Exercit. ad perioch. Joseph. (68.) p. 178. (69.) p. 79. (70.) Conf. Catal. Bibl. Heinsianæ fol. 20. (71.) Conf. bibliothecam Fris. p. 233. (72.) epistol. 22.

phi periocham exercitatione,(73.) Parisiensem a Roberto Goullet typis Johannis Barbieri A. C. M D XIV. procuratam Lambecius in sua ad Augustum Principem epistola,(74.) aliam Parisiensem A. C. M D XIX. ex officina Johannis Parvi emissam Possevinus (75.) commemorat. Postea A. C. M D XXIV. Coloniæ in ædibus Eucharii Cervicorni Josephi opera impressa sunt, addito, qvi in prioribus editionibus desideratur, libello de Machabæis per Erasmum recognito. Præmissa est Jacobi Sobii ad Lectorem præfatio, in qva Josephi versionem a Godofredo Hittorpio ad vetustissima Latina exemplaria diligenter recognitam asserit. Græcum enim textum Sobius temporum injuria plane deperditum suspicabatur, nisi forte in Romana Bibliotheca latitaret. Additus etiam est index, qvem Cornelii Lynnichensis industriæ debemus. Eodem anno M D XXIV. eadem Josephi opera Basileæ Johannes Frobenius excudit, qvi agnoscit, in Coloniensi editione, qvæ suam aliqvot mensibus antevertit, loca qvædam non infeliciter restituta, multa tamen in mendis suis adhuc relicta asserit, cum adeo depravatus Josephus fuerit, ut expurgando huic Augiæ stabulo unus Hercules non sufficerit. Qvibus præmissis speciminis gratia loca qvædam indicat, qvæ veterum exemplarium collatione in Basileensi hac editione emendata sunt. Bene sibi cessisse suam Josephi editionem cum animadverteret Eucharius Cervicornus, distractis primæ editionis exemplaribus A. C. M D XXXIV. Josephum majori labore & industria recognitum iterum Coloniæ prælo subjecit, additis etiam monumentis, qvæ sub Berosi, Manethonis & Metasthenis nomine Johannes Annius Viterbiensis orbi literato venditavit. Sed hic iterum cum Colonia de Josepho Basilea certavit. Eodem enim anno M D XXXIV. Basileæ ex officina Frobeniana Josephus exiit, Sigismundi Gelenii studio recognitus, qvi Antiqvitatum qvidem interpretationem veterem ob Græcorum Codicum penuriam tantum

(73) p. 8. (74) p. 11. (75) tom. I. apparat. p. 967.

ad vetuſta qvædam exemplaria Latina contulit, hiſtoriam autem Belli Judaici ex duobus Græcis codicibus, qvorum unum Georgius Arminiacus Rutenorum Epiſcopus, alterum Johannes Crotus obtulit, emendavit, & tantundem laboris aut aliqvanto plus in libris contra Apionem adhibuit, ut a legentibus intelligi poſſent. Et hæc editio Baſileæ A. M D XL. repetita fuit, in qva Typographus (76.) monet, librorum de Bello Judaico & contra Apionem exemplaria Græca ex Gallia, Germania & Polonia corrogata fuiſſe, & cum Latinis collata, & in libris contra Apionem circa finem primi, & initium ſecundi libri plus qvam centenos verſus additos fuiſſe, qvi hactenus omiſſi fuerant. Paulo poſt nempe A. M D XLVI. Sebaſtianus Gryphius Joſephi opera tribus voluminibus diſtincta minori forma nempe plagulis in octo folia complicandis publicavit. Et iſtæ qvidem, qvas hactenus recenſui, editiones antiqvam Joſephi verſionem exhibent, de cujus Autoribus ſupra dictum eſt. Anno autem M D XLVIII. Baſileæ nova Antiqvitatum Judaicarum verſio a Sigismundo Gelenio concinnata lucem publicam adſpexit, cui & cœtera Joſephi opera juxta antiqvam verſionem & liber de Maccabæis ex Eraſmi paraphraſi adjuncta fuerunt, & qvi hactenus in Latinis editionibus nondum viſus fuerat, Joſephi liber de vita ſua ab eodem Gelenio in Latinam lingvam translatus, qvæ editio Baſileæ A. M D LIV. repetita fuit. Has editiones ſecutæ ſunt duæ Lugdunenſes, qvarum una A. M D LV. altera M D LVII. utraqve apud Gryphium impreſſa, & duæ Baſileenſes, qvarum una A. M D LIX. altera M D LXVII. utraqve ex officina Frobeniana prodiit. Et in priore qvidem Baſileenſi liber de Maccabæis ex Eraſmi Roterodami paraphraſi legitur, qvæ hactenus etiam in aliis Ioſephi editionibus retenta fuerat, in poſteriore autem alia verſio occurrit, cujus hoc eſt initium: diſputaturus de re ad philoſophiæ rationem maxime pertinente num affectibus

(76.) p. 545.

ctibus imperet pia ratio, recte fecero, si vobis, ut Philosophiæ sedulo incumbatis, consuluero. Qvæ Francofurti ad Mœnum A. C. M D LXXX. impensis Sigismundi Feyerabend procurata est editio, figuris exornatur, & singulis foliis chronologiam adscriptam habet, ipsumqve textum doctorum hominum laboribus & vigiliis a pluribus mendis expurgatum pollicetur. Anno M D LXXXII. iterum Basileæ ex Frobeniana officina vulgatus est Iosephus, itidem chronologia & aliis scholiis marginalibus illustratus. Anno M D LXXXVIII. Sigismundus Feyerabend Francofurti Iosephi opera denuo typis imprimi curavit, sed minori forma, & ad commodiorem usum adornata. Anno M D XCIII. Coloniæ apud Iohannem Gymnicum sub monocerote Flavii Iosephi opera iterum latine prodierunt, ut Genevensem anno M D XCV. a Iacobo Stoerio excusam, Francofurtensem anno M DC XVII. vulgatam & alias taceamus. Qvorsum etiam spectant Nicolai Asclepii Barbati periochæ & argumenta librorum 20. de Antiqvitatibus Judaicis & librorum septem de Bello Iudaico, singulorum capitum summam singulis tetrastichis complectentia, qvæ una cum Ducum, Iudicum, & Regum populi Israelitici historia per Bartholomæum Stenum conscripta Coloniæ typis hæredum Arnoldi Birckmanni anno M D LXIV. in lucem prodierunt, item compendiosissima Belli Iudaici descriptio, qvam ex Iosepho collegit, & Coloniæ M D LII. edidit Georgius Vicelius, ut alia ejus generis taceamus. Dignus autem omnino Iosephus fuit, qvi non ab eruditis modo Græce & Latine, sed etiam a vulgo in vernaculis variarum gentium linguis legeretur. Et de Germanis qvidem suis hac in causa bene meritus est D. CASPAR HEDIO, qvi anno M D XXXI. Flavii Josephi opera in Germanicam lingvam convertit, & Argentinæ typis Michaelis Meyeri & Balthasaris Bockii primum edidit, anno MD XXXV. & forte sæpius novis typis impressa. Præmissa est explicatio vocabu- Versiones Germanicæ.

lorum lingvæ Hebraicæ, Chaldáicæ, Græcæ & Latinæ, qvæ in Josephi scriptis passim occurrunt. Cui nominum explicationi subjunguntur, qvæ Gulielmus Budæus in libris de Asse & ejus partibus ad loca qvædam in libris Josephi contra Apionem animadvertit. Fatetur autem elegantiori habitu Germanicum suum Josephum legentium oculis se oblaturum fuisse, nisi defectu Græcorum exemplarium, qvæ tum adhuc in bibliothecis latebant, tantum ad Latinos codices conformatus fuisset, qvos adeo corruptos fuisse qveritur, ut non sine magno labore multisqve vigiliis loca qvædam restituere, eorumqve sensum assequi potuerit, qva in re etiam Melchiorem Ambachium, & Wolfgangum Musculum auxilio sibi fuisse non dissimulat. Minime tamen dubitat, qvin improbo suo labore tantum effecerit, ut ex Germanica sua versione Latina exemplaria, si prælo iterum subjicerentur, plurimis in locis emendari possent, ne amplius

mala culmos
Esset rubigo, segnisqve horreret in arvis
Carduus, - - - - -
Lappæqve tribuliqve interqve nitentia culta
Infelix lolium, & steriles dominentur avenæ.

Postea, cum Arnoldi Peraxyli Arlenii studio Græcus Josephus in lucem editus fuisset, Bibliopolæ qvidam Francofurtenses per M. JOHANNEM SPRENGENIUM & ZACHARIAM MUNZERUM ex Græco textu Josephi opera in Germanicam lingvam transferri curarunt, qvorum versionem Johannes Feyerabend Francofurti anno M D LXXXI. prælo iterum commisit, cum primæ editionis, qvæ Georgii Rabi & Cognati cujusdam sui impensis ante aliqvot annos facta fuerat, exemplaria nulla amplius supersse intelligeret. Neqve hic silentio prætermittendus CONRADUS LAUTERBACHIUS, qvi itidem Flavii Josephi opera, qvæ extant, omnia Germanice reddidit, nihilqve eorum omisit, qvæ Josepho vel ornatum vel lucem afferre poterant.

Ejus

Ejus interpretatio primum Argentorati anno MDLXXIV. iterumqve MDXCV & MDCXI & noviſſime Francofurti MDCLXXXVI. lucem publicam adſpexit. Libri ſeptem de Bello Iudaico Francofurti anno MDLII. ſeorſim typis Chriſtophori Egenolfi Germanice prodierunt, qvo interprete, cum editio illa ad manus non ſit, dicere non poſſum. In Hiſpania IOHANNES MARTINUS CORDERO Valentinus, qvi multa veterum & recentiorum Scriptorum monumenta in ſermonem Caſtellæ vernaculum traduxit, Ioſephi qvoqve libros ſeptem de Bello Iudaico poſt veterem, qvæ ei diſplicuit, Catholicorum Regum Chronographi interpretationem Hiſpanice edidit, impreſſos Antverpiæ anno MDLVII. & Madriti anno MDCXVI. Antiqvitates autem Iudaicæ, in eandem lingvam traductæ, una cum vita Ioſephi ab ipſomet conſcripta, & tractatus de imperio rationis ſeu de Maccabæis incerto interprete Antverpiæ anno MDLIV. typis Martini Nucii prodierunt. Hiſpanicæ.

In Italia PETRUS LAURUS Mutinenſis Ioſephi Antiqvitates Iudaicas Italice reddidit, qvas Balthaſar Conſtantini Venetiis anno MDXLIX. ex officina ſua prodire juſſit. FRANCISCUS autem BALDELLUS non Antiqvitates modo, ſed etiam libros de Bello Iudaico, libros duos contra Apionem, & tractatum de imperio rationis in Italicam lingvam convertit, qvæ Baldelli verſio in duos tomos diſtributa itidem Venetiis anno MDLXXXI. lucem publicam adſpexit. Italicæ.

Gallia Flavium Ioſephum in ſua lingva prodeuntem ſæpiſſime conſpexit. Prodiiſſe Ioſephum Gallice anno MCCCCXCII. Cornelius a Beughem in Typographiæ incunabulis tradit, interpretem non addit, & forte ipſe interpres nomen ſuum latere voluit. Inter eos, qvos Gallice Joſephum interpretatos fuiſſe novi, fuit NICOLAUS DE HERBERAY DOMINUS DES ESSARS, qvi præter alia etiam Joſephi libros ſeptem de Bello Judaico Gallico ſermone expreſſit anno MDLVII. Pariſiis excuſos. Agit de eo Autor, qvi de Eruditis & præcipuis eorundem ſcriptis judicia pluribus tomis hactenus vulgavit, eumqve in Joſepho Gallicæ.

pho vertendo bonas horas melius, qvam in transferendis Amadisi libris collocasse censet (77.) Omnia Josephi opera Gallice interpretatus est FRANCISCUS BURGUNDUS, cujus versio Lugduni apud Johannem Temporalem & postea apud hæredes Jacobi Junti, nec non Parisiis anno M D LXXIII. apud Claudium Micræum prodiit. Hanc Francisci Burgundi versionem postea correxit JOHANNES LE FRERE DE LA VAL, & hæc Burgundi versio a Frerio Lavallensi ad Græcum textum emendata Parisiis MDLXX. apud Nicolaum Chesneau una cum Latina versione, ita ut una alteri qvoad singulas periodos respondeat, lucem publicam adspexit. Additum est in eadem editione historiæ de bello & excidio Judaico compendium, qvod studio Davidis Kyberi ex Hebraico Josepho Latine concinnatum Franciscus Belleforestus in Gallicam lingvam transtulit (78.) Neqve hic omittendus Antonius Fayus, qvem a Bosio inter Gallicos Josephi interpretes referri video (79.) Nec mirum, qvod qvi Livium Gallici sermonis habitu donavit, Josephum qvoqve, qvem Græcum Livium Hieronymus appellat (80.) eodem honore dignatus fuerit. Verum plerasqve ex his Josephi versionibus etsi a popularibus suis factas Galli parum æstimarunt. Alias enim ob styli barbariem aspernati sunt, alias minus fideliter translatas arguerunt, nonnullas etiam de hæresi suspectas habuerunt, cum in illis phrases qvasdam & loqvendi formulas observare sibi viderentur, qvibus ferendis non essent aures Romanis placitis assvetæ, ut Johannes Gallœsius (81.) in ephemeridibus Eruditorum annotavit, qvi etiam addit GILBERTO GENEBRARDO Josephi versionem felicius cessisse. Cum enim ante ipsum intra qvinqvaginta annorum spatium qvinqve aut sex versiones Josephi Gallicæ prodiissent, postea vel centum anni elapsi sunt, anteqvam qvisqvam de nova versione Josephi cogitaret. Cum igitur tot Interpretibus in unius libri versione defatigatis omnes jam

(77.) Jugemens de Scavans tom. 3. Sect. 930. (78.) Conf. la Bibliotheque d' Antoine du Verdier p. 368. (79.) exercit. ad Josephi periocham c. 1. p. 11. edit. secund. (80.) epistol. ad Eustoch. de custod. Virginit. c. 15. (81.) Anno 1667. d. 16. Januar.

jam in Genebrardi verſione acqvieſcerent, haud mirum cuiqvam videri poteſt, qvod illi excudendo præla toties deſudaverint. Prodiit enim Pariſiis apud Michaëlem Sonnium anno M D LXXVIII. apud Claudium Rogerium MDLXXXVIII. apud Lucam Bruneau M DC IV. ut alias editiones taceamus. Neq; tamen erroribus ſuis & nævis hæc Genebrardi verſio deſtituitur, qvos paſſim a doctis notari videas. Sane Caſaubonus [82] Gelenii & Rufini errores leves eſſe cenſet præ iis, qvos Genebrardus commiſit, qvi tantum ſibi in Joſepho licere exiſtimavit, ut pro voce Cleopatra poſuerit: ceſte chiene, pro vocibus; δίδωσιν αὐτῇ: il donne a ceſte putain, ex qvo magnam illius Theologi παῤῥησίαν arguit, qvam etiam Thuanus [83.] in ejus elogio notavit. Poſtremo ARNOLDUS D' ANDILLY qvatuor & viginti abhinc annis Judaicas Ioſephi Antiqvitates Gallice edidit, qvibus poſt biennium etiam hiſtoriam Belli Iudaici, vitam Ioſephi ab ipſomet conſcriptam, libros contra Apionem, tractatum de Maccabæis, & Philonis legationem ad Cajum Caligulam adjecit. Cum enim per integrum ſeculi ſpatium lingvæ Gallicæ cultus tantum increviſſet, ut Genebrardi verſio nemini amplius jucunda eſſe poſſet, ſi vel maxime Ioſephi ſenſus accurate expreſſiſſet, operæ ſe pretium facturum exiſtimavit, ſi nobiliſſimum ſcriptorem, qvem barbaræ verſiones pæne exoſum reddiderant, novo ornatu genti ſuæ iterum conciliaret. In hac verſione Andillius, ſi Gallœſio in ephemeridibus eruditorum hoc opus commendanti credimus, Ioſephum fideliter reddidit, idqve præſtare ut poſſet, varia manuſcripta conſuluit, nec fideliter modo, ſed comte etiam & nitide Ioſephum expreſſit, dum Gallicæ lingvæ elegantias ad Græci ſermonis emphaſes tam feliciter applicavit, ut facundia cum Ioſepho certare videatur. Imprimis autem iſtos eloqventiæ flores deprehendere licebit in hiſtoria de Bello Iudaico, & maxime in oratione Anani, qvæ libro 4. c. 13.

(82.) Exercit. 1. contra Baron. Sect. 9. n. 8. (83.) libr. 19. hiſt. p. 771.

4. c. 13. extat, nec non in descriptione horrendæ famis, qvæ libri 5. cap. 28. legitur. In versione Antiqvitatum fatetur se a Græco textu nonnihil dissentire circa descriptionem tabernaculi & mensæ, in qva sacri panes repositi fuerunt, cum hæc & alia qvædam loca in Græco textu adeo corrupta fuerint, ut ea corrigendi necessitas sibi imposita fuerit. Hæc Andillii versio etiam extra Galliam typis commissa fuit. Anno enim MDC LXXVI. Bruxellis qvinqve voluminibus distincta prodiit. Tria priora volumina complectuntur libros 20. Antiqvitatum; duo posteriora exhibent Josephi librum de vita sua, libros 7. de Bello Judaico, libros duos contra Apionem, tractatum de Maccabæis, in qvo vertendo Andillius non Erasmi paraphrasin, ut Genebrardus, sed Græcum textum secutus est, & deniqve Philonis legationem ad Cajum. Uno volumine, qvod elegantissimis figuris æri incisis exornatum est, Andilliana illa Josephi versio Amstelodami anno MDC LXXXI. prodiit. Nondum viderat Andillianam Josephi versionem, ut unicum hoc addam, Bosius cum exercitationem suam ad periocham Flavii Josephi prima vice ederet. In altera autem illius exercitationis editione concedit qvidem Andillii versionem sermonis elegantia cœteris præstare, neqve negat Græciæ lepores haud raro in ista versione feliciter exprimi, vix tamen credendum censet, qvod Andillius manuscripta Græca consuluerit, aut qvod hæc versio majestati textus originalis perfecte respondeat, etsi Sorbonenses in approbatione operi præfixa ejus rei fidem facere voluerint. Qvin potius existimat, Andillium Gelenianæ magis versioni qvam Græco textui inhæsisse, ideoqve nonnulla, qvæ Gelenius obscure interpretatus fuerat, plane omisisse. Qvod judicium aliorum, qvi penitiorem Gallicæ lingvæ cognitionem habent, examini relinqvo. In Anglia THOMAS LODGE Josephi historiam Judaicam in patriam suam lingvam transtulit, & Oxonii vulgavit, ubi etiam MDC LXXVI. Josephi opera recognita & emendata juxta elegantissimam

Anglicæ.

versio-

verſionem Andillii in Anglicam lingvam tradu&ta cum locis ſcripturæ parallelis, tabula Geographica Palæſtinæ, aliisqve imaginibus æri inciſis ad illuſtrandam Ioſephi hiſtoriam facientibus prodierunt. In Belgicam lingvam Amſtelodami anno MDCLXXVIII. Flavii Joſephi opera omnia ex Græco Latinoqve recens convertit LAMBERTUS VAN DER Bos, cui editioni annexus eſt Hegeſippus, qvem ex Germanico tranſtulit Simon de Vries. Præfixa ſunt ſingulis libris & capitibus ſummaria, accedunt ducentæ & qvinqvaginta icones æneæ elegantiſſimæ, tabula chronologica indicesqve chronologici & biblici, nondum antea impreſſi. Fortaſſe etiam in aliarum gentium lingvas Joſephi opera tranſierunt. Si Baronio fides adhibenda, (84.) Joſephus etiam in Hebraicam lingvam converſus extat. Refert enim in bibliotheca Vaticana haberi manuſcriptum verſionis illius Hebraicæ codicem, in qvo Judæi Ioſephi de Chriſto teſtimonium abraſerint, cujus ſceleris veſtigia tam manifeſta eſſe ſcribit, ut nulla excuſatio aut defenſio locum habeat. Et qvamvis hanc narrationem Caſaubonus a veritate alienam eſſe ſuſpicetur, (85.) Huetius tamen [86.] adhuc Romæ in Vaticana bibliotheca membranas iſtas videri, & Baronium a mendacio abſolvere aſſerit. Et hanc ipſam Hebraicam Joſephi verſionem etiam illuſtri cuidam Perſonæ Romæ in Vaticana Bibliotheca oſtenſam Wagenſeilius in epiſtola quadam ad Arnoldum memorat. E Judæis R. Schabtai ben Joſeph in libro, qvem Siphte Jeſchenim ſeu labia dormientium inſcripſit, itidem affirmat, Flavii Joſephi antiqvitates cum bello Judaico e Græco in Hebraicum ſermonem converſas fuiſſe, ut ex Actis Eruditorum didici. (87.) Interim nulla verſio Joſephi Hebraica in lucem hactenus producta fuit, niſi qvis Ioſephi Gorionidæ hiſtoriam pro Hebraica Ioſephi verſione habere velit, cum plurimis in locis Ioſephum noſtrum κ' πόδα ſecutus fuerit. Edita eſt illa

Belgicæ.

Hebraicæ

Joſeph Ben Gorion.

d Ioſe-

(84.) tom. 1. annal. A. C. 34. p. 210. edit. Rom. (85.) exercit. 16. in Baron. Sect. 154. (86.) demonſtrat. evangel. prop. 3. p. 27. (87.) A. C. 1690. p. 302.

Ioſephi, qvi ſe filium Gorionis appellat, hiſtoria Conſtantinopoli A. M. 5250. ſeu anno Chriſti M CCCCXC. iterumqve ibidem A. M. 5270. Chriſti M DX regnante Bajazetho. Qvæ autem anno M DXXIX. Wormatiæ Sebaſtiani Munſteri ſtudio prodiit, breviſſimum tantum eſt Conſtantinopolitanæ editionis compendium, a Iudæo qvodam concinnatum, & a Munſtero Latine redditum. Obſervat autem Morinus, qvi Wormatienſem editionem cum ſecunda Conſtantinopolitana contulit, (88.) Autorem illius compendii nonnulla ex aliis Autoribus addidiſſe, nempe traditionem Talmudicam de tredecim mutationibus, a LXX. Interpretibus in Bibliorum translationem illatis, qvarum nulla mentio extet in editione Conſtantinopolitana, a qua compendium hoc etiam in eo diſcrepat, qvod ſolam Legem a LXX. Interpretibus translatam aſſerat, cum in Conſtantinopolitana editione viginti qvatuor libri translati aſſerantur. Poſt Wormatienſem editionem Munſterus iterum aliam Baſileæ anno M DXLI. vulgavit, qvæ, ut Morinus indicat, a Conſtantinopolitana nihil differt, niſi qvod plus media parte mutilata eſt. Deſunt enim in Munſteriana editione priora duo capita cum tertii capitis non mediocri parte, & cum Conſtantinopolitana editio 97. capitibus conſtet, Munſteriana in capite 63. finitur, adeoqve totam hiſtoriam rebellionis Iudæorum adverſus Romanos, natumqve inde urbis & templi excidium omittit, ut cœteras mediorum capitum mutilationes taceam, in qvibus ut membra divulſa melius cohærerent, Munſterus nonnulla verba ſeu periodos textui aſſuit. Et poſtremam qvidem partem, qvæ de bello Iudaico agit, in Munſteri manuſcripto plane defuiſſe ſuſpicatur Morinus, cum nobilem iſtam Ioſippi partem omiſſurus non fuiſſet, niſi lacerum & extrema ſui parte mancum exemplar habuiſſet. Verum ſi Morinus Munſterianæ editionis titulum inſpexiſſet, legere ibi potuiſſet, Munſterum

(88.) Exercit. bibl. lib. 2. Exerc. 1, c. 3.

sterum etiam historiam belli Judaici & excidii Hierosolymitani Hebraice a Josippo scriptam habuisse, quippe quam se alio tempore adjecturum lectoribus promittit. Wormatiensi editioni respondet ea, quam Basileæ anno MDLIX. Sebastianus Lepusculus procuravit. Nam & illa compendium tantum continet à Judæo qvodam ex variis Autoribus, sed maxime e Josepho Gorionide conflatum & a Munstero latine redditum. Constantinopolitanæ autem editioni conformis est Veneta, quam cum mutilata Munsteri editione comparans Scaliger observat Munsterianam a folio Venetæ septimo incipere, & in folio nonagesimo secundo desinere, postremis sexaginta tribus foliis plane omissis (89.) Integram Constantinopolitanam sequuntur etiam Cracovienses, & qvæ superiore anno prodiit Francofurdiensis, quibus etiam Germanicam typis Hebraicis Tiguri anno MDXLVI. impressam, quæ postea Amstelodami anno MDC LXI. cum commentario ejusdem lingvæ prodiit, addere licebit. Qvamvis autem Munsterus Josephum Gorionis filium cum Flavio nostro Josepho eundem fuisse contendat, & ipse quoque Gorionides Josephi nostri personam subinde mentiatur, & se bello Judaico interfuisse simulet, & se a Vespasiano captum, & postea libertate donatum & honorifice habitum referat, aliaqve, qvæ vero Josepho contigerunt, sibi tribuat, Critici tamen nares aliter leones aliter catulos olere pridem senserunt. Noster certe Josephus, quoties Parentis sui meminit, ubiqve Matathiæ nusqvam Gorionis Filium se nominat, nec probabile est Munsteri inventum, qvod hic Josephus & Gorionis & Matathiæ Filius dici potuerit, cum Gorionem Patrem agnoverit, Matathiam autem inter majores habuerit. Qvin imo Josephus noster in historia belli Iudaici (90) a Josepho Gorionis Filio aperte se distinguit. Hebraicus autem ille Josephus seu Josippus neque pro Flavio nostro Josepho, cujus larvam in scripto suo sæpius induit, neqve pro Josepho Gorionis Filio Jose-

(b.) elench. trihæres. c. 4. (90.) libr. 2. c. 42. in lat. 25.

phi noſtri coætaneo, a qvo & proprium & paternum nomen mutuatus eſt, haberi poteſt, cum ſe multis ſeculis utroqve juniorem abunde prodiderit, dum Hiſpanos ab Hannibale domitos, Gothorum, & Gallos a Cæſare ſubactos Francorum nomine deſignat, multaqve alia urbium, fluminum & gentium nomina uſurpat, qvæ ævum a Ioſephi ætate remotiſſimum indicant. Præterea etiam Joſephi gravitate plane indignæ ſunt ineptiſſimæ & ridiculæ, qvas paſſim nectit, fabulæ, qvalis eſt illa de fundo Tiberis, qvem a Romanis, cum Hieroſolymam a Nabuchodonoſore obſeſſam cognoviſſent, ære ſtratum narrat, ut cæteras mittamus, qvas non ab alio ad Gorionidæ textum aſſutas fuiſſe, omnimoda elegantis ſtyli cum Gorionidæ textu æqvalitas evincit. Similes igitur habent labra lactucas, cum Judæi qvidam hunc Joſephum Gorionis Filium ejusqve Hebraicam hiſtoriam magnis elogiis commendant. Virum ſapientia & prudentia inſignem, juſtumqve & rectum hunc Gorionis Filium Joſephum vocat R. David Ganz, (91.) eumqve ut fidelem Hiſtoricum deprædicat, cum ea, qvæ narrat, ipſe viderit, qvod teſtimonium ab Hebraico Joſippo, qvi Gorionis Filius audire voluit, tam alienum eſt, ut Joſephus de Voiſin in notis ad pugionem fidei (92.) ipſum Flavium noſtrum Joſephum a Ganzio hac laude condecoratum exiſtimaverit, & hoc Ganzii teſtimonium Abarbanelis contra Ioſephum noſtrum calumniis oppoſuerit. Majora ſunt, qvæ de Ioſepho Gorionis Filio & Hebraico ejus opere plenis buccis celebrat R. Abraham Conat (93.) Medicus Conſtantinopolitanus. Dicit enim Virum hunc divinum in libris edendis poſt Regem Salomonem felicis memoriæ omnes antecelluiſſe. Qvin etiam R. Tam in animadverſione, qvam Conſtantinopolitanæ Ioſippi editioni adjecit, affirmare non dubitat, omnia iſtius libri verba juſtitiam eſſe, & nullam perverſitatem in eo reperiri, & revera

(91.) in Zemach. David q. 95. (92.) part. 2. c. 3. p. 202. edit. Carpzovianæ. (93.) Conf. Munſteri præfat. ad Joſipp. Bahl. 1541.

vera manum Dei ſuper hunc Virum fuiſſe, dum hunc librum componeret, & paululum abeſſe, qvin verba ipſius ſint verba Viri Dei & Prophetæ. (94.) Forte adhuc majoribus elogiis Gorionidem hunc ſuum Judæi exornarent, niſi in hiſtoria Titi a Talmudicis traditionibus diſſenſiſſet. Cum enim Judæi Titum impium vocare ſoleant, & fabulentur, poſt excidium Hieroſolymitanum bibentis nares muſcam introiviſſe, & ipſum cerebrum penetraſſe, ibiqve in pulli columbæ magnitudinem excreviſſe, & pondere duas libras exæqvaſſe, ſeptemqve annis cerebrum ejus corroſiſſe & perfodiſſe, eaqve tandem educta & avolante etiam animam Titi avolaſſe, tantum abeſt, ut tribulibus ſuis Gorionides aſſentiatur, ut potius Titi ſapientiam & juſtitiam commendet, eumqvé a culpa vaſtatæ & perditæ Hieroſolymæ abſolvat, cum totum illud malum Hieroſolymæ ob prædones, qvi tum in populo Iſraëlitico fuerunt & propter eorum iniqvitatem contigerit, Titus autem qvicqvid in vaſtatione urbis fecit, preſſus & coactus fecerit.

Recte autem Serarius (95.) Gorionidem cum Flavio noſtro Joſepho comparans notavit, qvod Gorionides obſcurus, incognitus, illaudatusqve e tenebricoſis Judæorum antris non ita pridem proſerpſerit, cum contra Flavii noſtri Joſephi memoria tam illuſtris per plurima ſecula fuerit, ut neminem vel mediocri literarum cognitione tinctum ea fugere potuerit. Qvamvis enim ejus ſcripta apud Judæos in nullo pretio fuerint, qvos ignaviæ in excolendo lingvarum ſtudio & colligendo doctrinæ apparatu ipſe Joſephus (96.) arguit, Gentiles tamen pariter & Chriſtiani Joſephum, licet Judæum, ejusqve opera magni æſtimarunt. Certe Joſephi teſtimoniis paſſim utuntur, & hoc ipſo ſe in Joſephi lectione probe verſatos indicant celeberrimi Scriptores, Juſtinus Martyr, Clemens Alexandrinus, Origenes, Porphyrius, Euſebius, Hieronymus, Theodoretus, Stephanus Byzantius, & alii, qvos omnes nominare Fragmenta Joſephi

(94) Conf. Morinus l. 6. (95.) triharef. libr. 1. c. 9. (96.) libr. 20. Antiqvit. cap. ult.

nimis longum foret. Fatendum tamen in his esse qvædam, qvæ in hodiernis Josephi editionibus non comparent. Eusebius enim de Jacobo Justo agens (97.) refert Josephum causam excidii Hierosolymitani & calamitatum, qvæ Judæis acciderunt, Jacobi hujus supplicio his verbis imputasse: Ταῦτα δ' συμβέβηκεν Ἰουδαίοις, κατ' ἐκδίκησιν δ' Ἰακώβου τοῦ δικαίου, ὃς ἦν ἀδελφὸς Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ, ἐπειδήπερ δικαιότατον αὐτὸν ὄντα οἱ Ἰουδαῖοι ἀπέκτειναν, qvæ verba Rufinus ita interpretatur: qvæ omnia acciderunt Judæis pro vindicta Jacobi Justi, qvi erat frater Jesu, qvi dicitur Justus, qvem justissimum & piissimum omnium confessione Virum Judæi interfecerunt. Et hæc Josephum tradidisse asserunt etiam Origenes (98.) Hieronymus (99.) & alii, cum tamen id apud Josephum hodie non legatur. Etsi enim Josephus referat, (100.) qvod Ananus Pontifex Secta Sadducæus, homo audax & ingenio ferox post mortem Festi Præsidis, & cum Albinus Festi Successor adhuc in itinere ageret, oportuno hoc, qvod ipsi videbatur, tempore concilium convocaverit, & Iacobum Fratrem Jesu, qvi Christus dicebatur, tanqvam impietatis reum una cum qvibusdam aliis lapidandum tradiderit, idqve factum omnibus bonis, qvotqvot in civitate agerent, vehementer displicuerit, nusqvam tamen expresse dicit, qvod Deus Iacobi hujus supplicium Hierosolymitanæ urbis eversione vindicaverit, ideoqve hunc locum Spencerus (1.) librariorum incuria periisse suspicatur. Fieri tamen etiam potuit, ut eum, qvi primus hac in causa Josephum testem appellavit, memoria falleret, cujus oscitantia postea & alios oscitantes fecit. Non legitur etiam hodie in Josepho, qvod Iohannes Baptista vere Propheta fuerit, qvanqvam Hieronymus (2.) id a Josepho traditum affirmet. Id tantum Josephus asserit, (3.) apud Iudæos constantem opinionem fuisse, qvod justa Numinis

(97.) lib. 2. histor. eccles. c. 23. (98.) libr. 1. contr. Cels. p. 35. & libr. 2. p. 69. item in comment. ad Matth. c. 13. p. 223. edit. Huet. (99.) in Catal. Scriptor. c. 2. & 13. (100.) libr. 20. Antiqv. c. 8. p. 698. (1.) not. ad Orig. contr. Cels. p. 31. (2.) Catalog. c. 13. (3.) Antiqv. libr. 18. c. 7. p. 626.

nis ultione propter Iohannem Baptiſtam Herodis exercitus deletus fuerit. Cum enim, ut Ioſephus addit, vir optimus Iudæos ad pietatis & juſtitiæ ſtudium incitaret, ſimulqve ad baptiſmi lavacrum invitaret, qvod ita demum Deo fore gratum ajebat, ſi animis per juſtitiam prius mundatis & puritatem corporis adderent, veritus Herodes, ne tanta hominis autoritas defectionem aliqvam pararet, ſiquidem plebe doctrinæ hujus avida magni concurſus ad Iohannem fiebant, & populus ejus conſiliis nihil non facturus videbatur, apprehendi illum vinctumque Macheruntem mitti, atque illic occidi imperabat. Porro apud Suidam [4.] longa fabula de Ieſu in locum Sacerdotis cujusdam Iudaici defuncti ſurrogato recenſetur, in qva refertur, Ioſephum in ſuis de Hieroſolymitano excidio commentariis dicere, ὅτι Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ μετὰ τῶν ἱερέων ἠγιάζε, ſeu qvod Ieſus in templo cum Sacerdotibus ſacra fecerit. Et hæc verba a Iudæis ex Ioſepho expuncta putat Huetius, [5.] ego vero hæc verba Iolepho potius afficta exiſtimaverim, qvod eadem facilitate me probaturum confido, qvam qvod hic locus a Iudæis eraſus fuerit. Aliud fragmentum Ioſephi ab Euſtathio Antiocheno ſervatum cenſet Iſaacus Voſſius [6.] qvod ita ſe habet: ἀπέθανε δ' [ſermo eſt de Harane Abrahami fratre] ἐν τῷ ἐμπυρισμῷ, ᾧ ἐνεπύρισεν Ἀβραὰμ τὰ εἴδωλα τοῦ πατρὸς αὐτῷ ἐν τῷ εἰσελθεῖν ἐξελέσθαι αὐτά [7.] Leo Allatius, qvi Euſtathii Antiocheni commentarium in Hexaemeron, ex qvo hæc verba deprompta ſunt, publici juris fecit, Latine ita reddidit: decesſit [Haran] in incendio, qvo Abraham idola Patris ſui conflagravit, [rectius incendit, vel conflagrare fecit] dum illis ut ſubveniret domum eſt ingreſſus. Eqvidem Euſtathius in iſto loco Ioſephi mentionem non facit. Non dubitat tamen Voſſius, qvin hæc verba Euſtathius ex Ioſepho deprompſerit, cum Georgius Syncellus eandem hiſtoriam

(4.) Tom. I. voce Ἰησοῦς p. 1231. (5.) demonſtrat. evangel. p. 27. (6.) de 70. Interpret. c. 12.
(7.) Euſtath. in comment. ad Hexaemeron. p. 57.

referens Ioſephum teſtem appellaverit. Et prius qvidem verum eſt. Syncellus enim in chronographia ſua [8.] itidem refert, Haranum, cum Abraham° idolis ignem injeciſſet, ea flammis eripere conatum, incendio extinctum. Verum an Ioſephum ejus rei teſtem citaverit, haud immerito dubitari poteſt. Id enim tantum Syncellus ex Ioſepho ſe mutuari ſcribit, qvod Abrahamus omni ſtudio anniſus fuerit, ut Patrem ſuum a fingendis & colendis idolis averteret. Nihilominus tamen Voſſii ſententia ex eo probabilis videtur, qvod verba qvæ apud Euſtathium de ſepulchro Harani ejusqve liberis proxime præcedunt, eadem ferme ſint, qvæ apud Joſephum in Antiqvitatibus leguntur, (9.) ex qvo colligere licet, Euſtathium ea qvoqve, qvæ de Harani combuſtione narrat, e Joſepho hauſiſſe, qvamvis nec Euſtathius Joſephum nominet, neqve verba illa apud Joſephum hodie legantur. Idem Voſſius (10.) aliud Joſephi fragmentum, qvod in ejus operibus hodie deſideratur, ex Græcorum Patrum catenis adducit, nempe tale: ἄτοπον εἶναι λογισάμενον μεθύοντα λαὸν καὶ θρησκεύοντα νομοθεσίαν Θεοῦ δέχεσθαι. Et forte plura hujusmodi inveniet, cui Græcorum Patrum catenas pervolvere vacabit.

Joſephi de Chriſto teſtimonium.

Mirabitur vero forte qvispiam, qvis Joſepho inter Græcos Patres locus, & ipſe Joſephus mirari poſſit, qvod Se qvoqve Principibus permiſtum agnoſcat Achivis. Sunt enim variæ Græcorum Patrum catenæ, in qvibus Joſephi nomen Græcis Patribus intermiſtum legitur, qvales ſunt catenæ in Geneſin & Lucam, qvas Lambecius in ſuis de Vindobonenſi Bibliotheca commentariis recenſet, (11.) ut alias ſive manuſcriptas ſive editas omittam. Sed qvid mirum, in catenis Patrum legi, qvem in Catalogo ſuo inter eccleſiaſticos ſcriptores retulit Hieronymus, & cujus aliqvam partem Sebaſtianus Caſtalion ipſis Bibliis adjunxit? Enimvero argumentum, qvod Joſephus in ſuis antiqvitatibus tractavit, hanc gratiam apud Chriſtianos facile conciliare ipſi potuit. Acceſſit honorificum de Chriſto teſtimonium,

(8.) pag. 75. & iterum p. 98. (9.) libr. 1. c. 7. (10.) de 70. Interpret. p. 46. (11.) tom. 3. cod. 4. & 42.

monium, qvod in ejus Antiqvitatibus legitur (12.) qvam qvam adhuc ſub judice lis eſt, ſitne illud Ioſephi de Chriſto teſtimonium genuinum, an Ioſepho pia fraude ſuppoſitum, vel ſaltem interpolatum. Ruperti, Snellii, Reineſii, Majoris, Menaſſis, Gronovii, Blondelli, Wheloci, Lanſii, Urſini, Wagenſeilii, Bœcleri, Bangii, Fabri, & ſuas ipſius de hoc argumento epiſtolas collegit, & ſimul varia Veterum & Recentiorum de hoc teſtimonio judicia ex eorum ſcriptis excerpſit & Norimbergæ anno MDCLXI. ſub titulo teſtimonii Flaviani vulgavit Chriſtophorus Arnoldus. Præterea peculiaribus diſſertationibus hoc argumentum ventilarunt Boſius, Spanhemius, & Franciſcus de Roye. De eodem ſatis prolixe agunt Huetius (13.) Lambecius (14.) Natalis Alexander, (15.) Iſaacus Voſſius (16.) & alii. Et fatendum qvidem eſt hoc Ioſephi teſtimonium non ſolum in editis & ſcriptis Ioſephi codicibus conſtanter legi, verum etiam ab Euſebio tam in hiſtoria eccleſiaſtica qvam in demonſtratione evangelica Ioſepho tribui. [17.] Poſt Euſebium ejusdem teſtimonii, fidem confirmant e Græcis Iſidorus Peluſiota [18.] Sozomenus [19.] Sophronius, qvi Hieronymi catalogum Græco ſtylo reddidit, [20.] Cedrenus, [21.] Suidas, [22.] Zonaras, [23.] Glycas, [24.] Nicephorus, [25.] e Latinis Hegeſippus, [26.] Hieronymus, [27.] ut Rufinum Euſebii interpretem, & plures ſeqventium ſeculorum ſcriptores, qvorum ſuffragia ad rerum ſummam parum conferunt, ſilentio prætermittam. At, ſi vere iſta Ioſephus ſcripſit, mirari ſatis neqveo, qvod antiqvi eccleſiæ Doctores, qvi ex inſtituto Iudæos impugnarunt, telo hoc contra Iudæos uſi non fuerint. Non incognita erant Ioſephi ſcripta Iuſtino Martyri, qvippe qvi in paræneſi ad Græcos Ioſephi Antiqvitates egregie commendat. [28.] Qvid ergo

(12.) libr. 18. antiqvit. c. 4. p. 628. (13.) demonſtrat. Evangel. p. 27. (14.) tom. VIII. bibliothec. Vindobon. p. 5. & ſeqv. (15.) hiſtor. eccl. Vet. Teſtam. tom. 6. diſſert. 10. (16.) de 70. Interpr. p. 161. (17.) H. E. lib. 1. c. 11. demonſtrat. lib. 3. c. 5. (18.) libr. 4. epiſt. 225. (19.) libr. 1. c. 1. (20.) tom. 1. Hieronym. edit. Baſil. fol. 123. & 124. (21.) Compend. hiſtor. tom. 1. p. 196. (22.) lexic. tom. 1. p. 1265. (23.) libr. 3. annal. c. 4. tom. 1. edit. ultim. p. 267. (24.) annal. part. 3. p. 234. (25.) libr. 4. c. 39. (26.) libr. 2. de excid. Hieroſol. c. 12. (27.) Catalog. c. 13. (28.) p. 10.

go oportunius fuiſſet, qvam Tryphoni Iudæo Ioſephum opponere, ſi Juſtini ævo illud de Chriſto teſtimonium in Joſephi Antiqvitatibus lectum fuiſſet? Tertullianus qvoqve, qvi Joſephum Antiqvitatum Judaicarum vernaculum vindicem appellat, (29.) etſi peculiari opere contra Judæos diſputet, Joſephi tamen de Chriſto teſtimonium omittit, qvod ſane fieri vix potuiſſet, ſi Tertulliani ætate cognitum fuiſſet. Chryſoſtomus in orationibus adverſus Judæos (30.) Joſephum μάρτυρα μάλιστα ἀξιόπιστον appellat, & quid de Daniele ſcripſerit, allegat. Qvi fieri potuit, ut non etiam, qvæ de Chriſto Joſephus ſcripſit, allegaret? Mitto jam alios, qui contra Judæos ſcripſerunt, & ad Photium Patriarcham Conſtantinopolitanum venio. Is duabus vicibus in ſua bibliotheca de Joſephi antiqvitatibus agit, ſemel codice ſeptuageſimo ſexto, & iterum codice ducenteſimo trigeſimo octavo. Sed neutrobi ἀξιομνημόνευτον illud de Chriſto teſtimonium excerpit. Equidem Aubertus Miræus in notis ad Hieronymi catalogum Scriptorum eccleſiaſticorum (31.) periocham illam de Chriſto, qvæ apud Joſephum extat, a Photio memorari ſcribit. Verum memoria hic eum fefellit. Seductus tamen, ut puto, a Miræo Lambecius in epiſtola ad Principem Auguſtum inter eos, qui Joſephi de Chriſto teſtimonium pro genuino agnoverunt, etiam Photium numerat. (32.) De qvo errore forte monitus, tantum abeſt, ut eum retractaverit, ut potius in commentariis ad bibliothecam Vindobonenſem (33.) probare conetur, Photium ſaltem obſcuram hujus teſtimonii mentionem feciſſe. Sic enim procedit: Photius in recenſione operis alicujus, qvod περὶ παντὸς ſeu de univerſo inſcriptum fuit, monet, (34.) opus illud a nonnullis Joſepho attributum, ſed rectius Cajo ſeu Gajo Romanæ eccleſiæ Presbytero tribuendum eſſe, cum in eo opere Salvator noſter Chriſtus appelletur, & inenarrabilis ejus e Patre generatio accurate deſcribatur. Cum autem poſtea in recenſendis Joſephi antiquitatibus, Jeſum a Joſepho Chriſtum appel-

(29.) in apologet. c. 19. (30.) orat. 3. adv. Judæos p. 114. edit. Hæſchel. (31.) cap. 13. p. 7. (32.) pag. 4. (33.) tom. 8. pag. 14. (34.) codix. 48.

appellari animadverteret, ne ſibi contradicere cogeretur, totam Ioſephi periocham excerpere noluit, ſed tantum paſſionis Chriſti mentionem fecit his verbis: κατὰ τοῦτον καὶ τὸ ΣΩΤΗΡΙΟΝ ἐγεγόνει ΠΑΘΟΣ, ſub hoc [nempe Herode, Tetrarcha Galilææ & Perææ] etiam Salvatoris contigit paſſio. Qvibus verbis ad Ioſephi periocham de Chriſto alludiſtatuit, cum Ioſephus paſſionis Dominicæ nullibi niſi in decantatiſſimo illo teſtimonio meminerit. Verum Lambecius magno conatu magnas nugas agit. Verba enim illa de Domini paſſione Photii ſunt, non Ioſephi, ſiqvidem Photius ea, qvæ ex Ioſepho excerpit, ſuis diſcurſibus illuſtrat, & occaſione Herodis Tetrarchæ obiter addit, qvod Chriſtus ſub iſto Herode paſſus fuerit, quorſum etiam ſpectant, qvæ occaſione Herodis Magni de Chriſti Nativitate, & infanticidio Bethlehemitico, & occaſione Agrippæ de Iacobi majoris ſupplicio & Petri captivitate diſſerit, qvæ ſane Photius ex Ioſepho non excerpſit. Certum igitur eſt, altum eſſe de Periocha Ioſephi, quæ Chriſti vitam breviter exponit, in Photii bibliotheca ſilentium, ſive in Photiano exemplari plane defuerit, ſive eam pro adulterina habuerit. Sane librum περὶ παντὸς etiam hanc ob cauſam Ioſepho abjudicat, qvod Ieſus in eo Chriſtus appelletur. Atqvi in teſtimonio, qvo Joſephus Chriſtum prædicaſſe perhibetur, expreſſe legitur: ὁ χειστὸς οὗτος ἦν. Accedit quod Photius in codice 33. ubi de Juſto Tiberienſi agit, hoc commune Judæorum vitium eſſe ſcribit, qvod de Chriſti adventu & miraculis ſileant: Si igitur Photius in Joſepho tam illuſtre Chriſti elogium, qvale hodie legitur, inveniſſet, & pro genuino habuiſſet, dubio procul illud tanqvam aliquid ſingulare, & a communi Judæorum more prorſus alienum obſervaſſet. Ne qvis autem Euſebium ut antiqviorem Photio præferendum exiſtimet, ſuppetiari Photio poteſt Origenes Euſebio antiquior. Is enim clare teſtatur, qvod Joſephus Jeſum pro Chriſto non habuerit. (35.) Si Jeſum pro Chriſto non habuit Joſephus, qvomodo in Antiqvitatibus dicere de Jeſu potuit: χειστὸς ὅ-

τος

(35.) libr. 1. contr. Celſ. & in Matth. p. 223.

τος ἦν. Excipit Vossius, (36.) Origenis verba ita explicari posse, qvod Josephus qvidem crediderit, Jesum fuisse Christum seu Messiam, sed hominem tamen, aut excellentioris naturæ, qvam sit humana, non divinæ. Et hanc sententiam Apostolorum ævo apud Ebionitas & Nazaræos viguisse, qvin etiam Christo etiamnum in terris versante apud multos obtinuisse tradit. Verum Origenes expresse negat, qvod Josephus Jesum pro Messia agnoverit, & ex ipso Josepho constat, qvod Prophetarum de Messia oracula in Vespasiano impleta professus fuerit. Porro si qvis objiciat, Josephum de Præcursore Christi Johanne Baptista, & de discipulo Christi Jacobo nonnulla protulisse, ideoqve boni Historici partes implere non potuisse, si de Christo ipso plane siluerit: libenter concedam, Josephum de Christo non plane siluisse, qvin & hoc concedam, qvod Josephus de Iesu verba faciens a laudibus ejus non abstinuerit. Neqve enim ex inveterato Iudæorum, qvi hodie vivunt, erga Christum odio de illorum moribus judicandum est, qvibus miracula per Apostolos in Christi nomine qvotidie facta sacrum qvendam horrorem incusserunt. Et qvamvis probari non possit, Josephum in aula Vespasiani ex conversatione cum T. Flavio Clemente, qvi postea sub Domitiano ob fidem Christianam interfectus est, & cum Flavia Domitilla ob eandem causam in exilium missa, bonam de Cristo opinionem imbibisse, qvæ Ruperti (37.) conjectura fuit, aut qvod Banus Josephi Præceptor Essenorum sectæ addictus Iohannis Baptistæ sectator fuerit, adeoque de Christo inique sentire non potuerit, ut Vossius arbitratur, qui & ipsum Iohannem Baptistam Essenum fuisse ex cibi & vestitus simplicitate, baptismo, & reliquarum sectarum Iudaicarum odio colligit: (38.) ex iis tamen, quæ de Iohanne Baptista & Iacobo Josephus retulit, satis, ut opinor, probari potest, falsam esse illorum sententiam, qui Josephum de Christo contumeliose in suis Antiqvitatibus locutum, & istarum blasphemiarum vice a Christiano qvo-

(36.) de 70. Interpret. p. 164. (37.) epistol. ad Snell. (38.) de 70. Interpret. c. 17. p. 168.

qvopiam insigne hoc Christi elogium substitutum statuunt. Certum qvidem est Pharisæos, quorum placitis se addictum Josephus in vita sua profitetur, plerosqve magno Christi odio flagrasse, at fuerunt etiam inter Pharisæos ab immani illo adversus Christum odio alieni, neqve sic Pharisæis addictus fuit Josephus, ut non subinde eorum mores & facta perstrinxerit. Qvocirca nihil obstat, qvo minus Josephum honorifico aliqvo præconio Christi nomen condecorasse dicamus. Tale tamen illud fuisse minime dubito, qvale decebat hominem Judæum, & qvi τὸ χρηστιανὸν κήρυγμα Theodoreto (39.) teste non amplecteretur. At qvæ hodie apud Josephum de Christo leguntur, ita comparata sunt, ut Christiano magis homini qvam Judæo conveniant, unde & Sozomenus (40.) ex illis concludebat, Josephum isto scribentem propemodum clamare, Christum Deum esse. Videns hanc difficultatem Lambecius (41.) in defendenda hac Josephi periocha longe alia via incedit, qvam cæteri qvi hoc Josephi testimonium ut genuinum tuentur. Omnia enim Josephi verba in siniſtram partem interpretatur, qvasi non ad Christi elogium, sed potius ad ejusdem vituperium & contemtum spectarent, etsi a Josepho, ut neqve Judæos neqve Christianos neqve Gentiles offenderet, ambiguis phrasibus concepta fuerint. Imprimis autem ea via Josephum solerter usum dicit, ut nihil suis verbis de Christo scribat, sed tantum propriam Christianorum traditionem ex trium Evangelistarum scriptis (Johannes enim Evangelium suum nondum ediderat) & Actis Apostolicis hausta m referat, sed ita tamen, ut phrases, qvas adhibet, ad irrisionem Christianæ fidei torqveri possint. Cum ergo Josephus Jesum Virum sapientem dicit, respicere putat Lambecius Josephum ad loca Math. XIII. 54. & Marc. VI, 2. & tamen ambiguo sensu Christum σοφὸν ἄνδρα appellare, cum vox sapientiæ nonnunqvam etiam in malam partem usurpetur. Deinde cum Io-

e sephus

(39.) Commentar. in Danielem Tom. II. Opp. p. 697. (40.) libr. 1. c. 1. (41.) tom. 8. Bibl. Vindob. p. 22.

ſephus titulum Viri ſapientis ita reſtringit, aut corrigit, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή, ſi modo Virum eum appellare oportet, Lambecius non eam Joſephi mentem fuiſſe putat, qvaſi Chriſtus Deus potius qvam Vir vel Homo dicendus fuerit, qva ratione Apollo Pythius apud Herodotum per oraculi vocem Lycurgum compellavit: (42.)

Δίζω ἦ σε Θεὸν μαντεύομαι, ἠὲ καὶ ἄνδρα
Ἀλλ' ἔπι καὶ μᾶλλον Θεὸν ἔλπομαι ὦ Λυκόεργε:

qvem ſenſum a Joſephi mente alienum fuiſſe putat, cum Chriſtum ne Prophetam qvidem nedum Deum aut Dei Filium eſſe exiſtimaverit. Qvamobrem ſenſum Joſephi hunc potius fuiſſe exiſtimat: fuit hoc eodem tempore Jeſus ſapiens Vir, ſi modo Virum eum appellare oportet, & non potius phantaſma ſive ſpectrum, ſiqvidem ab ipſis diſcipulis ſuis propter φάσεις naturalem humanæ potentiæ modum excedentes pro tali fuit habitus. Cujus interpretationis rationem confirmat ex Matth. XIV, 26. Marc. VI, 49. Luc. XXIV, 37. Seqventia apud Joſephum verba: ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητής, erat enim mirabilium operum patrator, alludere putat ad verba populi apud Lucam c. V. v. 26. dicentis: εἴδομεν παράδοξα σήμερον. Veretur autem Lambecius, ne hic etiam angvis in herba lateat, & Joſephus forte per ἔργα παράδοξα ἔργα ἄπιστα ſeu incredibilia intellexerit. Porro cum Joſephus Chriſtum fuiſſe dicit διδάσκαλον ἀνθρώπων τῶν σὺν ἡδονῇ τ' ἀληθῆ δεχομένων ſeu Doctorem hominum cum voluptate vera ſuſcipientium, his verbis Chriſtum a Joſepho perſtringi cenſet ut Magiſtrum piſcatorum, publicanorum, muliercularum aliorumqve rudium hominum qvævis paradoxa dogmata ſimplici credulitate ſuſcipientium, & cum voluptate tanqvam vera amplectentium. Pro qva interpretatione illuſtranda Ciceronem adducit (43.) qvi aſſerit, fictas qvoqve fabulas, e qvibus utilitas nulla dari poteſt, cum voluptate legi. Seqvitur apud Joſephum:

(42.) libr. 1. c. 66. (43.) libr. 5. de finib.

phum: Καὶ πολλὺς Ἰουδαίους πολλοὺς δ' καὶ ἑλληνικοὺς ἐπηγάγετο, qvæ verba Lambecius ſic interpretatur: & multos qvidem Judæos multos autem & gentiles ſeqvaces nactus eſt, nempe Judæos, ut τῇ διαφορᾷ τοῦ κηρύγματος adjungit, per prædicationem Evangelii, Gentiles autem, qvorum nomine hic etiam Samaritani comprehenduntur, partim ſola curioſitate propter famam miraculorum, partim & neceſſitate propter indigentiam auxilii ultro ſe offerentes. Qvod autem Joſephus addit: ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν CHRISTUS HIC ERAT, a Lambecio ſic explicatur, qvaſi ſenſus Joſephi fuerit, hunc Jeſum ad aliorum, qvi nomen Jeſu tanqvam apud Judæos admodum vulgare eodem tempore obtinebant, differentiam Chriſtum vulgo cognominatum fuiſſe, qvoniam a diſcipulis & ſectatoribus ſuis promiſſus Judæis Meſſias falſo credebatur. Proxima Joſephi verba ita ſe habent: καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν σταυρῷ ἐπιτιμήσαντος Πιλάτου οὐκ ἐπαύσαντο οἱ τὸ πρῶτον αὐτὸν ἀγαπήσαντες, eumqve accuſatum a primariis Viris noſtris, cum cruci addixiſſet Pilatus, non tamen ceſſerunt, qvi ab initio eum audiverunt. Hic Lambecius Joſephum reſpicere putat partim ad qverelam duorum diſcipulorum Chriſti, qvi in itinere verſus Emmauntem Chriſtum a ſummis Sacerdotibus & Principibus populi ad ſupplicium crucis damnatum triſtes referebant, partim ad Apoſtolos & reliqvos diſcipulos in monte oliveti Chriſtum a mortuis excitatum interrogantes, an hoc tempore regnum Iſraëlis reparaturus, & ſolium Davidis recuperaturus eſſet? Cum autem Joſephus ait: οὐκ ἐπαύσαντο οἱ τὸ πρῶτον αὐτὸν ἀγαπήσαντες, idem exprimi putat, qvod in Actis Apoſtolorum legitur c. V, 40. πᾶσαν ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ κατ' οἶκον οὐκ ἐπαύοντο διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι Ἰησοῦν τὸν Χριστόν. Etſi autem verba Joſephi bene ſe habeant, peſſimos tamen ſenſus in illis latere ſuſpicatur. Putat enim Joſephum ſalutiferæ Chriſti crucifixioni inſultare

voluisse, qvasi ea Personæ ac titulo Messiæ, qvi collapsum Israëlis regnum restituere debuisset, minime convenerit, simul & discipulos Christi deridere voluisse, qvod, licet Christum a Pilato crucifixum viderint, nihilominus tamen post mortem tam ignominiosam eum ut Messiam venerari non cessaverint. Observat etiam Josephum aperte hic Judæum se profiteri, cum eos, qvi Christum apud Pilatum accusarunt τὰς πρώτας παρ' ἡμῖν appellat, & simul callide anniti, ut præcipuam crucifixionis invidiam a Judæis amovens in Pilatum & Romanos transferat. Pergit Josephus: ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν πάλιν τῶν θείων προφητῶν ταῦτά τε καὶ ἄλλα μύρια περὶ αὐτοῦ θαυμάσια εἰρηκότων, apparuit enim iis tertia die iterum vivus, prout divini Prophetæ & hæc & alia multa de ipso miranda prædixerant. Hæc verba Lambecius deprompta a Josepho esse putat ex Marc. XVI, 9. Luc. XXIV, 25. 26. 27. & aliis dictis Evangelicis & Apostolicis, in qvibus Christi resurrectio, & resurgentis apparitiones referuntur, ejusqve gesta Prophetarum oraculorum collatione confirmantur. Minime tamen Josephi verba ita accipienda esse notat, qvasi ipse vel Christi resurrectionem veram esse vel oracula Prophetarum ad eundem pertinuisse crediderit, cum potius hæc tantum ex Christianorum sententia retulerit, iisqve traditionis suæ probandæ onus reliqverit, lectoribus autem suis in utramqve partem judicandi libertatem concesserit. Idqve ex eo confirmat, qvod Josephus non simpliciter dicat: ἐφάνη πάλιν ζῶν sed ἐφάνη αὐτοῖς, qvasi dixerit: illi vivum apparuisse dicunt, fides sit penes Autores. Tandem Josephus & hoc addit: εἰς τε νῦν τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον & nunc etiam Christianorum ab hoc denominatorū non defecit genus. His verbis Lambecius Josephum non modo se Christianorum numero eximere ait, sed etiam mirari, qvod eo tempore, qvo hæc scripsit,

ſcripſit, ullus adhuc Chriſtianorum ſuperfuerit, cum præſertim perſecutio, qvam ſub Nerone Chriſtiani paſſi ſunt, tam gravis fuerit, ut totum Chriſtianorum genus ea extingvi poſſe videretur. Hæc paulo prolixius ex Lambecio excerpere haud gravatus ſum, cum iſti de bibliotheca Vindobonenſi commentarii in paucorum manibus verſentur, & ab aliis, qvi de hac Joſephi periocha ſcripſerunt, hactenus nondum, qvod ſciam, ad examen revocata fuerint. Videntur autem mihi Lambecii interpretationes nimis longe petitæ, & tam coactæ, ut longe ſatius videatur, locum hunc Joſephi ut ſpurium plane rejicere, vel ſaltem interpolatum agnoſcere, qvam hoc modo ut genuinum defendere. Qvis enim temere præſumat, Joſephum, cum Jeſum ſapientem Virum appellat, hoc titulo in ſiniſtram partem uti? Chriſtum ſemel iterumqve a diſcipulis pro ſpectro habitum fuiſſe verum eſt, ſed qvod Joſepho hæc in mentem venerint, cum ſcriberet, ἄγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή, perſuadere mihi non poſſum. Et qvalis foret hæc conſeqventia, Chriſtus non tam homo qvam φάντασμα potius ſeu ſpectrum fuit. Multa enim miracula patravit? Rectius hæc Joſephi verba Huetius interpretatur, cum illa παρὰ χρῆμα & oratorio more a Joſepho dicta aſſerit, ut prodigiorum a Jeſu patratorum & beneficiorum in homines collatorum magnitudinem extolleret, ac ſi dixiſſet: tanta Chriſtus geſſit, ut Deo qvam hominibus propior videretur. Cujus explicationis illuſtrandæ gratia Matthiæ Corvini Pannoniæ Regis epitaphium adducit:

Corvini brevis hæc urna eſt, qvem magna fatentur
Facta fuiſſe Deum, fata fuiſſe hominem.

Notamus vero & hoc, in manuſcriptis exemplaribus antiqvæ verſionis, qvæ Rufino tribuitur, verba hæc: ἄγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή plane non reddi, unde non injuria aliqvis ſuſpicari poſſit, verba illa ab aliena manu acceſſiſſe. Sane in codice ante 8. ſecula exarato, qvi penes Voſſium fuit, verba hæc latine expreſſa non erant, ut ipſe atteſtatur. Porro longe aliud eſt libenter vera ſuſcipere, qvod Chriſti diſcipulis

Josephus tribuit, aliud fabulas & qvævis absurda cum voluptate amplecti, qvæ Lambecii explicatio est. Cum autem Josephus ait: ὁ χριστὸς ἔστιν ἦν, certum est, qvod Christi nomine Jesum Nazarenum non solum a Jesu Damnei Filio, vel a Jesu Gamalielis Filio & aliis qvi isto tempore hoc nomine gaudebant distinguere voluerit, sed Christi etiam nomine Messiam intelligat. Et cum Josephus quippe Judæus Jesum pro Messia agnoscere non potuerit, non possunt ejus verba aliter interpretari, qvi hoc de Christo testimonium revera a Josepho scriptum contendunt, qvam qvod hæc verba ellipsi vocis λεγόμενον laborent. At Josephus tali ellipsi uti non solebat. Nam Jacobum vocat fratrem Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ (44.) qvemadmodum & Pilatus ad Iudæos dicebat: τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν; Βαραββᾶν, ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν; (45.) Malim igitur cum Montacutio (46.) statuere, verba ista ὁ Χριστὸς ἔστιν ἦν glossema qvoddam esse & marginalem Christiani cujuspiam lectoris annotationem, Josephi textui postea a librariis insertam. Unde & a Cedreno hoc Josephi testimonium allegante omissa videas. Aut si Christi mentionem Josephus fecit, fortasse his verbis usus est: ὁ Χριστὸς ἔστιν εἶναι ἐπιστεύετο. Sic enim Hieronymus videtur legisse, qvi Josephi verba ita exprimit: credebatur esse Christus. Præterea qvoqve non probabile videtur, qvod Josephus crucifixioni Christi insultare, aut Apostolorum fidem in crucifixum irridere voluerit. Qvomodo enim crucifixioni Christi insultare potuit, qvi statim addit eum a mortuis tertia die resurrexisse, qvemadmodum hæc & plura alia Prophetæ prædixerant. Qvæ verba ita sane a Josepho concepta sunt, ut non ex aliena, sed ex sua sententia loqvi videatur. Qvamobrem hæc etiam verba vel Josepho afficta, vel interpolata arbitramur. Postremo & hoc addit Lambecius, qvod Josephus historiam de Paulina qvam Decius Mundus Anubidis personam simulans in templo Isidis stupravit, testimonio suo de Christo non ali-

am

(44.) lib. 20. c. 8. (45.) Matth. XXVII, 17. (46.) in var. lect. ad Euseb. demonstrat. evangel. pag. 2.

am ob causam subjungat, qvam ut Christianorum fidem de Christi conceptione & nativitate tacite suggillaret. Et tamen hoc testimonium Iosephi de Christo summo jure in Iosephi operibus pro pretiosissima & vix æstimabili gemma haberi cupit, cum per illud Sacrorum Bibliorum Novi Testamenti veritas etiam hostili attestatione confirmetur. Si igitur Lambecius hoc Iosephi testimonium tanti æstimat, qvi tamen ex maligno animo & cum maximo Christianæ religionis ludibrio hæc a Iosepho dicta statuit, qvanti hoc testimonium æstimabunt, qvi insigne elogium his Iosephi verbis contineri, & Iosephum vel in confinio Christianæ lucis positum, vel ad confessionem veritatis singulari Dei virtute compulsum asserunt? Sane Abrahamus Whelocus in epistola ad Arnoldum [47.] totum potius Iosephum e medio & penitus emundo tollendum existimat, qvam ut illam nobilissimam de Christo periocham a Christiana ecclesia tolli patiamur.

Scriptorum Josephi utilitas & autovilas.

Verum cum illam Iosephi periocham adulterinam vel saltem interpolatam esse non levia prodant indicia, & neqve Christiani, qvorum fides certioribus fundamentis innititur, magnopere illo egeant, neqve Iudæi ejus autoritate moveantur, leve damnum erit, si gemma illa adulterina careamus. At Iosepho non æqve carere possumus. Nam non solum libros Veteris Testamenti, historicos egregie illustrat, sed etiam historiam ecclesiasticam Veteris testamenti, qvæ in Sacro Codice integra non extat, continuat, qvo nomine qvantum Josepho debeamus res ipsa clamat, cum e solo pæne Josepho historiam ecclesiasticam Veteris Testamenti qvoad ultimus ejus periodos haurire liceat. Et vel hoc unum pro Josephi commendatione sufficit, etsi longe plura, qvæ nobilissimo huic Scriptori insigne precium conciliant, afferre possem, nisi soli lumen inferre intempestivum foret. Pessime qvidem Historicum optime de posteritate meritum excepit Jacobus Salianus in annalibus ecclesiasticis Veteris

(47.) Conferatur testim. Flavian. p. 422.

Teſtamenti, cum per omnes iſtorum annalium tomos Ioſephi reprehenſio utramqve paginam faciat. Præiverat Saliano Baronius in annalibus eccleſiaſticis novi Teſtamenti, qvippe qvi nullam Joſephi carpendi occaſionem prætermittit. Neqve benignior erga Joſephum eſt Leonis Allatii affectus. Cum enim Scaliger in prolegomenis librorum de emendatione temporum Joſephum diligentiſſimum & φιλαληθέστατον Scriptorem nominaſſet, & poſtea ſubjunxiſſet: audacter dicimus, non ſolum in rebus Judaicis, ſed etiam in externis tutius illi credi, qvam omnib9 Græcis & Latinis, veriſſime qvidem id a Scaligero dictum cenſet Allatius, (48.) ſed eo tantum reſpectu, qvatenus id audacter ſe dicere pronunciat, cum extremæ audaciæ ſit, hominem denſiſſimis errorum tenebris involutum omnibus Græcis & Latinis Scriptoribus anteferre. Nolo alios recenſere, qvi Joſephum tanqvam Scriptorem futilem & nullius precii traducunt. At nec defuerunt, qvi Sanctorum Patrum veſtigiis inſiſtentes Joſephum fide dignum judicarunt, & maximum veritatis ſtudium in ejus operibus commendarunt. E qvibus Caſaubonus (49.) arbitratur, omnes Joſephi hallucinationes & ἀβλεψίας, ſi in unam ſummam contrahantur, vix centeſimam partem culparum ab Euſebio in chronicis aliisqve ſcriptis commiſſarum æqvaturas eſſe. Et, ut alios Joſephi vindices nunc omittam, nuperrime etiam Antonius Pagi Ord. Min. Convent. S. Franciſci paſſim (50.) Joſephum ab erroribus, qvorum a Baronio poſtulatus fuerat, abſolvit. Inter alia dicit, Joſephum cujus magna fides & eruditio in iis, qvæ narrat, eluceſcit, juſto inclementius a Baronio tractari, ejusqve diligentiam in notatione temporum ſpectatiſſimam in iis qvæ ſine ipſo Euſebius ignoraſſet, ex Euſebio corrigi non poſſe. Fatemur tamen, Joſephum ut hominem, & Judæum inſuper, multis erroribus obnoxium fuiſſe. Unum atqve alterum tantum notabimus. Libro 12. anti-

Joſephi errores & nævi.

(48.) not. ad Euſtath. p. 11. (49.) exercit. 12. ad Baron. p. 170. (50.) Conf. ejus Criticam ad annal. Baron. in apparat. n. 134. & 135. it. ad A. C. 14. n. 3.

antiqvitatum c. 13. Polybium reprehendit, qvod Antiochium Epiphanem ob ſacrilegii conatum periiſſe dicat, cum ſacrilegium voluiſſe non videatur res digna ſupplicio, niſi voluntas iſta perficiatur. Qvam ſententiam ne qvidem in ſoli foro ſimpliciter tolerari poſſe Rainoldus (51.) animadvertit. Qvamvis enim ob peccata cogitationis neminem pœnam pati Ulpianus pronuntiet, conatus tamen alicujus ſceleris etiam humano judicio vindicatur. Qvanto minus ergo conatus ſacrilegii coram divino tribunali impunis erit? unde hac in parte etiam gentiles qvosdam plus vidiſſe qvam Joſephum, & alios Judæos Chriſto coævos, Ludovicus Ferrandus (52.) obſervavit. Nimirum Joſephus, ut Cunæi judicium repetamus (53.) Autor omni laude dignus, & cui poſt ſacrorum voluminum Scriptores prima eſſe debet fides, etſi gravitate ſuper cunctos Judæos eminet, tamen haud ubiqve a deliramentis abhorret popularium ſuorum. Adducit Cunæus ejus rei ſpecimen ex hiſtoria Caini, in qvo Joſephus agriculturæ ſtudium, tanqvam ex lucri odore profectum & cum magna terræ injuria conjunctum damnat, unde etiam ejus muneribus per ſacrificium oblatis Deum delectari non potuiſſe ſcribit, cum non ſponte nata ſed labore hominis avari veluti pervim producta fuerint. In qva ſententia Joſephum rationem fugiſſe etiam Bœclerus notavit, (54.) qvi præterea Joſephum in hiſtoria creationis & lapſus ſæpius impegiſſe & Moſis verba ob πάλυμα ἰουδαϊκὸν oculis incumbens minus intellecta ad ſeqviores interpretationes deflexiſſe demonſtravit. Porro ad errores Joſephi referenda ſunt, qvæ de arte Dæmones virtute radicis annulo incluſæ per nares extrahendi, & ab obſeſſis profligandi tanqvam ſingulari ſapientiſſimi Regis Salomonis in vento libr. 8. Antiqvit. c. 2. retulit. Radicem autem illam dum alibi deſcribit, (55.) aliam etiam errorem addit, cum ait, Dæmonia eſſe hominum impiorum ſpiritus, qvos vivis immergi, & eos, qvibus ſubventum non fuerit, necare tradit. Qvam opinionem ex Magorum diſciplina hauſtam eſſe

(51.) de apocryph. tom. 2. p. 618. (52.) in Pſalm libr. p. 334. (53.) libr. 3. de Rep. Hebr. p. 373. 374. (54.) exercit. in Fl. Joſeph. (55.) lib. 7. de bell. Judaic. c. 23. vel 25. p. 981.

esse Tertullianus (56.) indicat. Qvamobrem hic Iosepho non magis credendum est, qvam illi Dæmoni puerum sedecim annorum vexanti, qvi Philostrato referente (57.) interrogatus qvis esset, respondebat se esse εἴδωλον ἀνδρὸς, ὃς πολέμῳ ποτὲ ἀπέθανεν, seu idolum viri jamdudum in bello interfecti, qvi uxorem suam vehementer amaverit, sed qvia uxor conjugii jure violato triduo post ejus mortem alteri nupserit, summum erga mulieres odium conceperit, & amorem suum ad hunc puerum translulerit. Non probandum qvoqve in Iosepho, qvod, cum historiam transitus Israelitarum per mare Erythræum describit, miraculum divinæ potentiæ haud parum extenuet, dum ait, [58.] se hæc recensuisse, ut in sacris codicibus invenerit, & cuilibet liberam sentiendi facultatem permittere, num Dei Voluntate via per mare Israëlitis patuerit, an naturæ sponte, qvemadmodum & Alexandri M. ductu Macedonibus mare Pamphylium cesserit, & aliam viam non habentibus iter illac aperuerit, cum Deus ejus opera ad destruendum Persarum imperium uti vellet. At qvid cum Mose commune habuit Alexander, qvem Strabo libro 14. Pamphyliæ littus observato æstu, & militibus umbilico tenus immissis obliqve legisse & superasse tradit? Qvemadmodum igitur Plutarchus (59.) Gentiles Historicos perstringit, qvod Alexandri iter per mare Pamphyliæ referentes miraculum excitent, qvasi divina aliqva sorte Alexandro mare cessisset, cum tamen ipse Alexander in epistolis suis nullum ejusmodi portentum jactaverit: ita & Iosephum reprehendere licebit, qvod admirandum Israelitarum per mare transitum cum Alexandri per mare Pamphyliæ itinere comparans, tanto plus vero miraculo detraxerit, qvanto magis fictum amplificavit. Observarunt, qvi in Iosephi lectione diligenter versati sunt, qvod etiam de aliis divinis miraculis subdubitanter & frigidius loqvatur, qvam Sacræ Scripturæ autoritas postulet. Historiam enim Ionæ a ceto devorati & post triduum redditi his verbis concludit,

διεξῆλ-

(56.) c. 57. de anima. (57.) libr. 3. de vit. Apollon. c. 12. (58.) l. 2. antiqvit. c. 7. (59.) in Alexand. p. 673.

ἐξῆλθον ὅ τὴν περὶ αὐτῶν διήγησιν, ὡς εἶχον ἀναγεγραμμένην, hæc de eo ſic retulimus ut invenimus in commentariis. (60.) Qvali epiphonemate etiam decimum Antiqvitatum librum concludit, dum ait, ſe hæc, ut invenerit, in literas retuliſſe, & cuilibet integrum relinqvere, ut diverſam, ſi velit, opinionem ſeqvatur. Enimvero nonnunqvam veritatis amorem in Joſepho nimium Gentilibus placendi ſtudium corrupit. Qvorſum & illud referendum, qvod libro 2. contra Apionem ſcribit, [61.] ſupremum Legislatorem aperte Iudæis interdixiſſe, ne Deos ab aliis cultos riderent aut blaſphemarent. Ubi autem Deus hanc legem ſanxit, ne qvisqvam illis malediceret, qvos aliarum gentium opinio Deos confinxit? Reſpexit forte ad legem, qvæ Deos execrari vetat. [62.] Verum iſtud edictum non ad Gentilium idola, ſed ad Magiſtratus Dei in terrâ Vicarios pertinet, ut jamolim Cyrillus Alexandrinus contra Iulianum Apoſtatam oſtendit. [63.] Si vero Ioſephus ad legem de Diis Gentilium ore non memorandis aut nominandis, qvæ Exod. cap. 23. v. 13. legitur, reſpexit, ne ſic qvidem probare poterit, convicia in Deos Gentilium Divina lege prohibita fuiſſe, ut fuſe Seldenus (64.) demonſtravit. Neqve hic diſſimulanda eſt pudenda illa Joſephi adulatio, qva oracula de regno Meſſiæ ad Veſpaſianum applicuit. Cum enim in ſacris literis prædictum fuiſſet, iſtis circiter temporibus qvendam ex Judæorum finibus profectum orbem terrarum imperio potiturum, id in Veſpaſiano implendum dicere Joſephus non dubitavit. (65.) Et toto qvidem oriente vetus illa & conſtans fama percrebuerat, eſſe in fatis, ut eo tempore Judæa profecti rerum potirentur, qvam de Imperatore Romano & imprimis de Veſpaſiano & Tito qvod interpretati fuerint Svetonius, (66.) & Tacitus, (67.) minus mirandum eſt, cum & ipſe Joſephus ſacro illo oraculo Veſpaſianum, qvi apud Judæam Imperator creatus eſt, deſignatum ſcripſerit, (68.) a reliqvis Judæis hic diſſentiens, qvi

(60.) lib. 9. Antiqvit. c. 11. (61.) p. 1077. (62.) Exod. XXII, 28. (63.) libr. 7. contr. Julian. (64.) de jur. nat. & gent. libr. 2. c. 13. (65.) Euſeb. libr. 3. c. 8. Zonar. libr. XI. annal. c. 16. (66.) in Veſpaſ. c. 4. (67.) libr. 5 hiſtor. (68.) libr. 7. de bell. Judaic. c. 12. vel 21. p. 961.

esse Tertullianus (56.) indicat. Qvamobrem hic Iosepho non magis credendum est, qvam illi Dæmoni puerum sedecim annorum vexanti, qvi Philostrato referente (57.) interrogatus qvis esset, respondebat se esse εἴδωλον ἀνδρὸς, ὃς πολέμῳ ποτὲ ἀπέθανεν, seu idolum viri jamdudum in bello interfecti, qvi uxorem suam vehementer amaverit, sed qvia uxor conjugii jure violato triduo post ejus mortem alteri nupserit, summum erga mulieres odium conceperit, & amorem suum ad hunc puerum translulerit. Non probandum qvoqve in Iosepho, qvod, cum historiam transitus Israelitarum per mare Erythræum describit, miraculum divinæ potentiæ haud parum extenuet, dum ait, [58.] se hæc recensuisse, ut in sacris codicibus invenerit, & cuilibet liberam sentiendi facultatem permittere, num Dei Voluntate via per mare Israëlitis patuerit, an naturæ sponte, qvemadmodum & Alexandri M. ductu Macedonibus mare Pamphylium cesserit, & aliam viam non habentibus iter illac aperuerit, cum Deus ejus opera ad destruendum Persarum imperium uti vellet. At qvid cum Mose commune habuit Alexander, qvem Strabo libro 14. Pamphyliæ littus observato æstu, & militibus umbilico tenus immissis obliqve legisse & superasse tradit? Qvemadmodum igitur Plutarchus (59.) Gentiles Historicos perstringit, qvod Alexandri iter per mare Pamphyliæ referentes miraculum excitent, qvasi divina aliqva sorte Alexandro mare cessisset, cum tamen ipse Alexander in epistolis suis nullum ejus modi portentum jactaverit: ita & Iosephum reprehendere licebit, qvod admirandum Israelitarum per r transitum cum Alexandri per mare Pamphyliæ it comparans, tanto plus vero miraculo detraxerit, magis fictum amplificavit. Observarunt, qvi in Ic ctione diligenter versati sunt, qvod etiam de miraculis subdubitanter & frigidius loqvatur Scripturæ autoritas postulet. Historiam eni devorati & post triduum redditi his v

(56.) c. 57. de anima. (57.) libr. 3. de vit. Apollon. c. 12. (58.) l. 2. ar

διεξῆλθον ὅ τὴν αὐτὸς διήγησιν, ὡς ἔχω [illegible]

sic retulimus ut invenimus in [illegible]

(60.) Qvali epiphonemate etiam [illegible] librum concludit, dum ait, se haec, [illegible] retuliſſe, & cuilibet integrum [illegible] velit, opinionem ſeqvatur. [illegible] tatis amorem in Joſepho nimium [illegible] dium corrupit. Qvorſum & [illegible] 2. contra Apionem ſcribit, [illegible] aperte Judæis interdixiſſe, ne Deum [illegible] aut blaſphemarent. Ubi autem Deum [illegible] ne qvisqvam illis maledicere[illegible] nio Deos confinxit? Reſpe[illegible] execrari vetat. [62.] Verum [illegible] um idola, ſed ad Magiſtratus De[illegible] ut jamolim Cyrillus Alexan[illegible] ſtatam oſtendit. [63.] Si vero Jo[illegible] Gentilium ore non memora[illegible] od. cap. 23. v. 13. legitur, reſpe[illegible] terit, convicia in Deos Gen[illegible] iſſe, ut fuſe Seldenus (64.) de[illegible] mulanda eſt pudenda illa Joſephi[illegible] regno Meſſiæ ad Veſpaſianum app[illegible] criſ literis prædictum fuiſſet, iſ[illegible] dam ex Judæorum finibus profe[illegible] perio potiturum, id in Veſpaſian[illegible] ſephus non dubitavit. (65.) Et [illegible] illa & conſtans fama percrebuer[illegible] pore Judæa profecti rerum po[illegible] tore Romano & imprimis de Ve[illegible] terpretati fuerint Svetonius, [illegible] mirandum eſt, cum & ipſe Jo[illegible] ſpaſianum, qvia apud Judæa[illegible] rium ſcripſerit, (68.) a[illegible]

(64.) lib. 2. Antiqvit. [illegible] mat. & edit. [illegible]

[illegible] ſic retulimus ut invenimus in [illegible] librum concludit, dum ait, ſe haec, [illegible] retuliſſe, & cuilibet integrum [illegible] velit, opinionem ſeqvatur. [illegible] tatis amorem in Joſepho nimium [illegible] dium corrupit. Qvorſum & [illegible] 2. contra Apionem ſcribit, [illegible] aperte Judæis interdixiſſe, ne Deum [illegible] aut blaſphemarent. Ubi autem Deum [illegible] ne qvisqvam illis maledicere[illegible] nio Deos confinxit? Reſpe[illegible] execrari vetat. [62.] Verum [illegible] um idola, ſed ad Magiſtratus De[illegible] ut jamolim Cyrillus Alexan[illegible] ſtatam oſtendit. [63.] Si vero Jo[illegible] Gentilium ore non memora[illegible] od. cap. 23. v. 13. legitur, reſpe[illegible] terit, convicia in Deos Gen[illegible] iſſe, ut fuſe Seldenus (64.) de[illegible] mulanda eſt pudenda illa Joſephi[illegible] regno Meſſiæ ad Veſpaſianum app[illegible] criſ literis prædictum fuiſſet, iſ[illegible] dam ex Judæorum finibus profe[illegible] perio potiturum, id in Veſpaſian[illegible] ſephus non dubitavit. (65.) Et [illegible] illa & conſtans fama percrebuer[illegible] pore Judæa profecti rerum po[illegible] tore Romano & imprimis de Ve[illegible] terpretati fuerint Svetonius, [illegible] mirandum eſt, cum & ipſe Jo[illegible] ſpaſianum, qvia apud Judæa[illegible] rium ſcripſerit, (68.) a[illegible]

(64.) lib. 2. Antiqvit. [illegible] mat. & edit. [illegible]

f volve-

[illegible] or. Idum. p. 204. & ſeq.

qvi oraculum illud ad se spectare rati se tanto fortius Romanis oppoſuerunt. Non satis ergo erat Iosepho, cum in castro Jotapata captus esset, imperium Romanum Vespasiano prædicere, nisi ipsum etiam terræ marisque & totius humani generis Dominum futurum prædixisset. (69.) Rectius autem vulgatum illud toto oriente oraculum de Iesu nostro explicari debuisse Hegesippus (70.) & alii notarunt. Sed nolo jam recensendis Iosephi erroribus diutius immorari, qvos multos esse non diffiteor. Fatendum tamen & illud, multos Iosepho errores tribui, qvi potius librariis vel interpretibus tribui debuissent. Sane numeros in Iosephi operibus scriptorum vitio sæpe vitiatos deprehendit Constantinus L' Empereur [71.] Et nonnunqvam Iosephus ex ipso Iosepho corrigi potest. Nonnulla enim in libris contra Apionem rectius scripta sunt, qvam in libris Originum scripta fuerant, ut Scaliger in notis ad selecta fragementa veterum Græcorum uno alteroque exemplo probatum dedit. (72.) Nec defuerunt, qui Iosephum agraviorum qvorundam errorum culpa liberarent. Qvid frequentius qvam Iosepho objicere, qvod a Matthæo dissentiat, dicente, Tetrarcham Herodem Fratris sui. Philippi Conjugem Herodiadem rapuisse? Iosephus enim Herodiadem non Philippi sed alterius Herodis uxorem fuisse dicit. Atqve hinc, ut Sanctis Evangelistis veritas sua constet, qvamplurimi Iosephum ignorantiæ & oblivionis arguunt, & in hac de raptu Herodiadis historia vel Gorionidem ab Herodum ætate longe remotissimum Flavio nostro Iosepho in cognoscenda veritate perspicaciorem fuisse contendunt. Qvamvis autem Iosephus in hac causa etiam a Casaubono, qvem in aliis gravissimum sui vindicem expertus est, desertus fuerit, fuerunt tamen qvi insanabili huic qvod videbatur, vulneri medicam manum adhiberent. Cum enim Iosephum in Herodum historia accuratissime versatum constet, non permittendum censuerunt, ut in hac Herodiadis historia mendacii argueretur. Et parum qvidem

(69.) libr. 3. de B. J. c. 27. p. 854. (70.) libr. 5. de excid. Hierosolym. c. 45. (71.) in notis ad Middoth. c. 4. sect. 3. p. 145. (72.) p. 9. & 18.

qvidem abfuit, qvin nonnulli ex Josepho Evangelistas corrigere auderent. Legitur enim in Scaligerianis, qvæ Jacobus & Petrus Fratres Puteani ex Scaligeri ore excerpserunt, veteres Christianos multa in Novo Testamento addidisse, & forte hic etiam aliqvid mutasse. (73.) Verum desperato isto remedio non opus est, cum non desit commoda ratio Josephum cum Evangelistis conciliandi, qvæ apud Grotium, (74.) Noldium (75.) & alios videri poterit. Qvantum ad historiam infanticidii Bethlehemitici attinet a Josepho omissam, Scaliger in prædictis excerptis Christianos potius alicujus additionis ad historiam Evangelicam, qvam Josephum alicujus omissionis arguere videtur. Vossius autem in chronologia sacra, qvam ad mentem veterum Hebræorum & præcipue Josephi exposuit, non se mirari dicit, qvod Josephus infanticidii illius historiam prætermiserit, cum post tot crudelitatis exempla Hierosolymis & per totam Palæstinam edita, post sublatos diversis supplicüs tot filios, uxores, proximos, & amicos non magna res fuisse videatur, qvod Herodes unius vici & adhærentis territorii infantes sustulerit, qvorum stragem non adeo magnam fuisse putat, cum non omnes, sed mares tantum, & qvi intra bimatum essent, cæsi fuerint. Qvod autem Macrobius libr. 2. Saturnal. c. 4. retulit, Imperatorem Augustum cum inter pueros, qvos in Syria Herodes Rex Judæorum intra bimatum jussit interfici, filium qvoq; ejus occisum audivisset, dixisse: melius est Herodis porcum esse qvam filium, id Vossius merum figmentum esse censet, cum Herodis filii, qvi a Patre interempti sunt, omnes adolescentiam jam exuerint, ideoqve illud Augusti scomma ad infanticidium Bethlehemiticum non pertineat. Sed esto, ad fabulas referri debere, qvod inter infantes ab Herode occisos aliqvis ex Herodis filiis fuerit, omnino tamen mirandum videtur, Macrobium Gentilem de infantibus intra bimatum ab Herode occisis aliqvid memorasse, & Josephum Judæum, qvi illorum temporum historiam magna diligentia persecutus est, stragem illam Bethlehemiticam silentio involve-

f

(73) p. 177. (74) annot. ad Matth. (75.) in histor. Idum. p. 204. & seq.

volvere, qvæ non unicum tantum vicum, sed etiam totum circumjacens territorium pervasit.

Nova editio Josephi.

Qvamvis autem nonnulla in Josepho sint, qvæ omnem excusationem aut defensionem respuant, cœtera tamen ita comparata sunt, ut avidissimos lectores merito suo semper invenerit. Qvamobrem cum Græco-Latina Josephi exemplaria, qvibus Bibliopolarum officinæ jampridem caruerunt, a plurimis eruditis desiderari animadverteret Vir integerrimus & sumtibus in novas Sanctorum qvorundam Patrum aliorumqve bonorum Autorum editiones hactenus erogatis spectatissimus MAURITIUS GEORGIUS WEIDMANNUS, cœteris in bonos libros meritis & hoc addidit, ut Josephi opera Græco-Latine impensis suis denuo imprimi & novam insuper appendicem adjici curaret. In ista appendice primum exhibetur ARISTEÆ liber de 70. Interpretibus. Cum enim Josephus in suis antiqvitatibus illam Aristeæ narrationem velut in compendio referat, & ipse Aristeas in paucorum manibus versetur, visum fuit operæ pretium, Josephi operibus Aristeam adjungere. Fuit autem Aristeas e Ministris Ptolemæi Philadelphi Regis Ægyptii, quem Hieronymus (76.) Ptolemæi ὑπερασπιστὴν appellat, quam vocem non fideliter interpretatur Hugo Cardinalis, cum ait hoc vocabulo fidelem interpretem notari ab hyper i.e. valde & pistis i.e. fides. Nec minus lepida est altera interpretatio, qva hyperaspistes est Notarius, ab hyper i.e. super & pistan assistens. Utramqve deridet Erasmus, (77.) cum ὑπερασπιστὴς satellitem seu protectorem significet, qvia satellites ἀσπίδων seu clypei objectu Regum corpora tegebant. Neqve tamen e vulgari satellitio Aristeas fuit. Andreas enim, qvi una cum Aristea Ptolemæi Regis nomine ad Judæos ablegatus fuit, in literis Regis ad Eleazarum Pontificem Judæorum Ἀρχισωματοφύλακα titulo ornatur. Si igitur etiam Aristeas Regis corporis custodiam habuit, qvod Josephus asserit, [78.] ipse qvoqve inter præcipuos Regii corporis custodes numerandus erit. Sane Ptolemæus &

Appendix Aristeas.

(76.) præfat. in Pentateuchum seu epistol. 104. (77.) Tom. IV. Oper. Hieron. p. 6. (78.) libr. 2. contr. Apion. p. 1064.

us & Andream & Aristeam in magno apud se honore constitutos asserit. Hujus autem Aristeæ & historiæ, qvam composuit de LXX. Interpretibus, præter Josephum & Hieronymum etiam Tertullianus, [79.] Eusebius, [80.] Epiphanius, [81.] Syncellus [82.] & alii meminerunt. Prodiit ille Aristeæ liber a Matthia Palmerio latine redditus Basileæ anno 1536. apud Iohannem Bebelium una cum Olympiodori in Ecclesiasten commentario, & Gregorii Neocæsarienſis in eundem Ecclesiasten metaphrasi. Et hæc Palmerii versio etiam micropresbytico seu syntagmati veterum qvorundam Theologorum, qvod Basileæ anno 1550. Henricus Petri in lucem publicam emisit, nec non Bibliothecæ Patrum (83.) inserta legitur. Sichardus autem cum Palmerii versionem minus accuratam deprehenderet, de nova adornanda cogitabat, qvod consilium postea mutavit, cum hunc laborem a Matthia Garbitio præoccupatum intelligeret, cujus versionem Basileæ anno 1561. una cum græco Aristeæ textu Oporinus excudit. Postea etiam Iacobus Middendorpius Aristeam ex græcis manuscriptis & latinis codicibus restituit, & commentario suo illustravit, qvæ editio Coloniæ anno 1578. in lucem prodiit. Atqve ut de Germanicis, Italicis & Gallicis versionibus taceam, etiam in Hebraicum sermonem hanc Aristeæ historiam transtulit R. Azarias de Rubeis, qvi hunc Aristeæ tractatum Hadrath Zekenim seu decorem senum inscripsit, & libro Meor Enajim inclusit. (84.) Num vero ista narratio de 70. Interpretibus vere a Ministro qvodam Ptolemæi Philadelphi, qvi Aristeæ nomen gessit, scripta, an ab impostore qvodam sub Aristeæ nomine conficta fuerit, de eo non inter omnes æqve convenit. Alii enim cum Isaaco Vossio (85.) priorem, alii cum Josepho Scaligero (86.) posteriorem sententiam defendunt. Peculiari tractatu paucis abhinc annis hoc argumentum discussit Humfredus Hody, qvi qvidem librum Aristeæ, qvalis

(79.) Apolog. c. 18. (80.) libr. 3. de præparat. evangel. c. 1. & seqv. (81.) de ponder. & mensur. c. 9. & seqv. (82.) chronogr. p. 273. (83.) edit. Paris. tom. 7. Colon. tom. 1. & Lugdun. tom. 2. (84.) Bartolocc. Bibliothec. Rabbin. tom. 1. p. 437. seqv. (85.) de 70. Interpret. c. 4. (86.) ad Chronic. Euseb. p. 133.

hodie ſupereſt, non diverſum eſſe ab eo, ex qvo Joſephus & Euſebius hiſtoriam de 70. Interpretibus retulerunt, ipſam autem hiſtoriam jam ante Joſephi ætatem ſub Ariſteæ nomine a Judæo qvodam confictam eſſe pluribus argumentis demonſtrare contendit. Noſtrum jam non eſt tantas componere lites. Qvæ in appendice Ioſephi noſtri ſeqvuntur notæ ad epitomen Ariſteæ vel Ariſtæi a Joſepho excerptam debentur Juveni non vulgaris induſtriæ & eruditionis JOHANNI ALBERTO FABRICIO, a qvo etiam novam Apocryphorum editionem propediem expectamus. Notas illas, cum & breves ſint, & eruditæ, perlegere nec moleſtum, nec inutile fuerit. Varias lectiones librorum de bello Judaico & libelli de Maccabæis ex manuſcripto bibliothecæ noſtræ Academicæ Paulinæ collegit Excellentiſſimi Bibliothecarii heu nuper defuncti, ſed tamen in Academia noſtra & Orbe toto literato eruditionis fama immortaliter victuri Filius non degener JOACHIMUS FRIDERICUS FELLERUS, qvas Joſephi lectoribus non ingratas fore arbitramur cum illarum collatio locis nonnullis obſcurioribus lucem afferre poſſit. Imprimis autem in libro de imperio rationis manuſcriptus ille codex integris periodis auctior ab editis multum differre deprehenditur, qvod jam ſupra monuimus & ipſa collatio oſtendit. Ejusdem libelli de Maccabæis verſionem novam a Combefiſio elaboratam propterea addere voluimus, qvia Eraſmi paraphraſis ſupra exhibita a Græco textu nimium diſcrepat. Nusqvam enim in græco textu leguntur nomina fratrum Maccabæorum, qvæ Eraſmus in ſua paraphraſi expreſſit neſcio unde hauſta. Neqve in græco textu Ioſephus hæc de Maccabæis ex ſacris Literis ſe accepiſſe dicit, qvod in latinæ paraphraſeos epilogo legitur, ut plura alia taceamus. Unde & in Eraſmum invehitur Combefiſius, qvod nova ſua pro Ioſephi antiqvis venditaverit, & ſub paraphraſeos ſpecie multa infarſerit a Joſephi verbis aliena, diuqve ſibi in votis fuiſſe dicit, ut eruditus qvispiam &

græcæ

Notæ ad epitomen Ariſteæ.

Variæ Lectiones ex MSC. Lipſ.

Liber de Maccabæis cum verſione & notis Combefiſii.

græce doctus egregiam hanc Josephi lucubrationem Latine redderet, cum Erasmus in sua paraphrasi sui potius ingenii speculationes, qvam Josephi verba expresserit. Dum autem Combefisius ita se gerit, qvasi nemo hunc tractatum ante se ita interpretatus fuerit, ut latina græcis respondeant, ignorasse videtur, qvod in nonnullis Josephi editionibus nempe in editione Basileensi anni 1567. Coloniensi anni 1593. & qvibusdam aliis non Erasmi paraphrasis, sed alia nescio cujus interpretis versio legatur, qvæ ad græcum textum propius accedit. Initium illius versionis jam supra, ubi de Latinis Josephi editionibus actum est, indicavimus. Præterea in editione apocryphorum Basileensi, qvæ ex Officina Brylingeriana anno 1582. prodiit, adhuc alia versio legitur, quæ sic incipit: Studiosissimum sapientiæ sermonē declaraturus. Non est igitur qvod Combefisius, & Andillius Gallicus Josephi interpres qverantur, libelli de Maccabæis nullam aliam interpretationem hactenus extitisse, qvam illam Erasmi paraphrasin. Deprompsimus autem novam, qvam in hac Josephi appendice damus, Combefisii versionem cum ejusdem notis & animadversionibus ad hunc tractatum ex novissimo, qvod vocat, bibliothecæ Patrum Græco-Latinorum auctario, qvod anno 1672. Parisiis vulgatum est. In postremam appendicis partem rejecimus fragmentum ex Josephi paræneſi ad Græcos, qvæ inscribitur de causa universi contra Platonem. Tractatum illum περὶ παντὸς integrum habuit & legit Photius, ut in bibliotheca sua testatur, (87.) ubi refert hunc librum in qvibusdam exemplaribus sic inscriptum: περὶ τῆς πρὸς παντὸς αἰτίας, in aliis περὶ τῆς πρὸς παντὸς οὐσίας. Duos vero libellos fuisse docet, qvibus Autor Platonem secum pugnare docuerit, Alcinoum qvoqve de anima, materia & resurrectione ut absurda & falsa differentem reprehenderit, & Judæorum nationem qvam Græcorum antiqviorem fuisse tradiderit. Dicit autem hunc tractatum ab aliis Josepho, ab aliis Justino Martyri, ab aliis Irenæo adscriptum fu-

Fragmentum ex libro περὶ παντὸς.

(87.) cod. 48.

isse. Ipse autem in eam sententiam inclinat, qvod hic liber a Cajo Presbytero Romano script⁹ fuerit, cum & in ϖϱοϒϱαφαῖς marginalibus Codicis sui Caji nomen adscriptum invenerit, & Cajus in Labyrintho suo se libri de universi natura autorem professus fuerit. Josepho qvo minus hunc tractatum tribuere velit, duas imprimis rationes obstare sibi profitetur, unam qvidem, qvod Autor de homine & anima ita differat, ut ejus discursus Hebræorum de natura hominis doctrinæ minus convenire videantur; altera vero, qvod de Christo ὡς ἔγϛα, hoc est juxta Schottum aptissime, seu ut Tanaqvillus Faber (88.) maluit, ad nostrum ferme modum seu proxime ad Christianorum fidem dissenserit, πλῆϑον τε ἀνϑϱώπων ἀναφϑεγξόμενος, ϰτίϛην ὲϰ πατρὸς ἄφϱαϛον γέννησιν ἀμέμπτως ἀναγϱάφων, & ipsam Christi appellationem explicans, & ineenarrabilem ejus ex Patre generationem describens, qvod a Josepho Judæo alienum esse res ipsa demonstrat. Non defuerunt tamen, qui adhuc Josepho tractatum illum vindicarent. In his Iohannes Zonaras, (89.) cum Iosephi de Christo testimonium adduxisset, subjungit, eundem Iosephum ἐν τῷ ϖϱὸς ἕλληνας λόγῳ, ὃς ϰϱὸς Πλάτωνα ἐπιγέγϱαπται ϖεϱὶ τῆς τοῦ παντὸς αἰτίας, seu in oratione ad Græcos, qvæ contra Platonem inscribitur de universi causa Christum ut mundi Iudicem inducere, ejusq; tractatus, ex qvo verba qvædam adducit, etiam Damascenum in suis parallelis meminisse. Et Arnold⁹ Peraxylus Arleni⁹, qvi Iosephi opera Græce primus edidit, non sufficientes rationes a Photio adductas existimat, ob qvas Josepho hoc opus abjudicari debeat, cum Josephus etiam in libris Originum ita de Christo ejusqve operibus & miraculis differat, ut eundem virum vel hominem vix appellare audeat, & tacito suffragio ejus divinitatem veneretur. Qva de re qvid sentiendum sit, superius ostensum fuit. Promittebat autem idem Arlenius, (90.) se propediem istum tractatum cum Studiosis communicaturum. Sed promissa non servavit. David autem Hœschelius cum Photii bibliothecam Græce ederet & notis illustraret, fragmentum hujus tractatus ex Italia a Maximo Margunio ad se missum notis inseruit, cui etsi Josephi titulum præfixerit,

(88.) part. 1. epistol. pag. 141. (89.) libr. 6. annal. c. 4. (90.) præfat. ad oper. Joseph.

rit, non injuria tamen dubitari posse statuit, an Josephum Autorem habeat, cum a Christiano potius homine scriptum videatur (91.) Post Hœschelium, Stephanus le Moyne in variis suis sacris (92.) fragmentum illud iterum vulgavit, non amplius Josephi, sed Hippolyti nomine signatum. Cum enim anno 1551. non procul ab æde Laurentiana extra muros marmorea Hippolyti statua effoderetur, qvæ postea in Vaticanam bibliothecam translata fuit, præter Hippolyti canonem Paschalem in hac statua repertus fuit librorum ab Hippolyto scriptorum catalogus, in qvo & hoc opus observare licet:

ΠΡΟΣ ΕΛΛΗΝΑΣ
ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΠΛΑΤΩΝΑ
Η ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΝΤΟΣ,

Qvamobrem non amplius dubitandum censet Monachius, qvin hoc opus, cujus insigne fragmentum supereſt, Hippolyto tribui debeat: Cur autem hoc opus olim a nonnullis Josepho tributum fuerit, duas affert causas. Prima est, qvod Josephus (93.) promiserit, se peculiari opere περὶ ἰδίας Θεοῦ acturum; Altera, qvod qvæ in hoc fragmento de statu & loco animarum separatarum referuntur, cum iis conveniant, qvæ Josephus περὶ τοῦ Ἅδου tradidit. Possit & tertia addi ex styli æqvalitate, qvam Photius observavit. Addimus & qvartam ex Dodwello (94.) qvi hunc περὶ παντὸς tractatum a Cajo (hunc enim Autorem esse putat, non Hippolytum) ex multis Autoribus & qvidem propriis Autorum verbis collectum fuisse putat, qvemadmodum & Macrobius ipsa Gelliii aliorumqve Autorum verba suppressis nominibus describat. Videtur autem ipsi verisimile, Cajum etiam nonnulla ex Josepho in librum istum transcripsisse. Certe Photius indicat autorem illius libri inter alia Judæos Græcis antiquiores demonstrasse. Ea autem quæ de Judaicæ gentis antiqvitate disseruit, commode ex Josephi libris contra Apionem transcribere potuit. Forte etiam ex Josepho hausit, qvæ de mundi opificio breviter disseruit. Nam de hoc etiam argumento Autorem hujus operis tractasse ex Photio discimus. Cum autem ex variis Autoribus hoc opus collectum fuerit, qvorum nomina forte vel ipse Autor, vel librarius qvispiam nonnunqvam in margine notavit, hinc illud opus modo Josepho, modo Justino, modo Irenæo, modo aliis adscriptum fuit. Qvamvis autem Josephus ad calcem suarum antiqvitatum promiserit, se in qvadripartito volumine de sectis Judæorum etiam de Deo ejusqve substantia acturum, opus tamen illud a Josepho non absolutum fuisse Dodwellus suspicatur. Cum enim Epaphroditus anno post editam Josephi ἀρχαιολογίαν proximo, nempe anno Domitiani penultimo, Christi 95. perierit, & Josephus infensissimos e gente sua hostes habuerit, conjicit istos Patroni casum in ipsius qvoqve Josephi perniciem convertisse, adeoqve Josephum Epaphrodito haud diu superstitem fuisse. Cæterum cum fragmentum libri περὶ παντὸς sub Josephi nomine editum olim fuerit, ei in hac appendice operum Josephi locum aliqvem concedere voluimus. Qvod supereſt, benevolum Lectorem rogamus, ut qvalemcunqve hanc Josephi editionem boni consulat, donec vel novi Bertrami, Scaligeri, Cunæi, Petiti, Bigotii, Bosii, Monachii excitentur, vel Clarissimus Bernardus cum Josepho suo in gratiam redeat.

Scripsi Lipsiæ A. C. 1691. ante nundinas vernales.

(91.) not. ad Phot. bibl. p. 923. (92.) pag. 53. tom. 1. (93.) libr. 20. antiqu. c. ul. (94.) diss. 6. ad Irenæum.

ILLUSTRISSIMO

PRINCIPI FRIDERICO V.

COMITI PALATINO AD RHENUM,

ELECTORALIS DIGNITATIS ET PALATINATUS

hæredi, Bavariæ Duci, &c.

DOMINO MEO CLEMENTISSIMO.



FLAVII Josephi Hellenistarum Judæorum cum eruditione, tum eloqventia facile principis historica monumenta prælo meo excusa, Princeps Illustrissime, ad T. C. humiliter adfero. Sicut enim scriptorum est quæ honesta sunt & seculis profutura literis prodere: ita & in immenso aliorum super alios acervatorum librorũ cumulo typographorum interest laudabiles & bonæ frugis scriptores in lucem mittere redivivos, & adversus Zoilos potentium patrocinorum tutelæ committere. multiplex vero mihi causa fuit cur ad T. C. noster confugeret Josephus: namqve primum tota operis πραγματεία de rebus est quæ a Principe cognoscantur dignissimis; ipsa nempe mundani Systematis divina constitutione, humani generis ortu & propagatione, Patriarcharum vita, Mosaica Legislatione, politia Hebraica, monarchiarum, qvæ olim orbem rexerunt, imperio & aliis, qvæ qvatuor millium annorum historiam implent autoris & eo nomine apud Principes gratiosi, qvod non ex infimis literatorum subselliis ad hæc scribenda prodierit terræ filius; sed ex regio Hasmonæorum sangvine oriundus, & primaria sacerdotum inter Judæos familia, cum in adolescentia ad miraculum usqve in literarum studio profecisset, juventutem rebus gerendis & bello, qvod cum Romanis gessere Judæi, internecino exercuit Galilææ præfectus, consilio & manu æqve promptus, ætate vero provectiori otium Romæ nactus ea literis mandavit, qvæ literarum cognitione & usu didicerat, vir cæteroqvin Imperatoribus Vespasiano, Tito, Domitiano ob præclaras animi dotes acceptissimus. Verum accessit & alia causa cur Josephum coram T. C. sisterem, beneficium qvod tuæ C. debeo, ob manuscriptorum tuæ electoralis Bibliothecæ codicum Josephi liberalem usum, quem annuente primario nostræ ætatis Philologo Jano Grutero, Bibliothecæ præfecto, impetravit singulari sua humanitate nobilissimus & eruditissimus JCtus Marquardus Freherus Tuæ C. Consiliarius. Sed qvia in hoc autore excudendo longius processeram cum membranas consecutus sum, & multi assidua interpellatione ut qvam primum Josephum Græce, publici juris iterum facerem efflagitabant, qvod editionis Basiliensis qvæ ante LXVII. annos unica prodiit, nullum exemplar supereset; hortantibus cessi, qvorundam virorum doctorum notas, & varias lectiones ejus qvi manuscripta excussit studio collectas propediem peculiari volumine editurus. Cum itaque T. C. tuorumqve beneficio sim adjutus C. T. patrocinio Josephum historicum Principe non indignum jure meritoqve dedico, demisse rogans ut qvemadmodum Titus Imperat. autorem libros suos μεγαλώνυμος offerentem benigne admisit, probavit, & Bibliothecæ suæ inseri jussit; ita Josephum nostrum clementi vultu T. C. accipiat; & in sua perinsigni Bibliotheca quæ nobis calamo exarata exemplaria suppeditavit, ut emendatior prodiret, locum obtinere patiatur. Ipse interim Deum Opt. Max. a qvo est omnis antistatus in terris, supplex orabo ut det T. C. vitam prolixam, Principatum securum, & qvæcunqve boni Principis vota sunt.

Tuæ Celsitudinis servus addictissimus

PETRUS ROVERIANUS
Typographus.

DE IO-

DE JOSEPHO, ET EJUS SCRIPTIS VETERUM TESTIMONIA.

EUSEBIUS PAMPHILI ECCLESIASTICÆ historiæ lib. 3. cap. 9.

Ἰώσηπος ματθίου παῖς, ἐξ ἱεροσολύμων ἱερεύς. αὐτὸς ῾ρωμαίοις πολεμήσας τὰ πρῶτα, καὶ τοῖς ὕστερον ῾ρωμαϊκῶν ἐξ ἀνάγκης, μᾶλλον δ', τῶν κατ' ἐκεῖνο καιρὸν ἱερέων ἰουδαίων. ὁ δὲ οὐ μόνοις τοῖς ὁμοεθνέσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ῾ρωμαίοις γέγονεν οὐκ ἀδόξοτατος, ὡς αὐτὸν μὲν καὶ ἑστῶτα ἀνδριάντος ὑπὲρ τῶν ῾ρωμαίων τιμηθῆναι πόλεως, τοὺς δ' ἀναδεδεγμένους αὐτοῦ λόγους βιβλιοθήκης ἀξιωθῆναι, ὅτῳ δὴ πᾶσαν τὴν ἰουδαϊκὴν ἀρχαιολογίαν ἐν ὅλοις εἴκοσι κατατίθεσθαι συγγράμμασι. τελεῖ δὲ ἱστορίαν καὶ κατ' αὐτὸν ῾ρωμαϊκοῦ πολέμου, ἐν ἑπτὰ λόγοις. ἀκριβῶς μὲν τὴν Ἑλλήνων, ἀλλὰ δὲ τῇ πατρίῳ φωνῇ ἐξενεγκάμενος αὐτὸς ἑαυτοῦ μαρτυρεῖ· ἄξιος γε ὢν ἀληθῆ τὰ λοιπὰ πεπιστεῦσθαι. ἕτερα δὲ αὐτοῦ φέρεται ἀναδεδεγμένου ἄκρα, δύο, περὶ τῆς ἰουδαίων ἀρχαιότητος, ἐν οἷς ἀναπροσκρούει τὸν ἀπίωνα τὴν γραμματικὴν καὶ ἰουδαίων τοὺς ἀρχαίους λέγων πεπιστεῦσθαι καὶ παρ' ἄλλοις, εἰ μὴ βούλεται δ' αὐτοῖς τὰ πάτρια καὶ ἰουδαίων ἔθνους ἐπιτρέπειν. Πεποίηται δὲ καὶ ἄλλο σὺν τούτοις ἀναδεδεγμένου τοῦ αὐτοῦ περὶ τοῦ προ῾ρηθέντος λογισμοῦ, ὃν τινες μακκαβαϊκὸν ἐπιγράφουσι, διὰ τὸ τοὺς ἀγῶνας τοὺς ἐν τοῖς ἔτεσι καλουμένοις μακκαβαϊκοῖς συγγράμμασιν, ὑπὲρ οὗ καὶ εἰς τὸ θεῖον εὐσεβείας ἀνδρειομένων ἕνεκα εἰκὸς ἦν ἔχειν. καὶ πρὸς τοῖς πάλαι δὲ εἰκοσὶ ἀρχαιολογίας ὑπομιμνήσκει ὁ αὐτὸς, ὡς ἂν προειρημένου ἐν τούτοις συγγράμμασι βιβλίους καὶ τὰς πατρίους δόξας τῶν ἰουδαίων, περὶ θεοῦ τε οὐσίας αὐτοῦ, καὶ περὶ τῶν νόμων, ἀφ' οἷς τὰ κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν, ἔξεστι πρᾶξαι, τὰ δὲ κεκώλυται. καὶ ἄλλα δὲ αὖ αὐτοῦ ἀναδεδεγμένου ὁ αὐτὸς ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ μνημονεύει λόγοις.



OSEPHUS Mattathiæ filius, Sacerdos Hierosolymitanus, non solùm ipse Romanos in initio belli Judaici oppugnavit, sed cæteris prælijs postea commissis necessitate coactus interfuit. Hic Josephus non solum apud gentem suam, verùm etiam apud Romanos, Judæorum illius temporis facilè præstantissimus habitus fuit, ita ut tùm statuæ honore in urbe Roma decoraretur, tum libri ab eo industria elaborati confectiqve in bibliothecam, tanqvam monumenta, merito reponerentur. hic verò rerum Judaicarum antiqvitatem in viginti integros libros redegit. historiam item de bello Judaico sua ipsius ætate administrato, septem libris conscripsit. Qvas res non Græco solum sermone, sed patrio etiam se tradidisse, suo ipsius confirmat testimonio. Cui quidem propter reliqvas res verissimè ab eo conscriptas, etiam in hac causa fides jure debet adhiberi. Dicuntur etiam alii duo libri de Judæorum vetustate ab eo accuratius elucubrati: in qvibus non solum contra Apionem grammaticum, qui id temporis in Judæos vehementius suis scriptis invehebatur, verum etiam contra alios qui patria & avita Judaicæ gentis instituta conviciis & ignominia afficere conabantur, strenue disserit. Est præterea aliud opus, non obscurum sanè, aut contemnendum, De ratione sola mentis rectrice, ab eo elaboratum, qvod qvidam Maccabæorum propterea inscribunt, qvod gravia Hebræorum qvorundam certamina, qui virili & magno animo pro vera in Deum religione & pietate mortem oppetierunt (de qvibus in libris qvi vocantur Maccabaici sermo instituitur) in se contineant. Porrò in extremo vigesimo libro de Antiquitate, ille ipse apertè indicat qvo pacto patrias Judæorum sententias & opiniones de Deo, de ejus essentia, & de legibus etiam, qvamobrem essent qvædam ex earum præscripto libera & soluta ad agendum, alia autem vetita & interdicta, quatuor libris complecti instituisset. Itemqve in suis ipsius scriptis alia opera à se studio & industria elaborata memorat.

HIERONYMUS IN LIBRO DE SCRIPTORIBUS ECCLESIASTICIS.

IOSEPHUS Mattathiæ filius, ex Hierosolymis sacerdos, à Vespasiano captus, cum Tiberio filio ejus relictus est. hic Romam veniens, septem libros Judaicæ captivitatis imperatoribus patri filioqve obtulit, qvi & bibliothecæ publicæ traditi sunt, & ob ingenii gloriam statuam qvoqve meruit Romæ. Scripsit autem & alios viginti antiqvitatum libros, ab exordio mundi usqve ad decimum quartum annum Domitiani Cæsaris, & duos ἀρχαιότητος adversus Apionem grammaticum Alexandrinum, qvi sub Caligula legatus missus ex parte

gentiſium, contra Philonem etiam librum, vituperationem gentis Judaicæ continentem, ſcripſerat. Alius qvoq; liber ejus qvi inſcribitur περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, valde elegans habetur, in qvo & Maccabæorum ſunt digeſta martyria. Hic in decimooctavo Antiquitatum libro, manifeſtiſſimè confitetur, propter magnitudinem ſignorum, Chriſtum a Phariſæis interfectum, & Joannem Baptiſtam verè prophetam fuiſſe, & propter interfectionem Jacobi Apoſtoli, dirutam Hieroſolymam. Scripſit autem de Domino in hunc modum: Eodem tempore fuit Jeſus vir ſapiens, ſi tamen virum eum oportet dicere. Erat enim mirabilium patrator operum, & doctor eorum, qvi libenter vera ſuſcipiunt: plurimos qvoqve tam de Judæis qvam de Gentibus ſui habuit ſectatores, & credebatur eſſe Chriſtus. Cumqve invidia noſtrorum principum, crucifixum Pilatus addixiſſet, nihilominus qvi eum primum dilexerant, perſeverarunt. Apparuit enim eis tertia die vivens. multa & hæc & alia mirabilia, carminibus prophetarum de eo vaticinantibus, & uſqve hodie Chriſtianorum gens ab hoc ſortita vocabulum non defecit.

IDEM IN EPISTOLA AD MAGNUM ORATOREM ROMANUM.

JOſephus antiqvitatem approbans Judaici populi, duos libros ſcripſit contra Apionem Alexandrinum Grammaticum, & tanta ſecularia profert teſtimonia, ut mihi miraculum ſubeat, qvomodo vir Hebræus, & ab infantia ſacris literis eruditus, cunctam Græcorum bibliothecam evolverit.

HERMIAS SOZOMENUS SALAMINIUS HISTORIÆ Eccleſiaſticæ libro primo, cap. 1.

JOſephus Mattathiæ filius, vir cum apud Judæos, tum apud Romanos maxima nominis celebritate florens, teſtis eſt de vero Dei verbo locupletiſſimus.

Ἰώσηπος ὁ ματταθίου ὁ ἱερεύς, ἀνὴρ ὢν λόγου τε ἰουδαίοις, καὶ ξωμαίοις διαδοξότατος ἡνύμφω, ἀξιόχρεως ἂν εἴη μάρτυς τ θεοῦ περὶ ἀληθείας.

EVAGRIUS ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ libro qvinto, cap. 24.

LOngam Joſephus ſcripſit hiſtoriam, eamqve refertam utilitate cujusqve generis &c.

Πολλὰ Ἰώσηπος ἔγραψεν ἱστορίαν χρειώδη εἰς ἅπαντα τυγχάνουσαν.

PHOTIUS IN BIBLIOTHECA.

LEGI Joſephum Judæum, De Judaicæ gentis calamitate atq; interitu. Qvo in libro extremo Hieroſolymorum excidium narrat, & Maſadæ oppidi: & ante hæc Jotapatorum, in qvo & ipſe Joſephus captus: Præterea Giſchalorum everſionem, & aliorum Judaicorum munimentorum deſolationem. Sunt autem hujus operis libri ſeptem. Candidus illi ſermo, quſi rationum pondus atqve momentum cum puritate ac jucunditate exprimere poſſit. In concionibus perſuadendi vi præditus eſt, ac gratioſus, tum etiam qvum ſuadet opportunitas orationem in contrariam partem flectere. Dextre qvoqve & copioſe enthymematis in utramqve partem utitur, ſententiasqve, ſi qvis alius, adhibet. Orationi inſuper affectum imprimendi, & concitandi motus, eosdemqve mox leniendi, eſt peritiſſimus.

ΑΝΕΓΝΩΣΤΗ Ἰωσήπου ἰουδαίου περὶ τῆς ἰουδαίων παθῆς, ἐν οἷς ἦπε τῆς Ἱεροσολύμων ἁλώσεως, ἐν ᾗ καὶ μασάδας πόλεως. περὶ ὧν τούτων, ἢ τῶν Ἰωσηπίων, ἐν ᾗ ἐξ αὐτὸς Ἰώσηπος ἥλω, ἔτι δὲ γιχάλων ἅλωσις· καὶ ἄλλων ἰουδαϊκῶν φρουρίων ἐρημία. ἔστι δὲ αὐτῷ τὸ σύνταγμα, ἐν λόγοις ἑπτά. καθαρὸς τ φρασιν, καὶ ἀξίωμα λόγου μετ' εὐκινησίας καὶ ἡδονῆς ὀνοὺς ἐκφέρων. πιθανός τε τοῖς δημηγορικοῖς, καὶ θαρσαλέος, κἂν ἀλλ παντάπασι ὁ καιρὸς καλῶς χρήσασθαι τῷ λόγῳ δεξιὸς καὶ γνώμης ἐνθυμημάτων ἐφ' ἑκάτερα. καὶ γνωμολογικὸς δ, ὡς εἴ τις ἄλλος, ἐν παθῆ τῷ λόγῳ θεραπεῦσαι ἱκανώτατος, καὶ ἐλεεῖν παθῆ, καὶ πεῶναι δοκιμώτατος.

HIS ACCEDIT JOSEPHUS SCALIGER IN PROLEGOMENIS IN LIBROS DE EMENDATIONE TEMPORUM.

DIligentiſſimus ἐ φιλαληθέστατος omnium ſcriptorum Joſephus: de qvo nos hoc audacter dicimus, non ſolum in rebus Judaicis, ſed etiam in externis tutius illi credi, qvam omnibus Græcis & Latinis: Itaqve deſinat mirari doctus vir, cur tot eruditi, & nos qvoqve, qvi non in illis eruditis, ſed hujus ſcriptoris lectione peregrini non ſumus, tantum illi deferamus, cujus fides & eruditio in omnibus elucet.

AUTO-

AUTORES QVORUM POTISSIMUM TESTIMONIO PARTIM COMPRObato, partim confutato Joſephus hiſtoriæ ſuæ fidem facit.

Acuſilaus Argivus
Agatharchides Gnidius
Alexander Polyhiſtor
Andreas
Apion grammaticus
Apollonius Molo
Apollodorus
Ariphanes
Ariſtæus
Ariſtoteles
Beroſus Chaldæus
Cadmus Mileſius
Caſtor Chronographus
Chæremon
Chœrilus poëta
Conon hiſtor.
Demetrius Phalereus
Dius hiſtor.
Ephorus
Eſtius
Euhemerus
Eupolemus
Hecatæus Abderita
Hellanicus
Hermippus
Hermogenes
Herodotus
Heſiodus
Hieronymus Ægyptius
Homerus
Iſidorus
T. Livius
Lyſimachus
Manethon
Menander Epheſius
Mnaſeas Damaſcenus
Mochus
Nicolaus Damaſcenus
Pherecydes Syrius
Philon ſenior
Philoſtratus
Polybius Megalopolitanus
Polycrates
Poſidonius
Pythagoras
Strabo
Thales
Theodotus
Theophilus
Theopompus
Theophraſtus
Thucydides
Timæus
Zopyrion.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΡΩΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἰσορ̣ιῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Προοίμιον τὴν αἰτίαν τῆς συγγραφῆς, & τὸν σκοπὸν αὐτῆς περιέχον. ΚεΦ. α
Τις ἡ τοῦ κόσμου σύστασις, & ἡ διαιρεσις τῶν στοιχείων. ΚεΦ. β
Περὶ ἡλικίας Ἀδάμου & τῶν αὐτοῦ δέκα γενεῶν τῶν μέχρι τοῦ κατακλυσμοῦ. ΚεΦ. γ
Ως ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο, & ὅτι τρεῖς νῶχου σωθεῖσαι λάρναξι μετὰ τῶν συγγενῶν κατῴκησαν ἐν τῷ στενωπῷ πεδίῳ. ΚεΦ. δ
Περὶ τοῦ πύργου Βαβυλῶνος, & ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων. ΚεΦ. ε
Ως οἱ νῶχου ἔκγονοι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπῴκησαν. ΚεΦ. ς
Ὅτι τῶν ἐθνῶν ἕκαστον ἀπὸ τῶν οἰκησάντων προσηγορεύθη. ΚεΦ. ζ
Ως Ἄβραμος ὁ πάππος ἡμῶν, ἐξελθὼν ἐκ τῆς Χαλδαίων γῆς, κατῴκησεν τὴν τότε μὲν Χαναναίαν, νῦν δὲ Ἰουδαίαν λεγομένην. ΚεΦ. η
Ὅτι λιμοῦ τὴν Χαναναίαν καταλαβόντος, εἰς Αἴγυπτον ἀπῆρεν, καὶ διατρίψας ἐν αὐτῇ τινα χρόνον ὑπέστρεψεν ὀπίσω. ΚεΦ. θ
Ἡ τῶν σοδομιτῶν διαφθορὰ, ἀσεβείων αὐτοῖς ὑπερεχόντων. ΚεΦ. ι
Ως Ἄβραμος ὑπὲρ τῶν ἀσεβείας ὑπερεχόντων ἐσώσατο, καὶ τὴν λείαν ἣν ἔλαβον ἀφῆκεν. ΚεΦ. ια
Πῶς τὸ σοδομιτῶν ἔθνος ὁ θεὸς κατέστρεψεν χολωθεὶς αὐτοῖς, ἐφ' οἷς ἡμάρτανον. ΚεΦ. ιϛ
Περὶ ἰσμαήλου τοῦ Ἀβράμου παιδὸς, & τῶν ἐκγόνων αὐτοῦ Ἀράβων. ΚεΦ. ιγ
Περὶ ἰσαάκου, ὃς ἦν γνήσιος Ἀβράμου παῖς. ΚεΦ. ιδ
Περὶ σάρρας τῆς Ἀβράμου γυναικὸς, & πῶς τὸν βίον κατέστρεψεν. ΚεΦ. ιε
Ως ἐκ χαιτέρας Ἀβράμου γαμηθείσης τετραγλοδυτῶν γένος ἐγένετο. ΚεΦ. ις
Περὶ τῆς Ἀβράμου πλούτου. ΚεΦ. ιζ
Περὶ τῶν ἰσαάκου υἱῶν, ἡσαύου & ἰακώβου & γενέσεως αὐτῶν & ἀνατροφῆς. ΚεΦ. ιη
Ἰακὼβ φυγὴ εἰς τὴν μεσοποταμίαν διὰ τὸν ἀδελφὸν φόβον. ΚεΦ. ιθ
Ως ἰσαὰκ πλούτησας, ἐτάφη ἐν Ἕβρωνι. ΚεΦ. κ

HÆC IN PRIMO JOSEPHI ANTIQVITATUM Judaicarum libro continentur,

Procemium cauſam ſcriptionis & ſcopum ejus complectens. CAP. I.
Mundi creatio & Elementorum diſpoſitio. CAP. II.
De poſteritate Adami & decem ætatibus uſque ad diluvium. CAP. III.
De diluvio, & quomodo Noë in arca cum familia ſervatus habitarit in campo Sennaar. CAP. IV.
De turri Babylonica, deque linguarum mutatione. CAP. V.
Qvomodo Noe poſteri per totum terrarum orbem ſedes ſibi occupaverint. CAP. VI.
Qvod gentes ſingulæ à ſuis autoribus nomina traxerint. CAP. VII.
Qvomodo Abrahamus generis noſtri autor è Chaldæorum terra profectus habitavit regionem Chananæam, quæ nunc Judæa dicitur. CAP. VIII.
Quod, fame Chananæam premente, in Ægyptum eſt profectus: & ibi aliquantiſper commoratus, retro, unde venerat, eſt reverſus. CAP. IX.
Sodomitarum clades ab Aſſyriis accepta. CAP. X.
Qvomodo Abrahamus Aſſyrios aggreſſus tam captivos quam reliquam prædam victor reduxit. CAP. XI.
Qvomodo Deus Sodomitarum gentem excidit, flagitiis eorum offenſus. CAP. XII.
De Iſmaële Abrahami filio, ejusque poſteris Arabibus. CAP. XIII.
De Iſaco legitimo Abrahami filio. CAP. XIV.
Saræ Abrahami uxoris obitus. CAP. XV.
Quomodo è Chætura Abrahamo nupta Troglodytarum gens provenit. CAP. XVI.
De obitu Abrahami. CAP. XVII.
De Iſaci filiis Eſao & Jacobo, & nativitate eorum. CAP. XVIII.
De Jacobo metu fratris in Meſopotamiam profugo. CAP. XIX.
Mors Iſaci & ſepultura in Hebrone. CAP. XX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER PRIMUS.

Προοίμιον τῶν αἰτίων τῆς συγγραφῆς καὶ τὸν σκοπὸν αὐτῆς περιέχον.
Κεφάλαιον ά.

PROOEMIUM CAUSAM SCRIptionis & ſcopum ejus complectens.
CAPUT. I.

ΤΟΙΣ τὰς ἱστορίας συγγράφειν βουλομένοις, ὦ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὁρῶ τὴν αἰτίαν οὐκ οὖσαν γινομένην αὐτοῖς, ἀλλὰ πολλὰς, καὶ πολλῶν ἀλλήλων διαφερούσας. τινὲς μὲν γὰρ ἐπιδεικνύμενοι τῶν λόγων δεινότητα, καὶ τὴν αἴρεσιν ἐκ αὐτῆς ποιούμενοι δόξαν, ὅτι τοῦτο τῆς παιδείας τὸ μέρος ἐστὶν ἀρίστων. ἄλλοι δὲ, χάριν κτώμενοι ἐκείνοις φέροντες, ὧν ἐπὶ τὴν ἀναγραφὴν ἦσαν συμβεβηκότες, τὸν εἰς αὐτὴν πόνον καὶ τὴν δύναμιν ὑπέσχοντο. εἶτα δ' αὐτῶν ἐνίοις μὲν καὶ αὐτῆς τῆς τῶν πραγμάτων ἀναγκαίας, οἷς πρότερον ἐτύγχανον, παύσασθαι φροντίδος ἔδοξεν, πολλοὺς δὲ ἐκ χρησίμων μεγέθος πράγματα εἰς ἀχρεῖα κειμένων, ἐξήνεγκεν τὴν ἐκείνων ἱστορίαν εἰς κοινὴν ὠφέλειαν ἐξενεγκεῖν. τούτων δὴ τῶν προειρημένων αἰτιῶν, αἱ τελευταῖαι δύο καὶ ἐμὲ συμβεβήκασιν. τὸν μὲν γὰρ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πόλεμον ἡμῖν τοῖς Ἰουδαίοις γενόμενον, καὶ τὰς ἐκ παντὸς τάξεις, καὶ τὸ τέλος οἷον ἀπέβη, πείρᾳ παθὼν ἐγὼ διηγήσασθαι, διὰ τοὺς ἐν τῇ γραφῇ λυμηναμένους τὴν ἀλήθειαν. ταύτην δὴ τὴν ἐκείνων ἐκφορὰν πάθει πραγμάτων, νομίζων ἄπασι φανῆναι τοῖς Ἕλλησιν ἀξίαν ἀκροάσεως. μέλλω δὲ δεῖξειν ἅπασαν τὴν παρ' ἡμῖν ἐξαγόρευσιν καὶ τὴν διάταξιν τῆς πολιτείας, ἐκ τῶν ἑβραϊκῶν μεθερμηνευομένων γραμμάτων. ἤδη μὲν οὖν καὶ πρότερον διεκόμισθην ὅτι τὸν πόλεμον συνέγραφον δηλῶσαι, πάντες ὅσοι ἐξ ἀρχῆς οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ τίσι χρησάμενοι τύχαις, ὑφ' οἵῳ τε παιδεύσαντες νομοθέτῃ τὰ πρὸς εὐσέβειαν καὶ τὴν ἄλλην ἀσκησιν ἀρετῆς, πόσους τε πολέμους ἐν μακρῷ

QVi ad ſcribendas hiſtorias ſe conferunt, non unam neque eandem ſui propoſiti cauſam habere mihi videntur, ſed plures, easque multum inter ſe differentes. quidam enim oſtentandæ eloquentiæ cauſa, gloriæque ex ea captandæ, ad hoc ſtudiorum genus ſe applicant. alii, quo gratiam illis referrent, quorum res geſtas ſcribendas ſibi ſumpſerunt, nulli labori, quantum in ſe fuit, pepercerunt. Sunt, quos res ipſa compulit, ut, quibus gerendis interfuerant, ea ſcripto complexa in vulgum proderent. nec defuerunt, qui res inſignes cognituque dignas in obſcuro latere non ferrent, atque ideo narrationem earum in communem utilitatem proferrent. Ex jam dictis cauſis poſtremæ duæ me quoque adidem permoverunt. Bellum enim, quod cum Romanis habuimus, & res utrinque geſtas, ac demum eventum, quæ omnia præſens ipſe meo periculo didici, narrare coactus ſum propter quosdam, qui ſcriptis ſuis veritatem depravarunt. Præſens verò opus aggreſſus ſum, ratus Græcis omnibus cognitu non injucundum fore. Complectetur enim univerſam noſtræ gentis antiquitatem, formamque reipublicæ, ex Hebraicis literis translatam. Cogitaveram equidem & antea, jam tum, cùm hiſtoriam de bello ſcriberem, docere, unde primum oriundi Judæi, quàm varia fortuna uſi, ſub quali legislatore ad pietatem cæteraſque virtutes inſtituti, quibus bellis per tot

secula gestis, inviti ad postremum contra Ro-
manos bellum sint pertracti; sed quoniam
prolixius erat hoc argumentum, seorsim illud
propriè dicato opere exorsus usque ad finem
suum perduxi. Procedente dein tempore, sic-
ut usu venit his, qui res arduas aggrediun-
tur, cunctatio quædam ac segnities mihi in-
cessit, tantam materiam in alienam ac pere-
grinam lingvam traducturo: sed fuerunt,
qui cupiditate cognoscendi ad opus me ad-
hortabantur, & præ cunctis Epaphroditus,
vir cùm omnis generis disciplinarum, tum
verò rerum gestarum peritiæ cum primis a-
vidus, ut qui ipse in maximis negotiis & va-
riis fortunæ casibus versatus, in omnibus
eximiam naturæ indolem præ se tulisset, in-
concussumque virtutis studium perpetuo re-
tinuisset. Huic igitur morem gerens, assiduo
cunctorum utile aliquid ac honestum moli-
entium fautori, cùm me mei jam suppuderet,
si viderer ignaviam speciosissimo labori an-
teponere, vires animumque resumpsi: simul
hac quoque reputatione non leviter permo-
tus, quod & majores olim nostri exteris sua
benigne communicaverunt, & Græcorum
nonnulli vehementi res nostras cognoscendi
studio flagraverunt. Itaque invenio literis
proditum, quod Ptolemæus secundus ejus no-
minis rex, totus disciplinis colligendisque li-
bris deditus, magnopere contenderit legem
nostram, ejusque instituta, & vivendi for-
mam præscriptam, in Græcum eloquium
transferri. Eleazarus autem pontificum no-
strorum nemini secundus, regi hanc utilita-
tem non invidit, reclamaturus omnino, nisi
consvetudinem haberemus à majoribus ac-
ceptam, res bonas & honestas celare nemi-
nem. Proinde mihi quoque convenire duxi,
ut & pontificis nostri imitarer magnanimi-
tatem: & hodie quoque regis illius multos
persimiles putarem, duntaxat quod ad di-
scendi cupiditatem attinet. neque enim to-
tam scripturam occupavit ille, sed legem so-
lam ei tradiderunt interpretes, qui ob hoc A-
lexandriam missi fuerant. Sunt autem innu-
mera sacris literis prodita, ut quæ quinque
millium annorum historiam in se comple-
ctantur, in qua diversi sunt inopinati casus,
varia belli fortuna, multa imperatorũ præ-
clara facinora, multæ rerum publicarum
mutationes. In universum autem ex hujus potissimum historiæ lectione cognoscere licet,
quòd his, qui Dei voluntati obsequuntur, & leges bene latas transgredi verentur, omnia
prospere succedunt, supra quàm credi possit, & felicitas illis præmium à Deo proponitur.
quod si ab illarum diligenti observatione discedant, neque consilia eorum exitum inveni-
unt, & boni ipsorũ opinione conatus in calamitates immedicabiles desinunt. Quapropter
jam nunc lecturos hæc volumina adhortor, ut Deo mentẽ adhibeant, & legislatorem nostrũ

A χρεῖς πολεμήσαντες χρόνοις, εἰς τὸν τελευταῖον ἀ-
κοντες πρὸς Ῥωμαίους κατεστησαν. ἀλλ' ἐπεὶ μεί-
ζων ἦν ἡ τ�δε τε λόγου πραγματεία, καὶ αὐτὸν ἐκεῖ-
νον χωρήσας τῆς ἰδίας αὐτῷ ἀρχαιότητος καὶ τὸ τέλος
τὴν γραφὴν συνεμέτρησα. χρόνῳ γὰρ ἐοικότως, ὅπερ
φιλεῖ τοῖς μεγάλων ἀπείρατοις ἔργοις ἐγκυ-
μοι καὶ μέλλησις ἐγίνετο τηλικαύτῃ μετενεγκεῖν
συντάξεσιν, εἰς ἀλλοδαπὴν ἡμῖν καὶ ξένην ἀφελέτε
σωτηρίαν. ἦσαν δέ τινες οἱ πόθῳ τῆς ἱστορίας ἐπ'
B αὐτὴν με προύπεμπον. καὶ μάλιστα δὴ πάντων
Ἐπαφρόδιτος, ἀνὴρ ἅπασαν μὲν ἰδέαν παιδείας
ἠσκηκὼς, διαφερόντως δ' χαρίεν ἐμπειρίας
πραγμάτων. ὅτε δὴ μεγάλοις μὲν αὐτὸς ὁμιλή-
σας πράγμασι καὶ τύχαις πολυτρόποις, ἐν ἅπασι δ'
θαυμασὴν φύσεως ἐπιδεικνύμενος ἰσχὺν καὶ προ-
αίρεσιν ἀρετῆς ἀμετακίνητον. τοῦτο δὴ πειθό-
C μενος ὡς ἀεὶ τοῖς εἰς χρήσιμον ἢ καλόν τι ἄγειν
δυναμένοις συνφιλοκαλοῦσι, καὶ ἐμαυτὸν αἰ-
σχυνόμενος, εἰ δόξαιμι ῥᾳθυμίᾳ πλέον ἢ τοῦ πρὸς
τὰ κάλλιστα χωρεῖν πόνῳ, προθυμότερον ἐπερρώ-
σθην. ἔτι καὶνὰ πρὸς τοῖς εἰρημένοις λογισάμενος
ὡς παιδεργώς, εἰ τι τῶν ἡμετέρων προγόνων, οἷς μετε-
δίδουμεν τῶν πιστῶν ἦν ἕλλησι, καὶ πρὸς τῶν Ἑλλήνων,
εἴ τινες αὐτῶν γνῶναι τὰ παρ' ἡμῖν ἐσπούδασαν.
εὗρον τίνα, ὅτι Πτολεμαῖος μὲν ὁ δεύτερος βα-
D σιλεὺς πρὸς παιδείαν καὶ βίβλων συναγωγὴν σπουδάσας, ἐξαιρέτως ἐφιλοτιμήθη τὸν ἡμέτερον νόμον,
καὶ τὴν κατ' αὐτὸν διάταξιν τῆς πολιτείας εἰς τὴν
Ἑλλάδα μεταβαλεῖν. ὁ δὲ τῶν παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων
ἕνδεκος ἀρετῇ δόντες Ἐλεάζαρος τῷ προειρη-
μένῳ βασιλεῖ ταύτης ἀπολαύσαι τῆς ὠφελείας οὐκ
ἐφθόνησεν, πάντως ἀντεπῶν ἄν, εἰ μὴ πατρίον
ἦν ἡμῖν τὸ μηδὲν κρεῖν τῶν καλῶν ἀπόῤῥητον.
E καὶ μὰν τοῦτό γε πρέπειν ἐνόμισα, ἅ μὲν ἀρχιερεὺς
μιμεῖσθαι τὸ μεγαλόψυχον, τῷ δὲ βασιλεῖ πολλοὺς
ὁμοίως κτᾶσθαι καὶ νῦν εἶναι φιλομαθεῖς. οὐδὲ
γὰρ πᾶσαν ἐκεῖνος ἔφη λαβεῖν τὴν ἀναγραφήν,
ἀλλ' αὐτὰ μόνα τὰ ἐν νόμῳ παραδοθέντα οἱ περιφέ-
ροντες ὅτι τὴν ἐξήγησιν πρὸς τὴν Ἀλεξάνδρειαν. μυρία
δ' ἐστὶ δηλοῦμενα ἀπὸ τῶν ἱερῶν γραμμάτων, ἀφ'
ὧν πεντακισχιλίων ἐτῶν ἱστορίας ἐν αὐτοῖς ἐμπε-
F ληγμένης. καὶ παντοίαν μὲν ἔστι θαλάσσης πεῖραν,
πολλὰς δὲ τύχας πολέμων, ἐν στρατηγῶν ἀνδρα-
γαθίας, καὶ πολιτευμάτων μεταβολὰς. τὸ σπούδασον
οὖν μάλιστά τις ἂν ἐκ ταύτης μάθοι τῆς ἱστορίας
ἐθελήσας αὐτὴν διελθεῖν, ὅτι τοῖς μὲν θεοῦ γνώμῃ
κατακολουθοῦσιν, καὶ τὰ καλῶς νομοθετηθέντα
μὴ τολμῶσιν παραβαίνειν, πάντα κατορθοῦται περ᾽
καὶ πίστεως, καὶ γέρας ἐξαιρέτου εὐδαιμονίας φέρει
G θεός. καθ' ὅσον δ' ἂν ἀπιστῶσιν τῆς τούτων ἀκρι-
βοῦς ἐπιμελείας, ἄπορα μὲν γίνεται τὰ πρᾶγμα,
τρέπεται δ' εἰς συμφορὰς ἀνήκεστους ὅτι ποτ' ἂν ὡς
ἄριστον δρᾶν ἀπεδόσωσιν. ἤδη τοίνυν τοὺς ἐντυ-
γχάνοντας τοῖς βιβλίοις παρακαλῶ τὸν γνώ-
μονα θεὸν προσανέχειν, καὶ δοκιμάζειν τὸν ἡ-
μέτε-

μέτρον νομιζέτω, εἰ τὴν φύσιν ἀξίως αὐτοῦ κατ-
κοσμεῖ, καὶ τῇ δυνάμει πεπόνθασιν ἀεὶ τὰς πρά-
ξεις ἀποδίδωκεν, πάσης καθαρὸν τοῦ περὶ αὐτοῦ φυ-
λάξας λόγου τῆς παρ' ἄλλοις ἀλογήμονος μυθολο-
γίας, καὶ τιμῆς ἔσον ἐπὶ μήκει χρόνου καὶ παλαιό-
τητι πόλεως ἔχων ἀβέβαιον ψευδῶν πλασμάτων. γε-
γονὼς γὰρ πρὸ ἐτῶν δισχιλίων, ἐφ' ὅσον πλῆθος αἰῶνος
οὐδ' αὐτῶν οἱ ποιηταὶ τὰς γλυφὰς τῶν θεῶν, μήτιγε
τὰς ἀνθρώπων πράξεις ἢ τοὺς νόμους ἀνενεγκεῖν ἐ-
τόλμησαν. τὰ μὲν οὖν ἀκριβῆ τῶν ἐν ταῖς ἀναγρα-
φαῖς πρώτων ὁ λόγος καὶ τὴν οἰκείαν τάξιν σημα-
νεῖ, τοῦτο γὰρ ἀρχὴ παντὸς ποιήσων τῆς πραγματείας
ἐπηγγείλατο, οὐδὲν προσθεὶς οὐδ' αὖ ἀφελὼν
τῶν. ἐπεὶ δὲ πάντα ἀρχὴν ἐκ τῆς τοῦ νομοθέτου σο-
φίας ἡμῖν ἀνήρτησαι Μωϋσέως, ἀναγκαῖόν μοι βρα-
χέα περὶ ἐκείνου προειπεῖν, ὅπως ἂν μή τινες τῶν ἀ-
ναγνωσομένων ἀδιορθώτως, πόθεν ἡμῖν ὁ λόγος περὶ
λέγων καὶ πράξεων ἔχων τὰ ἀναγραφήν, ὅτι το-
σοῦτον φυσιολογίας κεκοινώνηκεν. ἰσχὺν οὖν ὅτι πάν-
των ἐκείνος ἀναγκαιότατον, ἡγήσατο, τοῦ τε ἑαυτοῦ
μέλλοντι βίου οἰκονομήσειν καλῶς, καὶ τοῖς ἄλλοις νο-
μοθετῆσαι θεὸν πρῶτον φύσιν καταπονῆσαι, καὶ τῶν ἔρ-
γων τῶν ἐκείνου ἕκαστον τοῦ νῦν γινομένου, οὕτω πα-
ράδειγμα τὸ πάντων ἄριστον μιμεῖσθαι καθ' ὅσον οἷόν
τε καὶ πρᾶξιν κατακολουθεῖν. οὔτε γὰρ αὐτὸ
τι ἂν ψεύσασθαι ἀγαθὸν τοῦ νομοθέτην ταύτης
ἀποστερήσας τῆς ἀρετῆς, οὔτε τῶν γραφησομένων εἰς
ἀρετῆς λόγον οὐδὲν ἀποδήσεσθαι τοῖς ἀκούουσιν, εἰ
μὴ τὸ πάντης ἑτέρου διδαχθεῖεν, ὅτι πάντων πατὴρ τε
καὶ δεσπότης ὁ θεὸς ὢν καὶ πάντα ἐπιβλέπων,
τοῖς μὲν ἑπομένοις αὐτῷ δίδωσιν εὐδαίμονα βίον,
τοὺς ἐξω βαίνοντας ἀρετῆς, μεγάλαις συμφο-
λαῖς συμφοραῖς. τοῦτο δὴ παιδεῦσαι βουληθεὶς τὸ παί-
δευμα τοὺς ἑαυτοῦ πολίτας, ἐκ τῶν νόμων θεσμῶν ἀρ-
χὰς συμβολαίων καὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους δικαί-
ων ἠρξατο τοῖς ἄλλοις ποιήσασθαι. ἀλλ' ὅτι τὸν
θεὸν καὶ τὸν κόσμου καταπιστεύειν τοὺς γνώ-
μας αὐτῶν ἀναγκαῖον, καὶ πείσας ὅτι τῶν ὅτι γῆς ἔρ-
γων τὸ θεῖον πολλῷ ἐστιν ἀνθρώπου, ὅτι πρὸς τὸ
εὐδαίμονα ἔχειν ἐκανώτατος ῥᾳδίως ἤδη περὶ πάν-
των ἐπῄει. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι νομοθέται τοῖς μύθοις
ἐπικαλοῦμενοι, τῶν ἀνθρωπίνων ἁμαρτημάτων
εἰς τοὺς θεοὺς τὸν λόγον τὴν αἰσχύνην μετέθεσαν, καὶ
πολλοῖς ὅπλοσιν εἰς κακίαν τοῖς πονηροῖς ἔδωκαν.
ὁ δ' ἡμέτερος νομοθέτης ἀκραιφνῆ καὶ καθαρὰν τὴν
ἀρετὴν ἔχοντα τὸν θεὸν ὑπολαβών, ὡήθη δεῖν τοὺς ἀν-
θρώπους ἐκείνῳ πειρᾶσθαι μεταλαμβάνειν. καὶ τοὺς
μὴ ταῦτα φρονοῦντας, μηδὲ πιστεύοντας ἀθανάτη-
τος εἶναι τὸν θεὸν πρὸς ταῦτα ἐν τῷ ἐναντίῳ ποιεῖ-
σθαι τὴν ἔκτασιν, τοὺς ἀναγνωσομένους θαυμάζω.
φαίνεται γὰρ σκοπουμένοις ἔτως, οὐδὲν ἔτι ἄλογον
αὐτοῖς, οὔτε πρὸς τὴν μεγαλειότητα τοῦ θεοῦ καὶ τὴν
φιλανθρωπίαν ἀνάρμοστον. πάντα γὰρ τῇ τῶν ὅλων
φύσει συμφωνον ἔχει τὴν διάθεσιν. τὰ μὲν, αὐτοπρο-
σώπως τοῦ νομοθέτου ἀξίως, τὰ δ', ἀλληγορίαις μυ-
σταγωγίαις πεμ-

A probent, si naturam, ut dignum est, consideravit, & virtuti ejus convenientes semper operationes assignavit, puramq; suam narrationem ab omni, qualis apud alios est, fabularum vanitate conservavit: tametsi quantum ad longitudinem temporis, rerumq; vetustatem attinet, impune poterat quælibet mendacia confingere. Natus enim est ante annos bis mille, cum ad tot retro secula etiam poetæ ne Deorum quidem suorum natales, nedum mortaliū leges aut res gestas referre ausi fuerint. Sed hæc omnia procedens oratio accurate suo quæq; ordine docebit, ita ut nos factūras sumus polliciti, neq; subtrahendo quicquam nec addendo. Cæterum quoniam ferme omnia pendent à Mosis legislatoris sapientia, necesse habeo paucis de illo præfari, ne quem forte cogitatio subeat, qui factum sit, ut quū operis inscriptio res gestas polliceatur, tam multa ad naturæ cognitionē spectantia scriptis nostris inseruerimus. Scire igitur oportet, quod vir ille ante omnia necessarium existimavit, vel vitam suam rectè dispositurō, vel aliis leges positurō, ut in primis naturæ Dei cognitionem habeat, atque ita, consideratis ejus operibus, egregium illud exemplar imitari, quantum in suis viribus est, & sectari conetur. alioquin absq; hac contemplatione neque legislatorem ipsum unquam bonam mentem sibi paraturum, neq; scripta ejus ullum momentum ad virtutem auditorum allatura, nisi ante omnia discerent, quod Deus, cum sit parens omnium ac Dominus, omniaque contueatur, eis quidem, qui se sectantur, felicem vitam donat: qui autē à virtutis tramite digrediuntur, illos maximis calamitatibus involvit. Hanc doctrinam cives suos docere volens, non a pactis aut conventis & mutuo circa hæc jure leges est auspicatus, quemadmodum alii solent: sed ad Deum & mundum ab eo conditū erectos mente, & persuasos, quod in terris pulcherrimum Dei opus simus homines, cum jam ad pietatem haberet obsequentes, facile deinceps de reliquis omnibus edocuit. Itaq; alii legislatores priscas fabulas sequuti, pudenda hominum peccata in deos suos verbis transtulerunt, atq; hoc pacto hominibus malis magnum incitamentum ad malitiā addiderunt. at noster legislator postquam puram virtutem habere Deum docuisset, censuit pro se quemq; adniti oportere, ut in partem ejus aliquam pervenire posset: in eosque, qui neq; sapiunt hæc, neq; credunt, severe admodum animadvertit. Ad hoc igitur præscriptum volo lectorem hæc nostra examinare. namq; sic considerantibus nihil vel absurdum, vel Dei magnificentia indignum esse videbitur. omnia enim summa concinnitate juxta universi naturam sunt disposita, partim ita, ut dignum erat, à legislatore subindicata, partim decentissimis allegoriis

conveſtita: partim etiam diſerte expreſſa, nimirum quæcunque abſque ambagibus erant proferenda: quorum cauſas ſi quis ſingillatim conſiderare vellet, ſublimis inde & valde philoſophica ſpeculatio exoriretur, in aliud tempus differenda. Quod ſi Deus longiorem ætatem conceſſerit, abſolutis, quæ nunc tractamus, ut illa quoque perſcribantur, operam dabimus: nunc ad rerum ſeriem vertemus ſtylum, præmiſſis, quæ Moyſes narrat de mundo condito: ea è ſacris codicibus ita, ut invenimus, transſumpta, in hunc ferme modum ſe habent:

MUNDI CREATIO, ET *Elementorum diſpoſitio.*

CAP. II.

Geneſ. 1. IN principio creavit Deus cœlum & terram. Hæc cum in conſpectum non veniret, alta caligine tecta, ſpiritusque eam ſuperne permearet, lucem Deus fieri juſſit: quæ cum effulſiſſet, conſiderata tota materia, diſcrevit lucem à tenebris: & his nomen impoſuit noctem, illam vero diem appellavit, veſperæ & mane vocabulo exordiis lucis & quietis indito. Atque hæc quidem prima dies extitit, Moyſes autem unam eam dixit. Cujus cauſam poſſem equidem & nunc reddere: ſed quoniam promiſi, me omnium cauſas proprio volumine conſcriptas editurum, in illud tempus hanc quoque rationem differam. Poſt hæc ſecunda die cœlum univerſitati rerum ſuperimpoſuit, diſcretum à cæteris, & in ſublimi per ſe collocatum, glacieque circumpactum, & humida ac pluvia natura ob terram irroratione juvandam, competenter temperatum. Tertia vero terram ſtatuit, mari undequaque circumfuſam: eademq; die continuo plantæ ſimul & ſemina è terra ſunt exorta. Quarta verò cœlum Sole ac Luna aliisq; ſiderib⁹ exornavit, mandato eis dato, ut ſuo motu & meatu temporum, anni revolutionem manifeſte indicarent. Quinta vero die animantia, tum natatilia, tum per ſublime volantia, per altũ perque aërẽ dimiſit, copulata prius & ad congreſſus geniturę cauſa comparata, qvo genus eorũ creſceret ſimul ac multiplicaretur. Sexta autem die quadrupedum genus condidit, maſculo & fœmineo ſexu diſtinctum: in hac vero hominem etiam finxit, atq; ita mundum ſex diebus univerſum, & omnia, quæ mundo continentur, Moyſes facta eſſe dicit: ſeptima autem requieviſſe Deum, & ab operibus ceſſaviſſe, quamobrem etiam nos vacationem à laboribus per hanc diem celebramus, appellantes eam ſabbatum: quæ vox requiem Hebræorum lingua ſignificat. Quin etiam naturam interpretari poſt ſeptimam diem Moyſes incepit, de hominis fabricatione in hunc modum diſſerens:

Ανότητος. ὅσα δ' ἐξ ὁδοῦ λέγεσθαι συνέφερεν, ταῦτα ῥητῶς ἐμφανίζοντ@. τὰς μὴν τοῖς βυλομένοις ⊂ τὰς αἰτίας ἑκάστου σκοπεῖν, πολλὴ γνοῖτ' ἂν ἡ θεωρία, καὶ λίαν φιλόσοφ@. ἰὼ ἐγὼ νῦν ἀναβαλοῦμαι. θεὸς γὰρ δοὺς ἡμῖν χρόνον, περιάσομαι μὲν ταυτὶ γραψας τὰ πραγματεῖαν. τρέψομαι δὴ πάλιν ἐπὶ τὴν ἀφήγησιν τῶν πραγμάτων, μνησθεὶς πρότερον ὧν περὶ τῆς τοῦ κόσμου κατασκευῆς, εἶπεν Μωϋσῆς ταῦτα ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις εὗρεν γεγραμμένα, ἔχοντ' ἔτως.

Τὶς ἡ τ κόσμου σύστασις, καὶ ἡ διάταξις τῶν στοιχείων.

Κεφάλαιον β.

ΕΝ ἀρχῇ ἔκτισεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν, καὶ τ γῆν. ταύτης ἔτι ὄψιν οὐκ ἐρχομένης, ἀλλὰ βαθεῖ μὲν κρυπτομένης σκότει, πνεύματ@ δ' αὐτ ἀνωθεν ἐπιφοιτ@, γλυκὺς φῶς ἐκέλευσεν ὁ θεός. καὶ χωρισθὲν τότε, καταυγάσαι τ ὅλην ὕλην, διεχώρησε τοτε φῶς, καὶ τὸ σκότος. καὶ τῷ μὲν ὄνομα ἔθετο νύκτα, τὸ δ' ἡμέραν ἐκάλεσεν, ἑσπέραν τε καὶ ὄρθρον τ ἀρχὴν, καὶ τὴν ἀνάπαυσιν προσαγορεύσας. ⊂ αὕτη μὲν ἡ πρώτη ἡμέρα, Μωϋσῆς δ' αὐτὴν μίαν εἶπε. τ δ' αἰτίαν ἱκανὸς μὲν εἰμὶ ἀποδοῦναι καὶ νῦν, ἔστω δ' ἐπέχειν μοι τ ἀπόδειξιν ἐπέκτασιν ἴσως συλλογισμ@. ὑπομενῶ δὲ, εἰς τότε καὶ τ περὶ αὐτ ἐρμήνειαν ἀναβαλλόμενος. μ' ὃ τότο τῇ δευτέρα τῶν ἡμερῶν, τ οὐρανὸν τοῖς ὅλοις ἐπιθῆσιν, καὶ αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων διακρίνας, καθ' αὑτὸν ἡξίωσε. πεπύχθαι, κρύσταλλόν τε περιπήξας αὐτῷ καὶ νότιον αὐτὸν καὶ ἐτεώδη περὶ τ ἀπὸ τ δρόσων ὠφέλειαν ἁρμονίως τῇ γῇ μηχανησάμενος. τῇ δ' τρίτῃ, ἵδρυσε τ γῆν, ἀναχέας περὶ αὐτ τ θάλασσαν, κατ' αὐτὸν δ' τ ἡμέραν δένδρα φυτά τε καὶ σπέρματα γῆθεν ἀνέτειλεν. τῇ δ' τετάρτῃ, διακοσμεῖ τ οὐρανὸν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἄστροις, κινήσας αὐτοῖς ὑπερφυλας καὶ ὁδοὺς, εἰς ἃν αἱ τῶν ὡρῶν διαφοραὶ φανεραὶ σημήνειντο. πέμπτῃ δ' ἡμέρᾳ, ζῶα τε κατ' αὐτὴν νηκτά τε καὶ μεταρσια, τὰ μὲν κατ' βάθους, τὰ δὲ κατ' αἰθέρ@ ἀνῆκεν, σωθησόμενος αὐτὰ κοινωνίᾳ καὶ μίξει γονῆς ἕνεκα, καὶ σπουδάζεσθαι καὶ πλεονάζειν αὐτῶν τ φύσιν. τῇ δ' ἕκτῃ ἡμέρᾳ, δημιουργεῖ τὰ τῶν τετραπόδων γένη@, ἄρρεν τε καὶ θῆλυ ποιήσας. ἐν ταύτῃ δ' καὶ τ ἀνθρώπων ἔπλασεν, καὶ τὸν κόσμον ἐν ἓξ τ πάσαις ἡμέραις Μωϋσῆς καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ φησὶ γενέσθαι. τῇ δ' ἑβδόμῃ ἀναπαύσασθαι καὶ λαβεῖν ἀπὸ τῶν ἔργων ἐπιχείρημα. ὅθεν καὶ ἡμεῖς σχολὴν ἀπὸ τῶν πόνων κ' ταύτην ἑορτὴν ἄγομεν τὴν ἡμέραν. προσαγορεύοντες αὐτὴν σάββατα. δηλοῖ δ' ἀνάπαυσιν κ' τὴν ἑβραίων διάλεκτον τὸ ὄνομα. καὶ δὴ καὶ φυσιολογεῖν μωϋσῆς μ' τὴν ἑβδόμην ἤρξατο περὶ τῆς τ ἀνθρώπ@ κατασκευῆς, λέγων οὕτως, ἔπλασε-

ἔπλασε ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ πνεῦμα ἐνῆκεν αὐτῷ, καὶ ψυχὴν. ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐστιν ἀδὰμος ἐκλήθη. σημαίνει δὲ τοῦτο κατὰ τὴν ἑβραίων πυῤῥόν, ἐπειδὴ ἀπὸ τῆς πυῤῥᾶς γῆς φυραθεὶς ἐγένετο. τοιαύτη γάρ ἐστιν ἡ παρθένος γῆ καὶ ἀληθινή. παρέστησε δὲ ὁ θεὸς τῷ ἀδάμῳ πᾶν τὸ ζῶον θηλυ καὶ ἄρσενα ἀποδείξας μόνον. καὶ τούτοις ὀνόματα τίθησιν, οἷς ἔτι καὶ νῦν καλοῦνται. βλέπων δὲ τὸν ἄδαμον οὐκ ἔχοντα κοινωνίαν πρὸς τὸ θῆλυ καὶ συνδιαίτησιν, οὐ δὲ γὰρ ἦν, ξενιζόμενον δὲ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις οὕτως ἔχουσιν, μίαν αὐτοῦ λαβὼν πλευρὰν ἐξέλων ἐξ αὐτῆς ἔπλασε τὴν γυναῖκα. καὶ ὁ ἄδαμος προσαχθέντα αὐτῇ ἐγνώρισεν ἐξ αὐτοῦ θηλυθέν. ἡσθεὶς δὲ ὁ θεὸς τῷ ἑβραίων διαλέκτῳ καλεῖται γυνή. τὸ δὲ ὄνομα εὔαν, σημαίνει δὲ τοῦτο πάντων τῶν ζώντων μητέρα. φησὶ δὲ καὶ θεὸς φυτεῦσαι πρὸς τὴν ἀνατολὴν παράδεισον πάντων τῶν ἡδίστων φυτῶν. ἐν τούτοις δὲ καὶ τῆς ζωῆς τὸ φυτὸν, καὶ ἄλλο τὸ τῆς φρονήσεως, ᾧ διαγνώσεται τί τε ἐστὶ τὸ ἀγαθὸν, καὶ τί τὸ κακόν. εἰς δὲ τὸν κῆπον εἰσαγαγὼν τὸν τε ἄδαμον καὶ τὴν γυναῖκα, ἐκέλευσεν τῶν φυτῶν ἐπιμελεῖσθαι. ἄρδεται δὲ αὐτοῦ ὁ κῆπος ἐκ ἑνὸς ποταμοῦ, πάσαν τὴν ὑπὸ τὴν γῆν διερχόμενος, εἰς εἴς ποταμοὺς μέρη τέτταρα. καὶ ὁ μὲν Φεισὼν ὀνομαζόμενος, σημαίνει δὲ ἑρμηνευθὲν τὸ ὄνομα, ἐπὶ τὴν ἰνδικὴν φερόμενος ἐκδίδωσιν εἰς τὸ πέλαγος, ὑφ' ἑλλήνων γάγγης λεγόμενος. εὐφράτης δὲ καὶ τίγρις ἐπὶ τὴν ἐρυθρὰν ἄπειτον θάλασσαν. καλεῖται δὲ ὁ μὲν εὐφράτης φορά. σημαίνει δὲ ἤτοι σκεδασμὸν ἢ ἄνθος. τίγρις δὲ, ὀνομα δὲ ἐξ οὗ φράζεται τὸ μὴ στενὸν ὀξύ. γεὼν δὲ αὐτῆς αἰγύπτου ῥεῖ. δηλοῖ δὲ τὸν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς ἀναδιδόμενον ἡμῖν, ὃν δὴ νεῖλον ἕλληνες μετωνόμασαν. ὁ δὲ θεὸς τὸν ἄδαμον καὶ τὴν γυναῖκα τῶν μὲν ἄλλων φυτῶν ἐκέλευσε γεύεσθαι, ἀπέχεσθαι δὲ τῆς φρονήσεως ἀπηγόρευσεν, προειπὼν αὐτοῖς θανατηφόρους ἐκ αὐτοῦ, ἐλεύθερον γενησόμενον. ὁμοφρονούντων δὲ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τῶν ζώων ἀπάντων, ὄφις συνδιατρίβων τῷ ἀδάμῳ καὶ τῇ γυναικὶ, φθονερῶς μὲν εἶχεν, ὡς οἷς αὐτὸς εὐδαιμονήσειν ὤετο, πεπεισμένος τοῖς δὲ θεοῦ ἀπαγγέλμασιν. εἰόμενος δὲ συμφορᾷ περιπεσεῖσθαι παρακούσαντας, ἀναπείθει κακοήθως τὴν γυναῖκα γεύσασθαι δὲ φυτοῦ τῆς φρονήσεως, ὡς αὐτοῦ λεγόντων τὸν τε ἀγαθοῦ καὶ δὲ κακοῦ διαγινώσκειν μὴ γινομένους αὐτοὺς, μακάριον, καὶ μηδὲν ἀπολείποντας δὲ θεὸν διαζῆν βίον. καὶ παρακούσασα μὲν αὐτοῦ τὴν γυναῖκα τῆς ἐντολῆς δὲ θεοῦ καταφρονήσασα γεύεται δὲ φυτοῦ, καὶ ἡσθεῖσα τῇ ἐδέσματι, καὶ τὸν ἀδάμαν αὐτοῦ γεύσασθαι κρείττω ἐποίησε. καὶ συνίεσαν ἑαυτῶν ἤδη γεγυμνωμένων, καὶ σκεπὴν ἑαυτοῖς ἐπενόουν. τὸ γὰρ φυτὸν ὄντως καὶ διανοίας ὑπῆρχεν. φύλλοις συκῆς αὐτοὺς συνῆγεν ἀπάτιον. καὶ πεῦται τῆς αἰδοῦς προβαλλόμενοι, μᾶλλον ἀδέκαιον ἐδαμονεῖν, ὡς ὢν πρότερον ἑαυτοὺς ἀνίζον ὁρᾶτε. τοῦ θεοῦ δὲ εἰς τὸν κῆπον ἐλθόντος, ὁ μὲν ἄδαμος πρότερον εἰς ὁμιλίαν αὐτοῦ φοιτῶν, σιωπηρὸς αὐτοῦ τὴν ἀδικίαν, κατεχόμενον τὸν θεὸν ἐξένιζεν τὸ πρωτόπλαστον τὴν αἰτίαν ἐπονειδίζοντα, διὸ καὶ πρότερον ἡδόμενος τῇ πρὸς αὐτὸν ὁμιλίᾳ, νῦν φεύγει παύεσθαι καὶ πρεσβεύσασθαι τοῦ θεοῦ, μηδὲν φθεγγομένου διὰ τὸ συγγινώσκειν αὐτοῦ ἐφόβητο τοῦ θεοῦ ἐντολὴν καὶ πρόνοιαν, ἀλλ' ἐμὲ μὲν, ἔφην ὁ θεὸς ἔγνωκε πρὸ ὑμῶν, ὅπως βίον διάγοντα καὶ κακοῦ παντὸς βιώσεσθε ἀπαθῆ,

Finxit Deus hominem humo telluris ſumpta, immiſitq; in eum ſpiritum & animam: homo autem hic vocatus eſt Adamus. ſignificat autem hoc Hebræorum lingua rufum: quandoquidem è rúſa humo fermentata eſt factus. talis enim eſt intacta terra & vera. Statuit autem Deus coram Adamo diverſa animalium genera, tam maſculina quam fœminina ei oſtendens: qui eis nomina indidit, quibus hodie quoque nominantur. Videns autem Adamum carentem ſocietate & convictu fœminæ (nondum enim erat) mirantemq;, quod reliquæ animantes ita ſe haberent: ſopito illi coſta una exempta, mulierem ex ea formavit: moxq; ut eſt adducta, ex ſe productam Adamus agnovit. Iſſa autem Hebræorum lingua vocatur mulier. hujus autē nomen erat Eva, id ſignificat matrem omnium viventium. Narrat præterea Deum hortum ad Orientem plantaſſe omni virenti planta: & in his fuiſſe arborem vitæ, & aliam ſcientiæ, per quam dignoſceretur bonum à malo. in hunc hortum cum introduxiſſet Deus Adamum cum uxore, juſſit eos plantarum curam habere. Rigatur autem hic hortus ab uno amne, univerſam in circuitu terram luſtrante, qui in quatuor diverſos alveos finditur. Horum qui Phiſon nominatur (ea vox multitudinem ſignificat) ad terram Indiam delatus, in illud ſe pelagus exonerat, Græcis Ganges appellatus. Euphrates autem & Tigris in rubrū mare exeunt: qvorū Euphrates vocatur Phora, id ſignificat vel diſperſionem vel florem. Tigris autē Diglath, quod interpretatur anguſtus ſimul & velox. Geon autem Ægyptum mediam ſecat: id nobis ab Oriente exortū ſignat, quem Græci Nilum appellare ſolent. Porro Deus Adamum & uxorē de cæteris plantis guſtare juſſit, una arbore ſcientiæ ſolum illis interdixit, præmonitis, ſi attigerint, confeſtim exitium eis affuturum. Cum autem per id tempus nullum eſſet inter animalia diſſidium, & ſerpens familiariter cum Adamo ac uxore degeret, invidebat eis felicitatem venturam, ſi juſſis Dei parere perſeverarent: & ratus, in calamitatem caſuros, ſi mandata neglexiſſent, malitioſe perſuadet mulieri, ut de arbore ſcientiæ guſtaret, aſſeverans, ineſſe ei vim dignoſcendi boni ac mali: de qua ſi guſtaſſent, beatam nihiloque deteriorem quam Deum vitam acturos. atque hoc pacto mulierem ſubvertit, ut mandatum Domini contemneret: quæ, guſtato arboris fructu, ciboque hoc delectata, etiam Adamo uſum ejus perſuaſit. jamque ſe nudos eſſe ſentiebant, & de tegmento ſibi diſpiciebant. arbori enim acuminis & cogitandi vis inerat. Foliis igitur ficulneis ſeſe texerunt, atque ita convelatis pudendis, videbantur ſibi feliciores, qui inveniſſent, qvo prius carebant. Mox cum Deus in hortum veniſſet, Adamus antea familiariter cum Deo colloqui ſolitus, conſcius ſibi injuſtitiæ ſecedebat. Deus autem miratus cauſam, ſcitabatur, quid ita, prius delectatus ſua conſuetudine, nunc fugitaret ac latitaret. Illo vero tacente præ conſcientia non ſervati præcepti, Deus ita inſit: Equidē proſpexerā vobis, qvomodo vitam felicem omnisq; mali expertē viveretis,

Geneſ. 2.

Geneſ. 3.

nulla nova cura in animo solicitati, omnibus quæcunque ad usum ac voluptatem conferunt, sua sponte vobis provenientibus, mea unius providentia citra omnem vestrum laborem aut solicitudinem: quibus fruentes vos neq; senectus celeriter opprimeret, & vita diuturna quam longissime proferretur. tu vero hanc meam sententiam ludibrio habuisti, mandato meo contempto. non enim propter bonum aliqvod taces, sed propter malam conscientiam: quare & senectus ocyor superveniat, & vita vestra minus sit diuturna. Adamus autem excusabat peccatum, & iram Dei deprecabatur, culpam in uxorem referens, & dicens, ab illa deceptum se peccavisse: at illa serpentem accusabat. Tum Deus mulctavit eum, quod muliebri consilio cessisset: terramque nullos posthac fructus sponte proferre jussit: laborantibus autem & opere attritis alia dare, alia negare. Evam autem parturitionibus & hoc genus doloribus castigavit, eo quod ipsa à serpente decepta Adamum eisdem dolis illectum in calamitates conjecisset. quin & serpenti vocem ademit, iratus ob malitiam, qua erga Adamum est usus: venenumq; linguæ ejus indidit, & hostem eorum declaravit: admonuitque, caput ejus plagis impetendum esse, tum quod in hoc pernicies hominis sita sit, tum quod ipsa bestia hoc pacto facillime opprimatur: ad hæc pedibus privatum trahi per terram, ac volvi fecit. His pœnis impositis, Deus Adamum & Evam ex horto in aliam regionem transtulit.

μηδεμιᾶ ξενιζόμενοι τῷ ψυχλῷ φροντίδι, πάντων δ' ὑμῖν αὐτομάτων ὅσα πρὸς δυπολαυσιν καὶ ἡδονὴν συμπλεῖ κ τὴν ἐμὴν ἀνιόντων προνοιαν χωρὶς ὑμετέρου πόνου καὶ παλαιπωρίας. ὧν παρόντων γῆρας τε ἧττον ἂν ἐπέλθοι, καὶ τὸ ζῆν ἐς μακρὸν ἂν ὑμῖν χρόιτο. νῦν δ' εἰς ταυτην μου τὴν γνώμην ἐνύβρισας ὠλιγωρήσας τῶν ἐμῶν ἐντολῶν. οὐ γὰρ ἐπ' ἀρετῇ τῷ σιωπῷ ἄγαι, ἀλλ' ὅτι συνειδότι πονηρῷ. ἄδαμος μὲν οὖν παρητεῖτο τῆς ἁμαρτίας αὐτὸν, καὶ παρεκάλει τὸν θεὸν μὴ χαλεπαίνειν αὐτῷ, τὴν γυναῖκα τὸ γεγονὸς αἰτιώμενος, καὶ λέγων ὡς αὐτῆς ἐξαπατηθεὶς ἁμαρτάνειν. ἡ δ' αὖ κατηγόρει τοῦ ὄφεως. ὁ δὲ θεὸς ἤθελεν γυναικείας συμβολῆς αὐτὸν γνώμων ὡς ἐπὶ δηλ τιμωρία, τῷ γλῶ σὺν ἐπὶ μὲν αὐτῆς τὸ ἑαυτῆς ἀναδώσειν αὐτόματος ἐπιὼν, πονοῦσι δὲ καὶ τοῖς ἔργοις τριβομένοις, τὸ μὲν παρέξειν, τὸ δὲ σὺν ἀξιώσειν. δ' ἂν δὲ πικρὸς καὶ πρὸς ἐξ ὠδίνων ἀλγηδόσιν σκόλαζεν, ὅτι τὸν ἄδαμον οἷς αὐτῷ ὁ ὄφις ἐξηπάτησεν, τούτοις ὠφελκρουσαμένη συμφορᾶς ὠφελάβεν. ἀφείλετο δὲ καὶ τὸν ὄφιν τῆς φωνῆς, ὀργισθεὶς ὅτι κακοηθεία τῇ πρὸς τὸν ἄδαμον, ἐχθραν ἐνέθηκεν αὐτῷ τε γλῶτταν αὐτῷ, πολέμιον ἀποδείξας αὐτοῖς, καὶ ὡσοπῆρμον κ τὸ κεφαλῆς φέρειν τὰς πληγὰς ὡς ἐν σκιᾷ τῆτε κακοῦ δ πρὸς ἀνθρώπους κειμένου, καὶ τῆς πελάτης βάσης τοῖς ἀμυνομένοις εὐρμίης. πόδῶν τε αὐτὸν ἀποστερήσας σύρεσθ κ τῆς γῆς ἐλισσομένων ἐποίησε. καὶ ὁ μὲν θεὸς ταῦτα πρὸς ἄξας αὐτοῖς πάσχειν, μετοικίζει τὸν ἄδαμον καὶ τὸ δ' ἂν σκ δ κήπου εἰς ἕτερον τόπον.

CAP. III.

De posteritate Adami, & decem ætatibus usque diluvium.

Genes. 4. NAti sunt autem eis & filii mares duo, horum prior appellatus est Cain, quòd interpretatur acquisitio: Abel autem secundus, ea vox luctum significat. Natæ sunt eis etiam filiæ. Hi fratres suis quisq; studiis intenti erant. Abel justitiam colebat, & omnibus actionibus suis Deum præsentem ratus, virtuti operam dabat, pastoralis autem ejus erat vita. Cain vero, qvum alioqvin etiam pessimus esset, lucrumq; solum spectaret, terram quoq; arare primus excogitavit: ac postremo fratrem etiam interemit tali de causa. Qvum visum eis esset sacrificare Deo, Cain agri & arborum fructus obtulit, Abel lac & primogenita pecorum. Hujus sacrificium Deo fuit acceptius, qvod sponte naturæ genitis constaret, quam ea, quæ homo avarus & industrius per vim quandam à natura extorserat. Ideo Cain ægre ferens, prælatum sibi à Deo Abelem, interfecit fratrem, &, cadavere ejus abdito, rem clam fore putabat. Qvo cognito, Deus venit ad Cain, rogans de fratre, ubinam esset? multis enim diebus se non vidisse eum, quem reliquo omni tempore cum ipso versari animadvertisset. Tum Cain anxius, nec habens, qvod responderet Deo, primum se qvoque demirari ait, qvi factum sit, qvod frater nusquam compareat. Instante vero Deo, & accuratius inquirente, jam commotior negavit se pædagogum fratris, aut rerum ejus observatorem esse. Tum Deus coar-

Κεφάλαιον γ'.

Περὶ γήνες ἀδάμου καὶ τῶν αὐτοῦ δέκα γενεῶν τῶν μέχρι τ κατακλυσμοῦ.

Γίνονται δ' αὐτοῖς καὶ παῖδες ἄῤῥενες δύο. προσηγόρευ δ' αὐτῶν, ὁ μὲν πρῶτ, κάϊς. κτῆσιν τοῦτο σημαίνει μεθερμηνευόμενον τὸ ὄνομα. ἄβελ, ὁ δεύτερ. σημαίνει, πένθ τοῦτο. γίνονται δ' αὐτοῖς καὶ θυγατέρες. οἱ μὲν οὖν ἀδελφοὶ ἐχρῶντο ἐπιτηδεύμασιν. ἄβελ μὲν γὰρ ἐνεώτερ δικαιοσύνης ἐπεμελεῖτο, καὶ πᾶσιν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πραττομένοις παρεῖναι τὸν θεὸν νομίζων, ἀρετ προσηνεῖτο. ποιμνικὸς δ' ἦν ὁ βίος αὐτοῦ. κάϊς δ, πρὸς ἅπερ πονηρότατ, καὶ πρὸς τὸ κερδαίνειν μόνον ἀποβλέπων, γῆν τε ἀρουν ἐπενόησεν πρῶτος. καὶ κτείνει καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σὺν τοιαύτης αἰτίας. θυσαι τῷ θεῷ δόξαν αὐτοῖς, ὁ μὲν κάϊς ἀπὸ γεωργίας καὶ τῶν φυτῶν καρπὸς ἐπήνεγκεν. ἄβελ δ γάλα, καὶ τὰ πρωτότοκα τῶν βοσκημάτων. ὁ θεὸς δ ταύτη μᾶλλον ἥδετ τῇ θυσίᾳ, τοῖς αὐτομάτοις καὶ κ φύσιν γεγονόσιν τιμωμένοις, ἀλλ' οὐχ τοῖς κατ' ἐπίνοιαν ἀνθρώπου τελεσιεργοῦ κ βίαν πεφυκόσιν. ἐνθεν ὁ κάϊς ὠφλοιμώδης ἐπὶ τῷ προτετιμῆσθαι τὸν ἄβελαν ὑπὸ θεοῦ, κτείνει τὸν ἀδελφόν. καὶ τὸν νεκρὸν αὐτοῦ πιήσας ἀφανῆ, λήσειν ὑπελάμβανεν. ὁ δὲ θεὸς σωσὶς τὸ ἔργον ἦλθεν πρὸς τὸν κάϊν, πρὸς ἀδελφοῦ πυνθανόμενος, πῆποτε εἴη. πολλῶν γὰρ ἡμερῶν σὺν οἶδεν αὐτὸν, τὸν ἄλλον χρόνον ἅπαντα μετ' αὐτοῦ βλέπων αὐτὸν ἀναστρεφόμενον. ὁ δὲ κάϊς ἀποροῦμενος, καὶ σὺν ἔχων ὅτι λέγοι πρὸς τὸν θεὸν, ἀμηχανεῖν μὲν καὶ αὐτὸς ἔφασκεν τὸ πρῶτον, ὅτι ἀδελφῷ μὴ βλεπομένῳ. παροξυνθεὶς δ θεοῦ λιπαρῶς ἐγκειμένου καὶ πολυπραγμονοῦντος, σὺν εἶναι παιδαγωγὸς οὐδὲ φύλαξ αὐτοῦ, καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ πραττομένων ἔλεγεν. ὁ δὲ θεὸς πιστεῦσαι ἤλεγχεν ἤδη τὸν

κάϊν

καὶ φονία τὸν ἀδελφὸν ἡμύμνον. καὶ θαυμάζω φησὶν, A guit Cain parricidii, mirari se dicens, qvod negaret se quicquam de fratre scire, quem ipse interemisset. & supplicium quidem qvod cæde commeruerat, ei remittit, sacrificio placatus, ne gravius in supplicem sæviret: sed male ominatus ei, & posteris ipsius, usque septimam progeniem puniturum se est comminatus: & ex illa regione extorrem una cum uxore fecit. Illo autem timente, B ne oberrans in feras incideret, atque ita periret, securum esse jussit, quod ad hoc periculum attinet, & impavide terras peragrare: & signo, ei indito, qvo nosci posset, abire procul jussit. Cain autem multas regiones una cum uxore emensus tandem Naida condidit: id loci nomen est: atq; illic sedem optavit, ubi etiam liberos procreavit. Cæterum tantum abfuit, ut hac castigatione in melius vitam mutaverit, ut pejor etiam sit factus, suis voluptatibus vel cum aliorum injuria indulgens: & facultates domesticas per vim ac rapinas accumulans, accitis undecunque latrociniorum & nequitiæ sociis, magister illis ad facinorosam vitam est effectus. Adhæc simplicem hactenus vivendi rationem, excogitatis mensuris & ponderibus immutavit, pristinamq; sinceritatem & generositatem ignaram talium artium in novam quandam versutiam depravavit. Primus agrorum terminos fixit, urbemque extructam & communitam coactis in unum domesticis & clientibus inhabitandam tradidit. Enosæ nomine imposito ab Enoso liberorum natu maximo. Is Jaredum genuit, ex qvo Malalehel, & ex eo deinceps Mathusala est progenitus. huic Lamechus fuit filius, qui liberos habuit septuaginta & septem, ex duabus susceptos uxoribus, Sella & Ada. Ex his Jobel ex Ada natus, tabernaculis E constructis, pastorali cultu ac victu fuit contentus. Jubal vero germanus ejus musicæ operam dedit, psalteriumq; & citharam invenit. Thobel autem unus ex altera uxore prognatorum viribus excellens rem militarem egregiè tractavit, cujus artibus & opes ampliores, & victum lautiorem sibi comparavit. quin & æraria primus est commentus, & filiæ factus est pater unius, nomine Naamæ. Porro Lamechus divini juris non F imperitus, videns pœnas se exoluturum parricidii à Caino perpetrati, uxoribus suis hoc indicavit. Cæterum, superstite etiam tum Adamo, Caini soboles sceleratissima evasit, dum posterior qvisq; fit deterior, nec solum imitatur priorum vitia, sed & superat, interim nec à bellis, nec à latrociniis temperando: & qui à cædibus abstinebant, alioquin avare & superbè inter suos vivebant. Adamus autem, qui primus è terra factus, ut ad illum oratio nostra recurrat, postea- G quam Abel esset mactatus, & Caini propter cædem solum vertisset, procreandis liberis operam dedit, quod magno prolis desiderio teneretur, annos jam natus triginta supra ducentos: quibus cum accessissent septingenti, tandem vita defunctus est. ex hujus liberis, quos complures habuit, fuit etiam Sethus. sed quia de aliis longum esset narrare, de solo Setho mentionem faciam. hic a patre educatus, ubi eo ætatis venit, ut jam, quod rectum est, discernere valeret, virtutis studiis se totum dedidit: & cum ipse vir optimus evasisset, etiam nepotes sui similes post se reliquit. qui quoniam erant omnes bona indole præditi,

& patriam absq; seditione incolebant, in perpetua felicitate vitam exegerunt. & sideralem scientiam ac cœlestium rerum cognitionem excogitaverunt. ne autem inventa sua ex hominum notitia dilaberentur, & prius perirent, quam pernoscerentur, scientes Adamum universalem rerum interitum præcecinisse, unum incendio, diluvio alterum, excitatis duabus columnis utriq;. sua inventa inscripserunt: ut, si lateritiam diluvio deleri contingeret, lapidea superstes hominibus discendi copiam faceret, & quæ inscripta continebat, spectanda exhiberet. ajunt enim lapideam illam ab ipsis dedicatam, quæ & nostris temporibus extat in terra Syria.

CAP. IV.

De diluvio, & quomodo Noe in arca cum familia servatus habitarit in campo Senaar.

Genes. 5. 6. IN hunc modum per septem generationes perseveraverunt, unum Deum colentes omnium rerum Dominum, semperque virtutis respectum habentes. Procedente dein tempore à patriis institutis degenarunt, neque humana jura servantes, neque Deo consuetos honores persolventes. & qui prius certatim virtutem exercuerant, postea duplo majore studio malitiam consectabantur: atque ita Deum infensum sibi reddiderunt, nam multi angeli Dei cum mulieribus congressi progeniem procreaverunt insolentem, & fiducia roboris omne jus & fas contemnentem: quorum facinora non absimilia his, quæ de gigantibus Græci memorant, posteritati sunt tradita. Noë autem facta eorum moleste & indigne ferens, suadebat, ut in melius voluntates ac opera sua transmutarent: verum cum videret illos sibi non parere, totosque vitiorum dulcedini succumbere, veritus, ne & se & familiam suam interimerent, secedens cum suis in aliam regionem migravit. tum Deus viri justitia delectatus, non ejus solum seculi homines extremæ malitiæ damnavit: sed cum decrevisset, universum humanum genus extinguere, aliudque novum & à vitiis purum instaurare, primum vitam eorum breviore spatio circumscripsit, & abrogata longævitate, intra centum & viginti annos coercuit, deinde continentem terram in pelagi faciem transmutavit, atque ita genus illud abolevit universum. Noe autem solus est servatus, divino oraculo viam evadendi & rationem edoctus talem: Arcam quatuor contignationum exstruxit longitudine cubitorum trecentorum, latitudine quinquaginta, patentem in altum cubitos triginta, in eam cum matre liberorum suorum, eorumque conjugibus conscendit: impositus prius, quæ ad vitam sustentandam forent usui, & omne genus animantibus ad seminarium conservandum jugatim pro sexus ratione introductis, & quibusdam ex his septenarium usque numerum. erat autem arca tam tecto quam lateribus firmis contra omnem vim tempestatum, & undarum insultum. In hunc modum servatus est Noe cum familia, gentis successione ab Adamo decimus. nam a Lamecho est genitus, cui pater fuit Mathusala. hic autem Enochi fuit filii Jaredi, Malahelo geniti, qui cum pluribus fratribus ex Cainane prognatus fuerat Enosi filio. Enosus vero Sethi filius erat, Adami nepos. contigit autem hæc vastitas anno ætatis Noe sexcentesimo, mense secundo,

A γῆν τὸ τὴν αὐτὸν ἀσεσίαν κατωκήσαντες, ὑδαμόνησαν μηδενὸς αὐτοῖς ἄχρι τελευτῆς δυσκόλου πεφανησόντος. σοφίαν τε τὴν περὶ τὰ οὐράνια καὶ τὴν τούτων διακόσμησιν ἐπενόησαν. ὑπὲρ ἣ δὲ μὴ διαφυγεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ ἀφανισμὸν ἀδάμου τῶν ὅλων ἐσεσθαι. τὸ μὲν κατ' ἰσχὺν πυρὸς, τὸ ἕτερον δὲ κατὰ βίαν ὕδατος, στήλας δύο ποιησάμενοι, τὴν μὲν ἀπὸ πλίνθου, τὴν δὲ ἐπὶ λίθων, ἀμφοτέραις ἐνέγραψαν τὰ δόξαντα. ἵνα καὶ τῆς πλινθίνης ἀφανισθείσης ὑπὸ τοῦ ἐπομβρίας ἡ λιθίνη μένουσα παράσχῃ μαθεῖν τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἐγγεγραμμένα δηλοῦσα. καὶ πλινθίνην δὲ ἔτι καὶ αὐτῶν ἀνατεθῆναι, μένει δὲ ἄχρι δεῦρο καὶ τὴν συριάδα.

B

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο, καὶ ἐν τρόπον νῶε σωθεὶς λάρνακι μετὰ τῶν συγγενῶν κατῴκησεν ἐν τῷ σιναρῷ πεδίῳ.

C

ΚΑὶ ὅτι μὲν ἐπὶ γενεὰς διέμειναν θεὸν ἡγούμενοι δεσπότην εἶναι τῶν ὅλων καὶ πάντα πρὸς ἀρετὴν ἀποβλέποντες. ἐπεὶ περιῆν καὶ χρόνῳ, μεταβάλλον τὸ πρὸς τὸ χεῖρον ἐκ τῶν πατρίων ἐθισμῶν, μήτε τὰς νενομισμένας τιμὰς ἐπὶ τοῦ θείου παρέχοντες, μήτε πρὸς ἀνθρώπους δικαίως πεπολιτευμένοι λόγον. ἀλλ' εἰς πρότερον ἔτι τῆς ἀρετῆς ζῆλωσιν, ἀναλαμόνα τῆς κακίας τοῦ ὑπεδείκνυμεν δι' ὧν ἔπραττον. ἔνθεν αὐτοῖς τὸν θεὸν ἐξεπολέμωσαν. πολλοὶ γὰρ ἄγγελοι θεοῦ γυναιξὶ συμμιγέντες, ὑβρίσεις ἐγέννησαν παίδας, καὶ παντὸς ὑπερόπτας καλοῦ, διὰ τὸ ὅπερ τῇ δυνάμει πεποίθησιν. ὅμοια τοῖς ὑπὸ γιγάντων πεπλασμένοις λεγομένοις ὑφ' ἑλλήνων, καὶ ὅτι δρᾶσαι ῥᾳδιόν. ὁ ναὶ μὴν τοῖς ὑπ' αὐτῶν πεπλομένοις δυχεραίνων καὶ ἀλγηδὼς ἔχων, ἔπειθεν ἐπὶ τὸ κρεῖττον τὸν διανοιαν καὶ τὰς πράξεις μεταφέρειν. ἐρῶν δ' οὐκ ἐνδιδόντας ἀλλ' ἰσχυρῶς ὑπὸ τῆς ἡδονῆς τῶν κακῶν κεκρατημένους, δείσας καὶ μὴ φονεύσωσιν αὐτὸν μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων, καὶ τῶν σὺν τοῖς οἰκείοις, ἐξεχώρησε τῆς γῆς. ὁ δὲ θεὸς τοῦτον μὲν τὸν δικαιοσύνης ἠγάπησε. κατεδίκαζε δὲ οὐκ ἐκεῖν μόνον τὸν κακίας, ἀλλὰ καὶ πᾶν ὅσον ἦν ἀνθρώπινον τότε δόξαν αὐτὸν διαφθεῖραι, καὶ ποιῆσαι γένος ἕτερον πονηρίας καθαρὸν ἀπτεμόμενος αὐτῶν τὸν βίον, καὶ ποιήσας ἐτῶν οὐκ ὄσα πρότερον ἔζων, ἀλλ' ἑκατὸν εἴκοσιν, εἰς θάλασσαν τὸν ἤπειρον μετέβαλε. καὶ οἱ μὲν ἅτως ἀφανίζοντας πάντες νῶε σώζει μένον, ὑποδεμένῳ μηχανὴν αὐτῷ καὶ πορεῖαν πρὸς σωτηρίαν τοῦ θεοῦ, τοιαύτην. λάρνακα τετράγωνον κατασκεύασε, τὸ μῆκος πηχῶν τριακοσίων, πεντήκοντα δὲ τὸ πλάτος, καὶ τεσσαράκοντα βάθος, εἰς ταύτην σὺν τῇ μητρὶ τῶν παίδων καὶ ταῖς τούτων γυναιξὶν ἐνέβη, τά τε ἄλλα ὅσα πρὸς τὰς χρείας αὐτοῖς ὑπάρχειν ἐμέλλεν ἐν δέοντι, ζῶά τε παντοῖα πρὸς διατήρησιν τοῦ γένους αὐτῶν, ἀρρένα τε καὶ θήλεα συνεισκαλούμενος, ἀλλά τε τούτων ἐπαπλασίονα τὸν ἀριθμόν. ἦν δὲ ἡ λάρναξ τὸς τε τοίχους καρτερὰ καὶ τὸν ὄροφον, ὡς μηδαμόθεν ὑπικλύζεσθαι, μηδὲ ἅπτεσθαι τοῦ ὕδατος βίας. καὶ ὁ νῶε μὲν οὕτω μετὰ τῶν οἰκείων διασώζεται, ἦν δὲ αὐτὸς μὲν, λέγε ἀδάμου δέκατος. λαμεχ γάρ ἐστιν υἱὸς, οὗ πατὴρ ἦν μαθουσάλας. οὗτος ἦν τὸν ἑνῶσον δὲ ἰαρέδου, μαλαήλου ἦν ἰαρέδος ἐγένετο, οὗ ἐκ καΐος τέκνα τὸν ἑνῶσου σὺν ἀδελφοῖς πολέσιον. ἑνῶσος ἦν υἱὸς ἦν τοῦ ἀδάμου. συνέβη δὲ τοῦτο τὸ πάθος καὶ τὸν ἑξακοσιοστὸν ἔτος ἤδη νῶε τὰς ἀρχῆς, ἐν μηνὶ δευτέρῳ.

D

E

F

G

qui

δίον μὲν ὑπὸ μακεδόνων λεγόμενον, μαρσουάνην δ' ὑπὸ ἑβραίων. οὗτος γὰρ αἰγυπτίοις τὸν ἐνιαυτὸν ἤσαν διαφορήσας. μωυσῆς δ' τὸν νισὰν ὃς ἐστὶ ξανθικὸς, μῆνα πρῶτον εἰς τοὺς ἑορτασμοὺς ἔθετο, καὶ τοῦτον ἐξ αἰγύπτου τοῖς ἑβραίοις ἐξαγαγών. ἔτος δ' αὐτῷ καὶ πρὸς ἁπάσας τὰς εἰς τὰ θεῖα πομπὰς ἦρχεν. ὅθεν μὲν τοῦτο ἐνιαυτὸς καὶ πρᾶξις καὶ τἄλλα διοικήσιν, τὸ πρῶτον νόσμου ἐνθυμεῖσθε. τῷ δὲ ἐπομβρῆσαι φησὶν ἐβδόμῃ δεκαημέρῳ μηνὸς καὶ εἰκάδι. χρόνος δ' ὅτος ἀπὸ ἀδὰμ ἕως πρώτου γενόστος ἐτῶν διαφερόντως ἑξακοσίων πεντήκοντα ἑξ. ἀναγεγραπται δ' ὁ χρόνος ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, σημειωμένων μὴ πολλῆς ἀκριβείας τῶν τότε καὶ τοὺς ἡμέτερους τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν καὶ τοὺς πλάστας. ἀδὰμῳ μὲν ἐν τριακοσίῳ ἤδη καὶ δισχιλιοστῷ ἔτει γενομένῳ, παῖς σὴθ ἐγένετο. ὃς ἐνιαυτοὺς μὲν καὶ τριακοντα ἐβίωσεν ἔτη. σὴθος δ', καὶ πεντήκοντα καὶ δισχιλιοστὸν ἔτος ἐγέννησεν ἔνωσον. ὃς δωδεκα ζήσας ἔτη καὶ ἐνακόσια, καϊνᾶν τὸν παῖδα τῶν πραγμάτων ἐπιμέλειαν ἐδιδάξατο, τεκνωσας αὐτῷ ἐν ἑκατὸν καὶ ἐνενηκοστῷ ἔτος. ἔτος δὲ ἔβιωσεν ἔτη πᾶντα ἕως τοὺς ἐνακοσίους. καϊνᾶς δὲ βιὺς δεκα καὶ ἐνακόσια, μαλέηλον ἦον ἔσχεν ἔτει γεννήσει ἑκατοστῷ ἑβδομηκοστῷ. ἔτος δὲ μαλεηλος ζήσας πᾶντα ἕως ἐνενηκοντα καὶ ἑκακοσίοις ἐτελεύτησεν ἰάρεδον καταλιπὼν υἱόν. ὃς ἔτος ἤδη δεύτερον καὶ ἑξηκοστὸν καὶ ἑκατὸν ἡλικίαν, ἐγέννησεν ἔνωχον εἰς δύο καὶ ἑξηκοντα ἕως τοὺς ἐνακοσίους βιώσαντα. ἔνωχον δ' ὁ ἰάρεδος ἐζηκὼς ἔτη δύο καὶ ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν τὸ πατρὸς αὐτῷ πυγχάνοντος, ἔτος ζήσας πᾶντα ἑξηκοντα ἕως τοὺς τριακοσίους, ἀνεχώρησε πρὸς τὸν θεὸν, οὗπερ ἕδε τελευτῶν αὐτὸν ἀναγεγράφασιν. μαθουσάλας δ' ἐνώχου παῖς κὴ ἔτος αὐτῷ γεγονὼς ἑβδομηκοστὸν καὶ ἑξακοσιοστὸν ἑκατοστὸν, λάμεχον ἦον ἔσχε, ἔτη γεγονὼς δύο καὶ ὀγδοηκοντα καὶ ἑπτακόσια. ὧ τὴν ἀρχὴν παρέδωκεν, αὐτὸς, αὐτὴν καταρχὰν ἐνέκα καὶ ἑξηκοστὸν ἐπὶ ἐνακοσίοις. λάμεχος δ' ἀρξας ἑπτὰ ἐπὶ ἑπτακοσίοις ἔτεσι, νῶχον τῶν πραγμάτων ἀποδέικνυσι πρεσβύτατον υἱόν, ὃς λαμέχῳ ἡλικίᾳ, δεύτερον καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος λευκοῖ ἐνακοσίοις ἔτεσιν ἤρξατο πραγμάτων. ταῦτα σωαζόμενα τὰ ἔτη, τὸ προκειμένου συμπεπερασμένον χρόνου. ἐξετασ ἔτω δ' μηδὲ τὰς τελάστας τῶν ἀνδρῶν, τοῖς γὰρ αὐτῶν παισὶ καὶ τοῖς ἐκείνων ἀπογόνοις συμπαρεξέτεινον τὸν βίον, ἀλλὰ τοὺς ἡμετέρους αὐτῶν μόνον ὁρατω. Ἐπισημαντὸς δ' θεοῦ, καὶ ὕσιν δεξαμένου, τὸ ὕδωρ ἡμέρας πεντακοσίας ὅλας κατέφερετο ἀς ὅτε πήχεις πᾶντα καὶ δεκα τοῦ γῆν ὑπερέχον. ἐφ' ἑπτὰ τῷ αὐτῷ τῷ μὴ ἀφανισθῆναι πλείονας φυγῆς ἀφορμὰς ἔτι ἔχοντας. παυσαμένου δ' ὑετοῦ, μέλις ἤρξατο ἀποβαίνειν τὸ ὕδωρ ἐφ' ἡμέρας ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, ὡς μιᾶ ἑβδόμῃ, ἰσαμβοῦ δ' ἐν ἑβδόμῃ. ἔπεσεν τὰς λάρνακος ἐπὶ ἄκρων τινὰ ὄρους σαθείσης κατὰ τὴν ἀρμονίαν, σωθεὶς ὁ νῶχος, ἀνοίγει ταύτην. καὶ διαπέμπει γῆν βεβηκέναι ἐπὶ αὐτῆς, ἔτι χερσαίας ἀπὸ γεγονὸς ἐλπίδος, ἠρέμα ἐλίγαις δ' ὕστερον ἡμέραις μᾶλλον ἀποχωρούσης ὕδατος, μεθίησι παράκλητον βουλόμενος μαθεῖν εἰ καὶ τὰλλα τῆς γῆς ἐκλελειμμένον ἐστὶ ὕδατος, ἀσφαλὲς ἐὰν ἤδη ἐκβαίνειν. ὁ δὲ πᾶσαν ὁρῶν ἔτι λιμναζομένην ἐπὶ νώχου ἐπιστρέφει. μετ' ἡμέρας ἑπτὰ ἑτέρας ἐπὶ

A qui Dius à Macedonibus vocatur, ab Hebræis Marsonane. sic enim Ægyptii distinxerunt annũ. Moses autem Nisan, qui est Xanthicus, mensem primum in suis fastis ordinavit, quod per hunc Hebræos ex Ægypto eduxisset. eundem etiam omnium, quæ ad rem divinam pertinerent, exordium fecit: alioqui, quod ad nundinationes rerum venalium, reliquamq; dispensationem anni attinet, nihil de pristino ritu annotavit. Vim autem imbrium cœpisse ait vigesima septima jam dicti mensis post annum ab Adamo primo homine bis millesimum sexcentesimum quinquagesimum sextum. hoc spatium temporis relatum est in sacros codices, diligenter annotantibus priscis illustrium virorũ tam natales quam obitus. Adæ siquidem, qui nongentos & triginta vixit annos, cum esset triginta & ducentorum annorum, Sethus filius natus est: Sethus autem ducentesimo & quinto anno genuit Enosum. qui dum quinque & nongentis vixisset annis, Cainano filio suo rerum curam tradidit, quem genuerat anno centesimo nonagesimo. hic vixit annis decem & nongentis. Cainan, cum vixisset decem & nongentis annis, Malalehelem filium dereliquit, quem genuit anno ætatis centesimo septuagesimo. Iste Malalehel, cum vixisset quinq; ac nonaginta & octingentis annis, defunctus est, Jaredum filium derelinquens, quem genuit, qvum sexaginta duorum & centum esset annorum. cui novem & sexaginta & nongentis annis viventi Enochus filius successit, natus, cum sexaginta duorum & centum annorum pater ejus existeret, qui, exactis trecentis sexaginta quinque annis, discessit ad Deum: unde finis ejus non invenitur esse conscriptus. Matusala autem Enochi filius, quinto ei & centesimo natus anno, Lamechum filium habuit, qvum esset annorum octoginta septem & centum: cui tradidit principatum, quem ipse tenuerat annis nongentis sexaginta & novem. Lamechus autem, cum habuisset principatum annis septingentis & septem, Noe filium suum rebus præfecit: qui de Lamecho natus est, agente annum ætatis secundum & octogesimum supra centesimum, quiq; quinquaginta & nongentis annis rerum administrationi præfuit. Hi anni, in unam summam contracti, supra scriptum tempus conficiunt. Non sunt autem disquirendi obitus virorum illorum: cum liberis enim suis agebant vitam, eamque usq; ad ipsorũ nepotes extendebant: sed natales tantum eorum in hac ratione sunt spectandi. Cæterum Deus, signo dato, imbres emisit: qui, cum nonaginta continuis diebus ruerent, ad quindecim cubitos aqua super terram extitit: quæ causa omnem salutem ademit, non habentibus, quò se in tutum reciperent centesima autem & quinquagesima die, postquam pluere desiit, tandem cœperunt aquæ sidere, mense septimo, vicesimo septimo die mensis. destituta deinde arca in vertice montis cujusdam in Armenia, sentiens hoc Noë, aperuit eam: & videns circa ipsam aliquantulum terræ, meliore spe concepta, paulisper quievit. mox post paucos dies magis recedente aqua, emisit corvum, cupiens cognoscere, si qua alia parte terrarum aquæ decessissent, ut tutò exscendere posset. at ille, comperto, totum adhuc stagnare, ad Noë est reversus. is post septem dies co-

Genes. 7. 8.

lumbam ad explorandum terræ ſtatum emiſit. A quæ cum lutata & frondem olivæ ferens rediſſet, intellecto, terrã a diluvio jam eſſe liberatam, poſtquam alios ſeptem dies exſpectaſſet, animantes ex arca emiſit: & ipſe quoque cum liberis egreſſus, mactatis Deo victimis, epulabatur una cum familia. Apobaterion, id eſt egreſſorium, loco nomen Armeni fecerunt. Hujus autem diluvii & Arcæ meminerunt omnes barbaricæ hiſtoriæ ſcriptores, & in his Beroſus Chaldæus, narrans enim de hoc diluvio ſic fermè ſcribit: Fertur autem & navigii hujus pars in Armenia apud montem Cordyæorum ſupereſſe, & quosdam bitumen inde abraſum ſecum reportare, qvo vice amuleti loci ejus homines uti ſolent. Meminit horum & Hieronymus Ægyptius, qui antiquitates Phœnicum ſcripſit, & Mnaſeas, & alii plures quin & Nicolaus Damaſcenus libro nonageſimo C ſexto de his rebus narrat in hæc verba: Eſt ſuper regionem Minyarum magnus mons in Armenia, nomine Baris, in quo multos profugos diluvii tempore ſervatos ferunt, & quendam arca vectum in hujus vertice hæſiſſe, ac reliquias lignorum ejus longo tempore duraviſſe. qui fortaſſis is fuit, de quo etiam Moſes ſcribit Judæorum legislator.

Geneſ. 8. Noë autem veritus, ne Deus, damnatis ad interitum hominibus, per ſingulos annos terram inundaret, victimis incenſis, precabatur, ut in poſterum priſtinus rerum ordo maneret, & nulla tanta incideret calamitas, per quam univerſum animalium genus in ſalutis periculum adduceretur: utque affectis merito ſupplicio ſceleſtis, parceret innocentibus: quos ipſe ſuperſtites eſſe voluerit, & ſua ſententia abſolverit. alioqui miſeriore conditione ipſos fore & gravius damnatos, ſi non in univerſum incolumes alteri diluvio reſervarentur, & prioris pavorem ac ſpectaculum perpeſſi, & poſterioris exitio deſtinati. orabat igitur, acciperet ſacrificium propitius, neve ullam poſthac tantam iram contra terram conciperet: ut operibus ſuis eam excolerent, &, urbibus exſtructis, feliciter vitam degerent, nullis commodis carentes, quibus ante cataclyſmum fruebantur, & ad extremam ſenectutem longævitatemqve, qvalis majorum ſuorum fuerat, pervenientes.

His precibus finitis, Deus juſtitia viri delectatus, votis ejus annuit, negans ſe deletis interitus autorem fuiſſe: ſed ipſos ſibi ſuapte malitia debitas pœnas acciviſſe. Si enim deletos cuperet, nunqvam in hanc vitam eos introducturum fuiſſe. Potius enim eſſe, ne dare qvidem vitam, qvàm eos, qvibus dederis, perdere. ſed continuis, inqvit, contumeliis, qvibus pietatem mihi debitam violabant, coëgerunt me, vindictam de ſe ſumere. non ſum autem poſthac tam iracunde pœnas peccatorum exacturus, præſertim te deprecatore. qvod ſi qvando majores tempeſtates concitavero, cavete, expaveſcatis ob vim imbrium. nunqvam enim in poſterum aqvæ terram ſunt inundaturæ. Jubeo tamen, ut ab humana cæde puras manus abſtineatis, &, qvi contra fecerit, ſeverè puniatis. aliorum animalium uſum ad voluntatem ac libitum veſtrum permitto.

τὸ γηῶναι τὰ περὶ τὴν γῆν πεφύτευμεν. ὑπανελθούσης ὑπὸ πεπλωμένης ἄμα, καὶ φυλὸν ἐλαίας κομιζούσης, καὶ μαθὼν τὴν γῆν ἀπηλλαγμένην ἐκ κατακλυσμοῦ, μένας ἄλλας ἑπτὰ ἡμέρας, τὰ ζῶα τῆς λάρνακος ἐξαφῆκεν. αὐτὸς τε μετὰ τῆς γυναικὸς ἐξελθών, καὶ θύσας τῷ θεῷ, συνευωχεῖτο τοῖς οἰκείοις. ἀποβατήριον τὸν τόπον τοῦτον ἀρμένιοι καλοῦσι. ἐκεῖ γὰρ ἀνασωθείσης τῆς λάρνακος, ἔτι νῦν οἱ διαχώρουσι τὰ λείψανα ἐπιδεικνύουσι. τὸ δὲ κατακλυσμοῦ τούτου καὶ τῆς λάρνακος μέμνηται πάντες οἱ τὰς βαρβαρικὰς ἱστορίας ἀναγράφοντες, ὧν ἐστι καὶ Βηρωσσὸς ὁ χαλδαῖος, διηγούμενος περὶ τοῦ κατακλυσμοῦ, ὅτι νῦν ἀδιξίοι. λέγει δὲ καὶ ἔτι σῴζεσθαι ἐν τῇ ἀρμενίᾳ περὶ τῷ ὄρει τῶν κορδυαίων ἔτι μέρος τι ἐναι, καὶ κομίζειν τινὰς τῆς ἀσφάλτου ἀφαιρούμενας. χρῶνται δὲ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι τῇ κομιζομένῃ πρὸς τοὺς δαιμονιασμούς. μέμνηται δὲ τούτων, καὶ ἱερώνυμος ὁ αἰγύπτιος, ὁ τὴν ἀρχαιολογίαν τὴν φοινικίων συγγεγραφώς. καὶ μνασέας δὲ, καὶ ἄλλοι πλείονες. καὶ νικόλαος δὲ ὁ δαμασκηνὸς, ἐν τῇ ἑκατοστῇ καὶ ἕκτῃ βίβλῳ ἱστορεῖ περὶ αὐτῶν, λέγων οὕτως. ἔστι τις ὑπὲρ τὴν μινυάδα μεγα ὄρος κατὰ τὴν ἀρμενίαν, βάρις λεγόμενον, εἰς ὃ πολλοὺς συμφυγόντας διὰ τὸν κατακλυσμὸν λόγος ἔχει σωθῆναι. καί τινα διὰ λάρνακος ἐκπεσόντα ἀφορμᾶσθαι, διὰ τὴν ἀκρωρείαν ὀκείλαι, καὶ τὰ λείψανα τῶν ξύλων διὰ πολὺ σωθῆναι. ἦν τε δ' ἂν ὅστος οὗτινα καὶ μωϋσῆς ἀνέγραψεν ὁ τῶν ἰουδαίων νομοθέτης. νῶχος γὰρ φοβούμενος μὴ καθ' ἑκαστον ἔτος ἐπικλύζῃ τὴν γῆν ὁ θεὸς φθορὰν ἀνθρώπων κατὰ ψῆφον ἐκφέρουσαν, ἱερεῖα καίσας ἐδῆτο τοῦ λοιποῦ τὸν θεὸν ἐπὶ τῆς πρώτης μένειν εὐταξίας, καὶ μηδὲν ἐπὶ τοιοῦτον ἐπενεγκεῖν πάθος, ὑφ' οὗ κινδυνεύσῃ πᾶν ἀπολέσθαι τὸ τῶν ζώων γένος. ἀλλὰ τετιμωρημένους τοὺς πονηροὺς φείδεσθαι τῶν ἀγαθῶν χρηστοτέρους γενομένων, καὶ τὸ δεινὸν ἀλαφυγεῖν κεκερμένων. κακοδαιμονεστέρους γὰρ τούτους ἐσεσθαι ἐκείνων καὶ χεῖρον κατεδικασμένους, εἰ μὴ πρὸς τὸ παντελὲς εἶεν σεσωσμένοι, τηρηθεῖεν ὑπ' ἑτέρῳ κατακλυσμῷ, τὸ μὲν πρώτου τὸν φθόνον καὶ τὴν ἰσοτιμίαν παθόντες, τοῦ δευτέρου δὲ τὴν ἀπώλειαν, ὁμῶς τε σὺν αὐτὸν προσδεχεσθαι τὴν θυσίαν παρεκάλει, καὶ μηδεμίαν ὀργὴν ἐπὶ τῇ γῇ ὁμοίαν λαβεῖν, ὅπως τε τοῖς ἔργοις ταύτην προσλιπαροῦντες, καὶ πόλεις ἀναστήσαντες, εὐδαιμόνως ζῆν ἔχοιεν, καὶ μηδενὸς ὢν κακοῦ τῆς ἐπομβρίας ἀπέλαθον ὑστερήσειν ἀγαθῶν, εἰς μακρὸν τε τὸ γῆρας καὶ βίου μῆκος ὁμοίων τοῖς πάλαι ἐπερχόμενοι. νώχου δὲ ταύτας ποιησαμένου τὰς ἱκετείας, ὁ θεὸς ὑπὲρ δικαιοσύνην τὸν ἄνδρα ἀγαπῶν, ἐπένευσεν αὐτῷ τὰς εὐχὰς εἰς τέλος ἄξειν, ὅτι τοὺς διεφθαρμένους λέγων αὐτὸς ἀπολέσαι, κακίας δὲ τὴν οἰκείαν ταύτην αὐτοὺς ἀπορρήξειν τὴν δίκην. ὅτ' ἂν εἰ γνωμένους ἀνθρώπους ἀφανίσαι διεγνώκει παραγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν βίον σώφρονα γὰρ εἶναι μηδὲ τὴν ἀρχὴν αὐτοὺς χαρίσασθαι τῷ ζῆν, ἢ δόντα τούτους ἀφαιρεῖσθαι, ἀλλ' οἷς ἐξύβριζον εἰς τὴν ἐμὴν εὐσέβειαν καὶ ἀρετὴν, τούτοις ἐξεβιάσαντό με ταύτην αὐτοῖς ἐπιθεῖναι τὴν δίκην. παύσομαι δὲ τοῦ λοιποῦ μὴ τοσαύτης ὀργῆς τοῖς τιμωρίας ἐπὶ τοῖς ἀδικήμασιν εἰσπραττόμενον, καὶ πολὺ μᾶλλον σοῦ θύοντος καλοῦντι. εἰ δὲ ἐπὶ πλέον ποτὲ χειμάσομεν, μὴ δείσητε τῶν ὄμβρων τὸ μέγεθος. οὐ γὰρ ἐπὶ τὴν γῆν ἐπικλύσει τὸ ὕδωρ. παρεκτὸς μέντοι σφαγῆς ἀνθρωπίνης ἀπέχεσθαι, καὶ καθαρεύειν φόνου, καὶ δράσαντάς τι τοιοῦτον κολάζοντας. χρῆ-

χηδὼν ἢ τῶν ἄλλων ζώων ἅπασι φόβος ἀ βλεσθε A
καὶ τῶν ὀρνέων ἔχετε. θεσπίζω γὰρ ἁπάντων, ὑμᾶς εἶναι
πτηνῶν, τῶν τε χερσαίων καὶ νηκτῶν, καὶ ὅσοι τὸ μεταξὺ
τούτων χώραν ἔχουσι καὶ φορὰν, χαλεπὸς ἔσεσθε. ἐν
τούτῳ γὰρ ἐστὶν ἡ ψυχή. σημαίνω δὲ ὑμῖν παῦλαν ἐσομένην
τῆς ἐμῆς τῶν ἱερῶν δοτῆρος μηνύσεως. τόξον γὰρ
ἔνεφῆ ὁ θεὸς παρ' αὐτοῖς ἐκάλεσε τὸ σύμβολον. καὶ ὁ μὲν
θεὸς ταῦτ' εἰπὼν ἠφάνισε τὸ ὅραμα. νῶε δὲ ὁ βίος μετ'
ἐκεῖνον ἐπεμβεβηκὼς πεντήκοντα καὶ τριακόσια
ἔτη, καὶ πάντα τὸν τότε δαιμόνων ἀγαγὼν
B
πλάνη, ζήσας ἐτῶν ἐνὸς δέοντος ἐνακοσίων καὶ πεντήκοντα.
μοῖρα δὲ ἦν τοῖς τότε νῦν βίον, καὶ τὸ βραχύτητι
τῶν ἐτῶν ἀ ζωὴ συμβαλόντι τὸν τῶν παλαιῶν. ἀλλὰ δὴ
καὶ ἐτῶν τοσούτων λειμμάτα, τῷ μηδὲ νῦν τοσοῦτον
εἶναι τοῦ βίου ὠφελήσειν χρόνον τεκμηρόμενοι,
μηδὲ σκῆπτρα εἰς σκῆπτρα τὸ μῆκος τῆς ζωῆς ἀφίκηται.
ἀ καὶ οἱ θεοφιλεῖς ὄντες καὶ ὑπ' αὐτοῦ θεοῦ
χρησθέντες, καὶ διὰ τὰς τροφὰς ἐπιτηδειοτέρας πρὸς
C
τὸ σῶμα χρῆσθαι, εἰκότως ἐζῶσι πολὺ πλείους τοσούτων
ἐτῶν. ἐπεὶ καὶ οἱ θρεπτοὶ καὶ τὸ εὐχρηστίαν ὧν ἐπε-
νόουν ἐρασμίους καὶ γεωμετρίας τοῦδον χρόνῳ τὸ θεῖον
αὐτοῖς ἐμάκρυνε, μᾶλλον ἢ πρόσθεν ἀσφαλῶς αὐτοῖς προ-
σέσται, μὴ χιλιοστὴν ἑξακοσιοστὴν σταδίους. διὰ τοσούτων
δὲ μεγάλης σταδίους πληρᾶ. μαρτυροῦσι δέ μου τοῖς
λόγοις πάντες οἱ παρ' ἕλλησι καὶ τῶν βαρβάρων συγ-
γράψασθαι τὰς ἀρχαιολογίας. καὶ γὰρ Μανέθων ὁ τὰ
D
τῶν αἰγυπτίων πραγμάτων ἀναγράψας Βηρωσσὸς
ὁ τὰ χαλδαϊκὰ συναγαγὼν, καὶ μῶχος τε Ἑστιαῖος,
καὶ ἕτερος αὖτις ἐγχωρίων ἱερωνυμος, οἱ τὰ φοινικικὰ
συνταξάμενοι, συμφωνοῦσι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις.
πρόσθε τε Ἑκαταῖος, καὶ Ἑλλάνικος, καὶ ἀκουσίλαος,
καὶ ἕτερος πάντες Ἔφορός τε καὶ Νικόλαος ἱστοροῦντες δε-
καίας ζήσαντας ἔτη χιλίαι. τοὺς μὲν δὴ τούτων, ὡς ἂν
ἑκάστῳ ἡ φιλία, ἔστω σκοπεῖσθαι.

Κεφάλαιον ε'.
E

Περὶ τοῦ πύργου Βαβυλῶνος, καὶ ἀλλοφωνίας
τῶν ἀνθρώπων.

Οἱ δὲ υἱοὶ Νῶε τρεῖς ὄντες, Σήμας, Ἰάφθης,
Χάμας, ἐπὶ πλεῖον ἔτεσιν ἐμπεσεῖσθαι τὴν ἐπομβρί-
ας γεγονυίας, πεζῇ κατέβησαν ἀπὸ τῶν ὀρέων
ἐπὶ τὰ πεδία, τὸν τούτοις εἴδησιν ἐποιήσαντο. καὶ τοὺς
ἄλλους σφόδρα δεδιότας διὰ τὸν κατακλυσμὸν τὰ
πεδία, καὶ σκηπτοὺς ἔχοντας ἀπὸ τοῦ ὑψη-
λοῦ πάντων καταβαίνειν, ἐπειδὴν θρασύνασθαι μιμη-
σάμενοι αὐτῶν ἡμέρᾳ καὶ τὸ μὲν πεδίον εἰς ὃ πεζῇ αὐ-
τοὺς κατῳκίσαν, καλεῖ Σεννααάρ. ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς κελεύ-
σαντος αὐτοὺς εἰς πολυανθρωπίαν στέλλειν ἀποικίας (ἵνα
μὴ στασιάζοιεν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ γῆν πολ-
λὴν γεωργοῦντες ἀφθονίας ἀπολαύοιεν τῶν καρπῶν,)
ἀπαθεῖς παρῆκουσαν τοῦ θεοῦ, καὶ διὰ τὸ πο-
φορᾶς ἐπιστῆσαι, ἦλθόν τε εἰς ἁμαρτίας. ἐπὶ δὲ ἦν-
θησαν νεωτερίζειν πάλιν ὁ θεὸς αὐτοῖς σωτηρίᾳ
G
πάλιν ἀποικίαν. οἱ δὲ, ἐκ τῶν δι' μῆνα τὸ
σκῆπτρον νομίζοντες ἔχειν τὰ ἀγαθὰ, τὸ δὲ ἰσχὺν αὐτοῖς
τῶν σκήπτρων αἰτίαν τὸ ἐπομβρίας ὑπολαμβάνοντες, οὐκ
ἐπείθοντο. πρόσθεν ἦσαν ἡ τοῦ θρασέως τῆς δὲ θεοῦ
γνώμης καὶ τὸ κατ' ἐπιβουλὴν ὑπονοεῖν εἰς ἀποικίαν
αὐτοὺς ἐπορμῶν, ἵνα διαφθείρωσι, δι' ἐπιχειρητέρους
γένωνται. ἐπῆρε δὲ αὐτοὺς πρὸς τὸ ὕβριν τὸ θεὸν καὶ κατα-
φρονητὴν ἀβρώνης. ὡς ἰσχὺς μὲν ἦν χάμας τῷ ναύτῃ,
πλήθους δὲ καὶ χεῖρα ἦν αὐτῷ, ἐπειδὴ αὐτοὺς μὴ
τοῦ θεοῦ διδόντος τὸ δι' σκήπτρου δύναμιν, ἀλλὰ τὴν
ἰδίαν ἀρετὴν ταῦτα παρέχειν αὐτοῖς ἡγοῦντο. καὶ
τέλος δὲ κατ' ὀλίγον εἰς τυραννίδα τὰ πράγματα,

Dominos enim vos feci omnium tam terrestrium qvam natatilium & eorum, qvæ per sublime feruntur, absqve sangvine: nam in hoc inest anima. Arcus cœlestis signum vobis erit cessaturæ meæ jaculationis. nam iris arcus Dei apud illos habetur. His mandatis & promissis Deus abiit. Noë autem cum post diluvium supervixisset trecentos & qvinqvaginta annos, totumqve hoc tempus feliciter exegisset, defunctus est, expletis annis in universum nongentis qvinqvaginta. Nec est, cur aliqvis præsentem vitam annorumqve ejus paucitatem cum priscorum rebus conferendo fidem nobis abroget, aut, qvia nunc eam non peræqvè prorogari videt, conjecturam hinc de illorum longævitate faciat. Illi enim, Deo chari qvum essent, ipsiusqve recens etiam tum opificium, & commodiore victu ad diuturnitatem uterentur, merito per tam multos annos vivebant. Præterea tum propter studium virtutis, tum propter utilitatem inventarum artium, ut Astronomiæ, ac Geometriæ, Deus illis prolixiorem largitus est vitam: qvarum certitudinem assequi non poterant, si minus sexcentis annis vixissent. ex tot enim magnus annus constat. Attestantur autem mihi omnes, qvi Græcas barbaricasve antiqvitates literis prodiderunt. Namqve & Manetho Ægyptiarum rerum scriptor, & Berosus Chaldaicarum, adhæc Mochus, Hestiæus, Hieronymus Ægyptius, qvi Phœnicum res proseqvuti sunt, nobiscum consonant. Hesiodus qvoqve cum Hecatæo, Hellanicus & Acusilaus, Ephorus & Nicolaus, narrant priscos illos ad mille annos vitam produxisse. De his igitur qvisqve, ut sibi visum fuerit, accipiat.

CAP. V.

De turri Babylonica, deqve linguarum mutatione.

TRes verò Noë filii, Semas, Japhetus, & Chamas. centum annis ante diluvium nati, primi, relictis montibus, planiciem habitare cœperunt, & aliis recenti etiam tum cladis memoria pavidis, nec audentibus à celsiore loco descendere, idem faciendi autores & exemplum fuere. Campo, qvem primum colere sunt aggressi, nomen est Senaar. Cæterum Deo jubente, ut propagandi multiplicandiqve generis gratia colonias deducerent, homines rudes non paruerunt: qvamobrem calamitatibus implicati, offensum illum errore suo sunt experti. Cùm enim florerent juventutis multitudine, Deus rursum de colonia deducenda admonebat. Illi verò obliti, se ipsius benignitate præsentibus commodis perfrui, totamqve illam felicitatem suis viribus acceptam ferentes, dicto ejus non fuerunt obedientes. Et qvod pejus erat, consilium de coloniis non favorem numinis, sed insidias interpretabantur, videlicet, qvo facilius dispersi possent opprimi. Hanc superbiam deiqve contemptum excitavit in eis Nabrodes, nepos Chamæ, filii Noe, vir audax & manu promptus, subinde jactans, non deo, sed propriæ virtuti præsentem sel citatem eos debere: atqve ita paulatim rem ad tyrannidem trahebat,

Genes. 10.

ratus fore,ut homines ad se deficerent a deo,si se illis ducem præberet,opem suam offerens contra novum aliud diluvium intentantem. Turrim enim se exædificaturum, excelsiorem, quam quo aqua ascendere posset: & insuper majorum suorum interitum ulturum. Vulgus autem facile Nabrodis placitis obtemperabat. ignavum ratus deo cedere:atque ita structurâ turris occœperunt,nulli labori parcentes, nihilque sibi ad summam industriam reliqvum facientes.Cumq; ingens esset operarum numerus, surgebat opus supra quam speraverant. Crassitudo enim erat tanta,ut proceritatem obscuraret. Struebant autem lateribus coctis,ad firmitatem bitumine ferruminatis. Hanc eorum væsaniam videns deus delere quidem omnes noluit, quando ne priore quidem clade ad meliorem mentem profecerunt: sed dissidium in eos immisit, linguis eorum variatis, ita ut diversitatem sermonis mutuo se non intelligerent. Locus verò turris nunc Babylon vocatur,propter confusam linguam, quæ prius omnibus ex æqvo clara fuerat. Nam Hebræi confusionem nominant Babel. De turri autem hac,deque lingvis hominum mutatis,meminit & Sibylla his verbis: Cum universi homines uno eloquio uterentur, turrim ædificaverunt excelsissimam,quasi ad cœlum per eam ascensuri. Dii verò,procellis immissis, turrim subverterunt, & suam cuique linguam dederunt: Quæ causa fuit,ut urbs ea Babylonis vocabulum acceperit. De loco autem,qui Senaar in Babylonia nominatur,meminit Hestiæus hoc modo: Ajunt sacerdotes cladis ejus superstites, Enyelii Jovis sacra ferentes, in Senaar Babyloniæ perveniſſe.

CAP. VI.

Quomodo Noe posteri per totum terrarum orbem sedes sibi occupaverint.

Genes. 10. ILlo ex tempore dispersi sunt passim, propter diversitatem linguarum coloniis nusquam non deductis,& quo quemque sors & deus tulit, eam terram cum suis occupavit, ut tam maritima quam mediterranea cultoribus replerentur. Nec defuerunt qui,conscensis navibus,ad insulas habitandas trajicerent. Porro gentium quædam adhuc servant derivatam à suis conditoribus appellationem,quædam etiam mutaverunt, nonnullæ in familiarem accolis & notiorem vocem sunt versæ,Græcis potissimum talis nomenclaturæ autoribus. Hi enim posterioribus seculis veterem locorum gloriam sibi usurpaverunt, dum gentes nominibus sibi notis insignirunt, dumque tanquam ad suum jus attinerent, mores quoque proprios in illas invehunt.

CAP. VII.

Quod gentes singula à suis autoribus nomina traxerint.

Genes. 10. ERant autem Noe filiorum liberi, in quorum honorem gentibus nomina imponebant, ut quisque terram aliquam occupaverat. Siquidem Japheto Noe filio filii fuerunt septem. Horum sedes à Tauro & Amano montibus incipientes, per-

μένως ἔτως νομίζων δοποήσειν τὺς ἀνθρώπους τῷ θεῷ. ὁ δὲ θεὸς, εἰ χεωμένοι τῇ αὐτῇ δυνάμει διατελοῖεν, ἀμυνεῖσθαί τε τὸν θεὸν πάλιν ἠπείλει τῷ γλώττῃ ἀποκλύσασθαι βελήσαντα. πύργον γὰρ οἰκοδομήσειν ὑψηλότερον ἢ τὸ ὕδωρ ἀναβεβῆναι δυνηθείη. μεπλῆσθαι δ' καὶ τῆς τῶν προγόνων ἀπωλείας. τὸ δὲ πλῆθος πεῖθόμενον ἦν τοῖς ναυβεώδου δόγμασιν ἕπεσθαι, δειλίαν ἡγούμενοι τὸ εἴκειν τῷ θεῷ. καὶ τὸν πύργον ᾠκοδόμουν, οὐδὲν ἀπολείποντες σπουδῆς οὐδὲ πρὸς τὸ ἔργον ἀκηρῶς ἔχοντες. ἐλάμβανε δ' ἕκαστον ὕψος ἡ προσεδόκησεν ἄν τις ἐκ πολυχειρίας. τὸ μέν τι πάχος ἦν ἰσχυρὸν τοσοῦτον, ὡς ἐκ αὐτοῦ μεσοῦσθαι τοῖς ὁρῶσι τὸ μῆκος. ᾠκοδόμητο δὲ ἐκ πλίνθου ὀπτῆς ἀσφάλτῳ συνδεδεμένης, ὡς ἂν μὴ διαῤῥέοι. οὕτως δ' μεμηνότας ὁρῶν αὐτοὺς ὁ θεὸς, ἀφανίσαι μὲν ἐκ παντὸς ἐκ ἐκώλυεν. ὅτι μὴ δι' ἐκ τῶν πρώτων ἀπολωλότων σωφρονισθεῖεν. εἰς φάσιν δ' αὐτοὺς ἐνέβαλεν, ἀλλογλώσσους ἀπεργασάμενος, καὶ ἐκ πολυφωνίας ποιήσας ἑαυτῶν ἀσυνέτους εἶναι. ὁ δὲ τόπος ἐν ᾧ τὸν πύργον ᾠκοδόμησαν, νῦν βαβυλὼν καλεῖται, διὰ τὴν σύγχυσιν τῆς φωνῆς τὴν διάλεκτον πρῶτον ἐναργοῦς. ἑβραῖοι γὰρ τὴν σύγχυσιν, βαβὲλ καλοῦσι. περὶ δὲ τοῦ πύργου τούτου καὶ τῆς ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων, μέμνηται καὶ σίβυλλα, λέγουσα οὕτως, πάντων ὁμοφώνων ὄντων τῶν ἀνθρώπων, πύργον ᾠκοδόμησαν τινες ὑψηλότατον, ὡς δὴ τὸν θεὸν ἀναβησόμενοι δι' αὐτοῦ. οἱ δὲ θεοὶ ἀνέμους ἐκπέμψαντες, ἀνέτρεψαν τὸν πύργον, καὶ ἰδίαν ἑκάστῳ φωνὴν ἔδωκαν. καὶ διὰ τοῦτο βαβυλῶνα σημαίνει κληθεῖσαν τὴν πόλιν. περὶ δὲ λεγομένου σεναὰρ, ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ χώρᾳ, μνημονεύει ἑκαταῖος, λέγων οὕτως. τῶν δὲ ἱερέων τοὺς διασωθέντας, τὰ δ' ἐκ τοῦ λίθου διὸς ἱερώματα λαβόντας, εἰς σεναὰρ τῆς βαβυλωνίας ἐλθεῖν.

Κεφάλαιον ς'.

Ως οἱ νώχου ἔκγονοι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπῴκησαν.

Σκίδναντο δὴ τὸ λοιπὸν ἐντεῦθεν, ἀπὸ τῆς ἀλλογλωσσίας τὰς ἀποικίας ποιησάμενοι, πανταχῆ δ' ἐκ ἦν ἔκας ὁ κατελάμβανον τ' ἐντυγχάνουσαι, δ' εἰς ἣν αὐτοὺς ἦγεν ὁ θεός. ὡς πληρωθῆναι πᾶσαν αὐτῶν ἤπειρον μεσόγαιόν τε καὶ παράλιον. εἰσὶ δ' οἱ καὶ περαιωσάμενοι ναυσὶ τὰς νήσους κατῴκησαν. καὶ τῶν ἐθνῶν ἔνια μὲν διασώζει τὰς ἀπὸ τῶν κτισάντων κλήσεις προσηγορίας. ἔνια δὲ καὶ μεταβαλόν. ἃ δὲ καὶ πρὸς τὸ σαφέστερον εἶναι δοκοῦσι τοῖς παροικοῦσι τροπῆν ἔλαβον. ἕλληνες δ' εἰσὶν οἱ τούτου καταστήσαντες αἴτιοι. ἰσχύσαντες γὰρ ἐν τοῖς ὕστερον ἰδίαν ἐποήσαντο καὶ τὴν πάλαι δόξαν, καλλωπίσαντες τὰ ἔθνη τοῖς ὀνόμασι πρὸς τὸ σωφρονεῖν αὐτοῖς, καὶ κόσμον ἡμῖν πολιτείας ὡς ἂν ἀφ' αὐτῶν γενόσιν.

Κεφάλαιον ζ'.

Οπῃ τῶν ἐθνῶν ἕκαστον ἀπὸ τῶν οἰκησάντων προσηγορεύθη.

Ησαν δὲ τῶν νώχου παίδων υἱοὶ ὧν ὀπὶ τιμῇ τοῖς ἔθνεσι τὰ ὀνόματα ἐπετίθεσαν, οἱ γῆν τινα καταλαμβάνοντες. ἰαφὲθ μὲν οὖν νώχου παῖδες, ἦσαν ἑπτὰ υἱοὶ κατοικοῦσι δ' ἔτοι ἀπὸ ταύρου καὶ ἀμανοῦ

ἀμάνου τῶν ὄρων δεξάμβοι. καὶ πεσῶν λθον ἐπὶ μὲν A in Asia ad amnem usque Tanaim, in Europa us-
τ ἀσίας ἄχρι ποταμοῦ τανάιδος. ἐπὶ δ᾽ ἐυρώπης, que Gades, in terris hactenus vacuis occupatæ:
ὡς ἑκάστων γῆν, λὰξ ἔτυχον καταλαμβάνοντες, καὶ quo factum est, ut ipsorum nomina gentibus im-
μισθοὺς πεκατωνομάσαντο, τὰ ἔθνη τῆς αὐτῶν σκά- ponerentur. Quos enim nunc Græci Galatas vo-
λαξι ὀνόμασε. τοὺς μὲν δὴ νῦν ὑφ᾽ ἑλλήνων γαλά- citant, Gomarenses olim dictos, Gomor condidit.
τας καλουμένους, γομαρεῖς δ᾽ λεγομένους, γομαρὸς Magoges vero Magogarum à se denominatorũ
ἐκτισε. μαγώγης δ᾽ τοὺς τὰ αὐτὰ μαγώγας ὀνόμα- fuit autor, qui ab ipsis vocantur Scythæ. Ex aliis
σθέντας ὑπὸ σκυθῶν δ᾽ τὰ αὐτῶν πεσαγορευο- Japheti filiis Javane & Mado, ab hoc Madæi de-
μένους, τῶν δ᾽ ἰάφθου παίδων, ἰαυάνου καὶ μάδου, scendunt, Græcis Medi nominati: a Javane vero
ἀπὸ μὲν δὴ μαδάῖοι γίνονται, ἔθνος δὲ πᾶς ἑλλήνων B Jonia, totumque Græcorum genus. Quin & Tho-
μέρος κέκλανται. ἀπὸ δ᾽ ἰαυάνου ἰωνία καὶ πάντες belus Thobelis sedem dedit, qui nunc sunt Iberi:
ἴλιοι γέγονασι. κατοικίζει δὲ καὶ θοβήλους θο- & Meschini à Mescho autore appellantur. Cap-
βήλους. οἱ τινες ἐν τῆς νῦν ἴβηρες καλοῦνται. καὶ με- padocum enim appellatio nova est, veteris autẽ
χανὸς δ᾽ ἀπὸ μέσου κτισθέντες. καππαδόκες μὲν vestigium adhuc supereſt. Urbs enim est apud
γὰρ ἄρτι κέκλανται. τῆς δὲ ἀρχαίας αὐτῶν πεσαγο- eos hodie qvoque Mazaca, satis indicans intelli-
ρίας σημεῖον δείκνυται. πόλις γάρ ἐστι παρ᾽ αὐτοῖς ἔ- gere volenti, hoc priscum fuisse genti nomen.
τι καὶ νῦν μάζακα, δηλοῦσα τοῖς συνιέναι δυνα- Thires autem Thiras de se vocavit, quorum fuit
μένοις οὕτως ἀπὸ πεσαγορευθὲν τὸ ἔθνος. θειρὰς C princeps, eos Græci Thracas dicere maluerunt.
δ᾽ θίρας μὲν σκάλεσεν ὧν ἦρξεν. ἕλληνες δ᾽ θρᾷ- Et tot gentes à Japheti filiis sunt institutæ. Go-
κας αὐτοὺς μετωνόμασαν. καὶ τοσαῦτα μὲν ἔθνη τοῦ maris autem, trium liberorum parentis, unus fi-
τῶν ἰαφέθου παίδων κατοικέῖται. γομάρου δ᾽ τριῶν lius Aschanaxes originem Aschanaxis dedit, qui
ὄντων γομέρων, ἀσχανάξης μὲν ἀσχαναξὰς ὤκισεν, οἱ nunc Rhegines à Græcis nominantur: Rhipha-
νῦν ῥηγῖνες ὑπὸ τῶν ἑλλήνων καλοῦνται, ῥιφάθης tes vero Rhiphatæis, nunc Paphlagonibus: &
δ᾽ ῥιφαθαίους τοὺς παφλαγόνας λεγομένους. θυγρὰμμας Thygrammes Thygrammæis, qvos Phrygas
δ᾽ θυγραμμαίους. οἱ δόξαν ἕλλησι φρύγες ὠνο- Græcis libuit vocare. Javanis item trium filio-
μάσθησαν. ἰαυάνου δ᾽ ἰάφθου, τριῶν αὐτὸ παίδων D rum unus Alisas Alisæis ut originem ita nomen
ἡγεμόνων, ἀλίσας μὲν, ἀλισαίους σκάλεσεν ὧν ἦρ- dedit, qui hodie sunt Æoles: pariq; modo Thar-
χεν. αἰολεῖς δ᾽ νῦν εἰσί. θαρσὸς δ᾽, θαρσεῖς. οὕτως γὰρ sensibus Tharsus. Sic enim olim appellabatur
σκαλεῖτο τὸ παλαιὸν ἡ κιλικία. σημεῖον δ᾽, θαρσοὶ Cilicia: cujus rei signum est Tarsus urbium ejus
γὰρ παρ᾽ αὐτοῖς τῶν πόλεων ἡ ἀξιολογωτάτη καλεῖται celeberrima cæterarumque princeps, prima no-
μητρόπολις οὖσα, τὸ ταῦ πρὸς τὴν κλῆσιν, ἀντὶ τοῦ minis litera in Tau mutata. Porro Chethimus
θητα μεταβαλλόντων. χέθιμος δ᾽ χεθιμὰ τὴν νῆσον insulam occupavit, tunc Chethimam, nunc Cy-
ἔσχεν, νῦν παρ᾽ αὐτῆς νῦν καλεῖται. καὶμὰπ᾽ αὐτῆς νήσους prum: quo factum est, ut tum insulas omnes, tum
τε πάσας καὶ τὰς πλείω τῶν ὡρᾳ θαλάσσαν, χεθὶμ pleraq; loca maritima Hebræi gentili voce Che-
τοὺς ἑβραίων ὀνομάζεται. μαρτυρεῖ δέμοι δ᾽ λόγου, μία E thim significent. attestatur mihi una è Cypriis
τῶν ἐν κυπρῷ πόλεων, ἰσχύουσα τὴν πρωτογενείαν urbibus, quæ adhuc nomen retinet. Citium enim
φυλάξαι. κίτιος γὰρ τοὺς τῶν ἐξελληνισάντων αὐτὴν vocatur ab his, qui in Græcum sonum vocabula
καλεῖται, μὴ δ᾽ οὕτω λαφυγοῦσα δ᾽ χεθίμου τὸ ὄ- detorquent, ne sic quidem abludens a Chethimi
νομα. ἰαφέθου μὲν παῖδες τε καὶ ἡγεμόνοι, τοσαῦτα ἔσχον nomine. Tot gentium fuere principes Japheti fi-
ἴσην. ὁ δ᾽ ἴσος ὑφ᾽ ἑλλήνων ἀγνοεῖται, τὸ δὲ πρόσθεν lii nepotesque. Cæterum, qvod Græci fortassis
φθέγμα πρὸς τὴν ἀφήγησιν ὧν κατέλειπον. πρὸ δὲ ignorant, prius dicam, deinde cœptam narratio-
τούτου διὰ τὸ τὴν γραφὴν ὑπερεπὶς ἑλλήνισαι πρὸς nem prosequar. Nomina ista decoris causa in
κάλλος τῶν ὀπτομένων. ἐγὼ δὲ πειχώρια ἡμῖν ὁ F Græcam formam mutari ad aurium voluptatem.
πατὴρ αὐτῶν τύπα. ἀλλ᾽ ἔν τι αὐτῶν σχῆμα καὶ πε- nostrates enim hujusmodi forma non utuntur:
λάτη μία, γῆχος, γένος, νῶε καλεῖ. καὶ τοῦτον τὸν τύπον sed eandem apud nos perpetuo speciem obti-
ἅπαντες τηροῦσι σχήματος. οἱ δὲ χάμου παῖδες, τὴν nent, nec terminationem variant. Adamus certè
μὲν συρίας καὶ λιβάνου καὶ λιβάνου τῶν ὀρέων γῆν κα- nobis Adam vocatur, & Noë, qui Græcis Nochos
τέσχον, μέχρι πρὸς θάλασσαν αὐτῆς ἐπιτρέποντες κατελα- diceretur, eaque forma nullam variationem ad-
βόντες, ἕως τε μέχρι δ᾽ ὠκεανοῦ ἐξιδιωτισμένοι. αἱ μέν τοι mittit.
πρόσθεν μαι, τῶν μὲν καὶ παντελῶς ἐξίτηλοι γεγόνα- Chamæ vero filii Syriam & regionem Amano
σιν, σῴων δ᾽ μεταβαλλούσαι ἕως μεταρυθμισθεῖσαι πρὸς G Libanoque montibus hærentem obtinuerunt,
ἑτέρας διαγνῶσι τυγχάνουσι. ποτὲ μὲν γὰρ χάμος παι- quicquid ejus ad mare vergit occupando, &
δῶν ὠνομένων, χουσαῖον μὲν οὐδὲν ἔκλαψεν ὁ χρό- Oceanum usque ditionis terminos proferendo.
νος. αἰθιοπὶς δ᾽ ὧν ἦρξεν ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ ἑαυτῶν vocabula tamen partim omnino evanuerunt,
τε καὶ τῶν ἐν τῇ ἀσίᾳ πάντων χουσαῖοι καλοῦνται. partim ita depravata sunt in diversum, ut haud
ἐκπρὸ δὲ καὶ μεσραίοις ἢ κατὰ τὴν πεσαγορείαν facile agnoscantur. ex quatuor enim Chamæ
μνήμη. τὴν γὰρ αἰγυπτίαν, μέσρεα, καὶ μεσρεῖτες liberis Chuso nihil detrimenti tempus attulit.
τοὺς αἰγυπτίους ἅπαντες οἱ πανταῦ οἰκοῦντες κα- Æthiopes enim, quibus præfuit, nunc quo-
λοῦμεν. ἔκποτε δὲ καὶ φούτης τὴν λιβύην, φού- que tam à seipsis, quam ab Asianis omnibus Chu-
τας ἀπ᾽ αὐτὸ καλέσας τοὺς ἀπηρείους. ἔστι δὲ sæi nominantur. Mesræis etiam sua manſit
καὶ παμοὺς ἐν τῇ μαυρῶν χώρᾳ, τοῦτο ἔχων τὸ ὄνομα. appellatio. Ægyptum enim Mesren & Mes-
rzos Ægyptios vocamus, qvotquot eam regionem incolimus. Quin & Libyæ colonos
dedit Phutes, de suoque nomine Phutos dici voluit. extat & flumen in Mauritania hoc nomine:

& complures apud Græcos hiſtorici ejus mentionem faciunt, ſicut adjacentis etiam regionis, quæ Phute dicitur. mutavit autem præſens nomen ab uno filiorum Meſræi, qui vocabatur Libys. cur autem Africa ſit dicta, paulo poſt docebimus. Qvartus Chamæ filius Chananæus Judæam nunc vocatam habitavit, gentemque ſuam Chanaan nominavit. Hi quoque liberos genuerunt, & in his Chuſus filios ſex. qvorum è numero Sabas Sabæorum author fuit, & Evilas Evilæorum, qui nunc Getuli appellantur. Sabathes vero Sabathenos, qui Græcis dicuntur Aſtabarri: Sabactas qvoque Sabactenos inſtituit. Romus item Romæos condidit, & duos filios habuit. alter Judas genti Judæorum inter Occidentales Æthiopes originem dedit & nomen, Sabæus alter Sabæis. Nabrodes autem manens apud Babylonios tyrannidem arripuit, ſicut jam ante diximus. Meſræi vero filii numero octo, quantum terrarum à Gaza Ægyptum uſque patet, poſſederunt, ſed ſolius Philiſtini nomen ipſius regio ſervavit. Paleſtinam enim Græci ejus portionem vocant. reliquorum, Lumæi, Enamiæ, Labimi, qui ſolus, colonis in Libyam ductis, regionem à ſe denominavit, tum Nethemi, Phæthroſimi, Cheſlœmi, Chephthomi, tam res quam nomina ſunt in obſcuro. Bello enim Æthiopico, de quo ſuo loco dicetur, urbes eorum ſunt everſæ. Chananæo quoque filii fuerunt hi Sidonius, qui & urbem ſibi cognominem condidit in Phœnice, Sidonem à Græcis vocatam. Amathus vero Amathen habitavit, quæ adhuc extat, & ab accolis Amathe vocitatur: tametſi hanc Macedones Epiphaniam ab uno è Regum ſucceſſoribus denominavêrunt. Arudæus Aradum inſulam obtinuit, Arucæus Arcen urbem in Libano ſitam. cæterorum ſeptem, Euæi, Chettæi, Jebuſæi, Eudæi, Sinæi, Samaræi, Gergeſæi præter nomina nihil in ſacris codicibus ſupereſt, nam Hebræi urbes eorum exciderunt, quæ clades cauſam habuit hanc:

Geneſ. 9. Poſtquam terra, finito diluvio, in priſtinam naturam eſt reſtituta, Noë cœpit eam colere: quam cum vitibus conſeviſſet, ſuoque tempore vindemiaſſet, invento vini uſu, ſacris prius operatus epulabatur: ebriusq; factus ac ſopore gravatus, parum decore nudatus jacuit, id conſpicatus filiorum natu minimus, per ludibrium fratribus indicavit: illi reveriti parentem operuerunt. Senſit hoc Noë, & precatus aliis filiis felicitatem, ne Chamam quidem diris devovit, reſpectu ſui ſanguinis, ſed tantum ejus poſteros: quas cum *Geneſ. 11.* cæteri evaſiſſent, Chananæi liberos ultio divina eſt conſecuta, ſed de his rebus dicemus poſtea.

Semæ vero tertio Noæ filio filii fuerunt quinque, qui Aſiam uſque ad Indicum Oceanum incoluerũt, ab Euphrate propagãdæ ditionis initio facto. Nam Elymus poſteros reliquit Elymos, à quibus Perſæ originem traxerunt. Aſſuras urbem Ninum condidit, & ſubditos de ſe Aſſyrios denominavit, quorum opes præ cæteris efloruerunt. Arphaxades eos, qui nunc Chaldæi ſunt, Arphaxadæos nominavit, imperio gentis potitus.

ὅθεν καὶ τοὺς πλείσους τῶν ἑλληνικῶν ἱστοριογράφων ἔστιν ἰδίαν μεμνημένους τῆ παραμοῦ ἐ τῆς ωβαχαρμένης αὐτῶ χώρας, Φούτης λεγομένης. μετέβαλε ἢ νῦν ἐστιν αὐτῆ ὄνομα, ἀπὸ τῶν μεσραμουηῶν ἑνός, λίβυος λεγομένου. μετ' οὐ πολὺ δ' ἐροῦμεν τὴν αἰτίαν δι' ἣν αὐτὴν καὶ ἄφρικαν ωνόμασαν ἕκαστοι συμβέβηκεν. χαναναῖος δὲ πένταρτος ὢν χάμου παῖς, τὴν νῦν ἰουδαίαν καλουμένην οἰκήσας ἀπ' αὐτοῦ τοὺς χαναναίους ωνόμασε. γίνονται μὲν παῖδες ἐξ αὐτῶν, χοῦσος μὲν ἕξ. ὧν σαβᾶς μὲν σαβαίους. δίλας ἢ δίλαγας ἔκτισεν, οἱ νῦν γέτυλοι λέγονται. σαβαθὴς ἢ σαβαθαίους, ὀνομάζονται ἢ, ἀστάβαρροι παρ' ἕλλησιν. οἰκίζει ἢ καὶ σαβάκτας σαβακτηνούς. ῥωμος ἢ ῥωμαίους ὤκησε, καὶ δύο παῖδας ἔσχεν ὧν ἰούδας μὲν ἰουδαίους αἰθιοπικὸν ἔθνος τῶν ἑαυτέρων οἰκήσας ἐπώνυμον αὐτοῦ κατέλιπε, σαβαίους ἢ, σαβαῖος. νεβρώδης ἢ χοῦσου υἱὸς ὑποτεμένους ωνόμασε βαβυλωνίοις ἐτυράννησεν, ὡς καὶ ἕτερόν μοι δεδήλωται. τῶν ἢ μεσραίου παίδων ὀκτὼ ἠριθμημένων, οἱ πάντες τὴν ἀπὸ γάζης ἕως αἰγύπτου γῆν κατέχον. μόνου δὲ φυλιστίνου τὴν ἐπωνυμίαν ἡ χώρα διεφύλαξε. παλαιστίνην γὰρ οἱ ἕλληνες αὐτοῦ τὴν μοῖραν καλοῦσι. τῶν δὲ ἄλλων, λουμαίου καὶ ἐναμίας καὶ λαβίμου τοῦ μόνου κατοικήσαντος ἐν λιβύῃ, καὶ τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ καλέσαντος, νεθέμου τε καὶ φαθρωσίμου καὶ χεσλοίμου καὶ χεφθώμου, οὔτε τῶν ὀνομάτων, οὐδὲ ἴσμεν. ἐ γὰρ αἰθιοπικὸς πόλεμος, ὡς οὐ δηλώσωμεν ὕστερον, ἀνάστατους αὐτῶν τὰς πόλεις ἐποίησεν. ἐβίωσαν ἢ καὶ χαναναίου παῖδες, σιδώνιος, ὃς καὶ πάλιν ἐπώνυμον ἔκτισεν ἐν φοινίκῃ, σιδῶνα δ' ὑφ' ἑλλήνων καλεῖται ἁμαθος ἢ ἀμάθεια κατῴκησεν, ἥτις ἔστι καὶ νῦν ἔτι μὲν τῶν ἐπιχωρίων ἀμάθη καλουμένη, μακεδόνες δὲ αὐτὴν ἐπιφάνειαν ἀφ' ἑνὸς τῶν διαδόχων ἐπωνόμασαν. ἀρουδαῖος ἢ ἄρουδον τὴν νῆσον ἔσχεν. ἀρουκαῖος ἢ, ἄρκιον τὴν ἐν τῷ λιβάνῳ τῶν ἢ ἄλλων ἑπτὰ, δίαιον, χετταῖον ἰεβουσαῖον, ἐδδαῖον, σεμναῖον, σαμαραῖον, τὴν τῶν ὀνομάτων ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις οὐδὲν ἔχομεν. ἑβραῖοι γὰρ αὐτῶν ἀνέσησαν τὰς πόλεις ἐκ τοιαύτης αἰτίας ἐν συμφορᾷ γινομένας. νῶχος μὲν τὴν ἐπομβρίαν τῆς γῆς καταφθορᾶς εἰς τὴν αὐτῆς φύσιν, ἐπ' ἔργα χωρεῖ, καὶ καταφυτεύσας αὐτὴν ἀμπέλους, ἡνίκα δ' καρπὸς τελεσφορηθέντος καθ' ὥραν ἐτρύγησε, καὶ παρ' αὐτῶ εἰς χρῆσιν ὁ οἶνος, ἡσθεὶς ἐν δωδώνῃ ἦν μεθυσθείς ἢ, εἰς ὕπνον καταφέρεται. καὶ γεγυμνωμένος ωβαχόσμως ἔκειτο. ἰδασίμβροτος δ' αὐτὸν ὁ νεώτατος τῶν παίδων, τοῖς ἀδελφοῖς ἀπήγγειλεν. οἱ ἢ ωβεισέλλησι τὸν πατέρα. ἐ νῶχος αἰδέσθη, τοῖς μὲν ἄλλοις πᾶσιν, εὐδαιμονίαν εὐχεται. τῷ ἢ χάμ, ἀλλὰ τὴν συγγνώμην αὐτῶ μὲν ἐ κατηρᾶτο. τοῖς δ' ἐκγόνοις αὐτοῦ. καὶ τ' ἄλλων ἀμφιφόβητον τὴν ἄρην, τὸν χαναναίου παῖδας μετέσιν ὁ θεός. καὶ ωβεὶ μὲν τούτων, ἐν τοῖς ἑξῆς ἐρῶμεν. σημα ἢ τοῦ τρίτου τοῦ νώχου ἦσαν, πεντεκαίδεκα παῖδες. οἱ τὴν μέχρι τοῦ κατ' ἰνδίαν ὠκεανοῦ κατοικοῦσιν ἀσίαν ἀπ' ἐφράτου τὴν ἀρχὴν πεποιημένοι. ἐλυμος μὲν γὰρ, ἐλυμαίους περσῶν ὄντας ἀρχηγέτας κατέλειπεν. ἀσσούρας ἢ, νίνον οἰκίζει πόλιν, ἐ τοὺς ὑπηκόους, ἀσσυρίους ἐπωνόμασεν, οἱ μάλιστα εὐδαιμόνησαν. ἀρφαξάδης δὲ τοὺς νῦν χαλδαίους καλουμένους, ἀρφαξαδαίους ὠνόμασεν, ἄρξας αὐτῶν.

ἀρα-

δραμίτης ἦ, ἄρξαντο ἴσχειν, οὓς Ἕλληνες Σύρους ὠνόμασαν. οὓς ἦ Λυδοὺς νῦν καλοῦσι, Λούδους ἦ πάλιν, λούδας ἐκάλεσαν. τῶν ἦ δὲ Ἀράμου παίδων τέσσαρων ὄντων, ἔσχε μὲν κατὰ τὴν Τραχωνίτιν καὶ Δαμασκόν. μεταξὺ δὲ ἔστι Παλαιστίνης καὶ Κοίλης Συρίας. ἀρυθμίαν ἦ ἔσχε Οὖτος, καὶ γένος Βαθτριανούς. μῆσας ἦ, μησανούς. νῦν δὲ χαλεῖται ἐπὶ τοῦ νῦν καλουμένου. Φαρφαξάδου ἦ γεγονὼς παῖς Σάλης. τὸν ἦ Ἕβερος, ἀφ' οὗ τοὺς Ἑβραίους ἔθνους ἤρξατο ἐκάλουν. Ἕβερος ἦ ἴσχε τὸν καὶ Φάλεγος ὠνόμασεν. ἐκλήθη ἦ Φάλεγος, ἐπειδὴ κατὰ τὸν διαδασμὸν τὴν οἰκουμένην ἔπεσε. Φαλὲκ γὰρ τὸν μερισμὸν Ἑβραῖοι καλοῦσιν. ἴσχε δὲ τῶν Ἕβερου παίδων πρῶτον Ἰελμωδάδ, σὰλεφος, Ἀζερμωθὴς, Ἰσραῆς, Ἰωβάμος, Ὄζαλις, Δαήλης, Ἤβαλος, Ἐβημαήλος, Σάφας, Ὄφιρος, Εὐΐλας, Ἰώβηλος. ἔτι δὲ καὶ Χαφήνους ποταμοῦ Ἰνδικῆς καὶ τῆς πρὸς αὐτὸ συνεχὴς τινὰ κατοικοῦσι. ταῦτα μὲν οὖν τῶν σημαινομένων παίδων ἱστορήσω. μεταβήσομαι δὲ ἐπὶ Ἑβραίων τὸν λόγον. Φαλέγου γὰρ δὲ Ἕβερου γενομένου παῖς ἦν Ῥαγαῦς τοῦτον ἦ, Σερούγ, ὃν ναχώρης ἐξέπεμψε. τοῦτον ἦ Ταῤῥὸς. πατὴρ δὲ οὗτος Ἀβράμου γίνεται. ὃς δεκάτος μὲν ἐστιν ἀπὸ Νῶε, δεύτερος δὲ ἐπὶ τοῖς ἑπτακοσίοις μετὰ τὸν ἐπομβρίαν ἐγένετο. Ταῤῥὸς μὲν γὰρ ἑβδομηκοστῷ πεντέτει τὸν Ἄβραμον ναχώρης ἦ Ταῤῥόν, ἑκατὸν αὐτὸς καὶ ἑκατὸν ἔτη γεγονὼς ἔσπειρε. σερούγ ἦ ναχώρης πέντε καὶ διακοσιοστῷ καὶ ἑκατοστῷ, ἔτεσιν δευτέρου καὶ τριακοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ, Ῥαγαῦς ἦ σερούγ εἶχεν, ἔτη τριάκοντα γεγονὼς πρὸς τοῖς ἑκατὸν καὶ διακοσίοις τοῖς αὐτοῖς ἔτεσι καὶ Ῥαγαῦ Φάλεγος ἔσχεν. ἑβδομηκοστῷ τριακοστῷ ἔτει πρώτου Ἑβραίου Φάλεγος γεννᾷ Ῥαγαῦν, ἡνίκα αὐτὸς ἦν ἐτῶν ὀκτὼ καὶ τριάκοντα, ὃν Ἀρφαξάδης ἐτέκνωσε τῷ πεμπτῷ καὶ τριακοστῷ ἔτει πρὸς τοῖς ἑκατόν. σῆμα ἦ υἱὸς Ἀρφαξάδου ἦν, μεθ' ἕτη δώδεκα τὴν ἐπομβρίας ἡμέραν. ἀδελφοὺς ἦ ἔσχεν ἀδελφὸς, ναχώρεν, καὶ Ἀράνεν. τούτων Ἀράνης μὲν καταλιπὼν υἱὸν Λῶτον, καὶ θυγατέρας, Σάραν καὶ Μελχὰν θυγατέρας, ἐν Χαλδαίοις ἀπέθανεν, ἐν πόλει οὔρῃ λεγομένῃ τῶν Χαλδαίων. καὶ τάφος αὐτοῦ μέχρι νῦν δείκνυται. γαμοῦσι ἦ τὰς ἀδελφιδᾶς, Μελχὰν μὲν, ναχώρης ὁ πρῶτος Ἄβραμος. Ταῤῥὸς ἦ μισοῦντος τὰ Χαλδαίων διὰ τὸν ἀράνη πένθος, μετοικίζει πάντας εἰς Χαρὰν τὴν μεσοποταμίας. ὅπου ἦ Ταῤῥὸν πλείστους διατρῖψαι, ἔτη βιώσαντα πέντε καὶ διακόσια. συνετίμητο γὰρ ἤδη τοῖς ἀνθρώποις κατ' ἐκεῖνα χρόνος, καὶ βραχύτερον ἐγίνετο μέχρι τῆς μωσέως ἡλικίας. μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ τὰ ἑξῆς ἔτη πρὸς τοῖς ἑπτακοσίοις, τοῦ ζῆν ἀεὶ τοὺς ἀνθρώπους βραχυτέρους ἐποίησε βιῶναι. ναχώρη μὲν οὖν ἐκ τῆς Μελχᾶς, ὀκτὼ παῖδες ἐγένοντο, Οὖζος, Βαῦζος, Μαουήλος, Ζαχαμος, Ἄζαμος, Φέλδας, Ἰαδέλφας, Βαθουήλος. οὗτοι μὲν, ναχώρου παῖδες γήσιοι. Τάβαλος δὲ καὶ Ῥαδάμος καὶ Θαβὰς καὶ Μαχᾶς, ἐκ ῥεμᾶς παλλακῆς αὐτῷ γεγενημένοι, βαθουήλου δὲ τῶν ναχώρου γνησίων παίδων, γέγονεν ἀδελφὴ Ῥεβέκκα θυγάτηρ, καὶ Λάβαν ὁμώνυμος.

A Aramæos Aramus tenuit, quos Græci Syros appellare malunt. qui vero Lydi nunc vocantur, olim Ludi dicti, Ludam autorem generis habuerunt. Ex Arami vero quatuor liberis Usesus habitator Trachonitidis fuit, Damascique conditor. ea sita est Palæstinam inter & Syriam cognomine Cœlen. Armeniam Otrus tenuit, Getheris Bactrianos: Mesas vero Mesanæos: nunc Pasini castrum vocatur. Ex Arphaxade prognatus est Sales, ex hoc Heberus, à quo Judæi Hebræi quondam appellabantur. Porro Heberus Juctam & Phalegum genuit, qui natus est, dum habitationes distribuerentur. nam hæc vox Phalec partitionem Hebræis sonat. Juctæ verò Heberi filio liberi fuerunt, Elmodadus. Salephus, Azermothes, Israes, Edoramus, Uzalis, Daeles, Ebalus, Ebemaelus, Saphas, Ophires, Evilas, Jobelus. Hi à Cophene flumine Indiæ ad Assyriam usq; habitant. Hactenus de Semæ progenie sit dictum: nunc de Hebræis erit narratio. Ex Phalego enim Heberi filio prognatus est Ragaus: ex hoc Serugus, ex quo Nachores est genitus, & ex hoc Tharrus, hic Abrahami fuit pater, qui fuit decimus à Noë, & natus est post diluvium anno secundo supra ducentesimum & nonagesimum. siquidem Tharrus septuagesimo anno genuit Abrahamum. Nachores, cum esset viginti & octo annorum, genuit Tharrum. de Serugo autem Nachores nascitur circa annum trigesimum secundum. Ragaus factus est Serugi pater, cum esset annorum triginta duorum. totidem vero annorum Phalegus genuit Ragaum. Heberus autem quarto & tricesimo ætatis anno genuit Phalegum, ipse de Sale prognatus annum nato tricesimum: quem Arphaxades genuit quinto & tricesimo ætatis anno. Semæ filius Arphaxades natus est post annos duos à diluvio. Abrahamus autem fratres habuit Nachorem & Aranen. Ex his Aranes, relicto filio Loto, & filiabus Sara & Melcha, in regione Chaldæorum est mortuus, in urbe, quæ Ura Chaldæorum vocatur, & sepulchrum eius nunc usque ostenditur. neptes vero ex fratre duxerunt conjuges, Melchan Nachores, Saram Abrahamus. Cæterum cum Tharrus exosam haberet Chaldæam propter luctum Aranis, omnes simul migraverunt Carras Mesopotamiæ, ubi etiam Tharrum defunctum sepelierunt, anno exactæ vitæ ducentesimo quinto. Jam enim paulatim subtrahebatur de vitæ spatiis, usque ad Moysis ætatem: post quem centum & viginti annorum terminus Deo finitore est statutus, quantum temporis & Moyses ipse vixit. Itaq; Nachores è Melcha octo filios suscepit, Uxum, Bauxum, Manhelem, Zachamum, Azamum, Pheldam, Jadelpham, Bathuelem. atque hi legitimi Nachoris filii fuere. nam Thabæum, Gadamum, Tavaum & Macham è Ruma concubina genuit. Porro Bathuelium e legitimis Nachoris filiis nati sunt, Rebecca filia, & filius nomine Labanus.

Κεφάλαιον ἡ.

Ὡς Ἄβραμος ὁ πρόγονος ἡμῶν ἐξελθὼν ἐκ τῆς Χαλδαίων γῆς κατῴκησε τὸν τόπον μὲν Χαναναίαν, νῦν δὲ Ἰουδαίαν λεγόμενον.

CAP. IIX.

Quomodo Abraham generis nostri autor è Chaldæorum terra profectus habitavit regionem quondam Chananæam, quæ nunc Judæa dicitur.

Ἄβραμος δὲ, Λῶτον τὸν Ἀράνου τοῦ ἀδελφοῦ υἱὸν, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Σάῤῥας ἀδελφὸν εἰσποιησάμενος γνησίᾳ παιδὸς ἀντὶ τῶν ἰδίων. καὶ καταλείπει τὴν Χαλδαίων ἑβδομηκοστῷ καὶ πέμπτῳ γεγονὼς ἔτει, θεοῦ

ABrahamus vero Lotum, Aranis fratris sui filium, Saræ conjugis suæ fratrem, adoptavit, quod germano careret: & cũ jam esset annorũ septuaginta quinq; monitus oraculo Chaldæam *Gen. 12. 13.*

terram mutavit Chananæa: quam & ipse habitavit, & posteris reliquit: vir sapiens ex æquo & eloquens, & in conjectando sagax. Cumque ob virtutem eximiam sapiens esset præ cunctis habitus ausus est vulgo receptam de Deo persuasionem convellere, & in melius vertere. Ergo primus omnium clara voce prædicavit, unum esse Deum rerum universitatis conditorem: de cætero, si quid ad felicitatem conferat, non nostris nobis viribus, sed illius voluntate contingere. Hoc vero ex terræ ac maris observatione colligebat, tum eorum, quæ circa solem ac Lunam & reliqua sidera videbat accidere: esse nimirum potentiam quandam, quæ horum curam gerat, & omnia decenter administret, qua cessante, nihil nostris utilitatibus serviturum, cum nihil suapte virtute polleat, sed universa omnipotenti ipsius voluntati obsecundent. quapropter huic uni honorem deberi, huic gratias agi oportere. Qvamobrem cum Chaldæi Mesopotamitæque cæteri contra se insurgerent, consilium migrandi cœpit, & voluntate ac favore Dei fretus terram Chananæam tenuit: ubi sedibus positis, Deo struxit aram, & hostias mactavit. Meminit autem patris nostri Abrahami Berosus quoque, non tamen eum nominans, his verbis: post diluvium autem decima ætate apud Chaldæos erat quidam justitiæ cultor, vir magnus & sideralis scientiæ peritus. Hecatæus verò non meminit tantum obiter, sed libro in hoc conscripto res ejus posteritati tradidit. Nicolaus autem Damascenus in quarto historiarum sic scribit: Abrahamus regnavit apud Damascum advena, ut qui cum exercitu venerat e regione supra Babylonem sita, quæ Chaldæorum dicitur, nec ita multo post hinc qvoque migrans cum suo populo, sedem transtulit in terram tunc Chananæam, nunc vero Judæam nominatam: ejusq; posteritas ibi crevit in ingentem numerum, qvorum res alibi sum narraturus. Abrahami vero nomen etiam nunc est apud Damascenos celebre, & vicus ostenditur, quem vocant Abrahami domicilium.

A κελεύουσιν εἰς τὴν χαναναίαν μεταθεῖν. ἐν ᾗ καὶ κατῴκησε, καὶ τοῖς ἀπογόνοις καταλιπὼν, δεινὸς ὢν συνιέναι τε πρὸς πάντων, καὶ πιθανὸς τοῖς ἀκροωμένοις, πρός τε ὧν εἰκάσειεν ὀξὺς Διαμαρτῶν. Διὰ τοῦτο καὶ φρονεῖν ἐπ' ἀρετῇ μείζω τῶν ἄλλων ἠρξατο, καὶ τὴν περὶ τοῦ θεοῦ δόξαν ἣν ἅπασι συνέβαινεν εἶναι, καὶ νικῆσαι καὶ μεταβαλεῖν ἐγνω. πρῶτος γὰρ τολμᾷ θεὸν ἀποφῆναι δημιουργὸν τῶν ὅλων ἕνα. τῶν δ' ἄλλων, εἴπερ τις πρὸς εὐδαιμονίαν συντελεῖ, καὶ παρασκευὴν τῶν τούτου παρέχειν ἑκάστων καὶ κατ' οἰκείαν ἰσχύν. εἰπάσῃ δὴ ταῦτα, τοῖς γῆς καὶ θαλάττης πάθημασι, τοῖς τε περὶ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ πᾶσι τοῖς κατ' οὐρανὸν συμβαίνουσι. δυνάμεως γὰρ αὐτοὺς παρούσης καὶ προνοησομένης καὶ αὐτοῖς διαξούσης. πειστὴς δὲ ὑστερωτέρας φανερὸς γίνεσθαι μηδὲ ἕπεσθαι πρὸς τὸ χρησιμώτερον ἡμῖν συνεργοῦσι καὶ τὴν αὐτῶν ἐξουσίαν, ἀλλὰ καὶ τὰ δι' αὐτοὺς κελεύοντα ἰσχὺν ἐπιδοῦναι, B ᾧ καλῶς ἔχειν μένω τὴν τιμὴν καὶ τὴν εὐχαριστίαν ἀπονέμειν. διὸ ἅπερ Χαλδαίων τε καὶ τῶν ἄλλων μεσοποταμιτῶν συνιστάντων πρὸς αὐτὸν, μετοικεῖν δοκίμασας, καὶ βουλήσει, καὶ βοηθείᾳ δὲ θεοῦ, τὴν χαναναίαν εἰσῆλθε. ἱδρυθεὶς τε αὐτόθι βωμὸν ᾠκοδόμησε, καὶ θυσίαν ἐτέλεσε τῷ θεῷ. μνημονεύει δὲ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβράμου Βηρωσὸς, οὐκ ὀνομάζων λέγων οὕτως. μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμὸν, δεκάτῃ γενεᾷ, ἄνδρα Χαλδαίων τις θεῖος C ἀνὴρ μέγας καὶ πρὸ ἀρετὴν ἐμπειρίᾳ τῶν κατὰ τοὺς χρόνους ἀληθείαν πλέον τι πεπόνηκεν. βιβλίον γὰρ περὶ αὐτοῦ συντεταγμένον κατέλιπε. νικόλαος δὲ ὁ δαμασκηνὸς ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν, λέγει οὕτως. Ἀβράμης ἐβασίλευσε δαμασκοῦ ἐπήλυς σὺν στρατῷ ἀφιγμένος ἐκ τῆς γῆς τῆς ὑπὲρ Βαβυλῶνος χαλδαίων λεγομένης. μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον μεταναστὰς καὶ σὺν τοῖς τῆς χώρας σὺν τῷ περαίτερω λαῷ, εἰς τὸ τότε μὲν χαναναίαν λεγομένην, νῦν δὲ ἰουδαίαν μετῴκησε, καὶ οἱ D ἀπ' ἐκείνου γενηθέντες, πολὺν ὄχλον ἐν ἑτέρῳ λόγῳ διέξειμι τὰ ἱστορούμενα. τὸν δ' Ἀβράμην ἔτι καὶ νῦν ἐν τῇ δαμασκηνῶν, τὸ ὄνομα δοξάζειν, καὶ κώμην ἀπ' αὐτοῦ δεικνύειν, Ἀβράμου οἴκησις λεγομένη.

CAP. IX.

Qvod, fame Chananæam premente, Abrahamus in Ægyptum est profectus: & ibi aliquanti sper commoratus, retro, unde venerat, est reversus.

Gen. 12. 13. FAme deinde Chananæam terram invadente Abrahamus, audita Ægypti ubertate, proficisci illuc decrevit, tum ut copiis eorum frueretur, tum ut sententiam sacer de totum de divinitate cognosceret: aut secuturus illorum opinionem, si modo melior esset, aut ipse rectiora eis comonstraturus. Cæterum cum & Saram secum duceret, veritus Ægyptiorum libidinem, ne forte ob excellentem uxoris formam à rege interimeretur, artem commentus est talem. Fratrem ejus se finxit, monita prius, ut ob præsentem necessitatem simulationi suæ subseiviat. Ut autem ventum est in Ægyptum, id, qvod suspicatus fuerat, evenit:

Κεφάλαιον θ'.

Ὅτι λιμοῦ τὴν χαναναίαν καταλαβόντος, εἰς αἴγυπτον ἀπῆρεν, καὶ Διατρίψας ἐν αὐτῇ τινα χρόνον ὑπέστρεψεν ὀπίσω.

ΛΙμοῦ δ' ὕστερον τὴν χαναναίαν καταλαβόντος, Ἄβραμος αἰγυπτίων εὐδαιμονεῖν πυθόμενος, διαίρειν πρὸς αὐτοὺς τὸν στρατὸν, τῆς τε ἀφθονίας τῆς ἐκείνων μεθέξων, καὶ τῶν ἱερέων ἀκροατὴς ἐσόμενος, ὧν λέγεσθαί τε περὶ θεῶν. ἢ γὰρ κρείσσοσιν εὑρεθεῖσι κατακολουθήσειν, ἢ μετακοσμήσειν αὐτοὺς ὀρθὰ τὰ βέλτιον αὐτὸς ἄμεινον φρονῶν. ἐπαγόμενος δὴ καὶ τὴν σάρραν, καὶ φοβούμενος τὸ περὶ τὰς γυναῖκας τῶν αἰγυπτίων, μὴ Διὰ τὴν εὐμορφίαν τῆς γυναικὸς ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀνέλῃ, τέχνῃ ἐπενόησε τοιαύτῃ. ἀδελφὸς αὐτῆς εἶναι προστάσσεται. καὶ κεῖνος τοῦτο ἐπαναλαβὼν, συμφέρειν γὰρ αὐτοῖς, ἐδίδαξεν. ὡς δ' ἦκον εἰς τὴν αἴγυπτον, ἀπέβαινε τῷ Ἀβράμῳ καθὼς ἐπενόησε. κἀ τε

πᾶσαν καλὴν ἐξεβοήθη τῆς γυναικὸς αὐτοῦ. διὸ καὶ Φαραὼθης ὁ βασιλεὺς τῶν αἰγυπτίων, ἐ τοῖς ἐκεῖ αὐτῆς λεγομένοις ἐρχεδοῖς, ἀλλὰ καὶ ἰδεῖν αὐτὴν ἐπεθύμησε, εἶτα τινὰ ἄψασθαι τῆς σαρρᾶς, ἐμποδίζει ἡ θεὸς αὐτῷ τὸν ἀδόκιμον διὰ θυμίαν, νόσῳ τε καὶ φθορᾷ τῶν πραγμάτων. καὶ πυθομένῳ τοῖς αἰγυπτίοις, ᾗ μέσον θεοῦ τὸ δεινὸν αὐτὸν παρεῖναι ἀπεφήναντο οἱ ἱερεῖς, ἐφ' οἷς ἠδίκησεν ἐνυβρίσας ἐ ξένῃ τὴν γυναῖκα. ὁ δὲ φοβηθεὶς, πῶτα τὸν σαῤῥαν τίς ἐστι καὶ τίνα τῶτον ἐπαγάγοιτο ἐρωτᾷ. πυθόμενος τὴν ἀλήθειαν, ἄδεσμον παρῆκεν. νομίζων γὰ ἀδελφὴν ἀλλ' ἐ γυναῖκα αὐτὸν ἐσεσθαι τοῖς αὐτοῖς συγγένειαν ποιήσασθαι βουλόμενον, ἀλλ' ἐχ ὑβρίσαι κατ' ἐπιθυμίαν ὡρμημένον. δωρεῖται τε αὐτὸν πολλοῖς χρήμασι, καὶ σωτῆναι αἰγυπτίων τοῖς λογιωτάτοις, τὸν τε ἀρετὴν καὶ τὸν ἐπ' αὐτῇ δόξαν ἐκεῖνον ἐπιφανέστερον σωθεῖσαν ἡγεσθαι. τῶν γὰ αἰγυπτίων διαφόροις χρεσκομένων ἔθεσι, καὶ τὰ παρ' ἀλλήλοις ἐκφαυλιζόντων νόμιμα, καὶ διὰ τῶτο δυσμόρως ἐχόντων πρὸς ἀλλήλους, συμβαλὼν αὐτῶν ἑκάστῳ καὶ διαπύων τοὺς λόγους, ἐ ἐπιοῦσι τοῖς τῶν ἰδίων κενοὺς καὶ μηδὲν ἔχοντας ἀληθὲς ἀπέφηνε. θαυμαθεὶς οὖν ὑπ' αὐτῶν ἐν ταῖς συνουσίαις ὡς σωφρονέστατον καὶ θεῖον ἀνῆρ, ἐ νοῆσαι μόνον, ἀλλὰ καὶ πεῖσαι λόγῳ πρὸς ἃ ἂν ἐπιχειρήσειν διδάσκειν, τὴν τε ἀριθμητικὴν αὐτοῖς χαρίσεται, καὶ τὰ πρὸς ἀστρονομίαν συμβάλλεσθαι. πρὸς γὰ τ' ἀβράμου παρουσίας εἰς αἴγυπτον οἱ αἰγύπτιοι τέτων εἶχον ἀμαθῶς. ἐκ χαλδαίων γὰ ταῦτ' ἐπιφοίτησεν εἰς αἴγυπτον, ὅθεν ἀνῆλθεν καὶ εἰς τοὺς ἕλληνας. ὡς δ' εἰς τ' χαναναίαν ἀφίκετο, μερίζεται πρὸς λῶτον τὸν γῆν. τῶν δὲ ποιμένων αὐτοῦ στασιαζόντων πρὸς τῆς χώρας ἐν ᾗ νέμωνται, τὸν μὲν λῶτον τοῖς ἐκείνου ἐπιτρέπει βοσκήμασι. λαβὼν δ' αὐτὸς τὸν τ' σκηνὴ καταλελειμμένην χωρίον ᾤκησεν ἐν τῇ ναβρὼ πόλει. παλαιότερα τε ἔστιν ἔτεσιν ἑπτὰ, πρὸ τάνεως τῆς αἰγυπτίου λῶτος. ὁ δ' πρὸς τὸ πεδίον κειμένην, καὶ τὸν ἰορδάνην ἔχει, σχεδὸν ἄπωθεν τῆς σοδομιτῶν πόλεως. ἦ τὸ τὰ μὲν τότε ἀγαθὴ, γεωὶ δὲ ἠφάνισεν καὶ βέλεσι καὶ μέσῳ θεῷ. τὴν αἰτίαν καὶ χώραν σημανῶ.

Κεφάλαιον ι'.
Η τῶν σοδομιτῶν διαφθορὰ, ὑσυρίων αὐτοῖς ἐπιστρατευσάντων.

Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἀσυρίων κρατούντων τῆς ἀσίας σοδομιτῶν ἐνῆδεν τὰ πράγματα, εἷς τε τὰλλα ἐπιδεδωκότων αὐτῶν καὶ νεότητι πολλαῖ. βασιλεῖς τε αὐτοῖς διέπον πέντε τὸν χώραν, Βαλλαὶς, βαρεὰς, σενάβαρος, καὶ συμόβορος, ὁ πι βαλὴν βασιλικῆς μοίρας ἦρχον ἕκας ἰδίας. ἐπὶ τέτους στρατεύσαντες ἀσύριοι. καὶ μέρη τέσσαρα ποιησάντες τῆς στρατιᾶς ἐπολέμησαν αὐτοῖς. στρατιᾶς δὲ ἑκάστης ὑπ' ἐκείνῳ τεταγμένης. γενομένης δὲ μάχης, νικήσαντες οἱ ἀσύριοι φόρον ἐπέταξαν τοῖς σοδομιτῶν βασιλεῦσι. δώδεκα μὲν ἔτη δουλεύοντες καὶ τοὺς ἐπιβεβηκότας αὐτοῖς φόρους τελοῦντες, τρισκαιδεκάτῳ ἀπέστησαν. καὶ διαβᾶσι στρατὸς ἀσυρίων ἐπ' αὐτούς. στρατηγοῦντων μαρφάδε. ἀρειόχ. χοδολογομόρου, θαργάλου. οὗτοι τὴν τε συρίαν ἅπασαν διαπορθήσαντο, καὶ τοὺς τῶν γιγάντων ἀπογόνους κατεστρέψαντο. γενόμενοι δὲ κατὰ σόδομα,

A jam enim conjugis pulchritudinem fama divulgaverat: quamobrem Pharaotes gentis rex audita oculis suis cognoscere, ac muliere etiam potiri concupivit. Huic malę libidini Deus obstitit, pestilentia & seditione res regis infestans: consultique de remedio sacerdotes, quove modo placandum esset numen, hanc mali causam responderunt, quod hospitis matrimonio injuriam inferre paravisset. Rex territus primum scitatur, quænam sit, quisve ejus comes. cognita deinde rei veritate, Abrahamo satisfecit: sororem se putasse, non uxorem, & affinitatem contrahere, non injuriam inferre voluisse: donatoque magna pecunia potestatem fecit congrediendi cum præstantissimo quoque Ægyptiorum ac doctissimo: quo factum est, ut virtutis nomine in maximam existimationem veniret. nam cum ea gens in diversos ritus & opiniones scinderetur, & per mutuum contemptum atque insectationem infensis inter se animis ageret, collisos inter se eorum de religione sermones & à sese ipsis confutatos vanissimos esse, nihilque prorsus veritatis habere declaravit: ob has dissertationes in precio habitus, ut qui magnam tam intelligendi, quam eloquendi docendique facultatem præ se ferret, & numerorum scientiam & doctrinam siderum benignè illis communicavit. nam ante Abrahami ad se adventum Ægyptii rudes erant hujusmodi disciplinarum: quæ à Chaldæis ad Ægyptios profectæ, hinc ad Græcos tandem pervenerunt. Reversus inde in Chananæam, agros cum Loto divisit. orta verò inter opiliones contentione de jure ac terminis pascuorum, arbitrium & optionem Loto permisit: ipse contentus relicta sibi portione agri submontani, domicilium elegit in oppido Hebrone, id septem annis est antiquius quam urbs Ægypti Tanis. Loto vero campi cesserunt, & planities Jordani fluvio contigua, non longè à Sodomorum urbe: quæ tunc bona & magna, nunc divina ultione ac ira, ut ne vestigium quidem supersit, est deleta: cujus rei causa mox suo loco dicetur.

CAP. X.
Sodomitarum clades ab Assyriis accepta.

Eodem tempore cum Imperium Asiæ penes Assyrios esset, & Sodomitarum res tam opibus quam numerosa juventute florebant, ut à quinque regibus administrarentur. hi erant Ballas, Bareas, Senabarus, Symoborus & Balin, suo quisq; regno præpositus. Hos Assyrii bello petierunt, divisisque quadrifariam copiis sub quatuor imperatoribus, regionem illorum oppugnabant, commisso tandem prælio victores Assyrii Sodomitarum regibus tributum imperaverunt. cumque per duodecim annos imperata fecissent, & tributa solvissent, decimotertio defecerunt: quo factum est, ut nova in eos Assyriorum expeditio fieret, ductu & auspiciis Marphedis, Ariochi, Chodollogomori, & Thargali. Hi & Syriam universam rapinis vastaverunt & gigantum posteros perdomuerunt. cumq; in agrum Sodomorum esset ventum, *Gen. 14.*

castrametati sunt in valle puteorum bituminis. tunc enim putei fuerant in eo loco: mox vero Sodomis deletis, lacus ibi, quem à scatenti bitumine Asphaltitem dixere, repente extitit. eo de lacu paulo post dicemus. cæterum Sodomitæ cum Assyriis congressi, post egregiam pugnam editam, partim in acie ceciderunt, partim deditionem fecerunt, cum quibus & Lotus captivus est abductus, qui Sodomitis in auxilium venerat.

CAP. XI.

Quemodo Abrahamus Assyrios aggressus tam captivos quam reliquam prædam victor reduxit.

Gen. 14. His auditis, Abrahamus tum Loti cognati, tum Sodomitarum amicorum ac vicinorũ clade commotus, nil cunctatus in succursum eorum cum suis properavit: & quinta nocte hostem assecutus circa Danum (hoc alteri Jordanis fontium est nomen) oppressum ex improviso facile superavit. Securi enim & incauti partim in cubilibus inermes sunt cæsi, partim præ temulentia pugnæ inutiles in fugam se converterunt, quos Abrahamus acriter à tergo sequenti quoque luce perurgens, ad Soba Damascenorum compulit. Quo facto, nemini dubium reliquit, victoriam non in multitudine militum, sed in bellatorum alacritate consistere, & virtutem nulli numero succumbere, ut qui cum domestica tricenaria cohorte, & insuper decemocto vernaculis, triumo; amicorum auxiliis tantum exercitum profligaverit, qvotquot autem ex hac clade evadere contigit, cum ignominia domum se receperunt: Abrahamus verò, captivis incolumibus reductis, patta pace, victor ad suos rediit. redeunti rex Sodomitarum usque in locum, quem Campũ regium vocant, gratulabundus occurrit: ubi à Solymæ urbis rege Melchisedeco est exceptus, id nomen interpretatur, rex justus. erat enim revera talis, omnium consensu sacerdotio summi Dei ob justitiam dignus habitus. Sed Solyma posterior ætas vocavit Hierosolyma. Hic Melchisedecus milites Abrahami hospitaliter habuit, nihil eis ad victum deesse passus: simulque ipsum adhibitum mensæ meritis laudibus extulit, & Deo, cujus favore victoria contigerat, debitos hymnos, ut sua pietate dignum erat, cecinit. Abrahamus contra de manubiis decimas ei dono dedit. Rex vero Sodomorum Abrahamo prædam omnem cedens solos captivos suæ regionis reposcebat. hanc conditionem ille non accepit, negans ad se quicquam inde rediturum, exceptis alimentis militum: amicis tantum in prædæ partem admissis. hi erant Eschol, Ennerus, & Mambres. Hac viri virtute delectatus Deus: Non carebis, inquit, præmio, quod pro tot rebus egregie gestis tibi debetur. Quo respondente. Et quam voluptatem ista præmia mihi afferre poterunt, cum hærede caream, (nondũ enim pater factus erat) tũ Deus & filiũ illi est pollicitus, & posteritatẽ ex eo tantã, quæ stellas cœli posset æquare

Κεφάλαιον ια'.

Ως Ἄβραμος ὑπὲρ τὴς ἀσυρίους ὑπερασπίσας ἐνίκησεν, καὶ τὰς τε αἰχμαλώτους τῶν σοδομιτῶν ἔσωσεν, καὶ τὴν λείαν ἣν ἔλαβον ἀφείλετο.

Ἀβράμου δ' ἀκούσαντος τὴν συμφορὰν αὐτῶν, φόβος τε ἅμα περὶ λώτου συνῆλθε ὄντος ἐνσήλθε, καὶ οἶκτος περὶ τ σοδομιτῶν φίλων ὄντων καὶ γνησιωτάτων, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς δοκιμάσας, οὐκ ἀνέμεινεν. ἀλλ' ἐπεξελθὼν καὶ κατὰ πόλιν ὑπὲρ πεσὼν νύκτα τὴς ἀσυρίοις περὶ δάνον, οὕτως γὰρ ἡ ἑτέρα τῶν ἰορδάνου προσαγορεύεται πηγή, κ φθάσας πρὶν ἐν ταῖς κοίταις ὄντας ἀπέκτεινε, μηδ' ἐπίνοιαν τὴς συμφορὰς ἔχοντας, οἱ δὲ μήπω πρὸς ὕπνον τετραμμένοι, μάχεσθαι δ' οὐκ ἔτι μέλλοντες ἀδύνατοι ἐφυγον. Ἄβραμος δ' διώκων εἵπετο, μέχρι καὶ δευτεραίους σωθῆλασεν αὐτοὺς εἰς σωβὰ τὴς δαμασκηνῶν γῆς. ἐπιδείξας, ὅτι τὸ νικᾶν οὐκ ἐν τῷ πλήθει καὶ τῇ πολυχειρία κεῖσθαι συμβέβηκεν, ἀλλὰ προθυμία τῶν μαχομένων, καὶ τὸ γνησίων κρατεῖν παντὸς ἀριθμοῦ, τριακοσίοις καὶ δέκα καὶ ὀκτὼ οἰκέταις αὐτὸς καὶ τρισὶ φίλοις, τοσούτου στρατεῦσαι προθυμηθέντος. ὁπόσοι δ' αὐτῶν καὶ διέφυγον, ἀδόξως ἀνέστρεψαν. Ἄβραμος δ' τοὺς σοδομιτῶν σώσας αἰχμαλώτους οἰκήσοντες ἔτυχον τῶν ἀσυρίων, καὶ τὴν συγγενῆ λῶτον, ἀνέζευξεν μὴ εἰρήνης. ἀπαλάττησε δ' αὐτῷ ὁ τῶν σοδομιτῶν βασιλεὺς, εἰς τόπον τινὰ ὃν καλοῦσι πεδίον βασιλικόν. ἔνθα ὁ τὴς σόλυμα πόλεως ὑποδέχεται βασιλεὺς αὐτὸν μελχισεδέκης. σημαίνει δ' τοῦτο βασιλεὺς δίκαιος. ἦν δ' τοιοῦτος ὁμολογουμένως διὰ ταύτην αὐτὸν τὴν αἰτίαν, κ ἱερέα γενέσθαι τοῦ θεοῦ. τὴν μὲν οὖν σόλυμα, ὕστερον ἐκάλεσαν ἱεροσόλυμα. ἐχορήγησε δ' οὖν ὁ μελχισεδέκης τῷ Ἀβράμῳ στρατῷ ξένια, κ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ὑπηρξίων παρέσχε. καὶ δὴ τὴν διωχίαν αὐτόν τε ἐπῃνεῖν ἤρξατο, κ τὸν θεὸν εὐλογεῖν, ὑποχειρίους αὐτῷ ποιήσαντα τοὺς ἐχθρούς. Ἀβράμου δ' δίδοντος καὶ τὴν δεκάτην τῆς λείας αὐτῷ προσδέχεται τὴν δόσιν. ἦν δ' τῶν σοδομιτῶν βασιλεὺς, τὴν μὲν λείαν ἔχειν Ἄβραμον παρεκάλει. τοὺς δ' ἀνθρώπους ἀπολαβεῖν ἠξίου, ἃς δὴ τῶν ἀσυρίων ἔσωσεν οἰκείους ὄντας. Ἄβραμος δ', οὐκ ἐφη τοῦτο ποιήσειν, ἀδίκαιον γὰρ ἂν ἄλλων ὠφέλειαν ἐκ τὴς λείας ἐκείνης εἰς αὐτὸν ἥξειν, πλὴν ὅσα τροφὴ τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ γίνοιτο. μοῖραν μέντοι τινὰ τοῖς φίλοις αὐτῶν προσήκειν τοῖς συστρατευσαμένοις. ἐχώλ δ' ὁ πρῶτος καλεῖτο, καὶ ἐννηρος, καὶ μαμβρῆς. ἐπῃνεσας δ' αὐτοὺς τὴν ἀρετὴν ὁ θεὸς, ἀλλ' οὐκ ἀπολεῖς φησι μισθοὺς οὓς ἄξιόν ἐστιν ἐπὶ τοιαύταις δικαιώσεις κομίζεσθαι. τῶν δὲ παραλαβόντων, καὶ τὶς ἂν ἐπὶ χάρις τούτων τῶν μισθῶν; οὐκ ὄντων σὺν Ἀβράμῳ δεξομένων μετ' αὐτὸν, ἐπὶ δὴ τοῦ ἅπαντος, ὁ θεὸς καὶ παῖδα αὐτῷ γενήσεσθαι καταγγέλλει, καὶ πολλὴν ἐξ ἐκείνου γενεὰν ὡς ἀβασανίστως αὐτὴν τοῖς ἄστροις ἐσεσθαι τ ἀριθμόν.

καὶ

καὶ ἐμὲν πᾶσι ἀκούσας, θυσίαν προσφέρει τῷ θεῷ A numero. His auditis, lætus sacrificium Deo jussu
κελεύσεις τὰ αὐτὰ, ὧν δὲ ὁ τρόπος τῆς θυσίας τοι- ipsius obtulit. Porro sacrificii ritus erat hic: mactata juvenca trienni, capra trienni, ariete item
ὅτος· δάμαλιν τριετίζουσαν, καὶ αἶγα τριετίζουσαν, καὶ trienni, cæteras victimas, ut jussus fuerat, divisit,
κριὸν ὁμοίως τριετῆ, καὶ τρυγόνα καὶ περιστεράν, κελεύ- solis avibus exceptis. deinde priusquam erigeretur ara, advolantibus alitibus ad victimarum
σας δίχα τῶν ὀρνέων οὐδὲν διελεῖν. ἔτι πρὶν σφά- cruorem, oraculum redditur, prænuncians, progeniem ejus malos vicinos per annos quadrin-
ξαι τὰ βοσκήματα, ὀρνέων ἐφίπταμένων, ἐπιθυμίαν δὲ αἷ- gentos in Ægypto habituram: quo tempore gra-
ματος, φωνὴ θεία παρῆν, ἐκποσὶν μόνοις πονηροὺς viter afflictos, victoriam tamen de inimicis re-
αὐτῶν τοὺς ἐκγόνους γενομένους ἔτη τετρακόσια δου- portaturos, devictisq; Chananæis regionem eo-
λωσαμένους καὶ τλῶν αἰγυπτίων, ἐν οἷς κακωθησομένους B rum & urbes occupaturos. Habitabat tum Abrahamus circa quercum, quæ vocabatur Ogis,
ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, καὶ κρατήσαντας πολέμῳ id agri nomen erat non longè ab urbe Hebrone.
χαλεπῶν, ἕξειν αὐτῶν τλὴν γλῶν καὶ τὰς πόλεις. Cæterum ægre ferens conjugis sterilitatem, sup-
ἀβραμος μὲν κατῴκει περὶ τλὴν ὠγυτλεν καλουμένην plex a Deo petiit, ut prolem sibi masculam largi-
ἐνῶν. ἐστὶ δὲ χαναναίας τὸ χωρίον, ὑπὲρ τῶν ἑβρω- retur. Tum Deus de cætero quoque bene spera-
νων πόλεως. δυσφορῶν δὲ ὅτι γυναικὶ μὴ κυούσῃ, ἱκε- re illum jussit, ut qui non temere Mesopotamiam
τεύει τὸν θεὸν γονὰν αὐτῷ παιδὸς ἄρρενος δοθῆναι· ὁ δὲ C reliquisset, atque insuper liberos ei non defuturos promisit. Ibi Sara Dei monitu in thalamum
θεὸς ἐπήκουσε τοῦ ἱκετεύοντος· ὅτι πελλύνει μίαν τῶν θεραπαινί- ejus adducit unam famularum nomine Agaren,
δων ἀγαλλὼν ὄνομα, γένος οὖσαν αἰγυπτίαν, ὡς ἐξ αὐ- Ægyptiam genere, quo liberos sibi ex ea quæ- Genes. 16.
τῆς παραστησόμενον καὶ γνομένην ἐγκύμονα ἡ θεραπαι- reret. & cum uterum se gerere sensisset famula,
νὶς ἐπιβλέψειν εἰς τλὴν σαῤῥαν ἐτόλμησε βασιλίζουσα, cœpit contemptim habere Saram, ad principa-
ὡς τῆς γεννησομένης εἰς τὸ αὐτὸ αὐτῇ τεχθησο- tum aspirans, quasi ad prolem suam dominatio
μένου. ἀβραμος δὲ αὐτλὲν πρὸς αἰκίαν παραδιδοῦσα perventura esset. quapropter cum Abrahamus
τὴν σάῤῥαν, ἐξασμὸν ἐπενόησεν, ἀχθομένου τὰς τα- D uxori eam ad pœnam dedidisset, decrevit fugere,
λαιπωρίας καὶ τὸν θεὸν ἱκέτευεν οἶκτον αὐτῆς λαβεῖν. non ferens afflictionem: Deumq; rogabat, ut sui
ἐκπαλαι δὲ ἀπὸ τῆς ἐρήμου πρόϊοῦσαν αὐτὴν ἄγ- misereretur. Itaq; per desertum abeunti occur-
γελος κελεύων πρὸς τοὺς δεσπότας ἐπανιέναι. βίου δὲ rit angelus jubens, ut ad dominos reverteretur,
μείζονος τυχεῖσθαι σωφρονοῦσαν. καὶ γὰρ νῦν εἰς τλὴν fore enim eam meliore conditione, modo se mo-
ἀπόνοιαν ἀγνώμονα καὶ αὐθάδη γνομένην, ἐν τούτοις destè gerat, nunc enim ingratitudinis ac arro-
εἶναι τὰς κακὰς φθάνουσαν μὲν οὐδὲ θεοῦ, καὶ gantiæ pœnam luere: quod si, contemptis Dei
πρόσωπον χωροῦσαν, ἐλεγχθὲν ἀπολεῖσθαι. νοσήσουσαν jussis, ulterius pergeret, præsens exitium e-
αὐτὴν ὀπίσω, γνῶσθαι μητέρα παιδὸς τῆς γῆς ἐκείνης E am manere ajebat; sin retro rediret, matrem
βασιλεύσοντος. τούτοις πειθομένη, καὶ ἐπανελθοῦσα futuram pueri, qui tandem regno ejus regionis
πρὸς τοὺς δεσπότας, συγγνώμης ἔτυχε. τίκτει δὲ μετ' esset potiturus. Paruit famula, & reversa ad do-
αὐτλὲν ἰσμαήλην, θεόκλυτον ἂν τις εἴποι λόγῳ τὸ εἰσακου- minos, veniam est consecuta: nec ita multo post
σθῆναι τὸν θεὸν τῆς ἱκεσίας. ἀβράμῳ μὲν οὖν ἕκτον Ismahelem peperit, ac si dicas exoratum, eo qvod
ἤδη καὶ ὑγδοηκοστὸν ἔτος γεγονότι, ἡ περιστερὰ Deus preces matris exaudierit: hunc Abraha-
εἰρήνη. ἐς ἐνάτην δὲ αὖπω καὶ ἐνενηκοστὸν παρελθόντι mus sextum supra octogesimum annum natus Genes. 16.
ἐπιφανεὶς ὁ θεὸς, ἀπαγγέλλει ὡς παῖς αὐτῷ ἐκ σαῤῥας genuit: cum autem nonagesimum nonum attigisset, apparuit ei Deus, nuncians, qvod è Sara
ἔσοιτο. κελεύει δὲ αὐτὸν καλέσαι ἴσακον, δηλῶν ἐσόμενα F susceptum esset filium. eum jussit vocari Isacum
ἐξ αὐτοῦ μεγάλα ἀπ' αὐτοῦ καὶ βασιλεῖς, καὶ ὅτι πολεμή- addens proditurus ex eo gentes magnas & reges: easque jure belli occupaturas universam Chana-
σαντος, καὶ κρατήσοντος τῶν χαναναίων ἅπασαν ὑπὸ σιδῶνος næam à Sidone usque Ægyptum. Jussit etiam
μέχρις αἰγύπτου. προστάξει δὲ τὸ ἀπ' αὐτοῦ γένος, βε- genus ipsius, qvod nolebat cum aliis permix-
βλωμένου μήτοι τὰς ἄλλους μὴ συμφερόμενον, ὠθεῖσθαι tum, pudenda circumcidi, idque octava die na-
μὲν τὰ αἰδοῖα, ὠθεῖσθαι δὲ τοῦτο ποιῶν ὀγδόῃ ἡμέρᾳ μὴ τὸ γέ- tivitatis. causam vero nostræ circumcisionis di-
νεσθαι. τὴν αἰτίαν δὲ τῆς περιτομῆς ἡμῶν ἐν ἄλλοις cam alibi. Consulenti verò Abrahamo & de Is-
δηλώσω. πυθομένῳ δὲ ἀβράμῳ καὶ περὶ ἰσμαήλου εἰ mahele, an esset victurus, responsum est, fore
ζήσεται, πληροῦσθαι τὰ ἀπὸ τοῦ μένειν ὁμοῦ ὁ θεὸς, καὶ μεγάλων longævum simul & multarum gentium paren-
ἐθνῶν πατέρα. καὶ ἀβραμος μὲν ὅτι τοῦτο δὲ χαρι- tem. Tum Abrahamus, posteaqvam Deo gratias
σάμενος τῷ θεῷ, περιτέμνεται αὐτόχειρ καὶ πάντες οἱ egisset, evestigio circumcisus est cum tota fami-
παρ' αὐτοῦ, καὶ ὁ παῖς ἰσμαήλος, ἐκατονταέτης ἐνιαυτῶν lia, similiter & Ismahel, annum tunc agens deci-
ἡμέρᾳ τρισκαιδέκατον ἔτος ἔχοντος, αὐτὸς ἐνενη- G mum tertium: ipse verò pater nonum jam age-
κοστὸν ἔτος τὸν ἑνὸς δεῖν ἑκατόν. bat supra nonagesimum.

Κεφαλαίον ιβ'.

Πῶς τὴν σοδομιτῶν ἔθνος ὁ θεὸς κατεχρέψατο, χολω- θεὶς αὐτοῖς εἰς ἁμάρτημον.

CAP. XII.

Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiis eorum offensus.

Ὑπὸ δὴ τὸν τὸν καιρὸν οἱ σοδομῖται τοιοῦτῳ καὶ μεγέθει χρημάτων ὑπερφρονοῦντες εἰς τε ἀν- PEr idē tempus Sodomitæ divitiis & abūdan- Gen. 18. 19.
θρώπους ἦσαν ὑβρισταί, καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, ὡς μηκέτι μεμνῆσθαι τῶν παρ' αὐτοῦ γνο-

que beneficiorum ejus meminerant, & hoſpites averſabantur: deniq; mutuis etiam libidinibus ſeſe inceſtabant. His rebus offenſus Deus, decrevit ſuperbiæ pœnas de illis ſumere, & regionem eorum adeo vaſtam reddere, ut poſthac nec plantas nec fructum ullum produceret. His ita decretis de Sodomis, Abrahamus conſpicatus tres angelos (ſedebat enim ad quercum Mambræ pro foribus domicilii ſui) ratus eſſe hoſpites, aſſurgens ſalutavit eos, rogavitque, ut ad ſe divertentes fruerentur hoſpitio. illis vero annuentibus, jubet panes ex ſimila fieri, & mactatum vitulum ac aſſatum ſub quercu diſcumbentibus appoſuit. at illi viſi ſunt ei comedere, & de uxore quærebant, ubinam eſſet Sara. qvo referente, intus eam eſſe; ajunt ſe aliquanto poſt reverſuros, eamque inventuros jam matrem. muliere autem arridente, & negante fieri poſſe, ut liberos gigneret ipſa nonagenaria, è marito centeſimum annum agente: non ſuſtinuerunt amplius ſimulare: ſed faſſi ſunt ſe Dei eſſe angelos: & qvod miſſi eſſent, unus nunciatum de filio, duo vero ad delendos Sodomitas. Quo audito, Abrahamus indoluit pro ter Sodomitas, & ſurgens deprecatus eſt Deum, ne promiſcue juſtos cũ injuſtis perderet. Deo vero negante, quenquam Sodomitarum eſſe bonum, alioqui, ſi vel decem inter eos eſſent, omnibus remiſſurum fuiſſe pœnam, Abrahamus deſtitit, angeli vero pervenerunt Sodoma. cives autem, cum vidiſſent adoleſcentes forma præſtantes ad Lotum divertiſſe, ad illudendum per vim ætati eorum ſunt verſi. Loto vero ſuadente, continerent ſe, neve in probrum hoſpitum ruerent, ſed hoſpitio ſuo nonnihil honoris haberent: aut ſi temperare ſibi non quirent, filias ſe pro illis eorum libidini exhibiturum; ne ſic quidem parere voluerunt. Deus autem illorum audacia commotus ad iram, ipſos quidem excæcavit, ne in ædes introitum invenire poſſent. cæterum Sodomitarum populum univerſum ad ſupplicium adjudicavit. Lotus autem ab ipſo præmonitus de futuro excidio diſceſſit inde, aſſumpta etiam uxore & duabus filiabus etiam tum innuptis. ſponſi enim earum monentem de exeundo contemſerant, ut delirum, qui talia diceret. Tum Deus jaculatur telum in urbem, eamque cum ipſis incolis exurit, & agrum qvoque pari devaſtat incendio. quemadmodum mihi jam dictum eſt in commentariis, qvos de bello Judaico prodidi. Cæterum Loti uxor inter abeundum ſubinde ad urbem reſpicens, & curioſius cladem hanc contra mandatum Dei ſpectans, in ſtatuam ſalis eſt verſa. dictum eſt mihi jam & de illa: nam extat hodie qvoque: ipſe vero cum filiabus in parvum quoddam rus evaſit, cui ſoli ignis omnia circumquaque vaſtans pepercit. Id Zoor nunc uſque vocatur, ſic parvum Hebræorum lingua ſignificante. In hac ſolicitudine vitam inopem aliquanti ſper toleravit. puellæ vero univerſum genus humanum extinctũ ratæ, aſtu circumvento parente, cũ inſcio ſunt congreſſæ, curantes ne totum gen⁹ deficeret. ex hoc congreſſu nati ſũt filii: major i Moab⁹, quaſi dicas è patre: ju-

μῶν ὠφελείων. εἶναί τε μισόξενοι, καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους ὁμιλίας ἐκτρέπεσθαι. χαλεπῶς οὖν ὑπὸ τούτοις ὁ θεὸς, ἔγνω τιμωρήσασθαι τῆς ὑπερηφανίας αὐτοὺς, καὶ τὴν τε πόλιν αὐτῶν κατασκάψας, καὶ τὴν χώραν ἔτως ἀφανίσαι, ὡς μήτε φυτὸν ἔτι, μήτε καρπὸν ἕτερον ἐξ αὐτῆς ἀναδοθῆναι. ταῦτα τῷ θεῷ κρίναντι περὶ τῶν σοδομιτῶν, ἄβραμος θεασάμενος τρεῖς ἀγγέλους, ἐκάθητο πρὸς τῇ δρυὶ τῇ Μαμβρῆ πρὸ τῆς θύρας τῆς αὐτοῦ αὐλῆς, καὶ νομίσας εἶναι ξένους, ἠσπάσατό τε ἀναστὰς, καὶ παρ' αὐτῷ καταχθέντας παρεκάλει ξενίων μεταλαβεῖν. ὑπανδρούντων δ', ἄρτους τε προσέταξεν ἐκ σεμιδάλεως γενέσθαι, καὶ μόσχον θύσας, καὶ ὀπήσας, ἐκόμισεν αὐτοῖς πρὸς τῇ δρυὶ κατακειμένοις. οἱ δ', δέξαν αὐτῷ παρέχον ἐσθιόντων. ἔτι καὶ πρὸς τῆς γυναικὸς ἐπυνθάνοντο, ποῦ ποτ' εἴη τυγχάνουσα ἡ σάρρα. ὃ δὲ εἰπόντος ἔνδον εἶναι, ἦλθεν ἔφασαν εἰς τὸ μέλλον, καὶ δώρησόμενοι αὐτὴν ἤδη μητέρα γεγονυῖαν. τῆς δ' γυναικὸς ἐν πύργῳ μεθαστώσης, καὶ ἀδύνατον εἶναι τὴν τεκνοποιΐαν εἰπούσης, αὐτῆς μὲν ἐνενήκοντα ἔτη ἐχούσης, ὃ δ' ἀνδρὸς ἑκατὸν, ἔκπαι κατέχον λανθάνοντες, ἀλλ' ἐμήνυσαν ἑαυτοὺς ὄντας, ἀγγέλους θεοῦ, καὶ ὅτι πεμφθεῖη μὲν ὁ εἷς, σημαίνων περὶ παιδὸς, δύο δ', σοδομίτας καθαιρεθησομένους. ταῦτα ἀκούσας ἄβραμος, ἤλγησεν ὑπὲρ τοῖς σοδομίταις, καὶ τὸν θεὸν ἀναστὰς ἱκέτευσε φείσασθαι τῶν δικαίων καὶ ἀγαθῶν συναπολλυμένοις τοῖς πονηροῖς. ὃ θεὸς δ' φήσαντος, μηδένα εἶναι τῶν σοδομιτῶν ἀγαθὸν, εἰ γὰρ ἐν αὐτοῖς δέκα εἶεν συγχωρεῖν ἅπασι τὸ ὑπὲρ τοῖς ἁμαρτήμασι τιμωρίαν, ὁ μὲν ἄβραμος ἡσύχαζεν. οἱ δ' ἄγγελοι παρεγένοντο εἰς τὴν τῶν σοδομιτῶν πόλιν. (καὶ ὁ λὼτος αὐτοὺς ὑπὲρ ξενίων παρεκάλει. λίαν γὰρ ἦν φιλάνθρωπος, καὶ μαθητὴς τῆς ἀβράμου χρηστότητος.) οἱ δὲ σοδομῖται, θεασάμενοι τοὺς νεανίσκους ἐπὶ ὥρᾳ τοῦ προσώπου διαφέροντας, καὶ τῷ λώτῳ κατασχόντες, ὑπὲρ βίαν καὶ ὕβριν αὐτῶν τὸ ὥρας ἐτράπησαν. τὸ δὲ λώτου παραινοῦντος σωφρονεῖν, καὶ μὴ χωρεῖν ἐπ' αἰσχύνῃ τῶν ξένων, ἀλλ' ἔχειν αἰδῶ τὴν παρ' αὐτῷ καταγωγῆς, εἰ δ' ἐχουσιν ἀκρατῶς, ταῖς θυγατράσιν, αὐτὸς ὑπὲρ ἐκείνων ταῖς ὑπερβολαῖς αὐτῶν λέγοντος παρεῖναι, οὐδ' οὕτως ἐπείθησαν. ὁ δὲ θεὸς ἀγανακτήσας αὐτῶν ὑπὲρ τῆς τολμήματος, τοὺς μὲν ἠμαύρωσεν, ὡς μὴ δύνασθαι τὴν εἴσοδον τὴν εἰς τὸν οἶκον εὑρεῖν. σοδομιτῶν δ' κατέκλυσε πάνδημον ὄλεθρον. λώτου δ' ὃ θεοῦ τὴν μέλλουσαν τῶν σοδομιτῶν ἀπώλειαν αὐτῷ φράσαντος, ἀπηλλάσσετο, τήν τε γυναῖκα καὶ τὰς θυγατέρας, δύο δ' ἦσαν ἔτι παρθένοι ἀναλαβών. οἱ δὲ μνησῆρες ὑπερεφρόνησαν τὴν ἔξοδον, ἐν ἔθει ὑπὲρ ἁλοῦντες τῆς ὑπὸ τοῦ λώτου λεγομένοις. καὶ ὁ θεὸς ἐνσκήψει βέλος εἰς τὴν πόλιν, καὶ σὺν τοῖς οἰκήτορσι κατεπίμπρα καὶ τὴν χῶραν ὁμοίως πυρώσας ἀφανίζει, ὡς μοι καὶ πρότερον λέλεκται τοῖς ἰουδαϊκοῖς ἀναγραφῆς πολέμου. ἡ δὲ λώτου γυνὴ ὑπὸ τὴν ἀναχώρησιν εἰς τὴν πόλιν συνεχῶς ἀναστρεφομένη, καὶ πολυπραγμονοῦσα τὸ θεῖον αὖτ', ἀπηγορευκότος τοῦ θεοῦ τοῦτο ποιεῖν, εἰς στήλην ἁλῶν μετεβλήθη. ἱστορεῖται δ' αὐτὴ, ἔτι καὶ νῦν διαμένει. διαφεύγει δ' αὐτὸς μὲν τῶν θυγατέρων εἰς βραχύτι χωρίον κατάσχων, ὠνομασμένον ὑπὸ τοῦ πυρός. ζόωρ ἔτι καὶ νῦν λέγεται, καλοῦσι δὲ ἕτως ἑβραῖοι τὸ ὀλίγον. ἐνταῦθα ὑπό τε ἀνθρώπων ἐρημίας, καὶ τροφῆς ἀπορίας πελασπώρως διῆγε. αἱ δὲ παρθένοι πᾶν ἠφανισμένον τὸ ἀνθρώπινον ὑπολαβοῦσαι, τῷ πατρὶ παλησιάζουσι ὑπενοήσασαι λαθεῖν. ἐπίστευον δὲ τοῦτο ὑπὲρ τοῦ μὴ γῆρᾳ ἐκλιπεῖν. γίνονται δὲ παῖδες. ὑπὸ μὲν τῆς πρεσβυτέρας, μωάβος. ἔτι δ' ἄν τις

ὑπὸ

λὰ πατρός. ἄμμανον δ', ἡ νεωτέρα πιέστας. ἡμοῦς
ὑπ' λοπεμαίνει τὸ ὄνομα. κτίζει δ' αὐτῶν, ὁ μὲν
μωαβίτας, μεγίστην ὄντας ἔτι καὶ νῦν ἐθνος. ἀμμανί-
τας δ' ἑτερος. συρίας τῆς κοίλης ἐστὶν ἀμφότερα. καὶ
λὼτ μὲν, ταυτῇ σωθεὶς τῷ σὺν σοδομιτῶν ἀνα-
χωρεῖ ἡμεῖς. ἀβραμος δ' μετοίκησεν εἰς γέρα-
ρα τῆς παλαιστίνης, ἐν ἀδελφῆς ἐπαγόμενος. σχή-
ματι τῷ σαῤῥαν, ὁμοια τῆς πρὶν ἐπονομάζων
διὰ τὸν φόβον. εὐδεδιὼς γὰρ ἀβιμέλεχον τὸν βασιλέα τῶν
τόπων. ὃς καὶ αὐτὸς ἐρασθεὶς τῆς σαῤῥας, φθεί-
ρειν ὡς τι ἔδει. ἱερεὺς δὲ τῆς ἐπιθυμίας ἐπὶ νόσου
χαλεπῆς αὐτῷ πεσόντος σὺν θεῷ, καὶ τῶν ἰα-
τρῶν αὐτὸν ἀπεγνωκότων, ἐνύπνιος, ὄναρ ὁρᾷ μηδὲν
ἐνοχλεῖν τῷ ξένῃ γυναῖκα. καὶ ῥᾴδιον διαπεφεὶς,
φράζει πρὸς τοὺς φίλους ὡς ὁ θεὸς αὐτῷ ταύτῃ ἐ-
πεκάλει τῶν γάμων ἐπὲρ σκιδικίας δ' ξένης, φυλάττων
ἀνέβλητον αὐτῷ τῇ γυναῖκα. μὴ γὰρ ἀδελφῇ οὔ-
σαν ἐπεμέμφετο, νόμῳ αὐτῷ συνοικοῦσαν. ἐπαγγέλ-
λεται τι παρέξειν αὐτὸν δίμοιρῆ, τὸ λοιπὸν ἀδεοῦς ἐ-
κείνου περὶ τῶν γυναῖκα ἡμοιμένου. ταῦτ' εἰπὼν, με-
τακαλεῖται τὸν ἀβραμον, συμβαλλομένων τῶν φί-
λων, καὶ μηδὲν ἔτι περὶ τῆς γυναικὸς αὐτὸν ὡς πεισο-
μένης τι τῶν αἰσχρῶν σκέλλεσι δεδιέναι. θεὸν γὰρ αὐ-
τὸν καθεδεῖσθαι, κ' κ' τῶν συμμαχίαν τῷ σκήνῃ με-
μηχανῆσθαι ἀνύβριστον κομίζεσθαι. δ' θεοῦ μάρτυρο-
ντο καὶ τὰ τῆς γυναικὸς σωκιδοτο, ἔλεγε μηδ' ἂν
ἐρεχθῆναι τῶν δεχεῖ εἰ γαμετῇ οὖσαν ἡπίστατο.
ὡς δ' ἀδελφῇ ἀγόμενον οὐκ ἀδικεῖν. προκαλεῖ
δ' πρὸς ἔχειν πρὸς αὐτὸν, καὶ τὸν θεὸν δίμοιρῆ πεί-
θειν. παρ' αὐτοῦ τι μέλλειν βελομένῳ, πᾶσαν ἀφορμίαν
ἐπαρέξειν. ἀπειναί τι πεφαυρούμενον, πύξεσθ πεμ-
πτὸς καὶ πάντων ὅσων κ' χρείζων πρὸς αὐτὸν ἀφικοιτο.
τότ' ἐπαν. ἀβραμος ἔπι τῷ συγχύσιαν τῆς γυ-
ναικὸς ἐφάσθαι ἐλεῖν. ἀδελφοῦ γὰρ αὐτῷ εἶναι παῖ-
δα καὶ ὄγδοα πειστῆς ἐπονομάσεως σὺν ἀσφαλῆ τῷ
σπουδαίαν ἐπολαβεῖν. ὅσατι δὴ τὸ μηδὲν αἴτιον
τῆς νόσου γενέσθαι. προσυμβαλοῦσα δ' αὐτὸς πρὸς τ'
σωτηρίαν ἑτοίμως ἔφασκεν ἔχειν, καὶ παρ' αὐτοῦ μέ-
νειν. ἀβιμέλεχος τῷ τι γῆν πρὸς αὐτὸν νέμε καὶ
τὰ χρήματα, καὶ σωτὶ ἔσεσθαι ἀδόλως πολιτεύεσθαι,
ὀμόσαι τὸν θρέατο πιοὺμενον τὸν ὅρκον, ὁ βηρσᾶ-
βαι καλεῖται. ὅρκιον δ' φρέαρ λέγοιτο ἂν. οὕτω δ' ἔτι κ'
τῶν τῶν ὀπτχωρίων ὠνόμασαι. ἡμῖν δ' ἀβραμῷ
μετ' ὀλίγον ἡμέραν ἐπὶ μονοτί, καὶ ξ ἑκατοντάτος ἐ-
καυτὸς ἐτῶν ἔχοντι οἱ ἰσθοῖοι πειθεσθαι τὰς ἐπιτομάς.

Κεφάλαιον γ'.

Περὶ ἰσμαήλ δ' ἀβραμ καὶ τῶν ἐκγόνων αὐτοῦ
ἀράβων.

ΑΡαβες δ', μ' ἔτος τρισκαιδέκατον. ἰσμαήλος
ὁ πρῶτος αὐτῶν δ' ἔθνους, ἀβραμου ἡμόμενος
ἐκ τῆς παλλακῆς, ἐν τούτῳ ἐπὲτελευτᾷ τοῦ χρό-
νου, ἐπὶ οὗ τὸν πάντα λόγον ἐκθησόμενος μ' πολλῆς ἀ-
κριβείας. σαῤῥα γὰρ γένος ἔντα τ' ἰσμαήλον ἐκ δούλης αὐτῆς ἀγαίρης, τὸ μὲν πρῶτον ἔστεργεν, ἐδὲν ἀπολείπουσα

niori Ammanus, qvod nomen ſignificat filium generis. Horum alter Moabitarum fuit autor, magnæ gentis etiam noſtra ætate, alter vero Ammonitarum; utrique Syriam Cœlen incolunt. Et in hunc modum Lotus reliquit Sodoma.

Abrahamus autem migravit in Gerara Palæſtinæ, Saram ac ſi ſororem ſecum ducens, eadem arte, qua quondam, nimirum inſidiarum metu. timebat enim Abimelechum ejus loci regem: qui & ipſe amore Saræ captus, ea potiri cupiebat. eam cupidinem morbus gravis impedivit divinitus immiſſus: atque ita medicorum ope deſtitutus, in ſomnis admonetur, abſtineret ſe ab injuria conjugis hoſpitis. mox cum meliusculè habere cœpiſſet, indicat amicis, quod Deus ſibi hunc morbum immiſiſſet vindicans jus hoſpitii, & uxori ejus ab injuria cavens. nō enim ſororem eſſe, ſed uxorem legitimam. Hæc locutus Abrahamum de conſilio amicorum accerſitum, ſecurum eſſe de pudicitia conjugis jubet, Deum enim ejus curam habere, cujus auxilio nihil turpe paſſam ſe illi reſtituere. idque ita eſſe Deum teſtabatur, & mulieris conſcientiam, ac ne expetiturum quidem eam fuiſſe, ſi nuptam eſſe ſciviſſet. ad hæc rogabat, ut æquo animo in ſe eſſet, Deumque propitium redderet. Et ſive apud ſe maneret, nihil ei defore: ſive abire mallet, deductores eſt pollicitus, & omnia, qvorum cauſa ad ipſum veniſſet. Hæc locuto Abrahamus nec omnino fictam conſanguinitatem ajebat: eſſe enim fratris filiam: & ſine hac ſimulatione parum tutam peregrinationem credidiſſe. ac ne morbi quidem cauſam ei ſe fuiſſe excuſabat. Quin & ſalutem regis ſibi curæ futuram, & manſurum quoque cum illo libenter. tum rex tam agri quam pecuniarum partem ei ceſſit: & conditiones pacis bona fide utrinque ſervandas dixit, fœdere cum eo ſuper puteo quodam icto, qui Berſube vocatur: ea vox juramenti puteum ſignificat: & id nomen & hodie locus ſervat. Nec ita multo poſt Abrahamus filium e Sara ſuſcepit, juxta promiſſa Dei, quem Iſacum nominavit. Sic riſus Hebræis ſignificatur. ſiquidem riſus Saræ, dum proles ei jam natu grandi præter expectationem promittitur, in cauſa fuit hujus appellationis. ipſa enim erat nonagenaria, Abrahamus vero annorum centum, ipſo anno, qvo Iſacus eſt natus. eum octava mox die circumcidunt, qui mos adhuc Judæis durat, ut poſt totidem dies circumciſionem celebrent.

Gen. 20.

Gen. 21.

CAP. XXIII.

De Iſmaele Abrahami filio, ejuſque poſteris Arabibus.

ARabes vero poſt decimumtertium annum id faciunt. Iſmahel enim gentis eorū autor Abrahamo è concubina natus, poſt tantum temporis eſt circumciſus, de quo jam dicendum. Amabat Sara Iſmahelem ab initio, e famula Agare natum, non ſecus ac ſi ex ſe eſſet genitus. alebatur

Gen. 21.

enim in ſpem ſucceſſionis. verum poſtquam ipſa Iſacum peperit, non amplius æqvum cenſebat Iſmahelem cum hoc educari: quippe qui natu major, defuncto communi patre injuriam ei facile inferre potuiſſet. Suaſit igitur Abrahamo, ut eum una cum matre aliqvo ablegaret. Ille vero primum non advertebat mentem ad Saræ conſilium, rem atrocem ratus, puerum nondum adultum & mulierem egenam ablegare. tandem verò approbante Deo, Saræ voluntati paruit: puerumque matri commiſit, nondum per ſe peregrinationi aptum: & dato eis utre aquæ ac panibus, juſſit ire, quo eos neceſſitas duceret. & cum defeciſſet commeatus, in anxietate erat mater. cumq; nihil aquæ ſupereſſet, depoſito ſub abiete puero animam agente, ne ſpectatrix eſſet expirantis, ulterius pergebat. cui occurrens angelus Dei, & fontem in propinquo indicavit, & curam educandi pueri habere juſſit. ſperandam enim illi eximiam felicitatem è ſalute Iſmahelis. tum vero mulier, meliori ſpe concepta, cum incidiſſet in paſtores, eorum benignitate miſeriam evaſit: Poſtquam autem ad virilem ætatem pervenit, uxorem ei conjunxit Ægyptiam genere, unde & ipſa erat oriunda: ex qua Iſmahel duodecim ſuſcepit liberos. hi erant, Nabæothes, Cedarus, Abdeel, Edumas, Maſſamus, Mæmaſſus, Maſmeſus, Chodamus. Themanus, Jeturus, Napheſus, Calmaſus. hi, quicquid terrarum eſt Euphratem inter & rubrum mare, habitant, Nabatææ nomine regioni indito. Sunt autem hi, a quibus Arabes gentem ſuam ejusque tribus denominaverunt, tum propter ipſorum virtutem, tum propter Abrahami autoritatem.

τῆς ὡς πρὸς ἴδιον ὄγκους. ἐτρέφετο γὰρ ὑπὸ τῆς ἡγεμονίας διαδοχῆ. τικτοῦσα δ' αὐτὴ τὸν ἴσακον, οὐκ ἠξίου συντρέφεσθαι τούτῳ τὸν ἰσμαήλον ὄντα πρεσβύτερον, καὶ κακουργεῖν αὐτὸν δυνάμενον τῶν παιζόντων ἀπωθοῦντα. ἔπεισεν οὖν τὸν ἄβραμον εἰς ἀποικίαν ἐκπέμπειν αὐτὸν μετὰ τῆς μητρός. ὁ δὲ κατὰ μὲν ἀρχὰς οὐ προσετίθετο τῷ γνώμῃ τῆς σάρρας ἐπαγόμενος, πάντων ὠμότατον ἡγούμενος ἐναι παῖδα νήπιον καὶ γυναῖκα ἄπορον τῶν ἀναγκαίων ἐκπέμπειν. ὕστερον δὲ, καὶ γὰρ ὁ θεὸς ἠρέσκετο τοῖς ὑπὲρ τῆς σάρρας προσκοπτομένοις, πεισθεὶς παρεδίδου τὸν ἰσμαήλον τῇ μητρὶ, μήπω δὲ αὐτὸν χωρεῖν δυνάμενον, ὕδωρ τε ἐν ἀσκῷ καὶ ἄρτον φερομένῃ ἐκέλευσεν ἀπέναι, ὁδηγῷ τῇ ἀνάγκῃ χρωμένῃ. ὡς δ' ἀπῆσαν ὑπολελοιπότα τὰ ἀναγκαῖα, ἐν κακοῖς ἦν. ὕδατος γὰρ ἀπανίζοντος, ὑπὸ ἐλάτῃ τινὶ θεῖσα τὸ παιδίον ψυχορραγοῦν, ὡς μὴ παρούσης τῆς ψυχῆς ἀφῇ, προσῆλθε πορρωτέρω. σωτυχὼν δ' αὐτῇ θεῖος ἄγγελος, πηγὴν τε φράζει προκειμένην, καὶ κελεύει προνοεῖν τῆς ἀναπνοφῆς τοῦ παιδός. μεγάλα γὰρ αὐτῇ καὶ παρὰ θεοῦ μένειν ἐκ τῆς ἰσμαήλου σωτηρίας. ἡ δ' εὐαρεστήσασα τοῖς προκατηγγελμένοις, καὶ συμβαλοῦσα πιμέσι, διὰ τὴν ἐξ αὐτῶν ὑπιμέλειαν, διαφεύγει τὰς παλαιπωρίας. ἀνδρωθέντι δὲ τῷ παιδὶ, γύναιον ἄγεται, τὸ γένος αἰγύπτιον, ἐνθεν δὲ καὶ αὐτὴ τὸ ἐκ γένους. ἐξ οὗ γεγόνασιν ἰσμαήλῳ γίνονται δώδεκα παῖδες, ναβαιώθης, κήδαρος, ἀβδεήλος, ἠδουμᾶς, μάσαμος, μιμμαος, μάσμησος, χόδαμος, θεμανῆς, ἰέτουρος, νάφαισος, κάλμασος. οὗτοι πᾶσαν τὴν ἀπὸ εὐφράτου καὶ καθήκουσαν πρὸς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν κατοικοῦσι, ναβατηνὴν τὴν χώραν ὠνομάσαντες. εἰσὶ δ' οὗτοι οἱ τῶν ἀράβων ἔθνος, καὶ τὰς φύλας ἀπ' αὐτῶν καλοῦσι, διά τε τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, καὶ διὰ τὸ ἀβράμου ἀξίωμα.

CAP. XIV.

De Iſaco legitimo Abrahami filio.

Genes. 22. Iſacum autem Abrahamus ſupramodum amabat, ut unigenitum, & quem in ſenectute Dei dono ſuſceperat. hunc affectum & benevolentiã parentum puer ipſe magis ac magis accendebat, omni virtuti deditus, & tam parentes quam Deum colens: qvo ſucceſſore omnium fortunarum relicto, Abrahamus haud gravatim vita exceſſurus videbatur: id quod ipſi Dei benignitate contigit. Volens tamen pietatis ejus periculum facere Deus, apparuit ei: enumeratiſque omnibus beneficiis in eum collatis, ut victoriam illi de hoſtibus olim conceſſerit, utque præſenti felicitate ſuo favore frueretur, filium Iſacum poposcit, ut ſacrificium & victimam ſibi offerret. jubebat autem, ut in montem Morium ſubductum holocauſtum faceret. ſic enim pietatem ejus illuſtriorem fore, ſi vel filii ſalutem voluntati divinæ poſthaberet. Abrahamus verò nefas ducens quavis in re Deo morem non gerere, quin potius per omnia parendum ei, per quem omnes viverent, celans uxorem tam Dei mandatum, qvam ſuam de pueri cæde ſententiam, ac ne famulorum quidem ulli rem indicans, ne forte aliquis ſibi obſtaculo eſſet, aſſumpto Iſaco

Κεφάλαιον ιδ'.

Περὶ ἰσάκου ὡς ἰδιογνήσιος ἀβράμου παῖς.

Ἰσακον δὲ ὁ πατὴρ ἄβραμος ὑπερηγάπα μονογενῆ ὄντα, καὶ ὑπὸ γήρως κατ' ἐπαγγελίαν αὐτῷ παρὰ θεοῦ γενόμενον. προσεκαλεῖτο δὲ εἰς ἄνεσιν, καὶ τὸ φιλεῖσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν γονέων, καὶ αὐτὸς ὁ πρὸς ὑπηρετεῖν πᾶσιν ἀρετῇ, καὶ τῆς τε τῶν πατέρων θεραπείας ἐχόμενος, καὶ πρὸς τὸν θεὸν θρησκείαν ὑπερηγαπηκώς. ἄβραμός τε τὴν ἰδίαν εὐδαιμονίαν ἐν μόνῳ τούτῳ ἡγεῖτο καταλιπὼν, ἐξελθεῖν τοῦ ζῆν ἐπῆτο. τούτου μέν τοι κατὰ τὸν θεὸν βουλήσιν ἔτυχεν. εἰς διαπείραν αὐτὸν βουλόμενος λαβεῖν τῆς πρὸς αὐτὸν θρησκείας, ἐμφανισθεὶς αὐτῷ, καὶ πάντα ὅσα ἐπὶ παρεσχημένος καταριθμησάμενος, ὡς πολεμίων τε κρείττονα πεποίηκε, καὶ τὴν παρὰ πᾶσαν εὐδαιμονίαν ἐκ τῆς αὐτοῦ ἀπαιδίας ἔχειν τὸν υἱὸν ἴσακον, ἤτει τοῦτον αὐτῷ θύμα καὶ ἱερεῖον προσενεγκεῖν. ἐκέλευε δὲ εἰς τὸ μώριον ὄρος ἀναγαγόντα, ὁλοκαυτῶσαι. οὕτως μὲν ἐμφανίσειν τὴν πρὸς αὐτὸν θρησκείαν, εἰ καὶ τῆς τοῦ τέκνου σωτηρίας προτιμήσειε τὸ τῷ θεῷ κεχαρισμένον. ἄβραμος δὲ, ὅτι μηδενὶ κρίνων προσκούειν τὸ θεοῦ δίκαιον, ἅπαντα δὲ ὑπουργεῖν ὡς ἐκ τῆς ἐκείνου προνοίας ἁπάντων ζώντων, ὑπερψυλάμενον πρὸς τὴν γυναῖκα, τήν τε τοῦ θεοῦ πρόρρησιν, καὶ ὡς εἶχεν αὐτὸς γνώμῃ πρὸς τῆς δὲ παιδὸς σφαγῆς. ἀλλὰ μηδὲ τῶν οἰκετῶν τινὶ δηλώσας, ἐκωλύετο γὰρ ἂν ὑπηρετῆσαι τῷ θεῷ, λαβὼν τὸ ἴσακον

μὲν

χ δύο ὑπηρετῶν, καὶ τὰ πρὸς ἱερουργίαν ἐπιτήδεια
ὠν, ἀπῆρε πρὸς τὸ ὄρος. ἐπὶ δύο μὲν αὐτῷ ἡμέρας
συνεδίωσαν οἱ ὑπηρέται. τῇ τρίτῃ δ', ὡς κατόπιν ἦν
αὐτοῖς ὄρος, καταλιπὼν ἐν τῷ πεδίῳ τοὺς συνόντας,
μετὰ τοῦ παιδὸς ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος, ἐφ' ᾧ
τι πρότερον Δαυὶδ ὁ βασιλεὺς ὕστερον ἱδρύσατο. ἔφερον
δὲ σὺν αὐτῷ καὶ λοιπὰ πρὸς τὴν θυσίαν ἅπαντα, πλὴν
ἱερείου· ἦν γὰρ πεμπτὸν ἔτος καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἄγοντι,
ὃ τῶν βωμῶν κατασκευάζοντι, καὶ παθόμενόν τι καὶ
μέλλοντα, ἱερεῖα μὴ παρέχοντι. ὁ δέ, τί δὲν αὐτοῖς
παρέχειν ἔλεγεν, ὅτι ἱκανὸν καὶ τῶν ὄντων ἐστὶ δύνα-
μιν ἀνθρώποις χαρίζειν, καὶ τὰ ὄντα τῶν ἐπ'
αὐτοῖς χρησίμων ἀφελέσθαι. δώσειν οὖν κἀκείνῳ
ἱερεῖα, ἂν ὑμῖν μέλλῃ τῇ θυσίᾳ προσηνῶς χρή-
σεσθαι αὐτοῖς. ὡς δ' ὁ βωμὸς παρεσκεύασται, καὶ τοὺς ξύλους
ἐπιθεὶς καὶ τὴν εὐτρεπῆ λεγομένην ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ, ὦ παῖ,
φησὶν ἀγαθῆς αἰτησάμενός σε γενέσθαι μοι προσῆλθον
δεῦρο, ἐπειδὴ παρῆλθες εἰς τὸν βίον, οὐκ ἔστιν ὅτι μὴ σοὶ
τὴν ἐπιμελεστάτην ἐφιλοτιμησάμενος, καὶ ἐφ' ᾧ
μᾶλλον εὐδαιμονήσειν ὠόμην, ὡς ἂν σὲ ἰδοίμι ἀνδρω-
θέντα, καὶ πλούτου δόξαν τῆς ἀρχῆς σοὶ ἐμαυτοῦ
καταλελοιπώς. ἀλλ' ἐπεὶ δεῖ τὰ βουλόμενα θεοῦ πα-
ρὰ ἐλπίδα, καὶ πάλιν τοῦτο δοκοῦν ἀποστερεῖσθαί σε,
φέρε ἡμῖν τὸ καθήκον. τῷ θεῷ δὴ προσχω-
ρῶ ταύτην ἀξίωσιν παρ' ἡμῶν τῆς τιμῆς, ἀνθ'
ὧν ὑμῖν γενόμενος καὶ συμμαχῶν
τῶν ἐπιόντων. ἐπειδὴ γνώσῃ, ἀποθανοῦμαι, ἐὰν κωλύων
σὺ ᾖς τοῦτο, ἀλλ' ὑπὸ πατρὸς ἰδίᾳ θεῷ τῷ πάν-
των πατρὶ καὶ δεσπότῃ θυσίας προσπεμπόμενος, ἄξιον
οἶμαι σε κρατοῦντος αὐτοῦ, μήτε νόσῳ, μήτε πολέμῳ,
μήτε ἄλλῳ τῶν παθῶν ἃ συμπίπτειν πέφυκεν
ἀνθρώποις, ἀπαλλαγῆναι τὸν βίον, μετ' εὐχῶν δὲ καὶ
ἱερουργίας ἐκείνῳ ψυχὴν ἐν σοὶ προσδεξομένῳ, καὶ
παρ' αὐτῷ καθιζόντα. ἔσῃ τί μοι εἰς κηδεμόνα καὶ
γηροκόμον, ὃν καὶ σὲ μᾶλλον ἀναθρεφόμενον, ἢ θε-
ὸν αὐτὸν σαυτῷ παρεχόμενον. ἴσθι δ' ὅτι πατρὸς δὲ
τοιοῦτος εὐτυχήσας γενέσθαι ἔδει τὸ φρόνημα εἶναι, δέ-
χεσθαι τοὺς λόγους. καὶ φήσας ὡς οὐδὲ
γενέσθαι τὸν ἄρχοντα θεὸν δίκαιον, εἰ θεῷ καὶ πατρὸς μέλ-
λει κρεῖττον ἀποδώσειν καὶ μὴ παρέχειν αὐτὸν τοῖς ἀμ-
φοτέροις βουλήμασιν ἐπίμονος, ὅτι καὶ μόνῳ τῷ πατρὶ
τοῦτο θεσμοῦμεν μὴ ὑπακούειν ἄδικον ἦν,
ὡμολόγει δεῖν τὸν βωμὸν καὶ τὴν σφαγὴν. κἂν ἐπράχθη
τὸ ἔργον μὴ ἄρτι ἐμποδὼν τῷ θεῷ. βοᾷ μὲν γὰρ ὀνο-
μαστὶ τὸν Ἀβραάμου, ἐπέχων τὸν τοῦ παιδὸς σφαγῆς. οὐ γὰρ
ἐπιθυμίᾳ αἵματος ἀνθρωπίνου, τὸν σφαγὴν αὐτῷ
ἐπιτάξαι τοῦ παιδὸς ἔλεγεν, οὐδὲ οὗ πατρὸς ἐπιθυ-
μεῖ αὐτὸν ἀφελέσθαι τούτου βουλόμενος μὴ τοιαύτης
αὐτόθεν, ἀλλὰ δοκιμάσαι θέλων αὐτοῦ τὸν διάνοιαν,
εἰ καὶ τοιούτοις ἐπιτάγμασιν ὑπακούοι. μαθὼν δὲ
αὐτοῦ τὸ εὔθυμον καὶ τὴν ἀπερίβολον τοῦ θρησκείας, ἤ-
δεσθαι μὲν οἷς αὐτὸν παρέχειν, οὐκ ἐστερῆσθαι δ' αὐτοῦ
ὧν πάσης θυμηδίας καὶ ἡδονῆς ἀξιοῦσιν, ἐσεσθαι
τε τὸν υἱὸν αὐτοῦ πολυχρονιώτατον, καὶ βιώσεσθαι
εὐδαιμόνως, πάσαις ἀγαθαῖς καὶ ζηλωτοῖς φαιδρύνοντα
μεγάλοις ἡγεμονίαις. προεθέσπισε τὸ ἡδὺ τὸ αὐτῶν
καὶ ὑπὲρ πολλὰ καὶ πολλοὺς ἐπιδώσειν εἰς μνήμην αἰώνιον
αὐτῶν τοῖς ἀφ' ἑαυτοῦ τοῖς ἡγεμόσιν. τὴν τε χαναναίων ἅπαλος
καταπτήσεσθαι μόνης, ζηλωτοὺς ἔσεσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις.
ταῦτα δὲ θεὸς ἐπῶν, χρεὼν ἐξ ἀφανοῦς παρηγγέλθη αὐτοῖς
τὰ ἱερουργίαν. οἱ δὲ παρ' ἐλπίδας αὐτοῖς σεσωσμένοι,

A cum duobus ſervis, impoſitisq; in aſinum rebus
ad ſacrificium neceſſariis, proficiſcebatur ad
montem. ac biduum quidem comitati ſunt eum
ſervi. tertia vero die, cum jam in proſpectu eſſet
mons, relictis aliis in campo, cum ſolo puero a-
ſcendit in montem, in quo poſt David templum
conſtituit: ferebantque ſecum, quicquid ad ſa-
crificium pertinet, abſque victima. Iſaco vero,
B quitum vigeſimum quintum annum agebat, a-
ram apparante, percontanteque, quidnam ma-
ctaturus eſſet nullam habens hoſtiam: tum ille,
Deum daturum, ajebat, qui potens eſſet homini-
bus &, quæ non habeant, largiri &, quæ habeant,
adimere, ſi in illis fiduciam collocent. daturum
ergo ſibi quoque victimam, ſi quidem propitius
eſſet his ſacris interventurus. poſtquam autem,
ſtructa ara, ligna impoſuerat, omnibus apparatis,
C ſic infit, Fili, mille votis te expetitum, poſtquam
in hanc vitam veniſti, ſumma cura, ac ſollicitu-
dine educavi, nihil beatius exiſtimans, quam ſi
te virum videre daretur, & tandem hæredem
meæ ditionis relinquere. Sed quoniam Deo vi-
ſum eſt, ut te ſuſciperem, ac nunc rurſum, ut te a-
mittam, ſer genero ſe hoc ſacrificium. Cedo enim
Deo, qui è nobis hunc honorem reposcit, pro per-
petuo favore, quo nos belli ac pacis tempore eſt
D profecutus. Nunc lege naturæ natus cum ſis, ut
moriaris, non vulgarem habebis vitæ exitum, ſed
à proprio patre patri univerſorum Deo ſacrificio
ritu oblatus, ipſo, ut credere par eſt, indignum te
cenſente, qui aut morbo, aut bello, aut alia quapi-
am humana calamitate de vita decedas: ſed inter
precamina & ſacra animam tuam exceptam a-
pud ſe collocabit: ubi memor, cur te potiſſimum
E educaverim, ſenectutem meam ſuſtentabis, non
quidem per te ipſum, ſed Deum mihi curatorem
tuo loco relinquens. tum Iſacus haudquaquam
à tanto parente degener, libenter hæc verba ac-
cepit, negans ſe dignum, qui unquam natus eſſet,
ſi tam Dei quã patris decreto reluctans, non ala-
criter ſe præberet utriusq; placitis: quandoqui-
dem, etiamſi pater ſolus ita vellet, nefas eſſet non
obſequi, jamq; minimum aberat, quin perpetra-
F retur facinus, ni Deus obſtitiſſet. Inclamat enim
nomine Abrahamũ, neci pueri intercedens. non
enim cupidine ſanguinis humani, pueri cædem
imperaſſe, neque ut, quem patrem ipſe fecerat,
liberis per impietatem orbaret, ſed ut probaret e-
jus animum, an etiam talibus juſſis pariturus es-
ſet. nunc cognita ejus promptitudine ac præcel-
lenti pietate, ratum ſe habere, quicquid illi ha-
G ctenus conceſſerat, non defuturam autem nec in
poſterum ſuam providentiam, tam ipſi quam e-
jus generi. hunc quoque filium ſenio maturo tem-
pore victurum, vitaq; feliciter exacta, filiis ger-
manis & probis magnum principatum relictu-
rum. prædixit etiam fore, ut genus eorum in mul-
tas gentes creſceret, nec minus opibus quam nu-
mero augeretur: ipſorum etiam autorum ejus
generis memoriã fore ſempiternã. regione quo-
que Chananæa bello quæſita, uſque ad invidiam
omnium exterarum gentiũ fortunatos fore. Hoc
oraculo reddito, Deus illis arietem ad victimam ex improviſo præſto eſſe voluit. At illi ex inſperato

sibi redditi,auditaq; tantæ felicitatis promissione,mutuo se complectebantur: mactata deinde victima,incolumes adSaram se receperunt.vixeruntque beati, omnes eorum conatus Deo prosperante.

CAP. XV.

Sara obitus Abrahami conjugis.

Genes. 23. SAra autem non multo post moritur, cum vixisset annos viginti septem supra centum.Sepulta est in Hebrone, Chananæis publicè jus sepulchri offerentibus. Abrahamus tamen maluit sepulturæ locum quadringentis siclis emere de Ephremo quodam Hebronensi cive: ubi monumenta ejus & posterorum sunt exædificata.

CAP. XVI.

Quomodo à Chetura Abrahamo nupta Troglodytarum gens provenit.

Gen.24.25. POst hæc duxit Chæturam,ex qua nati sunt ei filii sex,viri prudentes & industrii, Zembranes, Jazares, Madanes, Madianes, Lusubacus, Suus: qui & ipsi filios habuerunt,Suo Sabacanes natus est & Dadanes. huic Latusimus, Asurus, Luures. Madanis vero fuerunt, Epha, Ophres, Anochus,Ebidas, Eldas. His omnibus filiis ac nepotibus Abrahamus deducendi colonias fuit autor,occupaveruntque Troglodyticam regionem,&Arabiæ Felicis quicquid ad rubrum mare pertinet.Fertur etiam,qvod hic Ophres cum exercitu profectus occupavit Libyam, quam postea nepotes ejus tenuerunt, Aphricam ab ipso denominatam,Attestatur huic opinioni & Alexander Polyhistor sic scribens: Cleodemus, inquit,propheta,cognomine Malchus, qui ad imitationem Mosis legislatoris Judæorum historiam contexuit,narrat Abrahamum è Chætura aliquot filios suscepisse, tres nominatim recensens,Aphram,Surim,Japhram. à Suri appellatam Assyriam.Ab Aphra vero & Japhra urbem Aphrem & regionem Aphricam nominatas. hos enim ductu Herculis in Libya militasse contra Antæum.Herculem etiam ex Aphræ filia genuisse filium Dedorum, ex hoc Sophonem prognatum,à qvo Sophaces barbari habent nomen.

Isaco autem jam ferme quadragenario Abrahamus pater conjungere volens uxorem Rebeccam Nachoris fratris sui neptem , mittit maximum natu famulorum ad sponsalia, prius accepta fide obligatum.modus vero devinciendi fuit talis:Subditis ab altero alteri manib⁹ sub femora, Deum ita testem invocabant eorũ, quæ destinaverant.Misit etiam dona ad illos,vel rara illic vel nunquam ante visa.Profectus autẽ famulus diuturnum iter faciens,eo qvod difficilis esset transitus per Mesopotamiam , hyeme propter cœni altitudinem,æstate ob aquarum inopiam, ad hæc propter latrocinia, quæ vitari non poterant, nisi à cautis,tandem pervenit ad urbem Carras.& cũ venisset in suburbium,incidit in complures puellas euntes aquatũ:moxq;intra se precatur, si Deo gratæ forent hæ nuptiæ,ut inter illas inveniretur Rebecca,ad quam filio desponsandã Abrahamus

καὶ τουτων ἀγαθῶν ἀγγελίας ἀνηνεγκότες, ἠσπάζοντο ἀλλήλους. καὶ θύσαντες, ἀπενόσησαν τοῖς τῶν σαρρᾶν. καὶ δίηγον εὐδαιμόνως, ἐφ' ἅπασιν οἷς ἐβεβουλήσαντο τῷ θεῷ συλλαμβάνοντος αὐτοῖς.

Κεφάλαιον ιέ.

Περὶ σαρρᾶς τῆς ἀβράμου γυναικὸς, καὶ πῶς τὸν βίον κατέστρεψε.

ΚΑὶ σαρρᾶ μὲν ὁ πολὺ ὕστερον ἀποθνήσκει, βιώσασα ἔτη ἑπτὰ καὶ εἴκοσι πρὸς τοῖς ἑκατόν. θάπτεται δ' αὐτὸν ἐν χεβρῶνι, συγχωρούντων μὲν τῶν χαναναίων καὶ δημοσία αὐτῆς τὸν τάφον. ἀβράμης δ' ὠνήσατο τὸ χωρίον, σικλῶν τετρακοσίων, παρ' ἐφρέμου τινὸς ἐκ τῆς χεβρωνος. καὶ τὰ μνημεῖα ἄβραμός τε καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ταύτῃ κατεσκεύασαντο.

Κεφάλαιον ις'.

Ὡς ἐκ χαιτούρης ἀβράμῳ γαμηθείσης τὸ τῶν τρωγλοδυτῶν ἀβράμῳ ἔθνος ἐγένετο.

ΓΑμεῖ δ' αὐτὸς χαιτουραν ὕστερον, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἐξ γίνονται, πρός τε πόνους καρτεροὶ καὶ δεινοὶ συνιέναι, ζεμβράνης, ἰαζάρης, μαδάνης, μαδιάνης, λουσούβακος, σοῦος. φύονται δ' καὶ τούτοις παῖδες, καὶ σοὺς μὲν, σαβακάνης γίνεται καὶ δαδάνης. τούτοις δ', λατούσιμος, ἄσσυρος, λουύρης. μαδάνου δ', ἤφας, ὤφρης, ἄνοχος, ἐβίδας, ἔλδας. τούτοις ἅπασι τοῖς παισὶ καὶ τοῖς ἰδίοις ἄβραμος ἀποικιῶν στόλους μηχανᾶται, καὶ τὴν τε τρωγλοδύτην καταλαμβάνουσι, καὶ τῆς εὐδαίμονος ἀραβίας ὅσον ἀπὸ τοῦ ἐρυθρᾶν θαλάσσαν καθήκει. λέγεται δ' ὡς ἔτος ὁ ὤφρης, στρατεύσας ἐπὶ τὴν λιβύην, κατέσχεν αὐτὴν, καὶ οἱ ἰδίοι αὐτοῦ κατοικήσαντες ἐν αὐτῇ τὴν γῆν ἀπὸ τοῦ ἐκείνου ὀνόματος, ἄφρικαν προσηγόρευσαν. μαρτυρεῖ δέμοι τῷ λόγῳ καὶ ἀλέξανδρος ὁ πολυΐστωρ, λέγων ἔτως. κλεόδημος φησιν ὁ προφήτης ὁ καὶ μαλχος, ὁ ἱερῶν τὰ περὶ ἰουδαίων, καθὼς καὶ μωυσῆς ἱστόρησεν ὁ νομοθέτης αὐτῶν, ὅτι ἐκ τῆς χαιτούρας ἀβράμῳ ἐγένοντο παῖδες ἱκανοί. λέγει δ' αὐτῶν καὶ τὰ ὀνόματα ὀνομάζων τρεῖς, ἄφραν, σουρειμ, ἰάφραν. ἀπὸ σουρειμ μὲν, τὴν ἀσσυρίαν κεκλῆσθαι. ἀπὸ δ' τῶν δύο ἀφρατι καὶ ἰαφρα, πόλιν τε ἀφρὰν καὶ τὴν χώραν ἀφρικαν ὀνομασθῆναι. τούτους γὰρ ἡρακλεῖ στρατεύσαντι ἐπὶ λιβύην καὶ ἀντιον. γήμαντά τε τὴν ἄφραν θυγατέρα ἡρακλέα γενέσθαι υἱὸν ἐξ αὐτῆς δέδωρον. τούτου δ' γενέσθαι σοφῶνα, ἀφ' οὗ τοὺς βαρβάρους σόφακας λεγεσθαι. ἱστόρηκε δὴ καὶ ποσειδώνιος ὁ ἐτος γεγονέναι γυναῖκα γνοῦς ἀχαιχέσθαι ὁ πατὴρ ἄβραμος ῥεβέκκαν ἀναχωρήσασαν παιδὸς θυγατέρα δ' ἀδελφοῦ, τὸν πρεσβύτατον πέμπει τῶν οἰκετῶν ἐπὶ τὴν μνηστείαν ἐκδυσάμενον μεγάλους πίστεσι. γίνονται δ' αὐτοῖς τούτων τρόπων, ὑπὸ τοὺς μηροὺς ἀλλήλοις τὰς χεῖρας ἐπαγαγόντες, ἐπικαλοῦνται τὸν θεὸν μάρτυρα τῶν ἐσομένων. ἔπεμπε δ' καὶ δῶρα τοῖς ἐκεῖ, ἃ τὸ παράνιον ἢ μηδόλως ἐπιχωριάζειν οὐτος ἀπερχόμενος χρόνῳ δὲ τὸ εἶναι χαλεπὴν ὁδεύεσθαι τὴν μεσοποταμίαν, χειμῶνι μὲν ὑπὸ πηλῶν βάθους, θέρους δ' ὑπὸ ἀνυδρίας, ἔτι δὲ καὶ ληστηρίων ὄντων ἐν αὐτῇ, ἃ διαφθείρειν ἐκ μὴ προνοοῦσι τούτοις ὁδεύουσιν, εἰς πόλιν ἀφικνεῖται καῤῥαν. καὶ γυμνοῦται ἐν τοῖς προαστείοις, παρθένοις ἐντυγχάνει πολλοῖσιν, ἐφ' ὕδωρ βαδιζούσαις. εὔχεται οὖν τῷ θεῷ ῥεβέκκαν ἢν τοῦ παιδὸς ἄβραμος μνηστευ-

μητρυιᾶς μὴ ἐξαπορῆλθεν, εἰ κῆ νοωῖ τὸν αὐτὸ A eum miſerat: & hoc ſigno dignoſceretur, quod
μέλλοι ὁ γάμος ἔτ᾽ σωπιλεῖσθαι, ἐν ἐκείναις εὑρεθῆ- cæteris negantibus, ipſa potum roganti præberet.
ναι, γνωρίζῶαί τε αὐτ᾽, τῶν μὲν ἄλλων αἰτοῦντι πότον hæc ſecum volutans accedit ad puteum, poſcens
ἀνευμένων ἐκείνης ἢ αὐτὸ ὠδρηχόσης. καὶ ὁ μὲν δὴ ab eis potum. illis vero cauſantibus, aquam ſe
τοῦτ᾽ ἐκ Δῳρούας, δῆτι τὸ φρέαρ ὠδρηγίνεται, καὶ πα- non ſine labore acquirere, quam domum defe-
ρακαλεῖ τὰς παρθένους πότον αὐτὸ ὠδρηχεῖν. τῶν δ᾽ rant, non aliis præbeant: una omnium, objurga-
ἐκτρεπομένων καὶ χρηζουσῶν οἰκαδε κομίζειν, ἀλλ᾽ tis reliquis, negando eas unquam inter homines
οὐκ ἐκείνω ὠδρηχεῖν. καὶ γὰ οὐ δ᾽ ἄλλῃπον ἔναι τὸ ὕ- verſatas, quæ ne aqvam quidem impertirent, be-
δωρ μίαν ἐξ ἁπασῶν ἐκείνας τε τῆς ὁδοῦ τὸν ξένον B nigne hoſpiti potum offert. at ille, certa jam ſpe de
ἐπιπλῆξαι δυσκολίας τινός. ἀλλ᾽ οὐ κοινωνήσειν eventu concepta, volens tamen verum cogno-
τῆς ἀνθρώπους αὐτὰς ποτε, αἳ μηδὲ ὕδατ᾽ μετέδω- ſcere, collaudata prius virginis indole & beni-
σαν λέγουσαν. καὶ παρεχει αὐτὸ φιλοφρόνως. ὁ δ᾽, ἐν gnitate, quæ vel cum ſua fatigatione roganti
ὑπτοῖ μὲν τῶν ὅλων ἡδόμενος, βελόμῳ δ᾽ τὸν ἀλή- ſubminiſtrare non gravaretur, ſciſcitatur, ex
θειαν μαθεῖν, ἐπήνει τε τῆς εὐγνείας αὐτὸν καὶ τ᾽ χρη- quibusnam eſſet parentibus: gratulatus eis ta-
στότητος, ἐπ καὶ μετ᾽ οἰκείᾳ πάνυ τοῖς δεομένοις ἐπαρκεῖν lem filiam, & imprecatus, ut eam ex animi ſen-
ἐκ φύλ. ἐπιτυχάνειν τε τινὸν ἂν εἰη γονέων. καὶ κα- tentia viro probo elocarent, ex quo germanos
τυχεῖν αὐτῆς ἡγήσεσθαι τοιαύτης παιδός. καὶ νυμφεύ- ac legitimos liberos pareret. puella in hoc qvo-
σειν ὥπερ ὡς αὐτῆς ἐστὶ κεχαρισμένον εἰς οἶκον ἀνδρὸς que ei gratificatura genus ſuum indicat. Rebec-
ἀγαθοῦ παῖδας αὐτῷ τεξομένην γνησίους. ἡ δὲ, οὐδὲ C ca, inquit, mihi nomen eſt, pater vero fuit Bathu-
πώτων ἐφθόγγετο αὐτῷ βελομένῳ μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ el. qvo defuncto, Labanus frater meus & do-
τὸ γένος αὐτὸν ἐμήνυε, καὶ ῥεβέκκα μέν φησι καλοῦμαι. mum curat & matrem, meæ quoque virginitatis
πατὴρ δ᾽ ἐμοὶ βαθουήλ ἐστιν. ἀλλ᾽ ὁ μὲν ἤδη τέθνη- tutor. His cognitis, homo gaudebat ob ea, quæ
κεν. λαβανὴς δ᾽ ἀδελφός ἐστιν ἡμέτερος, ὅτε οἴκου πά- ſibi acciderant, quæque audiviſſet: manifeſto
σης σὺν τῇ μητρὶ σεμνομένῳ, καὶ τῆς ἐμῆς παρθε- cernens Deum hoc iter proſperare. prolato dein-
νίας ἐπιμελουμένῳ. τούτων ἀκροασάμενος, ἐκόσμει τε de monili & aliis quibusdam ornamentis, quibus
τοῖς χρήσοι καὶ τοῖς εἰρημένοις, τὸν θεὸν οὕτως ὁρῶν ætas hæc delectatur, obtulit ea puellæ, dicens,
αὐτῇ τῆς ὁδοῦ σαφῶς συλλαμβανόμενον. ἢ σεμνομέ- hanc eſſe gratiam & honorem pro communicato
νως ὁρμῆσαι τε καὶ τινας κόσμους ἐς ὑπερπερ φορεῖν D potu, ipſamque dignam, quæ accipiat, cum inter
παρθένους ἀνεδίδα τῇ κόρῃ δῆτι τῷ πιεῖν χάριτος ἀμοι- tot virgines bonitas ejus emineat: rogabat et-
βῶν ἐκαλέγων, καὶ μέρος δίκαιον τοιοῦτον αὐτὸν τυγ- iam, ut ad domeſticos ipſius divertere liceat,
χάνειν, ἀγαθὴν ὠδὸν τὰς τοσαύτας παρθένους ἡμέ- quandoquidem, nocte jam appetente, ulterius
ρᾳ. ἤδιστα πρὸ αὐτῆς καταχθῆναι, ἢ σεσωτέρω progredi non detur. ferre ſe mundum muliebrem magni precii, qui nuſquam tutior eſſe poſ-
χωρεῖν τῆς νυκτὸς αὐτὸν ἀφορουμένης, κόσμον τε φέ- ſit, quam apud eos, qvorum probitatem jam eſſet
ρειν γυναικεῖον πολυτελῆ πιστεύειν αὐτὸν σὺν ἀσφαλε- expertus: conjecturam enim ſe facere ex ipſius
στέρᾳ εἶναι, ἢ τοῖς οἷς αὐτῆς ἐπειράθη. τεκμαίρε- E moribus, matrem quoque & fratrem pari humanitate eſſe præditos, neque gravatim hoſpitem
σθαι ἢ καὶ τὴν τῆς μητρὸς καὶ τοῦ ἀδελφοῦ φιλανθρω- admiſſuros, præſertim ipſis nec oneri nec ſumptui futurum, ad hæc illa, bene eum de paren-
πίαν αὐτῆς ἐλέγχειν, ὡς οὐ δυσχερανοῦσιν, ἐκ τῆς τοῦ αὐ- tum humanitate conjectare, ſed non recte face-
τὸν ἀρετῆς. ἰδοὺ γὰ ἐστάθη βαρὺς, μισθόν τε τῆς ξενίας re, quod tam illiberales ſuſpicetur. omnia enim
πλείστας καὶ ἀμαπύας ἰδίους χρησόμενος. ἢ δ᾽, εἰ μὲν ſine precio habiturum, indicaturam tamen pri-
τῆς τῶν γονέων φιλανθρωπίας αὐτῆς, ὀρθῶς εἰκάζειν us Labano fratri, cujus permiſſu ipſum adductu-
αὐτὸν ἔφη, ἐμέμφετο δ᾽ ὡς μικρολόγους ὑπολήψεσθαι, ram. quo facto, poſtquam adduxit hoſpitem,
πάντων γὰ ἀμισθὶ μεδέξειν. δηλώσουσα μέντοι λα- F ſervi Labani camelos curandos acceperunt, ipſe
βάνῳ πρότερον, τῷ ἀδελφῷ, συγχωροῦντ᾽ ἄξειν αὐτὸν vero ad cœnam eum ſecum duxit. qua peracta,
ἐνεῖνο. ὡς δ᾽ ἂν τούτου γένοιτο παρῆγε τὸν ξένον, τοὺς ſic eum & matrem puellæ eſt allocutus: Abra-
μὲν καμήλους αὐτῷ θεραπεύοντας οἱ λαβάνου θερά- hamus filius eſt Tharri, veſter autem cognatus.
πωντες, ἐπεμέλουν. αὐτὸς δ᾽ δειπνήσων ἠγάγετο σὺν Nachores enim tuorum, matrona, liberorum a-
αὐτοῖς. μὴ τὸ δεῖπνον φησὶ πρός τε αὐτὸν καὶ τὴν μη- vus, Abrahami erat frater, eodem patre, ea-
τέρα τῆς κόρης ἄβραμος, ἀδέρφου μέν ἐστιν υἱός. συγγνὼς demque matre prognatus. is nunc mittit me ad
δ᾽ μήτηρ θ᾽ναχώρης γὰ τούτων τῶν παίδων ὢ γύναι vos, poſtulans hanc virginem filio ſuo conjugem
πάππος, ἀδελφὸς δὲ ἄβράμ, ὁμοπάτριος τε καὶ ὁμο- G dari, quem legitimum habet unicum, & ad o-
μήτρ θ᾽ πατρὶ τούτω οὗτ᾽ πρὸς ὑμᾶς, ἀξιῶν τὴν mnium ſuarum facultatum hæreditatem educa-
κόρην ταύτην, παιδὶ τῷ ἑαυτ᾽ λαβεῖν πρὸς γάμον, ὃς tum, cui cum poſſet opulentiſſimam quamvis ex
γνήσιος ἐστιν αὐτῷ, καὶ μόν θ᾽ δὴ τοῖς πᾶσι τεθραμμέ- ejus regionis fœminis deligere, non eſt ita viſum: ſed malens hunc honorem cognationis
νθ᾽ ὧ τ᾽ μὲν ἐκεῖ γυναικῶν δυνατὸν αὐτῷ τὴν ἐδαμι- ſuæ habere, procurat has nuptias. cujus volun-
τὴν λαβεῖν, οὐκ ἠξίωσεν ἀγάθαγ. τιμῶν δὲ τὸ tatem nolite contemnere, divino enim favore,
ἦθος, τὸν γάμον πολυτίθει τοῦτον. οὗ τὴν ἀτουδὴν χ᾽ praeter alia, quæ mihi feliciter in hoc itinere ſuc-
τὸ θεοῦ μὴ ὑβρίσητε. κῆ ἢ θεοῦ βούλησιν, τά τε ceſſerunt, & puellam hanc & veſtras ædes inve-
ἄλλα μοι κῆ τὴν ὁδὸν εὐπόρησε, καὶ τὴν παῖδα δ᾽ τὸν
ὑμέτερον οἶκον εὗρον. ἐπεὶ γὰ πλησίον τῆς πόλεως ἐγέ-
μιλλον, παρθένους ἰδὼν πολλὰς, δῆτι τὸ φρέαρ ὠδα-

a. propinqvus enim jam oppido, conſpicatus multas virgines, puteum petentes, putavi, ut in

hanc inciderem: quod & factum est. has igitur nuptias, auspice Deo conciliatas, vos qvoqve vestra authoritate ratas habetote: & Abrahamum, qui me tam accurate huc misit, vestro annutu honorate. illi vero, tum qvod rem tam optabilem approbarent, tum qvod Dei sententiam accedere cognoscerent, mittunt eam, quibus postulabatur conditionibus: duxitque illam Isacus facultatum paternarum jam dominus.

A

B

CAP. XVII.
De obitu Abrahami.

Gen. 25. DEfunctus est autem Abrahamus non ita multo post. vir in omni virtute eximius, & pro sua insigni pietate Deo egregie carus. Vixit annos centum septuaginta quinq;, sepultus est in Hebrone juxta uxorem Saram, communi cura filiorum suorum, Isaci & Ismahelis.

C

CAP. XIIX.
De Isaci filiis Esao & Jacobo, & nativitate eorum.

Genes. 25. DEfuncto autem Abrahamo, uxor Isaci gerebat uterum: cujus mole crescente indies, anxius consuluit oraculum. Responsum est, ge- D mellos ei parituram Rebeccam, & ab utroque descensuram gentem autori suo cognominem: & quæ minor videbitur, eam fore potiorem. nec multo post, sicut prædictum erat, nascuntur ei gemini, quorum grandior è capite ad pedes erat hispidus. minor vero exeuntis ante se calcaneum retinebat. pater autem amabat seniorem Esaum ex re cognomen habentem. E nam Hebræi pilos vocant Seir. Jacobus vero junior à matre amabatur. Fame autem in ea terra grassante, Isacus volens ire in Ægyptum propter ubertatem regionis. pervenit Gerara, Deo sic jubente. rex autem Abimelechus excepit eum, quia hospitii & amicitiæ jus inter eum & Abrahamum intercesserat. cumque hominem initio magna benevolentia prosequeretur, motus invidia non potuit in eo affectu per- F manere. videns enim Deum Isaco propitium, suumque favorem declarantem, expulit illum. at ille expertus mutatum præ invidia, secessit, non longe à Geraris in locum, qui vocatur Fauces. ibi dum foderet puteum, pastores irruentes aggressi sunt armis opus impedire: sed illo ultro cedente, visi sunt vicisse. mox cum alio loco fodere cœpisset, rursum vi prohibentibus aliis A- G bimelechi pastoribus, hunc quoque puteum imperfectum reliquit, prudenti consilio meliorem occasionem expectans. qua deinde oblata, rege sponte fodiendi potestatem faciente, puteo Rooboth nomen imposuit, quod significat amplum: è prioribus vero alterũ vocavit Escon, hoc est pugnam: alterũ Syennam, hoc est inimicitiam. Itaq; Isaci potentia cum opibus in dies magis ac magis crescebat. Abimelech autem ratus contra se fortunas Isaci augeri, cum quo parum syncere consuetudinem habuerat, & qui ob simultatis su-

γυμφίας, ηὐξάμην εἰς ταὐτὸν ἔμπεσεῖν. ὃ δὴ γέγονε. γάμον οὖν ὑπὸ θείας μνηστευόμενον ἐπιφανείας ὑμεῖς κυρώσατε. καὶ ἄθεραπον μὴ τοσαύτης ἀπεγαλκότα σωφροσύνης, τῷ κασινεύσῃ τῷ κόρῳ τιμήσατε. οἱ δ', καλὰ γὰρ ἐκείνοις καὶ κεχαρισμένα, τῷ τε γνώμῃ τοῦ θεοῦ σωθῆναι, καὶ πέμψουσιν ἐφ' οἷς ἠξίου τὸν πατέρα. χαίρει τε αὐτῷ ἰσαακ, τὰ πραγμάτων εἰς αὐτὸν ἀφικομένων. οἱ γὰρ ὑπὸ τῆς χαυτούρας, εἰς τὰς οἰκίας ἐξεληλύθησαν.

Κεφάλαιον ιζ'.
Περὶ τῆς ἀβραάμου τελευτῆς.

ΤΕλευτᾷ δὲ καὶ ὁ ἄβραμος μετ' ὀλίγον, ἀνὴρ πάσαν ἀρετὴν ἀκρος, καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν αὐτουδῆς ἀξίως· διὸ δὴ καὶ θεὸς τετιμηκώς. ἐβίωσε δὲ τὸν ἅπαντα χρόνον ἐτῶν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε, πρὸς τοῖς ἑκατόν. καὶ θάπτεται ἐν ἑβρῶνι μετὰ τῆς γυναικὸς σάρρας, ὑπὸ τῶν παίδων ἰσαάκου καὶ ἰσμαήλου.

Κεφάλαιον ιή.
Περὶ τῶν ἰσαάκου υἱῶν, ἡσαύ τε καὶ ἰακώβου, καὶ γενέσεως αὐτῶν· καὶ διαφορᾶς.

ΙΣάκῳ δὲ μετὰ τὸν ἀβραάμου τελευτὸν ὠκύει τὸ γυναικεῖον καὶ τῆς μήτρας ὄπιθεν μεῖζον ὄγκου μύμης, ἀγωνιάσας ἀνήρετο τὸν θεόν. φράζει δ' αὐτῷ δίδυμους τέξεσθαι τὴν ῥεβέκκαν. καὶ φερώνυμα ἔσεσθαι τοῖς παισὶν ἔθνη. τὸ δὲ μεῖζον πρεσβεύσειν τὸ δοκοῦν ἐλάσσονα εἶναι. πίπτειν δ' αὐτῷ μετ' ὀλίγον καὶ πρόρρησιν τοῦ θεοῦ, δίδυμα παιδία. ὧν τὸ μὲν πρεσβύτερον, ἀπὸ κεφαλῆς ὅπη τοὺς πόδας, δασὺ θείσας λεῦ. τὸ δὲ νεώτερον ἔχετο πρεσβύοντος αὐτοῦ καὶ πέρναν· ἠγάπα δὲ ὁ πατὴρ τὸν πρεσβύτερον, ἡσαῦ λεγόμενον κατ' ἐπωνυμίαν τῆς τριχώσεως. ἑβραῖοι γὰρ τὸ σηεῖρον, τρίχωμα λέγουσιν. ἰακωβος δὲ ὁ νεώτερος, τῇ μητρὶ προσφιλὴς λεῦ. λιμοῦ δὲ τὴν γῆν καταλαβόντος, ἴσακος δόξαν αὐτῷ χωρῆσαι εἰς αἴγυπτον, τῆς χώρας ἀγαθῆς ὑπαρχούσης, ἐπιχειρόντος θεοῦ κελεύσαντος. ὑποδέχεται δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἀβιμέλεχος, καὶ ξενίαν καὶ φιλίαν τὴν ἀβράμου. καὶ πολλὴ πάνυ πρὸς αὐτὸν εὐνοία χρησάμενος. κατ' ἀρχὰς, ἐπὶ ταύτης ὑπὸ φθόνου μείναν πρὸς τὸ πᾶν ἐκωλύετο. ὁρῶν γὰρ τὴν θεὸν τῷ ἰσαάκῳ συμπαρόντα, καὶ τοσαύτῃ σπουδῇ αὐτὸν αὐτουδῆ χρώμενον, ἀπώσατο αὐτόν· ὁ δὲ τοιούτου πάλιν ἐκ μεταβολῆς τῆς ὑπὸ βασκάνου πειραθεὶς ἀβιμέλεχος, ὅτε μὲν ἀνεχώρησεν εἰς τὴν λεγομένην φάραγγα χωρεῖν ἐκ μακρᾶς γεραίρων. ὀρύσσοντι δ' αὐτῷ φρέαρ, πεμφθέντες ὑπεπεσόντες, εἰς μάχην ἐχώρησαν κωλύοντες τὸ ἔργον. καὶ μὴ βουληθέντος φιλονεικεῖν ἐδόξαν κεκρατηκέναι. ὑποχωρήσαντος δ', ὤρυσεν ἕτερον. καὶ βιασαμένων ἄλλων τινῶν ἀβιμέλεχου πεμφθέντων, καὶ τοῦτο καταλιπὼν, ἀπεχώρησεν, ἀγνώμονι λογισμῷ κτώμενος αὐτῷ τὴν ἀδειαν. ἔπειτα αὐτομάτου ὑδραχόντος αὐτῷ τὴν φρεωρυχίαν ἀνεπικώλυτον, ῥοώδωδ τὸ φρέαρ ὠνόμασεν. εὐρύχωρον ἀποσημαίνει τὸ ὄνομα. τῶν δὲ πρότερον τὸ μὲν ἔσκον καλεῖται. μάχης ἂν τις αὐτὸ φήσειε. τὸ δὲ δεύτερον, σύνναν. ἔχθραν ἀποσημαίνει τὸ ὄνομα. ἰσαάκῳ μὲν οὖν, ἀκμάζειν συνέβαινε τὴν ἰσχύν, ὑπὸ μεγέθους πραγμάτων. ἀβιμέλεχος δὲ, κατ' αὐτοῦ φύσεσθαι νομίζων τὸν ἰσαάκου, ὑπόπτου μὲν αὐτῷ καὶ τῆς συνδιαιτήσεως γινομένης, ἐπ' οὐ φανερᾷ

ἐχθρα τὴ ἰακὼβ ἀποκτάντος, διὸς μὴ τῆς πατρικῆς αὐτῷ φιλίας οἰδὲν ἐφελκύσηται, πρὸς ἄμυναν ἐν τῷ ἰακὼβ τραπέντας, φιλίαν ἀνανέωσην ποιεῖται πρὸς αὐτὸν, ἵνα τῶν θηρατῶν φίλον ἐπαγόμενος. πεπεισμένος δὲ πυκνῶς ἐν ἤθει, λαβὼν τὸν ἰακὼβ χρησάμενος, ὀργῆς πρὸς φάτνη πρεσβυτέραν χάριν εἰς αὐτὸν τῆς τοῦ πατρὸς γεγενημένης προτιμῶντος, ἀπῆρεν εἰς τὸν ἑαυτοῦ. τῶν δὲ ἰακὼβ παίδων, ἡσαῦος, πρὸς ὃν μάλιστα ὁ πατὴρ ἐκαθάκει, πεντηκοντούτης γεγονὼς ἔτη, γαμεῖ ἄδαν τὸν ἤλωνος, καὶ ἀλιβάμαν τὸν ἐσεβέων ἐπιφανῶν ἐν χαναναίοις ἀνδρῶν θυγατέρας, ἑαυτὸν πάσης τῆς περὶ τὸν γάμον ἐξουσίας κύριον, καὶ μὴ δὲ τοῦ πατρὸς συμβουλεύσαμενος. οὐ δὲ γὰρ ἐπέτρεψεν ἰσαὰκ ἂν αὐτῷ τῆς γνώμης ἀφίσταται. οὐ γὰρ ἐᾶν αὐτὸν ἡδονῆς ἕνεκα ψευδῆ συγγνώμην πρὸς τοὺς ἀπιχωρίους. οὐ βουλόμενος δὲ ἀπεχθῆ εἶναι τοῦ παιδὸς κελεύων ἀφίσταται τῶν γυναικῶν, ἐκπέμψαι σιγᾷν χρῆσαι ἢ ὡς καὶ τὰς ἐνίας εἰς τὸ ταὐτὸν ἠφανισμένος, πρὸς καλεῖται τὸν ἡσαῦ, καὶ τὸ γῆρας ἐπῶν, ὡς καὶ ἐκ τῆς περιόσου καὶ τὸ κῦ τὰς ἐνίας πάθους ἐμποδὼν ἐᾶν αὐτῷ θεραπεύειν τὸν θεὸν, σκέλος ἐξελθεῖν ὅτι κυνηγέσιον, καὶ θηρασάμενον ὅσα ἂν αὐτῷ δοκῇ τὸν ἤλιτα φάγεσθαι δεῖπνον, ἵνα μὴ τὸ τὸ ἀκούσῃ τὸν θεὸν, σύμμαχον αὐτῷ καὶ συνεργὸν εἰς ἅπαντα παρέσεσθαι τὸν βίον. ἄδηλον μὲν ἐναι λέγων ὅπη καὶ πλάτησεται. πρὸ δὲ τούτου φάσκειν αὐτῷ βουλεύσαι λέγων τὸν θεὸν τῆς ἐχάς τὰς ἑτέρας αὐτῷ φθαρκελημένον. καὶ ἡσαῦς μὲν, ὅτι τὰ κυνήγετα ἐξάρμησεν. ἡ δὲ ῥεβέκκα τὸν θεὸν εἰς τὴν δόκησιν ἀμοῦσα τὸν ἰακὼβ φθαναλῶν, καὶ φθὸ τῶν ἀκούσῃ γνώμῃ, σκέλος αὐτὸν ἐρίφους καταφάγεται, δεῖπνον φθασπεύαζεν. ὁ δὲ ἰακὼβ μητρὶ πάντα παρ' αὐτῆς πεπεισμένος. ἔπειτα δ' ὑπερεῖς ἐν τὸ δεῖπνον, ἐρίφου δέρματι τὸν βραχίονα περιβαλὼν ἵνα πιστεύσῃ φθὸ τῷ πατρὶ διὰ τὸν δασύτητα, ἡσαῦς εἶναι. τὰ γὰρ ἄλλα πάντα ὅμοιος διὰ τὸν δίδυμος, τούτῳ μόνῳ διέφερεν. καὶ δεδοικὼς, μὴ πρὶν γνῶναι τὰς ἐχάς ἀρεθεὶς κακουργῶν εἰς πώματον παρέξειεν τὸν πατέρα παιδὶ τοῦτο, προσφέρει τὸ δεῖπνον τῷ πατρί. καὶ ἰσαὰκ ἐπυνθάνετο τῷ κῦ τὸν φωνὴν ἰδίων, προκαλούμενος τὸν υἱόν. ὁ δὲ, τὸν βραχίονα προτείνατο ὑπὸ τὸν αἰγέου περιβεβλημένος, τούτης ἐπιφωνήσας φωνῆς μὲν ἔφησ ἰακὼβ φθαγαλήσειν, κῦ μὴν τὸ τῆς τριχὸς βάθος, ἡσαῦς εἶναι μοι δοκῶν. καὶ μηδὲν ἐπιλαβὼν κακοῦργον, δεξάμενος, τρέπεται εἰς ἀρχὰς τοῦ φθαγλήσειν τὸ θεῦ. δέασθαι, λέγων, πάντων αὐτῶν, ὁ δημιουργὸς τῆς ὅλης οὐσίας. σὺ γὰρ πατρὶ τῷ ἐμῷ μεγάλων ἰσχὺν προῤῥήσεις ἀγαθῶν, κἀμοὶ τῶν παρόντων ἡδέων, καὶ τῶν ἐξ ἐμοῦ γενομένοις ἐπέχειν βοηθὸς ἄμαχος καὶ δοτὴρ ἀεὶ τῶν κρειττόνων ἐπόθεν. τοῦτ' οὖν καὶ βεβαίωσον. καὶ μὴ προΐδὼν μὲ διὰ τὸν ταπεινότητα ἀθέτησε, δι' ὃν καὶ μᾶλλον σοῦ δεόμενον παρέσται. καὶ μοι παῖδα τοῦτον εὐμοιρῆ σῶζε, καὶ πάντων ἀπλῶς κακοῦ διαφύλαττε, δοὺς αὐτῷ βίον εὐδαίμονα καὶ κτῆσιν ἀγαθῶν, ὅσων σὺ δυνάμεις παρέχειν. πᾶσιν δ' αὐτὸν, φοβερὸν μὲν ἐχθροῖς, φίλοις δ' ἔπαινον καὶ κεχαρισμένον. ὁ μὲν, νομίζων εἰς ἡσαῦν πάντ' εὐχὰς, παρεκάλει τὸν θεὸν. ἄρτι δ' πάσσου τούτων καὶ πρὶν ἡσαῦς δοκεῖν ἥκειν, ὁ διαμαρτίας

A spicionem aliquantisper secesserat, veritus, nequando apud eum plus recens offensa quam pristinæ amicitiæ memoria valeret, neve injuriam acceptam ulciscereturprofectus ad illum amicitiam cum eo renovat,uno è suis amicis arbitro adhibito.cumqve Isacus pro naturæ bonitate injurias suas paternæ amiticiæ libenter donaret, voti compos domum est reversus. Alter B autem filiorum Isaci,in quem pater erat propensior, quadraginta annos natus, duxit Adam Helonis,& Alibamen Esebeonis,dynastarum inter Chananæos filias, idque autoritate propria, ne patre quidem consulto. neque enim ille permissurus erat, si filius sententiam ipsius expectasset,quippe qui non delectabatur affinitate ejus regionis hominum: nolens tamen molestus esse filio, jubendo eum: ut mulieres missas faceC ret,decrevit rem totam silentio transmittere. Sed cum esset senex, & visu orbatus, accito filio, præfatusq; ætatē,per quam,etiamsi cæcitatis calamitas non accessisset,non liceret sibi amplius Deum solito cultu venerari,jussit eum venatum ire. Cura,inquit, ut,qvod poteris, capias,& para mihi cœnam: qua sumpta,precabor Deum, ut tibi dignetur esse auxiliator & adjutor per omnem D vitam tuam. nam vitæ meæ finis quam longe absit, incertus sum: qui prius quam me opprimat, æqvum est, ut meis precibus Deum tibi faciam propitium. Vadit Esaus venatum: interim Rebecca malens Jacobo Deum propitium, etiam præter Isaci mentem,jubet eum hœdis jugulatis cœnam instruere. ille obsequitur matri, jussu ipsius omnia faciens,cœna vero parata, circumvolutis hœdino exuvio brachiis, ut,contactis pilis, Esaus crederetur: nam cætera omnino simE lis,ut gemellus,hoc solo differebat: solicitus,ne mature in malo dolo deprehensus pro faustis precaminibus diras imprecationes reportaret, apponebat cœnam patri. at Isacus sentiens in voce non nihil peculiare,advocat filium.illo vero protendente brachium hœdina pelle amictum: voce, inquit, propior es Jacobo,attamen F ob pilositatem Esaus mihi videris. nec quidquam doli suspicans,jam cœnatus ad Deum precibus invocandum se vertit. Domine, inquit, omnium seculorum, & conditor omnium creaturarum, tu patri meo maxima bona pollicitus, etiam mihi præsentem felicitatem es largitus,meis quoq; posteris propitium te fore, & majoribus beneficiis eos cumulaturum promisisti. hic tuus favor perpetuus sit,precor, neve me propter hanc debilitatem despicias, quæ facit, ut magis G etiam ope tua egeam. Serva puerum hunc propitius,& ab omni calamitate illæsum custodi. da ei vitam felicem:& possessionem bonorum, qvæ in tua sunt potestate. fac eum formidabilem inimicis, apud amicos gratiosum. Sic ille Deum invocabat, putans se Esao bene precari. vix absolverat preces, cum Esaus a venatu revertit, & Isacus,intellecto errore, nihil tamen

est commotus. Esaus vero postulabat, ut sibi quoque sicut fratri faceret. denegante id patre, eo quod omnes preces in Jacobum absumpsisset, lugebat, qvod voti compos non esset. quin & pater mœrore ejus motus, studiis quidem venandi, & robore corporis armorumq; præstantia celebrem fore prædicit, eamq; gloriam tum ipsi tum ejus posteris mansuram sempiternam: servituram tamen fratri.

Cæterum cum Jacobus timeret fratrem, nepœnas à se exigeret ob circumventum in votis faciendis patrem, mater eum huic periculo eximit: persuadet enim marito, Jacobo Mesopotamenam uxorem daret, propinquam genere. jam enim etiam Esaus duxerat Basemmathen Ismahelis filiam. Male enim Chananæis volebant Isacus cum suis, priori affinitate offensi, in qvorum gratiam filius Basemmathen duxit, qvam postea magis quam cæteras dilexit.

CAP. XIX.

De Jacobo meru fratris in Mesopotamiam profugo.

Genes. 28. IAcobus autem in Mesopotamiam missus à matre, ducturus avunculi sui Labani filiam, consentiente etiam patre, iter faciebat per Chananæam: cumque simultatem haberet cum ea gente, nolebat ad quenquam divertere: sed sub dio quiescebat, lapide vice pulvini capiti subjecto. cui dormienti visio talis est oblata. Videre videbatur scalam à terra ad cœlum pertingentem, & per eam species descendentes, supra humanam naturam augustas: & in summa scala Deum manifestè apparentem, & nominatim se his verbis compellantem: Jacobe, cum sis patre bono, & avo ob suam virtutem celebri prognatus non debes præsenti necessitati succumbere, sed meliora potius sperare. Meo præsidio magna te manet felicitas. nam & Abrahamum ego è Mesopotamia huc adduxi pulsum à cognatis, & patrem tuum beatum reddidi, nec tua conditio deterior est futura. quare bono animo hanc viam perge, fretus me deductore. eveniet ex tua sententia conjugium, ad qvod properas, accedent inde & liberi. eorum numerus erit magnus, & ipsi rursus majorem prolem post se relinquent. his ego terræ hujus imperium dabo, & eorum posteris, qvi repleturi sunt terram omnem & mare, quam latè sol aspicit. tu ne cede ulli vel labori vel periculo, tui curam mihi committens & nunc, & magis etiam in posterum. hoc oraculum Deus Jacobo reddidit: quo lætus ungit lapidem, in qvo dormienti tanta spes affulsit, & votum Deo facit sacrificaturum se illic, si incolumi & facultatibus aucto reditus contingeret: quod post revertens solvit, omnium bonorum suorum decimis oblatis. honorem etiam loco addidit, Bethel nominato: qvod Græcis domicilium Dei significat. Pergens deinde cœptum iter in *Gen. 29.* Mesopotamiam, tandem pervenit Carras,

θείαν εσίαν καὶ τὴν τῶν ἐλλείπων γλῶτταν. περὶ ὧν ὁ θεὸς τῷ Ἰακώβῳ ἐπηγγείλατο, καὶ τὰ μέλλοντα αὐτῷ καὶ τοῖς ἐκγόνοις ἀποβήσεσθαι προεῖπεν. ἐκεῖνος δὲ ἐπὶ τούτοις ἡδόμενος, καὶ τὸν θεὸν προσκυνήσας, ἐπορεύετο τὴν ὁδὸν ἐπὶ τὴν Μεσοποταμίαν. ἐπεὶ δὲ ἐγγὺς ἦν τῆς πόλεως, ἐν ἀγρῷ τινι ποιμένας ἰδὼν ἀναπαυομένους, καὶ ποίμνας προβάτων τρεῖς, ἐπὶ τούτοις ἐκάθευδον γὰρ ἐπὶ τοῦ στόματος τοῦ φρέατος, ἐπυνθάνετο τοὺς ποιμένας, εἰ γινώσκουσι τὸν Λάβανον τὸν Ναχώρου. οἱ δὲ εἶπον ὅτι καὶ γινώσκουσιν αὐτὸν καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Ῥαχὴλ ἔρχεται γὰρ μετὰ τῶν προβάτων. ἔτι δὲ λαλούντων αὐτῶν, ἔρχεται ἡ Ῥαχὴλ μετὰ τῶν προβάτων. καὶ ὁ Ἰακὼβ ἰδὼν τὴν ἐξάδελφον καὶ τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς τῆς μητρὸς αὐτοῦ, προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀφ' οὗ ἐκάθευδον τὰ πρόβατα, καὶ ἐπότισε τὰ πρόβατα τοῦ Λαβάνου. καὶ φιλήσας τὴν Ῥαχὴλ, ἐπηύξατο τῷ θεῷ δακρύσας ἀπὸ τῆς ἡδονῆς. καὶ ἐπυνθάνετο τὴν παῖδα, εἰ ὑγιαίνει ὁ πατὴρ αὐτῆς καὶ ἡ μήτηρ. καὶ ἐκείνης εἰπούσης ὅτι καλῶς ἔχουσιν, ἐπορεύετο μετ' αὐτῆς εἰς τὴν πόλιν. καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Λαβάνου, καὶ ἰδὼν αὐτὸν καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, ἐπορεύετο πρὸς αὐτοὺς καὶ ἠσπάσατο αὐτούς. καὶ ἐπυνθάνετο τὸν Λάβανον περὶ τῆς ὑγείας τῶν γονέων αὐτοῦ. καὶ ἐκείνου εἰπόντος ὅτι καλῶς ἔχουσιν, ἐπορεύετο μετὰ τοῦ Λαβάνου εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Λαβάνου, καὶ ἰδὼν τὰ πρόβατα τοῦ Λαβάνου, ἐπορεύετο πρὸς αὐτὰ καὶ ἐποίμανε. καὶ ἐπορεύετο μετὰ τοῦ Λαβάνου εἰς τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ. καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ Λαβάνου, καὶ ἰδὼν τὰ πρόβατα τοῦ Λαβάνου, ἐπορεύετο πρὸς αὐτὰ καὶ ἐποίμανε. καὶ

καὶ ποιμένας ἐν τοῖς περιαστείοις λαβὼν, καὶ παῖδας ἐφήβους, καὶ παρ' ἥνους, ὑπέρ τινος ἱδρυμένους φρέατος, συνδιέτριβεν αὐτοῖς χρήζων ποτοῦ. εἰς τέλος οὖν αὐτοῖς ἀφικνοῦμενος ἀνέκρινεν αὐτοὺς, εἰ τυγχάνοιεν Λάβανόν τινα παρ' αὐτοῖς ἐπίδοτες ἔτι περιόντα. οἱ δὲ, πάντες ἐπιστάμενοι ἔφασαν, οὐ γὰρ εἶναι τοιοῦτον ὡς τε ἀγνοεῖσθαι. καὶ συμπαίζοντες αὐτοῖς θυγατέρα αὐτοῦ, λεγομένην ἔτι μὴ τὼ πατρὶ εἶναι. ὡς γὰρ τάχιστα μεμαθήκει ἀνεψιὸς ὢν ἀκριβέστερον ὅσα περὶ αὐτῶν ἀκούειν ἐπιθυμεῖς. τῶν δ' αὐτῶν ἔτι λεγόντων, παρῆν ἡ παῖς σὺν τοῖς ἑπομένοις τῶν ποιμένων καὶ δεικνύουσι τὸν Ἰάκωβον αὐτῇ λέγοντες, ὡς ξένον ἥκοντα παρὰ πατρὸς αὐτῆς ἀνεπυθόμεθα. ἡ δὲ ἡδέως ἔσω τὴν νηπιότητος τὴν παρεῖσα τὸν Ἰάκωβον, ἀνέκρινεν αὐτὸν, τίς τε ὢν, καὶ τοῦ ἥκοι χάριν παρὰ τοὺς αὐτῆς, καὶ τοῦ τινος χρείας ἠγημένος. ἤν τε ἄρα δύναται αὐτοῖς παρέχειν ὧν ἀφικνεῖται δεόμενος Ἰακώβου. ἦν δὲ τοῦ συγγενείας, καὶ τῆς Ῥεβέκκας ταύτης ἀνεψιὸς, ἀλλ' ἔρωτι τῆς παιδὸς ἡττηθεὶς, ἐκπεπλῆχθαί τι τὸ κάλλος ὁρῶν οὕτως ἔχουσαν, ὡς ὀλίγας τῶν γυναικῶν ἰδεῖν. καὶ φησὶν, ἀλλ' ἐμοὶ, ἄνερ σε καὶ πατρὸς τοῦ σοῦ ἐστὶν ἀδελφὸς Λάβαν καὶ τοῖς τυγχάνεις οἰκειότης ἐστὶ πρεσβυτέρα τῆς τε ἐμῆς καὶ σῆς ἡλικίας. ὃν γὰρ Θάρρου καὶ Ἀβραμιᾶ καὶ Ναχώρης ἦσαν υἱοί. ὧν Βαθουὴλ ὁ τῆς πατρὸς Ναχώρου γένεσιν σῆς, Ἀβραμιᾶ καὶ τῆς Ἀρράνου σαῤῥᾶς, ἰσχνὸς ἐμὸς πατήρ. ἐγγύων δὲ καὶ πλησιαίτερον τοῦ ἡμᾶς τῆς συγγενείας ὁμηρεύμασι πρὸς ἀλλήλους ἐχρήσαμεν. Ῥεβέκκα γὰρ μήτηρ ἐμὴ, Λαβάνου πατρὸς τοῦ σοῦ ἀδελφὴ, πατρός τε ἅμα καὶ μητρός. ἀνεψιοὶ δὴ ἐσμὲν ἡμεῖς ἐγώ τε καὶ σύ. καὶ νῦν δεῦρο ἥκω ἀσπασόμενός τε ὑμᾶς, καὶ τῶν πρέπουσαν ἡμῖν συγγένειαν ἀναπτυξόμενος. ἡ δὲ τοῦ μνήμης οἰκείας φιλεῖ συντυχοῦσα τοῖς νέοις περιπίπτουσα. ὡς δὲ καὶ παῖς τὰ πρὸς τῆς Ῥεβέκκας, καὶ τοὺς γονεῖς εἰδυῖα πολλοῖς ἐπαίνοις τὸ ὄνομα, τοῦ τῆς πατρὸς ἀδελφοῦ ἐνδακρυς ἡσθεῖσα, περιβάλλει τὸν Ἰάκωβον. καὶ καταπασαμένη, πῶς εὐκταιότατόν τε καὶ μεγίστην ἡδονὴν αὐτὸν κομίσαι τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ὅτι τῆς οἰκίας ἅπασιν ἐλεγεν, ὅτι τὴν μνήμην τῆς μητρὸς αὐτοῦ ποιούμενος καὶ πρὸς μόνην ταύτην τυγχάνοι. φανεῖσαν δὲ αὐτῷ πάντες ἀνταξίων ἀγαθῶν. χαίρων τε ἐκέλευεν ἤδη πρὸς τὸν πατέρα καὶ ἕπεσθαι πρὸς αὐτὴν ἡγουμένην, καὶ τῆς ἡδονῆς μὴ ἀφαιρεῖσθαι τὸν πλείω αὐτῷ βεβαδυνόντα. ταῦτ' εἰπόντες παρῆσαν αὐτὸν πρὸς τὸν Λάβανον. ὃν γνωρισθεὶς τοῦ δ' μητρόθεν, αὐτὸς τε ἀδεὴς ἦν ἐν φίλοις ἡμόμενος, κἀκείνους πολλῶν ἡδονῶν παρεῖχεν ἀδοκήτων ὀπφανεῖς. μεθ' ἡμέρας δὲ πολλὰς ἡμέρας ὁ Λάβαν χαίρειν μὲν ἔπ' αὐτῷ παρόντι μᾶλλόν τι ἢ ὡς τοῦ λόγου δηλώσειν ἔλεγε. τὴν δ' αἰτίαν δι' ἣν ἀφῖκτο μητέρα τε καὶ πατέρα πρεσβύτας καταλιπών, καὶ πραγμάτων τὰ περὶ αὐτὸν δεομένους, ἀνεπυνθάνετο. παρῆν δὲ αὐτῷ καὶ πρὸς ἅπασαν ἀπαμύνειν χρείαν. Ἰάκωβος δὲ, πᾶσαν τὴν αἰτίαν αὐτῷ διηγεῖτο. λέγων ἀκμὴν ἡνίκα παῖδας διδύμους, αὐτόν τε καὶ ἡσαῦ. ὃν ἔτι τῶν τοῦ πατρὸς δύο ἐόντων διημαρτηκὼς εὐφία τὴν μητρῶον αὐτῷ ἡγουμένων, ἀποκτεῖναι ζητεῖν αὐτὸν, ὡς ἁρπαγμὸν τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ βασιλείας καὶ ἀγαθῶν ὧν ὁ πατὴρ ἠράτο. ταύτην τε εἶναι τὴν αἰτίαν τῆς ὁδοῦ παρούσης, καὶ κατὰ τὴν τῆς μητρὸς ἐντολήν. πάσῃ τε μὲν ἡμῖν ἀδελφοὶ τυγχάνουσι, καὶ πλέον τοῦ κατ' ἐκεῖνον συγγενοῦς ἡ μήτηρ περιλαμβάνει. ἔρυμα δὲ τῆς ἐμῆς φησὶν ἀποδημίας εἶναι καὶ τὸν θεὸν ποιούμενον, ἐλπίσειν τοῖς παροῦσι.

& cum paſtores offendiſſet in ſuburbio, & adoleſcentes ac puellas ad puteũ quẽdam ſedentes popoſcit potum. hinc orto ſermone percontatus eſt, an noſſent quendam Labanum ſuum popularem, ſi fortè adhuc ſit ſuperſtes. ajunt omnibus ſibi notum. neque enim talem eſſe, ut ignotus eſſe poſſit. quin & filiam ejus una paſcere, demirarique ſe, qvod nondum adſit, ex ea facile, quæ cuperet, cogniturum. vix hæc verba finierunt, cum puella accedit comitantibus ſuis paſtoribus. ei Jacobum oſtendunt, dicentes hoſpitem de ipſius patre ſciſcitari. quæ puellariter gaviſa Jacobi adventu, rogabat, quiſnam & unde ad eos veniret, & cujus rei cauſa: addens optare ſe, ut poſſent illi gratificari, quacunque re opus haberet. Jacobus vero non tam cognatione aut hujus affectu, quam inſigni puellæ forma captus obſtupuit, ut qui perpaucas viderat pulchritudine hujus conferendas. Mihi, inquit, tecum & cum tuo patre, ſiquidem Labani es filia, antiquior intercedit neceſſitudo, qvam ſit vel tua ætas vel mea. Tharro enim Abrahamus, Aranes, & Nachores fuere filii, ex his Bathuelus tuus avus Nachoris fuit filius: Abrahami vero & Saræ Aranis filiæ Iſacus meus pater. eſt & propinquior ac recentior neceſſitudo, qua ſumus mutuò devincti. Rebecca enim mater mea, Labani patris tui ſoror eſt, eodem patre ac matre genita. itaque conſobrini ſumus ego & tu. & nunc venio ſalutaturus vos, cognationiſque officia, ita ut par eſt, renovaturus. At illa memor eorum, quæ de Rebecca ex patre, ut fit, audierat, ſciensque parentes deſiderare aliquid de ea cognoſcere, præ amore patris lachrymabunda ruit in collum ejus, complexoq; juvene: optatiſſimam, inquit, & maximam voluptatem affers patri cum tota familia, qui nunquam matris tuæ obliviſcitur, crebram illius mentionem faciens, eumq; nuncium cum quantavis felicitate non permutaret. tum jubet, ut è veſtigio ſe ad patrem ſequatur, neve diutius eum hac voluptate fraudet. His dictis, adduxit eum ad Labanum: & agnitus ab avunculo, tum ipſe fuit ſecurus jam apud ſuos, tum illis inexpectato adventu magnam voluptatem attulit. Poſt aliquot autem dies Labanus, gaudere ſe quidem ejus præſentia magis, qvam verbis exprimere poſſet, ajebat; rogabat tamen, quamobrem veniſſet, relictis parentibus ætate confectis, & qvi ipſius obſequiis ægrè carerent. pollicebatur etiam benignitatem & operam ſuam, in quacunque re opus haberet. Jacobus vero totam ei cauſam recenſuit. Iſaco eſſe filios geminos, ſe & Eſaum, eum, qui fraudatus ſit patris fauſta imprecatione, per matris artem in ſe tranſlata, cupere ſe interimere, quaſi raptorem principatus à Deo deſtinati, & reliquorum votorum paternorum. hanc eſſe cauſam ſui adventus, & mandata matris, præſertim cum omnes ſint inter ſe conſanguinei, ſed propiore gradu mater. Sperare, ſe in rebus anguſtis poſt Deum præſidium maximum in avunculo reperturum,

Labanus contra omnem illi humanitatem pollicetur, tum propter communes avos, tum etiam, ut affectum sorori absenti debitum erga ipsum præsentem declararet, velle se eum gregum suorum magistris præficere: & quando ad suos reverti libuerit, nec indonatum nec inhonoratum abiturum, quemadmodum tam propinque cognatum deceat. ad hæc Jacobus, se vero libenter accipere conditionem, quantumvis laboriosam, sed æqvum esse mercedis loco sibi dari Rachelis conjugium, quam & ipsius virtutis causa diligeret, & quia ejus opera in tale hospitium sit introductus, amor enim puellæ cogebat eum, hanc mentionem injicere. ibi Labanus ipso vultu lætitiam præferens, ejus petitioni annuit, negans sibi optatiorem generum potuisse contingere: sed opus esse, ut aliquandiu secum maneat. In Chananæam enim non missurum filiam: quin & sororis in tam longinquam regionem nuptum datæ propemodum pœnitere. His assentiente Jacobo, de septem annis est conventum. tot enim voluit servire mercede apud socerum, ut, dato virtutis specimine, magis cognosceretur, quinam vir esset. cæterum elapso præstituto tempore, Labanus epulum nuptiale apparat: noctu vero, non sentiente Jacobo, inducit in thalamum alteram filiam Rachele majorem natu, facieque non admodum liberali. at ille, vino & tenebris fallentibus, congressus est cum ea. luce deinde cognito errore, expostulavit cum Labano. ille veniam petebat necessitati, qua compulsus hoc fecerit. non malitiose, inquit Liam supposui, sed consuetudine regionis hujus cogente nihil tamen hoc oberit Rachelis conjugio, sed dabo eam tibi videnti ac scienti post alterum septennium. Passus est hoc sibi persuaderi Jacobus: nec enim aliter facere poterat amore puellæ devinctus: &, exacto altero septennio, Rachelem duxit. Erant autem ambabus famulæ additæ à patre, Zelpha Liæ, Racheli Bala, nequaqvam ancillæ, subditæ tamen, sed Liam malè habebat amor mariti, qvo sororem prosequebatur, expectabatque post partum se fore in pretio: idque assiduis precibus à Deo contendebat. cumque puer masculus natus esset, & maritus ob hoc propensior in eam factus, Rubelum nominavit, quia sibi miseratione divina contigisset. Sic enim interpretatur hæc vox. Aliquanto post nascuntur ei tres alii: Simeon, quod significat exorabilem ei fuisse Deum: Levi, qvod est firmator societatis: Judas, qvod est gratiarum actio. Rachel autem verita, ne propter fœcunditatem sororis deteriore apud maritum conditione esset, jubet famulam suam Balam cum Jacobo cubare. ex ea nascitur puer nomine Dan, qvasi dicas, Dei judicium: & aliquanto post alter nomine Nephthalim, ac si dicas artificiosum: qvod mater arte certaverit cum sororis fœcunditate. Idem mox & Lia facit, sororis arte contra eam ipsam usa, deducit suam famulam in sui mariti accubitum. ex ea quoque nascitur filius Gadas, fortuitum significante nomine: & post eum Aser, qvod sonat

Genes. 30.

A λάβαν ὁ ὃ καὶ ἀλλὰ τοὺς προγόνους ἐπιμιγνύεται πάσης αὐτῷ μεταδώσειν φιλανθρωπίας, καὶ ἀλλὰ τὴν αὐτὴν μητέρα πρὸς ἐκῶ τὴν θυσίαν ἀλλὰ τῆς θεοῦ αὐτὸν σπουδῆς ἐνδείξασθαι καὶ μὴ παρούσης. πολυτίμητον τε γὰρ αὐτὸν ἐπιμελητὴν καταστήσειν ἔφασκε καὶ προνομίας τῆς παρ' αὐτῶν ἀξιώσειν. ὁ δὲ πρὸς τὴν ἰδίαν ἀπολλάττεσθαι γενεᾶς βουλόμενον, μὴ δῶρον ἐπαινέσειν, καὶ τιμῆς ἧς εἰκὸς ἐστὶ τυχεῖν τὸν οὕτω συγγενῆ. ἰακώβου δὲ ταῦτα ἀκούσαντος, καὶ φήσαντος ἡδέως πάντα μᾶλλον τὸν παρ' αὐτῷ πόνον εἰς ἡδονὴν ἐπιτελεῖν B ἢ τὸν ἐκείνου. μισθὸν δὲ ἐπὶ τούτοις λαβεῖν ἀξιοῦντος, τὴν ῥαχήλου γάμον ἀλλά τε καὶ ἄλλα τιμῆς ἀξίας παρ' αὐτοῦ τυγχάνοντα, καὶ ὅτι μάλιστα τῆς πρὸς αὐτὸν ἀφίξεως ἦν αἴτιος. ὁ δὲ τῆς παιδὸς ἔρως αὐτὸν ἠνάγκασε πιθέσθαι τοῖς περὶ τούτου λόγοις. λάβαν ὁ ἡδεῖς τούτοις, ὑπισχνεῖται τὸν γάμον αὐτῷ τῆς παιδὸς, σὺν ἄλλοις ἀμείνοσι γαμβροῖς ἐξ ἐμοῦ ἐλθεῖν. εἰ μέντοι παρ' αὐτῷ μένοι τινὰ χρόνον, C τοῦτο πιθήσεσθαι. εἰς γὰρ χαναναίους σὺν ἂν πέμψειν τὴν θυγατέρα. μεταμέλειν γὰρ αὐτῷ καὶ τὰ τῆς ἀδελφῆς κήδους ἐκεῖσε συναφθέντος. ὁ δὲ ἰακώβου τούτοις συγχωρουῦντος, ἑπτὰ ἐτῶν χρόνον συνετίθεντο. ποιεῖ γὰρ αὐτῷ κέκριται θητεῦσαι τὸ πενταετῆ, ἵνα τῆς ἀρετῆς πεῖραν δοὺς, ἐπιγνωσθῇ μᾶλλον τίς εἴη. καὶ προσδεξαμένου τὸν λόγον, λαβὰν ὁ χρόνον διελθόντα, πείθει τὸν ἰώχιαν τὸν γάμον. νυκτὸς δὲ ἐπιγενομένης, εἰσάγει προπαθημένῳ τῷ ἰακώβῳ, τὴν παλλίνην τὸν ἐπὶ D ραν τῶν θυγατέρων τὸν πρεσβυτέραν τε τῆς ῥαχήλου καὶ τὸν ὄψιν οὐκ εὐπρεπῆ. συνελθὼν δὲ ἐκεῖνος οὐ μέθης καὶ σκότους, ἐπὶ μετ' ἡμέραν γνοὺς, ἀδικίαν ἐπικαλεῖ λαβάνῳ. ὁ δὲ, συγγνώμην ἠτεῖτο τὴν ἀνάγκης, ὑφ' ἧς ταῦτα πράξειεν. οὐ γὰρ κακοήθειαν αὐτῷ τὰ λίαν θαρρεῖν, ἀλλ' ὑφ' ἑτέρου μείζονος νενικημένον. τοῦτο μέν τοι γε οὐδὲν ἐμποδίζειν πρὸς τὸν ῥαχήλου γάμον, ἀλλ' ὁρῶντι δώσειν ταύτην μετ' ἄλλην ἐπταετίαν. πείθεται δὲ ὁ E ἰακώβος. οὐδὲν γὰρ ἕτερον αὐτῷ πιέζει ὁ τῆς κόρης ἔρως ἐπιτρέπει. καὶ διελθούσης ἄλλης ἐπταετίας, τὴν ῥαχήλαν παρέλαβεν. ἦσαν δὲ ἑκατέρᾳ θεραπαινίδες τὸ παλαιὸν δόντος. ζέλφαν μὲν, λείας ῥαχήλου, βάλαν δὲ λείας μὲν οὐδαμῶς, ὑποτεταγμένην δ' αὐτῇς. καὶ τῆς λείας ἠπόρει δεινὸς ὁ πρὸς τὴν ἀδελφὴν ἔρως ἀνδρὸς, πρεσδοκῶντι παίδων γνωμένων ἐσεσθαι τιμίαν. ὅπερ καὶ ἱκέτευε τὸν θεὸν διλεικῶς. καὶ γνωμένου παιδὸς ἄρρενος, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς αὐτὴν ἐπεστραμμένης ἀν- F δρὸς, ῥουβήλον ὀνομάζει τὸν υἱόν. δι' ὃτι κατ' ἔλεον αὐτῇ δ' θεοῦ γένοιτο. τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ὄνομα. τεκνοῦται δ' αὐτῇ καὶ τρεῖς ἕτεροι μετὰ χρόνον. συμεών, ὅπερ σημαίνει τὸ ὄνομα, τὸ ἐπήκοον αὐτῇ τὸν θεὸν γενέσθαι. εἶτα λευΐ, κοινωνίας οἷον βεβαιστής. μετὰ δ', ἰούδας, εὐχαριστίαν τοῦτο δηλοῖ. ῥαχὴλ δ' φθονεμένη μὴ διὰ τὴν εὐτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς ἕτερος ὡς ἀνδρὸς μόνας τυγχάνῃ, ὡς παλλίνει τῷ ἰακώβῳ τὸν ἑαυτῆς θεραπαινίδα βάλλαν. γίνεται δ' παιδίον ἐξ αὐτῆς, δάν. δεόμενον ἂν τινος εἰπεῖν, κρῖμα τὸν ἑλλήνων γλῶτταν. καὶ μετ' αὐτὸν νεφθαλεὶμ, ἐμμηχάνῃ οἷον διὰ τὸ ἀντιτεχνᾶσθαι πρὸς τὴν ἐυτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς. τὸ δ' αὐτὸ καὶ λεία ποιεῖ, πρὸς τὸ τῆς ἀδελφῆς ἔργον ἀντιτεχνασαμένη. ὡς παλλίνει δ' τὸν ἑαυτῆς θεράπαιναν. γίνεται δὲ καὶ ἐκ τῆς ζέλφης υἱὸς γάδας. τυχαῖον ἄντις καλέσειεν αὐτὸν, καὶ μετ'

quoque nascitur filius Gadas, fortuitum significante nomine: & post eum Aser, qvod sonat

καὶ μετ' αὐτὸν, ἁγίῳ. μανδραγόρας λέγουσι αὐ, ἐξ ὧν A beatificum, qvod mactam fœcunditate se Lia
ὡς δίκλινον τῇ λείᾳ προσελάμβανε. ῥουβήλου duceret. Porro cum Rubelus filiorum Lię maxi-
δὲ τὰ πρωτότοκα τῶν παίδων τῶν ἑῶν λεύκας, μανδρα- mus mandragoræ mala matri afferret, Rachel,
γόρας μῆλα νομίζοντες τῇ μητρὶ, ῥαχὴλ θεασαμένη hoc viso, concupivit hunc cibum, partemque à
παρεκάλει μεταδοῦναι, διὰ ἐπιθυμίας τὸ βρῶμα τε- sorore precario petiit. Illa vero denegante, ju-
νομένη. ἡ δὲ οὐ πειθομένη, ἀρκεῖσθαι δὲ αὐ- benteque contentam esse, qvod honoris præro-
τὴν ἀξιοῦσα ἐπὶ τῇ τιμῇ αὐτῆς ἀφέλοιτο τὴς πα- gativam apud communem maritum haberet:
ρὰ τὸν ἄνδρα, ῥαχὴλ πεπαύκυια τὸν θυμὸν τῆς ἀ- Rachel mitigatura indignationem sororis, ait se
δελφῆς, ὡς λαχοῦσαν αὐτῇ τὸν ἀνδρὸς ἐλεγε κοιμησο- B illi virum cessuram in sequentem noctem. quam
μένου παρ' αὐτῇ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν. τῆς δὲ gratiam altera libenter accipiente, Jacobus cum
ἀποδεξαμένης τὴν χάριν, ἰακὼβ συνεκαθεύδει τῇ Lia cubavit in Rachelis gratiam. Rursum igi-
λείᾳ. ῥαχὴλ χαριζόμενος. πάλιν οὖν γίνονται παῖδες tur ei filii nascuntur: Issachares, qvod nomen
αὐτῇ, ἰσσαχαρὶς μὲν, σημαίνων τὸν ἐκ μισθῶ γενόμενον. significat ex mercede natum: & Zabulon, qvod
ζαβουλὼν δὲ ἰσχυρὸν μὲν δύναται τῇ πρὸς αὐτὸν. significat pignus benevolentiæ: præterque hos
δύο δὲ ὄντα, χρόνοις δὲ ὕστερον καὶ ῥαχὴλα γίνε- filia Dina. Tandem etiam Rachel peperit,
ται θυγάτηρ, περιθήκην ἡμῖν μέν τινες δηλοῖ. τέτον Josephum filium: ea vox significat additamen-
δὲ πάντα τὸν χρόνον, ἔτη δὲ, ἐστὶν εἴκοσιν, ἐποίμαινε τοῖς tum. Hoc toto tempore, qvod fuit annorum vi-
πενθερῷ· ἡ δὲ τέτον, χρῆν τὰς γυναῖκας ἀναλαβὼν ἀ- G ginti, pascuis soceri & gregibus præfuit. qvo ex- Gen. 31.
πελθεῖν πρὸς αὐτόν. ὃ δὲ πενθερὸς μὴ συγχω- acto, æqvum esse ajebat, ut cum uxoribus ad su-
ρεῖν τὸ πρᾶγμα τὸν μὲν ἐπενόει. τῶν γυναικῶν δὲ os reverteretur. Socero vero non permittente,
ἀπεπειρᾶτο, τὰς ἔχοιεν πρὸς τὸν ἀποδημίαν. τῶν δὲ clam hoc facere cogitabat: pertentabatque ani-
ἔχνων ἠδέως, ῥαχὴλ καὶ τοὺς τύπους τῶν θεῶν ὃς πέρ- mum uxorum, quomodo laturæ essent peregri-
σαν πατρῴας εἶχας νόμιμον ἦν, σεσωκυῖα μὲν, σὺν ἀπε- nationem. quibus cum gratum hoc esset, Rachel
δίδρασκε μὲ τῆς ἀδελφῆς, αὐτὰ ἑκατέρων παῖδες καὶ sigillis etiam deorum patriæ religionis sublatis,
θεραπαῖναι σὺν τοῖς ἑαυτῶν, εἴ τε τῆς ἦν κτήσεις αὐτῶν. una cum sorore fugiebat: simulque utriusque
ἔπειτα δὲ ἰακὼβ καὶ τὰ βοσκημάτων τὴν ἡμίσειαν, D liberi & famulæ cum suis filiis, asportatis etiam
λαβὼν μὴ παρεγνωκότος. τοὺς δὲ τόπους ἐπιφέρετο τῶν totis, quantæ erant facultatibus. Adducebat et-
θεῶν ῥαχὴλ, καταφρονεῖν μὲν τῆς παρεύσης τιμῆς iam Jacob dimidium pecorum, priusquam La-
τῶν θεῶν διδάξαντος αὐτὸν ἰακὼβ ἵνα δὲ εἰ κατα- bam rescire posset. sigilla vero deorum secum
λαφθεῖεν τοὺς δὲ παρὸς αὐτῆς διαλαθόντες, ἔχοι τέτους ferebat Rachel: non quod deos coleret, qvorum
πρὸς φυγὴν σὺν ἡμέρᾳ τυγχάνειν. λάβαν δὲ ὁ μετ' contemptum à marito didicerat; sed ut, si forte
ἡμέραν μίαν γνοὺς τὸν τε ἰακὼβου ἀναχώρησιν, καὶ τῶν pater fugientes assequeretur, haberet, qvo con-
θυγατέρων, ἕνεκα παίδων ἤλαυνεν ἐπ' αὐτὸν μὴ δυ- fugeret, veniam impetratura. Labanus autem
νάμενος ἐπισχεῖν, καὶ καθ' ἡμέραν ἑβδόμην ἐπὶ E post unam diem, cognito Jacobi & filiarum dis-
τοὺς λόφους καταβαίνει περικαθεζομένους. ἐν τότε μὲν cessu, indignatus persequebatur eum cum va-
ἐπιόντα λύει, φόνος χαλεπὸς. ὄναρ δὲ ὁ θεὸς αὐτῷ ἐπιστὰς, lida manu, & septima demum die deprehendit
παρήνει λαβεῖν τὸν ἰακὼβον καὶ τὰς θυγατέρας ἠρέμα eos in qvodam colle quiescentes: qvumque es-
καὶ μηδὲν εἰς αὐτοὺς τοῦ θυμοῦ τολμᾶν. αὐτοῦδὲ set diei serum, ab omni vi se continuit. per no-
δὲ παῖδας τοὺς ἰακὼβου, αὐτὸς λέγων ἐκείνῳ συμ- ctem vero Deus in somnis illi visus vetuit, ne
μαχήσειν, εἰ καταφρονήσας αὐτοῦ τῆς ὀλιγότητ· χω- quid in deprehensum in fuga generum cum fi-
ρήσειν αὐτὸ λέγ μαχῆς. λάβαν δὲ ὁ τοιαύτης αὐτοῦ ἐκ liabus durius præ ira consuleret: sed potius fœ-
τοῦ παρόντος γεγυμνένης, μεθ' ἡμέραν εἰς λό- dus cum eo feriret: neve paucitatem fugienti-
γους τὸν ἰακὼβον προκαλεῖται μόνον, καὶ δηλώσας αὐ- F um contemneret, alioqui se illis propugnatorem
τῷ τὸ ὄναρ ἐπὶ πρὸς αὐτὸν ἦλθε πειθοῖς, ἤρξατο κα- futurum. Sequenti vero luce Labanus Jacobum
τηγορεῖν αὐτοῦ, προφέρων ὅτι καὶ πάντα αὐτ' ἐλθόντα ad colloqvium evocat, non dissimulans oracu-
πρὸς αὐτὸν καὶ πάντων ἄφορον προσδέξατο, καὶ ὡς ἀφ- lum: qvumque ille fidei ejus se commisisset, cœ-
θόνου πάσης ἀφθονίαν τῆς αὐτοῦ κτήσεως. καὶ θυγατέ- pit hominem accusare, exprobrans, qvod pauper-
ρας τὰς ἑμὰς αὐτὸς δῶρα, τὸν δ' οἰκειότατον τὸν πρὸς ἡ- rem omniumque egenum susceperisset, & de suis
μᾶς τοῦτο αὐξηθησόμενον λογιζόμενος. σὺ δ', οὐτε τῆς facultatibus abunde ipsi suppeditasset. Propterea
μητρὸς τῆς ἑαυτῶ κοινωνίας ἧς εἶχες πρὸς ἐμὲ συγ- filias, inquit, tibi conjunxi, putans hoc pacto be-
γενείας ἀπὸ γονέων ἀς ἔγημας, μόδε παιδίμενος, ἐ- G nevolentiam erga nos tuam fore firmiorem. tu
δὲ τιμῶν ὧν ἐμὲ πάππον, ἐρήσομαι πόλεμον κόμιζε, vero neque matrem tuam & communem san-
πρῶτον μὲν ἄγων τὴν ἐμὴν, θυγατέρας δ' ἀναστείσας δόλ- guinem, neque uxores apud nos ductas, neque
ῳ λάθρᾳ τὰ γεγυμνάσια, ἱερὰ πάτρια βαιάσους οἴκοι liberos, quorum ego avus sum, reveritus, non
φεύγοντας, ὑφῄρου τὰ ἐμά. πρωτόγονα πρεσβύτου καὶ aliter quam hostem me tractasti. rapuisti mea
τὰ ἐμοῦ θρησκείας τῆς αὐτῆς ἐκείνους ἀξιωθέντα· bona, filiabus, ut parentem fugerent, autor fuisti;
καὶ ταῦτα μηδὲ εἰ πολεμήσαντι τοὺς ἐχθροὺς ἔδει sacra patria domum tecum portasti, & apud ma-
ἐμὲ, ἃ συγγενὴς σὺ καὶ τῆς μὲν ἀδελφῆς τῆς ἐ- jores meos, & apud me in summa venera-
μῆς ὢν, θυγατέρων δὲ τῶν ἐμῶν ἀνὴρ, ξένος δὲ tione habita; & quæ vix hostis hosti faceret,
καὶ ἄφατος τῆς ἐμῆς οἰκίας γεγυμνένος ἐφράσας tu cognatus, è sorore nepos, gener, hospes
ταῦτα ἑαυτὸν λάβανου, ἰακὼβος ἀπελογεῖτο, ac domesticus convictor mihi fecisti. Jaco-
bus contra pro se afferebat, non sibi soli,

ſed omnibus eſſe innatum patriæ deſiderium, æqvumque, ut poſt tanti temporis moras tandem ad eam revertatur. Qvod verò prædæ, inquit, abactæ crimen objicis, ipſe injuſtitiæ ſub alio judice damnareris. Cum enim gratiam mihi pro facultatibus tuis conſervatis & auctis debeas, an non iniqvum eſt ægre ferre, qvod partem earum modicam uſurpavimus? certè qvod ad filias attinet, ſcito, non hoc lædendi animo à me factum, ſed caritatis conjugalis hoc eſſe officium. ſeqvuntur igitur non tam me quam ſuos liberos. Hæc pro ſe: retorquebat deinde accuſationem in ipſum, quod avunculus ac ſocer duris mandatis eum per annos viginti vexaverit. & illa quidem, quæ nuptiarum ſpe tulerit, quamvis per ſe gravia, ſibi tamen leviora fuiſſe: quæ vero poſtea ſecuta ſunt, multo graviora, quæ nemo niſi benevolus perferret. Etenim Labanus valde inique Jacobum tractaverat. videns enim eum in omnibus rebus à Deo adjuvari, pollicebatur ei daturum ſe futuros fœtus, modo quicquid album naſceretur, modo quicquid nigrum. cum vero magno numero naſcerentur, quæ Jacobo deſtinata eſſent: non ſervabat fidem in præſens, ſed in proxime ſequentem annum promittebat, quod eſſet ad rem attentior, promittens quidē, eo qvod non ſperaret tantū proventum, ac mox, ubi provenerat, fallens. ſacras tamen effigies permiſſum eſt inquirere. Rachel autem, cognito, patrem permiſſa poteſtate uti velle, deponit ſigilla in ſarcinam cameli, qua ipſa vectabatur: ſedebatq; deſuper, dicens menſtruis laborare: & Laban deſtitit amplius inquirere, credens filiam ſic affectam non fuiſſe ſacris propius acceſſuram. Poſt hæc offenſæ veniam pollicetur, viciſſim alter amorem filiarum, idque jurejurando ſanciunt. Hoc fœdus ictum eſt ſuper monte qvodam, ubi columnam erexerunt aræ ſpecie: unde Galades colli nomen factum, à quo Galadena terra eſt dicta. Poſt fœdus convivio celebrato, Laban ad ſua rediit. Jacobo autem in Chananæam iter cœptum proſequenti viſiones obveniebant, bonam ſpem in poſterum facientes: cui loco Dei Caſtra nomen indidit. Volens autem ſcire animum fratris erga ſe, præmiſit diligenter cuncta exploraturos, timens eum propter veterem ſuſpicionem: quos ita fratrem juſſit alloqui. Ultro ſe patriam reliquiſſe, ne cum offenſo fratre degeret, nunc credere tantum temporis ſpatium ſatis valere ad reconciliationem, ideoque redire cum uxoribus ac liberis & facultatibus induſtria quæſitis, ut ſe, & quicquid earum haberet, illi dedat, quandoquidem nihil felicius exiſtimet, quam ea, quæ Deus largitus eſt, cum fratre habere communia. His nunciatis, Eſaus vehementer exhilaratus, occurrit fratri cum quater centum armatis. At Jacobus audiens, eum obviam properare cum tot armatis, extimuit valde. Deo tamen ſervatore fretus providebat pro tempore, ne quid detrimenti acciperet, utque ſuos ab injuria defenderet.

A μὴ μόνῳ πατρίδ⟨ος⟩ ἐρωτα τὸν θεὸν, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἐμφύσαι, καὶ μὴ τοσοῦτον χρόνον καλῶς ἔχειν αὐτῷ καταλθεῖν εἰς ταὐτὸ ὥσπερ ἦ τῆς λείας ἧς ἐγκαλεῖς φησιν, ἀδικῶν αὐτὸς ἂν ὑφεθείης ἐπ' ἄλλῳ κριτῇ. ὥσπερ γὰρ ἧς ἐχρῆν σε χάριν ἡμῖν ἔχειν καὶ φυλαχθείσης ὑφ' ἡμῶν καὶ πλείον⟨ος⟩ γενομένης, ὥσπερ ταύτης πῶς ἀ-
B μαρτάνεις τ δικαίων καλεπαίνων ἐμοὶ εἰ μοίρας αὐτῆς ὀλίγιλα λαβόντες ἔχομεν, ὡς ἐμοῦ γε τ θυγατέρων, ὅτι μὴ κατ' ἐμὲ κακουργίαν ἀπαναισήσαντες ἀκολουθεῖν, ἀλλὰ κατ' εὐνοίαν δικαίαν ἐῶ γυναῖκας γαμετὰς πρὸς σωφρονισοῦσας εἶναι συμβεβήκει. ἐπεὶ τοίνυν οὐχ ὡς ἐμοὶ πρόσθεν ὅσων τοῖς παισὶν ἑαυτῶν. καὶ ταῦτα μὲν ὥσπερ ἔ μηδὲν ἀδικῶν αὐτὸς ἔλεγε πρόσθεν ἐκάλει ἢ καὶ κατηγορίαν ἐποιεῖτο, ὅτι μητρὸς ὢν ἀδελφὸς τῆς αὐτοῦ, καὶ συζύξας αὐτῷ τὰς θυγατέρας,
C ἐπαίγμασι χαλεποῖς ἐκτεύχωσεν, εἰκοσιν ἐτῶν ἀριθμὸν ἐν αὐτοῖς καταοχών. καὶ τὰ μὲν πρόσθεν τῶν γάμων ὥσπερ αὐτοῦ ἠνόμενα, καὶ πέρ χαλεπὰ κουφότερα ἔφασκε. χείρω ἦ τὰ μετὰ τοὺς γάμους, καὶ ἅτις ἂν ἐχθρὸς ἐφυγαδεύσατο καὶ γὰρ σφόδρα κακούργως ὁ λάβανος ἐχρήσατο τῇ ἰακώβου. ὁρῶν γὰρ αὐτῷ τὸν θεὸν πρὸς ὅτι
D βουλήσοιτο συλλαμβανόμενον, ὑπεσχνεῖτο τῶν τεκνοποιουμένων αὐτῷ παρέξειν εὖ ὅτε μὲν ὅτι καὶ ἠθροίστο λάβοιεν, ποτὲ ἦ τὰ μέλανα τῶν ἠνωνημένων. πληθυνόντων ἦ τῶν ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἰακώβου τικτομένων, τότε μὲν εἰς τὸ παρὸν σὺν ἐφύλαττεν πίστιν, εἰς ἔτ⟨ος⟩ ἦ παρέχειν ἐπηγγέλλετο τὸ ἑξῆς, διὰ τὸ ἐπιφθονίαν τοῦ πλήθους τῆς κτήσεως, καὶ ἐπαγγελλόμεν⟨ος⟩ μὲν διὰ τὸ δυσέλπιστον.
E ἠνέσθαι πιστοῦται ψευδόμενος ἦ ἐπηνομένοις. ὡς δὲ μόνοις τῶν ἱερωμάτων, ἐκέλευεν ἐρεῦναι πάσας. δεξαμένου ἦ λαβάνος τὴν ἔρευναν, βαχήλα πυνθανομένη, καταπήδησε τοὺς τύπους εἰς τὴν σάγλην τῆς φερούσης αὐτὴν καμήλου, ἐκαθέζε⟨το⟩ ἦ φάσκουσα τὴν κατ' φύσιν κάθαρσιν αὐτῆς ἐνοχλεῖν. καὶ λάβαν⟨ος⟩ μὲν, ἀφίσταται τῆς ἐπισταλέσιον ἐρεύνης, σὺν ἂν αἰσθοῖτο τὴν θυγατέρα μὴ
F πιοῦσαν πάθους πῖς τύπους πρόσεισιν. πιθέται ἦ ὅρκους πρὸς ἰάκωβον μηδενὸς αὐτῶν μνησικακήσειν τῶν γεγονότων. ἀλλὰ καὶ κεῖν⟨ος⟩ ἀγαπήσειν αὐτὸ τοὺς θυγατέρας. καὶ τοὺς πίστεις τοὺς ὑπὲ τούτοις ἐποιήσαντο. ὥσπερ ὅρων πινῶν, ἐφ' οἷς στήλην ἀνέθεσαν κατὰ ὧμὲ σχῆμα. ὁ μὲν γαλαάδης λέγεται ὁ ὅμωνος. ἀφ' ἧ νῦν γαλααδηνὴν καλοῦσι τὴν γῆν. ἑστιαθέντων δ' ὑπὲ τοῖς ὅρκοις, ὁ μὲν λάβανος ἀνέζευξεν. ἰακώβῳ ἦ εἰς τὴν χαναναίαν πρόσ-
G εἶπε, φαντάσματα σωτηρίου ἔσχανεν ἀγαθὰς ἐλπίδας ὑποφορεύοντα περὶ τῶν ἐς ὕστερον. καὶ τ μὲν τόπον προσαγορεύει, θεῦ στρατόπεδον. βουλόμεν⟨ος⟩ ἦ εὐθέως τί ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ φρονεῖ, τοὺς γνωσομένους ἔκαστα μὴ ἀφεθείσης προὔπεμψε, θεῖον αὐτὸν διὰ τὴν πρόσθεν ὑπόψιαν. ἐνετείλατο ἦ τοῖς πεμπομένοις λέγειν πρὸς τ ἠσαῦ. ὅτι νομίσας ἰάκωβ⟨ος⟩ ἄδικον σωδιαπεπρᾶσθαι αὐτὸ τῇ ὀργῇ τ χώρας ἐκὼν ὑπεξέλθοι. ἐνῦν τ χρόνον ἱκανὸν ἠγεμόνος εἶναι διαλλάκτην, ἐπανήκοι, γυναῖκας τε καὶ παῖδας ἐπαγόμενος μὴ δ' ἀφιδεῖν⟨ος⟩ βαδίζειν μὴ τ πεμπόμενον ἑαυτ ἐκείνῳ ὡς δῶρα διδοὺς, ὅτι κρίνει μέγιστον ἀγαθὸν τὸ, τὰ ἀδελφῷ συμμεταλαμβάνειν τῶν ὑπὸ θεῦ δεδομένων. καὶ οἱ μὲν, ταῦτα ἐδήλουν. ἡσυχῆς ἦ ἀφικομένης γίνεται, κ τῷ ἀδελφῷ ὑπήντησαν ὡς ἑπτακοσίοις. κ ἰάκωβ⟨ος⟩ πυνθανόμεν⟨ος⟩ ἥκειν αὐτῶν, ὑπαντησόμενον μὴ τοσούτων ὁπλιτῶν, δεῦ πρόφο⟨ος⟩. τῇ μέν τοι θεῷ τ ἐλπίδα τ σωτηρίας ἐπέτρεπε καὶ πρό-

καὶ τὰ ἑξῆς εἶχεν ἐκ τῶν προόντων ἕως ἂν αὐτὸς ἀ- A
πὸ τῆς σωζομένης τοὺς σὺν αὐτῷ κρατήσας τῶν ἐχθρῶν εἰ ἐ-
πέλοιτο ἀδικῶν. νόμας οὖν τοὺς σὺν δυσὶ τοὺς μὲν
προέπεμπε, τοὺς δὲ λειπομένους, ἀσφαλῶς ἐκέλευεν ἀκο-
λουθεῖν. ὅπως εἰ βιασθείη οἱ προπεμφθέντες ὑπὸ τε-
μενοῦς ἀδελφοῦ, κατὰ φυγὴν ἔχοιεν τοὺς ἑπομένους καὶ
τῶν ἁμαξῶν τοὺς σὺν αὐτῷ τὸν τρόπον, πέμπει τινὰς
ἄνδρας κομίζοντας τὰ δῶρα τῷ ἀδελφῷ· ἡμιόνους δὲ καὶ τὰ πε-
ρὶ αὐτοὺς καὶ πλῆθος προβάτων ποικίλων, ἃ δὴ τίμια B
τοῖς λαμβάνουσιν ἔμελλεν ἔσεσθαι πρὸς τὸ καταικίσαι
αὐτόν, καὶ εἴ τι περιφθέντες ἐκ παλαιομάτων, ἵνα
ἐπιεικέστερον συντυγχάνοντας, πολλοὶ δοκῶσιν, ἀνήσειν δὲ
καὶ τῶν δώρων τῆς ὀργῆς, ἀμαμένοι τε ἡμωμένος. ἐ-
πὶ μὲν τοίνυν τοῖς λόγοις χρῆσθαι ἐμελλεν πρὸς αὐτὸν ἑρμῆ-
νεις τῆς πομπείας. τοιαῦτα σωθεὶς ἅμα πάσης τῆς ἡμέ-
ρας νυκτὸς ὑπολυομένης ἔκλινε τοὺς σὺν αὐτῷ. καὶ χεί-
μαρρον τινα ἰάβαχον λεγόμενον διαβεβηκότων, ἀ- C
λοιπὸς καταλελειμμένος φαντάσματι συμτυχὼν διε-
πάλαιεν, ἕως ἀπὸ καταρχοντος τῆς μάχης, σκιρτή-
σαντος φαντάσματος, ὁδὴ καὶ φωνὴ χρῆσθαι καὶ λόγοις
τοῖς αὐτοῖς χωρεῖν τε τοὺς τοὺς γεγυμνασμένους παραγωνῶ,
καὶ μὴ μικρῶν κρατεῖν καταλαμβάνειν, ἀλλὰ θείου ἄγγε-
λου γενομένου, καὶ τεμεῖσθαι ἡγεῖσθαι τὸ μεγάλως ἀγα-
θὸν εἰσεσθαι, καὶ μηδέποτε τὸ γόμος σκλῆψιν αὐτοῦ,
μηδὲ κατέρπειν τινα τῶν ἀνθρώπων τῆς ἰσχύος ἐσάσθαι D
τοῦ σκιεροῦ, σκελίζειν τε καλεῖν αὐτὸν ἰσραὴλον, σημαί-
νειν γὰρ τὸν ἐθραίων γλῶτταν, τὸν ἀντιπαλαί-
σαντα ἄγγελον θεοῦ. ταῦτα μέν τοι τὸ ἐγκλεγόν, ἰακώβου δὲ
ἐρομένου τὸν ἄγγελον εἰπεῖν θεῖον, τίνα μοῖραν
ἔχει ἀνθρώπων παρεκάλει. καὶ τὸ μὲν φάντασμα
ταῦτ' ἔπαν, ἀφανὲς γίνεται. ἡδεῖς δὲ τούτοις ἰακώβου
φανεῖσαν ἐνόμιζε τὴν τύχην. σημαίνει δὲ, θεοῦ
πρόσωπον. καὶ ἡμμένου ἀπὸ τοῦ μαχίμου ἀλγήμα- E
τος αὐτοῦ τὸν μηρὸν τὸ πάλαι, αὐτὸς τε ἀπέχεται
τῆς τούτου βρώσεως, καὶ δι' ἐκεῖνον ἀδὴ ἡμῖν ἔστιν ἐδώ-
διμον. πλησίον δὲ ἦδη τοῦ ἀδελφοῦ πανδημόμους, καὶ
λεύει παρεῖναι τῶν γυναικῶν ἑκάστην κατ' αὐτοῦ
τῶν παιδαρίων, ἵνα παρῇ ἐν ἀφορῶεν τὰ ἔργα τῶν
ἀδελφῶν μαχομένων ἐ τοῦτο βελήσειεν. ἠσθεσκύ-
νησε, αὐτὸς τὸν ἀδελφὸν ἐγγὺς αὐτοῦ ἡμένον, οὐδὲν F
τοῦ αὐτοῦ δόλιον φρονοῦντα. καὶ ὁ ἡσαῦς ἀσπασάμενος
αὐτὸν, αἱρεῖται τῶν παίδων τὸν ἐχλὸν καὶ τὰς γυναῖ-
κας. ἦλθε τε τότε τὸ πᾶν μαθὼν τῶν αὐτῶν, καὶ αὐ-
τὸς συνεβάλλετο αὐτοῖς πρὸς τὸν πατέρα. ἰακώβου δὲ
τὸν φαλομένου τὸν κόπον τῶν ἐπιζυγίων, ἐπεχω-
ρησεν ἐς σκηνάς. σκηνὰς γὰρ ἐποιήσατο τὴν διαῖταν, πεζο-
κρεύσας τὸ χωρίον ἀπὸ τῆς αὐτοῦ. τειχώσεως δὲ
σκηνὰς ἰακώβου ἀφίκετο εἰς τὰς ἐπὶ νῦν σικιμίας λε-
γομένας. ὅθεν εἰς σίκιμον παρῆλθε χαναναίων δὴ ἐστὶν ἡ G
πόλις. τῶν δὲ σικιμιητῶν ἑορτὴν ἀγόντων, δεινὰ ἡ θυγά-
τηρ τοῦ ἰακώβου μόνη, παρῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, ὀφο-
μένη τὸν κόσμον τῶν ἐπιχωρίων γυναικῶν. θεασάμε-
νος δὲ αὐτὰς συχέμις ἐμμώρου τοῦ βασιλέως υἱός, φθεί-
ρει δι' ἁρπαγῆς. καὶ ἁμαρτὼν ἐρωτικῶς ἱκετεύει τὸ πα-
τέρα λαβεῖν αὐτῷ τέκνων γάμον τὴν κόρην. ὁ δὲ πάθει
ἥκειν τὸν ἰακώβου, δεόμενος τοῦ παιδὸς αὐτοῦ συχέμ
συζεύξαι θεσμὸν καὶ νόμον. ἰακώβου δὲ, ὅτ' ἀντιλέ-
γειν ἔχων ἁμαρτὸν τὸ ἀξίωμα τῶν θρασκαλούντων, οὔτε
κωλύειν ἡγούμενος ἀλλοφύλῳ συνοικίζειν τὴν θυγατέρα, ἠξίωσεν ὑπισχνεῖσθαι αὐτοῖς βουλὴν ἀγα-
γεῖν ἐν παρεκάλει. ἀπῆν μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ἰακώβου ἐλπίζων παρέξειν τὸν γάμον. ἰα-
κώβου δὲ δηλώσας τοῖς παροῦσι, τὴν τε φθορὰν τῆς ἀδελφῆς, καὶ τοῦ ἐμμώρου τὴν δέησιν,

Distributo igitur agmine, alios præcedere juſſit, A
alios propere ſubſequi: ut ſi quis primos aggrederetur, ad ſequens agmen haberent refugium: & hoc modo inſtructis, qui circa ſe erant, præmittit quoſdam ad fratrem cum muneribus. ea conſtabant jumentis multiſq; ac variis quadrupedibus, accipienti placituris propter raritatem. veniebant autem alii poſt alios, vt crebri occurrentes plures quã pro numero viderentur: & credibile erat, donis placatum remiſſurum iram, ſi qua adhuc eſſet reliqua. quin & illud mandatum eſt præmiſſis, ut blandè hominem alloquerentur. His ita per totam diem diſpoſitis, noctu movit agmen. Cumque Jobacchum torrentem tranſiſſent, Jacobus aliquantum ab agmine relictus incidit in luctam cum ſpectro, ipſe prior laceſſitus, eratque ſuperior. exclamat igitur, macta virtute, qui non quemvis adverſarium, ſed angelum Dei vicerit: idque illi eſſe magnæ felicitatis præſagium: genuſque ejus nunquam defore, nec ullis unquam humanis viribus poſſe opprimi. juſſitque illum poſthac vocari Iſrael, quod Hebræis angelo reluctantem ſignificat. Hæc ſunt prædicta Jacobo, id ipſum rogan- B
ti. Cum enim ſenſiſſet angelum eſſe Dei, precatus eſt, ut ex eo fatum ſuum cognoſcere liceret. His dictis, ſpectrum evanuit. Jacobus vero lætus auditis, impoſuit loco nomen Phanuel. id ſignificat Dei facjem. ſed quia latum nervum inter luctandum læſit, & ipſe poſt eo cibo abſtinuit; & nobis illo propter eum veſci non licet. Cognito vero, fratrem jam non longe abeſſe, jubet uxores procedere per ſe quamque cum pediſequis, vt e longinquo ſpectarent pugnam virorũ, ſi eam frater mallet. ipſe propior factus adoravit fratrem, non male deſe cogitantem. at Eſaus, eo ſalutato, interrogabat de turba mulierum ac puerorum: & cum didiciſſet omnia, voſ- C
ſeba eos deducere ad patrem. Jacobo vero excuſante laſſitudinem jumentorum, reverſus eſt in Seiram. illic enim habitabat, vernacula lingua loco ab hirſutie ſua denominato. Jacobus autem pervenit ad Scenas quas vocant, vetus nomen adhuc retinentes. inde profectus eſt Sicima, quæ eſt urbs Chananæorum. & cum eſſet celebritas apud Sicimitas, Dina unica Jacobi fi- D
lia venit in urbem ad viſendum cultum mulierum ejus regionis. qua viſa, Sychemis Emmoris regis filius raptæ ſtuprum obtulit: & correptus amore patrem ſuum rogavit, ut puellam uxorem habere liceret. Ille morem ei gerens, venit ad Jacobum, rogans, ut filio ſuo Dinam in matrimonium collocaret. Jacobus vero, qui neque negare poterat propter majeſtatem rogantis, neque fas putabat alienigenæ filiam nuptum tradere, deliberandi ſpatium popoſcit. Rex, ſperans Jacobum aſſenſurum, abiit. Ille vero, indicata filiis injuria ſororis, & Emmoris petitione, E
Gen. ſ. 34.

jussit eos consultare, qvid facto opus esset. major pars hærebat, incerti, quid esset agendum. Simeon vero & Levis uterini puellæ fratres tale consilium inter se capiunt. Observato festo die, qvo Sicimitæ voluptati & conviviis operam dabant, invasis noctu custodibus, sopitos contrucidant: atque ita facile urbe potiti, mares universos interimunt una cum rege ac filio, solis parcentes fœminis. qvo facinore citra consensum patris perpetrato, sororem reducunt. Jacobum autem obstupefactum audacia tanta filiorum, indignequе ferentem, Deus per visum bono animo esse jussum, lustrare tentoria, sacrificiumque, qvod olim post somnium illud in profectione Mesopotamena voverat, persolvere imperat. itaque dum lustrat, incidit in Labani Deos: nesciverat enim, Rachelem eos furatam. his apud Sicima defossis in terram sub quadam quercu, profectus inde sacrificavit apud Bethela, ubi somnium illud divinum viderat, iter faciens in Mesopotamiam. Progressus deinde in agrum Ephratanum, Rachelem ibi ex partu mortuam sepelit, solam monumento cognatorum in Hebrone non illatam. Quam qvum mirum in modum lugeret, infantulum nominavit Benjamin, eo quod doloris causa matri fuerit. Atque hic est filiorum Jacobi numerus, mares duodecim, fœmina una. ex his octo legitimi, è Lia sex, duo è Rachele: quatuor vero e pedisequis, e singulis duo: qvorum nomina jam dixi.

Genes. 35.

Inde venit Hebronem in Chananæa sitam, ubi Isacus habitabat. Nec diuturnus fuit eorum convictus.

CAP. XX.

Mors Isaci, & sepultura in Hebrone.

Gen. 35.

REbecca enim jam ante defuncta, Isacus quoque eam sequitur, non multo post filii reditum: & sepultus est à filiis juxta uxorem in Hebrone, in monumento parentum suorum. Fuit autem Isacus vir Deo charus. & magna providentia dignus ab eo habitus, post Abrahamum patrem. valde longo etiam tempore vixit. Mortuus est enim, exactis cum virtute annis octoginta quinque supra centum.

A ἡξίου βουλεύεσθαι τί δεῖ ποιεῖν. οἱ μὲν οὖν πλείους ἠσύχαζον γνώμης ἀπορούντες. συμεὼν δὲ καὶ λεύις ὁμομήτριοι τῆς κόρης ἀδελφοὶ πρὸς ἀλλήλους σωτηρίαν ποιοῦνται τινα πρᾶξιν. οὔσης ἑορτῆς, καὶ τῶν σικιμητῶν εἰς ἄνεσιν καὶ εὐωχίαν τετραμμένων, νύκτωρ πρῶτοις ἐπιβαλόντες τοῖς φύλαξι, κτείνουσι κοιμωμένους. καὶ παρελθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀναιροῦσι πᾶν ἄρρεν, καὶ τὸν βασιλέα σὺν αὐτοῖς καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. φείσονται δὲ τῶν γυναικῶν πράξαντες δίκα τῆς τοῦ πατρὸς γνώμης ἐπανάγουσι τὴν ἀδελφήν. ἰακὼβος δὲ ὀκνηλαγήσας πρὸς τὸ μέγεθος τῶν γεγενημένων, καὶ χαλεπαίνοντι πρὸς τοὺς υἱοὺς, ὁ θεὸς φανερὸς ἐπέλθοι θαρρεῖν. ἀγνίσασθαι δὲ τοῖς σκεύεσι, θυσίας ἀποτελεῖν ἃς τὸ πρῶτον ἀπιὼν εἰς τὴν μεσοποταμίαν, ὅτε τῇ ὄψει ἐξ ὀνείρου ηὔξατο. ἁγνίζων οὖν τοὺς ἑπομένους, ἀπυγχάνει τοῖς λαβάνου θεοῖς. οὐ γὰρ ἠπίστατο ὑπὸ τῆς ῥαχὴλ κλαπέντας. καὶ αὐτὰς ἔκρυψεν ἐν σικίμοις εἰς γῆν, ὑπό τινα δρῦν, ἀπάρας τε τεντεῦθεν, ἐν βεθήλοις ἔθυεν, ὅπου τὸ ὄνειρον ἐθεάσατο χωρῶν πρότερον ὅτε τῆς μεσοποταμίας. ἐν-
C πεῦθεν δὲ πρὸς ἑσπέραν ἐπὶ κώμην τὴν ἐφραθάνην γένεσιν, ἐν ᾗδε ῥαχὴλαν ἐκ τόκετοῦ θανοῦσαν θάπτει, μνῆμα τῶν συγγενῶν τῆς ἐν χεβρῶνι τιμῆς οὐ τυχοῦσαν. πενθήσας δὲ μεγάλως, τὸ ἐξ αὐτῆς παιδίον, βενιαμὶν ἐκάλεσε. ἀφ' ἑαυτοῦ ἐπ' αὐτῷ θρηνήσαν ἐδύνατο τῇ μητρί. οὗτοι ἰακώβου παῖδες οἱ πάντες. ἄρρενες μὲν, δώδεκα. θηλεῖα δὲ, μία, τούτων ὀκτὼ γνήσιοι. ἐκ λείας μὲν ἕξ. δύο δὲ ἐκ ῥαχήλας. τέσσαρες δὲ, ἐκ τῶν θεραπαινίδων, δύο ἑξ ἑκατέρας. ὧν καὶ τὰ ὀνόματα προεῖπον. παρλεῖ δ' ἐντεῦθεν
D ἐπὶ χεβρῶνα πόλιν ἐν χαναναίοις κειμένην. ἐκεῖ δὲ ἰσαὰκος ἑαυτοῦ διαιτᾶν εἶχε. καὶ βραχέα μὲν ἀλλήλοις συνδιετρίβοσαν.

Κεφάλαιον κ'.

Ὡς ἰσαὰκος τελευτήσας, ἐτάφη ἐν χεβρῶνι.

Τὴν γὰρ ῥεβέκκαν ἰακὼβος οὐ κατέλαβε ζῶσαν. θνήσκει δὲ ἰσαὰκος ἐς μὲν πολὺ τὴ ἀφίξεως τὸν υἱοῦ. καὶ ταφῆς ἔτυχεν ὑπὸ τῶν παίδων σὺν τῇ γυναικὶ, ἐν χεβρῶνι. μνημείου προγονικοῦ ἐν αὐτῇ τυγχάνοντος αὐτοῖς. ἐβίωσε δὲ ἰσαὰκος. ἀνὴρ θεοφιλὴς, καὶ προνοίας πολλῆς ἠξιωμένος ὑπ' αὐτοῦ μετ' ἀβραμον τὸν πατέρα. πολυχρονιώτατος δὲ. βιώσας γὰρ ἔτη πέντε καὶ ὀγδοήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατὸν μὴ ἀρετὴ, ἔτως ἀπέθανε.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱστορικῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Πῶς ἡσαῦς καὶ ἰακὼβος ἰσαάκου παῖδες ὄντες, διέλαυτο τὴν οἴκησιν καὶ ἡσαῦς μὲν τὴν ἰδουμαίαν κατέσχεν, ἰακὼβος δὲ τὴν χαναναίαν. ΚΕΦ. α.
Ὡς ἰώσηπος ὁ πατὴρ τῶν ἰακώβου παίδων, ὑπερᾶτων αὐτοὺς προσδοκωμένων τὴν μέλλουσαν δόδοιμονίαν, ἐπὶ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη. ΚΕΦ. β.
Ὡς αὐτὸς ὕστερος εἰς αἴγυπτον πραθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ἄρξας τοῦ προς αὐτὸν μίσους, καὶ γνωρισθεὶς ἐπισημό-τατα καὶ λαμπρῶς, τοὺς ἀδελφοὺς ἔσχεν ὑποχειρίους. ΚΕΦ. γ.
Ἡ δὲ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῆς ὅλης πάσης προς αὐτὸν μετάβασις, ἄρξασα τὸν ἑπόμενον λιμόν. ΚΕΦ. δ.
Ὅσα τοῖς ἑβραίοις ἐν αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν, ἐπὶ ἔτη τετρακόσια. ΚΕΦ. ε.
Ὡς μωσῆς αὐτοῖς ἡγεμὼν, τὴν αἴγυπτον ἐξέλιπεν. ΚΕΦ. ς.
Ὡς ἡ θάλασσα τοῖς ἑβραίοις διωκομένοις ὑπὸ τῶν αἰγυπτίων ἀνακοπεῖσα, ῥῆξιν δι αὐτὴ παρέσχε ΚΕΦ. ζ.

HÆC IN SECUNDO JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM LIBRO CONTINENTUR.

Quomodo Esaus & Jacobus filii diviserunt habitationem, & quod Esao Idumæa, Jacobo Chananæa contigit. CAP. I.
Quomodo Josephus Jacobi filiorum natu minimus propter somnia futuræ suæ fœlicitatis prænuntia in fratrum invidiam incurrit. CAP. II.
Quomodo Josephus in Ægyptum venditus a fratribus illustris ibi factus est, & fratres tandem in sua potestate habuit. CAP. III.
Quomodo Jacobus cum tota progenie ad filium migravit. CAP. IV.
De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos quadringentos. CAP. V.
Quomodo, Moyse, duce Ægyptum reliquerunt. CAP. VI.
Quomodo mare scissum Hebræis Ægyptios fugientibus viam aperuit. CAP. VII.

ΦΛΑΒΙΟΥ

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER SECUNDUS.

CAP. I.

Qvomodo Esaus & Jacobus Isaci filii diviserunt habitationem, & qvod Esuo Idumaa, Jacobo Chananaa contigit.

DEfuncto autem Isaco, filii partiti sunt inter se habitationem, nec ambo paternam retinuerunt: sed Esaus, Hebrone fratri concessa, habitavit in Saira, & Idumææ dominatus est à seipso denominatæ. Adomus enim cognominatur ob causam talem. Olim adolescens etiam tum, reversus à venatu, famelicus offendit fratrem coqventem sibi ipsi in prandium lenticulam rubentem colore, quo magis etiam excitatus, rogavit, ut expetitum sibi cibum traderet. at ille, adjuvante fratris fame, jus primogeniti pro cibo dare eum compulit: coactus enim inedia cessit ei suum jus, interposito jurejurando. Ob ejus cibi colorem à collusoribus adolescentibus Adomus est per ludibrium cognominatus. Adoma enim Hebræis significat rubens. id nomen post in regionem ipsius ditionis est derivatum, qvod Græci in mollius deflexerunt, Idumæam dicendo. Genuit autem filios numero quinque. ex his Jaus, Jolamus, & Coreus, eadem matre Alibama nati: ex reliquis duobus Aliphazem Asa, Raguelem Mosametha ei peperit, Hos filios habuit Esaus. Aliphazæ item quinque legitimi filii fuere, Themanus, Omerus, Ophus, Jothamus, Ocanasus. Nam Amalecus erat nothus, è Thamna concubina genitus. Hi habitaverunt Idumææ regionem, quæ Gobolitis dicitur, & eam, quæ de Amaleci nomine Amalecitis est appellata. Quondam enim late patentem terram Idumææ nomen complectebatur, cujus partes à primis colonorum inductoribus denominatæ, appellationes eas postea retinuerunt.

Genes. 35.

Genes. 36.

Κεφάλαιον ά.

Πῶς ἡσαῦς καὶ ἰάκωβος ἰσάκου παῖδες ὄντες διήλαντο τὴν οἴκησιν, καὶ ἡσαῦς μὲν ἰδουμαίαν κατέχειν, ἰάκωβος δὲ τὴν χαναναίαν.

ΜΕΤΑ δὲ τὴν ἰσάκου τελευτὴν, οἱ παῖδες αὐτοῦ μερισάμενοι τὴν οἴκησιν πρὸς ἀλλήλους, οὐκ ἴσην ἔλαβον ταύτην κατέσχον. ἀλλ' ἡσαῦς μὲν, τῆς χεβρωνίας πόλεως ἐκχωρήσας τῷ ἀδελφῷ, σὺν σαείρᾳ διῆτᾶτο, καὶ τὴν ἰδουμαίας ἦρχεν, οὕτω καλέσας τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ. ἄδωμος δ' ἐπονομάζετο, κατ' αἰτίαν τυχὼν τοιαύτην ἐπικλήσεως. ὑπὸ λιμοῦ ποτε καὶ πόνου βαρεῖ τὸ κωμητήσιον λιμώττων ἐπανῆλθεν, ἐπὶ πᾶσιν ὢν τῇ ἡλικίᾳ. ὑπτιοχῶν δὲ τὰδελφῷ φακῆν ἑσκευακότι πρὸς ἄριστον αὐτῷ ξανθὴν σφόδρα τὴν χρόαν, καὶ λαβὼν τοῦτ' ἐπὶ μᾶλλον ὠρεχθεὶς, ἠξίου ὠνεῖσθαι αὐτοῦ πρὸς τροφήν. ὁ δὲ ὑποδοὺς τὸ πρωτότοκον αὐτῷ δοῦναι, συνέργῳ χρησάμενος τῇ πείνῃ τὸν ἀδελφὸν ἠνάγκασε. καὶ κεῖνος μὲν ὑπὸ λιμοῦ βιασθεὶς, ὠνήσατο τῶν πρωτοτοκείων αὐτοῦ μεθ' ὅρκων· ἔνθεν ἀπὸ τῆς ξανθότητος τοῦ βρώματος, ἐπὶ τῶν ἡλικιωτῶν ἄδωμος κληθεὶς, καὶ παιδίαν ἐπικληθείς. ἄδωμα γὰρ Ἑβραῖοι τὸ ἐρυθρὸν καλοῦσι. τὴν δὲ χώραν ἔτως πρωτηγόρευσεν. ἔλλιπες γὰρ αὐτὴν ὅτι τὸ σεμνότερον ἰδουμαίαν ὠνόμασαν. γίνεται δὲ καὶ πατὴρ παίδων πέντε τὸν ἀριθμόν. ὧν ἰάκης μὲν καὶ ἰόλαμος, καὶ κόρεος, ἐκ γυναικὸς μιᾶς ἀλιβάμης τοὔνομα· τῶν δὲ λοιπῶν, ἀληφάζης μὲν, ἐξ ἄσης. ῥαγουήλος δὲ, ἐκ μοσαμήθης ὑπῆρξαντο αὐτῷ γεγονότες. καὶ ἡσαῦ μὲν οὗτοι παῖδες ἦσαν. ἀλιφάζη δὲ γίνονται γνήσιοι παῖδες πέντε, θήμαν, ὄμερος, ὄφις ἰόθαμος, ἐκάναζος. ἀμάληκος γὰρ νόθος ἦν ἐκ παλλακῆς αὐτῷ γεγονώς. θαμνάης ὄνομα. ἔτι κατώκησαν τὴν ἰδουμαίας τὴν γοβολίτην λεγομένην, καὶ τὴν ὑπὸ ἀμαλήκης κληθεῖσαν ἀμαληκίτην. πολλὴ γὰρ οὖσα πρότερον ἡ ἰδουμαία, τότε πίστις αὐτὴν ἀπέσωζεν ὄνομα, καὶ τοῖς μέρεσι τὰς ἀπὸ τῶν οἰκητόρων προσηγορίας διεφύλαξεν.

Qs

Κεφάλαιον β'. A

ὡς ἰωσηφ ὁ νεώτατος τῶν ἰακώβου παίδων ὀνειράτων αὐτῷ προθεικνυμένων τὴν μέλλουσαν εὐδαιμονίαν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη.

CAP. II.

Quomodo Joſephus Jacobi filiorum natu minimus propter ſomnia futuræ ſuæ felicitatis prænuncia in fratrum invidiam incurrit.

Ἰακὼβ δὲ εἰς τοσαύτην παρελθὼν εἰς εὐδαιμονίας μέγεθος, οἷον οὐκ ἄλλῳ τινὶ ῥᾳδίως· πλὴν σπάνιος ἦν ἐν τοῖς ἐπιχωρίοις, καὶ παίδων ἀρετῇς ζηλωτὸς καὶ βασκανθῆναι οὐδενὸς ἧττον. ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργα χερῶν καὶ πόνων ὑπομονὴν ἦσαν εὔψυχοι, καὶ σὺν σωφροσύνῃ. τοσαύτην δὴ ἄρα τὸ θεῖον αὐτοῖς παρεῖχε, καὶ τῆς εὐδαιμονίας ἐπιμέλειαν, ὡς καὶ τὰ λυπηρὰ αὐτοῖς δοξάντων τὴν ὑπερβολὴν τῶν ἀγαθῶν ὠφελεῖν, καὶ πάντων τῆς δόξης αὐτοῖς τὴν μετέπειτα ὠφελείας ἀναχωρήσεως αὐτῶν τε καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν γεγονότας, ὑπὸ τοιαύτης αἰτίας. ἰώσηπον δὴ φασὶ παιδοποιησάμενος ἰακώβος. ἀφ' ᾗ τὴν μὲν σώματος εὐμορφίαν ἐκ Ῥαχὴλ ψυχῆς ἀρετὴν, φρονήσει δὲ καὶ τῶν ἄλλων πλέον ἢ ὧν ἦν πατὴρ. πρὸς ὃν ὡς ἀδελφὸν, καὶ δι' ὑπερβολὴν σοφίας φθόνον ἐκίνησε καὶ μίσος παρὰ τῶν ἀνεψιῶν, ἃ ἐθαυμάζετο, τῷ τε πατρὶ καὶ τοῖς ἐμφύτοις ἐμήνυεν, εὐδαιμονίαν καταγγέλλοντα, ζηλουμένων ἀεὶ τῶν ἀνθρώπων, τὴν τῶν οἰκειοτάτων εὐπραγίαν. οἱ δὲ ὄψεις, ἃς κατὰ τοὺς ὕπνους εἶδεν ἰώσηπος, παιδευόμενος ἐκφανεῖς μὲν τοῖς ἀδελφοῖς ὡς δὲ πάντες ἐπὶ συλλογὴν τῶν καρπῶν θέρους ἀκμάζοντος, ὁρᾷ πλοῦτον καὶ τὴν σωτηρίαν ἀπὸ φοινίκων ἀφαιρούμενον ὄψιν, ἣν ὡς ἐγρηγορὼς, τοῖς ἀδελφοῖς ὡς μισοῦσιν αὐτὸν τὸ σημαινόμενον ἐξηγεῖτο. λέγων ἰδεῖν ἐπὶ τῆς παρελθούσης νυκτὸς, τὸ μὲν αὐτὸν δράγμα πυρῶν ἡρεμεῖν ἐφ' οὗ κατέβη κόπτων, τοὺς δὲ σκιὰν προσερχόντα προσκυνεῖν αὐτῷ. καὶ μέγεθος πραγμάτων τὸν ὄψιν προλέγουσα, καὶ κατ' αὐτῶν τὸν ἐξήκοντα ἑστηκέναι τῷ μὲν ἰωσήπῳ, πρὸς τῶν ἀδελφῶν ὡς γνωρίμων τοιαῦτα διεσάφησαν, ἀρὰς δ' ἐποιοῦντο μηδὲν αὐτὸν παρελθεῖν εἰς τέλος ὧν ὑπενόουν, καὶ σφᾶς αὐτοῦ μᾶλλον ἀπεχθῶς ἔχοντες διετέλουν. τῷ δὲ πατρὶ φθόνῳ προσφιλονεικήσαν τὸ θεῖον, δευτέραν ὄψιν ἐπιπέμπει τῷ ἰωσήπῳ πολὺ τῆς πρώτης ἐκπληκτικωτέραν. τὸν γὰρ ἥλιον, ἔδοξε τὴν σελήνην ὠφθαλμιακέναι, καὶ τοὺς ἀστέρας τοὺς λοιποὺς ἐπὶ τὴν γῆν κατὰ θεὸν καὶ προσκυνεῖν αὐτόν. ταύτην τὴν ὄψιν τῷ πατρὶ, μηδὲν ὠφελῆ τῶν ἀδελφῶν κακόηθες ὑφορώμενος, καὶ τούτων ὠφελητυγχανόντων, διεσάφησε, καί τι βλάβης σημήνας, φράσαι ὠφελαλῶν. ὁ δὲ ἤθη τοῦ ὀνείρου τὴν πρόρρησιν αὐτοῦ τῇ διανοίᾳ συλλαβὼν, καὶ μὴ σαφῶς οὐκ ἀσκόπως εἰκάσας, ἐχαίρεν ἐπὶ μεγάλοις τοῖς σημαινομένοις εὐδαιμονίαν. ἐκ τοῦ παιδὶ κατηγγέλλετο. ἐκαιρὸν ἦλθεν ἤδη ζῶντος, καθ' ὃν αὐτὸν ὑπὸ τε τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν ἔσεσθαι τιμῆς καὶ προσκυνήσεως ἀξίαν, τὸν μὲν σελήνην καὶ ἥλιον, μητέρα καὶ πατέρα, τὸν μὲν αἰσθητὸν πάντα καὶ τροφὸν ἅπαντος καὶ τὴν κτίσιν ἐπιθηλάζοντος εἰκάζων. τοὺς δὲ ἀστέρας, τοῖς ἀδελφοῖς τὸν τούτους ἐνδεκάδα εἶναι, καθάπερ τοὺς ἀστέρας, ὑπὸ τε ἥλιον καὶ σελήνης τὴν ἰσχὺν λαμβάνοντας. καὶ ὁ μὲν ἰάκωβος, τοιαύτην οὖσαν, ἀσμένως τὴν ὄψεως ἐπῃνεσε τὸν ἀδελφὸν δὲ ἰωσήπου, σφόδρα ἐλύπησε τὸ προφερόμενα. καὶ διετέθησαν ὡς ἐπ' ἀλλοτρίῳ τινὶ μέλλοντι τὰ σημαινόμενα ἀφ' ὧν ὀνειράτων ἀγαθὰ ἤζησεν ἀλλ' οὐκ

IAcobus autem ad tantam felicitatem pervenit, ad quantam vix alius quiſquam. nam & opibus excellebat inter ejus regionis homines, & propter filiorum virtutes beatus erat ac conſpicuus. nihil enim eis deerat, ſed induſtrii fuere omnes, & generoſa quadam fortitudine ſimul ac prudentia præditi. Tantam autem ipſius felicitatis curam gerebat cœleſte numen, ut etiam ex rebus, ſicut tum videbantur, adverſis maximorum bonorum occaſionem præberet, & per ipſum ejusque liberos parentibus noſtris viam ad exitum ex Ægypto præſtrueret ac præmuniret. Joſephum è Rachele ſibi natum pater tum ob corporis præſtantiam, tum ob animi virtutem (erat enim prudentiſſimus) præ cæteris liberis amabat. is parentis affectus odium & invidiam fratrum in eum provocavit. acceſſerunt ea ſomnia, quæ ſibi viſa patri ac illis indicavit magnæ felicitatis prænuncia, quæ res etiam conjunctiſſimos ad æmulationem facile concitat. Viſiones autem Joſephi fuere tales. Miſſus cum fratribus à patre ad colligendas fruges meſſis tempore, viſionem vidit, quæ non poterat exiſtimari una ex iſtis vulgaribus, quales in ſomnis obverſari ſolent: eam experrectus fratribus interpretandam narravit, dicens viſum ſibi præterita nocte ſuum tritici manipulum ſtare loco, illorum vero manipulos accurrentes adorare eum: qvod videbatur & amplam fortunam ipſi prænunciare, & fratres qvoque in ejus poteſtate futuros. At illi nihil tale Joſepho ſunt interpretati, diſſimulantes ſe intelligere: ſed taciti precabantur irritum fieri præſagium, ipſumque majore etiam odio proſequebantur. Deus autem adverſus eorum invidiam contendens, alteram viſionem Joſepho immittit, priore magis mirabilem. Vidit enim ſolem cum luna & undecim ſtellis deſcendere in terram, & adorare ipſum. Hoc ſomnium in præſentia fratrum, nihil mali de illis ſuſpicatus, patri indicavit, rogans, ut interpretari dignaretur: qvod ei non mediocri fuit voluptati. Præſagium enim ſomnii colligens, & ſapienter eventum conjiciens, gaudebat, eo qvod ingens filio felicitas portendi videretur: eventurum olim tempus, quando tam à parentibus quam à fratribus adoratione dignus haberetur. Intelligebat per ſolem ac lunam patrem & matrem, quod altera augeret omnia & aleret, alter formam rebus & vim inderet. Porro ſtellarum nomine fratres accipiebat, tum quod numerus non diſcreparet, tũ quia vim à ſole & luna haberent. Et Jacobus quidem talem interpretationem non imprudenter attulit. Fratres autem Joſephi valde contriſtavit id præſagium, haud aliter quã ſi alieno cuipiam hæc felicitas portenderetur, ac

Gen. 37.

non fratri, cum qvo pariter omnibus fortunis frui poſſent, tam felicitatis quam generis ſocii:

decreverunt que adolescentem tollere: & hoc consilio comprobato, frumentis jam collectis, contulerunt se cum pecoribus in Sicima agrum pascuis percommodum, non præmonito patre. atque ibi pastoritias curas obibant. At ille, nemine a gregibus veniente, nec certi quicquam nunciante, de filiis solicitus ac mœrens, mittit Josephum ad greges, cogniturum res fratrum, &, quid agant, renunciaturum.

CAP. III.

Quomodo Josephus in Ægyptum venditus à fratribus, illustris ibi factus est, & fratres tandem in sua potestate habuit.

Gen. 37. ILli autem, viso fratre adventante, gavisi sunt, non ob adventum germani à patre missi, sed tanquam inimico in manus suas à Deo tradito: volebantque confestim eum interimere, neque præsentem occasionem elabi sinere. Rubelus autem inter hos natu maximus, videns eos conspirasse, conabatur impetum eorum remorari, docens, quantum facinus molirentur, & quantam invidiã pariturum. Nefariam rem haberi tam Dei quam hominum judicio cædem hominis vel non cognati, sed longe sceleratius esse, necis fraternæ reos deprehendi, quo sublato, etiam in patrem eam injuriam redundaturam, & matrem quoque in luctum ac diram orbitatem conjecturos. hos respicerent, reputantesque, quantam eis calamitatem allatura sit mors filii tum probi tum natu minimi, abstinerent à tam nefario scelere. Deum quin etiam verererentur, spectatorem ac testem consilii contra fratrem initi. hunc si à cœpto desistant, accepturum eorum pœnitentiam atque resipiscentiam: sin pergant, fieri non posse, quin exigat ab eis parricidii pœnas, cum nihil ipsius providentiam latere possit, sive in solitudine admittatur, sive in civitate. Ubicunque enim sint homines, existimandum ibi Deum quoqve adesse. Sed & propriam conscientiam post tantum scelus illis adversariam fore, eam nunquam abire, sive bona sit, sive talis, qualis ipsorum foret, si fratrem interfecerint. Addebat, ne læso qvidem fas esse germanum occidere. Satius esse, dare veniam amicis, sicubi non fecisse officium videantur. Josephum vero ne peccasse quidem in illos, cujus ætas miserationem potius mereatur, & illos ipsos tutores ac protectores. Causam etiam cædis facinus eorum gravaturam si videantur ob invidiam futuræ felicitatis ei vitam ademisse, qua felicitate propter cognationem ipsis quoque frui licebat. Debere enim ita existimare, ipsorum esse, quicquid Josepho largitus fuerit, proinde cogitandum eo graviorem fore indignationem Dei, si eum, quem ipse omni bona fortuna dignum judicasset, interimendo, materiam divinæ beneficentiæ subtraxerint. Hæc Rubelus & his plura commemorans, conabatur eos absterrere a parricidio.

Οἱ δὲ τὸν ἀδελφὸν ὡς εἶδον πρὸς αὐτοὺς ἀφιγμένον, ἥδησαν μὲν, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐπ' οἰκείᾳ παρουσίᾳ, καὶ πατρὸς ἀπεσταλκότος, ἀλλ' ὡς ἐπ' ἐχθροῦ, καὶ τοῖς χερσὶν αὐτῶν καὶ θείαν βουλησιν φόνου δόντος. ἀναιρεῖν τε ἤδη καὶ μὴ τὸν ἐν πόλει καταβαλεῖν κῆρυκα ὥρμησεσαν. οὕτω δ' αὐτοὺς ῥοιβηλος ὁρῶν ἔχοντας ὁ πρεσβύτατος αὐτῶν καὶ πρὸς τὴν πρᾶξιν ὁμονοοῦντας, ἐπειρᾶτο κατισχεῖν ὁρμοῦντας τὸ μέγεθος τοῦ τολμήματος, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῷ μῖσος ὡς πονηρὸν μὲν καὶ θεῷ καὶ ἀνθρώποις ἀνόσιον δοκοῦν, καὶ τὸ μὴ συγγνοὺς ἀνθρώπῳ χειρουργῆσαι φόνον. πολὺ μέν τι μιαρώτερον τὸ, σφαγὴν ἀδελφοῦ δράσαντας φθῆναι τῷ πατρὶ τε ἀναιρεμένῳ συναδικεῖν, καὶ μητρὶ εἰς πένθος καὶ παῖδας ἀποστέρησιν οὐ κατ' ἀνθρώπινον γινομένοις νόμον συγκαταπατᾶν. τούτων αὖ αὐτῶν αἰδῶ λαβόντας, καὶ τὸ λογισμῷ τι καὶ φρονεῖν εἰκὸς εἰσπραξῆναι τῆς ἀδελφοκτονίας δίκην μεῖναι τὸν αὐτὸ τοῦτο πανταχοῦ παρεῦσαν θεωρίαν, καὶ μήτε τὸ ἐπ' ἐρημίαις πραττομένων ὑστερεῖσαν μήτε τῶν κατὰ πόλεις. ὅπου γὰρ ἀνθρώπων ἂν ᾖ χώρα δοκεῖν συνεῖναι παρεῖναί τε καὶ τὸ θεῖον. τό τε συνειδὸς αὐτοὺς τὸ ἴδιον ἔχειν ἐχθρὸν ὅτι τοῖς τολμήθεισιν ἐλεγχθήσεσθαι, ὃ μήτε τοῖς ἀφανῆ ἂν τὸ ἔχουσι, μήτε τοιοῦτον ὁποῖον εἰκὸς αὐτοῖς σωτηρίαν τὴν ἀδελφὸν ἀνελοῦσιν, ἐσῆν ἀποδρᾶναι. προστεθῆναί τε καὶ ταῦτα τοῖς προειρημένοις, ὡς ἀδελφὸν οὐδὲ ἀδικοῦντα κτείνειν ὅσιον. καλὸν δὲ τὸ μὴ μνησικακεῖν τοῖς οὕτω φίλοις εἰκὸς ἦν ἁμαρτοῦσιν ἐδόκει μοι ἰώσηπον ἢ δι' πονηρὸν εἰς αὐτοὺς γεγονέναι, ἀλλὰ θείᾳ σοφίᾳ. ᾧ τὸ τῆς ἡλικίας ἀσθενὲς μᾶλλον ἔλεον καὶ τὸ παρ' ὑμῶν αὐτῶν ἐρημίζεσθαι κηδεμονίαν. ἦτε αἰτία τῆς ἀναιρέσεως, πολὺ χείρονα τὰ πάθη αὐτῶν ποιῆσαι, ἀλλὰ φθόνον τῶν ἐσομένων ἀγαθῶν αὐτῷ τὸ ζῆν ἐξαιρεῖν διεγνωκότων, ὧν τὸ ἴσον ἀπολαύσασι κοινωνοῦντες αὐτῷ τῆς μετουσίας, οὐκ ἀλλοτρίων ὄντων ἀλλ' οἰκείων. ἰδίᾳ γὰρ ἡγεῖσθαι ὅσα θεὸς ἰώσηπον δώσει ποιεῖν οὐ τὸ ἀρχὴν καὶ διὰ τὸ καλῶς ἔχειν, χαλεπωτέραν ἐσεσθαι νομίζων. ἢ τὸ ὑπ' αὐτοῦ κεκακωμένον ἐλπίζομένων ἀγαθῶν ἄξιον ἀπεργάσεσθαι φοβηθεὶς τὸ θεῖον ὡ ταῦτα χαρίσοιτο, καὶ ὁ μὲν ῥοῦβηλος ταῦτα λέγων καὶ πρὸς τούτοις ἔτι πλείω, καὶ δεόμενος, ἐπρᾶτο τοῖς τοῦ ἀδελφοκτονίας αὐτὸς ἀπεχρῆσαν.

ἐπεὶ

ἐαυτὸ δ' οὐδὲ μετρίως τοῦ τῶν λόγων ἐώρα γεγε-
νημένους, ἀλλὰ καὶ δόντας ὅπῃ τ' ἀναιρεθείη, συνεβού-
λευε τὸν ἀδελφὸν αὐτοὺς ἥπιον τρόπον ποιῆσαι τῆς τροπῶ
τ' ἀναιρέσεως. ἐ γὰρ ἅπαξ μιμνῄσκοιτο τὸ πρᾶ-
γμα, πανταχοῦ λέγων αὐτούς. ἐπείσθη δὲ κρατήσαν ὡς τὸ
μὲν ὅλον τὸν ἀδελφὸν, οὐκ εἰσόμενον φόβου κακοῦς οἷς νῦν
παρανῦν πεποίηνται. ἐν γὰρ τούτοις εἶναι καὶ τὸ ἔργον ἐφ' ὃ
σπεύδουσιν, ἀμβλύτερον τοιοῦτον, ἀλλ' ὡς ἂν ἑτέροις κακῷ
περιπέσοι. ἦγε δ' αὐτοὺς, αὐτοχειρίας μὲν μὴ ψαύειν τὸν ἀδελ-
φὸν βουλομένους ἧς τὸ ξηρὸν κείμενον λάκκον, ἔνθα ἂν ἀπο-
κλεισθείη, καὶ τὸ γε μιαιφονίαν τὰς χεῖρας αὐτοὺς
μεδόλως ποιουμένους τῶν ἡμέρων τις νεανίσκων, πα-
ραλαβὼν ἐκβολῆς τὸ μειράκιον, καὶ καλῶδίῳ σκληρῷ,
εἶτα καθῆκεν εἰς τὸν λάκκον, καὶ δὴ ἱκανῶς ἄνυδρος
ὢν ἐκ μὲν τότε ποιήσας, ἀπαλλάσσεται κατὰ ζήτησιν χω-
ρίων πρὸς νομὰς ἁρπηδείων. ἰούδας δὲ καὶ αὐτὸς ὢν τῶν
ἐκεῖθεν παίδων, ἐμπόρους ἰδὼν ἄραβας καὶ ἰσμαηλιτῶν
τινας, ἀρώματα καὶ σύριον φόρτια κομίζοντας εἰς αἴγυ-
πτον ἐκ τῆς γαλαδηνῆς, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ῥουβήλου
τοῖς ἀδελφοῖς συνεβούλευσεν ἀνιμήσασθαι τὸν ἰώσηπον ἀ-
ποπωλήσαντας τοῖς ἄραψιν. ἐκεῖνον γὰρ, ὅτι παρῳκοδό-
μησε μάλιστα καταθηλῦναι τοῖς ξένοις, ἑαυτοὺς τε τοῦ
μιάσματος οὕτως ἀπαλλαγήσεσθαι δόξαν ἐκεῖ τοῦτο,
τοῖς ἐμπόροις ἀποδιδόντας τὸν ἰώσηπον ἀνελκύσαντες
ἐκ τοῦ λάκκου μιῶν ἐκεῖσι ἐπὶ ἑπτακαίδεκα ἐτῶν γεγονότα.
ἐπανῆλθε δὲ, νύκτωρ ὅπῃ τὸν λάκκον ἐλθὼν σώσειε τοὺς
ἀδελφοὺς λαθὼν τὸν ἰώσηπον ἐγνώκει. ἐ ὡς ἀνακαλε-
μένου μὴ ἀκούσας, δείσας μὴ ἐφθάρκασιν αὐτὸν μὴ τὸν
ἀναχώρησιν αὐτοῦ, κατεμέμφετο τοὺς ἀδελφούς. τὸν δὲ τὸ
πρᾶγμα αὐτῶ φρασάντων, παύεται τε πένθους ὁ ῥουβήλ-
λος. ὡς δὴ ταῦτα ἔδει τὸν ἰώσηπον τοῖς ἀδελφοῖς ἐπέπρα-
κτο, πεποιωμένοις ἀν ἔξω τὸ ἀνονόητος ὧδε τοῦ πατρὸς
γνώσεως ἐσπεσεῖν. καὶ δὴ τὸν χιτωνίσκον, ὃν ἐνδεδυμένῳ
ἐξῆκτο μὲν πρὸς αὐτοὺς ὁ ἰώσηπος, ὑπερηκέσαν δὲ
αὐτὸν ὅτε καθίεσαν εἰς τὸν λάκκον, ἔδοξεν αὐτοῖς ἁμα-
ξεύσασιν αἵματι τράγου μολύναι, καὶ τῷ πατρὶ
δεῖγμα φέρουσιν, ὡς ἂν ὑπὸ θηρίων αὐτὸν φανείη δια-
φθαρέντα. ἐ τότε ποιήσαντες, ἦκον πρὸς τὸν πενθοῦντα,
τὸν τῶν ὑὸν εἰς γνῶσιν ἀφιξόμενον. ἔλεγον δὲ μὴ
εὑρεῖν αὐτὸν ἰδεῖν, οὔτε εἴα κέχρηται συμφορᾷ μεμαθη-
κέναι, χθὲς δὲ ἢ πρῴην θηρῶν ἁλόντα, καὶ λελακι-
κέναι. ὅθεν αὐτοῖς ὑπόνοιαν εἶναι, πεπεισόντα θηρίοις
αὐτὸν ἀπολωλέναι, ἔτι τοῦτον ἐνδεδυμένος οἷπερ ἐ-
κεῖνος. ὁ δὲ ἰακώβος δὲ ὅπῃ κακοτέραις ὧν ἐλπίσιν ὡς ἦν
ἐκπεπολισμένος μᾶλλον δὴ τὸν αὐτῷ τὸ παιδὸς, τοῦτον μὲν ἀφίησι
τὸν λογισμὸν. πίστιν δὲ αὐτοῖς τὸ πλεῖστον ἐναργὴς ὁ χιτῶν
ὑπῆλθεν, καὶ δὲ ἐγνώρισεν ὡς ἐκεῖνον αὐτὸ ἐνδεδυμέ-
νον ἐκπεμφθῆναι πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς, ὡς δὴ νεκρῶ τὸ λοι-
πὸν αὐτοὺς διέκειτο ὅπῃ τῶν μειρακίων, πεινθῶν, καὶ ὡς ἐ-
κεῖνος πεπηρώκει, ἐ τὸ ἐξ ἄλλων ὠμὰ μυθείας ἐστερημένος,
οὕτως ἐῶν ὧδε τοῦ κακοῦ, πρὶν ἢ τοῖς ἀδελφοῖς συμ-
βαλεῖν ἐκάζων ὑπὸ θηρίων ἰώσηπον ἀφανῆ γεγονέναι.
ἐκαθέζετο δὲ σάκκον ἐξαψάμενος τῇ λύπῃ βαρύς,
ὡς μηδ' ὑπὸ παίδων πρὸς ἡγουμένων αὐτῶν ῥᾴον γε-
νέσθαι παραμυθίαν τοῖς πόνοις ἀπαγορεύειν. ἰώσηπον δὲ,
πωλουμένου ὑπὸ τῶν ἐμπόρων, ὠνησάμενος πετεφρῆς
ἀνὴρ αἰγύπτιος, ὅπῃ τῶν φαραώθ μαγείρων ἐ βασι-
λεῖ, ἔχειν ὑπὸ ἀπόσῃ τιμῇ. ἢ παιδείαν τε τὸν ἐλευθέριον
ἐπαίδευε, ἢ διαίτῃ χρήσασθαι κρείττονι τῆς ὅπῃ δούλῳ
τύχης ἐπέτρεπεν. ἐγχειρίζεται τε τὸν ἢ τῶν οἴκων ἐπι-
τροπεύειν. ὧδε, τούτων τε ἀπολαύειν, καὶ τῷ δεσπότῃ ἧπις ἦν
ἀπόλαυσιν, οὐδὲ ὑπὸ τῆς μεταβολῆς ἐγκατέλειπεν.

A Postquam autem nihil se proficere vidit, sed omnino ad cædem accensos, consulebat, ut saltem modum necis mitiorem eligerent. Diffuasisse quidem se primum pro virili, sed quandoquidem semel decretum sit fratrem tolli, minus mali futurum, si suo consilio pareant. Sic enim voluntatem eorum habiturum, effectum, leviorem tamen ac minus malum, si ad cædem conferatur.
B Satius esse temperare a manibus, & projectum in proximum puteum illic extingui sinere, ut saltem manus puras servarent. In hanc sententiam itum est, abductumque adolescentem Rubelus fune religatum demisit sensim in puteum: erat enim satis siccus. Quo facto, abiit pascua quæsiturus. Judas autem unus e Jacobi filiis, conspicatus negotiatores Arabas Ismaelitici generis, aromata & Syriacas merces deferentes in Ægyptum e Galadena, profecto jam Rubelo, consilium dedit fratribus, ut extractum Josephum venderent Arabibus. & illum enim hoc pacto ablegatum apud exteros moriturum, & se impollutos permansuros: quo approbato, eximunt eum, & negotiatoribus vendunt viginti minis annos septemdecim natum. Rubelus autem noctu ad puteum veniens, insciis fratribus servare Josephum voluit. qvo frustra inclamato, suspicatus per suam absentiam interemptum, fratres incusabat: cognitoqve, qvid accidisset, lugere desiit. his perpetratis, fratres consultare cœperunt, quomodo patris suspicionem à se alienarent. placuit tandem, tunicam, qua indutus Josephus ad eos venerat, quamqve demittendo in puteum detraxerant, laceratam prius sanguine hircino inficere, atqve ita patri allatam ostendere, ut à feris devoratum putaret. quo facto, venerunt ad senem, non ignarum de infortunio filii. ajebant autem Josephum quidem neque vidisse se, neqve scire, quid illi acciderit: tunicam tamen hanc invenisse laceram & cruentam. quamobrem suspicari beluarum incursu periisse, si tamen eam indutus domo exiverit. Jacobus autem, qui hactenus levius malum speraverat, captivum aliquo abductum puerum, opinionem hanc jam abjecit, evidens argumentum necis tunicam ratus: agnoscebat enim eam esse, qua indutum miserat: jamque haud aliter quàm extincto se afflictans, lugebat tanquam unicum, aliorum consolationem non admittens, quod nihil dubitaret in itinere à feris devoratum. Sedebat ergo sacco amictus, &
G neque filii consolando quicquam proficiebant, nec ipse luctum satietate remittebat. Josephum autem de negotiatoribus emptum Perephres vir Ægyptius, qui Pharaothis coquis præerat, habuit liberaliter, quem & disciplinis ingenuorum erudiendum curavit, & victu commodiore quam pro servili conditione uti præcepit: deniqve totius domus curæ præposuit. ille verò fruebatur concessis, nec tamen innatam virtutem propter hanc sui status mutationem amisit:

Genes. 39.

III.

docuitque prudentiam adversanti fortunæ non succumbere, si quis ea legitime, & non secundis tantum in rebus utatur. Herilis enim uxor tum dexteritate ejus tum forma in amorem illecta, rataque, si rem aperiret, se facilius eo potituram, & in parte felicitatis habiturum, si contingeret ab hera se rogari, æstimans eum magis ex præsenti conditione quam ex immutabili morum generositate, concupiscentia detecta, mentionem de concubitu facit. at ille preces ejus repulit, nefas ducens talem ei gratiam referre, quæ cum tam benigni Domini contumelia & injuria conjuncta esset. quin & ipsam hortabatur, ut morbo suo repugnaret, negans unquam se in hac re illi obsequuturum. Desineret sperare, quo potiri non liceat: sic enim fore, ut mala cupiditas facile sedetur. se quidvis potius perpessurum, quam ut huic ejus voluntati pareat. quamvis enim adversari heræ servum non deceat, ipsam tamen rei fœditatem reclamare, ne quid tale admittatur. Illam vero repulsa magis etiam accendebat, quod non putaret Josephum pernegaturum: & non cessante morbo, secundas illi machinas admovere cogitat. Ergo publico festo instante, cujus celebritatem fœminas quoque frequentare mos erat, fingit morbum apud maritum, captans solitudinem, & ad Josephum sollicitandum opportunitatem. quam nacta supplex blanditiis talibus eum adoritur. Satius quidem erat primis precibus non repugnantem cedere, idque vel dignitati precantis deferre, vel amoris vehementiæ, qua cogente, oblita me dominam ad tam abjecta verba descendi: sapies tamen, si vel nunc cedes, & prius erratum corriges. sive enim iterum rogari expectabas, jam facio accuratius etiam quam ante. nam & ægritudinem ad hoc finxi, & festi lætitiam tuæ consuetudini posthabui: sive prius diffidebas, non tentari te malitiose, certo argumento colligere potes, quia in eadem voluntate perstо. quare aut præsentem voluptatem elige, & amanti obsequere, majora etiam commoda expectans: aut odium meum & vindictam, si meæ gratiæ castitatis opinionem præferes. Nihil ea te juvabit, mihi crede, si ad maritum te deferam, & de stupro me appellatam dicam. quantumlibet tua veriora fuerint, meis verbis majorem fidem habiturus est Petephres, quam tuis. ad hæc verba, lacrymasque verborum testes, nec miseratione induci, nec terrore cogi potuit, quo minus perstaret in suo pudicitiæ proposito: constanterque restitit intentanti injustam afflictionem, malens acerbissima quæque sufferre, qvam oblatis perfrui: non ignarus, justo se dignum supplicio, si quicquam tale in mulieris gratiam admitteret. Ipsam quoque officii sui monuit, jurisque conjugalis ac consuetudinis, jubens hujus majorem habere rationem, quam momentaneæ libidinis: huic enim præsto esse pœnitentiam, quæ factum quidem doleat, infectum tamen reddere non possit: adesse & timorem continuum, qui pro magno habeat non prodi suum dedecus:

ἀλλὰ διέδειξε τὸ φρόνημα κρατεῖν τῶν ἐν τῷ βίῳ δυσκόλων δυνάμενον, οἷς ἂν παρῇ γνήσιος, καὶ μὴ πρὸς τὰς ὑπαγωγὰς τὰς κ' καιρὸν μόνον ἡμοσωμένον. τῆς γὰρ δεσπότου γυναικὸς, ἅμα τε τὴν εὐμορφίαν, καὶ τὴν πρὸς τὰς πράξεις αὐτῷ δεξιότητα ἐρωτικῶς ἁμαρτούσης, καὶ νομιζούσης εὐποιήσειν αὐτῷ τὸ φανερὸν ῥᾳδίως ποιοῦν αὐτὴν εἰς ὁμιλίαν ἐλθεῖν, ὑπὸ τύχης ἡγησαμένου τὸ τὴν δέσποιναν αὐτῷ δεηθῆναι, καὶ πρὸς τὸ χρῆμα τότε δυλείας, ἀλλ' ὑπὲρ τὸ πρόσωπον ἀφορώσης τὸ εὐδαίμονι μεταβολὴν ἐνδεδωκὸς, τήν τε ἐπιθυμίαν αὐτῷ ποιησάσης καταφανῆ καὶ λόγους προσφερούσης τοιαύτης μίξεως, παρέπεμπε τὰ ἀξιούσιν, ὑπὲρ οἷον εἶναι τοιαύτην αὐτῇ δίδοναι χάριν, συνῆ δ' πιαμένῃ καὶ τοσαύτης ἠξιωκότι τιμῆς, ἀδικίαν συνειδέναι εἶναι καὶ ὕβριν. ἀλλὰ κρατεῖν τε τὰ πάθους καὶ κεῖνα παραιτεῖσθαι τὰ δι' ὀργὴν καὶ τὸ ζέον τῆς ἐπιθυμίας προσβαλόμενον. ἐπιτηδεύσαι χάριν τε αὐτῇ τοῦτο μὴ παρὰ τὸν ἐλπίδος, αὐτός τε πολλὰ μᾶλλον ἐπωφελούμενον ἐλεγεν, ἢ πρὸς τοῦτο καταπειθῆς ἐσεσθαι. εἰ γὰρ εἰ τῇ δεσποίνῃ δῆλον ὄντα δεῖ πιθέσθαι σαυτὸν μηδὲν, ἢ πρὸς τὰ τοιαῦτα τῶν πραγμάτων ἀντιλογία πολλὴν ἂν ἔχοι παραίτησιν. τῇ δ' ἐπιμέλλον ἐπέτεινε τὰ ἔρωτα μὴ προσδοκώσῃ τὰ ἰσχυρῶν ἀντιτυχεῖν. καὶ δεινῶς ὑπὸ κακῶν πολιορκουμένη, δευτέρα πάλιν πεῖρα προσεπιθυμῶν καταρχούσης δημοτελοῦς ἐν ἑορτῇ ὀπισθίου, καθ' ἣν εἰς τὰ πανήγυριν ἐγυναῖκες φοιτᾶν νομίζουσι, σκήπτεται νόσον πρὸς τὰ ἄνδρα, δῆθεν ὠμένη μενῶσιν ἐσχολὴν εἰς τὸ δεηθῆναι δ' ἰωσήπου. καὶ ἡδομένης αὐτὰ ταύτης, λιπαρεστέρας ἐπὶ τῶν πρώτων αὐτῷ προσενεγκατο λόγους. ὡς καλῶς μὲν εἶχεν αὐτὰ μὴ τὰ ἐξ ἀρχῆς δέησιν ἐξαναγκάζειν μηδὲν ἀντιτεχνέναι, κατά τε τὴν τὰ παρακαλούσης ἐν ἑορτὴν καὶ τὰ δ' πάθους ὑφ' ἕλκουσι, ὑφ' ἃ βιαζόμενοι δέονται δοῦναι δ' κατ' αὐτὴν ἀξιώματος ταπεινοτέραν ἡγεῖσθαι. φρονήσει τε καὶ νῷ ἄμεινον ἐνδοὺς, καὶ τὸ ἐπὶ τῆς παρελθούσης ἄγνωμον διορθώσεσθαι. εἰ τὰ δὲ δευτέραν δέησιν ἐξεδέχετο, πάντως γεγονέναι καὶ μὴ πάλαι σου ἀπούσης, νόσον τε δὲ προφασισαμένης καὶ τῆς ἑορτῆς, καὶ τῆς πανηγύρεως τὴν πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαν προστιμήσας. εἰ τε τοῖς πρώτοις ὑπὸ ἀπιστίας ἀντέκρουσε λογισμοῖς, δ' μηδὲ μίαν κακουργίαν εἶναι κρίνων σύμβολον τὸ τοῖς αὐτοῖς ὀπτιμεύειν, προσδοκᾶν τε τὰ παρόντων ἀγαθῶν ἔνεσιν, ὧν ἤδη μετέχειν προσδέμενον αὐτὰ τῷ ἔρωτι, καὶ μείζονων ἀπολαύειν, ὑπήκοον γιόμενον. ἄμεινον ἢ καὶ μῖσος παρ' αὐτὰ ἀποφαίνεται τὰ ἀξιοῦσιν, καὶ δ' χαρίζεσθαι τῇ δεσποίνῃ τὰ σωφροσύνης δόκησιν προθέμενον. ἐπὶ δὲ αὐτὸν τοῦτο ὠφελήσειν τραπόμενος εἰς κατηγορίαν αὐτὰ, καὶ καταψηφισαμένης πίστεων ὑπὸ τύπου. προσέχειν ἢ μᾶλλον τῆς αὐτὰ λόγοις πειθοῦς, ἢ τοῖς σκεύεσι, καὶ ὅπου μάλιστα δοκεῖ τὰ ἀληθείας φέρον. ταῦτα λεγούσης τὰ γυναικὸς καὶ δακρυούσης, οὔτε οἰκτος αὐτὸν μὴ σωφρονεῖν ἐποίησεν, οὔτε λιπαγκάσε φόβος, ἀλλὰ τοῖς δεήσεσιν ἀντέχειν καὶ τοῖς ἀπειλαῖς ὃν ἐνδέδωκε δίκαιος παθεῖν ἀδίκως, καὶ ἐπομένειν τι τῶν χαλεπωτέρων ἕλετο μᾶλλον, ἢ τῶν παρόντων ἀπολαύειν, χαρισάμενος ἐφ' οἷς ἂν αὐτῷ συνοίδει, δικαίως ἀπολουμένῳ. χάριν τε αὐτῇ ἐπεμίμνησκε, καὶ τὰ πρὸς τὰ ἄνδρα συμβιώσεως. καὶ τὰ τοιαῦτα ἐλέου νεμεῖν, ἢ τῇ προσώπῳ τὰ ἐπιθυμίας ἡδονῇ παρεκάλει. τὰ δ' μὴ καὶ μεταγνοίαν ἔξοντος αὐθις ἐπ' εὐθύνῃ ἡγησαμένῳ, ἐκ ὑπὸ διορθώσει τὰ ἡμαρτημένων, καὶ φόβον δ' καταφόρου ἡδονῆς, καὶ χάριν δ' λαβεῖν ἀγνισμένα δ' κακοῦ. τὰ δ' πρὸς τὰ ἄνδρα κοινωνίας ἀπολαυσιν ἐχούσης ἀκίνδυνον.

καὶ πρὸς

καὶ πρὸς τὴν πόλιν τὴν ὅσιά τ' συνειδότος καὶ πρὸς A at conjugalem consuetudinem & voluptatem
τὴν ἡδονὴν παρρησίαν καὶ πρὸς ἀνθρώπους. καὶ ὡς αὐτῷ habere securam, & conscientiæ fiduciam tam a-
μᾶλλον δικαίους μενοῦσι καθαρὰ, καὶ δεισιδαίμονος ἐξ- pud Deum quam apud homines. quin & conducibilius esse, si impolluta manens habeat se herili
ουσία χρήσηται πρὸς αὐτὸν ἀλλ' οὐ συνεξαμαρτάνουσι jure subditum, potius quam flagitii communis
τῆς αἰδοῦς. πολὺ γὰρ κρεῖττον εἶναι θαρσεῖν ἀδικουμέ- conscium. satius enim esse conscientia recte fa-
νους, ἢ δεῖσαι λανθανούσῃ κακουργίᾳ. ταῦτα λέγων καὶ ἐπὶ πολλοῖς τούτοις ὁμοίοις ctorum, quam peccati latebris fidere. his & aliis
τὴν γυναῖκος ὁρμὴν ἀπισχεῖν ἐπειρᾶτο, καὶ τὸ similibus verbis mulieris impetum retundere
πρὸς αὐτὴν εἰς λογισμὸν ἀπεστρέφειν. ἡ δὲ βιαιότερον conabatur, eamque à prava affectione ad ratio-
ἔχουσα τῇ ἀτοπίᾳ, καὶ ἀπειλοῦσα τὰς χεῖρας, B nis arbitrium revocare. at illa vehementius in-
ἀναγκάζειν ἀπηνοῦσι τὸ πείθειν ἤθελεν. ὡς δ' ἐξέ- stabat, & cum verbis nihil proficeret, injectis
φηνε τὰ ὀργῆς ἴνδαλμα, καὶ προσκαταλιπὼν τὴν ἱμά- manibus hominem ad obsequium cogere nite-
τιον, καταφυγὼν αὐτὸν ἐκ τούτου, ἐξεπήδησε δ' ὑπερ- batur. Ibi vero Josephus intemperias mulieris
πίπτει, φεύγοις ἡμερίδη μὴ κατείπῃ πρὸς τὸν ἄνδρα ulterius non ferens, relicta etiam interula, ex qua
αὐτῆς ὕβρεως, θᾶττον ἐχούσα φάσιν κατ' ἀμύνα- retinebatur, prosilit è cubiculo. Illa partim re-
σθαι πρὸς τὸ προφθάσαι. ἐγὼ δ' ἰώσηπον, καὶ τούτῳ τὸν pulsæ dolore, partim metu, ne suam petulantiam
πρεσβύτερον μὴ αὐτὸ δεινῶς ὑπερηφανήσῃ, maritus cognosceret, decrevit prior Josephum
φθάσαι δὲ τὸ ἀμβολὰν, σφόδρα ἅμα καὶ γυναικεῖον C also deferre, & hoc pacto vindictam de eo su-
ἐνόησα. καὶ κεκάθικεν μὲν κατηφὴς καὶ συγκεχυ- mere, dignum muliebri astutia rata, si accusatio-
μένη, τ' ὅτι τὴν ἁμαρτεῖν τῆς ἐπιθυμίας λύπην nem præoccuparet. itaque sedebat mœrens &
ὡς ὅτι πρὸς ἀφροδίτας πλασσομένη μετ' ὀργῆς. perturbata, qui erat dolor ob frustratam libidi-
ὑπὸ δὲ τούτου καὶ πρὸς τὴν ὄψιν παραχθεὶς καὶ nem, esse indignationem tentatæ pudicitiæ simu-
πονηρὸν ὑπολαβὼν τὴν αἰτίαν, τῆς κατηγορίας ἰώσηπον κα- lans. Marito autem reverso, & ad hunc aspectum
τιόντα, καὶ τὴν γυναῖκα εἶπεν ἄνερ, ἢ πονηρὸν δοῦλον κοί- turbato, causamque scitante, Ne vivas, inquit,
την μιαίνειν τὴν σὴν ἐπιβουλεύσαντα κόλασον. ὃς, οὔθ' οἷος marite, ni sceleratum servum, cubile tuum vio-
ὢν εἰς τὴν ἡμέτερον οἶκον ἀφίκηται μηνοθεὶς ἐσωφρόνη- D lare conatum, digna pœna mulctaveris, oblitum
σεν, οὐδ' ὢν ἐκ τῆς σῆς χρηστότητος ἔτυχεν. ἀλλ' ἀχάριστος & qualis in ædes nostras venerit, & quanta be-
ὢν αὐτὸν πάντα παρεῖχεν αὐτὸν ἀγαθὸν εἰς ἡμᾶς, ἐπε- nevolentia sit à te complexus: qui ingratissimus
βούλευσεν δὲ ἡμῖν γάμον τὸν σὸν, καὶ ταῦτα ἐν ἑορτῇ τῶν habendus, ni omnibus modis frugi se approba-
σῶν κτησίων φυλάξας, ὡς ὅσα καὶ μέτεστιν ἐδόκει ret, ne a conjugio quidem tuo injuriam abstinuit:
παρεῖναι δι' ἐκ σοῦ φόβου. ἡρέμει δὲ χιφυσ- idque die festo, observata absentia tua, ut facile
χεῖσι ἴσως. πιστὸν δ' ἄρα τὸ παρ' ἀξίαν αὐτὸν καὶ apparet, modestiam, quam prius præ se ferebat, ab
πρὸ ἐλπίδος εἰς πλοῦτον παρελθεῖν ἐπίστευσεν. ὡς δέον, herili metu, non ab indole recta profectam.
ὑπὸ τῆς κτήσεως τῆς σῆς πίστιν καὶ τῶν οἰκονομίαν Quod ut auderet, à te præter spem ac meritum
λαβεῖν ἐγένετο, καὶ τῶν πρεσβυτέρων οἰκετῶν προτιμη- E indulgente corruptus est. videns enim omnia
θῆναι τούτων τῆς σῆς φύσιν γυναικός. παυσαμένη δ' tua bona fidei ac dispensationi suæ credita, gran-
τῶν λόγων, ὑπεδείκνυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον, ὡς ἔτ' ἐπεχει- dioribusque conservis se præpositum, æquum
ρεῖ θιασεύειν καταλιπόντος αὐτὸ. πεπεφρὼς δὲ μήτε δα- putavit uxorem quoque tuam attrectare. & ut
κρύσιν τῇ γυναικὶ, μήθ' οἷς ἔλεγε σ' εἶδεν ἀπιστεῖν ἔ- verbis fidem astrueret, protulit tunicam, quasi in
χων, τό τε τοῦς αὐτῷ ἐρωτι πολέον νέμων, ὅτι μὲν τὴν colluctatione relictam. Petephres autem victus
τῆς ἀληθείας ἐξέπεσεν οὐκ ἐτέρπετο. δοὺς δὲ σωφρονεῖν oratione ac lacrymis mulieris, & conjugis amori
τῇ γυναικὶ, πονηρὸν δ' ἵνα καθείρξας τὸν ἰώσηπον, τὸν plus æquo tribuens, omissa ampliore veritatis in-
μέχρις τῶν τῶν κακούργων εἱρκτῶν ἐνέβαλεν. ὁπὶ δὲ F quisitione, collaudata prius uxoris fide, audacis
τῇ γυναικὶ καὶ μᾶλλον ἐφρόνει, κοσμιότητα καὶ σω- facinoris Josephum damnatum in maleficorum
φροσύνην αὐτῇ μαρτυρῶν. ἰώσηπος μὲν οὖν πάντα carcerem conjecit: ob uxorisque pudicitiam
ἐπὶ τῷ θεῷ ποιησάμενος, τὸ μὲν αὐτὸν, οὐδ' εἰς ἀπολο- magis sibi placebat, testis jam compertæ ipsius
γίαν οὐδ' ἐπ' ἐκβολὴν τῶν γεγονότων δηλωσιν ἐτράπη. honestatis. Josephus autem innocentiam suam IV.
τὰ δεσμὰ δ' καὶ τὴν ἀνάγκην σιγῶν ὑπῆλθεν, ἀμεί- Deo committens, neque se defendere curavit, *Genes. 40.*
νονα εὐέλπιδα τῶν δεδωκότων θαρρῶν, τὸν τὴν αἰτίαν τ' neque rem ita, ut gesta erat, indicare: sed vincu-
συνιδόρας ὑπ' ἀλήθειαν εἰδότα θεὸν, & πεῖραν τ' προ- lorum necessitatem tacitus ferens, una spe con-
νοίας οὗτος ἐλαμβανεν. ὁ δὲ δεσμοφύλαξ τὴν ἐπιμέ- solabatur, nimirum potentiorem esse Deum his,
λειαν καὶ τὴν πίστιν αὐτοῦ καταπονήσας ἐν οἷς τάξειεν αὐτὸν, G qui se vinxerant, cujus providentiam confestim
καὶ τὸ ἄξιωμα τ' μορφῆς, ὑπανίστατο τῶν δεσμῶν, καὶ est expertus. Custos enim carceris tum fidem
τὸ ἀνιαρὸν ἐλαφρότερον ἐποίει. διαπτὴ δ' χρόνου χρεῖτ- ejus ac diligentiam in absolvendis operum pen-
τον δεσμωτῶν ἐπέτρεπε. τῶν δ' ἐν τοῖς αὐτοῖς ὄντων, sis considerans, tum formæ dignitatem, solvit
ὑπὸ ταυτομάτου τῆς ὠθεῖ τὰ ἔργα παλαιπωρέσης, εἰς eum à vinculis, eamque miseriam aliquanto le-
ἰσωλίαν οἷα φιλεῖ κοινωνίαν τῆς ὁμοίας συμφορᾶς viorem reddidit: victu etiam commodiore
ποιουμένων, καὶ παρ' ἀλλήλων τὰς αἰτίας ἐφ' αἷς quam reliquos vinctos uti permisit. Cæterum,
κατεψηφίσθην ἀνακινουμένων, οἱ νοχόθ τοῦ βα- his, qui in eodem erant ergastulo, quoties la-
σιλέως καὶ σφόδρα δ' αὐτῷ πιμώμθ, κατ' ὀργὴν bor intermitteretur, confabulantibus, ita ut
ὠσθεὶς καὶ συναλγέρων τῷ ἰωσήπῳ τὰς πέδας, solent miseriarum socii, & inter se causam da-
mnationis percontantibus, pincerna quidam

regi charus, per iram ab illo ad compedes damnatus, familiaritatem cum Josepho contraxit:

& quia prudentem existimavit, visum somnium ei exposuit, orans, indicaret, si quod subesset præsagium, deplorans suum infortunium, cui non satis erat regis indignatio, nisi per quietem etiam somniis divinitus turbaretur. Ajebat enim se in somnis vidisse trium palmitum vitis uvas è singulis enatas pendere grandes jam & vindemiæ tempestivas, easque se exprimere, subdente rege phialam. Colatum deinde mustum se obtulisse regi, illumque libenter bibisse. Narrato hoc somnio, rogabat, ut, si quid scientiæ datum à Deo haberet, interpres visionis esse dignaretur. Ille vero bono animo hominem esse jubet, & expectare intra triduum solutionem à vinculis, rege ipsius ministerium requirente, ad quod ei denuo sit redeundum. Interpretabatur enim vitem fructum mortalibus in bonum usum afferre, quandoquidem, eo conciliante, fides ac amicitia inter ipsos sanciatur, & inimicitiæ dissolvantur, adhæc molestiæ mœroresque usu ejus discutiantur, pro quibus lætitia succedat. Hunc ais, inquit, manibus tuis expressum accepisse regem. Scito igitur bonum tibi somnium oblatum, & significare miseriæ hujus remissionem intra tot dies, ex qvot palmitibus fructum vindemiasti in somniis. Tu vero memento mei, postquam eventus hanc faustam prædictionem non falsam approbaverit: & jam liber ne despexeris nos in hac miseria, in qua relinquimur, te ad prænuntiatam hanc felicitatem discedente. neque enim fontes in hæc vincula sumus compulsi, sed ob virtutem ac modestiam quasi malefici punimur, quod potiorem habuerimus honorem domus, in qua versabamur, & ejus, qui nos huc contrusit, quam propriam voluptatem. Atque ita pincerna, ut par erat, lætus hoc interpretamento eventū expectabat. Alius vero quidam servus pistoribus regiis præpositus, in eisdem vinculis degens cum pincerna, ex tam fausta Josephi interpretatione spe concepta, quia & ipse somnium viderat, rogat eum, quidnam sibi quoque præteritæ noctis visio portenderet: erat autem hujusmodi: Tria canistra, inquit, supra caput bajulare mihi videbar. ex his duo panibus erant plena, tertium carnibus & variis eduliis, qualia regibus apparari solent. Devolantes autem alites absumpsisse omnia, ipso licet arcente, nihil deterritas. His dictis simile priori præsagium expectabat. Tum Josephus, conjectura somnii facta, præfatusque, qvod mallet ei lætiora prænuntiare, quam quæ somnium portenderet, dicit duos omnino dies vitæ ipsi superesse. Hoc enim significare canistra. tertia vero crici suffixum ab alitibus devorandum, quas à se arcere non posset. Nec aliter evenit utrisque, quam ut Josephus prædixerat. Ad præscriptam enim in somniis diem rex natalitium epulum celebrans, præpositum pistorum in crucem egit: pincernam vinculis exemptum ministerio pristino restituit. Josephum autem post biennii tempus, in miseria carceris exactum, nihil interim ab ingrato pincerna adjutum, Deus eripuit, tali via ad libertatem præ-

A σωμηδέστερον αὐτῷ μᾶλλον ἐλπίσετε. καὶ σωσάντων δ' αὐτὸν ἐδόκει τρυγᾶν, ὄναρ ἰδών, ἐξέλεγε δ' ἀλγηδόνων δηλοῦν, ὅτι σημαίνει, μεμφόμενον ὅτι τοῖς ἐκ τῶν βασιλέως κακοῖς ἐπὶ τὸ θεῖον αὐτὸν καὶ τοὺς ἐκ τῶν ἀνιερατων φρονήσεως τρέπεσθαι. ἔλεγε δ' οὖν ἰδεῖν κῆ τρεῖς ὕπνους, τριῶν κλημάτων πεφυκυίας ἀμπέλου βότρυς ἐξ ἑκάστου δρεπομένους μεγάλους ἤδη καὶ τρυγᾶν ὡραίους, καὶ τοὺς αὐτοὺς ἀποθλίβειν εἰς φιάλην

B ἐπέχοντος δὲ βασιλέως. διηγήσας τε τὸ γλεῦκος, δοῦναι τῷ βασιλεῖ πεῖν, καὶ κεῖνον δεξάμενον κεχαρισμένως. τὸν μὲν οὖν ὁραμένον ἐδήλου τοιοῦτον ἐνύπνιον· ἔτι δ' ἔτι μείζονα σωτηρίας, φράζειν αὐτῷ τὴν προφῆτιν τὸ ὄψεως. ὁ δ' ἀσπάζεσθαί τε παρεκάλει, καὶ προσδοκᾶν ἐν τρισὶν ἡμέραις ἀπολυθήσεσθαι τῶν δεσμῶν, καὶ βασιλέως πρήσαντος αὐτὸν εἰς τὴν ἀρχιοινοχοΐαν, καὶ πάλιν εἰς ταύτην αὐτὸν ἐπανήξειν. καιρὸν γὰρ ἐσήμαινεν ἄμπελον ἐπ' ἀγαθῷ ἀνθρώποις φύεσθαι, ὅσα αὐτῷ τε ἐκείνῳ σπένδεται,

C ἔτι δὲ ἀνθρώποις καὶ φιλίαν ὁμηρεύει, διαλυόντων μὲν ἔχθρας, τὰ πάθη δὲ καὶ τὰς λύπας ἐξαιρῶν τῆς προσφερομένους αὐτῇ, καὶ πρὸς ἡδονὴν ἐπαναφέρων. ὅτου δ' ἂν φῆς ἐκ τριῶν ἀποθλίβεσθαι βοτρύων, χερσὶ τοῖς σοῖς προσέσεσθαι τὴν βασιλέα. καλὴν τοίνυν ἴδησι τὴν ὄψιν γεγονέναι, καὶ προμηνύουσαν ἄφεσιν τῆς παρούσης ἀνάγκης, ἐν τοσαύταις ἡμέραις, ἐξ ὅσων κλημάτων τὸ καρπὸν ἐτρύγησας καὶ τοὺς ὕπνους. μέμνησο μέν τοι τούτων

D πειραθεὶς δὲ προκαταγγείλαντος σοι τὰ ἀγαθά. καὶ γὰρ ὁμόμνυον ἐν ἐξουσίᾳ, μὴ προϊδὼν ἡμᾶς ἐν οἷς καταλείψεις, πρὸς ἃ δεδηλώκαμεν ἀπιτρέχομεν. οὐδὲ γὰρ ἐξαμαρτόντες ἐν δεσμοῖς γεγόναμεν, ἀλλ' ἀρετῆ ἕνεκα καὶ σωφροσύνης τὰ τῶν κακούργων ὑπομένομεν κατηκέσθημεν, οὐδὲ μετ' οἰκείας ἡδονῆς τὸ παῦδ' ἡμᾶς ἐρασάμενον ὕβρεως θελήσαντες, τῷ μὲν ἐν οἰνοχόῳ χωρεῖν

E καὶ τὸ εἶκος ἀκεύσαντα τοιαύτης τὸ τῷ ἐνείρατι ἐξηγήσεως ὑπῆρχε, καὶ προειμένων τὸ δεδηλωμένων τὸ πλάνην. δοῦλος δέ τις ὢν τῶν πιστοπιῶν πεπαγμένος τῷ βασιλέως, συνδεδεμένος τῷ οἰνοχόῳ, τοιαύτην πεποιημένος τὴν ἰδιωτικὴν προῖξιν τὸ ὄψεως ἐκείνῳ τὸ ἀποφασιν εὐελπις ὢν, καὶ αὐτὸς ὄναρ ἰδών τι θεαμένος, ἠξίωσε τὸν ἰώσηπον, φράσαι τι κἀκείνῳ δηλοῦν βέλτιον τὰ ἀληθῆ παρελθόσης νυκτὸς ὀφθέντα. ἰδεῖν γὰρ τρία φησὶ κανᾶ φέρειν ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς ἐδόξα. δύο μὲν ἄρτων πλέα, τὸ

F τρίτον ὄψα τε καὶ ποικίλων βρωμάτων εἶα βασιλεῦσι σκεύαζε). κατεπταμένας δ' οἰωνοὺς ἅπαντα δαπανῆσαι μηδένα λόγον αὐτῷ ποιουμένης δαπάνης. καὶ ὁ μὲν ὁμοίαν τὴν προῤῥησιν ἔσεσθαι τῇ τῶν οἰνοχόων προσεδόκα. ὁ δ' ἰώσηπος, συμβαλὼν τὸν λογισμὸν τὸ ὄναρ, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐπῶν, ὡς ἐβούλετ' ἂν ἀγαθῶν ἑρμηνεύτης αὐτῷ γεγονέναι, καὶ οὐκ οἶόν τε ὄναρ αὐτῷ δηλοῖ, λέγει. δύο τὰς πάσας ἔτι δὲ ζῆν αὐτὸν ἔχειν ἡμέρας. τὰ γὰρ κανᾶ τριῶν σημαίνειν. τῇ τρίτῃ δ' αὐτὸν ἀναστήσειν ἀπὸ βορᾶν

G ἑστῶτα τοῖς πετεινοῖς ὧδεν ἀμύνειν ἑαυτῷ δυνάμενον. καὶ δὴ ταῦτα τέλος ὅμοιον οἷος ὁ ἰώσηπος εἶπεν, ἀμφοτέροις ἔλαβε. τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τῇ προκειμένῃ, γενέθλιον πᾶσι κοινὸν ὁ βασιλεύς, τὸν μὲν ἀπὸ τῶν σιτοπιῶν ἀνεσταύρωσεν. τὸν δ' οἰνοχόον τῶν δεσμῶν ἀπολύσας, ἀπὸ τῆς αὐτῆς ὑπηρεσίας κατέστησεν. ἰώσηπον δ' ὁ δίκη χρόνον τοῖς δεσμοῖς κακοπαθοῦντα, καὶ μηδὲν ὑπὸ τοῦ οἰνοχόου μνήμην τῶν προειρημένων ὠφελούμενον, ὁ θεὸς ἀπέλυσε τὸ εἱρκτὸς, τοιαύτην αὐτῷ τὸ ἀπαλλαγὴν μηχανησά-

πάλιν. Φαραώθης ὁ βασιλεὺς, ἅτε τ αὐτὴν ἐπ' ἐ-
μοῦ ἐν ταῖς αὐταῖς ἀμφοτέραις ὄψεις ἐνυπνίων ἰδὼν διαφόρους δύο, καὶ μετ' αὐτῶν τ
ἑκατέρας ἐξήγησιν, ταύτης μὲν ἠμνημόνευσε, τῶν δ' ὀνειράτων κατέχων, ἀχθόμενος ὅτι τῆς ἐφωραμένου. καὶ
ἐδόκει συνθρωπεῖ αὐτῷ. καὶ σωφεκάλει μεθ' ἡ-
μέραν ἀφικέσθαι τοὺς λογιωτάτους, χρήζων μαθεῖν τῶν
ὀνειράτων τ κρίσιν. ἀπορούντων δ' ἐκείνων, ἐπὶ μᾶλ-
λον ὁ βασιλεὺς ἐταράττετο. τὸν δ' οἰνοχόον ἐρῶντα δ' Φα-
ραώθ τῆς συγχύσεως, παρέρχεται μνήμη τοῦ δ' ἰωσήπου,
καὶ τῆς περὶ τ ὀνειράτων συνέσεως. καὶ παρελθὼν ἐ-
μήνυσεν αὐτῷ τὸν ἰώσηπον, τοῦ τε ὄψιν ἐν αὐτὸς εἶδεν ἐν
τῷ εἱρκτῇ καὶ τὰ δοθέντα ἐκείνῳ Φράσαντος, ὅτι τε σωφ-
ρονοῦντος τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὁ ἐπὶ τ σιτοποιῶν, καὶ κεί-
νῳ τὴν τιμωρίαν χρ ἐξήγησιν ὀνείρατος ἰωσήπου παρασκε-
ψαμένου. διόπερ ἐκ τόπου μὲν ἐκ τοῦ πεπφρούς δ' ἐπὶ τ
μαγείρων, ὡς δοῦλον. λέγει δ' αὐτὸν ἑβραίων ἐκ γένους
ὄντα χρῆναι ἅμα καὶ τ πατρὸς δόξης. τὸν οὖν μετα-
πεμφθέντα, καὶ μὴ λίαν τῶν ἄρτι κακοπαθείαν
αὐτῷ καταγνῶς, μαθησόμενα ἐκ τῶν ὀνειράτων σοι δη-
λώσομεν. κελεύσαντος οὖν ὁ βασιλέως εἰς ὄψιν αὐτὸν
τὴν ἑαυτοῦ παραγενέσθαι, τ μὲν ἥκειν ἄγοντες, τὸ κεκε-
λεσμένον ποιῆσαι μὴ μελλήσαντες, χ τὸ πρόσταγμα
τοῦ βασιλέως. ὁ δ, τ δεξιᾶς αὐτοῦ λαβόμενος, ὠνεανίσ
Φησιν. εὖ χαρμόσυνόν σ ἄρισθ, καὶ σαφέσιν ἱκανώτατος,
ὡς οἰκέτ τὰ μὴ μεμαρτύρησαι. τ αὐτ ἀγαθῶν ὧν
ἔστιν μεμαθήκας, ἀξίωσον Φράσαι ὅσα μοι χ τὰς
ὑπὸ ἑκατέρων ὄψεις πεφοίτηκεν. βέλομαι δέ σε μη-
δὲν ὑποκλέπτοντα Φόβῳ, καλακεύσαι ψευδῆ λόγῳ,
καὶ τὰ πρὸς ἡδονὰν, ἀλ' ἀληθῆς συνθρωποτέρου ἢ. ἐδόξα
γὰρ ὤμην ποταμὸν βαθέων βόας ἰδεῖν ἑπτὰ τρεφθείς ἅμα
καὶ μεγάλας Φέρεσθαι ἐπὶ τ ὁρίθμον, ἀπὸ δ' ναμά-
των χωρεῖν ἐπὶ τὸ ἕλος. ἄλλας δ' ταύτας τ ἀριθμὸν
ἑπτὰ ἰσχνὰς ἐπ' ἔλους ἀπαντῆσαι, λίαν κατισχνω-
μένας ὄψεσιν ἀφθόνων. αἳ κατεσθίουσι τὰς ἑπτὰ
Φεις καὶ μεγάλας, οὐδὲν ὠφελοῦντο χαλεπῶς ἔχουσ δ'
λιπεῖν πεπεισμένας. ἐξ δ' ταύτην τὴν ὄψιν διεγερθεὶς
ἐκ τ ὕπνου, καὶ πεπαυμένος, καὶ τί ποτε εἴη τὸ φάντα-
σμα παρ' ἑαυτῷ, σκοπῶν καταφέρομαι καὶ πάλιν εἰς
ὕπνον, καὶ δεύτερον ἄλλας ὁρῶ, πολὺ δ' πρότερα θαυμα-
σιωτέρας, μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐκφοβεῖ καὶ ταράττει. σταχυας
ἑπτὰ εἰρεῖν ἀπὸ μιᾶς ῥίζης ἐκφυέντας, καρηβαρέντας
ἤδη καὶ κεκλιμένους πρὸς δ καρπόν, ἐ τ πρὸς ἀμητὸν
ὥρας. καὶ τέτταρας ἑπτὰ σταχυας παλαιὸν λιφερ-
ὸν τας καὶ αὐξεῖς πρὸ ἀδρότητος, οἳ δαπανᾶν καὶ κατα-
φθείρειν τὰς ὡρίμους τραπέντας, ἐκπλῆξίν μοι παρεῖχον.
ἰσωτὰς δ' σταλαβὼν ἐνύπνιος μὲν ἔτος ἑπτὰ ὦ βασιλεῦ,
ἡμέρᾳ σ δυὸ μοι Φοὺς ἐφθείς, μίαν καὶ τὴν αὐτὴν
ἀποκρίνεται πλάττων τ ἐσομένων. τὸ τε γὰρ τοὺς βόας ἰδεῖν,
ζῶον τ ἀρότρου πανεῦ γεγυμνασμένον, πρὸ τ χειρόνων
κατεδωμένας καὶ οἱ σταχυες πρὸ τῶν ἐλαττόνων δαπα-
νωμένους, μίαν αὐτὴν καὶ ἀκαρπίαν ὑπὸ τοσαύτα προ-
καταγγέλλεσθαι ἔτη, τίς ἰσοις πρότερον δ' δαιμονήσει-
ας τ τούτων εὐφορίαν τ ἐτῶν πρὸ τ μὲ τοσοῦτον
ἀριθμὸν ἴσων ἀφορίας ἀναλωθήναι. γὰρ δ' ἡ ταυτότης
τῶν ἀναγκαίων, σφόδρα δυσκατόρθωτος. σημεῖον δ, αἱ
κατεσθιόμεναι βόες δαπανήσασαι τὰς κρείττονας,
ἐκ ἰσχυὰν χαρεῖσθαι. ὁ μὲν τι θεὸς, ἐκ ὑπὲρ τοῦ λυπεῖν,
τὰ μέλλοντα τοῖς ἀνθρώποις προδείκνυσιν. ἀλλ' ὅπως
φεύγωμεν, καὶ φθόρας σωτήριά ποιῶν δ τὰς πείρας

A structa. Pharaothes rex cum eadem nocte in somniis duas visiones vidisset, pariterque interpretationem earum: hanc oblitus, sola somnia retinuit, nihil lætum, ut conjicere poterat, significantia: convocatisque prima luce doctissimis Ægyptiorum, interpretationem requirebat. Illis vero nihil explicantibus, tanto magis rex turbabatur. Quo viso, pincernam subit recordatio
B Josephi, ejusque in hoc genus conjecturis prudentiæ: & adito rege, indicavit ei de Josepho, & de visione in carcere agenti sibi oblata, ejusque eventu juxta illius interpretationem: quodque eadem die pistorum præpositus cruci suffixus tanto magis fidem prædictionibus ejus astruxerit. vinctum autem à Petephre coquorum præfecto, cujus esset servus. ipsum autem dicere,
C apud Hebræos se genere ac parentibus cum primis claris natum. Hunc, inquit, evocari jubeto, neve contempseris hominem propter præsentem miseriam: clare enim significata somniorum ex eo discere poteris. Confestim igitur accersitum rex, manuque apprehensum comiter his verbis alloquitur: Bone juvenis, quandoquidem te prudentem indicio famuli mei cognovi, enarra somniorum meorum præsagia, quemad-
D modum & illi enarrasti, rem gratissimam mihi facturus, cave autem vel metu quicquam suppriмas, vel ad gratiam ac voluptatem loquaris, sed vera omnia, etiamsi fortasse non admodum læta. Visus sum mihi secundum flumen inambulare, videreque boves bene pastas & bene magnas numero septem à fluentis ad paludes progredi: & alias totidem à paludibus obviam eis factas, vehementer exte-
E nuatas macie ac visu fœdas, quæ cum devorassent septem illas saginatas & magnas, nihil tamen profecerunt, misere à fame vexatæ. Post hanc visionem experrectus è somno turbatusq;, dum mecum agito, quidnam sibi velint species per somnum obversatæ, obrepente sensim sopore gravatus iterum obdormivi: iterumque somnium vidi priore prodigiosius, qvod me magis etiam turbat ac terret. Spicas septem videbam
F ab una radice enatas, fruge gravatas & vertice pronas, messique jam maturas: juxta quas totidem alias spicas languidas & præ roris inopia deficientibus similes: quæ cum illas alteras ingentes ac pulchras absumpsissent, attonitum miraculo me reddiderunt. Ad hæc Josephus: Somnium hoc, Rex, duplici licet specie visum, unum tamen & eundem eventū significat. Namq;
G & boves animal aratro & labori natum, visæ ab exilioribus devorari, & spicæ à deterioribus absumptæ, famem Ægypto & sterilitatem ad totidem prænunciant annos, ad quot priores ubertatis felicitatem: horumque fertilitatem à totidem sequentium sterilitate absumendam. huic inopiæ non facile videtur prospicere & occurrere: id qvod inde conjicio, quia macræ boves, devoratis pinguibus, satiari non potuerunt. Sed ista Deus, non ut terreat & contristet, prænunciat hominibus: sed ut præmoniti sibi provideant, quo levius imminenti malo

premantur. tu ergo, si uberioris temporis pro- A
ventus reposueris ac dispensaveris, insequen-
tem penuriam Ægyptus non sentiet. Cumque
rex admiratus Josephi prudentiam & sapientiam
percontaretur, quonam modo esset in futurum
prospiciendum ubertatis tempore, quo tolerabi-
lior fieret ventura sterilitas: monuit & consuluit
Ægyptiis utendum parsimonia,&,qvod præsen-
ti usui supereſſet, ad futuram necessitatem reser- B
vandum. suasit etiam, ut, indicta professione
frumenti,aratores juberet id in horrea condere,
& quantum sat esset,& non amplius, populo dis-
tribueret. ibi rex,tam consilio quam interpre-
tatione Josephi collaudatis,ipsum huic dispen-
sationi præficit, jubetque providere, quæcunque
putaret in rem esse vel ipsius regis vel populi:
præfatus neminem sibi videri magis idoneum C
ad hoc consilium exequendum,quam ipsum ejus
authorem. qua potestate à rege auctus, accepto
etiam anulo regis signatorio, & jure purpuræ
gestandæ,in sella curuli sublimis per Ægyptum
circumvectabatur, frumentumque comporta-
bat,tantum inde aratoribus demetiens, quan-
tum in alimenta & sementem sufficeret, nemine
sciente causam, cur hoc faceret. Trigesimum
jam ætatis annum exegerat, in summo apud re- D
gem honore habitus,& ob incredibilem prudentiam Psonthomphanechus ab eo cognominatus,
quod occultorum inventorem significat: sed &
conjugium nactus est honoratissimum. Duxit
enim, rege connubium hoc procurante, virgi-
nem Petephræ Heliopolitani sacerdotis filiam,
cui nomen erat Asanethe:ex qua & liberos genu-
it ante agrorum sterilitatem. ex his major dictus E
est Manasses, qvo nomine significatur oblivio,
quia meliorem fortunam nactus venit in prioris
oblivionem: junior vero Ephræmes, qvod red-
ditum significat, eo qvod majorum suorum li-
bertati restitutus esset. Ægyptum autem juxta
Josephi interpretamentum, septennio per divi-
tem affluentiam exacto, octavus annus fame in-
festabat, & quia malum improvisum erat, pro- F
miscua multitudo graviter laborans ad fores re-
giæ confluebat. Rex Josephum accersit,qui mox
frumenta dividendo servator populi citra con-
troversiam extitit. nec solum ejus regionis ho-
minibus forum aperuit, sed etiam exteris,existi-
mans universum genus hominum inter se co-
gnatum, & in rebus angustis fortunatiorum ope
sublevari dignum. Et quoniam eadem calami- G
tas & Chananæam & reliquas orbis regiones
premebat, Jacobus quoque omnes filios in Æ-
gyptum frumentatum mittit, cum cognovisset,
quod & exteris eo foro uti liceret, solo Benjami-
ne retento,quem è Rachele susceperat,uterinum
Josephi fratrem. Qui postquam in Ægyptum
pervenere, Josephum accedunt, mercatum sibi
permitti rogantes. nihil enim nisi ex ipsius sen-
tentia gerebatur. namtum demum regem co-
luisse proderat, si ne Josephi quidem gratia ne-
gligeretur. Ille, agnitis fratribus, nihil tum minus quam de se cogitantibus, quod adolescens ab

τῶν καταγγελμένων. σὺ τοίνυν παμβασιλεῦ τὰ γε-
νησόμενα τὰ κατὰ τὸν πρῶτον χρόνον ὑμῖν σῖτα, ποιήσῃς ἀνε-
παίσθητον αἰγυπτίοις τὴν ἐπελθοῦσαν συμφοράν.
θαυμάσαντος δὲ βασιλέως τὴν φρόνησιν, καὶ τὴν σο-
φίαν τοῦ ἰωσήπου, καὶ πυθομένου τίνα καὶ τρόπον ἂν
προοικονομήσειεν ἐν τοῖς τῆς εὐετηρίας καιροῖς τὰ πε-
ρὶ τῶν μὴ παύτιλλον, ὡς ἂν ἐλαφροτέρα γένοιτο τοῦ τῆς
ἀφορίας, ὑποτίθεται, καὶ συνεβούλευεν φειδῶ ποιεῖ-
σθαι τῶν ἀγαθῶν καὶ μὴ πρὸς παρουσίαν αὐτοῖς χρῆσθαι
τοῖς αἰγυπτίοις ἐπιτρέπειν. ἀλλ' ὅσον ἂν ἀναλώσουσιν ἐκ
περισσοῦ, ταῦτα τηρεῖν εἰς τὸν τῆς ἐνδείας καιρόν. δοκι-
μάσθαί τε παρῄνει λαμβάνοντα τὸν σῖτον πρὸς τῶν
γεωργῶν, τὰ πέμπτα μόνον εἰς βασιλικὴν χορηγοῦντα.
φαραώθης δὲ ἀμφοτέρων θαυμάσας ἰώσηπον, τῆς τε
κρίσεως καὶ ὑπερβολῆς, καὶ τῆς συμβουλίας, αὐτῷ τὴν οἰ-
κονομίαν παραδίδωσιν ὡς τε πράττειν ἃ καὶ τῇ πλή-
θει τ' αἰγυπτίων καὶ τῷ βασιλεῖ συμφέροντα ὑπολαμ-
βάνοι, τὸν ἐξαρόντα τὴν δὲ πρόσταξιν ἰδόν, καὶ προ-
σάτην ἄριστον αὐτῆς ὑπολαβών γνησιον. ὁ δὲ, ταύτης
αὐτῷ τῆς ἐξουσίας ὑπὸ βασιλέως δοθείσης, σφρα-
γῖδί τε χρῆσθαι τῇ αὐτοῦ, καὶ πορφύραν ἐνδύεσθαι. πρὸς τ'
ἄλλοις ἐλαιῶν ἐφ' ἅρματος, ἦγε τὸν σῖτον πρὸς
τῶν γεωργῶν, τὸν δρκοῦντα προῖξ τε αὐτοῦ καὶ πρὸ-
τερον ἑκάστοις δὲ μετρῶν, μηδενὶ σημαίνων τὴν αἰ-
τίαν ὑφ' ἧς ταῦτα ἐπράττε. τεσσαρακοστὸν δ' ἔτος ἦν τῆς
ἡλικίας αὐτῷ διεληλυθώς, καὶ τιμῆς ἀπάσης ἀπέλαυε
πρὸς δὲ βασιλέως. καὶ προσηγόρευσεν αὐτὸν, ψονθομφάνηχον, ἀποδὸν αὐτὸ τοῖς τε πρόσθεν τῆς συν-
έσεως. σημαίνει δὲ τὸ ὄνομα, κρυπτῶν εὑρετήν. γα-
μεῖται καὶ γάμον ἀξιολογώτατον. ἄγεται δὲ πετεφροῦ
ἱερατεύοντος ἐν ἡλιουπόλει ἱερέων, συνεπαξάντος αὐ-
τῷ βασιλέως, τὴν παρθένον ἀσενὲθ ὀνομαζομένην. ἐκ
ταύτης δὲ καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται πρὸ τῆς ἀκαρπίας.
μανασσῆς μὲν πρεσβύτερος. σημαίνει δὲ ἐπίληθον,
διὰ μονήσαντα λήθην τῶν δοτυχημάτων.
ὁ δὲ νεώτερος, ἔφραιμης. ἀποδιδὰς δὲ τοῦτο σημαίνει, διὰ
τὸ ἀποδοθῆναι αὐτὸν τῇ ἐλευθερίᾳ τῶν προγόνων. τῆς
δὲ αἰγύπτου καὶ τῶν ἰωσήπου τῶν ὀνειράτων ἐξηγήσεως;
μακαριστὸς ἐτῶν ἑπτὰ διαγούσης, λιμὸς ἤπετο τὴν ὀγ-
δόην ἔτει. διὰ τὸ μὴ προπαθημένους ὑπομεῖναι τὸ κα-
κὸν, πανάθλιοι χαλεπῶς ὑπὸ αὐτοῦ πάντες εἰς τὰς
βασιλέως θύρας συνέρρεον. ὁ δὲ, ἰώσηπον σκαλεύσας, κἀκεῖνος
τὸν σῖτον αὐτοῖς ἀπεδίδοτο, μεγαλυνόμενος σωτὴρ ὁμολο-
γουμένως δὲ πολλοῖς. καὶ τὴν ἀγορὰν οὐ τοῖς ἐγχωρίοις
μόνον πρὸς ἦν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ξένοις ὠνεῖσθαι παρεῖχε,
πάντας ἀνθρώπους καὶ συγγένειαν ἀξιοῦντος ὑπάρχειν
τυγχάνειν ἰωσήπου πρὸς τῶν δαιμονίως χρωμένων.
πέμπει δὲ καὶ ἰακώβος τὴν χαναναίας δεινὸς ἐκτεύ-
χωμένης, πᾶσαν δὲ ἥψατο τῆς ἠπείρου τὸ δεινὸν, τοὺς
υἱοὺς ἅπαντας εἰς τὴν αἴγυπτον ὠνησομένους σῖτον, πε-
πυσμένος ἐφεῖσθαι τὴν ἀγορὰν καὶ ξένοις. μόνον δὲ κα-
τέσχε βενιαμὶν, ἐκ ῥαχήλας αὐτῷ γεγονότα, ὁμομήτριον
δὲ τοῦ ἰωσήπου, οἱ μὲν οὖν εἰς τὴν αἴγυπτον ἐλθόντες,
συνέτυχανον τοῦ ἰωσήπου χρῄζοντες ἀγορᾶς. οὐδὲν
δὲ ἦν ὃ μὴ μὴ γνώμης ἐπράττετο τῆς ἐκείνου.
καὶ δὲ τὸ θεραπεῦσαι τὸν βασιλέα τότε χρήσι-
μον ἐγίνετο τοῖς ἀνθρώποις, ὅτε καὶ τῆς ἰωσήπου
τιμῆς ὑπιμεληθεῖεν. ὁ δὲ, γνωρίσας τοὺς ἀδελφοὺς
οὐδὲν ἐνθυμουμένους περὶ αὐτοῦ, διὰ τὸ μειράκιον μὲν
αὐτὸν,

αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι, ἐς ὅτου ἂν τὸ πρῶτον ἐπελθεῖν τῆς ἡλικίας τῶν χαρακτήρων ἐπαλλαγμένων ἀγνώριστος αὐτοῖς εἴη, τῷ μὲν μεγέθει δ' ἀξιώματος οὐδ' εἰς ὑπόνοιαν ἐλθεῖν αὐτοῖς δυναμένοις, διεπείραζεν ὡς ἔχοιεν γνώμης περὶ τῶν ὅλων. τόν τε σῖτον αὐτοῖς οὐκ ἀπεδίδοτο, κατασκόπους τῶν βασιλέως πραγμάτων ἐλέγχων ἥκειν. ἐπλαττέτην μὲν αὐτὼς συνελθεῖναι, προφασίζεσθαι δὲ συγγένειαν. ἀδύνατον γὰρ εἶναι δύνασθαι τὸν ἀνδρὶ ἰδιώτῃ τοσούτους παῖδας καὶ μορφὰς ἴσως ὑπάρχειν· σπανιωτάτη δὲ εὐπαιδία καὶ βασιλεῦσιν οὔσης τῆς τοιαύτης παιδοτροφίας. ὅστις δ' ἐγίνωσκε τὸν κατ' αὐτὸν πατέρα, καὶ τὰ συμβεβηκότα αὐτῷ μὴ τὴν ἰδίαν ἀπαλλαγήν, ταῦτ' ἐπεφαντάζετο μᾶλλον τὸν βουλόμενος καὶ τὸν ἀδελφὸν Βενιαμὶν τὸν ἀδελφὸν. ἐώρων γὰρ μὴ καινόν τι ὁμοίως οἷς εἰς αὐτὸν ἐτέλεσαν οἱ ἀπιστοῦντες μὴ ὄφωσιν. οἱ δ' ἦσαν ἐν ταραχῇ καὶ φόβῳ, καὶ κίνδυνον τὸν μέγιστον αὐτοῖς ἐπηρτῆσθαι νομίζοντες, καὶ μηδὲν ὅσον τὸν ἀδελφὸν κατὰ νοῦν λαμβάνοντες. καταστάντες τε πρὸς τὰς αἰτίας ἀπελογοῦντο, βοηλάτου προηγορούντος, ὃς ἐν πρεσβύταις ἦν αὐτῶν. ἡμεῖς γὰρ ἔφασαν, οὐ κατ' ἀδικίαν δεῦρο ἤλθομεν, οὐδὲ κακουργήσοντες τὰ βασιλέως πράγματα. σωθῆναι χρῄζοντες καὶ καταφυγεῖν τῶν σωζόντων τὸ χώρον, τῶν ὑμετέραν φιλανθρωπίαν ἐπαινεσάντων, ὡς οὐκ πολίταις μόνον τοῖς αὑτῶν, ἀλλὰ καὶ ξένοις ἐπιτιθέντων τὴν ἀγορὰν δ' σίτου προτεθεικέναι, πρίασθαι τὸ σῖτον τοῖς δεομένοις παρέχειν διηγωνίσατο. ὅτι δ' ἐσμὲν ἀδελφοὶ καὶ κοινὸν ἡμῖν αἷμα, φανερὸν καὶ τῆς μορφῆς τοιοῦτον καὶ μὴ πολὺ παρηλλαγμένον ποιεῖ. πατὴρ δ' ἐστὶν ἡμῶν, ἰακὼβ ὄνομα· ἀνὴρ ἑβραῖος. ᾧ γεγόμεθα δώδεκα παῖδες ἐκ γυναικῶν τεττάρων, ὧν πάντων παρόντων, ἡμῖν εὐδαίμονες. δοκοῦσι γοῦν ἔνιοι τῶν ἀδελφῶν ἰωσήπου, τὰ πράγματα ἡμῖν ὅτι τὸ χεῖρον μεταβαλεῖν· ὁ γὰρ πατὴρ, μακρὸν ἐστ' αὐτῷ πένθος εἰρηται. καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τῆς ὅτι τοῦ τεθνηκότι συμφορᾶς, καὶ τῆς ἐκ πρεσβύτου παλαιπωρίας, κακοπαθοῦμεν, ἥκομεν τὸν ἀγεραὸν σίτου, τὴν τε ἀδελφὸν ἐπιμέλειαν καὶ τῷ πατρὶ τὸν σίτον πρόνοιαν, βενιαμὶ τοῦ νεωτάτου τῶν ἀδελφῶν πεπιστευκότες. δύνασθαι δὲ πέμψαντας εἰς τὴν ἡμέτερον οἶκον μαθεῖν, εἰ τὶ ψευδές ἐστιν τῶν λεγομένων. καὶ ῥᾳδίως μὲν τοιούτοις ἐπειράτο πείθειν τὸν ἰωσήπον αὐτῶν τὰ ἀμείνω φρονοῦντα. ὁ δὲ τὸν ἰακὼβ ζῶντα μαθὼν, καὶ τὸν ἀδελφὸν σὺν, δοκολωλότα, πάντα μὲν εἰς τὸν ἀφανῆ αὐτοὺς ὡς ὄντι χολῆς βασανίσων ἐνέβαλε. τῇ δὲ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν παραγαγὼν αὐτοὺς, ἐὰν φησὶ διαζῆτε, μήτ' ὄντι κακουργίας τῶν βασιλέως ἥκοντα πραγμάτων, εἶναί τι ἀδελφοὶ, καὶ πατρὸς οὗ λέγετε, πιστῶν με τοῦδ' αὐτὸς ἔχειν, εἰ καταλείποιτε μὲν ἐξ αὐτῶν ἕνα παρ' ἐμοὶ μηδὲν ὑβριστικὸν πείσόμενον, ἀπελθόντες δὲ τὸν σῖτον πρὸς τὸν πατέρα, πάλιν ἐλθεῖν πρός με, τὸν ἀδελφὸν ὃν, καταλιπόντες ἐκεῖ παρ' ἑαυτῶν ἄγοντες. ἐὰν γὰρ ἔσεσθαι πίστωμα τὰ ἀληθῆ λέγειν, οἱ δ' ἐν μείζοσι κακοῖς ἦσαν, ἔκλαιόν τε καὶ συνεχῶς πρὸς ἀλλήλους ἀνωλοφύροντο τὴν ἰωσήπου συμφοράν, ὡς τὰ κατ' ἐκεῖνον βουληθέντα τιμωρῆσαι αὐτοὺς δικαίως τοῖς πεπόνθεσιν. ῥᾳδίως δὲ πολὺς ἦν ὅτι τῶν αὐτῶν τὴν μετανοίας, ἐξ ἧς ὄφελος ἐδόκει ἰωσήπου γενέσθαι. φέρειν δ' αὐτοὺς πᾶν ὅτι καὶ πάθοιεν, κατ' ἐκεῖνα ἐκείνου θρῶντες αὐτὸς δὲ θεὸν, καὶ πατέρων ἠξίου. ταῦτα δ' ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, οὐκ ἠγνόουν γὰρ τὸν ἰωσήπου γλῶτταν τῆς αὐτῶν συνιέναι. κατῆφεια δ' πάντας εἶχε πρὸς τοὺς βουλήσεως λόγους, καὶ τῶν πραγμάτων

Acis distractus jam per ætatem faciei lineamenta mutaverat, ac de tanta dignitate ne suspicari quidem poterant. tentare eos decrevit, qvali mente essent præditi. nam & frumenti emendi potestatem eis negavit, & pro speculatoribus comprehendi voluit, dicens convenisse è diversis regionibus, & cognationem simulare. qvi enim fieri posset, ut vir privatus tot jam insignes filios educaverit, quæ felicitas vel regibus rarò contingeret. Id faciebat, ut de patre cognosceret, qvove in statu per suam absentiam res ejus interim fuerint, quidve de Benjamine sit factum. solicitus enim erat, ne & eum, quemadmodum se de medio sustulerint. at illos magnus pavor occupat, imminens periculum reputantes, & frustra se tantum iter emensos existimantes: cumque crimen amoliendum viderent, Rubelus natu maximus sic communem causam agere cœpit. Nos neque speculatum huc venimus, neqve regi damnum aliqvod allaturi: sed dira fames, cujus effugium quærimus, venire huc compulit fretos vestra humanitate, quos non civibus solis, sed exteris qvoque, salutem vobis debituris, frumentum venale propositum esse audivimus. Qvod autem fratres simus & ex eodem sangvine, vel facies nostræ argumento sunt, non admodum inter se variantes. Pater nobis est Jacobus, vir Hebræus, qui nos duodecim è qvatuor mulieribus suscepit, qui donec omnes essent incolumes, res nostræ satis prosperæ fuerunt. Cæterum uno, cui Josepho fuit nomen, absumpto, domesticæ fortunæ in pejo labi cœperunt. Pater in perpetuo luctu est, cujus lamentatio non minus nos afficit, quam olim suæ vissimi fratris immaturus interitus. nunc frumentatum venimus, patris cura Benjamini natu minimo commissa. Hæc ita esse, potes aliquo ad nostram domum misso cognoscere. Hæc Rubelus pro se ac fratribus, quo falsam Josepho suspicionem eximeret, qui, cognito patrem ac fratrem esse incolumes, jubet eos includi in carcerem, quasi per otium quæstioni admoturus. Post triduum deinde productis, quoniam, inquit, asseveratis vos in detrimentum regis ac regni non venisse, fratresque esse ex patre, quem nominastis, facietis mihi fidem, hæc ita se habere, si, relicto interim uno ex vobis apud me nihil durius passuro, cum frumento ad patrem profecti, rursum ad me revertamini, adducentes vobiscum fratrem, quem ajebatis illic relictum esse: hoc enim erit argumentum vos nihil fingere. His verbis perculsi, ratiq; jam extremam calamitatem instare, lamentabantur, fortunam suam, crebro jactantes, adesse diras ultrices fratris per summam immanitatem oppressi. Rubelus insuper increpabat feram & inutilem eorum pœnitentiam, fortiter ferenda mala dictitans, quæ Deus innocentiæ vindex in impios fratres immitteret. Talibus se invicem alloquebantur, credentes linguæ Hebraæ gnarum interesse neminem: mœrebantque omnes tacti verbis Rubeli, & scelus perpetratum da-

mnabant, ac si non ipsi essent autores facinoris, cui tum justissimam pœnam à Deo judicabant infligendam. In hac anxietate constitutos videns Josephus, dissimulare fratrem ulterius non valens, qvòd lacrymæ jam prorumperent, quas etiam tum celari volebat, subduxit se de medio. Nec multo post reversus, retento Simeone, qui interim obses esset, dum fratres ad se redirent, frumentum emere permissos abire jussit, quum priùs unicè suis mandasset, ut pecunia, quam pro frumento attulerant, clàm in sarcinas indita, potestatem abeundi eis faceret. peregit mandata famulus. Jacobi verò filii reversi in Chananæam, renuntiaverunt patri, quicquid eis in Ægypto acciderat, & quod pro speculatoribus regni fuerint comprehensi: quumque dicerent fratres se esse, & undecimum domi relictum apud patrem, noluisse illos credere. relictum etiam Simeonem apud præsidem, donec Benjamin illuc profectus, verbis eorum fidem astrueret: postulabantqve, ut pater nihil solicitus juvenem cum eis mitteret. Jacobo vero filiorum factum displicuit, & cum ne Simeonem quidem illic relictum probaret, morte durius putabat etiam Benjamine privari. ac ne Rubelo quidem rogante, filiosqve suos dedente, ut si quid Benjamini accidisset in itinere, in illos avus sæviret, Jacobo, ut assentiret, persuaderi potuit. at illos, quid agendum, incertos magis etiam terruit pecunia reperta in saccis frumentariis. Cæterùm deficiente jam tritico, urgente fame, compulsus Jacobus deliberavit Benjaminem una cum reliquis mittere. non enim licebat eis in Ægyptum reverti, nisi servato pacto. Cumqve indies major necessitas incumberet, & filii rogare non desinerent, adhuc tamen hæsitabat. Tandem Judas vir natura vehemens cœpit liberius arguere patrem, qvòd nimis de fratre solicitus esset. cui nihil præter voluntatem Dei posset accidere sive foris sive domi. se verò in certam perniciem tradi, dum ob inanem de puero curam unicum à Pharaothe præsidium adimitur. habendam etiam rationem Simeonis incolumitatis, ne dum Benjaminem peregrinationi committere cunctantur, interim ille ab Ægyptiis occidatur. crederet Deo salutem filii: se certè aut eum salvum reducturum, aut illic una periturum. ac tum demum Jacobus cedens tradit eis puerum, & duplex frumenti pretium: addit & dona ferenda Josepho ex proventu Chananææ, balaninum unguentum, stacten, terebinthum & mel: atque ita, multis utrinqve fusis lacrymis, à patre digrediuntur, sene miserè timente saluti filiorum, illis contrà solicitis, ne per suam absentiam mœrori pater succumberet. in hoc dolore integrum diem exegerunt. mox pater afflictans se domi subsistit, illi in Ægyptum tendentes præsentem tristitiam spe melioris fortunæ leniebant. quo postquam est perventum, apud Josephum divertunt, non parum soliciti, ne calumnia sibi intenderetur, quasi dolo malo prioris frumenti pretium secum ab-

Gen. 43.

A μεταμελῶ, ὥσπερ οὐκ αὐτῶν ταῦτα ψηφισαμένων, ἐφ' οἷς δίκαιον ἔκρινον. τὸν θεὸν κολαζόμενα. βλέπων δ' οὕτως ἀμηχανοῦντας αὐτοὺς ἰώσηπος, ἀνὸ δ' πάλιν εἰς δάκρυα τραπόμενος, ἐ μὴ θελόμενος τοῖς ἀδελφοῖς ἡμέρᾳ καταφανὴς, ἀναχωρῇ, ἢ ἀναλειπών, πάλιν ἦκε πρὸς αὐτούς. καὶ συμεῶνα καταχὼν ὅμηρον τῆς ἐπανόδου τῶν ἀδελφῶν ἡνιησόμενον, ἐκείνους μεταλαβόντας τῆς ἀγορασίας τὸ σῖτου, προσέταξεν ἀπιέναι, κελεύσας τὸν ἀποθησέτην, ἀργύριον ὃ πρὸς τὴν ὠνὴν

B εἶεν δ' σίτου κεκομικότες, κρύφα πῖς φορτίοις ἐνθέντα, ἀπολύειν κἀκεῖνα νομίζοντας. καὶ ὁ μὲν τὰ ἐπιταλμώμενα ἐπραττεν. οἱ δ' ἰακώβε παῖδες, ἐλθόντες εἰς τὴν χαναναίαν, ἀπήγγελλον τῷ πατρὶ τὰ κῇ τ' αἴγυπτον αὐτοῖς συμπεσόντα, καὶ ὅτι κατάσκοποι δόξειεν ἀφῖχθαι δ' βασιλέως. καὶ λέγοντες ἀδελφοί τε εἶναι καὶ τὸν ἑνδέκατον οἶκοι καταλιπεῖν ὠδῇ τῷ πατρὶ ἀπιστηθεῖεν. ὡς καταλείποιέν τε συμεῶνα ὠδῇ τῷ στρατηγῷ μεχρὶ βενιαμὶν

C ὡς αὐτὸν ἀπιὼν πίστι αὐτῷ τῶν εἰρημένων παρ' αὐτῶν γένηται, ἠξίουν τε τὸν πατέρα μηδὲν φοβηθέντα, πέμπειν σὺν αὐτοῖς τὸν νεανίσκον. ἰακώβῳ δ' οὐδὲν ἤρεσκε τῶν πῖς ἑαυτοῖς πεπραγμένων. ἢ περὶ τὸν συμεῶν δ' κατοχῆς, λυπηρῶς εἶχε. καὶ λυπηρῶς φέρων, ἤνα τὸν ἡγεῖτο, πρὸς ἠδέναι τὸν βενιαμίν. καὶ ὁ μὲν πατὴρ ἀδὲ βουλόμενος δεδοικὼς καὶ πῦς αὐτῷ παῖδας ἀντιδιδόμενος, ἵν' εἴ τι πάθοιε βενιαμὶς ἢ τὸν ἀποδημίαν ἀποκτείνειεν

D αὐτοὺς ὁ πάππος, πείθεται πῖς λόγοις. οἱ δ', ἤπερουν ἐπὶ τῆς κακοῖς, καὶ μᾶλλον αὐτοὺς ἐπέρασε τὰ ἐργύριον, σακκίοις δ' σίτου κατακεχρυμμένον δ μεθέν. δ' ὅτε κομισθέντος ἀπ' αὐτῶν ἐπλείπον τες, δ' τὸ λιμὸ μᾶλλον ἀπορμένου, βιαζομένης αὐτὸν τ' ἀνάγκης, ὁ ἰακώβος ἐκπέμπειν ἐγίνωσκε τὸν βενιαμὶν, μ' τῶν ἀδελφῶν. οὐ γὰρ ἐξῆν αὐτοῖς εἰς αἴγυπτον ἐλθεῖν, μὴ μ' τῶν ἐπηγγελμένων ἀπερχομένοις. καὶ δ' πάντως ἐμὲ χείροι

E καθ' ἑκάστην ἡμέραν γινομένα, καὶ τῶν ἐῶν δεομένων οὐκ εἶχεν ὅτι χρήσαιτο πῖς παροῦσιν. ἰούδας δ', τολμηρὸς πάλλα τ' φύσιν ἀνδρὸς χρησαμένου πρὸς αὐτ παῤῥησία πρὸς τὸν ἀδελφοῦ δεδοικέναι, ἀδὲ τὰ τυχὸν δι' ἀσφαλείας λαμβάνειν. πρᾳχθησε γὰρ οὐδὲν τῶν πρὸς τὸν ἀδελφὸν ᾧ μὴ παρέσεσθαι ὁ θεὸς, τοῦτο δ' συμβήσεσθαι πάντως καὶ παρ' αὐτῷ μένοντι. φανερὰν δ' οὕτως ἀπώλειαν αὐτ μὴ καταδικάζειν, μηδὲ τῷ σκαφαιῶθαι δ' τρισσῆς δ' πείαν αὐτὸς ἀφαιρεῖσθαι ἀλογως περὶ παιδὸς φρονοῦντα. φρονεῖν δ' καὶ τὸ συμεῶνος σωτηρίας, μὴ φειδοῖ τῆς βενιαμὶν ἀποδημίας σκέπειν δ' ἀπολῆται. πιστεύσαι δ' πρὸς αὐτὸ τοῦ θεοῦ πρόνοιαν, ἢ αὐτῷ, ὡς ἢ σῶον ἐπανάξειν δ' τὸν ἑῶν αὐτῷ, ἢ συναπολεῖν δ' ἅμα ἐκείνῳ τὸν βίον. πρὸς θεὶς ἰακὼβ δ' παρεδίδου τὸν βενιαμὶν, καὶ τ' τιμὴν δ' σίτου διπλασίονα, τ' τε πρὸς τοῖς χαναναίοις γινομένων τό τε τ' βαλάνε μύρον καὶ σάκιτης περέβινθον τε καὶ μέλι δωρεὰς ἰωσήπῳ κομίζειν.

G πολλὰ δ' ἰούδᾳ δ' παῖδες ὅπι τῇ τῶν παίδων ἐξόδῳ δάκρυα κἀκείνων αὐτ. ὁ μὲν γὰρ τοὺς ἑῶν εἰκομεῖ δ' σῶας ἐκ τ' ἀποδημίας ἐφρόντιζεν. εἰ δ', οἱ τ' πατέρα καταλαβοιεν ἐῤῥωμένον καὶ μηδὲν ἐπὶ τ' ἐπ' αὐτοῖς λύπῃ κακωθέντα. ἢ μερίσιον δ' αὐτοῖς ἰούδᾳ τὸ πένθος. καὶ ὁ μὲν πρεσβύτης κοπωθεὶς, ἐμέμενεν. οἱ δ', ἐχώρουν τὴν ἐπ' αἴγυπτον, μ' κρεῖττον ἐλπίδ τὴν ὅπι τοῖς παροῦσιν λύπαν ἰώμενοι. ὡς δ' ἦλθον εἰς τὴν αἴγυπτον, κατάγονται μὲν ὠδῇ τὸν ἰώσηπον. φθάσ δὲ αὐτοὺς οὐχ ὁ τυχὼν διεπέρασε μὴ περὶ τῆς δ'

σίτου

πάνυ πικρῶς ἐγκλήματα λαβόντων ὡς αὐτοί τι κακουρ-
γήσαντες. καὶ ὡς τὸν ταμίαν Ἰωσήπου πολλὰ ἀπο-
λογησάμενοι πεισαντο. κατ' οἶκον τι φασκοντες εὑρόν-
τες ἐν τοῖς σάκκοις τὸ ἀργύριον, ὃ νῦν ἦκειν ἐπανάγοντας αὐ-
τὰ πάλιν. ὃ δὴ μηδεπώποτε εἰδέναι φήσαντος, ἀνήμησαν τοῦ
δείνος. λύσας τι τὰ συμβάντα ἀπέλυσεν σωφρονοῦντας τοὺς
ἀδελφούς. ἐλθόντος δὲ ἐν τούτῳ καὶ Ἰωσήπου δῶρα τοῦ Θε-
ραπίωνος βασιλέως, τά τε ἄλλα παρήγαγον αὐτῷ, καὶ
πυθόμενοι περὶ τοῦ πατρός, ἔλεγον ὅτι παραλαβοιεν αὐ-
τὸν ἐρρωμένον, ὃ δὴ μαθὼν ὡβείσατο τὸ βενιαμὶν, εἰ ὄντος
ἑνὸς παῖδος ἀδελφὸς εἴη, καὶ δὴ λοιδορήσας αὐτὸν ἀνέ-
κραγεν. τῶν δὲ φησάντων, τὸν θεὸν ὅτι πᾶσιν εἰπὼν εἶναι
προνοητὴν, τὸν δὲ παῖδα νεαγόμενον εἰς θάλαμον, μεί-
ζονα μηδὲν ἐλέγξας καταφανῆ εἶναι τοῖς ἀδελφοῖς.
ὅπερ δεινὸν τι αὐτοὺς ὑπολαμβάνει, καὶ καταπλῆξαν δὲ
αὐτοὺς ὡς καὶ ὑπὸ τοῦ πατρός. πάντας δὲ αὐτοὺς ὁ Ἰωσή-
που οἰκονόμος, διαπασῶν μοίρας τῶν αὐτῷ παρα-
κειμένων τῷ βενιαμὶν ἐπίμα. ὅπερ δὲ μὴ τὸ δεῖπνον εἰς ὕ-
στερον ἐτράπετο, κελεύει τὸν ταμίαν τὸν τε σῖτον αὐτοῖς
ὅσον μέτρον ὑδρίαν, καὶ τὸν πρίω πάλιν ἐγκρύψαι
τοῖς σάκκοις, καὶ τὸν βενιαμὶν φορτίον, καὶ σκύφον ἀργυ-
ροῦν ὡ πίνων ἔχαιρε, βαλεῖν καταλιπεῖν. ἐπεὶ δὲ ταῦ-
τα, ἀφ' ἑσπέρας βυλόμενος τὰ ἀδελφῶν λαβεῖν, πέμπει
τὸν οἰκονόμον τοῦ βενιαμὶν κλοπῆς ἐναγόμενον καὶ δο-
κοῦντα κινδυνεύειν. ὁ καταλιπόντες ὡς οὐδὲν αὐτοὶ κα-
κακουργήκοτες, ἀπίασι πρὸς τὸν πατέρα. ποιησαντος δὲ
εἰκότα τὰ ἐπεγκλήματα, μεθ' ἡμέραν οὐδὲν τούτων
εἰδότες οἱ Ἰακώβου παῖδες, ἀπέσεσαν ἀπελαυνόμενοι τὸν
σωτῆρα, καὶ διαλῆ χαρὰ χαίροντες, ὅτι τε τοῦτο, καὶ
ὅτι τῷ βενιαμὶν ἀποκωλύειν τοῦ πατρὸς καθῶς ὑπέσχε-
το. ἐπεὶ δὲ ἀπῆσαν αὐτοὺς ἱππεῖς ἄγοντες τὸν οἰκέτην ὡς
διαπεπραγμένου τοῦ βενιαμὶν φορτίου τὸν σκύφον. παρα-
χθέντες δὲ τῆς ἀδοκήτου τῶν ἱππέων ἐφόδου, καὶ τὴν
αἰτίαν πυθόμενοι δι' ὃν ἐπ' ἄνδρας ἐληλύθασιν οἱ μι-
κρὸν ἐμπροσθεν τιμῆς καὶ ξενίας τετυχήκασιν αὐτῶν
ὑπὸ θαυμαστοῦ, κακίστους ἀπεκάλουν, οἱ μηδ' αὐτὸ
τυγχάνειν τῶν ξενίων καὶ τὸν φιλοφροσυνίου Ἰωσήπου
ἀμνήμονας λαβόντες εἰς οἰκησιν εἰς αὐτὸν ἀδικοῦ-
μενοι σκύφου ᾧ φιλοτησίας αὐτοῖς προὔπινεν ἀράμε-
νοι φέρειν, κέρδους ἀδικεῖ τοῦ τε πρὸς Ἰώσηπον φι-
λίαν, τόν τε ἑαυτοῦ εἰ φωραθεῖεν κίνδυνον ἐν δευτέρῳ θε-
μένους πλημμέλημά τε σὺν αὐτοῖς ὑφεξειν ἢ πείσειν Ἰ λα-
βόντας τὸν θεὸν, οὐδὲ ἀποδράντας μὴ τῆς κλοπῆς, κἂν
τὸν ἀφανισθέντα οἰκέτην διελαθον. πονηρεύεσθαί τε
τὸν τι παρανοοῦντες εἶεν, ὡς οὐκ εἰδότες, γνώσεσθαι μὴν
τὸν καλοῦμενους αὐτίκα. καὶ ταῦτα καὶ πέρα τούτων
πρὸς αὐτοὺς λέγων ὁ οἰκέτης, ἐνύβριζεν. οἱ δὲ, ἐπὶ τοῖς ἀγνοίαις
τῶν θείων αὐτοὺς ἐλάζοντο ὅτι τοῖς λεγομένοις, καὶ τὴν
καταφρόνησιν τὸν οἰκέτην ἐθαύμαζον, πλημμοῦντα αἰτίαν
ὑποφέρειν ἀνδράσιν, οἱ μηδὲ τὸν τὸ σῖτος πρίω ἐν τοῖς
σάκκοις αὐτῶν ὑρεθέντος κατέχον. ἀλλὰ σκόμενοι
μηδ' ἐκ εἰδότος τὸ πραχθὲν, ἐπιτρέπειν τὸ
ζητεῖν κακουργοῦντι. τῆς μὲν τοῦ μὴ ἀρνήσεως ἀξιοπι-
στίαν καταλαβόντες τοῦ ἐρεύνων, σκέλλον ταύτῃ
χρῆσθαι ὑρεθέντος ὑφηρημένος, ἅπαντας κολάζειν.
οὐδὲν γὰρ αὐτοὺς συνειδότες, ἦγον παρρησίαν ὡς ἐδόκουν
ἀκαθόνον. οἱ δὲ, τοῦ ἐρεύνων μὲν ἠξίωσαν ποιήσα-
σθαι. τοῦ μέντοι τιμωρίαν ἑνὸς ἕκαστον εἶναι τοῦ τοῦ
κλοπῆς ὑρεθέντος πεπαῦσθαι. τοῦ δὲ ζήτησιν ποιοῦ-
μένου, καὶ πάντας τοὺς ἄλλους σκοπεῖν ἐλθόντος τοῦ τοῦ

stulerint: quod mox apud Josephi dispensatorem diligenter excusaverunt, dicentes, pecuniam domi repertam in frumento, dum saccos exinaniunt, quam nunc bona fide reportarent. illo vero negante, se unquam eam pecuniam desiderasse, liberati hoc metu securiores esse cœperunt. moxque Simeon jam liber inter fratres versari est permissus. Interea Josepho ab officio reverso, dona ei offerunt, & scitanti de patre, bene valere, ajunt. tum ille, cognito Benjaminem superesse, quem inter eos videbat percontatur, an is esset frater natu minimus: & audito quod is esset, hoc tantum effatus, Deum universis rebus providere, secessit, nolens ab eis adverti lachrymas, quas ulterius continere non poterat. Acceptos deinde convivio jussit ordine, quo apud patrem solebant, discumbere: cumque omnes comiter haberet, duplicibus partibus Benjaminem honorabat.

VI. *Genes. 44.*

Post cœnam autem illis jam cubantibus, jubet dispensatorem frumentum admetiri, quod asportaturi erant, & precium rursus in saccis abscondere: in Benjaminis vero sarcinam cyphum argenteum, quo ipse præcipuè delectabatur, immittere. id faciebat, volens experiri fratrum animum, essentne adfuturi Benjamini reo furti, an illo relicto, ac si maleficium hoc nihil ad se attineret, ad patrem reverterentur. quæ ubi facta sunt, ut imperatum erat, prima luce omnium ignari filii Jacobi proficiscuntur, assumpto Simeone, læti tam hujus restitutione, quam Benjaminis reditu, quem patri se reducturos fidem dederant. & ecce agmen equitum repente illos circumvenit, inter quos erat famulus, qui cyphum in sarcinam indiderat. illis vero turbatis inopinato incursu, & rogantibus, cur irruerent in viros, quos paulo ante honore hospitii dignati fuerint: Ægyptii contra sceleratos inclamabant, qui hujus ipsius beneficii, Josephique comitatis immemores, ausi sint pro talibus meritis injuriam reponere. daturosque furti pœnas, minitabantur. non fefelliſſe enim eos Deum, licet ad tempus ministrum mensæ fefellerint. & nunc rogitare, satisne sani essent, quasi vero nesciant statim se ad pœnam rapiendos. his & similibus verbis famulus præ cæteris insultabat. at illi, ut qui nihil de dolo composito sciebant, convicia bantur ei, demirari se hominis intemperias temere objicientis furti crimen eis viris, qui ne frumenti quidem pretium in saccis inventum retinuerint, sed secum reportaverint, cum nullus de ea pecunia præter ipsos sciret: tantum abesse, ut, data opera, damnum inferre vellent: certiorem tamen rati inquisitionem quam negationem, jubent eos scrutari sarcinas: nec recusabant universi pœnas dare, si ullus aliquis ex ipsis in furto deprehenderetur. tanta erat securitas & innocentiæ fiducia. acceperunt illi conditionem inquisitionis, supplicium tamen solius fore, penes quem furtum inventum fuerit. Inquisitionem deinde aggressi, omniumq; ordine sarcinas scrutati, postremo ad Benjaminem veniunt,

non qvod nescirent in ejus sacco latere cyphum, sed ut accurate officium facere viderentur. itaque cæteri jam securi de se, de uno Benjamine adhuc nonnihil erant soliciti. sperabant tamen, ne ipsum quidem in maleficio deprehendendum, adeo ut jam liberius indignarentur persecutoribus, per quorum importunitatem stetisset, ne bonam partem itineris jam confectam haberent: ut vero Benjaminis sarcinam scrutati scyphum protulerunt, ad lamenta & ploratus continuo versi, tum fratrem defiebant mox furti supplicium daturum, tum suam ipsorum vicem, qui fidem de Benjaminis salute parenti datam præsenti casui fallere cogerentur. augebat etiam dolorem eorum, qvod, cum maxime evasisse omnia pericula videbantur, fortunæ invidia pervenerint in tantam calamitatem. atque hujus tam fratris quam parentis infortunii se autores fatebantur, qui invitum ac reluctantem ad puerum simul mittendum precibus importunis compulissent. Et equites quidem comprehensum Benjaminem ducebant secum ad Josephum, sequentibus & reliquis fratribus. Tum ille videns, fratre in carcerem contruso, cæteros lugubri habitu adstare, Itane, inquit, sceleratissimi omnium, vel meam humanitatem vel Dei providentiam contempsistis, ut tam nefarium facinus contra hospitem ac benefactorem vestrum auderetis? at illi vicarios se pro Benjamine ad supplicium offerebant: rursumque Josephi crebra mentio, felicem eum, qui morte à vitæ calamitatibus sit exemptus, si tamen esset mortuus: qvod si vivat, qui dignus sit habitus, ob cujus injuriam Deus tam severe in ipsos vindicaret. patris quoque se pestem esse & infortunium maximum, cui ad veterem luctum recentem hunc afferrent. nec desinebat Rubelus denuo illis scelus eorum exprobrare. Josephus vero negabat se alios morari, quorum innocentiam compertam haberet, contentus unius pueri supplicio. nam neque hunc dimitti in gratiam insontium æqvum esse, neque illos alieni peccati pœnas persolvere. abirent, quo vellent, se curaturum, ut tutum iter facere liceat. his verbis graviter ictos, cæteros præ dolore vox defecit; Judas vero, qui patri adolescentem mittere persuaserat, vir alioquin etiam strenuus decrevit se pro fratris salute periculo objicere. Fatemur, inquit, Præses, graviter a nobis peccatum, suppliciumque commeritos, quod parati sumus omnes luere, licet non omnium sit culpa, sed unius natu minimi. sed quamvis salutem ejus pene pro deplorata habeamus, unica tamen effugii spes in clementia tua bonitateque superest. quamobrem oramus, ut non tam nostri commissi rationem habeas, quam tuæ naturæ, & in hac causa non indignationem justam, sed nativam tuam bonitatem in consilium adhibeas: iramque magno animo comprimas, cui vulgares homines in magnis juxta ac parvis rebus succumbere solent. dispice, qvæso, num ex tua dignitate sit eos occidere, qui ipsi se dedunt ad pœnam, & salutem nonnisi precario tibi debere cupiunt, quam non nunc primum tuæ benignitati sunt

A ἐρεύναν, ὅπι τὸν πλούτιον βενιαμὶν ἦκον. ὐκ ἀγνοοῦντες, ὅτι εἰς τὸ σκεύους σακκίου τὸν σκύφον ἐναπεκρυφότες, ἀλλ' ἀπελθεῖν τὴν ζήτησιν ποιεῖσθαι βουλόμενοι δοκεῖν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι τὰ καθ' αὑτοὺς ἀπηλλαγμένοι δεινοὺς ἐν τῇ τοῦ βενιαμὶν φροντίδι τὸ λοιπὸν ἦσαν. ἐπιῤῥώσω δ' ὡς οὐδ' ἐν ἐκείνῳ τῆς κακουργίας ἀνεῤῥησόμενης, σκληρίζειν τε τοὺς ὑπηδιώξαντας, ὡς ἐμποδίζοντας αὐτοῖς τὴν ὁδὸν διωλυμένοις ἤδη τοῦ πεπεκοφέναι. ὡς δὲ τὸ τοῦ βενιαμὶν φορτίον ἐρευνῶντες λαμβάνουσι τὸν σκύφον, εἰς οἰμωγὰς καὶ θρήνους ἅμα ἐτράποντο. καὶ τὰς στολὰς ἀποπαρῤῥήξαντες, ἔκλαιον τε τὸν ἀδελφὸν ὅπι τῇ μελλούσῃ κολάσει τῆς κλοπῆς, αὐτούς τε ἀλαφυδωλυμένους τὸν πατέρα τοῦ τῆς βενιαμὶν σωτηρίας. ἐπέτεινε δὲ τὸ δεινὸν αὐτοῖς καὶ τὸ, δόξαντας ἤδη ἀλαφυγεῖν τὰ σκυθρωπὰ ἀλαφθονηθῆναι. τῶν δὲ τοῦ τὸν ἀδελφὸν κακῶν, καὶ τῆς τοῦ πατρὸς ἐπ' αὐτῷ λύπης ἐσομένης αὐτοὺς αἰτίους ἔλεγον βιασαμένους ἄκοντα τὸν πατέρα συναποστεῖλαι. οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς, καταλαβόντες τὸν βενιαμὶν, ἦγον πρὸς ἰώσηπον καὶ τῶν ἀδελφῶν ἑπομένων. ὁ δ', τὸν μὲν ἰδίαν ἐν φυλακῇ, τοὺς δ' περιθήμιος σχήμασι, τί δήφησιν ὦ κάκιστοι φρονήσαντες ἢ τοῦ τῆς ἐμῆς φιλανθρωπίας, ἢ τοῦ δ' θεοῦ τῆς προνοίας, τοιαῦτα πράττειν εἰς διεργάτην καὶ ξένον ἐτολμήσατε; τῶν δὲ καταδιδόντων αὐτοὺς εἰς κίλασιν ὅπι τὸ σώζεσθαι βενιαμὶν, καὶ πάλιν ἰώσηπος ἀναμιμνησκομένων. κἀκεῖνον ἀποκαλούντων μακαριώτερον, εἰ μὲν τέθνηκεν ὅτι τῶν κατ' τὸν βίον ἀπήλλακται σκυθρωπῶν. εἰ δὲ ζῇεσιν, ὅτι τῆς καταδ' θεοῦ κατ' αὐτῶν ἐκδικίας τυγχάνει. λεγόντων δὲ αὐτοὺς ἀληθεῖς δ' πατρὸς ὅτι τῇ λύπῃ ἰῶ ἐπ' ἐκείνῳ μέχρι νυῦ ἔχει καὶ τῷ ὅπι βενιαμὶν πεσθήσουσι. πολὺς δ' ἰῶ κἀνταῦθα ὁ ῥοῦβηλος, αὐτῶν καθαπτόμενος. ἰώσηπου δὲ τοὺς μὲν ἀπολύοντος, οὐδὲν γὰ αὐτοὺς ἀδικεῖν, ἀρκεῖσθαι μόνῃ τῇ δ παιδὸς τιμωρίᾳ λέγοντες. οὔτε γὰ τὸν ἀπολύειν διὰ τὰς οὐδὲν ἐξαμαρτῶντας σῶφρον ἐλεγχῶ ὅτι συγκολάζειν ἐκείνους τῷ τῷ κλοπῇ εἰωθασμένῳ, βαδίζοσι δὲ παρέξειν ἀσφάλειαν ἐπαγγελλομένου. τὰς μὲν ἄλλας, ἔκπληξις ἔλαβε καὶ πρὸς τὸ παθεῖν ἀφωνία. ἰώδας γ' ὁ καὶ τὸν πατέρα πείσας σκέμψαι τὸ μειράκιον, καὶ τἆλλα δραστήριος ὢν ἀνὴρ, ὑπὲρ τῆς ταδελφοῦ σωτηρίας ἔφη ὑπολαλεῖσθαι. καὶ δεινὰ μὲν εἶπεν ὦ τράπεζ' τετολμηκαμὲν εἰς σε, καὶ τιμωρίας ἄξια, καὶ δ κέλασιν ὑποσχεῖν ἅπαντας ἡμᾶς δικαίως, εἰ καὶ τὸ ἀδίκημα μὴ πάντων ἡμῶν ἀλλ' ἑνὸς δ νεωτάτου γέγονεν. ὅμως δὲ ἀπεγνωκόσιν ἡμῖν τ' δι' αὐτοῦ σωτηρίαν, ἐλπὶς ὑπολέλειπται ὧδ' τ' σῆς χρηστότητος ἐγχωμένη τῷ δ κινδύνου φυγεῖν. καὶ νυῦ μὴ πρὸς τὸ ἡμέτερον ἀφορῶν, μὴ δὲ τὸ κακούργημα σκοπῶν, ἀλλὰ πρὸς τὸν σοῦ δ φύσιν, καὶ τῷ ἀρετῷ σύμβουλον ποιούμενος ἀντὶ τῆς ὀργῆς, ᾧ οἱ τἆλλα μικροὶ πρὸς ἰσχὺν λαμβάνουσι σθι ἐπὶ τοῖς μεγάλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῖς τυχοῦσιν αὐτῇ χρώμενοι, γνοῦ πρὸς αὐτῷ μεγαλόφρων. καὶ μὴ νικηθῇς ὑπ' αὐτῆς ὥστε ἀποκτεῖναι τοὺς οὐδ' αὐτοὺς ὡς ἰδίας ἐπὶ τῆς σωτηρίας ἀντιποιουμένους, ἀλλὰ ὧδ' σοῦ λαβεῖν αὐτῷ ἀξιοῦντας. καὶ γὰ οὐδὲ νυῦ πρῶτον αὐτῷ ἡμῖν παρέξεις. ἀλλὰ τάχιον ἐλθοῦσιν ὅπι τῷ ἀγορᾶν τοῦ σίτου, καὶ τῷ

τὴν ἐπαρχίαν τῆς τροφῆς ἐλαττόω, δοὺς ἀποκομίζειν. Aacceptam laturi. ne committas, ut illud beneficium tibi pereat, dum fami ereptis, & frumento liberaliter adjutis, etiam ad familiam eodem periculo laborantem domum alimenta perferendi poteſtatem feciſti. Ejuſdem enim bonitatis eſt, ſervare fame de vita periclitantes, & mortem meritis culpam condonare, quibus fortuna tuam beneficentiam invidiſſe viſa eſt. eadem planè gratia eſt, diverſo modo collata. Servabis enim, quos paviſti, & vitam, quam præ fame deficere non es paſſus, denuo donabis, quo commendabilior ſit tua clementia, dum & vitam donas, & per quæ vita retinetur. Quin etiam Deum ipſum exiſtimo tibi hanc virtutis exercendæ materiam ſuppeditare: ut appareat te proprias quoque offenſas benefaciendi voluntati poſthabere, & non in ſolos innoxios egenos liberalem eſſe. Quantumvis enim magna laus eſt opem ferre in rebus anguſtis, non minus tamen principem ornat clementia, præſertim in cauſa, quæ ad ipſius injuriam privatim attinet. Si enim parva peccata remittentes merita laus ſequitur, quid in capitali crimine iram cohibuiſſe, an non divinæ clementiæ proximum videri debet? Quod niſi Joſephi interitu compertum haberem, quam moleſte ferat pater orbari filiis, non adeo pro ſalute noſtra laborarem, niſi quatenus tibi clementiæ laudem conciliatura videtur: &, ſi non haberemus, quibus mors noſtra luctum ac mœrorem ſit allatura, æquo animo ſupplicium perferremus. Nunc vero quando non tam noſtri nos miſeret, tametſi juvenes adhuc non multum fructum aut voluptatem vitæ percepimus: quam parentis miſeri, ætate curiſq; confecti, has tibi preces illius quoque nomine offerimus, & vitam nobis donari oramus, ſupplicio per hodiernum malefactum obnoxiam. ille certe vir bonus eſt, nosque, ut ſimiles eſſemus, genuit, dignus, qui nunquam talem calamitatem experiatur, qui nunc ob noſtram abſentiam curis ac mœrore diſcruciatur. quod ſi talem noſtri interitus nuncium acceperit, ſimulque ejus cauſam, non ſuſtinebit amplius vivere: noſtræ mortis infamia illius mortem approperabit, hoc ipſo infeliciorem, quia, ne noſtri dedecoris rumorem ſentiret, è vivis exceſſiſſe videbitur. His igitur perpenſis, tametſi ad juſtam indignationem hoc ſcelere permotus, patri tamen vindictæ gratiam facito: & plus illius miſeratio apud te valeat, quam noſtra iniquitas. Defer hoc honoris ſenectuti ejus, quæ ſi nobis orbetur, ſuperſtes durare nec volet nec poterit, defer tui parentis memoriæ, defer ipſi patris vocabulo, quod tibi jam contigit, ita tibi Deus omnium pater hoc felix faxit ac perpetuum. quem & ipſum honorabis hac pietate propter commune nomen, ſi te calamitatis ſenis patris miſeret, quem orbatum manere eſt credibile. Nunc tuum eſt, quæ nobis Deus dedit, cum jure poſſis non autrendo iterum dare, & hoc pacto Dei benignitatem imitari, & hac parte ſimilem ei fieri.

Cum enim tantundem ad utrumlibet valeas, A
præstat bene facere quam male, & potestate contentum sui juris non meminisse, sed tantum ad
servandos homines potentiam tibi datam existimare, & quo pluribus salutem dederis, hoc teipsum illustriorem fore; potes autem, fratri erroris venia data, nos omnes servare. neque incolumes esse possumus nisi hoc incolumi, neque
domum absque hoc ad patrem redire licet, sed B
hic ferendum est, quicquid frater tulerit. neque
enim aliam gratiam à te, Præses, petimus, si hanc
non impetramus, quam ut nos eodem afficias
supplicio, non secus ac sceleris socios. hoc enim
satius fuerit, quam si præ mœrore nobis ipsi manus inferamus. Non addam juvenem esse, &
per ætatem nondum satis sapere & talibus non
gravatim veniam dari solere: sed hic finem di-
cendi faciam, ut sive damnemur, mihi impute- C
tur non satis diligenter huic causæ patrocinato:
sive absolvamur, in solidum hanc gratiam tuæ
clementiæ ac bonitati debeamus, cujus laudi
hoc quoque accedet, quod non solum nos servaveris, sed plura etiam, quam nos ipsi in causa
nostra, quæ pro nobis faciant, videris. Sive igitur plectere vis hunc, me vicario ad supplicium
accepto, patri eum remittito. Sive ad servitium D
addicere mavis, ego tuis ministeriis magis sum
idoneus, & ad utrumvis, ut vides, magis paratus. His dictis, Judas promptus ad quidvis pro
fratris salute libenter subeundum, accidens Jo-
sepho ad pedes, quantum in se erat, mollire ac
placare iram conatur. parique modo & cæteri
prosternuntur, pro Benjamine sese offerentes.
Josephus autem pietate victus & jam ægrè per-
sonam irati fustinens, ablegat alios, qui tum ad- E
erant, ut sine arbitris à fratribus agnoscere-
Genes. 45. tur, cumque soli essent, aperit seipsum & infit:
Pietatem vestram & amorem, quo fratrem pro-
sequimini non laudare non possum, quem majo-
rem comperio, quam expectaram, conjecturam
faciens ex his, quæ mihi olim acciderunt: in hoc
enim hæc omnia feci, ut fraternæ benevolentiæ
caperem experimentum. cujus quoniam egre- F
gium specimen edidistis, ne illud quidem in me
commissum vestræ naturæ imputare libet, sed
Dei potius voluntati totum ascribo, qui vobis in
præsentia commoda procuravit, & majora est
largiturus, si nobis propitius favorem suum non
subtraxerit, quando igitur & patris incolumita-
tem optatam magis quam speratam cognovi, &
vos tales, quales cupiebam, erga fratrem com-
peri, libenter injuriæ olim mihi factæ oblivi- G
scor, malens vobis ut ministris divinæ prouidentiæ in hoc tempus communi nostræ utilitati prospicientis gratiam habere, quam vestræ,
ut tum videri poterat, malitiæ meminisse. Vos
quoque temporis illius immemores jubeo bono
animo esse, & mali consilii bonum eventum libenter ferre, neque pudore præteriti errati
quicquam contristari. qvid est enim, cur vos male habeat iniquæ qvondam vestræ sententiæ
pœnitentia, quam frustratam esse jam videtis? Læti igitur hac divina dispensatione ite feli-

λέσθαι δοῦναι, καὶ μηδὲν ἐκείνου θᾶττον ἐγκεῖσθαι τῇ χάριτι. τῆς γὰρ ὑπ' ἀμφότερα δυνάμεως παντὸς κύριος, καλὸν πίστευε ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ἐπιδείκνυσθαι. καὶ παρὸν καὶ ἀπολλύειν τῆς μὴ κατ' ἐξουσίας ὡς μὴ δὲ ὑπαρχούσης, ἐπιλαμβάνεσθαι, μόνον δὲ ἐπιτρέφθαι τὸ σώζειν ὑπολαμβάνειν μᾶλλον ἢ τὸ παρέχειν φαίνεσθαι δίδοντα. σὺ γὰρ πάντας ἡμᾶς σώσεις τὸν ἀδελφὸν συγχωρούς, ὑπὲρ ὧν ἠτύχησεν. ἐδὲ γὰρ ἡμῖν βιώσιμα, πατρὸς κολαζομένου, οἷς γε πρὸς τὸν πατέρα μὴ ἔξεστιν ἀναστρέφεσθαι μόνοις, ἀλλ' ἐνταῦθα δὴ κοινωνῆσαι τῆς αὐτῆς καταστροφῆς ἢ βίου. καὶ πρότερον δεησόμεθα στρατηγὸν κατακρίναντος τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν ἀποθανεῖν, συσκολάσαι κἀμᾶς ὡς τὰ ἀδικήματος κεκοινωνηκότας. ἀγὼ ἀξιώσομεν ἡμεῖς ὡς ἐπὶ λύπῃ πεθνηκότος ἑαυτοὺς ἀνελεῖν ἀλλήλους, ἀλλ' ὁμοίως αὐτῷ πονηροὶ γενέσθαι ἀποθανεῖν ἅπαντες. κἂν ὅτι μὲν καὶ νέος ὢν, ἥμαρτε καὶ μήπω τὸ φρονεῖν ἐνηλεσμένος, ὡς ἀνθρώπινον τῆς τύχης συγγνώμῃ νέμειν σοι, καταλιπὼν παύομαι πρεσβύτερα λέγων. ἵν' εἰ μὲν καθαρεύσεως ἡμῶν, τὰ μὴ λεχθέντα δόξῃ βεβλάφειναι πρὸς τὸ σκυθρωπότερον ἡμᾶς. εἰ δ' ἀπλότητος καὶ κενὰ τῇ σαυτοῦ χρηστότητι σωτιδῶν ἀπτεψηφίζῃ νομισθῆς, ἀ σώσας μόνον ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ ὧν δικαστὴς μᾶλλον φανήσῃ τυχεῖν χαριζόμενος, καὶ πλέον ἡμῶν αὐτῶν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας νεησάσ σωτηρίας. εἰ τ' οὖν κτείνειν αὐτὸν θέλεις, ἐμὲ τιμωρούμενος ἀντὶ τούτου, τῷ πατρὶ τὸν ἀποπεμψον. εἰ δὲ καὶ κατέχειν σοι δοκεῖ δοῦλον, ἐγὼ πρὸς τὰς χρείας σοι ὑπηρετικώτερος, ἀμείνων, ὡς ὁρᾷς, πρὸς ἑκάτερον τῶν παθῶν ὑπάρχων. ἰδοὺ μὲν οὖν πᾶν ὑπομένειν ὑπὲρ τῆς ἀδελφοῦ σωτηρίας ἡδέως ἔχων, ῥίπτει πρὸ τῶν ἰωσὴφ ποδῶν ἑαυτὸν, ἵνα ὡς ἐκμαλάξειε τῷ ὀργῇ αὐτὸν, καταπεφυκὼς ἀγωνιζόμενος. πέπτωκεν γὰρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες καὶ προδιδόντες ἑαυτοὺς ὑπὲρ τῆς βενιαμὶν ψυχῆς ἀποδυρόμενοι. ὁ δὲ ἰωσὴφ ἐλεγχόμενος ὑπὸ τοῦ πάθους, καὶ μηκέτι δυναμένος τῷ τοῦ ὀργῆς φέρειν ὑποκρίσιν, κελεύει μὲν ἀπελθεῖν τοὺς παρόντας ἵνα μόνοις ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς ποιήσῃ φανερόν. ἀναχωρησάντων δὲ, πρὸς γνώριμον ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ φησίν. τί μὲν δρᾶτε ὑμᾶς καὶ διάνοιας τοῦ περὶ τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν, ἐπαινῶ καὶ κρείττονας ἢ προσεδόκων ἐκ τῶν περὶ ἐμὲ βεβελλημένων διέγνωκα, πάντα παῦλα ποιήσας ἐπὶ πείρᾳ τὸ ὑμέτερας φιλαδελφίας. φύσει δὲ, οὐδὲ περὶ ἐμὲ νομίζω πονηροὺς γεγονέναι, θεὸν δὲ βεβλημένῳ τῷ πεπωκότι πραγματευομένῳ τῶν ἀγαθῶν ἀπολαῦσιν, καὶ τῷ εἰς ὕστερον ἂν εὐμενεῖς ἡμῖν προφανῆναι. πατρός τε ἂν σωτηρίαν ἐγνωκὼς ἀδόλ ἐλπιδέσιν, καὶ πιστοὺς ὑμᾶς ὁρῶν περὶ τὸν ἀδελφὸν, οὐδ' ὧν εἰς ἐμὲ δοκεῖτε ἁμαρτῶν ἔτι μνημονεύω. παύομαι δὲ τῆς ἐπ' αὐτοῖς μισοπονηρίας, καὶ ὡς σωματίοις τῶν τοῦ θεοῦ βεβουλλομένων εἰς τὰ παρόντα χάριν ἔχειν ὁμολογῶ. ὑμᾶς τε βούλομαι καὶ αὐτοὺς λήθην ἐκείνων λαβεῖν ἥδεσθαι μᾶλλον, τῆς τε ἀβουλίας εἰς τοῦτον ἐλθούσης τέλος μὴ δυσφορεῖν αἰσχυνομένους ὅτι τοῖς ἡμαρτημένοις. μὴ οὖν δόξῃ λυπεῖν ὑμᾶς τὸ κατ' ἐμοῦ ψῆφον ἐνεγκεῖν πονηράν, καὶ ἡ ἐπ' αὐτῇ μετάνοια τοῦ γε μὴ προχωρῆσαι τὰ βεβουλλόμενα. χαίροντες οὖν ἐπὶ τοῖς ἐκ θεοῦ γεγλυμμένοις, ἄπτε τοῦτο δηλώσοντες τῷ πατρὶ, μὴ καὶ τοῖς ὑπὲρ ὑμῶν

Φρον-

φρονῆσαι ἀναλωθεὶς ζημιώσῃ μὲ τὸ κάλλιστον τῆς εὐ-
δαιμονίας πρὸ ἐκ ὄψω ἐλθεῖν τοῦ ἐμοῦ καὶ μεταλα-
βεῖν τῶν παρόντων ἀγαθῶν δοκοῦντων. αὐτὸν ἢ τέκνα,
καὶ γυναῖκας ὑμετέρας καὶ τέκνα, καὶ πᾶσαν τοῦ συγ-
γένους ὑμῶν ἀναλαβόντας εὐθέως μετοικίζεσθε. οὐ γὰρ
πρέπει μοι τῶν ἀγαθῶν δὴ τῶν ἡμετέρων τοὺς
ἐμοὶ φιλτάτους, ἄλλως τε καὶ ἔτι λιμοῦ λοιπὸν ἐπὶ πέν-
τε ἔτη μένοντος. ταῦτ' εἰπὼν ἠσπάσατο, ὡς ἐβάλ-
λετο τοὺς ἀδελφούς. οἱ δ' ἐν δάκρυσιν ἦσαν καὶ λύπῃ, τὸ B
δ' ἐπ' αὐτοῖς βεβουλευμένων τιμωρίαν ἐν αὐτοῖς ἐκτο-
λασπῶν ἑβόκει τὸ ἄγνωμον τῶν ἀδελφοῦ. καὶ τότε μὲν
ἦσαν ἐν ἀνίᾳ. βασιλεὺς δ' ἀκούσας ἥκοντας τοὺς
ἰωσὴφ τοὺς ἀδελφοὺς, ἥδη τε μεγάλως, καὶ ὡς ἐπ'
αἰσίοις ἀφ' ἡλίου ἀγαθοῖς, παρεῖχεν αὐτοῖς ἁμάξας σί-
του πλήρεις, καὶ ἄργυρον καὶ χρυσὸν ἀποκομίζειν τοῦ
πατρὸς λαβόντας ἤθελεν ὡς τοῦ ἀδελφοῦ, τὰ μὲν τοῦ
πατρὶ φέρειν, τὰ δ' αὐτοῖ δωρεὰς ἔχειν ἑκάστοις ἰδίας C
πλείονα τῶν μετρίων βενιαμὶν παρ' αὐτοῦ ἀπῆσαν. ὡς
δὲ ἀφίκοντο τῶν παίδων ἰακὼβος τοὺς ὡς ἐν τὸν ἰωσὴ-
φ ἐμαθεν, ὅτι μὴ μόνον ἔφη τὸν θάνατον ἀφ' ἡλίου φυγὼν
ὡς ὠπιθῶν διῆγε, ἀλλὰ καὶ ἐν μὴ λαμπρᾷ καὶ δαι-
μονίᾳ βασιλεῖ συνδιέπων τοῦ αἰγύπτου, καὶ τοῦ ἀ-
πάντων ἔχειν ἐπιμελούμενος αὐτῆς ἐπιμέλειαν, ἄπι-
στον μὲν ἐδόκει τῶν ἐπηγγελμένων, λογιζόμενος
τὴν τοῦ θεοῦ μεγαλουργίαν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν,
ἐν καὶ τῷ μακρῷ χρόνῳ διέλεπεν. ὥρμητο δ' ὡς D
πρὸς τὸν ἰωσήφ.

Κεφάλαιον δ'.

Ἡ τῶν πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῆς ὑφ' αὐτὸν πάσης, πρὸς αὐ-
τὸν μετάβασις, ἀφ' ὧν ὑφ' ὁμόλογον λημῶν.

Ὡς δὲ κατέσχεν ἤδη τὸ ὄρυσσον φρέαρ, θύσας αὐτό-
θι τῷ θεῷ, καὶ φοβούμενος ἀφ' τοῦ δαιμονίου
τῶν τοῦ αἰγύπτου, τῶν παίδων ἐμφιλοχωρούν-E
των τῇ οἰκουμένῃ τῇ ἐν αὐτῇ, μὴ ἐκ ἔτι εἰς τοὺ χαναναίαν
ἀνέλθοιεν μεταθέντες κατέχωσιν αὐτὴν ὡς ὁ θεὸς τοῦ
ἐπηγγείλατο, ἅμα τε μὴ δίκαι βουλήσεως θεοῦ γνωμέ-
νης τῆς εἰς αἴγυπτον ἀφόδου ἀφανίσειε τὸ γένος αὐτοῦ,
πρὸς δὲ τύχης δεδιὼς μὴ πρεξέλθῃ ὁ βίου πρὶν
ἐν ὄψει ἰωσὴφ ὠφελῆσαι, καταφέρεται φρένων
ταυτὶ τὸν λογισμὸν εἰς ὕπνον. ἀπεῖσε δ' ὁ θεὸς
αὐτῷ, καὶ δὶς ὀνόματι καλέσας, πυνθανομένῳ τίς
εἴη. οὐ δίκαιον εἶπεν ἰακὼβ θεὸν ἀγνοεῖσθαι τ F
αἰώνιον φρασάτω καὶ βοηθὸν πρεσβύτου τὸ τοῖς σοῖς, καὶ
μετ' αὐτοὺς σοὶ γένεσθαι. πρεσβεύοντί τε γάρ σοι τῆς ἀρ-
χῆς ἀπὸ πατρὸς, ἐγὼ παρεῖχον. καὶ νῦν ἐμοὶ εὐνοίαν,
ὡς τοῦ μεσοπταμίαν μόνον φεύγεις, γάμων τε ἀφορ-
μὰς ἔσχες, ἐκ παίδων ἐπαγόμενος πλῆθος, καὶ χρημά-
των εὐπορίας. παρέμεινέ τι σε γένεσι πᾶσι τῇ ἐμῇ πρόνοι-
ᾳ, καὶ οὐ δοκαλαίνεις τῶν ὑπ' ἐμοῦ δόξαν ἰώσηπον, τὸν
ὡς δοκαλαίνων μείζονα ἀγαθῶν ἤγαγον, ἐκ τῆς αἰγύπτου G
κώμης ἐς ἀλγὼ ἀφ' ἅρμα καὶ βασιλέως ἐπίπεμψας. ἴσκατ
τοῦ τοῦ τοῦτο ἡμῶν ἐσόμενος, καὶ βίᾳ σοι πλάτ
τοῦ ἰωσὴφ χεροὶν ἡμφιεσμένῳ πρὸ ἡλίου, ἐκ μακρὸν
αὐτὸν τῶν ὀφθαλμῶν ἐν ἡμέρᾳ ἐκ δόξῃ κατεγγέλ-
λων καταίσχυνον τι αὐτὸς εἰς τοῦ θεοῦ κατόχημα. τού-
τῳ χρησθεὶς τοῦ ὀνείρατι, πρόθυμότερον εἰς τὸ αἴγυ-
πτον σὺν τοῖς ἰδίοις καὶ πᾶσι τοῖς τούτων ἀπηλλάττετο.

Aces patri hæc renuntiaturi, ne forte, illo consumpto immodica de vobis solicitudine, præcipuus felicitatis meæ fructus intercidat, priusquam ille in conspectum meum veniat, & horum bonorum fiat particeps. quamobrem & ipsum & uxores ac liberos vestros totamque cognationem assumentes migrare vos huc volo. Non enim decet mihi charissimos ab hac mea felicitate abesse, præsertim fame quinq; adhuc annis duratura. Hæc locutus complectitur fratres; illi vero in lachrymis erant ac mœrore, tanto majore pœnitentia, quod in tam bonum fratrem peccavissent. mox convivium est secutum. Rex autem, cognito fratrum Josephi adventu, quasi sibi ipsi aliquid boni accidisset, lætatus est, donavitque eis currus onustos frumento & aurum ac argentum, munera ad patrem deferenda. qui, pluribus etiam à fratre acceptis, partim patri, partim in singulos donatis, sed præcipuis Benjamini, reversi sunt ad suos.

Jacobus autem postquam ex filiis statum Josephi cognovit, quod non solum mortem effugit, quam tamdiu luxerat, sed etiam in splendida fortuna vivit cum rege administrans Ægyptum & pene totam illius regionis gubernationem commissam habens, facile ista credidit, cogitans tum magnificentiam Dei, tum erga se favorem, tametsi aliquantisper, ut videbatur, intermissum: nec diu moratus iter aggressus est ad Josephum properans. VII.

CAP. IV.

Quomodo Jacobus cum tota progenie ad filium migravit.

UT vero ventum est ad puteum juramenti, oblato Deo sacrificio, cum timeret, ne, filiis propter ubertatē Ægypti cupiditate habitandæ regionis captis, posteritas sua non rediret in Chananæā occupatura eam juxta promissa Dei: neve, inconsulto Deo migratione præsenti facta, genus ipsius clade aliqua feriretur: ad hæc, ne forte ipse, antequam Josephum aspicere contingat, ex hac vita eximatur: talia volutanti in animo & somno gravato Deus per visionem astitit, eumque bis nominatim inclamavit. Quo rogante, quisnam esset, an non agnoscis, inquit, Jacobe, Deum perpetuum, tam tuum quam tuorum majorum protectorem simul & auxiliatorem? qui contra patris tui propositum principem familiæ te constitui, & cum solus in Mesopotamiam profectus esses, effeci, ut conjugium nactus fortunatum redires & liberis multis & facultatibus auctus: incolumem etiam progeniem tuam servavi, & quem amisisse videbaris Josephum, ad tam sublime dignitatis fastigium evexi, ut non multum à rege Ægypti differat. Nunc quoque in hoc veni, ut me ducem hujus itineris habeas, utque tibi prænunciem inter manus Josephi te e vita exiturum, & posteritatem tuam per multa secula potentem fore simul & illustrem, occupaturamque terram, cujus ditionem ei sum pollicitus. Hoc somnio fretus eo libentius in Ægyptum cum filiis ac nepotibus properabat, qui erant in universum septuaginta. Genes. 46.

Eorum nomina cum sint duriora, non eram ad-
scripturus, nisi propter qvosdam, qui nos Ægy-
ptios contendunt esse, non Mesopotamenos. Er-
go Jacobi filii fuere duodecim, ex quibus Jose-
phus jam antea venerat. recensendi sunt nunc
reliqui, cum sua quisque progenie. Rubeli fue-
runt quatuor filii, Anoches, Phalles, Essaron,
Charmissus. Simeonis sex, Jumilus, Jaminus,
Puthodus, Jachenus, Zoar, Saar. Levis quoque
tres fuerunt, Gelsemis, Caathus, Mararis. Ju-
dæ item tres, Sala, Phares, Zara, & duo filii Pha-
ræ Esron & Amyrus. Issacharæ quatuor, Thu-
las, Phruras, Jobus, Samaron. Zabulonis tres,
Saradus, Elon, Janel. & hoc quidem genus e Lia,
quæ secum ducebat filiam Dinam, quorum nu-
merus triginta tres. Rachelis autem filii fuerunt
duo, qvorum alter Josephus filios habuit Ma-
nassem & Ephraimen. alteri vero Benjamini fue-
runt decem, Bolossus, Baccharis, Asabel, Gela,
Nemanes, Ises, Aros, Nompluthis, Optais, Saro-
dus. isti quatuordecim superioribus additi, fi-
unt numero quadraginta septem. & legitimum
quidem Jacobi genus hoc fuit. è Bala vero fa-
mula Rachelis fuerunt Danus & Nephthalim,
quem qvatuor sequebantur filii, Eleinus, Gu-
mes, Sares, Hellimus: Dano vero unicus erat fi-
lius nomine Usis. his ad jam dictos additis,
quinquaginta quatuor numerus expletur. Ga-
des autem & Asserus nati fuerunt è Zelpha Liæ
famula. ex his Gadem sequebantur filii septem,
Zophonias, Ugis, Sunis, Zabros, Ærines, Ero-
des, Ariel. Asserum vero una filia, & mares nu-
mero sex, qvorum nomina Jomnes, Essus, Jubes,
Baris, Abarus, Melmiel. his quindecim adje-
ctis ad prædictos quinquaginta quatuor, supra
dictus numerus completur, annumerato. etiam
Jacobo. Josephus autem, cognito patrem ad-
ventare (etenim Judas præcurrens id significa-
verat) profectus obviam ad Heroum oppidum
illi occurrit: qui præ nimia lætitia minimum ab-
fuit, quin expiraret. sed Josephus eum refovit,
quamvis & ipse præ gaudio periclitaretur, non
tamen æque ac pater. deinde jusso eo, paulatim
progredi, ipse, assumptis quinque fratribus, pro-
peravit ad regem, nunciaturus adesse cum fami-
lia Jacobum. quo audito, lætus ille percontatus
est Josephum, quibusnam studiis potissimum de-
jectarentur. ait, pastoralem artem callere, &
nihil aliud exercere: idqve eo consilio re-
spondit, ne forte distraherentur, sed ut una
degentes curam patris haberent: tum ne qua
æmulatio cum Ægyptiis interveniret, si circa
Genes. 47. eadem cum illis studia versarentur. Nam ei gen-
ti non erat licitum greges aut pascua curare. Ja-
cobo autem salutatum ad regem perducto,
post faustas ominationes acceptas rogavit
eum Pharao, quantum temporis vixisset. &
cum audisset, triginta supra centum annos na-
tum, admiratus est hominem tam longævum.

ἦσαν δ' οἱ πάντες ἑβδομήκοντα. τὰ μὲν οὖν ὀνόματα
δηλώσας τούτων, ὧν ἐδοκίμαζον, καὶ μάλιστα διὰ τὴν
δυσκολίαν αὐτῶν ἵνα μή τι προσθήσω τοῖς ἐχ ὑπο-
λαμβάνουσιν ἡμᾶς ἐκ Μεσοποταμίας ἀλλ' Αἰγυπτίους
εἶναι, ἀναγκαῖον ἡγησάμην μνημονεῦσαι τῶν ὀνομάτων.
ἰακὼβ μὲν οὖν παῖδες ἦσαν δώδεκα. τούτων ἰώσηπος
ἤδη προαφῆκεν. τοὺς οὖν μετ' αὐτὸν ἢ τοὺς ἐκ τούτου
γεγονότας δηλώσωμεν. ῥουβήλου μὲν ἦσαν παῖδες τέσ-
σαρες, ἀνώχης, Φάλλης, ἐσσάρων, χάρμισος. συμεών
ἦ, ἑξ. ἰούμηλος, ἰάμινος, πούθους, ἰαχήνος, σόαρος, σάα-
ρος τρεῖς ἦ λαός γεγόνασιν οἱ μήλοσμις, καὶ δὰν,
μαραίρος. ἰούδα ἦ παῖδες ἦσαν τρεῖς, σαλᾶς, Φάρης, ζάρας.
οἱ ἦ δύο γεγόνοτες ἐκ Φαρέσου, ἕσρων καὶ ἄμαρος. ἰσσα-
χάρου δὲ τέσσαρες, ἰούλας, Φρουρᾶς, ἰώβος, σαμάρων. τρεῖς
ἦ ζαβουλῶν ἦγεν υἱούς, σάραδον, ἤλωνα, ἰάνηλον. τὸ μὲν
οὖν τῆς λείας ἔθνος, καὶ αὐτὴ σωωμὴ καὶ θυγάτηρ αὐ-
τῆς δίνα. τρεῖς οὗτοι καὶ τριάκοντα. ῥαχήλας παῖδες
ἦσαν δύο. τούτων ἰωσήπῳ μὲν γεγένηται υἱοὶ, μανασσῆς
καὶ ἐφράμης. βενιαμὶν ἦ τῷ ἑτέρῳ δέκα, βολοσσός,
βακχαρὶς, ἀσσήβηλος, γήλας, ναμμανῆς, ἴσις, ἀρώς,
νομφθεὶς, σφᾶις, πειρόδος. οὗτοι τέσσαρες καὶ δέκα σὺν
τοῖς πρότερον κατειλεγμένοις, εἰς ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα
γίνονται τὸν ἀριθμόν. ἡ τῆ μὲν γνησίου ἰακώβου
ἔθνος τοσοῦτον. ἐκ βάλας δ' αὐτῷ γίνονται τῆς ῥαχήλας
θεραπαινίδος, δάνος, καὶ νεφθυλὶς. ὧν τέσσαρες ἐσποντο
παῖδες, ἐλήϊνος, γοὺμις, σάρις τε, καὶ ἔλλιμος. δάνῳ μὲν,
μονογενὴς ἦν παιδίον, οὖσις. τούτων προειρημένων τοῖς
προειρημένοις, πεντήκοντα καὶ τεσσάρων πληροῦσιν
ἀριθμόν. γάδης ἦ, καὶ ἄσηρος, ἐκ ζελφᾶς μὲν ἦσαν. ἡ
λίας δὲ αὐτῇ θεραπαινίς. παῖδες δ' ἑπήοντο, ζώφης
μὲν, ἑπτὰ ζοφωνίαν, οὐγὶν, σουνὶν, ζάβρων, ἀπρίνιν, ἐ-
ρωεδὴν, ἀρὶηλον ἀστήρωνές τε ἦν θυγάτηρ, καὶ ἄρσενες
ἀριθμὸν ἓξ, εἰς ὀνόματα, ἰωμνῆς, ἠσσοῦς, ἰούβης, βάρις,
ἄβαρός τε καὶ μελμιήλος. τούτων ἐνδεκα ὄντων ἐκ προσ-
τεθειμένων τοῖς προειρημένοις πεντήκοντα καὶ τρισὶν ὁ
προειρημένος ἀριθμὸς πληρῶται, μὴ συγκαταλεγομένου
αὐτοῖς ἰακώβου. μαθὼν ἦ ἰώσηπος ἀπαγγόμορον τὸν
πατέρα, καὶ γὰρ προλαβὼν ἰούδας ὁ ἀδελφὸς ἐδήλω-
σεν αὐτῷ τὴν ἄφιξιν, ἐξαναπηδήσας ἔξεισι καὶ καθ' ἡ-
ρώων πόλιν αὐτῷ συνεβάλετο. ὁ δὲ ὑπὸ τῆς χαρᾶς ἀ-
προσδοκήτου τε καὶ μεγάλης γενομένης, μικροῦ δεῖν
ἐξέλειπεν. ἀλλ' ἀνεζωπύρησεν αὐτὸν ἰώσηπος. αὐτὸς
αὐτὸς μὲν κρατήσας δυνηθεὶς, ὡς μὴ ταὐτὸ παθὼν
ὑφ' ἡδονῆς. οὐ μέντοι τὸν αὐτὸν τρόπον τὸ πατρὶ γε-
νόμενος ἤθων τοῦ πάθους, ἔπειτα τὸν μὲν πρέσβυν μελ-
λήσας εὐθέως, αὐτὸς ἦ σὺν ἀδελφοῖς πέντε τοῖς ἀδελ-
φοῖς, ἐπείγεται πρὸς τὸν βασιλέα, φράσων αὐτῷ προ-
γεγενημένον μὴ τοῦ γένους τὸν ἰακώβου. ὁ ἦ τοῦτο χα-
ρέων ἤκουσε, καὶ τὸν ἰώσηπον ἐκέλευεν αὐτῷ λέγειν, τί-
νι βίῳ διατρεπόμενοι, ὡς αὐτοῖς διατελοῦσι τὸν πάντα
τρέφειν διαγήν. ὁ δὲ, πιμένας αὐτοὺς ἀγαθοὺς ἔλε-
γε, καὶ μηδενὶ τῶν ἄλλων ἢ τούτῳ μόνῳ προσέχειν,
τότε μὴ διαζῶντας, ἀλλ' ἐν ταὐτῷ τυγχάνοντας
ἐπιμελήσασθαι τὸ πατρὸς προσόμενοι, τότε τοῖς αἰ-
γυπτίοις εἶναι προσφιλεῖς, μηδὲν πεπιστευκότας τ' αὐτῶν
ἐκείνους. αἰγυπτίοις γὰρ ἀποτεθρεμμένον ἦν τοῖς νομεῦσι ἀνα-
στρέφειν. ἦ ἰακὼβ ὑπαγγελθέντα τὸν βασιλέα, καὶ ἀπαντήσαντα τε, καὶ καταχθέντα εἰς τὴν βασιλέ-
ως αὐτῷ. ὁ Φαραὼ ἐπυνθάνετο πόσον ἤδη ἔτος ὢν ἰακὼβ ἐπὶ-

χρόνον. τοῦ δ' ἑκατὸν ἔτη καὶ τριάκοντα γεγονέναι φήσαντος, ἐθαύμασε τοῦ μήκους τῆς ζωῆς τὸ ἰακὼβ ἐπὶ-

ἐπὶ τοῦ θ', ὡς ἥβησε τῶν προγόνων ἐν βεβιωκὼς A cumque ille adjecisset majores suos longioris ætatis fuisse, jussit eum cum filiis degere in Heliopoli, ubi etiam regii pastores habebant pascua. Fames autem crescebat in Ægypto, nec aderat remedium, neque flumine agros rigante, non enim ascendebat, neque ullis de cœlo pluviis: ad hæc gravius erat malum, quia vulgo improvisum, qui nihil parati habebat, neque Josephus frumentum dabat, nisi numerata pecunia, quæ B postquam defecit, pecudes ac mancipia pro frumento permutabant. quibus vero agri fuere, partem aliquam in precium alimentorum regi decidebant. cumque ad hunc modum omnes eorum possessiones in jus regis devenissent, alius alio migrabant, qvo certius esset regium dominium. soli sacerdotes immunitatem & agros retinuerunt. postremo hæc necessitas adeo non C corpora solum, sed & animos gentis in servitutem redegit, ut nihil turpe putarent, qvo victus utcunque parari posset. postquam autem cessavit fames, &, rigante flumine, terra ad pristinam fertilitatem rediit, Josephus regionis urbes obeundo, convocata per singulas multitudine, agrorum, qvos regi cesserant, usumfructum illis restituit, & adhortatus, ut non secus quam prios colerent, jussit quintam partem fructuum D regi pendere, quæ ei jure dominii deberetur. qui læti insperata restitutione agrorum culturam strenue aggrediebantur, atque hoc pacto tum Josephi autoritas, tum gentis erga regem benevolentia non mediocriter crevit: & jus quintæ partis frugum etiam penes regum posteros ac successores permansit.

Jacobus autem cum decimum septimum annum in Ægypto exegisset, inter manus filiorum E vitam finivit, precatus eis prius prosperitatem & abundantiam, & vaticinatus, qvod singulorum posteri in partem possessionis Chananææ terræ essent perventuri, id qvod factum est aliquanto post tempore. præterea collaudato Josepho, qvod oblitus injuriarum plura fratribus bona contulerit, quam vel benefactoribus deberentur, mandavit suis filiis, ut Josephi filios Ephræmen & Manassen in suum numerum admitterent divisuri sorte Chananæam, quemadmodum postea dicetur. postremo rogavit, ut in Hebrone sepeliretur. Mortuus est autem cum vixisset annos centumquinquaginta minus tribus, ex majoribus suis nulli pietate secundus, cujus digna præmia Dei benignitate est consecutus. Josephus vero, permittente rege deportatum patris corpus in Hebronem magnifice sepelivit. cæterum fratribus recusantibus cum eo reverti, quod timerent, ne defuncto patre, in se vindicaret, cum non amplius esset, in cujus gratiam daturum veniam sperarent, jussit eos, posito metu, nihil mali suspicari: & reductis secum magnas possessiones largitus est, nec unqvam eos summa benevolentia prosequi destitit. Moritur autem & ipse centesimo & decimo vitæ anno exacto, vir admirabili virtute præditus, in omnibus negotiis prudens, & potestate bene usus: quibus artibus factum est, ut neque externum genus, neque calamitas, de qua diximus,

VIII. *Genes.* 48. 49. 50.

quicquam offecerit, quo minus ad ſummam dignitatem eveheretur. Reliqui etiam fratres, vita feliciter exacta, in Ægypto ſunt mortui, quorum corpora filii & nepotes in Hebronem relata ſepeliverunt. Joſephi autem oſſa poſtea tranſlata ſunt in Chananæam per Hebræos, dum ex Ægypto populariter migrarent. hoc enim ipſe adjuratis prius mandaverat. Sed & hoc & alia hujus populi geſta narraturi, dicemus prius cauſam, propter quam ex Ægypto exiverunt.

CAP. V.

De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos quadringentos.

IX. *Exod. 1.* ÆGyptii gens delicata & ad laborem ſegnis voluptatibus ſolum & captandis undecunque lucris dedita, male volebat Hebræis, quod per invidiam ferre æquo animo illorum felicitatem non poterat. videntes enim genus Iſraelitarum florere, & opibus labore atque induſtria quæſitis abundare, non ſatis tuta ſibi eorum incrementa exiſtimaverunt: & cum jam Joſephi beneficiorum memoriam tempus oblitteraſſet, regnumque Ægypti in aliam familiam demigraſſet, inhumane tractabant Iſraelitas & variis laboribus atterebant. nam & flumen in multas foſſas diducere ſunt juſſi & mœnia exædificare, & aggeres exſtruere, quibus inundationes fluminis arcerentur. pyramidum etiam inſanis ſubſtructionibus vexabant gentem noſtram, cogendo varias artes ediſcere, & laboribus ferendis aſſuefcere. atque in hunc modum per quadringentos annos fuit laboratum, Ægyptiis id agentibus, ut Iſraelitas nimio labore perderent, noſtris contra omnes difficultates eluctari conantibus. Exortum eſt deinde aliud quiddam, cur genus noſtrum magis etiam cuperent extinctum. Quidam ex eo genere hominum, quos gens illa vocat ſacrorum ſcribas, quorumque prædictionibus multum tribuit, prænunciat regi naſciturum per id tempus apud Iſraelitas quendam, res Ægyptiorum olim graviter afflicturum, Iſraelitas contra evecturum, ſi modo ad ætatem adultam pervenerit. nam & virtute fore præcellentiſſimum, & gloria per omne ævum celebrem. Quo terrore percitus rex, edicit ex ipſius monitoris ſententia, quicquid maſculini ſexus inter Iſraelitas naſceretur, in flumen projectum necari: obſtetrices etiam Ægyptias diligenter obſervare partus Hebræarum ac parturitiones. Sic enim cautum putabat, ne obſtetrices ob cognationem edictum regium contemnerent. propoſuit etiam pœnam, ſi quis clam ſervare fœtus auderet, ut cum tota familia tolleretur. Gravis fuit hæc calamitas non eo ſolum, quia liberis orbabantur, & quia parentes ipſi miniſtri eorum interitus eſſe cogebantur: ſed futurum quoque tempus proſpicientes inconſolabiliter triſtabantur, certum generis exitium expectantes, quandoquidem & proles necabantur,

καὶ λογισμῷ πάντα δικαίων, ⸗ τὰ ἐξουσίαν περιβάλλωμος. ὁ δὴ καὶ τῆς τοιαύτης δόξαμονίας αἴτιον αὐτῷ ἐφάνη τοῖς αἰγυπτίοις, ἀλλ' οὐχ ὅτι ἦκουσι καὶ μὴ τοιαύτης κακοπραγίας, μεθ' ἧς περιῆκαμον ⸗ παρῆχεν. τελευτῶσι δ' αὐτὸς ⸗ οἱ ἀδελφοὶ ζήσαντες δόξαμένως ἐπὶ τ αἰγύπτῳ. ⸗ τούτων μὲν τὰ σώματα κομίσαντες μετὰ χρόνον αὐτῶν οἱ ἔκγονοι ⸗ οἱ παῖδες, ἐθάψαν ἐν χέβρωνι. τὰ δ' ἰωσήπου ὀστᾶ ὕστερον ὅτε μεταναίστησαν ἐκ τῆς αἰγύπτου οἱ ἑβραῖοι εἰς τὴν χαναναίαν ἐκόμισαν. οὕτως δὲ αὐτοὺς ὁ ἰωσήπ ⸗ ἐξώρκισε. τούτων οὖν ἕκας ⸗ ὡς ἔχε, καὶ τίσι πόνοις κρατήσαν τῆς χαναναίας, σημανῶ προδιηγησάμ ⸗ τὴν αἰτίαν δι' ἣν τὴν αἴγυπτον ἐξέλιπον.

Κεφάλαιον ε.

Ὅσα τοῖς ἑβραίοις ἐν αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν ἐπ' ἔτη τετρακόσια.

Αἰγυπτίοις τρυφερὸς καὶ ῥᾳδύμοις οὖσι πρὸς πόνους, καὶ τῶν τε ἄλλων ἡδονῶν ἥττοσι, καὶ δὴ καὶ τῆς κατὰ φιλοκέρδειαν, συνέβη δεινῶς πρὸς τοὺς ἑβραίους διατεθῆναι καὶ φθόνον τῆς δόξαμονίας. ἐρῶντες γὰρ τ ἰσραηλιτῶν γένους ἀκμάζον, καὶ δι' ἀρετὴν καὶ πρὸς τὰ πονεῖν εὐφυΐαν τελέθη χρημάτων ἤδη λαμπρούς, καθ' αὑτῶν αὔξεσθαι τούτους ἐπελάμβανον. οἳ δὲ τ ἦσαν εὖ ἐπὶ ἰωσήπου τετυχηκότες, διὰ χρόνου μῆκος λήθην λαβόντες, καὶ τῆς βασιλείας εἰς ἄλλον οἶκον μεταλλυθείσης, δεινῶς ἐνύβριζον τοὺς ἰσραηλίτας, καὶ τὰλαιπωρίας αὐτοῖς ποικίλας ἐπενόουν. τόν τε γὰρ ποταμὸν εἰς διωρυχὰς πολλὰς αὐτοῖς προστάξαν διατεμεῖν, τείχη τε οἰκοδομῆσαι τῇ πόλει, καὶ χώματα, ὅπως ἂν ἔργου τὸν ποταμὸν μὴ λιμνάζειν εἰς ἐκείνων ἐπεκβαίνοντα. πυραμίδας τε ἀνοικοδομοῦντες ἐξέτεινον ἡμῶν τὸ γένος, ὡς τέχνας τι παντοίας ἀναδιδασκόμενος, καὶ τοῖς πόνοις γυμνάζεσθαι. καὶ τετρακοσίων μὲν ἐτῶν χρόνον ἐπ' αὐτοῖς διῆλθον τὰς ταλαιπωρίας ἀντεφιλονεικοῦντες γὰρ, οἱ μὲν αἰγύπτιοι τοῖς πόνοις ἐξαπολέσαι τοὺς ἰσραηλίτας ἐθέλοντες. οἱ δ', αἰὲι κρείττους φαίνεσθαι τῶν ἐπιταγμάτων. ἐν τούτοις δ' ὄντων αὐτῶν τοῖς πράγμασιν, αἰτία μᾶλλον ἀπουδάσαι τοῦ τὸν ἀφανισμὸν ἔθνους ἡμῶν τοὺς αἰγυπτίους περιγενέσθαι τοιαύτη. τῶν ἱερογραμματέων τις, καὶ δὴ ἦσαν οἱ παρὰ τοῖς ἀλλοφύλοις σοφοί, σημαίνει τῷ βασιλεῖ πεπρῶσθαί τινα τοῖς ἰσραηλίταις κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὃς ταπεινώσει μὲν τῶν αἰγυπτίων ἡγεμονίαν. αὐξήσει δὲ τοὺς ἰσραηλίτας, τροφῆς ἀρετῆ τε πάντας ὑπερβαλεῖ καὶ δόξαν ἀείμνηστον κτήσεται. δείσας δ' ὁ βασιλεὺς καὶ γνώμῃ τῶν σκεψαμένων κελεύει πάντα τὸν γεννηθέντα ἄρσενα τῶν τ ἰσραηλιτῶν εἰς τ ποταμὸν ῥιπτοῦντας διαφθείρειν. ⸗ φυλάττειν τε τὰς ὠδῖνας τ ἑβραίων γυναικῶν, ⸗ τὰς τοκετὰς αὐτῶν ⸗ διατηρεῖν τὰς αἰγυπτίων μαίας ὑπὸ γὰρ τούτων σκέλλον αὐτὰς μαθεῖν, αἳ διὰ συγγένειαν ἔμελλον μὴ ⸗ δράσειν τ δ βασιλέως θέλησιν. τοὺς μὲν τοι καταφρονήσαντας τὸ πρόσταγμα ⸗ καὶ σῴζειν λάθρᾳ τολμήσαντας τὰ τέχθεν, τούτους ἀναιρεῖσθαι σὺν τῇ ἡμέρᾳ προσέταξε. θᾶττον δ' ἂν τοὺς ἰσραηλίτας τὸ πλῆθος, ⸗ καὶ δι' παίδων ἀπεστερῆντο, καὶ γονεῖς ὄντες αὐτοὶ πρὸς τ ἀπώλειαν ὑπουργοῦν τῶν γεννωμένων. ἀλλὰ καὶ ἡ θεῖνοια τ ἧς ψυχῆς αὐτῶν θηλειῶν ψέως φθειρομένων μὲν τῶν τικτομένων, αὐτῶν δ' ἀλυ-

λυθησομένων, καλεσαμένους αὐτοὺς καὶ ὀυσωδομήσοντον A & ipsis parentibus non multo post erat moriendum: atque ita in extremo infortunio constituti sibi videbantur. Sed nemo potest Dei voluntati resistere, etiamsi infinitas artes in hoc comminiscatur. nam & puer, de quo sacrorum scriba prædixerat, elusis regiis observatoribus, clam fuit educatus, & vatem non fuisse vanum eventus rei comprobavit. Amarames Hebræus vir inter suos nobilis, solicitus tum publico periculo, ne gens defectu juventutis ad nihilum redigeretur tum privatim, qvod domi prægnantem uxorem haberet, inopia consilii laborabat; & ad implorandum divinum præsidium conversus orabat, ut tandem miseraretur homines, à quibus unis perpetuo cultus fuerit: daretque finem præsentis afflictionis, quæ toti generi perniciem minaretur. Deus autem precibus supplicis ad misericordiam flexus, astitit ei per somnum, jussitque in futurum bene sperare. Memorem se esse pietatis eorum à majoribus acceptæ, nec ipsis defutura præmia, sicut nec progenitoribus defuisse. Se enim illorum progeniem ad tam numerosam multitudinem auxisse: suo favore Abrahamum solum è Mesopotamia in Chananæam profectum præter reliquas felicitates ex uxore antea sterili liberos suscepisse, & successoribus amplas regiones reliquisse, Ismaheli Arabiam, Chæturæ filiis Troglodytidem, Isaco Chananæam. Res etiam bello meis auspiciis feliciter ab eo gestas nunquam sine impietatis & ingratitudinis nota non meminisse potestis. Jacobi vero nomen etiam apud exteras gentes celebre est, tum ob eam felicitatem, in qua ipse vixit, tum ob eam, quæ posteris ejus quasi hæreditario jure obtigit: qui à septuaginta viris patrem in Ægyptum comitatis oriundi jam ad sexcentorum millium numerum creverunt. nunc quoque scito, mihi cordi esse & publicam vestram incolumitatem, & privatim tuam gloriam. puer enim iste cujus nativitatis metu Ægyptii fœtus vestros ad necem damnaverunt, tibi nascetur. hic neque deprehendetur ab observatoribus, & postquam evaserit præter opinionem, educatores nactus, suo tempore Hebræos ex Ægyptia servitute liberabit, memoriamque sempiternam hoc præclaro facinore consequetur non apud suos tantum, sed & apud exteros, me istud beneficium in te tuosque posteros conferente. fratrem quoque talem habebit, qui dignus sit meo sacerdotio ipse & posteri ejus in omne ævum. His per visionem cognitis, Amarames experrectus narravit hoc Jochabeli uxori, quæ res utrisque solicitudinem auxit. jam enim non puero tantum timebant, sed ne quo pacto promissa felicitas intercideret. sed mox oraculo fidem fecit mulieris partus, quæ tam facile est enixa, ut observatores fefellerit, nihil sentientes eorum, quæ in vulgaribus puerperiis sentiri solent. hunc infantulum per tres menses clam nutrierunt. deinde Amarames veritus, ne, re deprehensa, iram regis incurreret, ac mox & ipse una cum puero sublatus è medio promissionem Dei faceret irritam,

Exod. 2.

malvit ſalutem filii totam ipſius providentiæ committere: ratus etiamſi puer lateret, qvod tamen perdifficile erat, moleſtum tamen in continuo periculo vivere, non ejus tantùm, ſed & ſuo. De Deo verò certam ſpem habebat, proviſurum, ut oraculi veritatem eventus indicaret. Hoc conſilium poſtquam ſatis placuit, excogitaverunt tale quiddam: lectulo è papyro contexto, quantus infantulum commode capere poterat, bitumineque illito, ne aqua penetrare poſſet, indiderunt puerum: atque ita in flumen projecti ſalutem divinæ providentiæ commiſerunt. in hunc modum cum à flumine deferretur, Mariame infantuli ſoror juſſu matris ex adverſo per ripam deſcendebat, obſervatura, qvo tandem papyraceum illud vas deportaretur à flumine. Hic vero manifeſtiſſimè Deus declaravit, nihil humana ſapientia, ſed omnia bonitate illius omnipotenti confici: eosque, qui propter utilitatem ſuam aut ſecuritatem aliis perniciem moliuntur, quantalibet utantur diligentia, ſæpe tamen voti compotes non fieri: rurſum, qui ſuam ſalutem Deo committunt, præter opinionem è mediis periculis emergere: qvod & in hoc puero videre licet. Erat filia regi nomine Thermuthis. hæc dum ludit ad ripas fluminis, conſpicata vas fluitans, miſſis natatoribus jubet lectulum ad ſe in ripam extrahi. qvo, ut juſſum erat, allato, mire placuit puer, quod eſſet magnus ac pulcher. Tanto enim favore Deus Moyſen proſecutus eſt, ut eum fecerit ab illis ipſis nutriri & educari, qui propter ejus nativitatem reliqvos quoque Hebræos perdendos decreverant. Itaque jubet Thermuthis mulierem alicunde adduci, quæ puero mammam præbeat. qvo non admittente mammam, ſed adverſante, idque cùm alia poſt aliam adduceretur. Mariame, quaſi non data opera, ſed fortuito ad ſpectandum interveniſſet, Nihil agis, inquit, regina, dum nutrices infanti adhibes alieni generis mulieres. qvod ſi Hebræam aliquam accerſeres, tum forte popularis mammam admitteret. cumque recte monere videretur puella, juſſa eſt ipſa hoc negotium exequi & lactantem quampiam adducere: ac mox uſa permiſſa poteſtate, rediit adducens communem matrem, ignotam omnibus, qui tum aderant. tum infans perquam libenter inhærere mammillæ viſus eſt: &, rogante regina, mulier commiſſi infantis curam ſuſcepit. & quia projectus fuerat in profluentem, ab hoc caſu nomen eſt ſortitus. aqvam Ægyptii vocant, Mo, yſes vero ſervatos. quare compoſita voce ex utrisque nomen infanti fuit inditum, qui deinde citra controverſiam prudentiſſimus Hebræorum evaſit, ita ut Deus jam ante prædixerat. erat enim ab Abrahamo ſeptimus. nam ipſe Amaramæ filius fuit, ſicut pater ejus Cathi, hic vero Levis, & Levis Jacobi, qui ex Iſaco erat prognatus: hic autem Abrahami erat filius. puer autem non pro ætate proficiebat intellectu, ſed inter ludendum præ cæteris æqualibus ſapere videbatur. & quicquid ageret, nova quadam indole

A ἐγὼ μᾶλλον ὅτι τούτῳ πιστεύσαντες τῷ θεῷ τὸ παιδὸς σωτηρίαν καὶ τροφὴν. τῷ τε λήσεσθαι πεπιστευκώς, τὸ δὲ τῷ θεῷ ἄδηλον, ἐναπικινδυνεύειν, καὶ τῷ παιδὶ μόνον κρυφαίως τροφὴν, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ. τὸν δὲ θεὸν ἡγεῖτο πῶσαν ἐκπορίσειν ἀσφάλειαν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ψεῦδος γνῶναι τῶν εἰρημένων. ταῦτα κρίναντες, μηχανῶνται τοιόνδε πλέγμα βιβλινον ἐμφορεῖς τῇ καλαμίδῃ κοιτίδι, μέγεθος αὐτῇ πεποιήσαντες αὐταρκες εἰς τὸ μετ' ὀλίγον χωρεῖν ἐναπεῖσαι τὸ βρέφος. ἔπειτα χρίσαντες ἀσφάλτῳ, τῷ γὰρ ὕδατι τοῦτο τῶν πλεγμάτων ἀποφράττειν εἴωθεν ἡ ἄσφαλτος φύεται, ἐντίθασι τὸ παιδίον. καὶ κατὰ τοῦ ποταμοῦ βαλόντες, ἔασαν ὅπῃ τοῦ θεοῦ τοῦτο σωτηρίαν αὐτοῦ. καὶ τὸ μὲν ὁ ποταμὸς ὠθεῖ λαθεῖν ἐφέρε. μαριάμη δὲ τοῦ παιδὸς ἀδελφὴ κελευθεῖσα ὑπὸ μητρὸς, ἀντιπαρεξίει, ὅπου φερόμενον χωρήσοι ὀψομένη τὸ πλέγμα. ἐνθα δὲ διέδειξεν ὁ θεὸς μηδὲν μὲν τοῦ ἀνθρωπίαν σώσειν, πᾶν δ' ὅτι κατὰ βουλὴν θείαν πεπρᾶξθαι αὐτοτελοῦς ἀγαθοῦ τυγχάνον. ἐξαμαρτάνοντας μὲν τοὺς ὑπὲρ ἰδίας ὠφελείας καὶ ἀσφαλείας ἄλλων κατακρίνοντας ὄλεθρον καὶ πολλῇ ὥρᾳ πύπτειν χρησαμένους αὐτοῦ. σωζομένους δ' ἐκ ὠδαδόξου καὶ ἀχρεῖον ἐκ μέσου τῶν κακῶν ἀφεισομένους τοῦ ἀπαγαγεῖν τοὺς κινδυνεύοντας τῇ θεοῦ γνώμῃ. τοιοῦτον γάρ τι καὶ τὸν παῖδα τοῦτον ἡμφιέσμενον ἐμφανίζειν τοῦ ἰσχὺν τοῦ θεοῦ. θερμουθὶς οὖν θυγατηρ τοῦ βασιλέως. αὕτη παίζουσα ὠδὶ παρὰ τὰς ἠϊόνας τοῦ ποταμοῦ, καὶ φερόμενον ἐπὶ τοῦ ῥεύματος θεασαμένη τὸ πλέγμα, κολυμβητὰς ἐκπέμπει, κελεύσασα τὴν κοιτίδα πρὸς αὐτὴν ἐκκομίσαι. παραγενομένων δὲ τῶν ὅπῃ τούτῳ σταλέντων μὴ τῆς κοιτίδος ἰδοῦσα τὸ παιδίον, ἐπερηρώτησε, μεγέθους τε ἕνεκα καὶ κάλλους. τοσαύτη γὰρ ὁ θεὸς πρὸς μουσεῖον ἐχρήσατο αὐτοῦ, ὡς ἐπὶ πάντων τῶν καταψηφισαμένων διὰ τοῦ αὐτοῦ φύσιν καὶ τῶν ἄλλων ἐκ τοῦ ἑβραίων φύσεως ἀπώλειαν ποιῆσαι τροφῆς καὶ ὑπομελείας ἀξιωθῆναι. κελεύει τι γένεσιν ἡ θερμουθὶς ἀχθῆναι, παρεῖσθαι θηλαῖαν τοῦ παιδίου. μὴ προσιεμένου δὲ αὐτοῦ τοῦ θηλὴν, ἀλλ' ἀποστρεφόντος, καὶ τοῦτ' ὑπὸ πολλῶν ποιησαντος, ἡ μαριάμη ὠδαὶ τυγχάνουσα τοῖς γινομένοις, ἐκ ὡς τι ἐκ ὠδαισθῆς δοκεῖν, ἀλλὰ κατ' ἰδίαν, ἔφη μάτην ὦ βασίλισσα ταύτας ὑπὸ τροφῆς παιδὸς μεταλλᾷ τὰς γυναῖκας, αἳ μηδεὶ πρὸς αὐτὸν συγγένειαν ἔχουσιν. εἰ μέν τοί τινα τῶν ἑβραΐδων γυναικῶν ἀχθῆναι ποιήσειας τάχα ἂν προσοίτο θηλαῖ ὁμοφύλου. δόξασα ἡ καλῶς λέγειν ἐκέλευεν τοῦτ' αὐτὴν ἐκπορίσαι, κατῶν γαλουχησῶν τινὰ μεταπλθεῖν. ἡ δὲ τοιαύτης ἐξουσίας λαβομένη, παρελθοῦσα ἄγουσα τὴν μητέρα μηδενὶ γνωσκομένην. κατὸ παιδίον ἀσμένως πρὸς προσφύεσθαι τῇ θηλῇ. καὶ δεηθείσης τῆς βασιλίδος, πιστεύεται τοῦ τροφὴν τοῦ παιδὸς πρὸς τὸ πᾶν. ἐκ αὐτὸ τὴν ὀπίκλησιν ταύτην κατὸ συμβεβηκὸς ἔσχετο εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπεσόντι. τὸ γὰρ ὕδωρ, μῶ οἱ αἰγύπτιοι καλοῦσι. ὅσης δ', τοὺς ἐξ ὕδατος σωθέντας. σωθέντες οὖν ἐξ ἀμφοτέρων τὴν προσηγορίαν αὐτῷ ταύτην τιθέντων. καὶ θεοῦ ἐμολογημένος κατὰ τοῦ τὸ θεοῦ προφήσιν φρονήσει ἑβραίων ἄριστος, ἄβραμος γὰρ αὐτοῦ πατὴρ ἔβδομος. ἀμαράμου μὲν γὰρ αὐτὸς θοῦ παῖς. κάθυ δὲ ὁ πατὴρ. ὁ δὲ λάβι. καὶ λευὶ τοῦ ἰακώβου, ὃς θοῦ ἰσαὰκου γνώριμος. ἀβράμου δὲ ἕκτος θεοῦ σώσεως δὲ κατὰ τοῦ ἡλικίαν ἐφύετο αὐτῷ, ὃ δὲ πάντης μέτρα πολὺ κρείττω κατὰ πεσοῦσαν διεδήκνυε ταύτης τὴν προϊοῦσαν ἐν ταῖς παιδείαις.

καὶ

res magnas olim gerendas præ se ferebat. post tertium vero annum ætatis admirandam gratiam ei Deus addidit. nemo enim erat adeo tetricus, ut, visa Moysis pulchritudine, non obstupesceret: & persæpe accidebat, ut dum gestatur ac circumfertur, obvios quosque in se converteret, ita ut, relictis feriis negotiis, mallent præcellenti ejus forma oculos pascere. Tanta erat pueilis gratia, ut inviti homines ab hoc spectaculo discederent. quo factum est, ut Thermuthis hunc sibi filium adoptaverit, cum alioqvin germanis liberis careret: allatumque patri ostentabat, dicens de successore se cogitare, etiamsi Deus illi nullum filium gignere dederit. Hunc puerum, inquit, ego educavi non minus indole quam pulchritudine divina excellentem, quem Nilus ipse in sinum meum tradidisse videri potest, quem decrevi adoptare mihi filium, tibi vero in principatu ac imperio successorem. & cum dicto patri infantem in manus imposuit. at ille postquam acceptum ad pectus appressisset, filiæ gratificaturus comiter diadema suum ejus capiti imposuit. Moyses vero capiti puerililer detractum prolabi in humum passus, pedibus etiam calcavit; id qvod mox ominosum est visum, & regno nihil boni portendere. moxque ille sacrorum scriba, qui nativitatem ejus Ægypto cladem allaturam prædixerat, occidere puerum, volebat, vociferans: Rex puer iste, per cujus necem nobis securitatem Deus pollicetur, vaticinium jam confirmavit, insultando tuo regno & diadema calcando. Hoc interempto, tam Ægyptiis metum quam Hebræis spem & fiduciam adime. Thermuthis vero confestim eum eripit, rege quoque non invito, cui Deus talem animum indiderat, Moysis saluti providens. itaque educabatur quam accuratissime. Quamobrem Hebræi quidem felicitatem suo generi sperabant, Ægyptiis vero suspecta erat hæc educatio. sed cum nemo extaret vel è cognatis regiis vel ex aliis optimatibus, qui, etiamsi Moyses sublatus esset, magnopere videretur procuraturus Ægyptiorum commoda, abstinuerunt ab ejus cæde.

Itaque sic natus, & sic educatus, postquam adolevit, brevi suæ virtutis specimen edidit, & quantum momenti vel suis vel Ægyptiis esset allaturus, occasionem nactus talem. Æthiopes, qui supra Ægyptum incolunt, agebant & ferebant facultates Ægyptiorum. illi moti indignatione ducunt in eos exercitum, contumeliam cum injuria conjunctam ulturi: mox prælio comisso, partim in acie ceciderunt, partim in fugam turpiter compulsi retro ad suos se recepserunt, quo successu elati Æthiopes fugientibus instabant, & ignavum rati, si fortuna non uterentur, concepta spe subjugandæ Ægypti, late eam populabantur: degustataque prædæ dulcedine, non temperantes sibi ad majora audenda accendebantur. cumque vicinas regiones pervagantibus nemo cum armis obviam iret, pergebant ulterius Memphim usque & mare; nulla civitatum tutiore valente. Quibus calamitatibus Ægyptii pressi,

mittunt, qui remedium ab oraculis petant. cumque responsum esset, Hebræum in auxilium advocandum, rex à filia postulat Moysen, qui universis copiis cum imperio præsit. paruit illa, sed prius rege jurejurando obstricto, nihil in perniciem juvenis machinaturum, pro magno hoc auxilium imputans, & sacerdotibus probro dans, quod non puderet nunc ejus opem implorare, quem prius ut hostem occidendum esse monuerint ac jusserint. Moyses vero Thermutidis simul ac regis rogatu libenter hoc negotium suscipit. qvod factum gentis utriusque vatibus lætitiam attulit. Ægyptii post partam ejus virtute de Æthiopibus victoriam, occasionem sibi per dolum tollendi non defore sperabant: contra Hebræi, Moyse copiis præposito, adfore sibi facultatem evadendi ex Ægyptia servitute. Ille vero volens hostem opprimere, priusquam de adventu suo cognosceret, non per fluminis ripam, sed per interiora terræ expeditionem fecit. qua in re satis declaravit, quantum ingenio polleret ac prudentia. cum enim hoc iter difficile esset præ multitudine serpentum (nam hic tractus plurimos gignit, aliquot etiam genera, quæ nusquam alibi reperiuntur, noxios omnes & ipso aspectu horrendos, & in his quosdam volucres, ut non solum humi latentes insidientur, sed & sublimes ex improviso noceant) commentus est ad securum iter exercitus stratagema dignum admiratione. vasa enim plexilia non pauca è papyro in arcæ formam fieri curavit, quæ completa ibibus secum deferebat. est autem hoc animal infestissimum serpentum generi. quapropter fugitant earum infectationem, & interfugiendum sicut à cervis retracti devorantur: sunt autem mansuetæ alites, & contra solos serpentes feroces. de quibus nunc desino plura, utpote apud Græcos non incognitis. postquam igitur ventum est in terram venenosis bestiolis scatentem, ibes illis immisit, quarum bona opera usus, itinere impune peracto, nec opinos Æthiopes invasit: commissoque prælio, fusos ac fugatos, & spe occupandæ Ægypti frustratos retro in suam regionem compulit. nec hoc contentus oppida illorum evertebat, & ubique magna cædes hostium patrabatur. quo factum est, ut post hæc auspiciis Moysis feliciter gesta tantam alacritatem exercitus præ se ferret, ut nihil non laboris toleraturus videretur, jamque aut excidium aut captivitas Æthiopibus immineret. ad ultimum compulsi in Saba regiam ejus gentis, quam postea Camby ses Persarum rex de sororis suæ nomine Meroen appellavit, obsidione sunt cincti. erat autem pene inexpugnabilis, utpote Nilo circumquaq; cincta, accedentibus ad ejus munitionem & aliis fluviis Astapo & Astoborra, qui objectu suo difficiliorem trajectum facerent. itaque sita in insula, & muro valido inclusa, non fluminibus tantum arcebat hostem, sed & aggeribus, qui mœnia inter & flumina ad eorum inundationes prohibendas instructi, ad hoc quoq; tũ proderant, qvod hosti etiam post superata flumina aditum ad urbem oppugnandum negabant.

σμοὺς αἰγύπτιοι καὶ μαντείας πέμπονται, συμβουλεύοντο τῷ θεῷ εἰ αὐτοῖς ἐπὶ θεοῦ συμμάχου χρήσασθαι τῷ ἑβραίῳ, κελεύει ὁ βασιλεὺς τὸν θυγατρίδεον προσκαλεῖν τὸν μωϋσῆν, σφετερον αὐτῷ γνήσιον. ἡ δὲ ἔρχους ποιησαμένη τὸν μηδὲν ἀπὸ τοῦ παιδὸς κακὸν, προσδιδώσιν. ἀντὶ μεγάλης μὲν ἀνδρείας κέκτηται τὸν συμμαχίαν. κακίζουσι δὲ τοὺς ἱερεῖς εἰ κτείνειν ἐπιχειροῦντες αὐτὸν ὡς πολέμιον, οὐκ ἠδέσθη νῦν χρήζοντες αὐτοῦ τῆς ἐπικουρίας. μωϋσῆς δὲ, ὑπό τε τῆς θερμουτίδος προσκληθεὶς, καὶ ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἡδέως ἐπεδέξατο τὸ ἔργον. ἔχαιρον δὲ οἱ ἱερογραμματεῖς ἀμφοτέρων τῶν ἐθνῶν. αἰγυπτίων μὲν, ὡς τόν τε πολέμιον τῇ ἐκείνου χρησόμενοι ἀρετῇ, καὶ τὸν μωϋσῆν τῷ αὐτῷ δόλῳ κατεργασάμενοι. οἱ δὲ τῶν ἑβραίων, ὡς φυγεῖν αὐτοῖς ἐσομένου τοὺς αἰγυπτίους διὰ τὸ μωϋσῆν αὐτῶν στρατηγεῖν. ὁ δὲ φθάσας πρὶν ἢ πυθέσθαι τοὺς πολεμίους τὴν ἔφοδον αὐτοῦ, τὸν στρατὸν ἀνάλαβὼν ἦλθε, οὐ διὰ τοῦ ποταμοῦ ποιησάμενος τὴν ἐλάσιαν, ἀλλὰ διὰ γῆς. ἔνθα τῆς αὐτοῦ συνέσεως θαυμαστὸν ἐπίδειξιν ἐποιήσατο. τῆς γὰρ γῆς χαλεπῆς οὔσης ὁδευθῆναι διὰ πλῆθος ἑρπετῶν (πάμφορωτάτη γάρ ἐστιν, ὡς καὶ τὰ παρ' ἄλλοις τούτων οὐκ ὄντα μόνη τρέφειν, δυνάμενή τε καὶ κακίαν τῆς ὄψεως ἀσυήθη διαφέροντα, τινὰ δ' αὐτῶν ἐστι καὶ πτερωτὰ, ὡς λαθόντα μὲν ἀπὸ γῆς κακουργεῖν, καὶ μὴ προειδομένους ἀδικεῖν (ἑωρπετῆ γὰρ νόμῳ) νεῖ πρὸς ἀσφάλειαν καὶ ἀλλαδὴ πέμαν τὸ στρατεύματος στρατήγημα θαυμαστόν. πλέγματα γὰρ ἐμφερῆ κιβωτοῖς ἐκ βίβλου κατασκευάσας, καὶ πλήρωσας ἴβεων, ἐκόμιζε. πολεμιώτατον δ' ἐστὶν ὄφεσι τοῦτο τὸ ζῶον. φεύγουσί τε γὰρ ἐπερχομένας, καὶ ἀφιστάμενοι καθάπερ ὑπὸ ἐλάφων ἁρπαζόμενοι κατατήκονται. χειροήθεις δ' εἰσὶν αἱ ἴβεις, καὶ πρὸς μόνον τὸ τῶν ὄφεων γένος ἄγριοι. καὶ σφᾶς μὲν τούτων, παρέμιμε νῦν γράφειν, οὐκ ἀγνοουμένων τῶν ἑλλήνων τῆς ἰδιοτροπίας τε καὶ ἰδιοτροπίας. ὡς οὖν εἰς τὴν γῆν ἐνέβαλε τὸ θηροτρόφον, πᾶσαν ἀπεμάχετο, τὴν τῶν ἑρπετῶν φύσιν ἐπαφεῖς αὐτοῖς, καὶ προπολεμούσας χρώμενος. τὸν οὖν ὁδεύσας πρόσω, οὐδὲ προμαθοῦσι παρῆν τοῖς ἀθίοψι. καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς, κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τῶν ἐλπίδων ἃς εἶχον ἐπὶ τοὺς αἰγυπτίους, ἀφαιρεῖται. τάς τε πόλεις αὐτῶν ἐπῆει καταστρεφόμενος, καὶ φόνος πολὺς τῶν ἀθίοπων ἐπεγένετο. καὶ τῆς διὰ μωϋσῆν ἐπαγομένης τὸν τῶν αἰγυπτίων στρατεύμα προσεῖναι οὐκ ἐκαμνεν, ὡς δεῖ ἀνδραποδισμοῦ καὶ παντελοῦς ἀναστάσεως τὸν κίνδυνον ἔνειναι τοῖς ἀθίοψι. καὶ τέλος, συνελαθέντες εἰς σφέτερα πόλιν βασίλειον οὖσαν τῆς αἰθιοπίας, ἣν ὕστερον καμβύσης μερίδων ὠνόμασεν, ἀδελφῆς ἰδίας τοῦτο καλουμένης, ἐπολιορκεῖτο. ἣν δὲ δυσπολιόρκητον σφόδρα τὸ χωρίον, τῷ τε νείλου περιέχοντος αὐτὴν καὶ κυκλουμένου, ποταμῶν τε ἄλλων ἀσπίδου καὶ ἀστοβόρρα δυσμάχητον τοῖς περῶσιν διαβαίνειν τὸ ῥεῦμα ποιούντων. ἦν δὲ πόλις ἐντὸς οὖσα νῆσος οἰκεῖται, τείχους τε αὐτῇ καρτεροῦ περιεσταμένου, καὶ πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους περίβλημα τοὺς ποταμοὺς ἔχουσιν, χώματά τε μεγάλα μεταξὺ τοῦ τείχους, ὡς τε ἀνεπίκλυστον εἶναι βιαιότερον ὑπὸ πλημμύρας φερομένων, ἅπερ καὶ τοῖς περιεστεμένοις τοὺς ποταμοὺς ἄπορον ποιεῖ τὸ πόλεως τ' ἅλωσιν.

φέρον

φέρειν πόνων ἀνδρὸς τὴν μονὴν τὴν τοῦ στρατεύματος ἀγόμενον, ὡς χεῖρας οὐδὲν ἐτάλμων ἀπάντων οἱ πολέμιοι, κατέχει τι παιδίον. Ταρβὶς θυγάτηρ λεγομένη τοῦ Αἰθιόπων βασιλέως. αὕτη τὴν μονὴν τοῦτον τοῖς τείχεσι στρατοπεδεύοντα τὸν στρατὸν καὶ μαχόμενον γενναίως ἀστόνητον καὶ τὴν εὐψυχίαν τῶν ἐγχειρούντων θαυμάζουσα, καὶ τοῖς τὰ αἰγυπτίοις αὖθις μεταγνώσεσιν ἤδη τὸν Ἀφρικὴν, τὴν δὲ πεζαίαν καταλαμβάνουσα, καὶ τοῖς αἰχμαλώτοις ἐπὶ τοῖς ἐπὶ αὐτῶν κατορθώμασιν B τὸν τοῦ ὅλων κίνδυνον, οὗ ἔρωτα δεινὸν ὠλίσθησεν αὐτῇ. καὶ αὖξοντος παῖδους, πέμπει πρὸς αὐτὸν τῶν οἰκετῶν τοὺς πιστοτάτους ἀγαλεγομένη τοῦ γάμου. πρὸς δὲ ἐκείνου ἢ τὸν λόγον ἐπὶ τῷ παραδείσου τὸν πόλιν, καὶ παραμένου πίστεις ἐνόρκους ἢ μὲν ἄξεσθαι γυναῖκα, καὶ κρατήσασα τῆς πόλεως μὴ προδώσεσθαι τὰς σωτηρίας, φάναι τὸ ἔργον τοὺς λόγους. καὶ μετὰ τοῦ αἱρεῖσθαι τῶν ἱερῶν ἀχαρίστους τῷ θεῷ, συνεπλάκη τὸν γάμον μονῶσις, καὶ τοὺς αἰγυπτίους ἀπήγαγον C τῶν ἑαυτῶν. οἱ δ' ἐξ ὧν ἐσώζοντο τοῦ μονώσεως, μισθὸν τῶν πρὸς αὐτὸν ἀνελάμβανον, καὶ θερμότερα ἀπέδοσαν κατ' αὐτοῦ βουλεύματα ἠξίουν. τοιούτως μὲν μὴ ἀγαθοῦ δύναμιν νεωτερίσειεν ἐν τῷ αὐχμῷ, διδάσκοντες δὲ τὸν βασιλέα περὶ τῆς ἀρχῆς, ὑποκρυπτόμενον καθ' αὑτὸν μὲν ἔχειν τοῦ δράγματος ὑποψίαν, τοῦ τε φθόνου τῆς μονώσεως στρατηγίας, καὶ τοῦ δείους ταπεινώσεως, ἐπισχεθεὶς τοῦ τῶν ἱερο- D γραμματέων, ὃν τε λοῦ ἐγχειρεῖν τῇ μονώσεως ἀναιρεῖν φάσκοντος τὴν ὑπερβολὴν λαθόντων τοῦ ἐξεῖσιν. καὶ τῶν ὁδῶν φυλαττομένων, ποιεῖται ἀγῶνα τῆς ἐρήμου τὸν ὅρασιν καὶ ὑπὸν λοῦ τοῦ νοσεῖν μὴ λαθεῖν τοὺς ἐχθρούς. ἀπορούσης τῶν τροφῆς, ἀπαλλάττεται τῇ καρτερίᾳ καταφρονῶν. ὡς τε πόλιν μαδιάμ λοῦ ἀφικόμενος πρὸς τῇ μεσημβρίᾳ θαλάσσῃ κειμένῃ, ἐπαύνυμον ἑνὸς τῶν ἑπτὰ θυγατέρων ἱερέως ἐκ χαπτύρας ὑῶν καθεζομένας ἐπὶ E τινος φρέατος, ἐν δ' κόπῳ καὶ τῆς παλαιπωρίας ἠρέμα μεταβαίνοντας εἰσὶς οὐ πόρρω τῆς πόλεως. ἐνταῦθα αὐτὸ συμβὰν καὶ πάζις ἐκ διαίτης τῶν αὐτόθι συσκιάσαι τὸν ἀρετὸν αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον ἀφορμὴν ἔσχειν. τῶν γὰρ χωρίων δυσύδρων ὄντων, προκαταλαμβάνουσι οἱ ποιμένες τὰ φρέατα, ἵνα μὴ ἐξαναλωθὲν τὸ ὕδατος τοῦ τ' ἄλλων, ἀναγκαίοις ποτὲ τὰ ἑαυτῶν. προσγίνονται οὖν ἐπὶ τὸ φρέαρ ἑπτὰ παρ- F θένοι ἀδελφαί, θυγατέρες Ραγουήλου ἱερέως, καὶ πολλὰς ἠγαμένου τιμὰς παρὰ τοῖς ἐπιχωρίοις. αἱ τῶν τὰ πατρὸς ποιμνίων ἐπιμελούμεναι διὰ τὸ πενιχρὸν ὑπάρχειν αὐταῖς καὶ γυναικῶν ἐπιχώριον παρὰ τοῖς τροφύλοις, φέρουσαι τὰ ἀναρκῆ σὺν τοῖς φρέασι τοῦ ἀνέπαυσαν ὕδατος τοῖς ποιμνίοις ταῖς δεξαμέναις, αἱ πρὸς σκέπην ὕδατος ἐγεγένηντο. ἐπιόντων δὲ ποιμένων, καὶ ἀπελαυνόντων τὰς παρθένους ὡς αὐτοὶ τοῦ ὕδατος κρατεῖν, μονῶσις δεινὸν ἡγησάμενος εἶναι πρεῖδεῖν ἀδι- G κουμένας τὰς κόρας, καὶ τὸν βίαν τὸν τῶν ἀνδρῶν ἐλαύνειν χρεῖττονα ἡγεῖσθαι τοῦ τῶν παρθένων δικαίου, τοὺς μὲν ἀρχὴ πλεονεκτεῖν ἐθέλοντας, ταῖς δὲ πυρέχειν τὸν θείαν βοήθειαν. αἱ δὲ διεξεταθεῖσαι παρῆσαν πρὸς τὸν πατέρα, τὸν τε ὕβριν τῶν ποιμένων αὐτοῦ ἀγωνιάσας, καὶ τὸν ἀπόνοιαν τοῦ ξένου. παρεκάλουν τε μὴ παθεῖν αὐτοῦ ἡγεῖσθαι τὸν ἀπόνοιαν μὴ ἀμοιβῆς ὑστερῆσαι. ὁ δὲ, τοὺς τε παῖδας ἀπε-

A Hic cum Moyses desidere exercitum otiosum ægre ferret, hoste non audente manus conserere, interim tale quiddam accidit. erat Æthiopum regi filia nomine Tharbis: hæc Moysen mœnibus exercitum admoventem & egregiè dimicantem conspicata, virtutemque viri admirata, qui & Ægyptiorum fortunam labantem in integrum restituisset, & Æthiopas modo victores in extremum periculum adduxisset, vehementi ejus amore est correpta: quo in dies crescente, mittit ad eum è servis fidissimos conjugium suum offerens. assensit ille, hac conditione jurejurando firmata, post urbem sibi traditam ducturum se eam uxorem: ac mox dicta factum sequitur. Sævitum est nihilominus in hostem, & actis Deo gratiis nuptiisque celebratis, Ægyptiorum exercitus victor domum est reductus. illi vero, accepta salute, odium pro gratia Moysi reposuerunt, & majoribus studiis insidias contra eum machinabantur: suspicatique, ne, rebus feliciter gestis, elatus res novas in Ægypto moliretur, apud regem eum cædis accusaverunt. jam enim & ipse suspectum hominem habere cœperat, partim invidia motus ob bellum fortiter ac prudenter administratum, partim etiam metu alicujus cladis, sollicitantibus huc & irritantibus indesinenter scribis ac sacrificis. Ut jam Moyses minimo minus abesset à pernicie, opprimendus dubio procul, nisi rem olfaciens in ipso temporis articulo se clam subduxisset, & cum vias observari intelligeret, per solitudines fugam arripuit, qua evasurum inimici minime suspicabantur: & quamvis alimenta nusquam inveniret, inediam patientia superabat. cumque ad urbem Madienam perveniisset in rubri maris litore sitam, denominatam ab uno ex Abrahami & Cheturæ filiis, sedens ad quendam puteum lassitudinem ex laborioso itinere contractam recreabat. Erat enim tempus meridianum, & urbem jam in prospectu habebat. Hoc loco ei negotium incidit natum ex incolarum vivendi ratione, per quod & virtutem suam declaravit, & melioris fortunæ occasionem invenit. cum enim ea regio laboret aquarum inopia, pastores operam dabant, ut primi puteos occuparent, ne forte, exhausta aqua ab aliis, ipsorum pecora potu carere cogerentur. Veniunt igitur ad puteum septem virgines sorores, Raguelis sacerdotis filiæ, qui in magno honore ab ejus loci habitatoribus habebantur: quæ patris gregum curam gerentes, id qvod etiam per fœminas apud Troglodytas ex more fit, hausta aqua, quantum satis videbatur, gregibus eam potandam in lacunas ad hunc usum factas diffundunt. cumque pastores supervenissent, & repellendo puellas aquam sibi usurparent, Moyses iniqvum ratus non ferre opem injuriam patientibus virginibus, &, se inspectante, vim virorum plus pollere quam jus puellarum, abactis usurpatoribus, auxilium eis ita, ut decebat, præbuit. at illæ, accepto beneficio, postquam ad patrem venerunt, & pastorum injuriam, & quomodo ab hospite adjutæ fuerint, ei retulerunt: rogabantq; ne illi hoc

XL

beneficium periret. tum ille, collaudata puellarum erga benefactorem gratitudine, jussit, ut Moysen adducerent meritam gratiam recepturum. Qui ubi venit, indicavit ei, quomodo ex filiabus cognovisset de auxilio, quod eis tulerat, & virtutem ejus admiratus, in non ingratos hoc beneficium collocatum ajebat. relaturum enim se gratiam, non modo parem, sed aliquanto majorem. deinde adoptato in filium unam ex filiabus nuptum tradit: ad hæc pecorum, ex quibus olim universa barbarorum possessio constabat, curatorem eum ac dominum constituit. Hanc

XII. fortunam Moyses nactus apud Jetheglæum, *Exod. 3.* quod Raguelis cognomen erat, degebat apud socerum pascens pecora. aliquanto vero post, egit pastum greges in montem, qui dicitur Sina, omnium in ea regione celsissimum, & pascuis valde commodum. abundabat enim herba, eo quod, vulgato rumore numen illic habitare, pastoribus hactenus inaccessus ob religionem loci fuerat. in eo monte mirabile vidit prodigium. ignis enim rubi frutem depascere visus, nec frondes, nec flores, nec ramos quicquam læsit, cum tamen inde maxima & flagrantissima flamma emicuisset. ille tam inopinato spectaculo non mediocriter attonitus magis etiam obstupuit, postquam vocem ex igne emissam & nominatim sibi vocato verba facientem audivit: quibus & audaciam ejus taxavit, qui non sit veritus locum hactenus ob religionem hominibus inaccessum calcare, & consuluit insuper, ut quam longissime à flammis abscederet: & contentus quidem sit hac visione, non indignus ea propter suam ac majorum suorum virtutem habitus, cæterum ulterius nihil curiose inquirat. prædixit etiam, quantum honorem ac gloriam consecuturus esset apud homines, divino favore assistente: jussitque confidenter in Ægyptum proficisci, futurum illic ducem ac ductorem Hebræorum multitudinis, & liberaturum cognatum populum ab iniqua ejus gentis dominatione. Etenim habitaturi sunt, inquit, terram illam, quam Abrahamus generis vestri princeps tenuit, & omnia bona ejus percepturi, tua prudentia ad hanc felicitatem illos perducente. Sed fac, memineris, ut, eductis Hebræis ex Ægypto, in hoc loco sacrificium gratiarum actionis ob felicem successum offeras. & oraculum quidem tale ex igne prodiit. Moyses vero tam visis quam auditis territus infit, Potentiæ quidem tuæ, Domine, quem & ego veneror & majores mei coluerunt, non sum tam insanus, ut parere dubitem: attamen non intelligo, qvomodo vir privatus & nullis viribus præditus, vel meis persuadere potero, ut, relicta terra, quam nunc habitant, me ducem seqvantur; vel, etiamsi persuasero, qvomodo Pharaothes sit cogendus, ut illos exire permittat, quorum opera & labore constat Ægyptiorum felicitas. Deus autem jussit illum securum esse de toto hoc negotio, se illi nunqvam non adfuturum pollicitus, & sive verbis opus fuerit, vim persuadendi largiturum, sive operibus, virium satis additurum. mox jussit,

A δέξατο τῆς ὠφελείας τὸν εὐεργετηκότα ἀποδῶναι, καὶ τὸν Μωυσῆν εἰς ὄψιν ἐκέλευεν ἀγαγεῖν αὐτῷ πυθομένου χάριτος καὶ δικαίας. ὡς δ' ἦκεν τῷ θεῷ τῶν θυγατέρων ἀπεσήμαινεν αὐτῷ μαρτυρίαν ἐπὶ τῇ βοηθείᾳ, καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτὸν θαυμάζων, ὅτι οὐκ εἰς ἀναισθήτους εὐεργεσιῶν κατατίθεται τὸν ἔπικουρίαν ἐλέγχῳ, ἀλλ' ἱκανοὺς ἐκτίσαι χάριν, καὶ τῷ μεγέθει τῆς ἀμοιβῆς ὑπερβάλλειν τὸ μέτρον τῆς ὑποιήσεως. παιδίσκην δ' αὐτὸν ἰδὼν, καὶ μίαν τῶν θυγατέρων γάμου δίδωσιν. τῶν τε θρεμμάτων, ὧν τούτοις ἦν ἡ πᾶσα κτῆσις τὸ παλαιὸν ἦν τοῖς βαρβάροις, ἀποδείκνυσιν ἐπιμελητὴν καὶ δεσπότην. καὶ μωυσῆς μὲν τοιούτων τυχὼν ὧν ἠβούλετο, τὸ ἱερὸν ὄρος τοῦτο γὰρ ἦν ἐπίκλημα τῷ ῥαγουήλῳ, διῆλθε· αὐτόθι πολλῶν τὰ βοσκήματα. χρόνῳ δ' ὕστερον νέμων, ἐπὶ τὸ σινᾶιον καλούμενον ὄρος ἦλθε τὸ πόιμνια. τοῦτο δ' ἔστιν ὑψηλότατον τῶν τούτῃ ὀρῶν, πρὸς νομὰς ἄριστον ἁπάσης φυομένης πόας, καὶ διὰ τὸ δόξαν ἔχειν ἐνίδρυσθαι αὐτῷ τὸ θεῖον οὐ κατανενεμῆσθαι πρότερον, οὐ τολμώντων ἐμβατεύειν εἰς αὐτὸ τῶν ποιμένων. ἔνθα δὴ καὶ πέρας αὐτῷ συντυγχάνει θαυμάσιον. πῦρ γὰρ ἄμυνον βάτον νεμόμενον, τῷ θεῖ αὐτὸν χλόην τό τε ἄνθος αὐτῆς παρῆλθεν ἀβλαβές, καὶ τῶν ἐγκάρπων κλάδων οὐδὲν ἠφάνισεν, καὶ ταῦτα τῆς φλογὸς πολλῆς καὶ ὀξυτάτης ὑπαρχούσης. ὁ δὲ καὶ αὐτὸν μὲν ἔδεισε τῷ ὄψιν παράδοξον ἡμένῳ. κατεπλάγη δ' ἔτι μᾶλλον, φωνῆς τε πρὸς ἀφιέντος, καὶ ὀνόματι καλέσαντος αὐτὸν καὶ ποιησαμένου λόγους, οἷς τότε χαρὸν αὐτῷ τολμήσαντα παρελθεῖν εἰς χωρίον, εἰς ὃ μηδεὶς ἀνθρώπων πρότερον ἀφίκτο διὰ τὸ εἶναι θεῖον, ἐσήμηνεν, καὶ συνεβούλευεν τῆς φλογὸς πορρωτάτω χωρεῖν. καὶ ἀρχεῖσθαι μὲν οἷς ἐώρακεν, ἀγαθὸν ὄντα καὶ μεγάλων ἀνδρῶν ἔκγονον, πολυπραγμονεῖν δὲ μηδὲν τούτοις πρόσω. προήγαγεν δὲ τὸν ἐσόμενον αὐτῷ δόξαν, καὶ τιμὴν ὡς ἀνθρώπων τοῦ θεοῦ συμπαρόντος. καὶ διερρώσατο ἐκέλευεν εἰς τὸν ἄγκωνα ἀπιέναι, στρατηγὸν καὶ ἡγεμόνα τῆς ἑβραίων πληθύος ἐσόμενον, καὶ τῆς ὕβρεως τῆς ἐκεῖ τοὺς συγγενεῖς ἀπαλλάξοντα. καὶ γὰρ γῆν οἰκήσουσι φησὶ ταύτην τὸν ἀβραμον, ὃν ἔθρεψεν ὁ ὑμέτερος πάππος. καὶ τῶν πάντων ἀπολαύσουσιν ἀγαθῶν, εἰς ταῦτα σοῦ καὶ τῆς σῆς σωφρονέσεως αὐτοὺς ἡγουμένης. ἐξαγαγόντα μέν τοι τοὺς ἑβραίους ἐκ τῆς γῆς αἰγύπτου, θυσίας ἐκέλευεν ἐπιχαριστηρίους ἀφικομένους εἰς ἐκεῖνον ἐκτελέσαι τὸν τόπον. τοσαῦτα μὲν ἐκ τοῦ πρὸς θεὸν λυτείτας. μωυσῆς δ' ἐκπεπληγμένος οἷς ἔδε καὶ πολὺ μᾶλλον οἷς ἤκουσεν, δυνάμει μὲν ἀπιστεῖν, ἔφη, τῇ σῇ δέσποτα, λόγῳ δ' αὐτὸς τε θρησκεύω καὶ προγόνοις οἶδα φανερὰν ἡγουμένοις, μανιωδέστερον ἢ κατὰ τὸν ἐμαυτοῦ φρόνησιν ἡγοῦμαι πολλὰ διαπορῶ, πῶς ἂν ἰδιώτης ἀνὴρ καὶ μηδεμιᾶς ἰσχύος ὑπάρχων, ἢ πείσω λόγοις τοὺς οἰκείους ἀφέντας τὴν ἄρτι κατοικουσι γῆν ἑπεσθαί μοι, πρὸς τὸν αὐτοὺς ἡγοῦμαι. καὶ ἐκεῖνοι πεισθῶσιν, πῶς ἂν βιασάμενον Φαραώθην ἐπιτρέψαι τὴν ἔξοδον τούτοις, ὧν τοῖς πόνοις καὶ τοῖς ἔργοις τὴν οἰκείαν αὔξουσιν εὐδαιμονίαν. ὁ δ' θεὸς αὐτῷ πάντων συνεβούλευε θαῤῥεῖν ἀσυνοχλήμονος αὐτὸς παρέσεσθαι. ἐὰν δέῃ μὲν λόγων πείθω παρέξειν, ἐὰν δ' ἔργων, ἰσχὺν χορηγήσειν. ἐκέλευεν δ' τὸν βακτηρίαν ἐπὶ τὸν

γῆν

γῶν ἀφεῖς πάντων ὧν ἐκράτησεν λαμβάνειν. καὶ ποιήσαντος, δράκων ἤρπυε, καὶ σπειρόμενος ἀπεκόμιζεν, ὡς δυνάμενον τὰ ἀμυνεῖν τῶν κεφαλῶν ἐπανέτεινεν. ἐπιτάττει βάπτειν εἰς τὸν κόλπον αὐτόν. ἐκβαλόντος δὲ λευκὸν καὶ πάντων τὴν χρόαν ὁμοίαν ἀπεκόμισεν. εἶτ' εἰς τὸ σωμάτιον κελεύσας ἐμβαλεῖν καὶ ἐκ τοῦ πλησίον ὕδατος λαβεῖν ὅπως τῶν γῶν ἐκχέαι, ὁρᾷ τὴν χρόαν αἱματώδη γινομένην, καὶ μᾶλλον ἐκπλήττεται, καὶ βοηθὸν ἰδέαν μέγιστον αὐτῷ συνεσόμενον, καὶ σημείοις τοῖς τὸ πιστεύεσθαι ὧδε πᾶσι χρῆσθαι, ὅτι παρὰ θεοῦ πέμπτα καὶ τοῖς ἐμοῖς ἑταίροις πίστις. κελεύει μηδὲν ἔτι μελλήσαντα πορεύεσθαι εἰς τὴν αἴγυπτον, καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐπείγεσθαι, καὶ μὴ τρίβειν τὸν χρόνον, τελεῖν πιεῖν τὸ τοὺς ἑβραίους ἐκ δουλείας κακοπαθοῦσιν. μωυσῆς δ' οὐκ ἔχων ἀπιστεῖν οἷς ἐπηγγέλετο τὸ θεῖον θεατὴς τηλικούτων βεβαιωμάτων καὶ ἀκροατὴς γεγονώς, ἐξαίφνης αὐτὸ, καὶ προσθεὶς ταύτης τῆς δυνάμεως ὁ αἰγύπτιος ἀκηδὴς, λοιπὸν ἐκέλευε μηδὲ ὄνοματος αὐτοῦ γνῶσιν τοῦ ἰδίου φθονῆσαι, φωνῆς δ' αὐτῷ μετέχειν καὶ ὄψεως ἔτι, καὶ τῶν προσόντων ἰσχύν, ἃ λαβὼν ἐξ ὀνόματος αὐτοῦ παρέναι τοῖς ἱεροῖς παρεκάλει. καὶ ὁ θεὸς αὐτῷ σημαίνει τὸν ἑαυτοῦ προσηγορίαν, οὐ πρότερον εἰς ἀνθρώπους παρελθοῦσαν, πρὶν ἢ οὐ μεγίστοις ἐπεῖν. μωυσῆς μὲν τὰ σημεῖα ταῦτα, οὐ τὴν μόνον ἀλλ' ἅπαντος δ' ὅσα δεηθεὶς συνεπιγνώμων ἐξ ὧν ἁπάντων τελέων τῆς ἀληθείας τοῦ περὶ αὐτῶν, καὶ τὸν θεὸν ἐμμενῆ ὧδε πίστιν ἔχειν πάντων, τοὺς πολίτους σώζειν ἤλπιζεν, καὶ τοὺς αἰγυπτίους κακῶς ἀπολεῖν. καὶ πυθόμενος τὸν τῶν αἰγυπτίων βασιλέα φασὶ τεθνάναι, ἐφ' ᾧ καὶ τὸν αὐτὸν ἐφυγεν, δεῖται ῥαγουήλου συγχωρῆσαι αὐτῷ ὠφελείαν αὐτὸν τῶν συγγενῶν εἰς αἴγυπτον ἀπελθεῖν, καὶ ὡς ἀγαθὸν τὴν ἐπιφοράν, τὸν γαμβρὸν καὶ ῥαγουήλ ἀφιεῖσι, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς παῖδας γήρους καὶ ἐλεάζαρον ἀπολουσιν εἰς τὴν αἴγυπτον. τῶν δὲ ὀνομάτων τούτων γήρσος μὲν σημαίνει τὸν ἑβραίων ἀλλόφυλον, ὅτι εἰς ξένην γῆν. ἐλεάζαρος δὲ, συμμαχία τοῦ πατρῴου θεοῦ γέγονεν αὐτὸν αἰγυπτίους ἀλλοφύγων. γνωμόνων δὲ αὐτῶν τελείων τῶν ὁρῶν ὁ ἀδελφὸς ἀαρὼν ἀπαντᾷ καὶ ἀσπάζεται αὐτὸν, ἕως ὃν δοκεῖ μενεῖν τὸν τοῦ ἔθνους πάντων καὶ τοῦ θεοῦ τοὺς ἑταίρους. πεφοβημένοι δὲ αὐτοὺς ἀπιστίας ὄντας ἑβραίων οἱ ἀξιολογώτατοι τῶν πρεσβυτέρων αὐτὸ μεμαθηκότες, οἷς μωυσῆς τῶν σημείων, ἃ τοῖς ἄλλοις, παρεσχεν τὴν ὄψιν. οἱ δὲ ἐπ' ἐκπλήξεως τῶν ὧδε δόξαν αὐτοῖς γνωμόνων ἀνεθάρσουν, καὶ τὰς τῶν ὅλων ἦσαν ἐλπίδας ὡς θεοῦ πεφροντικότος τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν. ἐπεὶ δὲ καταπεπεισθεὶς ἦν ἤδη τοῖς ἑβραίοις ὁ μωυσῆς, καὶ οἷς ἂν κελεύσῃ πάντας ἀκολουθήσειν ὁμολογοῦντας, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐρῶντας, ὡς ἐγένετο πρὸς τὸν βασιλέα τὴν ἡγεμονίαν νεωστὶ παρειληφότα. καὶ ὅσα τε ὠφελήσειν αἰγυπτίους τοὺς ἀδίκως κατεφρονουμένους, καὶ ἀλλαξομένης αὐτῇ τῆς χώρας ἑσπέρας, φρατρίαν ἕπεσθαι χαμαιμύους ὡς πρὸς οἰκείων. τοὺς δὲ κινδύνων ὅτι τούτοις ἐν αὐτῷ ἀμοιβὰς ἐν δικαίας κομιζόμενος ἀνεδιδάσκειν.

A ut, virga in terram projecta, fidem promissorum acciperet. quo facto, draco humi repebat, & in spiras se convolvens caput erigebat, quasi repugnaturus, si quis insequeretur: ac mox denuo in virgam est mutatus. post hoc manum in sinum mittere jussus, cum paruisset, albam & colore calci similem exemit, quæ mox in pristinum colorem rediit, jussus deinde aquam è propinquo
B hausta humi effundere, vidit in colorem sanguineum versam. Ad hæc stupentem, ut confirdat, hortatur, cum sciat maximum sibi adjutorē affore. utque apud omnes his prodigiis utendo fidem illis faciat à Deo se missum, ejusque jussu omnia facere. iret sine cunctatione, & festinus in Ægyptum properaret, neque die neque nocte iter intermittendo, neve diu tempus terendo longiorem Hebræis servitutem & afflictionem
C redderet. Moyses autem nihil amplius dubitans de promissionibus, quarum certitudinem, tot argumentis auditis & visis, satis colligebat, precatus, ut eandem potentiam in Ægypto, cum exerta opus fuerit, experiretur: supplex illud etiam rogabat, ut quem conspectu ac colloquio suo dignatus fuerat, ei nomen quoque suum volens ac libens indicaret, ut rem divinam illi aliquan-
D do facturus nominatim eum ad sacrificium invocare posset. tum Deus aperit ei suum nomen, nunquam antea hominum ulli auditum aut cognitum, qvod mihi eloqui nec jus nec fas esse arbitror. Moysi vero non tunc tantum, sed qvotiescunque opus esset, talium prodigiorum facultas aderat, atque ita nihil dubitans de oraculi ex igne redditi veritate, deque Dei adjutoris favore, magnam spem concepit, fore, ut tandem &
E sui liberarentur, & Ægyptii insigni aliqua clade afficerentur. Cumq; cognovisset Pharaothen Ægyptiorū regem, sub quo ipse fugerat, esse defunctum, à Raguele commeatum rogat, ut, salva ejus pace, ac gratia liceat sibi in Ægyptum ob publicā cognatorum ac tribulium suorum utilitatem proficisci, quo impetrato & assumpta, quam ibi duxerat Raguelis filia, liberisque communibus, Ger-
F so & Eleazaro, iter in Ægyptum arripuit: qvorum nominum prius peregrinum significat, posterius Dei auxilium, qvod divina ope insidias Ægyptiorum evasisset. cumque jam non longe à limitibus abessent. Aaron frater venit obviam, Deo sic jubente: cui mox indicavit, quicquid in monte viderat, & omnia mandata, quæ divinitus illic acceperat. mox ulterius progressus obvios in-
G venit præstantissimos quosq; Hebræorum, qui adventum ejus præsensérant: & mox, ne quid amplius de fide Moysis dubitarent, prodigia divinæ voluntati attestantia sunt eis ob oculos exhibita: quibus præter omnem opinionem visis, attoniti sperare jam cœperunt, providentiam Dei securitati illorum & incolumitati non defu-

XIII.

turam. Atque ita obsequentiores nactus Hebræos, & in potestate ipsius se futuros pollicentes, accensos nimirum libertatis amore, ad novum regem se confert. Ibi, posteaquam commemorasset operam suam, pro Ægyptiis contra Æthiopas contemptim agros eorum vastantes navatam, laboresque exhaustos, dum non aliter quam pro suis popularibus bellum administraret, adjicit malam gratiam pro tot beneficiis sibi redditam. oraculum deinde in Sina monte acceptum re- *Exod. 5.4.*

gi aperit, necnon prodigia, quibus de voluntate Dei confirmatus omnem hæsitationem posuerit, singillatim enumerat addit deinde preces ne per incredulitatem Dei decretis obstaculo esse velit, cæterum cum à rege contemptim audiri se animadverteret, exhibet illi specimen prodigiorum, quæ in Sina viderat. Rex vero iratus sceleratum eum appellat, qui Ægyptiorum olim fugitivus, nunc magicis præstigiis instructus ad reliquos decipiendos venerit. Habere secum quoque sacerdotes, qui eadem ostenta repræsentare nossent, non minus peritos hujusmodi artium: nec esse, cur se Moyses jactare debeat, quasi solus divina præ cæteris virtute polleat, atque ita apud rudem multitudinem, quasi supra mortalem conditionem positus, se venditet: confestimque cum & ipsi suas virgas projecissent, in dracones sunt versæ. Tum Moyses nihil his motus, ne ipse quidem, inquit, ignoro aut contemno artes Ægyptiorum, attamen, quæ ego operor, tanto præstantiora esse ajo, quam istorum magiam, quanto intervallo res divinæ humanas post se relinqvunt. jamque manifeste declarabo non esse hæc præstigias veritatis specie parum cautis imponentes, sed ipsissimam Dei virtutem, argumentum omnipotentis illius voluntatis apud incredulos futuram: & cum dicto virgam in terram mittit, jubens, ut fiat draco, quæ mox dicto parens Ægyptiorum virgas, quæ draconum specie reptabant, unam post aliam aggressa omnes ad unam devoravit. ac mox in pristinam speciem reversam Moyses rursum sustulit. Rex autem ad indignationem magis quam admirationem hoc facto commotus, cum nihil acturum respondisset, neque quicquam Ægyptiacis artibus profecturum, mandat operarum exactori, qui Hebræis erat præpositus, ut de labore nihil eis remittat, sed gravioribus etiam quam antea operum difficultatibus premat. at ille prius paleas eis ad lateres fingendos præbere solitus, posthac id facere desit: sed interdiu detentos in opere noctu ad comportandas paleas dimittebat, pristini laboris onus conduplicaturus. Moyses autem neque minis regis à proposito deterrebatur, neque assiduis suorum querelis, ut à cœpto desisteret, vel minimum flectebatur: sed obfirmato contra utrumq; animo, in hoc totus erat, ut suos in optatissimam libertatem restitueret. Itaque denuo regem accedit, suadens, ut dimittat Hebræos in Sina montem, illic Deo sacrificaturos. hoc enim ipsum jussisse, nec posse quenquam ejus voluntati resistere. quapropter dandam operam, ne favorem ejus contemnere videatur, utque populo potestatem exeundi faciat, ne forte contra moliendo posthac culpam in se transferat, si quid ipsi tale acciderit, qualia Dei voluntate resistentibus evenire solent. Nam necessario calamitates eos comprehendere qui divinam iram in se provocaverint: & tum terram tum aërem illis infestum existere, tum procreationem filiorum parum feliciter procedere, elementis etiam ad vindicandum in eos concitatis. atque hæc mala non posse evitare Ægyptios, etiamsi Hebræos regionem eorum exire contingat, nisi hanc profectionem bona pace ipsorum impetraverint.

Exod. 6.

τοῦ τε κῦ τὸ σημαῖον ὄρος αὐτὸ σκοπουμένοις, καὶ τὰς τοῦ θεοῦ φωνὰς καὶ τὰ σημεῖα πίστιν ὧν ἔστιν αὐτῷ μεσιτεύειν τοῖς αὐτὸ δεχομένοις σημεῖα καθ' ἕκαστον ἐξεπίτηδες παρεκάλει τε μὴ ἀπιστοῦντας τούτοις ἐμποδὼν ἴσασι τῇ τοῦ θεοῦ γνώμῃ. χαλεπαίνοντος δὲ τοῦ βασιλέως μωσῆς ἔργῳ παρεῖχεν αὐτῷ βλέπειν τὰ σημεῖα τὰ τοῦ κυ τὸ σημαῖον ὄρος ῥηθέντα. ὁ δὲ, ἀγανακτήσας πονηρὸν μὲν αὐτὸν ἀπεκάλει, καὶ ἕτερον φυγόντα τὴν παρ' αἰγυπτίοις δουλείαν, καὶ νεὸν ἐξ ἀπείρου αὐτὸ τοῦτο ἀφῖξιν πεποιημένον, καὶ περιττῳ γόητας καὶ μαγείας καταπλήξειν ἐπικεχειρηκότα. καὶ τοῦτ' ἄρα λέγων, τοὺς ἱερεῖς τοὺς αὑτοῦ ὄψεις αὐτῷ ποιήσαι κελεύει, ὡς αἰγυπτίων σοφῶν ὄντων καὶ τῶν τοιούτων ἐπιστήμων, καὶ ὅτι μὴ μόνον ἐμπειρῶς ἂν αὐτὸς εἰς θεὸν δύναται. τὸ γὰρ ἐπ' αὐτῷ θαῦμα δόξαν ἀνάφερον, πλῆθος εἰς παρ' ἀπαιδεύτοις ἐπάρχειν. καὶ τῶν μὲν βακτηρίας δράκοντες ἦσαν. μωσῆς δ' οὐ καταπλαγεὶς, ἀλλ' αὐτὸς μὲν, ἔφην, ὦ βασιλεῦ, τὴν αἰγυπτίων σοφίαν καταφρονῶ. τοσοῦτον μέντοι κρείττονα τὰ ὑπ' ἐμοῦ παραδείγματα τῆς τούτων μαγείας καὶ τέχνης φημὶ, ὅσῳ τὰ θεῖα τῶν ἀνθρωπίνων διαφέρει. δείξω δὲ, οὐ κῆρ γοητείαν καὶ πλάνους ἀληθοῦς δόξης τάμα, κῆρ δὲ θεοῦ βούλευμα καὶ δύναμιν φανέντα. καὶ ταῦτ' εἰπὼν μεθίησιν ὅπῃ τῆς γῆς τὴν βακτηρίαν, κελεύσας αὐτὴν εἰς ὄφιν μεταβαλεῖν. ἡδὲ, ἐπιστᾶσα καὶ τὰς τῶν αἰγυπτίων βακτηρίας οἱ δράκοντες ἐδέξαντο πᾶσιν οὖσι καταφθίσαι, μάχῃ πάσους ἀνήλωσεν. εἶτ' εἰς τὸ αὐτῆς σχῆμα μεταπεσοῦσαν χαμαίζε παρέμενεν. ὁ δὲ βασιλεὺς οὐδὲν τι μᾶλλον τούτῳ πεπαχθῆναι κατεπλήττετο. παροργισθεὶς δὲ καὶ μηδὲν αὐτῷ παρεχώρησεν ἑτῶν ὀκτὼ τῆς κατ' αἰγυπτίων σοφίας καὶ δεισιδαιμονίας, κελεύει τὸν ὅπῃ τῶν ἑβραίων ἐπάγοντα μόνον μηδὲ μίαν αὐτοῖς ἄνεσιν παρέχειν τοῦ πόνου, ἀλλὰ πλείοσι τοῖς παροῦσι κακοῖς αὐτοὺς καταναγκάζειν. ὁ δὲ, ἄχυρον αὐτοῖς παρέχων εἰς τὴν πλινθείαν παρὸν ἕτερον συλλέγειν παρεῖχεν. ἀλλ' ἡμέρας μὲν ὅλας τοῖς ἔργοις πλανᾶσθαι ἐποίει, νυκτὸς δὲ συνάγειν τὸ ἄχυρον, καὶ δεινοῦ ἀπολλαστοῦ αὐτοῖς καὶ τῆς πλανᾶσθαι δι' ἐκείνων χαλεπωτέρας γεγενημένης. ὁ δ' οὔτε παρὸς τοὺς τοῦ βασιλέως ἀπιόντας ἐκάμνεν, οὔτε παρὸς τοὺς τῶν ἑβραίων μέμψεις ἐνεδίδου. τὴν τε ψυχὴν ἀφαιρήσομαι φησὶ παρὸς ἕκαστον ὅπῃ τὸ πονεῖν καὶ τοῖς αἰκείοις ἐκπρίζειν τὴν ἐλευθερίαν ὑπῆρχεν. καὶ παρεμβαλὼν παρὸς τὸν βασιλέα ἔπεισεν αὐτὸν ἀπολῦσαι τοὺς ἑβραίους ὅπῃ τὸ σιναῖον ὄρος, ἐκεῖ θύσοντας τῷ θεῷ, τοῦτο γὰρ αὐτὸν κεκελευσθαι φάσκων, καὶ μηδὲν ἀντιπράττειν εἰς ἐκεῖνο βούλεται. τὴν δὲ βουλομένων αὐτῶν πάντες πλειόνων συγχωρεῖν αὐτοῖς τὴν ἔξοδον, μή τις λάθῃ τούτων κωλύτης γενόμενος αὐτὸν αἰτιάσασθαι πάσχων ὅσα παθεῖν εἰκὸς τὸν ἀντιπράττοντα θεοῦ παρεσκευάσατο. τοῖς γὰρ χόλον ἐφ' αὑτοῖς κινήσασι θεῖον ἐξ ἁπάντων φύεσθαι τὸ δεινόν. ἔστι γὰρ τούτοις, ὅτε μὲν φίλος, ὅτε γοερὰ τεκνωσῖς φύσιν, ἀλλ' ἐχθρὰ πάντα πολέμια. πειραθησόμενοι δὲ τούτων αἰγυπτίους ἔφασκεν, μὴ δὲ καὶ τῶν ἑβραίων λαὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν, ἀκόντων ἐκείνων.

τὸ δὲ βασιλεὺς ἐκφαυλίζοντος τοὺς μωϋσέως λόγους, καὶ μηδὲ μίαν ἀπιστροφὴν ἐπὶ τοιούτοις, πάλιν ἐπῆγε τοῖς αἰγυπτίοις κατὰ πλάμβανεν. ὧν ἕκαστον ἐκθήσομαι, διὰ τὸ μὴ πρότερον πιστὰ συμβαίνοντα τὸ τῆς αἰγυπτίους εἰς πῦρ ἐλθεῖν, καὶ διὰ τὸ βάλεσθαι μωϋσέα μηδὲν ἂν προεῖπεν αὐτοῖς λυσιμόμον ἀπιδεῖν, καὶ ἐπιμέρεσι τῆς ἀνθρώπους, μαθοῦσιν φυλάττεσθαι αὐτὰ πρὸ ἐφ' οἷς μὴ δυσαρεστήσῃ τὸ θεῖον, μηδ' ὡς ὀργῇ πρέπτειν ἀμυνῆται τῆς ἀδικίας αὐτοῦς. ὁ γὰρ πόλεμος αὐτοῖς αἱματώδης θεῖ πολλαπλοῦς, ἐρεύγη, πίνεσθαι τε μὴ δυναμένοις, καὶ πηγὰς ἐπρα ὑδάτων οὐκ ἔχουσιν. οὐχὶ ἦ τὴν χρόαν μόνον ἦν τοιοῦτος, ἀλλὰ καὶ τοῖς πειρωμένοις ἄλγημα καὶ πικρὰν ἐδίδου προσφέρειν. ἦν δὲ τοῦτο μὲν αἰγυπτίοις, ἑβραίοις δὲ γλυκὺς καὶ πότιμος, καὶ μᾶλλον τοῦ κατὰ φύσιν διαλλαγμένος. πρὸς οὖν τοσοῦτον ἀμηχανήσας ὁ βασιλεὺς, καὶ δείσας τὸ τῶν αἰγυπτίων, συνεχώρει τοῖς ἑβραίοις ἀπιέναι. καὶ τοῦ κακοῦ λωφήσαντος, πάλιν τῇ γνώμῃ μεταβαλὼν, οὐκ ἀπῆγε τὴν ἔξοδον αὐτοῖς. ὁ δὲ θεὸς ἀγανακτῶν, καὶ μὴ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς συμφορᾶς, οὐκ ἐπὶ σωφρονεῖν ἐβούλετο, ἄλλην τοῖς αἰγυπτίοις ἐπῆγε πληγήν. βατράχων πλῆθος ἀπέρριψε τὴν γῆν αὐτῶν ἐπιβόσκειν. μεσοῦ δὲ τούτων καὶ ὁ ποταμὸς ἦν, ὡς ἀναπεμπόμενος τὸ πλῆθος τῶν ζώων ἰχῶρος κεκακωμένον λαμβάνειν, ἀναπλησκόντων καὶ συναλλοιουμένων τῷ ὕδατι. ἦν τε χώρα μεστὴ κακῶν ἅπαν, ῥυομένων τε καὶ ἀποθνησκόντων, πάσῃ τε κατ' οἰκίαν αὐτῶν ἀφανίζον ἐν βρωτοῖς εὐεμπλάκτοις καὶ ποτοῖς, καὶ τοῖς εὐναῖς αὐτῶν ἐπιπολάζοντες. ὡς τε χαλεπὴ λοιμὸς καὶ δυσώδης ἀποθνησκόντων τῶν βατράχων καὶ ἐν αὐτῇ διεφθαρμένων. ἐπὶ δὲ τούτων τῶν κακῶν ἐλαυνομένων τῶν αἰγυπτίων, τῷ μωϋσεῖ ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς οἴχεσθαι τοὺς ἑβραίους λαβόντα. καὶ τοῦτο μὲν ἐπέστη ἡφάνισε τῶν βατράχων τὸ πλῆθος, καὶ ἦν γῆ καὶ ὁ ποταμὸς εἰς τὴν ἰδίαν φύσιν κατέστησαν. φαραὼθης δὲ ἅμα τοῦ πάθους ἀπήλλακτο ἡ γῆ, καὶ τῆς αἰτίας ἐπελέλησο, καὶ τοὺς ἑβραίους κατέσχεν. καὶ ὥσπερ πρώτων παθημάτων φύσεις βουλόμενος μαθεῖν οὐκ ἐπὶ φίλοις τοῖς περὶ τὴν μωϋσεῖ τὴν ἔξοδον, φόβῳ μᾶλλον ἢ φρονήσει ταύτην αὐτοῖς ἀπιτρέπων. πάλιν οὖν ἄλλου κακοῦ προσβολὴ μετίει τὸ θεῖον αὐτὸ τὴν ἀπαίτησιν. φθειρῶν γὰρ τοῖς αἰγυπτίοις ἐξεύθην ἄπειρον πλῆθος ἐνδον ἀναδιδομένων, ὑφ' ὧν κακὰ κακῶς ἀπώλλυντο, μήτε λουτροῖς μήτε χρίσεσι φαρμάκων ἀλεξθῆραι τὸ ῥύος αὐτῶν δυναμένοις. καὶ πρὸς τοῦτο τὸ δεινὸν ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς πεφόβητο, καὶ δείσας ὁμοῦ τὸν ὄλεθρον τοῦ λαοῦ, καὶ τὴν αἰχμὴν δὲ τῆς ἀπωλείας λογισάμενος, ἐξ ἡμίσους τοῦ φαυλότητος ἠναγκάζετο σωφρονεῖν. τοῖς μὲν γὰρ ἑβραίοις αὐτὸς ἐδίδου τὴν ἔξοδον, καὶ πρὸς ἅπαντας ἀποστὰς, τέκνα καὶ γυναῖκας ὅμηρα τῆς ἐπανόδου αὐτῶν κατέλιπεν αὐτοῖς, ἡξίου προσλαμβάνειν δὴ τὸ ἀγενομίσας ἀποτίσειν αὐτὸ τὸ προσκαιρότερον μᾶλλον μωϋσέως, ἀλλ' οὐκ ἐκείνῳ τιμωρῶν τὸ αἰγυπτίοις χαίρειν ἑβραίων. θηρίων γὰρ παντοίων καὶ πολυτρόπων ὧν εἰς ὅλον οὐδεὶς ἀπολωλεκὼς, πρότερον τὴν χώραν αὐτῶν ἐγέμισεν. ὑφ' ὧν αὐτός τε ἀπώλλυτο,

A Rege vero nihili faciente verba Moysis, neque vel tantillum ad ejus preces advertente, gravissima mala in Ægyptios incubuerunt: quæ singulatim recensebo tum propter eorum novitatem, tũ ut eo magis appareat nõ vanas fuisse vatis nostri prædictiones: postremo quia hominũ interest talia cognoscere. quo magis ea caveant, quibus irritatus Deus ad infligendas pœnas commoveri solet. Primum amnis sanguineis fluentis pro- *Exod. 7.*
B labens, ad potus inopiam eos redegit, cum præterea nullum fontem habeant, nec coloris tantum id erat vitium, sed si quis siti coactus gustaret, confestim acri dolore corripiebatur: eratque talis Ægyptiis solis, Hebræis vero dulcis ac potabilis, & omnino pristinam naturam retinens.
quo miraculo rex inops consilii, timens incolumitati gentis, permisit Hebræos abire. cumque
C malum cessasset, rursum ad pristinam mentem rediit, sententiam suam revocans. Deus autem motus hominis ingratitudine, qui nec à periculo liberatus vellet sapere, aliam plagam Ægypto *Exod. 8. 9.*
infligit. Ranarum vis immensa terram eorum populabatur, refertus erat & fluvius, ut aqua inde non nisi sanie harum vitiata hauriri posset, immorientibus earum plerisque & imputre-
D scentibus. plena erat & terra turpi limo, ex quo enascebantur, rursusque in eundem resolvebantur: quin & domesticum victum fœdabant in esculentis atque potulentis nusquam non repertæ: & in cubilibus quoque passim oberrantes: ita ut omnia fœterent putore è ranis mortuis exhalante infecta. His malis cum exagitarentur Ægyptii, rex jubet Moysen cum Hebræis abire,
E quo velit: & quamprimum hoc dixit, evanuerunt ranæ, terraque simul & flumen in pristinam naturam sunt restituta. vix dum hoc malum cessaverat, cum Pharaothes denuo mutatus, priorum oblitus retinere populum cœpit: &, quasi aliarum etiam afflictionum naturas experiri vellet, negabat exitum, quem prius concesserat timore magis compulsus quam ex animi sui sententia.
F Rursum igitur Deus alia clade in hominem fraudulentum vindicat. pediculorum enim magna vis è corporibus Ægyptiorum scatebat, à quibus mali malè perdebantur, neque lavacris neque medicamentorum inunctionibus extinguere eos valentes. Qua nova peste turbatus rex, & non magis ipso periculo quam ejus fœditate ac turpitudine territus, nequam cum esset, ægre
G dimidiata ex parte resipuit. Hebræis enim exire permissis, ac mox malo cessante, liberos & uxores reditus obsides ab eis exigebat. quo facto, magis etiam Deum exasperat, putans se providentiam ejus circumvenire posse, quasi Moyses & non potius Deus pœnas de Ægyptiis Hebræorum oppressoribus sumeret. Varias ergo & multiformes bestiolarum species immittit, quales nemo ante eam diem unquã viderat, tan-

ta copia, ut tota regio malo hoc repleretur: præ quarum frequentia & homines plurimi extinguebãtur, & terra nullo pacto coli poterat: & qui præsentaneum exitium evadebant, infecti tamen earum veneno à morbis corripiebantur. Rege vero ne tum quidem resipiscente, ut voluntati divinæ cederet, sed mulieres quidem cum viris dimittente, pueros vero retinere volente, non defuerunt Deo variæ prioribus etiam graviores pœnæ, quibus ob regis malitiam in universam gentem severe animadverteret: sed, exulceratis intus in cute corporibus, miserabilem in modum non mediocris numerus absumebatur. Et cum ne sic quidem rex resipiceret, grando nunquam ante in Ægyptio cœlo visa, tunc vero major quam apud alios hiberno tempore, aut in septentrionali regione, vere jam adulto, superne ruens omnes eorum fructus contrivit: & si quid intactum grando reliquit, nubes locustarum supervenientes ita absumpserunt, ut fructuum colligendorum spes Ægyptiis omnibus omnino sit adempta. Quod si rex stultus tantum, & non etiam malus fuisset, poterat vel jam dictis cladibus admonitus resipiscere, ut tandem de aliquo tot malorum remedio cogitare inciperet. at Pharaothes tametsi non ita insaniebat, ut causam non intelligeret, tamen tanta malitia pectus ejus obsederat, ut adduci nullo modo posset, quin Deo quasi per contentionem repugnare, & in publica commoda sciens volensque peccare pergeret. itaque tandem Hebræis pueros etiam una cum mulieribus concedit, sed jussis, ut bona sua Ægyptiis tanquam prædam relinquerent, eo qvod ipsorum bonis nihil post tot calamitates superesse conquerebantur. Moyse vero negante, æqvum postulari, alioqui non habituros, unde sacrificarent, atque hac controversia diutius durante, tam densæ tenebræ omnisque luminis expertes Ægyptiis sunt circumfusæ, ut prospectu in universum privati alii alio casu absumerentur, illo quoque metu imminente, ne forte penitus ab ea caligine absorberentur. deinde his discussis, post tres dies ac totidem noctes, cum nondum flecteretur Pharaothes, ut liberum exitum permitteret, his verbis eum Moyses aggreditur: Quousque repugnabis Dei voluntati, qui omnino vult ac jubet Hebræos dimitti, nec est aliud præter hoc remedium adversus mala, quib9 affligimini. Rex v. irate ferens hanc dicendi libertatem, minatus est eum capite plectendum, si posthac de hac re molestus esse pergeret. Respondit Moyses, se non amplius hac de causa verba facturum, sed ipsum cum optimatibus Ægyptiis ultro Hebræos rogaturum, ut quamprimum inde proficiscantur. atque his dictis abiit. Deus autem cum decrevisset adhuc una plaga ictos Ægyptios cogere ad dimittendos Hebræos, jussit Moysen edicere populo, ut paratum habeant sacrificium, præparatum tertiadecima Xanthici mensis in quartamdecimam, qui apud Ægyptios Pharmuthi vocatur, idem Hebræis Nisan, & Macedonibus Xanthicus: utque ipse Hebræos educat omnia sua secum portantes. ille vero instructos prius ad profectionem, & per sodalitia distributos in uno loco continebat.

Exod. 10. 11. 12.

καὶ ἡ γῆ τῆς ἀπιμελείας τῆς ἀφ' ἑαυτῶν γεωργῶν ἀπεστέρητο. δείσαντες δὲ διαφυγὴν τιὰ τοῖς ἐκείνοις ἀπωλείαν, νόσῳ τῇδε τῶν ἀνθρώπων ἐπιμιγνυμένων ἐδαπανᾶτο. τὸ δὴ Φαραώθου μηδ' ἕτως ἐικοντος τοῖς τοῦ θεοῦ βουλήμασιν, ἀλλὰ τὰς μὲν γυναῖκας συναπιέναι τοῖς ἀνδράσιν ἀξιοῦντος, καταλιπεῖν δὲ τοὺς παῖδας, σὺν ἠπείλει τὸ θεῖον τιὰ πονηρίαν ταύτῃ, πικίλοις κακοῖς καὶ μείζοσιν ἐνδεδημικόσι μετερχόμενον βασανίσαι. ἀλλὰ γὰρ δεινῶς αὐτοῖς ἐξηλκοῦντο τὰ σώματα τῶν ἐντὸς διαφθειρομένων, καὶ τὸ πλῆθος τῶν αἰγυπτίων ἔτως ἀπωλλυτο. μηδὲ ἐπὶ τούτοις δὲ τῆς πληγῆς σωφρονιζομένου τὸ βασιλέως, χάλαζα μήπω πρότερον ἐν κατ' αἴγυπτον ἀέρος τῦτο πεπονθότος, μήτε ὁμοία τῇ παρ' ἄλλοις ὥρᾳ χειμῶνος κατιεύσης, μείζων δὲ τῆς ἀφ' ἑαυτοῖς τὸ βορειά καὶ τιὰ ἄρκτον νεμομένοις ἔαρος ἐπιμάζοντος κατενέχθεῖσα, τοὺς καρποὺς αὐτῶν κατέκλασεν. ἐπὶ τούτοις φῦλον ἀκρίδων ἐπινέμεται τιὰ ἐπὶ τῆς χαλάζης μὴ καταβλαβέντων ἀπορὰν, ὥστε πρὸς ἀκρίδες πᾶσας τοῖς αἰγυπτίοις τὰς ἀπὸ τῆς γῆς τῶν καρπῶν ἐλπίδας διολέσαι. ἤρκει μὲν οὖν τὸν δικαιοπρεπῆ ἀνέκητον καὶ τὰ προσηκόμενα τῶν κακῶν εἰς σωφρονισμὸν καὶ ἃ συμφέροντος τιὰ ἐπινοεῖσθαι ὠφελήσαι. Φαραώθης δὲ οὐ τοσοῦτον ἐπὶ ἀφροσύνης, ὅσον ἐπὶ κακίᾳ, παθόμενος τῆς αἰτίας, ὅμως ἀντιφιλονεικεῖ τῷ θεῷ, καὶ τῷ κρείττονος ἐκὼν προσδοτης ἐγίνετο. καὶ κελεύει μὲν τὸν μωϋσῆν, μετὰ τῶν γυναικῶν ἀπαγαγεῖν τοὺς ἑβραίους· τὴν δὲ λείαν αὐτῆς καταλιπεῖν ἐφῆμερίδης αὐτῆς τῆς οἰκείας. τὸ δὲ μωϋσέως οὐχὶ δίκαια φήσαντος αὐτὸν ἀξιοῖ. δεῖν γὰρ αὐτοὺς τῷ θεῷ τὰς θυσίας ἐκ τῆς λείας ἐπενεγκεῖν. καὶ τριβομένου μὲ πάντα τὸν χρόνον τοῦ χρόνου, σκότος βαθὺ καὶ φόβους ἄμοιρον παρεῖχε τοῖς αἰγυπτίοις, ὑφ' οὗ τὰς τε ὄψεις ἐπαλειομένους ἐπὶ παχύτητος οἰκτρῶς τι διεπονήσκειν, συνέβαινεν καὶ δεδιέναι μὴ καταπεσῶσιν ἐπὶ τοὺς νέφους. εἶτα τοίνυν μεταπεδαδέντος μὴ τρεῖς ἡμέρας καὶ τοσαύτας νύκτας, ὡς εὐ μετενόει πρὸς τιὰ ἔξοδον τῶν ἑβραίων ὁ Φαραώθης, προσελθὼν ὁ μωϋσῆς φησίν. ἄχρι ποτὲ ἀπειθεῖς τῇ τοῦ θεοῦ γνώμῃ; κελεύει γὰρ ἑτέρῳ ἀπολύειν τοὺς ἑβραίους, καὶ σὺν ἔστιν ἑτέρως ἀπαλλαγὴν τῶν κακῶν ὑμᾶς μὴ ταῦτα ποιήσαντας. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐρεθεὶς ἐπὶ τοῖς προειρημένοις ἠπείλησεν αὐτῷ τιὰ κεφαλιὰ ἀποτεμεῖν, εἰ πάλιν πρὸς τούτων ἐνοχλῶν αὐτῷ προσέλθοι. μωϋσῆς ἦ αὐτὸς σὺν ἐπὶ ποιήσεσθαι πρὸς τούτων λέγους, ἔφησεν. αὐτὸν δὲ ἐκεῖνον σὺν καὶ τοῖς πρώτοις τῶν αἰγυπτίων παρακαλέσειν τοὺς ἑβραίους ἀπελθεῖν. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἀπαλλάσσεται. ὁ δὲ θεὸς δηλώσας ἐπὶ μιᾷ πληγῇ τοὺς αἰγυπτίους καταναγκάσειν ἀπολύσαι τοὺς ἑβραίους, ἐκέλευσε μωϋσεῖ προαγγείλαι τῷ λαῷ θυσίαν ἑτοίμως ἔχειν, παρασκευασμένους τῇ τεσσαρακαιδεκάτῃ τοῦ ξανθικοῦ μηνὸς εἰς τιὰ τεσσαρακαιδεκάτιαν. ὃς προῆλθε μὲν αἰγυπτίοις φαρμοῦθι καλεῖται, νισὰν δὲ παρ' ἑβραίοις. μακεδόνες δ' αὐτὸν ξανθικὸν προσαγορεύουσιν. ἀπάγειν τοὺς ἑβραίους πάντα παρασκευαζομένους. καὶ ὁ μὲν ἑτοίμους ἔχων ἤδη τοὺς ἑβραίους πρὸς τὴν ἔξοδον, καὶ διαπέμψας εἰς φρατρίας, ἐν αὐτῷ συνῆγεν. ἐνιαύσιος ἦ τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης, πάντες πρὸς ἔξοδον ἔχοντες, ἔθυον. καὶ

ϕ τὸ αἷμα τὰς οἰκίας ἤγνιζον, ὑσσώπου κόμας ἀνα-
βάπτες. καὶ θυπτήσαντες, τὰ λοιπὰ τῶν κρεῶν ἔκαυ-
σαν, ὡς ἐξελευσόμενοι. ὅθεν νῦν ἔτι καὶ τὸ ἔθος οὕτως
ἄγομεν, τὴν ἑορτὴν πάσχα καλοῦντες. σημαίνει δὲ ὑ-
πέβασια, διὰ ἐπὶ κατ' ἐκείνου τοῦ ἡμέραν ὁ θεὸς αὐ-
τοὺς ὑπερβὰς αἰγυπτίοις ἐπαπέσκηψεν τὸν νόσον. ἡ γὰρ
φθορὰ τῶν πρωτοτόκων κατ' ἐκείνου ἔπεσε τὴν νύκτα
τοῖς αἰγυπτίοις, ὡς σωζομένους πολλοὺς τῶν τότε τὸ
βασιλέως διαστρωθέντων τῷ Φαραώθῃ συμβουλεύειν
ἀπολῦσαι τοὺς ἑβραίους. καὶ μωσῆν καλέσας ἐκέλευ-
σεν ἀπίεναι πρόσταξεν, εἰ τῆς χώρας ἐξέλθοιεν παύσα-
σθαι τὸν αἰγυπτίων κακοπαθούσων ἐπὶ πολλοῖς. δώροις
τε τοὺς ἑβραίους ἐτίμων, οἱ μὲν καὶ σὺν ἔσπευδον ἐξελθεῖν
εἰ ἢ καὶ χρονιωτέρου πρὸς αὐτοὺς σωμηθεῖεν. καὶ οἱ
μὲν, ἐξίεσαν κλαιόντων καὶ μετανοούντων, ὅτι χρή-
σαιτο χαλεπῶς αὐτοῖς τῶν αἰγυπτίων. τὸν δὲ πορείαν
ἐποιοῦντο ἐπὶ λητῆς πόλιν ἔρημον οὖσαν ἐν τοῖς τό τε
βαβυλὼν δ' ὕστερον κτίζεται ἐκεῖ, καμβύσου κατα-
φθείραντος τὸν αἰγυπτίων. σωτόμως δὲ πιοῦμοι τὴν
ὁδὸν εἰς βιελσεφῶντα χωρίον τεταγμένοι τῇ ὠδαγένονται
τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης. μηδενὸς δὲ τῶν ἀπὸ τῆς γῆς
ἐπιτηδείων διὰ τὸν ἐρημίαν, πεφυραμένοις τοῖς ἀ-
λεύροις καὶ πεπηγόσι μόνον ἐπὶ βραχέως θερμότη-
τος τοῖς ἐπὶ αὐτῶν ἄρτοις διετρέφοντο. καὶ πρὸς τοῖς ἐπὶ
τριακοντ' ἡμέρας ἐχρήσαντο. πρὸς πλείονα γὰρ οὐκ ἐξ-
ήρκεσε χρόνον αὐτοῖς, ὅσα ἐκ τῆς αἰγύπτου ἐπεφέρον-
το, καὶ ταύτην τὴν τροφὴν τεμιζομένους, ἢ πρὸς ἀ-
ναγκὴν ἀλλὰ μὴ πρὸς κόρον αὐτῇ χρωμένους. ὅθεν
εἰς μνήμην τῆς τότε ἐνδείας ἑορτὴν ἄγομεν ἐφ' ἡμέ-
ρας ὀκτὼ, τῶν ἀζύμων λεγομένων. τὸ μὲν οὖν πᾶν
τῶν ἐξόδου τῶν μετανιστομένων γυναῖκες ἅμα καὶ τέκνοις
συνεπόντο οὐκ ἀναριθμήτων δέ. οἱ δὲ στρατεύσιμον ἔχον-
τες ἡλικίαν ἐξήκοντα μυριάδες ἦσαν.

Κεφάλαιον ς'.
Ὡς μωυσῆς αὐτοῖς ἡγούμενος τὴν αἴγυπτον ἐξέλιπεν.

Κατέλιπον δὲ τὴν αἴγυπτον, μεσοῦντι ξανθικῷ, πέμ-
πτῃ καὶ δεκάτῃ τοῦ σελήνου, καὶ ἔτη τριακόσια καὶ
τετρακόσια ἦν τὸν πρόγονον ἡμῶν ἄβραμον εἰς τὴν
χαναναίαν ἐλθεῖν τὸν ἰακώβου μετανάστευσιν εἰς τὴν
αἴγυπτον γενομένης, διακοσίοις πρὸς τοῖς δεκαπέντε
ἐνιαυτοῖς ὕστερον, μωσῆ δὲ γεγόνει μὲν ἔτος ὀγδοηκο-
στὸν ἤδη. ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀαρὼν τρισὶ πρότερον. ἐπεκο-
μίζοντο καὶ τὰ τοῦ ἰωσήπου ὀστᾶ, ταῦτ' ἐκείνου τοῖς υἱοῖς
αὐτὸ κελεύσαντος. αἰγύπτιοι δὲ ὅτι τοῖς ἑβραίοις ἐξελ-
θοῦσι μετέμελεν. καὶ ὁ βασιλεὺς δεινῶς φέροντες,
ὡς καὶ ἐπὶ τοῖς μωυσέως τούτων γεγονότων ἐπ'
αὐτοὺς, ἐστράτευσαν ἀπίσω καὶ λαβόντες ὅπλα καὶ ἅρμα-
τα, ἐδίωκον ὡς ἐπιφθάσοντες αὐτοὺς, εἰ καταλά-
βοιεν. καὶ γὰρ ἔδοξεν αὐτοὺς ἐντεῦθεν τοῦ θεοῦ, τὸν γὰρ
ὄχλον αὐτοῖς γεγονέναι, κρατήσειν ῥᾳδίως αὐτῶν ὑ-
πλων, ἀνόπλων τε ὄντων καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοιπορίας κε-
κμηκότων. παρ' ἕκαστον δὲ ἀναπνεύσαντες ἡ χωρη-
σαν ἐπιτεύδον τὴν δίωξιν, καίτοι χαλεπῆς ὕσης ὁδεύ-
σεως, καὶ τραπεζίδος μόνον, ἀλλὰ καὶ καθ' ἕνα.
μωσῆς δὲ ταύτην τοὺς ἑβραίους ἀπήγαγεν, ἵν' εἰ μετανοή-
σαντες οἱ αἰγύπτιοι δίκην ἐθέλοιεν, τιμωρίαν τῆς πο-
νηρίας καὶ ἀδικίας τῶν ὁμολογημένων ἐπάγοιεν.
Ægyptii, mutata ſententia, perſequi eos vellent,

illuceſcente vero quartadecima, omnes ad exitum animati ſacrificabant, & ſanguine domos luſtrabant, aſperſas hyſſopo: &, peracta cœna, reliquias carnium exuſſerunt tanquam exituri. unde nunc quoque ſolemne manet nobis idem ſacrificium, qui feſtivitatem vocamus paſcha. id tranſitum ſignificat, eo qvod Deus illa die præteritis illæſis Hebræis, Ægyptios morbo percuſſit. nam peſtis illa nocte abſumpſit primogenita Ægyptiorum, ut agminatim ad regiam concurreretur à proximis, vociferantibus non amplius detinendos Hebræos. tum rex, accito Moyſe, mandat, ut abeant, ratus poſt eorum exitum regionem ceſſantibus calamitatibus ſublevandam. donis etiam Hebræos honorabant, alii qvo celerius diſcederent, alii propter vicinitatis conſuetudinem. atque hoc pacto exitum eſt, flentibus Ægyptiis & pœnitentibus ob præteritam malam tractationem. Iter autem faciebant per Latopolim tunc deſertam: Babylon enim poſt eo loco eſt condita; Cambyſe Ægyptum vaſtante. cumque abeuntes iter ſtrenue continuarent, tertia die pervenerunt Beelſephontem ad rubrum mare ſitam. cumque nihil per viam invenirent propter ſolitudinem, macerata farina & modico calore in panis ſpeciem ſolidata ſe ſuſtentabant: quo victu per triginta dies ſunt uſi. neque enim plus commeatus Ægypto extulerant, atque eum ipſum parce diſpenſabant ad neceſſitatem magis quam ad ſatietatem. quapropter in memoriam ejus inopiæ feſta per octo dies celebramus, quos vocamus azymorum. cæterum multitudo migrantium una cum liberis & uxoribus vix erat numerabilis, qui vero militarem ætatem habebant, ſexcentorum millium numerum explebant.

CAP. VI.
Quomodo, Moyſe duce, Ægyptum reliquerunt.

RElinquerunt autem Ægyptum menſe Xanthico, luna quintadecima, anno quadringenteſimo trigeſimo, poſtquam Abraham pater noſter in Chananæam venit: & poſt Jacobi migrationem in Ægyptum anno ducenteſimo decimoquinto. Moyſes vero annum tunc agebat octuageſimum, & frater ejus Aaron triennio erat major. deferebant etiam ſecum oſſa Joſephi, ita ut filiis ſuis mandaverat. Ægyptios autem pœnituit, quod Hebræos dimiſiſſent: cumque rex præ cæteris hanc rem ægre ferret, totum præſtigiis Moyſis imputans, decretū eſt, ut in eos irruerent. & correptis armis reliquoque apparatu, perſequebantur, retracturi, ſi poſſent aſſequi. non enim timendum, ne Deus offendatur, cum jam ſemel exitus illis ſit conceſſus. ſperabant etiam facile ſe in poteſtatem redacturos inermes & de via laſſos. itaque obvium quemque rogantes, qua tenderent, raptim inſequebantur, tametſi per viam difficilem non ſolum exercitibus, ſed expeditis quoque viatoribus. Moyſes autem hac Hebræos ideo duxit, ut ſi pœnas malitiæ violatique pacti perſolverent:

Exod. 12.

XIV.

neve Palæstini, qvos ob veterem simultatem in-
fensos habebat, de hac profectione certiores fie-
ri possent. est enim illorum regio Ægypto con-
termina. quapropter, omissa via, quæ in Palæsti-
Exod. 14. nam ducit, per desertum via dispendiosa ac dif-
ficili voluit Chanaæam invadere: obiterque
juxta Dei mandata in montem Sina populum sa-
crificaturum adducere. sed ubi ad rubrum mare
perventum est, ecce, Ægyptiorum multitudo
circumfusa in arctum eos compellit. aderant e-
nim septingenti currus cum equitum quinqua-
ginta millibus, & ducenta millia scutatorum pe-
ditum, hi vias omnes obsederant, quibus effugi-
um Hebræis patere poterat, inter rupes & mare
conclusis, quo loco mons præ aspretis invius ad
littus usque procurrit. atque ita ne fugæ quidem
spe relicta, Hebræos mare inter & montem ob-
sidione premebant, oppositis armatis, qua exitus
in campos aperiebatur. in hac locorum iniqui-
tate conclusi, cum nec obsidionem præ inopia
tolerare, nec exitum ad fugam invenire possent,
nec arma adessent, etiamsi maxime pugnare cu-
perent, nihil superesse videbant, nisi ut turpi de-
ditione saluti consulerent: qvo factum est, ut
Moysen incusarent, obliti prodigiorum, quibus
libertatem eis Deus significaverat: minimum-
que aberat, quin, propheta lapidato, contemptis-
que per incredulitatem pollicitationibus, dedi-
tione in pristinam servitutem redirent. nam &
lamentis mulierum aqç puerorum exasperabantur, nihil nisi perniciem expectantium, cum es-
sent rupibus & mari & armatis circumcirca cin-
cti, nec ulla spes effugii relinqveretur. Moyses
autem, efferata licet contra se turba, nulli suc-
cumbens difficultati, non cessabat eis prospicere,
Deo fretus, qvem post tot libertatis præsagia
probabile non erat permissurum, ut aut delerentur, aut in potestatem inimicorum relaberentur, cumque medius in concione constitis-
set, sic ad eos verba fecit: Si homo aliquis res
vestras bene ac prudenter hactenus adminis-
trasset, oportebat & in posterum similem ejus
curam & diligentiam expectare; nunc postquam
Deus ipse gubernandos vos suscepit, quantæ in-
saniæ fuerit ejus opem non sperare, qui per me
ultro vobis præstitit, quicquid ad vestram salu-
tem ac libertatem conferre videbatur, imo hæc
ipsa difficultas & angustia magis vos ad sperandum accendere debuerat. ipse enim vos in ar-
ctum hunc locum concludi voluit, ut ex tanta
necessitate præter vestram æque ac hostium opi-
nionem servaret, atque in hunc modum declara-
ret non solum potentiam suam, sed favorem
etiam, qvo vos perpetuo prosequitur. non
enim in parvis rebus Deus propitius au-
xilium afferre solet, sed tum potissimum,
quando spei superest minimum. ergo hujus ope
freti, qui potest & ex parvis magna facere, & ho-
rum potentiam debilem reddere, ne terream-
mini Ægyptiorum apparatu, neque propter fu-
gam mari & montibus impeditam animum despondete. potest enim Deus & hos in planitiem & mare
in terram vertere.

A ηγῶ Δι᾽ παλαιότητα δυσμενῶς ἔχοντας καὶ παλαιὰν
ἀπέχθειαν οὖσαν ὁπωσοῦν βουλόμενος λανθάνειν ἀπερ-
χόμενος. ὅμορος γάρ ἐστιν τῇ τῶν αἰγυπτίων χώρα. καὶ
Δι᾽ τοῦτο, τὴν μὲν ἄγουσαν εἰς τὴν παλαιστίνην ὁδὸν ἀ-
πήγαγε τὸν λαόν. ἀλλὰ Δι᾽ τῆς ἐρήμου πολλοὺς ἀνύσας
ὁδοὺς καὶ κακοπαθήσας ἐβούλησεν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν χανα-
ναίαν, ἔτι δὲ Δι᾽ τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ κελεύοντος θυ-
σίας καταλαβόντες δὲ τοὺς ἑβραίους αἰγύπτιοι εἰς μά-
χην παρεσκευάζοντο, καὶ συνελαυνόντων αὐτοὺς ἐπὶ τὴν
λυχειρίας εἰς ὀλίγον χωρίον. ἑξακόσια γὰρ αὐτῆς ἅρμα-
τα ἔστησαν ἱππεῖς πεντακισμυρίοις, καὶ ὁπλιτῶν μυ-
ριάδες ἦσαν εἴκοσι. τὰς τε ὁδοὺς ἀπεφράγνυσαν αἷς
φεύξεσθαι τοὺς ἑβραίους ἐπελάμβανον, μεταξὺ χρη-
μνῶν αὐτοὺς ἀπεσοβάτων καὶ θαλάττης ἀπολαμβά-
νοντες. τελευτᾷ γὰρ εἰς αὐτὴν ὄρος ἐπὶ πρὸς ἀκύτητος ὁδὸς
ἄπορον. καὶ φυγῆς ἀπολαμβανομένοις τοιαύτης. ἐν τῇ
περισολῇ τῇ πρὸς θάλατταν ὄρης τοὺς ἑβραίους ἀ-
πέφραττον τῷ στρατοπέδῳ καὶ σῶμα ἐπὶ τὸ ἱδρυσάμενοι, ὅ-
πως τὴν εἰς τὸ πεδίον ἔξοδον ὦσιν αὐτοὺς ἀφηρημένοι,
μήτ᾽ οὖν ἐπιμένειν βουλόμενοι περὶ τόπῳ Δι᾽ τὴν
ἔνδειαν τῶν ἐπιτηδείων δυνάμενοι, μήτε φυγῆς δι᾽ πεῖραν
ὁρῶντες, ὅπλων τε στερισκόντες οἱ καὶ μαχεδαὶ δόξειν
αὐτοῖς, ἐν ἐλπίδι δὲ πάντα ἀπωλεῖας καθιστάμενοι εἰ
μὴ παραδώσουσιν ἑαυτοὺς τοῖς αἰγυπτίοις ἐθελουσίους.
καὶ τὸν μωϋσῆν ἠπιῶντο, πάντων ἐπιλελησμένοι τῶν ὑπ᾽
αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς σημείων γεγονότων,
ὡς καὶ τὸν προφήτην παρορμῶντα καὶ τὴν σωτηρίαν αὐ-
τοῖς ἐπαγγελλόμενον, ὡς ἀπιστίας λίθοις ἐθελῆσαι
βαλεῖν, παραδιδόναι τε σφᾶς τοῖς αἰγυπτίοις διεγνω-
κέναι. πένθος τε τὴν καὶ ὀδυρμὸς γυναικῶν καὶ παίδων πρὸ
ὀφθαλμῶν ἐχόντων τὸν ὀλεθρον, ὄρεσι καὶ θαλάττῃ προ-
κεκλεισμένων καὶ πολεμίοις, καὶ φυγὴν ἀδαμόθεν ἐκ τά-
των ὑπαινοῦντων. μωϋσῆς ἦ καὶ ὡς ἀγριαίνοντα θεὸς
αὐτὸν ἐπλήθυε, ὅτ᾽ αὐτὸς ἐνέκαμνε τῇ πρὸς αὐτοὺς
προνοίᾳ, καὶ τοῦ θεοῦ καταφρονῶ. πρό τε ἄλλα πρὸς τὴν
ἐλευθερίαν αὐτοῖς ὅσα προεῖπεν παρεσκηκὼς, καὶ μηδὲ
τότ᾽ αὐτοὺς ἐάσαντος ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς γίνεσθαι καὶ δου-
λεύειν ἢ ἀπολέσθαι. καὶ φησὶν ὦ μέσοι, οὐδὲ ἀνθρώπου
ἔπεστι καλῶς τὰ παρόντα πεπολιτευμένου πρὸς ἡμᾶς
δίκαιον εἶναι ἀπιστῆσαι, ὡς οὐχ ὁμοίοις ἐσομένοις πρὸς τὰ
μέλλοντα. τῆς δὲ θεοῦ νεῦσαι ἀπογνώσεως ὑμᾶς πρόνοιας,
μανίας ἔργον ἂν εἴη, παρ᾽ ἃ πάντ᾽ ὑμῖν ἀπήντηκεν, ὅσα δι᾽
ἐμοῦ πρὸς σωτηρίαν καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς δουλείας,
ὧδε πρόσδοκῶσιν ἐπέχετε. μᾶλλον δὲ χρεὼν ἦν ἀπορους
γεγενημένους βοηθὸν ἐλπίζειν τὸν θεόν. ἃ δὲ τὸ νῦν εἰς
παντελῆ ἡμᾶς πεπεκλεῖσθαι τὴν δυσχωρίαν ἔργον, ἵν᾽ ἐξ
ἀμηχάνων ὅτε ἔτ᾽ αὐτοὶ νομίζεσθε σωτηρίαν ἔχειν οὗτοι
οἱ πολέμιοι, ὁ ἐκ τούτων ῥυσάμενος τὴν τε ἰσχὺν ἐπα-
δείξηται τὴν ἑαυτοῦ καὶ τὴν πρὸς ἡμᾶς πρόνοιαν. ἃ δὲ
ἐπὶ μικροῖς τὸ θεῖον τὴν ἑαυτοῦ συμμαχίαν ὅσαν εὔνοιαν
δίδωσιν, ἀλλ᾽ ἐφ᾽ οἷς ἀνθρωπίνην ἐλπίδα μὴ βλέπει
πρὸς τὸ κρεῖττον παρῆσαν. ὅθεν τοιούτῳ βοηθῷ πεπιστευ-
κότες, ᾧ δύναμις καὶ τὰ μικρὰ ποιῆσαι μεγάλα, καὶ τῶν
πλικάτων ἀσθένειαν κατα ψηφίσασθαι, μὴ καταπλαγῆ-
σθαι τὴν αἰγυπτίων παρασκευήν. μηδ᾽ ὅτι παλαίστατα
κάθηται ὑμῖν, ὄρη τε φυγῆς ὁδὸν ἃ παρέχοντα, Δι᾽ τοῦτ᾽
ἀπογνώσεσθε τὴν σωτηρίας. ῥᾴστον γὰρ ἂν καὶ παῦσ᾽ ὑμῖν
πεδία ἃ θεὸς θελήσαντος καὶ γῆ τὸ πέλαγος.

Κεφά-

Κεφάλαιον ζ.

Ως ἡ θάλασσα τοῖς Ἑβραίοις διῳκομμένοις ἀπὸ τῶν Αἰγυπτίων ἀνακοπεῖσα, φυγεῖν δι' αὐτῆς παρέσχεν.

Τοιαῦτα εἰπὼν ἦγεν αὐτοὺς ἐπὶ τὴν θάλατταν τῶν Αἰγυπτίων ὁρώντων. ἐν ὀφθαλμοῖς δ' ὄντων, καὶ τοῦ πόνου παλαπωρημένοις τῆς διώξεως, εἰς τέλος ὑστερεῖσθαι τοῦ μάχου ὑπερβάλλειν ἔδοξε, καλῶς ἔχειν ὑπολαμβάνει ἐπὶ τοῖς παροῦσι τῷ θαύματος ἕνεκα γενόμενος, λαβὼν τὴν βακτηρίαν θεὸν ἱκέτευε, καὶ σύμμαχον καὶ βοηθὸν ἐπικαλούμενος, εἰδὼς αὐτὸς μὲν ἀμηχανοῦντας ὅτι φυγεῖν ἡμῖν ἐκ τῶν παρόντων, οὔτε κατὰ θάλατταν οὔτε κατ' ἤπειρον ἔστιν ἀσφαλῶς. ἀλλ' ἤδη τι πάντως σωτήριον πρᾶγμα τῇ σῇ θείᾳ βουλήσει ἀφέστηκε τοῦ αἰγυπτίου σὺν ἐστὶ σωτηρίᾳ. ἡμεῖς παλίλλοι ἀπεγνωκότες ἐλπίδα καὶ μηχανήν, εἰς τὸν σὸν μόνου καταφεύγομεν. καὶ ἐπὶ σοὶ τῆς σῆς παρουσίας ἔλθοι ἐξαρπάσαι τῆς Αἰγυπτίων ἀρχῆς ἡμᾶς δυναμένου ἀφορῶμεν. ἀφίκοιτο δὲ ἐπιτάχεως τὸ σὸν ἐμφανίζον ἡμῖν δύναμιν. καὶ τὸν λαὸν ἀπελπισίας καταπεπλωκότα εἰς τὸ χεῖρον, ἀναρρῶσαι εὐθυμίαν, καὶ τὸ σὸν τῆς σωτηρίας θάρσος. οὐ γὰρ ἀπόρημοι δ' ἐσμὲν τοῖς ὄπισθεν. ἀλλὰ σὴ μὲν ἡ θάλασσα, σὸν δὲ τὸ πελαγος ἀπεκλῆσον ἡμᾶς ὀργῇ. ὡς ἀνοιχθῆναι μὲν τοῦτο σοῦ κελεύσαντος, ἠπειρωθῆναι δὲ καὶ τὸ πέλαγος. ἴσως δὲ ἡμῖν ἀσφάλειαν καὶ διὰ ἀέρος δόξειεν ἂν τῇ σῇ τέχνῃ ἡμᾶς σῴζεσθαι τὸν τρόπον. τοσαῦτα εἰπὼν καὶ πιστεύσας τῇ βακτηρίᾳ τὸν θάλασσαν. ἡ δὲ ἀπὸ τῆς πλησίον ἀνέκοπη, καὶ εἰς ἑαυτὸν ἀποχωρήσασα, χωλὸν ἀφῆκε τὴν γῆν ὁδὸν Ἑβραίοις εἶναι καὶ φυγήν. μόνοις δὲ ἱερὰν ἐπιφάνειαν θεοῦ, καὶ τὸ πέλαγος ἀνεχώρησεν αὐτοῖς τὸ ἰδίας ἡσυχίας, πρῶτος ἐνέβαινεν αὐτὸς καὶ τοὺς Ἑβραίους ἐκέλευεν ἕπεσθαι. διὰ θείας ὁδοῦ παιμένους τὴν πρεῖαν, καὶ τὸ κινδύνου τῶν παρόντων πολεμίων ἡδομένους καὶ χάριν ἔχοντας, διὰ τὴν ὠθάλογον ἄτιν ἐξ αὐτῆς σωτηρίαν ἀναφανεῖσαν. τῶν δὲ ἐκείνων ἀνεπιστήμων ἀλλ' ἐμένων μὴ ἀσουδῆς, ὡς συμπαρόντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ, μαίνεσθαι μὲν αὐτοὺς Αἰγύπτιοι τὸ πρῶτον ἐδόκουν ὡς ἐπὶ φανερὸν ὄλεθρον ὁρμωμένους. ἐπεὶ δὲ ἐώρων ἀβλαβεῖς ἐπὶ τὸ πολὺ προκεκοφότας, καὶ μηδὲν αὐτοῖς ἐμπόδιον μηδὲ δυσχερὲς ἀπαντῆσαν, ἐκέλευον ὁρμᾶσθαι καὶ αὐτοὺς, ὡς κἀκείνους ἠρεμήσοντας ὑπὸ πελάγους. καὶ παταίζαντες τὸν ἵππον κατέβαινον Ἑβραίοι δὲ καθυσταλιζόμενοι, καὶ τὸν χρόνον εἰς τοῦτο τρίβοντες ἐφθασαν εἰς τὴν ἀντιπέραν γῆν ἀπαθεῖς σκευῆς. ὧδε δὲ θαρσαλεώτεροι συνέβαλλον πρὸς τὸν ἐκείνων ὡς ὁδὸν ὁδοῦ αὐτῶν πεπαμένων ἔσεσθαι. Αἰγύπτιοι δὲ ἐλάμβανον ἰδίαν ὁδὸν Ἑβραίοις γεγενημένην, ἀλλ' ἐπὶ κακῷ ἐμβαίνοντες, καὶ μετὰ σωτηρίας τῶν κεκινδυνευκότων πεπιημένην, ἀλλ' οὐ καὶ τοῖς ἐπ' ἀπωλείᾳ τῇ τούτων ὁρμημένοις, χρῆσθαι θάλασσαν. ὡς οὖν ὅλων τῶν Αἰγυπτίων στρατὸς ἅπας ἐντὸς ἦν, ἐπιχέεται πάλιν ἡ θάλασσα καὶ τὰ ἐκπεπλαμβάνει ῥοώδης ὑπὸ πνευμάτων κατῆσαι τοὺς Αἰγυπτίους, ὄμβροι τε ἀπ' ὀρανοῦ κατέβαινον καὶ ζοφώδης συλληφθεῖσα πρόσεξαπίνης ἀσφαλὴς, καὶ κεραυνοὶ κατηνέχθησαν, ὅλως δ' οὐδὲν ἦν τῶν ἐπ' ἀπωλείᾳ καὶ μήνιν θεοῦ συμπιπτόντων ἀνθρώποις ὃ μὴ τότε συνῆλθεν. ἐλάμβανε δὲ αὐτοὺς ζοφώδης καὶ σκοτεινὴ κατάληψις. καὶ οἱ μὲν ἅπαντες ἀπώλοντο ὡς μηδὲ ἄγγελον τῆς συμφορᾶς τοῖς ὑπολελειμένοις ὑποστρέψαι.

CAP. VII.

Quomodo mare scissum Hebræis Ægyptios fugientibus viam aperuit.

HÆc effatus ad mare eos, Ægyptiis spectantibus, ducebat. Habentes enim eos sub oculis, quod essent persequendo defatigati, pugnam in sequentem diem differre consultius putabant. ut vero ad extremum littus ventum est, tum Moyses, sumpta virga, Deum in auxilium supplex invocat, dicens: Tu, domine, scis ipse, quod nec viribus nec artibus humanis ullum hinc nobis patet effugium: supereſt, ut ipse salutem huic populo expedias, qui, Ægypto relicta, huc est delatus, tuam voluntatem tuamque fidem secutus. ad te solum omni alia spe, omni consilio destituti confugimus: ad tuam tantum providentiam respicimus, quæ sola nos iratis Ægyptiis eripere potest. succurre igitur propere, & potentiam tuam exere, & populum jam conclamatæ salutis ad fiduciam & spem excita, in difficultatibus constituti sumus, sed nostris, non tuis. tuum est, Domine, hoc mare, tuus & mons, qui nos claudit: & hic potest, te jubente, aperiri, & illud in terram verti. possumus & per aerem sublimes effugere, si ita nos servari tibi placeat. hæc precatus, mare virga percutit: quo ictu repente scissum, & retrorsum se recipiens, nudum solum Hebræis ad fugam capessendam reliquit. Moyses autem videns adesse Deum, & mare de suo solo cessisse, primus progreditur, hortatus Hebræos, ut alacriter sequantur per viam divinitus datam, & læti, præterito periculo gratias agant ob tam incredibilem salutis rationem tam subito exortam. illis vero impigre subsequentibus, nimirum divina ope fretis, Ægyptii primum insanire eos putabant, in manifestam perniciem ruentes. postquam vero viderunt eos longe processisse, & impune absq; omni impedimento iter facere, impetu facto, persequi eos cœperunt, quasi & ipsi tutum per mare iter habituri: &, præmissis equitibus, a littore descendebant: jamque in adversum littus evaserant Hebræi, hostibus a tergo relictis, quos armis graves ipsa etiam miraculi novitas non nihil est remorata: sed cum incolumes illos terram tenere viderent, sibi quoque eumdem eventum pollicebantur. Verum fefellit eos hæc opinio, nescientes non quorumvis talem viam esse, sed Hebræorum tantum, & fugientibus tantum ad salutem patere, non hostibus, qui eos perdendi animo insectarentur. ergo cum jam universus exercitus introgressus esset, refunditur iterum mare, & Ægyptios fluctibus involvit, ventis etiam eodem impellentibus: accesserunt & imbres de cœlo, & aspera tonitrua fulguribus simul intermicantibus fulmina quoque deferebantur, & nihil omnino deerat eorum, quæ ab irato Deo hominibus ad perniciem immitti solent: nam & nox eos caliginosa nimis ac tenebrosa comprehendit. atque ita totus ille exercitus est deletus, ut ne nuncius quidem cladis domum revertere-

tur. Hebræi vero vix ſui compotes erant præ gaudio ex tam inopinata ſalute concepto, accedente huc etiam hoſtium interitu, quo major eſſet libertatis ſecuritas, nemine ſuperſtite, qui eos in ſervitutem vindicare cuperet, & Deo ex profeſſo illis auxilium ſubmittente. quapropter tum ſua ſalute, tum inimicorum ſupplicio læti magis, quam ulli antehac homines, in hymnis & hilaritate totam noctem exegerunt: & Moyſes carmen laudes Dei & ob præſentem favorem gratiarum actiones continens hexametro verſu
Exod. 8.9. compoſuit. Hæc ego, ut in ſacris codicibus inveni, ita ſigillatim conſcripſi. Nemo autem mirari debet tanquam incredibilia, ſi priſcis hominibus & ad malitiam etiam tum rudibus, de ſalute periclitantibus, via per mare patuit, ſive Dei voluntate, ſive naturæ ſponte: quandoquidem heri & nudiuſtertius Alexandri ductu Macedonibus Pamphylium mare ceſſit, & aliam viam, non habentibus illac iter aperuit, cum Deus ejus opera ad deſtruendum Perſarum imperium uti decreviſſet: id quod omnes teſtantur, qui res geſtas illius regis ſcripto prodiderunt. Sed de his, ut cuique libet, ita ſentiat. Poſtera vero die, cum æſtus & ventus arma Ægyptiorum in littus expuliſſet, in quo tum Hebræi caſtra poſuerant, Moyſes id quoque divina providentia factum interpretatus, ne poſthac inermes eſſent, collecta viritim diſtribuit: atque ita jam probe munitos ad Sina montem duxit, ſacrificaturus ibi Deo, & munera pro ſalute populi oblaturus, quemadmodum juſſum eſſe jam ante dictum eſt.

A ψαν. τοὺς δ' ἑβραίους ἀδὲ καταλεῖν ἦν ὅτι τῇ χαρᾷ τῆ ὠφελίας σωτηρίας καὶ τῇ τῶ πολεμίων ἀπωλεία, βεβαίως νομίζοντας, ἠλευθερῶσθαι τῶν ἀναγκαζόντων δουλεύειν διεφθαρμένων, ὃ τὸν θεὸν οὕτως εναργῶς ἔχοντας βοηθοῦντα. ὃ οἱ μὲν αὐτοί τε τὸν κίνδυνον οὕτως ἐκφυγόντες, ὃ τοσούτους ἐχθροὺς ὀλιγίστης καταλιπόντες νεκρούς, ὡς οὐκ ἄλλοι τινὲς μνημονεύοντας τῶν πρόσθεν ἀνθρώπων, ἐν ὕμνοις ἦσαν ὃ παιδιαῖς ὅλην τὴν νύκτα. ὃ μωϋσῆς ὠδὴν εἰς τὸν θεὸν ἐγκώμιόν τε καὶ τὴν εὐμηχίας εὐχαριστείαν τοῖς ἔχουσαν, ἐν ἑξαμέτρω τόνω συνέθηκεν. ἐγὼ μὲν οὖν ὡς εὗρον ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, ἕκαστον τούτων παρέδωκα. θαυμάσει δὲ μηδεὶς τὸν λόγον τὸ ὠφέλιμον, εἰ ἀρχαίοις ἀνθρώποις ὃ πονηρίας ἀπείροις εὑρέθη σωτηρίας ὁδὸς καὶ διὰ θαλάσσης, ἔστι κατὰ βούλησιν θεοῦ, ἔστι κατ' αὐτόματον, ἐπεὶ καὶ τοῖς τὸν ἀλέξανδρον τὸν βασιλέα τῆς μακεδονίας χθὲς καὶ πρώην γεγονόσιν ἐχώρησεν τὸ παμφύλιον πέλαγος, καὶ ὁδὸν ἄλλην οὐκ ἔχουσιν, παρέσχεν τῶν δι' αὐτοῦ καταλύσαι τὴν περσῶν ἡγεμονίαν ὃ θεοῦ θελήσαντος. καὶ ὅτι πάντες ὁμολογοῦσιν οἱ τὰς ἀλεξάνδρου πράξεις συγγραψάμενοι. ταῦτα μὲν ἐν τούτων ὡς ἑκάστῳ δοκεῖ θαλαμβανέτω. τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ ὅπλα τῶν αἰγυπτίων ἐκβρασθέντα τῷ πρανεῖ τῆ ἐρυθρᾶς ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἐπ' ἐκεῖνο ἐκδιδούσης, ὁ μωϋσῆς ὃ τοῦτο εἰκάσας τῇ τοῦ θεοῦ προνοίᾳ γεγονέναι, ὅπως μηδὲ ὅπλων ὦσιν ἄποροι, συναγαγὼν ὃ τούτοις σκεπάσας τοὺς ἑβραίους, ἦγεν ἐπὶ τὸ σινᾶιον ὄρος θύσων ἐκεῖ τῷ θεῷ, καὶ τὰ σῶτρα τῆς θεηλάτου δοθείσης καθὼς αὐτῷ καὶ προείρηται.

B

C

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱερῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Πῶς μωϋσῆς τὸν λαὸν ἐξ αἰγύπτου ἐπὶ τὸ σινᾶϊον ὄρος ἐξήγαγεν. Κεφ. α.

Περὶ τῆς τῶν ἀμαληκιτῶν καὶ συμμάχων ἥττης, καὶ ὅσων ἐκ τῶν πολεμίων λείων ἰσραηλῖται ἐκτήσαντο. Κεφ. β.

Πῶς ἰοθόρας ἑαγεηλος τὴν ϑυγατέρα μωϋσῆ ἔδωκεν. Κεφ. γ.

Πῶς μωϋσῆς ἀναβὰς εἰς τὸ σινᾶϊον ὄρος, καὶ λαβὼν παρὰ ϑεοῦ τὰς τῶν δέκα λόγων πλάκας, τῷ λαῷ αὐτὰς παρέδωκεν. Κεφ. δ.

Περὶ τῆς σκηνῆς ἣν μωϋσῆς ἐποίησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἣ μεταφερομένη ναοῦ ὁδὸν διέφερεν. Κεφ. ε.

Περὶ τῆς κιβωτοῦ, ἐν ᾗ μωϋσῆς τὰς νομικὰς πλάκας ἐναπέθηκεν. Κεφ. ϛ.

Περὶ τραπέζης καὶ λυχνίας χρυσῆς καὶ βωμοῦ τοῦ ἐν τῇ σκηνῇ. Κεφ. ζ.

Περὶ τῶν τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ ἀρχιερέως στολισμοῦ. Κεφ. η.

Περὶ τῆς ἁγίων ἱερωσύνης, καὶ ἃ τίνα τοῖς ἑορτῶν καὶ ἱερουργιῶν νενόμισται. Κεφ. ϑ.

Νόμοι περὶ ϑυσιῶν καὶ περὶ καθαρμῶν. Κεφ. ι.

Νόμοι καὶ ἄλλοι περὶ τοῦ πολεμικοῦ. Κεφ. ια.

Σκῆνος καὶ μωϋσέως διάταγμα, καὶ τῶν στασιαζόντων κόλασις. Κεφ. ιβ.

Περὶ κατασκόπων οἱ ἐξιχνιάσαντες τὴν χαναναίων γῆν, καὶ ἐκπλήξαντες τοὺς ἰσραηλίτας ἐξεφόβησαν. Κεφ. ιγ.

HÆC IN JOSEPHI TERTIO ANTIQVITATUM JUDAICARUM LIBRO CONTINENTUR.

Quomodo Moyſes populum ex Ægypto in Sina montem eduxit. Cap. I.

De Amalecitarum & ſociorum clade, & præda, quæ Iſraelitis inde obtigit. Cap. II.

Raguelis conſilium, quod genero ſuo Moyſi dedit. Cap. III.

Moyſes, conſenſo Sina monte, acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat. Cap. IV.

De tabernaculo per Moyſem in terra deſerta facto, quod ſimilitudinem templi portatilis referebat. Cap. V.

De arca, in qua tabulas legis Moyſes collocavit. Cap. VI.

De menſa & candelabro aureis, deque altaribus tabernaculi. Cap. VII.

De pontificiali ac ſacerdotali ornatu. Cap. VIII.

De Aaronis ſacerdotio, & quæ leges ad feſta ac ſacrificia ſpectent. Cap. IX.

Leges de ſacrificiis & purificationibus. Cap. X.

Leges belli & conſuetudines. Cap. XI.

Seditio contra Moyſem propter egeſtatem, & ſeditioſorum pœna. Cap. XII.

De ſpeculatoribus, qui, explorata Chananæorum regione, reverſi Iſraelitis terrorem hoſtium incuſſerunt. Cap. XIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

Liber Tertius.

CAP. I.

Quomodo Moyses populum ex Ægypto in Sina montem eduxit.

RECENTEM hanc lætitiam ex insperato acceptæ salutis offuscavit nonnihil itineris molestia, quo per deserta in Sina montem ducebantur: qvod emetienda esset regio difficilis propter ciborum & aquarum extremam inopiam, & ne brutis quidem alendis; nedum hominibus idonea. erat enim tota squalida, & nihil omnino humoris habens, unde fructus provenire solent. talem autem viam necessario sunt ingressi, cum aliam non possent: deferebantque secum aquam, priusquam desertum intrarent, haustam, duce ita præmonente. qva absumpta, puteos magno labore propter duritiem terræ fodientes aquabantur: ac ne sic quidem vel satis bonam, vel qvantum sufficeret, inveniebant. in hunc modum iter facientes perveniunt prima vespera in locum quendam, cui propter aquas vitiosas nomen fecerunt Mar, amarorem vocabulo significante: ibique lassis de via, & commeatu quoque jam absumpto, inopiam sentire incipientibus, divertere placuit. invitabat ad manendum puteus forte repertus, qui tametsi tantis copiis non posset sufficere, nonnihil tamen solatii propter naturam regionis præbebat. audiebant enim nihil aquæ in progressu se inventuros, hæc ipsa quoque amara fuit & nulli potabilis, non homini solum, sed & ne jumento quidem. Moyses autem videns eis animum cecidisse, nec habens, quod diceret, non enim erat res cum hoste, quem virtute repellere posset, sed & viri & imbellis mulierum ac puerorum multitudo ex æquo periclitabantur, ægre expediebat consilium, populi miseriam, ad proprium infortunium referens. ad hunc unum enim concurrebant, mulierculæ infan-

Exod. 15.

Κεφάλαιον ά.

Πῶς μωϋσῆς τὸν λαὸν ἐξ αἰγύπτου πρὸς τὸ σινᾶϊον ὄρος ἐξήγαγεν.

ΠΑΡΑΔΟΞΟΝ ἦ τοῖς ἑβραίοις τὸ σωτηρίας ἔτως ἡδυσμένης, δεινῶς ἐλύπησε πάλιν αὐτοὺς ἀγομένους ἐπὶ τὸ σινᾶϊον ὄρος ἡ χώρα πλέως οὖσα ἐρήμου, καὶ τῶν τε πρὸς τροφὴν αὐτοῖς ἀπόρου, ἀτανίζουσα ἦ καὶ ὕδατος εἰς τὸ ἔσχατον. καὶ μὴ μόνον ἀνθρώποις τὴ παρασχεῖν ἐνδεὴς, ἀλλὰ μηδὲ ἄλλο τι τῶν ζώων ἱκανὴ θρέψαι. ψαφαρὰ γάρ ἐστιν καὶ νοτερὸν ἐξ αὐτῆς οὐδὲν, ὅπ καὶ φύσαι καρπὸν δύναιτο. τοιαύτην ἦ ὁδὸν τὴ χώραν ἐξ ἀνάγκης ὡδευον, ἑτέραν ἀπελθεῖν οὐκ ἐχόντες. ἐπεφέροντο δὲ σὺν τῆς προοδοιπορημένης ὕδωρ ἐν σκευῆ κεκελδικότος. καὶ τούτου δαπανηθέντος, οὐ φρέατων ἐπιούσιον τὴ ὑδρείαν, ὀπτόνους διὰ σκληρότητα τῆς καὶ τὸ διορυσσόμενον ἦ πικρὸν ἀλλ' ἐ πότιμον ἰδεῖν, καὶ ἔτω ἦ ἀτανίσαι ἀφικνεῖν ἦ τέτον ὁδεύοντες τὸν τρόπον περὶ δείλην ὑσίαν εἰς μαρόπον, ἔτως διὰ τὸ ὕδατος κακίαν ὀνομάσαντες. μαρὸ γὰρ ἡ πικρία λέγε. καὶ αὐτοῖς πεπλασπωρημένοις τῷ σωεχεῖ τὸ ὁδοιπορίας καὶ τῇ τροφῆς ἀπορία, καὶ γὰρ τότ' αὐτοῖς πλέως ἐπιλελειπή, κατάγον. φρέαρ γὰρ ἰδὼν, διὸ καὶ μᾶλλον ἔμειναν, ἀδ' αὐτὸ μὲν ἐξαρκῆν διαμάρτυρον πανύτως ἐρατῷ, βεβαίαν μὲν τοι παρέχον αὐτοῖς εὐθυμίαν, ἐν σκεύεσι δ' ἀρεῖν τοῖς χωρίοις, καὶ γὰρ ἤκουον ὡς ἀπὸ τῶν ἐξανούντων μηδὲν ἐμποδὼν βαδίζουσιν εἶναι, πικρὸν ἦ σκεῦνο τὸ ὕδωρ καὶ ἄποτον εἶναι, σὺν ἀνθρώποις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὑποζυγίοις ἀφόρητον. ἐρῶν ἦ ὁ μωϋσῆς ἀθύμως διακειμένους, καὶ δεδιότας τὸ ἀναντίλεκτον, οὐ γὰρ ἐχθρὸς ἦν ὃν ἔρατος, ὡς τε τῆ βιαζομένῳ τῆς ἀνάγκης ἀντιπάξαι τὶ ἀνδρεῖον, ἀλλὰ διαφθειρετο τότε γυναῖκας, παῖδες τε καὶ γυναικῶν ὄχλος ἀσθενέστερος, τῆς σκεύων διδασκαλίας ἐν χαλεπωτέροις ἦν, τὸ συμφορὰν τὴν ἁπάντων ἰδίαν αὐτὸ ποιούμενος. καὶ γὰρ οὐδὲ ἐπ' ἄλλον τινὰ σωέτεχον, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν, ἀντιβολοῦντες γυναῖα

τας μὲν γυναῖκας, οἱ δ' ἄνδρες γυναικῶν, μὴ A tibus opem implorantes, viri vero mulieribus,
χείρους, ἀλλ' ἐπισχεῖν αὐτοὺς ἀφορμήν τινα σω- ne se despiceret, utq; salutis remedium aliquod
τηρίας. ἱκετεύουσιν οὖν τὸν θεὸν, μεταβαλόντα τὸ quæreret, ad preces igitur versus orat, ut Deus,
ὕδωρ ἐκ τῆς πικρίας καὶ κακίας καὶ πότιμον αὐτοῖς παρ- mutata aqua, ex vitiosa potabilem reddat: quo
έχειν. ἐπανανεύσαντος δὲ τοῦ θεοῦ τὴν χάριν, λαβὼν annuente hanc gratiam, arripit frustum ligni
τι ξύλου μέρος ἐκεῖ κείμενον, διαιρεῖ μέσον, forte ibi jacens, & medium per longitudinem
καὶ τῆς μήκει τοῦ τόμου πολὺ μείζονα, ἔπειτα μεθεὶς scissum in aquam mittens, docet Hebræos Deum
εἰς τὸ φρέαρ, ἐπεύδει τοὺς ἐθέλοντας τὸν θεὸν ἐπήκοον ἔσε- exauditis precibus, pollicitum daturum se a-
σθαι τῆς δίκης γενέσθαι, καὶ ὑποχεῖσθαι τὸ ὕδωρ αὐτοῖς πα- B quam desiderantibus, si gnaviter jussa perage-
ρέξειν οἷον δεήσονται, πρὸς τὰ ὄντα αὐτοῖς κελεύσματα rent. quibus rogantibus, quid facto opus sit; ut
μὴ ῥᾳθύμως ἀλλὰ σπουδαίως ὑπουργοῦσιν. ἐρωμένων aqua mutetur, jubet robustissimum quemque
δ' αὐτῶν τι καὶ πλείστων ἂν μεταβάλλοι τὸ ὕδωρ, κε- certatim puteum exhaurire, dicens, majore par-
λεύει τοὺς ἐν ἀκμῇ τοῦ ἡλικιώτας ἐξαντλεῖν, λέγων τὸ te evacuata, reliquum potabile fore. quo facto,
λειπόμενον ἔσεσθαι πότιμον αὐτοῖς προσεκκενωθέντος aqua agitatione continua purior reddita, potum
δὲ πλείονος. καὶ οἱ μὲν ἐπόνουν, τὸ δὲ ὑπὸ τῶν συνεχῶν jam non aspernandum multitudini exhibuit.
κινήσεων χρώματος μέλαν ἐκ καθαρμοῦ ἤδη πότιμον Hinc castris motis, pervenerunt Ilym, agrum, ut
ἐφαίνετο δ' ὁπόθεν εἰς ὄψιν ἀφικνοῦτο, πόρρωθεν primo aspectu è longinquo videbatur, non ma-
μὲν ἀληθὲς ἐφαίνετο. ἐγγὺς δὲ φοινικόφυτος ἦν. πλησιά- C lum, ferebat enim palmas. ut vero propius est
ζοντα δ' ἀπέλεγχε πανταχόθεν. ἐγγὺς γὰρ οἱ φοίνικες ὄντες οὐ ventum, fefellit omnium expectationem. palmæ
πλείους ἑβδομήκοντα δυσωπῆσαι τὴν ὄψιν ἐγγὺς δὲ χαμαιζήλοι enim non plures erant quam septuaginta, eæque
καὶ ὑδάτων ἐπορίαν ψαφαρᾶς καὶ παντὸς ὄντος χωρίου. ἔτι non admodum procerè propter loci ariditatem.
γὰρ ἐκ τῶν πηγῶν δώδεκα οὐσῶν τὸν ἀριθμὸν νοτερόν τι nam ne a fontibus quidem rigabantur, qui duo-
ἐκ τοῦ ἀρδεύειν αὐτοῖς δι' ἐλπίδα χρήσιμον. ἀλλὰ μὴ decim eo loco erant, sed non ita largi, ut emissis
ὕδωρ μέγαν ἐκβλύσαι μηδὲ ἀναρκῆσαι, ἰνιμάδες ἦσαν rivulis humiditatem terræ submini strarent, quare
ὀλίγαι. ἐξαμωμένοις τὴν ψάμμον εὐθὺς ἀπλεῖσται. ad egerendam harenam versi in nullas venas
καὶ τὴν γῆν ἐλαφρὰν εἰς χεῖρας, ἄχρηστον δ' ἔσπον D incidere poterant, & si quid modicum distillaret,
ὄντα διὰ ταλαιπωρίαν. καρπόν τε φέρειν ἐπ' ὀλίγον τὰ fossione turbatum inutile ad potum reddebatur.
δένδρα διὰ τὴν αὐτὴν τοῦ ὕδατος εἰς ἕτερα ἀφορμὴν καὶ arbores quoque non multum fructum ferebant
ἐξαίφνης ἦλθον οὖν ἐκ τούτων τὸν στρατὸν, καὶ κατ- propter eandem aquarum inopiam. quamobrem
ἐξέβαινε πάντα τὴν ἐξ ὕδατος εἰς ἕτερα ἀφορμὴν καὶ exortum est murmur multitudinis contra du-
ἐκβολὴν ἔχον οὖν ἐν αἰτίᾳ τὸν στρατηγὸν, καὶ κατ- ctorem, omnem miseriæ suæ causam in unum il-
ἐξέβαινε αὐτοῦ, τὴν παλαιπωρίαν καὶ τὴν ἀπορίαν τῶν κακῶν lum conferentis. triginta enim dierum itinere
διαιτῶν πάντα λέγοντες. τριακοστὴν γὰρ ὁδεύοντες ἡ- confecto, commeatum omnem, quem secum ex- *Exod. 16.*
μέραν, ὅσα μὲν ἐπιφέροντο πάντα ἦσαν ἀναλωκότες, tulerant jam absumptum desiderabant, & cum
μόνοι δ' ἀπεγγελῶντες δυσέλπιδες ἦσαν περὶ τῶν E nihil alimentorum in terra deserta invenirent,
ὅλων. ἀπὸ δὲ τοῦ παρόντι κακοῦ τὴν μνήμην ἐσχηκότες minimum à desperatione aberant: atque ita, præ-
καὶ ἐκ μνήμης ἐποιοῦντο τῶν γεγενημένων αὐτοῖς ἐκ τε θεοῦ sente egestate, præteritorum tam Dei quam
καὶ τῆς Μωύσεως ἀρετῆς καὶ σωτηρίας κακωλόμβους, δὴ Moysis beneficiorum memoriam excutiente, in
ἐργῆς τὸν στρατηγὸν ἔχον, καὶ λίθοις βαλεῖν αὐτὸν ὡρ- iram concitati, videbantur jamjam, correptis sa-
μημένοι ὡς ἀπιστότατον τῆς ἐν τοῖσιν συμφορᾶς. ὁδὶ xis, in imperatorem suum invasuri, autorem in-
αὐτοὺς παρεθισμένου δὲ πλήθους ἐς πικρὸν ἐπ' αὐτὸν teritus sibi clamitantes. at ille irritatam multitu-
κεκινημένου τοῦ θεοῦ θαρρῶν, καὶ τῇ συνειδότι τῆς ὠφε- dinem & tam acriter in se concitatam animad-
λείας ἐμφύλους θορύβους, πέρισιν εἰς μέσους ἐς κατα- vertens, fretus Deo & conscientia rei bona fide
βοῶντας ἐς τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῖς λίθοις ἐχόντων. ἐρεθι- F administratæ, prodit in medios vociferantes &
σθεὶς τε μεγαλομένης ὢν, καὶ πλήθους ὁμιλεῖν πεπαυ- saxa intentantes. cumque singularem quandam
μένους, μεταπαύσειν ἤρξατο τῆς ὀργῆς μὴ τῶν παρόντων gratiam in vultu præferret, popularique facun-
αὐτοὺς δυσκόλων μεμνημένους λήθην ἔχειν τῶν ἔμ- dia cum primis polleret, exorsus est iram eorum
προσθεν διεγκλημάτων. μηδ' ὅτι νῦν πενοῦν- mitigare, obsecrans, ne in præsentem necessita-
τι, τῆς Αἰγύπτου σπάνιν τὰς ἐκ θεοῦ χάριτας ἐν δω- tem intenti omnium præteritorum beneficiorum
ρεαῖς ἐν μεγάλαις καὶ ἐκ παραδόξου ἐτύχον χορυμέ- memoriam abjicerent: utque à difficultate tunc
νας. προσδοκᾶν τε καὶ τῆς παρούσης ἀπαλλαγὴν ἐσεσθαι ἀ- premente animum ad Dei gratiam ac dona ver-
μηχανίας ἐκ τῆς ἐκ θεοῦ κηδεμονίας. ὃν εἰκὸς δοκι- G terent, quibus toties præter opinionem cumula-
μάζοντα τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, ὡς τε καρπερίας ἔχεσθαι tis fuissent, nunc quoque expectarent eum bonum
μνήμης τῶν παρωμένων, εἰς μὲν ἐκεῖνα χορεύ- exitum procuraturum, quem verisimile sit ad
σειν τὰ ἐπὶ τοῖσι κακὰ, νομίζειν αὐτοὺς τοῖς ἄρα κα- probandam eorum fortitudinem, patientiam &
κοῖς. ἐλέγχειν δ' αὐτοὺς σὺν ἀγαθοῖς, ἔτι μὲν τὴν gratitudinem, utq; appareat, præteritane an præ-
παρουσίαν αὐτοῖς τὴν μνήμην τῶν εὖ γεγενότων, ἔτι sentia plus apud eos possint, hanc rerum angusti-
τοῖς μὲν θεοῦ καὶ τῆς ἐκείνου γνώμης καθ' ἃν ἐπλε- am immisisse. cavendum igitur, ne ob intoleran-
ονάκισεν ὀργὴν καὶ ἀφροσύνας, ἔτι δὲ τὴν πρὸς αὐτὸν tiam atq; ingratitudinem divino favore indigni
ὑπηρεσίαν αὐτοῦ ἀπολωλεκότας, μὴ πάντα μηδὲν αὐτοῖς deprehendantur, qui & voluntatem ipsius, quam
ἀφελήσαντος. πρὸς ὧν ἔπασχε τὰ μὴ παράλογον κατ' ἐπα-

fecuti Ægyptum reliquissent, contemnant, & se ministrum ejus iniquis odiis persequantur, præ-
ferium cum hactenus in mul[illegible]orum, quæ Dei jussu gerenda susceperat, deceptos se queri possint,

Enumerat deinde ſingillatim. qvomodo afflicti A fuerint Ægyptii, dum eos contra Dei voluntatem detinere conarentur: qvomodo idem flumen illis quidem cruentum & ad potum inutile, ipſis vero dulce fuerit ac potabile. quomodo ita, reſluo mari, locum eis & viam ad effugium cedente, ipſi quidem per eam evadentes ſalutem ſint conſecuti inimicos vero internecione deletos inſpectaverint: & quomodo in eam usque diem inermes, Deo præbente, armorum quoque copiam ſibi comparaverint: tum quoties ex ipſis interitus faucibus eos præter omnium opinionem incolumes Deus eripuerit, qui cum ſemper ſit omnipotens, ne tum quidem de ipſius providentia deſperandum. qvamobrem æqvo animo ferenda omnia, cogitandumque non eſſe ferum auxilium, quantumvis differatur, qvod, rebus adhuc integris, accipitur. & ſic exiſtimandum, non contemni à Deo ſua pericula, ſed fortitudinem explorari ac libertatis amorem, ut videat, utrum ejus cupidine & ciborum & aquarum inopiam ſuſtinere valeant, an potius more pecudum dominis in ſuum uſum paſcentibus ſervire malint. Se quidem non tam ſibi privatim timere, cui cæſo injuſtè nihil mali accidere poſſit: quam ipſorum incolumitati, ſi per iſtam lapidationem facta & conſilia Dei damnare videantur. His verbis furentes ad ſaniorem mentem reduxit, & jam ad facinus armatis ſaxa de manibus excuſſit. ſed quoniam intelligebat non de nihilo concitatos, ad preces & ſupplicationes confugit: &, conſcenſa quadam ſpecula, opem Dei rebus per inopiam afflictis depoſcebat, in cujus ſolius manibus ſalus populi repoſita eſſet: utque propitius veniam daret populo duris rebus exaſperato, & propter hoc more humano ab officio decedenti. Deus vero curæ ſibi populum fore pollicetur, & opem, quam peterent, jamjam affuturam. His impetratis, Moyſes deſcendit ad multitudinem: illi vero animadvertentes promiſſionibus divinis lætum, & ipſi, poſito mœrore, vultus hilares ſumpſerunt. tum ille ſtans in medio concionis, ait ſe præſenti neceſſitati à Deo remedium afferre, nec ita multo poſt magna vis coturnicum, qvod genus avium præ cæteris Arabicus ſinus alit, ſuperato interjacente mari longo volatu feſſarum, qui alioquin etiam non eſt ſublimis, in Hebræos defertur. illi vero cibos divinitus oblatos certatim comprehendentes, remedium inopiæ quærebant: & Moyſes rurſum ad ſupplicationes vertitur, ob auxilium à Deo promiſſum ſimul atque exhibitum: qui ad hunc modum paſtis alia mox alimenta demiſit. nam interim dum Moyſes precabundus palmas attollit, ros de cœlo delabitur: qui cum manibus ejus hærens concreviſſet, ſuſpicatus ille hanc quoque alimoniam à Deo demitti, deguſtat: lætusq; re comperta, turbam ignaram & putantem, hiberna tempeſtate ningere, monet opinione falli, nec vulgarem rorem de cœlo deſcendere, ſed alimoniam, quæ ope alia deſtitutos periculo famis eximeret: ac mox præguſtatam offert, ut experto crederent. illi vero ad ejus exemplum novo cibo læti fruebantur, qui ſuavitate ad mellis dulcedinem accedebat, aſpe-

λὴν δ' θεῦ κελεύσεν. καταρθμηθὲν δὲν πάντα, τῶς τε φθαρέιεν αἰγύπτιοι κατισχύ αὐτὲς ὦδὲ τ' δ' θεῦ γνώμην βιαζόμενοι. καὶ τίνα τρόπον ὁ αὐτὲς ποταμὸς, ἐκείνοις μὲν αἷμα ἰὼ καὶ ἄποτος, αὐτοῖς δ' πότιμος, καὶ γλυκύς. πῶς τε ἀφ' τ' θαλάσσης ἀναφυγούσης αὐτοῖς παρέωπτο, καὶ τ' ὁδὸν ἀπελθόντες αὐτῇ πυύτῃ σωθείησαν μὲν αὐτοὶ, τὲς δ' ἐχθρὲς δπιδοιεν ἀπολωλότας. ὅτι τε ἀπαγίζοντας ὅπλων εἰς δίπεδον ὁ θεὸς καὶ τούτων καταφθείσειεν. τά τε ἄλλα ὅσα πρὲς αὖτῳ τῷ ἀφθαρήσεσθαι δόξαν γεγονέναι. σώσει ὁ θεὸς ἐκ ὦδὲ λόγου, καὶ ὡς δυναμις αὐτῷ μὴ δπογινώσκειν μηδὲ νῦν αὐτὸ τὴν παρουσίαν. ἀλλ' ἀοργήτως φερέμφειν, λογιζομένους μὲν τὴν δπικουρίαν μηδὲ βεβαίαν γίνεσθαι, εἰ μὴ παραυτίκα, εἰ μὴ πᾶν τινὲς πειρασθήναι δυσκόλου πάρεξιν. ἡγουμένους δ' ὁ κατ' ὀλιγωρίαν μέλλειν τ' τὸν θεὸν, ἀλλ' δπὶ πείρα τῆς ἀνδρείας αὐτ καὶ τ' πρὸς ἐλευθερίαν ἡδονῆς. ἵνα μᾶλλον πότερον ποτὲ ἐ προφῆς δπορίαν καὶ ἀπάνιν ὑδατος ὑπὲρ αὐτῆς ἐσχ ἐνεκεῖν ἡνιῶντο. ἢ δουλεύειν μᾶλλον ἀγαπᾶτε καθάπερ τὰ βοσκήματα τῆς κρατούσης ἐ τῆς πρὸς τὰς σκευῶν ὑπηρεσίας ἀφθόνως τρεφομένοις. δεδιέναι δ' λοιπὸν ἐχ ὅτως ὑπὲρ τ' ἑαυτῶ σωτηρίας. πεπεισθαι γὰρ οὐδὲν κακὸν ἀδίκως δπομενών. ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῶν μὴ δι' ὧν ἐπ' αὐτ βάλλουσι λίθων δ' θεῦ καταφρόνειν νομιζώσιν. ὅτως οὖν ἐπραΰνεν αὐτὲς, καὶ τ' μὲν τῶ βαλεῖν ὁρμῆς ἔπεσχεν, καὶ εἰς μετάνοιαν ὧν ἐμελλον ὁρᾶν ἔτρεψεν. παθεῖν δ' ἐκ ἀλόγως αὐτὲς ἀφ' τ' ἀναίτιον τοῦτο νομίσας, ἔφη δεῖν ἐφ' ἱκετείαν δ' θεῦ καὶ ὦδὴν ἐλθεῖν. καὶ ἀναβὰς δπὶ πινα σκοπὴν ἤπ πάρον πινὰ τῶ λαῶ καὶ τ' ἐνδείας ἀπαλλαγὴν. ἐν αὐτῷ γὰρ εἶναι τ' σωτηρίαν αὐτὸ, ἐ ἐκ ἐν ἄλλῳ. σωζινώσκειν δ' τοῖς νῦν ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ὑπὸ δ' λαῦ πραττομένοις φύσῃ δυσαρέστου καὶ φιλαυτίου δ' τῶν ἀνθρώπων ἐν οἷς ἂν ἀτυχῇ ἡμῦς ὄντος. ἐ δ' θεὸς πρόνοιάν τε ἐπαγγέλλεται ἐ παρέξειν ἀφορμὴν ἰὼ ζητοῦσιν. μωϊσῆς δ' δ' θεῦ ταῦτ' ἀκούσας, καταβαίνει πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ δ', ὡς εὗρον καὶ τὰς ἐπαγγελίας τὰς ὦδὰς δ' θεῦ γεγηθότα, μετέβαλλον ἐκ τ' καταφρόνας δπὶ τὸ ἱλαρώτερον. ἐ φὰς ἐκεῖνος ἐν μέσοις, ἥκειν ἔλεγε φέρων αὐτοῖς ὦδὰ τῦ θεῦ τ' πρὸ τῶν ἐπεσκοτων δπορων ἀπαλλαγήν. ἐ μετ' ὀλίγον ὀρτύγων πλῆθος, πρὸς φ δ' τοῦτο τὸ ὄρνεον ὡς ἐδέν ἕτερον ὁ ἀράβιος κόλπος, ἐφίπτα δ' τῶ μεταξὺ θαλάσσαν ὑπερελθὸν, καὶ ὑπὸ κόπου τε ἅμα τῆς πήσεως ἐ πρόσγαιον μᾶλλον τῶν ἄλλων ὑπαφέρεται εἰς τὰς ἑφαίους. οἱ δ' συλλαμβάνοντες ὡς τροφὴν αὐτοῖς δ' θεῦ, παύτῳ μηχανησαμένῳ τῶν ἐνδειαν ἰάσατο. καὶ μωϋσῆς ἐπ' εὐχὰς τρέπει δ' τοῦ θεοῦ τάχειαν καὶ ὦδὰ τ' ὑπόχεσιν ποιησαμένῳ τὴν δπικουρίαν. εὐθὺς δ' μὲ τῶ πρώτῳ ἀφορμὴ τῆς τροφῆς καὶ δευτέραν αὐτοῖς κατέπεμπεν ὁ θεὸς. ἀνέχοντες γὰρ δ' μωϋσέως τὰς χέρας δπὶ ταῖς εὐχαῖς, δρόσος κατιωνέχθη. καὶ προσπηγνυμένης ταῖς χερσὶν μωϋσῆς ὑπονοήσας καὶ παύτῳ εἰς τροφὴν ἥκειν αὐτοῖς ὦδὰ δ' θεοῦ, γεύεται τε, καὶ ἡδεῖς δ' πλήθους ἀγνοοῦντος καὶ νομίζοντος νίφεσθαι ἐ τῆς ὥρας εἶναι δ' ἔτους τὸ γινόμενον, ἀνεδίδασκεν οὐ καὶ τῶν ἐκείνων ὑπόληψιν ἀπ' οὐρανοῦ καταφέρεσθαι τὴν δρόσον. ἀλλ' ἐπὶ σωτηρίᾳ τῇ αὐτ καὶ ἀφ' τροφῇ. καὶ γευσάμενος τοῦτ' αὐτοῖς παρέσχε πιστεύειν. οἱ δ' μιμούμενοι τὸν ἕτερον ἥδοντο τῷ ἑρώματι. μέλιτι γὰρ ἰὼ τὴν γλυκύτητα

κόπτα κατὰ τὴν ἡδονὴν ἐμφερές. ὅμοιον δὲ τῇ τῶν ἀ- A
ρωμάτων βολῇ τὸ δὲ μέγεθος τοῦ κορίαν δρου
σπέρματος. καὶ περὶ συλλογὴν λίαν αὐτὸ ἐσπουδακέ-
ναι προεγράφετο δ' εἰς ἴσον ἀσσάρωνα, τοῦτο δ'
εἶναι μέτρον, εἰς ἑκάστην ἡμέραν συλλέγειν. ὡς οὖν ὑπε-
λήφθησαν αὐτοὺς τῷ βρώματος, ἵνα μὴ τοῖς ἀδυνάτοις
ἐπιτρέπῃ τι λαμβάνειν, διὰ πλείω τῶν δυνατωτέρων
πλεονεκτούντων περὶ τὴν ἁρπαγήν. οἱ μέν τοι πλέον
τοῦ προστεταγμένου μέτρου συναγαγόντες οὐδὲν περισ- B
σότερον ἔσχον τοῦ κακοπαθῆσαι. ἀσσάρωνος γὰρ οὐδὲν
πλέον εὑρέσθαι. ὁ δ' ὑπολειφθεὶς εἰς τὴν ὑστεραίαν, ἵνα μή
τι σκωλήκων καὶ πικρίας αὐτῷ θεῖον τὸ βρῶμα καὶ προσδο-
κίαν ἀμείνω τοῖς ταύτῃ νεμομένοις τῆς ἐκ τῶν ἄλ-
λων ἐπορίας. ἔστι γὰρ νῦν ἕτερα πᾶς ἐκείνου ὁ τόπος,
καθάπερ καὶ τότε μανοῦν χαριζόμενον τὸ θεῖον κατε-
πέμψατο τῇ Δεισιφόρᾳ. καλοῦσι δ' ἑβραῖοι τὸ βρῶμα C
τοῦτο μάνα. τὸ γὰρ μάν, ἐπερώτησις καθ' ἡμετέραν
διάλεκτον, τί τοῦτ' ἐστιν ἀναχρίνουσα. καὶ οἱ μὲν χαίρον-
τες ὑπὲρ τῆς ἀπ' οὐρανοῦ πεμφθείσης αὐτοῖς διατρο-
φῆς. τῇ δὲ τροφῇ ταύτῃ ποσαράκοντα ἔτεσιν ἐχρή-
σαντο, ἐφ' ὅσον χρόνον ἦσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ. ὡς δ' ἐκεῖθεν
ἀφορμὰς εἰς ῥαφιδὲν ἦκον παλαισπαρηγέντες ὑπὸ δί-
ψους εἰς ἔσχατον, εἴ τι τῆς πρότερον ἡμέρας πίδακα
ὀλίγας ἐπηγχάνοντες, ἡ τότε πανταπασι ἄνυδρον δύ-
ντες τὸν χῶρον ἐν κακοῖς ἦσαν, καὶ πάλιν δι' ὀργῆς D
τὸν μωσῆν ἐποιοῦντο. ὁ δὲ, τῷ ἐρημῷ δ' ὀλιγάνους
ἔτι μᾶλλον ἐπιόντας, ὅτι λιτὰς πρέπειαν δ' θεοῦ,
προκαλῶν εἰς προφὰν αὐτοῖς ἔδωκεν ἀπορουμένοις,
οὕτως καὶ τῶν προσόντων ἀφαθειρομένοις, καὶ τῆς
ὑπὲρ τροφῆς χάριτος πρὶν μὴ παρόντος οὐδέν. ἐπ' εἰς μα-
κρὰν τῶν ὥρεων ἀνεβάλλετο, τῷ δ' μωσῆ παρέξειν
ὑπαρχέτω πηγὴν, ἡ πολὺ θ' ὕδατος, ὅθεν ἐπ' εὐσοδο-
κήσειν. καὶ κελεύει τῷ βάκλῳ πλήξαντα τὴν πέτραν, E
ἐν ὥρᾳ αὐτὴν προσκυμβάλλειν, παρ' αὐτῆς λαμβά-
νειν τὴν δόσιν ὧν θεόν. φροντίζειν γὰρ καὶ ἐπ μὴ σω
πωμένῳ μηδ' ἐρασίᾳ τὸ πόθεν αὐτοῖς φανήσειν. καὶ μωυ-
σῆς ταῦτα λαβὼν ἔρρωτ' ἐπ θεῷ προσήνεπται πρὸς τὸν
λαὸν, προσμένοντα καὶ εἰς αὐτὸν ἀφορῶντα. ἡ γὰρ ἤδη
καὶ ἑωρῶν αὐτὸν ἀπὸ τῆς σκοπῆς ἐρεμώμενον. ὡς δ'
ἐπικαλύπτειν αὐτοὺς καὶ ταύτῃ τῆς ἀνάγκης τὸν θεὸν
ἔλεῳ καὶ κεχαρῆσθαι σωτήριαν οὐδ' ἐλπισθεῖσαν, ἐκ
τῆς πέτρας πταμὲν αὐτοῖς ῥυήσεσθαι λέγων. τῶν δ' F
ἐκ τῆς σκολιᾶς κατασκλαγέντων, εἴ τι τοῦ δίψους
καὶ τῆς ὀδυσσείας πεπαλαιωρημένους ἀνάγκη ἤδοι-
το κεῖσθαι τὴν πέτραν, ὁ μωυσῆς πλήττει τι τῇ βακτη-
ρίᾳ, ἐκχυθὲν ἐξέβλυσεν ὕδωρ πολὺ καὶ διαυγέσα-
τον. εἰ δὲ τὸ προσδόκιμον ἐγένετο κατασκλάγησαν
ἐκεῖνος τὴν ὄψιν ἤδη τὸ δίψος αὐτῶν ἐλήλυθ. ἐπίνουσιν
ἡδὺ καὶ γλυκύτατον ἅμα, καὶ οἷον ἂν εἴη θεῖ τὸ δῶρον
εἶναι. τὸν τε αὖ μωυσῆν ἐθαύμαζον οὕτως ἐκ τοῦ
θεοῦ πεπεμένον, καὶ θυσίας ἠμείβοντο τὴν ἐκ θεοῦ πε- G
ρὶ αὐτοὺς πρόνοιαν. δηλοῖ δ' ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀναπεμμένη
γραφή, τὸν μωυσῆν πρόσπαιον οὕτως ἐκ τῆς πέτρας
ἀναδοθῆναι ὕδωρ.

Actu vero ad aromatis ſimilitudinem, quod bdellium dicitur, magnitudine coriandri ſemini ſimilis: eumque pro ſe quisque certatim colligebant. ſed mox edicto admonentur, ut ex æqvo aſſaronis menſuram qvotidie colligerent: non enim defore hoc cibi genus. qvod eo factum eſt, ne infirmioribus deeſſet, dum robuſtiores per avaritiam plus ſatis colligunt. quod ſi quis, contempto edicto, ultra præſcriptum modum collegiſſet, plus defatigatus nihilo plus habebat quam cæteri. quicquid enim ultra aſſaronem ſequenti die ſupererat, inutile reddebatur, amaritudine ac vermibus corruptũ: adeo divinus & incredibilis erat hic cibus: cujus hæc natura eſt, ut qui hunc habet, alium non deſideret. Quin & noſtris temporibus tota ea regio genere hoc compluitur, quemadmodum olim in Moyſis gratiam Deus id alimentum demiſit. hoc Hebræi manna vocant. nam hæc vox man in noſtra vernacula eſt percontativa, quid hoc eſt? interrogans. atque ita perpetuum gaudium ac ſecuritatem per hunc cibum ſunt adepti, qvo per annos quadraginta deinceps ſunt ſuſtentati: tantum enim temporis in deſerto hæſerunt. Sed ex loco, in qvo hæc primum contigerunt, caſtris motis, poſtquam in Raphidim pervenerunt, extrema jam ſiti laborabatur, eo qvod & præcedentibus diebus raros fontes invenire datum eſt, & tunc in regionem omnino aquis carentem inciderunt. Rurſum igitur Moyſi iraſcebantur. ille vero, declinato aliquanti ſper turbæ furore, ad deprecandum vertitur, rogans, ut qui cibum in egeſtate dederat, nunc potum qvoq; in extrema neceſſitate largiretur tantum non ſiti deficientibus, quandoquidem ſolus cibus in hoc rerum ſtatu nihil proderat. Deus vero nihil cunctatus promittit Moyſi daturum ſe fontem & aquarum abundantiam, unde minime ſperarent: jubetque, ut virga feriens petram in conſpectu ſitam, inde peteret ea, quæ deſiderabant. velle ſe, ut per otium & abſque labore potum adipiſcantur. His acceptis a Deo, Moyſes revertitur ad populum præſtolantem & intentis oculis ſe ſpectantem. jam enim videbant a ſpecula deſcendentem. qui poſtquam reverſus eſt, ait Deum eos ex hac etiam neceſſitate liberaturum, & inſperato modo ſalutem largiturum, fluvio de petra illa prorumpente. qvo audito territis, ſi laſſitudine ac ſiti enectis petra eſſet excidenda, Moyſes ferit eam virga, quæ veſtigio dehiſcens aquam evomuit copioſiſſimam ſimul ac limpidiſſimam. illi vero inopinato ſpectaculo attoniti, vel aſpectu ipſo recreabantur: moxque magna cum voluptate bibebant, quod eſſet dulcis & qualem divinitus datam eſſe conveniebat. quapropter & Moyſen plurimi faciebant, quem Deo tam carum viderent, & Deo pro accepto beneficio, quas poterant, per ſacrificia gratias referebant. Teſtantur autem ſacræ literæ in templo dedicatæ, qvod Deus Moyſi prædixerit petram ex ſe aquam profluentem eſſe edituram.

CAP. II.

De Amalecitarum & sociorum clade, & præda, quæ Israelitis indeobtigit.

Κεφάλαιον β'.

Περὶ τῆς τῶν ἀμαληκιτῶν καὶ συμμάχων ἥττης, καὶ ὅσην ἐκ τῶν πολεμίων λείαν ἰσραηλῖται ἐκτήσαντο.

II. *Exod. 17.* HEbræorum autem fama longè lateque divulgata, rumoribusque de his per omnes gentes circumquaque sparsis, non mediocris metus accolas ejus regionis occupavit. & missis ultro citroq; legationibus, adhortabantur se invicem, ut aut arcerent, aut delerent etiam, si modo pollent, adventantem multitudinem. præcipui verò hujus expeditionis instigatores erant, qui Gobolitidem regionem & urbem Petram incolunt, vocanturque Amalecitæ, inter eas gentes pugnacissimi. horum reges & se invicem & finitimos ad Hebraicum bellum concitabant, externum exercitum, Ægyptiorum fugitivos, perniciem sibi struere dictitantes: quos non oportere contemni, sed priusquam vires eorum augeantur uberem aliquam regionem adeptæ, & fiducia ex ipsorum cessatione concepta, priores bellum aggrediantur, tuto posse opprimi, consultiusque esse in deserto eorum conatus ulcisci, quam expectare, dum urbibus bonis ac opulentis potiantur. Hoc enim esse prudentium, initiis adversariorum potentiæ quam primum obstare, nec expectare, dum quotidianis successibus in majus augeatur, & potiùs curare, ne in discrimen veniant, quam ut periculo eximantur. Post hujusmodi legationes decretum est communi consilio, ut Hebræos adorti prælio repellere conentur. Nihil tum minus expectabat Moyses, quam motum aliquem indigenarum: ergo cum videret trepidare ac tumultuari populum, cui de improviso & imparato cum instructissimo hoste confligendum erat, hortatur, ut Dei sententia freti; cujus auspiciis libertatem servituti prætulissent, nihil aliud quam victoriam cogitarent: neve reputarent, qvod armis, pecuniis, commeatu & aliis hujusmodi præsidiis sint inferiores: sed cum Deum pro se contra hostes stantem habeant, tales animos conciperent, ac si humanis etiam opibus essent longe superiores. nec ignorare illos, quantus sit adjutor, toties in gravioribus malis expertos. hunc & hostibus esse infensum, & Hebræis propitium: eumque favorem satis declaratum, dum famem ac sitim prodigiosè ab eis depellit, dum mari & monte inclusis insperatum effugium expedit. adhæc tanto magis ad victoriam aspirandum, quod post hanc nihil sint desideraturi eorum, quæ ad humaniorem victum pertinere videntur. Talibus dictis animato populo, convocatisque tribunis & optimatibus, universos & singulos hortatur, juniores quidem, ut grandiorum dicto audiant; hos verò, ut omnes imperatoris sui nutus observent. at illi periculum contemnentes & conflictus cupidi, sperabant hanc pugnam miseriæ finem allaturam, & ultro Moysen rogabant, ut se confestim in hostem duceret, neve intempestiva cunctatione alacritatem militum hebetaret.

Τοῦ δὲ τῶν ἑβραίων ἔθνους ἤδη πολλαχῆ πάντας διαδεδομένου, καὶ περὶ αὐτῶν λόγους φοιτῶντας, ἐν φόβῳ σωιεβαινεν ἐπὶ μικρῷ τοὺς ἐπιχωρίους εἶναι. καὶ πρεσβεύομενοι πρὸς ἀλλήλους παρεκάλουν ἀμύνειν καὶ πειρᾶσθαι τοὺς ἄνδρας διαφθεῖραι. ἐπύγχανον δὲ οἱ πρὸς τῷ τόπῳ ἐνάγοντες, οἵ τε τὴν γαβολίτιν, καὶ τὴν πέτραν κατοικοῦντες, οἱ καλοῦνται μὲν ἀμαληκῖται, μαχιμώτατοι δὲ τῶν ἐκεῖσε ἐθνῶν ὑπῆρχον. ὧν πέμποντες οἱ βασιλεῖς, ἀλλήλους τε καὶ τοὺς πλησίον οἰκοῦντας ἐπὶ τὸν πρὸς ἑβραίους πόλεμον παρεκάλουν, φράτον ἀλλόφυλον καὶ τῆς αἰγυπτίων δουλείας ἐφεδρεύειν αὐτοῖς λέγοντες, ὃν οὐ καλῶς ἔχειν περιορᾶν, ἀλλὰ πρὶν ἡ λαβεῖν ἰσχὺν καὶ παρελθεῖν εἰς ὑπερβολήν, καὶ αὐτοὺς τῆς πρὸς ἡμᾶς κατάρξαι μάχης παρασκευασαμένους τὰ μηδὲν αὐτοῖς παρ' ἡμῶν ἀπαντᾶν, κατάλυσιν ἀσφαλῆ καὶ σῶφρον, δίκην αὐτὸς καὶ πρὸς τῆς ἐρημίας καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πραχθέντων ἀπαιτησάντας. ἀλλ' οὐχ ἕτως ἔταν τοῖς πόλεσι ἡμῶν καὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἐπιβάλλωσιν τὰς χεῖρας. οἱ δὲ ἐρχομένοις δυνάμιν ἐχθρῶν πειρώμενοι καταλύειν ἀγαθοὶ σωτῆναι μᾶλλον, ἢ οἱ πρόκοψασαν μείζω κωλύοντες γενέσθαι. οἱ μὲν δὴ θεῖον δοκοῦσι νεμεσᾶν, οἱ δὲ οὐδεμίαν αὐτοῖς ἀφορμὴν κατ' αὐτῶν ἐῶσι γενέσθαι. πείθεται τοῖς πλησιοχώροις καὶ πρὸς ἀλλήλους πρεσβεύομενοι χωρεῖν τοῖς ἑβραίοις ἐγνώκεσαν εἰς μάχην. μωυσῆ δὲ οὐδὲν προσδοκῶντι πολέμιον, ὑπερφυῶς δὲ ταραχὴν ἐνεποίει τὰ τῶν ἐπιχωρίων. καὶ παρόντων ἐπὶ τὴν μάχην ἤδη καὶ κινδυνεύειν δέον, ἐθεώρει χαλεπῶς τὸ τῶν ἑβραίων πλῆθος. ἐν ὑπερφυᾶ μὲν ὂν ἀπάντων, μᾶλλον δὲ πολεμεῖν πρὸς ἀνθρώπους τοῖς πᾶσι καλῶς ἐξηρτισμένους. θορυβηθεὶς οὖν ὁ μωυσῆς ἤρχετο, καὶ τὰ ἱερὰ παρεκάλει τῇ θεῷ ψήφῳ πεπιστευκότας, ὑφ' ἧς εἰς τὴν ἐλευθερίαν ἠγμένοι, κατανικήσειν τοὺς πρὸς αὐτοῖς εἰς μάχην αὐτοῖς καθισταμένους. ὑπολαμβάνειν δὲ τὸ μὲν αὐτῶν στράτευμα πλῆθει, καὶ πάντων ἀπροσδεές, ὅπλων, χρημάτων, τροφῆς, τῶν ἄλλων ὧν παρόντων ἐκ πεπρωμένης πολεμοῦσιν ἀνθρώποι, κενίσαντας ἐν τῇ ὠδῇ θεοῦ συμμαχίᾳ ταῦτα αὐτοῖς παρεῶσαι. τὸ δὲ τῶν ἐναντίων ὀλίγον ἄνοπλον ἀδενὲς, οἷον καὶ μὴ ὑπὸ τοιούτων οἷοις αὐτοῖς σωθῆναι οὔσιν κινδυνεύειν βουλομένους θεοῦ. εἰδέναι δὲ οἵους ἔστι τοὺς ὑπηκόους ἐκ πολλῶν πεπειραμένους καὶ δεινοτέρων ἐν πολέμου. τέτων μὲν δὴ ἕνεκα πρὸς ἀνθρώπους, ἃ δ' ἐν αὐτοῖς πρὸς λιμὸν καὶ δίψος ἄπορον, καὶ πρὸς ὄρη καὶ θάλασσαν ὁδὸν σὺκ ἔχοντα φυγῆς, ταῦτ' αὐτοῖς διὰ τὴν ὑμένειαν τὴν πρὸς θεοῦ γενικὴν εἶναι. νῦν δὲ ἡγεῖσθαι παρεκάλει πεφυμότας, ὡς ἐν ἁπάντων ὑπερβολῇ αὐτοῖς ἐν τῇ κρατῆσαι τῶν ἐχθρῶν κειμένης. καὶ μωυσῆς μὲν τοιούτοις παρεθάρσυνε τὸ πλῆθος λόγοις, συγκαλῶν πρός τε φυλάρχας καὶ τῶν ἐν τέλει καθ' ἑκάστους τε καὶ πρὸς ὅλη ἀλλήλους. τοὺς μὲν νεωτέρους παρεκάλει πείθεσθαι τοῖς πρεσβυτέροις. τοὺς δὲ, ἀκροᾶσθαι τοῦ στρατηγοῦ. οἱ δὲ ἦσαν ὅτι τὸν κίνδυνον τὰς ψυχὰς ἠγμένοι. καὶ πρὸς τὸ δεινὸν ἑτοίμως ἔχοντες ἤλπιζον ἀπαλλαγήσεσθαι ποτὲ τῶν κακῶν, καὶ τὸν μωυσῆν ἐκέλευον ἄγειν αὐτοὺς ὅτι τοὺς πολεμίους ἤδη, καὶ μὴ μέλλειν, ὡς τῆς ἀναβολῆς ἐμποδίζουσης τὴν θερμότητα αὐτῶν.

τὸν δὲ

ἐκ τῆς πλήθους ἐκλεξάμενος πᾶν τὸ μάχιμον, ἐπιστᾷ Atum ille, selectis è reliqua multitudine ad pugnam idoneis, Jesum præficit Naueci filium è tribu Ephræmitide, virum manu ac consilio juxta promptum, & pietate insignem & à Moyse præceptore hac parte non degenerantem. aliquot etiam cohortes ita disponit, ne ab aquatione intercludi possit, plures etiam ad præsidium castrorum & imbellis multitudinis relinquit. Per noctem deinde ad prælium se expediunt, & armis simul ac corporibus curatis, intenti signum classico per Moysen dari expectant: qui & ipse pernox cum Jesu consultabat, eumque de instruendis ordinibus admonebat, appetente vero jam die, hortatur ducem, ut spei de se conceptæ respondere studeat, &, re feliciter gesta, existimationem sibi apud milites comparare. similiter Hebræorum optimum quemque privatim, ac mox omnes armatos verbis ad fortitudinem accendit. atq; ita instructos & animatos Jesu & Deo committit, ipse montem ascendit. jamque ad manus ventum erat. pugnabaturque strenue, nec adhortationes mutuæ deerant: & quamdiu Moyses erectas manus tendebat, Amalecitæ deteriore conditione præliabantur. Moyses vero extensione manuum lassatus, cum observasset quotiescunque manus demitteret, toties suos non ferentes hostis impressionem cedere, jubet fratrem Aaronem, & sororis Mariames maritum Uronem, utrinque astantes, manus sibi indesinenter sustinere, neque permittere, ut per lassitudinem deferrentur. quo facto, egregie vicerunt Hebræi, fuissentqve internecione deleti Amalecitæ, nisi interveniente nocte fuga & latebris quidam eorum salutem sibi quæsissent. qua victoria non alia vel magnificentior vel magis opportuna majoribus nostris contigit. nam & occurrentem exercitum fuderunt ac fugaverunt, & omnibus circumquaque degentibus magnum terrorem incusserunt, & laboris præmium prædam opimam reportaverunt. namque castris etiam hostilibus expugnatis, publicè & privatim sunt ditati, qui ad eam diem vix qvotidianum victum sibi parare poterant. nec in præsens tantum ea victoria profuit, sed in futurum etiam. non solum enim corpora adversariorum, sed animi quoque eo prælio sunt fracti: & omnibus circumquaque gentibus ex illo tempore facti sunt formidolosi. ipsis vero opulentiæ non mediocris accessio est facta. multum enim auri & argenti in castris fuit repertum, multa æramenta vel escaria vel coquinaria, magnus etiam pecuniæ signatæ numerus: ad hæc textilia & armorum ornatus, aliaque suppellex castrensis & varia præda jumentorum & impedimentorum, qvæ exercitum sequi solent· quin & audaciores multo successus hic Hebræos reddidit & fortitudinis ac industriæ magis studiosos, nihil non sibi pollicentes, si virtutem strenue colerent. Et hoc quidem prælium talem exitum est sortitum. Sequenti vero die Moyses cæsorum cadavera spoliavit, arma, quæ fugientes abjecerant, collegit, & illis, quorum opera insignior fuerat, præmia distribuit, Jesumque ducem pro concione collaudavit, milite per acclamationes laudem viri comprobante.

adeoque incruenta fuit hæc victoria, ut ne unus quidem ex Hebræis desideraretur, cum hostilium cadaverum numerus præ multitudine incompertus manserit. Mactatis deinde pro gratiarum actione victimis, aram DEO VICTORI posuit: prædixitque internecione delendos Amalecitas, ut ne unus quidem ejus generis relinquatur, quod Hebræos ultro armis aggressi essent, idque in deserto & inopia laborantes. postremo ducem exercitus victoriali epulo excepit. hoc fuit primum prælium post exitum de Ægypto, quo hostem lacessentem fortiter rejectum magna clade affecerunt: post quod, per dies aliquot festis epiniciis celebratis, & quiete viribus reparatis, instructo agmine iter continuabant. jam enim creverat armatorum numerus, & ad hunc modum paulatim procedentes, tertio mense, postquam ex Ægypto moverant, ad montem Sina perveneruntin quo Moyses visionem ardentis rubi viderat, ut jam ante commemoravimus.

CAP. III.

Raguelis consilium, quod genero suo Moysi dedit.

III. CUm autem rei feliciter gestæ fama ad Raguelem quoque pervenisset, gratulabundus occurrit, Moysen & Sepphoram & eorum liberos salutaturus. Is lætus soceri adventu sacrificium instaurat, & populo epulum præbet prope rubum, qui flagrationem illæsus evaserat. dum vero multitudo per suas quisque cognationes epulatur, Aaron cum suis, assumpto & Raguele, laudes divinas concinebant, autorem salutis ac libertatis celebrantes: ducem quoque suum faustis carminibus prosequebantur, cujus virtute omnia sibi ex sententia successissent. Raguel quoque privatim multa in populi laudem, multa in Moysis ejus servatoris cecinit, cujus auspiciis tot viri boni ac fortes regerentur.

Exod. 18.

IV. Sequenti autem die Raguel, videns Moysen multitudine negotiorum obrui (finiebat enim lites, quorum opus erat, omnibus ad ipsum deferentibus, & alio arbitro jus suum tenere se posse non existimantibus, & his etiam, qui causam sub tali judice perdebant, æquo animo sententiam ferentibus) tunc quidem siluit, neminem volens impedire, quo minus justitia viri frueretur. ubi vero tandem à negotiorum tumultu absolutum vidit, seductum seorsum, quid facto opus esset, docuit: consuluitque, ut minores causas aliis cognoscendas cederet, ipse vero tantum reipublicæ negotia tractaret, non deesse enim Hebræis & alios dijudicandis litibus idoneos: curam vero tot millium salutis sustinere posse neminem, nisi Moysi similem. itaque cum non ignores, inquit, tuas dotes, quæ toties populo periclitanti fuerunt usui, tibi ipse parcens, permitte aliis, ut ipsi inter se lites ex jure dirimant, tu vero divino tantum cultui deditus esto, quo facilius populum e præsenti necessitate eximas. Quin & illud pro virili consuluerim, ut, lustratis ac recensitis copiis, eas in dena millia distribuas, singulis hujusmodi legionibus suos duces præficiendo: easque rursum in cohortes millenarias, quingenarias, centenarias & quinquagenarias partiaris,

A ἀριστῦσι τὰ πιμὰς ἐδίδου, καὶ τὸν ϛρατηγὸν ἰησοῦν ἐγκωμιάζειν, μαρτυρούμενον ἐφ' οἷς ἐπραξεν ὑπὸ παντὸς τοῦ ϛραῦ. ἀπέφαινεν ὃ ἑβραίων μὲν οὐδεὶς. τῶν δὲ πολεμίων ὅσους οὐδεὶς ἀριθμῷ γνῶναι δυναῖτ' ἄν. ἰησοῦς δὲ χαρακτῆρα βωμὸν ἱδρύεται νικητήριον ἐνομίσας τὸ θεῖον, ἐθεοφήτευέ τε πανωλεθρίαν τοὺς ἀμαληκίτας ἀπολυμένους, ϗ μηδένα αὐτῶν ὑπολειφθησόμενον εἰς αὖθις, διὰ τὸ ἑβραίους ἐπιϛρατεύσασθαι, καὶ ταῦτα ἐν ἐρήμῳ τε γῇ, ϗ πολλὰ πεπονηκόσιν. τὸν τε ϛρατηγὸν εὐωχίας ἀνελάμβανεν. ϗ ταύτην μὲν τὸ μάχην πρώτην μαχεσάμενοι πρὸς τοὺς κατὰ πολέμησαντας αὐτῶν μ τὸ αἰγύπτου ᾠκισμένων ἔξοδον, ἔτος ἐπλέμησαν. ἐπεὶ δὲ τὰ τῶν σκηνῶν ἑορτὴν ὁ μωυσῆς ἤγαγε, ἀναπαύσας ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας τοὺς ἑβραίους, μ τὸ μάχιμον πρὸς τὰ συνταγμένους. πολὺ δ' ἦν ἤδη τὸ ὁπλιτικὸν αὐτῶν. ϗ πρεσβῶν κατ' ὀλίγον ἐπιμηνῶ μ τὸ ἐξ αἰγύπτου κίνησιν παρῆν ἤδη τὸ σινᾶῖον ὄρος, ἐν ᾧ καὶ τὸ θεῖον αὐτῷ ϗ τὰ λοιπὰ φαντάσματα συνετύχομεν προϊσχόμενοι.

B

C

Κεφάλαιον γ'.

Πόσας συμβουλὰς ῥαγουὴλ ὁ τοῦ γαμβροῦ μωυσῆ ἔδωκεν.

ΚΑὶ ῥαγουὴλ ὁ πενθερὸς τοῦ αὐτοῦ πεπυσμένος εὐτυχίαν, ἀσμένως αὐτὴν, τὸν τε μωυσῆν ϗ τὸ σεπφώραν δεχόμενος ϗ τοὺς παῖδας αὐτ. ἡδέως ὑπὸ μωυσῆ ὑπὸ τῇ τοῦ πενθεροῦ ἀφίξει. ϗ θύσας εὐωχεῖ τὸ πλῆθος τοῦ θαύματος πλησίον, ὃς διαπεφεύγει πυρὸς τὴν φλόγωσιν. ϗ τὸ μὲν πλῆθος ἐν συγχύσει ὡς ἔκαστοι τῆς διαίτης μετελάμβανον. ἀαρὼν δὲ σὺν τοῖς παροῦσι ῥαγουήλου θεσπιλαλοῦντος ὕμνοις τε θεοῦ τὸν, ὡς τὸ σωτηρίας αὐτῆς ϗ τῆς ἐλευθερίας αἴτιον, ϗ θείσης ἐγχωμιάζοντος, ϗ τὸν ϛρατηγὸν ἀφιέμενον ὡς ϗ ἀρετὴν ὑπεν ἁπάντων αὐτῆς ϗ νοῦν ἀπηκριβωκότων. καὶ ῥαγουήλος πολλὰ μὲν ἐγκώμια τοῦ πλήθους ἐποιεῖτο, ἐπῆνει δὲ πρὸς τὸν μωυσῆν τῆς ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ τῶν φίλων ἀνδραγαθίας. τῇ δ' ὑστεραίᾳ θεασάμενος ῥαγουὴλ τὸν μωυσῆν ἐν ὄχλῳ πραγμάτων ὄντα (διελυε γὰρ τὰς δίκας τῶν δεομένων πάντων ἐπ' αὐτὸν βαδιζόντων. καὶ μόνον ἐν τῷ δικαίου τυχεῖν ἡγουμένων, εἰ διαιτητὴς αὐτοῖς ἔτος ἥροιτο, ϗ ὡς ἀπὸ τοῖς ἡδομένοις κούφον ἐδόκει τὸ λειτούργημα, ϗ διαμφισβήτησιν ἀπολουσίαν αὐτὸ πάσχειν νομίζουσιν) τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγε μὴ βουλόμενος ἐμποδίζειν τοῖς ἀρετῇ χρῆσθαι τὸ ϛρατηγῷ θέλουσιν. παυσαμένου δὲ θορύβου ἀπὸ λαοῦ, ϗ συμμονωθεὶς ἀνεδίδασκεν ἃ χρὴ ποιεῖν. καὶ συνεβούλευεν τῷ μωυσῆ ἐπὶ τοῖς ἤθεσι τελεωτέρᾳ ἑτέρᾳ σκέψει. αὐτὸς δὲ τῶν μειζόνων καὶ τῆς σωτηρίας τοῦ πλήθους ἔχειν τὸν πρόνοιαν αὐτὸν δικάσαι μόνον. ἀλλὰ δοὺς καὶ ἄλλους ἑβραίων εὑρεθῆναι. φρονίμους δὲ τοσούτων μυριάδων σωτηρίας, οὓς ἄλλον τινὰ δύναιο, μὴ μωυσῆν ἡγούμενον. αἰδαιότατον δὲ ϗ ἀρετῇ φησὶν αὐτὸν ϗ τὸ γένος ἐπὶ τὸν λαὸν ὑπουργῶν τοῦ θεοῦ σώζειν, τ μὲν τ ἐγκλημάτων δίκην ἐπιτρέψον αὐτοῖς παιδαγωγεῖ ἐπ' ἀλλήλων. σὺ δὲ πρὸς μόνῃ τῇ τοῦ θεοῦ θεραπείᾳ κατέχων σεαυτὸν ἀφαίρει ζητῶν εἰς ἂν τὸ πλῆθος ἀπαλλαξείας τῆς νῦν ἀπορίας. χειροθήκας δὲ ταῖς ἐμοῖς τῶν ἀνθρωπείων χρησίμους, τὸν ϛρατὸν ἐξεπίσης ἀκριβῶς καὶ κατὰ μυρίους τούτων πεπερμένους ἄρχοντας ἀποδείξεις. εἶτα κατὰ χιλίους. διαιρήσεις δὲ μετ' αὐτοὺς εἰς πεντακοσίους, καὶ πάλιν εἰς ἑκατόν. εἶτ'

D

E

F

G

ἀπ' ἐκ πεντήκοντα, ἄρχοντάς τε ἐπὶ τούτους τάξεως οἱ
ἓξ ἑκατοντάρχους μεμοιρότας ἑξακοσίους καὶ χιλίους καὶ
πεντήκοντα καὶ δέκα συναριθμουμένους. ἔστω δέ τις ἐπὶ τοῖς
ἐκ τῶν ἀγομένων ἀπὸ τῶν ἀρχομένων ἀριθμοῦ
λαμβάνων. οὐ δοκιμασθέντες ὑπὸ τοῦ πλήθους πάν-
των ἴσως ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι, ὡς ἐν τοιούτοις διαφόροις αἱ-
ρήσεσι, καὶ εἴ τι μεῖζον ἐπὶ τοὺς ἐν ἀξιώματι τὸ
περὶ τοῦ πράγματος δύσκολον ἐπὶ σὲ τοῦτο ἀναπέμ-
ψουσι· ἔσῃ γὰρ ἄτερος ἀμφοτέροις καὶ τῶν δικαίων ἑρμηνεὺς B
τούτοις, καὶ σὺ τῷ θεῷ προσηνέστερον ἂν
αὐτοῖς παρέχοις τὸ πρᾶγμα. ταῦτα Ῥαγουήλου παραινέ-
σαντος Μωυσῆς ἀσμένως προσήκατο τὴν συμβουλίαν.
καὶ τοῖς καθ' ἑαυτὸν τὰ ἐκείνῳ, τῷ πρέσβει
τῶν ἐπιτηδείων ὄντι, δοκοῦντα ὑφηγησάμενος,
ἐπῃνεῖτο, ἀλλὰ τοῖς ἔργοις φανερὸν τὸν ἐξευρηκότα τὰ
βέλτιστα. καὶ ἐν ταῖς βίβλοις ὁ Ῥαγουήλου ἐγγράψαι, ὡς
εὑρέσεως τῶν διαιτητῶν τάξεως, καλῶς ἐ-
χούσης ἠνώμενος τὴν μαρτυρίαν τοῖς ἀξίοις· εἰ καὶ δό- C
ξαν ἰδίαν φέρειν ἁπτόμενος τοῦ τὰ ἄλλων εὑρη-
μένα, ὡς τὰ τῶν μωυσέως ἀρετῶν καὶ τούτου παιδεύ-
σεως. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων δι' ἐμοῦ γε ἐν ἄλλοις τὴν
χρείαν ἀναπληρωθήσεται. μωυσῆς δὲ συγκαλέσας τὸ πλῆ-
θος, αὐτὸς μὲν ὡς τὸ ὄρος ἀπερχόμενος τὸ σύναιμον ἐλεύ-
θοι, ὡς συμπράξων τοῦ θεοῦ καὶ τι λαβὼν παρ' αὐτοῦ
χρήσιμον ἐπανήξων πρὸς αὐτούς. σκήνους δὲ σκέλε-
σιν πλησίον μετασκευάσαι τοῦ ὄρους τοῦ γειτνιάσιν τῷ D
θεῷ προσημαίνας.

Κεφάλαιον δ'.

Πῶς μωυσῆς ἀναβὰς εἰς τὸ σιναῖον ὄρος, καὶ λαβὼν παρὰ θεοῦ τὰς τῶν δέκα λογων πλάκας, τοῖς λαοῖς αὐτὰς παρέδωκεν.

Τὰ προσταχθέντα, ἀνίει πρὸς τὸ σιναῖον ὑψηλότατον
τῶν κατ' ἐκεῖνα τυγχάνον, ὃ δὴ τοῦ θεοῦ προσβολοῦ ἕ-
μελλεν ἔσεσθαι τοῖς ἀνθρώποις. ἐ
μὲν οὐκ ἀναβατὸν, ἀλλ' οὐδὲ ὡραθῆναι μὴ δύνα-
σθαι τοῖς ὄψεως δεομένοις, ἄλλως τε δὴ τὸ λογον
ἔχον θεὸν εἶναι ἐν αὐτῷ δηλοῦσιν φόβερόν καὶ
ἀπρόσιτον. ἑρμαῖοι δὲ τῇ τοῦ μωυσέως ἐντολῇ μετα-
πεμπόμενοι τὰς γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας ἔρους κατελάμβανον, ἡμέ-
ρας τρεῖς ἁγνείας ὡς μὴ τῆς ἐπαγγελίας τῶν ἀγα-
θῶν διὰ σφᾶς αὐτοὺς ἐπανήξοντος μωυσέως πα-
ρὰ θεοῦ· ἑορτάζοντες δὴ τὸν πρατηγὸν ὑπεδέχοντο, ἀ-
γαθύνοντες τήν τε ἄλλην ἁγνείαν καὶ ἀπὸ συνουσίας τῆς
γυναικείων ἡμέρας τρεῖς, καθὼς ἐκεῖνος αὐτοῖς προεῖ-
πεν, καὶ θαλαττοῦντες τὸν θεὸν ἀμφὶ συμβάλοντα
μωυσῆ δόσιν δωρεὰν ὑφ' ἧς εὖ βιώσονται. τῆς τ' οὖν
διαίτης ἐρῶντα πλουτελεστέρας, καὶ τοῦ κόσμου γυναι-
κῶν ἀμοῦ τε καὶ τέκνων ἐπιμελεστέρως ἤσκηντο. ἐπὶ δύο
μὲν οὖν ἡμέρας διῳχοῦντο δεῖπνον. τῇ τρίτῃ δὲ πρωΐ
τε πλέον ἀναχεῖν νεφέλην ὑπερέλαμπε δ' πάντες ἐρατει-
νοῦ τῶν θεραπόντων οὐ προτέρου δὲ τὸ ἰδόντων ἠφέμε-
ουν, καὶ τὸ χαμαιτυπεῖον οὐ τὰς σκηνὰς ἢ πᾶν πεπληρῶσθαι πε-
ριεχάμενον. ἐ λοιπὸν πάντες ἐν αὐθέμα τυγχάνοντος,
ἀνεμοι πνοαὶ λάβρον κινοῦντες ὑπὲρ κατηγίζον, ἀ-
στραπαὶ τε ἦσαν φόβεραὶ τῆς ὁρῶσιν. ἐ κεραυνοὶ κατενεχθέντες ἐδήλουν τὴν παρουσίαν δ' θεοῦ οἷς μωυσῆς ἤθελεν
ἀμφὶς ἐντυγχάνοντα. ἐ σὲ μὲν τούτων ὡς βέλε-
σι φρίττω ἕκαστος τὸν ἐντυγχάνοντα. ἐμοὶ δὲ ἀνάγκη τοῦ-
τα ἱερεῖα καθάπερ ἐν τοῖς ἱεροῖς βίβλοις ἀναγεγράφθαι.

A itemque in manipulos triginta & viginti & decem commilitonum: tum deinde ita distinctis præfectos imponas, singulis appellatione à numero subditorum militum indita. Judices autem viros virtute ac justitia præstantes populi suffragiis creabis, qui de controversiis eorum decernant, & si forte quid gravius inciderit, ejus cognitionem ad te relegent. atque hoc pacto neque Hebræorum quisquam suo jure fraudabitur, & tu sine interpellatione Deum colens favorem ejus propensiorem exercitui conciliabis. Hoc Raguelis consilium Moyses libenter admisit, fecitque, quicquid ille monuerat, non sibi hoc commentum usurpans, neque autorem ejus celans, sed pro concione populo indicans; cujus hoc inventum fuerit. Quin & in libris suis Raguelis ascribit inventionem ordinum militarium ac judiciorum, malens dignos sua laude non fraudare, quam sibi alienum decus usurpare, ut hinc quoque virtutem ipsius conjicere liceat: de qua suis locis sæpe nobis dicendum erit. Interea dum his locis populus hæret, Moyses pro concione ait se ire in montem Sina collocuturum cum Deo, & aliquid utile eis inde reportaturum: jubetque, ut ipsi interim in propinquo castra metentur, viciniores Deo futuri.

CAP. IV.

Moyses, conscenso Sina monte, acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat.

His dictis, ascendit Sina montem omnium regionis ejus celsissimum, & ob nimiam altitudinem cautesque præruptas non ascensus tantum hominum, sed aspectus quoque ipsos defatigantem, ut non immerito propter numen incolens religiosus haberetur. Hebræi vero, juxta mandatum prophetæ motis castris, radices montis occupant, suspensi animis, qvidnam boni ita ut prromiserat, esset è Deo reportaturus: atque interim dum ductorem suum expectant, festos dies agebant, castitatem servantes tum in cæteris, tum abstinendo à congressu mulierum per triduum, sicut jussi fuerant, & assiduis precibus Deum solicitantes, ut propitius Moysem excipiens, donum sibi per eum aliquod mitteret, quod ad vitam bene ac feliciter degendam conducibile foret. interim & victu sumptuosiore utebantur, & ornatu splendidiore una cum uxoribus ac liberis excolebantur: atque in hunc modum duabus diebus inter epulas exactis, appetente jam tertia nubes primum præter solitum supra tota castra Hebræorum sublimis pependit, tentoria, quam late patebant, contegens, reliqvum cœlum circumquaque clara serenitate obtinente: procellæ deinde cum imbre vehementi ruebant, & fulgura simul crebro micantia terrebant, fulminaque elisa significabant Moysen ex sententia cum Deo propitio convenisse. Hæc lecturi, ut cuique placuerit accipiant, mihi certe fas non fuit discedere ab illis, quæ in sacra historia conscripta habentur.

Cæterum Hebræi, vila insolita tempestate, ejusque horrendo strepitu aures feriente, supra modum turbabantur. nam & rei novitas terrebat, & rumor vulgatus de monte, qvod crebro Deus eum inviseret. quamobrem continebant se intra tabernacula mœsti, putantes actum de salute Moysis, &, illo periram Dei sublato, se quoque simile exitium manere. In tali rerum statu, ecce tibi, Moyses exultans lætitia, vultuque ipso animum gaudio gestientem præferens. quo conspecto, repente metus omnis abiit, inque locum ejus spes magni alicujus boni successit: nam & aër ad ejus adventum pristinam serenitatem recepit. Mox igitur concionem advocat, audituram, quæ mandata à Deo referat, quam ubi convenisse animadvertit, è superiore loco, ut ab universis audiretur, in hunc modum est affatus: Viri Hebræi, Deus optimus maximus, qvemadmodum nunqvam antea vota nostra est aspernatus, ita hoc qvoque tempore me legatum vestrum benignissime excepit, & jam in castra vestra præsens ac propitius adest, præscripturus vobis vivendi rationem, qua nulla beatior ne cogitari quidem potest. quare per ipsum perque ejus magnifica opera vos obsecro, ne contemnatis, quæ vobis dicturus sum, meam mediocritatem intuentes, qvodqve humanam lingvam audituri estis, sed expendentes mandatorum bonitatem ac utilitatem, agnoscite ejus majestatem, qui, ut vestra commoda provehat, me internuncio ad vos uti non est dedignatus. Non enim Moyses Amaramæ & Jochabelis filius, sed is, qui pro vestra salute Nilum sangvineis fluentis labefecit, & Ægyptiorum contumaciam tam variis calamitatibus fregit, qui per mare viam vobis munivit, qui omnium egenis cibos cœlitus excogitavit, qui potum desiderantibus è petra scatere jussit, a quo Adamus terræ ac maris rursum fructum accepit, per quem Noe diluvium effugit, per quem Abrahamus nostri generis autor ex errore possessor Chananæ terræ est factus, per quem Isacus, confectis senio parentibus, est natus, per quem Jacobus duodecim honestissimis filiis est ornatus, per quem Josephus in Ægyptiorum præsidem evasit; is, inquam, vobis hæc præcepta largitur, ego nihil aliud sum, quam tanti numinis interpres. ea vobis sacrosancta erunt, & conjugibus ac liberis antiquiora. illis enim parendo beatam vitam agetis, fruentes terra fertili, mari tranquillo, progenie juxta naturæ leges felici, eritisque hostibus vestris semper formidolosi. ego enim cum Deo coram collocutus, immortalem ejus vocem audivi. adeo illi cordi estis vos & generis vestri incolumitas. His dictis, adducit populum cum liberis & conjugibus, ut Deum loquentem eis audiant, &, quid agendum, docentem, ne dicta minus auctoritatis haberent, si per humanam linguam in animos eorum illaberentur. itaque omnes audiebant vocem è sublimi descendentem, ut nemo non intelligeret. Præcepta autem, quæ Moyses duabus tabulis inscripta reliquit, non est fas totidem verbis evulgare, sententias tantum eorum indicabimus. Docet enim nos

Exod. 20.

Primum præceptum, Deum esse unum, & hunc solum colendum.

Secundum, Nullius animalis simulacrum adorandum.

πάντες γὰρ μικρὸν ἐφρίττομεν τὸ τεράστιον πρᾶγμα, καὶ ὁ τῆς ἀκοῆς παρεβάλλων ψόφος δεινῶς ἐτάραττεν. ἀθρόοι τε ἦσαν αὐτῶν καὶ ὁ περὶ τοῦ ὄρους λόγος, εἰς ἐπίστασιν ἐνεποίει τοῦτο φοιτῶντος τοῦ θεοῦ, φόβος τὴν ἀγέλειαν αὐτῶν ἐξέπληττεν. κατεῖχον γὰρ αὐτοὺς ἐντὸς τῶν σκηνῶν ἀχθόμενοι, καὶ τὸν τῶν μνώντων διατελοῦντα νομίζοντες ἐπὶ ὀργῇ θεῷ, καὶ περὶ αὑτῶν ὅμοια προσδεχόμενοι. ἔτι δ' αὐτῶν ἀλγούντων θεσπέσιος ἀνὴρ καὶ μέγας φανείς. ὀφθεὶς τε ἐν αὐτοῖς ἀπελλάζει θεὸς αὐτούς, καὶ περὶ τῶν μελλόντων κρείττονας ἐποίησε τοὺς ἐλπίδας, αἰθρίας τε καὶ καθαρὸς ἀὴρ τὸ πρὸ ὀλίγου πεφόβητο λεὼ μυσούσης ἀναφανείς. διὰ τί ἄρα σὺν σιγῇ καλεῖ τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, ἀκουσόμενον ὧν ὁ θεὸς εἶπε πρὸς αὐτὸν καὶ συναθροισθέντων ἐκ τῶν ὑπὸ σκηνῇ τινες ὅ τι μέλλον ἄρα τοῖς ἀκούσεσθαι. ὁ μὲν θεὸς εἶπεν ὦ Ἑβραῖοι καθάπερ καὶ πρότερον, ἐμοὶ μὲν προσδεξάμενος μεγάλου βίου τιμὴν εὐδαίμονα καὶ πολιτείας κόσμον ἀταραχώδους παρέξει καὶ αὐτοῖς εἰς τὸ γραπτὸν δέον. πρὸς γοῦν αὐτὸ καὶ τῶν ἔργων. ἃ δὲ ὑπεῖναν ἡμῖν ἤδη πεπράκατε, καὶ κατεφρονήσατε τῶν λεγομένων, εἰς ἐμὲ τὸν λέγοντα ἀφορῶντες, μὴ δ' ὅτι γλῶττα τοῦτο ἀνθρωπίνη πρὸς ὑμᾶς λέγω. σὲ δ' αἱρεσιώτην αὐτῶν κατανοοῦντες διαγινώσκετε καὶ τὸ μέγεθος καὶ νενοηκότες, ᾗ ὑπὲρ συμφέροντα τοῦ ἡμετέρου πρὸς ἐμὲ μὴ φθονήσαντος εἰσπέμπει. ἐπεὶ δὲ μωυσῆς ὁ Ἀμαραμῆ καὶ Ἰωχαβήλης υἱός, ἀλλ' ὁ τὸν Νεῖλον ἀναγκάσας ἡματωθῆναι ὑπὲρ ὑμῶν φυλάσσων καὶ πικίλοις δυσμάσαις κακοῖς τὸ τῶν Αἰγυπτίων φρόνημα, ὁ θαλάσσης ὁδὸν ἡμῖν ἀνοίξας, ὁ καὶ τοῦ τροφίμου ἐξ οὐρανοῦ μηχανησάμενος ἐλθεῖν ἀπορουμένοις, ὃς πανὸς ἀκραιφνεῖς ἀναβλύσας ἀπαύστους, ὃς ἐν ἄδαμι τὸ δοτὸν τῆς καρπῶν καὶ θαλάσσης μεταλαμβάνει, ὃς ὃν νῶε τῆς ἐπομβρίας διέφυγε, ὃς ὃν ἄβραμος ὁ ἡμέτερος πρόγονος ἐξ ἀλλοτρίου τοῦ χαναναίων κατέσχεν γῆν, ὃς ὃν ἰσαὰκος γηραιὸς ἐπέχθη γονεύσιν, ὃς ὃν ἰακώβου δώδεκα παίδων ἀρεταῖς εἰκοσταίῃ, ὃς ὃν ἰωσὴφ τὸν ἀποπνίξαντα τῆς αἰγυπτίων δυνάμεως, ἵνα τοῖς ὑμῖν τέκνοις χαρίζηται τοὺς λόγους δι' ἑρμηνείας ἐμοῦ. σέβεσθαι δ' ὑμῖν γνώσεσθαι καὶ τέκνων πρεσβυτέροις καὶ γυναικῶν, ὡς δαίμονα γὰρ λέξετε βίον τούτοις ἐπάξαντα, καὶ γῆς ἀποπλάσαντες καρπὸν, καὶ θαλάσσης ἀχειμάτους, καὶ τέκνων γονῆς καὶ φύσιν πικτοφύων. καὶ πλεῖστος ἔσται φόβος περὶ ὑμᾶς. τῷ γὰρ θεῷ γὰρ εἰς ὄψιν ἐλθὼν, ἀκροατὴς ἀφθάρτου φωνῆς ἐγενόμην. ἔστως ἐκεῖνος ὑμῶν καὶ τῆς τότε μελλούσης ἀγαπονῆς. ταῦτ' ἐστὶν, περὶ αὐτὸν τὸν λαὸν γνωσθῆναι ὑμᾶς καὶ τέκνους εἰς ἀκρόασιν τοῦ θεοῦ παλαιγενομένου πρὸς αὐτοὺς ἀεὶ τῶν πρακτέων, ἵνα μὴ βλάβῃ τῶν λεγομένων ἡ δέησις ἐκ τοῦ ἀνθρωπίνης γλώττης, ἀθρόων εἰς γνῶσιν αὐτοῖς παραδιδομένη. πάντες τε ἤκουον φωνῆς ὑψόθεν παραγομένης εἰς ἅπαντας, ὡς μὴ φυγεῖν μηδένα. καὶ λόγων εἰς μωυσῆν ἐν ταῖς δύο πλαξὶν γεγραμμένους κατέλιπεν. οὓς ἐγὼ μὲν ἔστιν ἡμῖν λέγειν φανερῶς πρὸς λέξιν, τὰς δυνάμεις αὐτῶν δηλώσομεν.

Διδάσκει μὲν οὖν ἡμᾶς ὁ πρῶτος λόγος, ὅτι θεὸς ἐστὶν εἷς, καὶ τοῦτον σεβεσθαι μόνον.

Ὁ δὲ δεύτερος κελεύει, μηδενὸς εἰκόνα ζώου ποιήσασθαι πρὸς προσκύνησιν. Ὁ τρί-

Ὁ τρίτος, Οὐ μηδενὶ φαύλως τῶν θείων ὀμνύναι. A *Tertium, Non temere jurandum.*

Ὁ τέταρτος, Ἑβδόμης ἡμέρας τὰς ἑβδομάδας ἀνατιθεμένους ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων. *Quartum, Septimi diei feriæ nullo opere profanandæ.*

Ὁ πέμπτος, Γονέας τιμᾶν. *Quintum, Parentes honorandos.*

Ὁ ἕκτος, Ἀποχὴ βλάβης φόνου. *Sextum, à cæde abstinendum.*

Ὁ ἕβδομος, Μὴ μοιχεύειν. *Septimum, Non adulterandum.*

Ὁ ὄγδοος, Μὴ κλοπὴν δρᾶν. *Octavum, Non committendum furtum.*

Ὁ ἔνατος, Μὴ ψευδομαρτυρεῖν. *Nonum, Non deponendum falsum testimonium.*

Ὁ δέκατος, Μηδενὸς ἀλλοτρίου ἐπιθυμίαν λαμβάνειν. B *Decimum, Nihil alienum concupiscendum.*

Ταῦτα μὲν πλῆθος ἀκροασάμενον αὐτοῦ θεοῦ ὧν ἐκήκοει διελέχθη χαίρον ἐπὶ τοῖς παρακελευσθεῖσι καὶ συλλογιζόμενον ἀκριβῶς. Ἐπὶ δὲ ταύτῃ φοιτῶντες ἐπὶ τὸν σκηνὸν ἐκεῖνον αἰτεῖν ἐκέλευον αὐτοὺς νόμους ἃ θεὸν κομίζειν. ὁ δὲ τούτους μὲν ἐπὶ μικρὸν ἀνεβάλετο τοῦ χρόνου, ὃν ἂν πλείστῳ τέρπειν τοὺς αὐτὸς ἀποσημήνειν χρόνοις, ὧν μνησθήσομαι κατὰ καιρὸν αὐτῶν. τοὺς δὲ πλείονας τῶν νόμων εἰς ἑτέραν ἀναπέμψας χρείαν, ἰδίᾳ περὶ αὐτῶν ποιησόμενος ἀφήγησιν. οὕτω δὲ περὶ πραγμάτων αὐτοῖς ἐχόντων ὁ μακάριος πάλιν εἰς τὸ σινεὸν ὄρος ἀνίει προειπὼν τοῖς ἑωραίοις βλέπουσιν ἀὐτῶν ἐπιμήκη τὴν ἄνοδον. ἐχρόνου τριβομένου, παραφανείσης δὲ ἡμέρας διήγαγεν ἀπ' αὐτῶν θεὸς ἰσχυροὺς ἑωραίους, μή τι μείωσις πάθοι. καὶ τὸ παντελῶν δεινὸν οὐκ ἔσχεν ὁ ἔτως ἐλύπησεν αὐτοὺς, τῶν τεθνεώτων μωσῆν ἀπολωλέναι. διὰ γὰρ τῆς ἀνθρώπινης ἐφ' ἑαυτῶν μὲν ἀπολωλέναι λεγόντων ἀηδέσιν ἐφέροντο-D το. καὶ μᾶλλον ὅσοι περὶ αὐτὸν ἀπεχθῶς ἦσαν διακείμενοι τοιοῦτον ἤκουον φέρον. τὴν δὲ περὶ τὸ θεῖον ἀναπεπταμένην, τοὺς δὲ σώφρονας καὶ μηδὲν ἕτερον τῶν λεγομένων εἰς φθόνῳ λαμβάνοντας ἰδίαν, καὶ τὸ ἀηδέσιν ἐφεπόμενον ἀνθρώπινον ἡγουμένους, καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ μεταξῦ διαπονεῖν ἀρετῆς ἕνεκα πεφυκότας, πάνυ ἔχειν ἔτοιμον ὁ λογισμὸς ἐποίει. περιῆν δὲ ἡμιμοιρίᾳ καὶ κηδεμόνος ὑπολαμβάνοντας οὐκ ἂν ποτε ἢ ἀλλ' δύνασθαι σφόδρα λυπεῖσθαι E δεηλοῦσι. καὶ ἔτι τὸ μονωθῆν αὐτοὺς εἶναι παρὰ δόξαν πεφοβημένοις τι χρῆσθαι περὶ πάντος, οὔτε μὴ λυπεῖσθαι καὶ κατηφεῖν ἴσχυεν. τὴν δὲ στρατοπέδου οὐκ ἐπάρρουν μεταγῦ μένους αὐτοὺς ἐκεῖ παραμένειν προσηκόντος. ἤδη δὲ παρεληλυθότων ἡμερῶν διελελυθυιῶν, καὶ τεσσαράκοντα νυκτῶν, πλεῖω οὐδενὸς τῶν ἀνθρώπινα νενομισμένων γεγενημένης χαρᾶς δι' ἐκείνην τὸ στρατεῦμα ἐπιφανείσης, καὶ τὸ ἂν προσῆκεν, ὧν εἶχε περὶ αὐτῶν ἀπεδήλου. τόν τε F τρόπον καὶ τὸ εὐδαιμονήσουσιν πολιτεύεσθαι, λέγων αὐτὸ καὶ πάντας ἐπιδεῖξαι τὰς ἡμέρας καὶ σκηνὴν ἐπιβουλεύσασθαι αὐτῷ, εἰς ὃν κάτεισι πρὸς αὐτὸν ἐπιχώριος, ὅτων καὶ μεταβαίνοντες ἀλλαχοῦ πανταχοῦ ἀναγκάζεσθαι, καὶ μηκέτι δεήσεσθαι τῆς ἐπὶ τὸ σινεῖον ἀναβάσεως, ἀλλ' αὐτὸς ἐπιφοιτῶν συσκηνῇ πρὸς τὰς ὑμετέρας εὐχάς. γνήσεται δὲ ἡ σκηνὴ μέτροις τε καὶ κατασκευῇ, οἷς αὐτὸς ἐπέδειξεν, ὑμῶν εὐθέως ἐγγίτων πρὸς τὸ ἔργον. ταῦτ' εἰπὼν δύο πλάκας αὐτοῖς G ἐπιδείκνυσιν, ἐγγεχαραγμένας ἐχούσας τοὺς δέκα λόγους, ἐν ἑκατέρᾳ πέντε. ἐχείρου δὲ ἐπὶ τῇ γραφῇ ὁ θεός. ἦν δὲ χαρακτὴρ οἷος τι ἑωραῖον καὶ οἷς ἤκουον ὁ στρατηγός. τῆς δὲ ὕλης αὐτῶν αὐτουδὲς οὐ καταλείπεται. ἀλλ' ἐφέρετο ἀργυρόν τε καὶ χρυσοῦν, καὶ χαλκὸν ἔνια τε τῆς καλλίστης ὕλης, καὶ μηδὲν ἐκ σήψεως παθεῖν δυνάμενα. ἀργύρου τε τρίχας καὶ δορὰς ὑακίνθου βεβαμμένας, τὰς μὲν ὑακίνθῳ βεβαμμένας,

Hæc ubi multitudo lætа ex ipso Deo, sicut Moyses prædixerat, audivit, dimissa est concio. Sequentibus autem diebus sæpius ad ducis tentoriū ventitantes postulabant, ut etiam leges eis à Deo deportaret. ille & in hoc eis gratificatus leges tulit, & quid quove modo agendum esset per idem tempus præscripsit, sicut suo loco dicetur, sed majorem legum partem in aliud tempus differo, privatim de his commentaturus. Eodem fere tempore Moyses rursum in Sina montem ascendit, prænonito ante populo: nam & spectare eos ascensionem suam voluit. cumque diutius moraretur, per quadraginta enim dies abfuit, cœperunt soliciti esse, ne quid gravius illi accidisset. neque in tot ærumnis aliud quicquam eos sic contristavit, ut interitus Moysis opinio. variabant enim rumores, dum alii devoratum à bestiis jactant, maxime qui minus eum amabant; alii raptum à Deo videri malunt. qui vero prudentiores erant, inter utramque sententiam ancipites, quod alterum ab humanis casibus non alienum, alterum viri illius virtuti convenientius videbant, ipsius sortem satis æquo animo ferebant: suam autem vicem dolebant, qvod tali præside ac patrono essent orbati, qvalem alium inveniri credebant impossibile: & neque solicitudo sperare eos sinebat, neque, spe adempta, non dolere poterant. ac ne castra movere quidem audebant, reditum expectare jussi. tandem, quadraginta diebus totidemque noctibus elapsis, revertitur, nullo interim humano alimento degustato: adventuque suo tota castra ingenti gaudio replevit, divinam providentiam illis adesse significans, & rationem bene ac beatè vivendi se per eos dies didicisse postulareque Deum, ut tabernaculum ei faciant, quo descenderet, qvoties placeret, quod etiam migrantes secum circumferre possent, ut non sit opus amplius in Sina ascendere, sed intervisitans crebro & tantum non cohabitans præsto sit votis eorum ac deprecationibus. mensuram quoque & formam tabernaculi sibi præmonstratam, nihilque superesse, nisi ut ad ejus fabricam quam primum se accingerent. His dictis, profert duas tabulas continentes decem præcepta inscripta, in singulis quina. erat autem Dei manus ea scriptura. Illi vero præsentia sermoneque Moysis læti pro se quisque certatim ad structuram tabernaculi conferebant, aurum, argentum cuprum, materiam ligneam elegantem & contra partim hyacinthina partim punicea tinctura, cariem firmam, pilos caprarum, & ovium pelles

Exod. 21.

Exod. 24.

Exod. 36.

Exod. 35.

qvasdam etiam candidas colore, & alias purpuræ flore infectas. adhæc lanas eisdem coloribus tinctas, & linum byssinum, lapillos qvoqve pretiosos, qui ad ornatum auro includi solent, atque insuper vim magnam odoramentorum. nam hujusmodi erat materia tabernaculi, quod nihil ab ambulatorio templo & portatili differebat. ergo posteaquam istæ species ambitiose sunt collatæ, viritim contribuentibus, nonnullis etiam plura quam pro domesticis facultatibus, architectos operi propheta præficit ex mandato Dei, sed tales ut non alii deligendi fuerint, etiamsi populi suffragiis res commissa fuisset. Eorum nomina etiam nunc in sacris codicibus extant: Beselel ex tribu Judæ, Uronis filius & Mariammes, quæ erat ducis soror: & Eliabus Isamachi, tribus Danidis. plebs autem tanta alacritate operam & impensam offerebat, ut edicto coercendi fuerint, & præconis voce admonendi non esse opus pluribus: ita enim fabricatoribus est visum, atque ita structuram tabernaculi aggrediuntur, Moyse & mensuram & magnitudinem designante, sicut in monte ex Dei colloquio didicerat, tum, quantum instrumentum capere deberet ad usum sacrificiorum & sacrorum ministerium, ritè ac ordinatè præscribente. nec minor fuit largitio mulierum circa vestes sacerdotales & cætera, quæ vel ad tabernaculi ornamentum, vel ad divinum cultum attinere videbantur.

Exod. 36.

CAP. V.

De tabernaculo per Moysen in terra deserta facto, quod similitudinem templi portatilis referebat.

Exod. 36.

OMnibus autem paratis, & vasis aureis, æramentis ac textilibus, Moyses, indicto festo & sacrificio pro cujusque opibus, tabernaculum erigit hoc modo: Atrium primo dimensus latitudine quinquaginta cubitorum, longitudine centum, vallos æreos statuit altos quinque cubita per longiora latera vicenos, & in postico latere denos. In uno quoque inerant anuli, & capitella argentea, bases vero auratæ mucronatæ, imæ hastæ similes, ex ære factæ & in terram defixæ. anulis innectebantur funes, qui ab altero capite clavis æreis cubitalibus humi confixi singulos vallos firmabant, & contra ventorum vim tabernaculum muniebant. Linteum deinde byssinum mollissimum circumtendebatur à capitellis ad bases dependens, totumque eum locum sepiens, ut nihil a pariete differre videretur. atque hoc modo se habebant septi tria latera. quartum vero latus quinquaginta item cubitorum totius operis erat frons, cujus janua viginti cubita patebat, utrinque habens geminatos vallos instar postium. ex argento hi quoque constabant præter bases, quæ erant æneæ. ab utroque autem latere stabant tres valli bene firmati. erant autem & illi linteo è byssо contexto circumducti. ad januam vero pendebat velum viginti cubita longum, & quinque altum ex purpura byssoque & hyacintho contextum

VII.

τὰς δὲ φοίνικι. αἱ δὲ, πορφύρας ἄνθος, ἕτεραι δὲ λευκῷ παρέχον τὴν χρόαν. ἐρια τε πῆξαι προειργασμένους ἄνθεσι μεμολυσμένα, καὶ λίνου βυσσον. λίθους τε ἐς ἐνδεδεμένους χρυσίῳ καὶ πολυτελῆ γνῶσιν, ἀνθρώπῳ κόσμῳ χρῶνται πολυτελεῖ ζημιαμάτων τε πλῆθος συμφέρον. ἐκ γὰρ τοιαύτης ὕλης κατεσκάζετο τὴν σκηνὴν. ἡ δ' οὐδὲν μεταφερομένου καὶ συμπεσοῦσι ναῷ διέφερεν. τούτων οὖν κατὰ σπουδὴν συγκομισθέντων ἑκάστου καὶ πρὸς δύναμιν φιλοτιμησαμένου, τοὺς ἀρχιτέκτονας τοῖς ἔργοις ἐφίστησιν κατ' ἐντολὴν θεοῦ, οὓς καὶ τὸ πλῆθος ἀνεπελέξατο τῆς ἐξουσίας ἐπ' αὐτῷ γιομένης. τὰ δ' ὀνόματα αὐτῶν, καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγέγραπται, ταῦτα· Βεσελὴλ μὲν οὐρίου τὸ ἰούδα φυλῆς, υἱὸς δὲ μαελάμμης τὸ ἀδελφῆς δὲ σφετέρου. ἐλιάβης δὲ ἰσαμάχου δανὶδ φυλῆς. τὸ δὲ πλῆθος οὕτως ἐπὶ προθυμίας τοῖς ἐγχειρουμένοις ἐπῆλθεν, ὥς τε μωυσῆν ἀνεῖρξαι αὐτούς, ἐπικηρυξάμενος ἔργειν τοὺς ἄνους. τάδε γὰρ οἱ δημιουργοὶ προειρήκασι. ἐχώρουν οὖν ἐπὶ τὴν τῆς σκηνῆς κατασκευὴν, καὶ μωυσῆς αὐτοὺς ἔκαζε πρὸς τῶν μέτρων καὶ τὴν ἐπιθήκην τοῦ θεοῦ καὶ τὸ μέγεθος ὅσα τε δεῖ σκεύη χωρεῖν αὐτὴν ἀνεδίδασκεν πρὸς τὰς θυσίας ἐπιτηρηθησόμενα. ἐφιλοτιμοῦτο δὲ καὶ αἱ γυναῖκες πρός τε στολὰς ἱερατικὰς καὶ πρός τὰ ἄλλα ὅσων ἐχρῆζεν τὸ ἔργον, κόσμια τε καὶ λειτουργίας ἕνεκα τοῦ θεοῦ.

Κεφάλαιον ε'.

Περὶ τῆς σκηνῆς τοῦ μωυσῆ ἐποίησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἣ ὁδὲν ναῷ μεταφερομένῳ διέφερεν.

ΠΑντων δὲ ἑτοίμων γενομένων χρυσίου τε καὶ χαλκοῦ, καὶ τῶν ὑφαντῶν, πρόειπεν ἑορτὴν μωυσῆς ἐπὶ θυσίᾳ, καὶ τοῦ ἑκάστου δύναμιν, ἴσα τοῦ σκηνοῦ. πρῶτον μὲν αὐλὴν ἀπομετρησάμενος, τὸ μὲν εὖρος πεντήκοντα πηχέων, ἑκατὸν δὲ τὸ μῆκος, κάμακας ἔστησε χαλκέας πεντεπήχεις τοῦ ὕψους, καθ' ἑτέραν πλευρὰν εἴκοσι τῶν ἑπτημικεστέρων. δέκα δὲ τῶν ἐν πλατείᾳ κειμένων τῆς κατόπιν. κρίκοι δὲ τῶν καμάκων ἑκάστῃ πρόσῆσαν. κιονόκρανα μὲν ἀργυρέα, βάσεις δὲ χρυσᾶ, σαυρωτῆρσιν ἐμφερεῖς. χαλκῇ δὲ ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἐρημισμέναι. ἐζήπλετο δὲ τῶν κρίκων καλῶδια τοῦ ἐσχίου ἤλων χαλκέων πηχυαίων τὸ μέγεθος σκεδεδεμένα. οἱ καθ' ἑκάστου κάμακα παρέντες καὶ ἐδάφους ἀκίνητον ἐπὶ βίας ἀνέμων τὴν σκηνὴν ἔμελλον παρέξειν. σινδὼν δὲ ἐκ βύσσου μαλακωτάτη ἐξ ἁπασῶν ἐπὶ πάσῃ δὲ κιονοκράνου κατιοῦσα μέχρι τῆς βάσεως πολλὴ κεχυμένη, περιφράττουσα ἅπασαν τὸν κύκλῳ τὸ χωρίον, ὡς ἂν μηδὲν δοκεῖν τείχους διαφέρειν. καὶ οὕτως μὲν εἶχον αἱ τρεῖς πλευραὶ δὲ τοῦ ἑῴου. τὸ δὲ πέμπτης πλευρῶν, πεντήκοντα γὰρ οὖσαι πηχέων ἡ ἑτέρα μέτωπον δὲ παντὸς ἦν εἴκοσι μὲν πήχεις ἀνεῳγυῖαν καὶ πύλας, ἐν αἷς ἀνὰ δύο κάμακες εἱστήκεσαν καὶ μίμησιν πυλώνων. ὕλη δ' αὐτῆς ἄργυρος ἐπικεχαλκωμένος πάρεξ τῶν βάσεων. χαλκῇ γὰρ ἦσαν. ἑκατέρωθεν δὲ τοῦ πυλῶνος τρεῖς κάμακες ἦσαν ἑστῶσαι, οἷς πυλοῦχοι ἐμβεβήκεισαν ἐρημισμέναι. καὶ κατ' αὐτῶν δὲ βύσσινον ὕφος σινδόνος ἐπῃωρημένον. τὸ δὲ καὶ τὰς πύλας μήκους μὲν ὄντος πηχέων εἴκοσι, πέντε δὲ βάθους, ὕφος ἦν πορφύρας φοινικᾶς σὺν ὑακίνθῳ, καὶ βύσσῳ πεποιημένον, πολ-

πλὴν αἰτῶν σωμασδόντων καὶ ποικίλων ὁπόσα μὴ ζῶα ἐξεπτύπωτο μορφάς. ἐντὸς δὲ τῶν πυλῶν περίβολον ἦν χαλκῆν, ὁμοίαν αὐτῷ. ἔτι δὲ κρηπίδα παρεῖχε μικρὰν, ἐξ ἧς ἱερεῦσι τὰς χεῖρας ἀποπλύνειν, καὶ τοὺς πόδας καθαίρειν πρὸ ἱερῶν. καὶ ὁ μὲν περίβολος τοιοῦτος ἦν τὸ τρόπον τοῦτον διακεκοσμημένος. τὸ δὲ σκηνεῖον ἔστησεν αὐτὸς μέσον. πρὸς μεσημβρίαν μὲν πρὸς τὰς ἀνατολὰς, ἵνα πρῶτον ὁ ἥλιος εἰς αὐτὸν ἀνιὼν, ἀφῇ τὰς ἀκτῖνας. καὶ τὸ μὲν μῆκος αὐτῆς, ὀργυιῶν ἑξήκοντα. τὸ δὲ εὖρος, εἰκοσιδύο. καὶ ὁ μὲν ἕτερος τῶν τοίχων ἦν πρὸς μεσημβρίαν, ὁ δὲ ἕτερος πρὸς βορέαν ἐπέτραπτο. κατὰ δὲ αὐτὰς ἡ δύσις κατέλήπτο. ἀνίστατο δὲ αὐτῷ ἐξ ἴσου πρὸς τὸ εὖρος. κίονες δὲ ἦσαν ξύλινοι πεντήκοντα μάλιστα κατὰ πλευρὰν ἑκάτερα εἴκοσι. πτέρυγωσι μὲν τὸ σχῆμα εἰργασμένοι. εἰς δὲ πάχος δακτύλου τοῖχος τὸ ἥμισυς. τὸ δὲ βάθος δακτύλων τεσσάρων. λεπίδες δὲ αὐτοῖς ἦσαν ὑπερχαλκευμέναι καταχρύσου, λόγα τε τῶν ἐνδόθεν καὶ τῶν ἐκτὸς μερῶν δύο δὲ αὐτῶν ἑκάστῳ προσῆσαν προφίγγες, ἐλαυνόμενοι κατὰ δύο βάσεων. αὗται δὲ ἐγγυρωὶ μὲν ἦσαν. πολὺ δὲ ἑκάτερα τέτων προσῆν, δεχομένη τὸν φίφγα. ἃ δὴ κατὰ δύσιν τοίχου κίονες μὲν ἓξ ἦσαν. συνῆσαν δὲ ἀλλήλοις ἀκριβῶς ἅπαντες ὡς τὸ μεμαιτῶσθαι τῶν ἁρμῶν ὡς ἕνα δοκεῖν εἶναι τοῖχον αὐτῶν τὴν σανίδωσιν χρυσέων πάντ' ἔνδοθεν καὶ τὰ ἐκτός. ἀνελόγα δὲ τῶν κιόνων ἀριθμὸς, εἴκοσι δὲ ἦσαν, καὶ παρῆχεν πλάκας τρίτον ἀπ' ἄμης ἑκάστος αὐτῶν, ὡς τὸ συμπληροῦσθαι τριάκοντα πήχεις ἐπ' αὐτῶν. καὶ δὴ τὸν ὄπισθεν τοῖχον ἑπτὰ μὲν πήχεις οἱ ἓξ κίονες παρεῖχον τὸ συνεπλήπτο, οὐ ἑτέρους πεποιῆσθαι κίονας ἐκ πηχῶν τεσσάρων, οὓς ἐγγωνίους ἔθεσαν, ὄπισθεν τοῖς μεσόπροσθεν μέρεσιν, ἑκάστος δὲ τῶν κιόνων κέρκον εἶχε χρυσῆν καὶ τὸ ἔξω μέτωπον προσφυῆ, ὡς ὡς ῥίζας τοῦ ἐμπεπλεγμένος κατὰ τοῖχον πρὸς ἀλλήλους περαμοῦσθαι τῷ πρόσθεν. καὶ δὴ αὐτῶν ἐπίχρυσοι σανιδωταὶ ἐλαιῶδαι πέντε πήχεως ἑκάστης τὸ μῆκος, σωλῆσι μὲν ἦσαν τῶν κιόνων ἐμβεβυσμένοις καὶ κεφαλῇ σανιδὸς ἑκάστης τῇ ἑτέρᾳ, τέχνῃ τοῦ πρόσθεν καὶ κλιτὸν τρόπον δεδημιουργημένῳ. κατὰ δὲ τὸ ὄπισθεν μία φάλαγξ ἦν ἀπὸ πάντων ἴσων τῶν κιόνων, ὡς ἂν ἑκάτερον πλαγίαι αἱ πλευσπάγαι τοῦ σκιαγλίδων ἑκατέρου τοίχου τῶν ὀπισθοκεράων, κρατεῖσθαι σὺν ἀσφαλεῖ γομφισμοῖς τοῦ θήλει δ' ἄρρενος συνελθόντες. τὸν μέν τι πρὸς τὸ μὴ ὑπ' ἀνέμων κραδαίνεσθαι, μήτ' ἄλλης αἰτίας, τῷ σκευεῖ συμβαίνειν. ἀλλ' ἀκίνητον αὐτὸν εἶναι μάλιστα πολλῇ ἀσφαλείᾳ ἔμελλεν. ἐντὸς δὲ διελὼν τὸ μῆκος αὐτῆς εἰς τρία μέρη, μίαν δέκα πήχεις ἀπέλιπον ἐν δὲ μυχοῦ τέσσαρας ἴσους κίοσι μέσοις τοῖς ἄλλοις εἰργασμένους καὶ βάσεσιν ὁμοίαις ἐπικειμένους, ἀπολείπουσας ἀλλήλων κατ' ὀλίγον. τὸ δ' ἐπέκεινα πρὸ αὐτῶν ἄδυτον ἦν, τὸ δὲ λοιπὸν ἡ σκηνὴ τοῖς ἱερεῦσιν ἀνέστο. τοῦ μὲν τοι διαμετρήσιν τοῦ τοιούτου τῆς σκιᾶς τοῦς μίμησιν τῆς τῶν ὅλων φύσεως συνέβαινεν εἶναι. τὸ μὲν γὰρ τρίτον αὐτῆς μέρος τὸ ὄντος τῶν πρόσθεν κιόνων, ὃ τοῖς ἱερεῦσιν ἦν ἄβατον ὡς οὐσίας ἂν εἴη τοῦ γένους. οἱ δ' εἴκοσι πήχεις ὡς πρὸ γῆς καὶ θαλάσσης βασιλεῦσι ἀνθρώποις, οὕτως τοῖς ἱερεῦσι μόνοις ἐπιτέτραπτο. κατὰ μέτωπον δὲ τῆς εἰσόδου ἦσαν πεπηγμένοι, κίονας ἔστησαν χρυσοῦς χαλκέους βάσεσιν ἐφεστῶτας πέντε τὸν ἀριθμόν. καταπέπτασται δὲ τοῦ σκευεῖ ὕφεσι βύσσου καὶ πορφύρας καὶ ὑακίνθου καὶ φοινικοῦ

A varie picturatum, exceptis animantium formis. intra januas autem erat aſperſorium æneum, baſi ex eadem materia ſuperpoſitum, unde ſacerdotes manus abluerent, & pedes perfunderent. Hunc in modum ſeptum atrii ſe habuit. Tabernaculum autem ſtatuit in ejus medio verſum ad Orientem, ut ſol ſurgens radios in illud mitteret: eratque longum cubita triginta, & latum duo- B decim. alter parietum erat auſtralis, alter ad ſeptemtriones obverſus. tergum ad occidentem ſpectabat, attollebaturque tantum, quantum in latitudinem patebat. Erantque tabulæ ligneæ vicenæ ex utroque latere, qvadrangulæ, craſſitudine quatuor digitorum, latitudine unius & dimidii cubiti, intus & extra laminis aureis contectæ: & ſingulis tabulis inerant cardines bini immiſſi per duas baſes, quæ erant argenteæ, & in ſuis C foraminibus tabularum cardines ſuſcipiebant. Parietis vero Occidentalis tabulæ ſex erant, intus & extra deauratæ, inter ſe omnes ita compaginatæ, ut unus paries eſſe videretur. Ex lateribus autem tabulæ erant vicinæ, quarum latitudo habebat menſuram unius & dimidii cubiti, craſſitudo tertiam partem palmæ, & ita triginta cubita adimplebant. poſterioris vero parietis novem cubitos ſex tabulæ faciebant: quibus con- D junctæ ſunt aliæ duæ tabulæ, ex medio cubito ſectæ, quas angulares poſuerunt ad inſtar majorum tabularum. Singulæ vero tabulæ anulos habebant aureos, per exteriores frontes eminentes, velut quibusdam radicibus confixos per ordinem, ad invicem per circuitum reſpicientes: & per eos deaurati vectes immiſſi, ſinguli cubitorum quinque, tabulas conjungebant: intrabat- que caput vectis uniuscujusque in alio capite, in E modum pyxidis: & poſt tergum parietum in longitudine poſitorum, unus erat ordo, per tabulas omnes vadens, quo per uncinos utriusque parietis latera continebantur, in caſtrationibus factis & immiſſis ad invicem. atque ita cautum eſt tabernaculo contra ventorum vim aliosve impetus, ut ſecurum & immobile conſiſteret. Intus autem diviſa in tres partes longitudine, poſt de- F cem cubita intima, ſtatutæ ſunt columnæ quatuor eodem opere & ex eadē materia factæ, ſimilibꝰ baſibus impoſitæ, paribus intervallis per transverſum diſſitæ: ultra has fuit adytum, reliqvum vero tabernaculi ſacerdotibus patebat. atq; hæc tabernaculi trifariam diviſio, univerſitatis naturam referebat. nam tertia pars, quæ intra quatuor columnas continebatur, ſacerdotibus inac- G ceſſa cœlum Dei quodammodo repræſentabat: viginti vero cubitorum ſpatium, tanquam mare & terra hominibus inacceſſibilis, ſolis ſacerdotibus concedebatur: à fronte vero, qva aditus patebat, columnas ſtatuerunt quinq; æreis baſſibus innixas. poſt hæc vela ſunt per tabernaculum expanſa, è byſſo contexta, & purpureo, hyacinthino, puniceo coloribus diſtincta. horum primum

cubita decem quaqua versum patebat: qvod per columnas est distentum, quæ aditum à reliquo spatio disparabant, & à conspectu hominum excludebant. totumq; hoc fanum vocabatur sanctum, adytum vero ultra quatuor columnas situm dicebatur sanctum sanctorum. fuitque hoc linteum omnis generis floribus, quæ terra fert aliisque ornamentis picturatum, exceptis tantum animantium figuris. alterum autem velum magnitudine, colore, textura priori par, circa ingressum sitas quinque columnas tegebat: qvod à summo ad dimidium columnarum pendens ibi anulis sustinebatur, & accessum sacerdotibus subintrantibus præbebat. huic pene contiguum erat aliud velum magnitudine par, sed è lino contextum, anulis, à funiculo per transversum pendens, qvod aliquando adducebatur, aliquando festis præcipue diebus reductum populi prospectum admittebat. reliquis diebus, & maxime parum serenis, objectu suo picturatum illud velum a tempestatibus protegebat. unde mos mansit etiam post templum exædificatum, ut velum huic simile in aditu prætenderetur. erant præterea decem aulæa quaternorum cubitorum latitudinis, longitudinis vicenum octonum cum uncinis aureis, qui contiguorum anulis ita inserebantur, ut coaptata unum viderentur: quæ extensa fanum superne obtegebant, & parietes à lateribus & à tergo, minus uno pede ad terram pertingentia. erant & alia peripetasmata undecim æque lata, sed longiora, videlicet triginta cubitorum singula, è pilis eadem subtilitate, qua illa è lana, contexta: quæ tegmine suo usque terram fusa instar thalami exhibebant, uno à fronte prominente, qvod in hunc usum supra denarium numerum erat adnexum. hæc rursus ab aliis è pellibus consutis contra æstus ac pluviarum injuriam protegebantur. quapropter è longinquo spectantibus res erat miraculo dignissima: colores enim tabernaculi non aliter micabant, quam si cælum quis contueretur. cæterum cilicia & pellicea vela ita pendebant, sicut illud circa fani introitum, ad arcendas tempestates objecta.

Exod. 36.

CAP. VI.

De arca, in qua tabulas legis Moyses collocavit.

VI. TAbernaculo autem hunc in modum constituto, etiam arcam Deo sacram inferunt è materie natura valida & ab omni carie inviolabili. hæc vernacula nostra lingua dicitur Heqron, figura tali: longitudo ejus erat quinque palmorum, altitudo vero & latitudo trium palmorum, eratque intus & extra tota laminis aureis incrustata: & habebat tegmen aureis cardinibus coaptatum, nulla ex parte prominens, ex utroque autem longiore latere inerant anuli aurei duo, totum lignum penetrantes, & per eos vectes aurati utrinque trajecti, ut, quoties opus esset, quocunque transportari posset.

Exod. 37.

βαφῆς συγκεχραμμένοις. καὶ πρῶτον μὲν ἐπὶ πηχῶν δέκα παντάχοθεν, ὡς κατεπετάννυσαν τοὺς κίονας, οἱ διαιροῦντες τὸν νεὼν, τὰ ἄδυτον ἔνδον αὐτῶν ἀπελάμβανον. καὶ ἔστιν ἐπὶ τοσοῦτον αὐτὸ μηδενὶ κατόπιον. καὶ ὁ μὲν πᾶς νεὼς ἅγιον ἐκαλεῖτο. τὸ δ' ἄδυτον τὸ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κιόνων ἅγια τῶν ἁγίων. ὡρᾴου δὲ τὸ φάρος ἄνθεσι παντοίοις ὅσα γῆθεν ἀνέρχεται διαπεποικιλμένον, τοῖς τε ἄλλοις ἅπασι ἐνυφασμένον, ἃ κόσμος εἶναι ἔμελλον, πλὴν ζώων μορφῆς. ἕτερον δὲ τούτῳ τὸ μεγέθει καὶ τῇ ὑφῇ καὶ τῇ χροᾷ παραπλήσιον πρὸς ἐπὶ ταῖς εἰσόδοις πέντε κίονας παρεβάλλετο κατὰ γωνίαν ἑκάστου κίονος, κρίκοις κατέχοντες αὐτὸ ἀπὸ κορυφῆς ἄχρι ἡμίσους τῶν κίονος. τὸ δὲ λοιπὸν εἴσοδον ἀνέστο τοῖς ἱερεῦσιν εἰσδυομένοις, ὑπὲρ δὲ τούτου λίνεον ἦν ἰσομεγέθες φάρους, ἑφελκόμενον ἀπὸ κάλων ὑπηωρίων, τὸ κρίκων τοῦ τε ὕφασι καὶ τοῦ κάλω διακοσιοστῶν, πρός τε τὸ ἐκπετάννυσθαι καὶ συνελκόμενον ἰσοῦσθαι κατὰ γωνίαν ἑμπίπτον ὀρθὸν ἑστηκὸς πρὸς τὸ καθυπόδεσθαι, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς ὑπαισίμοις ἡμέραις. κατὰ δὲ τὰς λοιπὰς καὶ μάλιστ' ὅταν ἡ νιφετώδης πρόσπεπτωκυῖα, στέγανον ἐπῆν τὸ ἐκ τῶν βαμμάτων ὕφος. ὅθεν δὴ παρέμεινέ τε ἔθος καὶ τὸ ναὸν οἰκοδομηθεισῶν ἡμῶν, ὡς τὸ τῶν σινδόνα τοιοῦτο πρόπυλον προεκτείνεσθαι τῆς εἰσόδου. δώδεκα δ' ἄλλα φάρη πηχῶν τὸ πλάτος τεσσάρων, τὸ δὲ μῆκος ὀκτὼ καὶ εἴκοσι, χρυσόεντος ἔχοντα γλύσμιος ἐπὶ σταφὴ ζήλους τε καὶ ἀρρένων συνείλητο, ὡς ἓν εἶναι δοκεῖν. ἐπ' ὀπισθόμβα δὲ ναοῦ, τοῦτ' ἐφύπερθεν ἑστιάζεν, καὶ τῶν τοίχων τοὺς κατὰ πλάγια καὶ κατόπιν ἐξωτάτω, ἀπὸ τῆς γῆς ὅσον πήχεως ἀνέχοντα. ἦσαν δὲ τοῦ πλάτους ἄλλαι σινδόνες, μίαν πλείους τὸ ἀριθμὸν, τὸ δὲ μῆκος ὑπερβάλλουσαι τριάκοντα πήχεις ὅλους ἦσαν, ὑφασμέναι δ' ἐκ τοίχων ὁμοίως κατὰ λεπτουργίαν τοῖς ἐκ τῶν ἐρίων πεπυκνωμένοις, ἐπέπαντο μέχρι τῆς κεχυμέναι, κατὰ θύρας ἀετώματι πρόπυλον, καὶ παιδὸς παρεῖχον, ἃ ἐνδεκάτας φάρεσιν εἰς τὸ παρειλημμένον. ἄλλαι δ' ἐπάνω τούτων σκιοφθόρων κατεσκευασμέναι ὑπερείσεσαν σκέπη καὶ βοήθεια τοῖς ὑφαντοῖς ἐν τοῖς καύμασιν, ὁπότε ὑετὸς εἴη μεθημερίας. πλὴν ὀκτωλήξις ἐλάμβανεν τοὺς πρόσθεν διωμένους. τὸν γὰρ χρόαν τοῖς κατ' ἀρετὴν συμβαίνουσιν ὑδὲν ἐδόκουν διαφέρειν. αἱ δὲ ἐκτὸς τοῖχοι τῶν διφθέρων πεποιημέναι καπέσαν ὁμοίως τοῦ πρὸς τὰς πύλας ὑφάσματι, τό τε καῦμα καὶ τὰ ὑπὸ τῶν ὀμβρέων ὕδωρ ἀπομαχόμεναι. καὶ ἡ μὲν σκηνὴ τοῦτον πάγου τὸν τρόπον.

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ τῆς κιβωτοῦ ἣν ἡ μωυσῆς τὰς νομικὰς πλάκας ἐγκατέθετο.

Γίνεται δὲ καὶ κιβωτὸς τῷ θεῷ ξύλων ἰσχυρῶν τὴν φύσιν, καὶ σηπεδόνα παθεῖν ἀδυναμούντων. ἡ δὲ ἔσωθεν μὲν καλεῖται καὶ τὴν ἡμετέραν γλῶτταν, ἡ δὲ κατασκευὴ, τοιαύτη τις ἐστί. μῆκος μὲν ἦν αὐτῇ πέντε παλαιστῶν. τὸ δὲ εὖρος καὶ τὸ βάθος τριῶν παλαιστῶν εἰς ἑκάτερον. χρυσοῦ δὲ πᾶσ' ἐντὸς καὶ τὰ ἔξωθεν περιελήλατο πᾶσα ὡς ἀποκεκρύφθαι τὴν ξύλωσιν. στρόφιγξιν τε χρυσοῖς τὸ ἐπίθημα περιελαμβάνον εἶχεν θαυμαστῶς, ὅπως ἔχοιεν ἴσον ἑκατέρωθεν ἐξοχοῦς τὸ ἁρμοσίαν λυμαινόμενον. καθ' ἕτερον δὲ τοίχων ἀπεναντίον κρίκοι περῆσαν χρυσοῖ δύο παντὸς δήκοντος ξύλου. καὶ δι' αὐτῶν σκυτάλιδες ἐπίχρυσοι καθ' ἑκάτερον τοίχων, ὡς ἂν ὑπ' αὐτῶν ὁπότε δέησιν ἄγοιτο κινεῖσθαι.

καὶ ἀμφὶ τὰ ὦτα ἐφ' ἑκάτερα ἐκρεμίζετο, ἀλλ' ὑπὸ τὰ ἱερέ- A
ως. φέρεται δὲ ὑπ' ἀετάμενα αὐτῆς ἦσαν πτερύγια δύο.
χερουβὶμ ὧν αὐτοὺς ἑβραῖοι καλοῦσιν. ὧν ἦν ἐπὶ πε-
τόμενα μορφὴ οὐδενὶ τῶν ἀνθρώπων ἑωραμένων
πώποτε. μωυσῆς δ' φησὶν τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ ταύτας
ὑποστῆναι ἑωρακέναι. ταύτην τὴν δύο πλάκας ἐν αἷς τοὺς
δέκα λόγους συγγεγράφθαι συμβέβηκεν, ἀνὰ πέντε μὲν
ἐν ἑκατέραν ἀνὰ δύο δὲ ἐν ἡμίσου καὶ μέτωπον, ἐγκατε-
τέθειτο καὶ ταύτῃ ἐν τῷ ἀδύτῳ κατέθηκεν. B

Κεφάλαιον ζ.

Περὶ τραπέζης καὶ λυχνίας χρυσῆς καὶ βωμῶν τῶν ἐν τῇ σκηνῇ.

ΕΝ δὲ τῷ ναῷ τράπεζαν ἱδρύε δελφικοῖς οὐδα-
μῶς ἀπεικασμένην. τὸ μῆκος μὲν δύο πηχῶν τοῦ
πλάτους,
εἰς πήχεος, καὶ διαμέτρων τριῶν τὸ ὕψος. ἦσαν δὲ C
αὐτῇ πόδες, τὰ μὲν ἐξ ἡμίσους ἕως τῶν κάτω πελέως ἀ-
πηρτισμένοι, οἷς ὁμοίοις ἔστησι τὰς κλίνας ἐμφε-
ρεῖς. τῇ δὲ αὐτῶν ἀνατείνων τετράγωνι τῇ ἐργασίᾳ.
κεῖνται δὲ καθ' ἕκαστον πλευρὸν, κεκλασμένοις ὡς μὴ
πλήρεσι τοῦ ἄνω καὶ τὸ κάτω μέρος τοῦ σώματος. καθ' ἕκαστον δὲ τῶν ποδῶν καὶ
ταινία ἐλλάτη κρίκος. οὐκ ἄνωθεν δὲ ὑπὲρ τέλματος, ἀλ-
λ' ὡς ἂν στελεοὶ χρυσοῖ ξύλα τὰ νέρθεν ὄντες ἐξαίρεσι.
καὶ γὰρ ἦσαν ἐπ' αὐτοῖς τοὺς κρίκους κοινω- D
νοῦντες. ἵνα δὲ μὴ διαλείπῃ, ἀλλὰ πρὶν σωμελθεῖν
εἰς πάντων, εἰς προνοίας τὴν ἀρχὴν πελλοτῶντες.
ὧν ἡ μὲν ὥρας τὸ μεσαίτερον ἐμβαίνει τὸ τραπέζης, ἡ δὲ
εἰς τὸ βόρειον κλίτος καὶ τοὺς ἑβδόμους ὁκομίζετο, ὅπερ παύ-
της ἐπέτηδε ἐν τῇ νεὼ πετραμμένῃ πρὸς ἄρκτον ἐ
πὶ τῷ μυχῷ, διεστῶσαν ἄρτων τε δώδεκα ἀζύμους
καὶ ἐφ' ἀλλήλους κειμένους καθαροὺς πάνυ, ἐ ἀλεύ-
ρου ἐκ δυὸς ἀσσάρων. ἑ μέτρον ἑβραίων ἑπτὰ κοτύλας
ἀττικὰς ἐχόντων τῶν ἄρτων ἐπέκειντο φιάλαι δύο, E
χρυσᾶς λίβανον πλήρεις. μεθ' ἡμέρας ἑπτὰ, πάλιν οἱ
ἄλλοι παραθέντες ἄρτους ἐν τοῦ καλουμένου ὑφ' ἡμῶν σαβ-
βάτου. τὴν δὲ ἑβδόμην ἡμέραν σάββατα καλοῦμεν. τὴν
δ' αἰτίαν ἐξ ἧς ταῦτ' ἐπενοήσαντο, ἐν ἑτέροις ἐρῶμεν.
ἐκ δεξιῶν δὲ τῆς τραπέζης τοῦ θεοῦ μεσημβρίαν τε-
τραμμένου πρὸς πολὺν ἴσταται λυχνία ἐκ χρυσοῦ κε-
χωνευμένη, ἀξόνιος ἐπὶ μὲν ἔχουσα μνᾶς ἑκατόν. ἐ-
βραῖοι δὲ καλοῦσι κίχαρες. ἃς ἡ ἑλληνικὴ μετα- F
βαλόμενον γλῶσσαν σημαίνει τάλαντον. πεποίη-
ται δὲ κρίνα καὶ ῥόδοις καὶ κρατηρίδιοις, ἑβδο-
μήκοντα δὴ τὰ πάντα, ἐξ ὧν ὑπὸ μιᾶς βάσεως σωνεστη-
κὸς ὕψος, πεπασμένος αὐτὴν συγκειμένων εἰς μοί-
ρας ἑπτὰς πρὸς τοὺς πλανήτας καὶ τὸν ἥλιον κατανέμοντα.
ἀπαρτὴς δὲ ἑπτὰ κεφαλὰς κατ' ἀλλήλας ἐν στοί-
χῳ διακειμένας. λύχνοι δ' ὑπὲρ δὲ αὐτῆς ἑπτὰ κα-
τὰ μίαν τῶν πλανήτων τὸ ἀριθμὸν μεμιμημένοι. ὁρῶσι δὲ G
εἰς τὴν ἀνατολὴν καὶ τὸν μεσημβρίαν λοξῶς αὐτὸ κεί-
μενος. μεταξὺ δὲ αὐτῆς καὶ τῆς τραπέζης ἔνδον ὡς μᾶλλον
ἐπιτήδειον, ξυλίνου μὲν ἐξ ὅλης τοῦ δὲ πεπυρωμένου καὶ σκέπη
τὸ στέγασμα. στερεὰ δὲ ἐπελήλαται αὐτῷ λεπὶς, πηχυ-
αῖον μὲν κατὰ πλευρὰν ἑκάστην τὸ πλάτος. ὕψος δὲ δι-
πλάσιον. ἐπὶ δὲ ἐχάραξε χρύσεα ὥσπερ ἀνέμους ὥσαι, ἐχούσας
ἑκάστην στέφανον. καὶ τοῦτον δὲ ἐκ περιόδευσε
τοῦ χρυσοῦ, ὡς καὶ κρίκοι καὶ σκυτάλιδες ἐπέκειντο
αἷς τὰς ὁδοὺς ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐφέρετο. ἵδρυτο δὲ καὶ
ἐν τῇ σκηνῇ βωμὸς χάλκεος ὑπόξυλος καὶ αὐ-
τῷ κατὰ πλευρὰν πέντε πήχεων ὁκταμετρημένος,

neque enim à jumentis vehebatur, ſed ſacerdo-
tum humeris transferebatur. operculo autem,
ejus impoſitæ erant effigies duæ, quas Hebræi
Cherubes appellant, ea ſunt animantia volucria
nova ſpecie, nec unquam cuiquam hominum vi-
ſa: quæ Moyſes in Dei ſolio viderat figurata. in
hanc arcam repoſuit tabulas decem præcepta
continentes, in utraque quina, & in ſingulis pa-
ginis duo cum dimidio, ipſamque arcam intra a-
dytum recondidit.

CAP. VII.

De menſa & candelabro aureis, deque altaribus tabernaculi.

IN fano autem menſam collocavit Delphicis IX.
non abſimilem, longitudine duum cubitorum
latitudine unius, altitudine palmorum trium. e-
am ſuſtinebant pedes dimidia ſui parte inferiore
per omnia pedibus ſimiles, quales lectis Dorien-
ſes addere ſolent: ſed ſuperne quadrangulares
erant. habebatque circumquaque labrum qua-
tuor digitis tam inferne quam ſuperne promi-
nens, & per ſingulos pedes inerant anuli fere cir-
ca ſummum pedem: adhibebanturque utrinque
duo ceu manubria è ligno firmiſſimo deaurata,
quæ non per circulum utrumque ut vectes traji-
ciebantur, ſed fibulato morſu menſæ labrum ſu-
perne, inferne pedis anulũ comprehendendo, fa-
cultatem transferendi, qvocunque opus eſſet,
præbebant. hæc ſolebat deponi in fano verſus
Septentrionalem parietem non longè ab adyto,
& in ea diſponebantur duodecim panes non fer-
mentati, ſeni è regione ſibi duobus ordinibus
oppoſiti, mundiſſimi confecti è farina duorum
aſſaronum, quæ menſura Hebræorum ſeptem
cotylas Atticas continet. ſuper panes autem po-
nebantur duæ phialæ aureæ thure plenæ. poſt
ſeptem vero dies alii panes inferebantur, feſto,
quod nos vocamus ſabbatum: cujus ritus cauſa
alias eſt a nobis indicanda. Ex adverſo menſæ X.
propius meridianum parietem ſitum erat can-
delabrum ex auro fuſile, ſed non ſolido, pondo
minarum centum. hoc pondus Hebræi cincha-
res, Græci talentum ſua lingua nominant: eratq;
diſtinctum globulis, liliis, malis punicis, crater-
culis ab una baſi in altum aſſurgentibus, in ſe-
ptem ramos diffiſſis juxta numerum ſolis & reli-
quorum planetarum. exibat autem in ſeptem ca-
pita ordine inter ſeſe reſpondentia: quibus im-
ponebantur ſeptem lucernæ ſecundum totidem
planetarum numerum: reſpiciuntque ad Orien-
tem & Meridiem, candelabro oblique poſito. in-
ter hoc & menſam, ut dixi, ſita erat arula ſuffumi-
gatoria, & ipſa è ligno imputribili, ſed ſolida la-
mina circumquaq; contecta, cubitali in quadrum
latitudine, altitudine vero dupla. ſuper qua ſta-
bat foculus corona aurea circumquaq; cinctus:
cui anuli inerant cum ſuis vectibus, quo per viã
à ſacerdotibus deportari poſſet. Sed & pro fori-
bus tabernaculi erat ara alia, hæc quoque lignea,
laminis æreis intecta, in qvadrum qvinq; cubita
patens, altitudine trium cubitorum, inaurata,

cratem prò foculo ſuperpoſitam habens. excipiebat enim terra, quicquid ignitum ſuperne decidebat, qvod baſis nulla ſubeſſet, ad aram vero præſto erant infundibula & phialæ thuribulaque & crateres cum inſtrumento alio rei divinæ peragendæ accommodo, nihil non ex auro puriſſimo.

Exod.38.

CAP. IIX.

De pontificali ac ſacerdotali ornatu.

XI.

Exod.39. ET tabernaculum quidem cum paratu ſuo ſic ſe habebat. nunc reſtat dicendũ de veſtitu tam reliquorum ſacerdotum, quos illi chaneas vocant, quam pontificis, quem anabarchem nominant, ſic ſummum ſacerdotem ſignificantes; ac primum de vulgo ſacerdotum: Sacerdos ſacris operaturus purus juxta legem & caſtus accedens ante omnia manachaſen, quem vocant induitur: quaſi dicas conſtrictorium. eſt autem ſubligar circa verenda, conſutum è byſſo retorto: in quod pedibus inſertis ſubducunt velut dimidiatas braccas, atque ita circum illa conſtringunt. ſuper hoc induit linteam interulam byſſinam è duplicata tela confectam, chetomene noſtris vocatur, ſignificatque ea vox lineam. linum enim vocamus cheton. id indumentum eſt tunica talaris corpori aſtricta, habens manicas circa brachia & ipſas ſtrictas, quæ accingitur circa pectus paulo axillis inferius zona lata digitos quatuor intus inani, ita contexta, ut ſerpentis exuvium videri poſſit. floribus etiam picturatur punicis, purpureis, hyacinthinis & byſſinis: ſtamen vero è ſola byſſo conſtat: quæ ſemel atque iterum circa pectus revoluta ad talos usque defluit, tantiſper dum ſacerdotes à ſacris feriantur: idque ad ornatum conferre videtur: cum vero ſacris eſt miniſtrandum, ne ventilata ſit impedimento, ſuper humerum lævum rejicitur: hanc zonam Moyſes nominavit abaneth, nos, vocabulo a Babyloniis mutuato, emiam dicimus. ſic enim illi nominant. ſed tunica nusquam ſinuatur. habetque circa collum amplam aperturam, cujus oræ uncinis à pectore & à tergo committuntur: maſſabazanem vocant. ſuper caput autem geſtat pileum non faſtigiatum, neque totum caput comprehendentem, ſed paulo plus quam medium. hic vocatur maſnaemphthes. eſt autem tali paratu, ut videatur vitta linea ſæpe in orbem replicata & conſuta, qvam ſuperne alia tela integit usque ad frontem deſcendens, & per ſuperficiem verticis ſuturarum deformitatem occultans. hic adaptatur accurate, ne inter ſacrificandum delabatur. Et ſacerdotum qvidem ornatus in genere eſt talis. Pontifex vero utitur qu dem etiam hoc, nihil eorum, quæ enumeravimus, omittens, ſed ſuperinduitur hyacinthinam tunicam talarem, quam noſtrates methir nominant: aſtringitque eam zona coloribus ſupradictæ ſimili, niſi qvod auro intertexta.

A τὸ ὑπὸ ὕψος τρισὶ, ὁμοίως τοῖς χρυσῷ κεκοσμημένος, χαλκείαις λέπισιν ἐξησκημένος, διὰ τύχην ἐχάρα ἐμφερής. ἐξεδέχετο γὰρ ἡ γῆ τὸ ἀπὸ τῆς ἐχάρας πῦρ καταφερόμενον, τῆς βάσεως μηδαμοῦ ἐχούσης. ἀντλητήρια δ' ἐπῆν τῷ βωμῷ εἰνοχόαι τε καὶ φιάλαι σὺν θυίσκοις καὶ κρατῆρσιν ἅπασι. ὅσα τε ἄλλα σκεύη πρὸς τὰς ἱερουργίας πεποίητο, χρύσεα πάντα ὑπῆρχεν. καὶ ἡ μὲν σκηνὴ τοιαύτη τις ἦν καὶ τὰ περὶ αὐτὴ σκεύη.

B

Κεφάλαιον ἡ.

Περὶ τῶν τε ἱερέων καὶ τοῦ ἀρχιερέως σχήματος.

ΓΙνονται δὲ καὶ τοῖς ἱερεῦσιν στολαὶ, πᾶσι τε τοῖς ἄλλοις, οὓς χαναίας καλοῦσι, καὶ δὴ καὶ τῷ ἀρχιερεῖ, ὃν ἀναβαθάχην προσαγορεύουσι. σημαίνει δὲ ἀρχιερέα. τὸ μὲν οὖν τῶν ἄλλων στολὴ τοιαύτην εἶναι συμβέβηκεν. ὅταν δὲ προσίῃ τοῖς ἱερουργίαις ὁ ἱερεὺς ἡγνικὼς καὶ ὁ νόμος ἁγνείαν προσαγορεύει, πρῶτον μὲν ἐπιθέτην τὸ μαναχασὴ λεγόμενον. βύσσινόν ἐστι σιμακτῆρα μὲν δηλοῦν. διάζωμα δέ ἐστι περὶ τὰ αἰδοῖα ῥαπτὸν ἐκ βύσσου κλωστοῦ εἰργυμένον, ἐμβαινόντων εἰς αὐτὸ τῶν ποδῶν ὥσπερ ἀναξυρίδας. ἐπιπίνει δὲ ὑπερῷον, ἢ πολλαπλοῦν ἄχρι τῶν λαγόνων περὶ αὐτὰ ἀποφέρει. ὀθόνιον δὲ τοῦτο λινοῦν ἔνδυμα διπλῆς φορᾶς σινδόνος βυσσίνης. χεθωμένη καλεῖται. λίνεον γὰρ σημαίνει. χεθὲν γὰρ τὸ λινὸν ἡμεῖς καλοῦμεν. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἔνδυμα ποδήρης χιτὼν περιεσταλμένος τῷ σώματι, καὶ τὰς χεῖρας περὶ τοῖς βραχίοσιν κατισφιγμένος, ὃν ζώνην δὲ καλοῦσι ὀλίγου δεῖν μαχαλὴς ὑπὲρ ἄνω τὴν ζώνην περιάγοντες πλατεῖαν ὡς ἐπὶ πλεῖστον δακτύλους. μηκέτι δὲ ὑφασμένην ὡς τὸ λεπτότατον δοκεῖν ὄφεως. ἀνθοῖ δὲ εἰς αὐτὴν ἐνύφαν φοίνικι καὶ πορφύρᾳ μὴ ὑακίνθου καὶ βύσσου πεποικιλμένα. σήμαινον δέ ἐστι μόνη βύσσος. ἡ λαβοῦσα τὸ ἀρχεῖον τοῦ ἑλίξεως καὶ στέρνων, καὶ περιελθοῦσα πάλιν δεῖ. καὶ κέχυται μὲν πολλὴ μέχρι καὶ τοῦ σφυρῶν, ἕως ἂν μηδὲν ὁ ἱερεὺς ἐνεργεῖ. πρὸς γὰρ δυσπέπειαν ἔτως ἔχει τοῖς ἐρῶσι καλῶς. ὅταν δὲ παραδάζειν περὶ τὰς θυσίας δέῃ ἢ διακονεῖν, ὅπως μὴ κινούμενος ἐμποδίζηται πρὸς τὸ ἔργον, ἀναβαλλόμενος ὑπὲρ τὸ λαιὸν ὠμοφορεῖ. μωυσῆς μὲν ἐν ἀβανηθ αὐτὴ ἐκάλεσεν. ἡμεῖς δὲ ἀπὸ βαβυλωνίων μεμαθηκότες, ἐμίαν αὐτὴ καλοῦμεν, ὅταν δὲ προσαγορεύε) παρ' αὐτοῖς. ὅτος ὁ χιτὼν κολπίτην μὲν ἀδαμοῦ ἦν. λαιμαρὸν δὲ παρέχων τὸ περιχωτῆρα ἐν αὐχένος, ἀρπεδόσιν ἐκ τῶν ὤμων, καὶ τῶν κατὰ στέρνων καὶ μετάφρενον, ἠρτημένας ἀναδεῖ). ὑπὲρ ἑκατέραν καταπλεῖδα μασαβαζανὴς καλεῖ). ὑπὲρ δὲ τῆς κεφαλῆς, φορεῖ πῖλον ἄκωνον. ἀδιακύμβον ἐκ πάσων αὐτὸ, ἀλλ' ἐπολήκιν ὑπερβεβηκότα μέσης. καλεῖ) μὲν μασναεμφθῆς. τῇ δὲ καταστολῇ τοιοῦτος ἐστὶν ὡς στεφάνη δοκεῖν, ἐξ ὑφάσματος λινοῦ ταινία πεπιημένη παχεῖα. καὶ δὲ ἐπιπυοσύμβον ῥάπτε) πολλάκις. ἔπειτα σινδὼν ἄνωθεν αὐτὸ σκεπάζει) διήκουσα μέχρι μετώπου, τήν τε ῥαφὴν τῆς ταινίας καὶ τὸ ἀπ' αὐτῆς ἄκρον καλύπτουσα, καὶ ὅλῳ τῷ κρανίῳ γιγνομένη ἐπίπεδον. ἥρμοσται δὲ ἀκριβῶς ὡς ἂν μὴ περιῤῥυῇ πάντος περὶ τὰ ἱερουργίαν. καὶ πίλος μὲν ἐστιν ἡ τῶν πολλῶν ἱερέων στολή, δεδηλώκαμεν. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς, κοσμεῖται μὲν καὶ ταύτῃ οὐδὲν τῶν προειρημένων. ἐπενδυσαίμῳ δὲ ἐξ ὑακίνθου πεποιημένου χιτῶνα, ποδήρη δέ ἐστι καὶ οὗτος, μηδὲν καλεῖται τῇ ἡμετέραν γλώσσαν, ζώνῃ περισφίγγεται βάμμασιν οἷς ἡ πορφύρα λέγεται διαπεποικιλμένῃ χρυσοῦ συνυφασμένου.

C

D

E

F

G

κῆ

καὶ πέλας δ' αὐτῆ περισσέβαμμένοι ἰύσανοι ῥοῶν A cæterum ima veſtis ornabatur limbo effigie malorum punicorum diſtincto, à quo tintinabula
τῶν σκιαφοῖς μεμιμημένοι ἀπήρτηντο, καὶ κώδωνες χρυσοῖ καὶ πολλοὶ ἀπηρτήδευσιν τῆς ὑπερτείας, aurea ſic dependebant, ut medium eſſet quod-
ὡς τὸ μέσον λαμβάνεσθαι δυοῖν τε κωδώνοιν ῥοΐσκον que malum punicum inter duo tintinabula ſi-
καὶ ῥοῶν κωδώνιον. ἔστι δ' ὁ χιτὼν ἓν σὺν σκι- tum, & tintinabulum inter duo mala punica.
οειδέσιν πετάσμασιν ὡς τὸ ῥαπτὸς ἀπὸ τῶν ὤμων εἶναι hæc tunica non conſtat è duobus ſegmentis, ut
καὶ τῶν πλευρῶν. φάρος δ' ἐπ' ἐπίμηκες, ὑφασμένον ἀμοιβαῖον ἔχει βρόγχωσιν πολλαχοῦ, ἀλλὰ καὶ μὴ ſuturas habeat in humeris ac lateribus; ſed tu-
διῆκται πρὸς τὸ στέρνον καὶ μέσον τὸ μετα- B nica tela in longum contexta aperturam in ſum-
στέριον. πέζα δ' αὐτῷ περιέρραπται, ὑπὲρ ἧς μὴ διε- mo habet non transverſam, ſed in longum de-
γγύᾶται τῆς τομῆς τὸ δυσπρέπειαν. ὁμοίως δὲ καὶ ſcendentem à tergo & ante uſque ad medium
αἱ χεῖρες διήργηνται ὀχετοῖς. ἐπὶ δὲ τούτοις pectus: cui decoris cauſa aſſuta eſt fimbria, ne
ἐπιδύεται τὸν λεγόμενον ἐφῳδήν, ἑλληνικὴ δ' ſciſſura appareat, eodem modo, qua manus exe-
ἐπωμίδι παρεσικότα. γίνεται γὰρ τῷδε τῷ τρόπῳ. ὑ- runtur, eſt ſciſſa. Super hanc tertiam etiamnum
φάσθαι δὲ βάθος χυᾶ ἔκπτωτε χρωμάτων παν- induit vocatam ephoden, græcanicæ epomidi ſi-
τοίων καὶ χρυσοῦ συμπεποικιλμένου περίπυκτον τὸ milem, ea fit hoc modo: ex variis coloribus, auro
στέρνον τὸ μέσον καταλιμπάνει, χειρίσιν τε ἠσκημένῳ C intermixto, ita contexitur, ut circa medium pe-
καὶ τοῖς πτερύγιοις χιτῶνι ἐναι πεποιημένῳ. τῷ δὲ ctus lacuna quædam relinquatur, maniculis
λείπεται δ' ἐσθήματος σωμέσι περίτμημα ἀπὸ μικρᾶς quoque ita extantibus, ut plane tunica appareat.
παλάμης, χρυσῷ τε καὶ τοῖς αὐτοῖς τῷ ἐφῴδει βάμ- lacunæ vero inſeritur fruſtum amplitudine
ματι διαπεποικιλμένον. ἐσθῆτα μὲν καλέσᾳ. σημαίνει δὲ palmi, auro eisdemque coloribus, quibus epho-
τὸν τῷ ἑλλήνων γλῶτταν λόγον. πλησιοῖ δ' ἀκρι- des, variegatum. id vocatur eſſen, ac ſi dicas ra-
βείας δ' ἐφῴδου ὑπὲρ ὑφαίνοντες καὶ σῆθος ἐξέλι- tionale: qvod ita quadrat, ut ad amuſſim ſpa-
πε. ἐνάπτᾳ δ' ἐπὶ τοῖς κρίκοις χρυσέων αὐτῷ τε καὶ γω- tium illud circa pectus a texente relictum exple-
νίαν ἑκάστῃ, κἀκείνῳ τ' ἴσων περικεκοινωμένων ῥάμ- at. id committitur cum tunica anulis aureis per
μασιν ὑακίνθου, ὡφελημένου εἰς τὸ πρὸς ἀλ- D ſingulos angulos ex oris tunicæ ac eſſenis extan-
λήλους καταθέσιν τοῖς κρίκοις. πρὸς δὲ τὸ μὴ χαλᾶν tibo, intercurrente tænia hyacinthina, &, nequid
ἔτι τὸ ἐκ μέσων τῶν κρίκων καταλιμπανόμενον, inter circulos hiet, filo hyacinthino futuram ex-
ῥαφῇ αὐτῷ ἡμασιν ὑακινθίνοις ἐπενήσαν. περπύ- plente. in utroque autem humero ſinguli ſardo-
σιον δὲ τῷ ἐπωμίδι σαρδόνυχες δύο καὶ τῶν ὤμων ἑ- nyches auro incluſi fibularum vice epomidem
κάτερον πλήθει. ἐπ' αὐτοῖς ἀπηδέον χρύσεον ἔχοντες, adnectunt: his inſculpta ſunt Jacobi filiorum
πρὸς τὰ περαίτω ἀπηρτῆδθαι εἶναι. ἐγγέγραπται nomina literis vernaculis linguæ noſtratis, in u-
ἑκάστοις, τῶν ἰακώβου παίδων τὰ ἐνόματα χράμμα- troque lapide ſena, ita ut ſeniores dextrum hu-
σιν ὑπερχωρίοις γλώσσῃ τῇ ἡμετέρᾳ, καὶ ἐξ τῶν λίθων merum obtineant. quin & eſſenem ipſum duo-
ἑκατέρωθεν. οἱ πρεσβύτεροι δ' εἰσὶ καὶ ὤμων τὸν δε- E decim gemmæ diſtingvunt, eximia vel magni-
ξιόν. ἐπάσαν δὲ καὶ τὸν ἐσθῆτα λίθοι δώδεκα, μεγέ- tudine vel pulchritudine, ornatus hominibus
σεσι καὶ κάλλει διαφέροντες, οὐ κτητὸς ἀνθρώποις κό- propter enorme precium incomparabilis: cui
σμος διαπρεπὴς ὑπερβολὴν ὄντες. οὗτοι μέν τοι καὶ τέ- ternæ per ordines quatuor inerant, conſertæ co-
τρασι ἐπὶ τισὶ τέρων διακείμενοι χραμμῶν ἐνήσκην- ronulis aureis ita, ut excidere non poſſent: in
τα τῷ ὑφ. χρυσοῦς δ' αὐτοὺς σκωδιέρχεται τὰς ἐ- primo ordine ſardonyx, topazus, ſmaragdus: in
λικας ὑπὸδας τῷ ὑφ πρὸς τὸ μὴ διαῤῥεῖν οὕτως πε- ſecundo carbunculus, jaſpis, ſapphirus: in tertio
πεισμένῳ. καὶ ἡ μὲν πρώτη τριὰς ἐστι, σαρδόνυξ, τό- lyncurius, amethyſtus, achates: in qvarto chry-
πάζιος, σμάραγδος. ἡ δευτέρα δὲ ἄνθρακα παρέχε- F ſolithus, onyx, beryllus. his erant inſculpta fi-
ται καὶ ἴασπιν καὶ σάπφειρον. τῆς δὲ τρίτης λίγυ- liorum Jacobi nomina, quos tribuum autores
ρίου ἀρχή, ἴασπις δὲ ἀμέθυστος, ἀχάτης ἡ τρίτη, ἐνα- habemus, ordine, quo olim ſinguli nati fuerant.
σπίζων τῆς πάσης. τετάρτη ἡ χρύσολιθος, ὄνυξ, cum autem per ſe illi, quos diximus, anuli ſint in-
ἔσχατος, καὶ ἡ αὐτὸν ὄνυξ, ἔσπι βήρυλλος, τελευ- firmi, nec poſſint pondus gemmarum ſuſtinere:
τῶντος. χράμματα ἡ ὀπίσω τοῦ πᾶσι τῶν ἰακώ- alios duos in extremitate rationalis, quæ reſpicit ad collum, eminentes à textura fe-
βου υἱῶν καὶ φυλάρχους νομίζομεν, ἑκάστου τῶν λί- cerunt: qui ſuſcipiant catenas aureas, opere ple-
θων σήματι τετιμημένου καὶ πάξιν, ᾗ ἕκαστον αὐτῶν xili, venientes per fiſtulas quasdam ad extremi-
γράπτεσθαι συμβέβηκεν. τῶν οὖν κρίκων ἀσθενῶν ὄν- G tates humerorum: quarum catenarum ſummitas
των καθ' αὑτοὺς ἐνεγκεῖν τε βάρος τῶν λίθων, ἐπέ- aſcendens reducitur poſt tergum, & circulo, qvi
ρας διακρίνους μείζονας τῇ περὶ ἐσθῆτι, ἥπερ est à tergo, in epomidis fimbria connectitur: id
ἄνωθεν πρὸς τὸν τράχηλον ἐμβεβηκότας τῷ ὑφά- qvod præcipue ſuſtinet ephodem, ne quo
σματι πιεῖν, δεχομένους ἀλύσεις εἰργασμένας, αἳ pacto defluere poſſit. eſſeni autem aſſuta e-
σειραῖς κατ' ἄκρον τῶν ὤμων σειραῖς ἐκ χρυσοῦ πε- rat zona jam dictis coloribus & auro diſtincta,
πλεγμένας συναπτούσας. ὧν τὸ ἄκρον ἀνεσραμμένον,
ἄνωθεν κρίκῳ περέχοντι τῆς νωτιαίας πέζης τῆ ἐφῴδου, καὶ ἔστι τοῦ ἀσφάλεια τῷ ἐσθῆτι, πρὸς τὸ μὴ
πίπτειν. ζώνη δ' τῷ ἐσθῆτι περιέρραπτο βάμμασιν οἷς περᾶν μετὰ χρυσίου περφερὴς,

quæ totum complexa rursumque supra futuram nodata, deorsum propendere sinebatur. omnes autem fimbriæ quibusdam oris fistulosis utrinque includebantur. Porro pileo, quali cæteri sacerdotes, utebatur: super quem extabat alius consutilis ex hyacintho variatus. hunc aurea corona triplici ordine circumdabat, in qva spectabantur calyculi aurei, quales videmus in herba, quæ apud nos vocatur daccharus, apud Græcorum herbarios hyoscyamus. quod si quis aut visam aliquando non satis animadvertit, aut nomine tenus auditam de facie non novit, huic etiam describere eam non gravabor. herba est tres palmos sæpe in altitudinem excedens, napo similem radicem habens: vix enim hac parte est alia simillior: folia vero apio. hæc è ramis emittit calyculum apsis inhærentem, vestiturque tunica quadam, qvam exuit, fructu ad maturitatem tendente. calyculus autem est, quantus articulus minimi digiti, circumferentiâ habens crateri similem. quod ipsum clarius faciam propter ignorantes. ima sui parte circa fundum dimidiato globo est rotunditate similis, mox in processu paulatim coarctatur, donec in extremitate rursum dilatatus in labrum exeat, mali punici umbilico incisuris simile, cui operculum orbiculare inhæret, quasi de industria tornatum eminentes habens incisuras, quas dixi, ut in malo punico, aculeatas & in acutos mucrones desinentes. continet autem sub operculo fructum per totum calyculum, herbæ sideritidis semini similem. florem vero fert, qvi papaveris videri possit. ejusmodi corona ab occipitio circum tempora utraque procedebat: nam frontem isti calyculi non ambiebant; sed ceu lorum qvoddam latum aureum, quod sacris characteribus Dei nomen incisum habebat. atque hic erat pontificis ornatus. Proinde mirari succurrit, quomodo homines odio nos prosequantur propter perpetuam opinionem de nobis conceptam, quasi per impietatem numen contemnamus, quod ipsi assiduo cultu venerentur. Nam si quis tabernaculi fabricam contempletur, & sacerdotis ornatum, & vasa, quibus inter sacrificandum utimur, comperiet legislatorem nostrum divinum quendam virum fuisse & falso nobis impietatis calumniam impingi. in his enim omnibus repræsentatam quodammodo universitatis rerum naturam invenire licet, si quis non otiose, sed prudenter singula consideret. Nam & tabernaculum longitudine triginta cubitorum trifariam partitus, & duabus partibus sacerdotibus permissis, quasi profano loco, terram & mare significat. hæc enim ab omnibus promiscue calcantur; tertiam vero partem soli Deo adsignavit, eo quod cœlum hominibus sit inaccessibile. itidem per duodecim panes in mensa dispositos, annum significavit in duodecim menses divisum.

ἡ ὑπεισδεδυσαι, δεῖται πάλιν ὅπῃ τῇ ῥαφῇ, καὶ καταχρημνᾶται. τοὺς δὲ θυσίνους ζευγνύει σύριγγες καθ' ἑκατέραν ἄκραν σκλαβοῦσαι πάντας ἐμπεριέχουσιν αὐτῷ. πίλῳ δὲ λευκῷ μὲν ἑκὰς περίκειται αὐτῷ, ὡς ἀναπλησίως ἱερατικοῖς τοῖς πᾶσιν ἱερεῦσιν. ὑπὲρ αὐτὸν δὲ συμπεραμμένος ἕτερος ἐξ ὑακίνθου ποικιλμένος. περιέρχεται δὲ στέφανος χρύσεος, ὅπῃ τρισοχίαν κεχαλκευμένος. θάλλει δ' ἐπ' αὐτῷ κάλυξ χρύσεος, τῇ δακχάρῳ βοτάνῃ παρ' ἡμῖν λεγομένῃ ὁπομεμιμημένος. ὑὸς δὲ κύαμον ἑλλήνων οἱ περὶ τομὰς ῥιζῶν ἐμπείρως ἔχοντες προσαγορεύουσιν. εἰ δέ τις ἢ θεασάμενος τὴν βοτάνην μαθὼν τέτε ἀγνοεῖ τὴν φύσιν αὐτῆς, ἢ τὴν κλῆσιν ἠκρίβωκεν· οὐκ ἰδὼν ἀναγνώσεται, τοῖς οὕτω δὴ ἔχουσι σημανῶ τὸν τρόπον τέτον. βοτάνη μὲν ἐστὶν ὑπὲρ τρεῖς σπιθαμὰς πολλάκις αὐξανομένη τὸ ὕψος, τὴν δὲ ῥίζαν ἐμφερῆς βουνιάδι. ταύτῃ δὲ ὁκόταν ἀμάρπτις ἐκάζων αὐτὴν παρὰ φύλλα τοῖς δένδρων. ὁ μέν τι τῶν κλάδων ἀνίησι καλύκια περοχὴν τῶν κλωνίων· ἔχει δ' αὐτὸν ἔλυτρον, ὃ καὶ ἀποκείνεται καθ' αὑτὸ περὶ τὸν καρπὸν μεταβάλλον ἡρμένης. ὁ δὲ κάλυξ μεγέθους ἐστὶ σπυριδίου καὶ μικρῷ δακτύλου, κρατῆρι δ' ἐμφερὴς τὴν περιφορήν. σημανῶ δὲ καὶ τέτο τοῖς οὐ μεμαθηκόσι. σφαῖρης εἰς δύο μέρη τετμημένης περὶ τὸ πυθμένι, τὴν ἑτέραν τομὴν ἔχει φακόμορφον, ὁποῖός ἐστι περιφερὴς. ἔστι σωμάτων κατ' ἐλλιγμὸν ὑποκολαύσεως ὑπερβολῇ τῆς ὑποχωρήσεως, ἀναχάσκει πάλιν ἠρέμα ἐς χεῖλος ὁμοίως ὀμφαλῷ ῥοιᾶς τετμημένῃ. ὑπόθημα δ' αὐτῷ ἡμισφαίριον περιπέφυκε. κἀκεῖθεν ἂν ἔτι τις παρνάμενον, ὑπερφυσώσας ἔχον τοὺς σπερμοὺς ἂς εἶπον τῇ ῥοιᾷ ὡς πλησίως βλαστάνειν, ἀκανθώδεις καὶ ἐς ἓξ παντελῶς ἀπολήγουσας τὸ ἄκρον. φυλάσσει δ' ὅπῃ τοῦ ὑπόθεματος τὸν καρπὸν ἀλλαττοῦσι τὸ κάλυκος, ὅταν βοτάνης σπέρματι τῆς σηρικῆς ὅμοιον. ἀφίησιν δ' ἄνθος τὸ τὸ μήκους πλατυγώνιον διωπάμενον δοκεῖν ἐμφερὲς εἶναι. ἐκ πύπυ μὲν σέφαι σκευαλκευτὸν ὅσον δοτὸ ἑνὸς πρὸς ἑκάτερον τῶν κρασπέδων. τὸ δὲ μέτωπον, ἡ μὲν ἐφιεῖσι σὺν ἐπεισι, λεχθήσεται δ' οὕτως· ὁ κάλυξ. τελαμῶν δ' ἐστὶ χρυσοῦς, ὃς ἱεροῖς γράμμασι τοῦ θεοῦ τὴν προσηγορίαν ὑπιστημεῖ. ἐσὶ καὶ τοῦτο μὲν ἐκ ἱερέως ἐσὶ κόσμος. θαυμάσειε δ' ἄν τις τῶν ἀνθρώπων τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀπέχθειαν, ἣν ὡς ἐκφαυλίζοντων ἡμῶν τὸ θεῖον ἅπερ αὐτοὶ σέβειν προσήκουσι πλατυτέραν ἔχοντες. εἰ γάρ τις τῆς σκηνῆς κατανοήσειε τὴν πῆξιν, καὶ τοῦ ἱερέως τὴν ἔξοδον καὶ τὴν εἴσοδον, πᾶσι σκιὰν ὡς πρὸς τὴν ἱερουργίαν χρώμενα, τὸν τε νομοθέτην ἄνδρα θεῖον ἄνδρα, καὶ μετανοίας ἡμᾶς ὑπὸ τῶν ἄλλων τὰς βλασφημίας ἀκούοντας. ἐκάστῳ δὲ τέτων, εἰς ἀπομίμησιν καὶ πλατύτητα τῶν ὅλων, ἔστιν ἀφθόνως ἐθέλοντι καὶ μὴ σπανίως σκοπεῖν, ἐξήσκηται. τὴν τε δὴ σκηνὴν τριάκοντα πηχῶν οὔσαν, νέμεται εἰς τρία, καὶ δύο μέρη πᾶσιν ἀνεῖς τοῖς ἱερεῦσιν, ὥσπερ βέβηλον τινὰ καὶ κοινὸν τόπον, τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν ὑποσημαίνει. καὶ δὴ ταῦτα πᾶσιν ἐσὶν ἐπίβατα. τὴν δὲ τρίτην μοῖραν, μόνῳ, φησὶν, ἐξεῖρηται τῷ θεῷ, διὰ τὸν καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνεπίβατον εἶναι ἀνθρώποις. ἐπὶ τε τῇ τραπέζῃ τοὺς δώδεκα ἄρτους, ὑποσημαίνει τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τοσούτους μέρεσι δεδημευμένον.

τὴν δὲ

τὴν ἡ λυχνίαν ἑξ ἑβδομήκοντα μορίων ποιήσας συνεκέρασε, τὰς τῶν πλανητῶν δώδεκα μοίρας ἠνίξατο καὶ λύχνους ὑπὲρ αὐτῆς ἑπτὰ τῶν πλανητῶν τὸν φορὰν, ποσαὶ γὰρ εἰσὶ τὸν ἀριθμόν. τὰ δὲ φάρη ἐκ τεττάρων ὑφαίνεται τῶν τῶν στοιχείων φύσιν δηλοῖ. ἡ μὲν βύσσος τὴν γῆν ἀποσημαίνειν ἔοικε, διὰ τὴν ἐξ αὐτῆς ἀνάδοσιν τὸ λῖνον. ἡ δὲ πορφύρα τὴν θάλασσαν, τῷ πρὸς ἰχθὺν τῆς κόχλου πρὸς αἷμα. τὸν δὲ αἰθέρα βούλεται δηλοῦν ὁ ὑάκινθος. καὶ ὁ φοῖνιξ δὲ τὴν τιμιότητα τὸ πυρός. ἀποσημαίνει δὲ καὶ ὁ βύσσινος χιτὼν τὴν γῆν, λίνεος ὤν. ὁ δὲ ὑάκινθος τὸν πόλον μιμεῖται διὰ μὲν τοὺς ῥοισκους ἀπεικασμένος, βροντὰς δὲ τῶν κωδώνων ψόφον. καὶ τὸν ἐφαπτίδα δὲ πᾶσιν τὸν φύσιν ἐκ τεττάρων ὑφέας, δεδύσθαι τὸ θεῖον χρυσὸν σαφηνίσασθαι λέγει, κατ' ἐπίνοιαν ὕλης τῆς ἀνάπασιν αὐτῆς. καὶ τὸν ἐσθῆτα δὲ μέσην εἶναι τῆς ἐφαπτίδος ἐν τρόπῳ γῆς ἔταξε. καὶ γὰρ αὕτη τὸ μεσαίτατον τόπον ἔχει. ζώνη τε περιδεύσασα τὸ ὠκεανὸν ἀποσημαίνει, ἐπεὶ γὰρ οὕτως ἐκόσμησε τὰ πάντα. δηλοῖ δὲ καὶ τὸν ἥλιον καὶ τὸν σελήνην τῶν καρδόνυχων ἑκάτερος, οἷς ἐνέπορπωσε τὸν ἀρχιερέα τὸν δωδεκάδα τῶν λίθων, ἔτι τοὺς μῆνας ἐμφαίνει τοὺς νέους, ἔτι τὸν τοσοῦτον ἀριθμὸν τῶν οἴκων τῶν ζωδιακῶν κύκλον ἑλλήνες καλοῦσι, τῆς κατ' ἐνιαυτὸν γινομένης ὁδοῦ ἀναμάρτητος. καὶ ὁ πῖλος δέ μοι δοκεῖ τὸν οὐρανὸν τιμιώτερον ὑακίνθινος πεποιημένος, οὐ γὰρ ἂν ἄλλως ἐκαινεῖτο θεοῦ τὸ ὄνομα τῷ θεοῦ, τῇ τε στεφάνῃ λαμπρυνόμενος, καὶ ταύτῃ χρυσέᾳ διὰ τὸν αὐγὴν, ἣ μάλιστα χαίρει τὸ θεῖον. καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον μοι δεδηλώσθω, πολλάκις καὶ ἐν πολλοῖς τὸν ἀρετὸν τὸν νομοθέτου παρεξόντων ἡμῖν διελθεῖν τῶν πραγμάτων.

& cum candelabrum è ſeptuaginta partibus compoſuit, duodecim ſigna, per quæ planetæ feruntur, ſubindicavit: & per ſeptem lucernas impoſitas totidem planetarum curſum. vela quoque e quatuor coloribus contexta elementorum naturam deſignant. nam byſſus terram referre videtur, ex qua lini hoc genus provenit: purpura vero mare, eo qvod conchylii cruore ſit fucata: aërem vero hyacinthus repræſentare videtur: ſicut puniceus color ignem. quin & pontificis tunica cum ſit lintea, terram ſimiliter ſignificat: hyacinthus vero polum, per mala punica fulgetra referens, ſicut tonitru per tintinabulorum ſtrepitum: epomis etiam univerſi hujus naturam indicat è quatuor coloribus contexta, quibus aurum acceſſit, ſicut ego interpretor, propter adjunctam rebus omnibus lucem. eſſen quoque in ejus medio eſt inſertus, non aliter quam terra medium mundi locum obtinet. Zona item, qua cingitur, Oceani ſimilitudinem habet, qui univerſa circumplectitur. duo præterea ſardonyches, in veſtitu pontificis pro fibulis additi, ſolis & lunæ ſignificationem habent. gemmarum etiam duodenarium ſive ad menſes retuleris, ſive ad parem partium numerum ejus circuli, quem Græci zodiacum vocant, nequaquam à vera conjectura aberraveris, pilcus item cæli ſignificatio videtur eſſe, cum ſit ex hyacintho confectus: alioqui non ſuſtineret Dei nomen: & corona illuſtratur aurea propter ſplendorem, quo maxime Deus delectatur. atque hæc in hunc modum interpretati ſumus per occaſionem, ne latentem in his legislatoris ſapientiam ultro diſſimulare videremur.

Κεφάλαιον ί.

Περὶ τῆς ἀαρὼν ἱερωσύνης, καὶ ἅπινα περὶ ἑορτῶν καὶ ἱερουργιῶν νενόμισται.

Ὡς δὲ τὰ προρρηθέντα πέρας εἶχε, τῶν ἀναθημάτων μήπω καθιερωμένων, ἐπιστὰς ὁ θεὸς μωυσῆ τῷ ἱερωσύνῃ ἀαρῶνι τὰδελφῷ προσέταξε δοῦναι, ὡς ἁπάντων δι' ἀρετὴν τῆς τιμῆς δικαιωτέρῳ τυχόντα, καὶ συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος, τὰ τε ἀρετὴν αὐτοῦ καὶ τὴν δύναμιν διῆξιε, καὶ τοὺς κινδύνους οὓς ὑπομένων ὑπὲρ αὐτῶν. μαρτυρούντων δ' ἐφ' ἅπασι αὐτῷ, καὶ τὸ περὶ αὐτὸν προθυμον ἐπιδεικνυμένων, ἄνδρες εἶπεν ἰσραηλῖται, τὸ μὲν ἔργον ἤδη τέλος ἔχει ὃν αὐτὸς τε τῷ θεῷ ἥδιστον ἦν, καὶ δυνατὸν ἡμῖν. ἔτι δ' οἴδατε τοῦτον τῇ σκηνῇ καταδέχεσθαι δεῖν πρῶτον ἡμῖν τὸν ἱερατευσόμενον καὶ ὑπὲρ ἡμῶν εὐξασθαι τοὺς θυσίας καὶ τὰς ὑπὲρ ἡμῶν εὐχάς. ᾧ γὰρ ταύτης ἐμοὶ τῆς σκέψεως ἐπιτρέψατε κρίσεως, ἐμαυτὸν ὡς τῆς τιμῆς ἄξιον ἔκρινα, διά τε τὸ φύσει πάντας ἑαυτῶν φιλαυτους καὶ ὅτι πολλὰ ἐμαυτῷ καὶ μόνῳ πεπιστωμένῳ τὴν ὑμετέραν συνοίδα. νῦν δ' αὐτὸς ὁ θεὸς ἀαρῶνα τῆς τιμῆς ταύτης ἄξιον ἔκρινε, καὶ τὸν πρώτην ἱερέα, τὸν δημοσίων μᾶλλον ὑμῶν. εἰσεῖς ὡς αὐτὸς ἐκδύσεται στολὴν τὴν θεοῦ καθωσιωμένην καὶ βωμῶν ἐπιμέλειαν ἕξει καὶ προσόψεσιν ἱερείων, ἐπὶς ὑμῶν ὐχὰς ποιήσεται πρὸς τὸν θεὸν,

CAP. X.

De Aaronis ſacerdotio, & leges quæ ad feſta ac ſacrificia ſpectant. XII.

HIs ita peractis, priusquam dedicarentur, apparuit Deus Moyſi, juſſitque, ut ſacerdotium Aaroni fratri ſuo conferret, ea virtute prædito, ut merito præ cæteris ejus ratio habenda videretur. qui, advocata concione, recenſuit virtutes illius, & quam ſtudioſus eſſet publicorum commodorum, pro quibus toties in ſalutis etiam diſcrimen venire non dubitaſſet. Cumque omnes dicta ejus comprobarent, & favorem Aaronis vultibus ipſis præ ſe ferrent. Viri, inqvit, Iſraelitæ, opera jam ſunt abſoluta, qualia vel Deus popoſcit, vel noſtræ facultates præſtare valuerunt: & quoniam ſcitis eum in hoc tabernaculo excipiendum, ante omnia proſpiciendum eſt, quis ſit idoneus ſacerdotio, qui ſacra curet, & pro vobis vota faciat. quod ſi res arbitrii mei fuiſſet, mihi ipſi honorem hunc adjudicaſſem, tum quod ita natura comparatum ſit, ut quisque ſibi optime velit, tum quod mihi conſcius ſim laborum pro republica ſuſceptorum, quibus tale præmium jure meo repoſcere poſſem. Nunc Deus ipſe, cujus eſt ſacerdotium, Aaroni hunc honorem deferendum decrevit, eique ſui calculi prærogativam contulit, ut qui juſtitia in toto populo præmineat: cui jam ante veſtem ſacratam & curam ſacrorum altarisque ſui deſtinavit. is pro vobis vota faciet apud Deum.

Exod. 28. 29. 30. 40.

eo libentius exauditurum, qvod & jam ante in vos est propensus, & propitiatorem habituri estis, quem ipse in hoc elegit. Grata fuit hæc oratio populo, & suo quoque suffragio Dei comprobavit electionem. Erat enim Aaron propter genus & prophetiam & virtutem fratris honore hoc longe dignissimus, cui fuerunt eo tempore filii quatuor, Nabadus, Abius, Eleazarus, Ithamarus. Quicquid autem ex collatis ad fabricam tabernaculi superfuit, totum jussi sunt in vela tectoria tabernaculi & candelabri, & aræ, in qua suffitus fieret, aliorumqve vasorum impendere, ut hæc dum in itinere transportantur, neque pulvere neque pluvia aut alia quacunque injuria læsi possent. Post hæc convocato populo imperavit, ut rursum contribuerent viritim dimidium siclum. siclus autem nummi genus est apud Hebræos, quales sunt tetradrachmi Attici. at illi sine mora paruerunt. quorum numerus fuit sexies centena millia, & insuper quinque millia quingenti quinquaginta: conferebantque id argentum soli ingenui ætatis annorum viginti & supra usque ad annum quinquagesimum: quod mox in usus tabernaculi est insumptum deinde & tabernaculum & sacerdotes lustravit in hunc modum: myrrhæ electæ siclos quingentos, ireos tantundem, cinnamomi & calami (est & hæc odoramenti species) dimidium dicti ponderis concisa ac contusa jussit macerari in olei olivarum hin: mensuræ nomen est, quæ capit duos choas atticos: quibus permixtis, & arte unguentariorum decoctis, factum est unguentum suavissimum: qvo & sacerdotes, & totum tabernaculum ungens purificavit. Offerebantur deinde multa & varia super altare aurcum adolenda pretiosa valde, quorum naturam, ne sim prolixitate lectori molestus, recensere supersedeo. oportebat autem bis in die suffitum facere, ante ortum & circa occasum solis: & oleum purificatum ad lucernas servare, quarum tres in sacro candelabro per totam diem Deo lucebant, reliquæ sub vesperam accendebantur. Porro omnibus jam absolutis, palmam artis fabrilis tulerunt Beselel & Eliabus. nam & aliorum inventa excoluerunt, & ipsi multa de novo invenerunt: ex his tamen duobus præcellebat Beselel. insumptumque est huic fabricæ tempus mensium septem: qvo transacto, primus annus ab exitu ex Ægypto est expletus. Initio vero sequentis anni mensis Xanthico Macedonum, Hebræorum Nisan, novilunio tabernaculum dedicatum est, & quicquid vasorum in eo fuerat. Statimque Deus indicavit gratum sibi esse & non supervacaneum laborem Hebræorum, præsentem se fano suo hunc in modum declarans: cum cælum esset alias serenum, super solum tabernaculum caligo descendit, non quidem tanta, quantæ solent esse hibernæ nebulæ, nec tamen tam tenuis, ut aspectu humanum transmitteret:

Exod. 37.

Exod. 45.

ἡδέως ἀκουσόμενον, ὅτι κήδεται ἡμῶν τῶν ὑμετέρου, καὶ ὡς ἀνδρὸς ὃν αὐτὸν ἐπελέξατο γινομένης προσδέχεται ταύτας. ἐψηφίσαντο δὲ ἡρέθησαν τοῖς λεγομένοις, καὶ συνήνεσαν τῇ τοῦ θεοῦ χειροτονίᾳ. λαβὼν γὰρ Ἀαρὼν λόγον τε τὸν ἡμῶν καὶ προφητείαν, καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀδελφοῦ, πρὸς τῷ τιμᾶν ἁπάντων ἀξιολογώτερον, ἦσαν δ' αὐτῷ παῖδες κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τέσσαρες, Ναβάδης, Ἄβιούς, Ἐλεάζαρος, Ἰθαμαρ. ὅπως δὲ τῶν πρὸς τὴν τῆς σκηνῆς κατασκευὴν περιττωμάτων καὶ τοῦτο ἀναθήσουσιν, τοῦτ' ἐκέλευσεν ὁ θεὸς φᾶρση σκεπασμάτα τῆς τε σκηνῆς αὐτῆς καὶ τῆς λυχνίας καὶ θυμιατηρίου καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν ἀναλῶσαι, ὅπως μὴ ἐξ ὑστέρου μηδὲν μήτε κονιορτοῦ βλάπτηται. τότε πολὺς ἀθροίσας πάλιν εἰσφορὰν αὐτὸ προστάξει εἰσφέρειν, σίκλου τὸ ἥμισυ καθ' ἕκαστον. ὁ δὲ σίκλος νόμισμα ἑβραίων ὢν ἀτιμίας δέχεται δραχμὰς τέσσαρας. οἱ δὲ ἑπόμενοι λαὸν ἦσαν εἰς ἑκατὸν μυριάδες καὶ πεντακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι καὶ πεντήκοντα. ἔφερον δὲ τὰ ἀργύρεια τῶν ἐλαττόνων οἱ ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἄχρι πεντήκοντα γιγνόμενοι. τὸ δὲ συναγόμενον εἰς τὰς τοῦ σκηνοῦ χρείας ἀνάλωτο. ἤγιζε δὲ καὶ τὸν σκηνὸν καὶ τοὺς ἱερεῖς τρόπῳ τοιούτῳ μιᾶς ἀπ' αὐτῶν τοῦ καθαρσίου. σμύρνης ἀπέλεκυν σίκλους πεντακοσίους, καὶ ἴρεως ἴσους. κιναμώμου δὲ καὶ καλάμου, ἔστι δὲ καὶ τοῦτο εἴδους θυμιάματος, ἡμίσειαν τῶν πρώτων ὁλκὴν κεκομμένα δεύειν ἐκέλευσεν. ἐλαίου δὲ ἐλαίνου ὢν, μέτρον δ' ἐστὶ τοῦτο ἀπίχωρον, δύο χόας ἀττικοὺς δεχόμενον, ἀναμίξαντας καὶ καθεψήσαντας σκεύασιν ἰσχνῇ μυρεψῶν χρίσμα διαθέσεως. κάπειτα τοῦτο λαβὼν αὐτὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ πᾶσαν τὴν σκευὴν χρίων ἐκαθάιρεσκε. τότε θυόμενα, πολλὰ δ' ἐστὶ ταῦτα καὶ ποικίλα καθ' ἡμέραν τὸν σκευὴν ἀπὸ χρυσοῦ θυμιατηρίου, μεγάλης πάνυ τιμῆς ὄντα συνέφερεν. ὧν παραλείπω τὴν φύσιν ἐκδιηγεῖσθαι, μὴ δι' ἔκλυσ ἡμᾶς τοῖς ἐντυγχάνουσι. δὶς δὲ τῆς ἡμέρας πρὶν τὴν ἀνατολὴν τὸν ἥλιον, καὶ πρὸς δυσμαῖς θυμιᾶν ἐκέλευ. ἔλαιόν τε ἁγίσαντας φυλάσσειν εἰς τοὺς λύχνους. ὧν τοὺς μὲν τρεῖς ὅτι τῇ ἱερᾷ λυχνίᾳ φέγγος ἐδει τοῦ θεοῦ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν. τοὺς δὲ λοιποὺς πρὸ τῆς ἑαυτέων ἅπτοντας. ἁπάντων δὲ ἤδη πέρας εἰληφότων, ἔδοξαν ἄρισται τῶν δημιουργῶν Βεσελὴλ καὶ Ἐλίαβος. τὰ γὰρ ἐξευρημένα τοῖς πρώτοις, αὐτοὶ προεθυμήθησαν ἀμείνονα προστεχειρίσασθαι, λαβόντα τε ἕτερον ὧν πρότερον ἠγνόουν τὸν κατασκευὴν ἐκανώσατο. τούτων μὲν τὸ Βεσέληλον σωφρόνως κρεῖττον ἡγήσαντο. ὁ δὲ πᾶς χρόνος τοῦ ἔργου διῆλθεν μηνῶν ἑπτά. καὶ μὴν τοῦτ' ἀφ' οὗ τὴν αἴγυπτον ἐξέλιπον, ἐνιαυτὸς αὐτοῖς πρῶτος ἐτελειοῦτο. ἐχομένου δὲ τοῦ δευτέρου ἔτους, μηνὶ ξανθικῷ Μακεδόνων, νισὰν δὲ Ἑβραίους, νουμηνίᾳ τὴν σκευὴν ἀφιεροῦσι, καὶ πάντ' ὅσα ταύτης αὐτῇ σκεύη μοι δεδήλωται. ἐπέδειξε δὲ αὐτὸν ὁ θεὸς ἡδέντα τῷ ἔργῳ τῶν Ἑβραίων, καὶ μὴ μάτην αὐτοὺς πονήσαντας ὑπερηφανείᾳ τῆς χρήσεως, ἀλλ' ἐπιξενώθη καὶ κατοικήσειν τὸν ναὸν τοῦτον, τὴν δὲ παρουσίαν οὕτως ἐποίησεν. ὁ μὲν οὐρανὸς καθαρὸς ἦν, ὑπὲρ δὲ τὴν σκευὴν μόνην ἤχλυσεν, οὐτε βαθεῖ πάνυ νέφει καὶ πυκνῷ συελασθὲν αὐτὴν, ὡς ἂν ἄλλως δόξειε χειμέριον, οὔτε μὴν λεπτῷ οὕτως, ὡς τὴν ὄψιν ἰσχύειν τι δι' αὐτοῦ κατανοῆσαι.

ἡδέως

ἡδονὴ ἢ ἀπ' αὐτῆς ὁρῶσι ἔρρει· καὶ θεὸν δηλοῦσα παρουσίαν τῆς τοῦτο καὶ βουλομένοις καὶ πιστεύουσι. μωυσῆς ἢ τοὺς τεκτονικοὺς οἴκοις εἶχεν ἤδη δωρεαῖς τοὺς τοιούτοις ἐργασαμένους τιμήσας, ἔθυε ἐν τῷ τῆς σκηνοῦ αὐθρίῳ κατὰ πρόσταξιν τοῦ θεοῦ, ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἑορδὼν ἄρτον ἀμαρτάδων. καὶ δὴ λέγειν ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν μέλλω, τὰ προεστέμματα περὶ τὰς ἱερουργίας ἐν σκευοῖς δηλώσων, ὅσα τε ὧν ὁλοκαυτῶν κελεύει, καὶ ὧν μεταλαμβάνειν τῆς βρώσεως ἔφησιν ὁ νόμος. καὶ τοῦ αἵματος τῶν τεθυμένων, τοῦ τε σηλοῦ καὶ ἀαρὼν καὶ αὐτὸν σὺν τοῖς παισὶν ἐρράνεν ἀφαγίσας, πηγαίοις τε ὕδασι καὶ μύρῳ, ἵνα τοῦ θεοῦ γίγνοιντο. ἕπτα μὲν οὖν ἡμέρας ἔπλα, τὴν τε τῶν ἱερέων αὐτοὺς τε καὶ τὰς στολὰς ἐκτέλεσιν, τήν τε σκηνῆς καὶ τοῦ αὐτῆς σκεύη ἔλαιῳ τε θυμιωμένῳ καθὼς εἶπον, καὶ τοῦ αἵματος τῶν ταύρων καὶ κριῶν σφαγέντων, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἑνὸς καὶ μόνου. τῇ ἕβδόῃ κατηγγελεν ἑορτὴν τοῦ λαοῦ καὶ θύειν προσέταξε κατὰ δύναμιν. οἱ δ' ἀλλήλοις ἀμιλλώμενοι, καὶ ὑπερβαλεῖν φιλοτιμούμενοι, τὰς θυσίας ἑκάστας ὑπεφέρεσθαι λεγομένους ὑπηκόους. ὑπεκαιόμενον δὲ τῶν ἱερῶν τοῦ βωμοῦ ἀναφύσιον ἐξ αὐτοῦ πῦρ ἀνάφθη αὐτόματον, καὶ ὁμοίως ἀστραπὴ λαμπηδόνι ὁρωμένη τῇ φλογί, πάντα ἐδαπάνα τὰ ὑπὸ τοῦ βωμοῦ. συνέβη δὲ καὶ ἀαρῶνι συμφορά τις ἐκ τούτου, λογιζομένῳ ὡς ἐπ' ἀνθρώπῳ καὶ πατρὶ, ἡνιοχεύσαντι δὲ αὐτὸ καρτερηθεῖσα. ὅτι καὶ τὴν ψυχὴν πρὸς τὰ συμπίπτοντα γεῤῥὸς ἦν, καὶ κατὰ βούλησιν τοῦ θεοῦ ἡγεῖτο τὸ παθὸν γεγενέσθαι. τῶν γὰρ υἱῶν αὐτοῦ τεσσάρων ὄντων οἷς πρέσβεις, δύο οἱ πρεσβύτεροι, ναδάβ τε καὶ ἀβιοὺδ, νομίσαντες ὑπὸ τὸν βωμὸν, οὐχ ὧν πρέπειν μουσικῆς θυμάτων, ἀλλ' οἷς ἐχρῶντο πρότερον, κατακαῦσαι δὲ πρὸς ἐπ' αὐτοὺς τὴν ὀργὴν βαλόντος καὶ τὰ σέρνα καὶ τὰ πρόσωπα φλέγειν αὐτῶν ἐξαμβλύου, καὶ ἀναπηδήσεως δυναμένου. καὶ οἱ μὲν οὕτως ἀπέθανον. μωυσῆς δὲ κελεύει τὸν πατέρα αὐτῶν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς βαστάσαντας τὰ σώματα, καὶ κομίσαντας τῆς παρεμβολῆς ἔξω θάψαι μεγαλοπρεπῶς. πενθεῖ ἢ αὐτὸς τὸ πλῆθος χαλεπῶς ὑπὸ τοῦ θανάτου τῶν δοκούντων εὐτυχηκέναι μόνους δὲ μουσῆς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν καὶ τὸν πατέρα μὴ φροντίζειν τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἠξίωσε, προκεκινακὼς τὸν εἰς τὸν θεὸν τιμὸν δεῖ αὐτοὺς σκυθρωποῦ. ἤδη γὰρ ἀαρὼν καὶ τὸν στολὴν τὴν ἱερὰν ἠμφίετο. μωυσῆς ἢ πᾶσαν τιμὴν παρεσκευασμένος, ὡς ἑώρα τὸ πλῆθος αὐτῷ παρεστὸς ἔτι μένον, πρὸς μὲν θεοῦ θεραπείαν διετέλει. καὶ τῶν μὲν εἰς τὸ σύναγον ἀνέδων ἀπεσχετο. εἰς ἢ τὸν σηλοῦ εἶπον ἐχρηματίζετο δεῖ ὧν ἐδέετο ὧδε δ' θεοῦ, ἰδιωτεύων καὶ τῇ στολῇ ὃ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἄγων ἑαυτὸν δημοτικώτερον, καὶ μηδὲν βελόμενος τῶν πολλῶν ἀφεῖρον δοκεῖν, ἢ μόνῳ τῷ προνοουμένῳ αὐτῶν βλέπεσθαι ἢ τὸν πολίτειαν καὶ νόμους ἔγραφε, καθ' οὓς κεχαρισμένως τοῦ θεοῦ βιώσονται, μηδὲν ἀλλήλοις ἐγκαλεῖν ἔχοντες. ταῦτα μὲν πρὸ τοῦ τὸν ἀναγράψασθαι θεοῦ συνεπέπεστο. διέξειμι μὲν οὖν περὶ τῆς πολιτείας καὶ τῶν νόμων. ὁ μέντοι περὶ τῆς ἀρχιερέως στολῆς παρέλιπον διελθεῖν βούλομαι. οὐδαμόθεν γὰρ ἀφθόνως χαριεργίας κατέλοιπεν ἀφορμήν. εἰ δέ τινες τοῦτο ἡγοῦντο παρεγχειρεῖν τοῦ θεοῦ ἀξιώματι, αὐτοπάτορα δ' εἶναι τὸν θεὸν ὠφατυγχάνειν τοὺς ἱερεῖς κατέλιπεν, ὅπως θελήσειεν, καὶ μὴ παρεῖναι, καὶ τοῦτ' οὐχ ἑωραίους δῆλος εἶναι μόνον ἠθέλησεν, ἀλλὰ καὶ τῶν ξένων τοῖς ὠφατυγχάνουσιν.

jucundusq; ros distillabat ab ea, præsentiæ Dei fidem populo astruens. Moyses autem, distributis prius in fabricatores tanti operis pro cujusque merito præmiis, victimas mactabat in atrio tabernaculi juxta præscriptum, taurum & arietem, hædumque pro peccatis. Sed quo ritu hæc fieri soleant, dicam, dum de sacrificiis tractabo, & quæ victimæ solidæ tradantur conflagrationi, & quæ juxta legem in epulas cedant. Deinde *Levit. 8.* sanguine victimarum ornatum Aaronis & filiorum ejus aspersit, purificans eos fontanis aquis ac unguento, ut Dei fierent sacerdotes. atque hoc modo per septem dies ipsos & vestes eorum curabat: tabernaculum item & ejus vasa unguento, sicut jam dixi, confecto, & sanguine taurorum & arietum alternis diebus juxta genus suum mactatorum. octava autem die festum indixit, & sacrificare unumquemque pro facultatibus imperavit. at illi dicto parentes certatim & ambitiose victimas offerebant. quibus super aram impositis, subito sponte sua ex illis ignis fulguris in morem emicuit, & inspectante populo, omnia flamma absumpsit. Per idem tempus accidit Aaroni quædam calamitas, paterno animo gravis, quam tamen generose pertulit. erat enim vir fortis, & intelligebat hoc non sine Dei voluntate factum. Ex quatuor filiis, qvos dixi, seniores duo Nabadus & Abius, cum in aram intulissent victimas, non juxta præscriptum Moysi, sed quales antea solebant, combusti sunt, flamma in eos conversa, & vultus ac pectora eorum depascente: nec succurri potuit, quin ita occumberent. Moyses autem jussit patrem eorum ac fratres, sublata cadavera extra castra deferre, atque ibi honorifice sepelire: totusque populus inopinatam hanc eorum mortem luxit: solos fratres ac patrem Moyses voluit à mœrore abstinere, & potiorem Dei honorem, quam suam tristitiam habere. jam enim sacrum amictum Aaron gestabat. Cæterum Moyses, recusatis omnibus à populo sibi oblatis, totus cultui divino erat deditus: & in Sina quidem non amplius ascendebat, sed in tabernaculum ventitans oracula, quoties opus erat, à Deo referebat cultu & habitu privati hominis uti perseverans, neque quicquam præter reipublicæ curam præaliis sibi vindicans. Leges præterea scribebat & vivendi rationem, quam servantes & Deo placere possent, & ipsi inter se socialiter pacateqve vivere; atque hæc omnia Dei monitu faciebat. Dicam autem & de illis legibus suo loco, nunc illud succurrit, qvod in mentione sacerdotalis ornatus omissum non oportuit: nam ea vestis omnem sub prophetiæ prætextu impostur arum occasionem ademit his, qui illa utebantur: liberumq; Deo vel adesse sacerdotibus vel non, omnibus & popularib. demonstravit, & exteris, si qui forte huic spectaculo intervenirēt.

Ex pillis enim, qvos pontifex in humeris gestabat (sardonyches erant, qvorum naturam nulli non notam narrare supervacuum puto) micabat alter, qvoties litatum esset, is, qvi dextrum humerum occupabat: tantumqve fulgorem emittebat, ut procul etiam intuentibus conspiceretur. Idqve præter naturam suam & consuetudinem: qvod certè admirationem meretur apud omnes, nisi si qui ex contemptu religionis sapientiæ opinionem aucupantur. Sed mirabilius est; qvod nunc dicturus sum: per duodecim gemmas, qvas in pectore pontifex insutas essenì gestat, in bello victoriam prænunciare Deus solebat. nam prius, qvàm exercitus se moveret, tantus fulgor ex eis emicabat, ut toti populo facilè innotesceret, adesse Deum, opemqve & auxilium suum invocantibus esse allaturum. qva propter Græci, qvotqvot à nostra religione non abhorrent, cum hoc miraculum pro compertissimo habeant, ita ut negari non possit, essena vocant λόγιον, hoc est oraculum. Desiit tam essen quam sardonyx fulgorem emittere annis ducentis ante, qvam hæc commentaremur, irato Deo propter legum suarum prævaricationem: de qvo alias opportunius dicetur. nunc cœptam narrationem deinceps prosequar. Tabernaculo dedicato, & omnibus, qvæcunqve ad sacerdotalem ordinem pertinebant, ritè peractis, populus, Deo in castrorum contubernium recepto, lætus ad hymnos & sacrificia se convertit, non aliter quam omnibus jam malis averruncatis, & omnia prospera in posterum sperantes, donaque Deo tam privatim quam publice per singulas tribus offerebant. Principes enim tribuum bini de suo conferentes plaustrum cum duobus bubus contribuebant, ut sex plaustra tabernaculo per viam devehendo inservirent: & præter hoc unusquisque eorum obtulit phialam & trulleum & acerram. hæc decem daricos valebat, eratque odoramentis referta. trulleum vero & phiala, utraque simul ducentos siclos pendebant, sed phiala seorsim tantum septuaginta. hæc farina erant plena, oleo subacta, quali ad altare in sacrificiis utebantur. præterea vitulum & arietem cum agno anniculo in holocaustum, & hircum pro peccatis. adhæc obtulit unusquisque principum alias victimas, quæ salutares vocabantur, per singulos dies boves duos & quinque arietes cum agnis anniculis & hædis. atque ita per duodecim continuos dies sacrificaverunt, qualibet die unus. Moyses autem non amplius in Sina monte, sed tabernaculum introgressus, consulebat Deum de rebus agendis, & de ferendis legibus: quas meliores, quam ut ad hominem autorem referri debeant, posteritas multis seculis

Num. 7.

A τῶν γὰρ λίθων οὓς ὅπλα τῶν ὤμων φέρειν τὸν ἀρχιερέα
πάτριον, (σαρδόνυχες ἦσαν, καὶ σημαίνειν αὐτῶν
τὴν φύσιν ἡγοῦμαι πᾶσιν εἰς γνῶσιν ἀφεγ-
γόσιν) σπινθῆρα λάμπειν, ὅταν ταῖς ἱερουργίαις
ὁ θεὸς παρῇ· τὸν ἕτερον τὸν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ τῶν ὤμων ἐπι-
περημῶσιν, αὐγῆς ἐκπηδώσης καὶ τοῖς πρόσωπεν
φαινομένης, οὐ πρότερον παύσης ἢ τὸν λί-
θον. θαυμαστὸν μὲν οὖν καὶ τοῦτο τοῖς μὴ τὴν ἀφύσον
B ἐπ' ἐκφαυλισμῷ τῶν θείων ἠσκηκόσιν. ὁ δ' ἐστὶ τούτου θαυμασιώτερον ἐρῶ. λέγε γὰρ τῶν δώδεκα λίθων
οὓς κατ' ἔτος ὁ ἀρχιερεὺς ἐνερραμμένους τοῦ ἐσλὲν
φορεῖ, νίκην μέλλουσι πολεμεῖν προεμαίνειν ὁ θεός.
πρότερον γὰρ ἀπαρτᾶσθαι τῆς στρατιᾶς κεκινημένης, ὡς τοῦ πλήθους πᾶσι γνώριμον
εἶναι τὸ παρεῖναι τὸν θεὸν εἰς τὴν ἐπικουρίαν. ὅθεν
C Ἕλληνες οἱ τὰ ἡμέτερα πιῶντες ἔθη λέγε τὸ μηδὲν ἀν-
πλέγειν δυνάσθαι πύτιος, τὸν ἐσλὲν λόγιον καλοῦσιν.
ἐπαύσατο μὲν οὖν ὅτε ἐσλὲν καὶ ὁ σαρδόνυξ κατ' λάμπειν
ἔτεσι διακοσίοις πρότερον ἢ ταῦτα ἐμὲ συγγράφειν
τὴν γραφὴν, διὰ θεοῦ δυσχεράναντος ἐπὶ τῇ παραβάσει
τῶν νόμων, ὧν ἐροῦμεν διεξοδικώτερον. τρέπομαι
δὲ πάλιν ἐπὶ τὸν ἐξῆς λόγον. καθιερωμένης γὰρ ἤδη τῆς
σκηνῆς, καὶ διακεκοσμημένων τῶν περὶ τοὺς ἱερεῖς,
τότε πλῆθος ὁμόσκηνον αὐτῷ τὸν θεὸν ἐκέλευεν εἶναι,
D καὶ τρέπεται πρὸς θυσίας τε καὶ εὐχάς, ὡς ἅπασιν
ἤδη κακοῦ προσδοκίαν ἀπεωσμένου, καὶ περὶ τῶν
μελλόντων ὡς ἀμεινόνων ἐλπίζοντες. δωρεὰς τε τῷ
θεῷ τὰς μὲν κοινῇ, τὰς δὲ καθ' ἰδίαν ἀνέθεσαν κατ'
φυλάς. οἱ τε γὰρ φύλαρχοι κατ' δύο σκηνὴν ἰόντες, ἅμαξαν
καὶ δύο βοῦς προσκομίζουσιν, ἐξ ὧν ἓξ ἦσαν αὐτοῖς
κατ' τὴν σκηνὴν ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις. πρὸς τούτοις
ἑκὰς φιάλην τε καὶ τρυβλίον, καὶ θυίσκην.
τὴν μὲν δεκαμήνους δέκα δραχμὰς ἐχούσαν, καὶ πλήρη θυμια-
E μάτων. τὸ δὲ τρυβλίον καὶ ἡ φιάλη, ἀργυρᾶ δὲ ἀμφότερα, σι-
κλους μὲν αἱ δύο διακοσίας εἶλκον. ἐκ δὲ τῆς φιά-
λης ἑβδομήκοντα μόνοι δεδαπάνηντο. πλήρεις δ' ἦσαν
ἀλεύρων ἐλαίῳ πεφυραμένων εἰς ἐπὶ τοῦ βωμοῦ
χρῶνται πρὸς τὰς ἱερουργίας. μόσχον καὶ κριὸν σὺν
ἀρνῶν ἑπτὰ ὁλομελῆ καυθησόμενα, καὶ σὺν αὐ-
τοῖς χίμαρρον τε ὑπὲρ ἀφέσεως ἁμαρτημάτων.
πρὸς δὲ τῶν ἀρχόντων ἑκὰς καὶ ἑτέρας θυσίας
F σωτηρίους λεγομένας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν δύο τε βό-
ας, καὶ πέντε κριοὺς σὺν ἀρνάσιν ἑπτὰ καὶ ἐρίφους.
οὗτοι μὲν δὴ θύουσιν ἐπὶ ἡμέρας δώδεκα καθ' πᾶσαν ἡ-
μέραν εἷς. μειώσεως δ' οὐκ ἔτ' ἀναβαίνων ἐπὶ τὸ σι-
νάγον ἀλλ' εἰς τὴν σκηνὴν εἰσιὼν, ἀνεμάνθανε τὰ περὶ
τοῦ θεοῦ περί τε τῶν πραχτέων καὶ τῶν νόμων τῆς
συντάξεως. οὓς κρείττονας ἢ κατ' συνέσιν ἀνθρωπίνην
ὄντας, εἰς τὸν ἅπαντα βεβαίως αἰῶνα σωθῆναι φυλα-
χθέντας, δωρεὰν εἶναι δόξαντας θεοῦ. οὓς μήτ' ἐν εἰ-
G ρήνῃ τινὸς τρυφῆς, μήτ' ἐν πολέμῳ κατ' ἀνάγκην
ἑβραίους παραβῆναι τινὰ τῶν νόμων. ἀλλὰ περὶ μὲν
τούτων, παύσομαι λέγων, γραφὴν ἑτέραν ἐξωκὼς
συντεθεῖσαν περὶ τῶν νόμων.

preserved it, divinitus datas credens: adeo ut eas nec in pace ob voluptatem, nec in bello ob necessitatem violare fas putarent. sed de his nunc desino, proprium volumen aliquando huic tractationi dicaturus.

Κεφά-

Κεφάλαιον ί. A CAP. X.

Νόμοι περὶ θυσιῶν καὶ περὶ καθαρσίων.

Νῦν δ' ὀλίγων τινῶν ὑπομνησθήσομαι, τῶν ἐφ' ἁγνισμὸς καὶ ἱερουργίας κειμένων. καὶ γὰρ τὸν λόγον μοι περὶ θυσιῶν ἐξάπτας συμβέβηκε. δύο μὲν γάρ ἐστιν ἱερουργίαι, τούτων δ' ἡ μὲν ἰδιωτῶν, ἑτέρα δὲ τοῦ δήμου συντελούμεναι, καὶ δύο γένοντο τρόποι τῆς μὲν ὁλοκαυτοῦσθαι τὸ θυόμενον. καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸ ὄνομα τοιοῦτον ἔλαβεν. ἡ δὲ B χαριστηρίας τινὶ ἐστὶ κατ' εὐωχίαν θρᾶττα τῶν τεθυκότων ἱερεῖ τοῖς πένησιν. ἀνὴρ ἰδιώτης ὁλοκαυτῶν, θύει μὲν βοῦν ἢ ἄρνιον καὶ ἔριφον. τοῦτο μὲν σπένδει. τοὺς δὲ βοῦς ἐφέλκεται θύειν καὶ τεσσάροντας, ἄρρενα δὲ ὁλοκαυτοῦσθαι τὰ πάντα. σφαγιάσας δὲ τούτων, τὸν κύκλον τοῦ βωμοῦ περιόντες οἱ ἱερεῖς, εἶτα καθαροσπίσαντες, ἀμελίζουσι, καὶ πάσαντες ἁλσὶν ἐπὶ τὸν βωμὸν ἀναφλέξαντες ἤδη πεπληρωμένον, καὶ πυρὸς C φλεγμένου. τοὺς δὲ πόδας τῶν ἱερείων, καὶ τὰ κῶλα νηδύν ἐκκαθάραντες ἀκριβῶς, τοῖς ἄλλοις καθαγιστοῖς προσβάλλουσι, τὰς δορὰς τῶν ἱερέων λαμβανόντων. καὶ ὁ μὲν τῆς ὁλοκαυτώσεως τρόπος ἐστὶν οὗτος. τὰς δὲ χαριστηρίους θυσίας ὅταν ποιῶνται, τὰ αὐτὰ μὲν ζῶα θύουσι, ὁλόκληρα δὲ ταῦτα καὶ τῶν ἐπετείων πρόβατα, ἄρρενα μέντοι θήλεσι συνδυάζοντες. θύσαντες δὲ ταῦτα, φυλάττουσι μὲν ἅπαντα τὸν βωμόν. τοὺς δὲ νεφροὺς καὶ τὸ ὀπίσθιον καὶ πάντα τὰ μήλεα, σὺν D τῷ λοβῷ τῷ ἥπατος, καὶ σὺν αὐτοῖς τοῖν οὐρᾶν δ' ἀρνὸς ὑπὲρ τοῦ βωμοῦ. τὸ δὲ σῆτος καὶ τὴν κνήμην τὴν δεξιὰν τοῖς ἱερεῦσι φιλοχάριτες, ὅτι δύο ἡμέρας διαχρῶνται τοῖς καταλειπομένοις τῶν κρεῶν. ἃ δ' ἂν περισσεύσῃ, κατακαίουσι. θύουσι δὲ καὶ ὑπὲρ ἁμαρτόντων ὁμοίως τοῦ περιομένου τρόπου τῶν χαριστηρίων τῆς ἱερουργίας. οἱ δ' ἀδύνατοι περίζειν τὰ τέλεα θύματα πρόβατα ἢ τρυγόνας δύο. ὧν τὸ μὲν, ὁλοκαυτοῦσθαι τοῦ θεοῦ. τὸ δὲ, τοῖς ἱερεῦσιν εἰς βρῶμα δίδοται. ἀκριβέστερον δὲ περὶ τῆς θυσίας τῶνδε τῶν E ζώων ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν ἐροῦμεν. ὁ μὲν γὰρ ἀγνοιάν τι τῶν πεπραγμένων, ἄρνα καὶ ἔριφον θήλειαν τῶν αὐτῶν ἐτῶν προσφέρει. καὶ τοῦ μὲν αἵματι δεύει τὸν βωμὸν ὁ ἱερεύς, οὐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλὰ τῶν γωνιῶν τοῖς ἔρχασι. καὶ τοὺς τε νεφροὺς καὶ τὸ ἄλλο πιμελὲς σὺν τῷ λοβῷ τοῦ ἥπατος, ὑπὲρ τοῦ βωμοῦ. οἱ δὲ ἱερεῖς, τοῖς τε δοραῖς ὑπὲρ τοῦ τὰ κρέα ἐν ἑστίᾳ δαπανήσαντες τῆς ἡμέρας ἐν τοῦ ἱεροῦ. ὁ γὰρ νόμος εἰς F τὸ αὔριον ὑπολιπεῖν οὐκ ἐᾷ. ὁ δ' ἁμαρτὼν μὲν, ἑαυτοῦ τε αὐτὸς καὶ μηδένα ἔχων τὸν ἐλέγξοντα, κρεῖον θύει, ἢ κριὸν τὸν κελεύοντος, καὶ τὰ κρέα καὶ τὸ ἱερὸν ὁμοίως τὰ ἱερὰ αὐτῆμαρ σιτοῦται. οἱ δ' ἄρχοντες ἐφ' οἷς ἡμαρτον σκήπτονται τοῦτο μὲν κομίζουσι ταῦτα μὲν τοῖς ἰδιώταις. ἀρνὸς δὲ τὴν προσφορὰν θύματα, ταῦρον, ἔριφον, ἄρρενας. νομίζουσι δὲ τοῖς ἰδιωτικοῖς καὶ τοῖς δημοσίοις θυσίαις, ἐπ' ἄλφιτον ὑπὲρ καθαρσίων προσφέρεσθαι δέκατον μὲν ἀναρῶν μέτρον. κρεῖ δὲ δυοῖν, ταύρῳ τρίτον τοῦτο καθαγιάζουσιν ὅτι τοῦ βωμοῦ μεμαγμένον ἐλαίῳ. νομίζουσι γὰρ δὴ καὶ ἔλαιον ἐκ τῶν πλείστων, ὅτι μὲν βοὸς ἥμισυ. ἐπὶ δὲ κριῷ, μοῖρα πέμπτον τρίτον τοῦ μέτρου, καὶ τετάρτῃ μοίρᾳ τὸ ἀρνίῳ. ὁ δὲ ἐν μέτρον ἐχέτω ἑξαῶν.

Nunc paucas tantum commemorabo, quæ ad purificationes & sacrificia pertinent: quandoqvidem in sacrificiorum mentionem incidimus. Duo sunt sacrificiorum genera, privatum & publicum. horum utrumque duobus fit modis. Aut enim tota victima igni absumitur, qvod ideo vocatur holocautoma, aut pro gratiarum actione persolvitur, & in epulum sacrum facientium vertitur. De priore prius sum dicturus. Vir privatus holocautoma facturus mactat bovem, agnum & hædum: & hos quidem anniculos, bovem vero licet mactare etiam grandiorem. Sed opus est, ut sint omnia masculà, quæ solida concremantur. his jugulatis, sacerdotes aram circumquaque sanguine horum tingunt: deinde mundata membratim dissecant, & sale conspersa in aram imponunt, strue lignorum jam ardente, deinde pedes & intestina omnia diligenter primum repurgata ad reliqvum acervum adjiciunt: tergora vero sacerdotibus cedunt. & holocautomata quidem ad hunc modum fiunt. Qvum vero pro gratiarum actione sacrificant, eorundem generum animalia mactant, sed quæ vitio careant, & anniculis sint majora, & masculà fœminis copulata. his jugulatis, primum sanguine aram imbuunt, deinde renes & omentum & omnem pinguedinem cum fibra jecoris, & insuper caudam agni aræ inferunt. pectore vero ac dextro crure sacerdotibus concesso, reliqvis carnibus per biduum epulum instruunt, & quæ superfuerint, igni comburunt. idem ritus servatur & in sacrificio pro peccatis. Sed qui victimas majores non habent, par columbarum aut turturum offerunt, qvarum altera fit holocautoma, altera sacerdotibus in cibum datur. Accuratius autem de his in libro de sacrificiis disseremus. Nam qui per ignorantiam peccavit, agnum & hædum fœminam ejusdem ætatis offert: sacerdosque sanguine non, ut ante, aram, sed cornua ejus sola imbuit: renesque & reliquam pinguedinem cum fibra jecoris in aram inferunt. Sacerdotes vero tollunt sibi & pelles & carnes eadem die absumendas in fano. nam lex vetat quicquam in posteram diem reliqvum facere. Qvi autem sciens peccavit, nemine conscio arietem offert, lege ita jubente: cujus carnes in fano similiter sacerdotes eadem die consumunt. Principes qvoqve, cum pro peccato sacrificant, eadem quæ plebeji offerunt, hac tantum differentia, qvod victimas adducunt taurum & hædum masculum. Jubet etiam lex, ut tam in privatis quam in publicis sacrificiis farina afferatur purissima, cum agno assaronis mensura, cum ariete duorum, cum tauro trium. hanc consecrant in altari oleo subactam. nam & olcum sacrificantes afferunt, cum bove hinis dimidium, cum ariete tertiam partem, cum agno quartam,

ea est mensura prisca Hebræorum, duos choas Atticos continens, qva oleum ac vinum metiuntur: nam vinum circa altare libant. Si quis autem non sacrificans ex voto similam offert, ejus primitias pugillum unum in aram conjicit. reliqvum ejus sacerdotes in cibum sumunt, aut coctum: nam oleo subigitur, aut panibus inde confectis. quantumcunque autem sacerdos offert, totum comburi oportet. Vetat etiam lex offerri eadem die natum animal una cum genitrice, & alias quoque non nisi octavo à partu die admittit. Fiunt & alia sacrificia pro recuperanda valetudine, aut alia de causa, in quibus liba cum victimis insumuntur, ex quibus nihil in posteram diem relinqui fas est, sacerdotibus quoque partem suam inde sumentibus.

Num. 28. 29. Publicis vero impensis lex jubet quotidie agnũ anniculum mactari mane ac vespere, septima autem quaque die duos jugulant, eodem modo sacrificantes: & novilunio præter quotidianas victimas duos boves cum agnis anniculis septem, & arietem: hædum vero pro peccato, si quid forte per oblivionem omissum fuerit. Septimo item mense, quem Macedones hyperberetæum vocant, præter jam dicta taurum & arietem & septem agnos mactant, & hædum pro peccatis. decima deinde luna ejusdem mensis jejunant usque ad vesperam: sacrificantque eadem die taurum & arietes duos & agnos septem: & pro peccato hædum. adducunt autem duos præter hunc hædos: quorum alter vivus extra fines in desertum emittitur, in quem, si quid mali propter peccata populo immineat, avertatur: alterum vero in suburbanum in locum purissimum edoctum cum ipsa pelle exurunt nihil omnino purgantes. & cum eo simul exuritur taurus, non à populo adductus, sed sumptu pontificis. quo mactato, & sanguine ejus simul & hædi insanum illato, aspergit digito tectum septies, totiesque pavimentum, rursusque toties interiora fani circum altare: reliqvum deinde circum altare majus, quod est sub divo in atrio. deinde extremitates & renes & adipes cum fibra jecoris inferunt altari: pontifexque adjicit arietem de suo, solidum Deo conflagraturum. Ejusdem mensis decima quinta tempore jam in hibernum vergente, tabernacula compingere jubentur per singulas familias contra ventura frigora, quæ annus senescens afferre solet. quin & in patria tandem constituti, accedere in eam urbem, qvam propter templum caput regionis sint habituri; & octo dies festos ducere, victimasque Deo solidas incendere, & simul pro gratiarum actione sacrificare manibus interim gestantes ramos myrti, salicis & palmæ, ex quibus mala persea dependeant. prima die sacrificium debet esse holocautoma ex tredecim bubus, & agnis uno pluribus, & arietibus duobus addito hædo pro peccato. Sequentibus diebus idem numerus agnorum & arietum una cum hædo mactatur, sed per singulos dies unum de numero boum detrahunt, donec ad septenarium perveniatur.

Exod. 23. *Levit.* 23. *Deut.* 31.

δώσαμεν ἢ δύο χόας ἀττικούς πιῆσαι. τὸ δ' αὐτὸ μέτρον τοῦ ἐλαίου καὶ οἴνου παρέχων. σπένδουσι γὰρ περὶ τὸν βωμὸν τὸν οἶνον. εἰ δέ τις θυσίαν ἄγοι ἐκ τῶν ἐπευχῆς κατ' ὀλίγον σεμίδαλιν, ταύτης ἀπαρχὴν μίαν ὁ ἱερεὺς βάλλει τοῦ βωμοῦ δράκα, τὸ δὲ λοιπὸν οἱ ἱερεῖς εἰς τροφὴν λαμβάνουσιν, ἢ ἐψηθέντα, ἢ ἐλαίῳ δὲ συμπεφυραμένα, ἢ ἡμμένων ἄρτων. ἱερεῖ δὲ καταφέρειν ὁλοκαυτοῦν ἀναγκαῖον. κωλύει δὲ ὁ νόμος θύειν ζῶον αὐθημερινὸν μετὰ γεννήσαντος. ἐπὶ ταυτὶ δὲ ἄλλως δὲ πρὶν ὀγδόαν ἡμέραν ἡλικιωθῆναι διελθεῖν. γίνονται δὲ ἄλλαι θυσίαι ὑπὲρ τῶν νοσούντων ἀφορμαί, ἢ κατ' ἄλλας αἰτίας, εἰς ἃς πάμμικτα σὺν ἱεροῖς ἀναλίσκεται. ὧν εἰς τέλος ὑστέραν ἔδειν ταυτηνὶ ἐστὶ νόμιμον. τῶν ἱερέων ἴδιον λαβόντων. ἐκ δὲ δημοσίου ἀναλώματος νόμος ἐστὶν ἄρνα καθ' ἑκάστην ἡμέραν σφάττεσθαι τῶν αὐτοτελῶν, ἐχομένης τε ἡμέρας ἑσπέρας. καὶ ἑβδόμην ἡμέραν ἣν σάββατα καλοῦσι, δύο σφάττουσι, τὸν αὐτὸν τρόπον ἱερουργοῦντες. τῇ δὲ νουμηνίᾳ πρὸς τε καθημερινὰς θυσίας ὁλοτελεῖς. ἑ δύο βόας σὺν ἀρνάσιν ἑπτὰ αἰσίοις ἑπτὰ, ἑ κριόν, ἕνα φέρουσι δὲ ἐπὶ ἁμαρτήσεσιν ἁμαρτάδων, ἐπὶ κῆ ληθεῖσι γένοιτο. τῇ δ' ἑβδόμῃ μηνὶ ὃν μακεδόνες ὑπερβερεταῖον καλοῦσι, προσθέντες τοῖς εἰρημένοις ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτὰ, θύσει, ἑ ἕνα φέρουσι ὑπὲρ ἁμαρτάδων. δεκάτῃ δ' αὖτε μηνὸς κῆ σελήνης ἀφανισθείσης ἕως ἑσπέρας, θύσουσι δ' ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ταῦρον τε καὶ κριοὺς δύο καὶ ἄρνας ἑπτά. καὶ ὑπὲρ ἁμαρτάδων ἕνα φέρουσι. προσάγουσι δὲ δύο πρὸς τούτοις ἕνα φέρουσι. ὧν ὁ μὲν ζῶν εἰς τὴν ὑπερόριον ἐρημίαν πέμπεται, ἀποτροπασμὸς καὶ ἀφάνισις ἅπαντος πλήθους ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἐσόμενος. τὸν δ' ἐν τοῖς προαστείοις εἰς καθαρώτητα ἄγοντες χωρίον, αὐτόθι σὺν αὐτῇ καὶ τὴν δορὰν μηδὲν ὅλως καθιέντες. συγκαταφλέγεται δὲ ταῦρος, οὐχ ὑπὸ δήμου προσκληθείς, ἀλλ' ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων ὑπὸ ἀρχιερέως παρεχόντος. ὁ δὴ σφάγιον, εἰς κοπίσας εἰς τὸν ναὸν ὑπ' αἵματος ἅμα ἑ ἕνα φύσι, βάψας τῷ δακτύλῳ τὸν ὄροφον ἑπτάκις, ὑπ' αὐτὸ καὶ τὸ ἕδαφος, καὶ πρὸς αὐτοῖς εἰς τὸν ναὸν καὶ πρὸ τοῦ χρύσεου βωμοῦ, καὶ τὰ λοιπὰ, πρὸ τοῦ μείζονα κομίσας εἰς τὸ ἄθυτον. πρὸς τούτοις τὰς ἐξοχὰς καὶ τοὺς νεφροὺς, καὶ τὴν πυελὴν σὺν τῷ λοβῷ ὑπ' ἦπατος, ὑπαφέρουσι τοῦ βωμοῦ παρέχεται δὲ ἑ κριὸν ὁ ἀρχιερεὺς, ὁλοκαυτοῦσθαι τῷ θεῷ. τῇ δὲ πέμπτῃ ὑπ' αὐτὸ μῆνος καὶ δεκάτῃ, τρεπομένου τὸ λοιπὸν ὑπ' καιροῦ πρὸς τὴν χειμερινὴν ὥραν, σκηνὰς πήγνυσθαι κελεύει κῆ οἰκίαν ἕκαστον, τὸ κρύος ὑφορμένους ἐπὶ φυλακῇ ὑπ' ἐτους. ὅταν τε πυρίδων ὑπιτύχοιεν, φθάνοντας εἰς ἐκείνην τὴν πόλιν ἢν ἀφ' ὧν ναὸν μητροπόλιν ἔχουσιν, ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ ἑορτὴν ἄγοντας, ὁλοκαυτοῦν τε καὶ θύειν τῷ θεῷ τότε χαρίσηε μαφέροντας ἐν ταῖς χερσὶν εἰρεσιώνην μυρσίνης καὶ ἰτέας σὺν κραδὴ φοίνικος πεπαμένην, ὑπ' μήλα τῇ τῆς πρόσω πεσσὸν ἔχειν δὲ τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν τῆς ὁλοκαυτώσεως θυσίαν ἐκ ταύρων ἑ δέκα βοῶν, ἑ ἀρνῶν ἑνὶ πλείοσιν ἑ κριῶν δύο, κῆ ὡραίσιν ἁμαρτάδων ἑνὶ φύσι πρὸς πεμπτεμόρῳ. τοῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις ὁ μὲν αὐτὸς ἀριθμὸς τῶν ἀρνῶν καὶ τῶν κριῶν σὺν καὶ τοῦ ἑνὸς φύσι, θύεται.

ὀκταήμερος ἡ ἑκάστης ἡμέρας ἕνα τῶν βοῶν, εἰς ἀ- A Octavo die feriantur ab omni opere, mactant-
πὰ ἀκαπνίστου. ἀνοίγει δ' ἀπὸ τούτου ἔργου κατὰ que, ſicut diximus, vitulum & arietem & agnos
τὴν ὑγιείαν ἡμέραν, καὶ τὰ μὲν καθάπερ εἰρήκαμεν, ſeptem, & pro peccatis hædum. Atque hæ ſunt
μόχθοι τε θύουσι καὶ κρεῶν καὶ ἄρτους ἑπτά. καὶ ὅταν Hebræis cerimoniæ tabernaculorum, a maiori-
ἁμαρτημάτων θυσίαστος, ἐρίφου. καὶ τοῦτα μὲν ἐ- bus acceptæ. Menſe autem Xanthico, qui no- *Exod. 12.*
ξαίφνης τὰς σκηνὰς πήγνυσιν ὀπτανεῖον ἐκ πέτρων. ſtris Niſan vocatur, & annum exorditur luna *13. 23.*
τὸ γὰρ ἐν τῷ ἔαρι πρῶτον ὡς νέαν παρ' ἡμῖν καλοῦσι, quartadecima, ſole arietem obtinente, quando- *Levit. 23.*
καὶ ἔτους ἐστὶν ἀρχή, ποιοῦσι δὲ καὶ δεκάτῃ καὶ ἑνὶ quidem hoc menſe ab Ægyptiaca ſervitute li- *Num. 9.*
καὶ ἕνδεκα ἡλίου καθεστῶτος, τούτων γὰρ τοῦ μὲν τῆς B berati ſumus, ſacrificium, quod tunc exeuntes *Deut. 16.*
ἐξ ἀγχόνης δουλείας ἠλευθερώθημεν, ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου feciſſe diximus, paſcha nominatum, quotannis
ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν καταγόντος θύσαι τὸ πάσχον ἡμᾶς πάσ- inſtaurare lege jubemur: celebramusque id per
χα λεγόμενον, θύειν τε ἕκαστον ἐκ τῶν ἑαυτοῦ ἐνόμισε. καὶ δὴ ſodalitia, nihil e victimis in ſequentem diem re-
πολλὰ μὲν αὐτῷ πρὸς θεραπείας, μηδενὸς τῶν τεθυμένων linquentes, quæ eſt quintadecima, & azymo-
εἰς τὴν ἐπιοῦσαν περιόντος. πέμπτη δὲ καὶ δεκάτη rum feſtivitatis prima. nam hoc feſtum priori
προσάντου τοῦ μὲν πάσχα, ἡ τῶν ἀζύμων ἑορτή, ἑπτὰ continenter ſuccedit, duratque dies ſeptem, per
ἡμέρας οὖσα, καθ' ἃς ἀζύμοις τρέφονται. καὶ καθ' quos panibus non fermentatis veſcuntur: &
ἑκάστην ἡμέραν ταύροι σφάττονται δύο. καὶ κριὸς μὲν per ſingulos dies tauri jugulantur duo, aries u-
εἷς, ἑπτὰ δ' ἄρνες. καὶ ταῦτα μὲν ὁλοκαυτοῦται πρὸς C nus, agni ſeptem. hæc holocautoma fiunt, addi-
ἡμέρου τῆς πάσης καὶ ἐρίφου προσφέρεται περὶ ἁμαρτιῶν, turque hædus pro peccatis in quotidianum e-
ἐπὶ ἑκάστῃ δ' ἡμέρᾳ ἑκάστῳ τῶν ἱερέων. τῇ δὲ δευτέρᾳ pulum ſacerdotibus. Secunda azymorum die, *Levit. 5.*
τῶν ἀζύμων ἡμέρᾳ, ἥτις δ' ἐστὶν αὕτη καὶ δεκάτη, τῶν quæ eſt menſis hujus decima ſexta, frugibus de-
καρπῶν οὓς ἐθέρισαν, οὐ γὰρ ἦν αὐτῶν πρότερον αὐ- meſſis & hactenus intactis incipiunt frui: æ-
τοῖς μεταλαμβάνουσι. καὶ τὸν θεὸν ἡγούμενοι τιμῶν qvumque rati Deum hujus ubertatis autorem
ἄξιον ἐναρχὴν πρῶτον, παρ' οὗ τῆς εὐπορίας αὐτῶν ἐ- per gratitudinem honorari, hordei primitias of-
τύγχανον, τὰς ἀπαρχὰς αὐτοῦ τῆς κριθῆς ἐπιφέρουσι τρόπον ferunt in hunc modum: Spicarum manipu-
τοιόνδε. φρύξαντες τῶν στάχυων τὸ δράγμα καὶ D lum igni torrent, hordeum deinde pinſunt, at-
πίσαντες, καὶ καθαρὰς τρεῖς ἀλεσῶν τὰς κριθὰς que ita in alicæ modum fracti aſſaronem ad a-
πτισάντες, τῷ βωμῷ δισσάρωνα προσφέρουσι τῷ θεῷ. ram offerunt: inde pugillo uno in eam injecto,
καὶ μίαν ἐξ αὐτοῦ δράκα ἐπιβάλλοντες τὸ λοιπὸν ἀ- reliqvum ſacerdotum uſui cedit: & ex eo licitum
φιᾶσιν εἰς χρῆσιν τοῖς ἱερεῦσι. καὶ τότε λοιπὸν δημοσίᾳ fit publicas ac privatas meſſes metere. pri-
ἔξεστι πᾶσι καὶ ἰδίᾳ θερίζειν. θύουσι δ' ἐπὶ ταῖς ἀπαρ- mitiarum tempore agnus in holocauſtum Deo
χαῖς τῶν καρπῶν, ἀρνίον εἰς ὁλοκαύτωσιν τῷ θεῷ. mactatur. Poſt paſchale ſacrum elapſis ſeptem
ἑβδόμης ἑβδομάδος. διαγενομένης μετὰ ταύτην ſeptimanis, hoc eſt, quadraginta novem diebus,
τὴν θυσίαν, αἵτινες δ' εἰσὶν αὐτῶν ἑβδομάδων ἡμέραι quinquageſima, quam à numero aſartha He-
πεντήκοντα ἐντεῦθεν, τῇ πεντηκοστῇ λεγομένῃ ἑορτῇ E braei vocant, offerunt Deo panem è farinæ tri-
καλοῦσι, σημαίνει δὲ τοῦτο πεντηκοστήν, προσφέρουσι τῷ ticeæ duobus aſſaronibus cum fermento confe-
θεῷ ἄρτους ἀλφίτων μὲν πυρίνων, δισσάρωνας δύο, μὴ ζυμωθέντος. ζυμάτων δὲ, ἄρνας δύο. ταῦτα μὲν ctum, mactantque agnos duos: hæc oblata mox
γὰρ τῷ θεῷ προσφέρειν μόνον, εἰς δεῖπνον τοῖς ἱερεῦσι in cœnam ſacerdotibus apponuntur, & eadem
ἐκδίδοται, καὶ καταλιπεῖν οὐδὲν ἔξεστιν ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν die ſic, ut nihil ſuperſit, abſumuntur. cæterum
ὑστεραίαν συγκεχωρημένον. ὁλοκαυτώματα δὲ μόνα holocautoma faciunt è tribus vitulis, arietibus
μόχθοι τε θύουσι τρεῖς, καὶ κριοὺς δύο, καὶ ἄρνας duobus, agnis quatuordecim, hædiſque pro pec-
τεσσαρεσκαίδεκα, ἐρίφους δὲ δύο ὑπὲρ ἁμαρτημά- cato duobus. Nullum autem feſtum ducitur
των. ἐστὶ δ' οὐδεμία τῶν ἑορτῶν, καθ' ἣν οὐκ ὁλοκαυ- F abſque holocautomate & laborum vacatione,
τοῦται, οὐδὲ τῶν πάντων τῶν ἄλλων ἔργων ἄνεσιν οὐ δί- ſed in omnibus omnino hæc duo lex obſervari
δοται. ἀλλ' ἐν πᾶσιν νόμιμον τό τε τῆς θυσίας εἶδος jubet: & poſt ſacrificium in epulis degunt. ex
καὶ τῆς ἀγνείας ἀπελεύτητον, καὶ τοῖς δικαίοις ἐστὶ publico præbetur panis non fermentatus ex fa-
πρόσκειται. ἐκ μέτρου δ' ἑκάστου κοινοῦ σίτου ἐπὶς ζύμης ἄμοι- rinæ aſſaronibus viginti quatuor. coqvuntur
βοῦ, δισσάρωνες δ' εἰκοσι καὶ τοσαῦτες εἰς τοῦτο ἀνα- autem bini pridie ſabbati: & ſabbato mane pro-
λίσκουσι, σταθμῶνται ἀνὰ δύο ἀφελόντες μὲν τῇ πρὸ G ponuntur in ſacra menſa, duobus ordinibus ſeſe
σαββάτου. τῇ δ' σαββάτῳ πρωΐ, κομισθέντες ὑπὸ τῆς ἱε- ex adverſo reſpicientes: atque ita cum duo-
ρᾶς τραπέζης τίθενται δύο στοῖχοι ἐξ εἰς ἀλλήλους πεφαμέ- bus lanicibus thure plenis permanent uſque in
νοι. δύο δ' ἔχουσιν ἐπιφερομένων πινάκων λιβανωτὸν proximè ſequens ſabbatum. tunc demum alii
κεκμένον ἀναθυμιῶσιν ἐπὶς ἕτερον σάββατον. καὶ pro illis recentes ſupponuntur, & hi priores ſa-
τότε μὲν αὐτ' ἐκείνων ἄλλοι κομίζονται. οἱ δ', οἷς ἱερεῦ- cerdotibus in cibum dantur: thus item igne a-
σι τοῖς τροφεῖα δίδοται, καὶ ὃ λιβανωτὸς θυμιώμενος doletur, quo ad holocautomata uti ſolent, & pro
ὑπὸ τοῦ ἱερέως περὶ, ἐφ' ᾧ καὶ ὁλοκαυτοῦσι τὰ πάντα eo quoq; aliud cum panibus proponitur. Sacer-
λιβανωτὸς ἢ ἕτερόν τι ἄλλο τῶν ἄρτων ἀναίτιον. θύει δ' ὁ ἱερεὺς ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμά- dos autem de ſuo quotidie bis offert Deo farinã
των, καὶ δὶς ἑκάστης τῆς ἡμέρας, ἄλφιτα ἐλαίῳ μεμιγμένα, καὶ πεπηγὸς ἐλαίου βεβρεγμένον,

estque demensum ejus farinæ assaron unus, hujus dimidium mane, tantundem vespere, in ignem infert. Sed de his hactenus, quorum rationem alias diligentius explicabimus. Cæterum Moyses tribum Leviticam à cætero populo exemptam, ut Deo sacrandam, fontanis aquis perennibus & solenni sacrificio purgavit: eique tabernaculum cum sacris vasis sartum tectum curandum commisit, jubens, ut ad præscripta sacerdotum sacrum ministerium capesserent: atque eo tempore sacri & Deo dicati sunt habiti. Post hæc animalia discrevit, quæ ad cibum essent pura, & quibus vesci non liceret: de quibus aliquando per occasionem disseremus, quam ob causam aliorum esum permiserit, aliorum interdixerit. Sanguinis certe ideo vetuit, quod hunc animam & spiritum putaret: neque animalis non occisi carnem ad cibum concessit. ad hæc reticuli & adipis caprini, ovilli & bubuli abstinentiam indixit. Ejecit etiam è cœtu & consuetudine hominum leprosos, & seminis profluvio laborantes: mulieres etiam, quæ naturaliter purgantur, versari inter homines vetuit, nec nisi post septimam diem puras haberi voluit. eum quoque, qui cadaver curasset, per totidem dies à cœtu arcuit. si quis autem ultra hunc dierum numerum diuturniore pollutione teneatur, sacrificare jubetur agnas duas: quarum alteram sanctificare oportet, alteram sacerdotes accipiunt, eodem modo & pro gonorroico sacrificari mos est. qui vero per somnum genituram emisit, si se mergat in aquam frigidam, ut solet fieri post legitimæ uxoris congressum, pro puro habetur. Leprosos autem in perpetuū relegavit, tanquam nihil a cadavere differentes. quod si quis pristinam valetudinē à Deo precibus impetraverit, & in cutem sanitatis color redierit, hic variis sacrificiis Deo gratitudinem suā attestatur, de quibus alias dicemus. Quo magis ridenda est illorum fabula, qui dicunt, Moysem propter lepram ex Ægypto profugum, turbam eodem morbo laborantium in Chananæam duxisse. Nisi enim vanus ille rumor esset, nunquam Moyses in suam ignominiam talem legem tulisset, qualem etiam alio ferente, probabile erat ipsum reclamaturum: præsertim qvum inter multas gentes leprosi versentur, & in pretio sint: & adeo nec relegentur, nec contemptim habeantur, ut & in expeditionibus militares dignitates, & in administratione reipublicæ civiles illis committantur, ac ne à templis quidem & fanis arceantur. Quid igitur vetabat, si tali vitio fuit infectus, quo minus apud multitudinem sibi parentem eas leges statueret, quæ ipsi honorem potius quam detrimentum afferrent? Qua re manifestum fit, qvod hæc per invidiam de nobis fingantur. Moyses enim purus ipse & inter puros degens, ad honorem Dei talium legum autor esse voluit. Sed hæc quisq; ita, ut libitū fuerit, accipiat.

Levit. 8. Num. 3.

Levit. 12. 13. 14. 15.

Lev. 7. 17.

καὶ ὅις μοῦ ἐστιν ἀσσάρων ἓξ ἀλεύρου. πύπτω δὲ τὸ μὲν ἥμισυ τὸ πρωΐ, τὸ δ' ἕτερον δείλης ὀπτοφέρει τῷ πυρί. τὸν μὲν οὖν τρόπον λόγον, ἀκριβέστερον αὐτῆς δηλώσομεν. ἱκανὰ δέ μοι δοκεῖ καὶ νῦν περὶ αὐτῶν προειρῆσθαι. μωυσῆς δὲ τὴν λευιτικὴν φυλὴν τῆς πρὸς τὸν λαὸν κοινωνίας ὑφεῖλε μόνῳ τε ἱερὰν ἐποιήσεν, ἥγνιζε πηγαίοις ὕδασι καὶ ἀσπόνδοις, καὶ θυσίαις ἃς ὀπτὴ τοῖς τοιούτοις νομίμοις παρέχονται τῷ θεῷ. τὴν τε σκηνὴν αὐτοῖς καὶ τὰ σκεύη τὰ ἱερὰ, καὶ τ' ἄλλα ὅσα πρὸς σκέπην τῆς σκηνῆς ἐπετήδειον, παρέδωκεν, ὅπως ὑφηγουμένων τῶν ἱερέων ὑπηρετήσωσιν, ἤδη γὰρ τῷ θεῷ καθιέρωντο. καὶ πρὸ τῶν ζώων ἃ διέκρινεν ἔκαστον ἔτι τρέφοντα, καὶ οὐ πάλιν ἀπεχόμενοι λέγειν ἐπιτελοῦμεν. πρὸ ὧν ἐν οἷς ἂν ἡμῖν ἀφορμὴ τῆς γραφῆς γίνηται, διελοῦμεθα, τὰς αἰτίας προσθέντες, ἀφ' ὧν κινηθεὶς, τὰ μὲν αὐτῶν βρώματα ἡμῖν ἐκέλευσεν εἶναι, τῶν δὲ προσέταξεν ἀπέχεσθαι. αἷμα τοῦ μὲν τοῖς πᾶσιν εἰς τροφὴν ἀπηγόρευσε τῷ χρῆσιν, ψυχὴν αὐτὸ καὶ πνεῦμα νομίζων, καὶ κρεῶν τὰ πνικτὰ καὶ αὐτομάτως ζώου τοῦ βρῶσιν διεκώλυσεν. ὀπτοῦ τε καὶ στέατος αἰγείου καὶ προβατείου, καὶ ὧν τῶν βοῶν, ἀπέσχετο προσέταξεν. ἀπήλασε δὲ τῆς πόλεως, καὶ τοὺς λέπρα τὰ σώματα κακωθέντας. καὶ τοὺς τῶν γονορροϊκῶν ῥεομένους, καὶ τὰς γυναῖκας ὧν αἱ τῶν κατὰ φύσιν ἐκκρίσεις ὀπτοῖ, μετίησιν ὡς ἡμέρας ἑβδόμου. μεθ' ἣν ὡς ἤδη καθαρὰς, ἐνδημεῖν ἐφῆσιν. ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς κηδεύσασι νεκρὸν, μὴ τοσαύτας ἡμέρας νόμιμον τὸ ἐνδημεῖν. τὸν δὲ ὑπὲρ τὸν ἀριθμὸν τούτων τῶν ἡμερῶν ἐπεχόμενον ἐν τῷ μιάσματι, θύειν νόμιμον ἀμνάδας δύο· ὧν τὴν μὲν ἑτέραν, καθαγίζειν δεῖ. τὴν δ' ἑτέραν οἱ ἱερεῖς λαμβάνουσιν. ὁμοίως δὲ θύουσι καὶ περὶ τῆς γονῆς ῥεομένου. ὃς δ' ἂν μὴ τοὺς ὕπνους ἀποσχέσθαι γοῦν, καθεὶς ἑαυτὸν εἰς ὕδωρ ψυχρὸν ὁμοίως τοῖς μὴ νόμον γυναικὶ συνουσιάζουσιν ἐξουσίαν ἔχει. τοὺς δὲ λεπροὺς, εἰς τὸ παντελὲς ἐξήλασε τῆς πόλεως, μηδὲν σπουδαστὸν ὡμῶντας, καὶ νεκροῦ μηδὲν ἀλλοφέροντας. ἂν δέ τις ἐξικετεύσας τὸν θεὸν ἀπολυθῇ τῆς νόσου, καὶ τῷ ἐρρωμένῳ κομίσηται χρέος, ὃ δὴ πίστις μεγίστη ἀμοιβὴ τοῦ θεοῦ, ὡς ἐν ὑστέρῳ ἐρεῖ μοι. ὅθεν καὶ καταγελάσειέν τις τῶν λεγόντων μωυσῆν λέπρᾳ κεκακωμένον, αὐτόν τε ἀπ' αἰγύπτου φυγεῖν, καὶ τοὺς ἐκπεσόντων ἀλλοτρίως τῇ αἰτίᾳ ἠναγκακέναι. εἰ γὰρ τοῦτο ἦν ἀληθές, οὐκ ἂν μωυσῆς ὀπτὴ τῇ αὐτοῦ ἀτιμίᾳ τοιαῦτα ἐνομοθέτησεν, οἷς εὔλογον ἦν αὐτὸν καὶ ἑτέρων εἰσηγουμένων ἀντειπεῖν. καὶ ταῦτα πολλοῖς ἔθνεσιν ὄντων λεπρῶν, καὶ τιμῆς ἀπολαυόντων, καὶ μόνον ὕβρεως καὶ φυγῆς ἀπηλλαγμένων, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπὶ σημειώσεις στρατείας στρατευομένων, καὶ τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς πεπιευομένων, καὶ εἰς ἱερὰ καὶ ναοὺς ἐξουσίαν ἐχόντων εἰσιέναι. ὡς τ' οὐδὲν ἐκώλυε καὶ μωυσῆν, εἰ τοιούτῳ τινὶ συμπλέκεται τῷ χρέος ἦν, τοῦ σὺν αὐτῷ πληθεῖ εἶπεῖν ἂν νομοθετῆσαι τοῖς αὐτῶν τὰ κάλλιστα, καὶ μηδὲ μίαν τοιαύτην ὀφλεῖν ζημίαν. ἀλλὰ δῆλον ὡς ταῦτα μοῦ τοῖς ἡμῶν λέγουσιν ἐκ βασκανίας προσαγόμενοι. μωυσῆς δὲ πάντων καθαρὸς ὢν ἐν καθαροῖς τοῖς ὁμοφύλοις, τοῖς τῶν νενοσηκότων ἐνομοθέτει, κατὰ τιμὴν τοῦ θεοῦ ταῦτα ποιῶν, ἀλλὰ τοῖς μοῦ ταῦτα ἕκαστος. ὡς αὐτῷ δοκεῖ σκοπεῖτω. τοὺς δὲ

τὰς δὲ γυναῖκας ἐπὶ πλεῖον ἀν τίκτωσιν, εἰς τὸ ἱερὸν εἰσ- A Cæterum puerperas fanum introgredi vetuit, XIV.
ιέναι κεκώλυκε, καὶ θυσιῶν ἀπέσχε μέχρι τεσσα-
ράκοντα ἡμερῶν, ἂν ἄῤῥεν τὸ τεχθὲν ᾖ. διπλασίονας
δὲ τὰς τῆς ἡμέρας ἔθηκε θηλυτοκίας, νενόμικεν. ἐκποῦσαι
μὲν τοῦ μὴ τῶν προφηρημένων προθεσμίαν, θυσίας
οὔτε πλείους ἃς οἱ ἱερεῖς τοῖς τὸν θεὸν ἀμνέμουσιν.
αἱ δ' ἐπὶ μοιχείᾳ μεμοιχευμένῃ τὸν αὐτοῦ τέκνων γυναῖ-
κα, καὶ ζηλώσας ἀλήθεσμένης ἀσταφίνου. καὶ μίαν
αὐτῆς θρᾶκα ἐπιβάλλοντες τῷ θεῷ, τὸ λοιπὸν τοῖς ἱε- B
ροῖς δίδωσιν εἰς τροφήν. τὸν δὲ γυναῖκα φήσας τὴν τ
κρίσιν τοῖς πύλαις, αὐτὸς ἐστὶ πεπραμμένην πρὸς τὸν
ναὸν, καὶ τῆς κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον ἀφελών, ὀστράκῳ
μὲν ὑπὸ θεοῦ τὸν προσηγορίαν διφθέρα, κελεύει δὲ
ἐπὶνιπτον μηδὲν ἡδικηκέναι τὸν ἄνδρα. φθαρῆναι γὰρ τὸ
σῶφρον, ὑβρισθὲν σκέλεσι ἔκφυσιν ῥηξάσι, καὶ τὸν γα-
στέρα πεπλῆσθαι οὕτως ὀδυνηρῶν. ἂν δ' ἄπρακτον πολλῷ δ
ἐπὶ θυμῷ τῆς ζήλου τοῦτο ζηλοτυπίας πρόσπεσῇ ὁ ἀ-
νὴρ τῇ γυναικὶ ὑπόνοιαν ἔχη κεκινημένῳ, μιᾷ δεκά- C
τῳ μηνὶ παιδίον ἄῤῥεν αὐτῇ. τῶν δ' ὅρκων τελεω-
θέντων τὴν διφθέρας ἀπαλείψας τοῦτο, εἰς φιά-
λην ἐκτίζει. προσμίσας τε ἐκ τοῦ ἱεροῦ γῆς ἔπι πρόσ-
χυσιν, καὶ κατάπασιν, ἐκπιεῖν δίδωσιν. ἤδη δ' εἰ μὲν ἀ-
δίκως ἐκκέκλῃται, ἐγκύμων τε γίνεται καὶ τελεσφορεῖ
ταχὺ τὸν γαστέρα. ψευσαμένη δὲ τὸν ἄνδρα ἅπα
τοῦ γάμους καὶ τὸν θεὸν ἐπὶ τοῖς ὅρκοις, μετ' ἀσθενείας
καταῤῥῴξ τὸν βίον, ἢ τε σκέλους ἐκπεσόντος αὐτῇ καὶ D
τὸν κοιλίαν ὑδέρου καταλαβόντος. καὶ πρὶν μὲν τῶν
θυσιῶν καὶ τῆς ἁγνείας τῆς ἐπ' αὐτῇ, ταῦτα μωσῆς
τοῖς ὁμοφύλοις προένοησε. νόμους δ' αὐτοῖς τοιούτους
ἔθετο. μοιχεῖαν μὲν εἰς τὸ παντελὲς ἀπέπτε, νομίσας
εὐδαίμονα τὸν πρὸς τοὺς γάμους ὑγιαίνειν τοὺς ἄνδρας, καὶ
τοῖς τε πόλεσι καὶ τοῖς οἴκοις συμφέρειν τὸ τοὺς παῖδας
ἐναι γνησίους. καὶ τὸ μίγνυσθαι μητρᾶσιν, ὡς κακὸν
μέγιστον ὁ νόμος ἀπέπεπεν. ὁμοίως δὲ καὶ πατρὸς συνεῖναι
γαμετῇ, καὶ τῇ θυγατρὶ καὶ ἀδελφῇ, καὶ παίδων E
γυναιξὶν, ὡς ἐκφαυλον ἔχον τὸν ἀδικίαν, μεμίσηκεν.
κοινωνεῖν δὲ καὶ γυναικὶ μεμιασμένῃ τοῖς κατὰ φύ-
σιν πλημμέλεσι. μηδὲ κτίνεσιν εἰς συνουσίαν φοιτᾶν.
μὴ τὸν θεὸς τὰ ἄῤῥενα μίξιν τιμᾶν, ὃν τὸν ἐπ' αὐ-
τοῖς ἡδονὴν ἠρωμένους ὠθούμενον. κἂν δέ τις εἰς
τοῦτ' ἐξυβρικότων, θάνατον ὥρισε τὸν τιμωρίαν. τὸ
δ' ἄρρεν καὶ διπλασίονα τὸν ἁγνείαν ἐπέτρεψε. τούτων
δὲ αὐτοὺς ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ἔῤῥηξε, καὶ προσέτι γαμεῖν F
τὰς ἐπιφανείας ἐκώλυσε. μήτε δούλην μήτ' αἰχμά-
λωτον γαμεῖν αὐτοὺς κεκώλυκε, καὶ τὰς ἐκ καπηλεί-
ας, καὶ δὲ παιδοκενείαν πεπαυμένας τὸν βίον, μήτε τὰς
ἐκ πόρνων ἀνδρῶν, ἐφ' οἷς δηπτοῦσι αἰτίαις ἀπηλ-
λαγμένας. τὸν δ' ἀρχιερέα μέν τοι, οὐδὲ τεθνηκότος
ἀνδρὸς ἠξίωσε γαμεῖν γυναῖκα, τοῦτο τοῖς ἄλλοις ἱε-
ρεῦσι συγχωρῶν. μοῦνον δ' αὐτῷ δέδωκε γαμεῖν παρ-
θένον, καὶ ταύτην φυλάττειν. ὃς δὲν οὐδὲ νεκρῷ πρόσ-
πεσῇ πατρὶ ἀρχιερεύς, τῶν λοιπῶν οὐ κεκωλυμένων ἀδελ- G
φοῖς καὶ μητράσι καὶ παισὶ τοῖς ἑαυτῶν προσιέναι μεθ'
ἁγνείας. ἀφελεῖς δὲ εἶναι πάντα ἀφέλειαν. τὸν δ' μὴ ὁλό-
κληρον τῶν ἱερέων, νέμεσθαι πρὸς τοῖς ἱερεῖς σκέλεσι
τὰ κρέα. ἀναβαίνειν δὲ ὅπη τὸν βωμὸν, καὶ εἰσιέ-
ναι εἰς τὸν ναὸν κωλύει. μὴ μόνον δὲ πρὸς τὰς ἱε-
ρουργίας καθαροὺς εἶναι, προυδάζειν δὲ καὶ πρὸς
τὸν αὐτῶν δίαιταν ὡς πάντων ἀμεμπτον εἶναι.

aut sacris interesse usque in quadragesimum diem, si fœtus sit masculus: quod si fœmina sit, duplum ejus temporis præscribitur. Ac ne post præstitutum quidem terminum intrant absque victimis, quæ partim Deo, partim sacerdotibus cedunt. Qvod si quis adulterii suspicionem de *Num. 5.* uxore habuerit, offert hordeaceæ farinæ assaronem, & immisso ex ea pugillo super altare, quod reliqvum est, sacerdotibus vescendum datur. Deinde aliquis sacerdotum statuit mulierem ad portam, qvæ est obversa ad fanum: & inscripto primum Dei nomine in membrana, defert ei jusjurandum cum imprecatione, ut si pudicitiam læsisset, luxato crure dextro & ventre disrupto, misere moriatur: sin autem præ amore nimio, & præ zelotypia maritus ad iniquam suspicionem sit commotus, decimo mense infantem masculum pariat. peracto juramento de membrana deletum nomen in phialam exprimit, & sumpto è fano pulvere humi collecto, atque in poculum aspersо, ebibendum porrigit. mulier vero si injuste est delata, prægnans facta mature & feliciter enititur. qvod si & conjugalem fidem & Deum jurisjurandi testem fefellit, turpiter moritur, crure luxato, & ventrem aqua intercute invadente. Hæc sunt, quæ Moyses genti suæ de sacrificiis ac purificationibus præscripsit. Leges autem tulit tales: Adulterium in universum prohibuit, ratus conjugum summam felicitatem, si fides ac pudicitia servetur, & reipublicæ quoque interesse, ut liberi legitimi proveniant. Item incestum cum matre, aut noverca, *Exod. 22.* cum amita aut matertera, cum sorore nuruve, *Deut. 17.* omnesque tales coitus ut nefarios damnavit. ve- *Levit. 18.* tuit & cum muliere menstruum fluxum patien- *20. 21. 29.* te congredi & cum brutis: damnavit etiam eos, *Levit. 21.* qui ex formosis moribus turpem voluptatem captarent: & qui contra fecisset, capitalem pœnam inflixit. Sacerdotes autem duplo castiores esse voluit. hos enim non solum prædictis legibus, sicut reliquos, teneri jussit, sed etiam non quamvis fœminam in conjugalem thorum admittere, non quæ corpore quæstum fecisset, non servam aut captivam, neque cauponariam aut stabulariam, neqve à priore marito quacunque de causa repudiatam. Pontifici vero ne viduam quidem permisit, quod tamen cæteris sacerdotibus liberum reliquit: sed solum virginem ducere concessit, eamque servare. Idem nec ad mortuum finitur accedere, cum tamen cæteris est licitum, ad fratres & parentes ac liberos mortuos accedere. Iidem jubentur simplices esse, omnique fuco carere. Quicunque è sacerdotibus integer corpore non esset, partem quidem suam cum cæteris accipere finitur, sed ad altare ascendere, & fanum intrare prohibetur. Nec solum in sacris obeundis puros esse opertet, sed vitam etiam irreprehensibilem præstare.

quapropter qui ſacrum amictum geſtant, tantiſper dum eo utuntur, præter aliam caſtitatem, puritatem & ſobrietatem à vino quoque interim arcentur. Victimæ etiam integri corporis mactantur, omniqve vitio carentes. Hæc ſunt, quæ Moyſes jam tunc vitæ ſuæ tempore obſervanda tradidit: quædam etiam in futurum, ipſe licet in deſerto degens, Chananæam terram tandem adeptis proſpexit. Septimo quoque anno remiſſionem agris dedit, intactosque aratro & plantatione eſſe juſſit, quemadmodum jam ante populo ſeptima quaque die remiſſionem à laboribus dederat. quæ vero per hunc annum ſponte ſua terra protulerit, publica eſſe, & promiſcui uſus juſſit, & neque indigenam neque advenam ab eis fructibus colligendis arceri: idemque obſervari poſt ſeptimam annorum ſeptimanam, qui numerus quinquaginta conficit: vocaturque Hebræis quinquageſimus quisque annus Jobelus: in quo & debitoribus fœnus remittitur, & ſervi manumittuntur, qui contribules cum eſſent, legem aliquam violaverint, & ſupplicii vice in ſervitutem vindicati fuerint. Agri qvoque ad priſtinos dominos ex hac lege redeunt, hunc in modum: Inſtante Jobelo, quæ vox libertatem ſignificat, conveniunt venditor agri & emptor, computatisque fructibus ac expenſis in agrum factis, ſi fructus majores fuiſſe comperiantur, recipit agrum venditor. quod ſi expenſæ majores fuerint, hoc, quod deeſt, recipiens emptor poſſeſſionem alteri cedit. ſin utraque paria fuerint, poſſeſſio ad veteres dominos revertitur. idem jus eſt in domos, quæ in vicis non munitis venduntur: diverſum vero de illis, quæ intra oppidorum mœnia venduntur. Licet enim, ante annum elapſum reddita pecunia, domum recipere: quod ſi integer annus interim abiverit, emptori poſſeſſionis jus confirmatur. Has leges Moyſes in caſtris in Sina populo tradendas accepit à Deo, moxque literis mandatas ad poſteros etiam obſervandas transmiſit.

Levit. 25.

καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν οἱ τὴν ἱερατικὴν στολὴν φοροῦντες, ἄμωμοί τε εἶναι καὶ ὡς πάντα καθαροὶ καὶ νηφάλιοι, πίνειν οἶνον ἕως οὗ τὴν στολὴν ἔχωσι κεκωλυμένοι. ἔτι δὲ καὶ τὰ ἱερεῖα θύουσιν ὁλόκληρα, καὶ μὴ μηδὲν λελωβημένα. ταῦτα μὲν οὖν ἤδη καὶ τὸν ζωῆς χρόνον τῆς αὐτοῦ γενόμενα μωυσῆς παρέδωκε. τῶν δ' αὖθις καὶ περὶ ὅτι τῆς ἐρημίας ἀμειτώμενος, προενόησεν, ὡς ὅπως ἐπειδὰν τὴν χαναναίαν λάβωσι τάδε ποιῶσι. δι' ἑβδόμου ἔτους ἄνεσιν δίδωσι τῇ γῇ, λύσιν τε χρέους καὶ φυτείας, ὥσπερ καὶ αὐτὸς δι' ἑβδόμης ἡμέρας τὴν ἀπὸ τῶν ἔργων προεῖπεν ἀνάπαυσιν. ὅτι τῶν αὐτομάτως ἀναδιδόντων ἀπὸ τῆς γῆς, κοινὴν εἶναι τοῖς θέλουσιν τὴν χρῆσιν, τῶν τε ὁμοφύλων καὶ τῶν ἀλλοτριοχώρων, μηδὲν ἐξ αὐτῶν φυλάττοντας. πρὸ ἧς καὶ τὸ μὴ ἑβδομήκοντα ἐτῶν ἑβδομάδα. ταῦτα πεντήκοντα μέν ἐστιν ἔτη τὰ πάντα. καλεῖται δ' ὑπὸ ἑβραίων ὁ πεντηκοστὸς ἐνιαυτὸς, ἰωβηλαῖος. ἐν ᾧ εἴτε χρεώσεις τῶν δανείων ἀπολύονται, καὶ οἱ δουλεύοντες ἐλεύθεροι ἀφίενται. οὓς ἔντος ὁμοφύλους καὶ ὡδαβάντας τὸ τῶν νομίμων, τῷ χήματι τῆς δουλείας ἐκόλασε θάνατον οὐκ ἐκδεχομένους. ἀποδίδωσι δὴ καὶ τοὺς ἀγροὺς τοῖς ἀρχῆθεν αὐτῶν δεσπόταις τὴν τέσσαρα. ἐνιαυτὸς δ' ἰωβηλαῖος ἐλευθερίαν δὲ σημαίνει τοὔνομα, συνέρχονται ὅτε ἀποδόμενος τὸ χωρίον καὶ ὁ πριάμενος. καὶ λογιζόμενοι τοὺς καρποὺς, καὶ τὰς εἰς τὸ χωρίον δαπάνας γεγυμνάσας, τῶν μὲν καρπῶν πλεονάζειν εὑρέντων, προσδέχεται τὸν ἀγρὸν ὁ ἀποδόμενος. εἰ δ' ἀναλώματος, ὑπερβάλλοντος, ὑπὲρ δὲ λείπεται καταβάλλων τὸ ἐκνεύμενον, ἐξίσται τῆς κτήσεως. ἴσων δὲ συναριθμουμένων τῶν τε καρπῶν καὶ τῶν ἀναλωμάτων, ἀποδίδωσι τοῖς καὶ πρότερον νεμηθεῖσι. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ὅτι περὶ τῆς οἰκίας νόμιμον ἰσχύειν ἠθέλησε τοῖς κατὰ κώμας πεπερασμένοις. πρὸ γὰρ τῶν ἐν τῇ πόλει πεπερασμένων, ἐγνωκεν ἕτερος. εἰ μὲν γὰρ πρὸ τελεωθῆναι τὸν ἐνιαυτὸν, καταβάλλει τὸ λεῖπον ἀναγκάζει τὸν πριάμενον ἀποδοῦναι. εἰ δὲ πλήρες ᾖνοιτο τὸ ἔτος, βέβαιοι τὴν κτῆσιν τοῦ πριαμένου. ταύτην μωυσῆς τὴν διάταξιν τῶν νόμων, ἐπειδὴ ἐπὶ τὸ σίναιον καθιδρύκει τὴν γραφὴν, ἐξέμαθε παρὰ θεοῦ, καὶ τοῖς ἑβραίοις γεγραμμένην παρέδωκεν.

CAP. XI.

Leges belli & conſuetudines.

Κεφάλαιον ια'.

Νόμοι καὶ ἤδη περὶ τοὺς πολεμικούς.

XV. *Num.* 1. LEgibus ad hunc modum digeſtis, ad rei militaris curam animum advertit, de bellis futuris jam tum cogitans. indicit igitur cenſum tribuum, excepta Levitica: ejusque cura principibus demandata, numerum eorum, qui militari ætate eſſent, ad ſe referri jubet. Levitæ enim ſacri erant & immunes à militia. Cenſa ſunt capita ſexcenta millia eorum, qui arma ferre valerent, ætatis ab anno vigeſimo uſque quinquageſimum, & ſuper hunc numerum trecenta millia ſexcenta & quinquaginta. Pro Levi autem allegit inter autores tribuum Manaſſen Joſephi filium, & Ephræmen pro Joſepho. Hos enim Jacobus in adoptionem à Joſepho impetraverat, ſicut ſupra diximus. Compacto igitur tabernaculo, in medium caſtrorum illud receperunt, tribus tribubus per latera ſingula tendentibus, inter qvas viæ intercedebant.

Num. 2. 3. 4.

ΕΠειδὴ δὲ καλῶς αὐτῷ τὰ περὶ τὴν νομοθεσίαν ἔχειν ἐδόκει, πρὸς ἐξέτασιν δ' ἐστὶ τὸ λοιπὸν ἑτέρα, τὰ πολεμικὰ ἤδη καὶ νοῦν ἔχων ἀπέδειξε προστάσσει δὴ τοῖς φυλάρχοις πάσης τῆς λαοπληθοῦς φυλῆς, ἀκριβῶς τὸν ἀριθμὸν ἐκμαθεῖν τῶν στρατεύεσθαι δυναμένων. ἱεροὶ γὰρ ἦσαν οἱ λευῖται καὶ πάντων ἀτελεῖς. γνωσθείσης δὲ τῆς ἐξετάσεως εὑρέθησαν μυριάδες ἑξήκοντα τῶν ὁπλίτευειν δυναμένων, ὧν τῶν ἀπὸ εἴκοσι ἐτῶν ἕως πεντήκοντα, τρισχίλιοι πρὸς ἑξακοσίοις καὶ πεντήκοντα, ἀντὶ δὲ λευῖ, κατέλεξεν εἰς τοὺς φυλάρχους, μανασσῆ τὸν ἰωσήφου παῖδα, καὶ ἐφραίμιον ἀντὶ δ' ἰωσήπου. δέησις γὰρ ἦν αὐτῷ ἰακὼβ πρὸς ἰώσηπον, ποιητὰς αὐτῷ φυλὰς τοὺς παῖδας ὡς καὶ πρόσθεν. πηγνύντες γὰρ τὴν σκηνὴν, μέσην ἀπελάμβανον τριῶν φυλῶν κατὰ πλευρὰν ἑκάστην ὡδασκευουμένων, ὁδοὶ δὲ μέσων ἐτίτμηντο.

καὶ

καὶ κέρμασι λαμβάνειν ἀγορᾶς, καὶ τῶν πωλουμένων ἕκαστον ἐν τῇ οἰκείᾳ θήκῃ. καὶ δημιουργοὶ τέχνης ἁπάσης ἐν τοῖς ἰδίοις ἕκαστοι ἐργαστηρίοις ἦσαν, οὕτως ἅπασα ἡ πόλις μεταστᾶσα καὶ καθαρθεῖσα ἐῴκει τὰ ἄλλα, ἢ πόλει τὸ σκηνοῦν, πρῶτοι μὲν οἱ ἱερεῖς κατῆρχον. ἔστασι δὲ οἱ λευῖται πάντες ὄντες τὸ πλῆθος, ἐξηκοσιάδες καὶ μύριοι, ὃ μὲν ἄρσεν καὶ ὁ τριακοστὴν ἔχων ἡμέραν ἀφ' ἡμέρου, δυσμόρφοι καὶ τρισχίλιοι πρὸς τοῖς ἑπτακοσίοις ὀγδοήκοντα. καὶ ἐφ' ὅσῳ μὲν ὑπὲρ τοῦ σκηνοῦ σωρεύσασα ἐστάνη τοῦ νεφέλη, μένουσιν αὐτοῖς ἐπιδημοῦντος ἐδοκεῖ θεοῦ. προελθούσης δὲ πάντας μεταναστάσθαι. εὗρε δὲ Βυκάνης τρόπον ἐξάρσεως σαλπιγκτύπου. ἔστι δὲ τοιοῦτος. μῆκος μὲν ἐλάττω λέπου. σφῆν δ', ἐπὶ συμφυᾶ αὐλὸν βραχὺ πυκνόφωνα. παρέχουσα δὲ εὐρος λεκτέον οὗπερ τὸ στόμα, πρὸς ὑποδοχὴν πνεύματος, εἰς κώδωνα τοῦ αὐλοῦ ἐπιφανῆ ποιοῦν ἀφώνου καλεῖται δὲ τοῦ ἑβραίων γλώσσαν. γίνου δὲ δύο. καθ' ἓν μὲν στόμα, πρὸς ἀφανέλθοντι καὶ συλλογὴν ἔχοντα τὰς πλῆξας τοῦ τὰς ἐκκλήσιας. καὶ μίαν μὲν ἀποσημαίνουσιν ἰόντες δεχάς συνελθεῖν, συνεδρεύοντας ὡς τὰ ἄκρα. ἀμφοτέρας δὲ σημῆναι τὸ πλῆθος. τῆς δὲ σκηνῆς μεταστησομένης πάντα ἐγίνετο. ἀποσημάναντος μὲν τὸ πρῶτον, οἱ πρὸς τοῖς ἀνατολαῖς ἐσκηνωκότες ἀνίεσαν. ἐπὶ δὲ τοῦ δευτέραν, οἱ πρὸς τὸν νῶτον αὐτῆς καθεζόμενοι, ὡς ἡ σκηνὴ λυομένη, μέσην τῶν πρώτων ἐξ φυλὴν ἐκαμίζετο, καὶ τῶν ἑπομένων ἑξ. λευῖται δὲ ὡς τὸ σκηνὸ πάντες ἦσαν. τρίτον δὲ σημαίνοντος, τὸ μὲ λέα πτερωμένον τῶν ἐσκηνωκότων μέρος ἐκινεῖτο, καὶ πάντα τὰ βορρᾶν. τοῖς δὲ Βυκάναις ἐχρῶντο καὶ ὅτι τοῖς ἱερουργοῦσι, πρὸς οὓς προσαγορεύοντες ἦσαν τοῖς θυσίας καὶ τοῖς σωθέασιν ἐν τοῖς λοιπαῖς ἡμέραις. ἀλλ' ὅτι πρῶτον μὲν τὸ ἀναχώρησιν τὸ ἐξ αἰγύπτου, τὸ πάσχα λεγόμενον ὅτι τὸ ἐρήμου.

Κεφάλαιον ιβ'.

Στάσις καὶ μωυσέως ὁδοιπορίαν καὶ τῶν γενομένων κόλασις.

Καὶ βραχὺ διαλιπών, ἀπανίσταται τοῦ σιναίου ὄρους. καὶ τόπους τινὰς ἀμφίλογας περὶ ὧν δηλώσομεν, εἰς τὸ χωρίον ἀφικνοῦνται λεγόμενον πυρεῖν. κἀκεῖ πάλιν στασιάζειν ἄρχεται, καὶ τὸν μωσέως ἀπιστοῦσι τὸν τοῦ δοκεῖν ἐπιφανῆ ποιοῦντα, καὶ ὅτι γῆς αὐτοὺς ἀγαθῆς στέρουσιν ἀπατεῶνα, τῶν μὲν ἀπολέσειαν. ἀντὶ δὲ ἧς ὑπέσχετο παμφόρου εὐδαιμονίας, ἐν ταύταις ἀλῶντας τελαυτῶν ἀφίλοις, ὥστε μὲν ἀπειλοῦντες εἰ καὶ τῶν μάννα ἐπιλείποι σιτοβολῶν, πλέον ἀπολοῦνται. πολλὰ μὲν εἰς τὸν ἄνδρα καὶ ὕβρεις λεγόντων, εἷς δέ τις αὐτοῖς παρῆνει, μὴ μωσέως καὶ τῶν πεπονημένων αὐτῷ εἰς τὴν κοινὴν σωτηρίαν ἀμνημονεῖν, μὴτ' ἀπογινώσκειν τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ βοηθείας. τὸ δὲ πλῆθος πρὸς τοῦτο μᾶλλον ἐκαίνητο, καὶ βαρυθῆναι ἐπὶ μᾶλλον πρὸς τὸν μωσῆν ἐπέστησε. μωσῆς δὲ ὡς βαρυθυμοῦντας αὐτοὺς ἔτως ἀπροσκόπτως, ἀπέσχετο, καὶ περ αἰσχρῶς ὑπ' αὐτοῦ ἔτως διακειμένου, πλῆθος αὐτοῖς παρέξειν κρεῶν, οὐχὶς μίαν ἡμέραν ἀλλ' εἰς πλείονας. ἀπιστούντων δὲ ἐπὶ τούτῳ, καί τινος εἰρομένου πόθεν ἂν τοσαύτης ὑπηρεσίας μυρίασι τῶν πρόσθεν εἰρημένων.

A Forum quoq; rerum venalium est propositum, & merces suo quæque loco dispositæ: aderantque opifices omnium artium in suis officinis, ut plane civitas videretur, huc atq; illuc commeans. Loca autem tabernaculo proxima sacerdotes occupabant, ac deinceps Levitæ. Eorum (nã & hi seorsum sunt recensiti) numerus erat viginti tria millia, octingenti octoginta, maribus tantum, & qui trigesimum ã nativitate diem excederent, in hunc censum venientibus. Et quan- *Num. 9.*
diu nubes super tabernaculum perseverabat, tantisper, velut præsente Deo, castra eodem loco manebant: qvoties vero se alio movebat, tum etiam ipsi migrabant. Invenit autem & buccinæ speciem ex argento factæ talem: Canna erat *Num. 10.*
tibia paulo crassior, longitudine paulo minus cubitali, cujus os tantum patebat, quantum ad inflandum sufficeret, desinebatque in extremitatem campanulæ similem, quemadmodum tuba. Asosra vocatur hoc genus apud Hebræos. Duas tales fecit, quarum una plebs ad concionem vocabatur, altera principes ad consultandum de republica excibebantur: utrisque vero clangentibus universus populus convocabatur. Quoties vero tabernaculum moveretur, hiç modus servabatur: Primo signo canente, qui in Orientali parte castrorum tendebant, excitabantur; secundo vero, qvi à tergo tabernaculi tentoria sua fixerant: deinde tabernaculum dissolutum medium portabatur inter sex tribus præcedentes, & alias sex pone sequentes. Levitæ vero tabernaculum circumdabant. Ad tertium autem signum pars castrorum meridionalis movebatur & ad quartum septentrionalis. His buccinis utebantur etiam in sacrificiis, in quibus victimas cædi mos est, tam sabbatis quam cæteris diebus. Tunc etiam primum pascha solennibus victimis est celebratum ex eo tempore, quo in libertatem vindicati Ægyptiorum dominationem effugerant.

CAP. XII.

Seditio contra Moysem propter egestatem; & seditiosorum pœna.

NON multo post à Sina monte castra mo- XVI.
ventur: & post aliquot mansiones, de qui- *Num. 11.*
bus dicemus, ventum est ad locum, qui dicitur Iseremoth: ubi denuo populus seditionibus agitari cœpit, & laboriosæ peregrinationis culpam in Moysem conferre. Illius suasu se reliquisse regionem fertilissimam, & nunc non solum ejus ubertate carere, verum etiam pro sperata felicitate in extremis miseriis huc & illuc oberrare, aquarum inopia laborantes: & si manna quoque aliquo casu deficiat, procul dubio fame interituros. His addebant multa convitia, quæ in virum optime meritum passim jactabantur. exortus est interim unus è populo, qui admonitos præteritorum Moysis beneficiorum bonam spem habere hortabatur, ne tum quidem opem divinam frustra requisituros. Vulgus autem, his verbis vehementius concitatum, magis ac magis contra prophetam tumultuabatur. Qui videns ita desperatos, jubet æquo animo esse, pollicendo, se, quamvis gravibus contumeliis immerito petitum, copias tamen carnium eis exhibiturum, non in unũ tantum diem, sed in plures etiam. Illis vero credere nolentibus, quodã etiam rogante, unde tot hominum millibus providere posset:

Deus, inquit, & ego, quanquam vis male apud vos audientes, nunquam tamen desinemus vestri curam gerere: idque brevi ellis visuri. Vix hæc dixerat, cum tota castra coturnicibus complentur, quas acervatim venabantur. Deus tamen non multo post in Hebræorum insolentiam ac maledicta animadvertit, non paucis è populo desideratis. Nam & hodie locus ille nomen ex eo casu inditum retinet, vocaturque Cabrothaba, quasi dicas concupiscentiæ monumenta.

ὁ θεὸς, ἔφη, κἀγὼ, καίτοι κακῶν ἀκούοντες παρ' ὑμῶν, οὐκ ἂν διαλίποιμι κήδόμενος ὑμῶν, καὶ τοῦτ' οὐκ εἰς μακρὰν ἔσεσθαι. ἅμα ταῦτ' ἔλεγε, καὶ πίμπλανται τὸ στρατόπεδον ὀρτύγων ἄπαντος, ἢ θηρᾶσθαι αὐτοὺς ἔθεσαν. ὁ μὲν τοι θεὸς οὐκ εἰς μακρὰν μετῆρχε τοὺς Ἑβραίους τῆς εἰς αὐτὸν θρασύτητος καὶ λοιδορίας. ἀπέθανε γὰρ οὐκ ὀλίγος τῶν θεῶν. καὶ νῦν ἐπ' κατ' ἐπωνυμίαν ὁ χῶρος ὀνομάζεται καβρώθαβα, ὅ ἐστι ἐπιθυμίας μνημεῖα.

CAP. XIII.

De speculatoribus, qui, exploratâ Chananæorum regione, reversi Israelitis terrorem hostium incussêrunt.

Κεφάλαιον γ'.

Περὶ τῶν κατασκόπων, οἳ ἐξερήσαντες τὴν χαναναίων γῆν, καὶ ἐπανελθόντες τοὺς ἰσραηλίτας ἐξέφοβησαν.

XVII. *Num. 13. 14.* MOyses autem, posteaquam abductos inde adduxisset in locum humanæ habitationi parum aptum, non longe à finibus Chananæorum situm, qui dicitur Fauces, in concionem populum advocat. Cumque in mediis constitisset, Duo bona, inquit, Deus nobis dare decrevit, libertatem & felicis terræ possessionem: quorum alterum ex ipsius munificentia jam habetis, alterum quoque mox habituri. Sumus enim in Chananæorum finibus, à quibus adeo nulla civitas, nullus ve rex nos arcebit, ut ne universa quidem gens, collatis in unum viribus, efficere hoc valeat. Ergo parati simus ad rem fortiter gerendam. neque enim sine prælio regione sua nobis sunt cessuri, sed post magna certamina victoriæ præmium erit. ante omnia mittendi sunt speculatores, qui & terræ ubertatem, & habitatorum potentiam explorent. Nos vero in primis concordiæ studere oportet, & Deum adjutorem ac auxiliatorem nostrum debito cultu prosequi. Hæc ubi locutus est, populus, collaudato Moysis consilio, exploratores eligit, duodecim nobilissimos, ex unaquaque tribu unum. qui exorsi à partibus ad Ægyptum vergentibus, totam Chananæorum regionem perlustraverant, donec ad Amathen urbem & Libanum montem pervenirent: exploratâque terræ simul & incolarum natura, reversi sunt ad suos, quadraginta diebus in hoc negotium insumptis. Et fructuum quidem pulchritudo, quorum specimen erat allatum, ubertasque regionis quam audiebant, animos multitudinis ad bellum suscipiendum erigebat. contra deterrebantur à narrantibus difficilem fore ejus acquisitionem, quod flumina superanda essent magna ac profunda, & montes ardui transcendendi, & urbes mœnibus firmissimis cingantur. Apud Hebronem vero etiam gigantum progeniem se reperisse ajebant, atque ita exploratores cum omnia majora apud Chananæos inveniissent, quam quæ hactenus post exitum ex Ægypto viderant, suo timore reliquam etiam multitudinem data opera impleverunt. Qui ex eorum narratione impossibile rati talem terram acquirere, soluta concione domum reversi cum uxoribus & liberis lamentabantur, dicentes, Deum verbis tantũ multa polliceri, re autem omnino nihil auxilii præstare. rursumq; Moysem incusantes, in eum simul & fratrẽ ejus Aaronem pontificẽ vociferabantur: atq; ita totam noctem inquieti exegerunt, in utrumq; convicia jactando. mane vero ad concionem concurrunt hoc animo, ut, lapidatis Moyse ac fratre, in Ægyptũ retro, unde venerant, reverterẽtur.

Μωυσῆς δ' αὐτοὺς ἐκεῖθεν ὁ μωυσῆς εἰς τὴν καλουμένην φάραγγα πλησίον οὖσαν τῆς χαναναίων ἐρήμης καὶ χαλεπὴν ἐνδιαιτᾶσθαι, εἰς ἐκκλησίαν ἀθροίζει τὸ πλῆθος. καὶ κατασὰς, δύο φησὶ κεῖναντος ἡμῖν ὑπὸ τοῦ θεοῦ δωρήσασθαι ἀγαθὰ, ἐλευθερίαν καὶ γῆς κτῆσιν εὐδοκίμους, τὴν μὲν ἤδη ἔσχητε τοῦ θεοῦ, ἔχετε, τὴν δ' ἤδη λήψεσθε. χαναναίων γὰρ ἐπὶ τοῖς ὅροις καθήμεθα. καὶ κωλύσει τὸ λοιπὸν ὄντες ἢ μόνον ἡ βασιλεὺς ἢ πόλις ἡμᾶς, ἀλλ' οὐδὲ τὸ πᾶν ἀθροισθὲν αὐτῶν ἔθνος δυνήσεται ἡμᾶς ἀναχωρῆσαι ἡμῖν τῆς γῆς, ἀλλὰ μεγάλοις αὐτὴν ἀγῶσιν ἀφαιρεθέντες. πίμπλωμεν δὴ κατασκόπους, οἳ τῆς τε γῆς τὴν ἀρετὴν κατανοήσουσι, καὶ ποία δύναμις αὐτῆς. μετὰ δὴ πάντων ἡμονοημένων, καὶ τοῦ θεοῦ ὃς ἐστιν ἐπὶ πᾶσιν ἡμῖν βοηθὸς καὶ σύμμαχος, λήψεσθε τιμῆς ἐχόμενοι. μωυσέως δὴ ταῦτ' εἰπόντος, τὸ πλῆθος αὐτὸν τιμᾶς ἀμείβεται. καὶ κατασκόπους αἱροῦνται δώδεκα τῶν γνωρίμων ἀνδρῶν, ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἕνα. οἱ διελθόντες ὅσον τοῖς ἀγγύτατα τῆς χαναναίας ἅπασαν, ἐπί τε ἁμαθὴν πόλιν καὶ λίβανον ἀφικνοῦνται τὸ ὄρος. καὶ τῆς τε τῆς γῆς φύσιν, καὶ τῶν ἐνοικούντων ἀνθρώπων ἐξιχνιάσαντες παρῆσαν, τεσσαράκοντα ἡμέρας εἰς πᾶν καταξενοῦμενοι τὸ ἔργον. ἐπὶ δὲ καὶ καρποὺς ὧν ἔφερεν ἡ γῆ κομίζοντες τῇ τε τούτων ὑπερβολῇ καὶ τοῦ πλήθους τῶν ἀγαθῶν ἃ τῆς γῆς ἔχειν διηγοῦντο, πολεμεῖν ἐπῳρόντες τὸ πλῆθος, φοβοῦντες δὴ πάλιν αὐτὸ, τὰς τῆς κτήσεως λύπας. ποταμούς τε ἀβάτους λέγοντες ἀδυνάτους διαβῆναι μεγέθους ἅμα καὶ βάθους, καὶ ὄρη ἀμήχανα τοῖς διοδεύσι, καὶ πόλεις καρτερὰς τείχεσι καὶ βελῶν ἐχυρότητι. ἐνδὲ χερσὶν καὶ τῶν γιγάντων ἔφασκον τὸν ἀπόγονον κατοικεῖσθαι. καὶ οἱ μὲν κατασκοποι τεθεαμένοι παντῶν οἷς μὴ τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ' αἰγύπτου ἐνέτυχον, μείζω τὰ καθ' τοῦ χαναναίων, αὐτοὶ τε κατεπεπλήγεσαν, καὶ τὸ πλῆθος οὕτως ἔχειν ἐπῃρώντο. οἱ δ' ἄπορον ἐξ ὧν ἠκροάσαντο τὴν κτῆσιν τῆς γῆς ὑπελάμβανον, καὶ ἁλωθέντες ἐκ τῆς ἐκκλησίας, σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν ὁλοφυρόμενοι διῆγον, ὡς οὐδὲν ἔργῳ τὸ θεὸ βοηθοῦντος, λόγῳ δὲ μόνῳ ὑποσχομένου. καὶ τὸν μωυσῆν πάλιν ἠτιῶντο, καὶ κατεβόων αὐτοῦ, καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀαρῶνα τὸν ἀρχιερέως. καὶ πανηφανὴν μὲν καὶ μὴ τὸ εἰς τοὺς ἄνδρας βλασφημιῶν, διῆγουσι τὴν νύκτα. πρωὶ δὲ εἰς τὴν ἐκκλησίαν συντρέχουσι, δι' ἐνοίας ἔχοντες καταλῦσαντες τόν τε μωυσῆν καὶ τὸν ἀαρῶν, ἐπὶ τὴν αἴγυπτον ὑποστρέφειν.

Qvem

τῶν ἡ κατασκοπὴν ἐποιοῦντο ἐκ τῆς γῆς, Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυὴ ἐκ τῆς φυλῆς Ἐφραὶμ καὶ Χάλεβος ὁ τοῦ Ἰεφοννὴ ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα, προελθόντες. καὶ παρεκάλουν τὸν λαὸν καὶ τὸ πλῆθος. κατέσχον γὰρ τοὺς ἀνθρώπους ἐλπίδες ἀγαθαὶ περὶ τῶν ἔργων, ἃ ἔμελλον ποιεῖν, ἐπὶ τῷ θεῷ πεποιθότες. καὶ μετὰ παρρησίας ἔλεγον, ὅτι δεῖ μὴ φοβηθέντας μηδὲν μηδὲ ταραχθέντας ἐπὶ τοῖς ἀπὸ τῆς ἀσκηνίας ἐπιφερομένοις ἀπὸ τῶν ἐπιχωρίων ἀκολουθεῖν ἡμῖν, ἀλλὰ θαρροῦντας καὶ πεποιθότας ἐπὶ τῷ θεῷ ἕπεσθαι τοῖς ἡγουμένοις. οὐ γὰρ ἐπὶ κακῷ τοὺς ἀγαθῶν ἐπιθυμητὰς ἄξειν, οὐδὲ ἐπὶ τῷ τοὺς ἀνδρείους τῶν ἀνδρείων ἀποστερῆσαι τὴν ἀρετὴν ἐπιβουλεύσειν τὸν θεόν. ἐπὶ δὲ τῷ τοὺς μὲν ἀσεβεῖς καὶ κακοὺς ἀπολέσαι, τοῖς δὲ δικαίοις καὶ ἀγαθοῖς τὴν ἀρετῆς ἀμοιβὴν ἀποδοῦναι. ἐπὶ τούτοις ὁ μὲν ὄχλος ἐταράττετο καὶ ἐθορυβεῖτο, καὶ τὸ πλῆθος ἐκινεῖτο καὶ ἐσείετο, καὶ τὸν Μωυσῆν καὶ τὸν Ἀαρὼν ἐπὶ τὴν σκηνὴν ἀναχωροῦντες ἐδέοντο τοῦ θεοῦ μὴ τὸν ἐπιόντα κίνδυνον ἐπιτρέψαι τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ τὴν ἐκ τῶν ἐπιόντων ἀπειλῶν ἐκπλαγεῖσαν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν ἐπανορθῶσαι καὶ πρὸς τὸν ἐπιόντα κίνδυνον ἀνακαλέσασθαι. ἐν τούτῳ δὲ νεφέλη καὶ σκότος ὑπὲρ τὸ σκηνωτήριον ἐπεσκίασε, σημαίνουσα τὸν θεὸν παρεῖναι. μανεὶς δὲ ὁ θεὸς τοῖς ἀνθρώποις, παρεσκευάσατο ἐπὶ τῷ πλήθει καὶ τὸν θεὸν ἐθέλειν καινοτομεῖν ἐπὶ τὸ ἄγριον τῆς ἀρχαίας αὐτῶν ἐπιμελείας, ἣν ἐποιήσαντο πρὸς τοὺς πατέρας ἐπὶ τῇ θεσπίᾳ τοῖς πάνυ φησὶν. παρελθόντι δὲ εἰς τὸν σκηνὴν αὐτῷ, καὶ πρὸς τὰς μάλιστα ἐπ' αὐτῶν ἀπωλείας ἀποκλαιομένῳ, τὸν θεὸν ἐπιπλῆξαι μὲν ἅπασι παρόντας ἐξ αὐτῶν, καὶ πληλικῶν δ' ἐργασίαν μεγαλοῦργος, ἀχάριστοι πρὸς αὐτὸν γεγονότες. ὅτι γὰρ τῇ τῶν κατασκόπων ἐπαχθέντες ἀπιστίᾳ τοὺς ἐκείνων λόγους ἀληθεστέρους τῶν ὑποσχέσεων ἡγήσαιντο τοῦ αὐτοῦ καὶ ἀξιοῦντα τὴν αἰτίαν, οὐκ ἀπολεῖν μὲν ἅπαντας ἐφ' ἑαυτοῦ τὸ γένος αὐτῶν, ὃ πάντων μᾶλλον ἀνθρώπων ἐστὶ τιμῆς. τὸν μὲν τῶν κατασκόπων ἀριθμὸν παρὰ γῆν αὐτοῖς λαβεῖν, οὐδὲ τὸν ἀπ' αὐτοῦ δέκατον. ἀνοσίους δὲ πάσης καὶ ἀπολιδας ὅτι τὴν ἐρημίαν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα καθέξουσιν, τὸν φθονερὸν μόνον τοῦτον σκήπτοντας. περὶ μὲν τοι τοῖς ἡμετέροις φθονήσειν τὴν γῆν ἐφίκετο. καὶ τοὺς τῶν ἀγαθῶν, ὧν ἑαυτοῖς τὸν ἀπρακτον ἐφοπλίσαι μετασχεῖν, πάντας θεατὰς ποιήσειν. τοῦτο μὲν οὖν τὸν θεὸν γνώμῃ ἀλλοιοῦσθαι, ἐν λύπῃ δὲ συμφορᾶς τὸ πλῆθος ἐγίνετο. καὶ τὸν μὲν Μωυσῆν παρεκάλει καταλλαγὴν αὐτῶν ἡμέρᾳ πρὸς τὸν θεὸν, καὶ τῆς ἁμαρτίας τῆς ἐν τοῖς ἐρημίαις ἀπαλλάξαντα, πόλεις αὐτοῖς φθάσειν. ὁ δὲ οὐκ ἔφασκεν τὸν θεὸν τοιαύτοις πάθεσιν εὐμενῆ. μὴ γὰρ καὶ πλάσματα ἐπαχθῆναι τὸν ἀνθρώπινον εἰς τοῖς ἔργοις τὸν πρὸς αὐτούς. ἀλλὰ γνώμῃ κατασκήψαι μόνον αὐτῶν. οὐ δεῖν ἀπιστεῖν εἰ μωυσῆς ἐς ἀνθρώπων, τοσούτους μυριάδας ὀργιζομένους ἐπαίειν, καὶ μετήγαγε εἰς τὸ ἡμερώτερον. ὁ γὰρ θεὸς αὐτὸ συμπαθῶν, ἡδέως τῆς λόγοις αὐτοῦ τὸ πλῆθος παρεκάλεσε. καὶ πολλάκις ἀθυμούσαντες, ἀσύμφορον αὐτοῖς τὸν ἀπιθανὸν ἐπιγνόντες. ὁ δὲ συμφορᾶς ἀπέχεσθαι. θαυμάσας ἡ τῆς δεήσεως ὁ ἀνὴρ, καὶ τὸ ἰσχυρὸν τοῦ ἐπ' ἀγαθοῖς πιστεύσαι τοῖς ἀνθρώποις ἀν ἔπαινον, ἀ παρ' ἐν ἑκάστοις ἀπόρρητα μόνον. ἀλλὰ καὶ νῦν ἐστιν οὐδὲν ἐπιτήδειον ὡς οὐχὶ καθάπαξ παρόντος αὐτοῦ καὶ κολάσεως ἀνεκκομιῆ, πείθεσθαι τοῖς ὑπ' αὐτοῦ νομοθετηθεῖσι καὶ λαθεῖν δύνασθαι. καὶ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα τεκμήρια, τῆς ὑπὲρ ἀνθρωπον αὐτοῦ δυνάμεως ἐστιν,

A Quem eventum metuentes duo è speculatoribus, Jesus Navech filius ex tribu Ephræmitide & Chaleb ex tribu Judæ, procedunt in medium, & populum compescunt, orantes, ut bona spe sint. neve Deum insimulent mendacii, temere fidem habentes quibusdam, qui, vanis sermonibus de rebus Chananæorum vulgatis, multitudinem credulam territarent: quin potius eos se-
B querentur, qui illis regionem tam felicem acquirendi autores ac duces se præberent. neque enim montium magnitudinem, neque amnium profunditatem obstaturam viris fortiter rem gerere paratis, præsertim au spice Deo, & pro illis in acie præliaturo. Ite, inquiunt, posito omni timore alacres, Deoque freti, qua vos ducemus sequimini. Talibus verbis conabantur sedare
C tumultuantem populum: Moyses interim & Aaron procidentes in faciem supplicabant Deo, non pro sua salute, sed ut insanientem multitudinem ad sanam mentem reduceret, tot præsentibus & instantibus necessitatibus turbatam: cum subito nubes super tabernaculum exorta, adesse præsentem Deum significat.

Quo viso, Moyses animatus infert se in tur- XVIII.
D bam, & ultro pœnam eis à Deo tanta insolentia provocato minatur, non tamen quantam peccati enormitas merebatur, sed qualis esse solet paterna castigatio. Sibi enim tabernaculum ingresso, & internecionem populi cum lachrymis deprecanti, commemorasse Deum, quot & quantis beneficiis affecti ingrati esse pergerent, & quod nunc speculatorum ignavia seducti, eorum verbis plus veritatis inesse putarent, quam suis promissionibus. quamobrem non deleturum quidem totum illud, quod cæteris mortalibus omnibus prætulisset: attamen terram Chananæam e-
E jusque ubertatem illis non concessurum, sed sine lare & sine urbe in deserto. quadraginta annis erraturos, quo peccati pœnas exsolvant. Liberis tamen eorum terram illam daturum, eosq; commodorum, quibus patres se per intemperantiam
F indignos redderent, dominos esse constitutum. His denunciationibus vulgus attonitum, totum se mœstitiæ dedidit, Moysemque obsecrabant, ut deprecaretur Deum, quo reconciliatus, peccatisque condonatis, urbes hostiles eis traderet. Ille vero negabat Deum laturum talibus se tentari precibus. Non enim temere aut humano more ad hanc indignationem esse commotum, sed justam hanc sententiam protulisse.
G Non est autem incredibile Moysem unicum virum innumera pene hominum millia concitata sedavisse, quandoquidem Deus illi præsens placabiliorem faciebat multitudinem, sæpe jam suo malo expertam, conducibilius esse non repugnare divinæ voluntati: & alioquin etiam vir ille dignissimus est admiratione, tum ob singularem virtutem, tum ob fidem non tantum à seculi sui hominibus, sed à posteris etiam impetratum: quandoquidem hodie quoque nemo est Hebræorum, quin, etiamsi latere possit, quasi præsentem revereatur, & quasi pœnas exacturum, si quid præter decorum ab ipso præscriptum gesserit. Autoritatis ejus plusquam humanæ argumenta sunt plurima, & in his illud non minimum,

quod quidam ex regionibus ultra Euphratem, A ἤδη δέ τινες καὶ τῶν ὑπὲρ τὸν Εὐφράτην, μείζων ὁδὸν πε-
sitis ad honorem noſtri templi quatuor menſium ριόντες ἐλθόντες πρὸς τιμὴν δὲ καὶ τοῦτο τοῦ ἱεροῦ μᾶλλον
iter magno ſumptu, nec ſine periculo emenſi, ſa- κινδύνων καὶ ἀναλωμάτων, καὶ θύσαντες, οὐκ ἴσχυσαν τῆς
crificioque peracto, non potuerunt tamen par- ἱερείων μεταλαβεῖν μιᾶσαι τοσούτου ὄντος. ἀλλὰ πα-
tem aliquam de victima conſequi, exiſtente ali- τῶν οὐ νομιζομένων, οὐδὲ ἐκ τῶν πατρίων ἡμῖν αἰτίαν
qua cauſa, cur per leges noſtras id minus liceret. τοῦ κωλύοντος. καὶ οἱ μὲν, μηδὲ θύσαντες, οἱ δὲ ἡμιτε-
Et quidam ne ſacro quidem facto, alii ſemiper- λεῖς τὰς θυσίας καταλιπόντες, πολλοὶ δὲ οὐδὲ ἐπιχει-
fecto ſacrificio relicto, nonnulli ne templum qui- ρήσαντες εἰσελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν θεωθέντες, ἀκίνδυνον ὑπεροψίαν
dem adire permiſſi, re infecta rediverunt, ma- B τοῦ μωυσέως προστάγματος μᾶλλον, ἢ τῶν ἐκ τῆς
lentes Moyſis legibus quam ſuo propoſito obſe- βουλήσεως τοῦ ἑαυτῶν προτιμῶντες, καὶ τὸν ἐλέγχοντα
qui: idque nemine redarguente, niſi propria τοῦτο τούτων αὐτοὺς, οὐ διδόντος, ἀλλὰ μόνον τὸ συνει-
conſcientia. Tantum valet ſemel concepta de δὸς ἐφαρμόσαι. οὕτως ἡ νομοθεσία τοῦ θεοῦ δοκοῦσιν
hoc viro opinio, ut major homine habeatur, qui τὸν ἄνδρα παρὰ πόσην τῆς αὐτῶν φύσεως κρείττονα νομίζε-
leges à Deo acceptas hominibus tradidiſſe cre- σθαι, οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ δὲ τὸ πολέμιον μικρὸν ἔμπρο-
ditur. Nuper etiam non longè ante Judaicum σθεν κλαυδίου γεγενημένων ἀρχιερέων, ἱσμαήλου παρ' ἡ-
bellum principatu Claudii, pontificatum apud μῖν ἀρχιερέως ὄντος, καὶ λιμοῦ τοῦ χωρὰν ἡμῶν κα-
nos Iſmaele obtinente, cum tam valida fames re- C τειλαβόντος ὡς ποσαρῶν δραχμῶν τεσσάρων τὸν σί-
gionem noſtram premeret, ut aſſaron quatuor τον ἀγορᾶσαι, κομισθέντος εἰς τὴν ὀρτὴν τοῦ ἀζύ-
drachmis veniret, & in feſtivitate azymorum, μων εἰς κόρους ἑβδομήκοντα (μέδιμνοι δ' οὗτοι σικελοὶ
allati eſſent cori ſeptuaginta, hoc eſt medimni μὲν εἰσὶν εἷς καὶ τριάκοντα, ἀττικοὶ δὲ πεντακόσιοι καὶ ἕξ)
ſiculi triginta & unus, Attici vero quadraginta οὐδεὶς ἐτόλμησε τῶν ἱερέων κρίμνου ἐν φαγεῖν, τοσαύτης
& unus: nemo tamen ſacerdotum auſus eſt mi- ὄντος τῆς γῆν κατεχούσης, δεδιὼς τὸν νόμον καὶ τὴν
cam unam inde comedere, tanta egeſtate pre- ὀργὴν ἣν καὶ ὅτι ἀνεξέλεγκτος αὐτὸ τὸ θεῖον τῆς ἀδικήμα-
mente, legem tantum & iram divinam veritus, D τος ἔχει. ὥστε οὐ δεῖ θαυμάζειν τοῖς τότε πε-
quæ in occulta etiam peccata graviter animad- πραγμένοις, ἐπεὶ καὶ νῦν τὰ κατὰ τὴν ὑπὸ
vertere ſolet. Quare non eſt, cur aliquis mire- τοῦ μωυσέως χαράγματα τηλικαύτην ἰσχὺν ἔχει, ὥστε
tur, quæ illo tempore ſunt geſta: quandoqui- καὶ τοὺς μισοῦντας ἡμᾶς ὁμολογεῖν ὅτι τὸν πολιτικὸν
dem etiam ſcripta poſteris ab illo relicta tantam ἡμῖν ὁ κατεσκευάκως ἐστὶ θεός, ἀλλὰ μισοῦντας καὶ τῆς
vim & autoritatem obtinent, ut vel inimici no- ἀρετῆς τῆς ἐκείνου. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων οἷς αὐτὸ τὸ
ſtri fateantur, quod talem vivendi rationem De- δοκεῖ διειλόμεθα.
us per Moyſem inſtituerit. Sed de his quiſque,
ut videbitur, ſentiat.

TAAE

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἰσορι῀ων τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ἑβραίων ἀρχὴ τῆς μωυσέως γνώμης, μάχη πρὸς χαναναίους καὶ ἔργα. ΚΕΦ. α.
Στάσις κορὲ καὶ δαθὰν καὶ ἀβειρὼν κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν ἀαρὼν περὶ τῆς ἱερωσύνης. ΚΕΦ. β.
Ὡς αἱ μὲν τῶν φύσεων καταρξάντων διεφθάρησαν κατὰ βέλησιν δ' θεοῦ, τῶν δ' ἱερωσύνην εἰς ἀαρὼν καὶ μωυσέως ἀδελφὸς κατήρξε καὶ οἱ ἔκγονοι αὐτοῦ. ΚΕΦ. γ.
Τὰ συμβάντα τοῖς ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐπὶ ἔτη τεσσαράκοντα. ΚΕΦ. δ.
Ὡς ἡγήσατο ὄγλου τοὺς ἀμορραίων βασιλέας νικήσας μάχῃ, καὶ τὴν χώραν ἁπασαν αὐτῶν διαφθείρας, κατεκληρώσατο αὐτὴν τοῖς χιλίαις δυσὶ φυλαῖς καὶ ἡμίσει τῶν ἑβραίων. ΚΕΦ. ε.
Περὶ βαλαὰμ τοῦ μάντεως. ΚΕΦ. ς.
Ὡς δὴ μαδιανίτας ἑβραῖοι τροπωσάμενοι, ἐκράτησαν αὐτῶν. ΚΕΦ. ζ.
Ἡ μωυσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη. ΚΕΦ. η.

HÆC IN QVARTO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Hebræorum, inscio Moyse, cum Chananæis pugna & cædes. CAP. I.
Seditio per Corem adversus Moysem & fratrem propter sacerdotium excitata. CAP. II.
Quomodo, seditionis concitatoribus divina ultione extinctis, sacerdotium Aaroni & filiis est confirmatum. CAP. III.
Quæ Hebræis in deserto per annos duos de quadraginta obvenerunt. CAP. IV.
Quomodo Moyses devicit Sechonem & Ogem Amorræorum reges, deletisque eorum copiis, & in sortem dedit eorum regionem duabus Hebræorum tribubus & dimidiæ. CAP. V.
De Balamo vate. CAP. VI.
De victoria Hebræorum adversus Madianitas. CAP. VII.
Moysis leges, & quomodo ex hominibus est sublatus. CAP. VIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER QVARTUS.

CAP. I.

Hebræorum, invicio Moysi, cum Chananæis pugna & clades.

1. *Num. 14.* HEbræos autẽ, duram vitã in deserto agentes, & multis miseriis afflictos, nihil pejus habuit, quam qvod Deus non finebat eos armis cum Chananæis experiri: nec jam amplius Moysen audire volebant, quiescere jubentem, rati etiam sine illius auspiciis victoriam de hoste se posse obtinere: accusabantque eum, quasi hoc tantum agentem, ut in magna inopia constituti, semper ab illius consiliis penderent: & omnino pugnare decreverunt, auxilium Dei sibi pollicentes, non tam Moysis respectu, quam quod in ejus tutela jam inde à majoribus essent: & quos prius ob pietatem dignos libertate duxisset, eis nunc qvoque, si rem strenue gerant, victoriam non negaturum. Satis sibi virium adversus eas gentes, etiam si Moyses Deum abipsis alienare conetur: omninoqve expedire sibi, ut arbitratu suo potius rem gerant, quam pro excussa Ægyptiorum servitute Moysis tyrannidem suscipiant, ejusque libidini seducti pareant, jactantis divina colloquia, quibus, ut Deo præ cæteris carus, de rebus gerendis præmoneatur: quasi vero non omnes ex æquo Abrahæ essent posteri, ut unus singulari gratia præscientiam futurorum divinitus habere debeat. Prudentium esse, ut, contempta unius hominis arrogantia, Deo potius promissori credentes, ad acquirendã eam regionem se expediant, neq; diutius sub Dei prætextu verba sibi dari sinant. Cogitandum de præsenti inopia, quam loca deserta graviorem in dies reddant, &, ductore Deo, manus cũ Chananæis quamprimum conserendas, nec amplius assensum legislatoris exspectandum. Comprobata deinde omnium calculis hac sententia, populariter in hostes vadunt: qui neq; feroci eorum impetu,

Κεφάλαιον ά.

Ἑβραίων δίκα τ μωυσέως γνώμης, μάχη πρὸς χαναναίους καὶ ἧτα.

ΕΒΡΑΙΟΙ δ' ὁ κ τὴν ἐρημίαν βίῳ ἀηδῆ καὶ χαλεπὸν ὢν, ἐπενόει, καὶ κωλύοντος θ̃ θεῦ τῶν χαναναίων πεῖραν λαμβάνειν. οὐ γὰρ ἠξίουν τοῖς μωυσέως πείθεσθαι λόγοις ἤδη μέν. ἀλλὰ καὶ δίκα τ παρ' ἐκείνῳ προθυμίας κρατήσειν αὐτοὺς τῶν πολεμίων νομίσαντες, κατηγόρουν μὲν αὐτ, καὶ πραγματεύεσθαι μένειν αὐτοὺς ἀπόρους ὑπενόουν, ἀεὶ τῆς ἐξ αὐτ βοηθείας δέοντας. πολεμεῖν δ' τοῖς χαναναίοις ὡρμήκεσαν, λέγοντες τὸν θεὸν οὐχὶ μωυσῆ χαριζόμενον ἐπικουρεῖν αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ κοινῇ κηδόμενον αὐτῶν. ἔθνος γὰρ τοὺς προγόνους ὢν ἐπετρέπευσε. καὶ διὰ τὴν αὐτῶν δέησιν, προτρόπου τε ὄντος τὴν ἐλευθερίαν καὶ νῦν βουλομένους πονεῖν, ἀεὶ παρέσεσθαι συμμαχον, εἶναί τε καὶ κατ' αὐτοὺς ἱκανοὶ κρατεῖν τῶν ἐθνῶν ἔφασκον, κἂν ἀπαλλοτριοῦν αὐτῶν μωυσῆς ἐθελήσῃ τὸν θεὸν, ὅλως τε συμφέρειν αὐτοῖς τὸ αὐτοκράτορσιν εἶναι, καὶ μὴ χαίροντας ἐπὶ τῇ τῆς παρ' αἰγυπτίων ἐλευθερίᾳ ἐλθεῖν ἕτερος, μωυσέως τύραννον ἀνέχεσθαι, καὶ ζημιοῦν πρὸς τ τούτῳ βούλησιν ἑαυτοὺς παυόμενον, ὅτι μόνῳ τὸ θεῖον αὐτῷ προσθήλει φθεῖ τῶν ἡμετέρων κ τ πρὸς αὐτὸν διανοιαν, ὡς οὐχ ἁπάντων ὄντων τῆς ἀβράμου φύσεως ὄντων, ἀλλ' αὐτὸν ἕνα δι' ὃν θεοῦ παρεσχηκότος, εἰς τὸ πάντ' αὐτὸν εἰδέναι τὰ μέλλοντα, παρ' αὐτοῦ μανθάνοντα. δόξειν τε σωφρονεῖν εἶναι εἰ τῆς ἀλαζονείας αὐτοῦ καταγνόντες, καὶ τῷ θεῷ πιστεύσαντες κτήσασθαι γῆν ἣν αὐτοῖς ὑπέσχηται θελήσωσιν, ἀλλὰ μὴ τῷ διὰ τὸν αὐτὸν τοῦτον ἐπ' ὀνόματι δ' θεῦ κωλύοντι προσέχειν. τ δ' ἱστορίαν οὐκ λογιζόμενοι, χ τὴν ἐρημίαν, ὑφ' ἧς ἐπὶ ταύτην αὐτοὺς χείρω σωφρονεῖν εἶναι δοκεῖν, ὅτι τοῖς πρὸς τοὺς χαναναίους μάχην ἦσαν ὡρμημένοις, τὸν θεὸν προσποιούμενοι κρατήσειν, ἀλλ' οὐχὶ τῷ φθονῷ δ' νομοθέτου συνεργίαν τιθεμένοις. ὡς οὖν ταῦτ' ἀμείνων αὐτοῖς ἔσεσθαι ἔκρινεν, καὶ τοῖς πολεμίοις ἐπῆλθον, οἱ μὲν οὐ κα-

πτολα-

τρεπομένους αὐτῶν τὸν ἐφοδον, οὐδὲ τὴν πολυθυν, γυμνοὺς αὐτοὺς ὁρῶντες. τῶν δ' ἑβραίων ὀπισθοφυλακοῦσι τοῖς πολλοὶ, καὶ τὸ λοιπὸν στράτευμα τῆς φάλαγγος αὐτῶν ἀμαλωθήσεσθαι ἀδόκητον ἐνομιζον, εἰς τὴν παρεμβολὴν συμφυγὴ. καὶ τῆς παρ' ἐλπίδας δυσχωρίας πάντας αὐτοὺς, οὐδὲν ἐπιχρήσον ἀπεδεδοκὼς, λογιζόμενος ἔτι καὶ ταῦτα ἧττον μέλλον θεοῦ παιδεύειν, προεξαμαρτόντων ὅτι τὸν πόλεμον τῆς ἐκείνου δίχα βουλήσεως. μᾶλλον δὲ τοὺς μὲν οἰκείους ὁρῶν ὑπὸ τῆς ἥττης καταπλήκτους, φαδύμους δὲ μὴ θαρσήσαντας ὅπι τὴν νίκην οἱ πολέμιοι, καὶ μείζονων ὀρεχθέντες ἐπ' αὐτοὺς ἔλθοι, ἐγνω δεῖν τὸν στρατιὰν ἀπαγαγεῖν παρῳκηκότων εἰς τὴν ἔρημον, τὸ πλῆθος ὑπεξέψαντος αὐτῶν πάλιν ἐκείνῳ, σωθήσεσθαι γὰρ δίχα τῆς αὐτοῦ προνοίας οὐ δυνησόμενον ἐρρωθεῖν τοῖς πραγμασιν, ἀπασίας τε στρατιᾶς, προῆλθεν εἰς τὸν ἔρημον, ἐντεῦθεν ἡμέραν ἡσυχάσειν αὐτοὺς, καὶ μὴ πρότερον τοῖς χαναναίοις εἰς χεῖρας ἥξειν πρὶν ἢ ὦφθη ὁ θεὸς τὸν εἰς τὸ κρίνειν λαὸν. ὅπερ δὴ τοῖς μεγάλοις συμβαίνει στρατοῖς, καὶ μάλιστα ὦφθη τοῖς πακοπραγίαις δυσάρεστος ἑαυτῷ δυναμένοις, τοῦτο καὶ τοῖς ἰουδαίοις συνέπεσεν. ἐξήκοντα γὰρ ὄντες μυριάδες, καὶ μᾶλλον τὸ πλῆθος ἔτι ἂν μεῖζον ἐν εὐπραξίαις ἀποτελοῦντες τοῖς κρείττοσι, πρὸς μᾶλλον ἐπὶ τῆς ἀπορίας καὶ τῆς συμφορᾶς ἐξήνεγκαν καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὸν ἡγεμόνα. ὥστε τοὺς αὐτοὺς οἷόν ἐστι μᾶλλον, οὔτε παρ' ἕλκησιν οὔτε ὦφθη βαρβάροις ἡμερώτερον, κατέλαβεν. ὑφ' ἧς ἅπαντας ἀπόνοιαν κινδυνώδεσι πράγμασι, ἔσωσε μωυσῆς, οὐ μαχόμενος, ὅτι παρ' ὀλίγον ἦλθε καταλαβοῦσα ἐπ' αὐτῶν ἀπώλεια. οὐδὲ γὰρ ὁ θεὸς ἐμέλησε δ' μηδὲν αὐτοὺς παθεῖν τῶν δεινῶν. ἀλλὰ καὶ ὀργὴ εἰς τὸν νομοθέτην αὐτῶν ἐξεμάνησαν, καὶ τὰς ἐντολὰς ἃς αὐτοῖς ἔλαβε μωυσῆς αὐτοῖς ἐπέστειλεν, ἐρρύσατο τῶν ὧν ἔφασκεν αὐτοὺς ἀναλωμένων δεινῶν εἰ μὴ προεγένοντο. τὴν τε ἐμὴν σῶσιν καὶ ὅσοι μὴ πεύσῃ μωυσῆς ἐπολιτεύσατο, ὑπερθήσομαι, προελθὼν τὴν αἰτίαν ἀφ' ἧς ἐγένετο.

Κεφάλαιον β'.

Κόρης καρέε καὶ ὁ πλῆθος πρὸς μωυσῆν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ πρὸς τῆς ἱερωσύνης.

Κόρης ἑβραίων ἐν τοῖς μάλιστα καὶ γένει καὶ πλούτῳ διαφέρων, ἰκανὸς δ' ἐπ' αὐτῷ καὶ δήμοις ὁμιλεῖν πιθανώτατος, ὁρῶν ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ τὸν μωυσῆν καθεστῶτα, χαλεπῶς εἶχεν ὑπὸ φθόνου. καὶ ὁ φυλέτης ὢν ἐτύγχανεν αὐτῷ καὶ συγγενής. ἀχθόμενος ἐπὶ τούτῳ τῇ δόξῃ δικαιότερον αὐτῷ πλουτεῖν ἐνόμιζε μᾶλλον, μὴ χείρων ὢν καὶ γένος αὐτὸς ὑπάρχων. παρὰ τε τοῖς λαοῖς. φυλέτας δ' ἦσαν καὶ μάλιστα ὦφθη τοῖς συγγενέσι, πατρόθεν. δεινὸν οὖν ἡγεῖτο λέγων μωυσῆν δόξαν αὐτῷ θηρώμενον καταστρέψασθαι, καὶ καινοτομεῖν κατὰ πάντα τοῦτον ὅπι προφάσει θεοῦ. τὸν ἀδελφὸν δὲ ἀαρῶνα, ὦφθη τοὺς νόμους μὲν τὰ δελφῷ τὴν ἱερωσύνην ἀφεῖναι δόντα, μὴ τῷ κοινῷ δόγματι τοῦ πλήθους ἀλλ' αὐτὸ ψηφισαμένου. τυραννεῖν δ' ἐτέροις καταβαλόμενον τὰς τιμὰς εἰς ἃν ἡλίκοις, χαλεπώτερον ἤδη φέρειν καὶ βιάζεσθαι τοὺς ἀληθῶς ἐλευθέρους, ἐπιθυμεῖν

A neque immensa multitudine perterriti, irruentes in se excipiunt fortiter: & bona parte Hebræorum cæsa, reliquos turpiter vertere terga coactos insequendo, trepidos in castra compellunt. Ea clades præter omnium opinionem oblata vehementer animos multitudinis dejecit pejora metuentis, cogitantisque ab irato numine immissam esse, eo qvod non expectato oraculo, ad pugnam prorupissent. Moyses autem videns tum suos accepta clade consternatos, tum hostem victoria recenti elatum, veritus, ne præsenti successu non contentus majora moliretur, decrevit copias retro in desertum reducere. Cumque populus posthac in ducis potestate se fore polliceretur, malo admonitus, nihil absque ipsius consilio prospere cessurum, motis castris, itum est in desertum hoc animo, ut non prius contra Chananæos pugnam capesserent, quam signo divinitus accepto. Sed quemadmodum in exercitu ingenti usu venit, maxime rebus adversis, ut difficiles se moderatoribus præbeant, ita Judæis etiam idem accidit. Qvum enim essent numero sexcenta millia, & vel in secunda fortuna parum tractabiles præfectis viderentur. tanto magis in egestate ac infortunio tam in se invicem quam in imperatorem sinum exasperabant. Quapropter tanta seditione est laboratum, qvantam nec apud Græcos nec apud Barbaros unqvam fuisse accepimus. qvæ res dubio procul in extremum jam periculum delatos perdidisset, ni Moyses oblitus acceptæ injuriæ, qvod minimum abfuit, quin lapidaretur, rebus labantibus opem attulisset. Ac ne Deus quidem curam eorum prorsus abjecit, sed, tametsi contumelioso non solum erga legis latorem, verum etiam in mandata divina per Moysem accepta, liberavit tamen è permiciosissima seditione, cujus absque sua providentia non nisi tristissimus exitus expectari poterat. Hanc seditionem, & quemadmodum, ea sedata, Moyses rem administraverit, nunc dicemus, causa ejus primum exposita.

B

C

D

E

F

CAP. II.

Seditio per Corem adversus Moysem & fratrem propter sacerdotium excitata.

COres, vir genere & opibus inter Hebræos clarus, & populari quadam facundia præditus, videns Moysem in celso dignitatis constitutum, molestè ac invidenter id ferebat. Cum enim esset ex eadem tribu & cognatione, iniqvum censebat, se illi posthaberi, & divitiis pollentiorem & genere nihilo inferiorem: multaque in illum apud contribules Levitas & inter cognatos concionabundus vociferabatur, rem indignam dictitans, nec diutiu ferendam, Moysem ambitiosis artibus sub prætextu cujusdam divinitatis cum aliorum injuria suæ tantum gloriæ studere: & super præter jus & fas sacerdotium absque populi suffragio fratri Aaroni dedisse, & alias dignitates, quasi tyrannide arrepta, pro libidine distribuere. Gravem hanc esse injuriam, quod ita latenter se in dominationem insinuet, ut priusquam sentiri possit, populi libertas opprima-

II. *Num.* 16.

tur. Qui enim principatu se dignum sibi sit conscius, eum volente ac persuaso populo sine vi ad tale fastigium aspirare. Qui vero bonis artibus eo pervenire desperent, à vi quidem abstinere, ne bonitatis ac honestatis opinionem amittant, sed technis malitiosis ad id consequendum niti. Talium conatus in medium protractos puniri è republica esse, priusquam è clancularijs insidiatoribus aperti hostes evadant. Quam enim rationem Moysem afferre posse, cur Aaroni potissimum & filiis sacerdotium dederit. Si enim ex Levitica tribu alicui honor is ex divina voluntate deberetur, se merito fuisse præferendum, genere Moysi parem, ætate atque opibus potiorem. qvod si antiquissimæ tribus ratio haberetur, optimo jure viris Rubelitidis tribus dignitatem eam deferendam, Dathamo, Abironi, & Phalao, divitiis juxta ac ætate inter contribules præminentibus. Hæc Cores, videri volens reipublicæ curam habere, revera hoc tantum agens, ut, concitato populo, pontificatum invaderet. Nec diu se intra unam tribum hæ criminationes continuerunt, verum sparsus paulatim rumor, dum quisque auditis de suo aliquid addit, totis jam castris pervagabatur: breviqve eo res devenit, ut ducenti quinquaginta è primatibus factionem Coræ sequerentur, qui omnes operam dabant, ut sacerdotium fratri Moysis ademptum in illum transferretur. populus præterea tam concitatus erat, ut ad lapides conclamaretur: concurrebatque incondita multitudo in concionem, ubi stans ante Dei tabernaculum vociferabatur, tollendum tyrannum, & populum è servitute eximendum, cui sub religionis prætextu dura imperata imponerentur. Deum enim, si ipse esset sacerdotis electo, aliquem dignum fuisse ad hunc honorem provecturum, non eum, qui multis esset merito posthabendus: vel si Aaroni eum dare decrevisset, populi suffragio potius quam fratris beneficio fuisse daturum. Moyses autem, qui Coræ calumnias non ignorabat, videns populum irritatum, nequaquam expavit: sed fretus conscientia rei bene administratæ, & sciens fratrem electione Dei perveniisse ad sacerdotium non sua gratia, prodiit in concionem: & qvoniam non erat imperitus artium, quibus vulgus tractandum est, ad Corem versus elata voce, Mihi, inquit, Cores, vel tu, vel unus quivis ex istis, intenta in ducentos & quinquaginta viros manu, honore digni videmini: imo ne reliquam quidem concionem contemno, etiam si vobis divitiis & cæteris dotibus non sint conferendi. Nam nec Aaron ideo sacerdotio potitur, quia ditior: Tu enim ampliores, quam uterq; nostrum, facultates possides: neque quia nobilior. Commune enim universis genus nobis Deus voluit, cujus eundem cunctis autorem dedit. neque fraterno affectu motus, quod aliis debebatur, fratri contuli. Nisi enim jus & fas præ oculis habuissem, nequaquam oblitus mei, dedissem alteri: cum nemo sit mihi me ipso propinquior, & mihi non minus quam illi bene velim.

A ὅτι μὴ μόνον ἀκούσας μὴ ἢ σωφρόνως τῆς ἀποδοκιμασθῆναι τὴν ἰσχὺν ἀφαιρεῖται. ὃς γὰρ αὐτὸν σωφρονεῖν ὄντι λαθεῖν ἀξίῳ, πειθοῖ τυγχάνειν αὐτὸν καὶ ταῦτα βιαιοπαθῆ μὴ θρασυνόμενον. οἷς ἢ ἄπορον ἐκ τοῦ δικαίου πιμᾶσθαι, βίαιον μὲν ἀγαθοὶ βελόμενοι δοκεῖν. οὐ προσφέρουσι, τέχνῃ δὲ εἶναι κακουργοῦσι δυνατοί. συμφέρειν δὲ πρὸ πολλῆς τοὺς τοιούτους ἐπὶ λανθάνειν ὁρμῶντας κολάζειν, καὶ μὴ παρελθεῖν εἰς δύναμιν ἐάσαντας, φανερὰς ἔχειν

B πολεμίους. πίνακα γὰρ καὶ λόγον ἀποδοῦναι δυνάμενον μωσῆς, ἀαρῶνι καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τὴν ἱερωσύνην παρέδωκεν; εἰ μὲν γὰρ τῆς λευϊτιδος φυλῆς τὴν τιμὴν ὁ θεὸς τινὶ ὠφλακέναι ἔκρινεν, ἐγὼ ταύτης δικαιότερος τυγχάνει. ἡμεῖς μὲν ὁ αὐτὸς ὢν μωυσῆ, πλούτῳ ἢ καὶ ἡλικίᾳ διαφέρων εἰδὲ τῇ πρεσβυτάτῃ τῶν φυλῶν, καὶ τοῦτος ἂν ἡ ῥουβηλου τὴν τιμὴν ἔχοι, λαμβανόντων αὐτὴν δαθαμου καὶ ἀβιαράμου καὶ φαλαοῦς. πρεσβύται γὰρ

C ὄντι τῶν ταύτην τὴν φυλὴν νεμομένων, καὶ δυνατοὶ χρημάτων πρεσυσία. ἐβούλετο μὲν ταῦτα λέγων ὁ κορῆς, ὡς κοινὰ προνοίας δοκεῖν. ἔργῳ ἢ εἰς ἑαυτὸν ἐπαγματεύετο τὴν ὠφ ὡς ἢ πλήθους τιμὴν μετασῆσαι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα κακοήθως, μετ' ὑποστάσεως πρὸς τοὺς φυλέτας ἔλεγε. προϊὼν δ' εἰς τοὺς πλησίον κατ' ὀλίγον ὡς λόγου, καὶ τῶν ἀκροωμένων προσπηδώντων τοῖς κατ' ἀαρῶνα διαβολαῖς, ἀναπιμπλάται πάντων ἅπας ὁ θρασὺς. ἦσαν δὲ οἱ συνιστάμενοι

D τῷ κορῆ πεντήκοντα καὶ διακόσιοι τῶν πρώτων ἀνδρες, ὡς δόντες ἀφελέσθαι τὴν ἱερωσύνην τὸν μωυσέως ἀδελφόν, ὡς ὃν αὐτὸν ἀπεμοῦν. ἀνηρέθισε ἢ τὸ πλῆθος, καὶ βάλλειν τὸν μωυσῆν ὡρμήκεσαν, εἰς τε ἐκκλησίαν ἀκόσμως μὴ θορύβου καὶ ταραχῆς συνελέγοντο. καὶ πρὸ τῆς σκηνῆς ὃ θεοῦ πάντες ἑστῶτα δικάζειν τὸν τύραννον ὑπὲρ τῆς ἀπ' αὐτοῦ δουλείας ἀπηλλάχθαι τὸ πλῆθος, τῇ δ' θεοῦ προφάσει βίαια πρόσταγματα κελεύοντα. τὸν γὰρ θεὸν ἕνα εἶπερ αὐτὸς ὁ τὸν ἱεροσύλλεκτον

E ἐκλεγόμενον, τὸν ἄξιον ἂν εἰς τιμὴν ὠφελεῖν, ἐχὶ τῶν πολλῶν εὐγενεστέροις ταύτην φέροντα προσῆκεν. κἀγὼ τὰ ὠφελοῦντα ἀαρῶνι ταύτην, ἐπὶ τοῦ πλήθει παρασκευὴν τὴν δόσιν ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τἀδελφῷ καταλιπών. μωυσῆς ἢ τὴν κορὶν ἀβολὴν οὐκ πολλὰ προϊδών, καὶ τὸν λαὸν παροξυμένον ἰδών, οὐκ ἐδεισεν. ἀλλὰ θαῤῥῶν εἰς ὃ εἰ τῶν πραγμάτων καλῶς ἐβουλεύετο, καὶ τὸν ἀδελφὸν εἰδὼς ἢ τὴν δ' θεὸ προαίρεσιν τῆς ἱερωσύνης

F τυχεῖν, ἀλλ' ὡς ἢ τ' αὐτοῦ χάριν, ἥκειν εἰς τ' ἐκκλησίαν. καὶ πρὸς μὲν τὸ πλῆθος ὀλίγα ἐποιήσατο λέγων. πρὸς ἢ τὸν κορῆ βοῶν ἐφ' ὅσον ἠδύνατο, δεξιὸς ὢν καὶ ἢ ἄλλα καὶ πλήθεσιν ὁμιλεῖν δ' φύσις, ἐμοί φησιν ὦ κορε, σὺ καὶ τούτων ἕκαστος, ἀποδήλου ἢ τοὺς πεντήκοντα καὶ διακοσίους ἄνδρας, τιμῆς ἀξίους δοκεῖτε. καὶ τὸν ὅμιλον ἢ πάντας τῆς ὁμοίας οὐκ ἀποστερῶ τιμῆς, καὶν ὑστέρους ὦν ὑμεῖς ἐκ πλούτου καὶ τῆς ἄλλης ἀξιώσεως ὑπάρχετε. ἢ νῦν ἀαρῶνι τὴν ἱερωσύνην οὐκ ἐποίησε πλούτῳ πρόσοδα

G χε. σὺ δὲ ἢ ἀμφοτέρους ἡμᾶς μεγέθει χρημάτων ὑπερβάλλεις. ἀ μὲν ἀληθῆ. κοινὰ γὰρ ἡμῖν ἐστι ἐποίησεν ὁ θεὸς, τὸν αὐτὸν δοὺς πρόπαππον. ἀδελφίαν, ὃ δικαίως ἂν ἕτερος ἔχετο τοῦτο φέρων ἐδωκα τἀδελφῷ. ἢ δὲ εἰ μὴ φρονοῦντί δ' θεὸ ἢ τιμὴν ἐκάλεσεν, οὐκ ἂν ἐμαυτὸν παρεὶς δοῦναι παρέσχον ἑτέρῳ συγγενέστερον ὢν ἐμαυτῷ τἀδελφῷ καὶ πρὸς ἐμαυτὸν οἰκειότερον ἢ πρὸς ἐκεῖνον ἀλκιμώτερον καὶ

καὶ δ' ἅπαξ σωθεὶς ὑπὸ τῆς κινδύνου ἑαυτὸν ὑπεύθυνος ποιήσειν ἐδ' ὁπωσοῦν, ἀλλὰ τὸν Δία τοῦτο δι- δάσκειν χαλεπὸν, ἀλλ' ἐγώ τε κρείττων ἢ κακουρ- γεῖν, ὅτι μὴ οὐκ ἂν ὑπέμεινεν ἑαυτὸν καταφρονούμε- νον. οὐ δ' ὑμᾶς ἀγνοοῦντας, ὅτι καὶ πιστοὺς αὐτῷ χαλεπὸν. ἀλλ' αὐτὸς ἐπιλεξάμενος τὸν ἱερωσόμε- νον αὐτῷ, τῆς τε τοῦ αἰτίας ἡμᾶς ἠλευθέρωσεν. ἐμοὶ μὲν ἐξ ἐμῆς χάριτος λαβὼν, ἀλλὰ κατὰ θεσπιν θεοῦ, καταστὰς αὐτὸν ὡς μέσον ἐπιδικάσομεν τοῖς βουλομέ- νοις, ἐπὶ τῷ προκριθεὶς ἤδη τυχὼν αὐτὸς ἀξιῶν ἐπι- τρέπειν, καὶ ἐ τῶν αὐτῷ συγχωρηθέντων ἐξ αὐτῆς ἀτυφίας, ἀποπεμῶν. τοῦτο γάρος ἔχειν τὸ μὴ φανερὸν ὑμᾶς ἱερεῖν, καὶ τὸ μὴ τῶν ἐμοὶ γνωρίμων αὐτὸ πεπρᾶχθαι. ὃ δ' ἐδόκει ὁ θεὸς, οὐχ ἡμαρτάνομεν τὸν καὶ βουλομένων ὑμῶν λαβεῖν νομίζοντες. ἐκὼν δ' καὶ τὸ μὴ ἀποπᾶς παρέχοντες ἐκείνου τῷ τιμῷ αὐτε- θῆς. καὶ πάλιν ἀξιοῦντος ἔχειν εἰς ἅπαντα χρόνον, καὶ τῷ ἀσφάλειαν τῷ ἐπ' αὐτῷ βεβαιοῦτ' ἡμῖν δ' θεὸ, πάντα ποιεῖν δίλογίαν. κελεύει τοίνυν πάλιν αὐτὸς, τίνας βούλεται τὸν πατέρ ὑμῶν αὐτῷ θυσίας ἐπιτελεῖν, καὶ τὴν ἐκείνου τῆς δυσεβείας. ἄτοπον δ' κοῦφον ἐφιέμε- νον τῆς τιμῆς, τῷ ἐξουσίαν δ' τίνι ἀφαιρεῖν ταύτην ἀφελέσθαι τὸν θεόν. τῆς οὖν ζάτους καὶ τῆς Δία τέτα παρεχῆς, παύσεσθε. πρὸ δ' ὅσου τῆς ἱερωσύνης αὐτὸν ἡγεμόνα ἕκαστος ἡμάτερον οἴκοθεν σὺν θυ- μιάμασι καὶ πᾶσι παρεῖτε. καὶ σὺ δὲ κορὲ, ὦ δαχωρή- σας τῷ κρίσει τῆ θεοῦ, τῷ ὅπι τούτοις αὐτὸ μόνε ψηφοφορεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ μὴ σαυτὸν πεῖσε τῷ θεῷ κρεῖττο- να. δόξαν δ' κελευόμενος οὕτως ἐκ ζάτους. ἀπειθήσαι δ' ὑμᾶς καὶ ἁμαρτάνα συγκελεύσαθαι συγ- κελευσάμενοι, ὄλους μὲν ὄντα δ' αὐτό. μηδὲν δ' μεμ- φθῆναι τὸν Δία τῷ ἱερωσύνῃ πεπραγμένοις ὑπαίθρια καὶ δυμιαθέντε συνελθόντες ἐν φανερῷ πάν- τι τῷ λαῷ. ἢ δυμιαθέντων ὑμῶν, ἃ ἐκ ἂν τῷ δυσίαν ἥκειν κρίνοι ὁ θεὸς, ὅτ' ὑμῖν ἱερεὺς κεχάροτονήσεται, τῆς ἐπ' ἀδελφῷ Δία βολῆς κεχαρισμένε τῷ πιθανῷ αὐτὸ ῥοίζῳ. ταῦτα μανούσεως ἐσόντος, παύσεται καὶ τ' πραχὺς τὸ τάλῃθες, καὶ τῆς εἰς μανοῖαν ὑποψίας. ἐ- πήνεσαν δ' τοὺς ἱερὸν λόγους, καὶ δ' ἦν καὶ ἐδόκει χρῆσαι τῷ λαῷ, πρὸ μὲν σὺν Δαλύσει τὸν σύλλογον.

A & alioqui qualis erat prudentiæ, me violati juris reum facere & hujus facinoris præmium alteri cedere? Verum & à mea probitate abſit tale ſcelus, neque Deus ſuſtinuiſſet aut ſe contemni, aut vos ignorare, qvid illi gratiſſimum facturi eſſetis. Ipſe ſacerdotem ſibi elegit, ipſe ab hoc crimine immunem me reddidit. Attamen licet non meo beneficio, ſed divina electione hunc honorem adeptus, non dubitat in medium depoſitum veſtris ſuffragiis committere, nullam prærogativam poſtulans ex eo, qvod hactenus eo ſit legitime functus, ut qui, omni ambitione poſita, malit vos ſine ſeditione videre, tametſi veſtris etiam calculis ante jam comprobatus. neque enim Dei voluntatem in hoc læſimus, qvod veſtrum etiam aſſenſum accedere voluimus. ſed qvod ille ultro detulit, ſalva pietate recuſare non licuit: quemadmodum & illud æqvum eſt, ut qvi ſemel dedit, ſuum donum ratum ac perpetuum efficiat. Quamobrem judicabit denuo, qvem velit, pro vobis ſacra facere, & pietatis veſtræ antiſtitem eſſe. Iniquiſſimum enim fuerit, Corem per ambitionem obſtare, quo minus liberam electionem ſui ſacerdotis habeat. Nihil eſt igitur, quod ſeditionibus turbemini, quantum ad hanc cauſam attinet. Cras mane cum ſua quiſque acerra & igne ac odoramentis adeſto. Tu vero Cores, cede Deo, & calculum ejus expecta, neque majorem, quam Deus habeat, autoritatem tibi arroga: ſed tu qvoque inter cæteros hujus honoris competitores judicandus adeſto. nec video, cur vel Aaron à petitione debeat excludi, eodem genere natus, & qui jam in hac functione irreprehenſibile ſui ſpecimen dedit. Ubi vero conveneritis, coram toto populo ſuffitum facitote, & cujus ſacrificium acceptius Deo fuerit, cum mea quoque autoritate confirmabo, meque ab hac calumnia collatæ per privatam gratiam in fratrem ſummæ dignitatis exolvam. His auditis, turba & tumultuari ſimul, & male ſuſpicari de Moyſe deſtitit: & inſuper conſilium ejus collaudavit tanquam è republica futurum: atqve ita concio dimittitur.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἐπὶ μὲν τῆς ζάτους κατάρρωσις, διεφθάρησαν δ' Κόρε καὶ θεῦ, τῷ δ' ἱερωσύνῃ ἀαρὼν ὁ μανσέως ἀδελφὸς κατοχὴ καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτό.

CAP. III.

Quemodo, ſeditionis concitatoribus divina ultione extinctis, ſacerdotium Aaroni & filiis eſt confirmatum.

Τῇ δ' ὑστέρᾳ σωθῆναι εἰς τῷ ἐκκλησίαν, παρεστυλόμενοι τῇ θυσίᾳ, & τῇ δὲ αὐτῆς κρίσει τῶν περὶ τῆς ἱερωσύνης ἀγωνιζομένων. συνέβαινε δ' ἐκ ἀμφιβόλῳ τῷ ἐκκλησίαν, μετεώρου & ταλήθους ἀπ' ἐπ' ἐλπίσι τῶν ἐσομένων. καὶ τῶν μὲν εἰς ἡδονὴν λαμβανόντων, ὡ μανσῆς ἐλεγχθὴν κακουργῶν. τῶν δὲ φρονίμων, ὡ πραγμάτων ἀπαλλαγείσης & παρα- χῆς. ἐδεδίεσαν γὰρ, μὴ τ' ζάτους ἐκστάσης ἀφανισθῇ πάλιν αὐτῆς ὁ κόσμος. τ' κατηφέστερος. ὁ δ' πᾶς ὅμι- λος φόβου χαίρων τῷ παρεδοᾶν τῶν ἐν τέλει, & ἐκ- στῆναι, πρὸς & τὴν γνώμην τρέπων ἕκαστον. πρῶτος δὲ καὶ μανσῆς ἐκ ἀδεῶς καὶ διὰ τέλους ὑπηρετῆς, ἐκέλευσεν ἥκειν κατὰ τὰ συγκείμενα, tumoribus circumferebatur. Moyſes autem, miſſis ad Dathanum & Abironem viatoribus,

Ὑστέρᾳ δὲ ἡμέρᾳ πάλιν εἰς τὸν ὄχλον ἐκκλησιάσας, ἵνα τοῦτο γενόμενον ἐν κρίσει θείᾳ τὸν ἀγῶνα ποιήσηται τῶν ἀντιλεγόντων, ἐπεὶ καὶ τὸ πλῆθος ἐν ἀμφιβόλῳ τὸν ἀγῶνα ἐποιεῖτο, καὶ τοὺς μὲν ἐπιθυμεῖν τὸν Μωσέως ἐλέγχεσθαι κακουργοῦντα, τοὺς δὲ φρονίμους ἐπὶ τῷ μὴ τὸν ὄχλον ἀναστατωθῆναι. ἐδεδίεσαν γὰρ μὴ τῆς στάσεως ἐκλυθείσης ἀφανισθῇ πάλιν αὐτῆς ὁ κόσμος. τὸ κατηφέστερον. ὁ δὲ πᾶς ὅμιλος φόβου χαίρων τὸ παύσασθαι τῶν ἐν τέλει, καὶ ἐκστῆναι, πρὸς ἃ τὴν γνώμην τρέπων ἕκαστος. πρῶτος δὲ καὶ Μωσῆς ἐκ ἀδεῶς καὶ διὰ τέλους ὑπηρετῆς, ἐκέλευσεν ἥκειν κατὰ τὰ συγκείμενα, tumoribus circumferebatur. Moyſes autem, miſſis ad Dathanum & Abironem viatoribus,

Num. 16.

juſſit, ut ad conditum venirent ſacris interfuturi. poſtquam autem negaverunt ſe obtemperaturos, neque diutius paſſuros Moyſi potentiam artibus malis quæſitam in populo augeri: his renunciatis aſſumptisque aliquot præſtantioribus, non eſt dedignatus ad contumacem Dathami factionem venire, ſequentibus ſe libenter, quos juſſerat. Tum Dathamus cum ſuis, audito Moyſen cum primatibus ad ſe adventare, progreſſi cum liberis & uxoribus ante tabernacula, expectabant, quidnam acturus eſſet. aderant etiam ſatellites, qui arcerent eum, ſi quid vi agere vellet. ille vero jam propior, ſublatis in cœlum manibus, & elata voce, ut à tota multitudine exaudiri poſſet, Domine, inquit, cæli & terræ ac maris, ut qui mihi teſtis es fide digniſſimus, quod quicquid hactenus feci, ex tua ſententia feci, qui miſeratus res Hebræorum, perpetuus adjutor mihi fuiſti, exaudi hanc orationem. tu enim ſcis omnia, ipſas etiam cogitationes hominum: quapropter non dedignaberis rei veritatem, atque illorum ingratitudinem in medium proferre. Noſti ſanè exactè & illa, quæ nativitatem meam præceſſerunt, viſa nimirum non audita: nunc in illis rebus teſtimonio tuo me ſubleva, quas illi cum non ignorent, male ſuſpicari tamen non verentur. Ego cum vitam agerem quietam, id quod mea virtute & tua voluntate Raguelisque ſoceri beneficio conſecutus eram, tamen relictis ejus voluptatibus & commodis, meipſum totum dedidi ærumnis pro iſto populo perferendis: & primum pro libertate eorum, nunc vero pro ſalute promptiſſimè magnos labores ſuſcepi. Nunc ergo quoniam in ſuſpicionem veni hominibus, qui mea cura ac providentia tot mala incolumes evaſerunt, tu, qui in igne illo ad montem Sina mihi apparuiſti, & tua voce ſpectaculoque illorum prodigiorum me dignatus es, qui in Ægypto legatione tuo nomine me fungi voluiſti, qui, Ægyptiorum opibus afflictis, ſervitutem eorum effugere conceſſiſti, & Pharaonis potentiam ſuccumbere mihi feciſti, qui ignaris viæ per mare medium iter aperuiſti, cujus poſtea fluctibus Ægyptios involviſti, qui inermes armis muniviſti, qui ex vitioſis fontibus potabiles reddidiſti, & potum nobis inopia laborantibus è petra produxiſti, cibumque in terra non invenientibus à mari attuliſti, è cælo denique nunquam ante auditum es largitus, qui legibus ac inſtitutis rem noſtram ornaſti, adeſto mihi, Domine, judex omnium ac teſtis incorruptiſſimus, quod neque munera à quoquam Hebræorum, favorem meum contra juſtitiam captante, admiſi, neque pauperem, bonam cauſam habentem, propter adverſarium divitem perdere litem ſum paſſus, & nunc republica ſinceriſſimè adminiſtrata, in ſuſpicionem culpæ, à qua ſum alieniſſimus, venio, quaſi fratri ob privatum affectum & non tua voluntate, ſacerdotium tuum contulerim: oſtende, qvod omnia tua providentia diſpenſantur, & nihil fortuitis caſibus, ſed tua voluntate ad effectum pervenit:

καὶ ἀπειθῶν τῷ ἱερουργίαν. ὡς δ' οὔτε ὑπακούσεσθαι τοῖς ἀγγέλοις ἔφασαν, καὶ μωυσῆν οὐ πείσεσθαι καὶ λαὸν πάντας ἐκ κακουργίας αὐξανόμενον, ἀκύσας τὰ παρ' αὐτῶν ὁ μωυσῆς, ἀκολουθεῖν αὐτῷ τοὺς ἀρίστους ἀξιώσας, ἀπῆει πρὸς τοὺς περὶ δαθάμηλον οὐχ ἡγούμενος εἶναι δεινὸν βαδίζειν πρὸς τοὺς ὑπερηφάνους. οἱ δ' οὐδὲν ἀντεπόντες ἠκολούθουν. οἱ δὲ περὶ δαθάμηλον πυθόμενοι τὸν μωυσῆν μὴ τῶν ἀξιολόγων τῆς πλήθους πρὸς αὐτοὺς ἥδεσθαι νομίζειν, ἅμα καὶ τέκνοις καὶ γυναιξὶν ἀπὸ τῶν σκηνῶν ἀπῆλθον τὸ καὶ μέλλει ποιεῖν ὁ μωυσῆς. οἱ δὲ περὶ τοὺς ὦσι περὶ αὐτοὺς ὡς ἐπὶ βίαν τινὰ παρεσκευασμένοι μωυσῆς ἅμα νόμοι. ὁ δὲ πλησίον γενόμενος, τὰς χεῖρας εἰς τὸν ἀέρα ἀνασχών, γεγωνὸς ἐκβοήσας ὡς ἀκούειν πάσῃ τῇ πλήθει δυνατόν. δέσποτα, φησὶ, τῶν ἐπ' ἀρετῇ τε καὶ γῆς καὶ θαλάσσης. σὺ γὰρ ἐμοὶ τῶν ὑπ' ἐμοῦ πεπραγμένων μάρτυς ἀξιολογώτατος, ὡς γνώμῃ τῇ σῇ γένεσθαι τὰ πάντα, καὶ δρωμένοις μηχανῇ ἐξεπέμπετο, οἶκτον ἐν πᾶσι δεινοῖς ἑβραίων ποιησάμενος. ἐλθέ μοι τούτων ἀκροατὴς τῶν λόγων, σὲ γὰρ οὔτε παραλόμενον, ὅτι νοῆσαι λανθάνει. ὡς τ' οὐδὲ φθονήσῃς μοι τῆς ἀληθείας, τῷ τούτων ἀχαριστίαν ὑπαγαγεῖν λόγος. τὰ μὲν οὖν πρεσβύτερα τῆς ἐμῆς γενέσεως, αὐτὸς οἶσθ' ἀκριβέστερον, σὺ γὰρ ἀκοῇ μαθών, ὄψει δὲ αὐτὸς παρὼν γνωρίζοις. ἃ δὲ ὑπὸ τούτοις καὶ ἐν ὑπ' ἐμοῦ σαφῶς, ἀδήλως ὑπονοοῦσι, τούτων μοι γενοῦ μάρτυς. ἐγὼ βίον ἀπράγμονα καταστησάμενος, ἀνδραγαθίᾳ μὲν ἐμῇ, σῇ δὲ βουλῇ, καὶ τοῦ γαμβρεύσαντος μοι καὶ πενθερὸν καταλιπὼν, ἀφεὶς τὴν ἐκείνων ἀπόλαυσιν τῶν ἀγαθῶν, ἐμαυτὸν ἐπέδωκα πᾶσι ὑπὲρ τούτων πολεμίοις. ἔστερον μὲν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν, νῦν δὲ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας μεγάλους ὑπέστην, πάντα δεινῶν τύπον ἀντιπάλους ἡγούμενον. νῦν οὖν ἐπὶ κακουργεῖν ὑπονοοῦμαι παρ' ἀνθρώποις, οἷς ἐκ τ' ἐμῶν καμάτων ὑπάρχει τὸ πλεῖσθαι, εἰκότως ἂν αὐτὸς ὁ τὸ πῦρ ἐκεῖνό μοι φήνας καὶ τὸ σημεῖον, καὶ τῆς αὐτῆς φωνῆς ἀκροατὴν ποιήσας, καὶ θαυμάτων ὅσα μοι παρέσχεν ἰδεῖν ἐκεῖνος ὁ τόπος πιήσας, ὁ καλύσας ἐπ' αἰγύπτου σκότῳ, καὶ τὴν στρατὸν γνώμην τούτοις ἐμφανίσας, ὁ τὴν αἰγυπτίων δυσδαιμονίαν σώσας, καὶ τῆς ὑπ' αὐτῶν δουλείας δρασμὸν ἡμῖν δωρησάμενος, καὶ μικροτέραν ἐμὲ τὴν φαραώθου ποιήσας ἡγεμονίαν, ὃ γῆν ἡμῖν ἀμαθῶς ἔχουσι τῶν ὁδῶν ποιήσας τὴν πλάνης καὶ τὴν ἀνακεκομμένην θαλάσσαν τοῖς αἰγυπτίοις ὑπικυμήνας ἐλέθρους, ὁ γυμνοῖς οὖσι, τὴν ἐξ ὅπλων ἀσφάλειαν χαρισάμενος, ὁ ποτίμους ἡμῖν διεφθαρμένας πηγὰς ῥεῦσαι δωρησάμενος, καὶ τελέως ἀπορουμένοις ἡμῖν ἐκ πετρῶν ἐλθεῖν ποτὸν μηχανησάμενος, ὁ τῶν γῆθεν ἀπορουμένοις ἡμῖν τροφὴν ἀφθονίαν πᾶσι ἀπὸ θαλάσσης, ὁ καὶ ἀπ' οὐρανοῦ τροφὴν καταπέμψας οὐ πρότερον ἐστερηθεῖσαν, ὁ νόμων ὑπάρχοις ἡμῖν ὑποθέμενος, καὶ διαταξιν πολιτείας, ἐλθὲ δέσποτα τῶν ὅλων δικαιοκρίτης μου καὶ μάρτυς ἀδωροδόκητος. ὡς οὔτε δωρεὰν ἐγὼ παρ' ἑβραίων τινὸς καὶ δικαίᾳ προσηκαίτιλον, οὔτε πλούτου κατέκλυσα πενίαν νικᾶν δυναμένην, ὅτ' ὀλιγοδεὴς καὶ κοινὸς πολιτευσάμενος, εἰς ἀλλοτριωτάτας τῶν ἐμῶν ὑπηνδευμάτων ὑπάρχοις παρεμι, ὡς ἐκ σοῦ κελεύσαντος ἀρχῶν δὲς τ' ἱερωσύνῃ, ἀλλὰ κατ' ἐμὴν χάριν. ὥδησαν ἢ καὶ νῦν ὅτι πάντα σῇ προνοίᾳ διοικεῖται, καὶ μηδὲν αὐτομάτως. ἀλλὰ καὶ βουλήσει βραδυνόμενον τῷ σῷ, εἰς τέλος ἔρχεται. ὅτι

ἐπὶ φροντίδι τῶν ἑρπόντων μεμελλημένων ἀ- A & qvod tes Hebræorum cordi tibi sint, justa in
ναφανῆναι Δαθὰμ καὶ Ἀβειρὼν, οἳ σοῦ καταδικάζουσιν ἀνοησθη- Dathamum & Abironem animadversione de-
ναι, δι' ἐμῆς τίχης νικωμένου. πανοῦργοι γὰρ φανερὰν τιμω- clara, qui te stupidum facium, meis imposturis
ρίαν τοῖς αὐτοῖς δίκην, οὕτω μεμελετήκοσιν κατὰ τῆς circumveniri jactantes. facies autem manifestam
σῆς δόξης, μὴ κακῶς σε τῷ ζῆν αὐτοὺς μετασήσας, μὴ adversus insanos gloriæ tuæ detractores vindi-
δι' ὡς ἀπαθοῦντας κατ' ἀνθρώπινον ἐξεληλυθότας δ' ctam, si non communi more intereant, ne quis
βίου φαίνηται τόμον. ἀλλὰ χάνοι σφᾶς αὐτοὺς ἅμα τῇ nihil nisi humanum passos existimet, sed terra,
γῇ καὶ τοῖς κατάρχουσιν, ὧν πατοῦσι γλῶ. τοῦτο γὰρ quam indigni calcant, dehiscens cum familiis &
τῆς σῆς ἰσχύος ἂν ἰαχυρὸν ἅπασι γένοιτο καὶ διδασκαλία, B facultatibus eos absorbeat; hoc modo & tua po-
καθαρωτέρα δὲ εἰς τοὺς ταῦτα πείσεσθαι σφᾶς αὐτοῦ δο- tentia omnibus apparebit, & exemplum posteris
ξάζοντας οὐχ ὁσία. δεδειλέναι γὰρ ἂν οὕτως, ἀγαθὸς statuetur, ne quis secus, quam pium est, de tua
ἐπιτηρητὴς ὢν οὐ πεφεύσεσθαι. εἰ δ' ἀληθεῖς πεπίλευται majestate sentire audeat: & meum ministerium
τὰς κατ' ἐμοῦ διαβολὰς, τοὺς μὲν ἀπαθεῖς λύτο παντὸς ex tua sententia esse comprobabitur. Qvod si vera
φυλάξαις κακοῦ. οἱ δ' ἐπηρεασάμενα ἄλεθρον αὐτοῖς, sunt crimina, quæ in me congerunt, tum in
τῶν κατ' ἐμόν. ἐ δίκην ἐπαρξάμενος ὧδε meum caput diræ vertant, illis, qvos execratus
ἐπ' ἀνδρῶν ἀπολέσαι θελήσαντι λαὸν, ἐ λοιπὸν βρα- sum, incolumibus. Atque ita exacta pœna à
δέως ὁμόνοιαν καὶ εἰρηνεύειν σῶζε τὸ πλῆθος ἐπομένοις populi tui turbatoribus, reliquam multitudi-
τοῖς σοῖς προστάγμασιν, ἁπαθῆ τηροῦν αὐτὸν καὶ ἀκοι- C nem in pace, concordia, & mandatorum tuorum
νώνητον τῶν ἡμαρτηκότων κολάσεως. οὐ γὰρ αὐτοῖς οἰ- custodia serva intactam & expertam supplicii
κεία ὡς δίκαιον ἐπὶ ἐκείνων κακίας κοινῇ πάντες sceleratis hominibus debiti: qvandoqvidem a-
ἀναλλάξας τιμωρίαν ἐπιφέρειν. ταῦτα εἰπὼν ἐ δακρύ- lienum est a tua justitia, illorum pœnas immeri-
σας, εἰς μὲν αἰφνίδιον ἡ γῆ σάλου δι' ἀπ' αὐτῆς κι- tam Israelitarum turbam dependere. Hæc cum
νηθεῖσα, ὥσπερ ἐξ ἀνέμου βίας σαλευομένου κύματος, lachrymis effato, terra horrendum repente
τοῖς ὑπ' ἐδάφει ἐλαίοις. πανσυχὲ δ' ἐ σκληρᾶ βαρυνθεῖσα contremuit, & undante superficie, non secus
ἰσχὺς τῆς ἐκείνων σκιρτώσης, σωιζήσιν ἡ γῆ, ἐ πᾶν δ' quam pelagus vento fluctuans, universum po-
ἐπὶ φυλὰ τούτοις ἐῶ, κατηνέγκεν εἰς αὐτὸν ἠφανισμέ- pulum terruit: immani mox sonitu elisso, qua se-
νοι δ' οὕτως ὡς μηδ' ἐφθείσας πνὰς γνῶναι, σωθῆναι D ditiosi tendebant, solum subsidit, & eodem mo-
πάλιν τῆς γῆς τὸ πᾶν ἐκείνοις κεχηνὸς καὶ καθίσατο, mento omnes ad unum absorbet: sublatisque in
ὡς μὴ δ' ἂ παθεῖν τὶ τῶν προειρημένων φανερὰν εἶναι hunc modum profanis, hiatus ille ita rursum
τῆς ἐρῶσι· καὶ οἱ μὲν οὕτως ἀπώλοντο, δ' ἰσχύος claditur, ut ne vestigium quidem ejus super-
ἐ ἔτι ἐφάνησαν. ἐδύοντο δ' ἅπαντες, ἐ μόνον τὸ συμφορᾶς esset. Hic finis seditiosæ factionis, illustre argu-
αὐτοῖς, καθ' αὐτὸν ἔσης ἀξίας οἴκτου, ἀλλ' ὅτι καὶ mentum, divinæ providentiæ simul & potentiæ,
πλείστοις πλησίοις ἐφθάρησαν οἱ συγγενεῖς. τῶν γὰρ συμ- fuitque hic casus eo miserabilior, qvod adeo ne-
πεσόντων ὀλιγάνδρων, ὡς ἐς τὸν ὕστερον ἐ συμβεβη- mo ne propinqvorum quidem aut cognatorum
κότος βεβαίωσιν τοῦ κρίσιν. καὶ νομίζοντες ὡς ἀληθεί- E eos est miseratus, ut totus, quantus erat popu-
ας ἀπωλείας τοὺς σὺν Δαθὰμ καὶ Ἀβειρὼν, ἐ δι' ἐλευθερώτα- lus, anteactorum oblitus, lætis acclamationibus
μονος ἢ παλαὶ τοὺς σὺν τῇ ἱερωσύνῃ ἀμιλλωμέ- Dei sententiam comprobaret, ac ne luctu qui-
νους Δαὰτ τῶν ἱερέων δοκιμασίαν. ἵν' ἐ ἀνεσταλμένα τὰ dem dignos, ut pestem ac perniciem popularium
θύματα ἡ θεὸς ἤθελεν, ἐκείνος ἢ κεχαροτονημένος. συν- existimaret. Post Dathamum cum suis extinctum
ελθόντων ἢ πεντήκοντα καὶ Δακοσίων ἀνδρῶν, οἳ καὶ Δαὰ Moyses pontificatus æmulos convocat, Deo de-
πατέρων ἀριστεῖα ἐτιμῶντο ὧδὰ τοῦ λαοῦ, ἐ Δαὰ τὸ αὐ- nuo commissurus electionem, ut ei sit ratum sa-
τῶν ἡ κακίαν ἐταράξαλλον, ἀνεβήλων καὶ ἀάρων καὶ cerdotium, cujus sacrificium Deo gratissimum
κορὲ καὶ ἀπὸ τῆς σκιᾶς πάντες καθηγίαζον ὅτι τοῖς F apparuerit. Itaque conveniunt ducenti qui-
θυμιατηρίοις, ἐσχ κομίζοντες ἔτυχον. ἐξελαμπὲ δὲ πῦρ quaginta viri summo in precio semper apud po-
πρώτιστον ἐσὺν ὀδὲ χειροποίητον ἰσόρησε τις ὀδὲ γῆθεν pulares habiti, tum quod à majoribus omni vir-
ἀναδοθὲν καὶ καταρρομὴν κύματος, ὅτε καὶ βίαν πνεύ- tute præclaris oriundi essent, tum quod ipsi ne-
ματων, ὕλης ὡσὲ αὐτὸ ὧδαγεῖσης αὐτομάτως ἐξ- quaquam degenerarent: cumque his procedunt
εκρήθη. ἀλλ' ἐπῖσεν θεῖ κελεύσαντος ἀφθεὶς λαμ- & Aaron & Cores: deinde stante ante Dei taber-
πρὸς καὶ φλογοειδέστατον. ἀφ' ἅπαντες, οἵ τε Δακόσιοι καὶ naculum adolebant acerris odoramenta, quæ se-
πεντήκοντα καὶ κορὲς ἄξαντες ἐπ' αὐτοὺς, ἐφθάρησαν cum attulerant: cum subito tantus ignis effulsit,
ὡς τὰ σώματα αὐτῶν ἀφανῆ γενέσθαι. ὥστε καὶ ὀ- quantum nec homines ipsi unquam excitave-
στῶν ἀάρων, μηδὲν ἐπὶ δ' πυρὸς βλαβεὶς, πλ' θεῖον εἶ- G runt, nec in terris sponte ardentibus, nec in syl-
ναι ἐς ἔθηκεν ἀπεσκληκότα. μωυσῆς ἢ λέγων ἀπω- vis per æstum austri flatu collisis & attritis exci-
λωλότων, βουλόμενος τοῖς πανοῦργοις αὐτῶν μνήμην tatum viderunt, sed qualis divinitus accendi po-
ἀφανίσαι, καὶ τοὺς αὖθις ἐσομένους αὐτοῖς μα- terat fulgentissimus simul ac flagrantissimus:
θεῖν, ἐκέλευεν ἐλεάζαρον τὸν ἀάρων ὑὸν τὰ θυ- cujus vi ac impetu ducenti illi & quinquaginta
μιατήρια αὐτῶν ὧδὰ τὸν χάλκεον κατὰ θέσθαι βω- una cum Core ita sunt absumpti, ut ne cada verũ
μὸν, ὥσαν ἀνάμνησις ἐπὶ τοῖς αὖθις ὧν ἐπάθον, καὶ qvidem reliquiæ comparerent: solus Aaron su-
perfuit illæsus, ut manifestum esset divinitus coortum hoc incendium. His ita absumptis Moyses volens
perpetuam ejus supplicii memoriam ad posteros tradi, ut & illis non ignoraretur, jussit Eleazarum Aaro-
nis filium acerras eorũ affixas altari æreo consecrare, ut hoc monumento omnes terrerentur, qui cæleste

numen humanis dolis putant circumveniri posse.

CAP. IV.

Quæ Hebræis in deserto per annos quadraginta obvenerunt.

Num. 17. POst tam evidens argumentum cum jam satis constaret, non ambitu, aut fratris gratia, sed divino judicio sacerdotium ad Aaronem perveniſſe, ſine ulla controversia post hac illud tenuit: nec tamen ob hoc diu cessatum est à seditione, imo pene gravior priore est insecuta. nam ex talibus causis ortum habuit, ut facile apparet, longo tempore duraturam. Cum enim semel animos hominum occupasset hæc persuasio, nihil sine Dei voluntate geri, arbitrabantur Deum in gratiam Moysis ista facere. huic igitur imputabant omnia tanquam non peccatorum odio Deus sæviret, sed à Moyse solicitatus: æ-grequeferebant, qvod non solum impune tot optimatum morte populum mulctasset, sed præmium etiam auferret confirmatum jam fratris pontificatum; quandoquidem nemo posthac eum affectaturus erat, cum aliis id malè cessisse videret. adhæc cognati extinctorum agebant apud populum, rogantes, ut superbæ & nimiæ Moysis potestati modum aliquem statueret. facile enim hoc illi esse. Tum ille maturè sentiens excitari turbas, veritus, ne qui rursum res novas molirentur, unde magnum aliquod malum accidere posset, concionem advocari jubet. &, auditis postulatis, nihil respondens, ne magis irritarentur, hoc tantum principibus tribuum mandavit, ut virgas afferrent tribuum nominibus inscriptas. ejus enim fore sacerdotium, in cujus virga Deus signum ostenderit. qvod ubi placuit, inscriptas attulerunt, cum alii, tum Aaron, inscriptam habens in sua Leviticam. eas Moyses acceptas in Dei tabernaculum deposuit. sequenti vero die omnes protulit, quæ facilè agnoscebantur, qvod essent & à principibus qui attulerant, & a cætero populo notatæ: videbantque aliaseadem specie manere, qua erant pridie, cum eas Moyses acciperet, ex Aaronis vero ramos & germina esse exorta, & quod magis mirum amygdala matura, qvod virga ex hoc genus ligno constaret. hac novitate spectaculi vulgus attonitum, omissis odiis, qvibus tam Moysem qvam Aaronem prosequebatur, totum in admirationem divini judicii versum, amplius Deo repugnare desiit, ratumque Aaroni sacerdotium esse voluit: atque ita tertio Dei calculo confirmatus, nemine posthac contradicente, fuit pontifex. & Hebræorum populus longis seditionibo agitatus hoc modo ad quietem tandem pervenit. Moyses autem posteaquam Leviticam tribum divino cultui dicatam, immunem à militia feciſſet, ne forte in parandis ad vitam necessariis occupati, negligentius sacra tractarent, mandavit, ut post armis ac Dei favore quæsitam Chananæam ex oppidis ejus quadraginta octo bona & pulchra Levitis distribuerentur, cum agro mœnibus eorum contiguo duum millium cubitorum, & insuper à toto populo de-

III. Num. 18. 35. Levit. 14. 18. & 26.

Κεφάλαιον δ'.

Τὰ συμβάντα τοῖς Ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσι ὀκτὼ καὶ τριάκοντα.

ΚΑὶ ἀαρὼν μὲν, οὐκ ἐπὶ τῇ μωυσέως χάριτι τὴν ἀρχιερωσύνην ἔχειν δοκῶν, ἀλλὰ τῇ τοῦ θεοῦ κρίσει φανερᾷ γνωρισθείς, μετὰ τῶν ἡλικιωτῶν ἤδη βεβαίως ἀπήλαυε τῆς τιμῆς. τὸν μὲν γὰρ τοιοῦτον οὐδὲ οὕτως σωιζεσθαι παύσασθαι. πολλῷ γὰρ μᾶλλον αὔξειν καὶ φύεσθαι χαλεπώτερον. ἐλάμβανε δὲ τῆς μὲν τὸ χεῖρον προσκοπῆς αἰτίαν, ὑφ' ἧς οὐδέποτε λήξειν τὸ δεινὸν εἰκὸς ἦν, ἀλλ' εἰς χρόνον ὠθεῖσθαι μένειν. οἱ γὰρ ἄνθρωποι πεπιστευκότες ἤδη μηδὲν γίνεσθαι δίκαιον τοῦ θεοῦ προνοίᾳ, οὐκ ἐβούλοντο ταῦτα χωρὶς τῆς εἰς μωυσῆν χάριτος τοῦ θεοῦ πεπρᾶχθαι. κατηγόρουν δὲ αὐτοῦ τῷ ἐργάτῃ τοῦ θεοῦ γίνεσθαι τοιαύτην, οὐχ οὕτως ἀφ' ὧν τοὺς κολασθέντων ἀδικίαν, ὡς μωυσέως πραγματευσαμένου. καὶ τὰς μὲν διαφθορὰς μηδὲν ἐξαμαρτάνοντας, ἢ ὅτι τῷ τοῦ θεοῦ θρησκείᾳ ἐσπουδάκεισαν. τῶν τοιούτων ἀνδρῶν ὀλέθρῳ καὶ πάντων ἀρίστων ἐξημειωκότα τὸν λαὸν πρὸς τὸ μηδεμίαν ἔτι χρὴν δίκην ἐπὶ καὶ τῷ ἱερωσύνῃ ἀναμφίλεκτον τὸ δελφῷ φυλάττειν. οὐδ' ἕνα γὰρ ἑαυτῆς ἄλλον ἀντιποιήσασθαι καὶ τοὺς πρώτους ὁρῶντα κακῶς ἀπολωλότας. ἐπὶ γε μὴν καὶ τῶν οἰκείων τοῖς διαφθαρεῖσι δέησις ἐγίνετο πολλὴ τὸ πλῆθος μειῶσαί τι τῆς μωυσέως μεγαλαυχίας. ἀσφαλὲς γὰρ αὐτῷ τότ' εἶναι. μωυσῆς δὲ, καὶ γὰρ ὀκνῶν πολλὰ σωιζεσθαι ἠρρώστει τὸ θράσος, δείσας μή τι νεωτερήσωσι πάλιν, καὶ ψηφίσῃ τι μέγα καὶ χαλεπὸν, σωιηγαγε τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν. καὶ παρελθὼν ἠρρώστει εἰς ἀπολογίαν οὐ καθιστάμενος, ἵνα μὴ παροξύνῃ τὸ πλῆθος. αὐτὸς δὲ μόνον τοῖς φυλάρχοις προσιπὼν, κομίζειν τὰς τῶν φυλῶν ὀνόματα βακτηρίας ἐπιγεγραμμένα. λήψεσθαι γὰρ ἐκεῖνον τὸν ἱερωσύνην, οὗπερ ἂν ὁ θεὸς ἐπισημείωσῃ τῇ βακτηρίᾳ. δόξαν αὐτῷ, κομίζουσιν, οὔτε ἄλλοι τῶν ἀρχόντων, ἐπιγράψας λαβὼν ἐν τῇ βακτηρίᾳ. τὰς αὐτῶν μωυσῆς ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ θεοῦ κατέθησε. τῇ δ' ἐπιούσῃ προσελθὼν τοῖς βακτηρίαις, γνώριμοι δ' ἦσαν τῶν τότε ἀνδρῶν καταμεμελαμμένων αὐτὰς, οἳ περ ἐκόμιζον, καὶ τοῦ πλήθους. καὶ τὰς μὲν ἄλλας, ἐφ' αἷς περ αὐτὰς σχήματος μωυσῆς παρέλαβεν, ἐπὶ τούτου μεμενηκυίας ἔβλεπον. ἐκ δὲ τῆς ἀαρῶνος, βλαστούς τε ἐκλάδους ἀναφυέντας εὗρον. καὶ καρπὸν ὡραῖον, ἀμύγδαλα δηλονότι, ἐκ τούτου τοῦ ξύλου τὴν βακτηρίας κατασκευασμένης, ἐκπλαγέντες δὲ ἐπὶ τῇ παραδόξῳ τῆς ὄψεως, εἰκὸς ἦν τί μέντοι καὶ ἀαρὼν, ἀφέντες τὸ θαυμάζειν ἤρξατο τοῦ θεοῦ σωιζειν αὐτὸν κρίσιν, καὶ τὸ λοιπὸν ἐπευφημοῦντες τῇ δεδογμένοις τοῦ θεοῦ συνεχώρουν ἀαρῶνι καλῶς ἔχειν τὴν ἀρχιερωσύνην. καὶ ὁ μὲν, τρεῖς αὐτὸν θεοῦ χειροτονήσαντες, βεβαίως ἔχειν τιμῶν. ἡ τῶν ἑβραίων φύσις πολλοῦ ἀκμάσασα χρόνου, τὸν ἐπαυξηθὲν τρόπον. μωυσῆς δὲ ἐπεὶ πολέμων καὶ στρατιᾶς ἡ τῶν λοιπῶν ἀφεῖτο φυλῆ, διεσκευάσατο τὸν μὲν, ἵνα μὴ δι' ἀπορίαν μηδὲ ζήτησιν τῶν εἰς τὸν βίον ἀναγκαίων ἀμελοῖεν τοῦ ἱερέως καὶ βλάπτειν τοῦ θεοῦ τὴν χαναναίαν κτησαμένους τοὺς ἑβραίους, ἐκέλευε καταπέμπειν τοῖς λοιποῖς ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα πόλεις ἀφ' ἁπάσης καὶ καλάς. δὲ καὶ ταύτης γῆς ἐπιφανείας εἰς δισχιλίους πήχεις ἀπὸ τῶν τειχῶν αὐτοῖς ἀφεῖναι. καὶ πρὸς τούτοις τὸν τῶν λαὸν ἐξέ-

ξε

τῶν ἑπτὰ καρπῶν δεκάτλεν αὐτοῖς τε τοῖς λευ-
ταις, καὶ ἱερεῦσι τελεῖν. καὶ ἃ μὲν ἡ φυλὴ ὅλη δίδωσι τελῆται λαμβάνει, τοῦτ' ἐστίν. ἀναγκαῖον δ' ἡγησάμενον ἃ τοῖς ἱερεῦσι ἴδια πάντων γένεται, δηλῶσαι. τῶν μὲν τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ πόλεων, τρισκαίδεκα παρεχωρήσας τοὺς λεβίτας αὐτοῖς προσέταξε. καὶ τῆς δεκάτης ἣν ὅλος ὁ λαὸς κατ' ἔτος λαμβάνουσι, δεκάτλεν αὐτοῖς ἀπομερίζειν. ἔτι δ' ἀπαρχὰς τὸν λαὸν ὀφείλειν τοῦ διδόντος τῶν ἐκ τῆς γῆς φυομένων καρπῶν ἀπάρχειν. καὶ τῶν τετραπόδων ἢ τῶν εἰς τὰς θυσίας τιθεμένων τὸ ἄρσεν πρῶτον ἂν ἄρσεν ᾖ καταθύειν ὅλον τοῖς ἱερεῦσιν, ὡς τε αὐτοὺς παροικεῖν σὺν τοῖς ἱεροῖς ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει. τῶν δ' οὐ νενομισμένων ἐδωδίμων παρ' αὐτοῖς κατὰ τοὺς πατρίους νόμους, τοὺς θεσπότας τὸν πρῶτον σίκλον καὶ ἥμισυ αὐτοῖς ἀντιφέρειν, ἀνθρώπου δὲ πρωτοτόκου πέντε σίκλους. εἶναι δὲ ἀπαρχὰς αὐτοῖς καὶ τῶν πεφυκότων κουρᾶς. τοὺς τε πιόντας τὸν οἶνον καὶ ἀρτομιουμένους, τῶν πεμμάτων αὐτοῖς τὰ χρηστὰ δοῦναι. ὅσοι δ' ἂν αὐτοὺς καθιερῶσιν ὀλοκλῆ πεπεμμένους, ζαζαραῖοι δὲ καλοῦνται, κομῶντες καὶ οἶνον οὐ προσφερόμενοι, τούτων ὅταν τὰς τρίχας ἀφιερῶσι σὺν θυσίᾳ τε δρῶσι ταῖς κουραῖς νέμεσθαι πρὸς τοὺς ἱερεῖς καὶ οἱ κορβᾶν αὐτοὺς ὀνομάσαντες τοῦ θεοῦ, δῶρον ἢ τοῦτο σημαίνει κατ' ἑλλήνων γλῶτταν, βουλομένους ἀφιέσθαι τῆς λειτουργίας τοῖς ἱερεῦσι καταβάλλειν ἀργύριον, γυναῖκα μὲν τριάκοντα σίκλους, ἄνδρα δὲ πεντήκοντα. ὅσοι δ' ἂν ἐνδεέστερα τῶν ὡρισμένων ἔχωσι χρημάτων, τοῖς ἱερεῦσιν ἐξεῖναι τοῦτων ὡς βούλονται δοκιμάσαι. εἶναι δὲ καὶ τοῖς κατ' οἶκον θύουσιν εὐχῆς ἕνεκα τῆς αὐτῶν ἀλλὰ μὴ θρησκείας ἀναγκαῖον κομίζειν τοῖς ἱερεῦσιν ἔνυδρόν τε καὶ χλωρὸν καὶ τὸν δεξιὸν βραχίονα σὺν θύματος. καὶ τοῖς μὲν ἱερεῦσι μενοῦς τοσαύτας παρέξων, ἣν ὑπὲρ ἁμαρτημάτων θύων ὁ λαὸς δίδωσιν αὐτοῖς ὡς ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν, ἐνταῦθα ἐπενέγκαι. πάντων δὲ τοῖς ἱερεῦσι τελουμένων, κοινωνεῖν διέταξε καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ θυγατέρας καὶ γυναῖκας, ἐκτὸς τῶν ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἀποφερομένων θυσιῶν. ταύτας γὰρ ἐν τῷ ἱερῷ μόνοι δαπανῶσιν οἱ ἄρρενες τῶν ἱερέων αὐθημερόν. ὡς δὲ ταῦτα μὴ τὴν ῥᾳστώνην μενοῦς διέταξεν, ὅρους μὴ πάσης τῆς χώρας, ἀλλὰ τοὺς τῆς ἰδουμαίας ὅρους ἦλθε, καὶ πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλέα τῶν ἰδουμαίων πέμψας, ἠξίου δοῦναι παρεχθεὶς τὴν ἔννομον ἃς αὐτὸς ἐθέλοι λαβεῖν, ὑπὲρ δὲ μηδὲν ἀδικηθῆναι, δώσειν ὁμολογῶν, ἀγεράντῳ τῷ χώρᾳ χορηγῆσαι, καὶν πωλεῖν δ' ὕδατος αὐτοῖς κελεύσῃ καταβαλεῖν. ὁ δ' οὐκ ἐπιτρέπεσθαι τοῦ μενοῦς τὸν ἀρεσκόμενον, πρὸς συγχωρῶν τῷ δοῦναι, ἐνοπλον τῷ χώρᾳ ἀπαντᾶν ἀπαγαγεῖν, πρεσβεύοντα τοῦ μενοῦς κωλύσων αὐτοὺς εἰ πολεμήσειν βίᾳ περαιοῦσθαι. καὶ μενοῦς ἄρχειν τοῦ μάχης ἐπιβουλόμενον ὁ θεὸς χειμῶνι, τῷ δύναμιν ὑπαντῆσαι τῆς ἐρήμου σκηπτόμενον. τότε δὴ καὶ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ μαριάμμῃ τελευτὴ βίου καταλαμβάνει, πρὸς ἑκατὸν ἔτος πεπληρωκυῖαν, ἀφ' ἧς τῷ αὐγούστῳ κατέλιπε. μηνὸς ἢ ξανθικοῦ νεομηνία τῆς σελήνης. θάπτουσι δ' αὐτὴν δημοσίᾳ πολυτελῶς, ὑπὲρ τινος ὄρους, ὃ καλοῦσι, σεών. καὶ πενθήσασθαι ὅτι τριάκοντα ἡμέρας τὸν λαὸν, ἐκάθηρε μενοῦς τούτῳ τῷ τρόπῳ μέχρι ἡλίου. δεύτερου μὲν καὶ γεωργίας ἄπειρον, ἀλεκτηρον δὲ ξανθίου πᾶσαν, μικρὸν ἄποθεν τοῦ σταυροῦ ἀγαγὼν εἰς χῶμα καθαρώτατον,

A cimas annui fructus exegit, Levitis simul ac sacerdotibus conferendas: atque hi posthac ejus tribus solennes reditus fuere. Nunc dicendum, quæ sint sacerdotum propria. ex quadraginta octo oppidis, jussit, ut Levitæ concederent eis tredecim, & decimarum à populo qvotannis acceptarum decimas penderent: præterea ut populus Deo primitias omnium fructuum è terra
B provenientium offerret, & ex quadrupedibus, quæ mactare fas est, primogenitum, si masculum fuerit, sacrificandum sacerdotibus adducat, ut eo cum familia vescantur in urbe sacra, pro eis vero, quibus patria lex vesci vetat, dominus fœtus siclum cum dimidio dependat, pro homine vero primogenito quinque siclos, deberi eis etiam primitias tonsuræ ovium. & qui panes co-
C quant, liba aliqvot eis præbere. Qui vero ex voto se consecrant, Nazaræi dicti, capillum alentes, & vinum non gustantes, cum capillum consecrant, victimas eorum sacerdotibus cedere. Item qui Corban seipsos nominant, hoc est Dei donum, si velint a ministerio, ad quod se ultro obligaverunt, dimitti, sacerdotibus pecuniam numerare, mulierem triginta siclos, virum quinquaginta, qui vero tantum pecuniæ non habue-
D rint, hos sacerdotum arbitrio relinquendos. quin &, si quis domi mactet ad privatum epulum, non ob cultum divinum, offerendum tamen sacerdotibus pecoris pectus & brachium dextrum. Tantum est, quod sacerdotibus Moyses attribuit, præterque quicquid pro peccatis populus offert, ut in proxime præcedente volumine diximus. Quicquid autem à populo sacer-
E dotum ordini contribuitur, ex eo tam uxores quam filias & famulos etiam participes esse voluit, exceptis, quæ pro peccatis offeruntur. hæc enim in fano soli sacerdotio fungentes mares eodem die absumunt. His ita post seditionem dis- *Num. 20.*
posítis, castra movit, & cum omnibus copiis ad Idumeæ fines pervenit: legatis primum ad regem præmissis, petebat ab eo tantum liberum
F transitum, paratus ipsius arbitrio fidem dare, sine cujusquam injuria iter se facturum: præterea forum rerum venalium suis exhiberi poscebat, persoluturus etiam aquæ precium, si rex ita juberet. ille vero, legatis re infecta dimissis, negatoque transitu, armatus cum exercitu est obviam profectus, prohibiturus Moysem, si vi viam aperire conaretur, at propheta, consulto prius oraculo, & Deo non permittente, ut ipse pugnæ principium faceret, retrorsum abduxit exercitum,
G per desertum iter facturus. Eodem tempore sorori ejus Mariammæ ultimus vitæ dies advenit, quadragesimo anno, ex quo Ægyptum reliquerat, mensis Xantici luna prima: sepultaque est publico sumptu magnifice, super quodam monte, qui appellatur Sein: & post menstruum luctum lustravit Moyses populum hunc in modum: Juvencam laboris & *Num. 19.*
aratri expertem colore toto corpore rufam,

paulum ante castra productam pontifex in loco purissimo mactavit, & sanguinem septies digito aspersit versus Dei tabernaculum. deinde solida juvenca, ita ut procubuit, cum pelle ac intestinis ardente, lignum cedrinum in medium ignem injiciunt, simulque hyssopum & lanam cocco tinctam. hujus cinerem universum vir purus ac castus collectum reponit in locum purissimum: & quotquot posthac funesti purificatione opus habebant, paulum hujus cineris in fontanam immittentes, & hyssopi ramulum intingentes, aspergebant se die tertia & septima: quo facto, pro puris posthac habebantur. & hunc lustrandi morem etiam in terra belli sorte qvæ-
Num. 20. sita servari præcepit. Cæterum funesto exercitu ita, ut dixi, lustrato, per desertum cum eo pergens Arabiam petiit. Cumque venisset in agrum urbis Arabum primariæ, quæ olim Arce, nunc Petra nominatur, hoc loco montem excelsum, quo ager clauditur, Aaron conscendit, præmonitus à Moyse, qvod esset moriturus: & in conspectu totius exercitus, stans in loco acclivi, exutam pontificiam stolam Eleazaro filio tradidit, ad quem jure ætatis successio pertinebat. atq; ita, spectante populo, moritur, eodem ipso anno, quo sororem amisit, anno ætatis centesimo vigesimo tertio. dies mortis ejus incidit in primam lunam mensis, qui Athenienſibus hecatombæon dicitur,

IV.

Macedonibus lous, Hebræis sabba. Luxit eum
Num. 21. populus diebus triginta, & luctu finito, Moysis ductu pervenit ad fluvium, qui nominatur Arnon. is ex Arabiæ montibus exortus, desertum medium pererrans, in Asphaltitem lacum influit, Moabitas ab Amoræis disterminans. estque hæc regio frugifera, & fructus, quantum satis est, incolis suppeditat. ad ejus regem Sehonem misit legatos Moyses, qui transitum per regnum peterent, fidem daturus, qvod sine detrimento vel agrorum vel colonorum militem traduceret: sed persoluturum precium rerum venalium ex æquo & bono, etiamsi potum aquæ sine precio dare gravarentur. Sehon vero, negato transitu, & armato suorum exercitu, vada Arnonis occupat, prohibiturus, si Hebræi fluvium transire conarentur.

CAP. V.

Qvomodo Moyses devicit Sehonem & Ogem Amoræorum reges, delevitque eorum copias.

Num. 22. MOyses autem, postquam intellexit Amoræos hostilem in se animum gerere, haud ferendum contemptum ratus, & videns Hebræos genus hominum intractabile, otio simul & egestate facile adduci posse, ut pristinos tumultus ac seditiones renovarent, occasionem eis adimere volens, consuluit Deum, an bello viam aperire permitteret. Deo vero annuente, & victoriam insuper pollicente, magnopere hac spe animatus, militem quoque fiducia complet, clamitans adesse tempus, quo pugnandi cupiditatem exsatiarent, auspice Deo, & quo sponte jam propenderent, autoritate sua compellente. at illi permissa potestate læti, arma corripiunt & vestigio instructa acie ad hostem properant.

ὁ ἀρχιερεὺς ἐθύσε τι καὶ ϑ αἵματ ϑ ἑπτάκις ἔρανε τῇ δακτύλῳ ἄντικρυς τῆς σκιαῆς τ ϑεοῦ ἑστώσης καμομένης ὡς εἶχεν ὅλης τῆς δαμαλίδ ϑ σὺν τῇ δορᾷ καὶ τοῖς ἐντὸς, ξύλον κέδρινον εἰς μέσον ἐμβάλλουσι τὸ πῦρ, καὶ ὕσσωπον, καὶ φοινικοῦν ἔριον. συναγαγὼν δ' αὐτῆς ἅπασαν τὴν τέφραν ἁγνὸς ἀνὴρ καὶ τίθησιν εἰς χωρίον καθαρώτατον. τοὺς οὖν ἀπὸ νεκροῦ μεμιασμένους, τῆς τέφρας ὀλίγον εἰς πηγὴν ἐνέντες καὶ ὕσσωπον, βαπτί-
B σαντες τε καὶ τῆς τέφρας ταύτης εἰς πηγὴν ἔρραναν τρίτῃ τε καὶ ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν καὶ καθαροὶ τὸ λοιπὸν ἦσαν. τοῦτο δὲ καὶ κατελθοῦσιν εἰς τὰς κληρουχίας ποιεῖν ἔταξε. μὴ δὲ τὴν ἀδελφῆς τ ϑεοῦ στρατηγοῦ καθαρσιν τοιαύτην γνωμένην, ἀπῆγε τὴν δύναμιν διὰ τῆς ἐρήμου καὶ τῆς Ἀραβίας. ἐλθὼν δ' εἰς χωρίον, ὃ μητρόπολιν αὐτῶν ἄραβες νενομίκασι, πέτραν δὴν ἀρχαίαν λεγομένην, πέτραν δὲ νῦν ὀνομαζομένην, ἐστὶ δ' ὑψηλοῦ ϑεἰσχοῦ ϑ ὄρους αὐτὸ, ἀναβὰς
G ἀφ' ὧν ἐπ' αὐτὸ, μωυσέως αὐτῷ δεδηλοκότος ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, ἅπαντ ϑ ἅ στρατιᾶ μα ϑ ὁρῶντες, κάπειτα γδ ἦν τὸ χωρίον, ἀποδύει τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν καὶ ϑ ἅγιον αὐτὴν ἐλεάζαρῳ τῷ παιδὶ, ὡς ἐν ᾗ τὴν ἡλικίαν ἡ ἀρχιερωσύνη ϑ ἁρμόζοι δ, θνήσκει δ' ἀπολήψους εἰς αὐτὸν ἀφορῶντες. τῷ μὲν αὐτῷ τελευτήσαντι ἔτει, ᾧ καὶ τὴν ἀδελφὴν ἀπέβαλε. βιοὺς δ' ἔτη τὰ πάντα, τρία ὡς πρὸς τοῖς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἀποθνήσκει δὲ
D σελήνης νουμηνία, μηνὸς ὄντ ϑ ἅ μὲν ἀθηναίοις ἑκατομβαιῶν ϑ καλουμένῳ, λῴοις δ' ἅ μακεδόσι, σαββὰ δ' παρ' ἑβραίοις. πενθ ϑ δ' ἐπ' αὐτῷ ϑ λαὸς τριακονθήμερον ἄγοντες, ἐπεὶ τέτ' ἐλώφησεν, ἀναλαβόντες ἐκεῖθεν μωυσῆς τ στρατὸν, παρῆλθ' ἐπὶ ποταμὸν ἀρνῶν. ὃς ἐκ τῶν τ ἀράβιας ὀρῶν ὁρμώμενος, δι' ἅπασης ἐρήμου ῥέων, εἰς τὴν ἀσφαλτίτιν λίμνην ἐκδίδωσιν, ὁρίζων τήν τε μωαβίτιν καὶ ἀμορρίτιν. γῆ δ' αὕτη
E καρποφόρος ϑ ὢν ἥδιστος ἀνθρώπων ἦν τοῖς παρ' αὐτοῖς ἀγαθοῖς ἱκανὴ τρέφειν. πρὸς οὖν σίχωνα τ βασιλεύοντα τ χώρας ταύτης, ἀπέστειλε μωυσῆς τ στρατ ϑ διδόναι ὁδὸν ἐφ' ᾗς ἂν ϑελήσωσι πίστιν, ὡς τε μηδὲν ἀδικηθῆναι, μήτε τὴν χ ϑ μήτε τοὺς ἐνοικοῦντας ὧν σίχων ἐκράτει. τοῖς τε χ ϑ τ ἀγορὰν χρῆσθαι πρὸς τὸ σκεῦνον λυσιτελές, εἰ δὲ τὸ ὕδωρ αὐτοῖς παρέσκευε σίχων ἐθέλοιεν. σίχων δ' ἀρνούμενος ϑ ἐπαλίζει τὸν οἰκεῖον στρατὸν, καὶ
F τοὺς ἑβραίους ἀμύνεσθαι τ ἐρημίαν κωλύειν ἐπειρᾶτο τ λαῶν.

Κεφάλαιον ε.

Ως σιχῶνα καὶ ὤγην τοὺς ἀμορρέων βασιλεῖς νικήσας μωυσῆς καὶ τὴν στρατιὰν ἅπασαν αὐτῶν ἀμφιθέρους κατεκλήρωσεν αὐτῶν τὴν χώραν δυσὶ φύλαις ἡμισείαις τῶν ἑβραίων.

MΩυσῆς δ' ἐρῶν πολεμίως αὐτοῖς τὸν ἀμορρέων ἀμφισβήτησιν, ἅτε φερονύμως ἀνέχεσθαι δεῖν ἐγνω, καὶ τὰς ἑβραίων τῆς ἀπορρᾳδίας, καὶ τῆς δι' αὐτὴν ἀπορίας, ὑφ' ἧς σφισὶ σιτου τὸ πρότερον αὐτοῖς συνέπεσε, καὶ τότε δυσκόλως εἶχον ἀπαλλάξαι ἀμφιγνοῦς, ἤρετο τὸν ϑεὸν εἰ πολεμεῖν αὐτῷ δίδωσι. τ ϑ δ' ϑεοῦ, καὶ νίκην ὑποσημαίναντος, αὐτὸς μὲν παρασκευὴν εἶχε πρὸς τὸν ἀγῶνα. τοὺς δὲ στρατιώτας παρώρμα νῦν αὐτοὺς ἀξιῶν τ τῶ πολεμεῖν ἡδονῆς ἀπολαῦσαι, ὅτ' αὐτῇ συγχωρεῖ χρῆσθαι τὸ ϑεῖον. οἱ δ' ἧς ἐπιθυμοῦσιν ἐξουσίας λαβόμενοι, καὶ τὰς πάνοπλίας ἀναλαβόντες, ὡ ϑέως ἐχώρουν εἰς τὸ ἔργον.

ὁ δ'

ὁ δὲ Ἀμορραῖος ὡς εἶδε τοὺς ἐπιόντας ὁμοῦ καὶ αὐτὸς, ἀλλ' A
αὐτός τε παραπλαγεὶς τοὺς ἑαυτοῦ, καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ
παρέσχεν ἑαυτὴν τοῖς ἐναντίοις εὐλυγιστοτέραν εἶναι δόξαν, τότ' ἀπ-
ελέγχθη πεφοβημένη. τὸν πρῶτον οὖν σφόδρα
οὐκ ἀποκναίσαντες ἀντίστασιν καὶ δεξάμενοι τοὺς ἑβραίους,
τρέπονται, τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν ἀναλαβόντες, ἢ τὸ
μάχεσθαι παρεῖχον. ἐπῴρουν γὰρ ταῖς πόλεσιν οὔσαις ὀ-
χυρωτάταις, ἃς ὧν οὐδὲν αὐτοῖς ὄφελος εἰς τοῦτο
ἀπέβη. ἑβραῖοι γὰρ, ὡς ἐνδόντας αὐτοὺς εὐθὺς B
ἐπεκέλευσαν, καὶ τὸν κόσμον
τῆς φόβου κατέσησαν. καὶ οἱ μὲν διεσπαρμένοι ἔφευγον
ἐπὶ τῶν πόλεων. οἱ δὲ, ὡς τὸν διωγμὸν οὐκ ἐκαμνον.
ἀλλ' οὐ περιπονήσειν προσεπαναλαμβανόμενοι
φυγάδες ἄμοι. καὶ φενδονᾶν τε ἄριστοι τυγχάνοντες καὶ πά-
ντες ἐκ βολῆς δεξιοὶ χρῆσθαι πρὸς τὸν ὁπλισμὸν ὅσον
ἐκ πέλας, καίπερ τὸν διωκειν ὄντες μετέωρον τοὺς
πολεμίους. καὶ τοὺς πρώτους τῇ συλλήψῃ γενομέ-
νους τῶν φενδόνας καὶ τοῖς βέλεσι κατελάμβανον. C
φόνος τε οὖν ἦν πολὺς, καὶ τραυμασιν ἐπονοῦν οἱ διωκόμενοι. ἐκαμνον γὰρ ὅτι δίψει μᾶλλον, ἢ πνιγεῖ τῶν πολεμίων. ἐν ὥρᾳ γὰρ ἦσαν θέρους. ἐπιθυμίᾳ δὲ πιεῖν ὅτι πλείστου τοὺς πολεμίους παρασχόντας, καὶ ὅσον συνεσταλμένοι ἐφυγαδεύοντες ἐβάλλον. ἐπάντας αὐτοὺς ἀκοντίζοντες ἅμα καὶ πελάζοντες διέφθειραν. ἀπεθνήσκει δὲ αὐτῶν ἐν στίχοις ὁ βασιλεύς. ἑβραῖοι γὰρ νεκροὺς ἐσκύλευον D
ἐλεύθερα ἐλάβον, καὶ πολλῷ ἀφθονίᾳ τῶν ἐκ γῆς ἔσχον
μετὰ τῶν καρπῶν ἐπαρχούσης. καὶ διεξῆει πᾶσι
ἀδεῶς τὸ στράτευμα, σφετερισμῇ χρώμενον, ἀλισκομένων
καὶ τῶν πολεμίων. εἶδεν γὰρ οὐδὲν τούτων ἦν ἐμπόδιον, τῷ
μαχιμῷ πᾶσιν ἀπαλωλότος. ἀμορραίους μὲν οὖν τοιού-
τῳ πάθει καταλαβεῖν, ὥστε φρονῆσαι δεινοὺς, ὥστε ἀγαθοὺς
καὶ πείρᾳ γενέσθαι. ἑβραῖοι δὲ τὴν ἐκείνων γῆν παρε-
λάμβανον. ἔστι δὲ χωρίον τριῶν μεταξὺ ποταμῶν κείμε- E
νον, ὁμοιον τῇ νησωτικῇ φύσιν ὑπάρχον, ᾧ μὲν ἀρνὼ-
νης ἀπὸ μεσημβρίας ὁρίζοντος ἀκτὰς αὐτοῦ, ἰοβάκχου
δὲ ἑκτέαν αὐτοῦ πλευρὰν περιῤῥέοντος, ὃς εἰς τὸ
ἑῷον τοῦτο μέρος ἐκβάλλων ἐκείνῳ τὸ ὄνόματος με-
ταδίδωσι. τὸ μέντοι γε πρὸς τῇ δύσει χωρίον περίεστιν
αὐτῷ ἰορδάνης. ἔτος οὖν ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ὅπ-
πῃ τῆς ἀγρελίτας ὤγης ὁ γαλαδινῆς καὶ γαυλα-
νίτιδος βασιλεὺς ἑκὼν ἄκων, ὁ τῶδε μὲν ὡς ὅτι F
συμμαχίαν τὴν σιχωνος φίλε τυγχάνοντος, δῦρων δὲ
ἐκείνου ἤδη πεπολωλότα, καὶ ἔτως ἐγνω τοῖς ἑβραίοις
ἐκ μάχης ἰέναι, πρεσταδύ τε νομίζων, καὶ τῆς αἱρε-
σιλαπραγμένος λόγῳ λαβεῖν. ἁμαρτὼν δὲ τῆς ἐλπίδος,
αὐτός τε ἀπεθνήσκει καὶ τὸ μάχιμον, καὶ σύμπας ὁ στρατὸς
αὐτοῦ διεφθάρησαν. μανούσης δὲ τὸν ποταμὸν ἰσθμικὸν πε-
ραιωσάμενος, διεξῆει τῆς ὤγης βασιλείας τάς τε πόλεις
καὶ ἀκροφούλους, καὶ κτείνων πάντας τοὺς ἐνοικοῦν-
τας καὶ πλούτῳ διέφερον πάντων τῶν ἐν ἐκείνῃ ἠπειρῳ G
ἀνθρώπων γῆς καὶ πλήθος χρημάτων. ὤγης δὲ, μέγεθος
τε καὶ κάλλος ἰδεῖν, οἷον ὀλίγοις σφόδρα. ἰσχὺν δὲ καὶ χεῖρα
κρατῆσαι ἀπερ ἐκ ἴσα τὰ τῶν ἔργων εἶναι τὸ μεγέθους
τοῦ σώματος πολεμεκτήμασι. τὸν δὲ ἰσχυὸν αὐτὸ καὶ
τὸ μέγεθος ἐτεκμηριώσαντο κλίνην αὐτοῦ λαβόντες ἐν
ῥαββὰθ τῇ πόλει τῶν βασιλέων τῶν ἀμμανίτιδος, τῇ μὲν
κατασκευῇ σιδηρᾶν, ποδάρων δὲ πηχῶν τε εὖρος, μῆκος
δὲ ὀκταπήχους ἐνὶ πήχει μείζονα. τότε τοίνυν πλαι-
σιωθεὶς ἐκ τοῦ παρόν μόνον τοῖς ἑβραίοις ἐπέδωκε τὸ
πρᾶγμα, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ μέλλον ἀγαθῶν αὐτοῖς
αἰτίᾳ δόξαν ὑπῆρξε. καὶ γὰρ πόλεις ἐξήκοντα, λαμπρῶς πάνυ τετειχισμένας ἅπαντες ἐκείνῳ παρέλαβον.

Amoræus contra, ut vidit adventantes, oblitus priſtinæ ferociæ, tum ipſe eſt territus, tum milites animos, quos ante viſum hoſtem præ ſe ferebant, præ timore demiſerunt. Itaque vix primo conflictu excepto, terga vertunt, in ſola fuga ſpem ſalutis reponentes, confidebant enim munitis urbibus, quæ tamen nihil prorſus eis profuerunt. Nam Hebræi ut primum animad verterunt hoſtes cedere, acriter inſtiterunt, turbatisque eorum ordinibus, in extremam formidinem illos conjecerunt. Jamque totis campis ſparſi, effuſo curſu alii alias urbes petebant. nec alteri perſequendo fatigantur, imperfectam victoriam relinquere nolentes, ſed cum eſſent funditores optimi, & ejus pugnæ generis, qvod omni telorum genere eminus geritur, in primis periti, & expeditiores, quam ut armis gravarentur, aut pedibus fugatos aſſequebantur, aut gladiis & jaculis, ſi qvos celeriores timor fecerat. Itaque magna ſtrages editur: & ſi qui effugerant, cum vulneribus & ſiti conflictabantur. erat enim æſtas. Cumque deſiderio potus ad fluvium agmine magno ferrentur, ab inſequentibus circumventi, eminus ſagittis ac jaculis ſunt confixi: & inter cæteros Sehon rex cecidit. Hebræi v. cæſos ſpoliabant, prædas agebant, magna rerum copia fruebantur, qvod fructus nondum ex agris collecti eſſent. & milites totam regionem percurrebant, impune diripiendo, captivosque abducendo. nemo enim reſiſtebat, robore ejus regionis in pugna abſumpto. Talis clades Amoræis accidit, qui nec conſilio prudenter, nec armis fortiter ſunt uſi. Hebræi vero terram eam occupaverunt, inter tres amnes inſulæ modo ſitam. Nam Arnonis ripæ meridionale ejus latus terminant, Jobachus vero ſeptentrionale, qui in Jordanem influens nomen amittit: Occidentalis tractus Jordane amne alluitur. In hoc rerum ſtatu exoritur Iſraelitis novus hoſtis, Oges Galadinæ & Gaulanitidis regionum rex, in auxilium Sehonis amici & ſocii veniens: cujus res qvum jam perditas videret, nihilominus victoriam ſperans, virtutis ſuorum ac hoſtium periculum facere decrevit. Qua ſpe fruſtratus & ipſe in prælio periit, & exercitus ad unum eſt deletus. Moyſes vero, Jobaccho fluvio ſuperato, regnum Ogis ingreſſus urbem unam poſt aliam ſubvertebat, habitatores internecione vaſtans, qui omnes ejus terræ homines divitiis & agrorum fertilitate ſuperabant. Oges etiam, vir heroica ſpecie corporis, ne viribus quidem ac virtute fuit inferior: cujus roboris & ſtaturæ argumentum exſtabat in expugnata regia urbe Ammanitidis regionis, dicta Rabatha: lectus erat ferreus quatuor cubitorum latitudine, novem longitudine. Hujus viri caſum non ſolum præſens Hebræorum felicitas eſt inſecuta, ſed in futurum etiam majorum ſucceſſuum iſtis cauſa eſt facta.

Sexaginta enim oppida egregiè munita de ejus ditione ceperunt, & ex præda tam privatim quam publice sunt locupletati. Post hæc Moyses castra Jordanem versus movet, & campum magnum è regione Hierichuntis. ea est urbs copiosa, palmis abundans, & balsamum ferens. Jamque in tantum creverant Israelitarum animi, ut nihil magis quam pugnas ac prælia cuperent: & Moyses utendum hac promptitudine suorum ratus, victimis Deo pro gratiarum actione mactatis, epuloque exercitui dato, partem ejus armatam ad Madianitarum regionem vastandam misit, urbesque gentis ejus expugnandas, cujus belli origo talem causam habuit:

A καὶ λείαν πολλὴν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ πάντες ἐπορίσαντο. μωυσῆς μὲν οὖν εὐπαράδοτον ἡγησάμενος τὴν δύναμιν ἐπὶ τὴν ἰορδάνην καὶ τὸ μέγα πεδίον ἐστρατοπέδευσεν. πόλις δ' ἐστὶν εὐδαίμων αὕτη, φοινίκας τε φέρουσα ἀγαθὴ καὶ βάλσαμον νεμομένη. ἦρχοντο δὲ φρονεῖν ἐφ' ἑαυτοῖς μέγα οἱ ἑβραῖοι, καὶ τῶν πρὸς τοὺς πολέμους ἐπιθυμίαν ὑπερέτεινον. ὁ μωυσῆς, ὀλίγων ἡμερῶν θύσας χαριστήρια τῷ θεῷ, καὶ τὸν λαὸν εὐωχήσας, μέρος τι τῶν ὁπλιτῶν ἐξέπεμψε, δεισώσοντας τῷ μαδιανιτῶν γῇ. καὶ τὰς πατρίδας αὐτῶν ἐκπολιορκήσοντας. ὃθεν ἐκπολεμηθῆναι πρὸς αὐτοὺς, αἰτίαν ἔλαβε τοιαύτην.

B

CAP. IV.

De Balamo vate.

Num. 22. 23. 24.

C BAlacus Moabitarum rex habens veterem amicitiam & societatem cum Madianitis, cum res Israelitarum in tantum crescere videret, cœpit etiam de suo regno esse solicitus. Nesciebat enim Deum vetare, ne Hebræi quicquam ulterius præter Chananæam usurpare appetant: atque ita non satis consulte de rebus novis cogitavit, & bello quidem aggredi elatos tot victoriarum successu non est ausus, obstare tamen volens, ne D ulterius procederent, legatos de communibus commodis ad Madianitas mittit. Illi ad Balamum quendam ultra Euphratem, nobilem in eis locis vatem, & sibi amicum, cum Balaci legatis mittunt etiam de suis honoratissimum quemque, rogantes, ut veniret ad se, & diris imprecationibus Israelitas devoveret. Vates, legatis comiter exceptis, & hospitali mensæ adhibitis, consuluit Deum, quæ sit ejus de Madianitarum postulatis E sententia. qui cum vetaret illis obsequi, reversus ad eos, ait, sibi non deesse voluntatem illis gratificandi, sed obstare Deum, cujus beneficio debeat gloriam ex veris hactenus prædictionibus comparatam. nam exercitum illum, quem ipsi execratum velint, esse Deo longè carissimum. deditque consilium, ut ob hanc causam ad Israelitas profecti, pacem cum illis quibuscunq; conF ditionibus facerent. his dictis, legationem dimisit. at Madianitæ, Balaco maximis precibus urgente, eadem de re denuo legatos mittunt ad Balamum: qui cupiens hominibus obsequi, Deum consulit. Deus vero offensus jubet, ut legatis assentiatur. is ratus Deum hæc serio jubere, cum legatis proficiscitur. inter eundum autem, cum ventum esset in viam quandam angustam inter G duas macerias sitam, occurrit ei Angelus: quo animadverso, asina, qua vehebatur, declinans appressit eum ad alterum septum, nihilque movebatur verberibus sessoris pressuram molestè ferentis: cumque nec angelus de via cederet, nec vates verberandi finem faceret, tandem procumbens, Deo sic volente, humana voce Balamum incusat, quod nunquam antehac læsus sæviret in se, non intelligens Deum prohibere, quo minus, quibus cuperet, obsequatur.

Κεφάλαιον ε'.

Περὶ βαλαάμου τοῦ μάντεως, καὶ πῶς λῶν τὸν ἰσ(ραηλίτας).

BΆλακος ὁ τῶν μωαβιτῶν βασιλεὺς, φιλίας αὐτῷ πατρῴας ὔσης καὶ συμμαχίας πρὸς μαδιανίτας, ἐπεὶ τοὺς ἰσραηλίτας πολὺν φυομένους ἑώρᾳ, καὶ περὶ τῶν αὐτοῦ πραγμάτων λίαν ἐυλαβὴς ἦν. καὶ γὰρ οὐδὲ πείσειν ἔμελλεν ἄλλως πολυπραγμονεῖν τοὺς ἑβραίους ἀπηγορευκότος τοῦ θεοῦ κτήσασθαι τῶν χαναναίων, καὶ ῥᾴδιον ἡ φρενὶ μείζονι ἐγχειρῆσαι ἔργῳ τοῖς λόγοις. καὶ πολεμεῖν μὲν ἐπὶ ταῖς εὐπραγίαις, θρασύς τε ὢν διὰ τὴν κακοπραγίαν κατειλημμένοις οὐκ ἔκρινε, κωλύσαι δὲ εἰδύνατο ῥηξάσης μεγάλους λογιζόμενος, πρεσβεύσας πρὸς μαδιανίτας ὑπὲρ αὐτῶν. οἱ γὰρ τῆς ὑπὸ εὐφράτου βάλαμος, μάντις ἄριστος τότε, καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐπιτηδείως ἔχων, πέμπουσι μετὰ τῶν βαλάκου πρέσβεων ἄνδρας παρ' αὐτῆς ἀξιολόγους, παρακαλέσοντας τὸν μάντιν ἐλθεῖν, ὅπως ἂν ἐπ' ἐξωλείᾳ τῶν ἰσραηλιτῶν δρᾶσαι πείσῃ. παραγενομένους δὲ τοὺς πρέσβεις, δέχεται ξενίᾳ φιλοφρόνως. καὶ δειπνήσας, ἀνέκρινε τὸ θεῖον μαδιανίταις τίς ἐστιν αὐτῇ ἐφ' οἷς μαδιανίτας παρακαλοῦσι. τοῦ δὲ ἐμποδὼν ὄντος, ἀφικνεῖται πρὸς τοὺς πρέσβεις, προθυμίαν μὲν καὶ σπουδὴν τῷ ἰδίαν ἐμφανίζων αὐτοῖς εἰς ἃ θέον τυχεῖν. τὸν δὲ θεὸν ἀντιλέγειν αὐτῷ τῇ προαιρέσει δηλῶν. ἐς αὐτὸν ἐπὶ πολὺ κλέος δι' ἀλήθειαν καὶ τῷ παύσεις προφήσιν ἀγάγοι. τὸν γὰρ στρατὸν ᾧ κατηρασάμενον αὐτὸν ἐλθὼν παρακαλοῦσι, διὰ εὐνοίας εἶναι τοῦ θεοῦ σωτεβούλευόμενόν τε, διὸ παύσειν τῷ αἰτίαν παρ' αὐτοὺς χωρεῖν, τῷ ἐχθρὸν εἶναι τῷ πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας καταλυσαμένους. τοὺς μὲν πρέσβεις ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσε, μαδιανίταις βαλάκου σφόδρα ἐγκειμένου, καὶ δέησιν λιτὰς προσφέροντος, πάλιν πέμπουσι πρὸς τὸν βάλαμον. κἀκεῖνος βουλόμενος χαρίζεσθαι τοῖς ἀνδράσιν, ἀνήρετο τὸν θεόν. ὁ δὲ καὶ τῆς πείρας δυσχεραίνας, κελεύει μηδὲν ἀντιλέγειν τοῖς πρέσβεσι. ὁ δὲ παραλαβὼν ἀπίτω ταῦτα τὸν θεὸν κεκελευκέναι σαφῶς εἰπεῖν τοῖς πρέσβεσι. καὶ δὴ τῷ ὁδὸν, ἀγγέλου θείου προσκαλέντος αὐτῷ, καταί τι τὸν στενὸν χωρίον πρεσβεύοντα αἱμασίαις διπλαῖς, ἡ ὄνος ἐφ' ἧς ὁ βάλαμος ὀχεῖτο σωθεῖσα τῷ θείᾳ πνεύματος ὑπαντῶντος ἀπέκλινε τὸν βάλαμον πρὸς τὸ ἕτερον τῶν θριγκῶν ἀναισθήτως ἔχουσα τῶν πληγῶν, ἃς ὁ βάλαμος ἐπέφερεν αὐτῇ κακοπαθῶν τῇ θλίψει τῇ πρὸς τὸ θριγκῶν. ὡς δ' ἐγκειμένης τὸ ἀγγέλου ἡ ὄνος τυπτομένη ὤκλασε, καὶ βάλησιν θεοῦ φωνὴν ἀνθρωπίνην λαβοῦσα, κατεμέμφετο τὸν βάλαμον, ὡς ἄδικον ἐπὶ ταῖς πρόσθεν μαδιανίταις μηδὲν ἔχοντα ἐγκαλεῖν αὐτῇ, νῦν δὲ πληγὰς ἐπιφέρῃ, μὴ σωθεὶς ὑπὸ νεῦ καὶ θεοῦ προαίρεσιν οἷς αὐτὸς ἐπαύσατο ὑπηρετῶν ἐγεγενημένος.

πεσόντος δ' αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὄνου φωνὴν ἀν- A Hoc prodigioso asinæ sermone dum ille turbare-
θρώπινον ἀφῆκεν, ἐπιφανεὶς ὁ ἄγγελος ἐναργὴς ἐνε- tur, apparuit ei angelus, objurgans verberato-
κάλει τὸν πληγῶν, ὡς οὐχὶ δι' κτήνους ὄντος αἰτίου, τὸν rem, qvod jumentum non esset in culpa, sed ipse
ὁδὸν αὐτοῦ ἀπαχωλύοντος τῷ θεῷ γνώμην δι' ἣν ἐμο- obstaret iter contra Dei voluntatem facienti.
μήνει. καταδείσας ὁ Βάλαμος, οἷός τε ἦν ἀναστρέ- Tum vates territus volebat retro abire; sed De-
φειν, ἀλλὰ εἰς αὐτὸν χωρεῖν τὴν προκειμένην παρῳ- us jussit eum pergere, qvo instituerat, modo ne
μησεν, προσέχειν ὅτι ἂν αὐτὸς λέγῃ νοῦν αὐτῷ ποιή- quid aliter agat, qvam divinitus admoneretur.
σειν, τὸ παράπαν δὲ τοῦ θεοῦ κελεύσαντος, His mandatis perceptis, ad Balacum pervenit:
εἰς τὸν Βάλακον. δεξαμένου δ' αὐτὸν δι' Βασιλέως B exceptusque à rege honorificentissimè, voluit
ὑπερτίμως ἠγμένον προσαχθεὶς ὅθεν τι τῶν ὁρῶν σκέψα- ad quendam montem deduci, unde Hebræorum
σθαι τὴν τῶν Ἑβραίων ἔχει στρατοπεδον. Βάλακος δ' αὐτὸς castra contemplari posset. Balacus vero ipse cum
ἀφικόμενος τὸ μαντεῖον σὺν βασιλικῇ θεραπείᾳ φιλοτι- regio comitatu deducit vatem in montem pro-
μως ἀγόμενος εἰς ὄρος ὄπερ ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν ἐ- ximè imminentem, qui à castris stadia sexaginta
κατὸν δ' σταδίου σταδίους ἀπέχον ἐξήκοντα. καταδὼν aberat. quibus consideratis, jubet regem septem
δ' αὐτὸς ἐκεῖνος, βωμούς τε καὶ σκέλεσιν ἑπτὰ δεί- aras extruere, & totidem tauros ac arietes exhi-
μασι τὸν βασιλέα, καὶ τοσούτους ταύρους καὶ κρι- bere. Id ubi celeriter jussu regis est factum, ma-
οὺς θῦσαι. ἱερουργήσαντος δ' Βαλὰκ ταχέως δ' Βασιλέως, C ctat victimas, ut victoriam præsagire posset. de-
ἐλθεῖν αὐτὸν ἠξίωσε, καὶ τροπὴν ἰδεῖν στρατοῦ βάλαν. ὁ δ' inde sic fatur: Felices vos, quibus Deus largam
ὡς φησι. τίνες ἐδαίμονες ὦ θεὸς τὰ δίδωσι μενεμῶν bonorum præbet copiam, & providentiam suam
κτήσει ἀγαθῶν καὶ σύμμαχον εἰς ἅπαν ἡγεμόνα τοῦ perpetuam ducem & auxiliatricem annuit. quo-
ἑαυτὸ πρόνοιαν ἐπέδωκεν, ὡς οὐδὲν ἔστιν ἀνθρώπειον niam nullum est hominum genus, cui non inno-
γένος, οὗ μὴ κατ' ἀρετὴν καὶ ζήλωσιν ἐπιτηδευμάτων centia morum, virtutisque ac probitatis studio
μέσων καὶ καθαρῶν πονηρὰς ὑμᾶς ἀμείνους κρίνε- sitis anteferendi, liberos præstantiores etiam
σθαι καὶ παρὰ βελτίοσιν αὐτῶν ταῦτα καταλείψειν, successores habituri, quandoquidem Deus vos
θεὸς μόνους ὑμᾶς ἀνθρώπους ἐφορῶντος, καὶ ὅσον ἀν- solos hominum complectitur, &, ut omnium sub
θρώπων εὐδαιμονέστεροι τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον σκη- D sole felicissimi sitis, prospicit. quamobrem obtine-
νοῦντων. γῆν τε σφῶν ἐφ' ἣν ὑμᾶς αὐτὸς ἔστειλε κα- bitis terram, ad quam vos misit, & posteris vestris
τέξετε, δουλεύσειν ἀεὶ παρὰν ὑμετέροις. καὶ ὅσῳ in perpetuum possidendam relinquetis: & glo-
αὐτῶν πλέως ἐπιπληθήσεται πᾶσα ἡ γῆ καὶ θάλασσα. ria vestri nominis implebitur universa terra si-
ἐρείσεται δὲ τῷ κόσμῳ πλῆθος ἐκάστη γῆ τῶν ἐφ' ὑ- mul & mare, adeoque multiplicabitur gens ve-
μᾶν ἑνὸς γένους οἰκήτορας. θαυμάζετε τοίνυν ὁ μα- stra, ut nullà non orbis regio vestri sanguinis ho-
κάριοι ὅτι τοσοῦτον ἐξ ἑνὸς πατρὸς γεγόνατε. mines admixtos sit habitura. Beatus vos exerci-
ἀλλὰ τῶν ὑμῶν ὀλίγων ἡ χαναναία χωρήσει γῆ. τὸν tus & admiratione dignissimus, ex uno parente
δ' ἀναμφίλεκτον ἀκίνητόν μου δὶ αὐτῶν. ἔστε προκειμέ- E in tantum actus. nunc vobis parum amplum
νον ὑμῖν, καὶ τὸ πλῆθος ὑμεῖς ἔντε νήσοις καὶ κατ' ἤ- pro dignitate ac numero domicilium Chananæa
πειρον βιωτέον, ὅσον ἐστὶν οὐδ' ἀστέρων ἀριθμὸς ἐν οὐ- contiget, sed totum olim terrarum orbem habi-
ρανῷ. πανταχοῦ δ' οὖσιν, οὐκ ἀπαγορεύσει τὸ θεῖον ἀφ- tationi vestræ destinatum scitote, ut tam in insu-
θονίαν μὲν παντοίων ἀγαθῶν ἐν εἰρήνῃ χορηγῶν, νίκην lis quam in continente sit vobis degendum præ
δὲ καὶ κράτος ἐν πολέμῳ. παῖδας ἐχθρῶν ἔρως δ' ἕξει σὸς multitudine ipsis cœli stellis numero æquiparan-
ὑμᾶς πολέμου λάβοι, ἢ θρασυνθεῖεν ὡς τι εἰς ὅπλα da. Cumque tam innumeri futuri sitis, nihilomi-
καὶ τὰς ὑμετέρας χέρας ἐλθεῖν. ἐὰν δὲ ἀναστρέψῃ ἔτι ὁ nus nihil vobis ad summam rerum copiam de-
ναυφόρος μὴ δ' ὡς τι παῖδας δ' φρένας καὶ γυναῖκας. F esse patietur in pace, & in bello virtutem viris
πᾶσιν ὑμῖν ἀνδρείας τὸ θεῖον ἐκ θεοῦ προνοίας ἀνή- addet. inimicis nostris in mentem veniat, ut ho-
ρτηται, ὧ καὶ τὰ θεῖα μισοῦσι ἰσχὺς, καὶ τὰ λείποντα stes vestri esse, & in vos arma sumere velint. non
δίδοναι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἐπιθειάζων ἐκ θεῶν ἐν ἑαυτῷ, enim revertetur è tali prælio victor, qui lætitiam
τῷ θείῳ πνεύματι πρὸς αὐτὰ κεκινημένος. ὁ δὲ Βα- conjugibus ac liberis afferat. Tanta vobis for-
λάκου δυσχεράνοντος, καὶ παραβαίνειν αὐτὸν τὰς συν- titudo divino favore contigit, qui solus potest
θήκας ἐφ' οἷς αὐτὸν ἀντὶ μεγάλων λάβοι δωρεῶν παρὰ &, qvod supereſt, detrahere, &, quod deest, ad-
τῶν συμμάχων ἀπαλοῦντος. ἐλθόντος δὲ ὅτι κατὰ dere. Talia vates fatidica voce canebat, extra
τῶν πολεμίων, ὑμνεῖν αὐτοὺς ἐκείνους καὶ μακα- se raptus, & numine totus correptus. rege indi-
ριστάτους ἀποφαίνειν ἀνθρώπων. τοῦ Βαλὰκ φησι, G gne ferente, & pacta non servare clamitante, li-
τοῖς ἔλων λογίζῃ καὶ δοκεῖς ἐφ' ἡμῖν εἶναί τι τοῖς cet magnis muneribus ab amicis conductum:
τῶν τοιούτων στρατὸν ἢ λέγειν ὅταν ἡμᾶς τὸ θεοῦ λάβῃ venisse eum ad execrandum hostes, quos nunc
πνεῦμα; φωνὰς δὲ ὃς βούλεται τοῦτο καὶ λόγους ἐδὲν mactos virtute ac pietate caneret. Ad quem va-
ἡμῶν ἐπόντων ἀφήσιν. ἐγὼ δὲ μεμνημένῳ ὧν τι σὺ καὶ tes: Putas, inquit, qvoties fata sunt aperienda, in
Βαλὰκ ἔστιν δεηθέντες ἐνταυθοῖ με προσήμεσε ἠγάγε- nobis situm esse, qvid dicamus aut taceamus af-
τε, καὶ τοῦτο τὸ ἄφιξιν ἐποιησάμεθα, ἵνα τί μοι δὶ εὐ- flati divino spiritu? ipse voces, quales vult, pro-
χῆς μηδὲν ἀδικήσας σου τὸ ἐπιθυμίαν. κρείττων δὲ ὁ θεὸς fert & oracula, nobis nec scientibus nec cogitan-
ὢν ἐγὼ χαρίζεσθαι διεγώκειν, ἢ τῶν ἀνθρωπείων tibus. Equidē satis memini, ad quid precibus Ma-
παρ' ἑαυτὸ λαμβάνων, ὡς μὴ ταῦθ' ἅπερ ἐπάγομαι δὴ dianitarum sim adductus, eaq; causa veni, ut vo-
luntati tuæ morem gererem. Sed potentior est Deus quam mea voluntas, qui contra Dei voluntatem

ad gratiam hominum loqui propoſueram. quam primum enim noſtrum pectus ſubintrat, nihil amplius noſtrum ibi remanet. ego certe nihil in horum laudem dicere in animo habui, nec, quæ Deus eorum generi dare decrevit, commemoranda putavi: ſed numen illis propitium, qvod gentis felicitati ſtudet ac gloriæ, pro deſtinatis hæc verba mihi ſubdidit. Nunc age, quando animus eſt tibi atque Madianitis rem gratam fatere, quorum preces me non decet non admittere, alias aras erigamus & ſacra inſtauremus, ſi ſorte Deum flectere poſſim, ut execrationibus hoc genus hominum devovere liceat. Cumque Balacus id fieri permiſiſſet, ac ne iterato quidem ſacro poteſtatem devovendi impetraviſſet, collapſus in faciem pronus prædicebat, qvicquid eventurum eſſet regibus & civitatibus clariſſimis, quarum quædam nondum conditæ videntur: quæ vero extant, earum res terra marique geſtæ ita prædictionibus reſponderunt usque ad noſtram memoriam, ut facilis ſit conjectura, reliqvum etiam ejus oraculi non vanum fuiſſe eventum aliquando comprobaturum. Balacus autem ægrè ferens expectationem fruſtratam, ſine honore vatem ablegat. ille domum repetens, cum jam Euphratem attigiſſet, accito Balaco & principibus Madianitarum, Balace, inquit, vosque Madianitæ, quandoquidem neceſſe eſt, ut vel præter Dei voluntatem vobis obſequar, Hebræorum quidem genus nunqvam eſt interiturum, nec bello, aut peſtilentia fameque, aut alio caſu delebitur. Deus enim curam habet ejus gentis à malis ſervandæ, ne quando talis clades incidat, qua univerſi de medio tollantur. interdum tamen quædam vitari non poterunt, quibus ad tempus afflicti, mox magis quam ante florebunt, caſtigatione tali ad ſanitatem revocati. quapropter ſi brevem victoriam de illis conſequi quæritis, hoc conſilio voti compotes efficiam. Filiarum formoſiſſimas, quæ pulchritudine ſua mentes eorum expugnare poſſint, quantum fieri poteſt, cultas ac ornatas mittite, ut circum caſtra obverſentur, & juvenibus complexus expetentibus faciles ſe præbeant: ubi vero cupidine captos viderint, ſubito ſe proripiant. cumque rogatæ fuerint, ut maneant, non annuant niſi perſvaſis, ut relictis patriis legibus & cultu Dei, à quo illas acceperunt, Madianitarum & Moabitarum deos venerentur. ſic enim Deum iratum ſibi reddent. Poſt hæc monita abiit. Madianitis autem ita, ut moniti fuerant, filias mittentibus Hebræorum juvenes pulchritudine puellarum capiuntur: & in colloquium venientes rogant, ne ſibi voluptatem ex earum pulchritudine capere invideant, neve conſuetudinem eorum averſentur. Illæ libenter & verba juvenum & complexus admittunt: jamq; blanditiis illectos, & cupidine ferventes relinquere parant. tum illi triſtes mulierũ diſceſſu, precibus inſtant, ne ſe relinquant, ſed futuræ conjuges & omnium facultatũ Dominæ apud illos maneant. hæc promiſſa juretο θεῖον λέγειν, βιάζεσθαι γὰρ τὸ ἐκείνου βούλησιν. οὐδὲν γὰρ ἐν ἡμῖν ἐπιφύσαντος εἰσελθὸν ἐκείνου ἡμέτερον. ἐγὼ γοῦν τὸν μὲν περὶ τούτου, οὔτ' ἐπαινέσαι προσεθέμην, οὔτ' ἐφ' οἷς τὸ ἔθνος αὐτῶν ὁ θεὸς ἀγαθοῖς ἐμηχανήσατο διελθεῖν, ἀλλ' ὑμῖν αὐτοῖς ἦν σύμφωνος, καὶ παρόδων αὐτοῖς καὶ δεισιδαίμονα βίον κλέος αἰώνιον ὠφελήσειν, ἐμοὶ τοιούτων ἀπαγγελίαν λόγων ὑποθέμενος. νῦν γ', χαρίζεσθαι γὰρ αὐτῷ σοὶ λοιπὸν ἔστι μοι καὶ μαδιανίταις, ὧν ἀποδέχεσθαί μοι τὴν αἴτησιν οὐκ ἀπρεπές, φέρε βωμούς τε ἑτέρους αὖθις ἐγείρωμεν, καὶ θυσίας τοῖς πρὶν ὠφελήσιας ἐπιτελέσωμεν, εἰ πέφυκα τὸν θεὸν ἐνδιατιθέναι ἐπιτρέψαι μοι τοὺς ἀνθρώπους ἀρᾶσθαι ἐνδύσαι. συγχωρήσαντος δὲ τοῦ Βαλάκου, διὰ μὲν πολλοῦ τὸ θεῖον οὐκ ἐπένευσε, τοὺς δὲ τῶν ἰσραηλιτῶν ὁρᾶς. πρὸ ὀλίγου γὰρ πάσῃ προθυμίᾳ ἔσου τε βασιλεῦσιν ἔχειν καὶ ὅσαι πόλεσι ταῖς ἀξιολογωτάταις, ὧν ἑνίους ἀδελφοὺς οἰκειότητος ἕνωσε τέχνη, εἴ τι καὶ προὔπαρχεν, ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ὑπόμνημα τῆς ἀνθρωπίνης ἀεὶ γῆς ἡ θαλάττης εἰς μνήμην τὴν ἐμήν. ἐξ ὧν ἁπάντων τέλος λαβόντων ὅπῃ ἕκαστον ἐκεῖνος προέπιπτε, πεπομφέναι ἄντικρυς ἔοικε πρὸς τὸ μέλλον. Βάλακος δὲ ἀγανακτήσας ὅτι τῷ μὴ καταράτους ὑπὲρ αὐτῶν ἡγεῖσθαι τοὺς ἰσραηλίτας ἀπέπεμπε τὸν Βάλαμον μηδεμιᾶς τιμῆς ἀξιώσας. ὁ δὲ ἀπὸν ἤδη καὶ πρὸ τοῦ περαιοῦσθαι τὸν Φρᾶτην ὑμνούμενος, τόν τε Βάλακον μεταπεμψάμενος καὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν Μαδιανιτῶν, ἐάλακε φησὶ, τὸ Μαδιανιτῶν οἱ παρόντες. χρὴ γάρ με καὶ πρὸς ἅπαντα θέλησιν τὰ θεῷ χαρίσασθαι ὑμῖν. τὸ μὲν ἑβραίων ἔθνος οὐκ ἂν ὀλεθρος παντελὴς καταλάβοι, οὔτ' ἐν πολέμῳ, οὔτ' ἐν λοιμῷ, καὶ πάσαν τῶν ἀπὸ γῆς καρπῶν, οὔτ' ἄλλη τις αἰτία παράλογος ἀφθείρειε. πρόνοια γάρ ἐστιν αὐτὸ τοῦ θεοῦ σώζειν ἀπὸ παντὸς κακοῦ, καὶ μηδὲν ἐπ' αὐτοὺς ἐάσαι τοιοῦτον πάθος ἐλθεῖν, ὑφ' ὃ καὶ ἀπόλοιντο πάντες, συμπίπτουσι δ' αὐτοῖς ὀλίγα τε καὶ πρὸς ὀλίγον, ὑφ' ὧν ταπεινοῦσθαι δοκοῦντες μᾶλλον ἀνθήσουσιν ὅπῃ φόβῳ τῶν ἐπαγόντων αὐτοῖς τὰς βλάβας. ὑμεῖς δ' εἰ νίκην τινὰ πρὸς βραχὺν καιρὸν κατ' αὐτῶν κερδάναι θέλετε, τύχοιτ' ἂν αὐτῆς ταῦτα ποιήσαντες. τῶν θυγατέρων τὰς μάλιστα ἐπιπρεπεῖς, καὶ βιάσεσθαι καὶ νικήσαι τὰ τῶν ἐρώντων σωφρονοῦν ἱκανὰς διὰ τὸ κάλλος, ἀσκήσαντες τὴν εὐμορφίαν αὐτῶν ὅπῃ τὸ μάλλον εὐπρεπές, πέμψατε παλήσιον ἐσομένας τῶν ἐκείνων στρατοπέδου, καὶ δεομένοις συνῆναι τοῖς νεανίσκοις αὐτῶν προσκάθηται. ἐπειδὰν δὲ κεχειρωμένους ἐρῶσι τῆς ὑπομονῆς, καταλιπέτωσαν. καὶ μὴ παλαιολοιπότων μένειν μὴ πρότερον ὑπομείνωσαν, πρὶν ἂν πείσωσιν αὐτοὺς ἀφέντας τοὺς πατρίους νόμους, καὶ τὰ τούτοις αὐτοῖς θέμενον τιμᾶν θεὸν, τὰς μαδιανιτῶν καὶ μωαβιτῶν σέβεσθαι. ἕτως γὰρ αὐτοῖς τὸν θεὸν ὀργισθήσεσθαι. καὶ ὁ μὲν τοῦ τοιούτου θέμενος αὐτοῖς ὤχετο. τῶν δὲ μαδιανιτῶν πεμψάντων τὰς θυγατέρας καὶ τὴν ἐκείνου παραίνεσιν, οἱ τῶν ἑβραίων ἀλίσκονται νέοι τῇ εὐπρεπείᾳ αὐτῶν. καὶ προσγινόμενον εἰς λόγους αὐτῶν, παρεκάλουν μὴ φθονεῖν αὐτοῖς τὰ κάλλη αὐτῶν ἀπολαύσεως, μηδὲ ἐκ τοῦ τὰ πολησιάζειν συνηθείας. αἱ δὲ ἀσμένως δεξάμεναι τοὺς λόγους, συνῆσαν αὐτοῖς. ἐνδησάμεναι δὲ αὐτοὺς τοῖς περὶ αὐτὰς ἔρωτι, καὶ τῆς ὑπομονῆς ἀκμαζούσης, τοῦ ἀπαλλαγὴν ἐγίνοντο. τοὺς δὲ ἀθυμίᾳ δεινῇ πρὸς τὴν ἀναχώρησιν τῶν γυναικῶν καταπλαγέντας καὶ λιπαροῦντες ἐκέκειντο μὴ σφᾶς καταλιπεῖν. ἀλλὰ γαμετὰς αὐτῇ ἑσομένας αὐτόθι μένειν καὶ δεσποίνας ἀποδειχθησομένας πάντων ὧν ὑπῆρχεν αὐτοῖς. ταῦτα δ' ὁμνύντες ἔλεγον καὶ θεοὺ

ξ ὁ μὲν τοίνυν ὠμνυόντο καὶ ἐδάκρυον, δακρύοντες τὸν θεὸν ἐπικαλούμενοι μάρτυρα τῶν ἑαυτῶν ἐλεεινοὺς τοῖς γυναιξὶ καταστάζοντες εἶναι· αἱ δ' ὡς δεδουλωμένους αὐτοὺς κατανενοήκασι, καὶ πλέως ἤδη τοῦ σωφρονεῖν ἐχομένους, ἤρξαντο τοιάδε αὐτοὺς λέγειν· ἡμῖν μὲν πρόθυμοι νέοι, οἰκοῦσι δὲ οἱ πατρῷοι καὶ κτῆσις ἀφθονος, καὶ ἡ εὐνοια τῶν γονέων καὶ τῶν οἰκείων δύναται· καὶ ἡ σπουδὴ τούτων περὶ ὑμᾶς δεῦρο διήκουσα ἡμᾶς εἰς ὁμιλίαν ἦγεν· ἀλλ' ἐπροθυμούμεθα τῷ σώματι τοῦ παρακαλοῦντος τὴν ὑμετέραν ἀξίωσιν. ἀλλ' ἄνδρας ἀγαθοὺς δικαίους καταλαβοῦσαι, τοιούτους ὑμᾶς τιμῆσαι ξενίοις ἐπιθυμοῦμεν. καὶ νῦν, ἐπεὶ φατὲ περὶ ὑμᾶς φιλοστοργως ἔχειν καὶ λυπεῖσθαι μελλόντων ἀναχωρεῖν, ἀλλὰ τῶν δεήσεων ὑμῶν ἀπορρεψόμεθα. πίστιν δὲ εὐνοίας λαβοῦσαι τὴν μόνιμον ἡμῖν αἰτίαν λογισμὸν νομισθεῖσαν, ἁρπάσωμεν τὸν μετ' ὑμῶν βίον ὡς γαμετὰς ἀνδράσιν. ὅσως γὰρ, μὴ καὶ χάριν τῆς ἡμετέρας ὁμιλίας λαβόντες, ἐπειτ' ὑβρίσητε καὶ ἀτίμως ἀποπέμψητε πρὸς τοὺς γονεῖς συγγνώσκειν τε ταῦτα φυλαττόμενοι ἥξιον. τὸ δὲ μὴ βλάπτειν πίστιν δώσειν ὁμολογοῦντων, καὶ πρὸς μηδὲν ἀπλεγόντων ἀπ' αὐτοῦ πάθους. ἐπεὶ ταῦτα ὑμῖν φασιν δέδοκται, τοῖς δ' ἔθεσι καὶ τῷ βίῳ πρὸς ἅπαντας ἀλλοτριώτατα χρῆσθαι, ὡς καὶ τοῖς τροφεῦσιν ὑμῶν ἰδιοτρόπους εἶναι καὶ τι ποτὲ μὴ κοινὰ τοῖς ἄλλοις ἀναγκαῖον βούλεσθαι ἡμῖν συνοικεῖν, καὶ θεοὺς τοὺς ἡμετέρους σέβειν, καὶ οὐκ ἂν ἄλλο γένοιτο τεκμήριον ἧς ἔχει τι τῶν εὐνοίας φατὲ πρὸς ἡμᾶς καὶ τὸ ἐσομένης, ἢ τὸ τοὺς αὐτοὺς θεοὺς προσκυνεῖν. μέμψασθαι δ' ἔδοξεν εἰ γῆς εἰς ἣν ἀφίχθαι τοὺς ἰδίους αὐτὸ θεοὺς προτρέπεσθε. καὶ ταῦτα τῶν μὲν ἡμετέρων κοινῶν ὄντων πρὸς ἅπαντας, τὸ δ' ὑμέτερον πρὸς μηδένα τοιοῦτο τυγχάνοντος. δεῖν οὖν αὐτὰς ἔλεγον ἢ ταῦτα πᾶσιν ἡγητέον ἢ ζητεῖν ἄλλο οἰκουμένῃ ἐν ᾗ βιώσον) μόνοι καὶ τοὺς ἰδίους νόμους. οἱ δὲ καὶ τὸ πρὸς αὐτὰς ἔρωτος κάλλιστα λέγεσθαι ταῦτα καταλαβόντες, καὶ παραδόντες αὐτοὺς εἰς ἀπορωτέραν παραθήσεσθαι τὰ πάτρια, θεούς τε τελέους ἡγησάμενοι καὶ ζῆν αὐτοῖς καὶ νόμιμον τὸν ὑπαρχόντων τοῖς καθηδυσμένοις περὶ δέμνια, ξενικοῖς τε βούλεσθαι ἔχεσθαι, καὶ πάντες εἰς ἡδονὴν τῶν γυναικῶν ὅπῃ πειθαρχοῦσιν οἷς ὁ νόμος αὐτῶν ἐκέλευσε ποιοῦντες διέπλεον. ὡς δὲ πάντες ἤδη τῇ στρατιᾷ τὴν ἀθεμιστίαν χώραν τῶν νέων, καὶ τέως αὐτοῖς πολὺ χείρω τὰ περὶ τὰς ἐμπορίας καὶ κίνδυνον παντελοῦς τῶν ἰδίων ἐθισμῶν ἀπωλείας. ἀπῆν γὰρ τὸ νέον γανυσάμενον ξενικῶν ἐθισμῶν ἀτιμίας διαφορεῖσθαι. καί τινες τῶν πρώτων ἀνδρῶν ἐς πατέρων δρεπτὰς ἐπιφανεῖς ἦσαν, σαυδιεφθέρται. καὶ ζαμβρίας ὁ τοῦ σεμεωνίδου ἡγούμενος φυλῆς, ἐκ μιᾶς ἁπάντων μαδιανίτιδι ἔρευ θυγατρὶ τῶν ἐκείνη δυναστευόντων ἀνδρῶν καλλωθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς πρὸ τῶν μνηστευθέντων τὸ πρὸς ἡδονὴν αὐτῇ ἠμύετο μόνον, ἐκέρασεν αὐτῷ τοῦ θεοῦ τὰ πάτρια καὶ χοῖρον ἠμέλει ἀλλοφύλου. ἐκ τούτου δ' ὄντων τῶν πραγμάτων, ἅπας μισεῖ καὶ φόβος τι κρεῖσσον, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸν λαὸν, οὐδενὸς μὲν πατρῴου πρὸς ὄνομα, μὴ βουλόμενος εἰς ὀργὴν ἀθεσίαν τοὺς ἐκ τοῦ λαμπροῦ μεταστῆσαι δυναμένους. ἔλεγε δὲ, ὡς οὐκ ἄρα θρόνῳ οὔτ' αὐτῶν οὔτε πατέρων τὴν ἡδονὴν περιποιοῦντες τῷ θεῷ, καὶ ἐς τῶν βιοῦ. προσῆκεν δ' ὡς ἔτι καὶ παλαιὸν ἐν αὐτοῖς ἔχοι μεταβαλέσθαι,

A jurando confirmabant. Deum teſtem invocando, & lachrymas fundendo, quo magis eas ad miſerationem flecterent. tum illæ poſtquam omnino captos & conſuetudine ſua devinctos animadverterunt, ſic reſpondent: Optimi juvenes, non deſunt nobis domi nec amplæ facultates, nec parentum ac domeſticorum affectus: neque inopia talium rerum huc ad vos venimus, aut for-
B mam corporis nundinaturæ preces veſtras admiſimus: ſed perſuaſæ viros eſſe bonos, hac hoſpitali gratia non dedignatæ, qua vos opus habere videbamus, faciles nos vobis præbuimus. Nunc quandoquidem amaræ vos & abitionem noſtram moleſte ferre aſſeveratis, ne has quidem preces averſabimur. quare ſi benevolentiæ con-
C jugalis fidem dederitis, quæ ſola nobis ſatisfacere poteſt, libenter vobiſcũ, ut legitimæ nuptæ convicturæ ſumus. veremur n., ne, libidine exſatiata, cũ injuria & contumelia nos retro ad parentes noſtros ablegetis: cui noſtræ ſolicitudini veniã vos dare æqvum poſtulamus. Illis vero quolibet modo fidem daturos ſe pollicentibus, & nihil præ amore nimio recuſantibus: quandoquidem, inquiunt, ita vobis videtur, & mores habetis ab o-
D mnibus aliis diverſiſſimos, ut cibis etiam proprîs veſtro more utamini, nec potum cum aliis communem ſuſtineatis, neceſſe eſt, ſi vultis nobiſcum vitam degere, deos noſtros colatis: neque enim alio argumento perſuadebitis amorem iſtum vos non fingere, niſi eosdem nobiſcum deos adoretis. Nec abſurdum fuerit aut vitio vertendum, ſi terræ, in quam veniſtis, peculiares
E deos colere malitis: præſertim cum noſtri per omnes regiones honorentur, veſtrum nemo præter vos cultu dignetur aut ceremoniis. Aut igitur cæterorum more vobis eſt vivendum, aut alius orbis quærendus, ubi ſoli juxta veſtra inſtituta vitam agatis. At illi cupidine cæci dicta earum comprobant, & quo trahebantur ſequentes, à religione patrum deſciſcunt: & plures deos credere inducti, ſacra illis ejus gentis ritu faci-
F unt: cibis quoque indifferenter utebantur, & in mulierum gratiam nihil non contra legem faciebant: ut jam tota caſtra juvenum impietas invaderet, & ſeditio priore pejor gliſceret, & avita religio in extremum periculum deduceretur. juventus enim, guſtatis ſemel peregrinis moribus, inexpleibiliter in eos ferebatur: & ſi qui nobilitate à majoribus accepta præcellebant, una cum
G reliqua turba corrumpebantur. Zambrias etiam Simeonidis tribus princeps ducta Chosbi Madianitide, Uri filia gentis ejus dynaſtæ, juſſus ab uxore, & contemptis in ejus gratiam Moyſis placitis, alieno ritu ſacrificabat, & alienigena conjuge non diſſimulanter ſe oblectabat. In hoc rerum ſtatu Moyſes veritus, ne gravius aliquid ſequeretur, advocata concione, neminem quidem nominatim accuſavit, nolens in deſperationem adducere eos, qui tantiſper, dum latere ſe putant, ad ſanitatem reduci poterant: ſed dicebat rem indignam, nec ipſis nec majoribus eorum decoram, quod voluptatem pluris, quam Deum & religionem facerent. Expedire illis, ut dum tempus eſt, reſipiſcant, & non legum con-

temptu, sed compescendis pravis cupiditatibus A fortes viros declarent. absurdum præterea dicebat, quod cum in deserto modeste vixissent, nunc in bona regione ita baccharentur: & quæ per inopiam quæsiverant, nunc per affluentiam perditum irent. Talibus dictis, conabatur juventutem corrigere, & ad saniorem mentem reducere. Tum Zambrias insurgens: Tu, inquit, Moyses, tuis legibus utere, quibus jam longo usu robur addidisti: qvod ni fecisses, sæpe jam pœnas dedisses, & tuo malo non esse Hebræis imponendum didicisses. me certe nunquam ad tua tyrannica jussa obstrictum habebis, neque enim aliud hactenus, quam sub legis ac religionis prætextu nobis servitutem, tibi principatum malitiosis artibus adstruis, voluptatem nobis ac vitæ licentiam adimens, quæ liberorum sunt, & sub nullius imperio degentium. hoc enim vel Ægyptiaca servitute fuerit gravius, in quemvis tuis legibus pro tuo libitu animadvertere, cum ipse multo dignior sis, qui puniaris, quandoquidem abrogatis, quæ omnium consensus approbat, plus tua quam cæterorum mortaliũ placita valere postulas. ego, quæ nunc facio, quia benefacta judico, ne fateri quidem in hoc cœtu gravabor, mulierculã D alienigenam me duxisse. audis à meipso mea facta, ut ab ingenuo. neq; enim latere cupio. Sacra etiam diis facio præter consuetum, quia id æqvum censeo, ex multis mihi veritatem quærere, & non sicut sub tyrannide vivere, de unius tantum fiducia pendentem. nemo mihi rem gratam fecerit, qui in rebus meis meipso plus arbitrii habere voluerit. Hæc Zambria pro se & quibusdam sui similibus afferente, populus quietus expectabat, quonam audacia hæc esset evasura, maxime qvod videret legislatorem amplius nolle contendere, ne hominem insolentem irritatiorem redderet. verebatur enim, ne plures talis in loquendo impudentiæ imitatores facti, turbas in populo excitarent. Atque ita tum concio dissolvitur. ac fortasse ulterius malum hoc serpsisset, ni Zambrias mature sublatus esset talem ob causam. Phinees tum aliis rebus, tum patris dignitate, juventutis facile princeps, Eleazari pontificis filius, & Moysem magnum patruum habens, ægerrime tulit Zambriæ contumaciam: cujus impunitate ne legum contemptus crescere ret, vindicare in flagitiosos decrevit, non ignarus, qvod exempla primatum in utramvis partem plurimum valeant. Cumque tanto esset animi & corporis robore, ut non temere aliquid arduum aggrederetur, qvod non etiam perficeret, ad Zambriæ tentorium vadit, & eodem ictu ipsum unà cum Chosbi transfigit. quo exemplo juventus ad pulcherrimam virtutis æmulationem accensa, certatim in ejusdem criminis reos facit impetum, & bonam illorum partem ferro conficiunt, reliquos insecuta pestis sustulit, per iram numinis inflicta, & ne illis quidem pepercit, qui, cum jure cognationis talem suorum petulantiam cohibere deberent, aut dissimulare aut accendere etiam maluerunt:

τῷ ἀνδρίαν ὑπολαμβάνουσιν οὐκ ἐν τῷ βιάζεσθαι τοὺς νόμους, ἀλλ' ἐν τῷ μὴ ἥκειν τῆς ἐπιθυμίας εἶναι. πρὸς τούτοις ὁ ἀδελφιδοῦς ἔλεγεν ἔφασκε σωφρονήσαντας αὐτοὺς ἐπὶ τῆς ἐρήμου, νυνὶ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ὄντας παρανῆν, μηδὲ τὰ κτηθέντα ὑπὸ τῆς εὐδαίμονος διὰ δύπειραν αὐτῶν ἀπολέσθαι. ὁ μὲν ταῦτα λέγων, ἐπειρᾶτο τοὺς νέους ἐπανορθοῦν, καὶ εἰς μετάνοιαν ἄγειν ὧν ἐπταίκεσαν. ἀνασχὼν δὲ μετ' αὐτὸν Ζαμβρίας, ἀλλὰ σὺ μὲν, εἶπεν, ὦ μωυσῆ, χρῶ νόμοις, οἷς αὐτὸς ἐσωφρόνησας· ἐκ δὲ σωτηρίας τούτων τὸ βέβαιον αὐτοῖς παρεσχημένος. ἐπεὶ μὴ τὰ τῶν αὐτῶν ἐχόντων τὸ τρόπον, πολλάκις ἂν ἤδη κεκολασμένος ἔγνως ἂν σὺ κοὐ δι' ὠφελίας ἐφαίνους. ἐμὲ δ' οὐκ ἂν ἀκόλουθον εἴη οἷς σὺ προσκείμενος τυραννικῶς λάβοις. ἐγὼ γὰρ ἄλλο τι μέχρι νυνὶ ἢ προχείρως νόμων καὶ δι' ἃ τῶν δουλείαν μὲν ἡμῖν ἐφέλκει ὁ σωτὴρ κακουργεῖς, ἀφαιρούμενος ἡμᾶς τὸ ἡδὺ καὶ τὸ κατ' ἐξουσίαν τοῦ βίου. ὁ τῶν ἐλευθέρων ἐστὶ καὶ δεσποτῶν οὐκ ἐχόντων. χαλεπώτερος δ' ἂν εἴης αἰγυπτίων ἐφαίνοις ἡμῖν τιμωρεῖν ἀξιῶν καὶ τοὺς νόμους ἐπὶ ἑκάστῳ πρὸς τὸ κεχαρισμένον αὐτῷ ποιῶν. πολλῷ δ' ἂν δικαιότερον αὐτὸς τιμωρεῖν ὑπομένοις, τὰ παρ' ἑκάστοις ὁμολογούμενα καλῶς ἔχειν ἀφανῆ προηρημένος, καὶ τὸ ἀπάντων δόξης ἰσχύειν τὸ ἑαυτοῦ κατασκλακεύων. ἃ γὰρ πράττω καὶ νῦν κελεύεις ἀγαθὰ, ταῦτ' ἐπειτα πρὸς αὐτῶν ὁμολογεῖν ἐν τούτοις ἐκ ὀκνήσαιμι, γύναιόν τε ξενικὸν ὡς φῆς ἠγαμηκὼς παρ' ἐμαυτῷ γὰρ ἀκούεις τὰς ἐμὰς πράξεις ὡς περ ἐλευθέρας. καὶ γὰρ οὐδὲ λαθεῖν προσδέομαι. θύω τε θεοῖς οἷς θύειν μὴ νομίζεται, δίκαιον ἡγούμενος παρὰ πλείω ἐμαυτοῦ πραγματεύεσθαι τὴν ἀλήθειαν, καὶ οὐχ ὥσπερ ἐν τυραννίδι ζῆν τὸ ὅλον ἐξ ἑνὸς ἐλπίδα δ' βίου πάντες ἀνηρτήκοτες. χαρίσῃ δ' ἂν οὐδεὶς κυριώτερον αὐτῷ πρὸς ὧν πράξαιμι γνώμης τὴν ἐμὴν ἀποφαινόμενος. τὸ δὲ Ζαμβρίᾳ ταῦτα πρὸς ὧν αὐτός τε ἡδέως καὶ τῶν ἄλλων τινὲς εἰπόντος, ὁ μὲν λαὸς ἡσύχαζε, Φινεὲς δὲ μέλλοντας, καὶ τὸν νομοθέτην ὑπὲρ ὧν μὴ παροράσειν τὴν ἀπόνοιαν αὐτοῦ προσαγαγὼν ἐκ τῆς ἀντιπρεπείας διαμάχης ἐλύσατο. πρέπειν γὰρ μὴ πολλοὺς τοὺς λόγων ἀσελγείας αὐτῷ μιμητὰς γενόμενοι παράξωσι τὸ πλῆθος. καὶ διαλύει μὲν δὴ τότε τοὺς σύλλογος. προσελήλυθει δ' ἂν δὴ πολὺ πλεῖον ἢ δι' κακοῦ πεῖρα μὴ φθάσαντι Ζαμβρίᾳ πλησιάσαι ἐκ τοιαύτης αἰτίας. Φινεὲς ἀνὴρ τἆλλα τῶν νεωτέρων κρείττων, καὶ τῷ δ' πατρὸς ἀξιώματι τοὺς ἡλικιώτας ὑπερέχων, ἐλεαζάρῳ γὰρ δ' ἀρχιερέως υἱὸς ἦν, μωυσέως δ' ἀδελφιδοῦς, προσιὼν τοῖς πεπραγμένοις ὑπὸ Ζαμβρίᾳ, καὶ πρὸ ἰσχυροτέραν ὑβρεως τὸ ὕβριν ὑπὸ τοῦ ἀδικίας, ἔργῳ τὸ δίκην αὐτῶν ἐπαυξάνοντος ἀφηνους, καὶ κωλύσαι διαδοῦναι τὴν ἀνομίαν εἰς πλείονας τῶν δεξαμένων οὐ κολαζομένων. τόλμης δ' καὶ ψυχῆς καὶ σώματος ἀνδρεία τοσοῦτον προύχων, ὡς μὴ πρότερον ἐπὶ τινι συνεῖναι τῶν δεινῶν ἀπαλλαγέντος πρὶν ἢ κατεγωνίσατο καὶ νίκην τὸ ἐπ' αὐτῷ λαβεῖν, ἐπὶ τὸ δ' Ζαμβρίᾳ σκηνὴν ἀφικόμενος αὐτὸν τε παίων τῇ ῥομφαίᾳ καὶ τὴν Χοσβίαν ἀπέκτεινεν. οἱ δὲ νέοι πάντες, οἷς ἀρετῆς ἀντιποίησις ἦν καὶ δ' φιλοκαλῶν μιμηταὶ γενόμενοι τοῦ Φινεέσου τόλμης, ἀνῄρουν τοὺς ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις Ζαμβρὶ τὴν αἰτίαν εἰληφότας. ἀπόλλυται μὲν οὖν καὶ ὑπὸ τούτων ἀνδραποδίζειν πολλοὶ τῶν ἀφανομησάντων, ἐφθάρησαν δὲ πάντες κ' λοιμῷ τούτῳ ἐνοσήθησαν αὐτοῖς δ' θεοῦ τὸ νόσον. ὅσοι τε συγγενεῖς ὄντες κωλύειν δέον ἐξώτρυνον αὐτοὺς ἐπὶ ταῦτα, ἀδι-

ἀδικῶν τὸ θεῖον δοκιμῶντες ἀπέθνησκον. Διὸ λιπὼν μὲν οὐκ τῶν τάξεων ἄνδρες ὡσεὶ ἑλάττους τεσσαρακοντα χιλιάδων καὶ μυρίων. Ἐπὶ δὴ τούτῃ παροξυνθεὶς ὁ αὐτὸς μωσῆς, ὅπλα τῶν μαδιανιτῶν ἔλεθρον τῷ θεῷ πραπαὶ ἐπέπεμπε. πρὶν δὲ ἐπ' αὐτοὺς ἐξόδιά μοι μικρὸν ἔμπροσθεν, προδιηγήσαιμι πρῶτον, ὃ παρελείπομεν. δίκαιον γὰρ ὅπῃ τούτῳ τῷ θεσπεσίῳ νομοθέτῃ γνώμῃ μὴ παρελθεῖν ἀναγκαῖόν ἐστιν. τὸν γὰρ βάλαμον, ὡς δὴ προφήτην ἐπ' αὐτῶν μαδιανιτῶν ἔτως ἐπιδόξαντα τοῖς ἑβραίοις, ἐκ τῆς μὲν ἀδυνήτου θείας προνοίας, γνώμῃ δὲ ἐπιτηδείου χρησμῳδὸν ἢ χρησαμένων τῶν πολεμίων, ἐλέγχῳ τὸ τῶν ἑβραίων πλῆθος διαφθορᾷ τοῖς ἐπιτηδεύμασι, νοσησάντων δήπου θεῖα πάντα, μεγάλως ἐτίμησεν ἀναγράψας αὐτοῦ τοῖς μαντείοις. καὶ παρὸν αὐτῷ σφετερίσασθαι τῷ ἐπ' αὐτῶν δόξαν, ἐξιδιώσασθαι μηδενὸς ἂν ἡμῶν μάρτυρας διελέγχοντος, ἐκείνῳ τῷ μαρτυρίαν ἀπέδωκε, ἧς ἐπ' αὐτῷ μνήμης ἠξίωσε. καὶ ταῦτα μὲν ὡς ἂν αὐτῷς τοῖς δοκεῖ, ἔτω σκοπεῖτωσαν. μωυσῆς δ' ὑπὲρ ὧν καὶ πρόσθεν, ὅπῃ τῷ μαδιανίτην γῆν ἔπεμψε στρατιάν, τοὺς πάντας διχιλίους καὶ μυρίους ἐξ ἑκάστης φυλῆς τὸν ἴσον ἀριθμὸν ὁπλεξάμενος, καὶ στρατηγὸν αὐτοῖς ἀποδείξας φινεές, ὃ μικρὸν πρότερον ἐμνημονεύθημεν φυλάξαντα τοὺς ἑβραίων τοὺς νόμους, καὶ τὸν προφήτην τοῦτον ζημιώσαντα τιμωρησάμενον.

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς ὅπῃ μαδιανίτας ἑβραῖοι στρατεύσαντες ἐκράτησαν αὐτῶν.

Μαδιανῖται δ' ὑποθυμούμενοι τὸν στρατηγὸν ὅπῃ σφᾶς ἐλαυνόντα, καὶ ὅσον οὐδέπω παρεσόμενον, ἠρώιζόν τέ τι καὶ τὰς εἰσβολὰς τῆς χώρας ἢ προσεδέχοντο τοὺς πολεμίους ἀσφαλισάμενοι, προὐφέρμουν αὐτοῖς ἀλλήλων ἢ ξυμβολῆς ῥώμῃσι, πλῆθει τε μαδιανιτῶν πολλῷ ἀσυλλογίστῳ, καὶ ἀριθμῷ κρεῖττον, οἱ πάντες βασιλεῖς αὐτῶν ἅπαντες. πέντε δ' ἦσαν, ὄχος τε καὶ σοὺρ, ἔπι δ' ῥοβὲης τε καὶ οὔβης. πέμπτος δ' ῥέκεμος, ἀφ' οὗ καὶ ἐπώνυμος τοῦ πάντων ἀξίωμα τῆς πέτρας ἔχουσα γῆς. καὶ μέχρι νῦν ἐπὶ πάντες τὸ ἀραβίᾳ δ' κτήσαντες βασιλεῖς τὸ ὄνομα ἀρεκέμη καλεῖ), πέτρα παρ' ἕλλησι λεγομένη. τραπέντων δ' τῶν πολεμίων, οἱ ἑβραῖοι διήρπασαν αὐτῶν τὴν χώραν. καὶ πολλοὺς λείους λαβόντες καὶ τοὺς οἰκήτορας γυναῖκάν ἀμαδιαφθείραντες, μόνας τὰς παρθένους κατέλιπον, τοῦτο μωυσέως φινεὲς κελεύσαντος, ὃς ἦκεν ἄγων τὸν στρατὸν ἅπαντα καὶ λείαν ἄφθονον. βοῦς μὲν γὰρ διχιλίους καὶ πεντακισμυρίους ἔπλα καὶ ἑπτακισμυρίους. ὄνους δ' ἑξακισμυρίους, χρυσοῦ δ' καὶ ἀργύρου ἄπειρόν τι πλῆθος κατασκευῆς ἢ κατ' οἶκον ἐρεῶντο. ἐσθῆτα δὲ διδαμωνίας, καὶ ἀλουργίδας σφόδρα ἐπισχαμένους ἦσαν δὲ καὶ παρθένοι, ὡς διχιλίας καὶ τρισμυρίας μυριὰς δ' μερίσας τῷ λείᾳ, τὸ πεντηκοστὸν ἐλεαζάρῳ δίδωσι, καὶ τοῖς ἱερεῦσι. λαβὼν δ' τῆς ἑτέρας τὸ πεντηκοστὸν μέρος, τῷ δὲ λοιπῷ, νέμει τῷ λαῷ. καὶ δίκην τὸν λοιπὸν δίδαμόνιος ἀφθονίας μὲν ἀγαθῶν αὐτοῖς τὰ ἀρετῆς γεγυμνασμένης, ἐσθῆτος δ' μηδενὸς δ' σκηνώματος τούτῃς δεπολαύειν ἐμποδίζομένοις. μωυσῆς δ' ἡγεμὼν ἤδη τοῦ γηγενῶν, διδάσκων ἑαυτὸν ἐφεσῶν καλῆσθαι ὅπῃ τε τοῖς προφητείοις, καὶ στρατηγὸν ἕτερον δέεσθαι ἡμισόμενον, κελεύσαντος καὶ τοῦ θεοῦ τούτῳ προστάσσειν ὅπλων πραγμάτων.

A nec prius deſtitit, quam quatuordecim millia virorum deſiderarentur. Hanc ob rem Moyſes in Madianitas concitus, ad gentem internecione delendam exercitum miſit, de qua expeditione mox narrabimus, poſtquam, quod omiſſum ante non oportuit, dixerimus. Balamus ille, qui, à Madianitis accitus ad execrandos Hebræos, quo minus hoc faceret, à Deo eſt prohibitus, nihilo ſecius tamen tale hoſtibus conſilium dedit, quo B effectum eſt, ut, quibusdam infectis prava opinione, pene totius populi religio ſit corrupta: hunc, inquam, Balamum tanto honore dignatus eſt Propheta, ut oracula ejus ſuis literis inſeruerit: cumque nihil vetaret, quin ea pro ſuis ederet, nec ullo teſte id factum ejus coargui poſſet, maluit eum debita apud poſteros memoria non fraudare. Sed hæc quisque, ut libuerit, ita conſi- C deret. Moyſes autem, ut dicere cœperam, in Madianitas miſit exercitum duodecim millium, ſingulis tribubus mille militibus imperatis: eisq; copiis Phineem præfecit, cujus opera leges vindicatas, & de Zambria violatore earum pœnas exactas paulo ante memoravimus.

CAP. VII.

Hebræorum de Madianitis victoria, & Amoritis regio quomodo à Moyſe duabus cum dimidiata tribubus conceſſa.

D MAdianitæ vero, intellecto hoſtium adventu, & quod jam non longe abeſſent, & ipſi copias in unum contrahunt, & qua in regionem ſuam irrupturos putabant, munito pro tempore aditu, præſto erant, impetus eorum pro viribus propulſaturi. Sed mox primo congreſſu tanta E multitudo Madianitarum eſt cæſa, ut numerus cadaverum iniri non poſſet, ne regibus quidem ſervatis. Hi fuere Ochus, Sures, Robeas, Ubes, & quintus Recemus, à quo deductum nomen primaria urbs Arabum & hodie retinet, Receme dicta. quam Græci Petram vocare malunt. Fuſis hoſtibus, Hebræi regionem ſunt populati, prædas abigendo, & incolas una cum mulieribus interimendo, ſolis parcentes virginibus: hoc enim F Phinees a Moyſe mandatum acceperat. qui, reducto incolumi ac illæſo exercitu, prædam quoque memorabilem retulit, boum quinquaginta duo millia, & inſuper ſexaginta ſeptem, aſinorum ſexaginta millia, vaſorum aureorum & argenteorum magnum numerum, quibus in domeſtica ſupellectile utebantur. Etenim pro opibus G lautiore victu delectabantur. Abductæ ſunt etiam virgines circiter triginta duo millia. Moyſes autem partitus prædam, quinquageſimam ejus partem Eleazaro dedit & ſacerdotibus, & Levitis alterius quinquageſimam: reliquum vero populo diſtribuit. quo factum eſt, ut deinde ſuaviter viverent, opibus virtute quæſitis, otium quoq; ad fruendum nacti. Moyſes autem jam adnodum *Num. 27.* ſenex Jeſum deſignavit, qui ſibi in Prophetæ & *Deut. 3.* ducis (ſi opus foret) muniis ſuccederet, Deo ita jubente, ut hunc principatus ſucceſſorem faceret.

Erat enim totius divini atque humani juris peritissimus, Moyse præceptore doctus. Per idem tempus duæ tribus, Gadæ & Rubeli, & dimidia
Num. 23. Manassitis numero pecudum & aliis rebus abundantes de communi consilio rogant Moysem, ut sibi extra sortem traderet Amoritidem terram, quæ non multo ante bello capta fuerat. esse enim pascuis uberem. Ille vero suspicatus eos prælia contra Chananæos metu detrectare, & curam pecudum ignaviæ prætexere, convitio viros excipit, meticulosos simulatores dictitans: Velle eos in otio luxuque terram communi marte quæsitam possidere, & nolle, arma cum cætero exercitu ferentes, terram ultra Jordanem à Deo promissam capere, devictis gentibus, quas ille pro hostibus haberi jusserat. Qui videntes eum iratum, ne merito irasci videretur, respondent se neque per ignaviam pericula, neque per desidiam labores fugere, sed hoc tantum agere, ut, præda in locis commodis relicta, expeditiores ad certamina fierent: paratosque se agebant, si oppida ad tutelam liberorum & conjugum ac facultatum, ipso dante, acciperent, reliqvum exercitum armatos, quocunque ducerentur, sequi, & communibus militare auspiciis. Tum Moyses, comprobata eorum voluntate, advocatoque Eleazaro pontifice & Jesu, cæterisque magistratibus, concedit illis Amoritidem, hac conditione, ut simul cum cognato populo adversus communem hostem bellum gerant, donec omnia ex sententia confecta fuerint, atque hoc pacto, accepto, quod petierunt, & extructis munitis oppidis, liberos & uxores atque impedimenta in illis de-
Num. 35. Deut. 4. 19. ponunt. Moyses qvoque in eadem regione de-
Jos. 20. cem urbes condidit, in illum quadraginta octo numerum computandas, in quarum tribus asylа sancivit, illis tantum profutura, qui, cæde non sponte commissa, eo confugissent. Statuitque talibus exilii tempus, tantisper dum pontifex viveret, sub quo cedes accidit. post cujus obitum redire in patriam permisit. Exilii vero tempore licere cuivis è cognatis, interemti homicidam impune occidere, duntaxat extra urbem refugii deprehensum: idque jus solis cognatis esse voluit, aliis non item, Cæterum oppida refugii fuerunt hæc: ad fines Arabiæ Bosora, in Galadena regione Arimanum, in Bataneade Gaulademan, & post captam Chananæam totidem ex Leviticis oppidis jussu Moysis destinata sunt, ut hoc genus exulibus refugium & habitationem præbe-
Num. 27. 36. rent. Eodem tempore, cum defunctus esset quidam è primatibus Manassitidis tribus nomine Salpades, liberis deterioris tantum sexus relictis, tribules ejus, viri insignes, Moysem consulunt, an filiarum ejus in divisione & sortitione agrorum ratio haberi debeat. Is respondit, si in domum tribulis ruptum darentur, sortem dotalem fore: sin mallent in aliam tribum elocari, sortem in sua tribu relinquerent. atque hac occasione instituit, ut cuique tribui suæ sortes perpetuo

ὁ δ' ἰησοῦς, πᾶσαν ἐπεπαίδευτο τὴν τοῦ θεοῦ τοὺς νόμους παιδείαν, καὶ τὸ θεῖον μωυσέως ἐκδιδάξαν. καὶ τούτῳ δύο φυλαὶ χάδε τε καὶ ῥουβήλου καὶ τῆς μανασσίτιδος ἡμισεία, πλήθει τετραπόδων καὶ δαιμονσιότητος καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι, κοινολογησάμενοι παρεκάλουν τὸν μωυσέα ἐξαίρετον αὐτοῖς τὴν ἀμοιβὴν τῶν ἀγαθῶν δοθῆναι, δεκτὴν οὖσαν. ἀγαθὴν γὰρ εἶναι βοσκήματα τρέφειν. ὁ δὲ ὑπολαβὼν αὐτοὺς δεδιέναι τὴν τῶν χαναναίων μάχλην, τοὺς φάσιν ὑπεξελεῖν τὴν τῶν βοσκημάτων ἐπιμέλειαν ἀργίαν, κακίστους τε ἀπεκάλει, καὶ δειλίας ἐγκήμονα τοὺς φάσιν ἐπινοήσαντας. αὐτοὺς μὲν βουλεύειν τρυφᾶν ἀπόνως ἀφέντας πάντων πεπαλαιωμένων ὑπὲρ δ' κτήσασθαι τὴν αὐτομένην ὑπ' αὐτῶν γῆν. μὴ θέλειν δ' συναραμένους τὰ ἐπίλοιπα ἀγώνων, γῆν δὲ δόξασιν αὐτοῖς τὸν ἰορδάνην ὁ θεὸς ἀφαιρήσειν ὑπεχόντα, ταύτην λαβεῖν καταπρεψαμένους οὓς ἐκεῖνος ἀπέδειξεν ἡμῖν πολεμίους. οἱ δ' ἐρῶντες ὀργιζόμενον αὐτὸν καὶ δικαίως ἠρεθίσθαι τοῦ ἀξίωσιν αὐτῶν ὑπολαβόντες, ἀπελογοῦντο, μὴ διὰ φόβον κινδύνων, μηδὲ διὰ τὴν τοῦ πονεῖν μαλακίαν πεποιῆσθαι τὴν αἴτησιν. ἀλλ' ὅπως τὴν λείαν ἐν ἐπιτηδείοις καταλιπόντες, εὔζωνοι πρὸς τοὺς ἀγῶνας χωρεῖν δύναιντο. ἐπίμους τε ἔλεγον αὐτοὺς κτίσαντες πόλεις εἰς φυλακὴν τέκνων καὶ γυναικῶν καὶ κτήσεως αὐτῷ δίδοντ' συναπεῖναι τῇ στρατῷ. καὶ μωυσῆς ἀρεσθεὶς τῷ λόγῳ, καλέσας ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ ἰησοῦν, καὶ τοὺς ἐντέλει πάντας, συνεχώρει τὴν ἀμοιβὴν αὐτοῖς ὑπὲ τῷ συμμαχῆσαι τοῖς συγγενέσιν ἕως καταστήσωνται τὰ πάντα. λαβόντες οὖν ὑπὲ τούτοις τὴν χώραν, καὶ κτίσαντες πόλεις καρτερὰς, τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ τἄλλα ὅσα συμφοβεῖσθαι μέλλουσιν αὐτοῖς ἐὰν ἐμπέσῃ δ' πονεῖν ἀπέθεντο εἰς αὐτάς. οἰκοδομεῖ δὲ καὶ μωυσῆς τὰς δέκα πόλεις τὰς ἐκ τὸν ἀριθμὸν τῶν ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα ἡμισυμβίας. ὧν τρεῖς ἀπέδειξε τοῖς ἐκ ἀκουσίῳ φόνῳ φεύγουσιν. καὶ χρόνον ἔταξεν εἶναι τῆς φυγῆς τὸν αὐτὸν τῷ ἀρχιερεῖ ἐφ' ᾧ δράσας τις τὸν φόνον ἔφυγε. μεθ' ὃν συγχωρεῖ τελευτήσαντα κάθοδον, ἐχόντων ἐξουσίαν τῶν δ' πεφονευμένου συγγενῶν κτείνειν, εἰ λάβοιεν ἔξω τῶν ὅρων τῆς πόλεως, εἰς ἣν ἔφυγε, τὸν πεφονευκότα, ἐμοῦ δ' οὐκ ἐπετέταπτο. αἱ δὲ πόλεις αἱ πρὸς τοὺς φυγὰς ἀποδεδειγμέναι ἦσαν αἵδε. βόσορα μὲν, ὑπὲ τῆς ὅρους τῆς ἀραβίας. ἀρίμανον δ' τὴν γαλαδηνῶν γῆς, καὶ γαυλαδημὰν δ' ἐν τῇ βαταναιάδι. κτησαμένων δ' αὐτῶν καὶ τὴν χαναναίων γῆν, τρεῖς ἑτέρας πόλεις ἔμελλον ἀναδήσεσθαι τῶν λευϊτῶν πόλεων, τῆς φυγάσιν εἰς κατοικισμὸν μωυσέως ὑποτείλαντος. μωυσῆ δ' προσελθόντων αὐτῷ τῶν πρώτων τ μανασσίτιδος φυλῆς καὶ δηλούντων ὡς τεθνήκοι τις τῶν φυλετῶν ὑπόσημος ἀνὴρ σελπαάδης ὄνομα, παῖδας μὲν ἀκαταλιπὼν ἄρσενας, θυγατέρας μέντοι, καὶ πυθομένων εἰ τούτων ὁ κλῆρος εἴη τό, φησι, εἰ μὲν μέλλοι τινι συνοικεῖν τῶν φυλετῶν, μὴ δ' κλῆρος πρὸς αὐτὰς ἀπιέναι. εἰ δ' ἐξ ἄλλης γαμοῖντο τῆς φυλῆς, τὸν κλῆρον ἐν τῇ πατρῴᾳ φυλῇ καταλιπεῖν. ἐ τότε μένειν ἑκάστου τ κλῆρον ἐν τῇ φυλῇ διετάξατο. τῇ δ' πεντηκοστὰ ἐτῶν ὧν ἀφῆκε τριάκοντα ἡμέρας συμπεπληρωμένων, μωυσῆς ἐκκλησίαν, ὑπὲ τῷ ἰορδάνῃ συναγαγών, ὅπερ νῦν πόλις ἐστὶν ἀβιλὴ, φοι-

VI. manent. Qvumque jam de quadragesimo migrationis anno triginta tantum dies super-
Deut. 4. essent, advocata concione ad Jordanem, eo loco, ubi nunc oppidum Abila visitur, agrum

φασιλίφυτον δ' ἐστὶ τὸ χωρίον συνελθόντ' ἅπαντος τοῦ λαοῦ A habens palmetis consitum, ubi populum omnem præsto vidit in hunc modum verba fecit: *Deut. 4.*

πατὴρ, λέγ' τοιάδε.

Κεφάλαιον ἡ.

Ἡ μωυσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη.

CAP. IIX.

Moysis leges, & quomodo ex hominibus est sublatus.

Ἄνδρες συστράτιῶται, καὶ τῆς μακρᾶς κοινωνοὶ παλαιστωμίας. ἐπεὶ τοῦ θεοῦ δοκοῦσιν ἤδη καὶ χρόνοι τῶν ἑκάστου καὶ ἑκατὸν λύσιν μοι δεῖν μετὰ τοῦ ἀπελθεῖν, καὶ τῶν πρὸ τοῦ ἰορδάνου πραχθησομένων οὐ μέλλω βοηθὸς ὑμῖν ἔσεσθαι καὶ σύμμαχος κωλυσόμενος τοῦδε θεοῦ, δίκαιον ἡγησάμενος μηδὲ νῦν ἐγκαταλιπεῖν τοὺμὸν ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας εὐδαιμονίας πόνον. ἀλλ' αἰδοῖόν τε ὑμῖν πραγματεύσασθαι τῶν ἐμαυτοῦ πόνων ἀπόλαυσιν, καὶ μνήμην ἐμαυτοῦ θνητοῖς ὑμῖν εἰς ἀθανασίαν τῶν κρειττόνων. φέρε οὖν ἐπιδείξω ὅπου ποτ' ἐστὶν ὑμῖν τὸ εὐδαιμονήσειν, καὶ παρὰ τοῖς αὐτῶν καταλείψετε κτῆσιν ἀγαθῶν ἀίδιον τοῦδε θνητοῦ βίου ἀπολυθεῖσιν. πεπείσθαι δ' ἄξιός εἰμι, διότε τε εἰς ἕτερον ὑμῶν φιλοτιμίας, καὶ διότι τοὺς ψυχὰς ὅτι τελευτῇ γνωμέναις μεθ' ἑορτῆς παῖσιν ὁμολογῶ πᾶσιν ἰσραήλου, μία πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγαθῶν κτῆσις αἰτία, θεὸς εὐμενής. μόνος γὰρ ἔστι δοῦναί τε τοῖς ἀξίοις & ἀφελέσθαι τῶν ἁμαρτανόντων εἰς αὐτὸν ἱκανώτατος. μὴ παρέχοντες ἑαυτοὺς, οἵους αὐτὸς τιθέναι καὶ γνώμην διδόναι αὐτοῦ σαφῶς ἐξεπιστάμενος παρασκευῶ, οὐκ ἂν ὄντες μακαρισθεῖ καὶ ζηλωτοὶ πᾶσι τυχήσεσθε παντὶ πεπεισθε. ἀλλ' ὧν τε νῦν ὑμῖν ἐστὶν ἀγαθῶν ἡ κτῆσις βεβαία μένει, τῶν τε ἀπόντων ταχεῖαν ἕξετε τὴν παρουσίαν. μόνον οἷς ὑμᾶς ὁ θεὸς βούλεται ἑπεσθαι, τούτοις παραμένετε. καὶ μὴ τὰ νομίμων τῶν παρόντων ἄλλως ἀσπάσησθε διάταξιν, μήτ' ἀσεβεῖς ἢ νεωτερικὸν τοῦ θεοῦ ἔχετε. καταφρονήσαντες εἰς ἄλλον μεταπέσησθε τρόπον. ταῦτα δὲ πράττοντες, ἀλλὰ μὴν καὶ πολεμίων ἁπάντων ἔσεσθε, καὶ μηδενὶ τῶν ἐχθρῶν ἐνδώσετε. θεοῦ γὰρ παρόντος ὑμῖν βοηθοῦ, πάντων ἀκρεμόνων εὔλογον. τῆς δ' ἀρετῆς ἐπάθλια ὑμῖν μεγάλα κεῖται τοῖς ἅπασι τὸν βίον κτησαμένοις. αὕτη γε πρώτων ἀγαθῶν τὸ πρόσθεν ἐστίν. ἐπιτεύξεσθε τῶν ἄλλων χαρίζεται ἐξουσία. οἷς καὶ ἕτερος ἄλλοις ὑμῶν ζηλωθήσεσθε αὐτῇ μακάριος πολίτης τὸν βίον, καὶ τῶν ἀλλοφύλων τοῖς δοξασθέντες καὶ ὑφ' ἡμῶν τοῖς αὐθις τοῦ εὐκλειαν ὑμῖν ἐπάρξει. τούτων δ' ἂν ἐφικέσθαι δυνηθείητε, εἰ τῶν νόμων, οὓς ἐπανορθοῦσθε μοι θεοῦ συνεπαγόμενοι, κατήκοοι καὶ φύλακες γένοισθε, καὶ μελετῶντες τὸ συνιέναι αὐτῶν. ἀπαίρω δ' αὐτὸς χαίρων ὅτι τοῖς ὑμετέροις ἀγαθοῖς, ὥσπερ ἐβούλετο ὑμᾶς νόμων τε σωφρονισμὸς καὶ τρόπων τῆς πολιτείας καὶ τῶν στρατηγῶν δεσπόζειν, ἃ σπουδὴν ἔχουσιν ὑμῶν & συμφέρουσιν. θεός τε ὁ μέχρι νῦν ἡγεμονεύσας ὑμῶν καθ' οὓς βούλησιν κεῖνος χρήσιμος ὑμῖν ἐγγόμενος, οὐ μέχρι τοῦδε ὑμῶν ἐπιμελήσεται τῆς αὐτοῦ σπουδῆς. ἀλλ' ἐφ' ὅσον αὐτοὶ βούλεσθε χρῆσθαι τοῦτον ἔχειν παρεστῶτα ἐν τοῖς τῆς ἀρετῆς ἐπιτηδεύμασι μένοντες, ὅτι τοσοῦτον αὐτοῦ χρήσεσθαι τῇ παρουσίᾳ. γνώμας τε ὑμῖν εἰσηγήσονται ἀμείνους, αἷς ἑπόμενοι, τῶν δ' εὐδαιμονίαν ἕξετε, ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος, καὶ ἰησοῦς, ἥτε γερουσία καὶ τὰ πάλη τῶν φυλῶν, ὧν ἀκροάσθε μὴ χαλεπῶς, γνώσεσθε ὅτι πάντες οἱ ἄρξεσθαι καλῶς εἰδότες καὶ ἄρχειν ἴσασιν παρελθόντες εἰς ἐξουσίαν αὐτοῦ.

Viri commilitones, & longi laboris socii, quoniam Deus ita vult, & ætas centum & viginti annorum exacta postulat, ut ex hac vita discedam, & rebus ultra Jordanem gerendis interesse me Deo non est visum, æqvũ duxi, ut quantum ad vestram felicitatem attinet, ne nunc quidem officio desim: sed pro gratia mihi data provideam, ut pro commonstrata ad eam via, sempiterna apud vos memoria dignus habear. Age igitur, ubi prius, in quo tam vestra quam posterorum beatitudo consistat, indicaverimus, & hoc pietatis erga vos nostræ perpetuum monumentum reliquerimus, libentes ex hac vita decedamus. Fidem enim, sat scio, mereor, vel quod antehac vestris commodis indesinenter serviens nunquam vos fefelli, vel quod anima prope exitum constituta in omni virtute ac veritate seipsa melior redditur. Filii Israelis, una omnibus hominibus felicitatis est causa Deus propitius: quam solus dignis dare, & peccantibus in se auferre potis est. cui si vos tales præstiteritis, quales ipse postulat, qualesve ego ex ipsius sententia instituo, nunquam non macti virtute, æmulandique omnibus eritis: sed &, quæ jam contigerunt bona, erunt perpetua, & quod deest, brevi consequemini. Tantum voluntati divinæ obsequimini, & mandatis ejus parete: & neque legibus per me latis alias præponite, neqve in religione per contemptum quicquam novate. Quod si feceritis, bello præstantissimi inter omnes gentes, & omnibus hostibus insuperabiles eritis, nam, auxiliante Deo, minæ omnes facile contemnuntur. Cæterum virtutis præmia magna per omnem vitam sunt proposita, & ipsa sibi primum est ac potissimum præmium: deinde per hanc cætera bona facile parantur: qua inter vos invicem utentes & vitam beatam ducetis, & gloriam tum apud exteros tum apud posteros immortalem consequemini. Hæc vobis sunt speranda, si leges monitu Dei, me perferente, scriptas nec ipsi violetis, nec alios violare patiamini, & harum intellectum ac usum nunquam non meditemini. Ego vero commodis vestris lætus discedo, vosque pietatis ac prudentiæ legibus, & virtuti ducum ac magistratuum commendo, qui incolumitatis ac felicitatis vestræ posthac curam sunt habituri. Deus autem, sub cujus ductu hactenus egistis, & cujus favori debetis, quicquid utilitatis ex me percepistis, non desinet vobis prospicere, sed quamdiu ipsum & pietatem colueritis, tam diu sub ejus præsidio tuti permanebitis. Nec deerunt, qui vobis optima monita suggerant, quibus parentes beati eritis, nimirum pontifex Eleazarus & Jesus, & senatus ac primates tribuum, quibus cavete vos difficiles præbeatis, scientes, qvod, qui bene parere novit, etiam bene imperaturus est, ubi ad potestatem pervenerit:

neve in hoc libertatem ſitam exiſtimetis, ſi mandatis principum obmurmuraveritis. nam hactenus in contumacia contra benefactores libertatem reponebatis: à quo vitio ſi vos in poſterum ſervaveritis, res veſtras in meliore ſtatu videbitis. Abſit autem, ut ita in hos exaſperemini, quemadmodum aliquoties in me incanduiſtis. meminiſtis enim, quod ſæpius à vobis de ſalute periclitatus ſum quam ab hoſtibus. qvod non exprobrandi cauſa dico: nolim enim vos hac commemoratione in exitu vitæ contriſtatos relinquere, qui etiam tunc æquo animo vos tuli: ſed ut admoniti in poſterum ſapiatis, id quod in veſtram etiam rem futurum eſt. & ne in præpoſitos contumelioſi ſitis, elati opum affluentia, quibus, trajecto Jordane & occupata Chananæa, potiemini. alioqui, ſi per has inſolentiores facti in contumaciam & virtutis contemptum prolabamini, Deum fautorem nequaquam eſtis habituri, quem ſi veſtro merito inimicum vobis reddideritis, & terram virtute partam oppreſſi ab hoſtibus per ſummam ignominiam amittetis, & per totum, quam late patet, orbem diſperſi ſervitute veſtra terras ac maria replebitis, quo ſi ventum fuerit, jam fruſtra pœnitebit patrias leges non ſervaſſe. quare quo minus periculi ſit, ne illas violetis, poſt victoriam neminem hoſtium ſupereſſe patimini: idque rebus veſtris conducibilius exiſtimate, ne cum illis viventes ad ſimilia ſtudia prolapſi patriam inſtitutionem corrumpatis. Præterea lucos & aras & templa, quot-quot habent ad unum tolli jubeo, ferroque & flammis ita deleri, ut etiã memoria eorum omnis aboleatur. Sic enim bona veſtra tutius conſervabitis. Verum, ne per ignorantiam meliorum natura veſtra in deterius depravetur, Deo jubente, & leges conſcripſi, & formam adminiſtrationis rerum tam publicarum quam privatarum, à quibus ſi nusquam diſcedatis, mortalium omnium feliciſſimi eritis. Hæc loqvutus tradit eis codicem, leges ſcriptas & inſtituta bene vivendi continentem. Illi vero ſolvebantur in lacrymas, & jam tum deſiderio ducis mœrebant: memoresque, quanta pericula pertuliſſet, quamque alacriter ſalutem ipſorum procuraviſſet, & de futuro ſoliciti, qvod non eſſent talem principem habituri, ac ne Deum quidem æque propitium: Moyſe non amplius deprecatore: tum pœnitentes eorum, quæ in deſerto per furorem contra illum commiſerant, graviſſime dolebant, ita ut totus populus lacrymans nullam conſolationem admitteret. Moyſes vero ſolabatur eos, & jubens à lacrymis deſiſtere, ad leges accipiendas hortabatur. atque ita tum concio eſt diſſoluta. Nunc, priusquam ad reliqua tranſitum faciam, operæ precium duxi, legestalis latoris majeſtate ac virtute dignas hic inferere, qvo lector cognoſcat, qualia ſint noſtra jam inde à priſcis ſeculis inſtituta. Extant autẽ omnia, quæ ille vir ſcripſit, ut nihil ornato cauſa liceat affingere: ſeriem tantum novavimus, & leges, quas ille ſparſim, ut quamque à Deo retulerat,

Deut. 7. 11.

τὴν τι ἐλευθερίαν ἡγεῖσθε μὴ τὸ πειθαρχεῖν τοῖς ἐν ὑμᾶς οἱ ἡγεμόνες πράττειν ἀξιώσουσιν. νῦν μὲν γὰρ ἐν τῷ τοὺς εὐεργέτας ὑβρίζειν ἐν τούτῳ τὴν παῤῥησίαν ἡγεῖσθε. ὁ δὴ τοῦ λοιποῦ φυλαττομένοις ὑμῖν ἄμεινον ἔξει τὰ πράγματα. μηδὲ τὴν ἰσχὺν ὑμῶν ὅτι τάχιστα ὀργὴν ποτὲ λαμβάνετε, ἣ κατ' ἐμοῦ πολλάκις ἐπλημμελήσατε χρῆσθαι. γινώσκετε γὰρ ὡς πολεμικαῖς κινδύνοις ἐφ' ὑμῶν ἀπαθὴς ὑπὸ τῶν πολεμίων. ταῦτα δ' οὐκ ὀνειδίζειν ὑμᾶς προεθέμην. οὐ γὰρ ἐγὼ ἐξόδου δεῖσθαι δυσχεραίνοντας καταλιπεῖν ἠξίουν εἰς ἀνάμνησιν φέρων, μηδὲ παρ' ὃν ἔπαθον αὐτὰ ἡμέρᾳ ἐν ὀργῇ ἡμῶν ἔσεσθαι. ἀλλ' ὡς τὰ σωφρονήσειν ὑμᾶς εἰς τὸ μέλλον κατ' αὐτόμολα ἔστ' ἀσφαλὲς εἶναι, καὶ μηδὲν εἰς τοὺς προεσηκότας ἐξυβρίσειν. ἀφ' οὗπερ, ὃς ὑμῖν πλοῦς διαβᾶσι τὸν ἰορδάνην, ἐπὶ χαναναίαν κτησαμένοις ἐξιέναι. ἐπεὶ προσαχθέντες εἰς καταφρόνησιν τοῦ αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἀρετῆς ὀλιγωρίαν, ἀπολέσητε καὶ τὴν ὑπ' αὐτῶν τοῦ θεοῦ πεπιστευμένην ἢ τὸν ἐχθρὸν τὴν τιμωρίαν κτησάμενοι ἀπόλησθε μὴ μεγίστων ἐπιόντων. ἐπεὶ δὲ ἀπὸ τῆς οἰκουμένης πᾶσαν ἐπιβλήσετε τὴν γῆν καὶ θάλασσαν τῆς αὐτῶν δουλείας. ἔσται δ' ὑμῖν τούτων πεῖραν λαμβάνουσιν ἀνωφελὴς ἡ μετάνοια, καὶ ἡ τῶν οὐ φυλαχθέντων νόμων ἀνάμνησις. ὅθεν εἰ βούλεσθε τούτοις ὑμῶν μήτε, τῶν πολεμίων μηδένας ὑπολείπεσθε κρατήσαντες αὐτῶν. ἀλλὰ πάντας ἀπολλύειν κρίνατε συμφέρον, ἵνα μὴ ζώντων φθαρέντες ὑπὸ τῆς ἐκείνων ἀπαιδευσίας, διαφθείρητε τὴν πατρίων πολιτείαν. ἔτι δὲ καὶ βωμοὺς καὶ ἄλση καὶ νεὼς ὅπως ἂν ἔχοιεν, καταῤῥᾴθειν παραινῶ καὶ δαπανᾶν περὶ τὸ ἦθος αὐτῶν καὶ τὴν μνήμην. βεβαίαν γὰρ ἂν οὕτως ὑμῖν μόνον ὑπάρξειν ἡ τῶν οἰκείων ἀγαθῶν ἀσφάλεια. ἵνα δὲ μὴ δι' ἁμαρτίαν δεηθῆτε κρείττονος ἡ φύσις ὑμῶν πρὸς τὸ χεῖρον ἀπενδύσῃ, σκεπθεῖσα ὑμῖν καὶ νόμους, ἀγαγόντος δ' αὐτοὺς μοι δεῦ, καὶ πολιτείαν, ἧς τὸν κόσμον φυλάξαντες, πάντων εὐδαιμονέστατοι κριθείητε. ταῦτα εἰπὼν, δίδωσιν αὐτοῖς ἐν βιβλίῳ τοὺς νόμους, καὶ τὴν διάταξιν τῆς πολιτείας ἀναγεγραμμένην. οἱ δ' ἐδάκρυόν τε καὶ πάλιν ἐδεήθησαν ἐπιούσης δ' ἡμέρας. μεμνημένοι τε ὧν κινδύνων καὶ προθυμηθέντος τοῦ θεοῦ αὐτῶν σωτηρίας, καὶ δυσελπιστοῦντες περὶ τῶν μελλόντων ὡς οὐκ ἐσομένης ἄλλης δεχῆς τοιαύτης, ἤπορόν τε δ' θεοῦ προνοησομένου, διὰ τὸ μανθάνειν ἐναντίον τὸν προκαλούμενον, ὧν τε ὑπὲρ τῆς ἐρήμου μετ' ὀργῆς ὁμιλήσαντα αὐτοῦ μεταμεμφόμενοι, ἤλγουν. ὡς ἅπαντα τ' λαὸν εἰς δάκρυα τρεπόμενον κρείττων ἡ τῆς ἐκ λόγου παρηγορίας τὸ ἐπ' αὐτῶν πάθος. μανθάνει δ' αὐτοὺς παρηγορεῖ, καὶ δ' δακρύων αὐτὸν ἄξιον ὑπολαμβάνειν ἁπάντων αὐτοὺς χρῆσθαι τῇ πολιτείᾳ παρεκάλει. καὶ τότε μὲν οὕτω διελύθησαν. βούλομαι δ' τ' πολιτείαν πρότερον εἰπὼν, τὰ τε μανθάνειν ἀξιώματι καὶ τῇ ἀρετῇ ἀναλογοῦσαν, καὶ μαθεῖν παρέξων δι' αὐτὸ τοῖς ἐντυγχάνουσιν, οἷα παρ' ἡμᾶς ἀρχῆθεν θεῖ, ἔτως ἐπὶ τὴν τῶν ἄλλων τρέπεσθαι διήγησιν. γεγράφθαι δ' πάντ' ὡς ἐκεῖνος κατέλιπεν, οὐδεὶ ἡμῶν ὅτι καλλωπισμοῦ προσθέντος, οὐδ' ὅτι μὴ καταλελοιπε μοῦσις. γενέσθαι δ' ἡμῖν τὸ κατ' ἔκαστα πάσχειν. αὐτοψίαν γὰρ ἔσεσθαι τοῦ ἐκείνου καταλιφθῆναι προφέντα, καὶ ὡς ἕκαστον τι θεῖα δ' θεοῦ πάθοιτο. τοῦ-

τούτου χάριν ἀναγκῆ ἦν ἡμῖν τοῦ Δαβὶδ μνήμην ἀεὶ ἐν τοῖς ἡμετέροις ἔχειν. μνήμη τῆς ἡμῶν αὐτῶν τῶν ὁμοφύλων ἐντυγχανόντων τῇ γραφῇ μέμψις ὡς διημαρτηκόσι γίνηται. ἔχει δὲ οὕτως ἡ διάταξις ἡμῖν τῶν νόμων τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν πολιτείαν. ὡς ἂν κοινοὺς καὶ πρὸς ἀλλήλους ἡμῖν καταλίπῃ. τούτους ὑποθησόμεθα εἰς τὴν πρὸς ἐθνῶν ἀπόδοσιν, ἣν συλλαμβανομένου τοῦ θεοῦ μὴ παύσῃ ἡμῖν τὴν πραγματείαν συνταξάμενοι ποιήσασθαι. ἐπειδὰν δὲ τὴν Χαναναίων γῆν κτησάμενοι, καὶ πόλεσιν ἐν χρῇ τῶν ἀγαθῶν ἐχόντες, πόλεις τε τὰς λοιπὰς ἤδη κτίζωμεν προσοικοδομοῦντες, ταῦτα πειθομένοις τοῖς θεοῖς φυλάττειν, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν βεβαίαν ἐκπεπλεῦσθαι πόλις ἔστω μία τῆς Χαναναίων γῆς ἐν τοῖς καλλίστοις, καὶ ἣν αἱρετὴν ὑπέφηνεν, ἣν ἂν ὁ θεὸς αὐτοῖς Δαβὶδ προφήτου εἰρήκοντος. καὶ νεὼς ἐν ταύτῃ ἔστω, καὶ βωμὸς ἐκ λίθων μὴ κατεργασμένων, ἀλλὰ λογάδην συγκειμένων. οἱ κονιάματι χρισθέντες ὑπὲρ τοῦτο πίπτειν καὶ καθαίρειν τοὺς τὴν θεὸν. ἡδὺ δὲ ὑπὸ τούτων προβαίνειν ἔστω μὴ διὰ βαθμίδων, ἀλλὰ προσχώσει αὐτὴν πρανοῦς ἠρεμούσης. ἐν ἑτέρᾳ δὲ πόλει μήτε βωμὸς, μήτε νεὼς ἔστω. θεὸς γὰρ εἷς, καὶ τὸ ἔθνος ἓν. ὁ δὲ βλασφημήσας θεὸν, κατακρεμάσθω κρεμασθεὶς δι' ἡμέρας, καὶ ἀτίμως ἐκφανῶς θαπτέσθω. συνερχέσθωσαν δὲ εἰς τὸν αὐτὸν πόλιν τὴν τρεῖς ἔτους οἱ ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἧς ἂν ἔθνεσιν κρατῶσιν, ἵνα τοῦ θεοῦ τῶν μὲν ἐπηγγελμένων ἐπαισθάνωνται, καὶ περὶ τῶν εἰς τὸ μέλλον ὠφέλειαν λάβωσι, καὶ συνιόντες ἀλλήλοις καὶ συνδιαιτώμενοι φιλοφρονῶνται. καλὸν γὰρ ἔναγχος μὴ ἀγνοεῖν ἀλλήλους, ὁμοφύλους τε ὄντας καὶ τῶν αὐτῶν κοινωνοῦντας ἐπιτηδευμάτων. τοῦτο δὲ ἐκ μὲν τῆς αὐτῆς ἐπιμιξίας αὐτοῖς ὑπάρξει, τῇ πίστει καὶ τῇ ὁμιλίᾳ μνήμην αὐτῶν ἐντιθέντας. ἀνεπιμίκτους γὰρ ἀλλήλοις μένοντας, ἀλλοφυλοτάτους αὐτοὺς νομιοῦσιν. ἐγὼ δὲ καὶ δεκάτην τῶν καρπῶν ἐξαίρεσιν ἡμῖν, χωρὶς ἧς διατάξατε τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις δίδοσθαι. ἢ πιστοποιεῖσθω μὲν ὑπὸ τῶν πατρίδων, εἰς δὲ τὰς ἑκατόμβας ἐπαρκείτω καὶ τὰς θυσίας αὐτῶν τὰς ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. δίκαιον γὰρ εἶναι, τῶν ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδομένων, ἣν ὁ θεὸς αὐτοῖς κτησάσθαι παρέχειν, ὑπὸ τιμὴν τὸν δεδωκότα θεὸν ἀπολαύειν. ἐκ μισθοῦ γυναικὸς ἠτιμωμένης θυσίας μὴ πλεῖν. ἥδεσθαι γὰρ μηδενὶ τῶν ἀφύτων τὸ θεῖον. χείρων δ' οὐκ ἂν εἴη τῆς ὑπὸ τοῖς σώμασιν αἰσχύνης. ὁμοίως μηδ' ἂν ἐπ' ὀχεύσει κυνὸς ἢ ποιμενίων φύλακος, λάβοι τις μισθόν, ἐκ τούτου θύειν τῷ θεῷ. βλασφημείτω δὲ μηδεὶς θεοὺς, οὓς πάλαι ἄλλοι νομίζουσι. μὴ συλᾶν ἱερὰ ξενικὰ, μηδ' ἂν ἐπωνομασμένων ἢ τινι τῶν θεῶν, κεκτῆσθαι λαμβάνειν. μηδεὶς ἐξ ὑμῶν καλῶς τὸν ἐχθρὸν καὶ λυσιτελῶς φορείτω. τοῖς γὰρ ἱεροῖς μόνοις ταῦτα ἀποδεδόχθαι. Σωληφθέντα δὲ τοῦ πολίτου εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν ὑπὸ τῆς θυσίας δι' ἐτῶν ἑπτὰ, τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς ἐνεστώσης ὁ ἀρχιερεὺς ὑπὸ βήματος ὑψηλοῦ σταθεὶς, ἵν' οὗ μάλιστα ἐξακούσεσθαι, ἀναγινωσκέτω τοὺς νόμους πᾶσι. καὶ μήτε γυνὴ, μήτε παῖδες ἱερεῖς ὦσιν τοῦ ἀκούειν. ἀλλὰ μήτε οἱ δοῦλοι. καλὸν γὰρ τὰς ψυχὰς ἐγγραφέντας αὐτοὺς καὶ τῇ μνήμῃ φυλαχθῆναι, μηδέ ποτε ἐξαλειφθῆναι δυναμένους.

scripsit, nos generatim in suos ordines digessimus: qua de re lector admonendus erat, ne, si quis forte ex contribulibus in hæc nostra inciderit, calumniam temere struat, quasi parum sincere scripta Mosaica tractantibus. Enumerabo autem eas potissimum leges, quæ ad publicam institutionem, ritusque gentiles pertinent; quæ vero ad privatam consuetudinem aut contractus vel cum exteris vel cum nostratibus spectant, in eum commentarium distulimus, quem de moribus & sacrorum causis, Deo favente, scribere est animus. Postquam, acquisita Chananæa terra, urbibusque conditis, victoriæ fructus securi carpere cœperitis, hæc mandata observando rem Deo gratam facietis, & partâ felicitatem constabilietis. Urbs sacra sit una in regione Chananæa, in loco illustri & fertili, quam Deus per oraculum elegerit: & templum in ea sit unum, & altare unum ex lapidibus non politis, sed collectitiis constructum, qui inducti tectorio, decoram & mundam speciem præ se ferant: ascensusque sit ad illud non per gradus, sed terra leniter per acclive aggesta: in alia vero urbe nec altare sit ullum, neque templum. Deus enim unus est, & Hebræorum genus unum. Qui convitium Deo fecerit, lapidatus per diem pendeat, deinde ignominiose & obscure sepeliatur. In sacram urbem & templum ter in anno conventus fiat Hebræorum ex universa eorum ditione, ut Deo pro acceptis beneficiis gratias agant, & in futurum precibus eum demereantur, & per conversationes ac convivia mutuam benevolentiam alant. Expedit enim, ut inter se noscantur, quibus idem est genus, quique eisdem studiis delectantur. Id vero ex hujusmodi congressibus facile contingit, dum aspectus & colloquia pertinaciter in animis hærent: sicut contra qui nunquam conveniunt, eos alienissimos à se invicem esse oportet. Sint præterea decimæ fructuum seorsum ab illis, quæ sacerdotibus ac Levitis debentur, quibus in patria venditis, pecunia inde redacta in sacra urbe insumatur in sacrificia & convivia. Æquum enim est ex proventu terræ à Deo datæ in ipsius honorem hilariter agere. Ex mercede meretricis non est sacrificandum. neque enim quicquam Deum delectat cum injuria conjunctum: neque major est turpitudo, quam quæ corporibus infertur. Similiter si quis mercedem pro admissura canis venatici aut pastoralis acceperit, nec inde quidem Deo sacrificare est licitum. Diis alienis nemo male loquatur. Fana externa non sunt spolianda, neque sacra donaria tollenda. Nemo veste è lino & lana contexta utatur, est enim solorum sacerdotum. Septimo quoq; anno, quando per Scenopegiæ festa apud sanctam urbem sacrorum causa convenitur, pontifex è sublimi suggesto, unde à tota multitudine exaudiri possit, legem pro concione legat: & neque mulieres neque pueri ab auscultando arceantur, imo ne mancipium quidem. Nam bonum est, ut inscriptam in animis nunquam delendam memoria retineant.

Levit. 4. *Deut.* 16. *Deut.* 18. *Exod.* 21. *Deut.* 5.

sic enim minus peccabunt, non ignari, quid sit in lege decretum. Leges etiam vim majorem obtinebunt in delinquentium conscientiis, dum sua placita, minis interpositis, in auditorum animas infigunt: ita ut nunquam non legis voluntas intus obversetur, & quantas pœnas contemptus ejus incurrat. Pueri etiam ante omnia leges edi-
Deut. 6. scant, qua disciplina nec honestior est alia, nec ad felicitatem conducibilior. Bis quotidie, in-B eunte die, & cum itur cubitum, commemoranda summi Dei beneficia, quæ liberatis ex Ægypto præstitit. æquum enim est gratias agere, quæ pro acceptis rependuntur, & in futurum tempus favorem conciliant. Inscribenda sunt etiam foribus præcipua, & in brachiis ostentanda, &, quæ potentiam ejus ac beneficentiam indicant, circumferenda sunt inscripta in capite & brachio, C ut undiquaque conspicua sit Dei erga populum suum benignitas. Oppidatim præsint septem viri probatæ virtutis, & justitiæ cultores. Singulis magistratibus attribuantur duo ministri de tribu Levitica. Quibus judicandi sors obtigit in suis civitatibus, summo in honore habeantur, ut, præsentibus illis, nec convitiari liceat, nec asperius agere. Sic enim futurum est, ut assueti homines revereri, ad pietatem D quoque assuefiant, & tanto longius à contemptu numinis absint. Judicibus quicquid visum fuerit, illorum sententia valere debet, nisi constet pecuniis esse corruptos, aut manifeste coargui possint, non recte decrevisse. Oportet enim sine lucri & dignitatis respectu judicare, & justitiam omnibus aliis rebus anteponere. Hæc enim injuria in Dei contumeliam recidit, quasi vero is E infirmior sit habendus, quam illi, quorum potentiæ metu præter jus fertur calculus. nam Dei potentia est justitia. Ergo qui in magnatum gratiam prævaricatur, potentiores illos quam Deum facit. Quod si judices nesciant de negotio ad se delato pronunciare: sicut interdum accidit, in sanctam urbem integram causam relegent: tum vero pontifex & propheta una cum senatu, quod F
Deut. 19. visum fuerit, decernant. Uni testi fides non habeatur, sed tribus, aut ad minimum duobus, quorum testimonium vita anteacta faciat verisimile. Mulieribus autem testimonium deponere non liceat, propter levitatem ac temeritatem ejus generis. Neque servum hominem testem esse liceat, propter animos degeneres: probabile enim est, aut lucri causa aut præ metu non verum testimonium deposituros. Quod si G cui falso testi creditum fuerit, isque postea falsi coarguatur, ei pœnæ sit obnoxius, quam reus daturus erat, si gravante hoc testimonio condemna-
Deut. 21. tus fuisset. Homicidio in aliquo agro commisso, si autor nusquam compareat, neque suspicio sit, à quopiam per odium occisum hominem, inquisitio fiat summa cura, propositis indici præmiis,

οὕτως γὰρ καὶ οὐδὲ ἁμαρτήσονται μὴ δυνάμενοι λέγειν ἄγνοιαν τῶν ἐν τοῖς νόμοις διωρισμένων, οἵ τε νόμοι πολλὴν, πρὸς ἁμαρτάνοντας, ἄξουσι παῤῥησίαν, ὡς προλεγόντων αὐτοὺς ἃ πείσονται, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐγγεγραμμένων διὰ τῆς ἀκοῆς, ἃ κελεύουσιν. ὥς τε εἶναι διὰ παντὸς ἔνδον παρ' αὐτοῖς τὸν προστάτην αὐτῶν, ἧς ὀλιγωρήσαντες ἠδικήσαν, καὶ τῆς ζημίας αὐτοῖς αἴτιοι γενόμενοι. Μανθανέτωσαν δὴ καὶ οἱ παῖδες πρώτους τοὺς νόμους μάθημα κάλλιστον καὶ τῆς εὐδαιμονίας αἴτιον. Δὶς δ' ἑκάστης ἡμέρας ἐρχομένης τε τῆς αὐτῆς, καὶ ὅταν πρὸς ὕπνον ὥρα τρέπῃ, μαρτυρῶν τῷ θεῷ τὰς δωρεὰς ἃς ἀπηλλαγήσαν αὐτοῖς ἐκ τῆς αἰγυπτίων γῆς παρέσχε, δικαίας οὔσης Φύσει τῆς εὐχαριστίας, καὶ ὑμολογῶν ἐπ' ἀμοιβῇ μὴ τῶν ἤδη γεγονότων, ὅπως δὲ προτρεπῇ τῶν ἐσομένων. Ἐπιγράφειν δὲ καὶ τοῖς θυρώμασιν αὐτῶν τὰ μέγιστα ὧν ὑπῆρξεν αὐτοὺς ὁ θεὸς, ἐν τε βραχίοσιν ἑκάστων ἀφαίνειν. ὅσα τε τῷ ἰσχυὸν δύνασθαι φέρειν ἐγγεγραμμένα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ τὸ βραχίονος, ὡς εὐλεπτον πανταχόθεν τὸ σῶμα αὐτοῖς προθυμον ἐς θεοῦ. Ἀρχέδωσαν δὲ καθ' ἑκάστην πόλιν ἄνδρες ἑπτά. οἱ καὶ τῷ ἀρετῷ καὶ τῷ σοφῷ τὸ δίκαιον ἀπευθὴς προσηκόντες. Ἑκάστῃ δὲ ἀρχῇ δύο ἄνδρες ὑπηρέτην διδόσθωσαν ἐκ τῆς τῶν λευιτῶν φυλῆς. Ἔσωσαν δὲ καὶ οἱ δικάζειν λαχόντες τοῖς πολίταις ἐν ἁπάσῃ τιμῇ, ὡς μήτε βλασφημεῖν ἐκείνων παρόντων, μήτε θρασυνέσθαι τισιν ἐξείναι τῆς πρὸς τοὺς ἐν ἀξιώμασι τῶν ἀνθρώπων αἰδοῦς αὐτῶν ὀλιγωρεστέρους, ὡς τε ἐς θεοῦ μὴ καταφρονεῖν ἀσφαλιζομένης. Οἱ δὲ δικασταὶ ἀπρεπῆ δόξαν κτήσασθαι περὶ ἑαυτῶν ἐσῶσαν, πολλὰ ἐμήτε ζημιατα λαβόντας τοῖς αὐτοὺς δεῖ διαφθορᾶς ἐς δικαίου ἐνδείξηται, ἢ ἄλλως τινὰ αἰτίαν προφέρει καθ' ἣν οὐ καλῶς ἐλέγχει αὐτοὺς ἀπορριπτούμενους. ἅτε γὰρ κέρδει χαριζομένους ἢ ἀξιώματι τοσοῦτο φανερὰς ποιοῦσι τὰς κρίσεις, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἐπάνω πάντων τιθεμένους. ὁ γὰρ θεὸς ἂν ἄτως δόξειε καταφρονεῖσθαι, ἐς ἀσθενέστερος ἐκείνων οἷς ἄν τις κῆ φόβον ἰσχυρὸν προσνέμῃ τῷ ψήφον κεκρίσθαι. ἐς γὰρ θεοῦ ἰσχυς ἐστὶ τὸ δίκαιον. τῆς οὖν ἐν ἀξιώμασι τυγχάνουσι καταχαριζομένους τις, ἐκείνους ἐς θεοῦ δυνατωτέρους πιεῖ. Διὸ οἱ δικασταὶ μὴ νοσῶσι περὶ τῶν ἐπ' αὐτοῖς ἀδικημάτων ἀπρεπῆ, συμβαίνει δὲ πολλὰ τοιαῦτα τοῖς ἀνθρώποις, ἀκέραιον ἀναπεμπέτωσαν τῷ δίκῃ εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν. καὶ συνελθόντες ὁ, τε ἀρχιερεὺς καὶ ὁ προφήτης, καὶ ἡ γερουσία, ἐς τὸ δοκοῦν ἀποφαινέσθωσαν. Εἷς δὲ μὴ πιστευέσθω μάρτυς, ἀλλὰ τρεῖς, ἢ τὸ πλέον τούτων, δύο. ὧν τῷ μαρτυρίαν ἀληθῆ πιήσει τὰ προσβεβιωμένα. γυναικῶν δὲ μὴ ἑνὸς μαρτυρίαν διὰ κουφότητα ἐς θράσος ἦθους αὐτῶν. Μαρτυρείτωσαν δὲ μή τε δοῦλοι διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ἀνήκοιαν. οὐς ἢ διὰ κέρδος εἰκὸς, ἢ διὰ φόβον μὴ ταληθῆ μαρτυρῆσαι. Ἂν δέ τις ψευδῆ μαρτυρήσας πιστευθῇ, παθέτω ταῦτα ἐλεγχθεὶς, ὅσα ὁ καταμαρτυρηθεὶς πάθειν ἔμελλεν. Ἂν δὲ πεσόντος φόνου ἔν τινι χώρᾳ μὴ δειχθῇ ὁ δράσας, μήθ' ἱστορεῖται τις ὡς διὰ μίσος ἀπεκτονηκώς, ζητείτωσαν μὲν αὐτὸν μετὰ πολλῆς σπουδῆς μηνυτῆρα προθέμενοι.

μηδενὸς

μηδεὸς δὲ τῶν τοιούτων μεμύσονται, αἱ ἀρχαὶ τῶν πό- A
λεων τῶν πλησίον τὴν χώραν ἐν ᾗ ὁ φόνος ἐπεξέρχεται, ἐλ-
θοῦσαι μετρήσασθαι δεῖ τὸν τόπον ὅσον κύκλῳ ἐνεστιν τῇ χώρᾳ. ἢ δ' ἂν ἡ πλησιέστα-
τος πόλις, οἱ ἐν αὐτῇ δημόσιοι, πρεσβύτεροι δάμαλιν,
ἣν κεκμήκασιν εἰς φάραγγα καὶ ἀνεκτηδειον δρύτερῳ
ἢ φυτῆς χωρίον, τοὺς τένοντας κοψάτωσαν τῆς βοός,
καὶ χερνίβας ἐλούσθωσαν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς βοὸς οἱ ἱε-
ρεῖς καὶ οἱ λῦται καὶ ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκεί- B
νης, καθαροὺς ἀναδησάτωσαν τὰς χεῖρας ἔχειν ἀ-
πὸ δ' φόνου. καὶ μητ' δρᾶσαι, μήτ' δρωμένων παρ-
ητχέσθαι. Ῥυταλείσθαι ἢ ἵλεως τὸν θεὸν, καὶ μηκέτ'
τοιοῦτον ἔργον συμβεῖν αὐτῇ τῇ γῇ πάθος. Ἀριστοκρατία
μὲν οὖν κράτιστον καὶ ὁ κατ' αὐτὴν βίος, καὶ μὴ λά-
θοι τοὺς ὑμᾶς ἄλλης πολιτείας, ἀλλὰ ταύτην σέρ-
γοντες, τοὺς νόμους ἔχοντες δεσπότας, κατ' αὐτοὺς ἔκα-
στα πράττητε. ἀρκεῖ γὰρ ὁ θεὸς ἡγεμὼν εἶναι. Βασιλέως C
δὲ αἱρεῖσθε ἔρως ὑμῖν, ἐγὼ μὲν οὔτε ἐμόφυλον,
πένητα δ' αὖτε ἀνεμνήστου καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς,
ἄμικτος ἐγὼ. θαλαχωρείτω ἢ οὕτω τοῖς μὲν νόμοις
καὶ τῷ θεῷ τὰ πλείονα δ' φρονεῖν, πρασσέτω δὲ,
μηδὲν ὄγκα δ' ἱερέως, ἢ τῆς τῶν γερουσιαστῶν γνώ-
μης γνώμας τι μὴ πολλοὺς χρόνους, μηδὲ πλῆθος
δώρων χρημάτων, μηδ' ἵππων. ὧν αὐτῷ θαλγήσε-
ται, ὑπερφανὴς ἐν τῶν νόμων ἔσται. κωλυέσθω D
δὲ καὶ τούτων τι ἀρὰ πανουδῆς ἔχοι γίνεσθαι δ' συμφέ-
ροντι ὑμῖν δυνατώτερος. Ὅρους γῆς μὴ ἐξέσω κι-
νεῖν, μητ' οἰκείας, μὴ πάλοτρόϊκος θεὸς οὓς ἔστιν ἡμῖν
ἐγκλήρους. φυλατέσθω δ' ὥσπερ θεοῦ ψῆφον βέβαιον
εἰς αἰεὶ κεκλῆρῳ ἀναιρεῖν ὡς πολέμων ἐντεῦθεν καὶ
στάσεις γινομένων ἐν τῷ πλεονεκτοῦντας θεσσωτέ-
ρους χώρας βουλεσθαι τῶν ὅρων, μὴ δὲ μακρὰν εἶναι δ'
καὶ τοὺς νόμους ὑπερβαίνειν τοὺς τὸν ὅρον μετακινοῦν- E
τας. Γᾶν δ' φυτεύσας θεῷ ἐτῶν πεντάρων ἀν καρπὸν
βάλῃ τὰ φυτὰ, μήτε τῷ θεῷ ἀπαρχὰς ἐντεῦθεν δοσ-
φορεῖν, μήτ' αὐτὸς χρῆσθαι, οὐ γὰρ κῆρι ὁ τόδον ὑπ'
αὐτοῦ ἐκχθῆναι· βιασαμένης δὲ τῆς φύσεως ἀώρους
μὴ τῷ θεῷ ἁρμόζειν, μήτ' αὐτῷ τῷ δεσπότῃ χρῆσ-
θαι. τῷ δὲ πεμπτῷ τρυγᾶτω πᾶν τὸ γιγνόμενον, τότε
χαρίεσσαν, καὶ σωαγωγὰν εἰς τὸν ἱερὰν πόλιν κο-
μίζεσθαι, καὶ σὺν τῇ δεκάτῃ δ' ἄλλου καρποῦ μὴ τῶν
φύλων διαχουμένων ἀναλισκέτω, καὶ μετ' ἐρφανῶν F
καὶ χηρευουσῶν γυναικῶν. πέμπτου δ' ἔτους, κύκλῳ
ἐσθιέτω φυτὰ καρπῶσθαι. Τὸν ἀμπέλοις καταφυτεύ-
σαι μὴ ἀπείρων. ἀρκεῖ γὰρ αὐτῇ τρεφειν τόδε τὸ φυ-
τὸν, καὶ τῶν ἐξ ἀρότρου πόνων ἀπαλλάχθαι. Βουσὶν ἀ-
ρουτὸν γῆν, καὶ μηδὲν τῶν ἑτέρων ζώων σὺν αὐτοῖς
ὑπὸ ζύγλῳ ἄγοντας, ἀλλὰ κατ' οἰκεῖα γῆν, κα-
κοῦσθαι πεῖσθαι τὸν ἄροτρον. εἶναι δ' καθαρεύοντα σπέρ-
ματα καὶ ἀνεπίμικτα, καὶ μὴ σωδύο καὶ τρία σπεί-
ρειν. οὐ γὰρ τῇ τῶν ἀνομοίων κοινωνίᾳ χαίρειν τὸν φύ-
τον. Μὴ δ' κτιλώσειν ἐπάγειν ὅσα μὴ συγγλυῆ. δεῖ δὲ γὰρ G
ἐκ πύπυ, μὴ δ' ἀβδῆ καὶ μέχρι τῶν ἀνθρώπων ἡ θεὸς
ἀμέμφυλον ἀπιμία, τὸν δέχλαν δότε τῶν θεῖ τὰ μι-
κρὰ καὶ τὰ φαῦλα θεσπέρου λαβοῦσα. Δεῖ δ' μη-
δὲ καὶ πιεῖν συγκεχωρημένον, ἐξ οὗ κῆ μίμησι-
ν φθορεσπῆς τῶν κατὰ τὸν πολιτείαν ἔσεσθαι.
ἀλλ' ὡς οὐ θεῖ τῶν τυχόντων μέλει τοῖς νόμοις
ἀδίκοι θεμενεῖσθαι τοῦ κατ' αὐτοὺς ἀμέμπτου.

A Quod si nullus existat index, magistratus op-
dorum vicinorum agro, in quo cædes est facta, &
senatus convenientes, metiantur à loco, in quo
jacet cadaver: & quod fuerit proximum oppidum
ejus oppidani emptam juvencam & adductam in
tesqua nec sementi nec plantationi idonea, ner-
vis cervicis abscissis, cædant, & ablutis manibus
supra caput juvencæ sacerdotes & Levitæ ac se-
B natus illius oppidi, puras se manus ab ea cæde
habere, proclament, eamque nec fecisse se, nec
dum fieret, interfuisse. invocentque Deum, ut
propitius factus nunquam posthac in ea regione
tale malum accidere permittat. Optimum qui-
dem est optimatum regimen, & in sic adminis-
trata republica vivere, nec est, cur aliam ejus spe-
ciem concupiscatis: sed præstat, ut hac contenti
C in legum & vestra ipsorum potestate sitis. Satis
enim est, Deum habere præsidem. Attamen si *Deut. 17.*
regis vos cupido cœperit, nemo sit nisi vestri
generis & sanguinis, & cui justitia sit cordi cum
cæteris virtutibus. Is quisquis fuerit, plus legi-
bus & Deo quam suæ sapientiæ tribuat, nihilque
præter pontificis ac senatus sententiam faciat:
nec multas alat uxores, aut pecuniis equisve
D plurimis gaudeat: quarum rerum copia facile
contemptor legum posset evadere. & si talibus
studiis plus æquo fuerit deditus, obstandum est,
ne potentior fiat quam rebus vestris expedit.
Terminos terræ movere non est fas, nec propriæ, *Deut. 19.*
nec alienæ, dummodo pacatæ: sed religiose ca-
vendum, ut tanquam Dei calculus in æternum
fixus maneat: quod hæc præcipua causa sit bello-
rum & seditionum, si avaritia certis terminis non
E circumscribatur. Facile enim legum præscripta
transilit, qui terminis cupiditatem suam cohibe-
ri non patitur. Qui terram plantaverit, si plantæ *Levit. 25.*
ante quartum annum fructum protulerint, nec
Deo primitias inde offerre oportet, nec in pro-
prium usum convertere; intempestivus enim est
talis fructus: quicquid autem præmature à natu-
ra extorquetur, ejus usus nec Deo convenit, nec
F domino. quarto vero anno colligat, quicquid
jam tempestivum, & in sanctam urbem deferat,
& cum reliqui proventus decimis in conviviis
cum amicis consumat, & cum pupillis ac viduis.
quinto demum anno [illegible]bitratu suo fructus colli-
gat. Agrum vitibus consitum ne semines. suffi-
cit enim, quod hanc plantam nutriat, nec opus
est ut & aratro vexetur. Bubus aranda est terra
nec aliud animal cum eis subjugandum, sed ejus-
dem semper generis sub idem jugum agenda.
G Semina quoque debent esse pura & impermixta
nec duum simul aut trium generum sunt semi-
nanda. abhorret enim natura communionem
dissimilium. Neque diversi generis jumentorum
coitus sunt admittendi. verendum enim ne hoc
exemplo & ad homines contemptus generis sui
perveniat, ut solent à minimis principiis
res in pejus proficere. Cavendum est au-
tem magnopere, ne quid ejusmodi permittatur, ex cujus imitatione mores publici deprava-
ri possint. quapropter ne levia quidem leges dissimulant, dum officio suo nusquam deesse cupiunt.

Deut. 24. Metentes & demessa colligentes ne spicilegium faciant, quin & de manipulis nonnihil egenis relinquant, ut hæc tanquam à fortuna objecta in usum suũ convertant & alimoniam. De vindemia qvoque racemuli relinquantur pauperibus: similiter de olivetorum fructu nonnihil, ut sit egenis, qvod colligant, quandoquidem de suo non possunt. non enim tantum ex negligentiori collectione decedit, quantum accedit è pauperum gratia. Deus etiam ad enutriendos fructus terram alacriorem faciet, si non quisque suis tantum commodis provideat, sed inopum quoque
Deut. 25. rationem habeat. Nec bubus in area triturantibus os obligandum est. non enim æqvum est vetare laboris socios, quo minus & fructuum sint participes. Nec à pomis maturis viatores sunt arcendi, sed sinendi, ut tanquam propriis se satient: & sive indigenæ sint, sive exteri, libenter illis ad esum exhibenda sunt; auferre vero secum non liceat. Neque vindemiantes vetent obvios degustare ex his, quæ ad torcular deferunt: iniqvum enim fuerit de bonis à Deo concessis invidere tantillum concupiscentibus, præsertim qvum id anni tempus sit fertilissimum, & juxta Dei ordinationem non diu duraturum. & si quis præ pudore cunctetur attingere, ut sumant, hortentur; Israelitas quidem ut socios, & quibus propter cognationem liceat hoc facere: advenas vero hospitalibus his munusculis dignentur, quæ ipsis Deus pro tempore præbuit. Non enim debet existimari detrimentum, quod liberali animo sumendum hominibus permittitur: quia non in hoc Deus abundantiam bonarum rerum largitur, ut his soli fruamur, sed ut de nostro alios etiam honoremus: volens hoc modo singularem erga Israelitas favorem ac liberalitatem suam gentibus innotescere, dum id, qvod ipsis superest, benigne cum illis communicant. Qui vero contra fecerit, plagas una minus quadraginta publica scutica accipiens illiberalem hanc pœnam sustineat, eo quod, cum esset ingenuus, lucro serviens ipse suam dignitatem læserit. Rectum enim est, ut cum ipsi multa in Ægypto & deserto sitis perpessi, aliorum miserias non negligatis: & Dei benignitate amplas facultates consecuti, ex his nonnihil per compassionem egenis decidatis. Ultra duas decimas, quas quotannis pendere jam jussi, alteram Levitis, alteram in sacras epulas, tertia tertio quoque anno est conferenda, quæ in egenas viduas & pupillos distri-
Deut. 26. buatur. E fructibus primos proventus in templum deferant, & pro accepta terra, quæ eos tulit, Deo gratiis actis, & sacrificiis juxta legem ritè peractis, primitias sacerdotibus offerant. Hæc omnia ubi quis perfecerit, & utrasque decimas, tum quæ Levitis debentur, tum quæ epulis, attulerit, iter ingressurus consistat è regione templi, ante omnia Deo gratias agat, qvod ab Ægyptiorum gravi servitute liberatis terram uberem & amplam fruendã dederit:

Ἀμῶντας ἢ καὶ συναιρούντας τὸ θέρη, μὴ καλαμᾶσθαι παταλιπεῖν δέ τινα τῶν δραγμάτων τοῖς βίου ἀνιζουσιν ἔρμαιον εἶναι καὶ εὕρημα πρὸς ἀφορμὴν. ὁμοίως ἢ καὶ τῆς τρυγὸς ἀπολιπεῖν τὰς ἀπιφυλλίδας τοῖς πένησι. καὶ ἐλαιώνων παρεῖναί τι τὸ καρπὸν πρὸς συλλογὴν τοῖς ἐξ ἰδίων οὐκ ἔχουσι μεταλαβεῖν. οὐ τοσαύτη γὰρ ἐκ τῆς ἐπ' ἀκριβὲς αὐτῶν συλλογῆς εὐπορία τοῖς δεομένοις ἠθροίστο, ὅση χάρις ἐκ τῶν δεομένων ἔλθοι. τότε θεῖον τὶ καὶ γλυκὺ προθυμότερον εἰς τὴν ἐκτροφὴν τῶν καρπῶν ἀπεργάσηται, μὴ τὰ καθ' αὑτοὺς προνοουμένων λυσιτελοῦς, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀφορμῆς λόγον ἐχόντων. Μὴ δὲ βοῶν ὅπότε τρίβοιεν τοὺς σταχυας, ἀποδεῖν τὰ στόματα ἀπὸ τῆς ἄλω. οὐ γὰρ εἶναι δίκαιον ἄργειν τοὺς συνεργασμένους τὸ καρπῶ, καὶ σὺν τὴν ἡδονὴν αὐτὸ πονήσαντας. Μὴ δὲ ὀπώρας ἀκμαζούσης κωλύειν ἅπασθαι τοὺς ἐδὼ βαδίζοντας, ἀλλ' ὡς ἐξ οἰκείων αὐτοῖς ἀπαρχέων ἐμπιπλᾶσθαι, κἂν ἐγχωρεῖοι τυγχάνωσι κἂν ξένοι, χαίροντας ἀπὶ τὰ παρέχειν αὐτοῖς τὰ ὡραῖα μεταλαμβάνειν, ἀπιφέρεσθαι δ' αὐτῶν μηδὲν ἐξέτω. μηδὲ τρυγῶντες ὧν εἰς τὰς ληνοὺς κομίζουσιν εἰργέτωσαν τοὺς ὑπαντιάζοντας ἐπεθίειν. ἄδικον γὰρ ἀγαθῶν ἃ κατὰ βούλησιν θεῖ παρῆλθον εἰς τὸν βίον, φθονεῖν τοῖς ἀπιθυμοῦσιν αὐτῶν μεταλαμβάνειν, τῆς ὥρας ἐν ἀκμῇ τε οὔσης καὶ ἀπόδουσης ἀπολλύειν, ὡς τὰ θεῶ κεχαρισμένον ἂν εἴη. καὶν ὑπ' αἰσχύνης τινὰς ὀκνοῦντας ἄψασθαι λαβεῖν ὠφελεῖτωσαν, ὄντας μὲν ἰσοφυλίτας ὡς κοινωνοὺς καὶ δεσπότας ἀφ' τὴν συγγνώμην, ἀφιγμένους δὲ ἀλλαχόθεν ἀνθρώπους ξενίων τυχεῖν ἀξιοῦντας ὧν ὁ θεὸς καθ' ὥραν αὐτοῖς παρέχει. ἀναλώματα γὰρ οὐχ ἡγητέον ὅσα τις κτῆ χρήσοιτο παρείσην ἀνθρώπῳ λαμβάνειν ἢ θεοῦ τὴν ἀφθονίαν τῶν ἀγαθῶν χορηγοῦντος οὐκ ἀπὶ τὸ καρποῦσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ διδόναι φιλοτίμως, καὶ βελομένῳ τῷ τρέπω τούτῳ τὴν ἰδίαν θεῖ τὴν τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸν εὐνοιαν, καὶ τὴν χορηγίαν τῆς εὐδαιμονίας καὶ τοῖς ἄλλοις ἐμφανίζοντας, οὐκ πολλοῦ ἂ θεῖσιν αὐτοῖς κἀκείνοις μεταδιδόντων. Ὁ δ' ὢδὲ ταῦτα ποιήσας, πληγὰς μιᾶ λειπούσας τεσσαράκοντα τῷ δημοσίῳ σκύτει λαῶν τιμωρίαν ταύτην αἰσχίστην ἐλεύθερος ὑπομενέτω. ὅτι τῷ κέρδει δουλεύσας, ὕβρισε τὰ ἀξίωμα. καλῶς γὰρ ὑμῖν ἔχει πεπειραμένοις ἐν αἰγύπτῳ συμφορῶν, καὶ τὴν ἐρημίαν, θεώντας τῶν ἐν τοῖς ἐμοῖς ὑπαρχόντων ποιεῖσθαι. καὶ τυχόντας ἀπείρας ἐξ ἐλέου θεονοίας τὸ θεοῦ, τὴν αὐτὴν ταύτην ἐξ ὁμοίου πάθους ἀπομερίζειν τοῖς δεομένοις. Τὰς δεκάτας τὰς δυσὶν, ἃς ἔτους ἑκάστου θεῖσθαι τελεῖν, τὴν μὲν τοῖς λεύίταις, τὴν δ' ἑτέραν θεὸς τὰς θυσίας, τρίτην θεὸς αὐτὰς καὶ τὸ ἔτος τρίτον συμφέρειν εἰς ἀναίρεσιν τῶν ἀπανιζόντων, γυναιξί τε χήραις καὶ πᾶσιν ὀρφανοῖς. Τῶν δ' ὡραίων ὅτι καὶ πρῶτον ἑκάστῳ τύχη γινόμενον, εἰς τὸ ἱερὸν κομιζέτωσαν. καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς ἐνεγκαμένης αὐτὰ γῆς ἐν αὐτοῖς κτήσασθαι παρέχειν εὐλογήσαντες, θυσίας ἃς ὁ νόμος αὐτοῖς ἀπιφέρειν κελεύει ἀπτελέσαντες, τούτων τὰ θεοτέλεια τοῖς ἱερεῦσι διδότωσαν. ἐπειδὴ ἂν ταῦτα ποιήσας τις, καὶ πάντων τὰς δεκάτας ἅμα τὰς εἰς τοὺς λεύίτας, καὶ τὰς εὐωχίας τὰς ἀπαρχὰς ἀπενεγκὼν, ἀπῆναι μέλλῃ θεὸς αὐτὸν οἴκαδε, ἐπὶ ἄντικρυς ἑστὼς πεμψίματος, εὐχαριστείτω μὲν τῷ θεῷ, ὅτι τῆς ἀπ' αἰγυπτίων αὐτὰς ὕβρεως ἀπαλλάξας, γῆν αὐτοὺς ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἔδωκε καρποῦσθαι·

μαρτυ-

μαρτυράμενος δὲ ὡς τὰς τε δεκάτας, καὶ τοὺς μυ- A testatusque, decimas se juxta Moysis legem solσεως πλείονος νόμους, αἰτησάσθω τὸν θεὸν ἰδίᾳ τε καὶ viſſe, precetur Deum, ut tum ſibi privatim, tum ἴλεων αὐτὸν ἑαυτῷ παντὸς εἶναι, καὶ κοινῇ πᾶσιν Ἑβραίοις Hebræis publice propitius & quæ bona hactenus ἀγαθοῦ, φυλάττοντα μὲν ἃ ἐδωκεν αὐτοῖς ἀγαθὰ, dedit, conſervet, & pro ſua potentia ac benignitεὐεργετικώτερον δὲ ἔτι δύναμιν χαρίζεσθαι. γαμείτωσαν δὲ ἐν ὥρᾳ γάμου γνήσιοι, παρθένους ἐλευθέρας γενῶν ἀγαθῶν. ὁ δὲ μὴ μέλλων ἄγεσθαι παρθένον, μὴ ζηλούτω συνοικοῦσαν ἄλλῳ, μὴ ἢ λυπῶν τὸν ὕστερον αὐτῆς ἄνδρα. Δούλας δὲ, μὴ γαμέσθω τοὺς ἐλευθέρους, μηδ' ἂν οὕτω ἐρωτῶσης τὴν τοιαύτην. κρατεῖν δὲ τῆς ἐπιθυμίας τὸ εὐπρεπὲς, καὶ τοῖς ἀξιώμασι πρόσφορον. Ἐπὶ μηδὲ πεπορνευμένῃ ἶναι γάμον, ἧς δι' ὕβριν τοῦ σώματος ὁ θεὸς οὐκ ἂν παρέσχετο. γένοιτο γὰρ ἂν οὕτω τῶν παίδων τὰ φρονήματα ἐλεύθερα, καὶ πρὸς ἀρετὴν ὁρμᾶν, εἰ μὴ τύχοιεν ἐκ γάμων φαύλων ἀνδρῶν, μηδ' ἐξ ἐπιθυμίας οὐκ ἐλευθέρας ἐπιλήπτων. Εἴτις ὡς παρθένον μνηστευσάμενος, ἔπειτα μὴ τοιαύτην εὕροι, δίκλινον λαχὼν αὐτὸν μὴ κατηγορείτω χρήματος εἰς ἀπόδειξιν οἷς ἂν ἔχῃ τιμήσεως. ἀπολογείσθω δὲ ὁ τῆς κόρης πατὴρ, ἢ ἀδελφὸς, ἢ εἰς ἂν μετὰ τούτους ἐγγυτέρω δοκεῖ γένος. καὶ κρινέτω μὲν ἡ κόρη μὴ ἀδικεῖν, συνοικείτω δὲ κατηγορήσαντι, μηδὲ μίαν ἐξουσίαν ἐχόντων ἑκόντα ἀπαλλάξαι αὐτὸν, πλὴν εἰ μὴ μεγάλας αἰτίας αὐτὸ φέροιεν, καὶ πρὸς ἃς οὐ δι' ἀντειπεῖν δυνήσεται. ὃ δὲ τολμηρῶς καὶ προπετῶς ἐπενεγκὼν αἰτίαν καὶ βλάβαι προσήκουσαν ἐκτινέτω τάλαντα πεντακόσια παραχρῆμα μὲν λειπούσης λαμβάνων, καὶ πεντήκοντα σίκλους ἀποτινέτω τῷ πατρί. ἂν δὲ ἐλέγξῃ τὸν παρθένον ἐφθαρμένην, δημώσεως μὲν οὐσα τὸ μὴ σωφρονεῖν προσῆκεν τῆς παρθενίας ἄχρι νομίμων γάμων κατελθεῖν. ἂν δὲ ἐκ ἱερέων ἢ γεγυμνωμένη, πεμέσθω ζῶσα. δύο γυναικῶν οὐσῶν τινι, καὶ τῆς μὲν ἑτέρας ἐπὶ πολὺ σωφρονησάσης, δύνοιά κεν μᾶλλον ἢ δι' ἔρωτα καλὸν ἢ κατ' ἄλλην αἰτίαν, τῆς δ' ἑτέρας ἐν ἐλαχίστοις μοίραις τυγχανούσης, ἂν ὁ ἐκ τῆς ἀγαπωμένης παῖς γνήσιος, νεώτερος ὢν τοῦ ἐκ τῆς ἑτέρας φαύλου, ἀξιοῖ διὰ τὴν πρὸς τὴν μητέρα τοῦ πατρὸς αἰτίαν τῶν πρεσβείων τυγχάνειν ὡς τὰ διπλοῦν τὸ μέρος τῆς πατρῴας οὐσίας λαμβάνειν, τοῦτο δὲ ἐν τοῖς νόμοις διεπεζάμεθα, μὴ συγκεχωρῆσθαι. ἄδικον γὰρ τὴν ἡλικίᾳ πρεσβύτερον, ὅτι τὰ τῆς μητρὸς αὐτῷ ἧττον ἐφίλησε τῆς μητρὸς τῶν ὀφειλομένων αὐτῷ στέρεσθαι. ὁ κορίσκος ἄλλῳ κατεζευγμένῃ φθείρας, εἰ μὲν πείσας καὶ πρὸς τὴν φθορὰν συγκατανεύσαντος ἐπιθήσεται τοῦτῳ αὐτῇ. πονηροὶ γὰρ ὁμοίως ἀμφότεροι, ὁ μὲν τὸ αὐχμηρὸν πείσας ἑκουσίως ἐπομεῖναι καὶ προτιμῆσαι τῶν τοῦ ἐλευθέρου γάμου τὸν κόρον. εἰ δὲ ἁρπάσειν αὐτὸν προσθέσει δι' ἡδονὴν ἢ διὰ κέρδος πρὸς τὴν ὕβριν. ἐὰν δέπου μόνη ἐπίσπωσιν βιάσασθαι μηδενὸς βοηθοῦ παρόντος, μονοῦσθω ἀποθνησκέτω. ὁ φθείρας παρθένου μήπω καταζευγνυμένου, ἀτιμούσθω. ἢν δὲ τοῦ πατρὸς τῆς κόρης μὴ δόξῃ συνοικίζειν αὐτῷ, πεντήκοντα σίκλους τῷ τιμίῳ τῆς ὕβρεως καταβαλέτω. γυναικὸς δὲ συνοικούσης βουλόμενος διαζεύξαι καθ' ἃς δηλωθήσεται αἰτίας, πολλαὶ δ' αἱ τοῖς ἀνθρώποις τοιαῦται γίνονται, χρήματα μὲν τῷ μηδέπω συνελθεῖν ἰσχυριζέσθω. λαβοῦσι δὲ αὐτοῖς ἐξουσίαν συνοικεῖν ἑτέρῳ. πρότερον δὲ ἐκ ἐφέτιον. ἢ δὲ καὶ πρὸς ἐκεῖνον κακωθεῖσα, B ve priorem ejus virum contriſtet. Ancillas ne ducant ingenui, ne adamatas quidem, decet enim cupiditatibus imperare, & ad retinendam dignitatem id magnopere conducit. Neque meretrici ſit jus nuptiarum, cujus propter injuriam ſuo corpori factam, nuptiale ſacrum Deus non admittit. atque hæc ita obſervari valde intereſt ad hoc, ut proles naſcatur ingenua, & ad ſtudium virtutis erecta, ſi non è turpi aut illiberali C matrimonio ſint prognati. Si quis aliquam pro virgine deſponſatam poſtea talem non inveneDeut. 24. rit, in jus vocatam accuſet, afferatque argumenta, quæ habet: puellæ vero cauſam agat pater, aut frater, aut qui poſt hos genere videtur proximus. Et ſi quidem puella fuerit abſoluta, degat in accuſatoris conjugio, isque nullum poſthac dimittendi eam jus habeat, niſi talem ipſi cauſam præD buerit, quæ contradictionem non recipiat. cæterum temeritatis & petulantiæ, qua inſontem detulit, pœnas luat, quadraginta una minus plagis acceptis, & quinquaginta ſiclos puellæ patri multæ nomine numerare cogatur. Quod ſi vitiata fuiſſe coarguatur, ſi quidem plebeja fuerit, eo quod parum ſolicite pudicitiam uſque ad nuptiarum tempus ſervaverit, lapidibus obruatur. quod ſi ex ſacerdotibus prognata fuerit, vivens exuratur. Si quis duarum u- Deut. 21. E xorum maritus propter amorem, aut formam, aut aliam quamvis cauſam, alteri plus benevolentiæ honoriſque detulerit, alteri vero minus: ſi filius dilectæ junior quam ille ex altera natus, propterea quod ſua mater in majore gratia patris fuiſſet, poſtulet jus primogenituræ, ut duplicem facultatum paternarum partem juxtà meF as leges auferat, non permittatur. iniqvum enim eſt, eum, qui ſit natu grandior, propter matrem negligentius a patre habitam ſuo privilegio fraudari. Qui virgini alteri deſponſatæ ſtuprum Deut. 22. obtulerit, ſi quidem perſuaſæ, ut ſe præberet, ſimul cum ea capitalis eſto. fontes enim ſunt ambo: hic quia puellæ perſuaſit, ut liberali conjugio rem turpiſſimam anteponeret: hæc vero, quia lucro aut voluptati ſuccubuit. quod ſi ſolitariam G alicubi nactus, vi oppreſſerit, ſolus det ſupplicium. Qui virginem nondum deſponſatam conſtupraverit, ipſe ducat. qvod ſi pater puellæ nolit hanc ei nuptum tradere, quinquaginta ſiclos injuriæ precium numeret. Qui à conjuge quacunq; de cauſa, ut ſæpe hominibus uſu venit, disjungi poſtulat, ſcripto ei ſecuritatem faciat, quod eam nolit amplius repetere. ſic enim habebit poteſtatem alterius conjugis quærendi: alioqui divortiũ non permittitur. Qvod ſi & alterum offenderit,

aut post ejus mortem prior reducere eam volue-
Deut. 25. rit, non licet, ut ad eum redeat. Si cujus maritus, nondum susceptis liberis, defunctus fuerit, frater mariti eam ducito: & filium ex ea natum defuncti nomine vocatum, sortis hæredem nutrito. nam hoc è republica erit, dum nec familiæ deficiunt, & possessiones apud cognatos remanent, mulieri quoque levior fit calamitas, cum prioris mariti conjunctissimo victuræ. quod si frater nolit eam ducere, mulier senatum accedens testetur, quod volentem eam in familia manere, & ex ipso liberos gignere, cum injuria defuncti repulerit. Rogante vero senatu causam, sive magnam sive parvam afferat, huc tandem res evadet: uxor fratris, soluto viri illius calceo, & consputa ejus facie, merito hæc illum pati dicet, qui fratris defuncti memoriæ injuriam fecerit. atque ita ille quidem è curia discedet, in omnem vitam notatus ignominia: mulier vero, cui vult, nubito.
Deut. 21. Si quis vel virginem vel maritatam captivam, abduxerit, eique legitime conjungi voluerit, non ante jus esto cubile ejus tangere, quam, raso capite sumptoque lugubri habitu, cognatos & amicos in bello amissos deploraverit, ut ita mœrore satiata tum demum ad nuptiale convivium veniat. Bonum enim & justum est, ut, qui mulierem, ex qua liberos gignat, accipit, morem gerat ejus affectibus, & non suæ tantum voluptati indulgens, illius desideria negligat. Elapsis autem luctus triginta diebus, tot enim sapienti ad deplorandos caros sufficiunt, tunc nuptiis dare operam liceat. Quod si, satiata concupiscentia, pro conjuge eam habere dedignatus fuerit, nec pro serva quidem eam tractare jus habeat: sed, quocunque mulier abire maluerit, liberam hoc
Deut. 21. faciendi potestatem habeat. Quicunque è junioribus parentes suos contempserint, & debitum honorem præ pudore aut contumacia reddere eis neglexerint, & insuper contumaces ac protervi in eos fuerint, hos primum verbis parentes moneant. nam hos natura fecit idoneos judices. dicantque, non voluptatis causa in matrimonium se convenisse, neque ut, collatis in commune facultatibus, opulentiores fierent: sed ut liberos acquirerent, qui se in senectute nutriant, & necessaria sibi suppeditent. Acceptos autem à Deo cum gratiarum actione ac gaudio summa cura educavisse, nulli rei parcentes, quæ ad eorum salutem & institutionem pertinere visa sit. nunc quoque, quando juventutis erratis ignoscendum est, satis sit, quod officii hactenus oblitus es. proinde resipisce & cogita, quod etiam Deus, læsis parentibus, offenditur, qui & ipse humani parens est generis, & ad se pertinere injuriam existimat, quæ infertur hominibus, cum quibus illi communis est appellatio. quin & lex talibus pœnã inclementer infligit, cujus absit, ut tu facias periculum. His verbis si arrogantia juvenum emendata fuerit, per inscitiã commissis debetur venia,

ἢ τελευτήσαντος αὐτοῦ ἀγαμῆσαι ἑαμεῖν ὁ ἀδελφός, μὴ ἐξεῖναι αὐτῇ ἐπαυλίαν. τῷ ἄτεκνον ἀνδρὸς αὐτῇ τετελευτηκότος, ὁ ἀδελφὸς ἐκείνου γαμέτω, καὶ τὸν παῖδα τὸν γιγνόμενον τῷ τεθνεῶτος καλέσας ὀνόματι, τρεφέτω τὸν κλήρου δεξάμενον. τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς δημοσίοις λυσιτελήσει γινόμενον, τῶν οἴκων οὐκ ἐλλειπόντων, καὶ τῶν χρημάτων τοῖς συγγενέσι μενόντων. καὶ τοῖς γυναιξὶ κουφισμὸν οἴσει τῆς συμφορᾶς, τοῖς ἔξεστι τῶν ὕστερον ἀνδρῶν συνοικούσης. ἐὰν δὲ μὴ βούληται γαμεῖν ὁ ἀδελφός, ἐπὶ τὴν γερουσίαν ἐλθοῦσα ἡ γυνὴ μαρτυράσθω τοῦθ' ὅτι βουλομένῳ αὐτῷ ἐπὶ τὸ οἶκον μένειν καὶ τεκνοῦν ἐξ αὐτοῦ μὴ προσδέχοιτο ὑβρίζων τὸν τοῦ τεθνηκότος ἀδελφοῦ μνήμην. ἐρομένης δὲ τῆς γερουσίας δι' ἣν αἰτίαν ἀλλοτρίως ἔχοι πρὸς τὸν γαμον, ἄντε μικρὰν ἄντε μείζω λέγῃ, πρὸς ταῦτα ῥεπέτω. ὑπολύσασα δ' αὐτὸν ἡ γυνὴ τὸ σάνδαλα καὶ πτύουσα αὐτοῦ εἰς τὸ πρόσωπον, ἄξιον εἶναι παρ' αὐτῆς λεγέτω τυγχάνειν ὑβριζόντων τὸν ἔ καταιχομένων μνήμην. καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς γερουσίας ἀπιέτω τοῦτ' ἔχων ὄνειδος πρὸς ἅπαντα τὸν βίον. ἡ δ', ὥπερ ἂν βουληθῇ τινι τῶν θεραπόντων, γαμείσθω. ἂν δὲ αἰχμάλωτον τις λάβῃ παρθένον, ἄντε καὶ γεγαμημένην, βουλομένῳ συνοικεῖν μὴ πρότερον ἐξέστω σύνης ἅπτεσθαι καὶ κοινωνίας, πρὶν ἢ ξυρᾶμένῃ αὐτὴν καὶ πένθιμον σχῆμα ἀναλαβοῦσαν, ἀποθρηνῆσαι συγγενεῖς καὶ φίλους τοὺς ἀπολωλότας ἐν τῇ μάχῃ, ὅπως τὸ ἐπ' αὐτοῖς κορέσασα λυπηρὸν, ἐπειθ' οὕτως ἐπ' εὐχρίας τραπῇ καὶ γάμους, καλὸν γὰρ εἶναι κ δίκαιον παιδοποιὸν ὠφελαμβάνοντα, θεραπεύῃ αὐτῆς τὸ βουληθέν, ἀλλὰ μὴ τῷ ἰδίῳ ἡδονῇ διώκοντα μόνον τοῦ κατ' αὐτῷ ἀμελεῖν κεχαρισμένου. τριάκοντα δ' ἡμερῶν ἐπὶ τοῖς πένθεσι διελθουσῶν, αὐτάρκης γὰρ ἐπὶ τοῖς δακρύοις αὐτὰ τῶν φιλτάτων τοῖς φρονίμοις, τότε χωρεῖν ἐπὶ τὸν γάμον. εἰ δ' ἐμπλησθεὶς τῆς ἐπιθυμίας ὑπερφάνδσεν αὐτῷ γαμετὴν ἔχειν, μὴ κατ' ἐξουσίαν ἐχέτω καταδουλοῦν αὐτῇ. ἀλλ' ὅπη βούλεται χωρεῖν ἀφείτω τοῦτο ἐλεύθερον ἔχουσα. ὅσοι δ' ἂν τῶν νεωτέρων προφρονῶσι τοὺς γονεῖς, καὶ τιμὴν αὐτοῖς μὴ νέμωσιν ἢ δι' ὀργὴν ἢ δι' ὑπερηφανίαν ἢ δι' ἀμέλειαν, ἐξευρέζοντες εἰς αὐτοὺς, πρῶτον μὲν λόγοις αὐτοὺς νουθετητέον οἱ πατέρες. αὐτάρκεις γὰρ ἐπέφυκασιν οὗτοι δικασταί. σωφρονεῖν μὲν ἀλλήλοις, οὐχ ἡδονῆς ἕνεκα λέγοντες, οὐδὲ τῶν χρημάτων αὐξήσεως κοινῶν τῶν ἑκατέροις ὑπαρχόντων ἡγουμένων. ἀλλ' ὅπως παίδων τύχωσιν, οἳ γηροκομήσουσιν αὐτούς, καὶ ὧν ἂν δέωνται παρ' αὐτῶν ἔχουσι. ἡγούμεθα δέ γε μὴ χαρᾶς καὶ ἐ τοῦ θεοῦ χάριν εἰδέναι τῷ μεγίστην θεάμενοι δι' αὐγδὸς ἀνθρέψαντε, μηδενὸς φειδὼ ποιούμενοι ἐ καὶ δόξαντος εἰς σωτηρίαν τὴν σφῷ κ παιδείαν τῶν ἀφίλτων εἶναι χρησίμου. νῦν δὲ συγγνώμῃ γὰ δεῖ νέμειν ἐφ' ἁμαρτήμασι νέων, ἀπαρκέσει ὅσα τῆς εἰς ἡμᾶς τιμῆς ὁλογώρησας. καὶ μεταβαλοῦ πρὸς σωφρονέστερον, λογισάμενος καὶ τὸν θεὸν ὅτι τοῖς εἰς πατέρας τολμωμένοις χαλεπῶς ἔχειν, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ ἁπάντων ἀνθρώπων ἡμῶν ἐστι, καὶ σωματιμοῦσθαι δοκεῖ τοῖς τῷ αὐτῷ αἵτω προσηρεῖαν ἔχουσιν, οὐχ ὧν προσῆκον αὐτοῖς ὠφελῆ τῶν παίδων τυγχανόντων. καὶ νόμος κολάσεις γίνεται τῶν τοιούτων ἀφιλοίτητος, οὗ σὺ μὴ πειραθείης. κἂν μὲν τύ-

πτοις θεραπεύσῃται τὰ τῶν νέων αὐχήδες, ἀπαλλαγὴ ἔσεσθαι τῶν ὑπὸ τοῖς ἡγουμένοις ἐνειδῶν

ἄτων

εὖτος γὰρ ὅπι νομοθέτης ἀγαθὸς ἂν εἴη, καὶ οἱ πατέρες
δίκαιοι, ὅταν ἐπαινοῦντες, οὔτε ἰσόν κολάζομεν, οὔτε
ζημιοῦμεν. ἢ καὶ οἱ λόγοι καὶ τὰ παρ' αὐτῶν διδασκαλία
τὸ σωφρονεῖν τε μηδὲν ἐναι φανῶσιν, ἐχθροὺς δ' ἀπο-
στάντες καὶ τοὺς νόμους τοῖς συνεχέσι καὶ τῶν γονέων
πλήμμασι, παραχθεὶς ὑπ' αὐτῶν τούτων ἔξω τῆς
πόλεως ὁ πολίτης ὄχλος, καταλευέσθω. καὶ μέχρι
νυκτὸς ὅλης τῆς ἡμέρας εἰς θέαν τοῦ ἁπάντων, θαπτέσθω τότε. Οὕτως δὲ καὶ ὁπωσοῦν ὑπὸ τῶν νό- B
μων ἀναιρεθῆναι καταχρεόντες. θαπτεσθωσαν δ' καὶ
οἱ πολέμιοι. καὶ νεκρὸς μηδὲ εἷς γῆς ἄμοιρος κείσθω
πᾶσιν τοῦ δικαίου τιμωρίαν τινύων. Δανείζειν δ'
ὁρῶμεν ὅπι τοκος ἔξεστω μηδενὶ, μήτε βρωτὸν, μή-
τε πότ. οὐδὲ δίκαιον περισκοπεῖσθαι τοὺς ὁμοφύλους
τοῖς τόκοις, ἀλλὰ βοηθητέον τοῖς χρείαις αὐτοῦ, κέρ-
δος ἐναι νομίζειν, τὸν τ' ἐκείνων ἀχαριστίαν, καὶ τὴν
ἀμοιβὴν τὸν θεοῦ δ' θεοῦ ἡμῖν ὅπι τῇ χρη- C
στότητι. Οἱ δὲ λαβόντες ἔστε δέρμα ἔστε πινα τῶν
καρπῶν ὑγρῶν ἢ ξηρῶν, καὶ νοῦν αὐτοῖς τῶν θεοῦ τὸ
θεοῦ χορηγησάντων κομίζοντες, μετ' ἡδονῆς ἀποδιδό-
τωσαν τοῖς δοῦσιν ὥσπερ ἀποθέμενοι εἰς τὰ αὐτῶν, καὶ
πάλιν ἐνδεθέντες ἔχοντες. Αν δὲ ἀναισχυντῶσιν ὀφεί-
λοντες ἀποδοῦναι, μὴ πρὸς τὴν οἰκίαν βαδίσαντες
ἐνεχυράζειν πρὶν ἡ δίκη παρὰ τοῦ κριτοῦ γένηται. τὸ δὲ
ἐνέχυρον αὐτῶν ἔχω. καὶ τὸν ὀφείλοντα κομίζειν δί
αὐτοῦ μηδὲν ἀντιλέγοντα τοῦ μὴ νόμου βοηθείας ἐπ' D
αὐτὸν ἥκοντι. κἂν μὲν εὐπορῶν ἡ ὁ ἐνεχυρασμένος,
κατεχέτω τοῦτο μέχρι τῆς ἀποδόσεως ὁ δανειστής. ἂν
δὲ πένης, ἀπαιτέτω πρὶν ἡλίου δυσμῶν, καὶ μάλι-
στα ἂν ἱμάτιον ἢ τὸ ἐνέχυρον, ὅπως εἰς ὕπνον ἔχῃ τοῦ-
το, φυλὴ τοῦ θεοῦ τοῖς πενομένοις ἔλεον νέμοντος. Μύ-
λων δὲ καὶ τὰ θεῖα τούτου σκεύη, μὴ ἐχέτω λαμ-
βάνειν ἐνέχυρον. ὅπως μὴ στερώντες καὶ τῶν πρὸς τὰ
ἐπιτήδεια χρῆσιν, μηδ' ἀπὸ ἐνδείας πάθωσί τι τῶν χει- E
ρόνων. Ἐπ' ἀνθρώπου μὲν κλοπῇ, θάνατος ἔστω ζη-
μία. ὁ δὲ χρυσὸν ἢ ἄργυρον ὑφελόμενος, τὸ διπλοῦν
ἀποτινύτω. Κτείνας δὲ ὅπι τοῖς κατ' οἶκον κλεπτο-
μένοις τις, ἀθῷος ἔστω κἂν εἰ πρὸς διωρύγματι τεί-
χους. Βόσκημα δὲ ἑκλέψας, τετραπλοῦν τὸν ζημίαν
ἀποτινύτω, πολὺν βοός. πεντάπλουν δὲ ὑπὲρ τούτου
καταβαλέτω. ὁ δὲ τὸ ὄπτιμον ἁπορῶν λελύσα-
θαι, δοῦλος ἔστω τοῖς καταδικασαμένοις. Πραθεὶς F
ὁμοφύλῳ τις ἐξ ἔτη δουλευέτω, τῷ δὲ ἑβδόμῳ
ἐλεύθερος ἀφειδώ. Ἐὰν δὲ τέκνον αὐτῷ γενομένου
ἐκ δούλης θεοῦ τοῦ πειαμένου, λαβὼν τὸν ἀνοιαν, καὶ
τὸν τοῦ τε οἰκεῖα φιλοστοργίαν βούληται δουλεύειν,
ἑαυτῷ ἰωβήλου, πεντηκοστὸς δὲ ἑαυτοῦ τις ἐστιν, ἐλευ-
θερούσθω, καὶ τὰ τέκνα καὶ τὸν γυναῖκα ἐλευθέ-
ραν ἐπαγόμενος. Ἐὰν δέ τις, ἢ χρυσίον ἢ ἀργύριον
εὑρὼν καθ' ὁδὸν, ἀπιζήτησας τὸν ἀποβαλόντα καὶ
κηρύξας τὸν τόπον ἐν ᾧ εὗρεν, ἀποδότω, τὸν ἐκ τῆς G
ἑτέρου ζημίας ὠφέλειαν οὐκ ἀγαθὴν ὑπολαμβά-
νων. Ὁμοίως καὶ περὶ βοσκημάτων οἷς ἂν ἐντύχοι τις,
κατ' ἐρημίαν πλανωμένοις, μὴ εὑρεθέντος τοῦ κυ-
ρίου πρόχειρα παρ' αὐτῷ φυλαττέτω, μαρτυράμε-
νος τὸν θεὸν μὴ νοσφίζεσθαι ἀλλότρια. Μὴ ἐξέναι δ'
περάσαι κτηνῶν τινὶ καταπεπονημένων ὑπὸ χει-
μῶνος πεπλοκότων ἐν πηλῷ. σωλύσασθαι δ', καὶ τὸν
τοῦ οἰκείου ἡγεμόνων βοηθῶν. Μεμύειν δ'
καὶ τοὺς ἑδοὺς τοὺς ἀγροὺσι, καὶ μὴ γέλωτα θηρω-
μένους αὐτοῖς ἐμποδίζειν πλάνῃ τοῦ ἑτέρου χρείαν.

Ahoc enim & ad legislatoris clementiæ laudem, & ad parentum felicitatem pertinet, si nec filium nec filiam legibus dare pœnas videant. quod si hi sermones & præcepta nihil profecerint, sed contumacibus in parentes ausis pergat leges sibi infestas reddere, ab ipsis extra urbem, sequente turba, productus obruatur lapidibus, & per totum diem omnibus ad spectandum propositus, nocte demum sepeliatur. Similiter & qui quomodocunque legibus damnati dant supplicium. Quin & hostes sepeliantur, nec mortuus quisquam expers terræ jaceat, ultra quam justum est, pœnas exsolvens. Mutuum dare ad usuram Hebræorum nemini liceat, neque cibum neque potum. non enim justum est reditus captare ex fortunis tribulium, sed præstat opem ferre illorum necessitatibus, & ad lucrum imputare eorum gratiarum actionem, & Dei retributionem, quæ hujusmodi beneficentiam solet consequi. Qui vero acceperint mutuo sive pecuniam, sive fructum aliquem aridum aut liquidum, ubi, Deo favente, ex sententia fruges ipsorum provenerint, alacres restituant eis, qui mutua verunt, quasi sua reponentes, & usuri denuo, si opus fuerit. Qvod si non pudeat eos non reddere, non sunt e domibus auferenda pignora, nisi jussu judicum, & pignus foris est expectandum. is vero, qui afferre debet, nihil contradicat ei, qui cum legum auxilio ad se venit: & si quidem non inops fuerit, qui oppigneraverit, retineatur pignus, donec reddatur mutuum. sin autem pauper, restituat id creditor, priusquam sol occidat, maxime si vestimentum pignus fuerit: ut habeat iturus cubitum, quandoquidem Deus à natura erga pauperes est misericors. Molam & instrumentum, quod ad hanc pertinet, non esto jus pignus capere: ne, carentibus his, si desit cibum parandi facultas, ob inopiam gravius aliquid accidat. Plagium qui commiserit, mulctator capite: qui vero aurum aut argentum subtraxerit, duplum restituito. Qui in furto deprehensum, aut parietem perfodientem occiderit, impunis esto. Pecudem qui furatus fuerit, quadruplo mulctator, excepto bove. pro hoc enim quincuplum numerandum est. Qui vero mulctam solvere non valet, in servitutem vindicetur. Qui tribuli in servitutem est venditus, sexennio serviat, septimo anno manumittatur. Qvod si in herili domo prolem e conserva susceperit, & propter suos affectus servire maluerit, anno jubileo, is est quinquagesimus, liber esto una cum filiis & uxore. Si quis aurum aut argentum in via invenerit, quærat eum, qui perdidit, per præconem, indicato loco, in quo invenit, reddatque, sciens non esse bonum ex alieno damno lucrum facere. Sic & de pecudibus, in quas errantes in deserto inciderit, si ignoretur Dominus, statim apud se reservet, Deum testatus, qvod aliena usurpare non cupiat. Jumentum per tempestatem in luto hærens præterire non licet, sed sublevandum est non secus quam proprium. Viam ignoranti commonstrare oportet, non per ludibrium risum captando alienas utilitates impedire.

Deut. 23.

Deut. 24.

Deut. 22.

Abſenti & ſurdo nemo malè loquitor. Percuſſus in rixa absque ferro, confeſtim vindicetur: idem patiente eo, qui percuſſit, qvod fecit. quod ſi domum relatus complures dies ægrotaverit, deinde moriatur, qui percuſſit à cæde inſons eſto. ſin autem revaluerit, & multa in ægritudine inſumpſerit, percuſſo, quicquid interim, dum decubuit, impenſum eſt, diſſolvat, præterque mercedem medici. Qui mulierem uterum gerentem calce percuſſerit, ſi quidem mulier abortiat, pecunia mulctetur à judicibus, quod, corrupto fœtu, populum uno cive diminuerit: & aliam præterea pecuniam det marito mulieris. qvod ſi illa moriatur, & ipſe det pœnas capite: quando quidem vitam pro vita reponi juſtum eſt. Venenum neque letale, neque alias noxium quisquam Iſraelitarum penes ſe habeat: qvod ſi habere deprehenſus ſit, morte mulctetur, & patiatur id, qvod facturus erat illis, adverſus qvos venenum paraverat. Qui excæcaverit quenquam, ſimilia patiatur, privatus, quo privavit alium, niſi is malit pecuniam accipere. nam ipſi lex permittit arbitrium æſtimandi ſuum caſum, ſi nolit haberi ſæverior. Bovem cornupetam Dominus jugulet. qvod ſi in area quenquam percuſſum interfecerit, ipſe quidem obruatur ſaxis, indignus, qui vel in cibum veniat. quod ſi & dominus coarguatur noviſſe ingenium ejus, nec tamen caviſſe, & ipſe morte mulctetur, ut qui à bove necato mortis cauſa fuerit. Qvod ſi ſervum aut ancillam bos interfecerit, ipſe quidem lapidetur; dominus autem ejus triginta ſiclos necati hero perſolvat. Qvod ſi bos à bove alio ita percuſſus mortuus fuerit, vendantur tam mortuus, quam qui percuſſit, & pretium utriusque inter ſe domini partiantur. Qui puteum aut lacum fodiunt, diligenter curent, ut, injectis tabulis, operiantur, non, ut aquatio non ſit libera, ſed ut abſit periculum, ne quid incidat. qvod ſi in talem foſſam non clauſam pecus alicujus illapſum moriatur, pretium ejus domino reſtitui debet. tecta quoque circumſepienda ſunt obicibus, qui non facile prolabi ſinant ac decidere. Depoſitum tanquam rem ſacram qui accepit, diligenter cuſtodiat, & nemo ejus commiſſorem fraudare ſuſtineat, neque vir, neque mulier, etiam ſi, nemine coarguente, ingentē auri vim lucrifacturus ſit. in univerſum enim danda eſt opera, ut ſua cuique conſcientia ſana ſit, & huic teſti approbari ſatis eſt, quicquid laudem meretur apud homines. Præcipuus autem Dei reſpectus habendus eſt, quem nemo malus unquam poteſt fallere; quod ſi absque dolo malo cui commiſſum eſt, & id perdiderit, accedens ad ſeptem illos judices, jurejurando Deum teſtem faciat, qvod nihil ſua voluntate aut malitia ſit perditum, nec uſum ſe parte depoſiti, atque ita abſolutus abeat. qvod ſi vel minima commiſſorum parte uſus poſt perdiderit, ad redhibendum, qvod accepit, in ſolidum condemnetur. Idem jus eſto de mercedibus, quæ parantur labore corporis.

Deut. 24.

Ibidem.

Ομοίως μηδὲ βλασφημείτω τις τὸν ἀπόντα καὶ τὸν ἐνεόν. Ἐν μάχῃ τὶς ὅπου μὴ σίδηρ☉ τωλῆσις, ☽δ☉ χρῆμα μὴ ἐκδικείσθω ταὐτὸν παθόντ☉ ἅ πεπλημμέλητ☉. ἂν δὲ κομισθεὶς παρ' ἑαυτὸν καὶ νοσήσας ὅλη πλείονας ἡμέρας, ἔπειτα ἀποθάνῃ, ἀθῷ☉ ἔστω ὁ πλήξας. σωθέντ☉ δ' καὶ πολλὰ δαπανήσαντος εἰς τὴν νοσηλείαν, ἀποτινύτω πάνθ' ὅσα ☽δ☉ τὸν χρόνον τὸν τῆς κατακλίσεως ἀνάλωσεν, καὶ ὅσα τοῖς ἰατροῖς ἔδωκεν. Ὁ γυναῖκα λακτίσας ἔγκυον, ἂν μὲν ἐξαμβλώσῃ ἡ γυνὴ, ζημιούσθω χρήμασιν ὑπὸ τῶν δικαστῶν, ὡς παρὰ τὸ ἀφαιρεῖν ἐν τῇ χαιρὶ μειώσας τὸ πλῆθος. διδόσθω δ' καὶ τῷ ἀνδρὶ τῆς γυναικὸς παρ' αὐτοῦ χρήματα. ἀνησκούσης δ' ἐκ τῆς πληγῆς, καὶ αὐτὸς ἀποθνησκέτω, ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς καταθεὶς δικαιοῦτ☉ ὁ νόμ☉. Φάρμακον μήτε θανάσιμον, μήτε τῶν εἰς ἄλλας βλάβας πεποιημένων ἰσχέτω μηδὲ εἷς, ἐὰν ☽ κεκτημέν☉ φωραθῇ, πάσχέτω, ἅπερ ὁ διέθηκεν ἐν ἐκείνους, καθ' οὓς τὸ φάρμακον ἐπαρεσκάσμενον. Ὁ πηρώσας, παθέτω τὰ ὅμοια, στερόμεν☉ οὗ περ ἄλλον ἐστέρησε, πλὴν εἰ μὴ χρήματα λαβεῖν ἐθελήσειεν ὁ πεπηρωμέν☉, αὐτὸν τὸν πεπονθότα κύριον ☽ νόμου ποιοῦντ☉ τιμήσασθαι τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος, καὶ συγχωροῦντος εἰ μὴ βούλεται χωλεύειν πικρότερ☉. Βοῦν τοῖς κέρασι πλήσσοντα ὁ δεσπότης ἀποφαπέτω. εἰ δ' ἐφ' ἅλλ☉ κτείνειέν τινα πλήξας, αὐτὸς μὲν καταλευσθεὶς ἀποθνησκέτω, μὴ δ' εἰς τροφὴν εὐχερὴς εἶναι κατηξιωμέν☉. ἐὰν ☽ καὶ ὁ δεσπότης ἐλέγχεται, παραπλησίως αὐτῷ τῷ φύσιν, καὶ μὴ φυλαξάμεν☉, καὶ αὐτὸς θνησκέτω, ὡς αὐτ☉ τῷ ὑπὸ ☽ βοὸς ἀνηρημένῳ χωλωμένῳ. Ἐὰν ☽ δοῦλον ἢ θεράπαιναν ἀποκτείνῃ βοῦς, αὐτὸς μὲν καταλιθούσθω. τριάκοντα ☽ σίκλους ὁ κύρι☉ ☽ βοὸς ἀποτινύτω τῷ δεσπότῃ ☽ ἀνηρημένου. Βοῦς ☽ ἐὰν οὕτως πλήσῃς ἀποθάνῃ, πωλείσθωσαν καὶ ὁ τεθνεὼς καὶ ὁ πλήξας, καὶ τὴν τιμὴν τὴν ἀμφοτέρων, οἱ δεσπόται αὐτῶν διαμεμέσθωσαν. Οἱ φρέαρ ἢ λάκκον ὀρύξαντες, ἐπιμελῶς ποιείσθωσαν ὡς τε σανίσιν ἐπιβολαῖς ἔχειν κεκλεισμένα, οὐχ ὅπως πινὲς ἐργοιντο ὑδρείας, ἀλλ' ἵνα μὴ δεῖς κίνδυν☉, ὡς ἐμπεσουμένοις ἢ. εἰ δ' ἂν εἰς ὄρυγμα τοιοῦτον μὴ κλεισὸν ἐμπεσὸν βόσκημα τινὸς ἀφαιρῇ, τὴν τιμὴν αὐτῷ τῷ δεσπότῃ καταβαλλέτω. ☽ βαλλέσθω ☽ καὶ τοῖς στέγεσιν ἅπερ ὡς ἀντὶ τείχους ὄντα, σὺν ἑάσει τινὰς ἀποκυλισθέντας ἀποβάλλεσθαι. Παρακαταθήκην ☽ ὥσπερ ἱερόν τι καὶ θεῖον χρῆμα ὁ φυλαξάσθω, φυλακῆς ἀξιούτω, καὶ μηδεὶς ἀποστερῆσαι σωθείη τῶν πεπιστευκότα, μήτε ἀνὴρ, μήτε γυνή. μηδ' εἰ χρυσὸν ἄπειρον μέλλοι κερδαίνειν καταφρονῶν τῷ μηδένα εἶναι τὸν ἐξελέγχοντα. καθ' ὅλου μὲν γὰρ τὸ συνειδὸς ἐπισκέμμενον τὰ αὐτῷ πεπραγμένα ἔκαστον εὖ πεφάνθαι. καὶ μάλιστα χρὴ κομιζόμενος αὐτὸ πάντα ποιείτω ἃ παρ' ἄλλων ἔπαινον αὐτῷ παρέξει. μάλιστα ☽ τὸν θεὸν οὐδεὶς πονηρὸς ὢν λανθάνει. εἰ ☽ μηδὲν ἐπίδουλον δρῶν ὁ πιστευθεὶς ἀπολέσειεν, ἀφικόμεν☉ ἐπὶ τοὺς ἑπτὰ κριτὰς, ὀμνύτω τὸν θεὸν, ὅτι μηδὲν ☽δ☉ τῷ αὐτῷ βούλησιν ἀπόλοιτο ☽ κακίαν, οὐδὲ χρησαμένου τινὶ μέρει αὐτῆς, καὶ οὕτως ἀνεπαίτιος ἀπείτω. χρησαμέν☉ δὲ κἂν ἐλαχίστῳ μέρει τῶν πεπιστευμένων ἀπολέσας τύχῃ, τὰ λοιπὰ πάντ' οὖν ἃ ἔλαβεν ἀποδοῦναι κατηγνώσθω. Ὁμοίως δὲ τῷ ☽δ☉ ☽δ☉ καταθηκῶν, κἂν μισθόν τις ἀποστερήσῃ τῶν ὅπι σώματι τοῖς αὐτῶν ἐργαζομένων,

μεμνη-

μεμνῆσθαι ὅτι οὐκ ἀποστερητέον ἀνδρὸς πένητος μισθὸν, ἀλλὰ τοῖς ἄλλοις κτήμασιν ὁ θεὸς αὐτῷ τοῦτον ἐπαρόχους ἔδωκεν. ἀλλὰ μηδὲν ἀναβαλλέσθαι τὴν ἀπόδοσιν, ἀλλ' αὐθημερὸν ἀποτίνειν, ἵνα μὴ βουλομένου τοῦ θεοῦ τῆς ἐξ ἐπιτάγματος ἀπολαύσῃ τοῦ ἱδρῶτος. παῖδας μὲν ἀδίκως πατέρων μὴ κολάζειν, ἀλλὰ διὰ τὴν σφετέραν αὐτῶν ἀρετὴν, εἴπερ μᾶλλον ἀξίων, ὅτι μοχθηρῶν ἐγένοντο πατέρων, ἢ μισεῖν φύντας ἐκ φαύλων. οὐδὲ μὴν πατράσιν ἁμαρτίαν λογίζεσθαι, τῶν νέων πολλὰ διὰ τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν αὐτοῖς ἐπιτρεπόντων ἀφροσύνας διδάσκεσθαι. γάλλους ἐκτέμνειν, καὶ σωφρονοῦσαν φύσιν τὴν μετ' αὐτῶν, ἀφελόμενος αὐτοὺς τὸ ἄρρεν καὶ τὴν τῆς παιδοποιΐας καρπὸν, ἐν ἀνθρώποις ἐπ' αὐξήσει δ' ἡμῖν ὁ θεὸς παρέχει. ἐλαύνειν δὲ οὕτως, ὡς ἐπὶ τέκνων σφαγῇ, καὶ τῷ τούτων ἀπολλύντας τὸ ἐκείνων ἀνοσίου. δῆλον γὰρ ὡς τῆς ψυχῆς αὐτοῖς τεθηλυσμένης, μεταπλάσσεται τοῦτο καὶ τὸ σῶμα. ὁμοίως δὲ καὶ πᾶν τὸ νομιζόμενον τέρας τοῖς ὁρῶσι. μὴ ἐξεῖναι δὲ τοῦτο σκοπεῖν, μήτε ἀνθρώπου, μήτε τῶν ἄλλων ζώων. Αὕτη μὲν οὖν ὑμῖν εἰρήνικη τῶν νόμων καὶ τῆς πολιτείας διατάξις ἔστω. καὶ ὁ θεὸς ἔμφυτον ἀσφάλειαν αὐτῆς τῷ κόσμῳ παρέξεται. χρὴ δὲ χρόνου μηδένα ὡς καινοῦσι τι τούτων ἢ τοῦτο τὸ ἔναντιον μεταβάλλοι. ἔστι δὲ ἀναγκαῖον τὸ ἀνθρώπινον καὶ εἰς ἀβουλήτους ἢ καὶ προαιρέσεως παραχὰς καὶ κινδύνους ἐμπίπτειν, ἵνα καὶ περὶ τούτων βραχέα προδιατάξωμεν, ὡς ἂν προειδότες ἀρχὴν ποιῶν, ἐν τῇ χρείᾳ τῶν σωτηρίων εὑρεταὶ, καὶ μὴ τότε ἃ δεῖ ποιεῖν ἀπιζήσωσιν ἀπαρασκεύαστοι τοῖς καιροῖς ἐφεστῶτες. χαρίσατο δὲ ὑμῖν ὁ θεὸς ἐδωκε, πόνων καταφρονοῦσιν καὶ ψυχὰς πρὸς ἀρετὴν ἡσυχιμούσαις ἀπόλεμον νεμοῖσθε, κατηλλαγμένοις αὐτῷ μήτε ἀλλοτρίοις ὡς αὐτῷ ἐπὶ καινοῖς πραγμάτων, μήτε στάσεως ἐμφυλίου καταφρονοῦσι ὑμᾶς. ὑφ' ἧς πάντα πατρῷα τοῖς ἑαυτῶν πάλαι πρὸς, ἀπόλλυται τὰ ἐκείνοις νομοθέτηται. χρώμενοι τοῖς νόμοις οὓς ἀγαθοὺς δοκιμάσας ὁ θεὸς παραδίδωσι διατελεῖτε. ἔργον δ', ὅτι ἂν πολεμικὸν, ἢ καὶ ὑφ' ὑμῶν ἢ ὑστέροις ἐπὶ παίδων ὑμετέρων ἡρῆται, ἄφρ' ὁ θεοῦ ἀποτρόπαιον πάσχοιεν. μέλλοντας δὲ πολεμεῖν πρὸς βίαν καὶ κήρυκας πέμπειν ὡς τοὺς ἐκείνους πολεμίους. πρὸ δὲ τῶν ὅπλων, καλὸν ἐστι χρῆσθαι λόγοις πρὸς αὐτοὺς, δηλοῦντας ὅτι καὶ σφετέραν πολλὴν ἔχοντες καὶ ἵππους καὶ ὅπλα, ἐπὶ τοῖς τούτων ἅπασι τὸν θεὸν καὶ σύμμαχον, ὅμως ἀξιοῦμεν μὴ ἀναγκάζεσθαι πολεμεῖν αὐτοῖς, μηδὲ τοῖς ἐκείνων ἀφαιρεῖσθαι ἀδίκως πλούτου αὐτοὺς κέρδη προσλαμβάνειν. καὶ πεπομφότων μὲν καλῶς ὑμᾶς ἔχειν τῶν ὁπλίτων φυλάττεσθε, φρονοῦντας ἐφ' ἑαυτοῖς ὡς καὶ διαφέροντας. εἰ δ' ἀδικεῖν ἐθέλοιεν, κρατεῖν ἐπάναγκες ἀνάγκη, κρατηθῶμεν μὲν αὐτοκράτορι χρώμενοι τῷ θεῷ, ὑποστρατηγὸν δὲ χειροτονήσαντες ἕνα τὸν ἀρετῇ σχύοντα. πολυαρχία γὰρ πρὸς τὰς τῶν ἔργων πράξεις ἀναγκαίως ἔχουσιν ἐμπόδιον εἶναι, καὶ βλάπτειν πλέον τοὺς χρωμένους. κρατεῖν δ' ἄριστον καὶ κράτιστον ἐκ πάντων τῶν ῥωμησωμάτων, καὶ ψυχῆς διαλλάττοντα διαφερόντων. τὸ δὲ δειλὸν ἀποκρίνοντας, μὴ τοὺς πολεμίους πρὸ τοῦ ἔργου τρέπειν εἰς φυγὴν ὠφελήσῃ. τοὺς τε νεωστὶ διαμαρτύρους οἰκίας,

A Cavendum, ne quis virum pauperem mercede
sua defraudet, memor, quod is vice agri & fa-
cultatum hoc à Deo sortitus sit, proinde non pro-
crastinanda solutio, sed eadem die reddenda,
cum constet, Deum nolle, ut operarius laboris
sui fructu careat. Liberi ob parentum iniquita- *Ibidem.*
tem puniendi non sunt, nimirum propter suam
virtutem digniores miseratione, quod è talibus
B nati sint, quam odio propter illorum vitia. Ne-
que patribus peccata filiorum sunt imputanda,
qui, contempta parentum disciplina, multa
sibi permittunt facere. Spadones abominare &
averſare, qui virilitate & genitura se ipsi priva-
verunt, quam nobis Deus ad incrementum &
multiplicationem addidit. Procul arcendum est
hoc genus, quod non modo posteritatem, quan-
C tum in se est, sed multo ante propriam innocen-
tiam ac puritatem perdidit. Satis enim constat,
quod, effœminato primum animo, etiam corpora
habent muliebria. similiter abhorrere oportet,
quicquid inter portenta ducitur. Castrare nec
hominem licet, nec ullum aliud animal.
Hæ pacis leges & instituta sunto, & Deus propiti-
us inconcussam eam & imperturbatam conser-
D vabit. abſit autem, ut ullum tempus veniat, quod
hæc innovet & in contrariam formam transferat.
Quoniam autem necesse est homines vel sponte
vel invitos in turbas ac pericula incidere, age, et-
iam de his pauca præcipiamus, ut scientes, quid
opus facto sit, cum usus erit, in promptu habeatis
salutaria consilia, nec sitis hac parte imparati in
ipso temporis articulo. Faxitque Deus, ut ter-
E ram, quam vobis pro labore vestro ac virtute de-
dit, in pace & tranquillitate colentes possideatis,
nec hostibus incursantibus, nec domestica se-
dition turbante, quæ, abrogatis patrum legibus
& institutis, in contrariam disciplinam vos indu-
cat: utque in perpetua legum à Deo comproba-
tarum observatione permaneatis. Bella vero,
vel vobis vel vestris posteris gerenda, extra fines
Deus avertat. Cæterum cum bellum instabit, ca- *Deut. 20.*
F duceatores primum ad destinatos hostes sunt
mittendi. decet enim ante arma verbis ad eos
uti, docendo, quod, quamvis & copiæ vobis ad-
sint numerosæ, & equi, & arma, & super
omnia Deus auxiliator propitius, mavultis ta-
men non cogi ad bellum, neque ex rebus illorum
direptis ingrata lucra quærere. Et si quidem,
quod æquum est, persuaderi sibi patiantur, præ-
G stat pacem inviolatam servare: quod si plus suis
viribus tribuentes jus in armis reponant, exerci-
tum contra eos educite, imperium Deo commit-
tentes, creato uno aliquo forti viro, qui vicarius
illi sit, & quasi proimperator. multorum enim
imperium non modo moram affert rebus strenue
gerendis, sed non raro plus nocet, quam prodest.
Delectus autem habendus est virorum tantum
robore tam animi quam corporis præstantium:
ignavi vero minime admiscendi, ne, dum res ar-
mis geritur, in fugam averſi hostium conditionē
potiorem faciant. Immunes autem sint a militia,

qui, ædificata nova domo, nondum integrum annum illa ſunt uſi: tum qui, plantata vinea, nondum ex ea fructus perceperunt: & præter hos, qui, deſponſata uxore, nondum eam domum duxerunt: ne harum rerum deſiderio ſibi parcentes, & ſervantes ſe, relictis voluptatibus, in gratiam uxorum parum fortiter rem gerant. Caſtris autem poſitis, cavete, ne quid aſperè ac crudeliter faciatis: & oppugnaturi urbem, ſi deſit materies ad machinarum fabricam, ne deglabretis terram frugiferas arbores excidendo: ſed parcite, non ignorantes in uſum hominum iſta creata, & ſi vox eis daretur expoſtulatura vobiscum, qvod cum ipſa belli cauſa non fuerint, injuſtè affligantur, mut atura domicilium, ſi liceat, & alio migratura. Victores in prælio facti, eos, qui in adverſa acie ſteterunt, cædite, cæteros tributarios futu-
Deut. 22. ros ſervate, excepta Chananæorum gente. Hi enim cum totis familiis ſunt delendi. Cavete autem, maximè in bello, ut neque mulier habitu virili utatur, neque vir ſtola muliebri. Hæc ſunt inſtituta, quæ Moyſes reliquit. Leges vero ante quadrageſimo anno conſcriptas tradidit, de quibus in aliis commentariis dicemus. Sequentibus
Deut. 30. 31. 32. 33. 34 deinceps diebus; nam continenter conciones advocabat, fauſtis eos precationibus Deo commendavit, ſicut contra diris imprecationibus eos devovit, qui, neglectis legibus, adverſus earum præſcriptum agerent. deinde carmen hexametrum eis recitavit, quod ſcriptum reliquit in ſacro volumine, continens prædictionem futurorum, juxta quam omnia facta ſunt, atque fiunt, eventis nusquam non congruentibus. Hæc volumina & arcam ſacerdotibus tradidit, in qua decem illa præcepta in duabus tabulis ſcripta repoſuerat, & præterea tabernaculum. populo etiam mandavit, ut, occupata terra & fixis ſedibus, non obliviſceretur injuriæ ab Amalecitis acceptæ: ſed, expeditione in eos ſuſcepta, pœnas repoſceret pro damnis in deſerto ſibi illatis. Capta autem
Deut. 27. Chananæa, & plebe ejus, ut par eſt, deleta, aram
28. erigere juſſit ad ſolem Orientem obverſam, non procul à Sicimis urbe inter duos montes, dextrum Garizeum, ſiniſtrum Gibalem: diviſasque copias in ſenas tribus ſuper duobus montibus conſiſtere, & una cum illis Levitas ac ſacerdotes. & primum illos in Garizeo precari omnia fauſta leges Dei & religionem ſervantibus, & Moyſis conſtitutiones non violantibus, alteros vero acclamationibus hoc approbare, & rurſum his precantibus illos acclamare. deinde pari modo transgreſſoribus execrationes inferre, ſuccinentes ſibi invicem, ab alteris dicta comprobantes. & tam fauſtas ominationes quam devotiones in literas retulit, ut in perpetuum cuivis eas diſcere liceat: quæ tandem huic aræ inſcriptæ ſunt ex utroq; latere, qua populus juſſus eſt ſtare, & holocautomata offerre, & poſt eam diem nunquam alias victimas imponere: neque enim fas eſſe. Hæc ſunt, quæ Moyſes præcipit, & quæ Hebræorum gens indefinenter obſervat.

οἷς οὔπω χρόνῳ ἀπολαύσεως αὐτῶν ἐνιαύσῳ, καὶ φυτεύσαντας, οὔπω δὲ καρπῶν μετοχικοὺς, ἐὰν κῆ χώραν. καὶ τοὺς μνηστευσαμένους δὲ, καὶ νεωστὶ γαμηκότας, μὴ πάθῳ τούτων φειδόμενοι ἕ ζῆν καὶ προοῦσθε ἑαυτοὺς εἰς τὴν τούτων ἀπόλαυσιν ἐλευθεροκακήσωσι σὺν τοῖς γυναίοις. στρατοπεδευσαμένους δὲ, σφόδρα εὐτάκτως ἐν τοῖς δυχερεστέροις ἐρχίσθε. πολιορκοῦντας ἢ καὶ ξύλων ἀπορουμένους, εἰς πᾶσαν μηχανημάτων, μὴ κείρειν τὴν γῆν, ἥμερα δένδρα κόπτοντας· ἀλλὰ φείδεσθαι λογιζομένους ἐπ' ὠφελείᾳ παῦτα τῶν ἀνθρώπων γεγενέναι, καὶ φωνῆς ἂν δύνησθαι διαλογήσασθαι σφᾶς ὑμᾶς ὡς οὐδὲν αἴτια γεγονότα ἕ πολέμου πάσχοι κακῶς παρὰ δίκην, εἰ δύναμις αὐτοῖς ἦ καὶ μετοικήσασθαι ἂν καὶ σφᾶς ἄλλην μεταβάντα γῆν. κρατήσαντες ἢ τῇ μάχῃ τοὺς ἀντιπαταμένους κτείνατε, τοὺς δ' ἄλλους, εἰς τὸ τελεῖν ὑμῖν φόρους σώζετε, πλὴν τῶν χαναναίου ἐθνους, τούτους γὰρ πανοικὶ χρεὼν ἀφανίσαι. φυλάσσεσθε δὲ μάλιστα ἐν ταῖς μάχαις, ὡς τε μήτε γυναῖκα ἀνδρικῇ σκευῇ χρῆσθαι, μήτε ἄνδρα στολῇ γυναικείᾳ. πολιτείαν μὲν οὖν τοιάνδε μωυσῆς κατέλιπε. νόμους δὲ ἐπ' ἐσχάτου τεσσαρακοστῷ ἔτει γεγραμμένους ἐξεδίδωσι, φῶς ὧν ἐν ἑτέρᾳ γραφῇ λέξομεν. τῆς δ' ἑξῆς ἡμέρας, συνεχῶς γὰρ ἐξεκκλησίασεν, εὐλογίας αὐτοῖς διδοῖ καὶ κατάρας οὐ πρὸς μὴ κῆ τοὺς νόμους ζησομένους, ἀλλὰ σωθησομένους τὰ ἐπ' αὐτοῖς διωρισμένα. ἔπειτα πᾶσιν ἑξάμετρον αὐτοῖς ἀνέγνω, ὃν καταλέλοιπεν ἐν τῇ βιβλίῳ τῇ ἱερᾷ, προεῤῥῆσιν ἔχουσαν τῶν ἐσομένων, καθ' ὃν γέγονε πάντα καὶ γένεται, μηδὲν ἐκείνου διημαρτηκότος τῆς ἀληθείας. παῦτ' οὖν τὰ βιβλία παραδίδωσι τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς κιβωτοῖν, εἰς ὃν καὶ τοὺς δέκα λόγους γεγραμμένους ἐν δυσὶ πλαξὶ κατέθετο καὶ τὸν σκηνὴν. τῷ τε λαῷ παρῄνεσε κρατήσαντι τῆς γῆς, ἐ ἰσχυθέντι, μὴ λήθην λαβεῖν τῆς ἀμαληκιτῶν ὕβρεως· ἀλλὰ στρατεύσαντας ἐπ' αὐτοὺς, τιμωρίαν ἀπολαβεῖν, ὧν ἐπὶ τῆς ἐρήμου τυγχάνοντας ἐπιθέσθαι κακῶς. ἐξελόντας ἢ τὴν χαναναίαν γῆν, καὶ πᾶσαν διαφθείραντας τὴν ἐν αὐτῇ πλὴν ὑν καὶ πρόβατα, τὸν βωμὸν τε ἀνασῆσαι πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα τετραμμένον, οὐ πόῤῥω τῆς σικίμων πόλεως μεταξὺ δυοῖν ὀρεῖν, γαριζέου μὲν ἐκ δεξιῶν κειμένου, τὸ δ' ἐξ ἀριστερῶν γιβάλου προσαγορευομένου. μεμαθήκασιν ἢ τὴν στρατιὰν κατ' ἐξ φυλὰς ἐπὶ τοῖν δυοῖν ὄρουν ἀναβῆναι, καὶ σὺν αὐτοῖς λεύτας τε καὶ τοὺς ἱερέας. καὶ πρῶτα μὲν τοὺς ἐπὶ τῷ γαριζεῖν ὑμνουμένους ἄρχειν τὰ κάλλιστα τοῖς περὶ τὸν θρησκείαν ἕ θεοῦ ἕ τὸν τῶν νόμων φυλακὴν ἀσπαζόμενοι, ὧν τε μωυσῆς ἔπαι μὴ ὠφελησόμενοι, ἀφῆκεν ἢ τοὺς ἑτέρους, καὶ τούτων πάλιν ἀρχομένων, τοὺς ἑπομένους ἐπαινεῖν. ἔπειτα κῆ παῦτα τοῖς ὠφεληθησομένοις κατάρας πάλιν, ὑποφωνούσας ἀλλήλαις ἐπὶ κυρώσει τῶν λεγομένων. ἀνέγραψε δὲ τὰς εὐλογίας καὶ τὰς κατάρας αὐτῶν, ὡς μηδέποτε σκλίπειν τὸν μάθησιν αὐτῶν ὑπὸ χρόνου· ὡς δὴ καὶ τῷ βωμῷ τελευτῶν ἐπέγραψε κῆ πλησίον ἑκατέραν, ἣ καὶ φασὶ τὸν λαὸν θῦσαί τε καὶ ὁλοκαυτῶσαι, καὶ μετ' ἐκεῖνον τὸν ἡμέραν οὐκ ἐπενεγκεῖν ἱερείων ἑτέρων· οὐ γὰρ ἔσεσθαι νόμιμον. ταῦτ' οὖν μωυσῆς τε διέταξε, καὶ τὸ ἑβραίων ἔθνος, ἀκόλουθα τούτοις ποιοῦν διατελεῖ. τῇ δ' ὑ-

τῇ διαθήκῃ, τὸν λαὸν σὺν γυναιξὶν ἅμα καὶ τέ- A Postridie populo cum uxoribus & liberis in con- Deut. 29.
κνοις εἰς ἐκκλησίαν συναγαγών, ὡς παρόδιαν καὶ τὸ cionem collecto, ne mancipiis quidem exclusis,
ἀνδραπόδα, ἔρκου τῶν νόμων αὐτοὺς φυλακὴν ποιή- jurejurando eos ad legum custodiam adstrinxit:
σαι. καὶ τῆς τοῦ θεοῦ εὐνοίας ἀκριβεῖς λογισμὸς γε- utque Dei voluntatem diligenter expendentes,
νήσθαι, μηδεὶς εἰς αὐτοὺς μήτε συγγενείας χαριζόμε- neque cognationis gratiam, neque periculorum
νος, μηδὲ κίνδυνας φεύγων, μήτε ἄλλου καθάπαξ αἰ- metum, neque ullam aliam causam tanti face-
τίαν κινεῖτραι τῆς τῶν νόμων φυλακῆς ἐπολλαμ- rent, ut eam potiorem legibus ducentes, ab ea-
βάνοντας ῥᾳθυμίαν πύπους. ἀλλ' ἂν τι τῆς τῶν ἐξ αἵ- rum præscriptis discederent: sed sive consangui-
ματος συγγενῶν καταλύειν ἐπιχειρῇ τὰ κατ' αὐ- B neorum unus aliquis, sive urbs quæpiam, circa
τὸς πολιτεῖα, ἢ πόλις, ἀμωύειν αὐτοῖς καὶ καινὴ κατ' eas turbare aliquid, aut statum earum labefacta-
ἰδίαν, καὶ πρατήσαντας μὴ ἐξ αὐτῶν ἀναστᾶν re conetur, privatim & publice illis periclitanti-
ἀμύνειν, καὶ μηδὲ τὸ ἐδαφος τῶν ἀτενῶν ἐθνῶν ἐᾶ- bus auxilium ferrent. quam si vicissent, à fun-
σαι πατὰ λιπεῖν. εἰ δ' ἀσθενεῖεν, λαβεῖν τὰ damentis, ut defertricem, revellerent, & ne solum
ἀμείνω, αὐτὸ τὸ μὴ πατὰ βούλησιν ἰδίαν τοῦτο quidem ipsius, si fieri posset, superesse paterent-
ποιῆσαι δικαιῶσαι. καὶ τὸ μὲν πλῆθος ὤμνυεν. ἐδί- tur, sin vero id efficere non valerent, nec pœnas
δασκε δὲ αὐτοὺς, ὡς ἂν αἱ θυσίαι τῷ θεῷ μᾶλλον κε- meritas exigere, saltem testarentur se impietati
χαρισμέναι γένοιντο. καὶ ὅπως ἂν οἱ στρατεύοντες ἐξ- alienæ non consentire. hæc populus in foro ju-
ίοιεν, πυνθάνεσθαι χρὼμενοι τοῖς λίθοις ὡς καὶ πρό- C rejurando firmavit. Post hæc docebat eos, quo-
τερον δεδήλωκα. προεφήτευσε δὲ καὶ Ἰησοῦς μωυσέ- modo sacrificia Deo gratiora fierent: & quomo-
ως ταφεὶς ἐπὶ πάνθ' ὅσα ποιήσειεν ὑπὲρ τῆς τοῦ do expeditiones suscipiendæ, captato signo ex
λαοῦ σωτηρίας, ἐν τε πολέμοις καὶ κατ' εἰρήνην νό- lapillis, de quibus jam diximus. Sed & Jesus, su-
μους αὐτοῖς. καὶ τὴν τῆς πολιτείας κόσμον ὁρμηθεὶς perstite etiam tum & præsente Moyse, vaticina-
ἐκ θαλαττομένου προεῖπεν ὡς δηλώσειεν αὐτῷ tus est, quicquid pro salute populi gesturus erat,
ὁ θεὸς, ὅτι σῳζόντος τὴν αὐτοῦ θρησκείαν περιφ- vel foris bello administrando, vel domi ferendis
ήσεται κακῶν, ὡς ὄφελον τε αὐτοῖς πολεμίων πλη- legibus: & ad vivendi rationem recens institu-
θυόντων τὴν γῆν καὶ κατασκαφῆναι πόλεις. καὶ D tam eos præparans, divino monitu se præsagire
τὸν νεὼ κατασεσθῆναι, καὶ κατασφαγέντας δου- ajebat, quod si patriam religionem violarent,
λεῦσαι ἀνδράσιν οὐδένα λυμησομένοις οἷόν τον ὄπι τῆς clades non effugerent. nam & regionem ipso-
συμφορᾶς αὐτῶν. μετανοήσαν δ' αὐτοὺς ὄπι μη- rum armis exterorum opplendam, & urbes di-
δέπω χρόνῳ τοῦτο παθόντας. ἐ μὴν τι θεὸς ὁ κτί- ruendas, & templum incendendum, & ipsos sub
σας ὑμᾶς, πλεῖς τε πολίτας ὑμέτερους ἀποδώσοι, καὶ hasta victoris venundandos, servituros que gen-
τὸν ναὸν. ἐπεὶ δὲ τοῦ πύπου ἀποβολὴν, οὐχ tibus, quæ afflictorum nulla miseratione tan-
ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις. παρωρμήσας δὲ τὸν Ἰησοῦν gerentur: actum demum feram atque inutilem
ὅτι πως χαναναίους ἐραπὰν ἐξαγαγεῖν ὡς ὁ θεοῦ E erratorum pœnitentiam acturos. Deum tamen
ἐπερρώτησε οἷς ἂν ἐπιχειρήσειε, καὶ πᾶσιν ἐπευφη- ipsorum conditorem, & urbes suis civibus &
μήσας τὴν πληθύν. ἔπειτα φησὶ πρὸς τοὺς ἡμετέρους templum populo redditurum. Hæc autem fore,
ἄνδρας πρεσβύτας, καὶ θεὸς τήνδε μοι τὴν ἡμέραν ut non semel tantum amittant, sed sæpius. Dein- Deut. 31.
τῆς πρὸς ἐκείνους ἀφίξεως ὥρισε, χάριν μὲν αὐτῷ de Moyses exhortatus Jesum, ut in Chananæos
ζῶν τε καὶ παρὼν ὑμῖν ἔχειν ὁμολογῶ. πρόνοιάς τε exercitum duceret, affuturumque cœptis ejus
τῆς παρ' ὑμῶν, ἵν' οὐχ ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς μόνον τῶν Deum pollicitus, & populo omnia fausta omina-
ἡμετέρων ἐπαύσατο κακῶν, ἀλλὰ καὶ δωρεᾶς τῶν tus: Quoniam, inquit, ad patres nostros abeo, Deut.
χρεττόνων. ὅπι τε πνεῦσαί μοι καὶ ἐς πᾶσαν ὀλίγειαν & Deus hanc mihi diem abitus præfinivit, gratias 34.
τῆς ὅπι τὸ βέλτιον ὑμῶν μεταβολῆς φροντίδα λαμ- F illi vivens adhuc, & vobis præsentibus, ago pro
βάνειν συμπαρέσχεν. ἐ παρέχειν ὧν ἅπασιν αὐτὸν ὑ- cura ac providentia, quam de rebus vestris ha-
μῶν ἠμῖν. μᾶλλον δ' αὐτὸς ἐν ἐ τὸν ἀφήγησιν αὐτ- ctenus habuit, non solum depellendis adversis,
ούσης ἐ τὰ τέλη χαίρομεν ὑπερορατηγῷ χρώμε- sed commodis etiam largiter exhibendis: & quia
νοις ἐ πρείᾳ, ὧν τὸν ὑμέτερον λαὸν διεργετεῖν laborem meum ac solicitudinem, dum vestrum
ἤθελον. αὐτὸ δ' ὧν πεφθόνησεν τῶν ἐ θεοῦ δύναμιν, ὦ statum in meliorem fortunam reducere conor,
μελήσῃ καὶ πρὸς τὸ μέλλον ὑμῶν, ἀπαλλαττόμε- propitius semper adjuvit: imo vero ipse & exor-
θα καλῶς ἔχειν ἡγησάμενοι, αὐτός τε τούτων ὀφειλομέ- sus est rem & absolvit, me ministro usus & vica-
νων ἀμοιβὰς ἀποδιδοὺς, καὶ καταλιπὼν εἰς μνήμας G rio in obeundis, quæ ad vestram felicitatem per-
ὑμῖν, τὰ σέβειν τε καὶ τιμᾶν προσήκειν τοῦτον ἡμῖν, tinere visa sunt. Quapropter æquum est, ut, pri-
καὶ τοὺς νόμους τιμᾶν ὧν τε παρέσχηκε, καὶ μέλλων usquam decedam, ejus potentiæ, qui & in poste-
ὑμῖν ἐπὶ παρέξει δῶρημα κάλλιστον φυλάττειν. rum vobis non deerit, dignas laudes rependam,
ὡς ὅστις μὲν ἐχθρὸς καὶ ἀνθρωπος νομοθέτης ὑβρι- neque hoc debito exsolvam, vestræque memo-
ζόμενον αὐτοῦ τῶν νόμων καὶ μᾶλλον καταμῦσαι. θεοῦ riæ commendem, quod hunc solum colere & ve-
δὲ μὴ παροργίσαι καλεπαίνοντος ὥσπερ ἀμελου- nerari convenit: & leges ejus habere in precio,
μένων νόμων οὓς αὐτὸς γνησίους ὑμῖν ἔδωκε. ut quæ omnibus reliquis donis jam acceptis, aut
in posterum à propitio conferendis, longe sint
anteponendæ. Gravis enim adversarius est vel homo legislator, si constitutionibus suis autoritatem a-
dimi sentiat: Dei vero indignationē, absit, ut experiamini, quæ legibus ipsius contemptis, excitari posset.

Hæc poſtrema verba Moyſe loquente, & ſingulis tribubus ſua fata aperiente, univerſa multitudo in lacrymas erupit, ut & mulieres plangentes dolorem ob futuram ipſius mortem conceptum declararent, quin & pueri præ mœroris impotentia plorantes, præ ſe ferebant, quod tanta eſſet viri virtus ac magnificentia, ut ne illam quidem ætatem latere poſſet. Itaque certamen quoddam erat inter minores & grandiores, utros major haberet mœſtitia. alteri enim intelligentes, quali orbarentur antiſtite, futuram ſuam conditionem lamentabantur. alteri hoc ipſum lugebant, quod, priusquam ejus virtutem ſatis deguſtaſſent, jam carendum eo, ſeque deſtituendos videbant. Quantus autem fuerit populi ploratus & querimoniæ, conjecturam capere licet ex eo, qvod tum prophetæ accidit. Quamvis enim perſuaſiſſimum ſemper habuit, non eſſe inſtante morte dolendum, ut quæ præter Dei voluntatem ac naturæ leges non veniat, viſo tamen affectu populi, à lacrymis temperare non valuit: dum vero eo proficiſcitur, ubi diſpariturus erat, omnes cum fletu ſequebantur. Tum Moyſes his, qui longius aberant, manu mota ſignificavit, ut conſiſterent: propiores autem rogabat, ne exceſſum ſuum lacrymabilem facere pergerent, cum fletu proſequendo. Illi vero & hanc extremam gratiam ei referendam exiſtimantes, ut, quemadmodum cupiebat, ſeorſum ſecederet, continuerunt ſe inter ſe lacrymantes. Solus autem ſenatus eum deduxit, & pontifex Eleazarus, & imperator Jeſus. Ut vero in monte, Abari vocato, conſtitit, qui celſus è regione Hierichuntis attollitur, & conſcendentibus late Chananæ terræ proſpectum exhibet, ſenatum dimiſit. Cumque poſt mutuos complexus Eleazaro ac Jeſu ultimum vale diceret, inter loquendum repentina nube circumdatus in vallem quandam eſt ablatus. In ſacris autem voluminibus ſcripſit ſe mortium, veritus, ne propter excellentem ejus virtutem à Deo raptum prædicarent. Vitæ ejus tempus univerſum centum viginti annorum fuit, cujus tertiam partem in imperio exegit, uno menſe minus. Mortuusque eſt ultimo anni menſe, die prima menſis, qui à Macedonibus Dyſtrus dicitur, à noſtris vero Adar: vir omnium, quotquot unquam fuere, prudentiſſimus, & qui conſilia bona optime noſſet exequi: adhæc eloquentia & in tractando populo gratia & dexteritate incomparabilis: affectus quoque ita ſemper in poteſtate habuit, ut omnino illis carere videretur, & nomina tantum eorum ex his, quæ in aliis hominibus conſpiceret, cognita habere. Imperator idem cumprimis bonus, vates vero, qualis nemo alius, ut omnia ejus verba vim oraculorũ obtinerent. Qvapropter triginta diebus eum luxit populus, cui nunquam quicquam triſtius accidit, quam tunc prophetæ mors. nec in præſens tantummodo ſui deſiderium reliqvit, ſed maximam apud omnes exiſtimationem, quotquot ſcripta ejus evolvere contigit, dum ejus virtutem ex illis æſtimant. Atque hæc ſunt, quæ de Moyſis exitu dicenda habuimus.

A μωυσέως δὲ ταῦτα πρὸς πλευτὶλω τῷ βίᾳ φήναντος, καὶ μετ' ὀλογίας ἑκάστη τῶν φυλῶν προφητεύσαντος τὰ καθήκοντα, τὸ πλῆθος εἰς δάκρυα προὔπεσεν, ὡς καὶ τὰς γυναῖκας στερνοτυπουμένας ἐμφανίζειν τὸ ἐπ' αὐτῷ πεπονθὸς πάθος. Οἱ παῖδες δὲ θρηνοῦντες ἐπὶ μᾶλλον ὡς ἀσθενέστεροι κρατεῖν λύπης ἐδήλουν ἐπὶ τῇ ἀρετῇ αὐτοῦ καὶ μεγαλουργίᾳ παρ' αὐτὸν τὸν ἡλικίαν σωιέσειν. ἦν δὲ κατ' ὀλίγον τῆς τε νέοις καὶ γεγηρακόσιν, ἄμιλλα τῆς λύπης. οἱ μὲν γὰρ εἰδότες οἷον στέρονται κηδεμόνα περὶ τὸ μέλλοντα ἀπορήσουσι. τῆς δὲ καὶ περὶ τύπου τὸν πένθος ἦν, καὶ ἐπὶ μήπω καλῶς τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ γευσαμένοις ἀπολείπεσθαι σωιέβαινεν αὐτοῦ. τὸν δ' ἐναντιολὸν τῆς τῶν πλήθους οἰμωγῆς καὶ τῶν ὀδυρμῶν τὴν μάρτυρα ἂν τις ἐκ τοῦ συμβάντος τὸν νομοθέτην. καὶ γὰρ πᾶσι μὲν ἅπασι τοῦ χρόνου μηδὲν ὅπη μέλλουσι πλάττῃ κατηφεῖν, ὡς καὶ βούλησιν αὐτὸ παρέχοντας θεοῦ καὶ φύσεως νόμον, ὅπη τῆς ἐκάστου παρορμῆσις ἐνικήθη δακρῦσαι. προσορμῶν δ' ἔνθεν οὗ ἔμελλεν ἀφανισθήσεσθαι, πάντες εἵποντο δεδακρυμένοι. Ὁ μωυσῆς, τοὺς μὲν πόρρω τῇ χειρὶ κατασείων μένειν ἠρεμοῦντας ἐκέλευε. τοὺς δ' ἐγγυτέρω λόγοις παρεκάλει μὴ πρίν αὐτῷ δακρυτὸν ἀπαλλαγὴν ἐπιθεῖναι. οἱ δὲ καὶ τοῦτ' αὐτῷ χαρίζεσθαι κρίνοντες, τὸ καὶ βούλησιν ἀπελθεῖν αὐτοῦ τὸν ἰδίαν ἐφέναι, κατέχουσιν αὐτοὺς ἐν ἀλλήλοις δακρύοντες. μόνη δὲ ἡ γερουσία προὔπεμψεν αὐτὸν, ὁ ἀρχιερεὺς Ἐλεάζαρος, καὶ ὁ στρατηγὸς Ἰησοῦς. ὡς δ' ὅπη τοῦ ὄρους τοῦ Ἀβαρεὶ καλουμένου ἐγένετο, τὸ τοῦ ὑψηλὸν ἱερίχουντος ἀντικρὺς κεῖται, γῆν ἀρίστην τῶν χαναναίων ἅπασαν παρέχον τοῖς ἐπ' αὐτῷ καταβᾶσιν, ἀπέπεμπε τὴν γερουσίαν, ἀναστραφεὶς δὲ πρὸς τὸν ἐλεάζαρον αὐτοῦ καὶ Ἰησοῦν, καὶ περιπεσὼν αὐτοῖς ἔτι, νέφους αὐτὸν ἀφανίζοντος, ἀφανίζεται κατά τινος φάραγγος. γέγραφε δ' αὐτὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις πεπονθέναι, δείσας μὴ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς περὶ αὐτὸν ἀρετῆς πρὸς τὸ θεῖον αὐτὸν ἀναχωρῆσαι πεποίησιν εἰπεῖν. ἐβίωσε δὲ τὸν πάντα χρόνον, ἐτῶν ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἑκατόν, ὧν ἦρξε τὸ τρίτον μέρος ἐνὶ λείποντι μηνί. ἐτελεύτησε δὲ τῇ ὑστάτῳ μηνὶ δ' ἔτους, ὑπὸ μὲν μακεδόνων, δύστρος καλουμένου, ἀδάρου δὲ ὑφ' ἡμῶν νεομηνίᾳ. σωιέσει τε τὰς πάντ' ἀνθρώπους ὑπερβαλών, καὶ χρησίμως ἄρεσι τοῖς νοητοῖσιν. εἰπεῖν τε ἐκ πολλοῦ ὁμιλήσας κεχαρισμένως. πρὸ τε ἄλλα καὶ τῶν παθῶν αὐτοκράτωρ ὡς μηδὲ ἐκείνου τι τούτων τῇ ψυχῇ δοκεῖν αὐτοῦ, ἐκ γνώσεως μόνον αὐτὸ τὸ σεσωμεῖσθαι ἐκ τοῦ παρ' ἄλλοις αὐτὸ βλέπειν μᾶλλον ἢ παρ' αὐτοῦ. ἐκ στρατηγὸς μὲν ἐν ὀλίγοις. προφήτης δ', οἷος οὐκ ἄλλος, ὡς θ' ὅτι ἂν φθέγξαιτο δοκεῖν αὐτοῦ λέγοντος ἀκροᾶσθαι θεοῦ. πενθεῖ μὲν οὖν αὐτὸν ὁ λαὸς, ἐφ' ἡμέρας τριάκοντα. λύπη δὲ οὐκ ἄλλη κατέχει ἐφάμενος τὸ μέγεθος, ὅσον τότε μωυσέως ἀποθανόντος. ἐπιθυμῶν δ' αὐτὸν, οὐχ' οἱ πειραθέντες αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ τοῖς νόμοις ἐντυγχάνοντες αὐτοῦ, δι' αἰῶνος ἐπιθυμοῦσι διὰ τῶν γραμμάτων αὐτοῦ δ' ἀρετὴ ἐκ τούτων λογιζόμενοι. καὶ τὸ μὲν κατὰ μωυσῆν τέλος, τοιοῦτον ἡμῖν δεδηλώσθω.

TADE

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΕΜΠΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱερέων τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν ἑβραίων πολεμήσας πρὸς χαναναίους, καὶ κρατήσας αὐτῶν, τοὺς μὲν διέφθειρε, τὴν γῆν κατακληρουχήσας, διένειμε ταῖς φυλαῖς. ΚΕΦ. α.

Ως ἀποθανόντος τοῦ στρατηγοῦ, παραβαίνοντες οἱ ἰσραηλῖται τοὺς πατρίους νόμους, μεγάλων ἐπειράθησαν συμφορῶν, καὶ σπασάντων ἡ βενιαμὶς διεφθάρη φυλὴ, χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων. ΚΕΦ. β.

Πῶς μετὰ ταῦτα τὴν κακοπραγίαν ἀστοχήσαντες αὐτοὺς, ὁ θεὸς ἀσυνετοῖς ἐδούλωσεν. ΚΕΦ. γ.

Η ἀφ' ἑαυτῆς αὐτῖς ἐλευθερία γνομένη. ΚΕΦ. δ.

Οτι πάλιν ὁ λαὸς ἡμῶν ἐδουλεύσε μεσοπόταις· καὶ ὑπό τινος ἰεδοῦς τὴν δουλείας ἀπαλλαγή. ΚΕΦ. ε.

Ως χαναναίων αὐτοὺς καταδουλωσαμένων ἠλευθερώθησαν ὑπὸ βαράκου καὶ δεββώρας. ΚΕΦ. ϛ.

Οτι πολεμήσαντες ἀμαληκῖται τοῖς ἰσραηλίταις ἐνικησάντο, καὶ τὴν χώραν σκάκωσαν ἐτη ἑπτά. ΚΕΦ. ζ.

Ως γεδεὼν αὐτοὺς ἠλευθέρωσεν ἀπὸ ἀμαληκιτῶν. ΚΕΦ. η.

Οτι μετ' αὐτὸν πολλοὶ ἡγεμόνες ἀξιόχοι τοῖς πράγμασιν ἐθνεσιν ἐπολέμησαν ἱκανῷ χρόνῳ. ΚΕΦ. θ.

Περὶ τῶν συμβάντων ἀνδρείας καὶ ὅσων κακῶν αἴτιον παλαιστίνοις ἐγένετο. ΚΕΦ. ι.

Ως καὶ ἡλὶ ὁ ἱερεὺς ἐσφάγησαν, ἐν τῇ πρὸς παλαιστίνους μάχῃ, ΚΕΦ. ια.

Ως ὁ πατὴρ αὐτῶν ἀκούσας τὴν συμφορὰν, βαλὼν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέθανεν. ΚΕΦ. ιβ.

HÆC IN QVINTO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Quomodo Jesus Hebræorum imperator, debellatis ac cæsis Chananæis, terram eorum sorte divisit tribubus. CAP. I.

Quomodo post mortem imperatoris Israelitæ, neglectis patriis religionibus, in extremas calamitates inciderunt, & exorto civili bello, ex universis Benjamitis sexcenti tantum fuere superstites. CAP. II.

Quomodo propter impietatem in Assyriorum servitutem à Deo populus Israelitarum est traditus. CAP. III.

Libertas per Cenizum reddita. CAP. IV.

Quomodo populus rursus à Moabitis est subjugatus, & per Jodem è servitute exemptus. CAP. V.

Quomodo sub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem sint repositi. CAP. VI.

Quomodo Amalecitæ, devictis Israelitis, regionem eorum per septem annos vastaverunt. CAP. VII.

Quomodo Gedeon populum liberavit. CAP. IIX.

Quomodo aliquot successores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella gesserunt. CAP. IX.

De Sampsonis fortitudine, & quanta mala Palæstinis fecerit. CAP. X.

Quomodo filii sacerdotis Elis à Palæstinis in prælio sunt cæsi. CAP. XI.

Quomodo Elis, audita filiorum cæde, & arcæ amissione provolutus de throno exspiravit. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

Liber Qvintus.

CAP. I.

Quomodo Jesus Hebræorum imperator, debellatis Amorræis, Chananæ regibus, terram eorum sorte divisit tribubus.

POst Moysem, quemadmodum dixi, ex hominibus sublatum, officiumque memoriæ viri exhibitum, sedato luctu, Jesus jubet copias ad expeditionem instrui: mittitque exploratores in Hierichuntem, quo mentem eorum & vires cognosceret: castra deinde movet mature Jordanem trajecturus. mox convocatis Rubelidis & Gadidis tribuum principibus, atque etiam Manassetidis: nam & huic tribui dimidiatæ Amorræam habitare permissum erat, quæ fuit Chananææ pars septima: revocavit eis in mentem, quid Moysi fuissent polliciti: rogavitque, ut in ejus gratiam, qui ne ultimo quidem vitæ tempore prospicere eis defatigatus est, & propter communem utilitatem, alacriter præstarent, quæ promiserant. illis vero imperata haud gravatim facientibus, armatis quinquaginta millibus, ab Abila ad Jordanem sexaginta stadia castra promovit: quæ postquam metatus est, commodum speculatores aderant, omnibus apud Chananæos exploratis. ignoti enim à principio, totam illorum urbem per otium consideraverunt, & mœnia, qua parte magis aut minus erant munita, & portarum quænam assultum minus ferre possint, & capi essent faciliores. nec quisquam obviorum spectantibus singula fuit molestus, dum curiositatem hospitum consuetam interpretantur, nec hostile adhuc quicquam suspicantur. ut vero sub vesperam secesserunt in quoddam diversorium non longe à mœnibus, in quod primum fuerant deducti, jamque cœna peracta, de reditu consultabant, indicatum est regi cœnanti, venisse speculatum quosdam e castris Hebræorum,

Κεφάλαιον ά.

Ὡς ἰησοῦς στρατηγὸς τῶν ἑβραίων πολεμήσας τοῖς χαναναίοις, καὶ κρατήσας αὐτῶν, τοὺς μὲν διέφθειρε, τὴν δὲ γῆν καταπληρώσας διένειμε ταῖς φυλαῖς.

ΜΩΥΣΕΩΣ δὲ τὸν προειρημένον τρόπον ἐξ ἀνθρώπων ἀπογεγονότος, ἰησοῦς ἁπάντων ἤδη τῶν ἐπ' αὐτῷ νενομισμένων πόλεμον ἐχόντων, καὶ δι' πένθους λελοιπότος, παρήγγειλεν ὅπλα στρατιὰν ἐπιμον εἶναι τε πληθος. πέμπει δὲ κατασκόπους εἰς ἱεροχοῦντα, τήν τε δύναμιν αὐτῶν, καὶ τίνα διάνοιαν ἔχουσιν αὐτοὶ γνωσόμενος. αὐτὸς δὲ ἐξήγαγε τὸν στρατὸν, ὡς κατὰ μικρὸν διαβησόμενος τὸν ἰορδάνην. ἀναπαλεσάμενος δὲ τοὺς τῆς ῥουβηλίδος φυλῆς ἄρχοντας, καὶ τοὺς τῆς γαδίδος καὶ μανασσήτιδος ἡμισείας (ἐξ ἡμισείας γὰρ καὶ τῇδε τῇ φυλῇ τὴν ἀμορραίαν κατοικεῖν ἐπέτρεψαπο τῆς χαναναίων γῆς ἑβδόμην οὖσαν μέρος,) ὑπεμίμνησκεν ἃ ὑπέσχοντο μωυσῇ. καὶ παρεκάλει χαριζομένους τῆτε σκευῆ πρὸς ἃ μηδέποτε ἀπέθνησκε δεῖ αὐτοὺς καμοῦσιν, τῇ τε κοινῇ συμφέρουσι, παρέχειν αὐτοὺς εἰς τὰ προαγγελλόμενα πρόθυμους. τῶν δὲ ἑπομένων ὁπλίσας πεντακισμυρίους, ἀπὸ τῆς ἀβίλης ἐπὶ τὸν ἰορδάνην ἐξίει σταδίους ἑξήκοντα. καὶ στρατοπεδευσάντος εὐθὺς οἱ κατάσκοποι παρῆσαν, μηδὲν ἀγνοήσαντες τῶν πρὸς τοὺς χαναναίους. λαθόντες γὰρ τὸ πρῶτον, ἅπασαν ἐπ' ἀδείας τὴν πόλιν αὐτῶν κατενόησαν, τῶν τε τειχῶν, ὅσα καρτερὰ, καὶ ὅσα μὴ τὸν ἴσον ἔχει τὸν τρόπον αὐτοῖς ἀσφαλῶς, καὶ τῶν πυλίδων εἰς πρῶς ἔσοδον τοῦ στρατοπέδου δι' ἀσθένειαν σωφέρειν. ἡμέλουν δὲ θεωμένων οἱ ἐντυγχάνοντες, καθ' ἑσπέραν ξένοις προσήκουσαν, ἀκριβῶς ἕκαστα πολυπραγμονεῖν τε τὴν πόλιν νομίζοντες, ἀλλ' οὐ κατὰ διάνοια πολεμίων. ὡς δὲ ἡμέρης οὔσης, ἀναχωρῆσαι εἰς τι καταγώνιον καὶ τεῖχος πλησίον, εἰς ὃ καὶ προσήλθοσαν δεπνοποιησόμενοι, καὶ πρὸς ἀπαλλαγῆς αὐτοῖς τὸ λοιπὸν ἡ φροντὶς ἦν, μεμνῆσθαι τοῦ βασιλέως πρὸς δεῖπνον ὄντα, κατασκεψάμενοί τινες τὴν πόλιν ἀπὸ τοῦ τῶν ἑβραίων στρατο-

ματιδου παρεσαι, καὶ ὅτις ἐν τῷ τῆς ῥαχάβης κα- A & nunc divertentes apud Rachaben hoc tantum
ταγωγίῳ, μὴ πολλῆς τῆς δ' λανθάνειν προνοίας ὑ- curare, quomodo latenter se subducant. Ille ve-
πηρχεν. ὁ δ' ἀγὼν πέμψας πρὸς αὐτοὺς, ἐκέλευσεν ro confestim mittit, qui eos comprehendant quæ-
αὐτοὺς συλλαβόντας, ἵνα βασιλίσσης μάθοι τί καὶ stioni admovendos, ut causam adventus sui ape-
βουλόμενοι παρεῖεν. ὡς δ' ἔγνω τὸν ἐφορον αὐ- riant. quos ubi adventare Rachabe cognovit,
τῶν ῥαχάβη, λίνου γὰρ ἀγκαλίδας ὅπη δ' τείχους ἔ- forte enim lini manipulos siccabat in mœnibus,
ψυχε, τοὺς μὲν κατασκόπους εἰς ταύτας ἀποκρύπτει. speculatores his contexit. missis autem a rege di-
τοὺς δὲ πεμφθέντων τοῦ δ' βασιλέως ἐλεγεν ὡς ξέ- xit, hospites quosdam ignotos paulo ante solis
νοι τινες ἀγνῶτες ὀλίγῳ πρότερον ἢ δύνειν τὸν ἥλιον B occasum apud se cœnatos discessisse, qui si suspe-
παρ' αὐτῇ δειπνήσαντες ἀπῆλθον. οὓς εἰ φοβεροὶ cti essent regi, quasi detrimentum aliquod rei-
τῇ πόλει δοκοῖεν ἢ κίνδυνόν τῳ βασιλεῖ φέροντες publicæ allaturi, parvo negotio posse ab inse-
ἦσαν, ἄπιστοι ἂν αὐτοὺς λαβεῖν διαχθέντας. οἱ δὲ, τῆς γυ- quentibus de via retrahi. Tum illi decepti à mu-
ναικὸς αὐτῶν αὐτοὺς ἐκελευούσης, οὐδένα ἐπιστησάμε- liere, quam serio loqui putabant, ne perscrutati
νοι δόλον, ἀπῆλθον, οὐδ' ἐρευνήσαντες τὸ καταγώ- quidem diversorium abierunt, & excurrentes
γιον. ἐπὶ δ' ἐρευνήσαντες κατ' ἃς ἐνόμιζον αὐτοὺς per vias, quibus verisimile erat eos discedere, &
μᾶλιστα τῶν ὁδῶν ἀπερχεσθαι, καὶ κατὰ τὰς εἰς τὸν quæ ad flumen ducebant, vestigio nullo invento,
ποταμὸν φερούσας, οὐδενὶ γνωρίσματι ἐντυγχα- C frustra laborare destiterunt. Sedato autē tumul-
νον, παύονται δ' πόνων. δ δὲ ἰορύσου καταλεν- tu, Rachabe deductos de mœnibus, & admonitos
τῶ ῥαχάβη καταγαγοῦσα τοὺς ἄνδρας, καὶ τὸν κίν- quanto suo periculo saluti eorum consuluisset, ut
δυνον οὐ χεῖρ τῆς αὐτῶν ἐπελθοι σωτηρίας, ἀλλ' quæ in dolo deprehensa pœnam capitis cum tota
ἢ καταμηνύσουσα αὐτοὺς, οὐ καὶν ἀφ' ἑφυγεν τὸν ἐκ familia regi erat datura, rogatosque, ut, occupata
βασιλέως τιμωρίαν, ἀλλὰ πανοικὶ αὐτῷ ἀποτελέσθαι terra Chananæa, memores beneficii gratiam si-
κακὸν, παρακαλέσασα ἀφ' μνήμης ἔχειν ὅτ' αν ἐγκρα- bi rependerent pro accepta salute, jussit, ut bono
τὴς τῆς χαναναίων γῆς καταστῶσι, ἀμοιβὴν ἐκτίσαι animo abirent: jurejurando prius delato, quod,
δυναμένης ἀρπ σωτηρίας, χωρὶς ἐκέλευσεν ὅλη τὰ D expugnata urbe, & aliis juxta ipsorum decretum
οἰκεῖα, ὁμόσαντας ἢ μὲν σώσειν αὐτῷ καὶ τὰ αὐτῆς internecioni traditis, mulieri salus manebit inco-
ὅπου τῶν πάλιν ἐλόντες, φθείρωσι πάντας τοὺς ἐν αὐ- lumis. hunc enim eventum sibi Deum jam ante si-
τῇ κατὰ τὸ ψήφισμα τὸ παρ' αὐτοῖς γνόμενον. ταῦ- gnificasse. Illi & in præsens ei gratias agunt, &
τα γὰρ ἐκείνῃ σημεῖος τοῖς ἐκ τοῦ θεοῦ διδαχθεῖσιν. in futurum abundè relaturos jurejurando con-
οἱ δὲ, καὶ τῶν παρόντων αὐτῇ χάριν ἔχειν ὁμολό- firmant, & hoc consilium dant, ut, cum præsen-
γουσι. καὶ περὶ τῶν αὐθις ὤμνυον ἔργῳ τῶν ἀμοιβὴν serit urbem expugnandam, contractis facultati-
ἀποδώσειν. ἵνικα δ' ἂν αὐθηται μελλούσης ἁλίσκε- bus & propinquis intra diversorium, vestem
σθαι τῆς πόλεως, συνεβάλλον κτῆσιν τὸ τῶν αὐτῆς καὶ E coccineam pro foribus expandat. imperatorem e-
τοὺς οἰκείους ἅπαντας εἰς τὸ καταγώγιον ἀποθεμένην nim edicto inhibiturum, ne quis eam domum læ-
ἐπαθροίζειν, πρὸς τ' ἱερῶν ἀνατείνασαν φοινικίδας. dere audeat, quo datæ sibi salutis gratiam recipi-
σημεῖον ἰδὼν τὸν οἰκείαν ὁ στρατηγὸς φυλάξηται κα- at. qvod si aliquis ex ejus propinquis in pugna
κὸν πάσῃ. μειώσειν γὰρ αὐτῷ ἔφασαν ἀφ' τὸ σὸν σώ- caderet, ipsius culpam fore, non suam: neque se
ζεσθαι σῶμα. εἰ δέτις ἐν τῇ μάχῃ πέσοι τῶν σῶν, ad ejus incolumitatem præstandam jurejurando
αὐτὸς αὖ ἡμῶν ἐπενέγκοις αἰτίαν. τὸν τε θεὸν ὃν ὁμω- teneri velle. His conditionibus discessum est,
μικαμεν παρουσόμενον, μηδενὶ ὡς ἐπὶ ῥᾳδιουρ- cum se fune de mœnibus demisissent: reversique
γοῦντος ὅρκους δυσχεραίνειν. καὶ οἱ μὲν ταῦτα συνθέμε- ad suos rem totam, ut erat acta, narraverunt.
νοι, ἐχώρουν ἀφ' δ τείχους καθιέντες ἑαυτούς. F Tum Jesus pontifici Eleazaro cum senatu indi-
καὶ διασωθέντες πρὸς τοὺς οἰκείους ἐδήλωσαν ὅσα cat, quid exploratores Rachabæ juraverint: eo-
πάθοιεν ἐπὶ τῆς πόλεως ἥκον. ἰησοῦς τε τοῦ δὲ rumque autoritate jusjurandum ratum est habi-
χιερεὺς ἐλεαζάρῳ καὶ τῇ γερουσίᾳ φράζει τὰ τοῖς tum. Imperatore autem solicito de trajectu: *Josua. 3.*
φυλαῖς ἐμβεβηκότα πρὸς τὸν ῥαχάβην. οἱ δ' ἐπικύ- amnis enim auctus aquis fluebat, & cum pon-
ρωσι τὸν ὅρκον. ὁ δὲ δ στρατηγοῦ τὸν ἀφάβαν, tem non haberet, ne fabricari quidem hostis pas-
μέγας γὰρ ὁ ποταμὸς τοῦ ῥόματι, οὔτε γε- surus videbatur, nec naves ullæ præsto ade-
φύρας πρόκειτο, οὐδ' ἐξέκειτο πρότερον, βουλο- rant: Deus se illis transitum procuraturum pro-
μένοις τι ποιεῖν ἐπιτελεῖν ὧν ἐπ' τῶν πο- G misit, fluentis ejus imminutis. Itaque Jesus post-
λεμίων ἐπελαμβανε, πρὶν μὴ τυγχανόντων, quam duos dies expectasset, copias omnes ad
ἀφ' ὧν αὐτοῖς ἐπαγγέλλεται θεὸς ποιήσειν τὸν ποτα- hunc modum in ulteriorem ripam traduxit. Sa-
μὸν μειώσας αὐτοῦ τὸ πλῆθος. καὶ δύο δὴ πρὸ ἡμέρας cerdotes cum arca agmen præcedebant, post eos
ἡμῶν, διεβίβαζε τὸν τε στρατὸν καὶ τὸν πλῆθον ibant Levitæ portantes tabernaculum & vasa sa-
ἅπασαν τοιοῦτον τρόπον. προῆσαν μὲν οἱ ἱερεῖς τὸν κι- crificiis destinata. Sequebatur deinde totum a-
βωτὸν ἔχοντες. ἑστῶτες δ' λάβιτας, τὸν τε σκεύων καὶ gmen in suas tribus distinctum, receptis in medi-
τὰς τοῦ καθαρείαν ταῖς θυσίαις σκεύη κομίζοντες. um mulieribus ac pueris, quo tutiores essent ab
πάντα δ' τὸν λαὸν ἀφ' φυλὰς ὁ πᾶς ὅμι- impetu fluminis. Ut vero sacerdotibus primis in-
λος, μέσους ἔχων τοὺς παῖδας καὶ γυναῖκας, καὶ gressis vadabile est visū, qvod & aqua decrevisset,
θεὸν αὐτῶν μὴ βιασθῆναι τὸ τοῦ ῥόμα-
τος. ὡς δὲ τοῖς ἱερεῦσι πρώτοις ἐμβᾶσιν, πρόκτος ἔδοξεν ὁ ποταμὸς, τοῦ μὲν βάθους ἐπεχομένου,

& glarea non amplius vi undarum volveretur, sed stabile solum exciperet vestigia, omnes jam intrepide vadum transibant, tale redditum cernentes, quale Deus promiserat. steteruntque in alvei medio Sacerdotes, donec transiret multitudo, & in tuto consisteret. qvod ubi factum est, & ipsi egressi fluvium: liberum ei solitum cursum reliquerunt: qui confestim auctus, ad pristinam aquarum molem rediit. Exercitus autem quinquaginta stadia progressus, ad decimum à Hierichunte stadium castrametatus est. Porro Jesus, ara exstructa è lapidibus, qvos singuli tribuum principes ex alveo, propheta jubente, sustulerant, ut monumentũ esset prodigiose refrænati fluminis, sacrum in ea Deo fecit: & paschæ solemnitas eo loci celebrata est, omnibus rebus jam affluentibus, quarum penuria hactenus laboratum fuerat. nam & segetes Chananæorum maturas tum demetebant, & alias prædas abigebant. eodem enim tempore & manna eis defecerat, post annum, ex quo ea primum uti cœperant, quadragesimum. Cumque hæc omnia secure & impunè Israclitæ facerent, nusquam occurrentibus Chananæis, sed intra mœnia præ metu se continentibus, expugnare urbes eorum Jesus decrevit. Itaque prima die festivitatis sacerdotes arcam gestantes, stipati armatorum custodia, accesserunt ad urbem septem cornubus clangendo, & ad virtutem suos adhortando circumambulabant mœnia, senatu comitante, nec aliud quicquam faciendo, quam quod inflarent cornua, retro in castra revertebantur. Cumque per sex continuos dies idem fecissent, septima Jesus, contractis in unum copiis, reliquo populo convocato, lætum illis affert nuncium, urbem ea die sine labore capiendam, Deo hanc in potestatem ipsorum tradente, & ruentibus sua sponte mœnibus facilem aditum aperiente. jussitque omnes occidi, qvotquot in manus militum devenirent, & neque lassitudine, neque miseratione, neque prædæ cupidine à cædibus avocari, aut effugium ullum hostibus permittere: sed quicquid spiritum vitalem habet, extinguere, nihil in prædam aut proprium emolumentum cessurum reservando. Quicquid autem auri ac argenti repertum fuerit, in unum comportari voluit, ut primitiæ ob rem feliciter gestam spolia de primum capta urbe Deo dedicarentur: solam autem Rachaben cum sua cognatione servari, propter jusjurandum ab exploratoribus acceptum. Hæc locutus instructum exercitum ad muros admovet. urbem deinde rursum circumambulant, præcedentibus cum arca sacerdotibus, & cornuum classico militem ad aggrediendum opus incitantibus. cumque septies lustrata, paulisper constitissent, collapsa sunt mœnia, nec machinis admotis, nec ulla alia vi ab exercitu illata. Hebræi vero nullo negotio per ruinam irrumpentes in Hierichuntẽ omnes promiscue cędunt, inopinato mœnium casu consternatos, & subitaneo stupore ad pugnam inutiles. passimq; cadaveribus viæ sternebantur, nullum nec præsidium nec effugium incolis invenientibus, ita ut ne fœminis quidem parceretur ac pueris.

Jesus 4.

Jesus 6.

A τῶ δὲ κάχληκος τῦ μὴ πλεῖω εἶναι μὴ δ' ἐξιὼ τὸν ῥοῦν ὥσθ' ὑποφέρειν αὐτὸν τῇ βίᾳ ὅπῃ τὸ ἐδάφους κειμῆλιον, πάντες ἤδη θαρσαλέως ἐπορεύοντο τὸν ποταμὸν οἷον αὐτῖς ὁ θεὸς ποιήσειε πεποιηκὼς, τοιοῦτον καταναοήσαντες. ἔστησαν δὲ ἐν μέσῳ οἱ ἱερεῖς ἕως οὗ διαβῇ τὸ πλῆθος καὶ τὰ σφάλους ἀψάμενον τύχῃ. πάντων δὲ διαβάντων, ἐξῆεσαν οἱ ἱερεῖς, ἐλθόντες ἀφέντες ἤδη τὸ ῥεῦμα χωρεῖν κατὰ τὸν συνήθειαν. καὶ ὃ μὲν ποταμὸς, ὡς ἐκβάντων αὐτὸν τῶν Ἑβραίων ἠύξετο, καὶ τὸ ἴδιον ἀπελάμβανε μέγεθος. οἱ δὲ, πεντήκοντα σταδίους διελθόντες σὺν ὅπλοις, βάλλονται στρατόπεδον ἐπὶ δέκα σταδίοις τῆς ἱερεχοῦντος. ἰησοῦς δὲ, τὸ βωμὸν, ὃν ἐκ τῶν λίθων ἔκασος ἀνεῖλε τῶν φυλάρχων ἐκ τοῦ βυθοῦ τοῦ σταθέντος ἱδρυσάμενος, πεμπτήρον ὑποσμὸν τῆς ἀναιρεσεως ἔθυσεν ἐπ' αὐτοῦ τῷ θεῷ. καὶ τὸν φάσκα ἑορτάζουσιν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, πάντων ὧν αὐτοῖς σωτήριον σωισάντων τὰνίζειν, τότε ῥᾳδίως ἐθερίζοντες. τὸν τε ἀζυμον ἀναμάζοντα ἤδη τῶν χαναναίων ἐθέριζον, καὶ τὰ λοιπὰ λείαν ἦγον. τότε γὰρ αὐτοὺς καὶ ἡ τῆς μάννης ἐπελέλοιπει τροφὴ, χρησαμένους ὅπῃ ἐτη τεσσαράκοντα. ὡς δὲ ταῦτα ποιούντων τῶν ἰσραηλιτῶν, οὐκ ἐπῆεσαν οἱ χαναναῖοι, τειχήρεις δ' ἠνύκαζον, πολιορκεῖν αὐτοὺς ἰησοῦς ἔγνω. καὶ τῇ πρώτῃ τῆς ἑορτῆς ἡμέρᾳ, τὸν κιβωτὸν οἱ ἱερεῖς φέροντες περὶ αὐτὸν ἐν κύκλῳ, μέσῳ τὶ τῶν ὁπλιτῶν φυλάττον λεῖ. οἱ δὲ περσήεσαν ἐπὶ κέρατσιν αὐτῶν σαλπίζοντες, καὶ παρεκάλουν τὸν στρατὸν εἰς ἀλκὴν περιιόδου τε τοῦ τείχους ἐπομένης τῆς γερουσίας. καὶ μόνον σαλπιαντῶν τῶν ἱερέων, τοῦτο γὰρ οὐδὲν ἐπῆσαν θειοτέρου, ἀνέζυξαν εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ τοῦτο ὅπῃ ἡμέρας ἓξ ποιησαντες, τῇ ἑβδόμῃ τὸ ὁπλιτικὸν ἰησοῦς συναγαγὼν, καὶ τὸν λαὸν ἅπαντα, τὴν ἄλωσιν αὐτῷ τῆς πόλεως ἀπηγγέλισατο. ὡς κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν αὐτοῖς τὸ θεοῦ παύσειν μέλλον ἔργον, αὐτομάτως καὶ δίχα τοῦ πονεῖν τὸ σφετέρου τῶν τειχῶν κατενεχθησομένων. κτείνειν μὲν τοι πάντ' ὄν τινα εὑρὼν λάβοεν παρεκάλεσεν. καὶ μήτε χάμιοντας ἀποσῆναι τὸ φόνε τῶν πολεμίων, μήτε ἐλέῳ ῥᾳδιχωρήσαντας, μήτε θεῖ ἁρπαγὴν γινομένους θειορᾶν φάσκοντας τοὺς ἐχθρούς. ἀλλὰ τὰ μὲν ζῶα πάντα διαφθείρειν, μηδὲν αὐτοὺς εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν λαμβάνοντας. ὅσα δ' ἂν ἀργυρος ἢ χρυσὸς, ταῦτα σκέλδε συγκομίζοντας ἀπαρχὴν ἐξαιρεῖν τῶν καταρθωμένων τῷ θεῷ τηρεῖν ἐκ τῆς πρώτην ἁλισκομένης πόλεως εἰληφότες σώζειν δὲ μόνην ῥαχάβην καὶ τὸν ὑπεὰν αὐτῆς, διὰ τοὺς ὑποσμένους θεὸς αὐτοῖς τοῖς κατασκόποις ὅρκους. ταῦτ' εἰπὼν καὶ διατάξας τὸν στρατὸν, περσῆγε ὅπῃ τὸν πόλιν. θεῖεσαν δὲ πάλιν τὸν πόλιν ὑποσμένης τῆς κιβωτοῦ καὶ τῶν ἱερέων τοῖς κέρασιν ἐξοτρυνόντων τὸν δύναμιν περὶ τὸ ἔργον. καὶ θεῖελθόντων ἐπάκις, καὶ περὶς ὀλίγον ἠρεμησάντων, κατέπεσε τὸ τεῖχος, μήτε μηχανῆς, μήτε ἄλλης βίας αὐτῷ περσενεχθείσης ὑπὸ τῶν ἑβραίων. οἱ δ' εἰσελθόντες εἰς ἱερεχοῦντα, πάντας ἔκτεινον ἐν αὐτῇ, περὶς τὸν θάδοξον τὸ τείχους ἀνατροπὴν καταπλαγέντων, καὶ τὸ φρονήματος αὐτοῖς περὶς ἄμυναν ἀχρείου γεγονότος. ἀνηροῦντο δ' οὐ ἐν ταῖς ὁδοῖς ὑποφαπτόμενοι. παρῆτο δ' οὐδὲν αὐτοὺς, ἀλλὰ πάντες ὑπέλλυντο ἄχρι γυναικῶν καὶ παιδίων.

Ενε-

καὶ πυρὶ ἡ πόλις ἰῶ ἀναπλεως, καὶ διέφυγε οὐδέν. A repletaque trucidatis urbs & postremo incensa
τὴν δὲ πόλιν ἐπέτρεψαν ἅπασαν καὶ τὴν χώραν. καὶ rogum defunctis præbuit, in agros quoque pari
τῶν ῥαχάβ σὺν τοῖς οἰκείοις εἰς τὸ καταγώγιον συμ- sæviente incendio. Rachaben vero cum domes-
φυγόντων ἐσωσαν οἱ κατάσκοποι. καὶ ὡς αὐτὸν ἐκ- ticis, qui in diversorium confugerant, explora-
τὸς ἀγήγεν, χάριν ἔσχον ὁμολογῆς τῆς σωτηρίας τῶν tores periculo exemerunt: ac mox ad Jesum ad-
κατασκόπων. καὶ μὴν τῆς διεργασίας ταύτης ἔλεγεν ἐν ductæ gratiæ sunt ob servatos speculatores actæ,
τοῖς ἀμοιβαῖς οὐχ ἥδιονα φανήσεσθαι. δωρεῖται δ' dicente se meritis illam præmiis remuneratu-
αὐτῷ ζῶντας ἀγρούς, καὶ ἀφ' τιμῆς ἔσχε τῆς ἀπάσης. rum. moxque agris donatam, in honore postea
τῆς δὲ πόλεως ἐκκαῆναι παρέλιπον τὸ πῦρ, κατασκάπτειν. καὶ B semper habuit. Reliquias autem urbis, quæ in-
ἐξ ὧν οἰκοῦντων ἔτυχε παρῆν θεῖσαν ἐγγύησιν ἐθελη- cendio supererant, ferro diruit, diris execratus,
σειν ἀρᾶς εἶπεν, ὅστις, ἡμελίας μὲν τοὺς τείχους βαλλό- quisquis semel vastatam instaurare aggrederetur: nimirum ut prima fundamenta jaciens or-
μενος, εἰρηκὼς δ' πρώτου παιδὸς, τελειώσας ἢ τὸν νεώ- baretur filio primogenito, & absoluto opere, natu
τατον τῶν παίδων ἀποβαλῇ. τῆς ἢ ἀρᾶς τὸ θεῖον οὐκ ἠ- minimum è liberis amitteret. Nec irritam esse
μέλησεν, ἀλλ' ἐν τοῖς ὕστερον ἐροῦμεν τὸ τέλει αὐτῷ voluit Deus imprecationem, sicut suo loco dice-
τῆς ἠρῶμεν. ἄπειρον δὲ πλῆθος ἐκ τῆς ἁλώ- tur. E direptione autem ingens vis argenti ac
σεως συνῆλθεν, ἀργύρου τε καὶ χρυσοῦ, καὶ ὡς auri atque etiam æris in unum acervum est reda-
ἐν χαλκοῦ, μηδενὸς παραβάντος τὰ δεδογμένα, μηδ' C cta, nemine edictum non observante, aut sibi
ἐς ἴδιαν ὠφέλειαν αὐτὸς ἀφαιρουμένων. καὶ ταῦτα prædam ac lucrum inde quærente. Eas manu-
μὲν ὑπὸς τοῖς ἱερεῦσιν, εἰς τοὺς θησαυροὺς ἀφαδίδω- bias Jesus sacerdotibus in thesauros reponendas
σιν κατατίθεσθαι· καὶ ἰεριχοῦς μὲν, τὸν ἀπώλετο τὸν tradidit. Ac Hierichuntis quidem excidium in
ἔσχατον ἄχαρ Ζεβεδαίου παῖς ὤν, ἐκ φυλῆς Ἰού- hunc modum se habuit.
δα, βρὼν χλαμύδα βασίλειον, ἐκ χρυσοῦ μὲν πᾶσαν Achar autem quidem Zebediæ filius ex tribu *Jos. 7. 8.*
ἐφαρμένον, μάζαν ἢ χρυσοῦ ταλάντων ἑλκουσαν σί- Judæ, nactus paludamentum regium totum ex
κλους διακοσίους ἐ δεινὸν ἡγησάμενος εἰ ὁ κινδυνεύσας auro contextum, & massam auri trecentorum si-
ἅπαντα μέρος τῶν τῆς ἰδίας χρείας ἀφελόμενος, δῶ- clorum pondo, & iniqvum ratus, si nullum peri-
ναι φέρων τῷ θεῷ καὶ μὴ δεομένῳ, ὤρυγμα βαθὺ D culi precium ad se rediret, sed oblatum à fortuna
πήξας τῇ αὐτῇ σκιᾷ κατώρυξεν εἰς τοῦτο, λήσειν νο- lucrum Deo nihil talibus rebus opus habenti of-
μίζων ὡς τοὺς συνήθεις ποιοῦντας οὕτω καὶ τὸν θεόν. ἐκλήθη ferret, intra tentorium in cavum profundum de-
δ' ὁ τόπος εἰς ὃ τὰ ἁρπαστὰ ἔκαλεν ἰησοῦς χαλγάλ. ση- fodit, putans, sicut commilitones, ita & Deum se
μαίνει δὲ τοῦτο ἐλευθέρωσιν ὄνομα. ἀναβάντες γὰρ τὸν posse fallere. Erant tum castra in loco, qui voca-
ποταμὸν, ἐλεύθεροι αὐτοὺς ἤδη ἐκ τε τῶν αἰγυπτίων καὶ tur Galgala, voce libertatem significante. trans-
τῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ παλαιπωρίας ἐγίνωσκον. μᾶ δὲ ἡμέ- gressi enim fluvium, tandem se & ab Ægyptiis &
ρας ἐλάσας τῆς ἰεριχοῦντος συμφορᾶς, πεμπὰς τριχι- E ab ærumnis in deserto exantlatis liberatos existi-
λίους ἁλτὰς ἰησοῦς εἰς αἴναν πόλιν ὑπὲρ τῆς ἰερι- mabant. Paucis autem post diebus, quam Hie-
χοῦντος μέρους, οἱ συμβαλόντων αὐτοῖς τ' αἰναῖ τρεψά- richus est excisa, mittit Jesus tria millia militum
ντους, ἀποβάλλουσιν ἄνδρας ἓξ καὶ τριάκοντα. τοῦτ' ἀγ- ad urbem Ainam supra Hierichuntem sitam: qui
γέλθη τοῖς ἱεροσολύτοις, λύπῃ τὸ μεγάλῃ καὶ δεινὸν cum Ainatis prælio congressi, & in fugam versi,
ἐποίησεν ἀθυμίαν. οὐ μᾶ τὸ οἰκεῖον τῶν ἀπολωλό- triginta sex è suis desideraverunt. Hujus incom-
των, καὶ τοῦ πάντων ἀνδρῶν ἀγαθῶν καὶ ἀνυδρῆς ἀ- modi accepti nuncius postquam in castra perve-
ξίων διαφθαρμένων, ἀλλὰ μᾶ ἀπογνῶσιν. πιστεύοντες nit, majorem quam pro cæsorum numero mœsti-
γὰρ ἤδη τῆς γῆς ἐγκρατεῖς εἶναι, καὶ σῶον ἔξειν ἐν τοῖς tiam attulit, non tam propter amissos, tametsi o-
μάχαις τὸν στρατὸν οὕτως ἅ θεοῦ παρῳκονομήμενον, πε- mnes viri fortes & honore digni fuerant, quam
ριβρήτους προσδόξως ἑαυτῶν τοὺς πολεμίους. καὶ F propter desperationem. Credentes enim se jam
σκύλους ἐκδύντες, ὅλης τῆς ἡμέρας πᾶς ἐσθῆτας ea regione potitos, & illæsum exercitum habitu-
εὐαρίους ἦσαν καὶ πένθει, τροφῆς οὐδὲ μίαν ὀπτίζη- ros, ut Deus promiserat, nunc mirum in modum
σαν τοῦ ἡμέρου. μειζόνως δὲ τὸ συμβεβηκὸς ἔχον ἀ- elatos hoc successu animos hostium videbant. Ita-
χθόμενοι, βλέπων ἢ οὕτως ἐ ἰησοῦς τλεῖ τὸ στρατὸν κα- que saccos induti per totam diem hoc habitu in
πεπληγέναι, καὶ θεῖ τῶν ὅλων πανηρὰν ἤδη τλεῖ luctu ac lacrymis perseverabant: nullaque inte-
ἐλπίδα λαμβάνουσαν, παῤῥησίαν λαμβάνει ὡς πρὸς τὸν rim corporum curandorum ratione habita, totos
θεόν. ἡμᾶς γὰρ ἔφησεν, οὐχ ὧδ' αὐθαδείας ἐπιχειρήμα- G se dolori dediderant. Jesus autem videns exer-
τος ἐπὶ ταύτην ἐπαγαγεῖν τοὺς ὅπλοις τλεῖ γῆν, ἀλλὰ μωυ- citum sic affectum, & nihil læti amplius sperantem, cũ fiducia Deum alloquitur: Nos, inquit, non
σέως τοῦ δούλου σοῦ τοῦδ' ἡμᾶς ἐπεγείραντος ὃς nostra temeritate adducti sumus, ut terram hanc
ἀφ' πολλῶν τεκμηρίων ἐπηγγέλλου κτήσασθαι πα- armis subigere conaremur, sed Moyses servus
ρέξειν ἡμῖν τλεῖ δὲ τλεῖ γῆς, καὶ τὸν στρατὸν ἡμῶν ἀεὶ tuus ad hoc nos excivit, cui multis attestantibus
τῶν πολεμίων πάσης τοῖς ὅπλοις κρείττονα. πάλαι μὲν prodigiis pollicitus es, traditurum te nobis hanc
ὦν ἐν ταῖς ὑποσχέσεις ἡμῖν ἀπλεύσῃς πρὸς σαυ- terram possidendam, & exercitum nostrum ope
τῶν δὲ παρὰ δόξαν ἐπιφανοῦς, καὶ τῆς δυνά- tua fretum semper in conflictu adversariis fore
μεως τοῖς ὑποβαλόντας, ἐπί τε τούτοις ὡς οὐ βεβαί- superiorem, atq; harum promissionum eventũ non semel jam sumus experti. Nunc autẽ præter opinionẽ
ων τῶν θεοῦ, καὶ ὧν πρόσθεν μωυσῆς ἀπειλήμεθα. clade accepta, & militibus aliqvot desideratis, hoc casu territi, & de promissis tuis ac Moysis hæsitantes,

& a prœliis abſtinemus, & poſt talia belli exordia nihilo feliciores progreſſus ſperare poſſumus. Tu ergo, Domine, potes enim, fer opem, & præſentem mœrorem victoriâ largitus adime, deſperationemque in futurum attonitis exime. Talibus exorabat Deum Jeſus, in faciem humi prolapſus. Reſponſum deinde accipit, ſurgeret & luſtraret exercitum, polluetum ſacrilegio & violata religione. hanc enim cauſam eſſe præſentis calamitatis: inquiſitione autem facta & pœna à ſacrilego exacta, Iſraelitarum fore victoriam. hoc oraculum Jeſus populo indicat, & vocato Eleazaro pontifice ac magiſtratibus ſortem per ſingulas tribus mittebat. cumque ſors in Judæ tribum cecidiſſet, rurſum per cognationes ejus mittebatur. & cum in Zachariæ cognatione maleficium eſſet inventum. eam rurſum viritim examinantes, Acharem deprehenderunt: qui videns non eſſe locum tergiverſandi contra divinum indicium, furtum faſſus res furtivas in medium protulit: moxque affectus ſupplicio, noctu ignominioſæ ſepulturæ traditur, quemadmodum ſolent damnati judicio publico. Jeſus autem luſtratum exercitum ad Ainam ducit, & noctu diſpoſitis circa urbem inſidiis, diluculo hoſtem ad certamen prolicit. illis vero audacter ob proximam victoriam irruentibus, ſimulata fuga procul eos ab oppido abſtrahit, fuſum hoſtem exiſtimantes, & quaſi victoria jam parta inſoleſcentes, poſtquam autem ſubito converſis copiis in faciem illis obſtitit, & aliis, qui in inſidiis latebant, ex compoſito ſignum datum eſt, coorti celeri curſu ad Ainam feruntur, & averſam ejus portam occupant, pleriſque civium è muris ſuorum, ut tum putabant, victoriam ſpectantibus: urbemque ingreſſi ſine diſcrimine cædem ingentem edunt. Interim alia parte Jeſus obvios in fugam vertit: qui urbem petentes integram adhuc rati, ubi hanc quoque ab hoſte captam ac cum uxoribus ac liberis incenſam animadverterunt, per agros diſpalati, cum ſibi invicem præſidio non poſſent eſſe, alii aliis in locis ſunt oppreſſi. Poſt hanc Ainatarum cladem magna multitudo puerorum & mulierum atque mancipiorum capta eſt, & ſupellex ſine numero: pecudum item greges non modici, & inſuper ſignata pecunia multa: erat enim ea regio prædives. atque hæc omnia Jeſus inter milites partitus eſt in eis caſtris, quæ habuit ad Galgala. Cæterum Gabaonitæ, qui non longe à Hieroſolymis habitant, cognito Hierichuntiorum & Ainatarum caſu, jamque in ſe iturum hoſtem ſuſpicati, Jeſum quidem precibus flectere non tentaverunt, fruſtra eas fore putantes apud eum, qui internecinum bellum cum Chananæis gereret: ſed maluerunt vicinos Cepheritas & Cathieremitas in ſocietatem aſciſcere, dicentes nec ipſos poſſe evadere periculum, niſi mature providerent: quod ſi ſuum conſilium ſequantur, non deeſſe remedium. Quod ubi perſvaſerunt, mittunt legatos ad Jeſum de fœdere, quos

II. Joſ. 9.

καὶ χάριν ἡ τῶν μελόντων ἐλπὶς ἡμᾶς ἀνιᾷ, τῇ πρὸ τῆ πείρα τοιαύτη σωτηρίαν τυχόντας. ἀλλὰ σὺ δέσποτα, δύναμις χάρ σοι τούτων ἅπασιν ἔρεῦν, τὸν παρὸν ἡμῶν λυπηρὸν νίκλεω φόβον χάλκωμον, καὶ πρὸς τὸ ἄνθις δύσελπις μάχεσθαι μόνους οὕτως τῆς μάχης ἔξελε. ταῦτα μὲν Ἰησοῦς ἐπὶ στόμα πεσὼν ἠρώτα τὸν θεόν. χρηματίσαντος δὲ ἀνίστασθαι τὸν Ἰησοῦ, καὶ καθαίρειν τὸν στρατὸν, μιάσματος, ἐν αὐτῷ γεγονότος, κλοπῆς τε τῶν καθιερωμένων αὐτῷ χρημάτων τὸ λάθρα τολμηθείσης. ἀφ' οὗ ταῦτα τὰ νῦν αὐτῆς ἦλθεν συμπεσεῖν. ἀναζητηθέντος δὲ τὸ δράσαντος καὶ κολασθέντος, νίκλεω αὐτοῖς ἀεὶ περιέσεσθαι τῶν πολεμίων. φράζει ταῦτα πρὸς τὸν λαὸν Ἰησοῦς, καὶ καλέσας ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ τοὺς ἐν τέλει κατὰ φυλὰς σκήπτρου. τούτου δὲ τὸ τέταλμημένον ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς ἁλῶναι τὸς, κατὰ φράτρίας πάλιν προτίθησι τὸν κλῆρον ταύτης. τὸ δὲ ἀληθὲς δὲ κακουργήματος, πρὸς τὸν σαχαρίου συγγένειαν διέβαινε. κατ' ἄνδρα δὲ τῆς ἐξετάσεως γιγνομένης, λαμβάνουσι τὸν ἄχαρον. ὃς δὲ σὺν ἔχων ἑαυτῷ ἐναγὲς ὄντως αὐτὸν δὲ Ἰησοῦ σκηνὴν εἰσελθόντος, ὁμολογεῖ τὸν κλοπὴν, καὶ τὰ φάσματα παρῆλθε εἰς μέσον. καὶ ἔτι μὴν δύο ἀνωρεθεὶς, ἐν νυκτὶ παρῆς ἀτίμου καὶ καταδίκῳ προσηκούσης τυγχάνει. Ἰησοῦς δὲ ἀγνίσας τὸν λαὸν, ἐξῆλθ ἐπὶ τὸν αἴνεαν αὐτὸς, καὶ νυκτὸς τὰ περὶ τὸν πόλιν ἐνέδρας προλοχίσας, ὑπὸ τὸν ὄρθρον συμβάλλει τοῖς πολεμίοις. τῶν δὲ μὲν θράσους αὐτοῖς ἀφ' τὸν προτέρων νίκλεω ὀφειόντων, ὑποχωρεῖν προσποιησάμενος, ἕλκει τὸν τρόπῳ τούτῳ μακρὰν αὐτοὺς τῆς πόλεως, διώκειν οἰωμένους, καὶ ὡς ὀφὶ νίκῃ καταφρονοῦντας. ἐπεὶ δὲ ἀναστρέψας τὸν δουάμιν κατὰ πρόσωπον αὐτοῖς πίπτει, σημεῖα τε δοὺς ἃ πρὸς τοὺς ἐν τοῖς ἐνέδραις συνετέτακτο, κἀκείνους ὀφὶ τὸν μάχλεω ἐξανίστησιν. οἱ δὲ εἰσπηδῶν εἰς τὸν πόλιν τῶν ἔνδον πρὸς τείχεσιν ὄντων, ἐνίων δὲ καὶ πρὸς θέαν τῶν ἔξω τὸν γνωμένων πρεσπομένων. καὶ οἱ μὲν τὸν πόλιν ἥρουν, καὶ πάντας τοὺς ἐντυγχάνοντας ἔκτεινον. Ἰησοῦς δὲ, τοὺς προσελθόντας εἰς χάρας βιασάμενος φόβῳ τρέπεται. συνελαυνόμενοι δὲ ὡς εἰς ἀκέραιον τὸν πόλιν, ἐπεὶ καὶ ταύτὸν ἐχομένην ἑώρων, καὶ καταπιμπραμένην ὁμοῦ γυναιξὶ καὶ τέκνοις κατέλαβον, ἀφ' τῶν ἀρχῶν ἦσαν σκεδασθέντες, ἀμύνειν αὐτοῖς ὑπὸ μονώσεως μὴ δυνάμενοι. τοιαύτης δὲ τῆς συμφορᾶς τοὺς Ἀϊνάτας καταλαβούσης, παίδων τε ὄχλος βάλω, καὶ γυναικῶν, καὶ θεραπείκης, καὶ τῆς ἄλλης ἀποσκευῆς ἀπειρόν τι πλῆθος ἀγέλας τε βοσκημάτων ἔλαβον οἱ ἕβραῖοι, καὶ χρήματα πολλά. καὶ δὴ πλούσιον ἦν τὸ χωρίον. καὶ ταῦτα πάντα τοῖς στρατιώταις Ἰησοῦς διένειμε, γυμνὸν δὲ χαλκοῖς. Γαβαωνῖται δὲ καπικοῦντες ἔγγιστα τῆς ἱεροσολύμοις, τό τε πῖς ἰσχυρισταίοις συμβεβηκότα παθὴ καὶ τὰ τοῖς Ἀϊνάταις ὁρῶντες, καὶ πρὸς φὰς μεταβήσεσθαι τὸ δεινὸν ὑπονοοῦντες, Ἰησοῦν μὲν προσκαλεῖν οὐ διέγνωσαν. οὔτε γὰρ τυχεῖν τινος τῶν μετρίων ὑπελάμβανον, ἐπ' ὀλέθρῳ δὲ χαναναίων ἔθνους παντὸς πολεμοῦντος αὐτοῖς. κεφήνητας δὲ καὶ καθερημίτας γείτονας ὄντας αὐτοῖς ἐπὶ συμμαχίαν παρεκάλουν, ἃ δὲ αὐτὸς προσφυξάσθαι τὸν κίνδυνον λέγοντες εἰ φάσθεν αὐτοὶ πληφθέντες ὑπὸ τῶν ἱεροσολυτῶν. συμπεισάντες δὲ αὐτὸς διέγνωσαν προθράνειν τὸν δύναμιν αὐτῶν. προσδεξαμένων δὲ τοὺς λόγους αὐτῶν, πέμπουσι πρέσβεις πρὸς Ἰησοῦν

φιλίαν

φόλιν ἀπομένους, οὓς μάλιστα τῶν πολιτῶν ἐδοκί-
μαζον ἱκανοὺς πρᾶξαι τὰ συμφέροντα τῇ πόλει, οἱ δὲ
ἐμαλακισθέντες αὐτοὺς χαναναίους ὑποφαλεῖς ἡγούμενοι,
ἀμφιβάλλεσθαι δὲ τὸν λόγον τοῦτο κίνδυνον ὑπελάμβα-
νον εἰ λέγειν ἑαυτοὺς μὴ συνοικεῖν τε μηδὲ γαμεῖν
γαναναίους, ἀλλὰ πορρωτάτω τούτων κατοικεῖν, ἥκειν τε
κατὰ πίστιν τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ, πολλὴν ἀνύσαντας ὁδὸν
φαίνεσθαι, καὶ τεκμήριον τοῦ λόγου τοῦτου τὸ σχῆμα ὑπε-
δείκνυον. τὰς γὰρ ἐσθῆτας χαρᾶς ὅτι ἐξήνεγκον οὔσας, B
ὑπὸ τοῦ χρόνου τῆς ὁδοιπορίας, αὐτοῖς ὑπερῴδουν τρυ-
χούσας. οἱ δὲ εἰς τοῦτο πιστεύσαντες πρὸς αὐτὸν ἐπορ-
θμεύθησαν. φάντες οὖν εἰς μέσους ἔλεγον ὡς πρεσβεύειν
ὑπὸ τῶν γαβαωνιτῶν καὶ τῶν ταύτῃ πόλεων, παρεῖναι
ἐπιχωσῶν τῆς δε τῆς γῆς, ποιησόμενοι πρὸς αὐ-
τοὺς φιλίαν ἐφ' οἷς πάτριον αὐτοῖς ἐστι συντιθέμενοι. μα-
θόντες γὰρ τοῦ θεοῦ χάριτα καὶ δωρεὰς τῶν χαναναίων
αὐτοὺς γῆν κτήσασθαι δεδόσθαι, τούτοις τ' ἤλεγον ἥδε- C
σθαι, καὶ πόλεις αἰρεῖσθαι αὐτῶν ἡμέρας. καὶ οἱ μὲν
ταῦτα λέγοντες καὶ ἐπιδεικνύντες τὸ τεκμήριον τῆς
ἀληθείας, παρεκάλουν ἐπὶ συνθήκας καὶ φιλίαν
τοὺς ἄνδρας. ἰησοῦς δὲ πιστεύσας οἷς ἔλεγον, ὡς σὺν εἰεν
τοῖς χαναναίοις ἐχθροῖς, ποιεῖται πρὸς αὐτοὺς φιλίαν, καὶ
ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς μετὰ τῆς γερουσίας ὅμνυσιν ἐ-
πὶ τῷ φίλους καὶ συμμάχους, καὶ μηδὲν μοχλεύσε-
σθαι κατ' αὐτῶν ἀδικον, τοῖς ὅρκοις ἐπισωσάντες ἑαυτοὺς
τὸ πλῆθος. καὶ οἱ μὲν ὧν ἤθελον τυχόντες ἐξ ἀπά- D
της, ἀπῆσαν πρὸς ἑαυτούς. ἰησοῦς δὲ τῆσδε τῆς χα-
ναναίας φρατρίας εἰς τὸν σωφόριον, καὶ μαθὼν οὐ
πόρρω τῶν ἱεροσολύμων τοὺς γαβαωνίτας κατῳκη-
μένους, καὶ ὄντας τῶν χαναναίων, μεταπεμ-
ψάμενος αὐτῶν τοὺς ἐπιτελεῖ, τῆς ἀπιστίας αὐτοῖς ἐγκα-
λεῖ τῶν δ' οὐκ ἄλλην ἀφορμὴν σωτηρίας ἔχειν
ἢ ταῦτην προφασιζομένων, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐπ'
αὐτοῖς ἐξ ἀνάγκης καταφυγεῖν, συγκαλεῖ τὸν δε- E
χαρίαν ἐλεάζαρον καὶ τὴν γερουσίαν, καὶ δημοσίους
αὐτοὺς ἀνακρουσάμενος ὅτι τοῦ μὴ φονεῦσαι τοὺς
ὁμοφύλους ἐπεποίηνται ἕνεκα τοιούτους, καὶ οἱ μὲν τῆς κα-
ταλλαγῆς αὐτοὺς συμφορᾶς τοιαύτην φυλακὴν καὶ
ἀσφάλειαν εὕρατο. τοῦ δὲ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασι-
λέως χολεπῶς φέροντος ὅτι τοῦ μεταπέμψασθαι πρὸς
αὐτὸν τοὺς γαβεωνίτας, καὶ τοὺς τῶν πλησίον ἐ-
θνῶν ἐκκαλέσαντος βασιλέας συμάραντας τοῦ F
κατ' αὐτῶν πολέμου, τούτους παρόντας συμ αὐτῷ,
πλησίαζε δὲ ἤδη, οἱ γαβεωνῖται ἰδόντες, καὶ ἐκπο-
δὼν γενόμενοι ἐπί τινι πηγῇ τῆς πόλεως σὺν ἄπλῳ
ἐκπεπλαζέσθαι πρὸς πολιορκίαν, ἐπεκαλοῦντο
συμμαχον ἰησοῦν. ὁ δὲ τούτους ὁδῷ αὐτοῖς τὸ πρᾶγ-
μα, ὡς ὑπὸ μὲν τούτων, ἀπολεῖσθαι προσδοκᾶν.
ὑπὸ τῶν ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ χαναναίων ἥδη ἐκπε-
πλαγμένων σωθησομένους διὰ τὴν ἡμετέραν φιλίαν ὑπο-
λαμβάνων καὶ ἰησοῦς παντρεπῆ ἀπεύσας ἐπὶ τὴν βοή-
θειαν, καὶ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἀνύσας, ἐφόδῳ προσ-
βαίνουσι τοῖς πολεμίοις ἐμπίπτει. καὶ τραπῶσιν ἔ-
πεσε θύραθεν διὰ χειμῶνα ἀπὸ λίθων. βοηθοῦσα κα-
λῶς, ἔστι καὶ τῶν ἐξ ἰησοῦ σωτηρίαν ἔμαθεν, ἀπο-
σημαίνουσα αὐτὸ βροντῆς τε καὶ κεραυνῶν ἀ-
φέσει, καὶ χαλάζης καταφορᾷ πλείονι τῆς σωπή-
σης. ἐπὶ γε μὴν καὶ τὴν ἡμέραν αὐξηθῆσαι
πλέον ὡσὰν μὴ καταλαβοῦσι νὺξ ἀπόχῃ τῶν
ἐχθρῶν προθυμίαν συνέπεσεν. ὡς τε καὶ
λαμβάνειν τοὺς βασιλέας ἰησοῦν ἔν τινι κρυπτομένους σπηλαίῳ τῇ μακχιδᾷ, καὶ κολάζειν πάντας.

A maxime credebant ad negotium conficiendum idoneos. Qui periculosum rati, si se Chananæos faterentur, & multo tutius, si nihil sibi cum illis commune dicerent, sed longe diversas sedes habere; ajunt se fama viri excitos multorum dierum iter fecisse, & hoc esse verum, ex habitu comprobabant. vestes enim, quas vsam ingressuri novas induissent, longo itinere detritas, sumpserant enim tritas data opera, ut verisimilia dicere B viderentur. Hoc habitu in concionem ingressi dicunt se missos à Gabaonitis & vicinis urbibus, ut, salvis patriis institutis, in amicitiam eorum venirent, comperto enim, qvod Deus gratuito munere Chananæorum terram illis concessisset, gratulari se eis, & jus civitatis petere, his dictis, & ostentatis vestibus in signum longi itineris, orabant, ut in fœdus & amicitiam admitterentur. C Jesus autem credens eorum verbis, qvod Chananæi non essent, recipit eos in fidem & amicitiam: & Eleazarus pontifex cum senatu juravit, habituros se eos pro amicis ac sociis, & nihil contra eos injustum molituros, approbante id fœdus universo populo. hoc astu voti compotes domum ad suos sunt reversi. Jesus autem, exercitu ducto in submontanum Chananææ tractum, cum D audisset Gabaonitas non longe à Hierosolymis habitare, & esse Chananæorum generis, evocatis eorum honoratioribus fraudem eorum incusabat: illis vero excusantibus non alium se modum salutis quærendæ habuisse, & ideo ad dolum versos necessitate cogente: Eleazarum pontificem & senatum convocat. cumque decretum esset non violandam fidem jurejurando sancitam, sed E publicis ministeriis deputandos, in hac conditione postea sunt habiti: atque hoc pacto imminenti periculo se subtraxerunt. Cæterum cum rex *Josua. 10.* Hierosolymitarum indigne ferret Gabaonitas ad Jesum defeciisse, & quatuor proximarum gentium reges ad bellum contra eos gerendum accivisset, Gabaonitæ videntes se peti, & hostes, castris circa quendam fontem non longe ab urbe positis, F ad oppugnationem expediri, Jesum in auxilium advocant. nam eo tum res devenerat, ut ab his perniciem expectarent, in illis vero, qui ad excidium Chananæorum venerant propter novam amicitiam, unicam spem salutis reponerent. Tum Jesus cum toto exercitu in succursum properans, die & nocte itinere facto, diluculo parantes oppugnationem adoritur: cumque terga vertissent, per declive fugientes est persecutus. Bethora is locus dicitur. Interfuisse huic prælio divinum auxilium evidentibus prodigiis apparuit; cœlo tonante & crebris fulminum ictibus, grandine insuper majore solito ruente. accessit & illud nunquam antea visum, quod dies factus est longior, ne intervetu noctis victori hostis eriperetur. quo factum est, ut Jesus reges istos caperet in spelunca quadam latebras quærentes juxta Macchida, de omnibus q; supplicium sumeret.

creviſſe autem eam diem ultra conſuetum, extat relatum in ſacra volumina, quæ in templo ſunt aſſervata. Debellatis in hunc modum regibus, *Joſ. 11.* qui Gabaonitas invaſerant, Jeſus in Chananææ montana duxit exercitum: & magna in ea regione cædè edita, prædaque abacta exercitum reducit in Galgala. cumque late per circumquaque ſitas regiones rumor de rebus Hebræorum fortiter geſtis ſpargeretur, deque ſtupenda multitudine cæſorum, excitati ſunt in eos reges Libani accolæ, & ipſi Chananæi generis: & quantum Chananæorum campeſtria colit, adſcitis Palæſtinis, caſtra poſuerunt ad urbem Galilææ, Berotham, non longe a ſuperiore Cædeſa, quæ etiam in Galilæorum agro ſita eſt. erantque omnes hæ copiæ, peditum trecenta millia, equitum decem millia, curruum viginti millia: quæ tanta hoſtium multitudo, adeo tam ipſum Jeſum quam cæteros Iſraelitas terruit, ut præ metu minimum à deſperatione abeſſent. Sed cum Deus exprobraſſet eis formidinem, &, qvod ejus præſidio ſe non tam tutos putarent, pollicituſque victoriam, eqvos captivos enervari & currus incendi juſſiſſet: concepta ex his promiſſis fiducia, ducit in hoſtem: quem die quinto adeptus, pugnandi copiam facit. fitque conflictus validus, & ſtrages major, quam ut facilè credi poſſit, eſt edita. in fuga qvoque plurimi ceciderunt, ut præter paucos totus hoſtilis exercitus interierit. reges etiam ad unum omnes ſunt cæſi, adeoque ſævitum eſt in victos, ut, hominibus ſublatis, in equos ferrum exercerent, & currus exurerent. Totam deinde regionem pervagatus eſt, nemineque audente congredi, expugnabat oppida, & quotquot ad manus ſuas pervenirent, interficiebat. Jamque quinto hujus belli anno exacto, Chananæorum nemo ſupererat, niſi, ſi qui in loca munitiſſima confugerant. Jeſus autem, caſtris è Galgalis in montana translatis, ſacrum tabernaculum in urbe Siluntè fixit: quod is locus propter pulchritudinem viſus ſit idoneus, in quo tantiſper maneret, dum major commoditas ædificandi templi ſe præberet. Inde cum omni populo profectus verſus Sicima, altare, ita ut Moyſes præceperat, ſtatuit: & diviſo exercitu, in Garizæo monte dimidium ejus collocavit, & in Gibale alterum dimidium, in qvo altare erat cum Levitis ac ſacerdotibus. ubi mactatis victimis, execrationibusque peractis & in altari inſculptis, in Siluntem ſunt reverſi. Jeſus autem jam ſenex, cum videret Chananæorum urbes pene inexpugnabiles, tum propter ſitum natura tutum, tum propter munitiones ad fruſtrandos hoſtium conatus arte additas: nam cognito Iſraelitarum ex Ægypto exitu, & quod ad ſuum excidium properarent, toto illo tempore in muniendis oppidis occupati fuerant: conventu populi in Siluntem indicto, concionem advocat. cumq; frequens concurſus factus eſſet, res hactenus fortiter ac feliciter geſtas recenſuit, quales par erat Dei auſpiciis à populo religioſiſſimo geri:

III. *Joſ. 13. 14. 18.*

A ὅτι δὲ πολύχρονος τῆς ἡμέρας ἐπίδοσις τότε καὶ ἔτι σωζόμενος εἰς ἔτι τοὺς ἀναγεγραμμένους ἐν τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν. καταγραμμένων δ' οὕτως τῶν περὶ τοὺς βασιλέας. οἱ τῆς Γαβαωνίτιδος πολεμήσαντες ἐστράτευσαν, ἐπανῆκε πάλιν τῆς Χαναναίας ἐπὶ τὸν ἱερὸν Ἰησοῦς. καὶ πολλὴν τῶν ἐκ αὐτῆς φόνον ἐργασάμενος, καὶ λείαν λαβών, παρέλαβεν τὸν ἐν Γαλγάλοις στρατόπεδον. ἔτ' ὢν περὶ τῆς Ἑβραίων ἀρετῆς λόγου πολλὰ φοι-
B τῶντος εἰς τοὺς περοίκους, κατάπληξις εἶχε τοὺς ἀκούοντας τὸ τῶν ἀπολωλότων πλῆθος. καὶ στρατεύσαντες ἐπ' αὐτοὺς οἱ περὶ Λίβανον ὄρος, βασιλεῖς ὄντες Χαναναῖοι. C οἱ ἐν τοῖς πεδίοις τῶν Χαναναίων παλαιστῖνες περσολαβόντες στρατοπεδεύουσι πρὸς Βηρώθη πόλει τῆς Γαλιλαίας τῆς ἄνω καθήκης ἀπόρρω. Γαλιλαίων δέ ἐστι C ἔτι τὸ χωρίον. ἔτ' ὢν στρατὸς πάντες, ὁπλιτῶν μὲν ἦσαν μυριάδες τριάκοντα. μύριοι δ' ἱππεῖς C ἅρματα δυσμύρια. καταπλήξει τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων αὐτόν τε Ἰησοῦν, C τοὺς Ἰσραηλίτας. C πρὸς τὴν ἐλπίδα ἔτ' κρείττονος ἀλλαξέρως εἶχον δ' ὑπερβολὴν ἔτ' δέους. ἔτ' Ἰησοῦ δ' ἐξονειδίσαντος αὐτοῖς τὸν φόβον, καὶ εἰ πλέον τῆς παρ' αὐτοῦ βοηθείας πεθοῦσιν, ὑποχρόμου τε τοὺς ἐχθροὺς νικήσειν, κ' κελεύσαντος τούς τε ἵππους ἀχρήστους ποιῆσαι, καὶ τὰ ἅρματα πυρώσαι, θαρσαλέος ὡς πρὸς τὰς ἐπαγγελίας ἔτ' Θεοῦ γεγόμενος, ἐξώρμησεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. C
D ἀφ' πέμπτης ἡμέρας ἐπ' αὐτοὺς ἐλθὼν, συνάπτει. καὶ καρτερὰ μάχη γίνεται, καὶ φόνος κρειττόνων πίστως παρὰ τοῖς ἀκροωμένοις. διώκων τ' ἐπὶ πλεῖστον ἐξῆλθε, κ' πᾶν τὸ στράτευμα τῶν ἐχθρῶν πλὴν ὀλίγων διέφθειρεν. καὶ οἱ βασιλεῖς πάντες ἔπεσον. ὡς τι τῶν ἀνθρώπων ἐπιλελοιπότων πρὸς τὸ κτείνειν, τοὺς ἵππους ἵππους αὖ ἀνῄρει, καὶ τὰ ἅρματα ἐνεπίμπρα. τὴν τε χώραν ἐπ' ἀδείας διεπορεύετο, μηδενὸς τολμῶντος εἰς μάχην ἐπεξελθεῖν, ἀλλὰ πολιορκίᾳ τὰς πόλεις αἱρεῖν, καὶ πᾶν
E ὅτι λάβοι φονεύειν. ἔτος δὲ πέμπτον ἤδη παρελήλυθει, καὶ Χαναναίων οὐκέτ' οὐδεὶς ὑπολέλειπτο, πλὴν εἰ μή τινες εἰς ἀχυρότατον τεῖχος διέφυγον. Ἰησοῦς δὲ ὁ τῶν γαλγάλων ἀναστρατοπεδεύσας, εἰς τὸν ὄρος ἱερὸν τὸν ἱερὰν σκηνὴν, κατὰ σιλοῦν πόλιν. ἐπιτηδειότατον γὰρ ἐδόκει τὸ χωρίον ἀφ' κάλλος, ἕως οἰκοδομεῖτο ναὸν αὐτοῖς τὰ παραγγελθέντα ὑπὸ Μωσέως. καὶ χωρήσας ἐντεῦθεν ἐπὶ σκίμων σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ, βωμόν τε
F ἵστησιν ὅπου προεῖπε μωυσῆς. καὶ νόμους τὸν γραπὰν, ἐπὶ μὲν τοῦ χαριζεῖ ὄρους τὸν ἡμίσειαν ἵστησι. ἐπὶ δὲ τοῦ γεβήλου τὸν ἡμίσειαν, ἐν ᾧ καὶ ὁ βωμός ἐστι, καὶ τὸ λοιπὸν καὶ τοὺς ἱερεῖς. θύσαντες δὲ καὶ ἀρὰς ποιησάμενοι, καὶ ταύτας ἐπὶ τῶν βωμῶν γεγραμμένας καταλείποντες, εἰς τὸν σιλοῦν ἀνέζευξαν. Ἰησοῦς δ' ἤδη γηραιὸς ὢν, καὶ τὰς τῶν χαναναίων πόλεις ἐρῶν σὺν δυνάμει ὑπὸ τῶν χωρίων ἐν οἷς ἦσαν ἰσχυρότητος, καὶ τῆς τῶν τειχῶν ἰσχύος, ἃ τῇ φυσικῇ τ πόλεων πολυνεξίᾳ περιβαλλόμενοι προσεδόκων τοὺς πο-
G λεμίους ἀφέξεσθαι πολιορκίας δι' ὀχυρότητα τὸ λαβεῖν (καὶ γὰρ ἐπ' ἐλέθρῳ τῶν ἑαυτῶν οἱ χαναναῖοι μαθόντες, τοὺς Ἰσραηλίτας πιστεύσαντες τ ἔξοδον τὴν ἀπ' αἰγύπτου, πρὸς τὸ τὰς πόλεις καρτερὰς ποιεῖν σπεύδειν ἅπαντ ἦσαν τ χρόνον) σωσαγαγὼν τ λαὸν εἰς τ σιλοῦν ἐκκλησίαν παρήγγειλε καὶ συνδραμόντων, πάντα ἤδη κατορθωμένα κ τὰς γενομένας πράξεις ὡς εἰσὶν ἄριστα, κ τὸ θεῖον τὸ συλλαχόντων αὐτοῖς ἀξίαν, καὶ τῆς ἀρετῆς τῶν νόμων οἷς κατηκολουθήσαν ἐλέγε,

βασι-

βασιλῆς τε τριάκοντα καὶ ἕνα τολμήσαντας αὐτοῖς εἰς A reges triginta & unum ausos manus conſerere,
χεῖρας ἐλθεῖν καρατόνδην δηλῶν, καὶ σφαπὰν ὅση devictos, exercitusque potentiſſimos prælio ſu-
πῆ κατελήφθησαν τῆς αὐτῶν δυνάμεως εἰς μάχλεν peratos, internecione cæſos, ut ne reliquiæ qui-
συμῤῥεῖν ἄπασαν ἀφῳρῆσθαι, ὡς μηδὲ ὑφεαν αὐτοῖς dem generis ſupereſſent. cæterum, qvoniam ex
ἐπιτελεῖσθαι. τῶν δὲ πολεων, ἐπειδήπερ αἱ μὲν ἐαλ- urbibus aliæ captæ eſſent, aliæ munitiores & ob
λήκεσαν, ἐσχὸς ἂς δὲ δεῖ χρόνου καὶ μεγάλης πολιορ- hoc obſtinatiores longa oppugnatione opus ha-
κίας ἀφ' ἑτέρου τῶν τειχῶν ἐχυρότητι, καὶ τῷ ὅπῃ ταύ- berent, cenſuit eos, qui ex regione ultra Jordanẽ
τῃ τῶν αἰκήτορων πεποίηκεν, ἠξίου τοὺς ἐκ τῆς περαίας ſita in communem expeditionem profecti fue-
τοῦ ἰορδάνου συμῤῥοπέοντας αὐτοῖς, καὶ τῶν κιν- rant, & propter cognationem ſocios periculorum
δύνων συναφεμβους, ἔντος συγγνῶσις ἀστολεύειν ἤδη B ſe adjunxerant, gratiis prius actis, ad proprias ſe-
ἐσς τὰ οἰκεῖα, χάριν αὐτοῖς ὧν συνέκαμον ἐμολο- des remittendos. deinde ex ſingulis tribubus ſin-
γοῦντες. ἵνα τε κατὰ φυλὴν ἑρετὴ ἐκλεγῶν μαρ- gulos teſtatæ probitatis viros eligendos, qui re-
τυρήσεται πέμπειν. οἱ τῷ γλεῦ σκμετρησομένοι πι- gionem totam permenſi bona fide & absque dolo
στὶς ἐ μηδὲν κακουργήσοντες δηλώσουσιν ἡμῖν αὐτὸν magnitudinem ejus renunciarent. In eam ſen-
αὐτῆς τὸ μεγαθ. καὶ ἰησοῦς μὲν τοῦτους ποιήσε- tentiam itum eſt ab univerſo populo: moxque e-
σθαι τοὺς λόγους, συγκατανεῦον ἐσχεν τὸ βουλημ. ὁ os viros miſit ad metiendam terram, adjunctis ad
ἄνδρας τοὺς σκμετρησομένους τῷ χώραν αὐτῶν ἐξέ- eos quibusdam geometriæ peritis, qui propter
πεμψε, ὠφελοὺς αὐτοῖς τινὰς γεωμετρίας ἐπιστήμο- C hanc ſcientiam errare ac falli non poterant: his-
νας, οἳς παλῆγες οὐκ ἤμελλε λήσειν ἀφ' τῷ τειχίου. que mandata dedit, ut æſtimationem agrorum
ἐπιλέξ δοὺς ἐποπόσας τῆς τε εὐδαίμονος ἀφ' μετρον juxta bonitatem terræ facerent. nam Chananææ
γῆς, καὶ τῆς ποστὶ ἀραθῆς. ἡ γὰ φύσις τῆς χαναναίων natura talis eſt, ut videre liceat campos magnos,
γῆς, ποικίλη τίς ἐστι. ὡς ἰδοι τὶς ἂν πεδία μεγάλα & frugum ac fructuum feraciſſimos, qui collati
καὶ καρπους φέρειν ἱκανώτατα. καὶ συγκεκριμένα ad aliam terram admodum uberes videri poſ-
μὲν τὰ ἐπὶ γῆ, πανδυδαίμονα νομισθησόμενα. τοῖς δὲ ἱε- ſent: quod ſi iidem ad Hierichuntinum aut Hie-
ριχουντίων χωρίοις ἀναβαλλόμενα, καὶ τοῖς ἱεροσολυ- roſolymitanum agrum conferantur, jam non
μιτῶν, τὶ μηδὲν εἶναι φανισόμενα. καὶ τὶ παντελῶς ὀ- D magni pretii videbuntur: cum tamen hi agri par-
λίγιν αὐτῶν ἐναι τῷ γλεῦ συμβεβηκε, ἐ τούτης ἀρεί- vi ſint & bona ex parte montani, ſed quantum ad
νειν τῷ τοῦλλον, ἀλλ' ἐπιβολὴν εἰς καρπῶν ἐκτρο- fertilitatem attinet, nullis aliis ſecundi hanc ob
φὼν τι καὶ καλ. σὺν ἀπολέλοιπεν ἑτέρας. καὶ ἀφ' rem voluit juxta æſtimationem potius, quam jux-
τῶν τιμητὴς μᾶλλον ἢ μετρητὰς τοὺς κλήρους εἶναι ta menſuram ſortitionem fieri, quod nonnun-
δεῖν ἐπέλαβε, πολλάκις ἑνὸς πλέθρου καὶ χιλίων ἀν- quam unum jugerum pro mille aliis valeat. De-
τικτὸν γεμόνου. οἱ δ' ἄνδρες οἱ πεμφθέντες, δέκα cemviri autem huic negotio deſtinati, perluſtra-
ἦσαν, περιοδεύσαντές τε καὶ τιμησάμενοι τῷ γλεῦ ἐν ta regione & æſtimatione terræ peracta, ſeptimo
ἑβδόμου μηνὶ παρῆσαν πρὸς αὐτὸν εἰς σιλουῶτα πό- menſe reverſi ſunt ad eum in Siluntem, ubi tum
λιν, ὅπῃ τὴν σκηνὴν ἐστήκησαν. καὶ ἰησοῦς ἐλεάζα- E tabernaculi ſedes erat. Tum Jeſus, aſſumpto
ρου τε καὶ τῷ γερουσίαν καὶ σὺν τοῖς φυλάρχοις Eleazaro cum ſenatu ac tribuum principibus, di-
παρεκάλεσεν, νέμειν τῆς ἑπτὰ φυλῆς, καὶ τῆς μανασσι- viſit regionem novem tribubus & Manaſſitarum
τῶν τὰς ἡμίσεις, κατὰ μέγεθ. ἑκάστης τῶν φυλῶν dimidiæ parti, cuique tribui pro ejus magnitu-
τῷ μέτρῳ ποιησάμενοῦ. κληρώσαντ. ἢ αὐτὸ, ἡ dine agrum admetiens. cumque ad ſortes ven-
μὲν ἰούδα λαχοῦσα πᾶσαν αἰρέσιν τῷ καθύπερ- tum eſſet, tribui Judæ obvenit tota ſuperior Ju-
θεν ἰούδαια. ὠφελτέτευσαν μὲν, ἔχειν τῶν ἱεροσο- dæa pertinens uſque Hieroſolyma. latitudo vero
λύμων. τὸ δ' εὖ. ἕως τῆς σοδομίτιδ. λίμνης κα- ejus Sodomiticum lacum attingebat. in hac ſorte
θήκουσαν, ἐν δὲ τῷ κλήρῳ τούτῳ πόλεις ἦσαν, ἀσκά- F urbes erant Aſcalon & Gaza. Secundo loco Si-
λων καὶ γάζα. συμεωνὶς δὲ, δεύτερα φ λεῖ, ἔλαχε meonis ſortita eſt Idumææ partem Ægypto &
τῆς ἰδουμαίας τῷ αἰγύπῳ τε καὶ τῇ ἀραβίᾳ πεσόν- Arabiæ conterminam. Benjamitæ deinde regio-
σαν. βενιαμιτὰι δ', τῷ ἀπὸ ἰορδάνου ποτα- nem ſortiti ſunt, quæ à Jordane amne usque ma-
μοῦ ἔλαχον. ἄρχει θαλάσσης μὲν τὸ μῆκος. τὸ δὲ πλά- re protenditur. latitudo vero ejus patet Hieroſo-
τος ἱεροσολύμοις ὁρίζομένου καὶ βεθήλοις. στενότατ. lyma inter & Bethela. anguſtiſſima autem hæc
δὲ ἐκλήρ. ἔτος ἦν ἀφ' τῷ τῆς γῆς ἀρετήν. ἱερι- ſors fuit, propter agri bonitatem. Hieroſolyma
χοῦντα γὰ, καὶ τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἔλαβον. ἡ δ' enim & Hierichuntem acceperunt. Ephræmi au-
ἐφραὶμου φυλὴ, τῷ ἄρχει γαδάρων ἀπὸ ἰορδάνου tem tribus terram à Jordane uſque Gadara in
ποταμοῦ μηκυνομένου ἔλαχεν. εὐρεῖαν δὲ, ὅσον ἀπὸ G longum protenſam ſortita eſt, in latũ patentem à
βεθήλων εἰς τὰ μέρα τελάτα πεδίον. τῆς μανασ- Bethelis uſque magnum campum. Manaſſe tidis
σιτῶν οἱ ἡμίσεις, ἀπὸ μὲν ἰορδάνου μέχρι δώρων item dimidia pars agrum à Jordane usque Dora
πόλεως, πλατ. ἢ ὅπῃ βηθσάνων, ἡ νῦν σκυθοπό- urbem, latitudine usq; Bethſana, quæ nunc Scy-
λις, καλεῖται. καὶ μετὰ τούτους ἰσσάχαρις, κάρμη- thopolis vocatur. Poſt hos Iſacharis in longum,
λον τὸ ὄρ. καὶ τὸν ποταμὸν τῷ μήκους ποησαμέ- patentem à flumine usque Carmelum montem,
νη πέρασα. τὸ δ' ἐπιβὺν μὸ ὄρ. τοῦ πλάτους. latitudinis vero mons Itabyrius fuit termi-
ζαβελὼν ταὶ δὲ, τῷ μέχρι χιννερὲθ, καὶ nus. Zabulonitæ usque Geneſaritem lacum,
θαλάσσαν ἔλαχον. terram Carmelo & mari contiguam ſunt ſortiti.

Quæ autem regio post Carmelum sita est convallis ex re nomen habens, tota Aseritis cessit, qua ad Sidonem est obversa. In hac portione fuit urbs Arce, alio nomine Actipus. Quæ vero ad Orientem spectant usque Damascum urbem & superior Galilæa Nephthalitis obtigit, usque Libani montẽ & Jordanis fontes, qui ex hoc monte oriuntur, qua fines sunt Arces urbis versus septentriones sitæ. Porro Danitæ adepti sunt, quicquid vallis ad Occidentem solem vergit, Azoto & Doris terminati. horum est Jamnia & Gitta, & totus ager, qui ab Acarone pertingit usque montem, a quo Judæ tribus initium fecit. Ad hunc modum sex gentium à filiis Chananæi denominatarum regionem Jesus divisit, & novem cum dimidia tribubus habitandam dedit. Amoræam enim & ipsam ab uno ex filiis ejus dictam Moyses jam ante duabus cum dimidia tribubus diviserat, ut supra diximus. Sidoniorum autem, Arucæorum, Amathæorum & Aritheorum agri nihil ad hanc divisionem pertinuerunt. Cæterum Jesus, ætate jam defecta, cum non valeret consilia sua per se exequi, & qui vicem ejus gerebant, negligentius rempublicam administrarent, præcepit unicuique tribui, ut ex sua sorte Chananæorum reliquias tolleret. In hoc enim consistere & ipsorum securitatem, & disciplinæ ac religionis incolumitatem: idque eos non ex Moysis tantum monitis, sed suomet experimento didicisse: deinde ut Levitis triginta octo destinatas urbes redderent, jam enim decem in Amoræa trans flumen acceperant ex his in tribus profugis receptacula sunt instituta. nihil enim magis erat curæ, quam ut nusquam à Moysis præscriptis recederetur. hæ fuerunt, in tribu Judæ Hebron, in Ephræmi Sicima, in Nephthalitide Cedesis, quæ est in superiore Galilæa. post hæc quod de præda reliqvum erat, divisit: supererat enim permultum. unde non mediocris divitiarum accessio & publicè & privatim facta est. tantum erat auri & vestimentorum ac reliquæ supellectilis, tantum etiam jumentorum ac pecudum, ut numero comprehendi non possent. Posthæc, advocato in concionem exercitu, ad eos, qui ex regione ultra Jordanem sita una militabant numero quinquaginta millia, in hanc sententiam locutus est: Qvoniam Deus & pater, qvi est dominus Hebræorum generis, terram hanc & acquirere dedit, & in perpetuum mansuram nobis promisit: vosque opem vestram indigentibus ex mandato Dei alacriter & impigre præstitistis, æqvum est, cum jam nihil arduum superfit, missionem vobis dari, & promptitudine vestra non abuti: quandoquidem certi sumus, si in posterum sit opus, nihilo segnius operam vestram nobis paratam fore. Itaq; gratias vobis agimus, quod socii periculorum esse voluistis, rogamusq;, ut in hac mutua benevolentia perseveretis, memores amicorum, & qvod vos quoque vestras possessiones nostris auxiliis parastis, sicut nos ad hanc felicitatem Deo favente & vobis adnitentibus pervenimus,

Lib. 4. cap. 7.

A τὴν δὲ ἀπὸ τοῦ καρμήλου, κοιλάδα παραμήκη διατείνουσαν, ἀσηρίτην φέρουσαν πᾶσαν τὴν ὑπισιδῶνος πρὸς ἀνατολὰς πεφασμένην. δεκὴ δὲ πόλις ὑπῆρχεν αὐτῶν ἐν τῇ μεσόγαι ἡ καὶ ἀκτιπτύς. τὰ δὲ πρὸς τὰς ἀνατολὰς πεφασμένα μέχρι δαμασκοῦ πόλεως, καὶ τῆς γαλιλαίας τὰ καθύπερθεν, νεφθαλίτης παρέλαβον, ἕως τε λιβάνου ὄρους, καὶ τῶν τε ἰορδάνε πηγῶν αἳ τὴν ὀρμὴν ἐκ τοῦ ὄρους ἔχουσιν, ἐκ τοῦ καθήκοντος

B πρὸς ὄρους καὶ βόρεια πόλεως δεκῆς παροικοῦσης. δανίται δὲ, τῆς κοίλης ὅση πρὸς δυσμῶν τέτραπται τὸν ἥλιον λαγχάνουσιν ἀζώτῳ τε δώροις ἐρχόμενοι. ἰάμνειάν τε πᾶσαν καὶ γίτταν, ἀπ' ἀκάρωνος ἕως τοῦ ὄρους, ἐξ οὗπερ ἡ φυλὴ. τὰ ἐξ μὲν ἐθνη τῶν υἱῶν τε χαναναίου φέροντα τὰ ἐπωνυμίαν διέλειπεν ἔτως ἰησοῦς, τοῖς γὰρ τοῖς ἐνέα καὶ τῇ ἡμισείᾳ φυλαῖς ἔδωκεν νεμεσᾶν. τῷ γὰρ ἀμορίτην, καὶ αὐτῷ οὕτως ἀφ' ἑνὸς τῶν χαναναίου

C παίδων καλυμμένῳ μανοῦς ἤδη πρόσθεν φῶς γενεμήκει τοῖς δυσὶ φυλαῖς καὶ τῇ ἡμισείᾳ. τοῦτο δὲ καὶ πρότερον δεδηλώκειν. τὰ δὲ περὶ σιδῶνα, καὶ δεκυκαίους, καὶ ἀμαθείους, καὶ ἀριθείους, ἀλλάκτησεν οὐδὲν. ἰησοῦς δὲ, ἔτι ἥρεως ἐμποδίζοντος ἤδη πρὸς ἄπαν ἴσα καὶ νοήσειν, τῶν τε μετ' αὐτὸν τὴν ἡγεμονείαν ὑφαλαβόντων ἀμελῶς πρασσόντων τοῦ κοινῇ συμφέροντος, παρήγγειλε φυλῇ ἑκάστῃ, τοῦ γένους τῶν χαναναίων μηδὲν καταλιπεῖν

D ἐν τῇ κατακεκληρωμένῃ γῇ. τὴν γὰρ ἀσφάλειαν αὐτοῖς καὶ τὴν φυλακὴν τῶν πατρίων ἐθῶν, ἐν μόνῳ τούτῳ καὶ μονονοὺ αὐτοῖς εἶναι πρόσθεν, καὶ τοῦτ' αὐτοὺς πεπεῖσθαι. καὶ τοῖς λεύίταις δὲ τὰς ἐκτὸς καὶ τεσσαράκοντα πόλεις ἀποδιδόναι. πρόσθεν γὰρ ἤδη κατὰ τὴν ἀμορίαν τὰς δέκα. πάντων τρεῖς ἀπονεμηθεῖσῶν φυλαῖς οἰκεῖν ἐν αὐταῖς. πολλὴ γὰρ ἦν πρόνοια, τὰ μηδὲν ὧν μανοῦς διέταξε παραλιπεῖν. τῆς μὲν οὖν ἰούδα φυλῆς χεβρωνα σίκιμα δὲ τῆς ἐφραίμου. τῆς νεφθαλίτιδος

E κέδεσιν. ἐστι δὲ καὶ τῆς καθύπερθεν γαλιλαίας τοῦτο χωρίον. νέμει δὲ καὶ τῆς λείας ὅσα λεῖ ἐπελειπόμενα. πλείστη δ' ἐγήγνετο. καὶ μεγάλους πλούτους ἐκέκτηντο καὶ κοινῇ πάντες καὶ κατ' ἰδίαν ἕκαστος χρυσοῦ τε καὶ ἐσθήτων καὶ τῆς ἄλλης ὑποσκευῆς ἕνεκα. πεντακοσίων δὲ πλήθους, ὅσων ἐδὲ ἀριθμὸν μαθεῖν λεῖ

F προσηκόμενα. μὴ δὴ ταῦτα, σωναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸν στρατὸν, τῆς πέρ τὸν ἰορδάνου καὶ τὴν ἀμορραίαν ἰδρυμένοις, συνεστράτευον δὲ αὐτοῖς πεντακισμύριοι ὁπλῖται, ἔλεξε τάδε. ἐπεὶ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ δεσπότης τῶν ἑβραίων ἔθνους, γῆν τε κτήσασθαι ταύτην ἔδωκε, καὶ κτησθεῖσαν εἰς ἅπαν ἡμετέραν φυλάξειν ὑπέσχηται, συνεργείας δὲ τῆς παρ' ὑμῶν κατ' ἐπιπλέον τὴν σκέψιν

δεομένοις, αὐτοῖς εἰς ἅπαντα προθύμους ἐδώκατε, δίκαιον ὑμᾶς μηδενὸς ἐπιδυσχόλου προσιμένοντι καὶ ἀναπαύσεως ἤδη τυχεῖν, πεφοβημένοις τῆς προθυμίας ὑμῶν, μὴ εἰ καὶ πάλιν δεήσειεν ἡμῖν αὐτῆς, ἄοκνον ἔχειν μὲν εἰς

G τὸ κατεπείγοντα, καὶ μὴ τοῖς νῦν καμοῦσιν αὐθις βραδυτέραν. χάρις τε οὖν ὑμῖν ὧν σεσώκατε κινδύνων. καὶ ἐχὶ νῦν μόνον ἀλλὰ εἰς πᾶν οὕτως μένοντες ἀγαθοὶ μεμνήσεσθε τῶν φίλων, καὶ ὧδε τῇ διανοίᾳ κρατεῖν ὅσα παρ' αὐτῶν ὑμῖν ὑπῆρξεν, ὅπως τοῦ ἀπόλαυσιν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῖν ἀγαθῶν δι' ἡμᾶς ἀναβάλλεσθε, καὶ πιθόμενοι εἰς ἃ νῦν δίνεια διὰ κατέσημεν, ἐπεὶ ἔτως ἐκείνατε αὐτὰ μεταλαμβάνειν,

γέγονε

ρήσατε τὰς τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθὰς ἐκ τῶν σὺν ἡμῖν A nec id sine vestræ operæ præmio: quandoquidem
πολέμοις ἀφθόνως, λείαν τε πολλὴν ἐπαξόμενοι ex hac militia ditati estis, multumque prædæ, auri, & argenti referetis, & super omnia nostram
καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, καὶ τὸ τούτων δὴ πάντων τέλεον, ἡ περὶ benevolentiam ad referendam vicem nunquam
ἡμᾶς εὔνοια, ἐς ὅσον οὔπω κατ' ἀμοιβὴν non promptam ac paratam. Nam & Moysis
ἀφῆκεν. ἔτι γὰρ ὧν μωσῆς προεπεπείκει πελέκθη- mandatis satisfeciſtis, non contempta autoritate
τε, καὶ φρονήσαντες ἐξ ἀνθρώπων ἀπηλθόντος, οὔτ' mortui, & nihil vobis ad nostram gratiam pro-
ἐκεῖνο οὐδὲν, ἐφ' ᾧ μὴ χάριν ὑμῖν οἴδαμεν. χαίροντας merendam reliqvum feciſtis. Lætos igitur vos
οὖν ἡμᾶς ἐπὶ τὰς κληρουχίας ἀποστέλλομεν. καὶ παρ- B ad vestras possessiones dimittimus, hoc unum
εκαλοῦμεν μηδένα τῆς πρὸς ἡμᾶς συγγενείας ὅρον rogatos, ut nullum terminum existimetis cogna-
ὑπολαμβάνειν. μηδ' ὅτι μεταξὺ ποταμὸς οὗτος ἔστιν tionem nostram dirimere: neve propter flumen
ἡμᾶς νομίσητε καὶ συχνὶ ἑβραίους. ἀβράμου γὰρ medium alios nos putetis quam Hebræos. Omnes enim Abrahæ stirps sumus, qui vel hanc
ἅπαντες ἐσμὲν οἵτ' ἐνταῦθα νῦν οἰκοῦντες. vel illam ripam incolimus, unus Deus tam nostros quam vestros majores in hanc lucem protulit: cujus leges ac religio per Moysem instituta
ἡμῖν τε καὶ τοῖς πατράσιν ἡμετέροις πρόγονοις καὶ τοῖς ὑμῶν diligenter observanda sunt. hoc enim pacto
αὐτῶν παραγαγὼν εἰς τὸν βίον. οὗ τῆς θρησκείας δὴ C futurus est adjutor & propitius: sicut contra si
μελήσει καὶ πολίταις δεῖ, καὶ αὐτοὺς ἀφ' ἡμῶν μωσέως in alienos ritus degeneraverimus, & ipse nos aversabitur. Hæc loqutus & singillatim primatibus populoque in commune dicto vale, ipse quidem eodem loco restitit: reliqua autem multitudo universa cum lacrymis eos deducebat, & ægre a se invicem divellebantur. Itaque trajecto IV.
διατάξει, φυλακὴν ἔχοντες πᾶσαν. ὡς ἐμιμοῦντο μὲν
πάντες, καὶ τὸ θεῖον πυρέξοντος δ' νοεῖν εἶναι καὶ σύμ-
μαχον ἑαυτῶν, ἐκτρεπόντων ἢ εἰς ἑτέρων ἐθνῶν μίμη-
σιν, ἐπόρα φθησόμενον δ' ἡμῶν καὶ τοῦτο εἰ τῶν καὶ
καθ' ἕνα τοὺς ἐν πλείοσι καὶ κοινῇ τὸ πλῆθος αὐτῶν ἅ-
πασα ἀσφαλῶς, αὐτὸς μὲν ὑπέμενε. προὔπεμπε
δ' αὐτοὺς ὁ λαὸς σὺν ἀθανάτοις καὶ μόλις ἀλλήλων ἀ-
πελίποντο. καὶ διαβάσαι σφᾶς τὸν ποταμὸν ἤτε ῥοώδης
φύσει καὶ χαράδρα, καὶ ἅτε τῶν μανιαστηρίων αὐτοῖς
συμπεσοῦσα, βωμὸν ὑπὲρ τῆς ὄχθης ἱδρύονται δ' ἱορδά- D fluvio Rubelis tribus & Gadis & qvotquot Ma- *Jos. 22.*
νου μνημεῖον τῆς ἑαυτῶν ἐθνοσυμβόλου, καὶ σύμβολον τῆς nassitarum eos sunt secuti, altare super ripam
πρὸς τοὺς πέραν κατοικησομένους οἰκειότητος. ἀκού- Jordanis erigunt, monumentum posteris & signum conjunctionis cum reliquis, qui ultra Jordanem incolunt. Quo audito apud cæteros Israelitas, cum altare exstructũ scirent, non etiam quo animo, putabant eos, novata religione, alienorum numinum cultum velle introducere: & temere hac suspicione violatæ religionis moti, arma corripuerant vindicaturi patrios ritus, & pœnas à violatoribus exacturi. existimabant enim non tam cognationis ac dignitatis eorum, qui in hoc erant crimine, quam divinæ voluntatis rationem habendam. atque ita irati ad expeditionem se accinxerunt. Jesus vero & pontifex Eleazarus cũ senatu cohibebant eos, dicentes verbis prius quam armis rem aggrediendam, & scitandum, qua mente id fecerint: & si forte malo animo factum deprehensum sit, tum demum armis impetendos, mittunt igitur eo legatos, Phineesem filium Eleazari & cum eo decem honoratos in populo, qui cognoscant, quid sibi volentes altare in ripa construxissent. Ut vero trajecto flumine, & conventu advocato, Phineeses in concione constitit: Majus, inquit, vestrum delictum est, quam ut verbis tantum castigati debeat. attamen non culpæ magnitudine moti repente ad arma conclamavimus, ut pœnas sumeremus, sed respectu cognationis, & ea spe, qvod fortasse admonitione ad sanitatem reduci possitis, legationem ad vos suscepimus, ut, cognita causa extructi altaris, non temere armasse nos in vos videamur, si piis rationibus adducti id feciſtis: sin autem in culpa sitis, justam ultionem violatæ pietatis inferamus. Vix enim credere potuimus, vos, qui perspectam Dei sententiam habetis, & legum ejus auditores estis, disjunctos à nobis & in vestram possessionem reversos,

quam Deo ferre acceptam debetis, cujus providentia contigit, beneficiorum ipsius oblitos, & relictis tabernaculo, arca & altari patrio, externos deos complecti, ac Chananæorum impietati accedere. Sed venia dabitur, si resipiscatis, & non ad majorem insaniam prolabimini, ad domesticarum legum reverentiam reducti. Quod si in male cœptis obstinate persistatis, non gravabimur ullum laborem pro legum defensione suscipere, sed ad hás simul & Dei honorem tuendum, flumine trajecto, pro Chananæis habitos, non secus atque illos exterminabimus. Cavete enim, putetis, quia extra limitem nostrum estis, extra potestatem etiam Dei vos evasisse: ubiubi estis, omnia sunt illius, nec licet jus ejus ac judicium effugere. Qvod si putatis locum vobis ad recte sapiendum esse obstaculo, præstat novam agrorum divisionem facere, & hanc regionem pecoribus compascuam relinquere. Satius est igitur, ut resipiscatis, & a novitatibus, mutato proposito, desistatis: rogamusque vos per salutem liberorum ac conjugum, & quicquid habetis carissimum, ne nobis belli suscipiendi necessitatem imponatis, contra quos minime volumus. In hac enim concione & consultatione situm est, utrum pace nostra & vestris affectibus perpetuo frui malitis, à nobis persuasi, an vos & vestra omnia belli periculis exponere. Postquam hæc Phineeses dicere desiit, qui concioni præerant, pro communis causæ defensione hæc attulerunt: Viri fratres, nos neque è cognatione deficere volumus, neq; in religione, cujus nequaquam pœnitet, quicquam innovare. Unum Deum novimus Hebræis omnibus communem, & altare ejus æreum, quod est ante tabernaculum, nec aliud unquam nostras excipiet victimas. Nam hoc quod nunc ereximus, qvodque vestræ suspicioni ansam præbuit, non ad Deum sacrificiis placandum extructum est, sed ut perpetuum argumentum exstet nostræ necessitudinis, nosque patriæ religionis admoneat, non, ut vos suspicamini, violandæ religionis sit initium. & hanc fuisse nobis extruendi causam, Deus ipse testis esto idoneus. quapropter meliorem posthac de nobis opinionem habetote, absitque, ut nos affines existimetis ei crimini, cui quisquis ex Abrahæ posteris se obnoxium fecerit, & à patriis moribus ac ritibus degeneraverit, absque capitali pœna expiari non valeat. His auditis, Phineeses collaudataque eorum constantia, reversus ad Jesum, rem totam apud populum exposuit. qui lætus, quod nec delectu opus esset nec civili sanguine, gratias egit Deo per sacrificia: moxque soluto conventu, reversis ad sua singulis, ipse apud Sicima elegit domicilium. Anno autem post vigesimo jam decrepitus, accitis oppidatim honoratioribus, & cum senatu magistratibus, tum ex plebe, qvotquot erat comodum, ubi vidit omnes adesse, primum Dei beneficia in memoriam illis revocat plurima, per quæ ex rebus afflictis in tantas opes tantamque gloriam pervenerant; hortatur deinde, ut dent operam, ut Deum in posterum æque habeant propitium, cum sciant ejus benevolentiam non aliis retineri posse quam pietatis artibus,

Jos. 23. 24.

A ὂν κατὰ χάριν τοῦ θεοῦ καὶ τῆς ἐκείνου περὶ ἡμᾶς προνοίας ἐλαχετε, λήθην λαβεῖν αὐτὸ, καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τὸν κιβωτὸν καταλιπόντας, καὶ βωμὸν ὃς ἡμῖν πάτριος, ξενικοὺς θεοὺς ἀμφιέσθαι τοῖς χαναναίων κακοῖς προσκεχωρηκότας. ἀλλ' οὐδὲν ἀδικεῖν δόξετε μετανοήσαντες καὶ παραυτίκα μὴ μανέντες, νόμων ἢ πατρίων αἰδῶ καὶ μνήμην λαβόντες. ἂν δ' ἐπιμένητε τοῖς ἡμαρτημένοις, οὐ παραιτησόμεθα τὸν ὑπὲρ τῶν

B νόμων πόνον. ἀλλὰ περαιούμενοι τὸν ἰορδάνην τοῦτον τοῖς βοηθήσομεν, καὶ πρὸς αὐτῷ τῷ θεῷ, μηδὲν ὑμᾶς χαναναίων διαφέρειν ὑπολαμβάνοντες, ἀλλ' ὁμοίως ἐκείνοις διαφθερουντες. μὴ γὰρ νομίσητε τὴν διαβατικὴν ταύτην τὸν ποταμὸν, καὶ τῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως ἔξω γεγονέναι, παντοχοῦ δ' ἐν τοῖς τούτου ἐστέ. καὶ ἀποδρᾶναι τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ καὶ τὸ ἀπ' αὐτῆς δίκαιον, ἀδύνατον. εἰδ' οἴεσθε τὴν ἐνθάδε παρουσίαν ὑμῖν ἐμποδίαν εἶναι τοῦ σωφρονεῖν, οὐδὲν κωλύσει πάλιν τὴν γῆν

C ὑμᾶς ἀναδάσασθαι καὶ ταύτην ἀνεῖναι μηλόβοτον. ἀλλ' ὑπήκοοι γενέσθε σωφρονήσαντες, καὶ ὑπὲρ νεαροῖς μεταθέμενοι τοῖς ἁμαρτήμασι. καὶ παρακαλοῦμεν ὑμᾶς πρὸς παίδων καὶ γυναικῶν, μὴ παρασχεῖν ὑμῖν ἀνάγκην ἀμύνασθαι. ὡς ἐμοὶ τῆς ὑμετέρας αὐτῶν σωτηρίας, καὶ τῶν φιλτάτων ὑμῖν ἐν τῇδε τῇ ἐκκλησίᾳ κειμένης, ἕτοιμοι ἐσμεν, λόγοις ἠπιωθεῖσαν συμφέρειν

D ὑπολαβόντες, ἢ πείσαντες ἔργων καὶ πολέμου ἀπέχεσθαι. τοσαῦτα δ' εἰπόντος τοῦ φινεέσου διελεχθέντος οἱ πρεσβύτατοι τῆς ἐκκλησίας καὶ τὸ πλῆθος αὐτὸ πᾶν ἤξιουν δεῖν τὰ ἐγκεκλημένων αὐτοῖς ἀπολογεῖσθαι, καὶ μήτε συγγνώμης τυχεῖν αὐτοὺς ἀποστῆσαι, μήτε κατ' νεωτερισμὸν ἀναιρῆσαι τὸν βωμὸν ἔλεγον. ἀλλὰ θεὸν τε εἶναι γινώσκειν τὸν ἑβραίοις ἅπασι κοινὸν. καὶ τὸν πρὸς τῆς σκηνῆς βωμὸν χάλκεον, ᾧ τὰς θυσίας ποιήσειν. τὸν μὲν τοιοῦτον ἀναστάντα, δι' ὃν καὶ ὑπάρξει γέγονασιν, ἀκριβῆ θρησκείαν

E ἰουδαίοις, σύμβολον ἵνα ὅπως εἴη, καὶ τεκμήριον εἰς τὸν αἰῶνα τῆς πρὸς ὑμᾶς οἰκειότητος, καὶ ἀνάγκη δ' σωφρονεῖν καὶ τοῖς πατρίοις ἐμμένειν, ἀλλ' οὐχὶ φιλονεικίας ἕνεκα ὡς ὑπονοεῖτε. μάρτυς δ' ἡμῖν δ' ὅτι ταῦτα τὸν βωμὸν αἰτία κατασκευάσαι γέγοιτο ὁ θεὸς ἀξιόχρεως. ὅθεν ἀμείνονα περὶ ἡμῶν ἔχοντες ὑπόληψιν, μηδὲν καταγνώσκετε τούτων, ἐφ' οἷς ἐξώλεις εἶναι δίκαιοι πάντες ὅσοι τῶν ἀβραάμου γόνους ὄντες νεωτέροις

F ἐπιχειροῦσιν ἔθεσι, καὶ τοῦ συνήθους τρόπου παρηλλαγμένοις. ταῦτα εἰπόντας ἐπῄνεσαν ὁ φινεέσης, παρελθὼν πρὸς ἰησοῦν, καὶ τὰ παρ' αὐτῶν ἀνήγγελε τῷ λαῷ, ὁ δὲ χαίρων ὅτι μηδεμίᾳ ἀνάγκῃ στρατολογεῖν αὐτοὺς μέλλει μηδ' εἰς αἷμα καὶ πόλεμον ἐξαγαγεῖν τῶν ἀνδρῶν συγγενῶν, χαριστήριους ὑπὲρ τούτων τῷ θεῷ θυσίας ἐπετέλει. καὶ διαλύσας μετὰ ταῦτα τὸ πλῆθος

G εἰς τὰς ἰδίας κληρουχίας ἰησοῦς αὐτὸς ἐν σικίμοις διῆγε. ἔτη δ' ὕστερον εἴκοσιν, ὑπέργηρως ὤν, μεταπεμψάμενος τοὺς ἐπ' ἀξιώματος μάλιστα τῶν πολεων, καὶ τοὺς ἀρχὰς καὶ τὰς γερουσίας, καὶ τοῦ πλήθους ὅσον ἦν ἐφικτὸν αὐτῷ συναγαγών, ἐπεὶ παρῆσαν, τάς τε εὐεργεσίας τοῦ θεοῦ ἀνεμίμνησκεν αὐτούς. πολλαὶ δ' ἦσαν τοῖς ἐκ ταπεινοῦ σχήματος εἰς τοῦτο δόξης καὶ περιουσίας προελθοῦσι. φυλάττειν τε τὴν τοῦ θεοῦ προαίρεσιν, ἔχουσαν οὕτως πρὸς αὐτοὺς, παρεκάλει, καὶ τῇ εὐσεβείᾳ γε μόνῃ φίλον αὐτοῖς διαμένειν τὸ θεῖον. αὐτῷ

tantas opes tantamque gloriam pervenerant; hortatur deinde, ut dent operam, ut Deum in posterum æque habeant propitium, cum sciant ejus benevolentiam non aliis retineri posse quam pietatis artibus,

αὐτὸ γὰρ καλῶς ἔχειν ἀπέναι μέλλοντα, καὶ ζῆν παραινέσαι αὐτοῖς τοιαῦτα καταλιπεῖν. κἀκείνους ἠξίου ἀεὶ μνήμην τούτου ποιεῖσθαι τὴν εὐεργέτιν. καὶ ὁ μὲν, τοσαῦτα πρὸς τοὺς παρόντας διαλεχθεὶς, τελευτᾷ, βιοὺς ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἓξ ἔτη, ὧν μουσεῖ μὲν ἐπὶ διδασκαλίᾳ τῶν χρησίμων συνδιέτριψε πεντηκοντα. στρατηγὸς δὲ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν γέγονε, πέντε καὶ εἴκοσι. ἀνὴρ δὲ μήτε συνέσεως ὢν ἐνδεὴς, μήτε δὲ τοῦ νοῆσαι τὰ πρὸς τοὺς πολέμους σοφῶς ἐξενεγκεῖν ἄπειρος, ἀλλ' ἐν ἀμφοτέροις ἄριστος. πρός τε τὰ ἔργα ἐτύγχανε δραστήριος καὶ μεγαλόψυχος, πυνθανόμενός τε τὰ καθ' ἑαυτὸν καὶ τὴν εἰρήνην δεξιώτατος καὶ πρὸς ἅπαν ἁρμόσαι καιρὸν τὴν ἀρετὴν ἡρμοσμένος. κτίσαι δὲ πόλεις ἑπτὰ τῆς ἐφραιμίτιδος φυλῆς. ἐνήνεγκε δὲ κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν καὶ ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς, φίνεες τοῦ παιδὸς τὴν ἀρχιερωσύνην καταλελοιπώς. καὶ μνημεῖόν αὐτοῦ ἐστι ταφῆς ἐν γαβαθᾷ πόλει τυγχάνει. ᾧ τὴν τούτων πλάνην φινεέσης προφητεύει καὶ τὴν διὰ βουλὴν ἐπ' ἐξωλείᾳ τῶν χαναναίων ἧμος τῇ ἰουδαίᾳ φυλῇ προσέχειν τὴν ἡγεμονίαν. καὶ γὰρ τοῦ λαοῦ ἀεὶ πρόθυμος ἦν μανθάνειν τι καὶ θεοῦ δοκεῖ. καὶ προσλαβοῦσα τὴν συμεωνίδα, ἐφ' ὥτε ἐξαιρεθέντων τῶν ἐκείνων ἐπιπλῶν, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κληρουχίας δοῦναι τοῦ πλήθους.

A Suum enim fuisse, ut priusqvam decederet, illos officii commonefaceret. postremò rogavit, ut hanc admonitionem boni consulerent, essentqve ejus perpetuo memores. post hanc concionem naturæ debitum exoluit anno vitæ centesimo decimo: qvorum xt. sub Moyse magistro minister ipsius exegit, & post ejus obitum, vigintiqvinqve reipublicæ præfuit, vir incomparabili tum prudentia tum eloqventia, adhæc B in re imperatoria fortis & impiger, nec minùs in pace bonus & utilis: deniqve in qvavis virtute eximius. Sepultus est in oppido Thamna, tribus Ephræmitidis. per idem tempus moritur & Eleazarus pontifex, Phineesi hæreditarium, relinqvens sacerdotium. sepulturæ & ejus monumentum impositum extat in urbe Gabatha. Post horum obitum consultus Phineeses à populo de voluntate Dei, cujusnam foret imperium C in bello Chananæo, respondit jubere Deum, ut Judæ tribus ductu bellum gererent, qvæ mox assumpta Simeonide, his conditionibus rem aggressa est, ut sublatis è sua ditione hostium reliqviis, tum tributariis, in alterius tribus extirpantibus hujus generis reliqviis, vicem rependeret.

Κεφάλαιον β'.

Ὡς ἀποθανόντος δὲ στρατηγοῦ παραβαίνοντες οἱ ἰσραηλῖται τὰς πατρίους νόμους μεγάλων ἐπειράθησαν συμφορῶν, ἐπισπασάντων ἡ βενιαμὶς διεφθάρη φυλὴ χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων.

CAP. II.

Quomodo post mortem Imperatoris Israelitæ neglectis patriis religionibus in extremas calamitates inciderunt, & exorto civili bello ex universis Benjamitis sexcenti tantùm fuere superstites.

ΧΑναναῖοι δὲ ἀκμαζόντων αὐτοῖς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τὰ πράγματα, στρατῷ μεγάλῳ καὶ ἱππεῖ πολλῷ αὐτοὺς ὑπέμενον, τῷ βασιλεῖ τῷ ζεβεκηνὶ ἀδωνιβεζέκῳ τὴν ἡγεμονίαν ἀποτρέψαντες. τὸ γὰρ ὄνομα ἐπὶ σημαίνει βεζεκιλῶν κύριος. ἀδωνὶ γὰρ τὴν ἑβραίων γλῶτταν, κύριος λέγεται. ἠλπίζον τε κρατήσειν τῶν ἰσραηλιτῶν, διὰ τὸ τεθνάναι ἰησοῦν. συμμίξαντες δὲ αὐτοῖς ἰσραηλῖται, ταῖς δυσὶ φυλαῖς αἷς πρόσθεν, ἐμαχέσαντο λαμπρῶς. καὶ κτείνουσι μὲν αὐτῶν ὑπὲρ μυρίους, τρεψάμενοι δὲ τὸ λοιπὸν καὶ διώκοντες αἱροῦσι τὸν ἀδωνιβέζεκον. ὃς, ἀκρωτηριασθεὶς ὑπ' αὐτῶν χεῖρας, ἀλλ' οὐκ εἰς τοὺς πόδας ἀφεθῆναι θεὸν ἔμελλον πάλαι πεπονθὼς ἃ κἀκείνους δυοῖν καὶ ἑβδομήκοντα βασιλέων πρόσθεν ἐποίησε. καὶ ζῶντα μὲν κομίζουσιν εἰς ἱεροσόλυμα. τελευτήσαντα δὲ, γῇ θάπτουσι. καὶ διέκειτο αἱροῦντες τὰς πόλεις. κλείσας τε λαβόντες ἐπολιόρκουν ἱεροσόλυμα. καὶ τὴν μὲν κάτω λαβόντες σὺν χερσὶν πάντας ἔκτεινον αὐτῶν τοὺς ἐνοικοῦντας. χαλεπὴ δὲ ἦν καὶ ὑπερφυὴς αὐτοῖς αἱρεθῆναι τειχῶν ἰσχύϊ καὶ φύσει τοῦ πεδίου. ὅθεν μετεστράτευσαν εἰς χεβρῶνα, καὶ ταύτην ἑλόντες, κτείνουσιν πάντας. ὑπελείπετο δὲ τῶν γιγάντων ἔτι γένος, οἱ μεγέθει σωμάτων μεγίστῃ, καὶ μορφὰς ἰδεῖν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις παρεπλησίας, φοβερὸν ἦσαν θέαμα, καὶ δεινὸν ἀκούσμα. θεατοὶ δὲ ἔτι καὶ νῦν τούτων ὀστᾶ, μηδὲν τοῖς ἄλλοις ἐοικότα. καὶ τοῦτο μὲν τοῖς λάβρις ἐξαίρετον μέρος ἔδοσαν μετὰ τῶν διχιλίων πηχῶν, τὸν δὲ γλῶ χαλεβῶ δωρεὰν ἔδοσαν, κατὰ μωυσέως ἐντολάς. ἕτος δ' ἦν τῶν κατεπτωκότων εἰς, ὧν ἐπεμψε μωυσῆς εἰς τὴν χαναναίαν.

AT Chananæi, qvorum res tum erant satis integræ, cum magno exercitu apud Bezecam urbem eos expectabant, ductu loci regis Adonibezeci. id nomen Bezecenorum dominum significat. Adoni enim Hebræorum lingva dominus dicitur. Hi spem victoriæ reponebant in hoc, qvòd Jesus Dux Israelitarum esset defunctus. adversus hos, qvos dixi, duæ tribus egregiè pugnaverunt: & cæsis decem millibus, dum reliqvos fugientes insequuntur, Adonibezecum ceperunt. qvi manibus ac pedibus truncatis, agnovit divinam justitiam, septuaginta & duos reges antea in hunc modum à se mulctatos confessus. sic affectum detulerunt F non longe à Hierosolymis, ubi fato functum, terræ mandaverunt. deinde circa oppida bellum circumferebant: qvorum bona parte capta, Hierosolyma sunt adorti. Et capta inferiore ejus parte, omnes habitatores terræ contrucidaverunt, at superior natura loci & munitionibus est defensa. qvare oppugnatione in Hebronem translata, urbeqve vi capta, in oppidanos omnes sævitum est. apud hos in eam diem super- *Jos. 21.*
stites erant qvidam è gigantum genere, statura & specie cæteris mortalibus dispares, visu simul G & auditu horribiles: qvorum ossa adhuc ostenduntur, qvalia vix credant, qvi non viderunt ipsi. Hoc oppidum Levitis honoris gratia concessum est cum illis duobus cubitorum millibus: reliqvum ejus agrum Chalebo dono dederunt, juxta mandatum Moysis. fuerat hic unus è speculatoribus, qvos Moyses in Chananæam præmiserat.

Habita est ratio Jethræ quoque Madianitæ, olim Moysis soceri, cujus posteris ager est attributus, quia relicta patria comites se adjunxerant, & in deserto ærumnarum socii fuerant. expugnatis montanis oppidis, in campestria & maritima descendentes prædictæ duæ tribus Ascalonem & Azotum de Chananæis ceperunt. Evasit autem eos Gaza & Accaron, quod in planicie sitæ & abundantes curribus, invadentes se male mulctatos facile rejiciebant. Atque ita hæ duæ tribus magnis opibus bello acquisitis domum se receperunt, & arma deposuerunt. Benjamitæ verò, in quorum sorte erant Hierosolyma, tributo imposito habitatoribus ejus pacem dederunt: & in posterum alteri à cædibus, alteri à periculis feriati, ad culturam agrorum utriqve se contulerunt. Benjamitarum exemplo motæ reliquæ tribus & ipsæ idem fecerunt, & tributis contenti pacem Chananæis dederunt. Ephræmi verò tribus cùm assidendo Bethelis multo tempore ac labore impenso nihil proficeret, in cœptis tamen pertinaciter duravit. tandem comprehenso uno civium qui in urbem importabat necessaria, fide data & accepta, & jurejurando firmata, intromissos clàm ipsum cum familia servaturos proditione ejus facti sunt voti compotes: cæsisqve reliquis omnibus præter hos quibus salus ex pacto debebatur, ipsi posthac urbis dominium habuerunt. Omisso deinde bello Israelitæ omnes agriculturæ tantùm operam dabant: atque ita pace longa emolliti, voluptati magis quàm honestati studebant, disciplinæ ac legum divinarum immemores. qua injuria DEUS commotus per vatem admonet eos non è sua sententia hosti Chananæo parcere, quamobrem fore, ut aliquando per occasionem pro intempestiva clementia crudelitatem eis reponerent. at illis, tametsi territis oraculo, bellum tamen non libebat suscipere, tum quod multa è Chananæo perciperent commoda, tum quòd ob luxum ad laborem non essent idonei: depravata jam reipublicæ forma, & autoritate optimatum invalida, dum nec senatus ut ante legitur, nec magistratus solemnes creantur: dumque relicta cura status publici, omnes privatis tantum lucris sunt dediti. In tanta licentia perturbatio gravis incidit, & qua mox bellum civile exortum est, quod hanc causam habuit. Vir è plebe Levitica, in Ephræmitarum ditione habitans, duxit uxorem natam in oppido Bethlemis, quod ad tribum Judæ attinet. hanc cùm vehementer ob formam amaret, parum respondere in amore ægrè ferebat. hinc orto dissidio, mulier continuas expostulationes non ferens, relicto marito mense quarto ad parentes revertitur, is coactus desiderio, & ipse venit ad soceros, quorum opera missis querelis cum uxore in gratiam revertitur. eo loci quatuor dies exegit, comiter à puellæ parentib. habitus. quinta cum decrevisset domum repetere, post meridiē iter ingreditur. cunctanter enim parentes filiam dimiserunt, nec nisi mellore diei parte transacta. comes erat unus famulus, & mulier vehebatur.

VI.

Jud. 19.

διδόασι δὲ καὶ τοῖς ἐκ θέρους τὸ μαδιανίτου ἀπογόνοις, μωυσέως γὰρ λεὼ γαμβρὸς, γλεῶ ἵνα νέμοιντο, γλεῶ γὰρ πατρίδα καταλιπόντες ἠκολούθησαν, σκεῖνοις καὶ σωθῆσαν αὐτοῖς ὅπι τῆς ἐρήμου. ἡ δὲ ἰούδα φυλὴ καὶ συμεωνὶς, τὰς μὲν κατὰ γλεῶ ὀρεινὰ τῆς χαναναίας πόλεις ἕλον, τῶν δ' ἐν τῷ πεδίῳ καὶ πρὸς θαλάσσῃ εὐκαλώνα τε καὶ ἄζωτον. ἀφῄρηγτο δ' αὐτοὺς γάζα, καὶ ἀκκαρῶν, πεδίων γὰρ ὄντων καὶ πολλῆς ἁρμάτων ὑπαρχίας κακῶς ἐπίοιω τοὺς ἐπελθόντας. καὶ αἱδε μὲν αἱ φυλαὶ μεγάλως ἐκ τοῦ πολέμου εὐδαιμονήσασαι, ἀνεχώρησαν εἰς τὰς ἑαυτῶν πόλεις, καὶ καταστήσαντα τὰ ἔπλα. βενιαμῖται γὰρ, τούτων γὰρ λεὼ ἱεροσόλυμα, τοῖς οἰκήτορσιν αὐτῶν σωεχώρησαν φόρους τελεῖν. ἔτους πεντεκαίδεκα πάντες, οἱ μὲν τοῦ κτίνειν, οἱ δὲ κινδυνεύειν, ἐργάζεσθαι γλεῶ γλεῶ ἠχόλουν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ αἱ λοιπαὶ φυλαὶ, γλεῶ βενιαμῖτῶν μιμησάμεναι ἐπίοιω, τοῖς τελεσμένοις ἐκκεκριμένοις φέρουσι ἐπέτρεπον τοῖς χαναναίοις ἀπολέμοις εἶναι. ἡ δὲ ἐφραὶμ πολιορκοῦσα βηθηλὰ τέλος οὐδὲν ἄξιον τοῦ χρόνου ἐκ τῶν πόνων ηὕρισκε τῆς πολιορκίας. οἱ δὲ καὶ περ ἀχθόμενοι, τῇ καθέδρᾳ προσεκαρτέρουν. ἔπειτα συλλαβόντες τινὰ τῶν ἐν τῇ πόλει προσελθόντα ὅπι κομιδῇ τῶν ἀναγκαίων, πίστεις ἔδοσαν αὐτῷ ὠφελοῦντι γλεῶ πόλιν, σώσειν αὐτῶν τε καὶ τὰς συγγενείας αὐτοῦ. κἀκεῖνος ὅπι τοῦτοις ὤμνυε τὴν πόλιν αὐτοῖς ἐγχειρεῖν. καὶ ὁ μὲν ἔτως προδοὺς, σώζεται μετὰ τῶν οἰκείων. οἱ δὲ, ἀποκτείναντες ἅπαντας τοὺς ἐνοικοῦντας, εἶχον τὴν πόλιν. καὶ μετὰ ταῦτα πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους, μαλακῶς εἶχον οἱ ἰσραηλῖται, τῆς δὲ γῆς καὶ τῶν τούτης ἔργων ἐπεμελοῦντο. τῶν δὲ κατὰ τὸν πλοῦτον αὐτοῖς ὑπαρχόντων, ὑπὸ τρυφῆς καὶ ἡδονῆς ἧσσον ἢ κόσμου ἀλιγώρουν, καὶ τῆς πολιτείας τὰ νόμων ἐκέτ' ἦσαν ἀκριβεῖς ἀκροαταί. παροξυνθεὶς δ' ὅπι τούτοις τὸ θεῖον, ἀναρρῆσι πρῶτον μὲν ὡς φείσαιντο ὠφελῆ τὴν αὐτοῦ γνώμην τῶν χαναναίων. ἔπειθ' ὡς σκεῖνοι χρήσαιντο πολλὴ κατ' αὐτῶν ὠμότητι μηροῦ λαβόμενοι. οἱ δὲ, καὶ πρὸς τὰ ὠφελῆ ἀσθενεῖς, δυσθύμως εἶχον. καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν, ἀηδῶς, πολλὰ τὰ ὠφελῆ τῶν χαναναίων λαβόντες, καὶ πρὸς τοὺς πόνους ἤδη ἀπὸ τοῦ τρυφᾶν σκληρυνόμενοι. καὶ σωεβαινεν ἤδη τοῦ ἀκριβεστέρου διαφθαρῆναι, καὶ τὰς μεγαλοσίας σὺν ἀπεδείκνυσαν, οὐδ' ἐχθρὸν ἄλλον ἐδὲ μίαν τῶν κρείττονα νενομισμένων. ἦσαν δὲ ἐν τοῖς ἄκροις ἡδονῇ καὶ κερδαίνειν πρεσβεδωμένοι. καὶ ἀπὸ τοῦ πολλοῦ ἄδειαν, φύσις αὐτοὺς πόλιν κατελάμβανε δεινὴ, καὶ πρόσχθησαν εἰς τὸ πολεμεῖν ἀλλήλοις ἐκ ταυτῆς αἰτίας. λεβίτης ἀνὴρ τῶν δημοτικωτέρων τῆς ἐφραίμου κληροχίας ὢν, καὶ ἐν σκείνῃ κατοικῶν, ἄγεται γυναῖον ἀπὸ βηθλεμῶν. τῆς γὰρ ἰούδα φυλῆς τοῦτ' ἐστὶ τὸ χωρίον. ἐρῶν γὰρ σφόδρα τῆς γυναικὸς, καὶ καλλὶς αὐτῆς ἠτιημένος, ἠτύχει τῆς παρ' σκείνης οὐχ ὁμοίων πειρώμενος. ἀλλοτρίως δ' αὐτῆς ἐχούσης, καὶ ἀπὸ τοῦτο μᾶλλον ἐκκαρομένου τῷ πάθει, σκέψεις συνεχεῖς αὐτοῖς ἐγίνοντο. καὶ τέλος, ἡ γυνὴ πρὸς αὐτὸν βαρυνομένη, καταλιποῦσα τὸν ἄνδρα, πρὸς τοὺς γονεῖς ἀπῆλθε, μῆνι τετράμηνον. χαλεπῶς γὰρ φέρων ὁ ἀνὴρ ἐπὶ τῇ ἕρωτι, ἦλθε πρὸς τοὺς πενθερεῖς. καὶ ἀπαλυσάμενος τὰς μέμψεις, καταλλάττεται πρὸς αὐτὴν. καὶ τέσσαρας μὲν ἡμέρας πρὸς αὐτὸν διαπεραται, φιλοφρονεμένων αὐτὸν γονέων. τῇ δὲ πέμπτῃ, δόξαν ἀπέναι πρὸς αὐτὸν, πρὶ δείλης ἔξεισι. βραδίον γὰρ ἀπέλυον οἱ γονεῖς τὴν θυγατέρα, καὶ τῆς ἡμέρας τρόπον τινὰ ἐπιούσης. θεράπων δ' αὐτοῖς εἷς ἕπετο. ἡ δὲ

καὶ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, ἐφ' ᾗς ἔχθετο τὸ γύναιον. γινομέ-
νων δὲ αὐτῶν κατὰ τὰ Ἱεροσόλυμα, σταδίους δ' ἐλη-
λύθεσαν ἡδὴ τριάκοντα, συνεβούλευεν ὁ θεράπων
τῷ δεσπότῃ, μὴ καὶ τι κακὸν τῆς νυκτὸς αὐτοὺς ὁ-
δοιπορήσαντας καταλάβοι δύσκολον, καὶ τοῦτο οὐδὲ πόρ-
ρω πολεμίων ὄντας, ἃ καιροῦ πολλάκις ἀπροφαλῆ
καὶ ἀπόπλα ποιοῦσι. καὶ τὰ φίλα. τῷ δ' οὐκ ἤρε-
σκεν ἡ γνώμη παρ' ἀλλοφύλοις ἀνδράσι ξενοῦσθαι.
χαναναίων γὰρ ἦν ἡ πόλις. ἀλλὰ προελθόντας εἰκὸς
πεδία, εἰς οἰκείαν ἥξειν καταλήξοντας πόλιν. καὶ
κρίναντες τὴν γνώμην, παρῆλθον εἰς γαβαὰ, Φυλῆς τῆς
βενιαμιτῶν, ἤδη ὀψίας οὔσης. καὶ μηδενὸς ὅπῃ ξε-
νιεῖ τὴν τῶν ἀγορᾶν αὐτὸν προκαλουμένου, πρεσ-
βύτης δ' ἀνὴρ κατῴκει, τῆς μὲν ἐφραμίτιδος Φυλῆς
ὤν, οἰκῶν δὲ τὴν γαβᾶ διατρίβοντος, σπανιαγχάνων αὐτῷ,
τὰ πάντα πρὸς ἀφ' ἑαυτοῦ διὰ τὰς αὐτὰς τελλόμενος σκό-
τους ἤδη τὰ πρὸς τὸ δεῖπνον αὐτῷ λαμβάνοι. ὁ δὲ, λεβίτης
μὲν ὑπῆρχεν ἀνήρ, γνώριμον δὲ ἔσχε τῶν γονέων ἄγων,
ὡς αὐτὸν ἀπέφαινε. τῷ δ' οἰκήσειν ἐδήλου τυγχά-
νοντι τὴν ἐφραμίτιν κληρονομίαν. ὁ δὲ πρεσβύτης, ἅτε
τῷ συγγενίαν, καὶ ἅτε τὰ τῶν αὐτῶν Φυλῶν νέμειν,
ἐμοὶ ἅτε τῶν σπουδαίων, παρ' αὐτὸν ξενισθησόμενον
ἔφη. νεανίαι δέ τινες τῶν γαβαλειτῶν, ὅπῃ τῆς ἀγορᾶς τὸ
γύναιον θεασάμενοι, καὶ τὴν ὑπερβάλλουσαν ἀνθρωπείαν
ὡς, ἐπὶ τὸν πρεσβύτην κατηγμένην ἐμάθον, κα-
τανοήσαντες τῆς ἀδείας, καὶ τῆς ὀλιγότητος, ἦ-
λθον ὅπῃ τοὺς ξένους. ὁ δὲ πρεσβύτης προκαλοῦτο
ἀπολιπεῖν, καὶ μὴ προφέρειν βίαν μὴ δὲ ὕβριν,
ἔχοντα αὐτὸν προκόμια τὴν ξένην, πραγμάτων ἀ-
πολαῦσαι. ὡς δ' συγχωρῆσαι λέγοντος ὁ λεβίτης δ'
πρεσβύτου, ὁρῶσαν αὐτὸς δεινὰ ὑφ' ἡδονῆς εἰς τοὺς νό-
μους ἐξαμαρτάνοντας, ὠλιγώρουν δ' δικαίου καὶ κα-
τηλάλουν, ὡς δ' ἀπειλοῦν ἀποκτενεῖν αὐτὸν, ἐμποδίζοντα
τὰς ὁπλημίας αὐτῶν, εἰς ἀνάγκην περιηγμένος, ὁ
μὴ βουλόμενος τοὺς ξένους ὑπερόπτας ὑβριζομένους, τῆς
ἑαυτοῦ λυσιτελοῦς αὐτοῖς παρεχώρει, πληρώσαι τε τὴν ἐ-
πιθυμίαν αὐτοὺς λέγων, νομιμώτερον δίκαι τῆς εἰς τοὺς
ξένους ὕβρεως, αὐτοὺς δ' μηδὲν ἀδικήσειν ἃς ἐπεδέξατο
τοῦτο τοῦ τρόπου νομίζων. ὡς δ' οὐδὲν τῆς σπουδῆς
τοῖς ὅπλοις ξένιον ἐνεδίδοσαν, ἀλλ' ἐνέκειντο ταύτην
βιάσασθαι ἀξιοῦντες. ὁ μὲν, ἱκέτευσε μηδὲν τολμᾶν
ὡς ὅμον. οἱ δ' ἁρπασόμενοι, καὶ προσφέρεσθαι μᾶλ-
λον τοῦ βιάσαι τῆς ἡδονῆς, ἀπήγαγον πρὸς αὐτοὺς τὴν
γυναῖκα. καὶ διόλης νυκτὸς ἐμπλησθέντες τῆς ὕβρεως,
ἀπέλυσαν περὶ ἐρχομένην ἡμέραν. ἡ δὲ, τεταλαιπω-
ρημένη τοῖς συμβεβηκόσιν παρῆλθεν ἐπὶ τὴν ξενίαν. ὁ δὲ
λεβίτης ὡς ἐπεπόνθει, καὶ δ' μὴ τολμᾶν ὑπ' αἰσχύνης
τὸ τῶν ἐλλήνων πάθημα, τοῦτον δ' μάλιστα τοῖς γεγυ-
μνασμένοις ἔχειν ἀνίατον ἐλογίζετο, καταπεσόντα, τὴν ψυ-
χὴν ἀφῆκεν. ὁ δὲ ἀνὴρ αὐτῆς, οἰόμενος ὕπνῳ βαθεῖ κα-
τεχόμενον τὴν γυναῖκα, καὶ μηδὲν σωφρονεῖν ὑφορώ-
μενος ἀνεγείρειν ἐπειρᾶτο, ὡς μυησόμενος διεγεί-
ρας, ὡς ἐκ ἐκείνης γνώμης αὐτὴν ὡς ἄλλοι τοῖς
καθεύδουσιν, ἀλλὰ ἁρπασαμένων ὅπῃ τ' ξενίαν αὐτ-
ῆς πλουτήσασαν ἔμαθεν σωφρόνως πρὸς τὸ μέγε-
θος τῶν κακῶν, ὅπῃ τεθνᾶσι τὴν κτήνει νεκρὰν τ' γυ-
ναῖκα κομίζει πρὸς αὐτόν. διελὼν αὐτὴν κατὰ μέλος εἰς
μέρη δώδεκα, διέπεμψεν εἰς ἑκάστην Φυλὴν, ἐντειλά-
μενος τοὺς κομίζουσι λέγειν τὰς αἰτίας τῆς πλάνης
γυναικὶ, καὶ τὴν βίαν ταῖς Φυλαῖς. οἱ δὲ ἐπὶ τῇ ὄψεως, καὶ τῆς ἀκοῆς τῶν βεβιασμένων κακῶν
ἅπαντες ἔντες, πρότερον ἑνὸς πώποτε πείραν εἰληφότες, ἐπ' ὀργῆς ἀκράτου καὶ δίκης εἰς τὸν σύλλογον

A cumque emensi triginta stadia non longè abessent à Hierosolymis, famulus dabat consilium, ut aliquo diverterent: ne si nox iter facientes opprimeret, in aliquod incommodum inciderent, præsertim propinquis hostibus, cum serotina hora etiam amicorum loca suspecta facere soleat. marito non placuit alienigenarum uti hospitio. nam Chananæi tum urbem tenebant, malebatque progressus viginti stadia ad sui generis homines divertere. in hoc consentientibus omnibus, pervenit in Gabam tribus Benjamitidis serò admodum, cumque in foro inveniret neminem, qui se invitaret ad hospitium, senex quidam è rure domum repetens, Ephræmita genere, sed Gabæ habitans, casu repertum interrogat, qvisnam sit, & cur crepusculo demum cœnam è foro peteret. ille se Levitam ait, & uxorem à parentibus domum reducere, & in Ephræmitarum ditione se habere domicilium. Tum senex respectu cognationis ac tribus, & qvod fortè oblatus hospes visus est, ad se deducit hominem. Gabaeni verò qvidam juvenes, qvi mulierculam in foro viderant, mirati ejus formam, postqvam ad senem illum divertisse cognoverunt, contempta imbecillitate & solitudine, venerunt ad januam: roganteque sene, ut abirent, & vim abstinerent ac injuriam, postulabant, ut exhibita hospita qvieti suæ consuleret. cumque ille contra diceret cognatam esse, & Levitidem, peccaturos eos graviter, si propter voluptatem leges violarent, juvenesqve jura contemnerent ac deriderent, cædem minantes, si obstare libidini eorum pergeret, senex ait se filiam eis permittere, ut salvo hospitali jure cupiditatem explerent, volens qvantum in se erat, tutos ab injuria præstare, qvos exceperat. illis verò pertinaciter hospitam expetentibus, & hanc omnino accipere volentibus, supplex orabat, ne qvid contra leges committerent, at illi furentes vi raptam mulierem domum abducunt, cumque ei per totam noctem ad satietatem illusissent, diluculo dimiserunt: qvæ ita misere affecta ad hospitium revertitur: & præ nimio dolore ac verecundia, non audens in mariti conspectum venire, qvod hunc indignissime rem laturum putaret, humi collapsa expiravit. Levita ratus sopore oppressam, & nihil gravius suspicans, excitare conabatur, consolaturus eo, qvòd non sponte se ad stuprum præbuisset, sed vi in alienas ædes abrepta. ut vero defunctam sensit, satis prudenter pro calamitatis magnitudine se gerens, cadaver jumento impositum domum reportat: & membratim divisum in partes duodecim, ad singulas tribus misit, mandans perferentibus, ut indicarent per tribus qvi mulieri causa mortis fuerint, & de eorum violentia. Tum verò illi nunqvam tali ante viso vel audito spectaculo ad indignationē graviter commoti, & justo furore perciti apud

Jud. 20.

conventum faciunt, & congregati ante tabernaculum, Gabaenos hostiliter armis impetere decernunt. Hunc impetum senatus cohibuit, svadens non ita temere cognatis bellum inferendum, priusquam verbis agerent de criminibus: quando ne in exteros quidem ob injuriam acceptam armari leges permittunt, nisi legatis prius de satisfactione missis. rectum igitur esse ad Gabaenos mittere, qvi fontes ad supplicium deposcant: qui si dedantur, horum pœna contentos esse debere. sin contumaces fuerint, bello in eos vindicandum. Itaque mittuntur ad Gabaenos accusaturi eos juvenes, qui vim pudicitiæ mulieris intulerunt, & postulaturi, ut pro violatis legibus morte justas pœnas penderent. Gabaeni verò non dediderunt juvenes, arbitrati sibi pudendum, si alienis imperatis metu belli parerent, cùm multitudine ac virtute nulli se cedere videri vellent: eratqve magnus apparatus totius tribus, cum cæteri non defuturos se promitterent, si qvis eos vi & armis aggredi vellet. Qvæ postqvam Israelitis à Gabaenis renuntiata sunt, jurejurando sanciunt, neminem ex suis viro Benjamitæ filiam traditurum in conjugem: & acriore bello persecuturos se eam tribum, quam majores eorum Chananæos persecuti sint. Et confestim eduxerunt contra eos exercitum quadringentorum millium armatorum. Benjamitæ verò habuerunt viginti quinque armatorum millia, & insuper sexcentos. ex eo numero fuere quingenti funditores peritissimi, qui læva manu feriebant. itaqve commisso apud Gabam prælio, egregie vicêre Benjamitæ, cæsis ex adversa acie viginti duobus millibus. & fortasse plures cecidissent, nisi nox prælium diremisset. atqve ita Benjamitæ læti se intra mœnia receperunt, Israelitæ verò in castra insperata clade attoniti. Seqventi die prælium instauratur, & Benjamitis rursum vincentibus, decem octo millia cadunt ex parte Israelitarum, quo factum est, ut castra metu desererent, profectiqve Bethela, quæ urbs non longe aberat, postridie jejunio peracto supplicaverunt Deo per Phineesem pontificem, ut ab ira desisteret, & contentus duabus cladibus victoriam & robur contra hostem concederet. Deus vero precibus eorum annuit, & per eundem vatem favorem est pollicitus. Ergo divisis bifariam copiis, dimidiam partem noctu circa urbem in insidiis collocant, reliqua in aciem producta, cum Benjamitis manus conserunt, moxqve ut imparos paulatim pedem referunt, eo magis Benjamitæ instant sponte cedentibus, quo longius hostem ab urbe abstraherent, ita ut etiam illi, qui in urbe propter ætatem imbellem relicti fuerant, procurrerent qvasi prædæ futuri socii. postquam autem satis longè à mœnibus discessum est, Hebræi reversi in pugnam signum dant insidiatoribus: qvi mox coorti cum clamore hostem à tergo invadunt. Senserunt illi se deceptos, & cùm consilium in ancipiti metu non suppeteret, in convallem qvandã compulsi,

A συλλεχθέντες, καὶ περὶ τῆς σκηνῆς ἀθροισθέντες, εἰς ὅπλα χωρεῖν ἀλλήλοις ὥρμηντο, καὶ χρήσασθαι τοῖς γαβαηνοῖς, ὡς πολεμίοις. ἐπέσχε δ' αὐτοὺς ἡ γερουσία, πεῖσαι μὴ δεῖν ἐξ ἀέως οὕτως περὶ τῶν ὁμοφύλων ἐκφέρειν πόλεμον, πρὶν ἢ λόγοις διαλεχθῆναι περὶ τῶν ἐγκλημάτων, ἅ νόμου μηδ' ὅπλοις τοὺς ἀλλοτρίους ἐφιέντος δίκαια πρεσβείας καὶ τοιαύτης περὶ τὸ μεταγνῶναι πίστεως, τοὺς δόξαντας ἀδικεῖσθαι χρὴ ἀναμένειν. καλῶς οὖν ἔχειν τὸ νόμῳ πειθομένους πέμψας περὶ τοὺς γαβαηνοὺς ἐξαιτεῖν τοὺς αὐτίους. καὶ παρεχομένων μὲν, ἀρκεῖσθαι τῇ τῶν κολάσει. κωφρονησάντων δὲ, τότε τοῖς ὅπλοις αὐτὰς ἀμύνασθαι. πέμπουσιν οὖν πρὸς τοὺς γαβαηνοὺς κατηγορήσοντας τῶν νεανίσκων τὰ περὶ τὴν γυναῖκα, καὶ περὶ πορνείαν αἰτήσοντες τοὺς δράσαντας μὲν οὐ νόμιμα, ἡμομένους δὲ δικαίως, ἀντ' αὐτῶν σκήνων ἀποδοῦναι. οἱ δὲ γαβαηνοὶ, οὔτε τοὺς νεανίσκους ἐξέδοσαν, καὶ δεινὸν ἀλλοτρίοις ὑπακούειν προστάγμασιν ἡγοῦντο πολέμου φόβῳ, μηδενὸς ἀξιοῦντες εἶναι χείρους ἐν τοῖς ὅπλοις, μήτε διὰ τὸ πλῆθος, μήτε δι' ἀψυχίαν. ἦσαν γὰρ ἐν εὐδοκιμήσει μεγάλῃ καὶ τῶν ἄλλων φυλετῶν. συναπενοήθησαν γὰρ αὐτοῖς ὡς ἀμυνόμενοι βιαζομένους. ὡς δὲ τοιαῦτα ἠγγέλθη τοῖς ἰσραηλίταις περὶ τῶν γαβαηνῶν, ὅρκους ποιοῦνται μηδένα σφῶν ἀνδρὶ βενιαμίτῃ δώσειν πρὸς γάμον θυγατέρα, στρατεύσειν τε ἐπ' αὐτοὺς μᾶλλον αἰτοῖς δι' ὀργῆς ὄντας, ἢ τοῖς χαναναίοις τοὺς προγόνους ἡμῶν παρειληφαμεν ὑμομένους. τοιούτοις ῥήμασι ἐξῆγον ἐπ' αὐτοὺς τὸ στρατόπεδον μυριάδας τεσσαράκοντα ὁπλιτῶν. βενιαμιτῶν δ' ὁπλιτῶν δισμυρίων καὶ πεντακισχιλίων καὶ ἑξακοσίων. ὧν ἦσαν εἰς πεντακοσίους τοὺς λεπτοὺς τῶν χειρῶν σφενδονᾶν ἄριστοι. ὡς τε μάχης πρὸς τὴν γαβᾶ γενομένης, τρέπουσιν οἱ βενιαμῖται τοὺς ἰσραηλίτας, ἄνδρες τε πίπτουσιν αὐτῶν εἰς δισμυρίους καὶ χιλίους. ἐφάρησαν ἴσως ἂν καὶ πλείονες, εἰ μὴ νὺξ αὐτοὺς ἔπεσχε καὶ διέλυσε μαχομένους. καὶ οἱ μὲν βενιαμῖται, χαίροντες ἀνεχώρουν εἰς τὴν πόλιν, οἱ δ' ἰσραηλῖται καταπεπληγότες ὑπὸ τῆς ἥττης εἰς τὸ στρατόπεδον. τῇ δ' ὑστεραίᾳ πάλιν συμβαλόντων, οἱ βενιαμῖται κρατοῦσι, καὶ ἀνῄρουσι τῶν ἰσραηλιτῶν ἑπτακαιδεκαχιλίους καὶ μυρίους. δείσαντες τὸν φόβον ἐξέλιπον τὸ στρατόπεδον. ὡς δὲ ἡμέρωμοι δὲ εἰς βεθήλα πόλιν ἐγγὺς κειμένην, καὶ νηστεύσαντες καὶ τὴν ὑστεραίαν τὸν θεὸν ἱκέτευον διὰ φινεέσου τοῦ ἱερέως παύσασθαι τῆς ὀργῆς τῆς πρὸς αὐτούς. καὶ τοῖς δυσὶν αὐτῶν ἥτταις ἀρκεσθέντα, δοῦναι νίκην καὶ κράτος κατὰ τῶν πολεμίων. ὁ δὲ θεὸς ἐπηγγείλατο ταῦτα διὰ φινεέσου προφητεύσαντος. πιστεύσαντες οὖν τὴν στρατιὰν δύο μέρη, τὴν ἡμίσειαν περιλοχίζουσι νυκτὸς περὶ τὴν πόλιν. οἱ δ' ἡμίσεις, συνέβαλλον τοῖς βενιαμίταις, ὑπεχώρουν τε ἐγκειμένων. καὶ εἴκοντες οἱ βενιαμῖται τοὺς εὑρισκομένους ἐπόλλυον, καὶ ἤδη πολὺ ἠλόντων εἰς ἄπρακτον αὐτοὺς ἐξελθεῖν, ἀναχωροῦσιν ἔφυγον, ὡς καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει πρεσβύτας καὶ νέους ἐπαναλαμβάνειν δι' ἀθένειαν συνεδραμεῖν αὐτοῖς πάντας βουλομένους χειρώσασθαι τοὺς πολεμίους. ὡς δὲ πολὺ τῆς πόλεως ἀπέσχον, ἐπαύσαντο μὲν φεύγοντες οἱ ἐναντίοι. ἐπισπασθέντες δ' ἰσχυρᾶς εἰς μάχην, καὶ τοῖς ἐν τοῖς ἐνέδροις οὖσι τὸ σημεῖον εὕρουσιν ὃ συνέκειτο. οἱ δ' ἐξαναστάντες, μετὰ βοῆς ἐπίεσαν τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ, ἅμα τε αὐτοὺς ἠπατημένους ἤσθοντο, καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ συνεχομένους. καὶ εἴς τι κοῖλον συνελαθέντας καὶ φαραγγώδες χωρίον.

ἐκ τῶν καταπλήκτων, ὡς τε πάντας ἀμφιβαλεῖν πόλει ἑλκυσόν. ὅτοι δὲ συστραφέντες καὶ πυκνώσαντες ἑαυτοὺς, καὶ διὰ μέσων ὠσάμενοι τῶν πολεμίων, ἔφυγον ἐπὶ τὸ πλησίον ὄρη, καὶ καταλαχόντες ἐρύθησαν. οἱ δὲ ἄλλοι πάντες ἐπὶ διαμυρίους ὄντες, καὶ πεντακισχιλίους ἀπέθανον. οἱ δὲ ἱσραηλῖται, τῷ τε χαβὰν ἐμπρῆσαι, καὶ τοὺς τε γυναῖκας καὶ τῶν ἀρρένων τοὺς μὴ εἰς ἀκμὴν διαφθεῖραι. τὰς τε πόλεις τῶν βενιαμιτῶν πάσας ταύτας ὁμοίως, ὅσαι ἦσαν παροργισμένοι, καὶ ἐθνῶν τῶν γαλαδίτιδος ὅσων, ὅτι μὴ συμμαχήσειν αὐτοῖς τῶν βενιαμιτῶν, πέμψαντες μυρίους καὶ διχιλίους σὺν τῶν τάξεων σκέλεθρον ἀνελεῖν, καὶ φονεύσαι πάμπαν τῆς πόλεως οἱ πεμφθέντες σὺν τέκνοις καὶ γυναιξί, πλὴν τετρακοσίων παρθένων. ὅπερ τοσοῦτον ὀργῆς προσῆλθεν τοῦ κυρίου τῷ γυναῖκα παθεῖν προλαβόντες καὶ τὸ κατὰ τὴν αἵρεσιν τῶν ἐπιτηδείων. μεταπεμψάμενοι δὲ αὐτοὺς λαμβάνει τῆς τῶν βενιαμιτῶν συμφορᾶς. καὶ νηστείαν ἐπ' αὐτοῖς προέθεντο, καὶ τοι δίκαια παθὼν αὐτοὺς ἀξιοῦντες εἰς τοὺς νόμους ἐξαμαρτεῖν θεοῦ. καὶ τοὺς ἀμφυγόντας αὐτῶν ἑξακοσίους, ἀπὸ πετρῶν σκάλουσι. καθήρπασε δ' ὅπερ πέτρας τινὲς ἰδίας καλουμένης κατὰ τὴν ἔρημον. οἱ δὲ πρέσβεις, ἐπὶ τοῖς ἐκείνους τῆς συμφορᾶς μόνοις γεγυμνένης, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τῶν συγγενῶν ἀπολωλότων, ὀδυρόμενοι, πᾶσαι ἐπῆλθον φέρειν, καὶ σπεύδειν εἰς ἑαυτὸ, καὶ μὴ πάσῃ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς ἔλεθρον τὸ γε ἐπ' αὐτοῖς κατασημῆναι. συγχωρεῖσθαι δ' ὑμῖν ἔλεγον, τὴν ἀπώλειαν τῆς φυλῆς γοᾶν, καὶ λείαν ὅσην ἀπάγειν δυνήσεσθαι. οἱ δὲ τὰ καθ' ἑαυτοὺς θεοῦ ψήφῳ γεγονότα κατ' ἀδικίαν τῶν αὐτῶν γνωσιμαχήσαντες, καπέσαν εἰς τὴν πάτριον φυλὴν, πειθόμενοι τοῖς πρεσβυτέροις. οἱ δ' ἱσραηλῖται γυναῖκας αὐτοῖς πορίσαντες ἑξακοσίους παρθένους τὰς ἰαβίτιδας. δεῖ δὲ τῶν ἑξακοσίων ἐσκοπεῖτο ὅπως κἀκεῖναι γυναικῶν ἀπορήσωσι, παιδοποιῶνται. γεγυμνένων δ' αὐτοῖς ὅρκων ὡς τε μηδενὶ βενιαμίτῃ συνοικήσαι θυγατέρα πρὸς γάμου, οἱ μὲν ὀλιγωρεῖν συνεβάλλοντο τῶν ὁμωμοσμένων ὡς ὑπ' ὀργῆς ὠμόσαντες οὐ γνώμῃ καὶ κρίσει, πῶς δεῖ μηδὲν ἑαυτῶν ποιῆσαι εἰ φυλὴν ὅλην κινδυνεύσασαν ἀπολέσθαι σῶσαι δυνήσεται, τάς τε ἀπορίας ἐξ ὅτου τοῦ ἀναγκης γένωνται, χαλεπὰς εἶναι καὶ ἀποφαλεῖς, ἀλλ' ὅταν ἐν καιρῷ εἰς τὸ μηθῶσι. τῆς δὲ γερουσίας πρὸς τὸ τῆς ἀπορίας ὄνομα ἐκτλιασάσης, ἐφ' ἧς τούτοις γυναικῶν ἐπιμέριαν ἔχειν ἐσπεῖν καὶ τηρῆσαι τὸν ὅρκον. ἐρομένων δὲ τὴν ἀπόνοιαν, ἡμῖν, ἔφη, τρὶς δ' ἔτους εἰς σηλὼ συνιέναι ἑορτὴν καὶ πανήγυριν αἱ γυναῖκες καὶ αἱ θυγατέρες. τούτων κατὰ ἁρπαγὴν ἐφείδω γαμεῖν βενιαμίταις ἃς ἂν δυνηθεῖεν, ἡμῶν οὔτε πρότερόν ἐρομένων οὔτε κωλυόντων. πρὸς δὲ τοὺς πατέρας αὐτῶν δυσχεραίνοντας, καὶ τιμωρίαν λαμβάνειν ἀξιοῦντας, φήσομεν αὐτοῖς αὐτοῖς φυλακὴν ἀμελήσαντας τῶν θυγατέρων. ὅπερ τε δεῖ τῆς ὀργῆς ὅπι βενιαμίτας ἐφεῖναι χρησμένης αὐτῇ καὶ βαθὺ ἀμετρέως. καὶ οἱ μὲν τούτοις πειθέντες, ψηφίζονται τὸν ἁρπαγὴν γάμον τοῖς βενιαμίταις. ἐνεστώσης δὲ τῆς ἑορτῆς, οἱ μὲν ἑξακόσιοι, κατὰ δύο καὶ τρεῖς πρὸς τῆς πόλεως ἐνήδρευον παρεσομένοις τὰς παρθένους ἐν τοῖς ἀμπελῶσι καὶ χωρίοις ἐν οἷς λήσειν ἔμελλον.

circundatis expeditioribus qvi eminus pugnare assveverant, telis ferarum in morem sunt confixi. Sexcenti tantùm evaserunt incolumes: qui conglobati & facto cuneo, ferociter per medios hostes eruperunt: & in montem qvendam fuga delati naturâ loci se tutati sunt. reliqvi omnes ceciderunt, numero circiter viginti-qvinqve millia. Israelitæ verò Gabam incenderunt, & mulieres atqve impuberes contrucidaverunt. pari modo & in alias Benjamitarum urbes sævitum est: adeoqve indignatio justa eos efferaverat, ut ad expugnandam etiam Jabisum Galaditidis urbem qvæ auxilium contra Benjamitas negaverat, duodecim selecta millia mitterent. qvi potiti urbe occiderunt, tam viros qvàm mulieres & pueros, servatis tantùm qvadringentis virginibus. Tantus erat dolor ac furor ob perpetratum in mulierem scelus, recentibus etiam cladibus exasperatus. qvi postqvam resedit, subsecuta est pœnitentia, dum una se tribu diminutos reputant. & quamvis justis armis oppressos censerent, ut qui contra leges divinas peccaverant, jejunium tamen indixerunt ob eorum exitium. Sexcentos qvoqve illos qvi effugerant, missis legatis revocant. hi petram qvandam, qvæ Rhoa dicitur, in deserto occupaverant. Legati verò apud illos tam ipsorum qvam suam cladem conqvesti, qvod infectum esse non poterat, svaserunt æqvo ferrent animo, & ad sui generis reliqvos aggregarentur, néve qvantum in se esset, universam tribum Benjamiticam irent perditum. Licere enim illis pace sua tribu totius agros recipere, & prædam insuper qvantam possent, abigere. At illi agnoscentes suam injustitiam, justo DEI judicio damnatam, reversi sunt in suæ tribus ditionem, parentes suorum hortatibus. Israelitæ verò dederunt eis in uxores qvadringentas illas virgines Jabiticas. de reliquis verò deliberabant, unde illis uxores ad sufficiendam prolem parari possent. cùm enim ante initium belli jurejurando cautum esset, ne quis filiam in Benjamiticam tribum elocaret, non deerant qvi negligendum id sacramentum consulerent, qvòd ab ira profectum esset, non à judicio. Non ingratam rem Deo fore, si quomodo provideatur, ne integra tribus pereat: & perjuria non qvando necessario fiunt, periculosa esse ac gravia, sed cum ausu malitioso committuntur. Cum verò senatus succlamatione perjurii mentionem abominaretur, extitit quidam, qui diceret habere se consilium, quomòdo salvo jurejurando Benjamitis uxores possent contingere. Proferre deinde id à senatu jussus: Singulis, inquit, annis nobis mos est apud Siluntem ad celebritatem convenire, in quo comitatu sequvuntur & conjuges & filiæ. Harum quotquot potuerint rapere Benjamitis, impune sit vobis nec jubentibus nec prohibentibus. qvod si patres earum ægrè tulerint, & vindictam postulaverint, dicemus ipsos in culpa esse, qvi filias negligenter custodiverint: & qvod non oportet iræ in Benjamitas nimis indulgere, qva jam antè plus satis contra consangvineos sint usi. In hanc sententiam concessum est, decretumqve, ut liceat Benjamitis uxores rapto quærere. Instante autem festo ducenti illi bini trinive ante urbem insidiabantur adventantibus virginibus inter vineta & per alias latebras.

illæ verò nihil suspicantes lusitando securè iter faciebant. juvenes autem coorti dispersas corripiebant: atqve hoc pacto qvæsitis nuptiis, agriculturæ insudantes, dederunt operam, ut ad pristinam felicitatem aliqvando redire possent. Qvo factum est, ut Benjamitarum tribus, qvæ minimum ab internecione abfuit, prudenti hoc Israelitarum consilio servaretur: moxqve magnis incrementis tam numero qvam opibus est
VIII. aucta. Hic finis fuit belli Benjamitici. Nec feli-
Jud. 18. cior per idem tempus fuit Daniana tribus, tali fortuna usa. Israelitis jam desvetis armorum exercitio, & in colendis agris tantum occupatis Chananæi in contemptum gentis collegerunt copias: non qvod sibi timerent, sed ut illata Hebræis aliqva memorabili clade, securius in posterum suas urbes habitarent. & conjuratione facta, magnoqve numero peditum armato, adjunctis etiam curribus, Ascalonem & Accaronem in sorte Iudæ sitas in partes suas traxerunt, & alias plerasqve campestres civitates: ita ut Danitæ in montana compellerentur, ne pedem quidem ubi ponerent, in campestribus habentes. qui cùm nec bello essent pares, nec pro numero satis agrorum haberent, miserunt ex suis qvinq; viros in mediterranea, dispecturos nunqvem locum invenirent deducendis colonis idoneum. illi à campo magno Sidonis iter unius diei progressi, non longè à Libano & minoris Iordanis fontibus invento agro bono ac fertili, rem totam suis renuntiant. qui mox cum exercitu illo profecti condiderunt urbem Dana, cognominem uni è Iacobi filiis, & à sua tribu denominatam. Israelitarum autem res in deterius prolabebantur, quod neqve ad laborem se exercerent, neqve pietatem colerent. luxato enim reip. statu, magna licentia pro suo quisqve libitu vivebat, ut domestica Chananæorum vitia jam totam gentem impunè inundarent.

Αἱ δὲ μετὰ παιδιᾶς ἀδὲν ὑφορῶσαι δὴ ἕνεκα τῶν μελλόντων ἀφυλάκτως ὕδρευον. οἱ δὲ σκεδασθεισῶν ἐχόντο ἐξανασάντες. καὶ οὗτοι μὲν ἅτως γαμήσαντες, ἐπ' ἐργασίᾳ τῆς γῆς ἐχώρησαν, καὶ πρόνοιαν ἐποιήσαντο πάλιν εἰς τὴν πρότερον εὐδαιμονίαν ἐπανελθεῖν. Βενιαμιτῶν μὲν οὖν ἡ φυλὴ κινδυνεύσασα τελέως ἐκφθαρῆναι, τῷ προνοηθέντι τρόπῳ τῇ τῶν Ἑβραίων σοφίαν σώζεται. ἰώσηπός τε ὁ λόγος, καὶ παρὰ ἑβραίοις καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἐποιήσατο τὴν ἀπόδοσιν. ἔτος μὲν οὖν ὁ πόλεμος, ἅτως παύεται. ὅμοια δὲ τούτοις παθεῖν καὶ τὴν δανιαηλὶν συμβῆναι φυλὴν, ἐξ αἰτίας τοιαύτης εἰς ἔτος προσχθεῖσαν. τῶν Ἰσραηλιτῶν ὀκλελοιπότων ἤδη τὴν ἐν τοῖς πολέμοις ἄσκησιν καὶ πρὸς τοῖς ἔργοις ὄντων τῆς γῆς, χαναναῖοι καταφρονήσαντες αὐτῶν, συνεποιήσαντο δύναμιν. οὐδὲν μὲν αὐτοὶ πείσεσθαι προσδοκῶντες, ὡς ἂν βεβαίαν ἕξειν κακῶς τοὺς ἑβραίους ἐλπίδα λαβόντες, ἐπ' ἀδείας λοιπὸν οἰκεῖν τὰς πόλεις ἠξίουν. ἅρματά τε συμπαρεσκευάζοντο, καὶ τὸ ὁπλιτικὸν συνεκρότουν. οἵ τε πόλεις αὐτῶν συνεφρόνουν, καὶ τῆς ἰούδα φυλῆς τὴν ἀσκάλωνα καὶ ἀκκάρωνα παρεπασάσαντο, ἄλλας τε πολλὰς τῶν ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ δανῖται εἰς τὸ ὄρος ἠναγκάσαν συμφυγεῖν, ἀδὲ ἐλίγον αὐτοῖς ὑπῆρχον τὸ πεδίον καταλιπόντες. οἱ δ' ἔτι πολεμεῖν ὄντες ἱκανοὶ, γνῶ τε σὺν ἔχοντες ἀρκέσαι, πέμπουσιν ἐξ αὐτῶν πέντε ἄνδρας εἰς τὴν μεσόγειον, κατοψομένους γῆν, εἰς ἣν μετοικήσωνται. οἱ δ' οἷ πέρα τ' λιβάνου ὄρους καὶ ἐλάσσονος ἰορδάνου τῶν πηγῶν τ' τὸ μέσα πεδίον σιδῶνος πόλεως ὁδὸν ἡμέρας μιᾶς προελθόντες, ἐκκατασκεψάμενοι γῆν ἀγαθὴν καὶ πάνφορον, σημαίνουσι τοῖς αὐτῶν. οἱ δ' ἑρμηθέντες ἐρατὴν κτίζουσιν αὐτόθι πόλιν δάνα, ὁμώνυμον τῷ ἰακώβου παιδὶ, φυλῆς δ' ἐπώνυμον τῆς αὐτῶν. τοῖς δ' ἱεροσολύμοις προσέβαινεν ἔτι τε ἀπιέναι καὶ πονεῖν τὰ κακὰ καὶ ἀπὸ τῆς περὶ τὸ θεῖον ὀλιγωρίας. μεταβαλόντες γὰρ ἅπαξ τ' κόσμου τῆς πολιτείας, ἐφ' ἕτερον τὸ πρὸς τὸ καθ' ἡδονὴν ἐνῆν καὶ βλέπειν ἰδίαν ἑκάστου, ὡς καὶ τ' ὑπαρχόντων ὧν τοῖς χαναναίοις ἀναπίμπλασθαι κακῶν.

CAP. III.

Quomodo propter impietatem in Assyriorum servitutem à DEO populus Israëlitarum est traditus.

Κεφάλαιον γ'.

Πῶς μὴ ταύτῃ τὴν κακοπραγίαν ἀσεβήσαντας αὐτοὺς ὁ θεὸς ἀσυρίοις ἐδούλωσεν.

Jud. 3. HAnc ob rem irato DEO, felicitas populi multis laboribus acquisita, per luxum ac voluptatem brevi disperiit. Bello enim à Chusarte rege Assyriorum petiti, & in acie multos amiserunt, & oppidatim infestati, aut vi aut deditione in potestatem ejus venerunt. Tributis deinde iniqvioribus gravati, & alias varias injurias ferre sunt coacti per annos octo, quibus exactis in hunc modum sunt libertati restituti.

Ὀργίζεται τοίνυν αὐτοῖς θεὸς. καὶ ἐν σὺν πόνοις μυρίοις εὐδαιμονίαν ἐκτήσαντο, τοῦτον ἀπέβαλον λόγῳ τρυφῆς. στρατεύσαντος γὰρ ἐπ' αὐτοὺς χουσάρθου τ' ἀσυρίων βασιλέως πολλοὺς τ' παραταξαμένων ἀπώλεσαν, ἐκ πολιορκήμενοι κ' κράτος ἠρέθησαν. εἰσὶ δ' οἱ μέχρι φόβου ἑκουσίως αὐτῷ προσεχώρησαν, φόρους τε τ' δυνατ' μείζονας ὑπαγόντες ἐπέλοιεν, ἐκ ὕβρεῖς παντοίας ὑπέμενον, ἕως ἐτῶν ὀκτώ. μεθ' ἃ τ' κακῶν ἅτως ἠλευθερώθησαν.

CAP. IV.

Libertas per Cenizum reddita.

Κεφάλαιον δ'.

Η μὲν κενίζου αὐτοῖς ἐλευθερία γενομένη.

Ibidem. ERat in tribu Iudæ Cenizus vir industrius & magnanimus, hic oraculo monitus, ne pateretur Israelitas diutius tales miserias perferre, sed ut ad audendum pro libertate accenderetur, ascitis paucis qvibusdam periculorum sociis, qvos præsentis status tædebat, & mutatum

Ἦν τῆς ἰούδα φυλῆς τις, κενίαζος ὄνομα, δραστήριος ἀνὴρ, ἐκ τὸ φρόνημα γενναῖος, χρηθεὶς αὐτῷ μὴ περιορᾶν ἐν τοιαύτῃ τ' ἰσραηλίτας ἀνάγκῃ κειμένους, ἀλλ' εἰς ἐλευθερίαν αὐτοὺς ἐξαιρεῖσθαι τολμᾶν, παρασκευασάμενος συλλαμβάνειν τ' κινδύνων ἑαυτῷ (ὀλι-

(ιλήμι δ' ἦσαν, ἐς αἰδῶς ὅπι τῆς παρῆσιν ἐτύγχανε καὶ τοῦτο μετὰ βαλής) πρῶτον μὲν τῷ παρ' αὐτῆς αὐτὸ φρουρὰν δ' χουσέρδου ἀφαφθείρει. προσγνομένων δ' πλείονων τ συναγωνιζομένων, ἐκ δ' μὴ ἀφαμαρτὸν ἐπὶ τὰ πρῶτα τ ἐπιχειρήσεως, μάχῃ τοῖς ἐναντίοις συνάπτουσι. ἐ πρὸς τὸ παντελὲς αὖτ' ἀπωσάμενοι, περαιοῦνται τὸν ἐφράτην ἐπιάζοντο. κενίαζ ὃς ἐργῳ πείρᾳ αὐτὸ λαμβάνει ὧδ δ' πλῆθες δέχῃ, ὡς τε κρίνειν τὸν λαόν. ἐ ἄρξας ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα, καλῷ γήρᾳ τὸν βίον.

cupiebant, primo præsidium suis à Chusarthe impositum interficit: tantumqve primus successus valuit, ut indies crescente suorum numero, jam aperto marte hosti pares viderentur. itaqve congressi cum hoste uno prælio se in libertatem asserunt, reliquiæ fusi & fugati exercitus ultra Euphratem se recipiunt. Cenizus verò egregiè navatæ operæ præmium principatum à populo accepit, nomine Judicis: in qvo postqvam annos qvadraginta exegit, vita defunctus est.

Κεφάλεον έ.

ὅπ πάλιν ὁ λαὸς ἐδούλωσε μωαβίτας, ᾗ ἰὼν ἰσδοὺς τῆς δουλείας ἀπηλλάγη.

CAP. V.

Quemodo populus rursum à Moabitis est subjugatus, & per Jodem è servitute exemptus.

Τελευτήσαντ ὃ αὖτ πάλιν τὰ τῶν ἰσραηλιτ ἐπ' ἀναρχίας ἐνόσ πράγματα. ᾗ τῷ μὴ ἀφ' ἑαυτῶν ἄρχ τ θεὸν μηδὲ τοῖς νόμοις ὑπακούειν, ἐπ μᾶλλον σκαιοῦτο, ὡς καταφρονήσαντα αὐτῶν τῆς ἀσεβείας τῆς ᾗ τῶν πολιτείαν, ἔγλωνα τῶν μωαβιτῶν βασιλέα, πόλεμον πρὸς αὐτοὺς ἐξενεγκεῖν. καὶ πολλὰς μάχας αὐτῶν κρατήσαντα, καὶ τοῖς φρονήμασι τῶν ἄλλων ἀφαφέρουσα, ἐπ' ἐπάξαντα πρὸς τὸ παπλῆς αὐτῶν τῶν δύναμιν ὑποπεσεῖν, ἐ φόρους αὐτοῖς ὑπάξαι πολλούς. καθηδρύσας δ' αὐτῶ ἐν ἱερειχοῦντι βασίλειον, ἐδέν τῆς εἰς τὸ πλῆθ ὃ κακώσεως παρέλειπεν. ἐς τε πενίαν αὐτοὺς κατέστησεν, ὅπι ὀκτωκαιδέκατ. λαῶν δ' οἶκτον ὁ θεὸς τῶν ἐφ' οἷς ἔπασχον, καὶ τῆς ἱκεσίας αὐτῶν ὑπακλασθεὶς, ἀπήλλαξε τῆς ὅπι τῆς μωαβίτιδος ὕβρεως. ἠλθ γὰρ ὁ τοῦ πρωτότω. τῆς βενιαμὶτιδ Φυλῆς νεανίας. ἰοὺδης μὲν τὄνομα, φῦλαξ παχὺς, τολμητής τε ἀνδρόστατ, ἐ τῷ σώματι πρὸς πᾶν ἔργα χρήσιμος δυνατώτατ, τῶν χερῶν τὴν ἀριστερὰν ἀμείνων, καὶ ἀπ' ἐκείνης τὴν πᾶσαν ἰσχὺν ἔχων, κατώκει μὲν ἐν ἱερειχοῦντι καὶ αὐτὸς. σπουδῆς γ γνώμης τοῦ ἔγλωνι, δωρεαῖς αὐτὸν θεραπεύων ἐ κατέχομ. ᾗ ἀφ' ὅτου καὶ τῆς πρὸς τὸν βασιλέα προσφιλῆ πεγχάνειν αὐτόν. καί ποτε σὺν δυσὶν οἰκέταις δῶρα τῷ βασιλεῖ φέρων, ξιφίδιον κρύφα τῷ δεξιῷ σκέλ περιθησάμ ἐσῆλ πρὸς αὐτόν. ὥρα δ' ἦν θέρους, καὶ τῆς ἡμέρας ἤδη μεσούσης, ἀνέντο αἱ φυλακαὶ, ὑπό τε τ καύματ ἐ πρὸς ἄεργον τεταμένων, δοὺς σὺν τοῖς δῶρα τῷ ἔγλωνι ὁ νεανίσκ, διέτριβε δ' ἔν τινι δωματίῳ δεξιῶς πρὸς ἥρ ἔχοντι, πρὸς ὁμιλίαν ἐτράπετο. μόνοι δ' ἦσαν ὁ βασιλέως ᾗ τοὺς ὑπηρέτας τῶν ἱερατόντων ἀπέπεμψε λελθότ, ἀφ' ἑαυτοῦ πρὸς ἰδίαν ὁμιλεῖν. καθῆστο δ' ὅπι θρόνου, καὶ δεῖσας ὁ ἰοὺδης τὸν ἰδίαν μὴ ἁμάρτῃ, ἐ μὴ δὶς πληγείσα τληγῶ. ἀνίησιν σὺν αὐτὸν, ἵναρ εἰπὼν ἔχειν ἐκ προστάγματ αὐτῷ δηλῶσαι δ' θεῦ. ἐ ὁ μὲν πρὸς τῷ χαρᾷ τῷ δ' ὀνείρατ ἀνεπήδησεν ὀπὸ θρόνου. τὸν δ' αὐτὸν ἐ ἰοὺδης εἰς τὸν καρδίαν, ἐ τὸ ξιφίδιον καταλιπὼν, ἔξεισι πορσκλείσας τὸν θύραν. οἵτε θεραπόντες ἠρέμησιν εἰς ὕπνον τετράφθαι νομίζοντες τὸν βασιλέα. ὁ δ' ἰοὺδης τῆς ἱερειχουντίοις ἀποσημήνων κρυπτῶς, παρεκάλ τῆς ἐλθερίας ἀντιλαμβάνεσθαι. οἱ δ', ἅμα μένως ἀκούσαντες, αὐτοί τε εἰς τὰ ὅπλα ἤεσαν. καὶ διέπεμπον εἰς τὸν χώραν τοὺς ἀποσημαίνοντας κέρασιν. πάτριος γὰρ συγκαλεῖν τὸ πλῆθ, πάτριον καὶ. οἱ δὲ περὶ τὸν ἔγλωνα πᾶν μὲν χρόνον ἡγήσαν τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθ ἐπὶ δὲ πρὸς ἑαυτῶν λῶ, δόξαντες μήτι νεώτερόν τι περὶ αὐτὸν γεγονὸς, εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον.

POst cujus mortem vacante principatu res Israelitarum rursum in pejus ruere cœperunt, idqve tanto magis, quòd nec DEO debitum honorem nec legibus obedientiam exhiberent: qvæ res in causa fuit, ut Eglon Moabitarum rex opportunos ad injuriam ratus, bello adoriretur. exceperunt tamen eum aliqvot prælis, sed omnibus victi ferocia posita jugum acceperunt, tributarii facti. Rex victor translato Hierichuntem domicilio, modis omnibus plebem vexavit, ita ut in summa miseria per annos XVIII. degerent. DEUS autem calamitatibus eorum & supplicationibus flexus, à dura dominatione eos liberavit in hunc modum. Jodes filius Geræ, tribus Benjamiticæ, juvenis ad qvodvis egregium facinus & animo & utraqve manu ex æqvo promptus, habitabat ipse qvoqve apud Hierichuntem. Is in familiaritatem Eglonis se insinuavit, crebris muneribus hominem sibi concilians, & eo nomine amicis etiam regiis gratus. accidit, ut semel cum duobus famulis dona ferens, pugione prius subter sagum ad dextrum femur accinctus, ad regem introgrederetur. erat autem æstas & diei medium, quo remissius agebatur custodia, partim propter æstum, partim satellitibus occupatis circa prandium, juvenis igitur oblatis Egloni muneribus, qvi tum in æstivo qvodam cubiculo morabatur, confabulari cum eo cœpit. erant autem soli, qvia rex familiariter cum Iode collocuturus famulicium ablegaverat. sedebatqve in sella, & Iodes verebatur, ne fallente ictu plagam non satis lethalem inferret. Iubet igitur eum surgere, dicens habere se somnium, quod ex DEI mandato regi sit indicandum. cumqve ille audiendi cupidus alacriter assurrexisset, Iodes inflicto in cor pugione, & relicto in vulnere, exivit clausis prius foribus. regii famuli interim qvieſcebant dormire eum putantes. Iodes verò Hierichuntiis re clàm indicata, autorem se illis libertatis vindicandæ præbuit. illi verò libenter hæc accipientes, & ipsi confestim arma capiebant, & cornicines per totam eam regionem dimittebant. Sic enim illic multitudinem convocari mos erat: Eglonis autem domesticos diu latuit, qvod acciderat. sed cùm jam adveſperasceret, veriti, ne qvid novi homini accidisset, ingressi sunt in cubiculum:

cùmqve mortuum inveniſſent, hærebant inopes A consilii: & priusqvam ſatellitium conglobaretur, Iſraelitarum turba ſupervenit, ex his pars in veſtigio confodiuntur, pars alia, circiter millia decem, fuga Moabiticam regionem petunt. Eos Iſraelitæ præoccupato Jordanis tranſitu, in fuga intercipiebant, maximè circa ipſa vada, ita ut ne unus qvidem incolumis evaderet. Atqve ita Hebræi Moabitarum imperium excuſſerunt: B Iodæ autem hujus felicitatis autoris is honor conſenſu multitudinis eſt habitus, ut confeſtim princeps declaratus ſit. cùm principatum per annos octuaginta obtinuit, vir alioqvin etiam laude digniſſimus: poſt qvem Sanagarus Anathi filius electus in imperium, vix toto vertente anno vitam finiit.

ἢ νεκρὸν ἱρόντες, ἐν ἀμηχανίᾳ καθειςήκεσαν. Ἐπεὶν τὴν φρυρὰν συναφλόϊσαν, τὸ ἰσραηλιτῶν αὐτοῖς ἐπέρχεται πλῆθος. Ἐ οἱ μὲν ὡς ἔφαμεν ἡμιθνῆτα ἀναιροῦνται. οἱ δὲ εἰς φυγὴν τρέπονται ὡς ἐπὶ τὸν μωαβίτην σωθησόμενοι. ἦσαν δ' ὑπὲρ μυρίους. ἢ ἰσραηλῖται προκατειληφότες ἱορδάνην τὴν διάβασιν, διώκοντες ἔκτεινον. καὶ ἢ τὴν διάβασιν πολλοὺς αὐτῶν ἀναιροῦσιν. διέφυγέ τις οὐδεὶς εἰς τοὺς χώρους αὐτῶν. καὶ οἱ μὲν ἑβραῖοι τέτῳ τῷ τρόπῳ τῆς ὑπὸ τοῖς μωαβίταις δουλείας ἀπηλλάγησαν. ἰώδης δ' ὁ τῆς αἰτίας ταύτης τιμηθεὶς τῇ δ' πληθυϊ ἅπαντ' ἠγεμονία πολλὰ τὰ τὴν ἀρχὴν ἔτεσιν ὀγδοήκοντα παραχὼν, ἀνὴρ καὶ δίκαιος τῆς προειρημένης πράξεως, ἐπαινεῖ δικαίως τυγχάνων. καὶ μὴν τέτον, συναναιρεῖ ὁ ἀνάθε παῖς αἱρεθεὶς ἀρχὴν, ἐν τῷ πρώτῳ τῆς ἀρχῆς ἔτει κατέσχεψε τὸν βίον.

CAP. VI.

Qvomodo ſub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem ſint repoſiti.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς χαναναίων αὐτὲς καταδυλωσαμένων ἠλευθερώθησαν ὑπὸ βαράκου.

IX. *Jud. 4.* Iſraëlitæ verò, qvos præteritæ calamitates nihilo caſtigatiores reddiderant, in priſtinam impietatem atqve inobedientiam relapſi, priusqvam ſatis à Moabitica ſervitute reſpiraſſent, imperio Jabini Chananæorum regis ſubfugati ſunt. Is regiam habens apud Aſorum, qvæ urbs D ſita eſt ſuper Samachonitem lacum, peditum ducebat millia trecenta, equitum decem, præterqve currus bellicos habebat ter mille. His copiis præfectus Syſares primus inter amicos regios, congreſſus cùm Iſraelitis in tantam deſperationem res illorum adduxit, ut libenter incolumitatem tributaria ſervitute paciſcerentur: quam per viginti annos ferre ſunt coacti, præ nimia ſervitute caput non audentes attollere, etiam Deo ſic volente, qvo nimiam gentis contumaciam & ingratitudinem retunderet. Qvi tandem reſipiſcentes, & agnita calamitatum cauſa, nimirum qvòd à legum contemptu proficiſcerentur, Deboram qvandam prophetidem adeunt: nomen hoc apem Hebræis ſignificat: rogantes ut precibus DEUM ad miſerationem flectat, ne ita patiatur eos à F Chananæis opprimi. DEUS autem exoratus ſalutem illis annuit, imperatore deſignato Baraco, viro tribus Nephthalitidis: ejus nomen interpretatur fulgur. Debora autem accerſito Baraco, jubet eum delectu habito, & conſcripto decem millium virorum exercitu in hoſtem ducere. Satis enim eſſe tot ad victoriam, quam Deus oraculo promiſerit. Baraco verò negante ſe accipere imperium, niſi & illa una ſecum adminiſtratura id eſſet: illa commotior, Tu, inqvit, mulieri cedis honorem, qvem Deus te habere voluit, ego vero non recuſo, & conſcriptis decem millibus, caſtra poſuerunt ad montem Itabyrium. occurrit mox eodem Syſares, rege ſuo ſic jubente, & non longè ab hoſte cum exercitu conſedit. Baracum autem & Iſraelitas multitudine hoſtium territos, & in tutiora ſe recipere volentes, retinuit Debora, juſſitqve eadem die prælio decernere. Victoriam enim penes ipſos fore, & DEUM ſubſidium & opem allaturum. Itaque commiſſa pugna vehemens imber mixtus grandine ſupervenit, qvem ventus in adver-

Ἰσραηλῖται δ' πάλιν, ἐδὲν γὰρ ὅτι διδαχῆ κρείσσονες ἐλάμβανον τ πρότερον δυτυχημένων, τό τε μὴ σέβειν τὸν θεὸν μήθ' ὑπακόϊν τοῖς νόμοις, πρὶν ἢ καὶ τῆς ὑπὸ μωαβίτας ἀναπνεῦσαι δουλείας πρὸς ὀλίγον, ὑπὸ ἰαβίνου τῦ τ χαναναίων βασιλέως καταδουλοῦνται. ἔτι δ' ἐξ ἀσώρου πόλεως ὁρμώμενος, αὐτὴ δ' ὑπερκειται τῆς συμοχωνίτιδος λίμνης, στρατὸν μὲν ἁπλιτῶν τρισμυρίων ἔτρεφε μυριάδας. μυρίας δ' ἱππέας. τρισχιλίων δ' ἁρμάτων ἐπῆρεν. ταύτης οὖν στρατηγῶν τῆς δυναμέως συναίρης, τιμῆς τῆς πρώτης ἔτυχε παρὰ τῷ βασιλεῖ τυγχάνων, συνελθόντας πρὸς αὐτὸν τοὺς ἰσραηλίτας, σκληρῶς δεινῶς, ὡς τε αὐτοῖς ἐπιτάξαι πολλὰ φόρους. ἐκποσὶ μὲν ἔτη ταῦτα πάσχοντες ἤνυσαν, μήτε αὐτοὶ φρονεῖν τὸ τῆς δυσχερείας ὄντες ἀφαθοὶ, καὶ ἅτε θεῦ πολλῶν δαμάσαι θέλοντος αὐτὴν ὕβριν, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγνωμοσύνην. καὶ μεταθέμενοι δ' λοιπὸν, σωφρόνως συνδιδαχθέντες τὰς συμφορὰς αὐτοῖς ἐκ τῆς προφρονήσεως τ νόμων ὑπάρξαι. δεῶνται τινὰ προφῆτιν, μέλισσαν δ' σημαίνει τοὔνομα κ τὴν ἑβραίων γλῶτταν, ἱκέτιδον δεηθῆναι δ' θεοῦ λαβεῖν. οἶκτον αὐτῶν, κ μὴ ὑπ' ἰδίων ἁπαλλυμένους αὐτὲς ὑπὸ χαναναίων. ὁ δ' θεὸς ἐπένευσε σωτηρίαν αὐτοῖς. Ἐ στρατηγὸν αἱρεῖται βάρακον τῆς νεφθαλίδος ὄντα φυλῆς. βάρακος δέ ἐστιν ἁρπακὴ κ τὴν ἑβραίων γλῶτταν, μεταπεμψαμένη δ' ἡ δεβώρα τὸν βάρακον, ἐπιλέξασθαι τ νέων μυρίους ἐκέλευε χωρεῖν ἐπὶ τὺς πολεμίους. ἀπλεχθῆναι γὰρ πεπρωμένον δ' θεῦ προειρηκότος καὶ νίκην δεδωκέναι. βαράκου δ' φαμένου μὴ στρατηγήσειν μὴ κἀκείνης αὐτῷ συνστρατηγούσης, ἀγανακτήσασα οὐ μὲν ἔφη, γυναικὶ ὦδα χωρεῖς ἀξιώματος ὃν δεδώκεν ὁ θεός. ἐγὼ δ' οὐ παραιτοῦμαι. καὶ συναθροίσαντες μυρίους ἐστρατοπεδεύσαντο πρὸς ἀταβυρίῳ τῷ ὄρει. ἀπλεῖται δ' αὐτοῖς ὁ σισύρης δ' βασιλέως κελεύσαντος. καὶ στρατοπεδεύοντας τ πολεμίων σὺν ἅπασιν. τοὺς δ' ἰσραηλίτας καὶ τὸν βάρακον καταπλήττει τὸ πλῆθος τ πολεμίων, κ ἀναχωρεῖν διεγνωκότας, ἡ δεβώρα κατεῖχε τῇ συμβολῇ πιστεύσας κατ' ἐκείνην κελεύσαι τῇ ἡμέραν. νικήσειν δ' αὐτὲς καὶ συλλήψεσθαι τὸν θεόν. συμπεσόντων οὖν καὶ περιμηνίτων αὐτῶν ὄμβρος γίνεται μέγας καὶ ὕδωρ πολὺ, καὶ χάλαζα-

τὸν

Ita Hebræi Moabitarum imperium excuſſerunt: Iodæ autem hujus felicitatis autoris is honor conſenſu multitudinis eſt habitus, ut confeſtim princeps declaratus ſit. cùm principatum per annos octuaginta obtinuit, vir alioqvin etiam laude digniſſimus: poſt qvem Sanagarus Anathi filius electus in imperium, vix toto vertente anno vitam finiit.

Iſraëlitæ verò, qvos præteritæ calamitates nihilo caſtigatiores reddiderant, in priſtinam impietatem atqve inobedientiam relapſi, priusqvam ſatis à Moabitica ſervitute reſpiraſſent, imperio Jabini Chananæorum regis ſubfugati ſunt. Is regiam habens apud Aſorum, qvæ urbs ſita eſt ſuper Samachonitem lacum, peditum ducebat millia trecenta, equitum decem, præterqve currus bellicos habebat ter mille. His copiis præfectus Syſares primus inter amicos regios, congreſſus cùm Iſraelitis in tantam deſperationem res illorum adduxit, ut libenter incolumitatem tributaria ſervitute paciſcerentur: quam per viginti annos ferre ſunt coacti, præ nimia ſervitute caput non audentes attollere, etiam Deo ſic volente, qvo nimiam gentis contumaciam & ingratitudinem retunderet. Qvi tandem reſipiſcentes, & agnita calamitatum cauſa, nimirum qvòd à legum contemptu proficiſcerentur, Deboram qvandam prophetidem adeunt: nomen hoc apem Hebræis ſignificat: rogantes ut precibus DEUM ad miſerationem flectat, ne ita patiatur eos à Chananæis opprimi. DEUS autem exoratus ſalutem illis annuit, imperatore deſignato Baraco, viro tribus Nephthalitidis: ejus nomen interpretatur fulgur. Debora autem accerſito Baraco, jubet eum delectu habito, & conſcripto decem millium virorum exercitu in hoſtem ducere. Satis enim eſſe tot ad victoriam, quam Deus oraculo promiſerit. Baraco verò negante ſe accipere imperium, niſi & illa una ſecum adminiſtratura id eſſet: illa commotior, Tu, inqvit, mulieri cedis honorem, qvem Deus te habere voluit, ego vero non recuſo, & conſcriptis decem millibus, caſtra poſuerunt ad montem Itabyrium. occurrit mox eodem Syſares, rege ſuo ſic jubente, & non longè ab hoſte cum exercitu conſedit. Baracum autem & Iſraelitas multitudine hoſtium territos, & in tutiora ſe recipere volentes, retinuit Debora, juſſitqve eadem die prælio decernere. Victoriam enim penes ipſos fore, & DEUM ſubſidium & opem allaturum. Itaque commiſſa pugna vehemens imber mixtus grandine ſupervenit, qvem ventus in adver-

τὴν τ᾽ ὄψιν καὶ τὸ σχῆμα ἤλαυνε τῶν Χαναναίων ἄ- A fos Chananæorum vultus ingerens, & proſpectum adimens, inutiles eorum jaculatores ac funditores reddidit: atqve etiam ſcutati manibus rigentibus præ frigore gladios vix retinebant. Iſraelitas verò tempeſtas à tergo imminens non ſolum minùs offendebat, ſed alacriores etiam faciebat, manifeſtario DEI præſentis ac faventis ſigno accenſos. itaque rupta adverſa acie, turbatisqve ordinibus, ingentem hoſtium ſtragem ediderunt. atqve ita pars talis Iſraeliticis cedebant, pars à ſuometipſorum equitatu ac curribus proterebantur. Syſares verò ut vidit ſuos terga vertere deſiliens à curru, fuga delatus eſt ad quandam mulierem Cenetidem nomine Jalen. quæ latebras petentem excepit, & potum poſcenti lac acidum exhibuit: quod ille cùm avidius ingurgitaſſet, in ſomnum eſt ſolutus. quem Jale aggreſſa, ferreum clavum ſopito per tempora adegit malleo, moxqve Baraci- C anis ſuperveni entibus, ſolo affixum oſtendit, atque ita mulier juxta Deboræ præſagium autor fuit victoriæ. Baraçus autem ducens ad Aſorum, Jabinum obviam factum interfecit: & cæſo rege, ac urbe ſolo æquata, quadraginta annis imperium Iſraelitarum tenuit.

καὶ τὸν ὕπνον καὶ τὸ πεῖσμα τῶν ἀκρωτηρίων ἄ- B ραντος, οἷς ἐδέδετο τὸν πρόπυλον γινομένου, φυγὼν ἀφικνεῖται πρός τινα τῶν κενετίδων γυναῖκα Ἰαήλου ὄνομα. ἣ κρούσασα τὸ ἀξιώσαντα δέχεσθαι καὶ πιεῖν αἰτήσαντι γάλα δίδωσι διεφθορὸς ἤδη. ὁ δὲ πιὼν βαθύτερον ἐκοιμᾶτο, εἰς ὕπνον τρεπόμενος. ἡ δὲ ἰαὴλ κοιμωμένου σιδήρεον ἧλον ἐλάσασα σφυρῷ διὰ κροτα- φιτῶν αὐτοῦ διέπειρε τὸ ἔδαφος, καὶ τοῖς ὀπίσω τὸν βάρβα- ρον μικρὸν ὕστερον ἐλθοῦσιν ἐπιδείκνυε τῇ γῇ προσηλω- μένον. καὶ ἔτως μὲν ἡ νίκη αὕτη διέβη καὶ τὰ ὑπὸ δεβώρας προφητευόμενα, εἰς γυναῖκα. βάραχος δὲ γραδύ- ως τε ἀσμένως, ἰαβῖνόν τε ὑπαντιασάμενος κτείνει. καὶ ἡ προφητεία πίπτει, καθελὼν εἰς ἔδαφος τὴν πόλιν βασιλέως καὶ τῶν ἰσραηλιτῶν ἐπ᾽ ἔτη τεσσαράκοντα.

Post mortem autem Baraci & Deboræ, Madianitæ ſocios ſuos Amalecitas & Arabas, ſtratagemate uſos, in Iſraelitas concitarunt. & prælio victos, ſpolia ſua abſtulerunt. & cùm ſeptem annos ſub terra habitaſſent, ſpeluncis & cuniculis ſe occultantes, ſegetes Iſraelitarum vaſtarunt. Ita ſub Madianitis Iſraelitæ ſeptem annos ſervierunt.

Μετὰ δὲ τὸν βάραχον καὶ δεβώραν, καὶ τὸν αὐτῶν καιρόν, μετὰ ταῦτα μαδιανῖται προσκαλέ- σαντες ἀμαληκίτας τε καὶ ἄραβας, στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς ἰσραηλίτας. καὶ μάχῃ νικῶσι τοὺς συμβαλόντας. καὶ τὸν καρπὸν δῃώσαντες, τῶν λείων ἀπήνεγκαν. τοῦτο δὲ ποιοῦσιν ἐπ᾽ ἔτη ἑπτά, εἰς τὰ ὄρη τῶν ἰσραηλιτῶν ἀνε- χώρησε τὰ πλήθη, καὶ τῶν πεδίων ἐξεχώρουν. ὑπονό- μους τε καὶ σπήλαια ποιησάμενοι, πᾶν ὅτι τοὺς πολεμίους διέφυγε, σὺν τούτοις ἔχον φυλάττοντες. οἱ γὰρ μαδιανῖ- ται, τὴν ὥραν ἧρος στρατεύοντες, τὰ χειμῶνα γεωργοῦν τας ἰσραηλίτας ἐπέτρεφον, ὅπως ἔχωσι πεπονημένων αὐτοῖς ἃ βλάπτωσι. λιμὸς δ᾽ ἦν καὶ ἀπάνης τρο- φῆς, καὶ τρέπει πρὸς ἱκεσίαν τὸν θεὸν σώζειν αὐτοὺς ἀμαλήκτους.

Defunctis autem Baraco & Debora eodem, Jud. 6. ferè tempore, paulo pòſt Madianitæ ſociis Amalecitis & Arabibus expeditionem contra Iſraelitas fecerunt: & congredi auſos magno prælio vicerunt: vaſtatisqve frugibus prædam abegerunt. cumqve idem per continuos ſeptem annos facerent, Iſraelitas in montana compul- E ſos campeſtri ſolo cedere coegerunt, qui ſpeluncis & ſubterraneis ædificiis excavatis, quicquid hoſtium violentiam evadere poterat, intro receptum aſſervabant. NamMadianitæ per æſtatem facientes expeditionem, hyeme agros colere Iſraelitas permittebant, ut poſſent denuò labores eorum vaſtare. Itaqve in perpetua fame ac egeſtate vivebant, nec jam ullum ſupererat præſidium niſi in precibus ad Deum & ſupplicationibus.

Κεφάλαιον ζ.
Ὅτι πολεμήσαντες ἀμαληκίται τοὺς ἰσραηλίτας ἐνιαυτοὺς τε ἑπτὰ τῶν χώρων ἐκάσωσαν ἔτη ἑπτά.

CAP. VII.
Quomodo Amalecitæ devictis Iſraëlitis regionem eorum per ſeptem annos vaſtaverunt.

Ibidem.

Τελευτήσαντος δὲ βαράκου καὶ δεβώρας, τὸν αὐτὸν καιρὸν, μετὰ ταῦτα μαδιανῖται προσκαλέ- σαντες ἀμαληκίτας τε καὶ ἄραβας, στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς ἰσραηλίτας. καὶ μάχῃ νικῶσι τοὺς συμβαλόντας. καὶ τὸν καρπὸν δῃώσαντες, τῶν λείων ἀπήνεγκαν. τοῦτο δὲ ποιοῦσιν ἐπ᾽ ἔτη ἑπτά, εἰς τὰ ὄρη τῶν ἰσραηλιτῶν ἀνε- χώρησε τὰ πλήθη, καὶ τῶν πεδίων ἐξεχώρουν. ὑπονό- μους τε καὶ σπήλαια ποιησάμενοι, πᾶν ὅτι τοὺς πολεμίους διέφυγε, σὺν τούτοις ἔχον φυλάττοντες. οἱ γὰρ μαδιανῖ- ται, τὴν ὥραν ἧρος στρατεύοντες, τὰ χειμῶνα γεωργοῦν τας ἰσραηλίτας ἐπέτρεφον, ὅπως ἔχωσι πεπονημένων αὐτοῖς ἃ βλάπτωσι. λιμὸς δ᾽ ἦν καὶ ἀπάνης τρο- φῆς, καὶ τρέπει πρὸς ἱκεσίαν τὸν θεὸν σώζειν αὐτοὺς ἀμαλήκτους.

Defunctis autem Baraco & Debora eodem, Jud. 6. ferè tempore, paulo pòſt Madianitæ ſociis Amalecitis & Arabibus expeditionem contra Iſraelitas fecerunt: & congredi auſos magno prælio vicerunt: vaſtatisqve frugibus prædam abegerunt. cumqve idem per continuos ſeptem annos facerent, Iſraelitas in montana compul- E ſos campeſtri ſolo cedere coegerunt, qui ſpeluncis & ſubterraneis ædificiis excavatis, quicquid hoſtium violentiam evadere poterat, intro receptum aſſervabant. NamMadianitæ per æſtatem facientes expeditionem, hyeme agros colere Iſraelitas permittebant, ut poſſent denuò labores eorum vaſtare. Itaqve in perpetua fame ac egeſtate vivebant, nec jam ullum ſupererat præſidium niſi in precibus ad Deum & ſupplicationibus.

Κεφάλαιον η.
Ὡς γεδεὼν αὐτοὺς ἠλευθέρωσεν.

CAP. VIII.
Quomodo Gedeon populum liberavit.

Ibidem.

Γεδεὼν ὁ ἰάσου πῶς, μανασσητὶδος φυλῆς ἐν ἐλέ- γοις, ὁ ἄγγαθος ἀσχύνων φερόμενος χρυσῶς εἰς τὸν λεὼν ἐκφλε. τοὺς γὰρ πολεμίους ἐδεδίει φανε- ρὸς ἐν πᾶσι διὰ τῆς ἀλωῆς. φαντάσματος δ᾽ αὐ- τῷ φανέντος νεανίσκου μορφῇ, καὶ φήσαντος εὐδαίμονα καὶ φίλον τῇ θεῷ. τοιοῦτον τέκμαρ ἔφη παρέξειν τῆς εὐδαιμονίας αὐτῷ μέγιστον, τὴν λεανῶ τὴν αὑτοῦ ἀλωῆς χρήσασθαι. θαρσεῖν δὲ παρακε- λευσαμένου, καὶ πειράσθαι τὴν ἐλευθερίαν ἀνα- κτᾶσθαι, ἀδύνατος ἔχειν ἔλεγε. τὴν τε γὰρ φυλὴν ἐξ ἧς ὑπῆρχε, πολλῷ ὕστερον, καὶ νέον αὐτὸν εἶναι, καὶ πλουτῶν πραγμάτων ἀπορίᾳ ἀσθενέστερον. ὁ δὲ θεὸς, αὐτὸς ἀναπληρώσειν τὸ λεῖπον ἐπηγγείλατο,

PEr idem tempus Gedeon Jali filius, unus ex primatibus tribus Manaſſetidis, manipulos frugum clàm in torcular comportatos flagellabat. non enim auſus eſt propter hoſtem propalam hoc in area facere. cumqve ſpectrum ei adoleſcentis ſpecie ſe obtuliſſet, & felicem ac G Deo charum appellaviſſet, reſpondens, Hoc, inquit, meæ felicitatis argumentum eſt maximum, quod torculari nunc utor pro area. illo contra jubente, ut bono eſſet animo, & de libertate vindicanda cogitaret, negabat fieri poſſe. nam & tribum ſuam cuivis alteri cedere numero, & ſe juvenem eſſe, & tam arduis negotiis imparem. Deus autē quicquid deeſſet ſe ſuppleturū pollicebatur,

& victoriam Israelitis daturum, modò ipse imperium assumere non gravaretur. Hanc rem Gedeon cum qvibusdam juvenibus communicavit, qvi libenter credentes oraculo, sine mora effecerunt, ut præsto essent decem millia militum, ad qvidvis pro libertate audendum paratissima. *Jud. 7.* Gedeoni autem Deus in somnis apparens, dixit homines tali esse ingenio, ut sibi placentes nemini velint virtute cedere, & victoriam sibi potius qvàm Deo tribuant, nimirum magnis copiis freti. ut igitur sciant rem totam pendere ab ipsius auxilio, jussit, ut circa meridiem, cùm æstus fervet maximè, exercitum ducat ad fluvium: & qvotqvot procumbentes biberent, eos viros fortes crederet. qvotqvot autem trepidè ac tumultuariè potum sumerent, sic existimaret, eos metu hostium hoc facere. qvod posteaqvam ita, ut jussus est, fecit, trecenti inventi sunt cum perturbatione aqvam sumere, cavis manibus ori admovendo. imperavitqve DEUS, ut his assumptis hostem invaderet. Gedeone verò solicito, qvia mandatum acceperat à DEO, noctu illos adoriri, volens ei metum omnem eximere, jussit, ut assumpto uno milite, clàm accederet ad Madianitarum tentoria. ab illis enim accepturum occasionem fiduciæ. vadit ille qvò jussus est, uno tantum comitante famulo. cumqve ad qvoddam tabernaculum adrepsisset, offendit insomnes in eo milites, & qvendam commilitoni narrantem somnium, ita ut à Gedeone qvoqve exaudiri posset. erat autem tale: Visus erat sibi videre massam hordeaceam, præ vilitate homini fastidiendam, per castra provolvi, & primò regis tentorium, mox cæterorum omnium prosternere. qvi respondit interitum exercitus significari, addens unde hoc ita colligeret. inter omnes, inqvit, fruges hordeum est sine controversia vilissimum: & inter omnes Asiaticas gentes non facilè reperias viliorem quàm hodie sunt Israelitæ, ut merito conferri possint hordeo. hi nunc, autore Gedeone, contraxerunt copias, & res novas moliuntur. ergo qvia dicis te vidisse illam massam tentoria nostra subvertentem, vereor ne DEUS Gedeoni triumphum de nobis concedat. Gedeon autem audito hoc somnio plenus bona spe & fiducia, edicit suis, ut omnes in armis essent, edoctis de visione quam in castris hostium audiverat. fecerunt illi qvod imperatum est, accensi hoc signo ad qvidvis laboris aut periculi subeundum. tum Gedeon circa qvartam fermè vigiliam suos in hostem ducit trifariam in tres cohortes divisos. erant autem centenariæ. gerebantqve singuli amphoras vacuas. & in eis faces ardentes, ut clam possent hostem invadere nihil tale expectantem: & in dextris cornu arietinum vice tubæ: hostium castra latè patebant, eo qvòd camelorum magnum numerum haberent: & cum juxta gentilitates distributi tenderent, omnes tamen intra eundem ambitum continebantur. Hebræi verò à duce ante prænoniti, cum jam non longè ab hoste abessent, dato inter se signo cornibus sonantes, & confractis amphoris, sublatoqve militari clamore, certi Deum adesse Gedeoni, cum facib. in castra impetum faciunt.

καὶ νίκλω παρέξειν ἰσραηλίτας αὐτῷ στρατηγοῦντος. τοῦτ' οὖν διηγουμένου ὁ γεδεὼν τισὶ τῶν νέων ἐπίστευσε. καὶ ὡρμημένα πρὸς τὰς ἀγῶνας ἕτοιμον εἶχε τὸ στρατιωτικὸν μυρίων ἀνδρῶν. ἐπίστευσε δὲ καὶ τοὺς ὕπνους ὁ θεὸς τῷ γεδεῶνι, τὸν τε ἀνθρωπίνλω φύσιν αὐτοφίλαυτον οὖσαν ἐδήλα, καὶ πρὸς τοὺς ἀρετῇ διαφέροντας ἀπεχθανομένλω. ὅπως τε τὴν νίκλω παρέντες καὶ θεῷ δοκεῖν νομίζουσιν ἰδίαν, ὡς πολὺς στρατὸς ὤν, καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους ἀξιόμαχος. ἵνα μάθωσιν οὖν βοηθείας τῆς αὐτοῦ τὸ ἔργον, συνεβάλλε περὶ μεσοῦσαν τὴν ἡμέραν, ἐν ἀκμῇ καύματος ὄντος, ἄγλν τὴν στρατιὰν ἐπὶ τὸν ποταμόν. καὶ τοὺς μὲν καταλιθνίσας καὶ οὕτως πίνοντας, ἀψύχως ὑπολαμβάνειν. ὅσοι δ' ἂν ἐπισθομένως καὶ μὴ θορύβου πίνοντες τύχοιεν, τούτους νομίζειν ὑπὸ δειλίας τοῦτο ποιεῖν καὶ καταπεπληγότας τοὺς πολεμίους. ποιήσαντος δὲ κῆ τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ ὑπὸ τῶν γεδεῶνος, τριακόσιοι ἄνδρες εὑρέθησαν ταῖς χερσὶ μὴ φόβου προσπνευματώμενοι τὸ ὕδωρ τιθέμενοι. ἐφησέ τε ὁ θεὸς τούτους ἐπαγόμενον, ἐπιχειρεῖν τοῖς πολεμίοις. ἐστρατοπέδευον δ' ὑπὲρ τὸν ἰορδάνλν μέλλοντες εἰς τὴν ἐπιοῦσαν περαιοῦσθαι. γεδεὼν δ' ἐν φόβῳ καθεστὼς, νὺξ γὰρ ἦν τοῦτο ἐπιχειρεῖν αὐτῷ ὁ θεὸς προσέταξε, δεδιὼς αὐτὸν ἀπαγαγεῖν βουλόμενος, κελεύει προσλαβόντα τῶν στρατιωτῶν ἕνα, πλησίον χωρεῖν τοῖς μαδιανιτῶν σκηναῖς. παρ' αὐτῶν γὰρ σκηνῶν λήψεσθαι φρόνημα καὶ θάρσος. πεισθεὶς δὲ εἷς, φέρειν τὸν ἑαυτοῦ θεράποντα ἐκέλευεν. καὶ πλησιάσας σκηνῇ τινὶ καταλαμβάνει τοὺς ἐν αὐτῇ ἐγρηγορότας. καὶ τὸν ἕτερον ὄναρ διηγούμενον τῷ συσκηνοῦντι, ὡς τε ἀκούειν τὸν γεδεῶνα. τὸ γὰρ τοιοῦτον ἦν. μάζαν ἐδόκει κριθίνλν ὑπὸ δίπλεως ἀνθρώπους ἀδρωτον, ἀθρόως καταπεσοῦσαν τῇ βασιλέως σκηνῇ καταβαλεῖν. καὶ τὰς τῶν στρατιωτῶν πάντων. ὁ δὲ, σημαίνειν ἔλεθρον τοῦ στρατοῦ τὸν ὄψιν ἔχειν, λέγων ὅτι, τοῦτ' αὐτῷ σωτηρίαν ἐπῆλθε. πᾶν τὸ σπέρμα τὸ καλούμενον κρίθινον, ὑπολέιπειν ὁμολογεῖσθαι τυγχάνειν. ὃ δ' ἀσιανοῦ παντὸς τὸ ἰσραηλιτῶν ἔστιν ἰδεῖν νῦν ἀτιμότερον γεγονὸς, ὅμοιον δὲ τῷ κριθίνλν ὄψει. καὶ τὸ θάρσος τοῖς ἰσραηλίταις νῦν μεγαλοφρονοῦσι, ὅτ' ἂν εἴη γεδεών, καὶ τὸ σὺν αὐτῷ στρατιωτικόν. ἐπεὶ οὖν τὴν μάζαν φῆς εἰδεῖν τὰς σκηνὰς ἡμῶν ἀνατρέψασαν, δέδια μὴ ὁ θεὸς γεδεὼν τὴν καθ' ἡμῶν νίκλν ὑπανένευκε. γεδεὼνα δ' ἀκούσαντα τὸ ὄναρ, ἐλπὶς ἀγαθὴ καὶ θάρσος ἔλαβε. καὶ προστάξαν ἐν τοῖς ὅπλοις εἶναι τοὺς οἰκείους, διηγησάμενος αὐτοῖς καὶ τὴν τῶν πολεμίων ὄψιν. οἱ δ' ἕτοιμοι πρὸς τὰ προσταχθέντα φρονηματισθέντες ὑπὸ τῶν δεδηλωμένων ἦσαν. καὶ κῆ τετάρτλν μάλιστα φυλακὴν, προσῆγε τὴν αὐτοῦ στρατιὰν γεδεών, εἰς τρία μέρη διελὼν αὐτούς. ἑκατὸν δ' ἦσαν ἐν ἑκάστῳ. σκεύη δὲ πάντες ἀμφορέας κενοὺς καὶ λαμπάδας ἠμμένας, ὅπως μὴ καταφωρῶνται τοῖς πολεμίοις ἡ ἔφοδος αὐτῶν γένηται. καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ, κέρως κέρας, ἐχέτω δὲ τούτοις ἀντὶ σάλπιγγος. χωρίον ἦν πολὺ κατέχον τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον. πλησὺν γὰρ αὐτοῖς εἶναι συνέβαινε κάμηλον. καὶ κατὰ τὰ ἔθνη νεμηθέντες ὑφ' ἓν κύκλῳ πάντες ἦσαν. οἱ δ' ἑβραῖοι, προειρημένου αὐτοῖς ὁπότ' ἂν γένωνται πλησίον τῶν πολεμίων, ἐν συνθήματος σάλπιγγά τε ἠχήσαντες καὶ τοὺς ἀμφορέας κατεάξαντες, ὁρμῆσαι μετὰ τῶν λαμπάδων ἀλαλάξαντες, καὶ νικᾶν θεοῦ γεδεῶνι βοηθήσαντος, τοῦτ'

τὸν ἐπίλοιπον. παρῆχη δὲ λαμβάνει τὰς ἀνθρώ- A
πους ἐπ τι ὑπνώδης, καὶ δείματος. νῦξ γὰρ ἦν, καὶ
ὁ ὄχλος τότε ἦν πλέον. ἐκτείνοντο δὲ ὀλίγοι μὲν ὑπὸ τῶν
πολεμίων. οἱ γὰρ πλείους, ὑπὸ τῶν συμμάχων, διὰ τὸ
τὴν γλῶσσαν διαφώνων. ἅπαξ γὰρ καταστάντες εἰς τὸ φεύ-
γειν, διὰ τὸ παρὸν ἀήθρουν, νομίζοντες εἶναι πολέ-
μιον ὁ φόνος τὸ πλῆν ἦν, καὶ φήμης πρὸς τοὺς ἰσραη-
λίτας τῆς γεδεῶνος νίκης ἀφικομένης, ἐν τοῖς ὄρεσιν ἦ-
σαν διώκοντες λαμβάνοντες τοὺς πολεμίους ἐν κοίλῳ
τινὶ χαράδρας τεθειλημένῳ ὑδατι δυναμένους διαπερᾶ-
ναι χωρίον. καὶ θεασάμενοι, κτείνουσιν ἅπαντας, καὶ δύο
τῶν βασιλέων, ὠρῆβ τε καὶ ζῆβ. οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἡ- B
γουμένων, τοὺς τεθειλημμένους τῶν στρατιωτῶν σκάσαντες,
ἦσαν ὡς μυρίοι καὶ ὀκτακισχίλιοι, στρατοπεδεύοντες
περὶ σελμοῦνα τῶν ἰσραηλιτῶν. γεδεὼν δὲ οὐκ ἀπηρρώ-
κησεν, ἀλλὰ διώκας μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ καὶ συμ-
βαλὼν ἅπασι διέφθειρε τοὺς πολεμίους. καὶ τοὺς λοι-
πούς ἡγεμόνας, ζέβεε καὶ σαρβοννὶν, αἰχμαλώτους
λαβὼν ἀπέβαλεν. ὁ δὲ ἐν αὐτῇ τῇ μάχῃ, μα-
διανιτῶν τε καὶ τῶν συστρατευσάντων αὐτοῖς ἀράβων, C
τοὺς μυρίους ἑκατὸν εἴκοσι. λεία τε πολλὴ χρυσοῦ καὶ
ἀργύρου ἐκαμήλου, ἐ τοσούτου λαμβάνε-
ται τὰς ἐθνικὰς. γεδεὼν δὲ ὑποστρέφων εἰς ἐφραὶμ
τὸν αὑτοῦ πατρίδα, κτείνει τοὺς τῶν μαδιανιτῶν βασι-
λεῖς. ἡ δὲ ἐφραὶμ φυλὴ, τῇ γεδεὼν ὑπερφίαν
ἐγκαλοῦσα στρατεύειν ἐπ' αὐτὸν διεγνώκεσαν, τὸ μὴ
παρακληθῆναι τὴν ἐπιχείρησιν αὐτοῖς τελεῖν τῶν πο-
λεμίων ἐγκαλοῦντες. γεδεὼν δὲ, μέτριος ὢν καὶ πᾶσαν
ἀρετὴν ἀκριβῶν, οὐκ αὐτὸς ἐλεῦθαι αὐτοκράτωρ ἐχρησά-
μενος λογισμῷ, τοὺς ἐχθροὺς ὑπὸ θεοῦ ἡγεμονεύεσθαι αὐτῶν, D
ἀλλὰ τῷ θεῷ κελεύσαντος. τὴν δὲ νίκην οὐχ ἧττον
αὐτῶν ἐφάσκειν ἰδίαν, ἢ τῶν στρατευσαμένων εἶναι. καὶ τέ-
λος παρηγορήσας αὐτῶν τὴν ὀργὴν τοῖς λόγοις, μᾶλ-
λον τὴν εὐθυμίαν ὠφέλησε τῆς ὑπὸ τῶν πολεμίων δι-
πλασίας. ἐμφυλίου γὰρ αὐτοὺς σάσεως ἄρχειν μέλλοντας
ἔσωσεν. τῆς μὲν τοίνυν ὕβρεως ταύτης ἡ φυλὴ δίκην
ἔσχεν, ὡς δηλώσομεν καθ' ἡμέραν ἰδίαν. γεδεὼν δὲ τὴν
ἀρχὴν ἀποθέσθαι βουλόμενος, βασιλεῖς ἔχειν αὐτὸν
ἐκ τῆς διαφόρου, βραβεῖον αὐτοῖς τὰ δίκαια καὶ
τῶν ἀμφορέων ἐπ' αὐτὸν βαδιζόντων. κυρεῖά τε E
ποιεῖσθαι τὰ κατ' αὐτὸ τελούμενα. καὶ ὁ μὲν, γήρως τε-
λευτήσας, ἐν ἐφραὶμ τῇ πατρίδι ἐτάφη.

Qva arte, accedentibus divinitus nocturnis terroribus, tanta inter semisomnes consternatio exoritur, ut incomparabiliter plures mutuis vulneribus, quàm hostili ferro caderent, qvòd diversæ lingvæ homines eadem castra haberent. semel enim pavore confusi, omnes obvios pro hostibus trucidabant. Tantæ cædis & Gedeonis victoriæ rumor ubi ad cæteros Israelitas pervenit, correptis armis fugientem hostem insequuntur: quem adepti circa loca torrentibus impedita hærentem circumveniunt, & quotquot ad manus venêre occidunt, interque cæteros reges etiam duos, Oribum & Zibum. Qui vero superfuere duces cum reliquis exercitus fermè decem & octo millia hominum, quantum potuerunt, procul ab hoste castris locum ceperunt. Nec Gedeon defessus cum totis copiis eò properat, & iterum congressus postremo hoc conflictu ad unum omnes trucidat, & reliqvos duos duces capit, Zebim & Hezarbunim. his præliis cæsa sunt Madianitarum & cæterorum Arabum, qui eis auxilio venerant, circiter centum viginti millia: præda etiam magna, auri, argenti, textilium, camelorum, & jumentorum Hebræi sunt potiti. Gedeon verò reversus in patriam suam Ephram, supplicium sumpsit de Madianitarum regibus. Cæterùm Ephræmi tribus iniquo animo ferens Gedeonis bonam fortunam bello eum petere decrevit, eò quòd insciis ipsis hostem esset aggressus. Gedeon vir in omni virtute summus, modestè respondit, se non suo arbitratu hostem absque illis aggressum, sed jussu divino. Victoriam tamen nihilo minus illorum esse, quàm suam ipsorum qui militassent: atque his verbis sedata eorum ira, non minùs profuit Hebræis quam rebus prospere gestis, obstitit enim ne civile bellum exoriretur. hujus tamen superbiæ tribus hæc pœnas dedit, sicut suo loco dicemus: porrò Gedeon cùm vellet imperium deponere, compulsus est id retinere per annos quadraginta, dicendo jus & litibus finiendis occupatus, populo ratum habente quicquid ille in causis controversis pronunciàret. in senecta deinde mortuus, apud Ephram in patria sepelitur.

Κεφάλαιον θ'.

Ὅτι μὴ τὸν γεδεῶνα πολλοὶ γάμοις διαδεχοι τοῖς περὶ αὐτὸν ἐπολέμησαν ἱκανῶς ζῆσαι.

CAP. IX.

Quomodo aliquot successores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella gesserunt.

Παῖδες δὲ ἦσαν αὐτῷ, γνήσιοι μὲν ἑβδομήκοντα, F
πολλὰς γὰρ ἔσχηκε γυναῖκας. νόθος δ' εἷς ἐκ
παλλακῆς ἦν αὐτῷ, ἀβιμέλεχος τοὔνομα, ὃς μὴ
τοῦ πατρὸς τελευτὴν ἀναχωρήσας ὑπὸ σίκιμα πρὸς
τοὺς τῆς μητρὸς συγγενεῖς, ἐκεῖθεν γένος ὢν, καὶ λαβὼν ἀρ-
χὴν παρ' αὐτῶν, οἷς ἀβιμέλεχ ἀδικημάτων ἦσαν
ἑταῖροι, ἀφικνεῖται σὺν αὐτοῖς εἰς τὸν πατρῷον οἶκον. G
κτείνει πάντας τοὺς ἀδελφοὺς, πλὴν ἰωθάνου. σώζεται
γὰρ εἷς ἀφυγὼν δυτυχήσας. ἀβιμέλεχος δὲ εἰς τυ-
ραννίδα τὰ πράγματα μεθίστησι, κύριον αὐτὸν ὅτι βέ-
λεται ποιῶν, ἀντὶ τῶν νομίμων ἀποδείξας, καὶ δεινῶς
πρὸς τοὺς τὰ δίκαια περὶ ἡμένους ἐκπικραινόμενος.

XI. *Jud. 8. 9.* HAbuit autem filios legitimos quidem septuaginta, non ex uno matrimonio susceptos, nothum verò unum ex concubina Druma, cui nomen Abimelechus. is defuncto patre profectus Sicima, unde mater fuit oriunda, adjutusque à maternis cognatis pecunia, cùm videret malis artibus insignes, & ad quodvis facinus promptos, unà cum eis ad paternas ædes reversus, omnes fratres interemit, excepto uno Jothane. hic enim fuga incolumitatem quæsivit. Abimelechus autem occupata semel tyrannide omnia pro suo libitu, nihil juxta legum præscripta gerere, omnibus justitiæ defensoribus invisus æqvè ac infestus.

Itaqve dum qvodam tempore publica in Sicimis festivitas celebratur, ad qvam plebs universa convenerat, frater ejus Jothanes, qvem fuga servatum diximus, conscenso monte Garizeo, qvi Sicimis imminet, & sublata voce, ut ab omnibus exaudiri posset, silentium ei populo præbente, rogavit, ut pauca verba audire dignarentur. Cumqve illi magis etiam silerent intenti, dixit qvòd arbores olim humana voce usæ, in conventu ad id habito rogaverunt ficum, ut imperium in eas acciperet. Recusante autem illa, qvòd contenta honore qvem propter fructus suos percipiebat, non reqvireret alium: arbores non destiterunt principem qværere: visumqve est, viti hunc honorem deferre. ea verò totidem verbis qvot ficus recusavit, & simili modo etiam olea. itum est deinde cum eisdem postulatis ad rubum. cujus lignum ad ignaria valet. Is respondit: Si seriò me regem poscitis, sub umbra mea reqviescite. sin autem insidias mihi struitis, egrediatur ignis ex me, & absumat vos. Hæc, inqvit Jothanes, non risus movendi causa vobis fabulor, sed qvia maximis beneficiis à Gedeone affecti, sustinetis Abimelechum necatis fratribus principatum usurpare, cujus ingenium nihil ab igne differt. Hæc locutus recessit, & per triennium in latebris montium vixit, Abimelechi potentiam fugitans. Nec ita multo post, Sicimitæ pœnitentia ducti eorum, qvæ in filios Gedeonis patraverant, Abimelechum ex urbe & tota tribu expulerunt. Ille verò cogitabat qvomodo civitatem aliqva clade afficeret. cumqve instaret vindemia, non audebant colligere fructus, metuentes, ne qvid incommodi ab Abimelecho acciperent. Fortè per eosdem dies contulerat se eò cum armatorum manu & cognatis qvidam princeps nomine Gales. hunc exoraverunt Sicimitæ, ut tantisper sui custodiam susciperet, dum vindemia peragitur: cœperuntqve securè fructus convehere, & per sodalitia cœnantes audebant apertè in Abimelechum convitio jactare. & principis cognati dispositis circa urbem insidiis, multos ex Abimelechianis in eas præcipitatos interficiebant. Zebellus verò qvidam è Sicimitarum primatibus, hospes Abimelechi, per nuncium ei significavit, qvomodo Gales populum contra ipsum irritaret: hortatus etiam, ut insidias ei ante urbem tenderet. se enim Galem illò adducturum: atqve ita fore facilè ut inimico gratiam, qvalem meretur, referat. qvo facto curaturum se, ut eum populo reconciliet. cumq; Abimelechus locum insidiis aptum cepisset, & Gales cum Zebello in suburbanis negligentiùs ageret, conspectis repente armatis exclamat, Zebelle hostem video. illo respondente, umbras esse cautium, jam propiores cernens, imo non umbræ sunt, inqvit, sed virorum cohors. ad hæc Zebellus, nonne tu Abimelecho ignaviam objicis? qvin igitur ostendis, qvi vir sis, & armis hominem aggrederis? Gales verò turbatus excipit primum impetum: cumqve suos inferiores animadverteret, amissis aliqvot, cæteros intra mœnia recipit. Zebellus arrepta oc-

Α καί ποτε δημοτελοῦς σικίμοις ἄσης ἑορτῆς, καὶ πᾶν πλῆθος παντὸς ἐκεῖ συνειλεγμένου, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἰωάθαννης, ὃν καὶ διαφυγεῖν ἔφαμεν, ἀνελθὼν ὅπου τὸ ὄρος τὸ γαριζεῖν, ὑπερκείμενον τῆς σικίμων πόλεως, ἐκβοήσας εἰς ἐπήκοον, ἅ πλῆθος ἦν χίαν αὐτῷ παρασχόντος, ἡσύχου γενέσθαι τε ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα ἠξιωμένης ἤσυχής, εἶπεν ὡς τὰ δένδρα φωνὴν ἀνθρωπίνην ποτὲ ἔσχε, συνόδου γενομένης αὐτῶν δεηθείη συνῆς ἄρχειν αὐτῶν. ἀρνησαμένης δ' ἐκείνης, διὰ τὸ τῆς τιμῆς τῆς ὅπου πᾶς καρπὸς οἰκείας σώσης ἀπολαύειν, ἐκ ὑπ' ἄλλων ἐξωθεῖν ποσοῦντος γενομένης, τὰ δένδρα τῆς ὅπου τὸ ἀρκεσθαι φρονίδος οὐκ ἀπελείπετο, ἐδόκει δ' αὐτοῖς ἀμπέλῳ τὴν τιμὴν Β φέρειν. καὶ ἡ ἄμπελος κεχειροτονουμένη τοῖς αὐτοῖς τῇ συνῇ χρησαμένη λόγοις παρητεῖτο τὴν ἀρχήν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τ' ἐλαιῶν ποιησαμένων, φάμνος, ἐδεήθη γὰρ αὐτῷ ὡς τε φέρειν λαβεῖν τὴν βασιλείαν τὰ δένδρα. πυθομένῃ δ' ἀσαφῆ φέρειν τῶν ξύλων ἐστίν, ἐπανιέναι τὴν ἀρχὴν ἀναληψεσθαι, ἐ ἀσκιον ἔχειν. δεῖ μέν τοι σωτίζειν αὐτὰ ὑπὸ τὴν σκιάν. εἰ δ' ὀ- C λεθρον ἐπ' αὐτῇ φρονῶεν, ὑπὸ δ' ἐνόντος πυρὸς διαφθαρεῖν. ταῦτα δ' ἀγέλαστος ἕνεκά φησι λέγειν, ὅτι δὲ πολλῶν ἀγαθῶν ἐκ γεδεῶνος πεπειραμένοι, φθονοῦσιν ἀβιμέλεχον ὅτι τῶν ὅλων ὄντα πραγμάτων σὺν αὐτῷ τὰς ἀδελφὰς ἀποκτείναντες, ὃν πυρὸς οὐδὲν διοίσειν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπών, ὑπεχώρησεν καὶ δι' ἐτῶν τριῶν λανθάνων ἐν τοῖς ὄρεσι, δεδιὼς ἐπ' ἔτη τρία τὴν ἀβιμέλεχον. μετ' ὀλίγον δὲ τῆς ἑορτῆς οἱ σικιμῖται, μετανοήσαντες γὰρ ὅτι τοῖς γεδεῶνος υἱοῖς πεφονευμένοις, ἐξελαύνουσι τὸν ἀβιμέλεχον τῆς πόλεως καὶ τῆς φυ- D λῆς. οἱ δὲ κακοῦ τὴν πόλιν ἐφρόντιζον. τῆς δ' ὥρας τῆς τρυγᾶν νομιζομένης ἐδεδιέσαν συλλέγειν τὸν καρπὸν παρόντος, μήτι δράσας κακὸν αὐτοῖς ἀβιμέλεχος. ὑποδημήσαντες δὲ τοὺς αὐτοῖς τ' ἀρχόντων τινὰς γάλλ, σὺν ὁπλίταις καὶ συγγενέσι τοῖς αὐτοῦ, φυλακὴν οἱ σικιμῖται δεόμενοι φυλάσσειν αὐτοῖς, ἕως ἂν τρυγήσωσι. παρασδεξαμένου δὲ ἐκείνου τὴν ἀξίωσιν, παρῆσαν καὶ γάλης σὺν αὐτοῖς, τὸ οἰκοῖον ἄγων ὁπλιτικόν. ὅτε οὖν καρπὸς μὴ ἀσφαλείας σωσάμενα, καὶ δεινοῦντες καὶ συμμορίαν φανερῶς ἀπετόλμων ἤδη βλασφημεῖν τὸν E ἀβιμέλεχον. οἵτε ἄρχοντες ἐνέδρας καταλαμβανόμενοι τὰ ὦτα τὴν πόλιν, πολλοὺς τ' ἀβιμέλεχε συλλαμβάνοντες διέφθειρον. ζεβελλος δέ τις τ' σικιμιτῶν ἀρχῶν, ξένος ὢν ἀβιμέλεχε, ὅσα παροξύνοιεν γάλης τὸν δῆμον, πέμπων ἀγγέλους ἐμήνυεν αὐτῷ, καὶ παρήνει λοχᾶν παρὰ τῆς πόλεως. πείσειν γὰρ γάλεω ἐξελθεῖν ἐπ' αὐτόν. καὶ τὸ λοιπὸν ἐπ' ἐκείνῳ τυγχάνειν, ὡς τε ἀμύνεσθαι, γνώμενα γὰρ τάτε, ἀλλαγὰς αὐτῷ μηνύειν ἐσθαι παρὰ τὸν δῆμον. ὅτε οὖν ἀβιμέλεχος σκάψαι ἐνέδρας. καὶ ὁ γάλης ἀφυλακτότερος διετρίβεν ὅπου δ' F παρασκεία, καὶ ζεβέλλης σὺν αὐτῷ. ἰδὼν δ' ἐπὶ τοὺς ὅπλα φερομένους γάλης παρὰ ζεβέλλου ἐλεγχὸν ἄνδρας αὐτοῖς ἐπέναι καθωπλισμένους. ὁ δ' σκιὰς ἔναι φαμένου τ' πετρῶν, πλησίον ἤδη γινομένων, τὸ ἀκριβὲς καταμανόων, ἐ σκιὰς ἔλεγε ταῦτ' εἶναι λέγων δ' ἀνδρῶν. καὶ ζεβέλλης, ἐ σὺ μέν τοι φῄσιν ἀβιμέλεχῳ κακίαν ὀπικαλεῖς; τί ἂν ὤκ ὑπέδειξησας τὸ δ' σῆς ἀρετῆς μέγεθος ἐς μάχην αὐτῷ συμβαλών. γάλης δ' θρυβάμνος, σωάπτει τοῖς ἀβιμέλεχε. καὶ πίτλον μὲν τινες τ' σὺν αὐτῷ. φόβῳ δ' αὐτὸς εἰς τὴν πόλιν, τὰς ἄλλας ἀγέμνος, καὶ ζεβέλλης πολιτεύει γάλεω ἐκβληθῆναι τ' πόλεως, κατ-

casione, qvæ data est, ingressus urbem, Gale & cognatis ejus interfectis, Abimelechum ad se vocat. Ille cum magna manu armatorum venit, & Zebellum in arce collocat, ipse cum suis in campo castra metatus. Postridie Sicimitæ, qvi Galem interfecerant, ad agros egressi, nuntiatum est Abimelecho, qvod populus ad vindemiam exisset. Ille cum omnibus copiis irruit in eos, & magna cæde facta, urbem diripuit, & solo æquavit. Sicimitæ, qvi ex prælio effugerant, in templum Dei Berithi confugerunt, qvod ipsi Jupiterem Hospitalem vocant. Abimelechus, qvia templum munitum erat, ignem circumjecit, & omnes, qvi in templo erant, cremavit. Ita Sicimitæ, qvi Gedeonis filios occiderant, pœnas dederunt. Abimelechus verò, qvia Thebæi defecerant, ad eos oppugnandos profectus, urbem obsidione cingit. Cumqve ad portas ventum esset, ut ignem admoveret, mulier desuper molam ei in caput dejecit, & cerebro ejus effuso, interfecit. Ille, ut mulierem à se interfectam sciret, armigerum suum jussit se occidere, ne à fœmina interfectum diceret. Ita Abimelechus, qvi septuaginta fratres suos occiderat, ipse cum uno fratre interiit. Gedeon verò, qvi hos filios habuit, senectute confectus, mortuus est, & sepultus in monumento patris sui Joathæ, qvod est in Ephra.

κατ-

καταρήξης ὡς μαλακῶς πρὸς τοὺς ἀδιμελέχου A casione, calumniatus eum quasi volens male
στρατιώτας ἀγωνίσατο. ἀδιμέλεχος δὲ πυθόμενος pugnasset, effecit, ut urbe pelleretur. cæterùm
ἐπιδυομένους αὐτῆς κατὰ τροχητὴν τοὺς σικιμίους, Abimelechus cognito, qvod Sicimitæ ad vinde-
εἰσόμενος πρόλοχίζεται τὰ πρὸ τῆς πόλεως, καὶ προσε- miæ reliqvum exituri essent, insidias circa ur-
λθόντων, ἡ μὲν τρίτη μοῖρα τῆς στρατιᾶς καταλαμβάνει bem disponit. cumqve prodiissent, tertiam suo-
τὰς πύλας ἀφαιρησομένη τὴν εἴσοδον τοῖς πολίταις. rum partem occupare portas jubet, ne civibus
οἱ δ' ἄλλοι σκιδναμένους μεταδέξασι πανταχοῦ τὴ reditus in urbem pateret, cæteri verò disperſos
φυλῆ. καὶ καθάψας εἰς ἑαυτὸν τὴν πόλιν, circumveniunt. Itaqve ubiqve plurima cædes
ἐπῆλθε πρὸς πολιορκίαν, ἅλας κατὰ τῶν ἐρειπίων patrabatur. & urbe capta primo impetu ac solo
σπείρας πέρην. καὶ σικιμίτας πάντας οὕτως ἀπώ- æqvata, saleqve in ruinis ejus seminato, tum de-
λεσε. οἱ δὲ κατὰ τὴν χώραν σκεδασθέντες διέφυ- mum militem inde abduxit. atqve ita Sicimitæ
γον τὸν κίνδυνον, ἕτοι συλλεχθέντες ὅπῃ τινα πέτραν ὁ- B sunt deleti. Qvotqvot autem per regionem dis-
χυρὰν, ἐπ' αὐτῆς ἱδρύοντο, τειχήσειν τε ταύτην παρε- palati periculum evaserant. collecti denuo, pe-
σκευάζοντο. ἔφθη τὴν βλάσιαν αὐτῶν ἀβιμέλε- tra quadam occupata, locum natura munitum,
χος μαθών, ἐλθὼν ἐπ' αὐτὴν μετὰ τῆς δυνάμεως. muro insuper cingere volebant. Sed hoc con-
καὶ φακελους ὕλης ξηρᾶς περιβάλλων τοῦ χωρίου δὶ silium prævenit Abimelechus, qui quam pri-
αὐτοῦ φέρων ταῦτα ποιεῖν τὸν στρατιὰν παρεκελεύσατο. mum id cognovit, exercitum eò adduxit. & ar-
καὶ ταχέως περιληφθείσης τῆς πέτρας τοῖς ξύλοις, repto fasce arido, jussisqve cæteris idem facere,
κυκλῶ πῦρ ἐμβάλλουσιν, ὅσον τε μᾶλλον ἐξάπτειν brevi petram strue lignorum circumdedit: sub-
φύσιν ἔχει, καὶ μεγίστην αἴρεται φλόγα. καὶ βλαβή jectoqve igne, & fomentis ingestis flammam
μέν τις τῆς πέτρας ἐδείς, ἀλλ' ἅμα γυναιξὶ καὶ τε- ingentem excitavit, ita ut nemo evaderet, sed
κνοις ἀπώλοντο, ἀνδρες μὲν ὡσεὶ πεντακόσιοι καὶ χι- una cum uxoribus & liberis absumerentur. nu-
λιοι, πρὸς δὲ ἄλλο πλῆθος ἱκανόν. Ὁ σικιμίτης μὲν τοι- C merus virorum fuit circiter mille qvingentos,
αύτη συμφορᾷ συνέπεσε μείζονος, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ præter imbellem turbam satis magnam. Tale
λύπης ἀξιομνήμης, τόλμα ὅτι καταδίκῃ ἐπ' ἀνδρὸς fuit Sicimitarum exitium, dolendum sane, nisi
διεργετήσαντος ἀξίοις κακὸν τηλικοῦτον. ἀβιμέλεχος δὲ qvòd meritas pœnas dederunt ingratitudinis
τοὺς σικιμίτων κακοῖς καταπλήξας τοὺς ἰσραηλίτας, erga virum optimè de se meritum. Abimelechus
μείζονι ἐφιέμενος θήλους, καὶ μηδαμοῦ περιορᾶν autem Israelitis Sicimitarum internecione per-
τὴν βίαν, εἰ μὴ πάντας ἀπολέσειεν. ἠλαττωμένον δὲν territis, videbatur non fore præsenti fortuna
ὅπῃ ἤθελε. καὶ τὴν μὲν πόλιν ἐξ ἐπιδρομῆς αἱρεῖ. contentus, neqve prius conqvieturus, qvàm
πυρὶ δ' ὕστερον ἐν αὐτῇ μεγάλῃ, εἰς ὃν πᾶν τὸ πλῆθος universos perderet. mox enim exercitum ad
κατέθυσε, πολιορκεῖν τὸν παρεσκεύαζετο. Ἐς αὐτὸν Thebas duxit: & capto ex incursu oppido, circa
πύργον ὄντος ἐν αὐτῇ μεγάλης, εἰς ὃν πᾶν τὸ πλῆθος turrim qvandam restitit, quæ quod esset non
καταφυγὴ, πολιορκεῖν τοῦτον παρεσκεύαζετο. Ἐ αὐτὸν mediocris, populo fuit receptaculum. hanc ex-
πύργου ὄντος ἐν αὐτῇ μεγάλης, εἰς ὃν πᾶν τὸ πλῆθος D pugnaturus cum propius januam accessisset, mu-
καταφυγὴ, πολιορκεῖν τοῦτον παρεσκεύαζετο. Ἐ αὐτὸν lier fragmine molæ demisso caput subeuntis
πύργου ὄντος ἐν αὐτῇ μεγάλης, εἰς ὃν πᾶν τὸ πλῆθος ferit. ad qvem ictum humi collapsus rogavit
καταφυγὴ, πολιορκεῖν τοῦτον παρεσκεύαζετο. Ἐ αὐτὸν armigerum, ut se occideret, ne mulieris manu
πύργου ὄντος ἐν αὐτῇ μεγάλης, εἰς ὃν πᾶν τὸ πλῆθος periisse diceretur. qvo facto fratribus debitas
καταφυγὴ, πολιορκεῖν τοῦτον παρεσκεύαζετο. Ἐ αὐτὸν impietatis pœnas exsolvit simul & crudelitatis,
πύργου ὄντος ἐν αὐτῇ μεγάλης, εἰς ὃν πᾶν τὸ πλῆθος qva in Sicimitas usus est: qvæ qvidem clades
καταφυγὴ, πολιορκεῖν τοῦτον παρεσκεύαζετο. Ἐ αὐτὸν juxta Jothanis præsagium illis accidit. cæterùm
πύργου ὄντος ἐν αὐτῇ μεγάλης, εἰς ὃν πᾶν τὸ πλῆθος exercitus duce mortuo, miles in suas qvisqve
καταφυγὴ, πολιορκεῖν τοῦτον παρεσκεύαζετο. Ἐ αὐτὸν domos reversus est.

Ισραηλιτῶν δὲ τὴν ἡγεμονίαν ἰαΐρης ὁ γαλαδηνὸς ἐκ τῆς μανασσίτιδος φυ- E Israelitarum deinde gubernacula Jairus Ga- XII.
λῆς διαλαμβάνει, ἀνὴρ τὰ πάντα ἄλλα δόξαν ἄριστος, καὶ ladenus de tribu Manassetide suscepit, vir tum *Jud. 10.*
παίδας ἀγαθοὺς πεπτημένος. τριάκοντα μὲν τὸν ἀ- rebus cæteris, tum numerosa prole felix, trigin-
ριθμὸν, ἐπαύσεν δ' ὁρίσας καὶ τὰ κατὰ τὴν γαλα- ta enim filios habuit, eqvites egregios, & Gala-
δηνὴν πόλεων ἄρχας ἐγκεχειρισμένους. ἔτος δὲ δύο καὶ denæ oppidorum principes. is cùm viginti &
εἴκοσιν τὴν ἀρχὴν κατασχὼν, τελευτᾷ γηραιός. duo annos in principatu vixisset, jam senex de-
καὶ ταφῆς ἐν καμὼν πόλει τῆς γαλαδινῆς ἀξιοῦται. functus, in Camone urbe Galadenæ est sepultus.
ταῦτα δὲ τὰ ἔθνη εἰς ἀκοσμίαν καὶ ὕβριν τῶν Res autem Hebræorum rursum in pejore statu
νόμων ἔφερεν. καὶ καταφρονήσαντες αὐτῶν ἀμμα- erant, legibus autoritatem suam non amplius
νῖται καὶ παλαιστῖνοι, στρατῷ μεγάλῳ διήπτασον τὴν obtinentibus. qua occasione arrepta Ammani-
χώραν. καὶ τὴν περαίαν ἅπασαν κατασχόντες, καὶ tæ & Palæstini cum valido exercitu regionem
ὅπῃ τὴν τῶν λοιπῶν ἤθη κτῆσιν βλαβαίνειν ἐτόλμων. eorum ingressi, omnia rapinis vastabant: & oc-
ἐφεῖσοι δ' σωφρονισθέντες ἀπὸ τῶν κακῶν εἰς ἱκετείας ἐ- F cupatis locis ultra Jordanem, trajicere flumen
τράποντο θεῖ. καὶ θυσίας ἐπιφέροντο θεῷ καλοῦντες & reliqvam regionem invadere parabant. He-
αὐτὸν μετανοίαν ποιοῦντες, καὶ πρὸς τὴν δέησιν αὐτῶν ὑπαχ- bræi verò calamitatibus castigati supplices opem
θέντα πεῦσαι δὲν τῆς ὀργῆς. ὁ δὲ θεὸς μεταβαλλόμενος divinã implorant: & victimis numen placare co-
εἰς τὸ ἡμερώτερον, ἐμέλλεν αὐτοῖς βοηθεῖν. ἀμμανιτῶν nati, rogabant, ut iram finiret, aut certe moderati-
δὲ στρατευσάντων ὅπῃ τὴν γαλαδηνὴν, ὑπήντων οἱ ὅπλα us exerceret. DEUS autem jam propitius, auxilium eis non negavit. Igitur Ammanitis Galadenam
κατὰ τοῦ ὄρους δεόμενοι δὲ στρατηγήσοντος. cum exercitu ingressis, incolæ ejus regionis obviam illis cum armis veniunt: sed imperatore carebant.

Erat autem qvidam Japhthes, vir patris virtute celebris, qvi proprios milites alebat: ad hunc missis nunciis rogabant, ut in auxilium veniret, promittentes se perpetuum copiarum imperium ei tradituros. ille non admisit preces, causatus qvod nullam opem ei tulerint, dum à fratribus manifestam injuriam pateretur. Cum enim non esset eadem matre natus, sed externa, qvam pater amore captus in ædes induxerat, contempta ejus solitudine ejecerunt hominem. tunc autem in Galadena degebat, omnibus qvotqvot ad se venirent stipendia solvens. Tandem exoratus, & jurejurando accepto imperium copiarum penes se fore, militem suum cum eis conjunxit. Et cùm maturè qvicqvid facto opus erat, providisset, exercitu in urbe Masphaca collato, mittit legatos ad regem Ammanitarum, expostulatum qvod res alienas invaderet. Qvi missis aliis oratoribus respondit, ipsos potius iniqvè agere, qvi Ægyptiorum fugitivi alienis bonis incubarent: postulatqve ut de regione Amoræa decederent, qvæ ad majorum suorum ditionem pertineat. Contra Japhthes negabat eum meritò qveri de adepta qvondam Amoræa, sed magis gratiam debere pro Ammanitide relicta, potuisse enim Moysen & illam occupare. Se vero agris neqvaqvam cessurum, qvos annis jam trecentis DEO volente tenuissent, & potiùs litem hanc armis direpturum. His dictis legatos dimisit. ipse votum fecit, si victoria potiretur, sacrificaturum se qvicqvid domum reverso primùm occurrisset. congressus deinde cum hoste vicit egregiè: fugientesqve persecutus est usqve urbem Maniathen. & ingressus regionem Ammanitidem multas urbes delevit, præda militi concessa: finemq; servituti imposuit qvam sua gens per annos decem & octo pertulerat, fortunior militiæ qvam domi. redeunti enim obviam facta est filia virgo, præter qvam nullos alios liberos habuit. Ingemuit pater, ictus dolore nimio: dein conqvestus de importuno officio, indicavit victimam esse DEO destinatam. at illa non illibenter accepit, gratulatoriam se fore pro victoria patris & civium libertate hostiam. unum rogavit, ut sibi liceret juventutem suam cum æqvalibus per bimestre tempus deplorare, atqve ita voto patrem solvere. qvo impetrato, ad præfinitum terminum pater mactatam holocautoma obtulit, neqve legitimum neqve DEO gratum sacrum faciens, nec qvicqvam pensi habens, qvid fama de hoc facto locutura esset. Petitus post hæc bello ab Ephræmi tribu, qvod sine illis in Ammanitas expeditionem fecisset, & nunc solus præda simul & gloria frueretur, primo excusavit, nec ignorasse eos, qvòd consangvinei bello premerentur, nec auxilium attulisse, qvod vel non vocatos ferre decebat, ultro deinde accusavit, qvòd iniqvè facerent, qvi non ausi hostem aggredi, nunc contra cognatos ferocirent. postremo minatus est, pœnas sibi DEO volente daturos, si insanire pergerent. ut verò nihil se verbis proficere sensit, accito è Galadena exercitu venientes excepit: plurimis-

Jud. 7.

A λῶ δὲ τις ἰάφθης, ἀνὴρ ἀφ' ὑπερβολῆς τὴν πατρῴαν ἀρετὴν δυνατὸς καὶ δι' οἰκείαν αὐτοῦ στρατιὰν λῃστὴς ἔτρεφεν αὐτὸς μισθοφορῶν. πρὸς τοῦτον οὖν πέμψαντες ἠξίουν αὐτὸν συμμαχεῖν, ἐπαγγελλόμενοι παραχεῖν εἰς ἅπαντ' αὐτῷ τὸν χρόνον τὴν ἰδίαν ἡγεμονείαν. ὁ δ' οὐ προσίετο τὴν παράκλησιν αὐτῶν, ἐγκαλῶν ὅτι μὴ βοηθήσειαν αὐτῷ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἀδικουμένῳ φανερῶς. οὐ γὰρ ὅτι ὁμομήτριον αὐτοῖς, ἀλλὰ

B ξένον περὶ τὴν μητέρα δι' ἐρωτικὴν ἐπιθυμίαν ἐπαχθέσαν αὐτοῖς ὑπὸ πατρὸς, ἐξέβαλον καταφρονήσαντες δι' αὐτὸν ἀσθενείας. καὶ ἐμὲ μὲν διέτριβεν ἐν τῇ γαλααδίτιδι καλουμένῃ χώρᾳ. πάντας τοὺς ἐπιόντας οὕτω παραγινομένους πρὸς αὐτὸ δεῖ μηθὲν δεχόμενον. ἐκλιπαρησάντων δ' αὐτῶν καὶ ὑποσχόντων εἰς ἀεὶ παρέξειν αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν ἐστράτευε. ἐπισκοπούμενον δὲ τὴν τῶν πραγμάτων παρουσίαν,

C μασφακὴ καθίσας τὸν στρατὸν, πρεσβείαν πέμπει πρὸς τὸν ἀμμανίτην, αἰτιώμενον τῆς ἀλώσεως. ὁ δ', ἀντιπέμψας ἠτιᾶτο τὸ ἰσραηλιτῶν τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ' αἰγύπτου, καὶ τῆς ἀμωραίας αὐτοὺς ἠξίουν χωρεῖν, ὡς πατρῴους ὄντος ἀρχῆθεν. ἀπεκρίνοντο δὲ ἰάφθας, ὡς ὅτι τῆς ἀμωραίας τοῖς παρὰ τῶν γονέων αὐτὸ δίκαιος ἐγκαλοῦσι, χάριν τε μᾶλλον τῆς ἀμμανίτιδος αὐτοῖς

D ἔχειν ὀφείλουσι παρειμένοις. δυνατὸν γὰρ μωυσῆ καὶ ταύτην λαβεῖν. πολεμήσαντες ἰδίας εἶπον γῆς, ἣν θεὸς κατακτησαμένοις μὴ πρὸ ὀλίγου τινὸς νέμονται, μάχεσθαι πρὸς αὐτοὺς ἔφησεν. εἰ τοὺς μὲν πέντε βασιλεῖς ταῦτ' εἶπον ἀπέλυσεν. αὐτὸς δ' ἐξαμβᾶς νίκλαν, καὶ θυσίαν ἐποιεῖτο ἀναχόμενος ἂν ζῶν εἰς τὰ οἰκεῖα ἐπανατρέψῃ, καὶ πᾶν ὅτι καὶ πρῶτον αὐτῷ συντύχειν ἱερεύσειν, συμβαλὼν νικᾷ πολύ. καὶ φονεύων ἐδίωκε μέχρι

E πόλεως μανιάθης. καὶ διαβὰς εἰς τὴν ἀμμανίτιν, πόλεις τε ἠφάνισε πολλὰς, καὶ λείας ἤλασε. καὶ τοὺς οἰκείους δουλείας ἀπήλλαξεν, ἐν ἔτεσιν ὀκτωκαίδεκα ταύτην ὑπομείναντας. ἀναστρέφων δὲ συμφορᾷ περιπίπτει κατ' ὠδὲν ὁμοίᾳ τοῖς κατωρθωμένοις αὐτῷ. ὑπήντησε γὰρ ἡ θυγάτηρ αὐτῷ. μονογενὴς δ' ἦν ἔτι παρθένος. ὁ δὲ ἀνοιμώξας ὅτι τῇ μεγέθει δ' πάθους, κατεμέμφετο τῆς περὶ τὴν ὑπάντησιν σπουδῆς τὴν θυγατέρα. καθιερῶσαι γὰρ αὐτὴν τῷ θεῷ. τῇ δὲ τὸ συμ-

F βησόμενον οὐκ ἀηδῶς προσέπεσεν, ὅτι νίκη θ' πατρὸς καὶ ἐλευθερία τῶν πολιτῶν τεθνηξομένη. παρεκάλεσε δὲ δύο μῆνας αὐτῇ παραχῶναι πρὸς τὸ, μὴ τῶν πολιτῶν ἀποθρηνῆσαι τὴν νεότητα, τότε ποιεῖν τὰ κατὰ εὐχήν. συγχωρήσας δὲ κατὰ τὸν προειρημένον χρόνον, μὴ ὅτον διελθόντα θύσας τὴν παῖδα ὁλοκαυτώσεν, οὔτε νόμιμον, οὔτε τῷ θεῷ κεχαρισμένην θυσίαν ἀπηλῶν, μὴ λογισμῷ τε γνησιομένου οἷον τὸ πραχθὲν δόξει τοῖς ἀκούσασι. τῆς δ' ἐφεδρεύσης ἐπ' αὐτὸν στρατιᾶς

G ὅτι μὴ κοινωνήσαιτο τὴν ἐπ' ἀμμανίτας ἐλασίαν αὐτοῖς, ἀλλὰ μόνῳ καὶ λείαν ἔχοι, καὶ τὴν ὅτι τοῖς πεπραγμένοις δόξαν, πρῶτον μὲν ἔλεγεν ὡς οὔτε λάθοιεν αὐτοὺς οἱ συγγενεῖς πολεμούμενοι, καλούμενοί τε πρὸς συμμαχίαν ἐβοήθουν, δέον καὶ πρὸ δεήσεως ἐγνωκόσι ἐπεκθεῖναι. ἔπειτ' ὡς ἄδικα πεπόνθειν ὑπὸ χρῆσι τοῖς πολεμίοις ἐτολμήσαντες εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ὅτι τοὺς συγγενεῖς ὡρμηκότες. ἠπείλησε σὺν τῷ θεῷ λήψεσθαι δίκην παρ' αὐτῶν ἂν μὴ σωφρονῶσιν. ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν, ἀλλὰ συνέβαλεν αὐτοῖς ἐλθοῦσι μὴ στρατιᾶς, ἢ μεταμεμπτῶς ἐκ τῆς γαλααδίτιδος ἐληλύθει, φονεύσας πολλοὺς αὐτῶν ἐρήμωσε τὴν διώ-

καὶ διώκων τραπέντας περὶ λαβὼν μέρει τινὶ περαπε- A plurimisqve in conflictu cæsis, & postqvam in
σελαύνω δ' ἰορδάνου τὰς Δαβάσας, κτείνει πρὸς δι- fugam versi sunt, præmissis qvi vada Jordanis
σχιλίους καὶ πεφυσιωμένους γεγονότας. αὐτὸς δ' ἄρ- occuparent: intercluso effugio, circiter qvadra-
χας ἔτη, πλοῦτῳ καὶ δόξῃ ἐν τῇ αὑτοῦ πατρίδι ginta duo millia hominum peremit. ipse exple-
ἐτάφη. τῆς γαλαδηνῆς δ' ἐστὶν αὕτη. πολυτήσαντος tis sex principatus annis defunctus sepelitur in
δὲ αὐτοῦ, τὴν ἀρχὴν ἀψάνης παραλαμβάνει, φυ- patria sua Sebei, qvæ sita est in regione Galade-
λῆς μὲν ἰούδα, βηθλεέμων δὲ πόλεως. τούτῳ δὲ παῖδες na. Huic in principatu successit Apsanes, natus
ἦσαν ἑξήκοντα τρεῖς μὲν ἄρρενες, αἱ λοιπαὶ δὲ θυ- è tribu Judæ, ex Bethlemis oppido. huic liberi
γατέρες, ὃς καὶ πάντας ζῶντας κατέλιπε. τὰς μὲν ἀν- fuêre LX. mares XXX. totidem deterioris sexus,
δράσι συνδυ, τοῖς δὲ, γυναῖκας ἠγάγετο. πρὸς B qvos omnes superstites reliqvit, has nuptas, il-
δὲ οὐδὲν ἐν τῇ ἐπαινετῇ ἡλικίᾳ χρόνῳ. λοιπὸν καὶ los uxoribus cura & opera sua conjunctos. cum-
μνήμης ἄξιον, γηραιὸς ὢν ἀπεβίωσε. καὶ ταφῆς ἐν τῇ qve nihil memorabile in principatu septenni
πατρίδι τυγχάνει. ἀφανοῦς δ' οὕτως ἀποβεβηκότος, gessisset, admodum senex diem obiit, in patria
ὃν μετ' αὐτὸν παραλαβὼν τὴν ἡγεμονίαν ἥλων sua sepultus. Helon post hunc assumpsit princi-
ἐτῶν δέκα κατάρχων αὐτῶν, φυλῆς ὢν τῆς ζαβου- patum, tribu Zabulonita: qvo per decennium
λωνίτης ἀφ' ἑπτὰ φυλῆς ἄξιον. ἄβδων δὲ ἥλωνος πάϊς, functus, nec ipse qvicqvam gessit memoratu
φυλῆς μὲν τῆς ἐφραιμίτου, πόλεως δὲ τῆς φαρα- dignum. Qvi deinde successit Abdon Elielis fi-
θωνιτῶν γεγονώς, αὐτοκράτωρ ἡγεμὼν ἀποδεχθεὶς lius tribu Ephræmita, ex urbe Pharathone, ni-
μετ' ἥλωνα, μένης ἐν τῇ δυναστείᾳ μνημονεύθη, διὰ hil præter numerosam prolem habet memorabi-
τὸν πολὺν καὶ τὸν ἄβδωνα τῶν πραγμάτων, λαμ- le, alioqvi per summam securitatem & pacem,
πρὸν μηδὲν αὐτὸς μηδὲν ἐργασάμενος. ἐφ' ἑπτὰ δὲ C qvæ sub eo floruit, nulla data est ei rerum fortiter
αὐτῷ πεντήκοντα καὶ τριάκοντα γενεαὶ καθῆκαν, & gloriose gerendarum occasio. Filios habuit qvadraginta, nepotes triginta: atqve egregiis eqvitibus septuaginta comitatus circumvehabatur, qvos omnes superstites reliqvit. Mortuus est jam senex, & in Pharathone magnifice sepultus.

Κεφάλαιον ι'.

Περὶ τῆς σαμψὼν ἀνδρίας, καὶ ὅσων κακῶν αἴτιος D παλαιστίνοις ἐγένετο.

CAP. X.

De Sampsonis fortitudine, & quanta mala Palæstinis fecerit.

ΜΕτὰ δ' ἐκεῖνον παλαιστῖνοι πολυτήσαντα κρατοῦσι τῶν ἰσραηλιτῶν. καὶ φόρους παρ' αὐτῶν ἐλάμβανον ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα. ταύτης δ' ἐλευθερωθῆναι τῆς ἀνάγκης, τόδε τι τῶν τρόπων. μανώχης τις δανιτῶν εἷς ἦν ἀνὴρ τῆς πατρίδος ὁμολογούμενος πρῶτος καὶ εὐγενέσι καὶ δυνάμεσιν ἐπιλέπων, καὶ τὴν καθ' αὑτὸν διαφέρων. παῖδα δ' ἐγεννήσατο, ὃν ἐπὶ τὸ πρόσωπον καὶ τὴν ἀνδρείαν, τὸν θεὸν ἰκέτευεν, ὅπως τὸ προσῆκον αὐτοῖς φυτὸν μετὰ τῆς γυναικὸς, δοῦναι διδάσκοι E αὐτοὺς γνήσιον. μέγα δέ ἐστι τὸ πεδίον. ἐν ᾧ ἡμέρᾳ μανιώδης τις ἔρως ὅπλιτῆ γυναικὶ καὶ διὰ τὸ ζηλότυπος ἀκράτως. μονωθείσῃ δὲ τῇ γυναικὶ, φάντασμα ὅπλιτοῦ φαίνεται ἄγγελος θεοῦ νεανίᾳ καλῷ παραπλήσιος καὶ μεγάλῳ, καὶ διαγγελιζόμενος αὐτῷ παῖδος γονὴν καὶ θεοῦ πρόνοιαν, καλόν τε καὶ ῥώμῃ ὅπλιτοῦ φανῆς, ὑφ' ᾧ πᾶσαν παλαιστίνης ἀνδρουμένῳ, παρήνεσε τὰς κόμας αὐτῷ μὴ ἀποκείρειν. ἔσεσθαι δ' αὐτῷ τοῦτο ἄλλο μὲν πᾶν ποτὸν ἀπαρρόφητον, θεοῦ δὲ τοῦτο προστεθέντος, ὕδωρ δὲ μόνον οἰκειότης. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' F εἶπεν, ὤχετο, κατὰ βούλησιν ἐλθὼν τοῦ θεοῦ. ἡ δὲ ταῦτα παραγγελθέντα τε ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου ἐκδιηγήσατο, ἐκπλαγεῖσα δ' τε νεανίσκου τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος ὡς ἐκείνου ἐκ τῶν ἐπαίνων εἰς ἔκπληξιν κατασταθῆναι πρόσεσθαι καὶ ὑπόνοιαν τοῦ ἐκ τοιούτου πάθους κινεῖσθαι. ἡ δ' βουλομένη τὸν ἄλογον τοῦ ἀνδρὸς λύπην ἐξαλεῖψαι, τὸν θεὸν ἱκέτευε πάλιν πεμψαι τὸν ἄγγελον, ὡς ἂν καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτὸ ὁραθείη. καὶ παραγενόμενος πάλιν G τοῦ θεοῦ ἀγγέλου ὄντος ἐν τῷ περιστερεῶνι. καὶ τῇ γυναικὶ φανεὶς ὁ ἀνδρὸς μεμονωμένῃ.

POst hujus mortem Palæstini superaverunt Israelitas, & tributa ab eis exegerunt per annos quadraginta. Ab ea miseria liberati sunt in hunc modum: Manoches qvidam vir inter Danitas optimus, patriæ suæ sine controversia princeps, uxorem habuit eximia pulchritudine suspiciendam supra omnes ejus ætatis fœminas: ex qua cùm nihil liberorum susciperet, æ- XIII. *Jud. 13.*
gre ferens orbitatem, in suburbanum suum, qvod erat in campo magno, cum uxore ventitans, crebris precibus solicitabat DEUM, ut daret sibi liberos. Insaniebat autem in uxorem præ amore, eratqve vehementer zelotypus. Cumqve aliqvando sola ageret mulier, spectrum se illius oculis obtulit angelus DEI specie juvenis pulchri & magni, lætum nuncium afferens fore, ut favore DEI nascatur eis filius, pulcher & insigni robore: qvi ubi ad virilem ætatem pervenerit, compescendam esse ab eo Palæstinorum insolentiam. jussitqve ne capillitium ei detonderetur, utqve DEO sic volente ab omni alio potu abstineret, sola aqva contentus. postremo addens à DEO se missum abiit. illa marito reverso angeli verba indicat, mire prædicans juvenis staturam & pulchritudinem, ita ut vir tali laudatione motus ad zelotypiam, nonnihil de uxoris pudicitia male suspicari inciperet. qvæ volens hunc marito stultum mœrorem adimi, supplex DEUM rogavit, ut iterum angelum mittere dignaretur, quo ille à conjuge etiam posset conspici: & impetrata hac gratia, rursum in suburbano versantibus apparuit angelus soli mulieri.

illa rogat, ut paulisper maneat, dum virum adducit, qvo permittente, cum Manoche mox ad eum revertitur. qvo viso, ne tum qvidem suspicari desiit: rogavitqve, ut sibi quoque eadem indicaret. illo respondente, satis esse, quod mulier sciat: jubet qvisnam esset dicere: ut nato filio referre ei gratiam & munus aliqvod donare possint. negavit ille sibi opus muneribus, nec enim horum causa de filio lætum se attulisse nuncium. cumqve iterum rogaretur, ut saltem hospitalem tractationem admitteret, non annuit. tandem exoratus, ut paulisper maneret, dum aliqvid affertur, cum mactasset hædum Manoches, coqvendumq; uxori dedisset, paratis omnibus jussit deponi in petra & panes & carnes absqve vasculis. quo facto virga, quam gestabat, carnes attigit: confestimqve flamma emicante cum panibus absumptæ sunt, & angelus fumo tanqvam vehiculo in cœlum ascendere ab eis visus est. Manoche autem solicito, ne qvid periculi immineret ex aspectu numinis, uxor bono jubet esse animo, affirmans, magno suo bono DEUM se vidisse: cumqve concepisset, diligenter mandata retinuit. Nato deinde infanti Sampson est nomen inditum. quod robustum significat: qui mox egregia animi ac corporis indole prædirus, promisso capillitio victusqve sobrietate divinum nescio qvid præ se ferebat. Cumque adolevisset, comitatus parentes in Thamnam urbem Palæstinorum conventus tempore, implicitus amore puellæ indigenæ, rogavit suos parentes, ut id connubium procurarent. quibus excusantibus, quod diversi essent generis, quodqve religio vetaret ejusmodi nuptias, vicit juvenis pertinacia, effecitqve, ut virgo sibi desponderetur. crebro deinde sponsam intervisens, in itinere in leonem incidit, nec tamen ejus occursum declinavit licet inermis, sed nudis manibus adortus beluæ fauces elisit, ejusqve cadaver in dumetum viæ vicinum abjecit. aliquot post diebus eandem viam ad puellam remetiens, offendit examen apum mellificare in leonis pectore, & sumptis inde tribus favis eos cum cæteris muneribus adamatæ obtulit. Ad nuptias deinde celebrandas Thamnitas convocat, qui quod vires ejus haberent suspectas, honoris specie triginta assectatores ex æqualium numero juveni adhibent, jussos observare, ne quid auderet. Convivis deinde, ut fit, hilarescentibus ait, se qvæstionem propositurum suis sodalibus, quam si intra sex dies solverent, cuique sindonem se daturum & tunicam. qui tum quod sagaces videri cuperent, tum quod lucrum non fastidirent, jubent eum proponere. Ille, ex voraci, inquit, cibus prodiit, & ex immiti svavitas. in his explicandis cum hæsissent, triduo nec proficerent, puellam aggrediuntur minis simul & precibus, ut expiscata secretum è marito indicium sibi faceret. ille repulsis aliqvādiu blandiciis, cum rogandi finem non faceret,

Jud. 14.

A ἡδὶ ἐπιμένειν δεηθῆσα ὡς ἂν ἀγάγοι τὸν ἄνδρα, συγχωρήσαντος μέτεισι τὸν μάνωχον. ὁ δὲ, ἰδὼν αὐτὴν, ἐδὶ οὕτως ἐπεύετο τῆς ὑποψίας. ἠξίωσέ τε καὶ αὐτῷ δηλοῦν, ὅσα τῇ γυναικὶ μεμύσαιεν. ἀρκέσειν δὲ φράσαντος ταύτην μόνην εἰδέναι, τίς εἴη λέγειν ἐκέλευεν, ἵνα τοῦ παιδὸς χαρισάμενον αὐτῷ καὶ δῶρεάν τινα δόξαιεν. τοῦ δὲ, μηδὲν τῶν αὐτῷ δεῖσθαι φήσαντος, οὐδὲ γὰρ κατὰ χρείαν ταῦτα διαγγέλεσθαι τῆς B παιδὸς γονῆς, ἑστίασιν μέντοι καὶ ξενίων μεταλαβεῖν, οὐκ ἐπένευσε. πειθεὶς δ' ὅμως λιπαροῦντος ἐπιμένειν ὡς ἂν ξένιον αὐτῷ τι κομίσῃ, καὶ θύσαντος ἐρίφου δ' μανώχῃ, ἔτον ὀπτὰν τῇ γυναικὶ κελεύσαντος, ἐπεὶ πάντ' ἦν ἕτοιμα, παρεσκεύαζεν ὅπως τῆς πέτρας ὑποθεῖεν τούς τε ἄρτους καὶ τὰ κρέα χωρὶς τῶν ἀγγείων. καὶ ποιησάντων, ἅψασθαι τῇ ῥάβδῳ ἣν εἶχε τῶν κρεῶν. τὰ δὲ, λαμψάντος πυρὸς, ἅμα τοῖς ἄρτοις ἀνῃρέθη. καὶ ὁ ἄγγελος ὡς δ' καπνοῦ ὥσπερ ὀχήματος ἀνιὼν εἰς οὐρανὸν αὐτοῖς φανερὸς ἦν, μανώχης δὲ φοβούμενον μή τι σφαλερὸν αὐτοῖς C ἐκ τῆς ὄψεως τοῦ θείου γένοιτο, παρῄνει ἡ γυνὴ παρεκελεύετο. ὀρθῶς γὰρ συμφέρον πεπρᾶσθαι τὸν θεὸν αὐτοῖς ὡρᾶσθαι.. καὶ κύσασα ἐκείνη, καὶ φυλακὴν εἶχε τῶν ἐντολῶν, καὶ γενόμενον τὸ παιδίον, σαμψῶνα καλοῦσιν. ἑρμηνεύεται δ' ἀποσημαίνει τὸ ὄνομα. ηὔξετο δ' ὁ παῖς ῥᾳδίως καὶ δῆλος ἦν θεσπρεπεύσων ἐκ τῆς θείας τῶν δικαίων σωφροσύνης καὶ τῆς τῶν τρόπων ἀνέσεως. ἀφικόμενος δὲ μετὰ τῶν γονέων εἰς θαμνὰ πόλιν τῶν παλαιστινῶν, παντηγύρεως ἀγομένης, D ἑορτὴ παρθένου τῶν ὀπίσω χωρίων. καὶ προσκαλέσαντος τοὺς γονεῖς, ἄγεσθαι πρὸς γάμον αὐτῷ τὴν κόρην. τῶν δὲ ἀρνουμένων, ὡς τὸ μὴ ὁμόφυλον εἶναι, τοῦ θεοῦ κατὰ τὸ ἑβραίων συμφέρον ἐπινοοῦντος τὸν γάμον, ἐκνικᾷ μνηστεύσασθαι τὴν παρθένον. συνεχῶς δ' ἀπερχόμενος πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῆς, συμπαιγνιάζων λέοντι, καὶ γυμνὸς ὢν ἐκδεξάμενος αὐτὸν ἀγχεῖ ταῖς χερσὶ, καὶ εἰς τὸ χωρίον τὸ ὑλῶδες ἐνδοτέρω τῆς ὁδοῦ, ῥίπτει τὸ θηρίον. πάλιν τε ἀπιὼν πρὸς τὴν E κόρην, ἐπιπαιγνιάζει σμήνει μελισσῶν ἐν τῷ στόματι τοῦ λέοντος ἐκείνου νενοσηκότων. καὶ ἀνελόμενος τρία μέλιτος κηρία συνῆκε τοῖς λοιποῖς δώροις εἰς ἐκόμιζε δίδωσι τῇ παιδί. ἣ δ' ἡμιγύπτων ὥσπερ τῶν εὐωχιῶν τῶν γάμων, ἑστίασε γὰρ αὐτοὺς ἅπαντας, ἦν δὲ τῆς ἰσχύος καὶ νεανίσκοι τριάκοντα δόντων αὐτῷ τοὺς ἀκμαιοτάτους λόγῳ μὲν ἑταίρους ἑορτῆς, ἔργῳ δὲ φύλακας μὴ πράξαιεν ἐθελήσειε, πρὸ πολλοῦ προσδοκῶντος καὶ παιδιᾶς ἕσης, οἷς φιλεῖ πρᾶσθαι τοιούτοις καιροῖς, ὁ σαμψῶν εἶπεν. ἀλλὰ προβάλλοντος ἐμοῦ λόγον εἰ λύσετε ἕτον ἑφ' ἡμέρας ἑπτὰ πιούμενοι τὸν ζῆτησιν, ὀθόνας τε καὶ στολὰς ἑκάστου τῆς συνέσεως κατ' ἄνδρα ἕκαστον φέρειν δὲ παρ' ἐμοῦ. φιλοτιμουμένων δὲ ὁμοῦ τε συνετῶν δόξαι καὶ κέρδος εὑρᾶσθαι καὶ λέγειν ἀξιούντων, φησὶν, ὅτι τὸ παμφορον γεγονὸς βορᾶν ἡδίαν ἐξ αὐτοῦ καὶ πάνυ ἀηδοῦς ὄντος. τῶν δ' ὅτι τρεῖς ἡμέρας ἐδυνάμενον ἐξευρεῖν τὸ νοούμενον, προσκαλούμενοι τὸν κόρην μαθοῦσαν παρ' ἀνδρὸς αὐτοῖς μηνύσαι, καὶ γὰρ ἠπείλουν αὐτῇ ἐμπρῆσαι ἕτον μὴ προσχόντα, ὁ σαμψῶν δεομένης τῆς κόρης εἰπεῖν αὐτῇ, τὸ μὲν πρῶτον ἀντεῖχεν. ἐγκειμένης δ' αὐτῆς, καὶ εἰς δάκρυα τρεπομένης, καὶ τελευταῖον τῇ μὲν τῆς πρὸς αὐτὸν δυσνοίας τὸ μὴ λέγειν αὐτῇ, μηνύσει τε τῶν ἀνοσίων αὐτῇ δ' λέοντος, τρία βασάσας μέλιτος κηρία κομίσειν αὐτῇ. καὶ ὁ μὲν οὐδὲν ὑφορώμενος δόλερὸν, σημαίνει τὸ πᾶν, ἡδὶ ἐκφέρει τὸν λόγον τοῖς δεηθεῖσι.

κζ

καὶ σὺν τῇ ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ, καθ' ἣν εἶδε τὸν σφε- A & lacrymans gratam se illi negaret, tandem
θήσεται λόγον αὐτῷ Δεληλάφ, πρὶν ἢ δύναι τὸν nihil suspicans rem totam de leone aperit, &
ἥλιον συνελθόντες, φασί, οὔτε λέοντος ἡδίονός unde tres illos favos nactus fuerit. illa juveni-
τι τῶν συντυγχάνουσιν, ὅτε ἥδιον μέλιτος χεω- bus prodit omnia. ergo cùm præfinita solven-
μένοις. ἐπὶ σαμψώνης ἔφη, ἀδέ γυναικός ἐστί τι δολε- dæ qvæstioni dies adesset, ante solis occasum
ρώτερον, ἥτις ὑμῖν ἐκφέρει τὸν αἰνιγματώδη λόγον. convenientes: Neqve leone, inqviunt, qvic-
καὶ ὃς δίδωσιν ἃ ὑπέσχετο, λέαιναν ποιησάμενος qvam occurrenti immitius, neqve melle gu-
ἀπαλωνιτῶν τοὺς κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ συντυχόν- stanti svavius. Ibi Sampson subjecit, neqve mu-
τας. τὴν γάμου ἑορτὴν ἑπτὰ ἡμέρας ἄγουσιν, καὶ ἡ παῖς liere dolosius, qvæ vobis qvæstionem nostram
ἐκφαυλίσασα τῆς ὀργῆς αὐτὸν, σωλῆ αὐτοῦ φίλῳ aperuit. Nihilominus illis persolvit qvæ pro-
νυμφίῳ γέγονεν. ὃς δὲ τὴν ὕβριν ἑαυτῷ, B miserat, spoliatis qvibusdam Ascalonitis, qvos
σαμψῶνι παροξυνθείς, ἅπαντας ἐγκωμιάσας αὐτῇ πα- fortè per viam invenit obvios: sed iratus mu-
λαιστὰς μετέρχεται. θέρους δ' ὄντος, καὶ σίτου ἀμη- lieri remisso nuncio res suas sibi habere jussit,
τοῦ ἤδη τῶν καρπῶν ἀκμαζόντων, συλλαβὼν τριακο- ac gerere. at puella contempta, ut vicissim illi
σίας ἀλώπεκας, καὶ τὰ ἀρῶν ἐξάψας λαμπάδας ἡμ- moveret stomachum, nupsit ejus sodali qvi
μένας, ἐξαφῆκεν εἰς τοὺς ἀρούρας τῶν παλαιστινῶν, καὶ priores nuptias conciliaverat. Hac contume-
ἐνέπρησεν μὲν οὕτως αὐτοὺς ὁ καιρός. παλαιστινοὶ δὲ lia commotus Sampson decrevit de tota gente, *Jud. 15.*
γνόντες σαμψῶνος εἶναι τὸ ἔργον, καὶ τὴν αἰτίαν δι' ἣν pœnas sumere: & commodum maturis segeti-
ἐπαθε, πέμψαντες τὴν ἄλοχον εἰς θαμνᾶ, τὴν γε- bus tempus jam messis aderat. ergo compre-
νομένην αὐτοῦ γυναῖκα καὶ τὴν συγγενῆς ζῶντες κα- hensis trecentis vulpibus, & facibus ad caudas
τέκαυσαν, ὡς αἴτιους τῶν κακῶν γενομένας. σαμψών C earum annexis, per arva Palæstinorum omnes
ἐπὶ πολλοὺς ἐν τῷ πεδίῳ τῶν παλαιστινῶν ἐξεπόρθει dimisit, quibus passim discurrentibus totus
ἀγῶν κατώκει. πέτρα δ' ἐστὶ ὀχυρὰ, τῆς ἰούδα φυ- frugum proventus momento ferè temporis con-
λῆς. παλαιστῖνοι δ' ἐστράτευον ἐπὶ τὴν φυλήν. τῶν δ' crematus est. Qvo cognito gentis principes,
οὐ δικαίως λεγόντων τιμωρίαν αὐτοὺς ἐπιφέρεσθαι & quid Sampsonem ad perpetrandum faci-
τῶν σαμψῶνος ἁμαρτημάτων, φόρους αὐτοὺς τε- nus moverit, missis in hoc Thamnam satellitibus, uxorem qvondam ejus cum cognatis, damni dati reos priùs factos, vivos exusserunt publicè. Sampson autem in Palæstinos late grassatus cædibus, ad habitandam Ætam se contulit, ea est petra bene firma, in tribu Judæ sita. At Palæstini totam tribum bello impetunt: qvibus bellum deprecantibus, quòd nec Sampsonis culpæ essent affines, nec de solenni tributo qvicqvam diminuerent, responsum est non absolvendos ab hoc crimine, ni Sampsonis deditionem facerent. Illi volentes hanc suspicionem à se amotam, armatis tribus millibus ad petram veniunt, & expostulantes, qvod suis facinoribus Palæstinos Hebræis infensos redderet, qvi irritati facilè possent toti genti magnam aliquam cladem rependere, dicentesqve in hoc se venisse, ut comprehensum illis dederent, postulabant, ut consensu ipsius facere hoc sibi liceat. qvi jurejurando accepto nihil præterea molituros, sed hosti tantum deditionem faciendam, descendens de petra in cognatæ gentis potestatem se permisit: & illi vinctum priùs duobus funibus, Palæstinis tradendum ducebant. cumqve ventum esset ad locum, qvi obscurus ante nunc ex Sampsonis facinore inclaruit, Maxilla nominatus, nec procul abessent à castris hostium, procurrentibus obviam Palæstinis, & lætitiam re ex sententia gesta clamore testantibus: Sampson abruptis repente vinculis, arreptaqve maxilla asini, qvæ fortè jacebat præ pedibus, in medios hostes irruit: qva feriens qvotqvot asseqvi potuit, circiter mille interfectis cæteros metu dare terga compulit. qva victoria plus satis elatus, & opis divinæ immemor, cùm totum sibi tribueret, quòd maxilla tantum armatus fudisset ac fugasset hostiles copias, ingenti siti oborta, confessus nihil esse quantas libet vires humanas, DEO victoriam acceptam retulit, supplexq; rogavit, ut arrogantiæ data venia, succurreret & periculo se eximeret. nec irritæ fuêre preces, sed copiosus fons subito è qvadam petra

prorupit. loco Maxillæ nomen Sampſon impoſuit, qvod in hodiernum usq; durat. Poſt hoc prælium jam Palæſtinos contemnens venit Gazam, & in publico diverſorio egit. qvo audito Gazæorum magiſtratus, ne clam abire poſſet, ſtationes pro portis collocant. Sampſon vero qui inſidias mature ſenſerat, circa mediam noctem ſurgens, portas cum ipſis clauſtris ac vectibus. cæteroqve paratu revulſas, & humeris impoſitas, in montem, qui eſt ſupra Hebronem perlatas depoſuit. paulo vero poſt à patriis inſtitutis deſciſcere, & in peregrinos mores degenerare incepit, qvod ei omnium malorum fuit principium. cum enim meretricem quandam Palæſtinam adamaſſet, nomine Dalalen, conſvetudine ejus delectabatur. Qvamobrem qvi apud Palæſtinos rerum potiebantur, accedunt eam, & magnis pollicitationibus inducunt, ut eliciat è Sampſone cauſam tanti roboris, propter qvod invictus haberetur ab hoſtibus. Aſſenſit illa, & cum prima occaſio data eſt inter compotationem & muliebres blanditias extollens ejus res geſtas, omni aſtu utebatur, ut cognoſceret, cur tantopere virtute excelleret. Sampſon vero adhuc mentis compos eisdem artibus contra mulierem utens: ſi ſeptenis, inqvit, vitibus flexilibus revinctus fuero, fiam nihilo aliis fortior. Tacuit illa, rem ita ſe habere putans: communicatoqve ſuper hoc cum magiſtratibus conſilio, incluſaqve in penitiore domus parte manu militum, bene potum ac ſopitum accurate ut ab ipſo didicerat vinxit. deinde excitato indicat adeſſe qvosdam qui illum vellent aggredi, ille ruptis virgeis vinculis ad reſiſtendum ſe expedit. Mulier tunc fruſtrata paulo poſt aliam opportunitatem nacta, gravibus qverelis aggreſſa eſt virum, quod amanti non ſatis fidens, celaret eam id, quod maxime ſcire cuperet, ac ſi neſciat tacere, quicqvid alios ſcire amaſio ſuo non expedit: rurſumqve ſimili figmento eluſa eſt, cum ſeptem funibus alligatum perditurum ſe vires diceret. experta enim hoc quoque nihil effecit: cumqve urgere non deſiſteret tertio mulierem ludificatus eſt, dicens capillos ſuos oportere implecti licio, atqve ita parari vincula, ac ne hoc quidem verum experta, poſtremo adhibitis omnibus artibus non prius rogandi finem fecit, quam fatali jam neceſſitate inſtante victus importunitate Sampſon in gratiam muliercula ſuum ipſe ſecretum prodidit: DEUS, inqvit, mei curam habet. & ejus providentia natus hanc comam alo, cujus tonſuram ipſe mihi interminatus eſt. nam in eo capillitio totas ſibi vires conſiſtere. Hoc cognito, neſcienti comam deraſit, & hoc pacto imbecillem factum inimicis prodidit, repugnare amplius non valentem. illi orbatum oculis & vinctum abduxerunt. Procedente deinde tempore cum jam capillus repullularet. cumqve ſolenne Palæſtinis adeſſet epulum, confidentibus optimatibus in qvodam fano, cujus tectum duabus columnis ſuſtinebatur, accitus eſt & Sampſon, ut miſero inter compotandum illuderent. qui hoc extremum malum exiſtimans, quòd illuſores ulciſci non qviret, jubet puerum, à quo manu ducebatur, ut ad illas columnas ſe acclinet, jam, ut tum ſimu-

Jud. 18.

A ὅθεν ὁ σαμψὼνης σκάλει τὸ χωρίον σαγήνα. καὶ μέχρι δεῦρο ἔστο λέγεται. μὴ δὴ πάντ' εἶναι τὴν μάχλον σαμψὼνης, καταφρονῶν τῶν παλαισινῶν, εἰς γάζαν ἀφικνεῖται, καὶ ἐν τινι τῶν καταγωγίων διέτριβε. μαθόντες δὲ τῶν γαζέων οἱ ἄρχοντες τὴν αὐτοῦ παρουσίαν αὐτοῦ, τὰς θύρας τῶν πυλῶν ἐνέδρας καταλαμβάνουσιν, ὅπως ἐξιὼν μὴ λάθῃ. σαμψὼνης δὲ, οὐ γὰρ λανθάνουσιν αὐτὸν πᾶσαι μηχανησάμενοι. περὶ μεσοῦσαν ἤδη τὴν νύκτα ἀναστὰς, τὰς πύλας σὺν αὐταῖς τε φλιαῖς καὶ μοχλοῖς, ἔσῃ τε ἄλλη περὶ αὐτὰς ἦν ξύλωσις, ἁρά-
B μενος κατώμασιν, εἰς τὸ ὑπὲρ Ἑβρὼν ὄρος φέρων κατέπηξε. παρέβαινε δ' ἤδη τὰ πάτρια, καὶ τὴν οἰκείαν δίαιταν παρεχάραττε ξενικῶν μιμήσει ἐθισμῶν. καὶ ἔτ' ἀρχὴ αὐτῷ κακοῦ γίνεται. γυναικὸς γὰρ ἐπιμελόμενος ὠνομασμένης τοῖς παλαισινοῖς ἐραθεὶς δαλάλης συνῆν αὐτῇ. καὶ τῶν παλαισινῶν οἱ ἔν τινοῦ πρεσβῶντες προσελθόντες πρὸς αὐτὸν, πείθουσιν ἐπαγγελίαις μαθεῖν ὅτῳ ἔν σαμψὼνος τὴν αἰτίαν τῆς ἰσχύος, ὑφ' ἧς ἀληπτός ἐστι τοῖς ἐ-
C χθροῖς. ἡ δὲ ὥρᾳ ποτὲ καὶ τοιαύτῃ συνουσίᾳ θαυμάζουσα τὰς πράξεις αὐτοῦ, ἐπεχειρεῖτο μαθεῖν πῃ τρόπῳ τοσοῦτον περοὐχὶ κατ' ἀρετὴν. ὁ δὲ σαμψὼνης, ἐπὶ γὰρ φρενῶν ἰσχυρὸς ἦν, ἀντιπαίζει τὴν δαλάλην φάμενος, εἰ κλήμασιν ἐπλεκόμενος ἑπτὰ δεδεῖη ἀμπελίνοις, ἔπι καὶ πρεσβυτέραν δυνάμενοις, ἀσθενέστερος ἂν πάντων εἴην. ἡ δὲ, τότε μὲν ἡσύχασεν. ὑποπτεύσασα δὲ τοῖς ἄρχουσι παλαισινῶν, ἐνήδρευσεν τῶν στρατιωτῶν ἔνδον τινὰς, καὶ καθεύδοντα μεθύοντα, κατέδησε τοῖς κλήμασιν κατὰ τὸ ἰσχυρότατον. ἔ-
D πειτ' ἀνεγείρασα, ἐδήλου παρεῖναί τινας ἐπ' αὐτόν. ὁ δὲ, ῥήξας τὰ κλήματα βοηθεῖν ὡς ἐπερχομένων αὐτῷ τινῶν ἐπειρᾶτο. καὶ ἡ γυνὴ συνεχῶς ὁμιλοῦντος αὐτῇ ἔτ' σαμψῶνος, δεινῶς ἔχειν ἐλεγεν, εἰ κατὰ πίστιν ἀνοίας τῆς πρὸς αὐτὸν μὴ λέγει ταὐτ' ἄπερ δεῖται, ὡς οὐ σημήνῃς, ὅσα μὴ γινώσκεσθαι συμφέρειν οἶδεν αὐτῷ. ἔ δὲ πάλιν ἀπατῶντος αὐτὴν καὶ φήσαντος, ἑπτὰ κάλοις δεδεντα τὴν ἰσχὺν ἀπολέσειν. ἐπεὶ καὶ ἔστο ποιήσασα, οὐδὲν λύσας,
E τρίτον ἐνυφαίνουσα τὰς κόμας αὐτοῦ ἐμιλύνει, ὡς δ' οὐδὲ τούτου γλιχόμενου ἀληθὲς ηὑρίσκετο, δεομένης τελευταῖον ὁ σαμψὼνης, ἔδει γὰρ αὐτὸν συμφορᾷ περιπεσεῖν χαριζεσθαι βουλόμενος τῇ δαλάλῃ, ἐμοῦ φησὶ ὁ θεὸς κήδεται, καὶ κατὰ τὴν ἐκείνου πρόνοιαν γόνητος, κεμὲν ταύτην τρέφω παρεγγυήσαντος μὴ ἀποκείρειν ἔ θεοῦ. τὴν γὰρ ἰσχὺν εἶναί μοι κατὰ τὴν ταύτης αὔξησιν καὶ φθορμονίν. ταῦτα μαθοῦσα, καὶ ξηράσασα τῆς κόμης αὐτὸν, φθαδίδωσι τοῖς πολεμίοις, ὧν ἔτ' ἐνῆν ἰσχυρὸν ἀμεινάσασα τὴν
F ἔφοδον αὐτῶν. οἱ δὲ, ἐκκόψαντες αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς, δεδεμένον ἄγειν παρέδοσαν. ποιοῦντος δὲ ἔ χρόνου, ἠύξατο ἡ κόμη πάλιν σαμψὼνι. καὶ ἑορτῆς οὔσης τοῖς παλαισινοῖς δημοτέλους, καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ γνωρεμωτάτων ἐν τ' αὐτῷ εὐωχουμένων, εἰσάγουσι δ' εἰς δύο κίονων στερεόντων αὐτὸ τὸν ὄροφον, ἄγειν μεταπεμψαμένων ὁ σαμψὼνης εἰς τὸ συμπόσιον ὅ-
G πως ἐνυβρίσωσιν αὐτὸν πάλιν τὸν πότον. ὁ δὲ δεινότερον τῶν κακῶν ὑπολαμβάνων τὸ μὴ δύνασθαι ὑβριζόμενον ἀμύνασθαι, τὸν χειραγωγοῦντα παῖδα πᾶσι, προσαναπαύσασθαι χρῄζειν ἐπὶ τῶν ἐπὶ κόσμου, τοῖς κίο-

κίστη αὐτὴν ἐγγὺς ἀγαγεῖν. ὡς δ' ἦκεν, ἐνσφιγθεὶς αὐ-
τοῖς σπαραγμοῖς τὸν οἶκον, ἀνατρεπόντων τ' κίονων,
τρισχιλίους ἀνδρῶν, οἱ πάντες ἀπέθανον, ἐν αὐτοῖς ἦ καὶ
αὐτὸς Σαμψών. καὶ τὸν μὲν τοιοῦτον κατέσχε τέλος, ἄρξαν-
τος τ' Ἰσραηλιτῶν εἰκοστὸν ἔτος. θαυμάζειν δ' ἄξιον τῆς
ἀρετῆς καὶ τῆς ἰσχύος, καὶ ὅσῳ τἄλλα τελευτῶν μεγα-
λόφρονος ἦν ἀνδρὸς, καὶ τῆς ὀργῆς τῆς μέχρι τ' τελευ-
τῶν πρὸς τοὺς πολεμίους. καὶ τὸ μὲν ὑπὸ γυναικὸς ἁλῶναι,
διὰ τὴν φύσιν τ' ἀνθρώπων πρόσεστιν ἡττώμενον
ἁμαρτημάτων καὶ μαστυρεῖν δ' ἐκείνῳ τἄλλα πάντα τῆς ἀρετῆς πίστιν. οἱ δ' συγγενεῖς ἁράμε-
νοι τὸ σῶμα αὐτοῦ θάπτουσιν ἐν σαρισᾷ τῇ πατρίδι μετὰ
τῶν συγγενῶν.

abat, defatigatum. quibus admotis ſic eas concuſſit, ut ſubverſæ totius ædificii ruinam traherent, qua tria millia hominum ſunt oppreſſa, & inter cæteros ipſe Sampſon. Hic finis viri fuit, exacto principatus anno vigeſimo, admirandi ob incomparabilem animi ſimul ac corporis fortitudinem, qva in hoſtium perniciem usqve ad extremum halitum uſus eſt. Nam quòd à muliere deceptus eſt, humanæ infirmitati convenit, pronæ ad ejusmodi vitia. cætera dignus ſempiterna memoria virtutis nomine. cognati verò ejus cadaver in patriam reportatum apud Saraſam oppidum monumento majorum intulerunt.

Κεφάλαιον ια'.
Ὡς οἱ ἀπὸ ἠλὶ ὁ ἱερεὺς ὑπὸ Φαγησαν ἐν τῇ πρὸς
παλαισινὲς μαχῃ.

CAP. XI.
Quomodo filii ſacerdotis Elis à Paleſtinis in prælio ſunt cæſi.

Μετὰ δὲ τὸν σαμψῶνος τελευτὴν προέστη τῶν
ἰσραηλιτῶν ἡλὶς ὁ ἀρχιερεύς. ὑπὸ τούτῳ λιμὸς
ἰσχυρὸς ἐμπίπτει τῇ Ἰουδαίᾳ, ἐκ Βηθλεμῶν, ἐστὶ δ' ἡ
πόλις αὕτη τῆς ἰδίας φυλῆς, ἀναστὰς τοῦ ἄνδρὸς μετὰ γυ-
ναικὸς καὶ παίδων τῶν ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γεγονότων, χελλίωνα καὶ μάλλωνα ἐπαν-
ῆλθεν εἰς τὸν μωαβίτην μετοικίζεται. καὶ προχω-
ρήσαντων αὐτοῦ κατὰ νοῦν τῶν πραγμάτων, ἄγεται τῶν
υἱῶν γυναῖκας μωαβίτιδας, χελλίωνι μὲν Ὄρφαν, ῥοῦ-
θην δὲ μάλωνι. διελθόντων δὲ δέκα ἐτῶν, ὅτε ἀβιμέ-
λεχος μετ' αὐτὸν οἱ παῖδες διὰ ὀλίγου τελευτῶσι. κατὰ
νααμὶς πανδήμου σπουδῆς φέρουσα, ἐκ τῶν
συμβεβηκότων ἐρημίαν ἄγουσα, διὰ ὃ καὶ
τῆς πατρίδος ἐξεληλυθυῖα, πάλιν εἰς αὐτὴν ἀπήλαττε.
καὶ δὴ καλῶς τὰ κατ' αὐτὴν ἐπιδιάνετο
χωρεῖν. ἐκ σπαρτέρου δὲ ἀναζευγνύμενοι αὐτῆς οἱ
νυμφαῖοι, οὐδὲ παραμένειν βουλομένας συνεξορμᾶν
πάσῃ εὐνάτο. ἀλλ' ἐγκαλούσῃ δυσανδρίᾳ γάμων δυ-
τυχέστερον αὐτῆς διημαρτηκέναι παρὰ τῆς αὐτῆς
γαμβρίας, καὶ τ' ἄλλων ἀγαθῶν κτῆσιν, ὅτι τε τὰ
περὶ αὐτὴν ἔτως ἐστὶ, μένειν αὐτόθι παρῄνει, καὶ
μὴ συμμεταλαμβάνειν αὐτῇ βουλομένῃ πραγμά-
των ἀθλίων, τὴν πάτριον γῆν καταλειπούσας. ἡ μὲν δὴ
ἀφεᾶ μᾶλλ. τὴν δ' ῥᾳδίην μὴ πειθομένην ἀπήγαγε κοινω-
νὸν πάντος δ' εὐτυχόντος ἡμῖν ὁμοίως. ἐλθοῦσαι δ'
ῥᾴδην μὲν τῆς πενθερᾶς εἰς τὴν βηθλεέμων βόοζος ἀ-
βιμελέχου συγγενὴς ὢν ξενίζει. καὶ ἡ νααμὶς πανταχό-
θεν

Ruthe verò acceptam ab eo polentam ſervavit ſocrui, & veſpere cum frugibus collectis ſimul attulit: ſed & Naamis ſervaverat ſibi qvasdam partes ciborum, qvos ei vicini contulerant. narrat deinde ſocrui, qvid ei Bozus dixerit: auditoq; ex ea qvòd cognatus eſſet, & propter pietatem forſan curam earum habiturus, exivit etiam ſeqventibus diebus ad ſpicilegium cum Bozi ancillis. poſt aliquot dies jam hordei tritura peracta venit Bozus in ſuum rus, & cubabat in area. hoc cognito cogitavit Naamis in rem ambarum fore, ſi Ruthe cum eo cubaret: miſitqve eò Ruthem dormituram ad pedes ejus. qvæ nefas rata non parere ſocrui, fecit qvod juſſa eſt. ac primò non ſenſit hoc Bozus altum dormiens, ſed circa mediam noctem experrectus, ſentiensqve eam una cubare, qvæſivit qvænam eſſet, edidit illa nomen, & famulam ſe in ejus poteſtate dixit. Tacuit ille tum, ſed mane ſummo priusqvam famuli ad opus ſurgerent, excitatam juſſit hordei, qvantum ferre poſſet, capere, & priusquam aliqvis eam ibi dormiſſe videat, ad ſocrum redire, cavendos enim tales rumores, maxime ſi non de nihilo oriantur. Cæterum meum, inqvit, conſilium eſt hoc. rogabis eum, qvi tibi propinqvior eſt qvàm ego, an te uxore opus habeat. qvod ſi ajat, ſequeris eum: ſin minus, mea legitima conjux eris. Hæc verba ubi renunciavit ſocrui, bonam ſpem habuerunt, Bozo res earum curæ futuras. circa meridiem verò reverſus ille in oppidum, ſenatum coire fecit: ac mox Ruthem & cognatum illum accivit. Qvi poſtqvam venit, Abimelechi, inqvit, Bozus, & filiorum ſortem poſſides. faſſus eſt alter poſſidere ſe, idqve jure propinqvitatis. Tum Bozus, ergo non ex parte tantum legum meminiſſe oportet, ſed omnia juxta præſcriptum earum facere. ecce adeſt mulier, qvam, ſi vis poſſeſſionem agrorum retinere, lex te ducere jubet. at ille Bozo & ſortem & mulierem ceſſit, qvandoqvidem & ipſe defunctorum eſſet cognatus. Sibi enim jam & uxorem eſſe & liberos. Id Bozus apud ſenatum conteſtatus juſſit mulierem accedere illum, & juxta legem calceum ei detractum in faciem incutere. qvo facto Bozus duxit Ruthem, & anno elapſo natus eſt illis infans maſculus. hunc Naamis nutricans Obedem de conſilio mulierum nominavit, ſibi in ſenectute conſtitutæ inſerviturum. nam ea vox Hebræis inſervientem ſignificat. ex Obede prognatus eſt Jeſſæus, ex hoc David Rex, qui poſteris ſuis regnum reliqvit per viginti & unam ætates duraturum. Hæc neceſſe habui de Ruthe narrare, volens DEI potentiam oſtendere, cui facile eſt etiam vulgares homines ad ampliſſimam dignitatem perducere, ſicut perduxit Davidem ex mediocribus majoribus oriundum.

Ruth. 3.

Ruth. 4.

XV. Porro Hebræi per hoc tempus rebus ſuis jam labantibus, bellum Palæſtinis inferunt ob cauſam talem: Eli pontifici duo filii fuerunt, Ophnes & Phineeſes.

1. Reg. 2.

Ἡ δὲ Ῥοὺθη λαβοῦσα παρ' αὐτοῦ ἐφύλαξε τῇ ἐκυρᾷ, καὶ παρῆν ὀψὲ κομίζουσα μετὰ τῶν σεχύων. ἐπετήρει δὲ αὐτῇ καὶ ἡ Νααμὶς ἀπὸ μοίρας βρωμάτων τινῶν οἷς αὐτῇ ἐπλουτοῦντες οἱ γειτνιῶντες. διηγεῖται δ' αὐτῇ καὶ τὰ ὠφελήσαντα Βοόζῳ πρὸς αὐτὴν εἰρημένα. δηλοῖ δὲ ὡς συγγενὴς ἐστι, καὶ τύχα ἂν διὰ εὐσέβειαν προνοήσειεν αὐτῶν, ἐξῆλθε πάλιν τῇς ἑξομένους ἡμέρους ἀπὸ καλάμης συλλογὴν σὺν τῇς Βοόζου θεραπαινίσιν. ἐλθὼν τε μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας καὶ Βοόζης, ἤδη τῆς κριθῆς λελικμημένης, ἀπὸ τῆς ἁλῶς σκάπτοντος. ἔστο πυθομένη ἡ Νααμὶς, τεχνᾶται ὠφελιμακτικλίναν τὴν Ῥοὺθην αὐτῷ, καὶ ὡς ἔσεσθαι χρῆσιν αὐτοῖς ὁμιλήσαντα τῇ παιδὶ. καὶ πέμπει τὴν κόρην ὑπανασομένην αὐτῷ ὠφελιμοῖς ποσίν. ἡ δὲ, πρὸς οὐδὲν ὠφελιμάντιλέγειν τῶν ὑπὸ τῆς ἐκυρᾶς κελευομένων, ὅσιον ἡγεῖτο, ὠφελίνεται, καὶ παρευτικαμῶς λαυθάνει τὸν Βόοζον βαθέως καθυπνώσαντα. ἀνεγερθεὶς δὲ περὶ μέσην νύκτα, καὶ ἀσθόμενος τῆς ἀνθρώπου ὠφελιμακλαγμένης, ἀνέκραγε τίς εἶη. τῆς δ' ἐπούσης τ' ὄνομα, καὶ Ῥαμένης ὡς αὐτὸν δεσπότην συγχωρεῖν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἄγει. ὄρθρου δὲ πρὶν ἢ τοὺς οἰκέτας ἄρξασθαι κινεῖσθαι πρὸς τὸ ἔργον, ἀνεγείρας αὐτὴν, κελεύει τῶν κριθῶν λαβοῦσαν ὅτι καὶ δύναιτο, προϊέσθαι πρὸς τὴν ἐκυρᾶν πρὶν ὀφθῆναι τισὶν αὐτὸν κεκοιμημένον. φυλάττεσθαι γὰρ σῶφρον τὸν ὑπὸ τοιούτοις λόγοις, καὶ μάλιστ' ὑπὸ γεγονότος. ὡς μέν τοι ἅπαντες οὕτω φησὶν ἔχειν, ἐρωτᾶν τὸν ἐγγίσαντα ἐμοῦ τῷ ἥβης τυγχάνοντα, εἰ σοῦ ἔγγαια γαμετὴς ἐστιν αὐτῷ. καὶ λέγοντι μὲν ἀκολουθήσεις σκεπτῷ. παραστοῦμένου γ', νόμῳ σε συνοικοῦσαν ἕξομαι. ταῦτα τῇ ἐκυρᾷ δηλώσασα, θυμὸν κατέσχεν αὐτὰς ἐν ἐλπίδι, καὶ πρόνοιαν ἕξειν αὐτῶν Βόοζον. κἀκεῖνος ἤδη μεσούσης τῆς ἡμέρας κατελθὼν εἰς τὴν πόλιν, τὴν τε γερουσίαν συνῆγε. καὶ μεταπεμψάμενος Ῥοὺθην, σκάλλοντα καὶ τὸν συγγενῆ. καὶ ὠφελιμοῦμαι φησὶν, Ἀβιμελέχου καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ κλήρων κρατεῖς; ὁμολογησάντων δ', συγχωρουμένων τῶν νόμων καὶ ἀγχιστείαν. σὺ οὖν, φησὶ ὁ Βόοζος, ἐξ ἡμισείας δεῖ μεμνῆσθαι τῶν νόμων, ἀλλὰ πάντα ποιεῖν κατ' αὐτοὺς μᾶλλον. ἰδοὺ γὰρ δεῦρ' ἥκει γυμνοῦσον, ὅπερ εἰ θέλεις τῶν ἀρχῶν κρατεῖν, γαμεῖν σε δεῖ κατὰ τοὺς νόμους. ὁ δὲ Βόοζος καὶ ἐκλήρου καὶ τῆς γυναικὸς ὠφελιμαχωρεῖ, συγγνοὺς μὲν ὄντι καὶ αὐτῷ τῶν τελευτησάντων, εἶναι δ' καὶ γυναῖκα λέγων αὐτῷ, καὶ παῖδας ἤδη. μαρτύραμενος δ' οὗτοι ὁ Βόοζος τὴν γερουσίαν σκέλλοντα τῇ γυναικὶ ἀπολῦσαι αὐτὸν ὠφελιμοῦσαν καὶ τὸν νόμον καὶ τυπῆναι εἰς τὸ πρόσωπον. καὶ ὠφελιμοῦμαι τούτου, Βόοζος γαμεῖ τὴν Ῥοὺθην, καὶ γενέσθαι παιδίον αὐτῆς μετ' ἐνιαυτὸν, ἄρρεν. ἔστο ἡ Νααμὶς πυθομένη καὶ συμβουλείαν τῶν γυναικῶν, ὠνόμασεν σκάλεσεν ὅτι γηρωκομία τῆς αὐτῆς τροφησομένου. ὠνόμασεν γὰρ καὶ Ἀλεκτον τὴν Ἑβραίων ἀποσημαίνοντα ἀλλόν. ὠνόμου δὲ γίνεται ἰεσσαῖος, τούτου δαβίδης ὁ βασιλεύς, καὶ παρὸ τοῖς αὐτὸ καταλειπὼν τὴν ἡγεμονείαν, ὅτι μίαν ἔσεσθαι γηρεὰς ἀνδρῶν. τὰ μὲν περὶ Ῥοὺθην, ἀναγκαίως διηγησάμεθα, ὅπιδείξαι βουλόμενος τὸ θεῖον δύναμιν, ὅτι τοῦτο ὠφελιμοῦν ἐφικτὸν ἐστιν εἰς ἀξίωμα λαμπρὸν καὶ τοὺς ἀτυχοῦντας, εἰς οἷον ἀνήγαγε καὶ δαβίδην ἐκ τοιούτων γηρώμενον. Ἑβραῖοι δ' τῶν πραγμάτων αὐτοῖς ὑπενεχθέντων, πάλιν πόλεμον ἐκφέρουσιν παλαιστινοῖς, ἀφ' τοιαύτου αἰτίαν. ἦλι παρ' ἐχεμεῖ δύο παῖδες ἦσαν, ὀφνὴς τε καὶ φινεέσης. οὗτοι

γυναικὶ καὶ τοῖς ἀνθρώποις ὑβρίζειν ἠθέλησαν, καὶ τοὺς A hi contra omne jus & fas omnia sibi licere vole-
τῶν ἱερείων ἀσεβεῖς, ἐδένος ἀπείχοντο τῶν ἀνομημάτων. bant: nec contenti honorariis muneribus, etiam à rapinis non abstinebant: mulierum insuper, religionis ergo confluentium ad sacrum locum, pudicitiam vel vi vel donis expugnabant, ita ut nihil à tyrannorum moribus differrent. hanc insolentiam juvenum & pater ipse magnoperè detestabatur, divinam ultionem nunqvam non expectans, & populus iniqvissime ferebat. postqvam autem illorum exitum DEUS & patri & Samueli prophetæ etiamnum puero prædixit, tum vero non aliter qvàm defunctos filios lugebat. Sed priusqvam de clade in qva sunt absumpti dicam, qvædam de hoc propheta narranda sunt. Helcanes Levita vir ingenuus Ramatham urbem in sorte Ephræmitarum habitans duas uxores habuit, Annam & Phenannam: ex qvarum posteriore liberos suscepit, nihilominus alteram qvanqvam sterilem diligens. is cùm sacrificatum veniisset in Siluntem, ubi tunc DEI tabernaculum fuisse diximus, & de epulo partes uxoribus ac liberis distribueret, Anna videns alterius liberos cum matre considentes, in lacrymas prorupit, admonita orbitatis & solitudinis, cumqve consolationem mariti non admitteret, abiit in tabernaculum supplicatura, votumqve factura, ablata sterilitate matrem factam primum filium se consecraturam, ad ministeria DEI non vulgari more educatum. In hujusmodi precibus longas moras protrahentem animadvertens Elis pontifex, qvi ante tabernaculum sedebat, tanqvam parum sobriam jussit abire. qvæ cùm respondisset, aqvam se potare, sed mœstam qvòd liberis careat, precibus à DEO sterilitatis remedium petere, bono animo eam esse jussit, pollicitus habituram ex DEI munificentia filium. tum demum hilaris ad maritum reversa, cibis ante præ mœrore fastiditis usa est. in patriam deinde reversa, brevi uterum gerere cœpit, mox ubi pariendi tempus advenit, enixa filium Samueli nomen indidit, qvasi dicas exoptatum à DEO. cùmqve parentes gratias acturi DEO pro accepto filio, & sacrificaturi redissent, simulq; decimas ex more afferentes, mulier voti rea puerum Eli tradidit, DEO consecratum, prophetamqve futurum. itaqve & comam alebat, & aqva tantum in potu utebatur, degebatqve circa fanum, cujus ministeriis educabatur. Helcanæ autem alii præterea filii ex Anna nati sunt, & filiæ tres. Porrò Samuel exacto anno ætatis duodecimo prophetam agere cœpit. Qvadam enim nocte dormientem DEUS nomine vocavit. tum ille ratus à pontifice se vocari, accurrit ad eum. Qvo negante à se vocatum, Deus idem tertio fecit. Tum Elis rem perspiciens ait: Ego mi Samuel, nunc qvoqve ut ante filui, sed DEUS te vocat. qvapropter præsto esse & responde. Itaqve rursum DEO vocante, rogavit, qvid juberet, paratum se ad ministerium offerens. Tum Deus: Qvando, inqvit, præsto es, audi imminere Israelitis cladem majorem qvam credibile est, & filios Elis ambos una die perituros,

1. Reg. 3.

& ſacerdotium meum migraturum in familiam Eleazari. Elis enim pluris fecit ſuos filios qvàm meum cultum, idqve ne cum ipſorum qvidem commodo. hoc oraculum cùm ab adjurato extorſiſſet pontifex, alioqvi ſe non contriſtaturo certiorem jam expectationem exitii filiorum habuit. Samuelis autem gloria magis ac magis creſcebat, omnes ejus prædictiones veras eventu approbante. XVI. Per idem tempus Palæſtini ſuſcepta expeditione contra Iſraelitas, caſtrametati ſunt apud urbem Amphecam: & nemine ibi occurrente ulterius proceſſerunt. tandem congreſſi prælio, Hebræorum circiter qvatuor millia peremerunt, reliqvis trepidè in caſtra compulſis. Qvamobrem Hebræi periculum extremum inſtare putantes, mittunt ad pontificem atqve ſenatum qvi poſtulent arcam in aciem proferri, ut ejus præſentia freti hoſtem ſuperent, ignari eum qvi ſententiam ſemel adverſum eos tulerat, fore ut vincerentur, majorem eſſe qvàm arcam, qvæ propter ipſum erat veneranda. Venit igitur arca in exercitum, & cum ea pontificis filii acceptò à patre mandato, ſi amiſſa arca vivere ſuſtineant, ne unqvam in conſpectum ſibi veniant. qvorum Phineeſes jam ſacerdotio fungebatur, patre propter ſenium honorem concedente. Vehementer autem Hebræis arca animos addidit, victoriam in hac ſitam exiſtimantibus: contra hoſtes metuebant, ne arca Iſraelitis eſſet præſidio. attamen utrorumqve expectationem eventus fefellit. Nam poſt conflictum ſperata Hebræis victoria, Palæſtinis contigit: & qvam cladem hi timuerant, eam Hebræi paſſi, cognoverunt fruſtra ſe in arca fiduciam collocaviſſe. namqve primo impetu in fugam ſunt averſi, in qva triginta hominum millia ſunt amiſſa, inter qvos pontificis filii ceciderunt: & arca quoqve in hoſtium poteſtatem devenit.

1. *Reg.* 4.

CAP. XII.

Qvomodo Elis audita filiorum cæde & arcæ amiſſione provolutus de throno exſpiravit.

Ibidem. HAnc cladem & arcæ captivitatem poſtqvam in Siluntem Benjamita quidam juvenis ægre ſervatus è prælio renunciavit, tota urbe repleta luctu, Elis pontifex, qvi ad alteram portam ſublimis in ſella ſedebat, audito ejulatu ſuſpicatus id qvod res erat, novi aliqvid mali ſuis accidiſſe, juvenem accerſit, cumqve audiſſet eventum prælii, tam militum, qvàm filiorum cladem, ſatis æqvo animo tulit, ut qui DEO prænunciante jam ante hæc præſciverat. Solent enim longè gravius afficere qvæ præter expectationem accidunt. Ut verò etiam arcam in hoſtium poteſtatem factam cognovit, inſperato malo ictus, & doloris impatiens, prolapſus è throno exhalavit animam, vitæ anno nonageſimo octavo, principatus XL.

καὶ τὴν ἱερωσύνην μεταδιαδόχου εἰς τὸν ἐλεαζάρου οἶκον. ἠλὶς γὰρ τῆς ἐμῆς θεραπείας μᾶλλον τοὺς ἰδίους καὶ ὅλως τὸ συμφέρον αὐτοῖς ἠγάπησε. ταῦτα βιασάμενον ὅρκοις εἰπεῖν αὐτῷ τὸν προφήτην, οὐδὲ ἐβούλετο λυπεῖν αὐτὸν λέγων, ἔτι βεβαιοτέραν ἔχειν τὴν προσδοκίαν τῆς τῶν τέκνων ἀπωλείας. σαμουήλου δ' ἠύξετο ἐπὶ μᾶλλον ἡ δόξα πάντων ὧν προεφήτευσεν, ἀληθινῶν βλεπομένων. καὶ στὰν δὴ τὸν καιρὸν παλαιστινοὶ στρατεύσαντες ἐπὶ τοὺς ἰσραηλίτας, στρατοπεδεύονται κατὰ πόλιν ἀμφέκαν. δεξαμένων δ' ἐξ ὁλίγου τοὺς ἰσραηλίτων, συμπίπτουσιν εἰς τὴν ἐχομένην. καὶ νικῶσιν οἱ παλαιστινοὶ, καὶ κτείνουσι μὲν τῶν ἑβραίων εἰς τετρακισχιλίους. τὸ δ' λοιπὸν πληθος συνεδιώκουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον. δείσαντες δ' οὖν οἱ ὅλων οἱ ἑβραῖοι, πέμπουσιν ὡς τὴν γερουσίαν καὶ τὸν ἀρχιερέα τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ κελεύοντες κομίζειν, ἵνα παρούσης αὐτῆς θαρραλεώτεροι, κρατῶσι τῶν πολεμίων, ἀγνοοῦντες ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ καταψηφισάμενος αὐτῶν τὴν συμφορὰν τῆς κιβωτοῦ, δι' ὃν καὶ ταύτην συνέβαινεν ἔχειν. παρῆν τε οὖν ἡ κιβωτὸς, καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς, οἵτινες αὐτοῖς ἐπιστέλλαντος, εἰ ληφθείσης τῆς κιβωτοῦ ζῆν ἐθέλουσιν εἰς ὄψιν μὴ θαρραινέτωσαν. φινεέσης γὰρ ἤδη καὶ ἱερατεύοντος πατρὸς αὐτῷ θαρακεχωρηκότος. διὰ τὸ γῆρας. γέρων οὖν ἐπιγνοὺς πολὺ τοῖς ἑβραίοις, ὡς διὰ τὴν ἀφιξιν τῆς κιβωτοῦ θεοσεσωμένοις τῶν πολεμίων. καταπλήττονται δὲ οἱ πολέμιοι, δεδιότες τὴν παρουσίαν τῆς κιβωτοῦ τοῖς ἰσραηλίταις. τῆς μὲν τοι γε ἑκατέρων προσδοκίας, οὐχ ὁμοίαν ἀπέβαινε τὸ ἔργον. ἀλλὰ συμβολῆς γενομένης, τὸν μὲν ἤλπιζον νίκην ἑβραῖοι, τῶν παλαιστινῶν αὐτὴν γενέσθαι. τὸν δ' ἐφοβοῦντο ἦσαν οὗτοι, ταύτην ἑβραῖοι παθόντες, ἔγνωσαν αὐτοὺς μάτην ἐπὶ τὴν κιβωτὸν πεποιθησότας. ἐτράπησάν τε δὴ φύγῃ εἰς χεῖρας ἐλθόντες τῶν πολεμίων. καὶ ἀπέβαλον εἰς τρισμυρίους, ἐν οἷς ἔπεσον καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς. ἡ τε κιβωτὸς ἥρητο πρὸς τῶν πολεμίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ιβ'.

Ὡς ἠλὶ ἀκούσας τὴν τῶν ἰδίων συμφορὰν, βαλὼν ἑαυτὸν ἀπὸ θρόνου ἀπέθανεν.

ΑΠαγγελθείσης δὴ τῆς ἥττης εἰς τὴν σιλὼ, καὶ τῆς αἰχμαλωσίας τῆς κιβωτοῦ, (βενιαμίτης γὰρ αὐτὸς τις ἄγγελος ἀφικνεῖται νεανίας, πεπτοδιαδρομὼς τὴν γενομένην,) πένθος ἀνεκλήθη πᾶσαι ἡ πόλις. ὁ δὲ ἠλὶς ὁ ἀρχιερεὺς, ἐκαθέζετο γὰρ καθ' ἑτέρας τῶν πυλῶν ἐφ' ὑψηλοῦ θρόνου, ἀκούσας οἰμωγῆς, καὶ νομίσας νεώτερόν τι πεπραχθαι περὶ τοὺς οἰκείους, καὶ μεταπεμψάμενος τὸν νεανίαν, ὡς ἔγνω τὰ κατὰ τὴν μάχην, ῥᾴων ἦν ἐπὶ τοῖς παισὶ καὶ τοῖς συμπεπτωκόσι περὶ τὸ στρατόπεδον, ὡς ἂν προεγνωκὼς θαρραλέως τὸ συμβησόμενον, καὶ προαπηγγελκώς. σωιέχει γὰρ ἱκανῶς τε θαρρᾶν τὴν προσδοκίαν σωτηρίου δεινά. ὡς δὲ καὶ τὴν κιβωτὸν ἥκουσεν ἠχμαλωτίσθαι παρὰ τῶν πολεμίων, ἐπὶ δὲ παρ' ἐλπίδας αὐτῷ τὸ πρόσπτωσιν, περιαλγήσας, ἀποκυλισθεὶς ἀπὸ θρόνου, πλάτα, ὀκτὼ καὶ ἐνενήκοντα βιώσας ἔτη τὰ πάντα, καὶ τούτων τὰ τεσσαράκοντα καθέξων τὴν ἀρχήν.

Ἐνη-

ὀπτανη κατ' ἐνιαυτὸν τὴν ἡμέραν ἐκ φινεέσου παιδὸς γυνὴ, μὴ καρτηροῦσα ζῆν ὅτε τῇ τεύθρος δυσχήνη μὲν αὐτὴ τεκοῦσα ἀγγέλη τὸ τῶν ἀνδρα πεθος. παῖδ' ἐπαμύνασθον παῖδα, οὐ κεῖ ζήσεται ἰωαχείλου προτεθέσθαι, σημαίνῃ ἀδοξίαν τὸ ὄνομα, ἀλλὰ τῶν προσεγγίσαι δυσκλεια τότε τῷ στρατῷ. ἡ ἐξῆς ἡλὶς, ἡμαρ δ' ἔπειτ' ἀαρὼν ἐξ ἰῶν οἰκίας. ἡ φίλεα ἄρα οἰκία, τὸ πρῶτον ἱερᾶτο, παῖς ὧδ' πατρὸς ἀπὸ χάμνει τῶν πρώτου. ἐκεῖνος τε φινεέσῃ τοῦ παιδὶ αὐτοῦ ἐδίδου. μετὰ δ' ἀβιεζέρης ἱὸς ὢν αὐτοῦ τῶν ἰωμβοκαίων, παιδὶ αὐτοῦ βοκκεῖ τοὔνομα αὐτῷ ἀποκαλεῖν αὐτῷ. παρ' ὃ διεδέξατο ὄζις ἱὸς ὢν, μεθ' ὃν ἡλὶς ἔσχε τῶν ἱερωσύνην, ἕως δ' νῦν ἐν ὁ λόγος, ἐπὶ τὰ ἀπ' ἐκείνου, μέχρι τῆς τῶν σολομῶνος βασιλείας χρόνων. ἐπὶ δὲ οἱ ἐλεαζάρου, πάλιν αὐτῶν ἀπέλαβον.

A Eadem die Phineesis qvoqve alterius è filiis uxor obiit, non valens superesse mariti infortunio. Peperit ea filium septimestrem qvidem, vitalem tamen, cui ob acceptam ignominiam Joachabes fuit nomen, qvam ea vox apud Hebræos significat. Primus autem hic Elis ex Ithamari familia, qvi fuit alter Aaronis filius, pontificatum obtinuit. nam antè in Eleazari familia fuit hoc sacerdotium, qvod filius à patre per manus accipiebat. ille enim Phineesi id tradidit, qvod mox filius & successor ejus Abiezeres filio suo Bocejæ reliqvit: ab hoc Ozis filius ejus accepit: post qvem Elis sacerdotio potitus est, de qvo nunc loqvimur: qvod mansit ejus generi usqve ad Solomonis tempora, qvando ad Eleazari familiam rursum rediit.

B

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΚΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ
τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Φθορὰ παλαιστινῶν ὑπὸ λοιμοῦ καὶ λιμοῦ, καὶ τίνα τρόπον ἀπέπεμψαν αὐτὴν τοῖς ἑβραίοις. Κεφ. α.
Νίκη ἑβραίων, στρατηγοῦντος σαμουήλου. Κεφ. β.
Ὡς σαμουήλου γηραιὰ τὸ σῶμα ἀδυνάτως ἔχοντος τὰ πράγματα διοικεῖν, τοῖς υἱοῖς παρέδωκε τὴν ἐπιμέλειαν. Κεφ. γ.
Ὡς ἐπὶ καλῶς προϊσταμένων ἐκείνων τῆς ἀρχῆς τὸ πλῆθος ἔτη κ' ἐργῆς ἠρήσατο βασιλεύεσθαι. Κεφ. δ.
Ἀπόδειξις βασιλέως σαοὺλ τὸ ὄνομα, κελεύσαντος τοῦ θεοῦ. Κεφ. ε.
Σαοὺλ στρατεία ἐπὶ τὸ ἀμμανιτῶν ἔθνος, καὶ νίκη. Κεφ. ς.
Ὡς στρατευσάμενοι πάλιν ἐπὶ τοὺς ἑβραίους, οἱ παλαιστινοὶ ἡττήθησαν. Κεφ. ζ.
Σαοὺλ πρὸς ἀμαληκίτας πόλεμοι καὶ νίκη. Κεφ. η.
Ὅτι σαμουήλου ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα πρύφα, δαυίδην ὄνομα, κατ' ἐπιταγὴν θεοῦ. Κεφ. θ.
Ὡς πάλιν ἐπιστράτευσαν τοῖς ἑβραίοις οἱ παλαιστινοὶ, ἐπὶ σαοὺλ βασιλεύοντος. Κεφ. ι.
Μονομαχία δαβίδου πρὸς γολίαθον, καὶ ἥττα τῶν παλαιστινῶν. Κεφ. ια.
Ὡς θαυμάσας τὸν δαβίδην τῆς ἀνδρείας, σαοὺλ ἐποιήσατο αὐτῷ τὴν θυγατέρα γαμβρόν. Κεφ. ιβ.
Ὅτι τὸν δαβίδην, ὁ βασιλεὺς ἐπιβουλεύσας ἀποκτεῖναι. Κεφ. ιγ.
Ὡς πολλάκις, καὶ δαβίδης κινδυνεύσας ἀποθανεῖν ὑπὸ σαοὺλ διέφυγε. καὶ σαοὺλ ἐπ' αὐτῷ θυμούμενον, ὥς τι ἀνελεῖν, ἐδιεχείρησατο. Κεφ. ιδ.
Ὡς στρατευσαμένων παλαιστινῶν ἐπὶ τοὺς ἑβραίους, ἡττήθησαν οἱ ἑβραῖοι τῇ μάχῃ, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν σαοὺλ ἀπέθανε μετὰ τῶν παίδων μαχόμενος. Κεφ. ιε.

HÆC IN SEXTO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE Judaica libro continentur.

Qvomodo Palæstini peste & fame coacti Arcam Hebræis remiserint. Cap. I.
Victoria Hebræorum ductu Samuelis. Cap. II.
Qvomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum administrationem filiis suis commisit. Cap. III.
Qvòd populus offensus Samuelis filiorum moribus, regem sibi dari postulavit. Cap. IV.
Saulus jubente DEO Rex declaratur. Cap. V.
Sauli victoria contra Ammanitas. Cap. VI.
Palæstini Hebræos bello aggressi vincuntur. Cap. VII.
Victoria Sauli contra Amalecitas. Cap. VIII.
Samuel ad David regiam potestatem, ex DEI mandato, clam transfert. Cap. IX.
Qvomodo novam expeditionem adversus Hebræos, Saulo regnante Palæstini susceperunt. Cap. X.
Singulare certamen Davidis & Goliathi, secutaqve Palæstinorum clades. Cap. XI.
Saulus Davidis fortitudinem admiratus, filiam ei in matrimonium collocat. Cap. XII.
Qvod Rex Davidi necem sit molitus. Cap. XIII.
Qvomodo David aliqvoties insidias regis ægrè elapsus bis tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuit. Cap. XIV.
Hebræi à Palæstinis magno prælio vincuntur, in qvo Saulus Rex unà cum filiis fortiter pugnans occubuit. Cap. XV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΛΟΓΟΣ ΕΚΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER SEXTUS.

Κεφάλαιον ά.

φησὶ παλαιστίνων καὶ τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ τίνα τρέπον ἀπέπεμψαν τὴν κιβωτὸν τοῖς ἐγχωρίοις.

CAP. I.

Quomodo Palestini pestè & fame coacti arcam Hebræis remiserunt.

ΛΑΒΟΝΤΕΣ δὲ οἱ παλαιστινοὶ τὴν τῶν ἐβραίων κιβωτὸν αἰχμάλωτον, ὡς προείρηκα μικρὸν ἔμπροσθεν, εἰς ἄζωτον ἐκόμισαν πόλιν, καὶ ἔθηκαν παρὰ τὸν αὐτῶν θεὸν ὡπερ τι λάφυρον, δαγὼν δ' οὗτος ἐκαλεῖτο, πρωΐας. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, πάντες ἅμα τὴν τῆς ἡμέρας ἀρχὴν ἐποιοῦντο εἰς τὸν ναὸν προσκυνήσοντες τὸν θεὸν αὐτῶν, ἐπιτυγχάνουσιν αὐτῷ ἔτι πιοιοῦσι πρὸ τῆς κιβωτοῦ. ἔκειτο γὰρ ἐκπεπτωκὼς τῆς βάσεως, ἐφ' ἧς ἐστὼς διετέλει. καὶ βασάσαντες πάλιν ἐφιστᾶσιν αὐτὸν ἐπὶ ταυτὸ, δυσφορήσαντες ἐπὶ τῷ γεγενημένῳ. πάλιν δὲ φοιτῶντες ὠρθὸν τὸν δαγὼν, καὶ καταλαμβάνοντες ὁμοίως ἐπὶ ἔδαφος προσκυνοῦντα τῇ κιβωτῷ κεῖμενον, ἐν ἀπορίᾳ δεινῇ καὶ συγχύσει καθίστανται. καὶ πελάτας ἀπέσκηψεν εἰς τὴν τῶ ἀζωτίων πόλιν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν φθορὰν τὸ ἄμαχον καὶ νόσον. ἀπαθανάτιζον γὰρ ἅμα δυσεντερίας πάθος χαλεπῦ, καὶ τὴν ἀναίσθητον ὀξυτάτην ἐπιφέρουσι θλῖψιν ἢ τὴν ψυχὴν αὐτοῖς ἀθανάτως ἀπολλύμενοι & σώματα, τὰ ἔντερα ἀναφέροντες, ἐξεμοῦντες ἀφθερωμένα. τὰ δ' ἐπὶ τῆς χώρας, μυῶν πλῆθος ἀνελθὸν ἀπὸ τῆς κατέλαψε, ὡς μήτε φυτὰ, μήτε καρπῶν ἀποχώμενον. ἐν δὴ τούτοις ὄντες τοῖς κακοῖς οἱ ἄζωτοι, καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς ἀντέχειν ἀδυνάμενοι, σωτηρίαν ἐκ τῆς κιβωτοῦ ταυτῆς αὐτοῖς ἀναζῆν, καὶ τὴν νίκην καὶ τὴν ταύτης αἰχμαλωσίαν, ὄντα ἐπ' ἀγαθῷ γεγενημένην. πέμπουσιν οὖν πρὸς τοὺς ἀσκαλωνίτας, ἀξιοῦντες τὴν κιβωτὸν αὐτοὺς ὠφελὰ σφᾶς δέχεσθαι. τοῖς δὲ, οὐκ ἀηδὴς ἡ τῶν ἀζωτίων δέησις προσέπεσεν. ἀλλ' ἐπιδοῦσι μὲν αὐτοῖς τὴν χάριν. λαβόντες δὲ τὴν κιβωτὸν, ἐν τοῖς ὁμοίοις δεινοῖς κατέπεμψαν. συνεξεκόμισε γὰρ αὐτῇ τὰ τῶν ἀζωτίων ἡ κιβωτὸς πάθη πρὸς τοὺς ὑπ' ἐκείνων αὐτὴν δεχομένους. καὶ πρὸς ἄλλους παρ' αὐτῶν ἀποπέμπουσιν ἀσκαλωνίτας. μένει δ' οὐδὲ παρ' ἐκείνοις. ἅπαντα γὰρ τῶν αὐτῶν παθῶν ἐλαυνόμενοι, πρὸς τὰς ἐχομένας ἀποδύουσι πόλεις.

PARTA de Hebræis victoria, sacraque arca quemadmodum diximus capta, Palæstini cum cæteris spoliis Azotum eam referunt, & in fano dei sui Dagonis inter donaria collocant. Sequenti verò die mane venientes, ut adorarent deum suum, invenerunt eum è basi excidisse, & pronum prostratum ante arcam: quod ægrè ferentes, in pristinum locum eum reponunt. cumque sæpius illuc accedentes, semper prostratum & adorabundum reperirent, stupor maximus ac perturbatio totum populum invasit. postremo gravissima pestis Azotiorum urbem atq; agrum adorta est, correpti enim dysenteria cruciabiliter moriebantur, nonnulli interanea vitiata morboque corrosa evomebant. Ager verò totus scatebat muribus, qui omnia vastantes, nec segetibus parcebant, nec cæteris fructibus. His calamitatibus Azotii pressi, nec valentes amplius tolerare, intellexerunt arcam in causa esse, & victoriam cum ejusmodi spoliis luctuosam sibi contigisse. miserunt igitur ad Ascalonitas, postulantes, ut arcam in ipsorum urbem transferrent: qui non gravatim Azotiorum legationi annuentes, cupidè arcam ad se receperunt, moxque eisdem quibus illi malis laboraverunt: cum arca enim simul etiam calamitates sunt translatæ. Itaque hinc quoq; ablegata est ad alios, sed ne apud illos quidem permansura. agitati enim eisdem pestibus, ad vicinas urbes eam transmittebant.

1. Reg. 5.

atqve in hunc modum quinqve Palæstinorum urbes pervagata est arca, veluti tributum per singulas pœnam violatæ religionis exigens. 1.Reg. 6. Qvæ defessæ tot malis; & aliis exemplum factæ, ne arcam reciperent, talia hospitii præmia referentem, nihil superesse videbant, qvam ut bono aliqvo modo à se eam ablegarent: & cum convenissent quinqve civitatum principes, Gittæ, Accaronis, Ascalonis, Gazæ & Azoti, dispiciebant, quid facto opus esset. Ac primum visum est remittendam esse arcam ad suos, cujus captivitatem DEUS ulciscereturqvum tot mala simul cum ea regionem ingressa homines & agros vastare non desinant. Nec defuerunt qvi huic sententiæ contradicerent, negantes hæc imputanda captivæ isti arcæ: cujus si tanta vis esset, aut si omnino DEO cam fuisset, nunqvam illam in diversæ religionis hominum manus devenire permisisset: svadentesqve, ut hos casus æqvo animo ferrent, & sic cogitarent, hæc omnia non aliunde qvam à natura provenire: quæ & corporibus & terris & plantis & cæteris potentiæ suæ subditis per certas temporum vices hujusmodi mutationes ingenerare solet. Sed vicit sententia probatæ prudentiæ hominum, qui tunc aptiora ad propositum negotium censere videbantur. His neqve remitti arcam placuit, neqve retineri. sed pro qvinqve civitatibus quinqve statuas aureas dedicari Deo in testimonium gratitudinis, qvod ejus favore servati essent ex ea peste qvam humanis remediis evadere fuerit impossibile: & totidem mures aureos addi illis similes, qui agris vastitatem intulerunt. His omnibus in loculum inclusis & super arcam impositis plaustrum ei novum fabricari: vaccas deinde nuper enixas plaustro subjungi, inclusis domi earum vitulis, ne sint impedimento matribus, & ut fœtuum desiderio magis properent. ipsas verò deduci in trivium arcam vehentes, atqve ibi relinqvi, ut qvamcunqve velint viam, ineant. Et si qvidem ad Hebræorum regionem se verterint, ad eamqve perrexerint, credere arcam fuisse calamitatum causam. sin alio deflexerint, retrahendas ex itinere; indubitato argumento nihil in hac inesse virium. hoc consilium omnibus calculis est approbatum, qvod mox opere sunt exsecuti: & paratis qvæ diximus, productoqve in trivium plaustro ac ibi relicto ipsi retrorsum discesserunt.

Καὶ ἔτον ὠβιέρχετας τὸν τρόπον, τὰς πέντε τ̃ παλαιστινῶν πόλεις ἡ κιβωτὸς, ὥσπερ δασμὸν ἀπαιτοῦσα παρ' ἑκάστης ἕκαστος αὐτὰς ἐλθεῖν, ἃ δὴ αὐτὴν ἔπαθον. ἀπειρηκότες δὲ τοῖς κακοῖς οἱ πεπειραμένοι, καὶ τὰς ἀκουόυσιν αὐτὰ διδασκαλία γινόμενοι, ἃ μὴ προσδέξαδας τὴν κιβωτὸν ποτε πρὸς αὐτοὺς ὅτι τοιούτῳ μισθῷ καὶ τέλει, τὸ λοιπὸν ἐζήτουν μηχανὴν καὶ πόρον ἀπαλλαγῆς αὐτῆς. καὶ συνελθόντες οἱ ἐκ τῶν πέντε πόλεων ἄρχοντες, γίτης, ἀκκάρων & καὶ ἀσκάλωνος, ἔτι δὲ γάζης, καὶ ἄζωτος, ἐσκόπουν τί δεῖ ποιεῖν. καὶ τ μὲν πρῶτον, ἐδόκει τὴν κιβωτὸν ἀποπέμπειν τοῖς οἰκείοις, ὡς ὑποδιηθοῦτος αὐτὴν ἅ θεοῦ, καὶ συνεπιδημησάντων αὐτῇ ἀφ' ἑτοτῶν δεινῶν, καὶ συνεισβαλλόντων μετ' ἐκείνης εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν. ἦσαν δέ οἱ λέγοντες, ἕτο μὲν μὴ ποιεῖν, μηδ' ἐξαπατᾶσθαι τὴν αἰτίαν τῶν κακῶν εἰς ἐκείνην ἀναφέροντας. ἀλλὰ ταύτην ἔναγες τὴν δύναμιν ὑπῆρχε καὶ τὴν ἰσχύν. ἐ γὰρ ἂν ποτ' αὐτῆς κηδομένου θεοῦ ὑποχείριον ἀνθρώποις γενέσθαι. ἠσυχάζειν δὲ καὶ πρᾶον ἔχειν ὅτι τοῖς συμβεβηκόσι παρήνουν, αἰτίαν τούτων ὄκ ἄλλην, ἢ μόνην λογιζομένους τὴν φύσιν, ἣ καὶ σώμασι καὶ γῇ καὶ φυτοῖς & πᾶσι τοῖς ἐξ αὐτῆς συνεστῶσι κατ' χρόνων περιόδους πίπτειν τοιαύτας μεταβολὰς, νικᾶν δὲ τὰς προφερημένας γνώμας ἀνδρῶν ἐν τοῖς ἐπάνω χρόνοις συνέσει καὶ φρονήσει πεπιστευμένων συμβουλίαι, καὶ πᾶσι μάλιστα δοξάντων εἰς μέσον τότε λέγειν τοῖς παροῦσιν, οἳ μήτ' ἀποπέμπειν ἔφασαν δεῖν τὴν κιβωτὸν, μήτε κατέχειν. ἀλλὰ πέντε μὲν ἀνδριάντας ὑπὲρ ἑκάστης πόλεως χρυσοῦς ἀναθεῖναι τῷ θεῷ χαριστήριον, ὅτι προενόησεν αὐτῶν τῆς σωτηρίας & κατέχειν ἐν τῷ βίῳ δυναμένους ἐξ αὐτῆς παθήμασιν, οἷς ἐκεῖνοι ἐν ἀπελείψαν. τοσούτους δὲ τὸν ἀριθμὸν μῦς χρυσοῦς τοῖς καλαμενηθεῖσιν αὐτῶν καὶ διαφθείρασι τὴν χώραν ἐμφερεῖς. ἔπειτα βαλόντας εἰς γλωσσόκομον αὐτὰς & ἐπὶ τὴν κιβωτὸν, ἀμάξαν αὐτῇ καινὴν καθασκευάσαι. καὶ βόας τροζύξαντας ἀρτίτοκας, τὰς μὲν δαμάλεις ἐγκλεῖσαι καὶ καθαρὰς μὴ τοῖς μητράσιν ἐμποδὼν ἐπόμεναι γενέσθαι, πόθῳ δ' αὐτῶν ἐξοτέραν ποιοῦντας τὴν πορείαν. ἐκείνας δ' ἐλάσαντας τὴν κιβωτὸν φέρουσας ὅπῃ τριόδου καθαλιπεῖν, αὐτοῖς ὅπισθεν ἀφέντας ἡ βούλοιντο τ ὁδῶν ἀπελθεῖν. κἂν μὲν τὴν ἑβραίων ἀπίωσιν, & τὴν τούτων χώραν ἀναδεικνύναι, τροσλαμβάνειν τὴν κιβωτὸν αἰτίαν τ κακῶν. ἂν δ' ἄλλην τραπωνται, μεταδιώξομεν αὐτὴν ἔφασαν, μαθόντες ὅτι μηδεμίαν ἰσχυ τοιαύτην ἔχει. ἐκέλευον δ' αὐτὰ καλῶς εἰρῆσθαι, & τοῖς ἔργοις δ' ἦσαν τὴν γνώμην ἐκύρωσαν. & πιστεύσαντες μὲν τὰ προειρημένα, προάγουσι τὴν ἅμαξαν ὅπῃ τὴν τριόδου, & καθαλιπόντες ἀνεχώρησαν.

CAP. II.

Victoria Hebræorum ductu Samuelis.

Κεφάλαιον β'.

Νίκη ἑβραίων στρατηγοῦντος σαμυήλου.

Ibidem. VAccis autem veram viam ingressis, & recta non aliter qvam si deducerentur tendentibus, principes Palæstinorum sequebantur, cupientes cognoscere qvo pervenirent, & ubi plaustrum sisterent. Vicus est qvidam in tribu Judæ, nomine Bethsama. huc postqvam venerunt vaccæ, tametsi pulchram planitiem ante se haberent, ulterius tamen non sunt progressæ, sed ibi plaustrum statuerunt:

Τῶν δὲ βοῶν τὴν ὀρθὴν ὁδὸν ὥσπερ ἡγεμόνων ἀνθρώπων αὐτῆς ἀπιόντων, οἱ τ παλαιστινῶν ἄρχοντες ἠκολούθουν πόρρωθεν σιγῇ & πρὸς τίνας ἥξουσι βουλόμενοι μαθεῖν. κώμη δέτις ἐστὶ τ ἰούδα φυλῆς βαθσαμὴ ὄνομα. εἰς ταύτην ἀφικνοῦνται αἱ βόες. & πεδίῳ μεγάλου καὶ καλοῦ τὴν περίαν αὐτῶν ὑποδεξαμένου, παύονται πέσσω χωρεῖν, στήσασι τὴν ἅμαξαν αὐτό-

θεν δ'

ἡμέρας τῆς ἐν τῇ κώμῃ, καὶ προσεχαρᾶς ἐγένοντο. ἦ-
ρμεν γὰρ πάντες ἅμα τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν
ἐκ τῶν ἀρούρων ὑπάρχοντες, ὡς εἶδον τὴν κιβωτὸν
ἐφ' ἁμάξης ἀρπαγῆτε, καὶ τὰ ἔργον ἐκ τῶν χειρῶν ἀ-
φέντες, ἐφαμιλλοῦντο ὅπῃ τὴν ἅμαξαν. καὶ καθε-
λόντες τὴν κιβωτὸν, καὶ τὰ ἀγγῖον ὃ τοὺς ἀνδριάντας εἶχε
καὶ τοὺς μῦς πρὸς αὐτὴν ὅπῃ τὴν πέτρας, ἥτις ἐν
τῷ πεδίῳ. καὶ θύσαντες λαμπρῶς τῷ θεῷ, καὶ κατόλω-
χεύσαντες, τὴν τε ἅμαξαν καὶ τὰς βόας ὁλοκαυτώ-
σαν. καὶ ταῦτ' ἰδόντες οἱ τῶν παλαιστινῶν ἄρχοντες, Β
ὑπεστρέψαν ὀπίσω. ὀργὴ δὲ ἐ κύρ-ου ἐ θεῦ μέτεισιν,
ὡς τι ἑβδομήκοντα τῶν ἐκ τῆς βαθσαμίτης κώμης ὡς
εἶδον τὰς ἀρχὰς ἀφάσθαι τῆς κιβωτῦ, ἱερεῖς γὰρ οὐκ ἦ-
σαν, ἐ προσπλόντως αὐτῇ βαλὼν ἀπέκτεινεν. ἐκλαυ-
σαν δὲ ταῦτα παθόντας αὐτοὺς οἱ κωμῆται. καὶ πενθ-
τὰς αὐτῶν ἤγειραν, οἷον εἰκὸς ὅτι θεοπεμπῆ κακῶ-
σαι τὸν ἴδιον ἑκάσ-ον ἀπεθρήνουν. ἔ τι μᾶλλον τὴν κι-
βωτὸν παρ' αὐτοῖς ἀναξίους ἀποφαίνοντες αὐτοὺς,
ὡς τὴν χεῖρα τῶν ἑβδομήκοντα πέμψαντες, ἐδήλουν ἀπο-
διώκειν τὴν κιβωτὸν ἀπὸ τ παλαιστινῶν. κἀκεῖ- C
νοι γνόντες ὅτι, ἀπῳκίζουσιν εἰς καραθιαρεὶμ χεῖ-
ρα, καλοῦσι τοὺς βηθσαμίτας. ἔνθα τινὲς λεύϊτου τὸ
μὲν ὄνομα δόξαν ἔχοντ- ὅτι δικαιοσύνῃ ἐ τῇ θρησκείᾳ κατεβιοῦτ-, εἰς οἰκίαν τὴν κιβωτὸν
ἤγαγον, ὡς πρέπουσα τῷ θεῷ τόπον ἐν ᾧ κατοικεῖ δί-
και- ἄνθρωπ-. ἐ ἐράπδουν ἢ τὴν κιβωτὸν οἱ τότε
παῖδες, ἐ τὴν μελέτης ταύτης ἕως ἐτῶν εἴκοσι προσέ-
σχον. τοιαῦτα γὰρ ἐμεμένηκεν ἐν τῇ καραθιαρείμ, πολ-
λοῦ δεῖν τῶν παλαιστινοῖς μιλέων τόσα ἔτη. ἔ δὲ
λαὸ πάντες σκεύῃ τῷ χρέῳ, καθ' ὃν εἶχεν ἡ τῶν κα- D
ραθιαρειμιτῶν πόλις τὴν κιβωτὸν, ἐπ' ὀχθῆς ἡ ἐ-
σαν προσπεσόντες ἔ θεῦ, καὶ πολλὰ ἐμφανίζοντ- τὴν
πρὸς αὐτὸν θρησκείαν καὶ φιλοτιμίαν, ὁ προφήτης σα-
μουὴλ- ἰδὼν αὐτῶν τὴν προθυμίαν, ὡς δίκαιον
ἔτος ἔτους ἔχοντας ἐκεῖ πρὸς ἐλευθερίαν, καὶ τῶν
ἀγαθῶν τῶν ἐν αὐτῇ, χρῆται λόγοις οἷς ὤετο μάλιστα
τὴν ἀθυμίαν αὐτῶν προσοικεῖσθαι καὶ πεῖσαι. ἄνδρες
φίλοι ἐστὲ ἐπὶ νῦν βαρεῖς μὲν πολέμοις παλαιστινοὶ,
ἧς δ' ὑμῖν ἀρχέτης γενέσθαι καὶ φίλ-, οὐκ ἀπη-
γορεῖ ἐλευθερίας δεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ ποιῶν ὧν E
ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς. οὐδὲ βούλεσθε μᾶλλον πρά-
τοντες ἐξ ὧν τοιοῦτοι ἀφανίζουσιν, ἀλλὰ γίνεσθε δί-
καιοι. καὶ τὴν πονηρίαν ἐκβάλοντες τῶν ψυχῶν, καὶ
ἱλατεύοντες αὐτῷ ἔλαιος τῆς ἀφανίσεως προτρέ-
πεσθε τὸ θεῖον, καὶ πιμῶντες ἀπολεῖτε. ταῦτα γὰρ ὑ-
μῖν ποιοῦσιν ἥξει τὰ ἀγαθὰ, δίκαιος ἀπαλλαγὴ, καὶ
νίκη πολεμίων. ἃ λαβεῖν οὐθ' ὅπλοις, ἔτι σωμάτων
ἀλκῇς, ἔτε πλήθει συμμάχων δυνατὸν ἐστιν. ἃ γὰρ
τούτοις ὁ θεὸς ὑπισχνεῖται παρέξει αὐτὰ, τῷ δ' ἀγαθὸς
εἶναι καὶ δικαίως. ἐγὼ δ' αὐτὸ τῶν προσηκόντων,
ἐγὼ γνώμῃ. τοῦτ' ἐπαντ- ἐπευθήμει τὸ πλῆθος ἡ- F
δέῃ τῇ παραινέσῃ. καὶ κατένυσσεν αὐτὸ παρέξειν
κεχαρισμένον τῷ θεῷ. συνάγει δ' αὐτοὺς ὁ σαμουη-
λ-, εἴς τινα πάλιν λεγομένην μασφάτην. κατοπλόρ-
μενον δὲ σημαίνει τῇ τῶν ἐθνῶν γλώτταν. ἐντεῦ-
θεν ὑδροσταῖροί τε ἀπένδουσι τῷ θεῷ, καὶ ἀφανη-
στευσάντες ἔλεω τὴν ἡμέραν, ἐπ' ὀχὰς τρέπονται.
ἐλαθάνουσι δὲ τοὺς παλαιστινοὺς ἐκεῖ συναχθέν- G
τες. ἀλλὰ μαθόντες οὔτε τὴν ἄθρησιν αὐτῶν,

ad qvod spectaculum à vicanis mox cum gratulatione est concursum. Cum enim esset æstas, & fruges ex arvis comportarentur: ut viderunt arcam, præ gaudio mittentes opus è manibus, ad plaustrum illud properabant. demptam deinde arcam, & vas qvod statuas illas ac mures continebat, in petra qvadam, qvæ in campo exstabat, deposuerunt: & accitis victimis peractoqve sacrificio splendide epulati, plaustrum simul ac vaccas holocautoma DEO fecerunt. qvo viso principes Palæstinorum retrò ad suos sunt reversi. Cæterùm indignatio DEI Bethsamitas invasit, ex qvibus septuaginta occidit, qvod cum non essent sacerdotes, profanis manibus contrectare arcam sint ausi. quæ res lætitiam vicanorum novo luctu nonnihil obscuravit, eo magis qvòd suos non fatali morte, sed divina ultione extinctos desiderabant. qvamobrem indignos se ducentes, qui hospitium arcæ præberent, mittunt nuncios ad universos Hebræos, qui certiores faciant de arca à Palæstinis reddita. illi re cognita transferunt eam in Cariathiarim, urbem vicinam Bethsamitis, atque ibi apud Aminadabum qvendam Levitam, opinione religionis ac justitiæ celebrem, in ædibus ejus collocant, idoneum sacrario locum existimantes, ubi vir justus haberet domicilium, cura arcæ commissa est ejus filiis, qvam per viginti annos cum summa laude gesserunt. totenim annos in Cariathiari mansit, qvatuor solis mensibus apud Palæstinos detenta. *1.Reg.7.*

II. Cumqve populus toto hoc vicennio votis & sacrificiis operam daret, magnamqve religionem & cultus divini curam præ se ferret, propheta Samuel animadversa eorum promptitudine, putans se nactum occasionem adhortandi ad libertatem, & bona qvæ illam sequuntur, orationem & tempori accommodans & negotio, verba in hanc ferme sententiam ad eos fecit: Viri Israëlitæ, qvandoqvidem nec hostis infestus esse desinit, & DEUS vestris precibus flexus propitius esse incipit, oportet non votis tantum libertatem expetere, sed eo totis viribus incumbere, ut vel nunc tandem illa potiri contingat. Cavete ergo, ne vestrismet moribus hac indigni reddamini, sed pro se quisqve colat justitiam: expulsisqve omnibus vitiis ex animo, purgatas mentes ad DEUM convertite, & in ejus veneratione constanter perseverate. hæc enim facientibus brevi omnia bona venient, & in primis nova libertas & victoria de hostibus: quæ neqve armis, neqve robore corporum, neqve copiarum multitudine consequi licet. non enim his rebus DEUS præmia proposuit, sed probitati ac justitiæ: qui vestram expectationem non fallet, mihi credite. Hanc adhortationem alacris populus faustis acclamationibus excepit, promptum se offerens ad omnia qvæcunqv; DEUS velit ac jubeat. Samuel autem edixit, ut convenirent in oppidum Masphatim, quæ vox conspicuum significat. ibi hausta aqva libaverunt DEO, & indicto unius diei jejunio publicè supplicatum est. Nec latuit Palæstinos Hebræos circà Masphatim congregari, sed confestim cum magno exercitu affuêre,

sperantes se illos nec opinos posse opprimere. qvapropter trepidi ad Samuelem concurrunt, consilium dubiis rebus petentes, nihil dissimulantes non esse sibi satis vel virium vel animi ad confligendum cum tam potente hoste, à qvo toties victi discessissent: & libenter qvieturos, si liceat, ne ultro sibi perniciem accersere videantur. convenisse se ad supplicationes & sacrificia, utqve sacramento ad militiam adigerentur: nunc imparatis & inermibus imminere hostem, ut nulla spes salutis supersit, ni DEUS à propheta exoratus periclitantes in tutelam accipiat. Ille jubet eos securo animo esse, neqve enim auxilium DEI defore. & mactato agno lactente, rogat DEUM, ut in se sperantes protegat, & à vi Palæstinorum tutos faciat: néve patiatur jam iterum ab eodem hoste cladem accipere. hac victima egregiè litatum est, & DEUS præsens ac propitius insignem victoriam annuit. Sed prius qvam totam flammam absumeret, nondum sacro peracto, hostis in conspectu aciem explicat, rem factam se habere putans, intercepti Judæis imparatis ad pugnam, & tantum non inermibus, ut qvi non in hoc in eum locum convenerant. At longè aliter accepti sunt, quam crederent, etiamsi quis prædixisset. Primum enim terra jubente DEO sub pedibus eorum intremuit, & vacillante vestigio nutabant, nonnulli etiam in improvisos hiatus prolabebantur: deinde fulminibus crebris attoniti, & ignitis fulguribus oculos ac manus semiustulati, ut ne arma quidem retinere possent, in fuga spem totam penebant. tum subito Samuel in perturbatos irruit, cæsisqve plurimis, reliqvos usq; Corrhæos (id loco nomen est) persequi non destitit. & fixo ibi suæ victoriæ fugæqve hostium termino, qvi trophæi vice esset, appellavit eum Fortem, in signum donatæ à DEO contra hostem fortitudinis: qvi post hanc cladem nunqvam bellum instaurare est ausus, sed cohibente metu & accepti incommodi memoria intra fines suos se continuerunt: & inversis rerum vicibus, eorum ferocia in partes victoris transiit. Nec his contentus Samuel crebris expeditionibus & multis cædibus eos vastavit, donec omnino superbiam gentis perdomaret. agrum etiam qvem prælio victis Judæis abstulerant, qvam late inter Gittam & Accaronem patet, armis recepit. Reliqvi vero Chananæi pacem eo tempore cum Israelitis habebant.

μεγάλη στρατιᾷ καὶ δυνάμει κατ' ἐλπίδα τοῦ μὴ προσδοκῶσι μηδὲ παρασκευασμένους ὑπαπαντᾶν τοῖς ἑβραίοις ἐπέρχονται. καταπλήττει δ' αὐτοὺς ὅτι, καὶ εἰς παράταξιν ἀγαὶ καὶ δέος. καὶ θαμόνιος πρὸς σαμούηλον, ἀναπεπλωκέναι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὸ φόβου καὶ τῆς παρούσης ἡτῆς ἔφασκον, καὶ δεῖσθαι παρεμεῖν, ἵνα μὴ κινήσωμεν τὴν τῶν πολεμίων δυναμιν. σοῦ δ' ἀναμαχόντος ἡμᾶς ἐπ' εὐχὰς καὶ θυσίας καὶ ὅρκους, γυμνοῖς καὶ ἀνόπλοις ἐπεστράτευσαν οἱ πολεμιοι. ἐλπὶς οὖν ἡμῖν ὁσὴ ἄλλη σωτηρίας ἡμῶν, ἢ ἡ παρὰ σοῦ καὶ τοῦ θεοῦ ἱκετευθέντος ὑπὲρ σοῦ παραχθῆναι ἡμῖν διαφυγεῖν παλαισινούς. ὁ δὲ θαρρεῖν τε παρεκέλευε καὶ βοηθήσειν αὐτοῖς τὸν θεὸν ἐπαγγέλλεται. καὶ λαβὼν ἄρνα γαλαθηνὸν, ὑπὲρ τῶν ὅλων θύει. καὶ παρακαλεῖ τὸν θεὸν ὑπισχνεῖσθαι αὐτῶν τὴν δεξιὰν, ἐν τῇ πρὸς παλαισινὰς μάχῃ, καὶ μὴ παρεῖναι δεύτερον αὐτὰς δυσχήσαντας. ἐπήκοος δὲ γίνεται τῶν ὅλων ὁ θεὸς, καὶ προσδεξάμενος, ἀμωνεῖ καὶ συμμάχῳ τῇ διανοίᾳ τὴν θυσίαν, ἀπανδεῖ νίκην αὐτοῖς καὶ κράτος. ἔτι δ' ἀπὸ βωμοῦ τὴν θυσίαν ἐχόντος θεοῦ, καὶ μήπω πᾶσαν ἀφ' τῆς ἱερᾶς φλογὸς ἀπειληφότος, προῆλθεν σὺν στρατοπέδῳ ἡ τῶν πολεμίων δύναμις, καὶ θαρσαίσεται εἰς μάχην, ἐπ' ἐλπίδι μὴ νίκης ὡς ἀπειλημμένων ἐν ἀπορίᾳ τῶν ἰουδαίων, μήτε ὅπλα ἐχόντων, μήτε ὡς ὑπὲ μάχην σκευῆσε ἀπηντηκότων. προπίπτουσι δὲ, οἷς οὐδ' εἰ προὔλεγέ τις, ῥαδίως ἐπείθησαν. πρῶτον μὲν γὰ αὐτὸς ὁ θεὸς κλονεῖ σεισμῷ. καὶ τὴν γῆν αὐτοῖς ὑποτρόμον καὶ σφαλερὰν κινήσας τίθησιν, ὡς συλλαμβάνης τε τὰς βάσεις ὑποφέρεσθαι, καὶ διαμένης εἰς ενια τῶν χασμάτων καταφέρεσθαι. ἔπειτα βροντῆς διαψοφήσας, ὑ διαπύρους ἀστραπαῖς, ὡς καταφλέξας αὐτῶν τὰς ὄψεις προβλάψας, καὶ τ χειρῶν σκληροτήσας τὰ ὅπλα γυμνοὺς εἰς φυγὴν ἀπέστρεψεν. ἐπεξέρχεται δ' σαμήλ μὴ τῆς πλήθους, καὶ πολλὰς καταφάξας, καταλαβεῖν μέχρι κοφρέων τόπου τινες, ὅτῳ λεγομένου, καὶ καταπήξας ἐκεῖ λίθον ὥσπερ ἕρμα τῆς νίκης καὶ τῆς φυγῆς τῶν πολεμίων, ἰσχυρὸν αὐτὸν προσαγορεύει, σύμβολον τῆς παρὰ θεοῦ γνωμένης αὐτοῖς κ τῶν ἐχθρῶν ἰσχύος. οἱ δὲ μετ' ἐκείνου τὴν πλησὴν, σὺκ ἐπιστράτευσαν ὅπι τὰς ἑβραίους. ἀλλ' ὑπὸ δέους ὑ μνήμης τῶν συμβεβηκότων ἡσύχαζον. ὅθεν ἐπὶ παλαισινοῖς ὅπι τὰς ἑβραίους, ὅτ' ἐκείνων μ τὴν νίκην ἐλάμβανε. καὶ σαμήλ στρατεύσας ἐπ' αὐτὰς, ἀναιρεῖ πολλὰς, καὶ τὰ φρονήματα αὐτῶν εἰς τὸ παντελὲς ταπεινοῖ. καὶ τὴν χώραν ἀφαιρεῖται ἐπὶ τῶν ἑβραίων ἀπέτεμνον τὸ πρότερον κρατήσαντες τῇ μάχῃ. αὕτη δ' ἐπὶ μέχρι πόλεως ἀκκάρων ὑπὸ τ γῆτης ὄρων ἐκτεταμένη. Ην δ' κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν φίλα τοῖς ἑβραίοις τὰ ἐθνη πρὸς τοὺς χαναναίους.

CAP. III.

Quomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum administrationem filiis suis commisit.

SAmuel autem rebus populi compositis, & juridicis conventibus per certas urbes institutis, ipse singulis annis bis eas obibat, & jura reddebat. multoq; tempore hanc præcipuam curam habuit, ut patriis legibus resp. administraretur,

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς σαμήλ διὰ τὸ γήρως ἀσθενὴς ὢν τὰ πράγματα διοικεῖν, τοῖς αὑτοῦ παισὶ ταῦτα ἐνεχείρισεν.

Ὁ δὲ προφήτης σαμήλ, διακοσμήσας τὸν λαὸν, καὶ πολλὰν αὐτοῖς ἐποδοὺς, εἰς ταὐτὸν ἐκέλευσεν συνερχομένους κατὰ τ τοὺς ἀλλήλους κρίνεσθαι διαφορᾶς. αὐτὸς δὲ δὶς τοῦ ἔτους ἐπερχόμενος τὰς πόλεις, ἐδίκαζεν αὐτοῖς. καὶ πολλὰν. ἐπεμέλετο δίκαιον ὅπι χρόνον πολυ.

ἔπειτ'

ἐτῶν· τὸν γήρως βαρυνόμενον, καὶ τὰ συνήθη πεάτ-
των ἐμποδιζόμενον, τοῖς ἰδίοις τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν πο-
λιτείαν ἐπιτρέπει. ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος
Ἰωὴλ προσηγορεύετο. τῷ δὲ νεωτέρῳ ἀβίας ὄνομα ἦν.
προστάττει τὸν μὲν ἐν Βηθήλῃ πάλαι καθεζόμενον κρί-
νειν, τὸν δ' ἕτερον ἐν Βαρσαβέ, μερίσας τὸν ὑπακου-
όμενον ἑκατέρῳ λαόν. ἐγίνοντο γὰρ σαφεῖς ὅτι τὸ παράδειγμα
ἐπιμενοῦσιν, καὶ μὴ τὸν τρόπον ὁμοίους τοῖς φύσαι γεν-
νήσαντες. ἀλλὰ τάχα μὲν χρηστοὺς ἐκ πονη-
ρῶν. πολλοὶ μὲν γὰρ παῖδες ἐξ ἀγαθῶν παρέσχον αὐτοὺς γνω-
μίμους. τὸν δὲ πατρὸς ἀπηνδυμάτων ἐκτεθραμμένοι, καὶ
τὴν ἐναντίαν ὁδὸν ἀπελθόντες, δώρων καὶ λημμάτων αἰ-
σχρῶν καθυρέττο τὸ δίκαιον. καὶ τὰς κρίσεις οὐ πρὸς τὴν
ἀλήθειαν, ἀλλὰ πρὸς τὸ κέρδος ποιούμενοι, καὶ πρὸς τρυ-
φὴν καὶ πρὸς ἀφειδίας πολυτελεῖς ἀτενενδάκοτες, πρῶτον
μὲν ὑπεναντία ἑαυτοῖς ἐπράσσον τῷ θεῷ. δεύτερον δὲ τὸ
σοφὴν πατρὶ αὐτῶν, ὃς πολλοῦ γε τὸ πολῆται εἶναι
δίκαιον ἐποιεῖτο καὶ πρόνοιαν.

A Deinde senio gravante, ut consvetis muniis sufficere non posset, filiis suis principatum & curam reip. tradidit: qvorum seniori Johel, juniori Abia, nomen erat: mandavitqve, ut alter in Bethelis, alter in Barsabe jus diceret, partito populo, & sua cuiqve judici parte attributa. In his manifestum exemplum exhibitum est, non semper patribus similes nasci filios, sed interdum ex malis bonos, sicut tunc contra ex bono mali prognati sunt. Relictis enim paternis institutis diversissimam viam ingressi, muneribus corrupti justitiam opprimebant, & in judicando non tam veritatis qvam lucri respectum habebant, solutiqve in luxum ac delicias, tum DEI voluntatem, tum patris contemnebant, cui nihil magis erat cordi, qvam ut in populo justitia vigeret qvam maxime. III. 1. Reg. 8.

B

C

Κεφάλαιον δ'.

CAP. IV.

Ὡς καλῶς προϊσταμένων σκέψεων τῆς ἀρχῆς, τὸ πολῆται τὰ ὀργῆς ἠτήσατο βασιλέως.

Quod populus offensus Samuelis filiorum moribus, regem sibi dari postulavit.

Ὁ δὲ λαὸς ἐξυβριζόντων εἰς τὸν προστάτην καὶ πολιτείαν τῶν ἐκ προφήτου παίδων, χαλεπῶς τὸ τῆς πεαγμοσύνης ἔφερε, καὶ πρὸς αὐτὸν συνεχύνοντο. διέτριβε δὲ τὸ ἅρματι πόλει. καὶ τὰς τῶν υἱῶν ἀδικίας ἔλεγον. καὶ ὅτι γηραιὸς αὐτὸς ὢν ἤδη καὶ παρειμένος τοῦ δ' χρόνου, τῶν πραγμάτων ἀκέπτον αὐτὸν προεστάναι δυνάμενον. ἐδέοντό τε καὶ ἱκέτευον ἀποδεῖξαί τινα αὐτῶν βασιλέα, ὃς ἄρχει δ' ἐθνους καὶ τιμωρήσοιτο παλαιστινεῖς, ὀφείλοντας ἑαυτοῖς δίκας τῶν πρότερον ἀδικημάτων. ἐλύπησαν δὲ σφόδρα τὸν σαμουήλου οἱ λόγοι ἀφ' τὸν σύμφυτον δικαιοσύνῃ καὶ τὸ πρὸς τοὺς βασιλέας μῖσος. ἠτήσατο δεινῶς τῆς ἀρίστοκρατείας, ὡς ἥδιον καὶ μακαριοῦς ποιούσης τὰς χρωμένους αὐτῇ τὴν πολιτείαν. τὸ δὲ φρονεῖν καὶ βασιλεύεσθαι τῆς ὄπτοις εἰρημένοις, ἅτε τροφῆς ἐμνημονεύσεν οὔτε ὕπνου. διὰ νυκτὸς δὲ τῆς νυκτὸς, στρεφόμενος τὰς πρὸς τῶν πραγμάτων ἐννοίας διεκαρτέρει. ἔχοντι δὲ οὕτως, ἐμφανίζεται τὸ θεῖον, καὶ παραμυθεῖται μὴ δυσφορεῖν ἐφ' οἷς ἠξίωσε τὸ πολῆται. ὡς οὐκ ἐκεῖνον ὑπερφανησόμενος ἀλλ' αὐτόν, ἵνα μὴ βασιλεύσῃ μόνος. ταῦτα δὲ ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἀπ' αἰγύπτου μηχανᾶται, τὰ ἔργα. ληψεται μέν τοι γε οὐκ εἰς μακρὰν μετάνοιαν αὐτὸς δὴ πένον. ὑφ' ἧς οὐδὲν μὲν ἀλλοῖον ἔσται τῶν ἐσομένων. ἐλεγχθήσονται δὲ καταφρονήσαντες, καὶ βουλὰς οὐκ ἀχαλεύτους πρὸς ἐμὲ καὶ τὸν σὸν προφητείαν λαβόντες. κελεύω δὴ σεσηχοτονῆν αὐτοῖς ἐν ἂν ἐγὼ προείπω βασιλέα, προδηλώσαντα ποίων τε πεαχθήσονται βασιλευόμενοι κακῶν, καὶ διαμαρτυράμενον ἐφ' ᾗ ἂν ἀπειθῶσι μεταβολῇ. ταῦτα ἀκούσας σαμουήλ, ἅμα ἕως συγκαλέσας τοὺς ἰουδαίους ἀποδεῖξαι αὐτοῖς βασιλέα ὡμολόγησεν. ἔφη δὲ δεῖν πρῶτον αὐτοὺς ἐκκαθῆναι τὰ τῶν βασιλέων ἐσόμενα, καὶ οἷς συνεχθήσονται κακοῖς. γινώσκετε γὰρ ὅτι πρῶτον μὲν ἡμῶν ἀποστάσουσι τὰ τέκνα, καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, ἁρματηλάτας ἕωλα κελεύσουσι, indicare, qvæ erunt sub regibus ferenda, & in qvantis incommoditatibus erit vivendum. Scitote ergo primum, qvod à vobis abstrahent vestros liberos, & alios aurigas sibi facient,

D

E

F

G

IV.

alios equites & satellites & cursores, & tribunos ac centuriones: & alios item opifices, armorum suorum ac curruum aliorumqve instrumentorum fabros: præterea villicos agrorum suorum & aratores, & vinearum fossores: & nihil est, quod non cogentur facere more mancipiorum qvæ pecunia parantur. Filias quoqve vestras facient sibi ungventarias, & culinarias, & panificas: & ad alia ministeria compellent, quæ ancillæ necessario verberum formidine obeunt. possessiones etiam vestras vobis ablatas eunuchis suis & satellitibus donabunt, & pecorum greges unicuivis è suis largientur. & ut compendio dicam, servietis una cum omnibus vestris regi, non secus atqve domestici ejus famuli. cumqve hæc omnia patiemini, veniet vobis in mentem, hujus meæ prædictionis, & pœnitentia tacti supplices DEI misérationem implorabitis, ut vos à regibus liberet. verum ille non admittet eas preces, sed repulsos sinet dare pœnas inconsultæ temeritatis. His præmonitionibus multitudo erat surda, nec à proposito dimoveri poterat, contemptis omnibus, quæ Samuel in rem eorum afferebat: sed urgebat obstinate, ut missa futuri cura regem crearet: quandoqvidem nisi regis ductu vindicare se de inimicis gentibus non valerent: nec esse absurdum, si cum finitimi omnes regnentur, & ipsi eandem reipub. formam accipiant. Samuel vero videns se prædictionibus suis parum proficere, sed pertinaciter eos in sententia manere: Nunc, inquit, abite domum quisqve suam, & cum tempus erit, accersam vos, quam primum cognovero, quem vobis regem DEUS dare velit.

CAP. V.

Saulus jubente DEO Rex declaratur.

1. Reg. 9. ERat qvidam ex tribu Benjamitide, vir bene natus & laudatis moribus, nomine Cis. huic erat filius, nomine Saulus, egregia tum statura tum specie, quibus respondebat & animus. Hic Cis cum eximias asinas, quibus præ cæteris jumentis delectabatur, à reliqvo grege aberrantes amisisset, filium cum uno famulo ad eas quærendas misit. qui cum perlustrata sua tribu eas non inveniisset, ad alias venit: & cum nusqvam comparerent, decrevit redire, ne patri solicitudinis causa fieret. & dum non longe à Ramatha oppido iter faciunt, famulo admonente habitare ibi prophetam veridicum, eumqve omnino consulendum esse: sic enim scituros quid actum esset de asinis: respondit, nihil se habere qvod mercedem divinationis daret. jam enim viaticum esse consumptum. & dicente famulo, supereſſe qvadrantem sicli, eumqve dari posse, nesciebant enim prophetam mercedes non accipere, itum est ad illum: inventisq; circa portam virginibus aquatum euntibus interrogant, ubinam sit prophetæ domicilium. quæ indicatis ædibus, jubent properare prius quam eat ad cœnam. præbere enim eum epulum, & nihil esse in mora, nisi ut ille primus accumbat.

τὰς δ' ἱππεῖς καὶ σωματοφύλακας, ἁρμεῖς δὲ ἄλλους καὶ χιλιάρχας. ποιήσουσι δὲ καὶ τεχνίτας ὁπλοποιὰς, καὶ ἁρματοποιὰς, καὶ ὀργάνων πάντων, γεωργούς τε καὶ τ ἰδίων ἀγρῶν ἀμπελουργούς, καὶ σκαπανεῖς ἀμπέλων. καὶ ὅδεν ἐστιν ὃ μὴ κελεύσουσι ποιῆσαι, ἀνδραπόδων ἀργυρωνήτων τρόπον. καὶ τὰς θυγατέρας δ' ὑμῶν, μυρεψὰς ἀποφανοῦσι καὶ ὀψοποιὰς, καὶ σιτοποιάς. καὶ πᾶν ἔργον ὁ θεραπαινίδες ἐξαναγκης πληγὰς φοβέμεναι καὶ βασάνους ὑπηρέσει. κτήσιν δ' τῶν ὑμετέραν ἀφαιρήσονται, καὶ τούτῳ δ' ἐνούχοις καὶ σωματοφύλαξι δωρήσονται. καὶ βοσκημάτων ἀγέλας τοῖς αὐτῶν θεράπουσι νεμοῦσιν. σμικρὸν δ' ἐπεῖν δουλεύσετε μ' πάντων τ ὑμετέρων τῷ βασιλεῖ, καὶ τοῖς αὐτῶν οἰκέταις ἴσοι γνώμονοι. καὶ μνήμην ὑμῖν τ δε τ λεγων γνησίᾳ καὶ τοῦ παρεῖναι αὐτά. καὶ μεταγινώσκοντες ἱκετεύσετε τὸν θεὸν ἐλεῆσαί τε ὑμᾶς καὶ δωρήσασθαι ταχεῖαν ἀπαλλαγὴν τ βασιλέων. οὐδ' ἀ θεοσδέξεται τὰς δεήσεις, ἀλλὰ ὧδ' ἀπέμψας ἑαυτ δίκην ὑποχεῖν ὑμᾶς τῆς αὐτῶν κακοβουλίας. διὸ δ' ἀρα καὶ θεὸς τὰς θεοφρήσας τ συμβησομένων ἀνέπτυ τὸ πλῆθος καὶ δύσκολον ἐξελεῖν τῆς διανοίας κρίσιν ἤδη ὧδε τῷ λογισμῷ καθιέμενοι. ὅδε γὰρ ἐπεφράφησαν, οὐδ' ἐμέλησεν αὐτοῖς τ συμουήλ λεγων. ἀλλ' ἐκέκραγεν λιπαρᾶς, καὶ χειροτονεῖν ἠξίουν ἤδη τὸν βασιλέα, καὶ μὴ φροντίζειν τ ἐσομένων. ἦν γὰρ πρωμεία τῶν ἐχθρῶν, ἀνάγκην τὸν πολεμήσοντας αὐτοῖς ἔχειν. καὶ ὅδεν ἄτοπον εἶναι τ πλησιοχώρων βασιλευομένων τὸν αὐτὸν ἔχειν αὐτὸς πολιτείαν. ὁρῶν δ' αὐτὸς μηδ' ὑπὸ τῶν προειρημένων ἀπειραμένους ὁ συμουήλ, ἀλλ' ὑπιμένοντας, νῦν μὲν εἶπεν ἀπιτε πρὸς αὐτοὺς ἕκαστος. μεταπέμψω ὑμᾶς εἰς δέον, ὅταν μάθω παρὰ τ θεοῦ, τίνα δίδωσιν ὑμῖν βασιλέα.

Κεφάλαιον ε'.

Βασιλέως σαοὺλ ἀποδειχις κελεύσαντος τ θεοῦ.

ΗΝ δέ τις ὀν τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς ἀνὴρ εὐγενὼς καὶ ἀγαθὸς τὸ ἦθος, κὶς ὄνομα. τούτῳ παῖς ὑπῆρχεν. διὸ γ νεανίας τὴν μορφὴν ἄριστος, καὶ τὸ σῶμα μέγας, τοτὶ φρόνημα καὶ τὴν διάνοιαν ἀμείνων τ βλεπομένων. σαοὺλον αὐτὸν ἐκάλει. ἦσαν δ' οἱ κὶς ὄνων αὐτῷ ὀν τῆς νομῆς καλῶν ἀποπλανηθεισῶν, ἤδεσαν δ' αὐτοῖς ὡς ὀν ἄλλῳ τινὶ τ κτημάτων, τ ἰδίου μεθ' ἑνὸς θεράποντος ἐπὶ ζήτησιν τ κτηνῶν ἐξέπεμπε. ὁ δ' ἐπὶ τὴν πατρίδα ἐλθὼν φυλὴν ἐξερευνῶν τὰς ὄνους, εἰς τὰς ἄλλας ἀφίκετο. ἐπὶ δ' ἐν ταύταις ἐπιτυχὼν, ἀπέναι διεγνώκει, μὴ ποιήσῃ θὲ αὐτὸ τῷ πατρὶ λοιπὸν τ φροντίδα. ἔφη δ' ὁ θεράποντος, ὡς ἐγγύοντο κώμη τ ἀρχαίαν πόλιν, εἶναι θεοφήτην ἐν αὐτῇ φήσαντος ἀληθῆ, καὶ θεὸς αὐτὸν βαδίζειν συμβεβλήκοντος. γνώσεσθαι δὲ παρ' αὐτοῦ τὸ θεῖ τ ὄνων τέλος. ἤδεν ἐχθὲ προθυμίας εἶπεν αὐτὸ τ θεοφήσας ὁ καὶ παρεσχῶσιν αὐτῷ. κεκενῶσθαι γὰρ ἤδη τ ἐφοδίων. ἔφη δ' οἰκέτης τέταρτον αὐτῷ παρεῖναι σίκλου φήσαντος. ἔστω δώσειν, ὡς γὰρ ἀγνοίας ἔφη μὴ λαμβάνειν τὸν θεοφήτην μισθὸν ἐπαινοῦντα, ὥστε γίνονται. καὶ θεὸς τ πόλεως θεστυχόντες παρθένοις ἐφ' ὕδωρ βαδίζουσας ἐρωτῶσιν αὐτὰς ὁ θεοφήτης τὴν οἰκίαν. αἱ δ', σημαίνουσι, καὶ ἀσθένειν παρεκελεύσαντο πρὸς αὐτὸν εἰς τὸ δεῖπνον καλεσθῆναι. πολλὰς γὰρ εἶναι καὶ θεοκαλεσθέντος τῶν κεκλημένων. ὁ δ' αὐ-

ὁ δὲ σαμουήλ· λέγ. ὅτι πολλὰς ὅδε τὴν ἑσίαν τὸν σωτηρίαν. δεομένῳ γὰρ κ̄ τῆσαν ἡμέραν αὐτῷ τοῦ θεοῦ, πέπεται τινα πιῆσαι βασιλέα, τῇ παρελθούσῃ ἡμέρᾳ ἐμέλουσεν. πέμψειν γὰρ αὐτὸς τινὰ νεανίσκον ἐκ τῆς βενιαμὶν· φυλῆς, κ̄ τοῦδε τὸν ὥραν. αὐτὸς μὲν ὅτι ἐν δώματι· καθεζόμενον, ἐξεδέχετο τὸν καιρὸν ἡμέρας. πληρωθέντος δὲ αὐτοῦ, καταβὰς ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἐπορεύετο. σωσαντᾶ δ̄ τῷ σαούλῳ, καὶ ὁ θεὸς αὐτῷ σημαίνει ἔσεσθαι τὸν ἄρξοντα μέλλοντα· ὁ δὲ προσιὼν τῷ σαμουήλῳ, καὶ προσκυνήσας εὐθὺς μανθάνει τὴν οἰκίαν ἐν προφήτου. ἠγνόων ἀγνοῦν ἔφασκε. ἐν δὲ σαμουήλου φράσαντος αὐτῷ ἐσται, καὶ ἄγοντος ὅτι τὸ δεῖπνον ὡς τὸν ὑπὲρ ὧν τὴν ζητησιν ἐκπεμφθείη σεσωσμένων, πάντων ἀγαθὰ ἔχειν αὐτῷ κεκυρωμένα, προσυγῶν, ἀλλ' ἥττων ἔφην ἐγὼ δέσποτα ταύτης τῆς ἐλπίδος καὶ φυλῆς μικροτέρας ἢ βασιλέας ποιεῖν, καὶ πατρὸς ταπεινοτέρας τῶν ἄλλων πατριῶν. σὺ δὲ παίζεις καὶ λίαν με τιθέσαι τοῦδε μειζόνων ἢ κ̄ τῶν ἐμὴν γένναν λέγομεν. ὁ δὲ προφήτης, ἀγαγὼν αὐτὸν εἰς τὴν ἑσίαν καθέλκυσε, καὶ τὸν ἀκόλουθον ἐπέκωλυε τῶν κεκλημένων. οὐτοι δ̄ ἦσαν ἑβδομήκοντα τὸν ἀριθμόν. προέκατο δὲ τοὺς ἀγκῶνας ὡς ἀγαθοῦ σαούλου μερίδα βασιλικήν. ἐπεὶ δ̄ ἡ κοίτης ὥρα πέπτωκε, οἱ μὲν ἀναστάντες ἀνέλυον πρὸς αὐτοὺς ἕκαστοι. ὁ σαμουήλ· ὡδήγει τοῦ προφήτου σὺν τοῦ θεράποντι κατακοιμήσῃ. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ σαμουήλ· ἀναστήσας αὐτὸν εἰς κοίτης πρὸς ἔπεμψε. ἐξιόντων ἔξω τῆς πόλεως σκιᾶδε, τὸν μὲν θεράποντα ποιῆσαι προελθεῖν, παλείπεδ̄ δὲ αὐτόν. ἔχειν γὰρ αὐτῷ τι φράσαι, μηδενὸς ἄλλου παρόντος. καὶ ὁ μὲν σαούλου ἀποστραφεὶς τὸν ἀκόλουθον. λαβὼν δ̄ ὁ προφήτης τὸ ἀγγεῖον, ἔλαιον κατέχει τῆς δ̄ νεανίσκου κεφαλῆς. ἐκαταπασάμενος δ̄ ἐφίλησε βασιλεὺς εἶπε δ̄ δεῖ κεχρῖσθαι μὲν ὑπὸ θεοῦ τὸν παλαιστινοὺς τε καὶ τῶν ἐγγὺς ἀλλοφύλων ἀμύνασθαι. τούτων δὲ ἔσται σοι σημεῖον ὅτε βουλοίμην προγνῶσθαι. ὅταν ἀπέλθῃς ἐντεῦθεν, καταλήψῃ τρεῖς ἀνθρώπους ἐν τῇ ὁδῷ προσκυνοῦντας τῷ θεῷ πορευομένους εἰς βεθήλα. ὧν τὸν μὲν πρῶτον, τρεῖς ἄρτους οὗ μὴ κομίζοντα. τὸν δεύτερον ἕρφον. ὑπερεῖ δὲ, αὐτοὺς εἶνου φέρεων ἀκολουθήσῃ. ἀσπάσονται σε ὅτι καὶ φιλοφρονήσονται, καὶ δώσουσί σοι ἄρτους δύο. σὺ δὲ λήψῃ. κακεῖθεν ἥξεις εἰς τὸ ῥαχήλας καλούμενον μνημεῖον, ὅπου συμβαλεῖς τῷ σεσωδαί σε τας ὄνος εὐαγγελιοῦμένῳ. ἐπὶ τ' ἐκεῖθεν ἐλθὼν εἰς γαβαὰθ, προφήτας σκιλησιάζουσιν ἀπαντήσῃ. καὶ ἥξεσθε ἐνθεν, προφητεύσεις σὺν αὐτοῖς, ὡς ἂν ὀπτάσῃ ὁρῶντα σκιληπεδ̄ τε καὶ θαυμάζοντα, λέγοντα πόθεν εἰς ὅτο εὐδαιμονίας ὁ κίσου παῖς πεπλῆσθαι; ὅταν δὲ σοι ταῦτα γένηται τὰ σημεῖα, τὸν θεὸν ἴδῃ μ̄ σοῦ τυγχάνοντα. ἀσπασαί τε τὸν πατέρα σου καὶ τοὺς συγγενεῖς. ἥξεις δὲ μετάπεμπτος εἰς γαλγαλα τὰ ἐμοῦ, ἵνα χαρίσηται τούτων θύσωμεν τῷ θεῷ. φράσας ταῦτα καὶ προεπών, ἀπέπεμπτο τὸν νεανίσκον. τῷ σαούλῳ δὲ πάντα κ̄ τὴν προφητείαν σαμουήλου ἀπιστήσαι. ὡς δ̄ ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν τοὺς συγγενοῦς αὐτοῦ ἀσπασόμενος, καὶ τὸν ἐκεῖνον τῶν ἄλλων οἰκείων μᾶλλον ἑστεργεν, ἀνερωτῶντος τὴν ἀποδημίας καὶ τῶν κατ' αὐτὸν γενομένων, τῶν μὲν ἄλλων οὐδὲν ἀπεκρύψατο, οὐδ̄ ὡς ἀφίκοιτο τῷ σαμουήλου τὸν προφήτην, οὐδ̄ ὡς ἐκεῖνος αὐτῷ σεσωσμένους τοὺς ὄνους ἐφρασεν.

A Samuel autem hac ipsa de causa convivas vocaverat. nam pridie cum per totam diem precatus esset DEUM, ut certiorem se redderet, quem creaturus esset regem, in crastinum se id facturum pollicitus est: circa eandem enim horam missurum se Benjamitam qvendam juvenem. quamobrem sedebat in solario, expectans præfinitum tempus: quo peracto ad cœnam se conferebat. cumque Saulum offendisset, DEUS inspiravit ei, hunc esse futurum prin-
B cipem. Saulus vero accedens eum, salutatum prius rogat, ubi propheta habitet, hospitem enim se hoc ignorare. cumqve ille respondisset, se eum esse, & ad cœnam duceret, dicens non asinas tantum, qvas qværeret, salvas, sed omnium omnia bona in potestatem ejus fore: supra spem, inqvit, meam sunt ista Domine. neqve enim ea est mea tribus, qvæ reges proferat, & familia mea humilior est aliis familiis. tu ve-
C ro ludis me, & majora qvam pro mea conditione loqueris. Propheta autem deductum eum ad convivium accumbere fecit, & famulum supra alios vocatos. erant hi septuaginta numero. jussitqve ministris, ut Saulo portionem regiam apponerent. cumqve jam hora dormiendi adesset, alii qvidem surgentes domum qvisqve suam revertebantur. Saulus vero apud Prophetam cum famulo pernoctavit. & cum primum dies illuxit, Samuel excitatum
D eum in viam deduxit. Postqvam autem egressi sunt urbem, monuit, ut famulo præcedere jusso, ipse paulisper subsisteret. esse enim qvod sine arbitris illi vellet dicere. tum Saulus famu- 1. Reg. 10.
lum ablegat, & propheta deprompta lecytho caput juvenis oleo perfundit, simulqve regem salutat, DEUM ei honorem hunc ratum facere dicens, pro tutela Hebræorum, qvorum injurias bello Palæstinis illato ulcisci debeat. hæc
E ita fore hoc argumento cognoscere poteris. In hoc itinere offendes tres homines religionis ergo tendentes ad Bethela: qvorum primum videbis ferre tres panes, secundum hædum. hos tertius seqvetur utrem vini bajulans. hi tibi comiter salutato dabunt panes duos, & accipies. inde venies ad Rachelis monumentum, ubi occurret tibi qui nunciet inventas esse asinas. Inde progressus ad oppidum Gaba-
F tha, in cœtum prophetarum incides: & correptus divino spiritu, una cum illis prophetabis, ut qvotqvot hæc viderint, attoniti miraculo dicant, unde hæc felicitas Cisi filio? his signis visis certo scito DEUM esse tecum: & saluta patrem tuum & cognatos. Venies autem Gilgala, me accersente, ut pro his DEO pacificas hostias immolemus. His prædictis di-
G misit juvenem: & qvicqvid prædictum, est occurrit ei in hoc itinere. Postqvam autem domum rediit, percontante cognato suo Abenaro, qvem præ cæteris diligebat, qvomodo successisset peregrinatio, nihil illum celavit, ne hoc qvidem, qvod apud prophetam fuisset, & ex eo cognovisset inventas esse asinas.

de regnò tantum tacuit, ne ea res vel credita invidiam, vel non credita vanitatis opinionem ei contraheret. qvamvis enim & amicus esset & cognatus, tutius tamen ac consultius arbitratus est silentium, reputans credo humanæ naturæ infirmitatem, qvod nemo constans in amore, sed etiamsi manifesto divino suffragio felicitas contingat, tamen alios sibi præferri iniqvè & invide ferunt. Porro Samuel populum in oppidum Masphatim convocat, & cum freqventes adesse videret, in hanc sententiam alloqvitur. Hæc jussit me Dominus suo nomine ad vos perferre, Ego vos in libertatem vindicavi, primum Ægyptiorum servos: deinde à vicinis regibus toties victos ac subjugatos. pro qvibus beneficiis hanc mihi gratiam reponitis, qvod abrogato mihi qvantum in vobis est imperio, qvasi nesciatis utilissimum esse homini à Deo regi, unum è vestro numero digniorem existimatis, qvi vobis præsit: qvi subditis tanqvam pecudibus pro sua libidine utens, qvidlibet in quemvis licere sibi volet. non enim fieri potest, ut homo erga hominem sic affectus sit, qvemadmodum ego erga à me ipso conditum. Eia qvando plus apud vos potest temerarius animi impetus qvam vel religio vel beneficiorum memoria, digeratur multitudo per tribus & familias, & fiat sortitio. Qvo facto Benjamiticæ tribus sors exiit. dein familiarum nominibus in urnam conjectis, Metri familiæ sors obvenit, postremo cum viritim sortitio fieret, Saulo Cisi filio regnum sortito obtigit. Juvenis vero qui hoc præsciebat, abdiderat, se videri volens invitus ad regnum accedere. Tanta fuit præditus modestia simul & temperantia, ut cum pleriqve vel modica felicitate potiti vix sui præ lætitia sint compotes, & omnibus se ob oculos ingerant: hic tot populorum rex declaratus ac dominus, non modo non ostentaret se, verum etiam è subditorum conspectu subduceret, ut non absqve negotio posset inveniri. cumqve nusqvam comparente Saulo omnes essent soliciti, hæsitantes qvidnam fieri oporteat, propheta precibus DEUM appellat, ut latebras indicet, desideratumqve juvenem exhibere dignetur. qvod ubi impetratum est, mittit, qvi eum adducant: & postqvam venit, in medio populi juvenem statuit universis conspicuum, ut qvi humeris tenus supra omnes excelleret, & ipsa statura majestatem regiam præ se ferret. Tum propheta: Hunc vobis DEUS dat regem. contemplamini, qvantum omnibus præminet, qvam sit hoc honore dignus. Cumq; populus acclamasset, Vivat Rex: Propheta conscriptis in libro omnibus, qvæ illis sub regia dominatione erant eventura, recitavit ea populo & rege præsente, & librum in tabernaculum DEI reposuit, ut esset apud posteros prædictionis suæ monumentum. His ita perfectis, dimissoq; populo, ipse reversus est Ramatha in patriam. Saulũ vero in natale oppidum Gabatha redeuntẽ multi boni viri comitabãtur, ut novo regi debitũ officiũ præstantes. Sed plures mali & factũ hoc eorũ vitio vertebãt,

A περὶ δὲ τῆς βασιλείας ἃ τῶν κατ' αὐτὸν, ἃ καὶ φθόνον ἀκουόμενα καὶ ἀπιστίαν ἔχειν ὤετο, σιωπᾷ πρὸς αὐτόν. καὶ οὐδὲ πρὸς εὔνουν σφόδρα δοκοῦντα εἶναι σωφρονέστερον τῶν ἀφ' ἁρμάτων ὑπὲρ αὐτοῦ στρεφόμενον, ἀσφαλὲς ἡσύχιον ἔδοξε μένειν, λογισάμενος οἶμαι τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν οἵα τῆς ἀληθείας ἐστὶν, ὅτι βεβαίως οὐδεὶς εὔνους, οὔτε φίλων οὔτε συγγενῶν, οὐδ' ἄχρι τῶν παρὰ θεοῦ λαμπρῶν ἀποσώζεται τὴν ἀμέθεξιν. ἀλλὰ πρὸς τὰς ὑπερβολὰς κακοηθῶς τυγχάνουσιν ἤδη καὶ βασκανοῦσι. συμπαλεῖ δὲ συγκαλεῖ τὸν λαὸν εἰς μασφὰθ τὴν πόλιν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀμφιθέτους λόγους, ὡς κατ' ἐντολὴν φράζειν ἔλεγεν θεοῦ. ὅτι τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς ἐκεῖνος παρέχοντος, καὶ τοὺς πολεμίους διαλύσαντος, ἀμνημονήσειαν τῶν εὐεργεσιῶν. καὶ τὸν μὲν θεὸν ἀποχειροτονοῦσι τῆς βασιλείας, οὐκ εἰδότες ὡς συμφορώτατον ἅπαντων ἀρίστου πρεσβευτεῖν. θεὸς γὰρ πάντων ἄρχει. αἱροῦνται δ' ἔχειν ἄνθρωπον βασιλέα. ὃς ὡς κτήμασι τοῖς ἑαυτοῦ πειθομένοις καὶ βουλήσεσι καὶ ἐπιθυμίαις καὶ τῶν ἄλλων παθῶν ἐρμαίῳ χρήσεται, τῆς ἐξουσίας ἀφειδῶς ἐμφορούμενος. ἀλλ' ἐχ ὡς ἴδιον ἔργον καὶ κατασκεύασμα τῶν ἀνθρώπων ἡμῶν οὕτω διατηρήσει ἀπαθές. ὁ θεὸς ὁ κατ' αὐτὸν τὴν αἰτίαν κήδοιτο. ἀλλ' ἐπεὶ δέδοκται ταῦτα ὑμῖν καὶ κεκράτηκεν ἡ πρὸς τὸν θεὸν ὕβρις, B
C
D χθῆτε πάντες κατὰ φυλάς τε καὶ σκῆπτρα, καὶ κλῆρους βάλλετε. πεισάντων δὲ τὸ τῶν ἑβραίων, ὁ τῆς βενιαμίτιδος κλῆρος ἐξέπεσε. ταύτης δὲ κληρωθείσης ἔλαχεν ματρὶς καλουμένη πατρία, ἧς κατ' ἄνδρα κληρωθείσης λαγχάνει ὁ κισαΐου βασιλεύειν παῖς σαοὺλος. γνοὺς δὲ τὸ ἐκβησόμενον φθάσας ἐκ πολλῶν αὐτὸν ποιεῖ, μὴ βουλόμενος οἴμαι δοκεῖν τὴν ἀρχὴν ἑκὼν λαμβάνειν. ἀλλὰ τοσαύτην ἐνεδείξατο ἐγκράτειαν καὶ σωφροσύνην. ὡς τε τῶν πλείστων οὐδὲ ὅτι μικρᾶς ἀπεραγίας τὴν χαρὰν κατασχεῖν δυναμένων, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶσι μεθ' ὑμέδων φανερὸς περιπεσόντων. ὁ δὲ οὐ μόνον οὐδὲν ἐνέφηνε τοιοῦτον ὅτι βασιλεία, καὶ τῶν πενήτων καὶ ταπεινοτάτων ἐθνῶν ἀποδειχθεῖσα διατίτις. ἀλλὰ καὶ τῆς ὄψεως αὐτὸν τῆς τῶν βασιλευομένων ἐξέκλεψε, καὶ ζητεῖν αὐτὸν καὶ πρὸς ἅπαντα πανεσκεύασεν. ὧν ἀμηχανούντων καὶ φροντιζόντων τι γένοιτο ἀφανὴς ὁ σαοὺλος, ὁ προφήτης ἱκετεύσας τὸν θεὸν, δεῖξαι πάντα εἴη, καὶ προσέχειν εἰς ἐμφάνειαν τὸν νεανίσκον. μαθὼν δὲ παρὰ θεοῦ τὸν τόπον ἐν ᾧ κέκρυπται ὁ σαοὺλος, πέμπει τοὺς ἄξοντας αὐτόν. καὶ παραγενόμενον ἵστησι μέσον ἁπάντων, καὶ τὸ ὕψος ἅπαν βασιλικώτατος. λέγει δὲ ὁ προφήτης, ὅτον ὑμῖν ὁ θεὸς ἔδωκε βασιλέα. ὁρᾶτε δὲ ὡς καὶ κρείττων ἐστὶ πάντων, καὶ τῆς ἀρχῆς ἄξιος. ὡς δὲ ἐπεφήμησε τῷ βασιλεῖ σωτηρίαν ὁ λαός, τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι κακὰ γράψας αὐτοῖς ὁ προφήτης, ἀνέγνω θ' βασιλέως ἀκροωμένου. καὶ τὸ βιβλίον τίθησιν ἐν τῇ θεοῦ σκηνῇ, τῆς μετέπειτα γενεᾶς μαρτύριον ὧν προείρηκε. ταῦτ' ἐπιτελέσας ὁ σαμουηλος, ἀπολύει τὸν πλήθη. καὶ αὐτὸς εἰς ἁρμαθὰ παραγίνεται πόλιν. πατρὶς γὰρ ἦν αὐτῷ. σαοὺλος δ' ἀπερχομένῳ εἰς γαβαθὴν, ἐξ ἧς ὑπῆρχε, συνήρχοντο πολλοὶ μὲν ἀγαθοὶ τὴν προσήκουσαν βασιλεῖ τιμὴν νέμοντες. πονηροὶ δὲ πλείους, οἱ καταφρονοῦντες αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἄλλους ἐκλοιδοροῦν, καὶ οὐτε
E
F
G

καὶ ὅτι δώσει θεὸς φόβον, ὅτι ἐν ἀτιμίᾳ καὶ λόγῳ τὸ ἀρχιτελώνιον τοῦ σαοὺλ ἐπῆγεν. μετὰ δὲ ὕστερον ἀρχὴν τῆς ὅλης πάντων αὐτοῦ ἡμέρας ὁ θεὸς νικᾶσαν πολεμῶν τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. οὗτος γὰρ πολλὰ κακὰ τοὺς πέριξ ὁ ἰορδάνης ποταμὸς κατῳκημένους τὸ ἰουδαϊκὸν ἐλάπτηκε, μὴ πολλῷ δὲ μαχίμῳ στρατεύματος ἀλλοφύλοις τοῖς αὐτοῖς. ἐπὶ τὰς πόλεις αὐτῶν εἰς ἀδείαν ὑπάγει. ἐρωϊκῷ βίᾳ θεὸς τὸ παρὸν αὐτὸς χειρωσάμενος. σοφία δὲ ἐπῆνεσα, θεὸς τὸ μηδὲ αὖθις ἀποστάντας δυνήσεσθαι τὴν ἐπὶ αὐτοῖς ἀδείαν ἀλαφυγεῖν, ἀδένειας ποιῶν τὸ ἡττᾶν πίστιν ὡς αὐτὸν ἀφικνεῖσθαι, ἢ λαμβάνοντα μὴν πόλεμον νόμῳ, τὰς δεξιὰς ὀφθαλμοὺς ἐξεκκόπτε. ἐπὶ τοῦ δὲ ὅπως τῆς ἀριστερᾶς αὐτοῖς ὄψεως ἐπὶ τὸ ἥμισυ καλυπτόμενος, ἄρχηται παντελῶς ἄχρειον. ὁ μὲν τῶν ἀμμανιτῶν βασιλεὺς ταῦτ' ἐργασάμενος τοὺς πέραν ἰορδάνου, ὅπου τοὺς γαλαδηνοὺς λεγομένους ἐπεστράτευσε. καὶ στρατοπεδευόμενος πρὸς τῇ μητροπόλει τῶν πολεμίων, ἰαβὴς δ' ἐστὶν αὕτη, πέμπει πρὸς αὐτοὺς πρέσβεις. κελεύων ἢ ὁμολογίαν σφᾶς αὐτοὺς σὺν τοῖς δεξιοῖς αὐτῶν ὀφθαλμοῖς ἐξορύξαι. ἢ πολιορκήσειν ἤπιλεν, καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν ἀνασήσειν. τοῦ δὲ μέρους ἐν αὐτοῖς εἶναι, πότερόν ποτε βεβαίῳ σωματος ἀποτομῇ δέλουσιν, ἢ πάντες ἀπολωλέναι. οἱ γαλαδηνοὶ καταπλαγέντες, πρὸς οὐδὲν ἔτι προῦφθασαν ἀποκρίνασθαι οὔτε ἐκπῖν, οὔτ' εἰ ὁμολογήσαντο αὐτοῖς, οὔτ' εἰ πολεμοῦσιν. ἀνοχὴν δὲ ἡμερῶν ἑπτὰ λαβόντες ἠτήσαντο, ἵνα πρεσβευσάμενοι πρὸς τοὺς ὁμοφύλους, ὁμοκαλέσωσι συμμαχεῖν αὐτοῖς. καὶ εἰ μὲν ἔλθοι βοήθεια, πολεμῶσιν. εἰ δὲ ἄπορα εἴη τὰ παρ' ἐκείνων, ὁμολόγησεν αὐτοὺς ἔφασκον ὅπῃ τοῦ παθεῖν ὅτι ἂν αὐτῷ δοκῇ. ὁ γὰρ ναάσης καταφρονήσας τῶν γαλαδηνῶν πλήθους, καὶ τῆς ἀποκρίσεως αὐτῶν, δίδωσι παύσεως τὴν ἀνοχὴν καὶ πέμπειν πρὸς οὓς ἂν θέλωσι συμμάχους ἐπιτρέπει. πέμψαντες δὲν εὐθὺς κατὰ πόλιν τοὺς ἰσραηλίτας διήγγελλον τὰ ὁμολογηθέντα τῷ ναάσῃ, καὶ τὴν ἀμαχανίαν ἐν ᾗ καθεῖχεσαν. οἱ δὲ εἰς δάκρυα ἐλύπησαν τοὺς ἀκούσαντας τοὺς ἰαβιονίτας πρόσχημα. ἔπειτα τούτων ἐδέησαν αὐτοῖς ἄλλο πρόφασιν συνεχωρήσαντες ἡμῶν δὲ τῶν ἀγγέλων ἐν τῇ σαοὺλ βασιλέως πόλει, ἐν τοῖς κινδύνοις ἐν οἷς ἦσαν συνέβαινε τοὺς ἰαβιονίτας φρονεῖν, ὁ μὲν λαὸς ταῦτα τοῖς πᾶσιν ἔπραττεν. ὠδύρετο γὰρ τὴν συμφορὰν τὴν τῶν ἐγχωρίων. ὁ δὲ σαοὺλ, ἀπὸ τῶν περὶ τὴν γεωργίαν παρεγνωκὼς ἔργων εἰς τὴν πόλιν, δυστυχίᾳ κλαίοντας αὐτὸς πολίτας. ἐπυθόμενος τὴν αἰτίαν τῆς ἀγχόνης ἐκ κατηφείας αὐτῶν, μανθάνει τὰ ὠδὰ τῶν ἀγγέλων. καὶ ἐν θεῷ γενόμενος, ἀποπέμπει μὲν τοὺς ἰαβιονίτας, παραχρῆμα δὲ αὐτοῖς ἦλθε βοηθὸς τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν, καὶ πρὶν ἥλιον ἀναλῦσαι, κατὰ σοῦ τὸ πολεμίων, ὡς καὶ νικῆσαι ἤδη ἐκ φόβου ἀπηλλαγμένους ἐν ἥλιος ἐπέτειλας ἤδη. κατανοήσας δὲ σκέλους τινὰς αὐτῶν, ἡμιμόρους τῆς ὁδοῦ.

A & ipsi contempto rege nullis vel muneribus vel obsequiis gratiam ejus demereri conabantur. V. Mense autem post acceptum regnum elapso, exortum contra Naasen Ammanitarum regem bellum apud omnes ex æquo autoritatem illi paravit. 1. Reg. 11. Hic enim diu Iudæis ultra Iordanem habitantibus infestus, postremò cum magno & forti exercitu regionem ingressus urbes eorum subjugare cœpit: nec contentus libertatem in præsens abstulisse, ut omnem rebellandi materiam in futurum adimeret, tam ultro deditis, quam vi subactis dextrum oculum eruebat: ut quoniam scutum sinistro prospectum negat, omnino inutiles bello fierent. hoc modo tractatis trans amnem incolentibus in Galadenam exercitum duxit: & castrametatus ad primariam regionis urbem, cui nomen est Iabes, oratores eo misit, qui conditiones offerrent, ut aut deditione facta dextris oculis orbentur, ut alii: aut internecionem hominum & oppidorum excidium expectent. eligerent ipsi, utrum mallent, parvam corporis particulam decidere, an in omnium facultatum simul & vitæ discrimen venire. Tam ancipiti optione territi Galadeni, nec hostile responsum dare ausi sunt, nec pacatum: sed inducias septem dierum petierunt, ut missis ad consanguineos nunciis postularent auxilium, & si impetratum fuerit, bellum gerant; sin minus, promittebant se deditionem facturos, quacunqve conditione hosti liberet. Naases autem qvi Galadenos contemnebat, non gravatim inducias dedit, permissis undecunqve suppetias implorare. qui evestigio per omnes Israëlitarum urbes nuncios dimiserunt, significantes se minis Naasis in extremam desperationem adductos, sed qvocunqve illi venirent tantundem metus qvantum mœroris afferebant, ut nemo se movere auderet. cæterum cum ad regiam qvoqve veniissent, & ibi etiam populus sicut in aliis oppidis afficeretur, nil aliud qvam mœrens, Saulus rure domum revertens, & animadversa mœstitia populi, scitatus, satin salvæ res essent, & qvæ nova causa tristitiæ: ex nunciis omnia cognovit. mox percitus divino afflatu, ire eos jubet, & Iabesenis referre, se tertia die venturum auxilio, & ante solem exortum hostes profligaturum, ut exoriens Ammanitas fusos ac fugatos, miseros verò cives periculo exemptos inspiciat. atqve his mandatis, aliqvot ex eis retinuit, qvibus itineris ducibus uti decreverat.

Κεφάλαιον ς'.
Σαοὺλ στρατεία ὅπῃ τὸ ἀμμανιτῶν ἔθνος καὶ νίκη.

CAP. VI.
Sauli victoria contra Ammanitas.

Βουλόμενος ὁ φόβος ζημίας τὸν λαὸν ὅπῃ τὸν πρὸς ἀμμανίτας ἐπιτρέψαι πόλεμον, καὶ συνελθεῖν αὐτοὺς ἑνὶ τόπῳ, κατέπιον τὸν αὐτοῦ βοῶν τὰ νεῦρα, ὅτε ἀπὸ ἀγροῦ ἐπανῆλθον ἠπείλησε τοὺς ἀπαντῶντας, εἰ μὴ πρὸς τὸν

VOlens autem pœnæ formidine populum ad Ammaniticum bellum excitare, qvo celerius conveniret, boum, qvi forte ab opere veniebant, nervos succidit, idem passuros minatus, qvi postridie cum armis ad 1. Reg. 12.

Jordanem non afforent, ſecuturi qvocunq; ipſe ac propheta ducerent. Eo metu effectum eſt, ut cum omnes ad præfinitum tempus præſto eſſent, recenſitis apud Balam oppidum copiis, inveni-rentur ſeptingenta millia confluxiſſe, absq; tribu Judæ: quæ ſola armavit LXX. millia. Transgreſſus dein Jordanem & decem ſchœnorum ſpatium nocte un a emenſus, ante ſolis ortum, quo deſtinarat, pervenit: & diviſo trifariam exercitu, undiquaq; hoſtem nihil tale expectantem aggreditur: & acriter pugnando ingenti ſtrage edita inter cæteros Naaſen regem occidit. Hæc victoria Sauli nomen apud omnes Hebræos inclytum reddidit, fama longe lateq; fortitudinem viri celebrante. Si qui enim erant, qui prius eum contemnerent, tunc mutata in diverſum opinione nullo non honore dignum prædicabant. nam non contentus Jabeſenos ſervaſſe, in Ammanitarum regionem irruptione facta totam vaſtavit, & ditato ex præda exercitu, glorioſe domum reverſus eſt. Populus verò nimio gaudio geſtiens, placebat ſibi quod talem regem eſſet nactus, & illis qui inutilem fore dixerant, inſultabat, rogitans ubi nunc eſſent iſti contemptores, & ad ſupplicium eos depoſcens. & alia multa jactabat, ut ſolet multitudo, quoties in aliqua felicitate conſtituta contra autorum ejus adverſarios irritatur. Saulus interea ſtudium, qvidem ac benevolentiam eorum collaudabat, ſed jurejurando affirmavit non paſſurum, ut quisquam è conſangvinea multitudine tam feſto die rapiatur ad ſupplicium: periniqvum enim eſſe victoriam à Deo datam civili ſangvine polluere: ſed magis decere, ut poſitis odiis diem epulis ac hilaritate tranſigant. Poſt hæc Samuele monente opus eſſe alteris comitiis, per qvæ Saulo rata fiat regni poſſeſſio, conventus fit apud oppidũ Galgala. ibi rurſum inſpectante tota multitudine propheta unxit Saulum ſacro oleo, atqve iterum regem conſalutari fecit. Ita factum eſt, ut mutato reipublicæ ſtatu regia dominatio introduceretur. Sub Moyſe enim & diſcipulo ejus Jeſu, qui tum exercitui cum imperio præfuit, optimates rem adminiſtrabant. poſt cujus mortem octodecim annis populus ſine ſummo magiſtratu vixit: deinde rurſum ad priſtinam regiminis formam redierunt, qui belli gerendi ſcientia & fortitudine præcelleret, ſupremum judicem conſtituendo. quam ob rem totum hoc tempus, quo talis ſtatus duravit, appellaverunt Judicum. Samuel autem propheta, priusquam comitia diſſolverentur, ſic eſt allocutus populum: Adjuro vos per maximum DEUM, qui vobis optimos illos fratres Moyſem & Aaronem miſit, & patres veſtros ex Ægypto eduxit: ut absqve pudore ac metu omnive affectu alio, liberè dicatis, nunquid contra jus & æqvum fecerim, vel proprii lucri cupiditate, vel in alterius cujusqvam gratiam. Coarguite me, ſi cujus vitulum aut ovem, aut aliud quid tale accepi: cum tamen hujusmodi munuſcula, quæ in qvotidianum victum cedunt, ab ultro dantibus ſumere, vitio verti non ſoleat: aut ſi cujus jumento ad meas neceſſitates uſus ſum.

A τὸν Ἰορδάνου ὡπλισμένοι καὶ τῷ Θεῷ ἀπιοῦσιν εἰς ἀπαντήσωσιν ἡμέραν, καὶ ἀκωλύτους ἀφήσωσιν αὐτῷ καὶ συμμαχίλω τῷ προφήτῃ, ὅπου ποτ' ἂν αὐτοὺς ἀγάγῃ. τῶν δὲ διάλεξιν τῆς κατεπηγελμένης ζημίας εἰς τὸν ὡρισμένον καιρὸν συνελθόντων, ἐξαριθμήσας ἐν Βαλᾶ τῇ πόλει τὸ πλῆθος. διέσκεψε δὲ τὸν ἀριθμὸν χωρὶς τῆς Ἰούδα φυλῆς, εἰς ἑβδομήκοντα μυριάδας συνειλεγμένας. τῆς δὲ φυλῆς ἐκείνης, ἦσαν ἑπτὰ μυριάδες. Ἀφεὶς δὲ τὸν Ἰορδάνην, καὶ σκοίνους δέκα διὰ ὅλης τῆς νυκτὸς B ἀνύσας ὁδὸν, φθάνει μὲν ἥλιον ἀνίσχοντα. τρίχῃ δὲ τὸ στράτευμα διελὼν, ἐπιπίπτει παντάχοθεν αὐφνιδίως τοῖς προσδοκῶσιν ἐχθροῖς. καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην, ἄλλους τε πολλοὺς ἀπέκτεινε τῶν Ἀμμανιτῶν, καὶ Ναασσὴν τὸν βασιλέα. ὅτε λαμπρὸν ἐπεγράφθη τῷ Σαούλῳ τὸ ἔργον, καὶ πρὸς πάντας αὐτὸν τοὺς ἐβραίους διήγειρεν ἐπαινουμένων, καὶ δόξης ἀπολαύοντα θαυμασίας ἐπ' ἀνδρείᾳ. καὶ γὰρ εἴ τινες ἦσαν οἱ πρότερον αὐτὸν κατεφρόνουν, τότε μετέγνωσαν ὅτι τὸ τιμᾶν καὶ πάντων ἄριστον νομίζειν. ἐγὼ δὲ ἤρκησεν αὐτῷ τοὺς ἰαβιηνοὺς σεσωκέναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆ τ' ἀμμανιτῶν ἐπιστρατεύσας χώρα, πᾶσαν αὐτὴν καταστρέψεται. καὶ πολλὰ C λαφύρων λείαν, λαμπρῶς εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψεν. ὁ δὲ λαὸς ὑφ' ἡδονῆς τῷ Σαούλῳ καταρθωμένῳ, ἔχαιρε μὲν ὅτι τοιοῦτον ἐχειροτόνησε βασιλέα. πρὸς δὲ τοὺς οὐδὲν ὠφελοῦντα αὐτὸν ἐσεσθαι τοῖς πράγμασι λέγοντας ἐβόων, πᾶ νῦν εἰσὶν ἔτοι καὶ δίκτωσιν δίκην. καὶ πάνυ D ἔοικε φιλεῖ λέγειν ὄχλος ἐπ' ἀπραγίαις ἡρμοσμένῳ πρὸς τοὺς ἐξιστελίζοντας ἐναγχοῦντας τοὺς τότων αἰτίους. Σαούλῳ δὲ, τούτων μὲν ἠπατάζετο τὴν εὔνοιαν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν προθυμίαν. ὤμοσε δὲ μή τινα βιάσεσθαι τῶν ὁμοφύλων ἀναιρούμενον ἐν ἐκείνης τῆς ἡμέρας. ἄτοπον γὰρ ἐπὶ σωτηρίᾳ τὴν ὑπὸ θεοῦ δεδομένην νίκην αἵματι φύραι καὶ φόνῳ, τῶν ἐκ ταυτὸ ἔθνους αὐτοῖς. πρέπειν δὲ μᾶλλον ἀμώμως διακειμένους ἑορτάζειν. E Σαμουήλου δὲ φήσαντος καὶ δεύτερος δεῖν χειροτονίας Σαούλῳ τὴν βασιλείαν ἐπικυρῶσαι, συνίασι πάντες εἰς γαλγαλὰ πόλιν. ἐκέλευσε γὰρ αὐτοὺς ἐκεῖ ἐλθεῖν, καὶ πάλιν ὁρῶντος ἅπαν πλῆθους ὁ προφήτης χρίει τὸν Σαοῦλον τῷ ἁγίῳ ἐλαίῳ, καὶ δεύτερον ἀναγορεύει βασιλέα. καὶ οὕτως ἡ τῶν ἑβραίων πολιτεία εἰς βασιλείαν μετέπεσεν. ὅτι γὰρ μωυσέως καὶ ἅμα F τῷ αὐτῷ Ἰησοῦ, ὃς Ἰησοῦ στρατηλὸς, ἀριστοκρατούμενοι διετέλουν. μετὰ δὲ τὸν ἐκείνου τελευτὴν, ἔτεσι τοῖς πᾶσι δέκα καὶ πρὸς τούτοις ὀκτὼ, τὸ πλῆθος αὐτῶν ἀναρχία κατέσχε. μετὰ ταῦτα δὲ εἰς τὴν πρότερον ἐπανῆλθον πολιτείαν, τοῦ μὴ πόλεμον δείσαν δέξαντι γνῶναι καὶ κατ' ἀνδρείαν πρὸ τῶν ὅλων δικαίων ἐπιτρέποντες. καὶ λέγεται τὸν χρόνον τοῦτον τῆς πολιτείας, κριτῶν ἐκάλεσαν. ἐκκλησίαν δὲ συμουήλου πανσάς ὁ προφήτης τῶν ἑβραίων, ἐπομνύμι φησὶν ὑμῖν τὸν μέγιστον θεὸν, ὃς τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἀγαθοὺς ἐκείνους, λέγω δὴ μωυσῆν καὶ ἀαρῶνα, παρήγαγεν εἰς τὸν G βίον, καὶ τοὺς πατέρας ὑμῶν ἐξήρπασεν αἰγυπτίων, καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῖς δουλείας, μηδὲν μήτ' αἰδοῖ χαριζόμενος, μήτε ὑποστειλάμενος φόβῳ, μήτε ἄλλῳ τινὶ πάθει τῶν ἀγαθῶν ἐκπεσεῖν, τί μοι πέπρακται κακὸν καὶ ἄθεσμον, ἢ κέρδους ἕνεκα ἢ πλεονεξίας, ἢ χάριτος τῆς πρὸς ἄλλους. ἐλέγξατε δὲ εἴ μόσχον ἢ πρόβατον ἢ τοιοῦτόν τι προσκέκλεικα ἀπὸ τῆς τροφῆς ἀνεμέσητον δοκεῖ λαμβάνειν. ἢ ἔτινος ὑποζύγιον εἰς ἐμὲ ἀποστάσας χρείαν ἐλύμηνα τούτων

jumento ad meas neceſſitates uſus ſum.

τούτων ἐπὶ κατηγῶν παρόντ⊖ ὑμῶν ὃ βασιλέως. A in his & similibus si qvem offendi, nunc rege
οὐδὲν ἐγκαλεῖτε μηδὲν τοιοῦτον ἐπ' αὐτὸ γεγονέναι, πρὸς
δὲ ὀτίως καὶ δικαίως αὐτὸν ὃ ἔθνης. συμφύη-
λ⊖ δὲ παντὸς ἐξ ἁπάντων αὐτῷ τῆς μαρτυρίας γε-
νομένης, ἐπεὶ δεδώκατέ μοι φησὶν τὸ, μηδὲν ἄτοπον
ἐν ὑμᾶς πρὸς ἐμοῦ δύνασθαι λέγειν, φέρε νῦν μετὰ
παῤῥησίας ἀκούσατε ἐμοῦ λέγοντ⊖, ὅτι μεγάλα ἠσε-
βήκατε εἰς τὸν θεὸν αἰτησάμενοι βασιλέα. Ἀναμνη-
μονεῦσαι δὲ ὑμᾶς πρόσηκεν, ὅτι συνὼ ἑβδομήκοντα
μοις ἐκ ὃ χοὺς ὑμῶν ὁ πάππα⊖ ἰακὼβ⊖ Ἀφ' ἁλι-
μοῦ εἰς αἴγυπτον ἦλθε. κἀκεῖ πολλῶν μυριάδων ἐπι- B
πολυ ὄντων, ὑπ' εἰς δουλείας καὶ χαλεπὰς ὕβρεις ἦ-
γοντο οἱ αἰγύπτιοι, ὁ θεὸς ἐξαμβλύων τῶν πατέρων,
χωρὶς βασιλέως παρέχειν αὐτοῖς, ῥύσασθαι τῆς ἀ-
νάγκης τ' πολὺ⊖ μωυσῆν αὐτοῖς ⊂ ἀαρὼν πέμψας
ἀδελφὸς. εἰσήγαγον ὑμᾶς εἰς τοῦδε τοῦ γῆν ἣν νῦν
ἔχετ. καὶ τούτων ἀπολαύσαντες οὐκ ἔ θεῦ, προδε-
δώκατε τὴν θρησκείαν καὶ τὴν εὐσέβειαν. οὐ μὴν,
ἀλλὰ καὶ πλημμελεῖς ἀποχειρίας γινόμενοι, ἠλλοτρι-
ώσατ. πρῶτον μὲν ἀσυρίων καὶ τῆς ἐκείνων ἰσχύ⊖ C
κατ' ὀλίγας ἀπεργασάμεν⊖ ἐπ' τε, ἀμμανιτῶν κρα-
τησάντων ἔθνων καὶ μωαβιτῶν, καὶ τελευταίων πα-
λαιστίνων. καὶ τούτων οὐ βασιλέως ἡγεμόνος διεπά-
ξαντος, ἀλλ' ἰεφθαίου καὶ γεδεών⊖ στρατηγούντων.
τίς ἐστιν ὑμᾶς ἄνοια, φυγεῖν μὲν τὸν θεὸν, τῷ βα-
σιλέα ἑαυτῶν θέλειν. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀποδείξω ὅτον ὀν
αὐτὸς ἐπλέξατ. ἵνα μὲν τοίνυν φανερὸν ὑμῖν ποιήσω
τὸν νοῦν. ὀργιζόμενον καὶ δυσχεραίνοντα τῇ τῆς βασι-
λείας ὑμῶν αἰρέσει, δηλώσας ἔδ' ὑμῖν τὸν θεὸν παρα-
σκευάσω ἀφ' σημείων ἐναργῶς. ὁ γὰρ οὐδέπω πρό- D
τερον ὧδε ὑμῶν οὐδεὶς ἐνταῦθα γεγονηκὼς θέρους
ἀκμὴ χειμῶνα, αἰτησάμεν⊖ τὸν θεὸν παρέξω ἔ-
τοιμον ὑμῖν ὀπτῶνα. καὶ ταῦτα εἰπόντ⊖ πρὸς τὸ
πλῆ⊖ ἐσωμήλου, βρονταῖς σημαίνει τὸ θεῖον καὶ
ἀστραπαῖς καὶ χαλάζης καὶ φορᾷ, τὴν ἔ προφήτ
ἅπαντων ἀλήθειαν, ὡς τεθυμωμένους αὐτὸς καὶ
φοβεῖσθαι ἠναγκάσθαι, ἁμαρτανὼν τε ὁμολογεῖν, καὶ κατ'
ἀρχὰς εἰς ἔ. ὁ προπεσὼν, καὶ ἱκετεύειν τὸν προφή-
την ὡς πατέρα χρηστὸν καὶ σπλαγχνικὸν τὸν θεὸν αὐτοῖς ἐ-
μπαρασχεῖν, καὶ ταύτην ἀφεῖναι τὴν ἁμαρτίαν, E
ὧν πρὸς οὓς ἐξύβρισαν ἄλλους ⊂ παρενόμησαν πρόσ-
ταγμα. ὁ δὲ ὑπαχνεῖται καὶ ὡς καλέσειν τὸν θε-
ὸν παρῄνει αὐτοῖς καὶ πείσειν. συνεβού-
λευε μὲν τοι δικαίους εἶναι καὶ ἀγαθούς. καὶ μνημονεύ-
σαι ἀφ' τῶν παραβάσεων τῆς ἀρετῆς αὐτοῖς κακῶν
γεγενημένων. καὶ τ σημείων ἔ θεῦ καὶ τῆς μωυσέως
προφητείας, ἐν σωτηρίας αὐτοῖς καὶ τῆς μὴ ἔ βασιλέως
δουλεύειν ἐσομένης ἐπιθυμία. εἰ δὲ τούτων ἀμελήσουσιν,
ἐλεγεν ἥξειν αὐτοῖς τε καὶ τοῦ βασιλέως μεγάλην ὀ θεῦ
πληγήν. καὶ ὁ σωμήλ⊖ μὲν ταῦτα τοῖς ἑβραίοις προ- F
φητεύσας, ἀπέλυσεν αὐτοὺς ἐπὶ τὰ οἰκεῖα, βεβαιώσας
ἐν ὀλίγῳ τοῦ σαούλου τὴν βασιλείαν.

promptes imperium DEI, sub rege
esse malletis? Gessi tamen vobis morem, eo declarato, qvem ipse elegit. Ut autem manifeste
sciatis DEUM vobis iratum, nec ei placere in
regnum versam vestram rempublicam, dabo
evidens signum divinitus. Qvalem enim nunqvam qvisqvam æstatis medio vidit in hac regione tempestatem, talem nunc impetrabo à
DEO, quæ verbis meis fidem astruat. Vix ea fatus erat, cum tanta vis tonitruum ac fulgurum
& grandinis ingruit, ut attoniti extremaqve timentes faterentur se peccasse, & per insciti am
in hunc errorem prolapsos, rogarentqve pro-
phetam, ut paterno affectu eos complexus, in
gratiam DEI placati reponeret, & qvemadmodum aliorum antea, hujus qvoqve peccati veniam impetraret, pollicitus est ille rogaturum
se pro eis DEUM, & exoraturum: simulqve consilium dedit, ut probi ac justi esse perpetuo studerent, nec unqvam oblivisc erentur, in qvantas clades & calamitates ob neglectum virtutis
incidissent. meminissent præterea prodigiorum
DEI legumqve per Moysem latarum, si caram
haberent vel suam ipsorum vel regis incolumitatem, quod si hæc negligerent, prædixit gravem ultionem tam ipsis qvam regi non defore.
atqve ira denuo confirmato in regno Saulo, conventum missum fecit.

Κεφάλαιον ζ.
Ὡς στρατεύσαιμόν οἱ πάλιν ὅπι τὸς ἑβραίους οἱ παλαιστινοὶ ἠτήσησαν.

CAP. VII.
Palestini Hebræos bello aggressi vincuntur.

Οὗτος δ' ὁπλέξας ὐκ ἔ πλήθυς ὡς ἐδεῖ τρι- VI.
χιλίους, τοὺς μὲν διχιλίους ἐδὸς ἀς π σωματο- G
φυλακῶν αὐτὸν, λαβὼν αὐτὸς διῆρχεσθον ἐν πό-
λει βεθήλῳ, ἰωναθὴ δὲ τῷ παιδὶ τοὺς λοι-
πούς, δοὺς ὥστε σωματοφυλακῆν αὐτὸν,

Rex autem delectu habito, conscriptisq; tribus millibus, duo millia sibi voluit esse satellitiũ, cum qvibus ad habitandũ Bethela se contulit: reliqvos Jonathæ filii satellites esse jussit,

qvem misit in Gabam. ille verò expugnavit castrum qvoddam Palæstinorum non longè inde distans. Qvi enim Gabam tenebant, perdomitis Judæis arma ademerunt, & occupatis opportunis locis præsidiis ea' communiverunt, & omni prorsus ferri usu eis interdixerunt. qvamobrem si quando agricolis opus esset aliquo ferramento, puta vomere aut ligone, aut alio ad colendum agrum necessario, à Palæstinis instrumentum erat petendum. Ut verò audiverunt expugnatum castrum, indignati & non ferendam contumeliam dictitantes, armant contra Judæos trecenta millia peditum, curruum triginta millia, equitum sex millia: & castrametati sunt ad oppidum Machmam. His cognitis rex Saulus profectus est Galgala: & dimissis præconibus per totam ditionem, edicit, ut qui salvam vult libertatem populi, contra Palæstinos arma capiat: dissimulans interim eorum potentiam, & negans tales esse, ut timeri debeant. sed ubi certo compertum est maximum esse hostium numerum, metus omnes Sauli subditos occupat: & pars in speluncas ac loca subterranea se abdunt, plures verò ultra Jordanem fugiunt, qvæ regio à Gadis & Rubeli tribubus tenebatur. Saulus autem accersit prophetam, ut de communi consilio res geratur. Ille renunciat, debere eum eodem loco manentem comparare victimas: se enim post septem dies venturum, ut immolatis sabbato victimis, cum hoste prælio decernatur, at ille expectavit qvidem, quantum propheta jusserat, sed non per omnia fuit obediens. Cum enim cunctari prophetam cerneret, & se paulatim à militibus deseri, victimas ad altare obtulit. Cumqve nunciatum esset prophetam adventare, honoris causa obviam ei prodiit. Ille male factum dixit, quod neglectis suis mandatis, se absente preces & sacrificia qvæ DEI voluntate facienda erant, pro populo temere occupasset. Saulo verò excusante, expectasse se ad statutum dierum numerum: sed cum milites audito hostem relicta Machma petere Galgala, metu se desererent, necessitate cogente properasse ad sacrificium: Consultius, inqvit, propheta, fecisses, si mihi paruisses, & præ nimia festinatione Deum, cujus ego mentis interpres sum, non contempsisses. nam per obedientiam & tibi diuturnitatem regni, & posteris successionem parare poteras. Ita Samuel offensus regis facto domum est reversus. Saulus autem cum sexcentis tantum militibus & Jonatha filio venit in urbem Gabaonem. horum major pars non erat armis instructa, quod ea regio nec ferrum haberet, nec armorum fabros: quod cura Palæstinorum cautum fuisse diximus. hi diviso trifariam exercitu, per totidem vias regionem Hebræorum ingressi omnia populabantur, spectante Saulo rege cum filio, nec valente prohibere hostem, propter suorum paucitatem.

A εἰς γάβας ἔπεμψεν. ὁ δ' ἐκπολιορκεῖ φρούριον τῶν παλαιστινῶν ὀ πόρρω γεβάλλων. οἱ γὰρ τῆς γάβας παλαιστινοὶ καταπροφθόμενοι τοὺς ἰουδαίους, παντὸς σκεύους αὐτοῖς ἀφῃρέωντο, καὶ τοὺς ἐχυρωτάτους τῆς χώρας τόπους φρουρᾶς κατελαμβάνοντο. καὶ σιδηροφορεῖν χρῆσθαί τε καθάπαξ ἀπηγόρευον σιδήρῳ. καὶ διὰ τοῦτο τῷ ἀποδόσθαι οἱ γεωργοὶ ἔσπευδον δήπουθεν αὐτοὺς ἀπισκευάσαι τι τῶν ἐργαλείων, ἢ ὕννιν ἢ μαχαίρᾳ

B ἢ ἄλλό τι τῶν εἰς γεωργίαν χρησίμων, φοιτῶντες εἰς τοὺς παλαιστινοὺς ταῦτ' ἐπράττον. ὡς δὲ ἠκούσθη τοῖς παλαιστινοῖς ἡ τῆς φρουρᾶς ἀναίρεσις, ἀγανακτήσαντες, καὶ δεινὸν ὕβριν τὴν καταφρόνησιν ἡγησάμενοι, στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς ἰουδαίους. πεζῶν μὲν τριάκοντα μυριάσιν, ἅρμασι δὲ τρισμυρίοις, ἵππων δ' ἑξακισχιλίαις ἐπῆντο. καὶ στρατοπεδεύονται πρὸς πόλει μαχμᾶ. ὅτε σαοὺλος ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς μαθὼν,

C εἰς γάλγαλα καταβαίνει πόλιν. καὶ διὰ πάσης κηρύσσει τῆς χώρας ἐπ' ἐλευθερίᾳ καλῶν τὸν λαὸν, ὑπὲρ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς παλαιστινούς. τὸν δυνάμεων σκεδαννύμενον αὐτῶν καὶ διαφεύγοντα πρὸς αὐτοὺς ἀξιόλογον δὲ ὡς τε φοβεῖσθαι διὰ κινδυνεύειν πρὸς αὐτούς. καταπονησάντες γὰρ τὸ πλῆθος τῶν παλαιστινῶν οἱ περὶ σαοὺλον, κατεπλάγησαν. καὶ οἱ μὲν, εἰς τὰ ἀσύλους ἔτρεψαν τόπους ἑαυτοὺς ἐκρύψαν αὐτούς. οἱ πλείους δὲ, εἰς τὴν πέραν

D ἰορδάνου γῆν ἔφυγον. αὐτὴ δ' ἦν γάδου καὶ γαλαάδου. πέμψας γὰρ σαοὺλος πρὸς τὸν προφήτην ἐκάλει πρὸς αὐτὸν συνδιασκεψόμενον περὶ τοῦ πολέμου τῶν πραγμάτων. ὁ δὲ, προεῖπεν αὐτῷ σκέλεσιν αὐτῷ, καὶ προθύσασθαι θύματα. μετὰ γὰρ ἡμέρας ἑπτὰ πρὸς αὐτὸν ἥξειν, ὅπως θύσωσι τῇ ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν, ἔπειθ' ἅτως συμβαλοῦσι τοῖς πολεμίοις. καὶ προεῖπε μὲν ὡς ὁ προφήτης ἐπέστειλεν. οὐκ ἐτήρει μέντοι τὴν

E ἐντολήν. ἀλλ' ὡς ἑώρα βραδύνοντα μὲν τὸν προφήτην, αὐτὸν δὲ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν καταλειπόμενον, λαβὼν τὰ θύματα προσήγαγε. ἐπεὶ δ' ἦν σαμουήλου ἥκοντος προσιόντα, ὑπαντήσομεν ἐξῆλθεν. ὁδὶ οὐκ ὀρθῶς αὐτὸν ἔφη πεποιηκέναι φθάσαντα, ὧν ἐπέστειλεν αὐτὸς, καὶ φήσαντα τὴν παρουσίαν, ἵν' βάλησιν γινομένου δ' ἰδίους τὰς δίχας καὶ τὰς θυσίας τὰς ὑπὲρ δ' πληθὺς πρὸ λαβὼν, καιρὸς

F ἱερουργήσειε καὶ προφητεύσειν γενέμενον. ἀπολογουμένου δ' σαύλου, καὶ φαμένου μὲν τὰς ἡμέρας, ἃς ὥρισε λέγοντα, ὑπὸ δ' ἀναγκης καὶ ἀναχωρήσεως τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν διὰ φόβον στρατοπεδίας τ' ἐχθρῶν ἐν μαχμᾷ καὶ ἀκοῆς τῆς πρὸς αὐτὸν εἰς γάλγαλα καταβάσεως, ἀπιχθῆναι πρὸς τὴν θυσίαν. ἐπαλαιῶν δ' σαμουήλου. ἀλλὰ σὺ φησὶν εἰ δίκαιον ἦν ἃ καὶ μὴ παρήκουσας ἐμοῦ μηδ' ὧν ὑπ' ἐμοῦ τῶν παρόντων ὁ θεὸς ὀλιγώρησας, ἀχρύτερον ἢ συνέφερε

G τοῖς πράγμασι γεγονὼς, σοί τ' αὐτῷ πλεῖσον ἂν βασιλεῦσαι χρόνον ἐξεγένετο, καὶ τοῖς σοῖς ἐκγόνοις. καὶ σαμουήλου μὲν ἀχθόμενου ὅτι τοῖς γεγραμμένοις, ἀνεχώρησε παρ' ἑαυτόν. σαοὺλος δὲ εἰς γαλγαλῶν πόλιν ἔχων ἑξακοσίους μεθ' ἑαυτοῦ μόνον ἦκε σὺν ἰωνάθῃ τῷ παιδὶ. τούτων δ' οἱ πλείους οὐκ ἔχον ὅπλα, τῆς χώρας ἀπανιζούσης σιδήρου καὶ τῶν ὅπλα χαλκεύειν δυναμένων. ἐπὶ γὰρ ἐκείνου οἱ παλαιστινοὶ ταῦτα ἔσπευδον, καὶ διὰ καὶ μικρὸν ἐμπροσθεν διεγνωκαμεν. διελόντες δὲ εἰς τρία μέρη τὴν στρατιὰν οἱ παλαιστινοὶ, καὶ κατὰ τοσαύτας ὁδὸς ἐπερχόμενοι, τὴν τῶν ἑβραίων χώραν ἐπόρθουν, βλεπόντων τε σαοὺλου καὶ βασιλέως αὐτῶν, καὶ τοῦ παιδὸς ἰωνάθου, ἀμυνάσθαι τε τῇ γῇ, μετ' ἑξακοσίων γὰρ μόνων ἦσαν, οὐ δυναμένων.

κατ-

καθῆῤθαι δ' αὐτὸς τε καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀρ- A
χιερεὺς ἀχίας ὁπίσω. ὧν ἦλθε δ' ἀρχιερέως, ὅτι βα-
ρέως ὑφῆλε, καὶ τὰ γιγνόμενα λεληθυίαν ἐρῶντες, ἐν
ἀγωνίᾳ δεινῇ καθεῖχεσαν. σωστὶ δὲ τοῦτ' ἦν· ὁ γὰρ σαοὺλος
μετὰ τοῦ ὁπλοφόρου μόνου παρελθὼν αὐτὸς εἰς τὰ
τῶν πολεμίων παρεμβολὰ εἰσέβαλλεν, καὶ παρεκελεύ-
σατο καὶ θάρσους αὐτοῖς. ὁ δὲ ὁπλοφόρος πρό-
θυμος ἐπεδίδου φήσαντος ὅτι ποτ' ἂν ἤκουσεν, κἂν
ἀπιέναι δέοι, προσλαβὼν τὰ τοῦ νεανίσκου σωτερ-
μία, καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ βουνοῦ, πρὸς τοὺς πολε- B
μίους ἐτάρευεν. ἦν δὲ τῶν πολεμίων στρατόπεδον, ὅπῃ
πρῶτον, τρισὶν ἄκρεσιν εἰς λεπτὸν ἀπηκονημένοις μέ-
χρι πέτρας ἐκ κύκλου περιεφαίνοντο, ὥσπερ προβό-
λους τοὺς ὀπτικοὺς ἀποπαχόμενον. ἐν δὲν σωνέβαινεν
ἠμελῆσθαι τὰς φυλακὰς τοῦ στρατοπέδου, διὰ τὸ φύσει πε-
ρέχειν τὴν χωρίων τὴν ἀσφάλειαν, καὶ πάντη νομίζειν
ἀπρόσβατον εἶναι κατ' ἐκείνας οὐκ ἀναβεῖναι μόνον, ἀλ-
λὰ καὶ προσελθεῖν. ὡς οὖν ἦκον εἰς τὴν παρεμβολήν,
ὁπλοφόρος παρεβόησε τὸν ὁπλοφόρον. Ὁ πρωτάλωφος
τοὺς πολεμίους ἔλεγε. κἂν μὲν ἀναβεῖναι κελεύσωσιν C
ἡμᾶς πρὸς αὐτοὺς ἰόντες, σημεῖον τοῦτο νίκης ὑπο-
λαμβάνειν. ἐὰν δὲ φθέγξωνται μηδὲν ὡς οὐ καλοῦντες
ἡμᾶς, ὑποστρέφωμεν. πρόσθεν δ' αὐτῶν τὸ στρα-
τόπεδον τῶν πολεμίων, ὑπωφαίνουσα ἤδη τῆς ἡμέ-
ρας, ἰδόντες οἱ παλαιστινοὶ, πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον, ὅτι
τῶν ὑπονόμων καὶ τῶν σπηλαίων προϊέναι τοὺς ἑβραί-
ους. καὶ πρὸς ἰωνάθην τὸν ὁπλοφόρον αὐτοῦ, δεῦτε ἔ-
φασαν ἐλθεῖν πρὸς ἡμᾶς ἵνα ὑμᾶς πιμπρησώμεθα,
πεπλημμῦραι ἀξίως. ἀπατασι μὲν δὴ τὸν φωνὴν D
ἔδοσαν πᾶσι, ὡς νίκην αὐτῷ σημαίνουσαν, ὥρμη-
σαν μὲν ἀνεχώρησεν ἐξ ὃ περ ἄφθησαν τὸ πρῶτον τοῖς
πολεμίοις. ὥρμησε φάραγγος ὄντος ὅπῃ τὸν πέτρων
ἦσαν, ἐρήμων ὄντων τῶν φυλαττόντων διὰ τὸν ἰσχυρότη-
τα καὶ ἀνεπιτήδευτοι μὴ πολλῆς παλαιστρίας,
ἐκπεπτωκότες τὸν ἔχωρουν φύσιν. ὡς ἀνέλθειν, ὅπῃ πρῶ-
τον πολεμίους. ὑπιστάντες δ' αὐτοῖς κειμένοις, ἀπο-
κτείνουσι μὲν ἔκτειναν. παραχῆς γὰρ καὶ σκοπῆξεως αὐ-
τοῖς ἐγένοντο. ὡς τινας μὲν φυγεῖν τὰς πανοπλίας ἀ-
πορίψαντας. οἱ δὲ πολλοὶ μὴ γνωρίζοντες ἑαυτοὺς διὰ E
τὸ σκοτεινὸν εἶναι τὸν ὄνων εἶναι, πολεμίους ὑπονοοῦντες ἀλ-
λήλους, καὶ δὴ ἔκαζον ἀναβεῖναι πρὸς αὐτοὺς τῶν ἑ-
βραίων ἐκ τοὺς δύο μόνους, οἷς μάχῃ ἐτράποντο. Ὁ οἱ
μὲν αὐτῶν ἀπέθνησκον κτεινόμενοι. τινες δὲ φεύγοντες
εἰς τὰ πετρῶν ὠθούμενοι κατεκρημνίζοντο. τῶν δὲ τοῦ
σαοὺλ κατασκόπων, τεταράχθαι τὸ στρατόπεδον τῶν
παλαιστινῶν φρασάντων τῷ βασιλεῖ, σαοὺλ ἠρώτα
μήτις εἴη τῶν αὐτοῦ κεχωρισμένων. ἀκούσας δὲ τὸν ἰωνά-
θην καὶ τὸν αὐτοῦ τὸν ὁπλοφόρον ἀπεῖναι, κελεύει τὸν ἀρ-
χιερέα λαβεῖν τὰ τοῦ ἀρχιερατικὴν στολὴν, προφητεύ- F
σοντα αὐτῷ τὰ μελλόντων. τοῦ δὲ, νίκην ἔσεσθαι καὶ
κράτος τῶν πολεμίων φράσαντος, ἐπεξέρχεται τοῖς
παλαιστίνοις. Ὁ παραγενόμενοι προσκαλοῦσι Ὁ φονεύουσιν
ἀλλήλους. προσφέρεται δὲ αὐτῷ Ὁ οἱ πρόπαλον ἐκ τοὺς
ὑπονόμους καὶ εἰς τὰ σπήλαια συμφύγοντες, ἀκού-
σαντες ὅτι νικᾷ σαοὺλ. γνόμενοι δὲ ὡς μυρίων ἤδη
τῶν ἐχθρῶν, διώκει τοὺς πολεμίους καὶ πᾶσαν ἐκορ- G
πισμένους τὴν χώραν. ἔπει δὲ τοῦ τῆς ὅπῃ τῇ νίκῃ
χαρᾶς οὕτω γνόμενος, συμβαίνει γὰρ μὴ κρατεῖν
τοῦ λογισμοῦ τοὺς οὕτως εὐτυχήσαντας, ἔδοξε τοῦ
ἀγῶνος, εἰς δεινὸν προαγαγεῖν, καὶ πολλὰ ἂν ἔ-
χειν μείζω ἔργον. βουλόμενος γὰρ αὐτῷ τε τιμω-
ρῆσαι καὶ δίκην ἐπολαβεῖν ὧν τὰ παλαιστινῶν

A Occupaverant enim collem quendam cum pontifice Achia, qui fuit unus ex Elis pontificis posteris, & videntes suorum res impune agi & ferri, graviter angebantur, qvod in se nihil esset præsidii. Filius vero Saulis cum armigero *1.Reg.14.* suo conspirat, ut clam ingressi castra hostium, tumultum aliqvem & trepidationem in eis excitarent: & famulo omnem operam in qvemvis eventum pollicente, etiam si mori oporB teat, soli à colle descendentes versus hostium castra iter faciunt. ea sita erant in loco præruptо, qui tribus angulis in longum excurrebat, rupe circumquaqve cincta, ceu munimento contra insultus hostium. Quapropter negligentius custodiebantur, quia propter naturam loci non solum ascendere, sed ne accedere quidem tutum videbatur. Ergo postquam eo accessêrunt, Jonathas confortabat armigerum ad hostem aggrediendum. Si nos, inquit, videC rint, jusserintque ascendere, omen victoriæ accipiendum est. quod si tacuerint, neque nos vocaverint, revertamur. Cumqve propius ad hostilia castra accederent apparente jam die, Palæstini ubi hoc viderunt, inter se dicebant: ex antris & cuniculis prorepunt Hebræi. deinde Jonathæ cum armigero inclamabant, Venite huc daturi pœnas audaciæ. Qvam vocem Sauli filius cupide arripiens, ut indubitatum omen victoriæ, tunc quidem recessit è loco, in quo conD specti fuerant. sed ex alia parte ad rupem accedentes propter situm incustoditam, magno labore difficultate loci superata evaserunt ad hostem. aggressiq; sopitos viginti ex his interfecerunt, & totum exercitum stupore ac consternatione repleverunt, ut abjectis armis in fugam se darent. plerique vero non noscitantes inter se, quod ex multis gentibus conflati essent, pro hostibus se invicem invadebant: & cum non putarent duE os tantum Hebræos in castra penetrasse, mutuo marte cadebant. quidam metu vulnerum in præcipitia aut ipsi ruebant, aut ut fit in turba tumultuante, alii ab aliis protrudebantur. Cumq; VII. renunciatum esset regi per speculatores tumultum esse in castris Palæstinorum, interrogavit Saulus, num aliquis è suis abesset: & audito filium cum armigero abesse, jubet pontificem sumpto sacerdotali habitu de futuris vaticinari. Qvo respondente victoriam DEUM & hostium F cladem promittere: ducit militem in Palæstinos, & perturbatos adoritur, jam ante ipsos inter se depugnantes. qvo audito, qui ante in speluncas & subterranea se abdiderant, & ipsi prorumpentes militibus Sauli se agglomerant. jamqve ad decem millia creverant, hostemq; tota ea regione palantem infectabantur. ibi Rex sive niG mio gaudio parum sui compos, quod difficile sit eximiam felicitatem moderato animo ferre, sive per insciti am, dignum quiddam reprehensione admisit. Volens enim meritas pœnas à Palæstinis ad satietatem repetere,

diris devovit eum, quicunqve intermissa cæde ante noctem cibum caperet, nolens ante tenebras insequendi & cædendi finem facere. Paulo post cum delati essent ad quandam sylvam Ephræmiticæ tribus refertam apibus, filius Sauli, qui non exaudiverat patris imprecationes, easqve consensu populi ratas habitas, favum fortè nactus expressum inde mel edebat: & monitus qvod pater additis execrationibus interdixisset, ne quisquam cibum ante solis occasum sumeret, edere quidem destitit: negavit tamen recte id à patre factum. majore enim vi & alacritate hostem persecuturos fuisse, si corpora cibo recuravissent, & longe plures assecuturos fuisse, ac trucidaturos. Itaqve cæsis Palæstinorum multis millibus, sub vesperam demum eorum castra diripiunt: & inter cæteram prædam magna pecudum copia reperta mactant, carnibusqve nondum à cruore purgatis vescuntur: quod è vestigio regi à scribis renunciatum est, vulgus militum in DEUM peccare, & carnes etiam tum cruentas coqvere ac edere. Tum Saulus jubet saxum grande in medium provolvi: edicitqve ut super illud pecudes jugulent, néve carnes cum sangvine comedant. quia factum hoc DEO displicet. cui edicto cum omnes parerent, statuit ibi altare, & impositis victimis holocautoma DEO incendit: idqve altare omnium primum à Saulo extructum est, cumqve eadem nocte, priusquam vires & animos resumerent, hostium reliqvias vellet conficere, & miles haud gravatim imperata faceret, magnam præ se ferens alacritatem, accito pontifice jubet eum divinam super hoc voluntatem qværere, an sibi reliqvum hostilem exercitum delere permittatur. Pontifice verò negante DEUM responsum velle reddere: Non temere est, inquit Rex, hoc DEI silentium, qui antehac ultro solebat, quod facto esset opus, consulere: sed oportet aliqvod latens in nobis peccatum esse, qvo offensus tacet. Sed juro per eum ipsum, quod etiam si filius meus Jonathas peccatum id commisisset, ut DEUM placem, capitis pœnam ab eo exigam, non secus qvam si de qvovis nihil ad cognationem meam pertinente supplicium sumendum sit: tum acclamante multitudine, ut hoc faciat, universos confestim in unum locum statuit: & ipse cum filio seorsum stans, forte deprehensurus, qvis in culpa sit. cumq; sors Jonatham indicaret, interrogat qvid fecisset, & cujus peccati sibi esset conscius. tum ille, Equidem pater, nihil aliud scio, nisi qvod heri, dum hostem persequor, edicti tui nescius de favo degustavi. Saulus vero jurat se eum occisurum pluris qvam genus aut naturam aut affectus, jusjurandum faciens. Ille ne præsenti qvidem periculo territus, magno ac generoso animo se præbuit. Nihil, inquit, deprecor pater. Libenter enim hanc mortem fero, qvæ te religione solvat, dum prius tam magnificam victoriam videre contigit. maximum enim mihi fuerit solatium, Palæstinorum insolentiam ab Hebræis esse perdomitam.

ἐπαρᾶται τοῖς Ἑβραίοις ἐν ἔτει ἀποκόμβος ὃς φονεῦσει τοὺς ἐχθροὺς φάγοι, καὶ μὴ μέχρις ἂν νὺξ ἐπελθοῦσα τῆς ἐναυρέσεως καὶ τῆς διώξεως αὐτοὺς παύσῃ τῶν πολεμίων, ὅτ' ἐπάρατος ἦ. ὃ δὲ σαοὺλου ὅτε φήσαντος, ἐπεὶ κατά τινα δρυμῶνα εὑρόντο βαθεῖ καὶ μελισσῶν γέμοντα, τῆς δ' Ἐφραίμου κληρονομίας, ὁ δὲ σαοὺλ πῶς, οὐκ ἐπακηκοὼς τῆς τοῦ πατρὸς ἀρᾶς, οὐδὲ τῆς ἐπ' αὐτῇ τῶν λαῶν ὁμολογίας, ἀποθλίψας τὸ κηρίον τοῦ μέλιτος ἤσθιε. μεταξὺ δ' γνοὺς, ὅτι μὴ δυνηθεὶς ἀρᾶς ὁ πατὴρ ἀπεῖπεν γεύσασθαί τινα πρὸ ἡλίου δυσμῶν, ἐσθίων μὲν ἐπαύσατο. ἔφη δ' οὐκ ὀρθῶς ἔχειν κωλύσαι τὸν πατέρα, μὴ μείζονος δὲ ἰσχύος ἂν καὶ προθυμίας διώκοντας, εἰ τροφῆς μετελάμβανον πολλῷ πλείονας καὶ λαβεῖν τῶν ἐχθρῶν καὶ φονεῦσαι πολλοὺς δι' οὗ κατακόψαντες μυριάδας τῶν παλαιστινῶν, δείλης ὀψίας ἤδη διαρπαγὴν καὶ σκευοπέδου τῶν παλαιστινῶν τρέπουσι. καὶ λείαν πολλὴν καὶ βοσκήματα λαβόντες, κατασφάζουσι καὶ ταῦτ' ἐν αἵματι κατήσθιον. ἀπαγγέλλεται δὲ τῷ βασιλεῖ ὑπὸ τῶν γραμματέων ὅτι τὸ πλῆθος εἰς τὸν θεὸν ἐξαμαρτάνει ὑοῦσιν, καὶ πρὶν ἢ τὸ αἷμα καλῶς ἀποπλύναι, καὶ τὰς σάρκας πιόσας καθαρὰς ἐσθίον. ὁ δὲ σαοὺλ κελεύει κυλισθῆναι λίθον μέγαν εἰς μέσον. καὶ κηρύσσει ἰέναι ἐπ' αὐτὸν τὸν ὄχλον τὰ ἱερεῖα. καὶ πρέα μησὶ τῷ αἵματι δαίνυσθαι. ὅτι γὰρ οὐκ εἶναι τῷ θεῷ κεχαρισμένον. ὅτι δὲ πάντων τῷ προσέχειν βασιλέως ποιησάντων, ἵδρυσιν ἐκεῖ βωμὸν ὁ σαοὺλ, καὶ ὁλοκαύτωσεν ἐκεῖ ἐπὶ αὐτῷ τῷ θεῷ. ὅτον πρῶτον βωμὸν κατεσκεύασεν. ἄχρι δ' ἐνθοῦς ἤδη τὴν παρεμβολὴν τῶν πολεμίων ἤδη τῶν διαρπαγὴν τὸν ἐν αὐτῇ βαλόμενον πρὶν ἡμέρας, καὶ τῶν στρατιωτῶν οὐκ ἀνασχομένων ἔτι, πολλὴν δ' εἰς ἀπειρεσίαν προθυμίαν ἐνδεικνυμένων, καλέσας ὁ βασιλεὺς ἀρχιερέα, ἐκέλευσεν αὐτὸν γνῶναι, εἰ δίδωσιν ὁ θεὸς αὐτοῖς, καὶ συγχωρεῖ βαδίσασιν ἤδη τὴν στρατοπεδοῦν τῶν ἐχθρῶν διαφθεῖραι τοὺς ἐν αὐτῇ τυγχάνοντας. εἰπόντος δὲ ἱερέως, μὴ ἀποκρίνεσθαι τὸν θεὸν. ἀλλ' ὁ δίκαια αἰτίας εἶπεν ὁ σαοὺλ πυνθανόμενος ἡμῖν φωνὴν ὁ δίδωσιν ὁ θεὸς, εἰς πρότερον αὐτοῖς προσεμένουσε πάντα, καὶ μηδ' ἐπερωτῶσιν ἔφησε λέγων. ἀλλ' εἴ τι λαυθάνον ἐξ ἡμῶν ἁμάρτημα πρὸς αὐτὸν αἴτιον τῆς σιωπῆς. ὀμνυμί σε ὅτον αὐτὸν ἡμῖν καὶ ὁ παῖς ὁ ἐμὸς ἰωνάθης ἢ τὸ ἁμάρτημα ὅτο ἐργασάμενος, ἀποκτεῖναι αὐτὸν, καὶ τὸν θεὸν ὅτως ἱλάσασθαι, ὡς ἂν εἰ καὶ παρ' ἀλλοτρίᾳ καὶ μηδὲν ἐμοὶ προσήκοντες, τιμῶ ὑπερ αὐτοῦ δίκην ἀπελαμβανον. ὃ δὲ πάντες ὅτο ποιεῖν ὑπεδέησαντος, ὡς ἀχρεῖμα πάντας ἵδρυσιν εἰς ἕνα τόπον. ἵστησι δὲ καὶ αὐτὸς σὺν τῷ παιδὶ κατ' ἄλλο μέρος, καὶ κλήρῳ τὸν ἡμαρτηκότα μαθεῖν ἐπεζήτει. καὶ λαγχάνει δοκεῖν αὐτὸς εἶναι ἰωνάθης. ἐπερωτῶμενος δὲ ὑπὸ τοῦ πατρὸς τί πεπαλημμέληκε. τί ποτὲ τὸ βίον οὐκ ὀρθῶς ἢ δὲ ὁσίως αὐτῷ διαπεπραγμένῳ συνέγνωκε, πατὴρ εἶπεν, ἄλλο μὲν οὐδὲν, ὅτι δι' ἐχθὲς ἀγνοῶν τὸν ὅρκον αὐτοῦ καὶ τὴν ὁρκὴν, μεταξὺ διώκων τοὺς πολεμίους ἐγεύσατο κηρίου. σαοὺλ δ' ἀποκτείνειν αὐτὸν ὁμνυσι καὶ τῆς ἡμέσεως καὶ τῆς φύσεως καὶ τῶν φίλτρων πρεσβύτερον. ὁ δ' ὑπὸ καταπλαγεὶς τὸν ἀπειλὴν τοῦ θανάτου. θαρσαλέως δὲ εὐηθῶς καὶ μεγαλοφρόνως, ἀλλ' ἐγώ σε φησὶν ἱκετεύσω φείσασθαί μου πατέρ. ἡδὺς δέ μοι ὁ θάνατος, ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας γινόμενος, ὅτι νίκη λαμπρὰ. μέγιστον γὰρ θαρσαλέον τὸ καταλιπεῖν Ἑβραίους παλαισίνων κεκρατηκότας.

ὅτι

οὗτος ὁ λεως πᾶς ἤλγησε καὶ συνέπαθεν. ὥμοσέ A
πω θεὸν ἁπτόμενος τὴν ἀρτον τῆς νίκης, ἰωναθᾶν δὲ ὁ θεὸς
μὴ θελήσαι τὴν ἀρτον τῆς νίκης, ἰωναθᾶν δὲ ὁ θεὸς
ρατο. καὶ τὸν μὲν οὕτως ἐξαρπάζουσι τῆς τοῦ πατρὸς
ρᾶς. αὐτοὶ δὲ ὄχας ὑπὲρ τοῦ νεανίσκου πιθανῶσι τὸ
θεῷ, ὡς τ' αὐτὸν ἀπολύσειε τοῦ ἁμαρτήματος. καὶ ὁ
σαὴλ εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν ὑπέστρεψε, διαφθείρας ὡ-
σεις μυριάδας ἐξ τῶν πολεμίων. βασιλεύων δ' εὐτυχῶς
καὶ τὰ πλησίχωρα τῶν ἐθνῶν πολεμήσας, χαμὼς δ' τὸ
ἀμμανιτῶν καὶ μωαβιτῶν, καὶ παλαιστινῶν, ἰδουμαίων,
ἀμαληκίτας τε, καὶ τὸν βασιλέα τῆς ὥβας. ἦσαν δὲ B
παῖδες αὐτῷ τρεῖς μὲν ἄρσενες. ἰωνάθης καὶ ἰησοῦς καὶ
μέλχισος· θυγατέρες δὲ, μεροὸς καὶ μιχαάλ. σρατη-
γὸν δὲ εἶχε, τὸν τοῦ θεοῦ παῖδα ἀβεναρον. νῆρος δὲ ἐκεῖ-
νος ἐκαλεῖτο. νῆρος δὲ καὶ κὶς ὁ σαούλου πατὴρ, ἀδελ-
φὼ ἦσαν, υἱὼ δὲ ἀβελίου. ἵππων δὲ καὶ πλήθος ἁρμάτων
πολλῶν, καὶ ἱππέων. εἰς δὲ ἂν πολεμήσειε νικήσας ἀπηλ-
λάττετο, καὶ τὰς ὁρμὰς εἰς εὐπραγίας καὶ μέγεθος
ἐπήνωσεν προήγαγετο, καὶ τῶν ἄλλων ἀπέδειξεν ἐθνῶν
ἀνεπιστάτους. τῶν δὲ νέων τοὺς δοκιμωτάτους καὶ καλλίσ διαφέ-
ροντας φύλακας τοῦ σώματος ἐποιήσατο. C

Habuit autem liberos mares tres, Jonatham, Jesum Melchisum. Filiæ fuerunt ei Merob & Michaal. Copiarum imperium dedit patrueli Abenaro. Is Neri fuit filius. Nerus vero & CisSauli pater germani fuêre Abeliæ filii. Abundabat autem & equitatu & curribus, & cum quocunq; hoste congressus semper victor revertebatur, ita ut Hebræorum res ad felicem statum perduxerit, & potentiam eorum in tantum auxerit, ut omnibus finitimis essent formidabiles. ex juventutis vero numero robore ac specie præstantissimum quenq; in suum deligebat satellitum.

Κεφάλαιον ή.
Σαὴλ πρὸς Ἀμαληκίτας πόλεμος καὶ νίκη.

CAP. VIII.
Victoria Sauli contra Amalecitas.

Σαμουὴλ δὲ ὁ προφήτης πρὸς τὸν σαοὺλ, πεμφθῆναι πρὸς αὐτὸν ἔφασκεν ὑπὸ τοῦ θεοῦ ὑ- D
πομνήσοντα ὅτι βασιλέα προκέκριται
αὐτῷ ἀπάντων ὀθεὸς ἀπέδειξε, καὶ διὰ τοῦτο πείθε-
σθαι καλῶν αὐτῷ φράζειν, ὡς αὐτὸς μὲν ἔχοντος τῶν ἐθνῶν ἡγεμονίαν, τοῦ δὲ θεοῦ καὶ τῶν κατ'
ἐκεῖνον καὶ τὰ ὅλων πραγμάτων. λέγει τοίνυν ἔφασκε
τὸν θεὸν, ἐπεὶ πολλὰ κακὰ τοῖς ἐθνεσίους ἀμαληκῖται
ἐδήωσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅτε ἐξελθόντες ἀπ' αἰγύπτου εἰς
τὴν τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς ἐξέλοντο χώραν, κελεύω
πολέμῳ τιμωρησάμενον τοὺς ἀμαληκίτας, καὶ κατα- E
σκάψαι, μηδὲν αὐτῶν ὑπολιπεῖν. ἀλλὰ πάσης διελθεῖν
ἡλικίας, ἀρξαμένους ἀπὸ γυναικῶν κτείνειν καὶ νηπίων,
καὶ τοιαύτην ὑπὲρ ὧν τοὺς προγόνους ἡμῶν εἰργάσαντο
τιμωρίαν ἀπολαβεῖν. φείσασθαι δὲ μή τε ὑποζυγίων
μήτε τῶν ἄλλων βοσκημάτων εἰς ὠφέλειαν καὶ κτῆσιν ἰ-
δίαν. ἅπαντα δὲ ἀναθεῖναι τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ ἀμαλήκου
ὄνομα τῆς μνήσεως καθαιρεθήσεσθαι ὑπὸ τοιαύτης
ἐπιλήψεως. ὁμολογεῖ δὲ ποιήσειν σαὴλ ὃ τὸ προσταχ-
θέν· τὴν δὲ πίστιν χαίνειν τὸν πρὸς τὸν θεὸν, ὅτι οὐ τοῦ F
πειθαρχεῖν τὸ πρὸς τοὺς ἀμαληκίτας σφαγὴν λογιζό-
μενος εἶναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἑτοιμότητα, καὶ τὸ τάχος
ἀναβολῆς δὲ πρόσοδος ἐπὶ μᾶλλον ἐμφανίζει. ἀθροί-
ζεται πᾶσαν τὴν δύναμιν, καὶ ταύτην ἐξαριθμήσας ἐν
γαλγάλοις, εὑρίσκεται τῶν ἰσραηλιτῶν ἐξ τῆς ἰούδα
φυλῆς, ἐκ ποταράκοντα μυριάδες. ἡ δὲ φυλὴ καθ'
αὑτὴν ἐστι σφαγὴν τρισμυρίοι. σαὴλ δὲ ἐμβαλὼν
εἰς τὴν τῶν ἀμαληκιτῶν χώραν, ἐνέδρας πολλὰς καὶ
λόχους ὑπὸ τὸν χειμάρρουν πήγνυσιν, ὡς μὴ μόνον ἐκ τοῦ
φανεροῦ μαχόμενος αὐτοὺς κακῶς ποιεῖν, ἀλλὰ G
καὶ μὴ προσδοκῶσι κατὰ τὰς ὁδοὺς ὑπιππεύειν καὶ
κυκλουμένους ἀναιρεῖν. καὶ δὴ συμβαλὼν αὐτοῖς
εἰς μάχην, τρέπεται τοὺς πολεμίους καὶ διαφθεί-
ρει πάντας, φεύγουσιν ἐπακολουθῶν. ὡς δὲ ἐκένου τὸ
ἔργον αὐτῷ κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ προφητείαν
ἐχώρησε, τὰς πόλεις, τῶν ἀμαληκιτῶν προσέβαλε.

Samuel autem ad Saulum veniens, ait se ad illum missum à Deo, ut eum commonefaceret electione Dei cæteris eum in regno prælatũ, atqve ideo par esse, ut ei morem gerat in omnibus: quandoquidem ipse præsit populis, Deus autem & regibus & cæteris rebus omnibus. Hæc igitur, inquit, sunt mandata Domini. Qvoniam Amalecitæ Hebræos in deserto multis affecerunt injuriis, dum egressi ex Ægypto in eam quam nunc tenent regionem proficiscuntur, oportet justo bello in eos vindicare, & devictos internecione delere, sævireqve in omnem sexum ac ætatem, & has illis pro injuriis patribus olim illatis pœnas rependere: ac ne jumentis quidem aliisq; pecudibus parcere, aut inde qvicqvam prædæ nomine usurpare, sed omnia DEO sacra esse, ut juxta Moysis præceptum Amalecitarum nomen è rerum natura deleatur. Pollicitus est Saulus facturum se omnia: & ratus obedientiam in hoc consistere, si non pareret tantum, sed etiam quam celerrime mandata exsequeretur, confestim omnes undiqve copias contrahit, & recensito apud Galgala milite, absqve tribu Juda circiter quadringenta millia comperit: quæ tribus ex suo tantum delectu præbuit triginta millia. Saulus autem Amalecitarum terram cum exercitu irrumpens, pluribus locis insidias circa torrentem disposuit, ut non solum marte aperto eos infestaret, sed ex improviso etiam per vias circumventos opprimeret. Postremo magno prælio in fugam versos non prius persequi destitit, qvam ad unum omnes ferro tolleret. Qvod opus posteaquam ita ut divinitus prædictũ fuerat, successit, oppidatim bellũ circumferre cœpit:

qvorum aliqvot machinis, alia cuniculis & operibus, nonnulla fame, siti aliisqve modis cum expugnasset, usqve ad mulieres & pueros cædibus grassatus est, nec crudele nec inhumanum hoc ratus: primum quod in hostem sæviret, deinde qvod jussu DEI, cui non parere periculosum est. Cepit etiam regem hostium Agagum, cujus magnitudinem ac pulchritudinem corporis miratus, servare eum decrevit, idqve non ex DEI sententia, sed victus affectu proprio inconcessam miserendi licentiam suo periculo sibi usurpans. DEUS enim ita Amalecitas oderat, ut ne infantibus qvidem parceret, qvos natura ipsa miseratione cæteris digniores esse voluit. Saulus autem regem ipsum hostium, & malorum omnium Hebræis autorem servavit, pluris ejus formam qvam DEI mandata faciens. Hoc ejus peccatum imitatus est mox populus. & ipsi enim jumentis ac pecoribus pepercerunt, in prædam contra DEI mandatum abactis, pecunias etiam cæterasqve opes diripuerunt, nihil perdentes nisi contemptibile. Itaqve devictis omnibus à Pelusio, qvæ urbs est in Ægypti finibus, usqve ad rubrum mare, totam eam regionem Saulus vastavit, sola Sicimitarum gente intacta, qui in Madianæ terræ meditullio habitant. Hos ante belli principium admonuit per nuncios, ut secederent, néve res suas cum Amalecitarum rebus miscerent, ne ex eo bello & ad ipsos cladis aliqvid perveniret. Studere enim se eorum incolumitati, propter cognationem, qvæ illis cum Raguele Moysis socero intercedebat.

IX. Atqve ita Saulus ac si nihil esset prætermissum ex iis, qvæ propheta juxta DEI voluntatem de bello gerendo mandaverat, sed omnia fuissent ad ungvem observata, lætus victoria domum revertitur. DEUS autem offensus est, qvod regi erat parcitum, & qvod populus pecudes in prædam verterat, cum ipse neutrum permisisset. Iniqvum erat, cujus ope victoria contigisset, ejus mandata contemni, etiam si is mortalis aliqvis rex fuisset. Admonens igitur ea de re prophetam, ait se pœnitere Saulum elegisse, qui non curet jussa sua exequi, sed malit, quicqvid ipsi visum fuerit, facere. His auditis Samuel vehementer conturbatus, per totam noctem fusis precibus DEUM Saulo conciliare conabatur. At ille qvantumlibet à propheta rogatus, veniam regi non annuit, quod non placeret, peccata donari in gratiam deprecatoris: quæ non aliunde magis nascantur, quam ex nimia eorum, in quos peccatur, indulgentia: qvi dum lenitatis gloriam aucupãntur, imprudentes majorem delinqvendi ansam offerunt. Postqvam igitur DEUS preces prophetæ non admisit, & satis apparuit flecti eum non posse, prima luce Samuel ad regem, Galgalis tum agentem, proficiscitur, hunc quam primum rex vidit, accurrens salutavit, dicens se gratias agere DEO pro victoria: omniaqve juxta voluntatem ejus esse peracta. Tum Samuel:

A τὰς μὲν μηχαναῖς, τὰς δὲ ὀρύγμασιν. ἐπενόμους καὶ τείχεσιν ἐξωθεῖν αὐτοκοδομημένοις, τὰς δὲ λιμῷ καὶ δίψῃ, τὰς δὲ ἄλλοις τρόποις ἐκπολιορκήσας, καὶ λαβὼν κρατῶν ἔτι σφαγὰς γυναικῶν καὶ νηπίων ἐχώρησεν, οὐδὲν ὠμὸν οὐδὲ ἀνθρωπίνης σκληρότερον ἀμπεπαίδευτος φύσεως ἡγούμενος, πρῶτον μὲν πολεμίους ταῦτα δρᾶν, ἔπειτα προστάγματι θεοῦ ᾧ τὸ μὴ πείθεσθαι κίνδυνον ἔφερε. λαμβάνει δὲ καὶ τὸν βασιλέα τῶν ἐχθρῶν ἄλογον αἰχμάλωτον. οὐ θαυμάσας τὸ καλὸν καὶ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος, σωτηρίας ἄξιον ἐκρινεν, ὃς οὐκ ἔστι τοῦ πιθῶν τῇ βουλήσει τοῦ θεοῦ, πιθεῖ δὲ νικώμενος ἰδίᾳ, καὶ χαριζόμενος ἀκαίρως περὶ ὧν οὐκ εἶχεν ἀκίνδυνον ἐξουσίαν εἴκτω. ὁ γὰρ θεὸς οὕτως ἐμίσησε τὸ τῶν ἀμαληκιτῶν ἔθνος ὡς μηδὲ νηπίων φείσασθαι κελεῦσαι πρὸς ἃ μᾶλλον ἔλεος γενέσθαι πέφυκε. σαοὶ δὲ, αὐτῶν τὸν βασιλέα, καὶ τὸν ἡγεμόνα τῶν εἰς ἐσχάτας κακῶν ἔσωσε, τῆς μνήμης ὧν ἐπέστειλεν ὁ θεὸς, τὸ δὲ πολεμίου κάλλος ἐπιπόθητον ποιησάμενος. σωφρόνησε δ' αὐτῷ καὶ τὸ πλῆθος. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν βοσκημάτων ἐφείσαντο καὶ διήρπασαν, μὴ τηρεῖν αὐτὰ τοῦ θεοῦ κελεύσαντος, τότε ἄλλα χρήματα καὶ τὸν πλοῦτον ἐξεφόρησαν. εἰ δέτι μὴ ἀπουδῆς ἄξιον ἦν ὡς τε κτήσασθαι, διέφθειραν. νικήσας δὲ σαοὺλος ἅπαντας τοὺς ἀπὸ πηλουσίου τῆς αἰγύπτου καθήκοντας ἕως τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης διέφθειρε πλὴν τῶν πολεμίων, ὧν ἔλιπον τὸ τῶν σικιμιτῶν ἔθνος. ὅτι γὰρ ἐν τῇ μαδιανῇ χώρᾳ, μέσοι κατοίκουσιν. ὃ δὲ τῆς μάχης πέμψας παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀναχωρεῖν, μὴ τοῖς ἀμαληκίταις κοινωνήσωσι συμφορᾶς. συγγενεῖς γὰρ αὐτοὺς ὄντας βαγουήλου δὲ μωυσέως πενθεροῦ, σῴζειν αἰτίαν ἔχειν. καὶ σαοὺλος μὲν ὡς μηδένος ὠφελουσας ὧν ὁ προφήτης ἐπέστειλε μέλλοντι τὸν πρὸς ἀμαληκίτας ἐκφέρειν πόλεμον, ἀλλ' ὡς ὅτι πᾶσιν ἐκείνοις ἀκαιρῶς πεφυλαγμένοις, νενικηκὼς τοὺς πολεμίους, εἰκαδε πρὸς αὐτὸν ὑπέστρεψε χαίρων ὅτι τοῖς καταρθωμένοις. ὁ δὲ θεὸς, ἄχθεται τῇ τε τοῦ βασιλέως τῶν ἀμαληκιτῶν σωτηρίᾳ, καὶ τῇ τῶν βοσκημάτων ἁρπαγῇ δὲ πλήθους, ὅτι μὴ συγχωρήσουσι αὐτῷ ταῦτ' ἐπράχθη. δεινὸν γὰρ ἡγεῖτο, νικᾶν μὲν καὶ τρόπαιον ἐκθεῖναι τῶν ἐχθρῶν, σκῆνος τῷ ἰσχυὸν δόντι αὐτοῖς. καταφρονεῖσθαι δὲ καὶ ὠφελεῖσθαι, μηδὲ ὡς ἀνθρώπου βασιλέα. μεταμανῆναι οὖν ἔλεγε πρὸς τὸν προφήτην σαμοὴλον, ὅτι τὸν χειροτονήσας βασιλέα τὸν σαοὺλον, μηδὲν ὧν αὐτὸς κελεύοι πρᾶττοντα, τῇ δ' οἰκείᾳ βουλήσει χρώμενον. σφόδρα ταῦτ' ἀκούσας ὁ σαμοὴλος συνεχύθη, καὶ διὰ νυκτὸς ὅλης τὸν σαοὺλον καλῶν ἠρέσατο τὸν θεὸν καταλλάττεσθαι τῷ σαοὺλῳ καὶ μὴ χαλεπαίνειν. ὁ δὲ τῷ συγγνώμην οὐκ ἐπένευσεν εἶναι τὸν σαοὺλον αὐτὸν μόνῳ τῷ προφήτῃ, λογισάμενος οὐκ εἶναι δίκαιον ἁμαρτήματα χαρίζεσθαι παρασιτήσειν. ἤδη γὰρ ἐξ ἄλλης τινὸς φύσεως μᾶλλον, ἢ δὲ καταμαλακίζεσθαι τοὺς ἀδικουμένους. ἠρώμενος γὰρ δόξαν ὑπεικείας καὶ χρηστότητος, λανθάνειν αὐτὸς ταῦτα γινώντας. ὡς οὖν ἀπέπεμπεν ὁ θεὸς τῇ δὲ προφήτῃ δεησομένη καὶ δηλοῦντι μὴ μεταμελόμενον, ἀμ' ἡμέρᾳ σαμουὴλος εἰς γαλγαλα παραγίνεται πρὸς σαοὺλον. ἰδόντα δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς προσέρχεται, καὶ καταπροσκυνήσαντα, τῷ θεῷ φησὶν ἐχαριστῶ, δέομαι τῷ νίκην. ἅπαντα μὲν τοι τὰ κεκελευσμένα ὑπ' αὐτοῦ πεπραχθαι. σαμοὴλος δὲ πρὸς ἔτι ὑπολαβὼν,

πῶς

τῶν ἐκ τῶν ἀφανισμάτων ἀπῆ, καὶ τροφίμων βοῶν ἐκ τῆς φαπτίδος. ὁ δὲ, τὸν λαὸν τοῦτο εἰς θυσίας ἀπέσωσαν πτηνικένου. τὸ μὲν γὰρ τῶν Ἀμαληκιτῶν ἔθνος ἅπαν ἐξαφανίζω κατὰ τὴν ἐντολήν. καὶ φείσασθαι ἄλλου μηδενὸς, ἕως δὲ αὐτὸν ἀγαγὼν τὴν ἁλωτὸν μόνον αὐτὸν τὸν βασιλέα. ὡς δὲ τι δεῖ ποιεῖν βουλόμενος πρὸς ἀλλήλους ἔφασκεν. ὁ δὲ προφήτης, οὐ χ θυσίας ἐλέγχω ἡδέως τὸ θεῖον, ἀλλὰ τοῖς ἀνδράσι δικαίοις. ἔστι δὲ εἰπεῖν, οἱ τῇ βουλήσει καὶ τοῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ καθηκόντως ποιοῦντες, καὶ μηδὲν ἄλλο παρὰ ταῦτα καλῶς ὑφ' ἑαυτῶν νομίζοντες, ἢ ὅτι ἂν παρ' αὐτοῦ τοῦ κελεύσαντος. καταφρονεῖσθαι γὰρ ἐχ ἕτερα αὐτὸ μὴ ἄλλο τις, ἀλλ' ὅταν ἀπειθῶν δοκῇ. παρὰ γὰρ τὰς τροφιμομένους ἀδὲ ἀλογῆ καὶ μένειν τοῦ μὴ κεχαρισμένου θρησκεύοντων θρησκείαν, ἔστ' ἂν πολλὰ καὶ τιμελῆ καταθύσωσιν ἱερεῖα, ἔστ' ἂν κόσμον ἀναθημάτων ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ πεποιημένων προσφέρωσι, δέχεται ταῦτ' ἀμέμπτως, ἀλλ' ἀποστρέφεται, καὶ βδύματα τῆς πονηρίας, οὐκ ἀσεβείαν ἡγεῖται. τοῖς δὲ καὶ μόνον ἕτοιμα ὑπὲρ ἂν φθέγξηται ἐκτελοῦσι ὁ θεὸς ἀμεμπτοις ἔχουσιν τὴν διάνοιαν μᾶλλον ἢ ὠφελοῦσα τετυπωμένοις ἀριθμοῖς ἀπτέρπεται. καὶ ἔτι θυσίαν ἀπαιτεῖ παρ' αὐτῶν. καὶ ὠφελοῦντος γὰν λιτὴ, πένης ἡδὺ τὸν πλοῦτον ἢ ὠφελοῦντα πλουσιώτατον δέχεται σπουδῇ ἑαυτὸν δὲ ὀργῆς ὄντα τοῦ θεοῦ. καταφρονήσας γὰρ καταμελήσας ὧν ἐπέστειλε. πῶς οὖν οἴει τὴν θυσίαν αὐτὸν προσελέσθαι ἐξ ὧν κατέκρινεν ἀπολλύειν κτήνεσιν, πλὴν εἰ μὴ νομίζῃς ὅμοιον ὀλέθρου τὸ θύειν ταῦτα τῷ θεῷ. προσδόκα τοίνυν τὴν βασιλείαν ἀφαιρεθήσομένην καὶ τὸν ἐξουσίαν, ἀφ' ἧς ὑπερήφανος ὢν ἐμεγαλύνθης οὐ θαυμαστῶς σοι θεὸς ταύτην ἐμέλησας. σὺ δὲ ἀδικεῖν ὁμολόγησε καὶ τὴν ἁμαρτίαν σου κρύπτε. φοβοῦμαι γὰρ τὰς ἐντολὰς οὐ προφήτου. καὶ μάλιστα δὲ καὶ τὸ λοιπὸν τῶν φρενῶν μὴ κωλύσαι ἁρπάζοντας αὐτοὺς τὸν λείαν μηδὲ ἀπισχεῖν. ἀλλὰ συγγνώσκε καὶ πρᾶος ἴσθι. φυλάξεις γὰρ εἰς τὸν ἁμαρτεῖν. παρεκάλει τὸν προφήτην ἐπιστρέψαι, ἵνα μὴ χαλεπήνας ἀπέλθοι τοῦ θεοῦ. ὁ δὲ, ἐὰν μὴ ἀποστρέψωμαι, ἀπῆλθε πρὸς αὐτόν.

A Qvî fit igitur qvod voces jumentorum & pecudum in castris audio? Respondit rex, populum hæc ad sacrificia reservasse, sed gentem Amalecitarum internecione juxta mandatum deletam, nemine superstite. Solum se captivum adducere eorum regem, de qvo ex prophetæ consilio se decretum. Ad hæc propheta respondit, non sacrificiis delectari DEUM, sed viris bonis ac justis. hos autem esse qui voluntati & mandatis ejus obseqvuntur, nihilqve à se recte fieri putant, nisi qvod juxta ejus præcepta fiat. Contemptum enim ejus consistere non in non sacrificando, sed in non obediendo: & qui non obediunt, unicumqve hoc & verum sacrificium non offerunt, ab his DEUM nec multas saginatas victimas, nec donaria ex auro argentove fabricata vel postulare vel admittere: sed aversari hæc ut malitiæ magis qvam pietatis argumenta. Contra qvi id solum meminerunt qvod ab ipso jussum est, & mori mallent qvam inde discedere, his delectari, ac ne victimas qvidem ab his reqvirere, quod si etiam sacrificare aliquid libuerit, pauperem honorem gratius ab his accipere, qvam à qvocunqve alio vel ditissimo. Tu igitur, inqvit, scito te in iram DEI incurrisse: contempsisti enim & neglexisti mandata ejus. Nam qvibus oculis putas eum inspecturum sacrificium ex rebus perditioni destinatis, nisi forte idem esse putas, perire, & immolari DEO? Qvapropter expectabis amissionem regni & hujus potestatis, qua elatus contra autorem tuæ felicitatis mandata ejus neglexisti, Saulus autem fassus est se peccasse & male fecisse, qvod verbis prophetæ non paruisset: metu tamen coactum se id fecisse, quod non auderet militem prædæ cupiditate accensum cohibere. Sed da veniam, inquit, & propitius esto. Cavebo enim in posterum, ne in simile peccatum incidam. Rogabatqve, ut maneret tantisper, dum pacificas hostias pro se offerret. Ille verò qui prævidebat Deum nulla flectendum victima, abire incepit.

Κεφάλαιον θ'.
Οτι σαμήλῳ ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα ὁ θεὸς ἀντὶ Σαοὺλ τοῦ Κείσου.

CAP. IX.
Samuel ad Davidem regiam potestatem transfert.

Σαοὺλ δὲ, κατασχεῖν βουλόμενος τὸ σαμήλου, ἐλαμβάνε τὸ ἀναβλοίδος, ἐθίσας τὸ ὅλης ἀφ' τῆς μεθ' ἑρμῆς ἀπεῖναι τὸ σαμήλου ῥωμώμης, διαῤῥῆξαι τὸ ἱμάτιον. ὁ δὲ προφήτου τὴν βασιλείαν οὕτως αὐτοῦ ἀφαιρεθῆναι φήσαντος, καὶ λήψεσθαι ταύτην, ἄνδρα δίκαιον. ἐμμένειν γὰρ τὸ θεὸν τοῖς ἀεὶ αὐτοῦ κεκριμένοις, ὡς δὲ μεταβαλλόμενος καὶ τρέπεται τὴν γνώμην ἀνθρωπίνῃ πάθει ὄντος. ἀληθὴς ὁ θεὸς ἰσχύει. ὁ δὲ σαοὺλ, ἀσεβῆσαι μὲν ἔλεγε, ἀγνοῆσαι δὲ παῖσαι τὸ πεπραχέναι μὴ δύνασθαι. τιμῆσαι γε μέντοι αὐτὸν παρελθὼν πλῆθος ἐρῶντος σῶσαι αὐτὸ, ἀφαιρούμενον τὴν θεοῦ προσκύνησιν. δίδωσι δὲ τὸ σαμήλου αὐτῷ, καὶ σαοὺλ μὲν τῶν προσκυνεῖ τὸν θεὸν. ἄγεται δὲ καὶ ὁ τῶν Ἀμαληκιτῶν βασιλεὺς ἀγαγὼν πρὸς αὐτόν. καὶ πυνθανομένου πῶς ἔχει πικρὸς ὁ θάνατος, εἶπεν ὡς οὐ πολλὰς μητέρας, ἅτις ἐδυνήσῃ ὅτι παιδὶ ἀφῃρέθη τέκνοις ὀδυρομένας καὶ πένθος ἄλυτον ἐμπεσόν. καὶ κελεύσας προσκέφαλα αὐτὸν ἐν γαλγάλοις

B Contemptum enim ejus consistere non in non sacrificando, sed in non obediendo: & qui non obediunt, unicumqve hoc & verum sacrificium non offerunt, ab his DEUM nec multas saginatas victimas, nec donaria ex auro argentove fabricata vel postulare vel admittere: sed aversari hæc ut malitiæ magis qvam pietatis argumenta. Contra qvi id solum meminerunt qvod ab ipso jussum est, & mori mallent qvam inde C discedere, his delectari, ac ne victimas qvidem ab his reqvirere, quod si etiam sacrificare aliquid libuerit, pauperem honorem gratius ab his accipere, qvam à qvocunqve alio vel ditissimo. Tu igitur, inqvit, scito te in iram DEI incurrisse: contempsisti enim & neglexisti mandata ejus. Nam qvibus oculis putas eum inspecturum sacrificium ex rebus perditioni destinatis, nisi forte idem esse putas, perire, & immolari DEO? Qvapropter expectabis amissionem regni & hujus potestatis, qua elatus contra autorem tuæ felicitatis mandata ejus neglexisti, Saulus autem fassus est se peccasse & male fecisse, qvod verbis prophetæ non paruisset: metu tamen coactum se id fecisse, quod non auderet militem prædæ cupiditate accensum cohibere. Sed da veniam, inquit, & propitius esto. Cavebo enim in posterum, ne in simile peccatum in- E cidam. Rogabatqve, ut maneret tantisper, dum pacificas hostias pro se offerret. Ille verò qui prævidebat Deum nulla flectendum victima, abire incepit.

Tum Saulus retinere eum volens injecit manum in pallium: & qvia Samuel properantius discedebat, scissura facta est in vestimento. cumq; propheta dixisset, sic scindendū ejus regnum, & perventurum ad virum justum & bonum. Deum enim in proposito manere, neqve similem esse homini natura mutabili: Saulus fatebatur Deum sibi merito infensum, sed factum infectum fieri non posse. Rogabatq; saltem hoc honoris sibi haberet, ut DEUM simul in præ- F sentia populi adoraret. Fecit ei hanc gratiam Samuel, & una cum illo adoratum ivit. Post hæc G adductus est ad eum Agagus rex Amalecitarum, qui cum, ô mortem amaram, exclamasset, audivit à propheta: Qvemadmodum tu multis Hebræorum matribus cæsis earum filiis lamenta & luctum attulisti, ita æqvum est, ut ipse matri tuæ mœstitiam afferas: jussitq; eum ibid. in Galgalis

interfici: ipse vero reversus est Ramatham. Rex vero tum demum sentiens, in qvæ mala offenso DEO perveniſſet, ad Gaba regiam proficiſcitur, *1. Reg. 16.* qvod nomen collem significat: nec post illam diem unqvam in prophetæ conſpectum venit. Samueli vero vicem ejus moleſte ferenti, DEUS hanc curam mittere juſſit, & aſſumpto ſacro oleo Bethlema proficiſci ad Jeſſæum Obedæ filium, & ex ejus filiis eum ungere, qvem ipſe indicaſſet ſibi regno dignum videri. Cumq; propheta diceret vereri ſe, ne ſi Saulus hoc ſenſerit, vel per inſidias vel etiam aperta vi perniciem ſibi moliretur, juſſus hac de re ſecurus eſſe, ad dictum oppidum pervenit. Eo loci magno hominum concurſu ſalutatus eſt, qværentibusq; adventus cauſam, ſacrificatum ſe veniſſe dixit. Peracto ſacro Jeſſæum ad epulas una cum filiis convocat: viſoqve natu maximo eximia ſtatura ac forma juvene, conjiciebat inde hunc eſſe regnaturum. Sed hac parte non eſt aſſeqvutus DEI providentiam. Percontanti enim, an hunc juvenem ungere deberet, qvem ipſe admiratus dignum regno ducebat, reſponſum eſt, non eadem ſpectare Deum qvæ homines. Tu, inqvit, viſa juvenis pulchritudine, jam ſatis dignum principatu exiſtimas: apud me vero non eximiæ corporis formæ præmium eſt regnum, ſed animi virtuti, & eum reqviro, qvi hac ſit perfecte excultus, pietateqve ac juſtitia, obedientia & fortitudine animum exornatus. His auditis propheta jubet Jeſſæum filios omnes oſtendere: moxqve & alii qvinqve adfuerunt. horum nomina juxta ætatis ordinem ſunt hæc: Eliabus, Aminadabus, Samma, Nathanael, Rael, Aſamus. His qvoqve viſis, qvi nihilo deteriores forma erant, propheta rogat DEUM, quisnam ex his eligendus eſſet, & audito qvod nullus, ſciſcitatur ex Jeſſæo, num qvos præterea liberos habeat. Qvo reſpondente, eſſe etiam unum nomine Davidem, qvi curam gerat gregum, propheta jubet, ut confeſtim vocetur: non enim licitum eſſe absqve illo ſacrum epulum celebrari. qui poſtqvam accitus à patre venit, adoleſcens colore flavus, & martium qviddam tuens, alicqvi liberali ſpecie, tum propheta ad patrem verſus ſubmiſſa voce, Hic eſt, inquit, qvem regnare DEO viſum eſt, & cum dicto accumbit, & proximum ſibi adoleſcentem collocat, ac deinceps patrem cum reliquis filiis. Depromit deinde ſacrum oleum, quo delibutum Davidem in aurem admonet, DEUM ita velle, ut regnum in populum obtineat: præcipitqve, ut juſtitiam colat, & operam det, ne unqvam à mandatis DEI diſcedat: Hoc enim pacto & regnum ejus fore diuturnum, & familiam univerſam illuſtre nomen conſeqvuturam: Palæſtinos quoque ab illo ſubigendos, & cum quibuscunqve gentibus congreſſus fuerit, ſemper victorem redituru m, inſignemqve inde gloriam tam ſibi paraturum, quam poſteris relicturum. Poſt mandata Samuel domum proficiſcitur, ſimulq; numen deſerto Saulo ad Davidem commigrat.

A ἀποθανῶν. καὶ αὐτὸς ἦλθεν εἰς Ἀρμαθὸν πόλιν ἀπαλλάσσεται. σαοὺλος δὲ ὁ βασιλεὺς αἰσθόμενος ὧν πέπραχθείη κακῶν ἐχθρὸν αὐτῷ τὸν θεὸν κατασκεύασας, εἰς τὸ βασίλειον ἀναβαίνει γαβά. σημαίνει δὲ βουνὸν ἐμφερῆ ὄνομα. καὶ μετ' ἐκεῖνον οὐκ ἔτι τὴν ἡμέραν εἰς ὄψιν ἦλθε τῷ προφήτῃ. σαμουήλῳ δὲ λυπουμένῳ περὶ αὐτοῦ, παύσασθαι μὲν ὁ θεὸς ἐκέλευσεν ὁ θεός. λαβόντι δὲ τὸ ἄλυον ἔλαιον, εἰς βηθλεμὰ ἀπελθεῖν πόλιν, πρὸς ἰεσσαῖον παῖδα ὠδῆδε. ἐκ τούτου τῶν υἱῶν αὐτοῦ ὃν ἂν αὐτὸς ὑποδείξῃ βασιλέα ὑμνοῦμενον. ὁ δὲ, δι' ἀλαζονείαν φήσας μὴ ἂν μαθὼν σαοὺλος ἀνέλῃ λοχήσας αὐτὸν, ἢ καὶ φανερῶς, τοῦτο μὲν ὑπὲρ θεοῦ καὶ δόντος ἀσφαλείας ὁδὸν, εἰς τὴν προειρημένην ἦκε πόλιν. καὶ πάντες αὐτὸν ἠσπάζοντό τε καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἀφίξεως ἐπηρώτων. ἔλεγε δὲ ἥκειν ἵνα θύσῃ τῷ θεῷ. πείσας οὖν τὴν θυσίαν, καλεῖ τὸν ἰεσσαῖον μετὰ τῶν τέκνων ἐπὶ τὰ ἱερεῖα. καὶ θεασάμενος αὐτῶν τὸν πρεσβύτατον τῶν υἱῶν ὑμεγέθη καὶ καλὸν, ἔκπασεν ἐκ τῆς εὐμορφίας ἕξειν αὐτὸν μέλλοντα βασιλεύειν. διαμαρτάνει δὲ τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας. ἐπερωτήσαντι γὰρ αὐτὸν, εἰ χρὴ τῷ ἐλαίῳ τὸν νεανίσκον ὃν αὐτὸς ἐπεθαυμάκει, τῆς βασιλείας ἄξιον ἔκρινεν, οὐ τὰ αὐτὰ βλέπειν ἀνθρώπους ἔφη καὶ θεόν. ἀλλὰ σὺ μὲν εἰς τὸ κάλλος ἀποβλέπων καὶ νεανίσκου, καὶ δὴ ἕξειν ἄξιον καὶ βασιλεύειν εἶναι. ἐγὼ δὲ οὐ σωμάτων εὐμορφίαν ἐπαθλον πιοῦ μεγίστου βασιλείαν, ἀλλὰ ψυχῶν ἀρετῆς, καὶ ζητῶ ὅς τις ταύτης ἐστὶ τελέως εὐπειθὴς, εὐσέβειά καὶ δικαιοσύνη καὶ ἀνδρεία καὶ πειθοῖ ἐξ ὧν τὰ ψυχῆς συνίσταται καλὸς καταγεγεσμένος. ταῦτα φράσαντος δὲ θεοῦ, πάντας ἐκέλευσεν αὐτῷ τὸν ἰεσσαῖον τοὺς υἱοὺς ὑποδείξαι σαμουήλος. ὁ δὲ, πέντε ἄλλους ἐποίησεν ἐλθεῖν, ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος, ἐλίαβος, ὁ δεύτερος ἀμινάδαβος, σάλαλος ὁ τρίτος, ὁ τέταρτος ναθαναήλος, ἔραηλος ὁ πέμπτος σκαλέπτ, ὁ δὲ ἕκτος ἀσαμέλος. ἰδὼν δὲ καὶ τούτους ὁ προφήτης, μηδὲν χείρους δὲ πρεσβυτέρου τῆς μορφῆς, ἐπερώτησε τὸν θεὸν τίνα τούτων αἱρήσεται βασιλέα. ἐπάντος δὲ ἀδέ- E να, πυνθάνεται δὲ ἰεσσαὲ μὴ πρὸς τούτοις αὐτῷ καὶ ἄλλοι παῖδες εἰσί. φήσαντος δὲ εἶναι δαβίδην τοὔνομα, μεμαίνειν δὲ περὶ τὰ βοσκημάτων φυλακῆς ὑπομελοῦς, κελεύει καλεῖν αὐτὸν ἐν τάχει. καταλιθῆναι γὰρ εἰς τὴν εὐωχίαν οὐκ εἶναι δυνατὸν αὐτοῖς ἐκείνου μὴ παρόντος. ὡς δ' ἦκεν ὁ δαβίδης μεταπεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς, πᾶσι χαροποῖς μὲν τὴν χρόαν, γοργοῖς δὲ τὰς ὄψεις ἐκαλὸς ἄλλως, ἔτος ἐστὶν ἐπτὰ καὶ δεκάτου ἡνιοχῆ πρὸς αὐτὸ σαμουήλος ὁ βασιλεύειν χρίσας τὸν θεόν. καταλίνεται μὲν αὐτὸς, καταλίνει δὲ ὑπ' αὐτὸν τὸν νεανίσκον καὶ τοὺς ἰεσσαίου μὴ καὶ τοὺς παῖδων. ἔπειτα λαβὼν ὁρῶντος δαβίδου τὸ ἔλαιον, ἀλήφεται αὐτὸν, καὶ πρὸς τὸ ὦς ἠρέμα λαλεῖ. καὶ σημαίνει δ' ὅτι βασιλεύειν αὐτὸν ὁ θεὸς ἤρηται. μένει δ' εἶναι δίκαιον ἐκ κατηκόου αὐτοῦ τὰ προσταγμάτων. ἔτως γὰρ αὐτῷ φῶς μένειν τὴν βασιλείαν ἐπὶ πολὺ χρόνου, καὶ τὸν οἶκον λαμπρὸν καὶ πεβεβόητον ἔσεσθαι. καταψεύσεσθαι δὲ καὶ παλαιστινοὺς, καὶ οἷς ἂν ἔθνεσι πολεμῇ, νικῶντα, καὶ πρὸς τὴν μάχην, κλέος τε ἀοίδιμον ζῶντα τε ἕξειν καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν λιπολείψειν. καὶ σαμουήλος μὲν ἀπαλλάσσεται ταῦτα παραινέσας, πρὸς δὲ τὸν δαβίδην μεταβαίνει τὸ θεῖον, καταλιπὸν σαοὺλον.

καὶ ὁ

γὴ ἐμὴν προφητεύειν ἤρξατο, ἔθει πνεύματος θείας
αὐτῷ μεταδιδομένου, τὸν σαοὺλ ἡ πονηρὰ τοῦ θεοῦ δαί-
μονα, πνιγμὸς αὐτῷ καὶ στραγγαλᾶς ἐπιφέρων, ὡς τοὺς ἰατροὺς ἄλλου μὲν αὐτοῦ θεραπείαν
μὴ ποιεῖσθαι. ἡ δὲ τις εὑρεθείη ἐξαδεῖν δυνάμενος καὶ ψάλ-
λειν ἐπὶ κιθύρᾳ, ὅταν ἐπέλθοιεν ζητήσαντες ὁπόταν
αὐτῷ προσῇ τὰ δαιμόνια, καὶ παραστὰς, ποιεῖν ὑπὲρ κε-
φαλῆς ἐγεῖραι ψάλλειν, καὶ τοὺς ὕμνους ἐπιλέγειν. οὕτω γὰρ
ἐκείνῃ ἐμέλησεν, ἀλλὰ ζητεῖσθαι προσέταξε τοιοῦτον
ἄνθρωπον. φησὶ δέ τις τῶν παρόντων, ἐν βηθ-
λεὲμ τοῦ πατρὸς ἰεσσαὶ μεῖον υἱὸν, ἔτι δὲ παῖδα
τὴν ἡλικίαν, εὐπρεπῆ καὶ καλὸν, καὶ τἄλλα πολλῆς
ἀξίον, καὶ ψαλμῳδικὸν καὶ ᾄδειν ὕμνους, καὶ
πολεμικῶν ἄκρον. πέμψας πρὸς τὸν ἰεσσαῖον σκέλε-
σι καταλαβεῖν αὐτοῦ τὸν δαβίδην, τὸ ποιμνίων ἀποστά-
σιμον. βουλεσθαι γὰρ αὐτὸν ἰδεῖν τὸν τῆς δ' μερεφίους καὶ
τὰς ἀνεψιὰς ἀκμὰς ἤδη νεανίσκον. ὁ δὲ ἰεσσαὶ πέμπει
παῖδα, καὶ ἔνια δῶρα, κομίσαντα τῷ σαοὺλῳ ἐλθόντα δὲ,
καὶ παῖδα εὐαλοφόρον, ἀφ' ἵππου ἔχειν τιμῆς.
ὑποστῆναι τὰ αὐτὰ, καὶ πρὸς τ ἀπὸ τ δαιμόνων τα-
ραχὴν ἐκπεμφθῆναι αὐτῷ παῖδα πρὸς ἐλθεῖν, μένειν ἰατρὸς ὡς,
λέγειν τε τοὺς ὕμνους, καὶ ψάλλων ἐν τῇ κιννύρᾳ, καὶ
πάνυ ἡσυχῇ γαληνὸν τὸν σαοὺλον. πέμπει τοίνυν πρὸς τὸν
πατέρα δ παῖδος ἰεσσαῖον, ἐᾶσαι παρ' αὐτῷ τ δαβίδην
μένειν, ἤδεσθαι γὰρ αὐτοῦ βλέπουσιν ἐν παρόντι. τ δ'
ἐκ πατρὸς τῷ σαοὺλῳ, συνεχώρησε ἡ καρδία.

Qvo factum est, ut hic concepto divino spiritu prophetare inciperet, Saulus vero in morbum dæmoniacum incideret, ita ut præfocari ac strangulari videretur, nec aliam opem invenirent medici, quam si quis peritus excantator adhiberetur: monueruntqve ubiqve inqvirendum, qui quoties rex à dæmone agitaretur, stans ad caput ejus voce ac fidibus sacros hymnos caneret. Cumqve rex sine mora qværi talem mandasset, qvidam ex astantibus ait se apud Bethlema vidisse filium Jessæi, adolescentem liberali forma, & præter aliam honestam institutionem hymnos ad citharam canere doctum, ac ne militarium quidem exercitiorum rudem. Mittuntur ergo ad Jessæum abducturi Davidem à gregibus: nunciantqve patri, regem audità adolescentis tam forma quam virtute, cupere ipsum videre. Paruit Jessæus, simulqve munera per filium regi misit. Cumqve venisset, confestim à rege admodum læto in satellitium assumitur, in magno apud eum pretio habitus. Qvoties enim à dæmone agitaretur, unicum erat in excantatione remedium: & solus David hymnos ad cinnyram accinens, regem ad sanam mentem reducebat. Impetratum est igitur à Jessæo, ut filium apud regem degere pateretur, quandoquidem tantoperè ejus præsentia delectabatur.

Κεφάλαιον ί.
Μάχη στρατιᾶς παλαιστινῶν ἐπὶ τοὺς ἑβραίους.

CAP. X.
Expeditio nova Palæstinorum contra Hebræos.

Χρόνῳ δ' ὕστερον οὐ πολλοῖς οἱ παλαιστινοὶ συνελ-
θόντες, καὶ δύναμιν ἀθροίσαντες, μεγάλην,
ἐπῆλθον τοῖς ἰσραηλίταις, καὶ μεταξὺ σω-
χῶς καὶ ἀχθοῦς καταλαμβανόμενοι στρατοπεδεύονται. ἀπιπέχαμ δ' αὐτοῖς τὴν στρατιὰν καὶ σαοὺλ, ἐπὶ
τὸ ὄρος στρατοπεδευσάμενος, ἀναγκάζει τοὺς
παλαιστινοὺς τὸ μὲν πρῶτον στρατόπεδον καταλιπεῖν,
ὑπ' ἐμοῖς δὲ τισὶ ὄρεσι ἀντικρὺ ἀλλήλων καταληφθέντες
ἐπὶ σαοὺλ στρατοπεδεύσασθαι. διέχουσι δ' ἀπ' ἀλλή-
λων τὰ στρατόπεδα μέσου αὐλώνων τῶν ὄρων ἐφ' ὧν ἑώ.
κατάδας οὖν τις τῶν παλαιστινῶν στρατοπέδου, γο-
λιὰθ ὄνομα, πόλεως γὰθης, ἀνὴρ παμμεγέθεσ-
σιν ἐπὶ πηχῶν τεσσάρων καὶ σπιθαμῆς, ὁπλα τῇ φύ-
σει σώματος ἀναλογοῦντα περικείμενος, ἐφόρει
μὲν κνημιδοῦν χαλκοῦν πέντε χιλιάδας σί-
κλων, κορυθα δὲ κνημικὸς χάλκεος ὁπλίας εἰκὸς ἑῶ
ἄνδρες ἕτερα φορεῖν τὸ μέγεθος σκεπούσης μέρη.
δόρυ γὰρ, οὐ κέντρον βαστάγμα δεξιᾶς, ἀλλ' ὅπερ τῶν
ἄλλων αὐτὸς ἀρῶν ἐφέρετο. εἶχε δὲ καὶ λόγχην ἑξακοσίων
σίκλων. ἔπασσε δὲ πολλοὶ βαστάζοντες τὰ ὅπλα. ἐφ'
ἑκατέρου δὲ τοῦ μεταξὺ τῶν στρατοπέδων, βοὴν
ποιήσειν μεγάλην, καὶ πρὸς τὸν σαοὺλ καὶ τοὺς ἑβραίους
λέγειν μάχης μὲν ὑμᾶς καὶ κινδύνων ἀπαλλάττω. τίς γὰρ
ἀναγκαῖον τὴν ἐμοὶ μαχέσεται τῶν ὑμετέρων, καὶ βραβεύσει
τὰ τοῦ πολέμου τέλος ἐν τῷ νενικῆσθαι. δουλεύσουσι
δὲ ἐκεῖνοι τοῖς ἑτέροις, ὧν ἂν νικήσας ᾖ δ. πολὺ δὲ
κέρδος ἐστὶν καὶ σωφρονέστατον ἑνὸς κινδύνῳ λαβεῖν τὸ
βούλεσθαι τῶν πάντων. ταῦτ' εἰπὼν ἀνεχώρησεν εἰς τὸ
οἰκεῖον στρατόπεδον. τῇ δ' ἐρχομένῃ πάλιν ἐλθὼν, τοὺς αὐτοὺς ἐποιήσατο λόγους,
ἡμερῶν δ' οὐκέτι προσκαλούμενος ὅπως τοῖς προκειμένοις τοὺς πολεμίους, ὡς καταπλαγησομένους αὐτὸν σίκλον

ALiquanto autem post Palæstini conscripto numeroso exercitu bellum Israelitis inferunt, & castra inter Sochum & Azecum oppida metantur. nec Saulus cunctatus ducto in hostem exercitu effecit, ut prioribus castris relictis in munitiorem qvendam collem è regione Israelitarum Palæstini se conferrent, valle qvadam inter utrosqve intercedente. In hanc è castris hostium descendit Gittæus Goliathus, vir prodigiosa statura: qvatuor enim cubitos uno palmo superabat, vastos artus convenienti armatura protectus. Thorax quinqve millia siclorum pendebat, huic moli respondebat & galea & ocreæ. prægrandem etiam hastam non dextra gestabat, sed humero sustinebat, sexcentorum siclorum ferro cuspidatam. pone sequebatur armatorum phalanx. Hic cum inter utramqve aciem constitisset, immani voce sublata: Qvid opus est, inqvit, Hebræi ancipitem Martis aleam vos subire? Date mihi adversarium & duorum periculo decernatur, penes utros futura sit victoria: ut qvorum miles succubuerit, alterius partis jugum ex pacto suscibuerit, alterius partis jugum ex pacto suscipiant. præstat enim unum aliqvem, qvam topiant. præstat enim unum aliqvem, qvam topiam exercitum, in periculum adducere. Hæc tum exercitum, in periculum adducere. Hæc locutus retro ad suos revertitur. Seqventi die locutus retro ad suos revertitur. Seqventi die rursum procedens eisdem verbis est usus: atqve rursum procedens eisdem verbis est usus: atqve per qvadraginta dies provocare hostem præ- per qvadraginta dies provocare hostem præita per qvadraginta dies provocare hostem præ- dictis conditionibus non destitit, stupente Saulo, dictis conditionibus non destitit, stupente Saulo, & metu.

XI. 1. Reg. 17.

cum universo exercitu: qui prodibant quidem in aciem, sed à neutris initium pugnæ fiebat. Ad hanc expeditionem profecturus Saulus Davidem remiserat patri, contentus tribus aliis ejus filiis, qui tum signa regia sequebantur, isqve ad gregum curam intermissam se receperat. Sed dum bellum ducitur magis quam geritur, missus à patre venit in castra, visurus quo in statu res essent, & fratribus necessaria portaturus. Interim Goliathus ex more progreditur, & jam insolentior exprobrat, ne unumquidem esse inter Hebræos, qui in singulare certamen descendere audeat. Forte tum David cum fratribus colloquebatur de patre & rebus domesticis, auditisqve barbari conviciis graviter commotus, se paratum dixit, ut hostem excipiat. At Eliabus maximus fratrum objurgat hominem, per imperitiam rerum supra quam ætatem ejus deceat ferocientem, addens satius esse, ut ad patrem ac greges quam primum revertatur. reveritus est David fratrem, nihilominus apud alios milites professus est sibi non deesse animum ad singularem pugnam, ita ut celeriter ad regem de hoc sit perlatum. quare accitus & jussus, quid vellet, dicere, Non est, inquit, rex cur abjiciamus animos aut formidemus. Ego congressus cum hoste insolentiam ejus compescam, & elatum ac ferocientem prosternam, & ex terribili deridendum reddam: tantoque erit tua simul & tuorum illustrior gloria, quod ab adolescente magis quam viro hostis devictus videbitur. Saulo vero laudante generosum ejus animum, nec tamen audente rem tantam tam teneræ ætati committere: Non est, inquit, quod dubites: nam hæc DEO fretus polliceor, cujus favorem jam non semel expertus sum. Qvum enim paternos greges pascerem, raptum agnum ex ore leonis recepi, ipsamqve feram in me impetum vertentem cauda correptam, soloqve afflictam occidi: neqve mitius tractavi ursum greges invadentem: & hanc quoqve belluam nihilo pluris facio, qui cum in DEUM atqve homines convicia evomat, non patietur cæleste numen impune hoc illum auferre, sed meis eum manibus perdomabit. Effecit tam prompta audacia juvenis, ut rex omnia fausta precatus ad pugnam eum mitteret, instructum prius thorace regio simulqve ense ac galea. Tum David qui armis gestandis non assveverat, gravari se his magis quam muniri sentiens, Tuus sit, inqvit, hic ornatus, qui gestare eum es idoneus: mihi famulo tuo permitte meo arbitratu pugnam capessere. & cum dicto arma deponit, baculumqve tantum assumit: & conjectis in peram quinqve lapidibus de glarea torrentis, funda dextram armatus in hostem properat. Hunc apparatum postqvam vidit barbarus, adeo contempsit, ut per ludibrium percontaretur, το. καταφρονεῖ δὲ οὕτως ἰδὼν αὐτὸν ὁ πολέμιος ἐρχόμενον, καὶ προσέσκωψεν, ὡς οὐχ ὅσα πρὸς ἄνθρωπον ὅπλα νενόμισμαι ταῦτ' ἔχων μέλλοι μαχεσθαι. οἷς δὲ κἀμὲ ἀπελαύνομεν καὶ φυλαττόμεθα. μὴ αὐ-

καὶ τὴν στρατιάν. καὶ παρεπλάττοντο μὲν ὡς εἰς μάχην, οὐκ ἤρχοντο δ' εἰς χεῖρας. ὁ δ' πόλεμος συνεστηκότος τοῖς ἑσπερίοις καὶ τοῖς παλαιστινοῖς, σαοὺλος ἀπέστειλε τὸν δαβίδην πρὸς τὸν πατέρα ἰεσσαῖον, ἀρκουμένου αὐτὸ τοῖς τρισὶν υἱοῖς, ὡς ὅτι συμμαχίαν καὶ τὸς κινδύνους ἐπεμψεν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον, ὅτι τὰ πίμνια, πάλιν καὶ τὰς νομὰς τῶν βοσκημάτων ἐφοδεύσειεν. μετὰ μὲν πολὺ δ' ἔρχεται πρὸς τὸ στρατόπεδον τῶν ἑσπερίων πεμφθεὶς ὑπὸ τ πατρὸς, κομίσων τὰ τοῖς ἀδελφοῖς ἐφόδια, καὶ γνώναι τι πράττουσι. ὁ δὲ γολιάθ πάλιν ἐλθὼν καὶ προκαλούμενος καὶ ὀνειδίζων, ὅτι μηδεὶς ἐστιν ἀνδρεῖος ἐν αὐτοῖς ὃς εἰς μάχην αὐτῷ παραβαλεῖται. μεταξὺ τοῖς ἀδελφοῖς ὁμιλῶν δαβίδης περὶ ὧν ἐπέστειλεν ὁ πατὴρ, ἀκούσας βλασφημοῦντος τὸν στρατὸν καὶ κακίζοντος δ' παλαιστὴ ἠγανάκτησε. πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτὸ εἶπεν ἐπιμὼς ἔχειν μονομαχῆσαι τῷ πολεμίῳ. πρὸς δὲ ὁ πρεσβύτερος τῶν ἀδελφῶν ἐλίαβος ἐπετώλμησεν αὐτῷ, πολυμηχότερον παρ' ἡλικίαν καὶ ἀμαθῆ δ' προσήκοντα εἰπών. σκέλλουσί τε πρὸς τὰ πίμνια καὶ τὸν πατέρα βαδίζειν καταμεθεὶς ἢ τ ἀδελφὸν, ἀπεχώρησεν, καὶ πρός τινας τ στρατιωτῶν ἀπελάλησεν ὅτι ἦλθε μαχεδ τῷ προκαλουμένῳ. θηλωσάντων δ' εὐθὺς τῷ σαούλῳ τὸν δ' νεανίσκου προαίρεσιν, μεταπέμπεται πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεύς. κ' πυθομένου τί βούλεται καὶ λέγει, μὴ ταπεινὸν εἶπεν ἐγὼ φρόνημα, μηδ' ὑπολάβῃς ὦ βασιλεῦ. καθαιρήσω γὰρ ἐγὼ τὸν ἀλαζονείαν δ' πολεμίου χωρήσας αὐτῷ δι' μαχης, καὶ τὸν ὑψηλὸν καὶ μέγαν ἀπ' ἐμαυτῷ λάβω. ᾠήσατο μὲν αὐτὸς ἔτω καταγέλαστον ἔνδοξον ἢ τὸ σὸν στράτευμα, εἰ μηδὲ ἀπ' ἀνδρὸς πολεμεῖν ἤδη δυναμένου καὶ πιστευομένου τάξιν καὶ μάχας, ἀλλ' ἀπὸ παιδὸς ἔτι δοκοῦντος δ' ταύτῃ ἔχοντος ἡλικίαν ἀποθάνοι. δ' δὲ σαοὺλος, τὸ μὲν πολυμηχὸν αὐτὸ καὶ τὸν εὐψυχίαν θαυμάζοντος, οὐ πιστοῦντος ἢ ἐπ' αὐτῷ δι' τὴν ἡλικίαν, ἀλλ' ἀθενέστερον εἶναι δι' ταῦτα πρὸς εἰδότα πολεμεῖν μαχεδ λέγοντος, ταῦτ' εἶπε δαβίδης ἐπαγγέλλομαι τῷ θεῷ μᾶλλον, ὅτι μετ' ἐμοῦ. πεπείραμαι γὰρ αὐτὸ τῆς βοηθείας. λέοντα γὰρ ἐπελθόντα μου ποτὲ τοῖς πιμνίοις, καὶ ἁρπάσαντα ἄρνα διώξας καταλαμβάνω, κ τὸν μὲν ἄρνα ἐκ δ' στόματος ἐξαρπάζω δ' θηρὸς. αὐτὸν ἢ ὁρμίσαντα ἐπ' ἐμὲ, τῆς ἀρᾶς βαστάσας, κ πρασσήξας τῇ γῇ, διαφθείρω. ταὐτὸ δὲ καὶ ἄρκτον ἀμυνόμενον διαπατάξαμι. νομίζέσθω δὴ κ' ὁ πολέμιος σκύλων εἶναι τ θηρίων, ὀνειδίζων ἐκ πολλ τοῦ στρατιὰν κ' βλασφημῶν ἡμῶν τ θεὸν, ὃς αὐτὸν ὑποχείριον ἐμοὶ ποιήσει τῇ προθυμίᾳ τοιαύτῃ καὶ τῇ τόλμῃ δ' παιδὸς ὁμοίου ψεύδῃ τέλος. ὡς δ' θεοῦ σαοὺλος εὐξαμένου, ἀπιθι φησὶ πρὸς τοῦ μάχην. καὶ περιθεὶς αὐτῷ πανοπλίαν, καὶ περιζώσας τὸ ξίφος, καὶ περικεφαλαίαν ἁρμόσας, ἐξέπεμπεν. ὁ δὲ δαβίδης, βαρυνόμενος ὑπὸ τ ὅπλων, ἐκ ἐμεμύνατο δ', ἀ δὲ μεμαθηκὼς φέρειν ὅπλα, ταῦτα μὲν εἶπεν ὦ βασιλεῦ, σὺς ἔσται κόσμος δ' καὶ βαστάζειν δυναμένου. συγχώρησον δὲ ὡς δούλῳ σου, καὶ ὡς ἐγὼ βούλομαι μαχεσθῆναι. πίθησι οὖν τὰ ὅπλα, καὶ τὴν βακτηρίαν ἁραμένου, καὶ πέντε λίθους ἐκ τοῦ χειμάρρου βαλὼν εἰς τὴν πήραν τὴν ποιμενικὴν, καὶ σφενδόνην ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ φέρων, ὅτι τὸν γολιάθην ἐπορεύετο. καταφρονεῖ δὲ οὕτως ἰδὼν αὐτὸν ὁ πολέμιος ἐρχόμενον, καὶ προσέσκωψεν, ὡς οὐχ ὅσα πρὸς ἄνθρωπον ὅπλα νενόμισμαι ταῦτ' ἔχων μέλλοι μαχεσθαι. οἷς δὲ κἀμὲ ἀπελαύνομεν καὶ φυλαττόμεθα. μὴ αὐ-

μὴ αὐτὸν ἀπὸ ἀνθρώπου κυνὰ εἶναι δοκεῖ; ὁ δ' οὐχ ὡπλισμένον ἀλλὰ ἔχοντα κυνὸς αὐτὸν νομίζειν ἀπεκρίνατο. καὶ ὁ θεὸς ὀργὴν τὸν γολιάθην, καὶ ἀρὰς αὐτῷ τίθεται κατὰ τῶν θεῶν αὐτοῦ. καὶ δώσειν ἐπέλησε τὰς σάρκας αὐτοῦ τοῖς ὀρνέοις καὶ τοῖς θηρίοις. Δαβὶδ δὲ ἀπεκρίνατο πρὸς αὐτόν. σὺ μὲν ἐπέρχῃ μοι ἐν ῥομφαίᾳ καὶ δόρατι καὶ ἐν θώρακι. ἐγὼ δὲ ἔχω μου τὸν θεὸν τῶν παρατάξεων, ὃν σὺ ὠνείδισας. ἐγὼ ἔχω σοῦ τὸ κράνος καὶ τὸν θώρακα, καὶ τὸ δόρυ σου καὶ τὴν μάχαιραν, ὃς σέ τε καὶ τὸν ἄλλον στρατὸν τῶν ἀλλοφύλων σήμερον ἀφανίσει. καὶ ἀποκόψω σου τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ σώματα τῶν ἀλλοφύλων τοῖς θηρίοις καὶ τοῖς ὀρνέοις. καὶ γνώσεται πᾶσα ἡ γῆ ὅτι ἔστι θεὸς ἐν τῷ Ἰσραήλ. καὶ γνώσονται πάντες οἱ συνηγμένοι ὅτι οὐ ῥομφαίᾳ καὶ δόρατι σώζει ὁ θεός. ὅτι τοῦ πολέμου κύριος, καὶ παραδώσει ὑμᾶς εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν. καὶ ἐγένετο ὡς ἐπορεύετο ὁ γολιάθ, καὶ ἤγγιζε τοῦ συναντῆσαι τῷ Δαβίδ, καὶ Δαβὶδ ἔσπευσε καὶ ἔδραμε εἰς τὸν πόλεμον ἀπαντῆσαι τῷ ἀλλοφύλῳ. καὶ ἐνέβαλε Δαβὶδ τὴν χεῖρα αὐτοῦ εἰς τὸν θύλακον καὶ ἔλαβεν ἐκεῖθεν λίθον ἕνα, καὶ ἐσφενδόνησε καὶ ἔβαλε τὸν γολιάθ, καὶ ἐνεπάρη ὁ λίθος εἰς τὸ μέτωπον αὐτοῦ, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ. καὶ ἔδραμε Δαβὶδ καὶ ἔστη ἐπὶ τὸν ἀλλόφυλον καὶ ἔλαβε τὴν μάχαιραν αὐτοῦ καὶ ἐσπάσατο αὐτὴν ἐκ τοῦ κολεοῦ αὐτῆς καὶ ἀπέκτεινεν αὐτὸν καὶ ἀπέκοψε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐν αὐτῇ. καὶ εἶδον οἱ ἀλλόφυλοι ὅτι τέθνηκεν ὁ δυνατὸς αὐτῶν, καὶ ἔφυγον. καὶ ἀνέστησαν οἱ ἄνδρες Ἰσραὴλ καὶ Ἰούδα καὶ ἐβόησαν καὶ ἐδίωξαν τοὺς ἀλλοφύλους ἕως τοῦ ἐλθεῖν εἰς τὴν φάραγγα καὶ ἕως τῶν πυλῶν Ἀσκάλωνος. καὶ ἔπεσον τραυματίαι τῶν ἀλλοφύλων ἐν τῇ ὁδῷ τῇ πρὸς Σααριὰμ καὶ ἕως Γὲθ καὶ ἕως Ἀκκαρών. καὶ ἐπέστρεψαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐκ τοῦ διώκειν ὀπίσω τῶν ἀλλοφύλων καὶ ἐσκύλευσαν τὴν παρεμβολὴν αὐτῶν. καὶ ἔλαβε Δαβὶδ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀλλοφύλου καὶ ἤνεγκεν αὐτὴν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ τὰ ὅπλα αὐτοῦ ἔθετο ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. καὶ ὡς εἶδε Σαοὺλ τὸν Δαβὶδ ἐξερχόμενον εἰς συνάντησιν τοῦ ἀλλοφύλου, εἶπε πρὸς Ἀβεννὴρ τὸν ἄρχοντα τῆς στρατιᾶς. Ἀβεννήρ, τίνος υἱὸς ὁ νεανίσκος οὗτος; καὶ εἶπεν Ἀβεννήρ. ζῇ ἡ ψυχή σου, βασιλεῦ, εἰ οἶδα. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς. ἐπερώτησον σὺ τίνος ὁ παῖς οὗτος. καὶ ὡς ἐπέστρεψε Δαβὶδ ἀποκτείνας τὸν ἀλλόφυλον, καὶ ἤγαγεν Ἀβεννὴρ αὐτὸν καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐνώπιον Σαούλ, καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ ἀλλοφύλου ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ Σαούλ. τίνος εἶ σὺ υἱός, νεανίσκε; καὶ εἶπε Δαβίδ. υἱὸς τοῦ δούλου σου Ἰεσσαὶ τοῦ Βηθλεεμίτου. καὶ ὡς ἐπαύσατο λαλῶν πρὸς Σαούλ, καὶ ἰδοὺ Ἰωνάθαν υἱὸς Σαοὺλ συνεπλάκη τῇ ψυχῇ Δαβίδ, καὶ ἠγάπησεν αὐτὸν Ἰωνάθαν ὡς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. καὶ ἔλαβε Σαοὺλ αὐτὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ καὶ οὐκ ἀφῆκεν αὐτὸν τοῦ ἀποστρέψαι εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ διέθετο Ἰωνάθαν διαθήκην μετὰ Δαβίδ, καὶ ἠγάπησεν αὐτὸν ὡς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. καὶ ἐξεδύσατο Ἰωνάθαν τὸν χιτῶνα ὃν ἦν ἐπ' αὐτῷ καὶ ἔδωκε τῷ Δαβίδ, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἕως τῆς ῥομφαίας αὐτοῦ καὶ ἕως τοῦ τόξου αὐτοῦ καὶ ἕως τῆς ζώνης αὐτοῦ. καὶ ἐξῆλθε Δαβὶδ καὶ εὐοδοῦτο ἐν πᾶσιν οἷς ἀπέστειλεν αὐτὸν Σαούλ, καὶ συνῆκεν ἐν τοῖς παισὶν Σαούλ, καὶ ἦν ἀρεστὸν ἐν ὀφθαλμοῖς παντὸς τοῦ λαοῦ καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς παντὸς τοῦ δούλου Σαούλ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐπιστρέφειν αὐτὸν ἐν τῷ ἀποκτεῖναι τὸν ἀλλόφυλον, καὶ ἐξῆλθον αἱ γυναῖκες ἐκ πασῶν τῶν πόλεων Ἰσραὴλ ἐξάρχουσαι καὶ χορεύουσαι τῷ βασιλεῖ Σαούλ, ἐν τυμπάνοις καὶ ἐν τριγώνοις καὶ ἐν σεμινίθοις. καὶ ἐπαίζουσαι αἱ γυναῖκες ἐν τῷ παίζειν καὶ λέγουσαι. ἐπάταξε Σαοὺλ ἐν χιλιάσιν αὐτοῦ καὶ Δαβὶδ ἐν μυριάσιν αὐτοῦ. καὶ ἐλυπήθη Σαοὺλ σφόδρα, καὶ πονηρὸν τὸ ῥῆμα ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, καὶ εἶπε. τῷ Δαβὶδ ἔδωκαν μυριάσιν, καὶ ἐμοὶ ἔδωκαν χιλιάσιν. καὶ τί αὐτῷ περισσεύσει εἰ μὴ τὴν βασιλείαν; καὶ οὐκ ἐπέβλεψε Σαοὺλ τὸν Δαβὶδ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ἐπέκεινα. καὶ ἐγένετο τῇ ἐπαύριον καὶ ἐπῆλθε πνεῦμα πονηρὸν παρὰ κυρίου ἐπὶ Σαοὺλ, καὶ ἐπροφήτευσεν ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ Δαβὶδ ἐψαλλεν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν καὶ ἡμέραν. καὶ ἔλαβε Σαοὺλ τὸ δόρυ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ καὶ ἐσφενδόνησε τὸ δόρυ καὶ εἶπε. πατάξω τὸν Δαβὶδ ἐν τῷ τοίχῳ. καὶ ἐξέκλινε Δαβὶδ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ δὶς καὶ τρίς. καὶ ἐφοβήθη Σαοὺλ ἀπὸ προσώπου Δαβίδ, ὅτι κύριος μετ' αὐτοῦ καὶ ἀπὸ Σαοὺλ ἀπεστράφη. καὶ ἐποίησεν αὐτὸν Σαοὺλ χιλίαρχον, καὶ ἐξεπορεύετο καὶ εἰσεπορεύετο ἐν ἐνώπιον τοῦ λαοῦ. καὶ ἐγένετο Δαβὶδ ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ συνίων καὶ κύριος μετ' αὐτοῦ. καὶ εἶδε Σαοὺλ ὅτι συνίει σφόδρα, καὶ ἐφοβήθη ἀπ' αὐτοῦ. καὶ πᾶς Ἰσραὴλ καὶ Ἰούδας ἠγάπησε τὸν Δαβίδ, καὶ αὐτὸς ἐξεπορεύετο καὶ εἰσεπορεύετο ἐν ἐνώπιον αὐτῶν. καὶ εἶπε Σαοὺλ πρὸς Δαβίδ. ἰδοὺ Μελχὸλ ἡ θυγάτηρ μου ἡ μεγάλη, αὐτὴν δώσω σοι εἰς γυναῖκα, καὶ νῦν γενοῦ μοι υἱὸς δυνατὸς καὶ πολέμει τοὺς πολέμους κυρίου. καὶ Σαοὺλ εἶπεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. μὴ γενέσθω ἡ χεὶρ ἐμὴ ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ γενέσθω ἐν αὐτῷ χεὶρ ἀλλοφύλων. καὶ εἶπε Σαοὺλ πρὸς Δαβίδ. ἰδοὺ δίδωμί σοι τὴν Μελχὸλ τὴν θυγατέρα μου τὴν μεγάλην

ut ob eximiam fortitudinem non ſolum apud populum gratioſus fieret, ſed etiam Sauli filia virgo amore ejus caperetur, ita ut ne patrem quidem latere id poſſet. Nactum enim ſe ampliorem inſidiarum tendendarum occaſionem putans, renunciantibus puellæ amorem, libenter ſe illam ei traditurum reſpondit, futuram periculorum & exitii cauſam. Promitto, inquit filiæ conjugium, ſi ſexcenta hoſtium capita afferat. Scio illum honoris avidum, & ex periculis gloriam petere non recuſaturum, ſed fortiter Palæſtinos invaſurum: id quod mihi bonum erit & commodum. ſic enim ſine mea infamia ſublatus ſecuritatem nobis afferet. Mittit deinde domeſticos qui Davidis mentem pertentarent, quomodo erga puellæ conjugium ſit affectus. Qui cum indicaſſent ei, quod ob gratiam qua cum apud regem tum apud populum polleret, Saulus generum ſibi eum deſtinaſſet: Vobis, inquit, fortaſſis mediocris res videtur generum regium fieri, mihi certe non item, qui conſcius mihi ſum quam plebejis ortus ſim natalibus. Quo renunciato Saulus ad domeſticos: Dicite, inquit, nihil memorari pecunias aut dona quæ ſponſæ offerat. hoc enim vendere fuerit filiam magis quam elocare. Sed cupere generum, fortitudine aliisqve virtutibus præcellentem, quales in ipſo jam comperi. poſcere autem pro nuptiis filiæ non aurum aut argentum, quod è paternis ædibus afferat, ſed cladem Palæſtinorum, & ſexcenta ejus gentis virorum capita. Nam & mihi nullum aliud tali munere optabilius: & filiæ fuerit honorificum non vulgaria dona iſta accipere, ſed in matrimonium viri ſpectatæ ac teſtatæ fortitudinis convenire. Qvibus auditis David putans ſyncere à rege affinitatem ſuam expeti, nihil cunctatus neqve expendens negocii difficultatem, cum ſuo ſodalitio ad imperata exeqvenda properat: & hic quoqve, ut in cæteris propitium numen expertus, rem ex ſententia conficit. Cæſis enim plurimis hoſtium, ſexcenta capita abſciſa ſignum victoriæ ad regem retulit, promiſſi eum admonens.

2. Reg. 17.

ὡς δὲ ἐπιζοίλῃ τῆς ἀνδρείας τὸν τε λαὸν αὐτῷ ἐρᾶν καὶ τὴν Σαούλου θυγατέρα παρθένον ἔτι οὖσαν, λαθεῖν ἔρωτα, καὶ δ' πάσους ἐπιφερόμενον ἡμέρᾳ φανερὰν καὶ ἀφεδλήθηναι πρὸς τὸν πατέρα. ὁ δ' ὡς ἀφορμὴν χρησομένῳ τῆς ὑπὸ Δαβίδην ὑπεβλῆδαι, ἡδέως ἤκουσε. καὶ δώσειν προθύμως αὐτῷ τὴν παρθένον πρὸς τοὺς τὸν ἔρωτα μεμνυσκοντας αὐτῆς ἔφη, ἠμισυμένου ἀπωλείας καὶ κινδύνων ἄγιον αὐτῷ λήψομένῳ. καταγγέλλω γὰρ εἶπεν αὐτῷ τὸν τῆς θυγατρὸς μὲν γάμον, ἂν ἑξακοσίας μοι κομίσῃ κεφαλὰς τῶν πολεμίων. ἐ δ', ἐ γέρως ἄτω λαμπρὸς προτεθέντος, ἐ βελόμενος ἐπ' ἔργῳ φανδόλῳ καὶ ἀπίσω λαδεῖν κλέος, ὁρμήσει μὲν ὑπὲρ τῶν πράξιν, ἀφαιρήσει δ' ὑπὸ τῶν παλαιστινῶν, ἐ χωρήσει μοι τὰ κατ' αὐτὸν ἀσφαλῶς, ἀπαλλαχήσομένῳ γὰρ αὐτὸς δι' ἄλλων αὐτὸν, ἀλλ' οὐ δι' ἐμαυτοῦ κτείνας. ἀφέπεμψεν δ' τῆς δ' Δαβίδου ἀφετείας κελεύσας τοὺς οἰκέτας λαλῆσαι, πῶς ἔχει πρὸς τὸ γῆμαι τὴν κόρην. οἱ δ' ἤρξαντο ἀφελέσθαι πρὸς αὐτὸν, ὑπ' ἔργου μὲν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς σαοῦλος καὶ ὁ λαὸς ἅπας. βούλεσθαι δ' αὐτὸν κηδεῦσαι τὴν θυγατέρα. ὁ δ', μικρὸν ἄρα ὑμῖν εἶπε δοκεῖ γαμβρὸν γενέσθαι βασιλέως. ἐμοὶ δ' ἐ τοιοῦτον φαίνεται, καὶ μᾶλλον ἐντιμοτέρῳ, καὶ δόξης καὶ τιμῆς ἀμοίρων. σαοῦλος δ' ἀγγελάντων αὐτῷ τοὺς οἰκετῶν τὰς Δαβίδου ἀποκρίσεις. ἐ χρημάτων ἐφη δεῖσθαι μεφράζετε αὐτῷ, ἁδὲ ἐδνῶν. ἀπεμπολῶν γὰρ εἶναι ἔτως τὴν θυγατέρα, μᾶλλον δ' συνοικίζειν. γαμεῖσθαι δ' ἀνδρείαν ἔχοντα καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν πᾶσαν, ἣν ἐρᾶν ὑπάρχουσαν αὐτῷ. βούλεσθαι δή μι παρ' αὐτοῦ λαδεῖν, ἀντὶ δ' γάμου τῆς θυγατρὸς, ἐ χρυσὸν ἐδ' ἄργυρον, ἐδ' ὅπως παῦτ' ἐκ τῶν πατρὸς οἰκιῶν κομίσῃ, πολεμίων δ' τιμωρίαν καὶ κεφαλὰς αὐτῶν ἑξακοσίας. αὐτῷ τε γὰρ ἐμοὶ τούτων ἁδὲν ἂν οὔτε πολυτιμότερον οὔτε λαμπρότερον δῶρον γένοιτο. τῆς παιδίμου πολὺ τ' νενομισμένων ἐδνῶν ζηλωτότερον, τὸ συνοικεῖν ἀνδρὶ τοιούτῳ καὶ μαρτυρημένῳ τὴν πολεμίων ἡτταν. κομισθέντων δ' τούτων πρὸς τὸν Δαβίδην τῶν λόγων ἡδεῖς, τὸν σαοῦλον ἐσπουδακέναι νομίζων αὐτῷ πρὸς τ' συγγένειαν, οὐδὲ βουλεύσασθαι μελλήσας, ἐδ' εἰ δυνατὸν ἦ δύσκολον ἔστι τὸ προκείμενον ἔργον τῷ λογισμῷ προνοήσας, ὥρμησεν δίδυς μὲν τῆς ἐπεμίας ὑπὸ τοὺς πολεμίους, καὶ τὴν ἐσομένην δ' γάμου καταγγελλομένην πρᾶξιν. καὶ ὁ θεὸς δ' αὐτῷ ὁ πάντα ποιῶν δύναμιν καὶ δυναστὰν, δίδοὺ τῷ Δαβίδῃ. κτείνας δ' πολλοὺς, κεφαλὰς ἑξακοσίων ἀποτεμὼν, ἦκε πρὸς τὸν βασιλέα, ἀφ' τῆς τούτων ἀποδείξεως, τ' ἀντὶ τούτων γάμον ἀπαιτῶν.

CAP. XII.

Saulus Davidis fortitudinem admiratus filiam ei in matrimonium collocat.

1. Reg. 19.

SAulus autem non valens tergiverſari, quod turpe duceret vel mentiri, vel prætextu affinitatis inſidias & perniciem per mandata tam periculoſa viro forti ſtruxiſſe videri, collocat ei filiam nomine Melcham.

XII. Nec tamen hæc neceſſitudo animum regis immutavit. Videns enim favorem Davidis & apud Deum & apud populum augeri, parum tutum hoc exiſtimavit vel regno ſuo vel vitæ: & cum durum eſſet vel de alterutro periclitari, tollere hominem decrevit: ejusq; necis Jonatham filium cum domeſticorum fidiſſimis miniſtros

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς θαυμάσας τὸν Δαβίδην τῆς ἀνδρείας, συνοίκισεν αὐτῷ τὴν θυγατέρα σαοῦλος.

ΣΑοῦλος δ' σὐκ ἔχων ἀναφυγεῖν σκ' ὑπεχημένων, αἰσχρὸν γὰρ ὑπελάμβανεν, ἢ ψεύσασθαι δοκεῖν, ἢ δι' ὑπεβλῆδαι, ἵν' ὡς ἀδυνάτοις ἐπιχείρων ὁ Δαβίδης ἀναπεδάνῃ τ' γάμον ἐπηγγελμένον, δίδωσιν αὐτῷ θυγατέρα μελχὰν ὄνομαι. ἐμέλλε δ' σὐκ ὀλίγα πολὺ τοῖς γεγυμνασμένοις ἐμμένειν σαοῦλος. ἀγαθὸν ὁρῶν γὰρ τ' Δαβίδην ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ ὑπὸ τοῖς ὄχλοις δεδοκιμασμένον, καὶ τ' φόβον σκ ἔχων ὑποκρύψασθαι μεγάλων ὄντα βασιλείας τε καὶ ζωῆς, ὧν καὶ Ἰωνάθῃ συμφορὰ δεινὴ, κτείνειν τ' Δαβίδην διεγνώκει. καὶ πρὸς τοῦτ' τ' αἵρεσιν αὐτῷ, ἰωνάθη τε τῷ παιδὶ καὶ τοῖς πιστοτάτοις

τοῖς

τὰς αἰχετᾶν. ὁ δ᾽, τ̃ πατέρα τ̃ς ὀπὶ τῷ δαβίδη με- A esse voluit. Qvi demiratus patris inconstantiam, qvod non solum amare talem juvenem desiverit, sed mortem etiam ejus expeteret, tum propria benevolentia, tum virtute hominis motus, secretam patris voluntatem ei nunciat: simulq; consulit, ut saluti suæ mature fuga prospiciat, nec in seqventem diem usqvam in propinqvo appareat. Interim, inquit, ego patrem salutabo, & nactus occasionem de te mentionem injiciam, & cognita indignationis causa, refellere eam conabor. Nullam enim existere posse idoneam rationem, cur optime & de republica & de rege meritus opprimi debeat. Nam etiam si quid peccatum sit, oportere hoc pristinis ejus meritis donari. post colloqvium autem certiorem te de patris animo faciam. Paruit huic consilio David, seqve qvam primum è conspectu regis subtraxit.

Κεφάλαιον ιγ΄.
Οτι ὁ βασιλεὺς ἐπεβούλευσεν ἀποκτεῖναι τὸν δαβίδην.

CAP. XIII.
Qvod Rex Davidi necem structum molitus.

Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ πρωὶ τὸν σαοὺλον ἰωνάθης ἐλθὼν, ὡς ἱλαρόντι καὶ χαίροντι κατέλαβεν, ἤρξατο λέγειν αὐτῷ περὶ δαβίδου. τί κακὸν μικρὸν ἢ μέγα εἰργάσατο ὦ πάτερ πρὸς σὲ τοιοῦτον ἀνελεῖν ἄνδρα, μέγα μὲν αὐτὸν πρὸς σωτηρίαν ὤφελε γενόμενον, μικρὸν δὲ πρὸς τὴν παλαιστινῶν πτῶσιν, εὔδηλον ἅπασι καὶ τὸν ἑβραίων λαὸν, ὃν δὴ πεπαρρησιασμένος ἡμέρας ὑπέμεινε, μόνος τολμῶν ὑπὲρ B ἁπάντων τὸν ἐχθρὸν πρὸς μάχην προκαλέσασθαι. καὶ μὴ ταῦτα κωμῳδήσῃς ὦ πάτερ ἐπὶ τοῖς ἐμοῖς κακοῖς, ἀλλὰ τὸν ἄνδρα τὸν ἐμὸν ἀδελφὸν πρὸς γάμον. ὡς ἀληθῶς ἐστὶ γὰρ ἡμῶν ὁ θάνατος, ἢ λῆξαι τῆς ἀρετῆς μένον, ἀλλὰ καὶ λῆξαι τῆς συμφορᾶς. σωσάμενος γὰρ αὐτὸν τοῦ θανάτου καὶ ἡ σὴ θυγάτηρ, χηρείαν πρὸ γάμου τῆς συμβιώσεως εἰς ὄψιν ἐλθεῖν μέλλουσα πεῖραν. ἅπαντα λογισάμενος, μεταβαλοῦ πρὸς τὸ ἡμέτερον, καὶ μηδὲν πάσης κακὸν ἄνδρα, πρῶτον μὲν ἡμᾶς ἐργάσηται μεγάλων ἐργατὴν σωτηρίων τῷ οἴκῳ σωθέντα, ἔπειτα καὶ τ̃ πανηρᾶς νόσου τ̃ δαιμονίων ἐναλισκομένων, τὸν μὲν ἐξέβαλεν. ἐφείσατο δ᾽ ἀπ᾽ αὐτοῦ τ̃ ψυχῆς σου παρέσχε. θάλπος ὃν τῷ λιπὼν τῶν πολεμίων ἐκδίκησιν. αἰσχρὸν γὰρ τούτων ἐπιλελῆσθαι. τοιαῦτα παρηρεθισμένος τοῖς λόγοις σαοὺλ, καὶ μηδὲν ἀδικήσειν τὸν δαβίδην ὀμνύει τὸν παῖδα. κρείττων γὰρ ὀργῆς καὶ φόβου, ὁ δίκαιος λόγος. ἰωνάθης δὲ μεταπεμψάμενος τὸν δαβίδην, σημαίνει τὰ αὐτοῦ λεχθέντα καὶ σωτήρια τοῖς ἐκείνου πατράσι. καὶ δὴ πρὸς αὐτὸν, ἐκ παρέμενε τῷ βασιλεῖ δαβίδης ὥσπερ ἐμπροσθεν.

On the morrow morning Jonathas coming to Saul found him merry and rejoicing, and began to speak of David. What small or great thing, father, hath he done against you to kill such a man, who was a great help to your safety, and no less to the whole Hebrew people, which you saw, when he boldly undertook alone to challenge the enemy to battle, and stood out many days? Do not mock, father, at my misfortunes, but at the man my brother for marriage. For truly he is dear to us, not only for his virtue, but also for necessity. For having saved him from death, your daughter, a widow before marriage, is like to come to the experience. Considering all this, change your mind to our good, and do no harm to a man, who first hath done us great service in saving your house, then in curing you of your grievous disease of devils, whom he drave out, and saved your life. Take heed you be not ashamed of your ingratitude. Shameful it is to forget all these things. Saul with these words is pacified, and swears to his son, that he will do no harm to David. For fear and reason overcame anger. Jonathas sending for David, tells him what was said, and that his father was reconciled. So David came to the court, and served as before.

Κεφάλαιον ιδ΄.
Ως πάλιν δαβίδης κινδυνεύσας ἀποθανεῖν ἀπὸ σαούλου διέφυγε, καὶ σαοὺλον ὃς ἐπ᾽ αὐτῷ χολώσαντα ὡς τε ἀνελεῖν οὐ διέλιπε.

CAP. XIV.
Qvomodo David aliqvoties insidias regis egressus, bis tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuit.

Κατὰ δ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, τ̃ παλαιστινῶν στρατοπεδευσαμένων πάλιν ὀπὶ τοὺς ἑβραίους, πέμπει μὲ στρατιᾶς τὸν δαβίδην πολεμήσοντα τοῖς παλαιστινοῖς, καὶ συμβαλὼν, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινε, καὶ νικήσας ἐπανῆκε πρὸς τὸν βασιλέα. προσδέχεται δ᾽ αὐτὸν ὁ σαοὺλ, οὐχ ὡς ἤλπισεν ἀπὸ κατορθώματος, ἀλλ᾽ ἀπὸ τ̃ς ἀπαγγελίας αὐτῷ λυπηθείς, ὡς ὀπιφαλίσειν αὐτὸς σὺν τοῖς πράξεων γενόμενον.

PEr idem tempus Palæstinis bellum redintegrantibus, David cum exercitu contra illos mittitur: breviqve victor magna eorum strage edita ad regem revertitur. At non ita exceptus est ab eo, ut sperabat, utqve post rem feliciter administratam excipi oportebat: sed successu mœstus, ejus felicitatem periculosam sibi fore existimabat.

Cumqve rursum intemperiis ut ante agitaretur, accitum in cubiculum, in qvo decumbebat, spiculum manu tenens, jussit psalmos ac hymnos incantare: & illo jussa exeqvente, spiculum in eum jaculatus est. quod cum David flexa corporis declinasset, domum refugit, ibiqve per totam eam diem mansit. Noctu vero misit rex, qui usqve mane ædes ejus servarent, ne clam elaberetur, ut in judicium evocatum capitali sententia damnaret. Melcha autem ejus uxor & regis filia, ubi patris voluntatem cognovit, accurrit ad maritum, qvanto is in periculo esset, ipsaqve una cum eo renuncians, qvo sine vivere nec vellet nec posset. Cave, inqvit, ne te sol hic deprehendat, aut nunqvam posthac te videbit. sed fuge, dum per nocturnas tenebras licet, quas DEUS ad tuam salutem longiores faciat. alioqui scito, quod si te pater invenerit, sine mora est interfecturus. His dictis funem per fenestram demissum periculo exemit. deinde parato lecto tanqvam ægrotanti, stragulis jecur capræ recens exemptum subjecit, diluculoqve venientibus, quos pater ad Davidem miserat, ostendit lectum opertum, & quod palpitatione jecoris stragula moveri viderent, maritum ægrum anhelare persvasit, addens totam noctem inqvietam eum exegisse. Qvod ubi renunciatum est regi, ea nocte in adversam valetudinem incidisse, jubet sic ut erat eum asferi. omnino enim illi moriendum esse. qui cum reversi ac retecto cubili artem muliebrem tandem deprehendissent, rem totam ad regem deferunt. & cum pater expostularet, quod inimicum sibi eripuisset, excusationem verisimilem commenta est. Ait illum mortem sibi, ni parer et ac adjutaret comminatum: itaqve venia se dignam qvæ hoc non sponte fecerit, sed necessitate compulsa. debere enim illi cariorem esse vitam filiæ, qvam inimici interitum. atqve ita veniam consequitur. David autem fuga elapsus pervenit ad prophetam Samuelem in Ramatha: eiqve rem omnem, quo erga se animo rex esset, indicat, & qvam minimum abfuerit quin spiculo ab eo trajectus fuerit: idqve cum neqve regem ulla in re læsisset, neqve in bello segniter aut improvide se gessisset, sed favente DEO cuncta ex sententia confecisset. atqve hoc ipsum esse, quod Saulum ad invidiam ac odium magis excitaret. Propheta vero cognita regis iniquitate, relicta Ramatha Davidem ad qvendam locum deducit, cui nomen Galbaath: ibiq; aliqvandiu cum eo habitavit. Ut vero nunciatum est regi Davidem apud prophetam agere, mittit armatos, qui eum comprehensum ad se pertrahant. Qvi postquam ad Samuelem venerunt, offendunt eum in cœtu prophetarum: moxq; eodem spiritu afflati, & ipsi prophetare cœperunt. Hoc audito Saulus alios eo mittit, Davidem comprehensuros. quibus cum idem quod prioribus accidisset, rursum alios mittit. cumque tertii quoqve prophetico spiritu corriperentur: tandem iræ impotens ipse eo properat.

ἐπεὶ δὲ πάλιν περισελθὸν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον ἐταράττει καὶ συνετάραττε, καλέσας εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ κατέκειτο, κατέχων τὸ ὅπλον προσέταξε, τοῦ ψαλμοῦ καὶ τοῖς ὕμνοις ἐξᾴδειν αὐτόν. ἐκείνου δὲ τὰ κελευσθέντα ποιοῦντος, ἀφίησιν ἄμφω ἀκοντίζει τὸ ὅπλον ὁ τε μὲν περιδέμενος ὁ δαβίδης ἐξέκλινε. φεύγει δὲ εἰς τὸν οἶκον τὸν αὑτοῦ, καὶ δι' ὅλης ἔμεινεν ἡμέρας αὐτόθι. νυκτὸς δὲ πέμψας ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἄγειν τῆς ἕω φυλάττεσθαι, μὴ καὶ λάθῃ παντελῶς ἀφανὴς γενόμενος, ἵνα προαγαγόμενος εἰς τὸ δικαστήριον, κρίσει προαναιρεθῇ. μελχὰ δὲ ἡ γαμετὴ δαβίδου θυγάτηρ δὲ βασιλέως, τὸν μὲν πατρὸς μᾶλλον εἰδυῖα γνώμην, τῷ ἀνδρὶ παρεῖχε δεινὰς ἔχουσα τὰς περὶ αὐτοῦ ἐλπίδας καὶ περὶ τῆς ἰδίας ψυχῆς ἀγωνιῶσα. οὐδὲ γὰρ αὐτῷ ζῆν συνοίσειν ἐκείνου τελευτήσαντος. καὶ μήτε φησὶν ἥλιον ἐντεῦθεν καταλάβοι. οὐ γὰρ ἔτ' ὄψεσθαί σε. φεῦγε δή, ὡς ἔτι σοι δυνατὸν περᾶν ἡ παροῦσα νύξ. καὶ ποιήσει δέ σοι ταῦτα ὁ θεὸς μακροτέραν. ἴσθι γὰρ σωτὴρ ἂν εἰ μὴ θᾶττον ὑπὸ πατρὸς ἀπολούμενον. καὶ καθημένους ἤδη περὶ αὐτὴν ἐξέσωσεν. ἐπειτα σκεδάσασα τῷ κλίνει, ὡς ὑπὸ νοσοῦντι, καὶ περιθεῖσα τοῖς ὑποβολαίοις ἧπαρ αἰγὸς, ἅμα ἡμέρᾳ δὲ πατρὸς αὐτῆς πέμψαντος ὑπὲρ τοῦ δαβίδην, ὠχλήρᾳ λέγει τῆς νυκτὸς εἶπε, τῆς παρόδου ὑπιδείξασα τὴ κλίνει κατακεκαλυμμένῃ, καὶ τῷ πεδήματι δὲ ἧπατος σαλεύοντι τῷ ὑπὸ τὸ ὑποβόλαιον πίσσαι μὲν τὸ κατακείμενον τὸν δαβίδην ἀθμαίνειν. ἀπαγγελάντων δὲ τὰ πεμφθέντων ὅτι νοσοίη λέγει τῆς νυκτὸς ἀσθενέστερος, ἐκέλευσεν οὕτως ἔχοντα κομισθῆναι. βούλεσθαι γὰρ αὐτὸν ἀνελεῖν. ἐλθόντες δὲ καὶ ἀνακαλύψαντες τὴ κλίνει, καὶ τὸ σόφισμα τῆς γυναικὸς εὑρόντες, ἀπήγγελλον τῷ βασιλεῖ. μεμφομένῳ δὲ δ' πατρὸς αὐτῇ, ὅτι σώσειε μὲν τὸν ἐχθρὸν, καταφίσαιτο δὲ αὐτὸν, ἀπολογίαν σκήψεται πιθανήν. ἀπειλήσαντα γὰρ αὐτὸν ἀποκτεῖναι, ἔφησε τυχεῖν ἂν δέους τῆς πρὸς τὸ σωθῆναι σπερχάσας. ὑπὲρ ἧς συγγνώναι καλῶς ἔχειν αὐτῇ κατὰ ἀνάγκην ἀλλὰ μὴ κατὰ προαίρεσιν γινομένης. οὐ γὰρ οὕτως ἐλεγθῆναι τὸν ἐχθρὸν ἑκοῦσαν ἀποκτεῖναι, ὡς ἐμὲ σώσεσθαι. καὶ συγγνώσκει μὲν τῇ κόρῃ σαοὺλ ὁ δὲ δαβίδης ἐκφυγὼν τὸν κίνδυνον, ἦκε πρὸς τὸν προφήτην σαμουὴλον εἰς ῥαμαθὰ, καὶ τὰ ὑπὸ σαοὺλου αὐτῷ καὶ δ' βασιλέως ἐδήλωσε. καὶ ὡς βραχὺ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ δόρατι βληθεὶς ἀποφύγοι, μήτ' ἐν τοῖς πρὸς αὐτὸν κακὸς γενόμενος, μήτ' ἐν τοῖς πρὸς τοὺς πολεμίους ἀγῶσιν ἀνανδρος, ἀλλ' ἐν ἅπασι μετὰ τοῦ θεοῦ μου καὶ εὐτυχής. τὸ δὲ ἐπ' αὐτῷ σαοὺλου τῆς πρὸς δαβίδην ἀπεχθείας. μαθὼν δὲ ὁ προφήτης τὰ δ' βασιλέως ἀδικίαν, καταλείπει μὲν τὴν πόλιν ῥαμαθῶν, ἄγων δὲ τὸν δαβίδην εἰς τινα τόπον γαλβαὰθ ὄνομα, ἐκεῖ διέτριβεν σὺν αὐτῷ. ὡς δ' ἀπηγγέλθη τῷ σαοὺλου τὰ τοῦ προφήτου τυγχάνων ὁ δαβίδης, πέμψας ὁπλίτας ἐπ' αὐτὸν, ἄγειν προσέταξεν συλλαμβάνοντας. οἱ δ' ἐλθόντες πρὸς τὸ σαμουήλου, καὶ καταλαβόντες προφητεύοντα συνηρπάσθησαν πνεύματος, καὶ προφητεύειν ἤρξαντο. σαοὺλος δ' ἀκούσας, ἄλλους ἔπεμψεν ὑπὲρ τοῦ δαβίδην. κἀκείνων ταὐτὸ τοῖς πρώτοις πεποιηκότων, πάλιν ἀπέστειλεν ἑτέρους. προφητευόντων δὲ καὶ τῶν τρίτων, τελευταῖον ὀργισθεὶς αὐτὸς ἐξώρμησεν. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦν ἤδη, σαμουὴλος πρὶν ἰδεῖν αὐτὸν, προφητεύειν ἐποίησεν.

ἐλθὼν

ελθων ἡ πρὸς αὐτὸν σάουλος, ἀπὸ πολλοῦ πυθόμε-
νος ἐλαυνομένου, ἐκφρων γίνεται, καὶ τὴν ἐσθῆτα πε-
ριδύσας αὐτὸς, κατασπῶν ἔκειτο διέλης ἡμέρας τε
καὶ νυκτὸς, γυμνήλυς τε καὶ δαβὶδ βλεπόντων. ἰωνά-
θης δὲ ὁ σαούλου παῖς, ἀφικομένου πρὸς αὐτὸν ἐκεῖ-
σε δαβίδου, καὶ αὐτὸς τῆς πατρὸς ἀποδυρομένου
βουλῆς, καὶ λέγοντος, ὡς οὐδὲν ἀδικήσας, οὔτ'
ἐξαμαρτὼν ἀπωλλάζετο ἀπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ φονε-
ύσαι. μὴ αὐτῷ δὴ ἀπονοοῦσι πιστεύειν παρεκάλει, B
μὴ τοῖς ἀβεβάλλουσιν ἔτι τινες ἄρα εἰσὶν οἱ τὸ
πάσχοντες. ἀλλ' αὐτῷ προσέχειν καὶ θαρρεῖν. μηδὲν
γὰρ τοιοῦτον ἐπ' αὐτῷ φρονεῖν τὸν πατέρα. φράσαι γὰρ
αὐτῷ σὲ ταῦτα καὶ συμβούλου ἀβαλαβεῖν, τῇ κοινῇ
γνώμῃ καὶ τ' ἄλλα πράττοντα. ὁ δὲ ὤμνυεν ἡ μὴν
οὕτως ἔχειν. καὶ πιστεύοντ' ἤδιον προνοεῖν αὐτὸς μᾶλ-
λον ἢ καταφρονοῦντ' ὅτι τἀληθῆ τοῖς λόγοις. τὸ δὴ
ἀληθὲς ἀβαλαβὼν ὅτου ἡ θεάσοιτο πεφονεύμενον αὐ-
τὸν ἢ πύθοιτο. μὴ λέγειν δ' αὐτῷ τὸν πατέρα πε- C
ρὶ τούτων ἐφασκεν, ἰδόντα τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν
καὶ ἀβέβαιον. λυπηθεὶς δ' ἐφ' οὕτω πιστωσαμένῳ τὴν
δ' αὖθις πρόρρησιν ἰωνάθης, ἐπηρώτα τινος ἐξ
αὐτοῦ βούλεται τυχεῖν. ὁ δὲ, οἶδα γὰρ ἔφη σὲ πάντα σε χα-
ρίζεσθαί μοι, καὶ παρέχειν ἐθέλοντα. νεμεσία μὲν
οὖν τῷ ὑπόπτως ἔχειν, ἐγὼ δ' ἔχω δεισηνεῖν σοὶ τοῦ
βασιλέως καθημένου. εἰδὴ σοι δοκεῖ, προβὰς ἔξω
τῆς πόλεως ἐς τὸ πεδίον, λανθάνων ἀβαλῶ. σὺ δ' D
ὅταν ἥκῃ σε αὐτὸς, λέγε προδρῆναί με εἰς τὴν πα-
τρίδα βηθλεέμα, ἑορτὴν μοι τῆς φυλῆς ἀγούσης. πρὸς-
τρεῖς, ὅτι σύ μοι συγκεχώρηκας. κἂν μὲν οἷον εἰκὸς
καὶ σωτῆρες ἐσὶ λέγειν ὅτι φίλοις ἀποδημοῦσιν, ἐπ'
ἀγαθῷ βεβαδικὲν ἔπη, ἴσθι μηδὲν ὕπουλον παρ' αὐ-
τοῦ ἔσεσθαι μηδ' ἐχθρόν. ἂν δ' ὡς ἄλλως ἀποκρίνηται,
ὅτ' ἐμοῦ τιμήσεσθαι τῶν κατ' ἐμοῦ βεβαλλομένων,
ἰλλυσεῖς δέ μοι τὸν ἀβάνοιαν τὸν δ' πατρὸς, οὕτω E
τι νέμων ἔτι καὶ φιλία, δι' ἣν πίστεις τε παρ' ἐμοῦ
λαβὼν ἠξίωκας, αὐτός τε ἐμοὶ δοὺς δεσπότης ὢν
αὐτὸς σῶ. εἰ δ' ἐρίσκεις τί σὺ ἐμοὶ πονηρὸν, αὐτὸς
ἀνέλε καὶ φθάσον τὸν πατέρα. πρὸς δὲ τὸ τελευταῖον
δυσχεραίνας λόγων ἰωνάθης, ποιήσειν ταῦτ' ἐπαγ-
γέλλεται, κἂν τι σκυθρωπὸν ὁ πατὴρ αὐτῷ, καὶ τὸν
αὐτοῦ δηλοῦν ἐμφανίζων ἀποκρίνεται μεμνῆσθαι. ἵνα δ' F
αὐτῷ βεβαιῶ μᾶλλον, ἐξαγαγὼν αὐτὸν εἰς ὕπαιθρον
καὶ καθαρὸν ἀέρα, οὐδὲν παρῆσεν ὑπὲρ τῆς δαβὶ-
δου σωτηρίας ὀμόσαι. τὸν γὰρ θεὸν ἐπὶ τούτων ὀνο-
μάσας πολλαχοῦ κεχυμένον, καὶ πᾶν ἑρμη-
νεύσαι με τοῖς λόγοις τὸν ἀβάνοιαν ἤδη μου ταυτὶ
πάσχοντα, μάρτυρα ποιοῦμαι τῶν πρὸς σὲ σωθησῶν,
ὡς οὐκ ἀνήσω τὸν πατέρα πολλάκις αὐτοῦ τῆς πρὸς
ἡμᾶς εὐνοίας λαμβάνων, πρὶν ἢ καταμαθεῖν εἰ
τις ἐσὶ καὶ ὅθεν τοῖς ἀποῤῥήτοις αὐτοῦ τῆς ψυχῆς νέ-
σθαι. καταμαθὼν δ' οὐκ ἀποκρύψομαι, καταμηνύ- G
σω δὲ πρὸς σὲ, καὶ πρᾶον ὄντα καὶ δυσμενῶς διακεί-
μενον. οἶδεν δὲ οὗτος ὁ θεὸς, πῶς αὐτὸν εὖναι μᾶλλον
ἅπαντες εὐχόμεθα. ἔστι μὲν γὰρ νεῦν, καὶ οὐκ ἀπο-
λήψεσθαι. τοιοῦτος γὰρ ἐχθρῶν ἀνὴρ ὁ πατὴρ ὁ ἐμὸς,
ὡς ἐγὼ, κρείσσονα. σὺ μόνον μνημόνευε τούτων, κἂν
ὑπάρχειν μοι δόξῃτε, τὰ τέκνα μου σώζε, καὶ τὴν
ὑπὲρ τῶν πατέρων μοι ἀμοιβὴν, εἰς ἐκεῖνα κα-
τάθου. ταῦτ' ἐπομόσας, ἀπέλυσε τὸν δαβίδην,

Ajamqve non longe ab eo loco remotus, prius qvam in conſpectu Samuelis veniret, ejus opera & ipſe prophetam agere incepit. Cumqve ad deſtinatum locum perveniſſet, alienatus à mente, abjectoqve veſtitu nudus per diem ac noctem in conſpectu Davidis & prophetæ jacuit. Paulo poſt ad Jonatham David pervenit, multa de patris ejus inſidiis conqverens, quod ſe nihil tale meritum totis viribus opprimere cuperet. Ille vero rogabat, ne vel ipſe hoc temere ſuſpicaretur, vel aliis forte ſuggerentibus talia facile crederet: ſed ſibi ſoli fideret, cui compertum ſit nihil mali patrem contra ipſum moliri, alioqvi indicaturum eum ſibi fuiſſe, cum absqve ipſius conſilio nihil agere ſoleat. Contra David jurejurando aſſeverabat ſe vera dicere, obteſtaturqve, ut mallet credere ac ſaluti amici proſpicere, quam contemptis ejus verbis tanqvam vanis tum demum fidem habere, poſteaquam extinctum vel viderit vel audiverit. Nam patrem talia conſilia ideo cum ipſo non communicare, quod non ignoret mutuam benevolentiam, quæ inter ipſos intercedat. Qvare triſtis quod jam perſvaſus eſſet, percontatus eſt, qvanam in re poſſet illi gratificari. Tum David: Scio, inqvit, quod bene mihi velis, & gratificari cupias. Cras erit prima luna & ſolenne regis convivium, cui me qvoqve adhibere ſolet, quare ſi ita videtur extra urbem in agro clam te præſtolabor. tu vero cum requiſiverit me, dic profectum in patriam Bethlema, ut interſim feſto, qvod mea tribus celebrat: idqve permiſſu tuo factum. Quod ſi ut mos eſt de amicis, dixerit, feliciter profectus ſit, ſcito illum nihil mali adverſum me in pectore coqvere. Sin autem aliter reſponderit, hoc erit tibi iniqui in me animi argumentum. indicabisqve mihi rem, ita ut præſenti mea calamitate mutuaqve noſtra amicitia dignum eſt, quam fide in hoc data & accepta dominus cum ſervo tuo voluiſti inire. qva ſi me indignum aut erga parentem tuum injurium cenſes, nihil expectatis ejus juſſis jam nunc me tuo gladio confodito. Hæc ultima verba graviter ferens Jonathas, facturum ſe poſtulata promiſit: & ſi quid patrem male de ipſo cogitare deprehenderit, indicaturum. & quo majorem ei fidem faceret, educto ſub divum jurejurando confirmat, nihil ſe non tentaturum, quod ad ſalutem ipſius pertineat. DEUS, inqvit, qui hanc univerſitatem, quam late vides, implet ac moderatur, quique priusqvam eloqvar, mentem meam novit, teſtis eſto iniiti inter nos fœderis, qvodqve non prius patris voluntatem ſcrutari deſiſtam, qvam compertum habuero, ecqvid latentis odii adverſum te conceperit: & qvicqvid deprehendero, ſive amicum, ſive infenſum, confeſtim tibi ſignificabo. Novit DEUS, qvod ipſum tibi perpetuo propitium precor, utq; ſemper tuas res proſperet, qvemadmodum & nunc facit, & poſthac facturus eſt. & ſive pater meus ſive ego tibi adverſer, tu tamen ope illius nunquam non victor evades. Tu vero memor eſto hujus noſtri affectus: & ſi me perire contingat, liberos meos ſerva, & mihi debitam gratiam in illos colloca. Poſt hoc jusjurandum Davidem dimittit,

1. Reg. 20.

jussum in certum agri locum secedere, in qvo se exercere solebat. cognito enim patris animo venturum se illuc una cum puero. & si, inquit, emissis tribus ad scopum jaculis, collecta puerum referre jussero: jacere enim ante ipsum: scito nihil triste à patre timendum. quod si contrarium me dicere audieris, patrem quoque contrario modo affectum existima. utcunqve tamen ceciderit, ego dabo operam, ne quid tibi, secus quam velimus, accidat. Tu cum lætiora tempora venerint, fac memor sis horum, & liberos meos commendatos habeto. His Jonathæ promissionibus confirmatus David ad constitutum locum proficiscitur. Seqventi vero die qua fuit novilunium, rex de more caste ac pure ad cœnam venit. cumqve filius Jonathas dexter illi accumberet, alterumqve latus Abenares exercitus imperator clauderet, videns Davidis locum vacuum tacuit, Suspicatus eum ideo abesse, quod à congressu uxoris non esset purus. sed cum ne postridie quidem adesset, scisciatus est ex filio, qua de causa neqve tunc neqve hesterna die adfuisset solennibus epulis Jessæi filius. Respondit ille profectum in patriam ad solennem tribus ejus festivitatem, commeatu à se impetrato. Qvinetiam me, inquit, ad hoc epulum invitavit, & si tibi idem videtur, ibo. nosti enim quanta benevolentia hominem prosequar. Hic jam non amplius odium suum Saulus apud filium dissimulare potuit, & evidenter patuit quam infesto esset in Davidem animo. jurgio enim adortus filium, desertorem eum patris ac hostem appellavit, sociumqve & adjutorem Davidis. Nec pudere eum, quod nullo parentum respectu cum inimicis conspiret, & non possit induci ut credat nunquam secure regnaturos incolumi Davide. simulque jubet, ut hominem accersat, daturum debitum supplicium. cumqve filius quæreret, ob quam culpam eum capite plectere vellet, non jam intra verba iram continens proripuit se, & nactus alicunde spiculum, impetum in filium fecit: perpetrassetqve impium facinus, ni intercursu amicorum fuisset cohibitus. atqve ita manifeste malignum & infestum erga Davidem animum apud filium prodidit, cum minimum abfuerit, quin suis ipsum manibus propter illum perimeret. Ac tum quidem regius filius è convivio profugus, oblitus epularum, tum suum periculum, tum amici jam neci destinati vicem dolens, in mœrore noctem exegit: & prima luce ante urbem in agrum prætextu exercendi se, sed re vera, ut amico indicaret omnia, processit. peractisq; in jaculatione his quæ promiserat, ablegatoq; in urbem comite puero, solitudinem nactus ad colloqvium Davidis properat. qui ut primum in conspectum est datus, procumbens ad ejus pedes servatorem suum salutavit. ille erectum à terra complectitur, atqve ita æqvales duo in mutuis amplexibus hærentes iniqvam sortem suam deplorabant, quæ illis svavissimam consvetudinem invideret, & invitissimos à se invicem distraheret, quod illis morte nihilo mitius videbatur.

εἰς τινα τόπον ἀπελθεῖν δ πεδίᾳ φεύσους, ἐν ᾧ γυμναζόμενος διετέλει. γνοὺς γὰρ τὸ ὠδῆ δ πατρὸς, ἥξειν πρὸς αὐτὸν ἔφησεν σκεπόμενος ἐπαγόμενος παῖδα. κἂν τρία ἀκόντια βαλὼν ὀπίσω τὸν σκοπὸν κομίσωμαι τῷ παιδὶ προστάξω τὰ ἀκόντια, κεῖθι γὰρ ἔμπροσθεν αὐτοῦ. γίνωσκε μηδὲν εἶναι φαῦλον ὠδῆ πατρός. ἂν δὲ τἀναντία τούτων ἀκούσῃς μου λέγοντος, καὶ τὰ ἐναντία ὠδῆ δ βασιλέως προσδόκα. τῆς μὲν τοι γε ἀσφαλείας τεύξῃ παρ' ἐμοῦ, καὶ σὺν μὴ πάθῃς ἄπιον. ὅπως δὲ μνησθῇς τούτων ὠδῆ τὸν τῆς δικαιοσύνης καιρὸν, σκοπῶ, καὶ τοῖς ἐμοῖς μοι χρῶ προνοῶ. δακίδος μὲν ἓν τούτοις λαβὼν ὠδῆ ἰωνάθᾳ τὰς πίστεις, εἰς τὸ συγκείμενον ἀπηλλάγη χωρίον. τῇ δ' ἐρχομένῃ, νεομηνία δ' ἦν, ἀγνίσας ὡς ἐθῶ εἶχεν ὁ βασιλεὺς, ἧκεν ὅπι τὸ δεῖπνον. ἐ ὠδῆ καθεσθέντων αὐτῶν, δ μὲν παιδὸς ἰωνάθᾳ ὁκ δεξιῶν, ἀβενήρου δὲ ἀντιστρατηγᾶ ὁκ τὸ ἕτερον, ἰδὼν τὸν δ δαβίδου καθέδραν κενὴν, ἡσύχασεν, ὑπονοήσας δ καθαρόν σῶμα αὐτὸν ἐκτὸς σωφροσύνης ὑστερεῖν. ὡς δ καὶ τῇ ὑστεραίᾳ τῆς νουμηνίας δ παρῆν, ἐπυνθάνετο ὠδῆ δ παιδὸς ἰωνάθᾳ, ὅτι καὶ τῇ παρελθούσῃ καὶ ταύτῃ δ δεῖπνον καὶ τῆς ἑστιάσεως ὁ δ ἱερεὺς πᾶς ἀπολέλειπται. ὁ δ πατρεῦσι κῦ τὰς σωθήκας ἔφησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἑαυτῶ πατρίδα, τῆς φυλῆς ἑορτὴν ἄγουσης, ἀπαιτήσαντος αὐτόν. ὠδῆ καλέσαι μὲν τοι καὶ αὐτὸν ἐλθεῖν ὅπι τὴν θυσίαν. καὶν συγχωρῇς φησιν ἀπέρχομαι. τὴν γὰρ εὐνοιάν μου τὴν πρὸς αὐτὸν ὅπι σέσωσα τότε τὴν πρὸς δαβίδην δ πατρὸς ἰωνάθου ἐπέγνω δυσμένειαν, καὶ τρόπαις τὴν ὅλην αὐτοῦ βούλησιν εἶδεν. οὐ γὰρ κατέσχε τῆς ὀργῆς σιάλος, ἀλλὰ βλασφημίαν ἐξ αὐτομόλων γεγυμνασμένον καὶ πολέμιον ἀπεκάλει, καὶ κοινωνὸν δ δαβίδου καὶ συνεργὸν ἔλεγε, καὶ μηδ' αὐτὸν αἰδεῖσθαι μήτε τὴν μητέρα αὐτοῦ, ταῦτα φρονοῦντα, καὶ μὴ βουλόμενον πειθῶσαι δ' ὅτι μέχρι οὗ θᾶττον δαβίδης ὅπλου φαλῶς αὐτὸς τὰ τῆς βασιλείας ἔχῃ. μετοπέμψας παρρησιοῦ αὐτὸν ἔφησεν, ἵνα δῶ δίκην. τυγχάνοντος δ' ἰωνάθου, τί δ' ἀδικοῦντα κολάσαι θέλεις, σκέτ' εἰς λόγους καὶ βλασφημίας τὴν ὀργὴν ὁ σιάλος ἐξεῖργεν. ἀλλ' ἁρπάσας τὸ δόρυ, ἀνεπήδησεν εἰς αὐτὸν ἀποκτεῖναι θέλων. καὶ τὸ μὲν ἔργον σὺν ἔφθασε διαχωλυθεὶς ὑπὸ τῶν φίλων. φανερὸς δ' ἐγένετο τῷ παιδὶ, μισῶν τὸν δαβίδην, καὶ διαχεῖσθαι πόθῳ, ὡς ὠδῆ μικρὸν δι' ἐκεῖνον αὐτοχερὶ καὶ δ παιδὸς γεγονέναι. καὶ τότε μὲν ὁ δ βασιλεὺς παῖς σκηπήσας ἀπὸ δ δεῖπνον, καὶ μηδὲν ὑπὸ λύπης προσενέγκασθαι δυνηθεὶς, κλαίων αὐτὸν μὲν ὠδῆ μικρὸν ἀπολείπει δ καταπεκρίνατο δ' ἀποθανεῖν δαβίδην ἐνυκτέρευσεν. ἅμα δ ἡμέρᾳ, σὺν τῆς πόλεως εἰς τὸ πεδίον, ὡς γυμναζόμενος μᾶλλον, δηλώσων δ τῷ φίλῳ τὸν δ πατρὸς διάθεσιν εἰς αὐτὸν θέτο πρόσεσιν. ποιήσας δ ὁ ἰωνάθης τὸ συγκείμενον, τὸν μὲν ἐπήμυνον ἀπολύει εἰς τὴν πόλιν παῖδα, ὁ δ' ἐν ἐρημίᾳ τῷ δαβίδῃ παρῆλθεν εἰς ἄλλο αὐτῷ καὶ λόγους. ἅμα φανεὶς δ' ἔτος, πίπτει πρὸς τὸ ἰωνάθου ποδῶν, καὶ προσκυνῶν σωτῆρα αὐτὸν τῆς ψυχῆς ἀπεκάλει. ἀνίστησι δ' ἀπὸ τῆς γῆς αὐτὸν, ἐ περιπλακέντες ἀλλήλοις, μακρά τε ἠπᾶτο καὶ δεδακρυμένα, τὸν τ' ἦλιον ἀποθρηνοῦντες αὐτῶν καὶ τὸν ἐφθονημένον ἔτι εἶναι, καὶ τὸν μέλλοντα διαχωρισμὸν, ὃς οὐδὲν αὐτοῖς ἐδόκει θανάτου διαφέρειν.

μόλις

μάλις δ' ὲκ τ̃ θρεύων ἀναπήψαντες, καὶ μεμνῆθξ τὼν ὅρκων, ἀλλήλοις ὡμολόγησαν μῦθοι, διελύθησαν. δαβίδης ὴ φυγὼν τὸν βασιλέα καὶ τ̃ ἐξ αὐτ̃ πολεμον, ἐις νωβὰν ὡμολογίνεται πάλιν πρὸς ἀχιμέλεχον τὸν ἱερέα. ὸς ὡς τὸ μονον ἤκουσε ἰδεῖν, καὶ μήτε φίλον σὺν αὐτ̃, μήτ' ἀκόλουθον παρόντα, ἐταύμασε, καὶ τ̃ λεῶ αἰτίαν ἔ μεδένα εἶναι σὺν αὐτ̃, μαθεῖν ἤθελεν. ὁ δὲ, πάλαι λοπόρητον ὑπῆκηνεν πρὸς ἔ βασιλέως ὲφη, ὡς λεῶ σπουδίας αὐτ̃ βουλομένω μαθεῖν σὺν ἔ τὰς μὲν τι ἱεράπυτας εἰς τόνδε μοι τὸν τόπον ἀπαντᾶν προστάξα. ἠξίου ὴ λαβεῖν ἐφόδια. φίλου γὰρ αὐτ̃ τινὸς ἔργον ὑπάρχειν, καὶ πρὸς τὸ προκείμενον συλλαμβάνομον. τυχὼν ὴ τότων, ἤτει καὶ ὅπλον τι μ̃ χεῖρας, δομφαίαν ἢ δόρατιον. παρῆν ὴ καὶ σαοὺλ δοῦλ ἡμόμεν σύρ, δώηκ δ' ὄνομα, τὰς ἔ βασιλέως ἡμιόνους νέμων. ὁ δ' ἀρχιερεὺς, ἔχειν μὲν αὐτ̃ οὐδὲν ἔφη τοιοῦτον. εἶναι ὴ τὸν γολιάθ τὸν φιλισταῖον ὃν ἀνεῖλε δαβὶδ ἐν τῇ κοιλάδι τ̃ τερμίνθων, καὶ ἀποκείμενος τὸν παλαιστινὸν αὐτὸς ἀνάθεμα τῷ θεῷ. λαβὼν ὴ ταύτην ὁ δαβίδης, ἔξω τῆς τ̃ ἐβραίων χώρας εἰς γῆτταν διέφυγε τὸν παλαιστινῶν, ἧς ἀγχοῦ βασιλεύων. ἐπιγνωσθεὶς ὴ ὑπὸ τ̃ ἔ βασιλέως οἰκετῶν, καὶ φανερὸς αὐτῷ γιόμενος μεμνόντων ἐκείνων, ἐπὶ δαβίδης ὁ πολλὰς ἀποκείνας παλαιστινῶν μυριάδας ἔη, δείσας μὴ πρὸς αὐτ̃ ἥκῃ, καὶ τὸν κίνδυνον οἱ ἐξέφυγε πρὸς σαοὺλ παρ' ἐκείνου πειρασθῆ, μεταποιεῖται μανίαν καὶ λύσσαν, ὡς ἀφρὸν κ̃ ἔ στόματ̃ αὐτ̃ φερόμενον, καὶ τὰ ἄλλα δὲ ὅσα σημεῖα μανίας ποιῶν ἔδοξε τοῦ γιτῶν βασιλεῖ γνησίαν τῆς νόσου. καὶ τῆς οἰκείας παραφερείας ὡς ἐκφρονα πρὸς αὐτὸν ἀγάγειν ἄνθρωπον, ἐκέλευσε τὸν δαβίδην ὑπὸ τὴν ὀφρῦν ἐκβαλεῖν. μαινομένου δὲ ὄντ̃ ἐκ τῆς γῆτης, ἐις τὴν ἰούδα φυλὴν ἀγίνεται φυλεί. καὶ ἐν τῇ πρὸς ἀδυλλάμη πόλει αὐτηλαίῳ μαιρίσεων, πέμπει πρὸς τοὺς ἀδελφὲς δηλῶν αὐτοὺς ἔνθα ἔη. οἱ δὲ, μ̃ πάνυ σαφηνείας ἦκον πρὸς αὐτόν. καὶ τ̃ ἄλλων δὲ ὅσοις ἦν χρεία λεῶ ἡ φοβ ἐκ σαοὺλ ἔ βασιλέως, σωτέρουσιν πρὸς αὐτὸν, καὶ πειθεῖν τὰ ἐκείνων δοκοῦντα ἐτίμως ἐχειν ἔλεγεν. ἐλθόντο δὲ οἱ πάντες ὡς πρόχειροι. θεραπεύσας δὲ ὡς καὶ χειρὸς αὐτῷ καὶ παιδείας ἤδη προσγεγυμνάσθης, ἀπέπεμψεν ἐκεῖσ' ἀφικόμενον, πρὸς τὸν τ̃ μωαβιτῶν βασιλέα, καὶ τοὺς γοῦς αὐτ̃ ἐις τὴν αὐτ̃ χώραν προσδεξάμενον ἕως ἀνασπάσω τὸ καθ' αὐτὸν τέλ ἔχειν παρεκάλ. καταβάντ̃ δ' αὐτ̃ τῷ λεῶ ἐρημίαν ἐκλιπεῖν, παραδέντα δ' ἐις τὴν κληρονομίαν τῆς ἰούδα φυλῆς ἐν αὐτῇ διάγειν, πάλιν. καὶ ὡς γιόμενος ἐις ταῦτ πάλιν ἐν αὐτῇ κατέμεν. σαοὺλ δ' ἀκούσας ὅτι μ̃ πάλαι ὁ δαβίδης ἔφθη, σὺν ἐις τυχόντας ἰούδαιον καὶ παρχὴν ἐπέπεμψεν. ἀλλ' εἰδὼς τὸ φρόνημα ἔ ἀνδρὸς, καὶ τὴν εὐτολμίαν, ἔδεισ ἐξ αὐτ̃ μικρὸν ἀπαύξησιν ἔργων, ὑφ' οὗ κλαυσθεὶς πάντως καὶ πανηγυρισθεὶς. καὶ συγκαλέσας τοὺς φίλους ἐ τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τὴν φυλὴν ἐξ ἧς αὐτὸς πρὸς αὐτὸν ὅτι τὸν βουνὸν οὗ τὸ βασίλειον ἔχε, καὶ καθίσας ἐν δρυΐνῃ, τόπ δὲ λεῶ τῆς οὕτω προσαγορεύομ, τιμῆς πλουτικῆς ἀξιῶ αὐτὸν ἔσης τάξεως, καὶ τῶν σωματοφυλάκων, λέγει πρὸς αὐτούς. ἄνδρες ὁμόφυλοι, μεμνησθε μὲν οἶδ' ὅτι τῶν ἐμῶν εὐεργεσιῶν,

A ac vix tandem multis lamentis exatiati, obtestatiqve se invicem, ut mutuæ fidei perpetuo meminissent, digrediuntur. Inde David fugiens infestissimum regem, in oppidum Nobam ad Achimelechum sacerdotem pervenit: qui solum neqve famulitio stipatum, neqve amicis comitatum advenisse videns, motus admiratione tantæ solitudinis causam percontatus est. tum ille secreta mandata à rege se habere dixit, ad quæ peragenda nullo comitatu opus esset. nam famulos in constituto loco sibi occurrere jussos. poposcit autem ab eo viaticum. sic enim & amici officium facturum, & ad præsens negotium opem collaturum. quo impetrato, armorum etiam aliquid petiit, aut hastam aut gladium. Forte autem aderat quidam Sauli servus natione Syrus, nomine Doecus, regiarum mularum curator. Pontifex vero negavit sibi esse quicquam armorum. esse tamen ibi Goliathi gladium, quem occiso Palæstino Deo consecraverat. Hoc accepto David extra ditionem Hebræorum aufugit in Gittam Palæstinorum, apud quam regnabat Anchus. ubi agnitus à regis ministris, & indicio ad regem perlato, hunc esse Davidem, qui tam multa Palæstinorum millia neci dederit: veritus ne ab eo perimeretur, & in periculum, quod apud Saulum effugerat, apud hunc incideret, furorem ac rabiem simulat, ita ut ore spumam emitteret, & alia signa insaniæ præ se ferret, quibus morbo fidem apud Gittensium regem astrueret. qui iratus famulis, quod mente captum hominem ad se adduxissent, jussit, ut quam primum ejiceretur. Hoc pacto è Gitta cum evasisset, in tribum Judæ pervenit, & agens in spelunca quæ est in agro Adullamæ, misit ad fratres, qui eos doceret, ubinam ipse moraretur, at illi cum tota cognatione se ad eum contulerunt, nec non & alii multi aut rerum novarum cupidi, aut Saulum timentes, ad eum ultro confluxerunt, operam suam ad omnem ejus nutum offerentes. quorum numerus ad quadringentos crevit. quorum multitudine ac ope fretus, relicto eo loco ad Moabitarum regem proficiscitur, rogatqve hominem, ut parentes ipsius intra regni sui fines tantisper reciperet, dum res eorum in meliore statu collocarentur. Quo impetrato, & parentibus in magno honore apud regem quandiu illic manserunt, habitis, ipse jussu prophetæ relicto deserto in tribum Judæ se cum suis transtulit, apud Sarim oppidum se continens. Quod postquam ad Saulum delatum est, Davidem cum armatorum manu esse conspectum, in non mediocrem metum ac perturbationem regem conjecit. Sciens enim ejus magnanimitatem ac fortitudinem, aliquid magnum molitorum suspicabatur, quod rebus regis aut periculum, aut certe difficultatis ac laboris plurimum afferret. convocatisqve amicis & ducibus & universis suis tribulibus ad regiam urbem Gabam, sedens in loco, cui nomen Arvum, adstante honoratissimo quoque & toto satellitio, sic eos est affatus: Viri contribules,

XIII. 1. Reg. 21.

1. Reg. 22.

scio vos meminisse, quantis à me affecti sitis beneficiis, & agris locupletati, & honoribus ac præfecturis aucti. Rogo igitur, num plura & majora munera à Jessæi filio expectetis. scio enim vos omnes in illum propensiores, initio facto à Jonatha filio, qui & vobis hujus sententiæ autor est. non enim me latent clandestina inter illum & Davidem icta fœdera: neqve quod consilio & opibus adversariorum partes contra me adjuvat. Vos autem nihil hæc cura tangit, sed quietii, quo res evasura sit, expectatis. Post hæc regis verba cæteris silentibus, solus Doecus Syrus mularum regiarum curator respondit, vidisse se Davidem in Noba oppido, quo cum ad pontificem Achimelechum venisset, ab eo de eventu rerum oraculum accepisse, adjutumqve commeatu & gladio Goliathi armatum, qvo volebat deductum esse. Accitus est mox cum tota cognatione pontifex, cui rex: Qua nostra injuria provocatus excepisti Jessæi filium, & regis insidiatorem armis atqve commeatu instruxisti? aut cur etiam de futuris oracula ei reddidisti? Non enim ignorabas, quod propter odium, quo familiam meam prosequitur, hinc aufugerit. Pontifex autem nihil horum inficiatus, libere fassus est, hæc se non tam Davidi præstitisse qvam ipsi regi. Excepi, inquit, non ut inimicum tuum, sed ut fidissimum ministrum & tribunum, & quod majus est, generum, ac propinqua necessitudine conjunctum. quis enim putaret eum, qui hoc honore à te dignatus sit, inimicum esse, ac non potius cum primis benevolum? Consultus etiam de divina voluntate, non nunc primum ei respondi, sed alias quoque sæpenumero. Cumqve se diceret à te missum ad arduum negocium properare, non suppeditare quæ requirebat, ad tuam magis quam ad illius injuriam pertinere judicabam. Quare non est, quod de me male suspiceris, aut si quid novi nunc Davidem moliri audivisti, ob exhibitam à me humanitatem, favere me illi adversum te cogites. in amicum enim ac generum & tribunum tuum collatum volui, quicquid officii in illum contuli. His verbis Saulus fidem habere noluit, quod plus apud eum metus periculi valeret quam excusatio quantumvis justa. itaqve circumdatum armatis cum tota familia jubet contrucidari. cumqve illis religio esset viros Deo sacros ferro violare, Doecum Syrum eam cædem perpetrare mandavit. qui assumptis ad hoc aliqvot sui similibus facinorosis, pontificem cum tota cognatione interfecit: quorum numerus erat trecenti octuaginta quinque. moxque missi sunt à rege Nobam sacerdotum oppidum, qui contrucidatis ad unum habitatoribus, nullo vel ætatis vel sexus respectu, postremo flammis eam deleverunt: ex qua clade unicus tantum Achimelechi filius, nomine Abiatharus servatus est: idqve totum juxta oraculum Dei Eli pontifici olim redditum contigit, qvo prædictum erat, propter filiorum iniqvitatem ejus posteritatem aliqvando interituram.

IX.

A ὅτι καὶ ἀρχῶν τινας ἐπῆρσε θεατὸς, καὶ τιμῶν τῶν ἐν τῷ σταθμῷ καὶ τάξεων ἠξίωσε. πανταχόθεν μοι τοιαῦτ' ἐμεμίζονας τούτων δωρεὰς καὶ πλείονας ὧν ὑμῖν ἔστιν παρὰ τοῦ παιδὸς προσδοκᾶτε. οἶδα γὰρ ὅτι πάντες ἐκείνῳ προσέχειτε, τὰ μὲν πρῶτα παρὰ Ἰωνάθου αὐτοῦ τε ἴσως φρονήσοντος καὶ ὑμᾶς ταῦτα πείσοντος. ἐγὼ δὲ ἀγνοῶ τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας τὰς πρὸς Δαβίδην αὐτοῦ γενομένας. ἀλλ' ὅτι συμβουλὸς μὲν καὶ συνεργὸς Βιονάθης ἐστὶ τῶν κατ' ἐμοῦ συντεταγμένων. μέλει γ' ὑμῶν οὐδενὶ περὶ τούτων, ἀλλὰ τὸ ἀποβησόμενον ἡσυχάζοντες σκοπεῖτε. σιωπήσαντος δ' ἐκείνου βασιλέως, ἀλλ' ἐμὲ μὲν οὐδὲν ἀπεκρίνατο τῶν παρόντων. δοῦηκος δ' ὁ σύρος, ὃς τὰς ἡμιόνους αὐτοῦ βόσκων εἶπεν, ὡς ἴδοι τὸν Δαβίδην εἰς Νωβὰν πόλιν πρὸς Ἀχιμέλεχον ἐλθόντα τὸν ἀρχιερέα, τά τε μέλλοντα παρ' αὐτοῦ προφητεύσοντος μαθεῖν, καὶ λαβόντα τὸ ξίφος, καὶ τὴν ῥομφαίαν τὴν Γολιάθου, πρὸς οὓς ἐβούλετο μὴ ἀσφαλείας προπεμφθῆναι. μεταπεμψάμενος οὖν τὸν ἀρχιερέα, καὶ πάσαν αὐτοῦ τὴν συγγένειαν Σαοὺλος, τί παθὼν εἶπεν ἐξ ἐμοῦ δεινὸν καὶ ἄχαρι, τὸν Ἰεσσαίου παῖδα προσδέξω, καὶ σιτίων μὲν αὐτῷ μεταδώκας καὶ ὅπλων, ὅτι τῆς βασιλείας ἐπιβουλῇ; τί γὰρ δὴ καὶ σοὶ τῶν μελλόντων ἐχρημάτιζες; οὐ γὰρ δήπου φόβῳ ἐμοῦ καὶ μισῶν τὸν ἐμὸν οἶκον ἐλάνθανεν. ὁ δ' ἀρχιερεὺς οὐκ ἐπ' ἀρνήσει ἑτέρᾳ τῶν γεγενημένων, ἀλλὰ μὴ παῤῥησίας ταῦτα ὠφελῆσαι αἰτίαν λάβοι, οὐχὶ Δαβίδῃ χαριζόμενος, ἀλλ' αὐτῷ. πολέμιον γὰρ οὐκ εἰδέναι ἔφασκε, πιστὸν δ' ἐν τοῖς μάλιστα θοῦλον καὶ χιλιάρχον, καὶ τὸ τούτων μεῖζον, γαμβρὸν τε ἤδη καὶ συγγενῆ. ταῦτα δ' οὐκ ἐχθροῖς παρεῖχεν τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ τοῖς δίκαια καὶ τιμῆ τῇ πρὸς αὐτοὺς ἀρίστοις. προφητεῦσαι δὲ οὐ νῦν πρῶτον αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις καὶ ἄλλοτε τοῦτο πεποιηκέναι. φήσαντος δ' αὐτοῦ σὲ πεμφθῆναι κατὰ πολλὴν σπουδὴν ὅτι πρᾶξιν, τὸ μηδὲν ὠφελῆσαι ὧν ἐπέζητει, σοὶ μᾶλλον ἀντιλέγειν, ἢ σκήπτῳ σοὶ αὐτῶν ἐλογιζόμην. διὸ μηδὲν πονηρὸν κατ' ἐμοῦ φρονήσῃς, μηδὲ πρὸς ἃ νῦν ἀκούεις Δαβίδην ἐγχειρεῖν πρὸς ταῦτα τὴν τότε μου δοκοῦσαν φιλανθρωπίαν ὑποπτεύσῃς. φίλῳ γὰρ καὶ γαμβρῷ σῷ καὶ χιλιάρχῳ παρέσχον, οὐ πολεμίῳ. ταῦτα λέγων ὁ ἀρχιερεὺς, οὐκ ἔπεισεν τὸν σαοὺλον, ἀλλὰ δεινὸς μὲν ὁ φόβος, μηδ' ἀληθῶς πιστεύειν ἀπολογία. κελεύει δὲ τοῖς ὁπλίταις, θεῖσαι θεῖσιν αὐτὸν, μὴ τῆς ψυχῆς ἀποκτεῖναι. μὴ βαῤῥοῦντων δ' ἐκείνων ἅψασθαι τῶν ἀρχιερέως, ἀλλὰ τὸ θεῖον εὐλαβουμένων μᾶλλον, ἢ τὸ φοβηθῆναι τὸν βασιλέως, τῷ σύρῳ δοῦηκι προστάσσει τὸν φόνον. καὶ φονεύσαντος ἐκείνου πονηρούς, ἀποκτείνει τὸν ἀχιμέλεχον, καὶ τὴν γενεὰν αὐτοῦ. ἦσαν δὲ πάντες ὡς πεντακόσιοι καὶ ἑβδομήκοντα καὶ τριακόσιοι. πέμψας δὲ ὁ σαοὺλος καὶ εἰς τὴν πόλιν τῶν ἱερέων νόβαν, πάντας τε αὐτοὺς ἀπέκτεινεν, οὐ γυναικῶν, οὐ νηπίων, οὐδὲ ἄλλης ἡλικίας φεισάμενος, αὐτήν τε ἐνέπρησεν. μόνος δὲ πάντων εἰς ἀχιμέλεχος, ἀβιάθαρος ὄνομα. τοῦτο μὲν τοῦ συμβεβηκότος, καθὼς προεφήτευσεν ὁ θεὸς τῷ ἱερεῖ ἡλὶ, μόνος τῶν ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ δύο καὶ δεκάτων ἐτῶν ἀποφυγὼν τοὺς σκηνίτας. σαοὺλος δὲ ὁ βασιλεὺς, ὡμὸν οὕτως ἔργον διαπεραξάμενος,

Rex autem Saulus tam fœvo facinore perpetrato,

θεοῦ φωνὴν ἀλλὰ ἀρχιερατικῆς δόξης φάσκας τιμᾶς, καὶ μήτ' ἐπὶ γήρᾳ λαβὼν οἶκτον, μήτ' ἐπὶ γερουσίᾳ αἰδὼ, καταβαλὼν δὲ καὶ τὴν πόλιν ἣν πατρίδα καὶ τροφὸν τῶν ἱερέων καὶ προφητῶν αὐτὸ τὸ θεῖον ἐπλέξατο, καὶ μόνῳ ἐκ τοσούτων φέρειν ἄνδρας αὐτόνομος, μαθὼν ἅπασι παρέχειν καὶ καταγνῶναι τὸν ἀνθρώπινον τρόπον, ὅτι μέχρις οὗ μὴ ἐσμὲν ἰδιῶται τοῖς καὶ παρ' οἷς, τὸ μὴ δύνασθαι χρῆσθαι τῇ φύσει, μηδὲ πλεῖν ὅσα θέλουσιν, ἐπιεικεῖς εἶναι δοκεῖ μέτριοι, καὶ μόνον δίκαιον, καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ δύνασθαι τι καὶ πάσαν παρρησίαν ἔχουσι. τότε καὶ τοῖς θεοῖς πιστεύουσιν, ὅτι πᾶσι τοῖς γινομένοις ἐν τῷ βίῳ πάρεσι, καὶ ἃ τὰ ἔργα μόνον ὁρᾶσι πεποίηται, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας ἤδη σαφῶς οἷόν ἀφ' ὧν μέλλει ταῦτα ἔσεσθαι. ὅταν δὲ εἰς ἡγεμονίαν παρέλθωσι καὶ δυναστείαν, τότε πάντ' ἔνοχα μετενδυσάμενοι, καὶ ὥσπερ ἐπὶ σκηνῆς πρόσωπα τὰ ἤθη καὶ τοὺς τρόπους ἀποθέμενοι, μεταλαμβάνουσι πλάνην, ὑπόνοιαν, καταφρόνησιν ἀνθρωπίνων τε καὶ θείων. καὶ ὅτε μάλιστα δεῖ τῆς εὐσεβείας αὐτοῖς καὶ τῆς δικαιοσύνης ἔγγιστα τοῦ φοβεῖσθαι γεγενημένοις, καὶ πᾶσι φανεροῖς ἐφ' οἷς ἂν νοήσωσι ἢ πράξωσι καθιεῖσιν, τότ' ὡς οὐκέτι βλέποντος αὐτοὺς θεοῦ, ἢ διὰ τὴν ἐξουσίαν δεδιότος, ὅτως ἐμπαροινοῦσι τοῖς πράγμασιν. ἃ δ' ἂν ἢ φοβηθῶσιν ἀκούσαντες, ἢ μισήσωσι θελήσαντες, ἢ ἐργάσωνται ἄλογος, ταῦτα κύρια καὶ βέβαια καὶ ἀληθῆ τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἀρεστὰ τοῖς θεοῖς δοκοῦσι. τῶν δὲ μελλόντων λόγον αὐτοῖς οὐδὲ εἷς. ἀλλὰ τιμῶσι μὲν, πάλαι τὰ λοιπὰ ὑπερησθέντας, τιμήσαντες δὲ, φθονοῦσι. καὶ ὠθοῦσιν εἰς ἐπιφάνειαν, οὐ ταύτης ἀφαιροῦντες μόνον τοὺς τετυχηκότας, ἀλλὰ διὰ ταύτην καὶ ζῶν ὅτι πονηροῖς αἰτίους, καὶ δι' ὑπερβολὴν αὐτῶν ἀπιθάνως κολάζουσιν, οὐκ ἐπ' ἐκείνοις δίκης ἀξίοις, ἀλλ' ἐπὶ διαβολαῖς καὶ κατηγορίαις ἀβασάνιστος, οὐδ' ὅσους δεῖ τοῦ παθεῖν, ἀλλ' οὓς δύνανται. ὅτο σαοὺλ ἡμῶν ὁ κύριος τοῦ, ὁ πρῶτος μὲν τὴν ἀριστοκρατικὴν καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς κρείττοις πολιτείαν εὐσεβῶν βασιλέων, φανερὸν πεποίηκε, τριακοσίους δυστυχεῖς ἱερεῖς καὶ προφήτας ἐκ τῆς πρὸς ἀχιμέλεχον ὑπονοίας. ἐπικαταβαλὼν δ' αὐτοῖς καὶ τὴν πόλιν, καὶ τὸν ἐπιτρόπιον ναὸν καταδάσας ἱερέων καὶ προφητῶν ἔρημον καθέστηκε, τοσούτους μὲν ἀνελὼν, μόνῳ δὲ ἐάσας, οὐδὲ τὴν πατρίδα αὐτῶν πρὸς τὸ καὶ μετ' ἐκείνους ἄλλους ἡμέρας. ὁ δ' ἐξ ἀβιάθαρ ὁ τοῦ ἀχιμέλεχου παῖς ὁ μόνος διασωθῆναι δυνηθεὶς ἐκ θήρας τοῦ σαοὺλ φονευθέντων ἱερέων, φυγὼν πρὸς δαβίδην, τὴν τῶν οἰκείων αὐτοῦ συμφορὰν ἠθλωσε καὶ τὴν τοῦ πατρὸς ἀναίρεσιν. ὁ δ' οὐκ ἐγγὺς ἔφη ταῦτα ποιεῖν αὐτοὺς ἐσόμενα ἰδὼν τὸν θάνατον. προνοήσας δὲ διαβληθήσεσθαι πρὸς αὐτοῦ τοῦ ἱερέως τοῦ βασιλέως. καὶ τῆς οἰκουμένης ταύτης αὐτὸς αὐτοῦ ἦρξατο. τὸ μὲν οὖν δὴ αὐτίκα καὶ σὺν αὐτῷ διατρέχειν, ὡς οὐκ ἐν ἄλλῳ τόπῳ λησόμενοι αὐτοὺς ἤκουσε. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀκούσας ὁ δαβίδης τοὺς παλαιστινοὺς ἐμβεβληκότας εἰς τὴν κιλαιῶν χώραν, καὶ ταύτην διαρπάζοντας, ὠήθη ἐαυτὸν προτρέπειν ἐπ' αὐτοὺς,

Stirpe pontificia internecione deleta, neqve teneram ætatem miseratus, neqve grandævos reveritus, insuperqve civitate qvam patriam ac alumnam sacerdotum & prophetarum singulari privilegio Deus elegerat, solo æqvata, satis declaravit qvam pravum sit hominum ingenium. Tantisper enim dum humiles sunt atqve plebeji, quia non audent, neque liberum est naturæ obsequi, æqui ac boni viri esse videntur, mirumqve qvoddam justitiæ studium præ se ferunt: qvin & pietatem interea colunt, Deumqve omnibus actionibus nostris interesse, omnes deniqve cogitationes intueri persvasum habent. sed simul atqve ad potentiam & imperium provecti sunt, exutis pristinis moribus, & tanquam in scena mutato habitu, novaqve persona assumpta, in omnem audaciam & insolentiam divinarumqve æqve ac humanarum rerum contemptum prolabuntur. & cum ad superandam invidiam maxime illis opus est pietate & justitia, cumqve omnes eorum non actiones solum, verumetiam voluntates in conspicuo sint omnibus propositæ, tum maxime tanquam aut dissimulante Deo, aut & ipso potestatem eorum formidante, in subditos debacchantur, & quicquid aut per inanem metum, aut odium vel favorem irritationabilem decernunt, id tum hominibus ratum, tum Deo quoqve ipsi probatum esse existimant: futurorum vero prorsus nullum nec respectum nec rationem habent. Quotquot enim in eorum gratiam plurimos labores exhauriunt, eos primum evehunt, deinde jam honoratos per invidiam non solum dignitatibus privant, sed per calumniam etiam sæpe opprimunt, non considerantes quam merito, tantumqve temerariis delationibus absqve ulla probatione fidem adhibentes: & sæviunt non in qvos oportet, sed in quos ipsis sævire est facile. Hæc ita esse, manifestum exemplum in Saulo Cisi filio nobis est exhibitum, qui primus post sublatam optimatum administrationem ac judicum supremum magistratum rex Hebræorum creatus, propter suspectum Achimelechum trecentos sacerdotes & prophetas interfecit: cæsosqve excidio urbis obruit, & quantum in se fuit, summi Dei fanum sacerdotibus sacrisq; ministeriis orbavit, post tam numerosam cædem ne patriam quidem eorum & seminarium superesse passus. Abiatharus autem Achimelechi filius, qui solus generis sui superstes cædem sacerdotum evaserat, ad Davidem fuga delatus, familiæ cladem & patris interitum ei renunciavit. at ille jam ante se hoc præsagivisse dicebat, cum illic Doecum videret: facileqve suspicatum, calumniam pontifici apud regem struendam: ægerrimeqve ferebat, quod ipse tanti mali occasionem præbuisset. simulqve jussit, ut apud se maneret, quod nusquam tutiores latebras invenire posset. Per idem tempus cum indicatum esset David, Palæstinos in Cillanorum agrum irrupisse, eumqve, quantus est, populari, decrevit illos adoriri, consulto prius proplieta. 1. Reg. 23.

an Deus victoriam annueret: confirmatusqve oraculo, & cum sua cohorte hostem aggressus magna cæde repulit, prædasqve ex hostico egit, & Cillanis præsidio fuit, dum fruges exareis conveherent. Rescivit hoc mature Saulus. nam rei feliciter gestæ fama contineri non potuit, quin late propagata ad regias quoqve aures permanaret, non sine ipsius Davidis laude. Quo nuncio lætus rex putavit se jam rem factam habere, audiens inimicum se intra unius oppidi mœnia conclusisse, & divinitus hanc occasionem opprimendi ejus datam dictitans, edicit populo, ut Cillam propere circumventam tam diu premant obsidione, donec Davidem in potestatem redactum interficiant. At ille oraculo admonitus, nisi mature suis rebus consuleret, fore, ut Cillani ejus deditione ab ira regis se redimant, relicta urbe in desertum se cum qvadringentis armatis contulit, ibiqve collem qvendam munitum insedit, nomine Engelain. Saulus autem, cognito, quod David non amplius apud Cillam esset, expeditionem eam omisit. David vero ex deserto in Cænam locum agri Zipheni se cum suis transtulit: qvo etiam Jonathas regis filius præsto fuit salutaturus amicum, & de futuris collocuturus. Hortabaturqve eum, ut bene speraret, néve præsentibus difficultatibus defatigatus cederet. omnino enim regnaturum eum, & universo Hebræorum populo præfuturum. Tales autem felicitates non solere ociosis contingere. Renovatisqve fœderibus & sancita sub Deo teste in omnem vitam amicitia, additisqve diris execrationibus in eum qui prior à pactis recederet, illum eo loci reliquit, metu nonnihil ac solicitudine levatum: ipse vero domum suam repetiit. Zipheni vero gratiam regis captantes, certiorem eum faciunt, Davidem in agro suo morari: pollicebanturqve suam operam, ut in manus regis traderetur. occupatis enim quibusdam faucibus, nullum reliqvum illi fore effugium. Saulus vero hominibus collaudatis, gratiisqve actis, quod inimicum sibi indicassent, cumulate se illis beneficium repositurum, pollicitus, misit qui diligenter quærerent Davidem, omnesqve deserti latebras perscrutarentur: dicens se brevi cum exercitu secuturum. Atqve ita Zipheni duces se regi ad perquirendum eum & comprehendendum obtulerunt, studium suum erga ipsum non indicio tantum declaraturi, sed omnibus viribus conando, ut in potestatem redactum regi traderent. Sed non habuit successum iniqua eorum cupiditas, quibus cum nullum periculum ex silentio immineret, per adulationem & avaritiam virum pium & præter jus ad mortem quæsitum, regi se tradituros erant polliciti. David enim cognita eorum malitia, simulqve regis adventu, relictis locorum angustiis in quibus tum versabatur, evasit ad magnam petram, quæ sita est in deserto Simonis. Nec Saulus destitit illum insequi.

A καὶ ὁ Δαβὶδης ὡς δὲ θεοφήτου παρόντος ἐπιτρέπει νίκλει. τοῦ δ', σημαίνειν φήσαντος, ἐξώρμησεν ἐπὶ τοὺς παλαιστινοὺς μετὰ τῶν ἑταίρων, καὶ φονεύσι αὐτῶν πολὺν ἐξέχεε, καὶ λείαν ἤλασε, καὶ ὡφελημένους τοῖς κιλλανοῖς ἕως οὗ τὰς ἅλωνας καὶ τὸν καρπὸν συνῆλον ἀδεῶς. σαοῦλος δὲ τοῦ βασιλέως μεμύηται, παρ' αὐτοῖς ὤν. τὸ γὰρ ἔργον καὶ τὸ κατόρθωμα οὐκ ἐμεινε παρ' οἷς ἐγένετο. φήμη δ' ἐπὶ πᾶν ἔθνος τὰς τῶν ἄλλων ἀκοὰς, καὶ πρὸς τὰς τοῦ βασιλέως διεκομίσθη, αὐτό τε σωιζόμενον καὶ τὸν πεποιηκότα. χαίρει δὲ σαοῦλος ἀκούσας ἐν κίλλᾳ τὸν δαβίδην. καὶ δοκεῖς ἤδη χερσὶ τῆς ἐμῆς ὑποδέδεται αὐτὸν εἰπών, ἐπεὶ καὶ συμβαίνει ἐλθεῖν εἰς πόλιν, τεῖχη καὶ πύλας καὶ μοχλοὺς ἔχουσαν, τῷ λαῷ πᾶσι προστάξειν ἐπὶ τὴν κίλλαν ἐξορμῆσαι, καὶ πολιορκήσαντι, καὶ ἑλόντι τὸν δαβίδην, ἀποκτεῖναι. ταῦτα δ' ἀθόμβου ὁ δαβίδης, καὶ μαθὼν ὡς δὲ ἰεοῦ ὅτι μενεῖται παρ' αὐτοῖς οἱ κιλλίται σκδώσουσι τῷ σαούλῳ, ὡφλαβὼν τοὺς τετρακοσίους, ἀπῆρεν ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὴν ἔρημον ἐπάνω τῆς ἐγγλαὶν λεγομένης. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, ἀκούσας αὐτὸν πεφυγότα ὡς τῶν κιλλιτῶν, ἐπαύσατο τῆς ἐπ' αὐτὸν στρατείας. δαβίδης δὲ ἐκεῖθεν ἄρας, εἰς τινα τόπον ἡμινὶν καλουμένην τῆς ζιφλίνης ὡς γίνεται. εἰς ὃν ἰωνάθης ὁ δὲ σαοῦλος πῶς συμβαλὼν αὐτῷ καὶ καταστασιάσων, θαῤῥεῖν τε καὶ χρῆσθαι τὸν μελλόντων ἐλπίδας ἔχειν παρεκάλει, καὶ μὴ κάμνειν τοῖς παροῦσι. βασιλεύσειν γὰρ αὐτὸν, καὶ πᾶσαν τὴν ἑβραίων δύναμιν ἕξειν ὑφ' αὑτῷ. φιλεῖν δὲ τὰ τοιαῦτα σὺν μεγάλαις ἀπάταις πόνοις. πάλιν δ' ὅρκους ποιησάμενος τῆς εἰς ἅπαντα τὸν βίον πρὸς ἀλλήλους διανοίας καὶ πίστεως, καὶ τὸν θεὸν μάρτυρα καλέσας, ὧν ἐπράσατο ὡφλεῖν τὰ συγκείμενα καὶ μεταλλομένῳ πρὸς τἀναντία, τὸν μὲν αὐτόθι καταλιπεῖν μικρὰ τῶν φρουρίδων καὶ δ' δέους ἐπιτηδείους. αὐτὸς δὲ πρὸς αὐτὸν ἐπανέρχεται. οἱ δὲ ζιφηνοὶ χαριζόμενοι τῷ σαούλῳ, μηνύουσιν αὐτῷ παρ' αὐτοῖς διατρίβειν τὸν δαβίδην. καὶ ὡμολόγουν ἑφάσαν ἐπ' αὐτῶν ἐλθόντι. καταληφθέντων γὰρ τῶν τῆς ζιφίνης στενῶν οὐκ εἶναι φυγεῖν αὐτῷ πρὸς ἄλλης. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπήνεσεν αὐτὸς, χάριν ἔχειν ὁμολογήσας, τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ μεμηνικόσι. καὶ οὐκ εἰς μακρὰν ἀμεψασθαι τῆς δ'νοίας ὑποχρεώσων, αὐτοὺς, ἐπεμψε τοὺς ζητήσοντας τὸν δαβίδην, καὶ τὴν ἐρημίαν ἐξερευνήσοντας. αὐτὸς δ' ἀκολουθήσειν ἀπεκρίνατο. καὶ οἱ μὲν ὅτι τὴν θῆραν καὶ τὴν σύλληψιν δ' δαβίδου προῆγον τὸν βασιλέα, αὐτοῦ δάζοντες μὴ μόνον τὴν μεμύησαν τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ τὴν εὔνοιαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ὡφελίαν αὐτὸν εἰς ἐξουσίαν, φανεροτέραν καλέσησθαι. δημαγωγὸν δὲ τῆς ἀδίκου καὶ πονηρᾶς ἐπιθυμίας, οἱ μηδὲν κινδυνεύειν ἔμελλον ἐκ τοῦ μὴ ταῦτα ἐμφανίσαι τῷ σαούλῳ φιλοτιμίας. ἀλλὰ δὲ κολακείαν καὶ κέρδος προσδοκίαν ὡφλῆ δ' βασιλέως, ἄνδρα θεοφιλῆ καὶ παρὰ δίκην ζητούμενον ὅτι θανατῶ καὶ λανθάνειν δυνάμενον, διέβαλλον, καὶ ὡφλησόμενοι ἐπέχοντο. γνοὺς γὰρ ὁ δαβίδης τὴν τῶν ζιφλείων κακοήθειαν, καὶ τὴν δ' βασιλέως ἔφοδον, ἐκλείπει μὲν τὰ στενὰ τῆς ἐκείνων χώρας, φεύγει δ' ὅτι τὴν μεγάλην πέτραν τὴν οὖσαν ἐν τῇ σιμωνος ἐρήμῳ. ὥρμησεν δ' ἐπ' ἐκείνην διώκειν σαοῦλος.

κ' γὰ

χῆ δὲ τὴν ὁδὸν, ἀναχωρήσαντα ἐκ τῶν στενῶν, μαθὼν A cognito enim inter eundum, quod superatis fau-
τὸν Δαβίδην, ὅτι τὸ ἕτερον μέρος τῆς πέτρας ἀπῆρεν. cibus evasisset, ad alterum petræ latus pervenit:
ἀπατηθέντα δὲ τὸν σαοῦλον ὑπὸ τῆς διώξεως τοῦ futurumque erat, ut David circumventus com-
Δαβίδ μέλλοντος ἤδη συλλαμβάνεσθαι παλαισταὶ, prehenderetur, nisi rex trepidis nunciis revoca-
πόλεως ἐπὶ τὴν τῶν ἑῴων ἐστρατόπεδεύκει χώραν ἀ- tus esset, qui Palæstinos in ditionem ejus hostili-
γγέλλοντες. ὅτι γὰρ τοῦτο ἀνέστρεψε, φύσει πολεμίους ter irrupisse adferebant. Satius enim judica-
ὄντας, αὐτὸς ἀμυναμένους κρείττονα ἀναγκαῖον, ἢ vit hos perpetuos ac germanos hostes ulcisci,
τὴν ἰδίαν ἀποδιδόντα χώραν λαοῦν ἔχθρον, ὑφεῖδέν τινα agrisque suis, quo minus vastarentur, opem af-
τῇ χώρᾳ κακωθῆναι. καὶ Δαβίδης μὲν οὕτως, ὑπὸ θεοῦ ferre, quam studio capiendi inimici, regionem
λόγου τὸν κίνδυνον ἀφυγὼν εἰς τὰ στενὰ τῆς ἐνγα- B illis populandam prodere. atque ita David præ-
δηνῆς ἀφίκετο. σαοῦλος δὲ ἐκβαλόντι τοὺς παλαι- ter omnium opinionem servatus ad fauces agri
στὰς, ἦκον ἀπαγγέλλοντες τινες τὸν Δαβίδην ἐν τοῖς Engadeni se contulit. Saulo autem post rejec-
ὑπερκειμένοις Ἐνγαδδὶ ὄρεσι. λαοῦ δὲ τρισχιλίους ἐ- tos Palæstinos nunciatum est, Davidem intra
κλεκτοὺς ὁπλίτας, ἐπ' αὐτὸν ἤπειγετο. καὶ ὡμόμε- fines Engadenorum morari: moxque assum-
νον ἐν τοῖς τόποις, ἐρᾷ τοῦ θεοῦ τὴν ὁδὸν ἀπή- ptis tribus armatorum millibus ex omni exercitu
λασε βαδὺ καὶ κοῖλον εἰς πολὺ καὶ μήκους ἀνεώγως selectis, propere eos ad locum indicatum duxit. 1. Reg. 24.
καὶ πλατύ, ἔνθα συνέβαινε τὸν Δαβίδην μὴ τὰ πρα- cumque non longe abesset, offendit speluncam
χθέντα κεκρυφθαι. ἐπειγόμενος οὖν ὅπῃ τὴν κοί- C longo recessu opacam, & in penitiore sinu late
λην, ἵστησιν εἰς αὐτὸ μόνος. ἰδὼν δὲ ὑφ' ἑνὸς patentem, in qua tum forte David cum sua co-
τῶν μετὰ Δαβίδου, καὶ φράσαντος ὅτι δὴ καιρὸν ἔχειν ἀμείνω, horte delitescebat: in eamque solus ad requisi-
τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ τοῦ θεοῦ δεδωκότος, ἀναστὰς μὲν πρὸς ta naturæ se insinuavit. Animadversum est id
τὸν ἑταῖρον ἐκεῖνος ἐπέτρεψε τὴν κεφαλὴν τοῦ σαοῦλου continuo ab uno è Davidis comitibus, qui cum
ἀποτεμεῖν τῷ ξίφει, τῆς πολλῆς ἄλης αὐτὸν ἀπαλλάξαι καὶ eum moneret tempus ultionis offerre Deum,
παλαιωρίας, ἀναστὰς ὀπίσω μένει τῷ πέρυσι δὲ ἱ- nec esse negligendam occasionem tot ærumnas
ματίου μόνου ἐκ σαοῦλος ἀμπέσχετο. μεταγνοήσας δὲ finiendi abscisso infestissimi regis capite, laci-
αὖθις, ὡς δίκαιον εἴπε φονεύειν τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην, niam tantum regii pallii præcidit: indignum ra-
ὅσον τὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ βασιλείας ἀξιωθέντα. καὶ χαίρει εἰ D tus in proprium dominum sævire, quem Deus
πάντες οὕτως εἰς ἡμᾶς, ἀλλ' ὅσοι ἐμὲ δεῖ τιμῶντα εἶναι ipse ad imperii fastigium electione sua provexe-
πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ σαοῦλος τὸ ἀπηλλαγμένον ἐκλεπόντος rat. nec enim par esse injuriis certare cum eo,
πεπαλαιωμένου Δαβίδης ἀνέκραγεν, ἀκέραιον σαοῦλον ἀξι- qui immeritum extingvere cuperet. Egresso
ῶν. ὑπερφρονήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως, προσκυνήσαν deinde è spelunca Saulo, David quoqve in aper-
αὐτὸν πεσὼν ὅπῃ πρόσωπον ὡς εἶδος, καὶ φησὶν, ὦ πονηροῖς tum progressus regem inclamat, & cum ad agni-
καὶ βασιλεῖ καὶ ψεύδεσι πλάτησι Δαβόλας παρέχοντα tam vocem se convertisset, ex more prius adora-
θέλητας ἀκοὰς, χαλεπῶς μὲν ἐκείνοις τὸ πιστεύειν αὐ- tum sic alloqvitur: Qvam iniqvum est rex, te
τοῖς, τοὺς δὲ φίλτατους οὐ τοσούτοις ἔχθρους, ἀλλὰ τοῖς ἔργοις E calumniatoribus patulas aures præbentem, &
σκοπεῖν τῶν ἀπόντων Δαβόλη μὲν γὰρ ἀπατᾶν, vanissimis hominibus fidem adhibentem, de a-
ταῦτα, σὺ δὲ ὀπαδεῖς εἰνοίας τὰ πραττόμενα. ἐλέγ- micis spectatis suspicari, qvos ex ipsorum factis
χου μὲν ἐπ' ἀμφότερα πέφυκεν ἀληθῆς τε καὶ ψευ- potius judicare oportebat, verba enim vel falsa
δὴς. τὰ δὲ ἔργα, γυμνὰ ὄντα ὄψει τῆς Δαβόλου possunt esse vel vera: sed nullum apertius de
πάρεστιν. τούτων, οὐκ ἔστιν ὅπως ἔχειν με πρὸς σὲ, animo qvam ex factis argumentum potest colli-
καὶ τὸν σὸν οἶκον, ἐμοὶ πιστεύσαι δεῖ, καὶ μὴ τοῖς κα- gi, quemadmodum nunc quoque judicare po-
τηγόροις, ἃ μήτε εἰς νοῦν ἐμβαλόμενος, μήτε δύ- tes, num temere illis credideris, qui ejus crimi-
νασθαι φανέντα, πρόσθεν ἐμοῦ διώκειν τὴν ἐμὴν ψυ- nis me apud te reum faciunt, quod ne in men-
χὴν, καὶ μηδὲν, μήθ' ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἔχειν Δα- F tem quidem unqvam venit: & in tantum te ex-
βόλου, ἢ τὴν ἐμὴν ψυχὴν καὶ ἀναίρεσιν, τῶν asperaverunt, ut nocte atqve die nihil magis
ἀδίκως μεμαρτύρηκε. πῶς γὰρ ψεῦδος σοὶ ἐμοῦ δό- qvam de mea pernicie cogites. Amnon vides
ξαν εἴληφας ὡς ἀποκτεῖναί σε θέλοντος; ἢ πῶς vanissimam esse tuam opinionem, qua persvasus
οὐκ ἀπίθεις τὸν θεὸν, ἄνθρωπον τὴμερον αὐτὸ es me familiæ vestræ inimicum, tuæqve in primis
τιμήσαντα δυνάμενον καὶ τοῦ λαβεῖν δίκην, necis esse cupidum? Aut quibus oculis Deum
καὶ μὴ θελήσαντα μηδὲ τῷ καιρῷ χρησάμενον, putas immanitatem tuam aspicere, qui hominem
ὃν ἐπὶ κατ' ἐμοῦ ἔπεσπεν, σὸν ἂν αὐτὸς πα- ad cædem expetis, oblata vindictæ tali occasio-
ρῆκας, ἀφεῖσθαι παθὼν νομίζων πολέμιον. ὅπ- G ne tibi parcentem, quam ipse nactus nunqvam
ὡς γὰρ τοῦ τὴν πέρυσι τοῦ ἱματίου ἀπέτεμον, τότε elabi è manibus sivisses? Nihilo enim majore
καὶ τὴν κεφαλὴν ἢ δυνάμην. ἀποδείξας δὲ τὸ ῥάκος negotio caput tibi præcidere poteram, quam
τοῦτο, πίστιν παρέσχεν. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀπέχομαι hanc vestis laciniam. Simulqve pannum pro-
μὴν δικαίας ἀμείνης φησὶν. οὐ δὲ μισῶ ἄδικον tulit, qui verbis fidem astrueret. Ego certe ne
ἐκείνου κατ' ἐμοῦ φέρων. θεὸς ταῦτα δικάσῃ, καὶ justæ quidem ultioni indulsi, & tu injustas si-
τὴν ἑκατέρου κρίσιν ἡμῶν ἐλέγξει. σαοῦλος δὲ multates contra me exercere non vereris. Sed
ὑπὸ τοῦ Δαβὶδ τῆς σωτηρίας θαυμάσας, horum DEUS judex erit, probabitqve, uter
nostrum æqvioribus moribus sit præditus. Tum Saulus demirans, è quanto periculo esset servatus,

modestiaqve juvenis attonitus, ingemuit: similemqve gemitum referente Davide, rex se justius gemere fassus est. Tu enim, inqvit, multorum bonorum causa mihi fuisti, ego contra tibi multarum calamitatum autor. Et nunc qvoqve declarasti te à priscorum æqvitate non degenerem, qui inimicos in solitudine ad injuriam expositos nacti, incolumes dimittere maluerunt. Itaqve hodie manifeste cerno regnum tibi à Deo repositum, & sub tuum imperium universam Hebræorum gentem concessuram. qvamobrem postulo, ut jurejurando fidem mihi facias, te rerum potitum oblivioni injurias meas traditurum, & familiam meam salvam esse passurum. pollicitus est id David interposito jurejurando, atqve ita regem in regnum remisit, ipse se interim cum comitatu in rupē damarū recipiens. In idem tempus mors Samuelis prophetæ incidit, viri qvi suo merito in maximo semper apud Hebræos precio fuerat: illustreqve virtutis ipsius ac suæ observantiæ populus testimonium edidit, dum defuncti exeqvias & sepulturam magnifico sumptu concelebrat: & postqvam justa exolvit in Ramatha patria sepulto luctum in longum tempus prorogat, non qvasi in publico mœrore, sed qvasi ad unum qvemvis proprie hæc orbitas pertineret. fuerat enim vir ad omnem justitiam ac bonitatem à natura compositus, & ob has virtutes Deo longe acceptissimus. Præfuit populo post Elis pontificis obitum primum solus annis duodecim, deinde Saule regnante annis decem & octo. cujus extremi dies in hæc, ut dixi, tempora inciderunt. In locis autem, in quibus tum David versabatur, erat Ziphenus qvidam in oppido Emma, vir locuples & multorum gregum dominus. habebat enim in pascuis ovium tria millia, & capras mille: & ab his David omnem injuriam abstinuit, graviter interminatus suis, ne vel cupiditate vel egestate, vel latendi spe impulsi qvicqvam violarent, sed pluris justitiam facerent, & Dei voluntatem, cui nunqvam placuerunt, qui in alienas res manus avide injicerent. in hac disciplina suos continebat, putans se in hominem probum & sua benevolentia dignum hoc officium collocare. Nabalus vero (hoc erat viro nomen) homo erat agrestis & malis moribus præditus, sed honestæ ac prudentis & elegantis mulieris maritus. Ad hunc David pecora tondentem decem è suis misit salutatum, qui illi in multos annos eam felicitatem ominarentur: simulqve rogarent, ut è facultatibus suis aliqvid communicaret, cum è pastoribus intelligere posset, qvod longo jam tempore in solitudine versati adeo nihil detrimenti attulerint gregibus, ut custodes eorum fuisse potius videri possint. Qvicqvid autem in Davidem contulerit, in hominem gratum ac memorem collaturum. Ad hæc postulata homo suo more nimis dure dedit responsum. Percontatus enim, qvis esset David, ut audivit esse Jessæi filium, Nunc, inquit, fugitivi relictis dominis insolenter ac superbe se gerunt. Quibus renunciatis David in iram accensus, qvadringentis armatis assumptis, & ducentis ad custodiam impedimentorum relictis (jam enim sexcentorum manum coegerat)

καὶ τὴν δ' ἀνεψιὸν μετριότητα καὶ φύσιν ἐκπλαγεὶς, ἀνώμωξε. τὸ δ' αὐτὸ καὶ κεῖνον ποιήσαντα, αὐτὸν ἐναγῆ δίκαιον εἶναι ἀπεκήρυσσε. σὺ μὲν γάρ φησιν ἀγαθῶν αἴτιός μοι γέγονας, ἐγὼ δέ σοι συμφορῶν. ἐπεδείξω γὰρ σήμερον τὴν ἀρχαίων ἔχονσα σωτὴν δικαιοσύνην, οἵτινες ἐχθροὺς ἐν ἐρημίᾳ λαβόντας, σώζειν παρήγγελον. πέπεισμαι δὲ καὶ νῦν, ὅτι σοι τὴν βασιλείαν ὁ θεὸς φυλάττει, καὶ βεβαιώσει σε τὸ πάντων ἔθνῶν κράτος. δὸς δή μοι πίστεις ἐνόρκους, μή μοι τὸ μνησικακῆσαι, μηδὲ ἀφανῆσαι, μηδέ μοι μνησικακοῦντα τοὺς ἐκγόνους ἀπολέσαι. τηρῆσαι δέ μοι καὶ σῶσαι τὸν οἶκον. ὁμόσας γὰρ καθὼς ἠξίωσε, Δαβίδης, σύμβολον μὲν εἰς τὴν ἰδίαν ἀπέλυσε βασιλείαν. αὐτὸς γὰρ μὴ τῷ σοὶ αὐτῷ εἰς τὴν μαθητῶν ἀνέβη σωλίν. ἀποθνήσκει δὲ κατ' αὐτὸν καιρὸν καὶ σαμουήλος ὁ προφήτης, ἀνὴρ ἐν τοῖς τυχούσης ἀποδοκιμασίας ἄξιος τοῖς ἑβραίοις πρώτης. ἀνεφάνησε γὰρ τὴν ἀρετὴν αὐτὸς καὶ τὴν ἐν πολλοῖς περὶ αὐτὸν εὔνοιαν, τὸ πένθος, ὁ ὅλη πόλις χρέων ὁ λαὸς ἦγε, ἐπὶ τοῖς τάφοις αὐτὸς καὶ τὴν τῶν νομίζομένων ἀναπλήρωσιν φιλοτιμία τε καὶ ἀγαθή. θάπτουσι γὰρ αὐτὸν ἐν τῇ πατρίδι ἁρμαθᾷ, καὶ ὅλη πόλις πάνυ ἡμέρας ἔκλαυσαν, ἐπὶ κοινὸν ἔθος πάσχοντες, ὡς ἐπ' ἀλλοτρίου πολίτῃ, ὡς εἰς οἰκεῖον δὲ ἕκαστος παθῶν. ἐμέτρει δὲ ἀνὴρ δίκαιος καὶ χρησὸς τὴν φύσιν, καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα φίλος τοῦ θεοῦ. ἦρξε δὲ καὶ προέστη τοῦ λαοῦ, μὴ τὴν ἡλίου ἀρχιερέως πολίτην, μόνος μὲν ἐπὶ δώδεκα. μὴ δὲ σαοὺλου τοῦ βασιλέως, δέκα προς τοῖς ὀκτώ. καὶ τὰ μὲν περὶ σαμουήλου, ἔστω τοσαῦτα εἰρημένα. ἦν δέ τις τῶν ζιφλωῶν, ἐν πόλεως ἔμμα, πλούσιος καὶ πολυβρέμματος. χιλίων μὲν γὰρ αὐτῷ πίμνη προβάτων ἐνέμετο, χιλίων δ' αἰγῶν. ταῦτα δαβίδης ἀσινῆ τηρεῖν τε καὶ ἀβλαβῆ παρήγγελλε τοῖς σὺν αὐτῷ, μήτε ὑπὸ ἐπιθυμίας, μήτε ὑπὸ ἐνδείας, μήτε ὑπὸ τῆς ἐρημίας, ἃ δὲ δυνάσθαι λανθάνειν καλῶς ἐλαύνειν. τούτων δ' ἁπάντων ἐπέκνω τι ἤθελεν τὸ, μηδὲν ἀδικεῖν. καὶ τὸ τῶν ἀλλοτρίων ἄπειρον δεινὸν ἡγεῖσθαι καὶ πρέπειν τῷ θεῷ. ταῦτα δ' ἐδίδασκεν αὐτοὺς οὐδαμῶς ἀνθρώπῳ χαρίζεσθαι ἀγαθῷ, καὶ ταύτης τυγχάνειν ἀξίῳ τῆς προνοίας. ἦν δὲ νάβαλος, ἔστω δὲ εἶχεν ὄνομα, σκληρὸς καὶ πονηρὸς τοῖς ὑπὸ τηδεύμασιν, οὐκ κωμικῆς ἀσκήσεως πεπαιδευμένος τὸν βίον, γυναικὸς ἀγαθῆς καὶ σώφρονος καὶ τὰ εἰδὸς ἀπροδόκητος λελοιχώς. πρὸς οὖν τὸν νάβαλον ἔστον καθ' ὃν ἔκειρε τὰ πρόβατα καιρὸν, πέμψας ὁ δαβίδης ἄνδρας δέκα τοῦ αὐτοῦ, διὰ τούτων αὐτὸν ἀσπάζεται, καὶ σωδοκεῖται ἔστο ποιεῖν ἐπ' ἔτη πολλά. ὠφελεῖν δὲ ἐξ ὧν δύνατός ἐστιν αὐτῷ παρεκάλει, μαθόντι ὡς τῶν ποιμνίων, ὅτι μηδὲν αὐτοὺς ἠδικήσαμεν, ἀλλὰ φύλακες αὐτῶν τε καὶ τῶν ποιμνίων γεγόναμεν, πολλὰ ἐν τῇ ἐρήμῳ διατρίβοντες ἤδη χρόνον. μεμνήσθαι δὲ ἐδέη δαβίδη ὠφελουμένῳ. ταῦτα δὲ τῶν πεμφθέντων διακονησάντων πρὸς τὸν νάβαλον, ἀπανθρώπως σφόδρα καὶ σκληρῶς ἀπήντησε. ἐρωτήσας γὰρ αὐτοὺς, τίς ἐστι δαβίδης, ὡς τὸν υἱὸν ἤκουσεν ἰεσσαίου, νῦν ἄρα εἶπε μεγαλοφρονοῦσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ δραπέται καὶ στενωνόται, τοὺς δεσπότας καταλειπόντες. ὀργίζεται δ' αὐτῶν φρασάντων ὁ δαβίδης, καὶ τετρακοσίους μὲν ὡπλισμένους αὐτῷ κελεύσας ἕπεσθαι, διακοσίοις δὲ φύλακας τῶν σκευῶν καταλειπών, ἤδη γὰρ εἶχεν ἑξακοσίους, ὅτι τὸν

ἐπὶ τὸν ναβαλον ἐβάδιζεν, ὁμόσας ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ τὸν A contra Nabalum proficiscebatur, juratus qvod
οἶκον αὐτοῦ καὶ τοὺς κτήνεσιν ὅλους ἀφανίσειν. οὐ γὰρ ἀχθεσθεὶς μέτριον ὑπ' γεγονὼς ἀχαρίστου καὶ εἰς αὐτὸν ἀνθρώπου, μηδὲν ἐπιδοὺς πλὴν φιλανθρωπίας πρὸς αὐτὸν ἐρεσχηκότος, ἀλλ' ὅτι καὶ προσβλασφήμησε καὶ κακοῖς εἶπε, μηδὲν ἐπ' αὐτῶν λελυπημένου. δῆλος δὲ πᾶσι τοῖς τιμίοις φυλάσσουσι τοὺς τοῦ ναβάλ, πρὸς τὴν δέσποιναν μὲν αὐτοῦ, γυναῖκα δὲ ἐκείνου, κατεπέμπετο ὑπὸ τοῦ δαβίδης αὐτῆς πρὸς τὸν ἄνδρα, μηδενὸς τυχεῖν μετρίου, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὕβριν βλασφήμους ἀκοὰς, πάσῃ δὲ αὐτοὺς προνοίᾳ καὶ φυλακῇ τῶν τιμίων χρησαμένου. γενόμενος ὃ ἔτι πρὶ τὴν ἡμέραν τοῦ δεσπότου. καὶ τοῦτ' ἐκείνου φήσαντος, ἀθρόαν, προσπορευέτω γὰρ ἅτερος, ὑπισχνεῖσθαι τοὺς ἑαυτοῦ, καὶ πλησώσασθαι παντοίων ξενίων, καὶ μηδὲν εἰπεῖν τῷ ἀνδρὶ (τοῦτο γὰρ μέθης ἀνειδιστικὸν) ἐφεύρετο πρὸς δαβίδην. καταβαινούσης δὲ τῆς ἑτέρας ἀπήντησε δαβίδης μὲ τετρακοσίοις ὁπλίταις ναβάλου ἐρχομένῳ. ἰδοῦσα δὲ αὐτὸν ἡ γυνὴ, καταπήδησε, καὶ πεσοῦσα ὑπ' αὐτῶν, προσεκύνησε. καὶ τῶν μὲν ναβάλου λόγων ἐδέετο μὴ μνημονεύειν. οὐ γὰρ ἀγνοεῖν αὐτὸν ὁμοίως ὄντα τῷ ὀνόματι. ναβαλ γὰρ ἐκ τῆς ἑβραίων γλώττης, ἀφροσύνην δηλοῖ. αὐτὴ δὲ ἀπελογεῖτο, μὴ ἰδοῦσαν τοὺς πεμφθέντας ὑπ' αὐτοῦ. διὸ συγγινώσκέ μοι φησὶν, καὶ τῷ θεῷ χάριν ἔχε κωλύοντί σε μιαιφονῆσαι ἀνθρωπίνῳ αἵματι. μνώμενα γάρ σε καθαρὸν, σκεῖν ἀὐτὸς σώσειεν ἐκ τῶν πονηρῶν. ἃ γὰρ ἐκδέχεται κακὰ ναβαλον, ταῦτα καὶ τοὺς τῶν ἐχθρῶν σου κεφαλοὺς συμπεσοῖ, ἡσὺ δὲ εὐμοιρὴς μοι, κρίνεις ἄξιον, ὃ παρ' ἐμοῦ ταύτης δέξασθαι. καὶ τὸν θυμὸν καὶ τὴν ὀργὴν τὴν ὅτι περ ἀνδρὸς μιαροῦ καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, εἰς τὴν ἐμὴν τιμὴν ἄφες. πρέπει γὰρ ἡμέρῳ σοι καὶ φιλανθρώπῳ τυγχάνειν, καὶ ταῦτα μέλλοντι βασιλεύειν. ἰδὲ, παρὼν δεξάμενος, ἀλλὰ σὲ φησὶν ὦ γυναῖ, ἧκεν εὐμοιρῆσαι πρὸς ἡμᾶς τήμερον. οὐ γὰρ ἂν τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν εἶδες, ἐμοῦ τὸν οἶκον τὸν ναβαλου καὶ τῆσδε τῆς νυκτὸς ὁμόσαντος ἀπολέσειν, καὶ μηδένα ὑμῶν ἀπολεῖψειν, ἀπὸ ἀνδρὸς πονηροῦ καὶ ἀμείλικτος πρὸς ἐμὲ καὶ τοὺς ἐμοὺς ἑταίρους ἠνομημένου. νῦν δ' ἥκασιν ὀφθεῖσαι καταμειλίξασθαί μου τὸν θυμὸν, κηδομένου σοῦ τοῦ θεοῦ. ἀλλὰ ναβαλ ὦ, καὶ ἀφεθῇ νῦν σοὶ τῆς τιμωρίας; οὐ φεύξεται τὴν δίκην, ἀλλ' ὁ τρόπος αὐτὸν ἀπολεῖ, λαβὼν αἰτίαν ἀλλην. ταῦτ' εἰπὼν, ἀπολύει τὴν γυναῖκα. ἡ δὲ, εἰς τὸν οἶκον ἐλθοῦσα, καὶ καταλαβοῦσα τὸν ἄνδρα μὴ πολλῶν, εὐωχούμενον καὶ κεκραιπαληκότα ἤδη, τότε μὲν οὐδὲν τῶν γεγενημένων διεσάφει. τῇ δ' ὑπούσῃ, νήφοντι ἅπαντα δηλώσασα, παρέδραμε, καὶ παῦε ὡς αὐτῷ νεκρωθέντα τὸ σῶμα τοῦ λόγου καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἐπίπτωσε. καὶ δέκα οὐ πλείους διελθούσας ἡμέρας, τὸν βίον κατέστρεψε ὁ ναβαλ. ἀκούσας δὲ αὐτὸ τοῦ τελευτῆσαι ὁ δαβίδης, εὐφημήσας μὲν τοῦ θεοῦ καλῶς αὐτὸν ἐλέγξαντος ναβαλον, τοῦ τῆς ἰδίας πονηρίας, καὶ δοῦναι δίκην αὐτῷ καταξιώσαντος τὸν δεξίαν. ἐγὼ δὲ καὶ τότε τοὺς πονηροὺς ἐλαυνομένους τοῦ θεοῦ, καὶ μηδένας τῶν ἀνθρωπίνων ὑπερορῶντα, δίδοντα δὲ, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς τὰ ὁμοῖα, τοῖς δὲ πονηροῖς, ἀξίαν ἀποφέροντα τίσιν πονηρίας.

ea nocte & familiam ejus & omnes opes esset eversurus. Neqve enim se tam ægre ferre, qvod homo ingratus officii nihil rependeret, qvam quod ultro conviciis se impeteret, nulla unquam affectus injuria. Interea qvidam è servis pastoribus ad heram suam, illius uxorem venit, nuncians, qvod David à marito ejus modicum quiddam postulans non solum nihil impetraverit, sed conviciis etiam non ferendis sit appetitus, cum tamen eam diem semper greges ejus intactos præstitissent: eamqve insolentiara domini posse illi magnam aliqvam calamitatem afferre. Hoc audito Abigæa (id nomen mulieri fuit) oneratis aliqvam multis asinis, & variis xeniis in sarcinas congestis, inscio marito & per temulentiam sopito, ad Davidem properat: eiqve in vallis cujusdam descensu contra Nabalum armatorum agmen ducenti fit obviam. Qvem postqvam appropinqvare vidit, de jumento desiliit, & prona in faciem adorabunda deprecata est, ne verbis Nabalis moveretur, qui revera esset id qvod vocabatur. Nabalus enim Hebræorum lingva vocatur insipiens. Excusabatque se neminem eorum vidisse, qui ad maritum missi fuerant. Qvare obsecro, inqvit, da veniam, & age gratias Deo, qui per me tibi obstitit, quo minus humano sanguine manus polluas. Si enim incontaminatus à cæde permanseris, ipse pro te pœnas ab his qui te læserunt, exacturus est. Qvod enim Nabalum manet infortunium, inimicorum tuorum contingat capitibus. Tu vero propitius hæc mea munuscula admitte, & iram, qua merito in maritum meum es commotus, in meam gratiam remitte. Decet enim clementia & humanitas eum, cui fata regnum destinaverunt. Ille vero muneribus acceptis: Profecto, inquit, Dei voluntate ad nos hodie venisti: alioqui crastinam diem non videres. juravi enim me hac nocte domum vestram subversurum, & neminem superstitem relicturum ex familia hominis ingrati, ac in me meosque contumelioſi. nunc vero Deus tibi in mentem immisit, ut mature occurrens furorem meum delinires. Nabalus autem tametsi propter te veniam nunc consequitur pœnam tamen non evadet, sed sui mores per aliam occasionem perdent hominem. Hæc loqutus mulierem dimisit. Ea domum reversa offendit maritum cum æqualibus compotantem, jamque vino gravem, ideoque tum nihil eorum, quæ gesserat, indicavit. sequenti vero die posteaquam sobrio rem totam exposuisset, in tantum mœrorem eum conjecit, ut toto corpore sideratus decima post die mortem obiret. Quod ubi Davidi relatum est, meritas pœnas Deo persolvisse eum dixit. suapte enim malitia perditum, & ultioni subjectum, idq; incontaminatis ejus manibus, qui injuriam acceperat: Atq; hoc quoq; exemplo didicit, neminē sceleſtū vindictā Dei posse evadere. nec humanas res à Deo neglectas ferri temere: sed bona bonis, & malis quod illis dignū est, rependi.

Moxqve missis ad uxorem ejus nunciis, accivit eam in legitimum thorum conjugem sibi inducturus. quæ præfata prius se indignam ut vel pedes ejus contingeret, cum omni tamen suo paratu venit: & uxoris loco posthac habita est, hunc honorem ab eo consecuta tum propter modestiam bonosqve mores, tum propter eximiam formæ gratiam. Habuerat autem David & ante conjugem, ex Abesaro oppido oriundam. Nam Melcham Sauli filiam prius Davidi nuptam pater Liso Phelticæ filio elocavit, in oppido Gethla habitanti. Nec ita multo post Ziphenorum quidam renunciavit Saulo, Davidem rursum in eorum regione esse, & si velit adjutare, posse eum comprehendi. at ille cum tribus millibus militum eo proficiscitur: & superveniente nocte castrametatus est in quodam loco, cui nomen Sicella. David autem cognito, qvod rex contra se cum armis veniret, speculatoribus missis, jussit ut se certiorem facerent, qvonam usqve processisset: cumqve audisset eum esse apud Sicellam, noctu ignaris suis omnibus, duobus tantum comitatus, Abisæo sororis suæ Sarviæ filio, & Achimelecho Chettæo, in castra hostium penetrat. Dormienteqve Saulo & circum eum satellitio, simulqve imperatore copiarum Abenero, in tentorium regium insinuatus, neqve regem agnito ejus cubili ex spiculo interficere sustinuit, neqve Abisæum accensum ad facinus permisit: sed cohibuit admonitum nefas esse regem divino suffragio creatum interimere, qvantumvis malum: ejus enim esse in eum vindicare, qui regnum dedisset. utq; aliqvod signum esset, qvod nactus potestatem regis opprimendi, non esset ea usus, ablato spiculo & lecytho aquali, qvæ juxta cubile sita erant, nemine sentiente castra exivit, intrepide & qvasi per otium inter sopitos versatus, partim nocturnis tenebris, partim audacia propria fretus. transgressusqve torrentem: & conscenso montis vertice, unde facile poterat exaudiri, inclamatis Sauli militibus & imperatore eorum Abenero è somno eos excitat. &cū imperator nominatim appellatus scisciteretur, qvisnam esset qvi se vocaret, sic respondit: David ego sum Jessæi filius, à vobis profugus. Sed qvi factum est, ut tu vir tantus & inter amicos regios maxime honoratus, tam negligenter domini corpus custodias, ut dormire malis, quam curam salutis ejus gerere? Capitalem enim culpam admisistis, qui paulo ante quosdam è nostris clam in castra regia subrepentes non sensistis. Vide igitur, quonam devenerit spiculum regium, & aquæ lecythus: & disce quantum flagitium sit commissum. Saulus autem agnita Davidis voce, & cognito, quod adeptus eum à somno & custodum negligentia proditum, non tamen interfecit, cum id jure suo facere potuisset, gratias se illi habere pro salute concessa professus est. hortaturqve, ut bono esset animo, nihilqve mali in posterum timens, ad proprias ædes reverteretur. Compertum enim habere, non sibiipsi salutem suam cariorem esse quam Davidi

2.Reg.26.

πέμψας δ' αὐτὸς πρὸς τὴν γυναῖκα, συνοικήσουσαν καὶ γαμηθησομένην καλεῖ πρὸς αὐτόν. ἡδ' ἀναξία μὲν εἶναι καὶ ποδῶν ἅψασθαι τοῦ ἀνδρὸς, πρὸς τοὺς παρόντας ἔλεγε. ἔμως ἦλθε μετὰ πάσης τῆς θεραπείας ἧκε. καὶ συνώκησε μὲν αὐτῷ, τοῦτο λαμβάνουσα τὴν τιμὴν ἀπὸ τοῦ τρόπου σώφρονα ὄντα καὶ δίκαιον, τυγχάνουσα δ' αὐτῆς, καὶ διὰ τὸ κάλλος. εἶχε δ' Δαβίδης γυναῖκα πρότερον, Μιχὼλ ἐξ Ἀβεσάρου πόλεως ἔγημε. μελχὰν δ' τῶν σαούλου βασιλέως θυγατέρα, τῷ γηγενεῖ δ' Φαλτίᾳ υἱῷ Λισοῦ συνέζευξεν, ἐκ πόλεως ὄντι Γεθλᾶς μετοικοῦντες τῶν ζιφαίων, ἀπήγγειλαν τῷ σαούλῳ, ὡς εἴη πάλιν Δαβίδης ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν, καὶ δύναιτ' ἂν συλλαβεῖν αὐτὸν, βουλομένῳ συνεργήσαι. ὁ δ', μετὰ τρισχιλίων ὁπλιτῶν ἐβάδιζεν ἐπ' αὐτόν. καὶ νυκτὸς ἐπελθὼν, ἐσκηνοπήξατο ἔτι τινὶ τόπῳ, συκέλλα λεγομένῳ. Δαβίδης δ' ἀκούσας τὸ σαοὺλον ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμψας κατασκόπους, ἐκέλευσε δηλοῦν αὐτῷ πᾶν τὸ χώρας σαοὺλ ἤδη προεληλύθοι. τῶν δ' ἐν συκέλλα φρασάντων, Δαμανυκηρὸν καὶ Δαλαδὼν τοὺς ἰδίους καὶ εἰς τὸ σαοὺλ στρατόπεδον ὡδήγησεν, ἐπαγόμενος τὸν ἐκ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ συγγενῆ Ἀβισάϊν, καὶ Ἀχιμέλεχον τὸν χεθταῖον. ὁ δὲ σαοὺλ κοιμωμένου, καὶ σὺν αὐτῷ ἐν κύκλῳ τῶν ὁπλιτῶν, καὶ τοῦ στρατηγοῦ Ἀβενήρου κειμένων, ὁ Δαβίδης εἰσελθὼν εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ βασιλέως, ἔστ' αὐτὸς ἀναιρεῖ τὸν σαοὺλον, ὀπτησεὺς αὐτοῦ τὴν κοίτην ἐκ τοῦ δόρατος. ἔστο δ' ὡσαύτως ὡδαπεπηγὸς ἔτι τὸν Ἀβισάϊν βουλόμενον φονεῦσαι, καὶ πρὸς ἔτο ἐρωτήσαντα εἴασεν. ἀλλὰ τὸν ὑπὸ θεοῦ κεχειροτονημένον βασιλέα φῆσαι εἶναι δεινὸν ἀποβῆναι καὶ πονηρὸς, ἤξειν γὰρ αὐτῷ ὡδὲ θεοῦ τῷ ἀρχὴν σωθέντα τὴν δίκην, ἐπισχεῖν τῆς ἑρμῆς συβόλου τοῦ κτείναι δυνηθεὶς ἀπεχεσθῆναι, λαβὼν αὐτοῦ τὸ δόρυ καὶ τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος, ἐς κοιμωμένῳ παρέκειτο τῷ σαούλῳ, μηδενὸς αἰσθομένου τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, πάντων δὲ κατακοιμωμένων, ἐξῆλθεν ἀδεῶς πάντ' ἐργασάμενος, ὅσα καὶ τοῦ κηρυκίου διδύντος αὐτῷ καὶ τῆς πάλμης, διέβησε τὸν χειμαῤῥοῦν. Δαβὰς δὲ τὸν χειμαῤῥοῦν, καὶ ἔτι πόρρω ἀνελθὼν ἐφ' ὅσους ὁρᾶν ἐμέλλεν ἐξακουσθήσεσθαι, ἐμβοήσας τοῖς στρατιώταις τοῦ σαούλου, καὶ τῷ στρατηγῷ Ἀβενήρῳ, Δαμνίσησιν αὐτοὺς ἐκ τοῦ ὕπνου. ἔτόν τε ἐφώνει καὶ τὸν λαὸν. ἐπακούσαντος δὲ τοῦ στρατηγοῦ, καὶ τίς ὁ καλέσας αὐτὸν εἴη ἐρομένου, Δαβίδης εἶπεν ἐγὼ, παῖς μὲν ἰεσσαίου, φυγὰς δὲ ὑμέτερος. ἀλλὰ τί δὴ ποτε, μέγας τε ὢν, καὶ τῶν πρώτων ἔχων ὡδὲ τοῦ βασιλέως τιμῶν, ἄτως ἀμελῶς τοῦ δεσπότου φυλάσσεις σῶμα; καὶ ὑπὸ τοῦ ἡδίων εἰσὶ σοὶ τῆς τούτου σωτηρίας καὶ προνοίας, θανάτου δὲ ταῦτα ἄξια καὶ τιμωρίας, οἵτε μικρὸν ἔμπροσθεν εἰσελθόντας τινὰς ἡμῶν εἰς τὸ στρατόπεδον ἐπὶ τὸν βασιλέα ἐπόντας τοὺς ἄλλους, οὐκ ἐνοήσατε. ζήτησον οὖν τὸ δόρυ τοῦ βασιλέως, καὶ τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος, καὶ μαθήσῃ πηλίκον ὑμᾶς ἔλαθε κακὸν ἐπιγενόμενον. σαοὺλ δ' γνωρίσας τὴν τοῦ Δαβίδου φωνὴν, καὶ μαθὼν ὅτι λαβὼν αὐτὸν ἔκδοτον ὑπὸ τοῦ ὕπνου καὶ τῆς τῶν φυλασσόντων ἀμελείας οὐκ ἀπέκτεινεν, ἀλλ' ἐφήσατο δικαίως ἂν αὐτὸν ἀνελεῖν, χάριν ἔχειν αὐτῷ τῆς σωτηρίας ἔλεγε, καὶ παρεκάλει θαῤῥοῦντα καὶ μηδὲν ἔτι πεισόμενον δεινὸν ἐξ αὐτοῦ φοβούμενον ἀναχωρεῖν ὅπῃ τὰ οἰκεῖα. πεπεῖσθαι γὰρ ὅτι μηδ' αὐτὸν οὕτως ἀγαπήσειεν ὡς ὑπὸ ἐκείνου σέβεσθαι. ὃς τὸν

ἐκ τοῦ μὲν φυλάξειν αὐτὸν δυνάμενον, καὶ πολλὰ A Se enim ſervatorem ſuum, hominem ſpectatæ
διεγκαλοῦντα τῆς εὐνοίας παρεσχημένον ἐλαύνοι καὶ το- per multa officia benevolentiæ, in exilium a-
σοῦτον εἰς φυγὴν χρόνου καὶ τοῖς ὠθεῖ τοῦ ψυχὴν ἀγω- ctum, & ſæpe in capitis diſcrimen adductum,
νίαις, πραγματα ζῶντα φίλων καὶ συγγνωῶν ἔρημον. αὐ- amicorumq; conſvetudine orbatum perſeqvi
τὸς δ' ἀκριβέστερος πολλάκις ἐπ' αὐτῷ σωζόμενος, non deſiſtere. Illum vero pro hoſtili infectatio-
ὡδὲ τοῦ ψυχὴν φανερῶς ἀπολυμένου λαμβάνων. ὁ ne ſalutem ſibi reponere. Tum David juſſit, ut
Δαβίδης, πιὼν μόνα ἀπολαβὼν σκέλος τὸ δόρυ mitteret qui & ſpiculum & lecythum reporta-
ἐπὶ φακὶ ὕδατος, ἐπεπῶν ὡς ὁ θεὸς ἑκατέρῳ rent, hoc atteſtatus, quod Deus futurus eſſet u-
τῆς ἰδίας φύσεως καὶ τὰ κατ' αὐτοῦ πεπραγμένων B triusqve naturæ & morum ac geſtorum judex,
ἑκάστῳ δικαίως, ὡς ὅτι ἐκ τὴν παρεῦσαν ἡμέραν ἀπο- cui notum eſſet, quod ea quoque die pepercif-
κτεῖναι οὐ δυνηθείς, ἀπεχόμενον οἶδε. καὶ σαοῦλος μὲν ſet inimico, quem in manu erat interficere. At-
δὴ πάλιν λαθὼν φυγὼν τὰς δαβίδ χεῖρας, εἰς τε βασι- que hoc modo Saulus jam iterum clementia
λέα καὶ τὴν οἰκείαν ἀπηλλάγετο. φοβηθεὶς ὁ δαβὶδ Davidis incolumis è manibus emiſſus, retro in
ὡς, μὴ μόνων αὐτῷ συλληφθῇ σὺν δ' σαούλου, regiam ſe recepit. Cæterum David veritus, ne ſi 1. Reg. 27.
ἐπιφέρων ἐκ μένειν εἰς τὴν παλαιστίνην ἀναβὰς, διατρίβοι ἐν αὐτῇ. ἐμ τ' ἑξακοσίων, οἱ σὺν αὐτῷ ἦ- diutius in eis locis hæreret, tandem comprehen-
σαν, ἔφυγε πρὸς ἄγχουν τὸν γίτθης βασιλέα, deretur, conſultius putavit in Palæſtinam tranſi-
μία δ' ἐν αὐτῇ τ πέντε πόλεων. δεξαμένου δ' αὐ- re, & illic degere: quod cum cæteris quoque vi-
τὸν βασιλέως σὺν τοῖς ἀνδράσιν, καὶ δόντος οἰκη- C ſum eſſet, una cum ſexcentorum manu ad An-
τήριον, ἔχων ἅμα καὶ τὰς δύο γυναῖκας, ἀχιμάν καὶ chum ſe contulit regem Gittæ, unius è quinq;
ἀβιγαίαν, διῴκει γίτθη. σαοὺλ δὲ ταῦτα ἀκούσας ejus gentis civitatibus: ubi domicilio accepto
τε, λοιπὸν οὐκέτ' ἐν πέμπειν ἐπ' αὐτὸν ἢ βαδίζειν. à rege cum duabus uxoribus Achima & Abigæa
εἰς δ' ἤδη καὶ δυνάμεως ὠφελιμικὸν ἐπ' ἐκείνῳ γενο- habitavit. Saulus autem cautior factus poſthac
μένου συλλαβεῖν αὐτὸν ἀπαυδάσας. δαβὶδ δ' οὐκ deſtitit contra eum aut proficiſci aut militem
ἐᾶν ἐν τῇ πόλει τῶν γίτθων μένειν. ἀλλ' ἐδεήθη mittere, videns id ſibi jam bis male ceſſiſſe, mini-
δ' βασιλέως αὐτῶν ἵν' ἐπειδὴ φιλανθρώπως αὐτὸν D mumque abfuiſſe, quin captando caperetur. Da-
ὑπεδέξατο, καὶ ὅτου χαρίσηται, τόπον τινὰ τῆς χώ- vidi autem non placuit in urbe Gitta manere,
ρας δοὺς αὐτῷ πρὸς κατοίκησιν. εὐδοκεῖ δ' ἀμφοτέ- ſed petiit à rege, ut ad priſtinam erga ſe hoſpita-
ρων ἐν τῇ πόλει βαρὺς αὐτῷ καὶ φορτικὸς εἶναι. δίδωσι litatem hoc quoque adjiceret, & agri partem ad
δ' ἀγχὺς αὐτῷ κώμην τινὰ, σεκέλαν καλουμένην. incolendum ei cum ſuis attribueret. Vereri enim
ἐν βασιλεύσας ὁ δαβὶδ ἀγαπῶν, ἴδιον κτῆμα ἐπί- ſe, ne intra mœnia morando oneroſus Gittenſi-
μηκες ἔσχη καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, bus videatur. annuit ejus precibus rex, & vicum
ἐν ἄλλοις δηλώσομεν. ὁ δ' ἄχους ἐν κατῴκησεν δα- quendam nomine Sicellam ei donavit. quem
βὶδ ἐν σεκέλα τῆς παλαιστίνης ἐγένετο μῆνες τέσ- David poſtea regnum adeptus adeo dilexit, ut
σαρες πρὸς τοῖς ἑξήκοντα ἡμέραις. καὶ ἐπερχόμενοι δ' E ſuam & poſterorum privatam poſſeſſionem in
λαῖοι τῆς πλησιοχώροις τ παλαιστινῶν σαρίταις perpetuum eſſe voluerit: qua de re alias fuſius
καὶ ἀμαληκίταις διήρπαζεν αὐτῶν τὴν χώραν, ἐλεη- dicturi ſumus. totum autem tempus quo David
λατῶν πολλῶν κτηνῶν καὶ καμήλων λαμβάνων ἀπέτρεφεν, apud Sicellam vixit, fuerunt menſes quatuor,
ἀνθρώπων δ' ἀπεῖχετο, δεδιὼς μὴ καθαμιλλήσωσιν additis viginti diebus. ex eo loco clancularii ex-
αὐτοῦ πρὸς ἄγχουν τὸν βασιλέα. τὸ μὲν τοι γε τῆς curſionibus Palæſtinæ gentis vicinos ſibi Saritas
λείας μέρος αὐτῷ δωρεὰν ἔπεμπε. δ δὲ βασιλέως & Amalecitas infeſtabat, magnas jumentorum &
τὸ μέρος, πόσον ἀπὸ τοῦ μέρους τῶν λείων ἀπήλασε, camelorum prædas abigens. mancipia enim non
πρὸς τὸν νότον τ ἰουδαίων τετραμμένοις, καὶ ἐν τῇ F abſtrahebat, veritus ne horum indicio res ad An-
πλησὶ κατοικοῦσιν ἔθνεσι, πείθει τὸν ἄγχουν chum regem perferretur. De manubiis autem
φρονεῖν οὕτως. ἤλπισε γὰρ αὐτὸν, ὅτι δαβὶδης ἐπολέ- munera mittere ad regem ſolebat. quo percon-
μησεν ἴδιον ἔθνος, καὶ ἄλλον ἔξειν παρ' ἑαυτῷ δοῦλον tante, unde eas prædas ageret, meridionalem Ju-
ἀεί, καὶ τοῖς αὐτοῦ καταμόνοις. ἦ δὲ τὸν αὐτὸν κῆρον, dæorum regionem campeſtrem incurſare ſe re-
τὰ παλαιστινῶν ὅπλα τοῖς ἰσοφελίταις στρατεύειν ἐν- ſpondens, regi facile perſvaſit, ut crederet, quod
αὐτοῦ, καὶ ἀπεπεμψάντων πρὸς τοὺς συμμάχους ἅ- verum eſſe vehementer cupiebat. ſperabat enim
παντας ἵνα συμπαρῶσιν αὐτοῖς εἰς τὸν πόλεμον εἰς Davidem, ſi hoſtiliter gentem propriam tractaſ-
ἡγλάν, ὅθεν ἐμέλλον ἀθροισθέντες ἐξορμᾶν ὅπλα σὺν ſet, præcluſo reditu ſemper poſthac obnoxium
ἕξοντες, ὅτ' γίτθων βασιλεὺς ἄγχους, συμμαχήσοντα ſe habiturum. Et parabatur tum bellum in He- G XIV.
τὴν δαβὶδην αὐτῷ μ' τ ἰδίων ὁπλιτ, ὅπου τινὲς ἐσο- bræos communi Palæſtinorum decreto, indicto 1. Reg. 28.
μένους ἦεν. δ δὲ ὡς θύμως ἐπορεύετο, καὶ φή- omnibus ejus nominis ſocijs die ad convenien-
σαντος ὧδε λῶναι χρόνου, ἐν ᾧ τὴν ἀμοιβὴν αὐτοῦ dum in Rengam, ubi collectum exercitum An-
τῆς εὐεργεσίας καὶ τῆς ξενίας ἀποδώσειν, καὶ πιστὸν chus in hoſtem ducturus erat: & inter cætera,
αὐτὸν φυλακὴ τοῦ σώματος μ' τὴν νίκην, καὶ δ auxilia Davidem cum ſexcentorum cohorte evo-
ἀγῶνος πρὸς τοὺς πολεμίους κ' νοῦν χωρήσαντος caverat. qvo prompte operam pollicente, & di-
αὐτῷ ἐπηγγείλατο, τῆς τιμῆς δ' πίστεως ὑπερέχειν τὸ cente adeſſe tempus referendæ hoſpitalis gratiæ,
πρόθυμον αὐτοῦ μᾶλλον ἄνζων. rex contra quo magis eum ſibi devinciret, pro-
miſit ſe eum re bene geſta in ſummo apud ſe ho-
nore habiturum, & ſatellitio ſuo præpoſiturum.

CAP. XV.

Hebrai à Palæstinis magno prælio vincuntur, in qvo Saulus rex una cum filiis fortiter pugnans occubuit.

SAulus autem è regno suo divinos omnes & ventriloqvos ac ariolos cæterosqve similis vanitatis homines ejecerat, solis prophetis retentis: cumqve audisset Palæstinos Sonnam usqve urbem progressos castra ibi metatos, & ipse cum suis copiis illuc occurrit: & juxta montem qvendam Gelboe dictum castra è regione hostium posuit. ubi non mediocris trepidatio illum incessit, reputantem hostilem exercitum viribus longe præcellere: qva de re sollicitus ad oraculum DEI confugit, eventum prælii scisciscitans. DEO autem silente magis etiam territus prorsus animum despondit, præsagiens cladem imminere, posteaqvam DEUS præter solitum auxiliatricem manum subtraheret. qværi nihilominus imperat mulierculam qvampiam ventriloqvam, & manes elicere callentem, qvo vel sic rerum eventum prænosceret. nam ventriloqvorum genus evocatis defunctorum animabus per eas futura scisciscitantibus prædicunt. cūqve indicio cujusdam familiaris sui comperisset esse talem mulierculam in oppido Endoro, ignaris omnibus mutato regio habitu, assumptisqve duobus fidissimis famulis ad Endorum & mulierem fatidicam proficiscitur, rogatqve eam, ut divinet, educatqve ad superos animam viri cujus ipse voluerit. illa autem repugnante & negante se edictum regis contempturam, qui hoc divinaculorum genus à suo regno arceat: & obtestante, ne nulla injuria lacessitus insidias sibi strueret, qvo deprehensa vetitas artes attrectare ad supplicium raperetur: juravit neminem hoc resciturum, neqve se responsum cum aliis communicaturum, sed fore eam extra omne periculum. Ut vero jurejurando persvasa est non timere, jussit eam Samuelis animam excitare. qvæ cum nesciret qvisnam fuisset Samuel, ab inferis hunc evocat. qvo in conspectum veniente, mulier specie viri divina & veneranda perterrita ac stupefacta, versa ad regem, nonne, inqvit, tu es Saulus rex? hoc enim ex Samuele didicerat. Qvo annuente & rogante trepidationis causam, ait se videre ascendentem virum divina qvadam specie præditum. percontante deinde, qua effigie quove habitu esset ac ætate, ait senem esse venerandum, habitu sacerdotali amictum. Agnovit rex Samuelem esse, & procidens adoratione salutavit. anima autem Samuelis interrogante, quam ob causam elici ac suis moveri sedibus jusserit, necessitate se huc adactum conquestus est. imminere enim gravem hostium exercitum, & se inopem esse consilii destitutum à DEO, neq; per vates, neque per somniorum visiones futura præsignare dignante. quapropter ad eum se confugisse, cui res suas semper curæ fuisse sit expertus. Samuel vero adesse jam regi extremum vitæ diem prævidens, supervacaneum respondit ex ipso futura scisciscitari, cum à DEO destitutum se agnoscat. Audita-

Κεφάλαιον ιε'.

Ως σραθευσαμένων παλαισινῶν πάλιν ὑπὸ τῶν ἑβραίων ἡττήθησαν οἱ ἑβραῖοι τῇ μάχῃ, & ὁ βασιλεὺς αὐτῶν σαοὺλ & ἀπέθανε μ' τῶν παίδων μαχόμενος.

ΕΤυχε δὲ σαοὺλ & τ' ἑβραίων βασιλεὺς τὺς μάντεις & τὺς ἐγγασριμύθυς καὶ πᾶσαν τὴν τοιαύτην τέχνην ἐκ τῆς χώρας ἐκβεβληκὼς ἐξω τ' προφητῶν. Ακθύσας ὢ τὺς παλαισινὺς ἤδη παρόντας καὶ ἔγγισα σόννης πόλεως & τοῦ πεδίου κειμένης ἐσρατοπεδευκότας, ἐξώρμησεν ἐπ' αὐτὺς μ' τῆς δυνάμεως. & ὡς ἀγγελθὲν μν & ὄρει τινὶ γελβὲ καλουμένῳ, βάλλεται σρατόπεδον ἀντικρυ τῶν πολεμίων. ταραττόμενος δ' αὐτὸν ἐκ ὡς ἔτυχεν ἰδόντα ἢ τῶν ἐχθρῶν δύναμις, πολλὴ τι οὖσα & τῆς οἰκείας κρειττόν & ἐνόησε μὴν. καὶ τὸν θεὸν ἀφ' & προφητῶν ἠρώτα ὠφὲλ τῆς μάχης, καὶ & ὠφὲλ ταύτην ἐσομένην τέλους προσεσῶν. σὺκ ἀποκρινομένου ὢ & θεοῦ, ἔτι μᾶλλον & σαοὺλ κατέδυσε, καὶ τὴν ψυχὴν κατέπεσε, τὸ κακὸν οἷον εἰκὸς ἀ παρεῖναι αὐτῷ κ' χεῖρα τοῦ θεοῦ προορώμενον. ζητῆσαι δ' αὐτῷ κελεύει γυναῖόν τι τῶν ἐγγασριμύθων, καὶ τὰς τῶν τεθνηκότων ψυχὰς ἀνακαλούμενον, ὡς οὕτω γνωσόμενον εἰ κ' νοῶ χωρεῖν αὐτῷ μέλλοι τὰ πράγματα. τ γὰ τ' ἐγγασριμύθων γένος & ἀνάγον τῶν νεκρῶν ψυχὰς, δι' αὐτῶν προλέγει τοῖς δεομένοις τὰ ἀποβησόμενα. μεταθέντος δ' αὐτῷ & σχῆμα τινος τ' οἰκετῶν εἶναί τι γυναῖον τοιῦτον ἐν πόλει ἐνδώρῳ, λαθὼν πάντας τὺς ἐν τῇ σρατοπέδῳ, καὶ ἀπελθὼν τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα, δύο παραλαβὼν οἰκέτας ὡς ἤδη πίσσοτάτους ὄντας, ἦλθεν εἰς τὴν ἔνδωρον πρὸς τὴν γυναῖκα. καὶ παρακαλέσας μαντεύεσθαι καὶ ἀνάγειν αὐτῷ ψυχὴν, ὑπὲρ ἣν αὐτὸς εἴπει. τῆς ὢ γυναικὸς ἀπομαχομένης καὶ λεγόσης ὡς καταφρονήσει & βασιλέως, ὃς & τοὺς μάντεις ἐξήλασεν, ἀδί' αὐτὸν ὑπιεῖν καλῶς ἀδικηθέντα μηδὲν ὑπ' αὐτῆς, ἐνευρόντα ὢ εἰς τὰ κεκωλυμένα λαβεῖν αὐτὴν ἵνα δῷ δίκην, ὤμοσε μηδένα γνώσεσθαι, μηδὲ παρ' ἄλλων ἄγειν αὐτῆς τὴν μαντείαν, ἐσεσθαι δ' ἀκίνδυνον. ὡς ὢ τῆς ὅρκοις αὐτὴν ἔπεισε μὴ δεδιέναι, κελεύει τὴν σαμυήλου ψυχὴν ἀναγαγεῖν αὐτῷ. ἡ δ' ἀγνοῦσα τὸν σαμυήλον ὅς τις ἦν, καλεῖ τοῦτον ἐξ ἅδου. φανέντος δ' αὐτῷ, θεασαμένου τὸ γυναῖον ἄνδρα σεμνὸν & θεοπρεπῆ ταράττεσθαι, καὶ πρὸς τὴν ὄψιν ἐκπλαγῆναι, ἃ σὺ φησιν ὁ βασιλεὺς σαοὺλ, ἐδήλωσε γὰ αὐτ' ὁ σαμυήλ. ἐπινεύσαντος δ' ἐκείνῳ, καὶ τὴν ταραχὴν αὐτῆς ἐρομένου πόθεν γένοιτο, βλέπειν εἶπεν ἀνελθόντα θεῶ τινα τὴν μορφὴν ἔμοιον. ἔ ὢ τὴν εἰκόνα φράζει & τὸ χῆμα ἔ θεασθέντος καὶ τὴν ἡλικίαν κελεύσαντος. γέροντα μὲν ἤδη καὶ ἐνδοξον εἰσημαίνειν, ἱερατικὴν ὢ ἐπεικείμενον ἀναβολίδα: ἐγνώρισεν ἐκ τούτων ὁ βασιλεὺς, τὸν σαμυήλον ὄντα, καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν, ἠσπάζετο καὶ προσεκύνησε. τῆς ὢ σαμυήλου ψυχῆς πυθομένης ἀφ' τί κινήσειεν αὐτὴν & ἀναχθῆναι ποιήσας, τὴν ἀνάγκην ἀπωδύρετο, τὺς πολεμίους ἐπικεῖσθαι βαρεῖς αὐτῷ, αὐτὸν δὲ ἀμηχανεῖν τοῖς παροῦσιν ἐγκαταλελειμμένον ὑπὸ & θεοῦ, καὶ μήτε προφήσεως τυγχάνοντα, μήτε ἀφ' προφητῶν, μήτε δι' ὀνείρατων. & ἀφ' οὗ ἐπὶ σὲ τὸν ἀεὶ ἐμοῦ προνοησάμενον κατέφυγον. σαμυήλος δὲ, πάλιν αὐτὸν ἐκπλήξας ἤδη τῆς μεταβολῆς ὀρῶν, πρεσβύτερον μὲν εἶπεν ἔτι & παρ' ἐμοῦ βουλεύσασθαι, & θεὸν

ἐμὴν καταλελειπται Θ. αὐτὸν. ἄκουε μεμιλὼ, ὅτι βασι-
λεὺς ἐσται δαβιδὸν, καὶ καταρθώσει τὸν πόλεμον. σὺ δὲ
καὶ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ζωὴν ἀπολέσεις. ἐγὼ γὰρ ὡς ἐκέ-
λευσα, ἐν τῷ μαλημίτας πολεμῶ, καὶ τὰς
σπολὰς αὐτῶν μὴ φυλάξασα; καὶ διὰ τοῦτό σοι
καὶ ζῶν. ὧν τοίνυν, καὶ τὸν λαὸν ἐπισχεῖν μὴ τοῖς
ἐχθροῖς ἡμῖν δῶμεν, καὶ σαυτὸν μὴ τῶν τέκνων αὐτῶν πε-
σεῖν ὅπως τῆς μάχης μετ' ἐμοῦ ἡμῖν δῶμεν. ταῦτ' ἀκ-
ούσας ὁ σαοὺλ Θ. ἄφωνος Θ. ἐκ τῆς λύπης ἐγένετο. ἐ
κπεσὼν δὲ εἰς τ' ἐδαφ Θ. ἔπειτ' ἀπὸ τοῦ παραυτίκα σῶ-
σαι τὰ δεδηλωμένων δύνοιτο, ἔστιν ἀπὸ τῆς ἐνδείας,
ἢ διὰ τὸ νήστις τροφῆς τῇ παρελθούσῃ ἡμέρᾳ τε
καὶ νυκτὶ, ῥᾳδίως κατενύσσετο. μόλις δ' ἑαυτὸν ἠγειρεν,
καὶ ἀναγκάσαν ἡ γυνὴ γενέσθαι, ταύτην αἰτουμένη
παρ' αὐτοῦ τὴν χάριν, ἀντὶ τῆς ἀβουλίας μαντεύε-
σθαι ἔχοι αὐτὴ πίστιν ἀπὸ τῆς ἐξ αὐτοῦ φόβου
ἀναμάρτητος ἴσως, ἐμοῦς γονέας καὶ παρέσχεν. ἀνθ' ὧν
παρεκάλει, τράπεζάν τε αὐτῷ ἀβρὰν ἐκθεῖναι καὶ τροφῆς,
ὡς ἂν τὴν ἰσχὺν συλλέξαμενον, εἰς τὸ τῶν οἰκείων ἀπο-
νοῆσαι βάπτοδον. ἀντίχοντι δὲ καὶ τελέως ἀπεστραμ-
μένῳ τὸ τῆς ἀθυμίας, ἐβιάσατο καὶ συνέπεισεν. ἐ-
σθίει δ' ἐκοῦσαν. ἵνα σωθῇ κ' τῆς κατ' οἶκον ἐπιμε-
λείας καὶ τροφῆς ἀξιόμενον τῶν αὐτῆς, ὡς γυνὴ χερ-
νῆτις καὶ τοῦτο μόνον περισσεῦσαν τῇ κτήσει,
καθαφάσασ' ἕτην, κ' τὰ κρέα ἑψήσασ' ἀσασα,
τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ καὶ αὐτῷ ἐδαπάνησι. καὶ σαοὺλ Θ.
μὲν δὲ τῆς νυκτὸς ἦλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον. δίκαιον δ'
ἀποδείξασ' τῆς φιλοτιμίας τ' γυναῖκα, ὅτι καὶ περ τὴν
τύχην κεκαλυμμένην ἐφησασ' τὸν δ' βασιλέως, παρ' ἧς
αὐτὴ τε κ' τ' οἶκον ἦν ἀμείνω. ἐ δ' ἀφαιρεσέσθαι, κ' μη-
δέποτε αὐτὸν ὕστερον τετιμῆσθαι, ἐκ ἐμνησικάκησεν
τῆς ἀπιστίας τὰ αὐτὸ κατηγωνιάσεως σὺκ ἀπεστρά-
φη ὡς ζῶντ καὶ μηδέπω σωτηρίας ἐγκυρήσοντ.
ἀλλ' ἐμνήσθη τι, καὶ παρεμυθήσατο, καὶ ὡς ἀ
δέκατα λίαν ἀηδῶς ὑπεδέξατο, καὶ τὸ μόνον αὐτῇ
παρὸν ὡς ἐν πενίᾳ, ἐπαρέσχεν ἐκτενῶς καὶ φιλοφρό-
νως, οὐ τὰ ἀφ' ὑστερησεως ἀμοιβῆς τινος ἐκπλησθῆναι,
καὶ χάριν μέλλουσα ἀπολήψεσθαι, τελευτήσοντα δ' αὐ-
τὸν ἤκουσα, φύσει τ' ἀνθρώπων, ἢ ὡς τοὺς ἀρχὴν
τὰ παρεσχημένους φιλοτιμουμένους, ἢ παρ' ὧν ἀντιδύνων-
ται λαβεῖν, φιλοῦντας ὑπερβαλλόντως. καλὸν
οὖν ἐστι μιμεῖσθαι τὴν γυναῖκα, καὶ ποιεῖν εὖ πάντας
τοὺς ἐν χρείᾳ γιγνομένους, καὶ μηδὲν ὑπολαμβάνειν ἀ-
μοιβῆς, μηδὲ μᾶλλον τι ὑπάρχειν τῶν τ' ἀνθρώπων
ἁπάντων, μηδ' ἐφ' ᾧ τὸν θεὸν δίκαιον καὶ χορηγὸν
τοιούτων ἔχωμεν. καὶ τὰ μὲν ὑπὲρ τῆς γυναικὸς, ἐν
τούτοις ἐχέτω δεδηλωσθαι. τὸν δ' πόλεσι καὶ δήμοις,
καὶ ὅσοι συμφέροντα λόγον καὶ ὑποκόπτα τοῖς
ἀκούσι, ὑφ' ἃ πεπαχθήσονται πάντες ἀρετὴν διώ-
κειν, καὶ δηλοῦσθαι δόξαν, καὶ μνήμην, αἰωνίαν πα-
ρέχειν δυνησόμενον, ποιήσομαι πολλὴν καὶ βασιλεῦ-
σιν ἐθνῶν καὶ ἀρχούσι πόλεων, ἐπιθυμίαν ἢ ἀπεδεῖν
τὰ καλὰ ἐνδήσοντα, ἢ πρὸς τοὺς κινδύνους, καὶ τὸν
ὑπὲρ τῶν περιόδων θάνατον ὑποτρεχόμενον, καὶ πάν-
τα κατὰ φρόνησιν διδάσκοντα τ' δεινῶν. ἔχω δ' αἰτίαν ἐ
γγύτατα, σαοὺλον τ' τ' ἑβραίων βασιλέα. ἅτος δὲ καὶ
πρὸς ἐμὲ τὰ συμβησόμενα, ἢ τ' ἐπικείμενον θάνατον,
ἐπεφήτευε προειρηκότος, ἐκ ἐγὼ φυγὼν αὖτ', ἐδὲ φι-
λοψυχίας προδόναι μὴν τοὺς οἰκείους τοῖς πολεμίοις,

A men, inquit, in fatis eſſe, ut David aſſumpta regia dignitate bellum ex ſententia conficiat. té
B vero & principatum & vitam ſimul amittere, eo quod in bello, quod contra Amalecitas geſſiſti, obediens Deo non fueris, & quæ tibi per
C me etiam tum vivum mandavit, neglexeris. Scito igitur & exercitum tuum ab hoſte profligandum, & te una cum filiis in prælio cadentem cras mecum futurum. His auditis Saulus obmutuit præ mœſtitia, & in humum collapſus eſt, ſive ob ſubitaneam triſtitiam viribus deficientibus, ſive ob inediam, quod ea nocte ac præterita die corpus cibo recurare neglexiſſet, tandem cum ægre ad ſe ipſum rediiſſet, mulier urgebat eum, ut cibum ſumeret, hanc gratiam ab ipſo repoſcens officii, quod per interdictas artes non ſine ſuo periculo poſcenti præſtiterat, priusquam ſciret hunc ipſum eſſe, qui interdixit. pro quo beneficio hoc tantum repoſcebat, ut menſa appoſita vires refoveret, quo ad exercitum redire valeret. reſiſtentem vero & cibum omnem præ deſperatione averſari pergentem, tantum non adegit improbis precibus ut aſſentiretur. cumqve unicum haberet vitulum domi à ſe educatum mulier quotidianis
D operis victum ſibi parans, & nihil præterea poſſidens, hoc mactato carnes coctas ipſi & famulis appoſuit. Saulus vero eadem nocte in caſtra eſt reverſus. Mirari ſuccurrit hoc loco mulieris hujus comitatem ac liberalitatem, quæ tametſi à rege artem exercere vetita, qua victum parare aſſveverat, hominem numquam ante viſum, immemor totam alendi ſe rationem per
E hunc ſibi ademptam, non averſata eſt, ut hoſpitem & ignotum, ſed commiſerata & conſolata ad faſtiditum cibum ſumendum adhortata eſt: & quod ſolum mulieri pauperi ſuperfuit, prompte ac libenti animo appoſuit, nec gratiam pro beneficio rependens, nec officio favorem regis captans, quæ jamjam moriturum præſciebat: cum tamen homines natura ita comparati ſimus, ut tum demum officioſos eſſe libeat: quando
F aut pro meritis gratia eſt rependenda, aut ipſi demereri quempiam cupimus, qvem cumulate aliquando beneficium repoſiturum ſperamus. Egregium igitur exemplar beneficentiæ nobis exhibuit, oſtendens nihil eſſe potius quam in neceſſitate conſtitutos ſublevare, nihil quod hominem magis deceat, nihil quod Deum æqve conciliet, & ad benefaciendum nobis provocet. atqve hæc de muliere illa dixiſſe ſufficiat. Nunc
G aliam quandam admonitionem ſcriptis meis juvat inſerere, cum populis ac gentibus profuturam, tum præcipue viris eximiis & ad gloriam natis incitamento futuram ad virtutem: quandoqvidem hæc ſola in ſempiterna memoria ſui cultores collocare valens, magnum calcar ad honeſta ſtudia tam regibus gentium, qvam civitatum magiſtratibus debet ſubdere, ut contemptis periculis atqve etiam certa morte, nihil durum pro patria ſubire ac ſuſtinere ſubterfugiant. Qvod ut faciam, opportune Sauli Hebræorum regis illuſtre exemplum flagitat. Hic enim licet futuri gnarus, & de obitu ſuo præmonitus a propheta, noluit tamen eum vitare, & ob vitæ cupiditatem exercitum hoſti prodere,

atqve hoc modo regiam majeſtatem dehoneſtare: ſed cum liberis totaqve familia periculo ſe objiciens, pulchrum exiſtimavit in prælio pro ſuo ſubditis imperio pugnando cadere, & filios in ejusdem laudis ſocietatem aſſumere, potius quam ſuperſtites relinqvere, incertum qvalesnam futuros. Sic enim exiſtimavit, loco poſteritatis perpetuam laudem & immortalem memoriam ſibi futuram. Qvamobrem hic mihi vere juſtus & fortis ac prudens fuiſſe videtur, & ſi qvis huic ſimilis fuit aut futurus eſt, huic virtutis teſtimonium ab omnibus reddi æqvum cenſeo. Nam illos, qui cum certa victoriæ incolumitatisqve ſpe bellum aggrediuntur, poſteaqvam magnificum aliqvid geſſerint, non cenſeo merito fortitudinis titulis inſigniri ab hiſtoricis aliisq; ſcriptoribus. Sed quamvis & illis ſua laus debeatur, ſoli tamen generoſi ac fortes perículorumqve contemptores jure dici poſſunt, qvi Saulum æmulantur. Qvid enim magni eſt
1. Reg. 11. communem martis aleam ſubire, & inter ſpem ac metum fluctuando, ſi fortuna affulſerit, favore ejus uti? contra nihil lætum ſperantem, & præſcium, qvod neceſſe ſit in pugna cadere, & intrepide tamen & imperculſo animo fato minanti occurrere, id vero generoſi & fortis viri facinus ego cenſeo. Hæc eſt Sauli noſtri laus, qvi exemplo eſt omnibus veræ gloriæ amatoribus, ut ſi honeſti apud poſteros nominis rationem habent, idem ſibi, ſi qvando uſus veniat proponant: in primis autem regibus, quibus propter fortunæ ſublimitatem adeo non licet eſſe ignavis, ut turpe ſit etiam mediocritatem fortitudinis non excedere. Poſſem quidem etiam plura in hoc argumento de Sauli generoſitate dicere: verum ne videar immodicus, eo unde digreſſi ſumus
2. Reg. 29. revertar. Palæſtinis copias undiqve contrahentibus, delectuqve per ſingulas gentes ac regna & ſatrapias habito, noviſſimus venit cum ſuo milite rex Anchus, quem ſecutus eſt David cum ſexcentorum cohorte, quem ubi viderunt Palæſtinorum duces, percontabantur regem, undénam venirent Hebræi, aut à quo vocati. Is reſpondit Davidem iram domini ſui Sauli fugientem, à ſe exceptum, nunc ut gratiam hoſpiti referat, utqve de Saule vindictam ſumat, in auxilium veniſſe. at illis non probabatur, quod veterem hoſtem in auxilium acciviſſet: ſvadebantq; ut eum retro remitteret, ne forte cladem aliquam ipſis afferat. facile enim habiturum occaſionem reconciliandi ſe domino, ſi hoſtibus ejus detrimentum aliqvod attulerit. Qvare proſpiciendum eſſe in futurum, Davidemqve cum ſua cohorte ad agros à rege illi aſſignatos remittendum. Hunc enim eſſe illum Davidem virginibus cantatum, qvod plurima Palæſtinorum millia deleviſſet. Viſum eſt regi qvoqve Gittæ recte illos monere: moxqve accito Davide: Eqvidem, inqvit, fidem tuam ac virtutem compertam habens ſocium hujus expeditionis te aſſumpſi, ſed cæteris ducibus hoc non probatur.

καλυβρίσαι ὴ τὸ τῆς βασιλείας ἀξίωμα, ἀλλὰ παραδοὺς αὐτὸν πανοικὶ μ τ τέκνων τοῖς κινδύνοις, καλὸν ἡγήσατο εἶναι, πεσεῖν μ τούτων, ὥσπερ τ βασιλεύοντων μαχόμενος, καὶ τὰς παῖδας ἀποθανεῖν μᾶλλον ἀγαθὰς ὄντας, ἢ καταλειπεῖν ἐπ' ἀδήλῳ, τὸ πόσα ποτὲ χρήσονται τὸν τρόπον. Δαμάσχιος γὰρ ὁ ἱστορ τὸν ἔπαινον καὶ τὴν ἀμοιβὴν μνήμιον ἔχειν. ἔστ οὖν δίκαιος κ ἀνδρεῖος, ὃς σώφρων ἐμοί γε δοκεῖ μόνος, ὃς εἴ τις γένοιτο τοιοῦτος ἢ γήσεται, τὴν μαρτυρίαν ἐπ' ἀρετῇ, καρπὸς πᾶσι πρόσαπτον ἀξιῶ. τοὺς γὰρ μετ' ἐλπίδων ὑπὲρ πόλεμον ἐξελθόντας ὡς καὶ κρατήσοντας ὃσιος ὑπισχνούμενος, ἐπειδὰν ἄνιπ Δαμασκάζωνται λαμπρὸν, ἅμοι δοκοῦσι καλῶς ποιεῖν ἀνδρείας ἀποκαλοῦντες, ὅσοι ὠθεῖ τ τοιούτων ἐν τῇ ἱερείᾳ ὃ τοῖς ἄλλοις συγγράμμασιν εἰρήκασιν. ἀλλὰ δίκαιοι μὲν εἰσι κἀκεῖνοι, τυγχάνειν ἀποδοχῆς. εὐψυχοι ὴ καὶ μεγαλότολμοι, καὶ τῶν δεινῶν καταφρονηταὶ μόνοι δικαίως ἂν λέγοιντο πάντες οἱ σαοῦλον μιμησάμενοι. τὸ μὲν γὰρ οὐκ εἰδέναι τὶ μέλλοι συμβήσεσθαι κ τὸν πόλεμον αὐτοῖς, μὴ μαλακιζομένου ὡς αὐτὸν, ἀλλ' ἀδήλῳ τῷ μέλλοντι ὡραδόντας αὐτὸς, ἐσ' αὖτ σαοῦλον, οὐδ' οὗτος ἡνιόχου, κἂν ἔρχε πολλὰ Δαμασκαζάμενοι τύχωσι. τὸ ὴ μηδὲν ἐν τῇ Δαμονίᾳ χρῆσον ὑποδοχῶντας, ἀλλὰ προειδότας, ὡς δεῖ θανεῖν, καὶ ἔτο παθεῖν μαχομένους, εἶτα μὴ δὲ φοβηθέντας, μὴ δὲ καταπλαγέντας τὸ δεινὸν, ἀλλ' ἐσ' αὐτὸ χωρῆσαι προγνωσκόμενον, ἔτ ἀνδρείας ἀληθῶς τεκμήριον ἐγὼ κρίνω. σαοῦλ τοίνυν ἔτο ἐποίησεν, ἀποδείξας ὅτι πάντας μὲν προῆκε τῆς μ τὸν θάνατον δ' Φημίσας γλιχομένους ζῆν ταῦτα ποιεῖν, ἐξ ὧν ἂν αὐτοῖς τοῦτο καθαλίσιεν. μάλισα ὴ τοὺς βασιλέας, ὡς οὐκ ἔξὸν αὐτοῖς Δὰ τὸ μέγεθ τῆς ἀρχῆς ὃ μόνον ὃ κακοῖς εἶναι ὠθεῖ τοὺς ἀρχομένους, ἀλλ' οὐδὲ μετρίως ζῆσοῖς. ἐπὶ τούτων πλεῖω ὠθεῖ σαοῦλ καὶ τῆς ἀὐχίας λέγω ἐδυνάμιλ, ὕλλω ἡμῖν χορηγησάσης τῆς ἀποδόσεως, ἀλλ' ἵνα μὴ φανῶ ἀπειροκάλως αὐτὸ χρώμ τοῖς ἐπαίνοις, ἐπανειμι πάλιν ἀφ' ὧν εἰς τοῦτο ἐξέβλιν. κατεστρατοπεδάκοτων γὰρ τ παλαισινῶν ὡς ἀρχαῖον, καὶ κατὰ ἔθνη καὶ βασιλείας καὶ σατράπας ἐξαριθμουμένων τὴν δύναμιν, τελευτῶ βασιλεὺς παρῆλθεν ἀγχοῦς, μ τῆς ἰδίας ραπάς. μετ' αὐτὸν δ' ὁ δαβίδης, μ τ ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, ἕπετο. θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ ραπηγοὶ τ παλαισινῶν, πόθεν εἵποιεν ἥκοντες οἱ ἑβραῖοι, καὶ τίνων καλεσάντων, ἠρώτων τὸν βασιλέα, ὁ δὲ δαβίδην ἐλεγὼ εἶναι, τὸν φυγόντα σαοῦλον τὸν ἑαυ δεσπότην, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα δεξαῦ, καὶ νῦν τῆς χάριτ ἀμοιβὴν ἐκτίσαι βουλόμενον, καὶ τιμωρήσαῦ τὸν σαοῦλον, συμμαχεῖν αὐτοῖς. ἐμέμφθη ὑ τ ραπηγῶν, ἄνδρα παρειληφὼς ὅτι συμμαχα, πολέμιον ὑποπέμπειν συνεβούλευον, μὴ ἐ λάθῃ μέγα δ' αὐτὸν κακὸν τοὺς φίλους ἐρασάμενον. καιρὸν γὰρ αὐτῷ παρέξειν ἔ καταλλαγήναι πρὸς τ δεσπότην, κακῶ αὐτατὴν ἡμετέραν δύναμιν. ὁ δὴ καὶ προορώμενον εἰς τὸν τόπον ἐν ἐδωκεν αὐτῷ κατοικεῖν, σκέλδον ὑποπέμπειν σὺν τοῖς ἑξακοσίοις ὁπλίταις. ἔτον γὰρ εἶναι δαβίδην, ἐν ᾄδουσιν αἱ παρθένοι, πολλὰς μυριάδας παλαισινῶν ὑπολέσαντα. ταῦτ' ἀκούσας ὁ τ γιτῶν βασιλεὺς, ἐ καλῶς εἰρῆσθ λογισάμενος, καλέσας τ δαβίδην. ἐγὼ μὲν μαρτυρῶ σοι πολλὴν ὠθεὶ ἐμὲ σπουδὴν ἐ εὐνοιαν, ἐ ἅτα σύμμαχον ἐπαγόμην, ὑ δοκεῖ ὑ ζῶντα τοῖς ραπηγοῖς. ἀλλ'

ἀλλ' ἀπόδος μοι ἡμέρας οὗ ἔδωκά σοι. τόπον, μηδὲν
ὑποπτεύων ἄτοπον, κακεῖ φύλαττέ μοι τὴν χώραν, μή
τις εἰς αὐτὴν τῶν πολεμίων ἐισβάλλωσιν. ἔστι γὰρ ὅτε
συμμαχίας μέρος. καὶ Δαβίδης μὲν, ὡς ἐκέλευσεν ὁ
τῶν ὅλων βασιλεύς, ἦλθεν εἰς Σικέλλα. καθ' ὃν δὲ χρόνον
ἐξ αὐτῆς συμμαχήσων τοῖς παλαιστινοῖς ἀπῆλθε, τὸ τῶν
Ἀμαληκιτῶν ἔθνος ἐπιλθὸν, αἱρεῖ τὴν Σικέλλαν καὶ
κατασκάπτει, καὶ ἐμπρήσαντες, καὶ πολλὴν λείαν ἄλλην τε
αὐτῆς Σικύνης καὶ τῆς ἄλλης τῶν παλαιστινῶν χώρας λα-
βόντες, ἀνεχώρησαν. ἐκπεπορθημένην οὖν τὴν Σικέλ-
λαν καταλαβὼν ὁ Δαβίδης, καὶ διηρπασμένα πάντα, καὶ
τὰς γυναῖκας τὰς ἑαυτοῦ, δύο δὲ ἦσαν, καὶ τοὺς γυναῖκας
τέκνων σὺν τοῖς τέκνοις ἠχμαλωτισμένας, ἀνερρήγ-
νυτο τοὺς ἑαυτῆς. κλαίων οὖν καὶ ὀδυρόμενος μὴ
τὸ φίλτατον, ἀλλὰ τοσοῦτον περιῆν τοῖς κακοῖς, ὡς τε αὐτὸν
ἀλύειν ἤδη καὶ τὰ δάκρυα. ἐκινδύνευσε δὲ καὶ βληθεὶς
ὑπὸ τῶν ἑταίρων ἀλγούντων ἐπὶ τῇ αἰχμαλωσίᾳ τῶν
γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων ἀποθανεῖν. αὐτὸ δὲ τὸ γεγονὸς
ἠπίστει. ἀναχὼν δὲ ἐκ τῆς λύπης, καὶ τὸν Ἀβιάθαρον
ἐκάλεσε τὸν ἱερέα ἀναλήψεσθαι παρεκάλεσε τὸν θεὸν χρήσαι
ἐν δυσὶ τῷ ἱερατικῷ στολῇ, καὶ ἐπερω-
τῆσαι τὸν θεόν. καὶ ὡς ἐφήπτοιτο εἰ διώξαντι τὰς ἁμα-
λήκιτας δώσει καταλαβεῖν, καὶ σώσει μὲν τὰς γυναῖ-
κας καὶ τὰ τέκνα, τιμωρήσασθαι δὲ τοὺς ἐχθρούς. ὁ δὲ ἀρχι-
ερεὺς θύσας κελεύοντος, σκήπτρου μὲν τὸ ἐφαπτὸν
αὐτοῦ, ἔφη τοῖς πολεμίους. ὁ δὲ ἡδέως μάλα ὅτι
τινα χειμάρρουν Βάσελον λεγόμενον, καὶ πλανωμένῳ πε-
ρὶ τὴν ἔρημον, αἰγυπτίῳ μὲν τὸ γένος, τὸν ἐνδείᾳ καὶ λι-
μῷ περιόντα, τρισὶ γὰρ ἡμέραις ἐν τῇ ἐρημίᾳ πλανώ-
μενον αὐτὸν διεκαρτέρησε, πρῶτον αὐτὸν ποτῷ καὶ
τροφῇ ἀναψυχάμενον. ἐξ ἀναλήψεως ἐπύθετο, πίνων τε
ἔτι καὶ ὁ, γένος μὲν ἐστὶ κεκτημένος, αἰγύπτιος ὤν, κα-
ταλειφθεὶς ὑπὸ τοῦ δεσπότου κατ' ἀρρωστίαν ἐπι-
βαίνειν μὴ δυναμένου. ἐδήλου δὲ αὐτὸν τῶν καταπεπρεσβύ-
των καὶ διηρπακότων ἀλλά τε τῆς ἰουδαίας ἐξ τὴν σι-
κελλαίων γῆν, χρησαμένου οὗ ὁ Δαβίδης τούτῳ ὅτι τοὺς
ἁμαληκίτας ὁδηγοῖ, ἐξ καταλαβὼν αὐτοὺς ὅτι γλῶ ἐρ-
ρωμένους, καὶ τοὺς μὲν ἀρίστους ἔτι, τοὺς δὲ μεθύοντας
ἤδη καὶ λελυμένους ὑπὸ οἴνου, καὶ τῶν λαφύρων ἐξ
τῆς λείας κατακόπτοντας, ὅπλοις αἰφνιδίως, πολλὴν
αὐτῶν φόνον ἐργάσατο. γυμνοὶ γὰρ ὄντες, καὶ μηδὲν
ὑποπτεύοντες τοιοῦτον, ἀλλὰ πρὸς τὸ πεῖν καὶ εὐω-
χεῖσθαι τετραμμένοι, πάντες ἦσαν εὐκατέργαστοι. καὶ οἱ
μὲν αὐτοῦ, ἐπὶ τῶν τραπεζῶν κατακειμένων, ὅπλα κατα-
λαμβανόμενοι παρ' αὐτῶν, ἀνήρουντο, ἐξ παρέσυρεν
αὐτῶν τὰ σπλάγχνα ἐξ τὸν τροφέα τὸ αἷμα, τοὺς δὲ δεξιου-
μένους ἀλλήλους τῆς πρεσβύσεως διέφθειρεν, ἐνίους
δὲ καὶ πρὸς ὕπνον τοῦ οἴνου κατενεγκόμενους.
οἱ δὲ ἔφθησαν ἐξαναστάντες τὰς παντοδαπὰς ἐξ ἐ-
σθῆτας αὐτοῦ ἔχοντες, τέτταρες ἢ πέντε ἦσαν εὐχερῶς τῶν
γυμνῶν καταπεπτωκότων ἀποφαγεῖν. διέμειναν δὲ, οἱ σὺν
τῷ Δαβίδῃ ἐξ αὐτοὶ ἀναιρούμενοι λοιπὸν πρὸς τῆς ὥρας
ἕως ἑσπέρας, ὡς μὴ ἐκφυγεῖν τῶν ἁμαληκιτῶν
πλείονας ἢ τετρακοσίους. καὶ αὐτοὶ δὲ δρομάδες καμή-
λους ἁρπάσαντες διέφυγον ἀνέσωσε δὲ πάντα τὰ
διηρπασμένα αὐτοῖς οἱ πολέμιοι, καὶ τάς τε αὐτῶν γυ-
ναῖκας καὶ τοὺς τῶν ἑταίρων. ὡς δὲ ἀναστρέφοντες
ἦλθον ἐπὶ τὸν τόπον, ἔνθα διακοσίους μὴ δυναμένους
αὐτοὺς ἕπεσθαι, καταλελοίπεσαν ἐπὶ τῶν σκευῶν, οἱ μὲν
τετρακόσιοι, τῆς μὲν ἄλλης ὠφελείας τε καὶ λείας

A Aqvare confestim agrum, qvem tibi donavi, repete, nihil de voluntate nostra dubitans: & illic esto præsidio meæ regioni, ne interim dum, cum exercitu absum, hostes aliqui eam per occasionem invadant. hoc enim pacto non minus amici ac socii præstiteris officium. Paruit David, & ad Sicellam se recepit. Sed interim dum Palæstinorum castra seqveretur, Amalecitarum gens expugnata & incensa Sicella, prædaqve tam inde
B quam ex vicinis Palæstinorum agris abacta, in suam regionem revertebatur. David autem vicum suum vastatum inveniens omnibusqve direptis, utramq ve etiam uxorem abductam, & pari modo commilitonum uxores ac liberos cum cætera præda abactos, doloris impatiens scidit vestimenta sua: & adeo huic calamitati succubuit, ut non prius flere ac lamentari suam &
C eorum vicem desineret, quam lacrymæ eum deficerent. nec multum aberat, quin ab iratis ob jacturam conjugum & liberorum militibus saxis impeteretur, quod in ipsum causam tanti mali rejiceret. Postquam autem à mœrore se recollegit, & animam ad Deum erexit, rogavit pontificem Abiatharum, ut sumpto sacerdotali amictu Deum consuleret, & oraculum referret, num De-
D us concessurus sit assecuto Amalecitas uxores ac liberos recipere, pœnasqve de hoste sumere: pontifice vero jubente persequi, assumptis sexcentis armatis quantum potuit per vestigia hostium properavit. cumqve ad torrentem qvendam nomine Baselum perveniisset, incidit in qvendam Ægyptium errantem, jamqve inopia & fame deficientem, qui toto triduo per desertum impastus oberraverat. hunc cibo & potu
E prius refocillatum, rogat cujus esset, & qua natione. is respondit se Ægyptium genere, à domino relictum in itinere, qvod propter langvorem non posset agmen consequi eorum qvi vastata Sicella finitimisqve locis domum se recipiebant. Itaqve hoc ductore David usus ad persequendos Amalecitas, assecutusq; eos in terram projectos, & partim prandium sumentes, partim
F jam temulentos, & rebus ex præda quæsitis seoblectantes, ex improviso irruens, magnam eorum stragem edidit. Inermes enim, & nihil tale expectantes, & epulis tantum ac compotationibus intenti, facile ab armatis conficiebantur. alii enim instructi mensis accubantes, cruore appositos cibos inundabant, alii propinantes sibi invicem opprimebantur, nonnulli vero somno
G jam ac vino sopiti: & si qui se interim armare potuerunt, non multo majore negotio qvam cæteri cædebantur. duravit enim ea cædes à prandio usqve ad vesperam, ut ex omnibus Amalecitarum copiis ægre qvadringenti celeritate camelorum ab internecione sint exempti. cæterum præda omnis est recepta, uxoresqve tam ipsius quam Davidis commilitonum. Remetientes autem iter postqvam ad eum locum pervenerunt, ubi ducentos minus expeditos ad custodiam impedimentorum reliqverant, qvadringenti illi nolebant eos in prædæ partem admittere,

qvod per ignaviam in perſeqvendo hoſte delaſſati fuiſſent, ajebantqve contentos eſſe oportere receptis uxoribus ac liberis. Hanc eorum voluntatem iniqvam David pronunciavit. Par enim eſſe, ut victoria divinitus conceſſa, receptisqve ex hoſte ſpoliis, univerſi milites ex æqvo fruerentur, maxime cum reliqvi impedimenta interim aſſervaverint. ex eo præjudicio mos in poſterum obtinuit, ut tantundem ex præda cederet iis, qui pugnæ interfuerunt, & iis qui interim circa impedimentorum cuſtodiam ſunt verſati. Reverſus deinde Sicellam David, per totam tribum Judæ partes ex præda ad amicos & familiares miſit. atqve in hunc modum circa Sicellam & in perſeqvendis Amalecitis res geſta eſt. Interea Palæſtini acri prælio cum hoſte congreſſi, & ſuperiores facti, plurimos ex adverſa acie ſternunt. ibi Saulus & filii contra hoſtem egregie certantes, & hoc tantum agentes, ne inulti caderent, utqve honeſtis vulneribus confecti luctuoſam hoſti victoriam relinqverent, totam vim hoſtium in ſe converterunt: & circumventi multitudine, magna circa ſe ſtrage Palæſtinorum edita poſtremo & ipſi hoſtium telis ſunt obruti. fuerunt autem Sauli filii, Jonathas, Aminadabus & Melchiſus. poſt qvorum caſum univerſus Hebræorum exercitus profligatur: dumqve nullo ordine trepidi fugiunt, inſtantibus a tergo barbaris ingens cædes eſt perpetrata. Saulus quoqve ſtipatus ſuorum caterva fugiebat: in qvem Palæſtini immiſſis ſagittariis & jaculatoribus, omnes paucis exceptis confixerunt. ipſe vero poſt multa fortia facinora edita, gravatus vulneribus, ut jam nec ſubſiſtere, nec ſibi ipſe manus inferre valeret, obſecravit armigerum, ut ſe ferro transfigeret, priusqvam vivus in hoſtium poteſtatem veniret, quod cum armiger ob majeſtatis reverentiam detrectaret, ipſe admoto ad pectus proprii gladii mucrone in eum incubuit. & cum deficientibus viribus trajicere ſe non poſſet, circumſpiciens juvenem proximum rogat, quiſnam eſſet: auditoqve eſſe Amalecitam, orat, ut ſe juvaret efficere, quod ipſe ſuis manibus non qviret. qvi poſtqvam ejus optata exſecutus eſt, ademptis aureis armillis & corona, inſigni regio, quantum potuit, feſtinus inde ſe proripuit. armiger autem regius conſpecta Sauli nece, ipſe qvoqve ſe jugulavit. pari modo & univerſum ejus ſatellitium una cum domino ſuo cecidit, circa montem, qui nominatur Gelboe. Qua clade audita ab Hebræis, qui vallem ultra Jordanem ſitam habitant, qviqve campeſtres urbes tenent, quod Saulus rex cum filiis & exercitu in prælio cecidiſſet, relictis ſuis oppidis in munitiſſimas quasq; urbes confugerunt: qvæ Palæſtini, deſerta nacti, facile occupata ipſi poſthac incoluerunt. Die vero, quæ prælium proxime conſecuta eſt, dum cæſorum cadavera ſpoliant, inciderunt in Sauli filiorumqve ejus corpora, qvibus exutis capita etiam præciderunt:

1. Reg. 13.

οὐκ ἠξίουν αὐτὸς ἀπομερίζειν, οὐ συναπολιθήσουσας, ἀλλὰ μαλακιθέντας περὶ τὴν διώξιν, ἀγαπηθῆναι δὲ τὰς γυναῖκας ἀπολαμβάνοντας ἔλεγον. δαβίδης ὁ πονηρὰν καὶ ἄδικον αὐτῶν ταύτην ἀπέφηνε τὴν γνώμην. εἶναι γὰρ ἀξίους ἃ θεὸς ἐχαρίσατο αὐτοῖς ἁμιλλᾶσθαι μὲν τοὺς πολεμίους, κομισθῆναι δὲ πάντα αὐτῶν, πᾶσιν ἐξ ἴσου τοῖς στρατευσαμένοις μερίζεσθαι τὴν ὠφέλειαν. καὶ ταῦτ' ἐπὶ φυλακῇ τῶν σκευῶν μεμφηκότων. καὶ ἐξ ἐκείνου, νόμος ἐστὶ κρατῆσαι παρ' αὐτοῖς, ἵνα τ' αὐτὰ τοῖς μαχομένοις λαμβάνωσιν οἱ τὰ σκεύη φυλάσσοντες. ἠθροίσθη δ' ἐν σικέλλα δαβίδης, διέπεμψε πᾶσι τοῖς ἐν τῇ ἰούδα φυλῇ συνήθεσι καὶ φίλοις, ἀπομοίρας τῶν λαφύρων. καὶ τὰ μὲν περὶ τὴν σικέλλαν πρῆξιν, καὶ ἀμαληκιτῶν ἀναίρεσιν, ἔτως ἐγένετο. τῶν δὲ παλαιστινῶν συμβαλόντων, καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, νικῶσιν οἱ παλαιστινοί, καὶ πολλὰς ἀναιροῦσι τῶν ἐναντίων. σαοὺλος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, ἠθλοποιοὶς ἀγωνιζόμενοι, καὶ πάσῃ προθυμίᾳ χρώμενοι ὡς ἐν μόνῳ τῷ καλῶς ἀποθανεῖν, καὶ ὠφελόλως ἀκινδυνεύσαι τοῖς πολεμίοις τῆς ὅλης αὐτοῖς δόξης ἀποκειμένης, οὐδὲν γὰρ βέλτιον τότε εἶχον, ἁπανταχόθεν πᾶσιν ἐπὶ αὐτοὺς τὸν τῶν ἐχθρῶν φάλαγγα. καὶ περικυκλωθέντες ἀποθνήσκουσι, πολλοὺς τῶν παλαιστινῶν καταβαλόντες. ἦσαν δὲ οἱ σαοὺλου παῖδες, ἰωνάθης, καὶ ἀμιναδάβος, καὶ μελχίσης. τούτων πεσόντων, τρέπεται τὸ τῶν ἑβραίων πλῆθος. καὶ ἀκοσμία καὶ σύγχυσις γίνεται καὶ φόβος ἐπικειμένων τῶν πολεμίων. σαοὺλος ὁ φόβῳ, καρτερὸν τὸ φρόνημα ἔχων περὶ αὐτὸν, καὶ τῶν παλαιστινῶν ἐπιπεμψάντων ἀκοντιστὰς καὶ τοξότας, πάντας μὲν ἀποβάλλει πλὴν ὀλίγων. αὐτὸς δὲ λαμπρῶς ἀγωνισάμενος, καὶ πολλὰ θαύματα λαβών, ὡς μηκέτι δύνασθαι περιεῖναι τὰ πληγάς, ἀποκτεῖναι μὲν αὐτὸν ἠθέλησε, κελεύει δὲ τὸν ὁπλοφόρον, ἀπασάμενον τὴν ῥομφαίαν, ταύτῃ αὐτὸ διελάσαι πρὶν ζῶντα συλλαβεῖν αὐτὸν τοὺς πολεμίους. μὴ τολμῶντος δὲ τοῦ ὁπλοφόρου κτεῖναι τὸν δεσπότην, αὐτὸς τὴν ἰδίαν ἀπασάμενος, καὶ στὰς ἐπὶ τὴν ἀκμὴν, βίᾳ κατ' αὐτοῦ αὐτὸν. καὶμὴ δυνάμενος ὥσασθαι μηδ' ἐπερείσας διαβάλλειν αὐτὸ τὸν σίδηρον ἐπιστρέφεται, καὶ νεανίσκου τινὸς ἐγγὺς ὁρῶντος, πυθόμενος τίς ἐστι, καὶ μαθὼν ὡς ἀμαληκίτης ἐστὶ, παρεκάλεσεν ἐπερείσαντα τὴν ῥομφαίαν, διὰ τὸ μὴ δι' χεροὶν αὐτὸν ἔτι δύνασθαι ποιῆσαι, ὠφελῆσαι αὐτῷ τελευτὴν οἵαν αὐτὸς βούλεται. ποιήσας δέ ἔτι, καὶ περιελόμενος περὶ τὸν βραχίονα αὐτοῦ χρυσοῦν καὶ τὸν βασιλικὸν στέφανον, ἐπὶ ποδῶν ἐχώρει. ἰδὼν δὲ ὁπλοφόρος σαοὺλον ἀνῃρημένον, ἀπέκτεινεν ἑαυτόν. διεσώθη δ' οὐδεὶς τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ πάντες ἔπεσον περὶ τὸ καλούμενον γελβοὲ ὄρος. ἀκηκοότες δὲ τῶν ἑβραίων οἱ τὴν κοιλάδα πέραν τοῦ ἰορδάνου κατοικοῦντες, καὶ οἱ ἐν τοῖς πεδίοις τὰς πόλεις ἔχοντες, ὅτι σαοὺλος πέπτωκε, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, καὶ τὸ στῖφος αὐτοῦ πᾶν ἀπόλωλε, καταλιπόντες τὰς ἑαυτῶν πόλεις εἰς ἐχυροτέρας ἔφυγον. οἱ δὲ παλαιστινοὶ, τὰς καταλελειμμένας ἐρήμους εὑρόντες, κατῴκησαν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ σκυλεύοντες οἱ παλαιστινοὶ τοὺς τῶν πολεμίων νεκροὺς, ἐπιτυγχάνουσι τοῦ σαοὺλος, καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ σώμασι, καὶ σκυλεύσαντες, ἀποτέμνουσιν αὐτῶν τὰς κεφαλάς.

καὶ τὰ

καὶ τ̃ πᾶσαν τὴν ἐπαγγελίαν τὴν χώραν, πέμψαντες A & dimissis in hoc per totam suam regionem certis hominibus, hostes cecidisse nunciaverunt: qvorum arma in templo Astartes dedicaverunt, porro corpora eorum circa mœnia urbis Bethsanæ, quæ nunc vocata est Scythopolis, crucibus affixerunt. Qvod posteaqvam auditum est in Jabissa urbe regionis Galaditidis, truncata esse Sauli ac filiorum cadavera, rem indignam rati, eos extremo exseqviarum honore fraudari, aliqvam multi fortissimi & audacissimi egrediuntur (alit enim hæc urbs homines robustos ac feroces), factoq; per totam noctem itinere, ad Bethsanæ mœnia pervenientes, demptis Sauli & filiorum corporibus Jabissam ea deportaverunt, nemine hostium arcere eos aut aggredi propter virtutem ipsorum audente. Jabisseni autem popullariter eos deploratos in celebertimo agri sui loco sepeliverunt, & indicto ob regis & filiorum cædem luctu ac jejunio dierũ septem, in lamentis & planctu eos exegerunt. Hic finis fuit Saulj juxta Samuelis vaticinium, propterea qvod mandata Dei de bello contra Amalecitas gerendo non est exsecutus, & quia trucidato cum tota cognatione Achimelecho pontifice, urbem quoq; pontificialem subvertit. Regnavitq; vivente Samuele annis decem & octo, & post mortem ejus annis viginti; qvo tempore exacto, eum, qvem dimimus, vitæ finem est sortitus.

ὅτι πεπώκασιν οἱ πολέμιοι. καὶ τὰς μὲν πανοπλίας αὐτῶν, ἀνέθηκαν εἰς τὸ ἀστάρτειον ἱερόν. τὰ δὲ σώματα ἀνεσταύρωσαν, πρὸς τὰ τείχη τῆς Βηθσὰν πόλεως, ἣ νῦν σκυθόπολις καλεῖται. ἐπεὶ δὲ ἤκουσαν οἱ ἐν ἰαβισὰ τῆς γαλαδίτιδος κατειληφότες, ὅτι λελώβηται τοῦ Σαοὺλ τὸ σῶμα, καὶ τῶν τ̃ παίδων αὐτοῦ, δεινὸν ἡγησάμενοι τοὺς ἀνδρείους ἐκείνους ἀκηδεύτους, ἐξελθόντες οἱ ἀνδρειότατοι καὶ πλείους ἀναφέροντες, ἡ δὲ πόλις αὕτη τὴν σώμασιν ἀλκιμοις καὶ ψυχαῖς φέρει, καὶ διὰ ὅλης τῆς νυκτὸς ἐδύσαντες, ἦλθον εἰς τὴν Βηθσάν. καὶ προσελθόντες τῷ τείχει τ̃ πολεμίων, καὶ καθελόντες τὸ σῶμα τοῦ Σαοὺλ καὶ τ̃ παίδων αὐτοῦ, κομίζουσιν εἰς ἰαβισὰν, μηδὲ τ̃ πολεμίων αὐτοὺς κωλυσάντων δειμαινόντων τὴν τῶν ἀνδρείαν. οἱ δὲ ἰαβισηνοὶ πανδημεὶ κλαύσαντες, θάψαντες τὰ σώματα ἐν τῷ καλλίστῳ τῆς χώρας τόπῳ, ὃν ἅρης λεγομένῳ. καὶ πενθήσαντες ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐν αὐτοῖς ἦγον κοπτόμενοι καὶ θρηνοῦντες τὸν βασιλέα καὶ τοὺς παίδας αὐτοῦ μήτε πῦρ, μήτε τροφὴν γευσάμενοι. ὅτι σαοὺλ μὲν τὸ πλῆθος ἐκ θεοφτεύσαντος σαμουήλου, διὰ τὸ μὴ πειθαρχῆσαι τοῖς ἀμαληκίταις ἐντολῶν. καὶ ὅτι τὸν ἀχιμελὴχ ὁ ἱερεὺς ἠγνόησεν, καὶ ἀχιμέλεχον αὐτὸν, καὶ τὴν τ̃ ἱερέων πόλιν ἀνεῖλεν. ἐβασίλευσε δὲ, σαμουήλου ζῶντος ἐπὶ ἔτη ὀκτὼ καὶ δέκα. τελευτήσαντος δὲ, δὸς ἔτεσι καὶ σαοὺλ μὲν, ὅτω κατέστρεψε τὸν βίον.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΒΔΟΜΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως δαβίδης μὲν τῆς μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν χεβρῶνι πόλει, ὃ δὲ ἄλλου πλήθους, ὁ σαοὺλ παῖς. Κεφ. α.

Οτι ἰεβόσθε φονευθέντος ὑπὸ σικελῆς φίλων, ἅπασαν τὴν βασιλείαν δαβίδης παρέλαβεν. Κεφ. β.

Ως πολιορκήσας ἱεροσόλυμα δαβίδης, καὶ λαβὼν τὴν πόλιν ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς χαναναίους, ἐνῴκησε δὲ εἰς αὐτὴν ἰουδαίους. Κεφ. γ.

Οτι δαβίδης στρατεύσαντας ἐπ' αὐτὸν παλαιστινοὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἐνίκησεν. Κεφ. δ.

Ως τοῖς πέριξ ἔθνεσι στρατεύσας δαβίδης, καὶ χειρωσάμενος, φόρον ἐπέταξεν αὐτοῖς τελεῖν. Κεφ. ε.

Η γενομένη πρὸς δαμασκηνοὺς δαβίδῃ μάχη, καὶ νίκη. Κεφ. ς.

Πῶς δὴ τοὺς μεσοποταμίους, στρατεύσας ἐκράτησεν αὐτῶν. Κεφ. ζ.

Οτι τῶν περὶ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ σεισασῶν, ὑπὸ παιδὸς ἐξεβλήθη τῆς ἀρχῆς. Κεφ. η.

Ως στρατεύσας ἀβεσάλωμος δὴ τὸν πατέρα δαβίδην, ἀπώλετο σὺν τῇ στρατιᾷ. Κεφ. θ.

Πῶς δαβίδης εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν ἀνῆλθε, καὶ ἔζησεν εὐδαιμόνως. Κεφ. ι.

Ως ἐπὶ τοῦτον, πολεμῶν τὸν υἱὸν, ἀπέδειξε βασιλέα. Κεφ. ια.

Τελευτὴ δαβίδου, καὶ ὅσα τῷ παιδὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ κατέλειπεν. Κεφ. ιβ.

HÆC IN SEPTIMO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

David apud Hebronem unius tribus rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet. Cap. I.

Jebostho amicorum insidiis interfecto, universum regnum ad Davidem devenit. Cap. II.

David, vi captis Hierosolymis, Chananæos inde ejicit, urbemqve Judæis victoribus inhabitandam tradit. Cap. III.

David Palæstinorum bello impetitus apud Hierosolyma victoriam illustrem consequitur. Cap. IV.

David, subactis finitimis gentibus, tributa illis imponit. Cap. V.

Damasceni à Davide vincuntur. Cap. VI.

Qvomodo David Mesopotamios vicerit. Cap. VII.

Qvomodo per intestinum familiæ dissidium David à filio regno pulsus est. Cap. VIII.

Absalomus contra patrem profectus cum exercitu perit. Cap. IX.

Qvomodo David regno restitutus feliciter vixit. Cap. X.

David se vivente Salomonem filium suum regnum auspicari voluit. Cap. XI.

Mors Davidis, & qvantum filio ad structuram templi reliqverit. Cap. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER SEPTIMUS.

Κεφάλαιον ά.

Ως δαβὶδης μὲν τῆς μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν χεβρῶνι, ὁ δ' ἄλλε πληθυς ὁ σαύλε παῖς.

CAP. I.

David apud Hebronem unius tribus rex creatur, in reliqvis Sauli filius paternum regnum obtinet.

ΣΥΝΕΒΗ δὲ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ τὴν μάχην, καθ' ἣν ἡμέραν ὁ δαβίδης τὲς ἀμαληκίτας νικήσας, εἰς σικελλαν ἀπέστρεψεν. ἤδη δ' αὐτὸ δύο ἡμέρας ἐχόντων ἐν τῇ σικέλλᾳ, τῇ τρίτῃ ὥδε γίνε. ἀλισσωθεὶς ἐκ τῆς μάχης τῆς πρὸς παλαιστινοὺς ὁ τὸν σαύλον ἀνελὼν, τὼ πείθηται δεδεγμένος, καὶ τὼ κεφαλὼ πεφορβεχειμένος. καὶ προσκυνήσας αὐτὸν, πυνθανόμενος, πόθεν ἥκει τυγχάνων, ἀπὸ τῆς τῶν ἰσραηλιτῶν μάχης ἔλεγε. φεύγων δ' ἀτυχὲς αὐτῆς τὸ τέλος ἐφήλου, πολλῶν μὲν ἀναιρεθέντων τοῖς ἑβραίοις μυριάδων, πεσόντος δὲ καὶ τοῦ βασιλέως αὐτῶν σαύλε, μὴ τῶν πέλας. ταῦτα δ' ἐσημήνεν ἐφασκεν αὐτὸς ὡς δ' ἀτυχὼν τῇ μάχῃ τῶν ἑβραίων, καὶ τὼ βασιλεῖ πεφονεύσθαι παρών. καὶ κτείναι, μέλλοντα ἀπὸ τῶν πολεμίων λαμβάνεσθαι, βουληθεὶς αὐτὸς ὠμολόγει. τῇ ῥομφαίᾳ γὰρ αὐτὸν ὑπεπίπτοντα, ἀλλὰ τὼ τραυμάτων ὑπερβολὴν αὐτὸν ἀδυνήσειν καταργάσασθαι. καὶ σύμβολα τῆς ἀναιρέσεως ἐπεδείκνυε, τόν τε ἀπὸ τοῦ βραχίονος χρυσοῦν τοῦ βασιλέως καὶ τὸν στέφανον, ἃ περιδύσας τὸν σαοὺλ πρὸς ἐμὲ ἤνεγκεν αὐτῷ. δαβίδης δ', μηκέτ' ἀπιστεῖν ἔχων, ἀλλ' ἐναργῆ τὴν μήνυσιν τοῦ θανάτου βλέπων, καταῤῥήγνυσι μὲν τὼ ἐσθῆτα, κλαίων δὲ καὶ ὀδυρόμενος καὶ τὸ σύμπαν, διεκαρτέρησε τὴν ἡμέραν. πρὸς δὲ αὐτὸν τὸν λυπρὸν τὸν χαλεπώτερον, καὶ ὁ σαοὺλ πᾶσι μὲν ἀγαθὸς, πρὸ πάντων δὲ τῶν φίλων αὐτοῦ, καὶ σωτηρίας αἴτιος γεγενημένος. πόσαυτὸν δ' ἐπεδείξατο τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν πρὸς σαοὺλον εὔνοιαν, ὡς μὴ μόνον ὅτι πολλοῖς χαλεπῶς ἐνεγκὼν πολλάκις τὸ αὐτὸ κινδυνεύσας ἀφαιρεθῆναι τὸν βίον, ἀλλὰ καὶ τὸν κτείναντα καλέσας. φησὶ γὰρ πρὸς αὐτὸν, ὡς αὐτὸς αὐτὸν γένοιτο κατήγορος ἀνελὼν τὸν βασιλέα, καὶ μαθὼν ὡς ὑπὸ πικρὸς ἀμαληκίτης ἦλθε, κέκλυσεν αὐτὸν ἀποθανεῖν. ἔθαψε δὲ καὶ ὀστᾶ σαοὺλ καὶ ὀστᾶ ἰωνάθου

HOc prælium in eum diem incidit, 2. Reg. 1.
qvo David de Amalecitis victor, Sicellam est reversus. tertio autem post ejus reditum die, elapsus è prælio Sauli interfector, scissa veste, caputqve sparsus cinere, ad Davidem pervenit: adoratoqve eo, interrogatus unde veniret, è conflictu Israelitarum, ait, se venire. id fuisse illorum partibus infortunatum, cæsis multis Hebræorum millibus, & insuper rege cum filiis post eam pugnam desiderato. atqve se nunciare suis oculis visa, cum forte in fugientem cum suis regem incidisset, qvem à se rogatu ipsius cæsum fatebatur, ne vivus in manus hostium veniret: cum enim in gladium incubuisset, non potuisse se ipsum præ multitudine vulnerum interficere. ejus deinde cædis argumenta certissima ostendebat, armillas aureas, & insigne regium, quæ ipse mortuo detraxerat, ut Davidi afferret. At ille tam certis indiciis credere coactus, scidit vestimentum, & in fletu ac lamentis totam diem cum amicis exegit. accedebat ad mœroris cumulum Jonathas Sauli filius fidissimus ejus amicus, & salutis ipsius non semel autor. Tanta autem fuit Davidis virtus & erga Saulum benevolentia, ut quamvis sæpius capitalibus ejus insidiis appetitus, non solum ægerrime tulerit ejus interitum, verumetiam interfectorē illius affici supplicio jusserit. Præfatus enim qvod ipse sui accusator extiterit, regis cædem professo, & per hoc amalecitæ filiū se declaraverit, duci hominē mādavit. præterea lamētationes & epitaphia

in laudem Sauli & Jonathæ composuit, quæ in hodiernum usqve diem leguntur. His extremis officiis honorato rege, luctuqve finito, consuluit Deum per prophetam, quamnam ex urbibus Judæ tribus habitandam sibi concederet. cumqve responsum esset Hebronem concedi, relicta Sicella eo commigravit, ambabus uxoribus illo adductis, & cohorte domestica: moxq; tota tribus ad eum locum confluens, regem eum communi suffragio declaravit. Audito deinde, qvod Saulum cum filiis Jabisseni in Galaditide regione sepelissent, misit illuc qui, collaudato eorum facinore, gratiam illis referendam suo nomine pollicerentur, simulq; nuntiarent, quod Judæ tribus regem se consalutasset. Interea Sauli copiarum præfectus Abenerus filius Neri, vir strenuus, & ad magnas res obeundas natus, quam primum cognovit cecidisse regem & Jonatham, aliosqve duos ejus filios, propere in castra delatus, reliqvum ex omnibus filiis nomine Jebosthum periculo eripit, & superato una cum illo Jordane, totius populi regem eum constituit, excepta tribu Judæ: regiamqve ei elegit apud locum, qui Hebraice Manalis dictus, interpretatur castrum. inde profectus est cum delectissimo milite, ut prælio cum Judæ tribu decerneret, iratus quod Davidem regem creavissent. Huic occurrit Joabus Sarviæ Davidis sororis filius, natus ex patre Suri, duos secum fratres, Abisæum & Asaelē, universumqve Davidis exercitum ducens: & cum circa qvendam fonticulum apud urbem Gabao in eum incidisset, aciem ad prælium explicat. Cumq; Abenerus dixisset, cupere se experiri, utrius partis præstantiores milites essent, ex pacto utrinq; duodeni ad certamen sunt destinati. qui progressi inter utramqve aciem, emissis prius pilis, gladios stringunt: comprehensisq; adversariorum capitibus, latera & ilia feriebant, donec mutuis vulneribus ad unum se conficerent. quo facto exercitus etiam conflixerunt, & post acre certamen, partes Abeneri succubuerunt. Versos deinde in fugam Joabus non destitit persequi, sed tergis eorum hærens hortabatur suos, ut ne defatigarentur: idemq; etiam fratres ejus faciebant, præcipue junior Asael ob eximiam pedum pernicitatem celebris, & non solum cum hominibus, sed cum eqvis etiam cursu contendere solitus. is tum Abenerum recta insequebatur, nec in sinistram nec in dextram deflectens. Conversus autem Abenerus, & impetum ejus frustrari volens, primum unius militis armatura cū eo depacisci voluit, ut persequi desineret. deinde rogabat, ne se in hanc necessitatem adduceret, ut illo interfecto, in fratris ejus conspectum posthac venire non auderet. cumq; ille his verbis nihil moveretur, sed persequi pergeret, ita ut versa hasta fugiebat, iminenti lethale vulnus infligit, ut in vestigio concideret. qvi ve-

2. Reg. 2.

A σαοὺλ καὶ ἰωνάθᾳ, ὅσοι καὶ μέχρις ἐμοῦ διαμένουσιν. ἐπεὶ δὲ τούτοις ἐξετίμησε τὸν βασιλέα, πυνθάνεται τοῦ θεοῦ διὰ τοῦ προφήτου τίνα δίδωσιν αὐτῷ κατοικῆσαι πόλιν τῆς ἰούδα καλουμένης φυλῆς. φήσαντος δ' αὐτοῦ διδόναι χέβρωνα, καταλιπὼν τὴν σικελλαν, εἰς ἐκείνην ἀπῴκησε, τάς τε γυναῖκας εἰσαγόμενος τὰς αὐτοῦ, δύο ἦσαν, καὶ τοὺς οἰκέτας σὺν αὐτοῖς. συνελθὼν δὲ πρὸς αὐτὸν ἅπας ὁ τῆς φυλῆς τῆς προειρημένης λαὸς, ἀποδείκνυσιν αὐτὸν βασιλέα. ἀκούσας δ' ὅτι τὸν σαοὺλον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ θάψειαν οἱ ἐν ἰαβείσῳ τῆς γαλαδιτίδος κατοικοῦντες, ἔπεμψε πρὸς αὐτούς, ἐπαινῶν καὶ ἀποδεχόμενος αὐτῶν τὸ ἔργον, καὶ χάριτας ἀποδώσων ἀντὶ τῆς πρὸς τοὺς πεθνηκότας εὐσεβοῦς διαθέσεως, ἅμα δὲ καὶ δηλῶν, ὡς ἡ ἰούδα φυλὴ κεχειροτονήκοι αὐτὸν βασιλέα. ὁ δὲ σαοὺλ μὲν ἀρχιστράτηγος ἀβένηρος, νέος δὲ πάνυ, ἀνὴρ δραστήριος καὶ ἀγαθὸς τὴν φύσιν, ὡς ἐγνω πεσόντα τὸν βασιλέα καὶ τὸν ἰωνάθην, καὶ τοὺς δύο τοὺς ἄλλους αὐτοῦ παῖδας, ἐπεκάθη εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ τὸν προειλεπόμενον ἐξαρπάσας ἰσβόσθον, ἐφόβησε δὲ σκαλεῖτο, διαβιβάζει πρὸς τοὺς πέραν τοῦ ἰορδάνου, καὶ πάντας ἀποδείκνυσι τοῦ πληθους βασιλέα, πάρεξ τῆς ἰούδα φυλῆς. βασίλειον δὲ ἐποίησεν αὐτῷ μάν, καὶ μὴν τὴν ὀνομαζομένην γαλωνίταν, μαναάλιν. καὶ τὴν τελλήνων, παρεμβολὰς λεγομένην. ὥρμησε δὲ σκέψασθαι ἀβένηρος μὴ τῆς στρατιᾶς ὀπλέκτης συμβαλεῖν τοῖς ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς προαιρούμενος, ἐρομένου εἰ ἐβασίλευσεν δαβίδην. ἀπήντησε δ' αὐτῷ ἰωαβος, ὁ σαρείας μὲν παῖς, πατρὸς δὲ σουελ, ἐκ τῆς ἀδελφῆς δαβίδ γεγονώς, ἀρχιστράτηγος ὢν αὐτοῦ, μετὰ τῶν ἀδελφῶν ἀβισαΐ καὶ ἀσαήλ, καὶ πάντων τῶν δαβίδ στρατιωτῶν. καὶ τυχὼν ὅπου τινὰ κρήνιδος ἐν γαβαὼν πολὺ πλῆθος προσῆν πρὸς μάχην. οἱ δ' ἀβένηρος φήσαντος πρὸς αὐτὸν, μαθεῖν βούλεται πότερον αὐτῶν ἀνδρειοτέρους στρατιώτας ἔχῃ, συνέβη παρ' ἀμφοτέρων δυοκαίδεκα μαχησομένους συμβαλεῖν. προελθόντες δὲ τὸ μεταξὺ τῶν στρατοπέδων οἱ πρὸς τὴν μάχην ὑφ' ἑκατέρων τῶν στρατηγῶν ἐκλελεγμένοι, καὶ τὰς αἰχμὰς ἐῶ ἀλλήλοις ἀφέντες, ἀπῶσθαι τοὺς μαχαίρας, καὶ τὰ κεφαλῶν ἐναμβανόμενοι, κατέχοντες αὐτοὺς, ἔπαιον εἰς τὰς πλευρὰς καὶ τοὺς λαγόνας ἀλλήλους τοῖς ῥομφαίαις, ἕως δὲ πάντες ὥσπερ ἐκ συνθήματος ἀπώλοντο. πεσόντων δὲ τούτων, συνέρρηξε καὶ ἡ λοιπὴ φάλαγξ, καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, ἡττήθησαν οἱ τοῦ ἀβενήρου. καὶ τραπέντας οὐκ ἀνίει διώκων ὁ ἰωαβος. ἀλλ' αὐτὸς τε ἐπέσχετο θᾶττον ἐλαύνων τοὺς στρατιώτας σκηπτὸς ἐπεσθαι καὶ μὴ κάμνειν ἀναιρουμένους, εἴτε ἀδελφοὶ προθύμως ἠγωνίσαντο. καὶ ὁ ἀσαὴλ φανέστερον τῶν ἄλλων μάλιστα ὁ νεώτερος ἀσαήλ, ὅπερ τε ποδῶν ὠκύτητι κλέος εἶχεν. οὐ γὰρ ἀνθρώπους ἐνίκα μόνους, ἀλλὰ καὶ ἵππους καταστάντα εἰς ἅμιλλαν λέγεται θᾶττον. ἀλλὰ καὶ τὸν ἀβένηρον ἐδίωκεν ἐπὶ δεξιὰ μήτε τῆς ἐπ' ὀρθὸν φορᾶς εἰς ἑτέρου ἐγκλιθεὶς τῶν μερῶν. ὑπισταμένου δὲ ἀβένηρος, καὶ καταστοχάζεται τοῦ ἐρωμένου αὐτοῦ πειρωμένου, καὶ ποτὲ μὲν εἵποντος ἑνὸς τῶν ἑαυτοῦ στρατιωτῶν ἀφέμενον τῆς διώξεως ἀφελεῖσθαι τὴν παιδοπλίαν. πάλιν δὲ, ὡς οὐκ ἐπείθετο ταῦτα ποιεῖν, κατασχεῖν αὐτὸν καὶ μὴ διώκειν παραινοῦντος, μὴ κτείνας αὐτὸν ἀπολέσῃ τοῦ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ παῤῥησίαν. οὐ προσέμενον δὲ τοὺς λόγους, ἀλλ' ὑπομένοντα τῇ διώξει φεύγων ὡς εἶχε τὸ δόρυ πληξας εἰς τὐπίσω κοιλίας, θανατηφόρα ἀπέκτεινεν.

οἱ δ'

μετ' αὐτοῦ διώκοντες τὸν Ἀβένηρον, ὡς ἦλθον ὅπου τὸ πνεῦμα κατέβαινε τὸν Ἀσαήλον, ἐξιστάντες τὸν νεκρὸν, ἐπὶ τὰς πολεμίους ἐδίωκον. ὁ δὲ Ἰωὰβ καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀβισαῖ, ὠδραμόντες τὸ πνεῦμα καὶ τὸν πλέονα, ἅμα τῷ ἑσπέρᾳ ἐπέβησαν τοῦ ὄρους τοῦ καλουμένου Ἀμμᾶ, ὃ κεῖται κατὰ πρόσωπον τῆς ἐρήμου Γαβαὼν ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν εἰς τὴν μεγάλην Βαιθωρών. καὶ ἐκεῖθεν ἐπὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ ἐστὶν ἡ Ῥαμά. καὶ ἐκεῖ ἐπέβησαν τοῦ ὄρους τοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ Γαβαὼν, καὶ ἐπορεύθησαν ὁδὸν ἡμέρας μιᾶς ἐπὶ τὴν ἔρημον Γαβα

& qvo magis ratum esset fœdus, postulasset, ut Melcholen uxorem ad eum remitteret, qvam magno suo periculo & annumeratis Saulo sexcentis Palæstinorum capitibus emerat: ante omnia remisit eam abstractam à Pheltiæ conjugio, adjuvante etiam Jebostho. nam & huic David scripserat, æqvum esse uxorem sibi restitui. deinde convocatis senioribus populi, & præfectis militiæ in eam sententiam locutus est apud eos remoratum se quidem illos quo minus relicto Jebostho ad Davidem desciscerent: nunc autem libenter se hoc illis permissurum, quandoqvidem certo comperisset, hunc per Samuelem prophetam totius Hebræorum gentis regem divino judicio designatum esse; eundemqve vatem præcecinisse, quod hujus ductu vindicandum sit in Palæstinos, nec alio rege sub jugum Israelitarum eos posse subigi. His auditis seniores & præfecti, certi jam in eorum sententiam Abenerum transisse, Davidi in posterum aperte studuerunt. Supererat, ut & Benjamitæ in hanc sententiam concederent, quod ex hac tribu esset Jebosthi satellitium. ad quos qvum eadem verba fecisset, ac ne illos quidem reniti animadvertisset, cum viginti ferme comitibus ad Davidem proficiscitur, ut præsens fœdus initum confirmaret: tum quia quisqve in rebus suis sibi magis quam alii fidit, tum qvia volebat certiorem facere, quid in causa ejus cum senioribus & ducibus egisset, & quod ipsam quoqve Benjamiticam tribum in partes ipsius traduxisset. à quo comiter exceptus, & splendidis ac sumptuosis epulis per aliquot dies adhibitus, tandem petiit ut dimitteretur, traducturus ad eum exercitum, & quod promiserat re exhibiturus, & quasi in manum imperium gentis ei traditurus. Vix ad hæc promissa exseqvenda missus à Davide Hebronem exiverat, cum Joabus copiarum imperator peregre rediens illuc advenit: cognitoqve quod Abenèrus icto cum Davide fœdere paulo ante abisset regnum ei tradi curaturus: veritus, ne is primum inter amicos locum obtineret, autor illi factus regii fastigii, & alioqvi vir prudens in consiliis capiendis, & rerum momentis observandis: ipse vero deteriori conditione esse inciperet, & præfectura copiarum privaretur, malum & iniqvum consilium concipit. ac primum calumniis eum aggressus, persvadere conatur regi, ut caveat sibi, neqve fidem illius verbis adhibeat. Nihil enim illum non tentare, quo regnum Sauli filio constabiliat: & nunc structis dolis advenisse, & optatis potitum, cum certa spe insidiis circumveniendi Davidis abire. Postqvam autem frustra se verba fundere animadvertit, ac ne tantillum quidem regem his moveri, mutato consilio facinus audax mente concipit, & certus hominem tollere, mittit confestim qui cursim per ejus vestigia viam carperent, & assecuti eum Davidis nomine revocarent, quasi per oblivionem quiddam maxime ad rem pertinens illi significare omisisset. Abenerus autem, postqvam hæc audivit ex nunciis, in loco cui nomen Besira XX. stadiis ab Hebrone dissito, nihil eorum quæ eventura erant, suspicatus ad urbē revertitur. Cui obviam factus ante mœnia Joab humanissime exceptū summam benevo-

A ἀνασώσαντα πρὸς αὐτὸν μελχόλλου τὴν γυναῖκα, μεγάλοις ὠνηθέσαν ἀπ' αὐτοῦ κινδύνοις καὶ παλαισίνων κεφαλαῖς ἑξακοσίαις, ἃς ὑπὲρ αὐτῆς ἐκόμισε τῶν πατρῴων ἀέλω, πέμπει μὲν αὐτῷ τὴν μελχόλλαν, ἀπαγάσας φελτίᾳ, ὃν τε συνοικοῦντα αὐτῇ, καὶ πρὸς ὃν καὶ ἰεβόσθε συμπεάζαλος. ἐγεγράφει γὰρ αὐτῷ δαβίδης τὴν γυναῖκα δικαίως ἀπολαβεῖν. συγκαλέσας δὲ καὶ τοὺς γεηραλόχους καὶ φυλάρχους, λόγους ἐποιήσατο πρὸς αὐτούς, ὡς ἔχοντας ἑτοίμως, ἀποστήναι μὲν ἰεβόσθε δαβίδη δὲ προθύμως, ταύτης ἀποστρέψαι τῆς ὁρμῆς. νῦν μὲν τοι γε ὀπίσω χωρεῖν ἐβούλοντο. καὶ γὰρ εἰδέναι τὸν θεὸν διὰ σαμυήλου τοῦ προφήτου, δαβίδην χειροτονήσαντα, πάντων ἑβραίων βασιλέα. προειπεῖν δ' ὅτι παλαισίνους ἐκεῖνος αὐτοὺς τιμωρήσεται, καὶ πολλοὺς κρατήσας ὑποχειρίους. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ πρεσβύτεροι καὶ ἡγεμόνες, ὡς καὶ ἀβένηρος γνώμην εἶχον αὐτῷ περὶ τῶν πραγμάτων σύμφωνον παρεσκεύαζεν, τὰ δαβίδου φρονεῖν μετεβάλλοντο. πειθόντων δὲ τούτων, ἀβένηρος συγκαλεῖται τὴν βενιαμίτην φυλήν, οἱ γὰρ ἐκ ταύτης ἅπαντες ἰεβόσθε σωματοφύλακες ἦσαν, καὶ ταῦτα πρὸς αὐτοὺς διαλεχθεὶς, ἐπεὶ μηδὲν ἀνιαρὸν ὁρῶντας ἐώρα, παρῆλθε μόνους δὲ οἷς ἐβούλετο, ἀφικνεῖται ὡς εἶχεν τάχους, ἧκε πρὸς δαβίδην, τοὺς ὅρκους παρ' αὐτοῦ ληψόμενος αὐτός. πιστοτέρα γὰρ τὴ δι' ἄλλου πραττομένων ὅσα δι' αὐτῶν ἕκαστοι ποιεῖσθαι δοκεῖ, καὶ προσέτι τοὺς ἡγεμόνας αὐτοῦ λόγους πρός τε τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τὴν φυλὴν ἅπασαν σημαίνων. ὑποδεξαμένου δὲ αὐτὸν φιλοφρόνως, καὶ λαμπρᾷ καὶ πολυτελεῖ τραπέζῃ ξενίσαντος ὀλίγας ἡμέρας, ἠξίωσεν ἀφεθεὶς ἀγαγεῖν τὸ πλῆθος, ἵνα παρόντι καὶ βλεπομένῳ παραδῶσι τὴν ἀρχήν. σκέψασθαι δὲ δαβίδου τὸν ἀβένηρον, ὀλίγον διαλείπων εἰς χεροῦνα ἦκεν ἰώαβος ὁ ἀδελφιδοῦς αὐτοῦ, καὶ μαθὼν ὡς εἴη παρὼν πρὸς αὐτὸν ἀβένηρος, καὶ μικρὸν ἔμπροσθεν ἀπηλλαγμένος ὀλίγου καὶ συμβήναι καὶ ὁμολογήσαι τῆς ἡγεμονίας, δείσας μὴ τὸν μὲν ἐν τιμῇ καὶ τῇ πρώτῃ παρ' αὐτῷ τάξει, σωτῆρά τε τῆς βασιλείας ἐσόμενον, καὶ τἄλλα θεῖον ὄντα σωτῆρα πραγμάτων καὶ τὰς κώμας ἐπανορθοῦντα, αὐτὸς δ' ἐλαττωθείη καὶ τῆς στρατηγικῆς ἀφαιρεθείη, κακὸν καὶ πονηρὰν ὁδὸν ἄπεισι. καὶ πρῶτον μὲν ἐπιχειρεῖ διαβάλλειν αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα, φυλάττεσθαι φάσκοντα, καὶ μὴ προσέχειν οἷς ἀβένηρος συντίθεται. πάντα γὰρ ποιεῖν αὐτὸν ἐπὶ τῇ βεβαιώσει τῆς παρουσίας τοῦ παιδὸς τὴν ἡγεμονείαν. ἐπὶ δὲ ἀπέβη καὶ δόλῳ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα, μεθ' ἧς ἐβούλετο νῦν ἐλπίδος καὶ οἰκονομίας τῶν καταστησαζομένων ἀπελθεῖν. ὡς δ' ἔπεισε τὸν δαβίδην τάδε, ἐπὶ παροχωρήσαντος ἐώρα, τρέπεται ταύτης τολμηροτέραν ὁδόν, καὶ κρίνας ἀβένηρον ἀποκτεῖναι, πέμπει τοὺς ἐπιδιώξοντας. οἷς καταλαβοῦσι προσέταξεν αὐτὸν καλεῖν ἐκ τοῦ δαβίδου ὀνόματος, ὡς ἔχοντά τινα αὐτοῦ περὶ τῶν πραγμάτων πρὸς αὐτὸν, ἃ μὴ διεμνημόνευσε παρόντα εἰπεῖν. ἀβένηρος δ' ὡς ἤκουσε τὰ ῥηθέντα τῶν ἀγγέλων, κατέλαβον γὰρ αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ βησιρᾷ καλουμένῳ, ἀπέχοντι τοῦ χεροῦνος σταδίους εἴκοσι, μηδὲν ὑποπτεύσας τῶν συμβησομένων ὑπέστρεψεν. ὑπαντήσας δ' αὐτῷ πρὸς τῇ πόλει ὁ ἰώαβος,

ἐδήωσε μάλιστα· εὖνους δὲ Φίλος (τοῦτο γὰρ ἱκανῶς πολλάκις εἰς τὸ ἀνυπόπτως τὸν Ἀβενήρου ἐπιβουλῆσαι τὰληθῶς ἀγαθὸν εἶναι πρᾶγμα ἐπιχειροῦντες αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἄλλου ὄχλου μόνον οἰκείων αὐτῶν, ὡς ἐν ἀποῤῥήτῳ λόγου τινὸς ἐκείνῳ βουλομένου, ἀπήγαγεν εἰς τὸ ἐρημότερον τῆς πόλεως, μονομαχίαν αὐτὸς ὢν σὺν ἀδεσπότῳ τῷ ἀδελφῷ, ἀπασπίσαντος τὸν μαχαίρᾳ, τὸν τοῦ λαγόνα παίσαντος καὶ τελευτᾶν μὲν ἀβενήρου τὸν ἐπεδρευθέντα τὸν τρόπον ἐπὶ ἰσότιμον, ὡς μὲν αὐτὸς ἔλεγε τιμωρήσαντος ἀσυήλου τοῦ ἀδελφοῦ διώκοντα βαλὼν ἀβένηρος ἀπέκτεινεν ἐν τῇ πρὸς τὴν χεῤῥῶνι μάχῃ. ὡς ἦν τἀληθὲς ἔχει, δείσαντος τὴν τοῦ βασιλέως τιμὴν, μὴ τούτων μὲν αὐτὸς ἀφαιρεθείη, λάβοι δ' ἂν τὸν Δαβίδου τάχιστα τάξιν ἀβένηρος. ἐκ τούτων ἄν τις κατανοήσειε, ὅσα ἐπὶλοιπα πλημμύρει ἀνθρώποις πλεονεξίας ἕνεκα ἐχόντων, ἃ μηδενὶ τούτων ὠφελημένοις. κτήσασθαι γὰρ αὐτὰ πονοῦντες, ἀφ' ὧν μείζοσι κακοῖς λαμβάνουσι. δείσαντες ἀποβαλεῖν, πολλῷ χείρωσι τὸ βέβαιον αὐτῆς τῆς ὠφελείας ἐκπίπτουσιν, ὡς ἐκ ὁμοίου ἑαυτοῖς τυγχάνειν. πρὸς ἃ καὶ τηλικοῦτο μέγεθος ἐξήκει, ὅσῳπερ τοῖς τὰ αὐτῆς ἀγαθοῖς ἡνυμένοις, ἐπὶ πλεῖστον χαλεποῖσι, καὶ δὲ περιβολὴν ἔχοντος συμφορᾶς. ἀφ' ὅτου δὲ χαλεπώτερα μηχανῶν ἦ τολμῶσι ἅπαντες φόβῳ ἀποβαλεῖν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων εὐθαρσῶς ἀρκεῖ δεδηλῶσθαι. Δαβίδης δ' ἀκούσας ἐπηρμένον τὸν ἀβένηρον, ἤλγησε μὲν τὴν ψυχήν. ἐμάνθανε δὲ ὅτῳ ἦ πάντας ἀνατείνων εἰς τὸν θεὸν τὴν δεξιὰν καὶ βοῶν, ὡς ὅτε κοινωνὸς εἴη τῆς ἀβένηρος σφαγῆς, ἐπικατάρατον ἐτίθετο βέλτιον ἰδίαν ἀποφαινόμενος. ὁρᾶς ἦ ὁ πονηρότατος αὐτὸν δεινὰς ἐπήρατο, καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ τοὺς συμπεριέχοντας, ὡσαύτως ἐποιεῖτο τῆς περὶ ἁπλότητος ποιᾶς. ἔμελλε γὰρ αὐτῷ μὴ δόξαν ὠφελεῖν τὰς πίστεις καὶ τοὺς ὅρκους οὓς ἔδωκεν ἀβενήρου στοιχήσειν. προετίθει μὲν τοι γε παντὶ τῷ λαῷ, καὶ αὐτὸς καὶ πένθος τὸν ἄνδρα, καὶ τοῖς νομιζομένοις τιμᾶν αὐτοῦ τὸ σῶμα, περιρρήξαμένους μὲν τὰς ἐσθῆτας, ἐνδύντας δ' ἀσάκκους. ταῦτα ἦ ποιεῖν, προάγοντας τὴν κλίνην. αὐτὸς δ' ἐφάπτετο μὲν τοῦ γηραιοτάτου καὶ τῶν ἐν ἡγεμονίαις ὄντων, κοσμούμενος τε καὶ τοῖς δακρύοις ἐνδυόμενός τε τὰ εὐνοϊκὰ τὸ πρὸς τὸν ζῶντα, καὶ τὸ ἐπὶ τεθνηκότι λυπεῖν, καὶ ἐκ μὴ καὶ τῶν αὐτοῦ γνώμην ἀνήρητο. ἅψας δ' αὐτὸν ἐν χεῤῥῶνι μεγαλοπρεπῶς καὶ ἐπιτάφιος τε συγκεφαλαιούμενος θρήνους, αὐτὸς ὅπῃ ἦ ταφὴν πρῶτος ἀνελαβόμενος, καὶ παρέδωκε τοῖς ἄλλοις. ἔτους δ' αὖτ' ὁ ἀβένηρ σωθέντα ἐπιβουλῆσαι, ὡς μηδὲ προφῦναι ἀναγκάζοντα αὐτὸν τῶν ἑταίρων λαβεῖν. ἀλλ' ὅμοσε γενόμενος, ἄχρι ἡλίου δυσμῶν. ταύτην εὐνοιαν αὐτῷ ὠφελῆ ἦ πλῆθος ἐχθυνησεν. οἵ τε γὰρ τοῦ ἀβένηρον φιλοσόφους ἀλκιμένοι, σφόδρα αὐτῷ τῷ τοῦ αὐτὸν πυθομένῳ ἀποθανόντα, καὶ φυλακὴν τῆς τοῦ ἀβένηρος ἡγήσασθαι, ὅτι πάντων αὐτὸν ἀξιώσοι τῶν νομιζομένων ὡς συγγενῆ καὶ φίλον, ἀλλ' ἐκ ὡς ἐχθρὸν γενόμενον ὑβρίσθη ἀκόσμως ταφῆ, καὶ ἠμελημένη τότε. ἀλλ' ὡς τὸν ὅπῃ χρῆσθαι καὶ ἡμέρᾳ τῇ φύσιν ἔχαιρε, ταύτῃ ἑκάστῳ λογιζόμενος ποιοῦσιν εἰς αὐτὸν ἦ βασιλέως ἐστοῖς ἐμοῖς, ὁποίων τυγχάνοντα τὸν ἀβένηρον ἤσθη. πρὸς τούτοις οὖν μᾶλλον Δαβίδην γλίχεσθαι δόξης ἀγαθῆς, ποιούμενον πρόνοιαν εἰκὸς, ὡς ἄθρει τοῦ αὐτοῦ φονεῦσιν τὸν ἀβένηρον,

A benevolentiam præ se ferens (ut sæpe fit cum ad obtexendas insidias malum aliqvod facimus molientes summam bonitatem simulant) seorsum à cætero comitatu seducit, quasi secretius aliquid cum eo colloqvi vellet: atqve ita abductum in locum portæ solitarium, uno tantum fratre Abisæo præsente stricto ferro per illum trajicit. Hunc exitum habuit vir egregius, insidiis à Joabo interceptus, ut ipse videri volebat, in ultionem fratris Asaelis, quem in prælio ad Hebronem commisso Abenerus pertinaciter se insequentem interemerat: re autem vera quod misere timeret, ne honore, qvem obtinebat, privaretur, Davide imperium exercitus in Abenerum transferente. Hinc sane videre licet, qvam nihil non audeant homines ambitioni & avaritiæ dediti, dum nemini cedere volunt. Nam & dum cupitis potiri properant, non dubitant qvodvis perpetrare facinus: & ne quod semel nacti sunt amittant, majora etiam non reformidant: sic existimantes, levius incommodum esse ad summum fastigium non pervenire, qvam ab assvetis jam bonis excidere, ideoqve plus illis semper audaciæ supereſt, dum timent ne pristina felicitate priventur. Sed de his satis est paucis admonuisse. Porro David audita Abeneri nece vehementer indoluit, sublataqve ad cælum dextera magna voce protestatus est, quod nec jubente se, nec conscio cædes ea fuerit commissa. ad hæc diris imprecationibus autorem necis hujus execratus, & familiam ejus & facinoris socios præjudicio suo damnavit. Valde enim solicitus erat, ne videretur hoc contra fœdus cum Abenero ictum fuisse admissum, edixitqve ut totus populus defleret ac lugeret virum, & solennibus funeralibus ei parentaret, scissis vestibus & saccos indutus: atqve hoc modo exequias frequentari voluit, quas & ipse una cum honoratioribus ac præfectis deduxit, planctu & lacrymis satis indicans vel benevolentiam erga vivum, vel mœrorem ob defunctum, quodqve præter ipsius voluntatem interemptus fuerit, qvin & magnifice apud Hebronem sepultum, ac epitaphio à se composito honoratum, stans super monumentum primus deploravit, suoqve exemplo cæteros ad idem faciendum provocavit. adeoq; graviter Abeneri morte affectus est, ut nullis amicorum precibus ad gustandum ea die cibum adduci potuerit, sed juratus jejunium usqve ad solis occasum servaverit. qvod sane non mediocrem ipsi gratiam apud multitudinem conciliavit. Nam qvotqvot erant Abeneri studiosi, vehementer hunc defuncti extremum honorem & servatam ad ultimum fidem probaverunt, qvod omnia, in eum contulissent, quæ in amicos conferri solent, & non ut inimicum aliqvando neglectæ & ignominiosæ sepulturæ tradidisset: tum considerantes pro se qvisqve egregiam regis benignitatem, eadem sibi qvoqve ab illo pollicebantur, atqve hoc modo optime David famæ suæ consuluit, nemine amplius suspicante ipsius voluntate cæsum fuisse Abenerum. qvin & prius

quam multitudo quæ ad funus celebrandum convenerat digrederetur, docuit eos, qvantum ipse in animo vulnus accepisset, qvantumqve totus populus detrimentum amisso viro in rebus bellicis tam consilio quam manu præstantissimo. Sed Deus, inqvit, qui universa gubernat, necem hujus inultam non sinet. Is mihi testis esto, quod in Joabum & Abisæum animadvertere non valeo, qui apud exercitum pene plus possunt qvam ego ipse. pœnam tamen divinitus infligendam non effugient. Et Abenerus qvidem in hunc modum vitam finivit.

A ἔλεξε ἧ καὶ πρὸς τὸ πλῆθος, ὡς αὐτῷ μὲν ἀτυχῆσαι, χθιστο λυπηρὸν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ τεπλάδηκότος, ἀ μικρὰ ἧ τῆς ἐχρώμων πεάγμασι βλάβη, στρηθέντων αὐτὸ ἧ σώζειν βελαῖς τε δείξαις καὶ ῥώμῃ χειρῶν ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἔργοις δυναμένου. ἀλλὰ θεὸς μὲν εἶπεν, ὃ μέλει πάντων, οὐκ ἐάσῃ τὸν ὑμῶν ἀνεκδικητον. ὑπισχνοῦμαι ἧ, ὡς ἐδὲν ἰώαβον καὶ ἀβεσσαῖον τὰς σαρκία παῖδας πεῖν ἱκανός εἰμι, πλέον ἐμοῦ δυναμένους, ἀλλ' ἀποδώσῃ τῷ ἴσαρ τ τεπολεμημένων αὐτοῖς ἀμοιβὴν τὸ θεῖον. καὶ ἀβενῆρ μὲν οὕτω τοιοῦτο κατέστρεψε πλῆ τὸν βίον.

B

CAP. II.

Jebosthe amicorum insidiis interfecto, universum regnum ad Davidem devenit.

Κεφάλαιον β'.

Ὡς τ ἰεβόσθου φονευθέντος ἐξ ὑπόβουλης φίλων, ἅπασαν τὴν βασιλείαν δαβίδης παρέλαβεν.

C

II. 2. *Reg.* 4. JEbosthus autem Sauli filius morte ejus audita graviter hoc tulit, quod privatus esset viro consanguineo, qui præcipuus autor ei fuerat, ut in paternum regnum succederet, mirumqve in modum ob hanc causam se afflictavit. Nec ipse diu superstes fuit, sed à filiis Hieremmonis Barsaotha & Thanno per insidias est D oppressus. Hi enim cum essent Benjamitæ genere, & inter præcipuos optimates, existimantes, si Jebosthum interficerent, magna se munera à Davide accepturos, & aut amplas præfecturas aut aliud quid honorificum apud eum per hoc factum se consecuturos, nacti solum Jebosthum in cubiculo meridiantem, videntesqve nec satellitum quenquam adesse, neqve janitricem vigilare, sed & ipsam partim lassitudine, partim æstu in somnum solutam, subintrogressi ad eum, dormientem interemerunt: præcisoqve capite, & per totam noctem ac diem itinere continuato, tanquam à læsis properantes ad eum quem magno beneficio demeruissent, Hebronem perveE nerunt: ostensoqve Davidi Jebosthi capite, commendabant ei suam operam ac benevolentiam, quod regni æmulum de medio sustulissent. F Sed multum eos spes sua fefellit: neqve enim pro eorum opinione illos excepit rex. Sceleratissimi, inqvit, & jamjam pœnas daturi, an nescibatis, quod à me operæ præmium Sauli interfector retulerit, qui ad me coronam ejus auream apportaverat? & ille quidem rogatus hoc ei præstiterat, ne ab hostibus caperetur. Aut forte alium me jam factum credebatis, ut mutatis G moribus delectarer viris maleficis, & domini cædem tanqvam beneficium oblatum complecterer: idqve occiso à vobis in suo lecto viro justo, qui neminem unquam læsit, vos verò maxima etiam benevolentia, summisqve honoribus prosecutus est. quapropter eadem opera & illi pœnas violatæ fidei dabitis, & mihi iniquæ de me opinationis, quem putastis de tali Jebosthi cæde libenter auditurum. Neqve enim alio modo gravius existimationem meam lædere potuistis. Hæc locutus jussit eos exquisitissimis tormentis excruciatos supplicio dedi: caputq; Jebosthi cum omni honore funeratum in Abeneri monumentum intulit. His ita finitis universi Hebræorũ

Ἀκέσας ἧ τὴν τελευτὴν αὐτὸς ὁ σαοὺλ ὠᾶς ἰεβοσθος, ἀ πεάως ἤνεγκεν, ἀνδρὸς ἐσεγενῆ συγγενοῦς τ τὴν βασιλείαν αὐτῷ ὡδαχόντος, ἀλλ' ὑπερεπάθησε, καὶ λίαν αὐτὸν ὠδύνησεν ὁ ἀβενηρ θάνατος. οὐκ ἐπείσθη δ' ἀδ' αὐτὸς πολὺν χρόνον. ἀλλ' ὑπὸ τ ἱερεμμων υἱῶν βαναάθα, τοῦ ἧ ἑτέρου θάννος ὄνομα ἦν, ὑπόβουλος θεὶς ἀπέθανεν. ὄντες ἧ τὸ μὲν γένος βενιαμῖται, ἧ πρώτοις τάγματος λογιζόμενοι δ' ὡς ἂν ἀποκτείνωσιν τὸν ἰεβόσθον, μεγάλων παρὰ δαβίδ τεύξονται δωρεῶν, καὶ στρατηγίας ἢ ἵνος ἄλλης πίστεως τὸ ἔργον αὐτοῖς ἔσαι, ᾠδὴ τὸ δωμάτιον μένον εὑρόντες μεσημβρίζοντα καὶ κοιμώμενον τὸν ἰεβόσθον, καὶ μήτε τὰς φύλακας περσύσας, μήτε τὴν θυρωρὸν ἐγρηγορυῖαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ὑπό τι ἧ κατὰ τὴς ἐργασίας ἧς μετεχομένη καὶ ἧ καύματος εἰς ὕπνον καταπεπτωκυῖαν, παρελθόντες εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ σαοὺλου κατακεκοιμῆσθαι τὸν παῖδα, κτείνουσιν αὐτόν. καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντες, ἐ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ποιησάμενοι τὴν πορείαν ὡς ἂν φυγόντες ἐκ τ ἠδικημένων, πρὸς τὸν ληφόμενόν τε τὴν χάριν, καὶ παρέξοντα τὴν ἀσφάλειαν, εἰς χεβρῶνα παρεγένοντο. καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπιδείξαντες τῷ δαβίδ τὴν ἰεβόσθου σωτῆρος αὐτὸς ὡτεί ὄντος, καὶ τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ καὶ τῆς βασιλείας ἀνταγωνιστὴν ἀνῃρηκότες. ἐ δ' ὡς ἐκ ἤλπιζον ἔτως αὐτῶν πεσεδέξατο τὸ ἔργον. ἀλλ' εἶπεν, ὦ κάκιστοι, καὶ ᾠδαχῆμα δίκλεν ὑφέξοντες. οὐκ ἐγνωτε ὡς ἐγὼ τὸν σαοὺλ φονέα, καὶ τὸν κομίσαντά μοι τὸν χρυσοῦν αὐτοῦ στέφανον ἠμπαμένον, καὶ ταῦτ' ἐκείνῳ χαριζόμενον τὴν ἀναίρεσιν, ἵνα μὴ συλλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι. ἢ μετεβελήθην μέ, καὶ μηκέτ' εἶναι τὸν αὐτὸν ἐπιδοῦναι, ὡς χαίρειν κακοῦργοις ἀνδράσι, καὶ χαίρειν ἡγησάμενος τοὺς κυρίοντους ὑμῶν πεάξεις, ἀνῃρηκότων ὅτι τῆς αὐτοῦ κοίτης ἄνδρα δίκαιον, καὶ μηδένα μηδὲν κακὸν ἐργασάμενον, ὑμᾶς ἧ ἀφ' πολλῆς δίκης καὶ τιμῆς ἐχρηκότα. διὸ, δώσετε ποινὴν μὲν αὐτῷ κολασθέντες, δίκλεν δ' ἐμοὶ ἧ νομίσαντας ἡδέως ἔξειν με τὴν ἰεβόσθου τελευτὴν, ἧν ἀνελῶν. ὁ γὰ εὐνοϊκῶς μᾶλλον ἀδικήσαι τὴν ἐμὴν δόξαν ἧ ὑπολαβόντες. ταῦτ' εἰπὼν, πᾶσαν οἰκίαν αὐτοῖς αἰκισάμενον, διεχρήσατο. καὶ τὸν ἰεβόσθου κεφαλὴν, ὃν τοῦ ἀβενήρου τάφῳ πάντων ἀξιώσας ἐκήδευσε. τούτων ἧ τοιοῦτο λαβόντων τέλος, ἦσαν ἅπαντες οἱ ἧ λαὸς τ ἑβραίων πρῶ-

πρῶτοι πρὸς δαβίδην εἰς χεβρῶνα, οἵ τε χιλίαρχοι καὶ ἑκατόνταρχοι καὶ οἱ ἡγεμόνες αὐτῶν, καὶ παρεδίδοσαν αὐτῷ, τὰ τε εὐνοικὰ ἃ ἐν τῇ καθ' ἑαυτοὺς ζωῇ καὶ ἔτι τοῦ σαοὺλ ἔχοντος πρὸς αὐτοὺς ἐμνημόνευσαν, καὶ τὸν πύργον τὸν ἠρέμωνος τότε χιλίαρχον πάντες ἀπέδειξαν, ὅτι τὸν βασιλεύοντα ὑπὸ θεοῦ ἀμώμητον καὶ θεοφιλῆ χειροτονηθέντα, καὶ παῖδες αὐτοῦ, καὶ ὡς τὴν ἐθνικὴν χώραν αὐτῷ σώσαντα καὶ ἀγωνισάμενον πολεμίους δέδωκεν ὁ θεὸς ἐμφανίζοντες. ὁ δὲ ταύτης τε ἀποδεχόμενος τῆς προθυμίας αὐτοὺς, καὶ παρακαλέσας ἀγαθοῦσθαι, οὐ γὰρ ἔσεσθαι μεταγνόντας αὐτοὺς ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις ἔσεσθαι, κατεδωκήσας καὶ φιλοφρονησάμενος, ἐπιμένειν τὸν λαὸν ἄξοντας ἅπαντα. καὶ συνῆλθον, ἐκ μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς ὁπλιτῶν ὡς ἑξακισχίλιοι καὶ ἑξακισχίλιοι, φοροῦντες ὅπλα θυρεὸν καὶ σιδηρᾶν. ἔτι δὲ τῷ σαοὺλ παρέμενον. τούτων γὰρ χωρὶς ἡ ἰούδα φυλὴ τὸν δαβίδην ἀπέδειξε βασιλέα. ἐκ δὲ τῆς συμεὼν φυλῆς ἑπτακισχίλιοι καὶ ἑκατόν. ἐκ δὲ τῆς λευίτιδος, τετρακισχίλιοι ἑπτακόσιοι, ἔχοντες ἄρχοντα ἰωδαμον. μετὰ τούτων δὲ ὁ ἀρχιερεὺς σαδωκ, σὺν εἴκοσι καὶ δύο τοῖς ἐξ ἡμῶν. ἐκ δὲ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, ὁπλῖται τετρακισχίλιοι. ἡ γὰρ φυλὴ προσέμενεν ἔτι τοῦ ἰσβοσθέου τοῦ σαοὺλ τινὰ βασιλεῦσαι προσδοκῶσα. ἐκ δὲ τῆς ἐφραὶμ φυλῆς, δισμύριοι καὶ ὀκτακόσιοι, οἱ τὰ δυνατώτατοι καὶ κατ' ἰσχὺν διαφέροντες. ἐκ δὲ τῆς μανασσίτιδος φυλῆς ἥμισυς, μύριοι καὶ ὀκτακισχίλιοι. ἐκ δὲ τοῦ ἰσσαχὰρ φυλῆς διακόσιοι μὲν οἱ προγινώσκοντες τὰ μέλλοντα, ὁπλῖται δὲ δισμύριοι. ἐκ δὲ τῆς ζαβουλῶνος φυλῆς, ὁπλῖται πεντεκαιδέκατοι, πέντε μυριάδες. αὕτη γὰρ ἡ φυλὴ μόνη πᾶσι πρὸς δαβίδην συνῆλθεν. οὗτοι πάντες τὴν αὐτὴν ὁπλισμὸν εἶχον τοῖς τῆς γάδου φυλῆς. ἐκ δὲ τῆς νεφθαλίτιδος φυλῆς, ὁπλῖται καὶ ἡγεμόνες χίλιοι, ὅπλοις χρώμενοι θυρεοῖς καὶ δόρασι. ἠκολούθει δὲ ἡ φυλὴ ἀναρίθμητος οὖσα, ἐκ δὲ τοῦ δανίτιδος φυλῆς, ἐκλεκτοὶ δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι. ἐκ δὲ τῆς ἀσσὴρ φυλῆς, μυριάδες τέσσαρες. ἐκ δὲ τῶν δύο φυλῶν τῶν πέραν ἰορδάνου, καὶ τοῦ λοιποῦ τῆς μανασσίτιδος φυλῆς ὁπλισμὸν θυρεοὺς καὶ δόρατα καὶ βοειοκεφαλαίας καὶ ῥομφαίας, μυριάδες δώδεκα. καὶ αἱ λοιπαὶ φυλαὶ, ῥομφαίαις ἐχρῶντο. ἔτι δὲ τὸ πλῆθος, εἰς χεβρῶνα πρὸς δαβίδην ἐλθὸν, μὴ πολλῆς ἀναπαύσεως σιτίων καὶ οἴνου, καὶ τῶν προφύλων πάντων, καὶ μιᾷ γνώμῃ τὸν δαβίδην βασιλεῦσαι ἐκύρωσαν. ἐπὶ δὲ τρεῖς ἡμέρας ἑορτάσαντες καὶ λαὸς, καὶ κατεδωκήθησαν ἐν τῇ χεβρῶνι, ὁ δαβὶδης μὲν πάντων ἐκεῖθεν ἄρας, ἦλθεν εἰς ἱεροσόλυμα. τῶν δὲ κατοικούντων τὴν πόλιν ἰεβουσαίων, ἡμῶν δὲ ἐπὶ χαναναίων, ἀποκλεισάντων αὐτῷ τὰς πύλας, καὶ τὰς πεπηρωμένας τὰς ὄψεις καὶ τὰς βάσεις ἐπὶ πᾶν τὸ λελοιδημένον σηκάντων ἐπιχλευάζοντες βασιλέως ἐπὶ βίᾳ τυχὸς, καὶ λεγόντων κωλύειν αὐτὸν εἰσελθεῖν τοὺς ἀφαιρεῖς, ταῦτα ἐποίουν καταφρονοῦντες τῆς τῶν τειχῶν ἐχυρότητος, ὀργισθεὶς, πολιορκεῖν ἤρξατο τὸ ἱερόσολυμα, καὶ πολλῇ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ χρησάμενος ὡς λάβοι αὐτὴν ἐλεῖν, εὐθὺς ἐμφανίζων τὴν ἰσχὺν, καὶ καταπλήξων αὐτούς. εἰσὶν οἳ καὶ ἄλλοι τὸν αὐτὸν ἐκείνοις τρόπον διέκεινται πρὸς αὐτὸ, λαμβάνειν κρείττω τὰ κατὰ πόλιν. ἐπὶ δὲ τῆς ἄκρας λοιπὸν ἐγένετο πηγὴ ὑδάτων ἀφθονοῦσα καὶ χερῶν ὁ βασιλεὺς προθυμοτέρους ἔτι παρεῖχε τοὺς σπεύδοντας ἁλῶναι, καὶ τὸ ἀποκεκρυμμένον φαράγγων ἐπὶ τὴν ἄκραν ἀναβάλλῃ, τινὰς ἐφικέσθαι, φόβος ἐνέπιπτε, βίᾳ τὸ κρεῖττον ἁλίσκεσθαι. ὁ δὲ τὸν ἀποκρυμμένον τόπον ἐπιβουλεύσας ἐκπορθῆσαι, καὶ τὸν ἐν τῇ ἄκρᾳ τόπον ἐπιβαλὼν

promiſitqve ei, qvi per ſubjectam vallem in arcem evaſiſſet, totius exercitus imperium ſe commiſſurum. & cum eo certatim omnes enitérentur, cupiditate ſummæ præfecturæ accenſi, Sarviæ filius Joabus alios prævenit, & conſcenſa arce clamore ſublato à rege promiſſum copiarum imperium repopoſcit.

καὶ ταύτῃ ἐλόντι, στρατηγίαν ἅπαντος ἐπηγγείλατο παντὸς ἢ φιλοπονωτέρων ἀναβῆναι, καὶ μηδένα πόνον ὀκνοῦντα ὑφίστασθαι· ὁ δὲ Ἰωάβου τοῦ Σαρουίας υἱὸς διὰ φιλοτιμίαν τῆς στρατηγίας, ὁ σαρουία παῖς ἰωάβου ἔφθη τοὺς ἄλλους, καὶ ἀνεβόησεν ἀναβάς, πρὸς τὸν βασιλέα, τὴν στρατηγίαν ἀπαιτῶν.

CAP. III.

David vi captis Hieroſolymis, Chananæos inde, populariter ejicit, urbemqve Judæis victoribus inhabitandam tradit.

EJectis deinde ex arce Jebuſæis, & inſtauratis Hieroſolymis, rex ea civitatem Davidis appellavit, ac per omne regni ſui tempus domicilium inibi habuit, cæterum tempus, qvo apud Hebronem ſolius tribus Judæ rex fuit, ſeptem anni fuêre, & menſes ſex. poſtqvam autem Hieroſolymis regiam ſibi aptavit, indies magis ac magis res ei ex voto ſuccedebant, Deo providente, ut ea urbs egregiis acceſſionibus quam celeberrima redderetur. Per idem tempus Iramus, legatione in hoc miſſa, in amicitiam ac ſocietatem Davidis eſt receptus: miſitqve ei dono materiam cedrinam & architectos ac fabros, qvi regiam ei Hieroſolymis exædificarent. David autem ſuperiorem urbis partem & arcem in ea conditam in unum corpus redegit, cingendumqve eisdem munitionibus Joabo demandavit. Igitur primus David Jebuſæis inde ejectis, à ſe civitatem denominavit. Nam tempore Abrahami, generis noſtri autoris, Solyma vocabatur. nec deſunt, qui affirment, etiam apud Homerum Solymorum nomine hanc urbem intelligendam. templum enim juxta Hebræorum lingvam nominatum eſt hac voce, ſecuritatem ſignificante. Totum autem hoc tempus, ex qvo Jeſus Hebræorum adverſus Chananæos imperator, devictæ regionis agros ſuis diviſit, poſt qvem Iſraelitæ nunqvam barbaros ex Hieroſolymis ejicere valuerunt, usqve ad hanc Davidis expugnationem anni fuêre qvingenti & quindecim. Nec prætermittendus eſt per ſilentium Orphonas, vir inter Jebuſæos opulentus, cui in expugnatione Hieroſolymorum parcitum eſt à rege, tum propter perpetuam ejus erga Hebræos benevolentiam, tum qvia privato qvodam officio demeritus eſt eum, ut paulo poſt magis opportuno loco indicabimus. David deinde alias qvoqve uxores duxit, & concubinas ſibi adjunxit. filios etiam undecim ſuſcepit, qvorum nomina, Amnas, Ellus, Sebas, Nathan, Solomon, Jebar, Eliel, Phalna, Ennaphen, Jenas, Eliphal, & præterea filiam Thamaram. Horum novem ex legitimis conjugibus nati ſunt, duo vero poſtremi è concubinis. Thamara autem Abeſalomi germana fuit.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς πολιορκήσας ἱεροσόλυμα δαβίδης, καὶ λαβὼν τὴν πόλιν ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς χαναναίους, ᾠκίσησεν δὲ εἰς αὐτὴν ἰουδαίους.

Ἐκβαλὼν ἢ τοὺς ἰεβουσαίους ἐκ τῆς ἄκρας, ταύτης ἀνοικοδομήσας τὸ ἱεροσόλυμα, πόλιν αὐτὴν δαβίδ προσηγόρευσε, καὶ τὸν ἅπαντα χρόνον ἐν αὐτῇ διέτριβε βασιλεύων. ὁ ἢ χρόνος ὃν τῆς ἰούδα φυλῆς ἦρξε μόνης ἐν χεβρῶνι, ἑπτὰ ἔτη ἓξ μῆνες ἓξ. ἀποδείξας ἢ βασίλεια ὄντα τὰ ἱεροσόλυμα, λαμπροτέροις ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐχρῆτο τοῖς πράγμασι, θεοῦ προνοίᾳ χρεὼν πάντα αὐτὰ καὶ λαμβάνειν ὁπόσον. πέμψας ἢ πρὸς αὐτὸν εἰράμ ὁ τυρίων βασιλεὺς, φιλίαν καὶ συμμαχίαν συνέθετο. ἔπεμψε δ' αὐτῷ καὶ δωρεὰς, ξύλα κέδρινα καὶ τέκτονας καὶ οἰκοδόμους, οἱ κατεσκεύασαν βασίλειον ἐν ἱεροσολύμοις. δαβίδης ἢ, τήν τε ἄνω πόλιν προσελαβών, καὶ τὴν ἄκραν συνάψας ἐν αὐτῇ, ἐποίησεν ἓν σῶμα. καὶ περιτείχισας ἐπιμελητὴν τῶν τειχῶν κατέστησεν ἰώαβον. πρῶτον οὖν δαβίδης τοὺς ἰεβουσαίους ἐξ ἱεροσολύμων ἐκβαλὼν, ἀφ' ἑαυτοῦ προσηγόρευσε τὴν πόλιν. ὃν δ' ἀβραάμου προγόνων ἡμῶν, σόλυμα ἐκάλεῖτο. μὴ ταῦτα ἢ αὐτὴν φασί τινες ὅτι καὶ ὁμήρου ταῦτα ὀνομάσαι σόλυμα. τὸ δ' ἱερὸν, τὰ σόλυμα καὶ τὴν ἑβραίων ὠνόμασε γλῶσσαν, ὅ ἐστιν, ἀσφάλεια. ἦν ἢ πᾶς ὁ χρόνος ὃν τῆς ἐπὶ τοὺς χαναναίους στρατείας, καὶ τὸν πόλεμον ὃν κατήγαγον αὐτῶν καταπεμπόμενοι ταύτην τοῖς ἑβραίοις, καὶ οὐκ ἐπὶ τοὺς χαναναίους ἐκβαλεῖν ἐξ ἱεροσολύμων ἐδυνήθησαν οἱ ἰσραηλῖται, μέχρις δ' δαβίδης αὐτοὺς ἐξεπολιόρκησεν, ἔτη πεντακόσια καὶ πεντεκαίδεκα. πιθανὸν ἢ καὶ μυθῶδες ὀρφέα, πλούσιον μὲν ἄνδρα τῶ ἰεβουσαίων, οὐκ ἀνάρρεκτος, ἢ ἐν τῇ ἱεροσολύμων πολιορκίᾳ ὑπὸ δαβίδου ἀφεῖναι τὴν πρὸς τοὺς ἑβραίους εὔνοιαν αὐτοῦ, καὶ τινὰ καὶ χάριν ἐπ' αὐτῷ θεῖναι πρὸς αὐτὸν γενομένου τοῦ βασιλέως, ἐν μικρῷ ὕστερον δηλώσομεν καιρῷ. ἔγημε ἢ ἕτερας γυναῖκας, πρὸς ταῖς ἴσαις αὐτοῦ δαβίδης, καὶ παλλακὰς ἔσχεν. ἐποιήσατο ἢ καὶ παῖδας ἑνδεκα ἀριθμὸν, οὓς προσηγόρευσεν, ἄμνας, ἔλλους, σεβᾶς, ναθάν, σολομῶν, ἰεβαρ, ἐλιέλ, φάλνα, ἐννάφλεν, ἰενᾶς, ἐλιφαλέ. ἔτι ἢ καὶ θυγατέρα θαμάραν. τούτων, οἱ μὲν ἐννέα, ἐξ ἀχμίδων ἦσαν γεγονότες. οὗς ἢ τελευταίους ἐποιήσατο δύο, ἐκ παλλακίδων. θαμάρα ἢ ὁμομήτριος ἀβεσολώμῳ ἦν.

CAP. IV.

David Palæſtinorum bello impetitus apud Hieroſolyma victoriam illuſtrem conſequitur.

IV. PAlæſtini autem, cognito, qvod Hebræi Davidem regem creaſſent, collecto contra eos exercitu & occupata convalle, quæ dicitur Gigantum, non procul Hieroſolymis ſita, caſtra ibi poſuerunt.

Κεφάλαιον δ'.

Ὅτι δαβίδης στρατεύσαντας ἐπ' αὐτὸν παλαιστινοὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἐνίκησεν.

Γνόντες δ' οἱ παλαιστινοὶ τὸν δαβίδην, βασιλέα ὑπὸ τῶν ἑβραίων δεδεγμένον, στρατεύουσιν ἐπ' αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ καταλαβόμενοι τὴν κοιλάδα τῶν γιγάντων καλουμένην, τόπος δέ ἐστιν ἐκτὸς τῆς πόλεως, ἐν αὐτῇ στρατοπεδεύονται. ὁ ἢ

ἐπὶ τὸ ἀνάλωμα βασιλεὺς (οὐδὲν γὰρ ἄνευ θεοπρεπείας, καὶ A Judæorum vero rex, nihil inconsulto Deo solitus
ἐκέλευσεν τὸν ἱερέα, καὶ περὶ τῶν ἐσομένων λαβεῖν ἐγ- agere, jussit pontificem, qvid tunc quoqve de
χειρίδιον σκεῦος ἑαυτῷ, ποιεῖν ἐπέτρεψεν) ἐκέλευσε eventu belli polliceretur prædicere. à qvo post-
τὸν ἀρχιερέα παρακαθῆσθαι τοῦ θεοῦ, καὶ ποδαπὸν ἔχειν τὸ τῆς qvam læta omnia didicit, incunctanter & ipse
μάχης πέλαγος αὐτῷ. προφητεύσαντος γὰρ νίκην exercitum contra hostes eduxit: & commisso
κρατήσειν, ἐξαίφνης τὴν δύναμιν ἐπὶ τοὺς παλαιστί- prælio, ipse à tergo eos ex improviso adortus,
νους. καὶ ῥᾳδίως συμβολῆς, αὐτὸς κατ' ὄπιν αἰφνιδίως partim occidit, partim in fugam compulit. Ne-
ἐπιπεσὼν τοῖς πολεμίοις, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τοὺς mo autem susspicetur, modicum aut ignavum fu-
δὲ εἰς φυγὴν ἐτρέψατο. καταλαβὼν δὲ μηδεὶς ὀλίγην τὴν B isse Palæstinorum exercitum, qui tum Hebræos
Παλαιστίνων στρατιὰν ἐλθεῖν ἐπὶ τοὺς Ἑβραίους, τῇ invaserat, conjecturam inde faciens, qvod non
ταχίστῃ τῆς πίστεως καὶ τοῦ μηδὲν ἔργον ἐπιδεξάσθαι, ῥᾳ- magno negotio sit profligatus, nulla prius me-
θυμίαν, μηδὲ μαρτυρίας ἄξιον, σχαζόμενον αὐτὸ τῷ morabili re gesta: sed sciat, universam Syriam
βαρυπαθεῖν καὶ τῷ ἀθυμίαν, ἀλλὰ γινωσκέτω συρίαν ac Phœnicen, consociatis armis, auxilium illis
πᾶσαν καὶ Φοινίκην, καὶ πρὸς τούτοις ἄλλα ἔθνη μά- tulisse: qvæ causa fuit, toties victi, tam multis
χιμα συστρατεῦσαι αὐτοῖς, ὥστε πολέμῳ κοινωνῆσαι. ὃ millibus desideratis, denuo bellum majoribus
γὰρ μόνον ἦν ἄρτιον, τοσαυτάκις αὐτοῖς νικηθεῖσι, καὶ viribus redintegrarent: quandoqvidem post
τοσαῦτα δισχίλιοι μυριάδας, μὴ μείζονος ἐπενεγθείσης C præsentem quoqve cladem triplicato exercitu
ἔφοδος δυνάμεως. ἀμέλει, καὶ ταύτῃ πλεύσαντες τῇ Davidis ditionem invaserunt, & eodem, qvo pri-
μάχαις, τριπλασίῳ στρατῷ ἐπῆλθον τοῦ δαβίδη, καὶ εἰς us, loco castra metare sunt ausi. Rege vero ite-
ταυτὸ χωρίον ἀστρατοπεδεύσαντο. πάλιν γὰρ ὁ βασι- rum de eventu oraculum consulente, respondit
λεὺς τὸν προφήτην ἐρωτᾷ τὸν θεὸν, εἰ τῆς εἰς pontifex, in sylva, quæ, fletus cognominata, non
τὸν μάχιμον ἔξοδος, προφητεύσῃ ὁ ἱερεύς, ἐν τοῖς ἄλ- longe ab hoste aberat, exercitum continendum,
σεσι τοῖς καλουμένοις κλαυθμῶσι κατέχειν τὴν στρα- nec prius ad pugnam educendum, qvam sylva,
τιάν, ἕως ἂν ἀπὸ τῶν ὑπὸ τῷ πολεμίων στρατοπέδῳ. nullo perflante vento, suapte sponte agitaretur.
κατὰ δὲ αὐτὸν μὴ πρότερον, μηδ' ἀρχέσθαι μάχης, qvod ubi primum observatum est, & Deus ma-
πρὶν ἢ τὰ ἄλση σαλευθῆ, μὴ πνέοντος ἀνέμου. ὡς δὲ D ture præsentiæ suæ signum dedit, nihil moratus
ἐσαλεύθη τὰ ἄλση, καὶ οὐ μικρὸν προῆκεν ὁ ad paratam jam & indubitatam victoriam est
θεὸς σημεῖον, εὐθὺς ἐπιὼν ἐφ' ἑτοίμου ἤδη τὰ φανερὰν progressus, nam ne primum quidem impetum
ἔθηλε τὴν νίκην. οὐ γὰρ ὑπέμειναν αὐτὸν αἱ τῶν πολε- hostilis acies sustinuit, sed mox, ut ad manus
μίων φάλαγγες, ἀλλ' εὐθὺς τὸ τῆς συμβολῆς τέρας ventum est, terga vertit. nec segnius Hebræus
πρὸς τοὺς ἐναντίους ἐτράπησαν. καὶ διώκει μὲν αὐτοὺς ἄχρι πο- institit, fodiendoqve terga fugientium, & mul-
λέως μεγάλης, ἥδε ἐστὶν ὅρος τῆς αὐτῶν τῆς χώρας, διαφε- tos prosternendo, usqve Gezara, quod oppidum 2. Reg. 6.
ρούσης αὐτὴν παραμειβόμενον, καὶ πολύ. εὑρὼν ἐν αὐτῇ in utrorumqve confinio situm erat, victos est in-
πλοῦτον, καὶ τὰς ἵππους αὐτῶν διεφθειρεν. πιέσας δὲ E secutus. itum est deinde ad castra expugnanda,
κατόπιν καὶ ταύτης τῆς μάχης ἔτελεσ, ἔδοξε δα- ubi non magno labore ingenti præda potiti, deos
βίδῃ συμβαλεῖν ἔτι τῷ γερόντων καὶ ἡγεμόνων etiam eorum confractos diripuerunt. Et quia
καὶ χιλιάρχων, μεταπέμψασθαι τῶν ὁμοφύλων ἐξ jam iterum contra hostem res feliciter gesta erat,
ἁπάσης τῆς χώρας πρὸς αὐτὸν, τοὺς ἐν ἀκμῇ τῆς ἡλι- visum est regi de communi seniorum & optima-
κίας, ἔτι τοὺς ἱερεῖς καὶ λεβίτας, καὶ παραλαβόντα εἰς κα- tum ac tribunorum consilio, omne suæ tribus ro-
ταλαβάρειμα, μεταθησόμενον τὴν ἐκ θεοῦ κλῆσιν ἐξ αὐτῆς bur ex tota eorum ditione convocare, & itidem
εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ θρησκεύσειν ἐν αὐτῇ λοιπὸν ἔχοντας Sacerdotes ac Levitas, atque ita profectos una
αὐτὸν, ἱκανοὺς καὶ τοὺς ἄλλους πάσης οὗ χαίρει τὸ θεῖον. ad oppidum Cariathiarim, arcam Dei ex eo loco
ἐπὶ τοσοῦτον βασιλεύοντος αὐτοῦ ἐπράξεν, οὐκ ἂν F Hierosolyma transportare, omnemqve divinum
ἄλλου τινὸς ἐπιβιώσαντος ἐν τῷ λαῷ πάντας, καθὼς cultum cum sacrificiis & ceremoniis, à majori-
ἐκέλευσαν, ἀφικνεῖτο ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν κλῆσιν, bus acceptis, in posterum in hac urbe celebrari.
ἐκβαλόμενος ἐκ τῶν ἀμιναδάβου οἰκίας οἱ ἱερεῖς, ἐπι- Si enim sub Saulo sacra non fuissent neglecta,
θέντες τὸ ἅμαξαν καινὸν. ἐλκὸν ἀδελφοῖς τε καὶ παισὶν nunqvam talem cladem populum accepturum
ἐπιφέρουσι μετὰ βοῶν. προῆγε δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ σὺν fuisse. Conventu igitur, sicut decretum fuerat,
αὐτῷ τὸ πλῆθος, ὑμνοῦντες τὸν θεὸν, καὶ ᾄδοντες πᾶν εἶδος habito, rex ad transferendam arcam accedit:
μέλους ἐπιχωρίου, σύν τε ἤχῳ ποικίλῳ κρουσμάτων καὶ quam sacerdotes, ex ædibus Aminadabi elatam,
ᾠδαῖς καὶ ψαλμῶν, ἐπὶ δὲ σάλπιγγος καὶ κυμβάλων, G in plaustrumque novum impositam, subjunctis
καταλοῦσι τὴν κλῆσιν εἰς ἱερουσάλυμα. ὡς δ' ἄχρι τοῦ χει- bubus, fratribus ejus & liberis ducendam per-
μάρου ἀλωνος, ὅπου τινὸς ἔτω καλουμένου περῆλ- miserunt. Præcedebat rex, & cum eo multitu-
θε, πλάστα ὀζᾶς, κατ' ὀργὴν τοῦ θεοῦ. τῶν βοῶν γὰρ do, sacros hymnos canentes, & omne genus pa-
σκιρτησάντων τὴν κλῆσιν. ἐκτείναντα τὴν χεῖρα triorum carminum, & ad variorum instrumen-
καὶ κατασχεῖν θελήσαντα, ὅτι μὴ ὢν ἱερεὺς ἥψατο ταύ- torum musicorum pulsum saltitantes, acceden-
της, ὀργισθεὶς ἐπίπτε. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς καὶ ὁ tibus & tubis & cymbalis, atqve ita arcam Hie-
λαὸς, ἐδυσφόρησαν ὅτι τοῦ ζαναττῶ τοῦ ὀζᾶ. ὁ δὲ τόπος rosolyma deducentes. postqvam autem ventum
ἐκεῖνος ἐτελεύτησεν, ἐπὶ νῦν ὀζᾶ διαφθορὰ καλεῖται. est ad locum, cui nomen Chidonis area, mani-
festa numinis ira Oza quidam exanimatus est. bubus enim exorbitantibus plaustrum, & arca
inclinata, Oza, cum non esset sacerdos, ausus manum sustentandi causa admoliri, in vestigio
exspiravit, & loco nomen reliqvit, qui inde usqve hodiernum Ozæ percussio vocatur.

Tum David territus, & cogitans se forte idem A passurum, quod Oza, si ad se in urbem arcam reciperet, qvandoqvidem ille, manu tantum in eam extensa, morte mulctatus sit, supersedit illam Hierosolyma inducere: divertensq; paulum in villam hominis cujusdam justi, nomine Obadami, genere Levitæ, apud hunc eam deposuit, quæ per tres integros menses hoc hospitio usa, rem Obadami familiarem auxit, ejusq; domum B multis felicitatibus cumulavit. Rex autem, cognito, qvod Levita is ex paupere & humili repente, usqve ad invidiam eorum, qui incrementa ejus viderunt, felix extitisset, nihil amplius mali veritus, arcam in urbem suam transtulit, hac pompa, ut à sacerdotibus deportaretur, deducereturqve à septem choris à se in hoc institutis & ordinatis, & rege ipso interim cinnyram pulsante ac plaudente, ita ut Michole, uxor ejus, C Sauli prioris regis filia, factum hoc improbaret. qvæ ubi intra urbem illata est, reposuerunt eam in tabernaculum, à Davide in hunc usum erectum. In ea festivitate sumptuose ac splendide sacrificatum est, & totus populus exceptus convivio, ut tam mulieribus qvam viris ac pueris in singulos distribueretur libum panis subcinericii, & laganum frixum, & frustum de victima, D atqve his epulis populo pasto, ipse domum revertitur. Huic occurrens Michole uxor, filia Sauli, omnia precata est illi, qvæcunqve Deus propitius largiri solet: reprehendit tamen, qvod præter decorum tantus rex saltasset, ita ut in conspectu servorum suorum & ancillarum partes qvasdam inter saltandum denudarit. at ille, non pudere se hujus facti, respondit, qvod sciret gratum esse Deo, qvi eum & patri ipsius mulieris & aliis omnibus prætulisset: cantaturumqve se ei sæpius ac saltaturum, nihil curantem, qvam indecorum hoc aut ipsi aut ipsius ancillis videatur. Hæc Michole ex Davidis conjugio nullos filios peperit, sed ex alio marito, cui pater à priore abstractam tradidit, qvinqve liberos genuit, 2. Reg. 7. ut suo loco dicetur. Cæterum rex, videns res suas qvotidianis successibus per Dei favorem F proficere, peccare se putavit, qvod, cum ipse habitaret in alta regia cedrinis trabibus extructa, & omni exornata artificio, arcam pateretur in tabernaculo jacere: itaqve decrevit exædificare Deo templum, qvemadmodum Moyses prædixerat. communicatoq; super ea re consilio cum Nathane propheta, cum is autor esset proposita exeqvendi, pollicereturq; Deum opem ad hoc G laturum, avidior etiam struendi templi factus est. Seqventi vero nocte Deus Nathani per visionem apparuit, jubens, ut Davidi nuntiaret, gratam qvidem sibi esse ejus voluntatem, qvod primus omnium de ædificando templo cogitaverit: non tamen se permittere, ut is, qvi multis bellis implicitus hostili sangvine manus polluerat, sacratissimum fanum construeret. Verumtamen postqvam longam vitam rex ad ultimam senectutem provectus felici fine clauserit, exstruendum esse templum à filio ejus & successore,

δείσας ἦ ὁ δαβίδης καὶ λογιζόμενος μὴ ταυτὸ πάθῃ τῷ ὀζᾷ δεξάμενος τὴν κιβωτὸν παρ' αὐτὸν ἐν τῇ πόλει, σκήνας διὰ μόνου ἐξέτεινεν τὴ χεῖρα πρὸς αὐτὴ οὕτως ἀποθανόντος, οὐκ εἰσδέχεται μὲν αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ' σκηνώσας εἴς τι χωρίον ἀνδρὸς δικαίου ὠβεδάμου ὄνομα, λαβὼν τὸ ἱερὸν, παρ' αὐτῷ τὴν κιβωτὸν πήγνυσιν. ἐπιμένει δ' ἐπὶ τρεῖς ὅλους μῆνας αὐτόθι, καὶ τὸν οἶκον τὸν ὠβεδάμου ηὔξησέ τε καὶ πολλῶν αὐτῷ μετέδωκεν ἀγαθῶν. ἀκούσας ἦ ὁ βασιλεὺς ὅτι ταῦτα συνέβηκεν ὠβεδάμῳ, ὡς οὐ πενίας καὶ ταπεινότητος ἀθρόως δόξαν ἐν καὶ ζηλωτὸς ὢν τοῖς ἐρῶσι καὶ πυνθανομένοις τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, θαρσήσας ὡς δεινός κακοῦ πειρᾶσθαι μέλλων, τὴν κιβωτὸν πρὸς αὐτὸν μεταχομίζει. τῶν μὲν ἱερέων βασταζόντων αὐτὴν, ἑπτὰ δὲ χορῶν ἐς διακόσμησιν ὁ βασιλεὺς παρῆγεν, αὐτὸς δ' ἐν κινύρᾳ παίζων καὶ κροτῶν, ὡς τὰ τὴν γυναῖκα μιχαλὴν αὐτοῦ ἡ θυγατέρα τοῦ πρώτου βασιλέως, ἰδοῦσαν αὐτὸν ἔντὸς πομπῆς χλιδώσης, εἰς κομπάσαντες ἦ τὴν κιβωτὸν, πλὴν ἔσω τὴν σκηνὴν ἣν δαβίδης ἔπηξεν αὐτῇ, καὶ θυσίας τε ἐπετέλεσε τελετὰς καὶ ἑρμαικὰς ἀνέωγκε. καὶ τὸν ὄχλον εἰσᾶ πάντα, καὶ γυναιξὶ καὶ ἀνδράσι καὶ νηπίοις ἄρδην καλλυντίδα ἄρτου καὶ ἐσχαρίτην καὶ λάγανον τηγανιστὸν καὶ μερίδα θύματος καὶ τὸν μὲν λαὸν ἔτω κατέσχησας ἐπέμψεν. αὐτὸς δ' εἰς τὸν οἶκον τὸν αὐτοῦ ἐπανέστη. ἐπῳδᾶσαι δ' αὐτῷ μιχαλὴ ἡ γυνὴ, σαοὺλου ἦ θυγατηρ, πάντα τε ἄλλα αὐτῷ κατηύχετο, καὶ ἐπῳδὰ δὲ θεῷ γενέσθαι πάνθ' ὅσα ἐπῳδᾶσθαι αὐτῷ δυνατὸν, ὑμνεῖ τυγχάνοντι. καὶ δὴ κατεμέμψατο, ὡς ἀνοσιήσαντι ὀρχησμὸς ὁ τηλικοῦτος βασιλεὺς, καὶ γυμνούμενος ἐπὶ τῆς ὀρχήσεως καὶ ἐν ἄλλοις καὶ θεραπαινίσιν. ὁ δ' οὐκ αἰδέσθη ταῦτα πιθήσας εἰς τὸ τοῦ θεοῦ κεχαρισμένον ἔφασκεν, ὃς αὐτὸν καὶ ἐκ πατρὸς αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων προετίμησε, παίζειν τε πολλάκις καὶ χορεῦσαι μηδένα δ' δόξαι τῆς θεραπαινίσιν αἰσχρὸν ἐπ' αὐτῇ τὸ γινόμενον ποιησάμενος λογον. ἡδὲ μιχαλὴ αὐτῇ, δαβίδη μὲν συνοικοῦσα, παῖδας οὐκ ἐποιήσατο. χαμηθεῖσα ἦ ὕστερον, ᾧ παρέδωκεν αὐτὴν ὁ πατὴρ ὁ σαοὺλου, τότε ἀπαιδίαν αὐτῇ ἔσχε, πέντε παῖδας ἔτεκε. ἐπὶ μὲν τούτων καὶ χώραν δηλώσομεν. ὁρῶν ἦ ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶσαν τὰ πράγματα αὐτῷ ἀρδὸν ἡμέραν ἀμείνω ἐκ τῆς θεοῦ βελτίωσεως, ἐνόμιζεν ἐξαμαρτάνειν αὐτὸς, εἰ μὴν αὐτὸς ἐν οἴκοις ἐκ κέδρου πεποιημένοις, ὑψηλοῖς τε καὶ καλλίστοις τῶν ἄλλων κατασκευῇ ἔχοι, θεὸν δὲ τὸν κιβωτὸν ἐν σκηνῇ κειμένην. καὶ ἐβούλετο τῷ θεῷ κατασκευάσαι ναὸν, ὡς μωυσῆς προεῖπεν. καὶ θεὶ τούτων ναθὰν τῷ προφήτῃ καλεσθεὶς, ἐπεὶ ποιεῖν ἔπι περ ὥρμητο προσετάξεν αὐτῷ, ὡς θεοῦ πρὸς ἅπαντ' αὐτῷ συνεργοῦ παρόντος, ἔχειν ἤδη θεὶ τὸν τοῦ ναοῦ κατασκευὴν προθυμότερον. τῷ θεοῦ ἦ κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα τῷ ναθὰν φανέντος λέγειν τῷ δαβίδῃ, ὡς τὸν μὲν προαίρεσιν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐπιθυμίαν ἀποδέχεται, μηδένος μὲν πρότερον ἐς νοῦν βαλομένου ναὸν αὐτῷ κατασκευάσαι, δ' ἦ ταύτην τὴν διάνοιαν λαβόντος. οὐκ ἐπιτρέπει ἦ, πολλοὺς πολέμους ἠγωνισμένῳ καὶ φόνῳ τῶν ἐχθρῶν μεμιασμένῳ, ποιῆσαι ναὸν αὐτῷ. μετὰ μέντοι γε τὸν θάνατον αὐτοῦ, μηράσαντος καὶ μακρὸν ἀνύσαντος βίον, ἔσεσθαι τὸν ναὸν ὑπὸ τοῦ παιδὸς τοῦ μετ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν παραληψομένου, κληθη-

λη μὴ μόνον τὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τιμὴν καὶ δόξαν περιποιήσασθαι, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν προγόνων ὑπερβαλέσθαι· ἔτι τε προφήτου καὶ προγόνων ὄντων ἐν τοῖς ἔθνεσιν, οἳ τὴν μὲν βασιλείαν τηρήσειν ἐκείνοις φυλάττοντι καὶ θεραπεύοντι τὸν θεὸν ἐπηγγείλαντο, τὴν δὲ ἀσέβειαν καὶ τὴν παρανομίαν ἐπιτιμίοις καὶ κακοῖς ἐκόλαζον, μέχρι καὶ τῆς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἀφορμὴν τοῖς ἐπιβουλεύουσιν παρεῖχον. ταῦτα τοίνυν ἐκ τοῦ προφήτου μαθὼν ὁ Σολομὼν καὶ τὴν τοῦ πατρὸς διάνοιαν ἐπιστάμενος, ἐπὶ τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς ἐχαίρειν ἔφη, καὶ τὸν θεὸν προσκυνήσας καὶ τὰς χάριτας ὑπὲρ τῶν εἰς αὐτὸν εὐεργεσιῶν ἀναπέμψας, ἐπὶ τὴν σκηνὴν ἀπῆλθεν. ἐν ᾗ τὸν μὲν χαλκοῦν βωμὸν ἔστησεν ἔμπροσθεν τοῦ ναοῦ, τὴν δὲ κιβωτὸν εἰσήνεγκεν εἰς τὸν ναόν· καὶ θυσίας ἀναφέρων ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, καὶ τὰς ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς εὐχαριστίας ἀποδιδοὺς τῷ θεῷ, ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ σκηνὴν ἀνεχώρησεν.

qvi vocandus esset Solomon. cujus non aliter, qvam filii curam se habiturum pollicebatur, regnumq́; per posteros ejus continuaturum: qvod si quid peccaverit, pœnam non ultra morbos & terræ sterilitatem processuram. His ex propheta cognitis, David lætus, quod jam sciret posteris suis imperium permansurum, & familiam suam fore illustrem ac celebrem, ad arcam se contulit: procidensqve in faciem, adoravit Deum, gratias agens pro omnibus beneficiis acceptis, qvod se ex humili pastore ad tantum rerum fastigium, tantamq́; gloriam evexisset: proqve promissa posteris etiam suis felicitate, perpetuaqve providentia, qua res Hebræorum augere atqve ornare non desineret: atq; ita gratiis actis, hymnoqve decantato, à tabernaculo digressus est.

Κεφάλαιον ε'

CAP. V.

Ὡς περὶ ὠνεῖ στρατεύσας δαβίδης, καὶ χειρωσάμενος, φόρον ἐπέταξε αὐτῷ πέλεν.

David subactis finitimis gentibus tributa illis imponit.

Ἀλλ' οὐ πολὺν χρόνον, ἔγνω δεῖν ὁ βασιλεὺς τοὺς παλαιστινοὺς στρατεύειν, καὶ μηδὲν ἄργον μηδὲ ῥᾳθυμοῦν ἐν τοῖς πράγμασιν ὁρῶν ἡγεμόνα, ἵν' ὡς τὰ δόξαντι αὐτῷ πρὸς πάντα καταστρεψάμενος τοὺς πολεμίους, ἐν εἰρήνῃ τὸ λοιπὸν τοὺς ἐκγόνους αὐτοῦ βασιλεύοντας καταλίποι. καὶ συγκαλέσας πάλιν τὴν στρατιάν, καὶ ὡπλισμένους αὐτῇ πρὸς πόλεμον ἑτοίμῃ παρεσκευασμένην τυγχάνων, ὅτι ἐδόξεν αὐτῷ καλῶς ἔχειν τὰ παρ' αὐτῶν, ἀφῆκε τῶν ἱεροσολύμων, ὅπως τοὺς παλαιστινοὺς ἥξει. κρατήσας δ' αὐτῶν τῇ μάχῃ καὶ πολλὴν τῆς χώρας καταμερισάμενος, καὶ πρόσοδον ὅτι τῷ τ' ἑβραίων, ὅτι τοὺς μοαβίτας τὸν πόλεμον μετήγαγε. καὶ τὰ μὲν δύο μέρη τῆς στρατιᾶς αὐτῶν, τῇ μάχῃ νικήσας διέφθειρε. τῶν λειπομένων αἰχμαλώτων ἔλαβε. φόρους τε αὐτοῖς ἐπέταξε κατ' ἔτος τελεῖν, εἴ τε ὅτι ἀδραζάρου τοῦ ῥεὰ μὲν υἱοῦ, βασιλέως δὲ σωφηνῆς ἐστράτευσε. καὶ συμβαλὼν αὐτῷ περὶ τὸν εὐφράτην ποταμὸν, τῶν μὲν πεζῶν αὐτοῦ διέφθειρεν ὡς δισμυρίους. τῶν δ' ἱππότων, ὡς πεντακισχιλίους. ἔλαβε δὲ καὶ αὐτοῦ ἅρματα χίλια. ἑπτακόσια μόνα αὐτῷ ἠφάνισεν, ἑκατὸν δὲ μένα περιεποίησεν αὐτῷ φυλαχθῆναι.

1. Reg. 8. V.

On multo deinde interjecto tempore expeditionem in Palæstinos decrevit, ablegato omni otio & segnicie, ut, qvemadmodum Deus prædixerat, devictis hostibus, pacatum regnum successoribus relinqveret. Et indicta die militibus ad conveniendum, jussisq́; omnibus, ut qvam instructissimi ad bellum essent, ut satis omnia parata existimavit, profectus Hierosolymis in Palæstinam pervenit: hostibusqve magno prælio victis, & bona agrorum parte multatis, hisqve agris Judæorum terræ contributis, in Moabitas bellum traduxit. eorum copias ita concidit, ut tertia tantum pars supereresset, qvam in deditionem accepit. His qvoqve annuo tributo imposito, contra Adrazarum Arachi filium movit, Sophenorum regem: cum quo ad Euphratem congressus, viginti peditum millia, equites qvinqvies mille occidit. currus etiam mille cepit, ex qvibus, incensis reliqvis, centum solos sibi reservavit.

Κεφάλαιον ς'.

CAP. VI.

Ἡ ῥωμαίων πρὸς δαμασκηνοὺς δαβίδου μάχη, καὶ νίκη.

Damasceni à Davide vincuntur.

Ἀκούσας δ' ὁ δαμασκῆνὸς καὶ σύρων βασιλεὺς ἄδαδος, ὅτι πολεμεῖ δαβίδης τὸν ἀδράζαρον, φίλος ὢν αὐτῷ καὶ δυνάμεως ἦκεν ἰσχυρὰς συμμαχήσων, ἀπαλλάξας δ' ὡς πρόσθεν ἑπτακισχιλίους τοὺς τὸν εὐφράτην ποταμὸν διώκοντας τῇ μάχῃ, καὶ πολλοὺς ἀποβαλὼν τῶν στρατιωτῶν. ἔπεσον δὲ καὶ τῶν ἑβραίων ἀναιρεθέντες τῆς ἀδάδου δυνάμεως δισμύριοι, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἔφυγον. μέμνηται δὲ τούτου καὶ βασιλέως καὶ πάλαι ὁ νικόλαος ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἰουδαϊκῶν, λέγων ἔτως. μετὰ δὲ ταῦτα πολὺν χρόνον ὕστερον τῶν ἐγχωρίων τις ἄδαδος ὄνομα, τῶλλων ἰσχύσας δαμασκηνός τε καὶ τῆς ἄλλης συρίας, ἐπὶ φοινίκης ἐβασίλευσε. πόλεμον δὲ ἐξενέγκας πρὸς δαβίδην βασιλέα τῶν ἰουδαίων, καὶ πολλὰς μάχας μαχεσάμενος, ὑστάτῃ τε πρὸς τὸν εὐφράτην ἐν τῇ τοῦ πατρὸς ἡττηθεὶς ἐνίκησε βασιλέων δώμῃ τε καὶ ἀνδρείᾳ.

Interim Adadus, Damasci & Syrorum rex, audito, qvod David Adrazaro bellum intulisset, cum esset ejus amicus ac socius, cum valido exercitu in auxilium ejus properat, sperans se bellum ab eo depulsurum. cumqve & ipse non procul Euphrate cum Davide conflixisset, prælio victus magnam exercitus partem amisit. Desideratis enim ex ejus acie viginti millibus, reliqvi fuga saluti suæ consuluerunt. Hujus Adadi etiam Nicolaus in qvarto historiarum suarum libro, in hæc verba meminit. Longo deinde post tempore indigenarum quidam, nomine Adadus, cæteris potentior, Damasci & reliqvæ Syriæ præter Phœnicen regnum obtinuit. Hic, bello inter eum & Davidem Judæorum regem exorto, crebris prælis cum eo conflictatus, in postremo, quo apud Euphratem victus est, multis editis facinoribus, regem se & virium & animi robore præstantissimum declaravit.

Idem de posteris qvoqve ejus narrat, qvod qvasi per manus alius ab alio regnum simul & nomen acceperint. Illo, inqvit, defuncto, posteri ejus ad decimam usqve generationem regnum obtinuerunt, qvisqve à suo patre cum imperio nomen accipiens, qvemadmodum apud Ægyptios Ptolemæi. ex his potentissimus ordine tertius, instaurato bello, abolere volens ignominiam avi temporibus acceptam, expeditione contra Judæos facta, Samariam vastavit. Nec à vero aberravit hac parte. hic est enim ille Adadus, qvi, Achabo apud Israelitas regnante, Samariam invasit. de qvo suo loco dicturi sumus. Porro David, peragrata cum victore exercitu Damasco, & reliqva Syria, totam sub imperium redegit, dispositisqve opportunis in locis præsidiis, & tributo imposito, domum est reversus: & ceu trophæum aureas satellitum Adadi pharetras, reliqvamqve eorum armaturam, Deo Hierosolymis consecravit. has postea Susacus Ægyptiorum rex, victo Roboam, hujus nepote, spoliata urbe, cum multis aliis divitiis exportavit. Sed hæc, postqvam ad ea tempora ventum fuerit, dicentur. Hebræorum autem rex, favore numinis utens, & fortunam belli sequens, præcipuas Adrazari urbes aggressus est, Betthæam & Machonem: easqve vi expugnatas diripuit, in his magna vis auri & argenti reperta est: & præter hæc æris genus, qvod auro preciosius est habitum: ex qvo postea Solomon fecit magnum illud vas, mare appellatum, & pulcherrima polubra, cum templum adornaret. Amathenorum autem rex, audita Adrazari clade, qvodqve exercitum amisisset, timens sibi, decrevit in fidem & amicitiam Davidis ultro venire: misitqve ad eum Adoramum filium, qvi victoriam de communi inimico ei suo nomine gratularetur, & in societatem atqve amicitiam recipi peteret, & munera offerret, antiqui operis vasa aurea & argentea & ærea. David vero, inita amicitia cum Thæno (sic Amathenes vocabatur) & acceptis muneribus, filium ejus pro utriusqve dignitate tractatum dimisit. munera vero illa cum alio auro, ex manubiis captarum urbium redacto, autori victoriæ Deo dedicavit. qvi non solum, qvoties ipse rex bellum administraret, rem prosperabat: verumetiam misso in Idumæam Abisæo, Joabi summi copiarum ducis fratre, illius ductu Idumæos perdomari concessit. Decem enim & octo ex illorum exercitu millia in acie ceciderunt: & occupata præsidiis recens capta regione, rex non ex agris tantum, sed viritim etiam tributa exegit. Erat autem natura justus, & in reddendo jure verum tantum & æqvum respiciebat. exercitui vero universo Joabū præfecerat, à comentariis habuit Josaphatū Achili filium. Designavit etiā ex Phineesi familia Sadocum pontificē cum Abiatharo. amicus enim ei erat. Scribā vero Sisam constituit. Benajam Jojadæ filium satellitio suo præposuit:

A πρὸς τάτους ὁ δ' αὐτὸς τὸν ἀπόγονον αὐτοῦ φησι, ὡς μὴ τελευτῶντα τελευτῶν, ἐξεδέχοντο παρ' ἀλλήλων, καὶ τὴν βασιλείαν καὶ τὸ ὄνομα, λέγων οὕτως. τελευτήσαντος δ' ἐκείνου, ἀπόγονοι ὄντι δέκατα γενεᾶς ἐβασίλευον, ἑκάστου παῖδα ἐκ πατρὸς, ἅμα τῇ ἀρχῇ τὸ ὄνομα, ὃν ἐκδεχόμενοι ὥσπερ οἱ Πτολεμαῖοι ἐν Αἰγύπτῳ. μέγιστον δ' πάντων δυνηθεὶς, ὁ τρίτος ἀναμαχέσασθαι βουλόμενος τὴν ἐκ πατέρων ἦτταν, στρατεύσας ἐπὶ Ἰουδαίους, ἐπόρθησε τὴν νῦν Σαμαρεῖτιν καλουμένην, οὐ διήμαρτε δὲ τῆς ἀληθείας, ἔστι γάρ ἐστιν Ἄδαμος ὁ στρατεύσαμενος ἐπὶ Σαμάρειαν, ἀχάβου βασιλεύοντος Ἰσραηλιτῶν, ὡς ἐν ἄλλοις χώραν ὕστερον ἐροῦμεν. Δαβίδης δ' στρατεύσαμενος ἐπὶ Δαμασκηνὴν τὴν ἄλλην συρίαν, πᾶσαν αὐτὴν ὑπήκοον ἐποιήσατο. καὶ φρουρὰς ἐν τῇ χώρᾳ καταστήσας, καὶ φόρους αὐτοῖς τελεῖν ὁρίσας, ὑπέστρεψε, καὶ τὰς τε χρυσοῦς φαρέτρας καὶ τὰς πανοπλίας ἃς οἱ δ' ἀδάδου σωματοφύλακες ἔφερον, B ἀνέθηκε τῷ θεῷ εἰς ἱεροσόλυμα. ἃς ὕστερον ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς σουσάκης στρατεύσας ἐπὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ῥοβόαμον ἔλαβε, καὶ πολὺν ἄλλον ἐκ τῶν ἱεροσολύμων ἐξεφόρησε πλοῦτον. ταῦτα μὲν οὖν ὕστερον ἐλθοῦμεν ἐπὶ τὸν εἰκεῖον αὐτῶν τόπον, δηλώσομεν. ὁ δ' τῶν ἑβραίων βασιλεὺς, θεοῦ συμπνέοντος αὐτῷ, καὶ τὰς πολέμους σὺν κατορθοῦντος, καὶ τῆς καλλίστας τῶν ἀδραζάρου πόλεων ἐπιστρατεύσε, βεθθαία C μαχωνι. καὶ λαβὼν αὐτὰς κατακρατήσας διήρπασε. χρυσὸς δ' ἐν αὐταῖς εὑρέθη πάμπολυς καὶ ἄργυρος. ἔτι δὲ καὶ χαλκὸς, ἐν τοῦ χρυσοῦ κρίσιλονα ἔλεγον, ἐξ οὗ καὶ ὁ σολομὼν τὸ μέγα σκεῦος θάλασσαν δὲ καλούμενον ἐποίησε, καὶ τὰς καλλίστας σκεύους λουτῆρας ὅτε τῷ θεῷ τὸν ναὸν κατεσκεύασεν. ὡς δ' ὁ τῆς ἀμάθης βασιλεὺς, τὰ θεοῦ τὸν ἀδράζαρον ἐπολέμησε, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ διεφθαρμένην ἤκουσε, δείσας θεοῦ αὐτὸς, D καὶ τὴν δαβίδην πέμψειν ἐπ' αὐτὸν ἐλθὴ φιλίαν καὶ πίστιν ἐν δήσασθαι, πέμπει πρὸς αὐτὸν ἀδώραμον υἱὸν αὐτοῦ. καὶ θεοῦ δ', τὸν ἀδράζαρον ἐχθρὸν οὐτ' αὐτῷ πολεμήσαι χάριν ἔχειν ὁμολογῶν, καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν καὶ φιλίαν πιστεύσων, ἔπεμψεν αὐτῷ καὶ δῶρα σκεύη τῆς ἀρχαίας κατασκευῆς, χρύσεα καὶ ἀργύρεα καὶ χάλκεα. δαβίδης δ' πιστεύσας τῷ συμμαχίαν πρὸς τὸν θεοῦν, τοῦτο δὲ ἦν ὄνομα τῷ βασιλεῖ τῆς ἀμάθης, καὶ τὰ δῶρα δεξάμενος, ἀπέλυσεν αὐτοῦ τὸν υἱὸν μὴ τιμῆς τῆς πρεπούσης ἑκατέρους. τὰ δ' πεμφθέντα ὑπ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἄλλον χρυσὸν E ἄργυρον ὧν ἐκ τῶν πόλεων εἵλήφει, τῶν κεχειρωμένων ἐθνῶν, φέρων ἀνατίθησι τῷ θεῷ. ἐκ αὐτὰ δ' πολεμοῦσι μόνῳ, καὶ τῆς στρατιᾶς ἡγεμόνι τὸν νικᾶν καὶ κατορθοῦν παρέχειν ὁ θεὸς, ἀλλὰ καὶ πέμψαντος αὐτοῦ μὴ δυνάμεως εἰς τὴν ἰδουμαίαν, ἀβεσσαῖον τὸν ἰωάβου δ' ἀντιστράτηγον ἀδελφὸν, δι' ἐκείνου τῶν ἰδουμαίων νίκλεν. ἐσφαξε μυρίους γὰρ αὐτῶν καὶ ὀκτακισχιλίους ἀβεσσαῖος διέφθειρε τῇ μάχῃ. ἔτι τὴν ἰδουμαίαν ἅπασαν φρουρᾶς διαλαβὼν ὁ βασιλεὺς, φόρους ὑπέστησε τῆς χώρας, ἔτι ἑκάστῃ κεφαλῆς παρ' αὐτῶν ἐδέχετο. ἦν δ' καὶ δίκαιος τὴν φύσιν, καὶ τοῖς κρίσεις πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀφορῶν ἐποίει. τὸν στρατηγὸν δ' ἁπάσης εἶχε τῆς στρατιᾶς τὸν ἰωάβον. ὄντι δ' τῶν ὑπομνημάτων, ἰωσάφατ τὸν υἱὸν ἀχίλου κατέστησε. ἀπέδειξε δ' ἐκ τῆς φινεὲς οἰκίας τὸν σάδωκον δὲ ἱερέα μετ' ἀβιαθάρου, φίλος δ' ἦν αὐτῷ γραμματέα δ' σοφὸν ἐποίησε. βαναίαν δ' τὸν ἰαδου, τῶν σωματοφυλάκων ἀρχὴν ἔχοντα ἰωδιδώσιν. οἱ δ'

ἐδὲ πεισθῆναι πάντες αὐτῷ, θεὶς τὸ σῶμα καὶ τὸν A omnes regis seniores filii inter patris satellites verſabantur. His ita ordinatis, venit illi in mentem amici qvondam Jonathæ, fœderisqve mutui, qvod inter eos interceſſerat. nam inter cæteras omnes virtutes hanc qvoqve habuit, qvod egregie meminerat beneficiorum, qvæ unqvam accepiſſet. Igitur ſcitatus eſt, num qvis ſupereſſet ex amici genere, cui gratiam referre poſſet pro jucundiſſima olim cum Jonatha acta conſvetudine. cumqve adductus eſſet ad eum qvidam è libertis Sauli, qvi poterat ſuperſtites noſcere, percontatus eſt, num poſſet aliqvem indicare ex Jonathæ genere vivum, cui pro beneficiis à veteri amico perceptis gratiam reponere qviret: quo reſpondente, ſupereſſe filium ejus Memphibosthum, pedibus claudum: eo, qvod nutrix, audita clade, in qva pater ejus & avus ceciderant, dum rapto puero trepide fugit, prolapſum ex humeris læſerat: diligenter perveſtigavit, ubinam & apud qvos educaretur. qvo comperto, miſit in Labatham oppidum ad Machirum, (id altoris nomen fuit) qui eum adducerent. Memphibosthus vero, poſtqvam ad regem pervenit, procidens in faciem adoravit illum. moxqve jußus eſt bono animo eſſe, & omnia, qvæ cuperet, de benigniſſimo rege ſibi polliceri: & avitam domum cum prædiis ad illam pertinentibus accepit: juſſusqve eſt ad eandem cum rege menſam accumbere, & nulla die convivio non intereſſe. Cumqve adoleſcens lætus promiſſionibus & muneribus regis gratias agens adoraviſſet, rex, accito Siba, ait ſe adoleſcenti paternam domum cum omnibus avitis poſſeſſionibus donaſſe: juſſitqve eum, villicatione agrorum ſuſcepta, omnes reditus Hieroſolyma referre. Poſt hæc ſingulis diebus eum menſæ adhibuit: & Sibam cum qvindecim filiis & viginti ſervis Memphibostho largitus eſt. His ita ordinatis, Siba, adorato rege, omnia ſe facturum pollicitus, diſceſſit. Jonathæ vero filius poſthac Hieroſolymis habitavit, convictor regis, nec aliter, qvam ſi ipſius filius eſſet, tractatus, filium etiam ex ſe genitum Michanum nominavit. Atqve hoc honore Jonathæ poſteri à rege fuêre affecti. Cæterum cum per idem tempus Ammanitarum rex Naaſſes, ſocius & amicus, defunctus eſſet, filiusqve in regnum paternum ſucceſſiſſet, David per legatos officioſe eum conſolatus eſt, hortatus, ut æqvo animo patris obitum ferret, eandemqve, qvam pater expertus fuerat, amicitiam à ſe expectaret. Priores vero Ammanitarum, ſecus qvam de Davide ſuſpicari par erat, malitioſe hanc legationem miſſam interpretati ſunt, concitaveruntqve regem, dicentes, Davidem ſpeculatores regionis & opum ejus ſub officii prætextu miſiſſe. proinde cavendum ab illis, & verbis eorum non credendum, ne forte deceptus in aliqvam immedicabilem cladem ſeſe conjiciat. At rex Ammanitarum Naaſſes ab optimatibus contra rei veritatem perſvaſus, cum injuria legatos Davidis rejecit. Raſis enim media ex parte eorum barbis, præciſoq; dimidio veſtimentorum, factis, non verbis animum ſuum declaravit.

VI. 1. Reg. 10.

Qvam rem David indigniſſime tulit, nihil diſſimulans, non neglecturum ſe injuriam cum contumelia conjunctam, ſed bello vindicaturum in Ammanitas, & pœnas violatæ contra jus gentium legationis à rege eorum exacturum. Qvod poſteaqvam perlatum eſt ad regis barbari neceſſarios, & copiarum ejus præfectos, conſcii ſibi violati fœderis, ac debitam pœnam metuentes, & ipſi ad bellum ſe parabant. & miſſis legatis ad Syrum Meſopotamenorum regem cum mille talentis, ſocietatem ejus hac mercede impetraverunt, adducto in ſuas partes & Suba. Hi reges habebant peditum viginti millia. conduxerunt etiam regem Michæ regionis, & qvartum nomine Iſtobum, qui & ipſi vigintiduo millia militum in armis habebant.

A ἰδὼν ὁ ταῦτα δαβίδης ἠγανάκτησε, & δῆλος ἦν ὑπερ-
ορμῶν τὴν ὕβριν ἢ τὸν προσπελασμὸν, ἀλλὰ πο-
λεμήσων τοῖς ἀμμανίταις, & τιμωρίαν αὐτῶν τῆς παρα-
νομίας & εἰς τοὺς πρεσβύτας εἰς παραῤῥήμον τὸ βασιλέως
σωέντας ἢ οἱ τε ἀναγκαῖοι καὶ ἡγεμόνες, ὅτι παρεσπον-
δήκασι καὶ δίκαιον ὑπὲρ τούτων ἐφείλοντο, προσπαρε-
σκεύαζοντο εἰς τὸν πόλεμον. & πέμψαντες πρὸς σύρον
τὸν τῶν μεσοποταμιτῶν βασιλέα χίλια τάλαντα, σύμμα-
χον αὐτὸν ὑπὲρ τούτου ἡμῖν μισθῷ, παρεκάλεσαν &
σαβάν. ἦσαν ἢ τοῖς βασιλεύσι τούτοις πεζῶν δύο μυριά-
δες. προσεμισθώσαντο ἢ καὶ τὸν τῆς μιχᾶς καλουμένης
χώρας βασιλέα. καὶ τέταρτον, ἴσβουν ὄνομα. & τούτους ἔ-
χοντας μυρίους καὶ δισχιλίους ὁπλίτας.

CAP. VII.

Qvomodo David Meſopotamios devicit.

NOn terruit tamen Davidem Ammanitarum apparatus & inita cum regibus ſocietas, Deo fretum, & ſcientem, quod bonam cauſam haberet, juſſisqve armis injuriam ſibi illatam ulciſceretur. Itaqve Joabo commiſſa belli adminiſtratione, cum lectiſſimo milite eum contra hoſtem miſit: qvi mox ad primariam ejus gentis urbem caſtra admovit. Hoſtibus vero urbem egreſſis, & duas ſeorſim acies explicantibus: alteram qvæ ex auxiliis conſtabat, in patenti campo: alteram vero qvæ Ammanitarum gentis erat, pro portis, qvæ Hebræos ſpectabant: Joabus, hoc animadverſo, & ipſe ad militares artes confugit. & aſſumptis fortiſſimis militum, ipſe Syro aliisqve regibus ſe oppoſuit. reliqvis Abiſæo fratri traditis, juſſit, ut contra Ammanitas aciem dirigeret: admonito prius, ut ſi videret Syros ſibi prævalere, adducto propere ſuo milite ſuccurreret. idem ſe facturum ſi ipſum Ammanitas ægre ſuſtinere contingeret. cum his mandatis dimiſſo fratre, hortatusqve, ut generoſe & alacriter rem gereret, daretqve operam, ne qvam ignominiam acciperet, ipſe Syros aggreditur. qui cum aliqvantiſper magna vi reſtitiſſent, multis ſuorum cadentibus, terga vertere ſunt coacti. qvo viſo, Ammanitæ territi, Abiſæum cum ſuo milite adventantem non expectaverũt, ſed moti ſociorum exemplo, intra mœnia refugerunt. atqve ita Joabus, male mulctatis hoſtibus, victorem exercitum Hieroſolyma reduxit. Nec tamen ea clades Ammanitarum effecit, ut experti ſe impares, in poſterum qviescerent. ſed miſſis nuntiis ad Chalamam Syrorum transeuphratenſium regem, ejus auxilia mercede conduxerunt. Hujus vicem in exercitu gerebat Sabecus, qui conſtabat ex octoginta peditum, eqvitum vero decem millibus. Tum Hebræorum rex, intellecto qvod denuo tam magnas copias Ammanitæ contra ſe paraviſſent, nolens amplius per legatos cum eis bellum gerere, ipſe cum univerſo exercitu Jordanem transgreſſus illis occurrit: & commiſſo prælio, victor evaſit, cæſis peditum qvadraginta, eqvitum vero ſeptem millibus. Sabecus qvoq; hoſtiũ imperator in eo prælio vulnus accepit à rege, ex qvo poſtea curã nõ admittente mo-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ.

Πῶς δαβίδης ὑπὲρ τῶν μεσοποταμίων στρατεύσας ἐκράτησεν αὐτῶν.

Οὐ καταπλαγὴς ἢ τὴν συμμαχίαν & τῶν ἀμμα-
νιτῶν δύναμιν ὁ δαβίδης, τῷ θεῷ πεποιθὼς τὸ δι-
καίως αὐτῆς ἀνθ' ὧν ὑβρίσθη πολεμεῖν μέλλω-
ν, καὶ ἰώαβον τὸν ἀνθιστρατηγὸν, δὺς αὐτῷ τῆς στρατιᾶς τὸ ἀκ-
μαιότατον ἐξ αὐτῆς ἐπεμψε πρὸς αὐτούς. οἳ ἢ πρὸς τῇ
μητροπόλει τῶν ἀμμανιτῶν ἀραμαθὰ κατεστρατοπεδεύ-
σαντο. τῶν ἢ πολεμίων ἐξελθόντων καὶ τὰ παρατα-
γμένων ἐκ ὁμοῦ, διχῇ ἢ, τὸ μὲν γὰρ ὁπλικὸν ἐκ τοῦ
πεδίου καθ' αὑτὸ ἐστάθη. τὸ ἢ τῶν ἀμμανιτῶν στράτευ-
μα, πρὸς ταῖς πύλαις ἀντίκρυς τῶν ἑβραίων. ἰδὼν ὅτι
ἰώαβος, ἀντιμηχανᾶται καὶ τὸς μὲν ἀνδραποδιστὰς ὁπλε-
ξάμενος, ἀντιπαρατάσσει τῷ σύρῳ, & τοῖς μετ'
αὐτοῦ βασιλεῦσι. τὸ δ' ἄλλο παρήνεσε ἀδελφοκτονῶν τῷ
ἀδελφῷ, τοῖς ἀμμανίταις ἐκέλευεν ἀντιπαρατάξα-
σθαι. εἰ πὼν ἂν τὰς σύρους ἰδὴ βιαζομένους αὐτὸν καὶ
πλέον δυναμένους, μεταγάγοντα τὴν φάλαγγα βοηθεῖν
αὐτῷ. τὸ δ' αὐτὸ ἔστι ποιήσειν καὶ αὐτὸς, ἂν ἴδῃ τοὺς ἀμμα-
νιτῶν αὐτὸν καταπονέμενον θεάσῃ. παρεμψά-
μενος οὖν τὸν ἀδελφὸν, & παρακελεύσας εὐψύχως καὶ
μὴ πεθυμίας ἅπαντα θεάσῃ, αἰχμὴν ἐν χερσὶ φοβερμένοις
παρεσόμενος ἀγωνίσασθαι, τὸν μὲν ἀπέλυσε τοὺς ἀμ-
μανίτας μαχησόμενον. αὐτὸς ἢ τοῖς σύροις συνέβαλε.
καὶ πρὸς ὀλίγον ἀντιχόντων αὐτῶν καρτερῶς, πολλοὺς
μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν ἰώαβος, ἅπαντας δ' ἠνάγκα-
σεν εἰς φυγὴν τραπῆναι. ὅτ' ἰδόντες οἱ ἀμμανῖ, καὶ
δείσαντες τὸν ἀδελφοκτόνον, & τὴν μετ' αὐτοῦ στρατιὰν, οὐκ
ἔμειναν. ἀλλὰ μιμησάμενοι τοὺς συμμάχους, εἰς τ' πό-
λιν ἔφυγον· κρατήσας οὖν τ πολεμίων ὁ ἰώαβος ἱερου-
σάλημα πρὸς τὸν βασιλέα λαμπρῶς ὑπέστρεψε. ὅτι
τὸ πλῆθος τοὺς ἀμμανίτας οὐκ ἔπεισεν ἡρεμεῖν. οὐδὲ
μανθάνοντας τὸς κρείττονας, ἡσυχίαν ἄγειν. ἀλλὰ πεμ-
ψαντες πρὸς χαλάμαν τὸν τ πέραν εὐφράτου σύρων
βασιλέα, μισθοῦται ἢ τὸν ὑπὲρ συμμαχίαν. ἔχοντα μὲν
ἀντιστρατηγὸν σάβεκον, πεζῶν ἢ μυριάδας ὀκτώ. & ἱπ-
πέων μυρίους. γνοὺς ἢ ὁ τ ἑβραίων βασιλεὺς, πάλιν ἐπ'
αὐτὸν τοὺς ἀμμανίτας τοσαύτην δύναμιν συνηθροικότας,
ἀκέπι ἄλλο στρατηγῶν αὐτοῖς πολεμεῖν ἔκρινεν. ἀλλ'
αὐτὸς συνάπασῃ τῇ δυνάμει βαδὰς τ ἰορδάνην πο-
ταμὸν, & ὑπαντήσας αὐτοῖς, συνάψας αὐτοὺς εἰς μά-
χην, ἐνίκησε. & ἀναιρεῖ μὲν αὐτ πεζῶν μὲν εἰς πεντα-
κισμυριάδας, ἱππέων δ' εἰς ἑπτακισχιλίους. ἐτρώσθη ἢ,
& τὸν στρατηγὸν & χαλαμᾶν σάβεκον, ὃς ὑπ' τ πληγῆς ἀ-
πέθανεν.

ἡμῶν. ὁ δὲ μεσοποταμῖτης τάχιστα ἡγεμόνα καὶ πλοῦς A ri eum contigit. Mesopotamitæ deinde, cognito
τῆς μάχης, αὐτὸς δαβὶδη παρέδωσαν, καὶ δῶρα ἐπεμ- tam tristi pugnæ eventu, sine mora legatione ad
ψαν αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν ὥρα χειμῶνος ἀνέστρεψεν εἰς ἱεροσό- Davidem cum muneribus missa, deditionem fe-
λυμα. ἐκεῖνος δὲ ἐαρινῷ ἐπέμψε τὸν ἀντιστράτηγον cerunt. Atqve ita, appetente jam hyeme, Hie-
ἰωαὰβ πολεμήσοντα τοὺς ἀμμανίτας. ὁ δὴ τὴν τε γῆν rosolyma est reversus. Vere autem ineunte, Jo-
ἅπασαν αὐτῶν ἐπερχόμενος διέφθειρε, καὶ αὐτοὺς εἰς τὸ abum ad bellum Ammaniticum misit. Is, longe
μεγίστοις συγκλείσας ἀγχόμαχοι ἐπολιόρκει. συνέ- lateqve vastatis hostium agris, compulsos eos in
πεσε δὲ καὶ δαβὶδη πλεῖσμα δεινὸν, ὅτι διηγῶ καὶ ἠ- Rabatham gentis metropolim obsidione cinxit:
μαρτεν, καὶ τοὺς πατρίους νόμους ἰσχυρῶς φυλάσσοντι B Quo tempore David, tametsi vir justus ac pius VII.
δικαίῳ. ἦν δεινὸς ἐξ ἁπάντων ἐπὶ τῷ στέργειν τὸ βασι- & patriarum legum observator diligens, in gra- 2. Reg. 11.
λέων εἰς ὑπερβολὴν κατ' ἐκεῖνο τῆς ὥρας εἶδος, εἰδε ve tamen peccatum incidit. Cum enim, vergen-
γυναῖκα λουομένην ἐν τῇ αὐτῆς οἰκίᾳ ψυχρῷ ὕδατι, te jam die, in solario regiæ, more solito, deambu-
καλλίστη τὸ εἶδος καὶ πασῶν διαφέρουσα. ὄνομα αὐ- laret, prospexit in vicinis ædibus mulierem fri-
τῇ ἦν βεεδαυβη. ἡτήτῃ τε δ' κάλλους τῆς γυναικὸς, gida lavantem, insigni forma præcellentem, cui
ἐπὶ τὴν ὀπτομίας καταχῶν ὁ δυνάμενος, μεταπεμ- nomen Bethsabe: victusqve ejus pulchritudine,
ψάμενος αὐτὴν, συνέκλινεν. ἡμέρας δ' ἐγκύου τῆς & à concupita sibi temperare non valens, accí-
γυναικὸς, καὶ πεμψάσης πρὸς τὸν βασιλέα, ὅπως τοῦ tam ad se complexus est. Paulo post mulier gra-
ἁμαρτήματι σύνεψιν τινα δ' λαθεῖν ὁδὸν, ἀσθενεῖν C vidam se sentiens, nunciat regi, ut dispiciat,
ἤδη τὸν τῆς πατρίας καθηκόντων νόμων μεμισηκόμενον. qvomodo factum hoc latere posset, alioqvi pu-
μεγαλήτην μὲν τὸν ἰωάβ ὁπλοφόρον ὄντα τῆς blicis legibus adulterii damnatam supplicium
πλαρχίας, ἄνδρα ἐν τῆς γυναικὸς, ἐρέαν ὄνομα. καὶ daturam. Rex itaqve accersitum ad se ex castris
φοβούμενον, μὴ τι τῆς γραπᾶς καὶ τῆς πολιορκίας Joabi armigerum maritum mulieris, Uriam no-
ἀνήκεστον. λέγοντος ἐν πάντα τῷ νοεῖν αὐτὸς κεκω- mine, de exercitu, & qvomodo oppugnatio pro-
μῳδημένα τὰ πράγματα, βασιλεὺς ὄντα δ' δεῖπνον μέρη, cedat, percontatur. qvo referente, omnia cedere
συγκαθίσαι αὐτῷ, καὶ κελεύει πρὸς τὴν γυναῖκα ἀπ- ex sententia, partes ei de sua cœna obtulit, jus-
ελθεῖν ἀναπαυσόμενος σὺν αὐτῇ. ὁ δὲ ἐρέας ἔτι μὲν D sitqve, ut profectus ad uxorem apud illam per-
ὄντα ἐκεῖνος, παρεκομίσθη ἐν τοῦ βασιλέως τοῖς ἀλ- noctaret. at ille non ita fecit, sed inibi in regia,
λοις ὁπλοφόροις. ὡς δὲ γνοὺς ταῦτ' ὁ βασιλεὺς, ἀνέ- & inter satellites regis noctem eam exegit. qvo
κρινεν αὐτὸν μὴ πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν ἐλθεῖν cognito, rex scitatus est ex eo, qvamobrem tan-
μηδὲ πρὸς τὴν γυναῖκα ἐλθεῖν. διὰ παντὸς χρόνου, πάντων to post tempore domum reversus, ad uxorem
αὐθρώπων ἑαυτῷ ἐχόντων τὴν φύσιν ὅταν ἐλ- non iviſſet, idqve præter communem omnium
θωσιν ἐξ ὁδοιπορίας. ὁ δὲ οὐκ ἔναγε δίκαιον εἶπε, τῶν hominum morem, qvicunqve peregre ad suos
στρατιωτῶν αὐτὸς, καὶ δ' στρατηγὸν χαμαὶ κοιμωμένων redeunt. respondit ille, non esse æqvum, ut in-
ἐν παρεμβολῇ καὶ τὴν τοῦ πολεμίων χώραν, μὴ τῆς γυναι- terim dum imperator suus & commilitones in
κὸς αὐτὸν ἀναπαύεσθαι καὶ τρυφᾶν. ταῦτα εἰπόντα, μετ' E hostili solo in castris humi cubitant, ipse in uxo-
ἐκεῖνον τὴν ἡμέραν ἐκεῖνο παρέσκεψεν, ὡς τὸν ὁπλοῦ- ris amplexibus se oblectet. hæc locutum mane-
χον ἀπολύσων αὐτὸν πρὸς τὸν ἀντιστράτηγον. καλεσθεὶς re inibi ea qvoqve die jussit, seqventi ad vicari-
δ' ὑπὸ δεῖπνον ὑπὸ βασιλέως ἐρέας καὶ μέχρι μέ- um suum ducem dimissurus. vocatus deinde
θης πρωΐθεν ἐν τῷ πότῳ δεξιωμένου δ' βασιλέως ad cœnam, & rege de industria crebrioribus
αὐτὸν ὑπὸ τῆς πρόποσιν, ἐδέν ἦλθεν πάλιν propinationibus invitante, ad ebrietatem usq;
πρὸς τὸ βασιλέως θυρῶν κοιμηθῆναι, μηδὲ μίαν λα- progressus, nihilominus tum qvoqve pro foribus
βὼν τῆς γυναικὸς ὑπὸ μίαν. διὰ τοῦτο ὁ δυσμαχέτης ὁ regii cubiculi pernoctavit, nullo uxoris desi-
βασιλεὺς, ἐρέαν τοῦ ἰωάβ κελεύσας πρὸς- F derio tactus. hanc ob rem indignatus rex scri-
πεσόντα τὸν ἐρέαν. ἁμαρτεῖν δὲ αὐτὸν ἐδήλωσε, καὶ τὸν psit Joabo, ut in Uriam pœnam meritum ani-
τρόπον τῆς τιμωρίας, ἵνα μὴ φήνῃ φανερὸς αὐτὸς ὢν madverteret: modumqve puniendi indicavit,
βουληθείς. ταῦτα ἔλεγεν. καὶ δὲ τὸ δυσμαχώτατον αὐτὸν ne manifestum fieret suo jussu hoc factum. jus-
ἐκέλευσε μέρος τοῦ πολεμίων τάξαι, καὶ καθ' ὃ κινδυ- sit enim, ut qva primum periculi esset, hosti op-
νεύσει μαχόμενον, ὑπολειφθεὶς μόνος. τοὺς δὲ συμ- poneretur, moxqve à sociis, qvo facilius oppri-
φήσαντας ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς μάχης γνόμενος ἐκέλ- mi posset, destitueretur. his ita scriptis, & pro-
ευσε. ταῦτα γράψας καὶ σημηνάμενος τῇ αὐτοῦ σφρα- prio sigillo obsignatis, epistolam Uriæ com-
γῖδι, τῷ ὑπηρέτῃ ἔδωκεν ἐρέα κομίσαι πρὸς ἰωάβ. misit ad Joabum perferendam, qvi receptis li-
δεξάμενος δὲ τὰ γράμματα ἰωάβ, καὶ τὸν δ' G teris, & cognita regis voluntate, qvem locum
βασιλέως θεασάμενος ἀναγνούς, καθ' ὃν ἦν τόπον τοὺς maxime ab hostibus infestari sciebat, in eo col-
πολεμίους αὐτῷ χαλεπὸς γνόμενος, κατὰ δὲ τὸν ἐκ locaturus Uriam, adjunctis illi lectissimis ali-
τὸν ἐρέαν, δὸς αὐτῷ τινας τ' ἀρίστων τῆς γραπᾶς. qvot militibus, pollicitus est se cum toto exercitu
αὐτὸς δὲ ἅπασιν τῇ δυνάμει πρὸς ὑποδεξόμενος affore, si qva parte muri suffosa aditum intra ur-
ὑφῇτο, εἰ δυνηθεῖεν ἀναρέψαντες τι δ' τείχους εἰσ- bem patefecissent: hortatus eum, ut existimati-
ιέναι εἰς τὴν πόλιν. ὅτε δ' αὐτὸν ἡγνώγει γραπιώ- oni, qvam tum apud regem, tum apud commili-
τῶν, καὶ δέξαν ἔχοντα ἔτι τε τοῦ βασιλέως καὶ ἔτι τῆς tones sibi paraverat, respondens, libenter potius
τῶν ὁμοφίλων εὐανδρίας, χαίρειν τοῖς μεγάλοις πό- qvam gravatim jussa capesseret. cumqve Urias
νοις, ἀλλὰ μὴ πρὸς ἀχαναχτὸν ἠρέμα. ἔτι δὲ ἐρέας προθύ- magna alacritate demandatum munus suscepis-
μως ταῦτα τὸ ἔργον, τοῖς μετ' αὐτὸν ἔτι δηλοῦσθαι μέ- set, manipulo illi adjungendo clam imperavit,

ut cum primum, occurrentibus hostibus, urgeri hominem viderent, deserto illo, in tutum se reciperent. Itaqve cum Hebræi fecissent assultum ad mœnia, veriti Ammanitæ, ne ab illa parte hostis murum occuparet, fortissimus quisqve, recluſa repente porta, magno impetu erumpunt. quod ubi viderunt, qui circa Uriam versabantur, memores Joabi mandatorum, uno agmine sese retrorsum receperunt. Solus Urias, qvod puderet, contra qvam promiserat, assignatum locum non tueri, in se ruentes sustinuit, ferroqʒ; exceptos interemit non paucos, donec circumventus cum aliqvot aliis, qvos ignaros consilii pudor idem in officio continuerat, non inultus occubuit. His ita gestis, Joabus regi per nuncium significat, quod non ferens obsidionis moras, oppugnatione adortus mœnia, amissis aliqvam multis, infecta re, in castra redire sit compulsus. mandarat autem nuntio, si regem hoc factum ægre ferre sentiret, ut de Uriæ qvoqve morte renuntiaret: idqvod etiam evenit. Rex enim, his cognitis, malefactum ajebat, quod aperta vi mœnia tentassent, oportuisse enim machinis ac cuniculis aditum moliri, maxime cum Abimelechus Gedeonis filius domesticum exemplum illis esse debuerit, qui Thebis turrim vi capere conatus, saxo ab anicula misso, ictus turpiter vitam amisit, vir alioqvi fortissimus, quod inconsulte difficillimum oppugnationis genus esset aggressus. Utilissimum autem in re militari, qvid aliis bene aut secus cesserit, considerando, cum simile periculum incidit, hæc sequi, illa fugere. postqvam autem indignabundo de Uriæ qvoqve morte relatum est, irasci desiit: jussitqve Joabo renunciari, vulgare esse id incommodum, nec à natura belli alienum, cujus hæ sint vicissitudines. debere tamen eum in posterum cautius rem administrare, & aggeribus ac machinis expugnatam urbem solo æqvare, & habitatores ejus ad unum neci dedere. Cum his mandatis nuntius ad Joabum propere se recepit. cæterum Bethsabe, audita mariti morte, per aliqvot dies eum luxit: ubi vero à mœrore ac lacrymis destitit, sine mora eam rex conjugem sibi ascivit: ex qva mox puer masculus ei natus est. Has nuptias Deus neqvaqvam æqvis oculis inspexit, sed iratus Davidi, cum prophetæ Nathani per visum nocturnum se obtulisset, regem graviter incusavit. propheta vero, qvi esset vir festivus ac prudens, reputans reges, quoties suis affectibus rapiuntur, non magnum juris respectum habere solere, commination numinis ad tempus dissimulata, maluit illum blanda oratione aggredi, in hunc modum sententiam ejus exploraturus. Duo viri, inqvit, eandem urbem incolebant: alter prædives multorumqve armentorum & gregum dominus: alter unius tantum oviculæ possessor, eam una cum pueris suis domi qvotidianis cibis alebat, non alio affectu, qvam si esset filia. cum vero hospes diviti supervenisset, ille parcens suis pecoribus nullum in amici gratiam mactare voluit: sed abstracta per vim ovicula pauperis,

2. Reg. 12.

A νοις, ἰδία καταλιπὼν ὅταν ἐξορμήσοντας ἴδωσι τοὺς πολεμίους ἐδήλωσεν. προσλαβόντων δ' οὖν τῇ πόλει τῶν Ἑβραίων, δείσαντες οἱ ἀμμανῖται μὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον καθ' ὃν ἀμύναν οὐδεμίαν πεποίηνται, φθάσαντες ἀναδῶσιν οἱ πολέμιοι, προσπαίρμοι τοὺς ἀνδρειοτάτους αὐτῶν καὶ τὴν πύλην ἀνοίξαντες, αἰφνιδίως καὶ μετ' ῥώμης ὁρμὴ πολλοὺς τῶν ἐχθρῶν ἐπέξῆλθον. ἰδόντες δ' αὐτοὺς οἱ σὺν τῷ Οὐρία, πάντες ἀνεχώρησαν ἐπίσω, καθὼς ἐπὶ τοῦτο αὐτοῖς προεῖπεν. αἰσχυνθεὶς δ' Οὐρίας φυγεῖν καὶ τάξιν καταλιπεῖν, ὑπέμεινε τοὺς πολεμίους, καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἐκδεξάμενος ἀνῃρέθη μὴ B ὀλίγους. κυκλωθεὶς δ' ὑπ' ἐλήφθη ἐν μέσῳ τελευτᾷ, σὺν δ' αὐτῷ τινες καὶ ἄλλοι συγκατέπεσον τῶν ἑταίρων. τούτων δ' ὑπὸ γνωμῶν, ἔπεμψεν ἀγγέλους ὁ Ἰωάβος πρὸς τὸ βασιλέα, λέγειν ἐντειλάμενος αὐτοῖς, ὡς ἀναδάσαι μὲν ταχέως ἐλεῖν τὴν πόλιν, προσβαλὼν δὲ τῷ τείχει, καὶ πολλοὺς ἀπολέσας ἀναχωρῆσαι βιαθέν. C προσταθεῖσαν δ' τούτοις ἂν ὀργιζόμενον ἐπ' αὐτοῖς βλέπωσι καὶ τὸν Οὐρίαν θανάτου. ὡς δ' ὁ βασιλεὺς ἀκούσαι ταῦτα πρὸς τὸν ἀγγέλων, δυσφορῶντα, φάσκοντα ἁμαρτάνειν αὐτοὺς τῷ τείχει προσβάλλοντας, δέον ἰσονόμοις καὶ μηχανήμασιν ἑλεῖν πειρᾶσθαι τὴν πόλιν, καὶ ταῦτ' ἔχοντας παράδειγμα τὸν Γεδεώνος υἱὸν Ἀβιμέλεχον, ὃς ἐπὶ τὴν ἐν Θήβαις πύργον ἑλεῖν ἐβάλετο βίᾳ, βληθεὶς ὑπὸ πεσούσης πέτρᾳ κατέπεσε, καὶ ἀνῃρέθη· ὧν, ἅτε τὸ δυχερέστατον τοῦ πολέμου, αἰσχρῶς D ἀπέθανεν· ὃ μὴ μονοῦντας, ἐὰν μὴ προσίενται τῷ τείχει τοὺς πολεμίους. ἄμεινον γὰρ ἁπάντων ἐν πολέμῳ πράξαντων καλῶς καὶ ὡς ἕτερος ἐν τοῖς αὐτοῖς κινδύνοις μνήμης ἔχειν, ὡς τὰ μὲν μιμεῖσθαι, τὰ δὲ φεύγειν. ἐπεὶ δ' ἔτως ἔχοντι καὶ τὸν Οὐρία θάνατον ἐδήλωσεν ὁ ἄγγελος, παύεται μὲν τῆς ὀργῆς. ἰωάβῳ δ' ἐκέλευσε λέγειν ἀνθρώπινον εἶναι τὸ συμβεβηκὸς, καὶ τὰ τοῦ πολέμου φύσιν ἔχειν τοιαύτην. ὡς τε ποτὲ μὲν τοῖς ἐναντίοις εὐ E πράττειν συμβαίνειν κατ' αὐτὸν, ποτὲ δὲ τοῖς ἑτέροις. τὸ λοιπὸν μέντοι γε προνοεῖν τῆς πολιορκίας, ὅπως μηδὲν ὑπολείπωσι κατ' αὐτὸν, ἀλλὰ χώμασι καὶ μηχανῇς ἐκπολιορκήσαντας καὶ καθελόντας μέν, τὴν μὲν πόλιν κατασκάψαι, πάντας δ' ἀπολέσαι τοὺς ἐν αὐτῇ. ὁ μὲν ἄγγελος, ταῦτα ἐπὶ τὸν βασιλέως ἐντειλαμένου ἀκούσας ἡπείγετο. ἡ δὲ, ὡς ἤκουσε τὸν ἄνδρα πεπενθοῦσαν, τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς πενθήσασαν, ὑπὸ συχνὰς αὐτὸν ἡμέρας ἠπείλησε. παυσαμένης δὲ τῆς λύπης καὶ τοῦ ἐπ' ἀδελφοκτόνῳ, ὁ βασιλεὺς εὐθὺς ἀγάγετο γυναῖκα. καὶ παῖς ἄῤῥην ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γίνεται. ὃν οὐκ ἠδέως ἐπεῖδεν ὁ θεὸς τὸν γάμον, ἀλλὰ δι' ὀργῆς ἔχων τὸν Δαβίδην, τῷ προφήτῃ Νάθαν φανεὶς κατὰ τὰς ὕπνους, ἐμέμφετο τὸν βασιλέα. ὁ δὲ Νάθαν, ἀνὴρ εὐφυὴς καὶ σωφρονεῖν δοκῶν καὶ συνετὸς ἀνὴρ, λογισάμενος ὡς οἱ βασιλεῖς ὅταν εἰς ὀργὴν ἐμπέσωσι, ταύτῃ πλέον ἢ τοῦ δικαίου νέμουσι, τὰς μὲν θεοῦ γεγυμνωμένας ἀπειλὰς ἡσυχάσειν ἐκέλευεν. ἄλλους δὲ λόγους χρήσους πρὸς αὐτὸν διεξῆλθε. καὶ δή τοι τὸν τινα τρόπον, ᾧ δὲ καί τι φρονεῖ, ποιήσας σαφὲς αὐτῷ παρεκάλει. δύο γάρ ἔφησεν ἄνδρες τὴν αὐτὴν κατοικεῖν πόλιν. ὧν ὁ μὲν πλουσιώτατος ἦν, καὶ πολλὰς εἶχεν ἀγέλας ὑποζυγίων τε καὶ θρεμμάτων, καὶ βοῶν. τοῦ πένητος δ' ἄμνας μία ὑπῆρχε. ταύτην μετὰ τέκνων αὐτὸς ἀνέτρεφε σιτοδιαιτώμενος αὐτῇ τὰ σῖτα καὶ φιλοστοργία πρὸς αὐτὴν χρώμενος, ἤ τις ἂν χρήσαιτο θυγατρί. ξένου δ' ἐπελθόντος τῷ πλουσίῳ τοῦ μὲν ἰδίων ἐδέησε κτηνῶν βοσκημάτων ἠξίωσε καταθῦσαι εὐωχῆσαι τὸν φίλον. πέμψας δὲ τὸν ἀμνάδα τοῦ πένητος ἀ-

πασα-

πασαν, ἐ ταύτην ὡραγκυλάσας εἰσίασε τὸν ξένον. A jugulatam & apparatam hospiti appofuit. His
σφόδρα δ' ἐλυπήθη ὁ λεγόμενος τ βασιλέα. ἡ, πε- verbis rex graviter commotus, scelestum homi-
ρισσως τὸν κάθυρον τὸν ἄνδρωπον ἐκεῖνον ὃς δὴ τὸ ἔρ- nem illum facinus hoc ausum pronuntiavit,
γον ἔτολμησεν ἀπεφλάσατο, καὶ τὸ τετραπλοῦν τι ἀν- justumqve esse, ut quadruplum pro adempta o-
τιτίσαι τὴν ἀμνάδα δίκαιον εἶναι, καὶ ὡς τοῦτῳ βα- vicula restituatur, & ipse insuper capite plecta-
νατῳ ἁλῶναι. νάθαν δ' ἐπιτυχὼν αὐτὸν ἐλε- tur. Tum Nathan incunctanter subjecit, ipsum
γξάσας εἶναι τὸν ἄξιον ταῦτα παθεῖν, ὑφ' αὐτοῦ κε- esse, qvi hac pœna dignus sit, suopte judicio ne-
κριμένον τὰ μισήσαντα μέρα καὶ δεινὸν ἔργον. ἀνεκά- farii sceleris damnatus. ac tum demum illi ex-
λυπτε δ' αὐτὸ καὶ παρεγμένου τὸν ὀργὴν τ θεοῦ ποιη- B posuit, in qvantam indignationem numinis in-
σάντος μὲν αὐτὸν βασιλέα τῆς ἑβραίων δυνάμεως, καὶ currisset, cujus favore universæ gentis Hebræo-
τῶν κυκλῳ πάντων ἐθνῶν πολλῶν ἐ μεγάλων κύριον. rum rex constitutus, circumqvaqve vicinarum
ἐκ μιᾶς δ' ἐπὶ πᾶσι τ ὀκτὼ σὺν ταῖς χερσῶν, δόντος δ' etiam gentium earumqve multarum & magna-
αὐτῷ καὶ γυναῖκας ἀς δικαίως καὶ νομίμως ἠγάγετο. rum dominium consecutus esset: non semel an-
καὶ φοιτήσαντος δ' ἐπ' αὐτὸ καὶ ἐσωθέντος, ὃς ἀλ- tea liberatus è Sauli manibus: nunc cum ejus-
λοτρίαν γάμας ἔχοι γυναῖκα, ἡ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀ- dem benignitate aliqvot legitimas uxores habe-
πολωλεκέναι δόλῳ τῷ παλεμίου. δῶρον οὖν αὐτὸν εἶναι at, contempto omni humano simul atqve divino
τοιοῦτον δίκας τοῦ θεοῦ. καὶ βιαθήσεσθαι μὲν αὐτοῦ τὰς jure, alienam eum duxisse uxorem, marito ipsius
γυναῖκας ὑφ' ἑνὸς τ παίδων. ἀποκτανθήσεσθαι δ' ἢ καὶ C interfecto & hosti prodito. Igitur affore divinam
αὐτὸν ἐξ ἐκείνου, καὶ τὸ ἁμάρτημα κρύφα τε δρά- ultionem, & ipsius qvoqve mulieres ab uno è fi-
σαντα, φανερὰν τίνειν ἐπ' αὐτῷ δίκην ὑφέξειν. τεθνήξε- liis per vim constuprandas, & ipsum insidiis ab
σθαι δ' καὶ τὸ παιδάριον τὸ ἐξ αὐτῆς γεγονημέ- eodem appetendum, ut pro clam admisso pecca-
νον. ἀχθεσθεὶς δ' ὁ βασιλεὺς, καὶ συγ- to in propatulo pœnas persolvat, qvin & puerum
χύσεως ἀκαιρῶς, καὶ μὴ δακρύων κ, λύπης αἰσθέσθαι ex ea natum sine mora esse interiturum. territo
λέγοντος, ὡς ὁμολογουμένως θεοσεβὴς, κ, μηδὲν ἁ- autem per hanc denunciationem rege, vehemē-
μαρτὼν ἄλλως πρὸς τὸν βίον, ἢ τὰ πρὸς τὴν ἀρχὴν γυναῖ- terqve perturbato, & cum lacrymis fatente se
κα, αἰδεσθεὶς ὁ θεὸς. καὶ μᾶλλα πεσὼν φυλάξειν αὐτῷ D peccasse in Deum: erat enim vir pius, & qvi, hoc
καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν βασιλείαν ἐπαγγειλάμενος. μεθ- uno excepto, in tota vita nihil admiserat: placa-
ημέραν δ' ὀκτὼ τ παιδὸς ἀσθενήσαντος, ἀκέτι κάλεπῶς ἔχειν ἐ- tus Deus recepto in gratiam promisit, & regnum
φασκε. καὶ νὰθαν μὲν ταῦτα τὸν βασιλέα προφητεύ- & vitam ei servaturum se esse. Post pœnitenti-
σας, οἶκαδ' ἐπανῆλθε. τὸν δ' ἐκ τῆς ἀρχῆς γυναικὸς am enim non amplius se iratsci. Atqve ita Nathan
ἠγαπημένον παῖδα δαβὶδ, νόσον ἐνοκεῖσθαι χαλεπὴν τῷ θεῷ. postqvam futura regi aperuisset, domum rever-
ἐφ' ᾗ δυσφορῶν ὁ βασιλεὺς, προφὲν μὲν ὅτι ἡμέ- titur. Porro infans, ex uxore Uriæ natus Davi-
ρας ἑπτὰ, καὶ πᾶσα ἀναγκαζόντων τ οἰκείων ἀ προσή- di, immittente Deo, gravi morbo corripitur, cu-
νεγκατο. μίλαναν ἢ σκεθρωπὸς ἐσθῆτα, πεσὼν ὅτι E jus vicem mœstissimus pater dolenter ferens,
κατὰ γῆς ἑκατὸ, τ θεὸν ἐκέτευε τ δ παιδὸς ἱκετεύων per septem dies à familiaribus induci non potu-
σύντομος. σφόδρα γὰρ ἐστέργεν αὐτοῦ τὴν μητέρα. τῇ δ' it, ut ullum cibum degustaret: sed atratus & sac-
ἑβδόμῃ τ ἡμερῶν τελευτήσαντος τ παιδὸς, ἀκ ἐτόλμων co amictus, humi prostratus jacebat, & à Deo sa-
τὸ βασιλέα τὸ μειζόν οἱ θεράποντες, λογιζόμενοι μὴ lutem pueri precabatur. Nimis enim ejus matrem
γνοὺς ἐπ' μᾶλλον ἀσχοληῖ ἢ τροφῆς κ τ' ἄλλης ἐπιμε- diligebat. Septima vero die mortuo puero,
λείας, ὡς ἂν ὄπι τέκνῳ πόθῳ τετελευτηκότος, ὁπότε F familiares non audebant hoc regi indicare, veri-
γνοίης ἅτως τάδε τ λύπης αὐτ ἐκάκω. παραπλομένων ti, ne re cognita, pertinacius etiam à cibo reli-
δ' αὐθομένως τ οἰκετῶν ὁ βασιλεὺς, ἐ τοῦτο παχόν- quaq; cura corporis abstineret, desiderio defun-
των μᾶλλον συγπρίψαι ἤλπισι συμβαίνῃ, σωνεὶς ἐπ' cti infantis, cujus morbum tam impotenter tulis-
αὐθήμερον ὁ πᾶις, προσφωνήσας ἕνα τ οἰκετ, ἐ μα- set. qui cum turbatam familiam sentiret, & ali-
θὼν τάληθὲς ἀνίησε). ἐ λυσάμενος ἐ λαβὼν ἐσθῆτα qvid mali celari, facile intellexit, extinctum puer-
λαμπρὰν, ἧς τὴν σκηνὴν ὁ θεὸς ἐφαγίνε). ἐ κελεύσας δεῖ- rum: accitoq; uno è famulis, postqvam veritatē
πνον αὐτῷ ἐφθῆναι, πολλὴν ὅτι τοῦ φθόλογο comperit, confestim surrexit: lotus deinde sum-
τὴν συγχυσιν ἡ, τὴς οἰκέτας ἐκπληξιν παρῆχεν, ὅτι ptaq; veste candida, ad Dei tabernaculum prope-
μηδεὶ τούτων ὅπι νοσοῦντι τοῦ παιδὸς ποιήσας, πρὸ ὁμὲ ravit, posthac jussis famulis, ut cœnam sibi appo-
πολλοστὸ ἐπάσθη. τὴν τοιαύταν δεηθέντες ὅπι- nerent, præter omnem opinionem, admirationi
πρέψαι πρῶτον αὐτὸς πυθέσθαι παρεκάλεν ἐπεῖν τ γε- fuit omnibus cognatis & domesticis, stupenti-
γεμένων, ὁ δὲ, ἀμαθὴς ἐπῶν αὐτὸς ἐδίδασκεν, ὡς G bus, qvod, cum nihil horum ægrotante puero fe-
ἐπ μὲν ζῶντ τ παιδὸς, ἔχων ἐλπίδα σωτηρίας αὐτῷ cisset, nunc post ejus obitum omnia simul face-
δεόντως ποιεῖν ἐποίει, τὸν θεὸν ἡγούμενος τοῦτο δύ- ret: impetrataq; prius licentia, causam scisci-
μῃ καταστῆναι. ἀποθανόντ δ' οὐκέτι χρεὼν εἶναι tabantur. Tum ille: Non intelligitis, inqvit, qvod
λύπης ματαίας. ταῦτ' ἐπόντ, ἐπήνεσαν τὸν σο- dum puer viveret, de salute ejus sperans, nihil
φίαν καὶ τὴν διάνοιαν τ βασιλέως. συνελθὼν δ' τῇ non faciebam, qvo Deum flecterem? nunc post-
γυναικὶ βεβαίαν, ἔγκυον αὐτὴν ἐποίησε. ἐ γενόμενον qvam is obiit, supervacaneum sit inaniter mœ-
ἄρρεν παιδίον, σαλομῶνα προσηγόρευσε, νάθα δ' προ- rore confici. His auditis, omnes sapientiam ejus
φήτου κελεύσαντος. ἰωάβου δ', τῇ πολιορκίᾳ τὰς ἁμμα- laudaverunt. nec ita multo post Bethsabe gravi-
da, erasis legitimis naturæ mensibus, filiū ei peperit, qvem Nathanis monitu Salomonē nominavit. In-

terea Joabus Ammanitas aeri obsidione premebat, præcisis aqvæductibus, & commeatibus interceptis, ita ut fame simul & siti laboraretur, ab unico enim puteo spes eorum pendebat, ac ne hoc quidem ad satietatem utebantur, parce & aqvam dispensantes, ne forte in totum deficeret. Hæc Joabus per literas regi significavit, hortans, ut ad excidium urbis ipse veniret, & hunc qvoqve titulum victoriis suis apponeret, qui collaudato ducis officio fideqve, assumpto secum exercitu, ad devastandam Rabatham proficiscitur: eamqve mox vi captam militi diripiendam permisit. ipse vero ex præda nactus est Ammanitarum regis auream coronam talentum pendentem, & precioso sardonyche insignem, qvam postea capite gestare solitus est. nec non & alia multa ac magni precii præda in ea urbe potitus est. viros vero ejus excruciatos prius ad unum interemit: nec mitius alias Ammanitarum urbes tractavit, pari modo expugnatas. Post hanc victoriam domum reverso grave quiddam accidit ex tali causa: Filiam habebat adhuc virginem, formosissimas qvasqve mulieres pulchritudine vincentem, Thamaram nomine: ex eadem, qua Abesalomus, genitrice natam. hujus amore correptus Amnon, filiorum Davidis natu maximus, cum propter virginitatem ipsius & asservationem potiri ea non posset, adeo passione hac conflictabatur, ut non aliter, qvam ex morbo lentam tabem ac pallorem sibi contraheret, id malum deprehendit Jonathas, qvidam ejus cognatus & amicus, vir prudens & magni consilii. videns enim Amnonem à nativa corporis habitudine indies magis ac magis deficere, accessit illum, rogans, ut causam sibi indicaret. Suspicari enim se, amatoriam qvandam esse hanc passionem. qvo fatente, sororem germanam sibi adamatam, consilium dat, qvomodo optatis potiri valeat. svasit enim, ut simulata ægritudine, simulatqve pater visendi causa illum accessisset, roget, ut sororem ad se mittat, cujus ministeriis relevatus eo citius convalescere possit. Paruit Amnon, & cum nihil cunctatus decubuisset, simulare morbum cœpit. Dein cum pater officiose invisens percontaretur de valetudine, petiit, sororem ad se mitti. ea postqvam jussu patris accita venit, postulavit, ut suis manibus colyphia frixa afferret. Sic enim libentius se comesturum. quæ in conspectu fratris farina subacta, formatisqve colyphiis ac frixis, juveni obtulit. at ille non ea gustavit, sed famulis mandavit, ut, qvotqvot præ foribus cubiculi obversarentur, submoverent, dicens se absq; strepitu qviescere cupere. qvo facto, jussit sororē in intimum conclave paratam cœnā inferre. qvod cū puella fecisset, apprehensæ svadere cœpit, ut sui copiam faceret. At puella exclamat: Abstine vim, frater, abstine, nefas est te rē tā turpē perpetrare. Desine à tam flagitiosa cōcupiscentia, qvæ nihil præter dedecus & infamiā toti familiæ nostræ afferre potest, aut si resistere ei non vales, à patre tibi hoc impetrandum est, non per vim extorqvendum. at ille amore fervens non paruit,

VIII. 2. *Reg.* 13.

νίτας ἰσχυρῶς ἐκάκου, τ τε ὑδάτων αὐτὸς ἀποτεμόμ@, κ τῆς τ̃ ἄλλων ἐπαγωγῆς, ὡς πάνυ παλαιπωρεῖν ἐνδεία πᾶσ κ τροφῆς, ἐξ ὀλίγου γὰ φρέατ@ ἦν τὸ πιστεῦον τ πηγὴν ἀφθονώτερον χορηγοῦν. χαίρει τῷ βασιλεῖ ταῦτα δηλῶν κ, ὡς ἂν καλῶν αὐτὸν ἐπὶ τ ἀναίρεσιν τῆς πόλεως ἐλθεῖν, ἵνα τὸν νικητ̃ αὐτὸς ἐπιγράφηται. ταῦτα ἰωάβ@ χαίρων@. ἀποδεξάμεν@ τ̃ νέας κ τ̃ πίστεως ὁ βασιλεύς, ὡς καλῶν τὸν συνεπῄνεσεν δύναμιν, ἦκεν ἐπὶ τὸν ῥαββατ̃ις πορῆσιν. κ κρατ@ ἑλὼν ἀφαρπάσας τοῖς σφαγιώταις ἔφηκεν. αὐτὸς γ, τ δ βασιλέως τ ἀμμανιτ̃ων λαμβάν στέφανον, ἑλκυστ@ χρυσ̃ τάλαντον, κ πολυτελῆ λίθον ἔχοντ@ ἐν μέσῳ σαρδόνυχα, ἐφόρει δ' αὐτὸν ἐπὶ τ κεφαλῆς διηνεκῶς. πολλὰ γ κ ἄλλα σκῦλα λαμπρὰ κ πολύτιμα εὗρεν ἐν τῇ πόλει. τοὺς δ' ἄνδρας αἰκισάμενος διέφθειρε. ταῦτα γ ἐπὶ τὰς ἄλλας τ ἀμμανιτ̃ων πόλεις διέθηκεν, ἑλὼν αὐτὰς κ̃ κρατ@. ἀναστρέψαντ@ δ' εἰς ἱεροσόλυμα τ̃ βασιλέως, πλῆσμα αὐτ̃ τοῦ οἰκείου ἐξ αἰτίας τοιαύτης καταλαμβάνει. συγκατῆρ γὰρ αὐτῷ, παρθένος μὲν ἔτι, τ̃ γ κάλλος δ' ὑπερέπης, ὡς ἁπάσας ὑπερβαλλ τὰς δ' μορφωτάτας γυναῖκας, θημάρ@ ὄνομα, τῆς δ' αὐτῆς ἀδελφὸς μητρὸς κεχοινωκυῖα. ταύτης ὁ πρεσβύτατ@ τ̃ Δαβὶδ παίδων ἀμνὼν ἐρασθείς, ὡς ἔτι παρθένειαν αὐτὴν, ἅτε διὰ τοῦ φυλακεῖον τυχὸν τ̃ ἐπιθυμίας ἐδύνατο, χαλεπῶς διέκειτο. κ τὸ τ σῶμα τ̃ ἀδύνης αὐτὸν καταφθίσης καὶ ἰσχναίνετο κ τοῦ χρόα μετέβαλεν. δῆλ@ γ ταῦτα πάσχων γίνε ἰωνάδῃ τινὶ συγγνοὺς κ φίλῳ, σωφρὼν δ' ἦν ἔτος ἐν τοῖς μάλιστα ἐ τοῦ Δαυὶδου ὀξύς. ὁρῶν οὖν καθ' ἑκάστην ἡμέραν τ̃ ἀμνὼνα μὴ κ̃ φύσιν ἔχοντα τὴν σώμαλη, προσελθὼν ἠρώτα φράσαι τοῦ αἰτίαν αὐτῷ. εἰκάζειν μὲν γὰρ αὐτὸς ἔλεγεν ἐξ ἐρωτικῆς οὕτως ἔχειν αὐτὸν ἐπιθυμίας. δ γ ἀμνὼν@ ὡμολογήσαντ@ τὸ πάθ@, ἐπὶ τῆς ἀδελφῆς ἐρᾷ τυγχάνοι ἐμοπατρείας, ὁδὸν αὐτῷ καὶ μηχανὴν εἰς τὸ θεραπεῦσαι τ̃ ἐυκτῶν ὑπέθετο. νοσεῖν γὰρ ὑποκρίνεσθαι παρῄνεσεν. ἐλθόντα γ πρὸς αὐτὸν τὸν πατέρα, πέμψαι τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῷ Δαμαρηησομένην, σκέλασι θᾶσσον καλέσαι. ῥᾴων γὰρ ἔσεσθαι κ ταχέως ἀπαλλαγήσεσθαι τῆς νόσου. τάττ γνομένων, καταπεσὼν ὁ ἀμνὼν ἐπὶ τοῦ κλίνου, νοσεῖν προσεποιεῖτο κ̃ τὰς ἰωνάθου ὑποθήκας. θεραπευομένου γ ἤδεσαν οἱ πατρὸς κ σκεπτομένου πῶς ἔχει, τοῦ ἀδελφοῦ ἐδέησε πέμψαι πρὸς αὐτόν. ὁ δ' εὐθὺς ἐσκέλασεν ἀχθοῦσα. ἥκουσα γ προσεῖχεν ἄρτους αὐτῷ ποιῆσαι τηγανίτους, αὐτάρκως ἡμομένη. προσοίσεσθαι γὰρ ἤδεσαν ἐκ τῶν χειρῶν. ἡδὺ ἐμβλέπων@ τοῦ ἀδελφῆς φυράσασα τὸ ἄλευρον, κ θεάσασα κολλυρίδας. κ τηγανίσασα, προσήνεγκεν αὐτῷ. ὁ γ ἔτι μὲν οὐκ ἐγεύσατο. προστάξας γ τοῖς οἰκέταις παρασκευαζομένοις πάντας πρὸς ὃ θεραπεύειν. βαλεῖν γὰρ ἀναπαύσασθαι. θορύβου κ παραχῆς ἀπηλλαγμένου. εἰς γ τὸ κελεύσθεν ἐχώρει, τοῦ ἀδελφοῦ σκέλασεν εἰς τὸν ἐνδοτέρω οἶκον τὸ δεῖπνον αὐτῷ παρενεγκεῖν. παρασάσης γ ἔτι τῆς κόρης, λαβόμεν@ αὐτῆς, συνελθεῖν αὐτῷ πρόθυμον ἐπειρᾶτο. ἀναβοησαμένη γ ἡ παῖς ἀλλὰ μὴ σύ γε ἔτι βιάσῃ με, μὴ γ ἀσεβήσῃς εἰπὲν ἀδελφὲ τὰς νόμους θεραπεύων, καὶ ὄνειδ θεβαλὼν σαυτ̃ αἰσχύνῃ. σαῦσαι σ' ἔτως ἀδίκῳ κ μιαρᾷ ἐπιθυμίᾳ, ἐξ ἧς ὄνειδ@ κ κακοδοξίαν ὁ οἶκ@ ἡμῶν κερδανεῖ. συνεβούλευέ τε θεῖ τούτ Δαμαλεχθέντα τῷ πατρὶ, συγχωρήσειν. γὰρ ἐκεῖνον, ταῦτα δ' ἔλεγεν, βιαζομένην τ ὁρμὴν αὐτ̃ τ ὀρέξεως πρὸς τὸ παρὸν διαφυγεῖν. ὁ δ'

ὁ δ' οὐκ ἤθελεν, τῷ ἔρωτι κρατούμενος, καὶ τῆς παρθένου κρείττονος μᾶλλον βιάζεται τὴν ἀδελφήν. μισήσας δ' αὐτὴν μετὰ τὴν ἁρπαγὴν ἐκέλευσεν ἀναχωρεῖν ἀπέναντι. τῆς δὲ χάριν τοῦ μίσους καὶ ἀφ' ἑτέρου καλοῦσης, εἰ βιασάμενος αὐτὴν μηδὲ ἄχρι νυκτὸς ἤνεσχε μεῖναι, ἀλλὰ τοσοῦτον ἀπήλλαττεν κελεύσειεν ἡμέρα καὶ φωτί, ἵνα μάρτυσι τῆς αἰσχύνης χρήσηται, προσετάξεν αὐτοῦ σκεδαννύειν τὴν στέγην. ἡ δέ, ἀπειλῆς ὑπὸ τῆς ὕβρεως καὶ τῆς βίας ἠμαυρωμένη, περιρρήξασα τὸν χιτωνίσκον (ἐφόρουν γὰρ αἱ τῶν ἀρχαίων παρθένοι χειροδέτους ἄχρι τῶν σφυρῶν πρὸς ἀμβλὺ βλέπειν δοκοῦσας χιτῶνας) καὶ κατόδυν καταχεαμένη τῆς κεφαλῆς, ἀπῆλθε διὰ τῆς πόλεως βοῶσα καὶ ὠδυρόμενη τὴν βίαν, ἐντυχοῦσα δ' αὐτῇ ἀδελφὸς ἀβεσσαλὼμου, ἀνέκρινε τίνος αὐτῇ δεινοῦ συμβάντος ἔτυχεν. κατασπουσα δ' αὐτῆς πρὸς αὐτὸν τὴν ὕβριν, ἠνυχάλει καὶ μετρίως φέρειν παρῄνει, καὶ μὴ πολλὴν ὑπέρθυμον φλαρεῖσαν τὸν ἀδελφοῦ. ἡ δ' ὑπὸ λύπης πεπτωκυῖα τῆς βοῆς, καὶ ἐπὶ πολλοὺς τὴν βίαν ἐκφέρειν. καὶ πολὺν χρόνον χηρεύουσα παρ' ἀβεσσαλὼμῳ τῷ ἀδελφῷ διεκαρτέρησε. γνοὺς δὲ ταῦτ' ὁ πατὴρ δαβὶδης τοῖς μὲν πεπραγμένοις ἠχθετο. φίλων δ' τι ἀμνὼνα σοφόβα, πρεσβύτατος τῶν υἱῶν αὐτῷ, μᾶλλον αὐτὸν ἠναγκάζετο. ὁ δ' ἀβεσσαλὼμος, ἐμίσησε χαλεπῶς αὐτόν, καὶ λαθραίαν καιρὸν εἰς ἀμνῶνα αὐτὸς τὴν ἁμαρτίας ὑπῆρξεν παρεφύλαττεν. ἔτος δ' ἤδη τοῖς περὶ τὸν ἀδελφὴν αὐτοῦ πάθεσι διελήλυτο δεύτερον, καὶ μέλλων ὑπὲρ τῶν ἰδίων κουρᾶν ἐτέραν θρεμμάτων εἰς βελσεφῶν, πόλις δέ ἐστιν αὕτη τῆς ἐφραὶμ κληρουχίας, παρεκάλει τὸν πατέρα σὺν καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ἐφ' ἑστιάσει. δεηθεὶς δ' οὐκ ἂν μὴ βαρύς εἶναι δόξοι τοῖς, τοὺς ἀδελφοὺς ἀποστείλας παρεκάλεσε. πεμψάντος δὲ, τοὺς ἰδίους ἐκέλευσεν ὁπηνίκα ἴδωσι τὸν ἀμνῶνα μέθῃ παρειμένον καὶ κάρῳ, νύσσειν καὶ αὐτὸν φονεύσωσιν, μηδὲν φοβηθέντες.

A sed libidinis œstro percitus reluctantem per vim opprimit: atqve post oblatum vitium, in contrarium mox affectum vertitur, & exosam, ac fastiditam conviciis aggressus jubet, ut è vestigio se inde faceſſat. quæ cùm hanc injuriam priore graviorem diceret, quòd constupratam vel usqve noctem illic manere non patiatur, sed confestim extrudat clara adhuc luce, ut turpitudinis suæ testibus occurrat: mandavit famulo, ut eam ejiceret. illa verò scissa talari tunica, qualibus tum regiæ puellæ ex more velabantur, & cinere caput sparsa, per mediam urbem discedebat, vim sibi illatam quiritando. in quam sic affectam cùm Abesalomus frater incidisset, sciscitatus est, quid mali haberet, qvòd ita se afflictaret. cùmque illa de stupro rem totam ei denarrasset, solatus eam hortabatur, ut æqvo animo factum hoc ferret, nec ad injuriam suam pertinere putaret, cùm à fratre sic vitiata: qvibus verbis placata puella vociferari ac quiritari desiit: & deinde aliquam multo tempore in cœlibatu apud Abesalomum fratrem perseveravit. His cognitis David pater vehementer indoluit, sed quia diligebat Amnonem, ut filiorum natu maximum, non sustinuit illi molestus esse. Porro Abesalomus grave odium ejus in pectore celabat, opportunitatem vindictæ expectans. jamqve alter annus abierat, ex qvo pudicitiæ sororis ejus illusum est: & cùm esset iturus in Belsephon, qvod est oppidum tribus Ephremiticæ, ad tondendos suos greges, invitavit patrem ac fratres ac solenne convivium. qvo excusante, qvod nollet eum gravare, rogavit ut pace ejus liceret filiis proficisci. qvo impetrato suis injunxit, ut qvamprimum animadvertissent Amnonem temeto gravatum, neminem veriti ad nutum suum illum trucidarent.

Κεφάλαιον ή.

Οπη τῶν περὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ συμπεσόντων. καὶ ὅτι παιδὸς ἐξελθόντος τῆς δεχῆς.

CAP. VIII.

Qvomodo per intestinum familiæ dissidium David à filio regno pulsus est.

Ὡς δ' ἐπύθοντο τὰ προσταχθέντα, ἐκπλήξεις καὶ ταραχὴ τοὺς ἀδελφοὺς λαμβάνει. καὶ δείσαντες περὶ ἑαυτῶν, ἐμπηδήσαντες ἵπποις ἔφερον πρὸς τὸν πατέρα. φάσας δέ τις αὐτοῖς, ἅπαντας ὑπὸ ἀβεσσαλὼμου πεφονεῦσθαι τοὺς παῖδας προσκλαῖον. ὁ δ' ὡς ἀπέκτειναν οὐδὲ τοὺς ἀπολωλότας, καὶ τὸν ἀμνῶνα ἀδελφοῦ. τῆς λύπης κατὰ τὸ κλεινὸν δυναμένης πολλαπλασιάσαι τὸ πάθος, οὔτε τὴν αἰτίαν ἐπέγνω. οὔτ' ἄλλοτι μαθὼν οἷον εἰκὸς τηλικούτου προσπεπτωκυῖα κακοῦ, καὶ δι' ὑπερβολὴν ἀπιστίαν ἐχόμενον ἐστέμενον. ἀλλὰ καταῤῥηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, καὶ ῥίψας αὐτὸν ὅπου τῶν γῆν, ἐκτείνετο πενθῶν τοὺς υἱοὺς ἀπαντας, καὶ τοὺς ἀποθανόντας δεδηλωμένους, καὶ τὸν αἴτιον τοῦ. ὁ γὰρ ἀβεσσαλὼμος ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτὸς φεύγει, ἀπαγγελίαν τῆς λύπης παρεκάλει. καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις μὴ πιστεύειν οἷς πέφυκασιν. οὐδὲ γὰρ αἴτιον εὑρίσκειν καταλαμβάνειν. τοῖς δὲ ἀμνῶνος δ' ἐξετάζειν ἔφη δεῖν. ἐκεῖνος γὰρ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ὕβριν ἀποτελέσαι τὸν ἀβεσσαλὼμου τοῦ ἀνοσιουργίαν τοῦ ἐκείνου.

Sed libidinis œstro percitus reluctantem per vim opprimit: atqve post oblatum vitium, in contrarium mox affectum vertitur, & exosam, ac fastiditam conviciis aggressus jubet, ut è vestigio se inde faceſſat, quæ cùm hanc injuriam priore graviorem diceret, quòd constupratam vel usqve noctem illic manere non patiatur, sed confestim extrudat clara adhuc luce, ut turpitudinis suæ testibus occurrat: mandavit famulo, ut eam ejiceret. illa verò scissa talari tunica, qualibus tum regiæ puellæ ex more velabantur, & cinere caput sparsa, per mediam urbem discedebat, vim sibi illatam quiritando. in quam sic affectam cùm Abesalomus frater incidisset, sciscitatus est, quid mali haberet, qvòd ita se afflictaret. cùmque illa de stupro rem totam ei denarrasset, solatus eam hortabatur, ut æqvo animo factum hoc ferret, nec ad injuriam suam pertinere putaret, cùm à fratre sic vitiata: qvibus verbis placata puella vociferari ac quiritari desiit: & deinde aliquam multo tempore in cœlibatu apud Abesalomum fratrem perseveravit. His cognitis David pater vehementer indoluit, sed quia diligebat Amnonem, ut filiorum natu maximum, non sustinuit illi molestus esse. Porro Abesalomus grave odium ejus in pectore celabat, opportunitatem vindictæ expectans. jamqve alter annus abierat, ex qvo pudicitiæ sororis ejus illusum est: & cùm esset iturus in Belsephon, qvod est oppidum tribus Ephremiticæ, ad tondendos suos greges, invitavit patrem ac fratres ac solenne convivium. qvo excusante, qvod nollet eum gravare, rogavit ut pace ejus liceret filiis proficisci. qvo impetrato suis injunxit, ut qvamprimum animadvertissent Amnonem temeto gravatum, neminem veriti ad nutum suum illum trucidarent.

Ut verò perpetratum est, qvod mandaverat, stupor & trepidatio fratres occupat: & sibi quisque timens, correptis equis cursu ad patrem ferebantur. Interim quidam præveniens, omnes ab Abesalomo cœsos nunciat. qvi non aliter quàm par erat, amissis simul tot filiis, idque fratris scelere, gravi dolore ictus, ne causam qvidem rogavit: neqve expectato nuncio in re propter facinoris magnitudinem incredibili, totum se luctui tradens, consciſſa veste humi prostratus jacebat, deplorans non magis, qvos peremtos acceperat, quam ipsum interfectorem. Jonathas verò Samnæ fratris ejus filius hortabatur, ut moderatius doleret, negans se de morte cæterorum credere: nec enim causam facti invenire posse: de solo Amnone dicens diligentius perquirendum. nã de hoc probabile esse, qvod memor injuriæ sororis frater in eum tale aliquid ausus sit.

interea ſonitus adventantium eqvorum,& quorundam eos præcurrentium, omnes in ſe convertit. hi fuere filii regis, qui relicto convivio profugerant. ibi pater occurrit flens flentibus, ex inſperato videns,qvos paulo ante extinctos acceperat. denuoq;gemitus ac lacrymæ inſtaurantur, his fratrem, rege filium fœdè trucidatum deplorantibus. At Abeſalomus in Geſura ad maternum avum fugit, ejus regionis dynaſtam, ibiqve toto triennio permanſit. Cum autem Davidi animus eſſet Abeſalomum ad ſe revocare, non ad ſupplicium,ſed ut eum apud ſe haberet: jam enim ira reſederat: ultro huc propenſum Joabus imperator ſuis artibus impulit. mulierculam enim quandam grandi natu ſubornat, quæ lugubri cultu ad regem accedens ajebat, inter duos ſuos filios ruri agentes rixam exortam adeò incruduiſſe,ut cum ſoli eſſent, ac nemo adeſſet,qui dirimeret,alter ab altero ictus exſpiraverit: rogabatque hanc gratiam,ut qvoniam cognati ejus,qui interfectus eſt, alterum ad cædem expeterent,ſaluti ejus conſuleret,ne reliqua ſpe ſuæ ſenectutis orbaretur. neqve enim aliud remedium ſupereſſe, ſi nullum apud regem inveniret, nam nihil eſſe,qvod illos compeſcere qveat, præter majeſtatis regiæ reverentiam. Cùmque rex poſtulatis ejus annuiſſet,hæc verba ſubjecit: Tuæ quidem benignitati rex gratias ago,qvòd ſenectutem meam & tantùm non orbitatem miſeraris: ſed qvo certior ſim de tua clementia, tuum ipſius filium prius in gratiam recipe, & indignationem contra eum depone: alioqui quomodo poſſem deconceſſa hac mihi gratia non dubitare, cum ipſe adhuc ob ſimilem injuriam filio infenſus eſſe pergas? At cujus eſt prudentiæ, uno contra voluntatem amiſſo, ultro necem alterius addere? Tetigit mox regis animum ſuſpicio perſonam à Joabo eſſe ſubornatam: & cognito ex anicula rem ita ſe habere, accerſit Joabum, dicens eum aſſecutum quod cupiebat, licereque, ut Abeſalomum reducat. Non enim amplius ſe in eum ſtomachari, ſed totam indignationem præteriiſſe. At ille adorato rege, & verbis ejus libenter acceptis, eveſtigio Geſura properavit, & aſſumptum ſecum Abeſalomum Hieroſolyma reduxit. Rex vero audiens filium adventare, miſit qui ei denunciaret, ne ad ipſum accederet, nondum enim ita ſe affectum, ut reverſum videre ſtatim ſuſtineat. Ille ita ut juſſus eſt,devitato patris conſpectu, intra domeſticos parietes cum ſuo famulitio ſe continebat. nec tamen aliquid ejus pulchritudini deceſſit, vel propter mœrorem, vel qvod non ea tractatione uteretur, qua uti regium juvenem par erat: ſed tam forma quàm ſtatura quosvis in maximis deliciis agentes ſuperabat. Tanta autem fuit ejus cæſaries, ut intra octavum qvemque menſem ad ducentos ſiclos, hoc eſt ad quinq; pondo accreſceret. Ad hunc modum privato cultu per biennium Hieroſolymis habitavit: natique ſunt ei filii tres,& una filia formoſiſſima, quæ Solomonis filio Roboamo poſtea nupſit, & filium ei nomine Abiam peperit.

2. Reg. 14.

μεταξὺ ἦ κτύπος ἵππων καὶ ἀρούσῃ προϊόντων πολλῶν αὐτοὺς ἐπέστρεψεν. ἦσαν δὲ οἱ τοῦ βασιλέως παῖδες, οἱ ἀλαφράντες ἀπὸ τῆς ἑστιάσεως. ὑπαντᾷ δ' αὐτοῖς ὁ πατὴρ θρηνοῦσι, λυπούμενος, καὶ παρ' ἐλπίδα ἐρῶν οὓς ἐνεκέκοπει μικρὸν ἐμπροσθεν ἀπολωλέναι. ἦν δ' ὠδὴ πάντων ἀκήρυκτος κλαυθμός, τῶν μὲν ὡς ἐπ' ἀδελφῷ πεπολιτευκότι, τοῦ βασιλέως δ' ὡς ἐπὶ παιδὶ κατοφαγομένῳ. φεύγει δ' Ἀβεσάλωμος εἰς γεσούρα πρὸς τὸν πάππον τὸν πρὸς μητρὸς, δυναστεύοντα τῆς ἐκεῖ χώρας, καὶ τρισὶν ὅλοις ἔτεσι παρ' αὐτῷ καταμένει. ὁ δ' Δαβὶδου προαίρεσιν ἔχοντος ὅπως τὸν μὲν Ἀβεσάλωμον πέμψῃ, οὐκ ἐπὶ τιμωρίᾳ καταπολεμούμενον, ἀλλ' ὅπως ἔχῃ σὺν αὐτῷ. καὶ γὰρ τὰ τῆς ὀργῆς τοῦ δ' χρόνου λελωφήκει. πρὸς τοῦτο μᾶλλον αὐτὸν ἰώαβος ὁ στρατηγὸς παρώρμησε. γυναῖόν γάρ τι τῶν ἡλικίαν ἤδη πεπλεκότων ἔπεισεν αὐτῷ προσελθοῦσαν σχήματι πενθίμῳ. παίδων ἐπὶ τῇ ἀγροικίᾳ αὐτῇ διαιρεθέντων καὶ πρὸς φιλονεικίαν τραπέντων, οὐδενὸς δ' κατασχόντος δυναμένου φανέντος, ἕλεγεν ἕτερον τὸν ἕτερον ἀπηνέστερα ἀποθανεῖν. ἠξίουτε τῶν συγγενῶν ἐπὶ τ' ἀνηρηκόσι ὁρμητικοτέρων καὶ ζητουμένων αὐτὸν ἀνελεῖν, χαριζομένῳ τὴν σωτηρίαν αὐτῆς τ' παιδὸς, καὶ μὴ τὰς ἐπιλοίπους τ' γηρωκομίας αὐτῇ ἐλπίδας προσαφανεσθῆναι. τὸ δ' αὐτῇ κωλύσαντα τοὺς βουλομένους ἀποκτεῖναι τὸν υἱὸν αὐτῆς παρεσχεῖν. οὐ γὰρ ἐφέξειν ἑκόντους ἄλλῳ τινὶ τῆς ασυδῆς, ἢ τοῦ παρ' αὐτοῦ φόβου. ὁ δ' συγκατανένευκε τῷ τὸ γλύκασμα ἱκετεῦσαι, πολλάκις πάλιν πρὸς τὸν βασιλέα, χάριν μὲν εἰπεῖν οἶδα σοῦ τῇ χρηστότητι κατακλίναντι τὸ μῖσος καὶ τὴν ὠδὴ μικρὸν ἀπαυδίαν. ἀλλ' ἵνα βέβαια τε ὠδὴ τῆς σῆς μοι ἡ φιλανθρωπίας, τοῦ σαυτοῦ δ' παιδὸς πρῶτον καταλλαγῆθι, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ὀργὴν ἄφες. πῶς γὰρ ἂν πεισθείην ἐμοί σε ταύτην ἀληθῶς δεδοκέναι τὴν χάριν, αὐτοῦ σου μέχρι νῦν ἐφ' ὁμοίοις ἀπεχθανομένου τοῦ παιδί. ἀνήκεστον δ' ἂν εἴναι προοδεῖναι τοῦ ὠδὰ γνώμην ἀποθανόντι καὶ ἄλλον ἐκουσίως. συνεὶς δ' βασιλεὺς, ἐπόθει τὸν οἰκεῖον τὸν σκέψαι ἐξ ἰώαβου καὶ τῆς τούτου ἀπαδῆς, καὶ ἐπειδὴ ὠδὰ τῆς προσούσης πυθομένῳ ἔτων ἔχον τ' ἀληθῆ ἐμαθε, προσκαλεσάμενος ἰώαβον, Θαῤῥεῖν τε δ' προκειμένου κ' νοεῖν ἔφασκε, καὶ τὸν ἀβεσάλωμον ἄγειν ἐκέλευσεν. οὐ γὰρ ἐπ' χαλεπῶς ἔχειν πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἤδη τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν ἀφηκέναι. ὁ δ', προσκυνήσας τὸν βασιλέα, τ' τοὺς λόγους ἀσπασάμενος ἐξώρμησεν εἰς τὴν γεσούρα ὠδὰ κώμην, καὶ τὸν ἀβεσάλωμον ὠδὰ λαβὼν, ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα. προέπεμψε δ' ἐμπροσθεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν υἱὸν εἰς ἥκουσε ὠδὰ μόμενον, πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν. μὴ χωρεῖν, οὐπω δ' οὕτως ἔχειν ὡς τ' ὄψιν ἰδεῖν κατελθόντα. κ' ὁ μὲν, τοῦτο δ' πατρὸς κελεύσαντος, ἐξέκλινε τὴν ὄψιν αὐτοῦ, καὶ διετέλει τ' ὠδὰ τ' οἰκείων θεραπείας τυγχάνων. οὐκ ἀπέβαλλε δ' εἰς τὸ κάλλος τοῦ τε λυπῆς κ' τῆς μὴ τυγχάνειν τ' προσηκούσης ἐπιμελείας υἱὸς βασιλέως. ἀλλ' ἐπ ἐξῆρχε κ' διέπρεπε πᾶσι τὸ εἶδος, κ' τοῦ μεγέθους τῷ σώματος κ' τοῖς ἐν πολλῇ τευφῇ διαιωμένοις ὑπερέβαλλε. τοσοῦτο μὲν τοίνυν ἦν τὸ βάθος τ' κόμης αὐτῷ, ὡς μόλις αὐτὸν ἡμέραις ἀποκείρων ὀκτὼ, σταθμὸν ἔλυσεν σίκλων διακοσίων. ὅτε δὲ εἰς πέντε μηνας. διέτρεφε μὲν τοίνυν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἔτη δύο, τριῶν μὲν ἀῤῥένων παῖδων ἡμῖν γεγονότων, μιᾶς δ' θυγατρὸς, τ' μορφὴν ἀρίστης, ἣν ὁ σολομῶνος υἱὸς ῥοβοαμος ὕστερον λαμβάνει, καὶ γίνεται παιδίον ἐξ αὐτῆς, ἀβίας ὀνόματι.

πέμψας δ' ὁ Ἀβεσσαλωμὸς πρὸς Ἰωάβον, ἐδέετο αὐτοῦ πάλιν καταπρᾶσαι τὸν πατέρα, καὶ δεηθῆναι ὅπως αὖθις συγχωρήσῃ πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν. Ἰωὰβ δὲ τὴν προσταγὴν μελλήσας, τῶν ἀγρῶν τὰς δεσπότας, τὰ ὁμοροῦντα αὐτοῦ χωρία ἐμπρῆσαι. ὁ δὲ τὸ πρόσχημα μαθών, ἦκε πρὸς τὸν Ἀβεσσαλωμὸν ἐγκαλῶν τε αὐτῷ καὶ τὴν αἰτίαν πυθόμενος. ὁ δὲ σκοπὸν τοῦτ' εἶναι εὗρον ἀγαγεῖν σε πρὸς ἡμᾶς ἐπιθυμοῦντα ἀμελοῦντος τῶν συτάλων, ἃς ἔνεμον τὸν πατέρα. Δεόμενός σου νῦν. καὶ δὴ δέ- B ξασθαί μου τὸν πατέρα, ἡμερώσειν μοι τὸν γεγονότα, εἰς ὁμόνοιαν ἀποστρέψαντα τῆς φυγῆς κρεῖττον τὸν κάλοδον, ἐπ' ἔσχατον εἰ ὀργῇ μενοῦντα. Σπεισθεὶς δὴ ὁ Ἰωὰβ καὶ τὴν αἰτίαν αὐτῷ κατοικτειρήσας, ἐμεστώσατο πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ προσκλαύσας ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ παιδός, οὗτος αὐτὸν ἤδη μετεπέμψατο, ὡς εὐθέως καλέσαι πρὸς αὐτὸν τὸν πρόσωπον. καὶ τὸν ἐκ φόνου, καὶ συγγνώμης αὐτοῦ τῶν ἡμαρτημένων ἀνίσησι τε, καὶ τῶν γεγενημένων ἀμνησίαν ἐπαγγέλεται. ὁ δὲ Ἀβεσσαλω- C μὸς πιὼν αὐτοῦ τῶν ποδῶν. ὁ βασιλεὺς ἀναβαλὼν τὸν πολὺν μου ὕπνον, ἐν ἀλόγῳ πάντα χρόνῳ, πολλὰ ἀγαθὰ ἐκτήσατο. Καὶ σωλοφόροι τε αὐτῷ ἦσαν πεντήκοντα. καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὄρθρου πρὸς τὸ βασιλεῖα παρεγίνετο. καὶ τοῖς ὅπη τὰς κρίσεις ἥκουσιν ἐλαττουμένοις πρὸς ἡδονὴν ὁμιλῶν, ὡς τε πρᾶος καὶ μὴ συμβούλους ἀγαθοὺς εἶναι τοῦ πατρὸς, τοιαῦτα δὴ αὐτοῦ καὶ ἀδίκως ἐπιόντος τοῦ κρίνειν, δ' νοεῖν αὐτὸ τῶν πάντων κατασκευάσας, λέγων ὡς πάντες ἂν D εἰ ταύτῃ ἔχει τὴν ἐξουσίαν, πολλοὺ αὐτοῖς ἐφάπτοιτο εὐνομίαν. πάντας δημαγωγήσας τὸ πλῆθος, ὡς βεβαίαν ἔχοι ἤδη τοῦ ᾠδῆς τῶν ὄχλων εὔνοιαν ἐνομίζε, καὶ ἤδη τῶν ἐπὶ πατρὸς αὐτοῦ καταλλαγὴν πεπραγμένων ἤδη παρελθόντων, ἐδέετο προσελθὼν τὸν χρόνον ἐκεῖνον παραδοῦναι δυσεβείαν τοῦ θεοῦ. Φεύγοντα δ' ἔτι εὐξάσθαι. ὁ δὲ δαβίδου τοῦ ἐκ Ἀβεσσαλὼμ τοῦ παιδὸς ἠκούσθη, δείσας αὖθις ἐπιβουλὴν ἐκ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀποστείλας τὸν ἐκ Γελμὼν Ἀχιτοφέλ, καὶ ἄλλους τινὰς ἐξ αὐτοῦ ἱεροσολυμιτῶν, οὐκ εἰδότας μὲν τοῦ συνθήματος, ὡς δ' ἐπὶ θυσίαν μετεπεμμένους. καὶ βασιλεὺς ὑπὸ πάντων ἀποδεικνυται, τότε ψευδοῦς φανησομένους. ὡς δ' ἀπηγγέλθη τοῦτο δαβίδῃ, καὶ περὶ ἐλπίδος αὐτῷ τὸ ᾠδῆς τοῦ παιδὸς ἠκούσθη, δείσας αἷμα καὶ τῆς ἀσεβείας καὶ τόλμης αὐτὸν, ἀναμάσσας δ' ὅτι μετὸ τῆς ὅπη τοὺς ἡμαρτημένους συγγνώμης ἐμπεποίηκεν, ἀλλ' ἑκόντων πολὺ χείρωσι καὶ ᾠδῆς πλείοσι τοῖς ἐπιβάλετο, βασιλέως πρῶτον μὲν ὑπὸ τοῦ F δεδομένη, δεύτερον δ' ἐπ' ἀφαιρέσῃ τοῦ γεγονότος φεύγειν εἰς τὸ πέραν τοῦ ἰορδάνου. Καὶ συγκαλέσας τῶν φίλων τοὺς ἐπικηδεστάτους, καὶ περὶ τῆς τοῦ παιδὸς ἀποστάσεως κοινολογησάμενος αὐτοῖς καὶ πρὸς πάντων ἀπειρόλους κεκτῆσθαι τοῦ λαοῦ, καταλιπὼν τὰ βασίλεια φυλάσσειν δέκα παλλακίσιν, ἀπῆρεν ἐκ τῶν ἱεροσολύμων, τοῦ τε ἄλλου πλήθους ἀπολιμπανομένου αὐτὸν συνεξορμήσοντος, καὶ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, οἱ καὶ τῆς πρώτης αὐτοῦ φυγῆς συνῳκονόμουν ὅτε ἦν παῦλος. τὸν δ' ἀδιάφθορον καὶ σαδδούκου τοὺς ἀρχιερεῖς, συναπαίρειν αὐτοῦ διεγνωκότας καὶ λευίτους ἀπαντᾶς, μὴ τῆς πόλεως τοῦ μένειν ἕπεσθαι, ὡς δὲ θεοῦ καὶ μὴ μεταπομπομένης αὐτῆς ἐμπεσόντος. ἐντέλλεται δ' ἑκάστῳ τῶν γινομένων λάθρα ἀπαγγέλλειν αὐτῷ.

Deinde misit ad Joabum rogans, ut se penitus in paternam gratiam reducat, & impetret, ut sibi liceat patrem invisere & alloqui. quod qvum Joabus facere cunctaretur, agrum ejus vicinum per qvosdam è suis incendio vastari jussit. Is qvum re cognita ad Abesalomum venisset, expostulanti, qvo suo merito damnum ab eo accepisset, respondit, se hoc stratagemate illum ad se elicere voluisse, quandoqvidem mandata de conciliando sibi patre negligeret. qvam ob rem, inquit, nunc te præsentem obsecro, ut placatum mihi reddas genitorem, quandoqvidem molestior est mihi reditus in patriam quàm exilium fuerat, si ille indignatione sit pertinax. Tum Joabus his verbis inductus, & vicem ejus miseratus, deprecatus est regem pro illo, & tam accuratè & feliciter ejus causam egit, ut flexus ad pietatem confestim eum acciri juberet. Qui cum supplex illi ad genua, veniam peccati petens procidisset, sua manu erecto oblivionem omnium anteactorum est pollicitus. Porrò Abesalomus in integram gratiam patris receptus brevi magnum equitatum & multos currus sibi comparavit, & satellitium armatorum qvinqvaginta: & per singulos dies mane regiam freqventans, eos qui jus illuc petentes causa cadebant, comiter appellabat:ditansqve malos adesse patri consiliarios, aut etiam ipsum in ferenda sententia lapsum, popularem auram ita captabat. His artibus conciliatis sibi populi studiis, certus jam de ejus favore, quarto post reconciliationem anno oravit patrem, ut cum bona ejus gratia Hebronem ad vota, quæ in exilio conceperat, persolvenda abire sibi liceat: permissiqve ejus profectu, mox undiqve plurimos ad se accivit, ita ut catervatim illò confluerent. Inter cæteros affuit etiam Davidis consiliarius Achitophel Gelmonæus, & ducenti Hierosolymitæ non quidem conscii conspirationis, sed quasi ad sacrificium evocati: nec mora stratagemate succedente, rex ab universis consalutatur. Cæterum David audita ex insperato filii tyrannide, impia hominis audacia perculsus, qui immemor condonatæ prioris noxæ, multo sceleratiora consilia cepisset, primum usurpandi regni, qvod patri divinitus datum sciret, deinde ipsius genitoris tollendi, decrevit ultra Jordanem in loca tutiora se recipere: convocatisque amicorum intimis, & collocutus cum eis de insolentia filii, totum negotium judici Deo committens, reliquit regiæ custodiam decem pellicibus, & Hierosolymis excessit, cum alia multitudine magna alacritate prosequente, tum præcipuè sexcentorum cohorte, qvæ etiam regnante Saulo à latere fugitantis nusquam discesserat. Abiatharum vero & Sadocum pontifices, & quicquid Levitici generis aderat, simul abire cupientes, arcamqve asportare, bonis rationibus manere persvasit, dicens sine arcæ præsidio divina ope è periculis se servandum: simulque mandavit, ut de omnibus, quæ inciderent, per clancularios nuncios se certiorem facerent.

IX. 2. Reg. 15.

fidelem enim operam in talibus negotiis præ-
stiterunt filii pontificum, Sadochi Achimas &
Abiathari Jonathas. Ethæo qvoq; Gittæus nul-
lis regis monitis adduci potuit, ut maneret, qvò
magis illustris fuit ejus erga regem fides ac be-
nevolentia. Ascendenti autem per clivum oli-
veti montis, omnibus circa eum lacrymantibus,
renunciatum est etiam Achitophelem, mutatis
studiis, in partes Abesalomi concessisse: qvo vix
aliud tristius ei in hac calamitate accidit: qvam-
obrem precatus est Deum, ut Abesalomi ani-
mum ab Achitophele alienaret. verebatur enim,
ne ejus consiliis contra se uteretur, viri pruden-
tissimi & oculatissimi in dispiciendo, quid fa-
cto opus esset. Qvumqve in verticem montis
pervenisset, respiciebat civitatem; & cum mul-
tis lacrymis, non aliter qvàm regno ejectus,
Deum precabatur. ibi offendit virum in amici-
tia constantem, nomine Chusim. hunc conspi-
catus, scisso amictu & caput cineribus oppleti-
um, & mutabilitatem rerum deplorantem, so-
latus est pro tempore jussum æqvo animo præ-
sentem statum ferre: ac postremo obnixè pre-
catus est, ut simulato Abesalomi partium stu-
dio diligenter secreta ejus perscrutaretur, &
Achitophelis consiliis semper se opponeret: sic
enim cum magis partibus profuturum, qvam
si una maneret. atqve ita persuasus à Davide, eo
relicto Hierosolyma se contulit: qvo paulo post
etiam Abesalomus pervenit. Interim David
paulum progressus obviam habuit Sibam Mem-
phibosthi servum, qvem ipse ad curam prædio-
rum amici filio donatorum miserat, agentem
præ se duos asinos necessariis ad victum onu-
stos. Is obtulit ei, ut qvicqvid vellet, sibi ac suis
acciperet, simulqve rogatus, ubinam Memphi-
bosthum reliqvisset, Hierosolymis relictum
respondit. Sperare enim eum, rebus turbatis, fo-
re, ut ob Sauli meritorum memoriam ipse suf-
fragiis populi rex crearetur. qvamobrem indi-
gnatus, omnia quæ prius domino ejus concesse-
rat, Sibæ est largitus: dicens hunc digniorem
quàm illum, ut talibus possessionibus fruatur.
Hac liberalitate Siba gavisus est. Davidi vero
juxta locum Bachoram supervenit cognatus
Sauli nomine Semeis, filius Geræ, saxis eum si-
mul & convitiis impetens: cumque amici eum
protegerent, magis etiam exasperatus ad con-
vitia, sanguinarium & multorum malorum
causam appellabat, jubens, ut impurus ac exe-
crabilis regione excederet: gratiasqve agebat
Deo, qvod per proprium filium pœnam pec-
catorum ab illo exigeret, & eorum quæ o-
lim in dominum suum commiserat. Hac tam
ferva petulantia concitatis omnibus ad indi-
gnationem, Abisæo verò etiam interficere Se-
meim volente, David eos cohibuit, negans
addendam ad præsentia mala novi alicujus
motus occasionem. Nihil, inquit, moror hunc
rabidum canem, & Deo cedo, qvi eum in-
nos immisit. Mirum verò, si hæc ab isto
Sed hæc misericordi Deo curæ erunt, cujus
dictis continuabat iter, contempto Semei

2. Reg. 16.

πιστοὺς δ' ἔχε τοὺς πάντα Δαβίδου, παῖδας ἀχίμα-
ανον μὲν ἀβδώκου ἰωνάθην ὁ ἀβιαθάρου. ἐδὶς δ' ὁ γε-
θαῖος σὺν ἑξακοσίοις αὐτῷ, διασαφῶ τὴν δαβί-
δου βούλησιν. μένειν γὰρ αὐτὸν ἀνέπειθεν, καὶ δι' ὅτου
μᾶλλον ἂν νικᾶν αὐτὸν καὶ φαίνη. ἀναβαίνοντος δ' αὐτοῦ
διὰ ἐλαιῶνος ὄρους γυμνοῖς τοῖς ποσὶ, καὶ πᾶσιν
σὺν αὐτῷ δακρύουσιν, ἀπηγγέλη καὶ ὁ ἀχιτόφελος
σὺν τοῖς ἀβεσαλώμου, καὶ τε τούτοις φρονῶν. ἐπέτεινε
δ' αὐτοῦ τὸ λυπηρὸν, τοῦτο ἀκούσαντι καὶ τὸν θεὸν ἐπι-
καλεῖτο δεόμενος, ἀπολλυμένῳ αὐτὸν τὴν ἀβεσαλώμου
διάνοιαν ἀπὸ τοῦ ἀχιτόφελος. ἐδεήθη γὰρ μὴ τοιαύτα
συμβούλων πάσεως εὑρεῖν, ἀνὴρ ὢν φρενήρης καὶ
σωφρόνων τὸ λυσιτελὲς ὀξύτατος. ἱκνεῖται δ' ἐπὶ τῆς
κορυφῆς ὄρους, ἀπ' ἐκείνου τὴν πόλιν, ἐξ ἧς πολλῶν
δακρύων ὡς ἂν βασιλείας σκῆπτρον, ἥκετο τοῦ θεοῦ
συμφώνησε δ' αὐτῷ φίλος ἀνὴρ καὶ βέβαιος, χοῦσις
ὄνομα τοῦτον ἐρῶν τὴν ἐσθῆτα καταῤῥηγμένον, καὶ τὴν
κεφαλὴν ἀπόδου πλήρη, καὶ θρεττομένην τὴν μετ-
ρίαν, περιηγόρει καὶ φανοὺς ἔχῃ τῆς λύπης παρεκά-
λει. καὶ τέλος, ἱκετεύσειν ἀπελθόντα πρὸς τὸν ἀβεσα-
λωμον ὡς τὰ σκήνους φρονοῦντα, τά τε δοκοῦντα τῆς
Δαβοιδίας αὐτῷ καταγνοεῖν, καὶ τῆς ἀχιτοφέλου συμβο-
λίαις ἐκπράσσειν. τοῦ γὰρ τοιοῦτον ὠφελήσειν αὐτὸν
συνερχόμενον, ὅσον παρ' ἐκείνου ἡδύνατο. ἡ μὲν πρό-
νοια τοῦ δαβίδη, καταλιπὼν αὐτὸν, ἦκεν εἰς ἱεροσόλυ-
μα, ἀφικνεῖται δ' εἰς αὐτὰ μετ' οὐ πολὺ καὶ ἀβεσαλώ-
μος. ἐλπίζων δ' τοῦ δαβίδη παρεληλυθέναι σίβαν ὁ τοῦ μεμ-
φιβόσθου δοῦλος συνέντησεν. ὃν πυνθανόμενον ἀπο-
σταλῆναι τῶν κτήσεων, ἃς δεδώρητο τῷ ἰωνάθου τοῦ σαύ-
λου παιδὸς ἑῷ, μὴ ζεύγους ἕνεκεν χρεσταφορημένων
τοῖς ὑποζυγίοις, ἐξ ὧν σκέλεσι λαμβάνειν, ὧν αὐτὸς
τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δέοιντο. πυνθανομένου δ' ποῦ κα-
ταλέλοιπε τὸν μεμφιβόσθον, ἐν ἱεροσολύμοις ἔλεγε, προσ-
δοκῶντα παρὰ τοῦ πατρὸς βασιλείαν ἀφ' ἧς ἀπέστη
παρ' αὐτῶν ἡγεμονίαν, ὡς μνήμην ὧν δι' ἐκείνους ἔσχεν
ἀγαναστήσειν. ἀγανακτήσας δ' ἐπὶ τούτῳ πᾶσι ὅσα τοῦ μεμ-
φιβόσθου παρεχώρησε, σίβᾳ χαρίζεται. πολὺ γὰρ δι-
καιότερον αὐτὸν σκήνους τοῦτ' ἔχειν αὐτὸν ἐπιγνώσε.
καὶ ὁ μὲν σίβας τὴν χάριν ἐδ. δαβίδη ἡγουμένῳ κ'
χωροῦντι οὕτω καλυμμένον τινὰ, ἐπέρχεται δ' σαύ-
λου συγγενὴς ὄνομα σεμεῖ. ἰὼς ἡ γῆρᾳ. καὶ λίθοις τε
ἔβαλεν αὐτὸν καὶ ἐκακηγόρει. τῶν δ' ἑστώτων ἡ τῶν φίλων
ἡ σκεπόντων, ἐπὶ μᾶλλον βλασφημίαν διετέλει, μεμ-
φόμενον, καὶ πολλῶν ἀρχηγὸν κακῶν ἀποκαλῶν. σκέλδε
δ' καὶ τῆς γῆς, ὡς ἐναγῆ ἐπάρατον, ἐξέσεσθαι καὶ τοῦ
θεοῦ χάριν ἔχειν ὁμολογῶ τῆς βασιλείας αὐτὸν ἀφε-
λομένου, καὶ δι' παιδὸς ἰδίου τιμωρῶν ἁμαρτημάτων
αὐτοῦ θεσπότου δίκην αὐτοῦ εἰς πραξαμένου. πάντων
δ' ἐπ' αὐτὸν ἠρθισμένων τὰ ὀργῆς, ἡ μᾶλιστα ἀ-
βισσαίου δι' χρησάσθαι βλεμμένῳ σεμεῖ, δαβίδης
αὐτὸν τῆς ὀργῆς ἐπέσχε, μὴ τοῖς παροῦσι κακοῖς ἕτερα
προστεργασώμεθα φησὶ κηνοτέραν ἀφορμὴν. συγ-
δὴ τῷ προσλυσσῶντες μοι τοῦτο κύων οὐδὲν τις ἡ
φρονῆς ὑπερέχεται. τοῦ θεοῦ δ' ἕνεκεν, δι' ὃν ὄτου ἐφ' ἡ-
μᾶς ἀπεσταλῆ. ἴσως μᾶσον δ' ὀδὲν ὑπὸ τούτου με
παθεῖν πάσχειν, ὅπου γε καὶ παιδὸς ἀσεβοῦς πεπει-
ράμεθ. ἀλλὰ ἐσαῦ τις ἴσως οἴκτος ἡμῖν ἐκ θεοῦ.
καὶ κρατησόμεθ τῶν ἐχθρῶν, τάχιον θελήσαντος. ἅμα
δ' οἰῶ τὴν ὁδὸν οὐ φροντίζων δ' σεμεῖ ὁδῷ τὸ ἐπι-
ρον μέρος τῶν ὁρῶν διεξερχόντος ἡ κακηγορῶντος.

ὧδα-

patimur, quando etiam filius pietatis est oblitus.
favore tandem inimici nobis succumbent. His
parte alia montis cursim cum convitiis assectante.

ἐκεῖθεν δὲ ἦλθεν ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην, ἀνελάμβανε τοὺς ἰδίους ἐκπεπονημένους. ἀβεσσαλὼμου δὲ καὶ ἀχιτοφέλ τὰ συμβούλου εἰσελθόντος εἰς ἱεροσόλυμα, πᾶν ἅπαν τὸ λαὸ, καὶ δαβίδου φίλος ἦλθε πρὸς αὐτούς. καὶ προσκυνήσας αὐτὸν σωηυχετο τῷ βασιλεῖ εἰς αἰῶνα, καὶ αὐτὸν παρεῖναι πάντα χρόνον. φήσαντος δ' ἐκείνου πρὸς αὐτὸν, τί δήποτε φίλον ἐν τοῖς νῦν μᾶλλον τῷ πατρὸς αὐτοῦ γεγονημένον, πρὸς ἅπαντας εἶναι δόξας, οὐ σὺν αὐτῷ νῦν ἐστιν, ἀλλὰ καταλιπὼν ἐκεῖνον, μεταβαίνει πρὸς αὐτόν. δεξιῶς ὑπακούσας καὶ σωφρόνως, εἶπε δεῖν ἑπεσθαι δεῖν αὐτὸν τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦ παντὸ κληθέντ. τούτων οὖν μὴ σοῦ δέοντος γεγονημένων εἰκότως ἕπομαι κἀγώ. τῷ γὰρ βασιλεῖ ἔλαβες ὡς τῷ θεῷ. τῷ αὐτῷ μὲν πίστιν καὶ εὔνοιαν ἐνδείξομαι, πιστεύσαντος εἶναί φίλος, ὡς ἐμὲ τῷ πατρί σου παρεσχημένον. ἀναναντῶν δ' οὐδεὶς πώποτε τοῖς παροῦσι, οὐ γὰρ εἰς ἄλλον οἰκίαν βασιλεία μεταβέβηκε, μεμένηκε δ' ἐπὶ τῆς αὐτῆς, υἱοῦ διαδόχοντος. τοιαῦτα λέγων ἔπεισεν, ὑπόπτον γὰρ αὐτὸν ἔσχε. καὶ καλέσας τὸν ἀχιτόφελον, συνεβουλεύετο αὐτῷ τί δεῖ ποιεῖν. ὁ δὲ παρῄνεσε, τοῖς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ παλλακαῖς συνελθεῖν. σκοπὸν γὰρ τοῦτον παρέσεσθαι τῷ λαῷ ἔλεγε, πιστεύσοντα ὡς ἀδιαλλακτά σοι τὰ πρὸς αὐτὸν ἐστι, καὶ μὴ πολλῆς συμπρατεύσεσθαι σπουδῆς ἐπὶ τὸν πατέρα. μέχρι γὰρ δεῦρο φανερὰν ἔχθραν ἀναλαμβάνειν δεδιέναι, πρόδοκον τας ὑμᾶς ἐμποιοῦν. πεισθεὶς δὲ τῇ συμβουλίᾳ, κελεύει σκηνὴν αὐτῷ πᾶσιν τοῖς οἰκέταις ἐπὶ τοῦ βασιλείου, τοῦ πλήθους ἐρῶντος, καὶ παρελθὼν, συνέρχεται τοῖς τοῦ πατρὸς παλλακαῖς. ταῦτα δ' ἐγίνετο κατὰ τὸν νάθαν προφήτην, ὃν τῷ δαβίδη σημαίνων τὸν ἐκ τῶν παρόντων ἐσόμενον ἐπίστευσεν προφήτευσε.

A Delatus deinde ad Jordanem, suos ex itinere fatigatos ibi recolligebat ac reficiebat. Interim Abesalomo cum Achitophele consiliario Hierosolyma ingresso, concursu populi salutantis ad eos facto, inter cæteros etiam Davidis amicus ad eos venit, & adorato novo rege, precatus est illi perpetuum hoc imperium. Rogatus deinde ab eo, qvid ita cum hactenus inter præcipuos ac fidissimos patris amicos esset habitus, nunc deserto illo ad se transiret: cordatè respondit; non esse Dei voluntati & populi consensui repugnandum. Hos, inquit, tibi studentes, ego quoque meritò sequor. à Deo enim regnum hoc accepisti. quod si in tuorum numerum recipere dignatus fueris, quam fidem & benevolentiam patri tuo me præstitisse nosti, eandem tibi præstabo. Nemo enim præsentem statum iniquè ferre debet, quando non in aliam familiam regnum translatum est, sed in eadem manet, filio succedente. His verbis juveni omnem suspicionem exemit. Advocato deinde Achitophele consultabatur, quidnam esset agendum. Is suasit, ut cum paternis pellicibus congrederetur. Sic enim populum constantius in partibus perseveraturum, sublata reconciliationis spe: & prompte contra patrem militaturum. Nam hactenus non libenter eos inimicos se illi profiteri, veritos, ne pax inter patrem & filium coeat. Paruit juvenis, jussitqve famulis, ut in regia tentorium sibi erigerent, inspectante populo, in quod ingressus cum pellicibus patris concubuit. Idque totum juxta Nathanis prophetæ vaticinium evenit, qvod Davidi futurum, ut ab uno è filiis oppugnaretur, prædixerat.

B C D E

Κεφάλαιον Θ'.
Ὡς στρατεύσας ἀβεσσάλωμος ἐπὶ τὸν πατέρα δαβίδην, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ.

CAP. IX.
Abesalomus contra patrem profectus cum exercitu perit.

Ποιήσας δ' ἀβεσσάλωμος τὰ δόξαντα αὐτῷ ἐκεῖθεν ὑπ' ἀχιτοφέλου, δεύτερον αὐτὸν συμβουλεύειν ἠξίου περὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς τὸν πατέρα. μυρίους δ' αὐτὸν ὁπλίτας αἰτήσαντος σκεῖνα, καὶ τὸν πατέρα κτανεῖν αὐτὸς ἐπὶ τοὺς σὺν αὐτῷ σώους ἀναχθήσεσθαι μέλλοντας, καὶ βέβαιον τότε τὴν βασιλείαν ἔσεσθαι φήσαντος, δαβίδ μηκέτι ζῶντος. ἁρεσθεὶς τὴν γνώμην μεταλαβὼν τὸν χουσὶν, τὸν δαβίδου ἀρχίφιλον. ἔθος γὰρ αὐτὸν σκέπτεσθαι καλεῖν τὸν ἀχιτόφελον γνώμην αὐτῷ δηλώσας, τί ἂν αὐτῷ δόκοι περὶ αὐτῆς ἐπιτηδεύειν. συνιδὼν ὅτι γνωμένων ὧν ἀχιτόφελ συνεβάλλοι, κινδυνεύσει δαβίδης συλληφθεὶς ἀποθανεῖν, ἐναντίαν ἐτέραν τὴν γνώμην εἰσφέρειν. οὐ γὰρ ἀγνοεῖς ἔφη ὦ βασιλεῦ, τὴν τοῦ πατρὸς καὶ τῶν σὺν αὐτῷ πολεμούντων ἀνδρείαν. ὅτι καὶ πολλοὺς πολέμους πεπολέμηκε, κἀπὸ πάντα κρατῶν τῶν πολεμίων ἀπῆλθε. νῦν δὲ ἴσως αὐτὸν ἐπὶ στρατοπέδου μένειν, στρατηγήσαι γὰρ ἱκανώτατον, καὶ προσδέξαι ἀπόπτην ἐπερχομένων πολεμίων. ἀλλὰ καὶ τοὺς ἑταίρους ἀπολιπὼν τοὺς ἰδίους εἰς τὰ τῶν αὐλώνων αὐτὸν ἀποκρύψει, ἢ πρὸς πέτρα τινὶ λοχήσει. συμβαλόντων δὲ τῶν ἡμετέρων, οἱ μὲν ἐκείνου, πρὸς μικρὸν ἀναχωρήσουσι. διωξάντας δ' ὡς τὸ βασιλέως αὐτοὺς ἐγγὺς ὄντος ἀντιστήσονται.

HOc Achitophelis consilium executus, iterum postulat, quid de belli ratione censeat. Respondit ille, oportere sibi attribui decem millia lectorum militum. Cum his se profectum interfecturum patrem, atque ita, partibus suis incolumitatem, & ipsi securum imperium eadem opera, Davide sublato, paritturum. Hac sententia delectatus accersit Chusim Davidis amicorum principem: sic enim eum ille vocabat: & exposito Achitophelis consilio, quid ipsi videretur, quærebat. At ille intelligens quod hoc modo David in potestatem redactus facile occidi posset, contrariam sententiam attulit. Scis, inquit, rex, virtutem patris, & eorum, qui illum seqvuntur, qvod in multis confictibus semper victor evasit. Profectò veteranus bellator artibus contra nos utetur, & intellecto nostrorum adventu, noctu vallem aliquam cum parte militum insidebit, aut post rupem aliquam delitescet. Deinde nostris exercitum ejus invadentibus, paulatim illi pedem referent, expectantes occasionem, dum regi propiores facti totis viribus in pugnam redeant.

1. Reg. 17.

interim ille ex improviſo ſuperveniens, ſuis animum addet, noſtris verò metum ac conſternationem afferet. Expende igitur meum qvoque conſilium, ſanè melius, & Achitophelis opinionem miſſam fac. ac potius edicto per totam Hebræorum regionem copias contra patrem colligе: quæ ubi in unum convenerint, imperium earum tu ipſe aſſume, neve alterius fidei committas. Facile enim illum devinces, ſi in aperto campo aſſequaris, quod ille paucos circa ſe habeat, tu verò tam multa millia virorum, qui dari ſibi occaſionem cupiunt declarandi quam ſint tui nominis ſtudioſi, qvod ſi pater intra mœnia cujuspiam oppidi ſe concluſerit, machinis ac cuniculis id expugnabimus. In hujus ſententiam itum eſt, Abeſalomo autore conſilio Achitophelis prælatam: ſed hoc ipſum Deus effecit, ut Chuſis conſultor magis placeret. qui properè ad pontifices Sadocum & Abiatharum veniens, ſuum & Achitophelis conſiliū eis expoſuit: qvodque ipſius comprobatum ſit: petiit deindè, ut hæc Davidi per nuncios ſignificarent, adhortarenturq́; eum, ut ſine mora Jordanem tranſiret: ne forte filius, mutata ſententia, perſeqvatur eum, & priusquam in tutum ſe recipiat, comprehendat. Pontifices autem jam ante curaverant, ut extra urbem laterent filii, renunciaturi Davidi, quid in urbe agatur. ad hos igitur fidam famulam miſerunt, afferentem quid Abeſalomo decretum ſit: mandaruntque, ut quantum poſſent, properarent Davidi hæc indicaturi. qui eveſtigio cum patrum mandatis, ut pios ac fidos miniſtros decebat, nihil ſibi ad ſummam celeritatem reliqvum facientes, ad Davidem properabant. Vix duo ſtadia promoverant, qvum à quibusdam equitibus conſpecti, apud Abeſalomum deferuntur: qui mox ad capiendum eos miſit. Senſerunt hoc maturè pontificum filii, & divertentes à via publica in propinqvum vicum agri Hieroſolymitani nomine Bocchuram ſe dederunt, ibique mulierem quandam rogaverunt, ut ſe abſconderet. ea mox demiſſis per funem in puteum, os ejus velleribus contexit; rogataque à ſupervenientibus perſecutoribus num eos vidiſſet, conſpectos ſibi non negavit. accepto enim à ſe potu ſtatim abiviſſe dicebat: & ſi modo alacriter perſequantur, fore, ut eos comprehendant. Illi diu fruſtra perſeqvuti, retro ſunt reverſi. Mulier verò ubi hoc animadvertit, & non eſſe amplius periculum juvenibus, ne capiantur, per funem rurſum extractos cœptum iter continuare juſſit. Illi, quanta potuerunt feſtinatione, ad Davidem pervenerunt, & omnes Abeſalomi conatus illi renunciaverunt: qui ſuos confeſtim Jordanem tranſire edicit, quamvis nox eſſet, nihil cunctari paſſus. Porro Achitophel, ubi ſuum alterius conſilio poſthabitum vidit, conſcenſo jumento Gelmonem patriam petiit. Ibi convocatis omnibus domeſticis, expoſuit eis, quæ Abeſalomo conſuluerat, addens qvoniam non perſuaſiſſet, certo ſe brevi periturum.

καὶ μεταξὺ τούτων μαχομένων ὁ πατὴρ Δαβίδης ἐξαίφνης, τοῖς μὲν δ' ψυχίαν ποιεῖ τοὺς κινδύνους παρασκευάσας. τοὺς δ' ἄλλους, καταπλήξειεν. ὧν δὴ κἀγὼ τὴν αὐτὴν καὶ τοῖς ἐμοῖς συμβουλείαν τοῖς λογισμοῖς. καὶ ταῦτ' ὀλίγους ἄνδρας, τὴν μὲν ἀχιτοφέλους γνώμην παράσχοιμι. πέμψας δ' εἰς πᾶσαν τοῖς χώραν τῶν Ἑβραίων, κελεύσαιμι αὐτοῖς τοῖς ὅπλα τὸν πατέρα σου στρατεύειν. καὶ κελεύσαιμι τοῖς δύναμιν, ὃ πολέμου γένος στρατηγός, καὶ μὴ πιστεύσης τέτον, ἕτερον. νικήσω γὰρ ῥᾳδίως αὐτὸν, ἂν ἐν φανερῷ καταλάβω ὄντα μετ' ὀλίγων αὐτὸς πολλὰς ἔχων μυριάδας βουλομένων τὴν σὴν ἀσφάλειαν ὑπαδέξασθαι καὶ προθυμίαν. ἂν δ' ὁ πατὴρ αὐτὸν εἰς πολιορκίαν προκαλέσῃ, μηχανήμασι καὶ ὀρύγμασιν ἀνομοίοις καθαιρήσομεν σκεύεσι τὴν πόλιν. ταῦτ' εἰπὼν ἐδοκίμασε μᾶλλον ἀχιτοφέλους, τῆς γὰρ ἐκείνου γνώμης ἡ τούτου προεκρίθη παρ' ἀβεσαλώμῳ. θεὸς μέν τοι καὶ ὁ τῇ τούτου διανοίᾳ τὸν τοῦ χουσὶ συμβουλὴν σῶσαι βουλόμενον εἶναι δοκεῖν. ἀπόντας δὲ πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς σαδώκου καὶ ἀβιάθαρον, τήν τε ἀχιτοφέλους γνώμην ἐξήγγειλαν αὐτοῖς καὶ τὴν ἑαυτῶν, ὅτι δέδοκται ταῦτ' ἐκείνῳ καὶ παραινεῖν ἐκέλευσε μηνύειν πέμψας δαβίδῃ καὶ φανερὰ ποιεῖν τὰ συμβουλευθέντα. ὡς δὲ ταχέως διαβῆναι τὸν ἰορδάνην, μὴ μεταγνοὺς ὁ παῖς αὐτὸ διώκειν ὁρμήσῃ, καὶ πρὶν ἐν ἀσφαλείᾳ γένηται, φάσας καταλάβῃ. οἱ δ' ἀρχιερεῖς ἐξεπίτηδες τοὺς υἱοὺς ἔξω τῆς πόλεως κεκρυμμένους εἶχον, ἵνα ὡς ἀπαγγείλωσι τῷ δαβίδῃ τὰ πραττόμενα. πέμψαντες οὖν πίστην θεραπαινίδα πρὸς αὐτοὺς, φέρουσαν τὰ βεβουλευμένα ὑπὸ ἀβεσαλώμου, προσετάξαν μὴ ἀπαγγεῖλαι ταῦτα δαβίδῃ ὅπως ὑπάγειν. οἱ δ' οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς καὶ μέλλησιν ὑπερέθεντο. λαβόντες δὲ τὰς τῶν πατέρων ἐντολὰς, ὡς ἐβοᾶς ἅμα καὶ πρὸς γάνον ἦλθον. καὶ τῆς ὑπαρχίας τὸ τάχος καὶ τὸν ὀξύτητα κρείττονα ἄδειαν εἶναι, ἠπείγοντο συμβαλεῖν δαβίδῃ, γνωμένους δ' αὐτοὺς ἀπὸ σταδίων τῆς πόλεως δύο, θεόντι τινες ἱππεῖς καὶ διαβάλλουσι πρὸς τὸν ἀβεσάλωμον. ὁ δ' ὡς ἔπεμψε τοὺς συλλήψομένους. νοήσαντες δὲ τοῦτο οἱ τῶν ἀρχιερέων παῖδες ἐκτραπέντες τῆς ὁδοῦ, κατέφυγέ μια τῶν ἱεροσολυμιτῶν κώμη ἀπὸ βοκχόρης λεγομένη. γυναικὸς δ' ἐδεήθησαν τινες κρύψαι καὶ σκέπειν αὐτοῖς τὴν ἀσφάλειαν. ἡ δὲ καθημένους τοὺς νεανίσκους εἰς φρέαρ καὶ πλάκας ἀνωθεν ἐρείκων ἐπιβαλέσθαι, ὡς ἥκον οἱ διώκοντες αὐτούς, καὶ πρὸς αὐτὴν ἀφίκοιντο, ἰδεῖν οὐκ ἠνέσχετο. ἀπόντας δὲ παρ' αὐτῆς πάλιν ἀπελθεῖν. εἰ μέν τοι σωτόμως διώξουσι, κατάληψιν προύλεγεν. ὡς δ' ὀλίγον διώξαντες οὐ κατέλαβον, ἀνέστρεφον ὀπίσω. θεασαμένη δ' αὐτοὺς ἀναζεύξαντας ἡ γυνὴ κατὰ μηδένα φόβον τοῖς νεανίσκοις ἐπ' αὐτῶν ἐπὶ συλλήψεως εἶναι, ἀνιμήσασα τὴν προκειμένην ἐδὸν ἀνύσιν παρεκελεύσατο. καὶ πολλῇ σπουδῇ κατὰ χεῖρα χρησάμενοι τῇ τοῦ ὁδοιπορείαν, ἦλθον πρὸς δαβίδην. ἅπαντα ἀκριβῶς ἐδήλωσαν αὐτῷ τὰ παρ' ἀβεσαλώμου βεβουλευμένα. ὁ δὲ, διαβῆναι τὸν ἰορδάνην, τοὺς μὲν ἑαυτῷ προσετάξατο ἤδη νυκτὸς οὔσης, καὶ μηδὲν ὀκνεῖν δι' αὐτοῦ. ἀχιτοφέλους δὲ, τῆς γνώμης αὐτοῦ παρᾳδοκιμηθείσης, ὀφθὰς τὸ κτῆνος ἐξώρμησεν εἰς γελμῶνα τὴν πατρίδα. καὶ συγκαλέσας τοὺς οἰκείους ἅπαντας, ἃ συνεβούλευσεν ἀβεσαλώμῳ, ταῦτ' αὐτοῖς διεξῆλθε. καὶ ὡς ἀπιθεὶς, φανερὸς ἦν σὺν οὐ μακρὰν ὀλουμένος.

δαβί-

δαβίδην ἢ κατηφῆ μέλλειν ἕλεγε καὶ ἐπανήξειν ὅπως A Davidem enim omnino ſuperiorem hoc bello
τὴν βασιλείαν. ἀμείνων γὰρ ἔφησεν εἶναι τὸ ζῆν αὐτὸν fore, & amiſſum regnum recepturum eſſe. Præ-
ἐπαγαγεῖν ἐλευθέρως καὶ μεγαλοφρόνως, ἢ ὠδρακότων ſtat igitur, inquit, magno animo, ut virum in-
αὐτὸν εἰς κόλασιν δαβίδην, ὃς καθόλου πάντα σωμα- genuum decet, è vita exire, quam Davidi ob fi-
τεῖον ἀδεσαλώμου. παῦται διαλεχθεὶς, καὶ παρελθὼν lio navatam contra eum operam excarnifican-
εἰς τὸ μυχαίτατον τῆς οἰκίας, ἀνήρτησεν αὐτόν. καὶ τὸν dum ſe præbere. His dictis in penitiſſimas ædes
μὲν ἀχιτόφελον, τοιοῦτον γὰρ ἀπέφαινε δικαστὴν αὐτὸν γνώ- digreſſus, ſeipſe ſuſpendit. atqve ità Achitophe-
μην, καθ' ἑλόντες ἐκ τῆς ἀγχόνης, ἐκήδευσαν οἱ προσ- lem, ſuopte judicio tali morti addictum, co-
ήκοντες. ὁ δὲ δαβίδης διαβὰς τὸν ἰορδάνην καθὼς προ- B gnati ejus laqueo demptum funeraverunt. Cæ-
ῄρητο, εἰς παρεμβολὰς καλλίστην καὶ ἐχυροτάτην terum David ſuperato, ut diximus, Jordane, per-
πασῶν ἐφάνη. δέχονται δ' αὐτὸν ἁπανταχόθεν πάν- venit Caſtrum, pulcherrimam ac munitiſſi-
τες οἱ πρῶτοι τῆς χώρας, κατά τε εὐδοξίαν τῆς τότε φυ- mam ejus tractus urbem. Ibi cum ſumma be-
γῆς, καὶ κατὰ πίστιν τῆς προτέρας εὐπραξίας. ἦσαν δὲ nevolentia ab omnibus ejus regionis optima-
οὗτοι βερζελλαῖος ὁ γαλααδίτης, καὶ σιφὰρ ἐκ τῆς ἀμ- tibus exceptus eſt, partim præſenti hominis ne-
μανιτιδος δυνάστης, καὶ μαχὶρος, ὁ τῆς γαλααδίτι- ceſſitate motis, partim reverentia priſtinæ feli-
δος χώρας πρῶτος. οὗτοι πᾶσιν αὐτοῖς, καὶ τοῖς σκεύεσι τὴν citatis, fuerunt autem hi Berzellæus Galadita,
ἁπάσαν εὐθηνίαν παρεῖχον, ὡς μήτε κλίνας ἀπο- & Siphar Ammanitidis dynaſtes, & Machirus
λιπεῖν ἐρημωθείσας, μήτε ἄρτους καὶ οἶνον, ἀλλὰ καὶ θυ- C Galaditidis regionis primas. Hi quicquid ad
μάτων ἀφθονίαν χορηγῆσαι, καὶ τῶν εἰς ἀνάπαυσιν ἅμα victum pertinebat, largiter regi cum ſuis præ-
καὶ τροφὴν χρησίμων εὐπορίαν διαρκῆ παρασχεῖν. καὶ οἱ μὲν ἐν τούτοις ἦσαν. ἀβεσάλωμος bebant, ut nec lecti ſtrati eis deeſſent, nec panis
δὲ πάσαις μεγάλαις στρατιαῖς τῶν ἐθνῶν ἐπὶ τὸν πα- ac vinum, quin & carnium copia ſemper ade-
τέρα μετὰ διαβὰς τὸν ἰορδάνην ποταμὸν, οὐ πόῤῥω κατέ- rat, & quicquid vel ad alimoniam, vel ad laſſi-
βλεπε τῶν παρεμβολῶν ἐν τῇ γαλααδιτῶν χώρᾳ, κα- tudinis refectionem opus eſſet. Interim Abeſa- X.
ταστήσας στρατηγὸν πάσης τῆς δυνάμεως ἀμεσσαὶ, εἰς ἣν lomus, coacto grandi contra patrem exercitu,
ἰωάβου τάξιν τῷ συγγενοῦς αὐτοῦ. πατρὸς μὲν γὰρ ἰωὴ, ἰε- & trajecto Jordane amne, conſtitit non longe
θρὰν, μητρὸς δὲ ἀβιγαίας. αὕτη δὲ καὶ σαρουΐα ἰωάβου D à Caſtro oppido Galaditidis, loco Joabi præpo-
μήτηρ ἀδελφὴ ἦσαν δαβίδου. ὡς δὲ ἐξαριθμήσας ſito exercitui cognato ejus Amaſa. prognatus
τοὺς σὺν αὐτῷ δαβίδης, ὡσεὶ τετρακισχιλίους εὗρεν ὄν- enim erat patre Jotharſa, & matre Abigæa. hæc
τας, σὺν οἷς μένειν ποτ' ἐπ' αὐτὸν ὁ ἀβεσάλωμος ἐλ- verò & Sarvia Joabi mater, ſorores erant Da- 2. Reg. 18.
θὴ. πρῶτος δὲ τοὺς σὺν χιλιάρχους καὶ διελὼν εἰς τρία vidis. Rex autem, recenſitis qui circa ſe erant,
μέρη τὴν στρατιὰν, τὸ μὲν, τῷ στρατηγῷ παρέδωκεν comparatoque numero circiter qvatuor mil-
ἰωάβῳ. τὸ δὲ, τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀβεσσαίῳ. τὴν δὲ τρίτην lium, decrevit non expectare dum Abeſalo-
μοῖραν διεχείρισεν ἐθνάῖῳ, συμῆθες μὲν ὄντι καὶ φίλῳ, mus prior ipſum aggrediatur, ſed creatis tri-
ἐκ τῆς γιτθῶν πόλεως ὑπάρχοντι. βουλόμενον δὲ συν- E bunis, diviſoqve in tres partes exercitu, unam
εκστρατεύσαι αὐτὸν οὐκ ἐάσαν οἱ φίλοι, γνώμην κατα- Joabo imperatori attribuit, alteram fratri ejus
σχόντες πρωτότυπον. νικηθέντες μὲν γὰρ σὺν αὐτῷ, πᾶσαν Abiſæo: tertiam tradidit Ethæo, amico quidem
ἀπώλειαν ἐλπίδα χρῆναι ἔφασκον. ἂν δὲ νικῆσι τὴν & familiari, ſed è Gitta oriundo. Ipſum autem
ἐκείνου μέρος τῆς δυνάμεως, τὰ λοιπὰ πρὸς αὐτὸν φυγόντα, volentem adeſſe in exercitu amici prohibue-
ἀμήνυτα διδάσκειν αὐτὸν ἰσχύειν. ὑπονοήσαντες δὲ runt, idque prudentiſſima ratione. Si enim
καὶ τοὺς πολεμίους εἰκὸς εἶναι ἄλλο μετ' αὐτοῦ στράτευ- eo præſente vincerentur, nihil ſpei reliqvum
μα ἔσαν. ἠθέλησε δὲ τῇ συμβουλίᾳ ταύτῃ, μένειν μὲν αὐ- fore. qvod ſi una parte exercitus victi, cum cæ-
τὸν ἐν τῇ παρεμβολῇ ἐκέλευεν. ἐκπέμπων δὲ τοὺς teri ad ipſum refugiſſent, reparandarum vi-
φίλους καὶ τοὺς στρατηγοὺς ὅπως τὸν πόλεμον παρεκάλ- rium facultatem non defore. alioqvin etiam
εσθυμίαν ἐποιοῦντο, καὶ πίστιν καὶ μνήμην εὐερ- F hoſtem ſuſpicaturum, alium exercitum circa
γεσίας ἔχοντες παρ' αὐτοῦ ἔτυχον. φείσασθαι δὲ καὶ τῶν regem eſſe. Placuit hoc conſilium: itaque per-
παιδὸς ἀβεσαλώμου, κατηκόντισεν ἠνιτόβολει, μὴ κα- ſvaſus apud Caſtrum manſit. Sed dum amicos
κὸν αὐτῷ ἐργάσηται τι παλαιστήσαντος αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν ad pugnam dimitteret, obteſtabatur, ut memores
ἰωὰβ αὐτοῖς ἐπευξάμενος, ἐκπέμπει τὴν στρατιάν. omnium acceptorum beneficiorum ſtrenuam
ἰωάβου δὲ διατάξαντος τὴν δύναμιν ἀντικρὺ τῶν ac fidelem operam ſibi navarent: & ut poſt victo-
πολεμίων ἐν τῷ πεδίῳ τῷ μεγάλῳ, ἐξόπισθεν ὠφε- riam filio parcerent, ne occiſo illo, aliquid mali in
βεβλημένῳ δρυμὸν, ἀντιτάξαντα τὴν στρατιὰν καὶ ἀβε- ſeipſum ſtatueret: atq; ita precatus illis victo-
σαλωμος. καὶ συμβολῆς γενομένης, ἔργα μεγάλα χει- riam, exercitum emiſit. Cæterum cum Joabus ex
ρῶν τε καὶ τόλμης παρ' ἀμφοτέρων ἐπεδείκνυτο. τῶν G adverſo hoſtium aciem ſuam explicuiſſet in pla-
μὲν, ὑπὲρ τῆς τῶν βασιλέων ἀποτελεσθεὶ δαβίδην πα- nicie ſylvam à tergo habente, Abeſalomus quo-
ρακινδυνεύοντων καὶ πίστη σωτηρίας χρωμένων. τῶν que ſuos contra eduxit: & congreſſi, acriterque
δὲ ἵνα μὴ καὶ τούτῳ ἀβεσάλωμος ἀφαιρεθῇ καὶ pugnantes multa utrinque præclara facinora
δι' ἣν πατρὶ δίκας κολασθεὶς, ἀνθ' ὧν ἐτόλμησεν edebant: his dummodo David regnum recipiat,
οὐδὲν ἀκουσίων, οὔτε πεῖν οὔτε πάσχειν, ἐπὶ quidvis periculi magno animo contemnentibus:
δὲ τῶν πλείονων, ἵνα μὴ κρατηθῶσιν ὑπὸ τῶν σὺν illis contra ne Abeſalomus & hoc privetur, & pa-
ἰωάβῳ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ στρατηγοῖς ὄντων ἐλάττων. tri inſuper audaciæ pœnas det, nihil non vel
facere vel pati paratis. Iidem cum numero lon-
gè præſtarent, ignominioſum ducebant tanto paucioribus Joabi militibus ſuccumbere:

contrà regii,ut tot millia profligarent, omni ope connixi,tandem ut erat dignum,veteranis & rei militaris peritissimis hostem terga vertere coegerunt. fugientes deinde per saltus & abrupta insequendo,alios captivabant, alios trucidabant, ita ut multo plures in fuga caderent, quàm in prælio. Interfecta sunt enim ea die fermè viginti millia. Plurimi autem in Abesalomum ferebantur,insignem tam pulchritudine B quam statura corporis. Is veritus,ne vivus caperetur, consensa mula regia effuso cursu fugiebat. Cumque per agitationem ventilaretur capillitium, asperæ arboris prominenti ramo inopinate implicitum juvenem suspendit. Jumentum enim vehementi impetu ferebatur, non aliter quàm sessorem gerens. at ille sublimis in ramo retinebatur, ne hostem effugeret. Quod animadversum quidam è militibus Da- C vidis indicavit Joabo: eoque quinquaginta siclos promittente,si illum confoderet, respondit, Nec si duo millia daturus esses,facerem hoc domini mei filio, maxime cum omnibus nobis audientibus parci juveni sit precatus. At ille jussit,ut indicaret ubi nam pendentem viderit, moxque defixo in cor telo eum interemit.Armigeri verò Joabi circumsistentes ab arbore eum D detraxerunt,& projectum in hiatum profundum ac obscurum congestis saxis obruerunt, ita ut tumuli forma extaret. Deinde qvum receptui cecinisset Joabus,suos à persequendo cohibuit, parcendum civili sanguini ratus. Porro Abesalomus erexerat sibi in valle regis columnam marmoream cum inscriptione, duobus stadiis à Hierosolymis dissitam,quam voluit vocari Manum Abesalomi, dicens qvod etiamsi liberos e- E jus perire contingat,in hac tamen nomen ipsius esset mansurum. Habuit enim tres mares, & unam filiam Thamaram,quemadmodum jam antè diximus: quæ Davidis nepoti Roboamo nupta, Abiam ejus successorem peperit: sicut post loco suo copiosius diceretur.

Ἀνῄρουν γὰρ αὐτοὺς τούτοις ἔνεσαν μεγίστην. τῶν δὲ Δαβίδου στρατιωτῶν ἵνα τῶν τοσούτων μυριάδων κρατήσωσιν οἱ Δαβίδου, γνώμῃ τε πεσύχοντες, καὶ τῇ τῶν πολεμικῶν ἀπειρίᾳ. φεύγοντας γὰρ διὰ δρυμῶν καὶ φαράγγων, ἐπόμενοι τοὺς μὲν ἐλάμβανον, πολλοὺς δ' ἀνῄρουν, ὡς φεύγοντας πεσεῖν πλείονας ἢ μαχομένους. ἔπεσον γὰρ ὡς δυσμύρμοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. οἱ δὲ Δαβίδου πάντες ὥρμησαν ἅπτι τὸν Ἀβεσάλωμον. φανερὸς γὰρ αὐτῆς ἦν τε τῷ κάλλους καὶ τῷ μεγέθους ἐφίετο. δείσας δὲ μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι, ἵππου τῆς ἡμιόνου τῆς βασιλικῆς, ἐφ' ἧς φερόμενος δὲ μὴ ῥύμης, καὶ ἦν τῷ σαλου τῆς κινήσεως κοῦφον ἐμπλακείσης αὐτῷ τῆς κόμης τραχεῖ δένδρῳ μεγάλοις ἅπαλὺ κλάδοις ἐκτεταμένῳ, ὥσπερ δόξας ἀναχρεμάτα. καὶ τὴ μὲν κτῆνος ἦν ὀξύτητος ὡς ἐπικείμενον τὸν δεσπότην ἔτι φέρον ἐχώρει πρόσω πόρρω. ὁ δὲ ἐκ τῶν κλάδων ἐώρουμένος κρατεῖτο τῆς πολεμίοις. τότε τις ἰδὼν τῶν Δαβίδου στρατιωτῶν, ἐδήλωσεν Ἰωάβῳ. καὶ πεντήκοντα σίκλους ἂν αὐτῷ δεδωκέναι τὸ στρατηγοῦ φήσαντος εἰ βαλὼν ἀπέκτεινε τὸν Ἀβεσάλωμον, οὐδ' εἰ διχιλίους ἔπεν ἐμελλές μοι παρέξειν, τοῦτ' ἂν διεθήκα μου τὸν τοῦ δεσπότου παῖδα. καὶ ταῦτ' ἐκείνου πάντων ἡμῶν ἀκουόντων φείσασθαί σε τοῦ νεανίσκου δεηθέντος. ὁ δὲ, κελεύσας αὐτῷ δεῖξαι ποῦ κρεμάμενον ἴδοι τὸν Ἀβεσάλωμον, πλήξας τῆς καρδίας, ἀπέκτεινεν. εἰ δὲ τὰ τοῦ Ἰωάβου κομίζοντες ὅπλα, ἐν κύκλῳ παρεστῶντες τοῦ δένδρου κατέπαυσαν τὸν νεκρόν. καὶ τὸν μὲν εἰς χάσμα βαθὺ καὶ ἀφανὲς ῥίψαντες, βάλλουσιν αὐτῷ λίθους, ὡς ἀναπληρωθῆναι, καὶ τὸ ὄχθημα τάφου καὶ μέγεθος λαβεῖν. σημεῖόν γὰρ ἀνακλητικὸν ὁ Ἰωάβος ἀπέσχετο τοῦ διώκειν τοὺς οἰκείους στρατιώτας τὴν τῶν πολεμίων δύναμιν, φειδόμενος τῶν ὁμοφύλων. ἔσησε δ' Ἀβεσάλωμος ἐν τῇ κοιλάδι τῇ Βασιλικῇ στήλην λίθου μαρμαρίνου δύο σταδίους ἀπέχουσαν ἱεροσολύμων, ἣν προσηγόρευσεν ἰδίαν χεῖρα, λέγων, ὡς καὶ τῶν τέκνων αὐτῷ διαφθαρέντων ἐν τῇ στήλῃ μένει τὸ ὄνομα. τέκνα γὰρ ἦσαν αὐτῷ τρία μὲν ἄῤῥενα, θυγάτηρ δὲ μία θαμάρα τὄνομα, ὡς προείρηκαμεν. συνοικήσασα δ' αὐτῇ τοῦ Δαβίδου υἱῶν Ῥοβοάμῳ, γίνεται παῖς ὁ Διαδεξάμενος τὴν βασιλείαν Ἀβιᾶ. καὶ περὶ μὲν τούτων ἑκάστων οἰκειότερον τῇ ἱστορίᾳ δηλώσομεν.

CAP. X.

Quomodo David regno restitutus feliciter vixit.

DEfuncto Abesalomo populus ejus domum quisque suam dilapsus est. Achimas verò Sadoci pontificis filius,adito Joabo, rogavit,ut sibi permitteret ad Davidem ire, nunciaturo læta omnia, qvodqve divina ope ac providentia victoriam sit consequtus. Negavit hoc Imperator, dicens: non convenire, ut antehac afferre læta solitus, nunc de morte filii regem certiorem faceret: jussitque eum ibi manere. sed vocato,Chusi,illi mandavit, ut omnia, quæ sciret,ad regem perferret. Achima verò denuo rogante,ut ipse mitteretur, victoriam tantum nunciaturus, non etiam Abesalomi mortem, passus est eum hoc facere. Is viam compendiosam ingressus soli sibi notam, Chusi antevertit.

Κεφάλαιον ί.

Πῶς Δαβίδης εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν ἀνῆλθε, καὶ ἔζησεν εὐδαιμόνως.

ΜΕτὰ δὲ τὸν Ἀβεσαλώμου τελευτὴν, ὁ μὲν λαὸς, εἰς τὰ οἰκεῖα διεσκάρη. Ἀχιμᾶς δὲ ὁ Σαδώκου δὲ ἀρχιερέως υἱὸς, Ἰωάβῳ προσελθὼν, ἐδέετο αὐτοῦ τὴν νίκην ἀπαγγεῖλαι πορευθέντι Δαβίδῃ μεμυσάγ. καὶ ὅτι τῆς θεοῦ δὲ θεῖ βοηθείας ἐτύχετο προνοίας, εὐαγγελίσασθαι. καὶ τὸν μὲν οὐ προῆκεν ἐπὶ αὐτοῦ καλῶν ἄγγελον ἀεὶ γεγυμνένον, νῦν ἀπιέναι δηλώσοντα θάνατον τοῦ βασιλέως τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, μένειν δ' ἠξίου. καλέσας δὲ τὸν Χουσὶν, ἐκείνῳ προσέταξε τὸ ἔργον, ἵν' ὅπερ αὐτὸς εἶδε, τοῦτο μεμυσάγει τοῦ βασιλεῖ. ὁ δὲ Ἀχιμᾶς πάλιν δεηθέντος αὐτὸν ἅπτι τὴν ἀγγελίαν ἀφεῖναι, τοῦ μὲν οὐ προῆκεν πιστεύσαι τῆς νίκης, ἡσυχάσειν δὲ τοῦ τῆς Ἀβεσαλώμου τελευτῆς, ἐπέτρεψεν αὐτῷ τὴν πρὸς τὸν Δαβίδην ὁδὸν. καὶ τὴν ἁπτομωτέραν ἐμβαλὼν τῶν ὁδῶν, καὶ γὰρ μόνος αὐτὴν ἐγίνωσκε, τὸν Χουσὶ φθάνει. καὶ τε-

καθημένου ὁ δαυὶδ μεταξὺ τῶν πυλῶν· καὶ ὁ σκο-
πὸς ἐπορεύθη ἐπὶ τὸ τεῖχος τῆς πύλης εἰς τὸν
μισθὸν· καὶ ἐπῆρε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ εἶδε
καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος τρέχων μόνος· καὶ ἐβόησεν ὁ
σκοπὸς καὶ ἀνήγγειλε τῷ βασιλεῖ· καὶ εἶπεν ὁ βα-
σιλεύς· εἰ μόνος ἐπ' αὐτῷ εὐαγγελία ἐν τῷ στό-
ματι αὐτοῦ· καὶ πορευόμενος ἐγγίζων ἐγένετο·
καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος ἕτερος τρέχων· καὶ ἐβόησεν ὁ
σκοπὸς πρὸς τὸν πυλωρόν· καὶ εἶπεν· ἰδοὺ ἄν-
θρωπος ἕτερος τρέχων μόνος· καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς·
καὶ οὗτος εὐαγγελιζόμενος ἐστίν· καὶ εἶπεν ὁ σκο-
πὸς· εἶδον τὸν δρόμον τοῦ πρώτου ὡς τὸν δρόμον
Ἀχιμάας υἱοῦ Σαδὼκ· καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς· ἀν-
ὴρ ἀγαθός ἐστι καὶ ἐν εὐαγγελίᾳ ἀγαθῇ ἔρχεται·
καὶ ἐβόησεν Ἀχιμάας καὶ εἶπε πρὸς τὸν βασιλέα·
εἰρήνη· καὶ προσεκύνησε τῷ βασιλεῖ τῷ προσώπῳ
αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν· καὶ εἶπεν· εὐλογητὸς κύριος
ὁ θεός σου ὃς συνέκλεισε τοὺς ἄνδρας τοὺς ἐπαί-
ροντας τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐν τῷ κυρίῳ μου τῷ βα-
σιλεῖ· καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς· εἰρήνη σοι τὸ παι-
δάριον; καὶ εἶπεν Ἀχιμάας· ἐθορύβησεν ὁ λαὸς
ἐν τῷ ἀποστεῖλαι τὸν δοῦλον τοῦ βασιλέως καὶ
τὸν δοῦλόν σου· καὶ οὐκ οἶδα τί ἐστιν· καὶ εἶπεν
ὁ βασιλεύς· παραστὰς στῆθι ὧδε· καὶ παραστὰς
ἔστη· καὶ ἰδοὺ Χουσὶ ἐρχόμενος· καὶ εἶπεν Χουσὶ·
εὐαγγελισθήτω ὁ κύριός μου ὁ βασιλεύς· ὅτι ἐξε-
δίκησέν σε κύριος σήμερον ἐκ χειρὸς πάντων τῶν
ἐγειρομένων ἐπὶ σέ· καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ Χου-
σὶ· εἰρήνη τῷ παιδαρίῳ; καὶ εἶπεν Χουσὶ· γένοιτο
ὡς τὸ παιδάριον τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως οἱ
ἐχθροὶ καὶ πάντες οἱ ἐγειρόμενοι ἐπὶ σὲ τοῦ κα-
κοποιῆσαι· καὶ ἐταράχθη ὁ βασιλεὺς καὶ ἀνέβη
εἰς τὸ ὑπερῷον τῆς πύλης καὶ ἔκλαυσε· καὶ οὕτως
ἐλάλει ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτόν· υἱέ μου Ἀβεσσα-
λώμ· υἱέ μου υἱέ μου Ἀβεσσαλώμ· τίς δώσει τὸν
θάνατόν μου ἀντὶ σοῦ; Ἀβεσσαλὼμ υἱέ μου υἱέ μου·
καὶ ἀνηγγέλη τῷ Ἰωὰβ λέγοντες· ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς
κλαίει καὶ πενθεῖ ἐπὶ Ἀβεσσαλώμ· καὶ ἐγένετο ἡ
σωτηρία ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς πένθος παντὶ τῷ
λαῷ· ὅτι ἤκουσεν ὁ λαὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λε-
γόντων· ὅτι λελύπηται ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῷ υἱῷ αὐ-
τοῦ· καὶ ἐκλάπη ὁ λαὸς τοῦ εἰσελθεῖν ἐν τῇ πόλει
ἐν τῷ κλέπτεσθαι τὸν λαὸν ἐν τῷ φεύγειν αὐτοὺς
ἐν τῷ πολέμῳ· καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκάλυψε τὸ πρό-
σωπον αὐτοῦ· καὶ ἐβόησεν ὁ βασιλεὺς φωνῇ μεγά-
λῃ· υἱέ μου Ἀβεσσαλὼμ Ἀβεσσαλὼμ υἱέ μου υἱέ μου·
καὶ εἰσῆλθεν Ἰωὰβ πρὸς τὸν βασιλέα εἰς τὸν οἶκον
καὶ εἶπεν· κατῃσχύνθη σήμερον πρόσωπα πάντων
τῶν δούλων σου τῶν περισωσάντων σήμερον τὴν
ψυχήν σου καὶ τὴν ψυχὴν τῶν υἱῶν σου καὶ τῶν
θυγατέρων σου καὶ τὴν ψυχὴν τῶν γυναικῶν σου
καὶ τὴν ψυχὴν τῶν παλλακίδων σου τοῦ ἀγαπᾶν
σε τοὺς μισοῦντάς σε καὶ μισεῖν τοὺς ἀγαπῶντάς
σε· ὅτι ἀνήγγειλας σήμερον ὅτι οὐκ εἰσὶν σοι ἄρ-
χοντες καὶ παῖδες· ὅτι ἔγνων σήμερον ὅτι εἰ μὴ
Ἀβεσσαλὼμ ἐζωγρήθη καὶ πάντες ἡμεῖς σήμερον
ἀπεθάνομεν· καὶ νῦν ἀνάστηθι καὶ ἔξελθε καὶ λά-
λησον ἐπὶ τὴν καρδίαν τῶν δούλων σου· ὅτι κύριον
ὀμνύω ἐὰν μὴ ἐξέλθῃς μὴ αὐλισθήσεται ἀνὴρ μετὰ
σοῦ τὴν νύκτα ταύτην· καὶ τοῦτο κακὸν ἀπὸ πάν-
των τῶν κακῶν σου τῶν ἐπελθόντων ἐπὶ σὲ ἐκ νε-
ότητός σου ἕως τοῦ νῦν· καὶ ἀνέστη ὁ βασιλεὺς καὶ
ἐκάθισεν ἐν τῇ πύλῃ· καὶ πᾶσιν τοῖς λαοῖς ἀνηγ-
γέλη λέγοντες· ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς κάθηται ἐν τῇ πύ-
λῃ· καὶ ἦλθεν πᾶς ὁ λαὸς ἐνώπιον τοῦ βασιλέως·
καὶ Ἰσραὴλ ἔφυγεν ἕκαστος εἰς τὰ σκηνώματα αὐ-
τοῦ· καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐν πάσαις ταῖς φυλαῖς Ἰσραὴλ
ἐγένετο κρινόμενος λέγων· ὁ βασιλεὺς ἐρρύσατο
ἡμᾶς ἐκ χειρὸς τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ αὐτὸς ἐξεί-
λατο ἡμᾶς ἐκ χειρὸς ἀλλοφύλων· καὶ νῦν ἔφυγεν
ἐκ τῆς γῆς ἀπὸ Ἀβεσσαλώμ· καὶ Ἀβεσσαλὼμ ὃν
ἐχρίσαμεν ἐφ' ἡμᾶς ἀπέθανεν ἐν τῷ πολέμῳ· καὶ
νῦν τί ὑμεῖς σιωπᾶτε τοῦ ἐπιστρέψαι τὸν βασιλέα;
καὶ ὁ λόγος παντὸς Ἰσραὴλ ἦλθεν πρὸς τὸν βασι-
λέα εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ· καὶ ὁ βασιλεὺς δαυὶδ ἀπέ-
στειλεν πρὸς Σαδὼκ καὶ πρὸς Ἀβιάθαρ τοὺς ἱερεῖς
λέγων· λαλήσατε πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους Ἰούδα
λέγοντες· ἵνα τί ὑμεῖς ἔσεσθε ἔσχατοι τοῦ ἐπι-
στρέψαι τὸν βασιλέα εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ; καὶ ὁ λό-
γος παντὸς Ἰσραὴλ ἦλθεν πρὸς τὸν βασιλέα εἰς τὸν
οἶκον αὐτοῦ· ἀδελφοί μου ὑμεῖς, ὀστᾶ μου καὶ σάρ-
κες μου ὑμεῖς· καὶ ἵνα τί ὑμεῖς ἔσεσθε ἔσχατοι τοῦ
ἐπιστρέψαι τὸν βασιλέα; καὶ τῷ Ἀμεσσαὶ εἴπατε·
οὐχὶ ὀστᾶ μου καὶ σάρξ μου εἶ σύ; οὕτως ποιήσαι
μοι ὁ θεὸς καὶ οὕτως προσθείη ἐὰν μὴ ἄρχοντα
δυνάμεως ἐνώπιόν μου πάσας τὰς ἡμέρας ἀντὶ Ἰω-
ὰβ· καὶ ἔκλινεν τὴν καρδίαν πάντων ἀνδρῶν Ἰούδα
ὡς ἀνὴρ ἑνός· καὶ ἀπέστειλαν πρὸς τὸν βασιλέα·
ἐπιστράφητε σὺ καὶ πάντες οἱ δοῦλοί σου· καὶ οὐκ
ἐπέστρεψεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἦλθεν ἕως τοῦ Ἰορδάνου·
καὶ Ἰούδας ἦλθεν εἰς Γαλγὰλ τοῦ πορεύεσθαι εἰς
συνάντησιν τοῦ βασιλέως τοῦ διαβιβάσαι τὸν βα-
σιλέα τὸν Ἰορδάνην· καὶ Σεμεεὶ υἱὸς Γηρᾶ υἱὸς Ἰε-
μενεὶ ὁ ἐκ Βαουρείμ ἔσπευσεν καὶ κατέβη μετὰ
τῶν ἀνδρῶν Ἰούδα εἰς συνάντησιν τῷ βασιλεῖ δαυὶδ·
καὶ χίλιοι ἄνδρες μετ' αὐτοῦ ἐκ Βενιαμὶν καὶ Σιβὰ
παῖς οἴκου Σαοὺλ καὶ οἱ δεκαπέντε υἱοὶ αὐτοῦ καὶ
οἱ εἴκοσι παῖδες αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ καὶ διέβησαν
τὸν Ἰορδάνην ἔμπροσθεν τοῦ βασιλέως· καὶ τὸν
οἶκον διαβιβάσαι τὸν βασιλέα καὶ τὸ ἀρέσκον τοῖς
ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ· καὶ Σεμεεὶ υἱὸς Γηρᾶ ἔπεσεν
ἔμπροσθεν τοῦ βασιλέως ἐν τῷ διαβῆναι αὐτὸν τὸν
Ἰορδάνην· καὶ εἶπεν πρὸς τὸν βασιλέα· μὴ λογισθείη
μοι κύριός μου ἀνομία καὶ μὴ μνησθείη τὸ παιδά-
ριόν σου ὃ ἐποίησεν ἐν ἡμέρᾳ ᾗ ἐξῆλθεν ὁ κύριός
μου ὁ βασιλεὺς ἐκ Ἰερουσαλήμ· καὶ ἐνθυμήσεται
ὁ βασιλεὺς τὸ κακὸν ὃ ἐποίησεν ὁ δοῦλός σου· ὅτι
ἔγνων ὁ δοῦλός σου ὅτι ἐγὼ ἥμαρτον· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ
ἦλθον σήμερον πρώτος ἐν παντὶ οἴκῳ Ἰωσὴφ κατα-
βῆναι εἰς συνάντησιν τῷ κυρίῳ μου τῷ βασιλεῖ·
καὶ Ἀβεσσὰ υἱὸς Σαρουΐας ἀπεκρίθη καὶ εἶπεν·
οὐχὶ περὶ τούτου ἀποθανεῖται Σεμεεὶ ὅτι κατηρά-
σατο τὸν χριστὸν κυρίου; καὶ εἶπεν δαυὶδ· τί ἐμοὶ
καὶ ὑμῖν υἱοὶ Σαρουΐας ὅτι ἐγένεσθε μοι σήμερον
εἰς διάβολον; καὶ ἀποθανεῖται σήμερον ἀνὴρ ἐν Ἰσ-
ραήλ; ὅτι οὐκ οἶδα ὅτι σήμερον ἐγὼ βασιλεύων ἐν
Ἰσραήλ· καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς Σεμεεί· οὐ μὴ
ἀποθάνῃ· καὶ ὤμοσεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς· καὶ Μεφι-
βοσθὲ υἱὸς Σαοὺλ κατέβη εἰς συνάντησιν τῷ βασι-
λεῖ· καὶ οὐκ ἐποίησεν τὸν πόδα αὐτοῦ καὶ τὸν πώ-
γωνα αὐτοῦ καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ οὐκ ἐποίησεν ἀπὸ
ἡμέρας ἐξελεύσεως τοῦ βασιλέως ἕως ἡμέρας ἐπι-
στροφῆς αὐτοῦ ἐν εἰρήνῃ· καὶ ἐγένετο ὡς ἦλθεν
εἰς συνάντησιν τῷ βασιλεῖ καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασι-
λεύς· ἵνα τί οὐκ ἐπορεύθης μετ' ἐμοῦ Μεφιβοσθέ;
καὶ εἶπεν· κύριε βασιλεῦ ὁ δοῦλός μου ἐξηπάτησέν
με· ὅτι εἶπεν ὁ δοῦλός σου· σάξω μοι τὴν ὄνον καὶ
ἐπιβήσομαι ἐπ' αὐτὴν καὶ πορεύσομαι μετὰ τοῦ
βασιλέως· ὅτι χωλός ἐστιν ὁ δοῦλός σου· καὶ διέ-
βαλεν ἐπὶ τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα· καὶ ὁ κύριός
μου ὁ βασιλεὺς ὡς ἄγγελος τοῦ θεοῦ· καὶ ποίησον
τὸ ἀγαθὸν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς σου· ὅτι οὐκ ἦν πᾶς
ὁ οἶκος τοῦ πατρός μου εἰ μὴ ἄνδρες θανάτου τῷ
κυρίῳ μου τῷ βασιλεῖ· καὶ ἔθου τὸν δοῦλόν σου
ἐν τοῖς ἐσθίουσιν τὴν τράπεζάν σου· καὶ τί ἔστιν
μοι ἔτι δικαίωμα καὶ τοῦ βοᾶν ἔτι πρὸς τὸν βασι-
λέα; καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς· ἵνα τί λαλεῖς ἔτι
τοὺς λόγους σου; εἶπα σὺ καὶ Σιβὰ μεριεῖτε τὸν
ἀγρόν· καὶ εἶπεν Μεφιβοσθὲ πρὸς τὸν βασιλέα·
καὶ γὰρ πάντα λαβέτω ἐπειδὴ ἐπέστρεψεν ὁ κύριός
μου ὁ βασιλεὺς ἐν εἰρήνῃ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ·
καὶ Βερζελλὶ ὁ Γαλααδίτης κατέβη ἐξ Ἀγαλλείμ
καὶ διέβη τὸν Ἰορδάνην μετὰ τοῦ βασιλέως τοῦ
προπέμψαι αὐτὸν τὸν Ἰορδάνην· καὶ Βερζελλὶ ἦν
πρεσβύτης σφόδρα ἐτῶν ὀγδοήκοντα ἐτῶν· καὶ
αὐτὸς διέθρεψεν τὸν βασιλέα ἐν τῷ καθῆσθαι αὐτὸν
ἐν Μαναείμ· καὶ αὐτὸς ἀνὴρ πλούσιος σφόδρα·
καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς Βερζελλί· διάβηθι μετ'
ἐμοῦ καὶ διαθρέψω σε μετ' ἐμοῦ ἐν Ἰερουσαλήμ·
καὶ εἶπεν Βερζελλὶ πρὸς τὸν βασιλέα· ἵνα τί ἔτι
αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς τοῦ δούλου σου ἕως
τοῦ ἀναβῆναι μετὰ τοῦ βασιλέως εἰς Ἰερουσαλήμ;
υἱὸς ὀγδοήκοντα ἐτῶν ἐγώ εἰμι σήμερον· καὶ γνώ-
σεται ὁ δοῦλός σου ἀνὰ μέσον ἀγαθοῦ καὶ πονηροῦ·
ἢ ἐσθίει ὁ δοῦλός σου ἢ πίνει ἢ ἀκούει ἔτι φωνὴν
ᾠδῶν καὶ ᾠδῶν; καὶ ἵνα τί ἔτι ὁ δοῦλός σου ἔσται
ἐπὶ τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα; καὶ διαβιβάσει
ὁ δοῦλός σου ὀλίγον τὸν Ἰορδάνην μετὰ τοῦ βασι-
λέως· καὶ ἵνα τί ἀνταποδώσει μοι ὁ βασιλεὺς τὴν
ἀνταπόδοσιν ταύτην; ἀνάστρεψον δὴ τὸν δοῦλόν
σου καὶ ἀποθανοῦμαι ἐν τῇ πόλει μου παρὰ τὸν τά-
φον τοῦ πατρός μου καὶ τῆς μητρός μου· καὶ ἰδοὺ
ὁ δοῦλός σου Χαμααὶμ διαβήτω μετὰ τοῦ κυρίου
μου τοῦ βασιλέως καὶ ποίησον αὐτῷ τὸ ἀγαθὸν ἐν
τοῖς ὀφθαλμοῖς σου· καὶ πᾶν ὃ ἐὰν ἐκλέξηται ἐπ'
ἐμὲ ποιήσω αὐτῷ· καὶ πᾶς ὁ λαὸς διέβη τὸν Ἰορδά-
νην καὶ ὁ βασιλεὺς διέβη· καὶ κατεφίλησεν ὁ βασι-
λεὺς τὸν Βερζελλὶ καὶ εὐλόγησεν αὐτόν· καὶ ἀπῆλθεν
εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ· καὶ ὁ βασιλεὺς διέβη εἰς Γαλ-
γάλ· καὶ Χαμααὶμ διέβη μετ' αὐτοῦ· καὶ πᾶς ὁ λαὸς
Ἰούδα διεβίβασαν τὸν βασιλέα καὶ ἥμισυ τοῦ λαοῦ
Ἰσραήλ· καὶ ἰδοὺ πάντες οἱ ἄνδρες Ἰσραὴλ ἤρχοντο
πρὸς τὸν βασιλέα καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν· ἵνα τί οἱ
ἀδελφοί σου οἱ ἄνδρες Ἰούδα ἔκλεψαν σε καὶ δι-
εβίβασαν τὸν βασιλέα καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ τὸν Ἰορ-
δάνην καὶ πάντας τοὺς ἀνθρώπους Δαυὶδ μετ' αὐ-
τοῦ; καὶ ἀπεκρίθη πᾶς ἀνὴρ Ἰούδα πρὸς τοὺς ἄν-
δρας Ἰσραήλ· ὅτι ἐγγύς μοί ἐστιν ὁ βασιλεύς· καὶ
ἵνα τί ὀργίζεσθε ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ; εἰ ἐσθίομεν
ἐσθίομεν ἀπὸ τοῦ βασιλέως ἢ εἰ λῆμμα ἐλάβομεν
ἐλάβομεν ἡμῖν; καὶ ἀπεκρίθη ἀνὴρ Ἰσραὴλ πρὸς
ἄνδρας Ἰούδα καὶ εἶπεν· δέκα φυλαὶ ἐμοί εἰσιν ἐν
τῷ βασιλεῖ καὶ ἐν τῷ δαυὶδ ἐγὼ ὑπὲρ ὑμᾶς· καὶ
ἵνα τί ἐξουδενώθην ἐν ὑμῖν καὶ οὐκ ἐγενήθη μοι
ἀρχὴ ἐν τῷ ἐπιστρέψαι τὸν βασιλέα ἡμῶν; καὶ
ἐσκληρύνατο λόγος ἀνδρῶν Ἰούδα ὑπὲρ λόγον ἀν-
δρῶν Ἰσραήλ· καὶ ἀνὴρ Βελιὰρ ἐκεῖ ὀνόματι Σεβεὲ
υἱὸς Βοχορὶ ἀνὴρ Ἰεμενεὶ καὶ ἐσάλπισεν ἐν σάλπιγγι
καὶ εἶπεν· οὐκ ἔστιν ἡμῖν μερὶς ἐν δαυὶδ οὐδὲ κλη-
ρονομία ἐν υἱῷ Ἰεσσαί· ἕκαστος εἰς τὰ σκηνώματα
αὐτοῦ Ἰσραήλ· καὶ πᾶς ἀνὴρ Ἰσραὴλ ἀπέστη ἀπὸ
ὄπισθεν δαυὶδ ὀπίσω Σεβεὲ υἱοῦ Βοχορί· καὶ ἀνὴρ
Ἰούδα ἐκολλήθη τῷ βασιλεῖ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Ἰορδά-
νου ἕως Ἰερουσαλήμ· καὶ ἦλθεν δαυὶδ εἰς τὸν οἶκον
αὐτοῦ εἰς Ἰερουσαλήμ· καὶ ἔλαβεν ὁ βασιλεὺς τὰς
δέκα γυναῖκας τῶν παλλακίδων αὐτοῦ τὰς καταλε-
λειμμένας τοῦ φυλάσσειν τὸν οἶκον καὶ ἔδωκεν αὐ-
τὰς ἐν οἴκῳ φυλακῆς καὶ διέθρεψεν αὐτάς· καὶ τῷ
ἀνδρὶ αὐτῶν οὐκ εἰσῆλθεν πρὸς αὐτάς· καὶ ἦσαν
συνεχόμεναι ἕως ἡμέρας θανάτου αὐτῶν χηρεύου-
σαι ζωῆς· καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς Ἀμεσσαί· συ-
νάθροισόν μοι τὸν Ἰούδαν ἐν τρισὶν ἡμέραις καὶ σὺ
καὶ πᾶς ὁ λαὸς παρίστασθε ὧδε· καὶ ἐπορεύθη Ἀμε-
σσαὶ τοῦ συναθροίσαι τὸν Ἰούδαν καὶ ἐχρονοτρίβησεν
ὑπὲρ τὸν καιρὸν ὃν ὥρισεν αὐτῷ· καὶ εἶπεν δαυὶδ
πρὸς Ἀβεσσά· νῦν κακώσει ἡμᾶς Σεβεὲ υἱὸς Βοχορὶ
ὑπὲρ Ἀβεσσαλώμ· σὺ λαβὲ τοὺς παῖδας τοῦ κυρίου
σου καὶ δίωκε ὀπίσω αὐτοῦ μήποτε εὕρῃ ἑαυτῷ πό-
λεις ὀχυρὰς καὶ ἐκσπάσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν·
καὶ ἐξῆλθεν ὀπίσω αὐτοῦ Ἰωὰβ καὶ οἱ παῖδες τοῦ
κυρίου αὐτοῦ καὶ οἱ Χερεθθαῖοι καὶ οἱ Φελεθθαῖοι
καὶ πᾶς ὁ δυνατὸς καὶ ἐξῆλθον ἐξ Ἰερουσαλὴμ τοῦ
διώκειν ὀπίσω Σεβεὲ υἱοῦ Βοχορί· καὶ αὐτοὶ ἐν τῇ
πέτρᾳ τῇ μεγάλῃ τῇ ἐν Γαβαὼν καὶ Ἀμεσσαὶ ἐπο-
ρεύετο ἔμπροσθεν αὐτῶν· καὶ Ἰωὰβ περιεζωσμένος
τὴν στολὴν τὴν ἐνδεδυμένος ἐπ' αὐτῷ καὶ ἐπὶ τῆς
ὀσφύος αὐτοῦ ἐπεζωσμένος ἐπὶ τὴν μάχαιραν ἐπὶ
τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ ἐν τῇ θήκῃ αὐτῆς κρεμαμένη καὶ
ἐξῆλθεν καὶ ἐπεσεν· καὶ εἶπεν Ἰωὰβ πρὸς Ἀμεσσαί·
εἰ ὑγιαίνεις ἀδελφέ μου σύ; καὶ ἐπελάβετο ἡ δεξιὰ
Ἰωὰβ τοῦ πώγωνος Ἀμεσσαὶ τοῦ φιλῆσαι αὐτόν·
καὶ Ἀμεσσαὶ οὐκ ἐφύλαξεν τὴν μάχαιραν τὴν ἐν τῇ
χειρὶ Ἰωάβ· καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἐν αὐτῇ εἰς τὴν
πέμπτην καὶ ἐξεχύθη τὰ ἔντερα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν
καὶ οὐκ ἐπάταξεν αὐτὸν δεύτερον καὶ ἀπέθανεν·
καὶ Ἰωὰβ καὶ Ἀβεσσὰ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐδίωξαν
ὀπίσω Σεβεὲ υἱοῦ Βοχορί· καὶ ἀνὴρ ἔστη ἐπ' αὐτοῦ
τῶν παιδαρίων Ἰωάβ καὶ εἶπεν· ὁ θέλων τὰ τοῦ Ἰω-
ὰβ καὶ ὁ θέλων τὰ τοῦ δαυὶδ ὀπίσω Ἰωάβ· καὶ Ἀμε-
σσαὶ ἐκυλίετο ἐν τῷ αἵματι ἐν μέσῳ τῆς τροχιᾶς·
καὶ εἶδεν πᾶς ὁ λαὸς καὶ ἔστη ἐπ' αὐτοῦ· καὶ ἐξέ-
βαλεν τὸν Ἀμεσσαὶ ἐκ τῆς τροχιᾶς εἰς τὸν ἀγρὸν
καὶ ἐπέρριψεν ἐπ' αὐτὸν ἱμάτιον ὅτι εἶδεν πᾶς ὁ
ἐρχόμενος ἐπ' αὐτὸν καὶ ἔστη· καὶ Ἰωὰβ καὶ πᾶς ὁ
λαὸς αὐτοῦ ἐδίωξαν ὀπίσω Σεβεὲ υἱοῦ Βοχορί· καὶ
διῆλθεν ἐν πάσαις ταῖς φυλαῖς Ἰσραὴλ εἰς Ἄβελ καὶ
Βαιθμαχὰ καὶ πᾶς ὁ Βηρεί· καὶ συνήχθησαν καὶ
εἰσῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ· καὶ ἦλθον καὶ ἐπολιόρκησαν
αὐτὸν ἐν Ἄβελ καὶ Βαιθμαχὰ καὶ ἐχώσαν χῶμα
πρὸς τὴν πόλιν καὶ ἔστη ἐν τῷ ἐπάλξει· καὶ πᾶς ὁ
λαὸς ὁ μετὰ Ἰωὰβ ἔφθειρον τὸ τεῖχος τοῦ καθελεῖν
αὐτό· καὶ ἐβόησεν γυνὴ σοφὴ ἐκ τῆς πόλεως λέγου-
σα· ἀκούσατε ἀκούσατε εἴπατε δὴ πρὸς Ἰωὰβ· πρό-
σελθε ὧδε καὶ λαλήσω πρὸς σέ· καὶ ἤγγισεν πρὸς
αὐτὴν καὶ εἶπεν ἡ γυνή· σὺ εἶ Ἰωάβ; καὶ εἶπεν· ἐγώ
εἰμι· καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἄκουσον λόγους δούλης σου·
καὶ εἶπεν· ἀκούω· καὶ εἶπεν λέγουσα· λαλοῦντες
ἐλάλουν ἐν τοῖς πρώτοις λέγοντες· ἐκζητοῦντες
ἐκζητησάτωσαν ἐν Ἄβελ καὶ οὕτως ἐξέλιπον· ἐγὼ
εἰμὶ εἰρηνικὴ καὶ πιστὴ ἐν Ἰσραήλ· σὺ δὲ ζητεῖς
θανατῶσαι πόλιν καὶ μητέρα ἐν Ἰσραήλ· ἵνα τί κα-
ταπίνεις κληρονομίαν κυρίου; καὶ ἀπεκρίθη Ἰωὰβ
καὶ εἶπεν· μὴ γένοιτο μὴ γένοιτο ἐμοὶ ἐὰν καταπίω
ἢ ἐὰν διαφθείρω· οὐχ οὕτως ὁ λόγος· ἀλλ' ἢ ἀνὴρ
ἀπὸ ὄρους Ἐφραὶμ ὀνόματι Σεβεὲ υἱὸς Βοχορὶ ἐπῆρεν
τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὸν βασιλέα δαυὶδ δότε αὐτὸν
μόνον καὶ ἀπελεύσομαι ἀπὸ τῆς πόλεως· καὶ εἶπεν
ἡ γυνὴ πρὸς Ἰωάβ· ἰδοὺ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ῥιφήσε-
ται πρὸς σὲ διὰ τοῦ τείχους· καὶ ἦλθεν ἡ γυνὴ πρὸς
πάντα τὸν λαὸν ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτῆς· καὶ ἀπέκοψαν
τὴν κεφαλὴν Σεβεὲ υἱοῦ Βοχορὶ καὶ ἔρριψαν πρὸς
Ἰωάβ· καὶ ἐσάλπισεν ἐν σάλπιγγι καὶ διεσκορπίσθη
ἀπὸ τῆς πόλεως ἕκαστος εἰς τὰ σκηνώματα αὐτοῦ·
καὶ Ἰωὰβ ἐπέστρεψεν εἰς Ἰερουσαλὴμ πρὸς τὸν βα-
σιλέα· καὶ ἐγένετο Ἰωὰβ ἐπὶ πάσης τῆς δυνάμεως
Ἰσραήλ· καὶ Βαναίας υἱὸς Ἰωδαὲ ἐπὶ τῶν Χερεθθαίων
καὶ ἐπὶ τῶν Φελεθθαίων· καὶ Ἀδωνιρὰμ ἐπὶ τοῦ φό-
ρου· καὶ Ἰωσαφὰτ υἱὸς Ἀχιλοὺδ ὑπομνηματογρά-
φος· καὶ Σουσὰ γραμματεύς· καὶ Σαδὼκ καὶ Ἀβιά-
θαρ ἱερεῖς· καὶ Ἰρὰ ὁ Ἰαϊρεὶ ἦν ἱερεὺς τῷ δαυίδ·
καὶ λιμὸς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις δαυὶδ ἔτη τρία
ἐνιαυτὸν μετὰ ἐνιαυτόν· καὶ ἐζήτησεν δαυὶδ τὸ πρό-
σωπον κυρίου· καὶ εἶπεν κύριος· ἐπὶ Σαοὺλ καὶ ἐπὶ
τὸν οἶκον αὐτοῦ τὸν αἱμάτινον ὅτι ἀπέκτεινεν τοὺς
Γαβαωνίτας· καὶ προσκαλεσάμενος ὁ βασιλεὺς τοὺς
Γαβαωνίτας εἶπεν πρὸς αὐτούς· καὶ οἱ Γαβαωνῖται
οὐκ ἦσαν ἐκ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ· ἀλλὰ ἀπὸ τῶν κα-
τάλοιπων τῶν Ἀμορραίων καὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ὤμοσαν
αὐτοῖς· καὶ ἐζήτησεν Σαοὺλ τοῦ πατάξαι αὐτοὺς ἐν
τῷ ζήλῳ αὐτοῦ τῷ πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ καὶ Ἰού-
δα· καὶ εἶπεν δαυὶδ πρὸς τοὺς Γαβαωνίτας· τί ποι-
ήσω ὑμῖν καὶ ἐν τίνι ἐξιλάσομαι καὶ εὐλογήσετε
τὴν κληρονομίαν κυρίου; καὶ εἶπαν αὐτῷ οἱ Γαβα-
ωνῖται· οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀργύριον καὶ χρυσίον μετὰ
Σαοὺλ καὶ μετὰ τοῦ οἴκου αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῖν
ἀνὴρ θανατῶσαι ἐν Ἰσραήλ· καὶ εἶπεν· τί ὑμεῖς λέ-
γετε ἐγὼ ποιήσω ὑμῖν; καὶ εἶπαν πρὸς τὸν βασιλέα·
ἀνὴρ ὃς συνέτριψεν ἡμᾶς καὶ ὃς ἐλογίσατο ἐφ' ἡμᾶς
ἐξολεθρεῦσαι ἡμᾶς τοῦ μὴ στῆναι ἡμᾶς ἐν παντὶ
ὁρίῳ Ἰσραήλ· δότω ἡμῖν ἑπτὰ ἄνδρας ἐκ τῶν υἱῶν
αὐτοῦ καὶ ἐκδικήσομεν αὐτοὺς τῷ κυρίῳ ἐν Γαβαὼν
τοῦ ὄρους κυρίου· καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς· ἐγὼ δώσω·
καὶ ὁ βασιλεὺς ἐφείσατο τοῦ Μεφιβοσθὲ υἱοῦ Ἰωνα-
θὰν υἱοῦ Σαοὺλ διὰ τὸν ὅρκον κυρίου τὸν ἀνὰ μέσον
αὐτῶν ἀνὰ μέσον δαυὶδ καὶ ἀνὰ μέσον Ἰωναθὰν υἱοῦ
Σαοὺλ· καὶ ἔλαβεν ὁ βασιλεὺς τοὺς δύο υἱοὺς Ῥεσφὰ
θυγατρὸς Ἀϊὰ ἃ ἔτεκεν τῷ Σαοὺλ τὸν Ἀρμωνεὶ καὶ
τὸν Μεφιβοσθὲ καὶ τοὺς πέντε υἱοὺς Μελχὸλ θυγα-
τρὸς Σαοὺλ ἃ ἔτεκεν τῷ Ἀδριὴλ υἱῷ Βερζελλὶ τοῦ
Μωλαθίτου· καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς ἐν χειρὶ Γαβαωνί-
των καὶ ἐκρέμασεν αὐτοὺς ἐν τῷ ὄρει ἐνώπιον κυ-
ρίου καὶ ἔπεσαν οἱ ἑπτὰ ἐπὶ τὸ αὐτό· καὶ αὐτοὶ ἐθα-
νατώθησαν ἐν ἡμέραις θερισμοῦ ἐν ἀρχῇ θερισμοῦ
κριθῶν· καὶ Ῥεσφὰ θυγάτηρ Ἀϊὰ ἔλαβεν τὸν σάκ-
κον καὶ ἔστρωσεν αὐτῷ ἐπὶ τὴν πέτραν ἀπὸ ἀρχῆς
θερισμοῦ ἕως ἐπέβη ὕδωρ ἐπ' αὐτοὺς ἀπὸ οὐρανοῦ
καὶ οὐκ ἀφῆκεν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ἐπαναπαύ-
σασθαι ἐπ' αὐτοὺς ἡμέρας καὶ τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ
νύκτας· καὶ ἀνηγγέλη τῷ δαυὶδ πάντα ὅσα ἐποίησεν
Ῥεσφὰ θυγάτηρ Ἀϊὰ παλλακὴ Σαοὺλ τοῦ ἀνδρός·
καὶ ἐπορεύθη δαυὶδ καὶ ἔλαβεν τὰ ὀστᾶ Σαοὺλ καὶ
τὰ ὀστᾶ Ἰωναθὰν υἱοῦ αὐτοῦ παρὰ τῶν ἀνδρῶν Ἰα-
βὶς Γαλαάδ· οἳ ἔκλεψαν αὐτὰ ἀπὸ τῆς πλατείας
Βαιθσὰν ὅπου ἐκρέμασαν αὐτοὺς οἱ ἀλλόφυλοι ἐν
ἡμέρᾳ ᾗ ἐπάταξαν οἱ ἀλλόφυλοι τ

ita ut hoc audito univerſus populus ad ſalutandum eum concurreret. Dum hæc ita geruntur, qvi ex Abeſalomi exercitu cladi ſuperfuerunt, domum reverſi nuncios oppidatim dimiſerunt, admonentes qvantum beneficiorum à Davide accepiſſent, & qvomodo poſt multa ac magna bella in libertatem ab eo vindicati fuiſſent: & quam iniqvè hoc ejecto alteri regnum commiſiſſent: itaque debere eos, extincto quem elegerant, Davidem rogare, ut omiſſa ira in gratiam populum ſuum recipiat, & quemadmodum antea curam reipublicæ ſuſcipiat. De hac re crebri nuncii veniebant ad regem: isqve mox Sadoco & Abiathare pontificibus per literas mandavit, ut principes tribus Judæ compellent, turpe illis eſſe, alias tribus ante eos in regnum Davidem reponere, maxime cum is tribulis ſit ac conſanguineus. pari modo Amaſam imperatorem eos alloqui juſſit, qui fieret, qvod cum eſſet ipſius ex ſorore nepos, exercitui non perſuaderet, ut Davidi regnum in manus reddat. Sperandam autem illi non ſolum veniam, quæ jam contigiſſet, verum etiam univerſarum copiarum præfecturam, quam Abeſalomus ei conceſſerat. Pontifices vero tum principes dictæ tribus ſunt alloqvuti, tum Amaſam oſtenta regis pollicitatione in partes ipſius traduxerunt. Ac primum contribules Davidis inconcinnanter per legatos eum in regnum revocant: qvorum exemplo ſimul & Amaſæ aùtoritate moti cæteri Iſraelitæ & ipſi idem faciunt, atqve hæ legationes ad eum Hieroſolymis excipiendum confluebant. Sed ſingulare Judæ tribus officium extitit, qvæ usque Jordanem amnem illi occurrit. eodem præſto fuit Semeis filius Geræ, ſeqventibus mille viris è tribu Beniamitica: nec non Siba libertus Sauli comitatus quindecim filiis & ſervis viginti. Hi una cum tribu Judæ pontè ripas fluminis junxerunt, ut rex cum ſuis abſqve negocio tranſire poſſet. Ut verò ad Jordanem pervenit, ſalutatus eſt à tribu Judæ: & Semeis in pontem progreſſus, accidensqve ad regis pedes, rogabat veniam commiſſorum, utqve infenſus ſibi eſſe deſineret, neve recepta poteſtate in ſe primum animadverteret, reputaretque id quoque, qvod erroris pœnitentia ductus, primus ipſe reverſenti occurriſſet. In hunc modum ſupplicanti ac miſericordiam imploranti Abiſæus Joabi frater: Satin hoc, inquit, putas ad effugiendum ſupplicium, quod maledico in regem divinitus electum ore es commeritus? Tum rex ad eum verſus: Deſinite Sarujæ filii, neve novas turbas ac ſeditiones excitate. Sic enim vos exiſtimare volo, hanc eſſe mihi aditialem regni diem, qvamobrem juro me omnibus omnem pœnam remittere, qvi quocunque modo in majeſtatem meam peccaverunt, neque in quenquam ea de cauſa animadverſurum eſſe. tu qvoque Semei bono animo eſto, nihil de ſupplicio ſollicitus.

ὡς ἅπαντα τὸν λαὸν ἀκούσαντα σωθῆναι μὲν πρὸς αὐτὸν καὶ καταπάσασθαι. καὶ ταῦτα μὲν τοῦτον ἔσχε τὸν τρόπον. οἱ δ' ἐκ τῆς μάχης ἀναχωρήσαντες τῶν ἐφραίμου μετ' ἀβεσαλώμου γενόμενοι παρ' ἑαυτοῖς ἕκαστοι, διέπεμπον κατὰ πόλεις, ὑπομιμνήσκοντες αὐτοὺς ὧν Δαβίδης εὐηργέτησεν αὐτοὺς καὶ τῆς ἐλευθερίας ὡν ἐκ πολλῶν καὶ μεγάλων φυσάμενος αὐτοὺς πολέμων παρέσχε. μεμφόμενοι δ' ὅτι τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐκβεβλήκασιν ἄλλῳ ταύτην ἐνεχείρησαν. καὶ νῦν τεθνηκότος τοῦ κατασχόντος αὐτῶν ἡγεμόνος, παρεκαλοῦσι Δαβίδην, παύσασθαι μὲν τῆς ὀργῆς, δικαίως ἂν πρὸς αὐτοὺς ἔχειν. τῶν δὲ πραγμάτων, καθὼς ἤδη καὶ πρότερον ποιοῦντος πρόνοιαν τὴν βασιλείαν ἀναλαβόντα. ταῦτα μὲν οὖν συνεχέστερον ἀπηγγέλλετο τῷ Δαβίδη. κἀκεῖνος οὐδὲν ἧττον ἔπεμψε πρὸς σάδωκον καὶ ἀβιάθαρον τοὺς ἀρχιερεῖς, ἵνα τοῖς ἄρχουσι τῆς ἰούδα φυλῆς Δαβίδης παρακελεύσωνται, ὡς αἰσχρὸν εἴη αὐτοῖς, ἄλλας φυλὰς πρὸ ἐκείνης Δαβίδην χειροτονῆσαι βασιλέα, καὶ ταῦτ' ὑμῶν συγγενῶν ὄντων, καὶ πρὸς αὐτὸν ποινὴν αἷμα κεκληρωμένων. τὰ δ' αὐτὰ καὶ ἀμεσσᾶ τοῦ στρατηγοῦ προσεπέσχεν αὐτοῖς λέγειν, ὅτι τῆς ἀδελφῆς ὑὸς ὢν αὐτοῦ μὴ πείθει τὸ πλῆθος Δαβίδῃ τὴν βασιλείαν ἀποδοῦναι. προσδοκᾶν δ' παρ' αὐτοῦ, μὴ Δραλλαγὴν μόνον, ὅτι ἤδη γέγονεν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἁπάντων τοῦ λαοῦ στρατηγίαν ἐπ' αὐτῷ καὶ ἀβεσάλωμος παρέξειν. οἱ μὲν δὴ χειρὸς, ἃ μὲν τοῖς τῆς φυλῆς ἄρχουσι διελέχθησαν. ἃ δ' τὸν ἀμεσσᾶν ἔπεισαν τὰ ὤμα τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν ἐπάντες ἐγχειρεῖν τῆς ὑπὲρ αὐτοῦ φροντίσι. καὶ πείθει γε τὴν φυλὴν, πρεσβεῖμα πέμψαι πρὸς Δαβίδην πέσοντες, καὶ καλοῦντας εἰς τὴν ἰδίαν ἐπανελθεῖν βασιλείαν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίουν οἱ ἰορδήλιται, πρὸς τερψαμένου τοῦ ἀμεσσᾶ. τῶν μὲν πρεσβέων ἀφικομένων πρὸς αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα παρεῤῥύησαν. πάντας δ' τοὺς ἄλλους ἐφθασεν ἡ ἰούδα φυλὴ πρὸς τὸν ἰορδάνου ποταμὸν ἀπαντῆσαι τῷ βασιλεῖ. καὶ ὁ γήρα πᾶς σεμεΐας, μετὰ χιλίων ἀνδρῶν, οὓς ἐκ τῆς βενιαμιτικῆς φυλῆς ἐπήγετο. καὶ σιβᾶς δ' ἀπελευθερικὸς σκοῦλου, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ πεντεκαιδέκα τὸν ἀριθμὸν ὄντες, μετὰ οἰκετῶν εἴκοσι. οὗτοι σὺν τῇ ἰούδα φυλῇ τὸν ποταμὸν ἐνεφύρησαν, ἵνα ῥᾷστα Δαβίδῃ μετὰ τῶν ἰδίων ὁ βασιλεὺς. ὡς δ' ἦκεν ὅτι τὸν ἰορδάνου, περᾶσαι μὲν αὐτὸν ἡ ἰούδα φυλή. προσέπεσε δ' ἀναβὰς ὅτι τὸν γόφυρα σεμεΐας, καὶ παπαχὼν αὐτοῦ τοὺς πόδας, ἐδέετο συγγνώμης περὶ τῶν εἰς αὐτὸν ἡμαρτημένων, ἐμνήσθαι μηδὲν πικρὸν αὐτῷ, μηδὲ ταύτην πρώτην ἡγήσασθαι τὴν τιμωρίαν ἐν ἐξουσίᾳ φερόμενον. λογίσασθαι δ' ὅτι καὶ μετανοήσας ἐφ' οἷς ἐσφάλη πρῶτος ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ἐσπούδασε. ταῦτα δ' ἀνθελοιδορεῖ αὐτῷ καὶ αἰχμαλώτου, ἀβεσσαῖος ὁ ἰωάβου ἀδελφὸς, Δραὶ τοῦτο σὺν ἔπεσθαι οὐ τεθνήξῃ βλασφημήσας τὸν χρισθέντα τοῦ θεοῦ κατὰ δίκην βασιλέα; δαβίδης δ' ὅτις ἐμφρὴς ἐκ αὐτὸν, οὐ πικρὸν εἶπεν ὦ σαρβία παῖδες. μὴ καινήσητε πάλιν ἡμῖν κοινὰς ὅτι ταῖς πρώταις ταραχὰς καὶ στάσεις. οὐ γὰρ ἀγνοεῖν ὑμᾶς προσῆκεν ὅτι σήμερον ἄρχομαι τῆς βασιλείας. διὸ πᾶσιν ἀφιέναι τὰς κολάσεις τοῖς ἀσεβήσασιν ὄμνυμι, καὶ μηδένα τῶν ἁμαρτώντων ἐπεξελθεῖν. σὺ τε εἶπεν ὦ σεμεΐα, θάῤῥει καὶ δίκης μηδὲν εἰς τεθνήξόμενος. ὁ δ', προσκυνήσας αὐτὸν προῆλθ. ἀπή-

At ille, adorato rege, cœpit eum præcedere.

ἀπήντησε δ' αὐτῷ καὶ ὁ σαούλου ἔγγονος μεμφίβοσθος, ἀνυπόδητα τέως ἐσθῆτα τε ἀκούρωτος καὶ τέως κόμην βαθεῖαν καὶ κατημελημένην ἔχων. μὴ γὰρ τέως δακρύων φροντίδι, οὔτε ἀπεκείρατο λυπούμενος, οὔτε καθῆκε τὴν ἐσθῆτα, κατακρίνας αὐτὸς συμφορᾶν ταύτην ὅτι τῷ βασιλέως μετεβολῇ. διεξέλυτο δὲ καὶ τὸν πατρῷον σιβᾶ τοὺς αὐτοῦ ἀδίκους. ἀπαντῶντος δ' αὐτοῦ καὶ προσκυνήσαντος, ἤρξατο πυνθάνεσθαι, τί δή ποτ' οὐ συνεξῆλθεν αὐτῷ, καὶ κοινωνὸς ἦν τῆς φυγῆς, ἐ δ' αἰτίαν ἔφη ἔλεγεν εἶναι σιβᾶ. καλῶς γὰρ ὑποδυόμενον τὸ πρὸς τέως ἔξοδον οὐκ ἐφέρετο, ἀλλ' ὥσπερ ἀνδραποδώδους τινός, οὕτως παρῄνει. εἰ μὲν τοίνυν γε τοῖς ποσὶν ἦν ἐρρωμένοις, οὐκ ἂν ἀπελείφθην σου, χρῆσθαι πρὸς τὴν φυγὴν ταύτην δυνάμενος. οὐ τοῦτο δ' μόνον ἠδίκησέ μου τέως πρὸς σε διάθεσιν εὐσέβειαν, ἀλλὰ καὶ προσδιέβαλε, καὶ διέψευσται κακουργῶν. ἀλλ' οἶδα, ὅτι τούτων οὐδὲν ἡ σὴ προσίεται, δικαία τε οὖσα καὶ τὴν ἀλήθειαν ἰσχύειν τι βούλεται, καὶ τὸ θεῖον ἀγαπῶσα. μέγιστα γὰρ κινδύνους παθεῖν ἔστω δ' παππῶου ἐμοῦ, καὶ τῆς ὅλης ἡμῶν ἡλικίας ὀφειλούσης εἰς σκέψιν ἀπωλείαν, οὐ μετέστη καὶ χρῆσθαι ἦλθον, ὅτε μάλιστα πάντων σκέψιν λαβεῖν πεπεισμένος, ὅτ' ἐξουσίαν τῆς σῆς αὐτῶν τιμωρίας εἶχεν ἡ μνήμη. φίλον γὰρ ἐπέγραφες ἐμὲ καὶ ὄντι τῆς τραπέζης εἶχες ὁσημέραι, καὶ οὐδὲν ἀπέλειπον τῶν συγγενῶν δ μάλιστα τιμωμένων. ταῦτ' εἰπόντος, οὔτε τὸν μεμφίβοσθον ἔγνω πάλαι, οὔτ' εἰς κατεψευσμένον τὸν σιβᾶ δικάζειν. ἀλλ' ὥσπερ μὲν δ σιβᾶ ἐλθεῖν σκέψιν πάντα χαριζόμενος φήσας, αὐτὸς συγγινώσκειν ὑπῆρχετο, τῆς οὐσίας αὐτῷ τὸ ἥμισυ κελεύσας ἀποδοθῆναι. ὁ δὲ μεμφίβοσθος, πάντ' ἐχέτω μὲν εἶπεν ἐ σιβᾶς, ἐμοὶ δ' ἀρκέσει τι, σὲ τέως βασιλέων ἀπαλαθεῖν. βερζέλλαι δὲ τὸν γαλααδίτην ἄνδρα μέγαν καὶ καλὸν, καὶ πάλαι παρεσκευασμένον ἐν τοῖς περὶ αὐτὸν, δαβὶδ τὸ πέρασε μέχρι τοῦ ἰορδάνου, παρεκάλει συνελθεῖν ἕως τῶν ἱεροσολύμων. γηρωκομήσετο γὰρ αὐτὸν ἐν πάσῃ τιμῇ, καὶ ὡς πατρὸς ἐτιμελεῖτο, καὶ προσκυνήσειν ἐπηγγέλλετο. ὁ δ' ἀποδὼ τῶν οἴκοι παρῆτητο τέως μετ' αὐτὸν διατρίβειν, καὶ τὸ γῆρας λέγων οὐ πιεῖν αὐτῷ τυγχάνειν ὡς τε ἀπολαῦσαι τῶν ἡδέων, εἰς ὑγιαίνοντα ἔτη προβεβηκότος, ἀλλ' ὡς τι καταλύσεως ἤδη καὶ τελευτῆς προνοεῖν, ὅτι τούτῳ ἥκιστα βουλόμενον αὐτῷ χαρίζεσθαι τὰ κατ' ἡμέραν ἀπολαῦσαι. οὔτε γὰρ τροφῆς οὔτε ποτὲ συνήδεσθαι διὰ τὸν χρόνον. ἀπηκεκλεῖσθαι δ' αὐτὸν καὶ τοὺς ἀκοὰς ἤδη πρὸς αὐλῶν ἤχους καὶ μέλη τῶν ἄλλων ἐρεθισμάτων ὅσα τοῖς βασιλεῦσι πρέπει τοὺς ἐνδιαιτωμένους. αὐτὸς δ' λιπαρῶς δεομένου, τὸ μὲν εἶπεν, χαλάσω, τὸν δὲ ἀχίμαον ἐῶν, ἄφες μοι, πάντων γὰρ αὐτῷ μεταδώσω τῶν ἀγαθῶν. καὶ βερζέλλης μὲν κατασπάσας τὸν υἱὸν, καὶ προσκυνήσας τὸν βασιλέα, καὶ πάντων ἐπεύξαμενος αὐτῷ τέλος ὧν ἔχει κατ' ψυχὴν, οἴκαδε ὑπέστρεφεν. ὡς δ' ἀφίκετο δ' εἰς γαλγαλα δαβίδης, τῷ λαῷ πάντες ἤδη τὸ ἥμισυ περὶ αὐτὸν ἔχων, καὶ τέως ἰούδα φυλέως. ἀφικνοῦντο δ' εἰς γαλγαλα πρὸς αὐτὸν οἱ τῆς χώρας πρῶτοι, μετὰ πολλῆς πομπῆς, καὶ τέως ἰούδα φυλέως κατεμέμφοντο λάθρα πρὸς αὐτὸν ἐληλυθότες, ὅτι

A Post hæc Memphibosthus Sauli nepos ei venit obviam, sordidatus & promisso ac neglecto capillitio. ex qvo enim rex profugerat, neque comam totondit, neqve vestem purgavit, calamitatem ejus non secus quàm propriam ferens: ad hæc à suo procuratore apud regem falso delatus fuerat. Is post salutatum & adoratum regem interrogatus ab eo, qua de causa non simul exisset, socius fugæ futurus: respondit Sibam esse in culpa. Hunc jussum parare ad profectionem necessaria, verba sua non aliter quàm alicujus mancipii contempsisse. alioqvin, inqvit, si pedibus integris fuissem, & ad profectionem his uti potuissem, nunquam abs te relinqui passus fuissem. Nec contentus meam erga te domine, pietatem impedisse, insuper malitiosè ac mendaciter me detulit. Sed bene novi, qvòd tua prudentia tales calumnias non admittat: qvum sis justus, & Deum ac veritatem, cui tantopere studes, diligas. Cum enim in gravissimis periculis avi mei temporibus versatus sis, liceretqve tibi de tota familia nostra eo nomine pœnas sumere, quæ tua bonitas est ac modestia, omnes acceptas injurias oblivioni tradidisti, recenti etiam tum earum memoria summam potestatem assecutus. præterea in amicorum ordinem rallectum, & mensæ tuæ qvotidianum convivam adhibitum, nihilo deteriore conditione quam unum, quem è maximè necessariis apud te esse voluisti. his auditis neque Memphibosthum punire libuit, neque an Siba calumniator fuerit cognoscere. sed præfatus cuncta se ejus bona Sibæ largitum, veniam tamen illi & dimidiæ partis restitutionem promisit. Tum Memphibosthus: Habeat sibi totum Siba, mihi satis est te in tuum regnum restitutum esse. Berzellæum deinde Galaditam virum magnum ac bonum, cujus benignitate belli tempore adjutus fuerat, deducentem se Jordanem usque rex rogavit, ut simul Hierosolyma proficisceretur: pollicitus eum parentis loco se habiturum, nihilqve illi defore qvo extremæ ejus ætati refovendæ sit opus. at ille excusavit, rem domesticam convictui regio præferens: dicens se jam octuagenarium non posse regiis voluptatibus perfrui, jam de absolvendo extremo vitæ actu & sepultura sollicitum: rogansque, ut sibi cum bona regis gratia liceat suo more domi vivere: quandoquidem jam per ætatem non amplius ullam è potu, aut cibo voluptatem capiat, & aures obturatas habeat ad sonos tibiarum cæterorumqve instrumentorum, quibus aulici regii se oblectare solent. Quo ita instanter rogante: Te, inqvit, dimitto: hunc verò Achimanum filium mecum abire sinito. Omnium enim bonorum meorum particeps erit. Tum Berzellæus rediit precatus, domum est reversus. David populi circa se habens, & Judæ tribum ejus regionis, seqvente magna hominum multitudine: incusabantque Judæ tribum, qvod insciis cæteris ad regem se contulisset,

Galgala pervenit, jam dimidium totius integram. Eo venerunt ad illum primores

rege, cœpit eum prose

cui omnes simùl unanimiter occurrere debuerint. Principes verò tribus Judæ rogabant, ut æqvo animo ferrent, qvòd præventi essent. Exhibitum enim hoc officium propter cognationem, qva devinctum sibi ferventioribus studiis proseqverentur. neqve enim se hac de causa ulla munera accepisse, ut merito ægrè ferre debeant, serius se ad illum pervenisse. Non tulerunt hoc dictum cæterarum tribuum principes: Demiramur, inqviunt, fratres, qvod regem vobis propriè cognatum vindicatis, ac si non omnium nostrum cognatus sit habendus, qvem omnibus nobis ex æquo Deus præesse voluit. ergo cùm totus populus undecim partes habeat, vos unicam, tantoqve potiores simus, præter æqvum fecistis, qvod
2. *Reg.* 20. nobis nescientibus ad regem venistis. In hac principum altercatione exortus est vir qvidam malus ac seditiosus, Sabæus filius Bochoriæ, tribus Beniamitidis: qvi sublata voce in medio multitudinis exclamavit: Non est nobis pars apud Davidem, nec hæreditas apud Jessæi filium: Simulque cornicine jusso canere bellicum, omnes relicto Davide illum sunt secuti, sola Judæ tribu circa eum manente, à qua mox in regiam Hierosolymorum est deductus. Ubi concubinis, cum quibus filius Absalomus congressus fuerat, in alias ædes traductis, omnia benignè, ut antè, administrari jussit, ipse verò posthac non amplius eis est usus. Amasam deinde exercitui præposuit, dignitate ip hunc collata, quæ prius Joabi fuerat: jussitqve, ut collectis, quantis posset, è tribu Judæ copiis post triduum ad se veniret, ut eum tradito exercitu cum imperio contra Bochoriæ filium mitteret. Qvo ad colligendum militem profecto, qvum in ea re occupatior mature non rediret: tertia die rex Joabo dixit, non esse in rem publicam dilationem Sabæo concedi: ne forte instructior factus plus damni det, plusque exhibeat negotii, qvam modo Absalomus exhibuisset. Non est, inqvit, ulterius expectandum, sed cum his, quæ nunc ad manum sunt, copiis, & sexcentorum cohorte, cum Abisæo fratre hostem persequere: & ubicunque illum adeptus fueris, da operam, ut prælio decernatur: & cave, ne occupatis munitis urbibus multorum nobis certaminum & laborum materiam præbeat. Joabus nihil cunctatus paruit, & assumpto fratre ac cohorte, reliquisque, qui tum Hierosolymis aderant militibus, contra Sabæum raptim exercitum ducit. Cumque Gabaonem, qvi vicus quadraginta stadiis a Hierosolymis abest, pervenisset, obviam ei factus est Amasa magnum exercitum adducens. Ibi Joabus thorace munitus: accinctusq; gladio, accedente ad complectendum Amasa, de industria gladium sibi è vagina elabi passus est: eoqve mox à terra sublato, & altera manu barba Amasæ ceu deosculandi prehensa, improviso ictu ventrē ei perfodit, hominemq; confecit: facinus sanè impium,

ὡς δεῖν ἐμοῦ πάντας μιᾷ γνώμῃ πειθεσθαι τῷ ὑπάντησιν. οἱ δ' ἄρχοντες τῆς ἰούδα φυλῆς, μὴ δυσχεραίνειν αὐτοὺς ἠξίουν προληφθέντας. καὶ γὰρ συγγενεῖς ὄντες αὐτῷ, καὶ διὰ τὸ μᾶλλον προνοεῖσθαι, καὶ σπεύδοντες φθάσαι. οὐ μὴν τοι γε διὰ τὸ προελθεῖν δῶρα λαβεῖν αὐτοὺς, ἵν' ἔχωσιν ὅτι τοῦτο δυσφορεῖν, ὕστεροι πρὸς αὐτὸν ἐλθόντες. ταῦτα τῶν τῆς ἰούδα φυλῆς ἡγεμόνων ἐπόντων, οἱ τῶν ἄλλων ἄρχοντες, σὺν ἡσύχασαν. ἀλλ' ἡμεῖς μὲν ἔφασαν ὦ ἀδελφοὶ, θαυμάζομεν ὑμᾶς αὐτῶν ἀποκαλοῦντας μόνον συγγενῆ τὸν βασιλέα. ὁ γὰρ τῶν ἁπάντων ἐξουσίαν ὡς θεοῦ λαβών, πάντων ἡμῶν εἶναι συγγενὴς κέκρικεν. καὶ διὰ ὅτι μὲν λαὸς ἅπας ἑνδεκα μοίρας ἔχει, μίαν δ' ἡμεῖς. καὶ πρεσβύτεροι ἐσμεν, καὶ σὺν ἐπιπροσθεῖ δίκαια κρύφα καὶ λεληθότως ἐλθόντες πρὸς τὸν βασιλέα. ταῦτα τῶν ἡγεμόνων πρὸς ἀλλήλους διαλεχθέντων, ἀνὴρ τις πονηρὸς, καὶ σάσει χαίρων, ὄνομα σαβεῦς, υἱὸς βοχορεμου τῆς βενιαμιτιδος φυλῆς, σὺν μέσῳ πρὸς τὸ πλῆθος, μέγα βοήσας, εἶπεν, οὐτ' ἔχει τις ἡμῶν μοῖραν δαβίδου μοίρας, οὔτε κλῆρον παρὰ τὸ ἰεσσαίου παιδί. καὶ μὴ τοὺς λόγους σαλπίσας κέρατι, σημαίνει πόλεμον πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ πάντες ἠκολούθησαν σκεύνῳ, δαβίδην καταλιπόντες. μόνη δ' αὐτῷ παρέμεινεν ἡ ἰούδα φυλὴ, καὶ κατέσχεν αὐτὸν εἰς τὸ ἐν ἱεροσολύμοις βασίλειον. καὶ τὰς μὲν παλλακὰς, αἷς ὁ υἱὸς αὐτοῦ συνῆλθεν ἀβεσαλωμ, εἰς ἄλλην μετήγαγεν οἰκίαν, πάντα προσέταξας αὐταῖς χορηγεῖν τὰ ἐπιτήδεια τοῖς θεραπεύουσιν, αὐτὸς δ' οὐκ ἐπλησίαζεν αὐταῖς. ἀποδείκνυσι δὲ καὶ τὸν ἀμεσσὰν στρατηγὸν, καὶ τῷ τάξιν αὐτῷ ἐφ' ἧς ἰωαβ τῷ δίδωσιν. ἐκέλευσε δὲ στρατιὰν ὅση δύναται συναγαγόντα ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς, μὴ ἡμέρας τρεῖς, ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν, ἵνα θᾶδδους αὐτῷ πίσυνον τῷ δυνάμιν, ἐκπέμψῃ πολεμήσοντα τὸν υἱὸν βοχορίου. ἐξελθόντος δὲ ἀμεσσὰ, καὶ πρὸς τὸν ὁρισμὸν τῆς στρατιᾶς βραδύναντος, ὡς σὺν ἐπανήει, τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ἰώακον ἔλεγεν, ὅτι οὐ ναὸς συμφορον ἀνοχὴν τοῦ σαβεῦ διδόναι. μὴ γοῦν ἐν τελείοις θαρσοῦντι, μειζόνων κακῶν καὶ πραγμάτων αἴτιος ἡ ἀβεσαλωμ αὐτοῖς κατέσχηκεν. μὴ οὖν εἰμὶ τύνυν ἐπὶ μηδὲν ἀλλὰ τὸν οὐσαν θᾶδ. λαβὼν δύναμιν, καὶ τοὺς ἑξακοσίους μὴ ἀβεσσαιου δ' ἀδελφοῦ σου, δίωκε τὸν πολέμιον. καὶ ὅπου ποτ' ἂν αὐτὸν καταλάβῃς ὄντα, πειρᾶσθαι συμβαλεῖν. αὐτοῦ δ' αὐτὸν φθάσας, μὴ πόλεις ἰσχυρὰς καταλαβόμενος, ἀγῶνας ἡμῖν καὶ πολλοὺς ἰδρῶτας θᾶδ. ἀσκήσῃ. ἰωαβ δὲ σὺν ἐπιμελὲς ἐκείνου. ἀλλὰ τόν τε ἀδελφὸν καὶ τοὺς ἑξακοσίους παρέλαβε, καὶ ὅση λοιπὴ δύναμις τῷ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἕπεσθαι κελεύσας, ἐξώρμησεν ἐπὶ τὸν σαβεῦν. ἤδη δ' ἐν γαβαὼν, κώμῃ δ' ἐστὶν αὕτη σταδίους ἀπέχουσα πεντήκοντα τῶν ἱεροσολύμων, γενομένῳ, πλησίον ἀμεσσᾶ δύναμιν ἀγόντι, ἀπήντησεν αὐτῷ. προϊόντι δ' αὐτῷ μάχαιραν, καὶ θώρακα ἐνδεδυμένῳ ἰωαβ, προσιόντι ἀσπάσασθαι ἀμεσσᾶ, φιλοτεχνῶς τῷ μαχαίρᾳ αὐτομάτως ἐκ τῆς θήκης ἐπέσπασεν ἐκπεσεῖν. βαστάσας δ' αὐτῷ ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ τῇ ἑτέρᾳ τὸν ἀμεσσὰν ἐγγὺς γενόμενον ὡς καταφιλήσων τοῦ γενείου λαβόμενος, οὐ προσιδόμενον εἰς τὸν ἀριστερὸν πλευρὰν ἔπαισε καὶ ἀπέκτεινεν. ἔργον διαπρεπέστατα παντελῶς ἀνόσιον, ἀγαθὸν

ἀφῆρε νεανίσκου συγγνώμη, μηδὲν ἀδικήσαντα ζήλου-
τικὸς τῆς στρατηγίας καὶ τῆς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως σπου-
δῆς ἰσοτιμίας. Διὰ ταυτὶν γὰρ τὴν αἰτίαν καὶ τὸν Ἀβέ-
νηρον ἐφόνευσεν. ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν αὐτοῦ τὸ ὑπομνήμενον
τοῦ φασγάνου ἔπεσεν εὐγνώστου τοῖς ὁρῶσιν, ὁ ἀδελφὸς
αὐτοῦ ἐκδικεῖσθαι νομιζόμενος. Ὁ δὲ Ἀμεσσᾶ
φόνου μὲν πίστιν ἔσχε πρόφασιν. ἀποκτείνας γὰρ
τὸν στρατηγὸν, ἐδόκει τὸ σφαγὲν καταλῆψαι ἕνα τῶν
τοῦ στρατηγοῦ, βοᾶν ἐστειλάμην πρὸς τὸν στρατὸν, ὅτι
πάντα μὲν ἀμεσσᾶς δικαίως, καὶ μετ' αἰτίας κολα-
ζόμενος· εἰ δὴ φρονεῖ τι τὸ Βασιλέως, ἕπεσθε αὐτῷ τοῦ
στρατηγοῦ ἰσάκις, καὶ ἀδεσπότου τοῦ τότε ἀδελφοῦ. κρ-
μύσας δὲ σῶμα· ὅπῃ τ' ὁδοῦ, καὶ πάντες δὲ πλή-
θους τε αὐτοσυρρέοντος, καὶ διὰ ὄχλου· φιλεῖ, θαύμα-
σιόν τι ἰσάμβροι, βαδίσας σκεῦός τι φύλαξ, καὶ κο-
μίσας ἐς τι χωρίον ἀπωτάτω τῆς ὁδοῦ, τί ἦν αὐτὸ
θεῖναι καλύπτῃ ἱματίῳ. τοῦτο γὰρ ὁρῶμεν, πᾶς ὁ λαὸς
ἠκολούθησε τοῦ ἰσάκις. θαρσῆσαι δὲ αὐτῷ διὰ πάσης
τῆς ἰεροσολύτιδος χώρας τὸν σαβαῖον, θηλοῖ τῆς ἐν ὀχυ-
ρᾷ πόλει τυγχάνει αὐτὸν ἀβελμαχέα λεγομένη. προ-
σβάλλουσι δὲ σκεῖ, καὶ τῇ στρατιᾷ περικαθίσας τὴν πό-
λιν καὶ χάρακωμα περὶ αὐτὴν πήξαμένος, ὑπορύσ-
σειν σκέλλουσι τῆς στρατιώτας τὸ τεῖχος, καὶ καταβάλ-
λειν αὐτό. μία δὲ γυναικῶν γὰρ αὐτὸν τῶν ἐν τῇ πόλει,
γελεπῶς πρὸς αὐτὸς διαπρεπὴς γύναιον δέ τι σῶφρον
καὶ σοφὸν, ἐπ' ἐσχάτης ἤδη τῆς πατρίδος κειμένης
ἡσυχάσασα ἀνέβαν ὅπῃ τὸ τεῖχος, προσκαλέσαμένη διὰ
τῶν ὑπαλτῶν τὸν ἰωάβον. προσελθόντος δὲ ἤρξατο λέ-
γειν. ὡς ἐθὲς τοὺς βασιλεῖς καὶ τοὺς στρατηγοὺς ἀποδέ-
χεσθαι, ἵνα τοὺς πολεμίους τοὺς ἑβραίων ἐξάρωσι καὶ πα-
ρέχωσιν αὐτῆς ἱσοφιλονείκως ἁπάντων. σὺ γὰρ αἰτιᾷ δίκαιος μη-
τρόπολιν ἱερεμιτῶν καταβαλεῖν καὶ πορθῆσαι, μηδὲν
ἁμαρτάσαν. ὁ δὲ ἴλεως μὲν ἔυχεται τὸν θεὸν αὐτῶν
ἀμεῖψαι. αὐτὸς δὲ, ἕτως ἔχειν εἶπεν, ὡς μηδένα τοῦ
λαοῦ φονεῦσαι, ἐκ ὅτι πόλιν ἐξελεῖν βούλεται πολι-
κωτάτην. λαβὼν μὲν τοι παρ' αὐτῶν τὸν αἰτηθέντα τοῦ
βασιλέως πρὸς πιμωθέαν σαβαῖον υἱὸν δὲ βοχορεὶ, παύ-
σασθαι τῆς πολιορκίας καὶ τὴν στρατιὰν ἀπάξειν. ὡς δὲ ἤκου-
σεν ἡ γυνὴ τοῦ δὲ ἰωάβ, μικρὸν ὑπισχεῖν δεηθεῖσα,
τῶν δὲ κεφαλὴν δῆσαι αὐτῷ ῥιφησέσθαι δὲ πολε-
μίου, καθοσιοῦσι πρὸς τὰς πύλας, καὶ βούλεται, ἐ-
πόσα, κακοὶ κακῶς μὴ πτανῶν ἀπολέσθαι καὶ γυναι-
κῶν ἕνεκα ἀνθρώπου πονηροῦ καὶ μηδὲ τῆς ἐσῆ γνωρίμου, καὶ
ὅτου ἐχθὲς ἀπὸ δαβίδου τοσαῦτ' εὐεργετήσαντος ὑμᾶς
βασιλέως, καὶ πρὸς δύναμιν τοσαύτην καὶ τηλικαύτην
ἀπαρῶν μίαν πόλιν, πεσθῆ, τῷ κεφαλὴν ἀποτεμόντας
δοῦναι, ῥίψαι σφῶν ὡς τὸ ἰωάβ στράτευμα. τού-
του γὰρ σημάνας ἀναλυτικὸν ὁ δὲ βασιλέως
στρατὸς, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν. καὶ ὑποστρέψας εἰς
ἱεροσόλυμα, πάντας ἀποδέξαντο πάλιν τοῦ λαοῦ
στρατηγός. καθίστησι δὲ βαναίαν ὁ βασιλεὺς ὅπῃ τῶν
σωματοφυλάκων καὶ τ' ἑξακοσίων, ἀσώματον δὲ ἐπέ-
στησε ὅπῃ τῶν φόρων, καὶ σαβαὴν καὶ ἀχίλαον, ὅπῃ τῶν
ἀπομνημονευμάτων γραμματέα, σαδδωκον δὲ
καὶ ἀβιάθαρον ἱερεῖς. μὲν δὲ ταῦτα τὰ χώρας λι-
μοῦ φθορὰν μὴ, ἱκέτευσε δαβίδης τὸν θεὸν, ἐλεῆσαι τὸν
λαὸν, καὶ τὴν αἰτίαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἔασιν φανερὰν
ποιῆσαι τοῦσδε. τῶν δὲ προφητῶν εἰπόντων βούλεσθαι τὸν
θεὸν ἐκδικίας τυχεῖν τοὺς γαβαωνίτας, οὓς σαοὺ-
λης ὁ βασιλεὺς ἀποκτείνας ἠσέβησεν ἐξαπατήσας,

A qvod bonum & cognatum juvenem immerentem propter æmulationem summæ præfecturæ & regiæ gratiæ sustulit. Hac enim de causa jam ante Abeneri qvoqve cædem perpetraverat. Sed illud facinus propter honestum prætextum fraternæ ultionis dignius venia videbatur: in Amasæ vero cæde nihil tale habuit qvod prætenderet. Cæso autem imperatore, pergebat ad Sabæum debellandum, uno relicto apud
B cadaver. hunc jussit proclamare ad exercitum, Amasam jure cæsum meritas pœnas dedisse: qvi vero partes regis foverent, Joabum & fratrem Abisæum ejus duces seqvi debere. Jacente vero in via corpore, & tota multitudine ad id confluente, & ut fieri solet cum admiratione circumstante, custos translatum illud in villam qvandam longe à via remotam deposuit, & veste
C contexit: qvo facto, omnes Joabum sunt secuti. Is qvum per totam Israeliticam regionem Sabæum esset persecutus, indicio cujusdam cognovit, eum esse in munita qvadam urbe, nomine Abelmachea. qva obsessa & circumvallata, jubet militem muros ejus suffodere & evertere: valde enim irascebatur, qvod portas ei clausissent. Mulier autem quædam honesta & prudens,
D videns patriam in extremo periculo, consensis mœnibus Joabum per milites ad colloqvium evocat. qvi postqvam processit: Deus, inqvit, reges & imperatores creat, ut deletis Hebræorum hostibus in pace Israelitas contineant: tu vero nulla in re læsus, primariam Israelitarum urbem expugnatum venisti. Tum ille abominatus ejus verba, & meliorem sibi mentem precatus, negavit se vel unum è plebe occisum cu-
E pere, tantum abesse, ut urbem tam egregiam excisam velit: & si ad supplicium dedatur Sabæus Bochoriæ filius, regi rebellis, omissa oppugnatione, confestim se deinde exercitum abducturum. His auditis, mulier Joabum rogat, ut paulisper sustineat, pollicita illi caput hostis statim è mœnibus dejiciendum: moxqve ad cives reversa: Vultis, inqvit, mali male perire cum
F liberis ac conjugibus propter hominem malum & ignotum, eumqve pro Davide, cujus tanta in vos extant beneficia, regnare, & unam hanc urbem tam valido exercitui resistere? Quibus rebus persvasi, præciso capite Sabæi, ad milites Joabi hoc dejiciunt: confestimqve signo receptui dato, dux obsidionem solvit: & Hierosolyma reversus denuo universis copiis imperator
G præficitur. Banajas qvoqve satellitibus & sexcentorum conorti à rege præponitur, Adoramus qvæstor tributis recipiendis constituitur. Sabathes & Achilaus Commentariensium fiunt principes. Susa scribis præpositus, pontificatus qvoqve Sadoco & Abiatharo manst.

XII. Post hæc fame regionem premente, rex supplex à Deo petiit, ut populum miseratus causam atqve remedium tanti mali ostendere dignaretur. Responsum est per prophetas, postulare Deum, ut Gabaonitæ vindicentur, qvos Saulus rex deceptos præter jus & fas interfecerat, 2. Reg. 21.

& jusjurandum, qvod illis olim Jesus imperator & senatus juraverat, violaverat. Qvamobrem si Gabaonitis pro cæsis civibus pœnas, qvas ipsi voluerint, exigere permittat rex, fore, ut placatus Deus populum è præsenti calamitate eximat. qvod posteaqvam ex prophetarum relatione compertum est, accitis Gabaonitis, percontatus est, qvid à se peterent: qui cùm septem è Sauli progenie depoſcerent ad supplicium, rex perqvisitos eis tradidit, Memphibostho tamen Jonathæ filio parcens. his acceptis Gabaonitæ, ut libitum est, in eos animadverterunt: confestimqve pluente Deo, terra, posito sqvalore, ad pristinam felicitatem rediit, populusqve copia rerum, ut ante, fruebatur. Aliqvanto post rex bello Palæstinos adortus, & prælio cum eis congressus, dum victos avidius persequitur, ultra cæteros solus est longius provectus. hunc jam lassulum conspicit Acmon, filius Araphi, unus è gigantum sobole, indutus loricam circulis consertam, & lanceam gerens trecentos siclos pendentem, accinctusqve gladio: & conversus è fuga haud dubie confecisset regem, ni Abisæus Joabi frater repente superveniens eum protexisset jam prostratum, & hostem trucidasset. quo regis periculo graviter commotus est exercitus, & duces jurejurando eum devinxerunt, ne in posterum cũ aliis interesset prælio, ne si propter fortitudinem & audaciam humanam aliquid ei contingeret, populus ea felicitate, qvam ex ipsius administratione percipiebat, orbaretur. Cumqve post hanc pugnam Palæstini ad Gazam urbem convenissent, rex quamprimum hoc cognovit, exercitum contra eos confestim ire jussit, in hac expeditione egregiam laudem ob præclara facinora edita meruit Sobacchis Chettæus, unus è fortissimis Davidis militibus. complures enim, qui se de gigantum genere jactabant, & viribus eximiis insolescebant, orco tradidit, præcipuus autor victoriæ, qvam tunc Hebræus de hoste reportavit. Redintegrantibusqve bellum Palæstinis, & novo exercitu in eos misso à rege, optime se gessit Nephanus cognatus ipsius. singulari enim certamine cum fortissimo Palæstinorum congressus, occiso illo, effecit, ut reliqui terga verterent: multiq; hostium in ea pugna sunt desiderati. Nec ita multo post rursum castra metati sunt ad qvoddã oppidum non procul Hebræorum finibus: fuitq; in eo exercitu vir statura cubitorum sex: cui seni digiti erant in manibus ac pedibus. Huic ex regis exercitu Jonathas Samæ filius solus se opposuit, stratoq; adversario, maximũ momentum ad victoriam attulit, & ipse fortissimi viri laudẽ retulit. nam & hic barbarus oriundũ se à gigantibus jactabat. Hoc prælium cum gente fuit ultimum, non ausa postea se contra Israelitas movere. Cæterum David perfunctus jam bellis ac periculis, & in altissima pace degens, vario genere carminum odas & hymnos in honorem Dei composuit, partim trimetro versu, partim pentametro: instrumentisqve musicis comparatis, docuit Levitas ad pulsum eorum laudes Dei decantare, tam sabbatis diebus, qvam in cæteris festivita-

2. Reg. 22.

καὶ τὰς ὅρκους αὐτῶν, ὃς ὁ στρατηγὸς Ἰησοῦς ὤμοσε καὶ ἡ γερουσία μὴ φυλάξας. ἐὰν τοίνυν δίκαιον ᾖ αὐτὸν ἀπολῦσαι οἱ Γαβαωνῖται, λαβεῖν ἕτερα τῶν ἀνηκεμένων ταύτῃ αὐτοῖς ἐξουσίαν, ἀμείλαντες, καὶ τὸν ἔχλον ἀπαλλάξειν τῶν κακῶν ἐπηγγέλλετο. ὡς δὲ ταῦτα ἔδοξε τῶν προφητῶν ἐμαθὼν ὁ Σαοὺλ ζητῶν τὸν θεὸν, μετεπέμπετο τοὺς Γαβαωνίτας, καὶ τίνων βούλονται τυχεῖν, ἐπηρώτα. τοὶ δὲ οὐκ ἤθελον ἐκ Σαοὺλ ἐξαμείλαντες ἕπτα παῖδας ἐξιωσάντων τοῦς πημονέων, ὁ βασιλεὺς ἀναζητήσας, παρέδωκεν αὐτοῖς, μεμφιβόσθου φεισάμενος ἰωναθάου παιδός. ἐξαμείλαντες δὲ οἱ Γαβαωνῖται τοὺς ἄνδρας ὡς ἐβούλοντο ἐτιμώρησαν. ἤρξατο δὲ ὑμῖν παροξῦναι ὁ θεὸς, καὶ τὴν γῆν τοῖς γενῶν καρπῶν ἀναπλεῶν ἀπολύσας ἐκ τοῦ παραυτίκα, καὶ πάλιν εὐθηνησεν ἡ τῶν ἑβραίων χώρα. στρατευσὰς δὲ μετ' οὐ πολὺ χρόνον ὁ βασιλεὺς ἐπὶ παλαιστίνους, καὶ σωάψας μάχην αὐτοῖς, καὶ τρεψάμενος ἐμονωθη διώκων. καὶ ἡμόμβρου ἔκλυτου, ὥφθη ἐκ τοῦ πυκὸς τῶν πολεμίων, ἀκμὼν μὲν τοὔνομα, δρέπανα δὲ παῖδος. ἔτος ἦν μὲν ἐπὶ λόγου τῶν γιγάντων ἔχων δὲ καὶ ξυστὸν, ἐκ τὴν λαβὴν σαυέλκειν σταθμὸν, τριακοσίους σίκλους, καὶ θώρακα ἀλυσιδωτὸν, καὶ ῥομφαίαν ὡρμησεν ἐπιτρέψας ἐκ τὸν πολεμίων βασιλέα, παρεστὼς δὲ τοῦ κόπτ. ἐπιφανεὶς δὲ ἐξαίφνης ἀβεσσαοῦ ἰωάβου ἀδελφὸς, τὸν βασιλέα μὲν ὑπεξήκατο θεῖναι κείμενον, ἀπέκτεινε δὲ τὸν πολέμιον. ἔδοξε δὲ ὅτι τοῦ παρ' ὀλίγον κινδυνεῦσαι τὸν βασιλέα χαλεπῶς τὸ πλῆθος, καὶ οἱ ἡγεμόνες ὤρκωσαν αὐτὸν μηκέτι εἰς μάχην ἀπαντῆσαι σὺν αὐτοῖς, μὴ δι' ἀνδρείαν καὶ περιουσίαν παθών τι τῶν δεινῶν, στερήσῃ τὸν λαὸν τῶν δι' αὐτὸν ἀγαθῶν, ὅσα τε πρόσθεν παρέσχηκε, καὶ ὅσων ἔτι μελλήσει πολὺν βιώσεσθαι χρόνον. συνελθόντων δὲ τῶν παλαιστινῶν εἰς γαζάραν πόλιν, ἀγάγας ὁ βασιλεὺς ἐπέμψεν ἐπ' αὐτοὺς στρατιάν. ἡγήσατο δὲ τότε καὶ σοφὸς εὐδοκίμησεν ὀβαχὴς ὁ χετταῖος, ἐκ τῶν δαβίδην ἀνδρειοτάτων. ἀπέκτειναν γὰρ πολλοὺς τῶν αὐχούντων γεγόνεναι τοὺς γίγαντας, καὶ μέγα ἐπ' ἀνδρείᾳ φρονούντων, αἵτινες τε τῶν νίκης τοῖς ἑβραίοις ἐγένετο. καὶ μετ' ὀλίγον τὴν ἡτταν, πάλιν ἐπολέμησαν οἱ παλαιστινοὶ, καὶ στρατιὰν ἐπ' αὐτοὺς δαβίδου πέμψαντος, ἡγήσατο νεφαὶ ὁ συγγενὴς αὐτοῦ. μονομαχήσας γὰρ τῶν πάντων ἀνδρειοτάτῳ τῶν παλαιστινῶν ἀπέκτεινεν αὐτὸν, καὶ τοὺς ἄλλους εἰς φυγὴν ἔτρεψε. πολλοί τε αὐτῶν ἀπέθανον μαχόμενοι. διαλιπόντες δὲ ὀλίγον χρόνον, ἐστρατοπέδευσαν πρὸς τῇ πόλει τῶν τῶν ἑβραίων χώρας οὐκ ἄπωθεν. ἦν δὲ αὐτοῖς ἀνὴρ, τὸ μὲν ὕψος ἐξ πηχῶν δακτύλους δὲ ἓν ἑκατέρῳ τῶν ἑξῶν καὶ τῶν χειρῶν, ἑνὶ πλείοσι ἔσχε τὸν κῶλον φύσιν. οὗτος θρασυνθεὶς ἐπ' αὐτοὺς τοῦ δαβίδου στρατιᾶς, πάντων μονομαχεῖν ἐκάλει ὁ σεμεᾶ υἱός. ἀνείλετο αὐτὸν, καὶ τὸ ὅλης νίκης ῥοπὴ γενόμενος, δόξαν κρείσσω ἀπηνέγκατο. καὶ ἦν γὰρ ὁ παλαιστινὸς ἡυχὴ τῶν γιγάντων ἀπόγονος εἶναι. μὴ ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ, οὐκ ἐπὶ τοῖς ἰσραηλίταις ἐπολέμησεν. ἀπηλλαγμένος δὲ ἤδη τοῦ πολέμου ὁ δαβίδης καὶ κινδύνων, ἐς βαθείας ἀπολαύσεων τὸ λοιπὸν ἀφίκετο, ὠδὰς εἰς τὸν θεὸν καὶ ὕμνους συνετάξατο, μέτρῳ ποικίλῳ. τοὺς μὲν γὰρ τριμέτρους, τοὺς δὲ πενταμέτρους ἐποίησεν. ὀργανά τε κατασκευάσας ἐδίδαξε τοὺς λευίτας ὑμνεῖν τὸν θεὸν, κατὰ

καὶ πᾶσι τοῖς καλλιμώνοις σαββάτοις ἡμέραν, καὶ κατὰ τὰς ἄλλας ἑορτάς. ἡ δὲ τῶν ὀργάνων ἐστὶν ἰδέα τοιαύτη τις τὴν μὲν κιννύρα, δέκα χορδαῖς ἐξημμένη, τύπτει τῷ πλήκτρῳ. ἡ δὲ νάβλα, δυοδέκα φθόγγους ἔχουσα, τοῖς δακτύλοις κρούεται. κύμβαλά τε λευκὰ πλατέα καὶ μεγάλα χαλκᾶ. καὶ ταῦτα μὲν τούτων ὅπη τοῦ τὴν ἡμῖν ὡς οἷόν τε μὴ πλείους ἀγνοεῖν τὰ τοιαῦτα ὀργάνων φύσιν, ἐρῶ πρὸς τοῦτο λέγειν. τοῦ δὲ βασιλέως πάντες ἦσαν οἱ τοῖς ἀνδράσιν. τούτων δὲ οἱ Δαυιδωμώτεται καὶ λαμωεῖται τὰς πλάγας, οὕτω καὶ τρισὶν ἔτεσι. ὧν πέντε μόνον ἀπηριθμησάμην τὰ ἔργα. φανερὰς γὰρ καὶ τὰς τῶν ἄλλων ἀρετὰς ἀφανίσειν ἔτει πλείονι. δύναται γὰρ ἥσσονα ἔτι καὶ χώραν ἐπαρκοῦσι καὶ μεγάλων ἐθνῶν κρατῆσαι. πρῶτος μὲν οὖν, ἰσαμβαὶος ἀχεμαεῖος. ὃς πολλάκις εἰς τὴν παρατάξιν ἐμπεσὼν τῶν πολεμίων, οὐ πρὶν ἀνεπαύσατο μαχόμενος, πρὶν συναγωνίσασθαι αὐτῶν κατέβαλε. μεθ' οὗτον ἐλεάζαρος ὁ ἰὼδαέως, ὃς ἐπὶ μὲν τοῦ βασιλέως ὢν Δαμασκηνοῖς, ὅτε παρὰ τὸ ἰσραηλιτῶν καταπεπλαγμένων καὶ φυγόντων, μόνος ἔμεινε καὶ συμπεσὼν τοῖς πολεμίοις, ἀπέκτεινεν αὐτῶν πολλούς, ὡς ἐκεῖνος ἐφάνη τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ τῇ δεξιᾷ, καὶ τοὺς ἰσραηλίτας ἰδόντας πρεμμένους τὰ αὐτῶν παλαισίνους, καταβάντας διώκειν, ἐθαύμασεν καὶ Δαβδὼν τότε νικήσας ἄρχοντα, ἐλεάζαρον κτείνοντος ἐπομένους δὲ καὶ σκυλεύοντας τοὺς ἀναιρεθέντας. τρίτος δὲ ἦν, ἰλὲ μὲν ὠνόμασται, σεβὰς δὲ ὄνομα. καὶ ἔτος ἦν τοῖς περὶ παλαισίνας ἀγῶσι, εἰς τὸν σαγόνα λεγόμενον αὐτοῖς ὠδαταξαμένων, ὡς οἱ ἑβραῖοι πάλιν τὴν δύναμιν φοβηθέντες ἐκέμενον, στῆναι μόνος ὡς φρούριον καὶ τάξις. καὶ τοὺς μὲν αὐτοῦ κατέβαλεν, τοὺς δὲ ἐπαρτερήσαντας αὐτοῦ τὴν ὁρμὴν καὶ τὴν βίαν, ἀλλ' εἰς φυγὴν ἀποτραπέντας ἐδίωξε. ταῦτα μὲν ἔργα χειρῶν, καὶ μάχης οἱ τρεῖς ἐπεδείξαντο. καὶ οὐ χαίρων ἐν ἱεροσολύμοις ὄντος δὲ βασιλέως, ἐπῆλθεν ἡ τῶν παλαισινῶν δύναμις πολεμήσουσα, δαβὶδ μὲν οὖν τὴν ἀκρόπολιν ἀνῆλθεν ὡς προσευξόμενος καὶ θυσόμενος δὲ τῷ θεῷ δὲ πολέμου. τῆς δὲ τῶν ἐχθρῶν παρεμβολῆς ἐν τῇ κοιλάδι κειμένης, ἡ μέχρι πόλεως βηθλεεμ διατείνει, ταύτῃς ἱεροσολύμων ἀπεχούσης ἑκατὸν, ὁ δαβὶδ τοῖς ἑταίροις, καλὸν ὕδωρ ἔπιον ἐκεῖθεν ἐν τῇ πατρίδι μου, καὶ μάλιστα τὸ πρὸς τῇ λάκκῳ τῇ πρὸς τῇ πύλῃ, θαυμάζων, εἴ τις ἐξ αὐτοῦ πίοι αὐτὸ κομισθέν, μᾶλλον ἐθελήσοι, ἢ εἰ πολλὰ χρήματα δίδοιτο. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ τρεῖς ἄνδρες ἔτυχον, θαρσήσαντες καὶ διαμέσου δὴ τῶν πολεμίων ἐμπεσόντες στρατοπέδου, ἦλθον εἰς βηθλεεμ, καὶ τοῦ ὕδατος ἀρυσάμενοι, πάλιν διὰ τῆς παρεμβολῆς ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν βασιλέα, ὡς τοὺς παλαισινοὺς καταθαρσύνοντας αὐτὸ τὸ θράσος καὶ τὴν δύσχυσιν, ἠρεμήσαι, καὶ μηδὲν ἐπ' αὐτοῖς τολμῆσαι καταφρονήσαντες τὸ ὀλίγιστον. κομισθέντος δὲ ὕδατος ἔσχε ἔπιεν ὁ βασιλεύς, κινδύνου καὶ αἵματος φήσας ἀνθρώπων αὐτὸ κεκομίσθαι. διὰ δὲ τὸ μὴ προσηκεν αὐτὸ πιεῖν. ἔσπεισε δὲ ἀπ' αὐτοῦ τῷ θεῷ, καὶ πρὸς τῆς σωτηρίας τῶν ἀνδρῶν δύχασεν αὐτοῖς. μὴ τούτους μὲν οὖν ἁπλῶς ἀδελφοὺς ἀφέσεσθαι. καὶ ἦν ἔτος μιᾶς ἡμέρας τὰ πολεμίων ἐξαγοντος ἀπέκτεινεν. πέμπτος βασσακις, ὁ ἱερεὺς τοῦ ἦλθεν. προσκληθεὶς γὰρ ὑπὸ ἀδελφῶν Δαυιδωμων ἐν τῇ μωαβίτιδι χώρᾳ κατ' ὄρεσι κρεάτησεν αὐτῶν. καὶ πάλιν αὖ τὸν ἀνδρὸς αἰγυπτίου τὸ ἦλθε, θαυμαστὸν τὸ μέγεθος, προκαλεσαμένου, γυμνὸς ὁπλισμένου τοῦ δόρατι, τὸ σκῆπτρον λαβὼν ἀπέκτεινε. προελόμενος γὰρ αὐτὸν ἄοπλον καὶ ζώνῃ ἔτι καὶ μαχόμενον σκυλεύσας, τοῖς ἰδίοις αὐτὸν ὅπλοις διεχρήσατο.

tibus. Species autem instrumentorum hæc fuêre: cinnyra decem chordis intenditur, & plectro pulsatur: nabla duodecim sonos continet, sed digitis carpitur: cumq; his aderant & cymbala ærea, bene magna atq; lata: qvod qvidem sane de prædictorum instrumentorum natura, ne prorsus ignorentur, dixisse sufficit. Porro rex fortissimos viros circa se habuit, sed maxime insignes præclaris facinoribus, XXXVIII. qvorũ qvinq; tantum virtutem commemorabo. facilis ex his de reliqvis conjectura. tales enim erant hi qvi possent vel regiones subigere, vel magnas gentes debellare. Primus Issæmus filius Achemæi, qvi non semel in aciem hostium irruens non prius à cæde abstitit, qvam nongentos occideret. Post hunc Eleazarus filius Dodejæ, qvi fuit cum rege in Arasamo, hic in qvodam prælio, Israelitis multitudine hostium territis & in fugã versis, solus locum suum non deseruit: & congressus cum hostibus multos interfecit, adeo ut cruore gladius ejus ad dexteram adglutinaretur: qvo viso, reversi in prælium Israelitæ cedentem jam hostem urgendo, admirandam ac celebratam victoriam retulerunt, Eleazaro sternente, vulgo vero militum prostratos spoliante. Tertius erat Ili filius Sebas. hic qvoqve, cum bello Palæstino, in loco qvi Maxilla dicitur, acies ex adverso constitissent, Hebræiqve rursum territi loco cederent, solus in aciei vicem hosti se opposuit: & non paucis letho datis, reliqvos impressionem ejus non sustinentes, & in fugam effusos insectatus est. Hæc fuerunt facinora, qvæ hi tres in prælis ediderunt. Eo vero tempore, qvo, rege Hierosolymis agente, Palæstinorum exercitus usqve ad urbem accessit; & dum ille consulturus Deum de bello, arcem ascendit, in ea valle castra metatus est, qvæ XX. stadiorum spacio usqve Bethlema pertinet: dicente ad amicos: O qvam bonam aqvam habemus in patria mea, maximæ in cisterna portæ vicina: ô si qvis eam mihi afferret, id certe mallem qvam multum argenti accipere: tres isti, his auditis, evestigio excurrerunt, & cum per media hostiũ castra Bethlema pervenissent, hausta aqva, per eandem viam ad regem sunt reversi, attonitis audacia tanta barbaris, nec ausis paucitatem eorum contemnere. eam aqvã rex bibere noluit, dicens periculo sanguinis emptam, & ob hoc sibi non convenire: sed Deo inde libavit, gratias agens pro virorum incolumitate. Post hos erat Joabi frater Abisæus, qui una die sexcẽtos hostes interemit. Qvintus Banajas, genere sacerdos, hic provocatus à duob. fratrib. virtute inter Moabitas illustribus, utrumq; confecit. Rursum ex provocatione cum miræ staturæ Ægyptio certans, inermis cum armato, hasta ex ipsius manib. extorta hominem confodit: qvo insignior fuit victoria, qvod adhuc viventi ademptis armis, prius eum spoliavit, mox propriis armis occidit. Est & aliud ejus facinus, qvod jam dictis, qvantum ad animositatem vel præferri potest, vel certe conferri. Qvum enim ningeret, leo in

2. Reg. 23.

qvendam puteum illapſus eſt: cujus os, qvod A anguſtum eſſet, videbat brevi fore, ut id nivibus oppleretur: atqve ita deſperato exitu & ſalute, rugire occœpit. Banajas autem forte fortuna iter faciens, accurrit ad rugitum beſtiæ: & cum deſcendiſſet in puteum, repugnantem ictu baculi, qvem gerebat, exanimavit. nec deteriores virtute fuerunt reliqvi triginta tres. Cæterum

XIII. David volens cognoſcere, qvantus millium nu- B
2. Reg. 24. merus recenſeri poſſet in populo, oblitus præceptorum Moyſis, qvi prædixerat, qvoties cenſeretur populus in ſingula ejus capita, pendendum Deo ſemiſiclum, juſſit Joabum imperatorem, ut iret ad cenſum peragendum. qvo excuſante, nihil opus eſſe, nihil motus coegit ſine mora ad imperata exeqvenda proficiſci. Joabus autem, aſſumptis ad hoc negocium principibus tribuum & ſcribis, obita tota Iſraelitarum regi- C one, & cognito, qvanta eſſet populi multitudo, poſt novem menſes & viginti dies Hieroſolyma reverſus ad regem numerum ei populi reddidit, absqve tribu Benjamitica, qvam nondum ad cenſum vocaverat, ſicut nec Leviticam. Rex enim interim pœnituit, agnoſcens in Deum ſe peccaſſe. Erat autem reliqvorum Iſraelitarum numerus nongenta millia, duntaxat eorum, qvi D ad militiam eſſent idonei. In Judæ vero tribu qvadringenta millia cenſebantur. Prophetis deinde referentibus ad Davidem, quod Deum offendiſſet, ſupplex orare cœpit, ut propitius redditus facti hujus daret veniam. Qvi exoratus Gadum prophetam ad eum miſit, tres optiones offerentem, ut ex his, qvam mallet, eligeret, aut famem per ſeptennium duraturam, aut bel- E lum per tres menſes iniqvo Marte cum hoſte gerendum, aut peſtilentiam per triduum inter Hebræos ſævituram. Illo vero, hærente ac turbato propter difficilem inter hæc mala electionem, & propheta urgente ad celerem reſponſionem, ut Deo renunciare poſſet: rex cogitans, qvod ſi famem peteret, ſui magis qvam aliorum rationem habuiſſe videri poſſet: quandoqvidem ipſi nihil periculi eſſet multum frumenti in horreis ha- F benti, illis non item: qvod ſi per tres menſes ab hoſte vinci elegiſſet, ſic qvoqve ſibi conſuluiſſe, qui arces & fortiſſimam circa ſe cohortem haberet: optavit malum regnantibus æqve ac regnatis commune, in qvo omnibus par metus imminet: præfatus melius eſſe incidere in manus Dei, qvam in manus hoſtium. Hæc ita, ut audivit, propheta Deo renunciante, peſtilentia in He- G bræos ingruit, ita ut variis modis abſumerentur, nec facile eſſet morbum cognoſcere. Mors enim una erat, ſed plurimis & incompertis cauſis homines rapiebat, alius enim poſt alium efferebatur, & clanculum obrepens malum celeriter exitium afferebat. qvidam enim repente cum vehementi dolore, & amaro cruciatu animam exhalabant. alii paulo lentiore vexati malo ne curationem qvidem ferre poterant, ſed inter officia medicorum expirabāt. alii ſubito tenebris ob oculos obortis, ceu præfocati exanimabantur.

προσαριθμῆσαι δ' ἂν τις αὐτὰ καὶ ἔτι τοῖς προειρημένοις πρόσοις, ἢ ὡς πρῶτον αὐτῶν κατ' ὄψιν ἦλθε, ἢ ὡς ὅμοιον. νίφοντος γὰρ ἐπὶ πολὺ λέων εἰς πύελον λάκκον ὀλισθὼν ἐνέπεσε. στενοῦ δ' ὄντος καὶ σμικροῦ, δῆλος ἦν ἀφανὴς ἐσόμενος, ἐμφραγέντος αὐτὸν τῇ χιόνι. πόρον οὖν οὐδένα βλέπων ἐξόδου καὶ σωτηρίας, ἐβόησε. καὶ ἥρως ἀκούσας ὁ Βαναίας, ὥδευε γὰρ τότε, καὶ πρὸς τὸν βόθρον ἐλθών, καταβὰς εἰς τὸ στόμιον, παλήσας αὐτὸ μαχόμενον τῷ μὴ χεῖρας ἔχειν ξύλῳ, ἀπέκτεινε. καὶ οἱ λοιποὶ γ' τριακοντα τρεῖς· τοσοῦτοι τὰς ἀρετὰς ὑπῆρχον. ἐπὶ βασιλέως Δαβίδης, βιβλόμενος γνῶναι πόσαι μυριάδες εἰσὶ λαοῦ, τῶν μυρίσεως ἐντολῶν ἐκλαθόμενος, ὃς προεῖπεν, ἐὰν ἐξαριθμηθῇ τὸ πλῆθος, ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς αὐτοῦ τῷ θεῷ τελέσαι ἡμίσικλον, προσέταξεν Ἰωάβῳ τῷ στρατηγῷ, παραθέντι πάντα τὸν ὄχλον ἐξαριθμῆσαι. δ' ὃς οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι φήσαντος ἔτι ποιῆσαι, οὐκ ἐπείθη, προσέταξε μηδὲν μελήσαντι, βαδίζειν ἐπὶ τὸν ἐξαριθμησιν τῶν ἐθνῶν. Ἰωάβου γ', τοὺς ἄρχοντας τῶν φυλῶν παραλαβόντα γραμματεῖς, ἐπιὼν τὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν χώραν, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον ἐστὶ καταγνόντας, ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν βασιλέα, μὴ μείνας ἐννέα καὶ ἡμέρας ἕκοσι. καὶ τὸν ἀριθμὸν ἀπέδωκε τῷ βασιλεῖ δ' λαῷ, χωρὶς τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς, ἐξαριθμήσαντα γὰρ αὐτὴν οὐκ ἐφθασεν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν λευιτῶν φυλήν. μετενόησε γὰρ ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν θεὸν ἁμαρτών. ἦν γ' τῶν ἄλλων Ἰσραηλιτῶν ἀριθμὸς ἐννήκοντα μυριάδες, ὅπλα βαστάζειν δυναμένων. ἡ γ' Ἰούδα φυλὴ, καθ' ἑαυτὴν πεντακόσιαι μυριάδες ἦσαν. τῷ γ' προφητῶν δηλωσάντων τῷ Δαβίδῃ ὅτι δι' ὀργῆς ἐστιν αὐτῷ ὁ θεὸς, ἱκετεύειν ἤρξατο καὶ παρακαλεῖν εὐμενῆ γενέσθαι, καὶ συγγινώσκειν ἡμαρτηκότι. χάδον γ' τὸν προφήτην ἐπεμψεν ὁ θεὸς πρὸς αὐτὸν, τρεῖς αἱρέσεις κομίζοντα, ὅπως ἐκλέξηται τούτων ἓν ἂν δοκιμάσῃ, πότερον βούλῃ λιμὸν γενέσθαι τῇ χώρᾳ ἐπὶ ἔτη ἑπτά. ἢ τρεῖς μῆνας πολεμίους, ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἡττᾶσθαι. ἢ λοιμὸν ἐνσκῆψαι καὶ νόσον ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας τοῖς Ἑβραίοις. ὁ δ' εἰς ἀμηχανον ἐκλογὴν μεγάλων κακῶν ἐμπεσὼν, ἐλυπεῖτο, καὶ σφόδρα ἦν συγκεχυμένος. δ' γ' προφήτης, ὅτε δεῖ ἐξ ἀνάγκης ψεύδη φήσαντα, καὶ κελεύσαντα ἀποκλῖναι τάχεως ἵνα ἀπαγγείλῃ τὴν αἵρεσιν αὐτοῦ τῷ θεῷ, λογισάμενος ὁ βασιλεὺς, ὡς εἰ λιμὸν αἱρήσοιτο, ἔδοξε δι' τὸ πεπεικέναι τοῖς ἄλλοις, αὐτῷ μὲν ἀφόβως, ὅτι πολλῶν αὐτὸς ἐγκεκλεισμένων ἔχοι σῖτον; ἐκείνοις γ' βλαβερῶς. ἂν δέ γε ἕλοιτο τὰς τρεῖς μῆνας νικωμένοις αὐτοῖς, ὅτι τὰς ἀνδρειοτάτας ἔχοι περὶ αὐτὸν καὶ φρούρημα, καὶ ὅλως δ' μηδὲν φοβούμενος ἕλοιτο τὸν πόλεμον, ἡ τοιοῦτο τὸ πάθος κοινὸν καὶ βασιλεῦσι καὶ τοῖς ἀρχομένοις, ἐν ᾧ τὸ δέος ἴσον ἁπάντων γίνεται προεπῶν ὅτι πολὺ κρεῖττον εἰς τὰς θεοῦ χεῖρας ἐμπεσεῖν, ἢ τὰς τῶν πολεμίων. ταῦτ' ἀκούσας ὁ προφήτης, ἀπήγγελε τῷ θεῷ. ὁ γ', τὸν λοιμὸν καὶ τὴν φθορὰν ἐπέμψε τοῖς Ἑβραίοις. ἀπέθνησκον δ' οὐ μονοτρόπως. οὐδ' ὡς τις ῥᾴδιον καταγνῶναι ψεύδη τὴν νόσον. ἀλλὰ τὸ μὲν κακὸν, ἓν ἦν. μυρίους δ' αὐτοὺς αἰτίας καὶ προφάσεσιν οὐδ' ὁπωσοῦν δυναμένους ἀνήρπαζεν. ἄλλως γοῦν ἄλλῳ διεφθείρετο. καὶ λανθάνον ἐπερχόμενον τὸ δεινὸν, ὀξείαν τὴν πλάνην ἐπέφερε. τῶν μὲν ἀφνιδίως μετ' ἀλγημάτων σφοδρῶν καὶ πικρᾶς ὀδύνης τὴν ψυχὴν ἀφιέντων. ἐνίων γ' καὶ μαραινομένων τοῖς πάθημασι, καὶ μηδ' εἰς κηδείαν ὑπολειπομένων, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ κάμνειν, εἰς τὸ παντελὲς δαπανωμένων.

οἱ δ'

αὐτῆς, ἀφηρέθησαν τινες αὐτῶν τὰς ὄψεις ἐκκοπέντες. ἐνίοις δὲ τῶν οἰκείων τινὰ κηδευόντων, ἐνεπνίγησαν ἀπελθόντες τῆς ταφῆς. ἀπώλοντο δὲ ἑξακισμύριοι ἀνθρώπων ἀπὸ τῆς λοιμικῆς νόσου φθαρέντες, ἕως ἥρως ἐφίσχυσε, μυριάδες ἑπτά. ἐξέτεινε δὲ ὁ ἄγγελος τὴν χεῖρα ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, τὸ δεινὸν καὶ ἐκείνοις πέμπων. ὁ δὲ βασιλεὺς σάκκον ἐνδεδυμένος ἐκέκτητο ἐπὶ τῆς γῆς, ἱκετεύων τὸν θεὸν καὶ δεόμενος ἤδη λωφῆσαι, καὶ τοῖς ἀπολωλόσιν ἀρκεσθέντα παύσασθαι. ἀναβλέψας δὲ εἰς τὸν ἀέρα ὁ βασιλεὺς, καὶ ἰδὼν ἑστῶτα τὸν ἄγγελον διὰ αὐτοῦ φερόμενον ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ μάστιγα κατασείοντα, εἶπε πρὸς τὸν θεὸν, ὡς αὐτὸς μὲν ἀναξίως ἐποίμανε, τὰ δὲ πρόβατα σώζεσθαι μηδὲν ἐξαμαρτόντα. καὶ ταῦτα βλέψας τὸ ὀργεῖον εἰς αὐτὸν καὶ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ πᾶσαν ἀποσκήπτειν, φείδεσθαι δὲ λαοῦ κατακόπτοντος ὁ θεὸς τῆς ἱκετείας, ἔπαυσε τὸν λοιμόν. καὶ πέμψας γαδὸν τὸν προφήτην, ἐκέλευσεν αὐτῷ ἀναβῆναι θυσιαστήριον εἰς τὴν ἅλω Ὀρόννα τοῦ ἰεβουσαίου ἑρουνᾶ, καὶ ἀναδόμησαι τὸ βωμὸν ἐκεῖ τῷ θεῷ θυσίας ἀπαιτήσει. δαβίδης δὲ ἀκούσας, οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' ἤλθε ἐπὶ τὸ ὡρισμένον αὐτῷ τόπον. ὁ ῥόννα δὲ ἦν σῖτον ἀλοῶν, ἐπεὶ τὸν βασιλέα προσιόντα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ πάντας ἐθεάσατο, προσεδραμὼν αὐτῷ καὶ προσεκύνησεν. ἦν δὲ, τὸ μὲν γένος, ἰεβουσαῖος, φίλος δὲ ἐκ τῶν μάλιστα δαβίδου. καὶ δὴ ἔτ' αὐτὸν οὐδὲν μεγαλοπρεπὲς θεσπίσαντα, ὅτι τὴν πόλιν κατεσκάψατο ὡς μικρὸν ἐμπεσόντι ἐπηλύσειμεν. ὁ δὲ ῥόννα πυθομένου τι παρ' αὐτοῦ τὸν δοῦλον ὁ δεσπότης, εἶπεν ὠνήσεσθαι παρ' αὐτοῦ τὴν ἅλω, ὅπως βωμὸν ἐν αὐτῇ κατασκευάσῃ τῷ κυρίῳ, καὶ παύσῃ θυσίαν. ὁ δὲ, καὶ τὴν ἅλω εἶπε, καὶ τὰ ἄροτρα καὶ τοὺς βοῦς εἰς ὁλοκαυτώσιν χαρίζεσθαι, καὶ τὸν θεὸν ἡδέως εὐχεσθαι τὴν θυσίαν προσδέξασθαι. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἀσπασάμενος μὲν αὐτὸν τῆς ἀπλότητος καὶ τῆς μεγαλοψυχίας ἔλεγε, καὶ δέχεσθαι τὴν χάριν ἔφασκε παρ' αὐτοῦ ἠξίου λαμβάνειν πάντων, οὐδὲν ἄνευ δώρου προῖκα θυσίαν ἀπαιτοῦντα. ὁ δὲ ῥόννα φήσαντος αὐτοῦ, ὅτι βούλοιτο, πεντήκοντα σίκλων ὠνεῖται παρ' αὐτοῦ τὴν ἅλω. καὶ οἰκοδομήσας τὸ βωμὸν, ἱερεῖα καὶ ὁλοκαυτώσεις, καὶ θυσίας ἀνήνεγκεν εἰρηνικάς. καταπαύεται δὴ τότε τὸ θεῖον, καὶ πάλιν ὄμβρος γίνεται. σπεύδει δὲ εἰς σκηνὴν ἀγαγεῖν τὸν τόπον ἄβραμος τὸν ἴδιον αὐτοῦ υἱὸν ὡς τὰ ὁλοκαυτώσων, καὶ μέλλοντος ἱσαὰκ θανατοῦσθαι ὁ παῖς κελεύει ἐξαίφνης ἀναφανῆναι κριὸν τὰ βωμῷ, ὃν καὶ καταθύει ὁ ἄβραμος, αὐτὸ δὲ παῖδος ὡς περιεῤῥήκαμεν. ὁρῶν δὲ ὁ βασιλεὺς δαβίδης, τῆς ὄψεως αὐτοῦ τὸν θεὸν ἐπηκόον γεγενημένον, καὶ τὴν θυσίαν ἡδέως προσδεξάμενον, ἐκέλευσε τὸν τόπον σκηνὴν ὅλον βωμὸν προσαγορεῦσαι δὲ λαοῦ πάσης, καὶ οἰκοδομῆσαι ναὸν τοῦ θεοῦ. ταύτῃ δὲ ἡσύχασε φόβος ἀφῆκεν ἐς τὸ ἡμισόμβριον τὴν φωνήν. ὁ δὲ θεὸς τὸν προφήτην ἐκπέμψας πρὸς αὐτὸν, σκηνὴν ἔλεγεν οἰκοδομῆσαι αὐτῷ τὸν υἱὸν, τὸν μέλλοντα μετ' αὐτὸν τῆς βασιλείας διαδέχεσθαι. μὴ δὴ ταύτην τὴν προφητείαν σκέλλοντος ὁ βασιλεὺς ἐξαριθμήσαι τοὺς παροίκους, καὶ εὑρεθῆναι ἐκ τούτων μυριάδας ἑπτὰ δέκα. ἐκ τούτων ἀπέδειξε λατόμους μὲν τοὺς ὀκτακισμυρίους. τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος, ὥστε φέρειν τοὺς λίθους. καὶ τρισχιλίους δὴ καὶ πεντακοσίους τοὺς ἐργάζεσθαι ἐξ αὐτῶν ἐπέστησεν. ἡτοίμασε δὲ καὶ πολὺν σίδηρον καὶ χαλκὸν εἰς τὰ ἔργα, καὶ ξύλα κέδρινα πολλὰ καὶ παμμεγέθεστα, ἅπερ ἐκ τῆς τύρου καὶ σιδῶνος ἐκόμισεν.

Anonnulli interim, dum aliqvem domesticorum funerant, sepultura nondum absoluta, commoriebantur. qvo factum est, ut à matutina hora usqve ad prandium hac peste septuaginta millia hominum sint absumpta. jamqve genius à Deo missus Hierosolyma petebat, eam qvoqve urbē simili malo afflicturus. Tum rex saccum indutus & humì prostratus, supplex orabat Deum, ut pestem sedaret, & jam mortuis contentus de cætero qviesceret. inter has preces, sublatis oculis, cernens genium per aerem stricto gladio Hierosolyma petentem, exclamat ad Deum: se esse pastorem pœna dignum, cæterum greges nihil commeruisse. Effunderet iram in se ac suam familiam, & innocenti populo parceret. Deus autem, admissa supplicatione, pestem repulit: missoqve ad eum Gado propheta, mandavit, ut confestim ascenderet in aream Oronnæ Jebusæi, & extructo altari, inibi sacrificaret: qvi mandatum hoc non neglexit, sed mox ad destinatum locum se contulit. Oronna vero circa trituram frugum occupatus, ut regem una cum omnibus filiis peraccedentem vidit, occurrens adoravit eum. Erat autem genere qvidem Jebusæus, sed inter præcipuos amicos Davidis: qvæ causa fuit, ut, capta urbe, nihil illi molestum acciderit, qvemadmodum superius diximus. Hoc percontante, qvamobrem herus ad servum accederet, ait se velle aream ejus emere, ut in ea domino altare construeret, & sacra faceret. at ille & aream & aratra & boves & holocautomata gratis largiri se dixit, precariqve, ut Deus libens ac propitius hoc sacrificium admittat. Rex vero gratam sibi ejus simplicitatem ac magnanimitatem professus, voluit, ut precium acciperet. Iniqvum enim esse de gratuitis offerre sacrificium. Oronna vero dicente facturum se quicquid rex vellet, aream hanc de eo qvinqvaginta siclis emit. extructoqve ibi altari, sacrificia & holocautomata super eo perfecit, & hostias pacificas obtulit. qvo festo Deus placatus, propitius, ut ante, est redditus. Erat autem is locus in qvem olim Abrahamus filium, ut holocautoma faceret, adduxerat, & cum jamjam jugulandus esset puer, aries repente astans altari apparuerat: qui pueri vice fuerat mactatus, ut jam ante scripsimus. David autem cum animadvertisset se exauditum, & gratum fuisse sacrificium, decrevit totum illum locum altare universi populi appellare, & Deo templum ibi exædificari: qvam ejus vocem Deus in futurum ratam esse voluit. mox enim propheta ad eum misso, illic templum extruendum prædixit à filio, qvem regni successorem esset relicturus.

Post hanc prophetiam jussit rex numerari inqvilinos, & inventa sunt eorum centum octoginta millia. ex his constituit lapicidarum octoginta millia: reliqvos ad convehendos lapides deputavit, ex qvibus tria millia & qvingentos operariis præfecit. magnam qvoq; vim ferri ac æris ad horum operum usum congessit, materiemqve cedrinam multam & prægrandem. XIV.

Tyriis & Sidoniis hanc ſuppeditantibus, à qvibus hujus copiam impetraverat, dicebatqve ſuis amicis, hæc ideo ſe apparare, ut filio ſucceſſuro materiam ad ædificandum relinqveret, & non tum demum eam comportare neceſſe habeat, adhuc per ætatem rudis talium negotiorum, ſed omnibus in promptu ſitis facile opus perſolvat.

Τυρίων αὐτῷ ταῦτα πεμπόντων καὶ σιδωνίων. ἐπεστάλκει γὰρ αὐτοῖς τὴν τῶ ξύλων χορηγίαν, πρὸς τε τοὺς φίλους ἔλεγε ταῦτα παρασκευάζειν υἱῷ, ἵνα τῷ μέλλοντι παιδὶ βασιλεύειν μετ' αὐτὸν, ἑτοίμως τὴν ὕλην τῆς οἰκοδομίας ὑπάρχειν καταλείπῃ, καὶ μὴ τότε συμπερίῃ νέος ὢν, καὶ τῶν τοιούτων ἄπειρος· ἀλλὰ τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ παρασκευὴν ἔχων, ἕτοιμα τὰ ἔργα.

CAP. XI.

David ſe vivente Solomonem filium ſuum regnum auſpicari voluit.

ACcito deinde Solomoni filio mandavit, ut, qvamprimum regnum adeptus eſſet, templum Deo conſtrueret, dicens, ſe id voluiſſe quidem, ſed oraculo prohibitum, qvod propter crebra bella cruentus haberetur: prædictumqve ſibi id ædificium à fatis deſtinatum filiorum natu minimo, qvi Solomon eſſet appellandus: qvem non aliter, qvam filium patri ipſi Deo curæ futurum: atqve etiam totam Hebræorum regionem hoc principe felicem fore, & inter cætera bona, id qvod omnium eſt potiſſimũ, pacem habituram, utpote alienam non tantum ab externis bellis, verum etiam ab inteſtinis ſeditionibus. Ergo, inqvit, qvandoqvidem à Deo deſignatus es rex, anteqvam natus, da operam, ut alioqvin etiam dignus ſis ejus providentia, pietatem colens, & juſtitiam atqve fortitudinem, & præcepta ejus legesqve per Moyſem traditas obſervans, & ab aliis eas violari non permittens: & inſuper templum, qvod, te regnante, ſtrui ſibi voluit, cura, ut, ſicut debes, ei reddas, nihil deterritus operis magnitudine. omnia enim ante obitum parata tibi relinqvam. Scito ſane auri qvidem collecta decem millia, argenti vero talentorum centum millia: æris item ac ferri tantum congeſſi, qvantum vix numero comprehendi poſſit: & adhæc lapidum ac lignorum materiam copioſiſſimam. Habes præterea multa millia fabrorum lignariorum & cæmentariorum: & ſi qvid his defuerit, tu ſupplebis. Qvapropter, hoc opere abſoluto, carus eris Deo, eumq; perpetuum protectorem habebis. Poſt hæc adhortatus eſt principes populi, ut in ea ſtructura filium adjutarent, & ſecuri de omnibus adverſantibus, cultui tantum divino vacarent, percepturos enim pro hoc pacem & bonum ac legitimum reipublicæ ſtatum, qvæ præmia piis ac juſtis Deus ſolet reddere. Poſtqvam autem abſolutum fuerit templum, juſſit arcam in eo reponi, cæteramqve ſacram ſuppellectilem, cujus receptaculo jam pridem templum debuerat extrui, niſi patres mandatum Dei neglexiſſent, qvi præceperat, ut qvamprimum hoſtilem terram occupaſſent, templum illi exædificarent. Hæ fuerunt Davidis adhortationes, tam ad filium, qvam ad principes. Prægravante autem jam ſenio, & corpore per ætatem frigeſcente, alſioſus factus eſt, ut ne injectis qvidem multis ſtragulis calefieret: cumqve ex communi medicorum conſilio decretum eſſet, ut lectiſſima è formoſis totius regionis virginibus cum rege cubaret: hoc enim fore contra frigus remedium, fovente eum puella, inventa eſt in urbe una fœmina omniũ ejus ætatis pulcherrima, Abiſace nomine, qvæ cũ rege cubitãs, nihil aliud qvã recalefaciebat eũ: jam n. præ ſenio ad venereas res elanguerat. ſed de hac virgine paulo poſt incidet

XV. *2. Reg. 1.*

Κεφάλαιον ιε'.

Ὡς δαβίδης ἐπὶ ζωῆς σολομῶνα τὸν υἱὸν ἀπέδειξε βασιλέα.

Καλέσας οὖν τὸν παῖδα σολομῶνα, κατασκευάσαι τὸν ναὸν αὐτῷ τοῦ θεοῦ ἐκέλευσε· δεδεγμένου τὴν βασιλείαν λέγων, ὡς αὐτὸν βλαβῆναι κωλύσειεν ὁ θεὸς, αἵματα καὶ πολέμους πεφυρμένον. προεῖπε δ' ὅτι σολομὼν οἰκοδομήσει τὸν ναὸν αὐτῷ, πρῶς υἱοθετηθήσεται, καὶ τὸ κληθησόμενον τεκμήριον· ὡς πατὴρ ἐπηγγείλατο. τὴν δ' ἐβραίων χώραν, δαίμονα κατασχήσειν ἐπ' αὐτῇ, τῆς τε ἄλλοις ἀγαθοῖς καὶ δὴ τῷ μεγίστῳ πάντων εἰρήνῃ καὶ πολέμων ἀπαλλαγῇ καὶ στάσεων ἐμφυλίων. σὺ τοίνυν, ἐπεὶ πρὸ τῆς ἡμέσεως ἀπεδείχθης βασιλεὺς ὑπὸ θεοῦ, πειρῶ τὰ τε ἄλλα γίνεσθαι τῆς τοιαύτης προνοίας ἄξιος, εὐσεβὴς ὢν καὶ δίκαιος καὶ ἀνδρεῖος, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τοὺς νόμους, οὓς διὰ μωυσέως ἡμῖν ἔδωκε, φύλαττε, καὶ τοῖς ἄλλοις μὴ παραβαίνειν ἐπίτρεπε. τὸν δὲ ναὸν ἐν ὑπὸ σοῦ βασιλεύοντος, εἴλετο αὐτῷ θυσίαν, ἀποδόσιν ἀποδοῦναι τοῦ θεοῦ, μὴ καταπολαγεὶς τὸ μέγεθος ἔργου, μηδὲ ἀποδειλιάσας πρὸς αὐτό. πάντα γάρ σοι, πρὸ τῆς ἐμαυτοῦ τελευτῆς ἑτοιμα ποιήσω. γινώσκειν δὲ, χρυσοῦ μὲν τάλαντα συνειλεγμένα, μύρια. δέκα δ' ἀργυρίου μυριάδας τελάντων. χαλκοῦ δ' ἑξ σιδήρου, ἀριθμῷ πλείονα συντεθεικα. ξύλων δὲ καὶ λίθων, ὕλην ἄφθονον. ἔχεις δὲ καὶ λατόμων πολλὰς μυριάδας ἑκτεκτόνων. ἂν δέ τι τούτοις σοι προσδέῃ, σὺ προσθήσεις. γινόμενος τοίνυν τοιοῦτος, ἄριστος ἔσῃ τοῦ θεοῦ αὐτὸν ἔχων προστάτην. πρὸς παρεκελεύσατο δὲ καὶ τοὺς ἀρχοντας τοῦ λαοῦ, τῇ οἰκοδομίᾳ συλλαβέσθαι τοῦ παιδὸς, καὶ πάντων ἀθεεῖς ὄντας τῶν κακῶν, πρὸς τὴν τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἀσχολεῖν. χαρπώσεσθαι γὰρ αὐτοὺς ἀντὶ τούτων εἰρήνην καὶ εὐνομίαν, οἷς ἀμείψεται τοὺς εὐσεβεῖς καὶ δικαίους ὁ θεὸς ἀνθρώπους. οἰκοδομεῖται δὲ ὁ ναὸς, τὴν κιβωτὸν ὑποδέξεσθαι πρόσταξε, καὶ τὰ ἅγια σκεύη, πρὸς πολλοῦ ναοῦ ὀφείλοντα ἔχειν, εἰ τῶν ἐνταλῶν θεὸς μὴ παρῆκουσαν ἡμῶν οἱ πατέρες, ἐντειλαμένου μὴ τοῦ τὴν γῆν ταύτην κατασχεῖν, οἰκοδομῆσαι ναὸν αὐτῷ. ταῦτα μὲν πρὸς τοὺς ἡγεμόνας ὁ δαβίδης καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ διελέχθη. πρεσβύτερος δὲ ὢν ἤδη, καὶ τὸ σώματος αὐτῷ ψυχομένῳ διὰ τὸν χρόνον, δυσείμης ὑπῆρχεν, ὡς μηδὲ ὑπὸ τῆς ἐπιβολῆς ἐκ πολλῶν ἱματίων θερμαίνεσθαι δυναμένου. συνελθόντων δὲ τῶν ἰατρῶν, καὶ συμβουλευσάντων, ὅπως ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας εὐειδὴς ἐπιλεχθεῖσα παρθένος συγκαθεύδῃ τῷ βασιλεῖ, θάλπουσα αὐτῷ πρὸς τὸ ῥῖγος· ἐζητεῖτο βοήθημα, θαλπούσης αὐτὸν τῆς κόρης, εὑρίσκεται ἐν πόλει γιὼν μία πασῶν τὸ εἶδος ἀρίστη γυναικῶν· ἀβισὰκη τοὔνομα. ἡ συγκοιμωμένη τῷ βασιλεῖ, συνεθέρμαινεν αὐτὸν μόνον. ὑπὸ γὰρ γήρως λοιπὸν πρὸς τὰ ἀφροδίσια καὶ γυναικὸς ὁμιλίαν ἀδυνάτει. ἀλλὰ περὶ μὲν ταύτης τῆς παρθένου, μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. ὁ δὲ πατὴρ

τητ Θ υἱὸς δαβίδ, νεανίας εὐσθὴς καὶ μέγας, ἐκ γυ- A
ναικὸς αὐτῷ αἰγλαθῆς γεγενὼς, ἀδωνίας δὲ ὁ πεσσυλοφόρ-
ομος, ἐμφερὴς ὢν ἀβεσαλὼμῳ τῷ Δαβίδου υἱῷ, αὐτὸς
ὡς βασιλεύσων ὑπῆρχ. ἐ πεῖς τὰς φίλας ἔλεγεν, ὡς τ
δεῆσιν αὐτὸς δὲ ἐποιεῖτο. κατεσκεύασε δὲ ἅρματα
πολλὰ καὶ ἵππους, καὶ πεντήκοντα ἄνδρας τοὺς πεζοδρό-
μους. τοῦτ ὁρῶν ὁ πατὴρ, οὐκ ἐπεπλήττειν, οὐδὲ ἐπέσχεν
αὐτὸν τῆς πεσσυλοφόρου, οὐ μέχρι δ πύθετο Δαβὶ τ
ταῦτα πράττειν πεσηχθη. συνεργοῦς δ εἶχεν ἀδωνίας, τ
στρατηγὸν ἰωάβον, καὶ τὸν ἱερέα ἀβιάθαρον. μόνοι δ B
αὐτῷ τῷ πείθονται, ὁ δὲ ἱερεὺς σαδώκ Θ, ἐ ὁ πεφήτης νά-
θαν, καὶ βαναίας ὁ υἱὸς τ σωματοφυλάκων, καὶ σεμεΐς,
ὁ δαβὶδ φίλ Θ, καὶ πάντες οἱ ἀνδρεῖοι αὐτ. ὃ ὁ ἀδω-
νίας θύσας μόσχους ἔξω τῆς πόλεως, ὡς ἐπὶ
τῷ πηγῇ τ ὀντα τοῦ βασιλικοῦ ᾠκοδόμησε, καὶ πάντας
καλέσαντ Θ τοὺς ἀδελφοὺς χωρὶς σολομῶν Θ, ὡς ἐ-
καθίσ Θ ἐπὶ τ στρατηγὸν ἰωάβον καὶ ἀβιάθαρον, καὶ
τοὺς ἄρχοντας τῆς ἰούδα φυλῆς, τοὺς ὄντ ἐπὶ τ ἱερέα, C
καὶ ναθὰν τὸν πεφήτην, καὶ τὸν ὑπὲ τ σωματοφυλά-
κων βαναίαν, οὐ πάντες τοὺς ἐκ τ ἐναντίας αἱρέσεως, ἐκ
ἐκάλεσεν ὑπὲ τῶν ἑστίασιν. ὅτ πεσὸς τὴν σολομῶν Θ
καπηλείαν μητέρα βεθσαβεέ, νάθαν ὁ πεφήτης, ὡς
ἀδωνίας βασιλεύς ἐστι, καὶ ὅτ ἀγνοεῖ δαβίδης. σωσεβά-
λλει πρῶτον αὐτῇ, καὶ τὸν παῖδα σολομῶνα βασι-
λεύειν. μεταξὺ δ ἀδωνίας τῷ ἄρχειν ἤδη ἐθυσία-
βε. ταῦτα δ τῇ βασιλεῖ λαληθησόμενος ὁ πεφήτης D
εἰσεπορεύετο καὶ αὐτὸς ἔφησε, καὶ τοῖς λόγοις αὐτῆς
ὑπεμαρτύρησεν. ἡ δὲ βεθσαβεὲ, πεισθεῖσα τῷ ναθὰν, πάλ-
λιν εἰς τ βασιλέα, καὶ προσκυνήσασα, ἐλόγου αὐτῷ
καὶ ὤμοσε, κατ αὐτῷ καθὼς ὁ πεφήτης ἐπέστετο διεξ-
έρχεσθαι, πρὸ δέκατον δ ἀδωνίας, καὶ τοὺς ἐπ αὐτ κε-
κληκότας σὺν ἀβιάθαρον τὸν ἱερέα, ἐ ἰώαβον τ ἄρχοντα,
καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῷ χωρὶς σολομῶν Θ, καὶ τ ἀναγ-
καίων αὐτῷ φίλων μόνους. ἐλεγέ τε τὸν λαὸν ἀφο- E
ρᾶν πρὸς αὐτὸν εἰς τὸν τῆς βασιλέα. παρεκάλει τε καὶ νοῦν ἔ-
χειν, ὡς μὴ τ ἀπολλυμένου αὐτῷ βασιλεύσοις, αὐτὸν τε
ἐλεήσαι τὸν υἱὸν αὐτ ἀναιρήσοι. ἀλαλαγμὸς δ ἐν
τ γυναικὸς, ἡ πᾶλλον οἱ δωμάτιοι παρεσῶτες, ὅτι βέ-
λτιόν τ ἦν αὐτὸν. ὃ ὁ βασιλέως σκηδεξὰς κελεύ-
σ Θ ἐπελθὼν, ἀπήμερον ὑποδέξασθε τὸν ἀδωνίαν βα-
σιλέα, καὶ ᾠκοδόμησε τῇ ἀρχῇ ἐπανῆκε. λαμπρὸν
γὰ αὐτὸν παρεσκεύασε δεῖπνον, κεκληκέναι τοὺς υἱοὺς αὐτῷ
πάντας χωρὶς σολομῶν Θ, καὶ τὸν στρατηγὸν τὸν ἰωά- F
βον, ὁ μὲ κρεῶν καὶ παιδιᾶς εὐωχούμενοι πολλῆς αἰώ-
νιον αὐτῷ συνεχῶν τῇ ἡγεμονίαν. ἐκάλεσέ τε ἔτι
ἐμὲ, οὔτε τὸν ἱερέα σαδώκαν, οὔτε βαναίαν τὸν ὑπὲ
τῶν σωματοφυλάκων. δίκαιον δ ἐναντίον αὐτὸν γινώσκειν
ἅπαντας, μὴ τῇ σὺν γνώμῃ ἐχώρει. ταῦτα δ νά-
θαν φάσκοντ Θ ὁ βασιλεὺς σκέλδοσε καλέσαι τὸν βα-
σιλέα πρὸς αὐτὸν. ἐπεισεχωρήκει γὰ ὀκ δ δωμάτιος, ὃ
πεφήτης ᾠκοδόμησε. τ ὃ γυναικὸς ἐλθόσης, ὁμνυ- G
μένου, φησὶ, τὸν μέγιστον θεὸν, ἡ μὲν τὸν υἱόν σου σολομῶ-
να βασιλεύσειν, ὡς καὶ πρότερον ὤμοσα, καὶ ὄντ ὑπὲ δ
μοῦ καθῆσθαι θρόνου. καὶ ὅτ ἔτι σήμερον. πεσοσκυ-
νήσασα δ αὐτὸν τ γυναικὸς, καὶ μακρὸν εὐξαμένης
αὐτῇ βίον σαδώκαν μεταπέμπε ὁ τὸν ἱερέα, καὶ βα-
ναίαν τ ὑπὲ τ σωματοφυλάκων, καὶ ᾠκοδομημένων
κελεύει ᾠκοδόμησε νάθαν τ τ πεφήτην, καὶ τὰς
ἐκ τ αὐλῆς ἐκβολὰς ἀπαῦσαι, καὶ ἀναβάσονται τὸν ἱόν

mentio. Cæterum qvartus filius Davidis juvenis pulcher & magnus, ex uxore Ægistha ei natus, nomine Adonias, Abesalomo, qvod ad ambitionem attinet, similis; de occupando regno cogitare cœpit, & cum amicis egit, ut sibi principatum deferrent: paravitqve sibi currus multos & eqvos, & qvinqvaginta viros stipatores: id qvod pater videns, nec objurgavit eū, nec compescuit, ac ne scitatus qvidem est, qvid sibi vellet talis apparatus. Adjutores autem habebat Adonias Joabum imperatorem & pontificem Abiatharum. Soli autem conatibus ejus resistebant, pontifex Sadocus & propheta Nathan, & Banajas præfectus satellitum, & Semeis Davidis amicus, & manus fortissimorum. Porro Adonias, paratis in suburbano epulis, ad fontem, qvi est in hortis regiis, & invitatis illuc omnibus fratribus excepto Solomone, assumpsit secum & imperatorem Joabum & Abiatharum & principes tribus Judæ. Eos vero, qvi pontificis & Nathanis prophetæ & Banajæ satellitum præfecti partium erant, ad hoc convivium non vocavit. Hoc Solomonis matri Bethsabæ propheta Nathan indicavit, Adoniam regnare, insciente Davide: svasitq;, ut tam propriæ saluti qvam filii regno consuleret: ingressaqve ad Davidem sola diceret ei, qvod ipse qvidem jurasset post se regnaturum Solomonem, & interim Adonias regnum occupasset. Hæc loqventi cum rege se qvoqve superventurum propheta pollicitus est, & verbis ejus testem futurum. Paruit Bethsabe, & regem adiit. Qvo adorato impetrataq; dicendi copia, omnia, sicut propheta submonuerat, indicavit, expositq; ordine, qvemadmodum Adonias epulum adornaverit, & Abiatharum pontificem Joabumq; principem exercitus vocaverit, & filios regios absq; Solomone ac ejus necessariis amicis. addebat etiam totum populum suspensum expectare, qvemnam esset successorem declaraturus: ut cogitet rogans, quod, se defuncto, mori necesse esset tam ipsam qvam Solomonem filium. Adhuc ea loqvente, cubicularii nunciant Nathanem venisse, ut regem viseret: statimqve admissus percontabatur, num hodiè regem declaret Adoniam, & principatum suum in illum transferat. Parato enim splendido convivio, vocatos ab eo filios ejus omnes, excepto Solomone, & præter hos Joabum imperatorem: hos omnes svaviter epulantes cum plausu & alacritate faustis acclamationibus perpetuum imperium novo regi omnihari. Sed neqve me, inqvit, vocavit, neqve Sadocum pontificem aut Banajam satellitio tuo præpositum. quare æqvum est, ut ab omnibus sciatur, num hæc gerantur ex tua sententia. His auditis, rex jubet acciri Bethsaben, excesserat enim cubiculo, propheta veniente. qva introgressa: Juro, inquit, tibi maximum Deum, regnaturū tutum filium, ut jam ante juravi, eumq; in solio meo sessurum, idq; hac ipsa die. Ad quæ verba cū mulier, adorato rege, longam ei vitā esse precata

Sadocum accersit pontificem & Banajā præfectum satellitum: quibus mox venientibus, jubet, ut assumpto Nathane propheta & cohorte regia, unpositoqve filio ipsius Solomone in mulam regiam, extra-

urbem illum deducerent ad fontem, qvi vocatur Gion: unctumqve sacro oleo regem declararent. hoc autem munus Sadoco pontifici & Nathani prophetæ injunxit: mandavitqve, ut invecto per mediam urbem, præcinente tubicine, prosequentium multitudo acclamaret: In æternum Solomon rex in solio regio sedeat, ut notum fiat universo populo, regem eum à patre declaratum, Solomoni vero præcepta imperandi dedit, ut juste ac pie præsit tum Judæ tribui, tum universo Hebræorum populo. Post hæc Banajas Deum Solomoni propitium fieri precatus, cum cæteris sine mora eum in regiam mulam imponit: & deductum extra urbem ad fontem, oleoqve unctum, rursum in eam cum faustis acclamationibus introducunt, ut multos annos in hoc principatu feliciter exigat: moxqve adductum in regiam in solio paterno collocant. qvo facto, populus totus ad convivia festivitatemq; animum advertit, choris & tibiis sese oblectatus, ut præ concentu instrumentorum terra simul ac aer resonaret. Ut vero has voces Adonias & ejus convivæ audivêre, vehementer sunt perturbati: & Joabus imperator negavit sibi placere vel sonitum illum vel tubam. Cumqve nemo frueretur appositis, sed omnes cogitabundi accumberent, accurrit ad eos pontificis Abiathari filius Jonathas: & cum Adonias libenter visum juvenem bonum nuncium ominatus esset, ordine illis rem totam de Solomone & regis voluntatem exposuit. qvo audito, proripiunt se omnes è convivio, & suam qvisqve domum diffugiunt. Adonias autem veritus, ne rex factum ejus iniqvo animo ferret, supplex ad altare confugit, & hoc apprehenso se tutabatur, qvod ubi ad Solomonem est perlatum, quodq; rogaret fidem sibi dari de oblivione hujus injuriæ, & securitate impunitatis: clementer simul ac prudenter præteriti qvidem errati veniam ei concessit, sed præmonito, ut caveret in posterum: alioqvi si amplius aliqvid novare deprehenderetur, ipsum sibi causam exitii futurum. misit deinde qui illum ex asylo educerent. qui cum venisset, novumq; regem adorasset: jussit eum domum suam abire nihil solicitum, ac in reliqvum curare, ut vir bonus sit, qvandoqvidem hoc ipsi maxime expediat. David autem volens eum totius populi regem declarare, convocat principes Hierosolyma, una cum sacerdotibus ac Levitis, qvibus recensitis, invenit eorum, qvi trigesimum annum excederent octo & triginta millia: ex qvibus designavit curatores ædificii templi ter mille supra viginti millia: judices vero populi & scribas eorum sex millia: janitorum vero domus Dei qvatuor millia. tantundemqve eorum qui hymnos Deo canerent, & instrumentis musicis à Davide, ut diximus, in hoc præparatis uterentur. Hos divisit in cognationes, & separatis à reliqva tribu sacerdotibus, vigintiqvatuor eorum cognationes invenit: ex Eleazari familia sexdecim, ex Ithamari octo. instituitqve, ut una cognatio ministraret DEO per dies octo, à sabbato usqve sabbatum: atqve ita fortitio facta est omnium cognationum in præsentia Davidis & Sadoci ac Abiathari pontificum & omnium prin-

αὐτὸ σολομῶνα ἐπὶ τὴν βασιλικὴν ἡμίονον, ἐξω τῆς πόλεως ἀγαγεῖν ἐπὶ τὴν πηγὴν τὴν λεγομένην γιών. ἐ χρίσαντας τὸ ἅγιον ἔλαιον, ἀποδείξαι βασιλέα. ὅτ ἂ ποιήσῃ προστάξε σάδωκον τὸν ἀρχιερέα, καὶ νάθαν τ προφήτην, ἀκολουθοῦντάς τι προστάξε διὰ μέσης τ πόλεως, τῆς κέρασιν ἐπισαλπίζοντος βοᾶν, εἰς αἰῶνα τ σολομῶνα τ βασιλέα καθίσαι ἐπὶ τ βασιλικ θρόνου. ἵνα γνῶ πᾶς λαὸς ἀποδεδειγμένον αὐτ ἀπὸ τ πατρὸς βασιλέα. σολομῶνι δ ἐπέτρεψ ἂ τὰ δεχθῆς, ἵνα δικαίως καὶ δικαίως προέχῃ τ ἐξ αἱμάων ἐθνῶν παντὸς καὶ τ ἰσραὴλ φυλῆς. βανεία ἂ δεξαμένῳ τ θεὸν σολομῶνι εὐμενῆ ἡμέραν, μηδὲν μικρὸν διαλιπόντες, ἀναβιβάζουσιν ἐπὶ τὸν ἡμίονον τὸν σολομῶνα. καὶ προάγοντες ἔξω τ πόλεως ἐπὶ τ πηγὴν, καὶ τῷ ἐλαίῳ χρίσαντες εἰσῆγον εἰς τ πόλιν ἐπιφημοῦντες, καὶ τὸν βασιλέα αὐτὸν ἠρώτων πολυχρόνιον εὐχόμενοι. καὶ παραγόντες εἰς τὸν οἶκον βασιλικὸν, καθίζουσιν αὐτὸν ἐπὶ θρόνου. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐπ' εὐωχίαν εὐθὺς ἐτράπη καὶ ἑορτὴν, χορεύων δ αὐλοῖς περιῆμον, ὡς ὑπὸ δ πλήθους τ ὀρχάνων ἅπασαν σείεσθαι τὴν γῆν καὶ ἠχεῖν. ὡς δ ἤκουσε τῆς βοῆς, ἀδωνίας τε δ οἱ παρόντες ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ἐταράχθησαν. ὁ τε στρατηγὸς ἰώαβος ἔλεγεν ὡς ἀρέσκειν αὐτῷ τοὺς ἤχους ἐδὲ τὴν σάλπιγγα. ὡδ ἀκειμένῳ ἂ δ δεῖπνον, καὶ μηδενὸς γευομένῳ, πάντων δ ἐπ' ἐννοίας ὑπαρχόντων, εἰσέρχεται πρὸς αὐτοὺς ὁ δ ἱερέως ἀβιαθάρου παῖς ἰωνάθης. δ δ ἀδωνίας ἰδὼν αὐτ νεανίαν ἡδέως, καὶ προσιόντ ἄρα θὲν ἄγγελον, εὐθὺς πάντ' αὐτῷ τὰ περὶ τὸν σολομῶνα, καὶ τὴν δαβίδ βασιλέως γνώμην. ἀναπηδήσαντες δ ἐκ δ συμποσίου ὅτι ἀδωνίας καὶ οἱ κεκλημένοι πάντες ἔφευγον πρὸς ἑαυτοὺς ἕκαστοι. φοβηθεὶς δ ἀδωνίας τὸν βασιλέα, περὶ τ γεγονότων, ἱκέτης γίνε ἂ θυσιαστηρίου, ὃ δὴ προέχειν ἐλαβόμενος. δηλῶ ἂ τ σολομῶνι πεποιηκώς, ἐ πίστεις ἀξιῶν παρ' αὐτοῦ λαβεῖν, ὡς τι μὴ μνησικακήσοι, μηδ ἐργάσαιτ δεινὸν αὐτὸν μηδέν. ὁ δ, ἡμέρως πάνυ ἐ σωφρόνως, τῆς μὲν τότε ἁμαρτίας αὐτὸν ἀφῆκεν ἀθῷον. εἰπὼν δ ἐπληρωθήσεσθαι πάλιν κακονοιῶν, ἑαυτὸν αἴτιον τ τιμωρίας ἔσεσθαι καὶ πέμψας αὐτὸν ἀνίησιν ἐκ τ ἱκετείας. ἐλθόντα δ πρὸς αὐτὸν καὶ προσκυνήσαντα, εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν ἀπέπεμψεν· σκέλλουσε μηδὲν ὑφορώμενον, καὶ δ λοιπὸν παρέχειν αὐτ ἄρχειν, ὡς αὐτῷ ἐ τὸ συμφέρον ἥξει. βουλόμενο ἂ δαβίδης, παντὸς δ λαοῦ ἀποδεῖξαι τὸν ἑὸν βασιλέα, συγκαλεῖ τοὺς ἄρχοντας εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας. ἐξαριθμήσας ἂ τούτους πρῶτον, εὑρέθησ τ ἀπὸ τριάκοντα, τρισμυρίους ὀκτακισχιλίους, ἐξ ὧν ἀπέδειξεν ἐπιμελητὰς τῆς οἰκοδομίας δ ναοῦ, δισμυρίους πεντακισχιλίους. κριτὰς ἂ δ λαοῦ καὶ γραμματεῖς τούτων ἑξακισχιλίους, πυλωροὺς ἂ πεντακισχιλίους δ οἴκων δ θεοῦ. καὶ τοσούτους ὑμνῳδοὺς δ θεοῦ, ᾄδοντας τοῖς ὀργάνοις εἰς δαβίδης κατεσκεύασε καθὼς προεῖπεν ἡμῖν. διεμέρισε δ αὐτοὺς κατὰ πατριάς, ἐ χωρίσας ἐκ τ φυλῆς τοὺς ἱερεῖς εὗρε τούτων οἴκους πατρικοὺς πατριάς. καὶ ἐκ μὲν τ ἐλεαζάρου οἰκίας, ἐκκαίδεκα. ἐκ δ τῆς ἰθαμάρου ὀκτώ. διέταξε δ μίαν πατριὰν λειτουργεῖν τῷ θεῷ, ὅπερ ἡμέρας ὀκτὼ, ἀπὸ σαββάτου, ἐπὶ σάββατον. καὶ ἔτους ἀνακαὶ πατριαὶ πᾶσαι διεκληρώσαντο, δαβίδ παρόντος, καὶ σαδώκου καὶ ἀβιαθάρου παρόντων τ ἀρχιερέων, καὶ πάντων τ ἀρχόντων. καὶ ἡ πρώτη μὲν

μὴ ἀναβαίνοντες τὴν ἐκ φῆς πρώτη. ἡ δὲ δεκάτη ἀ- A cipum, & cujus prima ſors exiit, deſcripta eſt co-
πὸ Ἀδάμ ἐστιν ἡ τῶν εἴκοσι τεσσάρων. καὶ διέμεινεν ἕως gnatio prima, & poſt hanc ſecunda, deincepsq;
ἡμέρας ἄχρι τῶν εἴκοσι τεσσάρων. καὶ διέμεινεν ἕως usqve vigeſimam qvartam: qvæ qvidem diviſio
ἡμέρας ἄχρι τῆς σήμερον ἡμέρας. ἐποίησε δὲ καὶ τὸ durat usqve in hodiernum diem. Leviticam
λοιπὸς φυλῆς, εἴκοσι μέρη ἐς τεσσαρα. καὶ κληρωσα- qvoqve tribum in partes vigintiqvatuor diviſit:
μένων καὶ τὰ αὐτὰ ἀνέβησαν τρόπον τοῖς τῶν ἱερέων ἐφη- & ſortitione facta, & illis qvemadmodum facer-
μερίαι, δὶς ἡμέρας ὀκτώ. τὰς δὲ ἀπογόνους δὲ μωυ- dotibus octoni miniſterii dies obvenerunt.
σέως ἐτήρησεν. ἐποίησε γὰρ αὐτὰς φύλακας τῶν θησαυ- Præcipuus autem honor Moyſis poſteris eſt ha-
ρῶν δὲ θεῦ, ἐς τῶν ἀναθημάτων ἃ σωιέδη τοῖς βασιλεῦσι B bitus. Conſtituit enim eos cuſtodes theſaurorum
ἀναθῆναι. διέταξε δὲ πᾶσι τοῖς ἐκ τῆ λοιπῆ φυλῆς Dei, & donariorum, qvæ reges ſolent dedicare.
καὶ τοῖς ἱερεῦσι δουλεύειν νύκτα ἐς ἡμέραν τῷ θεῷ, κα- inſtituitqve, ut univerſa Levitarum tribus & ſa-
θὼς αὐτοῖς ἐπέτειλε μωυσῆς. μὴ ταῦτα διεμέρισε πᾶ- cerdotes per ſuas quisqve vices interdiu noctu-
σαι τῇ φρατρίαι εἰς δώδεκα μοίρας, σὺν ἡγεμόσι καὶ que circa cultum divini numinis verſarentur,
ἑκατοντάρχοις καὶ ταξιάρχοις. ἦχε δὲ ἑκάση τῶν ſicut olim à Moyſe præſcriptum fuerat. Poſt hæc
μοιρῶν, δισμυριάς καὶ τετρακισχίλιοι, οἳ ἐκέλευσε totas copias in duodecim partes digeſſit, eisqve
λειτουργεῖν καὶ τρισκαίδεκα ἡμέρας ἀπὸ τῆς πρώτης tribunos, centuriones & præfectos aſſignavit,
ἕως τῆς τρίτης σολομῶνι τῷ βασιλεῖ σὺν τοῖς χιλιάρ- continebat quæqve pars millia vigintiqvatuor:
χοις καὶ ἑκατοντάρχαις. κατέστησε δὲ καὶ ἄρχοντας ἑκά- C voluitqve, ut ſingulæ ſingulis menſibus ſtationem agerent circa regiam Solomonis, una cum tribunis ſuis ac centurionibus: & cuiqve ſuum ducem præfecit, virum juſtum & ſpectatæ bonitatis. quin & theſauris & vicis & agris, eorumq; cultoribus, & armentis cum ſuis paſtoribus præfectos attribuit, qvos nominatim recenſere neceſſe non habeo. Poſtqvam autem omnia, ſicut diximus, ordinavit, advocatis in concionem magiſtratibus, Hebræorum & tribuum principibus, & ducibus, qvos ſingulis exercitus ſui partibus præpoſuerat, adhæc omnibus, qui negotiis & facultatibus regiis præerant, è ſuggeſtu celſiore in hunc modum multitudinem eſt allocutus: Fratres & populares, notum vobis eſſe volo, qvod cum voluiſſem templum extruere, multum auri eum in uſum & argenti centum millia talentorũ comparavi. ſed Deus ipſe per prophetam Nathanem me vetuit, eo qvod bellis, qvæ pro libertate veſtra geſſi, dextram hoſtili cruore contaminaverim: & filium meum regniqve ſucceſſorem templum ſibi juſſit extruere. Nunc igitur, qvandoquidem ſcitis, qvod etiam majores noſtri Jacobi filii cum duodecim eſſent, Judas tamen conſenſu omnium principatum obtinuit, & mihi cũ ſex fratres eſſent, poſthabitis illis, Deum ad me regnum detuliſſe, nec eorum qvenqvam id factum iniqve tuliſſe: ita ego qvoqve poſtulo, ut, Solomone imperium conſecuto, cæteri mei filii nec contra illum nec inter ſe invicem ſeditiones agitent, ſed ſcientes hunc divinitus electum, libenter ejus dominio ſint ſubjecti. Cum enim æqvum ſit, ſi DEUS ita velit, vel externos ferre dominos, quanto magis gratulari & favere decet fratri, non ſecus quam ejusdem honoris participes. Ego ſane nihil magis in votis habeo, quam ut promiſſiones Dei deducantur ad effectum, & felicitas qvæ hanc regionem ſub Solomonis regno manet, qvamprimum totam eam occupet, & in perpetuum in ea duret. Qvod quidem dubio procul ita futurum eſt, & omnia recte evenient, ſi te, fili mi, pietatis & juſtitiæ, patriarumqve legum cuſtodem geras: alioqvin ſi hæ non ſerventur, nihil niſi triſte eſt expectandum. Hoc ſermone finito, inſpectantibus omnibus, Solomoni templi deſcriptionem ac formam dedit, in qua fundamenta & cellæ tam inferiores qvam ſuperiores, earumqve numerus & qvantitas ac capacitas deſignabatur: tum qvo pondere qvæq; vaſa tã aurea quã argentea fieri deberent, præfinivit,

καὶ τοῖς ἱερεῦσι δουλεύειν νύκτα ἐς ἡμέραν τῷ θεῷ, καθὼς αὐτοῖς ἐπέτειλε μωυσῆς. μὴ ταῦτα διεμέρισε πᾶσι τῇ φρατρίαι εἰς δώδεκα μοίρας, σὺν ἡγεμόσι καὶ ἑκατοντάρχοις καὶ ταξιάρχοις. ἦχε δὲ ἑκάση τῶν μοιρῶν, δισμυριάς καὶ τετρακισχίλιοι, οἳ ἐκέλευσε λειτουργεῖν καὶ τρισκαίδεκα ἡμέρας ἀπὸ τῆς πρώτης ἕως τῆς τρίτης σολομῶνι τῷ βασιλεῖ σὺν τοῖς χιλιάρχοις καὶ ἑκατοντάρχαις. κατέστησε δὲ καὶ ἄρχοντας ἑκάσης μοίρας, οὐ ἀριθμὸν ἦδη καὶ ὄνομαν, ἀπιτρόπους τε τῶν ἀγρῶν, καὶ κωμῶν, καὶ ἀγρῶν ἄλλως, καὶ κτηνῶν, ὧν ἀναγκαῖον ἡγησάμενος μνησθῆναι τῶν ὀνομάτων. ὡς δὲ ἕκαστα τούτων καὶ τὸν εἰρημένον διέταξε τρόπον, εἰς ἐκκλησίαν συγκαλέσας τοὺς ἄρχοντας τῶν ἑβραίων, καὶ τοὺς φυλάρχας, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῶν διαιρέσεων, ἐ τοῖς ὅπλοις πάσης πόλεως ἢ κτήσεως δὲ βασιλέως τεταγμένους, τοὺς ἐφ' ὑψηλοτέρου βήματος ὁ βασιλεὺς, ἐλθὼν πρὸς τὸ πλῆθος. Ἀδελφοὶ καὶ ὁμοεθνεῖς. γινώσκειν ὑμᾶς βούλομαι, ὅτι ναὸν οἰκοδομῆσαι τῷ θεῷ διανοηθεὶς, χρυσὸν τε πολὺν παρεσκεύασμαι, καὶ ἀργύρου ταλάντων μυριάδας δέκα. ἐ γὰρ θεὸς ἐκώλυσε με πολέμους καὶ φόνων ἐχθρῶν μεμιάνται τὴν δεξιάν. τὸν γὰρ ἐκ θεοῦ δεξόμενον τὴν βασιλείαν καταπαῦσαι τὸν ναὸν αὐτοῦ. νῦν οὖν ἐπεὶ καὶ τῶν προγόνων ἡμῶν ἰακώβου δυοκαίδεκα παίδων γνωμένων, ἵστε τὸν ἰούδαν δοκιμασθέντα βασιλέα, καὶ ἐμὲ τῶν ἀδελφῶν ἐξ ἐκείνου τοῦ γένους καὶ τὴν ἡγεμονίαν λαβόντα παρὰ θεοῦ, καὶ μηδένα τούτων δυσχεράναντα, οὕτως ἀξιῶ καγὼ τοὺς ἐμοὺς παῖδας, μὴ στασιάζειν πρὸς ἀλλήλους ἐπὶ βασιλείαν παρελθόντας, ἀλλ' ἀπὸ ταὐτομάτου ὡς ὁ θεὸς αὐτὸ ἐκελέξατο, φέρειν ἡδέως αὐτὸν ἅπαντες. ὁ γὰρ θεὸν μὲν θεῦ θέλοντος ἐδὲ ἀλλοτρίῳ κρατῆσαι δουλεύειν. χαίρειν δὲ ἐπ' ἀδελφῷ τοιούτῳ τυχόντι τιμῆς προσήκειν ὡς κοινωνοῦσι αὐτῆς. εὔχομαι δὲ τοῦ παντὸς ἐπιβῆναι θεῦ παρελθεῖν εἰς τέλος, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ταύτην ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν ἀπαρεῖσαι, καὶ τὸν ἅπαντα ταύτην θεραπεύσειν χρόνον, ἐὰν αὐτὸς ἐπαγγείλατο παρέξειν ὅπλα σολομῶνι βασιλεῖ. ἔσεσθαι δὲ αὐτὰ βέβαια, καὶ καλὸν ἕξει πέρας, ἂν εὐσεβῆ καὶ δίκαιον αὐτὸν καὶ φύλακα τῶν πατρίων παρέχῃς νόμων ὑπήκοον. εἰ δὲ μή, τἀναντία προσδόκα, ταῦτα θεραπεύσαντι. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς τοῦτον ποιησάμενος τοὺς λόγους ἐπαύσατο. τὴν δὲ διαίρεσιν καὶ τὴν διάταξιν τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, πάντων ὁρώντων ἔδωκε σολομῶνι, θεμελίων καὶ οἴκων καὶ ὑπερῴων, ὅσοι τε τὸ πλῆθος καὶ πλίνθοι πλεῖστοι, καὶ τὸ εὖρος ἡλίκοι τινὲς εἶεν, καὶ τὸ σπεῦμα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου τούτων τὸ σταθμὸν ὡρίσατο. ὡς δὲ παρώρμησε τὸν

hortatusqve est eum, ut summam diligentiam ad hoc opus adhiberet: simulqve principes & tribum Leviticam, ut eum adjuvarent, tum propter ætatem nondum sat maturam, tum qvia divinitus & ad regnum esset electus, & ad templū ædificandum, qvam qvidem fabricam neqvaqvam fore difficilem, præparata per se jam ante materia, multis auri talentis, plurimis item argenti, & trabibus fabrorumqve ac cæmentariorum multitudine, & smaragdis aliisqve omnis generis gemmis. Postremo nunc se in hunc usum ex proprio fisco erogare alia tria millia talentorum auri purissimi, ad exornandum adytum & currum Dei cherubinos, qvos oporteret supra arcam stare eamqve protegere. Postqvam autem David finem loqvendi fecit, secuta est magna alacritas principum & sacerdotum, & tribus Leviticæ, de suo qvoqve conferentium, & multa liberaliter ac magnifice pollicentium. obtulerunt enim se contributuros talentorum auri qvinqve millia, & stateres decem mille. argenti vero centum millia, ferri qvoqve talentorum multa millia. & si cui lapillus aliqvis erat pretiosus, afferebat & tradebat in thesauros reponendum: qvorum curæ præpositus erat unus è Moysis posteris, nomine Jalus. Ea res magna voluptate affecit totum populum, & maxime David visa principum ac sacerdotum reliqvorumqve omnium promptitudine, elata voce Deum laudavit, patrem ac conditorem hujus universitatis appellitans, fabricatoremqve rerum tam humanarum qvam divinarum, & præsidem ac gubernatorem generis Hebræorum, eorumqve felicitatis & regni ab ipso sibi commissi. Post hæc precatus omni populo bona omnia, privatimqve filio mentem bonam & justam, omniqve virtute præditam, jussit, ut populus qvoqve Deo laudes persolveret. Illi vero prostrati humi Deum adoraverunt: versi deinde ad Davidem, pro omnibus ei bonis, qvæ, ipso regnante, perceperant, gratias egerunt. Seqventi vero die sacrificia sunt instaurata, mille vitulis, mille arietibus, mille agnis in holocautoma oblatis: ad pacifica qvoqve sacrificia multis millibus victimarum mactatis: & tota ea die rex una cum omni populo festivitati operam dedit: Solomonqve denuo est inunctus & legitimus rex declaratus: simulq; Sadocus pontifex totius multitudinis designatus. Deducto deinde in regiam Solomone, & in solio paterno collocato, ex ea die inposterū obedientes ei fuerunt.

καὶ λάϊγοις αὐτὸν πάσῃ χρήσασθαι προθυμίᾳ πρὸς τὸ ἔργον. καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τὴν τῶν λευιτῶν φυλὴν, συναγωνίσασθαι, διό τε τὴν ἡλικίαν, καὶ διὰ τὸ τοῦ θεοῦ σκήνωμα ἐλέσθαι τὸ οἰκοδομίας δὲ ναὸν, καὶ τὸ βασιλείας πρωτεύειν. ἄμαχον δ' αὐτοῖς καὶ σφόδρα ὄπιπτον τὸ οἰκοδομίαν ἀπέφηνεν αὐτός. πολλὰ μὲν τάλαντα χρυσίου, πλείω δ' ἀργυρίου καὶ ξύλα καὶ τεκτόνων πλῆθος καὶ λατόμων ἤδη δ' ἠσκουμένων, σμαράγδου τε καὶ παντοίας ἰδέας λίθου τε πολυτελοῦς. καὶ νῦν δ' ἐπὶ τῆς ἰδίας οὐσίας διακοσίας καὶ ἄλλα τρισχίλια τάλαντα χρυσοῦ καθαροῦ παρέξειν ἐλέγχει εἰς τὸ ἄδυτον, καὶ εἰς τὸ ἅρμα τοῦ θεοῦ τοὺς χερουβεῖς ὡς ἐφεξανοῦντας δεήσει τὸ κίονας καλύπτοντας. σιωπήσαντος δὲ δαβίδου, πολλὴ καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἱερέων καὶ τοῦ λευιτικοῦ φυλῆς προθυμία συνέβαλλε λόγων, καὶ παντοίων ἐπαγγελίας λαμπρὰς καὶ μεγαλοψύχους ἐποιεῖτο. χρυσίου μὲν γὰρ ἐπέσχησαν ἑπτακισχίλια τάλαντα πεντακισχίλια, καὶ μυρίας μυριάδας δαρεικούς· ἀργυρίου δὲ μυρία τάλαντα. καὶ σιδήρου μυριάδας ἑπτάκις πολλάς. καὶ εἴ τινι λίθος ἦν πολυτελὴς, ἐκόμισε καὶ παρέδωκεν εἰς τοὺς θησαυρούς. ὧν ἐπετέρπετο ὁ μὲν λαὸς ἅπας καὶ δαβίδης τὴν προθυμίαν καὶ τὴν φιλοτιμίαν τῶν ἀρχόντων καὶ ἱερέων, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὁρῶν καὶ τὸν θεὸν εὐλογεῖν ἤρξατο μεγάλῃ βοῇ, πατέρα τε καὶ δέσποτα τῶν ὅλων ἐπικαλῶν, καὶ δημιουργὸν ἀνθρωπίνων καὶ θείων, οἷς αὐτὸς ἐκόσμησεν πρωτεύοντά τε καὶ κηδεμόνα γένους ἑβραίων καὶ τῶν τούτων εὐδαιμονίας, ἧς τε αὐτοῖς βασιλείας ἔδωκεν. ὑπὲρ τούτοις δὲ ξάμωνος τῷ τε παντὶ λαῷ τὰ αἰτήματα, καὶ τῷ παιδὶ σολομῶνι δέκαιοσύνην ὑγιῆ καὶ δικαίαν, καὶ πάσης τῆς ἀρετῆς μέρεσιν ἐρρωμένην, ἐκέλευσε καὶ τὸν θεὸν εὐλογεῖν τὸν θεόν. καὶ οἱ μὲν πεσόντες ὑπὲρ τοῦ γένους προσεκύνησαν. εὐχαριστήσαντος δὲ καὶ δαβίδου πρὸς πάντων ὧν αὐτὸς τὴν βασιλείαν παρελάβοντος ἀπήλαυσαν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, θυσίας τῷ θεῷ παρέσχοντο μύριας χιλίας, καὶ κριοὺς τοσούτους, καὶ χιλίους ἀμνοὺς, εἰς ὁλοκαύτωσιν. ἔθυσαν δὲ καὶ τὰς εἰρηνικὰς θυσίας, πολλὰς μυριάδας ἱερέων κατασφάξαντες. καὶ διὰ ὅλης ἡμέρας εὐφράνθη ὁ βασιλεὺς σὺν παντὶ τῷ λαῷ. καὶ σολομῶνα, δεύτερον ἐχειροτόνησαν τῷ ἐλαίῳ, καὶ ἀπέδειξαν αὐτὸν βασιλέα. σάδωκον, ἀρχιερέα τῆς πληθύος ἅπάσης. εἶτα τὸ βασίλειον ἀγαγόντες σολομῶνα, καὶ καθίσαντες αὐτὸν ὑπὲρ θρόνου τοῦ πατρώου ἀπ' ἐκείνης τὴν ἡμέραν ἐπήνουν αὐτῷ.

CAP. XII.

Mors Davidis, & quantum filio ad structuram templi reliqverit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ιβ'.

Τελευτὴ δαβίδου καὶ ὅσα τοῦ παιδὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ κατέλειπεν.

XVI. *3. Reg. 2.*

PAulo autem post David accedente ad senium morbo, videns jam instare sibi mortem, accito Solomone, sic illum est affatus: Ego, fili, fato vocante, ad patres meos abeo, & viam omnibus, qui nunc sunt, qvive post erunt communem ingredior, qvam remetiri non licebit, nec, qvid in hac vita geratur, revisere. Qvapropter vivens adhuc & morti vicinus iterum atqve iterum te moneo, quæ & ante consului, ut justus sis erga subditos, & pius erga Deum, qui te hoc regno cohonestavit: utq; custodias præcepta ejus & leges, quas nobis per Moysē demisit:

ΜΕτ' ὀλίγον γὰρ χρόνον, καὶ δαβίδης καταπεσὼν εἰς νόσον ἰσχυρὰν, καὶ σωιδὼν, ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, καλέσας τὸν σολομῶνα, διελέχθη πρὸς αὐτὸν τοιάδε· ἐγὼ μὲν ὦ τέκνον, εἰς τὰ χρεὼν ἤδη καὶ πατέρας τοὺς ἐμοὺς ἀπαλλάσσομαι, κοινὴν ὁδὸν ἁπάντων τῶν τε νῦν ὄντων καὶ τῶν ἐσομένων πορεύομενος, ἐξ ἧς οὐκέτι δ' οἷόν τε ἐπανελθόντα, γνῶναι τὰ καὶ τὸν βίον πράττειν. διὸ ζῶν ἔτι, καὶ πρὸς αὐτὸ γεγονὼς ὄντως τὸ πεπρωμένον, παραινῶ σοι ταῦθ' ἃ καὶ πρότερον ἔφθην συμβουλεύσας, δικαίῳ μὲν εἶναι πρὸς τοὺς ἀρχομένους, εὐσεβεῖ δὲ πρὸς τὸν τῶν βασιλείαν δεδωκότα θεόν. φυλάττειν δ' αὐτοῦ τὰς ἐντολὰς καὶ τοὺς νόμους, οὓς αὐτὸς διὰ μωυσέως κατέπεμψε ἡμῖν,

ἡμῶν, ἐ μήπ χάρ ϖ, μήτε θωπείᾳ, μήτ' ἐπιθυμίᾳ μήτ' ἄλλῳ πάθει ϖροσθώμεθα τούτων ἀμελήσαι. τ γὰρ θεῷ ϖρὸς σωτηρίαν εὐνοίαν ἀπωλείας, ϖῶς ἂν τὰ νόμιμα, ἃ ϖαρ' αὐτοῦ τὰ ϖρόγονα διεσώσω; ϖιστὸν δέ σε αὐτὸ ϖαρέξων, ὁποίων ἔναντι τὰ δεῖν, καλῶ τ καλῶν, καθίζεις ἡμῶν τ βασιλείαν τοῦ γένους, καὶ οὐκ ἂν ἄλλῳ ἑβραίων σοι, ἢ ἐμοὶ ϖροσήκειν, ἀλλ' ἡμῖν αὐτὰ ϖάντες οἱ ἀεὶ ϖατέρες. μέμνησο γὰρ τ ἰωάβου τ στρατηγὸν ϖροδομίᾳ, ὅτι κτείναντα δύο στρατηγοὺς δικαίους καὶ ἀγαθοὺς, ἀβενῆρον τ νηρ ϖαῖδα, καὶ τ ἀμεσαὶ υἱὸν ἰσβαάνα. οὐ ἔπως ἂν σοι δόξῃ, τὸν ϑάνατον ἐνδικήσεις. ἐπεὶ δ κρείττων ἐμοῦ δ δυνατώτερος ἰασάδος ὢν, μέχρι νῦν τ δίκην διέφυγε. ϖροσέτι δὲ καὶ τ τοῦ βερζελλαῖ γαλαδίτου ϖαῖδας, οὓς ἐν ϖολλῇ τιμῇ δ ϖρονοίᾳ ἕξω τῷ ἐμοὶ χαριζόμενος ἕξεις. οὐ γὰρ ἀποχαριζόμενος δικαίως, ἀλλ' ἀμοιβὴν ὧν ὁ ϖατὴρ αὐτῷ ϖρὸς τ φυγὴν ὑπῆρξέ μοι χρεωλυτῶν. καὶ τ γήρᾳ τὸν ἐμὸν, τ ἐκ τ βενιαμιτῶν Φυλῆς, ὃς ϖολλὰ βλασφημήσας με ϖρὸς τ φυγὴν ὅτ' εἰς ϖαρεμβολὰς ἐπορευόμην, ἀπήντησε δὲ τ ἰόρδανον, δ ϖίστις ἐλάσας ὡς μηδὲν αὐτὸν ϖαθεῖν τοῦτο, νῦν ἐπιζητήσας αἰτίαν εὗρον, ἀμύναι. τοῦτ' ἀ ϖαραινέσας τῷ ϖαιδὶ σοφίᾳ τὰ ϖάντα ϖράγματα, καὶ ὡς τῶν Φίλων, καὶ ὡς ἡδὺ τιμήσασθαι ἀξίως γεγηθότως, εἰσπέμψαντα, ἐτῆ μὲν βιώσαντα ἐπιμήκη, βασιλεύσαντα δ ἐπὶ μὲν ἓξ χρόνοις τῆς αὐτῶν Φυλῆς δ μόνης, ἐν ἱεροσολύμοις δ, ἀπάσης τῆς χώρας, ἔτη καὶ τριάκοντα. ὃν ὁ ἄνεμος ἀνὴρ ἐγένετο, δ ϖᾶσαν ἀρετ ἔχων τοῦ θεοῦ τ βασιλῆ, δ τοσούτων ἐθνῶν συνηγμένων ἐπ' ἐμὲ ϖολλῷ ϖλείοσιν ἀνδρῶν τε καὶ ἵππων, ἐν ἧ ϖάλιν ϖτ, ἐν ᾗ τοῖς ὑπὲρ τ ὑπηκόων ἀγωνιζόμενος ϖᾶσι τοὺς κινδύνους ὥρμα, τοῦ ϖονεῖν δ μάχεσθαι ϖροκαλούμενος τοὺς ϖολεμίους ϖᾶσι τοῖς ϖράγμασιν, ἀλλ' ἀεὶ ϖοτὲ ϖροτρέπων ὡς δεσπότης, νοῆσαί τε καὶ ϖαθεῖν τ ϖαλαιόντων, ἐ τ τῶν ὑφηκόων οἰκονομίας, ἱκανώτατος δ, σώφρων, ϖανοῦργος, ἐ ϖίστις, ζηλωτὴς ϖρὸς τοὺς ϖολεμίους ὑπάρχων ἐς, δίκαιος, φιλάνθρωπος, ἀμύνειν ἐξαίρετος τοῖς βασιλεῦσιν ἁπᾶσι ϖροσῆκε. μηδένα ὅλως ϖῶς τοσοῦτο μέγεθος ἐρυσίπους ἀμαρτῶν, ἢ τὸ ϖεῦσαι τ ἑαυτοῦ γενεᾶς καταλεῖπε δ ἐ ϖάλαι τ, ὅσοι μὴ ἐκ ἄλλου βασιλεύς, ἢ ἑβραίων ἔτ' ἄλλων ἐθνῶν. ἔθαψε δ' αὐτὸν ὁ ϖᾶς σολομὼν ἐν ἱεροσολύμοις λαμπρῶς, τοῖς ϖάλαι σὺν τῇ κηδείᾳ νομίζε δ βασιλικὰ ἅπασι, καὶ δ ἐ ϖάλαι αὐτοῦ ϖολλῷ καὶ ἀφθόνου συνεκήδευσεν ὢν τὴν ὑπερβολὴν τοῦ μνήματος· ἄντις ῥᾳδίως ἐκ ἔ λεχθησόμενα. μετὰ δ χρόνον ἐτῶν χιλίων δ τριακοσίων, ὑρκανὸς δ ἀρχιερεὺς, ϖολιορκούμενος ὑπὸ ἀντίοχου τοῦ εὐσεβοῦς ὀνομαζομένου, μὴ ἢ δημητρίᾳ βαλέμμους χρήματ' αὐτῷ δοῦναι, ὑπὲρ δ λῦσαι τὴν ϖολιορκίαν, δ τ ϖρᾶσαι ἀναγκασθεῖν, δ ἀλλαχόθεν ἐκ εὐπόρων, ἀνοίξας τοῦ τ δαβὶδ μνήματος, δ βασιλέως τρισχίλια τάλαντα μέρος εἴδωκεν ἀντιόχῳ, καὶ διέλυσεν ἔτως τὴν ϖολιορκίαν. καθὼς δ ἐν ἄλλῳ δεδηλώκαμεν. μετὰ δ ταῦτα, ἔτ ϖολλῶν ἐτῶν ἐκκυμάτων, ϖάλιν ἡρῴδης ὁ βασιλεὺς, ὑπὲρ ἀνοίξας οἶκον, ἀνέλετο χρήματα ϖολλά. ἐ μὴν ἥψατό γε τῶν βασιλέων οὐδεὶς αὐτ ἐπέτυχεν. ἦσαν γὰρ τὴν γῆν μηχανικῶς κεκρυμμένοι, ὡς τὸ μὴ φανερὰν εἶναι τὴν εἰς τὸ μνῆμα εἴσοδον. ἀλλὰ ϖεῖ μὲν τούτων ἡμῖν ἐπὶ ϖλέον ἐρητέον ἐσται. ἐπὶ δὲ τοσοῦτον δεδηλώσθω.

& cave, ne vel gratia vel assentatione aut cupiditate aliave affectione ad neglectum earum deflectas. Neqvaqvam enim Dei favorem poteris retinere, nisi servatis ejus legibus, alioqvi suam providentiam à te avertet. Qvod si talem te erga eum exhibueris, qvalem decet, & qvalem optamus, efficies, ut regnum in familia nostra maneat, & nulla unqvam alia domus præter nostram in Hebræos dominationem obtineat. Memento etiam iniqvitatis Joabi, qvi propter æmulationem duos duces justos ac bonos interemit, Abenerum Neri filium, & Amasam filium Jethranis. in eum tuo arbitratu animadvertes, qvandoqvidem hactenus pœnam evasit, qvod meipso esset potentior. Commendo tibi etiam Berzellæi Galaditæ filios, qvos mea causa omni honore ac studio prosequeris, non conferens in eos beneficium, sed referens, pro officiis, qvæ pater illorum in me exulem liberaliter congessit, & per qvæ nos sibi debitores effecit. præterea Geræ filium Semeim Benjamitam, qvi me pulsum multis affecit convitiis, qvando Castrum petebam, moxqve ad Jordanem occurrens fidem incolumitatis tunc à me impetravit, nunc occasionem rationabilem nactus punito. His mandatis filio de Republ. & amicis, & eis, qvos punitos volebat, expiravit, exactis septuaginta vitæ annis, postqvam regnasset apud Hebronem tribui Judæ imperitans annos septem, & menses sex, Hierosolymis vero universæ regionis rex annos triginta tres, vir optimus, & omnibus virtutibus præditus, qvas regem tot gentium incolumitati prospicientem habere oportebat. Nam fortis erat, ut nemo alius, & in certaminibus pro subjectorum tutela susceptis primus se periculis objiciebat, exemplo suo militem ad præclara facinora excitans & non tanqvam dominus pro imperio ad officium cogens. Idem in consiliis prudentissimus, & egregie callens, qvid in præsens, qvidve in futurum conduceret. adhæc sobrius, mitis, benignus erga calamitosos, justus, humanus, qvæ qvidem præcipuæ sunt regum virtutes. nec in tanta potestate unqvam ab æqvitate deflexit, nisi qvod ad Uriæ uxorem attinet. Tantas præterea divitias hæredi reliqvit, qvantas nullus alius rex vel Hebræorum vel aliarum gentium. Sepelivit autem eum filius Solomon Hierosolymis magnifice, præter solennia illa in regum funeribus, illatis etiam in monumentum ejus maximis divitiis, qvarum magnitudinem facile sit conjectare ex hoc, qvod dicemus. Nam post annos mille & trecentos Hyrcanus pontifex oppugnatus ab Antiocho, cognomine Pio, Demetrii filio, volens pecuniam ei dare, ut, abducto exercitu, obsidionem solveret, nec valens aliunde sumere, aperta cella monumenti Davidis, & prolatis inde tribus talentorum millibus, eorumqve parte Antiocho numerata, oppugnationis periculo se exemit, sicut & alibi indicavimus. Ac rursum post multos annos elapsos Herodes rex, alia cella aperta, magnam pecuniam sustulit. ad loculos tamen, qui regum cineres continent, neuter eorum pervenit. singulari enim arte ita erant sub terram conditi, ut ab ingredientibus monumentum inveniri neqviret. Sed de his hactenus dixisse sufficit.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΟΓΔΟΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως σολομὼν τὴν βασιλείαν ἐδραλαβὼν, τοὺς ἐχθροὺς ἀνῄρει. Κεφ. α.
Περὶ τῆς σοφίας αὐτοῦ καὶ τῆς σωφροσύνης, καὶ ὅσα πολυτελῆ, ἔτι πρῶτος τῶν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν. Κεφ. β.
Ως τελευτήσαντος σολομῶνος, ὁ λαὸς ἀποστὰς ἀπὸ παιδὸς αὐτοῦ ῥοβοάμου τὰ δέκα φυλῶν ἱεροβοάμου ἀπέδειξε βασιλέα, τὴν δὲ δύο φυλῶν ὁ υἱὸς ἐβασίλευσεν. Κεφ. γ.
Ως σούσακος ὁ αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατεύσας ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ κατασχὼν τὴν πόλιν, τὸν πλοῦτον αὐτῆς εἰς αἴγυπτον μετήνεγκεν. Κεφ. δ.
Στρατεία ἱεροβοάμου τοῦ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέως, ἐπὶ τὸν υἱὸν ῥοβοάμου, ἔτη, ἐπὶ τοῦ ἱεροβοάμου γενεὰν βασίνης τὸ ὄνομα ἀσαφθείσης, αὐτὸς τὴν βασιλείαν ἔσχεν. Κεφ. ε.
Λιθίστων ἐπιστρατεία τοῖς ἱεροσολύμοις βασιλεύοντος αὐτῶν ἀσάνου τοῦ ἀβιᾶ παιδὸς, καὶ ἀσαφθοὰ τοῦ στρατοῦ. Κεφ. ϛ.
Ως τὸ ἀβεσσάρου γένους ἀσαφθαρίσης, ἐβασίλευσεν τῶν ἰσραηλιτῶν ζαμάρης καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄχαβος. Κεφ. ζ.
Ως ἄδερ δαμασκοῦ καὶ συρίας βασιλεὺς δὶς ἐπ' ἄχαβον στρατεύσαντος ἡττήθη. Κεφ. η.
Περὶ ἰωσαφάτου τοῦ ἱεροσολύμων βασιλέως. Κεφ. θ.
Ως ἄχαβος ὑπὸ σύρων στρατεύσαντος, ἡττήθη τῇ μάχῃ καὶ αὐτὸς ἀπώλετο. Κεφ. ι.

HÆC IN OCTAVO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Qvomodo Solomon regnum adeptus, inimicos expulerit. Cap. I.
De Sapientia Solomonis, & prudentia, & divitiis, qvodqve primus Hierosolymis templum ædificavit. Cap. II.
Solomone defuncto, populus à Roboamo ejus filio deficiens Hieroboamum decem tribuum regem fecit: Roboamus vero duabus imperavit. Cap. III.
Susacus Ægyptiorum rex, captis Hierosolymis, divitias ejus urbis in Ægyptum transportavit. Cap. IV.
Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades: & qvod Basanes Hieroboami generis extirpator, ipse regnum occupaverit. Cap. V.
Æthiopum irruptio in agrum Hierosolymitanum sub Asano, & exercitus eorum interitus. Cap. VI.
Basanæ stirpe sublata, apud Israelitas Zamares, & post hunc Amarinus & Achabus filius regnum obtinent. Cap. VII.
Adadus Damasci & Syriæ rex, bis contra Achabum ducto exercitu, profligatus. Cap. IIX.
De Josaphato rege Hierosolymorum. Cap. IX.
Achabus à Syris bello lacessitis in prælio victus occiditur. Cap. X.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΛΟΓΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM LIBER OCTAVUS.

Κεφάλαιον ά.
Ὡς σολομῶν τὴν βασιλείαν ἔλαβεν, τοὺς ἐχθροὺς ἀνεῖλε.

CAP. I.
Qvomodo Solomon regnum adeptus inimicos expulit.

ΠΕΡΙ μὲν οὖν δαβίδου καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ, καὶ ὅσων ἀγαθῶν αἴτιος ἡμῖν γέγονε τοῖς ὁμοφύλοις, πολέμους τε καὶ μάχας ὅσους κατὰ τοὺς ἱδίους καιροὺς ἐπολέτησεν, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. σολομῶν δ' ὁ παῖς αὐτοῦ νέου τὴν ἡλικίαν ἔτι ὄντος, τὴν βασιλείαν παραλαβὼν, οὐκ ἐπὶ ζῶντι τῷ πατρὶ ἀφίστατο καὶ λαὸς δεατότην, καὶ τὸν θεὸν βλήσιν καθίσαντος ἔτι τὸν θρόνον, ὁ μὲν πᾶς ὅχλος ἐπεδόξασεν οἷον εἰκὸς ἐπὶ δεχομένῳ βασιλέα, πλούτῳ καλῶς αὐτοῦ τὰ πράγματα, καὶ πρεσβείᾳ γήρως ἀφικέσθαι λιπαρὸν καὶ παναδαίμονα τὸν ἡμέραν. ἀδωνίας δ', ὃς καὶ ζῶντος ἔτι τοῦ πατρὸς ἐπεχείρησε τὴν ἀρχὴν κατασχεῖν, παρελθὼν πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως μητέρα βεθσαβέαν, καὶ φιλοφρόνως αὐτὴν ἀσπασάμενος, πυθομένης εἰ καὶ δι' ἀγαθοῦ τινα πρὸς αὐτὸν ἀφίκοιτο, καὶ δηλοῦν κελεύσης ὡς ἡδέως παρέξοιμι, ἠρώτα λέγειν, ὅτι γινώσκοι μὲν τὴν βασιλείαν καὶ αὐτὸν καὶ δι' ἡλικίαν, καὶ διὰ τὴν δ' ἀληθῆ πρόφασιν ἔχειν ἄδικον αὐτοῦ. μεταβάσης δὲ πρὸς σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτῆς καὶ τὴν τοῦ θεοῦ στοργὴ καὶ ἀγάπην τὴν εἰς αὐτὸν δηλώσαι, καὶ τοῖς παροῦσιν ἥδεσθαι πράγμασιν. ἐθέλειν δ', οὖν διαπράσασθαι πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ, καὶ πεῖσαι θοῦναι τὴν τοῦ πατρὸς συνήθειαν μᾶλλον πρὸς ἐκείνον αὐτῇ ἀδεκτέον. ἃ δὲ παρασκευάσειν τὸν πατέρα διὰ τὸ γῆρας αὐτῷ μᾶλλον δ', ἐπὶ πλέον ἢ δι' εὐθυμίαν, καὶ διαπονηθὲν ἀπράγμονας ὑπάρχειν, καὶ καταφρονεῖσθαι τὸν ἐκείνου δι' ἀμφότερα, δ' τι βασιλέως χαριζομένου τι βουλομένῳ, καὶ δεησομένης αὐτὸν λιπαρῶς. καὶ ὁ μὲν, εὐελπις ἀπαλλάττεται περὶ ὧν ἐκείνη δ', δ' σολομῶνος μητὴρ, δι' ἡσυχίας ὡρμησεν ἐπὶ τὸν υἱόν, διαλεξομένη περὶ ὧν ἀδωνίας δεηθεὶς κατηγγείλατο. καὶ συνυπαντήσαντος αὐτῇ δ' παῖδος, καὶ προσκυνήσαντος, ἐπεὶ παρήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον οὗ ἐκάθισεν αὐτῷ κεῖσθαι τὸν βασιλικὸν θρόνον, καθίσασα δὲ καὶ τὴν δεξιὰν αὐτοῦ μοῖραν ἐκέλευσε θεῖναι τῇ μητρί.

A

B

C

D

DE Davide igitur & ejus virtute, qvantorumqve bonorum suæ genti autor fuerit, & qvantis bellis feliciter gestis senio confectus decesserit, in proximo volumine docuimus. Cæterum posteaqvam Solomon ejus filius, ætate etiam tum juvenis, regnum adeptus, ex sententia patris & decreto divini numinis in solio consedit, populus qvidem totus, ut novis regibus solet, faustis acclamationibus precatus est ei perpetuam rerum felicitatem, & post regnum bene administratum diuturnam senectutem. Adonias vero, qvi etiam vivente patre occupare conatus est regnum, accessit ad regis matrem, eamqve blande salutavit. Qva qværente nunqvid venisset, qvod opera sua opus haberet, omniaq; benigne pollicente, orsus est dicere, ipsam qvoq; nosse, qvod tam ætatis prærogativa, qvam populi consensu regnum sibi deberetur. sed qvoniam Deo visum sit, id transferre in filium ejus Solomonem, se qvoqve libenter ferre illius dominationem, & contentum esse præsenti conditione. rogavit deinde, ut apud fratrem pro se intercederet, eiqve persvaderet, ut bona ejus pace liceat sibi ducere Abisacen cum patre cubare solitam. Esse enim adhuc virginem, qvod pater præ senio congredi cum ea non valuisset. Bethsabe vero promisit operam suam in hoc negotio, & de hoc conjugio bene eum sperare voluit, tum qvod rex ultro fratri gratificari cuperet, tum qvod eo preces matris essent accessuræ: atqve ita plenum spe hominem dimisit, moxq; ipsa ad filium properavit, colloquutura de eo, qvod Adoniæ petenti promiserat. cui cum rex occurrisset, complexuqve eam excepisset, deducta in cubiculum, in qvo tum erat regia sella, sedit, jussitqve alteram matri à dextris poni.

3. Reg. 2.

Qvæ postqvam consedit, Unam, inqvit, gratiam, A
fili, petenti mihi annue, neqve tuo renutu tri-
stiorem facias. Respondit ille, juberet, quicquid
vellet, pium enim esse, matri qvidlibet concede-
re: nec oportuisse eam sic præfari, ac si negatu-
rum suspicaretur, sed certam impetrandi spem
habere. tum illa rogat, ut virginem Abisacen
Adoniæ fratri nuptum tradat. At rex iratus di-
misit matrem, dicens Adoniam majora moliri, B
mirariqve se, qvod non eadem opera postularet,
ut regnum ei tanqvam natu grandiori cederet,
qvando Abisacæ conjugium expetat, habens a-
micos potentes, Joabum imperatorem copiarum
& Abiatharum sacerdotem. Moxqve accito
Banaja præfecto satellitum, mandavit ei, ut A-
doniam fratrem interficeret. Vocato deinde Abi-
atharo sacerdote, Te, inqvit, supplicio eximunt
tum alii labores acti cum meo patre, tum illud C
præcipue, qvod una cum eo arcam transtuli-
sti. Hæc autem pœna tibi erit Adoniæ partes
sequuto, ut neqve hic maneas, neqve in conspe-
ctum meum venias: sed abi in patriam tuam, &
illic ruri vive. atqve ibi usqve ad mortem dege,
qvandoqvidem talia commisisti, propter qvæ
indignus es, ut honoribus fruaris. Ob hanc ita-
qve causam ablatus est sacerdotalis honor à do- D
mo Ithamari, sicut Deus Eli prædixerat avo Abi-
athari, & translatus est in genus Phineesis ad Sa-
docum. Cæterum eo tempore qvo pontificatus
in Ithamari domo fuit, post Elim primum ex ea
familia pontificem, ex Phineesis gente privatam
vitam egerunt hi: filius Josephi pontificis Boc-
cias, & hujus Joathanus, Joathami vero Ma-
ræothus, & Maræothi Arophæus, Arophæi A-
chitobus, cujus fuit Sadocus, qvi primus, Davi- E
de regnante, pontifex est creatus. Porro Joabus
imperator, audita nece Adoniæ, valde extimuit.
ejus enim amicitiam magis qvam regis coluerat,
& ideo non immerito male suspicans ad altare
confugit, impunitatem se inde qvæsiturum ex-
istimans, propter notam regis erga Deum pieta-
tem. Qui posteaqvam de Joabo renuntiatum
est, misit Banajam, qvi citaret eum ad suum tri- F
bunal causam dicturum. Joabus autem nega-
bat se fanum relicturum, sed ibi potius qvam ali-
as moriturum. Hoc ejus responso per Banajam
accepto, rex jussit, ut inibi caput ejus, ita ut vel-
let, abscideretur, & hanc pœnam lueret pro du-
obus imperatoribus, qvos contra omne fas ac
nefas peremerat. Corpus vero sepeliri, ut pec-
cata ejus apud posteros manerent, ipse vero ac
pater innocentes essent, qvod ad Joabi mortem
attinet. Banajas vero exequutus mandatum, ipse
in imperium copiarum ei successit. Post hæc ab-
rogato Abiatharo pontificatu, rex solum Sadocū
id sacerdotium obtinere voluit. Semei deinde
imperavit, domo Hierosolymis extructa inibi a-
pud se manere, interdicto Cedronis torrentis
transitu: aut si secus fecerit, esse capite mulctan-
dum. nec contentus interminatione, jurejurando
hominem ad id mandatum servandum adegit.

σαις σκέλδυσεν ἕτερον ὀκ δεξιῶν τεθῆναι τῇ μητρί. καθεζομένης δ' ἐκείνης βεβαιοῦν, μίαν, εἶπεν, ὦ πρᾶ χαριεῖται μοὶ κατάνευσον καὶ μηδὲν ἐξαρνήσεων δύσκολον μὴ γένῃ σκυθρωπὸν ἀπερχόμενον. ἐπὶ δὲ σολομῶν ἐπιστάντος, πύθεται δ' ὅσιον εἶναι κατὰ παρέχειν, καὶ τι προσμεμψαμένη τ' ἀρχὴν ὅτι μὴ μέγ' ἐλπίδος ἤδη βεβαίας ἐπὶ τυχεῖν ὧν ἀξιοῖ πείθῃ τοὺς λόγους, ἀλλ' ἀρνήσιν ὑφορωμένη. δοῦναι τὴν παρθένον αὐτὸν Ἀδωνίᾳ τῷ ἀδελφῷ πρὸς γάμον παρεκάλει. λαβὼν δὲ πρὸς ὀργὴν ὁ βασιλεὺς τὸν λόγον, ἀποπέμπεται μὲν τὴν μητέρα, μειζόνων δ' ἐρέσθαι πραγμάτων ἐπὶν ἀδωνίαν, καὶ θαυμάζειν πῶς οὐ παραχωρήσοι καὶ τῆς βασιλείας ὡς πρεσβυτέρῳ παρακαλεῖ, τὸν γάμον αἰτῶ τὸν Ἀβισάκης αἰτιάμενον, φίλους ἔχοντι δυνατούς, ἰωάβον τὸν στρατηγὸν, καὶ Ἀβιάθαρον τὸν ἱερέα. καὶ μεταπεμψάμενος Βαναίαν τὸν ἐπὶ τ' σωματοφυλάκων ἀποκτεῖναι προσέταξεν αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν ἀδωνίαν. καλέσας δὲ τὸν Ἀβιάθαρον τὸν ἱερέα, θανάτου μὲν ἔπαι, ῥύεταί σε τά τε ἄλλα ὅσα τῷ πατρί μου συνέκαμες, καὶ ἡ κιβωτὸς, ἣν συνῆρας αὐτῷ μετήνεγκας. ταύτην δέ σοι τὴν τιμωρίαν ἐπιτίθημι παραμένων μὴ ἀδωνίᾳ καὶ τοῖς ἐκείνου φρονήσουσι, μήτε ἐνταῦθ' ἴδῃ, μήτ' εἰς ὄψιν ἀπαντᾶν τῷ ἐμοὶ, ἀλλ' εἰς τὴν πατρῴαν πορεύθεις, ἐν τοῖς ἀγροῖς ζῆθι, καὶ δ' τὸν ἄχρι τελευτῆς ἔχε τὸν βίον, ἀμαρτὼν δὲ μηκέτι εἶναι δίκαιος ἐν ἀξίᾳ παπαίνε-
σαι μὲν οὖν ἀπὸ τῆς ἱερατικῆς τιμῆς ὁ Ἰθαμάρου οἶκος ἀλλὰ τῷ προειρημένου αἰτίαν· καθὼς τοῦ Ἀβιαθάρου πάππου προεῖπεν ὁ θεὸς Ἠλεί. μετῆλθε δ' εἰς τὸ Φινεέσου γένος, τοῦτο σάδωκον. οἱ δ' ἰδιωτεύσαντες ἐκ δὲ Φινεέσου γένους, καθ' οὓς κράτει εἰς τὸν Ἰθαμάρου οἶκον ἡ ἀρχιερωσύνη μετῆλθεν, ἦλι πρώτῳ ταύτην παραλαβόντος, ἦσαν ἔτοι. ὁ δ' ἀρχιερεὺς ἰωσήπου φησὶ, βοκκίας. τούτου δ' ἰωάθαμος, ἰωάθου μὲν μαραωθος, μαραωθου δ', ἀροφαῖος, ἀροφαίου δ', ἀχίτωβος, ἀχίτωβου δ', σάδωκος, ὃς πρῶτος ἐπὶ δαβὶδ τοῦ βασιλέως ἀρχιερεὺς ἐγένετο. ἰωάβου δ' ὁ στρατηγὸς, τὴν ἀναίρεσιν ἀκούσας τοῦ ἀδωνίᾳ, δείσας ἐγένετο. φίλου γὰρ αὐτῷ μᾶλλον, ἢ τοῦ βασιλέι σολομῶνι. καὶ κίνδυνον ἐκ τούτου, διὰ τὴν πρὸς ἐκείνου εὔνοιαν ὀκ ἀλόγως ὑποπτεύων, καταφεύγει μὲν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. ἀσφάλειαν δ' ἡγούμενον αὐτῷ πρεῖναι ἐκ τῆς πρὸς τὸ θεὸν εὐσεβείας τοῦ βασιλέως. ὁ δ', ἀπαγγελάντων αὐτῷ τὴν ἰωάβου γνώμην, πέμψας Βαναίαν, ἐκέλδυσεν ἀναιρεῖσθαι αὐτὸν ἐπὶ τὸ δικαστήριον ἄγειν ὡς ἀπολογησόμενον. ἰωάβου δ' ὀκ ἐθέλοντος καταβῆναι τὸ ἱερὸν, ἀλλ' αὐτοῦ πεῖσαι μᾶλλον ἢ ἐν ἑτέρῳ χωρίῳ. Βαναίας δ' τὴν ἀπόκρισιν αὐτοῦ τοῦ βασιλέι δηλώσαντος, προσέταξε σολομῶν ἐκεῖ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀποτεμεῖν καθὼς βέλεται, καὶ ταύτην λαβεῖν τὴν δίκην, ὑπὲρ τῶν δύο στρατηγῶν, οὓς ὁ ἰωάβου ἀνοσίως ἀπέκτεινε. θάψαι δ' αὐτοῦ τὸ σῶμα, ὅπως τὰ μὲν ἁμαρτήματα μηδέποτε καταλείπῃ τὸ γένος τὸ ἐκείνου, τῆς δ' ἰωάβου τελευτῆς, αὐτὸς τε, ὁ πατὴρ αὐθῶσι τυγχάνωσι. καὶ Βαναίας μὲν τὰ κελευσθέντα ποιήσας, αὐτὸς ἀποδείκνυ στρατηγὸς πασῶν δυνάμεων. σάδωκον δὲ πεῖσαι μόνον ὁ βασιλεὺς τὸν ἀβιάθαρον τόπον ἐν μετοικήσεται. σεμεῖ δ' ὧδε προσέταξεν, οἰκίαν οἰκοδομήσαντι μένειν ἐν ἱεροσολύμοις αὐτοῦ προσεδρεύοντα, καὶ μὴ διαβαίνειν τὸν χειμάρρουν κεδρῶν· ἔχειν ἐξουσίαν. ὀμόσαντος δὲ τοῦτο, θάνατον ἐπειδὴ τὸ προσταγμένον. τοῦ δὲ μεγάθει τῆς ἀπειλῆς, καὶ ὅρκους αὐτὸν προσαναγκάσαι ποιήσαι.

σεμεῖς

σημείου ἡ χάριν οἷς προσετάξεν αὐτῷ σολομὼν ἔχειν φήμας καὶ ταῦτα ποιοῦν προσομοίως, καταλιπὼν τ πατρίδα, τὴν Δαμασκὸν εἰς τοὺς ἱεροσολύμους ἐπιέτο. διελθόντων ἡ τριῶν ἐτῶν ἀκούσας δύο φύλας ἀποδράντας αὐτὸν εἰς γίτθη τυγχάνοντας, ὥρμησ ἐπὶ τὰς οἰκείας. ἐπανελθὼν ἡ μετ' αὐτῶν, ὁ βασιλεὺς ἀλλοφύλους, ὡς καὶ τ ἑπτὰ ὧν αὐτῷ, κατεφρόνησεν θ, καὶ τὸ μεῖζον τ ὅρκων ἃ θεῷ μηδὲν μέλον ἐφρόντισε, χαλεπῶς ἔσχε. καὶ καλέσας αὐτὸν, ἃ σὺ φησὶν ὤμοσας μὴ καταλύσειν ἐμὲ, μηδὲ ἐξελεύσεσθαι, ποτε ταύτης τῆς πόλεως ἀλλοῦ; οὐκ ἀν ἀποδράσης τιὰ τῆς ἐπιορκίας δίκην, ἀλλὰ καὶ ταύτης καὶ ὧν τ πατέρα μου ὦδε τὴν φυγὴν ὑβρίσας πεμφθήσῃ σε πονηρὸν ἡγούμενον, ἵνα γνῷς ὅτι κερδαίνουσιν οὐδὲν οἱ κακοὶ μὴ παρ' αὐτὰ τὰ δίκαια κακωθέντες, ἀλλὰ παντὶ τῷ χρόνῳ ὦ νομίζειν αὐτοὺς εἶναι μηδὲν πεπονθότες, αὔξε καὶ γίνε μείζων ἡ κόλασις αὐτῶν, ἢν ἀν παρ' αὐτικα τιμημελήσαντες ἔθεσιν. καὶ σε μὲν ὁ κελεύσας Βαναίας ἀπέκτεινεν. ἤδη ἡ τῶν Βασιλέων βεβαίως ἔχων ὁ σολομὼν, καὶ τ ἐχθρῶν κεκολασμένων, ἄγε τὸν Φαραὼ ὃς τ αἰγυπτίων βασιλέως θυγατέρα. καὶ καταστήσας τὰ τείχη τ ἱεροσολύμων, πολλῷ μείζω καὶ ἰσχυροτέρα τῶν πρόσθεν ὄντων, διῆπε τὰ πράγματα λοιπὸν ἤδη πολλῆς εἰρήνης. μηδ' ὑπὸ τῆς νεότητος πρὸς τε δικαιοσύνην καὶ φυλακὴν τ νόμων, καὶ μνήμην ὧν ὁ πατὴρ τελῶν ἐπίστευε βλαπτόμενον. ἀλλὰ πάνθ' ὅσα οἱ τῆς χρείους προσεδεήκοτες, καὶ πρὸς τὸ φρονεῖν ἀμαίζοντες, μὴ πλῆθος ἀκριβείας ἐπιτελῶν.

Κεφάλαιον β.

Περὶ τῆς σοφίας σολομῶνος, καὶ τῆς σωφρόσυνης, καὶ ὅτι πρῶτος τὸν τῷ ἱεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν.

Ἔγνω δ' ὡς χερσὶν ἀφθόνως ἀφθονόμενος, ὅτι δ' χαλκῆ θυσιαστήριον καὶ κατασκευασθέντες ἔσω μωσέως, θύσας τῷ θεῷ. καὶ χίλια τὸν ἀριθμὸν ὁλοκαυτώσεν ἱερεῖα. ὅτ' ἡ πίστεως μεγάλως ἔδοξε τ θεὸν τετιμηκέναι. φανεὶς δ' αὐτῷ κ τὴν ὕπνου σκοτίαν τῆς νυκτὸς, ἐκέλευσεν αὐτῷδ τινας ἀντὶ τῆς εὐσεβείας δῶσ αὐτῷ δωρεάς. σολομὼν ἡ, τὰ κάλλιστα καὶ μέγιστα τ θεῷ πεφυκότα ἤθισε, καὶ λαβεῖν ἀνθρώπῳ συμφορώτατα τὸν θεὸν ἠτήσεν. ἀ δὲ χρυσὸν ἀ δ' ἄργυρον, ἀδὲ τὸν ἄλλον πλοῦτον ὡς ἀνθρωπ καὶ νέῳ ἠξίωσεν αὐτῷ προσοφθῆναι. ταῦτα δ' ἐχεδὸν νενόμικεν ὦδε τοῖς πολλοῖς μόνα σπουδῆς ἄξια, καὶ θεῷ δῶρα εἶναι. ἀλλὰ δός μοι φησὶ διάνοιαν νοῦν ὑγιῆ, καὶ φρόνησιν ἀγαθὴν, οἷς ἀν τὸν λαὸν παλαίσῃ καὶ τὰ δίκαια λαοῖς ἀνακρίνομι. τύτοις ἤδη τοῖς αἰτήμασιν ὁ θεὸς, καὶ τἄ τε ἄλλα πάνθ' ὧν σὺκ ἐμπόδη ὦδε τὴν σολομῶνι, δώσειν ἐπηγγείλατ, πλοῦτον, δόξαν, νίκην πολεμίων, καὶ πάντων σωφροσύνην καὶ σοφίαν, οἵαν σὺκ ἄλλον τινὰ ἀνθρώπων ἔσχεν ἔτε βασιλέων ἔτ' ἰδιωτῶν. φυλάξειν τε καὶ τοῖς σκήπτροις αὐτῷ τὴν βασιλείαν ὅσ' πλήσιον ἐπιγένητο χρόνον, ἂν δίκαιος τε ὢν ἀρχὴν καὶ πειθόμενος αὐτῷ καὶ τ πατέρα μιμούμενος τὸν οἷς ἦν ἄριστος. ταῦτα δ' θεὸν σολομῶνι ἀκούσας ἀνεκήδησεν ἐκ τ κοίτης. καὶ προσκυνήσας αὐτ, ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πρὸς τῆς σκιᾶς μεγάλας ἐπιτελέσας θυσίας, κατεδαίσχει τοῖς ἰδίοις ἅπασιν.

A Semeis vero professus sibi gratissimum hoc regium mandatum, & juratus facturum se imperata, patria relicta, Hierosolymis domicilium habuit. Triennio dein exacto, cum audisset duos fugitivos suos apud Gittam agere, retracturus eos illuc proficiscitur. Rex autem posteaqvam intellexit eum una cum illis reversum, ægre tulit, non præscriptum modo suum contemptim habitum, sed sacramentum etiam Dei violatum. Accitoqve mox, Nonne tu, inqvit, juraſti te nunqvam me derelicturum, neqve ex hac urbe in aliam commeaturum? non evades pœnam perjurii, vir pessime, sed lues etiam illa, qvæ olim per petulantiam in patrem meum ejectum es debacchatus: ut scias, qvod nihil lucrentur nocentes, etiam si non statim post peccatum puniantur, sed per omne tempus, qvo propter impunitatem securi sibi videntur, crescit illorum pœna, qvam jamdudum sunt promeriti. atqve ita Semeim jussu regis Banajas interfecit.

Solomon autem sublatis jam inimicis, regnoqve constabilito, Pharaonis Ægyptiorum regis filiam duxit uxorem: instauratisq; Hierosolymorum mœnibus majoribus multo & munitioribus, in tranqvillissima pace Rempublicam deinde administravit, nihil impeditus juvenili ætate, qvo minus vel justitiam coleret, & leges custodiret, vel mandata, qvæ à parte morituro acceperat, exeqveretur: sed non secus ac si grandis natu esset, maturaq; jam prudentiæ, omnibus rebus diligentissime prospiciebat.

II. 3. Reg. 3.

CAP. II.

De sapientia Solomonis, & prudentia, & divitiis, qvodqve primus Hierosolymis templum ædificavit.

VIsum est autem ei Hebronem petere, & super altare æreum à Moyse fabricatum sacrificare, mille victimarum holocaustomatis cælesti numini oblatis: qui honor Deo fuit acceptissimus. illa ipse enim nocte cum in somnis ei consiciendum se præbuisset, jussit eum postulare, quicqvid donorum pro hac pietate rependi sibi cuperet. Solomon vero pulcherrimum qvid dam ac maximum petiit, qvod & Deus libentissime largitur, & homini est utilissimum. Non enim aurum aut argentum aut alias id genus divitias ut homo juvenis petiit. nam hæc sola vulgo hominum videntur expetenda, hæc sola divina munificentia digna. Sed da mihi, inquit, Domine, mentem sanam, & intellectum bonum, ut his acceptis, populum hunc vere ac juste judicare valeam! Hac postulatione delectatus Deus, pollicitus est se etiam alia, qvæ non petierat, additurũ, divitias & gloriam, sed ante omnia talem intellectum ac sapientiam, qvalem antehac nemo habuerit vel regum vel privatorum. Adhæc conservaturum regnum in ejus familia per multas ætates, modo justus esse pergat, Deoq; per omnia parere, & paternis vestigiis incedere, præcipuas ejus virtutes imitando. His divinitus auditis, Solomon è stratis se proripuit & adorato Deo, Hierosolyma est reversus: & mactatis ante tabernaculum plurimis victimis, epulum omnibus suis exhibuit.

Per eosdem dies judicium ad eum delatum est arduum, cujus exitum invenire fuit difficile. Rem autem controversam, de qva lis erat, necessarium duxi indicare, ut, qvi hæc legent, difficultatem decernendi intelligant: & si qvando tale qvippiam inciderit, ad exemplar solertiæ regiæ difficultatem disqvirendi sibi comparent. Duæ mulieres qvæstus meretricii venerunt ad eum, qvarum altera, qvæ injuriam pati videbatur, sic est exorsa: Ego, Rex, & mulier hæc habitamus in eodem cubiculo. Accidit autem, ut ambæ eadem die, eademqve hora, infantes masculos pareremus. Post triduum ista juxta cubantem suum infantem per somnum oppressit, & sublato è meo gremio infante meo, mortuum illum dormienti mihi in sinum imposuit. Illucescente die, mammam præbere volens infanti, meum non inveni, sed istius mortuum vidi juxta me jacentem: id qvod certissimis indiciis deprehendi, & qvia repetens meum filium nihil profeci, ad tuum auxilium, domine, confugi. nam qvia propter solitudinem nemo est, qui coarguat, pertinaciter, qvod meum est, abnegat. Tum rex interrogat alteram, ecqvid habeat, qvod accusationi hujus opponat. Illa negante, se hoc fecisse, & asseverante, suum esse superstitem infantem, alterius vero mortuum: neminemqve inveniente, quid decerni posset, sed omnibus, ut in re obscurissima, cæcutientibus, solus Rex tale qviddam excogitavit. Jussis afferri infantibus, tam vivo qvam mortuo, vocat qvendam è satellitibus, imperatqve, ut stricto gladio puerum utrumqve secet in duas partes: qvo utraqve dimidium accipiat tam vivi qvam mortui. Hanc sententiam totus populus tacite damnabat ut puerilem: sed interim cum vera mater exclamasset, non ita faciendum, sed potius alteri addicendum infantem: sibi enim satis esse, si vivum videat, etiam si alienus existimetur: altera vero parata esset, ex alieno dolore crudelem voluptatem capere, animadvertens rex has postremas voces non fingi, ei, qvæ exclamaverat, infantem adjudicavit, qvod hæc revera mater esset. alterius vero malitiam damnavit, qvod & suum perdidisset, & amicæ infanteni perdere conaretur. Visum est hoc populo insigne argumentum regiæ prudentiæ simul & sapientiæ & ex illa die non secus qvam divina mente prædito obtemperabant. In tota autem sua ditione præfectos & duces habuit hos: Toparchiæ Bethlemis, qvæ sortem Ephræmi complectebatur, præerat Ures. Ea vero in qva Dora sunt & regio maritima, parebat Aminadabo Solomonis genero. Magnus campus erat sub Banaja filio Achili, cujus præfecturæ contributa erat & ea regio, quæ usqve Jordanem pertinet. Galaditicam & Gaulaniticam usqve montem Libanum, urbesq; in eis sexaginta magnas ac bene munitas Gabaris administrabat. Achinadabus Galilææ toti Sidonem usqve præerat, habens & ipse in matrimonio Solomonis filiam nomine Basimam. Maritimam vero, qvæ est circa Arcen, Banacates obtinebat,

3. Reg. 4.

ταύτας ὁ τῆς ἡμέρας κρίσις ἐπ' αὐτὸν ἦχθη δυσχερής, ἦς τὸ τέλος εὑρεῖν λίαν ἦν ὀπίπονον. τὸ δὲ πρᾶγμα ὠφελεῖν ἐδόκουν εἰναγκαῖον ἡγησάμενος δηλῶσαι, ἵνα τοῖς ἐντυγχάνουσιν τὸ τε δύσκολον τῆς κρίσεως γνώριμον ᾖ πρὸς ἃ, καὶ τοιούτων μεταλαβὼν πραγμάτων γινώμενοι, λάβωσιν ὥσπερ ἐξ ἐκείνου τῆς δ' βασιλέως ἀγχινοίας τὸ εὐμήχανον ὑποφαίνεσθαι τὸ ζητούμενον δυνηθῶσιν. δύο γυναῖκες ἑταῖραι τὸν βίον, ἦκον ἐπ' αὐτὸν, ὧν ἡ ἀδικεῖσθαι δοκοῦσα πρώτη λέγειν ἤρξατο, οἰκῶ μοι ἔφην, ὦ βασιλεῦ, μετ' αὐτῆς ἐν ἑνὶ δωματίῳ. συνέβη δ' ἀμφοτέρας ἡμῖν ὀπὶ μιᾶς ἡμέρας ὠδῖνας ἔχειν καὶ τὸν αὐτὸν ὥραν ἄρρενα παιδία. τρίτης δ' ἡμέρας διελθούσης, ὑπνώσασα τὸ αὐτῆς παιδίον αὐτη, ἔθανε μὲν ἀποκτείνει. βαρέσασα δ' τὴν ἐκ τῶν γονάτων πρὸς αὐτὸν μεταφέρει, καὶ τὸ νεκρὸν ἐμοὶ κοιμωμένῃ ἐκ τῶν ἀγκάλων μου τίθησιν. πρωὶ δ' ἠθέλουν ὀρέξαι βουλομένη τὸ παιδίον, τὸ μὲν ἐμὸν οὐχ εὗρον. τὸ δ' ταύτης νεκρὸν ὁρῶ μοι παρακείμενον. ἀνεξεῦρον γὰρ καταγνόσασα ἐγὼ ἐπεγνων. ὅθεν ἀπαιτοῦσα τὸν ἐμὸν υἱὸν, καὶ οὐκ ἀποδιδοῦσα, καταφεύγω δέομαι ὅπι τὴν σὴν σοῦ βοήθειαν. τὸ γὰρ εἶναι μένας, δι' μηδένα τὸν ἐξελέγξαι δυνάμενον φοβεῖσθαι καταφρονοῦσα, ἰσχυρῶς δεινοῦμαι παθεῖν. ταῦτ' εἰπούσης ὁ βασιλεὺς ἀνέκραγε τὴν ἑτέραν τι τοῖς ἐρημένοις ἀντιλέγειν ἔχοι δ' ὀρθῶς ἐρημένης δ' πεποιηκέναι, τὸ δ' παιδίον τὸ ἑαυτῆς ζῆν λεγούσης, τὸ δ' τῆς ἀντιδίκου τεθνηκέναι, μηδενὸς ὑπονοοῦντος τὴν κρίσιν, ἀλλὰ ὥσπερ ἐπ' αἰνίγματι τὴν εὕρεσιν αὐτὸ πάντων διανοίᾳ τετυφλωμένων, μόνος ὁ βασιλεὺς ἐπενόησέ τι τοιοῦτον. κελεύσας κομισθῆναι τὸ νεκρὸν καὶ τὸ ζῶν παιδίον μεταπέμπεται τινα τῶν σωματοφυλάκων, καὶ ἀσάμενον ἐπέστησε τὴν μάχαιραν, ἀμφότερα διχοτομῆσαι τὰ παιδία, ὅπως ἑκατέραν λάβωσιν ἀνὰ ἥμισυ δι' ἀμφοῖν. ζῶντος δ' ἐπελθόντος ὑπὲρ τούτου πᾶς μὲν ὁ λαὸς ἐν νῷ ἔχων ἐλοιδόρει ὡς μιαιφόνον τὸν βασιλέα, μεταξὺ δ' τῆς μὲν ἀληθῆς μητρὸς ἀνακραγούσης δ' τὸ μὴ ποιεῖν, ἀλλὰ ὑπὲρ δόσεσθαι τῇ ἑτέρᾳ τὸ παιδίον ὡς ἐκείνης. δηλοῦσθαι γὰρ βλέπειν αὐτὸ ζῶν καὶ ἀλλότριον δοκεῖν. τῆς δ' ἑτέρας ἐχούσης ἑτοίμως διαιρεθῆναι ἰδεῖν τὸ παιδίον, καὶ τοὺς ἐπιβουλεύσαι καὶ αὐτὴν ἀξιοῦσης, ὁ βασιλεὺς ὑπαγνὺς τὰς ἑκατέρων φωνὰς ὑπὲρ τὴν ἀληθείας γεγυμνωμένας, τῇ μὲν ἀνακραγούσῃ τὸ παιδίον προσέκρινε. μητέρα γὰρ αὐτὸν ἀληθῶς εἶναι τῆς δ' ἄλλης κατέγνω πονηρίαν, τό τε ἴδιον ὑποκτείνασης, καὶ τὸ τῆς φίλης ἀπολλύμενον θέλουσης. ἔστι μέγα δίκαιον καὶ τεκμήριον τῆς δ' βασιλέως φρονήσεως καὶ σοφίας ἐνόμισε τὸ πλῆθος. καὶ ἐξ ἐκείνης λαμβάνοντες ἡμέρας, ὡς θείαν ἔχοντι διάνοιαν αὐτῷ προσέκλινον. σατράπαι δ' αὐτῷ καὶ ἡγεμόνες ἦσαν τῆς χώρας ἁπάσης, οἵδε· τὴν μὲν Ἐφραίμου κληροχίας, ἄρης. ὅπι δ' τῆς Βηθλέμης τοπαρχίας ἦν ὁ κλῆρος. τὴν δ' τῶν δώρων καὶ τὴν θαλάττιον ἀδωναδάβης ἔσχεν ὑπ' αὐτῷ γεγυμνικὴν τὴν σολομῶνος γαμετήρα. τὸ δ' μέγα πεδίον ἦν ὑπὸ βαναΐα τοῦ ἀχίλου παιδὸς. προσυπῆρχε δ' τῆς τῶν ἄχρι ἰορδάνου πάσης. τὴν δ' γαλααδίτιν καὶ γαυλανίτιν ἕως τοῦ λιβάνου ὄρους τὰς πόλεις ἐξήκοντα μεγάλας καὶ ὀχυρωτάτας ἔχων ὑφ' αὐτὸν, γαβάρις διῴκει. ἀχινάδαβος δ', τῆς γαλιλαίας ὅλης, ἄχρι σιδῶνος ἐπετρόπευε, συνοικῶν καὶ αὐτὸς γαμετῇ σολομῶνος βασίμα τοὔνομα. τὴν δ' ὠφὶ λεγομένην θαλάσσιον εἶχε βαναπάτης. σα-

σαφάτης ὄ, τὸ ἰτυβύριον ὄρος, καὶ κάρμηλον, καὶ τὴν A Saphates Itabyrium montem & Carmelum, totamqve inferiorem Galilæam. Subeæ Benjamitica ditio fuit commissa. Tabares regionem trans Jordanem sitam sub se habuit. & rursum his omnibus unus præerat princeps. Mirandum autem in modum per id tempus auctæ sunt res Hebræorum, & tribus Judæ, populo ad agrorum colendorum studium converso. Pace enim potiti, & nullis bellicis tumultibus distracti, ad hæc optatissima libertate avide perfruentes, in hoc potissimum erant intenti, ut suas qvisqve facultates augeret, & majoris precii faceret. Erant præterea regi alii præfecti, qui Syrorum cæterorumqve barbarorum, Euphratem inter & Ægyptum incolentium gubernabant regiones, tributa ex eis colligendo. Hi barbari conferebant in qvotidianos regiæ mensæ sumptus similæ coros triginta, farinæ sexaginta, saginatos boves decem, & pascuales viginti, & saginatos agnos centum. præter capturas venationum, qvæ constabant cervis ac bubalis, præterqve aves & pisces. Tantam etiam curruum multitudinem habebat, ut qvadraginta millia præsepium numerarentur, in qvibus equi jugales alebantur. & absqve his eqvitatus ei fuit duodecim millium, qvorum media pars Hierosolymis circa regem versabatur, reliqvi vero sparsim per villas regias degebant. & qvi regiis impensis præerat, idem etiam eqvis necessaria suppeditabat, eo convehendo, ubicumqve rex habitaret. Tanta autem fuit sapientia & prudentia, qvam Solomon divinitus acceperat, ut omnes priscos superaret, atqve etiam Ægyptios, qvi omnium sapientissimi habentur, longe post se relinqveret, præcellebat etiam eos, qui per idem tempus in maxima opinione sapientiæ fuerunt apud Hebræos, quorum nomina non tacebo. Fuerunt autem hi: Athanus, Æmanus, Chalceus, Dodanus, filii Hemaonis. Composuit etiam libros Odarum & Carminum qvinqve supra mille, & parabolarum ac similitudinum libros ter mille. cuilibet enim speciei plantarum suam adhibuit parabolam, ab hyssopo usqve cedrum: idem fecit de pecoribus & cæteris terrestribus animantibus, natatilibusqve & qvæ per aërem feruntur. nullius enim horum naturam ignoravit, aut inscrutatam reliqvit: sed circa omnes philosophatus est, & scientiam proprietatum earum summam præ se tulit. qvin & eam rem divinitus consecutus est ad utilitatem & medelam hominum, quæ adversus dæmones est efficax. Incantationes enim composuit, quibus morbi pelluntur: & conjurationum modos scriptos reliqvit, quibus cedentes dæmones ita fugantur, ut in posterumnunqvam reverti audeant: atque hoc sanationis genus usque plurimum apud nostrates pollet. Vidi enim ex popularibus meis quendam Eleazarum, in præsentia Vespasiani & filiorum & tribunorum reliquorumque militum, multos arreptitios percurantem. Modus vero curationis erat hic. Admoto naribus dæmoniaci anulo, sub cujus sigillo inclusa erat radicis species à Solomone indicatæ, ad ejus olfactum per nasum extrahebatur dæmo-

nium: & collapso mox homine, adjurabat id, ne amplius rediret, Solomonis interim mentionem faciens, & incantationes ab illo inventas recitans. Volens dein Eleazarus his, qui aderant, ostendere suæ artis efficaciam, non longe inde ponebat poculum aut polubrum aqua plenum: imperabatque dæmonio hominem exeunti, ut his subversis signum daret spectantibus, quod reliquisset hominem. quo facto, nemini dubium erat, quanta fuisset Solomonis scientia & sapientia. quamobrem libuit hoc quoque narrare, ut omnibus nota sit eximia regis hujus natura, quamque charus Deo fuerit, & in omni genere virtutum excellentissimus. Porro Tyriorum rex Iromus, audito, quod Solomon patri in regnum successisset, vehementer est gavisus: nam Davidis amicus fuerat, & per legatos salutato gratulatus est præsentem felicitatem. per quos Solomon scripsit ad eum in hunc fere modum. Solomon Iromo regi: Scito patrem meum, cum voluisset ædificare templum Deo, bellis assiduis impeditum, neque enim prius à subjugandis hostibus destitit, quam omnes sibi tributarios redderet. Ego vero gratias habeo pro pace, qua nunc fruimur, & præsenti otio decrevi uti ad extruendum cœlesti numini domicilium. id enim à me fabricandum, jam ante patri meo Deus prædixit: quamobrem rogo, ut aliquos una cum meis mittas in montem Libanum, ad materiam cædendam: quandoquidem hanc artem Sidonii melius callent, quam nostrates. mercedis autem, quanta hujusmodi operariis persolvenda sit, te arbitrum facio. Eam epistolam Iromus libenter legit, Solomeniqve in hunc modum rescripsit. Rex Iromus regi Solomoni: Gratia Deo, quod tibi paternum principatum tradidit, viro sapienti & omni virtutum genere prædito. Quare cum nihil mihi gratius accidere potuerit, voluntati tuæ libens obsequar. Excisis enim multis & magnis trabibus cedrinis atque cypariſſinis, per meos ad mare deducendas curabo: eosdemque jubebo, ut compactis ratibus, ad quemcunque volueris tuæ regionis locum, eas appellant, unde post per tuos Hierosolyma deportentur. Tu vero hanc nobis gratiam repones, ut exportandi ad nos frumenti potestatem facias, quo utpote insulares maxime indigemus. Harum literarū exemplaria hodieque durant, tam in nostris quā Tyriorum annalibus: &, si cui libuerit hæc certius cognoscere, impetrata à publicorum commentariorum conservatoribus visendi copia, comperiet eorum scripta consonare cum his, quæ à nobis produntur. quod ideo admonui, ut qui hæc legunt, sciant nos nihil veris affingere, neque verisimilia quædam & ad delectationem accommoda narrationi nostræ interserere, atque deinde postulare, ut lector nihil amplius disquirendo fidem nobis habeat: quandoquidem in hac commentatione à decoro discedere absque nefario scelere non licet. quapropter non recusamus, quin scripta nostra rejiciantur, nisi talia sunt, ut eorum veritas validissimis argumentis approbari possit. Cæterum Solomon rex acceptis regis Tyriorum literis, & facilitatem ejus & benevolentiam collaudavit, & insuper quibus ipsum cupere intellexit, præmiis eum est

3. Reg. 3.

καὶ πάντα δ' ὕδωρ ἀνθρώπῳ, μηκέτ' εἰς αὐτὸν ἐπανελθεῖν ἄρκιᾳ σολομῶνος τε μεμνημένος, καὶ τὰς ἐπῳδὰς ἃς συνέθηκεν ἐκεῖνος ἐπιλέγων. βελόμενος δ' πᾶσιν καὶ ῥᾳδιῆσαι τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἐ ἐλεάζαρος, ὅτι τοιοῦτῳ ἐχρῆτο ἰσχύι, ἐπίθετο μικρὸν ἄμφορέα πλήρη ὕδατος ἢ παρῆν. καὶ τὸν δαιμόνιον κελεύσαντος ἐξιέναι τὸν ἄνθρωπον, ταῦτ' ἀνατρέψαι καὶ ῥᾳδίαν ἐπιγνῶναι τοῖς ὁρῶσιν, ὅτι καταλέλοιπε τὸν ἄνθρωπον. γινομένου δὲ τούτου, σαφὴς ἡ σολομῶνος καὶ θεοσέβειαν καὶ σοφία. δι' ἣν, ἵνα γνῶσιν ἅπαντες τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ τῆς φύσεως ἐ θεοφιλὲς, καὶ λάθῃ μηδέναι τὸν ἥλιον βασιλέως ἓν πᾶν εἶδος ἀρετῆς ὑπάρξαν, ἓν τούτων εἰπεῖν προήχθημεν. ὁ δὲ τῶν τυρίων βασιλεὺς ἱρώμος, ἀκούσας ὅτι σολομὼν τὸν πατρὸς διεδέξατο βασιλείαν, ὑφ' ἡδὺ ἐφίλει. καὶ ἐπέστειλε τῷ δαυίδῃ. καὶ πέμψας πρὸς αὐτὸν, ἠσπάζετό τε ἐ συνέχαιρεν ἐπὶ τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς. ἐπιστέλλει δὲ πρὸς αὐτόν. Σολομὼν εἰ ἱρώμῳ βασιλεῖ. ἴσθι μου πατέρα βεληθέντα καθαγιάσαι τῷ θεῷ ναὸν, ἐπὶ τῶν πολεμίων δὲ τῶν συνεχῶν χρατίων κεκωλυμένον. ἐ γὰρ ἐπαύσατο πρότερον τοὺς ἐχθροὺς καταστρεφόμενος, πρὶν ἢ πάντας αὐτοὺς φόρων ἐποτελεῖς ἐποίησεν. ἐγὼ δὲ χάριν οἶδα τῷ θεῷ τῇ παρούσῃ εἰρήνῃ, καὶ διὰ ταύτην σχολῶν, οἰκοδομῆσαι τῷ θεῷ βέλομαι τὸν οἶκον. καὶ γὰρ ἐμοὶ ἔτι ἐστὶν τῷ πατρί μου προεῖπεν ὁ θεός. διὸ ῥᾳδιαλῶ σε συμπέμψαί τινας τῶν ἐμοῖς εἰς λίβανον τὸ ὄρος, κόψοντας ξύλα. πρὸς γὰρ τομὰν ὕλης, ἐπιστημονέστερον ἔχουσι τῶν ἡμετέρων σιδώνιοι. μισθὸν δ' ὃν ἂν ἐρήσῃς τοῖς ὑλοργοῖς παρέξω. ἀναγνοὺς δὲ τὰ ἐπιστολὴν ἱρώμος, καὶ τοῖς ἐπεσταλμένοις ἡδέως ἀντιγράφει τῷ σολομῶνι, βασιλεὺς ἱρώμος, βασιλεῖ σολομῶνι. τὸ μὲν θεὸν εὐλογεῖν ἄξιον, ὅτι σοι τὴν πατρῴαν παρέδωκεν ἡγεμονίαν, ἀνδρὶ σοφῷ καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἔχοντι. ἐγὼ δὲ τὰ πίστις ἡδόμενος, ἅπαντα ὑπουργήσω τὰ ἐπεσταλμένα. πεμῶ γὰρ ξύλα πολλὰ καὶ μεγάλα κέδρα τε ἐ κυπαρίσσια, διὰ τ' ἐμῶν ὅπη θαλάσσων καταπέμψω καὶ κελεύσω τοὺς ἐμοὺς ὀχεῖαν πεζαμένους, εἰς ὃν ἂν βουληθῇς τόπον τῆς αὐτῆς χώρας ταλεύσαντας ἀποθέσθαι, ἔπειθ' οἱ σοὶ ἀποκομίσωσιν εἰς ἱεροσόλυμα. ὅπως δὲ ῥᾳδίας ἡμῖν ἀνὴ τούτων σῖτον, ἃ διὰ τὸ νῆσον οἰκεῖν δεόμεθα, φρόντισον. διαμυθισθὲν δ' ἄχρι τῆς ἡμέρου, τὰ τῶν ἐπιστολῶν τούτων ἀντίγραφα, σχεῖν τοῖς ἡμετέροις μόνον σωζόμενα βιβλίοις, ἀλλὰ καὶ ῥᾳδίᾳ τυρίοις. ὡς τ' ἔτης ἐλήσεσθαι τὸ ἀκριβὲς μαθεῖν, δεηθεὶς τ' ὑπὲ τυρίων γραμματοφυλακίων δημοσίων, εὗρε συμφωνοῦντα τοῖς εἰρημένοις ὑφ' ἡμῶν τὰ παρ' ἐκείνοις. ταῦτα μὲν οὖν διεξῆλθον βουλόμενος γνῶναι τοὺς ἐντυγχάνοντας, ὅτι μηδὲν μᾶλλον ἔξω τῆς ἀληθείας λέγομεν, μηδὲ πιθανοῖς ποτε καὶ πρὸς ἀπάτην καὶ τέρψιν ἐπαγωγοῖς τὴν ἱστορίαν διαλαμβάνοντες, τὸν μὲν ἔλεγχον φεύγειν πειρώμεθα, πιστεύεσθαι δ' εὐθὺς ἀξιοῦμεν. ἐδὲ συγκεχωρημένον ἡμῖν καπηλεύσασθαι δ' πέντε τῆς πραγματείας, ἀθῴους ὑπάρχειν. ἀλλὰ μηδεμιᾶς ὑποδοχῆς τυγχάνειν ῥᾳθυμοῦντας, ἂν μὴ μ' ἀποδείξεως καὶ τεκμηρίων ἀχυρῶν ἐμφανίζειν δυνάμεθα τὴν ἀλήθειαν. ὁ δὲ βασιλεὺς σολομὼν, ὡς ἐκομίσθη τὰ ῥᾳδιᾶ τυρίων βασιλέως γράμματα, τήν τε εὐφυΐαν αὐτοῦ καὶ τὴν εὐνοιαν ἐπῄνεσε. καὶ οἷς

recitation of Solomon's letter to Iromus, king of Tyre, requesting timber for the temple; Iromus's reply; and the author's claim that the letters are preserved in Tyrian archives.

καὶ ὡς ἠξίωσε, τέτταρας αὐτὸν ἠμείψατο. σίτου μὲν αὐτῷ A remuneratus, frumenti annuos bis mille coros
κατ' ἔτος πέμψας δισχιλίους κόρους, καὶ πυρῶν ἐλαίου mittendo, & totidem olei bados. badus autem
βάδους δ' ἦν βάδος δύνασθαι χωρῆσαι ξέστας ἑβδομήκοντα capit sextarios 72. parem qvoqve vini modum illi
καὶ δύο. τὸ δ' αὖτε μέτρον καὶ οἴνου παρεῖχεν. ἡ μὲν exhibuit. Et ab his initiis amicitia regum ho-
οὖν τῶν ἀνδρῶν φιλία καὶ ὁμολογιῶν ἀπὸ τούτων ἐπὶ μᾶλ- rum exorta, majoribusqve incrementis aucta,
λον ηὐξήθη, καὶ διέμεινεν ὡμολογημένως ἐς ἅπαν. ὁ δὲ in tantum adolevit, ut in perpetuum firma dura-
βασιλεὺς ἐπέταξε πᾶσι τοῦ λαοῦ φόρου ἐργάτας τρισ- verit. Solomon autem à populo suo millia XXX.
μυρίους, οἷς ἄπονον τὴν ἐργασίαν κατέστησε, μέρους operariorum exegit, prudenter inter eos operas
αὐτοῖς σωετῶς. μυρίους γὰρ ἐποίησε κύπλους ἐπὶ μῆ- partitus, qvo minus labor sentiretur. Decem
ναι ἕνα ἐν τῷ Λιβάνῳ ὄρει, δύο δὲ μῆνας ἀναπαυομένους B enim millia jussit in Libano sylvam per mensem
ἐν τοῖς οἰκείοις, μέχρις ἂν πάλιν οἱ δισ- integrum cædere, ac deinde per duos alios domi
μύριοι τὴν ἐργασίαν ἀπηρώσωσι καὶ τὸν ὡρισμένον interqviescere, dum reliqva viginti millia suum
χρόνον. ἐπεὶ δ' ἔτως συνέβαινε τοῖς πρώτοις μυρίοις ἀεὶ opus absolvunt, ita ut qvarto demum mense la-
τετάρτοις μῆσιν ἅπαντα ἐπὶ ἔργον. γεγόνει δ' ἐπιτρο- bor ad primos illos decies mille rediret. His o-
πὸς φόρου τούτου Ἀδωνιράμος. ἦσαν δὲ καὶ τῶν παροί- mnibus Adoramus est præpositus. Præter hos
κων, οὓς Δαβὶδης κατέλελοιπεν, τοῖς μὲν ξυλοκοπτοῦ- erant in opere inquilini illi, qvos David eo de-
σιν τὴν λιθείαν καὶ τὴν ἄλλην ὕλην, ἕτερα μυριάδες. stinaverat, convectores saxorum cæteræq; ma-
τῶν λατομούντων ἑκατὸν μύριοι. τούτων δὲ ἐπῆσαν C teriæ septuagies mille, & cæmentarii octogies
τρισχίλιοι καὶ τριακόσιοι. προσετάχθη δὲ λίθους μὲν mille, magistriqve horum ter mille & ducenti. iis
αὐτοὺς τμῆναι μεγάλους, εἰς τοὺς δὲ ναοῦ θεμελίους. ἁρ- mandatum fuerat, ut saxa prægrandia excide-
μόσαντας δὲ πρῶτον καὶ σωσθήσαντας ἐν τῷ ὄρει, καὶ πανο- rent in usum fundamentorum templi, eaqve in
μίζειν ἔτως εἰς τὴν πόλιν, ἐφ' οἷς δὲ καὶ ὧδε τὸ ἱκρο- monte prius in qvadrum dedolata, ita demum
δόμων τὸ ἔγχωρίων μόνον, ἀλλὰ καὶ ὧν ἐκέλευσε Χῖρωμος ἐ- in urbem conveherent: idq; non modo indige-
πέμψε τεχνιτῶν, τῆς δ' οἰκοδομίας δὲ ναοῦ Σολομῶν ἤρ- nis, sed & missis ab Iromo opificibus erat injun-
ξατο, τεσσαρακοστῷ ἤδη τῆς βασιλείας ἔτει ἔχων μῆνι δευτέρῳ, ctum.
ὃν μακεδόνες μὲν Ἀρτεμίσιον καλοῦσιν, Ἑβραῖοι δ' Ἰάρ, D Exorsusq; est Solomon fabricam hanc anno III.
μὴν ἔτη πεντακόσια καὶ ἐνενήκοντα καὶ δύο, τῆς ἀπ' αἰ- regni sui qvarto, secundo mense, qvem Mace- 3. Reg. 6.
γύπτου τῶν ἰσραηλιτῶν ἐξόδου. μυρίοι δὲ χίλια καὶ εἴκοσι ἔτη dones Artemisium vocant, Jar vero Hebræi, an-
τῆς ἀδὰμ ἐς τὸν χαναναίων ἐκ τῆς μεσοποταμίας nis qvingentis nonaginta, duob, postqvã Israe-
ἀφίξεως. ὅτου δὲ τῆς ἐπομβρίας μυρίοι χίλια καὶ τετρα- litæ Ægypto excesserant: mille & viginti annis post
κόσια καὶ πεντάρακοντα. ἀπὸ δὲ πρώτου γενεθλίου Abrahami ex Mesopotamena regione in Chana-
ἀδὰμ ἕως οὗ τὸν ναὸν ᾠκοδόμησεν ὁ σολομών, διελήλυθε naeam migrationem: post diluvium vero anno
τὰ πάντα ἔτη τρισχίλια καὶ ἑκατὸν καὶ δύο. καθ' ὃν δὲ ὁ millesimo qvadringentesimo qvadragesimo,
ναὸς ἤρξατο οἰκοδομεῖσθαι χρόνον, κατ' ἐκεῖνον ἔτος ἤδη E qvod si ab Adamo creato usqve templi ædifica-
τῆς ἐν τύρῳ βασιλείας ἐνδέκατον ἐνεστήκει χίρωμῳ. ἀπὸ tionem temporum ratio subducatur, comperien-
δὲ τῆς οἰκήσεως τύρου εἰς τὴν οἰκοδομίαν δὲ ναοῦ διαγεγονὸς tur anni ter mille centum cum duobus. Initium
χρόνος ἐτῶν πεντάρακοντα καὶ διακοσίων. βάλλεται μὲν vero fabricandi templi in annum undecimum
οὖν τὰ ναῶ θεμελίους ὁ βασιλεὺς ὄρυξε μήκιστον τῆς γῆς regni Iromi incidit, apud Tyrum regnantis, qvæ
βάθος, ὕλης λίθων ἰσχυρᾶς, καὶ πρὸς χρόνον ἀντέχειν condita est ducentis & qvadraginta annis, ante-
δυναμένης. εἰ τε τῇ γῇ συμφύεσθαι ἔμελλον καὶ ἐδαφος qvam templum extrueretur. Jecit igitur rex in
ἕρεισμα τῆς ἐπικοδομησομένης καλλιστὸν ἔσεσθαι, altissimam terræ profunditatem fundamenta,
καὶ διὰ τὸν κάτωθεν ἰσχύν, οἷς ὀπόνως τὸ μέγεθος τῶν F templi è saxis validissimis, qvæ contra omnem
ἐπικοδομηθησομένων, καὶ κάλλος πλουτίδιον, ἢ βά- temporum injuriam resistere possent, ita ut cum
θος ἃ ἤμελλον ἔχειν ἤδη ἀναλογοῦντα τοῖς ἄλλοις ὅσα πρὸς ὕψος contigua terra coalita solum ac firmamentum
καὶ πρὸς ὄγκον, κόσμου τε χάριν καὶ τῆς μεγαλουργίας, imponendis substructionibus præberent, & pro-
ἐπενόησε, δι' ἣν αὐτὸν ἄγει τῆς ὀρθοφῆς ἐκ λόγος λίθου pter inconcussam soliditatem facile molem ædi-
λίθῳ πεπιεσμένων. τὸ μὲν οὖν ὕψος ἐπὶ ἓξ καὶ ἑξήκοντα πη- ficii cum paratu ornamentorum sumptuosissimo
χῶν, τὸ δ' αὐτῶν καὶ τὸ μῆκος, εὖρος δὲ εἴκοσι πήχεις. ἔστι perferrent, non minorem admirationem habitu-
δὲ ἄλλος ἐγηγερμένος ἴσος τοῖς μέτροις. ὥστε εἶναι ra, quam qvæ superne ad amplitudinem, pul-
τὸ μὲν ὕψος τοῦ ναοῦ, πηχῶν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι. τετράπλου chritudinem & magnificentiam operis per artifi-
δὲ πρὸς τὸν ἀναπαλαὶ τὸ δὲ θέραιον αὐτοῦ, πρόσηκον G ces allaborata sunt. extruxeruntqve illud usqve
ὄντι πήχεις εἴκοσι τὸ μῆκος, πρὸς τὸ εὖρος δὲ μήκεις lacunar ex albo lapide. Hujus ædificii altitudo
πεντήκοντα. ἔχον δὲ πλάτος, πήχεις δέκα. ὕλος δὲ fuit cubitorum sexaginta, & totidem longitudo,
ἀνεγηγερμένον, πηχῶν ἑκατὸν εἴκοσι. πρὸ ναοδόμησε δὲ latitudo vero viginti. Super hoc autem erat ali-
τὸν ναὸν ἐν κύκλῳ τριάκοντα θεμέλιον οἴκους. οἱ συνοχήτε ud ædificium pari mensura, ita ut tota altitudo
δὲ πάντες ἔμελλον ἔσεσθαι διὰ πυκνότητα ἐ πλῆθος ἔ templi centum viginti cubitis constaret. versum
ἔχωσι πρόσκλιμοι. καὶ δὴ καὶ τὰς θύρας αὐτοῖς δι' autem erat ad Orientem. Et porticus in aditu e-
ἀλλήλων κατεσκεύασεν. ἕκαστος δὲ τῶν οἴκων τούτων, jus erat viginti cubitorum longitudinis, juxta
mensuram latitudinis templi, lata cubitos decem, surgens in altum cubitis centum viginti. In circuitu
deinde templi construxit triginta cellas, qvæ inter se constipatæ externe parietes templi fulciebant. erãt-
qve inter se perviæ, & patebant singulæ in longum viginti qvinqve cubitos. ac totidem in latum,

& viginti cubitis attollebantur. Super has alia series cellarum erat extructa, super qvam rursum aliæ, omnes inter se numero & amplitudine pares, ita ut conjunctæ inferius ædificium æqvarent altitudine. Nam superius non erat circumædificatum. fuerunt autem omnia cedro contecta. Et cellæ qvidem suum qvæqvæ tectum habebant, non proximo contiguum. reliqvum ex longissimis trabibus erat consertum, adutrumqve latus pertingentibus, ita ut ipsi parietes hoc pacto confibulati firmiores redderentur. His trabibus subnexa erant laqvearia politissima, cælaturis & bracteis aureis ornata. Parietes etiam cedrinis tabulis auro illitis erant incrustati, ita ut omnia reniterent auro, & intrantium oculos fulgor undiqve occurrens perstringeret. Tota vero structura ex lapidibus politissimis constabat, ita ad ungvem inter se qvadrantibus, & commissuris oculos fallentibus, ut intuentibus nullum usqvam malléi aut cujuslibet fabrilis instrumenti vestigium appareret, sed connata potius omnia, qvam arte congesta viderentur. Porro ascensum in superiorem templi partem sic commentus est rex, ut cochleam in hunc usum crassitudini parietis includeret. Hæc enim pars non habebat ab Oriente magnam januam ut inferior, sed à lateribus inerant parva ostiola, nec parum ad firmitatem conferebant tabulæ cedrinæ se invicem complectentes, & crassis catenis inter se constrictæ. Diviso deinde in duas partes fano, penetrale ejus viginti cubitorum nulli fecit accessibile, reliqvum qvadraginta cubitorum spatium in usum sacerdotum consecravit: & in pariete adytum à reliqvo corpore separante fores apposuit cedrinas, has qvoqve cælatas & inauratas. eas prætexuit velis picturatissimis, hyacintho, purpura, cocco, byssoqve splendidissimo ac mollissimo distinctis. Post hæc in adyto viginti cubitos qvaqvaversum patente, dedicavit duos cherubinos ex auro solido, utrumqve qvinqve cubitorum altitudine. uterqve duas alas habebat ad qvinqve cubitos protensas: quapropter non longo sejunctos intervallo statuit, ut una ala australem parietem attingeret, altera septentrionalem: reliqvæ duæ sese contingentes in medio sitam arcam protegerent. Hæ cherubicæ effigies quanam specie fuerint, nemo vel conjicere potest vel eloqvi. Pavimentum etiam templi constravit laminis aureis. Januæ demum fores altitudini parietis proportione convenientes addidit, latas cubitos viginti, & auro illitas. Atq; ut compendio dicam, nihil tam intus qvam foris omisit, qvod non inauraret. Oppansum est præterea aulæum & huic januæ, simile illi qvod interior janua habuit. Cæterum porticus nihil tale habebat,

3. Reg. 7. Post hæc Solomon accersivit Tyro ab Iromo artificem nomine Chiramum, filium mulieris Nephthalitidis, patre Tyrio ab Israelitis oriundo, operariū insignem in qvavis materia, sed præcipue in auro & argento ac ære. Hujus opera usus est

A εὖρος μὲν εἶχεν ἔνθεν πέντε πήχεις. μήκους δ' πῖς αὐτὸς, ὕψος δ' εἴκοσι. ἐπῳκοδόμηντο δ' τέτοις ἄνωθεν οἶκοι ἕτεροι, καὶ πάλιν ἄλλοι κατ' αὐτῶν ἴσοι καὶ τοῖς μέτροις τῷ ἀριθμῷ. ὡς τὸ πᾶν ὕψος αὐτὸς λαβεῖν τ κάτωθεν οἴκων ὠδῷ πλήσιον. ὁ δὲ τέταρτος οὐκ ἦν περῳκοδομημένος. ὀροφος δ' αὐτοῖς ἐπεβέβλητο κέδρος. Ε τοῖς μὲν οἴκοις ἴδιος ἕτος ἦν ἑκάστῳ, πᾶσι τὸ πλησίον οὐ συνάπτων. τοῖς δ' ἄλλοις ὑπῆρχεν ἡ στέγη δι' ἀλλήλων δεδωμημένη μηκίσταις δοκοῖς, καὶ διοικήσας ἁπάντων ὡς τὰς μέσους τοίχους ἀπ' αὐτῶν συγκρατεμένας ξύλων ἐρρωμενεστέρας ἀπ' ἄτρ γένοιτ. τῷ δ' ἐπὶ τὰς δοκὰς στέγῃ τῆς αὐτῆς ὕλης ἐκάλλεπτι πᾶσαν ἐξεσμένην εἰς φατνώματα καὶ πρὸς κόλλησιν χρυσοῦ. τὰς δ' τοίχους, κεδρίναις ἀμαλαβῶν σανίσι, χρυσὸν αὐτοῖς ἐνετόρνευσεν, ὥς τι στίλβειν ἅπαντα τ ναὸν καὶ πρὸς ἀμπεχ τοὺς ὄψεις τ εἰσιόντων ἀπὸ τῆς αὐγῆς δ' χρυσὸς πανταχόθεν φερομένης. ἡ δ' ὅλη B δ' ναὸς οἰκοδομία, κ πολλὴν τέχνην ἐκ λίθων ἀκροτόμων ἐχώνετο σωτεθέντων ἁρμονίως πάνυ καὶ λείως. ὡς μήτε σφύρας, μήτε ἄλλο τινὸς ἐργαλείου τεκτονικῆ τοῖς καθ' ὑστέραν ἐργασίαν δηλῆσ. ἀλλὰ δίχα τῆς τούτων χρήσεως πᾶσαν ἡρμῶσθαι τὸν τούτων ὕλην πρὸς φύσιν. ὡς ἐκ κρότου τὸν ἁρμονίαν αὐτῆς δοκεῖν μᾶλλον, ἢ τῆς τ ἐργαλείων ἀνάγκης. ἐφιλοτέχνησεν δ' βασιλεὺς ἄνοδον εἰς τὸν ὑπερῷον οἶκον ἀπ' εὐC ρὰς δ' τοίχε. ἦν γὰρ εἶχον θύραν μεγάλην κ τῆς ἀνατολῆς ὡς ἔχειν ἐ κάτωθεν οἶκον, ἀλλ' ἐκ τῶν πλαγίων ἦσαν αἱ ἔσοδοι δι' μικρῶν πάνυ θυρῶν. διέλαβε δ' τὸν ναὸν καὶ ἔνδοθεν κ, ἔξωθεν, ξύλοις κεδρίνοις, ἀλύσεσι παχείαις συνδεδεμένοις. ὡς τε ἀντ' ἐχυρωμάτων καὶ ῥώμης δ' τὸν αὐτοῖς χρῆσ. διελὼν δ' τὸν ναὸν εἰς δύο, τὸν μὲν ἔνδοθεν οἶκον, εἴκοσι πηχῶν ἐποίησεν ἄδυτον. τὸν δ', τεσσαράκοντα πηχῶν ἅγιον ναὸν ἀπέδειξεν. D σκτεμιῶν δ' τὸν μέσον τοῖχον, θύρας ἐπέστησε κεδρίνας, χρυσὸν αὐτοῖς πολλὴν ἐργασάμενος, καὶ τορείαν ποικίλαν. κατεπέτασε δ' ταύτας ὑφέσιν βυσσίνου καὶ πορφύρας καὶ κοκκίνου πεποιημένους. ἁ μίλα, ἀλλὰ κ βύσσ λαμπροτάτης καὶ μαλακωτάτης. ἀνέθηκε δ' εἰς τὸ ἄδυτον εἴκοσι πηχῶν τὸ εὖρ, τ δ' αὐτ καὶ τὸ μῆκ, δύο χερουβεὶς ὁλοχρύσους πηχῶν ἑκάτερον τὸ ὕψος πέντε. δύο δ' ἦσαν ἑκατέρων πτέρυγες, ὧν πέντε πήχεις ἑκατέραμέναι. διὸ ἁ μακρὰν ἀπ' E ἀλλήλων αὐτοὺς ἀνέθησεν. ἵνα τ πτερύγων, τῇ μὲν, ἀπέωνται δ' κ τοῖχ ἀδύτ. τῇ δὲ, κατὰ βορρᾶν. αἱ δ' ἄλλαι πτέρυγες αὐτῶν συνάπτουσαι, τελείσῃ μεταξὺ αὐτῶν τῇ κέντρῳ σκέπην τυγχάνουσι. τοὺς δὲ χερουβεὶς, ὑδεὶς ὁπόσοι τινες ἦσαν εἶπεν ἐδ' ἐκάστου δύναμιν. κατέχρωσε δὲ καὶ δ' ναὸν τ ἔδαφ ἐλάσμασι χρυσοῦ. ἐπέθηκε δὲ κ τῷ πυλῶνι δ' ναοῦ, θύρας πρὸς τὸ ὕψ δ' τοῖχ συμμετρηθείσας, εὖρ ἐχούσας πηχῶν εἴκοσι. κ ταύτας κατεκόλλησε χρυG σῷ. στρελόντι δ' εἰπεῖν, ὑδὲν ἔλασε δ' ναὸς μέρ, ὅτε ἔξωθεν ὅτε ἔνδοθεν ᾧ μὴ χρυσὸς ἦν. κατεπέτασε δὲ κ ταύτας ταὺς θύρας, ὁμοίως τοῖς ἐνδοτέρω καλαπετάσμασι. ἡ δὲ δ' προναοῦ πύλη, τούτων ὑδὲν εἶχε. μεταπέμπε δ' ἐκ τύρου σολομῶν ὠδὰ ἱρώμην τεχνίτην, χείραμον ὄνομα. μητρὸς μὲν ὄντα, νεφθαλίτιδος τὸ γένος. ἐκ γὰρ ταύτης ὑπῆρχε τ φυλῆς. πατρὸς δὲ τυρίου, γένος ἰσραηλίτων. ὅτε, ἄπαυστος μὲν φιλοτιμίαν εἶχεν ἐργῶν. μάλιστα δὲ, τεχνίτης ἦν χρυσὸν ἐργάζεσθ κ ἄργυρον κ χαλκόν.

ὑφ'

ὑφ' ἃ δὴ καὶ πάντα κτ τλὼ τ Βασιλέως βέλησιν τὰ τῶι ναῶι ἐξεμηχανήθη. κατεσκεύασε γὰρ ὁ χάλκεος ἐτῶ· καὶ κύλικες δύο χάλκεαι ἔσωθεν τὸ πάχο· ποσάρων δωδεκάπηχες. ἦν γὰρ τὸ μὲν ὕψο· τριῶν πηχέων, ὀκτωκαιδέκα πηχέων. ἦν δὲ περίμετρο· δέκα καὶ δύο πηχῶν. χωνεύτην δ' ἐφεκατέρᾳ κεφαλῇ κρίνον ἐφεστήκει τὸ ὕψος ἔχων πέντε πήχεις ἐγγεγραμμένον. ὧι περιέκειτο δίκτυον ἐλάτη χάλκινον περιπεπλεγμένον καλύπτειν τὰ κρίνα. τέτταρα δὲ ἀπηρτίωτο κτ δίσχιλιαι, καὶ ῥόαι ἀμφὶ τὸ δίκτυον, τέτταρες τ πίνακες, τὸν μὲν ἕτερον κτ τλὼ δεξιὰν ἵστησι δ' ἀντιπολαὶς ὠνομασμένα, καλέσας αὐτὸν ἰάχιν. τὸν δ' ἕτερον κτ τὸν ἀριστερὸν, ὀνομάσας αὐτὸν, βοάζ. ἐχωνεύσατο δὲ καὶ θάλασσαν χαλκῆν εἰς ἡμισφαίριον ἐσχηματισμένον, ὀκλὴν δὲ τὸ χαλκούργημα, θάλασσα διὰ τὸ μέγεθο·. ἦν γὰρ ὁ λουτὴρ τλὼ διαμέτρου πηχῶν δέκα, καὶ ὅλη παλαιστιαῖον πάχος κεχωνευμένο·. ὑπέκειτο δὲ κτ τὸ μεσόστεγον δὲ κύτος αὐτῶι περιεχόμενον εἰς ἕλικας δέκα. ἦν δὲ τλὼ διαμέτρου πηχέο·. περιεστήκεσαν δὲ αὐτῆι μόχλοι δώδεκα, πρὸς τὰ κλίματα τ ποσάρων ἀνέμων ἀποβλέποντες, καθ' ἕκαστον αὐτῶν τρεῖς, ἔσω τὰ ὀπίσθια νενευκότες, ὥστ' αὐτοῖς ὄπισθεν ἡμισφαίριον, κτ περιαγωγὴν ἔνδον ὑπνεῦον. ἐδέχετο δὲ ἡ θάλασσα, βάδος δισχιλίους. ἐποίησε δὲ καὶ λυτῆρων δέκα, βάσεις χαλκᾶς τετραγώνων. τούτων ἑκάστη μῆκο· μὲν γὰρ εἶχε πηχέων πέντε, πλάτος ποσάρων, ὕψο· ἓξ. συνεχέλεσε δὲ τὸ ἔργον κτ μέρος τετραδιμόρφιον, ἕτως ποσάρες ἦσαν κιονίσκοι κτ γωνίαν ἑξῶτες τετράγωνοι, τὰ πλάγια τῆς βάσεως ἐξ ἑκατέρο μέρους ἐν αὐτοῖς ἔχοντες ἐγκεκομμένα. ἦν δὲ ταῦτα τριχῆ διηρημένα, ἑκάστῳ χώραν ὅρος ἐπέσχεν εἰς ἐπιβάσιν κατεσκευασμένον. ἐφ' οἷς ἑτέρους, πεμφθὲν λέων, πηδὲ ταῦρο· καὶ ἀετός. ὅλη δὲ τ κιονίσκων ὁμοίως ἐξείργαστο τοῖς κτ τὰ πλάγια τετραδιμόρφοις. τὸ δὲ πᾶν ἔργον ὅλη ποσάρων ἐπάρσεων πρόχων εἰσήκει. χωνεύτοι δ' ἦσαν ἕτοι, πλίνθοις καὶ ἄντυγας πήχεως καὶ ἡμίσυ ἔχοντες τλὼ διαμέτρου. ἐλύμηνεν ἄντις τὰς ἀψίδας τ προχῶν ἐπαμφο·, πῶς στρογγυλοδμόφους τοῖς πλάγιοις τ βάσεων προσλεγομένας ἁρμονίως ταῖς ἄντυξιν ἐνέκειντο. ἦσαν δ' ὁμῶς οὕτως ἔχουσαι. τοὺς δὲ γωνίας ἀνωθεν συνέκλειον ὦμοι χειρῶν ἀνατεταμένων. οἷς ἐπεκάθητο στρογγυλοειδὴς κλοιὸς ὄπισθεμβὲν τὸν λουτῆρα τοῖς χερσὶν ἐπαναπαυόμενον ἀεὶ καὶ λέοντες αὐτοῖς ἐφηρμοσμένοι, ὡς συμφυτα ταῦτ' εἶναι δοκεῖν τοῖς ἐρῶσι. μεταξὺ δὲ τέτων φοίνικες ἦσαν τετραδμένοι. τοιαύτη μὲν ἡ κατασκευὴ τ δέκα βάσεων ἐγένετο. ἐποιήσατο δὲ καὶ χυδροαύλες δέκα λυτῆρας στρογγύλες χαλκᾶς, ὧν ἕκας· ἐχώρει τεσσαράκοντα χοᾶς. τὸ δὲ ὕψο· ἦν τεσσάρων πηχῶν, καὶ τεσσάρων ἀπ' ἀλλήλων αὐτοῖς διεστήκει τὰ χείλη. τίθησι δὲ τὰς λυτῆρας τέτας ὅλη τ δέκα βάσεων τ κληθεισῶν μεχωνώθ. πέντε δὲ λουτῆρας ἐξ ἀριστερο μέρους τ ναοῦ. ἐπέταξε δὲ τ κτ βορέαν ἄνεμον. καὶ ποιήσας ὀκ δεξιὰ πρὸς νότον ἀφορῶντας εἰς τὴν ἀνατολήν. καὶ τὴν θάλασσαν ἀνέθηκε. πληρώσας δὲ ὕδατο·, τλὼ μὲν θάλασσαν ἀπέδειξεν εἰς τὸ νίπτεσθαι τοὺς εἰς τὸν ναὸν εἰσιόντας ἱερεῖς ἐν αὐτῇ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, μέλλοντας ἀναβαίνειν ὅλη τὸν βωμόν. τοὺς δὲ λουτῆρας, εἰς τὸ καθαίρεσθαι τὰ ἔντερα τ ἱλεκαυτωμένων ζώων, καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν.

in omnibus, quæ artificiosè in templo fieri voluit. Is fecit duas columnas æreas crassitudine qvatuor digitorum, altas decem & octo cubitos, qvarum circumferentia duodecim cubitos complectebatur. his impositæ erant capitella fusilia liliata, proceritate quinqve cubitorum: qvibus circundata erant reticula ærea, qvæ operiebant lilia, dependebantqve inde duæ series malorum punicorum ducentorum numero. Has columnas posuit in aditu vestibuli, alteram à dextris nominatam jachin, alteram à finistris nominatam boz. Fecit etiam vas aheneum fusile semiorbis specie, qvod propter capacitatem appellatum est mare. Erat enim labrum patens per dimetientem lineam in cubitos decem, crassitudine palmari. ejus meditullium sustinebatur spira decies replicata, cujus dimetiens linea fuit cubitalis. Id labrum circumstabāt duodecim juvenci ad tractus qvatuor ventorum obversiterni, qvorum postica subsidebant, ut eis orbiculare illud vas incumberet, in medio sui depressius. Capiebat autem hoc mare congiorum tria millia. Fecit præterea labrorum decem bases æreas qvadrangulas, harum qvæqve longitudine fuit cubitorum qvinqve, latitudine qvatuor, altitudine trium. hujus operis partes seorsim fabricatæ sic compingebantur. Qvatuor erant columellæ per totidem angulos dispositæ qvadrangulæ, quibus latera basium utrinqve inserebantur: erant autem hæc tripartita, & inter junctura cælaturis distincta, alibi leonis effigie, tauri alibi aut aquilæ. Columellæ qvoqve eisdem cælaturis erant ornatæ. Totum vero opus qvatuor rotis suspendebatur, quæ fusiles erant, habebantqve modiolos & radios, sesqvicubitali inter utramq; extremitatem intervallo. eratqve mirum videre rotarum circumferentias, qvomodo lateribus basium coaptatæ cantis suis insistebant. Angulos autem superne continebant fusiles humeruli manuum extensarum. his imposita erat spira, cui labrum inserebatur, ita ut manibus sustineri videretur: qua parte effigies leonum & aquilarum sic erant adaptatæ, ut connatas putares, intervenientibus inter eas palmarum arbusculis. Atqve hæc fuit decem basium structura. Deinde ex eodem ære fecit decem labra rotunda conchæ specie, qvorum qvodqve capiebat congios qvadraginta. erat enim altitudo qvatuor cubitorum, & tantundem spatii patebat inter margines. Ea labra decem illis basibus imposuit, qvas mechenoth sua lingva appellabant. horum qvinqve ad finistrum latus templi septentrionale collocavit totidem ad dextrum australe, ita ut Orientem spectarent: qvo loco etiam mare illud dedicavit. Omnibus deinde aqva repletis, mare qvidem in eum usum assignavit, ut inde sacerdotes templum ingredientes manus ac pedes abluerent, ad altare ascensuri: labra autem, ut eorum aqva purgarentur intestina ac pedes animantium ad holocautoma destinatorum.

Fabricavit etiam altare æreum viginti cubitorum longitudine, totidem latitudine, altitudine decem, in qvo holocautomata incenderentur. Fecit item vasa ejus ex ære omnia, lebetes & amulas, tenacula & harpagones & reliqva, auri fulgorem referentia. Mensas qvoqve multas dedicavit rex, & in his unam magnam auream, in qva proponebantur sacri panes: reliqvæ non multo deteriores diverso modo factæ sustinebant phialas & pateras aureas vigesies mille, argentearum qvadraginta millia. Candelabrorum item fecit decem millia, juxta præceptum Moysis: ex qvibus unum in templo dedicavit, ut interdiu luceret juxta legem: & mensam unam, impositos panes habentem, sitam ad septentrionale templi latus ex adverso candelabri. id enim ad australe latus collocaverat. medium autem inter utrumqve locum obtinebat altare illud aureum. Hæc omnia continebat anterior illa templi pars qvadraginta cubitos longa, & velo disparata ab adyto. illo enim arca erat inferenda. Cantharorum autem vinariorum octoginta millia rex comparavit, & phialarum aurearum millia decem, argentearum vero alterum tantum. Lancium item aurearum, ad offerendam in eis similam maceratam ad altare, octoginta millia, duplum vero argentearum. Craterarum qvoqve, in qvibus similam oleo subigebant, sexaginta millia aurearum, & alterum tantum argentearum. Mensurarum vero, qvales Moysi hin vocantur, & assaron, aurearum erant viginti millia, & duplicatus numerus argentearum. Acerræ qvoqve aureæ, quibus odoramenta in templum inferri solent, erant numero viginti millia: & aliæ, qvibus deferebatur ignis a magno altari in parvum intra templum situm, qvinqvaginta millia. Paratæ erant & sacerdotales vestes in usum pontificum, annumeratis talaribus & epomidibus atqve logio cum suis gemmis, in universum mille. Corona vero, in qva Moyses Dei nomen inscripsit, unica fuit, & usqve in hodiernum permansit. Stolas autem sacerdotales è byssо fieri curavit, cum decies mille zonis purpureis, & tubarum, qvales Moyses præscripsit, CCM. Item alias stolas byssinas Levitis hymnorum cantoribus, numero ducenta millia. Instrumentorum præterea musicorum, qvæ naula & cinnyræ vocantur, in usum hymnodiarum ex electro confecit qvadringenta millia. Qvæ omnia Solomon ad honorem Dei magnifice paravit, nullis parcens sumptibus: sed omni liberalitate usus hæc in thesauris Dei condidit. Circumdedit deinde templo septum qvoddam trium cubitorum altitudine, qvod nostra lingva gison vocamus, exclusurum profanam multitudinem, & solos sacerdotes admissurum, extra hoc septum erat fanum, porticibus magnis ac latis cinctum, & portis altis patens: quarum singulæ singulos ventos spectabant, & foribus auratis claudebantur, in hoc fanum cuilibet è populo, puro modo ac casto, & præscriptorum legis observanti, accessus patebat. Dici autem non potest, ac vix etiam oculis credi, qvam mirandum fuerit illud exterius fanum. vallibus enim expletis, tam profundis, ut ad prospectum oculi caligarent, & aggesta ad qvadringentos cubitos terra,

κατεσκεύασε· ἦ καὶ θυσιαστήριον χάλκεον πηχῶν ἑκατὸν τὸ μῆκος, καὶ πεντήκοντα εὖρος, τὸ δὲ ὕψος δέκα, πρὸς τὰς ὁλοκαυτώσεις. ἐποίησε δὲ αὐτῷ καὶ τὰ σκεύη πάντα χάλκεα, προχύσεις καὶ ἀναλημπτῆρας, ἃ μὲν ἄλλα πρὸς τάττεις καὶ λαβίδας καὶ ἅρπαγας, ἃ πᾶν σκεῦος ἐδημιούργησεν ἐκ χαλκοῦ, τῷ αὐγῇ ὁμοίου χρυσῷ καὶ τὸ κάλλος. τραπέζων τε τὸ πλῆθος ἀνέθηκεν ὁ βασιλεύς, καὶ μίαν μὲν μεγάλην χρυσέαν, ἐφ' ἧς ἐπίθεσαν τοὺς ἄρτους ἅγιους τοῦ θεοῦ. καὶ ταύτης προθεσίας μείας πρὸς αὐ ἑτέρᾳ τρόπῳ γεγυμνωμένας. ἐφ' ὧν ἐπέκειτο τὰ σκεύη, φιάλαι τε καὶ κύαθοι, χρύσεα μὲν δισμύρεμα, ἀργύρεα δὲ τετρακισμύρεμα. καὶ λυχνίας δὲ μείας ἐποίησε κατὰ τὸν μωυσέως προσταγμόν. ἐξ ὧν μίαν ἀνέθηκεν εἰς τὸν ναὸν ἵνα καίηται καθ' ἡμέραν ἀκολούθως τῷ νόμῳ. καὶ τράπεζαν μίαν ἀπεναντίον ἄρτους πρὸς τὰ βόρειον τοῦ ναοῦ μέρος ἀντικρυ τῆς λυχνίας. ταύτην γὰρ κατὰ νότον ἔστησεν. ὁ δὲ χρυσοῦς βωμὸς, μέσον αὐτῶν ἔκειτο. ταῦτα πάντα εἶχεν ἐν τῶν πεσσαράκοντα πήχεων οἴκος, πρὸ δὲ παραπέτασμα τοῦ ἀδύτου. εἰς ὅτο γὰρ ἡ κιβωτὸς ἐμελλεκεῖτο. οἰνοχόας δὲ ἀβασιλεὺς μυριάδας ὀκτὼ κατεσκεύασε, καὶ φιάλων χρύσεων δέκα. ἀργύρεας δὲ δισταλασίονας. πινάκων δὲ χρύσεων, εἰς τὸ προσφέρειν ἐν αὐτοῖς πεφυραμένης σεμιδάλεως τοῦ βωμοῦ μυριάδας ὀκτὼ, τούτων δὲ ἀργυρᾶς δισταλασίονας. κρατῆρας δὲ οἷς ἐνέφυρον τὴν σεμίδαλιν μετ' ἐλαίου, χρυσέους μὲν ἑξακισμυρίους. ἀργυρέους δὲ, οἷς πεσσευτὸς τὰ μέτρα ἦ τῆς μωυσέως ἐν καὶ εἴκοσιν ὡδαστήσια, χρύσεα μὲν δισμύρεμα. ἀργύρεα δὲ, δισταλασίονα. θυμιατήρια δὲ χρυσᾶ ἐν οἷς ἐκόμιζε θυμίαμα εἰς τὸν ναὸν, δισμύρεμα. ὁμοίως ἄλλα θυμιατήρια, οἷς ἐκέμιζον δοτὸς δὲ μεγάλου βωμοῦ πῦρ ἐπὶ τὸν μικρὸν βωμὸν τὸν ἐν τῷ ναῷ, πενταχισμύρεμα. στολὰς δὲ ἱερατικὰς τοῖς ἀρχιερεῦσι, σὺν παρῆρεσιν ἐπωμίσι καὶ λογίῳ καὶ λίθοις χλιάς. ἡ δὲ στέφανη εἰς ἣν μωυσῆς τὴν θεὸν ἔγραψε, μία ἦν, καὶ διέμεινεν ἄχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας. τὰς δὲ ἱερατικὰς στολὰς, ἐκ βύσσου κατεσκεύασε, καὶ ζώνας εἰς ἑκαστον πορφύρας μυριάδας, καὶ σαλπιγκτῶν δὲ μωυσέως ἐντολὰς, μυριάδας ἑκατόν. καὶ στολὰς τοῖς ὑμνῳδοῖς τῶν λευιτῶν ἐκ βύσσου μυριάδας ἑκατόν. καὶ τὰ ὄργανα τὰ μουσικὰ καὶ πρὸς τὴν ὑμνῳδίαν ἐξευρημένα, ἃ καλέπτην ναύλαν καὶ κιννύραν ἐξ ἠλέκτρου κατεσκεύασε, τετρακισμυρίας, ταῦτα πάντα ὁ σολομὼν εἰς τὸν δὲ θεοῦ τιμὴν πολυτελῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς κατεσκεύασε μηδενὸς φεισάμενος, ἀλλὰ πάσῃ φιλοτιμίᾳ πρὸς τὸν δὲ ναοῦ κόσμον χρησάμενος, ἃ καὶ κατέθηκε τοῖς θησαυροῖς δὲ θεοῦ. περιέβαλε δὲ ναοῦ κύκλῳ, χῶσιν μὲν καλοῦσι τὸ ὀπίχωμα γλῶτταν, θριξὶν δὲ παρ' ἕλκησι λεγομένοις, ἐς τρεῖς πήχεις ἀναβαίνων τὸ ὕψος, εἴρξοντα μὲν τὸν πολὺν τὸ εἰς τὸ ἱερὸν εἴσοδον, μόνοις δὲ ἀνεμένην αὐτοῖς ἱερεῦσι τοῖς μανὸν τὰ. τοῦτο δὲ ἔξωθεν ἱερὸν ὠκοδόμησεν ἐν τετραγώνῳ σχήματι στοὰς ἐγκύκλιος μεγάλας καὶ πλατείας, καὶ πύλας ὑψηλὰς ἀνεωγμένας. ὧν ἑκάστη πρὸς ἕκαστον τῶν ἀνέμων τετραπλᾶ χρυσέας κλειομένη θύρας εἰς ὅτο δὲ λαὸν πάντες οἱ διαφέροντες ἀγνείᾳ καὶ καθαρότητι τῶν νομίμων εἰσίεσαν. θαυμαστὸν δὲ καὶ λόγῳ παντὶ ἀπέφηνε, μεῖζονος δὲ εἰπεῖν καὶ τοῦ ὄψεως, τὸ τούτων ἔξωθεν ἱερόν. μεγάλας γὰρ ἐμφορήσας φάραγγας, ἃς διαβάθος ἄπειρον ἦδε κάτω νεύσαντας ὑπὸ ὀφθῆναι, ἕως ἀνα-

καὶ ἀναβάσεις εἰς πεντακοσίους πήχεις τὸ ὕψος, ἰσοπέδως τῇ κορυφῇ τοῦ ὄρους ἐφ' ἧς ὁ ναὸς ᾠκοδόμητο κατεσκεύαστο. καὶ ἅμα ἔστ' ὑπαίθριον ὂν τὸ ἔξωθεν ἱερὸν, ἴσον ὑπῆρχε τῷ ναῷ. περιλαμβάνει δ' αὐτὸ καὶ στοὰς διπλᾶς μὲν τὰ κατὰ πλάτος. λίθοι δ' αὐτοφυοῦς τὸ ὕψος κίονες ὑπερηκόντιζον. ὄροφαι δ' αὐτῶν ἦσαν ἐκ κέδρου φατνώμασιν ἐξεσμένοι. τοὺς δ' θύρας τοῦ ἱεροῦ τούτῳ πάσας ἐπέστησεν ἐξ ἀργύρου. τὰ μὲν οὖν ἔργα ταῦτα, καὶ τὰ μεγέθη καὶ κάλλη τῶν οἰκοδομημάτων, καὶ τῶν εἰς τὸν ναὸν ἀναθημάτων σὺν ὅλοις ὁ βασιλεὺς ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ συνετέλεσε, καὶ τελέτῃ καὶ πανηγύρει ἐπίδειξιν ποιησάμενος ὡς ἂν τις ἰδὼν ἐνόμισεν ἐν τῇ παντὶ καταπεπλουτηκέναι χρόνῳ ταῦτα ἂν οὕτως ὀλίγῳ πρὸς τὸ μέγεθος συγκεκομισμένα. ἐπεὶ ναοῦ συμπεραινθέντος, χρόνος τὴν ἡμέραν καὶ πρεσβυτέρους τοὺς ἱερέας, ἐκέλευεν ἅπαντα τὸν λαὸν συναγαγεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, ἐνθυμηθέντα τε τὸν ναὸν καὶ μεταπομπεύσαντα τὸ θεῖον κιβωτὸν εἰς αὐτὸν. καὶ παρεγγελθέντος τὸ εἰς τὸ ἱεροσόλυμα, πάντων ἀθρόως, ἑβδόμῳ μηνὶ μόλις συνῆσαν. τὸν μὲν τὸ σπόρου χρόνον ἴουσι, τὸν δὲ τὸ μακεδόνων ὑπερβερεταῖον λεγόμενον. συνέδραμε δὲ εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον, καὶ ἡ τῶν σκηνοπηγίας ἑορτή. ἑορτῆς σφόδρα ὤφθη τοῖς ἑβραίοις ἁγιωτάτης καὶ μεγίστης. βαστάσαντες οὖν τὸ κιβωτὸν καὶ τὸ σκηνῆς, τοῦ μονωθῆναι ἐπῆρε, καὶ πάντα τὰ τοῦ τέλου ἱερεῖα θυσιῶν τὸ θεῷ σκεύη, μετεκόμιζον εἰς τὸν ναόν. προῆγον δὲ μὴ θυσιῶν αὐτὸς τε ὁ βασιλεὺς, καὶ ὁ λαὸς ἅπας καὶ οἱ λεβίται. κατανδᾶς τε καὶ πολλῶν ἱερείων αἵματα τὴν ὁδὸν κατεντεινώτες, καὶ θυμιῶντες ἄπειρον τὸ θυμιαμάτων πλῆθος. ὡς ἅπαντα τὸν χῶρον ἀέρα πεπληρωμένον, καὶ τοῖς προϋπάρχουσι τυγχάνοντα ἡδὺν ἅπαντα, καὶ γνωρίζειν ἐπιδημίαν θεοῦ καὶ κατοικισμὸν καὶ ἀνθρωπίνην δόξαν, εἰς νεοδόμητον αὐτοῖς καθιερωμένον χωρίον. οὐδὲ γὰρ ὑμνοῦντες ἐδὲ χορεύοντες εἶως ἐπὶ τὸν ναὸν ἦλθον ἔκαμον. ἕστω μὲν οὖν τοῖς τότε κιβωτὸν μετηνεγκασι. ὡς δὲ εἰς τὸ ἄδυτον αὐτὸ μεγέθει εἶδε, τὰ μὲν ἄλλα πλῆθος μετέστη, μένουσι δὲ κομίσαντες οἱ ἱερεῖς, μεταξὺ τῶν χερουβεὶν τὸ δύο κατέθεσαν. αἱ δὲ τῶν χερουβεὶν συμπλέξασαι, καὶ δὲ ἔτως ἦσαν τὸν δὲ τεχνίτης κατεσκεύασεν, τὴν κιβωτὸν ὡς τὸν σκηνὴν τοῦ θεοῦ κατεσκέπασαν. εἶχε δὲ ἡ κιβωτὸς οὐδὲν ἕτερον, ἢ δύο λιθίνας πλάκας, αἳ τοὺς δέκα λόγους τοὺς τοῦ θεοῦ λαλήσαντος ἐν σινᾳίῳ ὄρει ἐγγεγραμμένους αὐτῷ ἐκεῖσε. τὴν λυχνίαν δὲ καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ τὸν βωμὸν τὸν χρυσοῦν, ἑστῶσιν ἐν τῷ ναῷ πρὸ τοῦ ἀδύτου, καὶ τοὺς αὐτοὺς τόπους, ἐν οἷς καὶ τότε ἐν τῇ σκηνῇ κείμενοι κατεῖχον. καὶ τὰς καθημεριναὶς θυσίας ἀπέφερον. τὸ δὲ θυσιαστήριον τὸ χάλκεον ἵστασαν πρὸ τοῦ ναοῦ ἀντικρὺς τῆς θύρας, ὡς ἀνοικτοῦσης αὐτὸ καταπροσώπου εἶναι καὶ βλέπειν τὰς ἱερουργίας καὶ τὰ τῶν θυσιῶν πολυτελείαν. τὰ δὲ λοιπὰ σκεύη πάντα συνέλασεν, ἐνδὸν εἰς τὸν ναὸν κατέθετο. ἐπεὶ δὲ πάντα διακοσμήσαντες οἱ ἱερεῖς τὰ τοῦ τέλου κιβωτοῦ ἐξῆλθον, ἄφνω πλῆθος νεφέλης ἐσκήνου, ἐδὲ ἀέρα ὥρᾳ χειμῶνος ἔστι, κεχυμένον δὲ καὶ κεκραμένον εἰς τὸν ναὸν εἰσέρρυη. καὶ τοῖς μὲν ὄψεσι τῶν ἱερέων, ὡς μηδὲ καθορᾶν ἀλλήλους ἐπισχοῦσα. τοῖς δὲ διανοίαις πᾶσι τῶν ἁπάντων, φαντασίαν καὶ δόξαν παρέσχε, ὡς δὲ θεὸς κατελήλυθότος εἰς τὸ ἱερὸν καὶ κατοικηκότος ἤδεως ἐν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ἐπὶ ταύτῃ ἔσχον αὐτὸ τῇ ἐννοίᾳ. ὁ δὲ βασιλεὺς σολομὼν ἐξεγερθεὶς, ἐπεὶ δὲ καθεζόμενον, ἐπῆλθεν λόγος πρὸς τὸν θεὸν

eam vertici montis, in qvo templum extructum est, æqvavit: atqve hoc modo factum est, ut area fani cum solo templi æqvaretur. hanc cinxit duplicibus porticibus, qvas columnæ è nativo saxo sustentabant, & laqvearia cedro expolita tegebant. Fores vero habebant omnes ex argento fabricatas. His tam magnis ac pulchris operibus & donariis septennio perfectis, non ad opulentiæ modo, sed & celeritatis ostentationem: qvæ enim ætatem integram hominis poscere videbantur, tam brevi, si ad magnitudinem conferatur, tempore erant absoluta: Solomon rex per litteras jussit magistratus ac seniores Hebræorū totum populum Hierosolyma congregare, ad spectandum templum, & ad transferendam illuc arcam Deo sacratam: denuntiataqve omnibus profectione Hierosolymitana, septimo demum mense convenerunt, qvi nostratibus est thuri, Macedonibus hyperberetæus: inciditqve in idem tempus scenopegia, festum apud Hebræos sanctissimum & maximum. Tollentes igitur arcam, & tabernaculum, qvod Moyses construxerat, & omnia vasa ad ministerium sacrificiorum Dei parata, transportaverunt in templum: accesseruntqve illo cum victimis tam rex qvam universus populus ac Levitæ, libaminibus & multo hostiarum sangvine viâ perfundentes, & infinitam vim odoramentorum adolentes, ut circumqvaqve totus aër svavitate repletus etiam longe remotis sentiretur, constanti omnium opinione, adventare Deum ad inhabitandum recens extructum ac dedicatum sibi locum. nam neqve hymnos canentibus, neqve choreas ducentibus, lassitudo est oborta, dum ad templum pervenirent. atqve in hunc modum arca est translata. Qvum vero jam in adytum inferri deberet, reliqva quidem multitudo abscessit, soli vero bajulantes sacerdotes inter duos cherubinos eam depositerunt: quæ effigies conjunctis alarum extremitatibus (sic enim artifex eas fecerat) arcam velut sub umbella aut tholo protexerunt, continebat hæc nihil aliud qvam duas tabulas lapideas, qvæ decem præcepta, Dei ore, in monte Sina prodita, insculpta eis conservabant. Candelabrum autem & mensam & altare aureum statuerunt in templo ante adytum, eisdem locis, in qvibus in tabernaculo prius sita fuerant: ubi qvotidianas hostias offerebant. Cæterum altare æreum pro foribus templi est positum, ut apertis illis in conspectu esset sacrificiorum magnificentia. reliqvum vero vasorum instrumentum omne in unum congestum, intra templum est repositum. Postqvam autem, omnibus, qvæ ad arcam attinebant, rite peractis, sacerdotes sanctuarium exiverunt, repente globus nebulæ, non asper, nec qvalis hiberno tempore gravidus pluvia condensatur, sed diffusus ac temperatus in templum influxit: & primo sacerdotum visum, ut vix se invicem cernerent, obscuravit, deinde in omnibus eam cogitationem excitavit, qvod DEUS in templum descendens, præsens ac libens hoc domicilium sibi optaret. His talia volventibus animo, rex, qui tum forte sedebat, allurrexit: verbisqve & se & DEO

IV. 3. Reg. 8.

dignis cæleſte numen eſt allocutus. Tu qvidem, inqvit, ſempiternam domum habes, Domine, nec ignoramus te tibiipſi hanc univerſi molem condidiſſe, qvæ cælo, aëre, terra & mari conſtat: qvam totam imples, nec tamen ab ea caperis. hoc vero templum ideo tuo nomini adornavimus, ut in hoc ſacrificiis ac precibus in cælum miſſis tibi propitio litaremus, certo perſvaſi, qvod & hic ades, & nusqvam interim abes. Cum enim omnia videas, audias omnia, nihil obſtabit hæc ædes, qvo minus ubicunqve te dignum eſt, habites, à nemine alienus, & omnibus proximus, præcipue his, qui te deſiderant, nocte dieq; præſens ac propitius. His vocibus Deum precatus vertit orationem ad populum, docens eos de potentia Dei ſimul & providentia. Hunc Davidi ſuo patri futura, qvæqve evenerint, qvæqve eventura ſint prædixiſſe: hunc ipſi, nondum nato, nomen impoſuiſſe, qvo vocandus eſſet: quodqve paterni regni ſucceſſor templum ei ædificaturus eſſet, prænunciaſſe. ergo cum vaticinium magna ex parte eventu ſit comprobatum, debere eos Deo laudes afferre cum gratiarum actione, & de promiſſionibus futuræ felicitatis nihil dubitare, quibus jam nunc fidem adſtrui conſpicerent. His affatus multitudinem rex, rurſum ad templum vertit oculos, & extenſa ad multitudinem dextera: Operibus qvidem, inqvit, impoſſibile eſt hominibus gratiam Deo pro acceptis beneficiis reddere. Nullius enim rei divinum numen indiget, nimirum majus qvam cui tales retributiones conveniant. ſed hoc uno, quo nos cæteris animantibus præſtantiores voluiſti, laudare nos majeſtatem tuam decet, & pro his, quibus familiam meam atqve Hebræorum populum dignatus es, neceſſe eſt gratias agere. Qva enim re magis vel parum propitius placandus, vel in favore es tetinendus, qvam voce, qvam ex aëre haurimus, & per hunc rurſum aſcendere novimus? Qvapropter gratias tibi ago, primum qvod patrem meum ex obſcuro loco ad tantam gloriam evexiſti: deinde qvod mihi ipſi in præſentem diem omnia, qvæcunqve promiſeras, præſtitiſti: precorq;, ut in poſterum largiaris, qvæ Deus hominibus caris largiri poteſt, & familiam noſtram in ſempiternum augeas: qvemadmodum patri meo & vivo & mortuo es pollicitus, qvod apud nos regnum ſit permanſurum, & per innumeras ſucceſſiones propagandum. Hæc igitur nobis concede, ſimulqve meis omnibus virtutem, qva potiſſimum delectaris. Ad hæc ſupplex oro, ut aliquid de tuo ſpiritu ad hoc templum incolendum deducas, ut nobis appareat, in terris qvoq; te degere. Alioqui tibi parvum eſt domicilium univerſum hoc cæli convexum, nedum hoc qvalecunqve templum. Tu tamen hoc, ut proprium, integrum ſervato à vi hoſtium, oro, & tanqvam poſſeſſionis tuæ curam gerito. Et ſi quando populus in peccatum prolapſus, ob hoc te affligente aut ſterilitate terræ, aut peſtilentia, ſimilive malo mulctatus fuerit, qualibus in pietatis prævaricatores ſoles animadvertere: ac deinde affluens ad tuum templum ſupplex confugerit, ſalutem votis expetens; exaudi tanquam præſens,

A οὐς τῇ θείᾳ φύσῃ πρέπον τὸ προσελάμβανε, καὶ καλῶς εἶχεν αὐτῷ λέγειν. σὺ γὰρ εἶπεν, οἶκον μὲν αἰώνιον ἔχεις, ὦ δέσποτα, καὶ ὧν σαυτῷ ἠρχάσω γεγονότα τὰ ὁρώμενα οἶδαμεν καὶ γῆν καὶ θάλασσαν, οἷς ὧν ἁπάντων ἀόρατος τοῖς ὁρωμένοις κεχώρηκας. ὅταν δέ σοι κατασκευάσαντες τὸν ναὸν ἐπώνυμον, ὡς ἂν ἀπ' αὐτοῦ σοι τὰς θυσίας θύοντες καὶ καλλιερούντες ἀναπέμπωμεν εἰς τὸν ἀέρα. καὶ πεπεισμένοι διατελοίημεν ὅτι παρῇ, καὶ μακρὰν σὸν ἀφέξηκας ἑαυτοῦ. τῷ μὲν γὰρ πάντα τε ἐφορᾶν καὶ πάντα ἀκούειν, δῆλον νῦν ὅτι σοι δῆμος οἰκεῖος ὁπολειπτὸς τῶν πάντων, μᾶλλον δὲ πᾶσιν ἐγγὺς εἶναι. μάλιστα δ' ἐκάστῳ καὶ βουλομένῳ καὶ διὰ νυκτὸς καὶ ἡμέρας συμπαρῇ. ταῦτ' εἰπὼν θεασάμενος πρὸς τὸν θεὸν, ἀπέστρεψεν εἰς τὸ πλῆθος τοὺς λόγους, ἐμφανίζων ἅμα θεοῦ τὴν δύναμιν αὐτοῖς καὶ τὴν πρόνοιαν. ὅτι Δαβίδι τῷ πατρὶ, πολλὰ τῶν μελλόντων ἅπαντα καθὼς ἀποβέβηκεν ἤδη τὰ πολλὰ ἐγνώσθη τὰ λείποντα δηλώσας, καὶ ὡς αὐτὸς ὑπὸ θείου B ὄνομα τῷ μήπω γεγενημένῳ, καὶ τίς μέλλοι καλεῖσθαι πρόπαις. καὶ ὅτι τὸν ναὸν ἔτος ὠκοδομήσεν αὐτῷ βασιλεὺς μὲν ὑπὸ πατρὸς τελεσθήν χρόμενος. ἀλλ' ἐπεὶ τὴν ἐκείνου προφητείαν ὑπέρτελει, τὸν θεὸν ὑμνεῖν ἠξίου. ἐμὴ γὰρ τινος ἀπογνώσκειν ὧν ὑπέρχη πρὸς εὐδαιμονίαν ὡς σὺν ἐσόμενα, πιστεύοντας ἐκ τῶν ἤδη βλεπομένων. ταῦτα διαλεχθεὶς πρὸς τὸν ὄχλον ὁ βασιλεὺς, ἐφορᾷ πάλιν εἰς τὸν ναόν. καὶ τὰ δεξιὰν εἰς τὸν ὄχλον ἀναχών. ἔργοις μὲν εἶπεν οὐ δυνατὸν ἀνθρώποις ἀποδοῦναι θεῷ χάριν ὑπὲρ ὧν εὖ πέπονθασιν. ἀπρεπὲς γὰρ τὸ θεῖον ἁπάντων κρεῖττον τοιαύτης ἀμοιβῆς. ὧ γε τἄλλων ζώων ὑπὸ σοῦ δέσποτα κρείττονες γεγόναμεν, ἕτοιμον τοῦ σοῦ λόγου μεγαλειότητα πρέπει, καὶ πρὸς τὰ ὑπηργμένων εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον, καὶ τὸν ἑβραίων λαὸν ἐξαρκεῖν ἀναγκή. τίνι γὰρ ἄλλῳ ἱλάσασθαί τε μειλιοῦσθαι καὶ διαμένοντα ἡμῖν δεξιώτερόν ἐστιν ἢ φωνῇ, ἣν ἐξ ἀέρος ἐχόμενοι τε, καὶ δι' αὐτοῦ πάλιν ἀνιόσαν οἴδαμεν. χάριν οὖν ἔχειν αὐτῆς ὀφείλοντα, πρέπει τε δ' πατρὸς πρώτου, ὃν ἐξ ἀφανοῦς εἰς τοσαύτην ἀνήγαγες δόξαν. ἔπειθ' ὑπὲρ ἐμαυτοῦ πάντα μέχρι τῆς παρούσης ἡμέρας ἃ προὔθου πεποίηκα. δέομαι δὲ λοιπὸν χορηγεῖν ὅσα θεῷ δύναμις ἀνθρώποις ὑπὸ σοῦ τετιμημένοις, καὶ τὸν οἶκον τὸν ἡμέτερον αὔξειν εἰς ἄπαν, ὡς καὶ ὡμολόγησας δαβίδῃ τῷ πατρί μου καὶ ζῶντι καὶ ὡδὶ τελευτῆσαι, ὅτι παρ' ἡμῖν ἡ βασιλεία μενεῖ, καὶ τὸ σκῆνος ἡμῖν αὐτοῦ διαδοχαῖς ἀμείψαι μυρίαις. ταῦτ' ἐν ἡμῖν ἐπάρκεσον, καὶ πᾶσι τοῖς ἐμοῖς ἀρετὴν ἢ συγχαίρῃς ὠδήγησε. πρὸς δὴ τούτοις ἱκετεύω καὶ μοῖραν τινὰ δ' σοῦ πνεύματος εἰς τὸν ναὸν ἀποικῆσαι, ὡς ἂν καὶ ὀπὶ γῆς ἡμῖν εἶναι δοκῇς. σοὶ μὲν γὰρ μικρὸν οἰκητήριον καὶ τὸ πᾶν ἀρκεῖ. καὶ τοι καὶ ὅσον ὄντων κύτος, ἀλλ' ὅτι γε ἔτος ὁ τυχὼν ναός. ἀλλὰ φύλαττε τὸ ἀποῤῥῆτον ὡς ἴδιον ἐκ πολεμίων εἰς ἅπαν, καὶ πρόνοει ὡς οἰκείας κτήματος ὠδήκαλῶ καὶ ἁμαρτόντων ποτὲ ὁ λαὸς, ἔπειτα πληγῇ τινι κακωθῇ διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐκ σῆς ἀκαρπίας καὶ φθορᾶ λοιμικῇ ἢ τινι τούτων τῶν παθημάτων, οἷς σὺ τοὺς ὠδικηκότας τῶν ἰδίων μετέρχῃ, καὶ καταφύγῃ πᾶς ἀθροισθεὶς εἰς τὸν ναὸν ἱκετεύων σε καὶ σωθῆναι δεόμενος, ἐπήκοος αὐτοῦ γενόμενος ὡς ἔνδον ὢν ἐλεήσῃς καὶ τῶν συμφορῶν ἀπαλλάξῃς. παυ-

populus in peccatum prolapſus, ob hoc te affligente aut ſterilitate terræ, aut peſtilentia, ſimilive malo mulctatus fuerit, qualibus in pietatis prævaricatores ſoles animadvertere: ac deinde affluens ad tuum templum ſupplex confugerit, ſalutem votis expetens; exaudi tanquam præſens,

ταῦτα δ' οὐχ Ἑβραίοις μόνον δέομαι σῶζε σοὺς τὴν βοη- A & miseratus eos è calamitatibus eripe. Nec solis
θειαν ἔναι σφᾶλεῖσιν, ἀλλὰ καὶ ἂν ἀπὸ περάτων τῆς Hebræis errantibus hanc opem à te precor: sed
οἰκουμένης τινὲς ἀφίκωνται, καὶ ὁπόθεν, εὐχομένοις etiam si ab extremis orbis finibus aliqui venerint, aut undecunqve profecti in hoc loco boni
καὶ τυχεῖν τινες ἀγαθῶν λιπαροῦντες, δὸς αὐτοῖς qvippiam impetrare à te voluerint, exoratus illis
τὰς ἐπιτεύξεις ἁπάσας. ἔτως γὰρ ἂν μάθοιεν πάντες largire. Sic enim omnibus erit evidens, qvod &
ὅτι σὺ μὲν αὐτὸς ἐκλέλοιπας παρ' ἡμῖν κατεσκευασθῆναί tu hanc ædem apud nos tibi extrui voluisti, & nos
σε τὸν οἶκον. ἡμεῖς δ' οὐκ ἀπανθρωποι τὴν φύσιν nec inhumani sumus, nec alienigenis iniqvi, sed
ἐσμὲν, οὐδ' ἀλλοτρίως ἔχομεν τοὺς τῶν ὁμοφύλων ἔ- libenter ferimus te communiter omnibus tum B
χοντας, ἀλλὰ πᾶσι κοινὸν τὸν ἀπὸ σοῦ βοηθείαν, καὶ opitulatorem esse, tum bonarum rerum omnium
τὸν τἀγαθῶν ἅπασιν ἐπαρχεῖν ἡδέως ἐσμέν. εἰπὼν largitorem. Hæc locutus & pronus humi stratus,
ταῦτα, καὶ ῥίψας ἑαυτὸν ἐπὶ τὸν χῶν, καὶ ἐπὶ πολλὴν ὥ- cum aliqvandiu adoravisset, surrexit, hostiasqve
ραν προσκυνήσας, ἀναλώσας θυσίας τῷ βωμῷ προσῆ- ad altare adhibuit: qvumqve id solidis victimis
γε. καὶ πλείστους τ' ὁλοκλήρων ἱερείων ἐναρξάμενος τὸν repleviſſet, litatum Deo manifesto argumento
ἦθος ἡδέως ἔγνω τὸν θυσίαν προσδεχόμενον. πῦρ γὰρ cognovit. Ignis enim ex aëre emicans, omnibus-
ἐξ ἀέρος ἀθρόαν καὶ πάντων ὁρώντων ἐπὶ τὸν βω- qve inspectantibus, in altare delapsus, correptas
μὸν αἶξαν, τὸν θυσίαν ἥρπασε καὶ κατέφαγε. ταύτης victimas absumpsit: ad qvod prodigium popu-
δὴ τῆς ἐπιφανείας γνόμενος, ὁ μὲν λαὸς ἐπλήσθη ἐν ἔτ' C lus haud dubiam conjecturam fecit, in eo templo
ἀκαίρως εἶναι τῆς ἐν τῷ ναῷ θεᾶ ἀθανασίας ἐσομένης. numen esse habitaturum, & præ gaudio procidens in solum, unanimiter adoravit. Rex autem
καὶ ἡδέως προσκυνῆσαι πάντων ἐπὶ τὸ ἔδαφος. ὁ δὲ βασι- ad laudes Dei versus, multitudinem ad idem
λεὺς εὐλογεῖν τε ἤρξατο, καὶ τὸ πλῆθος ταὐτὸ εἰπεῖν hortabatur, qvandoqvidem signa vidisset ejus
παρῆνει, δείγματα μὲν ἔχοντας ἤδη τῆς τοῦ θεοῦ benevolentiæ: precandum admonens, ut per-
πρὸς αὐτὸν εὐνοίας, εὐχομένους δ' ἔτι πιεῖται δυνήσε- petuo talem se exhibeat, & mentem eorum pu-
σθαι καὶ παρ' ἑκόντος, καὶ τὸν διάνοιαν αὐτοῖς καθα- ram ab omni peccati labe custodiat in justitia &
ρὰν ἀπὸ πάσης φυλάττειν κακίας ἐν δικαιοσύνῃ καὶ D religione, quo possint præcepta per Moysem di-
ὁσιότητι, καὶ τὰς ἐντολὰς τηρεῖν ἃς διὰ μωυσέως vinitus tradita constanter observare. Sic enim
αὐτοῖς ἔδωκεν ὁ θεὸς ἀναμνήσας. ἔσεσθαι γὰρ ἔτως εὐ- fore genus Hebræorum felicissimum omnium, &
δαιμον τὸ ἑβραίων ἔθνος, καὶ παντὸς ἀνθρώπων cæteris mortalibus longe beatius. Simulqve jubebat eos meminisse, qvod qvibus artibus paravissent tanta bona, eisdem & hæc retenturi essent, & alia majora atqve cumulatiora qvæsituri.
ἥρως μακαριώτερον. παρεκάλει τε μνημονεύειν ὡς Néq; enim aliter existimandum, qvam justitiæ ac
οἷς σκήπτρῳ τὰ παρόντα ἀγαθὰ, τούτοις αὐτὰ καὶ βέ- pietatis merito hæc illis contigisse. esse autem fa-
βαια ἔξει, καὶ μείζω καὶ πλείω κατασήσεσι. ὁ γὰρ E cilius parare, quæ desint, qvam parta tueri, & ca-
λαβὼν αὐτὰ μόνον δι' εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην, ἀγα- vere, ne ullum detrimentum admittatur. His af-
θῶν τούτων προσῆκεν καταλαμβάνειν. εἶναι γὰρ τοῖς ἀνθρώποις fatus multitudinem rex, concionem dimisit, sacris primum factis tam pro se qvam pro populo:
ἔτως μέγα τε κτήσασθαι τι τ' ἐχ ὑπαρχόντων, ὡς τὸ mactavitq; vitulorum duodecim millia, agnorũ
τύχης τε βέβαιον ἔσεσθαι & μηδὲν ἁμαρτεῖν εἰς βλάβην centum & viginti millia: nam tum primum templum victimarum cruore imbutum est, & omnes
αὐτῶν. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς ἀγαλεχθεὶς ταῦτα πρὸς Hebræi cum liberis ac uxoribus epulo sunt excepti. Præterea scenopegiæ festum ante templum,
τὸ πλῆθος, ἀφῆκε τὴν ἐκκλησίαν, τελέσας θυσίας splendide ac magnifice rex per qvatuordecim
ὑπὲρ τε αὑτοῦ καὶ πάντων ἑβραίων. ὡς μόσχους μὲν κα- F dies celebravit, cum universo populo epulatus.
τὰ φυλὰς μυρίους καὶ διχιλίους, προβάτων δὲ μυριάδας δώδεκα. τὸν γὰρ ναὸν τότε πρῶτον ἐνέφυσεν ἱερουργη- Peractis autem his omnibus, & nullo pietatis officio prætermisso, dimissi sunt suam qvisq; domũ,
μάτων. καὶ κατεφωκήθησαν ἐν αὐτῷ πάντες σὺν actis prius regi gratiis, pro bene curata republica, & pro tantis operibus absolutis, precatiq; ut
γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἑβραῖοι. ἐπὶ δὲ καὶ τὴν σκηνοπη- eis omnipotens Deus in longum tempus Solomone rege frui concederet. Faciebant autem iter,
γίαν καλουμένην ἑορτὴν, πρὸ ναὸν λαμπρῶς καὶ με- G gaudentes ac gestientes, hymnosq; sacros canentes, ita ut præ gaudio nullum viæ tædiũ in revertendo sentirent. Cæterum illata in templum ar-
γαλοπρεπῶς ὅτι δὶς ἑπτὰ ἡμέραις ἡγάγη ὁ βασι- ca, & spectaculo tam elegantis & ampli ædificii
λεὺς σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ κατεφωκήθη. ἐπεὶ δ' ἐπαύ- 3. Reg. 9. publice exhibito, festisqve diebus inter sacra & epulas exactis, cum jam singuli ad suas urσαντο τούτοις ἀποχρώντως ταῦτα, & μηδὲν ἐνδεᾶ τῇ περὶ τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ, πρὸς αὐτοὺς ἕκαστοι δ' βασιλέως bes essent reversi, rex in somnis est admonitus, gratum Deo fuisse ejus sacrificium, & vota exaudita esse. qvodqve servaturus esset suum templum, & semper inhabitaturus, donec ipsius posteri cum subjecto populo justitiam colerent:
ἀπῆεσαν, εὐχαριστήσαντες τῷ βασι- bes essent reversi, rex in somnis est admonitus,
λεῖ, τῆς τε ἐξ αὐτοὺς προνοίας, καὶ ὧν ἐπεδείξατ' ἔρ- gratum Deo fuisse ejus sacrificium, & vota exau-
γων, καὶ εὐξάμενοι τῷ θεῷ πρᾶξαι αὐτοῖς εἰς πο- dita esse. qvodqve servaturus esset suum tem-
λὺν χρόνον σολομῶνα βασιλέα. τὸν δὲ πορείαν ἐ- plum, & semper inhabitaturus, donec ipsius po-
ποιοῦντ' μετὰ χαρᾶς καὶ παιδιᾶς, ὕμνους εἰς τὸν θεὸν steri cum subjecto populo justitiam colerent:

in primisqve ipsum, si à paternis præceptis nusqvam discederet, ad summum felicitatis fastigium evehendum, & genus ejus per continuatas successiones ei regioni præfuturum, nec unqvam è Juda tribu regem defore. Qvod si, prodito & oblivioni tradito pietatis studio, ad externarum religionum ritus se transferret, radicitus eum excidendum: & neqve generis ipsius reliqvias mansuras, neqve Israelitas calamitatem evasuros: sed bellis & aliis innumeris cladibus afflictos, & è patrio solo extorres, peregre apud exteras gentes oberraturos. Templum vero, qvod tum recens extructum esset, Dei permissione à barbaris direptum atqve incensum iri, urbe insuper hostili manu diruta: ita ut, ubiqve sparso earum calamitatum rumore, & multis ob earum magnitudinem ægre credentibus, finitimi demiraturi sint, & interrogaturi, qua de causa Hebræi in tantam nunc indignationem incidissent, qvum antea ejus ope ad maximas divitias, maximamqve gloriam essent evecti. Qvibus reliqvias gentis responsuras, qvod propter peccata sua & patriarum legum prævaricationem hæc omnia contigissent. Hæc illi per somnium denuntiata sacræ literæ continent.

IV. Absoluta autem templi fabrica, qvæ septennio, ut dictum est, duravit, regiæ structuram est aggressus, qvam vix tertiodecimo anno consummavit. neqve enim tantam curam huic operi, qvantam ædificando templo impendit. Sed illud qvidem amplum licet, & plus qvam credi possit, celebre, cooperante Deo, intra jam dictum tempus perfectum est: regia vero tametsi multum magnificentiæ templi cederet, qvod neqve materia ejus tanto ante præparata fuisset, & regi, non Deo struueretur domicilium, eo tardius ad finem est perducta. Et hæc tamen pro dignitate fortunarum regis ac gentis est exædificata. Operæ precium autem fuerit totum ejus ordinem ac dispositionem indicasse, ut ex ejus descriptione totam amplitudinem lector colligere ac considerare possit. Basilica erat magna & pulchra, multis columnis suffulta, qvam ad causas forenses agitandas, & lites decernendas condidit, capacem multitudinis, quæ eo jus peteret, longam, cubitos centum, latam qvinqvaginta, altam triginta. hanc sexdecim columnæ qvadrangulæ sustinebant, tectam opere Corinthiaco, additis parilibus postibus cum valvis cælatis, ad ornamentum loci simul & munimentum. In ejus medio fuit ædes alia, qvadrata, lata triginta cubitos, columnis validis suffulta: & in ea tribunal magnificum, ubi Rex jura solebat reddere. Huic ædificio conjuncta erat domus in usum reginæ facta, & aliæ aulæ, quo se negotiis peractis animi causa conferebant, omnes cedrinis tabulis constratæ: partim saxo quadrato decemcubitali constructæ, partim ita, ut solent regiæ vel templa, incrustatæ pretioso marmore, qvod & locis eo nomine celebribus apportatur.

αὐτὸν ἢ πρῶτον ἐμμένοντα τοῖς ὑπὸ πατρὸς ἐκδηλοῦσι ἐλεγχθεὶς ὑψηλοῦ καὶ μέγα δόξαν ἀνοίσειν ἀεὶ τοῦτον, καὶ βασιλεύσειν ἀεὶ τῆς χώρας τὸν ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ καὶ τῆς ἰούδα φυλῆς. προδόντα μὲν τοι τὰ πάτρια δόγματα καὶ λήθην αὐτῶν ποιησάμενον, καὶ ξενικοὺς θεοὺς θρησκεύειν μεταβαλόμενον, προρρίζους ἐκκόψειν, καὶ μήτε τοῦ γένους τι λεῖψανον αὐτῶν ἐάσειν, μήτε τὸν ἰσραηλιτῶν λαὸν ἀπαθῆ παρόψεσθαι. πολέμοις δ' αὐτοὺς καὶ κακοῖς ἐξαφανιοῦν μυρίοις, καὶ τῆς γῆς, ἣν τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἔδωκεν, ἐκβαλὼν, ἐπήλυδας ἀλλοτρίας καταστήσειν. τὸν δὲ ναὸν τὸν νῦν οἰκοδομηθέντα καταπεσηθησόμενον τοῖς ἐχθροῖς παραδώσειν καὶ διαρπαγησόμενον. κατασκάψειν δὲ καὶ τὴν πόλιν χερσὶ τῶν πολεμίων. καὶ ποινὴν μύθων ἄξια τὰ παρ' αὐτοῖς κακὰ, καὶ πολλῆς δι' ὑφηβολὴν μεμφθοὺς ἀπιστίας. ὡς τοὺς προσοίκους ἀκούοντας τὴν συμφορὰν θαυμάζειν καὶ τὴν αἰτίαν πυνθανομένους, διὰ τί ἔτως ἐμισήθησαν ἑβραῖοι τῷ θεῷ, πρότερον εἰς δόξαν καὶ πλοῦτον παρ' αὐτοῦ προαχθέντες. καὶ τοῦτο τὸ ἐπερωτηθέντων ἀκούειν, ἐξομολογουμένων τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, καὶ τὰς τῶν πατρίων νομίμων παραβάσεις. ταῦτα μὲν οὕτω τὸν θεὸν εἰπεῖν, καὶ τοὺς ὕπνους ἀναχωρῆσαι. μετὰ δὲ τὸν ναὸν κατασκευὴν, ἔτεσιν ἑπτὰ καθὼς προεῖπεν παμμεγέθη γενομένην, τὴν τῶν βασιλείων οἰκοδομίαν κατέβαλεν, ἐπὶ ἔτεσι τρισὶ καὶ δέκα μείζοσι ἀπήρτισεν. ἐν ᾧ τὸν αὐτὸν ἐπιτάξας τρόπον, ὃν καὶ τὸ ἱερόν. ἀλλὰ τὸ μὲν, καθ' ὃν μέγα καὶ θαυμασὴν δόξαν καὶ παράδοξα τυγχάνοντα, τὴν μὲν τῶν ὕλων ἐκ τοσούτου χρόνου καὶ τῆς αὐτῆς ἡτοιμάσθαι φιλοτιμίας, καὶ βασιλεῦσιν οἰκητήριον, ἀλλὰ μὴ θεῷ γενέσθαι, βράδειον ἠνύσθη. καὶ αὐτὰ μὲν οὖν ἀξιολόγως καὶ τὴν δαιμονίαν τῆς ἑβραίων χώρας καὶ βασιλέως οἰκοδομήθη. τὴν δ' ὅλην αὐτῶν διάταξιν, καὶ τὴν διάθεσιν ἐπεῖν ἀναγκαῖον, ἵν' ἔτως ἐκ τούτου σχάζεσθαι καὶ σαφῆ ἔχοι τὸ μέγεθος οἱ τῇ γραφῇ μέλλοντες ἐντυγχάνειν. οἶκος μὲν ἦν μέγας καὶ καλὸς, πολλοῖς σύλοις ἐρηρισμένος, ὧν ἑκάστου τὸ μῆκος καὶ τὴν τῶν πραγμάτων διάγνωσιν πλῆθος ἐδεήσατο καὶ χωρῆσαι σύνοδον ἀνθρώπων ἐπὶ δίκας συνειλεγμένων κατασκευάσειν. ἑκατὸν μὲν πηχῶν τὸ μῆκος εὗρον, πεντήκοντα τὸ δ' ὕψος τριάκοντα. κίοσι μὲν τετραγώνοις ἀνειλημμένον ἑκκαίδεκα πᾶσιν. ἐστεγασμένον δὲ κεδρίνοις. ἰσομέτροις δὲ φλιοῖς, καὶ θυρώμασι τριπλοῦσι, ἀσφαλῶς δεδεκαλλωπισμένον. ἔπειτα δὲ οἶκος ἦν ἐν μέσῳ καὶ ὅλης τῆς πλάτους τετραγώνου, πτεραγώνου. εὐθὺ πηχῶν τριάκοντα, ἀνίκρυς ἔχων ναόν, παχέσι σύλοις ἀνατεταμένον. ἦν δὲ ἐν αὐτῷ ἐξέδρα διαφερούσης, ἐν ᾗ καθεζόμενος ὁ βασιλεὺς ἔκρινεν. ἡ παρεδόκητο κατασκευασμένον. ἄλλος οἶκος τῇ βασιλίσσῃ, καὶ τὰ λοιπὰ τὰ πρὸς τὴν δίαιταν, καὶ τοὺς ἀναπαυσοὺς οἰκήματα, μετὰ τῶν πραγμάτων ἐπόλαυσιν, ἐρωμένα πάντα σανίσι τετμημένας ἐκ κέδρου. καὶ τὰ μὲν, οἰκοδομήσατο λίθους δεκαπήχεσιν, ἕτερα δὲ πρὸς τοὺς τοίχους καὶ πολυτελεῖ κατημφιεσμένα εἰς κόσμον ἱερῶν καὶ βασιλείων οἴκων ἑτερεία ἢ μεταλλεύεται τῆς φέρουσιν αὐτὸν χώρας ἐπαινουμένη. καὶ τὸ μὲν

καὶ τὸ μὲν ἀπ' αὐτῆ κάλλ@ ὅλι τρισὶ χίοσι λευ̃ ἐνυ- A
φασμένον, τῇ ϑ μοίρᾳ γλυφέων παρ̃ηχε ϑαυμαζ̃ν
ὑπόμνημα. ὑφ' ὧν πεπαιγμένα δένδρα καὶ φυτὰ παντοῖα,
ἐνόντα τῆς κλάδους καὶ τοῖς ἀκαρέμασμένοις αὐτῶν
πτάλοις, ὡς ἐπιγνωσθ̃ναι αὐτὰ ϑ δυνάμενα δὲ ὑπὸ σμι-
κρολεπίστ@ καλύπτοντα τὸν ὑπ' αὐτὰ λίθον.
τὰ ϑ ἄλλα μέχρι τῆς στέγης χρισὶν λευ̃ κατεπεποικιλ-
μένον χρώμασι καὶ γραφαῖς. πρὸς κατασκευάσει ϑ
πρὸς τούτοις ἄλλα τε πρὸς τρυφὴν οἰκήματα, καὶ δὴ B
καὶ στοὰς μακρὰς, καὶ ἐν καλλει τ βασιλείων κειμένους,
ἐν αἷς λαμπρότατον οἶκον εἰς ἑστιάσεις, καὶ συμπόσια,
χρυσ̃ ϑεάσαιο. ϑ τὰ ἄλλα ϑ ὅσα ἕτερ ἔχειν ἐδ πρὸς
πᾶτ ἑστιμένων ὑπηρεσίαν, σκευὴ πάντ' ἐκ χρυσ̃ κα-
τεσκευάσ. δύσκολον δ' ἐστὶν καταμ̃μήσασϑ τὸ μέ-
γεϑ@ ϑ πλ̃ν ποικιλίαν τ βασιλείων, ὅσα μὲν λευ̃ αὐ-
τῆς τε μέγιστα οἰκήματα, πόσα ϑ τε τούτων ὑπόδεί-
γμ, ϑ πόσα ὑπόγαια ϑ ἀφανῆ, τό τε τ ἀνεγμένων εἰς
ὕψος καλλ@ ϑ, τά τε ἄλλα πρὸς ϑεωρίαν ὑπερπετέσ- C
τατ, ϑ ἥρως ὑπόφυγὴν ϑ σκέπην εἶναι τοῖς σώμασιν. ἐν
κεφαλαίῳ δ' εἰπ̃ν τ ὅλου οἰκοδομίαν ἐκλέψ λαμπρ̃,
ἐκ μέρμ, ϑ χρυσ̃ ϑ ἀργύρ πάσου ἐπιμ̃σατο. τοὺς ὀ-
ροφοὺς ϑ τοὺς τοίχους τοὺς ἐγκλειομένους χρυσῷ λίθοις
διαφόροις τ αὐτὸν τρόπον οἷς ϑ τ δ' ἱερ̃ νεὼν τούτοις κα-
τηγλάϊσεν. ἠργάσατο ϑ δ ἐξ ἐλέφαντ@ ϑρόνον παμ-
μεγέϑη, σταπλοῦν, ἐν κατασκευῇ βήματος. ἔχοντα μὲν,
ἐξ ἀναβαϑμ̃ς, ἑκάτερϑ ϑ τούτων ἐξ ἑπτὰ μέρη δύο D
λεόντ̃ς ἐφεστ̃κότα, τοσούτων ἄνωϑεν ἄλλων παρεσώ-
των. τὸ δ' ἐπήλατον ἔ ϑρόνου, χεῖρες ἦσαν δεχόμεναι τὸν
βασιλέα. ἀνεκέκλιτο δ' οἷς μέχρι πεντόμην τὰ κατ'
ἔπι αὐτὸ βλέπντ@, χρυσῷ ϑ ἅπας δεδαιδαλμένος. ταῦ-
τα ὁ σολομὼν οἰκοδομεῖτα καταστκευάσας, ἐπεὶ πλὴν μὲν
αὐτὸ χρυσ̃, πολλ̃ν δ' ἀργύρου ὁ τ τυρίων βασιλεὺς ἐπι-
ρωμ@ εἰς τὴν οἰκοδομίαν συνεισενήνεγκεν, ἔτι ϑ δὲ ξύλα
κέδρ δὲ πίτυ@. ἀντιδωρήσατο ϑ δὲ αὐτὸς μεγάλαις E
δωρεαῖς τ ἱερωμον, σῖτον τε κατ' ἔτ@ πέμπων αὐτῷ δὲ
ὧνον ἔλαιον, ὧν μάλιστα δεῖ τὸ γῆσον οἰκεῖν ὡς δὲ παρε-
κελήλυθε ἤδη, χρῄζων διετέλ. πρὸς τούτοις ϑ καὶ
πόλις αὐτῷ τῆς γαλιλαίας, ἔσχεν μὲν τὸν ἀριϑμὸν,
ἀ πόρρω τῆς τυρ κειμένους ἔχαρίσατο, ἃς ἐπελϑὼν
καὶ κατανοήσας ἱερωμ@, ϑ δυσαρεστήσας τῇ δωρεᾷ,
πεμψας πρὸς σολομῶνα μὴ δεῖσϑ τ πόλεων ἔλεγξν.
καὶ ἐκτοτε παρωνομάσϑησαν χαβαλῶν γῆ. μεθερ-
μηνευόμενον γὰρ τὸ χαβαλῶν τ̃ φοινίκων γλώττ, F
οὐκ ἀρέσκον σημαίνει. καὶ σοφίσματα ϑ καὶ λό-
γους αἰνιγματώδεις διεπέμψατο πρὸς τὸν σολομῶνα,
ἐτ τυρίων βασιλεὺς, ϑ μαϑησόμενος ὅπως αὐτῷ τοὺ-
τους ἀφανίσειεν, καὶ τῆς ἀπορίας τ ἐν αὐτοῖς ζητου-
μένων ἀπολάσῃ. τὸν ϑ δεινὸν ὄντα καὶ συνετὸν, οὐδὲν
τούτων παρῆλϑεν, ἀλλὰ πάντα νικήσας τ̃ λογισμ̃, καὶ
μαϑὼν αὐτῶν τὴν ἀδύνατον ἀνεφώνησε. μέμνη-
ται ϑ τούτων τῶν δύο βασιλέων, καὶ μάναν@ ὁ G
μεταφράσας ἀπὸ τ̃ς φοινίκων διαλέκτ τε τυρίων
ἀρχαίας τὴν ἑλληνικὴν φωνὴν, λέγων ἔτως. τελ-
τήσαντ@ ϑ ἀβδάλ, διεδέξατο τὴν βασιλείαν
παῖς αὐτοῦ ἴρωμ@, ὃς βιώσας ἔτη πεντήκοντα
τρία, ἐβασίλευσε τριάκοντα καὶ τέσσαρα. ἔτ@ ἔ-
σχεν τὸ ἄνω χωρίον, καὶ τὸν τε χρυσοῦν κίονα τὸν ἐν
τῷ ϑ ἱερῷ ἀνέϑηκεν. ἔτι τε ὕλαι ξύλων ἀπε-
ληλυθυῖαι ἀπὸ ϑ ὄρους ϑ λεγομένου λιβάνου εἰς
τὰς τῶν ἱερῶν στέγας. καϑελόντε τὰ ἀρχαῖα ἱερὰ,

Et tribus qvidem ordinibus aulæis Babylonicis prætexebantur: qvartus vero sculptorum admirabile artificium ostentabat, in qvo effictæ erant variæ arborum ac plantarum species, frondibus & foliis tanta subtilitate expressis, ut agitari qvodammodo viderentur. Reliqvum vero, qvod supererat usqve ad lacunar, opere albario tectum, & discoloribus picturis erat variegatum. Præter hæc erant & alia cubicula ad voluptatem facta, & porticus ad ornatum regiæ longissimæ, in qvibus splendidissima triclinia referta auro, ut qvæ aurea supellectili ad omne regũ convivii ministerium erant instructissima. Difficile est enumerare amplitudinem ac varietatem aularũ, tam majorum qvam mediocrium, tum qvæ sub terra latebant, qvæve in aërem elegantissime attollebantur. In summa, totum ædificium è marmore candido & cedro, & auro atqve argento constabat: dispositis per parietes & laqvearia, variis lapillis auro inclusis, qvemadmodum & in ornatu templi factum fuerat. Qvin & ex ebore factum erat prægrande solium cælatum, specie tribunalis, qvod sex gradibus ascendebatur, in qvorum singulis extremitatibus leonum effigies erant impositæ, totidem aliis superne imminentibus. qva vero parte rex insidebat, manuum effigies eum excipiebant: & qva reclinabatur, dimidiatus erat juvencus tergum suum respiciens: totumqve tribunal auro coagmentatũ erat. Hæc opera Solomon viginti annis perfecit, conferente magnam auri vim, majorem argenti Iromo Tyriorum rege, & præter hæc cedri atqve pinus materiem. Sed & ipse maximis donis Iromum est remuneratus, singulis annis frumentum ei mittens, & vinum atqve oleum, qvibus maxime opus habebat, ut diximus, eo qvod insulam incoleret. Prætera Galilææ oppida numero viginti, non procul à Tyro dissita, ei donavit: qvæ cum ille perlustrata satis consideraslet, & non valde probasset, renuntiari jussit Solomoni, sibi non esse opus eis oppidis. & ex eo terra Chabelon est appellata: voce, Phœnicum lingva, id qvod displicet, significante. Qvæstiones etiam ænigmaticas Tyrius rex ad Solomonem transmisit, rogans, ut eas explicaret, & dubitationem sibi omnem eximeret. At ille callens hujusmodi rerum ac natura prudentissimus, nihil inexplicatum relinqvebat: sed omnia ratione pervincens, & perscrutatus eorum intellectum, apertissime declarabat. Meminit horum duorum regum & Menander, qui è Phœnicum lingva annales Tyriorum in Græcum sermonem est interpretatus, in hunc modum scribens: Defuncto Abibalo, successit in regnum filius Iromus, qvi vixit annos qvinqvaginta tres, & regnavit annos triginta qvatuor. hic aggessit ad insulam agrum, qvi dicitur amplus, & auream columnam in Jovis delubro dedicavit. idem materiem multam in monte Libano excidit ad contegenda templa,

& demolitus antiqva templa, Herculi & Astartæ nova instauravit: primusq; Herculi statuam erexit mense Peritio. Deinde expeditione contra Eyceos suscepta, qvod debita tributa non persolverent, subactis illis, victor est domum reversus. Hujus temporibus erat Abdemonus adolescens, qvi problemata à Solomone Hierosolymorum rege injuncta dissolvebat. Meminit & Dius sic scribens. Abibalo defuncto, filius ejus Iromus regnum excepit. Is Orientalem urbis partem aggeribus auxit, & eo pacto pomœria protulit. templum qvoqve Jovis Olympii, qvod ante separatum erat, medio spatio repleto, aggeribus cum urbe conjunxit, & aureis donariis ornavit. conscenso deinde Libano, materiem ad structuram templorum cæcidit. Additqve Solomonem Hierosolymorum regem ad hunc Iromum ænigmata misisse, solutionem eorum postulantem: qvod cum ille non valuisset, magna pecunia mulctatum esse. Deinde per Abdemonem qvendam virum Tyrium proposita explicuisse, & ipsum alia proposuisse: in qvibus solvendis cum Solomon hæreret, majorem etiam pecuniam eum illi remisisse. Et Dius qvidem ita scribit. Cæterum rex, cum videret mœnia Hierosolymorum turribus & propugnaculis ad securitatem egere, nec ea dignitati urbis satis respondere, & muros instauravit, & turres magnas in eis erexit.

VI. Condidit etiam urbes vel præcipuis annumerandas, Asorum & Magedonem, & tertiam Gazara Palæstinæ urbem, qvam Pharao rex Ægypti bello aggressus expugnaverat, occisisqve ad unum habitatoribus diruerat, ac deinde filiæ suæ Solomoni nuptæ dono dederat. qvamobrem denuo rex eam exædificavit, qvod esset natura munita, & ad bella rerumqve novitates opportuna. Nec procul inde alias duas urbes condidit, qvarum altera Betachora, altera Baleth vocabatur. necnon & alias ad secessus voluptarios aptas ob aëris temperiem fructuumqve ubertatem, & perennibus aqvis irriguas. Ingressus deinde in desertum, qvod est super Syriam, ejusq; regionis potitus, urbem ibi maximam condidit, duorum dierum itinere à superiore Syria distantem, ab Euphrate vero unius. ad magnam autē Babylonem inde sex dierum via protendebatur. Qvare autem à reliqvis cultæ Syriæ partibus hæc urbs tam procul habitetur, causa est hæc, qvod mediterranea per desertum petentibus, ibi demum fontes ac putei reperiuntur. Hac igitur urbe extructa, & mœnibus validissimis cincta, Thadamoram eam appellavit, qvo nomine etiam nunc à Syris vocitatur. Græci Palmiram nominant. Atqve hæc fuerunt per id tempus Solomonis opera. Nunc qvoniam video multos qværere, qvî factum sit, ut omnes Ægyptiorum reges à Minæo illo, qvi Memphin condidit, qviqve multis annis avum nostrum Abrahamum præcessit, usqve ad Solomonis tempora, per mille trecentos & amplius annos Pharaones dicti sint,

A καὶ ναὸν ᾠκοδόμησε θ' Ἡρακλέους, καὶ τὸν τῆς Ἀστάρτης. πρῶτός τε θ' Ἡρακλέους ἔγερσιν ἐποιήσατο ἐν τῷ Περιτίῳ μηνί. τοῖς τε Ἡυκέοις ὑπερατάσσατο μὴ ἀποδιδοῦσι τοὺς φόρους, ἐπιστρατεύσας πάλιν αὐτοῖς, ἀνέστρεψε. Διὸς τούτου ἐν ἀβδήμονός τε πάνυ νεωτέρου, ἐς ἃ εἶχε ἐπίκαιρα τὰ προβλήματα, ἃ ἐπέπαστο Σολομῶνι, ὁ Ἱεροσολύμων βασιλεύς. μνημονεύει δ' αὐτοῦ, λέγων ἔτως. ἀβδήμονα τελευτήσαντος, υἱὸς αὐτῷ ἔρωμος ἐβασίλευσεν. ὅστις τὰ πρὸς ἀνατολὰς μέρη τῆς πόλεως προσέχωσε, καὶ μεῖζον τὸ ἄστυ ἐποίησε. καὶ τὸ ὄλυμπίᾳ Διὸς τὸ ἱερὸν καθ' ἑαυτὸ, ἐγχώσας τὸ μεταξὺ τόπον, συνῆψε τῇ πόλει, καὶ χρυσοῖς ἀναθήμασιν ἐκόσμησεν. ἀναβὰς δ' εἰς τὸν Λίβανον, ὕλοτόμησε πρὸς τὴν τῶν ἱερῶν κατασκευήν. τὸ δὲ τυγχάνον ὑπὸ ἱεροσολύμων Σολομῶνα πέμψαι φησὶ πρὸς τὸν ἔρωμον αἰνίγματα, καὶ παρ' αὐτοῦ λῦσιν ἀξίωσιν. τὸν δ', μὴ δυνηθέντα λῦσαι τὰ αἰνίγματα, πολλὰ τ' χρήματα εἰς τὸ δημόσιον ἀναλῶσαι. ἕτερα δὲ ἀβδήμονά τινα τύραννον ἄνδρα τὰ προτεθέντα λῦσαι, καὶ αὐτὸν ἄλλα προβαλεῖν, ἃ μὴ λύσαντα τὸν Σολομῶνα, πολλὰ τῷ ἔρωμῳ προστάττοντα χρήματα. καὶ δι' ὧν μὲν ἔτως ἔφησεν. ἐπεὶ δ' ἔωρα τὰ τῶν ἱεροσολύμων τείχη ὁ βασιλεὺς, πύργοις πρὸς ἀσφάλειαν δόμα καὶ τῆς ἄλλης ἐχυρότητος, πρὸς δὲ κάλλωμα τῆς πόλεως ἠγῆτο δεῖν καὶ τοὺς προβόλους εἶναι, ταῦτά τε προσεπεσκεύαζε, καὶ πύργοις αὐτὰ μεγάλοις προσεξῆρεν. ᾠκοδόμησε δ' καὶ πύλας ταῖς βαρυτάταις σταθμίσαις, ἀσωρόν τε καὶ μαγιδῶν, τῶν τε λοιπῶν δὲ χαλκοῦ τῶν τῆς παλαιστινῶν χώρας ἀπαρχόντων, ὧν Φαραὼν ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατεύσας καὶ πολιορκήσας, αἱρεῖ κρατήσας, ἀποκτείνας δ' πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας αὐτοῦ, κατέκαψεν, ἔπειτα δωρεὰν ἔδωκε τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ, Σολομῶνι γεγαμημένῃ. διὸ καὶ ἀνηγείρεν ὁ βασιλεὺς αὐτοῦ ἅπαν ὀχυρὸν φύσει καὶ πρὸς πολέμους καὶ τὰς τῶν χωρῶν μεταβολὰς χρησίμων εἶναι δυναμένων. ἐπέβαλε δ' αὐτῇ ἄλλας ᾠκοδόμησε δύο πόλεις, βηθαχὼρα τὴν ἑτέραν ὄνομα ἦν, ἡ δ' ἑτέρα, βαλὲθ ἐκαλεῖτο. προσκατεσκεύασε δ' καὶ ἄλλας ταύτῃς εἰς ἀπόλαυσιν καὶ τρυφὴν ἡδυπαθείας ἐχούσας τῇ τε τῶν ἀέρων εὐκρασίᾳ, πηγαῖς τε ὡραίοις εὐφυέσι, καὶ νάμασιν ὑδάτων εὐθρέπτοις. ἐμβαλὼν δ' καὶ εἰς τὴν ἔρημον τὴν ἐπέκεινα συρίας καὶ καθαρχὰς αὐτῶν, ἔκτισεν ἐκεῖ πόλιν μεγίστην, δυοῖν μὲν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ τῆς ἄνω συρίας διεστῶσαν, ἀπὸ δ' εὐφράτου μιᾶς, ἀπὸ δ' τῆς μεγάλης βαβυλωνίας, ἓξ ἡμερῶν τὸ μῆκος. αὕτη δ' ἡ πόλις ἔτως ἀπὸ τῶν ὠνομασμένων μερῶν τῆς συρίας ἀπωκέσθη, τὸ κατωτέρω μὲν ὑδαμοῦ τῆς γῆς ὕδωρ εἶναι, πηγὰς δ' ἐν ἐκείνῳ μόνῳ τῷ τόπῳ εὑρεθῆναι καὶ φρέατα. ταύτην οὖν τὴν πόλιν ᾠκοδόμησε, καὶ τείχεσιν ὀχυρωτάτοις περιβαλὼν, θαδαμόρων ὠνόμασε, καὶ ἔτ' ἐπὶ νῦν καλεῖται παρὰ τῶν συρίων. οἱ δ' ἕλληνες αὐτὴν παλμύραν. Σολομὼν μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ταῦτα κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν πράξεσιν διεπρέπετο. πρὸς δ' τὰς ἀπορησούσας, ὅτι πάντες οἱ τῶν αἰγυπτίων βασιλεῖς ἀπὸ μενώσου τοῦ μεμφιν ᾠκοδομήσατο, ὃς ἔτεσι πλείοσι ἑξακοσίοις ἔμπροσθεν ἐγένετο τοῦ πάππου ἡμῶν ἀβράμου, μέχρι συλλογῆς, πλείονων ἐτῶν τριακοσίων καὶ χιλίων μεταξὺ διελήλυθότων, Φαραὼνες ἐκλήθησαν, ἀπὸ

κατὰ δὲ τοὺς ἐν τοῖς μεταξὺ χρόνοις ἄρξαντας βασι- A
λέως Φαραὼ τὴν πρόσηγορίαν λαβόντες, ἀναγ-
καῖον ἡγησάμενον εἶναι, ἵνα τὴν ἄγνοιαν αὐτῶν ἀφέ-
λω καὶ ποιήσω δῆλον ὀνόματος φανερὰν τὴν αἰτίαν. ὁ
Φαραὼ κατ' αἰγυπτίους βασιλέα σημαίνει. εἰκὸς
δ' αὐτοὺς ἐκ παίδων ἄλλοις χρωμένους ὀνόμασιν, ἐπει-
δὰν ἦ βασιλεῖς ἡρῶνται, τὸ σημαῖνον αὐτῶν τὴν
ἐγχώριον καὶ τῇ πατρίῳ γλώττῃ μεταπομάζεσθαι. καὶ γὰρ
οἱ τῆς ἀλεξανδρείας βασιλεῖς, ἄλλοις ἐνόμασι καλού-
μενοι πρότερον, ὅτε τὴν βασιλείαν ἔλαβον, πολεμοῦσι B
πρεσβεύσασι πρὸς τὸν πρώτου βασιλέως, καὶ οἱ ῥω-
μαίων ἢ αὐτοκράτορες ἐκ γῆθεν ἀπ' ἄλλων ὀνομάτων
κλήσεις καλοῦνται. τῆς ἡγεμονίας καὶ τῆς τιμῆς τὴν προσηγορίαν αὐτοῖς δεδώκασι, ἀλλ'
ἐξ οὗ τὸν πατέρα ἐκλήθησαν τοῦτον ὀνομάζοντες.
νομίζω δὲ καὶ Ἡρόδοτον τὸν ἁλικαρνασέα λέγειν ὅτι μὴ
μανθάνουσι τὸν οἰκοδομήσαντα μέμφιν τριακόσια καὶ τρια-
κοστοὺς βασιλεῖς αἰγυπτίων ἡγεῖσθαι λέγοντα, μὴ δηλῶ-
σαι αὐτῶν τὰ ὀνόματα, ὅτι Φαραὼ πάντες ἐκαλοῦντο. καὶ
γὰρ μετὰ τὴν τούτων τελευτὴν γυναικὸς βασιλευούσης C
λέγεται νικαύλην καλῶν. δῆλον, ὡς τὸ μὲν ἀρ-
χαῖον βασιλέων τὸν αὐτὸν προσηγορίαν ἔχειν δυνα-
μένων, τῆς δὲ γυναικὸς οὐκ ἔτι κοινωνούσης ἐκείνης, καὶ διὰ
τοῦτο αὐτῆς τὸ φυσικὸν δεῖσθαι ὄνομα. ἐγὼ δὲ καὶ ἐν
ταῖς ἀπὸ χαλδαίων ἡμῶν βίβλοις εὗρον, ὅτι μὲν Φαραὼ
λεγόμενον πεντήκοντα, οὐκ ἔτι εἰδεῖς ὅτῳ τὸ ὄνομα.
βασιλεὺς αἰγυπτίων ἐκλήθη. καὶ ὕστερον ἦλθε πρὸς D
σολομῶνα ἡ περιφανεστάτη γυνὴ βασιλεύουσα τῆς αἰγύ-
πτου καὶ αἰθιοπίας. περὶ μὲν οὖν ταύτης, μετ' ὀλί-
γα δηλώσομεν. νῦν δὲ τούτων ἐπεμνήσθην, ἵνα φανῇ
τὰ ἡμέτερα βιβλία, καὶ τὰ παρ' αἰγυπτίοις περὶ πολ-
λῶν ὁμολογούμενα. ὁ δὲ βασιλεὺς σολομὼν, τοὺς ὑπὸ τὸν
χαναναίων ἔτι ὑπολειπομένους (οἱ ἐν λιβάνῳ διέτριβον ὄρει
καὶ μέχρι πόλεως ἀμμαθοῦς κατοικίας ἔκτεινον) φόρου E
φέρειν αὐτοῖς προσέταξε, καὶ πρὸς τὸ ἀριθμὸν αὐτῶν καὶ
τοὺς οἰκετικοὺς χρείας σκοπεῖν, καὶ πρὸς γεωργίαν κατ'
ἔτος ὑπὸ αὐτῶν ἐξελέγετο. τῶν δὲ ἑβραίων οὐδεὶς ἐδούλευεν,
οὐδὲ ἐνόμιζον εἶναι πολλὰ δὲ τῶν δεδωκότων αὐτοῖς ὑ-
πάρχειν, διὰ τὸν τούτων πλῆθος τε ἀριθμοῦ, σκεύους καὶ
πολέμου εἰς ὅτι τὸ χρῆμα. ἀλλὰ πάντες ἐν ἅρμασι
καὶ ἵπποις στρατηγούμενοι, μᾶλλον ἢ δουλεύον-
τες ἔζων. τῶν δὲ χαναναίων, ὃς εἰς τὴν ἰκετείαν ἀπήχθη, F
ἀρχοντας ἀπέδειξε πεντακοσίους καὶ πεντήκοντα τὸν ἀριθ-
μὸν, οἳ τὴν ἄλλου αὐτῶν ὀλιγαρχοῦσιν εἰλήφεσαν τῶν βα-
σιλέως, ὡς τε διδάσκειν αὐτοὺς τὰ ἔργα καὶ τὰς πραγμα-
τείας ἐφ' ἃς ἂν αὐτῶν ἔχῃ. ἐναυπηγήσατο δὲ ὁ βασι-
λεὺς ἐν τῇ αἰγυπτιακῷ κόλπῳ σκάφη πολλὰ, τῆς ἐρυ-
θρᾶς θαλάσσης ἐν τινι τόπῳ λεγομένῳ ἀσιωγάβερ. G
αὕτη δὲ βερενίκη καλεῖται, ἀπὸ μικρᾶς ἐλανῆς πόλεως, ἡ
χώρα τὸ πρὸν ἰουδαίων ἦν. ἔτυχε δὲ καὶ τῆς ἁρμοζούσης εἰς
τὰς ναῦς δωρεᾶς ὑπὸ χειρώμου τοῦ τυρίων βασιλέως. ἄν-
δρας γὰρ αὐτῷ κυβερνήτας καὶ τὰ θαλασσίων ἐπιστήμονας
ἔπεμψεν ἱκανοὺς ὡς ἐκέλευσε, πλεύσαντας μετὰ καὶ τῶν
ἰδίων οἰκετῶν εἰς τὴν πόλαι μὲν σωφίρειαν, νῦν δὲ χρυ-
σῆν γῆν καλουμένην, ἣ ἰνδικῆς ἐστιν αὕτη, χρυσὸν αὐτῷ
κομίσαι καὶ σανδαράκινος ὡς τετρακόσια τάλαντα, πόλ-
λα ἀνεχώρησαν πρὸς τὸν βασιλέα. τῶν δὲ τῆς αἰγύ-
που καὶ αἰθιοπίας τότε βασιλευούσης γυναικὸς κα-
dringentis talentis, retro ad[illegible]unt reversi. Interim ad Ægypti Æthiopiæqve reginam, 3. Reg. 10.

à qvodam rege nomine desumpto: operæ pretium existimo eorum ignorantiæ mederi, & manifestam hujus appellationis causam reddere. Pharao regem Ægyptiis sonat. Opinor autem ipsos à pueritia nominibus aliis discretos, qvam primum reges creati fuerint, potestatis ejus nomen patriæ lingvæ vernaculum assumere. Nam & Alexandrini reges aliis prius nominibus vocati, post assumptum regnum vocati sunt Ptolemæi à primo ejus urbis rege: & Romanorum imperatores alioqvin gentilia nomina habentes, Cæsares appellantur, principatus & honoris vocabulo, posthabito illo priore, qvod à parentibus hæreditarium in eos demanavit. Et hinc est, ni fallor, qvod Herodotus Halicarnaseus, cum trecentos & triginta reges post Minæum Memphis conditorem deinceps successisse dixerit, nomina eorum non recensuit, qvia Pharaones vocati sint omnes. Cum enim post hos mulier imperium arripuisset, nomen ejus ponit Nicaulen: nimirum ea de causa, qvod soli mares hujus appellationis essent capaces, & non etiam fœmina, oportuit peculiare ipsius nomen dicere. Ego vero in nostræ gentis commentariis reperi, qvod post Solomonis socerum Pharaonem, nemo Ægyptiorum regum amplius hoc nomine sit vocatus: & qvod post illum venerit ad Solomonem jam dicta mulier, qvæ tum Ægypti simul ac Æthiopiæ regnum obtinebat. Sed de hac paulo post dicemus: nunc vero ideo hæc memoravi, ut ostenderem nostros libros & Ægyptiorum in multis consentire. Solomon autem rex reliqvias Chananæorum, qvæ Libanum montem usqve ad urbem Amathen colebant, & imperium ejus detrectabant, sub ditionem suam redactas tributa pendere coegit, & per singulos annos certum numerum servorum & colonorum, qvi per agros distribuerentur exegit. Hebræorum enim nemo ad serviles operas adigebatur: nec erat æqvum, ut, cum tam multas gentes Deus sub eorum imperium subdidisset, ex his potius, qvam devictis ejusmodi conditionis homines censerentur: sed omnes arma & currus atqve eqvos & rem militarem tractare malebant. Chananæis vero, qvos ad servitutem abduxit, sexcentos præfectos præposuit, qvi procuratores essent regii, & sua cuiqve opera atq; negotia præscriberent. Qvin & classem rex in Ægyptio sinu ædificavit, in qvodam loco ad mare rubrum, qvi nominatur Asiongaber. Hæc nunc Berenice vocatur, non procul ab Elana urbe, qvæ regio tum in Hebræorum ditione censebatur. Et in hac qvoqve classe munificentia Iromi regis amici fuit usus. Viros enim gubernatores & nauticæ rei peritos ei misit, qvotqvot voluit, qui navigantes cum regiis procuratoribus in regionem Indiæ, olim Sophiram, nunc Auream terram nominatam, aurum illi adferrent. hi, collectis circiter

& demolitus antiqva templa, Herculi & Astartæ nova instauravit: primusq; Herculi statuam erexit mense Peritio. Deinde expeditione contra Eyceos suscepta, qvod debita tributa non persolverent, subactis illis, victor est domum reversus. Hujus temporibus erat Abdemonus adolescens, qvi problemata à Solomone Hierosolymorum rege injuncta dissolvebat. Meminit & Dius sic scribens. Abibalo defuncto, filius ejus Iromus regnum excepit. Is Orientalem urbis partem aggeribus auxit, & eo pacto pomœria protulit. templum qvoqve Jovis Olympii, qvod ante separatum erat, medio spatio repleto, aggeribus cum urbe conjunxit, & aureis donarus ornavit. conscenso deinde Libano, materiem ad structuram templorum cæcidit. Additqve Solomonem Hierosolymorum regem ad hunc Iromum ænigmata misisse, solutionem eorum postulantem: qvod cum ille non valuisset, magna pecunia mulctatum esse. Deinde per Abdemonem qvendam virum Tyrium proposita explicuisse, & ipsum alia proposuisse: in qvibus solvendis cum Solomon hæreret, majorem etiam pecuniam eum illi remisisse. Et Dius qvidem ita scribit. Cæterum rex, cum videret mœnia Hierosolymorum turribus & propugnaculis ad securitatem egere, nec ea dignitati urbis satis respondere, & muros instauravit, & turres magnas in eis erexit.

VI. Condidit etiam urbes vel præcipuis annumerandas, Asorum & Magedonem, & tertiam Gazara Palæstinæ urbem, qvam Pharao rex Ægypti bello aggressus expugnaverat, occisisqve ad unum habitatoribus diruerat, ac deinde filiæ suæ Solomoni nuptæ dono dederat. qvamobrem denuo rex eam exædificavit, qvod esset natura munita, & ad bella rerumqve novitates opportuna. Nec procul inde alias duas urbes condidit, qvarum altera Betachora, altera Baleth vocabatur. necnon & alias ad secessus voluptarios aptas ob aëris temperiem fructuumqve ubertatem, & perennibus aqvis irriguas. Ingressus deinde in desertum, qvod est super Syriam, ejusq; regionis potitus, urbem ibi maximam condidit, duorum dierum itinere à superiore Syria distantem, ab Euphrate vero unius. ad magnam autē Babylonem inde sex dierum via protendebatur. Qvare autem à reliqvis cultæ Syriæ partibus hæc urbs tam procul habitetur, causa est hæc, qvod mediterranea per desertum petentibus, ibi demum fontes ac putei reperiuntur. Hac igitur urbe extructa, & mœnibus validissimis cincta, Thadamoram eam appellavit, qvo nomine etiam nunc à Syris vocitatur. Græci Palmiram nominant. Atqve hæc fuerunt per id tempus Solomonis opera. Nunc qvoniam video multos qværere, qvi factum sit, ut omnes Ægyptiorum reges à Minæo illo, qvi Memphin condidit, qviqve multis annis avum nostrum Abrahamum præcessit, usqve ad Solomonis tempora, per mille trecentos & amplius annos Pharaones dicti sint,

A καὶ ναὸν ᾠκοδόμησε Ἡρακλέους, καὶ τὸν τῆς Ἀστάρτης. πρῶτος τε Ἡρακλέους ἔγερσιν ἐποιήσατο ἐν τῷ Περιτίῳ μηνί. τῆς τε Ἰδικέους ὑπερφρονήσαντος μὴ ἀποδιδόντας τοὺς φόρους, ἐπιστρατεύσας πάλιν αὐτοῖς, ἀνέστρεψε. Οὗτος δὲ τοῦ Ἀβδήμονος πάνυ νεώτερος, ἐς ἃς εἶπε τὰ προβλήματα, ἃ ἐπέταττε Σολομών, ὁ Ἱεροσολύμων βασιλεύς. μνημονεύει δὲ αὐτοῦ Δίος, λέγων ὧδε. Ἀβιβάλου τελευτήσαντος, υἱὸς αὐτοῦ Ἴρωμος ἐβασίλευσεν. ὅστις τὰ πρὸς ἀνατολὰς μέρη τῆς πόλεως προσέχωσε, καὶ μείζονα τὸν ἄρυ ἐποίησε. καὶ τὸ Ὀλύμπιον Διὸς τὸ ἱερὸν καθ' ἑαυτὸ, ἐγχώσας τὸ μεταξὺ τόπον, συνῆψε τῇ πόλει, καὶ χρυσοῖς ἀναθήμασιν ἐκόσμησεν. ἀναβὰς δὲ εἰς τὸν Λίβανον, ὕλοτόμησε πρὸς τὰ τῶν ἱερῶν κατασκευάς. Τὸ δὲ τριακοστὸν ἱεροσολύμων Σολομῶνα πέμψαι φησὶ πρὸς τὸν Ἴρωμον αἰνίγματα, καὶ παρ' αὐτοῦ λύσιν αἰτῆσαι. τὸν δὲ, μὴ δυνηθέντα λῦσαι τὰ αἰνίγματα, πολλὰ τῶν χρημάτων εἰς τὸ δημόσιον ἀναλῶσαι. ἕτερα δὲ ἀβδήμονά τινα τύραννον ἄνδρα τὰ προτεθέντα λῦσαι, καὶ αὐτὸν ἄλλα προβάλλειν, ἃ μὴ λύσαντα τὸν Σολομῶνα, πολλὰ τῷ Ἴρωμῳ προσαποτίσαι χρήματα. καὶ δι' ὃν μὲν ἔτους ἄρξαι τὸ τῶν Ἱεροσολύμων τεῖχος ὁ Βασιλεὺς, πύργων πρὸς ἀσφάλειαν δέησθαι καὶ τῆς ἄλλης ἐχυρότητος, πρὸς γὰρ κόσμον τῆς πόλεως ἡγῆσθαι δεῖν καὶ τὰς προβόλους εἶναι, ταῦτά τε προσεπεσκεύασε, καὶ πύργους αὐτοῖς μεγάλους προσέζηρεν. ᾠκοδόμησε δὲ καὶ πόλεις τῆς Βαρτσασίας ἐναρίθμους, Ἀσωρόν τε καὶ Μαγεδών, τὴν τε τρίτην Γαζαρὰ τὴν τῆς Παλαιστινῶν χώρας ἐπάρχουσαν, ἣν Φαραὼν ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατεύσας κατὰ πολιορκήσας, αἱρεῖ καὶ κτείνας τοὺς ἐνοικοῦντας αὐτὴν, κατέσκαψεν, εἶτα δωρεὰν ἔδωκε τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ, Σολομῶνι γεγαμημένῃ. διὸ καὶ ἀνῳκοδόμησεν ὁ Βασιλεὺς αὐτὴν ἔσω ὀχυρὰν φύσει καὶ πρὸς πολέμους καὶ τὰς τῶν καιρῶν μεταβολὰς χρήσιμον εἶναι δυναμένην. ἐκ πόρρω δὲ αὐτῆς ἄλλας ᾠκοδόμησε δύο πόλεις, Βηθαχὼρα τὴν ἑτέραν ὄνομα ἦν, ἡ δὲ ἑτέρα, Βαλὲθ ἐκαλεῖτο. πρὸς κατασκευὴν δὲ καὶ ἄλλας ταύτας εἰς ἀπόλαυσιν καὶ τρυφὴν ἀνθρώπων ἐχούσας τὴν τε τοῦ ἀέρων εὐκρασίαν, καὶ τοῖς ὡραίοις εὐφυεῖς, καὶ ναμασιν ὑδάτων ἐνδρόσους. ἐμβαλὼν δὲ καὶ εἰς τὴν ἔρημον τὴν ἐπάνω συρίας καὶ Βαβυλῶνος αὐτὴν, ἔκτισεν ἐκεῖ πόλιν μεγίστην, δυοῖν μὲν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ τῆς ἄνω συρίας διεστῶσαν, ἀπὸ δὲ Εὐφράτου μιᾶς, ἀπὸ δὲ τῆς μεγάλης Βαβυλωνίας, ἓξ ἡμερῶν ἐν τῷ μήκει. αὕτη δὲ τὴν πόλιν ἔτως ἀπὸ τῶν ἀνυδρημάτων μερῶν τῆς συρίας ἀπωκίσθη, τὸ κατωτέρω μὲν ἐδαφος τῆς γῆς ὕδωρ εἶναι, πηγὰς δὲ ἐν ἐκείνῳ μένειν τῷ τόπῳ εὑρεθῆναι καὶ φρέατα. ταύτην οὖν τὴν πόλιν ᾠκοδόμησε, καὶ τείχεσιν ὀχυρωτάτοις περιβαλὼν, Θαδαμόραν ὠνόμασε, καὶ ἔτ' ἐπὶ νῦν καλεῖται ὑπὸ τῶν συρίων. οἱ δὲ Ἕλληνες αὐτὴν προσαγορεύουσιν, Παλμύραν. ὁλοκλήρων μὲν οὖν ὁ Βασιλεὺς ταῦτα κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν πράξεων διετέλει. πρὸς δὲ τὰς ἐπιζητουμένας, ὅτι πάντες οἱ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεῖς ἀπὸ μακροῦ μέμφιν οἰκοδομήσαντος, ὃς ἔτεσι πολλοῖς ἐμπροσθεν ἐγένετο ἢ πάππου ἡμῶν Ἀβράμου μέχρι Σολομῶνος, πλείονα ἐτῶν τριακοσίων καὶ χιλίων μεταξὺ διειληλυθότων, Φαραὼνες ἐκλήθησαν, ἀπὸ

ἀπὸ δέ τινος ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις ἄρξαντος Βασι-
λέως Φαραὼ τὴν πρόσηγορίαν λαβόντες, ἀναγ-
καίον ἡγησάμην εἶπεῖν, ἵνα τὴν ἄγνοιαν αὐτῶν ἀφέ-
λω καὶ πᾶσιν δέ ὀνόματος φανερὰν τὴν αἰτίαν. ὁ
Φαραὼ κατ' αἰγυπτίους βασιλέα σημαίνει. οἶμαι
δ' αὐτοὺς ἐκ παίδων ἄλλοις χρωμένους ὀνόμασιν, ἐ-
πειδὰν ἤδη βασιλεῖς γένωνται, τὸ σημαῖνον αὐτῶν τὴν
ἐξουσίαν τῇ πατρίῳ γλώττῃ μετονομάζεσθαι. καὶ γὰρ
οἱ τῆς Ἀλεξανδρείας βασιλεῖς, ἄλλοις ὀνόμασι καλού-
μενοι πρότερον, ὅτε τὴν βασιλείαν ἔλαβον, Πτολεμαῖοι
προσηγορεύθησαν ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέως. καὶ οἱ Ῥω-
μαίων αὐτοκράτορες ἐκ γένους τῆς ἀπ' ἄλλων χρημα-
τισάντων ὀνομάτων, καίσαρες καλοῦνται. τῆς ἡγεμονίας
καὶ τῆς τιμῆς τὴν προσηγορίαν αὐτοῖς δεδώκασι, ἀλλ'
ἔχ ὡς ἀπὸ τοῦ πατρίου ἐκλήθησαν τούτοις ὑπομένοντες.
καμοὶ γὰρ ἡ πρόθεσις τῶν ἀλικαρνασέα Ἡρο δότου μὴ
μνείαν τινὸς οἰκοδομήσασθαι μέμφιν τριακόντα καὶ τρια-
κοσίους βασιλέας αἰγυπτίων γένους λέγοντα, μὴ δηλώ-
σαι αὐτῶν τὰ ὀνόματα, ὅτι Φαραὼ ἦσαν ἅπαντες. καὶ
γὰρ μετὰ τὴν τούτων τελευτὴν γυναικὸς βασιλευούσης
λεγομένης νικαύλεω καλῶν. δῆλον, ὡς τὰ μὲν ἀρ-
ρένων βασιλέων τὴν αὐτὴν προσηγορίαν ἔχειν δυνα-
μένων, τῆς δὲ γυναικὸς οὐκ ἐπ' ἴσης οὔσης ἐκείνης, καὶ διὰ
τοῦτο αὐτῆς τὸ φύσει δεῆσαν ὄνομα. ἐγὼ δὲ καὶ ἐν
τοῖς ὑπομνήμασι ἡμῶν βιβλίοις εὗρον, ὅτι μὲν Φαραὼ-
θα τὸν σολομῶνος πενθερὸν, οὐκ ἔστιν ἀδεὲς ὅτι τὸ ὄνομα
βασιλεὺς αἰγυπτίων ἐκλήθη. καὶ ὅτι ὕστερον ἦλθε πρὸς
σολομῶνα ἡ πρεσβεύσασα γυνὴ βασιλεύουσα τῆς αἰγύ-
πτου καὶ τῆς αἰθιοπίας. ἐφὶ μὲν οὖν τούτοις, μετ' ὀλί-
γα ἐπιμνησθήσομαι. νῦν δὲ τούτων ἕνεκεν ἐποιησάμην
τὴν παρούσαν βίβλον, ἵνα ἐπιδείξωμαι τοῖς ἡμετέροις βιβλίοις, καὶ τοῖς παρ' αἰγυπτίοις ἐν πολ-
λοῖς ὁμολογοῦντα. ὁ δὲ βασιλεὺς σολομών, τοὺς ἀπὸ τῶν
χαναναίων ἐκ ὑπολειπομένους (οἱ ἐν λιβάνῳ διέτριβον ὄρει
καὶ μέχρι πόλεως ἀμμάθης κατοικοῦντες ἔθνος,
φόρου αὐτοῖς προστάξε, καὶ εἰς τὸ ὑπηρετεῖν αὐτῷ καὶ
τοῖς οἰκέταις χρείας σκηπτέον, καὶ εἰς γεωργίαν κατ'
ἔτος ἀπ' αὐτῶν ἐξελέγετο. τῶν δὲ ἑβραίων οὐδεὶς ἐδεδούλευ-
σεν, οὐδ' ἐῶν εὔλογον ἐδόκει πολλὰ δὲ θεῶν δεδωκότων αὐτοῖς ὑ-
περοχήν, δέον ἐκ τούτων πειρᾶσθαι τὸ ὑπηκόων, ἑκόντας κα-
τασκευάσασθαι τὸ κρῆμα. ἀλλὰ πάντες ἐν ὅπλοις ἐφ' ἁρ-
μάτων καὶ ἵππων στρατηγούμενοι, μᾶλλον ἢ δεδουλω-
μένοι δόξειν. τῶν χαναναίων, ὃς εἰς τὴν ἱκετείαν ἀπήγαγε,
ἀρχοντας ἀπέδειξε πεντακοσίους καὶ πεντήκοντα τὸν ἀριθ-
μὸν, οἳ τὴν ὅλην αὐτῶν ἐπιστροπὴν εἶχον φέρειν τῷ βα-
σιλεῖ, ὡς τε διδάσκειν αὐτοὺς τὰ ἔργα καὶ τοὺς πραγμα-
τευσομένους ἐφ' ὃς ἂν αὐτῶν ἔρχεσθαι. ἐναυπηγήσατο δὲ ὁ βασι-
λεὺς ἐν τῷ αἰγυπτιακῷ κόλπῳ σκάφη πολλὰ, τῆς ἐρυ-
θρᾶς θαλάσσης ἐν τινι τόπῳ λεγομένῳ αἰσιωνγάβερ. ἔστι
δὲ βερενίκη καλεῖται, ἀπόρρωθεν ὀλίγης πόλεως, ἡ
χώρα τὸ πρὸς ἰουδαίων ἔχει. ἔτυχε δὲ καὶ τῆς ἁρμοζούσης εἰς
τὰς ναῦς δωρεᾶς παρὰ ἑρώμου τοῦ φιλίου βασιλέως. ἄν-
δρας γὰρ αὐτῷ κυβερνήτας καὶ τῶν θαλασσίων ἐπισήμονας
ἐπέμψεν ἱκανοὺς εἰς ἐκέλευσε, πλεύσαντας μετὰ καὶ τῶν
ἰδίων οἰκετῶν εἰς τὴν πάλαι μὲν σωφίραν, νῦν δὲ χρυ-
σῆν γῆν καλουμένην, ἥτις ἐνδεὴς ἐστὶν αὕτη, χρυσὸν αὐτοῦ
κομίσαι καὶ σπουδάσαντες εἰς πεντακόσια τάλαντα, πάλιν
ἀνεχώρησαν πρὸς τὸν βασιλέα. τῷ δὲ τῆς αἰγύ-
πτου καὶ αἰθιοπίας τότε βασιλεύουσαν γυναῖκα,
quadringentis talentis, retro ad regem sunt reversi.

A à quodam rege nomine desumpto: operæ pretium existimo eorum ignorantiæ mederi, & manifestam hujus appellationis causam reddere. Pharao regem Ægyptiis sonat. Opinor autem ipsos à pueritia nominibus aliis discretos, quvam primum reges creati fuerint, potestatis ejus nomen patriæ lingvæ vernaculum assumere. Nam & Alexandrini reges aliis prius nominibus vocati, post assumptum regnum vocati sunt Ptolemæi à
B primo ejus urbis rege: & Romanorum imperatores alioqvin gentilia nomina habentes, Cæsares appellantur, principatus & honoris vocabulo, posthabito illo priore, qvod à parentibus hæreditarium in eos demanavit. Et hinc est, ni fallor, qvod Herodotus Halicarnaseus, cum trecentos & triginta reges post Minæum Memphis conditorem deinceps successisse dixerit, nomina
C eorum non recensuit, qvia Pharaones vocati sint omnes. Cum enim post hos mulier imperium arripuisset, nomen ejus ponit Nicaulen: nimirum ea de causa, qvod soli mares hujus appellationis essent capaces, & non etiam fœmina, oportuit peculiare ipsius nomen dicere. Ego vero in nostræ gentis commentariis reperi, qvod post Solomonis socerum Pharaonem, nemo Ægyptiorum regum amplius hoc nomine sit vocatus: &
D qvod post illum venerit ad Solomonem jam dicta mulier, qvæ tum Ægypti simul ac Æthiopiæ regnum obtinebat. Sed de hac paulo post dicemus: nunc vero ideo hæc memoravi, ut ostenderem nostros libros & Ægyptiorum in multis consentire. Solomon autem rex reliqvias Chananæorum, qvæ Libanum montem usqve ad urbem Amathen colebant, & imperium ejus de-
E trectabant, sub ditionem suam redactas tributa pendere coegit, & per singulos annos certum numerum servorum & colonorum, qvi per agros distribuerentur exegit. Hebræorum enim nemo ad serviles operas adigebatur: nec erat æqvum, ut, cum tam multas gentes Deus sub eorum imperium subdidisset, ex his potius, qvam devictis ejusmodi conditionis homines cense-
F rentur: sed omnes arma & currus atqve eqvos & rem militarem tractare malebant. Chananæis vero, qvos ad servitutem abduxit, sexcentos præfectos præposuit, qvi procuratores essent regii, & sua cuiqve opera atq; negotia præscriberent. Qvin & classem rex in Ægyptio sinu ædificavit, in qvodam loco ad mare rubrum, qvi nominatur Asiongaber. Hæc nunc Berenice vocatur, non procul ab Elana urbe, qvæ regio tum in
G Hebræorum ditione censebatur. Et in hac qvoqve classe munificentia Iromi regis amici fuit usus. Viros enim gubernatores & nauticæ rei peritos ei misit, qvotqvot voluit, qui navigantes cum regiis procuratoribus in regionem Indiæ, olim Sophiram, nunc Auream terram nominatam, aurum illi adferrent. hi, collectis circiter, 3. Reg. 10.
quadringentis talentis, retro ad regem sunt reversi. Interim ad Ægypti Æthiopiæqve reginam,

mulierem sapientiæ studiosam, & cætera qvoqve egregiam, Solomonis virtute ac sapientiæ fama delata, cupiditas eam incessit coram hominem visendi: sic enim fore, ut experimento, non rumoribus crederet, qvi sæpenumero falsi eo, qvod toti à fide renunciantium pendeant, paulo post evanescunt: decrevitqve, suscepta longinqva peregrinatione, illius sapientia perfrui, & de rebus arduis cum eo differere. Venit igitur Hierosolyma splendido & opulento apparatu. Adducebat enim secum camelos onustos auro & variis aromatibus lapillisqve preciosis. Rex vero honorificentissime exceptam & in cæteris comiter ac liberaliter habuit, & propositiones illius pro sua prudentia facile explicans, opinione citius dissolvebat. At illa stupebat ad regis sapientiam, tanto majorem experta, qvam audierat: magisqve etiam admirabatur regiam tam elegantem ac magnificam, & tam belle dispositum ædificiorum ordinem, qvod hîc qvoqve ingenium regis contemplaretur. Sed nihil magis mirata est, qvam aulam, cui cognomen Saltus Libani, & qvotidianos conviviorum sumptus tam dapsiles, apparatumqve ministerii. nam & cultu erant decentissimo, & perqvam scite omnia ministrabant. Nec minor fuit admiratio, dum qvotidiana sacrificia videret, qvantaqve cura & religione sacerdotes ac Levitæ circa ea versarentur. Hæc qvotidie contemplando vehementer admirabatur, id qvod nec dissimulare potuit, sed apud regem ingenue fassa est, qvantopere hujusmodi spectaculis afficeretur. Omnia, inqvit, rex, qvæ auditu percipiuntur, cunctantius credere solemus: sed de tuis bonis, qvæ vel intra te sunt reposita, sapientia videlicet ac prudentia, vel tam amplum regnum tibi suppeditat, non vana fama ad nos perlata est: sed qvum esset vera, non respondisse tamen eam tuæ felicitati nunc præsens video. Qvamvis enim auribus persvadere conabatur, non potuit tamen res ita pro dignitate repræsentare, sicut nunc oculis nostris subjiciuntur. de me qvidem fatendum est, qvod cum de fide ejus hæsitassem, ne forte aliqvid affingeret, nunc longe majora eis conspexi. Macti tanta felicitate Hebræi, macti amici ac familiares tui, qvibus perpetuo sapientia tua frui datum est. Laudandus Deus, qvi regionem hanc & habitatores ejus adeo dilexit, ut te regem eis præficeret. Nec contenta verbis indicasse, qvanti regem faceret, etiam muneribus suam erga illum observantiam testari voluit. Viginti enim auri talenta ei donavit, & aromatum vim magnæ æstimationis, lapillorumqve preciosissimorum. Ajunt etiam, qvod balsami plantam, cujus hodieqve ferax est nostra regio, illius reginæ munificentiæ ferri acceptam oporteat. Nec minora fuêre, quæ ipsa à rege recepit, optione etiam illi permissa, nihil enim roganti negatum est, sed libentius, qvam illa peteret, largiens, insignem præ se tulit liberalitatem.

A σοφία Δαμπεπονημένων καὶ πάλαι θαυμαζομένην, ἀκοῇ σαφῶς τὴν Σολομῶνος ἀρετὴν καὶ φρόνησιν, ἐπιθυμία τῆς ὄψεως αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ἐμπειρίαν τοῦ σκεῖν λεγομένων ποιεῖσθαι πρὸς αὐτὸν ἦλθε. πιθανὴν γὰρ ἔσεσθαι τὴν πεῖραν, ἀλλ' οὐκ ἔσεσθαι τῆς ἀκοῆς, ᾗ εἰκὸς ἐστι καὶ ψεύδεσθαι δόξῃ συγκαταπίπτειν τε καὶ μεταπεσεῖσθαι πάλιν, ὁλοσχερῶς ἐπὶ τοῖς ἀπηλλαγμένοις κεῖσθαι, θέλουσα ποιεῖσθαι πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν διέγνω, μάλιστα δὲ τῆς σοφίας αὐτοῦ βουλομένη λαβεῖν πεῖραν, αὐτὴν ποιήσασα, καὶ λύσαι τὸ ἄπορον τῆς Δαμνούσης διηθήσασα.

B ἦκεν οὖν εἰς Ἱεροσόλυμα μετὰ πολλῆς δόξης καὶ πολυτελοῦς παρασκευῆς. ἐπηγάγετο γὰρ καμήλους χρυσοῦ μεστὰς, καὶ ἀρωμάτων ποικίλων καὶ λίθου πολυτελοῦς. ὡς δ' αὐτὴν ἀφικομένην ἡδέως ὁ Βασιλεὺς ποιησόμενος δέξατο, τά τε ἄλλα πρὸς αὐτὸν φιλοτιμούμενος καὶ τὰ ποιούμενα σοφίσματα ῥᾳδίως τῇ συνέσει καταλαμβανόμενος, θαῦμα ἦν ἡ ποιοῦσα τὰς ἐπελύσεις. ἣ δ' ἐξεπλήσσετο μὲν τὴν τοῦ σοφίαν καὶ Σολομῶνος ἔτως ὑπερβάλλουσαν αὐτὸν τῆς ἀκουομένης τῇ πείρᾳ κρείττω καταμανθάνουσα. μᾶλλον δ' ἐθαύμαζε τὰ Βασίλεια ἔτε κάλλος καὶ μέγεθος. ἦν γὰρ οὐ τῆς διατάξεως τῶν οἰκοδομημάτων. ἐν δὲ αὐτῇ πολλὴν Βασιλέως καὶ φρόνησιν. ὑπερεξέπληττε δ' αὐτὴν ἔτε οἶκος δημοσίων ὀψικαλέμβανος, ἔτε τῆ καθημέραν δεῖπνων πολυτέλεια, καὶ τὰ τῆς θεραπείας αὐτοῦ καὶ Δαμνούσης, ἥτε τῶν ὑπηρετούντων ἑσθῆς, καὶ τὰ μετ' ἐπιμήκης

C αὐτῶν τοῦ Σολομῶνος ἔτως ὑπερβολαί. ἦν ἡκιστα οὐ καθ' ἡμέραν ἀπαρτιζόμενα τοῦ θεοῦ θυσίαι, καὶ τὰ τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν τοῦ αὐτοῖς ἐπιμελές. ταῦθ' ἑώσα καθ' ἡμέραν ὑπερεθαύμαζε, κατασχεῖν δ' οὐκ ἠδύνατο τοῦ ἐκπλήξιν τὰ βλεπόμενα, φανεραν ἐποίησεν αὐτοῦ θαυμαστικῶς Δαμνούσης. ἔφη γὰρ τὰ βασιλέα πολλὰ ἀκηκοέναι λόγους ἐπὶ σὺ ὑφ' ὧν οὐ ἠλέγχθη σφόδρα τοῦ Δάνουσαν ὅτι τοῖς παρεμπεπτωκόσιν ἡδέως ἐμμένει. πάντα μὲν γὰρ ἐπὶ σὺ βασιλεῦ τὰ δι' ἀκοῆς εἰς γνῶσιν ἐρχόμενα, μετ'

D ἀπιστείας πολλῆς φέρονται. τῶν γὰρ σῶν ἀρετῶν ὧν αὐτὸς τε ἔχεις ἐν σαυτῷ, λέγω δὲ τοῦ σοφίαν καὶ φρόνησιν, καὶ ὧν ἡ βασιλεία σοι διδόασιν, ἀψευδὴς ἄρα ἡ φήμη πρὸς ἡμᾶς διῆλθεν, ἀλλ' ὅσον ἀληθὴς, πολὺ καταδεεστέραν τοῦ εὐδαιμονίαν ἀπέφηνεν ἧς ὁρῶ νῦν παρόσα. τὰς μὲν γὰρ ἀκοὰς πέθειν ἐπεχειρεῖ μόνον. τὸ δὲ ἀξίωμα τῶν πραγμάτων, οὐκ ἔτως ἐποίει γνώριμον, ὡς ἡ ὄψις αὐτὸ καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς εἶναι συνέσεσιν. ἐγὼ δὲ οὖν, ἐδὲ τοῖς ἐπαγγελ-

E λομένοις Δαμπολλῆ καὶ μέγα ὧν ἐπιβαινομένοις πιστεύσασα, πολλῷ πλείω τούτων ἰσορῶσα. μακάριόν τε τὸ Ἑβραίων λαὸν εἶναι κρίνω, θάλλες τε τὰς σὰς φίλους, οἱ καθ' ἡμέραν τῆς σοφίας ἀκροώμενοι Δαμπελοῦσιν. εὐλογησάτω ἄνωθεν τὸ θεὸν ἀγαπήσαντα τήνδε τὴν χώραν καὶ σὲ ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας ἔτως ὥς τε σε ποιῆσαι βασιλέα. ὡμολόγησε δὲ καὶ Δαμπολλῶ τὸ λόγων, πῶς αὐτὴν διέθηκεν ὁ Βασιλεύς, ἔτι καὶ τὸ δωρεᾶς τὴν Δαμνοιαν αὐτὸ

F ἐποίησε φανεράν. ἔκοσι μὲν γὰρ αὐτῷ τάλαντα ἔδωκε χρυσίου. ἀρωμάτων τε πολλῆς ἀσυλλόγιστον, καὶ λίθον πολυτελῆ. λέγεται δ', ὅτι καὶ τοῦ δ' ὑποβαλοῦσα ῥίζαν τοῦ ἐπὶ νῦν ἡμῶν ἡ χώρα φέρει, δένδρου ταύτης τῆς γυναικὸς ἔχομεν. ἀντεδωρήσατο δ' αὐτοῦ καὶ Σολομὼν πολλοῖς ἀγαθοῖς. καὶ μάλιστ' ὧν κατ' ἐπιθυμίαν ἐξελέξατο, ἔδει γὰρ οὗ ὅτι δεηθεῖσῃ λαβεῖν οὐ παρέσχεν, ἀλλ' ἐπιμώτερος ὧν αὐτὸς καὶ τὴν οἰκείαν ἐχαρίζετο προαίρεσιν, ἅπερ ἐκείνη τυχεῖν ἠξίου προσιέμενος τοῦ μεγαλοφροσύνου ἐπιδείκνυτο.

ἡ μὲν

καὶ ἡ μὲν τ̃ αἰγυπτίων καὶ τ̃ αἰθιοπίας βασίλισσα, ὧν πεφροντικαμεν τυχόσα, καὶ μεταδόσα πάλιν τοῦ βασιλέως παρ' αὐτῆς, εἰς τὴν οἰκείαν ἀπέστρεψεν. κ) ἡ τὸν αὐτὸν χρόνον κομισθέντων ἀπὸ τ̃ χρυσῆς καλουμένης γῆς λίθων πολυτελῶν τῷ βασιλεῖ, καὶ ξύλων πεύκινων, τῆς ξύλοις εἰς στηρίγματα τ̃ ναοῦ καὶ τ̃ βασιλέως κατεχρήσατο, καὶ πρὸς τὴν τ̃ μουσικῶν ὀργάνων κατασκευὴν, κιννύρας τε καὶ ναύλας, ὅπως ὑμνῶσιν οἱ λευῖται τὸν θεόν. πάντων ἡ τ̃ πώποτε κομισθέντων αὖτη, κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐνεχθέντα, καὶ μεγάλη καὶ καλὴ διέφερεν. στολάζει ἡ μηδεὶς ὅτι τὰ τῆς πεύκης ξύλα τοῖς νῦν εἶναι λεγομένοις, καὶ ταύτην στο τ̃ πλησιόντων τὴν θεωρίαν ὅτι καλλωπίζ̃ ὀνόμασιν λαμβάνουσιν ἐστι ῥᾴδιον μαθεῖν. ἐκεῖναι μὲν τὴν μὲν εἰδέαν ἐμφερῆ τοῖς συνήθεσι γίνεται. λεπτότερα δέ ἐστι καὶ γιλοντα πολέον. ὅτι μὲν πρὸς τὸ μηδένα τῶν ἀλλοφύλων ἀγνοῆσαι, μηδὲ τὴν φύσιν τῆς ἀληθοῦς ὕλης, ἐπὶ διὰ τ̃ βασιλέως χρείαν ἐμνήσθημεν αὐτῆς, εὑρίσκειν καὶ φιλάνθρωπον δηλῶσαι νομίσαντες εἰρήκαμεν. ὁ ἡ δὲ χρυσὸς ἐξηθμὸς δ' κομισθέντ̃ αὐτῷ, πελανὰ ἑξακόσια ἡ ἑξήκοντα καὶ ἓξ, μὴ συγκατασκευασθέντων καὶ δ' στο τ̃ ἐμπόρων ὠνηθέντ̃, μηδ' ὧν οἱ τ̃ δρακῶν τοπάρχαι καὶ βασιλεῖς ἔπεμπον αὐτῷ δώρεων. ἐχώνευσε ἡ τ̃ χρυσὸν εἰς ἑξακοσίους καλαθίσκους θυρεῶν ἀνὰ σίκλους ἀγόντων ἑξακοσίους. ἐποίησε ἡ καὶ ἀσπίδας τριακοσίας, ἀγούσης ἑκάστης μνᾶς χρυσίου τρεῖς. ἀνέθηκε ἡ ταῦτα φέρων εἰς τὸν οἶκον τὸν δρυμῶνα λίβανον καλούμενον. ἀ μὲν, ἀλλὰ καὶ τὰ σκεύωματα ἑξ χρυσοῦ καὶ λίθου τὰ πρὸς τὴν ἑστίασιν ὡς ἐνὶ μάλιστα φίλοτεχνως κατεσκευάσατο καὶ τἄλλα τ̃ σκευῶν βασιλέως χρυσέων ἅπασαν ἐμηχανήσατο. ἐδέν γὰρ ἦν ὅτι τῆς ἀργύρου ἐπὶ πᾶσιν ἡ πάλιν ἐωνεῖτο. πολλαὶ γὰρ ἦσαν ναῦς, ἃς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ ταρσικῇ λεγομένῃ παλαίᾳ καταστήσας, ἀπέπεμψεν εἰς τὰ ἐνδοτέρω τῶν ἐθνῶν πεντέτιαν ἐμπορίαν πρόσταξεν. ὧν ἐξεμπολωμένων, ἀργύρ̃ καὶ χρυσὸς ἐκομίζετο τοῦ βασιλέως. καὶ πολὺς ἐλέφας καὶ θῆρες καὶ πίθηκοι. τὸν ἡ πολὺν ἄπυρον τι καὶ ἐπανερχόμενα τρισὶν ἔτεσιν ἤνεγκεν. φήμη ἡ λαμπρὰ πᾶσαν ἐν κύκλῳ τὴν χώραν περιῆρχεν ἀβροῖς τὴν σολομῶν̃ ἀρετὴν καὶ σοφίαν, ὡς τὰς τε πανταχῆ βασιλέας ἐπιθυμεῖν εἰς ὄψιν αὐτῷ ἐλθεῖν, ταῖς λεγομένοις δὲ ὑπεξέλυσιν ἀπιστοῦντας, καὶ δωρεαῖς μεγάλοις πρέσβεις ἐφανίζειν τὴν πρὸς αὐτὸν ἀρετήν. ἔπεμπον ἡ οὖτω, σκεῦη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, καὶ ἀλυσγεῖς ἐσθῆτες, καὶ ἀρωμάτων γένη πολλὰ, καὶ ἵππους ἐ ἅρματα, ἐ τ̃ ἀχθοφόρων ἡμιόνων, ὧν καὶ ἡμεῖς ἐκάλεσα τ̃ βασιλέως ὄψιν εὐ ἀφ' ὑπερ ἐπιλέκτου, ὡς τι τῆς ὕσιν αὐτῷ πρέπειν ἀρμασι καὶ ἵπποις ἐκ τ̃ πεμπομένων πρόσθεν ποιῆσαι τ̃ ἁρμάτων ἀριθμὸν, τετρακοσίοις πρεσβύτερον. ἦν γὰρ αὖτω πρότερον, χίλια, σατήρχον γὰρ αὖτω διαμύριοι ἵπποι. ἦσκηντο δ' ἔτι, πρὸς εὐμορφίαν καὶ τάχη, ὡς μήτ' ἐκπεπειρᾶσθαι ἄλλης ἐναι συμβαλεῖν αὐτοῖς, μήτε ὠκυτέρας, ἀλλὰ καλλίστας τε πάντων ἐράσθαι, καὶ ἀναστιλβοντων αὐτῶν ἐναι τὴν ὄψιν τε. ἐπεκόσμουν δ' αὐτὰς καὶ οἱ ἀναβαίνοντες, νεότητι μὲν πρῶτον ἀνθοῦντες, ὑπερπεσατη, τὸ ὕψος ὄντες πρέσβοι, καὶ πολὺ τῶν ἄλλων ὑπερέχοντες, μηκίσεις μὲν καθειράμοι χαίτας, ἐνδεδυμένοι δ' χιτῶνας τῆς τυρίας πορφύρας. ψῆγμα δ' χρυσὸν καθ' ἡμέραν αὐτῶν ἐπέσηθον τοῖς κόμαις, ὡς σέλεων αὐτῶν τὰς κεφαλὰς τῆς αὐγῆς τ̃ χρυσίου πρὸς τὸν ἥλιον ἀνταναπλωμένης.

A Atqve ita Ægyptiorum regina, datis simul & acceptis amplissimis muneribus, in patrium solum revertitur. Per idem tempus, allatis ex Aurea, sicut vocant, terra gemmis & lignis pineis, ex hac materie rex fulcra templi ac regiæ fecit, ejusqve parte usus est ad instrumenta musica, cinnyras & nabla, qvibus Levitæ divinos hymnos solent accinere. nunqvam enim antehac tam elegans apportata fuerat. Sed nemo sic cogitet, qvæ nunc pinea ligna vocantur, qvæve ad alliciendos emptores hac appellatione mangonizant negotiatores, illis esse similia. illa enim aspectu ficulneam materiem referunt, nisi qvod candidiora sunt & fulgentiora: id qvod admonere officii nostri duximus, ne qvis per ignorantiam in his discernendis fallatur, qvandoqvidem res Solomonis in hujus materiei mentionem nos induxerunt.

C Eadem classis attulit regi auri talenta sexcenta sexaginta sex non annumerato qvod privatim negotiatores mercati sunt, nec eo qvod toparchæ & reges Arabiæ dono illi miserunt. Ex eo fecit ducenta scuta fusilia singula sexcentos siclos pendentia, & trecentos clypeos, qvorum singuli trecentas minas penderent: atqve hæc omnia in aula, Saltus Libani vocata, reposuit.

D Sed & pocula ex auro solido paravit, & è lapide pretioso, & in usum convivii singulari arte fabre facta, reliqvamqve omnem suppellectilem regiam ex auro fieri curavit. Nullum enim tum argento in commerciis erat precium. Multa enim navigia rex in mari, qvod vocatur Tarsicum, habuit, qvæ ad remotas gentes merces varias deferre jussit, pro qvibus exportatis aurum & argentum regi ferebant. multumqve eboris, &

E mancipia Æthiopica & simias. Ea navigatio in itu ac reditu triennium integrum absumebat. Fama etiam celeberrima per omnes circumqvaqve regiones de Solomonis virtutibus ac sapientia divagabatur: qva exciti pleriqve reges, qvo certiores de jam dictis fierent, visendi ejus cupidine flagrabant, & exqvisita munificentia studiosos ejus se declarabant. Mittebantur vasa tam

F aurea qvam argentea, & vestes purpureæ, & omne genus aromata: eqvi præterea currusq; & muli subvehendis sarcinis, qvi vel robore vel pulchritudine regi placituri videbantur: ut ad eum eqvorum ac curruum numerum, qvem jam ante habuerat, ex donatitiis qvadringenti curro accederent. Habuit enim prius currus mille, eqvorum viginti millia, hi qvum pulcherrimi fue-

G re, tum ad cursum exercitatissimi, ut collocati ad cæteros omnes post se relinqverent. His decus addebant eqvites, flos juventutis, procera statura, promissoqve capillitio conspicui, & tunicas è sarrana purpura induti. ad hæc ramentis auri capillum qvotidie spargebant, ut ad solarium radiorum contactum fulgor à capitibus eorum reflecteretur.

Hi armati & pharetris succincti regium currum A stipabant, qvo sublimis invectus, & amictus veste candida, mane solebat urbem egredi. Aberat ab Hierosolymis duorum schœnorum spatio prædium nomine Hettan, hortis & inductis fontibus amœnum simul ac opulentum. in eum locum vectari delectabatur. Divina autem qvadam diligentia ac providentia rebus in omnibus utebatur, & cum esset elegantiarum amator, ne viarum qvidem curam prætermisit, sed & harum B qvotqvot Hierosolyma regiæ sedem ducebant, silice constravit, tum ut ultro citroqve commeantibus essent faciles, tum ad ostentandam hac qvoqve parte principatus sui magnificentiam. Distributisqve oppidatim curribus, & in singula certo numero ad alendum præfinito, circa se qvidem paucos reservavit: loca vero, ubi alebantur, curruum oppida appellavit. Argenti etiam C tantam copiam Hierosolymis esse fecit, qvanta fuit saxorum: & cedros arbores antehac nunqvam in Judæa visas, in campis ejus adeo multiplicavit, ut moros numero æqvarent. Mandavit etiam negotiatoribus Ægyptiacis, ut eqvos venales ad se adducerent, in singulas bigas sexcentarum argenti drachmarum preció constituto: qvos deinde ad Syriæ reges & transeuphratenses mittere solebat. Cumqve esset omnium D regum gloriosissimus & piissimus, & opibus ac prudentia omnes superasset, qvi ante illum rem Hebræorum administraverant, deterior factus est ante obitum: & à patriis moribus descisendo, indignum ante gestis rebus vitæ exitum habuit. Nam insaniens in mulieres, & in rebus venereis immodicus, non contentus suæ regio- E 3. Reg. 11. nis mulieribus, multas externæ originis duxit, Sidonias, Tyrias, Ammanitidas, Idumæas: atq; ita contemptis semel Moysi institutis, qvæ non nisi gentis ejusdem conjuges permittebant, illarum deos colere cœpit, amori earum hoc tribuens. Atqvi hanc ipsam rem legislator præcavere voluerat, ne per hanc occasionem peregrinis implicarentur ritibus, néve relicto patrii numinis cultu, ad illarum religiones se transferrent. F Sed hæc Solomon contempsit, voluptate irrationabili victus: ductisqve uxoribus è principibus virisqve illustribus prognatis septingentis numero, & concubinis trecentis, & in his Ægyptiorum regis filia, adeo consvetudine earum est captus, ut ritus earum imitaretur, qvo magis illis hoc argumento fidem amoris ac benevolentiæ faceret. ætate deinde provectior, & G mente jam paulatim senescente, magis etiam patriæ religionis oblitus, cultum Dei sui neglexit, & mulierum exterarum ritibus assvevit: qvamvis jam ante qvoqve à præscripto legum discesserat, qvando æreas boum effigies basi maris illius addiderat, sicut solio suo leonum post apposuit. Nam neqve illa fas erat facere. Cumqve domesticum haberet exemplum pulcherrimum parentis virtutem, & gloriam, qvam propter pietatem ad posteros reliqverat,

τούτων ὡς αὐτὸν ὄντων ὁ βασιλεὺς καθοπλισμένων καὶ τάξα ἐξηρτημένων, ἐφ' ἅρματος αὐτὸς ὀχούμενος, καὶ λευκὴν ἡμφιεσμένος ἐσθῆτα, πρὸς ἕω ἐθος εἶχεν ἐξορμᾶν. ἦν δὲ χωρίον τι τὸ δύο σχοίνων ἱεροσολύμων ὁ καλεῖται μὲν Ἠττάν, εὐδαίμονας δὲ καὶ ναμάτων ἀπιῤῥοίας ἄπειρος ἐμοῦ καὶ πολύσιον. εἰς ὃ τὰς ἐξόδους ἐρέμνου ἐποιεῖτο. θεία δὲ ὡς πάντα χωρὶς πρόνοια τις καὶ ἀπορροὴ, καὶ λίαν ὧν φιλόκαλος, οὐδὲ τῶν ὁδῶν ἠμέλησεν, ἀλλὰ καὶ τούτων τὰς ἀγούσας εἰς ἱεροσόλυμα βασίλειον ἔσαν, λίθῳ κατίγρωσε μέλανι, ὡς τι τὸ φάσγειν εἶναι τοῖς βαδίζουσι, καὶ πρὸς τὸ δηλοῦν τὸ ἀξίωμα δὲ πλέτος καὶ τῆς ἡγεμονίας. διαμερίσας δὲ τὰ ἅρματα καὶ διατάξας, ὡς τι ἐν ἑκάστῃ πόλει τούτων ἀριθμὸν ὡρισμένον ὑπάρχειν, αὐτὸς μὲν ἀεὶ αὐτὸν ἐτήρησεν ἑλίγα. τὰς δὲ πόλεις ταύτας, ἁρμάτων προσηγόρευσε. ἔδ' ὁ δὲ χρυσὸς τοσοῦτον ἐπῆρε πλῆθος ἐν ἱεροσολύμοις ὁ βασιλεὺς, ὅσον λοῦ καὶ τ λίθων; καὶ τ κεδρίνων ξύλων δ' πρότερον ὄντων ὥσπερ καὶ τ δένδρων τ συκαμίνων πληθος τῆς ἰουδαίας πεδιὰ. προσέπεξε δὲ καὶ τοῖς ἐμπόροις αἰγύπτιε κομίζουσιν αὐτῷ, πιπράσκειν, τὸ μὲν ἅρμα σὺν ἵπποις δυσὶν ἑξακοσίων δραχμῶν ἀργυρέᾳ. αὐτός τε τῆς τ συρίας βασιλεῦσιν καὶ τοῖς πέραν εὐφράτου διέπεμπεν αὐτούς. νενόμιστο δὲ πάντων βασιλέων ἐνδοξώτατος καὶ θεοφιλέστατος, καὶ φρονήσει πλέτῳ διενεγκὼν τ πρὸ αὐτοῦ τῶν ἐθνῶν ἀρχὴν ἐσχηκότων, οὐκ ἐπέμεινε τούτοις ἀλλὰ τελευτῆς. ἀλλὰ καταλιπὼν τῷ τ παιδὶ ἐθισμῶν φυλακὴν, οὐκ ἐς ὅμοιον οἷς προσηκάμην αὐτὸς πλοῦτον κατέστρεψεν. εἰς δὲ γυναῖκας ἐμμανὴς καὶ τῶν τ ἀφροδισίων ἀκρατὴς, οὐ τοῖς ἐπιχωρίοις μόνον ἠρέσκετο. πολλὰς δὲ καὶ ὁπόσ' ἀλλοτρίων ἐθνῶν γήμας, σιδωνίας καὶ τυρίας, καὶ ἀμμανίτιδας, καὶ ἰδουμαίας, παρεῖδε μὲν τὰς μωυσέως νόμους, εἰς ἀπηγόρευσε σωσικῆν τοῖς ἐκ ὁμοφύλοις, τοὺς δὲ ἐκείνων ἤρξατο θρησκεύειν θεοὺς, τοῖς γυναιξὶ καὶ τὰ πρὸς αὐτὰς ἔρωτι χαριζόμενος. ἔτ' αὐτὸ ἐπειδόμενον δ' νομοθέτου προεῖπεν μὴ γαμεῖν τοὺς ἀλλοτριοχώρας, ἵνα μὴ τοῖς ξένοις ἐπικλακέντες ἐθεσι τῶν πατρίων ἀποστῶσι, μηδὲ τοὺς ἐκείνων σέβωνται θεοὺς, παρέντες τιμᾶν τὸν ἴδιον. ἀλλὰ τούτων μὲν κατημέλησεν ὑπενεχθεὶς εἰς ἡδονὰν ἀλόγιστον ὁ σολομών. ἀγαγόμενος δὲ γυναῖκας ἑξακοσίων καὶ ἀριθμὸν θυγατέρας ἑπτακοσίας τὸν ἀριθμὸν, καὶ παλλακὰς τριακοσίας, πρὸς δὲ ταύτῃς καὶ τλεὺ δ' βασιλέως τῶν αἰγυπτίων θυγατέρα, εὐθὺς μὲν ὑπερατέτο πρὸς αὐτῶν ὡς τε μιμεῖσθαι τε παρ' ἐκείνων, καὶ τῆς εὐνοίας καὶ φιλοστοργίας ἠναγκάζετ παρέχειν αὐτῷ δείγματα βιοῦ ὡς αὐτῷ πάτριον λοῦ. προσδιανύσας δὲ τῆς ἡλικίας καὶ δ' λογισμοῦ ἀρχὴν μειοῦσθαι ἀντέχειν πρὸς τλεὺ μνήμιλον τῶν ἐπιχωρίων ἐπιδόσεων, ἔτι μᾶλλον δ' ἰδίᾳ θεῷ κατωλιγώρησε. τὰς δὲ τῶν χαλκῶν τῶν ἐπισκήκτων τιμῶν διετέλει. καὶ πρὸ τούτων δὲ ἁμαρτεῖν αὐτὸν ἔτυχε καὶ σφαλλεῖσαν ὡς τλεὶ φυλακὴν τῶν νομίμων. ὅτε τῶν χαλκῶν βοῶν ὁμοιώματα κατεσκεύασε τῷ ὑπὸ τῇ θαλάττῃ ἀναθήματι, καὶ τῶν λεόντων τῶν ὡς τὸν θρόνον τὸν ἴδιον. οὐδὲ γὰρ αὐτὰ ποιεῖν ὅσιον. κάλλιον δὲ ἔχων καὶ οἰκεῖον ὑπόδειγμα τῆς ἀρετῆς τὸν πατέρα, καὶ τλεὺ ἐκείνου δόξαν, λοῦ αὐτῷ σωθὲν καταλειπεῖν διὰ τλεὺ πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν, οὐ μι-

ἀμυησάμενος αὐτὸν, καὶ ταῦτα δὶς αὐτῷ ὁ θεὸς κ τὰς ὑπὲρ φανέντος καὶ τοῦ πατρὸς μιμεῖσθαι παραινέσαντος, ἀκλεῶς ἀπέθανεν. ἦκεν οὖν ὁ προφήτης πρὸς αὐτὸν πεμφθείς, ὅτι λαθραίως αὐτὸν ἀπεκτονέναι τοὺς ἐξομόσασθαι λέγων, ὅτ' οὐ πάνυ χαιρήσουσι τοῖς πεπραγμένοις ἀπείλων, ἀλλὰ ζῶντος μὲν οὐκ ἀφαιρεθήσεσθαι τὴν βασιλείαν, ἐπεὶ τῷ παιδὶ δαβίδη ὑπὸ θεοῦ αὐτὴν κατέχεσθαι λελόγχασιν ἀπόγονον ποιήσειν ἐκείνου. πλὴν οὐ πάντως ὁ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ταῦτα διαθήκειν, οὐχ B ἅπαντα μὲν τὸν λαὸν ὑποτάξας αὐτῷ, δέκα δὲ φυλὰς μιᾶς πρὸς αὐτὸ τοῦ δήμου, δύο δὲ καταλειπὼν τοῖς υἱωνοῖς τοῦ δαβίδου, διὰ αὐτὸν ἐκεῖνον ὅτι τὸν θεὸν ἠγάπησεν, καὶ διὰ τὴν πόλιν ἱεροσόλυμα, ἐν ᾗ ναὸν ἔκτισεν ἐκλεξάμενος. ταῦτα ἀκούσας σολομὼν, ἤλγησε, καὶ φόβος συνεχύθη, πάντων αὐτῷ κρειττόνων ἀγαθῶν ἐφ' οἷς ἦλπιζε λαῶ, εἰς μεταβολὴν ἐρχομένων πονηράν. ὀλίγος δὲ διῆλθε χρόνος ἀφ' οὗ κατηγγείλεν ὁ προφήτης αὐτῷ τὰ συμβησόμενα, καὶ πόλεμον ἐπ' αὐτὸν ἀδὸς ἤγειρεν ὁ θεὸς, ἄδερον μὲν ὄνομα. τὴν δ' αἰτίαν τῆς ἐχθρας, λαβόντα τοιαύτην. παῖς ἦν C ἰδουμαῖος, γένους ἐκ βασιλικῶν σπερμάτων. καταστρεψαμένου δὲ τὴν ἰδουμαίαν ἰωάβου τοῦ δαβίδου στρατηγοῦ, καὶ πάντας τοὺς ἐν ἀκμῇ καὶ φέρειν ὅπλα δυναμένους διαφθείραντος μηνῶν ἓξ, φυγὼν ἦλθε πρὸς τὸν φαραώ τῶν αἰγυπτίων βασιλέα. ὁ δὲ φιλοφρόνως αὐτὸν ὑποδεξάμενος, οἶκόν τε αὐτῷ δόμασι καὶ χώραν εἰς D ἀγροτροφίαν. καὶ γνώμονος ἐν ἡλικίᾳ λίαν ἤρκεσε. ὡς καὶ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς αὐτῷ δοῦναι πρὸς γάμον τὴν ἀδελφὴν, ὄνομα θαφίνην. ἐξ ἧς υἱὸς αὐτῷ γνήσιος, τοῖς δὲ βασιλέως παισὶ συναπετράφη. ἀκούσας οὖν τὸν δαβὶδ τεθνάναι ἐν αἰγύπτῳ, καὶ τὸν ἰωάβου, προσελθὼν εἶπε φαραὼ ὑπὲρ αὐτοῦ βαδίζειν εἰς τὴν πατρίδα. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀνακρίνας τίνος E ἕνεκα ἢ τί παίδων ἐστὶν ἐπιθυμῶν καταλιπεῖν αὐτὸν, ἐν ὀλίγοις πολλάκις καὶ σμικροῖς, τότε μὲν οὐκ ἀφῆκε. κατὰ δὲ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, καθ' ὃν ἤδη σολομῶνι τὰ πράγματα ἀκαίρως εἶχεν ἤρχετο δὲ τοὺς προσήκοντας σμικρὰ, καὶ τὴν ὀργὴν τὴν ἐπ' αὐτοῖς θεὸς, συγχωρησάντος τοῦ πρὸς φαραὼν, ὁ ἄδερος ἦλθεν εἰς τὴν ἰδουμαίαν. ἐπιθυμήσας αὐτὸν ὑποδέξασθαι σολομὼν, κατέσχε πολλοῖς καὶ οὐκ ἐλάττοσι δώροις. διὸ καὶ μάλιστα ὁ νεωτερισμοῖς, ἅρας ἐκεῖθεν, εἰς τὴν συρίαν ἀφίκετο. συμβαλὼν δ' ἐκεῖ τινὶ ῥαζάρῳ μὲν F πατρώνυμα, τῷ δὲ τῆς σωφωνίης ὑπαδεδρακότι βασιλέως ἀδραζάρου δεσπότῃ ὄντι, καὶ ληστεύοντι τὴν χώραν εἰς φιλίαν αὐτοῦ συνάγων, ἔχοντα ὡς αὐτὸν στρατὸν ληστρικὸν, ἀναβαίνει. καὶ κρατήσας τὴν ἐκεῖ συρίαν, βασιλεὺς αὐτῆς ἀπεδείκνυ. καὶ κατασχὼν τὴν τῶν ἰσραηλιτῶν γῆν, πολλὰ κακῶς. καὶ διὰ παντὸς σολομῶνος ἐπιζῶντος. ταῦτα μὲν δὴ ὁ ἄδερος ἀνύσασθαι πάσχων τοὺς ἐχθροὺς. ὑπῆρξεν δὲ σολομῶνι, καὶ τῶν ἐμοφύλων τις ἱεροβοάμου υἱὸς ναβάτου, κατὰ προφητείαν παλαιὰν ἠνορθωμένου αὐτῷ τοῖς πράγμασιν ἐπελπίσας. παῖδα γὰρ ὄντα δ' πατρὸς καταλειφθέντα, καὶ ὄντα τῇ μητρὶ παιδόθρεπτον, ὡς οὐδὲν γενναῖον καὶ τελμηρὸν σολομὼν ὄντα τὸ φρόνημα, τῆς τῶν τειχῶν οἰκοδομίας ὑπεμελήτευε καθίστησιν, ὅπως τῆς ἱερουσαλύμοις τὸν κύκλον περιβάλλει. G

A diſcedens ab ejus imitatione, idqve bis in ſomnis monitus ſeqvi paterna veſtigia, mortem inglorius oppetiit. Venit itaqve ad illum propheta miſſus à Deo, dicens neqve clam eſſe ejus impietatem, neqve diutius impunitam fore: vivo tamen regnum non auferendum, qvando patri ejus divinitus ſit promiſſum non alium ſucceſſorem futurum: ſed poſt hunc defunctum, filium poenas daturum: ita tamen, ut non univerſum regnum deficeret, ſed decem ſolæ tribus ſervo ipſius cederent, reliqvæ duæ penes nepotem Davidis remanerent, idqve ipſius avi reſpectu, & urbis Hieroſolymorum, in qva Deus templum ſibi elegiſſet. His auditis, Solomon vehementer perturbatus indoluit, omni felicitate, qva hactenus ſuſpiciebatur, in contrarium vergente. Nec multum temporis poſt hanc prophetæ denunciationem eſt elapſum, dum hoſtis ei, Deo ſic volente, exortus eſt, cui nomen Aderus, regi infenſus ob cauſam hanc: Idumæus fuit genere, & è regio ſtemmate. Cumqve Joabus copiarum Davidis Imperator Idumæam ſubigeret, omnibus ejus gentis, qvi per ætatem arma ferre poſſent, internecione intra ſemeſtre deletis, hic etiamnum adoleſcentulus ad Pharaonem Ægyptiorum regem evaſit. ab eo comiter exceptus, & domum & agros, ex qvorum reditibus viveret, munificentia illius eſt conſecutus: & poſtqvam adolevit, tam carus ei factus eſt, ut rex conjugis ſuæ ſororem, nomine Taphinem, nuptum ei traderet: ex qva filius natus, cum regis liberis eſt educatus. Porro accepto in Ægypto de Davidis & Joabi morte nuncio, regem adivit, rogans, ut ſibi in patriam reverti permitteret. Rege autem percontante, qvid illi deeſſet, qvave ſua injuria provocatus relinqvere amicum benemeritum cuperet, etſi non ſemel id petitum, impetrare tamen tunc neqvaqvam valuit. Sed cum jam res Solomonis labare inciperent, Deo impietatem ejus non amplius ferente, cujus nutu Pharao difficilem ſe hactenus præbuerat, Aderus impetrato à ſuo rege commeatu in Idumæam revertitur. & cum non poſſet gentem ſuam ad defectionem à Solomone perpellere, eo qvod validis præſidiis impoſitis in officio contineretur, nec liceret impune res novas ibi moliri, profectus inde in Syriam ſe contulit. Ubi cum incidiſſet in qvendam Razarum, qvi deſciverat à Sophenæ rege Adrazaro, & eas terras cum latronum manu incurſionibus populabatur, ſocietatem cum homine iniit: cujus ope occupata ea parte Syriæ, rex declaratus, Iſraelitarum ditionem crebro irrumpendo, vivo adhuc Solomone, rapinis omnia miſcebat & cædibus. Et qvaſi parum eſſet Hebræis unus hoſtis externus, domi extitit, qvi Solomonem infeſtaret, Hieroboamus Nabatæi filius, veteri qvodam oracullo ad res novandas excitatus. Cum enim patre orbatus adoleſcens adhuc à matre educaretur, Solomon, animadverſa generoſa ejus indole, præfecit eũ fabricæ murorum, qvando Hieroſolyma mœnibus cingebat.

Ejus operis curam tanta solertia gessit, ut rex comprobata hominis industria, præmio dignum du ens, eum Josephi tribui præficeret. Ad qvam dum Hierosolymis egressus iter faceret, obviam ei fit propheta nomine Achia, Silunte oppido oriundus. Is salutatum eum de via paulum seduxit in rus qvoddam divertens, in qvo tum nemo alius aderat: scissoq; in duodecim frusta pallio, qvo ipse amiciebatur, jussit Hieroboamum decem inde sumere, præfatus Deum hoc jubere. Ille, inqvit, scisso imperio Solomonis, ejus filio, propter promissionem Davidi factam, tribum unam cum altera ei contigua daturus est: tibi vero decem propter Solomonis peccatum, qvi mulieribus & diis earum totum se devovit. Qvare sciens causam propter qvam Deus ab illo est alienatus, justitiam colito, & legum perpetuus custos ac conservator esto, cum pietatis ac religionis præmium maximum tibi sit propositum, nimirum ut tantus evadas, qvantum scis Davidem prius fuisse. His prophetæ verbis erectus ad spes magnas Hieroboamus, cum esset alioqvi ambitioso & inqvieto ingenio, qvamprimum in suam provinciam pervenit, non immemor præsagii prophetici solicitare populum cœpit, ut à Solomone deficeret, ipsiqve principatum deferret. Cujus conatibus & insidiis cognitis, Solomon volebat eum comprehensum occidere. At ille ad Susacum Ægypti regem profugus & præsens periculum evasit, & manendo illic usq; Solomonis obitum regno se Israëlitico incolumem servavit.

ἔτους ἦ τ ἔργων πεφενόησεν, ὡς τε ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀποδείξαι, καὶ γέρας αὐτῷ στρατηγίαν δῶι τῆς ἰωσήπε φυλῆς ἔδωκεν. ἀπερχομένῳ ἦ τῷ ἱεροβοάμῳ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐκ τ ἱεροσολύμων, συμβήσετ πεφήτης, ἐκ πόλεως μὲν σιλὼ, ἀχία ἦ ὄνομα. καὶ πεσαγορεύσας αὐτὸν ἀπήγαγεν ἐκ τῆς ὁδὸς μικρὸν ἀπενεγκὼν εἰς τὸ χωρίον, εἰς ὃ παρῆν μηδεὶς ἄλλ. σχίσας δ' εἰς δώδεκα φάρεσι τὸ ἱμάτιον, ὅπερ ἦν αὐτὸς πεφβεβλημένος, ἐκέλευσε τὸν ἱεροβοάμον λαβεῖν τὰ δέκα. πεφεπὼν ὅτι ταῦτα ὁ θεὸς βέλεται, καὶ σχίσας τὴν σολομῶν. ἀρχὴν, τῷ παιδὶ μὲν τῷ τότε διὰ τὴν πρὸς δαβίδην γενομένην ὁμολογίαν αὐτῷ, μίαν φυλὴν καὶ τὴν ἐξῆς αὐτῇ δίδωσι σοὶ ἦ, τὰς δέκα, σολομῶν. εἰς αὐτὸν ἐξαμαρτόντ., καὶ τῆς γυναικὸς, καὶ τῆς ἐκείνων θεοὺς αὐτὸν ἐκδεδωκότ. διὰ ταῦτ οὖν τὴν αἰτίαν, δίκην μεταπέμψει τὴν αὐτῷ γενομένην ὑπὸ σολομῶν. ὁ θεὸς, δίκαι. ἔσῃ, καὶ φύλαττε τὰ νόμιμα, πεφεπόμενός σοι τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς πρὸς θεὸν τιμῆς ἄθλα μείζω τ ἁπάντων, ἡμᾶς ἂν τηλικότῳ, ἡλίκον οἶδα δαβίδην γενόμενον. ἐπαρθεὶς ἐν τοῖς θ πεφήτ λόγοις ὁ ἱεροβοάμ., φύσει θερμὸς ὢν νεανίας καὶ μεγάλων ἐπιθυμητὴς πραγμάτων, οὐκ ἠρέμ. ἐνόμιζ. ἦ ἐν τῇ στρατηγίᾳ, καὶ μεμνημέν. τ ὑπὸ τοῦ ἀχία δεδηλωμένων, εὐθὺς ἀναπεῖσαι ἐπεχείρει τὸν λαὸν ἀφίστασθ σολομῶν., καὶ κινεῖν ἢ πρὸς αὐτὸν τὴν ἡγεμονίαν. μαθὼν ἦ τὴν διάνοιαν αὐτ καὶ τὴν ἐπιβολὴν ὁ σολομὼν ἐζήτ συλλαβὼν αὐτὸν ἀνελεῖν. φθάσας ἦ ὁ ἱεροβοάμ., πρὸς σύσακον φεύγει τ αἰγυπτίων βασιλέα, καὶ μέχρι τῆς σολομῶν. τελευτῆς ἐκεῖ μένας, τότε μηδεὶς ὑπ' αὐτ παθὼν ἐκέρδησε καὶ τὴν βασιλείαν φυλαχθῆναι.

CAP. III.

Solomone defuncto, populus à Roboamo ejus filio deficiens Hieroboamum decem tribunum regem fecit.

Solomon autem jam admodum senex moritur, exactis regni annis octoginta, vitæ vero nonaginta qvatuor: sepeliturqve Hierosolymis, omnium regum felicissimus & opulentissimus atqve prudentissimus, excepto peccato, ad qvod jam senescens à mulieribus est pertractus, de qvo & consecutis mox Hebræorum calamitatibus satis dictum est. Cæterum defuncto Solomone, & succedente in principatum ejus filio Roboamo, qvem è Noma Ammanitici generis muliere susceperat, mox qvidam è proceribus in Ægyptum miserunt, qui Hieroboamum revocarent. qvi cum ad eos in urbem Sicima venisset, etiam Roboamus eodem pervenit. Placuit enim, conventu Israelitarum illic habito, regnum de populi consensu accipere. Accedunt itaqve illum principes populi una cum Hieroboamo, rogantes, ut aliqvid de servitio remitteret, & patre suo vellet esse mitior. Gravi enim illius jugo se pressos fuisse. Sic enim firmius ei fore imperium, si amari mallet qvam metui. Ille post triduum ad postulata responsurum se pollicitus, statim in suspicionem venit, qvod sine mora votis eorum non annuisset.

VIII. 3. Reg. 12.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς τελευτήσαντ. σολομῶν., ὁ λαὸς ἀποστὰς ἀπὸ παιδὸς αὐτ ῥοβοάμου, τ δέκα φιλῶν ἱεροβοάμον ἀπέδειξε βασιλέα.

Ἀποθνήσκει ἦ ὁ σολομὼν ἤδη γηραιὸς ὤν. βασιλεύσας μὲν ὀγδοήκοντα ἔτη, ζήσας ἦ ἐννενηκόν. τέσσαρα. διατρίψας ἦ ἐν ἱεροσολύμοις. πάντας ὑπερβαλλων εὐδαιμονίᾳ τε καὶ πλούτῳ καὶ φρονήσει τοὺς βασιλεύσαντας, εἰ μὴ ὅσα γε πρὸς γῆρας ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἀπατηθεὶς, παρεκινήθη. πρὸς οὖν τ δι' αὐτὰ κακῶν συμπεσόντων ἑβραίοις, εἰς καιρὸν ἕτερον ἐξέσται διασαφῆσαι. μετ ἦ τὴν τ σολομῶν. τελευτὴν, διαδεξαμένου τ παιδὸς αὐτ τὴν βασιλείαν ῥοβοάμου, ὃς ἐκ γυναικὸς ἀμμανιτιδ. ὑπῆρχεν αὐτῷ γεγονώς, νοσήματα τοιοῦτα, πέμψαντες εὐθὺς εἰς τὴν αἴγυπτον οἱ τ ὄχλων ἄρχοντες, ἐκάλουν τ ἱεροβοάμον. ἀφικνουμένου ἦ πρὸς αὐτοὺς εἰς σίκιμα πόλιν, καὶ ῥοβοάμ. εἰς αὐτὴν παραγίνεται. ἐδέδοκτο γὰρ αὐτῷ ἐκεῖσε συνελθεῖν τοῖς ἰσραηλίταις, ἀποδείξαι αὐτὸν βασιλέα. πρεσβεύσαντες οὖν εἴτε ἄρχοντες αὐτῷ ἐ λαοῦ, καὶ ἱεροβοάμ., παρεκάλουν λέγοντες ἀνεῖναί τι τῆς δουλείας αὐτοῖς, καὶ ἡμέρᾳ χρηστότερον ἐ πατρός. βαρὺν γὰρ ὑπ' ἐκείνῳ ζυγὸν αὐτοὺς ὑπενεγκεῖν. εὐνούστεροι δὲ ἔσεσθαι πρὸς αὐτὸν, καὶ ἀγαπήσειν τὴν δουλείαν διὰ τὴν ἡμερότητα, ἢ διὰ τὸν φόβον. ὁ ἦ μὴ τρεῖς ἡμέρας ἐπὶν αὐτοῖς ἀποκρινεσθαι περὶ ὧν αἰτοῦσιν, ὑποπτ. μὲν εὐθὺς γίνεται, μὴ ῥᾳδιουργῆμα ἐπινεύσας αὐτοῖς τὸ πρὸς ἡδονήν.

πρὸ-

πρέσβυσιν ὡς ἠξιωσεν τὸ χρηστὸν καὶ φιλάνθρωπον, καὶ
A ἔτι εὐγενικώτερον ὁμοῦ καὶ τι βουλευσάμενος ὃ μὴ παρ-
ανικα ἀπιστεῖν ἀρχῆς ἐλπίδας ἔχειν. συγκαλέσας γὰρ
τοὺς πατρῴους φίλους, ἐκοινοῦτο μετ' αὐτῶν, ποδαπὴν δεῖ
ποιήσασθαι τὴν ἀπόκρισιν πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ δ' ἄπειρ-
οι τοὺς εὐνοῦς καὶ φύσιν ὄχλων εἰδότας, περιηνέσαν αὐτῷ
φιλοφρόνως ὁμιλῆσαι τῷ λαῷ καὶ δημοτικώτερον, ἢ καθ'
βασιλείας ὄγκον. χειροήθειάν γὰρ ἔτως εἰς εὔνοιαν αὐτῶν,
ὡς τὰ ὑπηκόων ἀγαπῶντων τὸ πρόσηνες καὶ ῥᾳδίως μι-
B κρὰν ἀπ' μὸν τὰ βασιλέων. ὁ δ' ἀγαθὴν ἔτως ἐς συμφέ-
ρειαν ὅπως πρὸς τὰ πᾶν, καὶ ἢ μὴ πρὸς γε τὸν τότε καιρὸν
ἐτεθῆρᾶσθαι βασιλέα, γνωμεύσαι ἀπερ ἄφη, ἃ θεὸς ποι-
ήσαιτο οἶμαι καλέσαι θῆναι τὸ συμφέρον ἐπ' αὐτῷ.
καλέσας γὰρ τοὺς μειρακίσκους τοὺς συστεθραμμένους, ἐς τὴν τῶν
πρεσβυτέρων αὐτῆς συμβουλίαν ἐπῶν, τί δοκεῖ ποιεῖν αὐ-
τοῖς σκέψασθε λέγειν. τοὺς γὰρ, ἅτε δὴ νεότης, ἅτε ἐκ θεοῦ ἠ-
C φημένου τὰ κρείττω, περιηνέσαν ἀποκρίνεσθαι τῷ λαῷ, τὸ
βραχύτερον αὐτῶν δάκτυλον τῶν πατρὸς ὀσφύος εἶναι
παχύτερον, καὶ εἰ σκληρὰς χεῖρας ἐπιφέρησιν ἐκεῖνοι, πολὺ
μᾶλλον αὐτὸς λήψεσθαι πέρα δυσκόλως, ἐς ἱμάσθιγιν
αὐτοῖς σκῶπτον συνιέντες, σκορπίοις δ' ποιήσειν αὐτὸν
τοῖς δοκᾶν. τέτοις ἡδεῖς ὁ βασιλεὺς, καὶ δόξας τοῖς σύμ-
πασι τὰ ἀρχῆς ἀξιώμασι τῶν ἀποκρισιν, ὡς σωθῆναι
ἀκίνδυνον τὸ πλῆθος τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν, μεθ' ὥραν δ'
λαὸν πάντας ὅτι τὸν λέγοντα ἀκῆκοέναι τι ἐκ βασιλέως
D ἐπηκολούθουν, ῥιζόμενος δὲ περὶ καὶ φιλάνθρωπον, τὴν τῶν
μειρακίων αὐτῆς συμβουλίαν παρεὶς ἦλθε τῶν φίλων ἀπε-
κρίνετο. ταῦτα δ' ἐπεπράπετο καὶ τὴν ἐκ θεοῦ βούλησιν, ἵνα
λάβῃ πλῆρωμα ἃ προεφήτευσεν Ἀχίας, πληγῆτες γὰρ
τῶν λόγων, ὡς ἐπὶ σίδηρον καὶ ἀληθῶς, ὡς
ὅπω πέρας τοῖς εἰρημένοις ἠναγκάσθησαν, καὶ μέγα πάν-
τες ἐμβοήσαντες ἐκέτι ἔδειν αὐτοῖς ἔναν συγγλῶς
πρὸς δαβίδην καὶ τοὺς ἀπ' αὐτοῦ μετ' ἐκείνου ἔφασαν
τὴν ἡμέραν. ὥρᾳ χωρεῖν δ' αὐτῷ μένον τὸν ναὸν, ὃν ἐπα-
E τρ αὐτὸς κατεσκεύασεν ἐπόντες, καταλείψειν ἠπεί-
λησαν. ἔτως δ' ἔχον πικρῶς. καὶ τλεὼ ὀργὴν ἐπήρη-
σεν, ὡς πίμψαντα αὐτὸν τὸν ἐπὶ τῶν φόρων ἀδώραμον
ἵνα ἀγγέλοντας τοῖς εἰρημένοις, ἔτι πρόπετες ἐπ' νε-
ότητα ἐς δύσκολον ἐν αὐτοῖς, ποιήσειν μαλακωτέρους,
ἐκ ὑπήκοον, ἀλλὰ βαλόντες αὐτὸν λίθοις, ἀπέκτει-
ναν. ὃ δ' ἰδὼν φοβούμενον καὶ νομίσας αὐτὸν βεβλῆσθαι τοῖς
λίθοις ὡς τὸν ἐπὶ τῆρέτην ἀπέκτεινεν αὐτοῦ τὸ πλῆθος,
F ὁπλίσας, μὴ καὶ ἔργῳ πάθῃ τὸ δεινὸν, φεύγει εὐθὺς ἐπὶ
ἅρματος ἐφυγμένος ἱεροσόλυμα. ἐφ' μὲν ἰούδα φυ-
λὴ, ἐφ' βενιαμὶς, χειροτονῆσαν αὐτὸν βασιλέα. τὸ δ' ἄλ-
λο πλῆθος ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας τοῦ δαβὶδ παίδων ἀ-
πᾶσαν, τὸν ἱεροβοάμου ἀπέδειξε τῶν πραγμάτων κύριον.
ῥοβοάμος δ' ὁ βουλόμενος πᾶς, ἐκκλησίαν ποιήσας τῶν
δυοφύλων, ἃς εἶχεν ὑπηκόους, οἵος τε ἦν λαῶν ἐκτω-
καίδεκα παρ' αὐτὸν φρᾶσ μυριάδας ἐπλεκτὰς, ἐξελθεῖν
G σὺν ἱεροβοάμου ἐπ' λαὸν, ὅπως πολεμήσας, ἀναλά-
σῃ δι' αὐτὸν αὐτῷ. κωλυθεὶς δ' ὑπὸ θεοῦ λόγῳ δ' προ-
φήτου ποιησάμενος τὴν φρατείαν, ἀφῆκεν ἕναν δίκαιον
τοὺς ὁμοφύλους πολεμεῖν, ἔτι ἔλεγε καὶ ταῦτα κατ'
τὴν δ' θεοῦ πρόφασιν τῆς δ' πλήθους ἀποστάσεως γε-
νομένης, ἀπεχώρησε. διηγησόμεθα δ' πρῶτον ὅσα
ἱεροβοάμ. ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ἔπραξεν,
εἶτα δ' τούτων ἐχόμενα τὰ ῥοβοάμου δ' τῶν
δυοφύλων βασιλέως γενόμενα δηλώσομεν. φυλα-
χθήσεται δ' αὐτοῖς ἄχρι παντὸς τὸ ἰσηγορίας τὸ εὐτακτον.

A Decere enim ejus ætatem putabant proclivem esse ad benemerendum. non nihil tamen spei suberat: qvod non statim essent repulsam passi. Interim ille, convocatis paternis amicis, consultabat, qvale responsum populo dari oporteat. qvi qvum bene ipsi cuperent, & vulgi naturam probe callerent, svaserunt, ut comiter populum alloqveretur, & posito aliqvantisper fastu regio, ad captandam multitudinis gratiam se accommodaret. hac enim arte captos facile illum amaturos, qvod natura ita comparatum sit, ut subjecti delectentur regibus mansvetis, & de suo fastigio nonnihil se demittentibus. Ibi Deus sine dubio mentem ademit homini, cui tam utilis in omne tempus sententia, certe ad præsens ambienti regnum necessaria, non probabatur: sed accitis æqvalibus suis juvenibus, & exposito seniorum consilio, qvid ipsis videretur, proferre jussit. Illi, qvia nec per ætatem poterant, nec Deus sinebat, utiliora cernere, autores ei fiunt sic ad populum respondendi: minimum digitū ipsius crassiorem esse qvam patris lumbi fuerint: & si ab illo duriter habitos se putarent, durius etiam in posterum tractandos esse: & si ab illo scuticis cæsi fuissent, expectandum, ut ab ipso scorpionibus flagellarentur. His delectatus rex, & ratus decere majestatem principatus tale responsum, postqvam tertia die populus ad audiendū convenit, omnibus expectatione suspensis, & existimantibus benignum aliqvid sibi proponēdum, omisso amicorum consilio, ex juvenum sententia respondit, non sine Dei voluntate, ut Achiæ vaticinium suus eventus seqveretur. Icti enim velut ferro tam duris verbis, non secus ac si à minis ad rem jam esset perventum, per indignationem uno ore exclamant, nihil sibi futurum amplius cum Davidis progenie, haberet ipse templum, qvod pater extruxisset, manifeste defectionem præ se ferentes. Adeoqve pertinax ira fuit, ut Adoramum qvæstorem regium, missum ad excusandum juvenilis linguæ petulantiam, placandosq; concitati vulgi animos, ne auditum quidem lapidibus obruerint. Qvo facto Roboamus ratus, id qvod erat, se in famulo saxis impetitum, veritusqve, ne conceptum semel odium in ipsius caput effunderetur, trepide conscenso curru, qvantum potuit, Hierosolyma properavit. Et Judæ qvidem ac Benjamis tribus communibus suffragiis regem eum eligunt: reliqva vero multitudo, ex illo die alienata à progenie Davidis, Hieroboamo imperium detulit. id Roboamus ægre ferens, conventu duarum tribuum sibi subditarum indicto, & delectu CLXXX. millium habito, conaturus erat reliqvas decem vi ad officium retrahere, nisi Deus per prophetam intercessisset, admonens nefas esse civile bellum movere, præsertim cum Deo volente populus ab eo defecisset. Nunc prius Hieroboami Israelitarum regis gesta, ac tum demum res Roboami duarum tribuum regis dicemus, serie narrationis ita postulante.

Ergo Hieroboamus regia Sicimis constructa, inibi domicilium optavit: nec eo contentus, apud Phanuelam urbem aliud ædificavit. Nec multo post instante Scenopegia, cogitans secum, qvod si permitteret populo Hierosolymitanam professionem, & festi illic celebrandi potestatem faceret, populus captus religione templi & ceremoniis, facile mutata voluntate, seqve relicto, ad priorem regem accedere posset, idqve non dominationi suæ tantum, verumetiam vitæ periculosum foret, statuit hoc modo rebus suis consulere. Duas vitulas ex auro fecit, & constructis totidem delubris, altero apud Bethela, altero apud Danam, quod oppidum situm est ad minoris Jordanis fontem, effigies illas utrobiqve consecravit: & conventu indicto decem tribuum, qvibus ipse præerat, pro concione in hunc modum eas est allocutus: Viri populares, notum vobis existimo, qvod nullus locus Deo est vacuus, & qvod is nullo certo loco includitur: sed ubiqve vota exaudit, ubiqve cultores suos respicit. Qvare non placet mihi, hoc tempore vos Hierosolyma urbem infensam longo itinere proficisci religionis ergo. Homo illud templum statuit, qvemadmodum & ego duas aureas vitulas consecravi, alteram in Bethelis, alteram in Dana, ut pro locorum opportunitate ex propinqvioribus oppidis ad eas confluentes, illic Deum rite adoretis. Nec deerunt sacerdotes ac Levitæ ex vobis per me designati, ne qvid Leviticam tribum & Aaronis progeniem desideretis. Ergo qvicunq; ex vobis sacerdotium ambit, vitulum & arietem Deo mactet, qvo ritu ferunt etiam primum sacerdotem Aaronem creatum esse. His verbis populum decepit, autor ei factus patriæ religionis deserendæ: qvæ causa fuit Hebræis omnium calamitatum, ut bello ab exteris gentibus devicti, postremo in captivitatem abducerentur, sicut suo loco dicetur. Porro appetente jam septimi mensis festivitate, volens & ipse apud Bethela eam celebrare, sicut à duabus tribubus Hierosolymis celebrabatur, ante vitulam altare posuit: moxqve assumpta pontificis persona, cum suis sacerdotibus ad illud ascendit. Cumq; jam holocaustomata in conspectu totius populi pararet incendere, Deo mittente supervenit à Hierosolymis propheta, nomine Jadon. Is in mediam multitudinem progressus, audiente rege ad altare sermonem vertit. Altare, altare, hæc dicit Dominus: Exorietur qvidam de genere Davidis, Josias nomine, is mactabit super te falsos sacerdotes illius temporis, & impostorum ad impietatem populum seducentium ossa super te incendet. Et ut nemini dubium sit prædictionem hanc non esse vanam, prodigio confirmabitur. Rumpetur altare hoc, & adipes victimarum in eo cōgesti in humum effundentur. His prophetæ verbis irritatus rex, intendit in eum manum, jubens hominem comprehendi: moxqve sideratum brachium diriguit, ut reducere manum non posset, torpente membro haud secus, qvam fresset exanime. Altare qvoqve diruptum impositas victimas effudit, ita ut vates DEI prædixerat.

3. Reg. 13.

A ὁ τοίνυν ἱεροβοάμος, οἰκοδομήσας βασίλεον ἐν σικίμοις πόλει, ἐν ταύτῃ τὴν διαιταν εἶχε. κατεσκεύασε δὲ καὶ ἐν Φανουήλα πόλει λεγομένῃ. μετ' ὀλίγον δὲ τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς ἐνιστάσης μέλλούσης, λογισάμενος ὡς ἐὰν ἐπιτρέψῃ τοῖς πολίταις προσκυνῆσαι τῷ θεῷ εἰς ἱεροσόλυμα παραγένηται, καὶ σχεῖν τὴν ἑορτὴν ἀλλαγεῖν, μετανοῆσαι ἴσως, καὶ δι' ἀλεαθεὶς ὑπὸ τοῦ ναοῦ καὶ τῆς θρησκείας τῆς ἐν αὐτῷ τοῦ θεοῦ, καταλείψει μὲν αὐτὸν, προσχωρήσῃ δὲ τῷ πρώτῳ βασιλεῖ, ἐκινδύνευε τότε νομίζων τὴν ψυχὴν ἀποβαλεῖν, ἐπιτεχνᾶται τοιόνδε τι. δύο μόσχους δαμάλεις χρυσοῦς, καὶ οἰκοδομήσας ναΐσκους τοσούτους, ἕνα μὲν ἐν Βηθήλῃ πόλει, τὸν ἕτερον δὲ ἐν Δάνῃ, ἡ δέ ἐστι πρὸς ταῖς πηγαῖς τοῦ μικροῦ ἰορδάνου, τίθησι τὰς δαμάλεις ἐν ἑκατέρῳ τῶν ἐν τοῖς προειρημένοις πόλεσι ναΐσκῳ. καὶ συγκαλέσας τοὺς δέκα φυλὰς, ὧν αὐτὸς ἦρχεν, ἐδημηγόρησε, τοιάδε ποιησάμενος τοὺς λόγους, ἄνδρες ὁμόφυλοι, γινώσκειν ὑμᾶς νομίζω ὅτι, ὅτι πᾶς τόπος ἔχει τὸν θεὸν, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ἀποδεδειγμένῳ χωρίῳ ἐν ᾧ πάρεστιν. ἀλλὰ πανταχοῦ ἀκούει καὶ τοὺς θρησκεύοντας ἐφορᾷ. ὅθεν δοκεῖ μοι νῦν ἐπείγειν ὑμᾶς εἰς ἱεροσόλυμα παραγενομένους εἰς τὴν τῶν ἐχθρῶν πόλιν μαχαιρῶντως ἐδὲν προσκυνεῖν. ἀνθρωπος γὰρ κατεσκεύακε τὸν ναὸν, πεποίηκα δὲ κἀγὼ δύο χρυσοῦς δαμάλεις ἐπωνύμους τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν μὲν ἐν Βηθήλῃ πόλει καθίδρυσα, τὴν δὲ ἐν Δάνῃ, ὅπως ὑμῶν οἱ τότων ἔγγιστα τῶν πόλεων κατοικημένοι προσκυνήσωσιν εἰς αὐτὰς ἀπερχόμενοι τὸν θεόν. ἀποδείξω δέ τινας ὑμῖν καὶ ἱερεῖς ἐξ ὑμῶν καὶ λευίτας, ἵνα μὴ χρείαν ἔχητε τῶν λευιτῶν φυλῆς καὶ τῶν ἀαρώνου γόνων. ἀλλ' ὁ βουλόμενος ὑμῶν ἱερεὺς εἶναι, προσιτω κατὰ μόσχον τοῦ θεοῦ καὶ κριόν, ἃ καὶ τὸν πρῶτον ἱερέα φασὶν ἀαρῶνα πεποιηκέναι. ὅτ' εἶπεν, ἐξηπάτησε τὸν λαὸν, καὶ τὰ πατρῷα θρησκεύειν ἀποστάντας, ἐποίησε παραβῆναι τοὺς νόμους. ἀρχὴ κακῶν ἐγένετο ὅτοις ἑβραίοις, καὶ ὑπὸ πολέμων κρατηθέντες ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων αἰχμαλωσίᾳ περιπεσεῖν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν κατὰ χώραν δηλώσωμεν. ἀνιστάσης δὲ τὴν ἑορτὴν ἑβδόμῳ μηνὶ, βουλόμενος καὐτὸς ἐν Βηθήλῃ ταύτην ἀγαγεῖν, ὥσπερ ἑορτάζον καὶ οἱ δύο φυλαὶ ἐν ἱεροσολύμοις, οἰκοδομεῖ μὲν θυσιαστήριον πρὸ τῆς δαμάλεως. ἡμέρᾳ δ' αὐτὸς ὁ ἀρχιερεὺς ἐπὶ τὸν βωμὸν ἀναβαίνῃ σὺν τοῖς ἰδίοις ἱερεῦσι. μέλλοντος δ' ἐπιφέρειν τὰς θυσίας, καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ἐν ὕψει δὲ λαῷ πάντες, προσέρχεται πρὸς αὐτὸν ἐξ ἱεροσολύμων προφήτης, ἰαδὼν ὄνομα, δι' θεοῦ πεμψαντος. ὃς στὰς ἐν μέσῳ τῷ πλήθει βασιλέως ἀκούοντος, εἶπε τάδε, πρὸς τὸ θυσιαστήριον ποιούμενος τοὺς λόγους, ὁ θεὸς ἔσεσθαί τινα προλέγει καὶ δαβίδου ἔθνους ἰωσίαν ὄνομα, ὃς ἐπὶ σοῦ θύσει τοὺς ψευδοιερεῖς τοὺς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν γενησομένους, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν λατραλαίων τούτων καὶ ἀπατεώνων, καὶ ἀσεβῶν, ἐπὶ σοῦ καυσει. ἵνα μὲν τοίνυν πιστεύσωσιν ἐπὶ θεῷ ὕστερον ἔχῃ, σημεῖον αὐτοῖς πρόσερον ἀποδώσομεν. ῥαγήσεται τὸ θυσιαστήριον καὶ ἐκχεῆται, καὶ πᾶσα ἡ ἐπ' αὐτῷ πιμελὴ τῶν ἱερείων, ἐπὶ γῆν χυθήσεται. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ προφήτου, παροξυνθεὶς ὁ ἱεροβοάμος, ἐξέτεινε τὴν χεῖρα κελεύων συλλαβεῖν αὐτόν. ἐκτεταμένη δ' ἡ χεὶρ, εὐθὺς παρείθη, καὶ οὐκ ἐπίσχυεν αὐτὸν πρὸς ἑαυτὸν ἀναγαγεῖν. ἀλλὰ νενάρκηκυῖα καὶ νεκρὰν εἶχεν ἀναίσθησιν. ἔῤῥαγη δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ κατηνέχθη πάντα ἀπ' αὐτοῦ, καθὼς προεῖπεν ὁ προφήτης. μαθὼν

μαθὼν ἢ ἀληθῆ τὸν ἄνθρωπον καὶ θείαν ἔχοντα παῤῥησίαν, παρεκάλεσεν αὐτὸν δεηθῆναι τοῦ θεοῦ ἀναζωπυρῆσαι τὴν δεξιὰν αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν ἱκέτευσε τὸν θεὸν καὶ τὸ αὐτὸ ἔπαθεν, ὁ δὲ τὴν χεῖρα τὴν φύσιν ἀπολαβούσης, χαίρων ἐπ' αὐτῷ τὸν προφήτην παρεκάλει δεῖπνῆσαι παῤ' αὐτῷ. ἀδὼν δὲ ἔφη, μὴ συμφέρειν οἱ πορευθῆναι πρὸς αὐτὸν, μήτε ἄρτου μήτε ὕδατος ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. τοῦτο γὰρ αὐτῷ τὸν θεὸν ἀπειρηκέναι, καὶ τὴν ὁδὸν ἣν ἦλθεν ὅπως μὴ διὰ αὐτῆς ποιήσῃ τὴν ἐπιστροφήν, ἀλλὰ δι' ἄλλης ἐφασκε. τοῦτον μὲν οὖν ἐθαύμαζεν ὁ βασιλεὺς τῆς ἐγκρατείας. αὐτὸς δὲ ἦν ἐν φόβῳ, μεγάλως ἀπὸ τῶν πεπραγμάτων ἐκτῶν προειρημένων, ὅτε ἀκηκόει παρὰ τῶν ἐν τῇ πόλει παίδων ψευδοπροφήτης, ὃν εἶχεν ἐν τιμῇ ἱεροβοάμου, ἀπατῶν μῦθος τὸ αὐτοῦ τὰ πρὸς ἡδονὴν λέγοντος. ὅτε οὖν τὸ μὲν κλινήρης ἦν ἀπὸ τοῦ γήρους ἀδυνάτων τῶν ποδῶν αὐτῷ θηλωμένων τὰ δὲ καὶ ὅσα παρόντες ἐξ ἱεροσολύμων προφήτου καὶ σημείων τῶν γενομένων, καὶ ὡς παρεθέσιμον αὐτῷ τὸ δεξιὸν ἱεροβοάμου, δεξαμένου πάλιν σκευὴ ζῶσαν ἀπολαβόντος, ἀπορία μὴ παρόδοκιμήσειεν αὐτὸν ὁ ξένος τῆς βασιλέως καὶ πλείονος ἀπολαύσει τιμῆς, παρεσκεύαζε τοῖς παισὶν ὑποζύγιον τὸν ὄνον, καὶ ἕτοιμον πρὸς ἔξοδον αὐτῷ παρασκευάσαι. τῶν δὲ ἀπηλλαγμένων ἐπὶ τοῦτο, καὶ ἑτοίμου πρὸς ἔξοδον αὐτῷ παρασκευασθέντος, ἐπιβὰς ἐπόησε τὸν προφήτην. καὶ καταλαβὼν ἀναπαυόμενον ὑπὸ δένδρῳ βαθεῖ καὶ σκιὰν ἔχοντι φυὲς ἐυμεγέθους ἠσπάσατο πρῶτον. ἔπειτα ἐμέμφετο μὴ παρ' αὐτῷ ἐλθόντα καὶ ξενίων μεταλαβόντα. ὁ δὲ φήσαντος κεκωλῦσθαι πρὸς τοῦ θεοῦ γεύσασθαι τροφῆς τινι τῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει, ἀλλ' οὐχὶ παρ' ἐμοὶ πάντως ἀπηρεμεῖ σοι τὸ θεῖον τροφὴ δεῦρο τράπεζαν ἐφη. προφήτης γάρειμι κἀγὼ, καὶ τὰ αὐτῆς σοι κοινωνὸς πρὸς αὐτὸ θρησκείας. ἕπαρσιμί νῦν ὑπ' αὐτοῦ πεμφθείς, ὅπως ἀγάγω σε πρὸς ἐμαυτὸν ἑστιασόμενον. ὁ δὲ, ψευσαμένῳ πειθῶς, ἀνέστρεφεν. ἀριστούντων δ' ἐπὶ τῇ φιλοφρονουμένων ὁ ἀνὴρ ὑπεφαίνετο τοῦ ἰαδὼν. καὶ τοῦτο τοὺς ἐντολὰς αὐτῷ πιμπράμενον ἔφεζεν ἔλεγε, καὶ παραπλὴν, εἰδήλεγε γὰρ οὕτω τὴν ὁδὸν ἀπερχομένῳ, συμβαλεῖν ἐφασκε, ἀφ' ὧν διαφθαρήσεσθαι καὶ τὸν ἐν τοῖς πατρῴοις μνήμασι τάφῃς σύμβιον. παύσασθαι δ' ἐγίνετο οἴμας τὸν θεοβούλησιν, ὅπως μὴ πρόσχοι τοῖς τοῦ ἰαδὼνος λόγοις ἱεροβοάμος ἐληλεγμένα ψεῦδος. πρευομένῳ τοίνυν τῷ ἰαδὼν πάλιν εἰς ἱεροσόλυμα, συμβάλλει λέων. καὶ κατασπάσας αὐτὸν ἀπὸ τοῦ κτήνους, ἀπέκτεινε. καὶ τὸν μὲν ὁδὸν ἔλεως ἔλαψε. πρόσκαθεζόμενος δ', ἐφύλασσε κἀκεῖνον, καὶ τὸ τοῦ προφήτου σῶμα, μέχρις ἃ τινες τῶν ἐπιτυχόντων ἰόντες ἀπήγγειλαν ἐλθόντες εἰς τὸν πόλιν τοῦ ψευδοπροφήτου. ὁ δὲ, τοὺς υἱοὺς πέμψας ἐκόμισεν εἰς τὸν πόλιν τὸ σῶμα, καὶ πολυτελοῦς μὲν κηδείας ἠξίωσεν, ἐπιτελέσαι δὲ τοῖς παισὶ καὶ αὐτὸ ἀποθανόντα, σὺν σκεύῃ γὰρ ψεύσαι λέγων, ἀληθῆ μὲν εἶναι τὰ ὑπ' ἐκείνου προφητευθέντα καὶ τοῦ πόλεως ἐκείνης, καὶ τῶν θυσιαστηρίου, καὶ τῶν ἱερέων, καὶ τῶν ψευδοπροφητῶν. ὑβριωθήσεσθαι δ' αὐτὸς καὶ τὴν τελευτὴν οὐδὲν σὺν ἐκείνοις ταφεὶς, τῶν ὀστῶν διασωθησομένων. κηδεύσας οὖν τὸν προφήτην, καὶ παῦσας ἐπιτελέσαι τοῖς υἱοῖς, πατρὸς ὢν καὶ ἀσεβὴς προφήτου ἱεροβοάμου. καὶ τί δήποτ' ἐπεράχθης εἶπεν ἐκείνου τῶν δ' ἀνήκτων λόγων; ὡς ἦν καὶ τὰ πρὸς τὸ θυσιαστήριον αὐτῷ καὶ τὰ αὐτοῦ χείρα, διηπόρησε ὁ βασιλεὺς, θεῖον ἀληθῶς καὶ προφήτην ἄρτιον ἀποκαλῶν, ἤρξατο ταύτην αὐτοῦ τὴν δόξαν ἀναλύειν κακουργῶν, καὶ πιθανοῖς πρὸς τὰ γεγενημένων χειρώμενος λόγοις βλάπτειν αὐτοῦ τὴν ἀλήθειαν.

A Ibi rex videns hominem veridicum esse ac divinum, rogavit eum, ut Deum exoraret, quo affectæ dextræ vigorem pristinum redderet. qvod cum ita factum esset, lætus recepta sanitate, rogabat prophetam, ut cum eo prandere dignaretur. excusavit Jadon negans se in ea urbe panem aut vinum sumpturum. id enim sibi contra interdictum Dei non licere, vetitum etiam, ne per eandem viam revertatur; qua venerat. Rex autem miratus viri continentiam eo magis de se cœpit esse solicitus, ex his quæ viderat & audierat, parum felicem rerum suarum exitum augurans.

Erat in ea urbe malus quidam pseudopropheta, quem Hieroboamus in honore habebat seductus ab illo omnia ad gratiam loquente. hic tum decumbebat, qvod esset senio langvidus, cumque audisset à filiis de adventu prophetæ à Hierosolymis, & prodigiis per eum patratis, & qvod Hieroboamus emortuam dextram ad illius preces sanam recepisset: veritus, ne rex de hospite melius quam de se opinaretur, mandavit filiis, ut evestigio asinum stratum ad iter sibi expedirent. quibus impigrè jussa executis, consceuso jumento, per vestigia prophetæ properabat. quem assecutus interquiescentem sub quercu patula & umbrosa, primò salutavit: deinde expostulavit cum eo, qvod non ad se divertisset, hospitalitate fruiturus. qvo referente, vetitum se à Deo, ne apud quenqvam in ea urbe cibum sumeret. Certe apud me, inquit, licuit sumere. nam ego quoque propheta sum ejusdem cujus tu cultor, numinis. & nunc ipsius jussu venio, te ad nos adducturus, & prandio hospitali excepturus. Tum vates mentienti credens revertitur. Adhuc autem illis prandentibus, & familiari sermone se oblectantibus, Deus apparuit Jadoni, pœnam inobedientiæ, pœnæq; modum denuncians. Fore enim, ut in itinere à leone discerpatur, nec in paternum monumentum inferatur. Hæc autem, Deo volente, contigisse opinor, qvo minus apud Hieroboamum Jadonis verba fidem invenirent, de mendacio suspecti. Nam redeunti Hierosolymam leo factus obviam detractum de jumento necavit, nihil læso asino, imò & illum & prophetæ cadaver servabat accubans, donec viatores quidam rem visam pseudoprophetæ renunciaverunt. Tum ille, filiis in hoc missis, corpus ejus in urbem reportavit, inibique magnificè sepeliit, monitis filiis, ut se quoq; post mortem in idem monumentum inferrent. Vera enim esse, quæcunq; ille præcecinisset, de urbe illa & altari, & sacerdotibus ac pseudoprophetis. ad se autem nullam post mortem injuriam perventuram, propter communem cum illo sepulturam, confuso ossium discrimine. Post justa funebria prophetæ reddita, & injuncta filiis mandata, cum esset vir malus & impius, Hieroboamum adit: & quid ita, inqvit, istius fatui turbatus es sermonibus? Illo vero de altari & sua ipsius manu referente, ac verè hominem Dei vatemque optimum vocitante, cœpit hanc ejus opinionem malitiosè labefactare, & probabilibus rationibus rei veritatem offuscare.

IX.

Ajebat enim præ lassitudine manum ejus ob-A torpuisse, dum altari infert victimas, ac deinde post quietem pristinum vigorem recepisse. Altare quoque recentis etiam tum structuræ, qvod tot ac tantarum victimarum molem non ferret, disruptum concidisse. Postremò vatis mortem indicat, à leone esse necatum: adeò nihil divinum nec in vita nec in verbis ejus fuisse. His dictis regi persuasit, & mentem ejus à Deo & B justis ac piis operibus in totum aversam in extremam impietatem præcipitavit. In tantum enim posthac contra omne jus ac fas debacchatus est, ut nihil aliud quæreret, quam quomodo in dies magis ac magis semetipse novis sceleribus superaret.

X. Sed hoc omisso de Solomonis filio Roboamo jam dicendum. Is duarum tribuum regno potitus, urbes munitas & magnas condidit, qua- C rum nomina hæc: Bethleem, Ethame, Thecos, Bethsur, Socho, Odolam, Ipa, Maresa, Zipha, Adoræm, Lachis, Azeca, Saræm, Elom, Hebron, omnes in tribu Judæ sitæ. Alias deinde æquè magnas in Benjamitica sorte munivit, singulisque sua præsidia & præfectos imposuit, frumento, vino, oleo cæterisque commeatibus abundè instructis. Scutorum etiam & lancearum D tantum numerum fabricari curavit, quantus multis millibus sufficeret. Ad hunc Hierosolymis degentem è tota Israelitarum ditione confluxerunt sacerdotes & Levitæ, quotquot è reliqua plebe erant boni ac justi patrias suas relinquebant, ut Hierosolymis Deum colere liceret, offensi Hieroboami tyrannide, qui eos ad suarum vitularum adorationem vi adigere vo- E lebat. qvo factum est, ut Roboami regnum integro triennio talibus accessionibus crescret. Qui cum ex priore matrimonio cognatæ cujusdam mulieris tres liberos suscepisset, superduxit postea cognatam aliam, Macham è Thamare Abesalomi filia primogenitam, ex qua Abiæ pater factus est. & quamvis etiam ex aliis uxoribus liberos haberet, præ omnibus tamen amavit Macham. erant enim ei legitimæ uxores o- F ctodecim, concubinæ verò triginta: & ex his viginti octo filii, filiæ verò sexaginta. Abiam vero Machæ filium successorem sibi designavit, ejusque fidei thesauros suos & munitissimas quasque urbes credidit. Sed ut plerumque solent mortales fortuna blandiente corrumpi. Roboamo quoque idem accidit. Videns enim sui regni tanta incrementa, ad injustas & impias a- G ctiones deflexit, factus contemtor veræ religionis, ita ut etiam populum in imitationem sui pertraheret: quandoquidem ea est rerum humanarum natura, ut cum principum ac magistratuum moribus etiam subditi depraventur, qvorum modestia ceu norma corrigi debebant, & pro virtutibus vitia eorum sequantur: alioquin nisi eadem, quæ reges, faciant, improbare facta illorum videntur: sicut sub Roboamo contigit, populo leges ac pietatem egregie contemnente, ne justitiæ studiis regem suum offenderet.

ἀπηχθρεῖτο δὲ πάσιν αὐτὸν ὡς ὑπὸ κόπου μὲν ἡ χεὶρ αὐτοῦ ναρκήσαι βαστάζουσα τὰς θυσίας. εἶτ' ἀνεθεῖσα πάλιν, εἰς τὸν αὐτὸν ἐπανέλθοι φύσιν. τὸ δὲ θυσιαστήριον ὃν καινὸν καὶ δεξάμενον θυσίας πολλὰς καὶ μεγάλας, ῥαγεῖη καὶ πέσοι διὰ βάρος τῶν ἐπενεχθέντων ἐδήλου δ' αὐτῷ καὶ τὸν θάνατον διὰ τοιούτου σημείου προειρηκώς, ὡς ὑπὸ λέοντος ἀπολοῖτο. ἔτους δὲν ἔτι ἔσχεν, ἢ ἐφθέγξατο προφήτης. ταῦτ' εἰπὼν, πείθει τὸν βασιλέα, καὶ τὸ διανόημα αὐτοῦ τελέως διαστρέψας ἀπὸ τοῦ θεοῦ τῶν δικαίων καὶ θείων ἔργων ἐπὶ τὰς ἀσεβεῖς πράξεις παρώρμησεν. ἔτους δὲ ἐξύβρισεν εἰς τὸ θεῖον καὶ παρεκινήσεν, ὡς ἐδεῖν ἄλλο καθ' ἡμέραν ζητῶν, ἢ τὰ καινὰ καὶ μιαρώτερον τῶν ἤδη τετολμημένων ἐρᾶσαι). καὶ τὰ μὲν περὶ ἱεροβοάμου, ὅπῃ δ' παρόντος ἡμῖν δεδηλώσθω. ὁ δὲ σολομῶνος υἱὸς ῥοβόαμος, ἐκ τῶν δύο φυλῶν βασιλεὺς ὡς προειρήκαμεν. ὠκοδόμησε πόλεις ἐχυρὰς τὰς μεγάλας, βηθλεέμ, καὶ ἠταμέ, καὶ θεκώε, βηθσοὺρ, καὶ σωχὼ, καὶ ὀδολάμ, καὶ εἰπὰν, καὶ μαρησὰν, καὶ ζιφᾶ, καὶ ἀδωραὶμ, καὶ λαχεῖς, καὶ ζηκὰ, καὶ σαρεὰμ, καὶ ἠλὼμ, καὶ χεβρῶνα, ταύτας μὲν ἐν τῇ ἰούδα κληρουχίᾳ πρώτας ὠκοδόμησε. κατεσκεύασε δὲ καὶ ἄλλας μεγάλας, ἐν τῇ βενιαμίδι κληρουχίᾳ. καὶ τειχίσας, φρουρὰς τε κατέστησεν ἐν ἀπορίαις καὶ ἡγεμόνας, σῖτον τε πολὺν καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, πάντα ἄλλα πρὸς διατροφὴν ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων ἀφθόνως ἀπέθετο, πρὸς δὲ τούτοις θυρεοὺς καὶ σιρομάγας εἰς πολλὰς μυριάδας. σταυροῦσθαι δὲ οἱ ἔδοξε πᾶσι τοῖς ἱερατεύουσιν ἱερεῖς πρὸς αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα κατελθεῖν, καὶ εἴ τινες ἄλλοι δὲ τῶν ἰουδαίων ἦσαν ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι, καταλείπειν τὰς αὐτῶν πόλεις ἵνα θρησκεύωσιν ἐν ἱεροσολύμοις τὸν θεὸν, ἐκώλυε γὰρ ἡδέως εἶχον προσκυνεῖν ἀναλαμβάνοντες τὰς δαμάλεις ἃς ἱεροβοάμος κατεσκεύασε. καὶ ἤυξησαν τὴν ῥοβοάμου βασιλείαν ἐπ' ἔτη τρία. γήμας δὲ συνῳκίσατο τινα καὶ τρεῖς παῖδας ἐξ αὐτῆς παῖδας, ἧς τὸ ὕστερον καὶ τὴν ἐκ τῆς ἀβεσσαλώμου θυγατρὸς θαμάρης, μαχάνεω ὄνομα καὶ αὐτῷ οὔσαν συνῳκήσατο. καὶ παῖς ἐξ ἐκείνης αὐτῷ γένεται, ὃν ἀβίαν προσηγόρευσε. τέκνα δὲ εἶχεν καὶ ἐξ ἄλλων γυναικῶν πλείονα, πασῶν δὲ μᾶλλον ἔστεξε τὴν μαχάν, εἶχε δὲ, τοὺς μὲν νόμῳ συνοικούσας αὐτῷ γυναῖκας, ὀκτωκαίδεκα. παλλακὰς δὲ, τριάκοντα καὶ ἑξ· οἱ μὲν αὐτῷ γεγόνεσαν, ὀκτὼ καὶ εἴκοσι. θυγατέρες δὲ ἐξήκοντα. ἀπέδειξε βασιλέα, τὸν ἐκ τῆς μαχάνης ἀβίαν. καὶ τοὺς ἡσσωμένους αὐτῷ καὶ τὰς ὀχυροτάτας πόλεις ἐπίστευσεν. αὐτίον δ' οἶμαι πολλάκις γένεται κακῶν καὶ ἀνθρωπίνοις τὸ τῶν πραγμάτων μέγεθος, καὶ ἡ πρὸς τὸ βέλτιον αὐτῶν τροπή. τὸν γὰρ βασιλείαν αὐξανομένην οὕτω βλέπων ῥοβόαμος, εἰς ἀδίκους καὶ ἀσεβεῖς ἐξετράπη πράξεις, καὶ τῆς θεοῦ θρησκείας καταφρονήσεν, ὡς καὶ τοὺς ὑπ' αὐτῷ λαοὺς μιμητὰς ψευδοῦς τῶν ἀνομημάτων. συναφθείρεται γὰρ τοῖς τῶν ἀρχομένων ἤθη, τοῖς ἡγεμόνων τρόποις, καὶ ὡς ἔλεγχον τῆς ἐκείνων ἀσελγείας τὸν αὐτῶν σωφρονισμὸν παραπέμποντες, ὡς ἀρετῇ τοὺς κακίους αὐτῶν ἅπαντας. ἀνάγκη δὲ ἐνεῖναι δοκεῖ θεσπεσίῳ τὰ τῶν βασιλέων ἔργα, μὴ ταῦτα πράττοντας. τέτοιν τοίνυν συνέβαινε καὶ τοῖς ὑπὸ ῥοβοάμῳ τεταγμένοις, ἀσεβοῦσιν αὐτοῦ καὶ παρανομοῦσιν, συνουδάζειν μὴ βουλομένοις τῷ βασιλεῖ, δέλοντες εἶναι δίκαιοι.

Κεφα-

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς σουσακος ὁ αἰγυπτίων βασιλεὺς, στρατευσάμενος ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ ἑλὼν τὴν πόλιν τὸ πλεῖστον αὐτῆς εἰς αἴγυπτον μετῳκίσεγκεν.

CAP. IV.

Susacus Ægyptiorum rex, captis Hierosolymis, divitias ejus urbis in Ægyptum transportavit.

Τιμωρὸν ἦ τῶν εἰς αὐτὸ ὑβρεων ὁ θεὸς ἐπέπεμπε τὸν αἰγυπτίων βασιλέα σουσακον. ὃν ἡ πλανηθεὶς ἡρόδοτος τὰς πράξεις αὐτοῦ σεσώρευκε παντελῶς γὰρ ὁ σουσακος, πεμπτῳ ἔτει τῆς ῥοβοάμου βασιλείας ἐπιστρατεύει μὴ πολλῶν αὐτῷ μυριάδων. ἅρματα μὲν γὰρ αὐτῷ χίλια καὶ διακόσια τὸ ἀριθμὸν ἐξηκολούθει. ἱππέων ἦ μυριάδες ἑξήκοντα· πεζῶν ἦ μυριάδες τετρακόσιαι. τούτων τὰς πλείστας λιβύας ἐπήγετο καὶ αἰθίοπας. ἐμβαλὼν οὖν εἰς τὴν χώραν τῶν ἑβραίων, καὶ ἁλοὺς τὰς ὀχυρωτάτας τῆς ῥοβοάμου βασιλείας ἀμαχητί. καὶ ταύτας ἀσφαλισάμενος, ἔρχεται ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα. ἐγκλείσαντος μὲν ἦ τὸν ῥοβοάμου καὶ τὴν πόλιν σὺν αὐτῷ διὰ τὴν σουσακου στρατιὰν, καὶ τὸν θεὸν ἱκετευόντων, σωτηρίαν καὶ σωτηρίαν, ἀλλ' οὐκ ἔπεισεν τὸν θεὸν ἀνυσίμως μετ' αὐτῶν. ὁ ἦ προφήτης σεμαίας ἔφησεν αὐτοῖς τὸν θεὸν ἀπειλῶν ἐγκαταλείψειν αὐτοὺς, ὡς καὶ αὐτοὶ τὴν θρησκείαν αὐτοῦ καταλελοιπότες. ταῦτ' ἀκούσαντες, διὰ τὰς ψυχὰς ἀνέπεσον. καὶ μηδὲν ἐπὶ σωτηρίου ἐλπίσαντες, ἐξομολογεῖσθαι πάντες ὥρμησαν, ὅτι δικαίως αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐπιτρέψειεν ἡμαρτηκότας τοιοῦτον ἀσεβεῖς, καὶ συγχύσαντας τὰ νόμιμα. καταιδὼν δ' αὐτοὺς ὁ θεὸς ἑτοίμους διακειμένους, καὶ τὰς ἁμαρτίας ἀνθομολογουμένους, οὐκ ἀπολέσειν αὐτοὺς εἶπεν διὰ τὸν προφήτην. ποιήσειν μὲν γὰρ τοῖς αἰγυπτίους ὑποχειρίους, ἵνα μάθωσι πότερον ἀνθρώπῳ δουλεύειν ἐστὶν ἄμεινον, ἢ θεῷ. ὁ δὲ λαβὼν ὁ σουσακος ἁλοῦσαν τὴν πόλιν, δεξαμένου ῥοβοάμου διὰ τὸ φόβον, οὐκ ἐνέμεινε τοῖς ὑποσπονδοις στωμύλοις. ἀλλ' ἐσύλησε τὸ ἱερὸν, καὶ τοὺς θησαυροὺς ἐξεκένωσε τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς βασιλικοὺς, χρυσοῦ καὶ ἀργύρου μυριάδας ἀναριθμήτους βαστάσας, καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολειπών. καὶ δὴ καὶ τοὺς χρυσοῦς θυρεοὺς, καὶ τοὺς ἀσπίδας ἃς κατεσκεύασεν σολομὼν ὁ βασιλεύς. οὐκ ἔλασε ἦ δὲ καὶ τοὺς χρυσοῦς φαρέτρας ἃς ἀνέθηκε δαβὶδης τοῦ θεοῦ λαφύρων ἀπὸ σοφίρης βασιλέως. καὶ τέ τα πάντας, ἀνέστρεψεν εἰς τὰ οἰκεῖα. μέμνηται ἦ ταύτης τῆς στρατείας καὶ ὁ ἁλικαρνασσεὺς ἡρόδοτος· καὶ μέντοι τοῦ μὲν βασιλέως πλανηθεὶς ὄνομα, καὶ ἐπ' ἄλλοις τισὶ πολλοῖς ἐπῆλθεν ἔθνεσι καὶ τὴν παλαιστίνην σὺν αὐτοῖς ὑπολαβὼν, λαβὼν ἀμαχητὶ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐν αὐτῇ. φανερὸν δ' ὅτι τὸ ἡμέτερον ἔθνος βέλτιον ἠλιῶν κεχωρισμένον ἀπὸ αἰγυπτίων. λέγει γὰρ ὑπολιπεῖν καταλειπὼν ἐν τῇ τῶν ἀμαχητὶ ὑφαιρεθέντων αὐτοῖς αἰδοῖα γυναικεῖα ἐγλύψας. ῥοβοάμος δ' αὐτῷ διαδέχεται ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς, ἀμαχητὶ τὴν πόλιν φησὶ ἦ καὶ αἰθίοπας παρ' αἰγυπτίων μεμαθηκέναι τὴν τῶν αἰδοίων περιτομὴν. φοίνικες γὰρ καὶ σύριοι οἱ ἐν τῇ παλαιστίνῃ, ὁμολογοῦσι παρ' αἰγυπτίων μεμαθηκέναι δῆλον οὖν ἐστὶν ὅτι μηδένες ἄλλοι περιτέμνουσι τῶν ἐν παλαιστίνῃ συρων, ἢ μόνοι ἡμεῖς. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἕκαστος λεγέτωσαν, ὅτι ἂν αὐτοῖς δοκῇ. ἀναχωρήσαντος δὲ σουσακιμ, ῥοβοάμος ὁ βασιλεὺς, ἀντὶ μὲν τῶν χρυσοῦν θυρεῶν καὶ τῶν ἀσπίδων χαλκᾶς ποιήσας, τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν παρέδωκεν τοῖς τῶν βασιλέων φύλαξιν. αὐτὸς δὲ τοῦ μὴ ἐφιστῆναι δόξαι φανοῦς, καὶ τῆς ἐν ταῖς πομπαῖς λαμπρότητος ἕνεκεν, ἐβασίλευσεν ἐν ἡσυχίᾳ πολλῇ ἐτῶν, πάντα τὸν χρόνον ἐχθρὸς ὢν ἱεροβοάμῳ. ἐτελεύτησε δὲ, βιώσας ἔτη πεντήκοντα καὶ ἑπτὰ.

Hanc contumeliam Deus per Susacum Ægyptiorum regem ultus est, cujus res gestas Herodotus per errorem Sesostri adscribit. hic enim Susacus quinto anno Roboami regni numerosissimum exercitum contra illum adduxit: in quo fuisse ferunt currus MCC. equitum LXM. peditum CCCCM. ejus miles maxime ex Afris constabat ac Æthiopibus. Irrumpens igitur in Hebræorum regionem, munitissimas Roboami urbes sponte deditionem facientes in fidem suam recepit, quibus præsidio firmatis postremo Hierosolyma est aggressus. Roboamus vero una cum suis à Susaci exercitu obsessus, versus ad supplicationes exorare Deum non potuit, ut victoriam annueret. Samæas quoque propheta eos terruit, dicens Deum minari deserturum se illos qui cultum ipsius priores deseruerant. quamobrem consternati, & videntes nullam salutis spem reliquam, omnes confiteri cœperunt, jure se à Deo propter impietatem ac legum neglectum destitutos. Deus autem videns eos sic effectos, & peccata sua confitentes, per prophetam denunciavit, nolle se eos perdere, subditurum tamen Ægyptiis, ut experiantur, utrum commodius sit, Deo servire an homini. Susacus autem Roboamo propter metum dedentē urbem, conditiones non servavit: sed deprædatus templum, thesauros tum Deo sacros tum regios expilavit, exportata innumera auri atque argenti multitudine, ac ne scrupulo quidem relicto. Detraxit etiam aurea scuta & clypeos, quos Solomon rex feceratrac nē pharetras quidem aureas reliquit, quas David dedicaverat, à Sophenæ rege acceptas: atq; ita cum opima Præda domū est reversus. Meminit autem hujus expeditionis etiam Halicarnassensis Herodotus, in nomine tantum errans, & quod, pervasis multis aliis gentibus, etiam Palæstinam Syriam subjugarit, hominibus, non expectata vi, deditionem facientibus. Apparet autem satis, quod nostram gentem dicere velit ab Ægyptio subactam. narrat enim hunc columnas reliquisse apud eos, qui prius quam Martem experirentur deditionem fecissent, in quibus pudenda muliebria insculpta fuerint. Roboamus aut is fuit rex noster, qui urbē, antequam oppugnaretur, dedidit. Idem ait Æthiopas quoque ab Ægyptiis circumcisionem virilium didicisse. Phœnicas enim & Syros Palæstinos fateri, se hanc ab Ægyptiis accepisse. Constat autem, quod nulli alii circumcidantur in Palæstina Syriæ præterquam nos. Sed de his quisque suo arbitratu sentiat. Post Susaci discessum Roboamus pro scutis & clypeis aureis parem æreorum numerum refecit, eaque scutariis & excubitoribus suis assignavit: & sine ulla memorabili expeditione, aut præclaro facinore, quietus regni sui tempora elabi passus est, cum Hieroboamo dissidium. Vixit annos LVII. ex quibus decem & septem in principatu exegit,

vir arrogans ac insipiens, ut qui propter spretum paternorum amicorum consilium tantam ditionem amisit. Sepultus est Hierosolymis in regiis conditoriis. In regnum paternum Abias successit octavum jam supra decimum agens annum, Hieroboamo apud decem tribus regnum obtinente.

XL. Et quoniam hujus regis exitum diximus, supereſt, ut quis Hieroboami finis fuerit, conse-
3. Reg. 14. quenter subnectamus. Is nullum neque modum neque finem impietatis faciens, singulis diebus aras in excelsis lucis extruebat, & sacrificos his è vulgo assignabat. Hanc suam contumeliam, dignamque tanta impietate pœnam, non multo post Deus in caput ipsius atque familiæ vertit. Cumque filius ejus Obimes illo tempore ægrotaret, jussit uxorem suam, mutato cultu, sumptoque privato habitu, ad Achiam prophetam proficisci. esse enim hunc virum in prædicendis futuris mirificum, à qvo ipse olim regnum sibi deberi cognovisset. mandavitque, ut qvasi peregrina de filio percontaretur, esset-ne præsentem morbum evasurus. Illa, habitu mutato, ita ut à marito jussa fuerat, in Siluntem, ubi tum Achias degebat, pervenit. Jamqve adventante ad illius ædes muliere, cæcutienti præsenio Deus apparuit, indicans & qvòd Hieroboami uxor ad eum veniret, & qvid ad interrogata respondendum sit. Et cùm jam pro foribus esset privatam hospitem simulans, exclamat: Ingredere Hieroboami conjux, qvid teipsam celas? Deum certè latere non potes, qui me de adventu tuo præmonuit, mandavitqve, qvid tecum loqvi debeam. Vade igitur ad maritum, & hæc Dei verbis ei renuncia. Qvoniam te magnum è parvo & nihili reddidi, & abscisso à Davidis familia regno, tibi illud dedi: tu contrà immemor horum beneficiorum fusiles deos quàm me colere maluisti: ideò delebo te & tuum genus, & cadavera vestra à canibus atqve alitibus devorabuntur, constituam enim regem super populum meum, qui neminem è Hieroboami genere superstitem est relicturus. Nec populus erit expers ultionis, sed excidet è terra bona hac, & in transeuphratenses regiones dispergetur, quia regis impietatem est imitatus, & deos ab illo factos adorat, relictis meis ceremoniis. Tu verò, mulier, ad maritum propera, hæc illi renunciatura. Filium enim mortuum reperies. nam te urbem ineunte, ille è vita exiturus est: sepelieturqve defletus à toto populo, & publico luctu honoratus. Solus enim hic è Hieroboami familia bonus existit. Hoc oraculo mulier territa se proripit, & toto itinere futuram filii mortem jam tum deplorans, plangensqve misera properat propter maritum eadem opera filio fatum accelerans, qvem non nisi mortuum visura erat: reversaqve domum illum qvidem ita, ut propheta prædixerat, exanimem reperit, regi verò cuncta ordine renuntiavit.

Βασιλεύσας δ' αὐτῶν, ἐπὶ ακ΄ ἔτη. τὸν τρόπον ἀλαζὼν ἀνὴρ καὶ ἀνόητος, καὶ διὰ τὸ μὴ προσέχειν τοῖς πατρώοις φίλοις, τὴν ἀρχὴν ἀπολέσας. ἐτάφη δ' ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τοῖς ἡκοις τῶν βασιλέων. διεδέξατο δ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν, ὁ ἡλίας Ἀβίας, ἔγδοον ἤδη καὶ δέκατον ἔτος Ἱεροβοάμου τῶν δέκα φυλῶν βασιλεύοντος. καὶ ταῦτα μὲν, τοιοῦτον ἔσχε τέλος. τὸν δὲ Ἱεροβοάμου ἀκόλουθα τοῖς ἔτων ἔχομεν πῶς κατέστρεψε τὸ θεῖον διεξελθεῖν. ἔτι δὲ διελείπετο ἀδελημέμησεν εἰς τὸν θεὸν ἐξυβρίζων, ἀλλὰ καθημέραν ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν βωμοὺς ἀνίστας, καὶ ἱερεῖς ἐκ τοῦ πλήθους ἀποδεικνὺς διετέλει. ταῦτα δ' ἐμέλλεν οὐκ εἰς μακρὰν τὰ ἀσεβήματα καὶ τὴν ὑπὲρ αὐτῶν δίκην εἰς τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν, καὶ πάσης αὐτοῦ τῆς γενεᾶς τρέψειν τὸ θεῖον. καμνόντος δ' αὐτοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τὸν παῖδος ἐνὸβιμέλεχ ὀνόματι, τὴν γυναῖκα αὐτοῦ προσέταξεν, τὴν στολὴν ἀποθεμένην, καὶ σχῆμα λαβοῦσαν ἰδιωτικὸν, πορεύεσθαι πρὸς Ἀχίαν τὸν προφήτην ἐκεῖνον, ὃς θαυμαστὸν ἄνδρα τῶν μελλόντων προεφήτευσεν. καὶ δὴ τῆς βασιλείας αὐτῷ τοῦτον δεδηλωκέναι. ὡς δ' ἐλήλυθε πρὸς τὸ παῖδος ἀναπεπταμένων ὡς ξένην, ἐδόκει φεύγειν τὴν νόσον. ἡ δὲ μεταχηματισαμένη, καθὼς αὐτῇ προσέταξεν ὁ ἀνὴρ, ἦκεν εἰς σιλὼ πόλιν. ἐκεῖ δὲ διέτριβεν ὁ ἀχίας. καὶ μελλούσης εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσιέναι, τὰς ὄψεις ἠμαυρωμένος διὰ τὸ γῆρας, ἐπιφανεὶς ὁ θεὸς, ἀμφότερα αὐτῷ μηνύει, τήν τε Ἱεροβοάμου γυναῖκα πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένην, καὶ τί δεῖ πρὸς αὐτὴν, πάρεσιν ἀποκρίνασθαι. παρούσης δὲ τῆς γυναικὸς εἰς τὴν οἰκίαν ὡς ἰδιώτιδος καὶ ξένης, ἀνεβόησεν, εἴσελθε ὦ γύναι Ἱεροβοάμου, τί κρύπτεις σαυτὴν; τὸν δὲ θεὸν οὐ λανθάνεις, ὃς ἀφιζομένην σε μοι φανεὶς ἐδήλωσε, καὶ προσέταξε τινὰς παῖσομαι τοὺς λόγους. ἁπλοῦν οὖν πρὸς τὸν ἄνδρα, ἔφραζεν αὐτῷ ταῦτα λέγων. ἐπεὶ σε μέγαν ἐκ μικροῦ καὶ μηδενὸς ὄντος ἐποίησα, καὶ ἀποχίσας τὴν βασιλείαν ἀπὸ δαβίδου γένους σοὶ ταύτην ἔδωκα. σὺ δὲ τούτων ἠμνημόνησας, καὶ τὴν ἐμὴν θρησκείαν καταλιπὼν, χωνευτοὺς θεοὺς κατασκευάσας ἐκείνους ἐτίμας. οὕτως σε πάλιν καθαιρήσω, καὶ πᾶν ἐξολοθρεύσω σου τὸ γένος, καὶ κυσὶ καὶ ὄρνισι βορὰν ποιήσω γενέσθαι βασιλεὺς δὲ ἐξεγερεῖται τοῦ τῷ ἐμοῦ λαοῦ παντὸς, ὃς οὐδὲν ἀπολείψει τοῦ Ἱεροβοάμου γένους. μεθέξει δὲ τῆς τιμωρίας καὶ τὸ πλῆθος ἐκπεσὸν τῆς ἀγαθῆς γῆς, καὶ διασπαρὲν εἰς τοὺς πέραν εὐφράτου τόπους, ὅτι τοῖς τοῦ βασιλέως ἀσεβήμασι κατηκολούθησε, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ γενομένους προσκυνεῖ θεοὺς, τὴν ἐμὴν θυσίαν ἐγκαταλελοιπόσι. σὺ δὲ ὦ γύναι, ταῦτα προαγγέλλουσα αὐτεῦδε πρὸς τὸν ἄνδρα. τὸν δὲ υἱὸν καταλήψῃ τεθνηκότα. σοῦ γὰρ εἰσιούσης εἰς τὴν πόλιν, ἀπολεῖψει τὸ ζῆν αὐτόν. καὶ θήσεται δὲ, κλαυθεὶς ὑπὸ παντὸς πανδήμου κοινῶς τιμηθεὶς πενθεῖ. καὶ δὴ μόνος τῶν ἐκ τοῦ Ἱεροβοάμου γένους ἀγαθὸς ἔτυχε. ταῦτα μὲν προφητεύσας, ἐκπηδήσαι μὲν ἡ γυνὴ παρεσκευασμένη, καὶ τῷ τεθνηκότι παιδὶ θανάτῳ ἀθλίῳ θρηνοῦσα διὰ τὴν ὁδὸν, καὶ τὴν μέλλουσαν τοῦ τέκνου κοπτομένη τελευτὴν, ἐπείγετο τὸ παῖδος ἠπείγετο κακῶς ἀμηχάνοις, καὶ ἀπορίᾳ μὲν αὐτυχεῖ χρωμένη διὰ τὸν ἄνδρα ἔμελλε γὰρ αὐτὸν ἐπεισελθεῖσα θανάτου ὄψεσθαι νεκρὸν, ἀναγκαία δὲ διὰ τὸν ἄνδρα, καὶ θαπτομένη. τὸν μὲν ἐκπεπνευκότα καθὼς εἶπεν ὁ προφήτης εὗρε, τῷ δὲ βασιλεῖ, πάντα ἀπήγγειλε.

Κεφά-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ έ.

Στρατεία ιεροβοάμου ἐπὶ τὸν υἱὸν ῥοβοάμου, ⸀ ἧττα· καὶ ὅπως βασινης, τῶν ιεροβοάμου γενεᾶν διαφθείρας, αὐτὸς τὴν βασιλειαν ἔσχεν.

ΙΕροβοαμος ὁ ἀδεντετων φρονήσας, πολλὴν ἀριθμήσας στρατιὰν, ἐπὶ τὸν ῥοβοαμου παῖδα τῶν δύο φυλῶν τὴν βασιλειαν καὶ πατρὸς διαδεξάμενον ἀδειαν ἐξεστρατευσε πολεμήσων. καταφρονει γὰρ αὐτοῦ διὰ τὴν ἡλικιαν. ἐπεὶ ἀκούσας τὴν φοδον τὴν ιεροβοάμου, πρὸς αὐτὸν ἀκαταπλαγὴς ὁμόμους ὁ ἐπίνους ⸀ τὸ νεότητος τὸ φρονήματος καὶ ἐλπίδος καὶ πολέμιος, στρατιὰν ἐπιλεξας ἐκ τῶν δύο φυλῶν, ἀπήντησε τῷ ιεροβοάμου εἰς τόπον τινὰ καλούμενον ὄρος σαμαρῶν καὶ στρατοπεδευσάμενος ⸀ ἐγγὺς αὐτοῦ τὰ πρὸς τὴν μαχὴν ἡτοιμάζετο. ἦν δὲ ἡ δύναμις αὐτοῦ, μυριάδες τριακόσιαι τεσσαράκοντα. ἡ δὲ ⸀ ιεροβοάμου στρατιὰ, διπλασίων ἐκείνης. ὡς δὲ τὰ στρατεύματα πρὸς τὴν μάχην καὶ τοὺς κινδύνους ἀντεπαρετάσσετο καὶ συμβολὰς ἐμελλε, μίας ἐφ' ὑψηλοῦ τινος ⸀ τόπου ἀδειας, καὶ τῇ χειρὶ κατασείσας, τὸ πλῆθος ⸀ καὶ τὸν ιεροβοάμου ἀκοῦσαι πρῶτον αὐτὸς μετὰ ἡσυχίας ἠξίωσε. ὑμόμους δὲ σωσῆς, ἤρξατο λέγειν, ἐπὶ μὲν τὴν ἡγεμονίαν ὁ θεὸς δαβιδη καὶ τοῖς ἐκείνου αὐτὸ κατένευσεν εἰς ἅπαντα χρόνον, ἀδίκως ἀγνοεῖτε, θαυμάζω δὲ πῶς λαθόντες τὰ μὲν πατρὸς, τοῦ δούλου ιεροβοάμου πρόσεστε καὶ μετ' ἐκείνου παρεστηκότι τοῖς ⸀ τοῦ θεοῦ βασιλεῦσι κεκριμένοις πολεμήσοντες, καὶ τὴν ἀρχὴν ἀφαιρησόμενοι τὴν ὑπάρχουσαν. τὴν μὲν γὰρ πάλαι μέχρι νῦν ιεροβοάμος ἀδίκως ἔσχε. ἀλλ' οὐκ οἶμαι ταύτης αὐτὸν ἀπολαύσειν ἔτι πολὺν χρόνον, ἀλλὰ δοὺς καὶ ⸀ παρελπιζόμενος δίκην τοῦ θεοῦ, πάσης ⸀ τῆς ἀθεμιτότητος, καὶ τῶν ὕβρεων ἃς οὐ διαλέλοιπε εἰς αὐτὸν ὑβρίζων, καὶ ταῦτα πείσειν ὑμᾶς ἀναπεπεικώς. εἰ μηδὲν ἀδικηθέντες ὑπὸ ⸀ μὲν πατρὸς, ἀλλ' ὅτι μὴ πρὸς ἡδονὴν ἐκκλησιάζων ὁμίλησεν, ἀνθρώπων πονηρῶν συμβουλίαι πεισθεὶς, ἐγκατελείπετε μὲν τοῦ δοκοῦντος ⸀ ὀργῆς ἐκείνου, τῇ δὲ ἀληθεῖ καὶ αὐτὸς ὑπὸ ⸀ θεοῦ ⸀ τῶν ἐκείνου νόμων ἀπέστητε. καὶ τοι συνεγνωκέναι καλῶς εἶχεν ὑμᾶς, ⸀ λόγων μόνων δυσκόλων, οὐδὲ νέων καὶ δημαγωγίας ἀπείρῳ, ἀλλ' εἰ καὶ περὶ δυσχερές ἡ νεότης αὐτὸ, ⸀ ἡ ἁμαρτία τῶν πεπραγμένων ἔχηλω ἔργων, διὰ τὸ σολομῶνα τὸν πατέρα, καὶ τὰς εὐεργεσίας ἐκείνου. παραίτησιν γὰρ εἶναι δεῖ τῶν ἐκγόνων ἁμαρτίας τοῖς τῶν πατέρων εὐπραξίας. ὑμεῖς δ' οὐδεὶς τούτων ἐλογίσασθε, οὔτε τότε ὅτε νεῦ. ἀλλ' ἥκετε στρατὸς ἐφ' ἡμᾶς τοσοῦτος. τίνι ⸀ πεπιστευκὼς εἶ τῆς νίκης; τοῖς χρυσοῖς δαμάλεσι, ⸀ τοῖς ἐπὶ τῶν ὀρῶν βωμοῖς, ἃ δόγμα ⸀ τῆς ἀσεβείας ἐστὶν ὑμῶν, ἀλλ' οὐ τῆς θρησκείας; ἢ τὸ πλῆθος ὑμᾶς ἐλπίδας ἀπεργάζεται, τὴν ἡμετέραν στρατιὰν ὑπερβάλλον; ἀλλ' οὐδὴ τισὶν ἰσχυροῖς μεγάλων στρατῶν μὴ ἀδικημάτων πολεμοῦντας. ἐγὼ μόνῳ τῷ δικαίῳ καὶ εἰς τὸ θεῖον θαρσεῖ τὴν ἑαυτοῦ ἐλπίδα καὶ κράτειν τῶν ἐναντίων ἀποκείσθαι συνεβόησεν. ἥτις ἐστὶ παρ' ἡμῖν τετηρηκόσιν ἀπ' ἀρχῆς τὰ νόμιμα, ⸀ τὸ ἴδιον θεὸν σεβομένοις. οὐ γὰρ χεῖρες ἐποίησαν ἐξ ὕλης φθαρτὸν, οὐδ' ἡνίοια πονηροῦ βασιλέως ὑπὸ τῆ τῶν ἐχλων ἀπάτη κατεσκεύασεν, ἀλλ' ὃς ἔργον ἐστὶν αὐτὸς καὶ ἀρχὴ ⸀ τέλος ⸀ ἁπάντων. συμβουλεύω τοιγαροῦν ὑμῖν ἐπὶ ⸀ τοῦ μετανοῆσαι, ⸀ λαβόντας ὀμόνοιαν λογισμὸν, παῦσαι ⸀ πολεμεῖν. ⸀ τὸ πάτριον ⸀ τὸ σωσάσαν ὑμᾶς ὅπως ποτὲ μέγεθος εὐδαιμονίας γνωρίσαι.

A

CAP. V.

Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades, & quod Baſanes Hieroboami generis extirpator, ipſe regnum occupaverit.

AT Hieroboamus nihil his motus, magnis delectibus habitis, contra Abiam filium Roboami, duarum tribuum regem, qui tum patri ſucceſſerat, duxit exercitum, propter ætatem ejus non ſatis adminiſtrandis rebus maturam, ſperans ſe facilem victoriam reportaturum. Ille verò, audito adventu Hieroboami, haudquaquam eſt perterritus, ſed ſupra ætatem, & ſupra qvam hoſtis ſperaverat, impigre collecto è duabus tribubus exercitu, occurrit Hieroboamo in quodam loco, qvi appellatur mons Samaron, & prope illum caſtra metatus ad prælium ſe & ſuos parabat. Habebat autem in caſtris quadringenta millia militum: Hieroboami copiæ duplo numeroſiores fuere. Ut vero pugnandi ſtudio acies inſtructæ ex adverſo conſtitere, Abias, occupato editiore quodam loco, manu mota ſilentium ab hoſte petiit. Quo impetrato, ſic orſus eſt dicere: Qvod Davidi atq; ejus poſteris regnum in multas ætates duraturum divinitus ſit conceſſum, ne ipſi quidem ignoratis: qvo magis miror, cur, deſerto meo patre, Hieroboamo ejus ſervo adhærere malueritis, & nunc ab illo contra nos ſtetis juſto Dei ſuffragio principatum obtinentes, impugnaturi nos & reliqua regni parte repulſuri. majorem enim ejus partem Hieroboamus jam nunc injuſta vi occupat. Sed non diu fruetur ſua tyrannide, dabit Deo pœnas perpetratorum ſcelerum, qui finem imponet ejus nefariis facinoribus, quandoquidem ipſe non vult imponere, atq; etiam vos ad omnem iniquitatem incitare non deſinit. Hoc enim autore, nulla injuria provocati à meo patre, tantum quia malis conſiliis ſeductus, parum comiter vos allocutus eſt, irati deſeruiſtis non tam illum quam Deum optimum maximum, legesque ejus omnium, quæ unquam fuere, ſanctiſſimas. Atqui æqvum erat veniam dediſſe non ſolum verbi durioris homini juveni & concionandi non admodum perito, ſed etiam ſi re aliqvid per ætatem peccaſſet, vel propter Solomonem patrem, & illius in hanc gentem beneficia. Par enim eſt parentum meritis poſterorum errata condonari. Vos vero nullam eorum rationem habuiſtis, ac ne nunc quidem habetis, ſed tam numeroſo exercitu contra nos venitis. qua quæſo re freti? num aureis illis vitulis, & aris ac lucis celſioribus, quæ non religionis ſed impietatis veſtræ argumenta ſunt? An forte multitudo, qua potiores eſtis, ſpem vobis facit victoriæ? At nihil pollet quantumlibet innumera vis exercitus, pro injuſtitia contra jus arma ferentis. In ſola enim pietate ac juſtitia ſpes victoriæ ſita eſt, quæ profectò penes nos eſt, qui conſtanter in ſervandis legibus & veri numinis cultu perſeveramus: quem non manus artificis è materia fragili ſculpſerunt, neq; ſceleſtus rex commentus eſt ad imponendum vulgo ignobili: ſed qui conditor eſt omnium, & principium hujus univerſitatis ſimul & finis. Qvamobrem nunc qvoqve ſuadeo, ut reſipiſcatis, & ſecuti meliora conſilia deſinatis contra inſtituta patria bellum gerere, per quæ ad tantam felicitatem perveniſtis.

Dum in hanc ſententiam Abias verba facit ad Iſraeliticum populum, interim à Hieroboamo pars copiarum occultè miſſa à tergo Abianorum conſpicitur: qui circumventos ſe videntes non mediocriter ſunt territi. Ibi Abias bono animo ſuos eſſe jubet, omnemque fiduciam in Deo ponere, illum certè nullis hominum inſidiis circumveniri. Ad hanc regis vocem redditus eſt militi animus: & invocata ope numinis, ad ſacerdotum claſſica, ingenti clamore ſublato alacritatis indice, in hoſtem irruunt. Nec defuit cœleſte auxilium, quod hoſtium vigorem retudit, Abianis longè præpoſſentibus. Tantam enim ſtragem ediderunt, qvanta in nullis vel Græcorum vel Barbarorum invenitur commentariis. Cæſis enim quingentis millibus, memorabilem apud omnes poſteros victoriam retulerunt: & urbes eorum munitiſſimas vi captas diripuerunt, Bethlen cum ſua ditione, itemque Iſanam & huic conjunctam ditionem. Poſt eam cladem Hieroboami vires omnino fractæ fuere, quandiu Abia fuit ſuperſtes. Defunctus enim eſt non multo poſt victoriam, exacto tertio principatus ſui anno: ſepultusque eſt Hieroſolymis in majorum ſuorum conditoriis, relictis filiis viginti duobus, filiabus ſexdecim, is liberorum numerus è mulieribus xiv. ei ſuſceptus eſt. In regnum ſucceſſit filius Aſanus, matre Machæa genitus, quo regnante, Iſraelitarum regio decenni pace potita eſt. Atque hæc ſunt, quæ de rebus Abiæ ſunt prodita. Mortuus eſt deinde etiam Hieroboamus rex decem tribuum, cum regnaſſet annis viginti duobus, ſecundo jam anno regni Aſanici exacto. Ejus loco imperavit filius Nadabus paternæ malitiæ ac impietatis æmulus, eoque in principatu biennium exegit. Quo tempore, ducto exercitu ad Gabatho Palæſtinorum urbem, putabat ſe eam obſidione poſſe capere. Interim quidam è domeſticis ejus amicis Baſanes Macheli filius inſidiis interceptum occidit, & arrepto regno, totam ejus ſtirpem excidit, evenitque juxta prophetæ vaticinium, ut qui ex Hieroboami cognatis in urbe trucidabantur, a canibus laniati abſumerentur: qui vero in agris, ab alitibus. Atque in hunc modum Hieroboami familia debitas impietatis & ſcelerum pœnas exolvit.

CAP. VI.

Æthiopum irruptio in Hieroſolymitanum agrum ſub Aſano, & exercitus eorum interitu.

XII. ASanus autem Hieroſolymorum rex vir erat moribus honeſtiſſimis præditus, & cœleſtis numinis obſervantiſſimus, quique nihil vel cogitaret vel faceret, niſi pietati ac naturæ legibus conſonum. is correxit, quicquid erat in ſuo regno vitioſum, ſublatis omnibus exoticis immunditiis, habuitque in exercitu lectiſſimorum virorum ſcutatorum ac haſtatorum ex tribu Judæ trecenta millia: ex tribu item Benjamitica ſcutatorum & ſagittariorum ducenta quinquaginta millia. Ejus regni anno decimo Zaræus Æthiopum rex cum maximo exercitu contra eum venit, ducens peditum non-

A παῦται μὲν ἀβίας διελέχθη πρὸς τὸ πλῆθος. ἐπὶ δὲ αὐτῶν λέγοντος, λάθρα πνας τῶν στρατιωτῶν ὁ ἱεροβοάμος ἔπεμψε περικυκλωσομένους τὸν ἀβίαν ἐκπίνων ἐφανερῶν τὰ στρατόπεδα μερῶν. μέσου δὲ αὐτὸ φθεληφότος τῶν πολεμίων, ἡ μὲν στρατιὰ κατέδεισε, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἀνέπεσεν. ὁ δὲ ἀβίας παρεθαῤῥύνε καὶ τὰς ἐλπίδας ἔχειν ἐν τῷ θεῷ παρεκάλει. τοῦτον γὰρ ἐκκυκλῶσαι πρὸς τῶν πολεμίων. οἱ δὲ ὁμοῦ πάντες ὑπεκαλέσαντο τὸν θεὸν συμμαχίαν, τῶν ἱερέων τῇ σάλπιγγι σημαινόντων, ἀλαλάξαντες ἐχώρησαν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. καὶ τὸν μὲν, ἔθραυσε τὰ φρονήματα, καὶ τὰς ἀκμὰς αὐτῶν ἐξέλυσεν ὁ θεός. τῇ δὲ ἀβία στρατιᾷ, ὑπερέτεγεν ἐποίησεν. ὥστε γὰρ ἐδεήπτε μνημονεῦσαι φόνος ἐν πολέμῳ γενόμενος, οὔθ' ἑλλήνων ἔτε βαρβάρων, τοσούτους ἀνῃρήκασιν τὴν ἱεροβοάμου δυνάμεως, θαυμασὴν καὶ λαμπρὸν τῶν νίκην ὧνπερ θεὸς λαοῖς ἠξιώθησαν. πεντήκοντα γὰρ μυριάδας τῶν ἐχθρῶν κατέβαλον, καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν διήρπασαν τὰς ὀχυρωτάτας ἑλόντες καὶ χωρία, τήν τε βηθήλου καὶ τὴν παπαρχίαν αὐτῆς καὶ τὴν ἰσανὰν καὶ τὴν παπαρχίαν αὐτ. καὶ ἱεροβοάμος μὲν οὐκ ἐπὶ μετ' αὐτὸν τὴν ἡῆταν ἴσχυσεν ἐφ' ὅσον ἀβίας ἐπέλευ χρόνον. τελευτᾷ δὲ ὀλίγον τῇ νίκῃ χρόνον ὑπερήσας, ἔτη βασιλεύσας τρία. καὶ θάπτεται μὲν ἐν ἱερουσαλήμ, ἐν ταῖς προγονικαῖς θήκαις, ἀπολείπει δὲ υἱοὺς μὲν δύο καὶ εἴκοσι. θυγατέρας δὲ ἑκκαίδεκα. πάντας δὲ τούτους ἐκ γυναικῶν δεκαπεσσάρων ἐτεκνώσατο. διεδέξατο δὲ αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς ἄσαφος καὶ ἡ μήτηρ δὲ νεανίσκε, μαχαία τὄνομα. τούτου κρατοῦντος, ἀπέλαυσεν ἡ χώρα τῆς εἰρηνικῆς εὐθυμίας, ἔτη δέκα. καὶ τὰ μὲν περὶ ἀβίαν τὸν ἱεροβοάμου καὶ σολομῶνος, ἔτως παρειλήφαμεν. ἐτελεύτησε δὲ καὶ ἱεροβοάμος ὁ τῶν δέκα φυλῶν βασιλεύς, ἀρξας ἔτη δύο καὶ εἴκοσι. διαδέχεται δὲ αὐτὸν ὁ παῖς ναδάβος, δεύτερον ἔτος ἤδη τῆς βασιλείας αὐτοῦ διανύοντος. ἤρξε δὲ ὁ ἱεροβοάμου πεῶς ἔτη δύο, τῷ πατρὶ τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν πονηρίαν ἐμφορῆς ὢν. ἐν δὲ τούτοις τοῖς δυσὶν ἔτεσι στρατεύει κατὰ γαβαθῶ πόλιν παλαιστίνων, ἣν πολιορκίᾳ λαβεῖν αὐτὴν προσεμένων. ἐπιβουλὴ δὲ αὐτὸν ἐκεῖ ὑπὸ φίλου τινὸς βασάμου ὄνομα, μαχαίτου δὲ παῖδος, ἀποθνήσκει. ὃς καὶ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ τῆς βασιλείας περιβαλὼν, ἅπαν τὸ ἱεροβοάμου γένος διέφθειρε. καὶ σωφρονῆ καὶ τὰ θεοῦ προφητείαν, τοὺς μὲν ἐν τῇ πόλει τῶν ἱεροβοάμου συγγενῶν ἀποθνήσκοντας ὑπὸ κυνῶν σπαραχθῆναι καὶ ἁρπαγῆναι, τοὺς δὲ ἐν τοῖς ἀγροῖς, ὑπὸ ὀρνέων. ὁ μὲν οὖν ἱεροβοάμου οἶκος, τῆς ἀσεβείας αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνομημάτων ὑπέσχεν ἀξίαν δίκην.

Κεφάλαιον ς'.

Αἰθιόπων ἔπιστρατεία τῆς ἱεροσολύμους βασιλεύοντος ἀσανε, καὶ ἅλωσις καὶ στρατοῦ.

Ὁ δὲ ἱεροσολύμων βασιλεὺς ἄσανος λεως, τὸν τρόπον ἄριστος καὶ τοῦς τὸ θεῖον ἀφορῶν, καὶ μηδὲν μήτε πρᾶξαι μητ' ἐνοήμονος, ὃ μὴ πρὸς τὴν εὐσέβειαν ἔχει καὶ τὰ νομίμων φυσικὴν ἀναφοράν. κατορθωσε δὲ τὴν αὐτοῦ βασιλείαν ἐκκόψας πᾶν πονηρὸν ἐκ αὐτῆ, καὶ καθαρεύσας ἀπὸ πάσης κηλίδος, ξένας δὲ ἔχειν ἀπλήκτων ἀνδρῶν ἁλισμένων θυρεὸν καὶ σαρισσοφορίαν, ἐκ μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς, μυριάδας τριάκοντα, ἐκ δὲ τῆς βενιαμὶτιδος, ἀσπίδας φορέντων καὶ τοξοτῶν, μυριάδας πέντε καὶ εἴκοσι. ἤδη δὲ αὐτοῦ δέκα ἔτη βασιλεύοντος, στρατεύει μεγάλῃ δυνάμει ζαραῆς ἐπ' αὐτὸν ὁ τῆς αἰθιοπίας βασιλεύς, ἐνε-

ἐπηκοντα μὲν πεζῶν μυριάσιν, ἱππέων, ἢ δέκα, τε- A genta millia, equitum centum millia, adjunctis
ακοσίοις δ' ἅρμασι. καὶ μέχρι πόλεως Μαρήσης, ἔστι δ' trecentis curribus. Huic progresso usque Mare-
αὕτη τῆς ἰούδα Φυλῆς, ἐλαύνουσι αὐτὸν μὴ τῆς οἰκείας δυ- sam, quæ est urbs ditionis Judæ, occurrit Asanus:
νάμεως, ἀπήντησεν ἄσαν. Ὁ δὲ ἀντιπαρατάξας αὐτῷ τὴ &, instructa contra eum acie non procul ab urbe,
φαλαγγι σὺν Ζαρὰ τῷ Αἰθίοπι, ἐν τινι φάραγγι σὺν Ζαφαθὰ λεγομένῃ, τῆς πόλεως in quadam valle, cui nomen Saphatha, ut vidit
οὐκ ἄποθεν, ὡς εἶδε τὸ τῶν ἀντιπάλων πλῆθος, ἀναβοήσας, ingentem Æthiopum multitudinem, exclamavit,
καὶ ἐπὶ τῷ θεῷ τὸν θεὸν, ὃς τὰς πολλὰς κτείνειν μυριάδας Deum invocans, oransque, ut victoriam sibi
τῶν πολεμίων. ἀδεῶς ἄλλῳ τινὶ θαρρήσειν ἔλεγεν, contra tam multa hostium millia dignetur an-
ἢ τῇ παρ' αὐτοῦ βοηθείᾳ δυναμένῃ καὶ τοὺς ὀλίγους ἀπερ- nuere. Venisse se ad dimicandum cum Zaræo
γάσασθαι κρείττους τῶν πολεμίων, καὶ τοὺς ἀσθενεῖς τῶν B sola illius ope fretum, qui paucos plurium, & im-
ὑπερεχόντων, ἀπαντήσας τοῖς μαχην τῷ Ζαραίῳ. becilles fortium victores posset reddere. Hæc
ταῦτα λέγοντος ἀσανᾶ, νίκην ἐσήμαινεν ὁ θεός. Ὁ συμ- precanti Deus victoriæ signum obtulit: quo vi-
βαλὼν μὴ χαρᾶς τοῖς προδεδηλωμένοις ἐπὶ τῷ θεῷ so, rex alacris cum hoste conflixit, cæsisque plurimis, reliquos terga vertentes usque in agrum
πολλοὺς ἀπέκτεινε τῶν ἀνθρώπων. καὶ τροπὴν εἰς φυγὴν Gerarenum persequutus est. Versi deinde à cæ-
ὁρμῆσαι ἄχρι τῆς γεραρίτιδος χώρας. ἀφέμενοι δὲ τῆς dibus ad rapinas, Gerara capiunt ac diripiunt.
ἀναιρέσεως, ἐπὶ τὴν ἁρπαγὴν τῶν πολεμίων, ἦλθον γὰρ γε- idem & in castris hostium factum est: unde mul-
ρηνοὶ, ἐχώρησαν, καὶ τῆς παρεμβολῆς αὐτῶν, ὡς πολὺν tum auri egestum est, prædaque abacta camelo-
μὲν ἐκφορήσαι χρυσὸν, λείαν τε ἀπαγαγεῖν, καμήλους C rum, jumentorum, & greges pecorum. Tanta
καὶ ὑποζύγια, καὶ βοσκημάτων ἀγέλας. ἄσανος μὲν victoria divinitus parta, ditati omnes revertun-
οὖν καὶ ὁσῳοῦν αὐτῷ στρατιὰ τοιαύτῃ τῷ θεῷ νίκην λα- tur Hierosolyma: jamque non longe aberant,
βόντες καὶ ὠφελήσαν, ἀνέστρεφον εἰς ἱεροσόλυμα. προ- qvum illis propheta Azarias fit obviam, is, post-
ἀγεμίσθης δ' αὐτοῖς ἀπήντησε καὶ τὴν ὁδὸν προφήτης ἀ- eaquam agmen consistere jussit, orsus est dicere,
ζαρίας ὑπομα. ἔτος ἐπιόντων κελεύσας τῆς ἐξόδου μένειν, hanc victoriam divino favore eis contigisse pro-
ἤρξατο λέγειν πρὸς αὐτοὺς, ὅτι ταύτης εἶεν τὴν νίκης παρὰ τοῦ θεοῦ τυχόντες, ὅτι δικαίους καὶ ὁσίους αὐτοὺς παρέχοιεν, καὶ πάντα τὰ βέλτιον τῷ θεῷ πεποιηκότας. ἐπι- D ut cœperant, pergerent, in posterum quoque vi-
μένοντι μὲν σὺν οἷς ἔφασκεν, ἀεὶ κρατεῖν τῶν ἐχθρῶν, καὶ τὸ ctorias de hoste & vitam fortunatam ejusdem
ζῆν μὴ δυσμενῶς παρέξειν τὸν θεόν. ἀπολειπουσι favore illis expectandam: sin vero à religione
δὲ τὴν θρησκείαν, ἅπαντα τούτων ἐναντία συμβήσεσθαι, desciverint, omnia contraria illos manere: se-
καὶ μηδένα χρόνον ἔσεσθαι, ἐν ᾧ μηδεὶς ἀληθὴς δίκαι- qvuturumque tale tempus, in quo neque pro-
ος προφήτης ἐν τῷ ὑμετέρῳ ὄχλῳ, οὐδὲ ἱερεὺς τὰ propheta verax in populo reperiatur, neque sacer-
δίκαια χρηματίζων. ἀλλὰ καὶ αἱ πόλεις ἀναίσιοι γενή- dos justitiæ cultor. Tuncque & urbes eorum
σονται, καὶ τὸ ἔθνος καθ' ἅπασαν διαρήσεται γῆς, ἐπὶλυ- subvertendas esse, & gentem per omnes terras
βιοι καὶ ἀλίτηλοι βιωσόμενον. καιρὸν δ' αὐτοῖς ἔχουσι E dispergendam, erronumque more vitam actu-
συμβάλλειν ἀγαθοῖς γενέσθαι, καὶ μὴ φθονήσαι τῆς ram nullis certis sedibus. Quapropter hortaba-
διαμονῆς αὐτοῖς τὸ θεῖον. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς καὶ tur, ut dum tempus esset, probitati studerent; &
ὁ λαὸς, ἐχάρησαν, καὶ πολλὴν σπουδὴν ἐποιοῦντο, κοι- divinum favorem sibi ipsis non inviderent. His
νῇ πᾶσι καὶ κατ' ἰδίαν τὸ θεῖον. διέπεμψε δὲ ὁ βασι- auditis, rex una cum populo gavisi sunt, dede-
λεὺς καὶ τὰς ἐν τῇ χώρᾳ τῶν νομίμων ἐπιμελησομένας runtque operam & publicè & privatim ut re-
καὶ πᾶσι μὲν ἀσανᾶ τῷ βασιλέως τῶν δύο Φυλῶν ἐν ligio sarta tecta maneret, dimissis à rege per to-
τοῖς ὑπῆρχεν. ἐπόμενον δὲ τὸν τῷ πλήθους τῶν ἰσρα- tam regionem, à quibus hoc negotium diligen-
ηλιτῶν βασιλέα βασανίζειν, τὸν ἀποκτείναντα τὸν ἱε- ter curaretur. Nunc relictis in hoc statu Asani
ροβοὰμ υἱὸν ναβαὰθ, καὶ κατασχόντα τὴν ἀρχήν. F duarum tribuum regis rebus, revertor ad Ba-
ἐτῶν δὲ ἐν θαρσῇ πόλει διατρίβων, ὁ τοιοῦτος οἰκητή- sanem Israelitarum regem, qui, Nadabo Hiero-
ριον πεποιημένος, εἴκοσι μὲν ἐβασίλευσεν ἔτη ὁ τοσού- boami filio cæso, regnum ejus occupaverat. Hic,
τῳ πονηρὸς ἢ καὶ ἀσεβὴς γεγονὼς ἱεροβοὰμ καὶ τὸν υἱὸν in Tharse urbe electo domicilio, vigintiqua-
αὐτοῦ ὑπερβαλλόμενος, πολλὰ καὶ τὸ πλῆθος κακὰ διέθηκε, καὶ tuor annis regnavit, sceleratior, magisque im-
τὸν θεὸν ἐξύβρισεν. ὃς αὐτὸς πέμψας γιμοὴ τὸν προ- pius quam vel Hieroboamus vel illius filius, af-
φήτην προεῖπε διαφθείρειν αὐτοῦ πᾶν γένος, καὶ τοῖς αὐ- flictor populi, & adversus Deum contumax.
τοῖς οἷς καὶ τὸν ἱεροβοὰμ πακεῖς προεβάλλεν οἶκον ἐξε- Quapropter, misso ad eum Gimone propheta,
λάσειν, ὅτι βασιλεὺς κατ' αὐτοῦ γενόμενος, ἐπ' ἐμέψατο. prædixit se totum ipsius genus exciturum, & 3. Reg. 16.
τὴν διαίρεσιν τὴν δικαίως προσοῦσαν τῷ πλήθους καὶ G eisdem, quibus prius Hieroboamum, cladibus
δυσεβῶς. ἅπερ αὐτοῖς πρῶτον τοῖς οὐδὲν τοιούτοις ἀσε- profligaturum: eo quod rex à se constitutus in-
βήσασι κατὰ τοῦ θεοῦ φίλα. τὸν δὲ κάκιστον ἱεροβοὰμ ἐμι- gratus fuisset, nulla in administrando regno pie-
μήσατο καὶ τῆς ψυχῆς ἀπολομένης τῆς ἐκείνου τὴν πο- tatis aut justitiæ ratione habita, quibus virtu-
νηρίαν ἀνεδέξατο. εἰς πᾶσιν οὖν ἦλθεν οἰκότως ὁ ὁμοίως bus nulla vel utilior populo, vel Deo gratior:
συμφορᾶς αὐτὸ ἐλεγχθ, ὅμοιον αὐτῷ ἡνιόχου. Βα- sed sceleratissimi Hieroboami factus imitator,
σανης δὲ προαισθόμενος τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβήσεσθαι omnibus ejus vitiis sese contaminasset. Cui
κακὰ μεθ' ὅλης τῆς ψυχῆς ἀπὸ τῶν πεπραγμένων, ἃ qvum similis esse voluerit, merito etiam similem
πρὸς τὸν λαὸν ἠσύχασεν, ἵνα μὴ μᾶλλον πονηρὸς δόξας exitum habiturum. At Basanes, posteaquam co-
ἀποβῇ, καὶ τοῖς παρωχημένοις ἐπὶ τοῖς γῶν με- gnovit imminentes pro scelere sibi ac suo generi calamitates, non hoc curavit, ut correctior in

posterum & anteactorum pœnitens, placato numine, vitaret exitium. sed velut proposito præmio, si strenuè pergeret, ac si per prophetam ampla spes proposita, non calamitas denuntiata esset, seipso factus nequior, indies data opera scelus scelere cumulabat. Postremò cum exercitu aggressus est urbem non ignobilem Ramathonem, distantè quadraginta stadiis à Hierosolymis, quam captam muniebat, ut eam sedem belli faceret, unde sui milites excursionibus regnum Asani vastarent. Veritus autem ejus conatum Asanus, & cogitans, quam multa damna suæ regioni relictus apud Ramathonem exercitus inferre posset: misit ad Regem Damascenorum legatos cum pecuniis, ambiens ejus societatem, & admonens, quod paterna inter ipsos intercederet amicitia. At ille & pecuniam libenter accepit, & societatem cum eo iniit, relicta Basanis amicitia: moxque suos duces jubet cum exercitu in illius ditionem proficisci, & urbes hostiliter infestare: qui sine mora alias incenderunt, alias diripuerunt, videlicet Achionem, Danam, & Abelmanen. His auditis, Israelitarum rex, omissa munitione Ramathonis, ad suas res tuendas reversus est. Asanus autem è convecta ab illo materia duo firma oppida in eo loco condidit, qvorum alteri nomen Gaba, alteri Maspha. Nec postea Basanes bellum instaurare valuit, fatali morte præventus: sepultusque est in Arsane oppido. In regnum successit illius filius Elanus. Hic post alterum regni annum periit per insidias cæsus à Zamare sui equitatus dimidiæ partis magistro. Epulantem enim apud Osam suum procuratorem, immissa equitum turma, facile oppressit, per absentiam tam præfectorum quam militum, qui tum omnes in obsidione Gabathonis Palæstinorum urbis occupati fuere.

CAP. VII.

Basana stirpe sublata, apud Israelitas Zamares, & post hunc Amarinus & Achabus filius, regnum obtinent.

DEinde ex magistro equitum factus rex, totam Basanæ stirpem juxta Gimonis vaticinium extinxit. Eodem enim modo ejus familia radicitus interiit propter impietatem, quo Hieroboami progeniem internecione absumptam diximus. Interea qui Gabathonem obsidebat exercitus, audito regis casu, & qvod Zamares occisi à se regnum invasisset, & ipse Amarino imperatori suo regnum detulit: qui soluta Gabathonis obsidione ad Tharsen regiam properat, eaque expugnata vi potitur. Zamares videns urbem sine præsidio, in intimam regiam se recepit. subjectoque igne simul cum ea se qvoque concremavit, regni sui die septimo. Quo facto, confestim populus in diversa studia scissus est, aliis Thamanũ, aliis Amarinum regnare volentibus. Cujus factio qvum tandem vicisset, occiso Thamano, solus totius populi regnũ obtinet.

ταπεινώσας συγγνώμης τυχοι· ἀλλ' ὥσπερ οἱ προκειμένων αὐτοῖς ἄθλων ἐπ' ἀν θεῖ τι σπουδάσωσιν, ἀ δι' ἀμελείας ποθὲν ἔστο ἐνεργοῦντες, οὕτω κ βασάνης προειρηκότος αὐτῷ δ προφήτου τὰ μέλλοντα, ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς μείζοσι κακοῖς, ἐλεύθερον ἡν γένους κὴ οἰκίας ἀπωλεία, χείρων ἐγίνετο. κ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὥσπερ ἀθλητὴς κακίας τοῖς θεοῖς αὐτὸν πόνοις προσεπόνει. κ τελευταῖον, τ στρατιὰν συλλαβὼν πόλιν ἐπῆλθε πόλει τινὶ τ σὺν ἀφανῶν ῥαμαθῶνι τοὔνομα, σταδίων ἀπεχούσῃ ἱεροσολύμων πεντηκονταπέντε. κὴ καταλαβόμενος αὐτὴν, ὡχύρα προθυμίαν ποιούμενος καταλείπειν ἐν αὐτῇ δύναμιν, ἵνα ἐκεῖθεν ὡρμημένοι τὴν ἀσανε βασιλείαν κακώσωσι. φοβηθεὶς ὁ ἄσανος τ ἐπιχείρησιν δ πολεμίου, κὴ λογισάμενος ὡς πολλὰ διαθήσει κακὰ τ ὑπ' αὐτῷ βασιλευομένου πᾶσαν ὁ καταλειφθεὶς ἐν ῥαμαθῶνι στρατὸς, ἔπεμψε πρὸς τὸν δαμασκηνῶν βασιλέα πρέσβεις κὴ χρυσὸν κὴ ἄργυρον, συμμαχίαν τε καλῶν κὴ ὑπομιμνήσκων ὅτι κ πατρῴα φιλία πρὸς ἀλλήλους ἐστὶν αὐτοῖς. ὁ δ τῶν χρημάτων τὸ πλῆθος ἀσμένως ἐδέξατο, κὴ συμμαχίαν ἐποιήσατο πρὸς αὐτὸν, διαλύσας τὴν πρὸς τὸν βασανον φιλίαν. κὴ πέμψας εἰς τοὺς ὑπ' αὐτὸ βασιλευομένους πόλεις τοὺς ἡγεμόνας τῆς ἰδίας δυνάμεως ἐκέλευε κακοῦν αὐτούς. οἱ δ, τὰς μὲν ἐνεπίμπρασαν. τὰς δ διήρπασαν προδόντες, τήν τε ἰωάννου λεγομένην, κ δάνα, Ϛ ἀβελλάνην. ταῦτα ἀκούσας ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, δ μὲν οἰκοδομεῖν κὴ ὀχυροῦν τὴν ῥαμαθῶνα ἐπαύσατο. μὴ δ ἀτολμὴς ὡς βοηθήσων τοῖς οἰκείοις κακουμένοις ἀνέστρεψεν. ἄσανος δ, ὡς τῆς θεραπείας ὑπ' αὐτὸ πρὸς τὴν οἰκοδομίαν ὕλης πολὺς ἀνήγετο ἐν αὐτῷ τόπῳ δύο καρτερὰς, ἡ μὲν γαβὰ καλεῖτο, ἡ δ, μασφά. καὶ μὴ ταῦτα μὲν κωλύον σὺν ἔχειν ὁ βασάνης τῆς δίκης τὸν ἄσανον στρατιᾶς, ἐφ' ἁρπαγὴν δὲ τῶν χρημάτων. Ϛ ἁπλέτων μὲν ἐν ἀρσανῇ πόλει. θεραπαινίδα δ αὐτὸ τὴν ἀρχὴν παῖς ἦλανος ἔτος ἄρξας ἐπὶ ἔτη δύο, τελευτᾷ. φονεύσαντος αὐτὸν ἐξ ὑποβουλῆς ζαμαρίου ἱππάρχου τῆς ἡμισείας τάξεως. κατευωχηθέντα γὰρ αὐτὸν θεραπαινίδι τοῦ οἰκονόμου αὐτοῦ ὠμὸν τέκνοις, πείσας ὑποδραμεῖν τῶν ὑφ' αὐτὸν ἱππέων τινὰς, ἀπέκτεινε δὴ αὐτὸν μεμονωμένον τῶν περὶ αὐτὸν ἐπιλοίπων κὴ ἡγεμόνων. οὗτοι γὰρ ἅπαντες περὶ τ πολιορκίαν τῶν γαβαθῶν ἐγίνοντο τ παλαιστίνων.

Κεφάλαιον ζ.

Ως τῆς βασάνε γένους διαφθαρέντος, ἐβασίλευσεν τῶν ἰσραηλιτῶν ζαμάρης κὴ ὁ ἔτος αὐτοῦ ἄχαβος.

ΦΟνεύσας δ τὸν ἦλανον ὁ ἱππαρχος ζαμάρης, αὐτὸς βασιλεύει. κ πᾶσαν τ βασάνε γένεαν κ τὴν γραμ πρὸς φητείαν διαφθείρει. τῷ δ αὐτῷ τρόπῳ σωφρὸν τ οἶκον αὐτὸ πρὸς ῥίζον ὑποτέμνεσθαι διὰ τ ἀσέβειαν, ὡς κ τ ἱεροβοάμε διαφθαρέντα γενεάν. ἡ δ πολιορκήσασα τ γαβαώνων στρατιὰ, πυθομένη τὰ περὶ τὸν βασιλέα, κὴ ὅτι ζαμάρης ἀποκτείνας αὐτὸν ἔχει τ βασιλείαν, κὴ αὐτὴ τ ἡγούμενον αὐτῆς ἀμαρῖνον ἀποδείξει βασιλέα. ὃς ἀπὸ τ γαβαώνης ἀναστήσας τ στρατὸν, εἰς θαρσὴν πόλιν γίνεται τὸ βασίλειον. κὴ περιβαλὼν τὴν πόλιν, κατὰ κράτος αἱρεῖ. ζαμάρης δ τὴν πόλιν ἰδὼν ἠρημωμένην, συνέφυγε εἰς τὸ μυχαίτατον τῶν βασιλείων. κὴ ὑποπρήσας αὐτὰ, συνεπάρκασεν αὐτὸν, βασιλεύσας ἡμέρας ἑπτά. θέσει δ εὐθὺς ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν λαός. κὴ οἱ μὲν αὐτῶν θαμανον βασιλεύειν ἤθελον, οἱ δ τὸν ἀμαρῖνον. νικησάντες δ' οἱ ἕτερον ἄρχειν ἀξιοῦντες, ἀποκτείνυσι τὸν θαμανον,

κὴ

ξ παντὸς βασιλεύσι ὁ ἀμαρίνος τῶν ἑξ ἐτῶν τριακοστῷ ἦ
ἔτει τῆ ἀσανῦ βασιλείας, ἤρξεν ὁ ἀμαρῖνος ἔτη δώδε-
κα. τούτων τὰ μὲν ἐξ, ἐν Θαρσῆ πόλει, τὰ ἦ λοιπὰ, ἐν
μαρεώνι, ἥτινὴ ἑλλήνων σαμάρεια καλουμένη. ἐφ' οὗ
ἠρξατο δὴ αὐτὸς αὐτὸς σαμάρειον, ἀπὸ τοῦ τὸ ὄρος
ἀποδομῆσαι αὐτῷ, ἐφ' ᾧ κατεσκεύασε τὴν πόλιν, σαμά-
ρειαν διέφερε δ' οὐδὲν τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλευσάντων, ἢ
τῇ χείρων αὐτῶν εἶναι. ἅπαντες γὰρ ἐζήτουν πῶς ἀποστή-
σωσιν ἀπὸ τοῦ θεοῦ τὸν λαὸν, τοῖς καθ' ἡμέραν ἀσεβήμα-
σι. καὶ διὰ τοῦτο δι' ἀλλήλων αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐποίησεν ἐλ-
θεῖν, καὶ μηδένα τῶν ἡμῶν ὑπολείπειν. ἐτελεύτησε ἦ καὶ
οὗτος ἐν σαμαρείᾳ διαδεχεῖ ἦ δ' αὐτὸν ὁ παῖς ἀχάβος.
μαθεῖν δὲ ἔστιν ἐκ τούτων ὅσῳ τὸ θεῖον διαφέρει ἐχθ
τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. καὶ πῶς μὲν ἀγαπᾷ
τοὺς ἀγαθοὺς, μισεῖ ἦ τοὺς μοχθηροὺς, καὶ πρόρριζος ἀ-
πόλλυσιν. οἱ μὲν γὰρ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεῖς, ἄλλος ἐπ'
ἄλλῳ διὰ τὴν ἀνομίαν καὶ τὰς ἀδικίας ἐν ὀλίγῳ
χρόνῳ πολλοὶ κακῶς διαφθαρέντες εὑρέθησαν ἦ τὸ
γένος αὐτῶν. ὁ ἦ τῶν ἱεροσολύμων καὶ τῶν δύο φυλῶν βα-
σιλεὺς ἄσαφος, καὶ δι' εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην, εἰς
μακρὸν καὶ εὐδαίμονα τοῦ θεοῦ προήχθη γήρως, καὶ
παραπλήσιον καὶ ἐν ἀρχῇ ἔτος ἐτελεύτησε. πολλὰ γὰρ
πολλοὺς διὰ τὴν ἡμετέραν ὑβριν, καὶ μάλιστα τὸν
ἱεροβοὰμ ζηλώσας ἀνομίαν, καὶ γὰρ ἔτος δαμά-
λεως, τῆς τοῦ σκέους καταστάσεως προσεκτήσατο.
καὶ ταύτης ἄλλα ὑπερβολὴν ἐμηχανήσατο. ἔγημε ἦ καὶ
γυναῖκα, θυγατέρα ἰεθβάλου τοῦ τυρίων καὶ σιδωνίων
βασιλέως, ἣ ἰεζάβελ ἐκάλει ὄνομα. ἀφ' ἧς τοὺς ἰδίους αὐτῆς
θεοὺς προσεκτήσατο ἐμαθεν. ἦν ἦ τὸ γύναιον δραστήριόν τε
καὶ πολυπρόσωπον. εἰς τοσαύτην δ' ἀσέλγειαν καὶ μανίαν
πέπτωκεν, ὡς τε καὶ ναὸν τοῦ τυρίων θεοῦ, ὃν βὲλ προσα-
γορεύουσι, οἰκοδομῆσαι καὶ ἄλσος παντοίων δένδρων κα-
τὰ φυτεῦσαι. κατέστησε ἦ ἱερεῖς καὶ ψευδοπροφήτας τού-
τῳ τῷ θεῷ. καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς πολλοὺς τοιούτους προ-
αὐτ' ἔχειν, ἀνοίᾳ καὶ πονηρίᾳ πάντας ὑπερβεβηκώς. τὸν
δὲ αὐτὸν προφήτης δέ τις τοῦ μεγίστου θεοῦ ἐκ πόλεως
θεσβίτης τῆ γαλααδίτιδος χώρας, προσελθὼν ἀχάβ
καὶ προλέγει αὐτῷ τ' θεὸν ἔφασκε μήτε ὑσθῆναι αὐτὸν ἐν
ἐνιαυτοῖς τρισὶ μήτε δρόσον, καταπέμψειν εἰς τὴν
χώραν, εἰ μὴ φανείης αὐτῷ. καὶ τούτοις ἐπομόσας, ἀνε-
χώρησεν εἰς τὰ πρὸς νότον μέρη, πρὸς μὲν ὃ χει-
μάρρῳ πρὸ τοῦ διαπορεύεται, ἐξ οὗ καὶ τὸ πόσιν ἔσχε. τὸν
δὲ προφῆτα αὐτῷ καθ' ἡμέραν κόρακες προσέφερον.
ἀνάγκην δὲ ἦν τῇ πανωμῇ δι' ἀνομβρίαν, εἰς σαρε-
φθὰ πόλιν οὖσα ἀπωθεν τ σιδῶνος καὶ τύρου, μεταξὺ
κειμένην, προσγίνεται τῇ θεῷ κελεύσαντος. εὑρήσουσι
γὰρ ἐκεῖ γυναῖκα χήραν. ἥτις αὐτῷ παρέξει τροφάς. ὧν
δὲ οὐ πόρρω τῆς πόλης, ὁρᾷ γυναῖκα χερνῆτιν ξυλιζο-
μένην. τῇ ἦ θεῷ δηλώσαντος ταύτην εἶναι τὴν μέλλου-
σαν αὐτὸν διατρέφειν, προσελθὼν ἤτησατο. καὶ κομί-
σαι ὕδωρ παρεκέλευσεν ὅπως πίῃ. καὶ πορευομένης με-
τακαλεσαμένου, καὶ ἄρτον ἐνεγκεῖν ἐκέλευσε. τῆς δὲ
ὁμολογούσης μηδὲν ἔχειν ἔνδον ἢ μίαν ἀλεύρου δράκα,

A Trigesimo anno regni Asani regnavit Amarinus annis duodecim, sex Tharsæ, reliqvos sex Mareone, quæ à Græcis Samaria dicitur. Ipse Samaræum vocavit, à Samaro, de qvo montem emerat, in qvo urbs sita est. Hic nihil à prioribus regibus differebat, nisi qvod illis fuit sceleratior. Omnes enim hoc tantum agebant, ut populum quotidianis impietatibus a Deo abalienarent.
B Quapropter iratus Deus effecit, ut alius alium tolleret, & cum toto Suo genere extirparentur. Hic Samariæ diem suum obiit, succedente Achabo filio. Hinc certe videre licet, quam curæ sint Deo res hominum, & quomodo bonos diligat, malos contra funditus eradicet. Israelitarum enim reges propter impietatem brevi tempore alius ab alio cum totis familiis sublati sunt.
C Asanus vero Hierosolymorum duarumque tribuum rex ob pietatem ac justitiam feliciter Dei favore vivens ad extremam pervenit senectam, & post unum & qvadraginta regni annos bona morte decessit. cui mox Josaphatus successit filius, ex Abida matre natus, omnium testimonio proavitæ pietatis ac fortitudinis æmulus, quibus Davidem sanctissimum regem retulit, quemadmodum paulo post dicetur.
D Cæterum Achabus Israelitarum rex habitavit Samariæ, ubi viginti duobus annis regnum tenuit, nihil de priorum regum institutis mutans, nisi si quid forte deterius commentus est. Omnium enim impietates repræsentavit ac scelera, sed Hieroboami præcipuè. nam & vaccas ab eo consecratas adoravit, & alias super hanc impietates addidit. Uxorem præterea duxit filiam Ithobali, Tyriorum ac Sidoniorum regis, cui nomen Jezabela; moxq; ab ea domesticos illius deos colere didicit. Erat hæc muliercula audax & temeraria, adeoque impotentis insaniæ, ut non verita sit templum Beli deo Tyriorum exædificare, & lucum omnis generis arborum plantare: cui etiam sacerdotes & falsos vates instituit. Quin & ipse rex hoc genus hominum frequens circa se habere delectabatur, dementia
E & malitia omnes ante se reges superans. Hunc 3. Reg. 17.
F propheta quidam Dei maximi è Thesbone Galaditica urbe oriundus adiit, dicens eum præmunciare, qvod nec pluviam illis annis daturus sit, nec rorem, donec ipse vates non compareret. Additoque jurejurando, quo magis rem confirmaret, secessit ad tractum australem, ubi ad torrentem quendam degebat, unde
G potum haberet. Nam cibus ei quotidie per corvos afferebatur. qui postquam ob inopiam imbrium exaruit, jubente Deo, profectus est Sareptam, quod oppidum Tyrum inter & Sidonem situm est. Illic enim se mulierem viduam inventurum præmonitus fuerat, quæ alimenta suppeditaret. Jamq; non longe à porta aberat, qvum videt mulierem operariam ligna colligentem: & significante Deo, hanc fore ejus altricem, salutatam prius rogavit, ut aquam potabilem afferret, abeuntemque jam revocans, & panem portare jussit. Juravit illa nihil sibi domi esse præter u-

XIII.

nicum farinæ pugillum & olei paululum: venis-
seque se eo, ut collectis lignis, sibi ac filio panem
coqueret, quem ubi comedissent fame absume-
rentur, quandoquidem nihil superesset aliud.
Tum propheta, Vade, inquit, bono animo lætiora
sperans: & primum mihi paululum paratum af-
fer. polliceor enim tibi nunqvam in vase illo fa-
rinam defore, nec oleum in fidelia, donec Deus
det pluviam. Paruit mulier, & quæcunqve pro-
pheta petierat, fecit: deincepsque & sibi & filio
& hospiti sat alimentorum habuit. neutrum e-
nim horum defecit, quamdiu duravit siccitas.
Meminit autem hujus inopiæ pluviarum etiam
Menander in gestis Ithobali Tyriorum regis, sic
scribens. Hoc regnante, etiam pluviarum dese-
ctus fuit ab Hyperberetæo mense usque ad in-
sequentis anni Hyberberetæum continuus, qvi
cum supplicationes indixisset, seqvuta est ma-
gna vis tonitruum. Hic Botrym in Phœnice con-
didit, & Auzaten in Africa. His verbis dubio
procul siccitatem factã sub Achabo, cujus tem-
pore Ithobalus apud Tyrum regnavit, Menan-
der in suos commentarios retulit. Mulier autem
illa prophetæ hospes, cum filius ejus, morbo
prævalente, expirasset, ejulans & voces, qvas do-
lor exprimebat, emittens, querebatur de adven-
tu hominis, qui peccata ejus detexisset, ideo
mulctatam se filii morte dictitans. Ille conso-
labundus jubet eam, sibi tradere filium brevi re-
cepturam vivum: acceptumq; mox in proprium
cubiculum detulit: qvo deposito super suum le-
ctulum, exclamavit ad Deum non bonam ho-
spitii gratiam altrici relatam, extincto ipsius pue-
ro, rogabatque, ut remisso spiritu, vitam ei resti-
tueret. Itaque Deo genitricem miserante, & pro-
phetæ gratificante, ne videretur infortunium se-
cum in hospitium intulisse, præter omnem ex-
pectationem recepit puer spiritum. At illa gra-
tias egit vati, dicens, nunc demum se agnoscere
divinæ mentis interpretem. Paulo deinde post
3. Reg. 18. Dei jussu ad Achabum proficiscitur, indicatu-
rus ei venturam pluviam. Erat tum fames per
totam regionem, & magna rerum ad victum ne-
cessariarum penuria, ut non solum hominibus
panis deesset, verum etiam equis cæterisqve ju-
mentis terra negaret pabulum: tanta erat ubiq;
siccitas. Rex igitur, vocato dispensatore Obedia,
cui jumentorum curam mandaverat, jussit ubi-
que fontes & torrentes perquirere, si cubi inve-
niretur herba ad secandum jumentis pabulum.
Cumque multum quæsitus propheta Elias nus-
quam compareret, jussit Obediam quoque se se-
qui. Partitis deinde itineribus, aliam rex, aliam
dispensator viam ingreditur. Erat autem vir pi-
us, & quo tempore Jezabel regina in prophetas
sæviebat cædibus, centum ex eis in cavernis sub-
terraneis abdiderat, pane & aqua sustentandos.
Huic à rege digresso Elias occurrit, & ex percon-
tatione agnitus à venerabundo salutatur. Mox
propheta mandante, ut adventum suum regi
nunciet: quo, inquit, meo merito me mittis ad
eum, qui te ubique gentium ad necem perquirit?

καὶ ὀλίγον ἔλαιον, πορεύεσθαι συνελεχῆ αὐ τὰ ξύλα,
ἵνα φυράσασα ποιήσῃ αὐτῇ & τῷ τέκνῳ ἄρτον. μεῦ ὃν,
ἀπολεῖσθαι λιμῷ δαπανηθέντα, μηκέτι μηδενὸς ὄντ@
ἔλεγεν. ἀλλὰ θαρροῦσα ἔφη ἄπιθι, καὶ τὰ πρόσω
προσδόκα, καὶ ποιήσασα πρῶτόν ἐμοὶ βραχὺ κό-
μισον. προλέγω γάρ σοι μηδέποτε ἐπιλείψειν ἀλεύρου
σκεῦος τὸ ἄγγ@, μηδ' ἐλαίου τὸ κεράμιον, μέχρις οὗ
ἂν ὕσῃ ὁ θεός. ταῦτ' εἰπόντ@ τῇ προφήτῃ, θαρρη-
μένη πρὸς αὐτὸν ἐποίησε τὰ εἰρημένα, καὶ αὐτὴ τε ἔσχε καὶ
τῷ τέκνῳ ἐχορήγατ' εὐθ' ἅμα προφάσει καὶ τῷ προφήτ.
ἐπέλειπε δ' οὐδὲν αὐτὰς τούτων, ἄχρις ἧς ἡ αὐχμὸς
ἐπαύσατο. μέμνηται δὴ τῆς ἀνομβρίας ταύτης & Μέναν-
δρ@ ἐν τοῖς ἱστοροῦσι τὰ τῶν Τυρίων βασιλέων πράξεσι
λέγων ἔτως. ἀβροχία τε ἐπ' αὐτῷ ἐγένετο, ἀπὸ τοῦ περ-
βερεταίου μηνὸς, ἕως τοῦ ἑχομένου ἔτους ὑπερβερεταίου.
ἱκετείαν δ' αὐτὸ ποιησαμένου, κεραυνοὺς ἱκανοὺς βεβλη-
κέναι, ἔτ@ πάλιν βότρυι ἔκτισε τὴν ὁμώνυμον καὶ
αὐζατεῖς ἐν λιβύῃ. ἡ ταῦτα μὲν δηλοῖ τὰ ἐπ' ἀχαάβου
γενομένην ἀνομβρίαν, ἣ γὰρ τοῦτο καὶ ἰθόβαλος βα-
σιλεὺς Τυρίων, ὁ μὲν ἀνδρὸς ἀναγεγραφὼς ἡ γυνὴ πε-
ρὶ ἧς περὶ τούτων εἴπομεν, ἡ τὸν προφήτην ἀλατρεῦσαι,
τὸ παιδίον αὐτῆ καταπεσόντ@ εἰς νόσον, ὡς ἡ τὴν ψυ-
χὴν ἀφεῖναι & δόξαι νεκρὸν, ἀναλαλοῦσάν ἡ φωνὰς
οἵας εἰκὸς ἦν τὸ πάθος ἀφιέναι, κατηπιάσθαι παρ'
αὐτὴν πυνθανομένην τὸν προφήτην, ὡς ἐλέγχοντα τὰς ἁ-
μαρτίας αὐτῆς, καὶ διὰ τοῦτο τῷ παιδὶ τετελευτηκέ-
ναι. ὁ δὴ παρελθὼν εἰσεφέρετο ἡ ἀναδιδοῦναι τὸν υἱὸν αὐτ.
ζῶντα. ὁ δὲ αὐτὸν ἀποδιδοὺς. ἀναδυσάμενος οὖν αὐτῆς, βα-
δίσας εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ διέτρεφεν αὐτὸς, καὶ κα-
θεὶς ἐπὶ τὴν κλίνης, ἀνεβόησε πρὸς τὸν θεὸν, ὡς καλῶς
ἀμείψαιτο τὸν ὑποδεξαμένου ἡ θρέψαντα, τὸν υἱὸν
αὐτῆς ἀφαιρησόμενον ἐδόκει τε τὸν ψυχὴν εἰσπεμ-
ψαι πάλιν τῷ παιδὶ ἡ ἀναζῆν αὐτῷ τὸν βίον. τῷ δὴ θεοῦ
κατοικτειρήσαντ@ μὲν τὸν μητέρα, βουληθέντος δὴ ἡ
τοῦ προφήτ ἡ χαρίσασθαι, τὸ μὴ δόξαι πρὸς αὐτὴν ἐπὶ
κακῷ παρῆναι, ἀναβιῶσαι πρόσδοκίαν ἀνέβωσεν. ἡ
δ' ἀχαάβου τοῦ προφήτ. καὶ τότε σαφῶς ἔλεγε με-
μαθηκέναι ὅτι τὸ θεῖον αὐτῷ διαλέγ@. χρόνῳ δ' ὀλίγῳ διελθόντ@, ἀναγίνε@ πρὸς ἀχαάβον τ βασιλέα.
καὶ βάλησιν ὑ θε, δηλώσων αὐτῷ τ ἡμισόμβριον ὑετῶν.
λιμὸς δὴ τότε κατεῖχε τὴν χώραν ἅπασαν, καὶ πολὺ τῶν
ἀναγκαίων ἀπορία, μὴ μόνον ἀνθρώποις ἄρτων ἀπανα-
ίζειν, ἀλλὰ καὶ τὴν γῆν μηδ' ὅσα τοῖς ἵπποις καὶ τοῖς
ἄλλοις κτήνεσι πρὸς νομὴν ἐστ χρήσιμα διὰ τ ἀνομ-
βρίαν διαδιδόναι. τὸν οὖν ἐπιμελούμενον αὐτῷ τῶν
κτημάτων, προσκαλεσάμενος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε
ζητεῖν πηγὰς τῶν ὑδάτων, καὶ τοὺς χειμάρρους, ἴν' εἴπ@
παρ' αὐτοῖς εὑρεθείη πόα, τούτοις εἰς προφὴν ἀμισ-
μένοις τοῖς κτήνεσιν ἔχωσι. καὶ πέμψας καὶ πᾶσαν τὴν
οἰκουμένην τοὺς ζητήσοντας τὸν προφήτην ἠλίαν, ἐκ δυ-
ρῶν συνέπεσθαι ἐκέλευσε κἀκεῖνον αὐτῷ. ὁδὸν οὖν
ἑξορμᾶν αὐτοῖς μεμερισμένοι τὰς ὁδοὺς, ὅτε ἀκεδίας καὶ
ὁ βασιλεὺς ἀπῆσαν ἕτερος ἑτέραν τῶν ὁδῶν. συνέβη-
κει δὴ κατ' ἐν ἰεζαβέλη ἡ βασίλισσα κατὰ τοὺς
προφήτας ἀπέκτεινε, τοὺς ἑκατὸν ἐν τοῖς σπηλαίοις
αὐτὴλαίοις κρύψας προφήτας, καὶ τρέφειν αὐτοὺς ἄρ-
τον χορηγοῦσα μόνον ἡ ὕδωρ. μονωθέντι δ' αὐ ἀπὸ
τοῦ βασιλέως ὠκεδία, συνέκτησεν αὐτῷ ὁ προφήτης
ἠλίας. καὶ πυθομέν@ παρ' αὐτοῦ τὶς εἴη. καὶ μαθὼν,
προσεκύνησεν αὐτόν. ὁ δὲ πρὸς τὸν βασιλέα βαδί-
ζειν ἐκέλευσε καὶ λέγειν, ὅτι παρείη πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ τί κα-
κὸν ὑπ' αὐτοῦ πεπονθὼς πρὸς τὸν ἀποκτεῖναι ζητοῦν-
τα καὶ πᾶσαν ἐρευνήσαντα ἡ γῆν, πέμπειν αὐτόν.

ὅτι

ὅτι μηδένα τόπον κατέλιπεν ἐν ᾧ σὲ ἀπίσω ἐλε τοὺς ἀ-
γαθοὺς ἐλάβωμεν. ὅπῃ γὰρ ἀτῶ, καὶ γὰρ δ' ἂν λάβοιεν σε
αὐτοὶ φασὶ μὴ σ' θεοῦ φανέντος αὐτοῖ πάλιν εἰς ἄλ-
λων ἀπίλθοι πάντα. ὁπότε δ' ἁμαρτὼν αὐτὸς πέμψαντος
σ' βασιλέως, καὶ μὴ δυναμένου ὁρᾶν ὅπου ποτ' εἴη
γῆς, ἀποζήτει. σκοπῶν οὖν αὐτὸς τὴν σωτηρίας παρεκά-
λει, τὴν σὲ τοὺς ὁμοτέχνους αὐτοῦ ἀτιμάζειν λέγων, ὅτι
σώσειεν ἐκατὸν θεοφήτας, ἰεζάβελος πάντας τοὺς ἄλλους
ἀπηγμένους, καὶ ἔχοι κεκρυμμένους αὐτοὺς ἐτρεφομένους
ἐπὶ αὐτοῖ, ὃ δὴ, μηδὲν δεδιέναι βαδίζειν ἐκέλευε πρὸς
τὸν βασιλέα, φῶς αὐτῷ πίστεως ἐνόρκους, ὅτι πάντως καὶ
σκοπῶν ἀχάβῳ φανήσεται τῇ ἡμέραν. μιᾶς οὖν τοῦτος ἦ
τοῦ βασιλέως ἐπόδου τὸν ἠλίαν. ὑπήντησεν ὁ ἀχαάβος. καὶ
ἅμα μετ' ὀργῆς εἶπεν αὐτῷ εἶπ ὁ τῶν ἑβραίων λαῶν κα-
κώσας, καὶ τ' ἀκαρπίας αἴτιος γεγονώς. ὁ δ' ὑπὲν
ὑποδραπύσας, αὐτὸν εἶπεν ἅπαντα τὰ δεινὰ πεποιηκέ-
ναι, καὶ τὸν ἵππον αὐτοῦ, ξενικοὺς ἐπεννοχόταις τῇ χώρᾳ
θεοὺς, καὶ τέτταρας ἑκόντας, τ' ἴδιον αὐτ' ὃς μόνος ἐστὶ θεὸς,
ἀπολελοιπότας. νῦν μέν τοιγε ἀπελθὼν ἐκέλευε πάν-
τα τὸν λαὸν εἰς τὸ καρμήλιον ὄρος ἀθροίσαι πρὸς αὐ-
τὸν, ἅπας θεοφήτας αὐτοῦ, καὶ τοὺς τ' γυναικὸς εἰπὼν ὅ-
σοι τι δρᾶμεν ἐπίσαν, καὶ τοὺς τῶν ἄλσεων θεοφήτας
ὡς τριακοσίους τὸ πλῆθος ὄντας. ὡς δ' συνέδραμον πάν-
τες εἰς τὸ προειρημένον ὄρος, ἀχαάβ ἀναπεμψάντος,
καὶ ὡς αὐτῶν ὁ θεοφήτης ἠλίας μεταξὺ, μέχρι ποτὲ
διορημένως αὐτὸς τῇ διανοίᾳ ἐν ταῖς δόξαις, ἕτως ἔφω-
νεν ἐφάσκε νομίσοντας μὲν γὰρ τὸν ἐγχώριον θεὸν ἀλη-
θῆ εἶμον, ἐπιδὴ τούτῳ, ἐν τοῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ παρεύη-
μασιν ἦ τούτων ἡγεμένους, ἀλλὰ καὶ τῶν ξενικῶν ὑπεπ-
λήρουτας, ὡς σκέπεις δεῖ θρησκεύειν, αὐτοῖς συνεβούλευε
καὶ κολουθεῖν. τῆ δ' πλήθους μηδὲν πρὸς ταῦτα ἀντε-
ρομένου, ἠξίωσεν ἠλίας πρὸς ἀλήπειαν, ἐν τῷ ξε-
νικῶν θεῶν ἰσχὺς, ἐν τ' ἴδιος, μόνος ὢν αὐτὸς θεοφήτης,
σκότων δ' πτεμαχισίας ἐχόντων, λαβεῖν αὐτὸς τε βοῦν,
ἐπαυτῇ θύσας ὁλοκάρπωσιν ξύλοις, πυρὸς δὲ ὑφαφθέν-
τος κἀκεῖνος τοῦτο ποιήσαντας ἐπικαλέσασθαι τοὺς ἰδίους
θεοὺς ἀναπαῦσαι τὰ ξύλα. ἡμένης γὰρ τούτῳ μαθησε-
σθαι τὴν ἀληθῆ φύσιν τοῦ θεοῦ. ἀρεσίσης δ' γνώ-
μης, ἐκέλευσεν ἠλίας τοὺς θεοφήτας ἐκλεξαμένους
βοῦν, πρώτους τι θῦσαι, καὶ τοὺς αὐτῶν ἐπικαλέσασθαι
θεούς. ἐπεὶ δ', ὁδὲν ἀπήντα τῶν δ' ἐκ τῆς καὶ τῆς ἐπι-
κλήσεως θύσαι τοῖς θεοφήταις, σκοπῶν ὁ ἠλίας,
μεγάλῃ βοῇ καλεῖν αὐτοὺς ἐκέλευε τοὺς θεούς. ἢ γὰρ ἀ-
ποδημεῖν αὐτοὺς, ἢ καθεύδειν. τῶν δ' ἀπ' ὄρθρου τοῦτο
ποιούντων μέχρι μέσης ἡμέρας, καὶ τιμώντων αὐτοὺς,
μαχαίραις ἐ σιρομάσαις κ' τὸ πάτριον ἔθος, μέλλων
αὐτὸς ἐπιτελεῖν τὴν θυσίαν ἐκέλευσε τοὺς μὲν ἀνα-
χωρῆσαι, τοὺς δ' ἐγγὺς προσελθόντας τηρεῖν αὐτ', μὴ
πῦρ λάθρᾳ τοῖς ξύλοις ἐμβάλῃ. τῆ δ' ὄχλου προσελ-
θόντος λαβὼν δώδεκα. λίθους, κ' φυλῇ τῶν λαῶν τ'
ἐθραμεν, ἀνέστησεν ἐξ αὐτῶν θυσιαστήριον καὶ περὶ αὐτὸ
ὀφαμένῳ ὤρυξε βαθυτάτην. καὶ συνθεὶς τὰς χεῖρας
ἐπὶ τὸ βωμὸ, καὶ αὐτῶν ἐπιθεὶς τὰ ἱερεῖα, τρισσαρας
λοὰς τῆς κρήνης ὑδρίας προσέταξε πληρωθέντας ὕδα-
τος, κατασπάσαι τῆ θυσιαστηρίῳ, ὡς ὑπερβάλλειν
αὐτὸ καὶ τὴν δεξαμένην ἅπασαν ὕδατος γεμισθεῖσαν
πᾶσι ἀναθοήσης. ταῦτα δὲ ποιήσας, ἠρξατο
χεῖθαι τοῦ θεοῦ καὶ καλεῖν αὐτὸν, καὶ ποιεῖν τὴν πε-
πλανημένῳ πολλῷ ἤδη χρόνον λαὸν φανερὰν τῷ
αὐτοῦ δύναμιν. καὶ ταῦτα λέγοντος, αὐτίκα πῦρ ἐκ τοῦ
θεοῦ, τῆ πλήθους ἐρῶντος, ἐπὶ τὸν βωμὸν ἔπεσε,

A Quis enim locus est, ad quem attracturos te non
miserit? Nunc fieri potest, ut dum ego regem a-
deo, te Dei spiritus, quo agitaris, alio rapiat. &
rex, te non reperto, frustratus in caput meum
saeviat. Noli esse in meo periculo tam securus,
quum scire possis, quam sim studiosus tui simi-
lium, qui centum Dei homines furori Jezabe-
lis eripui, & nunc eis in latebris alimenta sugge-
ro. Prophetа contra jubet, ut nihil metuens re-
B gem adeat, sacramento interposito se quoque
eadem die in ejus conspectum venturum. Quo
indicio postquam Achabus Eliam adesse didi-
cit, in occursum ejus properat: & cum indigna-
tione. Tun' ille es, inquit, Hebræorum turbator?
tune sterilitatis hujus autor? At ille nihilo blan-
dior, ipsum & ejus familiam cum suis externis
sacris causam malorum omnium asseverat, in-
C vectis peregrinis numinibus, & pro abrogato
veri Dei cultu suppositis. Mox jubet, ut eat, &
totum populum in Carmelum montem ad se
convocet, simulque suos & uxoris vates, quorum
numerum etiam non tacuit: praeterea lucorum
prophetas quadringentos plus minus. Ut vero
omnes accitì à rege ad constitutum locum con-
fluxerunt, Elias in medio consistit, &, Quousque,
D que, inquit, inter utrumque vacillabitis? Si enim
Deum nostrum verum & solum creditis, hunc
& mandata ejus sequimini: quod si non hunc,
sed externos divinos honores deberi existima-
tis, illos igitur recipite. Populo vero nihil ad
haec respondente, Elias postulat, ut quo certio-
re argumento vel proprii vel alienorum pro-
betur potentia, solus ipse Dei sui vatès contra il-
lorum trecentos contendat, accepto bove, &
E in lignorum struem impositо, sed nullo igne
subdito, idem oportere & illos facere, atque ita
invocare suos deos, ut ligna velint accendere.
Hoc enim pacto veram Dei naturam dignosci
posse. Quae sententia postquam placuit, jubet
Elias prophetas illos electo bove priores sacra
rem facere, & sua nominatim inclamare numi-
na. Cumque suis precibus & invocationibus
F nihil proficerent, ludens Elias, altius eos jubet
vocem attollere, si forte aut peregrè absint aut
dormiant. Illis verò à mane usque meridiem
frustra inclamantibus, & more patrio cultris
ac lanceolis sua corpora incidentibus, cum jam
suae vices sacrificandi venissent, amotis sacrifi-
cis illis fanaticis jussit vulgum propius obser-
vare, ne fortè clam ignem admoveret: qui post-
G quam accessit, acceptis duodecim lapidibus, jux-
ta numerum tribuum Israeliticarum altare ex
eis instauravit, foditque circum illud fossam be-
ne profundam. & coaptata super altare strue li-
gnorum victimaque desuper imposita, qua-
tuor hydrias fontana aqua plenas super alta-
re jussit effundi, ita ut fossa quoque repleretur
aquis superfluentibus. Quibus peractis, coepit
invocare Deum, precarique, ut erranti jam diu
populo ostendat suam potentiam: & ecce ad-
huc illo orante, ignis repente de coelo in altare

lapsus inspectante populo tum victimam tum aquam omnem circumfusam absumit, ita ut locus fieret aridus. Qvo viso, Israelitæ prostrati in terram unum Deum adorant, hunc maximum & solum verum confitendo: cæteros nihil aliud esse qvàm nomina vanis stultorum hominum opinionibus conficta: moxque comprehensos eorum prophetas interficiunt, Elia sic jubente: qui & regem ad prandium jussit, nec esse amplius solicitum: brevi enim visurum pluviam, quo abeunte, Elias verticem Carmeli conscendit, & cum humi desedisset, caput genibus applicuit, jussitq; famulum, ascenso quodam scopulo, ad mare prospicere, & indicare, sicubi nubem excitari viderit. Paruit ille, non semel ascenso scopulo, sed nihil se videre retulit. Tandem septimo reversus ait, se vidisse in aëre, nescio quid nigricans, humano vestigio non amplius. Qno audito Elias mittit eum mox ad Achabum, jubens, ut rex properè in urbem redeat, prius qvam profusus imber occupet. Qvi postquam ad Iesraelam urbem cœpit tendere, sine mora offuscato aëre & involuto nubibus, procella mixtus imber supervenit: & propheta correptus numine regium currum usq; Jesraelam Azari urbem currens prosequtus est. Jezabela vero Achabi uxor, audito prodigio per Eliam patrato, quodque prophetas ipsius omnes interfecisset, nisit ad eum nuncios, minando se illum occisuram, quemadmodum ipse prophetas occiderat. Et Elias territus fugit in urbem Bersube, quæ est in extremis tribus Judæ finibus, Idumeæ conterminæ: relictoque ibi famulo, ipse in desertum abiit. Cumq; precatus esset mortem, qvod non esset cæteris melior, ut illis absumptis ipse vitæ cupidus esse debeat, sub arbore quadam obdormiit: & excitatus à quodam, surgens invenit aquam ac cibum appositum. & cum comedisset, collectis ex hoc cibo viribus, ad Sinæum usque montem pervenit, in qvo Moyses à Deo legem accepisse proditur: ubi nactus amplum quendam specum, ingressus habitare illic decrevit. Allapsa deinde ad aurem ejus voce, incertum unde profecta, percontante quamobrem relicta urbe desertum coleret: ait se, occisis externorum deorum vatibus, persuasisse populo, quod unicus sit Deus, qui ab omnibus coli debeat: & ob id factum ad supplicium se à regina expeti. Mox eadem voce jussus in crastinum sub divum prodire auditurus, quid opus facto sit: sequenti luce è spelunca prodiit. Ibi & terræ motus ejus aures perculit, & oculis se candens ignis fulgor obtulit. seqvutóqve mox silentio, divina voce nihil terreri præsentibus jussus est. neminem enim inimicorum fore illius compotem: mandatumqve mox, ut domum reversus declaret populi regem Ieum Nemessæi filium: apud Damascum verò Syrorum Azaelem: & pro se prophetam Elizæum constituat, ex Abela urbe oriundum. Impios enim pœnam daturos, alios Ieu regi, alios Azaeli. His auditis, Elias in regionem Hebræorum revertitur: & qvum offendisset Saphati filium Elisæum arantem cum qvibusdam

3. Reg. 19.

καὶ τὴν θυσίαν ἐδαπάνησεν, ὡς ἀναπαλῶσαι τὸ ὕδωρ, καὶ ψαφαρὸν γενέσθαι τὸν τόπον. οἱ δ' ἰσραηλῖται τοῦτο ἰδόντες, ἔπεσον ὅτι τὸν γνῶ τὸ θεσπεσιώτατον ἕνα θεὸν, καὶ μέγιστον καὶ ἀληθῆ μόνον ἀποκαλοῦντες. τοὺς δ' ἄλλους ὀνόματα τοῦ φαύλου καὶ ἀνοήτου δόξης πεπιημένα. συλλαβόντες δ' αὐτῶν καὶ τοὺς προφήτας, ἀπέκτειναν, ἠλίας τοῦτο παραινέσαντος. ἔφη γὰρ καὶ τῷ βασιλεῖ πρεύεσθαι πρὸς ἄριστον μηδὲν ἔτι φροντίσαντα. μετ' ὀλίγον γὰρ ὄψεσθαι τὸν θεὸν ὑόντα. καὶ ὁ μὲν ἄχαβος, ἀπῆλθεν. ἠλίας δ' ἐπὶ τὸ ἀκρωτήριον τὸ καρμήλου ἀναβὰς ὄρους, καὶ καθίσας ἐπὶ τῆς γῆς, προσηρείσατο τοῖς γόνασι τὴν κεφαλήν. καὶ τὸν θεράποντα σκέλλοντα ἀνελθόντα ἐπί τινα σκοπὸν εἰς τὴν θάλασσαν ἀποβλέπειν. κἂν εἴδῃ νεφέλην ἐλαφρὰν ἐπιοῦσαν πόθεν, φράζειν αὐτῷ. μέχρι γὰρ τότε καθαρὸν εἶναι σημαίνει τὸν ἀέρα. ἐξ οὗ ἀναβάντος, καὶ πολλάκις μηδὲν ὁρᾶν φήσαντος, ἑβδόμου ἤδη βαδίσαντος ἐφ' ἑκάστῃ μελαινόμενον ἐπί τι μέρος ἀέρος, καὶ βαλεῖν ἰχνηλατοῦντα. ὁ δ' ἠλίας ταῦτα ἀκούσας, πέμπει πρὸς τὸν ἄχαβον, κελεύων αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν ἀπέρχεσθαι πρὶν ἢ καταῤῥαγῆναι τὸν ὄμβρον. καὶ ὁ μὲν εἰς ἰσράηλ πόλιν ὥρμησε. μετ' οὐ πολὺ δὲ τοῦ ἀέρος ἀχλύσαντος, καὶ νεφέσιν καλυφθέντος, πνεῦμα τε λαῦρον ἐπιγενέσθαι, καὶ πολὺς ὄμβρος. ὁ δὲ προφήτης ἔνθεος γενόμενος, τῷ τοῦ βασιλέως ἅρματι μέχρι τῆς ἰσραήλας ἀζάρου πόλεως συνέδραμε. μαθοῦσα δὲ ἡ ἀχάβου γυνὴ ἰεζάβελα, τά τε σημεῖα τὰ διὰ τοῦ ἠλίου γενόμενα, καὶ ὅτι τοὺς προφήτας αὐτῆς ἀπέκτεινεν, ὀργισθεῖσα πέμπει πρὸς αὐτὸν ἀγγέλους, ἀπειλοῦσα δι' αὐτῶν ἀποκτενεῖν αὐτὸν, ὡς κἀκεῖνος τοὺς προφήτας αὐτῆς ἀπολέσας. φοβηθεὶς δὲ ὁ ἠλίας, φεύγει εἰς πόλιν βερσουβεὲ λεγομένην. ἔστι δ' ἐσχάτοις ἐν αὐτῇ τῶν ἰούδα φυλῆς ἐχόντων καὶ τῆς ἰδουμαίων γῆς, καταλιπὼν δὲ ἐκεῖ τὸν θεράποντα, εἰς τὴν ἔρημον ἀνεχώρησεν. εὐξάμενος δ' ἀποθανεῖν, ἀγαθὸν δὴ κρεῖττον, ἵνα ἐκείνων ἀπολωλότων αὐτὸς ζῶν γλίχῃ, κατακοιμηθῆναι τέως τινὶ δένδρῳ. διεγείραντος δ' αὐτὸν τινὸς, ἀναστὰς εὑρίσκει παρακείμενόν οἱ ἄρτον καὶ ὕδωρ. φαγὼν δὲ καὶ συλλεξάμενος ἐκ τῆς τροφῆς ἐκείνης τὴν δύναμιν, εἰς τὸ σινᾶϊον καλούμενον ὄρος ἀφίκετο, ἔνθα μωυσῆς τοὺς νόμους ἔλαβε παρὰ θεοῦ λέγεται λαβεῖν. εὑρὼν δ' ἐν αὐτῷ σπήλαιόν τι κοῖλον, ἔστησε. καὶ διεπλάσθη μὲν ἐν αὐτῷ τῷ μονῷ. ἐγειρομένης δέ τινος αὐτὸν φωνῆς ἐξ ἀδήλου, τί παρὼν κατέλειπε τὴν πόλιν, ἐκεῖσε. λέγει τὸ, κτείνας μὲν τοὺς προφήτας τοῦ ξενικοῦ θεοῦ, πείσας δὲ τὸν λαὸν, ὅτι μόνος ἐστὶ θεὸς, ὃν ἅπαντες ἐθρήσκευσεν ἔφησε, ζητεῖσθαι ἐπὶ τούτῳ πρὸς πομφαίαν διὰ τὴν γυναικὸς καὶ βασιλέως. πάλιν δὲ ἀκούσας προσελθεῖν εἰς τὸ ὕπαιθρον τῇ ὄψει, γνώσεσθαι δὲ οὕτως τί δεῖ ποιεῖν, προσῆλθεν ἐκ δὲ σπηλαίου μεθ' ἡμέραν. καὶ σεισμοῦ τε ἐπακούει, καὶ λαμπρὰν πυρὸς αὐγὴν ἑῷᾳ. καὶ γνομένης ἡσυχίας, φωνὴ θεία μὴ παρατίθεσθαι τοῖς γινομένοις αὐτὸν θαῤῥεῖν κελεύει, κρατήσειν γὰρ οὐδένα τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ. προσεπιλέγει τε πάλιν στρέψαντα εἰς τὴν οἰκίαν, ἀποδεῖξαι δὲ πλήθους βασιλέα ἰηοὺν τὸν νεμεσσαίου παῖδα. ἐκ δαμασκοῦ δὲ τῶν οὐρανοδρόμων ἄζαηλον. αὐτὸ δὲ τοῦτο προφήτην ἐλισσαῖον τὸν αὐτοῦ γνήσιον ἐκ πόλεως ἀβελᾶς. διαφέρει δὲ ἀσεβὴς ὀχλὸς, τοὺς μὲν, ἀζάηλος, τοὺς δὲ, ἰηοῦς. ὁ δὲ ἠλίας ἐπιστρέφεται ταῦτ' ἀκούσας, εἰς τὴν ἑβραίων χώραν. καὶ τὸν σαφάτου παῖδα ἐλισσαῖον καταλαβὼν ἀροῦντα, καὶ μετ'

with qvibusdam

καὶ μετ' αὐτὸν τινας ἄλλους, ἐλαυνόντας ζεύγη δώδε- A
κα, προελθὼν ἐπέρριψεν αὐτῷ τὸ ἰδιον ἱμάτιον. ὁ δὲ
Ἐλισαιὲ ἐν τῷ τοῦ προφητεύειν ἤρξατο. καὶ καταλιπὼν
τοὺς βοῦς, ἠκολούθησεν Ἠλίᾳ. δεηθεὶς δὲ συγχωρῆσαι
αὐτῷ τοῖς γονεῦσι ἀποτάξασθαι, μὴ κωλύσαντος δὲ τοῦ προ-
φήτου, ἀπετάξατο αὐτοῖς ἑπόμενος. ἐκεῖθεν ἠλιοῦ τὸν ἀπενέγ-
κοντα δι' ζωὴν μαθητὴς καὶ διάδοχον. καὶ τὰ μὲν
περὶ τοῦτον προφητικὰ τοιαῦτα. Ναβοὺθ δέ τις ἀ-
πὸ πόλεως Ἀζάρης, ἀρχομένων ὧν ἐν Βασιλέως ὠδῆ· B
καλοῦντος αὐτὸν ἀποδόσθαι πιμῆς ὅσης βούλεται τὸν πλη-
σίον αὐτοῦ τὸν ἰδίων ἀγρὸν, ἵνα συνάψας ἐν αὐτῷ ποιήσῃ
κτῆμα. εἰ μὴ βούλοιτο χρήματα λαβεῖν, δωρεάσασθαι
ἐκλέξασθαι τῶν ἀγρῶν τινα τὸν ἑκείνου. ὃς μὲν οὐ φησι ποι-
ήσειν. αὐτὸς γὰρ τῶν ἰδίων καρπώσασθαι γῆν, ἐὰν ἐκληρο-
νόμησε τοῦ πατρός. λυπηθεὶς δὲ, ὡς εὗρεν τὰ μὴ τὰ
ἀλλότρια λαβεῖν ὁ Βασιλεὺς, ὅτε λυτρὸν προσηνέγκατο,
ὅτι προφῦ. ἡ δὲ ἰεζάβελης τὸν γυναικὸς αὐτοῦ πυν-
θανομένης ὅτι λυπεῖ, καὶ μήτε λούεται, μήτε ἄριστον αὐτῷ C
φέρεται, μήτε δεῖπνον, διηγήσατο αὐτῇ τὸν ναβοὺθ
ἀναίσχυντα. καὶ ὡς χρήσαιτο μὲν ὑπηκόοις πρὸς αὐτὸν
λόγοις, ἐκ βασιλικῆς ἐξουσίας ὑπερορᾶσθαι ὑβριζόμενον
μὴ τυχὸν ὢν ἠξίου. ἡδὺ, μὴ μικροψυχεῖν ἐπὶ τοῖς
παρεκάλει. παυσάμενον δὲ τῆς λύπης, ἐπὶ τὰ σύνηθη τρέ-
πεσθαι τοῦ σώματος προνοίαν. μελήσειν γὰρ αὐτῇ περὶ τοῦ
ναβοὺθ τιμωρίας. ἐκ δὴ τοιαύτης μηχανῆς τὰ γράμματα
πρὸς τοὺς ὑπαρχόντας τῶν ἰσραηλιτῶν, ὧν καὶ ἀχάβου ἀνέ- D
μνατο. νηστεῦσαί τε καλεῦσαι, καὶ ποιῆσαι μῶμος ἐκκλη-
σίαν πρὸ καθήσθαι μὲν αὐτὸν ναβοὺθ. εἶναι γὰρ αὐτὸν ἐξ
ὑπερῶν. ἐπιβουλεύσαι μὲν οὖν τρεῖς τολμηρὰς τι-
νας τοὺς καταμαρτυρήσοντας αὐτοῦ ὡς τὸν θεὸν τε εἴη
βλασφημήσας καὶ τὸν βασιλέα, καταλεῦσαι, καὶ τούτῳ
διαχρήσασθαι τὸν τρόπον. ἐκ ναβοὺθ μὲν ὡς ἐγρά-
φη ἡ βασίλισσα, ἔτους καταμαρτυρηθεὶς βλασφη-
μῆσαι τὸν θεὸν τε ἐκ ἀχάβου βαλόμενον. τὸ δὲ πλη-
θὺς ἀπέφυγεν. ἀκούσασα δὲ ταῦτα ἡ ἰεζάβελα, εἰσπο- E
μπὴν πρὸς τὸν βασιλέα. ἐκ κληρονομεῖν δὲ ναβοὺθ αἰμπελῶ-
νος πλησίον ἐκέλευσεν. ὁ δὲ ἀχάβου ἡδέως τοῖς γεγυμ-
νασμένοις, ἐκ ἀναπηδήσας ἀπὸ τῆς κλίνης, ὀφόμενον ἦκε
τὰ μπελῶνα τὸν ναβοὺθ. ἀγανακτήσας δὲ ὁ θεὸς, πέμ-
πει τὸν προφήτην ἠλίαν εἰς τὸν ναβοὺθ χωρίον, ἀχάβῳ
συμβαλοῦντα, ἐκ ὧδε τὸν πεπραγμένων ἐρησόμενον, ὅτι
κτείνας τὸν ἀληθῆ δεσπότην δι' χωρίου. κληρονομήσειν
αὐτὸς ἀδίκως. ὡς δὲ ἦκε πρὸς αὐτὸν, εἰπόντος δὲ βα- F
σιλέως ὅτι βούλεται χρήσασθαι αὐτῷ, αἰσχρὸν γὰρ ὄντα ἐπὶ
ἁμαρτήμασι λήψεσθαι παρ' αὐτοῦ, κατ' ἐκεῖνον ἔφη
τὸν τόπον, ἐν ᾧ τὸν ναβοὺθ νεκρὸν ἐπὶ κυνῶν διασπηθέντα
σαφῶς, τότε αὐτοῦ αἷμα, καὶ τὸν τῆς γυναικὸς χυθήσεσθαι, ἐκ
τῶν αὐτοῦ τε γένους ἀπολεῖσθαι, τοιαῦτα ἀσεβήσαντα τετολ-
μηκότος, ἐκ ὧδε τοὺς πατρίους νόμους πολίτην ἀδίκως
ἀπορήκοτος. ἀχάβου δὲ, λυπηθεὶς τὰ πεπραγμένων εἰσῆλ-
θε μετὰ μέλους, ἐκ σάκκου ἐνδυσάμενος, γυμνοὺς
τοὺς ποδῶν, ἐκ ἀπόμενος τροφῆς, ἀνομολογούμε- G
νος τὰ ἡμαρτημένα, ἐκ τὸν θεὸν ἕτως ἐξιλασόμενος.
ὁ δὲ ὡς τὸν αὐτὸν πρὸς τὸν προφήτην εἶπεν, ὑπερβα-
λεῖσθαι τὸν χρόνον μὲν, ἐπεὶ τοῖς γε τεταλαιπωρημένοις
μεταμοῦ. τελεσθῆναι δὲ τὰ ἀπειλεῖσθαι τοῦ υἱοῦ ἀχάβου. ἐκ
ὁ μὲν προφήτης ταῦτ' ἐδήλωσε τοῦ βασιλέως.

aliis impellentibus, juga duodecim, acceſſit, & ei pallium ſuum injecit: qvi eveſtigio prophetare occœpit, relictisqve bubus, ſectator Eliæ factus eſt. Rogavit tamen, ut prius ſibi liceret parentibus valedicere, qvo impetrato, illum ſeqvutus eſt, individuus poſthac miniſter ac comes. Et prophetæ qvidem hujus res ita ſe habuerunt.

Cæterum Nabuthus qvidam, civis urbis Azari, qvum prædium haberet regiis fundis contiguum, ſæpe rogatus ab Achabo, ut ei qvantolibet precio venderet rus finitimum, adjungendum regio: aut ſi mallet, unum aliqvod è regiis pro eo ſibi eligeret: negavit ſe id facturum, gratius enim ſibi eſſe, è paternis agris fructus percipere. Rex non aliter, qvam ſi ſuam poſſeſſionem amiſiſſet, qvia non licebat alienam occupare, contriſtatus, nec lavare voluit, nec cibum ſumere. Jezabela vero ſcitante, qvid acciderit, ut nec balneum admittat, & cœnam æqve ac prandium faſtidiat, qvam ruſticus ſit Nabuthus, ei denarrat. Uſum ſe apud eum comi ſermone, & infra regiam majeſtatem demiſſo, pro qva humanitate nihil niſi repulſam retuliſſe. Mulier contra hortatur, ut magno ſit animo, & mœrore miſſo, ad conſvetam corporis curam redeat: ſe daturam operam, ne Nabuthus hanc contumeliam impune auferat. Moxqve literas Achabi nomine ſcriptas mittit ad Iſraelitarum præcipuos, hoc argumento: Jubebantur, indicto jejunio, concionem advocare, & in ea primum locum Nabutho propter illuſtre genus attribuere. Deinde ſubornatis tribus viris nihil non auſuris, horum teſtimonio convictum eum blaſphemiæ populo lapidandum objicere, atqve hoc modo de medio tollere. Id qvod ita, ut regina ſcripſerat, factum eſt: & Nabuthus tali teſtimonio convictus Deo ac regi feciſſe convitium, à populo eſt ſaxis obrutus. Qvod ubi Jezabelæ relatum eſt, regem accedit, ſvadetqve, ut ſine ſuo ſumptu vinetorum Nabuthi hæreditatem capeſſat: & ille exiliens præ gaudio, ad viſendum id prædium eveſtigio ſe confert. Deus autem iratus Eliam mittit, ut regi in eo rure occurrat, rogetqve, quid ita, occiſo vero domino, ejus prædii hæreditatem injuſte ſibi uſurpet. Qvem ubi ad ſe venientem vidit, turpe ratus objurgari, prior faſſus erratú, ad ſatisfaciendum ipſius arbitratu ſe obtulit. Tum vates prædicit, loco, ubi Nabuthi cadaver à canibus abſumptum eſt, fundendum & regis & reginæ ſanguinem, & totum eorum genus delendum propter tam crudele ſcelus, qvo civem contra jus per calumniam oppreſſerat. Tum demum Achabum ejus facinoris pœnitentia ſubiit, & indutus ſaccum, nudisqve pedibus à cibo abſtinuit, peccatum confitens, & Deum ita placare cupiens. Deus vero per prophetam denuntiat, ſe qvidem usqve poſt ejus obitum dilaturum vindictam, qvandoqvidem ſceleris pœniteat: minas tamen vanas non fore, ſed Achabi filium pro commiſſis pœnas daturum.

XIV. 3. Reg. 21.

CAP. VIII.

Adadus Damasci & Syriæ rex, bis contra Achabum ducto exercitu profligatur.

3. Reg. 20.

DUm hæc circa Achabum geruntur, eodem tempore Adadi filius Syrorum & Damasci rex, contractis è toto regno suo copiis, ascitisq; ultra Euphratem trigintaduobus sociis regibus, contra Achabum duxit, qvi intelligens se imparem ejus copiis, à congressu qvidem abstinuit, sed coactis ex agris in urbes munitissimas omnibus, ipse mansit intra Samariam. Cincta enim erat mœnibus firmissimis, & alioqvin videbatur expugnatu difficilis. Syrus autem cum exercitu eo venit, & obsessam urbem oppugnare cœpit. missoqve caduceatore ad Achabum, petiit, ut sibi liceret legatos ad eum mittere, proposituros, qvidnam peteret: qvo impetrato, cum venissent legati, ita ut illis mandatum erat, ajunt, Achabi divitias & liberos & uxores esse Adadi. qvod si ipse qvoqve fateatur & permittat ei, qvicqvid libuerit ex his sumere, abducto exercitu, regem obsidionem solvturum. Achabus vero jubet legatos regi suo renunciare, & ipsum & suos omnes, facultatesqve universas in potestate illius fore. Post hanc legationem rursum aliam Syrus misit, postulans, ut qvandoqvidem ipsius confessione omnia sua essent, admitteret crastina luce mittendos in hoc famulos, eisqve liberum faceret regiam & amicorum ac cognatorum domos scrutari, & auferre, qvicqvid in eis inventum fuerit pulcherrimum. Reliqva, qvæ illis non placuerint, sibi haberet. Achabus lætus secunda legatione Syri, advocata concione, dicit se libenter pro pace & civium incolumitate uxores ac liberos suos, omnesqve facultates proprias fuisse traditurum. Hoc enim prima legatione Syrum petiisse. Nunc vero misisse eum famulos, qvi omnium ædes scrutentur, & nihil in eis, qvod sit pulcherrimum, relinqvant; nimirum belli ansam qværentem: ut, qvandoqvidem sciat propter amorem civium paratum rebus suis non parcere, occasionem belli ex illorum rebus arripiat. facturum se tamen, qvicqvid ipsis visum fuerit. Reclamavit tota concio, contemnendũ esse cum suis mandatis insolentem barbarum, & bellum alacriter gerendum. Accitis igitur legatis, hoc responsi referendum dedit, qvod primis postulatis nunc qvoqve consentiat securitatis civium gratia, posteriora non admittat. atqve ita eos dimisit. Hoc responso commotus ad iram Adadus, tertio legatos mittit cum minis: ferocem eum esse fiducia mœnium, se vero parem illis aggerem excitaturum, si vel pugillum terræ finguli milites conferant: volens eum copiarum multitudine perterrefacere: Achabo vero respondente, inter armatos non verbis sed factis decernendum, legati reversi cœnanti tum forte cum triginta sociis regibus responsa referunt. Ille vestigio mandat circumvallari urbem & aggerem erigi,

Κεφάλαιον ή.

Ως Ἀδερ δαμασκῆ ἡ συμμαχις βασιλεῖς δὶς ἐπ' Ἀχαβον ἐστρατοπεδευσεν ἡττηθη.

ΤΩν δ' αὐτὸν τὸν Ἀχαβον ὄντων ταυτῶν καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ὁ τε Ἀδαδε υἱὸς, βασιλεὺς τῶν Συρων τε Δαμασκῆ, δυναμιν ἐξ ἁπασης τ' χώρας συναγαγων, συμμαχους τους περαν Εὐφρατου βασιλεας ποιησαμενος τριακοντα καὶ δυο ἐστρατευσεν ἐπὶ τὴν Ἀχαβον. ὁ δ' ὡς ἐκεινων ὁμοιως αὐτὸς ἐστρατιας, πεζὸς μαχην μὲν οὐ παρεσκευασατο, πασας δ' εἰς τας ἐχυροτατας πολεις ἐγκλεισας τὰς ἐν τῇ χώρᾳ, αὐτὸς ἐμενεν ἐν Σαμαρειᾳ. τειχη γὰρ αὐτὴ λιαν ὀχυρὰ περιεβεβλητο, καὶ τὰ ἄλλα, δυσαλωτος εἶναι. ὁ δὲ Συρος, ἀναλαβων τὴν δυναμιν, ἦκεν ἐπὶ Σαμαρειαν, καὶ περικαθησας αὐτῇ τὴν στρατιαν, ἐπολιόρκει. πεμψας δὲ κηρυκα πρὸς Ἀχαβον, ἠξίου πρεσβευτὰς δέξασθαι παρ' αὐτοῦ, οἳ ὧν αὐτὸν δηλώσουσι τὰ βούλεται. ὁ δὲ Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς πέμπειν ἔφησε πρεσβευτὰς, ἐλθοντες οἱ πρεσβεις ἔλεγον καὶ ἐντολὴν ἔφασαν τοιαυτην παρὰ τοῦ βασιλεως, τὸν Ἀχαβον βουλεσθαι, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ τὰς γυναῖκας ἐλευθέρους τυγχανειν. ἂν δ' ὁμολογήσῃ, καὶ λαβειν αὐτοῦ τούτων ὅσων βούλεται συγχωρήσῃ, τὴν στρατιαν ἀπάξει καὶ παύσεται πολιορκῶν. ὁ δὲ Ἀχαβος, τοῖς πρεσβεσιν εἰσελθουσιν προθυμοῖτο λέγειν αὐτῷ τοῦ βασιλέως, ὅτι καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἐκείνου πάντες, κτήματα ἐκείνου εἰσὶν αὐτοῦ. ταῦτα δ' ἀπαγγελλοντων, πέμπει πάλιν πρὸς αὐτὸν, ἀξιῶν ἀνωμολογημένα εἶναι πάντα τὰ ἐκείνου δέξασθαι τοὺς πεμφθησομένους εἰς τὴν ὑπὸ σὲ αὐτὸ δούλους, οἷς ἐρεῖν ἔφησεν, τά τε βασίλεια, καὶ τοὺς τῶν φίλων καὶ συγγενῶν οἴκους, ἐκλέξασθαι δίδοντα πᾶν ὅτι ἂν ἐν αὐτοῖς εὑρωσι κάλλιστον. τὰ δὲ ἀπαρέσαντα οἱ κατελεῖψουσιν. Ἀχαβος δ' ἀγαθῆς, ὑπὲρ τῆς δόξης πρεσβείας τ' βασιλέως, συναγαγων εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος ἔλεγεν, ὡς αὐτὸς μὲν ἔχειν ἑτοίμως ὑπὲρ σωτηρίας αὐτῶν καὶ εἰρήνης, καὶ γυναῖκας τὰς ἰδίας παρέξειν τῷ πολεμίῳ καὶ τέκνα, καὶ πάσης οὐσίας κτήσεως. ταῦτα γὰρ ὑπὲρ ζητῶν ἐπρεσβεύσατο τὸ πρῶτον ὁ Σύρος. νῦν δ' ἠξίωκε δῶλος πέμψαι, τούς τε πάντων οἰκείους ἐρευνήσοντας, καὶ μηδὲν ἐν αὐτοῖς καταλιπεῖν τῶν καλλίστων κτημάτων, προφάσιν βουλόμενος πολέμου λαβεῖν, εἰδὼς, ὅτι τὰ μὲν ἐμαυτοῦ δι' ὑμᾶς οὐκ ἂν φεισαίμην, ἀφορμὴν δ' ἐκ τοῦ τὰ ὑμέτερα ἀνδρῶς πραγματοῦσθαι εἰς τὸ πολεμεῖν. ποιήσωμεν μὲν τὰ ὑμῖν δοκοῦντα. τὸ δὲ πλῆθος μηδὲν ὑπακούειν τ' κατ' αὐτὸν συνεβούλευεν, ἀλλὰ καταφρονεῖν, καὶ περὶ τὸ πολεμεῖν ἑτοίμως ἔχειν. τοῖς οὖν πρεσβεσι ταῖς δευτεραις λέγειν ἀπελθοῦσιν, ὅτι τοῖς τὸ πρῶτον ἀξιωθεῖσιν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ νῦν ἐμμενοῦσι τ' πλειστων αὐτῷ ἕνεκα. περὶ δὲ τὴν δευτεραν ἀξίωσιν οὐχ ὑπακούει, ἀπέλυσεν αὐτούς. ὁ δὲ Ἀδαδος, ἀκούσας ταῦτα καὶ θυμοφανὴς, πέμπει πρὸς Ἀχαβον τοὺς πρεσβεις, ἀπειλῶν ὑψηλότερον τ' τειχῶν, οἷς καταφρονεῖ, χῶμα τοσοῦτο ἐπεγείρειν αὐτοῦ τὴν στρατιαν, ὥστ' δράκα γῆς λαμβάνουσιν. ἐμφανίζων αὐτοῦ τῆς δυναμεως τὸ πλῆθος καὶ καταπληττόμενος. ὁ δὲ Ἀχαβος μὴ ναυχᾶν δεῖν δόρατα μόνον καθωπλισμένους, ἀλλὰ τῇ μαχῃ χρεστέον θυμοῦσθαι, ἐλθοντες οἱ πρεσβεις, καὶ δειπνοῦσιν καταλαβόντες τὸν βασιλέα μ' τριακοντα καὶ δύο βασιλέων συμμάχων, ἐθήλωσαν αὐτοῦ τὴν δόκησιν. ὁ δὲ, εὐθὺς ὅτο πεποιηκε, καὶ θεοφορεῖται τῷ πλῆθει, καὶ χω-

ἐχώμεθα βάλλειν, καὶ μηδένα τρόπον ἀπολείπειν πολεμίοις. ὁ δ' Ἀχαὰβ τούτων πεπυσμένων ἐν ἀγωνίᾳ ἦν, σὺν παντὶ τῷ λαῷ. διαῤῥεῖ δὲ καὶ τῶν φόβων ὁ θεός, προφήτου τινὸς αὐτῷ προσελθόντος. ἔφη αὐτῷ τὸν θεὸν ἐπαγγείλασθαι ποιήσειν τὰς ποσεύσας τῶν πολεμίων μυριάδας ἐπαχθείσας. πυθομένων δὲ ἀφ' τίνων ἂν ἡ νίκη γένοιτο, ἀφ' τῶν παίδων, εἶπε, τῶν ἡγεμόνων, ἡγεμόνος δὲ ἀφ' τὴν ἀπειρίαν ἐκείνων. καλέσας δὲ τοὺς τῶν ἡγεμόνων υἱοὺς ἐξήτησεν· ὡς διακόσιοι δὲ τριάκοντα δύο, μαθὼν τὸν συρον πρὸς δεῖπνον καὶ οἶνον πεπαμένον, ἀνύξας τὰς πύλας, ἐξέπεμψε τοὺς παῖδας. τῶν δὲ σκαπῶν ἀπηλαυνόντων τὸν ἀδάδαν, πέμπει τοὺς ἐπιτηδευμένους, ἐντελέσμους ἂν μὴ εἰς μάχην ἀπεσταλμένους, ἵνα δήσαντες ἀπάγωσι πρὸς αὐτὸν, εἴτε εἰρηνικῶς, ὅπως τοῦτο ποιῶσιν. εἶχε δὲ ἐπιμέλειαν Ἀχαὰβ καὶ τὴν ἄλλην στρατιὰν ἐντὸς τῶν τειχῶν. οἱ δὲ παῖδες τῶν ἀρχόντων συμβαλόντες τοῖς φύλαξι, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν, καὶ τοὺς ἄλλους ἄχρι τῶν στρατοπέδου διώκουσι. ἰδὼν δὲ τοῦτο νικῶντας ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, ἐξαφίησι καὶ τὴν ἄλλην στρατείαν ἅπασαν. ἡ δὲ ἀφνίδιος ἐπιπεσοῦσα τοῖς σύροις, ἐκράτησεν αὐτῶν. καὶ προσεδόκων αὐτοὺς ἐπεξελεύσεσθαι. καὶ ἀφ' ὅτου γυμνοὺς καὶ μεθύοντας προσέβαλλον, ὡς τε τοὺς πανοπλίας καὶ τῶν ἁρμάτων φεύγοντας καταλιπεῖν, καὶ τὸν βασιλέα διασῶσαι μόλις ἐφ' ἵππου ποιησάμενον τὴν φυγήν. Ἀχαὰβ δὲ, πολλὴν ὁδὸν διώκων τοὺς σύρους ἤνυσεν, ἀναιρῶν αὐτοὺς. διαρπάσας δὲ τὰ ἐν τῇ παρεμβολῇ, πολλὰς δὲ οὐκ ὀλίγους, ἀλλὰ καὶ χρυσοῦ πολλοῦ καὶ ἀργύρου, καὶ τὰ ἅρματα τοῦ ἀδάδου καὶ τοὺς ἵππους λαβών, ἀνέστρεψεν εἰς τὴν πόλιν. ὁ δὲ προφήτης παραγενόμενος φησὶ τῷ, καὶ τὴν δύναμιν ἐτοίμην ἔχειν, ὡς τῷ πρώτῳ πάλιν ἔτει στρατεύσοντος ἐπ' αὐτὸν τὸν σύρον. ὁ μὲν Ἀχαὰβ πρὸς τὰ τεῖχη ἀνεσώθη ἐκ τῆς μάχης, μεθ' ὅσης εὐνοίας ἐδύνατο στρατιᾶς, συνεβουλεύετο τοῖς αὐτοῦ φίλοις, πῶς ἂν ἐπιστρατεύσοι τοῖς Ἰσραηλίταις. οἱ δὲ οὐ μόνον τοῖς ὄρεσιν οὐκ ἐδίδοσαν γνώμην συμβαλεῖν αὐτοῖς. τὸν γὰρ θεὸν αὐτῶν ἐν τοῖς τοιούτοις δύνασθαι τόποις, καὶ ἀφ' ὅτου νῦν ὑπ' αὐτῶν νικᾶσθαι. κρατήσειν δ' ἔλεγον, ἐν πεδίῳ ποιησαμένους τὴν μάχην. συμβουλεύουσι τε πρὸς τοῦτο, τοὺς μὲν βασιλέας, ἂς ἐπῆγεν συμμάχους, ἀπολῦσαι εἰς τὰ οἰκεῖα. τὴν δὲ στρατιὰν αὐτῶν καταλεχθῆναι, ἀντὶ ἐκείνων στρατάρχας καταστῆσαι. εἰς δὲ τὸν τῶν ἀπολωλότων τάξιν στρατολογῆσαι δύναμιν ἐκ τῆς χώρας τὸ αὐτῶν ἵππους καὶ ἅρματα. δοκιμάσας δὲ ταῦτα εἰρηκὼς καλῶς ἔτους διεκόσμησε τὴν δύναμιν. δεξαμένου δὲ ταῦτα ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν ἦγεν ὅπου τὸν σύρον, καὶ ἡμέρᾳ τῷ πρὸς πόλει τινὶ, Ἄφεκα δὲ αὐτῇ λεγομένῃ, ἐν μεγάλῳ στρατοπεδεύει πεδίῳ. Ἀχαὰβ δὲ ἀπαντήσας αὐτοῖς μὲν τὴν δυνάμεως, ἀντεστρατοπεδεύσατο. σφόδρα δὲ ἦν ὀλίγον αὐτοῦ τὸ στράτευμα, πρὸς τοὺς πολεμίους ἀντιπαραβαλλόμενον. ὁ δὲ προφήτης προσελθόντος αὐτῷ πάλιν, καὶ νικήσειν τὸν θεὸν αὐτοῖς φήσαντος, ἵνα τὴν ἰδίαν ἰσχὺν ἐπιδείξῃ, μὴ μόνον ἐν τοῖς ὄρεσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς πεδίοις ὑπάρχουσαν, ἃς οὐκ ἐνόμιζον τοῖς σύροις, ἐπὶ μὲν ἡμέρας ἀντιστρατοπεδεύοντες ἡσύχαζον. τῇ δ' ὑστέρᾳ τούτων, τοῦ τὸ ἔθνος προελθόντων ἐκ τῶν στρατοπέδων τῶν πολεμίων, καὶ παραξάμενων πρὸς μάχην, ἀντεπεξῆγε Ἀχαὰβ τοὺς ἑαυτοῦ δυνάμεις. καὶ συμβαλὼν, καρτερᾶς τῆς μάχης γενομένης, τρέπει τοὺς πολεμίους εἰς φυγήν.

A & nullam oppugnandi rationem prætermitti. Interim Achabus cum omni populo minimum à desperatione aberat. Sed hunc timorem ei propheta qvidam superveniens exemit, dicens, Deum polliceri, daturum se victoriam de tam multis hostium millibus. Rogatus deinde, per qvos hæc victoria contingeret: Per filios, inqvit, principum, sed te regente illorum imperitiam. Accitis igitur principum filiis, qvi triginta duo erant supra ducentos, cognito, qvod Syrus ad epulas & luxum se dedisset, patefactis repente portis, emittit juvenes. Id postqvam ei per speculatorem est significatum, mittit qvosdam eis obviam cum his mandatis, ut sive pacati veniant, sive pugnatum, vinctos ad se pertrahant. Interim Achabus etiam reliqvum militem intra mœnia paratum cum armis habuit. Filii vero principum cōgressi cum excubiis, multis occisis, reliqvos usqve ad castra persequuti sunt. Qvod ubi succedere Israelitarum rex animadvertit, universum reliqvum exercitum emittit. At illi repentino impetu in Syros delati, facile eos profligant, nihil tale expectantes. Qvo factum est, ut in ebrios & inermes impingerent, ita ut, relicta in castris armatura, fugerent, & rex ipse præceleri eqvo vix evaserit. Achabus vero longo spatio Syros persequutus est, cædendo, qvotqvot assequi datum est. Direptis deinde opulentis castris, auro & argento refertis, captis etiam eqvis Adadi & curribus, domum in urbem reversus est. Cæterum propheta monente, ut in sequentem etiam annum paratus sit, & exercitum in promptu habeat, reversurum enim Syrum iterum: rex omni ope bellum apparat. Porro Adadus servatus è clade cum reliqviis exercitus, advocatis amicis, consultabat, qvomodo cum Israelitis bellum gerere debeat. Illi svaserunt non esse posthac cum eis in montanis confligendum. Deum enim eorum in talibus locis pollere, & ideo se nunc ab eis victos. Sed si in campestribus committatur prælium, facile se superiores fore. Præterea consuluerunt, ut dimissis regibus, qvos secum in expeditionem duxerat, copias eorum retineret, & satrapas illis præficeret, supplementumq; in sua ditione tam eqvitum qvam peditum conscriberet. Placuit regi consilium, deditq; operam, ut talis apparatus fieret. Mox ubi primum veris signum se protulit, exercitum in Hebræos duxit, & qvum perveniisset prope oppidum Apheca, in magno campo castra posuit. Achabus vero cum suis copiis obviam illi progressus, castra cum castris contulit, qvamvis numero militum longe inferior. Superveniente deinde propheta, & victoriam pollicente, ut hostis, contra qvam opinabatur, sentiret, Deum Israelitarum non minus potentem in campis, qvam in montibus, per sex dies a neutris castris qvicqvam motum est. Septima vero, qvum hostis pro castris aciem explicuisset, Achabus qvoqve suos ex adverso instruxit.

Nec mora, collatis signis, acriter utrinqve pugnatum est, donec Syri non ferentes Hebræorum vim terga verterent. qvibus impigre victoriam prosequentibus, confusum agmen trepidè fugientium eqvitum, peditum, curruum, à seipsis proculcatum obterebatur, non multis pro tanto numero in Aphecam amicam urbem evadentibus: qvi & ipsi murorum ruina oppressi sunt circiter viginti septem millia, in præsio vero centum millia hostium ceciderunt. Adadus aliqvot fidissimis famulis comitatus in qvandam subterraneam cellam se abdidit. qvibus clementiam Israelitici regis prædicantibus, & spem veniæ facientibus, si consveto supplicum habitu ad eum mitterentur, permissi sunt hoc facere. Illi induci saccos, & restibus capita redimiti, qvi tum priscus apud Syros supplicandi mos fuit, Achabum adeunt, & salutis tantum gratiam petere Adadum significant, dedititicum ejus in perpetuum futurum. Tum ille gratulari se ei dixit, qvod è pugna evasisset, fratrisq; loco eum se habiturum pollicitus est. Famuli, accepta sacramenti fide, nihil mali passurum, producunt è latebris hominem, & adducunt ad Achabum, qvi tum sublimis curru vehebatur. Et qvum adorasset, Achabus, porrecta dextra, in curru eum sustulit, exceptumqve osculo jussit esse bono animo, & nihil se indignum timere, Adadus, actis gratiis, qvam longa sibi vita daretur, memorem se fore hujus beneficii professus est, redditurumq; Israelitici juris urbes, qvas majores ejus armis occupaverant: & facturum ei liberam potestatem commeandi Damascum, sicut pater ipsius idem jus Samariæ habuerat. Fœdere deinde icto, & jurejurando firmato, Adadus egregie donatus in suum regnum remissus est. Post talem Syrorum contra Israelitas expeditionis exitum propheta qvidam, nomine Michæas, accessit ad qvendam Israelitam, jussitq; eum, ut vulnus sibi in caput infligeret, addens, Deum ita velle. Qvi qvum parere nollet, daturum inobedientiæ pœnam prædixit, & leonis incursu periturum. Qvod qvum ita evenisset, alterum propheta adiit, idem imperans. A qvo incunctanter ictus, & verticem saucius, obligato capite venit ad regem, dicens se commilitonem ejus esse, & à tribuno captivum qvendam asservandum accepisse: qvo fuga elapso, periclitari se nunc, ne interficiatur ab eo, qui illum tradiderat, qvandoqvidem hoc interminatus sit, si captivus effugeret, Respondente vero Achabo, merito id passurum, soluto capite, agnoscendum se Michæas præbuit. Hac autem arte usus est, qvo majorem vim verbis suis adderet. Ait enim Deum in regem animadversurum; qvod Adadum hominem impium & contra divinitatem contumeliosis dictis furentem elabi permisisset. Futurum enim, ut ipse ab eo, cui pepercit, interficiatur, & populus ejus ab exercitu. Rex libertate prophetæ offensus, jubet eum in carcerem conjici, & vehementer ea prædictione contristatus domum se recipit.

καὶ διώκων ἐπέκειτο κτείνων. οἱ δ', ἢ ὑπὸ τῶ ἁρμάτων, καὶ ὑπ' ἀλλήλων ἀπώλλυντο. ἐχύσαν δ' ὀλίγοι διαφυγεῖν, εἰς τὴν Ἄφεκα πόλιν αὐτῶν. ἀπέθανον δ' ἢ αὐτοῖ, τῶν τειχέων αὐτοῖς ἐμπεσόντων, ἔνιοι δὲ δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι. διεφθάρησαν δ' ἐν ἐκείνῃ τῇ μάχῃ ἄλλοι μυριάδες δέκα. ὁ δ' Βασιλεὺς τ' σύρων Ἀδαδ⊙, φεύγων μετὰ τιν⊙ πιστατῶ τ' οἰκετῶν, εἰς ὑπόγαιον οἶκον ἐκρύβη. τότων δ', Φιλανθρώπως ἢ ἐλεήμενος ἔφη φησάντων τὸς τ' ἰσραηλιτῶν βασιλέας, ἢ δωρησεῖσθ τῷ σωτηρίᾳ τῷ πρέσβυ τ' ἱκετείας χρησαμένους τὴν σωτηρίαν αὐτῶν ᾧδε ἀχάβ⊙ λαβεῖν ἐσυγχωρήσεν αὐτοῖς, ὡς ἀὐτὸν ἀπελθεῖν ἀφῆκεν. οἱ δ', σάκκους ἐνδυσάμενοι, καὶ χοινίκα τ' κεφαλαῖς περιθέμενοι, ἔτως δὴ τὸ παλαιὸν ἱκέτευον οἱ σύροι, ὡς ἀχάβον παρελθόντα, καὶ δεῖσθ τὸν Ἀδαδον σώζειν αὐτὸν ἔλεγον, εἰς ἃ δὴ λόγον αὐτῶ τ' χάριτ⊙ ὡμολόγουν. ὁ δ', συμπαθεῖς φήσας αὐτῷ πρέπειν, καὶ μηδὲν ἐν τῇ μάχῃ πεπονθότι, τιμᾶν καὶ εὔνοιαν ὡς ἄντις ἀδελφῷ ὡμολόγει. καταπλαγέντες δ' ὅρκους παρ' αὐτῶ, μηδὲν ἀδικήσειν φανέντα, προάγουσι τὸν ἐκ δίκης, ἐν ᾧ ἐκέκρυπτο, καὶ προάγουσι τῷ ἀχάβῳ, ἐφ' ἅρματος καθεζομένῳ. ὁ δ', προσεκύνησεν αὐτῷ. ἀχάβ⊙ δ' ἐπιδοὺς αὐτῷ τὴν δεξιάν, ἀνεβίβασεν ἐπὶ τὸ ἅρμα, καὶ καταφιλήσας, ἀφῆκεν ἐκέλευσέ τε καὶ μηδὲν τ' ἀπὸ πρόσθεν ἀγαθῶν. ἀδαδ⊙ δ' ἀχαριστῆσαι, καὶ παρ' ἕλεν τὸν ἐκ ζωῆ χρόνον ἀπομνημονεύειν τῆς εὐεργεσίας ὡμολόγει. καὶ τὰς πόλεις τ' ἰσραηλιτῶν ἃς ἀπέλειπον οἱ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς, ἀποδώσειν ἐπηγγείλατο. καὶ Δαμασκὸν, ὥς τε ἐξελαύνειν εἰς αὐτὴν, καθὼς καὶ οἱ πατέρες αὐτοῦ εἰς σαμαρείαν εἶχον ἐξ ποιεῖν, ἀνῆκεν. ὠμοσάν δ' αὐτοῖς ὅρκων καὶ συνθηκῶν, πολλὰ δωρησάμενο⊙ αὐτῷ ἀχάβ⊙ ἀπέπεμπε εἰς τὴν ἰδίαν βασιλείαν. καὶ τὰ μὲν πρὸς τῆς ἀδάδου τ' σύρων βασιλέως χρατείας, ὅτι ἄχαβον καὶ τὰς ἰσραηλίτας, τοιοῦτον εἶχε τὸ τέλ⊙. προφήτης δ' τις μιχαίας τὄνομα προσελθὼν ἑνὶ τῶν ἰσραηλιτῶν, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰς τὴν κεφαλὴν πλῆξαι. ἐπεὶ δὲ ποιήσειν, ἢ βλάψειν τῶν θεῶν δ' μὴ πεισθέντ⊙ προσέπεσεν αὐτῷ πλήξαντι, τῶν δὲ θεῶν πρόσταγμάτων, λέγειν προεῖπον ἀμφιβαίνεσθαι. συμβάντ⊙ δ' τότε τὸν ἄνθρωπον, προσόντα ἑτέρῳ πάλιν ὁ προφήτης, ταυτὸ προστάττων. πλῆξαι⊙ δ' ἐκεῖνον, ἐθαρσύνει⊙ αὐτῷ τὸ κράνιον, καὶ ἀδηκότως τ' κεφαλὴν, προσῆλθε τῷ βασιλεῖ λέγων αὐτῷ, συνεστρατεῦσθαι, καὶ φυλακὴν ἐπὶ φυλακὴν τινὰ τ' αἰχμαλώτων πρὸς δ' ἀχαὶαν ἄρχειν. φυγόντος δ' αὐτοῦ κινδυνεύειν ὑπὸ τ' πεδηθέντ⊙ ὑποθανεῖν. ἀπήλθοντ δὲ αὐτ' οἱ μὲν φεύγοι ὁ αἰχμάλωτος ὑποκτείνειν. δίκαιον δ' φάσαντ⊙ ἀχάβ⊙ τ' ἀνατεῖναι, λύσας τ' κεφαλὴν, ἐπιγνώσκεται ὑπ' αὐτοῦ μιχαίας ὁ προφήτης ὢν. κέχρηκε δ' σοφίσματι πρὸς αὐτὸν τῷ ἡμισεῖ πρὸς τὰς μέλλοντας λόγας. εἶπε γὰρ, ὡς ὁ θεὸς ἀφέντα αὐτὸν ἀφανῆναι τ' τιμωρίαν ἀδάδου βλασφημήσαντα εἰς αὐτὸν μετελεύσε δ', ἐπεὶ μὲν ὑποθανεῖν αὐτ' ὑπ' ἐκείνῃ, τ' δ' λαὸν ὑπὸ τ' φρατίας αὐτοῦ. παροξυνθεὶς δ' ἀχάβ⊙ πρὸς τ' προφήτην, τ' μὲν ἐγκλεισθέντα φυλακῇ δ' ἐκέλευσεν. συγχεχυμέν⊙ δ' αὐτὸς ὑπὸ τῶν μιχαίου λόγων, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν οἰκίαν.

Κεφά-

A

Κεφάλαιον Θ'.

CAP. IX.

Περὶ ἰωσαφάτου τοῦ ἱεροσολύμων βασιλέως.

De Josaphato rege Hierosolymorum.

Καὶ ἄχαβος μὲν ἐν τούτοις λοιπόν, ἐπάνειμι δὲ ὅθεν τὸν ἱεροσολύμων βασιλέα ἰωσαφάτον. ὃς αὐξήσας τὴν βασιλείαν, καὶ δυνάμεις ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς ἐν τῇ ἐπικτήτῳ χώρᾳ καταστήσας, οὐδὲν ἧττον ἐποίει ἃ πάππος καὶ πατὴρ ἐποίησαν τῆς ἐν ἐφραὶμ κληρουχίας, ἱεροβοάμου βασιλεύοντος τὰ δέκα φυλῶν, φροντὰς ἐξαλείψαντες. ἀλλ' εἶχεν ὑμνητάς τε καὶ συνεργὸν τὸν θεὸν, δικαίων καὶ ὁσίως, καὶ τὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν πράττων ἐπεσκοπεῖτο τοῦ θεοῦ ζητῶν. ἐτίμων δ' αὐτὸν οἱ περὶ βασιλεῖς δωρεαῖς, ὡς πλεῖστόν τε ποιῆσαι βαλόμενοι, ἐδόξαν ἀρετῆς μεγίστην. τρίτῳ δὲ τῆς βασιλείας ἔτει, συγκαλέσας τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τοὺς ἱερεῖς τῆς χώρας, σκέλδα τῷ γλίσχρῳ προελθόντας, ἀπέστειλε τὸν λαὸν τοῦ θεοῦ αὐτοῦ διδάξαι καὶ πόλις τοὺς μωυσέως νόμους, καὶ φυλάσσειν τούτους, καὶ παιδάζειν τοῦ τὴν θρησκείαν τοῦ θεοῦ. καὶ ἤδη πᾶν τὸ πλῆθος ἦτος, ὡς μηδὲν ἄλλο φιλοτιμεῖσθαι μηδὲ ἀγαπᾶν, ὡς τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα. ὑπεσχόμενοι δὲ τελεῖν τὸν ἰωσαφάτην, καὶ πρὸς αὐτὸν εὐμενεῖς ἔσεσθαι. οἱ δὲ παλαιστινοὶ, τακτοὺς ἐτέλουν αὐτῷ φόρους, καὶ ἀργυρίου ἐχορήγουν κατ' ἔτος ἀρνας ἑπτακοσίους καὶ τριακοσίους. καὶ ἐλάφους τοσούτους. πόλεις τε μεγάλας ὀχυρώσιν, ἄλλας τε καὶ βαρεῖς, καὶ δύναμιν στρατιωτικὴν, καὶ ὅπλα πρὸς τοὺς πολεμίους ἱκανὰ παρεσκεύασεν. ἦν μὲν οὖν τῆς ἰούδα φυλῆς, στρατὸς ὁπλιτῶν μυριάδες τριακόσιαι, ὧν ἐδραῖος τὴν ἡγεμονίαν εἶχεν, ἰωαννης, μυριάδων ἑπτακοσίων. ὁ δ' αὐτοῦ ἦτος ἡγεμὼν κάκτης βενιαμίτης Φυλῆς εἶχε τοξότων πεζῶν μυριάδας ἑκατόν. ἄλλος δ' ἡγεμὼν, ὀχόβατος ὄνομα, μυριάδας ὁπλιτῶν ὀκτακοσίους δέκα τὸ πλῆθος τῆς βασιλείας στρατιᾶς, πάρεξ ὧν εἰς τὰς ὀχυροτάτας διέπεμψε πόλεις. ἠγάγετο δὲ τοῦ παιδὸς ἰωράμῳ τῷ ἀχάβου θυγατέρα τὸ δέκα φυλῶν βασιλέως, γοθολίαν ὄνομα. προσελθὼν δ' αὐτὸν μετὰ χρόνον τινὰ εἰς σαμάρειαν, φιλοφρόνως ἀχάβος ὑπεδέξατο, καὶ τὸν ἀκόλουθον στρατὸν ἐξένισε λαμπρῶς, σίτου τε καὶ οἴνου καὶ θυμάτων ἀφθονία παρεκάλεσε δὲ συμμαχῆσαι καὶ τὸν σύρον βασιλέα, ἵνα τῷ ἐν γαλαδικῇ πόλιν δραμασὶν ἀφέλῃ. ὁ δὲ πεισθεὶς αὐτοῦ τοῖς λόγοις συμμαχήσειν, ἀφηρῆτο τὸν σύρον πατέρα. ὁ δὲ ἰωσαφάτης τὴν βοήθειαν ἐπαγγειλάμενος, καὶ τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν αὐτῷ, μὴ ἐλάττω τῆς σύρου, καὶ μεταπεμψάμενος τὴν δύναμιν ἐξ ἱεροσολύμων εἰς σαμάρειαν, προελθόντες ἔξω τῆς πόλεως οἱ δύο βασιλεῖς, καὶ καθίσαντες ἐπὶ ἰδίοις θρόνοις ἑκάτερος, τοῖς οἰκείοις στρατιώταις τὸ στρατιωτικὸν διένεμον. ἰωσαφάτης δὲ σκέλδου εἰ τινές εἰσι προφῆται, καλέσαι αὐτοὺς ἀνακελεύει, εἰ τῆς ὁδοῦ τὸν σύρον ἐξόδου, εἰ συμβαλοῦσι κατὰ σκῆνον τὸν καμρὶν αὐτῶν προσιόντι τῷ στρατῷ. καὶ τὸ εἰρωνικὸν καὶ φιλίαν τότε τοῦ ἀχάβου πρὸς τὸν σύρον διατηρῶν, ὅτι τρία ἔτη διαμείνασι, ἀφ' ὧν λαβὼν αὐτὸν αἰχμάλωτον ἀπέλυσεν, ἄχρις σκέψεως τῆς ἡμέρας.

HActenus de Achabi rebus, nunc ad Josaphatum Hierosolymorum regem revertor: qui, auctо suo regno, & præsidiis per urbes ditionis suæ dispositis, ne illas qvidem sine præsidio reliqvit, qvas Abias avus in sorte Ephræmitica, de Hieroboamo decem tribuum rege ceperat. Hic rex perpetuo propitium & auxiliatorem Deum habuit, qvod esset vir justus ac pius, & per singulos dies dabat operam, ut aliqvid gratum Deo faceret. Qvo factum est, ut & ipsi à circumqvaqve vicinis regibus multus honos haberetur, id qvod missitandis ad eum muneribus declaraverunt, ut hinc qvoqve tam divitiæ regis qvam fama non mediocre incrementum caperent. Anno autem regni sui tertio convocatis principibus & sacerdotibus ejus regionis, jussit eos obire universam ditionem, & populum oppidatim leges Moysis, earumqve observantiam, atqve religionis cultum docere, qvod adeo libenter cives complexi sunt, ut certamen hujus studii inter eos susceptum videri posset. Finitimæ qvoqve gentes constanter hunc regem amabant, pacem inviolatam cum eo servantes. Palæstini etiam ordinaria tributa persolvebant, & Arabes annuos sexcentos triginta agnos, paremqve hædorum numerum. Munivit etiam magnas urbes ac validas, & exercitus armis bene instructos contra hostem aluit: ex tribu Judæ scutatorum trecenta millia, qvibus præerat Edraus, Joannes vero ducentis millibus. Idem dux habebat ex tribu Benjamitica sagittariorum peditum ducenta millia. alius præterea dux nomine Ochobatus ductabat centum octoginta scutatorum millia absqve militibus, qvi per oppidorum præsidia fuêre dispositi. Duxit deinde filio suo Joramo Achabi decem tribuum regis filiam Gotholiam. Cumqve libuisset ei Samariam invisere, benignissime ab Achabo exceptus est, atqve etiam militia, qvæ suum regem comitabatur, publice exhibito frumento, vino & carnibus, rogatusqve est ab Achabo, ut contra Syrorum regem arma cum eo conjungeret, ad recipiendam urbem Ramatham in regione Galaditica, qvam de ipsius Syri patre ceperat, Josaphato vero auxilium pollicito, qvod non minorem haberet exercitum, & Samariam accitis à Hierosolymis copiis, progressi extra mœnia duo reges, & sedêtes in suo qvisqve solio, stipendia militibus numerabant. Josaphatus vero censebat, si qvi prophetæ essent, accersendos, & consulendos de expeditione, qvæ contra Syrum parabatur, an & illis videretur eo tempore suscipienda. Etenim Achabo amicitia cum Syro intercedebat triennio continuo, ex qvo captum eum dimiserat usqve in illam diem.

CAP. X.

Achabus à Syris bello lacessitus in prælio victus occiditur.

ACHabus vero, accitis suis prophetis numero qvadringentis, jussit eos ex Deo scitari, an daturus sit regi bellum contra Adadum moventi victoriam, & urbis dominium, propter qvam bellum instaurare placuit. Prophetis vero bellum svadentibus: vincendum enim Syrum, & in potestatem venturum, qvemadmodū antea: Josaphato suboluit fucus ex eorum verbis, & qvod falsi vates essent: percontatusqve est Achabum, num qvem alium præterea prophetam habeat, ut certius etiam futura præscire valeant. Respondit ille, esse qvidem & alium, sed sibi invisum, qvod malum eventum prædicat, foreqve, ut ipse à Syrorum rege occisus pereat, & ob eam causam in carcerem eum nunc esse inclusum. Eum vocari Michæam Jembleæ filium. Josaphato vero postulante, eum produci, missus cubicularius prophetam adduxit: qvi inter eundum ei indicaverat, cæteros omnes prophetas victoriam regi prædicere. Respondit vates, sibi non licere contra, qvam Deus moneat, mentiri, sed dicturum se, qvicqvid ex eo de rege cognoverit. Ubi vero ad regem pervenit, adjuratus, ut vera loqveretur: ait sibi Deum ostendisse Israelitas fugientes, &, insequentibus Syris, dispersos, non aliter qvam greges sublatis pastoribus. Hoc qvoqve significare Deum dicebat, qvod cæteris incolumibus redeuntibus, solus Achabus in prælio cadere debeat. Hæc loquuto Michæa, versus ad Josaphatum Achabus: Nonne, inquit, modo tibi dixi, qvam male mihi velit iste. Michæa vero constanter asseverante, se nihil nisi jussu Dei prædicere, illum vero spe victoriæ solicitari à pseudoprophetis ad bellum, in qvo ipsi cadendum sit, rex attentius cogitare cœpit. Interea Sedecias qvidam unus è pseudoprophetis in medium progreditur, negans curandum, qvid Michæas garriat. nihil enim veri eum prædicere, argumento esse prædictionem Eliæ, qvi sine dubio melius qvam iste futura cerneret; illum enim prædixisse, apud Jezraelam in Nabuthi suburbano lambendum à canibus regis sanguinem, qvemadmodum lampsissent cruorem Nabuthi opera ipsius lapidati à populo. perspicuum igitur esse istum mentiri, qvi longe præstantiori prophetæ non vereatur contrarium dicere, qvod periturus sit rex ab hinc die tertia. sed mox fore evidentius etiam, qvam verax sit aut afflatus divino spiritu. Percussus, inquit, à me in faciem, arefaciat mihi dexteram, sicut Jadon fecit Hieroboamo, cum comprehendi eum prophetam jussisset. Puto enim te audivisse, qvod hoc ita factum sit. & cum dicto infiixit ei alapam. cumq; ei nihil mali propter hoc accideret, securus jam Achabus non amplius dubitavit copias contra Syrum ducere. vincebat enim, opinor, fati vis, plus fidei falsis qvā veris prophetis astruens, & causas ad futurum eventū præstruens. Sedecias vero, aptatis sibi ferreis cornibus, dicit Achabo, Deū significare ventilandā cornib. universā Syriā. Michæa contra asseverante, brevi fore, ut Sedecias

A Κεφάλαιον ι'.

Ὡς ἄχαβος ὑπὸ σύρας στρατευσάμενος ἡττήθη τῇ μάχῃ, καὶ αὐτὸς ἀπώλετο.

Καλέσας δ' ἄχαβος τοὺς αὐτοῦ προφήτας, τετρακοσίους τὸν ἀριθμὸν ὄντας, ἐκέλευσεν ἐρέσθαι τὸν θεὸν, εἰ δώσων αὐτῷ στρατευσαμένῳ ἐπὶ τὸν ἀδαδον νίκην καὶ καθαίρεσιν πόλεως, ἢ μὴ· ἐφέρετο μέλλειν τὸν πόλεμον. τῶν δὲ προφητῶν συμβουλευσάντων ἐκ στρατεύσασθαι· κρατήσειν γὰρ αὐτὸν σύρων, καὶ ληψεσθαι ὑποχείριον αὐτὸν ὡς καὶ τὸ πρῶτον. σωνὴς ἐκ τῶν λόγων ἰωσαφάτου, ὅτι ψευδοπροφήτας τοὺς τυγχάνουσιν, ἐπύθετο εἰ ἄχάβου, εἰ καὶ ἕτερός τις εἴη προφήτης θεοῦ, ἵνα ἀκριβέστερον μάθωμεν περὶ τῶν μελλόντων. ὁ δ' ἄχαβος, ἐναγὴς μοὶ ἔφη, μισεῖν αὐτὸν κακὰ προφητεύοντα, καὶ προειπόντα ὅτι τεθνήξεται νικηθεὶς ὑπὸ σύρων βασιλέως, καὶ λάβρος ἐν φυλακῇ νῦν αὐτὸν ἔχει, καλούμενον μιχαίαν, ἰόβελέους. ὁ δ' ἰωσαφάτης κελεύσαντος αὐτὸν προαχθῆναι, πέμψας ὑπηρέτην, ἄγειν μιχαίαν. καθ' ὁδὸν ὁ ὑπηρέτης ἐδήλωσεν αὐτῷ πάντας τοὺς ἄλλους προφήτας, νίκην τῷ βασιλεῖ προειρηκέναι. ὁ δ' οὐκ ἐξὸν αὐτῷ κατὰ ψῆφον θεοῦ φάναι, ἀλλ' ἐρεῖν ὅτι ἂν αὐτῷ περὶ τοῦ βασιλέως αὐτὸς εἴπῃ, εἰς ἦκε πρὸς τὸν ἄχαβον, καὶ λέγει αὐτῷ τὰληθὲς ὅτι ὁ θεὸς ἐπιδείξειε τοὺς ἰσραηλίτας φεύγοντας ἔφη, καὶ διωκομένους ὑπὸ τῶν σύρων, καὶ διασκορπιζομένους, καθάπερ πρόβατα ἀνηγεμόνευτα· τὸ πίμπλα. ἐλεγέ τι σημαίνειν τοὺς μὲν, μετ' εἰρήνης ἀναστρέφειν εἰς τὰ ἴδια πρόσωπα· δ' αὐτὸν μόνον ἐν τῇ μάχῃ. ταῦτα φήσαντος μιχαίου πρὸς ἰωσαφάτην, ὁ ἄχαβος, ἀλλ' ἐγώ σοι μικρὸν ἔμπροσθεν ἐδήλωσά σοι τὴν τοιαύτην πρὸς με ἀλήθειαν. ὁ δὲ μιχαίας εἰπόντος, ὡς προσῆκεν αὐτῷ πάντων ἀκροᾶσθαι τοῦ θεοῦ προλεγομένων, ὡς παρεμήσατο αὐτὸν οἱ ψευδοπροφῆται, ποιησάσθαι τὸν πόλεμον ἐπ' ἐλπίδι νίκης, καὶ ὅτι δεῖ πεσεῖν αὐτὸν μαχόμενον, αὐτὸς μὲν εἰς ἐπ' ἐννοίαν. σεδεκίας δέ τις τῶν ψευδοπροφητῶν προελθὼν, τῷ μὲν μιχαίᾳ μὴ προσέχειν παρήνει. μὴ λέγειν γὰρ αὐτὸν ἀληθές. τεκμηρίοις δ' ἐχρήσατο οἷς ἠλίας προεφήτευσεν ὁ τούτου κρείττων τὰ μέλλοντα συνιδεῖν. καὶ γὰρ ἔτι ἔλεγε προφητεύοντα ἐν ἰεζαρὲ πόλει, ἐν τῷ ναβεθαίου ἀγρῷ τὸ αἷμα αὐτοῦ κύνας λιχμήσασθαι προσεῖπεν, καθὼς καὶ ναβεθαῖος διὰ αὐτὸν καταλιθοβοληθέντος ὑπὸ ὄχλου. ἦλον οὖν, ὡς ἔτος ψεύδεται τοῦ κρείττονος προφήτου τὰναντία λέγων, ὃς ἡμερῶν τριῶν φάσκων ταύτης τεθνήξεσθαι. γνῶσεσθαι δ' ἐφ' ἑαυτοῦ ἐστιν ἀληθὴς καὶ θεῖος πνεύματος τοῦ δύναμιν ἔχοντος· εὐθὺς γὰρ ῥαπισθεὶς ὑπ' ἐμοῦ, βλαψάτω μου τοῦ χεῖρα, ὥσπερ ἰαδὼν τοῦ ἱεροβοάμου ποτὲ βασιλέως συλλαβεῖν θελήσαντος ἀπεξηράνθη δεξιὰν ἀπήνεγκεν δ' οἶμαι δίκην πάντως ἡμόμενον. ὡς οὖν ταῦτ' εἰπόντος αὐτοῦ τὸν μιχαίαν, σωνὴς μηδὲν παθεῖν, ἄχαβος θαρρήσας ἄγειν τοῦ δεσμοῦ ἐκέλευσεν. ἐνίκα γὰρ οἶμαι, τὸ χρεὼν, καὶ πιθανώτερος ἐφαίνετο πολλοῖς, τοὺς ψευδοπροφήτας, ἵνα λάβῃ τὰ φερόμενα δῶρα πολλά. σεδεκίας δ', σιδήρεα ποιήσας κέρατα λέγει πρὸς ἄχαβον, θεὸν αὐτῷ σημαίνειν τούτοις πᾶσιν καθαιρεῖν συρίαν, μιχαίαν δὲ μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰπόντα

B

C

D

E

F

G

ταν

τὴν ταμίειαν ταμιεῖον ἐκ ταμιείου κρυβησόμενον ἀμείψῃ, ζητοῦντα φυγεῖν τὴς ψευδολογίας τὴν δίκην, ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς ἀπαχθέντα φυλακίτῃ τῷ ἐπὶ τῆς πόλεως ἄρχοντι, καὶ χορηγεῖν μηδὲν ἄρτου καὶ ὕδατος αὐτῷ πλέον τοσούτου. καὶ ἄχαβος μὲν, καὶ ἰωσαφάτης ὁ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς, ἀναλαβόντες τὰς δυνάμεις, ἦλασαν εἰς ῥαμὰθ τὴν πόλιν τῆς γαλααδίτιδος. ὁ δὲ τῶν σύρων βασιλεὺς ἀκέφους αὐτοῖς τὴν στρατείαν, ἀντιπαρῆγε δὲ αὐτοῖς τὴν αὐτοῦ στρατιάν. καὶ ἐκ μακρόθεν τὴν ἀρχὴν τῆς στρατοπεδεύσεως γενομένης, ὅτε ἄχαβος καὶ ἰωσαφάτης, ὁ μὲν τὸ βασιλικὸν σχῆμα τὴν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέα, τὴν αὐτοῦ στολὴν ἔχοντα σῶζον ἐν τῇ παρατάξει κατεφρόνουν τοῦ μιχαίου προειρημένου. εὗρε δὲ αὐτὸν τὸ χρεὼν καὶ δίχα τοῦ σχήματος. ὁ μὲν γὰρ ἄχαβος ὑπὸ τῶν σύρων βασιλεὺς, παρήγγειλε τῇ στρατιᾷ τῶν ἡγεμόνων, μηδένα τῶν ἄλλων ἀναιρεῖν, μόνον δὲ τὸν βασιλέα τῶν ἰσραηλιτῶν. οἱ δὲ σύροι, τῆς συμβολῆς γενομένης, ἰδόντες τὸν ἰωσαφάτην ἐξῶπλα τῆς τάξεως, καὶ ἐξ ἐναντίας ἐλθόντες ἔγνωσαν τὸν ἄχαβον, ὥρμησαν ἐπ' αὐτὸν, καὶ πανσυδὶ κλωσσόμενοι, ὡς ἐγγὺς ὄντες ἐγνώσαν ἐκ ὄντα δὲ τὸν, ἀνεχώρησαν ὀπίσω πάντες. ἀρξαμένης δὲ ἡμέρας ἀπὸ πρωΐας ἕως ἑσπέρας ἐκ παύσης γενομένης, μαχόμενοι δὲ νικῶντες, ἀπέκτειναν οὐδένα πλὴν τοῦ βασιλέως ἐπαλλὰ ζητοῦντες τὸν ἄχαβον ἀνελεῖν μόνον, καὶ εὑρεῖν δυνάμενοι. πᾶς δέτις βασιλικὸς ἐξ ἀδάδ ἀμανῶ τὸ ὄνομα, τοξεύσας εἰς τὰς πολεμίους, τιτρώσκει τὸν βασιλέα ἀχάβ διὰ θώρακος, καὶ τοῦ πνεύμονος. ἄχαβος μὲν τὸ μὴ συμβῆναι σὺν ἐγνω ποιῆσαι τοῦ στρατεύματι φανερὸν μὴ τραπῆναι. τὸν δὲ λοιπὸν σκέλυσεν ἐπιστρέψαι τὸ ἅρμα ἐξαγαγεῖν τῆς μάχης. χαλεπῶς γὰρ βαλὼν ἐκαρτέρησεν. ὀδυνώμενος ἦν, ἕως δὴ τὸ ἅρμα τῷ, ἀχρὶ δύνοντος τοῦ ἡλίου, καὶ λιποθυμήσας, ἀπέθανε. καὶ τὸ μὲν τῶν στρατόμα, νυκτὸς ἤδη γενομένης, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν παρεμβολήν. δηλώσαντος δὲ στρατηγοῦ ὅτι τέθνηκεν ἄχαβος, ἀνέζευξαν εἰς τὰ ἴδια. κομίσαντες δὲ τὸν ἄχαβον νεκρὸν εἰς σαμάρειαν, ἐκεῖ ἔθαψαν. καὶ τὸ ἅρμα ἀπολυμαίνοντες ἐν τῇ ἰεζάρα κρήνῃ, ὧν ἡ καθημαγμένου τοῦ βασιλέως φόνῳ, ἀληθῆ τὰ ἔλεγε προφητείαν ἐπέγνωσαν. οἱ μὲν γὰρ κύνες, ἀνελιχμήσαντο τὸ αἷμα. αἱ δὲ ἑταιρίζουσαι, ἐν τῇ κρήνῃ τὸ λοιπὸν λεχθὲν ἔργον τοῦτο διετέλουν. ἀπέθανε δὲ καὶ μιχαίας ὁ προειρηκὼς συμβάντων ἐν ἀχάβ τῶν τοῦ προφητῶν εἰρημένων, δεῖ μέγα τε τὸ θεῖον ἡγεῖσθαι, καὶ πιστὸν αὐτὸ πάντα χῇ καὶ σεβεῖν, καὶ τὴν ἀληθείας μὴ τοῖς ἡδονὴν ἔχουσι βλάπτειν πλείονος δοκεῖν. ὑπολαμβάνειν δὲ ὅτι προφητείας, καὶ τὰ ἐκ τῶν πεπτωκότων προγνώσεως ἀδὲν ἐστι συμφορώτερον, παρέχοντος ἡμῖν τοῦ θεοῦ, τὸ δεῖ φυλάξασθαι. λογίζεσθαι τε πάλιν ἐκ τῶν περὶ τὸν βασιλέα γινομένων σχολάζομεν περοσήκει τὴν χρεὼν ἰσχύειν, ὅτι μηδὲ προγινωσκόμενον αὐτὸ ἐκφυγεῖν ἐστιν. ἀλλ' ὑπέρχεται τὰς ἀνθρωπίνας ψυχὰς ἐλπίσι κολακεύον χρησάς, αἷς ἐς τὸ πλεῖον αὐτῶν κρατησον περιάγει. φανεὶς οὖν ὁ ἄχαβος τοῦτο τὸ τῶν ψευδομένων ἀπατηθεὶς, ὡς ἀπιστῶν μὲν τοῖς προλέγουσιν τὴν ἥτταν. τοῖς δὲ τὰ πρὸς χάριν προφητεύουσι πειθόμενος, ἀπέθανεν. ἔσχε μὲν οὖν ὁ τῆς ἰχοζίας διάδοχος.

è cella in cellam fugiat, latebras qværitans, ne luat pœnas vaniloqvii, iratus rex jubet eum apud Achamonem magistratum urbis haberi in custodia, nec aliud qvicqvam præter panem & aqvam ei præberi. Atqve ita duo reges versus Ramatham cum copiis profecti sunt, qvo audito, rex Syriæ cum exercitu eis occurrens, non procul à Ramatha castra posuit. Conventum autem erat inter reges socios, ut Achabus privato habitu versaretur in prælio, Hierosolymitanus vero, sumpto Achabi cultu, staret in acie, qvo facilius Michææ vaticinium eluderent. sed invenit eum fatum etiam sine insignibus. Adadus enim mandavit per tribunos militi, ut neminem alium occideret, sed solum regem Israelitarum. Syri vero primo congressu videntes Josaphatum stantem ante aciem, rati esse Achabum, impetu facto, eum circumvenerunt: sed postqvam è propinqvo cognoverunt esse alium, omnes se retro receperunt. à mane autem usqve ad vesperam pugnantes & vincentes occidebant neminem, sicut eis mandatum fuerat, solum Achabum ad necem qværendo, nec tamen inveniendo. tandem unus ex Adadi famulis, Amanus nomine, missa in incertum sagitta, regem per thoracem in pulmonem sauciat. Achabus autem noluit hoc scire suum militem, ne terga verteret: sed aurigam jussit currum extra prælium evehere, qvod grave ac lethale vulnus acceperit. Cumqve vehementer cruciaretur, perstitit tamen in curru usqve ad solis occubitum, & tandem profluvio sangvinis viribus deficiens interiit. jamqve appetente nocte, Syri se in castra recipiunt: & qvàprimum per caduceatorem de Achabi morte cognitum est, solutis castris, domum qvisqve revertitur. Cadaver regis Samariam relatum, illuc sepulturæ traditur. & cum currus regius cruore fœdatus ad Jezaræ fontem esset ablutus, veritatem Eliæ prædictionis eventus comprobavit. Canes enim lambebant ejus sangvinem: & meretrices posthac ex eo fonte aqvabantur. Mortuus autem est apud Ramatham, juxta Michææ vaticinium. Ergo qvoniam utriusqve prophetæ prædictionem eventus consecutus est, veneranda sunt illorum oracula, eisqve nos semper plus oportet tribuere, qvam eorum, qvi ad gratiam loqvuntur, sermonibus; nec aliter existimare, qvam qvod nihil sit illis utilius, qvandoqvidem per ea divinitus monemur, qvid caveri debeat. Qvin & ea reputatio hoc loco subit animum, qvod insuperabilis sit fati necessitas, qvæ etiamsi præsciatur, præcaveri tamen non potest: sed tamdiu homines sibi vana spe blandiuntur, donec in illius casses incidant. nam hoc qvòqve Achabo fatale fuerat, ut prænuntiantibus cladem non crederet, & a prophetantibus ad gratiam deceptus in mortem rueret. cui in principatum Ochozias filius succedit.

XV. 3. Reg. 22.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱερέων τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως γραττδυάμθ· ὁ ἀχάβου παῖς, ἰώραμ· ὁ τῆ μωαβίτας, κρατήσαν αὐτῶν. Κεφ. α.
Ως ἰώραμ· βασιλεύων τ ἱεροσολυμιτῶν, τ ἀρχὴν πᾶσαν λαβών, τὰς ἀδελφὰς καὶ τοὺς πατρώους φίλους ἀπέκτεινεν. Κεφ. β.
Οπ γραττπιθδυάντων ἐπ' αὐτὸν ἀράβων, ἡ τε δύναμις αὐτοῦ πᾶσα διεφθάρη. Ὁ δὲ παῖδες αὐτοῦ πάρεξ ἑνὸς ἀνῃρέθησαν, ὁ δὲ τούτοις αὐτὸς ἀσεβὴς γθόμθ·, κακῶς τ βίον κατέστρεψε. Κεφ. γ.
Στρατεία ἣν ἐποιήσατο ἰώραμ τ ἱσραηλιτῶν βασιλέως ἐπὶ τοὺς σύρους. Κεφ. δ.
Ως ἰώραμ· ἀπέθανεν ὑπὸ ἰηοῦ ἀναιρεθεὶς ἐπ' ἀρχῆς καὶ ἡ γῆ αὐτοῦ, καὶ ὁ τ ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας. Κεφ. ε.
Οπ ὁ ἰηοῦς ἐβασίλευσε τ ἱσραηλιτῶν ἐν σαμαρείᾳ ἔτη κηρ΄, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐπὶ γῆς τέσσαρες. Κεφ. ϛ.
Ως γοθολία, τ ἱεροσολυμιτῶν ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἔτη πέντε. Ὁ δὲ ἀνελὼν αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς ἰώδας, τὸν ὀζίου παῖδα, βασιλέα ἀπέδειξεν. Κεφ. ζ.
Αζαὴλ δ' ὁ δαμασκηνῶν βασιλέως ἐπὶ τοὺς ἰσραηλίτας ὕστερον ἐπὶ τοὺς ἱεροσολυμίτας στρατείαν. Κεφ. η.
Ως ἀμασίας, ὁ τ ἱεροσολυμιτῶν βασιλεύς, στρατεύσθ· ἐπὶ ἰδουμαίους, ὁ ἀμαληκίτας ἐνίκησεν. Κεφ. θ.
Ως ἀμασίας πολεμῶν πρὸς τ ἰσραηλιτῶν βασιλέα ἰωάσην, ἡττᾶτο. Κεφ. ι.
Καὶ ὡς ὁ παῖς αὐτοῦ ὀζίας, τὰ πρὸς ἕω ἔθνη ἐχειρώσατο. Κεφ. ια.
Οπ στρατεύσαμθ· ἐφ' ἡσὶν ὁ δαμασκῆς βασιλεὺς ἐπὶ ἱεροσολυμίτας, ἠνάγκασεν ἀχάζην τ βασιλέα, πέμψαντα χρήματα πολλὰ πρὸς τ βασιλέα ἀσσυρίων, πῶσαν τότε αὐτὸν ἐπὶ δαμασκὸν στρατεύσαι. Κεφ. ιβ.
Ως κῦ κράτ· ἔλαβεν ὁ τ ἀσσυρίων βασιλεὺς δαμασκόν. Ὁ διέφθειρε μὲν αὐτ τ βασιλέα. τοὺς δ' ἀνθρώπους ἀναστήσας εἰς μηδίαν, ἔπειτα ἔθνη κατῴκησεν ἐν δαμασκῷ. Κεφ. ιγ.
Ως σαλμανάσαρ· ὁ τ ἀσσυρίων βασιλεὺς, εἷλε κῦ κράτ· τὴν σαμάρειαν, ὁ τοὺς δέκα τ ἱσραηλιτῶν φυλὰς εἰς τὴν μηδίαν κατῳκησεν ἐκ τῆς περσίδ· τε τ κυθαίων ἔθν· εἰς τὴν ἐκείνων μετήγαγε χώραν. Κεφ. ιδ.

HÆC IN NONO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Joramus Achabi filius Moabitas bello petitos superat. Cap. I.
Joramus Hierosolymorum rex principatum adeptus fratres & paternos amicos interficit. Cap. II.
Qvomodo invadentibus Joramum Arabibus, exercitus ejus deletus fuerit, ac filiis peremptis, unico excepto adhuc infante, postremo ipse Deo invisus misera morte sublatus sit. Cap. III.
Expeditio Jorami Israelitarum regis adversus Syros. Cap. IV.
Joramus à Jeu magistro eqvitum cum tota stirpe occiditur, & cum eo Hierosolymitanorum rex Ochozias. Cap. V.
Jeus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum usqve qvartam generationem ejus progenies. Cap. VI.
Gotholia per summum nefas Hierosolymis regnum occupat, qva post sextum annum cæsa, pontifex Joadus Ochoziæ filium regem constituit. Cap. VII.
Azaelis Damascenorum regis contra Israelitas, ac mox contra Hierosolymitas expeditiones. Cap. VIII.
Amasias rex Hierosolymitanus, exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto, victor evadit. Cap. IX.
Amasias pugnans contra Joam Israelitarum regem vincitur. Cap. X.
Qvomodo Amasiæ filius Ozias vicinas gentes subegerit. Cap. XI.
Rase Damascenorum rege Hierosolymitas bello vexante, Achazes eorum rex, magnis muneribus missis, coactus est Assyriorum regem in Damascenos immittere. Cap. XII.
Assyriorum rex, vi expugnata Damasco, & occiso rege, populum traducit in Mediam, aliis gentibus Damascum in coloniam deductis. Cap. XIII.
Qvomodo Salmanassar, Assyriorum rex, Samaria expugnata, decem Israelitarum tribus in Mediam transtulerit, & Cuthæos in eorum regionem migrare jusserit. Cap. XIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΝΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

Liber Nonus.

Κεφάλαιον ά.

Περὶ τοῦ βασιλέως Ἰωσαφάτου ὁ ἐκ Ἄχαβ παῖς Ἰωσαμβδὴλ ἐπὶ μαθὴ τῶν χρατησάντων αὐτῶν.

ΙΩΣΑΦΑΤΗΙ δὲ τῷ βασιλεῖ, ὑποστρέφοντι εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀπὸ τῆς συμμαχίας τῆς πρὸς Ἄχαβον τὸν τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέα, ἦν ἀδάδου τοῦ ἀνδρῶν βασιλέως, πολεμοῦντι συνῆψεν, ὡς προεῖρηκαμεν, ἐπὶς ὁ προφήτης συναντᾷ παρὰ τὰς πύλας ἀνδρὶ συμμαχίας ἀσεβοῦς πονηροῦ. τὸν μὲν θεὸν ἀνδρῶς μὲν ἐπὶ τούτῳ διατεθῆναι, φυσικῶς μέντοι καὶ περ ἡμαρτηκότα, διὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ φύσιν εὔσπλαγχνον ἔλεγεν ἐκ τῶν πολεμίων. ἐπὶ μὲν ἐπ' εὐχαριστίας καὶ θυσίας ὁ βασιλεὺς ἐπέστησε θεῷ. μετὰ ταῦτα δὲ τὴν χώραν ὥρμησε περιέρχεσθαι καὶ κύκλῳ πᾶσαν ὅσης αὐτὸς ἦρχε, τὸν λαὸν ἐπιδιδάσκων, πάτρια νόμιμα τὰ διὰ Μωυσέως τοῦ θεοῦ δόντα, καὶ τὴν εὐσέβειαν τὴν πρὸς αὐτόν. καὶ διατοὺς ἀποδείξας ἐν ἑκάστῃ πόλει τῶν βασιλεομένων ὑπ' αὐτοῦ, παρεκελεύσατο μηδένας ἔτοιμους εἶναι ὡς δὲ δικαίαν πρινομένας, κέρδους τῆς ὄχλοις, μήτε δώρων, μήτε ἀξιώματος τὸν ὑπερέχη διὰ πλοῦτον ἢ διὰ γένους ὄντα φαύλων. βοηθεῖν δ' ἅπασι τὸ ἴσον, ὅπερ καὶ μάθοιεν ὅτι, κρίσεις παραπεμφθῶν, ἔπειτα ὁ θεὸς βλέπει τοῦτο. ἐπέστησε δὲ καὶ ἐν ἑκάστῃ τῶν δώδεκα φυλῶν ὑπάρχους εἰς ἱεροσόλυμα. κατέστησε δὲ καὶ ἐν τούτοις κριτὰς, ἐκ τῶν ἱερέων, καὶ τῶν Λευιτῶν, καὶ τῶν πατρικῶν δὲ καὶ φυλῆς ἕκαστος φερομένων. ἐνομοθέτησε δὲ καὶ μελλούσας δικαίας πρίσεις πάσας μὲν πόλεις. ἐν δὲ ταῖς μείζοσιν διαφορὰν ἔσχηκε τῶν ὁμοφύλων τινὲς ἐκ τῶν ἄλλων πεμφθῆναι πρὸς αὐτὸν πόλεων, τούτων δὲ μὴ πόλεων ἀπαιτεῖσθαι δικαίως αὐτῶν πραγμάτων. μάλιστα δὲ τοῦτο ἐν ταύτῃ τῇ πόλει κρίσεις, ἐν ᾗ καὶ τὸν ναὸν εἶναι τοῦ θεοῦ συμβέβηκε καὶ δικαίων ὁ βασιλεὺς ἔχει, πρόσωπον ἀσυδοίας εἶναι καὶ δικαιοπάτης. ἄρχοντας δὲ

CAP. I.

Joramus Achabi filius Moabitas bello petitos superat.

IOsaphato autem regi post suppetias contra Adadum Achabo latas Hierosolyma revertenti propheta Jeus occurrens, reprehendit eum, qvod cum homine impio & scelerato arma conjunxisset. Deum enim indigne tulisse hanc societatem: servasse tamen eum propter suam bonitatem, licet male, qvod non debuerat, fecerit. Post eam admonitionem rex, supplicationibus & sacrificiis Deo conciliato, universam suam ditionem perlustravit, populum leges divinitus per Moysem traditas, & cultum pietatis docendo: constitutisq; oppidatim magistratibus, hortatus est eos, ut solius justitiæ respectu habito, jus populis dicerent, nec muneribus corrupti, nec magnatum aut divitum captantes gratiam: omnibusqve, qvod æqvum est, redderent, scientes, qvod etiam occulta Deus inspiciat. Hæc cum per singulas duarum tribuum urbes docuisset, Hierosolyma reversus, hic qvoqve judices è sacerdotum ac Levitarum ordine, & è primatibus optavit, & hos prius monitos, ut juste & accurate jura populo redderent. Qvod si graviores controversiæ deferrentur ad eos ex aliis cognatis urbibus, de horum negotiis majori etiam diligentia decerni voluit: qvod eam urbem maxime æqvitatis servantem esse deceat, in qva & templum simul haberetur & regia. ejus summos magistratus ex amicorum

numero præposuit, Amasiam sacerdotem, & ex Judæ tribu Zabadiam. Per idem tempus Moabitæ & Ammonitæ cum Arabum auxiliis bellum inferunt, & ad Engaddam urbem Asphaltitæ lacui vicinam castra metantur, trecentis stadiis à Hierosolymis dissitam, cujus ager egregia palmeta fert & balsamum. Josaphatus autem cum audisset, hostes, superato lacu, in regnum suum jam irrupisse, territus concionem advocat: & ad templum versus Deum invocat, ut tantum virium & roboris ei suggerat, qvantum satis sit ad sumendam de hoste pœnam audaciæ. In hoc enim templum id extructum à majoribus, ut, qvoties ab externo hoste immineat periculum, ibi populus coram numen præsens invocet, divinaqve ope adjutus invasores suos male multatos arceat, volentes, qvæ semel divina munificentia contigere, per vim ad se retrahere. Sic precatus est lacrymans, accedente eodem totius populi cum uxoribus & liberis supplicatione. Ibi Jaziel qvidam propheta exortus è media concione exclamat, Deum preces exaudisse, & ipsum pugnaturum se polliceri pro suæ religionis hominibus. Mox edicit, ut in crastinum se parent, ituri obviam hostibus, & occursuri eis Engaddam inter & Hierosolyma, ad qvendam clivum, cui nomen Sis, voce Hebræis significante eminentiam. Ibi non fore opus, ut cum hoste confligant, sed pugnantem tantum pro se Deum, qvieti ipsi spectatores, considerent. Post hoc oraculum rex & totus populus prostrati in faciem, gratias agendo, adorabant Deum, & Levitæ organis suis hymnos canebant. Diluculo vero progressus rex in solitudinem subjectam oppido Thecuæ, admonuit multitudinem, credendum esse prædictioni propheticæ, & non struendam qvidem aciem, sed in primo agmine constituendos sacerdotes cum tubis, & Levitas cum cantoribus, agendasqve Deo gratias, non aliter qvam liberata jam ab hoste patria. Placuit omnibus regis consilium, idqve mox etiam exequuti sunt. Deus vero terrorem & consternationem immisit Ammanitis & eorum sociis, ita ut alii in alios ruentes hostiliter in se invicem debaccharentur tanto furore, ut ne unus qvidem ex tot millibus reliqvus fieret. Josaphatus vero prospiciens in vallem, in qva castra hostium fuerant, cum totam videret refertam cadaveribus, lætus tam inopinato Dei auxilio, qvod sibi citra sudorem & sanguinem victoria contigisset, permisit suo militi castra diripere, & spoliare cadaverq: tantaqve fuit multitudo, ut ægre per integrum triduum omnia spolia legerent. Qvarta vero die congregatus totus populus in qvandam convallem, potentiam & auxilium Dei debitis concelebravit laudibus: à qvo facto postea locus nomen invenit, ut in perpetuum Convallis laudationis appellatus sit. Inde reversus cum exercitu rex Hierosolyma, per aliqvot dies in sacrificiis occupatus fuit, ac epulis. Qvin & in exteras gentes tam mirificæ victoriæ fama perlata, eam regi sanctitatis ac pietatis opinionē conciliavit,

A αὐτῶν ἀποθέσκευσιν, ἀμασίαν τὸν ἱερέα, καὶ ζαβαδίαν ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς ἐπάρχειν. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς τῶν τὸν τρόπον διέπεσε τὰ πράγματα. καὶ ὁ τῶν αὐτῶν κομψὸν ἐστράτευον ἐπ' αὐτὸ μωαβῖται καὶ ἀμμανῖται, συμπαραλαβόντες καὶ ὀρέων μεγάλων μοίρας, καὶ κατεστρατόπευον πρὸς ἐγγαδδὶ πόλιν κειμένην πρὸς τῇ ἀσφάλτιδι λίμνῃ, τριακοσίους ἀπέχουσαν σταδίους τῶν ἱεροσολύμων. ὑδατᾶται δ' ἐν αὐτῇ φοίνικες καλλιφυεῖς καὶ ἐπιβάλσαμον. ἀκούσας δ' ἰωσαφάτης, ὅτι τὴν λίμνην διαβάντες οἱ πολέμιοι, ἐμβεβλήκασιν ἤδη εἰς τὴν βασιλευομένην ὑπ' αὐτοῦ χώραν, δείσας εἰς ἐκκλησίαν συναγάγετ δῆμον τ ἱεροσολυμιτῶν εἰς τὸ ἱερόν. καὶ στὰς κατ' πρόσωπον θεοῦ ναοῦ ηὔχετο, καὶ ἐπικαλεῖτο τὸν θεὸν παρασχεῖν αὐτῷ δύναμιν καὶ ἰσχύν, ὥστε τιμωρήσασθαι τοὺς ἐπὶ στρατεύσαντας. καὶ γὰρ ἔτι δεηθέντος τοῦ ἱερέως κατασκάσαι μέρος αὐτοῦ, ὅπως ὑπερμαχῇ τ πόλεως ἐκείνης, καὶ τοὺς ἐπ' αὐτὸ τολμήσαντας ἐλθεῖν ἀμείνωσιν, οἱ τὴν ἀπ' αὐτοῦ δοθεῖσαν γῆν εἰς κατάσχεσιν ἀφελέσθαι πάντως αὐτούς. ταῦτ' εὐχόμενος, ἐδάκρυσε. καὶ συμπαν δὲ τὸ πλῆθος, γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις ἱκέτευεν. ἰαζίηλος δέ τις τῶν φυλῆς τῆς παρελθὼν εἰς μέσον τὴν ἐκκλησίαν, ἀνέβοησε, τὸ τι πλῆθος λέγων, καὶ τῷ βασιλεῖ, τὸν θεὸν ἐπικῦσαι τ εὐχῶν, καὶ πολεμήσειν αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς ἐπαγγέλεσθαι. παρεστάθη δὲ τῇ ὄψει τὴν στρατιὰν ἐξελάσαντα τοὺς πολεμίους καθ' αὑτόν. εὑρήσειν γὰρ αὐτοὺς μεταξὺ ἱεροσολύμων καὶ ἐγγάδης ἀναβάσεως, λεγομένη δ' ἐξοχή. οὐ μὴν συμβαλεῖν μὲν αὐτοῖς, στῆναι δ' μένον ἐρᾶν, πῶς αὐτοῖς μάχεσθαι τὸ θεῖον. ἔτι δὲ προφήτης ταῦτα ἐπανῆκε, ὁ μὲν βασιλεὺς καὶ τὸ πλῆθος, πεσόντες ὅτι προσώπου, ηὐχαρίστουν τῷ θεῷ καὶ προσεκύνουν. οἱ δὲ λεῖται, τοῖς ὀργάνοις διετέλουν ὑμνοῦντες, ἅμα δ' ἡμέρᾳ προσελθὼν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ἔρημον, τὴν ὑπὸ κατώ θεκόας πόλεως, ἔλεγε πρὸς τὸ πλῆθος, ὡς δεῖ πιστεύειν τοῖς ὑπὸ προφήτου ἱερημένοις. καὶ μὴ προσταῖσθαι μὲν αὐτοῖς εἰς μάχην. προσπαρῆσαν δὲ τοὺς ἱερεῖς μὲν τὰ σαλπιγκτῶν, καὶ λεῖτας μὲν τὰ ὑμνωιδῶν, εὐχαριστεῖν ἤδη ὑπερμένῳ τὴν χώραν ἡμῶν φυγὼν τ πολεμίων. ἤρεσε δ' ἡ βασιλέως γνώμη. καὶ ἅπερ συνεβούλευσε, ταῦτ' ἐπράττετο. ὁ δὲ θεὸς, εἰς φόβον ἐνέβαλε καὶ παρεσκεύασε τοὺς ἀμμανίτας. οἱ δ', δόξαντες ἀλλήλους πολεμίους ἀπεκτεῖνον, ὡς ἐκ τῆς παρούσης στρατείας ἀνασωθῆναι μηδένα. ἰωσαφάτης δ' ἀναβλέψας εἰς τὴν φάραγγα, ἐν ᾗ συνέβαινε στρατοπεδεύεσθαι τοὺς πολεμίους, καὶ πλῆθη νεκρῶν ἰδών, ἤσθη μὲν ὅτι τῷ θαρσύνοντι τ τῶν θεὸν βοηθείας, ὅτι μηδὲ πονήσασιν αὐτοῖς αὐτὸς δι' ἑαυτῶν τὴν νίκην ἐδωκεν. ἐπέστρεψέ τε στρατιᾷ διαρπάσαι τὴν περιβολὴν τῶν ἐχθρῶν καὶ σκυλεῦσαι τοὺς νεκρούς. καὶ οἱ μὲν ὅτι τρεῖς ἡμέρας σκυλεύσαντες ἔκαμον. τοσοῦτον γὰρ τὸ ἀνηρημένων πλῆθος. τῇ τετάρτῃ δ' συναθροισθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἰς τινα κοῖλον καὶ φάραγγα τόπον, τ τε θεὸν δύναμιν τ συμμαχίαν ηὐλόγησεν, ἀφ' ἧς τ προσηγορίαν ἔσχεν ὁ τόπος, κοιλὰς εὐλογίας. ἐκεῖθεν δ' ἀναχωρῶν τὴν στρατιὰν ὁ βασιλεὺς εἰς ἱεροσόλυμα, τρεῖς δὲ πρὸς ἐνιαυτοὺς ἐθυσίας ὅτι πλείστας ἡμέρας μετ' τῶν παλεμίων αὐτὸν διαφθοράν, ἀνεθεῖσαν πᾶσι ἀλλοφύλοις ἔθνεσι πάσης ἔτι καταπλάγησαν αὐτὴν, ὡς

ὡς φανερῶς αὐτοῦ ὁ θεὸς τὸ λοιπὸν συμμαχοῖτο. Ὁ
ωσαφάτης μὲν ἐκπλεῖ μὴ λαμπρᾶς δόξης ὅπι πε διε-
κρούσθη καὶ τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ δῆλος. ὧν ὁ
φίλος καὶ τοῦ ὁ ἀχάβου παιδὶ, βασιλεύοντι τ ἰσραηλι-
τῶν, πρὸς ὃν κοινήσας ὅπι κατασκευῇ νεῶν, εἰς τε
πεντηκοντέρεις, καὶ τὰ ὅπι θράκης ἐμπόρια, διήμαρ-
πε κτημάτων. ἐπὶ γὰρ μεγέθους ἀπώλετο τὰ σκάφη.
καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ πρὸ ναυς ἐφιλοτιμήσατο. τὰ μὲν οὖν
περὶ ἰωσαφάτου βασιλέως ἰουδαίων ἔτως ἔχει. Β
ὁ δ' ἀχάβου παῖς ὀχοζίας, ἐβασίλευε τ ἰσραηλιτῶν, ἐν
σαμαρείᾳ τὴν μητρόπολιν, πονηρὸς ὢν κ πάντα,
ὅσα τοῖς γονεῦσιν ἀμφοτέροις, καὶ ἱεροβοάμῳ τῷ
πρώτῳ ἐξημαρτήκοσι, καὶ τὸν λαὸν ἁπάντων ἀρξαμέ-
νῳ. τὴν γὰρ βασιλείαν ἐπ' ἔτεσι δεύτερον ἔχοντος, ὁ τ
μοαβιτῶν ἀφίστη βασιλεὺς αὐτοῦ, καὶ τὰς φόρους ἃς
ἐκτίνεσθαι ἐπὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀχάβου χορηγῶν ἐ-
πεπαύκει. σωθεὶς γὰρ ὀχοζίας καταβαίνων διὰ δώματος ἑ- C
αυτοῦ ὑπερῴου κατενεχθείς, ἐνόσησεν, καὶ πέμψας πρὸς
τὸν ἀκκαρὼν θεὸν μυῖαν, ἐπὶ ᾧ δὴ τῷ ὀνόματι τοῦ θεοῦ, πυν-
θάνεσθαι περὶ τῆς σωτηρίας. φανεὶς δ' ἐ τῶν ἐθνικῶν
τινι τῶν προφητῶν, προσέταξεν αὐτῷ ταῖς πρὸς
τὸν ἀκκαρὼν ἀγγέλοις ἀπαντήσαντι, πυθέσθαι αὐτῶν εἰ
μὴ ἰσραηλιτῶν λαὸς ἰδίου θεοῦ οὐκ ἔχει ὅτι ἐπέμπετε πρὸς
τὸν ἀλλότριον ὁ βασιλεὺς αὐτῶν περὶ τ σωτηρίας πυν-
θανόμενος. ἐκέλευσέ τε αὐτοὺς ἐπιστρέψαι κ φράσαι D
τῷ βασιλεῖ, ὅτι μὴ διαφεύξεται τὸν νοσον. ὃ δ ἠλίας
πεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ἀκούσαντες οἱ ἄγγε-
λοι τὰ παρ' αὐτοῦ, ὡς δὲ χρῆμα ἐπέστρεψαν πρὸς τὸν
βασιλέα. θαυμάζοντος δ τὸ τάχος ἐπανόδου, κ τίνι
αἰτίᾳ ἐπιστραφεῖεν ἐπυνθάνετο, ἔφασαν ἀπαντῆσαί τινα αὐτοῖς
ἀνθρωπον, καὶ κωλύσαι μὴ πρόσω χωρεῖν, ἀναπέμψαντα δ' οὖν λέγειν ἐξ ὑπάτης θ ἰσραηλιτῶν θεοῦ,
ἐπὶ ἀχαὸν ἐξιένοντος. θ δ βασιλέως σημήνειν αὐτῷ
τὸν ἐπὶ τῆς κορυφῆς κελεύσαντος, ἄνθρωπον ἔλεγον δα- E
σὺν, καὶ ζώνῃ περιειλημμένον δερματίνῃ. συνεὶς δ'
ὁ τοῦτον ἠλίαν εἶναι τὸν σημαινόμενον ὑπὸ τῶν ἀγγέ-
λων, πέμψας ἐπ' αὐτὸν ἑξηκοντάρχην, καὶ πεντήκοντα σὺν
τούτῳ, ἀνελθόντα πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν. εὑρὼν δ τὸν ἠ-
λίαν ἐπὶ κορυφῆς τοῦ ἑξηκοντάρχου ὄντα τῆς κορυφῆς θ ὄρους
καθημένου, καταβάντα ἥκειν ἐκέλευε πρὸς τὸν βα-
σιλέα, κελεύοντα δὲ τ ἐκεῖνον. εἰ δ μὴ θελήσειεν, ἀκον-
τίσαντας. ὁ δ' εἰπὼν πρὸς αὐτὸν ὅτι πέρα θ προ- F
σταγῆς ἀλογῆς ἐπάρχειν. εὐξαμένου πῦρ ἀπ' οὐρανοῦ πε-
σὸν ἀπολέσαι τοὺς στρατιώτας κ αὐτὸν, εὐχεται, καὶ
πῦρ καταπεσὸν ἀναλῶσαι τὸν τε ἑξήκοντάρχην σὺν τοῖς
ἄλλοις. ἀπὸ δὲ ἀπωλείας τῆς τούτων δηλώσεως
τῷ βασιλεῖ, παροξυνθεὶς ἄλλον πέμπει ἑξήκοντάρχην
σὺν τῷ ἠλίᾳ σὺν ὁπλίταις τοσούτοις, ὅσοις κ τὸν πρῶ-
τον ἀπέστειλεν. ἀπελθόντος δ κ τούτου τῷ προ-
φητείᾳ λαβεῖν αὐτὸν ἐμὴ κατέλθοι βάλόμενος, εὐ-
λαβῶς κατ' αὐτὸ πρὸς θεραπεύσατο καθὼς καὶ τὸν ἄλ- G
λον ἑξήκοντάρχην. πυθανομένου δ κ τὰ πρὸς θεοῦ ἑβρα-
ίους, ἀπὸν ἐξέπεμψεν. ὁ δ, φρονίμως ὢν, κ λίαν ὑπο-
πτος πρὸ θ, ἐλθὼν ὅπι τὸν τόπον ὃ συνέβαινεν εἶναι
τὸν ἠλίαν, φιλοφρόνως προσῆπεν αὐτὸν, γινώσκειν δ
ὑπὲρ μὴ βάλόμενον βασιλέως ἀχαὼν πρὸς τὸν
ἀπὸν μὴ πρὸς αὐτὸν, κ οἱ πρὸς αὐτὸν πεμφθέντες,
ἐκείνους, ἀλλὰ κ τοῦ αὐτοῦ αἰτίαν ἦλθον. ἐλεῆ-
σαι παρακαλοῦν αὐτὸν ἠξίου τοὺς σὺν αὐτῷ παρόντας
ἑκατὸν, καταβάντα ἕπεσθαι πρὸς τὸν βασιλέα.

Aut res ejus sub divini numinis tutela esse pro comperto crederent: manstqve usqve extremum ejus diem hæc persvasio. Erat autem amicus & Achabi filio, qvi tum Israelitis præerat, cum qvo, inita societate parandarum navium, qvæ merces in Pontum peterent, ac emporia Thraciæ, jacturam fecit haud minimam. Navigia enim absumpta sunt naufragiis, qvod non bene regerentur præ magnitudine. Qvo factum est, ut hac cura vacaverit in posterum. Atqve hactenus de Josaphato.

Achabi vero filius Ochozias regnavit apud Israelitas, & regiam Samariam, vir pessimus, & utriqve parenti ommino similis, & Hieroboami primi Israelitarum seductoris æmulus. Ejus regni anno secundo Moabitarum rex defecit, & tributa, qvæ patri ejus solitus erat, pendere amplius detrectavit. Accidit autem, ut Ochozias de solario domus suæ descendens per gradus prolaberetur, morboqve ex hoc casu contracto, Accaronem ad Myriodis (id deo nomen erat,) oraculum scitaturus de incolumitate mitteret. Hebræorum vero Deus Eliæ prophetæ mandavit, ut nunciis ab eo missis occurrens percontaretur, an Israelitæ proprium Deum non haberent, qvandoqvidem rex ad alienum mitteret de salute interrogaturos: juberetqve eos reverti, & regi dicere eum non revaliturum. Qvod qvum Elias fecisset, nuncii, his auditis, confestim ad regem reversi sunt. Qvo demirante celeritatem reditus, & causam qværente, ajunt sibi occurrisse virum qvendam, & vetuisse ulterius progredi: jussisseqve, renunciarent suo regi Israelitarum Dei nomine, qvod morbus in pejus proficiet. Rege vero jubente, ut sibi figuram hominis illius designarent, dicebant hominem esse hispidum & cingulo coriaceo præcinctum. Qvi cum intellexisset, Eliam per hæc descriptum à nunciis, misit ad eum attrahendum centurionem cum qvinqvaginta militibus. Is repertum in montis vertice descendere jussit, & ad regem venire. In hoc enim se missum, ut, ni sponte sua faciat, vi coactum eo pertrahat. Ille præfatus se prodigium editurum, qvo verus propheta nosceretur, & igne ad suas preces cælitus misso, ipsum una cum militibus conflagraturum, malum hoc eis imprecatus est, moxqve canderis turbo delatus centurionem & ejus comitatu perdidit. qvorum clade ad regem perlata, iratus alium centurionem cum totidem militibus ad Eliam mittit: qvi & ipse cum prophetæ minatus vim esset, ni volens seqveretur, & hunc ad preces ejus ignis absumpsit, qvemadmodum alterum. Qvo cognito, rex misit tertium. Is, qvod esset cordatus & mansvetis moribus, postqvam pervenit ad locum, ubi tum erat Elias, & amice eum salutavit: Nô ignoras, inqvit, qvod, ut regis mandato paream, invitus ad te venio, sicut & illi, qvi ante me venerunt. Misertus igitur mei & horum militū volens ac libens descende, nosqj; ad regem seqvere.

II. 4. Reg. 1.

Tum Elias delectatus viri civilitate & modestis moribus, descendit ac secutus est. Perductus deinde ad regem, affatus numine: Hæc, inqvit, dicit Dominus: Qvia me pro Deo non habuisti, qvem de morbo tuo veri nihil prædicere posse putasti, & ad eum, qvi Accaronitis colitur, de valetudine consulendum mittere maluisti, scito te moriturum. Nec multum exinde tempus elapsum, dum ita, ut Elias prædixit, decedens, qvod liberis careret, Joramo fratri succedenti locum fecit, homini patrem cum aliis vitiis, tum maxime impietate referenti. Omisso enim sui Dei cultu, totum se externis religionibus dedidit, vir alioqvi non ignavus, & ad res gerendas satis industrius. Hoc regnante, Elias ex hominibus exemptus est, nec in hodiernum usqve mortalium qvisqvam scire potuit, qvisnam fuerit ejus exitus. Discipulum reliqvit Elisæum, sicut jam ante diximus. De hoc Elia, & Enôcho, qvi fuit ante universale diluvium, in sacris libris legimus qvidem exemptos esse è consvetudine mortalium, mortuos tamen esse nemini unqvam fuit cognitum. Cæterum Joramus, accepto post
III. fratrem regno, Moabitarum regi Misæ bellum
4. Reg. 3. inferre statuit, tributum nolenti reddere, qvod Achabo patri antea solvebat, intonsarum pecudum annua ducenta millia. Ergo postqvam domi paravit exercitum, Josaphatum qvoqve per nuncios solicitavit, ut qvandoqvidem amicus esset paternus, auxilia mitteret paranti bellum contra Moabitas, qvi tum recens à suo regno defecerant. At ille non se solum venturum auxilio promisit, sed Idumæorum etiam regem, sibi obnoxium, in eam expeditionem pertracturum. Joramus ubi renunciatum est ei de talibus auxiliis, venit Hierosolyma, & splendide ab ejus loci rege exceptus, cum de communi sententia visũ esset, per Idumeæ deserta, qva minime hostis expectaret, iter facere, cum aliis duobus regibus Hierosolymis profectus est, videlicet cum hospite, & cum rege Idumæorum. & circuitu facto, die septima ducibus itineris aberrantibus, in tantã jumenta & milites aqvarum penuriam inciderunt, ut, omnibus tantum non desperantibus, Joramus doloris impatiens exclamaret ad Deum, qvanam sua culpa tres reges sine prælio in Moabitarum regis manus traderet? Josaphatus contra, ut virum pium decebat, consolabatur eum: jussitqve perqviri, num qvis in exercitu propheta adesset, per qvem, qvid faciendũ, Deus posset consuli. & indicante qvodam famulo, vidisse se ibi Eliæ discipulum Elisæum Saphati filium, svasu Josaphati tres reges ad illum vadunt: qvumqve ad illius tabernaculum venissent, qvod forte extra castra fixerat, rogabant, qvid futurum esset de exercitu, præcipue Joramus. At ille jussit, ut absisteret, nec molestus esse pergeret, sed potius patris ac matris prophetas consuleret, illos enim esse veridicos: rex precibus urgebat, ut responsũ daret, & periclitantes servaret. At ille juravit, se ei non fuisse responsurum, nisi hoc faceret in gratiam Josaphati viri probi & pii.

Ἀποδεξάμενος οὖν αὐτὸν ἡδέως τῶν λόγων καὶ τοῦ ἀστείου τῶν ἠθῶν ὁ Ἠλίας, κατελθὼν ἠκολούθησεν αὐτῷ. ὡς δὲ χρόνου προέκοπτεν ὁ παῖς πρὸς τὸν βασιλέα, προεφήτευσεν αὐτῷ ὁ θεὸν ἐρεῖν λέγων. ἐπειδὴ καταγνοὺς αὐτοῦ ὡς οὐκ ὄντος θεοῦ, καὶ περὶ τῆς νόσου οὐδὲν ἀληθὲς προειπεῖν δυναμένῳ, πρὸς τὴν Ἀκκαρωνιτῶν ἐπέμπες παρ' αὐτὸν πυθησόμενος περὶ τοῦ τέλους τῆς νόσου, γίνωσκε ὅτι τεθνήξῃ. καὶ ὁ μὲν, ὀλίγῳ σφόδρα χρόνῳ διελθόντος, καθὼς προεῖπεν Ἠλίας ἀπέθανε, διαδέχεται δ' αὐτὸν τῆς βασιλείας, ὁ ἀδελφὸς Ἰωράμου, ἅπασι κατὰ τρόπον τὸν βίον. ὁ δὲ Ἰωράμου ἦν τοῦ παιδὸς τὴν πονηρίαν ζηλώσαντος, εἰς ἀσέβειαν πρὸς τὸ θεῖον. παρεὶς γὰρ τὸν θρησκεύειν, τοῖς ξενικοῖς ἐσέβετο. καὶ τἄλλα δρασμὸς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, Ἠλίας ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη. καὶ οὐδεὶς ἐγνω μέχρις τῆς σήμερον αὐτοῦ τὸ τελευτῆσαν. μαθητὴν δ' Ἐλισσαῖον κατέλειπεν, ὡς κατέρον ἐδηλώσαμεν. ὃν μὲν οὖν τι γε Ἠλίαν καὶ ἐνώχλησε Ἰωράμου πρὸς τὰ ἑπόμενα, ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀναγεγραπται βίβλοις, ὅτι γεγόνασιν ἀφανεῖς. ἴσμεν δ' αὐτῶν, οὐδεὶς οἶδεν. ἐστρατολόγει δὲ τὴν βασιλείαν Ἰωράμου, ἐπὶ τὸν Μωαβιτῶν ἔγνω στρατεύειν βασιλέα, μισῶν ἔνομα, φόρους τελῶν τῷ πάππῳ αὐτοῦ, μυρίάδας ἑκατὸν πρόβάτων σὺν τοῖς τοκάσι. στρατιώτας δὲ ἰδίᾳ δυνάμει, ἔπεμψε πρὸς Ἰωσαφάτην, παρακαλῶν αὐτὸν, ἐπεὶ φίλῳ ἀπ' ἀρχῆς ὑπῆρχεν αὐτοῦ τῷ πατρὶ, συμμαχῆσαι πόλεμον ἐπὶ τοὺς Μωαβίτας ἐκφέρειν μέλλοντι, ἀποστάντας αὐτοῦ τῆς βασιλείας. ὁ δὲ ἐμόνον αὐτὸς βοηθήσειν ὑπέσχετο. ἀλλὰ καὶ τὸν ἐδομαίων τὸν βασιλέα συναγαγεῖν ἔπεισεν ὑφ' ἑαυτὸν στρατιᾷ. Ἰωράμου δὲ πιστῶν αὐτῷ τῶν πρὸ Ἰωσαφάτου τοῦ πατρὸς συμμαχίας κεκομισθέντων ἀναλαβὼν αὐτοῦ στρατιὰν ἦκεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ξενισθεὶς λαμπρῶς ὑπὸ βασιλέως τῶν Ἱεροσολυμιτῶν, δόξαν αὐτοῖς ἀφ' τῆς ἐρήμου τὴν ὁδοιπορίαν ποιήσασθαι τὴν ὁδοιπορίαν, ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ἃ γὰρ προσδοκήσαν αὐτοὺς ἑαυτῶν ποιήσασθαι τὴν ἔφοδον, ὥρμηται οἱ τρεῖς βασιλεῖς σὺν τῶν Ἱεροσολύμων. ὁ τε τούτων αὐτῶν, καὶ ὁ τῆς συμμαχίας καὶ ὁ τῆς ἐδομαίας. ἐκ κυκλώσαντες ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδὸν, εἰς ἀπορίαν ὕδατος τοῖς τε κτήνεσι καὶ τῇ στρατιᾷ περιέστησαν, πλανηθέντων τοὺς ὁδοὺς αὐτοῖς τῶν ἡγεμόνων, ὡς ἀγωνίᾳ μὲν ἅπαντας, μάλιστα δὲ τὸν Ἰωράμου, καὶ σὺν λύπῃ ἐκβοῆσαι πρὸς τὸν θεὸν, τί κακὸν ἀπησάμενοι ἀγάγοι τοὺς τρεῖς βασιλέας ἅμα χεῖρι παραδόσοντας αὐτοὺς τοῦ Μωαβιτῶν βασιλέως. παρεθάρρυνε δ' αὐτὸν Ἰωσαφάτης δίκαιος ὢν καὶ πέμψαντας εἰς τὸ στρατόπεδον ἐκέλευσε γνῶναι εἴ τις αὐτοῖς τῶν θεοῦ προφήτης συνελήλυθεν, ἵνα δι' αὐτοῦ μάθωμεν παρὰ τοῦ θεοῦ, τί ποιητέον ἡμῖν ἐστιν. οἰκέτου δέ τινος τοῦ Ἰωράμου φήσαντος ἰδεῖν αὐτόθι τὸν Ἠλίᾳ μαθητὴν Ἐλισσαῖον σαφῶς παῖδα, πρὸς αὐτὸν ἀπῆσαν οἱ τρεῖς βασιλεῖς, Ἰωσαφάτου παραινέσαντος. ἐλθόντες δ' ἐπὶ τὴν σκηνὴν οὗ προφήτης ἔτυχε δ' ἔξω τῆς παρεμβολῆς καθεσκηνωκὼς ἐπηρώτων τὸ μέλλον ἐπὶ τὰ στρατεύματα. μάλιστα δ' ὁ Ἰωράμου. οὐ μὴν διοχλεῖν αὐτὸν ἐφέσαντος, ἀλλὰ πρὸς τοὺς οὗ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ τὰς μητρὸς βαδίζειν προφήτας, εἶναι γὰρ ἐκείνους ἀληθεῖς, ἐδέοντο προφητεύειν σῴζειν αὐτούς. ὁ δ' ὁμόσας τὸν θεὸν σὺν ἀνοκνήσειν αὐτῷ, εἰ μὴ Ἰωσαφάτῃ ὅσιον ὄντα καὶ δίκαιον. ἀχθέν-

ἀχθέντος τε ἀνθρώπου τινὸς ψάλλειν εἰδότος, ἐπι-
ζητῆσαι γὰρ αὐτὸς, ὡς τὸν ψάλλοντα ἔνθεος γενό-
μενος προστάξαι τοῖς βασιλεῦσιν, ἐν τῷ χειμάῤῥῳ
πολλοὺς ὀρύξαι βόθρους. οὔτε γὰρ νέφους, οὔτε πνεύ-
ματος γενομένου, οὔτε ὑετοῦ κατενέγκαντος, ὄψεσθε
τὸν ποταμὸν ὕδατος, ὡς ἂν καὶ τὸν στρατὸν καὶ
τὰ ὑποζύγια σωθῆναι ἡμῖν ὑπὸ δίψους. ἔστι δὲ οὐ-
μῖν οὐ τοῦτο μόνον ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ καὶ κρατῆ-
σαι τῶν ἐχθρῶν καὶ καλλίστας καὶ ὀχυροτάτας πό-
λεις λήψεσθε τῶν μωαβιτῶν, καὶ δένδρα μὲν αὐτῶν
κόψετε, τοὺς δὲ χώρους δηώσετε, πηγὰς δὲ καὶ πο-
ταμοὺς ἐμφράξετε, πᾶσι τοῖς ἐπόντες τὸ προφήτου, τῇ
ὑστεραίᾳ πρὶν ἥλιον ἀναχεῖν, ὁ χειμάῤῥους ὑφ' ὁρμῆς
ἐρρύη. πάλαι γὰρ ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν ἐδοῦ ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ
τὸν θεὸν ὕσας σωσέπεμψεν, ὡς τε δρᾶν τοῖς στρα-
τοῖς, καὶ τὰ ὑποζύγια πολὺν ἄφθονον. ὡς δὲ ἤκουσαν οἱ μωαβῖται τοὺς τρεῖς βασιλέας ἐπ' αὐτοὺς βα-
δίζοντας, καὶ ἀπὸ τῆς ἐρήμου πεισομένους τοῖς ἐφο-
δίοις, ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἀθρόους συλλέξας στρατιὰν ἐκέ-
λευσε, ἀπὸ τῶν ὁρίων συμβάλλειν τὸ στρατόπεδον, ἵνα
αὐτοὺς μὴ λάθωσιν εἰς τοὺς χώρους ἐμβαλόντες οἱ πο-
λέμιοι. θεασάμενοι δὲ ὑπὸ τοῖς ἀνατέλλουσι τῷ ἡλίου
τὸ ὑπὸ τοῦ χειμάῤῥου ὕδωρ (καὶ γὰρ οὐδὲ μακρὰν ἦν τῆς
μωαβίτιδος) αἷμα τοῖς ὄμμασιν ὅμοιον, τότε μάλι-
στα πρὸς τοῖς αὐγαῖς τὸ ὕδωρ ἐρυθραίνεται, ψευδῆ
δόξαν λαβεῖν τῶν πολεμίων ἐλάμβανον ὡς ἀπεκτεινο-
κότων ἑαυτοὺς ἀλλήλους, καὶ τῷ ποταμοῦ αἵματι αὐ-
τῆς ῥέοντος. τοῦτο τοίνυν οὕτως ἔχειν ὑπολαβόντες ἠ-
σίκησαν αὐτοὺς ὅτι διαρπαγὴν τῶν πολεμίων σκηπτέ-
ψαντες τὴν βασιλέα. καὶ πάντες ὡρμήσαντες ὡς ὅτι ἐ-
πὶ τοῖς ὠφέλειαν, ἦλθον εἰς τὸ τῶν ἐχθρῶν στρατόπε-
δον ὡς ἀπολωλότων. καὶ ἀναῤῥώσθεται μὲν αὐτοὺς ἡ
ἐλπὶς αὖθις. ἀθρόων δὲ τῶν πολεμίων οἱ μὲν αὐτῶν
κατέκοπησαν, οἱ δὲ, διεσπάρησαν εἰς τοὺς ἰδίους χώ-
ρους φεύγοντες. ἐμβαλόντες δὲ εἰς τοὺς μωαβιτῶν οἱ
βασιλεῖς, τάς τε πόλεις κατασκάψαντες τὰς ἐν αὐ-
τῇ, καὶ τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν διήρπασαν, καὶ ἠφάνι-
σαν πληρώσαντες τῶν ἐκ τῶν χειμάῤῥων λίθων, καὶ τὰ
κάλλιστα τῶν δένδρων ἐξέκοψαν, καὶ τὰς πηγὰς ἐνέ-
φραξαν τῶν ὑδάτων, καὶ τὰ τείχη καθεῖλον ἕως ἐ-
δάφους. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν μωαβιτῶν σωδιωκόμενος
τῇ πολιορκίᾳ, καὶ τὴν πόλιν ἐρῶν κινδυνεύουσαν ἁλῶ-
ναι κατακρατῶς, ὥρμησε μετ' ἑπτακοσίων ἐξέλ-
σων ἐπὶ τῶν πολεμίων ἐξιππάσασθαι στρατοπέδῳ,
καθ' ὃ μέρος αὐτοὺς ἐνόμιζε τὰς φυλακὰς ἀνειδέ-
στερας, οὐκ ἠδυνήθη φυγεῖν, ἀπέτυχε γὰρ ἀπι-
μελῶς φρουρουμένου τοῦ τόπου. ἐπιστρέψας δὲ εἰς τὴν
πόλιν, ἔργον ἐτολμήσεως, ἐσχάτης ἀνάγκης διεπρά-
ξατο. τὸν υἱὸν τὸν πρεσβύτερον, ὃς μετ' αὐτὸν βασι-
λεύειν ἔμελλεν, ἀναγαγὼν ἐπὶ τὸ τεῖχος, ὡς τε πᾶσι
φανερὸν ἡνέσθαι τοῖς πολεμίοις, ἱερούργησεν εἰς ὁλο-
καύτωσιν τῷ θεῷ. θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ βασιλεῖς,
κατώκτισαν τῆς ἀνάγκης. καὶ παύσαντες ἀνθρώπινόν
τι καὶ ἐλεεινὸν, διέλυσαν τὴν πολιορκίαν, καὶ ἕκας-
τος τοὺς οἰκίαν ἀνέστρεψεν. ἰωσαφάτης δ' ὁ βασιλεὺς
Ἰούδα εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ μετ' εἰρήνης διαγαγὼν, ὀλί-
γον ὑπερβάσας χρόνον μετὰ τὴν στρατείαν ἐκείνην ἀπέθα-
νε, βιοὺς ἀριθμὸν ἐτῶν ἑξήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν πέντε καὶ εἴκοσι. ταφῆς δ' ἔτυχε μεγαλοπρε-
ποῦς ἐν ἱεροσολύμοις. καὶ γὰρ ἐν μνήμασι τῶν δαβίδου ἔργων.

A Accito deinde psalte quodam, sic enim vates postularat, eo psallente, correptus divino spiritu, jussit reges in alveo torrentis multas fossas facere. nam absque vento & pluvia visuros alveum repletum aquis, ita ut, militi & jumentis abunde potu suppetente, nullum amplius à siti periculum timeatur. Nec hoc solum, inquit, vobis à Deo continget, sed & copias B hostium ejus ope profligabitis, & arbores excidetis, & regionem vastabitis, & fontes ac rivos obturabitis. Hæc loquvuto propheta, sequenti die prius quam sol oriretur, torrens magno impetu ferri cœpit, auctus imbribus, qui in Idumæam trium dierum itinere inde distantem demissi fuerant: ut & jumentis & militi largissima adesset potus copia. Rex autem Moabitarum, ut audivit tres reges contra se adventare, à deserto C invasuros, excita omni sua militia, jussit eos in finibus occurrere, ne clam in ditionem suam impetum facerent, qui videntes, ex oriente sole aquam in torrente (non procul enim à terra Moabitide aberat) colore sanguineam, qvod eo tempore maximè aqua radiis icta rutilet, falsò opinati sunt hostes propter sitim in semetipsos arma vertisse, & eorum sanguinem per torrentem defluere: & cum hac persuasione regem suum D adeuntes, rogabant, ut eos ad diripienda hostilia castra ire permitteret. quo impetrato, ruentes velut ad paratam prædam, ad Hebræorum castra perveniunt. Sed valde eos sua spes frustrata est. Coorientibus enim in eos undique hostibus, partim cæsi sunt, partim dispalati fugiendo ægrè in terram suam evaserunt. Reges vero agros Moabitarum ingressi, dirutis oppidis, totam regionem prædis abactis exhauserunt, & rura eorum glarea torrentis operierunt; & optiE mas quasque arbores exciderunt, fontesque aquarum obturaverunt, mœnibus ubique solo æquatis. Rex ipse compulsus in quandam urbem, & obsessus, veritus, ne expugnata illa caperetur, erumpere cum septingentis equitibus tentavit, qua parte negligentiores excubiæ visæ sunt, qvod ubi præter spem non successit, in urbem reversus rem extremæ necessitatis & desperationis aggreditur. senioremenim filium, qui regni successor destinatus fuerat, productum in mœnia, toto hostili exercitu inspectante, holocautoma Deo sacrificat. Reges vero, hoc viso, tantam necessitatem miserati, & humanarum vicissitudinum memores, soluta obsidione, domum quisque suam reversi sunt. Iosaphatus verò post G hanc expeditionem pacatus quidem, sed non diu Hierosolymis supervixit, exacto vitæ anno sexagesimo, regni vigesimo qvinto: sepultusqve est in ea urbe magnifice, quemadmodum Davidis imitatorem sepeliri decuit.

CAP. II.

Joramus Hierosolymorum rex principatum adeptus fratres & paternos amicos interficit.

Κεφάλαιον β'.

Ως ἰώραμος βασιλεύων τῶν ἱεροσολυμιτῶν, τὴν ἀρχὴν παρὰ λαβὼν, τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πατρῴους φίλους ἀπέκτεινεν.

EFilijs, quos complures reliquit superstites, Joramus natu maximus patris voluntate in regnum successit, cum Israelitarum rege communi nomen habens, uxoris suæ fratre, qui Achabi fuit filius, & tum recens à Moabitico bello Samariam reversus Elisæum secum adduxerat. Ejus prophetæ res memorabiles è sacris libris huc transcriptas inserere nostræ narrationi, operæ pretium duximus. Obediæ uxor, qui Achabi dispensator fuerat, tunc vidua, Elisæum adiit, dicens, nec ipsum ignorare, qvod ea persecutione, qva Jezabela in prophetas sæviebat, marius ejus centum ex eo numero servaverat: qvos ut alere clam posset, multum æris alieni contraxerat. nunc illo defuncto, creditores & ipsam & liberos in servitutem velle rapere. quapropter orabat, ut ob hoc mariti benefactum ejus misertus opem aliquam præsentem afferret. Qvo scitante, ecquid domi haberet, nihil se habere ait, præter olei paululum in fidelia. tum propheta jubet illam ire, &, acceptis commodato à vicinis vacuis vasis compluribus, foribusque cubiculi clausis, in omnia oleum id indere. Deum enim repleturum omnia. Paruit mulier, & repletis ad unum omnibus, ad prophetam reversa, rem totam illi retulit. Ille consuluit, ut, divendito oleo, debitum creditoribus redderet. aliquantum enim de olei pretio superfore, qvod ad liberorum alimenta valeat. atque in hunc modum mulier
4. Reg. 6. à creditorum molestia liberata est. Idem Joramum per nuncios admonuit, ut locum quendam caveret, in qvo à Syris, occidere eum volentibus, insidiæ positæ fuerant. Qvo factum est, ut ille præmonitus venatum non iret. Adadus autem, frustratis insidiis, indignatus est, ratus eas à suis detectas: &, vocatis domesticis, per convitium proditores appellavit, minatus etiam mortem, eo qvod rem solis creditam hostis per eos cognoverit. Qvodam autem respondente, non rectè eum facere, qvod proditionis amicos insimularet, & suspicaretur ab ipsis detectos, qui ad hostem intercipiendum missi fuerant: sed scire debere, qvod Elisæus propheta nihil non indicet, prodatque vel occultissima consilia: jussit eos per nuncios explorare, in quanam urbe Elisæus habitet: renunciatumque est ei apud Dothaim hominem degere. Ac mox illuc aliqvot equitum turmas misit cum curribus, qui Elisæum comprehenderent: qui noctu urbem circumventam circumquaqve custodiebant. Diluculo autem minister prophetæ, se cognita, qvod hostes vellent eum capere, trepidè accurrens hoc illi indicat. At ille famulum ponere metum, & bono animo esse hortatus est, & ipse interim securus & fidens divino auxilio:

Κατέλειπε δὲ καὶ παῖδας ἱκανοὺς, Ἀχάβου δὲ ἀπέδειξε, τὸν πρεσβύτερον ἰώραμον. οὗτος δὲ ἔσχεν ὄνομα τοῦ τῆς μητρὸς ἀδελφοῦ, βασιλεύοντος τῶν ἰσραηλιτῶν, Ἀχάβου τοῦ παιδὸς. ὃς μαχόμενος ὑπὲρ τῆς μωαβίτιδος τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς εἰς σαμάρειαν, εἶχε σὺν αὑτῷ ἐλισσαῖον τὸν προφήτην, οὗ τὰς πράξεις βούλομαι διελθεῖν. λαμπρὸς γὰρ ἦσαν καὶ ἱερεὺς ἄξιος, καθὼς ἐν τοῖς ἱεραῖς βίβλοις ἐπεγνώκαμεν. προσελθοῦσα γὰρ αὐτῷ φασὶ τὴν ὠβεδίου, τὸν Ἀχάβου οἰκονόμου γυναῖκα εἰπεῖν, ὡς οὐκ ἀγνοεῖ, πῶς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς τοὺς προφήτας ἐθεράπευσεν, ἐκ τῆς Ἀχάβου γυναικὸς ἰεζαβέλας ἀναιρουμένους ἑκάστου. ἔλεγε γὰρ, ὡς αὐτὸς δανεισαμένου τρισχιλίους κεκρυμμένους. ἐπὶ τὴν τοῦ ἀνδρὸς πλάτην ἀγαλλομένην τὸν τῶν δανειστῶν αὐτὴν τε καὶ τέκνα πρὸς δουλείαν. παρεκάλει τε Ἐλισσαῖον τὴν ἐργασίαν πένητος ἐλεῆσαί τε καὶ ἀφαρπάσειν τινὰ βοήθειαν. πυθομένῳ δ' αὐτῷ τί ἔχοι δηλοῦν τῆς οἰκίας, ἄλλο μὲν οὐδὲν ἔφη, ἔλαιον ἢ βραχύ λίαν ἐν κεραμίῳ. ὁ δὲ προφήτης ἀπελθοῦσαν ἐκέλευσεν ἀγγεῖα χρήσιμα πολλὰ παρὰ τῶν γειτόνων κενὰ, καὶ τὰς θύρας ἀποκλῖσαι τοῦ οἰκήματος, μεταχεῖν εἰς ἅπαντα τὸ ἔλαιον. τοῦ δὲ θεοῦ πληρώσαντος αὐτὰ τῆς γυναικὸς, τὰ κελευσθέντα ποιούσης, ἐπὶ πάντα ἐπλήσθη, καὶ οὐδενὶ τῶν κενῶν, ἐλθοῦσα πρὸς τὸν προφήτην πάντα ἀπήγγειλεν, ὁ δὲ συμβουλεύει τὸ ἔλαιον ἀπελθοῦσαν ἀποδόσθαι, καὶ τοῖς δανεισταῖς ἀποδοῦναι τὸ ὀφειλόμενον. ἐρησθαι δὲ καὶ περισσότερον ἐκ τῆς πιπῆς τοῦ ἐλαίου, ὡς πρὸς ἀλλοτρόφην τῶν τέκνων καταχρήσεσθαι. καὶ ἐλισσαῖος μὲν ἔτως ἀπήλλαξε τῶν χρεῶν τὴν γυναῖκα, καὶ τῆς ἀπὸ τῶν δανειστῶν ὕβρεως ἠλευθέρωσεν. ἐλισσαῖος δὲ ταχέως πρὸς ἰώραμον ἐξαπέστειλε φυλάττεσθαι τὸν τόπον ἐκεῖνον αὐτῷ φράζων, ἔνθα δὲ ἐν αὐτῷ σύρους τινὰς ἐκβαλόντας αὐτὸν ἀναιρεῖν. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, ὡς ἐπὶ τὴν θήραν ὥρμησε τῷ προφήτῃ πεισθείς. ἄδερ δὲ, τῆς ἐπιβουλῆς Ἀραμαιτῶν, ὡς τῶν ἰδίων αὐτῷ καταμεμυσούντων τὴν ἐπέδραν πρὸς ἰώραμον, ὠργίζετό τε, καὶ μεταπεμψάμενος αὐτοὺς πρόδοτας ἔλεγε τῶν ἀπορρήτων αὐτῷ, καὶ θάνατον ἠπείλει, φανερὰς τῆς ἐπιχειρήσεως, ἣν μόνοις ἐκείνοις ἐπίστευσε, τοῦ πολεμίου γινομένης. φησάντων δέ τινες τῶν παρόντων μὴ ψεύδεσθαι αὐτὸν, μηδ' ὑπονοεῖν αὐτῶν ὡς πρὸς τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ κατειρηκότων τὴν ἐπιβουλὴν τῶν ἀναιρησόντων αὐτόν. ἀλλὰ γινώσκειν ἐπιτάττει ἐλισσαῖος ἔστιν ὁ προφήτης ὁ πάντα μᾶλλον αὐτῷ, καὶ φανερὰ ποιῶν τὰ ὑπ' αὐτοῦ βεβουλευμένα, προστάξει πέμψασι μαθεῖν ἐν τίνι πόλει Ἀραμαῖοι τυγχάνουσιν ὁ ἐλισσαῖος. οἱ δὲ πεμφθέντες ἦκον ἀγγέλλοντες αὐτὸν ἐν δωθαΐμ ὑπάρχοντα. πέμπει τοιγαροῦν ἄδερ ἐπὶ τὴν πόλιν δύναμιν πολλὴν ἵππων καὶ ἁρμάτων, ὅπως τὸν ἐλισσαῖον λάβωσιν. οἱ δὲ νυκτὸς κύκλῳ τὴν πόλιν πᾶσαν περιλαβόντες εἶχον ἐν φρουρᾷ. ἅμα δ' ἕω τοῦτο μαθὼν ὁ τοῦ προφήτου ἀκόλουθος, καὶ ὅτι ζητοῦσιν οἱ πολέμιοι λαβεῖν ἐλισσαῖον, ἐδήλωσεν αὐτῷ μὴ θορυβεῖσθαι καὶ τάχους δεομένῳ πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, τὸν θεράποντα μὴ δεδιέναι παρεθάρρυνε, καὶ τῷ θεῷ συμμάχῳ καταφρονῶν, ἀδεὴς ἦν.

παρε-

παρεκάλεσε τὸν Θεὸν πρὸς τὸ λαβεῖν αὐτὸν ἔνελ- A rogavitque Deum, ut ad confirmandum famu-
πῆ χάριτος ἐμφανίσαι τῷ αὐτῷ δύναμιν καὶ παρουσίαν lum præsentem se & auxiliatorem ostenderet.
ὡς δυνατόν. ὁ δὲ θεὸς, ἐπήκουσε τῶν εὐχῶν τῷ προφή- Tum Deus exoratus speciem magni equitatus
του γενόμενος, ὤφθη ἁρμάτων καὶ ἵππων τοῦ θε- & curruum circa Elisæum famulo videndam ex-
ράποντος πρὸς τὸν ἐλισσαῖον κεκυκλωμένον· θεάσασθαι hibuit, ita ut animatus his suppetiis, nec ipse
παρεῖχεν. ὡς αὐτὸν ἀφιέναι μὲν τὸ δέος, ἀναθαρρεῖσθαι quicquam timeret amplius. Post hæc vates ite-
δὲ πρὸς τὴν ὄψιν τῆς νομιζομένης συμμαχίας. ἐλισ- rum Deum oravit, ut obscuraret oculos hostium,
σαῖος δὲ μετὰ ταῦτα, καὶ τοὺς τῶν πολεμίων ὄψεις ἀμαυ- caligine immissa, præ qua agnoscere ipsum ne-
ρώσαι τὸν θεὸν παρεκάλει, ἀχλὺν αὐταῖς ἐπιβαλόν- B queant: & impetrato hoc qvoque, dedit se in
τα ἀφ' ἧς ἀγνοήσειν αὐτὸν ἔμελλον. γνόμενος δὲ καὶ medium illorum, interrogans, quem quærerent:
τοῦτο παρελθὼν εἰς μέσους τοὺς ἐχθροὺς, ἐπηρώτησε quibus respondentibus Elisæum prophetam se
τίνα διζήσοιντο ἥκοντες. τῶν δὲ, τὸν προφήτην ἐλισ- quærere, pollicitus est hunc se traditurum eis,
σαῖον ἐφάντων, ὡδὶ δώσειν ὑπέσχετο, εἰ πρὸς τὴν πό- si ad urbem, in qua esset, ipsum sequerentur. at-
λιν ἐν ᾗ τυγχάνει ὢν, ἀκολουθήσειαν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν, que ita, qui & oculis & mente à Deo cæcati fue-
ἡγουμένῳ τῷ προφήτῃ τὰς ὄψεις ὑπὸ τοῦ θεοῦ καὶ τὴν rant, ducentem incunctanter secuti sunt. quos
διάνοιαν ἐπεσκοτισμένοι ἀπουδάζοντες ἕποντο. ἀγα- ubi Samariam perduxit, Joramum regem jussit
γὼν δ' αὐτοὺς ἐλισσαῖος εἰς σαμάρειαν, ἰωράμῳ μὲν C portas claudere, & Syris suum militem circum-
τῷ βασιλεῖ προσέταξε κλεῖσαι τὰς θύρας, καὶ πρεσ- dare: precibus deinde rursum ad Deum missis,
βεύσας τοῖς σύροις τῷ αὐτοῦ δύναμιν. τοῦ θεοῦ δ' ἤνοιξε τὸ impetrat, ut hostium oculis caliginem illam tol-
καλυφθὲν τὰς ὄψεις τῶν πολεμίων, καὶ τῷ ἀχλὺν αὐ- leret. at illi, recepta oculorum acie, conclusos
τῶν ἀνελεῖν. οἱ δ' ἐκ τῆς ἀμαυρώσεως ἐκείνης ἀφέν- se animadvertunt in mediis hostibus. cumque
τες, ἑωρων αὐτοὺς ἐν μέσοις τοῖς ἐχθροῖς ὑπάρχοντας. attoniti & inopes consilii hærerent in tam
ἐκπλαγὲν δ' δεινῇ καὶ ἀμηχανίᾳ τῶν σύρων οἷον εἰ- prodigioso negotio, rege quærente ex prophe-
κὸς ἐφ' οὕτως θείῳ καὶ παραδόξῳ πράγματι κειμέ- ta, an jaculis eos deberet configere, id quidem
νων, καὶ τὸ βασιλέως ἰωράμου πυθομένου τὸν προ- facere vetuit. solos enim bello superatos hostes
φήτην εἰ κελεύσειεν αὐτοὺς κατακοντισθῆναι, τοῦτο μὲν D occidi fas esse. at hos ne læsa quidem ipsius di-
ἐκώλυσε ποιῆσαι ἐλισσαῖος. τοὺς γὰρ νόμῳ ληφθέντας tione, Dei voluntate & potentia, ignaros o-
πολέμου, ἀποκτείνειν ἔλεγε δίκαιον. τούτους δὲ μηδὲν mnium eò loci esse productos. consuluit igitur,
κακὸν ἐργάσασθαι τῷ ἐκείνου χώραν. θεία δὲ δυνά- ut hospitali mensa refectos incolumes abire
μει πρὸς αὐτοὺς ἐκ εἰδότας ἐλθεῖν. σωφρονοῦλθοσέ permitteret. Itaque Joramus prophetæ monitis
τε ξενίων αὐτοῖς μεταδόντα καὶ τραπέζης, ἀπολύειν obsequens, liberaliter ac splendidè tractatos
ἀβλαβεῖς. ἰωράμος μὲν οὖν τοῦ προφήτου πεισθόμε- Syros ad regem eorum Adadum remisit. Illi re- IV.
νος, ἱππικὰς λαμπρῶς καὶ πάνυ φιλοτίμως τοὺς σύ- versi omnia, quæ eis contigere, suo regi renun-
ρους, ἀπέλυσε πρὸς ἄδερα τὸν αὐτῶν βασιλέα. τῶν δ' E tiant: qui in tanto prodigio manifestam Dei po-
ἀφικομένων καὶ δηλωσάντων αὐτῷ τὰ συμβεβηκότα, tentiam admiratus, simulq; vatis divinitatem,
θαυμάσας ὁ ἄδερ τὸ παράδοξον καὶ τῷ τοῦ θεοῦ τῶν nihil posthac contra Israelitarum regem clam
ἰσραηλιτῶν ἐπιφάνειαν καὶ δύναμιν, καὶ τὸν προφή- molitus est: sed decrevit aperto Marte rem ge-
τῶν ὡς τὸ θεῖον οὕτως ἐναργῶς παρεῖναι, κρύφα μὲν rere, potentiorem se ratus, & numerosioris exer-
οὐκέτι διέγνω τῶν ἰσραηλιτῶν ἐπιχειρεῖν βασιλεῖ τὸν citus dominum: comparatisque ingentibus co-
ἐλισσαῖον δεδοικώς. φανερῶς δὲ πολεμεῖν ἔκρινε, τῷ piis, universas contra eum educit, qui putans se
πλήθει τῆς στρατιᾶς καὶ τῇ δυνάμει νομίζων πρέσβυ- imparem, si collatis signis res ferro gerenda sit,
τέραν τῶν πολεμίων. καὶ στρατεύει μὲν μεχάλης δυνά- F intra Samariam se continuit, fretus urbis muni-
μεως ὅλης τὸν ἰώραμον. ὃς οὐχ ἡγούμενος αὐτὸν ἀξιό- tionibus. Adadus vero cogitans, si non machi-
μαχον ἔναγχος τοῖς σύροις, ἐνέκλεισεν αὐτὸν εἰς τὴν σα- nis, fame tamen eam se in potestatem redactu-
μάρειαν, θαρρῶν τῇ τῶν τειχῶν ἰσχυρότητι. ἄδερ δὲ λο- rum, oppugnationem aggreditur. Tanta autem
γισάμενος αἱρήσειν τὴν πόλιν, εἰ καὶ μὴ τοῖς μηχα- Joramus laborabat rerum inopia, ut propter
νήμασι, λιμῷ γοῦν καὶ ἀπάνῃ τῶν ἐπιτηδείων ὡδα- nimiam indigentiam intra Samariam veniret
γκάσειε τοὺς σαμαρεῖς, προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν octoginta denariis argenteis caput asini, & quin-
πόλιν. οὕτω δ' ἐπέλειπε τὸν ἰώραμον ἡ τῶν ἀναγ- que denariis Hebræi columbini stercoris sex-
καίων ἄπορία, ὡς μὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἐνδείας tarium vice condimenti emerent: nihilq; ma-
ἐν τῇ σαμαρείᾳ πραθῆναι, ὀγδοήκοντα μὲν ἀργυρῶν G gis verebatur rex, quam ne quis fame adactus,
νομισμάτων κεφαλὴν ὄνου, πέντε δ' ἀργυρῶν νο- & non ferens inopiam, urbem hostibus prode-
μισματος, ξέστου κόπρου περιστερῶν ἀντὶ ἁλῶν ὠνεῖ- ret. quamobrem per singulos dies obibat ipse
σθαι τοὺς ἑβραίους. ὧν δ' ἐν φόβῳ μὴ διὰ τὸν λιμὸν mœnia & excubias, dispiciens, ne quis in urbem
προδῷ τις τοῖς ἐχθροῖς τὴν πόλιν ὁ ἰώραμος. καὶ καθ' clam admitteretur, & singulari diligentia hu-
ἑκάστην ἡμέραν ἐκπερήρχετο τὰ τείχη καὶ τοὺς φύ- jusmodi occasiones adimens. Cumque mulier
λακας, μήτις ἔνδον εἴη παρ' αὐτῷ σκοπῶν. καί τῳ quædam exclamasset, Miserere domine, pu-
βλέποντι καὶ φρονοῦντι ἀφαιρούμενος καὶ τὸ βού- tans eam aliquid cibi petere, commotus ira ma-
λεσθαί τι τοιοῦτο, καὶ τὸ ἔργον, εἰ ταύτην τις τὴν γνώμην le precatus est ei, negans sibi esse vel areas vel
ἤδη λαμβάνειν ἔφθασεν. ἀνακραγούσης δέ τινος torcularia, unde ipsi impertiri posset aliquid.
γυναικὸς, δέσποτα ἐλέησον. νομίσας αὐτῶν τι μέλλειν αὐτῷ τῶν πρὸς τροφὴν, ὀργισθεὶς ἐπηράσατο
αὐτῇ τὸν θεὸν, καὶ μήτε ἀλῴσεις αὐτῷ, μήτε λήνους ὑπάρχειν ἔλεγε, ὅθεν τι καὶ δώσοιεν αὐτῇ δεομένῃ.

illa verò dicente, nihil se ejusmodi petere, nec ob cibum molestam esse, sed ut litem inter se & aliam mulierem finiat: jubet, quid rei sit, exponere. Mulier ait, se cum amica quadam vicina pactam ut, quandoquidem nullum aliud adsit contra famem remedium, jugulatis infantibus, (nam utrique erat filiolus) unum atque alterum diem hoc cibo se alerent. Se prius suum occidisse, quo hesterna die consumpto in communem alimoniam, alteram illam mulierem à pacto discedere, & suum abscondidisse filium. Perculsus vehementi dolore Joramus vestem sibi conscidit, & exclamans hoc demum defuisse ad calamitatum summam, ira contra prophetam accenditur, tollendum dicti tans, qui in tantis malis nullum dignaretur à cœlesti numine impetrare subsidium: confestimque mittit, qui caput illi amputet. Et ille quidem ad cædem ejus properabat, Elisæum verò regis ira non latuit: sed domi sedens cum discipulis, Joramus, inquit, homicidæ filius, misit, qui caput mihi adimat. nunc adventum ejus observate, ut, dum erit pro foribus, opponatis vos, & objectis foribus illum remoremini. mox enim rex ipse aderit, mandati jam pœnitens. Illi ita, ut jussi sunt, hominem venientem excludunt: moxque Joramus ad se reversus, & veritus, ne cædes acceleretur, quantum potuit, ad Elisæum properat, interventu suo cohibiturus missum à se hominem, & vatem periclitantem servaturus. quo ut ventum est, incusare eum cœpit, quod in tantis calamitatibus se cum civibus despiceret, nec ullum à Deo peteret remedium. Tum propheta promittit in crastinum eadem hora, qua tum rex ad se venerat, futuram magnam rerum ad victum necessariarum abundantiã, ita ut publicè in foro uno siclo veniret satum similæ, & uno æque siclo duo sata hordei. His dictis, rex cum suo comitatu supra modum exhilaratus est, propter expertam toties prædictionum fidem tum quoque nihil addubitans, & præsentem difficultatem spe futuri sublevans, amicus autem quidam regius, tertiæ copiarum ejus parti præpositus, cui tum rex forte familiariter incumbebat, Non credibilia, inquit, polliceris, mi vates, & sicut absurdum sit sperare similæ ac hordei pluviam, ita nec, quod tu dicis, mihi fit verisimile. Tum propheta: Videbis ipse, ne dubita, sed videbis modo, non frueris etiam. Hæc prædictio effectum talem habuit. Mos erat apud Samaritas, ut lepra impurati extra mœnia degerent: & tum quoque quatuor numero hac de causa extra portas habebant domicilium. Hi cum propter sævientem famem nihil ex urbe ciborum acciperent, & sive in urbem reditus daretur, sive domi se continerent, fame sibi pereundum certo intelligerent, decreverunt se hostibus committere: ut, sive eis parceretur, viverent: sive sævire hostis mallet, certè levius mortis genus incurrerent. Hæc sententia postquam comprobata est, noctu eunt ad castra hostium.

4. Reg. 7.

τῆς δ' οὐδενὸς μὲν χρῄζειν ἐπούσης τούτων οὐδ' ἐπιχλεῦν τροφῆς ἕνεκα. κελθήναι δ' ἀξιούσης πρὸς ἄλλην γυναῖκα. κελεύσαντος λέγειν καὶ διδάσκειν ὧν ἐπιζητεῖ. σωθῆναι ἔφη ποιήσασθαι μὲν τὴν ἑτέραν γυναῖκος, γειτνιώσης αὐτῇ καὶ φίλης τυγχανούσης, ὅπως ἐπὶ τοῖς τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς ἐνδείας ἀμήχανα, διαχρησαίμεθα τὰ τέκνα, ἵνα δ' ἄρξειεν ἑκατέρα πρῶτον, ἀνὰ μίαν ἡμέραν θρέψωμεν ἀλλήλας. κἀγὼ φησὶ πρώτη τὸν μὸν κατεσφαξα. καὶ τὴν παρελθοῦσαν ἡμέραν, τὸν μὸν ἑτεραφημὸν ἀμφοτέραις ἐδ' οὐ βέλεται ταῦτα ποιῆν, ἀλλὰ σῴζεσθαι τὴν σωθεῖσαν, καὶ τὸν υἱὸν ἀφανῆ πεποίηκε. τοῦτ' ἐλύπησε σφόδρα ἱστορήσαντα, καὶ περιῤῥηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, καὶ δεινὸν ἀνιάσας, εἶπεν ὀργὴν ἔχει τὸν προφήτην ἐλισσαῖον πληρωθεὶς, ἀνελεῖν αὐτὸν ὥρμησεν, ἵνα μὴ δεῖται θεὸν πορὸν αὐτῷ καὶ διαφυγὴν τῶν προσεχόντων κακῶν δοῦναι. τὸν τε ἀποστειλάντα αὐτὸ τὴν κεφαλὴν, ἀγχοῦς ἐξέπεμπε. καὶ ὁ μὲν ἔτι τὴν ἀναίρεσιν ἠπείγετο τοῦ προφήτου. τὸν δ' ἐλισσαῖον οὐκ ἐλάνθανε ἡ βασιλέως ὀργή. καθεζόμενος δ' οἰκαδε παρ' ἑαυτῷ σὺν τοῖς μαθηταῖς, ἐμήνυσεν αὐτοῖς, ὅτι ἱώραμος ὁ τοῦ φονέως υἱὸς πέμψειε τὴν ἀφαιρήσοντα αὐτοῦ τὴν κεφαλήν. ἀλλ' ὑμεῖς φησιν, ὅταν ὁ τοῦτο προσταχθεὶς ἀφίκηται, θυρωρὰν ἔχετε ἐπιμένοντα προσαποκλείσαντες τὴν θύραν καὶ κατασχεῖν ἀκόλουθος δ' αὐτῷ πρὸς ἐμὲ θυμούμενος ὁ βασιλεὺς, μεταβεβουλευμένος ἤδη τὴν ἀναίρεσιν τοῦ ἐλισσαίου ἐποίησεν. ἱώραμος δὲ κατανοῶν τὸν ἐπὶ τὸν προφήτην ὀργὴν, καὶ δείσας μὴ φθάσῃ κτείνας αὐτὸν ὁ τοῦτο προσταχθεὶς, ἐπέβαλε κωλύσαι θυμοῦ τὸν φόνον, καὶ διασῶσαι τὸν προφήτην. ἀφικομένου δὲ πρὸς αὐτὸν, ἠπάτητο ὅτι μὴ θυμῷ τοῦ θεοῦ λύσιν αὐτῷ τῶν παρόντων κακῶν αἰτεῖ, ἀλλ' ὅτως ἐπ' αὐτῶν φθειρομένους ἐρᾷ. ἐλισσαῖος δὲ, εἰς τὴν ὑπιοῦσαν ἐπαγγέλλετο κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἵν' ὁ βασιλεὺς ἀφίκετο πρὸς αὐτὸν, ἔσεσθαι πολλὴν ἀφθονίαν τροφῆς. ἑστάναι μὲν γὰρ ἐν τῇ ἀγορᾷ σίκλε δύο κριθῆς σύτα. ὠνεῖσθαι δὲ σεμιδάλεως σᾶτον σίκλου. ταῦτα τὸν τ' ἱώραμον καὶ τοὺς παρόντας εἰς χαρὰν ἀπέστρεψε. πιστεύειν δὲ τῷ προφήτῃ διὰ τὴν ἐπὶ τοῖς προπεπειραμένοις ἀλήθειαν οὐκ ὤκνων. ἀλλὰ καὶ τότε ἐπ' ἐκείνης ἐνδεὲς τὴ ἡμέρας ἐ παλαίτερον ἡ προσδοκωμένη κύφον αὐτοῖς ἐποίῃ. ὁ δὲ τὸ τρίτης μοίρεως ἡγεμὼν τοῦ βασιλέως φίλος ὢν καὶ τότε φέρων αὐτὸν ἐπερωτήσεις μῶν, ἅπερ εἶπε λέγεις ὦ προφῆτα καὶ ὥστε ἀδύνατον σκέλεσι τὸν θεὸν ἐξ οὐρανοῦ καταρράκτας κριθῆς ἢ σεμιδάλεως, οὕτως ἀμήχανον καὶ τὰ παρ' σοῦ νῦν εἰρημένα γενέσθαι; καὶ ὁ προφήτης πρὸς αὐτὸν, ταῦτα μὲν εἶπεν ὄψῃ τοῦτο λαμβάνοντα τὸ τέλος. οὐ μεταλήψῃ δ' οὐδενὸς τῶν παρόντων. ἐξέβη τινὰς τῶν τριῶν τῶν παρ' ἐλισσαίου προειρημένα. νόμος ἦν τῇ σαμαρείᾳ, τοὺς λέπρᾳ ἔχοντας ἐ μὴ καθαροὺς ὑπὸ τῶν πολιτῶν τὰ σώματα, μένειν ἔξω τ' πόλεως. ἄνδρες ἦν τὸν ἀριθμὸν τέσσαρες, διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν πρὸ τῶν πυλῶν μένοντες, μηκέτι μηδενὸς αὐτοῖς διὰ τὴν ὑπερβολὴν δ' λιμοῦ τροφὴν ἐκφέροντος, εἰσελθεῖν μὲν εἰς τὴν πόλιν κεκωλυμένοι διὰ τὸν νόμον, κἂν ὑπτιάσῃ ὑ αὐτοῖς διαφθαρήσεσθαι κακῶς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ λογισάμενοι, τοῦτο ὑ πεισεσθαι κἂν αὐτόθι μένωσιν ὑπὸ τροφῆς, ὡμολόγησαν τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἐκφυγεῖν. ὡς εἰ μὲν φείσαιντο αὐτῶν ζῶσιμοι. εἰ δ' ἀναιρεθεῖεν, εὐθανατήσοντες. ταύτην κυρώσαντος τὴν βουλὴν, νυκτὸς ἦκον εἰς τὰ πρατόπεδον τῶν πολεμίων, ἦρχε-

ἤρχετο δὴ ἤδη τοὺς σύρους ἐκφοβεῖν καὶ παράτειναι ὁ
θόρυβος, καὶ κτύπον ἁρμάτων καὶ ἵππων ὡς ἐπερχομένης
φαλαγγος τοῖς ἀνοήτοις αὐτῶν ἐνηχεῖν, καὶ ταύτῃ ἐγκυ-
ρεῖν μεγαφέρειν αὐτοῖς τὴν ὑπόνοιαν. ἀμέλει τοῖς
μὲν πρώτοις ἐπὶ αὐτοῖς διεπέμποντο, ὡς τε τοὺς σκηνὰς
ἐκλιπόντας συνέβαινον πρὸς τὸν ἀδελφὸν λέγοντες ὡς
ἰωσαφὰτ ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς μισθωσάμενος
συμμάχους, τόν τε τῶν αἰγυπτίων βασιλέα, καὶ τὸν τῶν
ἀράβων, ἐπ' αὐτοὺς ἄγει. πρεσβευόντων γὰρ αὐτοῖς, ἐπι-
πτουσι δὲ κτύπου. ταῦτα λέγουσιν ὁ ἀδελφὸς, καὶ γὰρ αὐ-
τὸς ἀκριβῶς ἤδη τὰς ἀκοὰς ὁμοίως τῷ πλήθει,
πεφόβηκε. καὶ μετὰ πολλῆς ἀταξίας καὶ θορύβου κατα-
λιπόντες ἐν τῇ παρεμβολῇ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια, καὶ πολὺν ἄφθονον, εἰς φυγὴν ἐχωρησαν. οἱ δὲ
λεπροὶ οἱ ἐκ τῆς σαμαρείας ἀναχωρησαντες εἰς τὸ τῶν
σύρων στρατόπεδον, ὧν μικρὸν ἔμπροσθεν ἐπεμνήσθη-
μεν, καὶ ἐλθόντες πρὸς τὴν παρεμβολὴν, πολλὴν ἡσυ-
χίαν καὶ ἀφθονίαν ἔβλεπον οὖσαν. καὶ παρελθόντες δὴ
ἐκεῖ καὶ ὁρμήσαντες εἰς μίαν σκηνὴν, ὡς οὐδὲ ἕνα ἐνο-
ροῦντα μέσῳ, φαγόντες καὶ πιόντες ἐβάστασαν ἐσθῆτα,
καὶ πάλιν χρυσὸν κομίσαντες ἔξω τῆς παρεμβολῆς
ἔκρυψαν. ἐπειδὴ εἰς ἑτέραν σκηνὴν παρελθόντες, ὁ-
μοίως τὰ ἐν αὐτῇ πάλιν ἐξεκόμισαν. καὶ τοῦτο ἐποίη-
σαν πολλάκις, μηδενὸς αὐτοῖς ὅλως ἐντυγχανόντος. ὁ-
θεν ἰδόντες ἀναχεχωρηκέναι τοὺς πολεμίους, κατε-
γίνωσκον ἑαυτῶν μὴ ταῦτα δηλούντων τοῦ ἰωράμου καὶ
τῶν πολιτῶν. καὶ οἱ μὲν ἐλθόντες πρὸς τὸ τῆς σα-
μαρίας τεῖχος, καὶ ἀναβοήσαντες πρὸς τοὺς φύλα-
κας, ἐμήνυον αὐτοῖς τὰ περὶ τοὺς πολεμίους. ἐκεῖνοι δὲ
ταῦτα ἀπήγγειλαν τοῖς ἔνδον βασιλέως φύλαξι. παρ'
ὧν μαθὼν ἰωράμος, μεταπέμπεται τοὺς φίλους καὶ
τοὺς ἡγεμόνας. πρὸς οὓς ἐλθόντας ἐπέδειξαν καὶ τεχνίτου
τινὸς ἔλεγε τὴν ἀναχώρησιν τῶν τῶν σύρων βασιλέως,
ὑπονοήσαντος ὑμᾶς τοῦ λιμοῦ ἕνεκα φθαρήσεσθαι, ἵν' ὡς πε-
φόβηνται δῆτα ἕνεκα τῆς ἐξελθόντων τὴν παρεμβολῆς
ἀφθόνως ἔπαυσιν. καὶ κτείνῃ μὲν αὐτοὺς, ἀμαχητὶ δ'
ἕλῃ τὴν πόλιν. ὅθεν ὑμῖν παραινῶ, μὴ φυλακῆς ἔχειν
αὐτὴν, φρονήσαντας τοῦ τοὺς πολεμίους ἀναχεχωρηκέ-
ναι. φήσαντος δέ τινος, ὡς ἄριστα μὲν ἂν συνεβούλευσεν ὑπο-
νοήσας. πέμψαι χρῆναι συμβουλεύσαντος δύο τῶν
ἱππέων τοὺς τὴν ἄχρι ἰορδάνου πᾶσαν ἐξερευνήσον-
τας, μὴ ἐλλοχεύντες ὑπολοχῶντες τοὺς πολεμίους λάθ-
φθείρειεν, φυλακὴν τῇ σκηνῇ ποιοῦνται, τὸ μηδὲν ὁ-
μοίως παθεῖν αὐτὴν ἀνυπόπτως προελθοῦσαν. πρόσ-
κεισθαι δέ φησι τοῖς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ τεθνηκόσι τοὺς
ἵππους καὶ τοὺς ἐκ τῶν ἐχθρῶν ληφθέντας ἀπωλείας ἕνεκα. ἀρε-
σθεὶς ἡ τῇ γνώμῃ πέμπει τοὺς κατοψομένους ἐπέμψεν. οἱ
δὲ, κενὴν μὲν τὴν ὁδὸν πολεμίων ἥνυσαν, μεστὴν δὲ στο-
λῆς καὶ σκευῶν εὗρον. ἃ διὰ τὸ κατὰ σπουδὴν ἐκφοβηθέντας ἀπορρῖψαι καταλιπεῖν. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς,
ὅτι διαρπαγὴν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τὸ πλῆθος ἐξαφῆ-
κεν. ἅπαντες δὴ οὐδὲν οὐδὲ ὀλίγον ὠφελοῦντο, ἀλλὰ
πολὺν μὲν χρυσὸν. πολὺν δὲ ἄργυρον. ἀγέλας δὲ παν-
τοδαπῶν κτηνῶν. ἐπὶ γεμὴν σίτου μυριάδας ἐκεί-
νης, ἧς οὐδ' ὄναρ ἤλπισαν ἐπιτυχόντες, τῶν μὲν παρ-
όντων κακῶν ἀπηλλάγησαν. ἀφθονίαν δὲ εἶχον ὡς
ὠνεῖσθαι δύο μὲν σάτα κριθῆς σίκλου. τρεῖς δὲ ἀλεύρου
δὲ σάτον σίκλου κατὰ τὸν ἐλισσαίου προφητείαν. ἰσχύει
δὲ τὸ σάτον, μόδιον καὶ ἥμισυ ἰταλικόν. μέτρον δὲ τού-
των ἐκ ὠνατο τῶν ἀγαθῶν ὁ τῆς τρίτης μοίρας ἡγε-
μὼν καταστὰς ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐπὶ τῆς πύλης,

A Ea nocte Deus Syros exterruit, immisso in aures eorum sonitu quasi curruum & armatorum adventantium, adeo ut, crescente magis ac magis suspicione, consternati è totis castris ad regem suum concurrerent, dicentes adesse reges à Joramo conductos, regem Ægypti & regem insularum: jam enim exaudiri eorum strepitum. Hæc nunciantibus Adadus credidit, quod & ipsi aures inani sonitu pulsarentur, ut cæteris: & per summam trepidationem omnes sine ordine ad fugam se expediunt, relictisque intra castra & equis, & jumentis, & divitiis maximis, totam spem salutis in fugiendo collocant. Leprosi verò illi Samaritæ venientes in castra Syrorum, in ipso valli aditu ingens silentium & magnam rerum copiam deprehendunt, progressique ulterius, & ad unum quodpiam tentorium delati, post-
B quam ne unum quidem adesse viderunt, refecti primum cibo ac potu, veste & multo auro se onerant, eam prædam extra vallum elatum in
C quodam loco abdunt: mox alterum tentorium aggressi faciunt similiter, ut prius: idque quater fecerunt, nemine interim conspecto. Unde facilè conjectantes de abitu hostium, damnabant suam negligentiam, quod non hæc Joramo &
D civibus indicassent mox à principio. quapropter ad mœnia Samariæ properant, & inclamatis custodibus, discessum hostium eis significant. illi porro excubitoribus regiis idem renuntiant. Rex cognito negotio, amicorum & ducum consilium advocat. ait rem sibi suspectam, ne, astu simulato abitu, Syri sibi insidias struant, desperantes fame urbem expugnari posse: ut si ad diripienda
E castra, quasi fuga deserta, procurrant, repente coorti, cæsis direptoribus, urbem etiam facile occupent. quare suam sententiam esse, ut diligenter eam contra insidias muniant, & cauti sint, neque, temere credita fuga hostium, procurrendo periculo se objiciant. Hoc consilium quidam laudavit, ut prudens: addiditque sibi videri mittendos duos equites, qui omnia Jordanem usque explorent: qui si forte intercipiantur, cautiores
F fore cæteros, ne & ipsi temere progressi circumveniantur: nec duorum equitum fore gravem jacturam, quos fortassis alioquin fames absumeret. id regi placuit, & evestigio misit, qui omnia dispicerent. illi renunciant nihil se per viam reperisse hostium, sed passim jacere arma jactata, & frumentum reliquasque sarcinas, quo expeditiores fugerent. his auditis, rex multitudinem ad
G castrorum direptionem emittit. nec fuit vulgaris præda, sed auri & argenti plurimum, & varia jumentorum genera, præterea tantum invenerunt frumenti atque hordei numerum, quantum nec in somnis sperare poterant, ut mox omnes præteritæ famis oblivio caperet. tanta enim fuit abundantia, ut duo sata hordei sicli emerentur, & eodem pretio satum simile, juxta Elisæi vaticinium. satum autem continet modium Italicum & dimidium. solus autem hac copia non est adjutus præfectus ille tertiæ partis militiæ, constitutus enim ad portam à rege,

ut cohiberet proruentis multitudinis impetum, ne se invicem conculcando obtererent, ipse hoc passus est: atque ita interiit, qvemadmodum Eliſæus prædixerat, cum prænuncianti annonæ abundantiam nollet credere. Rex autem Syrorum Damaſcum reverſus incolumis, ubi cognovit, divinitus immiſſo terrore, ſe una cum exercitu in fugam conjectum, & vanum fuiſſe, quod de adventu hoſtium crediderant, ratus omnino adverſum ſe habere numen, per animi ægritudinem in morbum etiam corporis incidit. cumque per idem tempus Eliſæus Damaſcum inviſeret, hoc cognito, fidiſſimum è familiaribus ſuis Azaelem honoris cauſa ei miſit obviam, non ſine muneribus, ſcitaturum, quiſnam futurus eſſet morbi exitus, & num evaſurus eſſet hoc periculum. Azael, aſſumptis quadraginta camelis, quicquid optimum ager Damaſcenus fert, & quicquid in regia fuit eximium, in eos impoſuit: & obviam factus Eliſæo, reverenter eum ſalutat, dicens ſe ab Adado rege miſſum, ut offerret ei munera, & de morbo conſuleret, num quod levamen ſperare debeat. propheta, nuncio nihil mali renunciare juſſo, tantum moriturum regem indicat. id famulus regius dolenter accepit. Eliſæus vero flebat, & multis manabat lacrymis, proſpiciens, quanta mala paſſurus eſſet ſuus populus poſt Adadi obitum. Azaele deinde rogante cauſam triſtitiæ, Fleo, inquit, qvod me Iſraelitarum miſereat, tam multis à te afficientur cladibus: nam optimos ex eis interficies, & munitiſſimas eorum urbes incendes, & infantes ad ſaxa allides, & diſſecabis prægnantes mulieres. Azaele verò dicente, & unde mihi vires, ut hæc faciam, ait ſibi divinitus ſignificatum, quod ipſe regnaturus ſit in Syria. Itaque Azael reverſus ad ſuum dominum, melius eum habiturum nunciat: & ſequenti die reti uvido in eum injecto, præfocati à ſe regiam occupat, vir alioquin ſtrenuus, & gratioſus apud Syrorum ac Damaſcenorum multitudinem: quo factum eſt, ut usq; in præſens tam Adadus quam Azael ejus ſucceſſor divinis apud Syros colantur honoribus, tum propter aliam beneficentiam, tum quia magnificè templis extructis Damaſcenorum urbem ornatiorem reddiderint. eorum enim effigies quotidianis pompis honorant, & antiquitatem jactant, neſcientes, qvod non admodum ſint veteres, & nondum centum ſupra mille anni ab eorum ætate interceſſerint. Cæterum Joramus Iſraelitarum rex, audita morte Adadi, à continuis pavoribus reſpiravit, lætus tandem aliquando licere ſibi in pace vivere.

4. *Reg.* 8.

V. Alter vero Joramus, qui Hieroſolymis imperitans eodem, ut dixi, nomine cenſebatur, mox ut principatum iniit, à cædibus fratrum & paterſorum amicorum poteſtatem auſpicatus, videbatur cum Iſraeliticis regibus certamen ſuſcepiſſe, ne inferior haberi poſſet, quantum ad impietatem attinet, nactus ad hoc magiſtram idoneam Gotholiam uxorem: qvæ fuit Achabi filia, à qua externorum numinum cultum didicit.

ἵνα τὸ πλῆθος ἐπέχῃ τῆς πολλῆς ὁρμῆς, καὶ μὴ κινδυνώδωσιν ὑπ' ἀλλήλων ὠθούμενοι συμπατηθέντες ἀπολέσθαι, ταῦτ' αὐτὸς ἔπαθε. καὶ τέτων δοθησομένων τὸν τρόπον, τῷ τελευτήν αὐτῷ προφητεύσαντος Ἐλισσαίου, ὅτι τῆς ὑπ' αὐτῷ γῆς τῆς ἐσομένης εὐπορίας τῶν ἀπιστουμένων λεγομένοις, μόνος ἐξ ἁπάντων οὐκ ἐπίστευσεν. ὁ δὲ τῶν Σύρων βασιλεὺς Ἄδερος Δαμασκὸν, καὶ μαθὼν ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν τε καὶ τὸ στρατιὰν αὐτῷ πᾶσαν εἰς τὸ δεῖσος καὶ τὴν παροῦσαν συμφορὰν ἐνέβαλλεν, ἀλλ' οὐκ ἐξ ἐφόδου πολεμίων ἐγίνετο, σφόδρα τῇ δυσθυμίᾳ τὸν θεὸν ἔχειν ἀθυμήσας εἰς νόσον καπίπτει. συνθημήσαντος δὲ κατ' ὄναρ τὸν ἀρχόντων εἰς Δαμασκὸν ἐλιοταίου τῷ προφήτου, γνοὺς ὁ ἄνδρ, τὸν πιστότατον τῶν οἰκετῶν Ἀζάηλον ἐπέμψεν ὑπαντησόμενον αὐτῷ, καὶ δῶρα κομίζοντα, κελεύσας ἐρέσθαι περὶ τῆς νόσου, καὶ εἰ διαφύγοι τὸν ἐξ αὐτῆς κίνδυνον. Ἀζάηλος δὲ μὴ καμήλων παραλαβόντα τὸν ἀριθμὸν, οἷα τὰ κάλλιστα καὶ τὰ τιμιώτατα, τῶν ἐν Δαμασκῷ γινομένων, καὶ ὄντων ἐν τῇ βασιλείῳ φέρων δῶρα, συμβαλὼν τῷ ἐλιοταίῳ, καὶ προσαγορεύσας αὐτὸν φιλοφρόνως, ἔλεγεν ὑπὸ ἄδερος τοῦ βασιλέως πεμφθέντα πρὸς αὐτὸν, δῶρά τε κομίσαι καὶ πυθέσθαι περὶ τῆς νόσου, εἰ ῥᾴδιον ἀπ' αὐτῆς ἔσοιτο. ὁ δὲ προφήτης, τὸν μὲν Ἀζάηλον ἐκέλευσε μηδὲν ἀπαγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ κακόν. ἔλεγε δ' ὅτι τεθνήξεται. καὶ ὁ μὲν οἰκέτης τοῦ βασιλέως, ἐλυπεῖτο ταῦτα ἀκούσας. ὁ δὲ ἐλιοταῖος ἔκλαιε, καὶ πολλοῖς ἐῤῥέετο δακρύοις, προορώμενος ἃ πείσεται ὁ λαὸς ἐμέλλε κακὰ, μετὰ τὸν ἄδερος τελευτήν. ἀνακρίναντος δ' αὐτὸν Ἀζάηλου τὴν αἰτίαν τ' συγχύσεως, κλαίειν, φησὶ, τὸ πλῆθος τῶν ἰσραηλιτῶν ἐλεῶ, ὧν σὺ σοῦ πείσονται δεινῶν, ἀποκτενεῖς μὲν αὐτῶν τοὺς ἀρίστους, καὶ τὰς ὀχυροτάτας πόλεις ἐμπρήσῃς, καὶ παιδία μὲν ἀποκτενεῖς, προσορήγνυς πέτρας, τὰς δ' ἐγκύους ἀναῤῥήξεις γυναῖκας. τοῦ δ' Ἀζάηλου λέγοντος, τίνα γὰρ ἰσχὺν ἐν ἐμοὶ τηλικαύτην εἶναι συμβεβηκέναι ὡς τε ταῦτα ποιῆσαι, τὸν θεὸν ἔφησεν αὐτῷ δεδηλωκέναι τοῦθ' ὅτι τῆς συρίας μέλλοι βασιλεύειν. Ἀζάηλος μὲν οὖν ὡδαγμένῳ πρὸς τὸν ἄδερα, τὰ μὲν τὰ βέλτιω περὶ τῆς νόσου κατήγγειλε. τῇ δ' ἑπιούσῃ δίκτυον ὑπέβαλων αὐτῷ Δαβρόχον, τὸν μὲν στραγγάλῃ διέφθειρε, τέλει δ' ἀρχὴν αὐτὸς παρέλαβε, δρασηρὸς τε ὢν ἀνὴρ, καὶ πολλὰ ἔχων ὠφελῆ τῶν σύνεσιν καὶ τοῦ δήμου τῶν δαμασκηνῶν. ὑφ' οὗ μέχρι νῦν αὐτός τε ὁ ἄδερ καὶ Ἀζάηλος ὁ μετ' αὐτὸν ἄρξας, ὡς θεοὶ τιμῶνται Δι' τὰς εὐεργεσίας καὶ τῶν ναῶν τὰς οἰκοδομίας, ἃς ἐκόσμησαν τέλει τῶν δαμασκηνῶν πόλιν. πέμπουσι δ' αὐτοὶ καθ' ἑκάσην ἡμέραν ἐπί τε τιμῇ τῶν βασιλέων, καὶ σεμνύνοντες τέλει τύτων ἀρχαιότητα, οὐκ εἰδότες ὅτι νεώτεροί εἰσι, καὶ οὐκ ἔχουσιν αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς ἔτη χίλια ἢ ἑκατόν. ὁ δὲ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ἰώραμος ἀκούσας τὴν ἄδερος τελευτὴν, ἀνέπνευσεν ἐκ τῶν φόβων, καὶ τὸ δεῖσος ὃ δι' αὐτὸν εἶχεν, ἀσμένως εἰρήνης λαβόμενος. ἰώραμος δ' ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς, ὃς τοῦτο γὰρ ἦν τοὔνομα τῷ παῖδι κατὰ τὸν προειρημένον ἐμοὶ τρόπον ἔλαβεν ὄνομα, παραλαβὼν τὴν ἀρχὴν, εὐθὺς ἐπὶ σφαγὴν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ τῶν πατρίων φίλων οἳ καὶ ἡγεμόνες ἦσαν ἐχώρησεν, τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ἐπίδειξιν τῆς πονηρίας ἐντεῦθεν ποιούμενος, καὶ μηδὲν διενεγκὼν τῶν τῶ ἰσραὴλ βασιλέων, οἳ πρῶτοι παρέλαβόμισαν εἰς τὰ πάτρια τῶν ἑβραίων ἔθη, καὶ τὰ θεοῦ θρησκείαν. ἐδίδαξε τε αὐτὸν τε τὰ ἄλλα κακὰ, καὶ δὴ καὶ ξενικοὺς θεοὺς σέβεσθαι, γοθολία θυγάτηρ μὲν ἀχάβου συνοικήσασα δ' αὐτῷ.

καὶ ὁ

καὶ ὁ μὲν θεὸς ἀφῃρεῖτο τὸν πρὸς Δαβὶδην ὁμολογίαν σὺν A
ἐβούλετο τοῦτο τὸ ἔθνος ἐξαφανίσαι. ἰώραμος δὲ
οὐ διέλιπεν ἐκκαίων ἡμέρας καινουργῶν ἐπ' ἀσεβείᾳ.
καὶ λύμη τῶν ὑπηκόων ἐθισμῶν. ἀποστάντων δ' αὐ-
τῷ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῶν ἰδουμαίων, καὶ τὸν μὲν
πάτριον ἀποκτεινάντων βασιλέα, ὃς ἐτήκουεν αὐτῷ
τοῦ πατρὶ, ὃν δὲ ἐβούλοντο αὐτοὶ καταστησάντων, ἐπ-
ῆλθεν μετὰ τῶν ἁρμάτων καὶ τῶν ἱππέων καὶ τῶν ἁρμάτων,
νυκτὸς εἰς τὴν ἰδουμαίαν ἐπέβαλε. καὶ τοὺς μὲν πε-
ρὶ τὴν αὐτοῦ βασιλείας διέφθειρε πρέσωπον δὲ οὐ B
κατῆλθεν. ὥνησε μέν τι τοῦτο πράξας οὐδέν. πάντες
γὰρ ἀπέστησαν αὐτοῦ, καὶ οἱ τὴν χώραν τὴν καλουμένην
Λαβίναν νεμόμενοι. ἐν δὲ οὕτως ἐμμανὴς ὡς τε τὸν
λαὸν ἀναγκάζειν ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ τῶν ὀρῶν ἀναβαίνοντας
προσκυνεῖν τοὺς ἀλλοτρίους θεούς. ταῦτα δὲ αὐτῷ
πάντῃ καὶ τελέως ἐκβεβληκότι τῆς Δαυϊδικῆς τὰ
πάτρια νόμιμα, κομίζεται παρ' ἠλιοῦ δ προφήτου
ἐπιστολὴ, ἣ τὸν θεὸν ἐθήλου μεγάλως παρ' αὐτοῦ λη-
ψόμενον δίκην, ὅτι τῶν μὲν ἰδίων πατέρων μιμητὴς οὐκ C
ἐγένετο, τοὺς δὲ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέων κατηκολού-
θησεν ἀσεβήμασι, καὶ συνηνάγκασε τὴν δ' ἰούδα
φυλὴν, καὶ τοὺς πολίτας ἱεροσολύμων ἀφέντας τὴν
πάτριον τοῦ πατρῴου θεοῦ θρησκείαν, σέβειν τὰ εἴδω-
λα, καθὼς καὶ αχαὲβ τοὺς ἰσραηλίτας ἐδιδάσκετο. ὅ-
τι τοὺς ἀδελφοὺς διεχρήσατο, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἄν-
δρας καὶ δικαίους ἀπέκτεινε, τὴν τε τιμωρίαν, ἣν ἐν τ
τούτων ὀφείλειν ἔμελλεν, ἐσήμαινε τοῖς γράμμασιν ὁ D
προφήτης, ὄλεθρον τοῦ λαοῦ καὶ φθορὰν γυναικῶν
αὐτοῦ τε καὶ βασιλέως καὶ τέκνων, καὶ ὅτι πονηζόμε-
νον τῇ νόσῳ τῆς νηδύος, ὑπὸ πολὺ βασανισθεὶς, καὶ τῶν ἐν-
τέρων αὐτοῦ διὰ παρρολὴν τῆς τῶν ἐντὸς ἀμφοδρᾶς
σκυβάλων. ὡς αὐτὸν ὁρῶντα τὴν αὐτοῦ συμφορὰν,
καὶ μηδὲν βοηθῆσαι δυνάμενον, ἔπειθ' οὕτως ἀποθανεῖν.
ταῦτα μὲν ἐθήλου ἀπὸ τῆς ἐπιστολῆς ὁ ἠλίας.

Κεφάλαιον γ'.

*Ὅτι στρατευσάντων ἐπ' αὐτὸν ἀράβων, ἥτε δύναμις
αὐτοῦ πᾶσα διέφθαρεν, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ πάρεξ ἑνὸς
ὄντος ἐκ πολέμου, καὶ πρὸς τούτοις αὐτὸς ἀσθενῆς γεν-
όμενος, κακῶς τὸν βίον κατε-
στρεψε.*

ΜΕτ' οὐ πολὺ δὲ στρατὸς ἀράβων τῶν ἐγγὺς τῆς F
αἰθιοπίας κατοικούντων, καὶ ἀλλοφύλων, οἳ
τὴν ἰώραμου βασιλείαν ἀνέβαλε. καὶ τὴν τε
χώραν διήρπασαν, καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ βασιλέως. ἐπὶ δὲ καὶ
τοὺς γονεῖς αὐτοῦ κατεσφάξαν καὶ τὰς γυναῖκας. ἐξ δὲ
αὐτῷ ἐβιλέπετο τῶν παίδων ἀμφοτέρων τὰς πολεμί-
ους, ὀχοζίας ὄνομα, μὴ δὲ τούτου τὴν συμφορὰν, αὐ-
τὸς τὴν προφθορμένην νόσον ἐπὶ δὲ προφήτης ὅτι πολεῖ-
ον νοσήσας χρόνον, ἐπόσκηψε γὰρ εἰς τὴν γαστέρα τὸ G
θεῖον αὐτοῦ τὴν ὀργὴν, ἐλεεινῶς ἀπέθανεν, ὑπὸ δὲ
τοῦ τε ὄντος ἐφθείρετο. ἐφείδεσθαι δὲ αὐτοῦ καὶ τὸν νε-
κρὸν ὁ λαὸς. λογισάμενοι γὰρ οἱ μὴ τὸν οὕτως ἀπο-
θανόντα, κ' μᾶλλον θεοῦ, μὴ δ' κηδείας τῆς βασιλεῖ-
ου πρεπούσης ἄξιον εἶναι τυχεῖν, οὔτε τοῖς πατρῴοις
ἐνεκηδεύσαν αὐτὸν ἡγοῦν, οὔτε ἄλλης τιμῆς ἠξίωσαν,
βιώσαντα μὲν ἔτη τεσσαράκοντα, βασιλεύσαντα δὲ
ὀκτώ. ἐφιδέσθαι δὲ τὴν ἀρχὴν ὁ δῆμος ὁ τῶν
ἱεροσολυμιτῶν τῷ παιδὶ αὐτοῦ ὀχοζίᾳ.

A Et quamvis Deo certum esset servare, quæ Davidi promiserat, Joramus tamen in dies novis superstitionibus irritare eum, & populi regionem depravare non destitit. Accidit interim, ut Idumæi ab eo imperio deficerent, cæso rege suo, qui Josaphato hactenus paruerat, & novo in ejus solium imposito: quam injuriam ulturus Joramus cum equitatu, qui tum ad manum erat, & curribus in Idumæam noctu irrupit: &, exustis vicis finitimis, non est ausus ulterius progredi. nec tamen hac expeditione quicquam profecit, nisi quod plures defectiones secutæ sunt, excutientibus ejus jugum & illis, qui Labinam regionem incolunt. Tantus autem fuit hominis furor, ut adigeret populum lucos in editis montibus sitos conscendere, & aliena numina colere. Cui sic insanienti, & prorsus oblito instituti patrii, affertur ab Elia propheta epistola, vindictam Dei minitans, quod, contempta patrum suorum exemplo, ad sectandam Israeliticorum regum impietatem se contulerit: nec hoc contentus etiam Judæ tribum & Hierosolymorum cives impulerit, relicta patria religione, ad externos ritus desciscere, & effigies hominum colere, quemadmodum & Achabus sibi subditos compulerat. ad hæc, quod fratres & alios viros bonos ac justos interfecisset. pœna etiam, qualis immineret, in eisdem significabatur literis, hostilis manus, quæ in populum regis & domesticam familiam desæviret, nec liberis parcens nec uxoribus. Ipsum quoque lento ventris profluvio vexatum, intestinis simul paulatim effluentibus, sero per hoc peccatum agnoscentem, miseram efflaturum animam. atque hoc fuit argumentum epistolæ, quæ illi Eliæ nomine est reddita.

CAP. III.

Exercitus Jorami deletur ab hostibus, & filii perimuntur, unico excepto, postremo ipse misera morte tollitur.

NEc multo post exercitus Arabum, qui versus Æthiopiam incolunt, cum aliis Barbaris Jorami regnum invadit, qui & regionem omnem, & ipsam regiam diripuit, jugulatis etiam uxoribus ejus ac liberis. unicus tantum fuit superstes, ægrè elapsus è manibus hostium, Ochozias nomine, post hanc publicam calamitatem, & ipse in morbum incidit, sicut ei jam ante prædictum fuerat. id malum in ventrem ejus ingruit, ut manifesto divinæ iræ indicio miserabiliter periret, videns quotidie per ventrem intestina defluere. quin & populus insultavit ejus cadaveri, facilè inde conjectans, quam invisus Deo fuisset homo nefarius, nec eum regio funere dignatus est, nec paterno monumento intulit. Vixit annos quadraginta, regnavit octo. populus Hierosolymitanus Ochoziam in paternum solium imposuit.

CAP. IV.

Damaſcenorum rex Iſraelitarum regem bello impetit.

VI. ISraelitarum autem rex Joramus, ſperans poſt Adadi mortem Ramatham Galaditicam urbem ſe poſſe recipere, magno prius facto apparatu, exercitum ei admovet. In ea oppugnatione ſagitta ictus à quodam Syro non lethaliter, in Azaram urbem ſe recepit curandi vulneris gratia, relicto in obſidione Ramathæ toto exercitu, cui Jeum Amaſiæ filium præfecerat, qui illam vi expugnatam recepit. erat autem ei propoſitum, 4. Reg. 9. percurato vulnere, Syros bello aggredi. Interim Eliſæus, dato uni è diſcipulis ſuis ſacro oleo, miſit eum Ramatham, ut eo delibutum Jeum regem appellaret, diceretque ſe autoritate divina regem eum eligere, mandatis etiam quibusdam aliis, juſſit eum fugientis more iter facere, nemine abitus ejus conſcio. Ille ubi ad deſtinatam urbem pervenit, offendit Jeum forte ſedentem medium inter duces exercitus, ita ut Eliſæus fore prædixerat: accedensque ad illum, ait ſe cum eo velle colloqui. & cum ſurgens ſecutus ipſum eſſet in conclave, juvenis depromptum oleum in caput ejus effudit. Deus, inquit, te regem elegit in perniciem Achabi generis, & ut ulciſcaris prophetarũ ejus ſanguinem, qui à Jezabela contra omne fas occiſi ſunt: ut, quemadmodum prius Hieroboami & filii ipſius Nadabi, ac mox Baſani familiæ propter impietatem interiere funditus, ita nunc nullum ſemen maneat reliqvum ex Achabi genere. Atque hæc locutus è conclavi ſe proripuit, nolens à qvoquam conſpici. Jeus autem ſtatim in conſeſſum ducum rediit. Percontantibus autem illis, qua de cauſa veniſſet juvenis, & inſanum videri dicentibus: recte, inquit, conjecturam facitis. nam inſani verba locutus eſt. illis vero magis etiam exponi ſibi quid eſſet, orantibus, regnũ populi ſibi a Deo delatum, ait illum dixiſſe. Hæc ubi prolocutus eſt, unusquiſque ducum detraxit ſibi pallium, quibus congeſtis, in ſpeciem ſolii, & ipſo ſuperimpoſito, tubis & cornibus juſſerunt ſigna canere, Jeum, novum regem conſalutantes fauſtis acclamationibus. Ille decrevit cum exercitu Jezraelam urbem petere, ubi tum, ut jam diximus, Joramus curabat vulnus, qvod in Ramathenſi oppugnatione acceperat. Veneratque eo per officium cognationis etiam Hieroſolymorum rex Ochozias, qvod eſſet ſorpris ejus filius, ut, quomodo ſe habeat vulnus, inviſeret. Quos ut Jeus repentino acceſſu opprimeret, edixit, ut è ſuis militibus nemo Joramo indicium faceret: hoc enim eximium fore argumentum, qvod bona fide regnum ſibi detulerint.

Κεφάλαιον δ'.

Στρατεύεται τὸν ἰωράμου ἰσραηλιτῶν βασιλέως ἐπὶ τοὺς σύρους.

Ἰωραμος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, μετὰ τὴν ἀδέρος τελευτὴν, ἐλπίσας ἁραμάθην πόλιν τῆς γαλααδίτιδος ἀφαιρήσεσθαι τοὺς σύρους, στρατεύεται ἐπ' αὐτὴν μετὰ μεγάλης παρασκευῆς. ἐν ᾗ τῇ πολιορκίᾳ τοξευθεὶς ὑπό τινος τῶν σύρων οὐ κρείττονος, ἀνεχώρησεν εἰς ἀζάραν πόλιν, ἰασόμενος ἐν αὐτῇ τὸ τραῦμα, καταλιπὼν ἐν τῇ ἁραμάθῃ τὴν στρατιὰν ἅπασαν, καὶ ἠγημένα τὸν ἀμασὶ παῖδα ἰηοῦν. ἤδη γὰρ αὐτὸν εἰλήφει κράτος. προὔκειτο δ' αὐτῷ μετὰ τὴν θεραπείαν, πολεμεῖν τοῖς σύροις. ἐλισσαῖος δ' ὁ προφήτης ἕνα τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δοὺς αὐτῷ τὸ ἅγιον ἔλαιον ἔπεμψεν εἰς ἁραμάθην χρίσοντα τὸν ἰηοῦν, καὶ φράσοντα ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν ἤρητο βασιλέα, ἀλλά τε πρὸς τούτοις εἰπεῖν ἐπιστείλας ἐκέλευσε, καὶ τρόπῳ φυγῆς πεποιημένῳ τὴν πρεῖαν, ὅπως λάθῃ πάντας ἐκεῖθεν ἀπών. ὁ δ' ἡμόμην ἐν τῇ πόλει, τὸν ἰηοῦν διερώτησε καθεζόμενον μετὰ τῶν τῆς στρατιᾶς ἡγεμόνων μέσον αὐτῶν, καθὼς ἐλισσαῖος αὐτῷ προεῖπε. προσελθὼν δ' ἔφη, βούλεσθαί τινων αὐτὸν μόνον λαλεῖν. τοῦ δ' ἀναστάντος, καὶ ἀκολουθήσαντος εἰς τὸ ταμιεῖον, λαβὼν ὁ νεανίσκος τὸ ἔλαιον, κατέχεεν αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς, εἶτα τὸν θεὸν ἔφησε χειροτονεῖν αὐτὸν, εἰς ὀλέθρῳ δὲ ἠμοὺς δὲ ἀχάβου, καὶ ὅπως ἐκδικήσῃ τὸ αἷμα τῶν προφητῶν, τῶν ὑπὸ ἰεζαβέλας ἀδικουμένων ἀποθνησκόντων, ἵν' ὁ τούτων οἶκος τὸν αὐτὸν τρόπον ὑπεροικήσῃ ἰεροβοάμου δὲ ναβατήου παῖδες καὶ βάασα προῤῥιζοῦται διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν ἀφανισθῆναι, καὶ μηδὲν ὑπολειφθῆναι σπέρμα τῆς ἀχάβου ἡμετέρας. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἐξεπήδησεν ἐκ τοῦ ταμιείου, σπουδάζων μηδενὶ τῶν ἐπὶ τῆς στρατιᾶς ὀφθῆναι. ὁ δ' ἰηοῦς προελθὼν ἦκεν ἐπὶ τὸν τοπον ἔνθα μετὰ τῶν ἡγεμόνων ἐκαθέζετο. πυνθανομένων δὲ, καὶ φράζειν αὐτοῖς παρακαλούντων τι πρὸς αὐτὸν ὁ νεανίας ἀφίκοιτο, καὶ προσέτι μαίνεσθαι λεγόντων αὐτὸν. ἀλλ' ὀρθῶς γε εἰκάσατε, ἔφη, καὶ γὰρ πως λόγους μεμιμοῦτο ἐπιήσατο. σπουδαζόντων δ' ἀκοῦσαι καὶ δεομένων, ἔφη τὸν θεὸν αὐτὸν ἠρῆσθαι, βασιλέα δ' ἐπὶ λαῷ τοὺς ἱερηκέναι. ταῦτ' εἰπόντος ἕκαστος εἰδύων αὐτὸν ἐπεστρώννυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον, καὶ σαλπίζοντες τοῖς κέρασιν εὐημεροῦντα ἰηοῦν ἔφασαν βασιλέα. ὁ δὲ, ἁθροίσας τὴν στρατιὰν, ἔμελλεν ἐξορμᾶν ἐπὶ ἰώραμον, εἰς ἰσραέλαν πόλιν. ἐν ᾗ καθὼς προεῖπομεν, ἐθεραπεύετο τὴν πληγὴν, ἣν ἔλαβε πρὸς τῇ ἁραμάθῃ πολιορκίᾳ. ἔτυχε δὲ καὶ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας ἀφιγμένος πρὸς τὸν ἰώραμον. ἦσαν γὰρ αὐτοῖς τῆς ἀδελφῆς, ὡς καὶ προειρήκαμεν. ἐπισκέψασθαι δ' πῶς ἔχοι ἐκ τοῦ τραύματος διὰ τὴν συγγένειαν ἐκέλευε. ἰηοῦς δ' βουλόμενος, ἀφνιδίως τοῖς περὶ τὸν ἰώραμον ἐμπεσεῖν, ἠξίου μηδένα τῶν στρατιωτῶν διαπορεύσαντα μηνῦσαι ταῦτα τῷ ἰωράμῳ, τέτε ἔσεσθαι λαμπρὰν ἐπίδειξιν αὐτῷ τῆς εὐνοίας, καὶ τοὺς διηκειμένους οὕτως διαθήξειν αὐτὸν βασιλέα.

Κεφά-

Κεφάλαιον έ.

Ως ἰωραμ ὑπέστρεψεν ἀπὸ ῥαμὼθ γαλαὰδ ἀνῃρέθης ὑπὸ ἰηοῦ ἀνῃρέθησαν ἅρχοντες ὑπ' ἀρχοντας καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ καὶ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας.

Οἱ δὲ τῆς ἐρημίους ἠδέντες, ἐφύλαττον τὰς ὁδοὺς, μή τις εἰς ἰσραὴλ ἀγγελῶν ἰωράμου μηνύσῃ αὐτῶν τὰς σκέψεις. καὶ ὁ μὲν ἰηοῦς, τῶν ἱππέων ὑπιλεκτὸς ἀναλαβὼν, καθίσας ἐφ' ἅρματος, εἰς τ' ἰσραὴλ ἐπορεύετο. ἰωράμου δὲ ἐγγὺς ὁ σκοπὸς ὢν ὁ βασιλεὺς ἰωράμ καθεσκεύασε, τοὺς ἐρχομένους εἰς τὴν πόλιν ἀφορᾶν, ἵνα μὴ τάληθους παρασκευάσωνται τῶν ἐκεῖ, ἀπήγγειλεν ἰωράμῳ παρασκευάσασιν ἱππέων ἴλην. ὁ δὲ τοὺς ἐκέλευσεν σκοπεμφθῆναί τινα ἱππέων ἀπαντησόμενον, καὶ τίς ἐστιν ὁ παρόντων γνησιώτερον. ἐλθὼν δὲ παρὰ τὸν ἰηοῦν ὁ ἱππεὺς, ἐπηρώτα τοῦ τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, συνδιενεχθὲν δὲ ταῦτα τὸν βασιλέα. ὁ δὲ μηδὲν μᾶλλον τοῦ τούτων πολυπραγμονεῖν ἐκέλευσεν, ἑπόδαγ δ' αὐτῷ. ταῦθ' ὁ σκοπὸς ὁρῶν, ἀπήγγειλεν ἰωράμῳ τὸν ἱππέα συγκατειμιγῆναι τῇ τάξει τῶν παρόντων, σὺν ἐκείνοις ὡδεύειν. πεμψάντος δὲ καὶ δεύτερον ὁ βασιλέως, ταὐτὰ πάλιν παρήγγειλεν ἰηοῦς. ὡς δὲ καὶ τοῦτ' ἐδήλωσεν ὁ σκοπὸς ἰωράμῳ, πελάσαντων αὐτῷ ὑπιδὰς ἅρματος σὺν ὀχοζίᾳ τῷ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεῖ, παρελθὼν δ' αὐτὸς ὡς ἐφικτὸν ἐποιήσατο ἐνορᾶν αὐτὸν, πῶς ἐκ τραύματος ἔχοι δι' ὃ συγχύσεως, ἐξῆλθεν ὑπαντιασόμενος, χολωτέρου τε καὶ μετ' ἀταξίας ὠδεύειν ἰηοῦς. καταλαβὼν δ' ἐν ἀγρῷ ναβοὺθου τῷ τῶν ἰσραηλιτῶν ἐπυνθάνετο εἰ πάντα ἔχοι καλῶς τε καὶ τὰ στρατιᾶς. βλασφημήσαντος δὲ πικρῶς αὐτὸν ἰηοῦ, ὡς καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ φαρμακὸν καὶ πορνεῖα ἀποκαλέσαι, δείσας ὁ βασιλεὺς τὴν διάνοιαν αὐτοῦ, καὶ μηδὲν ὑγιὲς φρονεῖν αὐτὸν ὑπονοήσας, στρέψας ὡς ἔχε τὸ ἅρμα, ἔφυγε, φήσας πρὸς ὀχοζίαν ἐνέδρα καὶ δόλῳ καταστρατηγεῖσθαι. ἰηοῦς δὲ τοξεύσας αὐτὸν, καταβάλλει, τὸ βέλος διὰ τῆς καρδίας ἐνεχθέν. καὶ ἰωράμου μὲν δύσις πεσόντος ἐπὶ γόνυ τὴν ψυχὴν ἀφῆκεν. ἰηοῦς δὲ προσέτι ἐκ βαδάκῃ τῷ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμονεύοντι ῥῖψαι τὸν ἰωράμου νεκρὸν, εἰς τὸν ἀγρὸν τὸ ναβοὺθου, ἀναμνήσας αὐτὸν τῆς ἠλίᾳ προφητείας ἣν ἀχαὰβ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τὸν ναβοὺθου ἀποκτείναντι προεφήτευσεν, ὡς ἀπολεῖται αὐτός τε καὶ τὸ γένος αὐτοῦ, ἐν τῷ αὐτοῦ χωρίῳ. ταῦτα γὰρ καταλεγόμενος ἐπαθεν τὰ ἅρματος τὸ ἀχαὰβ λέγοντος ἀκούσας τὸ προφήτου. καὶ δὴ τόδε σωιεδὴ γένεσθαι, τῇ τῶν προῤῥήσιν τῶν σκήνου. πεσόντος δὲ ἰωράμου, δείσας ὠχοζίας, τὸ σωτηρίας ὀχοζίας, τὸ ἅρμα εἰς ἑτέραν ὁδὸν ἐξέκλινε, λήσεσθαι τὸν ἰηοῦν ὑπολαβών. ὁ δὲ ὑπιδιώξας καὶ καταλαβὼν ἐν τινι προσβάσει, τοξεύσας ἔτρωσε. καταλιπὼν δὲ τὰ ἅρμα, καὶ ὑπὸς ἵππων φεύγει τὴν ὁδὸν εἰς μαγεδδώ· κἀκεῖ θεραπευόμενος μετ' ὀλίγον ὑπὸ τῆς πληγῆς τελευτᾷ. κομισθεὶς δὲ εἰς ἱεροσόλυμα, τῆς ἐκεῖ ταφῆς τυγχάνει, βασιλεύσας μὲν ἐνιαυτὸν ἕνα, πατρὸς δὲ καὶ χειρῶν τοῦ πατρὸς ἡμέρῳ.

Κεφάλαιον ς.

Ὅπως ἰηοῦς βασιλεύει τῶν ἰσραηλιτῶν ἐν σαμαρείᾳ ἀναιρεῖ, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ὑπ' ἰηοῦ ἀναιροῦνται τέσσαρες.

Τοῦ δὲ ἰηοῦ ἐλθόντος εἰς ἰσραὴλ, κοσμησαμένη ἰεζάβελ, καὶ στᾶσα ἐπὶ τοῦ πύργου, καλὸς ἔπη δοῦλος ὁ ἀποκτείνας τὸν δεσπότην. ὁ δὲ ἀναβλέψας πρὸς αὐτὴν, ἐπυνθάνετο τίς ἐστι

A

CAP. V.

Joramus à Jeu magistro equitum cum tota stirpe occiditur, & cum eo Hierosolymitanus rex Ochozias.

MIlites vero læti imperata faciunt, & omnes vias obsident, ne quis ad Joramum, illis insciis, pervenire, & quid agatur, renunciare valeat. Jeus interim stipatus equitum lectissimis, ad Jesraelem sublimis curru propere vehitur, quo jam appropinquante, speculator à rege constitutus, ut venientes in urbem observet, ubi vidit Jeum cum turmis advehi, renunciavit Joramo, adventare agmen equitum. illi evestigio mittit quendam equitem, qui occurrat & cognoscat, quisnam veniat. ad quos ubi accessit eques, rogat, quid agatur in exercitu. regem enim scire cupere. Jeus jubet illum nihil de hac re esse solicitum, & ut sequatur se cum aliis. hoc speculator cum vidisset, renunciat Joramo, equitem illum admixtum agmini iter facere cum illis. mox & alterum à rege missum Jeus idem jubet facere. ut verò & hoc per speculatorem Joramus didicit, postremo ipse, conscenso curru cum Ochozia Hierosolymorum rege, quem ut cognatum invisendi gratia illo venisse diximus, exivit illi obviam. nam lentè & composito agmine Jeus incedebat. Hunc Joramus in suburbano Nabuthi nactus, rogat, satin' salvæ sint res in exercitu. à quo amarulento convicio exceptus, & veneficæ meretricis filius appellatus, facile cogitans nihil sani eum habere in animo, flexis habenis, cœpit fugere, dicens Ochoziæ, circumventos se dolo ac insidiis. Jeus vero sagitta per cor transfixum de curru eum præcipitat. mox Badaco tertiæ partis exercitus præfecto imperat, ut cadaver Jorami in Nabuthi agrum projiciat, prophetiam Eliæ in mentem ei revocans, qua patri hujus Achabo prædixerat, fore, ut aliquando ipse & ejus familia in eo loco pereat. id enim se tum ex ore prophetæ audivisse, cum post tergum Achabi in eodem curru sederet. id quod etiam ita ut prædictum fuerat, evenit. Cæso autem Joramo, Ochozias suæ quoque saluti metuens, currum in aliam viam deflexit, latere se Jeum existimans. At ille assecutus eum ad quendam clivum, sagitta ictum sauciat. qui, relicto curru, equum propere conscendit, & continuato cursu delatus est in Magedonem oppidum, ubi paulo post ex eo vulnere mortuus, relatusque Hierosolyma, illic sepultus est, cum regnasset anno uno, patre suo longe sceleratior.

CAP. VI.

Jeus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum usque quartam generationem ejus progenies.

IEu vero veniente Jesraelam, Jezabela ornatu regio stans in turri, ô servum egregium, inquit, qui dominum suum occidit. Ille suspiciens rogavit eã, quænam esset, jubens ad se descẽdere.

tandem eunuchis ipsius imperat, ut eam de turri dent præcipitem. quæ inter cadendum, cruentatis mœnibus, ubi solum attigit, ab equitibus conculcata & obtrita periit. post hæc Jeus ingressus regiam cum amicis, refecit se ab itinere, mandavitque Jezabelæ famulis, ut eam sepelirent in honorē generis, qvod nata esset è regibus: qui nihil reliqvum invenerunt de cadavere, præter manus & faciem, consumptis cæteris a canibus. his auditis, Jeus admiratus est Eliæ mentem divinam, qui eam reginam in hac ipsa urbe malè
4. Reg. 10. perituram prædixerat. Et quia septuaginta liberi Achabi apud Samariam educabantur, binas eo literas Jeus, alteras ad eorum pædagogos, alteras ad urbis magistratus misit: in quibus hortabatur, ut quandoquidem arma, viri, eqvi & currus illis non deessent, creato ex eo numero rege, qui per ætatem maxime videri posset idoneus, in domini interfectores vindicent. Id faciebat, ut experiretur, qvomodo Samaritæ erga se animati essent. Magistratus autem & pædagogi, lectis literis, extimuerunt, & cogitantes se huic, qui duos maximos reges oppresserat, esse impares, rescripserunt ipsum esse dominum, se verò imperata ejus paratos facere. Ille rursum rescripsit, ergo Achabi filiorum capita præcisa ad se mitterent. Tum magistratus, accersitis adolescentum altoribus, imperant, ut, occisis illis, præfecta capita ad Jeum transmittant. illi nihil miserti jussa peregerunt, & congesta in vasis quibusdam plexilibus capita Jesraelam miserunt. Qvæ cum eo perlata essent, renuntiatur cœnanti cum amicis regi, adesse Achabi filiorum capita. ille ante portam ex utroque viæ latere acervos ex eis jussit construi: quo facto, diluculo ad ea visenda progressus, vertit se ad populum: & si ego, inqvit, cum conjuratis dominum meum interfeci, istos omnes quis interfecit? Volebatque eis persuasum, quicquid Achabi generi accidisset, non volente solum, sed prænunciante etiam Deo factum, qui hoc fore jam ante per Eliam vatem ostenderat. Deinde occisis, quotquot etiam apud Jesraelitas ex ea cognatione inveni-rentur, versus Samariam iter ingressus est. Et cum incidisset in cognatos Ochoziæ regis Hierosolymorum, rogavit, qvonam tenderent. Ajunt se venire salutatum Joramum, & cum eo regem suum Ochoziam. nesciebant enim, utrumque ab eo necatum. illi hos qvoque comprehensos jubet interfici, duos & quadraginta numero. Paulo post occurrit ei vir bonus & justus nomine Jonadabus, vetus amicus ipsius: qui post mutuam salutationem multis verbis prædicavit ejus facinora, quod ex sententia Dei fecerit omnia, dum impiam Achabi familiam extirpet radicitus. Jeus vero suasit ei, ut, conscenso curru, qvo ipse vehebatur, simul intraret Samariam. Visurum enim, qvod neminī malo parceret, sed falsos vates ac sacerdotes,

A καὶ παρεδόθησαν ἦκεν πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσε. καὶ τέλος τοῖς δυνούχοις προσέταξεν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ πύργου βαλεῖν. καταφερομένη δὲ, τοῖς τείχεσι προσέῤῥανε τοῦ αἵματι, καὶ συμπατηθεῖσα ὑπὸ τῶν ἵππων οὕτως ἀπέθανε. τούτων δὴ γενομένων παρελθὼν ἰηοῦς εἰς τὰ βασίλεια σὺν τοῖς φίλοις, ἐαυτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ ἀνεκτᾶτο, προσέταξας τοῖς οἰκέταις ἐπιζήτησαι ἐκ τοῦ γένους τὸ γυναικεῖον. εὗρον δ' οὐδὲν τῶν σωμάτων αὐτῆς οἱ προσταχθέντες πλὴν κηδείας, ἢ μόνα τὰ ἀκρότατα. τὸ δὲ ἄλλο πᾶν, ὑπὸ κυνῶν ἦν δεδαπανημένον. ταῦτα ἀκούσας ὁ ἰηοῦς, ἐθαύμασε τὴν ἡλίου προφητείαν. οὕτω γὰρ αὐτὴν εἰς ἰσραήλα προεῖπε τέτταρα δὴ πολέσθαι τὸν τρόπον. ὄντων δ' ἀχαάβου παίδων ἑβδομήκοντα, τρεφομένων δ' ἐν σαμαρείᾳ, πέμπει δύο ἐπιστολὰς ἰηοῦς, πλὴν μὲν τοῖς παιδαγωγοῖς, πλὴν δ' ἑτέραν, τοῖς ἄρχουσι τῶν σαμαρέων, λέγων ὡς τὸν ἀνδρειότατον τῶν ἀχάβου παίδων, B ἀποδείξει βασιλέα. καὶ γὰρ ἁρμάτων τὸ ἀνδρειότατον αὐτοῖς εἶναι πλῆθος καὶ ἵππων καὶ ὅπλων καὶ στρατιᾶς, καὶ πόλεις ὀχυρὰς ἔχειν. καὶ ταῦτα πιθόντας, ἐπιστρατεύσαι δίκην ἀνὴρ τῷ δεσπότου. ταῦτα δ' ἔφη, διάπειραν βουλόμενος λαβεῖν τῆς τῶν σαμαρέων διανοίας. ἀναγνόντες δὴ τὰ γράμματα, οἵ τε ἄρχοντες καὶ οἱ παιδαγωγοὶ, κατέδεισαν. καὶ λογισάμενοι μηδὲν δύνασθαι ποιεῖν πρὸς τοῦτον, ὃς δύο μεγίστων C ἐκράτησε βασιλέων, ἀντέγραψαν ὁμολογοῦντες αὐτὸν ἔχειν δεσπότην, καὶ ποιήσειν ὃ ἂν κελεύσει. ὁ δὲ πρὸς ταῦτα ἀντέγραψεν, αὖθις τε ὑπακούειν κελεύων, καὶ τῶν ἀχάβου παίδων τὰς κεφαλὰς ἀποτεμόντας πέμψαι πρὸς αὐτόν. οἱ δ' ἄρχοντες, μεταπεμψάμενοι τοὺς τροφεῖς τῶν παίδων, προσέταξαν ἀποκτεῖναι αὐτοὺς τὰς κεφαλὰς ἀποτεμεῖν καὶ πέμψαι πρὸς ἰηοῦν. οἱ δ' οὐδὲν ὅλως φεισάμενοι, τοῦτο ἐπραξαν. D καὶ συνελόντες εἰς πίνα τὰ λεκτὰ ἀγγεῖα τὰς κεφαλὰς, ἔπεμψαν εἰς ἰσραήλα. κομισθεισῶν δὲ τούτων, ἀγγέλλεται δεῖπνοῦντι μετὰ τῶν φίλων τῷ ἰηοῦ, ὅτι κομισθεῖεν αἱ τῶν ἀχάβου παίδων κεφαλαί. ὁ δὲ πρὸ τῆς πύλης ἐξ ἑκατέρου μέρους σκέλδρευεν ἐξ αὐτῶν ἀναξήσας βουνούς. γενομένου δὲ τούτου, ἅμα ἡμέρᾳ πρωΐαν ὀψόμενος, καὶ θεασάμενος ἤρξατο πρὸς τὸν παρόντα λαὸν λέγειν, ὡς αὐτὸς μὲν ὅπλοις τὸν δεσπότην τὸν αὐτοῦ στρατεύσαντα, κἀκεῖνον ἀποκτείνειε. E τούτους δὲ πάντας σὺν αὐτοῖς ἀνελεῖν, γιγνώσκειν δὲ αὐτοὺς ἠξίου πρὸς τῆς ἀχάβου γενεᾶς, ὅτι πάντες τῷ τοῦ θεοῦ προφητείαν γίγνε, καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ καθὼς ἡλίας προεῖπεν ἀπόλωλε. πρὸς ἀδελφοῖς δὴ καὶ τοὺς ὧδε τῆς ἰεσραηλίτους ἀφιγμένους ἐκ τῆς ἀχάβου συγγενείας εἰς σαμάρειαν εἰσπορεύετο. κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν, τοῖς ὀχοζίου συμβαλὼν οἰκείοις τοῦ βασιλέως τῶν ἱεροσολύμων ἀνέκρινεν αὐτοὺς τί ποτε παρεγένοντο. οἱ δ' ἀσπασάμενοί τε ἰώραμον καὶ τὸν αὐτῶν F βασιλέα ἐχοζίαν ἥκειν ἔφασκον. οὐ γὰρ ἤδεισαν αὐτοὺς ἀμφοτέρους ὑπ' αὐτοῦ πεφονευμένους. ἰηοῦς δὴ καὶ τούτους συλλαβόντας ἀναιρεθῆναι προσέταξεν, ὄντας τὸν ἀριθμὸν, πεντηκοντὰ δύο. σωσαντα δ' αὐτοῦ μὴ τούτους, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος ἰωναδάβος ὄνομα, φίλος αὐτοῦ πάλαι γενόμενος, ὃς ἀσπασάμενος αὐτὸν, ἐπαινεῖν ἤρξατο, πάντα πεποιηκέναι κατὰ βούλησιν θεοῦ, τοῦ οἰκίαν ἐξαφανίσαντα τοῦ ἀχάβου. ἰηοῦς δ' ἀναβάντα ὅπι τὸ ἅρμα, συνεισελθεῖν αὐτὸν εἰς σαμάρειαν παρεκάλει, G

λέγων ἀποδείξειν, πῶς οὐδενὸς φείσεται πονηροῦ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ψευδοπροφήτας καὶ τοὺς ψευδιερεῖς, καὶ τοὺς

χαὶ τοὺς ἐξαπατήσαντας τὸ πλῆθος, ὡς τῷ μὲν τοῦ μεγίστου θεοῦ θρησκείαν ἐγκαταλελοιπέναι, τοὺς δὲ ξενικοὺς θεοπιμπέτας, πιμωρήσεσθαι. καὶ λίθινον δ' εἶναι θεάματα, καὶ ἡδύσειν ἀνδρὶ χρηστῷ καὶ δικαίῳ κολάζοντι μιαροὺς πονηρούς. τοιαῦτα πείθει ὁ ἰωναδάβος ἀναβὰς εἰς τὸ ἅρμα, εἰς σαμάρειαν ὡδήγησεν. ἀναζητήσας δὲ πάντας τοὺς ἀχαάβου συγγενεῖς ἰηοῦς, ἀποκτείνει. βουλόμενος δὲ μηδένα τῶν ψευδοπροφητῶν, μηδ' ἱερέων τῶν ἀχαάβου θεῶν τιμωρίαν ἀφυγεῖν, ἀπατᾷ καὶ δόλῳ πάντας αὐτοὺς συνελαβεν. ἀθροίσας γὰρ τὸν λαὸν ἔφη, ἀναλαμβάνειν ὧν ἀχαάβος θεῶν εἰσηνήσατο θεοπιπῶν, καὶ τοὺς ἐκείνων ἱερεῖς καὶ προφήτας ἥκειν καὶ δούλους αὐτοῦ παρεῖναι. θυσίας γὰρ πολυτελεῖς καὶ μεγάλας βασιλεῖ τῷ ἀχαάβου θεοῖς, τὸν δ' ἀποστάντα τῶν ἱερέων, θανάτῳ ζημιώσειν. ὁ γὰρ θεὸς ἀχαάβου βααλ ἐκάλεῖτο. τάξας δὲ ἡμέραν, καθ' ἣν μέλλοι ποιήσειν τὰς θυσίας, διέπεμψεν ἀνὰ πᾶσαν τὴν τῶν ἰσραηλιτῶν χώραν, τοὺς ἄξοντας πρὸς αὐτὸν τοὺς ἱερεῖς τοῦ βααλ, καὶ ἐκέλευσε τοῖς ἱερεῦσι δοῦναι πᾶσι ἐσθήματα. λαβόντων δὲ, παρελθὼν εἰς τὸν ναὸν μετὰ φίλου ἰωναδάβου, μήτις ἐν αὐτοῖς ἀλλόφυλος εἴη καὶ ξένος, ἐρωτήσας προσέταξεν. οὐ βουλόμενος γὰρ τοῖς ἱεροῖς αὐτῶν ἀλλότριον ἐπιτυγχάνειν. τῶν δὲ εἰσιόντων μὲν οὐδένα παρεῖναι ξένον, καταριαμένων δὲ τῶν θυσιῶν, προεῖπεν ἐξιέναι ὀγδοήκοντα τὸν ἀριθμὸν ἄνδρας, οὓς ἤδει πιστοὺς τῶν ὁπλιτῶν. κελεύσας αὐτοῖς ἀποκτεῖναι τοὺς ψευδοπροφήτας, καὶ νῦν τοῖς πατρίοις ἔθεσι τιμωρεῖν πολλὴν ἤδη χρόνον ὠλιγωρημένοις, ἀπειλήσας ὑπὲρ τῶν ἀφανιζόντων τοὺς ἐκείνων ἀφαιρεθήσεσθαι ψυχάς. οἱ δὲ πάντας τοὺς ἄνδρας πάντας κατεσφαξαν, καὶ τὸν ναὸν τοῦ βασιλέως ἐμπρήσαντες, ἐκάησαν οὕτως ἅπαν τῶν ξενικῶν θεῶν τέμενος. οὕτω ὁ βααλ, τιμῶν μὲν θεὸς ἀχαάβου δὲ τοῦ πατρὸς βουλόμενος χαρίσασθαι, ἰηοάλῳ τιμῶν ὄντι βασιλεῖ καὶ σιδωνίων, ναόν τε αὐτῷ κατεσκεύασεν ἐν σαμαρείᾳ καὶ προφήτας ἀπέδειξε, καὶ πάσης θρησκείας ἦλθε. ἀφανισθέντος δὲ τούτου τοῦ θεοῦ, τὰς χρυσᾶς δαμάλεις ἐπέσπασεν τοῖς ἰσραηλίταις ἰηοῦς ἐπιτρέπει. ταῦτα διαπραξαμένῳ καὶ πεποιηκότι τοῖς καλάτεως τῶν ἀσεβῶν, ὁ θεὸς διὰ τοῦ προφήτου φησὶν, ὅτι τέσσαρας γενεὰς τοὺς παῖδας αὐτοῦ βασιλεύσειν τῶν ἰσραηλιτῶν. καὶ τὰ μὲν περὶ ἰηοῦ ἐν τούτοις ὑπῆρχε.

qui populo ſeducto autores fuerint, relicta patria religione, externa ſacra ſuſpiciendi, ad unum omnes ſupplicio dederet. jucundiſſimum ſpectaculum fore viro bono, inſpicere malos dantes meritas pœnas anteactorum ſcelerum. Paruit regi Jonadabus, & eodem curru cum eo Samariam pervectus eſt. At Jeus, quantum cognatorum Achabi, diligenti inquiſitione facta, inibi reperit, omnes ad mortem adegit. cumque cuperet neminem è falſis prophetis & ſacerdotibus profanis evadere, dolo univerſos circumvenit. Convocato enim populo, ait ſe omnes Achabi religiones duplicare velle, idque ut ex ſententia ſacerdotum ipſius & prophetarum fiat, debere omnes ejus ordinis ad ſe convenire. Celebrandum enim ſolennibus victimis diem feſtum Bali: quo nomine Achabi Deus vocatur. ab ea feſtivitate ſi quis ſacerdotum abfuerit, capitale fore. dimiſſis deinde per omnem Iſraelitarum ditionem, qui ſacerdotes ad ſtatum diem Samariam deducerent, juſſit omnibus veſtes donari. eas cum accepiſſent, venit in ædem, ubi erant, Jonadabo etiam comitatus, & adhibuit, qui ſcrutarentur, ne quis alienus admixtus ſit: nolle ſe dicens, ut ſacris eorum alienus ac profanus ullus ſeſe ingerat. illis verò negantibus, quemquam talem adeſſe, & jam ſacra ſua parantibus aggredi, foris octoginta viros è fidiſſimis armat: quibus mandat, ut pſeudoprophetas omnes interimant, & patrios ritus tam diu neglectos ulciſcantur, interminatus, quicunque aliquem eorum elabi permiſerit, vicarium pro illo moriturum. Illi vero omnes ad unum necaverunt, &, regia ipſa incenſa, urbem externis ſacris profanatam purificaverunt. Iſte Bal Tyriorum deus erat, quem Achabus in gratiam Ithobalis Tyriorum ac Sidoniorum regis ſoceri ſui coluit, templo ei Samariæ dedicato, & prophetis cum reliquo cultu aſſignatis. hujus ſacris abrogatis, Jeus aureas tamen vaccas Iſraelitis adorare permiſit. Nec tamen ingrata Deo fuit ejus in impios animadverſio, qui per prophetam ſuum ſignificavit, per quatuor generationes poſteros ejus apud Iſraelitas regnaturos.

Κεφάλαιον ζ'.

Ὅτι γοθολία τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἐβασίλευσεν ἔτη ἑπτὰ, καὶ ἀνελὼν αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς τὸν ἐξ αὐτῆς παῖδα βασιλέα ἀπέδειξεν.

CAP. VII.

Gotholia per ſummum nefas Hieroſolymis regnum occupat, quæ poſt ſextum annum cæſa, pontifex Ochoziæ filium regem conſtituit.

Γοθολία ἡ τοῦ ἀχαάβου θυγάτηρ, ἀκούσασα τὸν ἀδελφοῦ καὶ τῶν ὀχοζίου τοῦ παιδὸς, καὶ ὅλους τῶν βασιλέων ἀπώλειαν, ἐπεβούλευε μηδένα τῶν ἐκ τοῦ δαβίδου καταλειπεῖν οἴκου, πᾶν δὲ ἐφαντάσατο τοῦτο· ὡς ἂν μηδεὶς ἐξ αὐτοῦ βασιλεὺς ἔτι ἦρατο. καὶ τοῦτ' ὡς μὲν ὕστερα διεπράξατο, δηλώσει ἡ ἱστορία, πρότερον δὲ ταῦτα τὰ πραχθέντα διέφυγε. τὸν ὀχοζίαν ἐμοπάτερα ἀδελφὴ ἰωσαβὴ ὄνομα. ταύτῃ σταλὼν ὁ ἀρχιερεὺς ἰωαδὰ

DUM Jeus homines nefarios in hunc modum perſequitur, Gotholia regis Achabi filia, comperta filii morte & generis ſui pernicie, decrevit etiam è Davidis familia neminem ſuperſtitem relinquere, ne quis hujus ſanguinis poſthac Hieroſolymis regnum obtineat: id qvod, quantum in ipſa fuit, perfecit. Servatus tamen eſt unus Ochoziæ filius ad hunc ferme modum. Erat Ochoziæ germana ſoror, Joſabetha nomine, pontifici Joado nupta. VII. 4. Reg. 11.

hæc regiam ingreſſa, cum inter cæſorum cadavera latentem nutricis opera anniculum puerum Joaſum deprehendiſſet, ablatum furtim domi in ſuo cubiculo abdidit, &, ſolo marito conſcio, ſex annis in templo clam aluit, quamdiu Gotholia Hieroſolymorum & duarum tribuum regnum tenuit. Septimo demum anno Joadus cum quinque centurionibus conjurat, ut, communicatis operis, ademptum Gotholiæ regnum ad puerum transferant: dataque & accepta ſilentii fide, ſpei pleni negocium hoc modo aggrediuntur: centuriones Joado ad hoc facinus adſciti, peragrata tota regione, ſacerdotes ac Levitas & aliquot in ſuis tribubus potentiores Hieroſolyma nomine pontificis evocatos ſecum adducunt. ille habere ſe utile reipublicæ conſilium ait, aperturumque eis, ſi id apud ſe continere velint: opus enim eſſe non ſilentio tantum, ſed etiam auxilio. Cumque ſacramentum ab eis accepiſſet, tutò ſe poſſe, quicquid vellet, dicere, producto puero Davidici generis, quem alebat: Hic eſt, inquit, rex veſter, ex illa natus familia, quam ſcitis Deum prædixiſſe regnaturam in perpetuum. Itaque cenſeo tertiam veſtrum partem cuſtodiam ejus in templo agere, tertiam item omnia templi loca opportuna occupare: eam verò, quæ ſupereſt, patentem portam, qua itur in regiam, ſervare. reliqua vero multitudo in templo inermis ſit, neque quenquam cum armis intrare ſinite, qui non ſit ſacerdos. præterea certos è ſacerdotibus ac Levitis ſelectos mandavit ſatellitii more ſtrictis gladiis regem ſtipare, & ſi quis armatus in templum irrumpere auſit, incunctanter occidere, & poſito omni metu ſervandi tantum regis curam gerere. illi, approbato pontificis conſilio, rem ſtatim aggrediuntur. Joadus verò, aperto armamentario, quod David in templo inſtruxerat, diſtribuit centurionibus & ſacerdotibus ac Levitis, quantum ibi haſtarum invenit & pharetrarum, & ſi quod aliud armorum genus aderat. atque ita armatos templo circundedit, conſertis invicem manibus, ut ab ingreſſu, qvos intereſſe non oportebat, excluderent. adductoque in medium puero, corona regia caput redimitum, & inunctum ſacro oleo, regem pronunciat. populus quoque gaudens ſimul & plaudens fauſtis acclamationibus vitam & victoriam novo regi congeminat. Tumultus hic & acclamationes præter ſpem ad aures Gotholiæ venientes effecerunt, ut, vehementer perturbato animo, cum ſatellitio proſiliret à regia. Venientem deinde in templum ipſam quidem ſacerdotes admittunt, ſed armatos eam ſequentes arcuerunt illi, qui ad hoc ipſum templo à pontifice circumdati fuerant. Cæterum Gotholia, poſtquam puerum vidit in ſuggeſtu ſtantem, redimitumque corona regia, diſciſſa veſte ſua, magno clamore jubet interfici inſidiatorem, & occupatorem tyrannidis. Joadus contra, accitis centurionibus, jubet mulierem arripi, ducique; in torrentem Cedronis, atq; illic pœnas luere,

A εἰσελθοῦσα ἡ εἰς τὸ βασίλειον, καὶ τοὺς ἀποφαγμένους τὸν ἰωασον, τοῦτο γὰρ ἐσεσημείωτο τὸ παιδίον ἐνιαύσιον, ἐγκεκρυμμένον ὑπ' αὐτοῦ μετὰ τῆς τροφοῦσης, βασάσασα μετ' αὐτῆς εἰς τὸ ταμιεῖον, ἀπέκλεισε. καὶ λαυθάνουσα ἀνέθρεψεν αὐτὴ τε, καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἰωαδος ἐν τῷ ἱερῷ ἔτεσιν ἓξ, οἷς ἐβασίλευσε γοθολία τῶν ἱεροσολύμων, καὶ τῶν δύο φυλῶν. τῷ δ' ἑβδόμῳ ἔτει κοινολογησάμενος τισὶ ἰωαδος πέντε τῶν
B ἀρχόντων ἑκατοντάρχας, καὶ συμπείσας αὐτοὺς σωμπεπηδέσθαι μὲν τοῖς κατὰ τῆς γοθολίας ἐγχειρουμένοις, τῷ δὲ βασιλέα τὸν παῖδα συμπαρεπιθήσειν, καὶ λαβὼν ὅρκους οἷς τὸ ἀδεὲς ἔδωκε τῶν συνεργούντων βεβαιοῦσθαι, τὸ λοιπὸν ἐθάρρει ταῖς κατὰ τῆς γοθολίας ἐλπίσιν. οἱ δ' ἄνδρες οὓς ὁ ἱερεὺς ἰωαδος κοινωνοὺς τῆς πράξεως παρείληφε, παρόντες εἰς ἅπασιν τῷ χώρῳ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λᾳϊτας ἐξ αὐτῆς ἀθροίσαντες καὶ τοὺς τῶν φυλῶν προεστηκότας, ἦκον
C ἄγοντες εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν ἀρχιερέα. ὁ δ', ὅτιν ἤτησεν αὐτοὺς ἔνορκον, ἢ μὲν φυλάξειν ὅπερ ἂν μάθωσιν διατέρπτην περὶ αὐτοῦ, σιωπῆς ἅμα καὶ συμπράξεως δεόμενον. ὡς δ' ἀσφαλὲς αὐτῷ λεγὸν ἐμεμηκότων ἔδωκε, θωμαγῶν οὐκ ἐκ δαβίδου ἡβοὺς ἔτρεφεν, ἔτος ὑμῖν, ἔφη, βασιλεὺς, ἐξ ἐκείνης τῆς οἰκίας ἧς ἔστι θεὸν ὑμῖν προφητεύσαντα βασιλεύειν ἄχρι τοῦ παντὸς χρόνου. παραινῶ δὲ τῷ
D τρίτῳ ὑμῶν μοίρᾳ φυλάττειν αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, τῷ δὲ τετάρτῳ τὰς φυλακὰς ἐφεξῆναι τὰ πύλας ἅπασας. ἡ δὲ μὴ ταύτῳ ἐχέτω τῷ τῆς ἀνοηθείσης καὶ φερούσης εἰς τὸ βασίλειον πύλης φυλακήν. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἄοπλον ἐν τῷ ἱερῷ τυγχανέτω. μηδ' ἕνα δ' ὁπλίτῃ εἰσελθεῖν ἐᾶσητε ἢ μόνον ἱερέα. προσδιετάξατο δὲ τούτοις μέρος τι τῶν ἱερέων καὶ λᾳϊτας περὶ αὐτὸν εἶναι τὸν βασιλέα, τὰς μαχαίρας αὐ-
E τῶν ἐσπασμένους δορυφορεῖν τὸν δὲ ταλαιπωρηθέντα παρελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν ὡπλισμένον ἀναρρήδην πολεμικὰ, δείσαντες δὲ μηδένα πολεμίαν τῇ φυλακῇ τοῦ βασιλέως. καὶ οἱ μὲν, οἷς ὁ ἀρχιερεὺς συνεβούλευσε τούτοις πεισθέντες, ἔργῳ τῷ προαιρέσιν ἐδήλουν. ἀνοίξας δὲ ἰωαδος τὸν ἐν τῷ ἱερῷ ὁπλοθήκην ὃν δαβίδης κατεσκεύασε, διεμέρισε τοῖς ἑκατοντάρχαις ἅμα καὶ ἱερεῦσι καὶ λᾳϊταις ἅπαντ' ὅσα εὗρεν ἐν αὐτῇ δόρατά τε καὶ φαρέτρας, καὶ ἕτ-
F τερον εἶδος ὅπλων κατέλαβε. καὶ καθωπλισμένους ἔστησεν ἐν κύκλῳ τοῦ τε ἱεροῦ συναψαμένους τῷ χεῖρε καὶ τῷ εἴσοδον τοῖς οὐ προσήκουσιν οὕτως ἀποτειχίσοντας. συναγαγόντες δὲ τὸν παῖδα εἰς τὸ μέσον, ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν στέφανον τὸν βασιλικὸν. καὶ τὸ ἔλαιον χρίσας ἰωαδος ἀπέδειξε βασιλέα. τὸ δὲ πλῆθος χαῖρον καὶ κροτοῦν ἐᾴα σύζεσθαι τὸν βασιλέα. τῆς δὲ γοθολίας καὶ τῶν ἐπαίνων γο-
G λίᾳ παρ' ἐλπίδας ἀκουούσας, ταραττομένη σφόδρα τῇ διανοίᾳ μὴ τῆς ἰδίας ἐξεπίθηται σωτηρίας ἐκ τοῦ βασιλείου. θωμαγουμένῃ δὲ εἰς τὸ ἱερὸν αὐτῇ οἱ μὲν ἱερεῖς εἰσεδέχοντο. τοὺς δὲ ἐπιόντας ὁπλίτας εἴργειν εἰσελθεῖν οἱ περιεστῶτες ἐν κύκλῳ τῶν ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως τούτου προστεταγμένων. ἰδοῦσα δὲ γοθολία τὸν παῖδα ἐπὶ τῆς στήλης ἑστῶτα, καὶ τὸν βασιλικὸν περικείμενον στέφανον, περιῤῥηξαμένη καὶ δεινὸν ἀνακράζουσα, φονεύειν ἐκέλευε τὸν ἐπιβουλεύσαντα αὐτῇ, καὶ τῷ δεχθῆναι ἀφελέσθαι σπουδάσαντα. ἰωαδος δὲ καλέσας τοὺς ἑκατοντάρχας, ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀγαγόντας τὴν γοθολίαν εἰς τὸν φάραγγα τοῦ κεδρῶνος, ἀνελεῖν ἐκεῖ.

μηδ'

μὴ δὲ βούλεσθαι μιάναι τὸ ἱερὸν αὐτὸ δι᾽ τὴν ἀληθείαν πιωρησαμένων. τοιοῦτόν ἐστιν ἡ, κἂν βοηθῶν τις τοῖς φεύγουσι, κἀκεῖνον ἀνελεῖν. λαβόμενοι τοίνυν τῆς βουλίας οἱ προστεταγμένοι τὴν ἀναίρεσιν αὐτῆς ἐπὶ τὴν πύλην τῶν ἡμιόνων τοῦ βασιλέως ἤγαγον, κἀκεῖ διεχρήσαντο. ὡς δὲ τὰ περὶ τὴν βουλίαν τοῦτον ἐστράτηγά τον τέλος, συγκαλέσας τότε δῆμον τοὺς ὁπλίτας ἰωάδος εἰς τὸ ἱερὸν, ἐξώρκησεν αὐτοὺς εὐνοεῖν τῷ βασιλεῖ, καὶ προσενοεῖν αὐτῷ τῆς σωτηρίας, καὶ τῆς ἐπὶ πλεῖον ἀρχῆς. ἔπεισε δὲ αὐτὸν τὸν βασιλέα πιμήσαι τὸν θεὸν, καὶ μὴ παραβαίνειν τοὺς μωυσέως νόμους, δοθέντας πάσιν ἰουδαίοις. καὶ μὴν πάντα εἰσφαμόντες τὸν τοῦ βααλ οἶκον, ὃν ἡ βουλία ἐκ ἀνὴρ αὐτῆς ἰώραμος κατεσκεύασεν, ἐφ᾽ ὕβρει μὲν τοῦ πατρίου θεοῦ, τιμῇ δὲ ἀχάβου, κατέσκαψαν, καὶ τὸν ἐκεῖσε τοῦ ἱερωσύνου αὐτοῦ μαασθὰν ἀπέκτειναν. τοῦ δὲ ἐπιμέλειαν καὶ φυλακὴν τοῦ ἱεροῦ τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις ἐπέτρεψεν ἰωάδος, κατὰ τὰ δαβίδου τοῦ βασιλέως διάταξιν, κελεύσας αὐτοὺς δὶς τῆς ἡμέρας ἐπιφέρειν τὰς νενομισμένας τῶν ὁλοκαυτώσεων θυσίας, καὶ θυμιᾶν ἀκολούθως τῷ νόμῳ. ἀπέδειξε δὲ τῶν λευιτῶν τινὰς καὶ πυλωρὸς ἐπὶ φυλακῇ τοῦ τεμένους, ὡς μηδένα μεμιασμένον παρεῖναι λανθάνοντα. τούτων δὲ ἔκαστα διδάξας, μετὰ τῶν ἑκατοντάρχων καὶ ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ παντὸς ἐκ τοῦ ἱεροῦ τὸν βασιλέα ἤγαγε διὰ τοῦ ὑπερῴου, καὶ καθήσαντες εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον ἐπεφήμισέ τε τὸν τοῦ θεοῦ, καὶ ὡς ἐνωχίαν τελέσαντες ἐπὶ πλείους ἑορτάσειν ἡμέρας, ἡ μὲν τοιαύτη πόλις, ἐπὶ τῇ τῶν γοθολίαν ἀποθανεῖν, ἡσυχίαν ἦγεν. ὁ δὲ ἰώασος ἐπὶ τὴν βασιλείαν παρελήφθη, ἐτῶν ἑπτά. μήτηρ δὲ οἱ αὐτῷ τὸ μὲν ὄνομα σαβία, πατρίδος δὲ βηρσουβεέ. πολλὰ δὲ ἐπηνώρθωτο τῶν νόμων φυλακῇ, καὶ μάλιστα τῇ τοῦ θεοῦ θεραπείαν φιλοτιμίαν, ὅσα πάντα χρόνον ἐκ ὁ ἰωαδὴ συνεῖδεν. ἔγημε δὲ καὶ γυναῖκας δύο παρελθὼν εἰς ἡλικίαν ὄντος δὲ ἀρχιερέως. ἐξ ὧν καὶ ἄρσενες αὐτῷ καὶ θήλειαι παῖδες ἐγένοντο. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν βασιλέα ἰώασον ὡς τὴν τῆς γοθολίας ἐπιβουλὴν διέφυγε, καὶ τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, ἐν τούτοις δεδηλώκαμεν.

Κεφάλαιον ή.

Ἀζαὴλ ὁ δαμασκηνῶν βασιλεὺς ἐπὶ τοὺς ἰσραηλίτας, καὶ ὕστερον ἐπὶ τοὺς ἱεροσολυμίτας, στρατεύει.

Ἀζάηλος δὲ ὁ τῶν σύρων βασιλεὺς πολεμῶν τοῖς ἰσραηλίταις, καὶ τοῦ βασιλέως αὐτῶν ἰησοῦ, διέφθειρεν τῆς πέραν ἰορδάνου χώρας, τὰ πρὸς τὴν ἀνατολὴν τῶν ῥουβηνιτῶν, καὶ γαδιτῶν, καὶ μανασσιτῶν, ἔτι δὲ τοῦ γαλααδίτου καὶ βαταναίαν, πυρπολῶν πάντα καὶ ἁρπάζων, καὶ τοῖς εἰς χεῖρας ἀπανθρωπίαν προσφέρων. ἐπὶ τοσοῦτον δὲ ἐφθη αὐτὸν ἰησοῦς ἀμπλακεῖν κακοῦντα τοῦ χώραν, ἀλλὰ καὶ τῶν εἰς τὸ θεῖον ὑπερόπτης γενόμενος, καὶ καταφρονήσας τῆς ἐσθῆτος καὶ τῶν νόμων ἀπέδωκε βασιλεῦσιν ἔτη τῶν ἰσραηλιτῶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι. ἐπέφη δὲ ἐπὶ σαμαρείας, τῆς δεχθῆς ἁγέδοχον ἰώαζον τὸν υἱὸν καταλιπών. τὸν δὲ τῶν ἱεροσολύμων βασιλέα ἰώασον ὁρμήσας ἔλαβεν τὸν ναὸν ἀνακαμίσας τῷ θεοῦ καὶ τὸν ἀρχιερέα καλέσας ἰωάδον εἰς ἄπειρον ἐκέλευσε πέμψαι τοῦ χώραν τοὺς λευίτας καὶ ἱερέας αἰτήσαντας ἀπὸ ἑκάστης κεφαλῆς ἡμίσικλον ἀργυροῦν, εἰς ἐπισκευὴν καὶ ἀνανέωσιν τοῦ ναοῦ, καταλυθέντος ὑπὸ τοῦ ἰωράμου καὶ γοθολίας καὶ τῶν παίδων αὐτῆς.

neque enim fas esse templum veneficæ supplicio pollui. mandavit etiam, si quis ei conetur ferre suppetias, & ipsum pariter interimi. Illi igitur, quibus hoc demandatum est, eductam extra portam mulorum regis illic interficiunt. Ut verò conspiratio contra Gotholiam successit, Joadus, convocato populo ac militibus in templum, omnes sacramento ad fidem regis adegit, incolumitati ipsius tuendæ, regnoque augendo daturos operam. eodem jurejurando mox regem astrinxit ad divini numinis reverentiam, & ad observationem legum, quas Moyses cœlitus acceptas ad populum pertulit. post hæc ad ædem Baali sacram concurritur, quam Gotholia cum marito Joramo construxerat, in veri Dei contumeliam, & ad Achabi gratiam: eam populus à fundamentis diruit, & Mathanem, qui tum sacerdotium ejus tenuit, trucidavit. Templi verò curam & custodiam sacerdotibus ac Levitis juxta Davidis regis institutum Joadus commisit, jussitque, ut bis singulis diebus solenne offerrent sacrificium, suffitum juxta præscripta legis facerent. Deinde quosdam è Levitarum numero janitores ad custodiam templi constituit, ne quis pollutus posset intro subrepere. Hæc ubi ad hunc modum disposuit, cum centurionibus & ducibus totoque populo ex templo Joasum in regiam deduxit: cumq; collocato in solio denuo alacriter acclamatum esset, populus ad epulas conversus festivitatem per aliquot dies egit, omnibus sceleste mulieris cædem libenter ferentibus. Erat Joas, cum in regnum adsciretur, annorum septem, matre natus Sabia, ex oppido Bersabe oriunda. fuit autem legum & divini cultus observantissimus, toto tempore, quo Joadus fuit superstes: duxitque uxores duas, postquam ætate maturuit, conciliante conjugium eodem pontifice: ex quibus utriusque sexus liberos suscepit. Atque hactenus de Joaso, quomodo elapsus ex insidiis Gotholiæ, tandem regnum assecutus est. *4. Reg. 12.*

CAP. VIII.

Azaelis Damascenorum regis contra Israelitas ac mox contra Hierosolymitas expeditiones.

VIII. *4. Reg. 13.*

Azael autem Syrorum rex bellum cum Israelitis & Jeo rege eorum gerens, regionis trans Jordanem sitæ orientales tractus vastavit, qui à Rubenitis & Gaditis atq; Manassitis colebantur. nec non Galaditicam & Batanæam, omnia rapinis miscens, & incendiis, ac ne ab hominum quidem cæde temperans, quotquot in ejus manus incidissent. Neque enim Jeus arcere eum à populationibus potuit, contemptor & ipse numinis religionumque & legum à majoribus per manus acceptarum, toto regni sui tempore, quod fuit annorum viginti septem, quo exacto, mortuus apud Samariam est sepultus, Joaza filio successore principatus relicto. Joasum autem Hierosolymorum regem instaurandi templi cupido subiit: vocatoque pontifice Joado, jussit eum per totam suam ditionem Levitas & sacerdotes dimittere, qui in singula capita semisiclum argenti exigerent in usum ejus instaurationis, eo quod sub Joramo & Gotholia, & eorum liberis tuendi & sarciendi templi cu-

ra penitus abjecta fuerat. Pontifex vero hoc non A fecit, sciens neminem libenter argentum erogaturum: sed anno regni vigesimotertio, rege incusante, qvod voluntati suæ non obtemperasset, & jubente in futurum templi reparationi prospicere, tale quiddam ad colligendam pecuniam commentus est, qvod non gravatim tulit populus. arcam paravit ligneam, in quá bene clausa unum tantum foramen superne reliquit. eam cum in templo juxta altare deposuissel, jussit quemque pecuniæ, quantum liberet, per foramen immittere, in templi instaurationem conferendæ. id populus tulit æquissimo animo, & multum auri atque argenti certatim contulit. arcam vero singulis diebus, præsente rege, exinaniebant scriba gazophylacii & sacerdos ejus custos, numeratáque pecunia & recondita rursum, unde sustulerant, reponebant. & cum primum videretur collatum, quantum sat esset, pontifex & rex conduxerunt fabros & cæmentarios, & trabes magnas pulcherrimæ materiei comparaverunt. instaurato deinde templo, quicquid ex collato auro & argento superfuit (superfuit autem non parum) id totum in crateras, cantharos, pocula, & alia vasa insumptum est: insuperque quotidianis sacrificiis altare adolebatur, atque hæc tanti sper, dum Joadus vixit, diligenter accurata fuerunt. illo autem post annum ætatis centesimum & trigesimum defuncto, & ob probitatem ac justitiam insignem, tum qvod Davidici generis servator fuisset, in regum monumenta illatò, rex Joas à pristina religionis cura facilè descivit: moxque & primates populi ad eundem modum depravati sunt, ut nihil apud eos potius haberetur, quam contemptus juris ac justitiæ. Deus vero indignatus propter hanc regis & cæterorum mutationem, misit prophetas, qui contestarentur eos, & à præsenti malitia compescerent. illi vero tam insano affectu eam complectebantur, ut neque exemplis majorum, qui propter contemptum legum cum totis familiis perierant, neque prophetarum comminationibus moti resipiscerent, & ad relicta honesta studia reverterentur. Quin & Zachariam pontificis Joadi filium rex in ipso templo saxis jussit obrui, oblitus patris ejus beneficiorum tantum, quia propheta divinitus constitutus, pro concione populum & regem adhortatus ad justitiam, graves pœnas illis minatus est, si moniti parere contemnerent. Moriens tamen Zacharias testem & judicem Deum invocavit, qvod pro bono consilio & patris sui beneficiis, à Joa mortis amarum præmium sibi penderetur. Nec diu debita regi pœna dilata est. Azael enim Syrorum rex, impressione in regnum ejus facta, & Gitta primum direpta atque eversa, mox ipsum Hierosolymis desidentem adortus est. Tum Joas conterritus omnes thesauros Dei priorumque regum exhausit, & cum eis detracta templo donaria misit ad Syrum, tanti pacem redimens & securitatẽ, ne oppugnatus in extremum rerũ suarum discrimen adduceretur. Ille tã ingenti pecunia corrupto, vim exercito à regia urbe abstinuit.

B

C

D

E

F

G

ὁ δ' ἀρχιερεὺς, τοῦτο μὲν οὐκ ἐπῄνει, σωτὴρ ὡς οὐδεὶς ἀγνωμόνως προσοίσεται τὸ ἀργύριον. τελευτῶντι δὲ καὶ εἰκοστῷ τῆς βασιλείας ἔτει μεταπεμψαμένου δὲ βασιλέως αὐτὸν τε καὶ λοίπους, καὶ ὡς ἂν δόξαιμοῦντας ὧν προστέταχεν αἰτιωμένου, καὶ κελεύσαντος εἰς τὸ μέλλον προνοεῖσθαι τῆς ἐπισκευῆς τοῦ ναοῦ, χρήσασθαι πρὸς τὴν συλλογὴν τῶν χρημάτων ὁδηγιερεῖς, ὡς τε πλῆθος ἠθέως ἔχειν τοιοῦτῳ. ξύλινον κατασκευάσας θησαυρὸν, καὶ κλείσας πανταχόθεν, ἐνέλαθεν ἐν αὐτῷ μίαν λαβόξεν. ἐπειτα θεὶς εἰς τὸ ἱερὸν πρὸς τῷ βωμῷ, ἐκέλευσεν ἕκαστον ὅσον βούλεται βάλλειν εἰς αὐτὸν ἀφ' ἑαυτῶν, εἰς τὴν ἐπισκευὴν τοῦ ναοῦ. πρὸς τοῦτο πᾶς ὁ λαὸς εὐ διετέθη, καὶ πολὺν ἄργυρον καὶ χρυσὸν φιλοπονύμενοι καὶ συνεισφέροντες ἠθροισαν. κενοῦντες δὲ τὸν θησαυρὸν καὶ πεπόντος τοῦ βασιλέως ἀριθμοῦντες τὸ συναλεγμένον ὁ τε γραμματεὺς καὶ ἱερεὺς τοῦ γαζοφυλακίου, ἔπειτ' εἰς τὸν αὐτὸν ἐπιθεσαν τοπον. καὶ τοῦτο ἐποίουν ἑκάστης ἡμέρας. ὡς δ' ἀποχρῶντως τὸ πλῆθος εἰδόκει ἁλεῖν τῶν χρημάτων, ἔπεμψαν μισθάνυους λατόμους καὶ οἰκοδόμους ὁ ἀρχιερεὺς Ἰωδαδος καὶ ὁ βασιλεὺς Ἰώασος, καὶ ἐπὶ ξύλα μεγαλαυχῆ τῆς καλλίστης ὕλης. ἐποικοδομαθέντος δὲ τοῦ ναοῦ, τὸν ἀναλεφθέντα χρυσὸν καὶ ἄργυρον, σὺν ὅλοις τοῖς, εἰς τε κρατῆρας καὶ οἰνοχόας καὶ σκεύωματα καὶ τὰ λοιπὰ σκεύη κατεχήσαντο, θυσίας τε πολυτελεῖν ἐσημέρας τὸν βωμὸν παίοντες διετέλεσαν. καὶ ταῦτα μὲν ἐφ' ὅσον Ἰωδαδος χρόνον ἔζη, τῆς προσηκούσης ἐτύγχανε τιμῆς. ὡς δὲ ἐτελεύτησεν ἄτος, ἐτῶν μὲν βιώσας ἑκατὸν καὶ τριάκοντα, δίκαιος δὲ καὶ χρηστὸς γενόμενος καὶ ἐπιφανὴς ταῖς βασιλικαῖς ἡλικίαις ἐν ἱεροσολύμοις, ὅτι δὲ δαβίδου γένους τοῦ βασιλείαν ἐκτήσατο, προέδωκεν ὁ βασιλεὺς Ἰώασος τοῦ ἐπιμέλειαν τοῦ πρὸς τὸν θεόν. σωδιεφθάρησαν δ' αὐτῷ καὶ οἱ δῆθεν πλῆθους προεστῶντες, ὡς τε μὴ μελεῖν εἰς τὰ δίκαια, καὶ νενομισμένα παρ' αὐτοῖς ἀγεσθαι εὐσεβῶς δυσχεράνας δ' ὁ θεὸς ἐπὶ τῇ μεταβολῇ τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἄλλων, πέμπει τοὺς προφήτας διαμαρτυρησομένους τὰ πεπραγμένα, καὶ παύσοντας τῆς πονηρίας αὐτούς. οἱ δ' ἰσχυρὸν ἔρωτα καὶ δεινὴν ἐπιθυμίαν ἄρα ταύτης εἶχον, ὡς μήτε ὅσοι οἱ τοῦ αὐτῶν ἐξυβρίσαντες εἰς τὰ νόμιμα πανοικὶ κολασθέντες ἔπαθον, μηθ' ὅσοι οἱ προφῆται πεῖθειν πειθόντες μετανοῆσαι, καὶ μεταθεῖν ἐξ ὧν εἰς σκέλα προβαδίσαντες ἐργάσησαν. ἀλλὰ καὶ ζαχαρίαν υἱὸν ἀρχιερέως ἰωάδου λίθοις ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε βληθέντα ἀποθανεῖν ἐν τῷ ἱερῷ, τῶν δ' παρὸς αὐτοῦ εὐεργετῶν ἀναμνησθείς, ὅτι δὲ θεοῦ προφητεύει αὐτὸν ἀποδείξαντος ἐν μέσῳ τῷ πλήθει, σωτεβάλλειν αὐτῷ τε καὶ τοῖς βασιλεῖ τὰ δίκαια πράττειν, καὶ ὅτι τιμωρίαν μεγάλαν ὑφέξουσι μὴ πειθόμενοι, προεῖπε. τελευτῶν μέντοι ζαχαρίας, μάρτυρα καὶ δικαστὴν ὧν ἔπασχε τὸν θεὸν ἐπιστὰς, ἀντὶ χρηστῆς συμβουλίας καὶ ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ παρέσχεν Ἰωάσῳ πικρῶς καὶ βιαίως ἀπολλύμενος. ἔδωκε μέντοι γ' οὖν εἰς μακρὰν ὁ βασιλεὺς δίκην ὧν παρενόμησεν. ἐμβαλόντος γὰρ ἀζαήλου τοῦ σύρων βασιλέως εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ, καὶ τὴ γίτταν καταστρεψαμένου καὶ ληλατήσαντος ἐπ' αὐτὸν στρατεύσεις ἱεροσόλυμα. φοβηθεὶς δ' ὁ ἰώασος, πάντας κενώσας τοὺς τοῦ θεοῦ θησαυροὺς, καὶ τοὺς τῶν βασιλέων καὶ τὰ ἀναθήματα καθ' ἑλῶν, ἐπεμψε τῷ σύρῳ, τούτοις ὠνούμενος τὸ μὴ πολιορκηθῆναι μὴ δ' κινδυνεύειν περὶ τῶν ὅλων. ὁ δὲ πεισθεὶς τῇ τ' χρημάτων ἀποβολῇ, τ' στρατιὰν οὐκ ἐπήγαγε ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, νόσῳ μέντοι χαλεπῇ περιπεσὼν ὁ ἰώασος,

ὑπὸ τῶν

ἐπὶ τῷ φόνῳ αὐτοῦ τῶν φίλων ἐπὶ ζαχαρίᾳ, οἱ τὸν θάνατον ἐκδικοῦντες ἰωάδου παῖδες ἐπεβούλευσαν τῷ βασιλεῖ, καὶ διεφθάρη ὑπὸ τῶν αὐτῶν. καὶ ἐτάφη μὲν ἐν ἱεροσολύμοις, οὐκ ἐν ταῖς θήκαις τῶν βασιλικῶν τῶν προγόνων, ἀσεβὴς νομισθείς. ἐβίωσε δὲ ἔτη ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα.

A Joas tamen gravi morbo implicitus, amicis Zachariæ pœnas dedit, qui ne filius pontificis maneret inultus, per insidias eum sustulerunt. Sepultusque est Hierosolymis, nec tamen propter impietatem dignus habitus, qui regiis monumentis inferretur, cum vixisset annos quadraginta & septem.

Κεφάλαιον Θ.

Ὡς ἀμασίας ὁ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς στρατευσάμενος ἐπὶ ἰδουμαίους καὶ ἀμαληκίτας ἐνίκησεν.

CAP. IX.

Amasias rex Hierosolymitanus, exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto, victor evadit.

B

Τὴν δὲ βασιλείαν αὐτοῦ παραδέχεται ἀμασίας ὁ παῖς. εἴκοσιν δὲ καὶ πρώτῳ τοῦ ἰωάσου βασιλεύοντος, παρέλαβε τῶν ἰσραηλιτῶν ἡγεμονίαν ἰωάζας ὁ τοῦ ἠὲ ἰὼς ἐν σαμαρείᾳ, καὶ κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσι δέκα καὶ ἑπτά, ὃ μὲν πατρὸς ὅμοιος αὐτὸς μιμητὴς γνώμῃ ἀσεβείας, καὶ οἱ πρῶτοι τὰ θεῖα καταφρονήσαντες. ἐπεστράτευσαν δὲ αὐτῷ καὶ συνέστειλεν ἐκ τοσαύτης δυνάμεως ὁ τῶν σύρων βασιλεὺς εἰς ὀκτὼ μυριάδας καὶ πεντακοσίους ἱππεῖς στρατεύσας ἐπ' αὐτόν, πόλεις τε μεγάλας καὶ πολλὰς αὐτοῦ ἀφείλετο, καὶ τὴν στρατιὰν αὐτοῦ διέφθειρεν. ταῦτα δὲ ἔπαθεν ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸς, διὰ τὴν ἐλισσαίου προφητείαν, ὅτε ἀζάηλον βασιλεύοντα ἐν δαμασκῷ τῶν σύρων καὶ δαμασκηνῶν, ἀποκτείναντα τὸν δεσπότην. ὧν ὁ ἐν χαρείς ἔτων κήρυξ ἰωάζας, ὅτι δεινὸν καὶ ἱκετείαν ἐπὶ τῷ κατέφυγε, ἐξαιτεῖται τῶν ἀζάηλ χρεῶν αὐτὸν παραλαβὼν καὶ μὴ περιιδεῖν τὰ ἐκείνου νομισθέντα. ὁ δὲ θεὸς καὶ τὴν μετάνοιαν ὡς ἀρετὴν ἀποδεχόμενος, καὶ νῦν ἐν τῶν μᾶλλον τοὺς δυναμένους τελέως ἀπολλύειν, δοκοῦν αὐτῷ, δίδωσιν αὐτῷ τὸν ἐκ τοῦ πολέμου καὶ τῶν κινδύνων ἄδειαν. ἡμέρως δὲ ἡ χώρα λαβομένη, αὐνέδραμέ τε πάλιν εἰς τὸ πρότερον κατάστασιν, καὶ ἀθήνησε. μὴν δὲ τοῦ ἰωάζου πολλοῦ, διαδέχεται τὴν ἀρχὴν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἰώας, ὃς ἑβδόμῳ μὲν ἤδη καὶ τριακοστὸν ἔτος βασιλεύοντος ἰωάσου τοῦ ἰούδα φυλῆς, παρέλαβε τὴν ἀρχὴν ἐν σαμαρείᾳ τῶν ἰσραηλιτῶν. καὶ ἦν αὐτῷ τὴν αὐτὴν ἔσχε πρόσοψιν ἅπερ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλεῖ. καὶ κατέσχεν αὐτὸν ἔτεσιν ἑξκαίδεκα. ἀγαθὸς δὲ ἦν καὶ ἄδεν ὅμοιος τοῦ πατρὸς τὴν φύσιν. κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἐλισσαίου τοῦ προφήτου, γηραιοῦ μὲν ἤδη τυγχάνοντος, εἰς δὲ νόσον ἐμπεπτωκότος, ἦλθεν ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς πρὸς αὐτὸν ὀψόμενος. καταλαβὼν δ' αὐτὸν ἐν ἐσχάτοις ὄντα, κλαύσειν ἤρξατο, καὶ πατέρα τε αὐτὸν ἀποκαλῶν, καὶ ὅπλον. δι' οὗ μηδέποτε χρήσασθαι πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἔφασκε, ἀλλὰ τὴν ἐκείνου προφητείας ἀμαχητὶ κρατεῖν τὸν πολέμων, νῦν δ' ἀπειναι μὲν αὐτὸν ἐκ τοῦ ζῆν, καταλείπειν δὲ ἐξεπαλισμένους τοῖς σύροις καὶ τοῖς αὐτῶν πολεμίοις, ἔτ' αὐτῷ τοίνυν ζῆν ἐπ' ἀσφαλὲς ἐλεγεν, ἀλλὰ καλῶς ἔχειν, ἢ σὺν ἐξορμᾶν αὐτῷ καὶ συναπαίρειν ἐξ βίου. ταῦτα ὀδυρόμενον ἐλισσαῖος παρεμυθεῖτο τὸν βασιλέα. καὶ τόξον ἐκέλευσεν αὐτῷ κομισθέν, ἐντεῖναι τοῦτο. πεισθέντος οὖν ἀνεῖναι τοῦ βασιλέως τὸ τόξον, ἐπιλαβόμενος αὐτὸς, ἐκέλευσε τοξεύειν. πρίν γε βέλη αὐτὸν προέμθαι, ἔτι μᾶλλον πυκνοῦσθαι, πλείω μὲν ἔπειν ἀφεῖς, ἐκ ῥιζῶν ἂν τὴν τῶν σύρων βασιλείαν ἐξεῖλες. ἐπεὶ δὲ τρεῖν ἠρκέσθης μόνοις, τοσούτοις καὶ μάχαις κρατήσῃς, συμβαλὼν τοῖς σύροις, ἵνα τὴν χώραν, ἣν ἀπεῖλον τοῦ σοῦ πατρὸς ἀνακτήσῃ. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ταῦτ' ἀκούσας ἀπῆλθεν, μετ' οὐ πολὺν δὲ καὶ ὁ προφήτης ἀπέθανεν. ἀνὴρ, ὅτι δικαιοσύνῃ διαβόητος. καὶ φανερῶς παιδαγωγούμενος ὑπὸ θεοῦ. θαυμαστὴ δὲ καὶ ἡ δόξα διὰ τῆς προφητείας ἐπιδείξατο ἔργα,

C

D

E

F

G

In regnum successit ei filius Amasias. Anno autem Joasi vigesimoprimo apud Israelitas & Samariam Jeo successit filius Joazas, in quo principatu exegit annos septemdecim, patri nequaquam similis, sed magis primis ejus regni regibus impius, qui palam omnem contemptum cælestis numinis præ se tulerunt. Hujus copias rex Syriæ tantopere attrivit, ut ex numeroso exercitu non plus quam decem millia peditum, equites quingenti supererent: qua expeditione multas magnas urbes illi ademit, & hostium non mediocres strages edidit. Hæc autem Israelitis acciderunt secundum Elisæi vaticinium, quo tempore Azaeli etiam prædixit, quod, necato domino, Damasci ac Syriæ regnum esset occupaturus. In hac temporum difficultate Joazas ad preces & supplicationes confugit, orans Deum, ut se è manibus Azaelis liberet, nec ab eo subigi patiatur. Deus autem, qui non solum perpetuam innocentiam, verum etiam resipiscentiam favore complectitur, & cum perdere possit, si velit, castigare mavult, exoratus eripuit eum e belli periculis: & regio pacem nacta ad pristinum felicitatis statum brevi rediit. Post obitum Joazæ Joas filius regno Israelitarum apud Samariam potitur, trigesimoseptimo anno regni Joæ regnantis in tribu Judæ. nam & iste eodem, quo Hierosolymitanus, nomine vocabatur: tenuitque regnum annis sedecim. Hic optimus vir erat, nihil paterni ingenii referens: & cum Elisæus jam admodum senex in morbum incidisset, visendi causa eum adiit: quem animadvertens extremum spiritum ducere, flere cœpit, & lamentari, patrem & clypeum appellitans: quod eo vivo, armis contra hostem opus non fuerit, sed ipsius prædictionum beneficio semper invicti evaserint. Nunc illum è vita discedere, se verò exarmatum Syris & aliis hostibus objici, quamobrem, adempto tali præsidio, sibi quoque optabilius una cum illo hanc etiam relinquere. His querimoniis motus Elisæus, regem consolatus afferri arcum postulat, eumque regem jubet intendere: deinde, injecta in eum manu, jubet jaculari. & cum emissis tribus telis destitisset: Si, inquit, plura misisses, poteras totũ Syrorum regnum excindere. nunc quia tribus solis contentus fuisti, totidem præliis vinces Syros, & regionem, quã tuo patri ademerunt, recipies. His auditis, rex abiit, & propheta paulo post defunctus est, vir inclytæ justitiæ, & citra controversiam Deo longe charissimus. multa enim & miranda divinæ mentis argumenta exhibuit,

quorum memoria apud Hebræos durat clarissima. sepulchro etiam honoratus est magnifico, quale decuit hominem numini divino acceptissimum. Contigit autem aliquando, ut latrones occisi à se viatoris cadaver in monumentum ejus abderent, quod mox revixit à contactu prophetæ corporis. Atque hæc fuerunt & vivi & defuncti vatis opera. Azaele autem rege extincto, ad Adadum filium Syriæ regnum hæreditario jure pervenit. Huic Joas Israelitarum rex tribus præliis victo omnem eam regionem abstulit, quæ urbes ac vicos de patre ipsius captos complexa est: quod & ipsum Elisæus jam antè prædixerat. postquam verò etiam Joas fato functus est, Hieroboam ejus filius excepit imperium.

CAP. X.

Amasias pugnans contra Israelitarum regem Joam vincitur.

IX. SEcundo autem anno Joæ regis Israelitarum, regnum accepit Amasias Hierosolymis & in tribu Judæ, matre natus urbis regiæ cive, appellata Judan. mirum autem in modum justitiam colebat, tametsi ætate adhuc juvenis. Regni administrationem exorsus à necis paternæ vindicta, qui amicorum insidiis sublatus fuerat. eosque omnes in potestatem redactos affecit supplicio, parcens tamen ipsorum liberis, juxta leges à Moyse præscriptas: qui iniqvum censuit, pro parentum culpis à liberis eorum pœnas reposcere. Post hæc delectu habito in tribu Judæ & Benjamitica, conscripto flore juventutis, utpote ætatis annorum plus minus viginti, centuriones his copiis idoneos attribuit. deinde misit ad Israelitarum regem, qui viginti scutatorum millia conducerent, stipendio talentorum argenti centum annumerato. decreverat enim contra Amalecitarum & Idumæorum atque Gabilitarum gentes exercitum ducere. jamque propediem moturus erat in eos, cum interveniens propheta dimittere Israelitas confuluit. esse enim hoc hominum genus impium, & cladem certam imminere oraculo se monitum, si talibus rex utatur auxiliis. alioqui, Deo favente, vel modica manu devinci posse hostiles exercitus. Rege autem ægrè ferente, quia jam publicè stipendium Israelitis numeraverat, hortatus est propheta, ut Dei voluntatem sequeretur, qvo propitio, non defore pecuniam. illos itaq; dimisit, præfatus se donare illis, quicquid mercedis nomine accepissent, & cum domesticis tantū copiis contra prædictas gentes profectus est. Quibus uno prælio victis, interfecit decem millia, & totidem millia captivorum abducta in magnā petram, quæ imminet Arabiæ, eo loco per rupes præcipitata necavit: atq; ita victor cum opima præda domum rediit. Interea viginti illa Israelitarum mercenariorum millia, ignominiosam rati suam missionē, ac si pro inutili damnata esset eorū opera, impetū in ejus regnū faciunt: & progressi usq; Bethsemera, regionem populati sunt, abacto magno jumentorum numero, cæsisq; tribus colonorū millibus. Amasias vero post victoriam factus insolens, autorem ejus Deum cœpit habere contemptui, & pro eo venerari asportata de Amalecitis

Α ὁ μνήμης λαμπρᾶς τοῦ τῶν Ἑβραίων ἀξιωθέντος. ἐτυχε δὲ καὶ ταφῆς μεγαλοπρεποῦς καὶ οἴκου ἐνὸς ἐν τῶ ἔθνει θεοφιλῆ μεταλαβεῖν. συνέβη δέ ποτε λῃστῶν τινῶν ῥιψάντων εἰς τὸ ἐλισσαίου τάφον ἀν ἡσαν ἀνῃρημένοις, τὸν νεκρὸν τοῦ σώματι αὐτοῦ προσκολληθέντα ἀναζωπυρῆσαι καὶ τὸν μὲν ἐλισσαῖον τὸν προφήτευ ζῶν τε ὅσον προεῖπε, καὶ ὡς μὴ τὸ τελευτὴν ἐπὶ δύναμιν ἔχει θείαν δεδηλώκαμεν. τελευτήσαντος δὲ τὸν υἱὸν βασιλέως ἀζαήλου, ὃς ἀδὰδ τὸν ἦν αὐτῷ ἡ βασιλεία παραγίνεται. πρὸς τοῦτον συμβάλλει πόλεμον ἰώασος ὁ τῶν
B ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, καὶ τρισὶ μάχαις νικήσας αὐτὸν, ἀφείλετο τὴν χώραν ἅπασαν, καὶ ὅσας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἀζαήλος πόλεις ἐκ κώμας τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέως παρέλαβε. τοῦτο μὲν τὴν τοῦ ἐλισσαίου προφητείαν ἐβεβαίωσε. ἐπεὶ δὲ συνέβη καὶ ἰώασον τελευτῆσαι, καθῆκεν εἰς ἰέσωζον ἡ ἀρχὴ τὸν υἱὸν αὐτοῦ.

Κεφάλαιον ι.

C Ὡς ἀμασίας πόλεμον πρὸς τὸν ἰσραηλιτῶν βασιλέα ἰώασον ἠθάτας.

Δευτέρῳ δὲ ἔτει τοῦ ἰώασου βασιλείας τῶν ἰσραηλιτῶν, ἐβασίλευσεν ἀμασίας τῆς ἰούδα φυλῆς ἐν ἱεροσολύμοις, μητρὸς ὢν ἰούδαν πεύσεπα, πολίτιδος δὲ τὸ γένος. δικαιοσύνῃ δὲ διαφέρων, καὶ ταῦτα νέος ὢν. παρελθὼν δ' ὅτι τὰ πραγματικὰ τὸ ἔργον, ἔγνω δεῖν πρῶτον ἰώασα τιμωρῆσαι τοῦ πατρὶ, τοὺς
D ἐπιθεμένους αὐτῷ φίλους κολάσαι. καὶ τούτους μὲν συλλαβὼν ἅπαντας ἐφόνευσε, τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν, οὐδὲν ἐφρόνησε δεινὸν, ἀκολουθῆσαι τοῖς μωυσέως νόμοις, ὃς οὐκ ἐδικαίωσε δι' ἁμαρτίαν πατέρων τέκνα κολάζειν. ἔπεμψε πρεσβείαν εἰς τὴν ἰούδα φυλῆς ἐκ βεθσαμίτιδος τῶν ἐν ἀκμῇ ἐκ τριάκοντα ἐτῶν γεγενότων, καὶ συναθροίσας εἰς τελάκονθα μυριάδας, τούτων μὲν ἑκατοντάρχας κατέστησε. πέμψας δὲ καὶ πρὸς τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν
E βασιλέα, μισθὸν δὲ δέκα μυριάδας ὁπλιτῶν, ταλάντων ἑκατὸν ἀργυρίου, διεγνωκει δὲ τοῖς ἀμαληκιτῶν ἔθνεσι καὶ ἰδουμαίοις καὶ γαβιλιτῶν στρατεύσασθαι. παρασκευασαμένου δὲ πρὸς τὴν στρατείαν, καὶ μέλλοντος ἐξορμᾶν, ὁ προφήτης τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸν ἀπολῦσαι συνεβούλευσεν. ἔναγη γὰρ εἶναι τὸν θεὸν ἤπιαν αὐτῷ προλέγειν χρησιμένου τούτοις συμμάχοις. πειθόμενος δὲ τῶν
F πολεμίων καὶ μετ' ὀλίγων αὐτοῖς ἀγωνιζόμενον βελομένου τὸ θεῖ. δυσφορωτὸς δὲ βασιλέως ὄντι τῷ ὁ φθέντος τὸν μισθὸν δεδωκέναι τοῖς ἰσραηλίταις, παρῄνει ποιεῖν ὁ προφήτης ὅπερ τῷ θεῷ δοκεῖ, χρήματα δ' αὐτῷ πολλὰ παρ' αὐτοῦ γενήσεσθαι. καὶ τοὺς μὲν ἀπολῦσαι, χαλεπῶς ἔφερε τὸν μισθὸν εἰπών· αὐτὸς δὲ μὴ τῆς οἰκείας δυνάμεως ὄντι τὰ προειρημένα τῶν ἐθνῶν ἐστράτευσε. καὶ κρατήσας ταύτῃ τῇ μάχῃ, μυρίους μὲν ἀπέκτεινε, πεντε δὲ ζῶντας ἔλαβεν, ἃς ὄντι τὸ μεγάλου ὀρέων πέτραν, ἥπερ ἔστιν ὄντι τὸ ἀραβίαν, ἐπ' αὐτῆς καταφρήμνισεν. ἀπήγαγε τελείαν πολλὴν καὶ πλοῦτον ἄφθονον ἐκ
G πάντων ἐθνῶν. ἀμασίᾳ δὲ ἐν τούτοις ἐπαίρεται τοῦ ἰσραηλιτῶν, οὓς αἰσθόμενος μισθωσαμένους, ἀγανακτήσαντες ὄντι τοῦτο, καὶ νομίσαντες ὕβριν εἶναι τὸ ἀπόλυσιν, οὐδὲν ἂν ἔτος παθεῖν μὴ κατεγνωσμένους, ἐπῆλθον αὐτοῦ τῇ βασιλείᾳ, ἐκ μέσης βηθσεμήρων πεδελθόντες διήπασαν τὴν χώραν, καὶ πολλὰ μὲν ἔλαβον ἐπιτυγχάνοντες, πολλοὺς δ' ἀνθρώπους ἀπέκτειναν. ἀμασίας δὲ τῇ νίκῃ ἐπαρθείς, τὸ μὲν τούτων οὐ πόνον αὐτοῦ θεὸν ἡγούμενον, ὑπερορᾶν ἤρξατο. ὡς δ' ἐκ τοῦ ἀμαληκιτῶν χώρας

χάσας ἐκέλευσε, τούτους σὺν ὅπλοις διετέλει. προσελ- A
θὼν δὲ ὁ προφήτης αὐτῷ, θαυμάζειν ἔλεγε εἰ τούτους ἡγεῖται θεοὺς, οἳ τοὺς αὑτῶν, παρ' οἷς ἐτιμῶντο μηδὲν ὄντας, μηδ' ἐκ χειρῶν ἐρρύσαντο τῶν ἐκείνου, ἀλλ' ὑπερίδον πολλούς τε αὐτῶν ἀπολλυμένους, καὶ τοὺς ἁλόντας αἰχμαλωτιζομένους. κεκομίσθαι γὰρ εἰς ἱεροσόλυμα τοῦτο τὸ τέλος, καθὼς ἄν τις τῶν πολεμίων τινὰς ζωγρήσας ἥκοι. τοῦ δὲ βασιλέως τοῦτ' ὀργιλῶς ἀκούσαντος, καὶ προστάξαντος ἡσυχίαν ἄγειν τὸν προφήτην, ἀπειλήσας αὐτῷ κολάσειν, ἂν πολυπραγμονῇ. καὶ ὁ μὲν, ἡσυχάζειν εἶπε, σὲ δὲ οὐ μελήσειν· ἀλλ' ἐπεχείρησε νεωτερίζων τοῦ θεοῦ λέγειν. ἀμασίας δὲ, κατισχύειν αὐτὸν ὅπλοις οὐ δυνάμενος, ὡς ἔθος ἦν τοῦ θεοῦ λαοῦν εἰς αὐτὸν ἐξυβρίζειν, ἀλλὰ φρονηματισθεὶς, ἔγραψεν ἰάσῳ τῷ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεῖ, κελεύων συμμαχοῦντα αὐτῷ σὺν παντὶ τῷ λαῷ, ὡς καὶ πρότερον ὑπήκουε τοῖς προγόνοις αὐτοῦ, δαβίδῃ καὶ σολομῶνι. ἢ μὴ βούλεσθαι ὁμολογουμένην εἰδέναι πόλεμον τοῖς τῆς ἀρχῆς κεφαλαίοις. ἀντέγραψε δὲ ὁ ἰώασος τάδε. βασιλεὺς ἰώασος βασιλεῖ ἀμασίᾳ. ἐν τῷ λιβάνῳ ὄρει κυπάρισσος παμμεγὴς καὶ ἄκανος αὐτῇ πρὸς τὴν κυπάρισσον ἔπεμψε μνηστευομένη τὴν θυγατέρα αὐτῆς πρὸς γάμον τοῦ παιδί. μεταξὺ δὲ ταῦτα λέγουσαν, θηρίον τι παρερχόμενον κατεπάτησε τὴν ἄκανον. ὅτω οὖν ἐς αἰεὶ σοι φρόνημα τοῦ μὴ μείζονα ἐφίεσθαι, μηδ' ὅτι τὴν πρὸς B
Ἀμαληκίτας μάχην ηὐτύχησας, ἐπὶ ταύτῃ γαυριᾶν· μὴ καὶ σεαυτὸν καὶ τὴν βασιλείαν σου κινδύνους ὀφλήσῃς. ταῦτα δὲ ἀναγνοὺς ἀμασίας, ἔτι μᾶλλον ἐπὶ τὴν στρατιὰν παρῳξύνθη, θεοῦ παρορμῶντος αὐτὸν οἴκοθεν πρὸς αὐτὸν, ἵνα τῶν πραγμάτων εἰς αὐτὸν δίκην ὀπολάσῃ. ὡς δὲ ἐξῆγε μὴ τῆς δυνάμεως ἐπὶ τὸν ἰώασον, καὶ συνάπτειν μάχην ἔμελλον, τὸ ἀμασίᾳ στράτευμα φόβος ἀφνίδιος καὶ κατάπληξις οἵαν θεὸς εἰκὸς ἐμβυθίσαι τὴν ψυχὴν ἔτρεψε. καὶ πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, C
ἀμφαρέντων τῶν δ' ἄλλων αὐτῶν, μόνον θέντα τὸν ἀμασίαν, ληφθῆναι συμβῆναι πρὸς τῶν πολεμίων αἰχμάλωτον. ἠπείλησε δὲ αὐτῷ θανάτου εἰ μὴ πείσοι τοὺς ἱεροσολυμίτας ἀνοίξαντας αὐτῷ τὰς πύλας, δέξασθαι μετὰ τῆς στρατιᾶς εἰς τὴν πόλιν. καὶ ἀμασίας μὲν τῷ ἀναγκαίῳ καὶ περὶ τοῦ ζῆν δέει, ἐπείσθη εἰσδεχθῆναι τὸν πολέμιον. ὁ δὲ ἁλοὺς διὰ τοῦ τείχους ὡς τι τετρακοσίων πηχῶν, ἐφ' ἅρματος εἰσήλασε διὰ τῆς ἀβροκόπης εἰς ἱεροσόλυμα τὸν ἀμασίαν ἄγων αἰχμάλωτον. κύριός τε D
τούτου τοῦ τρόπου γενόμενος τῶν ἱεροσολύμων, τοὺς τοῦ θεοῦ θησαυροὺς ἀνεῖλετο, καὶ ὅσος ἦν τοῦ ἀμασίᾳ χρυσὸς ἢ ἄργυρος ἐν τοῖς βασιλείοις ἐξεφόρησε. καὶ ἔτως αὐτὸν ἀπολύσας τῆς αἰχμαλωσίας, ἀνέζευξεν εἰς σαμάρειαν. ταῦτα δὲ ἐγένετο περὶ τοὺς ἱεροσολυμίτας ἐπὶ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ τοῦ ἀμασίᾳ βασιλεύοντος. ὃς μετὰ ταῦτα ὑπὸ τῶν ἰδίων φίλων, φόβῳ μὲν εἰς λαχίσην πόλιν, ἀναιρέσεως δὲ τῶν τοῦτο πεμψάντων E
κρυπτὸς ἐκπεμπομένων αὐτόν. καὶ τὸ μὲν σῶμα κομισθὲν εἰς ἱεροσόλυμα βασιλικῶς ἐκηδεύσαν. κατέσχε δ' οὕτως ἀμασίας τὸν βίον διὰ τὸν νεωτερισμὸν τῆς πρὸς τὸν θεὸν ὀλιγωρίας, βιώσας μὲν ἔτη πεντήκοντα καὶ πέντε, βασιλεύσας δὲ ἐννέα καὶ εἴκοσι.

numina. Quamobrem à propheta conventus est, mirari se dicente, si hos deos crederet, qui cultoribus suis nihil opis afferre valuerint, nec eos ab Hebræorum vi tutos præstiterint, sed tanquam ad se non pertinentes cædi & captivos trahi passi sint, quin & ipsos belli jure abductos inter reliquam captivorum turbam Hierosolyma perveniſſe. Rex his verbis ad iram percitus jussit, illum hac de re esse quietum, minatus supplicium, si negotiis alienis miscere se pergeret. tum ille, se quidem quieturum dixit, Deum tamen ultorem hujusmodi novitatibus non defore. Nec multo post Amasias felicitatem suam, cujus tamen autorem Deum non agnoscebat, non capiens, sed fastu inflatus, scripsit Joæ regi Israelitarum, ut ipsius imperata faciat cum suo populo, sicut antehac idem populus majoribus ejus Davidi, & Solomoni paruit: quod si nolit ultro facere officium, bello esse decernendum de imperii juribus. Ad hoc Joas in hæc verba rescripsit. Rex Joas regi Amasiæ. Olim in eodem monte Libano cupressus erat & carduus: hic à cupresso filiam petiit filio suo dari conjugem. Interim bestia quædam superveniens conculcavit carduum. Hoc exemplum te moneat, ne majora, quam par est, appetas, neve propter recentem de Amalecitis victoriam elatus, & te & regnum tuum incertæ committas aleæ. His lectis, Amasias magis etiam ad bellum concitatus est, Deo, sicut fas est credere, instigante, ut tandem meritas impietatis pœnas exolveret. Ubi vero in conspectum hostium venit, instructa utrinque acie, tantus repentè pavor ac consternatio divinitus milites ejus invasit, ut, priusquam manus consererentur, jam terga verterent: & aliis alio diffugientibus, defertus à suis Amasias in hostis potestatem veniret: qui mortem illi minatus est, nisi efficeret, ut Hierosolymitæ, apertis portis, se cum victore exercitu admitterent, ea necessitate & vitæ amore adactus persuasit civibus, ut hostem reciperent. At ille, dirutis ad trecentorum cubitorum spacium mœnibus, curru per id interstitium triumphabundus invectus est, captivum præ se agens Amasiam: & hoc modo factus urbis dominus, Dei thesauros abstulit, & quicquid auri vel argenti in regia repertum est, totum asportavit: ac tum demum, demisso rege, reversus est Samariam. Hæc Hierosolymitis contigerunt anno regni Amasiæ decimo quarto. Appetitus tandem amicorum insidiis fugit in urbem Lacheis: nec tamen evasit, illuc quoque insecutis insidiatoribus, à quibus interfectus est. Corpus Hierosolyma relatum, & regia magnificentia funeratum est. Tam miserum autem exitum habuit propter novatas religiones & pietatis contemptum post exactum annum vitæ quinquagesimum, regni verò vicesimum nonum. Ozia filio regni successore.

CAP. XI.

Quomodo Ozias vicinas gentes subegerit.

XI. DEcimoquinto autem anno regni Amasiæ Hieroboamus Joæ filius apud Israelitas regno potitus est, qvod per annos quadraginta obtinuit in eadem, qua majores ejus, Samariæ regia. Hic rex cum esset vehementer impius, totusque idolis deditus, nihil sibi non permittens, Israelitis etiam innumeras calamitates attulit. Ei propheta Jonas prædixit, quod, devictis Syris, ditionem suam esset ampliaturus, prolatis ejus terminis ad septentriones usque Amathen urbem, ad meridiem vero usque Asphaltitem lacum. his enim olim terminis Chananæa terra finiebatur, juxta Jesu Imperatoris definitionem. qvo oraculo excitatus Hieroboamus totos eos tractus ademptos Syris ad suũ regnum addidit, nihil fallente Jonæ vaticinio. Sed qvoniam pollicitus sum, me bona fide res Hebræorum proditurum; non dissimulabo, quid de hoc prophetâ in sacris codicibus invenerim. Jussus enim à Deo proficisci in regnum Nini, & illic prædicare, quod imperium illud periturum esset, non ausus est hoc facere: sed putans se posse Deum effugere, conscenso apud Joppen navigio, petebat Tarsum Ciliciæ: exorta autem vehementi tempestate, ita ut periculum esset, ne navis mergeretur, gubernator & nautæ, atque ipse etiam nauclerus vota pro incolumitate faciebant: Jonas vero solus operto capite jacebat, nihil quemadmodum alii faciens. cumque, turbantibus procellis, fluctus magis ac magis crescerent, suspicati aliquem è vectoribus esse in causa, decreverunt sortito quærere, quisnam ille sit. quo facto, fors prophetæ obtigit. percontantibus, quisnam esset, vel quid haberet negotii, ait se Hebræum esse, & prophetam Dei maximi, consuluitque, ut ipsum in mare jacerent, si vellent præsens periculum evadere: se enim esse, propter quem tempestas sæviat. At illi primum quidem non audebant hoc facere, impium facinus ducentes, hominem hospitem, qui vitam suæ fidei concredidisset, in tam manifestum exitium mittere. tandem urgente periculo & navim tantum non mergente, partim prophetæ autoritate, partim suopte metu compulsi, in mare eum projiciunt. Et tempestas quidem sedata est, Jonam autem ferunt a ceto devoratum post triduum in Euxinum pontum revomitum, vivum & toto corpore illæsum. ubi impetrata à Deo erratorum venia, ad Nini urbem profectus est, & cum in loco, unde exaudiri poterat, constitisset, prædicavit, quod paulo post amissuri essent imperium Asiæ: & cum hoc dicto abiit. Hæc de eo sic retulimus, ut invenimus in commentariis. Hieroboamus autem, exactis feliciter in suo principatu quadraginta annis, mortuus apud Samariam sepelitur, Zacharia filio successore. Ozias item successit Amasiæ anno regni Hieroboami decimo quarto, & apud Hierosolyma duabus tribubus præfuit, natus ma-

4. *Reg.* 14.

Jon. 1.

4. *Reg.* 14. 15.

Κεφάλαιον ιά.

Ως ὀζίας τὰ πέριξ ἐθνη ἐχειρώσατο.

Διαδέχεῖ δ' αὐτὸν ὁ παῖς ὀζίας τοῦ μὲν πέντε καὶ δεκάτῳ ἔτει τῆς ἀμασίᾳ βασιλείας ἐβασίλευσε τῶν ἰσραηλιτῶν ἰωάσᾳ υἱὸς ἱεροβοάμος ἐν σαμαρείᾳ ἔτη τεσσαράκοντα· οὗτος ὁ βασιλεὺς, τὰ μὲν εἰς τὸ θεὸν ὑβρεισὴς καὶ παρανομος δεινῶς ἐγένετο, εἰδώλοις τε σεβόμενος, καὶ πολλοῖς ἁπίστοις καὶ ξένοις ἐγχωρίων ἔθεσι, τὸ δὲ λαῷ τῶν ἰσραηλιτῶν, μυρίων κακῶν αἴτιος ἐγένετο. τούτῳ προεφήτευσε τις ἰωνᾶς, ὡς δὴ πολεμήσαντα τοῖς σύροις αὐτῶν κρατῆσαι τὸ σκήνων δυνάμεως, καὶ πλατῦναι τὴν αὐτοῦ βασιλείαν, τοῖς μὲν κατὰ τὴν ἀρχὴν μέρεσιν, ἕως ἀμάθου πόλεως, τοῖς δὲ κατὰ τὴν μεσημβρίαν, ἕως τῆς ἀσφαλτίτιδος λίμνης. τὰ γὰρ ἀρχαῖον εἰ ὅροι τῆς χαναναίας ἦσαν, καθὼς ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς προεῖπε. στρατεύσας οὖν ἐπὶ τοὺς σύρους ὁ ἱεροβοάμος, καταστρέψατο πᾶσαν αὐτῶν τὴν χώραν ὡς προεφήτευσεν ἰωνᾶς. ἀναγκαῖον δὴ ἡγησάμην, τὴν ἀκρίβειαν τῶν πραγμάτων ἀδιάφθορον ἐπισχημένος, ὅσα καὶ περὶ τοῦ προφήτου τούτου εὗρον ἐν ταῖς ἑβραϊκαῖς βίβλοις ἀναγεγραμμένα, διεξελθεῖν. κελεύσεις γὰρ ἔστιν ἃ τοῦ θεοῦ. πορευθεῖσαν μὲν εἰς τὴν νίνου βασιλείαν, κηρύξαι δ' ἐκεῖ γνώμονα ἐν τῇ πόλει, ὅτι τὴν ἀρχὴν ἀπολεῖ, δείσασ' οὐκ ἀπῆλθεν, ἀλλ' ἀποδιδράσκει τὸν θεὸν, εἰς ἰόππην πόλιν, καὶ πλοῖον εὑροῦσα ἐμβαίνει, εἰς ταρσὸν ἐπάλξεις τῆς κιλικίας. ἐπιπλωομένῃ δὲ χειμῶνος σφοδροτάτου καὶ κινδυνεύοντος καταδῦναι τὸ σκάφος, οἱ μὲν ναῦται καὶ ὁ κυβερνήτης, καὶ αὐτὸς ὁ ναύκληρος, εὐχὰς ἐποιοῦντο χαρίεσθαι σφίσι τὴν θάλασσαν. ὁ δὲ ἰωνᾶς συγκαλύψας αὑτὸν ἐκοιμᾶτο, μηδὲν ὧν τοὺς ἄλλους ἑώρα ποιοῦντας, μιμούμενος. αὐξόντος δὲ ἐπὶ μᾶλλον τὸ κλύδωνος, καὶ βιαιοτέρας γιγνομένης ὑπὸ τῶν πνευμάτων τὴν θάλασσαν, ὑπονοήσαντες ὡς ἐνδέχεταί τινα τῶν ἐμπλεόντων αἴτιον αὐτοῖς εἶναι δεινοῦ χειμῶνος, σκευὴν ἔβαλλον κλῆρον, τοῦτον ὅς τις πέσοι εἰδήσειν. κληρωσαμένων οὖν ὁ προφήτης λαγχάνει. πυνθανομένων τε πόθεν τε εἴη καὶ τί μετέρχοι, τὸ μὲν γένος ἑλεγεν, ἑβραῖος εἶναι, προφήτης δὲ μεγίστου θεοῦ. σωσειεν οὖν αὐτοὺς εἰ θέλησιν ἀποδρᾶσαι τὸ παρὸν κίνδυνον, ἐκβάλλειν αὐτὸν εἰς τὸ πέλαγος, αἴτιον γὰρ αὐτοῖς εἶναι δεινοῦ χειμῶνος. οἱ μὲν πρῶτον οὐκ ἐτόλμων κρίνοντες ἀσέβημα εἶναι ξένον ἄνθρωπον καὶ πεπιστευκότα αὐτοῖς τὸ ζῆν, εἰς φανερὰν οὖν ἀπώλειαν ἐκβῆναι. πολλοῦ δὲ ὑπερβαλλομένου τοῦ κακοῦ, καὶ ὅσον οὔπω μέλλοντος βαπτίζεσθαι τοῦ σκάφους, ἀπό τε τοῦ προφήτου παρορμηθέντες καὶ ἀπὸ τοῦ δέους τοῦ περὶ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας, ῥίπτουσιν αὐτὸν εἰς τὸν θάλασσαν. καὶ ὁ μὲν χειμὼν ἐπαύσατο τοῦ κητους καταποθέντα τρεῖς ἡμέρας καὶ τοσαύτας νύκτας, εἰς τὸν εὔξεινον ἐκβεβαθηκὸς πόντον, ζῶντα καὶ μηδὲν τοῦ σώματος λελωβημένον. ἐνθα τοῦ θεοῦ δεηθεὶς, συγγνώμην αὐτῷ τῶν ἡμαρτημένων, ἀπῆλθεν εἰς τὴν νινευίτου πόλιν. καὶ σαφὴς ἐπήκοον ἐκήρυσσεν, ὡς μετ' ὀλίγον πάλιν ἀποβαλοῦσι τὴν ἀρχὴν τῆς οὐσίας, καὶ ταῦτα σημεῖόν οἱ ἐπέφερε. διεξῆλθον δὴ τὴν περὶ αὐτοῦ διήγησιν, ὡς εὗρον ἀναγεγραμμένην. ἱεροβοάμῳ δὲ ὁ βασιλεὺς, μὴ πάσης εὐδαιμονίας τὸν βίον διαγαγόντι, καὶ ἀρξάντι ἔτη τεσσαράκοντα, ἐτελεύτησε. καὶ θάπτεται μὲν ἐν σαμαρείᾳ. διαδέχεται δ' αὐτοῦ τὴν βασιλείαν, ὁ υἱὸς ζαχαρίας. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ὀζίας ὁ τοῦ ἀμασίου υἱὸς, ἔτους ἤδη τετάρτου πρὸς τοῖς δέκα βασιλεύοντος ἱεροβοάμου, τῶν δύο φυλῶν ἐβασίλευσεν ἐν ἱεροσολύμοις,

μητρὸς

μητρὸς ὢν, ἀχίας μὲν ἐπωνόμαζε, ἀσῆς δὲ τὸ γένος. ἀγαθὸς δὲ λίαν καὶ δίκαιος τὴν φύσιν, καὶ μεγαλόφρων, ἐς πρόνοιαν τῶν πραγμάτων φιλοπονώτατος. στρατευόμενος δὲ καὶ ἐπὶ παλαιστίνους γυμήσιος μάχῃ, πόλεις αὐτῶν ἑλὼν καὶ κράτος ἴσχυν καὶ ἀμμίαν, καὶ καθέσκαψεν αὐτῶν τὰ τείχη. μετὰ δὲ ταύτην τὴν στρατείαν ἐπῆλθε τοῖς τὴν αἰγύπτῳ γείτοσιν ἄραψι. καὶ πόλιν κτίσας ἐπὶ ἐρυθρᾶς θαλάσσης, κατέσχεν αὐτὴν φρούριον. ἔπειτα τοὺς ἀμμανίτας καταστρεψάμενος, καὶ φόρους αὐτοῖς ἐπιτάξας τελεῖν, καὶ πάντα μέχρι τῶν αἰγυπτίων ὅρων χειρωσάμενος, τῶν ἱεροσολύμων ἤρχετο μετέπειτα τὸ λοιπὸν τὴν ἐπιμέλειαν. ὅσα γὰρ τῶν τειχῶν, ἢ χρόνου καταβολῇ, ἢ χρόνου τῆς ὀλιγωρίας τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων, πάντα τὰ ἀνῳκοδόμει καὶ κατεσκεύαζεν, ὅσα τε ὑπὸ καταμβλίας, χρόνου δὲ τῶν ἱεροσολυτῶν βασιλέως ἐπὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ λαβὼν αἰχμάλωτον τὸν ἀμασίαν ἐπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. πρόσοικοδόμησε δὲ καὶ πύργους πολλοὺς πεντήκοντα πηχῶν καὶ ἑκατόν. καὶ φρέατας δὲ ἐπέστησε τοῖς ἐρήμοις χωρίοις. καὶ πολλοὺς ὀχετοὺς ὑδάτων ἐποίησε δὲ αὐτὸς ἐκ τοῦ ζυγίων καὶ τῶν ἄλλων κτημάτων ἄπειρόν τι πλῆθος. ἦν δὲ φύσις αὐτῷ ἡ χώρα πρὸς νομάς. γεωργικὸς δὲ ὢν σφόδρα τῆς γῆς ἐπιμελὴς, φυτεῖς αὐτὴν δὲ παντοδαπῆς πηλίκων ἀστέρμασι. στρατιὰς δὲ εἶχεν ἐπίλεκτον περὶ αὐτὸν μυριάδας ἑπτὰ καὶ τριακοντα. ἧς ἡγεμόνες ἦσαν καὶ ταξίαρχοι καὶ χιλίαρχοι γυμνῆτες δὲ τῶν ἄλλων ἀνυπόστατοι, τὸν ἀριθμὸν δισχίλιοι. διέταξε δὲ εἰς φάλαγγα τὸν ὅλον στρατιὰν καὶ ἐπάλισε ῥομφαίαν δοὺς ἑκάστῳ καὶ ὑπλίτας δὲ ἀσπίδας χαλκοῦς, καὶ τόξα καὶ σφενδόνας. ἐπὶ δὲ καὶ τούτοις μηχανήματα πολλὰ πρὸς πολιορκίας κατεσκεύασε. πετροβόλα τε καὶ δορυβόλα, καὶ ἁρπάγας, καὶ ἕτερα τούτοις ὅμοια. γυμνάζων δὲ ἐν ταύτῃ τῇ συντάξει καὶ παρασκευῇ, διεφθάρη τὸν φρένα ἐπὶ τὸ μεῖζον ἐπὶ τύφῳ, καὶ χαυνωθεὶς ὑπὸ τῇ πλουσίᾳ τῆς ἀδαπάτου καὶ πρὸς ἀπιστίαν ἀφορμῆς τὸν θεὸν ἰσχύος ὠλιγώρησεν. αὐτὴν δὲ λίαν πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβεια, καὶ τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα. ὠλισθεν δὲ ἐπ' εὐπραξίας, καὶ κατωλίσθη πρὸς τὰ ἐν πρώτοις ἁμαρτήματα. πρὸς ἃ καὶ κεῖνον ἡ τῶν ἀγαθῶν λαμπρότης καὶ τὸ μέγεθος τῶν πραγμάτων, ἐδυνήσατο πρότερον καλῶς αὐτῶν ἤραστο. ἐπεὶ σὸς ἦν μέγας ὀπισθόμου, καὶ παυδήμου ἑορτὴν ἐχούσης, ἐνδὺς ἐσθῆτα ποικίλην στολὴν, εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἱερὸν ὑπὸ θυσιάσων ἐπὶ τὸ χρυσοῦ βωμοῦ τοῦ θεοῦ. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἀζαρίου, ἕτερον σὺν αὐτῷ ἱερέων ὀγδοήκοντα, κωλύοντες αὐτὸν. ὁ δὲ ἐξῆν ὑπὸ θύειν εἶπον. μόνοις δὲ ἐφῆκαν τοῦτο ποιεῖν τοῖς ἐκ τοῦ ἀαρὼν γένους. καταβοῶντος δὲ ἐξένευσε καὶ μὴ βουλομένου εἰς τὸν θεὸν, ὀργισθεὶς, ἠπείλησεν αὐτοῖς θανάτου, εἰ μὴ τὸν ἡσυχίαν ἄξουσι. μεταξὺ δὲ, σεισμὸς ἐκλόνησε τὴν γῆν μέγας. καὶ διαστέντος δὲ ναοῦ, φέγγος ἡλίου λαμπρὸν ἐξέλαμψε, καὶ τῇ δὲ βασιλέως ὤψ προσέπεσεν. ὡς τοῦ μὲν θεοῦ λέπρα ὑπεδράμειν, πρὸ δὲ πόλεως, πρὸς τῇ καλουμένῃ ἐρωγῇ δὲ ὄρους διαῤῥαγέντος τὸ ἥμισυ δὲ καὶ τὴν δυσμὴν, ἐκώλυσεν πρόσω χωρεῖν ἐπὶ τὸ ἀνατολικὸν ὄρος. ὡς τάς τε πρόσοδους ἐμφραγῆναι, καὶ τοὺς ὠδαδίους τοὺς βασιλικοὺς. ἐπὶ δὲ κατειλημμένου τοῦ ὁδοῦ τοῦ βασιλέως ὑπὸ τῆς λέπρας εἶδον οἱ ἱερεῖς, ἔφραζόν τε αὐτῷ τὴν συμφοράν, καὶ σκέλευον ἐξιέναι τῆς πόλεως, ὡς ἐναγῆ. ὁ δὲ ἀχμὴν δὲ συμβεβηκότος δεινὸν καὶ δὲ μηκέτ' αὐτῷ παῤῥησίαν εἶναι, τὸ κελευόμενον ἐποίει,

A tre Achia, cive & ipsa Hierosolymitanâ. Hic erat natura bonus ac justus, & magnanimus, providendisque rebus solers & industrius, is, susceptâ expeditione in Palæstinos, prælio victor urbes eorum vi cepit, Gittam & Jamniam, & earum mœnia diruit. alia deinde expeditione duxit in Arabas Ægypto vicinos: &, condita urbe ad mare rubrum, præsidium in ea posuit. post hæc, Ammanitis subactis, tributoque genti præfinito, & omnibus locis usque ad Ægypti terminos in potestatem suam redactis, in posterum ad curam urbis se contulit. quicquid enim mœnium vel vetustate labefactum erat, vel superiorum regum incuria, totum instauravit: atque eam etiam partem, quam Israelitarum rex, Amasia patre hujus capto, diruerat, quando urbem victor ingressus est. his addidit non paucos turres centum quinquaginta cubitorum altitudinis, & arces aliquot in locis minus frequentatis ad tutelam disposuit: aquæ ductus quoque non paucos extruxit. habuit etiam jumentorum aliarumque pecudum infinitam pene multitudinem, quod regio esset apta pascuis. cumque admodum esset agriculturæ studiosus, terram variis arborum cæterarumque plantarum generibus excoluit. habuit præterea selectorum militum trecenta septuaginta millia, quibus præerant centuriones ac tribuni, viri generosi & invicto robore præditi ad duo millia numero: edocuitque exercitum phalangis ordinem struere in aciem, & arma singulis distribuit, gladios, clypeos, & thoraces æreos, arcus etiam & fundas. præterea machinas fecit multas ad expugnanda oppida, quibus vel saxa vel tela emitteret, harpagones quoque & alia instrumenta his similia. Dumque in his studiis & apparatibus versatur, corruptus est arrogantia, & inflatus mortali potentia, immortalem illam ac sempiternam cœpit non magnifacere, nec religionis nec pietatis admodum observans, ita ut ad paternam impietatem videretur proclivior, ad quam & ille prolapsus fuerat, quod fortunæ favorem & perpetuos successus in rebus maximis moderatè ferre nesciret. Et cum venisset solennis festi celebritas, sumpto sacerdotali habitu, ingressus templum ad aureum altare Deo suffitrum facturus astitit. Ac currit eo mox Azarias pontifex octoginta sacerdotum globo stipatus, & regem compescuit, vociferans ac negans hoc illi fas esse, sed solis sacerdotibus datum suffire, qui sint ex Aaronis genere. jubebatque, ut exiret, & Deum talibus factis provocare ad iram desineret. Tum rex commotus mortem illis, ni quiescerent, minatus est: & ecce tibi, terra vehementer concutitur, fissoque superne templo, radius solis os regis improbum ferit, quod e vestigio lepra contactum est. accessit huic & aliud prodigium, quod eodem terræ motu ante urbem in loco, qui dicitur Eroge, dimidium montis ad Occidentem vergentis revulsum, per quatuor stadia volutum, objectu demum Orientalis montis constitit, obstructa via publica, & oppressis ruina hortis regiis. Sacerdotes verò postquam in facie regis lepram animadverterunt, divinitus inflictam ei plagam indicaverunt, & ut tanquam pollutus & im-

puratus urbe cederet admonuerunt. at ille pudore calamitatis jam modestior, paruit, superbiæ cum impietate conjunctæ tam miserabili pœna mulctatus. &, cum aliquandiu privatus extra urbem vixisset, filio Jothamo rempub. administrante, mœrore tandem confectus obiit anno ætatis sexagesimo octavo, regni quinquagesimo secundo, sepultusque est in suis hortis, in monumento solitario. Israelitarum autem rex Zacharias Hieroboami filius vix sexto regni mense exacto, ab uno è suis purpuratis per dolum occiditur. Selesmus is fuit Jabesi filius, qui, occupata vacua Zachariæ cæde regia, trigesima post die male partum regnum malè perdidit. Manaemus enim dux exercitus, qui per id tempus apud Thapsam urbem erat, audito Zachariæ casu, cum omnibus copiis properè venit Samariam, & prælio victum Selesmum interfecit: dein, autoritate propria sumptis regni insignibus, Thapsam cum exercitu victore profectus est. oppidani vero, obfirmatis portis, noluerunt regem admittere. at ille, ut in defectores sæviens, totum circumquaque agrum vastavit, & postremò urbem quoque vi cepit: &, quod esset Thapsensibus infensus, omnes ferro confecit, ne teneræ quidem ætati parcens, & nihil sibi ad extremam crudelitatem reliqvum faciens. quæ enim ne in barbaros quidem devictos perpetrare fas fuerit, ea in sui generis homines sibi permisit. nec mitior fuit postea toto decennio, quo Israelitis præfuit. petitus deinde bello ab Assyriorum rege Phullo, non ausus est cum eo in certamen descendere, sed pactus millia talentis argenti, maturè se ab ea vexatione redemit. hanc summam Manaemo populus contulit, exactis quinquaginta drachmis in singula capita. Nec multo post mortuus, Samariæ sepultus est, Phaceia regni hærede relicto. is patri crudelitate persimilis, duobus tantum annis regnavit: quibus exactis, in convivio cum amicis trucidatus est, insidiis Phaceiæ tribuni, qui Romeliæ fuit filius. obtinuit autē hic Phaceias principatum annis viginti dubium, impius magis an injustus. Hujus tempore Theglaphalassar Assyriorum rex Israelitas aggressus, subacta Galadica regione, & quicquid trans Jordanem colitur, vicinaque Galilæa, & Cydida, & Asora, colonos abstractos in suum regnum traduxit, de quo hoc loco hactenus. Porro Jothamus Oziæ filius regnavit in tribu Juda & Hierosolymorum regia, natus matre urbani generis nomine Jerasa. Huic regi nulla virtus defuit, erga Deum pio, justo erga homines, & reipublicæ studioso. quicquid enim instauratione opus habebat, diligenter farciendū curavit. in templo vestibulum refecit & porticus mœnium partem labantem restituit, & additis magnis ac firmis turribus communivit. Ammanitas etiam prælio devictos tributa pendere coegit, annua talenta centum & tritici coros decies mille, & totidem hordei. In tantumq; regnum auxit, ut tam domi felix esset, quā foris formidabilis.

A τῆς τῶν ἀνθρώπων ἀφωνίας καὶ τῆς ἀφ' ὧν τότ' εἰς τὸν θεὸν ἀσεβείας παλαίπωρον οὕτω καὶ οἰκτρὰν τιννυμένους δίκας. καὶ χρόνον μὲν τινα διῆγεν ἐξω τῆς πόλεως, ἰδιώτην ἀπράγμονα βίον, & παιδὸς αὐτῷ ἰωθάμου τὴν ἀρχὴν παραλαβόντος, ἔπειτα τοῦ λύπης καὶ ἀθυμίας ἀπήλλαγεν, ἔτη μὲν βιώσας ἑκτὼ καὶ ἑξήκοντα τούτων ἢ βασιλεύσας πεντήκοντα δύο. ἐκηδεύθη ἢ μόνος, ἐν τοῖς ἑαυτοῦ κήποις. ὁ ἢ τῶν ἱεροβοάμου παῖς ζαχαρίας ἐξ μιᾶς βασιλεύσας τῶν ἰσραηλιτῶν, δολοφονηθεὶς B ἀπήλλαγεν ὑπό τινος φίλου, σελλήμου μὲν πατρὸς, ἰαβήσου ἢ ἦν. ὃ καὶ τὴν βασιλείαν μετ' αὐτὸν παραλαβών, οὐ πλείονα χρόνον ἡμερῶν αὐτὸν κατέσχε τριάκοντα. ὁ γὰρ στρατηγὸς μαναήμος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὢν ἐν θαρσῆ πόλει, καὶ τὰ περὶ τὸν ζαχαρίαν ἀκούσας, ἄρας μετὰ πάσης τῆς στρατιᾶς ἦλθεν εἰς σαμάρειαν, καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην, ἀνελεῖ τὸν σέλλημον. & βασιλέα καταστήσας ἑαυτὸν, ἐκεῖθεν εἰς θαψὰν παραγίνεται πόλιν. οἱ δ' ἐν αὐτῇ τὰς πύλας μοχλοῖς κλείουσι, C μὴ εἰσδέξασθαι τὸν βασιλέα. ὁ δ' ἀμυνόμενος αὐτοὺς, τὰ πρὸς ἐδήωσε χώραν & τὴν πόλιν κατὰ κράτος λαμβάνει πολιορκίᾳ. φέρων τε χαλεπῶς ἐπὶ τοῖς ἐπὶ τὸν θαψιτῶν πραχθεῖσι, πάντας αὐτοὺς διεχρήσατο, μηδὲ νηπίων φειδόμενος, ὠμότητος ὑπερβολὴν ἐν κακοῖς ἀνηκέστοις ἀδὲ ἀχρίστης. ἀλλὰ οὐδὲ τῶν ἀλλοφύλων τινὰς σύγγνωσιν ἀφῆκεν ἡμιμόμους ὑπερχέους, πάντας τὰς ἐμφύλους οὕτως ἐξεμάσατο. βασιλεύσας οὖν τοῦ τρόπου τούτου ὁ μανάημος ἐπ' ἔτη δέκα σκαιὸς κ' πάντων D ὠμότατος διέμεινε. στρατεύσαντος δ' ἐπ' αὐτὸν φύλλα & ἀσυρίων βασιλέως, εἰς μὲν ἀγῶνα κ' μάχην οὐκ ἀπήντα τοῖς ἀσυρίοις. πείσας ἢ χίλια τάλαντα ἀργυρίου λαβόντα ἀναχωρῆσαι, ἀφῆκε τὸν πόλεμον. τὸ ἢ κεφάλαιον ἦν τοῦτο συνελόντι ἐγκεῖσθαι τοῖς ἀνδράσι μαναήμῳ, πεντήκοντα δραχμὰς κατὰ κεφαλὴν ἀργυρίου τελεστοῦσθαι τοὺς μὴ πλουτοῦντας, κἠδεύεται μὲν ἐν σαμαρείᾳ. κατέλιπε ἢ τῆς βασιλείας τὸν υἱὸν φακεΐαν διαδόχον. ὃς τῇ E πατρὸς καταγνωσθείσῃ ὠμότητι, δυσὶν ἔτεσι μόνοις ἦρξεν. ἔπειτα δολοφονηθεὶς ἐν συμποσίῳ μετὰ φίλων ἀπέθανε, φακεΐᾳ τινὸς ὃς ἦν χιλίαρχος θηβελθούσιος αὐτῷ παιδὸς ἢ ῥομελίᾳ. κατέσχε ἢ ἔτη & ὁ φακεΐας τὴν ἀρχὴν ἔτεσιν εἴκοσι, καὶ ἀσεβὴς τὰ εἰς θεὸν καὶ παράνομος. ὁ ἢ τῶν ἀσυρίων βασιλεὺς θγλαφαλάσαρ πόλεμον, θπιστρατευσάμενος τοῖς ἰσραηλίταις, καὶ τὴν τε γαλαδίνων ἅπασαν καταστρεψάμενος, καὶ τὰ πρὸς ἑσπέραν F βάδαν χώραν, καὶ τὰ πρὸς αὐτοῖς τὰ γαλιλαίαν καλουμένην, καὶ κυδίδαν, καὶ ἄσωρα, καὶ τοὺς οἰκήτορας αἰχμαλωτίσας, μετῳκισεν εἰς τὴν αὑτοῦ βασιλείαν. καὶ τὰ μὲν πρὸς τὰ ἀσυρίων βασιλέως, ἐν τούτοις ἡμῖν δεδηλώσθω. ἰωθάμου ἢ ὀζίου παῖς, & βασιλεύσας τῆς ἰούδα φυλῆς ἐν ἱεροσολύμοις, ἐκ μητρὸς μὲν ἀστῆς γενομένης καλουμένης ἢ ἱεράσης. ἔτους & βασιλεύοντος ἰούδα τῆς ἀπολείποντος, ἀλλ' εὐσεβῶς μὲν τὰ πρὸς τὸν θεὸν, G δίκαιος ἢ τὰ πρὸς ἀνθρώπους ὑπῆρχεν. θπιμελητὴς ἢ τῶν κατὰ τὴν πόλιν. ὅσα γὰρ θπισκαθῆς ἐδεῖτο καὶ κόσμου. ταῦτα φιλοτίμως ἐξειργάσατο. στοὰς μὲν τὰς ἐν τῷ ναῷ ἱδρύσας & περιπλάγια. τὴν ἢ καταπεπτωκυῖαν τῶν τειχῶν ἀνέστησε, πύργους πλείστους καὶ ὑψηλοὺς οἰκοδομήσας. καὶ τ' ἄλλων ἐπὶ τὰ βασιλείαν ἠμέλησε, πολλὴν θπιστροφὴν ἐποιεῖτο, στρατεύσας ἢ καὶ ἐπὶ τοὺς ἀμμανίτας, & κρατήσας αὐτῶν ἐν τῇ μάχῃ, ἐπέταξεν αὐτοῖς φόρους κ' πᾶν ἔτος αὐτῷ τελεῖν, ἑκατὸν τάλαντα & σίτου κόρους μυρίους, τοὺς αὐτοὺς ἢ κριθῆς. νῦ-

ξησε ἢ ἅπτης τὴν βασιλείαν, ὡς τε ἀναφέροντον μὲν αὐτὴν ἐκ τ' πολεμίων εἶναι, τοῖς δ' οἰκείοις δαίμοναι

τῶν

λῶ δὲ τις κ᾽ ἔτων τ᾽ καιρὸν προφήτης νάουμ@ τοιῶ- A
μα, ὃς πρὸ τ᾽ ἀσσυρίων καταστροφῆς ἐ τῆς νίνου προ-
φητεύων ἔλεγεν ἔτως. ἐσαν νινύας κολυμβήθρα ὕδατος
κινουμένη, οὕτως καὶ ὁ δῆμος ἅπας ταραχοσόμενος, καὶ
κλυδωνι(ό)μενος οἰχήσε(ται) φεύγων λεγόντων πρὸς ἀλ-
λήλους, στῆτε στῆτε, καὶ χρυσὸν αὐτοῖς καὶ ἀργύριον
ἁρπάσατε. ἐσαν δ᾽ οὐδεὶς βουλησόμενος. σώζειν γὰρ αὐ-
τῶν ἐθελήσουσι τὰς ψυχὰς μᾶλλον ἢ τὰ κτήματα. δεσ-
μὴ γὰρ αὐτὲς ἐν ἀλλήλοις ἕξις ἕξει καὶ θρῆνος, πάρεσις
πᾶν μελῶν, εἴ τι ὄψεις ἐκεῖθεν ἐ φόβου μέλαινας πα- B
λέως αὐτὰς γλήσονται. ποῦ γ᾽ ἔσται τὸ κατοικητήριον τ᾽
λεόντων καὶ ἡ μητρόσκυμνων; λέγει δέ σοι ὁ θεὸς νινύη,
ὅτι ἀφανίσωσι, καὶ ἐκέτι λέοντες ἐκ σοῦ πορεύσονται
ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ. καὶ ἄλλα γ᾽ πολλὰ περὶ τούτου
ἃ προεφήτευσεν ἔτ@ ὁ προφήτης περὶ νινύης,
λέγειν ἐκ ἀναγκαῖον ἡγησάμεθα. ἵνα γ᾽ μὴ τὶς ἐντυγ-
χάνοντι ὀχληρὸς δοκῶ, παρέλιπον. συνέβη γ᾽ πάντα τὰ C
προειρημένα περὶ νινύης, μ᾽ ἔτη ἑκατὸν καὶ πεντεκαί-
δεκα. περὶ μὲν οὖν τούτων, ἀποχρώντως ἡμῖν δεδή-
λωται.

Κεφάλαιον ιβ.

*Ὡς στρατευσάμενος ἀράσης ὁ δαμασκῶ βασιλεὺς ἐπὶ
ἱεροσολυμίτας Ἰωάγκασεν ἀχάζιον τὸν βασιλέα πεῖ-
σαι τὸν βασιλέα ἀσσυρίων ἐπὶ δαμασκὸν
στρατεύσασθαι.*

Ὁ δ᾽ ἰώθαμος μετήλλαξεν, ἔτη βιώσας ἐν καὶ τεσ- D
σαράκοντα, βασιλεύσας δ᾽ ἐξ αὐτῶν, ἐκκαίδε-
κα. διάδε(χ)ε δ᾽ ἐν ταῖς βασιλικαῖς θήκαις. ἔρχε(ται)
δ᾽ εἰς τ᾽ ἰὸν αὐτὲ ἀχάζιον ἡ βασιλεία, ὃς ἀσεβέστατος εἰς
τ᾽ θεὸν ἡμέρωμος, καὶ τοὺς πατρίους ἐξέβαλε νόμους, τὰς
ἰσραηλιτῶν βασιλέας ἐμιμήσατο, βωμοὺς ἐν ἱεροσολύ-
μοις ἀναστήσας, ἐ θύων ἐπ᾽ αὐτῶν τοῖς εἰδώλοις, οἷς καὶ
ἴδιον ὁλοκαύτωσε παῖδα κ᾽ τὰ χαναναίων ἔθη, καὶ τέ-
κνα ἄλλα φθορᾶ ἀνοσίᾳ διεπέδοσετο. ἔχοντος δ᾽ ἔτους
κ᾽ μεμυστος, ἐστράτευσεν ἐπ᾽ αὐτὸν ὁ τῶν σύρων ἐ δα- E
μασκηνῶν βασιλεὺς ἀράσης, καὶ φακήας ὁ τ᾽ ἰσραηλι-
τῶν. φίλοι γὰρ ἦσαν κ᾽ συνελάσαντες αὐτοὶ εἰς ἱεροσόλυ-
μα, ἐπὶ πολὺν ἐπολιόρκουν χρόνον ἀλλ᾽ τ᾽ τῶν τειχῶν
ὀχυρότητι μηδὲν ἀνύοντες. ὁ γ᾽ τῶν σύρων βασιλεὺς, λα-
βὼν πάλιν πρὸς τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ πόλιν ἤλαβ᾽, καὶ τοὺς
ἐνοικοῦντας ἀπέκτεινας, ἐκατοίκησεν αὐτῇ σύρους.
τοὺς δ᾽ ἐκ τῆς Φρουρᾶς ὁμοίως καὶ τοὺς περιξ ἰουδαίους
ἀλφθέους, καὶ λείαν πολλὴν ἀπελάσας εἰς δαμα- F
σκὸν, μ᾽ τῆς σφαγῆς ἀνέζευξεν. ὁ γ᾽ τῶν ἱεροσολυμιτῶν
βασιλεὺς, γνοὺς τοὺς σύρους ἐπ᾽ οἴκου κεχωρηκότας, κ᾽ νο-
μίσας ὀξυμαχος εἶναι τοῦ τ᾽ ἰσραηλιτῶν βασιλέως, τὴν
δύναμιν ἐπ᾽ αὐτὸν ἐξήγαγε, καὶ συμβαλὼν ἐνικήθη κ᾽
μέγα θ᾽ θεοῦ, ἐπὶ τοῖς ἀσεβήμασιν αὐτοῦ πολλοῖς
ἅμα κ᾽ μεγάλοις ἔχει. δώδεκα γὰρ αὐτοῦ μυριάδες πα-
ρεσκεύασεν τὴν ἡμέραν ἐκεῖθεν τῶν ἰσραηλιτῶν ἀνῃρέθησαν.
ὧν ὁ στρατηγὸς ζαχαρίας τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀπέκτεινε ἐν τῇ συμ- G
βολῇ θ᾽ βασιλέως ἀχάζ, ἀμίας ὄνομα, καὶ τὸν δεύτερον
τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἔρικαμ, καὶ τὸν τ᾽ ἰούδα
φυλῆς στρατηγὸν ἐλκανᾶ, ἀρχιμάγειρον ἔλαβε. καὶ ἐκ
τῆς βενιαμίτου φυλῆς, γυναῖκας καὶ παῖδας
ἀπήγαγον, καὶ πολλὴν λείαν ἁρπάσαντες, ἀνεχώ-
ρησεν εἰς σαμάρειαν. ὠβήλας δέ τις ὀνόματι κατ᾽ ἐκεῖνο καιρὸν προφήτης ὑπῆρχεν ἐν σαμαρείᾳ, τοῦ στρατοῦ πρὸ τῶν τειχῶν ἀπαντήσας, μεγάλῃ βοῇ τῶν νικῆσαι αὐτοὺς οὐ διὰ τὴν οἰκείαν ἰσχὺν ἐθέλων γηθέσθαι.

A Hoc regnante, propheta quidam extitit, Naumus nomine, qui de Assyriorum & Nini subversione hæc verba vaticinatus est: Ecce Ninive, piscina aquarum fluctuans, ita & populus ejus omnis turbatus & fluctuans fugiet. dicentque, state, state, eripite aurum, eripite argentum, & nemo valet. mallent enim vitam servare quam facultates. occupabit enim eos grave dissidium & lamentatio, & dissolutio membrorum, & facies B eorum præ pavore fient luridæ. Ubi erit posthac domicilium leonum, & mater catulorum leoninorum? Dicit tibi Ninive dominus: Delebo te, nec posthac amplius leonés ex te egressi mundo imperitabunt. & alia multa de Ninive in hanc sententiam prophetavit, quæ nunc non est necesse repetere, alioquin molestus videri possem, lectorem plus æquo onerans. Evenerunt autem C omnia, quæ de Ninive prædicta sunt, post annum centesimum decimũ quintum. Et de his quidem hactenus. CAP. XII. XII.

Rase Damascenorum rege Hierosolymitas bello vexante, Achazes eorum rex coactus est Assyriorum regem in Damascenos immittere.

D IOthamus autem à vivis abiit ætatis anno primo post quadragesimum, cum regnasset annos sexdecim: & quo in regiis conditoriis depositò, regnum ad Achazen ejus filium hereditario jure pervenit. qui erga Deum impiissimus, omnium & patriarum legum desertor, ad imitationem Israeliticorum regum se contulit, aras Hierosolymis erigens, & in eis idolis sacrificans, quibus etiam proprium filium holocautoma obtulit, ritu Chananæorum, & his similia multa perpetravit. Hunc ita insanientem duo simul reges, E Rases Damascenorum & Phacies Israelitarum, bello aggrediuntur: erant enim amici & socii: & compulsum Hierosolyma multum diuque frustra oppugnaverunt, quod urbs esset munita egregiè. Interea Syriæ rex ad mare rubrum Elam urbem occupat, & necatis ejus habitatoribus, Syrorum coloniam eo deduxit. Multis item arcibus expugnatis, & magno Judæorum numero interfecto, cum exercitu ex manubiis ditato F domum reversus est. Hierosolymitanus autem rex postquam cognovit Syros abiisse domum, putans se Israelitarum rege non inferiorem viribus, eduxit contra eum copias, & cum, irato Deo, commisisset prælium, propter tot impia facinora victus est. centum enim & viginti millia tunc ceciderunt de Hierosolymitarum exercitu. In G eodem Prælio Zacharias supremus dux Israelitarum cum Amia filio Achazæ congressus, superatum occidit, & pari modo Ericam prætorianorum præfectum adeptus interemit, & Elcanam tribus Judæ copiarum ducem vivum in potestatem suam redegit. magnum præterea captivorum utriusque sexus numerum è Benjamitica tribu abegerunt, & opima præda ditati reversi sunt Samariam. Obelas autem quidam, qui 4. Reg. 15. in ea urbe per id tempus prophetaerat, occurrens illis ante mœnia, magna voce hanc victoriam non ipsorum virtute partam asseverabat,

sed qvod Deus regi Achazæ irasceretur, incusabatque eos, qvod non contenti præsenti felicitate, ausi sint homines ex tribu Judæ ac Benjamitica consanguineos suos captivos abducere: & suadebat, ut hos illæsos domum remitterent, quod ni faciant, Deum ab illis pœnas exacturum. post hanc admonitionem Israelitæ in concionem convenientes deliberant, quid facto opus esset. Exurgens autem quidam magnæ inter suos autoritatis, Barachias nomine, cum aliis tribus, negabant se passuros, ut cives sui captivos in urbem introducerent, ne forte omnes ex æqvo divina ultio perderet. satis esse præteritorum peccatorum, in quæ prophetæ clamitent, etiamsi nulla nova accedat impietas. His auditis, milites permiserunt illos, quicquid vellent, arbitratu suo agere. Tum prædicti viri assumptos captivos exemerunt vinculis, & curatis eorum corporibus, adjutos viatico remiserunt domum incolumes. nihilominus qvatuor hi deduxerunt eos usque Hierichuntem & ulterius, cumque non longe abessent à Hierosolymis, repetierunt Samariam.

A Δεῖ τὸ θεῖον χόλον ὃν εἶχεν ἐπ' ἄχαζον τὸν βασιλέα. καὶ κατεμέμφετο, τῇ μὲν ὑπεραγίᾳ τῇ κατ' αὐτὸν μὴ δεχεσθέντας, ἀλλὰ τολμήσαντας τοὺς ἐκ τῆ ἰούδα φυλῆς καὶ βενιαμίτιδος συγγενεῖς ὄντας αἰχμαλωτίσαι. συνεβούλευέ τε αὐτοῖς ἀπολύσαι τάχιστα τοὺς εἰς τὴν οἰκείαν ἀπαθεῖς. ἀπειθήσαντας γὰρ τῷ θεῷ δίκην ὑφέξειν. ὁ δὴ τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνελθών, ἐπεσκέπτετο περὶ τούτων. ἀναστὰς δέ τις βαραχίας ὀνόματι τῶν εὐδοκιμούντων ἐν τῇ πολιτείᾳ. ἐκ ἄλλοι μετ' αὐτὸν τρεῖς, ἔλεγον οὐκ ἀπιτρέψειν τοῖς πολίταις εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν πόλιν, ἵνα μὴ πάντες ἀπολλώμεθα ἀπὸ τοῦ θεοῦ. μόνον γὰρ ἀνέχεσθαι τὸ θεὸς αὐτὸν ἡμᾶς ἐξαμαρτεῖν, ὡς οἱ προφῆται λέγουσιν, ἀλλὰ μὴ καινότερα τούτων ἀσεβήματα δρᾶν. ταῦτα δὴ ἀκούσαντες οἱ στρατιῶται, συνεχώρησαν οἷς ἔδοξε συμφέρειν. οἱ δὲ λαβόντες οὖν οἱ προειρημένοι ἄνδρες τοὺς αἰχμαλώτους, ἔλυσάν τε ἐκ τιμελείας ἠξίωσαν, ἐκ δόντες ἐφόδια, εἰς τὴν οἰκείαν ἀπέλυσαν ἀβλαβεῖς. οὐδὲν ἧττον ἐκ τέσσαρες αὐτῆς συνῆλθον, καὶ μέχρις ἱερειχοῦντος πέμψαντες ὅθεν ἀπῶθεν τῶν ἱεροσολύμων, ἀνέστρεψαν εἰς σαμάρειαν.

B

C

CAP. XIII.

Assyriorum rex, vi expugnata Damasco, & occiso rege, populum traducit in Mediam, aliis gentibus Damascum in coloniam deductis.

Κεφάλαιον γ.

Ως κατὰ κράτος ἔλαβεν ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς δαμασκὸν, καὶ διέφθειρε μὲν αὐτῶν τὸν βασιλέα, τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἀναστήσας εἰς μηδίαν, ἑτέρους ἐθνη κατῴκισεν ἐν δαμασκῷ.

D

4. *Reg.* 16. 17.

AChazes autem rex hac clade ab Israelitis affectus, missa ad Assyriorum regem Theglaphalassarem legatione, auxilium ab eo petiit contra Israelitas & Damascenos atque Syros, magnam pecuniam illi pollicens in præsens etiam magnifica munera mittendo. Quam legationem postquam audivit, ipse in auxilium Achazæ profectus est, & vastata Syria, expugnataque Damasco, Rasem qvoque regem occidit. Damascenos vero in superiorem Mediam populariter traduxit: & pro illis quasdam Assyriorum gentes in agrum Damascenum reposuit. Israelitarum deinde terram populatus, multos ex ea captivos comprehendit. Post Syros ad hunc modum tractatos, rex Achazes, sublato, qvantum erat auri & argenti in regiis thesauris, atque etiam in ipso templo & donariis, qvotquot erant pulcherrima, hæc secum deferens venit Damascum, & sicut antè pactus fuerat, omnia regi Assyriorum tradidit, actisque pro beneficio gratiis, reversus est Hierosolyma. Erat autem hic rex tam stultus & incogitans, ut quamvis hostiliter cum Syris dissideret, illorum tamen deos colere non desineret, sed in eorum ceremoniis, tanqvam victoriam inde sibi pollicens, pietatem collocare pergeret. post cladem vero acceptam Assyriorum venerari cœpit numina, quidvis potius adoraturus, quam verum & à majoribus acceptum Deum, cujus indignatione, ut tum vinceretur, factum est. In tantum autem religionis contemptum prolapsus est, ut spoliatum prius donariis templum clauderet, ne illud solennibus sacrificiis honorare liceret. post has insanas impietates tandem moritur, cum vixisset annos triginta sex, & ex his regnasset sedecim, relicto hærede Ezecia filio.

E

F

G

Ἀχάζης δὲ ὁ βασιλεὺς ταῦτα μαθὼν ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν, πέμψας πρὸς τὸν τὸν ἀσσυρίων βασιλέα θεγλαφαλασσάρεω, συμμαχίαν αὐτῷ ποιεῖσθαι παρεκάλει πρὸς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας, καὶ σύρους καὶ δαμασκηνοὺς, χρήματα πολλὰ δώσων ὑπισχνούμενος. ἐπεμψε δὲ αὐτῷ καὶ λαμπρὰς δωρεάς. ὁ δὲ, τῶν πρεσβέων ἀφικομένων πρὸς αὐτὸν, ἦκε σύμμαχος ἀχάζῃ, καὶ στρατεύσας ἐπὶ τοὺς σύρους, τὴν μὲν χώραν αὐτῶν ἐπόρθησε, καὶ τὸν δαμασκὸν κατεῖλε, καὶ τὸν βασιλέα ῥαασσὴν ἀπέκτεινε. τοὺς δὲ δαμασκηνοὺς ἀπῴκισεν εἰς τὴν ἄνω μηδίαν. καὶ ἐκ τῶν ἐθνῶν τῶν ἀσσυρίων μεταστήσας τινὰς, εἰς τὴν δαμασκὸν κατῴκησε. τὴν δὲ τῶν ἰσραηλιτῶν γῆν κακώσας, πολλοὺς ἀπ' αὐτῆς αἰχμαλώτους ἐλάβε. ταῦτ' οὖν διαπεπραγμένους τοὺς σύρους, ὁ βασιλεὺς ἄχαζος ἄρας τὸν χρυσὸν, ὃς ἦν ἐν τοῖς βασιλικοῖς θησαυροῖς, καὶ τὰ ἄργυρον, καὶ τὰ ἐν τῷ ναῷ δῶρα καὶ εἴ τι κάλλιστον ἀνάθημα, ἦλθε βασιλεύσας ἥκειν ἔχων εἰς δαμασκὸν, καὶ ἔδωκε τῷ τῶν ἀσσυρίων βασιλεῖ θεγλαφαλασσάρεω τὰς ὁμολογίας, καὶ πάντων αὐτῷ χάριν ἔχειν ὁμολογήσας, ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ἐνθένδε οὖν ἄντικρυς καὶ δῆλος ἦν συμφέρων ἀσυλλόγιστος ὤν. ὁ βασιλεὺς, ὡς τὰ δὲ πολεμούμενος ὑπὸ τῶν σύρων ἐπαύσατο τοὺς θεοὺς αὐτῶν προσκυνῶν, ἀλλὰ διετέλει τούτους σεβόμενος ὡς παρεξομένους αὐτῷ τὴν νίκην. ἡττηθεὶς δὲ πάλιν, τοὺς ἀσσυρίων ἠρέσατο πομπῶν θεούς, καὶ πάντας ἐώκει μᾶλλον τιμήσων, ἢ τὸν πατρῷον καὶ ἀληθῶς θεὸν, ὃς αὐτῷ ἐκ τῆς ἥττης ὀργιζόμενος ἐῶν αὐτὸς. ἐπὶ πᾶσι τούτοις δὲ ὀλιγωρίας καὶ ἀφροσύνης ἦλθεν, ὡς καὶ πλέον ἀποκλείσαι τὸν ναὸν, καὶ τοὺς νενομισμένους ἀπαγορεῦσαι θυσίας ἀποφέρειν, καὶ κεκλεῖσαι τὰ ἀναθήματα αὐτοῦ. ταῦθ' ὑβρίσας τὸ θεὸν ἐτελεύτησεν, ἔτη μὲν βιώσας ἓξ καὶ τριάκοντα, βασιλεύσας δὲ ἐξ αὐτῶν ἐκκαίδεκα. τὸν υἱὸν δ' ἐζεκίαν διάδοχον καταλιπών. ἀπο-

ἀπῆρεν δ' ἐκ τοῦ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς Φακέας, ἐπιβουλεύσαντος αὐτῷ φίλων τινὸς ὀνόματι. ἐς ἀρχὴν τὴν βασιλείαν ἐπ' ἔτη ἐννέα, πονηρός τε ὢν, καὶ τῶν πρὸς θεὸν ὀλίγωρος. στρατεύει δ' ἐπ' αὐτὸν ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς σαλμανάσαρος, καὶ κρατήσας αὐτοῦ, τὸν θεὸν οὐκ ἔχοντος ἴσως εὐμενῆ καὶ συμμαχοῦντα ὑπήκοον ἐποιήσατο, καὶ φόρους ἐπέταξεν αὐτῷ πλέω ὧν ἐσεμνύοντο. ἐπὶ δὲ τετάρτῳ τῆς βασιλείας ὠσηὲ ὁ βασιλεύσας ἐζεκίας ἐν ἱεροσολύμοις, ἀγαθὸς ἦν, καὶ ἀδεὴς τὸν τρόπον. φύσει γὰρ ἴσως αὐτῷ ζηλωτὴς καὶ δικαίου καὶ θεοσεβοῦς. οὐδὲν γὰρ ἄλλο πρῶτον εἰς τὴν βασιλείαν παρελθὼν οὐδ' ἀναγκαιότερον αὐτῷ τι καὶ τῆς δεχομένοις ὑπελάβε θρησκεύειν τὸ θεῖον. ἀλλὰ συγκαλέσας τὸν λαὸν καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, ἐδημηγόρησεν ἐν αὐτοῖς λέγων, ὡς οὐκ ἀγνοεῖτε μὲν ὡς ἅπαντες οἱ πατέρες ἁμαρτίας τε μεγάλας ἁμαρτόντες τὸ πρὸς τὸ θεῖον ὅσιον τιμᾶν πολλῶν ἐπειράθητε, καὶ μεγάλων κακῶν διαφθαρέντες ὑπ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ ἀναπεφύκατε ἐς αὐτὸς εὐσεβεῖν εἶναι θεὸς τούτους προσκυνεῖν, ὧν ἐγὼ ὑμῖν ἔργῳ μεμαθηκόσιν ὡς ἔστι δεινὸν τὸ ἁμάρτειν, τοῦτ' ἤδη λήθην ποιήσασθαι, καθήραι δ' αὐτοὺς ἐκ τῶν προτέρων μιασμάτων, τούς τε ἱερεῖς καὶ λευίτας, καὶ συναγελάσαντας οὕτως ἀνοῖξαι τὸ ἱερὸν, καὶ καθήραντας αὐτὸ τοῖς ἐξ ἔθους θυσίαις, εἰς τὸν δέοντα καιρὸν καὶ πάτριον ἀναπαλαισθῆναι τιμάν. ὅτῳ γὰρ τὸ θεῖον δόξαν ποιήσαμεν, ἀφέντα τὸν ὀργὸν. τοῦτ' ἐπόντες τὸ βασιλέως, οἱ ἱερεῖς ἀνοίγουσι τὸ ἱερόν. καὶ διαπέμψαντες τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ, καὶ τὰ μιάσματα ἐκβάλοντες, τοῖς ἐξ ἔτους τοῦ βωμοῦ θυσίας ἐπέφερον. διαπέμψας δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν ὅλον αὐτοῦ χώραν, καλεῖ τὸν λαὸν εἰς ἱεροσόλυμα τὸν τῶν ἀζύμων ἑορτὸν ἄγοντα. πολλῷ γὰρ ἐκλελοιπὸς χρόνον διὰ τὰς τῶν προειρημένων βασιλέων ἀνομίας. ἐξαπέστειλε δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας προτρεπόμενος αὐτοὺς ἀφέντας τὸν πάτριον βίον, εἰς τὸν δεχόμενον ἐπανελθεῖν σωτηρίαν, καὶ τὸ σέβειν τὸν θεόν. καὶ γὰρ ὑπὲρ τρέπειν αὐτοῖς ἀνανεουμένοις εἰς ἱεροσόλυμα, τὸν τῶν ἀζύμων ἄγειν ἑορτὸν, καὶ συμπανηγυρίζειν αὐτοῖς. ταῦτα δ' ἔλεγε, πάντων οὐχ ὅπως ὑποπτευόντων αὐτὸ, εἰ μὴ θέλοιεν, ἃ δὴ σκεύων συμφέροντα. ἕνεκα μακαρίους γὰρ ἔσεσθαι. οἱ δὲ ἰσραηλῖται, πάλαι προειρημένων τὰ πρόσθεν, καὶ δηλωσάντων αὐτοῖς τὰ πάλαι τὰ ἰδίου βασιλέως, οὐ μόνον οὐκ ἐπείθησαν. ἀλλὰ καὶ τοὺς πρέσβεις, ὡς ἀνοήτους διεχλεύασαν, καὶ τοὺς προφήτας ὁμοίως ταῦτα παραινοῦντας, καὶ προλέγοντας ἃ πάσχοντα μὴ μεταθέμενοι πρὸς τὸν εὐσέβειαν τὸ θεῖον διέπυον. καὶ τελευταῖον συλλαβόντες αὐτοὺς, ἀπέκτειναν. καὶ οὐδὲ μέχρι τούτου αὐτοῖς ἤρκεσε πάλαι νομοθέτην, ἀλλὰ καὶ χεῖρα τῶν προειρημένων ἀπενόσησαν. καὶ οὐ πρότερον ἐπαύσαντο, πρὶν ἢ τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἀμυνόμενος τῆς ἀσεβείας ὁ θεὸς ἐπέπεισεν ὑποχειρίους. καὶ περὶ μὲν τούτων, αὖθις δηλώσομεν. πολλοὶ μέντοι τῆς μανασσίτιδος φυλῆς καὶ ζαβουλωνίτης καὶ ἰσσαχάρου πεισθέντες οἷς οἱ προφῆται παρῄνεσαν, εἰς εὐσέβειαν μετέβαλλον. καὶ οὗτοι πάντες εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς ἐζεκίαν συνέδραμον ὅπως τὸ θεῷ προσκυνήσωσιν. ἀφικομένων δὲ τούτων, ὁ βασιλεὺς ἐζεκίας ἀναβὰς εἰς ἱερὸν μετὰ τῶν ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ παντὸς, ἔθυσεν αὐτοῦ ταύρους ἑπτὰ, καὶ κριοὺς ὁπόσους καὶ ἐρίφους τοσούτους. ὑπῆρχον δὲ τῶν χεῖρας

A Quo tempore etiam Phaceas Iſraelitarum regnum cum vita amiſit, cæſus per inſidias cujusdam ex charioribus ſibi aulicis, cui nomen Oſeas, qui cum regnum ſcelere quæſitum per annos novem obtineret, vir fuit peſſimus, nihil pietatis Deo deferens. In hunc duxit exercitum Aſſyriorum rex Salmanaſarus, & quia Deum non habebat propitium, deſtitutum ejus auxilio facilè
B ſubjugavit, & præfinita tributa coegit pendere. Quarto autem anno regni hujus Oſeæ Ezecias Hieroſolymis regnum adeptus eſt, Achazæ ex Abia Hieroſolymitana muliere filius. is erat ingenio bono & juſto ac pio præditus. nam ſtatim ab inito principatu nullam magis neceſſariam, vel utilem tam ſibi quam ſubditis curam exiſtimavit, quam religionis ac divini cultus. quamobrem advocata populi & ſacerdotum Levitarum-
C que concione, ſic fertur ad eos verba feciſſe: Ne ipſi quidem ignoratis, qvod propter peccata patris mei, & non redditos Deo debitos honores, in multas & magnas calamitates incidiſtis, quia per extremam dementiam paſſi eſtis vobis perſuaderi, ut eos, quos ille deos putabat, coleretis. Ergo quandoquidem veſtro malo didiciſtis, quam pernicioſa res ſit impietas, hortor,
D ut, illa oblivioni tradita, purificetis vos à præteritis pollutionibus una cum ſacerdotibus & Levitis, ac tum demum convenientes aperiatis templum, & luſtratum prius expiatumque ſacrificiis legitimis in priſtinum honorem & reverentiam reſtituatis. hoc enim pacto placatum, Deum & propitium habebimus. His regis monitis accenſi ſacerdotes templum aperiunt, & ejeE ctis inde inquinamentis, adornatisque ſacris vaſis, victimas patrio ritu in altare inferunt. Rex verò, dimiſſis per totam ditionem ſuam nuntiis, populum Hieroſolyma ad azymorum celebritatem convocat multo jam tempore intermiſſam propter impiam ſuperiorum regum incuriam. Quin & Iſraelitas per nuncios hortatus eſt, ut, relictis conſuetis ſuperſtitionibus, ad priſcam illaF pietatem & veri Dei cultum redirent. Se enim illis permiſſurum, ut Hieroſolyma venientes azymorum feſtum una cum ſuis civibus celebrent. Hæc autem ſe ſuadere, non ut ſuum negotium ageret, ſed ipſorum utilitatis gratia, quos beatos fore, ſi huic conſilio paruerint. Iſraelitæ verò audito, quid legati à ſuo rege afferrent, adeo mentem non adhibuerunt, ut eos ludibrio habuerint, & prophetas qvoque eodem
G cohortantes, & præmonentes, quantæ calamitates inſtarent, ni maturè ad pietatem redirent, reſpuerint: quos poſtremo comprehenſos necaverunt. nec his facinoribus contenti ad pejora etiam ſunt prolapſi, ita ut non prius deſiſterent, quam ob extremam impietatem Deus ultor in poteſtatem hoſtium eos tradidit, ſicut ſuo loco dicetur. Multi tamen è Manaſſitica tribu & Zabulonis atque Iſacharis prophetarum monitis parentes ad pietatem ſunt converſi, atque hi omnes Hieroſolyma ad Ezeciam confluxerunt, ut Deum adorarent. Poſtquam autem ea multitudo convenit, rex, aſcenſo templo una cum principibus & populo, immolavit pro ſe tauros ſeptem, & totidem arietes, paremque hircorum numerum. & cum primum manus in

capita victimarum imposuissent tam rex quam principes, sacerdotibus mactandas reliqverunt. illi vero jugulabant, & solidas concremabant, Levitarum corona circumstante cum instrumentis musicis, & divinos hymnos canente, quemadmodum olim David eos psallere docuerat. reliqui vero sacerdotes accinebant buccinis. Interea populus & multitudo humi in faciem prostrati Deum adorabant. post hæc sacrificavit boves septuaginta, arietes centum, agnos ducentos, populo verò ad epulum largitus est boves sexcentos & reliqui pecoris tria millia. Cumque omnia ritè sacerdotes perfeciissent, rex lætus epulabatur cum populo, agentes Deo gratias. Instante vero azymorum festo, paschale sacrum facientes, alias deinceps victimas mactabant per continuos dies septem. populo etiam, præter eum numerum, quem ipsi mactaverunt, taurorum duo millia, pecorum septem millia rex de suo largitus est. hanc liberalitatẽ imitati principes mille tauros eis dederunt, & pecora mille quadringenta. nec ullum festum tam magnificè celebratum à Solomonis temporibus in eum usque diem, peracto festo, urbem egressi totam regionem lustraverunt, ipsa quoque Hierosolyma ab omni idolorum spurcitie munda reddiderunt. Quotidiana deinde sacra juxta legem rex de suo fieri mandavit, & sacerdotibus ac Levitis à populo decimas reddi cum primitiis fructuum, ut possent esse circa divinum cultum assidui. Quo factum est, ut populus omne genus fructuum conferret Levitis & sacerdotibus: rex vero horum apothecas & promptuaria condidit, unde singulis partes distribuerentur cum uxoribus & liberis. atque in hunc modum pristinus cultus restitutus est. His ita constitutis, rex Palæstinis bellum intulit, &, parta victoria, omnes eorum urbes à Gitta usque Gazam suæ ditioni adjecit. Interea rex Assyriorum per oratorem ei denunciat, omnem ejus regionem se subjugaturum, nisi tributa, quæ prius pater ipsius, penderet. Ezechias vero minas ejus non magni fecit, fretus Deo suaque pietate, ac propheta Esaia, per quem futura cognoscebat. & hactenus de hoc rege.

τῆς κεφαλαίας τῶν ἱερείων αὐτὸς δ' ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἡγεμόνες, τοῖς ἱερεῦσι καλλιερεῖν ἀφῆκαν. οἱ μὲν οὖν τε καὶ ὁλοκαύτωσαν· οἱ δὲ λευῖται παρεστῶτες ἐν κύκλῳ μετὰ τῶν μουσικῶν ὀργάνων, ᾖδον ὕμνους εἰς τὸν θεὸν, καὶ ἐψαλλον εἰς ἐδιδάχθησαν ὑπὸ Δαβίδου. οἱ δὲ λοιποὶ ἱερεῖς βυκάνας ἔχοντες, ἐπεσάλπιζον τοῖς ὑμνῳδοῦσιν. τούτων δὲ ἡμουμένων, ὅπτι προσώπων ῥίψαντες ἑαυτοὺς, ὅ τε βασιλεὺς καὶ τὸ πλῆθος προσεκύνουν τὸν θεόν. ἔπειτα θύει μὲν βοῦς ἑβδομήκοντα, κριοὺς ἑκατὸν, ἄρνας διακοσίους. τῷ πλήθει δὲ προὔφερε θυσίαν ἑξακοσίαις μὲν ἑξακοσίους, τοὺς δὲ λοιποὺς θρέμματα τρισχίλια. καὶ πάντα μὲν οἱ ἱερεῖς ἀκολούθως ἐπέμποντο τῷ νόμῳ. τούτοις δὲ ὁ βασιλεὺς ἠδόμενος, διῳκεῖτο μὴ τὰ λαοῦ, τῷ θεῷ χάριν ὁμολογῶν. ἐνστάσης δὲ τῆς τῶν ἀζύμων ἑορτῆς, θύοντες τὴν λεγομένην πάσχα, τὰς ἄλλας τὸ λοιπὸν θυσίας ἐπετέλουν, ἐφ' ἡμέρας ἑπτά. τῷ δὲ πλήθει πάρεξ ὧν ἐκαλλιέρησαν αὐτοὶ, ταύρους μὲν δισχιλίους, θρέμματα δὲ ἑπτακισχίλια ὁ βασιλεὺς ἐχαρίσατο. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ οἱ ἡγεμόνες ἐπέμποντο, χιλίους μὲν ταύρους ἐδοσαν αὐτοῖς, θρέμματα δὲ χίλια καὶ πεντακόσια. ἡδόμενον τὸν τρόπον τὸν τοιοῦτον ὑπὸ σολομῶνος τὰ βασιλέως ἐπὶ τοσοῦτον ἐπιδοθῆναι ἡ ἑορτὴ, τότε πρῶτον λαμπρῶς καὶ φιλοτίμως ἐπετελέσθη. ὡς δὲ τὰ περὶ τὴν ἑορτὴν αὐτοῖς πέρας ἴσχεν, ἐξελθόντες εἰς τὴν χώραν ἡγνίσαν αὐτὴν, καὶ τὴν πόλιν δὲ πάντος σκάθαρσιν μιάσματος εἰδώλων. τάς τε καθημερινὰς θυσίας ὁ βασιλεὺς ἐκ τῶν ἰδίων ἐπιτελεῖσθαι προστάξας καθ' τὸν νόμον, καὶ τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις τὰς δεκάτας ὥρισε δίδοσθαι, καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν, ἵν' ἀεὶ τῇ θρησκείᾳ προσκαρτεροῦντες, καὶ τῆς ἱερατείας ὦσιν ἀχώριστοι τὰ θεῖα. καὶ τὸ μὲν πλῆθος συνεισέφερε παντοδαπὸν καρπὸν τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς λευίταις. ἀποθήκας δὲ καὶ ταμεῖα τούτων ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας, ἑκάστῳ διένειμε τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν, καὶ πᾶσιν αὐτοῖς σὺν γυναιξί. καὶ οὕτω πάλιν εἰς τὴν ἀρχαίαν θρησκείαν ἐπανῆλθον. ταῦτα δὲ τὸν προειρημένον τρόπον ὁ βασιλεὺς κατεσκεύασε, πόλεμον ἐξενεγκὼν πρὸς τοὺς παλαιστινοὺς, καὶ νικήσας, κατέσχεν ἁπάσας τὰς ἀπὸ γάζης μέχρι γίτθης πόλεις τῶν πολεμίων. ὁ δὲ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς πέμψας ἠπείλησε πᾶσαν αὐτὸ καταστρέψασθαι τὴν ἀρχὴν, εἰ μὴ τοὺς φόρους, οὓς ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὸ πρῶτον ἐτέλει, τούτους ἀποδοίη. ἑζεκίας δὲ ὁ βασιλεὺς, τῶν μὲν ἀπειλῶν οὐκ ἐφρόντισεν, θαῤῥῶν δὲ ὅτι τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ, καὶ τῇ προφήτῃ ἡσαΐᾳ, παρ' οὗ πάντ' ἀκριβῶς τὰ μέλλοντα ἐπυνθάνετο. καὶ ὧδε μὲν ἡμῖν ὅπτι ἔ παρόντος ἐχέτω τὰ περὶ τούτου τοῦ βασιλέως.

CAP. XIV.

Salmanasar, capto Israelitarum rege, & decem tribubus translatis in Mediam, Cutheos in eorum regionem migrare jubet.

XV.

4. Reg. 17. SAlmanasar autem Assyriorum rex, compertо, quod Israelitarum rex misisset clam legationem ad Soam Ægyptiorum regem, invitans eum ad societatem contra ipsum ineundam, iratus duxit exercitum contra Samariam, anno Oseæ regni septimo, & non receptus abeo, post tertium obsidionis annũ urbẽ vi cepit, anno ejusdẽ regis nono, Ezeciæ vero Hierosolymorũ regis anno septimo: extinctoque funditus Israelitarum imperio, populũ traduxit in Mediam & Persidem,

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὡς σαλμανάσαρ ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς ἀπέκτεινε, καὶ ὡς τὰς δέκα φυλὰς εἰς μηδίαν κατῳκισε, τὸ τῶν κουθαίων ἔθνος εἰς τὴν σκείνων μετῳκισε χώραν.

ΣΑλμανασάρης δὲ ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, ἐπεὶ ἠσθήσθη αὐτῷ ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ὡς εἴη, πέμψας κρύφα πρὸς σῶαν τὸν τῶν αἰγυπτίων βασιλέα, προσκαλῶν αὐτὸν ὅπτι συμμαχίαν τὴν κατ' αὐτοῦ, παροξυνθεὶς, ἐστράτευσεν ὅπτι τὴν σαμάρειαν ἐτει ἑβδόμῳ τῆς ὡσηοῦ βασιλείας. οὐ δεξαμένου δὲ αὐτὸν τὰ βασιλέως, ἐτέσι πολιορκήσας τρισὶν, εἷλε καὶ κράτος τὴν σαμάρειαν, ἐνάτου μὲν ἔτους ὡσηοῦ βασιλεύοντος, ἕβδομον δὲ ἐζεκίου τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως. καὶ τὴν ἰσραηλιτῶν ἡγεμονίαν ἄρδην ἠφάνισε, καὶ πάντα τὸν λαὸν μετῳκισεν εἰς τὴν μηδίαν καὶ περσίδα,

ἀνὼς καὶ τ βασιλέα ὡσὶλῶ ζῶντα ἑλαβε. καὶ μετοικίσας A cum qvo etiam Oseas rex vivus captus est. Deinde migrare jussa qvadam Persica gente ex eo tractu, qvi ab amne Chutho denominatur, sedes ei designavit in agro Samariæ, cæteraqve Israelitarum regione. Migraverunt igitur decem tribus Israelitarum ex suis sedibus post annos nongentos qvadraginta septem, qvo majores eorum Aegyptum egressi armis ea loca suæ ditionis fecerunt: post principatum Jesu annis octingentis post defectionem vero à Roboamo Davidis nepote ad Hieroboamum, de qva supra dictum, annis ducentis & qvadraginta mensibus septem, diebus septem. atqve hic fuit finis Israelitarum, qvi neqve legi subditi esse voluerunt, neqve prophetas audire, prænunciantes adesse pro foribus hanc calamitatem, ni ab impietate desisterent. omnium autem horum malorum initium fuit illa seditio, per qvam à Roboamo defecerũt, servo ipsius in locum ejus rege constituto: qvi, contemptis divinis legibus, & populo per suum exemplum ad eandem Iniqvitatem pertracto, indignationem cælestis numinis eis conciliavit, & ipse qvoqve meritas pœnas non effugit. Porro Assyriorum rex cum armis totam Syriam & Phœnicen peragravit, & nomen ejus in Tyriorum annalibus scriptum invenitur. bellavit enim cõntra Tyrum, regnante ibi Elulæo, attestante etiam Menandro, qvi in suis chronicis, ex Tyriorum annalibus in græcam lingvam translatis sic scribit. Is deinde, qvi Elulæus nominabatur, regnavit annos tringinta sex. hic deficientes Gittæos cum classe eo profectus sub imperium suum retraxit. contra qvos, misso exercitu, Assyriorum rex Phœnicen totam invasit: facta deinde pace, cum copiis domum reversus est. paulo post Sidon, Arce, Palætyrus cum multis aliis oppidis à Tyriis ad Assyriorum regem defecerunt: & cum soli Tyrii facere ejus imperata detrectarent, reversus est contra eos cum sexaginta navibus, qvas Phœnices instruxerunt, impositis etiam octingentis remigibus. Qvibus occurrentes Tyrii cum duodecim navibus, disjecta hostili classe, qvingentos ex ea captivos abduxerunt, qvo facinore non mediocrem rei navalis gloriam sibi comparaverunt. Revertens autem rex Assyrius, custodes ad fluvium & aqvæductus disposuit, qvi aqvari Tyrios prohiberent: qvod cum per continuos qvinqve annos fieret, coacti sunt, effossis puteis, inde se sustentare. Hæc sunt qvæ in Tyriorum annalibus de Salmanasare Assyrio scripta inveniuntur. Cæterum novi Samariæ coloni Chuthæi, sic enim tum appellabantur, qvod à Persidis regione Chutha, & flumine Chutho essent traducti, cum qvinqve gentium essent, totidem deos patrios secum attulerunt, qvos ritu suo colentes Deum maximũ ad indignationem irritaverunt. Exorta est enim sæva pestilentia, à qva cum popularentur, nullam invenientes opem, oraculo admoniti sunt, ut DEUM maximum colerent: nam hoc illis

ἐκ ταύτης ἄλλα εἰδὴ λοιὸ χώδε τόπε τινός, ἔστι δ ἐν περσίδι ποταμὸς ὅτ ἔχω τοὔνομα, καλούμενος ὡς τὸν ἀμάρειαν, καὶ τῶν τ ἱερηλιτῶν χώραν. μετῳκησαν ὧν αἱ δέκα φυλαὶ τ ἱερηλιτῶν ἐκ τῆς ἰδιοδόξας μ ἔτῶν ἀριθμὸν ἐνακοσίων τεσσαράκοντα ἑπτὰ, ἀφ' οὗ χρόνου τὸν ἀγνῶτον ἐξελθόντες αὐτῶν οἱ πρόγονοι τὸν δὲ κατέχον τὸν χώραν. λοιὸ δ στρατηγοῦντ ἰησοῦ ἐτῶν ἐκατοσίων. ἀφ' ἧ δ ἀποστάντες λοιὸ ῥοβοάμου ἧ δαυὶδ ἡγοῦντ τὸν βασιλέων ἱεροβοάμῳ παρέδοσαν, ὡς μικρ πρότερον δεδήλωται, ἔτη ἐσὶ διακόσια τεσσαράκοντα, μῆνες ἑπτὰ, ἡμέραι ἑπτά. καὶ τέλ μὸν τὸν ἱερηλίτας τοιοῦτο κατέλαβε συμβάντας τὰς νόμους, ἐ πειθαρχήσαντας τ προφητῶν, οἳ προύλεγον ταύτην αὐτοῖς τὴν συμφοράν, μὴ παυσαμένοις τ ἀσεβημάτων. ἦρξε δ αὐτοῖς τ κακῶν ἡ στάσις λοιὸν ἐστασίασεν πρὸς ῥοβοάμον, τὸν τότε δῆλον ἀποδείξαντες βασιλέα, ὡς εἰς τὸ θεῖον ἐξαμαρτῶν, ἐχθρὸν αὐτοῖς ὅτ ἐποίησε μιμησαμένοις τὸν ἐκεῖνε παρανομίαν. ἀλλ' ἐκεῖν μὲν ἧς ἄξι δίκης ταύτην ὑπέσχεν. ὁ δ τ ἀσσυρίων βασιλεὺς ἐπῆλθε πολεμῶν τὴν τε συρίαν πᾶσαν καὶ φοινίκην. τὸ δ ὄνομα τότε βασιλέως, ἐν ταῖς τυρίων ἀρχείοις ἀναγεγραπται. ἐστράτευσε γὰρ ὅπὶ τύρ βασιλεύοντ αὐτοῖς ἐλουλαίε, μαρτυρεῖ δ ὅτ ἐ μάνανδρ, ὃς τῶν χρονικῶν πεποιήμενος τὴν ἀναγραφὴν, καὶ τὰ τῶν τυρίων δρχεῖα μεταφράσασθαι τὴν ἑλληνικὴν γλῶτταν, ὅτως ἐδήλωσε. καὶ ἐλουλαῖος ὄνομα, ἐβασίλευσεν ἔτη τριάκοντα ἓξ. ὅτ, ὑποστάντων κιτιαίων, ἀναπολέσας, κατεκόμισε αὐτοὺς πάλιν. ὑπὸ τούτε πεμφθεὶς ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, ἐπῆλθε φοινίκην πολεμῶν ἅπασαν. ὃς τις αὐτομάτ ἐκρούσθη, μ πάντων ἀνεχώρησεν ὀπίσω. ἀπῆρε τυρίων, σιδῶνα καὶ ἄρκην καὶ ἣ πάλαι τύρ, καὶ πολλὰς ἄλλας πόλεις, αἳ τῶ τῶν ἀσσυρίων ἑαυτὰς βασιλεῖ παρέδοσαν. διὸ τυρίων ἐκ ὑποστησάντων, πάλιν ἐβασίλευε ἐπ' αὐτοὺς κατέστρεψε, φοινίκων συμπληρωσάντων αὐτῷ νεῶς ἑξήκοντα, καὶ ὁπλίτας ὀκτακοσίους. οἷς ὁπλισάντες τύριοι νανσὶ δεκαδύο, τῶν νεῶν τῶν ἀπὸ πόλεων διαφανεσέρων, λαμβάνουσιν ἁλιμαλώτους ἄνδρας εἰς πεντακοσίους. ἐποιήθη δὲ ταῦτα ἐν τύρῳ τιμὴ διὰ ταῦτα. ἀναζεύξας δ ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, κατέστησε φύλακας ὅπ ὑδραγωγῶν οἱ διακωλύσουσι τυρίους ὑδρεύεσθ. καὶ ἔτ ἐτῶν πέντε ἡμέρμον, ἀκαρτέρησαν πίνοντες ἐκ φρεάτων ὀρυκτῶν. καὶ τὰ μὲν ἐν τοῖς τυρίων ὑδρεῖοις χειμάρμενα, καὶ τὰ συλλαμβανόμενα ὑδατα τῶν ἀσσυρίων βασιλέως ταῦτ ἐστι. οἱ δ μετοικισθέντες εἰς συμάρειαν χθαῖοι, ταύτη γὰρ ἐκαλοῦντο μέχρι δεῦρο τὴ προσηγορία, διὰ τὸ ἐκ τῆς χθὼς καλουμένης χώρας μεταχθῆναι, αὐτὴ δ ἐστιν ἐν τῇ περσίδι, καὶ ποταμὸς ὅτ ἔχων ὄνομα, ἕκαστοι καθ' ἴδιον θεὸν εἰς τὴν συμάρειαν κομίσαντες, πέντε δ' ἦσαν, ἕ τότε καθὼς καὶ πρότερον αὐτοῖς σωθεῖσι παροξύναντες μέγιστον θεὸν εἰς ὀργὴν καὶ χόλον. λοιμὸς γὰρ αὐτοῖς ἐπέσκηψεν, ὑφ' οὗ φθειρόμενοι καὶ μηδεμίαν τῶν κακῶν θεραπείαν ἀπαντῶντες, χρησμῷ θρησκεύειν τ μέγιστον θεὸν, ὡς ὅτ σωτήριον

præsentem salutem allaturum esse. missis igitur ad regem Assyrium legatis, petierunt, ut sacerdotes aliqvot è captivis Israclitis ad eos remitteret. qvo facto, legem & Dei colendi rationem, ab eis edocti diligenter eum cœperunt colere: moxqve cessavit pestilentia; permanentqve nùc quoque in ea religione Chutæi vocati Hebræis, Græcis vero Samaritæ, qui pro præsenti semper conditione temporum mutabiles, quoties feliciter degere Judæos viderint, cognatos se eorum appellant, utpote à Josepho oriundos, & hac ratione sangvine illis conjunctos. quando vero in rebus adversis eos aspiciunt, nihil ad se pertinere ajunt, nec illis qvicqvam deberi benevolentiæ, cum ipsi ex longe remotis gentibus ad ea loca venerint: de qvo alias dicetur opportunius.

αὐτοῖς ὧν ἔμελλον. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν ἀσσυρίων Βασιλέα πρέσβεις, ἐδέοντο ἱερεῖς αὐτοῖς ὧν ἔλαβεν αἰχμαλώτων τοὺς ἰσραηλίτας πολεμήσας, ἀποστεῖλαι. πέμψαντος δ' ἐκείνου τε τετυχήκασι, καὶ τὸν θεὸν ὃν τρόπον δεῖ σέβειν διδαχθέντες θρησκεύουσιν αὐτὸν φιλοτίμως. καὶ δὴ καὶ νόμοις ὡσαύτως ἐπιεικῶς. χρῶνται δὲ τοῖς αὐτοῖς ἔθεσι καὶ νομίμοις ἅπερ ἐτετηρήκασιν, οἱ καὶ μὴν τῶν ἑβραίων γλῶτταν καὶ θρησκείαν, καὶ δὴ τῶν ἑλλήνων σαμαρεῖται. ὅταν μὲν οὖν μεγάλων καὶ συγγενείαν ἔτων μὴν εὖ πράττοντας βλέπωσι τοὺς ἰουδαίους συγγενεῖς ἀποκαλοῦσιν, ὡς ἐξ ἰωσήπου φύντες, καὶ τῶν ἐκεῖθεν τῆς πρὸς αὐτοὺς ἐχόντες οἰκειότητος. ὅταν δὲ πράσσοντας ἴδωσιν, ἀδαμοῦθεν αὐτοῖς προσήκειν λέγουσιν, οὐδ' εἶναι δίκαιον εὐδὲν αὐτοῖς εὐνοίας ἢ χάριτος, ἀλλὰ μετοίκους ἀλλοεθνεῖς ἀποφαίνουσιν ἑαυτούς. περὶ μὲν οὖν τούτων ἐξόμεθα εὐκαιρότερον ἑτέρου.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΪΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

Στρατεία Σ' ἀσσυρίων βασιλέως σεναχηρίβου εἰς ἱεροσόλυμα, Ϛ πολιορκία Σ' βασιλέως ἐζεκίου. ΚΕΦ. α.

Ως ἐφθάρη τὸ Τ' ἀσσυρίων στράτευμα λοιμικῶς ἐν μιᾷ νυκτὶ, ϗ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἀναζεύξας οἴκαδε, ὑπὸ τῶν ἰδίων Τ' τέκνων ἀπέθανεν. ΚΕΦ. β.

Ως τὸν μεταξὺ χρόνον μὴ ἐφεστῶτος ἀλλογενοῦς ἐπιτρόπου ἐζεκίᾳ ἐπιβάντος, ἀλλόδοξον τῆς βασιλείας μανασσῆν καταλιπών. ΚΕΦ. γ.

Οτι στρατεύσαντες ἐπ' αὐτὸν οἱ χαλδαίων Ϛ βαβυλωνίων βασιλεῖς, ϗ νικήσαντες αὐτὸν αἰχμάλωτον λαβόντες ἤγαγον εἰς βαβυλῶνα, ϗ κατασχόντες αὐτὸν ἐκεῖ πολὺν χρόνον, εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσαν. ΚΕΦ. δ.

Ως τὸν αἰγυπτίων βασιλέα νεχαῶν, στρατευσάμενον μὲν βαβυλωνίοις, ϗ ἡττηθέντα δὲ τῆς ἰουδαίας τὴν ὁδὸν κωλύειν ἐβασιλεύς ἰωσίας ἠπείρατο, μάχης Σ' γενομένης, τραυματίας κομισθεὶς εἰς ἱεροσόλυμα τελευτᾷ. ϗ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἰωάζην ἀπέδειξαν οἱ ἱεροσολυμίτων βασιλέα. ΚΕΦ. ε.

Ναβυχοδονόσορ Σ' Τ' βαβυλωνίων βασιλέως στρατεία εἰς συρίαν, τὸν βασιλέα ἰωακίμου, φίλον ἑαυτῷ ποιήσασθαι καὶ σύμμαχον. ΚΕΦ. ϛ.

Ως μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν Σ' βαβυλωνίων πάλιν ἰωακίμου ἐφρόνησε τὰ Τ' αἰγυπτίων, ϗ στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν ὁ ναβυχοδονόσορ, τὸν μὲν ἰωακίμον ἀπέκτεινεν, ἰωακὶμ δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ κατέστησε βασιλέα. ΚΕΦ. ζ.

Οτι μεταναστάσεως Ϛ στρατεύσεως δὶς ἱεροσόλυμα, ἐγκρατὴς Σ' ἰωακὶμ γένεται, ὡς ἀδόντος ἑαυτόν. ΚΕΦ. η.

Οτως σεδεκίαν Τ' ἱεροσολυμιτῶν βασιλέα κατέστησεν ὁ βαβυλώνιος. ΚΕΦ. θ.

Ιερεμίου ἄλωσις, Ϛ ὡς ὁ ναβυχοδονόσορ τὸν δῆμον μετῴκισεν εἰς βαβυλῶνα. ΚΕΦ. ι.

Οτι ναβυχοδονόσορ πολεμήσας, ἀλλόδοξον κατέλειπε τῆς βασιλείας, τὸν ἰδίον, Ϛ ὡς καλλύνεται ἡ τούτων ἀρχὴ τοῦ κύρου Σ' περσῶν βασιλέως, ϗ ὅσα συνέβη τοῖς ἰουδαίοις ὑπ' ἐκείνου τὸν ἡγεμόνα, ϗ ἃ τοῖς βαβυλωνίοις. ΚΕΦ. ια.

HÆC IN DECIMO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Senacheribi Assyriorum regis expeditio Hierosolymitana, & Ezeciæ regis oppugnatio. CAP. I.

Qvod Assyriorum exercitus una nocte peste absumptus est, & qvod rex eorum domum reversus filiorum insidiis periit. CAP. II.

Ezecias ab infestatione Assyriorum liberatus cum aliqvamdiu vixisset in pace, decedens Manassæ filio regnum reliqvit. CAP. III.

Manasses a Chaldæorum ac Babyloniorum rege captus, post aliqvantum temporis ab eo rursus in regnum suum restituitur. CAP. IV.

Qvomodo Nechao Ægyptiorum regi contra Babylonios per Judæam exercitum ducere volenti prohibiturus occurrerit Josias, ac pugna commissa, vulneratus & Hierosolyma reductus obierit: ejusqve filium Joazin Hierosolymitani regem constituerint. CAP. V.

Nabuchodonosorus rex Babyloniorum invadens Syriam, Joacimum ad amicitiam & societatem suam pertraxit. CAP. VI.

Post discessum Babyloniorum Joacimum Ægyptiorum rebus rursum faventem Nabuchodonosorus cum exercitu reversus interficit, & Joachimum ejus filium pro eo regem constituit. CAP. VII.

Babylonius, mutata sententia, Joachimum obsidet, deditumqve ultro captivum abducit. CAP. VIII.

Sedecias Hierosolymorum rex à Babylonio constituitur. CAP. IX.

Captis Hierosolymis, Nabuchodonosorus populum traducit in Babyloniam. CAP. X.

De successoribus Nabuchodonosori, & qvod Cyrus eorum imperium in Persas transtulit, & qvomodo se tum res Judæorum apud Babylonios habuerint. CAP. XI.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥ-
ΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVI-
TATUM JUDAICARUM
LIBER DECIMUS.

CAP. I.

Senacheribi Assyriorum regis expeditio Hierosolymitana, & Ezeciæ regis oppugnatio.

4. Reg. 18. EZeciæ duarum tribuum regis anno qvartodecimo Senacheribus Assyriorum rex cum instructissimo exercitù eum aggressus est, omnesq; urbes vi cepit, qvotqvot sunt in Judæ tribu & Benjamitica. Jamqve ducturus erat Hierosolyma, cum ad illum venit legatio, imperata facturum, & tributa soluturum promittens. Senacheribus vero, auditis legatis, decrevit, omisso bello, postulata regis admittere, & pollicitus est, si argenti talenta trecenta, auri triginta accepisset, pacatum se abiturum, jurejurando interposito, qvod ab omni injuria temperaturus esset. His persvasus Ezecias, exhaustis thesauris, mittit eam pecuniam, ratus, hoste remoto, posthac sine periculo se regnaturum. Accepit Assyrius pecuniam, sed pacta non præstitit: nam profectus ipse cum copiis contra Ægyptios & Æthiopes, Rapsacen ducem cum duobus aliis ad continuandum Hierosolymitanum bellum reliqvit. collegarum nomina erant Tharata & Anacharis. ut vero, admoto mœnibus exercitu, castrametati sunt, per nuncium postulaverunt, ut Ezecias ad se prodiret in colloqvium, ille, qvod sibi metueret, prodire nolens, tres intimos amicos misit, Eliacimum procuratorem, & Somnæum, & Joachum à commentariis. hi cum prodiissent, ante duces constiterunt. qvos intuitus Rapsaces jussit regi suo referre hæc: qvod magnus rex Senacheribus scire vult, qvo fretus dominum suum refugiat, & obedire nolens exercitum in urbem non recipiat. an forte Ægyptiis,

Κεφάλαιον ά.

Α Στρατεία τ̃ ἀσσυρίων βασιλέως σεναχηρίβ εἰς ἱεροσόλυμα ϗ πολιορκία τ̃ βασιλέως ἐζεκίου.

ΕΖΕΚΙΟΥ τ̃ τ̃ δύο φυλῶν βασιλέως, πέμπτον ἤδη δέκατον ἔτος τ̃ ἡγεμονίας ἐχοντος, ὁ τ̃ ἀσσυρίων βασιλεὺς σεναχηρίβ ἐλθὼν στρατιὰν μὲν πολλὴν ἤγαγε σὺν αὐτῷ. ϗ κρατῶν τε ἁπάσας αἱρετὰς πόλεις τὰς τ̃ ἰούδα φυλ̃ς, ἐβενιαμίτιδος μέλλοντος δὴ ἄγειν τ̃ δύναμιν ἐπὶ ἱεροσόλυμα, φήμην πρεσβυτέρων τινῶν πρὸς αὐτὸν, ϗ συγχύσεως, ϗ φόρον ὃν ἂν τάξητε τελέσω συγχωρούντων. σεναχηρίβος ὁ μαθὼν τὰ ὦδα τ̃ πρέσβεων, ἔγνω μὴ πολεμεῖν, ἀλλὰ τὴν ἀξίωσιν προσδέχεσθαι, ϗ δέγυρίβ τάλαντα τριακόσια, χρυσοῦ δὲ τάλαντα λαβών, φίλος ἀναχωρεῖν ὠμολόγησε, πίστεις δοὺς τ̃ς πρεσβείας ἐνόρκους, ἢ μὴν ἀδικήσας μηδὲν αὐτῶν ἅτως ἀναστρέψειν. ὁ δὲ ἐζεκίας πεισθεὶς, ϗ κενώσας τοὺς θησαυροὺς, πέμπει τὰ χρήματα, νομίζων ἀπαλλαγήσεσθαι τ̃ πολεμίας, ϗ τ̃ ἐκεῖ τ̃ βασιλείας ἀγῶνος. ὁ δ ἀσσυρίων λαβὼν ταῦτα, τῶν μὲν ὡμολογημένων οὐδὲν ἐφρόντισεν, ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἐστράτευσεν ἐπ' αἰγυπτίους, ϗ αἰθίοπας, τὸν δὲ στρατηγὸν ῥαψάκην μὲν πολλ̃ς ἰσχύος σὺν ϗ δυσὶν ἄλλοις τῶν ἐν τέλει καταλείπει, πορθήσοντας τὰ ἱεροσόλυμα. τούτων δὲ τὰ ὀνόματα, θαρσατὰ ϗ ἀνάχαρις ἦν. ὡς δ' ἐλθόντες πρὸ τ̃ τειχῶν ἐστρατοπεδεύσαντο, πέμψαντες πρὸς τὸν ἐζεκίαν, ἠξίουν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς λόγους. ὁ δ, αὐτὸς μὲν διὰ δειλίαν ϗ ὀκνησε, τρεῖς δὲ τοὺς ἀναγκαιοτάτους φίλους αὐτῷ ἐξέπεμψε, τὸν τ̃ς βασιλείας ὑπογραμματέα ἐλιακείμον ὄνομα, ϗ συμναῖον, ϗ ἰωάχον τὸν ὑπὲρ τῶν ὑπομνημάτων. ἅ τοι μὲν σὺν προσελθόντες ἀντικρὺς τ̃ ἡγεμόνων τ̃ στρατιᾶς τ̃ ἀσσυρίων ἔστησαν. θρασυμθεὶς δ' αὐτοὺς ὁ στρατηγὸς ῥαψάκης, ἀπέλθοντας ἐζεκία λέγειν. ὅτι βασιλεὺς μέγας σεναχηρίβος πυνθάνεται παρ' αὐτοῦ τίνι θαρρῶν ϗ πεποιθὼς φεύγει θεραπεύειν αὐτὸν, ϗ ἀκροᾶσθαι μὴ θέλει, ϗ τὴν στρατιὰν αὐτοῦ ἃ δέχεται τῇ πόλει. ἢ ἆρα τὸν αἰγυπτίους, τὴν

τὴν ἑαυτοῦ στρατιὰν ἐλπίζων ὑπ' ἐκείνων αὐτῶν κατα- A
γωνιεῖσθαι. εἰ μὲν οὖν τοσοῦτον, δηλονότι αὐτῷ ὅτι ἀνόητον ἦν, ὅμοιον ἀνθρώπῳ, ὃς καλάμῳ ἐπερειδόμενος πλασμένῳ, ὃς τὸ κατάπεσὸν ἐπὶ καὶ τὴν χεῖρα διαπαρεῖς ἤλασεν αὐτοῦ τὸ βλάβης. εἰδέναι δὲ ὅτι ἐκ θεοῦ θελήσει τὴν ἐπ' αὐτὸν στρατιὰν πεποίηται, ὃς αὐτῷ καταῤῥᾴσας τὴν ἱερουσαλὴμ βασιλείαν δέδωκεν, ἵνα τὸν αὐτὸν τρόπον, ὃν τρόπον ἐκεῖνος ὑπ' αὐτοῦ διαφθείρῃ. ταῦτα δὴ τὰ ῥαψάκῃ ἑβραΐδι λέγοντα, τὸ δὲ γλωττῆς εἰ- B
χεν ἐμπειρίας, ὁ ἐλιακὶμ φοβούμενος μὴ τὸ πλῆθος ἀκούσαν εἰς παράκλησιν ἐμπέσῃ, συνίστησι κράζειν ἠξίει. σωὴς δὲ ὁ στρατηγὸς τὴν ὑπόνοιαν αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἐπ' αὐτοῦ θεοῦ, μείζονι δὴ διατόρῳ τῇ φωνῇ χρώμενος ἀπεκρίνατο αὐτῷ ἑβραΐδι λέγων, ὅπως ἀκούσαντες τὰ τοῦ βασιλέως προστάγματα πάντες τὸ συμφέρον ἕλωνται ᾠδὰδόντες αὐτοὺς ἡμῖν. δῆλον δὲ ὡς τὸν λαὸν ὑμεῖς τε καὶ ὁ βασιλεὺς ὑμῶν ᾠδὰ χρεώμενοι ματαίους, ἀντέχειν πείσετε. εἰ δὲ C
θαῤῥεῖτε, καὶ τὴν δύναμιν ἡμῶν ἀπώσεσθαι νομίζετε, δίχα λύσις ἐκ τῆς ἐμοὶ παρούσης ἵππου εἰς ἐπιμίασιν ὑμῖν παρέχειν ἕτοιμός εἰμι, οἷς ἰσαρίθμους ἱππεύσατε δοῦντες, ἐμφανίσατε τὴν αὐτῶν δύναμιν. ἀλλ' ἐκ ἂν ἔχοιτε γε μὴ ἔχετε, τούτους μὴ δώητε. τί ῥᾳδίως βαδιεῖτε ᾠδὰδοῦναι σφᾶς αὐτοὺς τοῖς κρείττοσι καὶ λῃψομένοις ἡμᾶς καὶ μὴ θέλοντας; καίτοι τὸ μὲν ἑκούσιον τῆς ᾠδῆς ἀσφαλὲς ὑμῖν. τὸ δὲ ἀκούσιον πολεμουμένοις οὐκ ἀκίνδυνον καὶ συμφορῶν αἴτιον φαίνεται. ταῦτ' ἀκούσαντες ὅτε δῆ- D
μος καὶ οἱ πρέσβεις ὁ στρατηγὸς τοῦ ἀσσυρίων λέγοντος, ἀκηκόεσαν ἐξεπίτηδες, ὁ μὲν ὡς ταῦτα, τοῦ βασιλικοῦ ἀποδυσάμενος ἐσθῆτα, ἀμφιασάμενος σάκκους, καὶ σχῆμα πενθικὸν ἀναλαβών, τοῦ πατρίου νόμου πεσὼν ὅπου πρόσωπον, τὸν θεὸν ἱκέτευε, καὶ βοηθήσαι τοῦ μηδεμίαν ἄλλην ἐλπίδα ἔχοντι σωτηρίας ἑαυτῷ ἐκάλει. πέμψας δὲ καὶ τῶν φίλων τινὰς καὶ τῶν ἱερέων πρὸς ἡσαΐαν τὸν προφήτην, ἡλίκα δεηθεῖεν ἐκ θεοῦ, καὶ ποιησάμενον θυσίας ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας E
προσκαλέσασθαι αὐτόν, νεμεσῆσαι μὲν τοῖς τῶν πολεμίων ἐλπίσιν, ἐλεῆσαι δὲ τὸν αὐτοῦ λαόν. ὁ δὲ προφήτης ταῦτα ποιήσας, χρηματίσαντος αὐτῷ ἐκ θεοῦ παρθαῤῥῆσαι καὶ τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν φίλοις, προλέγων ἀμαχητὶ τοὺς πολεμίους ἡττηθέντας, ἀναχωρήσειν αἰσχρῶς, καὶ ἀκμὴν ἐν νυκτὶ ἐκείνῃ θράσους. τὸν γὰρ θεὸν βουλεύειν ἐπὶ φθορᾷ αὐτῶν. καὶ αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέα τὸν τοῦ ἀσσυρίων στρατηγοῦ μεταμαρτύρεσθαι τοῦ ὑπὲρ τοῦ αὐχήματος πραγμάτων, καὶ παρεχόμενον εἰς τὴν οἰκίαν F
ἀπελθεῖν σιδήρῳ προσβολῇ. ἔτυχε δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ μεταφῶς τοῦ ἐξεπίτηδες ὁ ἀσσύριος ἀπιστολὰς, ἐν αἷς ἀνείδιζε μὲν αὐτὸν ἔλεγχον λαμβάνοντα τοῦ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ διαφεύξεσθαι δόλοις, ἔθνη πολλὰ καὶ μεγάλα κεχειρωμένου. ἠπείλει δὲ πανωλεθρίᾳ διαφθερεῖν αὐτὸν σὺν λαοῖς, εἰ μὴ τὰς πύλας ἀνοίξας ἑκὼν αὐτὸς δέξαιτο τὸν στρατὸν εἰς ἱεροσόλυμα. ταῦτ' ἀναγνοὺς, καταφρονεῖ διὰ τοῦ θεοῦ πεποίθησιν, τὰς δὲ ἀπιστο- G
λὰς πτύξας εἰς τὸν ναὸν ἔσω κατέθετο. πάλιν δὲ τοῦ θεοῦ τὰς εὐχὰς αὐτοῦ ποιησαμένου ὑπὲρ τῆς πόλεως, καὶ τῶν ἁπάντων σωτηρίας, ἡσαΐας ὁ προφήτης ἐπήκοον αὐτὸν ἔφασκε γεγονέναι. καὶ τὸ παρὸν καιρὸν μὴ πολιορκήσειν τὸν ἀσσύριον. τῷ δὲ μέλλοντι πάντων ἀδείας τῶν ὑπὸ αὐτοῦ θεμένοις γεωργήσειν μετ' εἰρήνης, καὶ τῶν ἰδίων ἀπολαύσειν κτημάτων, ἀδεῶς φοβουμένους. ὃ δὴ χρόνου διελθόντος, καὶ ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς διαμαρτὼν τῆς ὑπὸ τοὺς αὐχμοὺς ἀπιστολῆς,

A sperans ab illis posse exercitum regium deleri. id quidem si speret, dubio procul eum desipere, & similem esse homini, qvi fragili arundini innititur, qva non solum non sustinetur, sed lapsus etiam manum transfigitur. Scire autem eum oportere, qvod non sine Dei voluntate facta sit hæc expeditio, qui sicut ante de Israelitis victoriam dedit, ita nunc quoque Ezeciam cum suis subditis Assyriorum armis velit succumbere. B Hæc Rhapsace Hebraice dicente, cujus lingvæ peritus erat, Eliacimus timens, ne multitudo, his auditis, pavore consternaretur, rogavit eum, ut loqveretur Syriace. Ille satis intelligens, qvid alter metueret, majore etiam voce Hebraice respõdit: debere eos audire mandata regis, & qvod in rem ipsorum sit, deditionem facere. Satis, inquit, scio, quod vos & vester rex populum vana C spe seducentes, ut resistat, suadetis. quod si quid audetis, & putatis vos posse exercitum nostrum a mœnibus repellere, promptus sum vos duobus equorum millibus instruere: vos, datis totidem sessoribus, vires vestras ostendite. sed nõ potestis dare, quos non habetis. Quid igitur cunctamini dedere vos validioribus, qui vos possunt vel invitos vi capere? maxime cum spontanea deditio tuta sit: contra cum fit â coactis, periculo D calamitatis non careat. Hæc cum audissent ex duce tam legati qvam populus, ad regem etiam perlata sunt. Ille perculsus habitum regalem exuit, & saccum indutus humili specie, ut mos est patrius, in faciem procidens Deo supplicat, ut cum alia spes nulla adsit, opem & salutem afferat. Missis etiam ad Esaiam prophetam amicis aliqvot & sacerdotibus, rogavit, ut pro communi salute precibus Deum solicitet ac sacrificiis, ut frangens nimias spes hostium, misereatur sui populi. Paruit propheta, & monitus oraculo jussit regem atqve amicos bono esse animo, E prædicens hostem sine prælio victum discessurũ cum ignominia, & positurum feroces animos. Deum enim ei moliri perniciem. Ipsum qvoqve Senacheribum, non succedente expeditione Ægyptiaca, domum reversum, ferro esse interiturum. Forte autem acciderat, ut eodem tempore venirent ab eo literæ ad Ezeciam, in qvibus stultum eum dicebat, quod putaret se posse servitutem effugere ejus, qui tam multas gentes perdomuerit: minabaturq; internecionem omnibus, nisi sponte, patefactis portis, exercitum intra Hierosolyma reciperent. Has lectas contempsit F propter fiduciam, quam in Deo collocaverat, & epistolam complicatam in templo reposuit. Iteratis deinde supplicationibus, qvibus urbis salus Deo comendata est, Esaias exoratum esse retulit, nec esse ea tempestate oppugnationem metuendam ab Assyrio. Instare enim feliciora tempora, quibus securi possint agros suos in pace colere & possessionum suarum curam habere timẽtes neminem. Procedente autem tempore Assyriorum rex frustrati suos conatus videns, infectis rebus,

rediit ex cauſa tali. Multum temporis contrivit in appáranda oppugnatione Peluſii: jamqve aggerem pene mœnibus æqvaverat, & videbatur aſſultum propediem facturus, cum audivit adventare Tharſicem regem Æthiopum, Ægyptiis laturum ſuppetias, & per deſertum copias ducere, ut improviſus adoriatur Aſſyrios. Territus igitur hoc rumore Senacheribus propere inde cum ſuis abiit. Herodotus autem hunc contra Vulcani ſacerdotem bellum geſſiſſe dicit, nimirum qvod idem & rex eſſet & ſacerdos. Oppugnans, inqvit, Peluſium, hac de cauſa obſidionem ſolvit. Rex Ægyptius imploravit opem ſui numinis: quod exoratum magnum Arabi incommodum attulit. nam & in hoc erat, quod pro Aſſyrio ſcribit Arabem. Una, inqvit, nocte murium vis tanta extitit, ut hoſtium arcus & reliqva arma corroderent: qvo factum eſt, ut exarmatus rex à Peluſio ſuum exercitum abduceret. Berоſus autem Chaldaicarum rerum ſcriptor Senacheribi regis meminit: & qvod apud Aſſyrios regnaverit, totamqve Aſiam atqve Ægyptum bello infeſtaverit, his verbis narrat:

II.

ἀπεκτόνθαι ἀνεχώρησεν ἐπ' οἴκου, δι' αἰτίαν τοιαύτην. πολὺς αὐτῷ χρόνος ἐτρίβετο περὶ τὴν πολιορκίαν, καὶ τὰ χώματα ἤδη μετεώρων ὄντων ἀπὸ τοῦ τείχους ἦγε, καὶ ὅσον οὔπω μέλλοντα προσβαλεῖν αὐτοῖς, ἀκούσας τὸν αἰθιόπων βασιλέα Ταρσίκην πολλὴν, ἀγομένην δύναμιν ἐπὶ συμμαχίᾳ τοῖς αἰγυπτίοις ἥκειν, διεγνωκότα ποιήσασθαι τὴν πορείαν διὰ τῆς ἐρήμου, καὶ ἐξαίφνης εἰς τὴν τῶν ἀσυρίων ἐμβαλεῖν. ταραχθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς σενάχηριβος, ὅτι τὸν ἱερέα τὸν ἡφαίστου στρατεύσας ἔλεγεν, ὡς ἔστι ὁ βασιλεὺς ὅτι τῶν αἰγυπτίων βασιλέα ἐλθὼν ἱερέα ὄντα τοῦ ἡφαίστου. πολιορκῶν γὰρ τὸ πηλούσιον, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης, ηὔξατο δὲ ὁ βασιλεὺς τῶν αἰγυπτίων τῷ θεῷ, ᾧ ὠμόμην· ὑπήκοος ἐσόμενος, πληγὴν ἐνσκήψαι τῷ στρατῷ. πλανᾶται γὰρ ἔστι ἡρόδοτος οὐκ ἀσυρίων λέγων τὸν βασιλέα, ἀλλ' ἀράβων. μυῶν γὰρ πλῆθος φησὶ μιᾷ νυκτὶ τὰ τόξα καὶ τὰ λοιπὰ ὅπλα διαφαγεῖν τῶν ἀσυρίων. καὶ διὰ τοῦτο, μὴ ἐχόντων τὰ τόξα τὸν βασιλέα, τὴν στρατιὰν ἀπιέναι ἄνευ τῆς πλησίον. καὶ ἡρόδοτος μὲν ὕστως ἱστορεῖ. βηρωσσὸς δὲ ὁ τὰ χαλδαϊκὰ συγγραψάμενος, μνημονεύει τοῦ βασιλέως τοῦ σενάχηριβος, καὶ ὅτι τῶν ἀσυρίων ἐκράτησε, καὶ ὅτι πάσῃ ἐπεστράτευσε τῇ ἀσίᾳ καὶ τῇ αἰγύπτῳ, λέγων ὕστως.

A

B

C

D

E

F

G

CAP. II.

Quod Aſſyriorum exercitus una nocte peſte abſumptus eſt, & quod rex eorum domum reverſus filiorum inſidiis periit.

SEnacheribus autem ab Ægyptiaco bello revertens offendit ibi exercitum, qvem ſub Rapſacis imperio reliqverat. peſte divinitus immiſſa deletum, prima nocte, poſteaqvam urbem oppugnare cœperat, abſumptis cum ducibus & tribunis centum octoginta qving; millibus militum. qua clade territus, & de reliqvis copiis ſollicitus, maximis itineribus in regnum ſuum contendit ad regiam, quæ Ninus dicitur. Ubi paulo poſt per inſidias ſeniorum è filiis ſuis, Adramelechi & Selennari, vitam amiſit, occiſus in ipſo templo Araſci, qvem præcipuo cultu dignabatur. quibus ob parricidium à popularibus pulſis, & in Armeniam fugientibus, Aſſarachodas minor filius in regnum ſucceſſit. Atqve hic fuit hujus expeditionis exitus.

Κεφάλαιον β'.

Ὡς ἐφθάρη τὸ τῶν ἀσυρίων στράτευμα λοιμικῶς ἐν μιᾷ νυκτὶ καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἀναζεύξας οἴκαδε ἐπιβουλῆς τῶν τέκνων ἀπέθανεν.

ΥΠοστρέψας ὁ σενάχηριβος ἀπὸ τῶν αἰγυπτίων πολέμων ὅπου τὰ ἱεροσόλυμα, καταλαβὼν ἐκεῖ τὸν τοῦ στρατηγοῦ ῥαψάκην δύναμιν, ἣν θεὸς λοιμικὸν ἐνσκήψαντος αὐτοῦ τῷ στρατῷ νόσον, καὶ τὴν πρώτην τοῦ πολιορκίας νύκτα, διαφθείρον μυριάδες ὀκτὼ καὶ δέκα καὶ πεντακισχίλιοι σὺν ἡγεμόσι καὶ ταξιάρχοις. ὑπὸ ταύτης ὁ τῆς συμφορᾶς εἰς φόβον καὶ δεινὴν ἀγωνίαν καταστὰς, καὶ δείσας μὴ τὸ στρατὸν παντὶ, φεύγῃ μὴ τῆς λοιπῆς δυνάμεως εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν εἰς τὴν νίνου κατασωρωδηθείσαν. καὶ διατρίψας ἐν ταύτῃ ὀλίγον χρόνον, δολοφονηθεὶς ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων παίδων ἀδραμελέχ καὶ σελεννάρ, τελευτᾷ τὸν βίον, καὶ ἀνετέθη, τῷ ἰδίῳ ναῷ ἀράσκη λεγομένῳ. καὶ οἱ μὲν φυγαδευθέντες ὑπὸ τοῦ φόνου τοῦ πατρὸς ὑπὸ τῶν πολιτῶν εἰς τὴν ἀρμενίαν ἀπῆλθαν. διαδέχεται δὲ τὴν βασιλείαν σενάχηριβος ἀσαραχόδδας. καὶ τὰ μὲν τῆς ἀσυρίων στρατιᾶς τῆς ἐπὶ τοὺς ἱεροσολυμίτας τέλος, τοῦτο σωτέον ἡμῖν.

CAP. III.

Ezecias ab infeſtatione Aſſyriorum liberatus, cum aliquamdiu vixiſſet in pace, decedens Manaſſe filio regnum reliqvit.

III. 4. Reg. 20.

EZecias autem præter omnem opinionē liberatus periculo, vota pro incolumitate Deo perſolvit, qvandoqvidem manifeſtum erat hujus ſolius ope hoſtem partim peſte deletum, partim metu ſimilis exitii ab oppugnatione urbis abſterritum. Dumqve totus circa Dei cultum occupatur, paulo poſt in gravem morbum incidit, ita ut a medicis pro deplorato haberetur, nec amicis quidqvam melius ſperantibus: nec tam vitæ periculum angebat regem, quam qvod, ſine liberis decedente, generis ſucceſſio in eo deficere videbatur, & regnum ſine legitimo hærede futurum.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς τὸν μεταξὺ χρόνον μὴ ἐκλείψης διάγων ἐζεκίας ἐτελεύτησεν, διαδόχον τῆς βασιλείας μανασσῆν καταλιπών.

EZεκίας δὲ ὁ βασιλεὺς ὡς ἀδόξως ἀπαλλαγεὶς τοῦ φόβου, χαριστήρια σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ θυσίας ἐπετέλεσε τῷ θεῷ, μηδεμιᾶς ἄλλης αἰτίας τοῦ πολεμίων, τὰς μὲν διαφθειράσης, τὰς δὲ φόβῳ τοῦ ὁμοίως τελευτῆς ἀπαλλαξάσης ἀπὸ τοῦ ἱεροσολυμιτῶν, ἢ τοῦ συμμαχίας τοῦ ἀπὸ τοῦ θεοῦ. πάσῃ δὲ χρησάμενος αὐτάρκειᾳ, καὶ φιλοτιμίᾳ πρὸς τὸν θεὸν, μετὰ πολὺν νόσῳ καλεπῇ περιπεσὼν, ἀπέγνωσται μὲν ὑπὸ τοῦ ἰατρῶν. χρησὸν δὲ πρὸς αὐτοῦ οὐδὲν προσδοκῶν ἀδὲ οἱ φίλοι. τῇ δὲ νόσῳ προσεπιθεμένῃ καὶ ἀθυμίᾳ δύνῃ ὑπὸ τοῦ βασιλέως αὐτοῦ τὴν ἀπαιδίαν λογιζομένου, καὶ ὅτι μέλλοι τελευτᾶν ἐρήμους καταλείπων τοὺς οἴκους καὶ τὴν ἀρχὴν γνησίας διαδοχῆς.

κλήρων

χάμενον οὖν ἐπ' αὐτῷ δυσνοίας μᾶλιστα ὁ ὀδυρόμενος καὶ ἱκέτευε τὸν θεὸν αὐτῷ ζωῆς ὀλίγον προστεθεῖναι χρόνον μέχρι τέκνων γονῆς, καὶ μὴ πρότερον ἢ πατὴρ τέκνων γένηται, τὴν ψυχὴν αὐτὸν ἐάσαι καταλιπεῖν. ἐλεήσας δ' αὐτὸν ὁ θεὸς, καὶ τὰ αἰτίας ἀποδεξάμενος, ὅτι μὴ λυπῶ τὸ μέλλον στερόμενος τῆς ἐκ τῆς βασιλείας ἀγαθῶν ὠδύρετο τῆς παρουσῆς ἡδονῆς τελευτὴν, ὅτι χρόνον ζωῆς αὐτῷ δεηθεὶς ἔδωκεν, ἀλλὰ καὶ παῖδας αὐτῷ γνησίους τοὺς παραδεξομένους τὴν ἡγεμονίαν ἐκείνου, πέμψας ἡσαΐαν τὸν προφήτην, ἐκέλευσε δηλοῦν αὐτῷ ὅτι λαμπρῶς τῶν νόσων ὑγιὴς ἡμέρας, καὶ βιώσεται μετ' αὐτὴν ἔτη πεντεκαίδεκα καὶ παῖδες αὐτῷ γνήσιοι. ταῦτα δὲ προφήτου φήσαντος κατ' ἐντολὴν δὲ θεοῦ, διὰ τὴν ὑποψίαν τῆς νόσου, καὶ τὸ παράδοξον τῆς ἐπηγγελμένων ἀπιστῶν, σημεῖόν τι καὶ πίστιον ἠξίωσε πιθέσθαι τὸν ἡσαΐαν, ἵνα αὐτῷ πιστεύσῃ λέγοντι ταῦτα ἥκοντι παρὰ θεοῦ. τὰ γὰρ παράλογα καὶ μείζω τῆς ἐλπίδος, τοῖς ὁμοίοις πίστεσι πεφύκασιν ἐρωτᾶσθαι δι' αὐτὸν, τί βούλεται σημεῖον γνῶναι, τὸν ἥλιον ἠνώσεν, ἐπειδὴ σκιὰν ἔφη δέκα βαθμοὺς ἀποκλίνας ἤδη πεπόνηκεν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἔφη τὸν αὐτὸν ἀναστρέψαι τόπον πάλιν αὐτὴν πάλιν παράσχειν. ὁ οὖν προφήτης τὸν θεὸν παρακαλέσαντος, ὡς τι τὸ σημεῖον ἔσται ἐπιδείξασθαι τῷ βασιλεῖ, ἰδὼν ὅπερ ἤθελεν, ἔλυσε λυθεὶς τῆς νόσου, ἀνέβη εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ τῷ θεῷ προσκυνήσας, ἔχαις ἐπέμενεν. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, συνέβη τὴν τῶν Ἀσσυρίων ἀρχὴν ὑπὸ μήδων καταλυθῆναι. δηλώσω δὲ περὶ τούτων ἐν ἑτέροις. ὁ δὲ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς, Βαλάδας ὄνομα, πέμψας πρὸς τὸν ἐζεκίαν πρέσβεις δῶρα καὶ φιλίαν, συμμαχόν τε αὐτὸν εἶναι παρεκάλει καὶ φίλον. ὁ δὲ τοὺς πρεσβεύσαντας ἡδέως ἀποδεξάμενος, καὶ ἑστιάσας καὶ τοὺς θησαυροὺς ἐπιδείξας αὐτοῖς, ἔτι τε ὅπλων παντοδαπῶν, καὶ τῶν ἄλλων πολυτέλειαν ὅσην ἐν λίθοις εἶχε καὶ χρυσῷ δῶρά τε δοὺς κομίζειν τῷ Βαλάδᾳ, πρὸς αὐτὸν ἀπέλυσεν. ἡσθεὶς δὲ προφήτης πρὸς αὐτὸν ἀφικνεῖται, καὶ πυνθανομένου πόθεν εἶεν οἱ παρόντες, ἐκ Βαβυλῶνος ἔλεγε παρὰ βασιλέως ἐλθεῖν αὐτούς. ἐπιδεῖξαι δὲ πάντ' αὐτοῖς, ὅσους εἰδότες τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δύναμιν, ἐκ τούτου σχολάζομεν, σημαίνειν ἔχωσι τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ προφήτης ἐπεύξατο, εἴθ' ἥσοι ὡς μετ' ὀλίγον χρόνον εἰς Βαβυλῶνα σὺν ὅσῳ μεταπεμψόμενον τὰ πλεῖστον, καὶ τοὺς ἐκγόνους σὺν χαθησομένους, καὶ ἀποτέμνοντας τῷ ἀνδρὶ εἶναι, τῷ Βαβυλωνίῳ δουλεύοντας βασιλεῖ. ταῦτα γὰρ προεῖπεν ὁ θεός. ὁ δὲ ἐζεκίας λυπηθεὶς ἔφη τοῖς ἱεροῖς, ἔφη μὲν ὅσα ἂν βούλεται πάσχειν συμφορᾶς τὸ ἔθνος αὐτοῦ παρεσκεύασεν. ἐπεὶ δὲ ἔστιν ἐναντία δύνασθαι τὰ τοῦ θεοῦ δεδογμένα μεταβαλεῖν, ἤρξατο μέρος τῆς αὐτοῦ ζωῆς ἱκετεύειν ἀπάρξαι. μνημονεύει δὲ τῶν Βαβυλωνίων βασιλέως Βαλάδα Βηρωσσός. ὧν δὲ ἔστιν ὁ προφήτης ἐμολογημένως θεοῦ καὶ φιλουμένου τὴν ἀλήθειαν, πεπιθὼς τῷ μηδὲν ὅλως ψεύδεσθαι, ἅπαντ' ὅσα προεφήτευσεν ἐγγράψας βίβλοις, κατέλιπεν ἐκ τέλους γνωρισθησόμενα τοῖς αὖθις ἀνθρώποις. καὶ οὐκ ἔστιν μόνος ὁ προφήτης, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι δώδεκα τὸν ἀριθμὸν τὰ αὐτὰ ἐποίησαν. καὶ πῶς ἔστιν ἀγαθὸν ἢ κακὸν γίνεται παρ' ἡμῖν, καὶ τὰ ἐκείνων ἀπέβαινε προφητεύων. ἀλλὰ τούτων μὲν αὖθις ἐξαγγελοῦμεν ἕκαστον. ἔτι δὲ καὶ προσηρήκαμεν χρόνον ὁ βασιλεὺς ἐζεκίας καὶ πάντα ὅσον ἐν εἰρήνῃ διῆγεν, πεπληρωκὼς πεντήκοντα μὲν καὶ τέταρτον ἔτος τῆς ζωῆς διανύσας, ἔσχε δὲ βασιλεύσας καὶ ἐννέα.

A hoc igitur mœrore potissimum confectus, supplex cum lacrymis Deum rogavit, ut tantisper differretur vitæ terminus, donec procrearet sobolem, néve nondum factus pater eximeretur numero viventium. Misertus autem Deus, idq; eo libentius, quod non sibi doleret regni voluptates adimi, sed successorem tantum germanum principatus qværeret, missò ad eum propheta Esaia, jussit nuntiari, qvod post triduum morbũ
B evaderet: & supervivens annos 15. non, nisi relicto hærede filio, decederet. Hæc cum propheta ita, ut jussus erat, ad regem perferret, ob magnitudinem morbi & inopinatum nuncium dubitans, prodigiosum aliqvod signum ab Esaia postulat, ut certo posset credere, missum illum ad se a Deo nuncium. quæ enim supra spem & rationem esse videntur, eorum solet hoc pacto confir-
C mari veritas. Et rogante propheta, qvodnam signum exhiberi sibi postulet, voluit, ut quando umbra in suo solario jam ad decimam lineam, processerat, per totidem lineas reverti eam faceret. Et cum Deus hoc dedisset prophetæ precibus, viso ita, ut voluit, tam insigni prodigio, confestim recepta sanitate, ad templum ascendit, &, adorato Deo, vota persolvit. Circa eadem ferme tempora imperium Assyriorum per Medos
D dissolvi contigit, de qvo dicemus alibi. Babyloniorum autem rex Baladas, missis ad Ezeciam legatis, cum muneribus, invitavit eum ad societatem & amicitiam. Ille, exceptis legatis comiter, & convivio regali adhibitis, thesauros etiam, ostendit, & apparatum armorum, & quicquid precio sum auro constabat ac gemmis: atqve ita cum donis remisit ad Baladam. Aditus deinde,
E ab Esaia, rogatusqve, qvinam essent, qui venerant: ait, è Babylone missos à rege venisse: ostendisseqve se illis omnia, ut, visis divitiis, colligentes ex his ipsius potentiam, regi suo renunciare possent certius. tum propheta respondens: Scito, inquit, qvod hæ divitiæ paulo post transferentur in Babyloniam, & posteri tui, virilitate amissa, eunuchi servient regi Babylonio. Hæc enim
F prædicit dominus. Ezecias contristatus hac prædictione, ait se qvidem malle gentem suam in eam calamitatem non incidere, sed qvando aliter visum sit Deo, precari, ut saltem ipse possit in pace, quod reliqvum vitæ, exigere. Hujus quoque Baladæ Babyloniorum regis Berosus meminit. Cæterum propheta hic, cum esset divinus, & usqve ad miraculum veridicus, certus se nihil a vero alienum dixisse, omnia sua vaticinia
G scripto tradita reliqvit posteris, ut ex eventu certitudo eorum posset intelligi. nec hic solus id fecit, sed alii præterea duodecim: & quicquid vel mali vel boni nobis evenit, totum illorum respondet oraculis. sed hos alias singillatim percensebimus.

Ezecias porro, cum, quantum jam diximus, supervixisset in pace, obiit post annum vitæ qvartum & qvinqvagesimum, regni vero nonum & vigesimum.

IV.

CAP. IV.

Manasses à Chaldæorum ac Babyloniorum rege captus, post aliquantum temporis ab eo rursum in regnum suum restituitur.

Κεφάλαιον δ'.

Οπι γρατδ'ωπτης ὅπι τὸν μανασσῆν οἱ χαλδαίων Ϛ βαβυλωνίων βασιλεὺς αἰχμάλωτον αὐτὸν ἤγαγον, καὶ μ᾽ πολιὼ χρόνον εἰς τὴν αὐτδ' βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσεν.

HUjus successor Manasses filius, ex matre Achiba Hierosolymitana cive natus, omissis paternis studiis, contrarium vitæ institutum tenuit, nullam impietatem prætermittens, sed per omnia iniqvitates Israelitarum imitans, qvos Deus propter peccata perdidit. ausus est etiam scelestus templum Dei profanare, atqve adeo totam urbem & reliqvam ditionem qvam late patuit. Exorsus enim à Dei contemptu, in omnes, qvotqvot erant in Hebræis, justos grassabatur cædibus, ne prophetis quidem cruentas manus abstinens. nam & ex horum numero per singulas dies aliqvem afficiebat supplicio, ut Hierosolyma inundarentur sangvinibus. His tam nefariis facinoribus concitatus Deus ad iracundiam, mittebat unum post alium prophetam ad regem simul atqve populum, per qvos easdem illis cōminabatur calamitates, qvas propter contemptum religionis fratres ipsorum Israelitæ aliqvanto ante perpessi fuerant. At illi nolentes fidem habere illorum sermonibus, per qvos moniti, si paruissent, imminentia mala vitare poterant, re tandem veritatem eorum experti sunt.

4. Reg. 21.

Δαδεξάμδ' ὁ τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτδ' μανασσῆς ἐκ μητρὸς ἀχιβᾶς τοὔνομα πολίτδ' γεγονὼς, ἀπέρρηξε μὲν αὐτὸν τ᾽ ἔ πατρὸς ὅπιτηδευμάτων, κ᾽ τὴν ἐναντίαν ἐτράπετο, πᾶν εἶδος πονηρίας ὑπιδειξάμδ' ἐν τῷ τρόπῳ κ᾽ μηδὲν ἀσεβὲς ὠδ' λειπὼν, ἀλλὰ μιμούμδ' τὰς τ᾽ ἰσραηλιτῶν ὠδ' νομίας, οἱ εἰς τὸν θεὸν ἐξαμαρτάνοντες ἀπώλοντο. μιάναι ὁ κ᾽ τὸν ναὸν ἐτόλμησε δ' θεῦ, Ϛ τ᾽ πόλιν Ϛ τὴν χώραν ἅπασαν. ἀπὸ γὰ τῆς εἰς τὸν θεὸν καταφρονήσεως ὁρμώμδ' ὁ, πάντας ὡμῶς τὰς δικαίας τὰς ἐν τοῖς ἑβραίοις ἀπέκτεινεν. ἀλλ᾽ ἀδὲ τ᾽ προφητῶν ἔσχε φειδώ. Ϛ τούτων δέ τινας καθ᾽ ἡμέραν ἀπέσφαξεν, ὡς τὰ αἵματι ῥεῖσαι τὰ ἱεροσόλυμα. λαβὼν οὖν ὀργὴν ὅπι τούτοις ὁ θεὸς, πέμπ᾽ προφήτας πρὸς τὸν βασιλέα κ᾽ τὸ πλῆθ' ὃ, δι᾽ ὧν αὐτοῖς ἐπέλησε, τὰς αὐτὰς συμφορὰς ἃς σωθῆναι προσῆκεν τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν ἰσραηλίτας εἰς αὐτὸν ἐξυβρίζοντας. οἱ δ᾽ τοῖς μὲν λόγοις οὐκ ὑπίσθησαν παρ᾽ ὧν ἠδύναντο κερδῆσαί τ᾽, μηδενὸς προσῳδὴν κακῶν. τοῖς δ᾽ ἔργοις ἔμαθον ἀληθῆ τὰ ὠδ' τῶν προφητῶν. ὡς γὰ τοῖς αὐτοῖς ἐπέμπομεν, πόλεμον ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐκίνει, ὠδ' τ᾽ βαβυλωνίων κ᾽ χαλδαίων βασιλέως, ὃς στρατείαν ἔπεμψεν εἰς τὴν ἰουδαίαν, τὴν τε χώραν ἐλεηλάτησε, κ᾽ τὸν βασιλέα μανασσῆ, δόλῳ λαφθέντα κ᾽ πρὸς αὐτὸν ἀχθέντα, πρὸς ὃν ἐβούλετο πικρίαν εἶχεν ὑποχείριον. ὁ δ᾽ μανασσῆς, τότε σωθεὶς ἐν οἷοις κακοῖς ἦσι, Ϛ πάντων αἴτιον ἑαυτὸν νομίζων, ἐδέετο δ' θεῦ ὠδ' χεῖν αὐτῷ φιλάνθρωπον κ᾽ ἐλεήμονα τὸν πολέμιον. χαρίζεται δ᾽ τ᾽ τῆς ἱκεσίας ἐπακούσας ὁ θεὸς αὐτῷ. κ᾽ πάλιν εἰς τὴν οἰκείαν ὁ μανασσῆς ἀπολυθεὶς ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων βασιλέως ἀνασώζεται. γνόμδ' δ᾽ εἰς τὰ ἱεροσόλυμα τ᾽ μὲν πρότερον ἁμαρτημάτων πρὸς τὸν θεὸν κ᾽ τὸν μνήμην ἐποιεῖτο διδάσκειν δύνατον αὐτῷ γνῶσιν τ᾽ ψυχῆς ἐκβαλεῖν, ὧν μεταβαλλόμενον ὥρμησε, κ᾽ πάσῃ χρῆσθ' πρὸς αὐτὸν δεισιδαιμονίᾳ, Ϛ τὸν ναὸν ἥγνισε, κ᾽ τὴν πόλιν ἐκάθηρε, κ᾽ πρὸς μόνῳ τὸ λοιπὸν ἦν τῷ, χάριν τε τῆς σωτηρίας ἐκτίνειν τῷ θεῷ, κ᾽ διατηρεῖν αὐτὸν δικαίῳ πρὸς ὅλον τὸν βίον. ταῦτα δ᾽ αὐτὸς πράττειν τὸ πλῆθ' ἐδίδαξε, μεμαθηκὼς οἷα ὠδ' μικρὸν ἐχρήσατο συμφορᾷ, διὰ τὴν ἐναντίαν πολιτείαν. ὑπισχνούμενος δ᾽ Ϛ τ᾽ βωμὸν, τὰς νομίμους θυσίας ἐπετέλει καθὼς διέταξε μωυσῆς. διοικησάμδ' δ᾽ τὰ πρὸ τὴν θρησκείαν ἐν δεῖ τρόπον κ᾽ τῆς τ᾽ ἱεροσολύμων ἀσφαλείας προενόησεν. ὡς τε παλαιὰ τείχη μ᾽ πολλῆς ὑπισχνούμενος αὐξῆσ κ᾽ ἕτερον αὐτοῖς ὑπεβάλλεν, ἀναστήσαί τε κ᾽ πύργους ὑψηλοτάτους, τά τε πρὸς τῆς πόλεως φρούρια, τοῖς τ᾽ ἄλλοις κ᾽ δὴ κ᾽ σιτίων πάντων εἰς αὐτὰ χρησίμων ὀχυρώτερα ποιῆσαι. ἀμέλει δ᾽ τῇ πρὸς ταύτα μεταβολῇ χρησάμδ' ὃ, ἕτω τὸν μέλλοντ᾽ δίηγε βίον, ὡς μακαριστὸς εἶναι κ᾽ ζηλωτὸς ἐκείνου δ' χρόνῳ λογιζόμδ' ὃ, ἀφ᾽ ἃ τὸν θεὸν ὑσεβεῖν ἤρξατο. ζήσας οὖν ἔτη ἑξήκοντα ἑπτὰ, κατέστρεψε τὸν βίον. βασιλεύσας ἔτη πέντε κ᾽ πεντήκοντα. κ᾽ θάπτεται μὲν αὐτὸς ἐν τοῖς αὐτδ' ὠδείοις. ἡ βασιλεία δ᾽ εἰς τὸν υἱὸν αὐτδ' πρεπέρχεται ἄμωσον. μητρὸς ἐμαλεπμὴς μὲν

Cum enim in eisdem perseverarent moribus, hostem illis Deus immisit regem Chaldæorum & Babyloniæ. is, misso in Judæam exercitu, regionem totam depopulatus, Manassem qvoqve dolo interceptum & abductum, perpetuo pœnæ habuit obnoxium. Tum demum miser malo suo doctus admissam culpam agnovit, &, ut hostem humanum ac clementem experiretur, a Deo precibus petiit. Nec Deus se præbuit inexorabilem, sed misertus exaudiit supplicem: qvem post aliqvantum temporis spatium Babylonius domum remissum in pristinum principatum restituit. Cæterum clementia victoris postliminio reversus Hierosolyma, dedit operam, si posset, abolere priorum peccatorum etiam memoriam, mutatis moribus, totus conversus ad religionis studia. Nam & urbem lustravit, & templum consecravit denuo: & in reliqvum totus fuit in eo, ut gratitudinem Deo posset approbare, &, qvoad viveret, ejus retinere benevolentiam. Idem facere populum qvoqve docuit, memor, in qvale incidisset infortunium ob perperam administratam rempublicam. Adornato etiam altari, ex præscripto Moysis solennes obtulit super eo victimas. Restitutis in veterem statum religionis ritibus, ad munienda Hierosolyma curam transtulit, ita ut, reparatis antiquis mœnibus, nova illis circundaret, & turres excitaret altissimas, suburbanasqve arces cum aliis necessariis, tum in primis commeatibus muniret. Adeoqve in melius mutatus est, ut, ex qvo Deū colere cœpit, toto vitæ tempore prædicatus sit beatissimus. Cumq; vixisset annos sexaginta septē in vivis esse desiit, exactis in regno annis qvinque & qvinqvaginta. Sepultus est in hortis propriis: regnum excepit

μὸν ὄνομα τὴν μητέρα. ὃν ἡ πόλεως Ἰαβάτης ὁ πατρὸς ἐξ-
ησεν. ὃς καὶ μιμησάμενος τὰ τοῦ πατρὸς ἔργα, καὶ νέος ὢν
ὄντως καὶ ἐτόλμησεν, ἁπλοῦν δὲ θάνατον ἐπὶ τοῖς ἰδίοις οἰκέταις,
ἀπὸ μικρῶν δὲ τὰ οἰκεῖα τοῦ αὐτοῦ βιώσας ἔτη πρὸς τοῖς τέτ-
ταρσι, βασιλεύσας δὲ ἐξ αὐτῶν, ἔτη δύο. μετὰ δὲ ταῦτα τὸν τάφον τῶν φονέων, καὶ τοῦ τε πατρὸς σωφρονίσαι τὰ μικρὰ, τὴν βασιλείαν τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ἰωσίᾳ ὠνόμασεν, τὴν ἡλικίαν ὄντι.

A Amos filius, natus matre Emalsema, oriunda ex Jabate oppido. Hic imitatus juvenilia sui patris opera, & à similibus non abstinens facinoribus, mature dedit pœnas, domi à suis oppressus familiaribus, vix dum exacto anno vitæ qvarto & vigesimo, regni vero secundo. In ejus interfectores animadvertit populus, ipsum in paternum monumentum intulit, & regnum ejus filio, B Josiæ nominato, tradidit, octo tum annorum puero.

Κεφάλαιον ε'.

Περὶ ἰωσίου.

Ὁμήτηρ ἐκ πόλεως μὲν ἦν Βοσκεθ, ἰεδὴ δὲ τὸ ὄνομα, τῇ φύσιν αὐτὸς ἄριστος ὑπῆρχε, καὶ πρὸς ἀρετὴν εὖ γεγονὼς, δαβὶδ δὲ βασιλέως ἀπηθύνθη τῶν ἐσκοπῶ καὶ κανόνι πρὸς τὸ ὅλης δὲ βίᾳ ἀπηθεύσεως κεφαλαίῳ. ἡμέρᾳ γὰρ ἦν ἐτῶν δυοκαιδέκα, τὴν εὐσέβειαν ἐπεδείξατο. τὸ γὰρ λαὸν ἐσωφρόνιζε παρ' ὧν τὰ εἰδώλων δόξης ἀληθῶν ὄντων ἀπαναίνεσθαι, σέβειν τὰ πατρῷον θεὸν, ταῦτα τῶν προγόνων ἀπεστραμμένα ἔργα, τὰ μὲν ἁμαρτηθέντα διόρθωσιν ὡς ἂν ἐπεδίδου καὶ νόησιν τὸ δέον ἐκανώσατο. ὅσα δὲ εὗρεν εὖ γεγονότα, ἐκράτησεν, ἐφύλαττέ τε καὶ ἐμίμειτο. ταῦτα δὲ ἐπράττε, σοφίᾳ καὶ ἀπονοίᾳ τὰ φύσεως χωρὶς μὲν καὶ τῇ τῶν προβεβιωκότων πεῖρα δὲ συμβουλίαι καὶ ἀθροίσει. τοὺς γὰρ νόμους ὡς ἂν καταλαβεῖν ἔτι καὶ τὴν τάξιν τῆς πολιτείας καὶ τῆς περὶ τὸ θεῖον εὐσεβείας, εὐοδεῖν τε συνέβαινε, λόγῳ τοῦ τῶν τοιούτων ἐξωμοσίαν, μὴ τυγχάνειν ἀλλ' ἐξεφανίζε. πρεσβεῖον γὰρ ὁ βασιλεὺς τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἅπασαν, ἅτε ἀλλοτρίοις ξενικοῖς ἀνεῖρθαι θεοῖς, ἐξέκοψε καὶ τοὺς βωμοὺς αὐτῶν κατέσκαψεν, ἔτι δὲ ἂν ἀνάθημα τοῖς τῶν προγόνων ἀνέκειτο, πρεύδιζεν, καταπατῶν. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ, τὸ λαὸν ἀπὸ τῆς πρὸς αὐτοὺς δόξης, εἰς τὸν δὲ θεὸν θρησκείαν ἐπέστρεψε. καὶ τὰς συνήθεις ἀπὸ φόρου θυσίας, καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις αὐτῷ τῷ βωμῷ. ἀπέδειξε δὲ πύλας κρίτας καὶ ἐπισκέπτας, οἷς ἂν ἀκούσειεν τὰ παρ' ἑκάστοις πράγματα, πρὸς πάντας τὸ δίκαιον παρόμοιος, καὶ τῆς ψυχῆς σὺν ἐλάσσονι αὐτὸ πρέπειν. ἀφ' ἑπτὰ μὲν φυλάκων ὄντων τὴν πᾶσαν τὴν χώραν, χρυσὸν καὶ ἀργύριον τοὺς βαλομένους σκέλδε κομίζειν, ὡς ἐπισκόπῳ δὲ ναοῦ ὄντι τῆς ἡ προσαρέσεως ἢ δυνάμεως ἔχει. κομιζέντων δὲ τῶν χρημάτων, τῆς ἐπιμελείας δὲ ναοῦ, καὶ τῆς εἰς ὃ τι δαπάνης προέχειν τὸν τε ἐπὶ τῆς πόλεως ἀμασίαν, καὶ τὸν γραμματέα σαφὰν, καὶ τὸν χαρτοφύλακα τῶν ὑπομνημάτων ἰωάτλιν, καὶ τὸν δὲ χιερέα ἑλιακίαν. οἱ μηδὲν ὑπὲρ δέον μὴ δὲ ἀναβολὴν δέντες, ἀρτίκτονας δὲ πάντ' ὄντας πρὸς τὸν ἐπισκόπου χρήματα ἀναλαβόντας, ἔχοντα τῶν ἔργων. δὲ ὁ μὲν ναὸς ὑπὸ ἐπισκαλαστῶν, τὸν δὲ βασιλέως εὐσέβειαν φανερὰν ἐποίησεν. ὄγδοον δὲ ἤδη καὶ δέκατον τῆς βασιλείας ἔτος ἔχων, πέμπει πρὸς ἑλιακίαν τὸν δὲ χιερέα, κελεύων τὸ πλεῖστον τῶν χρημάτων χωνευθέντα ποιῆσαι κρατῆρας καὶ σπονδεῖα καὶ φιάλας εἰς τὸν λατρείαν. ἐπὶ ἦν καὶ ὅσον ἂν ἡ χρυσὸς ἐν τοῖς θησαυροῖς ἠργυρος, καὶ ὅτι μεταποιήσαντας εἰς τοὺς κρατῆρας ὁμοίως καὶ τοιαύτα σκεύη δαπανῆσαι. μεταμείζων δὲ τὸν χρυσὸν ὁ δὲ χιερεὺς ἑλιακίας, ὃν τυγχάνει τῆς ἱερᾶς βίβλοις τῆς μωσέως ἐν τῷ ναῷ κειμένας, καὶ μεταμίσους διδῶσι τῷ χαμματεῖ σαφὰν, ὁ ἀναγνοὺς, παρεγένετο πρὸς τὸν βασιλέα, templo repositos: eos prolatos dedit scribæ Saphani, qvi cum eos perlegisset, regem adiit, & quæ impe-

CAP. V.

De Josia Rege.

HUjus mater fuit ex oppido Boscetа, Jeda nomine, ipse indole optima, & ad virtutem natus, Davide rege exemplari & regula totius vitæ sibi proposito. qvam primum enim duodecimum annum ætatis attigit, egregium edidit pietatis ac justitiæ specimen. Autor enim fuit populo, ut, abjectis erroribus, & relicta de falso creditis diis persvasione, conferrent se ad cultum patrii numinis. Et retractatis majorum suorum institutis, qvicqvid peccatum esset, corrigebat; tam prudenter adhibitis remediis, qvam si esset ætate maturissima. qvæ vero decenter se habere invenit, immota servavit, & imitatus est. Hæc autem faciebat tum per innatam sapientiam, tum etiam seniorum monitis & consiliis. Sequendo enim legum ductum in ordinanda republica & cultu divini numinis aberrare non potuit, à quibus recedentes priores aliqvot reges seipsos perdiderant. Itaqve obeundo tam urbem qvam regionem totam, lucos externis diis dedicatos excidebat, & aras eorum diruebat, & donaria, quæ eis à majoribus consecrata fuerant, per ludibrium detrahebat: atq; ita populum a vana opinatione ad unum Dei cultum convertit: & consveta holocautomata cæteraqve sacrificia super altare obtulit. Constituit etiam certos magistratus, & morum censores, qui privata qvoqve negocia sic disponerent, ut in omnibus non minorem justitiæ qvam vitæ ipsius rationem haberent. dimissis deinde per totam suam ditionem nunciis, jussit, ut, qvicunq; vellent, conferrent aurum & argentum in reparationem templi, idq; suo quisq; arbitratu, ut nemo gravaretur: &, allatis pecuniis, curam sumptuũ in templum sartum tectum præstandum commisit Amasi præfecto urbis, & Saphani scribæ, & Joatæ commentariensi, & pontifici Eliaciæ. qvi, omissis moris & dilationibus, adhibitis architectis, & suppeditatis omnibus rebus ad reparationem necessariis, incumbebant operi: atqve ita instauratum est templum & ipsum regiæ pietatis argumentum futurum. Anno deinde regni sui decimo octavo jussit Eliaciam pontificem pecunia (quæ instaurationi superfuit) in massas conflata, crateras inde & libatoria, phialasqve ad ministeria templi conficere: præterea qvicqvid auri argentive in thesauris esset, id quoque prolatũ in eosdem usus convertere: pontifex autẽ dũ promit aurũ, forte incidit in sacros libr. Moysis in templo repositos: eos prolatos dedit scribæ Saphani, qvi cum eos perlegisset, regem adiit, & quæ impe-

rasset, omnia facta indicavit. præterea libros recens inventos ei legit. Qva lectione audita, rex scidit sibi vestem, &, convocatis intimis aliqvot amicis, ipsoqve scriba, & Eliacia pontifice, misit eos ad prophetissam Oldam, uxorem Sallumi, viri clari ac nobilis, ut persvaderent ei Deum placare, & propitium genti suæ reddere. timendum enim esse, ne propter neglectas à majoribus leges Moysis graves casus immineant, néve ejecti patrio solo, in externis regionibus destituti omnibus commodis misere vitam finiant. Auditis regiis mandatis, prophetissa jubet ei renunciari, quod Deus semel contra eos sententiam tulerit, quæ nullis supplicationibus irrita fieri possit: ut populus ejiciatur propriis sedibus, & omnibus præsentibus commodis propter non servatas leges mulctetur. quandoquidem, concesso ad resipiscendum tanto temporis spatio, ne prophetarum quidem hortatibus ad saniorem mentem revocari potuerit, debitas impietatis pœnas prædicentium: & ideo decretum id mutari non posse, ut ipso eventu discant esse Deum, & in prophetarum ejus prædictionibus nihil inesse mendacii, quibus certam suam voluntatem hominibus indicare solet. attamen propter bonitatem regis dilaturum Deum aliqvantisper imminentem calamitatem: sed ab ejus obitu præfinita jam ante mala in populum missurum. Hoc mulieris vaticinium regi renunciant, qui ad eam missi fuerant. ille, circum omnia oppida missis nunciis, jussit Hierosolyma convenire sacerdotes ac Levitas, & omnes omnis ætatis homines. & cum congregati essent omnes, primum eis sacros libros legit. deinde stans in editiori loco in medio populi, sacramento adegit universos ad cultum divini numinis, & servandas leges Mosaicas: quod illi magno consensu facturos se receperunt. moxqve sacra facientes & mactantes victimas Deum precabantur, ut propitius adesse dignaretur. Postremo jussit pontificem, si qvod vas in templo supereset à majoribus dicatum idolorum externorum usui, ut inde ejiceretur: & cum non pauca essent collecta, omnibus incensis, cinerem eorum dispersit. deniqve sacerdotes idolorum a genere Aaronis alienis interfecit. His apud Hierosolyma peractis, exivit peregre, & quicquid per totam regionem honorem externorum numinum a Hieroboamo dedicatū invenit, delevit funditus: & ossa pseudoprophetarum super altare, quod primus Hieroboamus extruxerat, combussit: sicut superius diximus, jãtum, cum super eo Hieroboamus sacra faceret, interveniss prophetam, & in præsentia totius populi prænunciasse, qvod unus ex Davidis progenie, nomine Josias, hoc esset facturus: cujus prædictionis eventus post annos trecentos sexagintaunum secutus est. Post hæc invisit & alios Israelitas, qvi captivitatem & servitutem Assyriorum evitaverant, eisqve persvasit, ut, omissis impiis actionibus & religionibus externis. DEUM maximum ritu patrio colerent, eiqve soli adhærerent. nec hoc contentus oppidatim ac vicatim per domos scrutatus est, ne quid suspectum intus delitesceret. quadrigas etiam solis, qvas superiores reges in vestibulo templi consecraverant,

4. Reg. 23.

καὶ πάντα ὅσα κελεύσαι ἡμᾶς τὸν θεὸν ἔχοντα ἐδήλου
φανερῶν ἢ καὶ τὰς βίβλους αὐτῷ. ἀκούσας ἢ καὶ
διερρήξατο μὲν τὴν ἐσθῆτα, τὸν δὲ ἱερέα καλέσας ἑλκίαν, καὶ αὐτὸν τὸν γραμματέα, καὶ ἄναγκαῖα πάντων φίλων τινὰς, ἔπεμψε πρὸς τὴν προφῆτιν ὁλδᾶ, γυναῖκα ἢ σαλλούμου ἐν δόξῃ τινὸς, ᾧ δι' εὐσέβειαν ὀφθεῖσαν, καὶ προσελθόντας, σκέλδε λέγων ἱλάσκεσθαι τὸν θεὸν, καὶ πειράσασθαι πεῖσαι εὐμενῆ. δέδοκται γὰρ εἶναι μὴ φυλαξάντων τὰς μωυσέως νόμους τῶν προγόνων αὐτῶν κινδυνεύσειν ἀνάσχετα παθεῖν ἡμᾶς, καὶ τῆς οἰκείας ἐκπεσόντας, ἐπ' ἀλλοτρίας ἐρήμοις πάντων, καταπρέψωσιν οἰκτρῶς τὸν βίον. ἀκούσασα δὲ ἡ προφῆτις φυλᾶξαι τὰ πεμφθέντων ταῦτα αὖθις δι' ὧν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς, σκέλδουσιν αὐτὰς ἀπελθόντας, πρὸς τὸν βασιλέα λέγει, ὅτι τὸ μὲν θεῖον, κατ' αὐτῶν ψῆφον λαβόν, ἵν' ἐκ ἰκεσίας ἄνπερ ἄκυρον ποιήσειν, ἀπολέσαι τὸν λαὸν, καὶ τῆς χώρας ἐκβαλεῖν, καὶ πάντων ἀφελέσθαι τῶν πατρώων ἀγαθῶν φυλάξαντας τὰς νόμους, καὶ πρὸ τῶν μεταξὺ χρόνῳ μὴ μεταγνόσαντας, τὰ τε προφητῶν ὅτε παρῃνοῦντων σωφρονεῖν, καὶ τῶν ὅτι τῆς ἀσεβήματι τιμωρίαν προελεγόντων, ἵν' ἵνα πεισθῶσιν ὅτι ὁ θεὸς ἔστι, καὶ ὄφθεν ἐψεύδετο τούτων ὧν αὐτοῖς διὰ τῶν προφητῶν κατήγγελε, πάντως αὐτοῖς ποιήσειν. δι' αὐτὸν μὲν τοι δίκαιον ἡμῶν ὀμόμοιον ἐφέζειν ἐπὶ τὰς συμφορὰς, μὴ ἢ τὴν ἐκείνου πλάνην, τὰ κατ' ἐψηφισμένα πάθῃ τοῖς ὅλοις ἐπιτεμεῖν, οἱ μὲν ὑπὸ τῆς γυναικὸς προφητείαις, ἐλθόντες ἀπήγγελλαν τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ συστείλας πάντας τὸν λαὸν, σκέλδος συνελθεῖν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, πᾶσαν τε ἡλικίαν προσλαβὼν παρεῖναι. ἀθροισθέντων ἢ αὐτῶν πρῶτον μὲν αὐτοῖς ἀνέγνω τὰς ἱερὰς βίβλους. ἔπειτα στὰς ἐπὶ βήματος ἐν μέσῳ τῷ πλήθει, ὅρκους ἐπιτιθησιν καὶ πίστεις λαβάγκαιον, ἢ μὲν θρησκεύσειν τὸν θεὸν καὶ φυλάξαι τὰς μωυσέως νόμους. οἱ ἢ προθύμως τε ἤνεσαν, καὶ πᾶσι ἐνθέντες τὸν ὅρκον βασιλέως πειθηνίαν ὑπέσχοντο. θύσαντες τε ἀφορμὴν καὶ καλλιερούντων τὸν θεὸν ἱκέτευον, εὐμενῆ καὶ ἵλεω αὐτοῖς ὑπάρχειν. τὸν δὲ ἀρχιερέα προσέταξεν ἐπὶ θύρας τοῦ ναοῦ τὰ προγόνων σκεύη τοῖς εἰδώλοις, καὶ ξενικοῖς θεοῖς κατασκευὴν ἐν τῷ ναῷ ὅτε ἐκβαλεῖν, συναθροισθέντων ἢ πολλῶν κατὰ πῆσαι αὐτὰ τὸν ἀποδοῦναι αὐτῶν οἰκέτας ἐρεῖ, καὶ τὰς ἱερὰς τῶν εἰδώλων, οὖσι ὄντας ἐκ δὲ ἀπάρων θεὸς ἀπέκτεινε. ταῦτα δὲ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις διαπραξάμενος, ἦκεν εἰς τὴν χώραν, καὶ κατασκαφέντα ἐν αὐτῇ τοῦ ἱεροβοάμου δὲ βασιλέως εἰς πυρὰν τῶν ξενικῶν θεῶν, ἠφάνισε. καὶ τὰ ἐπὶ τῶν προφητῶν ὀφθέντα τοῦ βωμὸν ὃν κατεσκεύασε πρῶτος ἱεροβοάμος, κατέκαυσε. ταῦτα ἢ προφήτην κατελθόντα εἰς ἱεροσόλυμα θυσιάζοντος αὐτοῦ, καὶ πάντες ἀκούοντος δὲ λαὸς, προκατηγγείλατο τὸ μὴ θεσμόν, ὅτι τὸν ἐκ δαβίδου γένους, ἰωσίαν τοὔνομα, ποιήσειν τὰ προειρημένα. συνέβη ἢ ταῦτα λαβεῖν τέλος, μετὰ τριακόσια καὶ ἑξηκοντα ἔτη. μετὰ ἢ ταῦτα, ὁ βασιλεὺς ἰωσίας παρελθὼν καὶ εἰς τὰς ἄλλας τῶν ἰσραηλιτῶν, ὅσοι τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν δουλείαν ὑπὸ τῶν ἀσσυρίων διέφυγον, ἀφεῖναι μὲν τὰς ἀσεβεῖς παραξεις καὶ τὰς πλάνας τὰς εἰς τοὺς ἀλλοτρίους θεοὺς ἐγκαταλιπεῖν ἔπεισε. τῷ πάτριον καὶ μέγιστον θεὸν, εὐσεβεῖν, καὶ τούτῳ προσανέχειν. τὰς οἰκίας τε καὶ τὰς κώμας ἠρεύνησε καὶ τὰς πόλεις, μήτις ἔνδον ἔχοιτι τῶν εἰδώλων ὑπολειπόμενος. ὁ μὲν

ἀμὴν, ἀλλὰ καὶ τὰ τοῖς βασιλεῦσιν ἐφεστῶτα ἅρματα ἀκαπνίσασιν οἱ πρόγονοι, ἐπὶ ἄλλο τι στῖφος ἦν ὁ προσκωμῶν ὡς ἦρι ἐβάδισε. καθηγείσθω δὴ τῷ χώρῳ ἅπασιν εἰς ἱεροσόλυμα τὸ λαὸν σωσεκάλεσε, καὶ τὴν ἄζυμον ἑορτὴν, ἣν τὸ πάσχα λεγόμενον ἤγαγε, ἐθωρήσατο τε τοῦ λαοῦ τὸ πάσχα, νεογνὰς ἐρίφους καὶ ἄρνας, τρισμυρίας, βόας δὲ εἰς ὁλοκαυτώματα τρισχιλίους. παρέσχον δὲ καὶ ἱερέων οἱ πρῶτοι ἀντὶ τοῦ πάσχα τοῖς ἱερεῦσιν, ἄρνας διακοσίας ἑξακοσίας. καὶ τοῖς λευίταις πενταχισχιλίους ἄρνας ἐδωσαν οἱ πρωτεύοντες αὐτοῦ, βοῦς δὲ πεντακοσίους. καὶ ἡμωμένης ὅτως ἀφθόνως τὰ τῶν ἱερέων ἐπιμελείας, τὰς θυσίας ἐπετέλουν τοῖς μωυσέως νόμοις, ἐκάστου τῶν ἱερέων ἐξηγουμένου τοῖς ὄχλοις. καὶ δὴ μηδεμίαν ἄλλως ὅτως ἀχθῶσαι τοῖς ἑορταῖς ἑορτὴν ἀπὸ τοῦ σαμουὴλ δὲ προφήτου χρόνων αὖτον λαοῦ τοῦ, πάντα καὶ νόμους καὶ τὰ ἀρχαῖα ὡδιαπρησιν τὸ πατρίου σωσεβείας ἀπηλευθέρωσαν. ζήσας δὲ ἐν εἰρήνῃ μὴ ταῦτα ἰωσίας, ἐπί τε καὶ πλούτῳ καὶ τῇ πρὸς πῶν εὐδοξίᾳ, καταστρεψε τούτῳ τὸν τρόπῳ τὸν βίον.

A & si qvid aliud divinis honoribus vulgus imperitus dignabatur, de medio fustulit. Cæterum lustrata ad hunc modum regione universa, populum Hierosolyma convocavit ad celebrandum festum azymorum, qvod dicitur pascha: deditqve populo ad epulum de suo triginta hædorum & agnorum millia, & boum tria millia. principes qvoqve sacerdotum contulerunt sacerdotibus ad idem festum agnorum duo millia B & sexcentos: & similiter Levitis eorum primarii dederunt agnorum quinque millia, boves qvingentos. cumqve tanta esset victimarum copia, immolabantur omnes juxta leges Moysis, sacerdotibus ei curæ præpositis, & exemplo suo reliqvo populo præeuntibus, & quod à Samuelis prophetæ temporibus in eam usqve diem nulla talis festivitas celebrata fuerit, causa est, qvia C tum omnia juxta præscripta legum & antiqvas consvetudines peragebant.

Post hæc Josias, cum pace, divitiis & gloria floruisset, vitæ finem habuit hujusmodi. VI.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς συμβαλὼν ὁ νεχάως τῷ τῶν βαβυλωνίων βασιλεῖ, καὶ ἀναστρέφων εἰς οὐγκῶπον, ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ αὐτὶ ἰωαζὰν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἰωακεὶμον ἀπέδειξε βασιλέα.

CAP. VI.

Nechao rege Ægypti contra Babylonios pergit Judæam exercitum ducere volente, Josias vetare conatus prælio victus occiditur.

D NEchaos Ægypti rex, magnis delectibus habitis, copias ad Euphratem duxit contra Medos & Babylonios, qui Assyriorum imperium everterant, volens sibi Asiæ regnum qværere. Cumqve processisset usqve Menden, oppidum ditionis Josiæ, opposuit se ei, vetans per sui juris regionem iter contra Medos facere, tum Nechaos, caduceatore misso, ait se non illum petere bello, sed ad Euphratem properare, non esse sibi imponendam necessitatem præter propositum E cum obstante dimicandi. Josias autem verbis Ægyptii nihil movebatur, sed perseverabat in ea sententia, ut per suam ditionem volenti ducere transitum pernegaret, fato, opinor, ad hanc arrogantiam urgente hominem, ut occasionem adversus eum inveniret. Dum enim aciem instruens curru ab uno cornu ad alterum vehitur, Ægyptius qvidam sagitta icto bellandi studium F exemit. saucius enim & cruciatum non ferens, jusso exercitu deflectere, Hierosolyma revertitur: ubi ex eo vulnere est mortuus. Sepultus est magnifico funere in monumentis paternis, cum vixisset annos triginta novem, regnasset triginta unum. Luxit eum populus multis diebus, lamentis & tristitia mortem ejus prosequens. Hieremias etiam epicedium ei scripsit lugubri carmine, quod nunc quoque extare videmus. hic propheta & instantem urbi captivitatem Babyloniam, & nostri etiam seculi clades prædictas mandavit literis. Nec solus ille hæc vaticinatus est multitudini, sed & propheta Hiezeciel, qui primus duos libros hoc argumento scriptos reliqvit. erant autem hi duo sacerdotalis generis, quorum Hieremias vixit Hierosolymis, ab anno 13 regni Josiæ usqve dum templum una cum urbe est dirutum: cujus suo loco mentionem faciemus. Porro mortuo, qvemadmodum diximus, Josia, regnum suscepit filius ejus Joazus,

anno ætatis vigesimo tertio, regiam habens Hierosolymis. Hic matre natus Amethala, impiis & impuris fuit moribus.

VII. Hunc Ægyptiorum rex à bello revertens accersitum ad se in urbem Syriæ Samatham vinxit, & fratri ejus seniori, eodem patre nato, Eliacimo nomine, regnum tradidit, Joacimi nomine prius illi indito. regioni vero ejus centum argenti talentorum tributum imposuit, & unius talenti auri. atqve ita, Joacimo tributario facto, Joazum secum in Ægyptum abduxit, ubi mortuus est, cum regnasset menses tres, dies decem. Mater autem Joacimi vocata est Zabuda, nata ex oppido Abuma. hic qvoqve malitioso fuit ingenio, nec erga Deum pius, nec mitis erga homines.

τιώνομα, ὃς τρίτον καὶ εἰκοστὸν ἤδη ἔτος ἄγοντος. καὶ ἐτος μὲν ἐν ἱεροσολύμοις ἐβασίλευσε μητρὸς ἀμεταλής, ἀσεβὴς ἦν, μιαρὸς τὸν τρόπον. οὗτον αἰγυπτίων βασιλεὺς, ἀναστρέψας ἀπὸ τῆς μάχης, μεταπέμπεται τὸν ἰωάζον εἰς αὐτὸν εἰς σαμάθην καλουμένην πόλιν, ἥτις ἐστὶ τῆς συρίας, καὶ τὸν μὲν ἐλθόντα ἔδησε, τῷ δὲ πρεσβυτέρῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ ὁμοπατρίῳ ἔντι ἐλιακίμῳ τιώνομα τὴν βασιλείαν παραδίδωσι, μετονομάσας αὐτὸν ἰωακίμον. τῇ δὲ χώρᾳ ἐπέταξεν, ἑκατὸν ἀργυρίου τάλαντα, ἐν ᾗ χρυσίου. καὶ τὸ μὲν ἐπιβληθὲν ἰωακίμου τὸ πλῆθος τῶν χρημάτων, τὸν δὲ ἰωάζον ἀπήγαγεν εἰς αἴγυπτον, ὃς καὶ ἐτελεύτησεν ἐν αὐτῇ, βασιλεύσας μῆνας τρεῖς, ἡμέρας δέκα. ἦν δὲ ἰωακίμου μήτηρ, σκαλῆτα ζαβούδα, ἐκ πόλεως δὲ λουβούμας. ἐτύγχανε δὲ ὢν τὴν φύσιν ἄδικος καὶ κακοῦργος, καὶ μήτε πρὸς θεὸν ὅσιος, μήτε πρὸς ἀνθρώπους φιλάνθρωπος.

CAP. VII.

Nabuchodonosorus invadens Syriam Joacimum ad amicitiam & societatem suam pertraxit.

ANno autem qvarto, ex qvo is regnare incepit, qvidam Nabuchodonosorus, apud Babylonem regno potitus, cum instructissimo exercitu Carchabesam ad Euphratem sitam petiit, bellum inferens Ægyptio Nechao, qvi tum toti Syriæ dominabatur. at ille, cognito Babyloniі conatu, non contempsit hostem, sed cum validis & numerosis copiis ad Euphratem ei se opposuit. &, collatis signis, cum eo congressus, amissis multis millibus, coactus est cedere: Babylonius autem superato Euphrate, totam Syriam Pelusium usq; subegit, Judæa sola excepta. Qvarto deinde regni Nabuchodonosori anno, Joacimi vero octavo, Babyloniі Judæis bellum inferunt magnis viribus, dira minantes, ni tributa pendant, qvemadmodum reliqvi Syriæ habitatores. At ille, timore svadente, pacem mercatus pecuniis, integro triennio imperata tributa persolvit.

4. Reg. 24.

VIII. Inductus deinde ad vanas spes rumoribus expeditionis Ægyptiorum contra Babylonios, & negato tributo, expectatione sua frustratus est. nam Ægyptii bellum instaurare non ausi sunt: id qvod propheta Hieremias qvotidianis monitis prædicere non destitit. frustra eos spem in Ægyptiorum præsidio ponere. Imminere enim urbi certam subversionem à Babyloniis, & Joacimo regi captivitatem. Sed hæc vaticinia, qvod nemo eis moveretur, nemini proderant. Etenim tam vulgus qvam proceres contemptim hæc audiebant, & irati male ominanti, prophetam apud regem accusabant, deposcentes eum ad supplicium. Delata demum re ad regium senatum, maxima pars, ut improvida, calculis suis eum damnavit. pauci vero qvidam sapientiores è regia prophetam dimiserunt, autoresqve fuerunt etiam aliis, ne in eum sævire pergerent. Adducebantqve rationem, non hunc solum mala urbi prædicere, sed & Michæam ante talia prædixisse, & multos alios, qvorum nemo à sui temporis regibus aliqvid esset passus, sed omnes, ut Dei vates, habiti sint in precio.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ζ'.

Ναβυχοδονοσόρου στρατεία εἰς συρίαν, καὶ ὡς τὸν ἰωάκιμον φίλον ἠναγκάσεν εἶναι καὶ σύμμαχον.

ΕΤΟΣ δὲ αὐτοῦ βασιλείας τέταρτον ἤδη ἔχοντος, τὴν βαβυλωνίων ἔσχεν ὁ δαλαμβάνης ὁ ναβυχοδονόσορος ὄνομα, ὃς ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἡμέρου μεγάλης ὁ δαοκὴς ὅτι καρχαβησὸν ἀναβαὶν πολλὴν, ἔστι δὲ αὕτη πρὸς τῷ εὐφράτῃ, πολεμεῖν διεγνωκὼς τοῦ αἰγυπτίων νεχάω, ἀπὸ τούτου γὰρ ἦν ἅπασα ἡ συρία. μαθὼν δὲ τὴν βαβυλωνίων προαίρεσιν καὶ τὴν ἀπ' αὐτοῦ στρατείαν ὁ νεχάως, ἀπὸ αὐτοῦ ἀπαντᾷ. καὶ πολλῇ χειρὶ τὸν ναβυχοδονόσορον ἀμυνόμενος, ὥρμησεν ὅπως τὸν εὐφράτην. συμβολῆς δὲ γενομένης ἡττᾶται, καὶ πολλὰς ἀπέβαλε μυριάδας ἐν τῇ μάχῃ. διαβὰς δὲ τὸν εὐφράτην ὁ βαβυλώνιος, τὴν ἄχρι πηλουσίου παραλαμβάνει συρίαν πάρεξ τῆς ἰουδαίας. ποσαραδὲ ἔτη βασιλεύοντος ἤδη τοῦ ναβυχοδονοσόρου, ὄγδοον τῷ ἰωακίμῳ τῷ τῶν ἑβραίων ἔχοντι τὴν ἀρχὴν, στρατεύει μὲν πολλῆς δυνάμεως ὅπως τοὺς ἰουδαίους ὁ βαβυλώνιος, φόρους αἰτῶν τὸν ἰωάκιμον, ἢ πολεμήσων ἀπειλῶν. ὁ δὲ δείσας τὴν ἀπειλὴν, καὶ τὴν ἐφαλίαν ἀντικαταλλαξάμενος χρημάτων, λύεγκεν αὐτοῦ φόρους, ἐς ἔτη τρία. τῷ δὲ τρίτῳ, στρατεύει τοὺς αἰγυπτίους ἀκέσους ὅπως τὸ βαβυλώνιον, καὶ τοὺς φόρους αὐτοῦ μὴ διδοὺς, διεψεύσθη τὸ ἐλπιζόμενον. οἱ γὰρ αἰγύπτιοι πεπαυμένοι τὴν στρατείαν οὐκ ἐτόλμησαν. τοῦτο δὲ ὁ προφήτης ἱερεμίας καθ' ἡμέραν προὔλεγεν, ὡς μάταιον τὸ τῶν αἰγυπτίων ἐλπίσι προσανέχοντας, καὶ ὡς δεῖ τὴν πόλιν ὑπὸ τοῦ βαβυλωνίων βασιλέως ἁλῶναι τὸν ἰουδαίων, καὶ ἰωακίμῳ τῷ βασιλεῖ χειροδουλίαν ὑπὸ αὐτοῦ. οὗτος ἐς ἅπαν χρήσιμον οὐκ ὄντων τῶν σωθησομένων ἐλέγετο. καὶ τὸ πλῆθος καὶ οἱ ἄρχοντες, ἀκούοντες παρημέλουν, καὶ πρὸς ὀργὴν λαμβάνοντες τὰ λεγόμενα, ὡς οἰωνιζόμενόν καὶ κακὸν βασιλέως τὸν προφήτην τὸν ἱερεμίαν ἠτιῶντο, καὶ ὑπάγοντες δίκαι κατεψηφίσθησαν πρὸς τιμωρίαν ἧξειν. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες λύεγκαν τὰς ψήφους κατ' αὐτοῦ, οἱ δὲ ἀπέγνωσαν τὸ πρεσβυτέρων. οἱ δὲ σοφῆς ὄντες ἀνδρὸς, ἀπέλυσαν τὸν προφήτην ἀπὸ τῆς αὐλῆς, καὶ τοῖς ἄλλοις συνεβάλοντο μηδὲν ἀδικεῖν κακὸν τὸν ἱερεμίαν. ἔλεγον γὰρ οὐ μόνον ἅτε προλέγοντα τῇ πόλει τὰ μέλλοντα, ἀλλὰ καὶ μιχαίαν πρὸ αὐτοῦ ταῦτα κατηγγελικέναι, καὶ πολλοὺς ἄλλους ὧν οὐδεὶς ἀπὸ τῶν τότε βασιλέων οὐδὲν ἐπαθεν, ἀλλ' ὡς προφήτης θεοῦ τιμῆς ἔτυχε.

τότε

τούτοις καταπλαύνοντες τὸ πλῆθος τοῖς λόγοις ἐρρύ-
πωσε τῆς κατεψηφισμένης αὐτῷ κολάσεως τὸν ἱερε-
μίαν, ὃς ἅπασας τὰς αὐτῷ προφητείας συγγεγραμέ-
νος, πιστεύοντας τοῦ θεοῦ, καὶ ἐκκλησιαζόντων ἐν τῷ
ἱερῷ μηνὶ ἐνάτῳ τοῦ πέμπτου ἔτους ἰωακείμου βασι-
λέως, ἀνέγνω τὴν βίβλον, ἐν αἷς τῶν μελλόντων
συμβήσεσθαι τῇ πόλει καὶ τῷ ναῷ καὶ τοῖς ὄχλοις ἐν
συντυχίᾳ. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἡγεμόνες, λαμβάνουσι
παρ' αὐτοῦ τὸ βιβλίον, καὶ κελεύουσιν αὐτόν τε καὶ τὸν
γραμματέα βάρουχον ἐκποδὼν ἑαυτοὺς ποιῆσαι μή
τινι δῆλοι γένωνται. τὸ δὲ βιβλίον αὐτὸ, φέροντες τῷ
βασιλεῖ διδόασιν. ὁ δὲ παρόντων αὐτῷ τῶν φίλων, ἐκέ-
λευσε τὸν ἑαυτοῦ γραμματέα λαβόντα ἀναγνῶναι. ἀ-
κούσας δὲ τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ καὶ ὀργισθεὶς ὁ βασιλεὺς,
διέρρηξέ τε καὶ βαλὼν εἰς πῦρ ἠφάνισε. ζητήσαντας
δέ τινα τὸν ἱερεμίαν καὶ τὸν γραμματέα βάρουχον ἐκέ-
λευσεν ἀχθῆναι πρὸς αὐτὸν κολασθησομένους. οὗτοι
μὲν οὖν διέφθυγουσιν αὐτοῦ τὴν ὀργήν.

A atque hoc pacto lenitis animis, diversa sentientium effecerunt, ut, revocatis suffragiis, propheta eximeretur supplicio: qui, conscriptis omnibus suis prophetiis, jejunanti populo & in templum congregato, nono mense quinti anni regni Joacimi legit eum librum, continentem, quid templo & urbi ejusque populo deberet accidere. His auditis, principes ei librum adimunt, simulque jubent tam ipsum quam ejus scribam Baruchum B è medio secedere, ut omnes lateat, ubi sint: librum vero ad regem pertulerunt, qui, præsentibus amicis, jussit scribam librum sumere & legere. quo lecto, iratus conscidit eum, & injectum in ignem exussit: jussitque Hieremiam & Baruchum ad se adduci daturos supplicium. sed illi jam se iræ ejus subduxerant.

C

CAP. IIX.

Κεφάλαιον ή.

Ὡς ναβυχοδονόσορος τὸν ἰωακείμον πάλιν τὸ τῶν αἰγυ-
πτίων φρονήσαντα ἀπέκτεινεν, ἰωακείμον δὲ τὸν υἱὸν
αὐτοῦ κατέστησε βασιλέα.

Nabuchodonosorus Joacimum rursum Ægyptiorum rebus studentem interfecit, & Joachimum ejus filium pro eo regem constituit.

Μετὰ οὐ πολὺ δὲ χρόνον στρατευσάμενον ἐπ' αὐ-
τὸν τὸν τῶν βαβυλωνίων βασιλέα δέχεται, καὶ
τὰδεος τὸ παρὰ τῶν προφητῶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ προ-
φήτου. τούτους οὐδὲν νομίζων πεισθῆναι δεινὸν μηδὲ
ἀπολέσας μηδὲ πολεμήσας. εἰσελθὼν δὲ εἰς αὐτὴν,
οὐκ ἐφύλαξε τὰς πίστεις, ἀλλὰ τοὺς ἀκμαιοτάτους καὶ
κάλλει διαφέροντας τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἀπέκτεινε μὲν
τοῦ βασιλέως ἰωακείμου, ἐν ἄταφον ἐκέλευσε ῥιφῆναι
πρὸ τῶν τειχῶν. τὸ δὲ ἔθνος αὐτοῦ ἰωάχιμον κατέστησε
βασιλέα τῆς χώρας καὶ τῆς πόλεως. τοὺς δὲ ἐν ἀξιώ-
ματι τετραχιλίους ὄντας τὸν ἀριθμὸν, αὐτοὺς αἰχμαλώ-
τους λαβὼν ἀπήγαγεν εἰς βαβυλῶνα, ἐν δὲ τούτοις ἦν
ὁ προφήτης ἰεζεκιήλος τότε ὤν. καὶ τέλος μὲν τοιοῦ-
τον ἰωακείμον τὸν βασιλέα κατέσχε, βιώσαντα μὲν ἔτη
ἓξ καὶ τετταράκοντα, βασιλεύσαντα δὲ τούτων ἕνδεκα. ὁ
δὲ διαδεξάμενος αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἰωάχιμος, ἐκ
μητρὸς μὲν νοσῆς ὄνομα, πολίτιδος δὲ, ἐβασίλευσεν
μῆνας τρεῖς ἡμέρας δέκα.

NOn multo post venientem cum exercitu Babylonium regem excipit in urbe, territus prophetæ prædictionibus. quod enim ab D eo sibi non timeret, neque excusit, nec ad bellum se paravit. At ille receptus non servavit fidem, sed florem juventutis Hierosolymitanæ una cum ipso rege interfecit: quem etiam insepultum extra mœnia jussit projici: & pro eo Joachimum filium regem urbis & regionis constituit. eorum vero, qui in aliqua dignitate fuerunt, in captivitatem abduxit Babylonem tria E millia, in quibus fuit etiam tum puer Hiezeciel. Hic finis fuit Joacimi regis, qui vixit annos triginta sex, regnavit undecim. Successor autem ejus Joachimus, natus matre Hierosolymitana, nomine Nosta, regnavit menses tres, dies decem.

CAP. IX.

Κεφάλαιον θ'.

Ὅτι μετανοήσας, ἐγκρατὴς τῷ ἰωακείμου θεμε-
θέντι ἑαυτὸν γίνεται.

F *Babylonius, mutata sententia, Joachimum obsidet, dedicumque ultro captivum Babyloniam abducit.*

Τὸν δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλέα, δόντες τὴν βα-
σιλείαν ἰωακείμῳ, ὃ ἔλαβε δεσμὸν ἔλαβε δὲ, ἐδεί-
σας μὴ μνησικακήσας αὐτοῖς τῆς τοῦ πατρὸς ἀναι-
ρέσεως, ἐπέσπασε τὴν χώραν αὐτῶν. πέμψας τοίνυν
δύναμιν πολλὴν ἐπὶ τὸν ἰωακείμον ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις.
ὁ δὲ φύσει χρηστὸς ὢν καὶ δίκαιος, οὐκ ἠξίου τὴν πό-G
λιν κινδυνεύουσαν δι' αὐτὸν θεωρεῖν. ἀλλὰ ἀπάρας
τῷ μητρὶ καὶ τοὺς συγγενεῖς, παραδίδωσι τοῖς
περιοῦσιν ἐπὶ τοῦ βαβυλωνίου στρατηγοῖς ὅρκους
παρ' αὐτῶν λαβὼν ὑπὲρ ὧν μηδὲν μητ' αὐτοὺς πα-
θεῖν μήτε τὴν πόλιν, οἷς οὐδὲ ἐνιαυτὸν ἡ πίστις ἔμεινεν.
οὐ γὰρ ἐφύλαξεν αὐτοῖς βαβυλωνίων βασιλεὺς,
ἀλλὰ τοῖς στρατηγοῖς ἐπέστειλεν ἅπαντας τοὺς ἐν τῇ
πόλει λαβόντας αἰχμαλώτους νέους τὴν ἡλικίαν,

BAbylonium autem regem statim dedisse, IX.
regnum Joachimo pœnituit. Verebatur e- 4. Reg. 25.
nim, ne memor patris per injuriam occisi, regionem ad defectionem perpelleret. Misso igitur exercitu, Hierosolymis eum obsedit. qui cum
esset natura bonus & justus, non sustinuit periclitantem propter se urbem despicere: sed matrem & cognatos, missis à rege ducibus, tradidit obsides, icto in hoc cum eis fœdere, quod nec urbi mali aliqvid inferrent, nec civibus. Sed tum quoque, ne per integrum quidem annum fides servata est, Babylonio rege violante eam, & mandante per literas suis ducibus, ut omnem juventutem captivam ex urbe abducerent,

& quicquid ineſſet artificum, & vinctos ad ſe adducerent. fueruntque hi omnes decem millia numero, & octingenti triginta duo, & in his Joachimus cum amicis ac matre, qui à rege in cuſtodia ſunt habiti.

καὶ τεχνίτας, δεδεμένους ἄγειν πρὸς αὐτόν. ἦσαν δὲ οὗτοι πάντες, εἰς μυρίους ὀκτακοσίους τεσσαρακονταδύο. Ἐν τοῖς ἰωαχίμου μετὰ τῆς μητρὸς καὶ τῶν φίλων. οὗτος πολεμοδέντας πρὸς αὐτὸν ἔσχεν ἐν φυλακῇ.

CAP. X.

Sedecias Hieroſolymorum rex à Babylonio conſtituitur.

PRo Joachimo autem Sedeciam ejus patruum regem conſtituit, jurejurando aſtrictum quod nihil in ea regione eſſet novaturus, nec juvaturus Ægyptios. is erat annorum viginti & unius, cum principatum acciperet, natus eadem matre, qua frater Joacimus, ſed juſti ac decori negligens, ut qui æquales quoque circa ſe haberet impios. quin & totus populus in eandem ſolutus eſt licentiam. Quamobrem ſæpenumero Hieremias propheta illum adiit, obteſtans, ut, omiſſis impietatibus, juſtitiæ curam gereret: neve aut ducibus mentem adhiberet, quod eſſent mali plerique, aut falſis prophetis crederet, eum decipientibus, & pollicentibus non oppugnaturum amplius urbem Babylonium, vincendumque bello petitum ab Ægyptiis. hæc enim non vere dici, nec eventura eſſe unquam. Sedecias vero tantiſper dum audiebat prophetam, agnoſcebat eum vera dicere, & in rem ſuam eſſe, ſi illi fidem adhibeat: ſed per amicos rurſum depravabatur, & abducebatur à prophetæ conſiliis in diverſum quocunque vellent. Sed & apud Babylonem Jezeciel eodem tempore vaſtationem templi prædicebat, eamque prædictionem etiam Hieroſolyma transmiſit. quibus vaticiniis Sedecias hac potiſſimum de cauſa noluit credere. In cæteris enim omnibus inter ſe concinebant, quod & urbs vi capietur, & Sedecias ipſe captivus abducetur. in hoc vero diſcrepare videbatur Jezeciel, quod negaret Sediciam viſurum Babylonem. cum Hieremias aſſeveraret, omnino futurum, ut captivum eum Babylonius rex ſecum abduceret. quare, cum hic diverſa dicere eos videret, ne illa quidem vera putabat, in quibus conſentirent: et ſi poſtea eventus omnia vera fuiſſe comprobavit, ſicut alias opportunius dicetur. Igitur cum per octo annos ſocius Babyloniorum fuiſſet, violato fœdere, ad Ægyptios defecit, ſperans, ſi cum illis vires conjungeret, Babylonium neceſſario ſuccumbere. Quo cognito, Babylonius exercitum contra eum duxit: vaſtataque regione, & occupatis arcibus ad ipſa Hieroſolyma oppugnanda acceſſit. Ægyptius autem, audito, in quibus anguſtiis eſſet Sedecias ſocius, aſſumpto valido exercitu, Judæam petiit, volens obſidionem ſolvere. At Babylonius, intermiſſa obſidione, obviam illi profectus, uno prælio victum tota Syria expulit. Mox vero, ut obſidio ſoluta eſt, pſeudoprophetæ Sedeciam deceperunt, vanum jactantes, quod à Babyloniis regi ejusque ſubditis inſtaret belli periculum,

Κεφάλαιον ι.

Οπως ὁ Βαβυλώνιος σεδεκίαν τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέα κατέστησεν.

Τὸν δὲ θεῖον τοῦ ἰωαχίμου σεδεκίαν, ἀπέδειξε βασιλέα, ὅρκους παρ' αὐτοῦ λαβὼν ἢ μὴν φυλάξειν αὐτῶν τὴν χώραν καὶ μηδὲν νεωτερίσειν, μὴ δὲ τοῖς αἰγυπτίοις συνήσειν. σεδεκίας δὲ τὸν ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑνὸς, ὅτε τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν, ὁμομήτριον μὲν ἰωακίμου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τῶν δὲ δικαίων καὶ τοῦ θεοῦ ἀνεροσπής. καὶ δὴ οἱ κατὰ τὴν ἡλικίαν ἦσαν ἀσεβεῖς πρὸς αὐτὸν, καὶ ὁ πᾶς ὄχλος ἐπ' ἐξουσίας ἤγειρεν ἀφῆκε. διὸ καὶ ὁ προφήτης ἱερεμίας πρὸς αὐτὸν ἐλθὼν πολλάκις ἐμαρτύρετο κελεύων, τοὺς μὲν ἄλλους ἀσεβείας, καὶ παρανομίας καταλείπειν, προνοεῖν δὲ δικαίου, καὶ μήτε τοῖς ἱερεῦσιν εἶναι δὲ ἐν αὐτοῖς πονηροὺς, προσανέχειν, μηδὲ τοῖς ψευδοπροφήταις ἀπατῶσιν αὐτὸν πεπιστευκέναι, ὡς οὐκέτι πολεμήσει τὴν πόλιν ὁ βαβυλώνιος, καὶ ὡς αἰγύπτιοι τροπώσονται ἐκ αὐτὸν καὶ νικήσουσι. ταῦτα δὲ οὐκ ἀληθῆ λέγειν, οὐδὲ οὕτως ἐφέλοντα γενέσθαι. ὁ δὲ σεδεκίας, ἐφ' ὅσον μὲν ἤκουε τοῦ προφήτου ταῦτα λέγοντος, ἐπείθετο αὐτῷ καὶ συνήδει πᾶσιν ὡς ἀληθεύουσι, καὶ συμφέρειν αὐτῷ πεπιστευκέναι. διεφθείρετο δὲ πάλιν αὐτὸν οἱ φίλοι καὶ ἀπῆγον ἀπὸ τοῦ προφήτου πρὸς ἅπερ ἤθελον. προεφήτευσε δὲ καὶ ἰεζεκιήλος ἐν βαβυλῶνι, τὰς μελλούσας τοῦ ναοῦ συμφορὰς, καὶ ἀκούσας ταῦτα ἐπεμψεν εἰς ἱεροσόλυμα. τοῖς δὲ προφήταις αὐτῶν σεδεκίας ἠπίστησεν, ἐκ τοιαύτης αἰτίας. τὰ μὲν ἄλλα πάντα συμφωνοῦντα τοῖς προφήταις ἀλλήλοις εἰπεῖν σωθήσῃ, ὡς τε ἡ πόλις ἁλώσεται καὶ σεδεκίας αὐτὸς αἰχμάλωτος ἔσται. διεφώνησε δὲ ἰεζεκιήλος εἰπὼν, οὐκ ὀφεῖται βαβυλῶνα τὸν σεδεκίαν, τῷ ἱερεμίᾳ φάσκοντες αὐτὸν ὅτι δεδεμένον αὐτὸν ὁ βαβυλώνιος ἀπάξει βασιλεύς. καὶ διὰ τὸ, μὴ ταυτὸν αὐτοὺς ἑκατέρους λέγειν, ἀλλ' περὶ ὧν συμφώνων ἐδόκουν, ὡς οὐδὲ ἐκεῖνα ἀληθῆ λέγουσι γνοὺς, καὶ τοι πάντα αὐτῷ κατὰ τοὺς προφήτας ἀπήντησε, ἅπερ ὑπομνήσομεν. τῷ συμμαχίαν καὶ τῷ πρὸς τοὺς βαβυλωνίους ἐπὶ τὴν ὅλῳ καταφυγὼν, διέλυσε τὰς πρὸς αὐτοὺς πίστεις, καὶ τοῖς αἰγυπτίοις προσέθετο κατὰ λύσειν τοὺς βαβυλωνίους ἐλπίσας, ἃ μετ' ἐκείνου ἐνόμουν. μαθὼν δὲ τάτε τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν, καὶ τὴν χώραν κακώσας αὐτοῦ, κατὰ τὸ φρούρια λαβὼν, ἐπ' αὐτὴν ἦλθε τὴν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν πολιορκήσων αὐτόν. ὁ δὲ αἰγύπτιος ἀκούσας ἐν οἷς ἐστιν ὁ συμμαχος αὐτῷ σεδεκίας, ἀναλαβὼν πολλὴν δύναμιν, ἦλθεν ὡς τὴν ἰουδαίαν ὡς λύσων τὴν πολιορκίαν. ὁ δὲ βαβυλώνιος ἀφίστανται τῶν ἱεροσολύμων, ἀπαντήσας τοῖς αἰγυπτίοις, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς τῇ μάχῃ νικᾷ, καὶ τρέψαμενος αὐτοὺς, εἰς φυγὴν ἐξ ὅλης διώκει τῆς συρίας. ὡς δὲ ἀνεχώρησεν ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ἀπὸ τῶν ἱεροσολύμων, ἐξηπάτησαν οἱ ψευδοπροφῆται τὸν σεδεκίαν λέγοντες, οὔτε τὴν βαβυλωνίων αὐτὸν ἔτι πολεμήσειν καὶ τοὺς ὁμοφύλους,

οὔτε

οὔτε ἀναστήσειν ἐκ τῆς οἰκείας εἰς τὴν Βαβυλῶνα. μὴ A quodve transferendi essent è suis sedibus in Babyloniam. imo etiam captivos reddituros esse cum omnibus vasis, quibus rex templum spoliaverat. At Hieremias, adito rege, omnia vera & his contraria prænuntiat, dicens eos regem decipere, nihilque commodi sperandum ab Ægyptiis. sed, victis illis, Babylonium copias ad Hierosolyma reducturum, & qvotqvot oppugnationi ac fami superfuerint, captivos abducturum: direptisq; omnium facultatibus, & exhaustis templi divitiis, in urbem simul & templum ferro ac flammis sæviturum, nullo sacri aut profani discrimine. Et serviemus, inquit, ei posterisque ejus per annos septuaginta, à qua servitute Persæ & Medi nos eripient, extincto Babyloniorum imperio. qvorum ope dimissi, & huc reversi templum ædificabimus denuò, & Hierosolyma restituemus. Hæc dicens Hieremias plerisque persuadebat: principes verò & impii velut furiosum contemnebant. Cumq; aliquando libuisset ei natale solum Anathoth revisere, quod à Hierosolymis viginti stadiis est dissitum, quidam è magistratibus in itinere forte obvius cõprehensum detinuit, calumnians, qvod ad Babylonios vellet transfugere. propheta contra negavit, eum verum crimen afferre, sed ire se in patriam. at ille nihil ejus verbis motus, duxit eum ad magistratus in judicium, à quibus diu tortus & excruciatus servabatur ad supplicium, & aliquanto tempore coactus est vivere in his afflictionibus. Anno autem nono regni Sedeciæ, decima die mensis decimi, Babylonius rex iterum exercitum admovit Hierosolymis: & continuata per octodecim menses obsidione, modis omnibus expugnare urbem conatus est. præter externam autem oppugnationem duobus gravibus malis intus impugnabatur civitas, fame simul & pestilentia vehementer grassantibus. Interim Hieremias in carcere non quiescebat, sed clamabat ad multitudinem, apertis portis, recipiendum Babylonium: nam hoc facto servandos esse una cum totis familiis, alioquin sine remedio perituros. addebat manentibus in urbe hostili ferro aut fame pereundum. qui verò ad hostem perfugerint, mortem evasuros. At principes ne malis quidem pressi audire volebant, sed irati ad regem omnia deferebant, incusabantq; prophetam ut furentem, & frangentem sibi animos, & obnunciandis calamitatibus omnem populi promptitudinem & alacritatem enervantem. illos enim paratos pugnare pro patria, hunc verò minari tristia, & dicere expugnatam urbem omnino subvertendam esse. Rex verò suopte quidem ingenio non exacerbabatur: sed ne in principum invidiam tali tempore incurreret, voluntati eorum resistens, permisit eis, ut de propheta, quicquid liberet, facerent: quo impetrato, confestim carcerem petentes, exemptum inde in quendam cœnosum puteum per funem demiserunt, ut ibi præfocatus moreretur. ille verò usque collum mersus ibi manebat, interim quidam è servis regis charioribus, genere Æthiops,

renunciat domino, quid prophetæ acciderit, dicens non recte principes statuisse & amicos, qvod vatem in cœnum demerserint, & graviorem, quam quæ in vinculis erat expectanda, mortem homini excogitaverint. His auditis, rex pœnitentia prioris consilii, quod principibus prophetam in potestatem tradiderat, jubet Æthiopem triginta socios e suo famulitio sibi assumere, funesque capere, & quicquid ad viri incolumitatem opus sit, &, quantum potest, propere è puteo Hieremiam extrahere. tum Æthiops, assumptis, qvemadmodum jussus erat, sociis, extractum è cœno permisit abire liberum. Accitus deinde clam ad regem, interrogatus est, ecquod posset divinitus afferre ad rem præsentem remedium. ille habere se ait, sed neminem creditum sibi, aut præceptis suis obtemperaturum. Sed omnes, inquit, amici tui quasi maleficum cupiunt me perdere. & ubi nunc sunt impostores illi, qui negabant Babylonium amplius rediturum? Quamobrem vereor apud te veritatem promere, ne fortè in vitam meam sævias. Sed cum rex jurejurando confirmasset, nec se illum interfecturum, nec amicos id facere passurum, fretus accepta fide, consuluit, ut urbem Babyloniis dederet. ita enim, se internuncio, jubere Deum, si modo velit incolumis esse, & imminens periculum evadere, & cavere, ne urbs solo æquetur, templumque tradatur incendio. Ni faciat, ipsum fore omnium malorum causam tam sibi ac suæ familiæ, quam universo populo. Tum rex, se quidem cupere facere, quæ vates in rem communem consuleret: sed timere amicos, qui jam ad Babylonios transfugerant, ne ab illis accusatus apud regem traderetur supplicio, at propheta addebat illi animum, vanum eum timorem esse dictitans. nihil enim mali passurum, si civitatem dederet, ac ne uxores quidem ejus & liberos: mansurum etiam templum incolumi. Hæc locutum Hieremiam rex dimisit: jussum nemini civium communicatum inter ipsos consilium prodere, ac ne principibus quidem indicare, si cognito collocutos se esse, percontarentur, cur nam esset à rege accersitus: sed prætexendum, qvod venerit rogatum, ne posthac amplius haberetur in vinculis. id quod factum est à propheta: volebat enim scire, qvanam de causa accessisset ad Sedeciam.

CAP. XI.

Cupit Hierosolymis, Nabuchodonosorus populum traducit in Babyloniam.

INterea Babylonius pergebat in oppugnandis acriter Hierosolymis, extructis aggeribus, & erectis turribus, è quibus arcebat propugnatores stantes in mœnibus. multos enim aggeres circumquaque excitaverat, urbis muro altitudine pares. Nec segniter interim defendebatur urbs, civibus nec fami nec pesti succumbentibus,

τὸ περὶ τὸν προφήτην πάθος ἀπήγγειλε τοῖς βασιλεῦσι. φάσκων οὐκ ὀρθῶς ποιῆσαι τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτοῦ πεπηκέναι, καταβαλόντας εἰς βάραθρον τὸν προφήτην, καὶ τὸ διὰ τῶν δεσμῶν δεινὸν πικρότερον οὕτως ἐσόμενον ἐπινοήσαντας κατ' αὐτοῦ. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, καὶ μετανοήσας ἐπὶ τῷ παραδοῦναι τὸν προφήτην τοῖς ἡγεμόσιν, ἐκέλευσε τῶν αἰθιόπων, τρεῖς καὶ τριάκοντα τῶν βασιλικῶν παραλαβόντα, ἐξαγαγεῖν, καὶ πᾶν ὃ περὶ τὸν προφήτην σωτήριον δοκοῦν χρήσιμον, μὴ ἀποδοῦναι ἀνελκύσαντα τὸν ἱερεμίαν. ὁ δὲ αἰθίοψ, παραλαβὼν οὓς ἐπετάγη, ἀνέβασεν ἐκ τοῦ βορβόρου τὸν προφήτην καὶ ἀφῆκεν ἀφύλακτον. μεταπεμψαμένου δ' αὐτὸν κρύφα τοῦ βασιλέως, καὶ πυθομένου φράζειν αὐτῷ περὶ τοῦ θεοῦ, καὶ περὶ τῶν παρόντων σημαίνειν ἑρμόμενον. ἔχειν μὲν ἔλεγεν, οὐ πιστευθήσεσθαι δ', ὅτων, οὐδὲ παραινέσας, ἀκουσθήσεσθαι, ἀλλ' ὡς δὴ μέγα κακόν τι ἐργασάμενον, ἀποκτεῖναι διεγνωσαν οἱ σοὶ φίλοι φησί. καὶ πῶς νῦν ἐστιν οἱ τὸν βαβυλώνιον οὐκ ἐν ἡμῖν ὑπιστρατεύσειν φάσκοντες καὶ ἀπατῶντες. εὐλαβοῦμαι δὲ νῦν γε τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν, μή με κατακρίνῃς θανάτῳ, & δὲ βασιλέως ὅρκους αὐτῷ δόντος, ὡς οὔτε αὐτὸς αὐτὸν ἀναιρήσοι, οὔτε τοῖς ἡγεμόσιν ἐκδώσοι, θαρρήσας τε τῇ λεγομένῃ πίστει, συνεβούλευσεν αὐτῷ παραδοῦναι τὴν πόλιν τοῖς βαβυλωνίοις. ταῦτα γὰρ αὐτῷ τὸν θεὸν δι' αὐτοῦ προφητεύειν ἔλεγεν, εἴγε βούλεται σώζεσθαι, καὶ τὸν ἐφεστῶτα κίνδυνον ἀφυγεῖν. καὶ μήτε τὴν πόλιν εἰς ἔδαφος πεσεῖν, μήτε τὸν ναὸν ἐμπρησθῆναι. αὐτὸν γὰρ τούτων παραυτίκα ἔσεσθαι τῶν κακῶν τοῖς πολίταις, καὶ αὐτῷ παντοῖα τῆς συμφορᾶς. ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούσας, βούλεσθαι μὲν αὐτὸν ἔφη, ποιεῖν ἃ παραινεῖ καὶ λέγει σωτήρια αὐτῷ γινόμενα. δεδιέναι γὰρ τοὺς αὐτομολήσαντας τῶν φίλων πρὸς τοὺς βαβυλωνίους, μὴ ἀφεληθεὶς ὑπ' αὐτῶν τῷ βασιλεῖ κολασθῇ. παρεθάρρυνε δ' αὐτὸν ὁ προφήτης, καὶ μάτην ὑπονοεῖν τὴν πικρίαν ἔλεγε. σὺ γὰρ κακοῦ πεισθήσεσθαι, φησὶ δόντα τοῖς βαβυλωνίοις, οὔτ' αὐτὸν οὔτε τὰ τέκνα, οὔτε τὰς γυναῖκας· μένειν δὲ καὶ τὸν ναὸν ἀπαθῆ. καὶ τὸν μὲν ἱερεμίαν ταῦτ' εἰπόντα, ἐβασίλευσε, πρεσβεύσας αὐτῷ, μηδενὶ τῶν πολιτῶν τὰ δόξαντα αὐτοῖς ἐξενεγκεῖν, ἀλλὰ μὴ δι' αὐτοῖς ἡγεμόσιν, εἰ μαθόντες αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ μετάπεμπτον γεγονέναι πυθάνοιντό τι λεχθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτῷ φράζειν τι πυθόμενοι· ἀλλὰ σκήψεσθαι πρὸς αὐτοὺς, ὅτι δεηθείη, μὴ ἐν δεσμῷ τυγχάνειν καὶ φυλακῇ. καὶ δὴ τοῦτο πρὸς αὐτοὺς ἔλεγεν. ἐπυθάνοντο γὰρ ἐλθόντες πρὸς τὸν προφήτην, τί περὶ αὐτῶν ἀφίκοιτο πρὸς τὸν βασιλέα σκηψόμενος. ταῦτα μὲν οὕτως ἐλέχθη.

Κεφάλαιον ια'.

Ἱεροσολύμων ἅλωσις, καὶ ὡς ὁ ναβουχοδονόσορος τὸν δῆμον μετῴκισεν εἰς βαβυλῶνα.

ΤΗς δὲ πολιορκίας τῶν ἱεροσολύμων ὑπὸ βαβυλωνίων ἐντεταμένως σφόδρα καὶ προθύμως εἶχετο, πύργους τε μεγάλων οἰκοδομήσας χωμάτων, ἀπ' αὐτῶν ἐνέβαλλε τοὺς τοῖς τείχεσιν ἐφεστῶτας, καὶ πολλὰ περὶ τὸν κύκλον ὅλον ἤγειρε χώματα, τοῖς τείχεσι τὸ ὕψος ἴσα. καρτερῶς δὲ καὶ προθύμως ἔφερον οἱ ἐντὸς τὴν πολιορκίαν. ἐκαμνον γὰρ οὐ μόνον ὑπὸ τοῦ λιμοῦ, οὔτε ὑπὸ τῆς νόσου τῆς λοιμικῆς.

ἀλλὰ

ἀλλὰ καὶ παρ' εἰδὼς τοῦτο τούτων ἐλαυνόμενοι τῶν πα-
θῶν, τὰς ψυχὰς ἐρέωντο πρὸς τὸν πόλεμον, μήτε πρὸς
τὰς μηχανὰς τῶν ἐχθρῶν καὶ τὰ μηχανήματα καταπλη-
τόμενοι, ἀλλ' ἀντιμηχανήματα παρ' ἐκείνων ἀντιπροσωπεύ-
οντες, ὡς ἂν αὐτὸν τὸν ὅλον ἀγῶνα καὶ τοῖς Βαβυ-
λωνίοις, καὶ τοῖς ἱεροσολυμίταις, τῆς ἐξ ἴσου καὶ συν-
ίσεως, τῶν μὲν πολέων ἐν ταύτῃ δυνηθῆναι τῷ ἀνεύ-
ρετον αὐτομάτων ἐκ τῆς πόλεως, τῶν δὲ τὴν σωτηρίαν ἐκ
ἄλλῃ πημάτων, ἢ ἐν τῷ μὴ καμεῖν ἀνεφόλιστον- B
τας ὑπὸ μάτην τὰ τῶν ἐχθρῶν ἀπελεγχθήσεται μη-
χανήματα· καὶ ταῦτ' ἐπέμενεν, ἐπὶ μῆνας ἐκτὼ καὶ δέ-
κα, ἕως οὗ διεφθάρησαν ὑπὸ λιμοῦ, καὶ τῶν βε-
λῶν, ἅπερ ἐκ τῶν πύργων εἰς αὐτοὺς ἠκόντιζον οἱ πο-
λέμιοι. ἡρέθη δὲ ἡ πόλις, ἑνδεκάτῳ ἔτει τῆς Σεδεκίου
βασιλείας, τῇ πεμπτου μηνὸς τῇ ἐνάτῃ ἡμέρᾳ. ἔλον
δὲ αὐτὴν οἱ ἡγεμόνες τῶν Βαβυλωνίων, οἷς ἐπίστευσε τὴν
πολιορκίαν ὁ ναβουχοδονόσορος. αὐτὸς γὰρ ἐν ῥεβλαθᾷ
διέτριβε πόλει. τὰ δὲ τῶν ἡγεμόνων ὀνόματα ἦν ἐπ- C
ίσταμαι γράψαι, οἵ τινες τὰ ἱεροσόλυμα παρῆσαν-
τες ὑπέταξαν, νηργελέαρ Ⓖ, ἀρέμαντος, ἐμεγάρ Ⓖ,
ναβώσαρις, ἐχαραμψαρίς. ἁλούσης δὲ τῆς πόλεως πε-
ὶ μέσην νύκτα, καὶ τῶν ἡγεμόνων τῶν πολεμίων εἰσ-
ελθόντων εἰς τὸ ἱερὸν, γνοὺς ὁ σεδεκίας ὁ βασιλεὺς,
φεύγει τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, καὶ τοὺς ἡ-
γεμόνας, καὶ τοὺς φίλους, φεύγει μετ' αὐτῶν ἐκ τῆς πό-
λεως διὰ τῆς καρτερᾶς φάραγγος ἐ διὰ τῆς ἐρήμου.
φθασάντων δὲ τῶν πιῶν αὐτομόλων τοῖς βαβυλω- D
νίοις, ἀπὸ τοῦ ὄρθρου ὥρμησαν διώκειν αὐτόν. κατα-
λαβόντες δὲ αὐτὸν ἀπωθεν ἱεριχοῦντος, ἐκύκλωσαν αὐ-
τόν. οἱ δὲ φίλοι καὶ οἱ ἡγεμόνες οἱ συμφυγόντες τῷ σε-
δεκίᾳ ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐγγὺς ὄντας εἶδον, καταλι-
πόντες αὐτὸν διεσκεδάρησαν, ἄλλῃ ἀλλαχόσε, καὶ σώ-
ζειν ἑαυτὸν ἕκαστος ἐγνω. ἐκλειφθέντα δὲ αὐτὸν σὺν
ὀλίγοις, ζωγρήσαντες οἱ πολέμιοι μὲν τῶν τέκνων καὶ
τῶν γυναικῶν, ἤγαγον πρὸς τὸν βαβυλέα. ὠφθησε- E
μένου δ' αὐτῶν, ὁ ναβουχοδονόσορ Ⓖ, ἀσεβῆ καὶ πα-
ράνομον ἐκάλεσεν ἤρξατο, καὶ ἀμνήμονα τῶν πρὸ-
σθεν λόγων, οὓς ἐποιήσατο, σώζειν αὐτῷ τὴν χώραν ἐπ-
αγόμενον. ὠνείδιζε καὶ ἀχαριστίαν, παρ' αὐτοῦ μὲν λα-
βόντα τὴν βασιλείαν, ἰωακίμου δὲ αὐτὴν οὐσαν ἀφελό-
μενον ἐκείνῳ δωρᾶν, χρησαμένῳ δὲ τῇ δυνάμει κατ' τῶ
θεοῦ χόντος. ἀλλὰ μέγας εἶπεν ὁ θεὸς, ὃς μισήσας σου
τὸ γένος, ἐπέχειρόν ἡμῖν ἔδωκε. χρησαμένου δὲ F
τούτοις πρὸς σεδεκίαν τοῖς λόγοις, τοὺς μὲν υἱοὺς ἐκέλευ-
σε θανατῶσαι καὶ τοὺς φίλους ἅπαντας, αὐτοῦ τε σεδε-
κίου καὶ τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων βλεπόντων. ἔπειτα
τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκόψας τοῦ σεδεκίου, δήσας ἤγαγεν
εἰς βαβυλῶνα. καὶ ταῦτα αὐτῷ συνέβη, ἃ ἱερεμίας τε
καὶ ἰεζεκιὴλος οἱ προφῆται προεφήτευσαν αὐτῷ, ὅτι
συλληφθεὶς ἀχθήσεται πρὸς τὸν βαβυλώνιον, καὶ λα-
λήσει αὐτῷ τὸ στόμα, καὶ ὄψεται τοῖς ὀφθαλμοῖς τοὺς G
ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. καὶ ταῦτα μὲν ἱερεμίας εἶπε. τυ-
φλωθεὶς δὲ καὶ ἀχθεὶς εἰς βαβυλῶνα, ταύτῃ οὐκ εἶ-
δε καθὼς ἰεζεκιὴλ Ⓖ προεῖπε. ταῦτα μὲν οὖν ἱκανῶς
ἐμφανίσαι δυνάμενα τὴν τοῦ θεοῦ φύσιν τοῖς ἀ-
γνοοῦσιν εἰρήκαμεν, ὅτι ποικίλη τ' ἐστὶ καὶ πολύτρο-
πος, καὶ πάντα καθ' ὥραν ἅπαντα πεπραγμένως,
ἔστι δεῖ ψεύδη προλέγει, τὴν τε τῶν ἀνθρώπων
ἄγνοιαν καὶ ἀπιστίαν, ὑφ' ἧς προειδὼν οὐδὲν ἐώφ-
ησαν τῶν ἀπόρρητων, ἀφύλακτοι δὲ ταῖς συμφο-
ραῖς παρεδόθησαν, ὡς ἀμήχανον αὐτοῖς εἶναι, τὴν εἰς
αὐτῶν πόρον ἀλλοφυγεῖν. οἱ μὲν οὖν ἐκ Δαβίδου γένους βασιλεύσαντες, οὕτως κατέτρεψαν τὸν βίον.

But obduratis animis omnia mala perferentibus, ac ne machinis quidem hostium territi, alias contra machinas excogitabant, ut inter se utrique non viribus solum certarent, verum etiam artibus, dum illi his potissimum sperant se urbem posse capere, hi salutem suam in eo putant consistere, si non cessent novis commentis illorum conatus ludificari. atque id certamen duravit per menses decem & octo, donec tandem succubuere, partim inedia victi, partim superne è turribus telorum multitudine oppressi. Capta est autem urbs undecimo anno regni Sedeciæ, quarti mensis die nona. ceperuntque eam duces Babyloniorum, quibus Nabuchodonosorus oppugnationē commiserat, dum ipse apud Reblatha degeret. qvod siquis requirat eorum ducum etiam nomina, sunt hæc: Nergelear, Aremantus, Emegar, Nabosaris, Echarampsaris. Urbe autem capta circa mediam noctem, & ducibus ac reliquis hostibus in templum ingressis, Sedecias rex, ubi hoc sensit, assumptis uxoribus, liberis, ducibus & amicis, fugam arripuit per fauces quasdam angustas in desertum. qvod cum Babylonii cognovissent transfugarum indicio, sub auroram aggressi sunt eos persequi, & assecuti eos non procul à Hierichunte circumvenerunt. Amici vero & duces fugæ comites, visis è propinquo hostibus, relicto Sedecia, dissipati sunt, qua quemque tulit spes effugii. Ipse pene desertus cum uxoribus ac liberis & paucis amicis in hostium potestatem devenit, & mox ad regem perductus est. Quem postquam in conspectu habuit Nabuchodonosorus, impium & fœdifragum vocare cœpit, promissionum immemorem, qvod regi servare illam regionem esset pollicitus. exprobrabat etiam ingratitudinem, quod, cum à se accepisset regnum Joacimo fratri debitum, accepta potestate abusus esset in autorem beneficii. Sed magnus est, inquit, Deus, qui te propter mores tuos pessimos in manus meas tradidit. His verbis cum Sedeciam increpuisset, evestigio jussit, ipso & aliis captivis inspectantibus, filios ejus amicos trucidari. Deinde ipsum excæcavit, Babylonem secum abducendum. Atque ita utriusque prophetæ prædictiones, tam Hieremiæ quam Jezecielis, quamvis ab illo contemptæ, eventu non vanæ fuisse comprobatæ sunt. qvod captus abducetur ad Babylonium, & coram cum eo loquetur, & oculis suis faciem ejus videbit, Hieremias prædixit. quod vero cæcatus primò, cum Babylonem perductus esset, videre eam non potuit, Jezecielis fuerat vaticinium. Quæ quidem ignorantibus satis declarare possunt Dei naturam, quam varia sit & multimoda, omnia tempestive disponens, & futura præsignificans: sicut humanæ insciticæ & incredulitatis insigne exemplum hic eminet, per quam non licuit eis futuram calamitatem evitare, ut ne caverent quidem fatum ineluctabile. Atq; hic fuit Davidici generis regum exitus, qui unus & viginti regnaverunt deinceps:

Ioseph. 367.

idque temporis ſpacium quingentos & quindecim annos continet, & menſes inſuper ſex cum diebus decem: annumeratis viginti annis primi regis Sauli, qui fuit tribus alterius. Cæterum Babylonius poſt victoriam Nabuzardanem ducem miſit Hieroſolyma cum mandatis, ut templum ſpoliatum incenderet, regia quoque ſimiliter cremata, urbem à fundamentis dirueret, populum in Babyloniam traduceret. Qui cum eo perveniſſet undecimo Sedeciæ regni anno, è templo vaſa omnia tam aurea quam argentea, ſuſtulit, & labrum quoque illud grande, qvod Solomon dedicaverat. præterea columnas illas æreas cum ſuis capitulis, & menſas aureas atque candelabra. His ſublatis, templum incendit menſis quinti die prima, anno regni Sedeciæ undecimo, regni vero Nabuchodonoſori decimo octavo, deinde & regiam incendit, & urbem diruit. Incenſum eſt autem templum annis, ex quo extructum fuerat, elapſis quadringentis & ſeptuaginta, menſibus ſex, & diebus decem additis. exactis à transmigratione ex Ægypto annis mille ſexaginta duobus, menſibus ſex, diebus decem. A diluvio autem uſq; ad templi devaſtationem interceſſerunt anni mille nongenti & quinquaginta, menſes ſex, dies decem. Ab Adamo item condito uſque ad hunc templi caſum

Anni Mundi.

tria millia annorum elapſa ſunt, & inſuper quingenti & tredecim, menſes ſex, dies decem. Tantus cenſetur annorum numerus, qvo temporis ſpacio quid & quando geſtum ſit, ſuo quæque ordine explicavimus. Dirutis Hieroſolymis, & populo migrare juſſo, dux regius captivos fecit hos: pontificem Saream, &, qui poſt hunc ſecundum inter ſacerdotes locum tenebat, Sephemam: tres præfectos cuſtodiæ templi, eunuchum primarium regis cubicularium, cum ſeptem aliis regiis amicis: præterea ſcribam regium, & alios principes viros ſexaginta. qvos omnes una cum ſpoliis templi perduxit ad regem ſuum agentem tunc Reblathis, qvæ eſt Syriæ civitas. Rex vero pontificem & principes in ea urbe juſſit capite plecti, reliquam captivorum multitudinem, & in his Sedeciam, ipſe Babylonem perduxit. Joſadocum etiam pontificem vinctum ſecum duxit, Sareæ pontificis filium, quem modò Reblathis affectum ſupplicio diximus. Nunc quoniam regum genus & eorum ſucceſſionem ordine recenſuimus, conveniens duxi, etiam pontificum enumerare nomina, qui regum tempore per continuatas ſucceſſiones ſummum adminiſtraverunt ſacerdotium. Ergo primus omnium in templo recens à Solomone extructo pontifex fuit Sadocus, cui filius Achimas ſucceſſit. poſt Achimam Azarias, & poſt hunc Joramus, poſt Joramum Iſus, & deinceps Axioramus, Phideas, Sudeas, Julus, Iothamus, Urias, Nerias, Odeas, Saldumus, Elcias, Sareas, Joſadocus, qui captivus Babylonem pertractus eſt. hi omnes quaſi per manus traditum ſacerdotium filii parentum ſucceſſores acceperunt, continuata generis ſerie. Cæterum rex Babylonem reverſus,

Αἴκοσι μὲν καὶ ἐπὶ χιλίοις, μέχρι δὲ τελευταίου βασιλέως. ἔτη δὲ πάντες βασιλεύσαντες, πεντακόσια καὶ δεκατέσσαρα, καὶ μῆνας ἓξ καὶ ἡμέρας δέκα, ἐξ ὧν εἴκοσι τῷ δεχθὲν κατέχει ὁ πρῶτος αὐτῶν βασιλεὺς σαοὺλος, ἐκ τῆς αὐτῆς φυλῆς ὑπάρχων. ὁ δὲ βαβυλώνιος πέμπει τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν ναβουζαρδάνην εἰς ἱεροσόλυμα, συλήσοντα τὸν ναὸν, πυρπολήσαντα ἅμα καὶ καταπτήσαι αὐτὸν τε καὶ τὰ βασίλεια, τεῖχη τε πάλιν εἰς ἔδαφος καθελεῖν, καὶ τὸν λαὸν εἰς τὴν βαβυλωνίαν μεταστῆσαι. ὃς ἡμέρᾳ ἐν τῇ ἱεροσολύμοις ἐν δεκάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου βασιλείας, συλᾷ τε τὸν ναὸν, καὶ βαστάζει τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ, καὶ δὴ καὶ τὸν μέγαν λυχνίαν, ὃν σολομὼν ἀνέθηκεν, ἔτι δὲ καὶ τοὺς τρεῖς χαλκοῦς καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, τάς τε χρυσᾶς τραπέζας καὶ τὰς λυχνίας. βαστάσας δὴ ταῦτα, αὖθις τὸν ναὸν μὲν πέμπῳ, τῇ νουμηνίᾳ ἐν δεκάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου βασιλείας ἐκπαιδεκάτῳ τῆς ναβουχοδονοσόρου. ἐνέπρησε δὴ καὶ τὰ βασίλεια, καὶ τὸν πόλιν κατέσρεψεν ἐνεπρήσθη δὴ ὁ ναὸς, μὴ πεντακόσια ἔτη καὶ ἑβδομήκοντα, καὶ μῆνας ἓξ καὶ δέκα ἡμέρας, ἀφ' οὗ κατεσκευάσθη. τῇ δ' ἐξ αἰγύπτου μεταναστάσῃ τοῦ λαοῦ, ἐστὶ δὲ ἔτη χίλια ἑξηκοντάδυο, μῆνες ἓξ, ἡμέραι δέκα. τῶν δὲ κατακλυσμοῦ μέχρι τῆς τοῦ ναοῦ πρηθίσεως, χρόνος δὲ ὁ πᾶς ἐτῶν χιλίων ἐνακοσίων, πεντήκοντα μηνῶν ἓξ, ἡμερῶν δέκα. ἓξ δὲ ἐγένηθη ἀδαμος μέχρι τῶν τὸν ναὸν συμβάντων, ἔτη ἐστὶ τρισχίλια πεντακόσια δεκατρία, μῆνες ἓξ, ἡμέραι δέκα. ποσοῦτον μὲν οὖν τὸ πᾶν τῶν ἐτῶν πλῆθος, ὅσα δὲ ἐπράχθη, καθ' ἕκαστον τῶν συμβεβηκότων δεδηλώκαμεν. ὁ δὲ στρατηγὸς τοῦ τῶν βαβυλωνίων βασιλέως, καταστρέψας τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν λαὸν μετανάσησας, ἐλάβεν αἰχμαλώτους τὸν ἀρχιερέα σαρέαν, καὶ τὸν μετ' αὐτὸν ἱερέα σεφενίαν, καὶ τοὺς φυλάσσοντας τὸ ἱερὸν ἡγεμόνας, τρεῖς δὲ ἥσαν οὗτοι, καὶ τὸν ἐπὶ τῶν πολεμίων δυνοῦχον, καὶ τοὺς φίλους τοῦ σεδεκίου ἑπτὰ, καὶ τὸν γραμματέα αὐτοῦ, καὶ ἄλλους ἡγεμόνας ἑξήκοντα. οὓς ἅπαντας, μετ' ὀλίγων ἐπέλιπε σκευῶν ἐκόμισε πρὸς τὸν βασιλέα εἰς ῥεβλαθὰ πόλιν τῆς συρίας. ὁ δὲ βασιλεὺς, τὸ μὲν ἀρχιερέως καὶ τῶν ἡγεμόνων, ἐκέλευσεν ἐπὶ τοῦ τραχήλου τὰς κεφαλὰς ἀποτεμεῖν. αὐτὸς δὲ πάντας τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τὸν σεδεκίαν ἤγαγε εἰς βαβυλῶνα. δέσμιον δ' ἐπέμετο. καὶ ἰωσαδόκον τὸν ἀρχιερέα, ὄντα υἱὸν σαρέα τοῦ ἀρχιερέως, ὃν ἀπέκτεινεν ὁ βαβυλώνιος ἐν ῥεβλαθᾶ πόλει τῆς συρίας, ὡς καὶ πρότερον ἡμῖν δεδήλωται. ἐπεὶ δὲ τὸ γῆνος διεξῆλθομεν τὸ τῶν βασιλέων, καὶ τίνες ἦσαν δεδηλώκαμεν καὶ τοὺς ξένους αὐτῶν, ἀναγκαῖον ἡγησάμενοι καὶ τῶν ἀρχιερέων ἐπὶ τὰ ὀνόματα. καὶ τίνες ἦσαν οἱ τὴν ἀρχιερωσύνην καταδεξάντες ἐπὶ τῆς βασιλεύσεως. πρῶτος μὲν οὖν σάδοκος ὁ ἀρχιερεὺς ἐγένετο δὲ ναοῦ, ὃν σολομὼν ᾠκοδόμησε. μετ' αὐτὸν δ' ὁ υἱὸς ἀχίμας διαδέχεται τὴν τιμήν. καὶ μετ' ἀχίμαν, ἀζαρίας. τούτου δὲ ἰωράμος. τῷ δ' ἰωράμῳ ἰσος. μετ' αὐτὸν ἀξιώραμος. τούτῳ δὲ φιδέας, τῷ δὲ φιδέᾳ σουδέας. τῷ δὲ σουδέᾳ, ἴουλος. τῷ δὲ ἰούλου, ἰώθαμος. ἰωθάμου δ' οὐρίας. οὐρίου δὲ, νηρίας. τῷ δὲ νηρίᾳ, ὠδέας. τούτῳ δ' σαλδοῦμος. σαλδούμου δὲ, ἑλκίας, ἑλκίᾳ δὲ σαρέας, ᾧ δ' ἰωσάδοκος ὁ αἰχμαλωτισθεὶς εἰς βαβυλῶνα. ὅτε πάντες παῖδες, ὧν ἐκ πατρὸς διεδέξατο τὴν ἀρχιερωσύνην. ὡδήγησε μὲν οὖν δὴ εἰς βαβυλῶνα ὁ βασιλεὺς, σεδε-

πεδείαν μὴ ἔχειν, ἄχρις οὗ καὶ ἐτελεύτησεν ἐν εἱρκτῇ, θαφὰς ἅμα αὐτὸν βασιλικὰς. τὰ σκεύη τὰ ἐκ τῶν ἱεροσολύμων συληθέντα ἐς ναοῦ, ἀνέθηκε τοῖς ἰδίοις θεοῖς. τὸν δὲ λαὸν κατῴκησεν ἐν τῇ βαβυλωνίτιδι χώρᾳ. τὸν δὲ ἀρχιερέα ἀπέλυσε τῶν δεσμῶν. ὁ δὲ στρατηγὸς ναβουζαρδάνης, αἰχμαλωτίσας τὸν τῶν ἰουδαίων λαὸν, τοὺς πένητας καὶ αὐτομόλους ἐκεῖ κατέλειπεν, ἀποδείξας αὐτῶν ἡγεμόνα, γοδολίαν ὄνομα, ἀϊχάμου παῖδα τῶν εὐ γεγονότων, ἀνδρικῆ τε δίκαιον. ἐπέτρεψε δὲ αὐτοῖς τὴν χώραν ἐργασαμένοις, τὰ βασιλεῖ τελέσειν φόρον ὡρισμένον. ἱερεμίαν δὲ τὸν προφήτην, λαῶν ἐκ τῆς εἱρκτῆς ἔπεισεν εἰς βαβυλῶνα σὺν αὐτῷ ἀπαλλαγέντα. κελεύσαντος γὰρ τοῦ βασιλέως πάντ' αὐτῷ χορηγεῖν. εἰ δὲ τοῦτο μὴ βούλεται, δηλοῦν αὐτῷ ποῦ μόνον διέγνωκεν, ἵνα τοῦτο ἀπαγγείλῃ τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ προφήτης, οὐδ' ἕπεσθαι ἤθελεν, οὔτ' ἀλλαχόσε ποῦ μόνον, ἡδέως δ' εἶχεν ἐπὶ τῆς ἐρημίας τῆς πατρίδος, καὶ τοῖς παλαιπώροις αὐτῆς λείψανοις ἀγάζηται λειψάνοις. γνοὺς δ' αὐτοῦ τὴν προαίρεσιν ὁ στρατηγὸς, τὰ γοδολίᾳ προστάξας, ὃν κατέλειπεν, πέμπει αὐτῷ παιδίσκας τρόφιμον καὶ χορηγίαν ὅσων ἂν δέηται, δωρησάμενός τε αὐτὸν δωρεαῖς πολυτελέσιν, ἀπέλυσε. καὶ ἱερεμίας μὲν κατέμεινεν ἐν πόλει τῆς χώρας μασφαθὰ καλουμένῃ, παρακαλέσας τὸν ναβουζαρδάνην, ἵν' αὐτῷ σωσαπολύσῃ τὸν μαθητὴν βάρουχον, νήπου δὲ πάνυ ἐξ ἐπιφανοῦς σφόδρα οἰκίας ὄντα, καὶ τῇ πατρῴᾳ γλώττῃ διαφερόντως πεπαιδευμένον. ναβουζαρδάνης μὲν ταῦτα διαπραξάμενος, ὥρμησεν εἰς βαβυλῶνα. οἱ δὲ πολιορκουμένων ἱεροσολύμων φυγόντες, ἐπειδὴ τοὺς βαβυλωνίους ἤκουσαν ἀναχεχωρηκότας, συλλεχθέντες πανταχόθεν, ἦκον πρὸς τὸν γοδολίαν εἰς μασφαθά. ἡγεμόνες δὲ ἦσαν ἐπ' αὐτοῖς, ἰωάννης υἱὸς καρέου, καὶ ἰεζανίας, καὶ σαρέας. καὶ ἕτεροι πρὸς τούτοις ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γένους, λεληθὼς τὸν ἰσμαὴλον, πατρὸς μὲν ἀνὴρ καὶ δολιώτατος, ὃς πολιορκουμένων τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ἔφυγε πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα βαάλιν, καὶ συνδιῆγε αὐτῷ τὸν χρόνον ἐκεῖνον. τούτοις τοίνυν γνωσθεῖσιν αὐτοῦ γοδολίας ἔπεισε μένειν αὐτίκα μηδὲν δεδιότας τοὺς βαβυλωνίους. γεωργοῦντας γὰρ τὴν χώραν, οὐδὲν πείσεσθαι δεινόν. ταῦτ' ὀμνὺς αὐτοῖς διεβεβαιοῦτο καὶ πρὸς ταύτην λέγων αὐτὴν ἔχειν ὡς ἔστιν εὐνοϊκῶς, πίστεσθαι τῆς προθυμίας, συνεβούλευε κατοικεῖν εἰς ἣν ἕκαστος βούλεται πόλιν, ἀποστέλλειν τε μετὰ τῶν ἰδίων, καὶ ἀνακτίζειν τὰ ἐδάφη, καὶ κατοικεῖν προθύμως. φυλάσσεσθαι δὲ αὐτοὺς ἕως ἔτι καιρός ἐστι, σῖτον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ὅπως ἔχωσι μὴ τοῦ χειμῶνος ἐνδεεῖς. ταῦτα διαλεχθεὶς πρὸς αὐτοὺς, ἀπέλυσε διάγειν τῆς χώρας, εἰς ἣν ἕκαστος ἐβούλετο τόπον. διαδραμούσης δὲ φήμης, εἰς τὰ περὶ τὴν ἰουδαίαν ἔθνη, ὅτι τοὺς ἀπὸ τῆς φυγῆς παρ' αὐτὸν ἐλθόντας γοδολίας ἐδέξατο φιλανθρώπως, καὶ τὴν γῆν αὐτοῖς γεωργοῦσι κατοικεῖν ἐφῆκεν, ἐφ' ᾧ τελέσειν φόρον τῷ βαβυλωνίῳ, συνέδραμον αὐτοὶ πρὸς τὸν γοδολίαν, καὶ τὴν χώραν κατῴκησαν. καταπαυσάντων δὲ τὴν χώραν, καὶ τὴν τοῦ γοδολίου χρηστότητα καὶ φιλανθρωπίαν ἰωάννης καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἡγεμόνες, ἀγαπήσαντες αὐτὸν, καὶ βαάλιν τὸν τῶν ἀμμανιτῶν βασιλέα ἔλεγον πέμπειν ἰσμαὴλον δολοφονοῦντα δόλῳ κρυφίῳ,

A Sedeciam in carcere usque ad mortem ejus detinuit, mortuum tamen regia funeris pompa elatum sepeliit. vasa, quibus Hierosolymitanum templum spoliaverat, suis consecravit numinibus. populo in Babylonia sedes attribuit. pontificem è vinculis exemit. Nabuzardanes autem dux, qui populum captivum abduxerat, transfugas & pauperes illic reliquit, duce illis præposito nomine Godolia, Aicami hominis nobilis filio, viro, æquo & bono. His imperavit, ut pro agris, quos ad culturam acceperant, certum tributum regi penderent. Prophetæ quoque Hieremiæ è carcere exempto suasit, ut iret secum Babylonem: jussum enim se à rege, ut ei necessaria omnia præbeat. Quod si sequi nolit, diceret, ubinam habitare cuperet, ut de hoc regem per literas certiorem possit reddere. Propheta vero neque ducem sequi voluit, neque aliò ad habitandum ire, contentus habitare in ruinis patriæ, & ejus miseras reliquias colere. At dux, voluntate ejus cognita, Godoliæ, quem ibi relinquebat, commendavit hominem, mandans, ne quid ei deesse pateretur: donatoque vate magni precii muneribus, ipse quoque domum profectus est. Hieremias autem domicilium elegit apud oppidum Masphatam, impetrata prius à Nabuzardane gratia, ut secum è carcere dimitteretur et iam Baruchus Neri filius, insigni familia natus, & in patria lingua egregie doctus. Nabuzardanes itaque, his peractis, Babylonem revertitur. Illi autem, qui obsidionis Hierosolymitanæ tempore diffugerant, posteaquam Babylonios recessisse audiverunt, undique collecti venerunt ad Godoliam Masphata. Eorum principes erant, Joannes Careæ filius, & Jezanias & Sareas, & nonnulli alii: præterque hos Ismael quidam ortus regio genere, vir alioquin malus & dolosissimus, qui tempore obsidionis profugerat ad Bathalem regem Ammanitarum, & apud eum per id tempus moratus fuerat. His igitur ad se venientibus, Godolias suasit, ut ibi manerent, nihil timentes à Babyloniis. posse enim eos impunè regionem colere. interpositoque jurejurando paratum fore suum auxilium, si quis molestaretur, consuluit, ut unusquisque habitaret, in quo vellet oppido, dicens missurum se una aliquot equis, & daturum operam, ut diruta instaurentur, & habitentur denuò. illos vero debere, donec tempestivum est; curare, ne frumentum & vinum ac oleum desit in futuram hyemem, quo sustententur. hæc locutus permisit quemque arbitratu suo, quem liberet locum incolere. Quæ fama, postquam ad circumvicinas Judææ gentes pervenit, quod profugos ad se venientes Godolias magna humanitate exciperet, & agros eis colendos assignaret, impositò certo tributo, quod penderetur Babylonio, undiq; concursum est ad eum, & cœperunt regionem colere. Joannes autē cum aliis principibus videntes regionem coli, multum amaverunt Godoliam propter bonitatem ejus & humanitatem: admonueruntq; eum, quod Bathales Ammanitarum rex ideo misisset Ismaelem, ut ipsum clam dolo interficeret,

& principatum inter Iſraelitas occuparet, cum ſit è genere regio: ſecurum autem fore ab inſidiis, ſi eis permittat Iſmaelem clam occidere. Vereri enim ſe, ne ſi ipſe inſidiis præoccupatus fuerit, reliquiæ Iſraelitarum in totum pereant, ille vero reſpondit ſe non diſſimulaturum tales inſidias adverſum hominem affectum à ſe beneficio. non enim eſſe veriſimile, eum, qui in tanta inopiæ neceſſitate nihil mali fecerit, nunc contra omne fas erga benefactorem tam ingratum eſſe, ut, cui circumvento inſidiis non poſſet ſine ſcelere non ſuccurrere, eum ſua manu interimere conetur. Attamen etiamſi vera eſſent, quæ deferrent, emori eſſe ſatius, quam hominem, qui ſalutem ſuæ fidei commiſiſſet, opprimere. Itaque Joannes cum cæteris fruſtra hoc conatus perſuadere abiit. poſt dies inde triginta venit ad Godoliam in Maſphata Iſmael comitatus amicis decem: ubi inter hoſpitales epulas dum ſe comiter poculis invitant, hoſpitem mero gravem & ſomnolentum advertens, cum decem illis ſociis adortus interfecit, nec difficile fuit cæteros convivas ſimiliter affectos confodere: quibus necatis, adjuvante nocturno tempore, per totum oppidum graſſati ſunt promiſcuis cædibus tam in Judæos quam in Babylonios milites ſecuros & paſſim dormientes. ſequenti verò die venerunt cum muneribus ex agris ad Godoliam circiter octoginta, omnium inſcii, quæ acciderant. quos videns Iſmael intro vocavit ad Godoliam, & introgreſſos, clauſo palatio, trucidavit, cadaveraque eorum in puteum quendam, ne eſſent conſpicua, demerſit. Soli autem ex eo numero ſervati ſunt, qui rogaverunt, ne ſe prius occideret, quam ei quædam occultata in agris traderent, ſupellectilem & veſtes atque frumentum, quibus promiſſis motus, aliquot ex eis pepercit. plebem verò Maſphatenſem cum mulieribus & pueris abduxit: & in his etiam Sedeciæ filias, quas Nabuzardanes apud Godoliam reliquerat. His perpetratis, ad Ammanitarum regem profectus eſt. Joannes autem cum cæteris ducibus audita Maſphatenſium clade, & morte Godoliæ, indigniſſime tulerunt, & aſſumptis ſuis quiſque militibus, Iſmaelem hoſtiliter perſecuti ſunt. eumque apud fontem Hebronenſem deprehenderunt, quibus viſis, captivi Iſmaelis læti, rati, id quod erat, auxilium ſibi venire, omnes ad Joannem tranſiverunt. Iſmael autem cum octo tantum comitibus ad Ammanitarum regem perfugit. Cæterum Joannes, aſſumptis, quos Iſmaeli eripuerat, cum eunuchis & mulieribus atque pueris pervenit in locum, qui Mandra dicitur, ibique ea die manſerunt. Voluerunt inde proficiſci in Ægyptum, timentes Babylonios, ne irati propter cædem præfecti, in ea regione à ſe conſtituti, in illos ſævirent.

ὅπως αὐτὸς ἀρχὴ τῶν ἰσραηλιτῶν, ἔναγχ γὰρ ἐκ βασιλικοῦ. φύεσθαι γὰρ μὲν τῆς ἐπιβουλῆς ἔλεγεν αὐτὸν, ἂν αὐτὸς ἔφῃ κτείναι τὸν ἰσμαῆλον ὡς οὐδενὸς γνωσομένου. δεδιέναι γὰρ ἔφασκον μὴ φονευθεὶς αὐτὸς ὑπ' ἐκείνου, παντελὴς ἀπώλεια γένηται τῶν ὑπολειπομένων τῆς τῶν ἰσραηλιτῶν ἰσχύος, ὁ δ' αὐτοῖς ὡμολόγει, κατ' ἀνδρὸς εὐ πεπονθότος, ἐπιβουλὴν τοιαύτην ἐμφανίσαι. οὐ γὰρ εἰκὸς εἶναι, φησὶ τηλικαύτην ἐρημίαν ὧν ἔχρησε μὴ ἁμαρτόντα, οὕτως πονηρὸν εἰς τὸν εὐεργετήσαντα καὶ ἀνόσιον εὑρεθῆναι, ὡς τὸ μὲν ἀδίκημα, τὸ μὴ ὑπ' ἄλλων ἐπιβουλευόμενον σῶσαι, ἀσυδάσαν δὲ αὐτὸν, αὐτοχειρὶ ζητεῖν αὐτοῦ γενέσθαι. οὐ μὴν, ἀλλ' εἰ ταῦτα ἀληθῆ δέον δοκεῖ, ἄμεινον ἔφασκεν ἀποθανεῖν αὐτὸν ἀπ' ἐκείνου μᾶλλον, ἢ καταφυγόντα πρὸς αὐτὸν ἄνθρωπον καὶ πιστεύσαντα τὴν ἰδίαν σωτηρίαν, καὶ φονὰ καταδέμνιον αὐτῷ, διαφθεῖραι καὶ ὁ μὲν ἰωάννης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες, μὴ δυνηθέντες πεῖσαι τὸν γεδολίαν, ἀπῆλθον. χρόνου δ' διελθόντος ἡμερῶν τριάκοντα, φονεύεται πρὸς γεδολίαν εἰς μασφαθὰ πόλιν ἰσμαῆλος, μετ' ἀνδρῶν δέκα, οὓς λαμπρᾶ τραπέζῃ καὶ ξενίοις ὑποδεξάμενος, εἰς μέθην προήχθη, φιλοφρονούμενος τὸν ἰσμαῆλον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. θεασάμενος δ' οὕτως αὐτὸν ἐχόντα, καὶ βεβαπισμένον εἰς ἀναισθησίαν καὶ ὕπνον ὑπὸ τῆς μέθης ὁ ἰσμαῆλος, ἀναπηδήσας μετὰ τῶν δέκα φίλων, ἀποσφάττει τὸν γεδολίαν, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, κατακειμένους ἐν συμποσίῳ. καὶ μετὰ τοῦτων ἀνεύρεσιν, ἐξελθὼν νυκτὸς, ἀπαντᾷ φονεύει τοὺς ἐν τῇ πόλει ἰουδαίους, καὶ τοὺς ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων καταλειφθέντας ἐν αὐτῇ τῶν στρατιωτῶν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ μετὰ δώρων ἦκον πρὸς γεδολίαν τῶν ἀπὸ τῆς χώρας ἐγδοήκοντα, μηδενὸς τὰ περὶ αὐτὸν ἐγνωκότος. ἰδὼν δ' αὐτοὺς ἰσμαῆλος, ἴσως καλεῖ πρὸς γεδολίαν, καὶ παρελθόντων, ἀποκλείσας τὴν αὐλὴν, ἐφόνευσε, καὶ τὰ σώματα αὐτῶν εἰς λάκκον τινὰ βαθὺν, ὡς ἂν ἀφανῆ γένοιτο, κατεπόντισε. διεσώθησαν δὲ τῶν ἐγδοήκοντα τούτων ἀνδρῶν, οἳ μὴ πρότερον ἀνευρεθῆναι παρεκάλεσαν, πρὶν τὰ κεκρυμμένα ἐν τοῖς ἀγροῖς αὐτοῖς παραδῶσι, ἐπιβολά τε καὶ ἐσθῆτας καὶ σῖτον. ταῦτα ἀκούσας, ἐφείσατο τῶν ἀνδρῶν τούτων ἰσμαῆλος. τὸν δ' ἐν τῇ μασφαθᾷ λαὸν σὺν γυναιξὶ καὶ νηπίοις ἠχμαλώτισεν, ἐν οἷς καὶ τὰς βασιλέως σεδεκίου θυγατέρας, ἃς ναβουζαρδάνης ὁ τῶν βαβυλωνίων στρατηγὸς, παρὰ γεδολίᾳ κατέλειπε. ταῦτα ἁρπαξάμενος, ἀφίκετο πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. ἀκούσας δ' ἰωάννης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες τὰ ἐν τῇ μασφαθᾷ πεπραγμένα ὑπὸ ἰσμαήλου, καὶ τὸν γεδολίου φόνον, ἠγανάκτησαν, καὶ τοὺς ἰδίους ἕκαστος παραλαβὼν ὁπλίτας, ὥρμησαν πολεμήσοντες τὸν ἰσμαῆλον, καὶ καταλαμβάνουσιν αὐτὸν πρὸς τῇ πηγῇ ἐν χεβρῶνι. οἱ δ' αἰχμαλωτισθέντες ὑπὸ ἰσμαήλου, τὸν ἰωάννην ἰδόντες καὶ τοὺς ἡγεμόνας, εὐθυμως διετέθησαν, βοήθειαν αὐτοῖς ἥκειν ὑπολαμβάνοντες, καὶ καταλιπόντες τὸν αἰχμαλωτίσαντα, πρὸς τὸν ἰωάννην ἀνεχώρησαν. ἰσμαῆλος μὲν οὖν μετ' ἀνδρῶν ὀκτὼ, φεύγει πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. ὁ δ' ἰωάννης φονὰ λαὸν οὓς ἀνέσωσεν ἐκ τῶν ἰσμαήλου χειρῶν, καὶ τοὺς εὐνούχους καὶ γυναῖκας καὶ νήπια, εἰς

πινα τόπον μάνδραν λεγόμενον φονὰ γίνεται, καὶ τῇ μὲν ἡμέραν ἐκείνῃ, ἐπέμενεν αὐτόθι. διεγνώκεισαν δ' ἐκεῖθεν ὁρμᾶσθαι, εἰς αἴγυπτον ἐλθεῖν, φοβούμενοι μὴ κτείνωσιν αὐτοὺς οἱ βαβυλώνιοι, μείναντες ἐν τῇ χώρᾳ ὑπὸ γεδολίᾳ τοῦ καταστάντος ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος, ὀργισθέντες πεφονευμένου.

ὄντων

ὄντων δὲ, ἀπὸ πεύτης τῆς βουλῆς, προσίασιν ἱερεμίᾳ A prius tamen consulendum Hieremiam rati, ac-
τῷ προφήτῃ, ἰωάννης ὁ τοῦ καρέου, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ cedentes eum rogaverunt, ut hæsitantibus ora-
ἡγεμόνες, παρακαλοῦντες δεηθῆναι τοῦ θεοῦ, ὅπως ἀ- culum expediret, quidnam faciendum sit, jura-
μηχανοῦσιν αὐτοῖς, ἵνα τοῦ τί χρὴ ποιεῖν, ταῦτ' αὐτοῖς ti facturos se, quicquid ille jusserit. cumque pro-
ὑποθήσῃ, ὁμόσαντες ποιήσειν, ὅτι ἂν αὐτοῖς ὁ ἱερεμίας pheta operam suam esset pollicitus, decima de-
εἴπῃ. προσχωρήσου δὴ ὁ προφήτης παρακαλέσειν αὐτοῖς mum die Deus apparens jussit, ut Joanni & cæ-
πρὸς τὸν θεὸν, συνέβη μὴ δεκὰ ἡμέρας αὐτοῖς φα- teris ducibus diceret: si manserint in ea regio-
νῆναι τὸν θεὸν εἰπεῖν δηλῶσαι ἰωάννῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ne, auxilio futurum, & provisurum, ne quid in-
ἡγεμόσι, καὶ τοῦ λαοῦ παντὶ, ὅτι μόνοσοι μοὶ αὐτοῖς B commodi à Babyloniis, quos timebant, acci-
ἐν σκηνῇ τῇ χώρᾳ, παρέσομαι, καὶ βοηθοῦντα ἕξει, καὶ piant. Sin in Ægyptum mallent iter facere, cu-
παρέσται ὧν τῶν βαβυλωνίων οὓς δεδίασιν ἀπαθεῖς, ram eorum relicturum, infensumque tali cala-
πολεμήσους δὲ, εἰς αἴγυπτον ἀποστέλψειν, καὶ ταῦ- mitate affecturum eos, quali paulo ante fratres
τα μαθόντων ἐργασθεὶς ἃ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν ἔμ- eorum castigatos esse viderint. Hæc divinitus
προσθεν εἶδατε παθόντας. ταῦτα εἰπὼν τῷ ἰωάννῃ monenti prophetæ noluerunt credere, quod ex
καὶ τῷ λαῷ τὸν θεὸν αὐτοῖς προσλέγειν ὁ προφήτης, Dei sententia juberet eos manere: sed puta-
οὐκ ἐπίστευετο, ὡς κατ' ἐντολὴν τοῦ ἐκείνου μένειν verunt eum falso verbis suis Deum prætexere, re
αὐτοὺς ἐν τῇ χώρᾳ κελεύῃ, χαριζόμενον τῷ βαρούχῳ autem vera loqui in gratiam Baruchi discipu-
τοῦδε μαθητῇ κατεψεύδεσθαι μὲν τοῦ θεοῦ, πέσειν C li, ne possint Babyloniorum iram effugere.
δὲ μᾶλλον αὐτοὺς, ὡς ἂν ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων Contempto igitur Dei consilio, quod per pro-
διαφθαρῶσι. ὡδηκούσας οὖν ὅτε λαὸς καὶ ὁ ἰωάν- phetam dederat, Joannes & reliqua multitudo
νης τῆς τοῦ θεοῦ συμβουλίας, εἰς αὐτοὺς διὰ τοῦ προ- in Ægyptum abiit, abducto simul Baruchо &
φήτου παρῄεσεν, ἀπῆρεν εἰς τὴν αἴγυπτον, ἄγων καὶ Hieremia. Quo postquam perventum est, Deus
τὴν ἱερεμίαν καὶ τὸν βαροῦχον. ἡνιόμενον δὲ αὐτῶν ἐκεῖ, significavit prophetæ, fore, ut Babylonius exer-
σημῆναι τὸ θεῖον τοῦ προφήτου, μέλλοντα στρατεύειν citum ducat in Ægyptum: jussitque prædice-
ἐπὶ τοὺς αἰγυπτίους τὸν βαβυλωνίων βασιλέα, καὶ re populo, quod capietur Ægyptus, & ibi par-
προστάξαι ἐκέλευσε τοῦ λαοῦ, τοῖς τε ἄλλοισιν τῆς οὐ- D tim interficientur, partim captivi Babylonem
σίας, καὶ ὅτι, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀποκτενεῖν. τοὺς δὲ, abducentur: id quod etiam factum est. quinto
αἰχμαλώτους λαβὼν, εἰς βαβυλῶνα ἄξει· καὶ ταῦτα enim post excidium Hierosolymitanum anno,
συνέβη. τοῦ γὰρ πέμπτου τῆς ἱερουσαλὴμ παθήσεως qui fuit regni ipsius Nabuchodonosori vige-
ἔτει, ὅ ἐστι τρίτον καὶ εἰκοστὸν τοῦ ναβουχοδονοσόρου simus tertius, cum magnis copiis invasit Cœlen
στρατεύει ὁ αὐτὸς ὅπὶ τὴν κοίλην συρίαν. καὶ κατα- Syriam, qua subacta, bellum gessit contra Am-
σχὼν αὐτὴν, ἐπολέμησε καὶ ἀμμανίτας καὶ μωαβί- manitas & Moabitas, & his quoque perdomi-
τας, πεισάμενος ὑπήκοα ταῦτα τὰ ἔθνη, ἐνέβα- tis, Ægyptum hostiliter est ingressus: occisoque,
λεν εἰς τὴν αἴγυπτον καταστρέψων αὐτὴν. καὶ τὸν E qui tunc regnabat, & alio rege constituto, re-
μὲν τότε βασιλέα, κτείνει, καταστήσας ἕτερον, τοὺς pertos ibi Judæos rursum captivos Babylonem
δὲ αὖθις πάλιν ἰουδαίους αἰχμαλωτίσας ἤγαγεν εἰς abduxit. Hæc fuit fortuna Hebræorum, ut acce-
βαβυλῶνα. καὶ τὸ μὲν ἑβδομήκοντα ἔτεσιν οὕτω τελεῖ pimus, bis ultra Euphratem traductorum. nam
γενόμενον παρελήλαμεν δὶς ἐλθὸν πέραν τοῦ εὐφράτου. per Assyrios decem tribus è Samaria sunt abduc-
ὑπὸ μὲν γὰρ ἀσσυρίων ἐξέπεσεν ὁ τῶν δέκα φυλῶν tæ, regnante Osea, deinde reliquæ duæ per Na-
λαὸς ὑπὸ σαμαρείας, βασιλεύοντος ὡσηέ. ἔπειτα buchodonosorum Chaldæorum & Babyloniо-
τῶν δύο φυλῶν, ὑπὸ ναβουχοδονοσόρου τοῦ τῶν βαβυ- rum regem, captis Hierosolymis. Sed Salma-
λωνίων καὶ χαλδαίων βασιλέως, καὶ ὃς ὑπελείφθη τῶν nasar in vacuas Israelitarum sedes deduxit gen-
ἱεροσολύμων ἁλόντων. σαλμανασάρης μὲν οὖν ἀνα- F tem Chuthæorum, qui prius in intima Persidе &
στήσας τοὺς ἰσραηλίτας, κατῴκησεν αὐτὶ αὐτῶν τὸ χου- Media fuerant, Samaritæ deinde vocati à regio-
θαίων ἔθνος, οἱ πρότερον ἐνδοτέρω τῆς περσίδος καὶ ne, in quam demigraverunt. rex vero Babylo-
τῆς μηδίας ἦσαν, ὅτε μὲν τοὺς σαμαρεῖς ἐκλήθησαν, nius pro abductis duabus tribubus nullam gen-
τὴν τῆς χώρας εἰς ἣν κατῳκίσθησαν προσηγορίαν tem in eam regionem reposuit: quo factum est,
ἀναλαβόντες. ὁ δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς, τὰς δύο ut Judæa cum Hierosolymis ac templo per
φυλὰς ἐξαναστάσας, οὐδὲν ἔθνος εἰς τὴν χώραν κα- septuaginta annos deserta maneret. tempus au-
τῴκισε. καὶ διὰ τοῦτ' ἔρημος ἰουδαία πᾶσα καὶ ἱεροσό- tem totum, quod inter decem tribuum captivi-
λυμα ἕως ναὸς διέμεινεν ἔτεσιν ἑβδομήκοντα. τὸν δὲ G tatem & duarum reliquarum transmigrationem
πάντα χρόνον, ὃς ἀπὸ τῆς τῶν ἰσραηλιτῶν αἰχμα- intercessit, anni fuere centum triginta, & men-
λωσίας, ἕως τὴν τῶν δύο φυλῶν ἀνάστασιν ἐλήλυθε, ses sex, dies decem. Cæterum Nabuchodonoso-
ἔτη ρλ μόνους ἓξ, ἡμέρας δέκα συνέβη γενέ- rus, selectis nobilissimis Judæorum pueris, & XII.
σθαι. ὁ δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ναβουχοδονοσό- Sedeciæ regis cognatis, qui & flore ætatis & de- *Daniel. 1.*
ρου τοὺς ἐπιφανεστάτων λαῶν τῶν ἰουδαίων παῖδας, τοὺς core formæ fuere conspicui, pædagogos eorum
σπερμάτος δὲ βασιλέως αὐτῶν ἀγαγὼν, οἵ καὶ τῆς curæ assignavit, exectis quibusdam ex eo nu-
ἀκμῆς τῶν σωμάτων, καὶ τῆς εὐμορφίας τῶν mero, quemadmodum solitus est facere & alia-
ἐνέων ἦσαν εὐβλεπεῖς, παιδαγωγοῖς καὶ τῇ δι' rum gentium devictarum formosis adolescen-
αὐτῶν θεραπείᾳ προσέδωσι, παισὶ τινὰς αὐ- tibus: præbebatque eis de sua mensa victum,
τῶν ἐκτεμὼν, τὸ δὲ αὐτὸ καὶ τοὺς ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὅσα κατερέψατο λαφθέντας ἐν ὥρᾳ τῆς ἡλι-
κίας διέθετο, ἐχαρίζετο μὲν αὐτοῖς, τὰ ἀπὸ τῆς τραπέζης αὐτοῦ εἰς δίαιταν, ἐπιτήδεια δὲ καὶ τὰ ἀπηχθέμενα,

& Chaldæorum disciplinis instituendos curabat ac literis, in quibus sane profecerunt plurimum. in his erant quatuor de Sedeciæ genere, admodum pulchri & egregio præditi ingenio, qvorum nomina, Daniel, Ananias, Misael, Azarias. his Babylonius mutavit nomina, & pro Daniele Baltasarem, pro Anania Sedrachem, pro Misaele Misachem, pro Azaria Abdenago appellari jussit: eosque ob egregiam indolem & non mediocrem eruditionem vehementer charos habuit. Cumque visum fuisset Danieli cum cognatis victitare durius, & à regiæ mensæ abstinere eduliis, atque adeo ab animatis omnibus, accesserunt Aschanem eunuchum, qui curæ eorum erat præpositus, rogantes, ut, quæ mittebantur à rege, in suos usus converteret, ipsis legumina tantum & palmulas in alimenta præberet, & si quid aliud præterea vellet inanime. se enim, aliis fastiditis, talem victum appetere. ille vero ait se gratificari eis cupere, sed vereri, ne hoc rex deprehendat extenuatis ipsorum corporibus, & immutata specie, qvod necesse sit, ut habitudo & color rationi victus respondeat: idque magis fore conspicuum ex collatione aliorum, qui alantur delicatius: atque ita propter eos adduci se posse in capitis periculum. Itaque nacti Aschanem nondum admodum difficilem, persuadent, ut saltem per decem dies hoc eis permittat experiendi gratia: quod si corpora eorum nihilo deterius inde habuerint, in eodem victu perseverare, qui compertus sit innoxius. sin autem detrimentum aliquod inde acceperint, minus specioši facti quam alii, ad pristinam diætam eos reduceret. ut vero apparuit, non solum non lædi eos talibus, sed habitiores præ aliis & majores inde fieri, ut cum eis non essent conferendi, qui cibis vescebantur regiis, sed Daniel cum sociis potius delicatam vitam agere videretur, ex eo tempore secure Aschanes partes, quæ de regia mensa mittebantur pueris, sibi retinebat, & illis apponebat, quæ jam diximus. Illi verò, utpote puros jam habentes animos & ad percipiendas disciplinas idoneos, atque etiam firmiora ad laborem corpora, qvod neque illi læderentur aut gravarentur varietate deliciarum, neque hæc simili de causa emollirentur, facilè omnem perdidicerunt doctrinam tam Hebraicam, quam Chaldaicam: sed præcipuè Daniel peritus talium artium, conjectandis quoque somniorum significationibus studuit, visiones etiam divinas videre solitus. Exacto autem biennio post Ægypti populationem, Nabuchodonosorus, cum vidisset mirandam visionem, cujus etiam eventum Deus ei in somnis indicaverat, mox, ut e stratis surrexit, ejus oblitus est. Accersitis igitur Chaldæis, & magis ac vatibus, ait, se somnium vidisse, & quoniam oblitus sit, quale fuerit, velle, ut & somnium sibi indicent, & ejus significationem. Illis autem respondentibus, hoc supra humanas vires esse,

καὶ τὰ τῶν χαλδαίων ἐξεδίδασκε γράμματα, ἦσαν δ' αὐτοὶ σοφίαν ἱκανοὶ, πρὸς ἃ ἐκέλευσε Δανιήλειν. ἦσαν δ' ἐν τούτοις τῶν ὀκ Ἑβδελκίου ἡμους, πεπαιδευμένοι καλοὶ τε καὶ ἀγαθοὶ τὰς φύσεις, ὧν ὁ μὲν Δανιὴλος ἐκαλεῖτο, ὁ δὲ Ἀνανίας, ὁ δὲ Μισαὴλ, ὁ δὲ πέμπτος Ἀζαρίας. τούτους ὁ Βαβυλώνιος μεταονόμασε καὶ χρῆσθαι προσέταξεν ἑτέροις ὀνόμασι, καὶ τὸν μὲν Δανιὴλον, ἐκάλει Βαλτάσαρον, τὸν δὲ Ἀνανίαν Σεδράχην, Μισαὴλον δὲ Μισάχην. τὸν δὲ Ἀζαρίαν Ἀβδεναγώ. τούτους ὁ βασιλεὺς διὰ τὴν περβολὴν εὐφυΐας καὶ παιδείας τῆς πρὸς τὴν παίδευσιν τῶν γραμμάτων καὶ σοφίας ἐν προκοπῇ ἡμουμένους, εἶχεν ἐν τιμῇ καὶ σεργων διετέλει. δόξαν δὲ Δανιὴλ μὴ τῶν συγγενῶν σκληραγωγεῖν αὐτὸν, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης ἐδεσμάτων ἀπέχεσθαι, καὶ καθόλως πάντων τῶν ἐμψύχων, προσελθὼν ἀρχάνῃ τῷ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν ἐπιπεπιστευμένῳ εὐνούχῳ, τὰ μὲν ἄλλα ὑπὸ βασιλέως αὐτοῖς κομιζόμενα παρεκάλεσεν αὐτὸν ἀναλίσκειν λαμβάνοντα, παρέχειν δὲ αὐτοῖς ὄσπρια καὶ φοίνικας εἰς Δίαιτοφὴν, ἐπὶ τῶν ἀψύχων ἕτερον βέλοιτο. πρὸς γὰρ τῷ τοιούτῳ δίαιταν αὐτοὺς σκεκινεῖσθαι, τῆς δ' ἑτέρας πρεφρονεῖν. ὁ δὲ, εἶναι μὲν ἕτοιμον ὑπηρετεῖν ἐλεγεν αὐτῶν τῇ προαιρέσει, ὑφεράσθαι δὲ μὴ καταδήλοι τῷ βασιλεῖ γινόμενοι, σκ τῆς τῶν σωμάτων ἰσχνότητος, καὶ τῆς τροπῆς τῶν χαρακτήρων, συμμεταβαλεῖν γὰρ αὐτοῖς ἀνάγκη τὰ σώματα, καὶ τὰς χρόας ἅμα τῇ διαίτῃ καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων παίδων εὐπαθούντων, ἐλεγχθέντες οὖτοι κινδύνου καὶ τιμωρίας αὐτῷ καταγνῶσιν. ἔχοντα τοίνυν πρὸς τοῦτο εὐλαβῶς τὸν ἀρχάνην, πείθουσιν ἐπὶ δέκα ἡμέρας ταύτα προσφέρειν αὐτοῖς πείρας ἕνεκα, καὶ μὴ μεταβαλλούσης μὲν αὐτοῖς τῆς τῶν σωμάτων ἕξεως, ἐπιμένειν τοῖς αὐτοῖς ὡς οὐδὲν ἔτι εἰς αὐτὸν βλαβησομένων. εἰ δὲ μειωθέντας ἴδοι καὶ κάκιον τῶν ἄλλων ἐχοντας, ἐπὶ τὸν πρότερον αὐτοὺς διαιταν ἄγειν. ὡς δὲ, οὐ μόνον οὐδὲν αὐτοὺς ἐλύπει τὸν τροφὸν σκεύη προσφερόμενους, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων εὐτραφέστεροι τὰ σώματα, καὶ σπουδῇ μείζονες γίνοντο, ὡς τοὺς μὲν ἐνδεεστέρους προλαμβάνειν, οἷς τὸν βασιλικὴν συνέβαινεν εἶναι χορηγίαν, τοὺς δὲ μετὰ Δανιήλου, δοκεῖν ἐν ἀφθονίᾳ καὶ τρυφῇ τὴν πρόσκαιρον, ἔκτοτε μὲν ἀδείας ὁ ἀρχάνης ἀπὸ μὲν τῆς δείπνου καθημέραν σωφρόνως ἔπεμπε τοῖς παισὶν ὁ βασιλεὺς, αὐτὸς ἐλάμβανεν, ἐχορήγει δ' αὐτοῖς τὰ προειρημένα. οἱ δ' ὡς ἐπὶ τῶν ψυχῶν αὐτοῖς Δίαιτον καθαρὸν ἐπὶ πρὸς τὸν παιδείαν ἀκροφρόνων γεγυμνωμένων, ἐπὶ τῶν σωμάτων πρὸς φιλοπονίαν εὐτονωτέρων, ὅτι γὰρ σκεύους ἐλωβοῦντο ἐπὶ βαρείας ἔχον τὸν τροφῆς πολλῆς, οὐδὲ ταύτα μαλακώτερα Δίαιτον αὐτοῖς αἰτίαν, πᾶσαν ἐπίμους ἐξέμαθον παιδείαν, ἥτις ἦν παρὰ τοῖς ἑβραίοις ἐπὶ τοῖς χαλδαίοις. μάλιστα δὲ Δανιὴλ, ἱκανῶς ἤδη σοφίας ἐμπείρως ἔχων, σαφῆ κρίσεις ὀνείρων ἐσπουδάκει, ἢ τὸ θεῖον αὐτῷ φανερὸν ἐγίνετο μὴ δι' ἑτέρου τῆς αἰγύπτου πρήσεως, ὁ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορ, ὄναρ ἰδὼν θαυμασὸν, οὗ τοῖς ἔκβασιν αὐτὸς αὐτῷ καὶ τοὺς ὕπνους ἐδήλωσεν ὁ θεὸς, τούτου μὲν ἐπιλαθάνεται, Δίαιτας ἐκ τῆς κοίτης. μεταπεμψάμενος δὲ τοὺς χαλδαίους καὶ τοὺς μάγους, καὶ τοὺς μάντεις, ὡς εἶπε ὄναρ ἑωρακὼς ἔλεγεν αὐτοῖς. καὶ τὸ συμβεβηκὸς σαφὲς τοῖς λήθαν ὧν εἶδε μιαινῶν, ἐκέλευσεν αὐτοὺς λέγειν ὅπερ τοῖ τὸ ὄναρ, καὶ τὸ σημεῖον. τῶν δ', ἀδύνατον εἶναι λεγόντων ἀνθρώποις τοῦθ' εὑρεῖν, εἰ δ'

Daniel. 2.

ἐκ δ' αὐτῆς ἔκδυτο τὴν ὄψιν τοῦ ἐνυπνίου φράσαι τῷ
σημεῖον ἀπαγορεύων, θανάτου ἠπείλησεν αὐτοῖς, εἰ μὴ
τὸ ὄναρ ἔφασκον. προσέταξε δὲ πάντας αὐτοὺς ἀναιρε-
θῆναι, πρόφασιν τὸ μὴ ἐθέλειν ὁμολογήσαντας μὴ
δύνασθαι. δανιὴλ δ' ἀκούσας ὅτι προσέταξε πάν-
τας τοὺς σοφοὺς ὁ βασιλεὺς ἀποθανεῖν, ἐν τούτοις δὲ
καὶ αὐτὸν μὴ τῶν συγγνωῶν κινδυνεύειν, προσῆλθεν ἀρ-
χοντι τοῦ τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως ἀρι-
όχῳ πιστευόμενον. καὶ δεηθεὶς παρ' αὐτοῦ τὴν αἰτίαν
μαθεῖν, δι' ἣν ὁ βασιλεὺς πάντας ἐπὶ προστάγμασι ἀ-
ναιρεῖσθαι τοὺς σοφοὺς, καὶ χαλδαίους καὶ μάγους, ἐ-
μαθὼν τὸ πρᾶγμα τὸ ἐνύπνιον. καὶ ὅτι κελεύσαντος τοῦ
βασιλέως τότε αὐτοῦ δηλοῦν ἐπιλελησμένου, φήσαν-
τος μὴ δύνασθαι, παροξυνθεὶς αὐτὸν, παρεκάλεσε
τὸν ἀρίοχον, εἰσελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, μίαν
αἰτήσασθαι νύκτα τοὺς μάγους, καὶ ταύτην τὴν ὑ-
πνωτικὴν ὄψιν. ἐλπίζειν γὰρ διὰ ταύτης δεηθεὶς τοῦ
θεοῦ, γνώσεσθαι τὸ ἐνύπνιον. ὁ δὲ ἀρίοχος πρῶτ' ἀ-
πῆλθε τοῦ βασιλέως δανιὴλον ἀξιοῦν. καὶ ὁ μὲν
ἐλθὼν τὴν αἴτησιν τῶν μάγων ἐπιφέρει, πρὸς γοῦν
τὸν τυχόντα τοῦ δανιήλου. ὁ δὲ πρὸς, μὴ τῶν
συγγνωῶν τυχεῖν ἑαυτὸν, διὰ ὅλης ἱκε-
τεύων τὸν θεὸν τῆς νυκτὸς, γνωρίσαι, καὶ τοὺς μάγους
καὶ τοὺς χαλδαίους, οἷς δεῖ καὶ αὐτοὺς σωτηρίας τυ-
χεῖν, φυσικὴν τῆς τοῦ βασιλέως ὄψεως, ἐμφανίσαντα τῷ
ὁσίῳ καὶ πιθανὸν δηλεῖν ἐπιλέλησε διὰ τῆς παρελθούσης νυκτὸς, ἰδών τε τοὺς
ὕπνους. ὁ δὲ θεὸς ἅμα τοὺς τε κινδυνεύοντας ἐλεή-
σας, καὶ τὸν δανιὴλον τῆς σοφίας ἀγαθοῦ μᾶλλον, τό-
τε ὄναρ αὐτῷ γνώριμον ἐποίησε καὶ τῷ κρίνειν, ὡς
ἂν καὶ τὸ ὑπομιμνήσκον ὁ βασιλεὺς παρ' αὐτοῦ μάθοι.
δανιὴλος δὲ γνοὺς ὡς τὰ θεῖα ταῦτα, εὐχαρι-
στήσας ἀνέκραγε, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς δηλώσας, τοὺς ἤδη ἀπει-
γομένους ἤδη τὰ ζῆν καὶ πρὸς τὸ παθεῖν καὶ τὸν

deinde saxum vidisti abruptum à monte in statuam illam incidere, & hanc dejectam conterere, ut nulla ejus pars maneret integra, sed aurum, argentum, æs & ferrum abiret in minutiorem farina pulverem: eumque, ingruente venti vi, diffiatum in terras diversissimas, Saxum vero illud tam magnum accepisse incrementum, ut, quantum est terrarum, sua mole opprimeret. Et hoc quidem est, quod vidisti somnium, quod in hunc modum interpretari oportet. Aureum illud caput te significat, & alios reges ante te Babylonios, duæ verò manus & humeri duo portendunt, quod à duobus regibus vestrum imperium delebitur. illorum qvoque imperium alius ab occidente veniens tollet è medio, amictus armis æreis. Hujus quoque vires debellabuntur ab alio ferro simili, cui propter naturam ferri nihil poterit resistere, qvod ea sit auro, argento ac ære validior. adjecit & de saxo interpretationem Daniel, sed mihi hoc narrare non libuit, cujus propositum est præterita, non etiam futura, scribere. quod si quis veritatis avidus non desistit inquirere, futurorum quoque obscuros eventus cupiens discere, det operam, ut Danielis librum perlegat, qui habetur inter sacras literas. Porro Nabuchodonosorus, his auditis, agnoscens suum somnium, attonitus est Danielis indole, & procidens in faciem, eum non aliter quam Deum adoravit, divinis juvenem dignatus honoribus. Nec hoc contentus, imposito ei Dei sui nomine, universæ ditioni suæ præpositum esse voluit, cum eoque simul ejus consanguineos: qui ob hæc invidiosi facti in periculum inciderunt, offenso rege propter causam talem. Rex, fabrefacta aurea statua, alta sexaginta, lata sex cubitos, in campo magno Babylonis eam statuit: quam dedicaturus convocavit ex omni sua ditione principes, eisque mandavit, ut quam primum tuba dari signum audierint, procidentes in faciem adorent statuam. quod qui non fecerit, pœnam proposuit, ut conjiciatur in ardentis fornacis incendium. Cum igitur omnes, audito tubæ signo, adorarent eam statuam, Danielis cognati negaverunt se hoc facturos, qvod nollent patrias leges transgredi. moxque delati, & in ignem conjecti divina servati sunt providentia, & præter omnium opinionem evaserunt mortis periculum. Ignis enim eos non attigit, sed quasi sentiens, injustè in fornacem conjectos, pepercit, & non exeruit vim suam in juvenes, Deo invicta flammis faciente, horum corpora: quæ quidem res magis etiam eos regi commendavit, qvod probos & Deo charos esse animadverteret: qvo factum est, ut semper in maximo apud eum honore haberentur. Non multo deinde post, rursum aliud dormiens rex vidit insomnium, quod privatus regno, vitam acturus esset inter bestias, & post exactum eo modo septennium, denuo restituendus esset in pristinum imperium. quo viso, rursum convocatis magis, percontatus est, quid significet.

Daniel. 3.

Daniel. 4.

Ἐπειτα λίθον εἶδες ἀπὸ ὄρους ἀποῤῥαγῆναι, ἐμπεσεῖν τῷ ἀνδριάντι, καὶ τὸν κατακλάσαντα, σωτερίψαι, καὶ μηδὲν αὐτοῦ μέρος ὁλόκληρον ἀφεῖναι, τὸν δὲ χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον, καὶ τὸν σίδηρον καὶ τὸν χαλκὸν, ἁλὸς λεπτότερον γενέσθαι. καὶ τὸν μὲν ἀνέμοις πνεύσαντος σφοδροτέροις, εἰς τὰς βίους ἁρπαγῆναι διαπαρέσας. τὸν δὲ λίθον αὐξῆσαι ποιοῦσαν, ὡς ἅπασαν ἐπὶ αὐτοῦ τὴν γῆν δοκεῖν πεπληρῶσθαι. τὸ μὲν οὖν ὄναρ ὅπερ εἶδες, τοῦτ' ἔστιν, ἡ δὲ κρίσις αὐτοῦ, ἣν ἔχει τὸν τρόπον. ἡ μὲν χρυσῆ κεφαλὴ σέ τε εἰδήλωσε, καὶ τοὺς πρὸ σοῦ βασιλεῖς βαβυλωνίους ὄντας. αἱ δὲ δύο χεῖρες σοὶ ἅμα σημαίνουσιν, ὑπὸ δυοῖν καταλυθήσεσθαι βασιλέων τὴν ἡγεμονίαν ὑμῶν. τὴν δὲ σκιὰν ἕτερός τις δυσεως καθαιρήσει, χαλκοῦν ἡμφιεσμένος καὶ ταύτην ἄλλη παύσει τοῦ ἰσχυρὸς, ἐμοίως σιδήρου, καὶ κρατήσει εἰς ἅπασαν διὰ τὴν σιδήρου φύσιν, εἶναι γὰρ αὐτὴν κρείττονα τῆς χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ χαλκοῦ. ἐδήλωσε δὲ καὶ τῷ λίθου Δανιήλος τῷ βασιλεῖ, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν οὐκ ἔδοξε ταῦτα ἱστορεῖν, τὰ παρελθόντα καὶ τὰ γενησόμενα συγγράφειν, οὐ τὰ μέλλοντα ὀφείλοντι. εἰ δέ τις τῆς ἀληθείας ἐρασθεὶς μᾶλλον οὐ φείσεται πολυπραγμονεῖν, ὡς καὶ τῶν ἀδήλων εἰ γνώσεται βούλεσθαι μαθεῖν, ἀναδασάτω τὸ βιβλίον ἀναγνώναι τὸ Δανιήλου, φέρεται δ' ἐν τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν. ὁ δὲ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορ ἀκούσας ταῦτα καὶ ὀπτασίαν τὸ ὄναρ, ἐξεπλάγη τὴν τοῦ Δανιήλου φύσιν. καὶ πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον, ὡς τοῦτον τὸν θεὸν προσκυνοῦσι, τοῦτον τὸν Δανιήλον ἠσπάζετο, καὶ θύειν ὡς θεῷ προσέταξεν. οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ τιμὴν προσενεγκεῖν αὐτῷ τοῦ ἰδίου θεοῦ ἐκέλευσεν, ἀπίσης ἐπίτροπον τῆς βασιλείας ἐποίησε, καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ, οὓς ὑπὸ Ἀνανίου καὶ Βασσαναίας, εἰς κίνδυνον ἐμπεσεῖν συνέβη, τοῦ βασιλέως προσκρουσάντας ἐξ αἰτίας τοιαύτης. ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας χρύσεον ἀνδριάντα, πηχῶν τὸ μὲν ὕψος ἑξήκοντα, πλάτος δὲ ἓξ, ἔστησεν αὐτὸν ἐν τῷ μεγάλῳ τῆς Βαβυλῶνος πεδίῳ, καὶ μέλλων καθιεροῦν, συνεκάλεσεν ἐξ ἁπάσης ἧς ἦρχε γῆς τοὺς πρώτους, πρώτων αὐτῆς τεταγμένους, ὅτι σημαινούσης ἀκούσωσι τῆς σάλπιγγος, τότε πεσόντας προσκυνῶσι τὸν ἀνδριάντα. τοὺς δὲ μὴ πεισομένους, ἠπείλησεν εἰς τὴν δι' πυρὸς ἐμβληθήσεσθαι κάμινον. πάντων οὖν μὴ τὸ σημαινούσης ἐπακούσαι τῆς σάλπιγγος προσκυνούντων τὸν ἀνδριάντα, τὰ δανιήλου συγγενεῖς οὐ ποιῆσαι τοῦτο φασὶ, μὴ βουληθέντες παραβαίνειν τοὺς πατρίους νόμους. καὶ οἱ μὲν ἐλεγχθέντες, εὐθέως εἰς τὸ πῦρ ἐμβληθέντες, θειασθῶζονται προνοίᾳ, καὶ παραδόξως διαφέυγουσι τὸν θάνατον. οὐ γὰρ ἥψατο τὸ πῦρ αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ λογισμὸν εἶμαι τὰ μηδὲν ἀδικήσαντας εἰς αὐτὸ βληθῆναι οὐκ ἥψατο, καμεῖν δὲ ἀσθενεῖς ἐῶν ἐν ἑαυτῷ τοὺς παῖδας, τὰ θεοῦ κρείττονα τὰ σώματα αὐτῶν ὡς τε μὴ δαπανηθῆναι ὑπὸ τὰ πυρὸς παρασκάσαντα. τοῦτο συνέβησεν αὐτοὺς τῷ βασιλεῖ ὡς δικαίους καὶ θεοφιλεῖς. διὸ μᾶσης ἀξιούμενοι παρ' αὐτοῦ τῆς τιμῆς διετέλουν. ὀλίγῳ δὲ ὕστερον χρόνῳ, πάλιν ὁρᾷ κατὰ τοὺς ὕπνους ὁ βασιλεὺς ὄψιν ἑτέραν. ὡς ἐκπεσὼν τῆς ἀρχῆς, μετὰ θηρίων ἔξει τὴν δίαιταν, καὶ ἑπτὰ διελθόντα οὕτως ἐπὶ τῆς ἐρημίας ἔτεσιν ἑπτὰ, αὖθις τὴν ἀρχὴν ἀποληψεται. τοῦτο θεασάμενος τοίνυν, πάλιν τοὺς μάγους συγκαλέσας, ἀνέκρινεν αὐτοὺς τί αὐτῷ, καὶ τί σημαίνει λέγειν ἠξίου.

τῶν μὲν

τ μὲν οὖν ἄλλων οὐθεὶς ἐδυνήθη τὴν τοῦ ἐνυπνίου Δία- A Ejus intellectum nemo alius invenire & regi in-
νοιαν εὑρεῖν οὐδ' ἐμφανίσαι τῷ βασιλεῖ, Δανιὴλος ὁ dicare potuit, ſolus Daniel, qvid portenderet,
μόνος καὶ ταῦτα εἶχε, καὶ καθὼς ἔτυχε τι αὐτῷ conjectura, aſſecutus eſt: & qvalem hic prædi-
προεῖπεν αὐτός, Δι' ἐτέρας γὰρ ὅτι τῆς ἐρημίας τὸν xit, talis etiam eventus affuit. nam cum in ſoli-
προειρημένον χρόνον ἐδόκει τελειῶσαι τοῦ θεοῦ tudine tempus prædictum exegiſſet, nemine ſe-
τῆς πράγματα φθάσαι τῷ ἐπιβαίνειν, δεηθεὶς δ' ἐκεί- ptennio toto audente invadere dominium, exo-
νου τὴν βασιλείαν ἀπολαβεῖν, πάλιν εἰς αὐτὸν ἐπανέρχε- rato Deo, rurſum in regnum ſuum reſtitutus eſt.
ται. ἐγκαλέσῃ δέ μοι μηδεὶς ἔτως ἕκαστα τούτων ἀ- Nemo autem mihi vitio debet vertere, qvod hæc
πηγγέλοντι Δία τῆς γραφῆς, ὡς ἐν τοῖς ἀρχαίοις διέ- B ita, ut in antiqvis libris invenio, ſcriptis meis in-
κειτο βιβλίοις. καὶ γὰρ δίδυς ἐν ἀρχῇ τῆς ἱστορίας, ὡς τοῖς fero. Talibus enim criminatoribus dudum oc-
τὰς ἀπιζητήσουσί τι τῶν πραγμάτων ἢ μεμψομένοις currit in initiis hujus hiſtoriæ, palam profitens,
ἀφελιμαίμην μόνοις μεταφράζειν τὰς ἑβραϊκὰς βί- me tantum Hebraicorum voluminum in Græ-
βλους εἰς τὴν ἑλλάδα γλῶτταν, καὶ ταῦτα ἀπη- cam lingvam interpretem: & qvæ illic conti-
λλάχην, μήτε προσθεὶς τι τοῖς πραγμασιν αὐτὸς ἴδιον, nentur, bona fide relaturum me promiſi, nec ad-
μήτ' ἀφαιρῶν ἀπεχημένος. ὁ δὲ βασιλεὺς ναβου- dentem quicquam de meo, nec auferentem et-
χοδονόσορος, ἔτη τεσσαρακοντατρία βασιλεύσας, τε- iam. Cæterum Nabuchodonoſorus, cum regnaſ-
λευτᾷ τὸν βίον. ἀνὴρ δραστήριος καὶ τὰ περὶ αὐτὸν βα- C ſet annos qvadraginta tres, vitam finiit, vir in-
σιλέων εὐτυχέστερος γενόμενος. μέμνηται δ' αὐτοῦ τῶν duſtrius, & prioribus regibus longe fortunatior.
πράξεων καὶ Βηρωσσὸς ἐν τῇ τρίτῃ τῶν χαλδαϊκῶν, λέ- Meminit ejus & Beroſus in tertio rerum Chalda-
γων ἔτως. ἀκούσας δ' ὁ πατὴρ αὐτοῦ ναβοχοδονόσορος, icarum libro his verbis:
ὅτι ὁ πατὴρ μὲν τετελεύτηκε, ἐντὶ αἰγύπτῳ καὶ τοῖς περὶ
τὴν κοίλην συρίαν καὶ τὴν φοινίκην τόπους, ὑποτεταγ- Pater autem Nabuchodonoſorus, audito, XIII.
μένου αὐτῷ γεγονεν, ἀδυναμοῦντος αὐτοῦ ἔτι κακοπαθεῖν συ- qvod Satrapa, qvem Ægypto & Cavæ Syriæ
νήνεγκε τῷ ναβοχοδονόσορῳ ὄντι ἐν ἡλικίᾳ μέρη τινὰ τῆς Phœniciæqve præfecerat, à ſe defeciſſet, cum
δυνάμεως, ἐπιμψεν ἐπ' αὐτόν. συμμίξας δὲ ναβοχο- non poſſet amplius ferre labores militiæ, tradita
δονόσορος τῷ ὑποστάτῃ καὶ φθάσας ἐξαμύνατο, αὐτοῦ τε D juniori Nabuchodonoſoro copiarum parte, juſſit
κράτησε, καὶ τὴν χώραν ἐκ ταύτης τῆς ἀρχῆς ὑπὸ hunc contra illum proficiſci. qvi, collatis ſignis,
τὸν αὐτοῦ βασιλείαν ἐπεσπάσατο. τοῦ δὲ πατρὸς τοῦ ναβοχο- cum defectore congreſſus, & ipſum devicit, & re-
δονοσόρου τελευτήσαντος καὶ φθάσαντος ἐν giones ejus ad ſuum imperium retraxit. Interea
βαβυλῶνι πόλει, μεταλλάξαι τὸν βίον, ἔτη βασι- pater Nabuchodonoſorus apud Babylonem,
λεύσαντι ἑνὸς δέοντι. αὐτὸς δὲ μετ' οὐ πολὺ χρόνον morbo abſumptus eſt, cum regnaſſet annos vi-
τοῦ πατρὸς τελευτὴν ναβοχοδονόσορος, καὶ καταλη- ginti & unum. Nabuchodonoſorus vero, non
φθεὶς τὰ κατὰ τὴν αἴγυπτον πράγματα καὶ τὴν λοιπὴν multo poſt patris morte cognita, & conſtitutis
χώραν, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἰουδαίων τε καὶ φοινί- E Ægypti ac reliqvarum regionum negotiis, de-
κων καὶ σύρων, καὶ τῶν κατὰ τὴν αἴγυπτον ἐθνῶν, καὶ mandataqve amicis cura captivorum Judæo-
συναξας τὴν τῶν φίλων μετὰ τῆς βαρύτητος δυνά- rum, Syrorum, Phœnicum & Ægyptiorum tra-
μεως καὶ τῆς λοιπῆς ὠφελείας ἀναχωρεῖν εἰς τὴν βα- ducendorum in Babyloniam, cum exercitu &
βυλωνίαν, αὐτὸς ὁρμήσας ὀλίγοις διὰ τῆς ἐρήμου πα- impedimentis, ipſe cum paucis per deſertum
ραγίνεται εἰς βαβυλῶνα. ὠφελημένων δὲ τὰ πράγματα, Babylonem properavit. Et cum aſſumpſiſſet
διοικήσας τῶν τε χαλδαίων, καὶ διατηρήσας τὴν regni adminiſtrationem, qvæ interim penes
βασιλείαν ὑπὸ τῶν βελτίστων αὐτῶν, κυριεύσας ὁλοκλη- Chaldæos fuerat, & ab eorum primo ſervata erat
ρου τῆς πατρικῆς ἀρχῆς, τοῖς μὲν αἰχμαλώτοις ὠφε- in ejus reditum, factus eſt totius paterni imperii
ληθεῖσι, συνέταξεν οἰκήσαι ἐν τοῖς ἐπιτηδειοτάτοις F dominus. ac primum omnium captivos recens
τῆς βαβυλωνίας τόποις. αὐτὸς δὲ ὑπὸ τῶν ἐκ πολέμου adductos per opportuna Babyloniæ loca in co-
λαφύρων, τό τε τοῦ βήλου ἱερὸν καὶ τὰ λοιπὰ κόσμησας lonias diſtribuit: deinde ſpoliis bello partis Be-
φιλοτίμως, τὴν τε ὑπαρχοῦσαν ἐξ ἀρχῆς πόλιν, καὶ li templum & alia qvædam magnifice exornavit.
ἑτέραν κτίσας, καὶ ἀναγκάσας, ὡς τὸ μηκέτι auxit etiam & reparavit antiqva urbis ædificia,
ἐνδεῶς τοὺς πολιορκοῦντας τὸν ποταμὸν ἀναστρέψαν- munito & fluminis alveo, ita, ne hoſtes eo poſſent
τας ἐπὶ τὴν πόλιν καταισχύνειν. τοιοῦτος δὲ τειχέσι uti ad civitatis incommodum. Tres quoqve
μὲν τῆς ἔνδον πόλεως τριπλοῖς, τρισὶ δὲ ἔξω, ἕτερα δὲ murorum ambitus intra urbem extruxit, & toti-
ὑπὲρ τούτων κύκλῳ. καὶ τειχίσας ἀξιολόγως τὴν πόλιν, G dem foris circumdedit, omnes è coctilibus later-
καὶ τοὺς πυλῶνας κοσμήσας ἱεροπρεπῶς, κατασκεύ- culis. cumqve memorabilibus operibus civita-
ασεν ἐν τοῖς πατρικοῖς βασιλείοις ἑτέρα βασι- tem muniſſet, & portas in templorum modum
λεία ἐγκώμια αὐτῶν. ὧν τὸ μὲν ἀνάσημα καὶ τὴν ornaſſet, paternæ regiæ contiguam extruxit ali-
λοιπὴν πολυτέλειαν, ὡσιωπήσθω ἴσως ἂν εἰπὼν λέ- am regiam, cujus ſubſtructiones & reliqvam
γειν. πόλιν ὅσον τε τὸ μεγαλεῖα καὶ ὑπερήφανα magnificentiam forte ſupervacaneum eſſet dice-
σωπεπλέσθησαν ἡμέρας δεκαπέντε. ἐν δὲ re: unum ſilere non poſſum, qvod tam amplum
τοῖς βασιλείοις τούτοις, ἀναλήμματα λίθινα & ſuperbum ædificium intra qvindecim dies
ἀνεσκεύασε, τῷ ὄψει ὀρῶδους ὁμοιότητα τοῖς ὄρεσι. abſolutum eſt. In hac regia moles ſaxeas for-
nicibus ſuſpendit, montium ſpeciem referen-
tes, ſuperne conſitas variis arborum generibus,

atqve ita celebratos illos pensiles hortos absolvit, eo quod uxor educata in Media concupisset qvandam patriæ suæ similitudinem. Horum, hortorum etiam Megasthenes in qvarto rerum Indicarum volumine meminit, ubi ostendere conatur, quod hic rex virtute & rerum gestarum magnitudine Herculem longe a tergo reliqverit. subjugasse enim eum & urbem Africæ primariam, & bonam partem Hispaniæ. Sed & Diocles in secundo rerum Persicarum libro ejus regis mentionem facit, & Philostratus tam in Phœnicum qvam in Indorum historijs, qvod hic rex per tredecim annos Tyrum oppugnaverit, regnante apud eam urbem Ithobale. Atqve hæc sunt, qvæ de hoc rege apud historicos invenio.

καὶ καταφυτεύσας δένδρεσι παντοδαποῖς, ἐξεργάσατο καὶ καπηρεύασε τὸν καλούμενον κρεμαστὸν κῆπον, διὰ τὸ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐπιτυμεῖν τῆς οἰκείας διαθέσεως, ὡς τινὲς ἀναγράφουσιν ἐν τοῖς κατὰ μηδίαν τόποις. καὶ μεγαλόνης ἦν, ὡς τῇ τετάρτῃ τῶν ἰνδικῶν, μνημονεύει αὐτῶν, δι' ἧς ἀποφαίνειν πειρᾶται τὸν τοῦ βασιλέα, τῇ ἀνδρείᾳ καὶ τοῖς μεγέθεσι τῶν πράξεων, ὑπερβεβηκότα τὸν ἡρακλέα. καταστρέψασθαι γὰρ αὐτὸν φησὶ λιβύης τὸ πολὺ, καὶ ἰβηρίαν. καὶ διοκλῆς δὲ ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν περσικῶν, μνημονεύει τούτου βασιλέως, καὶ φιλόστρατος ἐν ταῖς ἰνδικαῖς αὐτοῦ καὶ φοινικικαῖς ἱστορίαις. ὅτι ἔτος βασιλεύοντος ἐπολιόρκησε τύρον ἔτη ιγ'. βασιλεύοντος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἰθοβάλου τῆς τυρ. καὶ τὰ μὲν ἐπὶ τοῦτο πάντων ἱστορούμενα περὶ τούτου βασιλέως, ταῦτα ἦν.

CAP. XII.

De successoribus Nabuchodonosori, & quod Cyrus eorum imperium in Persas transtulit, & quomodo se tum res Judæorum apud Babylonios habuerint.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς ναβοχοδονόσορος τελευτήσας διάδοχον κατέλιπε τῆς βασιλείας τὸν υἱόν, καὶ ὡς κατελύθη ἡ τούτων ἀρχὴ ὑπὸ κύρου τοῦ περσῶν βασιλέως, ὅσα τε κατὰ ἰουδαίους καὶ ὅτου τὸν καιρὸν ἐν βαβυλωνίοις.

CÆterum post Nabuchodonosori obitum, Abilamarodachus ejus filius regnum suscepit, qui mox Hierosolymorum regem Jechoniam e vinculis dimisit, & inter necessarios amicos habuit, multis muneribus donatum, & apud Babylonem regiæ suæ præfectum. Pater enim ejus fidem non servaverat Jechoniæ, qvi se ei cum uxoribus & liberis totaqve cognatione sponte tradiderat, respectu solius patriæ, qvam nolebat per vim expugnatam dirui, sicut antea diximus. Abilamarodacho post decimumoctavum regni sui annum defuncto, Nigliſar filius successit, cumqve regnasset annos qvadraginta, vitam cum morte mutavit. continuata deinde successione, ad Labosordachum filium regnum pervenit: apud qvem cum novem tantum mensibus hæsisset, post mortem ejus transiit ad Balthasarem, qvi Babyloniis Naboandel nominatur. Huic bellum intulerunt Cyrus Persarum rex & Darius Medorum, a quibus dum intra Babylonem oppugnatur, mirabilis quædam & prodigiosa visio ei contigit. Discumbebat cœnans in ampla qvadam aula, magno apparatu vasorum argenteorum, qvæ regiæ mensæ adhiberi solent, accumbentibus etiam concubinis & purpuratorum præcipuis. Deinde cum ita collibuisset, jubet è suo templo afferri vasa Dei, qvæ, spoliatis Hierosolymis, Nabuchodonosor in usum suum veritus vertere, in Dei sui templo reposuerat. Ipse vero jam mero calens ausus est ex eis potare, verba interim contumeliosa in Deum proferens: & ecce, ibi videt manū e pariete prominentem, & in eo syllabas qvasdam scribentem, qva visione territus, convocavit magos & Chaldæos, & totū hoc genus, qvod apud Barbaros prodigiorum & somniorum interpretationem profitetur, postulans, ut sibi enarrent id, qvod erat scriptum.

Daniel. 5.

Μετὰ δὲ τὸν ναβοχοδονόσορα τελευτῶν ἀβιλαμαρώδαχος ὁ παῖς αὐτοῦ τὸν βασιλείαν παρελαμβάνε ὃς ἐκ τῶν ἱεροσολύμων βασιλέα ἰεχωνίαν τῶν δεσμῶν ἀφεὶς, ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις φίλοις εἶχε πολλὰς αὐτῷ δωρεὰς δοὺς, καὶ πιήσας αὐτὸν ἐπὶ τῶν ἐν τῇ βαβυλῶνι βασιλέων. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ τὸν πίστιν οὐκ ἐφύλαξε τῷ ἰεχωνίᾳ, ὃν δὲ ὁντι μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων καὶ τῆς συγγενείας ὅλης ἑκουσίως ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ὡς ἂν μὴ καθαιρεθείη λαφθεῖσα τὴν πολιορκίαν, καθὼς προεῖπεν ἡμῖν. τελευτήσαντος δὲ ἀβιλαμαρωδάχου μὴν ἔτη ὀκτωκαίδεκα τῆς βασιλείας, νιγλισσαρος ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν παραλαμβάνει. καὶ καθαιρῶν αὐτὴν ἔτη τεσσαράκοντα, καταστρέφεται τὸν βίον. μετ' αὐτὸν δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λαβοσσοδαχον ἀφικνεῖται τῆς βασιλείας ἡ διαδοχὴ, καὶ μῆνας ἐννέα μόνους παρ' αὐτῷ τοὺς πάντας ἐνέα, τελευτᾷ. αὐτοῦ μεταβαίνει πρὸς βαλτάσαρον τὸν καλούμενον ναβοάνδηλον παρὰ βαβυλωνίοις. ἐπὶ τούτον στρατεύουσι κῦρός τε ὁ περσῶν βασιλεὺς, καὶ δαρεῖος ὁ μήδων, καὶ πολιορκουμένῳ αὐτῷ ἐν βαβυλῶνι, θαυμάσιόν τι καὶ τέρασιον θέαμα συνέβη. κατέκειτο δειπνῶν ἐν οἴκῳ μεγάλῳ. καὶ σκευῶν ἦν πολὺς ἄργυρος, εἰς ἑστιάσιν πεποιημένων βασιλικὴν, μετὰ τῶν παλλακίδων καὶ τῶν φίλων. δόξαν δ' αὐτῷ, κελεῦσαι κελεύει ἐκ τοῦ ἰδίου ναοῦ, τὰ τοῦ θεοῦ σκεύη, ἃ συλήσας ναβουχοδονόσορος ἐξ ἱεροσολύμων, οὐκ ἐχρῆτο μόνῳ, εἰς ἃ τὸν αὐτοῦ ναὸν κατέθετο. αὐτὸς δὲ ἐπὶ τοῦ θράσους προαχθεὶς, ὡς πεπωκὼς πολλοῖς, μεταξὺ πόνων καὶ βλασφημιῶν εἰς τὸν θεὸν, ἐκ τοῦ τείχους ἐρᾷ χεῖρα προϊοῦσαν, καὶ τοῖχῳ τινὰς συλλαβὰς ἐγγράφουσαν. προσχθεὶς δὲ ἐπὶ τῇ ὄψει, συνεκάλεσε τοὺς μάγους καὶ τοὺς χαλδαίους, καὶ πᾶν ὅτι τὸ γένος ἐστὶν ἐν τοῖς βαρβάροις, πότε σημεῖα καὶ τὰ ὀνείρατα κρίνειν δυνάμενον, ὡς ἂν αὐτῷ δηλώσωσι τὰ γεγραμμένα. τῶν δὲ

τῶν ἢ μάγων οὐδὲν εὑρίσκειν, οὐδὲ σωτῆρα λεγόντων, ἀγωνίας ὁ Βασιλεὺς, καὶ πολλῆς τ' ὄπτι τῷ ὠδῇ δέξωλύπης, κ' πᾶσιν ἐκήρυξε τὸν χώραν, τῷ τὸ χαμμαῖα ἢ τὸν ἐπ' αὐτῶν δηλωμένων Δᾳνοίαν φῆναι παρασχεῖν, δώσειν ἐπιφόρημα, στρεπτὸν θείσεν χένιον χρυσοῦν, ἢ πορφυρᾶν ἐσθῆτα Φορεῖν, ὡς οἱ τῶν χαλδαίων Βασιλεῖς, ἔ τὸ τρίτον μέρος τῆς ἰδίας ἀρχῆς. τοῦτο γὰρ ὁμοῦ ἔ κηρύγματος, ἔπι μᾶλλον οἱ μαγεισωφρονοῦντες ἔ φιλοτιμούμενοι πρὸς τὸν εὕρεσιν τ' χαμμάτων, οὐδὲν ἔλαττον ἠπείγοντο. ἀγωνιῶντος δ', ὅτι τοῦτο θεασάμενος ὁ Βασιλεὺς ἢ μάμμη αὐτοῦ, φθονήσουσιν ἠρξατο, ἔ λέγειν μὰς ἔστι τις ἐκ τῆς ἰουδαίας αἰχμάλωτος, ἐκεῖθεν τὸ γῆνος, ἐλθὼν ὑπὸ ναβοχοδονόσορος πορθήσαντος ἱεροσόλυμα δανιὴλ ὄνομα, σοφὸς ἀνὴρ ἔ θεοῦ ἐξευρεῖν τὰ ἀμήχανα, καὶ μόνῳ τῷ θεῷ γνώρισμα, ὃς ναβοχοδονόσορι τῷ Βασιλεῖ μηδενὸς ἄλλου δυνηθέντος εἰπεῖν ἃ ὤν ἐχρῆζεν, εἰς φῶς ἤγαγε τὰ ζητούμενα. μεταπεμψάμενον οὖν αὐτὸν, ἤξιε παρ' αὐτοῦ πυνθάνεσθαι τὰ χαμμάτων, ἔ τὸν ἀμαθίαν τοῦ τ' ἐκ εὑρόντων αὐτὰ κατακρῖναι· καὶ σωφρονῆσαι ἢ τὸ ὑπὸ θεοῦ σημαινόμενον. ταῦτ' ἀκούσας, καλεῖ τ' δανιὴλον ὁ βαλτασαρ. ἢ Δᾳ λέγει ὡς πυθοίτο αὐτὸν ἢ τῆς σοφίας, ὅτι τὸ θεῖον αὐτῶν πνεῦμα συμπάρεστι, ἔ μόνον ἐξευρεῖν ἱκανώτατ' ἔ μὴ τοῖς ἄλλοις εἰς ὀπτασίαν ἐρχεται, φράζειν αὐτῷ τὰ χαμμάτα, ἔ τί σημαίνει μελλούσης ἥξειν. ὅτ' οὖν παῖσαι παρφύραν δόσιν ἐνδεδύκῃ, ἔ χρύσεον τοῦ τὸν αὐχένα φορεῖν, ἔ τὸ τρίτον τῆς αὐτὸ ἀρχῆς μέρος, τιμᾶν ἔ γέρας τῆς σοφίας, ὡς ἂν ἐξ αὐτῶν διαπρέπωτος ἤδη τοῖς ἐρῶσι, ἔ τὸν αἰτίαν ἐφ' ἧ τέτων ἔτυχε πυνθανομένοις. δανιὴλος ἢ τοὺς μὲν δωρεὰς αὐτὸν ἔχειν ἤξιε, τὴν δὲ σοφὸν ἔ π θεῖον, ἀδωροδόκητον εἶναι, καὶ πρὸ καὶ τὸς θεομάχους ὠφελεῖν, μηνύειν ἢ αὐτῷ τὰ γεγραμμένα, σημαίνοντα καταστροφὴν δ' αὐτῶν ἔ βίου. ἐπὶ μηδ' εἰς ὁ πρῶτον αὐτὸ Δᾳ. τοὺς εἰς θεὸν ὕβρεις ἐκολάσθη, τέτοις ἐμὲ θεὸν εὐσεβεῖν, ἔ μηδὲν ὑπὲρ τὸν ἀνθρωπίνην φύσιν μηχανᾶσθ, ἀλλὰ ἔ ναβοχοδονόσορα μεταστῆσαι θ' εἰς θέασιν ζῴων ἐφ' οἷς ἠσέβησε, ἔ μὴ πολλὰς ἱκετείας ἔ δεήσεις ἐλεῆσαι θ' ἐπανελθεῖν εἰς τ' ἀνθρώπινον βίον ἔ τὴν βασιλείαν, ἔ Δᾳ. ταῦτα ἢ θεὸν ὡς τὸν ἅπασιν ἐξὸν τα δύναμιν ἔ πρόνοιαν τ' ἀνθρώπων μέχρις ἧς ἡ ἐτελεύτησεν ὑμνοῦσ', λήθην αὐτὸς ἔλαβε τέτων. ἔ πολλὰ μὲν ἐβλασφήμησεν εἰς τὸ θεῖον, τοῖς ἢ σκεύεσιν αὐτὸ μ' τῶν παλλακίδων δηλονότι. ταῦτα ἐν ὀργῇ τ' θεὸν ὀργισθῆναι αὐτῷ, ἔ Δᾳ τ' γεγραμμένων πρόσκαιρα ἐλθεῖν οἷον αὐτὸν καταστρέψαι δεῖ πλῶ. ἐδήλου ἢ τὰ γεγραμμένα τάδε. μανῆ, ὅτ' δ' ἐλεγῇ ἑλλάδι γλώσσῃ σημαίνοι· ἀν ἀριθμὸς, ὥσπερ τῆς ζωῆς σε τοῦδ' ὁ χρόνον, ἔ τ' ἀρχῆς ἠριθμηκεν ὁ θεὸς, ἔ πρόσκειται ὅτι σοι βραχὺ χρόνον. τεκέλ, σημαίνει δ' τὸ σταθμὸν, φησὶν οὖν σε λέγει τὸν χρόνον τῆς βασιλείας ὁ θεὸς, ἤδη καταφερομένου δηλοῖ, φαρες, ἢ δ' κλάσμα δηλοῖ ἢ ἑλλάδα γλῶσσαν. κλασθῆ τοιγαροῦν σου τὸν βασιλείαν, καὶ μήδοις αὐτὸν καὶ πέρσαις Δᾳνεμεῖ. δανιὴλου ἢ τοῦτα σημαίνοντος τῷ βασιλῆ φράσαντος τὰ ἐν τῷ τοίχῳ γράμματα, τὸν μὲν βαλτάσαρον οἷον ἐνιὸς ἐφ' οὕτω χαλεποῖς τοῖς δηλωμένοις λύπη καὶ συμφορὰ κατέλαβεν. οὐ μὲν ὡς πρόφητῃ καινῶν αὐτῷ γεγυμνασμένῳ τὰς δωρεὰς ἃς ὑπέσχετο δώσειν οὐ δίδωσιν,

A magis autem negantibus, se ejus intellectum invenire, rex ob rei novitatem mœstus ac solicitus, præconis voce per totam suam ditionem publicavit: quicunqve mentem earum literarum interpretari posset, daturum se ei torqvem aureum, & purpureæ vestis usum, quali Chaldæorum reges utuntur, atqve insuper tertiam regni sui partem. Post hoc præconium major etiam fit magorum concursus, certatim sensum literarum B scrutantibus, nihil tamen proficientibus. Videns autem tristem hac de causa regem ejus avia, solari eum cœpit, dicens, esse qvendam captivum Judæum per Nabuchodonosorum, vastatis Hierosolymis, abductum, virum sapientem, qvi possit obscura & soli Deo nota perqvirere. hunc Nabuchodonosoro, qvæ opus erat, interpretatum, cum id eo tempore posset alius nemo, ro- C gabatqve, ut, accito illo, percontaretur, qvid sibi velint hæ literæ, ut coarguta cæterorum insciti, etiamsi triste sit, prodigium id intelligatur. His auditis, Baltasar accersit Danielem: & præfatus se resciviſſe de ejus sapientia, deqve spiritu divino, qvem habeat, & quod solus sit idoneus interpretandis, quæ aliorum cognitionem effugiunt, rogavit, ut sibi enarret, quid scriptura illa, significet, pollicens operæ præmium usum vestis D purpureæ torqvemqve aureum, & ditionis suæ partem tertiam, ut sapientia ejus, insignita talibus honoribus, illustris fiat apud omnes, qvi honoris causam sciscitando cognoverint. Daniel autem, recusatis muneribus, qvod his divinitus concessa sapientia corrumpi neqveat, sed indigentes gratis juvare parata sit; ait scripturam hanc vitæ finem prædicere: eo qvod ne proavi quidem calamitate, qvam ille incurrit ob con- E temptum humini, doctus sit pietatem colere, & nihil moliri, quod sit supra naturam hominis. Nabuchodonosorum enim ob impietatem damnatum ad victum ferinum; post multas preces, miserante Deo, restitutum ad hominum conversationem & pristinum imperium, ac dein per totam vitam agnoviſſe & laudaſſe Dei virtutem & providentiam. hunc vero oblitum domestici F exempli, voces impias jactaſſe in Deum, & potaſſe è sacris vasis una cum suis pellicibus. Ob hæc iratum Deum per has literas denunciare, qvalem sit habiturus vitæ exitum. Sic enim interpretanda singula. Mane, hoc est numerus, significat dinumeratum esse jam dierum tuæ vitæ ac regni numerum, & perbreve tempus superesse. Thecel, qvod est pondus, appensum à Deo regni tui tempus jam ad finē vergere. Phares, qvod G est fragmen, fracturum Deum tuum regnum, & partes ejus in Medos ac Persas distribuēdas. Hac interpretatione accepta, rex non poterat non vehementer tristari, attamen Danieli suam munificentiam non subtraxit tanqvam malorum prænuncio, sed dona, qvæ pollicitus est, exhibuit,

sic cogitans, qvod non bona audierit, sui fati culpam esse, non prophetæ: imo illum boni viri officio functum esse, qui sic interpretatus sit, ut erat eventurum, tametsi parum lætus eventus seqveretur. Non multum autem abiit temporis, dum & ipse & urbs in Cyri Persarum regis potestatem devenit. Sub Baltasare enim capta est Babylon, anno regni ejus decimoseptimo. Hic finis fertur posterorum Nabuchodonosori. Darius autem, cum extingveret Babyloniorum imperium, adjutus a Cyro suo eognato, annum agebat sexagesimum secundum, qui fuit Astyagis filius, apud Græcos alio vocatus nomine. Hic etiam Danielem prophetam assumptum secum duxit in Mediam, eumqve maximo honore apud se habuit. erat enim unus è tribus summis satrapis, qui sub se habebant alios trecentos sexaginta satrapas. tot enim a Dario primum instituti sunt.

XIV. Itaqve cum tam charus & honoratus apud regem esset, ut qui ei tanqvam divino libenter de qvovis negocio consulenti pareret, non effugit cæterorum invidiam, qvemadmodum fieri solet inter eos, qui aliqvem sibi a rege præferri non patiuntur æqvo animo. cumqve æmuli occasionem calumniæ contra eum quærerent, nullam unqvam eis præbuit. cum enim esset contemptor pecuniarum & omnium munerum, turpe sibi ducens etiam pro beneficio licitam gratiam recipere, nullam accusandi ansam invenire poterant. nec tamen destiterunt quærere, qvomodo honore dejectum e medio tollerent. & cum animadvertissent Danielem qvotidie ter Deo supplicare precibus, commenti sunt occasionem, qua eum possent perdere: aditoqve Dario, renuntiant ei, visum esse satrapis ejus & principibus, per triginta dies populo dari intermissionem: quibus nec ab ipso, nec a qvoqvam hominum aut deorum quicquam precari liceat: & si qvis contra hoc commune decretum faxit, eum in foveam leonum conjici. Rex vero non perspiciens eorum malitiam, quod Daniel hoc commento peteretur, ait sibi placere hoc decretum: pollicitusqve se id confirmaturum, edictum proposuit in publicum, quo satraparum decretum promulgabatur. Id cum omnes præ metu servare conarentur, magnum fuit ubiqve silentium. Daniel vero nihil hæc curabat, sed more solito stans in conspectu omnium, adorabat Deum suum & deprecabatur. Tum satrapæ nacti occasionem, quam dudum captaverant, regem adeunt propere, Danielemqve accusant, qvod, contempto edicto, solus ex omnibus deos precari ausus sit, idqve non ob pietatem, sed ob hoc ipsum, quod observari se sciret ab æmulis. Et cum regem ob nimiam erga Danielem benevolentiam etiam mandati sui contemptori facile veniam daturum crederent,

Daniel. 6.

ἀλλὰ πάσας παρέχε, τὸ μὲν ἐφ' οἷς δοθήσονται λογίζεσθαι μόνῳ θεῷ, ἴδιον αὐτοῦ καὶ τῆς πεπρωμένης ἀλλ' οὐχὶ δεσφητεύοντος εἶναι. τὰ γὰρ ὁμολογημένα κρίνειν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ δικαίου, κἂν ἡ συμφορὰ τὰ μέλλοντα συμβαίνειν. καὶ ὁ μὲν ὕστερος ἔκρινε. μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον, αὐτός τε ἐλήφθη καὶ ἡ πόλις, κύρου δὲ πρεσβέων βασιλέως ἐπ' αὐτὴν σταλέντων. Βαλτάσαρ δὲ χαίρειν ἐφ' ἅπασιν ἐποιεῖτο τοῖς αἱρέσεσι τῆς Βαβυλῶνος συνεῖναι ἡμέρας, βασιλεύοντος αὐτοῦ, ἔτη ἑπτακαίδεκα. τὸν μὲν οὖν Ναβοχοδονόσορ δὲ βασιλέως ἐγγόνων, τὸν τελευταῖον τῶν παρελήφαμεν γενόμενον. Δαρεῖος δὲ τοῦ καταλύσαντος τὴν Βαβυλωνίων ἡγεμονίαν Κύρου συγγενής, ἐτῶν ἦν ἑξηκοντὰ δύο τότε ὅτε τὴν Βαβυλῶνα εἷλεν. ὃς ἦν Ἀστυάγους υἱός. ἕτερον δὲ ὄνομα τοῖς Ἕλλησιν ἐκάλεσε ὄνομα. ὃς δὲ Δανιήλου τὸν προφήτην λαβὼν, ἦγεν εἰς Μηδίαν σὺν αὐτῷ. τιμῶν γὰρ αὐτὸν μεγίστης μετέδωκε σὺν αὐτῷ. τριῶν γὰρ ἑκατοντάδων ἦσαν, εἰς ὅλην τὴν ἐξήκοντα καὶ τριακοσίων σατραπῶν κατέστησε. πιστεύσας γὰρ ἐπέστησε Δαρεῖος. δοκιμὴν δὲ τοίνυν ὧν ἐν τοιαύτῃ τιμῇ, καὶ λαμπρᾷ παρὰ βασιλεῖ παρὰ τοῦ Δαρείου, καὶ πρὸς ἅπαντας αὐτὸς μόνος ὡς ἂν ἔχων τὸ θεῖον πεπιστευμένος ἐφυλάχθη. βασκαίνουσι γὰρ οἱ μᾶλλον αὐτῶν ἐτέρους ἐν πλείονι τιμῇ παρὰ τοῖς βασιλεῦσι βλέπουσι. ζητούντων δὲ ἐπ' αὐτὸν ἀφορμὴν διαβολῆς καὶ κατηγορίας τῶν ἀλλοφύλων ἐπ' αὐτῷ εὐδοκιμοῦντα παρὰ τοῦ Δαρείου, παρεῖχεν αἰτίαν οὐδεμίαν. ὢν γὰρ καὶ χρημάτων ἐπάνω καὶ πάντος λήμματος θείου, ἔχων δὲ αὐτὸν δοκῶν, καὶ ἕτερόν ὧν δοθεὶς καλῶς πρὸς τὸ λαβεῖν, οὐδ' ὑπ' ἀνάγκης τοῖς ζηλοτυποῦσιν αὐτὸν ἐγκλημάτων εὕρεσιν παρεῖχεν. οἱ δ' ὡς οὐδὲν εἶχον ὃ κατεπόντες αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα, ζημιοῦσιν αὐτὸν ἐς τὰ παρ' αὐτοῦ τιμᾶν αἰσχύνῃ καὶ διαβολῇ, τρόπον ἄλλον ἐζήτουν καθ' ἓν αὐτὸν σκοπὸν ποιησάμενοι. ἐρῶντες οὖν Δανιήλου, τοῖς τῆς ἡμέρας προσέχοντα τῷ θεῷ, πρόφασιν ἐγνωσαν εὑρηκέναι, δι' ἧς ἀνελοῦσιν αὐτόν. καὶ πρὸς τὸν Δαρεῖον ἐλθόντες, ἀπήγγειλαν αὐτῷ ὡς τοῖς σατράπαις αὐτοῦ καὶ ἡγεμόσι δόξειεν ὅπως τριάκοντα ἡμέρας ἀνεῖναι τὸ πλῆθος, ὅπως μήτε αὐτῷ τις, μήτε τοῖς θεοῖς δεόμενος αὐτῶν καὶ εὐχόμενος εἴη. τὸν μὲν ταῦτα εἰπόντες ἔπεισαν ταύτῃ τῇ γνώμῃ, εἰς τὸν λέοντων ἕκαστον ἑβδομήκοντα λάκκον ἀποβλῆθον. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ κακουργίαν αὐτῶν, οὐδὲν ἐπὶ τὸν Δανιήλου ταῦτα κατασκευάσαντας ὑποψίας, ἀρέσκει τοῖς ὑπ' αὐτῶν ἐφ' ἑαυτοῦ δεδογμένοις. καὶ κυρώσαν τῇ προαιρέσει αὐτῶν ἐπαγγελλόμενος, προτίθησι προγραμμα δηλοῦν τοῦ πλήθους τὸ δόξαν τοῖς σατράπαις. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες φυλακτόν μὴ θεραπεύειν τὰ προστάγματα, ἡσύχασαν Δανιήλου δὲ φρόντις οὐδεμιᾶς τούτων ἦν, ἀλλ' ὡς ἔθος ἐν ἱερῷ ἱστάμενος ἠύχετο τῷ θεῷ, πάντων ὁρώντων. οἱ δὲ σατράπαι τὸ ἀφορμὴν αὐτοῖς ἐπὶ ἐπιθυμίαν λαβεῖν ὅπως τὸν Δανιήλου θεραπείας, εὐθὺς ἦκον πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ κατηγοροῦσιν ὡς θεραπεύοντος μόνου δὲ Δανιήλου τὰ προστάγματα, μηδένος τῶν ἄλλων τολμῶντος προσεύχεσθαι τοῖς θεοῖς. καὶ ὅτι οὐ δι' εὐσέβειαν, ἀλλὰ διὰ φυλακὴν καὶ διατήρησιν αὐτὸ ἔφθενεν. δόκει γὰρ μείζονος ἧς προσεδόκουν εὐνοίας ἕξειν πρὸς τὸν Δαρεῖον ἀπολαμβάνοντες, ὡς καταφρονήσαντι τῶν ἐκείνου προσταγμάτων, συγγνώμῃ εἰσόμενον νέμειν, καὶ αὐτὸ ἕξειν βασκαίνοντες τῷ Δανιήλῳ, ἐμβαλλόντες πρὸς τὸ ἡμερώτερον, εἰ πίθοιτο

ἐπιθεὶς ἦ αὐτὸν ἠξίωσε καὶ τὸν νόμον εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων. ἐλπίσας ἦ ὁ δαρεῖος ὅτι ῥύσεται τὸ θεῖον αὐτὸν, καὶ ἅδην μὴ πάθῃ δεινὸν ὑπὸ τῶν θηρίων, ἐκέλευσεν αὐτὸν εὐθύμως φέρειν τὰ συμβάντα, καὶ βληθέντα εἰς τὸν λάκκον, σφραγίσας τὸν θῆτα δακτυλίῳ κεφαλῆς ἀπὸ ὑγρᾶς λίθου, ἀνεχώρησεν. καὶ διελθὼν ἀσιτεὶ τῆς νυκτὸς καὶ ἄυπνος διῆγε, ἀγωνιῶν περὶ τοῦ δανιήλου. μετὰ ἡμέραν ἦ ἀναστὰς ἦλθε τὸν λάκκον, καὶ σωζόμενον τὸν σφραγῖδα εὑρὼν, ἦ σημειώσας τὸν λίθον καταλελοίπει, ἀνοίξας ἀνέβοησε καλῶν τὸν δανιήλου, πυνθανόμενος εἰ σώζεται. ὃ δὲ ἐπακούσας τοῦ βασιλέως, καὶ μηδὲν παθὼν εἶπεν, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀνελκυσθῆναι ἐλάκκου τῶν θηρίων. οἱ ἦ ἐχθροὶ θεασάμενοι τὸν δανιήλου, μηδὲν πεπονθότα δεινὸν, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ θεῖον καὶ τὸν πιστὸν σῴζοντα, οὐκ ἠξίωσαν αὐτὸν σώζεσθαι. πεπληρωμένους ἦ τοὺς λέοντας τροφῆς μὴ ἅψασθαι μηδὲ προσελθεῖν τῷ δανιήλῳ νομίζοντες, ὅτ' ἐλεγον πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ ἦ μισήσας αὐτοὺς τῆς πονηρίας, ἐβεβλήθησαν μὲν πολὰ κελεύσας τοῖς λέουσι κρέα, μαρεθέντων δὲ αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς τοῦ δανιήλου προσέταξεν εἰς τὸν λάκκον ἐμβληθῆναι, ὅπως εἰ ἄρα κόρον αὐτοῖς ἐπιθήσουσιν οἱ λέοντες μάθοι. σωθεὶς ἦ ἐκ τῶν δαρείου τῶν σατραπῶν βεβλημένων εἰς θηρίων, ὅτι τὸ θεῖον ἔσωσε τὸν δανιήλου. ἐδόκουν γὰρ αὐτῶν ἐφεῖσθαι οἱ λέοντες, ἀλλὰ πάντας διεσπάραττον ὡσανεὶ σρόδρα λιμώττοντες καὶ τροφῆς ἐνδεεῖς. ἠρέθισε δὲ αὐτοὺς ἐ τὸ πεινᾶν οἶμαι, μικρὸν ἔμπροσθεν ἀφθόνων κρεῶν ἐμπλησθέντας, ἀλλ' ἡ τῶν ἀνθρώπων κακία. δῆλον γὰρ καὶ τοῖς ἀλόγοις ἂν αὐτὴ ζώοις πρὸς πωμεῖαν γένοιτο, ἐ θεὸς προσαμύνασθαι. διαφθαρέντων οὖν τῶν ἐπιβεβλευκότων δανιήλου τὸν τρόπον, ἐβασιλεὺς δαρεῖος καθ' ὅλην ἐπεμψε τὴν χώραν ἐπαινῶν τὸν θεὸν ἐν δανιήλου προσκυνεῖν, καὶ μόνον αὐτὸν λέγων εἶναι ἀληθῆ, καὶ τὸ πάντα κρατοῦντα ἔχοντα. ἔσχε ἦ καὶ τὸν δανιήλου ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ, πρῶτον αὐτὸν ἀποδείξας τῶν φίλων. ὢν ἦ ἔτως ἐπίσημος καὶ λαμπρὸς ἐπὶ δόξης ἐ θεοφιλὴς εἶναι δανιήλου, ᾠκοδόμησεν ἐν Ἐκβατάνοις τῆς μηδικῆς βάρει, διαφερόντων τι κάλλος ἀσμα καὶ θαυμασίως πεποιημένον. ἦ μέχρι δεῦρο μένει καὶ σώζεται. τοῖς δ' ὁρῶσι δοκεῖ προσφάτως κατεσκευάσθαι, καὶ ἐπ' αὐτῆς ἐκείνης ἧς ἑκάστοις αὐτὴν ἡμέρας ἰσορρεῖ γεγονέναι. ἔτως νεαρὸν αὐτῆς καὶ ἀμαυρὸν τὸ κάλλος, καὶ μηδαμῆ γεγηρακὸς ὑπὸ τοσούτου χρόνου. πολλὰ γὰρ καὶ τὰ κάλλη τῶν τοιούτων ἀνθρώπων καὶ παλαιᾶται, ἢ τῷ ἰσχνῷ λυόμενα ὑπὸ τῶν ἐτῶν, ἢ τῇ εὐπρεπείᾳ μαραινόμενα. ἐπιθεὶς δ' αὐτῇ βάρει τὰς τε μήδων βασιλείας, καὶ περσῶν καὶ πάρθων ἄρχει ἦ δεῦρο. καὶ ταύτῃ πεπιστευμένος, ἰουδαῖος ἐστὶν ἱερεύς, καὶ ἔτι γέγονεν μέχρι τῆς ἐμαυτοῦ ἡμέρας. ἄξιον ἦ τοὺς ἄνδρας τούτους καὶ ὁ μαλιστα θαυμάσαντα τὰς ἀν ἀκούσας, διελθεῖν. ἅπαντα γὰρ αὐτῷ ἐκ θεοῦ ὡς ἐοί τινι τῶν μεγίστων εὐτυχήσασι προφητῶν, καὶ ἔτι τὴν τῆς ζωῆς χρόνον τιμὴν τε καὶ δόξαν ἔσχε τῶν βασιλέων καὶ ἦ πλήθους, καὶ πλούτου δὲ μνήμην αἰώνιον ἔχει. τὰ γὰρ βιβλία ἅσα δὴ συγγραφάμενος καταλελοίπεν,

A hoc ipso magis accensi ad invidiam, inflexibiles ad clementiam, postulaverunt, ut juxta latam legem conjiceretur in leonum foveam. Darius autem sperans ope divina eripiendum a bestiis, hortatus est eum, ut præsentem casum æqvo ferret animo: & postqvam eo conjectus est, cum obsignasset lapidem, qui ori foveæ incumbebat vice ostii, domum reversus est: totamqve eam noctem sine cibo & somno exegit, de amici salute solicitus. diluculo autem surgens ad foveam se contulit: &, invento illæso signaculo, qvo lapidem obsignaverat, per apertam fenestram superne Danielem inclamavit, qværeps, an adhuc salvus sit. Ad qvam vocem cum ille responderet, illæsum se & incolumem, jussit eum è fovea bestiarum extrahi. inimici vero ejus videntes, ei nihil mali accidisse, noluerunt hoc Dei providentiæ tribuere, sed causam referentes in leonum saturitatem, ausi sunt etiam apud regem hoc asserere. at ille offensus eorum malitia, jussit multum carnium objici leonibus, & illis jam saturatis, inimicos Danielis in foveam conjici, ut appareat, si propter saturitatem eos non attingant, ac tum demum evidentissimum fuit vatem ope divina esse servatum. nam nemini ex eis pepercerunt, sed non secus, ac si fuissent famelici, & alimentis caruissent, sine mora eos dilaniaverunt. acuit autem ferarum rabiem non vexatio famis, qvæ jam eis exempta fuerat, sed objectorum malitia, Deo sic volente, ut ne bruta qvidem eam impunitam sinerent. Cum igitur ad hunc modum vatis insidiatores periissent, Darius rex per totum suum imperium nuncios dimisit, qui Danielis Deum prædicarent, hunc esse solum verum & omnipotentem Deum asseverando. ipsum deinde vatem in majore etiam, qvam ante, honore habuit, primum inter amicos locum ei tribuens. qui, cum ab omnibus Deo charus existimaretur, & propter hanc de se opinionem esset illustrissimus, ædificavit apud Ecbatana Mediæ turrim, opus pulcherrimum, & singulari admiratione dignum, quod in hodiernum usqve durat, & spectantibus recentissimæ structuræ videtur, ac si ea ipsa die, qua spectatur, esset absolutum: tantam novitatis speciem, & tam integram pulchritudinem habet, nihil omnino a tam longo tempore læsam, præter aliorum ædificiorum consvetudinem, quæ æqve atqve homines vetustatis injuriam sentiunt, nec firmitatem solum; sed etiam decorem sensim deperdunt. Mos autem durat usqve in præsens tempus, ut in ea turri sepeliantur Medorum reges & Persarum atqve Parthorum: ejusqve custodia sacerdoti Judaici generis hodieq; concreditur. Qvod autem in hoc viro præcipua dignum est admiratione, silentio non præteribimus. omnis enim eximia felicitas ut prophetæ excellentissimo ei contigit, & viventi tam apud reges qvam apud populum gratioso, & post obitum sempiternam memoriam consecuto. libri enim ejus, qvos conscriptos reliqvit,

etiam nunc apud nos ſeguntur, qui nobis certam fidem faciunt, quod Deus cum eo colloqvia miſcuerit, non ſolum enim futura prædixit, qvemadmodum alii prophetæ, verumetiam tempus, qvo eventura eſſent, præfiniit. & cum alii prophetæ calamitates prædicerent, ideoqve malam gratiam apud reges & multitudinem vulgarem inirent, hic bonarum rerum vates fuit, ut propter fauſtam ominationem qvidem benevolentiam omnium ſibi conciliaret, propter eventuum vero certitudinem fidem ſibi apud univerſum mortalium genus compararet. Extat enim in ejus ſcriptis, unde maxime illius prophetiæ certitudo poteſt colligi. ait enim ſe apud Suſa primariam Perſidis urbem cum ſodalibus prodiiſſe in campum, & ibi terræmotu repentino exorto, diffugientibus metu amicis, ſolum eſſe derelictum, ſeipſum qvoqve conſternatum in faciem & manus procidiſſe. ibi acceſſiſſe qvendam, excitantem ſe & jubentem, ut ſurgeret ac videret, qvæ poſt multa ſecula eventura eſſent ſuis civibus. ſurgenti deinde oſtenſum eſſe arietem magnum, enata habentem multa cornua, & in his ultimum cæteris celſius. verſis deinde ad Occidentem oculis, vidiſſe ſe hircum delatum per aërem concurriſſe cum ariete, & bis cornibus ictum proſtraviſſe humi & conculcaſſe pedibus. deinde vidiſſe enatum è fronte hirci cornu maximum, quo defracto, erupiſſe pro eo qvatuor alia, obverſa in ventos ſingulos. & ex his etiam aliud minus exortum ſcripſit, qvod poſtqvàm eſſet adultum, Deus, qvi hæc oſtendebat, dixit geſturum bellum contra gentem ipſius, & urbem vi expugnaturum, & ceremonias templi conturbaturum, ſacrificiaqve vetiturum per dies mille ducentos nonaginta ſex. hæc eſt viſio, qvam in campo apud Suſa ſe vidiſſe ſcripſit: eamqve Deum ſic interpretatum eſſe. Arietem ſignificare Perſarum & Medorum regna, cornua vero futuros in his reges, & horum ultimum deſignari per cornu ultimum. hunc enim fore divitiis & gloria præſtantiſſimũ. Per hircum vero indicari, & fore aliqvem è Græcorum regibus, qvi cum Perſa bis congreſſus eum prælio ſuperet, totumqve ejus imperium occupet. Per cornu vero illud magnum ex hirci fronte extans primum regem ſignificari, & per aliorum qvatuor pro illo pullulationem, & ad qvatuor terræ tractus ſingulorum verſionem, ſucceſſuros oſtendi, poſt primi regis mortem, & regni inter eos partitionem. hos neqve filios ejus neqve alioqvi ad cognationem ipſius pertinentes, multis annis per orbem habitatum regnaturos: ex hisq; exoriturum qvendam regem, qvi bellum gerat cum gente Judæorum & legibus, & formam inſtitutæ juxta has reipublicæ auferat: ſpoliatoq; templo, victimas in id induci per triẽnium prohibeat. qvæ qvidẽ calamitas genti noſtræ ſub Antiocho Epiphane accidit, ita ut futurũ Daniel ante multos añs ſcripſerat. Eodem autem modo ſcripſit & de Romanorum imperio,

Daniel.8.

ἀναγινώσκεται παρ' ἡμῖν ἔτι καὶ νῦν, καὶ πιστεύκαμεν ἐξ αὐτῶν, ὅτι δανιὴλ ὡμίλει τῷ θεῷ. οὐ γὰρ τὰ μέλοντα μόνον προφητεύων διετέλει καθάπερ καὶ οἱ ἄλλοι προφῆται, ἀλλὰ καὶ καιρὸν ὥριζεν, εἰς ὃν ταῦτα ἀποβήσεται. καὶ τῶν προφητῶν τὰ χείρω προλεγόντων, καὶ διὰ τοῦτο δυσχεραινομένων ὑπό τε βασιλέων καὶ τοῦ πλήθους, δανιὴλ ἀγαθῶν ἐγίνετο προφήτης αὐτοῖς. ὡς ἀπὸ μὲν τῆς εὐφημίας τῶν προλεγομένων, εὔνοιαν ὑπάρχειν αὐτῷ παντός. ἀπὸ δὲ τέλους αὐτῶν, ἀληθείας πίστιν καὶ δόξαν ἐμοὶ θειότητος, ὥστε τοῖς ἄλλοις ἀποφέρειν. καταλιπὼν γράψας, ὅθεν ἡμῖν τὸ τῆς ἀκριβοῦς αὐτοῦ προφητείας καὶ ἀνωμολόγητον, ἐποίησε δῆλον. φασὶ δὲ αὐτὸν γενόμενον ἐν σούσοις, ἐν τῇ μητροπόλει τῆς περσίδος, ὡς ἐξῆλθεν εἰς τὸ πεδίον μετ' ἑταίρων αὐτοῦ, σεισμοῦ καὶ κλόνου τῆς γῆς ἐξαίφνης γενομένου, καὶ καταληφθέντα μόνον, φυγόντων τῶν φίλων, καὶ πεσόντα μὲν ὅλον σῶμα παρεχθεῖς ὅτι τοὺς δύο χεῖρας, τινὲς δὲ ἀψαμένου αὐτοῦ, καὶ μεταξὺ κελεύοντος ἀναστῆναι, καὶ τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι τοῖς πολίταις ἰδεῖν μετὰ πολλῆς σπουδῆς. ἀναστάντι δὲ αὐτῷ, δεχθῆναι κριὸν ἑστηκότα μέγαν, πολλὰ μὲν σκιρτῶντα κέρατα, πλάγιον δὲ αὐτῶν ὑψηλότερον ἔχοντα. ἐπειτα ἀναβλέψαι μὲν εἰς τὴν δύσιν, θεάσασθαι δὲ τράγον ἀπ' αὐτῆς δι' ἀέρος φερόμενον, συῤῥάξαντα τοῦ κριοῦ καὶ τοῖς κέρασι δὶς ἀράξαντα δὶς, καταβαλεῖν αὐτὸν ὅλον τὴν γῆν, καὶ πατῆσαι, ἔπειτα τὸν τράγον ἰδεῖν, ἐκ δὲ μεταπτῶ μέγιστον ἀναφῦναι κέρας, οὗ κλασθέντος ἀναβλαστῆσαι τέσσαρα, καθ' ἕκαστον τῶν ἀνέμων τεταμμένα. ἐξ αὐτῶν δὲ ἀναχθῆναι καὶ ἄλλο μικρότερον ἀνέτειλαν. ὁ αὐξῆσαι ἔλεγεν αὐτῷ ὁ τοσαῦτα ἐπιδεικνὺς θεὸς, πολεμήσειν αὐτῷ τὸ ἔθνος, καὶ τὴν πόλιν αἱρήσειν καὶ κρατῆσαι, καὶ συγχεῖν, τὰ τε ἱερὰ τὸν ναὸν, καὶ τὰς θυσίας κωλύσειν ἐπὶ ἡμέρας ασϟς. ταῦτα μὲν ἰδεῖν, ἐν τῷ πεδίῳ τῷ ἐν σούσοις ὁ δανιὴλ ἑόρακε. κρῖναι δὲ αὐτῶν τὴν ὄψιν ἐκ φαντάσματος ἐθέλουσι τὸν θεὸν ἔτως. τὸν μὲν κριὸν, βασιλείας τὰς περσῶν καὶ μήδων σημαίνειν ἔφασκε. τὰ δὲ κέρατα, τοὺς βασιλεύσειν μέλλοντας, τὸ δὲ ἔσχατον κέρας σημαίνειν τὸν ἔσχατον βασιλέα. ἔτον γὰρ διοίσειν ἁπάντων πλούτῳ τε καὶ δόξῃ. τὸν δὲ τράγον δηλοῦν ὡς ἐκ τῶν ἑλλήνων τὶς βασιλεύων ἔσοιτο, ὃς τὴν πέρσῶν συμβαλὼν δὶς, κρατήσοι τῇ μάχῃ, καὶ καθαιρήσοι τὴν ἡγεμονίαν ἅπασαν. δηλεῦσθαι δὲ τὸ μεγάλου κέρατος ἐν τῷ μετώπῳ τοῦ τράγου, τὸν πρῶτον βασιλέα, καὶ τῶν τεσσάρων ἀναβλάστησιν ἐκπεσόντος ἐκείνου, καὶ τῶν πρὸς τοὺς τέσσαρας κλίμασι τῆς γῆς αὐτῶν ἀποστροφὴν ἑκάστου, τὰς διαδόχους μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πρώτου βασιλέως ἐμφανίζεσθαι, καὶ διαμερισμὸν εἰς αὐτοὺς τῆς βασιλείας, ὥστε μήτε παῖδας αὐτοῦ τέτταρας ὄντας, οὔτε συγγενεῖς, πολλοῖς ἔτεσιν ἄρξειν τῆς οἰκουμένης. ἥξειν δὲ ἐκ τούτων τινὰ βασιλέα, τὸν ἐκπολεμήσοντα τὸ ἔθνος καὶ τοὺς νόμους αὐτῶν, καὶ τὴν μὲν τέτταρας ἀφαιρήσεσθαι πολιτείαν, καὶ συλήσοντα τὸν ναὸν, καὶ τὰς θυσίας ἐπὶ ἔτη τρία κωλύσοντα ἐπιτελεσθῆναι. καὶ δὴ ταῦτα ἡμῶν σωζόντων τὸ ἔθνος παθεῖν ὑπ' ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς, καθὼς εἶδεν ὁ δανιὴλ, καὶ πολλοῖς ἔτεσιν ἐμπροσθεν ἀνέγραψε τὰ γενησόμενα. τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον δανιὴλος καὶ περὶ τῶν ῥωμαίων ἡγεμονίας ἀνέγραψε, καὶ ἐπ

καὶ ἐπὶ τοῖ αὐτῶν ἐρημωθήσεσθαι. ταῦτα πάντα σκέψασθαι δεῖ τὸν ἀναγινώσκοντα, καὶ τὰ συμβαίνοντα σκοποῦντας θαυμάζειν ὅτι τῇ τοῦ θεοῦ τιμῇ τὸν Δανιήλου, καὶ τοὺς ἀπιστοῦντας ἐκ τούτων εὑρίσκειν παλινῳδίας, οἱ τὴν τε πρόνοιαν ἐκβάλλουσι τοῦ βίου, καὶ τὸν θεὸν οὐκ ἀξιοῦσιν ἐπιτροπεύειν τῶν πραγμάτων, οὐδὲ ἐπὶ τῆς μακαρίας καὶ ἀφθάρτου φύσεως ἀφιᾶσιν εἶναί τῶν ὅλων ἐστίας κυβερνήτας τε καὶ σύμπαντα, ἄμοιρον δὲ ἡνιόχου καὶ φρονήσεως τὸν κόσμον αὐτόματος φέρεσθαι λέγουσιν. ὃς εἰ ἔστιν ἀπρονόητος τὸν τρόπον, καθάπερ καὶ τὰς ναῦς ἐρήμους κυβερνητῶν καταδυομένας ὁρῶμεν ὑπὸ τῶν πνευμάτων, ἢ καὶ τὰ ἅρματα πεπτωκότα μὴ ἐχόντων τοὺς ἡνιόχους αὐτοῖς ἐπιστρέφειν, διὰ τῆς ἀνηνίου φορᾶς ἀπωλώλει καὶ διεφθείρετο. τῆς γοῦν προειρημένης τοῦ Δανιήλου, δοκοῦσί μοι σφόδρα ἀληθοῦς δόξης ἁμαρτάνειν, οἱ τὴν θεοῦ μηδεμίαν εἶναι περὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἀποφαινόμενοι πρόνοιαν. οὐ γὰρ ἂν κατὰ τὴν ἐκείνου προφητείαν συνέβαινεν, εἰ αὐτομάτως πως τὸν κόσμον διέπεσθαι πάντα ὁρῶμεν ἀπβαίνοντα; ἐγὼ μὲν οὖν ὡς εὗρον καὶ ἔγραψα; εἰ δέ τις ἄλλως δοξάζειν βούλοιτο περὶ αὐτῶν, ἀνέγκλητον ἐχέτω τὴν ἑτερογνωμοσύνην.

A & quantam vastitatem illaturi essent nostris hominibus. Hæc omnia divinitus sibi demonstrata scripto tradidit, & posteris legenda reliqvit, ut videntes eventum non discrepare a prædictionibus, Danielem mirentur ob tam insignem honorem illi a Deo habitum: simulqve Epicureorum error coarguatur, qui providentiam è vita ejiciunt, & Deo regimen rerum nolunt permittere, nec credunt universitatem a beata illa, & immortali essentia vel conservari vel gubernari, sed sine rectore & curatore mundum suopte impetu ferri asseverant. qui si ita, ut illi autumant, careret præside, qvemadmodum naves sine gubernatoribus videmus procellis & fluctibus obrui, currusqvè aurigis destitutos everti ac confringi: ita & ipse perderetur immoderato impetu. Qvamobrem dum Danielis vaticinia B C consido, non possum non damnare istorum insscitiam, qui Deo negant curæ esse res mortalium. qui enim fieri potuit, ut prophetiis ejus responderet eventus, si temere in mundo gererentur omnia? Verum ego hæc ita, ut inveni, in literas retuli, qvod si qvis mavult diversam opinionem seqvi, id per me quidem erit illi integrum.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως κύρος ὁ περσῶν βασιλεὺς, τοὺς ἰουδαίους ἀπολύσας ἐκ βαβυλῶνος, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν δοὺς αὐτοῖς χρήματα. Κεφ. α.

Οτι διεκώλυσαν αὐτοὺς οἱ τοῦ βασιλέως ἡγεμόνες καθαιρεθῆναι τὸ ἱερὸν, ἐμποδὼν γινόμενοι τοῖς ἔργοις. Κεφ. β.

Ως κύρου τελευτήσαντος, καμβύσης ὁ παῖς αὐτοῦ ἀφιλαβὼν τὴν ἡγεμονίαν, ἐκώλυσε πάντας ἀπαγορεῦσαι τοῖς ἰουδαίοις οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν. Κεφ. γ.

Οτι δαρεῖος ὁ ὑστάσπου βασιλεύσας περσῶν ἐτίμησε τοὺς ἰουδαίων ἔθνους, καὶ τὸν ναὸν ᾠκοδόμησεν. Κεφ. δ.

Ως μετ' αὐτὸν ὁ παῖς αὐτοῦ ξέρξης, οἰκείως πρὸς τοὺς ἰουδαίους διετέθη. Κεφ. ε.

Οτι βασιλεύοντος ξέρξου μικρᾶς τινος τῶν ἰουδαίων πᾶν τὸ ἔθνος ἐκινδύνευσε διὰ ἀμάνου δόλον. Κεφ. ς.

Ως βαγώας ὁ ξέρξου νεώτερος στρατηγὸς, πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐξύβρισεν. Κεφ. ζ.

Οσα ὁ μακεδόνων βασιλεὺς ἀλέξανδρος εὐηργέτησεν αὐτοὺς, χρησάμενος τῇ ἰουδαίᾳ. Κεφ. η.

HÆC IN UNDECIMO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Cyrus Perſarum rex Judæos Babylone dimiſſos priſtinas ſedes repetere permittit, collata eis in ædificationem templi pecunia. Cap. I.

Regii duces & Satrapæ Judæos ab ædificatione templi prohibent. Cap. II.

Cyro mortuo, Cambyſes ejus filius & ſucceſſor Judæos ab ædificando templo omnino prohibet. Cap. III.

Darius Hyſtaſpis filius Perſarum regnum adeptus Judæorum gentem in honore habet, & templum ædificat. Cap. IV.

Xerxis Darii filii in Judæorum gentem beneficia. Cap. V.

Qvomodo, Artaxerxe regnante, parum abfuit, quin tota Judæorum gens Amani dolo extingveretur. Cap. VI.

Bagoſes, penes qvem Artaxerxis junioris exercitus fuit imperium, multis injuriis Judæos afficit. Cap. VII.

Qvanta Alexander Macedonum rex in Judæos beneficia contulerit. Cap. VIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΛΟΓΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER UNDECIMUS.

Κεφάλαιον ά.

Ως κύρος ὁ περσῶν βασιλεὺς τὸς ἰουδαίους ἀπολύσας ἐκ βαβυλῶνος εἰς τ' οἰκείαν, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τ' ναὸν δὸς αὐτῶς χρήματα.

CAP. I.

Cyrus Perſarum rex Judæos Babylone dimiſſos priſtinas ſedes permittit repetere, collata eis in ædificationem templi pecunia.

ΤΟ μὲν πρῶτον ἔτος τῆς κύρου βασιλείας, ὃν ἑβδομηκοστὸν ἀφ' ἧς ἡμέρας μετῳκίσθησαν εἰς βαβυλῶνα σωέπεσον, ἐλέησεν ὁ θεὸς τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν συμφορὰν ἐκείνων τ' παλαιπώρων. καὶ καθὼς προεῖπεν αὐτοῖς διὰ ἱερεμίου τ' προφήτου, πρὶν καταστραφῆναι τὴν πόλιν, ὡς μὴ τὸ δουλεῦσαι ναβοχοδονόσορῳ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ, ἀλλὰ ταύτην ἀναμεῖναι τὴν δουλείαν ὅπου ἔτη ἑβδομήκοντα, πάλιν αὐτοὺς εἰς τὸν πάτριον ἀποκατασταθῆναι χώραν, καὶ τ' ναὸν οἰκοδομῆσαι, καὶ τῆς ἀρχαίας ἀπολαῦσαι εὐδαιμονίας, ταῦτ' αὐτοῖς προέλεγε. παρορμήσας δὲ τὴν κύρου ψυχὴν, ἐπέτρεψεν αὐτὸν γράψαι καὶ πᾶσιν τοῖς ἀσίαν, ὅτι κύρος ὁ βασιλεὺς λέγει. ἐπειδή με ὁ θεὸς ὁ μέγας, τῆς οἰκουμένης ἀποδείξε βασιλέα, πείθομαι ἐγὼ εἶναι ὃν τὸ τ' ἰσραηλιτῶν ἔθνος προσκυνεῖ. καὶ γὰρ τὸ ἐμὸν προεῖπεν ὄνομα διὰ τ' προφητῶν, καὶ ὅτι τὸν ναὸν αὐτῷ οἰκοδομήσω ἐν ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἰουδαίᾳ χώρᾳ. ταῦτα δ' ἐγὼ κύρος, ἀναγινώσκων τὸ βιβλίον, ὃ τῆς αὐτοῦ προφητείας ὁ ἡσαΐας κατέλιπε, προεῖπεν ὅτι καὶ χεὶρ ἐν διαρρήτῳ εἶπεν ταῦτα λέγειν τὸν θεὸν, ὅτι βέλομαι κύρον ἐγὼ ὃν πολλῶν ἐθνῶν καὶ μεγάλων ἀποδέξαι βασιλέα, πέμψαι μὲ τὸν λαὸν εἰς τὴν ἰουδαίαν γῆν, καὶ οἰκοδομῆσαι μὲ τὸν ναόν. ταῦτα ἡσαΐας προεφήτευσεν διακοσιοστὸν ἢ καταστραφῆναι τὸν ναὸν, ἔτεσιν ῥμ'. ταῦτ' οὖν ἀναγνοὺς τὸν κύρον, καὶ θαυμάσας τὸ θεῖον ὁρμὴ τις ἔλαβε καὶ φιλοτιμία ποιῆσαι τὰ γεγραμμένα. καλέσας τε τὸς ὀπιφανεστάτους ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίων, συγχωρεῖν αὐτοῖς ἔφη βαδίζειν εἰς τὴν αὐτῶν πατρίδα, καὶ ἀνασῆσαι τε τὴν πόλιν ἱερουσόλυμα, καὶ τὸν θεοῦ ναόν. ἔσεσθαι γὰρ αὐτοῖς καὶ θεὸν σύμμαχον, αὐτόν τε γράψειν τοῖς ἡγουμένοις σκεπτῇ τῇ

PRimo autem anno regni Cyri, qui fuit transmigrationis noſtræ Babylonicæ ſeptuageſimus, miſeratus eſt Deus captivitatem & Calamitatem ærumnoſi illius populi: & ſicut illis per Hieremiam prophetam ante dirutam urbem prædixerat, qvod, poſtqvam ſervierint Nabuchodonoſoro ejusqve poſteris per annos ſeptuaginta, rurſum eos reſtituturus eſſet in patriam, & ædificato templo redituri eſſent ad felicitatem priſtinam, ita eis omnia præſtitit. Excitato enim ad id Cyri animo, effecit, ut ille in hunc modum per univerſam Aſiam ſcriberet: Hæc dicit Cyrus rex: Qvoniam me Deus maximus orbis regem conſtituit, hunc illum eſſe credo, qvem Iſraelitarum adorat populus. Is enim meum nomen per ſuos prophetas prædixit, & qvod templum ejus ædificaturus ſim Hieroſolymis in terra Judæa. Hoc autem Cyrus cognovit ex lectione libri, qui Eſaiæ prophetias continet, ducentis & decem annis ante ipſius ætatem conſcriptas. Hic enim ſecretum hoc Deum ſibi indicaſſe dixit, qvod vellet, Cyrum, qvem multarum ac magnarum gentium regem declaraturus eſſet, remittere populum ſuum in terram Judæam, & templum ſuum ædificare denuo. Hæc Eſaias prædixit centum qvadraginta annis, antequam templum devaſtatum eſt. Qvibus lectis, rex admiratus vatis divinitatem correptus eſt cupidine exeqvendi, quæ ſcripta legerat: convocatisqve clarioribus apud Babylonem Judæis, ait ſe illis permittere, ut proficiſcantur in patriam, urbemqve Hieroſolyma, & Dei templum ædificent denuo. Nam & ipſum Deum futurum illis auxilio, & ſe ſcripturum vi-

I. Eſdr. I. 3. Eſdr. 2.

a primo anno Hieremiæ

cinis Judææ ducibus ac ſatrapis, ut conferant eis aurum & argentum ad templi fabricam, & victimas ad ſacrificia. Hoc mandato à Cyro accepto, duarum tribuum principes, Judæ & Ben jamiticæ, ſimulqve Levitæ & ſacerdotes, propere Hieroſolyma ſe conferunt: multi enim maluerunt manere apud Babylonem, non ſuſtinentes poſſeſſiones ſuas relinqvere. Qvo cum pervenisſent, omnes amici regii fuerunt eis auxilio, conferebantqve ad templi ſtructuram alii aurum, argentum alii, nonnulli pecudum & eqvorum multitudinem: ſolventesqve vota, qvibus damnati fuerant, offerebant ſolennes victimas, qvaſi urbem denuo conderent, & priſtinum patrii ritus uſum reciperent. Nam & vaſa, qvibus olim templum ſpoliaverat Nabuchodonoſorus, per Cyrum tunc è Babylone remiſſa fuerant. ea Mithridati ærarii regii præfecto tradita ſunt, perferenda ad Abaſſarem, aſſervanda apud eum, dum templum ædificaretur: cui mandatum eſt, quam primum id abſolutum eſſet, mox ea ſacerdotibus & magiſtratibus populi redderet in templum reſtituenda. qvin & epiſtolam ad Syriæ ſatrapas in hæc verba ſcripſit: Rex Cyrus Siſinæ & Sarabaſanæ S. Judæis, qui regionem meam habitant, permiſi, ut, qvicunq; vellent, in propriam patriam reverſi urbem denuo conderent, & templum Dei Hieroſolymis ædificarent eodem, quo prius, loco. miſi autem eo etiam ærarii mei præfectum Mithridatem, & Zorobabelem principem Judæorum, ut, fundamentis jactis, templum ſuperſtruant altitudine cubitorum ſexaginta. & totidem latitudine, faciantq; tres ordines è lapide polito, & ûnum ligneum è materie, qvam fert ea regio: ſimiliter & altare, ſuper qvo ſacrificent Deo: qvos ſumptus omnes de meo volo fieri. Vaſa qvoq;, quæ Nabuchodonoſorus rex de templo prædatus eſt, mitto per Mithridatem ærarii præfectum & Zorobabelem Judæorum principem, ut ea perferant Hieroſolyma, & in templum Dei reſtituant: qvorum numerus eſt hic: pſycteres aurei quinquaginta, argentei qvadringenti, thericlea pocula aurea quinqvaginta, argentea quadringenta, ſitulæ aureæ qvinqvaginta, argenteæ quingentæ, libatoria aurea triginta, argentea trecenta, phialæ aureæ triginta, argenteæ bis mille & qvadringentæ, præterea vaſa alia magna mille. Concedo etiam eis eosdem reditus, qvos majores eorum ſoliti ſunt accipere, in pretium pecudum, & vini & olei drachmas ducentaqvinqve millia qvingentas, & in ſimilam artabas duo millia qvingentas, atqve hæc è Samariæ tributis præberi volo. immolabuntqve ſacerdotes has victimas juxta Moyſis legem Hieroſolymis, & inter ſacra precabuntur Deum pro ſalute regis ejusq; generis, ut regnum Perſarum incolume maneat. Qvi vero per inobedientiam hæc mandata noſtra irrita habuerint, eos in crucem agi volo, & facultates ipſorum fiſco noſtro attribui. Atqve hoc fuit epiſtolæ argumentum. Numerus autem eorum, qui e captivitate convenerant Hieroſolyma, quadraginta duo millia fuêre, & inſuper qvadringenti ſexaginta duo.

Eſa. 6, 6.

χώρα τ̃ ἰουδαίων, ἡγεμόναν καὶ σατραπῶν, ἵνα συμβάλωνται χρυσὸν αὐτῆς, καὶ ἄργυρον εἰς τὴν οἰκοδομίαν ℔ ναῦ, καὶ περὶ τ̃ τὰ βρέμματα περὶ τὰς θυσίας. ταῦτα κύρ. καλῶς εἰλαντ℗ τοῖς ἰσραηλίταις, ἐξώρμησαν οἱ τ̃ δύο φυλῶν ἄρχοντες τῆς ἰούδα κ̀ τῆς βενιαμὶν ℗, οἵ τε λεῖται καὶ ἱερεῖς, εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. πολλοὶ γὰρ κατέμειναν ἐν τῇ βαβυλῶνι, τὰ κτήματα καταλιπεῖν ℔ θέλοντες. κ̀ ὡραγενομένοις αὐτοῖς οἱ ℔ βασιλέως φίλοι πάντες ἐσθῆσιν κ̀ συνεισέφερον εἰς ℔ ναοῦ κατασκευὴν, οἱ μὲν χρυσὸν, οἱ δ̀ ἄργυρον, οἱ δ̀ βοσκημάτων πλῆθ℗ σὺν ἵπποις, καὶ τὰς τ̃ εὐχὰς ἀπεδόσαν τ̃ θ̃ῳ, καὶ τὰς νομιζομένας κ̀ τὸ παλαιὸν θυσίας ἐπετέλουν, ὥσπερ ἀναπτομένης αὐτοῖς τ̃ς πόλεως, κ̀ ἀνακτίσεως τ̃ ἐκκλησίας περὶ τὴν θρησκείαν συνηθείας, ὠπέπεμψε δ̀ αὐτοῖς κύρ℗ κ̀ τὰ σκεύη ℔ θ̃ῦ, ἃ συλήσας τὸν ναὸν βασιλεὺς ναβοχοδονόσορ℗ εἰς τὴν βαβυλῶνα ἐκόμισε. παρέδωκε δ̀ ταῦτα φέρειν μιθριδάτῃ τ̃ γαζοφύλακι αὐτ℗, περσικὰς δοῦναι αὐτὰ ἀβασσάρῳ, ὅπως φυλάττῃ μέχρι τ̃ς οἰκοδομίας ℔ ναοῦ. τελεσθέντ℗ δ̀ αὐτ℗, ὡς ἔδωκε τοῖς ἱερεῦσι κ̀ ἀρχιερεῦσι κ̀ τοῖς ἡγουμένοις, εἰς τὸν ναὸν ἀποδοθῆναι ἐκέλευσε. πέμπει δ̀ καὶ σισίνην κ̀ σαραβασάνην χαίρειν. ἰουδαίων τ̃ ἐν τῇ ἐμῇ χώρᾳ κατοικούντων ἐπέτρεψα τοῖς βουλομένοις εἰς τὴν ἰδίαν ἀπελθεῖν πατρίδα, τήν τε πόλιν ἀνακτίζειν, κ̀ τὸν ναὸν οἰκοδομῆσαι τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ℔ θ̃ῦ, ὅπερ ℔ αὐτοῦ τόπου ἐφ' ℔ κ̀ πρότερον. κατέπεμψα δέ μοι κ̀ τὸν γαζοφύλακα μιθριδάτην, κ̀ ζοροβάβηλον τὸν ἄρχοντα τ̃ ἰουδαίων, ἵνα θεμελίους βάλωνται ℔ ναοῦ, κ̀ οἰκοδομήσωσιν αὐτὸν, ὕψος μὲν πήχεις ξ. τὸ δ̀ αὐτὸν κ̀ τὸ εὖρ℗. λίθοις μὲν ξεστοῖς τρισὶ ποιησάμενοι δόμους. ℭ ἐναζύλινον ἐγχώριον. ὁμοίως δ̀ κ̀ θυσιαστήριον ἐφ' ℔ θύσωσι τ̃ θ̃ῷ. τὴν δ̀ εἰς ταῦτα δαπάνην, ἐκ τ̃ ἐμαυτοῦ φιλοτιμίας βούλομαι. κ̀ τὰ σκεύη δ̀ ἃ ἐσύλησεν ἐκ ℔ ναοῦ ναβοχοδονόσορ℗ ὁ βασιλεὺς, ἐπεμψα ἀποδοῦναι μιθριδάτῃ τ̃ γαζοφύλακι, κ̀ ζοροβάβηλῳ τῷ ἄρχοντι τ̃ ἰουδαίων, ἵνα διακομίσωσιν εἰς ἱεροσόλυμα, ℭ ἀποκαταστήσωσιν εἰς τὸν ναὸν ℔ θ̃ῦ. ὁ δ̀ ἀριθμὸς αὐτῶν ἐστι τοιοῦτος. ψυκτῆρες χρύσεοι ν. ἀργύρεοι υ. θηλύκλεια χρύσεα ν. ἀργύρεα υ. κάδοι χρύσεοι ν. ἀργύρεοι Φ. αὐτοσύλαι χρύσεαι λ. ἀργύρεαι τ. φιάλαι χρύσιναι λ. ἀργύρεαι ͵ευ. σκεύη δ̀ ἄλλα μεγάλα χίλια. συγχωρῶ δ̀ αὐτοῖς ℭ τὴν ἐκ προγόνων εἰωθυῖαν τιμὴν, κτηνῶν ℭ οἴνου ℭ ἐλαίου, δραχμὰς ἑκατὸν μυριάδας πεντακισχιλίας καὶ πεντακοσίας, κ̀ εἰς σεμίδαλιν πυρῶν ἀρτάβας ͵βφ. κελεύω δ̀ τὴν τούτων χορηγίαν, ἐκ τ̃ τῆς σαμαρείας γινεσῶν φόρων. ἐπίσασι δ̀ τὰ ἱερεῖα ταῦτα κ̀ τὰς μωσέως νόμους οἱ ἱερεῖς ἐν ἱεροσολύμοις, κ̀ προσφέροντες εὔξονται τ̃ θ̃ῷ περὶ σωτηρίας τε ℔ βασιλέως κ̀ ℔ γένους αὐτ℗, ὅπως ἡ περσῶν βασιλεία διαμένῃ. τοὺς δ̀ ἀφανίσαντας τούτων ℭ ἀκυρώσαντας, ἀναστανρωθήναι βούλομαι, ℭ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἶναι βασιλικάς. ℭ ἡ μὲν ἐπιστολὴ ταῦτ' ἐδήλου. τ̃ δ̀ ἐκ τ̃ς αἰχμαλωσίας ἐπανελθόντων εἰς ἱεροσόλυμα, μυριάδες ἦσαν δ'. καὶ χίλιοι ὑξ℗.

Καφά-

Κεφάλαιον Β.

ὅτι ἰουδαίους διεκώλυσαν οἱ τοῦ Βασιλέως ἡγεμόνες καταστάσαι τὸ ἱερὸν, ἐμποδὼν γενόμενοι τοῖς ἔργοις.

Βαλλομένων οὖν τὰς θεμελίους τοῦ ναοῦ, καὶ ὡκοδομεῖτο τὸ οἰκοδόμειον αὐτοῦ λίαν ἐσπουδασμένως, τὸ μὲν ἐξ ἔθνη, καὶ μάλιστα τὰ χουθαίων, ἐς ὧν τῆς περσίδος καὶ μηδικῆς ἀρχῆς συλλαμασσὴρ ὁ τοῦ ἀσσυρίων βασιλέως κατῴκισεν ἐν σαμαρείᾳ, ὅτε τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸν ἀνάστατον ἐποίησε, παρεκάλουν τοὺς σατράπας καὶ τοὺς ἐπιμελομένους, ἐμποδίζειν τοὺς ἰουδαίους μὴ τὸ τῆς πόλεως ἀνάστασιν, καὶ τῶν δὲ ναῶν κατασκαφάς. οἱ δὲ καὶ χρήμασι διαφθαρέντες ὑπ' αὐτῶν, ἀπημπόλησαν τοῖς χουθαίοις τὸ μὴ τοὺς ἰουδαίους ἀμελεῖν καὶ ῥᾳθυμεῖν τῆς οἰκοδομίας. κύρου γὰρ μὴ εἰδότος ἄλλως ἀσχολουμένου πολέμοις ἀγωνιζομένου τότε πρὸς μασσαγέτας δεινὸν συνέβη τελευτῆσαι τὸν βίον. καμβύσου δὲ τοῦ κύρου παῖδος τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, οἱ ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ καὶ ἀμμανίταις, καὶ μωαβίταις, καὶ σαμαρείᾳ, γράφουσιν ἐπιστολὴν καμβύσῃ δηλοῦσαν τάδε. δέσποτα οἱ παῖδές σου, ῥαθυμοῦντος σου πρὸς τὰ πράγματα γράφομεν, καὶ σεμελίου ὁ γραμματεὺς, καὶ οἱ τῆς βουλῆς τῆς ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ κριταί. γινώσκειν σε δεῖ βασιλεῦ, ὅτι οἱ ἰουδαῖοι οἱ εἰς βαβυλῶνα ἀναχθέντες, ἐληλύθασιν εἰς τὴν ἡμετέραν, καὶ τὴν τε πόλιν ἀποστάτην πονηρὰν οἰκοδομοῦσι, καὶ τὰς ἀγορὰς αὐτῆς ἐπισκευάζουσι τά τε τείχη καὶ ναὸν ἀνεγείρουσι. ἴσως μὲν οὖν τοῦτο τῶν ἡμῶν, ἕως φόρους αὐτοὺς τελεῖν ἀποκωλύωσιν, ἢ συναχθεῖν ἐθελήσωσι. ἀλλὰ καὶ βασιλεῦσιν αἰτήσουσι, καὶ ἄρχειν μᾶλλον ἢ ὑπακούειν ἐθελήσουσι. συνεργοῦντων οὖν τοῦ τὸν ναὸν καὶ ἀποδαζομένων, καλῶς ἐδόξεν ἔχειν ἡμῖν, γράψαι σοι βασιλεῦ, καὶ μὴ ἀγνοεῖν, ὅπως ἐπισκέψῃ τὰς τῶν πατέρων σου βίβλους. εὑρήσεις γὰρ ἐν αὐταῖς ἀποστάτας καὶ τοὺς βασιλέων ἐχθροὺς ἰουδαίους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν, ἣ ἀεὶ καὶ νῦν ἠρημωμένη. ἐδόξε δὲ ἡμῖν καὶ ταῦτα σοι δηλῶσαι, ἀγνοεῖσθαι ἵνα, ὅτι τῆς πόλεως ἐὰν οἰκισθείσης, καὶ τὸν κύκλον τοῦ τείχους ἀποκλεισθέντος, ἀποκλείεταί σοι ἡ ὁδὸς ἡ ἐπὶ κοίλην συρίαν καὶ φοινίκην.

CAP. II.

Regii duces & satrapæ Judæos ab ædificatione templi prohibent.

HI dum templi fundamenta jaciunt, & in hoc ædificando toti sunt, circum finitimæ gentes, præcipue Chuthæi, quibus olim è Perside ac Media traductis Salmanasar Assyriorum rex in Samaria, Israelitis inde sublatis, novas sedes dederat, rogabant satrapas & eos, quibus commendata erat hæc ædificatio, ut Judæos impedirent, quo minus urbem ac templum instaurare valeant. Illi vero pecuniis etiam corrupti, vendiderunt Chuthæis suam circa demandatum officium cessationem & negligentiam, Cyro nescio, utpote distracto in alia negotia, qui demum Massagetico bello periit. Cambyse deinde in paternum principatum succedente, ex Syria & Phœnice Ammanitarumqve & Moabitarum ac Samaritarum regionibus redditur ei talis epistola: Domine, servi tui, Rathymus commentariensis, & Semelius scriba, & magistratus Phœnices ac Syriæ. Cognoscere te oportet, rex, quod Judæi, qui Babylonem traducti fuerant, in regionem nostram venerunt, & civitatem ob defectionem merito deletam restituunt, forumqve rerum venalium: reparant etiam mœnia & templum extruunt. quod si ita pergere sinantur, scito, eos nec tributa persoluturos amplius, nec imperata facturos. opponentes enim seipsos regibus imperare potius quam servire conabuntur. Qvando igitur jam fervet templi ædificatio, visum est nostri officii non dissimulare hoc negotium, & admonere, ut inspicias majorum tuorum commentarios, inventurus in eis Judæos regum desertores & hostes, urbemqve ipsorum ob hoc crimen desolatam ac dirutam. quin hoc qvoqve admonendus es, qvod si hæc urbs incolatur denuo, mœniumqve ambitum absolvat, intercludetur tibi via in Phœnicen & cavam Syriam.

Κεφάλαιον Γ.

ὡς καμβύσης ὁ κύρου ὅλως παντὸς ἀπηγόρευσε τοῖς ἰουδαίοις οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν.

ΑΝαγνοὺς οὖν ὁ καμβύσης τὴν ἐπιστολὴν, καὶ φύσει πονηρὸς ὢν, κινούμενος ἐπὶ δεδηλωμένοις, ἔγραφε πάδε λέγων. βασιλεὺς καμβύσης ῥαθύμως πρὸς γράφοντα τὰ μεταπίπτοντα, καὶ βελσεμῷ, καὶ σεμηλίῳ γραμματεῖ, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς συνταξαμένοις, καὶ οἰκοῦσιν ἐν σαμαρείᾳ καὶ φοινίκῃ, τάδε λέγει. ἀναγνοὺς τὰ πεμφθέντα παρ' ὑμῶν γράμματα, ἐκέλευσα ἐπισκέψασθαι τὰ τῶν προγόνων μου βιβλία· καὶ εὑρέθη ἡ πόλις ἐχθρὰ βασιλεῦσιν αἰεὶ γεγενημένη, καὶ στάσεις καὶ πολέμους οἱ ἐνοικοῦντες πραγματευόμενοι. καὶ βασιλεῖς αὐτῶν ἔγνωμεν δυνατοὺς καὶ βιαίους, φορολογήσαντας κοίλην συρίαν καὶ φοινίκην. ἐγὼ τοίνυν προστάττω μὴ συγχωρεῖν τοῖς ἰουδαίοις ἀνοικοδομεῖν τὴν πόλιν,

CAP. III.

Cambyses Judæos ab ædificando templo omnino prohibet.

CAmbyses autem, lecta epistola, cum esset, alioqvin etiam natus ad malitiam, gravite commotus rescripsit hoc modo. Rex Cambyses Rathymo commentariensi, & Belsemo, & Semelio scribæ, & reliqvis Samariæ ac Phœnices habitatoribus hæc dicit. Lectis, qvas misistis, literis, jussi inspici majorum meorum commentarios, ubi inventum est, urbem istā semper inimicam fuisse regibus, habitatoresq; ejus seditiosos perpetuo fuduisse concitandis bellis & rerum novitatibus qvodq; reges habuerint potentes ac violentos, qui continuis tributorum exactionibus Phœnicem & cavam Syriam vexaverint. Ego igitur jubeo, non permitti Judæos urbem denuo condere,

II. Esdr. 4.

ne per hanc occasionem crescat eorum malitia, A qva concitati hactenus rebelles fuerunt regibus. His literis perlectis, Rathymus & scriba Semelius cum collegis evestigio, consensis equis, properarunt Hierosolyma, ducentes secum magnam hominum multitudinem, prohibueruntqve Judæos, ne urbem & templum ædificare pergerent. Itaqve dilatum est id opus per annos novem usqve in secundum annum regni Darii Persarum regis. Cambyses enim, cum per sexennium regnasset, subacta interim Ægypto, revertens ab ea expeditione, apud Damascum est mortuus.

III. Sublatis deinde Magis, qui post ejus obitum regnum per integrum annum occupaverant, septem illæ Persarum familiæ Hystaspis filium Darium communibus suffragiis regem declaraverunt.

μὴ δὴ πλέον αὐξηθῇ τὰ τῆς κακίας αὐτῶν, ἡ χρώμενοι τοὺς βασιλεῖς ἀφεστεκασι. τούτων ἀναγνωσθέντων τῶν γραμμάτων, ὁ βασιλεὺς ὁ σεμέλιος γραμματεὺς, καὶ οἱ τούτοις συντεταγμένοι ὡς ἔδει, σπουδὴν ποιησάμενοι ἵππους, ἔστειλαν εἰς ἱεροσόλυμα, πολὺ πλῆθος ἐπαγόμενοι πολύ. καὶ διακωλύουσιν οἰκοδομεῖν τοὺς ἰουδαίους τὴν πόλιν καὶ τὸν ναόν. ἐ ταῦτα μὲν ἐπράχθη τὰ ἔργα μέχρι ἔτους δευτέρου τῆς δαρείου βασιλείας τῶν περσῶν ἐπ᾽ ἄλλα ἔτη δ᾽. καμβύσου γὰρ ἐξ ἔτη βασιλεύσαντος, καταστρεψαμένου τὰ τούτοις τὴν αἴγυπτον, ἀποστρέψας ἐτελεύτησεν ἐν δαμασκῷ. μεθ᾽ ἣν τὴν τῶν μάγων ἀναίρεσιν, οἱ μὴ τὸν καμβύσου γένος τὴν περσῶν ἀρχὴν ἐνιαυτὸν κατέχον, οἱ λεγόμενοι ἑπτὰ οἶκοι τῶν περσῶν, τὸν ὑστάσπου παῖδα δαρεῖον ἀποδεῖξαι βασιλέα.

CAP. IV.

Darius Hystaspis filius Judæis templum ædificat.

Κεφάλαιον δ΄.

Οτι δαρεῖος ὁ ὑστάσπου τὸν ναὸν ἰουδαίοις ᾠκοδόμησεν.

1. Esdr. 5. 6 IS adhuc privatus voverat Deo, si regnum adipisceretur, quicquid sacrorum vasorum apud Babylonem esset, remissurum se in templum Hierosolyma: & forte fortuna per illud tempus venerat ad eum a Hierosolymis Zorobabel, qvi captivorum Judæorum dux declaratus fuerat. nam erat vetus regis amicus, qvamobrem inter satellites cum aliis duobus assumptus, speratum honorem consecutus est. Primo autem sui regni anno Darius splendido ac magnifico apparatu excepit tam domesticos suos qvam Medorum ac Persarum satrapas, provinciarumqve præsides ab Indis usqve ad Æthiopas, & præfectos copiis per centum viginti septem satrapias. Cumqve ad satietatem epulati, discessissent cubitum ad suum quisqve diversorium, Darius post brevem in lecto qvietem a somno relictus, nec valens redormiscere, cœpit fabulari cum tribus satellitibus: &, qui proponendam a se qvæstionem verius ac prudentius solverit, ei præmium fore promisit usum purpuræ & aurei poculi: in cubatu qvoq; ac vectatione usurum instrumento aureo, & tiara byssina ac torqve aureo: & in consessu habiturum locum regi proximum, annumeratū inter gentiles regios. post hæc promissa qværit ex primo, num vinum maxime polleat; ex secundo, num reges; ex tertio, nū mulieres, an forte veritas magis qvam hæc omnia. his ad inqvirendum propositis siluit. Mane vero accersivit megistanas & satrapas ac toparchas, residensq; ubi solebat jura reddere, jubet satellitum illorum qvemqve coram toto cœtu respondere ad qvæstionem sibi propositam, quid ipsi videatur verius. Tum primus eorum sic exorsus est vini prædicare potentiam. Viri illustrissimi, eqvidem vino potentiæ palmam tribuere haud dubito, dum ejus virium hinc conjecturā capio. Animadverto enim, qvod qvorumvis potantium mentem subvertit, & vel regis animum sic afficit,

ΟΤΤ᾽ ἰδιώτης ὢν ἠύξατο τῷ θεῷ εἰ γένοιτο βασιλεὺς πάντα τὰ σκεύη ἃ θεοῦ, ὅσα λοιπὰ ἐπὶ βαβυλῶνι, πέμψειν εἰς τὸν ναὸν τὸν ἐν ἱεροσολύμοις. ἔτυχε γὰρ κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἀφικόμενος πρὸς δαρεῖον ἐξ ἱεροσολύμων ζοροβάβελος, ὃς τῶν αἰχμαλώτων ἰουδαίων ἡγεμὼν ἀποδέδεικτο. πάλαι γὰρ ἦν αὐτῷ φιλία πρὸς τὸν βασιλέα. ὢ δὴ καὶ σωματοφυλακῶν αὐτὸν μετ᾽ ἄλλων δύο κελθεὶς ἄξιος, ἀπέλαβεν ἧς ἔλπισε τιμῆς. τοῦ γὰρ πρώτου τῆς βασιλείας ἔτους δαρεῖος ὑποδέχεται λαμπρῶς, καὶ μετὰ πολλῆς φροντίδος, τάς τε ὡς αὐτὸν καὶ τοὺς οἴκοι γεγονότας, καὶ τοὺς τῶν μήδων ἡγεμόνας καὶ σατράπας τῆς περσίδος, καὶ τοπάρχας τῆς ἰνδικῆς ἄχρι τῆς αἰθιοπίας καὶ τοὺς στρατηγοὺς τῶν ρκζ σατραπῶν. ἐπεὶ δὲ κατακληθέντες ἄχρι κόρου καὶ πλησμονῆς, ἀνέλυσαν κοιμησόμενοι παρ᾽ αὐτοῖς ἕκαστοι, δαρεῖος ὁ βασιλεὺς ἐλθὼν ἐπὶ τὴν κοίτην, καὶ βραχὺ τῆς νυκτὸς ἀναπαυσάμενος, ἐξύπνος γίνεται. καὶ μηκέτι καταλιμπάνειν δυνάμενος, εἰς ὁμιλίαν τρέπεται μετὰ τῶν σωματοφυλάκων, καὶ τοὺς λόγους ἐρωτᾷ, τίνι ὧν αὐτὸς ἀνακρίνειν μέλλοι, τὸν ἀληθέστερον καὶ συνετώτερον, τούτῳ δώρας δώσειν ὑπερέχειν νικητήριον, πορφύρας ἐνδύσεσθαι, καὶ ἐν σκιπώμασι χρυσοῖς πίνειν, καὶ ὄπισθε χρυσίᾳ καθεύδειν, καὶ ἅρμα χρυσοχάλινον καὶ κίδαριν βυσσίνην, καὶ περιαυχένιον χρυσοῦν. κἀμὲ μετ᾽ αὐτὸν ἕξειν πρωτεδρίαν διὰ τὴν σοφίαν, καὶ συγγενὴς μοι ὀνομασθήσεται. ταῦτας ἐπαγγειλάμενος αὐτοῖς παρέξειν τὰς δωρεὰς, ἐρωτᾷ μὲν τὸν πρῶτον ἐξ οἴνου ὑπερέχειν, τὸν δεύτερον δ᾽, εἰ οἱ βασιλεῖς, τὸν τρίτον δ᾽ εἰ αἱ γυναῖκες, ἢ τούτων μᾶλλον ἡ ἀλήθεια. ταῦτα προθεὶς αὐτοῖς ζητεῖν ἡσύχασεν. ὁρθρος δ᾽ ἡμέρα πεμψάμενος τοὺς μεγιστᾶνας καὶ σατράπας καὶ τοπάρχας τῆς περσίδος καὶ μηδικῆς, καθίσας ἐν ᾧ χρηματίζειν εἰώθει τόπῳ, τοὺς σωματοφυλάκων ἕκαστον σκέλεσι πίνειν ἀκράτου δοποφόρους τε δοκοῦσι αὐτῷ τῶν προκειμένων. καὶ ὁ πρῶτος ἤρξατο λέγειν τοῦ οἴνου δύναμιν, οὕτως αὐτὸν ἐμφανίζων. ἄνδρες γάρ εἰσιν, ἐγὼ τοῦ ἰσχυροῦ πόσου οἴνου τεκμαιρόμενος, πάντα ὑπερβάλλουσιν εὐέρκτῳ αὐτῷ τῷ τρόπῳ. σφάλλει γὰρ τῶν πινόντων αὐτὸν καὶ ἀπατᾷ τοῦ διάνοιαν, καὶ τοῦ βασιλέως,

τῇ

τῆς δ' ὀρφανοῦ ἐδεσπόσε κηδεμόνος, ὁμοίαν τίθησι, καὶ τὸν δοῦλον διεγείρει πρὸς παρρησίαν δ' ἐλευθέρου. πάντες, ὁμοία γίνεται τῆ δ' πλουσίᾳ. μεταβιβεῖ γὰρ καὶ μεταβυνᾶ τὰς ψυχὰς ἐν αὐτῆς ἀνομῶν, καὶ τῶν μὲν ἐν συμφορᾶ καὶ ἐνδεκότων, πέννυσι τὸ λυποῦν, τοὺς δ' ἀλλοτρία χρέα λαβόντας, εἰς λήθην ἄγει, ἐπὶ πολὺ δοκεῖν αὐτοὺς ἀπάντων πλουσιωτάτους, ὡς μηδὲν μὲν μικρὸν φθεγγεσθαι, πλάντων δ' μεμνῆσθαι καὶ τῶν τοῖς δαίμοσι προσηκόντων ὀνομάτων. ἐπὶ γε μὲν τοὺς τυράννους καὶ βασιλέων ἀναιδεῖς ἀπεργάζεται, καὶ φίλων ἐπιπόθων ἐξαίρει μνήμην, ὀλιγίζει δὲ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τῶν φιλτάτων, ἐδοκεῖν ποιεῖ πάντων ἀλλοτριωτάτους. ἡνίκα νήψαντες τύχωσι καταλιπὴ ἀλλὰ τῆς νυκτὸς αὖ τοὺς ὁ οἶνος κοιμωμένους, ἀνίστησι δ' μηδὲν ὧν ἐπράξαν αὖ τῶν τὸν μέγαν εἰδότες. τούτοις ἐγὼ νήφουσι δίσκωπτ οἶνον ἐπερχόμενον πάντων καὶ βιαιότατον. ὡς δ' ὁ πρῶτος ἀποφήνας μῦθος τὴν ἰσχὺν τοῦ οἴνου τοῖς λόγοις ἐποιήσατο. ὁ μετ' αὐτὸν ἤρξατο λέγειν περὶ τῆς δ' βασιλέως δυνάμεως, ταύτην ἀποδείκνυσι τῶν ἰσχυροτάτων καὶ πλέον τ' ἄλλων δυναμένων, ἅπερ βίαν ἔχειν ἢ συμφέρειν δοκεῖ. τὸν δ' τρόπον τῆς ἀποδείξεως, ἐντεῦθεν ἐλάμβανεν. ἁπάντων μὲν ἐστὶν ἀνθρώπους κρατεῖν, οἳ καὶ τῶν γῆν καταναγκάζουσι καὶ τὸν θάλασσαν ἵνα χρήσιμον αὐτοῖς πρὸς ἀπόλαυσιν. τούτων δ' ἄρχουσιν οἱ βασιλεῖς, καὶ τῶν ἐξουσίαν ἔχουσιν. οἱ δ' κρατίστου καὶ ἰσχυροτάτου ζώου δεσπόζοντες, ἀνυπέρβλητοι τῶν δυναμιν οὗτοι καὶ τῶν ἰσχυροτάτων ἂν εἶεν. ἀμέλει πολεμοῦς ἕτοιμα ποιοῦντες καὶ κινδύνους τοῖς ἐρχομένοις, ἀκούοντας, καὶ πέμπουσι αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς, κατ' ἀπειθεῖς ἀλλὰ τῶν ἰσχυρῶν τῶν αὐτῶν ἔχουσι, καὶ ἔρη μὲν κατέρχεσθαι καὶ τείχη ἀλλαπᾶν καὶ πύργους κελεύσει. ἐκ τείνεσθαι δ' οἱ κελεύοντες καὶ κτείνειν ἐπομένους, ἵνα μὴ τὰ δ' βασιλέως δόξωσι παρακίνειν παραγγέλματα. νικήσαντες δ' τῶν ἀφελείαν τῶν ἐκ δ' πολέμου τῷ βασιλεῖ κομίζουσι. καὶ οἱ μὴ στρατευόμενοι δ', ἀλλὰ γῆν ἐργαζόμενοι καὶ ἀρεῦντες, ὅταν πεπόντες ἐκ πᾶσαν τῶν τῶν ἔργων ταλαιπωρίαν ἐπομένας, ἐλθόντες καὶ τὰς καρπὰς συνέλωσι, τὰς φορὰς τῷ βασιλεῖ κομίζουσιν. ὁ δ' ἀν ἐπὶ καὶ κελεύσῃ, τοῦτο ἐξ ἀνάγκης ἐδὲν ἐπερβάλλομεν γίνεται. ἐπεὶ ὁ μὲν τρυφῆς ἀπόλαυσις καὶ ἡδονῆς ἀναπεπταμένως καθεύδει, φυλάσσεται δ' τὸν ἐρηγορούντων καὶ ὠπλισμένοι δεδεμένων ἐπὶ δ' φόβῳ. καταλιπεῖν γὰρ οὐδὲς τολμᾷ κοιμώμενον, οὐδὲ τῶν ἰδίων ἀναχωρῆσαι. πιθανὰ ἀφορμαι. ἀλλ' ἐν ἔργον ἡγούμενος ἀναγκαῖον τὸ φυλάττειν τὸν βασιλέα, τοῦτο ποιούμενοι. πῶς ἂν ἐκ ἀν ὁ βασιλεὺς δόξειεν τῶν πάντων ἰσχυρὸς ἐπερβάλλειν, ὧ τοσοῦτο πλῆθος ποιήσεται κελεύσῃ; σιωπήσαντος δ' τοῦτο, φησὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῆς ἀληθείας ὁ τέλτος ζοροβαβελ διδάσκειν αὐτοὺς ἤρξατο, λέγων οὕτως ἰσχυρὸς μὲν καὶ ὁ οἶνος καὶ ὁ βασιλεύς, ὦ πάντες ἀνθρωποι, ἀλλὰ κρείττους τῇ δυνάμει τούτων αἱ γυναῖκες. τὸν τε δ' βασιλέα γυνὴ παρήγαγε εἰς τὸ φῶς, καὶ τοὺς φυτεύσαντας ἀμπέλους οὐ ποιοῦσι τὸν οἶνον, γυναῖκες εἰσιν αἱ πλέκουσά τε καὶ τρέφουσαι. καθ' ὅλου δ' οὐδέν ἐστιν, ὃ μὴ ποιοῦσι τούτων ἐχόμεθ. καὶ δ' τὰς ἐσθῆτας ἀνύουσι φαίνουσιν ἡμῶν, καὶ τὰ κατ' οἶκον ἀλλὰ ταύτας ἐπιμελείας ἐ φυλακῆς ἀξιοῦσι. καὶ ἐκ ἔστιν ἡμῖν ἀποζῆν χωρὶς γυναικῶν. ἀλλὰ χρυσὸν πολὺν κτησάμενοι καὶ ἄργυρον. καὶ ἄλλο τ' πλουτεῖν, καὶ ἀσθενῆς ἄξιον, ἐταν ἰδώμεν εὐμορφον γυναῖκα, ἐπ' ἐκείνῃ ἐπιθυμοῦμεν. καὶ τὸν ἐκ ἔστιν ἀποζῆν χωρὶς γυναικῶν. ἀλλὰ χρυσὸν πολὺν κτησάμενοι καὶ ἄργυρον. καὶ ἄλλο τ' πλουτεῖν, καὶ ἀσθενῆς ἄξιον, ἐταν ἰδώμεν εὐμορφον γυναῖκα,

ut non secus quam puer aliquis parentibus orbus curatoris egeat: servum quoque suæ conditionis oblitũ ad dicendi libertatem concitat, & pauperi addit animos divitis. mutat enim & regenerat animas, qvas subingreditur, nam & calamitosorum extinguit tristitiam, & ære alieno atque usuris oppressos facit aliquantisper videri sibi omnium ditissimos, ut obliti sui nihil sonent humile, sed talenta crepent, & alia fortunatorum verba magnifica. præterea tam ducum quam regum illis sensum ac metum eximit, & omnem amicorum ac familiarium memoriam. armat enim homines vel adversus charissimos, eosque facit videri alienissimos. cumque edormito temeto per noctem sobrii fuerint redditi, surgunt omnino, inscii, quæ eis per ebrietatem patrata sunt. qvo fit, ut his argumentis persuasus, vinum ducam rem omnium longe potentissimam simul & violentissimam. Postquam primus, prolata sua de vino sententia, dicendi finem fecit, tum secundus cœpit extollere potestatem regiam, hujus vires asseverans esse maximas omnium, quæ intellectu ac potentia prædita sunt. id conatus est probare his rationibus: Omnium rerum penes homines esse imperium, qui & terras & maria ad quoscunque usus servire sibi adigunt. at ipsis hominibus reges imperitare, eisque quidlibet pro suo mandare arbitrio. proinde qui in fortissima animalium habent dominium, eorum vim ac virtutem merito existimandam insuperabilem. quid? quod, dum ad bella & pericula subditos mittunt, omnes eorum imperata obsequenter faciunt, sive dum per eos objiciuntur hostibus, sive dum coguntur cum mœnibus ac turribus atque adeo cum montibus ipsaque rerum natura bellum gerere, ipsorum jussu parati vel occidi vel occidere, dum ne videantur à regiis mandatis usque digredi? parta deinde victoria, belli commoda universa ad regem redeunt. Jam vero qui alieni à malitia dant agris colendis operam, post longos labores & sudores, comparatis fructibus, regi tributa persolvunt: &, quicquid ille jusserit, hoc necessario sine mora perficitur. Interim ille expletus omnibus deliciis & voluptatibus dormit in cubiculo, excubantibus ante fores satellitibus, & ceu vinctis metu nusquam discedentibus. nemo enim audet, dormiente illo relicto, abire ad curanda propria negotia, sed unam hanc curam putans necessariam, in hac una est assiduus. Et qui fieri potest, ut non is sit omnium potentissimus, cui tanta hominum multitudo paret per omnia? His peroratis, successit tertius Zorobabel, dicturus de mulieribus & veritate, quarum vis quanta sit, quamque præpolleat cæteris rebus omnibus, sic docere aggressus est. Confessum est & vinum pollere plurimum, & regem, cui omnes obtemperant, major tamen est potentia mulierum. nam, & rex per mulierem in lucem hanc productus est, & eos, qvi vites colendo vinum nobis offerunt, mulieres & educant & pariunt: nihil est omnino, quod non illis acceptum ferendum sit. nam & vestimenta nobis texuntur harum opera, & rei domesticæ cura his est concredita: nec ullo pacto possumus carere fœminis. sed licet argento multo abundemus & auro, precio-

sisque rebus aliis, simul atque mulierem formosam conspexerimus, neglectis illis omnibus, inhiamus in vitæ pulchritudinem, & libenter ei bonis cedimus, modo adamata forma frui liceat. Relinquimus etiam parentes ac patriam, & vel amicissimorum sæpenumero propter mulieres obliviscimur: ac ne commori quidem cum illis refugimus. addam & aliud argumentum earum potentiæ non minimum, quicquid terra marive longo labore quæsitum, nonne totum hoc mulieribus committimus? Ipsum etiam regem tantarum rerum dominum vidi aliquando ab Apame Rapsacis Themasini filia, concubina sua cædi alapis, nec hoc tantum ferre, sed ut sibi detractum diadema capiti illa suo imponeret, ridentem cum ridente, & irata illa, mœrentem, & adulatorie se ad affectus illius attemperando humiliter satisfacientem, si quid eam offensam animadverteret. Interim dum satrapæ mirabundi alii in aliorum vultus inter se mutuo conjiciunt oculos, Zorobabel ad veritatis laudes fecit transitum. Dixi, inquit, & declaravi, quantum mulieres polleant, verum tamen nec rex veritati ullo modo conferendus est. Nam cum terra sit maxima, cœlum item immensæ altitudinis, & sol celeritatis ineffabilis, cumque hæc Dei voluntas gubernet ac moveat, qui Deus justus est & verax, consequitur, ut veritas sit rerum omnium longe potentissima, contra quã injustitia nihil omnino valeat. præterea reliqua omnia, quantũvis pollere videantur, mortalia sunt, & celeres habent exitus, veritas vero immortalis est atque sempiterna. Quin & ea, quæ ab illis percipimus, nec mortalia sunt, nec injuria temporum aut fortunæ reciprocis vicibus obnoxia, sed justa & legitima, secretaque ab omni labe injustitiæ. his dictis, Zorababel sermoni finem imposuit. Acclamante vero auditorio, quod dixisset optimè, & quod sola veritas vim omnis senii vel mutationis expertem habeat, jussit eum rex postulare aliquid ex his, quæ paulo ante ultro fuerat pollicitus. Libenter enim se concessurum, ut viro sapienti, & qui prudentia vincat cœteros. quare posthac, inquit, assessor meus eris, receptus inter cognatas mihi necessitudines. His auditis, admonuit eum voti, quo se obligaverat, si adipisceretur potestatem regiam: id autem erat, denuo condere Hierosolyma, & ibi Dei templum instaurare, ac deinde sacra vasa olim per Nabuchodonosorum inde sublata, & Babylonem perlata, restituere. Hæc est, inquit, mea postulatio, quam nunc mihi permittis, sapientem me virum judicans. Tum rex lætus assurgens excepit eum osculo, moxque scripsit toparchis & satrapis, jubens eos deducere Zorobabelem, eosque, qui una præfecturi erant ad instituendam & absolvendam templi fabricam. Mandavit etiam per literas Phœnices ac Syriæ magistratibus, ut materiam cedrinam in Libano excisam deportarent Hierosolyma & instaurantem eam urbem adjutarent: in quibus literis hoc quoque adscriptum erat, jubere & velle regem liberos esse omnes Judæos, quotquot ex captivitate Hierosolyma postliminio redierint: & procuratores suos ac satrapas vetuit quicquam in regios usus à Judæis exigere: & quantum agrorum occupare valeant, permisit eos immunes à tributis colere. Idumæis etiam & Samaritis atque Syriæ Cavæ habitatoribus imperavit, ut agros, qui aliquando Judæorum juris fuissent, antiquis possessoribus

IV.

πάντα ἐκεῖνα ἀφέντες, τῷ εἶδει τ ὁρᾶθείσης προσεκχήναμεν, καὶ ἐπαναμένομεν ὥρας χωρῆσαι τῶν ὄντων ἡμῖν, ἵνα δ καλλιον ἀποπλεύσωμεν καὶ μεταλάβωμεν. ἐγκαταλείπομεν γὰρ καὶ πατέρα καὶ μητέρα καὶ τ θρεψαμένην γῆν, & τῶν φιλτατων. λήθην πολλάκις ἔχομεν διὰ τὰς γυναῖκας, καὶ τὰς ψυχὰς ἀφιέναι μετ' αὐτῶν καρτερῶμεν. ἔτως δ' ἂν μάλιστα τ ἰσχὺν τ γυναικῶν κατανοήσαιτε. οὐχὶ πανοῦργοι καὶ πᾶσαν παλαιπωρίαν ὑπομένοντες καὶ διὰ γῆς καὶ θαλάσσης, ὅταν ἡμῖν ἐκβλητή τινα ἐκ τῶν πόνων, αὐτὰ φέροντες, ὡς δεσποίναις τ γυναιξὶ διδόαμεν. καὶ τ βασιλέα γὰρ τ πάντων κύριον εἶδον ποτὲ ὑπὸ τ ῥαβδούχου δ' ἐμασίᾳ παιδὸς ἀπήμης, παλλακῆς δ' αὐτοῦ, ῥαπιζόμενον, & τὸ διάδημα ἀφαιρεμένης, καὶ τῇ ἰδίᾳ κεφαλῇ περιτιθείσης ἀνεχόμενον, καὶ μειδιῶσα μὲν μειδιῶντα, ὀργιζομένης δ' σκυθρωπάζοντα, καὶ τῇ τῶν παθῶν μεταβολῇ κολακεύοντα τὴν γυναῖκα, καὶ διαλλάττοντα ἐκ δ σφίσιν ταπεινὸν αὐτὸν πεῖσαι εἴποτε δυσχερές τι νοοῦσαν ἔβλεπεν. εἰς ἀλλήλους δ' ἀφορώντων τῶν σατραπῶν καὶ ἡμμένων περὶ τ ἀληθείας ἤρξατο λέγειν. ἀπέδειξα μὲν εἰκότως, ὅσον ἰσχύουσιν αἱ γυναῖκες. ἀθενεστέραν δ' ὅμως & αὐτ & βασιλεὺς τ ἀληθείας ὑπάρχουσιν. εἰ γὰρ ἔστιν ἡ γῆ μεγίστη καὶ ὑψηλὸς ὁ οὐρανὸς, καὶ ταχὺς ὁ ἥλιος, ταῦτα δ' πάντα κινεῖ κατὰ βούλησιν & θεὸς, ἀληθινὸς δέ ἐστι & & δίκαιος, ἀπὸ τῆς αὐτῆς αἰτίας δεῖ & τ ἀληθειαν ἰσχυροτάτην ὑπάρχειν, καὶ μηδὲν τοῦς αὐτ τὸ ἄδικον δυναμένην. ἐπὶ γὰρ μὲν τὰ μὲν ἄλλα, θνητὰ καὶ ὠκύμορα εἶναι συμβέβηκε, τῶν ἰσχὺν ἐχόντων. ἡ ἀλήθεια δ' ἀθάνατον χρῆμα & ἀίδιον. παρέχει δ' ἡμῖν οὐκ ἄλλο χρόνῳ μαραινόμενον, οὐδ' οὐσίαν ἀφωρισμένην ὑπὸ τύχης, ἀλλὰ τὰ δίκαια & τοὺς νόμους, διακεκρίνασι ἀπ' αὐτῶν ἄδικα καὶ ἀπειλεγμένα & κατάπαυσι μὲν ὁ ζοροβάβελος τ οὐ τῆς ἀληθείας λόγον. ἐπιδεήσαντες δ' & πολλήθους ὡς ἔφασκε ἐπόντες, καὶ ὅτι τὸ ἀληθὲς ἰσχὺν ἄτρεπτον & ἀγήρω μόνον ἔχει φύσιν, ἔπαυσεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς αἰτήσασθαί τι παρέχων ὧν αὐτὸς ἐπηγγείλατο. δώσειν γὰρ ὄντι σοφῷ, καὶ τῶν ἄλλων μᾶλλον φανέντι συνετῷ. συνεγκαθεδήσῃ δέ μοι φησὶ καὶ κληδήσῃ συγγενὴς ἐμός. ταῦτ' εἰπόντος, ἐπέμνησεν αὐτ τῆς ἀρχῆς ἐπ' ἣν ἐπήνεσε, εἰ λάβοι τὴν βασιλείαν. αὐτὴ δ' ἐπ' ἐποικοδομῆσαι μὲν ἱερὸν ὅλυμα, κατασκευάσαι δ' ἐν αὐτῆς τὸν & θεοῦ ναὸν, ἀποκαταστῆσαι δ' καὶ τὰ σκεύη ὅσα συλήσας ναβουχοδονόσορ & εἰς βαβυλῶνα κόμισεν. καὶ τοῦτο ἔφη τὸν μὲν αὐτὸν αἴτημά ἐστιν ὃ μοι νῦν ἐπιτρέπεις αἰτήσασθαι, κελεύεις δ' σοφῶς καὶ συνετῶς ἠθέλησε δὴ τοῦτο ὁ βασιλεὺς, ἀναστὰς καταφιλήσας αὐτὸν, καὶ τοῖς ἐπάρχοις καὶ σατράπαις χάριν, κελεύσας προπέμψαι τ ζοροβάβελον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μέλλοντας δὴ τ οἰκοδομὴν ἐξιέναι & ναοῦ. ἐπέστειλε δ' καὶ τοῖς ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ ξύλα κέδρινα κατακομίζειν ἐκ & λιβάνου τεμόντας εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ συγκατασκευάζειν αὐτῷ τὴν πόλιν, καὶ πάντας ἐφῆκεν ἐλευθέρους εἶναι τοὺς εἰς τ ἰουδαίαν τ αἰχμαλώτων ἀπελθόντας, καὶ τοὺς ἐπιτρόπους καὶ τοὺς αὐτῶν σατράπας ἐκώλυσεν ἐπιτάττειν τοῖς ἰουδαίοις τὰς βασιλικὰς χρείας, ἀνῆκέ τε πᾶσαν ἣν ἂν κατάσχωσι δωρεὰν τῆς χώρας, ἀτελῆ φόρων αὐτοὺς νέμεσθαι. προσέταξε δὲ καὶ τοὺς ἰδουμαίους καὶ σαμαρείτας καὶ τοὺς ἐκ τῆς κοίλης συρίας ἀφεῖναι τὰς χώρας ἃς τ ἰουδαίων

ἰουδαίων κατῆχον, καὶ πρὸσέτι τάλαντα πεντήκοντα
εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ἱεροῦ δοθῆναι, θύειν τε αὐτοὺς
τοῖς νενομισμένοις ἱερουργίαις ἐπέτρεψε, καὶ τὴν χορηγίαν
ἅπασαν καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν ἣ ἱερατεύουσι τὸν θεὸν
οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἱερεῖς ἐκ τῶν ἰδίων γίνεσθαι, καὶ τοῖς
λευίταις τὰ ὄργανα εἰς ὑμνῳδίαν τοῦ θεοῦ, καὶ τοῖς φύ-
λαξι τῆς πόλεως καὶ τῷ ναῷ, προσέταξε κλήρους γῆς
δοθῆναι, καὶ τέλος ἕκαστον ἔτος ἀφορμήν τι προσ τὴν τῶ
βίου χρείαν δοῆναι. πέμψας δὲ καὶ τὰ σκεύη ἃ παν-
τελῶς κύρος ἐσχε παρὰ τοῦ Κύρου, καὶ τοῖς τῶν ἰουδαίων
ἀποκατασταθῆναι, ταῦτα καὶ Δαρεῖος διετάξατο. τυχὼν δὲ
τούτων παρὰ τοῦ βασιλέως ὁ ζοροβάβελος, ἐξελθὼν
ἀπὸ τῶν βασιλείων, καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, εὐ-
χαριστεῖν ἤρξατο τῷ θεῷ τῆς σοφίας καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ
νίκης, ἣν Δαρείου παρόντος ἔλαβεν. οὐδὲ γὰρ τούτων ἀξιω-
θῆναι, μὴ σὺν φρονεῖν δεόντως τυχὼν δόξης. ταῦτ' οὖν
εὐθὺς τῶν παρόντων εὐχαριστήσας τῷ θεῷ, καὶ πρὸς τὰ
μέλλοντα δεηθεὶς αὐτὸν παρέχειν ὅμοιον, ἦκεν εἰς βαβυ-
λῶνα. ἐπὶ τῆς εὐμοιρίους ἀγγελίσαντο τὰ πάντα ἑβραῖοι βα-
βυλῶνι. οἱ δὲ ἀκούσαντες, εὐχαριστοῦσι μὲν τῷ θεῷ πάν-
τα αὐτοῖς ἀποδιδόντι τὴν πάτριον γῆν. εἰς δὲ πότον καὶ
κῶμος τραπέντες, ἐπ' ἡμέρας ἑπτὰ, διήγαγον εὐωχού-
μενοι, καὶ τὴν ἀνάκτησιν καὶ παλιγγενεσίαν τῆς πατρί-
δος ἑορτάζοντες. ἔπεμπε τοὺς ἀναβησομένους εἰς τὸ ἱερο-
σόλυμα ἡγεμόνας ἐκ τῶν πατρίων φυλῶν σὺν γυναιξὶ
καὶ παισὶ, καὶ κατζυγίοις ἐπελέξαντο. οἱ δαρεῖος συμ-
πέμψαντες ἕως τῶν ἱεροσολύμων ὠδεύουν μὴ χαρᾶς καὶ
τερψεως, ψαλλόμενοι καὶ καταυλούμενοι καὶ σκιρ-
τοῦμενοι τοῖς κυμβάλοις. ἀπέπεμψε δὲ αὐτοὺς καὶ τὸ
καταλειπόμενον τῶν ἰουδαίων πλῆθος μὴ παιδιᾶς. καὶ
οἱ μὲν οὕτως ἀπέστειλαν ἐξ ἑκάστης πατρειᾶς ἐξηριθμημένοι
ἡγεμόνες. ἐμοὶ δὲ οὐκ ἐδόξε τὰ τῶν πατρειῶν καταλέ-
γειν ὀνόματα, ἵνα μὴ τὴν τῶν ἀναγνωσκόντων διάνοιαν
τῆς συναφείας τῶν πραγμάτων ἀποστάσης, δυσπαρα-
κολούθητον αὐτοῖς ποιήσωτὴν διήγησιν. τὸ δὲ κεφάλαιον
τῶν ἀπηριθμημένων ἐστὶ βφ. τὴν ἡλικίαν γεγονότων, ἐκ
τῆς ἰούδα φυλῆς καὶ βενιαμίτιδος ἐν μυριάσι υξϛ.
καὶ ἑκατοντάδες λευῖται τεσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα.
γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν καὶ παιδίων σώματα ἐν πεπραχισ-
μύρια ἑπτακόσια πεντηκοντα δύο. πάρεξ δὲ τούτων
λοιπὸν μὲν ἦσαν ὑμνῳδοὶ ῥκή. πυλωροὶ οἱ ῥί. δοῦλοι
δὲ ἱεροὶ τῷ θεῷ. ἄλλοι τε πρὸς τούτοις λέγοντες μὲν εἶναι
τῶν ἰσραηλιτῶν, οὐ δυνάμενοι δὲ ἀποδεῖξαι τὸ γένος αὐ-
τῶν ἐξ οὗ. ἐξεβλήθησαν δὲ καὶ ἐκ τῶν ἱερέων ἐκ τῆς
πομπῆς ἠγμένοι γυναῖκας, ὧν οὐτ' αὐτοὶ τὸ γένος ἔσχον
ἐπὶ πλεῖον, οὔτ' ἐν ταῖς γενεαλογίαις τῶν λευιτῶν καὶ ἱερέ-
ων ἀνεθέσαν. ἦσαν δὲ ὡς φασί. τὸ δὲ τῶν ἱερατευόντων
πλῆθος, ὅπερ τοῖς ἀναβαίνουσιν εἰς ἱεροσόλυμα ἐπ-
τακισχίλιοι τριακόσιοι τριάκοντα ἕπτα. ᾠδαὶ δὲ καὶ
ψάλτριαι σμέ. κάμηλοι υλέ. ἡμίονοι σκέ. ἡμῶν
δὲ τῆς κατηχθημένης πλῆθος ἐστὶ, ὁ σκλαθιήλου
παῖς ζοροβάβελος, ἐκ τῶν ἰωνῶν τοῦ δαβίδου, γεγο-
νὼς ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς, καὶ ἰησοῦς ὑὸς ἰωσεδέκου τοῦ
ἀρχιερέως, ὧν τούτοις ὁ μαρδοχαῖος καὶ σερεβαῖος,
ἐκ δὲ πλήθους κεκριμένοι ἄρχοντες ἦσαν, οἱ καὶ συμ-
βάλλοντο μυᾶς μὲν χρυσίου ῥ. ἀργύρου δὲ πεντακισχιλί-
ας. οὕτω μὲν οὖν οἵ τε ἱερεῖς καὶ λευῖται καὶ μέρος τι τοῦ
παντὸς λαοῦ τῶν ἰουδαίων, ἔσαν ἐν τῇ βαβυλῶνι, κα-
τῳκίσθησαν εἰς τὸ ἱεροσόλυμα. τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος,

redderent, atque insuper quinquaginta talenta in fabricam templi conferrent. ipsis autem juxta patrias leges sacra facere permisit, & quæ in hunc usum essent necessaria, sacrasque vestes, in quibus pontifex & cæteri sacerdotes rem divinam faciunt, de suo præberi voluit, nec non etiam organa quibus Levitæ sacros hymnos accinunt, & custodibus urbis atq; templi certas terræ portiones assignari jussit, ac in singulos annos pro alimentis certam pecuniam. denique de remittendis sacris vasis, deque Judæorum restitutione, confirmavit omnia, quæ prius Cyrus decreverat. Zorobabel autem hanc gratiam à rege consecutus, quam primum egressus est regiam, suspiciens in cælum gratias agit Deo, quod coram rege inter concertatores visus sit sapientior, confitens totum hoc divini esse beneficii: peractaque gratiarum actione, precatus, ut & in posterum propitius esse pergeret, Babylonem profectus est, lætum popularibus suis nuncium afferens. Quo audito, primum gratias egerunt Deo pro reddita sibi patria: deinde ad epulas & compotationes versi, per hujusmodi hilaritates continuos septem dies exegerunt ob receptam patriam ceu natalitiam festivitatem denuò celebrantes. deinde duces Hierosolymitanæ profectionis ex sua quemque tribu elegerunt, comparatis & jumentis, quæ uxores ac liberos veherent: deducentibusque, quos Darius ad hoc ipsum miserat, genialiter viam emetiebantur hilares, personantibus omnia tibiis, & cymbalis perstrepentibus, prosequente per lusum ac lætitiam & reliqua Judæorum multitudine. nam certus numerus è singulis cognationibus selectus proficiscebatur: quas nominatim percensere non libet, ne interrupta narrationis serie lectori tædium afferam. hoc tantum dicam compendio, fuisse pubertatem egressorum quater mille millia, & sexcenta viginti octo millia, duntaxat ex tribu Judæ & Benjamitica. Levitarum enim sequebantur quatuor millia & septuaginta. promiscuæ verò multitudinis puerorum ac mulierum numerus erat quadraginta millia cum septingentis quadraginta duobus, præterea Levitici generis cantores aderant centum octo & viginti, janitores decem supra centum, sacri servi trecenti duo & viginti, ad hæc, qui dicebant se Israelitas, nec tamen poterant approbare genus suum, sexcenti quinquaginta duo. rejecti sunt etiam ex ordine & honore sacerdotali, quotquot duxerant uxores, quarum genus nec ipsi indicare poterant, nec in Leviticis & sacerdotalibus genealogiis inveniebatur, erant autem numero quingenti & viginti quinque. Sequebatur etiam servitiorum multitudo septem millium trecentorum triginta septem, cantores etiam & cantatrices biscentum quinque & quadraginta, cameli quadringenti cum triginta quinque, jumenta quingenta viginti quinque. Dux autem multitudinis, quam modo recensui, fuit Salathielis filius Zorobabel, ex tribu Judæ & stirpe Davidis natus, & cum eo Jesus Josedeci pontificis filius, & Mardochæus ac Serebæus: hi duo tribulium suffragiis ad ducatum electi, qui etiam contulerunt in sumptus hujus profectionis minas auri centum, argenti vero quinquies mille. atque in hunc modum sacerdotes ac Levitæ & pars quædam populi Judæorum, qui tum apud Babylonem erat, ad habitanda Hierosolyma sunt deducti, reliqua vero multitudo paulisper discedentes prosecuta,

domos quisque suas rediit. Septimo autem mense postquam Babylonem exiverant, Jesus pontifex & Zorobabel princeps, dimissis circum oppida nunciis, è tota regione populum Hierosolyma convocaverunt, cupide ad mandatum eorum convenientem: & ædificaverunt altare, in quo prius fuerat loco, ad offerenda Deo sacrificia juxta leges per Moysem traditas. Quæ dum faciunt, non æquis oculis aspiciebantur à finitimis gentibus, quibus exosi erant omnibus. Celebraverunt autem etiam Scenopegiam per idem tempus, juxta legislatoris præscripta & post hæc oblationes & quotidiana sacrificia, victimasque sabbatorum atque omnium sanctarum festivitatum. tum qui vota voverant, reddebant ea sacrificántes à novilunio mensis septimi. Deinde templi ædificationem sunt aggressi, expendentes multas pecunias in cæmentarios & fabros, & multum alimentorum in cibos eorum, qui convehebant materiem. Hoc enim Sidonii facile ac libenter faciebant, trabes cedrinas de Libano deferentes, quibus mox in rates compactis, in Joppensem portum eas perducebant, ita ut primum a Cyro, & tum iterum à Dario jussi fuerant. Hæc fiebant anno à reditu Judæorum secundo, mense secundo, quando, jactis templi fundamentis, prima die Decembris cœperunt superstruere, præpositique sunt operi curando, Levitarum quotquot vigesimum annum attigerant, & Jesum cum filiis ac tribus fratribus, & Zolimielem Judæ fratrem, Abinadabi filium, ejusque filios: quibus summa cura & diligentia commissum negotium tractantibus, celerius opinione crescebat templi ædificium. Id ubi factum est, accedentes sacerdotes ornatu suo cum tubis, & Levitæ Asaphique progenies canebant sacros hymnos, in Dei laudem à Davide quondam institutos. Sacerdotes autem & Levitæ cognationumque principes ætate provectiores, qui & illud prius templum videre meminerant magnum & opulentum, & hoc recens pro præsentium fortunarum tenuitate deterius fieri animadvertebant, reputantes, quantum ab illa prisca felicitate abesset, oborta inde mœstitia temperare à lacrymis non poterant: vulgus autem contentum erat præsenti templo, ut qvod nulla priorum temporum comparatione seipsum cruciabat, nec ullum detrimentum factum quibat animadvertere. contra seniorum ac sacerdotum multo deteriore conditione res suas esse existimantium gemitus, vix concentu tubarum obscurari poterat. Samaritæ autem inimici, auditis tubis, & lætantium atque dolentium promiscuis vociferationibus accurrerunt volentes causam discere: & cognito, quod Judæi è captivitate Babylonia postliminio reversi templum instaurarent, adeunt Zorobabelem ac Jesum, principesque cognationum, postulantes, ut eos admitterent ad templum communi sumptu ædificandum. Nam se qvoque ajebant Deum colere, & ejus gloriari nomine, religionique ejus studiosos fuisse jam inde ab illo tempore, quo Salmanasar Assyriorum rex è Chuthia & Media gentem eam in loco illa transtulerat,

εἰς τὰς ἰδίας ἀνεχώρησαν πατρίδας. ἑβδόμῳ δὲ μηνὶ τῆς ἀπὸ Βαβυλῶνος αὐτῶν ἐξόδου. ἐπειπόντες δὲ ἀρχιερεὺς αὐτῶν Ἰησοῦς καὶ Ζοροβάβελος ἄρχων, τοὺς ἀπὸ τῆς χώρας σωτηρίαν εἰς Ἱεροσόλυμα πανδημεὶ, μηδὲν προθυμίας ἀπολιπόντας, καὶ κατασκευάσαντες θυσιαστήριον, ἐφ' οὗ καὶ πρότερον ἐπὶ ἀνοικοδομημένου τοῦ τόπου ὅπως τοὺς νομίμους ἀναφέρωσι θυσίας ἐπ' αὐτοῦ τῷ θεῷ κατὰ τοὺς μωυσέως νόμους. ταῦτα δὲ ποιοῦντες, οὐκ ἦσαν ἐν ἡδονῇ τοῖς προσχώροις ἔθνεσι, πάντων αὐτοῖς ἀπεχθανομένων. ἤγαγον δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὡς ὁ νομοθέτης προεῖπεν αὐτοῖς διατάξατο. καὶ προσφορὰς μετὰ ταῦτα, καὶ τοὺς καλουμένους συνδέλεχισμούς, καὶ τὰς θυσίας τῶν σαββάτων καὶ πασῶν τῶν ἁγίων ἑορτῶν, εἴ τε πεπλημμύρειτας ἠύχας ἀπεδίδοσαν θύοντες ἀπὸ νεομηνίας δὲ ἑβδόμου μηνὸς. ἤρξαντο δὲ καὶ τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, πολλὰ τοῖς τε λατόμοις καὶ τέκτοσι χρήματα δόντες, καὶ τοῖς προφίλει τῶν εἰσαγομένων. τοῖς τε σιδωνίοις ἡδὺ καὶ κοῦφον ἦν, τὰ κέδρινα κατάγουσι ξύλα ἀπὸ λιβάνου ξύλα θαλάσσιν αὐτὰ καὶ σχεδίαις πήξαμένοις, εἰς τὸν τῆς ἰόππης κομίζειν λιμένα. τὸ γὰρ πρῶτον μὲν κύρος ἐκέλευσε, τότε δὲ δαρείου κελεύσαντος ἐγένετο. ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς εἰς ἱεροσόλυμα καθόδου, τῶν ἰουδαίων μὲν δευτέρῳ ὡς ἡγούμεθα, συνεῖχετο ἡ τοῦ ναοῦ κατασκευὴ, καὶ τοὺς ἐμμελοῦς ἀγείραντες τῇ νουμηνίᾳ τοῦ δεκεμβρίου μηνὸς, τοῦ δευτέρου ἔτους ἐπωκοδόμουν, προεστηκότων τῶν ἔργων, λευιτῶν τε τοὺς εἴκοσιν ἐτῶν ἤδη γεγονότας, καὶ ἰησοῦ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ ζωλιμηλ τὸν ἀδελφὸν ἰούδα τοῦ ἐμιναδάβου, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ. καὶ ἐμὲν ναὸς, πάσῃ χρησαμένων αὐτὸν τῶν τῆς ἐπιμελείαν ἐγκεχειρισμένων, ἧττον ἢ προσεδόκησεν, αὐτῆς ἔλαβε τέλος. ἀπαρτισθέντος δὲ τοῦ ἱεροῦ, αἱ σαλπίγγων οἱ ἱερεῖς τοῖς στολαῖς κεκοσμημένοι, καὶ οἱ λευῖται, καὶ οἱ ἀσάφου παῖδες, ἀναστάντες ὕμνουν τὸν θεὸν, ὡς τὸν εἰς αὐτὸν δι' ἀγγέλων δαβίδης κατέδειξε πρῶτος. οἱ δ' ἱερεῖς καὶ λευῖται καὶ τῶν πατριῶν οἱ πρεσβύτεροι, τὸν πρότερον ναὸν τοῖς μνήμαις ἀναπολιῶντες μέγιστόν τε καὶ πολυτελέστατον, καὶ τὸν γεγονότα ἐρῶντες ἐπὶ τοσοῦτον ἐνδεέστερον δὲ πάλαι κατασκευαζόμενον, ὅσον εἶεν τῆς ἀρχαίας δι' δυσμενίας ὑποδεέστερος καὶ τῆς ἀξίας δὲ ναὸς λογιζόμενοι, κατέφευγον τοῖς δακρύοις προσηγοντο. ὁ δὲ λαὸς ἡσυχῇ τοῖς παροῦσι, καὶ τὸ μέγον οἰκοδομηθὲν τὸ ἱερὸν, δεύτερον ὄντως ἀδέκαλον παιούμενος, οὐδὲ ἀνάμνησιν, οὐδὲ ὡς τὸ σύγκρισιν ἐκείνου βασανίζων αὐτὸν, ὡς ἐπ' ἐλάττωσιν οἷς ὑπῆλαθεν. ὑπερεφώνει δὲ τῶν σαλπίγγων ἦχον, καὶ τοῦ δὲ πλήθους χαρὰν, ἢ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἱερέων ἐφ' οἷς ἐδόκουν ἐλαττοῦσθαι τὸν ναὸν δὲ καταστάσεως, οἰμωγή. τῆς δὲ βοῆς τῶν σαλπίγγων ἀκούσαντες οἱ σαμαρεῖται, ἐπύθοντο. καὶ ἀπερχθανόμενοι τῇ τε ἰούδα φυλῇ καὶ τῇ βενιαμίτιδι, συμφέρειν τοῦ αἰτίαν τὸ θορύβου μαθεῖν θέλοντες γίνονται δὲ τὰς αἰχμαλωτισθέντας εἰς βαβυλῶνα τῶν ἰουδαίων ἀνακτίζοντας τὸ ἱερὸν, προσίασι τῷ ζοροβαβέλῳ, καὶ ἰησοῦ καὶ τοῖς ἡγουμένοις τῶν πατριῶν, ἀξιοῦντες αὐτοῖς σφίσι παραπήναι συγκατασκευάσαι τε ναὸν, καὶ κοινωνῆσαι τῆς οἰκοδομίας. σεσέμεθα γὰρ καὶ ἡμεῖς ἐλάττον ἐκείνων τὸ θεὸν ἐφάσκον, καὶ τούτου ὑποσεύχόμεθα, καὶ θυσίας ἐσμὲν ἐπιτηδείως ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἀφ' οὗ σαλμανασάρης ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, ἐκ τῆς χουθίας ἡμᾶς μετήγαγε καὶ μηδίας, ἐνταῦθα.

τοῦτο

πάντες αὐτῶν πεισθέντων τοὺς λόγους, ζοροβάβελος Ϲ
ἰησοῦς ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ τῶν πατρικῶν ἡγεμόνες τῶν ἰσραηλιτῶν, εἶπον αὐτοῖς ἐφ' ἑνὶ μὲν οἰκοδομίας αὐτοὺς ἀδύνατον εἶναι κοινωνεῖν, αὐτῶν προσταχθέντων κατασκευάσαι τὸν ναόν, πρότερον μὲν ὑπὸ κύρου, νυνὶ δ' ὑπὸ δαρείου. προσκυνεῖν δ' αὐτοῖς ἐφιέναι, καὶ οὐ τοῖς μόνον εἶναι κοινὸν ἐκβλαστὸν εἶναι τοῖς αὐτοῖς, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀφικνουμένοις εἰς τὸ ἱερὸν σέβειν τὸν θεόν. πεῦσται δ' οἱ ἰουδαῖοι, τίνι γὰρ προσαγορεύουσι οἱ σαμαρεῖται πατρίῳ χρώμενοι, ἠνάκτησεν Ϲ πείθουσι τὲ ἐν συρίᾳ τῶν σατραπῶν δεηθέντες τὸν αὐτὸν τρόπον ὃν καὶ ἐπὶ κύρου πρότερον, ἕως ἐπὶ καμβύσου μετ' αὐτὸν ἐπὶ πλεῖον τὸν ναοῦ κατασκευὴν, καὶ παρεδίδουσι τοῖς αὐτῶν τῆς ἰουδαίοις ἀναβολὴν καὶ τροπὴν πραγματευσάμενοι. καὶ ἦν τὸν καιρὸν ἕτον, ἀναβάντων εἰς ἱεροσόλυμα σισίνου ὁ τῆς συρίας καὶ φοινίκης ἐπάρχου, καὶ σαραβαζάνης μετὰ καὶ τινων ἑτέρων, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῶν ἰουδαίων ἱερομνήμων, τίνι Ⓟ αὐτοῖς συγχωρήσαντες οὕτως οἰκοδομεῖσθαι τὸν ναὸν, ὡς φρούριον αὐτὸν εἶναι μᾶλλον ἢ ἱερὸν, καὶ τί δή ποτε τὰς στὰς Ϲ τὲ τεῖχη περιβεβλήκασι τὴν πόλιν σφόδρα ὀχυρὰ ζοροβάβελος Ϲ ὁ ἀρχιερεὺς ἰησοῦς, δοῦλους μὲν αὐτοὺς ἐφασκον εἶναι θεοῦ μεγίστου τοῦ τὸν ναὸν τὸν αὐτῷ κατασκευασθέντα ὑπὸ βασιλέως αὐτῶν δαιμόνος, Ϲ πάντες ὑπερεβάλλοντο Ⓟ δρετῇ, πολὺν ἀλαμεῖναι χρόνον. ἐπεὶ δ' τῶν πατέρων ἀσεβησάντων εἰς τὸν θεὸν, ναβουχοδονόσορ Ⓟ ὁ βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλεὺς, ἑλὼν τὴν πόλιν καὶ κράτ Ⓟ αὐτὴν τὰ πάντα, καὶ τὸν ναὸν συλήσας ἐνέπρησε, καὶ τὸν λαὸν μετοίκησεν αἰχμαλώτους, μετενεγκὼν εἰς βαβυλῶνα, κύρος ὁ μετ' αὐτὸν τῆς βαβυλωνίας Ϲ ἐξεσὶ Ⓟ βασιλεὺς, ἔγραψεν οἰκοδομηθῆναι τὸν ναὸν καὶ πάντα ὅσα μετήνεγκεν ἐξ αὐτῆς ναβουχοδονόσορ Ⓟ ἀναθήματα καὶ σκεύη, ζοροβάβελῳ ἐδωδοὺς Ϲ μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι προστάξε κομίσαι εἰς ἱεροσόλυμα, Ϲ πάλιν εἰς τὸν ἴδιον ἀποκαταστῆσαι ναὸν οἰκοδομηθέντα. τοῦτο δ' ἐπέστειλεν ἐν τάχει θεῖος, ἀβάσσαρον κελεύσας ἀναβάντα εἰς ἱεροσόλυμα, τῆς οἰκοδομίας τὸν ναοῦ ποιήσασθαι προνοιαν. ὃς μὲν τὸ λαβὲν ἐδωδὸ κύρου γράμματα ἐδηλώθη, εὐθὺς πὺς ἐμελίους καταβάλλεται. καὶ ἐξ ἐκείνου τὸ χρόνου κατασκευαζόμενον μέχρι καὶ τοῦ δεῦρο, διὰ τὴν τῶν ἐχθρῶν κακοηθείαν ἐστὶ ἀπλῆς. εἰ τοίνυν βούλεσθε καὶ δοκιμάζετε, ζητήσατε τοῦτο δαρείῳ, ὅπως ὑπομνήσῃ ψάμμος τὰ τῶν βασιλέων ὑπομνήματα, εὑρὴ μηδὲν ἡμᾶς ὧν λέγομεν καταψευσαμένους. τοῦτο ἐπέστειλε τοῦ ζοροβάβελου καὶ ὁ ἀρχιερεὺς, ὁ σισίνης καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς, τὴν μὲν οἰκοδομίαν ὑπέχειν οὐ διεγνωσαν, ἕως ἂν τοῦτο δηλωθῇ δαρείῳ, ἔδοξε δ' αὐτῷ περὶ τούτου ζητῆσαι. τῶν δὲ ἰουδαίων καταπεπηχότων καὶ δεδιότων μὴ μεταδοξῇ τῷ βασιλεῖ περὶ τῆς τῶν ἱεροσολύμων καὶ τοῦ ναοῦ κατασκευῆς, ὄντες κ' τὸν καιρὸν ἐκεῖνον δύο προφῆται παρ' αὐτοῖς ἀγγαῖος καὶ ζαχαρίας, θαῤῥεῖν αὐτοὺς παρώρμων, καὶ μηδὲν ἐκ τῶν περσῶν ὑφορᾶσθαι δύσκολον, ὡς τὰ θεοῦ ταῦτα προλέγοντες αὐτοῖς. πιστεύοντες δ' τοῖς προφήταις, σπουδαίως εἶχοντο τ' οἰκοδομίας, μηδεμίαν ἡμέραν ἀνιέμενοι. δαρεῖος δ' τῶν σαμαρειτῶν αὐτῷ γράψαντων, κατηγορούντων διὰ τῆς ἐπιστολῆς τῶν ἰουδαίων, ὡς τὴν τε πόλιν ὀχυροῦσι, καὶ τὸν ναὸν φρούριον προστοικοδομοῦσι μᾶλλον ἢ ἱερῷ κατασκευάζουσι, λεγόντων δ' μὴ συνοίσειν αὐτὰ γινόμενα, καὶ πρότερα τοῖς βασιλεῦσι ἐπιδεικνύντων τοῦ καμβύσου δι' ὃν ἐκώλυσεν ἐκεῖνος οἰκοδομεῖν τὸν ναὸν,

A Ad quæ poſtulata illi de communi ſententia reſponderunt, ad ſimul ædificandum admitti eos non poſſe, cum & prius Cyrus, & nunc Darius ipſos ædificare juſſerint: licere tamen eis ibi adorare. idque facere vetari eorum neminem, ac ne cæterarum quidem gentium quenquam; cum omnibus hominibus eo venientibus templum ad adorandum pateat. His auditis, Chuthæi, ſic enim nos Samaritas appellamus, indigne tulerunt: & inſtigaverunt Syriæ gentes, ut Satrapas rogarent, quemadmodum ſub Cyro primum, ac mox ſub Cambyſe, ut templi ædificationem impedirent, Judæorumque conatus & diligentem circa hoc opus operam, qvoad liceret, de induſtria remorarentur. Per idem tempus aſcendit Hieroſolyma Siſines Syriæ ac Phœnices præfectus, & Sarabazanes cum quibusdam aliis, ro- C gaveruntque Judæorum principes, cujus permiſſu templum ſic ædificarent, ut arx potius quam fanum exiſtimari poſſit: & cur tam firmis mœnibus & porticibus urbem cinxiſſent. Reſponderunt Zorobabel & Jeſus, ſervos ſe eſſe Dei maximi, cui templum hoc extructum a quodam ejus gentis rege fortunatiſſimo & in omni virtute excellentiſſimo per multas ætates incolume ſtetit. Deinde ob majorum ſuorum impietatem, per Nabuchodonoſorum Babyloniorum & Chaldæorum regem expugnata & deleta urbe, temploque ſpoliato ac incenſo, & populo in captivitatem Babylonicam abducto, Cyrum, qui Perſidis & Babyloniæ regno potitus ſit, regio diplomate mandaſſe templi inſtaurationem, & donaria vaſaque per Nabuchodonoſorum ſublata tradidiſſe Zorobabeli & Mithridati ærarii ſui præfecto, ut ea deportarent Hieroſolyma, rurſumque in templum inſtauratum reponerent. ejusdem enim regis mandato Abaſſarum miſſum ad eam urbem, ut daret operam, ut id templum primo quoque tempore abſolveretur. eum, acceptis regiis literis, confeſtim veniſſe, & fundamenta jeciſſe, atque ex eo tempore nunquam inimicas gentes interturbare ædificationem, atque F impedire deſtitiſſe. Qvare ſi illis ita videretur, ſcriberent Dario, ut, inſpectis regiis commentariis, manifeſtum fiat vera ipſos omnia dicere. His auditis, Siſines & alii cum eo noluerunt ædificationem inhibere, inconſulto Dario, ſed confeſtim ei de hac re ſcripſerunt. Judæis autem ſolicitis & metuentibus, ne regem pœniteat juſſiſſe reparari Hieroſolyma, duo prophetæ, qui tum erant in populo, Aggæus & Zacharias bono animo G eos eſſe jubebant, nec à Perſis quicquam timere: quandoquidem ipſi compertam haberent ſuper hac re Dei voluntatem: quibus credens populus aſſiduus erat in opere, nulla die id intermittens. Cumq; Samaritæ Dario ſcripſiſſent, accuſantes Judæos, quod urbē muniant, templumq; arci quā ſano ſimilius extruant: aſſeverantes non eſſe hoc in rem regis, & oſtendentes Cambyſis epiſtolam,

per quam eam ædificationem impediverat & vetuerat, ratus non esse rebus suis tutam aut utilem: postquam etiam Sisinis & collegarum de eodem negotio literas accepit, jussit regios commentarios super hac re consuli: & inventus est apud Ecbatana castrum Mediæ liber, in qvo hæc scripta continebantur:

Anno primo regni sui Cyrus rex decrevit, ut templum Dei cum altari Hierosolymis ædificaretur altitudine cubitorum sexaginta & totidem latitudine, quod haberet ordines è lapidibus politis tres, & ligneum unum è materie, quam fert ea regio: & sumptus in hoc ex ærario regis præberentur. Sed & vasa templi, quæ Nabuchodonosorus sustulerat, reddantur & reportentur Hierosolyma. Utque cura ejus negotii sit penes Abassarem Syriæ ac Phœnices præfectum ejusque collegas, qui abstinerent quidem ipsi ab eis locis; servos vero Dei Judæos & eorum principes sinerent templum struere: ipsi vero adjutarent eos in hoc opere de tributis suæ provinciæ, & ad sacrificia quoque suppeditarent tauros, arietes, agnos, hædos, similam, oleum, vinum & cætera, qvæ sacerdotes postulaverint, qui deprecaturi sint Deum pro salute regis atq; Persarum. Quicunque autem contra mandatum hoc facere ausus fuerit, is ut comprehensus in crucem agatur, & facultates ejus fisco addicantur. inibi etiam addita erat execratio, ut quicunque ejus templi ædificationem vetare voluerit, Deus eum feriat, atque hoc modo iniquitatem ejus cohibeat. Hæc cum Darius in Cyri commentariis invenisset, rescripsit Sicini & collegis ejus hoc modo: Rex Darius Sisini magistro equitum & Sarabazani cæterisque magistratibus S. Mitto ad vos exemplar epistolæ Cyri, quam in ipsius commentariis inveni: voloque, ut omnia fiant, quemadmodum in ea continentur. Valete. Ergo cognita ex his literis voluntate regis, Sisines & reliqui decreverunt eam per omnia sequi, itaque susceptæ curæ sacræ fabricæ, adjuvabant Judæos magistratusque illorum & principes, & magnis omnium studiis proficiebat templi ædificatio juxta mandata Cyri & Darii, prophetantibus interim Aggæo & Zacharia: absolutumque est intra septennium. Anno autem regni Darii nono, vigesimatertia die mensis undecimi, qui nostris dicitur Adar, Macedonibus Dystrus, sacerdotes ac Levitæ cum reliqua Israelitarum multitudine obtulerunt sacrificia pro renovata post captivitatem pristina felicitate proque recepto novo templo, tauros centum, arietes ducentos, agnos quadringentos, hircos duodecim pro peccatis totidem tribuum: constituerunt; Levitæ juxta Moysis leges ex ordine suo janitores per singulas portas. ædificaverant enim Judæi porticus quoque, quibus templum circumquaq; includebatur. Instante deinde azymorum festo, mense primo, qui Macedonibus est Xanthicus, nobis vero Nisan, confluxit totus populus ex oppidis in urbem: celebraveruntque id festum casti ac puri una cum conjugibus ac liberis ritu patrio, & victimam paschalem immolantes decimaquarta hu-

μαθὼν παρ' αὐτῶν οὐκ ἀσφαλῆ τοῖς πράγμασιν αὐτὸ τελοῦντα τῶν ἱεροσολύμων ἀποκαπάσιν ἔσεσθαι. ἐπεὶ καὶ τὸ ἀνάγραφον τοῦ σισίνα καὶ τῶν συνάρχων αὐτῷ κομισθέντα ἀντίγραφα, προσέταξεν ἐν τοῖς βασιλικοῖς ὑπομνήμασι ζητηθῆναι τὰ περὶ τούτων. καὶ εὑρέθη ἐν Ἐκβατάνοις τῇ βάρει τῇ ἐν μηδίᾳ βιβλίον, ἐν ᾧ τάδε ἦν ἀναγεγραμμένα. ἐν τῷ πρώτῳ τῆς βασιλείας ἔτει Κῦρος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε τὸν ναὸν οἰκοδομηθῆναι τοῦ ἱεροσολύμοις, καὶ τὸ θυσιαστήριον. ὕψος μὲν πηχῶν ἑξήκοντα, εὖρος δὲ τῶν αὐτῶν, λίθων δόμων ξεστῶν τριῶν, καὶ ξυλίνου δόμου ἑνὸς ἐγχωρίου. καὶ τῶν εἰς ταῦτα δαπανῶν ἐκ τῶν τοῦ βασιλέως γίνεσθαι διετάξατο. προσέταξε δὲ καὶ τὰ σκεύη τὰ συληθέντα ναβυχοδονόσορος εἰς βαβυλῶνα ἀκόμιστα, δοθῆναι δὲ τοῖς ἱεροσολυμίταις. τὸν δὲ ἀπομέλειαν τούτων εἶναι ἀβασσαρῆ ἐπάρχῳ, καὶ τῆς συρίας τε καὶ φοινίκης ἡγεμόνες, καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ ὅπως αὐτοὶ μὲν ἀφέξωνται τοῦ τόπου. τοῖς δὲ ἄλλοις τοῖς ἰουδαίοις καὶ ἡγεμόσιν αὐτῶν, ἐπιτρέψωσιν οἰκοδομηθῆναι τὸν ναόν. καὶ συλλαβέσθαι δὲ τοῖς ἔργοις διετάξατο, καὶ ἐκ τοῦ φόρου τῆς χώρας ἧς ἐπιτρέπουσι, τελεῖν τοῖς ἰουδαίοις εἰς θυσίας λόγον, ταύρους καὶ κριοὺς καὶ ἄρνας καὶ ἐρίφους, καὶ σεμίδαλιν καὶ ἔλαιον καὶ οἶνον, καὶ τ' ἄλλα ὅσα ἂν οἱ ἱερεῖς ἐπαγγείλωσιν. εὐχέσθαι τε ὑπὲρ σωτηρίας τοῦ βασιλέως καὶ ἀρχόντων. τοὺς δὲ παραβαίνοντας τι τῶν ἐπεσταλμένων, συλληφθέντας σκέλεσιν ἀνασταυροῦσθαι, καὶ τὰ οὐσίαν αὐτῶν εἰς τὸ βασιλικὸν καταπαγῆναι κτῆσιν. ἐκ παντὸς δὲ προσέταξε τοῖς τοῦ θεοῦ, ὅπως εἴ τις ἐπιχειρήσει ἀποκωλύσειν τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, βαλὼν αὐτὸν ὁ θεὸς ἀπόξηρον τῆς ἀδικίας. περὶ δὲ ὧν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῦ κύρου διαρεῖος, ἀντιγράφει τῷ σισίνῃ, καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ τάδε λέγων. βασιλεὺς δαρεῖος σισίνῃ τῷ ἐπαρχῷ καὶ σαραβαζάνῃ καὶ τοῖς ἑτέροις αὐτῶν χαίρειν. τὸ ἀντίγραφον ὑμῖν τῆς ἐπιστολῆς, ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν εὑρὼν τοῦ κύρου, ἀπέσταλκα. καὶ βούλομαι γίνεσθαι πάντα, καθὼς ἐν αὐτῷ ἐστὶν ἐγγεγραμμένα. ἐρρῶσθε. μαθόντες οὖν σισίνης ὁ σισίνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὴν τοῦ βασιλέως προαίρεσιν, ταύτῃ τε λοιπὸν ἐκέλευσθαι πάντα διήγουν. ἐπεστάτουν δὲ τῶν ἱερῶν ἔργων συλλαμβανόμενοι τῆς προσηγορίας τῶν ἰουδαίων, καὶ τῶν γερόντων τῆς ἄρχουσι. ἐλύετο δ' ἡμέρᾳ καθ' ἡμέραν ἡ κατασκευὴ τοῦ ναοῦ, προφητευόντων ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου τὰ προσήκοντα τοῦ θεοῦ καὶ μὴ βελήσεως τῆς κύρου τε καὶ δαρείου, τῶν βασιλέων. ᾠκοδομήθη δ' ἐν ἔτεσιν ἑπτά. τοῦ δ' ἔνατου τῆς δαρείου βασιλείας ἔτους, ἐκάδι καὶ εἰκάδι μηνὸς ὑπερβερεταίου, ὃς καλεῖται παρ' ἡμῖν μὰρ ἄδαρ. ὧδε δὲ μακεδόσιν δύστρος, προσέφερουσι θυσίας οἵ τε ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται, καὶ τὸ ἄλλο τῶν ἰσραηλιτῶν πλῆθος, ἀνανεωτικὰς τῶν παρόντων ἀγαθῶν μετὰ τοῦ αἰχμαλωσίαν καὶ τὸ ἱερὸν ἀνακομισθὲν ἀπειληφέναι, ταύρους ρ. κριοὺς σ. ἄρνας υ. χιμάρους ιβ. κατὰ φυλὰς τοσούτους ἀριθμὸν αἱ τῶν ἰσραηλιτῶν φυλαί, ὑπὲρ ὧν ἥμαρτον ἑκάστη. ἀνέσεώς τε καὶ τοὺς μωυσέως νόμους, αἵ τε ἱερεῖς καὶ λευῖται, θυρωροὺς ἐφ' ἑκάστῃ πύλῃ. ᾠκοδομήκεσαν γὰρ οἱ ἰουδαῖοι, καὶ τοὺς ἐν κύκλῳ ναοὺς καὶ ἔνδοθεν ἱεροῦ. ἐνίστασης δὲ τῆς τῶν ἀζύμων ἑορτῆς, μηνὶ τῷ πρώτῳ, καθ' ὃν μακεδόνας ξανθικὸν λεγομένῳ, καθ' ἡμᾶς νισάν, συνέρρυη πᾶς ὁ λαὸς ἐκ τῶν κωμῶν εἰς τὴν πόλιν, καὶ τὴν ἑορτὴν ἦγαγον ἁγνεύοντες μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων τοῖς πατρίοις νόμοις, καὶ τὸν

and victimam paschalem immolantes decimaquarta hu-

καὶ τῶν ποίμνια προσαγορεύομένων ἱερείων τὴν πάν-
τη δ' ἑκατὴ ἑ αὐτοῦ μέλους ἀπελέσοντες κατευω-
χήσωσιν ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ, μεθεμιὰς φειδόμενοι πολυ-
τελείας. ἀλλὰ καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ἀπιφέροντες τῷ
θεῷ ἑ χαριστηρίους θυσίας ἀπεπλούτησαν; ἀνθ' ὧν αὐτοὺς τε θεῖον πάλιν εἰς τὴν πάτριον γῆν, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ἱδρυμένους ἤγαγε, καὶ τῶν ἑ περσῶν βασιλέως Δαρείου
δωρεὰ κατέσχεν αὐτοῖς. καὶ οἱ μὲν, ὥσπερ πάντων ἀπο-
δαυλοδρόμου τῆς θυσίας καὶ τῆ τοῦ θεοῦ φι-
λοτιμίᾳ κατώκησαν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, πολιτείᾳ
χρώμενοι δημοκρατικῇ μᾶλ' ὀλιγαρχίας. οἱ δ' ἀρχιερεῖς
προεστήκεσαν τῶν πραγμάτων, ἄχρις οὗ τοὺς ἀσεμεα-
νίσαι τοῦ τὴν βασιλεύειν ἐκγόνους. τοῦτο μὲν γὰρ τὸ αἰχ-
μαλωσίας καὶ τῆς ἀναβάσεως, ἐβασιλεύοντο δοκοῦσαι-
λοι πρῶτον δεξάμενοι καὶ δαυΐδου, ἔτη ἑπτὰ φλβ',
μῆνας ς', ἡμέρας ι. τοῦδ' ἑ τῶν βασιλέων τούτων ἀρ-
χῆς αὐτοὺς διέσπειρεν οἱ προσαγορεύόμενοι κριταὶ καὶ
μιάρχοι καὶ τῶν πολιτευόμενοι τὸν τρόπον ἔτεσι τριακό-
σιοι φ' δυσὶν μὲν μωυσλεῖ διοδεύσαντα καὶ ἰησοῦν τὸν
ναυῆ. καὶ τὰ μὲν τοῦ τῶν ἀνασωζόντων ἐκ τῆς αἰχ-
μαλωσίας ἰουδαίων ἐν τοῖς κύρου καὶ δαρείου χρόνοις,
ἐν τούτοις κατέχει. οἱ δ' σαμαρεῖς ἀπεχθῶς ἔσχε αὐ-
τοῖς καὶ βασκάνως διακείμενοι, πολλὰ κακὰ τοὺς ἰου-
δαίους ἠργάσαντο, τελέτω τε ντεπιδότες, καὶ συγχύσιαν
παρασκευάζοντες τῶν περσῶν, ἐπειδήπερ ἐκεῖθεν ἦσαν.
ἵνα τὸ δ' ἐκκλιθῆναι ἐκ τῶν φόρων τοῦ βασιλέ-
ως εἰς τὰς θυσίας τελῶν τοῖς ἰουδαίοις, παρέχειν ἐκ ἤθελον.
πρὸς τὰ ἰσταρχεύς ἀπειλοῦντας εἰς τέλος καὶ σωεργοῦν-
τας ἔχειν, ἄλλα τε ὅσα βλάπτειν ἢ δι' αὐτῶν ἢ δι' ἑτέ-
ρων ἠδύναντο τοὺς ἰουδαίους. οὐκ ἀπώκνουν. ἐδόξεν οὖν
πρεσβεύσασθαι πρὸς τοὺς ἱεροσολυμίτας πρὸς τὸν βασι-
λέα δαρεῖον, κατηγορήσοντας τῶν σαμαρειτῶν. καὶ πρεσ-
βεύουσι ζοροβάβελ καὶ ἄλλοι τῶν δοκίντων πασα-
ρεῖς, οἷς ἦ τὰ ἐγκλήματα ἑ τὰς αἰτίας ἃς κατ' αὐτῶν σαμαρει-
τῶν ἐπέφερον, ἐγὼ φράσω τῶν πρέσβεων ὁ βασιλεὺς, δὸς
αὐτοῖς ἀπιστολὰς, κομίζειν πρὸς τοὺς ἰσταρχεῖς τῆ σα-
μαρείας καὶ τῆ βουλῆ ἀπεπεμψε. τὰ δ' γεγραμμένα
ἐν ταῖδε. βασιλεὺς δαρεῖος, ταγγανᾶ καὶ σαμβαβᾶ
τοῖς ἰσταρχοις σαμαρειτῶν, σοφρακὴ ἑ βοηλωνι, καὶ
τοῖς λοιποῖς σαμβάλοις αὐτῶν τοῖς ἐν σαμαρείᾳ. ζορο-
βαβελος ἑ ἀνανίας ἑ μαρδοχαῖος, ἰουδαίων πρεσβευ-
ταὶ ἠπάτησάν ὑμᾶς ὡς ἐνοχλοῦντες αὐτοῖς πρὸς τὴν οἰ-
κοδομίαν ἑ ναοῦ, καὶ μὴ χορηγοῦντας δὲ προστάξα
ὑμῖν εἰς τὰς θυσίας τελῶν αὐτοῖς ἀναλώματα. βέλ-
τιον οὖν ὑμᾶς ἀναγκάντας τῷ ἀπιστολεῖ χορηγῶν αὐ-
τοῖς ἐκ τῆ βασιλικῆ γαζοφυλακίας τῶν φόρων τῆς σα-
μαρείας παύσ' ὅσα πρὸς τὰς θυσίας αὐτοῖς ἐστὶ χρήσι-
μα, καθὼς οἱ ἱερεῖς αἰτοῦσιν, ἵνα μὴ ἀμελήσωσι καθη-
μέραι θύοντες, καὶ ὥσπερ ἐμοὶ καὶ περσῶν ὁ χάρμοι τοῦ
θεοῦ. καὶ ἡ μὲν ἀπιστολὴ, τοῦτο περιεῖχεν.

Κεφάλαιον ε.

Ὅτι ξέρξης ὁ δαρείου υἱὸς ἑ ἰουδαίοις διεπρ.

Δαρείου δὲ τελευτήσαντος ὡβδιλαδεὼν τ βασι-
λέως αὐτοῦ ποιεῖ ὁ ξέρξης, κληρονόμησεν αὐτοῦ
καὶ τ περὶ θεὸν ὁσιότητα τε ἐπιμέλ. ἅπαντα γὰ
ἀνελλιπῶς τοῦ πατρὸς τὰ περὶ τὴν θρησκείαν ἐπήνεσε, καὶ
πρὸς τοὺς ἰουδαίους ἔσχε φιλοτιμώτερον πατρὸς ἐκείνου ἢ τ
ἡγεμόνα δεχόμενος ἦν ἰησοῦ παῖς, ἰωακείμου ὄνομα. ὑπῆρ-
χε ἢ ἐσοβδούλου δίκαιος ἀνὴρ, ἑ δόξης ἐπιλαύων ἀγαθῆς ὡβδ τοῦ πλήθους πρῶτος ἱερεὺς ἑ λαοῦ καλούμενος

A na epulati ſunt per continuos dies ſeptem, nullis ſumptibus parcentes, holocautomata etiam offerentes, & agentes gratias Deo, qui eos tandem antiquæ patriæ & ejus legibus ac ritibus reſtituerit, deflexo ad benignitatem ac clementiam regis Perſici animo. atque ita ſumma liberalitate in re divina uſi incoluerunt Hieroſolyma, inſtituta ea reipublicæ forma, quæ per optimates adminiſtratur. penes pontifices enim fuit ſumma autoritas, donec Aſamonæorum gens mutato rerum ſtatu regnum obtinuit. ante captivitatem enim jam inde à Sauli & Davidis temporibus egerunt ſub regibus per annos quingentos triginta duos, menſes ſex, dies decem. & ante hos æque monarchæ res adminiſtraverunt appellati Judices, qui Reipublicæ ſtatus plus quam quingentis annis duravit poſt Moyſis & Jeſu imperium. Hoc igitur modo habebant ſe Judæi in patriam reſtituti ſub Cyro & Dario regibus. Samaritæ autem infenſa gens & invida, multis moleſtiis eos afficiebant, freti opibus, & affectantes cognati Perſarum videri, quod inde eſſent oriundi. nam, quæ juſſi erant ex tributis in ſacrificia conferre, gravabantur, magiſtris equitum interim conniventibus: & quacunque in re vel per ſe, vel per alios poterant noſtram gentem lædere, nullam occaſionem prætermittebant. Viſum eſt itaque ſenatui populoque Hieroſolymitano legationem ad regem Darium mittere, & Samaritas accuſare: cujus legationis caput fuit Zorobabel, aſſumptis aliis quatuor collegis. Cæterum rex, cognitis criminibus, quæ per legatos Samaritis objiciebantur, dedit eis literas perferendas ad magiſtros equitum ejus provinciæ, & ad ſenatum Samaritanum, in quibus hæc continebantur. Rex Darius Tangaræ & Sambabæ magiſtris equitum apud Samariam, & Sadracæ ac Bobeloni reliquisque eorum conſervis. Zorobabel, Ananias, & Mardochæus Judæorum legati accuſaverunt vos, quod moleſti fueritis templum ædificantibus, quodque non præbeatis impenſas in ſacrificia, quas, me jubente, præbere illis debueratis. Volo igitur, ut, lecta hac epiſtola, præbeatis eis ex regio ærario, in quo tributa Samariæ ſervantur, quicquid ſacrificiorum uſus poſtulat, ut non deſinentes quotidie ſacrificare, tam pro me quam pro Perſarum gente deprecentur.

CAP. V.

Xerxis Darii filii in Judæorum gentem beneficia.

DEfuncto autem Dario, ſucceſſit Xerxes filio, ſicut regni ita & pietatis paternæ hæres. nihil enim ex patris inſtitutis circa divinum cultum mutavit, & Judæos ſumma benevolentia proſecutus eſt. Hoc regnante, pontifex erat Joacimus Jeſu filius apud Babylonem vero degentium Judæorum primarius ſacerdos erat Eſdras,

V. 1. Eſd. 7.

Hh 4

vir juſtus, & de quo optimus rumor fuit apud populum. is cum eſſet legum Moſaycarum peritiſſimus, in regis amicitiam pervenit. & cum decreviſſet proficiſci Hieroſolyma, ſecumq; aliquos è Babyloniis Judæis ducere, petiit à rege commendatitias ad Syriæ ſatrapas literas, quas & impetravit hoc modo ſcriptas: Rex regum Xerxes Eſdræ ſacerdoti, & lectori legis Dei, S. Decretum eſt à me & ſeptem meis conſiliariis, ut, quicunque in regno meo de Iſraelitis & ſacerdotibus eorum ac Levitis voluerit tecum Hieroſolyma petere, per meam benignitatem hoc ei liceat facere, & inviſere Judæam juxta Dei legem: utque Iſraelitarum Deo dona perferatis, quæ ego & amici vovimus. præterea facio tibi poteſtatem auferendi omne aurum & argentum, quantumcunque populus tuus per totam Babyloniam degens offerre voluerit, qvo emantur victimæ ſuper altare Dei veſtri immolandæ: & fabricandi ex auro ac argento vaſa, quæcunque tu & fratres tui volueritis. Sacra qvoque vaſa, quæ tibi dantur, Deo tuo dedicabis: & ſi quid aliud in hunc uſum opus fuerit, pro tua prudentia fieri curabis, & de noſtro fiſco eos ſumptus facies. quin & præfectis ærarii apud Syriam & Phœnicem te commendavi, ſcribens eis, ut quicquid Eſdras ſacerdos & lector legis Dei petierit, ſine mora dent. Et ut Deus propitius ſit mihi & meis liberis, volo usque centum coros tritici Deo ſecundum legem dari. Vobis quoque magiſtratibus præcipio, ut à nemine ſacerdotum, Levitarum, ſacrorum cantorum, janitorum, ſacrorum ſervorum quicquam exigatis, neve ulla onera eis imponatis. Tu vero Eſdra juxta conceſſam tibi divinitus ſapientiam conſtitue judices, qui per Syriam ac Phœnicen jura reddant populo legem tuam ſcienti: quin & neſcientes doce libere, ut quisquis legem Dei vel legem regiam violaverit, mulctetur pecuniis, aut etiam damnetur capite, utpote qui non per ignorantiã, ſed per contumaciam peccaverit. Vale. His literis acceptis, Eſdras gaviſus adoravit Deum, & gratias egit, illi benignitatem regiam acceptam referendam, & illum maxime dignum, cui gratiæ agantur, exiſtimans. Advocata deinde Judæorum concione, qui apud Babylonem degebant, & perlecta epiſtola, ipſam quidem retinuit: exemplar vero ejus in Mediam ad omnes ſuæ gentis homines transmiſit. qui, cognita regis erga Deum pietate, & erga Eſdram benevolentia, omnes vehementer ſunt lætati: multi vero ex eis, aſſumptis ſuis facultatibus, Babylonem venerunt, cupientes reverti Hieroſolyma. reliqua Iſraelitarum multitudo aſſuetum jam domicilium noluit relinquere, quapropter duæ tantum tribus per Aſiam & Europam ſub Romano degunt imperio: decem autem tribus nunc quoq; ultra Euphratem ſunt, infinita hominum millia, quæ vix eſt numero comprehendere. Cæterum ad Eſdram magna multitudo convenit tam ſacerdotũ & Levitarũ, quam janitorum ſacrorumq; vel cantorũ vel miniſtrorum. Ille vero omnes, qui ex captivitate in patriam reverti volebant, ad Euphratem congregavit:

Ἔσδρας. ἐς τῶν μωυσέως νόμων ἱκανῶς ἔμπειρος ὢν, γίνεται φίλος τῷ βασιλεῖ ξέρξῃ. γνοὺς ὁ ἀναβαίνειν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ ἐπαγαγεῖν πάντας τῶν ἐν βαβυλῶνι πεγχαιόντων ἰουδαίων, παρεκάλεσε τὸν βασιλέα, δοῦναι αὐτῷ ἐπιστολὰς πρὸς τοὺς σατράπας τῆς συρίας ἀπιέναι, ἀφ' ἧς αὐτοῖς γνωρισθήσεται τὶς ἐστιν. ὁ δὲ βασιλεὺς χάριν ἔδωκε τοῖς σατράπαις ἀπιέναι τοιάνδε. βασιλεὺς βασιλέων ξέρξης, ἔσδρᾳ ἱερεῖ καὶ ἀναγνώστῃ θείου νόμου χαίρειν. τῆς ἐμαυτοῦ φιλανθρωπίας ἔργον εἶναι νομίσας τὸ, τοὺς βελομένους ἐκ τῶν ἰουδαίων ἐθνῶν, καὶ ἱερέων καὶ λευιτῶν ὄντων ἐν τῇ ἡμετέρᾳ βασιλείᾳ, συμπαραμένειν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, τὸ πρόσταγμα. καὶ ὁ βελόμενος ἀπίτω, καθάπερ ἔδοξέ μοι καὶ τοῖς ἐμοῖς συμβούλοις, ὅπως καὶ τὰ ἰουδαίων ἐπισκέψωνται πρὸς τὸν νόμον τὸν θεῖον ἀκολούθως, καὶ ἀπενέγκωσι δῶρα τῷ ἱερουσαλὴμ θεῷ, ἃ ὡς ἠυξάμην ἐγὼ τε καὶ οἱ φίλοι, καὶ δέχεσθαι καὶ χρυσίον ὅσον ἂν εὑρεθῇ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν βαβυλωνίων ὀνομασμένον τῷ θεῷ τοῦτο πᾶν εἰς ἱεροσόλυμα κομισθῆναι τῷ θεῷ εἰς τὰς θυσίας. πάντα τε ὅσα βούλῃ ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ κατασκευάσαι, ποιεῖν ἐξέσεσθαί μοι τῶν ἀδελφῶν. καὶ τὰ δεδομένα σοι ἱερὰ σκεύη ἀναθῆσαι. καὶ ὅσων ἂν ἄλλων λάβῃς, καὶ ταῦτα προσχαρίσασθαι, τιμὴν εἰς αὐτὰ δαπανῶν ἐκ τοῦ βασιλικοῦ ταμιεύου. γαζοφυλακίῳ. ἔγραψα δὲ τοῖς γαζοφύλαξι, τῆς συρίας δὲ τῆς φοινίκης, ἵνα τῶν ὑπὸ ἔσδρα τοῦ ἱερέως καὶ ἀναγνώστου τῶν θεοῦ νόμων ἐπισταλέντων ἐπιμεληθῶσιν. ὅπως μηδεμίαν ὀργὴν ἔσται ἐμὲ λαβεῖν τὸ θεῖον ἢ τοὺς ἐμοὺς ἐκγόνους, πάντα αἰτῶ καὶ μέχρι δ πυρὸς χόρων ἑκατὸν ἐπιτελεῖσθαι τῷ θεῷ κατὰ τὸν νόμον. καὶ ὑμῖν δὲ λέγω ὅσους τοὺς ἱερεῖς καὶ λευίτας καὶ ἱεροψάλτας ἐκ τῶν ἱερῶν καὶ ἱεροδούλους καὶ γραμματεῖς τοῦ ἱεροῦ, μήτε φόρους ἐπιτάττειν, μήτε ἄλλο μηδὲν ἐπίταλον ἢ φορτικὸν εἰς αὐτοὺς ἡγεῖσθαι. καὶ σὺ δὲ ἔσδρα κατὰ τὴν δοθεῖσάν σοι κρίσιν, ὅπως δικάσωσιν ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ πᾶσιν, τοῖς ἐπισταμένοις σου τὸν νόμον. καὶ τοῖς ἀγνοοῦσι δὲ παρεῖναι αὐτὸν μαθεῖν, ἵν' ἄν τις τῶν ὁμοεθνῶν σου φαυλίαν τοῦ θείου νόμου ἢ τοῦ βασιλικοῦ, ἐπισχὴ τιμωρίαν εἰς δὲ κατ' ἄγνοιαν αὐτὸν φωραθείσαν. ἀλλ' ὡς ἐπιτιμῶν μᾶλλον, πλημμελῶς δὲ φερόντων καὶ καταφρονῶν. κελεύθησον δὲ ἢ θανάτῳ ἢ ζημίᾳ χρηματικῇ. ἐρρῶσο. λαβὼν δὲ ἔσδρας ταῦτα τὰ ἐπιστολὰς, ὑπερήσθη καὶ τῷ θεῷ προσκυνῆσαι ἤρξατο, τῆς δὲ βασιλέως περὶ αὐτοῦ χρηστότητος σκέπτον ἄριστον ἐμολογῶν μεγαλῦναι, καὶ λίαν τὸ τε τοῦ πάσιν αὐτῷ χάριν ἔλεγε σιδέναι. ἀναγνοὺς δὲ ἐν βαβυλῶνι τὰ ἐπιστολὰ τοῖς αὐτόθι παροῦσιν ἰουδαίοις, αὐτὸς μὲν κατέχει. τὸ δὲ ἀντίγραφον αὐτῆς, περᾶ πάντας ἔπεμψε τοὺς ὁμοεθνεῖς, τοὺς κατὰ τὴν μηδίαν ὄντας. μαθόντες δὲ οὗτοι τὰ βασιλέως καὶ τὴν περὶ τοῦ θεοῦ δόμενειαν, καὶ τὴν περὶ τὸν ἔσδραν εὐνοιαν, ἅπαντες μὲν ὑπερηχάπησαν. πολλοὶ δὲ αὐτῶν καὶ τὰς κτήσεις ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς βαβυλῶνα, σπεύσαντες τὴν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα καθοδον. ὁ δὲ πᾶς λαὸς τῶν ἱερεμιτῶν, κατὰ χώραν ἔμεινε. διὸ καὶ δύο φυλὰς ἐναι συμβέβηκεν ἐπὶ τῆς ἀσίας καὶ τῆς εὐρώπης, βασιλεύεσθαι ὑπακουούσας. αἱ δὲ δέκα φυλαὶ, πέραν ἐστὶν εὐφράτου ἕως δεῦρο μυριάδες ἄπειροι, καὶ ἀριθμῷ γνωσθῆναι μὴ δυνάμεναι. πρὸς δὲ ἔσδραν ἀφικνοῦντο. ἱερέων καὶ λευιτῶν, καὶ ὑπερῶρων, καὶ ἱεροψαλτῶν καὶ ἱεροδούλων, πολλοὶ τὸν ἀριθμόν. συναγαγὼν δὲ τοὺς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας εἰς τὸ πέραν δ' εὐφράτου, καὶ τρεῖς

καὶ τῆς ὁδοῦ· ἐπεὶ ἡμέρας νηστείαν αὐτοῖς παρ-
ήγγειλεν, ὅπως δι' αὐχμὸς παύσωνται τοῦ θεοῦ σφᾶς τοῦ σωτῆρος, ἐδ' ἐμποδὼν γένηται τῶν ὁδοιπορούντων, ἢ τινος ἄλλου δυσκόλου περιστῶντος αὐτούς. ἔφασαν γὰρ ὁ ἔσδρας εἶπε τοῦ βασιλέως, ὅτι ἀσφαλὴς αὐτοῖς ὁ θεὸς. καὶ οὐ καταισχύνειν ἔπρεπε αὐτὸν αἰτησαμένους τοσαῦτα. πεποιθόσι δὲ τοῖς δύναις, ὁρῶντες δοὺς ὁ Ἔσδρας τοῦ δωδεκάτου τοῦ πρώτου μηνὸς τοῦ ἑβδόμου ἔτους τῆς ξέρξου βασιλείας, παρεγένοντο εἰς ἱεροσόλυμα μηνὶ πέμπτῳ· ἦν γὰρ αὐτὸς ἔτους καὶ ὡδοιπόρησε τοὺς χαλκοφύλαξιν ὁ ἔσδρας (ἦσαν δὲ τῶν ἱερέων ἡγούμενοι) παρέσησε τὰ ἱερὰ χρήματα. ἀργύρου τάλαντα χ', σκεύη ἀργυρᾶ, τάλαντα ρ. χρυσοῦ σκεύη τάλαντα κ'. χαλκᾶ σκεύη χρυσοῦ κρείττονα, σταθμῷ τάλαντα ιβ'. πῦρα δὲ ἐδώρησατο ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σύμβουλοι αὐτοῦ, καὶ πάντες, οἱ ἐν βαβυλῶνι μένοντες ἰουδαῖοι· ὡς ἄδους δὲ πῦρα τοῖς ἱερεῦσιν ὁ ἔσδρας, ἀπέδωκε τῷ θεῷ τὰς ὑπ' αὐτῶν ὁλοκαυτώσεις καὶ σωτηρίους γενέσθαι θυσίας, μόσχους οβ'. ὑπὲρ καινῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας. κριοὺς ρ, ἀρνας σ β'. ἐρίφους εἰς ἄφεσιν τῶν ἡμαρτημένων ιβ', τοῖς δὲ τοῦ βασιλέως οἰκονόμοις καὶ τοῖς ἐπάρχοις τῆς κοίλης συρίας καὶ φοινίκης, τὰ χαμμένα ὁ βασιλεὺς ἀπέδωκεν. οἱ δὲ τὸ πρόσχαρες τῷ αὐτοῦ πάντων ἀναγκαῖα ἐχορήγουν, ἐτίμησάν τε τὸ ἔθνος, καὶ πρὸς πᾶσιν αὐτῷ χρείαν παρεῖχον. πάντα μὲν οὖν καὶ αὐτὸς ἐβεβούλευτο ἔσδρας. προεχείρησε δ' αὐτὰ κελεύσαντος αὐτὸν ἄξιον εἶναι δὲ τῶν βεβουλευμένων μὲν χρησιότητα καὶ δικαιοσύνην. χρόνῳ δ' ὕστερον προσελθόντων αὐτῷ τινῶν καὶ κατηγορούντων ὡς τινες τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν ἐμβεβήκασι τὴν πολιτείαν, καὶ λελύκασι τοὺς πατρίους νόμους, ἀλλοεθνεῖς ἠγμένοι γυναῖκας καὶ τὸ ἱερατικὸν γένος συγκεχύκασι, θορυβῶν δ' βεβηκότα τοὺς νόμους, μηκοινὼν ὅπι πάντας ὀργὴν λαβὼν, πάλιν αὐτὰς εἰς συμφορὰς ἐμβάλῃ, διέρρηξε μὲν δοὺς τοῦ λώπης τὴν, καὶ κεφαλὴν δ' ἀπαράσσων, καὶ τὰ γένεια ἐρίζων, ὅπ' τὴν τε ἑαυτοῦ ἔρριψεν ὅπι τὸ τ' αὐτίαν ταύτην λαβὼν τοὺς πρώτους δ' λαῶ. λογιζόμενος δ' ὅτι ἐὰν σκυθρωπὸς αὐτὰς τὰς γυναῖκας. καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν προστέξῃ τέκνα σὺν ἀκουσθήσῃ, διέμενεν ὅπι τῆς κτίσμος. συνέτρεχον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ μέτριοι πάντες, κλαίοντες καὶ αὐτοὶ, ὅπι τῷ γεγενημένῳ λύπῃ συμμεταλαμβάνοντες. ἀναζὰς δ' ἀπὸ τῆς ἐσδρας, καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείνας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐχαριστεῖν μὲν ἐλεγεν εἰς αὐτὸν ἀναβλέψαι δι' τὰ ἡμαρτημένα τοῦ λαοῦ, ὃς τὸ μνήμης ἐξέβαλε τοὺς τῆς πατρίδος ἡμῶν δι' τὰν αὐτῶν αὖ συμπεσόντα. παρεκάλει δ' τὸν θεὸν ἀτέρμαστι καὶ λέγων ἐν τῷ τότε συμφορᾶς αὐτῶν καὶ αἰχμαλωσίας περιῶσαι, καὶ πάλιν εἰς ἱεροσόλυμα καὶ τὴν οἰκείαν γῆν ἀποκαταστῆσαι, λαβεῖν οἶκτον αὐτῶν, καὶ συγγνωμονῆσαι τοῖς παρημαρτημένοις, ἅτε μὲν γυναῖκα πεποιηκόσιν, ἐνοχὴ δ' ὅπι τῷ δεῖ χρῆσθαι ἐστὶ τούτοις ἀφεῖναι τὴν κλάσεως. ἐ ὁ μὲν ἐπαύσατο τῶν δ' ἐχῶν. θορυβούντων δὲ πάντων ὅσοι περὶ αὐτὸν γυναιξὶ καὶ τέκνοις συμπλῶν, ἀχαΐνιος τις ὄνομα, πρῶτος τῶν ἱεροσολυμιτῶν προσελθὼν, αὐτὸς μὲν ἁμαρτεῖν ἐλεγεν, ἀλλοεθνεῖς ἐνοικησαμένους γυναῖκας. ἐπῆρε δ' αὐτὸν ἐξορκίσαι πάντας, ἐκβαλεῖν αὐτὰς, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεγενημένα. κολασθήσεσθαι δὲ τοὺς οὐχ ὑπακούσαντας τοῦ νόμου πεισθεὶς οὖν τούτοις ὁ ἔσδρας, ἐπέτρεψεν ὁμόσαι τοὺς φυλάρχους τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν καὶ ἱεροψαλτῶν, ἀποπέμψειν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰ ἀχώνιος συμβουλὴν. λαβὼν δὲ τοὺς ὅρκους, εὐθὺς

A ubi peracto triduano jejunio, votisque pro incolumitate & felici itinere conceptis (recusaverat enim deductores equites, dicens, Deo salutem, suorum curæ futuram) iter ingressi die duodecima primi mensis anno regni Xerxis septimo, pervenerunt Hierosolyma ejusdem anni mense quinto. & continuo sacerdotibus gazophylacii custodibus Esdras sacram pecuniam tradidit, argenti talenta sexcenta quinquaginta, vasa argentea talentorum centum, vasa aurea talentorum viginti, vasa ærea auro meliora pondo talentorum duodecim. Hæc enim erant dona regis ejusq; amicorum, & Israelitarũ Babylone manentium, quo facto, obtulit Deo secundum legẽ holocautomata, tauros duodecim pro communi salute populi, arietes & agnos septuaginta cum duobo, hircos pro peccatis duodecim, procuratoribo etiam regiis, & præfectis Phœnices ac Syriæ scriptas à rege reddidit epistolas: qui cum eis non parere non possent, omni honore gentem nostram prosecuti sunt, & in omnibo necessitatibo eis fuerunt auxilio. Et consilium quidem hujus migrationis ab Esdra profectum est, successum autem felicem Deus addidit, ut equidem reor, viri hujus virtutem ac pietatem respiciens. Aliquanto deinde post comperit quorundam indicio, quod quidam è vulgo sacerdotum & Levitarum parum servaverint instituta & leges patrias, & deductis alienigenis uxoribus, ordinem sacerdotalem confuderint: rogatusque ab eis, ut ferret auxilium legibus, ne Deus propter paucos iratus omnes denuo communi clade feriat, scidit vestem præ tristitia, vellens capillos & barbam, & humi se prosternens, eo quod primores populi deprehensi essent in tali crimine: & cogitans non esse audituros, si juberet eos uxores cum liberis ejicere, nolebat se à terra attollere. Itaque concurrerunt ad eum, quotquot erant bonæ mentis, & una flebant, addentes, se socios ejus tristitiæ. Esdras autem, sublatis ad cœlum manibus: Me quidem, inquit, pudet ad cœlum oculos attollere, dum cogito, quod populus ne majorum quidem suorum cladibus admonitus à peccando abstinet: tu tamen, clementissime Deus, nostri miserus seminarium aliqvod & reliquias superstites conserva, quas Hierosolyma in antiquam patriam reducere dignatus es: & da veniam præsentis erati mortem quidem commeritis, verum tamen in tua bonitate sperantibus. Dum ita pius sacerdos lacrymatur cum eo cœtu, qui ad eum convenerat, mixtus ex viris & mulieribus atque pueris, accessit eo quidam primarius Hierosolymita nomine Achonius, confitens illos peccasse, qui alienigenas uxores duxerint: suasitque ei, ut omnes adjuvaret, ut uxores cum nata ex illis prole abjicerent: & si quis legi parere nollet, in eum animadverteret. qui secutus viri consilium, exegit super hac re jusjurandum à principibus Levitarum & sacerdotum & tribuum Israeliticarum. quo facto, exivit tem-

Esr. 8, 33 sq.

Esr. 9.

Esr. 10.

plum & contulit se in domicilium Joannis & Eliasibi, ibique totam eam diem jejunus præ mœrore exegit. Proposito deinde edicto, ut omnes è captivitate reversi intra biduum aut triduum Hierosolyma convenirent, & quisquis per contemptum non adfuerit intra præscriptum tempus, ut excommunicetur, bonaque ejus sacro ærario addicantur, intra triduum convenerunt utriusque tribus homines, vigesima die noni mensis, quem Hebræi Thebethum, Macedones Appellæum nominant. cumq; consedissent in superiore parte templi, præsentibus etiam senioribus, & frigus propter anni tempus esset molestum, surgens Esdras accusavit eos, qui contra leges duxissent uxores alienigenas. nunc si velint rem Deo gratam & sibimetipsis utilem facere, ablegandas esse uxores ejusmodi. acclamatum est facturos id omnes æquo animo, sed esse earum non parvum numerum, & tempus esse hybernum, nec posse rem eam intra unam aut alteram diem perfici. itaque opus esse, ut negotium hoc differatur aliquantisper, & tum demum principes aliquot, qui sint alieni ab hac culpa, cum selectis undecunq; senioribus inquisitionem faciant eorum, qui contra legis præscriptum uxores duxerint. consenserunt omnes in eam sententiam, & prima die mensis decimi cœpta inquisitione, quæ duravit usq; primam diem mensis sequentis, invenerunt multos tam ex Jesu pontificis cognatione quam ex cæteris sacerdotibus ac Levitis & aliis Israelitis, qui & uxores & natos ex eis liberos sine mora abjecerunt, pluris facientes legum observantiam quam naturales affectus, quantumvis violentos: moxque ad placandum Deum arietes immolaverunt, quorum nomina recensere non est necesse: atq; ita Esdras hoc erratum circa connubia correxit, & malam in hoc consuetudinem emendavit, ut in posterum hæc reformatio stabilis ac firma permaneat. Septimo autem mense, dum scenopegiæ festum celebratur, & ferme totus populus convenit, accedentes ad patentem templi partem, quæ Orientalem portam spectat, rogaverunt Esdram, ut eis legem Moysis legeret: quod & fecit, stans in medio multitudinis, a mane usque meridiem. ex qua lectione non solum in præsens & futurum discebant, quid esset justum, sed etiam præteritorum memoriam retractantes lacrymabantur sic cogitantes, qvod nullas calamitates fuissent perpessi, si præscripta legis diligenter observassent. Esdras autem, videns eos ad hunc modum affectos, jussit, ut domum abirent: esse enim festum, nec licere ea die flere. quin potius hortabatur, ut ad epulas versi, ita ut festo die decet, hilariter agerent: & hac anteactorum pœnitentia in futurum se munirent, ne in similes casus incurrerent. at illi, sequentes ejus monita, cœperunt re vera festum agere, qvod cum per octo dies fecissent, digressi sunt in propias patrias, magnam gratiam Esdræ habentes ob reformatam rempublicam: qvo factum est, ut post comparatam sibi apud populum egregiam gloriam senex vita defunctus apud Hierosolyma sit magnificè sepultus. Qvo tempore cum etiam Joacimus pontifex esset mortuus, filius ejus Eliasimus in sacerdotium ei successit.

1. Esd. 10.

Neh. 8.

A ὥρμησεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ εἰς τὸ παρῳκοδόμιον ἰωάννου τοῦ ἐλιασίβου, καὶ μηδενὸς ὅλως λόγου τὴν λύπην γευσάμενος ἐκείνου τοῦ ἡμέραν διήγαγεν αὐτὸς ἀμοιρὰν ὢν κηρύγματος ὡς παύσας τοὺς ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας συνελθεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, ὡς τῶν ἐν δυσὶν ἢ τρισὶν ἡμέραις ἐπαναστησόντων, ἀπαλλοτριωθησομένων τοῦ πλήθους, καὶ τῆς οὐσίας αὐτῶν καὶ τοῦ τῶν πρεσβυτέρων κρίσιν ἀφιερωθησομένης, συνῆλθον οἱ ἐκ τῆς ἰουδαϊκῆς καὶ βενιαμίτιδος ἐν τρισὶν ἡμέραις, εἰκάδι τοῦ ἐννάτου μηνὸς, ὃς καθ' ἡμᾶς ἑβραίους πυθέσιος καὶ ὑπὸ μακεδόνας ἀπελλαῖος καλεῖται. καθημένων δὲ ἐν τῇ ὑπαίθρῳ τοῦ ἱεροῦ, παρόντων ἅμα καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ὑπὸ τοῦ κρύους ἀηδῶς διακειμένων, ἀναστὰς ἔσδρας, ἠτιᾶτο ἐκείνους, λέγων παρανομῆσαι γήμαντας ἐκ ἐξ ὁμοφύλων. ἵνα μὲν οὖν τι χαρίσηται αὐτοῖς, τῷ μὲν θεῷ κεχαρισμένα, συμφέροντα δὲ αὐτοῖς, ἀποπέμψαι μὲν τὰς γυναῖκας. οἱ δὲ παρῆσαν μὲν τότε πάντες ἐξεβόησαν, τὸ δὲ πλῆθος ἐκεῖνο πολὺ, καὶ τὴν ὥραν τοῦ ἔτους χειμερινὸν, καὶ τὸ ἔργον ἐκ μιᾶς, ἀλλὰ δευτέρας ἐστὶν ἀρχῆν ἡμέρας. ἀλλ' ὅτι ἡμέρας τοσαύτας, καὶ οἱ συνοικοῦντες τοῖς ἀλλοφύλοις, συναγηγερμένοι ἥξουσιν, λαβόντες χρόνον, καὶ πρεσβυτέρους ἐξ ὧν ἂν θελήσωσι τόπων, τοὺς συνεπισκεψομένους τὸ τῶν γεγαμηκότων πλῆθος. καὶ τοῦτο δόξαν αὐτοῖς, δεξάμενοι τὴν γνώμην τοῦ δεκάτου μηνὸς ἀναζητεῖν τοὺς συνοικοῦντας τοῖς ἀλλοεθνέσιν, εὗρον ἕως τοῦ μηνὸς ἐχομένου γαμήσαντας, ποιησάμενοι τὴν ἔρευναν, πολλοὺς ἐκ τῶν τοῦ ἰησοῦ συγγενῶν καὶ ἱερέων, καὶ τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν καὶ ἰσραηλιτῶν, οἳ καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν γεγενημένα, τῆς τε νόμων φυλακῆς ἢ τῶν πρὸς αὐτὰ φίλτρων ποιησάμενοι πλείονα πόνον, ἀθύμους ἐξέβαλον. καὶ θυσίας ἐξευμενίζοντες τὸν θεὸν ἐπήνεγκαν, κριοὺς κατὰ θύσωσι αὐτῷ. τοῦ δὲ ὀνόματα αὐτῶν λέγω, οὐκ ἐδόξεν ἡμῖν ἀναγκαῖον εἶναι. τὸ μὲν οὖν ἁμάρτημα τε περὶ τοὺς γαμέντων ἐπανορθώσας, ἔσδρας, ἐκαθήρατο τὴν ταύτῃ συνήθειαν, ὡς ταύτῃ δὲ λοιπὸν μόνιμον εἶναι. τῇ δὲ ἑβδόμῳ μηνὶ τὴν σκηνοπηγίας ἑορτάζοντες, καὶ σχεδὸν παντὸς τοῦ λαοῦ συνελθόντος ἐπὶ αὐτὴν, ἀναβάντες εἰς τὸ ἀνειμένον τοῦ ναοῦ πρὸς τὴν πύλην τὴν ὀπτὴν ἀποβλέπουσαν, ἐδεήθησαν δὲ ἔσδρα τὸν νόμους αὐτοῖς ἀναγνωσθῆναι τοὺς μωυσέως. ὁ δὲ μέσος δὲ πλήθους σταθεὶς ἀνέγνω, καὶ τὴν ἐποίησεν ἀπὸ ὄρθρου μέχρι μεσημβρίας. οἱ δὲ ἀκούσαντες ἀναγινωσκομένων τῶν νόμων, δίκαιοι μὲν πρὸς τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον ἐδιδάσκοντο εἶναι, τοὺς δὲ τῶν παρωχημένων ἐδυσφόρουν, καὶ μέχρι δακρύων προῆλθησαν, ἐνθυμούμενοι πρὸς ἑαυτοὺς, ὅτι μηδὲν αὐτῶν πεπειραμένων κακῶν ἔπαθον εἰ τὸν νόμον διεφύλαττον. ὁ δὲ ἔσδρας οὕτως ὁρῶν αὐτοὺς ἔχοντας, σκέλλ' σεν ἀπέναι πρὸς αὐτοὺς καὶ μὴ δακρύειν. εἶναι γὰρ ἑορτὴ καὶ μὴ δεῖν ἐν αὐτῇ κλαίειν, οὐδὲ ἔξεῖναι. προσετέτατο δὲ μᾶλλον πρὸς εὐωχίαν ἑρμηνεύοντας, πιεῖν τε πρόσφορα τῇ ἑορτῇ κεχαρισμένα. καὶ μετάνοιαν καὶ λύπην τοῦ ἐπὶ τοῖς ἐμπροσθεν ἐξημαρτημένοις, ἀσφάλειάν τε ἔχειν καὶ φυλακὴν τοῦ μηδὲν ὁμοιον συμπεσεῖν. οἱ δὲ ταῦτα ἔσδρα παραινοῦντος ἑορτάζειν ἤρξαντο. καὶ τοῦτο ποιοῦντες ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ ἐν ταῖς σκηναῖς, ἀνεχώρησαν εἰς τὰ οἰκεῖα, μὴ ὕμνων τὸ θεοῦ, τῆς ἐπανορθώσεως τῶν περὶ τὸ πολίτευμα θεσμῶν ἐπιτυχόντες. ὧν σωθεὶς μὲν τῷ θεῷ καὶ τῷ λαῷ δόξαν μεγαλῶν πλείστην τὸν βίον, καὶ ταφεὶς μὲν πολλῆς φιλοτιμίας ἐν ἱεροσολύμοις. ἐπὶ δὲ τοῦ αὐτοῦ καιροῦ, καὶ ἰωακείμ τοῦ ἀρχιερέως ἀποθανόντος, παῖς αὐτοῦ ἐλιάσιμος τὴν ἀρχιερωσύνην διεδέξατο.

τῶν ἡ αἰχμαλωτισθέντων τῆς ἰουδαίων οἰνοχόος ἦ βασι- A Cæterum quidam ex captivis Judæis, pincerna
λέως ἀρταξέρξου, νεεμίας ὄνομα, ᾠκιστατῶν περὶ τ μη- regis Xerxis, Neemias nomine, deambulans an- 2. Esd. 2.
τροπόλεως περσῶν οὐσαν, ξένων τινῶν ἀπὸ μακρᾶς ἐ- te primariam Persarum urbem Susa, cum hospi-
δημίας εἰς τὴν πόλιν ἐπιόντων ἐπακούσας ἐρωτᾷ περὶ tes quosdam post longum iter exactum in urbem
πρὸς ἀλλήλους ὁμιλούντων, περισκοπῶν αὐτοῖς, ἐ- adventantes Hebraicè inter se confabulari ani-
πυνθάνετο πόθεν ἔοιεν ὥρα δ' ἡμέρας ἦν. ἀπεκρινάμενοι madverti sset, accedens ad eos rogabat, undenam
δ' ἦκειν ἐκ τῆς ἰουδαίας, πάλιν ἤρετο πυνθανόμενος, venirent. & audito, quod è Judæa, rursum scis-
πῶς ἔχει τὸ πλῆθος ἡ μητρόπολις ἱεροσόλυμα, πάλιν ἤρξατο πυνθάνεσθαι. κα- tatus est, quomodo se haberet ille populus & ca-
κῶς δ' ἔχειν εἰπόντων, βεβλῆσθαι γὰρ αὐτῶν εἰς ἔδαφος τὰ B put eorum Hierosolyma. Quibus male se habe-
τείχη, τὰ περὶ ἔθνη πολλὰ διαπίπτειν κακὰ τοὺς ἰου- re dicentibus, quod ejus mœnia diruta essent, &
δαίους, ἡμέρας μὲν καταστρεχόντων τ χώραν καὶ διαρπα- circumvicinæ gentes multa mala Judæis inter-
ζόντων, τ δ' νυκτὸς κακῶς ἀπεργαζομένων, ὡς πολλοὺς rent, die noctesque agros excursionibus ac rapi-
σὺν τ χώρᾳ καὶ ἐξ αὐτῶν ἱεροσολύμων αἰχμαλώτους nis populantes, & multos ex ea regione atq; adeo
ἀπηχθαι, καὶ τοὺς ὁδοὺς πλήρεις διεῖναι δ καθημέραν ex urbe ipsa captivos abducentes, ita ut passim
νεκρῶν, ἐδάκρυσεν ὁ νεεμίας, ἐλεήσας τ συμφορὰς τῶν per vias reperiantur cadavera: flevit Neemias,
ἐμοφύλων. καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν ἀέρα ὠν, ἄρχει τίνων motus popularium suorum miseriis: & sublatis o-
ἔπειν ὦ δέσποτα ὑπόσχῃ πεῦστε πέρχον τὸ ἔθνος ἡμῶν, culis ad cœlum, Quousque, inquit, patieris, Do- C
οὕτως ἄσπαγμα πάντων καὶ λάφυρον γεγέναμεν; διαλε- mine, gentem nostram tantis malis opprimi, ut
γόντος δ' αὐτοῦ πρὸς τῇ πύλῃ ὁ βασιλεὺς ἀποδυρομέ- simus præda omnium? cunctante vero illo apud
νου, προσελθὼν τῷ ἡγεμόνι αὐτοῦ μέλλειν ἤδη κατα- portam & ob hæc lamentante, & accedens qui-
κλίνεσθαι τὸν βασιλέα. ὁ δ' ἀνὴρ ὡς εἶχε μὴ ἀποπλυ- dam nuntiavit ei, regem jam accubitum ire. ille
σάμενος, διακονήσων ἔσπευδε τῷ βασιλεῖ τὴν ἐπὶ τῷ confestim, ita ut erat, non abluta facie, ad mini-
πότου διακονίαν. ὡς δ' μὴ τὸ δεῖπνον ὁ βασιλεὺς διεχύ- sterii sui functionem properat. Rex vero post cœ- 2. Esd. 2.
θη, καὶ ἡδίων αὐτῷ γενόμενος ἀπέβλεψεν εἰς τὸν νεε- nam jam hilarior, videns Neemiam subtristem,
μίαν κατισχυθρωπικότα, θαυμάσας διὰ τί κατηφὴς rogabat, qvid esset in causa, tum ille Deum prius
ἦν ἀνέκρινεν. ὁ δ' θεοῦ δεηθεὶς χάριν τινὰ καὶ πειθὼ D precatus, ut suadæ gratiam prius verbis suis ad-
ἐδόκουν αὐτῷ λέγοντι. πῶς φησὶν ὦ βασιλεῦ δύνα- deret: Qui possum, inquit, rex, alium vultum
μαι σὺ μὴ βλέπειν πικρῶς, μηδὲ τὴν ψυχὴν ἀλγεῖν, sumere, aut mœrorem e corde ponere, quando
ὅταν τῆς πατρίδος μου ἱεροσολύμων, ἐν ᾗ τάφοι καὶ μνή- audio patriæ meæ Hierosolymorum, in qua ex-
ματα πεφυγόντων τῶν ἐμῶν εἰσιν, ἀκούω βεβλῆσθαι τ tant sepulchra majorum meorum ac monumen-
τῆς τὰ τείχη, καὶ τὰς πύλας ἐμπεπρῆσθαι αὐτῆς. ta, & portas incensas esse & disjecta mœnia? Sed
ἀλλὰ χάρισαί μοι προϊέντι τὸ τεῖχος ἀναγεῖραι, καὶ δ oro, hanc unam gratiam mihi concede, permitte
ἱερὸν τὸ λοιπὸν προσοικοδομῆσαι. ὁ δ' βασιλεὺς, δίδο- mihi, ut profectus illo muros ejus extruam, &
σθαι τὴν αὐτῷ δωρεὰν κατένευσε, καὶ πρὸς τοὺς σατρά- E quod deest ad fabricam templi, suppleam. At rex
πας κομίσαι γράμματα, ὅπως τιμῆς τε αὐτὸν ἀξιώσω- petitioni ejus annuit, simulque literas ad satrapas
σι, καὶ πᾶσαν ἐφέξωσι χορηγίαν, εἰς ἅπερ βούλ. πέμ- comendatitias, ut & honorē ei haberent, & præbe-
ψαντα δέ φησι λυπούμενος, καὶ χαίρων ἡμῖν τὸ λοιπὸν rent quicquid cuperet, quare desine, inquit, trista-
διακονεῖν. ὁ μὲν οὖν νεεμίας προσκυνήσας τὸν θεὸν, καὶ ri, & post hac libens nobis ministra. Ibi Neemias,
τοῦ βασιλέως τὴν παρουσίαν δεξάμενος, τὸ κατηφὲς adorato Deo, actisq; regi pro tā ampla pollicitatio-
τοῦ προσώπου ἐσυγκεχυμένον, ἀπεκάθηρε τῇ τῶν ἐ- ne gratiis, absterso à vultu omni mœrore, fron-
παγγελμένων ἡδονῇ. καλέσας δ' αὐτὸν τῇ ὑπαύσῃ. δί- tem exporrexit præ lætitia. Sequenti vero die ac-
δωσιν αὐτῷ τοῖς σαδαίου ὑπαρχοῦντι κομίσαι τὸν τ συ- citus, accepit literas regias, quas Sadæo Syrio, F
μείας καὶ φοινίκης καὶ σαμαρείας ἔπαρχον, ἐν ᾗ τοῖς τε Phœnices ac Samariæ præfecto redderet: in qui-
τιμῆς τὸ νεεμίᾳ, καὶ χορηγίας τῆς εἰς τὴν οἰκοδομίαν bus mandabatur de honore Neemiæ habendo, &
ἐπιτάξαι. ἡνίκα οὖν ἐν βαβυλῶνι, καὶ πολλοὺς de præbendis ei, quibus ad ædificandum opus sit.
τ ὁμοφύλων ἑλκύοντας ἀκολουθοῦντας αὐτῷ θαρ- cum igitur Babylonem venisset, & multos à po-
σαλέως, ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα, πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἤ- pularibus ultro se adjungentes comites assum-
δη βασιλεύοντος ξέρξου. καὶ δείξας τῷ θεῷ τὰς δόσεις pisset, tandem pervenit Hierosolyma, anno re-
τὰς δοθείσας ὑπὸ τοῦ βασιλέως καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπάρ- gni Xerxis vigesimo quinto: & ostendens prius
χοις, καὶ συγκαλέσας πάντα τὸν λαὸν εἰς ἱεροσόλυμα, suis literas, Sadæo magistro equitum collegisque
εἰς ἐν μέσῳ τοῦ ἱεροῦ, τοιούτους ἐποιήσατο πρὸς αὐ- G ejus reddidit. convocato deinde Hierosolyma
τοὺς λόγους. ἄνδρες ἰουδαῖοι, τὸν μὲν θεὸν ἴστε μνήμην τῶν universo populo, stans in medio templi sic eos est
πατέρων ἀβραάμου, καὶ ἰσαάκου, καὶ ἰακώβου, θαυ- allocutus: Viri Judæi, scitis, quod Deus optimus
μάσαντα, καὶ διὰ τῆς ἐκείνων δικαιοσύνης, οὐκ ἐγκατα- maximus memor majorum nostrorum Abraha-
λείποντα τὴν ὑπὲρ ἡμῶν προνοιαν. ἀμέλει σωθεὶς μοι mi, Isaaci & Jacobi eorumque pietatis, qua illos
θεῷ δ βασιλέως λαβὼν ἐξουσίαν ὅπως ἡμῶν τὸ τεῖ- quondam, eadem nos quoque providentia dig-
χος ἀνασῶσω, καὶ τὸ λεῖψανον δ ἱερὸν τελειώσω. βούλο- natur: & ecce illius favore nunc apud regem
μαι δ' ὑμᾶς τ τῶν γειτνιόντων ἡμῖν ἐθνῶν δυσμένειαν obtinui, ut mihi permitteret mœnia restituere,
φεύγοντας, καὶ ὅπως πρὸς τ οἰκοδομίαν εἰ μάθοιεν &, qvod supereset ad absolvendum templum, per-
ἡμᾶς θεῖ ταύτην φιλοτιμουμένους, ἐνεργήσουσι καὶ πολ- ficere. Quamobrem nunc ita faciendum cen-
λὰ πραγματεύσονται πρὸς αὐτῶ ἡμῖν ἐμποδίσαι, seo, ut, qvoniam non ignoratis, quam infensas
habeamus gentes vicinas, & qvod, cognita vestra
in ædificando diligentia, nihil non molientur, qvo vestros conatus, quantum in se erit, impediant,

primum forti animo sitis,& omnem fiduciam collocetis in Deo, qui facile resistet illorum importunis inimicitiis:deinde nec die nec noctu operis structuram intermittatis, sed omni cura id opus continuetis, quandoquidem nunc maxime tempestivum est hoc facere. Hæc locutus continuo jussit magistratus dimetiri mœnia, & operas partiri in populum,attributo certo modo in singulos vicos & oppida:pollicitusque se quoque cum domesticis velle adjutare impigre, concionem dimisit. Judæi vero ejus autoritate permoti ad opus se expediebant: quæ appellatio tum primum illis & regioni est indita, quando à Babylonia sunt reversi, quia Judæ tribus jam olim ea loca occupaverat. Ejus rei fama ubi ad Ammanitas & Moabitas Samaritasque & Syriæ Cavæ incolas perlata est, iniquissimè tulerunt, nec unquam cessaverunt insidiari & conatus ipsorum impedire: interceptisque multis Judæis, tentaverunt ipsum Neemiam per conductitios sicarios tollere. crebros etiam terrores eis incutiebant, rumores spargentes,quasi magni diversarum gentium exercitus eos essent invasuri,ita ut parum abfuerit, quin hoc metu ab incepto opere desisterent: Neemiam vero nihil horum ab instituto deterrere potuit, sed stipatus aliquot satellitibus, intrepidus pergebat, præ nimio studio nullum laborem sentiens. eam autem salutis propriæ curam non ideo habuit, quod mortem timeret, sed quia certo sciebat, se extincto,cives suos non reparaturos mœnia. jussitque in posterum ædificatores accinctos opus facere. & cæmentarius quidem non sine gladio erat, similiterque, qui materiam ei suggerebat: scuta vero non longe inde in promptu esse voluit,& tubicines intervallo quingentorum passuum, ut sicubi se hostes aperuissent, signa canerent, ut populus arreptis armis resisteret, neve inermis ab hoste posset opprimi. ipse vero noctu circumquaque urbem obibat, nunquam defessus aut opere aut duritia victus & excubiis, nec cibo nec somno utens, nisi quantum postularet necessitas: atque ad hunc modum perduravit duobus annis & tribus mensibus. tantum enim temporis elapsum est, donec absolverentur mœnia, vigesimo octavo regni Xerxis anno,mense nono. Permunita deinde urbe, Neemias & populus Deo sacrificaverunt,& octo dies in epulis transegerunt. quæ res ubi Syriæ gentibus est audita, graves indignationes in eis commovit. Neemias autem videns non satis magnam in urbe populi frequentiam, persuasit circumquaque vicinis sacerdotibus &Levitis,ut migrarent in urbem inibi habituri, extructis eis de suo domiciliis: & agricolarum plebem decimas in urbem conferre jussit, ut esset,unde Sacerdotes ac Levitæ viverent,nec avocarentur à divino cultu ac cæremoniis: quod quidem illi perlibenter fecerunt: & hoc pacto factum est, ut urbs magis frequentaretur in posterum. Post hæc & alia multa honesta & laude digna opera Neemias jam senex defunctus est,vir ad virtutem & justitiam natus, & in populares suos beneficentissimus, relicto sempiterno sui monumento in Hierosolymorum mœnibus. atque hæc sunt, quæ, Xerxe regnante, gestata sunt.

2.Esd.4.6

Neh.7.ad 11.

Neh.12,44.

Καὶ ἀ-

Ἰουδαῖοι μὲν τοῦ θεοῦ πρῶτον, ὡς ἐπὶ τοὺς τῶν ἐχθρῶν ἀπιόντας ἐπιχθόνιον ἡσυχίαν ἄγωμεν, μήτε δ' ἡμέρας μήτε νυκτὸς αὐτοὺς ἀνιέναι τῆς οἰκοδομίας, ἀλλὰ πάσῃ σπουδῇ χρωμένους, συνέχειν τὸ ἔργον, ὡς μεγάλης τοῦτο ἰδίας ἐστί. ταῦτα εἰπὼν, ἐκέλευσεν οὗτος τοὺς ἄρχοντας μετρῆσαι τὸ τεῖχος, καὶ διανεῖμαι τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ τῷ λαῷ, κατὰ κώμας καὶ πόλεις, κατὰ τὸ ἑκάστοις δυνατόν. ἐπανορθώσατο δὲ καὶ αὐτὸς μετὰ τῆς οἰκείας συλλήψεως τὴν οἰκοδομίαν, διέλυσε τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἰσθμοῖ τὸ ἔργον παρεσκεύαζοντο. ἐκλήθησαν δὲ τὸ ὄνομα ἐξ ἧς ἡμέρας ἀνέβησαν ἐκ Βαβυλῶνος, ἀπὸ τῆς ἰούδα φυλῆς, ἧς πρώτης ἐλθούσης εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους, αὐτοὶ τε καὶ ἡ χώρα τὴν προηγορίαν αὐτῆς μετέλαβον. ἀκούσαντες δὲ τὸν τῶν τειχῶν οἰκοδομεῖν ἀπροσδοκήτως ἀμανῖται καὶ μωαβῖται καὶ σαμαρεῖται, καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ νεμόμενοι, χαλεπῶς ἔφερον, καὶ διετέλουν ὑβρίζοντες αὐτοῖς σωτηρίαν τὴν προαίρεσιν αὐτῶν ἐμποδίζοντες. πολλούς τε τῶν ἰουδαίων ἀπέκτειναν, καὶ αὐτὸν ἐζήτουν τὸν νεεμίαν διαφθεῖραι μισθωσάμενοι τινὰς τῶν ἀλλοφύλων, ἵνα αὐτὸν ἀνέλωσιν. εἰς φόβον δὲ καὶ ταραχὴν αὐτοὺς ἐνέβαλον, καὶ φήμας αὐτοῖς διέσελλον, ὡς πολλῶν ἐπιστρατεύειν αὐτοῖς μελλόντων ἐθνῶν. ὑφ' ὧν ἐκταραττόμενοι, μικρὸν τὸν οἰκοδομίας ἀπέσχοντο. τὸν δὲ νεεμίαν, οὐδὲν τούτων ἐφρόντισε τῆς ἀσφαλείας τοῦ θείου τὸ ἔργον, ἀλλὰ σὺν φυλακῇ τινὶ ἕνεκα τοῦ σώματος βαλλόμενος, ἀτρέπτως ἐπέμενεν, ἀεὶ τὸν εἰς τὸ ἔργον ἐπιτιμίας ἀναισθητῶν καὶ τὸν παλαιωρίας. ἔτους τε σωτηρίως καὶ θεοπρεπῶς τὸν σωτηρίας εἶχεν, οὐχὶ φοβούμενος τὸ μέλλον, ἀλλὰ πεπεισμένος ὅτι μὴ τὸ αὐτοῦ τέλος, οὐκ ἐπ' αὐτοῦ πῆς πόλεως ἀναιρήσει τὰ τείχη. ἐκέλευσε δὲ ἑξῆς τοὺς οἰκοδομοῦντας ὅπλα περιζώννυσθαι ἐρράζεσθαι. καὶ ὁ μὲν οἰκοδόμος μάχαιραν εἶχε, καὶ ὁ τὴν ὕλην παρακομίζων. ὑπερεῖς δ' ἐγγὺς αὐτῶν ἐκέλευσε κεῖσθαι, καὶ σαλπιγκτὰς ἀπὸ πεντακοσίων ἑστῶτας ποδῶν, παρεσκεύασε ἂν ὑπάντησιν οἱ πολέμιοι, τοῦτο σημεῖον τοῦ λαοῦ, ἵνα ὡπλισμένοι μάχωνται, καὶ μὴ γυμνοῖς αὐτοῖς ἐπιπέσωσιν. αὐτὸς δὲ νύκτωρ περιῆρχετο τὸν πόλεως τὸν κύκλον, οὐδὲν κάμνων οὐδὲ πόνοις, οὐδὲ τῇ διαίτῃ καὶ τῇ ὕπνοις, οὐδενὶ τούτων πρὸς ἡδονὴν, ἀλλὰ πρὸς ἀνάγκην ἐχρῆτο. καὶ ταύτην ὑπέμενε τὴν παλαιωρίαν, ἐπ' ἔτη β καὶ μῆνας δ'. ἐν τούτῳ τοῦ χρόνῳ τοῖς ἱεροσολύμοις ἀνῳκοδομήθη τὸ τεῖχος, ἐν δυσὶ καὶ εἴκοσι τοῦ ξέρξου βασιλείας ἔτει, μηνὶ θ'. τέλος δὲ τῶν τειχῶν λαβόντων, νεεμίας καὶ τὸ πλῆθος ἔθυσαν τῷ θεῷ ὑπὲρ τούτων οἰκοδομίας, καὶ διῆγον ἐφ' ἡμέρας ἡ δύο ἑορτάζοντες. τὰ μὲν οὖν ἔθνη τὰ ἐν τῇ χώρᾳ κατοικοῦντα, τῶν τειχῶν οἰκοδομίας πέρας ἐχούσας ἀκηκοότα, ἐδυσφόρησε. νεεμίας δὲ τὴν πόλιν ὀλίγα θρώπων μέλλουσαν, τοὺς ἱερεῖς καὶ λευίτας παρεκάλεσε, τὰ περὶ ξ πόλιν σκηνοῦντας, μεταθεῖναι εἰς τὴν πόλιν καὶ μένειν ἐν αὐτῇ, κατασκευάσας τοὺς οἴκους αὐτοῖς ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων. τῶν τε γεωργούντων λαὸν τοὺς δεκάτας τῶν καρπῶν ἐκέλευσε φέρειν εἰς ἱεροσόλυμα, ἵνα τρέφωνται δικαίως ἔχοντες οἱ ἱερεῖς καὶ λευῖται, μὴ καταλείποντες τὴν θρησκείαν. καὶ οἱ μὲν, ἑκόντες ὑπήκουον οἷς ὁ νεεμίας διετάξατο, πολυανθρωποτέραν τε τὴν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἔτους σωθῆναι ἐθέλειν. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα καλὰ, καὶ ἐπαίνων ἄξια φιλοτιμησάμενος ὁ νεεμίας, ἐτελεύτησεν εἰς γῆρας ἀφικόμενος. ἀνὴρ δὲ ἐγένετο χρηστὸς τὴν φύσιν καὶ δίκαιος, καὶ εἰς τοὺς ὁμοεθνεῖς φιλοτιμότατος, μνημεῖον αἰώνιον αὐτοῦ καταλιπὼν τὰ τῶν ἱεροσολύμων τείχη. ταῦτα μὲν οὖν ὅπῃ ξέρξου βασιλέως ἐγένετο.

Κεφάλαιον ς'.

Ὅτι βασιλεύοντος Ἀρταξέρξου μικρὸν τὸ Ἰουδαίων πᾶν ἔθνος ἐκινδύνευσε διὰ Ἀμάνου δόλον.

CAP. VI.

Quomodo, Artaxerxe regnante, parum abfuit, quin tota Judæorum gens Amani dolo extingueretur.

VI.

Τελευτήσαντος δὲ τότε, τὴν βασιλείαν εἰς τὸν υἱὸν Κῦρον, ὃν Ἀρταξέρξην Ἕλληνες καλοῦσι, συνέβη μεταβῆναι. τότε τῶν περσῶν ἐχόντων ἡγεμονίαν σκινδυνεύσαι τε τὸ Ἰουδαίων ἔθνος ἅπαν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπολέσθαι. τὴν δὴ αἰτίαν μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. ἐπειγόμεθα γὰρ τὰ ὑπὸ βασιλέως διηγήσασθαι πρῶτον, ὡς ἔγημεν Ἰουδαίων γυναῖκα, γένους ὢσαν ἐκ βασιλικοῦ, ἣν καὶ σῶσαι τὸ ἔθνος ἡμῶν λέγουσι. Ἐξῆλαυνε γὰρ τὴν βασιλείαν ὁ Ἀρταξέρξης, καὶ καταστήσας ὑπὸ ἰνδίας ἄρχειν αὐθισπάτας τ' σατραπειῶν, ἑκατὸν ἑβδομήκοντα ἀσῶν ἄρχοντας, τῷ τρίτῳ τῆς βασιλείας ἔτει, τούς τε φίλους καὶ τὰ περσῶν ἔθνη καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν παρεδέξατο ἐπὶ δεῖπνον πολυτελῶς, οἷον ἐκεῖνος ἐβασίλευε ἄριστα δαπανῶν καὶ ἐπιδεικνύμενος τὴν ἰσχὺν τῆς ἡγεμονίας. ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ ἔθνη καὶ τοὺς πρεσβεύοντας αὐτῶν ἐν σκιαῖς ἐπὶ ἡμέρας ἑξήκοντα κατέλυσεν ἐπὶ. τὸ δὲ συμπόσιον ἐν αὐταῖς τοῦ τρίτου ἔτους γενόμενον. σκήνωμα πηξάμενος ἐκ χρυσείων καὶ δορυφορείων κιόνων, ὑφῆ λίνεα καὶ πορφύρεα κατ' αὐτῶν διεπέτασεν, ὡς τε πολλὰς μυριάδας χαμαικλίνεσθαι. διηκόνουν δὲ σκεπάσμασι χρυσοῖς καὶ τοῖς ἀπὸ λίθων πολυτελῶν εἰς τέρψιν ἅμα καὶ θέαν πεποιημένοις. προσετάξει δὲ καὶ τοῖς διακόνοις μὴ βιάζεσθαι πίνειν τὸ πότον αὐτοῖς ἀνεχῶς προσφέροντας, ὡς καὶ τοῖς πέρσαις γίνεται, ἀλλ' ἐπιτρέπειν αὐτοῖς, καὶ πρὸς ὃ βούλεται τ' καλουμένων ἕκαστος φιλοφρονεῖσθαι. διαπέμψας δὲ καὶ κατὰ τὴν χώραν παρήγγειλεν ἀνεῖσθαι τῶν ἔργων ἀφέμενους, καὶ ἑορτάζειν ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πολλοὺς ἡμέρας. ὁμοίως τε τῶν γυναικῶν ἡ βασίλισσα ἑώρτασε συμπόσιον ἐν τοῖς βασιλείοις. ἐπιδεῖξαι βουλόμενος ἐπιφανῆ ὁ βασιλεύς, πέμψας ἐκάλεσεν αὐτὴν εἰς τὸ συμπόσιον ἥκειν κάλλει τὰς γυναῖκας ἁπάσας ὑπερβάλλουσαν. ἡ δὲ φυλακὴ τῶν παρὰ περσῶν νόμων, οἳ τοῖς ἀλλοτρίοις βλέπειν τὰς γυναῖκας ἀπηγόρευκαν, οὐκ ἐπρόετο πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ πολλάκις τὸν εὐνοῦχον ἀποστέλλαντος πρὸς αὐτὴν, ἐπὶ τῆλον ἀφῆκεν ἀπράκτου τὴν ἄφιξιν. ὡς εἰς ὀργὴν περιέχυθη τὸν βασιλέα, λύσαι μὲν τὸ συμπόσιον. ἀναστήσας δὲ καὶ τοὺς ἑπτὰ τῶν περσῶν, οἳ τὴν τῶν νόμων ἐξήγησιν ἔχουσι παρ' αὐτοῖς, καλέσαντα κατηγορεῖν τῆς γυναικὸς καὶ λέγειν, ὡς ὑβρισθείη παρ' αὐτῆς. πληθέντα δὲ πολλάκις ἐπ' αὐτὸ εἰς τὸ συμπόσιον, ἀπῆσαν ἀεὶ ἄπρακτοι. προσέλαβε δὲ οὐδὲν δηλῶν τινα κατ' αὐτῆς νόμον ἐλίζσων. ἑνὸς δὲ ἐξ αὐτῶν μηχανὰς ὁμολογοῦντος, οὐκ αὐτῷ μόνῳ γεγενῆσθαι τ' ὕβριν, ἀλλὰ πᾶσι περσαις, οἷς κινδυνώδες εἶναι καταφρονεῖσθαι ὑπὸ τ' γυναικῶν, οὕτως ἐξαγγελθῆναι τ' βίον. ἐδεήθη δὲ αὐτοῦ καὶ ἀνδρὸς αὐθωπίσαντος, ὑπόδειγμα τ' τῆς βασίλισσης ὑπερηφανίαν πρὸς τὸν κρείττω ἅπαντων ἔχουσα. ὑπεκλελόμενος τ' ὀργὴν ἐκέλευσεν αὐτῷ ζημίωσαι μεγάλῃ ζημίᾳ, ἐπὶ πᾶσι τοῖς, διαγγέλλειν τ' ἔθνεσι τὰ περὶ τ' βασίλισσης κεκυρωμένα. ἐδόξε δὲ περὶ ἐκβαλεῖν, καὶ δοῦναι τὴν σκηνὴν πᾶσαν ἑτέρᾳ γυναικί.

EO mortuo, regnum ad filium ejus Cyrum, qvem Græci Artaxerxen nominant, pervenit, qvo apud Persas regnante, in maximum periculum genus Judæorum adductum est, necum uxoribus ac liberis deleretur, ob causam qvam paulo post referemus. Prius enim qvædam de ipso rege dicenda sunt, qui factum sit, ut uxorem duceret Judæam fœminam, ex regio genere natam, qvam etiam nostræ gentis servatricem fuisse ferunt. Artaxerxes enim post susceptum imperium, & constitutos ab India usqve Æthiopiam centum viginti septem satrapas, anno regni tertio amicos & duces gentium Susis accepit epulo sumptuosissimo, ut decebat regem opulentum, magnificos centum octoginta dierum apparatus ostentantem: cui plurimæ gentes & earum legati, per continuos septem dies interfuerunt. id erat instructum in hunc modum: Tabernaculum fixit suffultum aureis & argenteis columellis, prætextum telis linteis & purpureis, multorum millium capax. In eo ministrabatur aureis & gemmeis poculis, ad delectationem simul & miraculum factis. Mandavit enim ministris, ne qvem more Persarum ad bibendum cogerent, sed arbitratu suo qvemqve appositis frui sinerent. dimissis etiam per totam ditionem nunciis, edixit, ut feriati ab operibus festum pro incolumitate regni diebus aliqvot agerent. Regina qvoqve Vaste pari modo mulierum in regia celebravit convivium: qvam rex ostendere convivis cupiens ad se accersivit, pulchritudine omnes mulieres superantem. Illa vero volens Persarum leges servare, qvæ uxores vetant ab aliis, præter domesticos, conspici, non ivit ad regem: & cum non semel ad eam eunuchos ea de causa misisset, nihilominus in negando fuit pervicax. Qva obstinatione mulieris offensus rex, dimisso convivio, septem viros illos, penes qvos apud Persas legum est interpretatio, convocat: & apud eos uxorem contumaciæ ream peragit, qvod toties vocata ab ipso in convivium, ne semel qvidem paruisset: jubetqve, qvid sit juris, proferre sententiam. Qvorum unus Muchæus cum pro sententia diceret, non ipsi soli factam injuriam, verum etiam Persis omnibus, qvibus periculum instet, ne despecti ab uxoribus inhonestam vitam degant imposterum: qvando nulla posthac maritorum futura sit reverentia, dum ceteræ exemplum a reginæ superbia sumunt, nihil veritæ contra omnipotentem regem contumaciter agere: svaderetqve tam contumacem erga ipsum multari gravissime, idqve decretum per omnes gentes promulgari: visum est repudiari Vasten, & honorem transferri in aliam mulierem.

Rex vero, qvi vehementer eam amabat, nec disjungi ab ea ferebat, nec tamen retinere propter legem poterat, mœrens, qvod voluntati suæ non liceret satisfacere. Qva in anxietate videntes eum amici, consulunt, ut inutilem mulieris amorem ex animo ejiciat, & facta per totum orbem formosarum virginum perqvisitione, qvam aliis prætulerit, optet sibi conjugem. Nova enim inducta prioris aboleri posse desiderium, & ejus recenti consvetudine amorem paulatim distractum in totum posse evanescere. Probavit Rex consilium, moxqve mandavit certis hominibus, ut forma celebres virgines ex toto regno selectas ad eum adducerent. Id mandatum illis diligenter exeqventibus, inventa est Babylone Esther puella utroqve parente orbata, qvæ apud patruum Mardochæum educabatur. Is erat tribus Benjamiticæ, unus ex Judæorum primatibus. Hæc puella præ cæteris omnibus excellebat pulchritudine, & gratiis vultus in se oculos convertebat. Itaqve uni eunuchorum commendata, tractata est apud eum delicatissime, odoramentis atq; unqventis preciosissimis, quibus principis fœminæ corpus curare solent, qvotidie delibuta. Atqve hac tractatione per sex menses usæ sunt qvadringentæ numero virgines. Qvando vero satis jam curatas existimabat, & regis lecto tempestivas, unam singulis diebus mittebat ad eum, qvi post complexus eam ad eundem eunuchum remittebat. Perducta vero Esthere, delectatus ejus consvetudine, & amore correptus, legitimam conjugem eam sibi adjunxit, nuptiasqve celebravit anno regni sui septimo, mense duodecimo, qvi Ader dicitur: dimisitqve, qvos Angaros vocant, per omnes gentes nuptiale festum eis indicens. Ipse vero Persas & Medos, & primates aliarum gentium excepit convivio nuptiali per mensem integrum: & ingressæ regiam uxori diadema imposuit: atqve ita cum ea convixit, nunqvam interrogata, qvonam esset nata genere. Patruus vero ejus & ipse Babylone Susa migravit, ibiqve degens obversabatur qvotidie circa regiam, scisitans de puella, qvomodo se haberet. diligebat enim eam haud secus qvam propriam filiam. Rex autem legem tulit, ut nemo e domesticis, invocatus eum accederet, tantisper dum sederet in regio solio: adhibitis in hoc etiam lictoribus cum securibus, ut, si qvis contra faceret, plecteretur capite. rex interim virgam tenebat auream, qvam, qvoties aliqvem ex invocatis venientibus servare vellet, porrigebat ad eum: isqve virgæ contactu eximebatur periculo. Et de his qvidem hactenus dixisse sufficit. Aliqvanto deinde post cum Bagathous & Theodestes eunuchi conspirassent contra regem, Barnabazus alterius servus, genere Judæus, deprehensas insidias patruo reginæ indicat. at Mardochæus per ipsam regi insidiatores prodidit. rex vero territus, veritatem per qvæstiones invenit:

Ἀγαπήσας δὲ ὁ βασιλεὺς περὶ αὐτὴν ἐρωτικῶς καὶ μὴ φέρων τὴν ἀπ' αὐτῆς ἀφαίρεσιν, καίπερ οὐκ ἐξὸν αὐτῷ κατὰ τοὺς νόμους, ἔσχε διὰ τοῦτο. λυπούμενος δὲ ὡς ἐπὶ ἀδυνάτοις οἷς ἤθελε διατελεῖ. βλέποντες δ' αὐτὸν ἔτως ἔχοντα χαλεπῶς οἱ φίλοι συνεβούλευον, τὴν μὲν τῆς γυναικὸς μνήμην καὶ τὸν ἔρωτα μηδὲν ὠφελοῦσαν ἐκβαλεῖν· ζητῆσαι δὲ πανταχόθεν καὶ ὅλου τοῦ οἰκουμένου παρθένους εὐπρεπεῖς, ὧν τὴν προαιρεθεῖσαν ἐχειρίσεις γυναῖκα. ἐγένετο δὲ καὶ τοῦτο τὴν ἑτέραν φιλοστοργίαν ἑτέρας ἐπαγωγὴν, καὶ τὸ πάθος ἐκείνου εὐθὺς ὀλιγοστὸν μοῖραν μικρὰν γενέσθαι τῆς συνουσίας πεισθεὶς τῇ συμβουλίᾳ ταύτῃ, πανταχόθεν ἐπιλεξάμενος τὰς εὐδοκιμούσας εὐμορφίᾳ τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ παρθένων ἀγαγεῖν πρὸς αὐτόν. συνῃχθησαν δὴ πολλῶν εὑρεθῆναι τις ἐν Βαβυλῶνι κόρη, τῶν γονέων ἀμφοτέρων ὀρφανὴ ὑπὸ τοῦ θείου παρδοχαίου. ἦν δὲ αὐτῇ ὄνομα, ἀστὴ, προφερομένη. ἦν δὲ αὕτη ἐκ τῆς Βενιαμιτιδος φυλῆς, τῶν πρώτων ὑπὸ τοῖς ἰουδαίοις. πασῶν δὲ τῶν εὐθηρα συνέβαινε, ἦν δὲ αὐτῇ ὄνομα αὐτῇ, τὸ καλλὶ διαφέρειν, καὶ τῷ χαρὲν δ' ὑποτιθέναι τὰς ὄψεις τῶν ἰδομένων μᾶλλον ἐπεγείρειν. ὑπὸ δὲ τοῦτο ἡ αὐτὴ πιστὴ τῶν εὐνούχων εἰς ἐπιμέλειαν, πίστις ἐπιγένετο προνοίας, δεομάτων ἀφθονία καὶ πολυτέλεια τῶν ἀλειμμάτων, ὧν χρῄζει τὸ σώματος, καλλοσμήν. καὶ τούτων ἀπέλαυον ἐπὶ μῆνας ἕξ. τεσσαράκοντα τὸν ἀριθμὸν ὄντα. ὅτε ἐνόμιζεν ὑποχωροῦντος τοῦ προειρημένου τὴν ἐπιμέλειαν ἔχειν τὰς παρθένους, καὶ δ' βαδίζειν αὐτὰς ἐπὶ κοίτην βασιλέως ἑξῆς ἤδη ἡμέραν, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἔπεμπε τοῦ βασιλέως συνουσομένην. ὁ δὲ πλησιάζων οὐδὲν ἀπέπεμπε πρὸς τὸν εὐνοῦχον. ἀφικομένης δὲ τὴν ἐσθῆτος πρὸς αὐτὸν ἡδεῖς αὐτῇ καὶ πιστὸν τὴν κόρης εἰς ἕρωτα, νομίμως αὐτὴν ἄγει γυναῖκα. ἐ χρόνον αὐτῆς ποιεῖ τοῦ δεδεκάτου μηνὸς ἑβδόμου ἔτους τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἀδέρφου καλουμένου. διέπεμψε δὲ τοὺς ἀρχιάρχας λεγομένους εἰς πᾶν ἔθνος, ἑορτάζειν αὐτοῖς τοὺς γάμους ὠδαγγέλλων. αὐτὸς δὲ πέρσας καὶ τοὺς μήδους καὶ τοὺς πρώτους τῶν ἐθνῶν εἰσία ὅτι μῆνα ὅλον ἐπὶ τοῖς γάμοις αὐτοῦ. εἰσελθούσης δὲ εἰς τὸ βασίλειον, ἐπέθηκεν αὐτῇ τὸ διάδημα. καὶ συνῴκησεν ἔτως ἐσθῆτος, μὴ ποιησίου φανερὸν αὐτῷ τὸ ἔθνος, ἐξ οὗ ἐστὶ τυγχάνουσα. μετὰ δὲ ἦν ὁ θεῖος αὐτῆς ἐκ τῆς βαβυλῶνος εἰς σοῦσαν τὴν πρωτίδα, ἀσπάζεσθαι ἑκάστης ἡμέρας, πρὸς τὴν βασιλείους διατρίβουσαν, καὶ πυνθανόμενος εἰ τὴν κόρης, τίνα διάγει τρόπον. ἐτέρως γὰρ αὐτὴν ὡς αὐτοῦ θυγατέρα. ἔθηκε δὲ καὶ νόμον ὁ βασιλεὺς, ὡς τε μηδένα τῶν ἰδίων αὐτοῦ προσιέναι μὴ κληθέντα, ὑπηνίκα δὲ καθέζοιτο. ἐφεστήκεσαν δὲ τὸν θρόνον αὐτοῦ πελέκεις ἔχοντες ἄνθρωποι, πρὸς τὸ κολάζειν τοὺς προσιόντας ἀκλήτους τοῦ θρόνου. πεποίητο μὲν τοι λύγον χρυσέαν ἔχων αὐτὸς ὁ βασιλεύς. ἦν δ' ὅτου τινὰ σώζειν ἤθελε τῶν ἀκλήτως προσιόντων, ἔτεινε πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ ἀπλοῦς αὐτῆς, ἀκίνδυνος ἦν. καὶ ποτὲ μὲν τούτων δρησάντων ἡμῶν δεδήλωται πρόνω δ' ὕστερον ἐπιβουλευσάντων τοῦ βασιλεῖ βαγαθώου καὶ θεοδέστου, βαρνάβαζος τῶν εὐνούχων οἰκέτης ὁ ἕτερος, τὸ γένος ὢν ἰουδαῖος, σημεῖς τὴν ἐπιβουλὴν, τῷ θείῳ κατεμήνυσε τὰ γυναικὸς βασιλέως. μαρδοχαῖος δὲ διὰ τὰ ἐσθῆτος, φανερὸς ἐποίησε τοῖς βασιλεῖ τοὺς ἐπιβουλεύοντας. παραχθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς τάληθὲς ἐζήτει.

καὶ τοὺς

καὶ τὰς ῥᾳδιουργίας αἰνεσάτωσαν, ταῦ δ' μαρδοχαίου A
ὑπὲρ ἧς ὀφείλει παρέσχεν εἰς σωτηρίας γενόμενος,
μόνον δ' αὐτοῦ τὸ ὄνομα τοῖς τῶν ὑπομνηματογρα-
φούμενοις ἐπέλθοι σημειώσασθαι, καὶ παρεσ-
μένον αὐτὸν τοῖς βασιλεῦσι, ὅτι φίλον ἀναγκαῖον
τοῦ βασιλέως. ἀμὰν δ' ἀμαδάθου μὲν ἦν, τὸ γένος
δ' ἀμαληκίτην, ἐπίστατο παρὰ τὸν βασιλέα, παρεσ-
κευάσατο δὲ τὰ ξένια καὶ πίστιν. τοῦτον αὐτῷ τὴν τιμὴν
παρέχουσι πάλιν ἐποίουν. μαρδοχαῖον δ' B
ἀλλοφύλου καὶ τὸν οἶκον ἦν αὐτοῦ νόμων οὐ παρασκευού-
ντα ἄνθρωπον, ὡς δὲ ἐφυλάξας ὁ ἀμάνης, ὅτι μὴ προσ-
κυνεῖ αὐτὸν ἄνθρ. μαθὼν δ' αὐτὸν ὄντα ἰουδαῖον, ἠγανάκτησε,
καὶ πρὸς αὐτὸν εἶπεν. εἰς δὲ μόνους ἐλεύθερος πάρεσι,
παρασκευάσαι αὐτὸν, ὅτι δοῦλον ὄντα, οὐκ ἀξιοῖ ὅτι τὰ
αὐτῶν. καὶ τιμωρῆσαι βουλόμενος τὸν μαρδοχαῖον, αὐτὸν
μὲν οὐκ ἐπῆλθε πρὸς κόλασιν ὡς δὲ βασιλέως μι-
σοπονήσαντα, τὸ δ' ἔθνος αὐτοῦ ἅπαν ἀπώλεσαι, C
ἐνόμισε τοὺς ἰουδαίους ἀπολέσαι, ὅτι καὶ τὸ μὲν
τῶν ἀμαληκιτῶν ἐξ ὧν δὲ αὐτὸς, ὑπ' αὐτῶν διέφθαρ-
ται παρελθόντων σὺν τῷ βασιλεῖ κατηγόρει λέγων, ἔθνος
ἀνάρ τι πονηρὸν, ἄπειρον ἀρθρωπ δ' ὑπ' αὐτῷ βασι-
λεύεσθαι οἰκεῖ μόνης, ἀμίκτων, ἀσύμφυλον, οὔτε
θρησκείαις τοῖς αὐτοῖς τοῖς ἄλλοις ἔχον, οὔτε νόμοις
χρώμενον ὁμοίοις, ἐχθρὸν δ' καὶ τοῖς ἔθεσι, καὶ τοῖς ἁπα-
σῶν τῷ σώματι καὶ ἀπίστων ἀνθρώποις. ὅτ' τὸ D
ἔθνος, εἴπερ θέλεις τοῖς ὑπηκόοις διάφορον κατα-
λῦσαι, κελεύσεις ἐκτρίψαι ἀσπαλέστως, μηδέ τι αὐτοῦ
λάφυρον καταλιπεῖν, μηδ' εἰς δουλείαν τινῶν φυλα-
χθῆναι, μή τι εἰς μιαλασίαν, ἵνα μὴ τοῦ μὴ ζημιωθῇ
τὰς φόρους τὰς παρ' αὐτῶν γινομένους, ἐκ τ' ἰδίας οὐ-
σίας αὐτὸς ἐπηγγείλατο μυριάδας δώσειν τάλαντων
ἀργυρίου δ', ὅπου ἂν κελεύσῃ. ταῦτα δ' τὰ χρήματα
παρέχειν ἠθέλησε, ἵν' δοὺς τούτων εἰρηνεύσῃ τῶν E
πολεμίων ἡ βασιλεία. ταῦτα δ' ἀμάνη ἀξιώσαντ, ὁ
βασιλεὺς ἡδέως ἐπιτρέπειν αὐτῷ χαρίζεσθαι, καὶ τοὺς ἀν-
θρώπους ὡς τὰ πάντα αὐτὸς ὅτι βούλεται. τυχὼν δ' ὧν
ἐπεθύμει ἀμάνης, ὡς δὲ χρῆμα πέμπει διάγραμμα ὡς
δ' βασιλεὺς εἰς ἅπαντα τὰ ἔθνη ἐπιέχον ὅτων τὸν τρό-
πον. βασιλεὺς μέγας ἀρταξέρξης τοῖς ἀπὸ ἰνδικῆς ἕως τ'
αἰθιοπίας ἑκατὸν εἴκοσι σατραπῶν ἄρχουσι, τάδε γράφει.
πολλῶν ἐθνῶν ἄρξας, καὶ πάσης ἧς ἐβουλήθην κρατήσας F
ἀκινδύνως, καὶ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ὑπερήφανον
μηδ' ὑπήκοον εἰς τοὺς ἀρχομένους ἀναγκασθεὶς ἀμαρ-
τεῖν, ἀλλ' ἡμερότητι καὶ πρᾳότητι ἐμαυτὸν ἀεὶ παρέχων καὶ
κοινοποιῶν εὐμένειαν καὶ εὐνομίαν αὐτοῖς, ἐζήτουν
τοῖς εἰς ἅπαντα τούτων δυνατὸν αὐτοῖς ἤρεμον. ὃ
δ' ἀλλοφρονούσιν καὶ δικαιοσύνῃ πρὸ ἐμοὶ τ' πρώ-
την μοῖραν δόξης καὶ τιμῆς ἔχοντ, ἐμοὶ τε καὶ δεξιᾷ
ἀεὶ πίστιν καὶ βεβαίαν εὔνοιαν ἀμείνατ, κηδεσμονικῶς ὑ-
πομείναντος μοι παντὰ πάσην ἀνθρώπους ἀναμεμίχθαι
δυνάμενος ἔθνος. ἐπὶ τοῖς νόμοις ἀλλότροπον. ἐ τοῖς βασιλεῦ- G
σιν ἀνήκοον. καὶ παραλλαγμένον καὶ τοῖς ἔθεσι, ἐ
τῇ μιαρᾷ χρῆν μισοπονεῖ, καὶ δύσνοιαν τοῖς ἡμετέροις
πράγμασι, κελεύω τοὺς ὑπὸ τῶν δεσποτῶν
μου πατρὸς ἀμάνη, πάντας σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις
ἀπολέσαι, μηδεμίαν φειδὼ ποιησαμένους, μηδ' ἐλεῆ-
σαι πλέον ἢ τοῖς ἐπιταλθεῖσι πανδήμους ὡς ἀπωλέσαι
τῶν χρημάτων. ἢ ἔστ' ἡμέρᾳ δωδεκάτῃ τετάρτῃ
ἐνάτῃ δὲ μηνὸς ἀδαρίτου ἔτους. ὅπως οἱ πα-
ντὸς ὄντες ἡμῖν πολέμιοι, μιᾷ ἡμέρᾳ διαφθαρέντες, ἀ
λοιποῦμεν ἀσφαλῆ ἡμῖν τὸν βίον ἀδρὰν παρέχωσι.

& illis in crucem suffixis, Mardochæo tunc quidem pro salute sua, quam ei debebat, præmii nihil persolvit, tantum nomen ejus in commentarios suos referri jussit & annotari, ipsum vero versari in regia, receptum inter amicos regis necessarios. In eam regiam quoties Aman filius Amadathis genere Amalecita ad regem veniebat, adorabant eum omnes tam Persæ quam exteri, idque ipsius Artaxerxis jussu. Mardochæo vero propter patriam institutionem non adorante hominem, ille, cum hoc observasset, percontatus est, cujas esset. & audito, esse Judæum, iratus exclamavit, rem indignam, cum ingenui Persæ adorarent eum, servum istum dedignari idem facere: volensque pœnas de Mardochæo sumere, parum putavit ipsum ad supplicium deposcere, nisi gentem ejus universam perderet, quod esset natura Judæis infestus: quandoquidem Amalecitarum gens, ex qua ipse erat, a Judæis victoribus extincta fuerat. Igitur adito rege, orsus est accusationem, esse gentem quandam malam, sparsam per universum ipsius regnum, insociabilem, abhorrentem a cæteris hominibus, diversis ceremoniis & legibus utentem, infensam & moribus & studiis reliquorum populorum, & totius mortalium generis. Hanc gentem, inquit, si vis subditis tuis gratum facere, extirpabis funditus, nemine vel captivo vel servo superstite relicto. & ne quid inde tuis tributis decedat, de meis bonis promitto tibi quadraginta talentorum argenti millia, libenter tanta pecunia cariturus, modo regnum tuum repurgetur ab ista hominum colluvie. Hæc Amane poscente, rex & argentum illud ei se remittere dixit, & homines eos concedere, ut de illis ipse arbitratu suo statueret. Aman autem voto potitus, confestim edictum nomine regis per omnes nationes evulgat in hanc sententiam: Rex magnus Artaxerxes centum viginti septem satrapis, qui Indiam inter & Æthiopiam provinciis præsunt, hæc scribit. Consecutus imperium tot gentium, & orbis, quam late volui, dominio potitus, cum nihil superbum aut sævum in subditos admitterem, sed mansveto ac miti moderare eos reginine, & pacem in primis ac juris tutelam procurarem, cogitavi, quomodo hæc bona possent eis manere perpetua. Admonitus igitur ab amico propter prudentiam & justitiam mihi semper præ cæteris honorato, & ob egregiam fidem secundum post me locum obtinente Amane, esse permixtam hominum generi gentem inimicam, & suis quibusdam legibus utentem a cæteris diversis, inobedientem regibus, & depravatam moribus ac ritibus, nec monarchiam nec negotia nostra probantem, volo ac edico, ut hos ab Amane mihi parentis loco habito indicatos cum uxoribus & liberis perdatis, neminique eorum parcentes, neque miserationi plus quam nostro edicto tribuentes: idque fieri jubeo decima tertia die duodecimi mensis præsentis anni: ut, una die deletis in totum nostris hostibus, in posterũ pace ac securitate frui nos liceat. Esth. 3.

Hoc edicto oppidatim per totam regionem ſparſo, omnes ad Judæorum internecionem in diem præſcriptum ſeſe expediebant, idemqve ſtudium erat & Suſis in urbe regia. Rex interim & Aman conviviis vacabant & compotationibus, perturbata civitate & futuri expectatione ſuſpenſa. *Eſth. 4.* At Mardochæus, re cognita, ſciſſis veſtibus, opertus ſacco & ſparſus cinere ferebatur per urbem, iniqvum facinus clamitans, maximam gentem internecioni eſſe addictam: & vociferando talia usqve regium palatium delatus, ibi demum conſtitit. non enim fas erat illum tali habitu in regiam ingredi. nec alius erat Judæorum habitus aut affectio in cæteris urbibus, qvacunqve regiæ literæ perlatæ fuerant, omnibus ob denuntiatam ſibi cladem lugentibus & lamentantibus. Ut vero reginæ nunciatum eſt, Mardochæum in tam miſerabili habitu ſtare pro foribus palatii, perturbata hoc rumore, miſit, qvi ei veſtimenta mutarent. Qvi cum id recuſaret facere, qvod nondum ceſſiſſet cauſa, propter quam eum habitum ſumpſerat, vocatum ad ſe eunuchum Achratheum, qvi tum forte aderat, miſit ad eum, ſcitatum, quid mali accidiſſet homini, ut talem cultum ſumeret, ac, ne ipſa qvidem rogante, vellet deponere. ibi Mardochæus omnem cauſam eunucho exponit ordine, & qvod edictum regium per univerſam ditionem eſſet divulgatum, & qvantam vim pecuniæ pollicitus ſit Aman, ut internecionem ejus gentis a rege redimeret. ad hæc exemplar edicti Suſis propoſiti ad reginam perferendum ei tradidit, adjectis mandatis, ut ſupplex regem adiret ſuper hoc negotio, nec gravaretur pro incolumitate ſuæ gentis ad tempus infra dignitatem ſeſe demittere, & deprecari ejus periculum. Amanem enim, cujus ſecunda ſit poſt regem dignitas, incitare eum crebris contra Judæos accuſationibus. Hoc cognito, regina rurſum Mardochæo nunciat, nec vocatam ſe a rege, & capitale eſſe invocatum ad eum irrumpere, niſi ipſe incolumitatem donare volens, virgam auream protenderet. his enim ſolis impune eſſe, qvibus hoc forte contingeret. Qvibus ille auditis rurſum, per eundem eunuchum orat eadem, dicens non oportere eam reſpectum habere ſalutis propriæ, ſed potius univerſi generis. ſi enim hoc nunc facere negligat, Deum qvidem omnino laturum ſuis auxilium, ipſam vero cum ſua familia daturam pœnas eis, qvos tunc contemneret. Tum Eſther, non mutato nuncio, jubet patruum Suſis concionem Judæorum advocare, & pro reginæ ſalute triduanum jejunium indicere: ſe qvoqve idem facturam pollicita cum ancillis domeſticis, ac tum demum vel contra legem adituram regem, & mortem etiam libenter perlaturam, ſi ita uſus veniat. Paruit ille reginæ &, indicto ſuis publico jejunio, ipſe qvoqve ſupplex Deum precatus eſt, ne populum ſuum deleri permitteret, ſed qvemadmodum antea ſæpe ſaluti eorum proſpexiſſet,

A τάτε κομιδέντος δ' τὰ προσάγματος εἰς τὰς πόλεις καὶ τοὺς χώρους, ἕτοιμοι πάντες ἦσαν τοὺς τῶν ἰουδαίων ἀπώλειαν καὶ πανωλεθρίαν ἐξολεθρεύσειν, εἰς τὴν προσημασμένην ἡμέραν, ἐγίνετο. ἐπετέλει δ' ὅτε, καὶ ἐν τοῖς σούσοις. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς καὶ ὁ ἀμάνης, πρὸς οἶνον χέοντες καὶ πότοις ἦσαν, ἡ δὲ πόλις. ὁ δὲ μαρδοχαῖος μαθὼν τὸ γινόμενον, περιῤῥήξαμενος τοὺς ἱματισμοὺς, καὶ σάκκον ἐνδυσάμενος, καὶ κατασχεόμενος σποδίαν, διὰ τῆς πόλεως ἐφέρετο βοῶν ὅτι μηδὲν ἀδικήσαν ἔθνος ἀναιρεῖται. καὶ ἕως τῶν βασιλείων ἦλθεν, καὶ πρὸς αὐτοῖς ἔστη. οὐ γὰρ ἐξῆν εἰσελθεῖν αὐτὸν τοῦτον περικείμενον σχῆμα. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίησαν ἐν τοῖς πόλεσιν ἰουδαῖοι, ὁρῶντες τὰ περὶ τούτων προτεθέντα γράμματα, θρηνοῦντές καὶ τὰς καταγγελθείσας αὐτοῖς συμφορὰς ὀδυρόμενοι. αἱ δ' ἀπαγγείλασαι τῇ βασιλίσσῃ τὸν μαρδοχαῖον ἐν ἔντοις οἰκτρῷ σχήματι πρὸ τῆς αὐλῆς ἑστῶτα, πεμ- C χθῆναι πρὸς τὸν ἀκρίτην, ἐξέπεμψε τοὺς μεταμφιάσοντας αὐτόν. ὑπειθέντος δ' ἀποδύσασθαι τὸ σάκκον, οὐ γὰρ ἐφ' ᾧ ἦν ἀναγκασθήσεσθαι λαβεῖν δίκην παρανόμου τοῦ προσκαλέσασθαι μὴ τὸν εὐνοῦχον ἀχρεῖον, καὶ γὰρ ἐντυγχάνειν αὐτῇ παρὼν, ἀπέστειλε πρὸς μαρδοχαῖον γνωσόμενον τίνος συμβεβηκότος αὐτῷ σκυθρωπὸν πενθεῖ, καὶ τὸ σχῆμα ἔτι περικείμενον, ἀδίκητος. ὁ δὲ μαρδοχαῖος, ἐπιδεί- D ξας τοῦ εὐνούχου τὸν αἴτιον, τὸν γράμμα τὸ περὶ τῶν ἰουδαίων εἰς ἅπασαν τὴν ὑπὸ τοῦ βασιλέως χώραν ἀπεμφθὲν, καὶ τὸν χρημάτων ὑπόσχεσιν, ἣ τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἔθνους αἰνήσατο ὑφ' οὗ βασιλέως ἀμάνης. δοὺς δ' αὐτῷ καὶ τὸ ἀντίγραφον τοῦ ἐν σούσοις προτεθέντων, κομίσαι τῇ ἐσθήρᾳ, καὶ περὶ τούτων δηλῶσαι· ἐκείνῃ δὲ βασιλέως ἐνετέλλετο, καὶ σωτηρίας αἰτεῖσθαι τὸ ἔθνος μὴ ἀδοξῆσαι λαβοῦσα χῆμα πατρῷον, ὡς παραστήσεσθαι τοὺς ἰουδαίους κινδυνεύοντας ἀπολέσθαι. τὴν δὲ E τοῦ δολοφόνου ἔχοντα τοῦ βασιλέως τιμὴν ἀμάνην, καταγορεύσαντα τοὺς ἰουδαίους, παροξυνόμενον κατ' αὐτῶν τὸν βασιλέα. ταῦτα γνῶσα, πέμπει πάλιν πρὸς μαρδοχαῖον δηλῶσαι, ὅτι μήτε κληθεῖσα πρὸς τοῦ βασιλέως, καὶ ὁ εἰσερχόμενος πρὸς αὐτὸν ἄκλητος ἀπόθνησκε, πλὴν εἴ τινα σώζειν βούλοιτο χρυσῆν ῥάβδον. ὡς δὲ ἂν ἔτι ποιήσειν ὁ βασιλεὺς ἀκλήτῳ πρὸς αὐτὸν εἰσελθόντι, ἔτι οὐκ ἀποθνήσκειν μόνον, ἀλλὰ συγγνώμης τυχόντα σώζεσθαι. μαρδο- F χαῖος δὲ τάτε κομισάντος αὐτῇ τὸν εὐνοῦχον παρὰ τῆς ἐσθήρος τοὺς λόγους, ἀπαγγέλλει σπέλλοντι αὐτῇ, μὴ τὸν ἴδιον οὕτω σκοπεῖν σωτηρίαν, ἀλλὰ τὸν κοινὸν ἅπαντος ἔθνους. εἰ γὰρ ἀμελήσειε ἔτι νῦν, ἔσεσθαι μὲν αὐτῇ βοήθειαν πρὸς ἑτέρου πάντως, αὐτὴν δὲ καὶ τὸν πατρῷον οἶκον αὐτῆς ὑπὸ τοῦ ὀλεγωρηθέντων διαφθαρήσεσθαι. ἡ δὲ ἐσθήρ, ἀπέστειλε μὲν τῷ μαρδοχαίῳ τὸν αὐτὸν πεμψασα ἀμάνην, εἰς θύρας παρόντα, τοὺς ἐκεῖ ἰουδαίους εἰς ἐκκλησίαν συναγαγεῖν. καὶ νηστεῦσαι πάντων ὑπὲρ αὐτῆς ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας. τὸ δ' αὐτὸ ποιήσειν μὴ τὰ ἱματισμένη, τό τε παρελεύσεσθαι τοῦ βασιλέως πρὸς τὸν νόμον ὑπερβήσεσθαι, κἂν ἀποθνήσκειν δέῃ, ἕτοιμον. καὶ μαρδοχαῖος μὲν ταῖς τῆς ἐσθήρος ἐντολαῖς, τό τε λαὸν ἐποίησε νηστεῦσαι, καὶ τὸ θεῖον σὺν αὐτοῖς ἱκέτευσε, μηδὲ νῦν ἐᾶσιδεῖν αὐτοὺς τὸ ἔθνος ἀπολλύμενον, ἀλλ' ὡς καὶ πρότερον αὐτοῖς πολλάκις προνοήσαι,

καὶ ἀ-

καὶ ἁμαρτῶσι συνέγνω, καὶ νῦν αὐτὸ ῥύσεται τ κα- A & indulsisset peccatorum veniam, tum qvoqve
τηγελμένης ἀπωλείας. οὐδὲ γὰρ ἁμαρτιῶν τι κινδυ- eos a denunciato liberaret periculo. non enim
νεύει ἀκλεῶς ἀποθανεῖν, ἀλλ' αὐτὸν ἄναγ τ αἰτίαν τῆς sua culpa se venisse in discrimen infamis supplici,
ἐμαυ ἐργῆς, ὅτι μὴ προσεκυνήσατε μηδ' ἴσα σοὶ δέ- sed ideo sævire Amanem ira percitum, qvod
σποτα φησὶ τιμὰν παρέχον, ταύτην ἐκείνῳ ᾠδαρ- soli Deo debitum adorationis honorem a se non
χὴν ἀτέμενα, ὀργισθεὶς ταῦτα κ τ μὴ ᾠδαξαυ- tulerit, & propter divinarum legum reverenti-
ρώντων τὰς σὰς νόμως ἐμηχανήσατο. τὰς δ' αὐτὰς ἠ- am integre servatam, universo generi moliri
ρίει καὶ τὸ πλῆθ Φωνὰς, ᾠδακαλοῦσι προσηύξα- perniciem. Similes erant preces totius populi,
το τὸν θεὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν, καὶ τὰς ὅ ἁπάσῃ γῆ B rogantis Deum, ut eorum saluti prospiciat, & to-
ἐξαιρήσεται ἐξελέσθ τῆς μελλούσης συμφορᾶς. καὶ tum genus Israeliticum imminenti cladi eximat,
γὰρ πρὸ ὀφθαλμῶν αὐτὰ εἶχον, ἤδη καὶ προσεδό- qvam videbantur sibi habere præ oculis. Re-
κων. καὶ ἐθήρα ἱκέτευε τὸν θεὸν τῶ πατρίῳ νόμῳ, gina qvoqve supplicabat more patrio humi in
ῥήψασα κ τῆς γῆς ἑαυτὴν, καὶ πενθικὴν ἐσθῆτα πε- faciem prostrata, & amicta vestitu lugubri, per
ριελεμένη, καὶ τροφῆ Ϛ ποτῷ καὶ τοῖς ἡδέσι δοπαξα- triduum abdicato cibo & potu & omnibus deli-
μένη, τρεῖν ἡμέρας ἠτεῖτο τὸν θεὸν ἐλεηθῆναι μᾶλ αὐτὴν, ciis: rogabatqve, miseratus daret ei apud re-
ἄξαν δ' ὀφθῆναι τῶ βασιλεῖ, πιθανὸν μᾶλ τὸν λό- gem, qvali maxime opus esset, facundiam, &
γον ᾠδακαλοῦσα, τὸ ὃ ἐνθ δ' ἐπεπέτεραν τῆς majorem qvam unqvam antea formæ gratiam,
ἀσπίδος ἔσαν, ἵνα ἀμφοτέροις καὶ ὡς τὴν πα- C ut modo utroqve permotus rex ad clementiam,
ραυτὰν τῆς ὀργῆς ἐπὶ παροξυνθῇ ὡς αὐτὴν ὁ βα- & in ipsam fiat indulgentior, & popularibus su-
σιλεὺς χρήσηται, καὶ ὡς τὴν σωτηρίαν τ ὁμοεθ- is in extremo periculo constitutis patrocinantem
νῶν, ἐν τοῖς ἐσχάτοις συλλύοντων. μῖσ τε ἠμέρ τῶ Esth. 5.
βασιλῆ ὡς τοὺς ἐχθροὺς τῶν ἰουδαίων, καὶ ἀπωλεια- æqvis oculis aspiciat. Utqve in rege odium ini-
σαν αὐτὸς τὴν μέλλουσαν, ἐὰν ὀλιγωρηθῶσιν ὑπ' αὐτ micorum ingeneret, omniumqve imminentium
καθοπλίσαντας. ταῦτα ἱκετεύσασα τὸν θεὸν ὅτι in eorum perniciem, ni ipse avertat infortuni-
τρεῖς ἡμέρας, ἐπαύσατο μὲν τὴν ἐσθῆτα ἐκείνην, καὶ um. His precibus solicitata per triduum divina
τὸ σχῆμα μετέβαλλεν. κοσμησαμένη δ' ὡς ἐχρεὼν τὴν miseratione, denuo mutat habitum: &, sumpto
βασίλισσαν, σὺν δυσὶ θεραπαίναις, ὧν ἡ μὲν ἑτέρα δό- cultu, qvi reginam deceat, cum duabus pedise-
μβλιον αὐτὴν κύφως ἐφέρεν, ἡ δ' ὑπέμενεν, τὸ βαθὺ δ' D qvis, qvarum altera sustinebat innixam leniter,
ἐνδύματ καὶ μέχρι τῆς γῆς κεχυμένον ἄκροις ἀ- altera a tergo sinuosam & fluentem in terram
πτωσὶ τοῖς δακτύλοις, ἦκεν ὡς τ βασιλέα, μεσὴ μὲν vestem summis attollebat digitis, ad regem ve-
τὸ πρόσωπον ἐρυθήματ, θεσπεσίως δ' ἀπικρ- nit, rubore genas suffusa, & majestate mixtam
μένη τὸ κάλλ. εἰσῆλθ δ' ὡς αὐτὸν μὴ δέος. ὡς δ' venustatem præferens, nec omnino a metu libe-
κ τ πρόσωπον αὐτὸ καθεζόμενόν ὑπὸ θρόνῳ γένετο τ ra. Qvem ubi conspexit sublimem in solio, in-
βασιλικὸν πρέπει μᾶλ κόσμον, ὃς ἐκ τοσαύτης μὲν signemqve cultu distinctò auro & gemmis ac u-
ἐθήτ, χρυσᾶ δ' κ λίθ πολυτελῆς, φοβερώτερον Ϛ E nionibus, horror qvidam eam repente subiit:
δι' αὐτὸ μᾶλλον θεασαμένη, καὶ τ κάκεινα προσιδέν- & forte torvius eam ac subirato vultu inspexe-
τ αὐτὸν ἀπηνέστερον, κ ζηλοτυπήσασ τὸ τῆς rat: moxqve attonita, fluentibus membris, in
ὀργῆς τοῦ πρόσωπον, παρεὶς ἑαυτὴν ὑπὸ δέους sustinentem ad latus totam se rejecit. Rex au-
λαμβάνει, καὶ τοῖς ᾠδ πλησίον ἦσιν ἀχανὴς ἐπέπε- tem, non dubium, qvin voluntate Dei, mutatus
σεν. ὁ δὲ βασιλεὺς κ βλέψιν οἰμωγῆ δ' θεῦ, τῶν ἀλγε- extimuit, & solicitus, ne qvid gravius conjugi
μάτων μεταβαλὼν. καὶ δείσας ὑπὲρ τῆς γυναικὸς μὴ καὶ accideret, e solio se proripuit: blandeqve in
αὐτὴ τ ἐχόντων ὑπὸ δ φόβου, ἀνεπήδησεν ἀπὸ δ ulnas exceptam refovebat svavi alloqvio, jubens
θρόνου, καὶ ταῖς ἀγκάλαις αὐτὴν ὑπολαβὼν ἀνεκτᾶ- F rit. legem enim illam latam esse in subditos. ipsi
το, καταπαύσαμός τε καὶ προσομιλῶν ἡδέως, καὶ vero, ut regni sociæ, licere omnia. Hæc locu-
θαῤῥεῖν ᾠδακαλῶν καὶ μηδὲν ὑποπτεύσειν σκυθρω- tus sceptrum in manum ejus inservit, & cervi-
πὸν ὅτι πρὸς αὐτὸν ἀκληθ ἔλθοι. τὸν γὰρ νόμον δ cem ejus virga permulcens aurea, legis metu
τὸν πρὸς τοὺς ὑπηκόους κεῖσ. τῶν δ' ὁμοίως αὐτῷ omnino fecit liberam. Illa hoc pacto refocillata: Domine, inqvit, eloqvi non possum, qvid
βασιλεύσαν, πᾶσιν ἔχειν ἄδειαν. ταῦτα λέγων, τὸ mihi repente acciderit. ut enim te conspexi
σκῆπτρον αὐτῆς ἐπέθετο τῇ χειρὶ, Ϛ τῶν ῥάβδον ἐξέ- tanta majestate verendum, continuo refugiens
τεινεν ὅπῃ τὸν ἀσπίνα αὐτῆς ἅψ τ νέριον, εὐλαβεῖς interius defecit me animus. & cum hæc verba
αὐτῶν ἀποτελῶν. ἡδ' ὑπὸ τοῦτων ἀναζωπυρήσασα, ægre langvida & exili voce protulisset, magis
διάστασιν εἶπεν, ὅτι ἔχω σοι τὸ αὐθάδιόν δ συμβεβη- G etiam solicitus solari eam cœpit prolixius, pa-
κὸς μοι φοβίας εἶπεν. ὡς γὰρ εἶδόν σε μέγαν καὶ κα- ratum se qvidvis gratificari pollicens, vel si
λὸν καὶ φοβερὸν, εὐθὺς ὑπεχώρει μου τὸ πνεῦμα, dimidium regni sibi deposceret. Esther au-
καὶ κατελειπόμην ὑπὸ τῆς ψυχῆς. μόλις δ' αὐτῆς tem hoc tantum rogavit, ut ad cœnam sibi
καὶ ταῦτα φθεγγομένης, καὶ μὴ ἀσθενείας, αὐτὸν paratam conviva cum Amane amico veniret.
παραγαγία καὶ ταραχὴ κατελάμβανε, καὶ τῶν ἐσθῆ- Qvod cum annuisset, amboqve venissent,
τα εὐψυχεῖν καὶ τὸ κρεῖττον προσδοκᾶν παρεθάῤ-
ῥυνεν, ὡς αὐτὸς καὶ τὸ ἥμισυ τῆς βασιλείας εἰ δέοιτο
τούτων ᾠδαχωρήσοντ αὐτῇ. ἡ δ' ἐσθὴρ ὅτι ἑστᾶσιν αὐτὴν μετὰ ἀμάνου δ φίλου πρὸς αὐτὸν ἐλ-
θεῖν ἠξίωσε. παρεσκευακέναι γὰρ αὐτὸν δεῖπνον ἔλεγεν ὡς ἂ ἐπέταξε καὶ παρῆσαν, μεταξὺ πίνων,

inter pocula uxorem jubet dicere, quidnam peteret. nihil enim non impetraturam, etiamsi regni partem cuperet: illa in crastinum differre se petitionem dixit, si modo liberet ei redire cum Amane ad convivium. id vero libenter annuente rege, Aman admodum lætus abiit, qvod solus tali honore dignatus sit, ut cum rege vocaretur a regina ad convivium, qvod nemini alteri contigerat, & cum obiter in palatio videret Mardochæum, excanduit, quod nullus ab eo sibi honor exhiberetur: reversusq; domum, advocata uxore Zaraza, & amicorum cohorte, apud eos denarravit honorem, in qvo esset tam apud regem qvam apud reginam. nam cum ea die solus cum rege apud eam cœnasset, in crastinam qvoqve se vocatum esse. unum sibi esse permolestum, qvod Mardochæum Judæum videret in palatio. cumqve Zaraza diceret, oportere eum trabem qvinqvaginta cubitorum parare, & mane, petita à rege potestate, Mardochæum in eam crucem tollere: comprobata ea sententia, jussit familiares curare, ut ejusmodi trabs erigeretur in suo palatio, parata ad Mardochæi supplicium: id qvod etiam mox factum est. Deus autem irrisit Amanis spem improbam, cui sciebat eventurum longe aliud. Nam ea ipsa nocte somnum regi ademit: qvi nolens vigiliæ tempus perdere, sed malens in aliqvod regni negotium id impendere, jussit scribam, allatis commentariis, restam a se qvam a majoribus gestas legere. qvo legente, intellexit qvendam ob rem egregie gestam donatum amplis possessionibus in regione, cujus nomen erat ascriptum: alium ob fidem munera accepisse precii maximi. tandem ventum est ad eum locum, qvi continebat Bagathoi & Theodestis eunuchorum conjurationem, Mardochæi detectã indicio. qvo lecto, cum scriba ad aliud deinceps transiret, inhibuit eum rex, percontatus, an non sit adscriptum redditum ei aliqvod præmium. illo vero negante qvicqvam tale scriptum, jussit eum desinere, &, qvota noctis hora esset, scitatus est ab eo, cujus hoc erat officium: & audito, qvod esset jam diluculum, mandavit, ut viserent, qvisnam amicorum adesset pro palatii foribus, sibiqve renuntiarent. forte autem Aman aderat, qui solito citius venerat, rogaturus Mardochæi supplicium. famulis vero renuntiantibus, Amanem esse pro foribus, jussit eum introvocari. cui ingresso, Cum sciam, inqvit, amicum te mihi præcunctis benevolum, rogo, da mihi consilium, qvomodo possim pro mea magnificentia honorare qvendam mihi admodum carum hominem. tum Aman cogitans, qvamcunqve sententiam protulisset, in rem suam fore, qvod ipse præ cæteris regi carus esset: indicavit ei, qvod putabat optimum, his verbis: Si vis hominem, qvem tibi ais dilectum, cumulare insigni gloria, fac, ut eqvo vehatur, vestitus sicut tu, & aureo torqve ornatus: & unus aliqvis ex intimis tuis amicis præconis specie præcedat, clamans per totam urbem, qvod sic honorabitur, qvem rex honorare voluerit.

Esth. 6.

A τῷ ἐθήρᾳ σκέλδιον αὐτῷ δηλοῦν τὴ βούλησιν, μηδενὸς γὰ ἀπυχήσειν, μηδ' ἐν τῷ μέρει τῆς βασιλείας ἐλλήψει λαβεῖν. ἡ δ' εἰς τὴν ὑπόδοσιν ἀνεβάλλετο φράζειν αὐτῷ τὴν αὐτῆς βούλησιν, εἰ πάλιν ἔλθοι πρὸς αὐτὴν μὴ ἀμάνου πρὸς ἑστίασιν. ἔ δ' βασιλέως ἀποχομένου, ὁ ἀμάνης ἐξῆλθε πεχαρης, ὅτι τῷ μόνον ἠξιῶθη συνδειπνεῖν τῷ βασιλεῖ τῇ ἐθήρᾳ, καὶ ὅτι μηδεὶς ἄλλος τοιαύτης τυγχάνει παρὰ τοῖς βασιλεῦσι τιμῆς. ἰδὼν δ' ἐν τῇ αὐλῇ μαρδοχαῖον ὑπερηφανοκτησεν, ὅδεν γὰ αὐτῷ παρ' αὐτὸ διαπεμφθὲν πρὸς τιμὴν ἐλθεῖν. καὶ παρελθὼν πρὸς αὐτὸν, τὴν γυναῖκα ζαράζαν ἐκάλεσε καὶ τοὺς φίλους. ὧν παρόντων διηγεῖτο τὴν τιμὴν, ἣς ὐ μόνον ἔ βασιλέως ἀπολαύοι μόνου, ἀλλὰ καὶ μόνος τῆς βασιλίσσης. καὶ γὰ σήμερον ὡς δειπνήσειε παρ' αὐτῇ μόνῳ σὺν τῷ βασιλεῖ, κληθεὶς πάλιν εἰς τὴν ὑπόδοσιν. ἔλεγέ τε μὴ ἀρέσκειν, μαρδοχαῖον ὁρῶντα ἐν τῇ αὐλῇ τὸν ἰουδαῖον. τῆς δ' γυναικὸς αὐτῷ ζαράζας ἐπιτάξαι κελεῦσαι ξύλον ἑκκαίδεκα πηχῶν ὑ, καὶ πρωὶ παρὰ ἔ βασιλέως αἰτησάμενον ἀνασαυρῶσαι τὸν μαρδοχαῖον, ἐπαγγέλλειν τὴν γνώμην, πεποιηκέναι τοῖς οἰκέταις ξύλον ἑτοιμάσαι μήκους, ᾗπερ ἐν τῇ αὐλῇ πρὸς τιμωρίαν μαρδοχαίου. καὶ ἔτ μὴν ἐπιμελῶς ἑ δὲ θεὸς καταγελᾶ τῆς ἀμάνου πονηρᾶς ἐλπίδος, καὶ τὸ συμβησόμενον εἰδὼς, ἐτέρπετο τῷ ψευσομένῳ. ἔ γὰ B βασιλέως λέγα νυκτὸς σκέψεως ἀφαιρεῖται τὸν ὕπνον. ὁ δ' ἐβλόμενος ἐγρῶς ἀπολέσαι τὴν ἀχρυσίαν, ἀλλ' ἵνα πᾶν ἐν τῇ βασιλείᾳ λέγα φερόντων αὐτῷ ἀναλῶσαι, τὸν γραμματέα κομίσαντα καὶ τὸ πρὸ αὐτοῦ βασιλέων τὸ ὑπομνήματα καὶ τὰ ἰδία πράξεων, ἀναγνώσεσθαι αὐτῷ προσέταξεν. κομίσαντος δ' καὶ ἀναγνώσκοντος, εὑρέθη τις δι' ἀρετὴν εὐ τινι χώρᾳ εὐληφὼς χώραν, ἧς καὶ τὸ ὄνομα ἐγέγραπτο. ἕτερον δ' διὰ πίστιν δωρεᾶς τετυχηκότα μεγάλων, ἦλθε καὶ ὅτι βαγαθὼ καὶ θεοδέστην τὼ ὑπερβεβουλευσαντας εὐνούχους τοῦ βασιλέως, ὧν μαρδοχαῖος μεμυνῆς ἦν μηνύσας. C φράσαντος δ' μόνον ὅτ' ὄγραμματεύς, καὶ μεταβαλόντος εἰς ἕτερα πράξιν, ἐπέσχεν ὁ βασιλεύς, πυθόμενος εἰ μὴ ἔχει χάριτος αὐτῷ δοθὲν ἀναγεγραμμένον. ὁ δ' ὡς ἔφη μηδὲν εἶναι, κελεύσας ἡσυχάζειν, πότε ἐν τῆς νυκτὸς ὥρᾳ ᾤδη τὰ ὑπὲ τούτῳ πεπραγμένων ἐπυνθάνετο. μαθὼν δ', ὡς ὄρθρος ἐστὶν ἤδη, προσέταξε τοῖς φίλοις ὅ D τι ἂν τῷ τῆς αὐλῆς εὕρωσιν ἤδη παρόντα, ὅτιν' αὐτῷ δηλώσωσι. ἔτυχε δ' ὡς τι ἀμάνιον εὑρεθῆναι. ἦν δὲ τῆς συνήθους ὥρας ἐληλύθει, ὡς ὁ μαρδοχαῖος ἥκειν δεησόμενος αὐτοῦ. τ' οὖν θεραπόντων εἰπόντων, ὅτι ἀμάνιος ἔστη πρὸς τῇ αὐλῇ, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰσκαλέσασθαι. εἰσελθόντος δ', φίλον εἶπεν εἰδώς σε ἐμαυτῷ μόνον εὔνουν, συμβουλεῦσαί μοι βούλομαι, πῶς ἂν τιμήσαιμι τινα σεμνῶς ἐμὲ σφέρα, τῆς ἐμαυτοῦ μεγαλοφροσύνης ἀξίως. ὁ δ' ἀμάνης λογισάμενος E ἐν ἂν δὴ γνώμην τοιαύτην δώσειν περ αὐτὸς, φιλήσειν γὰ αὐτὸν τοῦ βασιλέως μόνον, ἐν ᾧ ἔτο δρίστην εἶναι, ταύτην φανεραὶ ἐποίησεν. εἶπε γὰ, ἀβλόμενος τὸν ἄνθρωπον, ὃν φῇς ἀγαπᾶν, δόξῃ πρέσβαλεῖν, πίστιν ἐφ' ἵππου βαδίζειν, τὴν αὐτὴν ἐσθῆτα, οἵαν φορεῖν, καὶ ψέλιον χρύσιον ἔχοντα. κ προάγοντά τ' ἀνάγκην φίλων ἕνα, κηρύσσειν δὲ ἔλης τῆς πόλεως ὅτι ταύτης τυγχάνει τῆς τιμῆς. ἐν ἂν ὁ βασιλεὺς τιμήσῃ. F

ὁ μὲν

ὁ μὲν δὴ ἀμάνης, ταῦτα συνεβούλευεν, οἰόμενος εἰς A
αὐτὸν ἥκειν τὸ γέρας. ὁ δὲ βασιλεὺς ἡσθεὶς τῇ παρα-
νέσει. πορεύθητι φησὶ, ἔχεις γὰρ καὶ τὸν ἵππον, καὶ
τὸν στολὸν, καὶ τὸν στρεπτὸν, ζήτησον μαρδοχαῖον τὸν
Ἰουδαῖον, καὶ ταῦτα σκεύασον δὺς, κήρυττε πορευόμε-
νος τὸν ἵππον. σὺ γὰρ ἔφη μοι φίλος ἀναγκαῖος, καὶ ἔοι-
κας ὧν χρηστὰ συμβουλεύσαι ἔμοιγε, ταῦτα δὴ αὐτῷ
παρ' ἡμῶν ἔσται σωσαντι μου τὴν ψυχήν. τούτων ἀκού-
σας ὁ ἀμάνης ὑπὸ πάσης ἐλπίδος, τῷ δυσνοήτῳ συνεχύθη, καὶ
πληγεὶς ὑπὸ ἀμηχανίας, ἔξεισιν ἄγων τὸν ἵππον, καὶ B
τὸν πορφύραν, καὶ τὸ χρυσοῦν περιαυχένιον. καὶ τὸν
μαρδοχαῖον ἔξω τῆς αὐλῆς, σάκκον ἐνδεδυ-
μένον, ἐκέλευσεν ὑπὸ δήμου ἐνδύσασθαι τὴν πορφύραν.
ὁ δὲ οὐκ ἠσύχασε, ἀλλὰ χλευάζειν αὐτὸν ἐνόμιζεν, ὦ
κάκιστε πάντων ἀνθρώπων εἶπεν, ἕτως ἡμῶν τοὺς συμ-
φορὰς ὑπερβαλῇ; πεισθεὶς ὡς ὁ βασιλεὺς αὐτῷ χά-
ριτας ὤφλε δεδωκὼς, ἀντὶ τῆς σωτηρίας. ἰὼν αὐτῷ πε-
ριέσχε, τὸν ἐπιβουλεύσαντες εὐνοῦχοι ἐλέγξας, ἐν- C
δύεται τὴν πορφύραν, ἰὼν ὁ βασιλεὺς ἀεὶ φοροῦν διετέλει,
καὶ περιέθηκε τὸ περιαυχένιον, καὶ ἐπιβὰς ἵππου τοῦ βασι-
λείου, ἐν κύκλῳ περιῆλθε τὴν πόλιν, ἀμάνην προάγοντος
καὶ κηρύσσοντος, ὅτι οὕτως ἔσται, ὧδε ὁ βασιλεὺς, ὃν ἂν
φιλῇ καὶ τιμᾷ ἄξιον δοκιμάσῃ. ἐπεὶ δὲ ἐκπεπλή-
γη τὴν πόλιν, ὁ μὲν μαρδοχαῖος, εἰσῆει πρὸς τὸ βασι-
λεῖα, ἀμάνης δὲ ἐπ' αἰσχύνης πρὸς αὐτὸν ἐφοβήθη,
καὶ μὴ δακρύων τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς φίλοις τὰ D
συμβεβηκότα διηγεῖτο. οἱ δὲ ἐκέτ' ἀμύνασθαι τὸν μαρ-
δοχαῖον ἔλεγον δυνήσεσθαι, τὸν γὰρ θεὸν εἶναι σὺν αὐτῷ·
αὐτὰ δὴ τούτων ἐπὶ τοῖς ἀλλήλοις ὁμιλούντων, ἦκον οἱ
τῆς ἑσπέρας εὐνοῦχοι τὸν ἀμάνην ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἐπι-
σπεύδοντες. σαβοχαίους τι τῶν εὐνούχων εἷς, ἰδὼν τὸ σαυ-
ρὸν ἐν τῇ ἀμάνου οἰκίᾳ πεπηγός, ὃν ἐπὶ μαρδοχαίου
παρεσκεύασεν, ἠγνόησεν ὠφελήσαντα τὸν οἰκετῶν
ὅτι τι δὲ τὸν ἥκουσι ἑτοιμασάμενοι, γνοὺς ὡς ἐπὶ τὸν τῆς E
βασιλίσσης θεῖον, τὸν γὰρ ἀμάνην μέλλειν αὐτὸν αἰτεῖσθαι
ὧδε ὁ βασιλεὺς πρὸς πιοῦσαν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἦ-
γεν. ὡς δὲ ὁ βασιλεὺς μετὰ ἀμάνου εὐωχηθεὶς, ἠξίου τὴν
βασίλισσαν λέγειν αὐτῷ τὸν βέλτιστα δωρεᾶς ἐπιτυ-
χεῖν ὡς πληρώσων ὅπερ ἂν ἐπιθυμήσαι ἔχῃ, τὸν δὲ
λαῷ κινδύνου κατασύρεται, καὶ πρὸς ἀπώλειαν ἑλέσθαι μὴ
δ' ἔθνους ἐνδεδόσθαι, διὸ καὶ παιδείας ἕνεκα τούτων τὰς λο-
γους. ἀφ' ὧν ἂν ἠνωχλήκεναι αὐτῷ, εἰ πρὸς δουλείαν πι-
πρασκεῖν ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀπεμπολήσαντα. μέτριον γὰρ F
τὸ κακὸν. παρεκάλει τι τούτων ἀπαλλαγῆναι. ἐ-
ρωτήσαντος δὲ βασιλέως τὸν τίνος ἕνεκα τοῦτο γε-
νήσεται, κατηγόρει τὸ λοιπὸν ἤδη φανερῶς ἀμάνου,
καὶ δὴ τὸν σύσσιτον ἐν αὐτοῖς, κατασκευασθέναι τῷ
βελτίστῳ ἔφη. ταραχθεὶς δὲ πρὸς δὲ βασιλέως,
καὶ ἀπορήσας εἰς τὰς κήπους ἐκ δ' συμποσίου, τῆς
ἡδῆς ὁ ἀμάνης ἤρξατο θείας, καὶ φοβοκαλεῖν συγ-
γνώμην τῶν ἡμαρτημένων. σωθῆναι γὰρ αὐτὸς ἐν κα-
κοῖς ὤν. ὅπου τῆς κλίνης αὐτῆς αὐτὸς πεσόντος, καὶ G
τῷ βασιλίσσαν φοβοκαλοῦντος, ἐπεισελθὼν
ὁ βασιλεὺς, καὶ τῷ ὕβριν ἐπ' μᾶλλον προσφέρ-
θαι, εἶπεν ὦ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων καὶ βιά-
ζεσθαι μου τὴν γυναῖκα ἐπιχειρεῖς, ἀμάνου δὲ πρὸς
τὸν καταπλαγέντος, καὶ μηδὲν ἔτι φθέγξασθαι
δυναμένου, καὶ σεσυχάδας ὁ εὐνοῦχος παρελ-
θὼν κατηγόρει τοῦ ἀμάνου, ὡς εὕροι σαυρὸν ἐπὶ
τῆς οἰκίας αὐτοῦ παρεσκευασμένον ἐπὶ μαρδοχαίου.

Id conſultuit Aman, putans hunc honorem non
alii deberi qvam ſibi. Rex vero lætus: Ergo, in-
qvit, vade, & ſumpto eqvo, veſte ac torqve,
Mardochæum Judæum qvære, & ſic ornatum
eqvo inſidentem ipſe præcede, agens præconem
interim. nam tu amicus es intimus, & conſili-
um, qvod dediſti, exeqveris optime, debetur
enim honor hîc meæ vitæ conſervatori. His
præter omnem ſpem auditis, vix fuit compos a-
nimi, & cum non haberet, qvid aliud faceret,
exivit cum eqvo, purpura & torqve aureo: in-
ventumqve ante aulam Mardochæum, ſacco a-
mictum, juſſit, eo depoſito, induere purpuram.
Qvi veritatem rei neſciens, ſed illudi ſibi pu-
tans: Sceleſtiſſime, inqvit, adeone calamitati
noſtræ inſultas? Perſvaſus tandem, qvod rex
hoc ei præmium pro accepta ſalute redderet,
proqve detectis eunuchorum inſidiis, induit
purpuram, qva rex ipſe uti eſt ſolitus: & orna-
tus torqve, conſcenſoqve eqvo, urbem obeqvi-
tabat, præcedente Amane & clamante: Sic ho-
norabitur, qvem rex honorare voluerit. Perlu-
ſtrata deinde urbe, Mardochæus ad regem in-
greditur. Aman vero præ pudore domum ſe
contulit, & cum fletu uxori ac amicis, qvæ con-
tigerant, narravit. Reſponderunt illi, ademptâ
jam ei omnem occaſionem vindicandi in Mar-
dochæum, qvandoqvidem illi manifeſte Deus
ſit propitius. Hæc illis adhuc colloqventibus,
venerunt Eſtheris eunuchi, Amanem ſine mo-
ra ad cœnam vocaturi: qvorum unus Sabucha-
das, viſa cruce defixa in ipſius ædibus, qvæ
parata erat Mardochæo, ſcitatusqve e qvodam fa-
mulo, in qvem uſum parata ſit: ut cognovit,
qvod reginæ patruo, qvem Aman volebat a rege
ad ſupplicium deposcere, tunc qvidem ſiluit. *Eſth. 7.*
Cæterum poſtqvam rex cum Amane ſvaviter
epulis acceptus, juſſit reginam indicare, qvid-
nam eum ſibi largiri cuperet, accepturam, qvic-
qvid petierit: cœpit deplorare periculum ſui po-
puli, dicens ſe ad interitum cum tota ſua gente
deditam, & ideo nunc ea de re verba facere. Ne-
qve enim ſe negotia ejus interpellaturam fuiſſe,
ſi in amaram ſervitutem vendi eos juſſiſſet, qvod
mediocrem hanc calamitatem duceret: nunc ve-
ro orare, ut ſe ab imminenti clade eripiat. Qvæ-
rente autem rege, qvisnam hoc moliretur, jam
aperte accuſando in Amanem invecta eſt, dicens
hunc, qvod peſſime erga eos affectus eſſet, auto-
rem talis conſilii. Tum rex turbatus recepit ſe in
hortos e convivio: & Aman paratum ſibi jam in-
telligens infortunium, cœpit apud reginam erra-
tum ſuum agnoſcere, & precari veniam: ſimulq;
in lectum ejus procubuit. Interim ſuperveniens
rex, & hoc viſo, magis etiam commotus: Scele-
ſtiſſime, inqvit, etiam vim uxori meæ inferre vis?
Amane autem ad hanc vocem exterrito, & ne-
hiſcere qvidem valente, ibi vero Sabuchadas cu-
nuchus accedens accuſabat Amanē, qvod in æ-
dibus ejus inveniſſet crucē Mardochæo paratā.

id enim sibi compertum ex ipsius famulo, cum ad invitandum eum venisset. esseqve eam crucem altam qvinqvaginta cubitos. Qvo audito, rex decrevit non alio ipsum afficere supplicio, qvam qvod in Mardochæum excogitaverat: jussitqve, ut confestim in eam crucem sublatus necaretur. Subit hic mihi admirari divinam potentiam, justitiamqve ac sapientiam vel ex hoc facto colligere, qui non solum Amanem merito supplicio tradidit, verumetiam pœnam in alterum excogitatam in caput inventoris, illo insscio, convertit. Atqve ita Aman immodice amicitia regis usus periit, & facultates ejus reginæ donatæ sunt. Mardochæus autem a rege accitus, qvi jam cognatum esse conjugis ex ipsa dicicerat, annulum accepit ab eo, qvi prius Amani fuerat concreditus. regina vero possessiones Amanis ei largita est. rogavit deinde regem, ut Judæis præsentem de vita metum adimeret, docens eum de Amanis Amadathis filii literis, sparsis, qvam late pateret imperium. neqve enim se posse vivere, nisi & patria salva, & suis popularibus. rex autem pollicitus est, nihil, ipsa invita, se mandaturum, neqve voluntati ejus ulla in re contraiturum. Permisit etiam, ut ipsius nomine, qvicqvid vellet, de Judæis scriberet, & regio sigillo obsignatas literas per omnes provincias dimitteret. confirmatas enim regio signaculo, autoritatem habituras apud omnes, qvi eas legerint, & contradicturum eis neminem. Accitis igitur scribis regiis, jussit eos pro Judæis scribere ad magistratus omnium gentium, qvæ sitæ sunt Indiam inter & Æthiopiam sub centum viginti septem satrapis. qvarum literarum exemplum hoc fuit: Rex magnus Artaxerxes magistratibus nostris fidelibus S. Multi elati magnitudine honoris & beneficiorum, qvæ ex nimia conferentium bonitate percipiunt, non solum erga inferiores exercent superbiam, verumetiam contra ipsos autores beneficii non verentur insolescere, qvantum in se est tollentes omnem omnino gratitudinem, quæ usqvam est inter homines: & corrupti inopinata felicitate, abuntur ea contra illos, per qvos eam adepti sunt, nec Deum qvidem timentes, cujus numen putant se posse fallere. Ex his qvidam propter amicitiam præpositi cum potestate administrandis publicis negotiis, privatis indulgent odiis: & decipientes eos, quos penes summum est imperium, fallis criminibus ac calumniis efficiunt, ut indignentur innoxiis, atq; ita miseros adducunt in salutis periculum: id qvod non e priscis exemplis aut fama auditis vobis potest esse perspicuum, sed ex facinore, qvod sub nostris admissum est oculis: ut posthac non oporteat mentem adhibere qvalibuscunqve criminibus vel potius calumniis, sed de cognitis causis judicare: & si qvidem peccatum sit, severe animadvertere: sin contra, absolvere: & rebus non verbis credere. Namq; Aman filius Amadathis, genere Amalecita, & externi, non Persici, sanguinis,

Esth. 8.

A Ὅτε γὰρ αὐτῷ πυθομένῳ τὸν οἰκέτην ἐτάσειν, ὅτι καλέσων αὐτὸν ἦλθοι πρὸς αὐτόν. εἶναι γὰρ τὸ ξύλον ἔλεγε, ὑπὲρ πήχεων τὸ ὕψος. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας, οὐκ ἄλλῃ τιμωρίᾳ προσβαλεῖν ἐκέλευε τὸν Ἀμάνην, ἢ τῇ εἰς Μαρδοχαῖον πονηρίᾳ, καὶ κελεύει παρὰ ζῆμα αὐτὸν ἐξ ἐκείνου ξύλου κρεμασθέντα, ἀποθανεῖν. ὅθεν ἐπέρχεταί μοι τὸ θεῖον θαυμάζειν, καὶ τὴν

B σοφίαν αὐτοῦ καὶ δικαιοσύνην καταμανθάνειν, μὴ μόνον τὴν ἀμάνην κολάσαντος πονηρίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν κατ' ἄλλου μεμηχανημένην τιμωρίαν, ταύτῃ ἐκείνου πιήσαντος εἰναι. καὶ τοῖς ἄλλοις μαθεῖν ὅτως γνῶναι παρεσκηκότος, ὡς ἃ καθ' ἑτέρου τις παρεσκεύασε, ταῦτα λαμβάνει καθ' ἑαυτοῦ πρῶτον ἑτοιμασάμενος. Ἀμάνης μὲν οὖν ἀμετρήτῳ φιλίᾳ βασιλέως χρώμενος τιμῆ, ὅταν διεφθάρη τὸν τρόπον. τὴν δὲ οὐσίαν αὐτοῦ, ἐχαρίσατο τῇ βασιλίσσῃ. μαρδοχαῖον δὲ προσκαλεσάμενος, καὶ δὲ ἐδήλωσεν αὐτῷ τὴν πρὸς αὐτὸν συγ-

C γένειαν ἐαθήρα, ὃν ἐδωκεν Ἀμάνη δακτύλιον, ὅτου μαρδοχαίῳ δίδωσι. δωρεῖται δὲ καὶ ἡ βασίλισσα μαρδοχαίῳ, τὴν Ἀμάνου κτῆσιν, καὶ δεῖται τοῦ βασιλέως, ἀπαλλαξαι τοῦ περὶ τῆς ζωῆς φόβου τοὺς τῶν ἰουδαίων ἔθνους, δηλώσασα τὴν προφέντα καὶ πᾶσαν τὴν χώραν ὑπὸ Ἀμάνου τοῦ Ἀμαδάθου. τῆς γὰρ πατρίδος αὐτῆς διαφθορέως, καὶ τῶν ὁμοφύλων ἀπολομένων, οὐκ ἂν ὑπομένειν τὸν βίον. ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπέσχετο μηδὲν ἄχαρι αὐτῇ ἐπιτρεψειν, μηδ' οἷς βούλεται ἐναντίον ἐσεσθαι. γράφειν δὲ ἃ βούλεται προσέταξε τοῖς ἰουδαίοις ἐκείνου τοῦ

D βασιλέως ὀνόματος, καὶ σημηνάμενον αὐτὸ τῇ σφραγίδι, πέμπειν εἰς πᾶσαν τὴν βασιλείαν. τοὺς γὰρ ἀναγνωσομένους τοὺς ὑπὸ βασιλικῆς σημαντῆρος ἠσφαλισμένους ὑπολάς, οὐδὲν μὴ τῶν ἐγγεγραμμένων ἐναντιώσεσθαι. μεταπεμφθέντας οὖν τοὺς βασιλικοὺς γραμματεῖς ἐκέλευσε γράφειν τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων, τοῖς τε οἰκονόμοις καὶ ἄρχουσιν, ὅσοι ἀπὸ ἰνδικῆς ἕως

E τῆς αἰθιοπίας, ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ ἡγεμόνες. τὰ δὲ γραφέντα, ἦν τὸν εἶχε τὸν τρόπον. βασιλεὺς μέγας ἀρταξέρξης, τοῖς ἄρχουσι καὶ τὰ ἡμέτερα φρονοῦσι, χαίρειν. πολλοὶ δὴ μεγέθους εὐεργεσίας καὶ τιμῆς, ἐπὶ διὰ ὑπερβολὴν χρηστότητος τῶν παρεχόντων σκαρπτοῦσι, οὐκ εἰς τοὺς ὑποδεεστέρους μόνον ἐξυβρίζουσιν, ἀλλ' οὐδὲ αὐτοὺς ἀδικεῖν ὤκνησαν τοὺς εὐεργετοῦντας, τὸ εὐχάριστον ἐξ ἀνθρώπων ἀναιροῦντες. καὶ δὲ ἀπε-

F ροκαλίαν τῶν οὐκ ἐξ ὧν προσεδόκησαν ὠφελῶν, κέρδος εἰς τοὺς αἰτίους ἀφέντες, λήθεσθαι τὸ θεῖον ὑπολαμβάνουσι, καὶ τοῖς ἐξ αὐτοῦ διαφεύξεσθαι δίκην. ἔνιοι δὲ τούτων πρᾶσσουσιν πράγματων ὑπερασπίσαντες τῶν φίλων, ἐμποδὼν ἴδιον ἔχοντες πρὸς πόνους, τῶν λογισμοῦμενοι τοὺς κρατοῦντας ψεύδεσιν αἰτίαις καὶ διαβολαῖς ἐπεισαν καὶ μηδὲν ἀδικηκότων ὀργὴν ἀναλαβεῖν, ὑφ' ἧς σκυθρώπασαν ἀπολέσθαι.

G ὅτε δὲ οὐκ ἐκ τῶν ἐγχωριωτέρων οὐδὲ ἀπὸ γνωρίμων ἡμῖν, οὕτως ἰδεῖν ἐστιν ἔχον, ἀλλ' ἐκ τῶν ἀπὸ πάλαι ἡμετέρας ὄψεις τετολμημένων, ὡς διαβολαῖς μὲν καὶ κατηγορίαις μὴ προσέχειν ἔτι δὲ λοιπὸν, μηδὲ οἷς ἕτεροι πείθειν ὑπιχειροῦσι, κρίνειν ὅσα τοῖς αὐτοῖς οἷδε πεπραγμένα, καὶ κολάζειν μὲν ἂν ἡ τοιαῦτα, χαρίζεσθαι δὲ ἂν ἑτέρως ἔχῃ, τοῖς ἔργοις αὐτοῖς, ἀλλὰ μὴ τοῖς λέγουσι προσιδρύμενον. ὡς μὲν οὖν ἀμάνης, ἀμαδάθου μὲν πᾶς, ἀμαληκίτης δὲ τὸ γένος, ἀλλότριος δὲ τοῦ περσῶν αἵματος, ὑπέζευ-

ὑπεδέξατο ἡμῶν ἀπήλαυστος τῆς τοῦ ξένου ἄπαντα χρη- A hospitii jure primum receptus, deinde per nostram bonitatem in tanto honore habitus, ut patris appellatione eum dignaremur, & adorari juberemus, atqve secundum post nos locum obtinere, felicitatem suam ferre non potuit, neqve sobria mente magnitudinem honoris metiri: sed regno meo struxit insidias, & eo, cui vitam & imperium debeo, benefactore ac servatore Mardochæo privare me voluit, simulqve vitæ ac regni socia Esthere, malis artibus petitis ad interitum. Sic enim orbato mihi hominibus amicissimis imperium postremo voluit adimere. Ego vero qvoniam a sceleste homine destinatos neci Judæos non malos esse compertum habeo, sed optimis institutis vivere, ac Deum colere eum, qvi & majoribus meis & mihi largitus est & servat hoc imperium, non solum absolvo eos a pœna, qvæ prioribus continetur literis, per Amanem ad vos transmissis, quibus mentem adhibere non debetis: verumetiam volo, ut eos omni honore perseqvamini, nam eum, qvi his perniciem molitus est, cum tota familia pro portis Susorum in cruces suffixi, omnipotente Deo justissimas pœnas a sceleste exigente. Jubeoqve, ut transcriptis in plurima exempla, & per totam nostram ditionem vulgatis his literis, Judæos sinatis suis legibus in pace vivere: eisqve sitis auxilio, ut possint pœnas sumere de illis, qvi eorum adversis temporibus injurias eis facere ausi sunt: idqve decimatertia die mensis duodecimi qvi est Adar: qvandoqvidem Deus eam diem pro interneciva salutarem eis esse voluit: qvæ qvidem felix sit iis, qvi nobis bene cupiunt, & monumentum ultionis de insidiarum machinatoribus. Notum esse volo omnibus & urbibus & gentibus, qvod qvæcunqve aliqvid ex his, qvæ nunc mandamus, per inobedientiam facere neglexerit, ferro & igni vastabitur. atqve hæ literæ proponantur per universam nostram ditionem, & accingant se utiqve in præscriptam diem, ut se de inimicis suis vindicent. Cum his literis continuo veredarii per omnes vias dimissi sunt. Mardochæum vero cultu regio coronaqve aurea & torqve ornatum e palatio prodeuntem ut videre Judæi, felicitatem eam sibi qvoqve communem interpretati sunt. Ingens præterea gaudium, qvasi nova salutis luce oborta, dum per singulas urbes proponuntur regiæ literæ, Judæos omnes, qvotqvot vel oppida vel agros habitarent, occupavit: ita ut multi aliarum gentium, metu eorum circumcidentes verenda, securitatem sibi hoc pacto qværerent. Nam ad decimam tertiam diem mensis duodecimi, qvi Hebræis Adar, Macedonibus Dystrus dicitur, perlatæ literæ regiæ animabant Judæos, ut, qva die ipsis imminebat exitium, ea in inimicos impune sævirent. qvo factum est, ut procuratores, magistratq, satrapæ, tyranni, reges in precio Judæos haberét, omnibus modestiam indente metu ex Mardochæo. post divulgatas enim ubiq; regias literas,

σμένος τὸν οἰκέτην σωτῆρα, τιμᾶν ἐπέτρεψεν ἑλθὼν πρὸς αὐτὸν ὡς πατέρα· μὴ τὸ λοιπὸν προσκυνούμενον Δαρδανέων, καὶ μὴ μόνῳ ἡμᾶς τὰ δεύτερα τῆς βασιλικῆς ἀξίας πάντων τιμᾶν ἀποφαίνειν, τὸν αὐτὸν χάριν οὐκ ἐπίστατο, οὐδὲ σώφρονι λογισμῷ τὸ μέγεθος τῶν ἀγαθῶν ἐτιμᾶτο, ἀλλὰ τῆς βασιλείας ἐπεβούλευσέ με καὶ τῆς ψυχῆς τὸν αἴτιον αὐτῷ τῆς ἐξουσίας, ἀφελέσθαι τὸν ἐνεργέτην μου καὶ σωτῆρα Μαρδοχαῖον, καὶ τὸν κοινωνὸν ἡμῶν τοῦ βίου καὶ τῆς ἀρχῆς ἐθέλοντα, κακούργως καὶ μετ' ἀπάτης πρὸς ἀπώλειαν αἰτησάμενος. τοῦτο γὰρ μοι τοῦ τρόπου τῶν εὐνοουμένων ἐρημώσας, ἐβούλετο τὴν ἀρχὴν εἰς ἄλλους μεταβαλεῖν. ἐγὼ δὲ τοὺς ὑπὸ τοῦ ἀλιτηρίου πρὸς ἀπώλειαν ἐκδοθέντας Ἰουδαίους, οὐ πονηροὺς κατανοήσας, ἀλλὰ τοῖς ἀρίστοις πολιτευομένους τρόποις, καὶ τὸν θεὸν σεβομένους, ὃς ἡμῖν καὶ τοῖς προγόνοις ἡμῶν τὴν βασιλείαν διαφυλάττει, οὐ μόνον ἀπολύω τῆς ὑπὸ τῶν προτερημμένων ὑπὸ Ἀμάνου γραμμάτων τιμωρίας, οὓς οὐκέτι καλῶς μὴ προσέχοντας, ἀλλὰ καὶ τιμῆς αὐτοὺς ἀπάσης τυγχάνειν βούλομαι. καὶ τὸν ταῦτα κατ' αὐτῶν μηχανησάμενον, σὺν τοῖς πυλῶν τοῖς ἐκείνου ἀνεσταυρωμένον μετὰ τῆς ἰδιοτείας, καὶ πάντα ἐφορῶντος θεοῦ, ταύτην αὐτῷ τὴν δίκην ἀπειλόντος. καλεῖν δ' ὑμᾶς τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς ἐκθέντας εἰς ἅπασαν τὴν βασιλείαν, τοὺς Ἰουδαίους ἐφεῖναι τοῖς ἰδίοις νόμοις χρωμένους. ζῆν μετ' εἰρήνης, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς ὅπως τοὺς ἐν οἷς ἠτυχήσαν καιροῖς ἀδικήσαντας αὐτοὺς, ἀμύνωνται, τῇ ιγ' τοῦ δ' μηνὸς, ὅς ἐστιν Ἄδαρ, τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. ταύτην γὰρ αὐτοῖς ὁ θεὸς, ἀντὶ ὀλεθρίας, σωτήριον πεποίηκεν. ἐγὼ δ' ἀγαθὴν μὲν τοῖς εὐνοοῦσιν ἡμῶν, μνημόσυνον δὲ τῶν ἐπιβουλευσάντων κολάσεως. οἰδένειμι μὲν τοῖς βουλομένοις, καὶ πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος, κἂν τῶν γεγραμμένων τινός φρονήσωσι, ὅτι καὶ πυρὶ καὶ σιδήρῳ δαπανηθήσεται. τὰ μὲν τοι γεγραμμένα, πανταχοῦ κατὰ πόλιν τῆς ἡμῶν ἐπηκόου χώρας, καὶ περιφανῶς ἐξῆσαν πάντως εἰς τὴν προγεγραμμένην ἡμέραν, ἵνα τοὺς ἐχθροὺς μετέλθωσιν. οἱ μὲν οὖν ἵππεις οἱ τὰς ἐπιστολὰς ἀσκομίζοντες, εὐθὺς ἐξορμήσαντες τὴν προκειμένην ἐδον ἔσυον. ὁ δὲ μαρδοχαῖος ὡς ἀναλαβὼν τὴν βασιλικὴν στολὴν, καὶ τὸν στέφανον τὸν χρυσοῦν, καὶ τὸν σπαθίον περιθέμενος ἐξῆλθεν, ἰδόντες αὐτὸν ἔτως τετιμημένον ὑπὸ τοῦ βασιλέως οἱ ἐν στάσει ὄντες Ἰουδαῖοι, κοινὴν ἐπέλαβον τὴν εὐημερίαν. αὐτοῖς χαρὰ δὲ καὶ σωτήριον φέγγος ἐπεφήμιζεν τὰ τοῦ βασιλέως γράμματα, καὶ τοῖς κατὰ πόλιν Ἰουδαίοις, καὶ τοῖς κατὰ χώραν ἐπῆγεν. εἰς πολλὰ δὲ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, ἀφ' ὧν ἐπὶ τῶν Ἰουδαίων φόβου περιεμένοντα τὴν αὐτῶν, τὸ ἀκίνδυνον αὐτοῖς ἐπιτήδευμα ἐμηχανήσατο. ἐν δὲ τῷ μέλλοντι τῇ ιγ', B

ὡς κατὰ μὲν ἑβραίους ἄδαρ καλεῖται, κατὰ δὲ μακεδόνας δύστρος, οἱ κομίσαντες τὰ τοῦ βασιλέως γράμματα, ἐδήλουν, ὅτως καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ αὐτοὶ κινδυνεύειν ἔμελλον, ἐν ταύτῃ τοὺς ἐχθροὺς ἀπολέσωσιν. οἱ δὲ ἄρχοντες τῶν σατραπειῶν καὶ οἱ τύραννοι καὶ οἱ βασιλεῖς καὶ γραμματεῖς, ἔχον ἐν τιμῇ τοὺς Ἰουδαίους. ὁ γὰρ τοῦ μαρδοχαίου φόβος ἠναγκάζεν αὐτοὺς σωφρονεῖν. ἐπεὶ δὲ γράμματα τοῦ βασιλέως, ἀφ' ὅπου τῆς τοῦ αὐτοῦ χώρας ἠνοίγησαν, C D E F G

etiam apud Susa interfecerunt Judæi ex inimicis suis circiter qvingentos homines: & cum rex conjugi indicaret cæsorum intra mœnia numerum: nam incompertum esse, qvantus sit in aliis civitatibus, rogaretqve, ecqvid amplius vellet, potituram enim cupitis: rogavit illa, ut permitteret Judæis seqventi qvoqve die in reliqvias inimicorum ad eundem modum desævire, & decem Amani filios in crucem agere: & id quoque Judæis concessum est, rege nolente Estheri in ulla re contradicere. At illi rursum catervatim decimaqvarta Dystri discurrentes, occiderunt ferme trecentos ex adversariis, ne minimum qvidem attingendo ex eorum facultatibus: per alia vero oppida eodem Judæorum incursu perierunt septuaginta qvinq; millia eorum, qvi pro inimicis sunt habiti: qvæ cædes decimatertia die patrata est, seqventem vero festis attribuerunt epulis. apud Susa qvoq; qvartamdecimam seqventis mensis per festos cœtus celebraverunt: unde hodie qvoqve per totum orbem Judæis hi dies festi sunt, & partes de conviviis sibi mittunt invicem. Scripsitqve Mardochæus omnibus sub Artaxerxis dominio degentibus Judæis, ut universi hos dies festos agerent, & posteritati quoque traderent, ut sempiternum id festum ad perpetuam rei memoriam maneat. Æqvum namqve esse, ut cum per eos dies dolis Amanis in salutis discrimen adducti sint, tam suæ liberationis, qvam de inimicis vindictæ memoriam celebrent, & pro tanto beneficio Deo agant gratias. Qvamobrem ea festa per eos dies observant, Phuræa vocantes (qvasi conservatoria.) Cæterum Mardochæus illustri loco apud regem fuit, vir præpotens, regi administrationis, reginæ vero etiam vitæ socius: qvorum opera Judæorum res floruerunt supra, qvam vel sperare poterant. Atqve hæc fere sunt, qvæ sub hoc rege genti nostræ evenêre memorabilia.

ὡς τε καὶ τοὺς ἐν τοῖς ἄστεσιν Ἰουδαίους ἀποκτεῖναι τοὺς ἐχθροὺς ὡσὶ πεντακοσίους. ἐπὶ βασιλέως τε ἀπολωλότων ἐν τῇ πόλει δηλώσαντος τὸν ἀριθμὸν εἰδήρα, καὶ ὡς εἰ τοῦτο τῆς χώρας ἐπὶ ποσὸν ἐπηγμένος διεπορεύτο, καὶ εἴ τι πρὸς τούτοις ἐπ' αὐτοῖς ἡδέως βούλεται ποιήσειν, παρεκάλεσεν ἀπεργάσασθαι τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τῇ ὑπαύριον ἡμέρᾳ ἔτω χρήσασθαι τοῖς ὑπολειπομένοις τῶν ἐχθρῶν, καὶ τοὺς δέκα τοῦ Ἀμάνου παῖδας ἀνασταυρῶσαι. καὶ τὸ μὲν πρόσταξε τοῖς Ἰουδαίοις ὁ βασιλεὺς, μηδὲν ἀντιλέγειν εἰδήρα βουλόμενος. οἱ δὲ πάλιν συναφθέντες τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ Δύστρου μηνὸς, ἀπέκτειναν τῶν ἑαυτῶν ὡς τριακοσίους. καὶ ἐδόκει τοῦτο ἐπαρχόντων ἦψαντο κτημάτων. ἀπέθανον δὲ καὶ τοῦτο τῶν ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τῶν ἄλλων πόλεσιν Ἰουδαίων, τῶν ἐχθρῶν αὐτοῖς, ἑπτακισμύριοι καὶ πεντακισχίλιοι. καὶ τούτους μὲν ἀπέκτειναν τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς, τῇ δὲ ἐχομένῃ ἑορτάσιμον ἐποήσαν. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἐν τοῖς ἄστεσιν Ἰουδαῖοι τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην τοῦ μηνὸς, σαββατισάντες εὐωχήθησαν. ὅθεν ἕως νῦν πάντες οἱ ἐν τῇ οἰκουμένῃ Ἰουδαῖοι τὰς ἡμέρας ταύτας ἑορτάζουσι διαπεμπόμενοι μεδέας ἀλλήλοις. ἔγραψε δὲ μαρδοχαῖος τοῖς ἐν τῇ ἀσπαξέρξου βασιλείᾳ ζῶσιν Ἰουδαίοις, τούτους φυλάσσειν τὰς ἡμέρας, καὶ ἑορτὴν ἄγειν αὐτὰς, καὶ τοῖς ἐκγόνοις παραδοῦναι, ὡς τοῖς πάντα διαμένοντα χρόνον τὴν ἑορτὴν, ἕνεκα δὲ μὴ λήθη παραπολέσῃ. μελήσειν τὰς αὐτὸς ἐν ταύταις διαφθορεῖς τῶν ἡμέρων τοῦ Ἀμάνου, δίκαια ποιῶν, εἰ διαφυγόντες μὲν τὸν κίνδυνον ἐν αὐταῖς, τοὺς δὲ ἐχθροὺς τιμωρησάμενοι, παρατηρήσοντας αὐτοὺς εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ. διὰ ταῦτα μὲν Ἰουδαῖοι τὰς προειρημένας ἡμέρας ἑορτάζουσι, προσαγορεύοντες αὐτὰς φουραίας. ὁ δὲ μαρδοχαῖος, μέγας τε ἐν Ἐλαμίτοις παρὰ τοῦ βασιλέως παρὰ καὶ ἐν τοῖς πολλοῖς τὴν ἀρχὴν, δισσῶν ἅμα ἐν τῇ γυναικὶ καὶ βίου τῇ βασιλικῇ. ἐν δὲ τοῖς Ἰουδαίοις τὰ πράγματα διὰ αὐτὸν ἀμείνω πάσης ἐλπίδος. ἐπὶ μὲν τούτοις βασιλεύοντος ἀσταξέρξου συμβάντα. ἔτος ἦρχε τρόπον.

CAP. VII.

Bagoses, penes qvem Artaxerxis junioris exercitus fuit imperium, multis injuriis Judæos affecit.

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς βαγώσης, ὁ ἀρταξέρξου τοῦ νεωτέρου στρατηγὸς, πολλὰ εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἐξύβρισεν.

VII. POst Eliasibi autem pontificis obitum, sacerdotium ejus Judas filius jure suscepit hæreditario: & huic qvoqve defuncto successit Joannes filius, qui in causa fuit, ut Bagoses Artaxerxis copiarum imperator templum pollueret. idem dux etiam tributa Judæis imposuit, ut prius qvam qvotidianas hostias offerrent in singulos agnos ex publico qvinquaginta drachmas penderent: idqve ita ob hanc causam accidit. Erat Joanni frater Jesus. huic qvod amicus esset Bagoses, pontificatum se daturum est pollicitus. hac fiducia Jesus cum liberius cum fratre in templo altercaretur, re usq; rixam progressa, tantam bilem movit fratri, ut ab eo per iram interficeretur. qvæ qvidem impietas fuit longe maxima, præsertim in homine sacerdote: & qvod gravius est, nullum tale impietatis exemplum extat vel apud Græcos vel apud Barbaros.

Ἀποθανόντος δὲ τοῦ ἱερέως ἐλιασίβου, τὴν ἀρχιερωσύνην Ἰούδας ὁ παῖς αὐτοῦ διεδέξατο. τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου τὴν τιμὴν ὁ Ἰωάννης υἱὸς ὢν αὐτοῦ παρέλαβε, διὸ ὃν καὶ βαγώσης ὁ στρατηγὸς τοῦ ἀρταξέρξου, τὸν ναὸν ἐμίανε. καὶ φόρους ἐπέταξε τοῖς Ἰουδαίοις, πεντήκοντα τοὺς καθημέρας θυσίας θυσίαν πρὸ ἑνὸς ἀρνὸς τελοῦν αὐτοὺς δημοσίᾳ δραχμὰς πεντήκοντα, τούτου δὲ τὸν αἴτιον τοιοῦτον συνέβη γενέσθαι. ἀδελφὸς ἦν τοῦ Ἰωάννου Ἰησοῦς. τούτῳ φίλῳ τυγχάνοντι ὁ βαγώσης ὑπέσχετο τὴν ἀρχιερωσύνην περιέξειν. ἐντεῦθεν οὖν τῆς ποιήσεως ἰησοῦς ἐν τοῦ ναοῦ διενεχθεὶς τῷ Ἰωάννῃ, παρώξυνε τὸν ἀδελφὸν, ὡς τι αὐτὸν ἀνελεῖν διὰ τὴν ὀργήν. τολμηρότατον δὲ ἔσεσθαι δρᾶσαι κατ' ἀδελφοῦ τὸν Ἰωάννην, ἱερωμένον, θεῖόν τε. καὶ τὸ δεινότερον, ὡς μήτε παρ' Ἕλλησι, μήτε ἐν βαρβάροις ὧμόν οὕτω καὶ ἀσεβὲς πρᾶγμα γεγονέναι. τὸ μὲν

τὸ μὲν τοῦ ϑεοῦ οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλὰ καὶ ὁ λαὸς δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν ἐδηλώθη, καὶ ὀνασς ἐμαύθη τοῦ πεζοῶν. Βαγώσης ὁ στρατηγὸς ἀγριαίρεσ γνοὺς, ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς τὸν ἀδελφὸν ἰωάννην τὸν ἴδιον ἀδελφὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἐφόνευσεν, εὐθὺς πρὸς τοὺς ἰουδαίους, μιαροὶ ϑυμοῦ πρόσταλεγὸν ἐπλημμήσατε ἐν τῷ ὑμετέρῳ ναῷ φόνον ἐργάσασϑαι. πειρωμένων δ' αὐτῶν εἰσελϑεῖν εἰς τὸν ναὸν, κωλύων αὐτοὺς. ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν ἔφη πῶς οὐκ ἐγὼ καϑαρώτερος εἰμὶ ἢ ἀνῃρημένος ἐν τῷ ναῷ; καὶ τούτοις παραμυθούμενος τοὺς λόγους εἰς τὸν ναὸν εἰσέρχεται. τοιούτῳ μὲν χρησάμενος τῇ διανοίᾳ Βαγώσης, τοὺς ἰουδαίους ἐπόνει ἐπὶ ἑπτὰ ἔτεσι τὸν ἱερὸν πολιτευομένους. καὶ ϑανόντος Ἰωάννου τὸν βίον, διαδέχεται τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἰαδδοῦς. ἦν δὲ καὶ τούτῳ ἀδελφὸς μανασσῆς ὄνομα, ᾧ συναβαλλέτης ὁ πεμφθεὶς εἰς σαμάρειαν ὑπὸ δαρείου τοῦ πολυτίμου βασιλέως, σατράπης, χρώμενος τὸ γένος, ἐξ ὧν καὶ σαμαρεῖς εἰσὶν, ἵνα δὴ λαμπρὰν ἔσοιτο πόλιν τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ πολλὰ τῶν ἀσυρίων, καὶ τῶν ἐν κοίλῃ συρίᾳ κατοικούντων ἐπιτρέπων τοῖς αὐτοῦ βασιλεῖ πράγματα ὠφελοῦντας, ἀσμένως ἀπεδέξατο τὸν αὐτοῦ γαμβρὸν, νικασὼ καλουμένου, οἰόμενος τὴν ἀκμαιοτάτην ὁμηρον αὐτῷ γενήσεσϑαι πρὸς τὸ ἅπαν ἰουδαίων ἔϑνος πάντως εὔνοιαν.

A Deus certe hanc injuriam non dissimulavit, sed & populus hac causa libertatem amisit, & templum pollutum est a Persis. Nam Bagoses dux, cognito, qvod pontifex proprium fratrem in templo interemisset, superveniens Judæis iratus clamitabat: Ausi estis, sceleſti, in templo vestro cædem perpetrare? & cum conatus templum ingredi arceretur: Qvid? inqvit, an me putatis impuriorem, qvam cadaver, qvod jacet in templo? & his dictis ingressus est: atqve hac occasione per septennium ejus cædis pœnas a Judæis exegit. Mortuo deinde Joanne, pontificatum accepit filius ejus Jaddus. Huic qvoqve frater fuit, Manasses nomine: cui Sanaballetes missus in Samariam a Dario rege ultimo satrapa, Chuthæus genere, unde & Samaritis origo est, sciens insignem urbem esse Hierosolyma, regesqve ejus multa negotia tam Assyriis, qvam Syris exhibuisse, libenter nuptam dedit filiam Nicaso, ratus connubium hoc ceu vadem futuræ cum Judæorum gente amicitiæ.

B

C

Κεφάλαιον ή.

ὅτι τῶν μακεδόνων βασιλεὺς ἀλέξανδρος τοὺς ἰουδαίους εὐηργέτησεν.

CAP. VIII.

Quanta Alexander Macedonum rex in Judæos beneficia contulerit.

D

Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν καὶ φίλιππος ὁ τῶν μακεδόνων βασιλεὺς ἐν αἰγαίαις ὑπὸ παυσανίου τοῦ κεραστοῦ, ἐξ οὗ τὸ ὄρεσ ὤφλεν, δολοφονηθεὶς ἀπέϑανε, διαδέχεται δ' ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν Ἀλέξανδρος, καὶ λαβὼν τὸ ἑλλήσποντον, νικᾷ μὲν τοὺς δαρείου στρατηγοὺς, σὺν ἱππικῷ συμβαλὼν αὐτοῖς. ἐπελθὼν δὲ τὴν λυδίαν, καὶ τὴν ἰωνίαν δαϊώσατο, καὶ τὴν καρίαν διαβὰς, τοῖς ἐν παμφυλίᾳ τόποις ἐπέβαλε, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται. οἱ δὲ τῶν ἱεροσολύμων πρεσβύτεροι, δεινοπαθοῦντες ἐπὶ τῷ τὸν ἰαδδοῦν τὸν ἀρχιερέως ἀδελφὸν ἀλλοφύλῳ συνοικήσαντα, μετέχειν τῆς ἱερωσύνης, ἐξωπίαζον πρὸς αὐτόν. ἡγοῦντο γὰρ τοῦτο γάμον ἁμαρτεῖν τοῖς πατρίοις νόμοις τοὺς τῶν γυναικῶν συνοικησοῦς βουλομένους γένεσϑαι. καὶ τῆς πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους κοινωνίας ἀρχὴν εἶναι. ἐπάρξαι γὰρ τοῦ καὶ τὸ πρότερον αἰχμαλωσίας αὐτοῖς καὶ τῶν κακῶν αἴτιον, τὸ τοὺς γάμους παραμελήσαντας τοὺς ἀγαμεῖς γυναῖκας οὐκ ἐπιχωρεῖν. ἐκέλευον οὖν τὸν μανασσῆν ἀπαλλοτριοῦσϑαι τὴν γυναῖκα, ἢ μὴ προσιέναι τῷ ϑυσιαστηρίῳ. ὁ δὲ ἀρχιερέως ἀγανακτοῦντος τῷ λαῷ, καὶ ἱκετεύοντος τὸν ἀδελφὸν ὑβρίζειν, ὡμολόγει ὁ μανασσῆς πρὸς τὸν πενθερὸν σαναβαλλέτην, ἐρᾷν μὲν ἔλεγεν αὐτοῦ τὴν ϑυγατέρα νικασὼ, τὸν μὲν τῆς ἱερατικῆς μεγίστης ὕβρεως ἐν τῇ ἐϑνῇ, ἐν τῇ ϑρησκείᾳ ὡμολογημένης, ἐκβάλλεσϑαι δι' αὐτὴν κίνδυνος. ὁ δὲ σαναβαλλέτης μὴ μόνον τηρήσειν αὐτῷ τὴν ἱερωσύνην, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀρχιερατικὴν παρέξειν δώσειν τε καὶ τιμὴν ὑπερβαλλομένην, καὶ πάντων ἀποδείξειν, ὧν αὐτὸς ἐπῆρχε τόπων, ἡγεμόνα, βουλόμενον συνοικεῖν αὐτοῦ τῇ ϑυγατρὶ, καὶ λέγοντος οἰκοδομήσειν ναὸν ὅμοιον ὄντα τοῦ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐπὶ τοῦ γαριζὶν ὄρους τοῦ καὶ τὴν σαμάρειαν,

E Deus certe hanc injuriam non dissimulavit, sed & populus hac causa libertatem amisit, & templum pollutum est a Persis. Nam Bagoses dux, cognito, qvod pontifex proprium fratrem in templo interemisset, superveniens Judæis iratus clamitabat: Ausi estis, sceleſti, in templo vestro cædem perpetrare? & cum conatus templum ingredi arceretur: Qvid? inqvit, an me putatis impuriorem, qvam cadaver, qvod jacet in templo? & his dictis ingressus est: atqve hac occasione per septennium ejus cædis pœnas a Judæis exegit. Mortuo deinde Joanne, pontificatum accepit filius ejus Jaddus. Huic qvoqve frater fuit, Manasses nomine: cui Sanaballetes missus in Samariam a Dario rege ultimo satrapa, Chuthæus genere, unde & Samaritis origo est, sciens insignem urbem esse Hierosolyma, regesqve ejus multa negotia tam Assyriis, qvam Syris exhibuisse, libenter nuptam dedit filiam Nicaso, ratus connubium hoc ceu vadem futuræ cum Judæorum gente amicitiæ.

F

Per idem tempus Philippus Macedonum rex apud Ægeas oppidum a Pausania Cerastæ filio, ex Orestarum gente, insidiis interceptus periit. Ejus filius Alexander paternum regnum adeptus, trajecto Hellesponto, congressus ad Granicum flumen cum Darii ducibus vicit egregie: subacta deinde Lydia & Jonia, ductoqve per Cariam exercitu invasit in Pamphyliam, sicut alibi dictum est. Hierosolymorum autem seniores ægre ferentes Jaddi pontificis fratrem & qvodammodo collegam duxisse externi generis fœminam tumultuabantur, rati gradum factum ad antiqvandas patrias leges de connubiis, atqve ita fore, ut paulatim misceantur profanis gentibus. Nam & prioris captivitatis, & malorum, qvæ secuta sunt, causam fuisse, qvod qvidam contra legem peccantes duxissent uxores non sui generis. Postulabant igitur, ut Manasses aut dimitteret uxorem, aut non amplius ad altare accederet. Et cum pontifex qvoqve ab altari eum arceret, profectus Manasses ad Sanaballetem socerum, se qvidem amare dixit filiam ejus Nicaso, nolle tamen propter eam privari sacerdotio, qvi honor & gentilitius sit ipsi, & apud Judæos semper in maxima existimatione fuerit. Ad hæc cum Sanaballetes respondisset, se illi non sacerdotium tantum servaturum, sed & pontificatum paraturum, & totius suæ provinciæ principem eum facturum, modo filiam suam uxorē retineat: ædificaturumq; templū Hierosolymitano nō absimile in monte Garizin, qvi imminet Samariæ, reliqvis montibus celsior:

G

idqve polliceretur consensu regis Darii se fa- A
ctum: elatus tali spe Manasses, mansit apud
socerum, putans se pontificatum, dante rege,
consequuturum. Jam enim Sanaballetes erat
senior. Cumqve multi sacerdotes & Israëlitæ
intricati essent ejusmodi coniugiis, non leviter
turbabatur Hierosolymorum respublica. Omnes
enim hi defecerunt ad Manassem, Sanaballete
præbente eis pecuniam, agros ad colendum, & B
domicilia, & modis omnibus adjutante ambitio-
IIX. nem generi. Qvo tempore Darius, audito, qvod
Alexander trajecisset Hellespontum, &, prælio
victis ad Granicum suis satrapis, ulterius proce-
deret, contractis tam eqvestribus, qvam pede-
stribus copiis, decrevit Macedonibus occurre-
re, priusqvam totam Asiam sibi subjiceret.
Itaqve ultra Euphratem traducto exercitu, &
superato Tauro monte Ciliciæ, statuit in ea pro- C
vincia hostem excipere prælio. Sanaballetes
autem lætus descensu Darii, ajebat se mox præ-
stiturum Manassi pollicita, qvamprimum rex
reverteretur post victoriam. Persvasum enim
erat non ipsi tantum, sed & omnibus Asiaticis,
ne primum qvidem congressum exspecturos
Macedonas, tanto inferiores numero: sed lon-
ge alius fuit eventus, qvam ipsorum opinio. D
Rex enim, collatis cum Macedonibus signis, vi-
ctus est, & magna exercitus parte amissa, matre
etiam & uxore cum liberis in hostium potesta-
tem redactis, fugit in Persidem. Alexander
vero in Syriam veniens cepit Damascum, &
occupata Sidone, Tyrum quoque oppugnabat:
scriptisqve ad Judæorum pontificem literis, pe-
tebat auxilium, & ut forum rerum venalium
præberet exercitui: & ut, quæ prius Dario con-
ferre sit solitus, nunc det Macedonibus, prælata E
eorum amicitia: fore enim, ut illum non pœni-
teat. Cumqve pontifex nunciis respondisset,
sacramento se obligatum Dario, ne arma contra
eum sumeret, idqve ratum fore, qvam diu ille
vixerit: iratus Alexander Tyri qvidem oppug-
nationem non omisit, qva brevi potiturus vi-
debatur: minatus est tamen, hac capta, mox se F
ducturum contra pontificem, ut omnes discant,
cui jusjurandum servari oporteat. Qvare non
parcens labori tandem Tyrum expugnavit, &
constitutis in ea rebus, Gazam profectus, in ea
Bamemesem Persici præsidii præfectum obsedit.
Interea Sanaballetes ratus jam adesse tempus,
a Dario defecit, & assumtis octo millibus de sua
provincia, in Alexandri castra se contulit. G
Cumqve offendisset eum Tyri oppugnationem
aggredientem, & suam provinciam ejus fidei
commisit, & hunc pro Dario dominum libenter
agnovit. A qvo obviis manibus exceptus, li-
bere jam, qvid vellet, elocutus, ait se gene-
rum habere Manassem, Jaddi Judæorum pon-
tificis fratrem: eum seqvi multos illius gen-
tis homines, & velle in sua provincia tem-
plum extruere, idqve fore in rem ipsius regis,

ὁ τῶν ἄλλων ὁρῶν ἐσὶν ὑψηλόφρων, καὶ τοῦτο ποιήσειν
ἐπαγγελλόμενος μὴ τῆς δαρείου γνώμης ᾖ βασιλέως.
ἐπαρθεὶς τῇς ἐλπίδος ὁ μανασσῆς, παρέμενε τῷ
σαναβαλλέτῃ τὴν ἀρχιερωσύνην οἰόμενος ἕξειν δα-
ρείου ὄντος, καὶ γὰρ συνέβαινε τὸν σαναβαλλέτην ἤ-
δη πρεσβύτερον εἶναι. πολλῶν γὰρ ἱερέων καὶ ἰσραηλιτῶν
τοιούτοις γάμοις ἐπιπεπλεγμένων, κατεῖχεν ἡ μικρὰ
παραχὴ τὰς ἱεροσολυμίτας. ἀφίσαντο γὰρ ἅπαντες
πρὸς τὸν μανασσῆ, ᾧ σαναβαλλέτης χορηγοῦντος αὐ-
τοῖς καὶ χρήματα, καὶ χώρας εἰς γεωργίαν καὶ κα-
τοίκησιν ἀπομερίζοντες, καὶ παντὶ τρόπῳ τῷ γαμ-
βρῷ συμφιλοκαλοῦντος. καὶ ἅτε τὴν κῆδεσιν δα-
ρείου ἀκούσας, ὅτι τὸν ἑλλήσποντον διέβας ἀλέξαν-
δρος, καὶ τοὺς σατράπας αὐτοῦ τῇ κὴ γραικικὸν μάχῃ
νικήσας, πρόσω τέρω χωρεῖ, σατραπαν ἐπὶ σικελίαν τε καὶ
πελοπόννησον ἐνθρονίζειν, ἀπαντήσας ἀλεξάνδρῳ τοῖς μακε-
δόσι, πρὶν πᾶσαν αὐτὸς διαπορθῆσαι κατασρέψασθαι
τὴν ἀσίαν. περάσας γὰρ σὺν τὸν ἑλλήσποντον
ποταμὸν, καὶ τὸν ταῦρον τὸ χιλίκιον ὄρος διελθὼν,
ἔτι τῆς χιλικίας τοὺς πολεμίους, ὡς ἐκεῖ μαχησό-
μενος αὐτοῖς, ἐξεδέχετο. ἡδέως γὰρ δαρείου κατα-
βάσει ὁ σαναβαλλέτης, εὐθὺς ἔλεγε τῷ μανασσῆ τὰς
προφάσεις πολεῖν, ὡς ἂν δαρεῖος κρατήσας τῶν πο-
λεμίων ὑποστρέψῃ. πέπειστο γὰρ οὐκ αὐτὸς μόνος, ἀλ-
λὰ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ, μηδ' εἰς χεῖρας τοῖς πέρ-
σαις ἥξειν τοὺς μακεδόνας διὰ τὸ πλῆθος. ἀπέβη
δ' ἐχ ὡς προσεδόκων. συμβαλὼν γὰρ ὁ βασιλεὺς
τοῖς μακεδόσιν ἡττήθη, καὶ πολλῶν τῆς σατρπὰς ἀπο-
λέσας, ληφθέντων αἰχμαλώτων αὐτοῦ τῆς μητρὸς
καὶ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων, ἔφυγεν εἰς πέρσας.
ἀλέξανδρος δὲ εἰς συρίαν παραγόμενος, δαμα-
σκὸν αἱρεῖ. καὶ σιδῶνος κρατήσας, ἐπολιόρκει τύ-
ρον. ἠξίου τε ἀποστείλας γράμματα πρὸς τὸν τῶν ἰου-
δαίων ἀρχιερέα, συμμαχίαν αὐτῷ πέμπειν, καὶ ἀ-
γορὰν τῷ στρατεύματι παρέχειν, καὶ ὅσα δαρείῳ
πρότερον ἐτέλουν δῶρα, τοῦτο διδόναι, τῶν μακε-
δόνων φιλίαν ἑλόμενον, ἃ γὰρ μετανοήσειν ἐπὶ τούτοις.
ὁ δ' ἀρχιερεὺς ἀποκρινόμενος τοῖς γραμματφόροις
ὡς ὅρκοις εἴη δαρείῳ δεδωκὼς, μὴ βαστάζειν ὅπλα κατ'
αὐτοῦ, καὶ τούτους ἕως ἂν ᾖ δαρεῖος ἐν τοῖς ζῶσι μὴ πα-
ραβήσεσθαι φήσαντος. ἀκέσας ἀλέξανδρος παρω-
ξύνθη, καὶ τῶν μὲν τύρον οὐκ ἐκλιπεῖν, ὃ-
σον οὐδέπω μέλλουσαν αἱρεῖν. ὠργισμένος δὲ
ταύτην, ἠπείλησε στρατεύειν ἐπὶ τὸν ἰουδαίων ἀρχιερέα,
καὶ διδάξειν πάντας, ὅτῳ τινὰς δὴ αὐτοῖς φυλακτέ-
ους ὅρκους. ὅθεν πονικώτερον χρησάμενος τῇ πο-
λιορκίᾳ, λαμβάνει τῶν τύρον. κατασρατεύσας δὲ
καὶ ἐπὶ γαζαίων πόλιν ἦλθεν. καὶ τῶν τε γαζαί-
ων ὄντος ἐν αὐτῇ φρουράρχου, ὀνόματι βαβημήσην, ἐπολι-
όρκει. νομίσας δὲ καιρὸν ἐπιτήδειον ἔχειν ὁ σαναβαλ-
λέτης τῆς ἐπιβολῆς, δαρείῳ μὲν ἀπέγιω. καὶ λαβὼν
ὀκτακισχιλίους τῶν δεχομένων παρ' αὐτοῦ, πρὸς ἀλέξ-
ανδρον ἦκε. καὶ καταλαβὼν αὐτὸν δεχόμενον τὴν τύ-
ρου πολιορκίαν, ὧν τε αὐτὸς ἄρχει τόπων ἔλεγεν αὐτῷ παραδιδόναι τούτους, καὶ δεσπότην αὐτὸν ἔχειν ἡδέως ἀντὶ
δαρείου ᾧ βασιλέως. ἀσμένως δ' αὐτὸν προσδεξα-
μένου, διεξιόντος ἤδη πρὸς τὸν προσκυνοῦντος ὁ σαναβαλλέ-
της αὐτῷ λέγους προσφέρε, δηλῶν, ὡς γαμβρὸν
μὲν ἔχοι μανασσῆν, ἔθνος τε ἰουδαίων δεχιερέως ἀδελφόν. πολλοὺς γὰρ καὶ ἄλλους αὐτῷ συμπαρεῖναι
τὸ ὁμοεθνῶν θέλειν ἱερὸν ἐν τοῖς ὑπ' ἐκείνῳ τόποις ἤδη κατασκευάσαι. ἔτι δ' εἶναι καὶ τοῦ βασιλέως συμφέρον,

εἰς δύο

ὡς δὸ διαρῥαδῆναι τ̃ ἰουδαίων δύναμιν, ἵνα μὴ ὁμογνῶν εἰδὼς, μηδὲ σωφρονῶν εἰ νεοτερίσειέ πῃ, χαλεπὸν ἡ τοῖς βασιλεῦσι, καθὼς ϗ θυμερὸν τοῖς ἀσυνέτοις ἄρξασιν, ἐμπεσοῦσαν χωρήσαντος ϗ ἀλεξάνδρου, πᾶσαν εἰσενεγκάμενον σπουδὴν οἰκοδομῆσαι ὁ σανaβαλλέτης τ̃ ναὸν, ϗ ἱερεῖα τ̃ μανασσῆ κατίσησι, μέγιστον γέρας ἡγησάμενος τοῖς ἐκ τ̃ γυναικὸς ὑμῖν τοῦτ' ἔσεσθαι μηνῶν ἑπτὰ τῆ πρὸς πολιορκίαν διελκυσθέντων, ϗ δύο τῆ γάζη, ὁ μὲν σανaβαλλέτης ἀπέπνευσε. ὁ δ' ἀλεξάνδρου ἐξελὼν τὴν γάζαν, ἐπὶ τὴν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀνεβαίνων ἐσπουδάκει. ὁ δ' ἀρχιερεὺς ἰαδδοῦς τ̃τε ἀκούσας, ἐν ἀγωνίᾳ ϗ δέει, πῶς ἀπαντήσῃ τοῖς μακεδόσιν ἐμπεσοῦσιν, ὀργιζομένοις δ' βασιλέως ἐπὶ τῆ πρώτου ἀπειθείᾳ, ϗ ἀγγέλους οὐκ ἰκετεύσας τὸν λαὸν, ϗ θυσίαν μετ' αὐτ̃ τῷ θεῷ προσφέρων, ἐδεήθη προσταθῆναι δ' ἐνύξας, ϗ τῶν ἐπερχομένων κινδύνων ἀπαλλαγὴν, καταπεμφθεὶς δ' ὑπ' αὐτ̃ μὴ τὴν θυσίαν ἐχρημάτισεν αὐτῷ ϗ τοὺς ὑπνους ὁ θεὸς διαφέρειν, ϗ στεφανοῦντας τ̃ πύλας, ἀνοίγειν τὰς πύλας. ϗ τοὺς μὲν ἄλλους λευκοῖς ἐσθῆσιν, αὐτὸν δ' μὴ τῶν ἱερέων τοῖς νομίμοις στολαῖς πάσῃ τὴν ὑπάντησιν, μηδὲν προσδοκῶντας τοιοῦτον θεῖον, προσκυνοῦντος δ' θεοῦ. μαναασσὴς δ' ἐκ τ̃ ὑπερόχου τι μεγάλως αὐτὸς, ϗ τὸ χρηματισθὲν αὐτῷ πάντα μιμούμενος, ϗ ποιήσας ὅσα ϗ τοῖς ὑπνοις αὐτῷ παρηγγέλη, τὴν δ' βασιλέως παρουσίαν ἐξεδέχετο πυθόμενος δ' αὐτὸν, ὑπέρθυρα τ̃ πόλεως ὄντα, προῆλθε μὴ τῶν ἱερέων ϗ τ̃ πολιτικοῦ πλήθους, ἱεροπρεπῆ ϗ διαφέρουσαν τῶν ἄλλων ἐθνῶν ποιούμενος τὴν ὑπάντησιν εἰς τόπον τινὰ σαφὰ λεγόμενον, τὸ δ' ὄνομα τ̃το μεταφερόμενον εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶτταν σκοπὴν σημαίνει, ὅτι πόθεν ἱερουσαλὴμ ϗ τὸν ναὸν ἐκεῖθεν σκοπεῖσθαι ἔνεστιν. τῶν δ' φοινίκων ϗ τῶν ἀπολουθούντων χαλδαίων, ὅσοι βασιλέως ὀργὴν εἶκος ἦν πτοεῖσθαι αὐτοὺς, τὴν τε πόλιν διαρπάσαι, ϗ τὸν ἀρχιερέα μετ' αἰτίας ἀπολέσθαι λογιζομένων, τὰ ἐναντία τούτων ἐγένετο. ὁ γὰρ ἀλέξανδρος ἐπὶ πόρρωθεν ἰδὼν, τὸ μὲν πλῆθος ἐν τοῖς λευκοῖς ἐσθῆσι, τοὺς δ' ἱερεῖς προεσῶτας ἐν τοῖς βυσσίνοις αὐτῶν, τὸν δ' ἀρχιερέα ἐν τῇ ὑακινθίνῃ ϗ διαχρύσῳ στολῇ ϗ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχοντα τὴν κίδαριν ϗ τὸ χρυσοῦν ἐπ' αὐτῆς ἔλασμα, ᾧ τὸ τ̃ θεοῦ ἐγγεγραμμένον ὄνομα, προσελθὼν μόνος, προσεκύνησε τὸ ὄνομα, ϗ τὸν ἀρχιερέα πρῶτος ἠσπάσατο. τ̃ δ' ἰουδαίων πάντων ἐμιᾷ μιᾷ φωνῇ τὸν ἀλέξανδρον ἀσπασαμένων, ϗ κυκλωσαμένων αὐτὸν, οἱ μὲν τῆς συρίας βασιλεῖς ϗ οἱ λοιποὶ τ̃το ποιήσαντος, καταπλαγῆναι ϗ διαφθαρῆναι τὴν βασιλικὴν τῶν ἀμανδανον στρατιὰν ἐνόμισαν, παρμενίων δ' μόνος προσελθὼν αὐτῷ ϗ προσομιλήσας, τί δήποτε προσκυνήσειεν αὐτὸν ἁπάντων αὐτὸς προσκυνηθεὶς τ̃ ἰουδαίων ἀρχιερέα; ὁ δ' τ̃τον εἶπε προσεκυνήσα, τὸν θεὸν δ' τῶν δ' ἀρχιερωσύνην αὐτὸς πεπιστευκότα. ὃν γὰρ ϗ τοὺς ὕπνους εἶδον ἐν τῇ νῦν σχήματι, ἐν δίῳ τ̃ μακεδονίας τυγχάνων, ϗ πρὸς ἐμαυτὸν διασκεπτομένῳ μοι πῶς ἂν κρατήσαιμι τῆς ἀσίας παρεκελεύετο μὴ μέλλειν, ἀλλὰ θαρσοῦντα διαβαίνειν. αὐτὸς γὰρ ἡγήσεσθαί μοι τῆς στρατείας, ϗ τῶν περσῶν πραγμάτων ἄρξειν. ὅθεν ἄλλον μὲν οὐδένα θεασάμενος ἐν παντὶ σχήματι, τοῦτον δὲ νῦν ἰδὼν ϗ τῆς ϗ τοὺς νυκτερινοὺς ὀπτασίας ὄψεώς τε ϗ προσκλήσεως, νομίζω θεία πομπῇ τῆδε στρατείαν πεποιημένος, θαρσῶν νικήσειν, ϗ τῶν περσῶν καταλύσειν δυνάμεις, ϗ πάντ' ἔσεσθαί μοι προχωρήσειν.

si dividatur Judæorum potentia: ne forte de communi sententia rebellantes multum negotii regibus faceſſant, quemadmodum ſoliti ſunt Aſſyriæ imperantibus. qvod ubi impetratum eſt, omni ope adnitens templum ædificavit, & Manaſſem ejus ſacerdotem conſtituit, ampliſſimum hunc honorem filiæ ſuæ poſteris relicturum ſe exiſtimans. Septem autem menſibus in Tyri oppugnatione, & Gazæ duobus abſumptis, Sanaballetes fato functus eſt: Alexander vero, expugnata Gaza, Hieroſolyma propere petiit. Jaddus vero pontifex poſtquam hoc audivit, ſolicitus hærebat inops conſilii, nec inveniens, qvomodo regem deberet excipere, iratum eo, qvod antea neglexiſſet imperata ejus facere. Ergo indictis populo ſupplicationibus, & immolatis Deo victimis, ad opem ejus confugit, illi publicam ſalutem commendans. Proxima deinde poſt ſacrificium nocte, in ſomnis ei Deus apparuit, jubens, ut bono eſſet animo, & coronata urbe, portas aperiret: utque populus in albis veſtibus prodiret obviam, ipſe vero cum reliquis ſacerdotibus ſolenni cultu ſui ordinis, ſecuri de Dei providentia. Experrectus autem è ſomno, lætus civibus hoc oraculum indicat, & paratis omnibus, ut in ſomnis præmonitus fuerat, regis adventum præſtolabatur: & cum renunciatum eſſet eum jam non procul ab urbe abeſſe, progreſſus eſt cum ſacerdotibus & urbana multitudine pompa quadam nova & venerabili usque ad locum, qui dicitur Sapha, quæ vox ſpeculam ſignificat, quod ibi & urbs & templum in proſpectu ſit. Et cum Phœnices ac Chaldæi ſperarent ſibi licere, quicquid iratus rex poſſet permittere, direptionem urbis, & pontificis exquiſitum ſupplicium, plane contrarium evenit. Alexander enim ut vidit è longinquo candidatum populum, & ſacerdotes ante agmen in amictu byſſino, pontificemque in ſtola hyacinthina auro diſtincta, tiaram in capite geſtantem cum præfixa aurea lamina inſculpta Dei nomine: ſolus ad eum accedens nomen illud adoravit, & ſalutavit pontificem. Judæis autem omnibus uno ore Alexandrum conſalutantibus, & in orbem cingentibus, Syriæ reges & reliqui obſtupuerunt, vix credentes regem mentis compotem: ſolus Parmenio propius accedens rogavit familiariter, quid ita, cum ipſe adoraretur ab omnibus, nunc adoraret Judæorum pontificem. At ille non hunc ſe adoraſſe reſpondit, ſed Deo, cujus pontifex eſſet, honorem eum exhibuiſſe. hunc enim, inquit, vidi & antea hoc ipſo habitu, cum adhuc eſſem in Dio Macedoniæ, qui me deliberantem, quomodo Aſiam poſſem ſubigere, hortatus eſt forti eſſe animo, & ſine mora exercitum trajicere. nam ſuo ductu potiturum me Perſarum imperio. Quapropter quia nunc primum talem habitum vidi, agnoſcens hunc, & viſionis memor quæ me ad hanc expeditionem impulit, puto me non ſine numine in Darium exercitum ducere, & brevi fore victoriæ compotem: & ſublato Perſarum imperio, ceſſura mihi omnia ex ſententia.

Hæc locutus ad Parmenionem & comiter complexus pontificem, deducentibus sacerdotibus, in urbem pervenit. & ascendens in templum immolavit Deo ex sacerdotis præscripto, ac pontifici quoque suum honorem exhibuit. Ostensoque sibi Danielis libro, in quo Græcum quendam, Persas debellaturum significat, hunc ipsum se esse interpretatus, lætus dimisit multitudinem. Sequenti vero die vocatis eis, jussit, ut, quicquid vellent, peterent. Pontifice autem petente, ut patriis legibus vivere sibi liceat, utque septimo quoque anno concederetur eis tributorum immunitas, concessit omnia. Rogantibus deinde, ut eos quoque Judæos, qui Babyloniam ac Mediam colerent, sineret uti institutis propriis, hic etiam postulatis eorum satisfacturum se est pollicitus. Et cum fecisset eis potestatem, si qui vellent salvis suis ritibus sequi ejus militiam, multi in eam expeditionem dederunt nomina. Atque his apud Hierosolyma actis, movit inde in alias propinquas urbes exercitum. cumque ab omnibus amice exciperetur, Samaritæ, quorum tunc caput erat Sicima sita ad montem Garizin, & habitata à desertoribus gentis Judaicæ, videntes, quod Alexander Judæos tractaret tam magnificè, decreverunt se quoque Judæos profiteri. Sunt enim Samaritæ hoc ingenio, ut & ante diximus; in rebus Judæorum afflictis negant se cognatos, veritatem tunc dicendo; cum vero affulgere eis fortunam viderint, confestim in societatem irruunt, attinere ad se affirmando, & à Josepho ejusque filiis Manasse & Ephræmo seriem generis sui deducendo. Igitur splendido paratu & magnam alacritatem præ se ferentes, regi occurrunt pene in Hierosolymitano agro: collaudatisque ab Alexandro omnibus, Sicimitæ eum adeunt, assumptis secum militibus, quos Sanaballetes miserat, rogantes, ut invisat ipsorum urbem, & illud quoque templum præsentia sua honoret. ille pollicitus est hoc in reditu se facturum. cumque postularent, ut septimi anni tributum sibi remitteretur; nam ne se quidem in eo seminare: quæsivit, quinam essent, qui hoc rogarent? illis vero dicentibus, Hebræos quidem se esse, sed Sicimitas vocari à Sidoniis: iterum quæsivit, an Judæi essent? Negantibus illis; equidem, inquit, Judæis id concessi, reversus tamen, & re diligentius cognita, faciam, quod æqvum videbitur, atque hoc pacto Sicimitas dimisit. Sanaballetis autem milites jussit, ut se in Ægyptum sequantur: ibi enim se agros eis divisurum: id quod paulo post fecit in Thebaide: jussis ei regioni esse præsidio. Post obitum autem Alexandri, imperium quidem ejus inter successores est divisum: templum vero in Garizin monte situm mansit incolume, & si quis apud Hierosolymitas aut illiciti cibi sumpti, aut violati sabbati, aut similis criminis reus ageretur, ad Sicimitas confugiebat, calumniam se passum dictitans. Eodem vero tempore etiam Jaddus pontifex obierat, Onia filio successore: atque in eo statu res Hierosolymitanæ tunc fuere.

A ταῦτ' εἰπὼν πρὸς τ παρμενίωνα, & δεξιωσάμενος τὸν ἀρχιερέα, τῶν ἱερέων ὡδηγούντων, εἰς τ πόλιν ὡδήγησε. & ἀνελθὼν ἐπὶ τὸ ἱερὸν, θύει μὲν τῷ θεῷ κ τὴν ὑπ' ἐκείνου ὑφηγησιν. αὐτ ὁ ἀρχιερεὺς ἀξιοπρεπῶς ἐτίμησε. δεικνύοντος δ αὐτοῦ τ δανιὴλ βίβλον, ἐν ᾗ περὶ τ ἑλλήνων κατελύσθη τ πρώτων ἀρχὴν ἐδήλου, νομίσας αὐτὸς εἶναι ὁ σημαινόμενος, τότε μὲν ἡδέως ἀπέλυσε τὸν πλῆθος. τῇ δ' ὑστεραίᾳ προσκαλεσάμενος, ἐκέλευσεν

B αὐτὸς αἰτεῖσθαι ἃ θέλοιεν ἃ δὲ ἂν αὐτοῖς θέλωσι. δόντος δ' ἀρχιερέως αἰτήσασθαι μόνα, χρήσασθαι τοῖς πατρίοις νόμοις, & τὸ ἕβδομον ἔτος ἀνειμένον φόρων εἶναι, συγχωρῆσαι πάντα. ὡδὰ καλέσαντος δ' αὐτῶν ἵνα & τὰς ἐν βαβυλῶνι & μηδίᾳ ἰουδαίους τοῖς ἰδίοις ὑπὸτερόψη νόμοις χρήσασθαι, ἀσμένως ὑπέσχετο ποιήσειν ἅπερ ἠξίωσεν. ἅπαντος δ' αὐτοῦ πρὸς τὸ πλῆθος εἴ τινες αὐτῷ βούλοιντο γραφὴν τοῖς πατρίοις ἐθεσιν ἐμμένοντες & κατ' ταῦτα ζῶντες, ἐντίμους ἔχειν ἐπάγειν, πολλοὶ τ σὺν αὐτῷ στρατείαν ἠνέ-

C ηνεγκεν. ὁ μὲν οὖν ἀλέξανδρος ταῦτα διοικησάμενος ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, ἐξεστράτευσεν ἐπὶ τὰς ἐχομένας πόλεις. πάντων δ' αὐτ πρὸς ἃς ἀφίκετο φιλοφρόνως ἐκδεχομένων, σαμαρεῖς μετεσπάλιν τότε τ σίκιμα ἔχοντες, κειμένου πρὸς τῷ χαριζὶν ὄρει, & κατοικημένου ὑπὸ τῶν ἀποστατῶν & ἰουδαίων ἐθνῶν, ἰδόντες ὅτι τοὺς ἰουδαίους ἀλέξανδρος ἔτω λαμπρῶς τιμᾷ, ἔγνωσαν αὐτοὺς ἰουδαίους ὁμολογεῖν. ἐπεὶ γὰρ οἱ σαμαρεῖς τοῖς

D τοῖς τ φύσιν, ὡς ἤδη τε καὶ πρότερον δεδηλώκαμεν. ὅτε μὲν τ συμφορᾶς ὄντας τοὺς ἰουδαίους, ἀρνοῦνται συγγενεῖς ἔχειν, ὁμολογοῦντες τότε τὴν ἀλήθειαν. ὅταν δέ τι θεὸν αὐτοὺς λαμπρὸν ἰδόντες ἐκ τύχης, ἐξαίφνης ἐπιποθῶσιν αὐτῶν τῇ κοινωνίᾳ, προσοικειοῦν αὐτοὺς λέγοντες, καὶ ἐκ τ ἰωσήπου γενεαλογοῦντες αὐτοὺς ἐκγόνων ἑαυτῶν μανάσσου & ἐφραίμου λαμπρότητος ὄντες καὶ πολλῷ δεινύμενοι πρὸς αὐτ προθυμίαν, ἀπήντησαν τῷ βασιλεῖ

E μικροῦ δεῖν ἐγγὺς τῶν ἱεροσολύμων. ἐπαινέσαντος δ' αὐτοὺς ἀλέξανδρου, οἱ σικιμῖται προσῆλθον αὐτῷ πρὸς παρακαλοῦντες καὶ εἰς σαναβαλλέτης πρὸς αὐτ στρατιώτας ἀπεστειλε. καὶ παρεκάλουν ὡδηγούμενον πρὸς τὴν πόλιν αὐτῶν, τιμῆσαί & τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερόν. ὁ δ' ὑπέσχετο μὲν αὖθις ἐπιστρέφων ἥξειν ἐπήρετο πρὸς αὐτούς. ἀξιούντων δ' ἀφιέναι τ φόρον αὐτοῖς τ ἑβδομαικοῦ ἔτους. & ἤρετο αὐτοὺς εἰ σπείρουσιν, εἰπόντες ὅτι ταῦτα ὡδηγοῦσιν ἐπονδήνετο. τῶν δ' εἰπόντων, ἑβραῖοι μὲν

F εἶναι, χρηματίζειν δ' οἱ ἐν σικίμοις σιδώνιοι, πάλιν αὐτοὺς ἐπηρώτησεν εἰ τυγχάνουσιν ἰουδαῖοι. τῶν δ' οὐκ εἶναι φαμένων, ἀλλ' ἔγωγε ἔφην ἰουδαίοις ταῦτ' ἔδωκα. ὑπαναγνοὺς μὲν τοῦ & διδαχθεὶς ὑφ' ὑμῶν ἀκριβέστερον, ποιήσω τὰ δόξαντα. τοῖς μὲν οὖν σικιμίταις ἔτως ἀπεκρίθη. τοὺς δὲ τὸ σαναβαλλέτου στρατιώτας ἐκέλευσεν ἑπεσθαι εἰς αἴγυπτον. ἐκεῖ γὰρ αὐτοῖς δώσειν κλήρους γῆς. ὃ καὶ μετ' ὀλίγον ἐποίησεν ἐν τῇ θηβαΐδι

G φερούσῃ τὸν χώραν αὐτοῖς προσέταξε. τελευτήσαντος δ' ἀλέξανδρου, ἡ μὲν ἀρχὴ εἰς τοὺς διαδόχους ἐμερίσθη. τὸ δ' ὄρος τὸ χαριζὶν ὄρους ἱερὸν ἔμεινεν. εἴ τις αἰτίαν ἔχοι ὡδὰ τοῖς ἱεροσολυμίταις κοινοφαγίας, ἢ τῆς ἐν τοῖς σαββάσι παρανομίας, ἢ τινος ἄλλου τοιούτου ἁμαρτήματος, ὡδὰ τοὺς σικιμίτας ἔφευγε λέγων ἀδίκως ἐσκεκλῆσθαι. τετελευτηκέναι δ' ἤδη τὸν καιρὸν καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἰάδδους, καὶ τὸν ἀρχιερωσύνην ὀνίας ὁ παῖς αὐτοῦ παρειλήφει. τὰ μὲν δὴ περὶ τοὺς ἱεροσολυμίτας, ἐν τούτοις ἐτύγχανεν ὄντα.

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΔΩΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱερέων τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως πτολεμαῖος ὁ λάγου δόλῳ ϵ̓ἀιρεῖ τὴν φιλαδελφέων τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ τὴν ἰουδαίαν, πολλοὺς ἐξ αὐτῆς εἰς αἴγυπτον κατοικήσεν. ΚΕΦ. α.

Ως ὁ ὑὸς αὐτοῦ πτολεμαῖος ὁ κληθεὶς φιλάδελφος, τοὺς ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν μετέβαλε, καὶ πολλὰς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν, ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ αὐτῶν χαριζόμενος, καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκε τῷ θεῷ. ΚΕΦ. β.

Πῶς ἐπέμψαν οἱ τῆς ἀσίας βασιλεῖς τοὺς ἰουδαίων ἐθνους, καὶ πολίτας ἐποίησαν ἐν πάσαις ταῖς αὐτῶν κατοικουμέναις πόλεσιν. ΚΕΦ. γ.

Ἐκ τῆς ὁμοίας ἀτυχίας ἐπανάστασις ϵ̓γένετο ἰωσήπου τοῦ τωβίου ποιησαμένου φιλίαν πρὸς πτολεμαῖον τὸν ὀνίαν. ΚΕΦ. δ.

Φιλία καὶ συμμαχία λακεδαιμονίων πρὸς ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων. ΚΕΦ. ε.

Στάσις τῶν δυνατῶν ἰουδαίων πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὡς ἐπεκαλέσαντο, ἀντίοχον τὸν ὀνομαζόμενον. ΚΕΦ. ϛ.

Ὅτι στρατευσάμενος ἀντίοχος ὁ ὀνομαζόμενος ὅτι ἱεροσόλυμα, τὴν τε πόλιν παρέλαβε, καὶ τὸν ναὸν ἐσύλησεν. ΚΕΦ. ζ.

Ως ἀντίοχου κωλύοντος τοὺς πατρίοις νόμοις χρῆσθαι τοὺς ἰουδαίους, μόνος ἀσαμωναίου παῖς ματθίας καταφρονήσας τὸ βασιλέως, καὶ τοὺς ἀντίοχου στρατηγοὺς ἐνίκησε. ΚΕΦ. η.

Ματθίου τελευτήσαντος γεγαῶτες μὲν ὄντος ἤδη, ϖαιδένται δὲ ὄντες τὴν τῶν πραγμάτων ἐπιστασίαν τοῖς πατρίοις. ΚΕΦ. θ.

Ως ἀντίοχου στρατηγὸς ἀπολλώνιος, εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλὼν ἡττηθεὶς ἀπέθανεν. ΚΕΦ. ι.

Ἡ σίλωνος καὶ γοργίου στρατηγία ὅτι τὴν ἰουδαίαν κατέτρεχον, καὶ διεφθόρασι τὸ στρατεῦμα. ΚΕΦ. ια.

Ὅτι στρατευσάμενοι ἰούδας καὶ σίμων, ὁ μὲν ἐπὶ ἀμμανίτας, καὶ τὴν γαλαδίτην, ὁ δὲ σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὅτι τυρίους καὶ πτολεμαεῖς, ἐκράτησαν αὐτῶν. ΚΕΦ. ιβ.

Ως ἀντίοχος ὁ ὀνομαζόμενος ἐπελεύσησεν ἐν πέρσαις. ΚΕΦ. ιγ.

Ως ἀντίοχος ὁ ὀνομαζόμενος ἐπληθεὶς εὐπατορ στρατευσάμενος ὅτι ἰουδαίους μὲν λυσίας, καὶ νικήσας ἐπολιόρκει ἰούδαν εἰς τὸ ἱερὸν ἐγκλείσας. ΚΕΦ. ιδ.

Ὅτι πολλοῦ χρόνου τὴν πολιορκίαν τριβομένου, φιλίαν ποιησάμενος πρὸς ἰούδαν, εὐπρεπῶς ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς ἰουδαίας ὁ ἀντίοχος. ΚΕΦ. ιε.

Ως βακχίδης ὁ δημητρίου στρατηγὸς, ἐπιστρατευσάμενος τοῖς ἰουδαίοις, ἀπρακτος ἀνέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. ΚΕΦ. ις.

Ως νικάνωρ μὴ τὸν βακχίδην πεμφθεὶς στρατηγὸς, πόλεμον συνῆψε τῷ στρατῷ. ΚΕΦ. ιζ.

Ὅτι πάλιν ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν βακχίδης ϵ̓κπεμφθεὶς, ἐνίκησεν. ΚΕΦ. ιη.

Ως ἰούδας διεφθάρη μαχόμενος. ΚΕΦ. ιθ.

HÆC IN DUODECIMO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Ptolemæus Lagi filius, dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Judæa, multos inde in Ægyptum traduxit. CAP. I.

Ptolemæus Philadelphus Judæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis ejus gentis captivis in gratiam Eleazari sacerdotis dimissis, donaria multa Deo in templo ejus dedicat. CAP. II.

Quomodo honor a regibus Asiæ Judæorum genti habitus, & in civitatibus ab illis conditis jus civium eis concessum sit. CAP. III.

Josephus Tobiæ filius imminentem Judæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo regi factus. CAP. IV.

Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Pontifice Judæorum. CAP. V.

Judæi seditionibus agitati, Antiochi opem invocant. CAP. VI.

Quemadmodum Antiochus, ducto Hierosolyma exercitu, occupatoque ejus urbis dominio, templum etiam spoliaverit. CAP. VII.

Antiocho vetante Judæos uti patriis legibus, solus Assamonæi filius Matthias regem contempsit, profligatis etiam ejus ducibus. CAP. IIX.

Matthias obit senio confectus, rerum administratione filiis relicta. CAP. IX.

Apollonius Antiochi dux in Judæa prælio victus occiditur. CAP. X.

Silonis & Gorgiæ contra Judæos expeditiones & clades. CAP. XI.

Quomodo divisis copiis Judas Ammanitas, Simon vero ejus frater Tyrios & Ptolemaidenses superarit. CAP. XII.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus. CAP. XIII.

Antiochus Eupator, profligato Judæorum exercitu, Judam in templo obsidet. CAP. XIV.

Quomodo, longo tempore in obsidione consumpto, Antiochus cum Juda fœdus fecerit, & ex Judæa discesserit. CAP. XV.

Bachides Demetrii dux cum exercitu contra Judæos missus infecto negotio ad suum regem revertitur. CAP. XVI.

Nicanor post Bachidem dux contra Judam missus, una cum universo exercitu perit. CAP. XVII.

Bachidis denuo missi contra Judæam victoria. CAP. XIIX.

Quomodo Judas prælio victus occubuerit. CAP. XIX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

Liber Duodecimus.

CAP. I.

Ptolemæus Lagi, dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Judæa, multos inde in Ægyptum traduxit.

ALexander Macedonum rex, in suam potestatem redacto Persarum imperio, & constitutis, ut jam dictum est, Judæorum rebus, vitam finiit. Imperio vero in multos successores distracto, Antigonus Asiam occupat, Seleucus Babylonem cum vicinis gentibus, Lysimachus Hellespontum, Macedoniam Cassander, Ptolemæus Lagi Ægyptum. Qui dum seditionibus agitantur, & de imperio contendunt, durante longo bello, & urbes multæ afflictæ sunt, & habitatores earum plurimi per diversa præliorum certamina desiderati sunt: id quod tota Syria tum passa est sub Ptolemæo Lagi, quem præter meritum Soterem appellabant. Is & Hierosolyma occupavit, dolo tamen circumventa. Ingressus enim urbem sabbato velut sacrorum gratia, Judæis nec arcentibus, qvòd nihil hostile suspicarentur, & alioqvin eum diem in otio & qviete agentibus, sine difficultate potitus dominio, acerbè eam & inclementer tractavit. Attestatur nobis Agatharchides Cnidius, qvi successorum Alexandri res gestas conscripsit, superstitionem nobis exprobrans, qvòd propter eam libertatem amiserimus. Sic enim scribit: Est gens, qvæ Judæorum dicitur, urbem incolens magnam & bene munitam, nomine Hierosolyma. hanc passi sunt in Ptolemæi potestatem pervenire: & dum propter superstitionem gravantur arma sumere, gravem dominum receperunt. Et Agatharchides qvidem de nostris hominibus hæc prodidit. Cæterùm Ptolemæus multos captivos ex montano Judææ tractu & Hierosolymorum vicinia, Samariaqve & Garizin monte in Ægyptum traductos jussit sedes ibi figere: & cùm Hierosolymitas pertinacissimè jurisjurandi fidem servare compertum haberet ex responso, qvod Alexandri

Κεφάλαιον ά.

Ὡς πτολεμαῖος ὁ λάγου δόλῳ καὶ ἀπάτῃ κατέλαβε τὰ ἱεροσόλυμα καὶ τὴν ἰουδαίαν, πολλοὺς ἐξ αὐτῆς εἰς αἴγυπτον κατῴκισεν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ μὲν οὖν ὁ τῶν μακεδόνων βασιλεὺς, καταλύσας τὴν περσῶν ἡγεμονίαν καὶ τὰς τῆς τ' ἰουδαίαν τὸν συμπεπτωκότα καταστησάμενος τρόπον τελευτᾷ τὸν βίον. μεταπεσούσης δὲ εἰς πολλὰς τῆς ἀρχῆς, αἰτίαι μὲν τῆς αὐτὰς ἀπεκρατεῖ, σέλευκος δὲ βαβυλῶνος καὶ τὰ ἐκεῖ ἐθνῶν, λυσίμαχος δὲ τὸν ἑλλήσποντον διεῖπε, τὴν δὲ μακεδονίαν εἶχε κάσσανδρος, πτολεμαῖος δὲ λάγου τὴν αἴγυπτον εἰλήφει. σαπιζόντων δὲ τούτων, καὶ πρὸς ἀλλήλους φιλοπολεμούντων ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἀρχῆς, πολέμους τε συνεχεῖς καὶ μακροὺς συνέβαινε γίνεσθαι, καὶ τὰς πόλεις κακοπαθεῖν, καὶ πολλὰς ἐν ταῖς ἀγωνίαις ἀποβάλλειν τῶν οἰκητόρων, ὡς καὶ τὴν συρίαν ἅπασαν ὑπὸ πτολεμαίῳ τῷ λάγου, σωτῆρα δὲ ὑπ' αὐτῶν προσαγορευθέντα, τὰ ἐναντία παθεῖν αὐτὸν τῇ ἐπικλήσει. κατέσχε δὲ καὶ τὰ ἱεροσόλυμα, δόλῳ καὶ ἀπάτῃ χρησάμενος. εἰσελθὼν γὰρ σαββάτοις εἰς τὴν πόλιν ὡς θύσων, μηδὲν τῶν ἰουδαίων αὐτὸν ἀμυνομένων, οὐδὲν δὲ ὑποπτευόντων πολέμιον, καὶ ἅμα τὸ ἀνύποπτον καὶ τὴν ἡμέραν ἐν ᾗ ἀργίαν καὶ ῥᾳθυμίαν τοῖς χαλεπαίνουσιν, ὅπως ἐγκρατὴς γένοιτο τῆς πόλεως, καὶ πικρῶς ἦρξεν αὐτῆς. μαρτυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ ἀγαθαρχίδης ὁ κνίδιος, ὁ τὰς τῶν διαδόχων πράξεις συγγραψάμενος, ἐνεδρεύων ἡμῖν δεισιδαιμονίαν, ὡς δι' αὐτὴν ἀποβαλοῦσι τὴν ἐλευθερίαν, λέγων ἔτως, ἔστιν ἔθνος ἰουδαίων λεγόμενον, οἳ πόλιν ὀχυρὰν, καὶ μεγάλην ἔχοντες ἱεροσόλυμα, ταύτην ὑπερεῖδον ὑπὸ πτολεμαίου θεμένου, ὅτε λαβεῖν ἐθελήσαντες, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀκαιρον δεισιδαιμονίαν, χαλεπὸν ὑπέμεινεν ἔχειν δεσπότην. ἀγαθαρχίδης μὲν οὖν περὶ τῶν ἡμετέρων ἀνθρώπων ταῦτα ἔθνος ἀπεφήνατο. ὁ δὲ πτολεμαῖος πολλὰς αἰχμαλώτους λαβὼν, ἀπό τε τῆς ὀρεινῆς ἰουδαίας καὶ τῆς περὶ τὰ ἱεροσόλυμα τόπων, καὶ τῆς σαμαρείτιδος, καὶ τῆς ἐν γαριζὶν, κατῴκισεν ἅπαντας εἰς αἴγυπτον ἀχαΐων, ἐγνωκὼς δὲ τοὺς ἀπὸ τῶν ἱεροσολύμων, ὡς καὶ τὸν ὅρκων φυλακὴν, καὶ τὰς πίστεις βεβαιοτάτους ὑπάρχοντας, ἐξ ὧν ἀπεκρίναντο ἀλεξάνδρῳ, πρὸς-

πεφοβλαμμένω περὶ αὐτοὺς, μὴ τὸ κρατῆσαν δαρείου τῇ μάχῃ, πολλοὺς αὐτῶν εἰς τὰ φρούρια καταλοχίσειε, καὶ τῆς μακεδόσιν ἐν ἀλεξανδρείᾳ πίστεως ἰσοπολίτας, ἤρκεσε λαβεῖν παρ' αὐτῶν, ὅπως τοῖς ἐκγόνοις ὑπὲρ φυλάξωσιν. ὀλίγοι δ' οὐδὲ τῶν ἄλλων ἰουδαίων ἑκουσίως εἰς τὸν αἰγύπτιον παρεγένοντο, τῆς τε γῆς τῶν τόπων αὐτοὺς, καὶ τῆς τοῦ πτολεμαίου φιλοτιμίας, προσκαλουμένης. στάσεις μὴν τοῖγε τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν περὶ τῶν συμαρείτας, τὸν πάτριον αἰγωνίζεσθαι τρόπον ἀποσώζειν προαιρουμένους, ἐγένοντο. καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπολέμουν. τῶν μὲν ἱεροσολυμιτῶν τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν ἅγιον εἶναι λεγόντων, καὶ τοὺς θυσίας ἀεὶ πέμπειν ἀξιωμάτων. τῶν δὲ συμαρειτῶν εἰς τὸ γαριζὶν ὄρος κελευόντων.

Κεφάλαιον β'.

Ως πτολεμαῖος ὁ φιλάδελφος τοὺς ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν μετέβαλεν, καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν. καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκεν τῷ θεῷ.

ΕΠειτα τὴν βασιλείαν τῆς αἰγύπτου φιλάδελφος ὁ φιλάδελφος καταλαβὼν αὐτὴν ἐπ' ἔτη ἐνὸς δέοντος πεντήκοντα, τούς τε νόμους ἡμερώσας, καὶ τοὺς δεδουλωμένους ἐν αἰγύπτῳ τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἀπέλυσε τῆς δουλείας, ὄντας ὑπὲρ δώδεκα μυριάδας, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. δημήτριος ὁ φαληρεύς, ὃς ἦν ὁπὶ τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ βασιλέως, σπουδάζων εἰ δυνατὸν εἴη πάντα τὰ κατὰ τὴν οἰκουμένην συναγαγεῖν βιβλία, καὶ συνωνούμενος, ἔστιν ἃ μὲν ἀκεύθητε σπουδῆς ἄξιον ἦν καὶ ἡδὺ τῷ τοῦ βασιλέως προαιρέσει, μάλιστα γὰρ φιλοτίμως τὴν συλλογὴν τῶν βιβλίων ἐκτελοῦντος, συμπηγνύοντο. ἐρομένῳ δ' αὐτὸν ποτὲ τοῦ πτολεμαίου, πόσους ἤδη μυριάδας ἔχοι συνειλεγμένας βιβλίων, τῶν μὲν ὑπαρχόντων εἶναι φῇ εἴκοσι, ἐλάττω δ' χρόνῳ, εἰς πεντήκοντα συναθροίσειν, μεμελῆσθαι δ' ἐλέγῳ αὐτῷ πολλὰ εἶναι καὶ θεῖα τῆς ἰουδαίοις τῶν παρ' αὐτοῖς νομίμων συγγράμματα, σπουδῆς ἄξια καὶ τῆς βασιλέως βιβλιοθήκης, ἃ τῆς σκέψεων χαρακτῆρσι τῇ διαλέκτῳ γεγραμμένα, πόνον αὐτῆς οὐκ ὀλίγον παρέξειν εἰς τὴν ἑλληνικὴν μεταβαλλόμενα γλῶσσαν. δοκεῖ μὲν δὲ εἶναι τῇ ἰδιότητι τῶν αὐτῶν γραμμάτων ἐμφερὴς ὁ χαρακτὴρ αὐτῶν, καὶ τελεῖ φωνῇ ὁμοίαν αὐτῆς ἔσχηκεν, ἰδιοτρόπου δ' αὐτῇ εἶναι συμβέβηκεν. οὐδὲν οὖν ἔλεγε κωλύειν καὶ ταῦτα μεταβαλόντα, δύνασθαι γὰρ τῆς εἰς ταῦτα χορηγίας ἐπιτυγχάνειν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ καὶ τὰ παρ' ἑκείνοις δόξοι οὖν ὁ βασιλεὺς ἄριστα τὸν δημήτριον φιλοτιμούμενον περὶ τὴν πλήρωσιν αὐτῶν τῶν βιβλίων ταῦτα ἐπιτελεῖν, καὶ φησὶ τοῦ τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέα ταῦτα γενέσθαι. ἀριστέας δέ τις φίλος ὢν, ἐν τοῖς μάλιστα τοῦ βασιλέως, καὶ σπουδαζόμενος ὑπ' αὐτοῦ διὰ μεγαλοπρέπειαν, πολλάκις μὲν καὶ πρότερον ἔγνω προκαλέσασθαι τὸν βασιλέα ὅπως ἀπολύσῃ τοὺς ἰουδαίους, ὅσοι ἦσαν τῶν βασιλέων ἦσαν αὐτοῦ. καιρὸν δὲ ἐπιτήδειον εἶναι δ' τὸν δοκιμάσας τῆς δεήσεως, πρώτοις τοῖς τούτου διαλέγεται τοῖς ἄρχουσι τῶν σωματοφυλάκων, σωσιβίῳ τοῦ θεοφάντου καὶ ἀνδρέᾳ, συναγωνίσασθαι αὐτῷ ἐν ἐπιτυγχάνειν μέλλει τοῦ βασιλέως παρακαλῶν αὐτούς. προσλαβὼν οὖν ἐτέλει τῶν προειρημένων γνώμῃ ὁ δρισσαῖος, προσελθὼν τοῦ βασιλέως λόγους πρὸς αὐτὸν τοιούτους ἐποιήσατο, ἃ χρὴ ἀπατωμένους ἡμᾶς ὦ βασιλεῦ προορᾶν, ἀλλὰ τὰ μὲν ἀπολέγειν. τοὺς γὰρ τῶν ἰουδαίων νόμους οὐ μεταγράψαι μόνον, ἀλλὰ ἑρμηνεῦσαι διεγνωκότες εἰς τὰ σὰ κεχαρισμένα

A legatis post Darii cladem dederant, multa ex eis præsidia dispositi per arces; & cum eis apud Alexandriam jus civitatis pari cum Macedonibus conditione dedisset, sacramento omnes devinxit, servaturos fidem posteris ejus, qui tam multa ipsis crediderat. Non pauci præterea reliqvorum Judæorum sponte in Ægyptum migraverunt, partim ubertate terræ allecti, partim Ptolemæi erga suam gentem liberalitate. Seditiones tamen continuæ fuerunt inter eorum posteros & Samaritas, instituta patria pervicaciter retinentes: pugnabantque inter se jugiter, dum Hierosolymitani suum templum sacrosanctum esse affirmant, & victimas à Judæis non alio mittendas: Samaritæ contra in montem Garizin eas mitti debere contendunt.

CAP. II.

Ptolemæus Philadelphus Judæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis ejus gentis captivis dimissis, donaria multa Deo in templo ejus dedicat.

POst hunc Philadelphus, assumpto Ægypti regno, qvod per annos unde quadraginta tenuit, & legem transferri in Græcam linguam curavit, & Hierosolymitas in Ægypto servientes liberos dimisit, numero centum viginti millia, idque ex hujusmodi causa: Demetrius Phalereus, regiarum bibliothecarum præfectus, dabat operam, ut, si fieri posset, omnes totius orbis libros colligeret, coëmens, qvotquot ubicunque audisset cognitu dignos aut cupiditati regis gratos, cujus præcipuum erat in congerendis codicibus studium. hic rogatus aliquando à rege, quam multa millia jam comparasset, ait se jam habere circiter ducenta millia, sed brevi habiturum quingenta millia: præterea compertum sibi certis indiciis, multos esse apud Judæos, qvi leges eorum scriptas contineant, dignos cognitu & bibliotheca regia: esseque scriptos ipsorum lingva & literis, & exhibituros negotium his, qui velint eos in Græcum sermonem vertere. Videri quidem quandam cum Syrorum lingua & charactere similitudinem, habere tamen multa peculiaria. Nihil igitur vetare, quin & illa ex Hebræo traducta, cum non desint sumptus, in bibliothecam suam referat. Tum rex, collaudato Demetrii circa conquirendos libros studio, scribit Judæorum pontifici, ut curet hoc negotium ex sententia sua confici. Interea quidam Aristæus ex intimis regis amicis, & ob modestiam admodum carus, cum jamdudum animum haberet rogare eum, ut Judæos in suo regno libertati restitueret: ratus adesse jam optimam occasionem supplicandi, primum cum præfectis satellitibus Sosibio Tarentino & Andrea consilium hoc communicat, multum obtestatus, ut preces suas apud regem, quantum possunt, adjutent: & postquam intellexit ipsis quoque rem cordi esse, adito rege, sic eum allocutus est: Quia non decet nos, rex, verum dissimulare, sed ingenue proloqui; cum hoc agamus, ut Judæorũ leges non transcribantur tantum, verum etiam vertantur, qvonam honesto prætextu id facere possumus,

dum tam multi hujus hominum generis in regno tuo serviunt? Qvos certè, non alienum fuerit à tua bonitate ac magnificentia, liberare à præsenti miseria: quandoquidem is, qui tuum gubernat imperium, earum legum autor nosci tur, quantum mihi sane de ea re inquirenti pervestigari potuit. Conditorem enim hujus universitatis eundem, quem illi, nos qvoque colimus, Jovem nominantes, nimirum quod juvet vitam omnium. Quapropter vel Deum reveritus, quem illi eximio præ cæteris mortalibus cultu venerantur, redde eis patriam, ut in natali solo liceat eis vitam exigere. Nec est, qvod suspiceris, rex, me vel genere vel tribu eis propinqvum has preces offerre in illorum gratiam atq; commodum: sed qvum omnium hominum idem Deus sit opifex, & sciam illi placere beneficentiam, ideo tibi nunc supplico. Ibi rex libenti ac hilari vultu illum aspiciens, & quot tandem putas millia, quibus opus sit hoc beneficio? Tum Andreas, qui & ipse aderat, dixit esse circiter centum viginti millia. Ad hæc rex, Parvane igitur tibi, Aristæe, videtur hæc, quam poscis, liberalitas? Sosibio vero & cæteris præsentibus, dignum esse ipsius magnificentia dicentibus, pro accepto regno hanc Deo reponere gratiam, lætus hoc eorum consensu jussit, ut, quando militi stipendium numeraverint, pro singulis captivis, qvi apud eos sint, drachmas centum viginti annumerent, atque hoc suum decretum publico edicto propositurum se est pollicitus, qvo tam Aristæi petitio quam Dei voluntas fiat confirmatior. In eo comprehendebantur non hi solum, qvos pater aut ejus exercitus abduxerat, sed illi qvoq;, qui vel ante vel post in servitutem abstracti fuerant, & cum eam vindictam libertatis dicerent plusquam quadringenta talenta poscere, ne hæc quidem impendere gravatus est. Ejus edicti exemplar, qvo illustrior fiat regis magnanimitas, libet hoc loco adscribere: Quicunque ex militia patris nostri Syriam ac Phœnicen incursaverunt, &, subacta Judæa, mancipia inde in regionem nostram ejusq; urbes abducta divendiderunt, atq; etiam quicunq; vel ante vel post divenditi sunt, hos omnes liberos volo fieri, proque singulis mancipiis centum viginti drachmas recipere, milites quidem una cum cætero stipendio, reliquos vero à mensariis regiis. Censeo enim hos præter patris mei voluntatem, & præter omnem æquitatem in captivitatem abductos militum licentia, qui, vastata Judæa, sui commodi causa in Ægyptum abstraxerunt hanc multitudinem. Qvapropter justitiæ respectu, & commiseratione eorum, qvi à potentioribus per vim opprimuntur, jubeo Judæos omnes, qvi servitutem serviunt, dimitti liberos, jam dicta summa heris eorum pro libertate reddita, & absqve dolo malo huic nostro mandato satisfieri. Volo autem hoc edictum proponi per triduum, ex qvo allatum fuerit, & interim heros profiteri hujusmodi mancipiorum numerum: id enim & mihi ipsi profuturum existi-

A τίνι λόγῳ χρώμενοι τοῦτο πεποίηκεν, πολλῶν Ἰουδαίων ἐν τῇ σῇ βασιλείᾳ δουλευόντων; οὓς τῇ σαυτοῦ μεγαλοψυχίᾳ καὶ χρηστότητι πῶς οὐκ ἀκόλουθος ἀπολῦσαι τῆς παλαιᾶς ὠμότητος, τὸν βασιλεύοντα σου διὰ παντὸς θεὸν σεβόμενος, ὃς τοὺς νόμους αὐτοῖς ἔδωκε, καθὼς ἐμοὶ πολυπραγμονήσαντι μαθεῖν ὑπῆρξε. τὸν γὰρ ἅπαντα συνηκότα μόνον θεὸν, καὶ οὗτον καὶ ἡμεῖς σεβόμεθα, ζῶα καλοῦντες αὐτὸν ἐπίμους, ἀπὸ τοῦ συμπαντὸς ἐμφύσει τὸ ζῆν τοῖς ἀνθρώποις νοήσαντες. ὅθεν εἰς τιμὴν τοῦ θεοῦ, τοὺς ἐξαιρέτως τὸν εἰς αὐτὸν θρησκείαν πεπιημένους, ἀπόδος αὐτοῖς τὴν πατρίδα, καὶ τὸν ἐν αὐτῇ βίον ἀπολαβόντας. ἴσθι μάντευμα ὦ βασιλεῦ, ὡς οὔτε ἡμῖν προσῆκον οὐδὲν οὔτε ὁμόφυλος αὐτῶν ὢν ταῦτα τοιοῦτον ὄντων ἀξιῶ πάντων ἀνθρώπων δημιούργημα ὄντων θεὸν, καὶ γινώσκων αὐτὸν ἡδόμενον τοῖς εὐεργετοῦσιν, ὅτι οὕτω καὶ σὲ προσκαλῶ. ταῦτα εἰπόντος δὲ Ἀριστέου, ἀναβλέψας εἰς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἱλαρῷ καὶ χαρᾷ γεγηθὼς τῷ προσώπῳ, πόσας εἶπεν ὑπολαμβάνεις τῶν ἀπολυθησομένων εἶναι μυριάδας; ὑποτυχόντος δ' ἀνδρέου, παρεισηκέναι δὲ φήσαντος ὀλίγου πλείονας ἑκατὸν τῶν ἑκατὸν μυριάδων. ἦ μικρὰν ἄρα σοὶ δοκεῖ δωρεὰν εἶναι ταῦτα, σωσιβίε φησὶ καὶ τῶν παρόντων φησάντων ὡς ἀξίαν αὐτὸν δεῖ τὴν αὐτοῦ μεγαλοψυχίας τῷ παρεληφότι τὸν βασιλείαν θεῷ χαριστήριον ποιήσασθαι. μαχυθεὶς τὰ αὐτῶν, ἐκέλευσεν ὅταν τοῖς στρατιώταις ἀποδίδωσι τὸ μισθοφορικὸν, καὶ ὑπὲρ ἑκάστου τῶν παρ' αὐτοῖς αἰχμαλώτων καταβαλὼν δραχμὰς ἑκατὸν ἐκέλευσε. καὶ ταῦτα μὲν ἠξίωσε, τοσοῦτον δὲ χρήματα ὑπέσχετο μεγαλοπρεπῶς ἔχοντα, καὶ τὸν αἱρέσεως βεβαιοῦντα, ἐπὶ τούτοις τὸν θεοῦ βούλησιν. καθ' ὃν οὐ μόνον τοὺς ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀχθέντας αὐτοῦ καὶ τῆς ἐκείνου στρατείας ἀπολύσειν ἔλεγεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς προϋπαρχούσας ἐν τῇ βασιλείᾳ, καί τινες αὖθις ἐπεισήχθησαν, πολεμίων ὄντων τριακοσίων ταλάντων τὴν ἀπολυτρώσεως ὑπολογιζομένων τοῦτο τε συνεχώρησε, καὶ τὸ ἀντίγραφον τοῦ προστάγματος, εἰς ἅπαντας τοὺς τοῦ βασιλέως μεγαλοφρόνως ἔχειν διαφυλάξαι, ἵνα ᾖ τοιοῦτο. ὅσοι τῶν συστρατευσαμένων ἡμῖν τοῦ πατρὸς, τοῦ τε συρίας καὶ Φοινίκης ἐπέδραμον, καὶ τὴν Ἰουδαίαν καταστρεψάμενοι, σώματα λαβόντες αἰχμάλωτα, διεκόμισαν εἰς τε τὰς πόλεις ἡμῶν καὶ τὴν χώραν, καὶ ταῦτα ἀπεμπολήσαν, τοὺς τε πρὸ αὐτῶν ὄντας ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ καὶ εἴ τινες νῦν εἰσήχθησαν τούτους ἀπολυέτωσαν οἱ παρ' αὐτοῖς ἔχοντες, ὑπὲρ ἑκάστου σώματος λαμβάνοντες δραχμὰς ρκ', οἱ μὲν στρατιῶται μὴ καὶ τῶν ἀλωνίων, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης κομιζόμενοι τὰ λύτρα. νομίζω δὲ αὐτοὺς καὶ πρὸς τοῦ πατρὸς προαίρεσιν καὶ πρὸς τὸ δέον αἰχμαλωτίσαι. τοῦ δὲ χώραν αὐτῶν διὰ τοῦ στρατιωτικοῦ ἀθεσίαν κεκακῶσθαι. καὶ διὰ τὴν εἰς αἴγυπτον αὐτῶν μεταγωγὴν, πολλὴν ὠφέλειαν ἐκ τούτου τοῖς στρατιώταις γεγονέναι. τὸ δίκαιον οὖν σκοπῶν καὶ τοὺς καταδυναστευομένους πρὸς τῶν προσηκόντων ἐλεῶν, ἀπολύειν κελεύω πάντας ἐν τοῖς οἰκετείαις ὄντας Ἰουδαίους, τὸ προγεγραμμένον κομιζομένους ὑπὲρ αὐτῶν κεφάλαιον τοῖς κεκτημένοις. καὶ μηδένα πρὸς τούτων κακουργεῖσθαι· κελεύω δὲ τοῖς προστεταγμένοις. βούλομαι δὲ τὰς προγραφὰς, ἀφ' ἧς ἐξεπέμφθησαν ὅλη τρεῖς ἡμέρας παιδιάν, πρὸς τοὺς ἐπ' αὐτῶν ὑπάρχοντας, ἐπιδεικνύντας αὐτοῖς καὶ τὰ σώματα. τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς ἐμαυτοῦ πράγμασιν ἡγοῦμαι συμφέρειν.

προσ-

ωρανγγιλέτω ἢ τοὺς ἀπαιθησοντας ὁ βιβλοφύλ- A mo. Eum verò, qvi parere noluerit, cuivis de-
ὰν τὰς οὐσίας εἰς τὸν βασιλικὸν κτῆσιν ἀνεχθεῖσαν βύ- ferre licea, mulctandum facultatibus, qvæ fi-
λομαι. τούτου ἢ τὸ πρόσταγμα ἀνενεχθέντος τῷ sco nostro debent cedere. Hoc edictum cùm pri-
βασιλῆ, καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἔχοντος, μόνα ἢ λείποντος ἃ mum oblatum esset regi, nec tamen diserte cau-
περὶ τῶν πρότερον καὶ τῶν αὖθις εἰσαγομένων ἰουδαίων tum esset illis qvoqve, qvi vel ante vel post cap-
μὴ διεσάλθαι, προσέθηκεν αὐτὸς μεγαλοφρόνως καὶ ti fuerant, liberaliter & illis indultum est ea-
τὸ περὶ τούτων φιλάνθρωπον. καὶ τέως τῶν φόρων δόσιν dem regis beneficentia: jussitqve, ut ex collectis
οὔσαν ἀφέλυσε τοῖς ὑπηρέταις τῶν ταγμά- jam tributis distribueretur pecunia in militem
των ὀψωνίσασι, καὶ τοῖς βασιλικοῖς τραπεζίταις. ἡνυ- & in mensarios regios. Qvo facto, intra septem
μένων ἢ τούτων, ταχέως ἐν ζ ταῖς πάσαις ἡμέραις τέλος B dies peractum est, qvicqvid rex jusserat, impen-
εἰλήφει τὰ δοχθέντα τῷ βασιλεῖ. τελεσθέντα ἢ ὑπὲρ ἓξ sis in redemptionem qvadringentis sexaginta ta-
κατὰ τῶν λυτρεῶν ἐγένοντο. καὶ γὰρ ὑπὲρ τῶν νηπίων ἐπε- lentis: qvia domini exigebant & pro infantibus
πράτιον οἱ δεσπόται τὰς ρ καὶ κ δραχμάς, ὡς ἂν βα- illas centum viginti drachmas, qvasi regis edi-
σιλέως καὶ ὑπὲρ τούτων διόρθωσιν κελεύσαντος ἐπὶ τῷ ctum etiam hos complecteretur, ubi adscriptum
προσγράψαι ὑπὲρ ἑκάστου σώματος λαμβάνειν τὸ πρό- erat pro singulis mancipiorum capitibus eam
κριμμα. ἐπειδὴ ἢ ταῦτ' ἐγένετο καὶ τὴν ἂν βασιλέως summam numerandam. Hæc ubi ex sententia re-
βίβλιον μεγαλοπρεπῶς, ἐκέλευσε τὸν δημήτριον ἐκ- gis magnifice sunt peracta, jussit Demetrium
δοθῆναι καὶ τὸ περὶ τῶν ἰουδαϊκῶν βιβλίων ἀναγραφῆς C evulgare decretum de transcribendis Judæo-
δόγμα. ἦσαν γὰρ ἐκεῖ τοῖς βασιλεῦσιν ὡς κονόμητο, πάντα rum codicibus. nihil enim temere fiebat à regi-
ἢ μὴ πάλης ὑπημελείας ἐπράτετο, διὸ καὶ τὸ τ' ἰουδαίους bus, sed omnia diligenter præmeditata: qvapro-
ἀντιγράφων καὶ τὸ τῶν ὑπηκόων καταπτάκτως, pter & suggestionis exemplar & epistolarum in
καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀπεσταλμένων ἀναθημάτων, καὶ τὸ ἐφ' commentarios relatum est, & multitudo miss-
ἑκάστου κατασκευασθὲν, ὡς ἀκριβεστέρως εἶναι τὴν ἂν rum donariorum, & qvod à qvoqve factum est,
τεχνίτης τοῖς ὁρῶσι μεγαλουργίαν, καὶ διὰ τὴν τῶν καλ- ut primo aspectu pateat ex ipsis operibus tam au-
λισταλμάτων ἐξοχήν, τὸν ἑκάστου δημιουργὸν εἶναι δύ- torum qvàm artificum præstantia. Suggestionis
σκριτον γνώριμον, τὸ μὲν τοιγε εἰς δόσεως τὸ ἀντίγραφον, sane exemplar fuit tale: Regi magno Demetrius.
ὑπῆρχε τοιοῦτον. βασιλεῖ μεγάλῳ παρὰ δημητρίου. D Qvia mandasti, rex, ut, qvod deest tuæ bibliothe-
προσέταξας—αι ὦ βασιλεῦ, περὶ τῶν ἐπιλειπόν- cæ, suppleamus, & libros, qvi hactenus nostram
των, εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς βιβλιοθήκης συγγεγραμμέ- inquisitionem effugerunt, perquiramus, nihil
νων ὅπως συναχθῇ, καὶ περὶ ἃ διαπεπλωκότων ὅπως mihi ad summã circa hoc negotium diligentiam
ἂν δέοντος ἐπιμελείας τύχῃ, πᾶσαν πεποιημένος περὶ ταῦ- reliqvum faciens, scire te velim inter eos, qvos
τα σπουδὴν, δηλῶ σοι περὶ τῶν ἰουδαίων νομοθεσίας βιβλία adhuc desideramus, esse Judæorum legis codi-
λείπειν ἡμῖν σὺν ἑτέροις. χαρακτῆρσι γὰρ ἑβραϊκοῖς γε- ces. Hebraicis enim characteribus & vernacu-
γραμμένα καὶ φωνῇ τῇ ἐθνικῇ, ἔστιν ἡμῖν ἀνάφη. συμβέ- la ipsorum lingua scripti cum sint, intelligi à no-
βηκε δ' αὐτὰ, καὶ ἀμελέστερον ἢ ἔχῃ σεσημάνθαι, διὰ bis non possunt. sunt etiam negligentius, quam
τὸ βασιλικῆς ἔπω τετυχηκέναι προνοίας. ἐστι ἢ ἀναγ- E par est, habiti, eo qvod nondum eis regia provi-
καῖον εἶναι καὶ ταῦτα σοὶ, διηκριβωμένα. φιλοσο- dentia contigit. necesse est autem, ut & hos ha-
φώτατε γὰρ καὶ ἀκέραιον τὴν νομοθεσίαν εἶναι συμβέβη- beas diligenter accuratos. Sapientiorem enim
κεν ὡς ἂν ἐκ θεοῦ. διὸ καὶ τοὺς πάντας αὐτῆς, καὶ συγ- & sinceriorem legislationem continent, utpote
γραφὰς τῶν ἱερέων, ὅσα ἐμνησθέντα φησὶν Ἑκαταῖος divinitus proditam. Et hæc est causa, ut Hecatæ-
ὁ ἀβδηρίτης, ἀδὲ τῶν κατ' αὐτὴν πολιτευσαμένων ἀν- us Abderita refert, cur nullus vel poëta vel hi-
δρῶν, ὡς ἀγνῆς ὔσης, καὶ μὴ δέον αὐτὴν βεβήλοις σύμα- storicus mentionem ejus legis faciat, aut viro-
σι διασαφῆσαι. ἐὰν οὖν σοι δοκῇ βασιλεῦ, γράψεις τῷ rum, qui juxta ejus præscriptum res suas admini-
ἰουδαίων ἀρχιερεῖ ὅπως ἀποστείλῃ τῶν πρεσβυτέρων ἓξ F straverunt, quod sacrosancta sit, & profano ore
ἀφ' ἑκάστης φυλῆς, τοὺς ἐμπειροτάτους τῶν νόμων, tractari non debeat. Itaque si idem tibi videbi-
ἀφ' ὧν τὸ τῶν βιβλίων σαφὲς καὶ σύμφωνον εὖ μα- tur, rex, scribes Judæorum pontifici, ut mittat se-
θόντες, καὶ τὸ κατ' τὴν ἑρμηνείαν ἀκριβὲς λαβόντες τὸ nos ex singulis tribubus seniores, legum earum
πράγματος, ἀξίως ταύτης τῆς προαιρέσεως συναγάγωμεν. peritissimos, ex qvorum interpretatione apertum
ταυτὸν ἂν τὸ εἰς δόσεως ὑπομένης, ὁ βασι- ac consonum sensum eorum librorum accipien-
λεὺς ἐκέλευσεν ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ τῶν ἰουδαίων tes, dignum aliquid tuo desiderio colligamus.
χαρῆναι πρὸς τούτων, ἅμα καὶ τὴν ἄφεσιν τῶν ἀλλο- Ad hanc igitur suggestionē jussit rex suos, ut ad
φύλων παρ' αὐτοῖς ἰουδαίων δηλοῦντας αὐτῷ. καὶ πρὸς Eleazarum Judæorum pontificem de hac re scri-
ὑδροσκόπια ἢ κρατῆρας καὶ φιάλας καὶ σπονδεῖα, G berent, simulq; per easdem literas certiorem fa-
ἐπέμψε χρυσᾶ μὲν ὁλκῆς τάλαντα ν'. λίθων ἢ πολυ- ceret de Judæis per Ægyptum pristinæ liberta-
τίμων ἀσυλλόγιστον τι πλῆθος. προσέταξε καὶ τοὺς ti redditis. præterea ad faciendos crateres &
φύλακας τῶν κιβωτῶν, ἐν αἷς ἐτύγχανον οἱ λίθοι, phialas ac libatoria, misit auri talenta quinqua-
τὴν ἐκλογὴν τῆς τεχνίτης αὐτῶν αὐτὰς ἂν ἐθελή- ginta, & gemmarum copiosam multitudinem:
σειν ἑδους ἁπτέρεσιν. διετύπωσε δὲ καὶ νομίσμα- jussitq; custodes arcarum, in quibus gemmæ ser-
τος εἰς θυσίας καὶ τὰς λοιπὰς χρείας πρὸς ἑκαστον τε- vabantur, liberam artificibus electionem per-
λεσθῆναι τοῦ ἱεροῦ δοθήναι. διηγήσατο δὲ τὴν παρα- mittere. mandavit etiam pecuniæ pro sacrificiis
σκευὴν τῶν, καὶ τὸν τρόπον τῆς δημιουργίας αὐτῶν, & reliquis templi usibus centum talenta erogari. Dicam autem & opera & eorum ornatum,

ubi primum exposuero exemplar epistolæ scriptæ ad Eleazarum pontificem, qui hoc sacerdotii fastigium hoc modo consecutus est: Onia pontifice defuncto, filius ei Simon successit, Justus cognominatus, quod & Deum pie coleret, & cives summa prosequeretur benevolentia. Quo mortuo, superstite unico filio parvulo, frater ejus Eleazarus, de quo nunc est mentio, pontificatum assumpsit, cui Ptolemæus hoc modo scripsit: Rex Ptolemæus Eleazaro pontifici salutem. Multis Judæis in regno meo degentibus, quos Persæ, dum rerum potirentur, captivos eo pertraxerant, pater meus eos in pretio habuit, aliorum opera in militia usus amplis stipendiis conductorum, aliis etiam castellorum custodia per Ægyptum assignata, ut essent terrori indigenis. Ego vero postquam principatum adeptus sum, cum in cæteros benignitate sum usus, tum maxime in tuos cives, quorum supra centum millia in libertatem vindicavi, restitutis de meo pretiis eorum possessoribus. ex his per ætatem idoneos allegi in militiam: nonnullos, qvorum fides id mereri videbatur, inter aulicos meos accensui, ratus nullum gratius me Deo posse offerre donarium pro ea providentia, qua me dignatus est rebus præficere. Ergo ut & his & reliquis per totum orbem Judæis gratum faciam, visum est mihi legem vestram in Græcam linguam vertere, & ita versam in bibliothecam meam reponere. Bene igitur facies, si idoneorum delectu per tribus habito, ex unaquaque sex viros bonos jam seniores ad nos miseris, qui per ætatem legum periti, possint præstare bonos interpretes. Spero enim si hoc ex sententia successerit, maximam gloriam nos inde acquisituros. Mitto autem, qui tecum de hac re agant, Andream præfectum satellitum, & Aristæum, mihi charissimos: per quos etiam primitias donariorum templi & victimarum misimus, talenta argenta centum. Rescribes autem, quicquid volueris, facturus nobis rem gratissimam. Hac epistola accepta, Eleazarus rescripsit, quam potuit, honorificentissime: Pontifex Eleazarus regi Ptolemæo S. Si vales cum regina Arsinoë communibusq; liberis, nostræ quoque res se habent optime: Acceptis tuis literis, gavisi sumus plurimum ob egregiam tuam voluntatem; advocataque concione, eas legimus, testes pietatis, qua colis Deum maximum. ostendimus etiam phialas, quas misisti aureas viginti, argenteas triginta, & crateras quinque, & mensam dedicandam centumque illa talenta, quæ in victimas & alios templi usus attulerunt Andreas & Aristæus amici tui charissimi, viri boni ac docti, tuaque amicitia dignissimi. quare scito nostibi gratificaturos, etiamsi quid præter ingenium nostrum facere oporteat. provocati enim beneficiis in cives nostros collatis non debemus segnes esse ad referendam gratiam. Quamobrem continuo pro te sororeque tua & liberis & amicis hostias obtulimus, & populus vota fecit pro felici rerum tuarum successu, & pro pacato regni tui statu, utque hæc legis versio tam felix tibi sit, quam cupis maxime,

A μὴ τὸ πρόσκηδες τὴν αὐτὴν ἔχειν φύσιν, τὴν ἐπιστολὴν τῆς χρηματίσεως ἐλεάζαρῳ τῷ ἀρχιερεῖ, παύσῃ λαβὼν τὴν τιμὴν ἐξ αὐτῶν τοιαύτην. τελευτήσαντος οὖν τοῦ ἀρχιερέως, ὁ παῖς αὐτοῦ σίμων γίνεται. ἀφ' οὗ καὶ ὁ δίκαιος ἐπικληθείς, ἀφ' ὧν τε τὸ πρὸς θεὸν εὐσεβὲς καὶ τὸ πρὸς τοὺς ὁμοφύλους εὔνουν. διατελέσαντος δὲ τούτου, καὶ νήπιον ἔτι καταλιπόντος τὸν κληρονόμον οὖσαν, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐλεάζαρος, περὶ οὗ τὸν λόγον ποιούμεθα, τὴν ἀρχιερωσύνην παρέλαβεν, ᾧ γράφει πτολεμαῖος τάδε τὸν τρόπον. βασιλεὺς πτολεμαῖος ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ χαίρειν. πολλῶν ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ κατηχισμένων ἰουδαίων, οὓς αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ περσῶν ὁ πατὴρ ὁ ἐμὸς ἐτίμησεν, καὶ τοὺς μὲν εἰς τὰ στρατιωτικὰ κατέταξεν ἅτε μείζοσι μισθοφορίαις, τοὺς δὲ ἡγουμένους ἐν αἰγύπτῳ σωίσαις, τὰ φρούρια ἐπὶ τούτοις φυλακὴν παρέστησεν, ἵνα τοῖς αἰγυπτίοις ὦσι φόβητρον. τὴν δ' ἀρχὴν ἐγὼ παραλαβὼν πᾶσι μὲν φιλανθρώπως ἐχρησάμην, μάλιστα δὲ τοῖς ἰδίοις πολίταις, ὧν ὑπὲρ δέκα μὲν μυριάδας αἰχμαλώτων ἀπέλυσα τοῖς δεσπόταις αὐτῶν ἐκ τῶν ἐμῶν λύτρα καταβαλών. τοὺς δὲ ἀκμάζοντας τῇ ἡλικίᾳ, εἰς τὸν στρατιῶν κατάλογον κατατάξας, τινὰς δὲ τῶν περὶ ἐμὲ καὶ τὴν ἐμὴν αὐλὴν πίστων εἶναι δυναμένων, τούτους ἠξίωκα νομίζων ἡδὺ τὴν ἀπὸ τῆς ὑπὲρ ἐμοῦ προνοίας ἀνάθημα θέσθαι καὶ μεγίστην ἀναθήσειν. βουλόμενος δὲ καὶ τούτοις χαρίζεσθαι, καὶ πᾶσι τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην ἰουδαίοις, τὸν νόμον ὑμῶν ἔγγιον μεθερμηνεῦσαι, καὶ γράμματα ἑλληνικοῖς σὺν τῶν ἑβραϊκῶν μεταγράφεντα, κεῖσθαι σὺν τῇ ἐμῇ βιβλιοθήκῃ. καλῶς οὖν ποιήσεις ἐπιλεξάμενος, ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἤδη πρεσβυτέρους πέμψας, οἳ καὶ διὰ τὸν χρόνον ἐμπείρως ἔχουσι τὸν νόμων, καὶ δυνησόμενοι τὴν ἑρμηνείαν αὐτῶν ἀκριβῆ ποιήσασθαι. νομίζω δὲ τούτων ἐπιτελεσθέντων μεγίστην δόξαν ἡμῖν περιγενήσεσθαι. ἀπέσταλκα δὲ σοι διὰ τούτων ἀφ' ἑξήκοντα ἄνδρας τὸν ἀρχισωματοφύλακα καὶ ἀριστέων, ἐμοὶ τιμιωτάτους· δι' ὧν καὶ ἀπαρχὰς ἀναθημάτων εἰς τὸ ἱερὸν καὶ θυσιῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀπέσταλκα, τάλαντα ἀργυρίου ρ'. καὶ σὺ δὴ ἡμῖν ἐπιστέλλων, ἃ ἐὰν ἐθέλῃς, ποιήσεις κεχαρισμένα. τὰ δὲ ἐπιστολὴν ὁ βασιλεὺς κωμιδήσας πρὸς ἐλεάζαρον, ἀπεγράφη πρὸς αὐτὸν ὡς ἐνῆν μάλιστα φιλοτίμως. ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος βασιλεῖ πτολεμαίῳ χαίρειν. ἐρρωμένων σοὶ τῶν τῆς βασιλίσσης ἀρσινόης καὶ τέκνων, καλῶς ἡμῖν ἔχει πάντα. τὴν δὲ ἐπιστολὴν λαβόντες, μεγάλως ἠσθημεν διὰ τὴν προαίρεσίν σου, καὶ συναθροίσαντες τὸν πλῆθος, ἀνέγνωμεν αὐτοῖς, ἐμφανίζοντες αὐτοῖς ἔχειν πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν. ἐπεδείξαμεν δὲ αὐτῷ καὶ τὰς φιάλας ἃς ἔπεμψας χρυσᾶς κ' καὶ ἀργυρᾶς λ' καὶ κρατῆρας ε'. καὶ τράπεζαν εἰς ἀνάθεσιν. ἃ τε εἰς θυσίαν καὶ εἰς ἐπισκευὴν ὧν ἂν δέῃ τὸ ἱερὸν, τάλαντα ρ'. ἅπερ ἐκέμισαν ἀνδρέας καὶ ἀριστέας οἱ τιμιώτατοί σου φίλων, ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ παιδείᾳ διαφέροντες, ἐπ' ὀρθὸν ἄξιοι. ἐδόκει δὲ ἡμᾶς τὸ σοὶ συμφέρον καὶ τῇ ἰδίᾳ φύσιν, ὑπομνῆσαι. ἀμείβεσθαι γὰρ ἡμᾶς δεῖ τὰς σὰς ἀριστείας πολυμερῶς εἰς τοὺς ἡμετέρους πολίτας καταπεθείσας. διὸ καὶ ὑπὲρ σοῦ καὶ τῆς ἀδελφῆς σου καὶ τῶν τέκνων καὶ φίλων θυσίας ἐποιησάμεθα θυσίας, καὶ τὸ πλῆθος ἐχάρη ἐπὶ πᾶσιν ἡμῖν ἐπὶ τὸ βέλτιον. καὶ τὰ κατὰ νοῦν, καὶ φυλακθείσῃ σοι τὴν βασιλείαν ἐν εἰρήνῃ, τήν τε τοῦ νόμου μεταγραφὴν, ἐπὶ συμφέροντι τοῦ σοῦ λαβεῖν ὁ προαιρῇ τέλος.

Philo-

ὁπλέξαμεν ἢ δὲ πρεσβυτέρους ἄνδρας ἓξ ἀπὸ φυλῆς ἑκάστης, οὓς πεπόμφαμεν ἔχοντας τὸν νόμον. ἔσται ἢ τῆς σῆς εὐσεβείας καὶ δικαιοσύνης τὸ, μεταγραφέντα τὸν νόμον εἰς ἡμᾶς ἀποπέμψαι μετὰ ἀσφαλείας τῶν κομιζόντων. ἐρρῶσθαι. ταῦτα μὲν ὁ ἀρχιερεὺς ἀντέγραψεν. ἐμοὶ δὲ οὐκ ἀναγκαῖον ἐδόκει εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν ἑβδομήκοντα πρεσβυτέρων, εἰ καὶ τὸν νόμον ἐκόμιζον, ἀπὸ Ἐλεαζάρου πεμφθέντες δηλονότι. εἰ γὰρ καὶ ταῦτα ὑπογεγράμμεθα ἐν τῇ ἐπιστολῇ. τὰ μὲν τινα τῶν ἀναθημάτων πολυτέλειαν κατασκευῆς οὐκ ἀπίστειλεν ὁ βασιλεὺς τοῦ Θεοῦ, οὐκ ἀνεπιθέατον ἡγησάμενος διελθεῖν, ὅπως ἅπασιν ἡ βασιλέως ἐπὶ τὸν θεὸν φιλοτιμία, φανερὰ γένηται. ἄφθονον γὰρ τὸν εἰς ταῦτα δαπάνην χορηγῶν ὁ βασιλεὺς καὶ παρὼν ἀεὶ τοῖς τεχνίταις. τὰ ἔργα ὑπερέλεπεν, ἀδὲν ἀμελῶς οὐδὲ ῥᾳθύμως ἔχα γίνεσθαι τῶν κατασκευασμάτων, ὧν ἐκάστου ὡς εἰώθει, τὴν πολυτέλειαν διηγήσομαι. τῆς μὲν ἰσορρέπειας ἴσως οὐκ ἀναγκαίως τὴν ἀπαγγελίαν, τὸ δὲ βασιλέως φιλόκαλον καὶ μεγαλόφρον, ὅτως συνήσουσιν οἱ ἐντυγχάνοντες ὑπολαμβάνων. πρῶτον δὲ τὰ περὶ τῆς τραπέζης σκηπτόμενος. ἦχε μὲν ἓν διανοίᾳ ὁ βασιλεὺς, ὑπερμεγέστατον τοῖς μέτροις ἀπεργάσασθαι τὸ κατασκεύασμα. προσέταξε δὲ μαθεῖν τὸ μέγεθος τῆς ἀνακειμένης ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις τραπέζης, πόσον τί ἐστιν, καὶ εἰ δύναται μεῖζον τούτοις κατασκευάζεσθαι. μαθὼν δὲ καὶ τὴν οὐσίαν ἡλίκη τις ἦν, καὶ ὅπ αὐτῆς οὐδὲν κωλύεται μεῖζονα γένεσθαι, φύσεις δὲ πεντεπλασίονα τῆς ὑπαρχούσης τοῦ μεγέθους βουλόμενος κατασκευάσαι, φοβούμενος μὴ πρὸς τὰς λειτουργίας ἄχρηστος ᾖ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους γένηται. βέλεσθαι γὰρ οὐκ ἀνακεῖσθαι μόνον εἰς θέαν τὸ ἀνάθημα, ἀλλὰ πρὸς τὰς λειτουργίας εὔχρηστα. διὰ δὲ τὸ λογισάμενος σύμμετρον κατασκευάσθαι τὴν πρότερον τράπεζαν, ἀλλ' οὐ διὰ πολὺν χρυσοῦ, τοῦ μεγέθει μὲν ἐκείνην τὴν πρὸ αὐτοῦ πρυχόσαν ὑπερβαλεῖν, τῇ δὲ ποικιλίᾳ καὶ τοῦ κάλλει τῆς ὕλης, ἀξιολογωτέραν κατασκευάσαι. δεινὸς ἦν καταθεῖν πράγματος παντοδαποῦ φύσιν, καὶ λαβεῖν ὁπόσου ἔργου καμῶν ἐστὶ ὠφελοῦσαν, ἐστὶ καὶ διὰ ἀχαφα τὴν εὕρεσιν αὐτὸς παρέχων διὰ τὴν σαύεσιν, καὶ ὑποδεικνὺς τοῖς τεχνίταις, ἐκέλευσε ταῦτα κατασκευάζεσθαι. τὰ δὲ ἀναγεγραμμένα πρὸς τὰ ἀκριβέστατα αὐτῶν ὑποβλέποντας ὁμοίως ὑπετέλεσαν. ὑπῆρχε μὲν οὖν τοιαύτη τις μηχανὴ τῇ τραπέζῃ, δύο μὲν ἡμίσους, πηχῶν τὸ μῆκος, ἐνὸς δὲ τὸ εὖρος, τὸ δὲ ὕψος ἑνὸς καὶ ἡμίσους, ἐκ χρυσοῦ τόλου κατασκευῇ δ' ἔργῳ ποικίλῃ. τὴν μὲν οὖν στεφάνην πλαισιοῦσαν ἐπεχείρησαν. τὰ δὲ κυμάτια σφενδόνῃ, τὴν ἀναγλυφὴν ἔχοντα χοινικίδη, τῇ τορείᾳ θαυμασίως ἐκ τῶν τριῶν μερῶν μεμιμημένην. τετρώνων γὰρ ὄντων αὐτῶν, ἑκάστη γωνία τὴν αὐτὴν τῆς ἐντυπώσεως ἔχει διάθεσιν, ὡς σφενδονίων αὐτῶν, μίαν καὶ μὴ διαφόρων τὴν ἰδέαν αὐτῆς συμβεβληκέναι. τῆς δὲ στεφάνης, τὸ μὲν ὑπὸ τὴν τράπεζαν λεῖον κεκλεισμένον. ὡραίαν ἔχουσαν τὴν διατύπωσιν. τὸ δὲ ἔξωθεν πεπηγμένον, ἔτι μᾶλλον τὸ κάλλος τῆς ἐργασίας ἐκπεπονημένον, ὡς ὑπ' ὄψιν καὶ θεωρίαν ἐρχόμενον. διὸ καὶ τὴν μὲν ὑποκειμένην ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ὀξεῖαν συμβαίνειν γίνεσθαι, καὶ μηδὲ μίαν γωνίαν τριῶν ἀσῶν ὡς προειρήκαμεν πρὸς τὴν μυκτηρωγλυφὴν τῆς τραπέζης ἐλάττονα βλέπεσθαι. ἐνδιέκειντο δὲ τῆς χοινικίδος τῆς τορείας, λίθοι πολυτελεῖς ἐφαλλήλοις, περίαις χρυσαῖς διὰ τρημάτων κατειλημμένοι. τὰ δὲ ἐκ πλαγίου τῆς στεφάνης καὶ ὑπὸ ὄψιν ἀναπίνοντα, ὠῶν ἐκ λίθου καλλίστου πεποιημένων θεοῦ κατασκεκόσμηται, ῥάβδοις τὴν ἀναγλυφὴν ἐοικότων πυκναῖς, αἳ περὶ τὸν κύκλον τῆς τραπέζης ἐλίσσονται. ὑπὸ δὲ τὰ ὠῶν διατύπωσιν, στέφανον πεποίηκεν οἱ τεχνῖται,

A Delegimus etiam ſenos per tribus presbyteros, quos ad te cum lege miſimus. tuæ autem pietatis erit ac juſtitiæ, ut, tranſcripta lege, ad nos eam tùto remittas una cum ejus deportatoribus. Bene vale. Hæc ſunt, quæ reſcripſit pontifex. ſupervacaneum autem viſum eſt apponere ſeptuaginta ſeniorum nomina, qui cum lege ab Eleazaro miſſi ſunt, licet adſcripta fuerint in epiſtola;
B donariorum tamen, quæ rex Deo miſit, ornatum & magnificentiam ſilentio prætereire non poſſum, ut omnibus nota fiat ejus regis erga Deum pietas ac liberalitas. abunde enim ſumptus ſuppeditans & præſentia ſua extimulans artifices, opera eorum aſſiduè viſendo, nullam eis ſegnitiæ aut
C negligentiæ relinquebat occaſionem: quæ nunc recenſebo ſingula, non quod hiſtoriæ contextus hoc admodum poſtulet, ſed quod digna ſit, quæ prædicetur, regis liberalitas: primumque menſam conabor deſcribere. Cupiens enim longe majorem facere mandavit explorari ejus, quæ tum Hieroſolymis erat, magnitudinem, quanta eſſet, & an major poſſet fieri: & comperta ejus menſura, qvodque major etiam eſſe poſſet: ait ſe ejus vel quincuplam magnitudinem redditurum, ni vereretur, ne per hoc ad quotidiana mi-
D niſteria minus poſthac eſſet utilis. Cupere enim ſe ea donaria non ſolum ad oſtentationem, ſed ad uſum etiam eſſe accommoda: itaque volens declarare ſe non auri penuria vel parſimonia parem priori facere, qvod non erat integrum addere magnitudini, id compenſavit varietate ornatus & operis pulchritudine. cum enim eſſet ingenioſus in contemplandis rerum naturis, &
E in excogitandis novis & inuſitatis operibus, pro ſua ſapientia præſcribebat artificibus, exigens, ne quid à præſcriptis formulis diſcederent. ac primum conſtituto menſæ modo in longitudinem cubitorum duorum & ſemis, in latitudinem unius, altitudine ſeſquicubitali, totum opus ex auro facientes loricam ei palmum latam circumdederunt: cujus cimæ verſatiles ſculpturam habebant reſticulatam indiſtincta imitatione per
F tria latera. cum enim eſſent triangulæ per ſingulos angulos eædem erant figurationes, ut converſæ non alia, ſed eadem ſpecie oculis occurrerent. loricæ verò pars interior ad menſam vergens egregias ſculpturas habebat: ſed exterior ejus facies longè pulchriores, videlicet quod hæ totæ eſſent conſpicuæ. qvin & cymæ illæ facile & cito vertebantur, & quemvis è tribus angulis pari menſura oculis ſubjiciebant. reſticulis autem illis ſculptilibus infertæ erant gemmæ
G precioſæ paribus intervallis diſtantes, fibulis aureis per foramina comprehenſæ. exterior autem loricæ facies gemmis pulchris ovali ſpecie diſtinguebatur, intercurrente denſi ſculptura virgarum, quæ per circuitũ menſæ volvebantur:

huic subjecta erat corona per circuitum omne genus fructuum repræsentans, dependentibus racemis, & spicis emergentibus, & malis punicis interseritis: quæ omnia constabant è lapillis etiam colorem nativum fructuum referentibus, & auro circum totam mensam revinctis. Sub hac corona rursum alia series ovorum priori similis cum virgatis pleræque sculpturis visebatur: ut ex utraque parte spectaretur eadem operum varietas ac elegantia, etiam in lorica & cymarum ordine: ac ne inversis quidem mensæ lateribus ulla sentiretur diversitas, sed idem artificium usq; imos pedes pertenderet. subdita enim lamina aurea quatuor digitos lata per transversam mensæ latitudinem, in eam pedes ejus inseruerunt, quos fibulis ac clausuris astrinxerunt mensæ juxta loricam, ut his insistens quaqua verteretur, eandem speciem ostenderet. In mensa autem sculptus erat mæander, magni precii gemmis per medium tanquam stellis variegatus, carbunculo & smaragdo suavissimè radiantibus, aliisque generibus, quæ ubique grata sunt propter pretium. Propter mæandrum vero resticulati quidam nexus circumquaque discurrebant, rombo circa medium similes, in quo crystallus & succinum per interstitia paria conjunctim cum magna gratia spectabantur. pedum autem capitella liliorum similitudinem referebant, foliis sub mensa se reflectentibus, cum germen alioquin rectum videretur, basis autem facta erat è carbunculo palmum lata crepidinis specie, qua vero pedes innitebantur, octo digitorum latitudine: erantque sculpti singuli pedes opere subtilissimo, hederis & palmitibus una cum racemis per eos discurrentibus, indiscreta verorum similitudine. tanta enim erat artis subtilitas, ut perflante vento agitata, naturæ, non artis opus viderentur. constabatque totum opus trimembri compositione, sed tanto artificio, ut commissuræ nec oculis nec cogitatione deprehendi possent. crassitudo autem mensæ erat semicubitalis. tanta fuit in hoc dono regis magnificentia, opulentia materiæ, artis pulchritudo ac varietas ad naturæ imitationem expressa: quandoquidem hoc erat ejus studium, ut si non magnitudine hæc priorem illam mensam superaret, certe novitate commenti & ornamentorum splendore magis esset conspicienda. Crateræ autem aureæ fuerunt duæ, squamatæ, à basi usq; præcincturam, spiras habentes variis gemmis distinctas: deinde mæandrum cubitali altitudine ex omnigenis gemmis compositum: & super eum virgatam sculpturam, & deinceps usque labrum plexile quiddam reti simile, crebra romborum specie intervenient. adhebant gratiam insertæ gemmæ scutulæ, quatuor digitorum amplitudine. Labrum vero crateris in orbem ornatum erat liliis & floribus atq; implexis inter se palmitibus uvas ferentibus,

παντοίᾳ καρπῶν φύσιν ἐστεφανωμένον, ὡς ἀπεικάζεσθαι τε βότρυς, καὶ στάχυς ἀναφῆναι, καὶ ροιᾶς ἀνθεκλείειν. τοὺς δὲ λίθους εἰς πᾶν γένος τῶν ἀφειρημένων καρπῶν, ὡς ἑκάστῳ τὴν οἰκείαν τετυπωμένους χρόαν ἐξεργαζομένοις, συνεδήσαν τῷ χρυσῷ περὶ ὅλην τὴν τράπεζαν. ἦν δὲ τὸν στέφανον ὁμοίως ἡ τῶν ᾠῶν διάθεσις πεποίητο, καὶ ἡ τοῦ ῥαιδώσεως ἀναγλυφὴ τῆς τραπέζης, ὡς ἑκατέρωθεν μέρος ἔχειν τὴν αὐτὴν τῆς ποικιλείας τῶν ἔργων καὶ γλαφυρίστητος ἰδέαν κατασκευασμένην, ὡς καὶ τὴν τῶν κυμάτων ἴσιν καὶ τὴν τῆς στεφάνης, μηδὲ τῆς τραπέζης ἐφ' ἕτερον μέρος σκαλλατομένης γένεσιν διάφορον. τὴν δὲ αὐτὴν ἄχρι καὶ τῶν ποδῶν ὕψιν τοῦ διαπεποικίλου. ἔλασμα γὰρ χρυσοῦν τὸ πλάτος τεσσάρων δακτύλων ποιησάντες καθ' ὅλης τῆς τραπέζης πλάτους, εἰς τοῦτο τοὺς πόδας αὐτῆς ἀνέδησαν. ἔστιτε περόνας καὶ κατακλείσιν αὐτοὺς ἐνεφιγγεν τῇ τραπέζῃ καὶ τῷ στεφάνῳ, διὰ τὴν ἴσιν τῆς κατασκευῆς καὶ πολυτελείας, ἵν' ἐφ' ὧ τις ἂν μέρει τὴν τράπεζαν παρέχωσι τῷ αὐτῷ. ἐπὶ δὲ τῆς τραπέζης, μαιάνδρου ἐξεγλυμμένου, λίθους αὐτῷ κατὰ μέσον ἀξιολόγους ὥσπερ ἀστέρας, ποικίλης ἰδέας ἐνέντες, τόν τε ἄνθρακα καὶ τὸν σμάραγδον, ἥδιστον θέαμα παρεχόντας αὐτῶν ἑκάτερον τοῖς ὁρῶσι, τό τε ἄλλων ὑγρῶν ὅσοι φύσει διαυγεῖς καὶ ζηλωτοὶ πᾶσι διὰ τὴν πολυτέλειαν τῆς φύσεως ἐπάρχουσι, μὴ δὲ τὸν μαίανδρον, πλέγμα τι χοινικοειδὲς πεποίητο, ῥόμβῳ τῷ κατὰ μέσον ἔνδον ἐμφερές, ἐφ' οὗ κρύσταλλός τε λίθος καὶ ἤλεκτρον ἐντετύπωτο, τῇ γοῦν φαιδρότητι τῆς ἰδέας ἡδυνόμενος, ψυχαγωγίαν θαυμασίαν παρέχον τοῖς βλέπουσι. τῶν δὲ ποδῶν ἦσαν αἱ κεφαλίδες εἰς κρίνα μεμιμημέναι ταῖς ἐκφύσεσι τῶν πετάλων ἐπὶ τὴν τράπεζαν ἀνακλωμένων. εἰς ὀρθὴν δὲ τὴν βλάστησιν ἔνδοθεν παρεχόντων ἑαυτῶν ἡ δὲ βάσις αὐτοῖς ἐξ ἄνθρακος λίθου παλαιστιαία πεποιημένη ὄγκημα κρηπῖδος ἀπετέλεσεν. τὸ δὲ πλάτος ὀκτὼ δακτύλων ἔχουσα. καθ' οὗ τὸ πᾶν ἔλασμα τῶν ποδῶν ἐρήρεισο. ἀνέγλυφαν δὲ λεπτομερείᾳ καὶ φιλοπονίᾳ τῇ τοιᾷδε τοὺς πόδας ἑκάσους, κισσὸν αὐτοῖς καὶ κλήματα ἀμπέλων σὺν βότρυσιν ἐκφύσαντες. ὡς εἰκάσαι μηδὲν ἀπεῖναι τῆς ἀληθείας. καὶ δὴ πρὸς τὸ πνεῦμα διὰ λεπότητα καὶ τὴν ἐπάνω αὐτῶν ἐκτασιν κινούμενα, φαντασίαν τὴν φύσιν μᾶλλον ἢ τέχνην μιμητῶν παρεῖχεν. ἐκαινούργησαν δὲ ὥστε τελείπυχον οἱονεὶ τὸ ὄγκημα ὅλης κατασκευάσαι τραπέζης, τὰ ἁρμονίας πρὸς ἄλληλα τῶν μερῶν ἅπαντος συνδεδεμένης, ὡς ἀόρατον εἶναι, καὶ μηδὲ ἐπινοίᾳ τὰς συμβολάς. ἦν δὲ πήχεως οὐκ ἔλαττον τῇ τραπέζῃ τὸ πάχος συμβαῖνον εἶναι. τὸ μὲν οὖν ἀνάθημα τοῦτο τῷ θεῷ πολλὴν βασιλέως φιλοτιμίαν τοιοῦτο, τῇ τε πολυτελείᾳ τῆς ὕλης, καὶ τῇ ποικιλίᾳ τοῦ καλλωπῆς, καὶ τῇ μιμήσει τῇ κατὰ τὴν τορείαν τῶν τεχνιτῶν συμπεπλεγμένη. ἀστοιβάσιμος εἰς τὸ μὴ τὸ μεγέθος τῆς συναχθείσης ὕλης τροπίζειν ἐμέλλεν ἐστὶ δὲ διάφορος, τῇ μὲν τοίνυν τέχνῃ, καὶ τῇ καινουργίᾳ καὶ τῇ λαμπρότητι τῆς καλλοσκοπῆς, πολὺ κρείττονα καὶ θεοπρεπέστερον ἀπεργασάμενος. τῶν δὲ κρατήρων, χρύσεοι μὲν ἦσαν δύο. φωλιδωτοὶ δὲ εἶχον ἀπὸ τῆς βάσεως μέχρι δὲ διαζώσματος τὴν τορείαν, λίθων τε ἀστείρους ποικίλους ἐνδεδυμένων. εἶτα ἐπ' αὐτῆς μαιάνδρου πηχυαῖος τὸ ὕψος ἐξείργασο, καὶ σὺν θέσιν λίθων παντοίων τὴν ἰδέαν. καὶ αὖτε ῥάβδωσις ἀνεγέγλυπτο. καθ' ἣν πλέγμα ῥομβωτὸν δικτύοις ἐμφερὲς ἕως τῶν χειλῶν ἀνείλκυσο. τὰ δὲ μέσα λίθων ἀστέρας τεσσαρακτύλων ἀνεπλήρουν τὸ κάλλος. ὑπεστρέφετο δὲ τὰ χείλη δι' κρατῆρος κρίνων σμίλαξι καὶ ἀνθεμίσι καὶ βοτρύων χοινίκιος εἰς κύκλον ὑπογεγλυμμένοις. τούτοις μὲν ἦν χρυσέοις κρατῆρας, δύο φορεῖντας ἑκάτερον

ρεν ἀμφορέως τὸν κατασκεύασιν τὸν τρόπον. οἱ δὲ ἀργυροῖ τ ἑτέρων τ λαμπρότητι πολὺ διαυγέστεροι γενόμενοι, ὡς τερετίσας ἀφ᾽ ἑκάστων τοὺς τ προσφερομένων ὄψεις ὁρᾶσθαι. προσκατεσκεύασε δὲ τοῦτοις ὁ βασιλεὺς καὶ φιάλας λ. ὧν ἕκαστον χρυσοῦς ἐχώρει οὐκ ἀλλὰ μὴ λίθων πολυτελῶν διειλημμένος, σμάραγδοι καὶ σαπφείροις ἀμπέλων ἑκάστοις φύλλα καὶ βότρυες ἐπεσκιάζοντο. ταῦτα δὲ ἐκάστοτε μὲν καὶ ἀφ᾽ ἑαυτῶν ἐμποιεῖ τοῖς ἐργαζομένοις θαυμάσιον ὄντων τῶν ἔργων, πολὺ δὲ μᾶλλον ἐπὶ τοῦ βασιλέως ἀπλότητος καὶ φιλοτιμίας ἀφθόνως αὐτοῖς προσφερομένης. ὁ γὰρ χορηγὸς τὸ ἄφθονον καὶ μεγαλόψυχον τοῖς τεχνίταις παρέχειν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ζημιοῦν τοῖς δημοσίοις πράγμασιν αἰτιωτέρους αὐτοὺς τοῖς παρασκευάζειν παρέχει, καὶ τὴν ἄλλην ἐργασίαν ἐπιβλέπειν. αὐτὸς δὲ καὶ τοῦτο τῆς τῶν τεχνιτῶν θεραπείας. οἱ δὲ τὸν βασιλέα καὶ τὸν τοῦτο ἀπλότητα ἐπιβλέποντες, φιλοτιμότερον τοῖς ἔργοις προσλιπαίνουσι. ταῦτα μὲν πεμφθέντα εἰς ἱεροσόλυμα, ἐπὶ πολεμίοις ἀναθήματα. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος ἀναθεὶς αὐτὰ, καὶ τιμήσας τοὺς κομίσαντας, καὶ δῶρα δοὺς τῷ βασιλεῖ κομίζειν, ἀπέλυσε πρὸς τὸν βασιλέα. ὡς δὲ ἠκούσθη ἐκ τῆς ἀλεξάνδρειαν, ἀκούσας πολέμαρχος τὴν παρουσίαν αὐτῶν, καὶ τοὺς ἑβδομήκοντα τῶν πρεσβυτέρων ἐλθόντας, οὓς μετέπεμψε τὸν ἀνδρέαν καὶ τὸν ἀριστέαν τοὺς πρέσβεις. οἱ δὲ φιλομαθεῖς τὰς τ ἐπιστολὰς ἃς ἐκόμιζον αὐτῷ παρὰ τ ἀρχιερέως ἀπέδωσαν, καὶ ὅσα φράζειν ὑπὲρ τῶν λόγων ἐπῆλθε, ταῦτα ἐδήλωσαν, ἀφ᾽ ὧν δὲ ἐντυχεῖν τῆς ὑπὲρ τῶν ἱεροσολύμων ἦκον πρεσβυτέροις ὑπὲρ τὴν ἑρμηνείαν τ νόμων, τοὺς μὲν ἄλλως ἐς χρείαν ἕνεκα παρέσεσθαι σπουδάσαι, ἐκέλευσεν ἀπολῦσαι, ὡς ἁδρόξον τοῦτο ποιῶν καὶ φῶς τ ἔθος. οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ τῶν πιστῶν αἰτιῶν ἀχθέντες, ἀφ᾽ πέμπτης ἡμέρας αὐτῷ παρέσεσθαι, οἱ δὲ πρεσβεύοντες, ἀφ᾽ μιᾶς. ὅτε τοίνυν ἀπολύσας ἐκείνους, τοὺς πεμφθέντας ὑπὸ ἐλεαζάρου προεῖπεν. ὡς δὲ προῆλθον μετὰ τῶν δώρων οἱ ἡγούμενοι, ἃ τῷ βασιλεῖ κομίσαι ὁ ἀρχιερεὺς αὐτοῖς ἔδωκε, καὶ τῶν διφθερῶν αἷς ἐγγεγραμμένας εἶχον τοὺς νόμους χρυσοῖς γράμμασιν. ἐπηρώτησεν αὐτοὺς περὶ τῶν βιβλίων. ὡς δὲ ἀποκαλύψαντες τ σύνδεσμα ἀπέδειξαν αὐτῷ, θαυμάσας ὁ βασιλεὺς τῆς ἀκριβείας τὸν ὑμένας, καὶ τ συμβολῆς τὸ ἀνεπιγνώστον, ἔτω δὲ ἥρμοσο, καὶ τοῦτο ποιήσας χρόνῳ πολλῷ, χάριν εἶπεν αὐτοῖς τε ἐλθοῦσι, καὶ μείζονα τοῦ πέμψαντος, πρὸ πάντων τοῦ θεοῦ, ὃ τοὺς νόμους ἔνειμε συμβεβηκέναι. ἐκβοησάντων δὲ ὑφ᾽ ἑνὸς τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν συμπαρόντων γενέσθαι τὰ ἀγαθὰ τῷ βασιλεῖ, διὰ τὸ περιβαλεῖν ἡδονῆς εἰς ἄκρον πεσεῖσθαι, φύσει δὲ μεγάλης χαρᾶς παρούσης καὶ τὰ τῶν λυπηρῶν σύμβολα. κελεύσας δὲ τὰ βιβλία θεῖναι πρὸς ἐπὶ τῆς τάξεως, τότε τοὺς ἄνδρας ἠσπάσατο. δίκαιον εἶπεν εἶναι πρῶτον τῶν ὧν αὐτοὺς μεταπέμψατο ποιησάμενον τοὺς λόγους, ἔπειτα κἀκείνοις προσφέειν. τὴν μὲν τοίνυν ἡμέραν καθ᾽ ἣν ἦλθον πρὸς αὐτὸν, ἀπέφαινε πρώτην, καὶ ᾗ πᾶν ἔτος ἄγεσθαι ἐν ὅλῳ τῷ τῆς ζωῆς χρόνῳ, ἐπηγγέλλετο. ἔτυχε δὲ καὶ αὐτὴ οὖσα τῆς παρουσίας αὐτῆς, καὶ τῆς νίκης, ἣν ἀντίοχον θαυμαχῶν ἐνίκησε. συνεσκευάσθαι τε αὐτῷ αὐτοὺς ἐκέλευσε, καὶ κατασκευάσαι αὐτοῖς προσέταξε δορυφόρων τὰς καλλίστας, πρὸς τῇ ἄκρᾳ. ὁ δὲ ὅπλων τῶν ξένων δοκοῦχος πεπραγμένος νικάνωρ, δωρόθεον καλέσας, ὃς ἦρχε τῶν τοῦτον προσόντων ἐκέλευσεν ἐπιμελεῖσθαι ἑκάστῳ τὰ δέοντα πρὸς τὴν διαιταν. διεπέμπετο δὲ πᾶσιν ὑπὸ τοῦ βασιλέως τὸν τρόπον,

A & ornatus quidem utriusque erat hic, amplitudo vero, quæ amphoram caperet, argenteæ vero quævis specula splendore vincebant, certius etiam reddentes inspectantium effigies. His addidit rex triginta phialas, in quibus quicquid spatii gemmis erat vacuum, frondibus ederæ & pampinis sculptilibus adumbrabatur, atq; hæc omnia non solum artificum ingeniis ornabantur
B usque ad miraculum, sed quadam etiam regis circa hæc ambitione diligentius accurabantur: qui non satis putans, quod sine parsimonia sumptus præberet, relictis etiam seriis negotiis, sæpe adibat officinas & invisebat artificum opera, id quod magis etiam accendebat eorum diligentiam. videntes enim, quod cordi sit ei hoc negotium, majore attentione versabantur in opere.
C atque hæc sunt donaria ab hoc rege ad Hierosolymitanum templum transmissa. Quibus consecratis, & honorificè tractatis, qui attulerant, pontifex Eleazarus, non sine muneribus ad regem eos remisit. Hi postquam Alexandriam sunt reversi, rex, cognito eorum simul & septuaginta seniorum adventu, confestim legatos Andream & Aristæum accivit: ab eisque & epistolam pontificis recepit, & multa præterea sciscitando di-
D dicit. Et cum vehementer cuperet congredi cum septuaginta senioribus, qui Hierosolymis ad interpretandam legem venerant, quicunque privatorum negotiorum causa expetebant ejus colloquium, præter morem suum dimitti jussit. hos enim quinto quoque die solebat admittere, sicut legatos semel in mense. tum vero illis dimissis, ab Eleazaro missos expectabat. ut vero senes illi
E venerunt cum muneribus à pontifice missis, & cum membranis, quæ legem aureis literis inscriptam continebant, primum de libris eos rogavit, ut vero ex involucris depromptos obtulerunt, multum diuq; miratus membranæ subtilitatem, & commissuras, quæ ita latebant, ut visu discerni non possent, gratias se illis habere dixit, qui
F venerint, & majores etiam ei, qui miserit, sed longe maximas Deo, cujus leges attulerint. cumque seniores eorumque comites uno ore omnia fausta regi acclamassent, præ nimia lætitia lacrymas non continuit, quæ quidem mœroris insignia etiam magnum gaudium consequi natura voluit; jussique libros accipere, quorum hoc erat officium, tum demum viros salutavit, præfatus æquum fuisse, ut prius de ea re, propter quam acciti fuerant, percontatus, deinde illos quoque
G compellaret. diem quidem adventus eorum tam gratum sibi confessus est, ut, quoad viveret, per singulos annos redeuntem ejus memoriam colere se velle promitteret. forte enim eadem erat, qua Antigonum navali prælio vicerat. voluitque, ut convivæ sibi essent, & diversoria mandavit eis assignari sub ipsa arce pulcherrima. Nicanor autem, qui excipiendis hospitibus præerat, Dorotheum eos curare solitum jussit parare cuique ad victum pertinentia. Sic enim rex disposuerat, ut ex eis civitatibus, quæ in ratione

victus aliquid peculiare habent, venientibus A more ipsorum omnia pararentur, ut tractati more consueto suavius viverent, & nulla in hoc novitate offenderentur. qvod honoris his quoqve exhibitum est, Dorotheo hac cura commissa, quod hic callebat morem, quo solerent vivere. quamobrem omnia per se administravit, quæ ad illos accipiendos facerent. Ac primum duos accubitus stravit, rege ita jubente, qui volebat dimidiam eorum partem ad dextram suam discumbere, reliquam vero post ipsum ordine, nihil omittens ad honorem eorum pertinens. postquam, autem discubitum est, jussit Dorotheum illis ministrare, sicut solet hospitibus ad se à Judæa venientibus. quapropter præconibus & sacrificulis, aliisque id genus, qvorum est à suis precatiunculis auspicari convivium, locus hic non fuit: C sed unum ex convivarum numero sacerdotem Elisæum nomine precatione mensam consecrare ipse rex jussit: qui stans in medio precatus est omnia fausta regi simul atque subditis: applausumque & acclamatum est ab omnibus libenti ac hilari animo. quo facto, fruebantur appositis. cumque rex siluisset, quantum satis visum est, cœpit philosophari. proponens singulis quæstionem aliquam de natura subtili disquisitione di- D gnam. illis vero disertè ad quidlibet respondentibus, delectatus eorum consuetudine per duodecim dies instauravit convivium. Si quis autem cupit cognoscere quæstiones agitatas in eo convivio, legat Aristæi librum, quem hoc argumento conscripsit. Qvos sermones cum non solum rex admiratus esset, sed Menedemus etiam philosophus fateretur omnia gubernare providentiam, eoque facilius tueri hanc sententiam, E finis est huic quæstioni impositus. Rex vero jam tum se uberem ex eorum adventu fructum percepisse fassus est, per quos didicisset, quomodo regnum administrare oporteat: jussitque, datis prius in singulos ternis talentis, deduci eos in diversorium. Qvarto deinde die Demetrius, assumptis eis, transivit aggerem illum septem stadiorum, & pontem, qui insulam continenti adjungit: & progressus ad septentrionale littus assignavit eis ibi domum remotam à strepitu, & contemplationi rerum idoneam, rogavitque, ut, quandoquidem ad opus jam ita instructi sint, ut nihil desiderent amplius, ordiantur interpretationem feliciter. illi vero non parcentes labori, quam poterant accuratissime, interpretabantur, usque horam nonam assidentes operi: reliquū deinde temporis curando corpori dabant, præter G aliam copiam etiam de regi paratis cibis partes afferente Dorotheo, ita ut mandatum ei fuerat. mane autem regiam ingressi, salutato rege, in eundem locum ad institutum negotium se referebant, qvod marinis aquis ablutis manibus prius, mundati aggrediebantur. Versione autem legis intra septuaginta duos dies absoluta, Demetrius, advocatis omnibus Judæis in locum, ubi versa fuerat, præsentibus etiam interpretibus, perlegit codicem. concio vero & seniorum interpretationem approbavit,

κ) γὰρ πόλιν ἑκάστην, ὅσην οὐ τοῖς αὐτοῖς χρῶντας τρόπῳ τὰ δίαιταν, ἵνα τούτων ἀπημελόμενος. Ἐκ) τὰ τὰ ἀφικνουμένων πρὸς αὐτὸν ἐθη, πάντ' αὐτὸς προκαθάζετο, ἵνα τῷ συνήθει τρόπῳ τὰ διαίτης ἡδίονι μᾶλλον ἡδωνῆ), κ) μηδὲν ὡς ἀλλοτρίως ἔχον δυχεραίνωσιν. ὁ δὴ κ) πρῶτον τούτους ἐστόρεσε, δωροδόκει λέγε τὸν βίον ἀκριβείαν, ἅπτι τύπτις καθεστῶτος. συνέφρωσε) πάντα δι' αὐτοῦ τὰ πρὸς τὰς τοιαύτας ὑποδοχάς. Ἐ διεμερῆ τὴν κλισίαν ἐποίησεν, οὕτως προσταξάντος τοῦ βασιλέως. τοὺς μὲν γὰρ ἡμίσεις ἐκέλευσεν ἀνὰ χεῖρα κατακλιθῆναι. τοὺς δὲ λοιποὺς, κ) τὴν αὐτὴν κλισίαν εἶδεν ἀναπλασσων τῆς εἰς τοὺς ἄνδρας τιμῆς. ἐπεὶ δ' οὕτω κατεκλίθησαν, ἐκέλευσε τὸν δωρόθεον οἷς ἔθει χαίρουσι λαπελοῦσι πάντες οἱ ἀπὸ τ ἰουδαίας πρὸς αὐτὸν ἀφηγμένοι, κ) πᾶσι ὑπηρετεῖν. διὸ τοὺς ἱεροκήρυκας Ἐ θύτας κ) τοὺς ἄλλους οἷς τὰς κατευχὰς ἐποιοῦντο παρεσκήσατο. τῶν δὲ προκαθημένων ἕνα ἑλισσαῖον ὄνομα ἀντὶ ἱερέα παρεκάλεσεν ὁ βασιλεὺς ποιήσασθαι κατευχάς. ὁ δὲ στὰς εἰς μέσον, ἠύχετο τὰ βασιλεῖ τε ἀγαθὰ, κ) τοῖς δεχομένοις τὰ αὐτά. ἐπεκρότησεν ἐξ ἁπάντων μετὰ χαρᾶς Ἐ βοῆς ἠρθη. κ) παυσάμενοι, ὡς δ' ἰσχίαν κ) τὴν δαπάλαυσιν τῶν παρεσκευασμένων ἐτράπησαν. ἁλιπὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐφ' ὅσον ἐδόκει δοκιμάζων ἡδέως χαίρειν εἶναι, φιλοσοφεῖν ἤρξατο, κ) ἕκαστον αὐτῶν, λόγους ἐπηρώτα φυσικοὺς, κ) περὶ τὴν ζητουμένων ἰδέαν. ἀκριβῶς δ' ἐκείνων πάντες ὑπεσοῦν ὁ λεγὰν αὐτοῖς παρεβλήθη ἁμαυροφώτων, ἡδόμενος, τοιοῦτον ἐφ' ἡμέρας β συμπόσιον ἐποιήσατο. ὡς τὰ βουλομένῳ τὰ κ) μέρος γνῶναι τῶν ἐν τῷ συμποσίῳ ζητηθέντων, ἔστιν μαθεῖν, ἀναγνόντι τὸ αἱρισαίου βιβλίον ὃ συνέγραψε ἁλὰ τούτων. θαυμάζοντος δ' αὐτοὺς, ὑ μόνον Ἐ βασιλέως, ἀλλὰ κ) μενεδήμου Ἐ φιλοσόφου περνοίᾳ διοικεῖσθαι πάντα φήσαντος, κ) ἁλᾶτ τοῦτ' εἰκὸς κ) Ἐ λόγου δύναμιν καὶ καλλος εὐρῆσθαι, παύονται μὲν περὶ τούτων ἐπιζητοῦντες. μεγαλῆσθαι δ' αὐτῷ τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν ὁ βασιλεὺς ἐλεγε ἤδη παρεῖναι αὐτῶν, ὠφελῆσθαι γὰρ παρ' αὐτῶν μεμαθηκότα πῶς δεῖ βασιλεύειν. κελεύσαι τε αὐτοῖς, ἀναπαύσεια δοθῆναι πάλαντα, κ) τὰς ἀποκαταστήσεις ἐπὶ τὸν κατάλυσιν. διελθουσῶν δ' ἡμερῶν, θεραπευθὼν αὐτὰς ὁ δημήτριος, κ) διελθὼν τὸ ἐπλασάδιον χῶμα τ θαλάσσης πρὸς τὴν νῆσον, κ) ἁλθὰς πρὸς τὸν φῦραν, προσελθὼν ἐπὶ τὰ βόρεια μέρη, σωτέδειον ἐποιήσατο ἐν τῷ θεραπευτὴν ἡσυχαστικῶ εἴκῳ, πρὸς ἁλάσεψιν πραγμάτων ἡρεμίας καλῶς ἐχόντι. ἀγαγὼν οὖν αὐτοὺς ἐκεῖ παρεκάλεσε πάντων, ὧν ἂν δεηθεῖεν εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῶν νόμων, παρόντων ἀκωλύτως ἐπιτελεῖν τὸ ἔργον. οἱ δ' ὡς ἐπὶ μάλιστα φιλοτίμως, φιλοπόνως τὴν ἑρμηνείαν ἀκριβῆ ποιούμενοι, μέχρι μὲν ὥρας ἐνάτης πρὸς τοῦτο διεπόνουν ὄντες. ἐπειτ' ἐπὶ τὴν Ἐ σώματος ἀπόλαυσιν τραπόμενοι διεγωγὴν, ἀφθόνως αὐτοῖς τῶν πρὸς τὴν διαίταν χορηγουμένων, κ) προσέτι Ἐ δωροδόκει πολλὰ κ) τῶν θηρευομένων τῷ βασιλεῖ, προσέταξε γὰρ, αὐτοῖς παρέχοντες. πρωὶ δὲ πρὸς τὴν αὐλὴν θαδιγινόμενοι, κ) τ πτολεμαῖον ἀσπαζόμενοι, πάλιν ἐπὶ τ αὐτὴν ἀπίεσαν τάξιν. κ) τῇ θαλάσσῃ τὰς χεῖρας ἀπονιπτόμενοι κ) καθαίροντες αὐτὰς, ἕτως ἐπὶ τὴν τῶν νόμων ἑρμηνείαν ἐτράποντο. μεταφέρεται δὲ Ἐ νόμος κ) Ἐ κ' ἑρμηνείαν ἔργα τέλος ἐν ἡμέραις ἑβδομήκοντα κ) δυσὶ λαβόντος, συναγαγὼν ὁ δημήτριος τοὺς ἰουδαίους ἅπαντας εἰς τὸν τόπον ἔνθα κ) μετεβλήθησαν οἱ νόμοι, παρόντων κ) τῶν ἑρμηνέων, ἀνέγνω τούτους.

τὸ δὲ

ωὶ πάντ@ ἀποδέξατο μὲν καὶ τὰς Δημοφήσαντας A & Demetrium ipsum collaudavit, cujus suggeπλείονας τὸν νόμον. ἐπηνέσεν ἢ κ τὸν δημητρίου stionis occasione maxima bona percepissent: rogaτῆς διανοίας, ὡς μεγάλων ἀγαθῶν αὐτοῖς εὑρέτην γaveruntqve, ut etiam optimatibus eorum copia γηθὴν μόνον. παρεκάλεσαν τε δεῆναι κ τοὺς ἡγουμένους legendi fieret. Deinde & sacerdos & seniores inαὐτῶν ἀναγνῶναι τὸν νόμον. ἠξίωσάν τε πάντες, ὅτι ἱερεὺς καὶ τ ἑρμηνέων οἱ πρεσβύτεροι, καὶ δ πολιτεύματ@ οἱ προεστηκότες, ἐπεὶ καλῶς τὰ τῆς ἑρμηνείας ἀπήρτισε Δημοφῶν ταῦθ' ὡς ἔχει καὶ μὴ μετατεθῆναι αὐτά. ἁπάντων ἢ αὐτῶν ἐπαινεσάντων τὴν γνώ- B μην, ἐκέλευσεν ἔτι ἢ προσώτερον προσαναγραμμένον ἁρᾶ τὸν νόμον, ἢ λεῖπον, πάλιν διασκοπεῖσθ τε καὶ πιστὰ, φανερὸν διορθοῦν, σωφρόνως τε πράττοντας, ἵνα τὸ κρίθεν ἅπαξ ἔχειν καλῶς, εἰς ἀεὶ Δημοφῶν. ἐχάρη μὲν δὴ ὁ βασιλεὺς Ε ἐπὶ τούτῳ τ αὐτὸ προαιρεσιν εἰς τὸ χρήσιμον ὁρῶν τετελειωμένον. ἤδη ἢ μᾶλιστα τῶν νόμων ἀναγνωσθέντων αὐτῷ, καὶ τὴν Δημοφῶντος καὶ τὴν σοφίαν ἐξεπλάγη ἔνομοθέτου, καὶ πρὸς τὸν δημήτριον ἤρξατο ποιεῖσθ λόγους, πῶς οὕ- C τως θαυμαστῆς οὔσης τῆς νομοθεσίας, οὐδεὶς οὔτε τῶν ἱερέων αὐτῆς, ὅτι τ ποιητῶν ἐπεμνήσθη. ὁ ἢ δημήτρ@ μηδένα τολμῆσαι τῆς τ νόμων τούτων ἀναγραφῆς ἅψασθ, Δι' τὸ θείαν αὐτὴν εἶναι κ σεμνὴν ἐφάσκε, Ε ὅπ βλαβεῖεν ἤδη τινὲς τότοις ἐπιχειρήσαντες ὑπὸ θεῦ. δηλῶν ὡς ἱστορικός τε βεληθεὶς ἱστορῆσαι περὶ τούτων ἐταράχθη τὴν Δάνοιαν, τελείοσιν ἢ D τριακοντα ἡμέραις, Ε ὥθ' ὑπὸ τὰς ἀνέσεις ἐξιλάσκετο τὸν θεὸν, ὑπ' οὗ δὴν αὐτῷ ἡνέθ' ὑπὸ τὴν ὠθ' Φροσύνην ὑπονοῶν. ἐμὲν ἄλλα Ε ὄναρ εἶδεν, ὅτι ὑπ' αὐτῷ συμβαίη περιεργαζομένῳ τὰ θεῖα, κ ὅτ' ἐκφέρειν ἐπιχωρίους ἀνθρώπους θελήσοιτο. κ ὑποχόμενον κατίση τὴν διάνοιαν. ἐδήλω ἢ κ πρὸς θεοδέκτ ἐπ τ τραγωδιῶν ποιητὴν ἀναφέρεθ', ὅτι βεληθεὶς ἔν τινι δράματι τ ἐν τῇ ἱερᾷ βίβλῳ γεγραμμένων μνησθῆναι, τὰς ὄψ γλαυκωθεὶς κ ὑποπλῶν τὴν αἰτίαν ἀπαλλαγὴν ἐπ πάθους, ἐρυθριάσαντ@ τ θεόν. ὠθ' ἁλαβὼν ἢ ταῦτα ὁ βασιλεὺς ὠθ' δημητρίῳ καθὼς προείρηται, προσκυνήσας αὐτὸς ἐκέλευσε πολλὴν ποιεῖθ τ βιβλίων τὴν ἐπιμέλειαν, ἵνα Δαμείνῃ ταῦτα καθαρῶς. τούς τε ἑρμηνεύσαντας παρεκάλεσε συνεχῶς προς αὐτὸν ἐκ τῆς ἰουδαίας ὠθ' ἀγινεῖθ. ἐπ γὰ αὐτοῖς Ε προς τιμὴν τὴν παρ' αὐτ, κ προς τοὺς ἀπ' τ δωρεῶν ὠφελείας λυσιτελοῦν. νῦν μὲν γὰρ εἶναι δίκαιον αὐτοὺς ἐκπεμπὴν ἐλεγε, σπουδὴν ἢ προς αὐτὸν ἐλθόντας, τεύξεθ' πάντων, ὧν F ἄττε αὐτῶν ἔσται σοφία δικαία τυχεῖν, κ ἡ ἐκείνῳ μεγαλοφροσύνη ὠθ' θῆναι ἱκανή. τότε μὲν δ' ἐξέπεμψεν αὐτούς, δοὺς ἑκάστῳ στολὰς ἁρίστας τρεῖς, Ε χρυσ' πάλαιστὰ δύο. καὶ κυλίκιον τάλαντ, κ τῷ δ' συμποσίῳ σκεύη. Ε ταῦτα μὲν ἐκείνοις ἔχειν ἐδωρήσατο. τῷ δ' ἀρχιερεῖ ἐλεαζάρῳ δι' αὐτῶν ἔπεμψε, κλίνας ἀργυρόπους δέκα, Ε τῷ ἀκολουθον αὐτῶν ὑπισκλεῖ, καὶ χιλίων τάλαντα λ. πρὸς τούτοις ἢ κ στολὰς ἱ πορφυρᾶς, Ε στέφανον ἁψπερεῖ, κ βυσσίνης ὀθόνης ἱερὰς G ἑκατόν. ἐπεμέλει φιάλας κ τρυβλία, κ σπονδεῖα, Ε κρατῆρας χρυσᾶς πρὸς ἀναθεσιν δύο. παρεκάλεσε δ' αὐτὸν Ε Δημ τ ἐπιστολῶν, ὅπως εἰ τ ἀνδρῶν τούτων θελήσοιέν τινες πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, ὑπαρξέψη, πολλῶν πολλῷ μᾶλλ@ τὸν ἐν παιδεία τυγχανόντων συνουσίαν, Ε τ πλεῖστον ἐπὶ τὰς τοιάτας ἡδονὰς ἔχων καταπρᾶξ, Ε τὰ μὲν εἰς δόξαν Ε τιμὴν τ ἰουδαίων τοιαῦτα παρὰ πολλοῖς ὑπ' φιλαδέλφ σπουδῆς ἠνέχθη.

quisitionis occasione maxima bona percepissent: rogaverunt qve, ut etiam optimatibus eorum copia legendi fieret. Deinde & sacerdos & seniores interpretum & magistratus populi postulaverunt, qvandoqvidem feliciter absoluta esset hæc interpretatio, ut rata permaneat, nihilqve ex ea mutari liceat, qvæ sententia cum omnibus placuisset, jusserunt, ut prius, si qvis aliqvid deprehenderet vel supereſſe legi vel deesse, diligentius inspectum & indicatum corrigeret, qvando consultum esset, ut res semel approbata rata esset in perpetuum. Qvamobrem rex multum gavisus est, videns hanc qvoqve suam voluntatem in publicum cessisse commodum: sed majorem etiam percepit voluptatem, dum sibi lex legeretur, non sine admiratione legislatoris sapientiæ: cœpitq; de ea re conferre cum Demetrio, rogans, qui factum sit, ut tam admirandarum legum nec historicus ullus nec poëta mentionem fecerit. Tum Demetrius respondit, neminem ausum eam attingere, qvam constaret divinam esse & omni veneratione dignissimam: & punitos esse qvosdam a cœlesti numine, qvi illam temere attrectare non sint veriti. Theopompum enim, volentem inde qvædam suis scriptis inserere, mente motum fuisse diebus triginta, & per intervalla insaniæ precibus Deum placasse, facile conjicientem, qvæ morbi causa fuerit. atqve etiam in somnis admonitum hæc ideo pati, qvod fuisset circa res divinas curiosior, easqve voluisset proferre profanis hominibus. qvare cum a cœpto destitisset, sanam mentem ei fuisse redditam. Theodectæ etiam poëtæ, cum in qvadam tragœdia vellet aliqvid e sacris libris admiscere, oculos glaucomate suffusos caligasse: & cum erratum agnovisset, exorato Deo, redditam aciem. acceptos deinde a Demetrio libros rex cum adorasset, asservari jussit diligenter, ut incorrupti manerent: rogavitqve interpretes, ut crebro e Judæa venientes ipsum inviserent. id enim eis non minus commodum fore qvam honorificum. Nunc enim æqvum esse, ut remittantur: sed si ultro ad eum venerint, consecuturos, qvicqvid vel ipsorum sapientia dignum sit, vel regia munificentia. Tum qvoqve remissi sunt donati ternis vestibus optimis, & binis auri talentis, singulisqve unius talenti calicibus, & toris discubitoriis. præterea pontifici per eosdem misit decem lectos cum argenteis pedibus cum competenti apparatu, & calicem talentorum triginta: ad hæc decem vestes purpureas, & coronam insignem, & telas byssinas centum, præterea phialas & trullas & libatoria, & crateras duas Deo dicandas. rogavitqve eum per literas, ut, si qvis ex his viris vellet ad ipsum venire, permitteret, qvandoqvidem plurimi faceret cum doctis consvetudinem, & divitias libenter in ejusmodi insumeret. Atqve hæc sunt in Judæorum honorem a Philadelpho exhibita.

CAP. III.

Honor a regibus Asiæ Judæorum genti habitus, & quod in civitatibus a se conditis jus civiam ei concesserint.

III. SEd & ab Asiæ regibus honorati sunt, propter navatam in militia bonam ac fidelem operam. Nam Seleucus cognomento Nicanor in conditis a se per Asiam & inferiorem Syriam urbibus, in ipsa deniqve metropoli Antiochia, jus civitatis eis dedit, voluitqve pari ibi cum Macedonibus ac Græcis conditione degere, qvo jure nunc qvoqve vivunt inter eos homines. Argumento est, qvia Judæis externo oleo nolentibus uti, certa pecunia pro eo a Gymnasiarchis penditur: qvem morem cum Antiochensis populus proximo bello abrogare vellet, non permisit Mutianus, qui tum Syriæ provinciæ præerat. Deinde imperante Vespasiano, & Tito ejus filio, Alexandrini & Antiochenses, rogantes adimi Judæis jus civium, impetrare id non potuerunt, manifesto Romanorum æqvitatis & magnanimitatis indicio, sed præcipue ipsorum principum: qvi cum eo bello multos labores pertulissent, & infensi essent pertinaciter rebellantibus, nihil tamen de jure ipsorum diminutum voluerunt: idqve nec iræ propriæ, nec duobus maximis populis contra eos licere passi sunt: majorem rationem habentes veterum gentis meritorum, qvam præsentis offensionis, aut gratiæ, qvam hoc facto apud hos populos inire poterant: dicentes eos, qvi contra rem Romanam arma tulerant, jam satis suppliciorum exolvisse: eos vero, qvi nihil peccassent, non esse æqvum spoliari suis privilegiis & juribus. Marcum qvoqve Agrippam similiter affectum erga Judæos fuisse proditur. Ionibus enim contra hos seditiose commotis, & rogantibus Agrippam, ut civitatis, qvam eis dederat Antiochus Seleuci nepos, qvé Græci Deum cognominant, soli essent participes: & postulantibus, ut siqvidem ejusdem generis haberi velint Judæi, eosdem qvoqve deos colerent: cum res ad judicum cognitionem devenisset, vicerunt causam Judæi: obtinueruntq;, ut sibi liceret suis moribus vivere, patrocinio Nicolai Damasceni adjuti, Agrippa enim pronunciavit, nihil sibi licere innovare circa hoc negotium. qvæ, si qvis volet exactius cognoscere, legat historiarum Nicolai libros tertium & qvartum supra centesimum vigesimum. Sed Agrippæ sententiam mirari non debemus: neqve enim tum gens nostra cum Romanis bellum gesserat. Vespasiani vero & Titi magnanimitatem merito quis miretur, qui post tanta belli certamina nihil immoderate in nos statuerunt. Nunc, unde digressus sum, revertar. Antiocho Magno in Asia regnante, in continua vexatione tam Judæa fuit qvam Cœlesyria: qvod, eo bellum gerente cum Philopatore Ptolemæo, hujusqve filio, qui Epiphanes cognominatus est, sive vinceret, sive vinceretur, male multarentur,

A

Κεφάλαιον γ'.

Πῶς ἐτίμησαν οἱ τῆς ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἰουδαίων ἔθνος, καὶ πολίτας ἐποίησαν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῶν κτισθείσαις πόλεσιν.

ΕΤυχον δὲ καὶ τῆς πρὸς τοὺς βασιλέων τῆς ἀσίας τιμῆς, ἐπειδὴ συνεστράτευσαν αὐτοῖς. Ἐπὶ σέλευκος ὁ νικάνωρ ἐν αἷς ἔκτισε πόλεσιν ἐν τῇ ἀσίᾳ, καὶ τῇ κάτω συρίᾳ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μητροπόλει ἀντιοχείᾳ, πολίτας αὐτοὺς ἠξίωσε, καὶ τοῖς ἐνοικισθεῖσιν ἰσοτίμους ἀπέδειξε μακεδόσι καὶ ἕλλησιν, ὡς τὴν πολιτείαν ταύτην ἐπ' καὶ νῦν ἔχειν. τεκμήριον δὲ τοὺς ἰουδαίους μὴ βούλεσθαι ἀλλοφύλῳ ἐλαίῳ χρῆσθαι, λαμβάνειν ὠρισμένον τι, παρὰ τῶν γυμνασιαρχῶν εἰς ἐλαίου τιμὴν δέγμενον. ὁ δὲ δῆμος τῶν ἀντιοχέων ἐν ταῖς πολεμουμένοις ποσαρισμοῖς, μακιανὸς ἡγεμὼν ὢν τότε τῆς συρίας ἐπήρσε. καὶ μὴ ταῦτα κρατήσαντος δὲ σπασιανοῦ ἐπὶ αὐτοὺς τῆς οἰκουμένης, δεηθέντες οἱ ἀλεξανδρεῖς καὶ ἀντιοχεῖς, ἵνα τὰ δίκαια τῆς πολιτείας μηκέτι μένῃ τοῖς ἰουδαίοις, οὐκ ἐπέτυχον. ἐξ ὧν τις ἂν καταγνοίη τὴν ἐμφανῶν ἀπιστίαν καὶ μεγαλοφροσύνην, μᾶλλον δὲ τὴν σεβασιανοῦ καὶ τίτου. ὅτι καὶ τοὺς πολλὰ πονήσαντας ἐν τοῖς πρὸς ἰουδαίους πολέμοις, καὶ πικρῶς πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες ὅτι μὴ παρέδοσαν τὰ ὅπλα αὐτοῖς, μέχρι δὲ ἐσχάτου πολεμοῦντες ἐτιμήσαντο, οὐδεὶς αὐτῶν τῶν ἐπαρχόντων καὶ τὴν πρότερον πολιτείαν ἀφείλατο. ἀλλὰ καὶ τῆς πρώτης ὀργῆς τοῦ τε ἀλεξανδρέων καὶ ἀντιοχέων δήμων μείζονος φόβου κρατήσαντος. ὡς τε μηδὲν μηδ' ὑπὸ τοῦ πρὸς τούτους χάους, μηδ' ὑπὸ τῆς πρὸς τοὺς πολεμήσαντας μισοπονηρίας, ἐνδοιάσαι πρὸς τὸ λυσιτελοῦν τοῖς ἰουδαίοις φιλανθρώπων. ἀλλὰ τοὺς ἀναφαμένους αὐτοῖς ὅπλα καὶ χωρήσαντας εἰς μάχης δεδωκέναι λιμοῦ φήσαντες, τοὺς δὲ ἄθεν ἐξαμαρτόντας, ἃ δίκαιον ἀποστερεῖν τοῦ παρόντος, ὅμοιον δὲ ἐν τούτοις καὶ μάρκον ἀγρίππαν φρονήσαντα πρὸς τοὺς ἰουδαίους ἀδαμῶς. τῶν γὰρ ἰώνων κινηθέντων ἐπ' αὐτοὺς, καὶ δεομένων ἀγρίππα, ἵνα τῆς πολιτείας ἣν αὐτοῖς ἔδωκεν ἀντίοχος ὁ σελεύκου ἰώνες, ὁ μὲν τοῖς ἕλλησι θεὸς λεγόμενος, μόνοι μετέλαβον, ἀξιούντων δὲ εἰ συγγενεῖς εἰσιν αὐτοῖς ἰουδαῖοι, σέβεσθαι τοὺς ἰδίους αὐτῶν θεοὺς, καὶ δίκης πρὸς τούτων οὐσάσης, ἐνίκησαν ἰουδαῖοι τοῖς αὐτοῖς ἔθεσι χρῆσθαι, συμπαρόντος αὐτοῖς νικολάου τοῦ δαμασκηνοῦ. ὁ δὲ ἀγρίππας ἀπεφήνατο, μηδὲν αὐτοῖς καινίζειν ἐξεῖναι. τὸ δὲ ἀκριβὲς ἔστιν βούλεσθαι καταμαθεῖν, ἀναγνώτω τὴν νικολάου ἱστορίαν τοῦ ἑκατοστὴν ἑβδόμην τρίτου καὶ πεντήκοστου. πρὸς μὲν οὖν τοὺς ἀγρίππου κελεύοντας, οὐκ ἔστιν ἴσως θαυμάζειν. ἀρχὴ δὲ πολέμου τότε βομαίοις τοῦ μέτρου ἐθνῶν σεβασιανοῦ δὲ ἄντις ὁ τίτου τοῦ μεγαλοφροσύνῃ οἰκότως ἐκπλαγέντες, μὴ πόλεμον καὶ τηλικούτους ἀγῶνας οὓς εἶχον πρὸς ἡμᾶς, μετεωπολησάντων. ἐπαναλήψομαι τὸν λόγον ὅθεν μοι δοκεῖ ἐκβῆναι. τοὺς δὲ ἰουδαίους ἐπ' ἀντιόχου τοῦ μεγάλου βασιλεύοντος τῆς ἀσίας, ἔτυχεν αὐτούς τε πολλὰ παλαιωρήσας τῆς γῆς αὐτῶν κακουμένης, καὶ τοὺς τοῦ κοίλου συνεῖναι νεμομένους. πολεμοῦντος δὲ αὐτοῦ πρὸς τὸν εὐπάτορα πτολεμαῖον, καὶ πρὸς τὸν ἰόντα αὐτοῦ πτολεμαῖον, τὸν καλούμενον φιλοπάτορα, κακοπαθεῖν συνέβαινεν αὐτοῖς, καὶ νικῶντος καὶ ἡττωμένου, πάντα πάσχειν, ὡς οὐ-

ὡς ὑπὸ ἀπίλεπτον χειμαζομένης νεὼς, καὶ πανταχόθεν πολυμόρφου ἐκπροσώπου τοῦ κλύδωνος μεταξὺ τῆς εὐπραγίας τῆς Ἀντιόχου, καὶ τῆς ἐπὶ θάτερον αὖθις τροπῆς τῶν πραγμάτων κεχρημένου. νικήσας μὲν γὰρ τὸν πόλεμον ὁ Ἀντίοχος, τὴν Ἰουδαίαν προσήγετο. τελευτήσαντος δὲ Φιλοπάτορος, ὁ παῖς αὐτοῦ μεγάλην ἐξέπεμψε δύναμιν καὶ στρατηγὸν Σκόπαν, ἐπὶ τὰς ἐν τῇ κοίλῃ Συρίᾳ. ὃς πολλὰς τι αὐτῶν πόλεις ἐλαβε, καὶ τὸ ἡμέτερον ἔθνος, πολεμούμενον δὲ αὖθις προσέλετο. μετὰ δὲ πολὺ τὴν Σκόπαν Ἀντίοχος νικᾷ, συμβαλὼν αὐτῷ πρὸς τὰς πηγὰς τοῦ Ἰορδάνου, καὶ πολλὰ αὐτοῦ τῆς στρατιᾶς διέφθειρεν. ὕστερον δὲ Ἀντίοχος χειρωσάμενος τὰς ἐν τῇ κοίλῃ Συρίᾳ πόλεις, ἃς ὁ Σκόπας κατεῖχεν, καὶ τὴν Σαμάρειαν, εὐκόσιως αὖθις προσεδέξατο Ἰουδαίους. καὶ τῇ πόλει δεξαμένοις, πίστιν αὐτοῦ τῇ στρατιᾷ καὶ τοῖς ἐλέφασιν ἀφθονίαν παρέσχον, καὶ τοὺς ὑπὸ Σκόπα καθειλεφθέντας ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ἱεροσολύμων Φρουροὺς πολιορκοῦντι, προθύμως συνεμάχησαν. ὁ οὖν Ἀντίοχος, δόκιμον ἡγησάμενος τὴν τῶν Ἰουδαίων πρὸς αὐτὸν αὐτοθελῆ καὶ φιλοτιμίαν ἀμείψασθαι, γράφει τοῖς τε στρατηγοῖς αὐτοῦ καὶ τοῖς φίλοις, μαρτυρῶν τε τοῖς Ἰουδαίοις ὑπὲρ ὧν ὑπ' αὐτῶν πρὸς αὐτὸν, καὶ τὰς δωρεὰς, ἃς ὑπὲρ τούτων ἔλεγεν αὐτοῖς δώσειν, ἐμφανίζων. ὧν δηλώσομεν τὰς ἀντιγραφὰς τοῖς στρατηγοῖς πρὸς αὐτῶν γραφείσας, προελθόντες ὡς μαρτυρεῖ τούτοις ἡμῶν τοῖς λόγοις, πολύβιος ὁ μεγαλοπολίτης. ἐν δὲ τῇ ις τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ φησιν ὧδε. ὁ δὲ πολεμάρχης στρατηγὸς Σκόπας, ὁρμήσας εἰς τοὺς ἄνω τόπους, καταπρέψατο ἐν τοῖς χειμῶσι τοὺς Ἰουδαίων ἐθνος. λέγει δὲ ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ ὡς δὲ Σκόπας νικηθεὶς ὑπὸ Ἀντιόχου, τὴν μὲν Βαταναίαν καὶ Σαμάρειαν, καὶ Ἄβιλα καὶ Γαδαρὰ παρέλαβεν Ἀντίοχος. μετὰ ὀλίγον δὲ προσεχώρησαν αὐτῷ καὶ τοὺς Ἰουδαίους οἱ περὶ τὸ ἱερὸν προσαγορευόμενον Ἱεροσόλυμα κατοικοῦντες. ὑπὲρ δὲ καλῶν ἔχειν λέγοντες, καὶ μάλιστα διὰ τὴν περὶ τὸ ἱερὸν ἐπιφάνειαν, εἰς ἕτερον καιρὸν ὑπερθησόμεθα τὴν διήγησιν. καὶ πολύβιος μὲν ταῦτα ἱστόρησεν. ἡμεῖς δὲ ἐπανάξομεν τὸν λόγον ἐπὶ τὴν διήγησιν, ὧν διδαχθέντες πρῶτον τοὺς ἐπιστολὰς τοῦ βασιλέως Ἀντιόχου. βασιλεὺς Ἀντίοχος πτολεμαίῳ χαίρειν. τῶν Ἰουδαίων καὶ παραυτίκα μὲν ἡνίκα τῆς χώρας ἐπέβημεν αὐτῶν ἐπιδεξαμένων τὸ πρὸς ἡμᾶς φιλότιμον, καὶ ὡδηγουμένους δὲ εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν λαμπρῶς ἐκδεξαμένων, καὶ μὴν μὲν τὴν γερουσίαν ἀπαντησάντων, ἄφθονον τὴν χορηγίαν τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ἐλέφασι παρεσχημένων, συνεξελόντων τε καὶ τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ φρουροὺς τῶν ἀγνοιῶν. ἠξιώσαμεν καὶ ἡμεῖς τούτων αὐτοὺς ἀμείψασθαι, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἀναλαβεῖν καταφθαρμένην τοῦ τῶν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους συμπιπτόντων, καὶ συνοικίσαι τῶν διεσπαρμένων εἰς αὐτὴν πάλιν συνελθόντων. πρῶτον δὲ αὐτοὺς ἐκρίναμεν ἀξιοῦν τὸν εὐσέβειαν ἐπιδείξειν τὴν εἰς τὰς θυσίας σπανιζόντων, κτηνῶν πρὸς θυσίαν καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου, καὶ λιβάνου, ἀγνεύοντος τιμῶν, μυρεψῶν τε, καὶ στεμμάτων ἀρτάβας ἱερὰς τῶν σπερμάτων νόμον, πυρῶν μεδίμνους αυ ξ, καὶ ἁλῶν μεδίμνους τοὺς ε. πλείονας δὲ αὐτῆς τῆς βουλομένους καθῶς ἐπέσταλκα, καὶ τὸ ἐπὶ τὸ ἱερὸν ἀπεργασθῆναι ἔργον, τάς τε στοὰς καὶ ἔτι ἕτερον οἰκοδομῆσαι δεῖ. ἡ δὲ τῶν ξύλων ὕλη, καταχομιζέσθω ἐξ αὐτῆς τῆς Ἰουδαίας, ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, καὶ ἐκ τοῦ Λιβάνου, μηδενὸς πεισομένου τέλους. ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐπισκευὴν δεῖ.

A non aliter qvam navis fluctibus utrinqve oppugnata, inter prosperam & adversam Antiochi fortunam jactatæ. Tandem victor Antiochus Judæam suæ ditioni adiecit. Defuncto vero Philopatore, filius ejus magnum exercitum, duce Scopa, misit in Cœlesyriam: qvi & multas ejus urbes & nostram gentem vi in potestatem ejus retraxit. Aliqvanto autem post Antiochus ad fontes Jordanis cum Scopa prælio congressus fit superior: cumqve recepisset occupatas a Scopa urbes Cœlesyriæ simul & Samariæ, Judæi qvoqve ultro deditionem fecerunt: receptumqve intra mœnia ejus exercitum & elephantos liberaliter aluerunt: & oppugnantibus præsidium in arce a Scopa relictum impigre auxilium tulerunt. Qvamobrem Antiochus æqvum ducens aliqvam Judæis pro studio suarum partium referre gratiam, scripsit ad amicos suos & duces literas, testes beneficiorum, quæ in ipsum contulerant, in qvibus etiam significabat, quomodo remunerari eos decrevit. earum exemplar subjiciam, citato prius Polybii Megalopolitæ testimonio, ex libro historiarum ejus decimo sexto: Scopas, inquit, copiarum Ptolemæi dux, ad mediterranea verso impetu, per hyemem Judæorum gentem subegit. ac paulo post in eodem libro narrat, qvomodò, victo Scopa, Antiochus Bataneam, Samariam, Gadara, & Abila recepit: moxqve Judæi, qui Hierosolyma & celebre ejus loci templum incolunt, ad eum defecerunt: de quo cum multa essent dicenda, ait se id in aliud tempus differre. & hæc quidem Polybius. nos autem narrationem continuabimus, inserta hic prius Antiochi epistola. Rex Antiochus Ptolemæo S. Quoniam Judæi mox, ut regionem eorum fumus ingressi, studium erga nos suum declaraverunt, & in urbem suam venientes splendide exceperunt, senatu obviam progresso, exercituiqve nostro & elephantis copiose victum præbuerunt, & cum eo simul præsidium Ægyptiorum in arce expugnaverunt: visum est nobis gratiam aliqvam eis reponere, & urbem eorum refovere variis calamitatibus affectam, & in pristinam frequentiam restituere, revocatis in eam, qui nunc dispersi sunt habitatoribus. ac primum decrevimus pietatis ergo præberi eis in precium pecudum mactandarum, vini, olei, thuris, argenteorum viginti millia, & ad similam secundum provincialem legem tritici medimnos mille quadringentos sexaginta, & salis medimnos trecentos septuagintaquinqve, voloque, ut hæc eis præbeantur ita, ut mandavi: &, quod deest templo, absolvatur, sive porticus sive quid aliud ædificare opus fuerit. lignorum autem materies comportetur tam ex ipsa Judæa quam ex aliis gentibus & ex Libano, immunis a vectigalibus: quæ immunitas & aliis rebus conceditur ad apparatum atqve ornatum templi pertinentibus.

Permittitur etiam eis, ut omnes vivant juxta A
leges patrias: & remittitur senatoribus, sacer-
dotibus, scribis templi atqve cantoribus tribu-
tum, qvod penditur pro capite, & aurum coro-
narium, & si qvod est tributum aliud. Et ut eo
citius urbs freqventetur habitatoribus, conce-
do omnibus, qui nunc eam habitant, quive ante
hyperberetæum mensem eo se habitatum con-
tulerint, immunitatem omnium tributorum, B
usqve in triennium: remittimusqve eis in po-
sterum tertiam partem tributorum, in præteri-
torum damnorum compensationem. Et qvot-
qvot ex urbe abrepti serviunt, & ipsos & natos
eorum volumus esse liberos, ac bona quoqve
eis restitui jubemus. Vale. Nec contentus hanc
epistolam scripsisse, edictum etiam in honorem
templi per totum suum regnum proposuit tale:
Nemini alienigenæ liceat intra septa templi in- C
gredi contra voluntatem Judæorum, sed solis
hoc facere fas sit, qui juxta præscriptum legis pa-
triæ purificati prius fuerint. Nemo etiam in ur-
bem carnes eqvinas aut mulinas inferat, nec asi-
ni sive feri sive domestici, nec pantheræ aut vul-
pis aut leporis, aut cujusvis omnino ex his ani-
malibus, quæ Judæis vetitum est attingere, ac
neqve pelles eorum inferre liceat, aut aliquid ex D
his in urbe alere: sed tantum solitas more ma-
jorum mactare victimas, quibus Deus litari sibi
vult. qui vero aliquid contra edictum hoc fe-
cerit, trium millium drachmarum argenti mul-
tam luat sacerdotibus. Idem rex amplum pie-
tatis ac fidei nobis præbuit testimonium, quo
tempore qvosdam per Phrygiam ac Lydiam no-
vis rebus studere comperit. Zeuxidem enim
amicum præcipuum, in superioribus satrapiis E
ductantem exercitum, jussit quosdam e nostra-
tibus apud Babylonem degentibus in Phrygi-
am mittere, scribens in hunc modum. Rex An-
tiochus Zeuxidi patri salutem. Si vales, bene est,
ego quoque valeo. Quia quosdam in Phrygia
& Lydia res novas moliri audio, videtur hoc
negotium curam meam deposcere. Quapropter
consultis de hac re amicis, placuit mihi, ex his F
Judæis, qui Babyloniam ac Mesopotamiam in-
colunt, duo millia familiarium cum tota supelle-
ctili eo traducere, & locis opportunis per præsi-
dia disponere. Persvasum enim habeo, illos
fore nostrarum rerum custodes benevolos: tum
quia cæleste numen pie colunt, tum quia fides
eorum & promptum obsequium etiam majorum
nostrorum comprobatur testimoniis. Volo igi-
tur, ut eos, licet difficile videatur, traducas, polli- G
citus libertatem viventi di propriis legibus. per-
ductis deinde ad jam dicta loca tum ad ædifican-
das domos assignabis areas, tum agros ad colen-
dum arvis & vinetis idoneos: immunitatemq; da-
bis in decennium, ne quid pendere cogantur ex
annuis terræ proventibus. & donec ipsorum
agri fruges protulerint, demensum frumentum
accipiant in servorum alimoniam: ac reliquis quoque tribuatur quantum satis est, ut beni-
gne a nobis habiti alacriores sint in nostris negotiis. Cura autem, ne quis molestus sit ei po-
pulo. Vale. Atqve hactenus de Antiochi magni erga Judæos benevolentia dixisse sufficiat.

πολιτεύεσθωσαν ὑπ πάντες οἱ ἐκ τ ἐθνους κ τὰς πατρί-
ους νόμους. ἀπολυέσθω δ ἡ γερουσία καὶ ἱερεῖς καὶ
γραμματεῖς τ ἱερου καὶ ἱεροψάλται, ὧν ἀπὸ τῆς
κεφαλῆς τελοῦσι, καὶ τ στεφανίτου φόρου, καὶ τ
ἀπὸ τῶν ἄλλων. ἵνα δ ταχιον ἡ πόλις κατοικισθῇ, δί-
δωμι τοῖς γενυῦ κατοικοῦσι κ κατελθοῦσιν, ἕως
ὑπ ἐσπερετταίου μηνὸς, ἀτελεῖς εἶναι μέχρι τριῶν ἐτῶν.
ἀπολυομδν δ κ εἰς τὸ λοιπὸν αὐτοὺς ἀ τρίτε μέρους τ
φόρων, ὡς τ αὐτῶν ἐπανορθωθησομένων τὴν βλάβην. κ
ὅσοι ἐκ τῆς πόλεως ἁρπασθέντες δεδλώκασιν, αὐτοὺς τ
τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ἐλευθέρους ἀ-
φίεμεν, καὶ τὰς οὐσίας αὐτοῖς ἀποδιδόσθαι κελεύομεν.
ἡ μὲν σὴ εὐσέβεια, ταῦτα φανερὸν ἐποίησε. στηλωσαν δ καὶ
τὸ ἱερὸν, γράμμα κ πᾶσαν τὴν βασιλείαν ἐξέθη-
κε, φανερὸν ποιοῦν τάδε. μηδενὶ ἐξὸν εἶναι ἀλλοφύλῳ εἰς
τὸν φραγέλλιον εἰσπορεύεσθαι ἱερᾶ, τ ἀπηγορευμένων τοῖς ἰ-
δαίοις, εἰμὴ οἷς ἂν ἀγνισθεῖσιν ἐπὶ ἔθιμον κ τὸν πά-
τριον νόμον. μηδ εἰς τὴν πόλιν εἰσφερέσθω ἵππεια
κρέα, μήτε ἡμιόνεια, μήτε ἀγρίων ἀλόγων καὶ ἡμέρων,
παρδάλεών τε καὶ ἀλωπέκων καὶ λαγωῶν, κ καθό-
λου πάντων τῶν ἀπηγορευμένων ζώων τοῖς ἰουδαίοις. μη-
δὲ τὰς δορὰς εἰσφέρειν ἐξεῖναι, ἀλλὰ μηδὲ τρέφειν τι
τούτων ἐν τῇ πόλει. μόνοις δ τοῖς προγονικοῖς θύμασιν
ἀφ ὧν καὶ τῷ θεῷ δεῖ καλλιερεῖν, ἐπιτρέπεσθαι
χρῆσθαι. ὁ δ τούτων τι παραβὰς, ὑποτιννύετω τοῖς ἱε-
ρεῦσιν, ἀργυρίου δραχμὰς τρισχιλίας. ἔγραψε δ
μαρτύρων ἡμῶν δ᾽ εὐσέβειαν τε κ πίστιν ἰσχυκὼς, νεωτερίζον-
τας τοὺς κ τὴν Φρυγίαν, κ Λυδίαν ἐπύθετο. καθ ὃν
καιρὸν, ἐν ταῖς ἄνω σατραπείαις κελεύων ζεῦξιν τὸν
αὐτοῦ στρατηγὸν κ ἐν τοῖς μάλιστα Φίλων πέμψας τινὰς
τ ἡμετέρων ἐκ Βαβυλῶνος εἰς Φρυγίαν, γράφει ἐ-
τως. Βασιλεὺς ἀντίοχος Ζεύξιδι τῷ πατρὶ χαίρειν.
εἰ ἐρρώσαις εὖ ἂν ἔχοι. ὑγιαίνω δ κ αὐτός. πυθόμε-
νος τοὺς ἐν Λυδίᾳ κ Φρυγίᾳ νεωτερίζοντας, μεγά-
λης ἀπιστροφῆς ἡγησάμενόν τοῦτό μοι δεῖσθαι. κ βουλευ-
σαμένῳ μοι μ τ φίλων τὰ δέοντα ποιεῖν, ἔδοξεν εἰς τὰ φρά-
σαι καὶ τὰς ἀναγκαιοτάτας τοπαρχίας τ ἀπὸ τῆς μεσο-
ποταμίας καὶ Βαβυλωνίας ἰουδαίων οἴκους διχιλίους
σὺν ὁπλοκτῇ μεταγαγεῖν. πέπεισμαι γὰρ εὐνους αὐ-
τοὺς ἔσεσθαι τῶν ἡμετέρων φύλακας, διά τε τὴν πρὸς
τὸν θεὸν αὐτῶν εὐσέβειαν, κ μαρτυρομένους δ᾽ αὐτοὺς
ὑπὸ τ προγόνων εἰς πίστιν οἶδα, κ προθυμίαν εἰς ἃ
προκαλοῦμαι. βούλομαι τοίνυν καίπερ ἐγγώδους
ὄντος δ μεταγαγεῖν, ὑποχόμενος νόμοις αὐτοὺς
χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις. ὅταν δ᾽ αὐτοὺς ἀγάγῃς εἰς τοὺς προ-
ειρημένους τόπους, εἰς τε οἰκοδομὰς οἰκιῶν δῶσεις αὐτοῖς
τόπον ἑκάστῳ, κ χώραν εἰς γεωργίαν ἐ φυτείαν ἀμ-
πέλων. ἐ ἀπολεῖς τ ἐκ τῆς γῆς καρπῶν ἀνήσεις δ᾽ ἐπὶ ἔτη
δέκα. μετρείσθωσαν δ κ αἱ χρεῖαι ἐν τοῖς ὡρισμένοις τῆς γῆς
ἄρτοις λαμβάνουσιν, σῖτον εἰς τὰς τ θρεμμάτων διά-
τροφάς. διδόσθω δ καὶ τοῖς εἰς τὰς χεῖρας ἐμπεσοῦ-
σι τὰ σύμπαντα χρεῖα, ἵνα τῆς παρ ἡμῶν τυγχάνοντες φι-
λανθρωπίας, προθυμότερον παρέχωσιν αὐτοὺς περὶ τὰ ἡμέτερα. προνοεῖσθαι δ καὶ τοῦ ἱε-
ροῦ κ τὸ θέμενον, ὅπως ὑπὸ μηδενὸς ἐνοχλῆται. περὶ μὲν οὖν
τῆς ἀντίοχου φιλίας τοῦ μεγάλου
πρὸς ἰουδαίους ταῦτα. ἡμῖν δ᾽ ἀποχρώντως εἰρήσθω.
μ δ

μὴ ἢ ζῶντα φιλίαν καὶ συνθήκας πρὸς τὸν Πτολεμαῖον συν- A Post hæc amicitia Ptolemæo conjunctus est & fœ-
πεχῶς ἐποιήσατο, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν θυγατέρα Κλεο- dere, data in matrimonium Cleopatra filia, &
πάτραν πρὸς γάμον, καὶ χωρίσας αὐτῷ τῆς κοίλης concessa dotis nomine Cœlesyria, una cum
Συρίας καὶ Σαμαρείας καὶ Ἰουδαίας καὶ Φοινίκης, Φέρε- Phœnice, Judæaqve & Samaria, divisisqve in-
τῆς ἐνομαλὰ. καὶ διαιρεθέντων εἰς ἀμφοτέρους τοὺς Βα- ter utrumqve regem vectigalibus, optimates
σιλέας τοὺς φόρους, τοὺς ἰδίους ἕκαστοι τῶν Ἱεροσολυμιτῶν suæ quisque patriæ exactionem eorum redime-
πατρίους φορολογεῖν, καὶ συναθροίζοντες τὸ περιττεῦον bant, & collecta, quæ imperata esset, pecunia,
μέρος κεφάλαιον, τοῖς βασιλεῦσιν ἐτέλουν. ἐν τούτῳ conferebant eam in regium ærarium. Per ea
τῷ χρόνῳ Σαμαρεῖς εὖ πράττοντες πολλὰ τοὺς Ἰουδαίους B tempora Samaritæ rebus fecundis elati, sæpe Ju-
ἐκάκωσαν, τήν τε χώραν αὐτῶν πορθοῦντες, καὶ σώματα dæos infestabant agros vastando, & abducendo
διαρπάσαντες. ἐγένετο δὲ τοῦτο μάλιστα ἐπὶ τῆς ἱερέως ὄνίου πο- in captivitatem homines, maxime sub Onia Pon-
λλῆ αὐτοῦ ἀδελεαζάρου, τοῦ δὲ ἱερωσύνην ὁ θεῖος tifice. Post obitum enim Eleazari Manasses ejus
αὐτοῦ μανασσῆς ἔλαβε. μετὰ δὲ καταστροφὴν τοῦ βίου, patruus pontificatum assumpsit, quo defuncto,
ὀνίας τὴν τιμὴν ἐδέξατο, σίμωνος υἱὸς ὢν δικαίου Onias successit in sacerdotium, Simonis Justi
λεγομένου. σίμων δὲ ἦν ἀδελφὸς ἐλεαζάρου κα- filius, quem Simonem Eleazari fratrem fuisse
θὼς πρόσθεν. ἦν δὲ ὁ ὀνίας, βραχὺς καὶ τῷ διανοίᾳ, diximus.
καὶ χρημάτων ἥττων, καὶ διὰ ταῦτα τὸν ὑπὲρ δὲ λαοῦ Is Onias pusillanimis erat, & avarus: quæ IV.
φόρον, ὃν τοῖς βασιλεῦσιν οἱ πατέρες αὐτοῦ ἐτέλουν C causa fuit, ut tributum, quod pro populo majo-
ἐκ τῶν ἰδίων, τάλαντα ἑκατὸν ἀργυρίου μὴ δοὺς, εἰς ὀργὴν res ejus de suo solebant regi pendere, talenta ar-
αὐτὸν τὸν βασιλέα πολεμῶν Εὐεργέτην, ὃς καὶ πα- genti viginti non solvendo, ad iram commove-
τὴρ δὲ Φιλοπάτορος, καὶ πέμψας εἰς ἱεροσόλυμα rit Ptolemæum Evergetem patrem Philopatoris.
πρεσβευτὴν, ἠπείλει τὸν ὀνίαν, εἰ μὴ ἀποδίδοι τοὺς Φό- Qui, misso Hierosolyma legato, incusabat Oni-
ρους. καὶ ἠπείλει κληρεχήσειν αὐτῶν τὴν γῆν, εἰ am, quod tributum non redderet: minabatur-
μὴ ἀπολαβὼν, ἐπέμψε τοὺς ἐκκιήσοντας στρατιώτας. ἀ- que, ni faceret, regionem ejus militibus suis se
κούσαντες δὲ τοῦ βασιλέως οἱ Ἰουδαῖοι σπουδῇ ἐγένοντο, τὸν δὲ ὀνίαν οὐδὲν τούτων ἐδυσώπησε διὰ τὴν φιλο- D divisurum, & novas colonias eo deducturum,
χρηματίαν. quod audientes Judæi, perterriti sunt, licet Oni-
as perfricta fronte hæc contemneret, nihil curans
præter pecuniam.

Κεφάλαιον δ'.

Ἐκ τῆς ἡλικίας αὐτοῦ χάρις ἐπανέρθωσις τοῦ ἰωσήπου καὶ τωβίου, πεσσαμμὺς φιλίαν πρὸς πτολεμαῖον.

CAP. IV.

Josephus Tobiæ filius imminentem Judæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo regi factus.

Ἰώσηπος δὲ τις, νέος μὲν ἐπὶ τῇ ἡλικίᾳ, ἀλλὰ σε- E JOsephus autem quidam ætate juvenis, sed ho-
μνότητι καὶ φρονήσει καὶ δικαιοσύνῃ δόξαν ἔχων πα- neste, prudentia, justitia inter Hierosolymitas celebris, Tobia patre natus e sorore
ρὰ τοῖς ἱεροσολυμίταις. τωβίου μὲν πατρὸς, ἐκ δὲ τῆς Oniæ pontificis, cum indicio matris cognovisset
ὀνίου δὲ ἀρχιερέως ἀδελφῆς γεγονὼς, δηλωσάσης αὐτῷ de adventu legati, forte enim in Phichola natali
τῆς μητρὸς τὴν τοῦ πρεσβέως παρουσίαν, ἔτυχε δὲ αὐτὸς vico aberat, veniens in urbem invectus est in
ἀποδημῶν εἰς φιχόλαν κώμην ἐξ ἧς ὑπῆρχεν, ἐλθὼν Oniam, qui non curaret securitatem publicam,
εἰς τὴν πόλιν, ἐπετίμησε τῷ ὀνίᾳ, μὴ περὶ μὲν τὴν sed modo pecuniis parcens, cõjiceret in pericu-
ἀσφάλειαν τῶν πολιτῶν, ἀλλ' εἰς κινδύνους τὸ ἔθνος βάλ- lum populum, a quo & reipublicæ administrationem & pontificalem honorem acceperat. Quod
λοιμένου πρεσβείᾳ δι' τὴν τῶν χρημάτων ἀποστέρησιν, δι' F si tanto amore pecuniæ teneretur, ut propter
ἃ καὶ τὸν λαὸν τὴν παρουσίαν λαβεῖν αὐτὸν ἔλεγε, καὶ τῆς eam sustineat & patriam & cives in discrimen
δὲ ἱερατικῆς τιμῆς ἀπεστέρει. εἰ δ' ἐρωτικῶς ἔτους adduci, iret saltem ad regem; & precibus obti-
ἔχοι τὰ χρήματα, ὡς δι' αὐτὸ καὶ τὴν πατρίδα, κιν- neret ab eo vel totam, vel partem aliqvam ejus
δυνεύουσαν ἰδεῖν ἐκτομένην, καὶ πᾶν ὁποιοῦν παθόντας pecuniæ. Onia vero dicente, neque principatũ
αὐτοὺς τοὺς πολίτας, συνεβούλευσεν ἀπελθόντα πρὸς se morari, & pontificatum etiam, modo liceat,
τὸν βασιλέα, δεηθῆναι. αὐτὸς ἢ πάντων αὐτῷ συγ- libenter se depositurum: neque iturum ad re-
χωρήσαι τῶν χρημάτων ἢ μέρους. δεῖ γὰρ οὐ μετὰ G gem, qvum nihil curet hoc negotium: rogavit
ἀρχιερεῖ μόνον ἀποκεκαμμένου, καὶ τὸν δὲ ἱερωσύ- Josephus, num ipsi permitteret legationẽ publi-
νην δι' εὐθυμίαν ἐπίμους ἔχειν ἀποδέδεται λέγοντος, cam susc ipere. Quo annuente, ascendit in tem-
μὴ ἀναβῆναι πρὸς τὸν βασιλέα, μέλειν γὰρ οὐ- plum, &, advocata concione, hortatus est eos,
δὲν αὐτῷ περὶ τούτων, εἰ πρεσβεύειν αὐτῷ πρὸς τὸν ne terreantur Oniæ sui avunculi negligentia,
πτολεμαῖον συγχωρῇ τὸν δὲ ἔθνους, ἐπηρώτησε. sed, missa mœstitia, meliorem securitatis spem
φήσαντος δὲ ἐπιτρέπειν, ἀναβὰς εἰς τὸ ἱερὸν ὁ ἰώσηπος, concipiant. Seipsum enim iturum legatum ad
καὶ συγκαλέσας τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, μη- regem, & causam eorum bona fide acturum,
δὲν παραπλεῖσθαι μηδὲ φοβεῖσθαι παρὰ τὴν ὀνίου τοῦ persvasurumqve ei, quod irascatur immerito
θείου περὶ αὐτῶν ἀμέλειαν. ἀλλ' ἐν ἀδείᾳ τῶν ὑπὸ regi, & causam eorum bona fide acturum, persvasurumqve ei, quod irascatur immerito
τῆς συμφορᾶς ἐλπίδος βελτίονα αὐτοὺς ἔχειν ἠ- βασιλέα, καὶ πείσειν αὐτὸν ὅτι μηδὲν ἀδικοῦσιν.
ξίου. πρεσβεύσειν γὰρ αὐτὸς ὑπαγγέλλετο πρὸς τὸν

Qvibus auditis, plebs gratias egit juveni. Ipse A vero egressus ex templo legatum regium excepit hospitio, & donatum pretiosis muneribus, lauteqve per aliqvot dies acceptum, præmisit ad regem, dicens se quoque mox secuturum. Jam enim magis etiam quam ante accensus erat ad eam profectionem, quia legatus hortatus fuerat, ut in Ægyptum veniret, operamqve suam obtulerat: effecturum enim se, ut, quicquid opus haberet, a rege impetraret facile. Vehementer enim captus est liberalibus honestissimi juvenis moribus. Cæterum reversus in Ægyptum, denarravit regi Oniæ ingratitudinem, multum interim prædicata Josephi bonitate: qvem brevi venturum ajebat, & patrocinaturum populo, cujus curam propter pontificis segnitiem susceperit. Tantis deniqve juvenem assidue ornabat laudibus, ut & rex & regina Cleopatra erga absentem adhuc affecti essent optime. at Josephus, missis in Samariam, qui ab amicis pecuniam mutuo sumerent, satis jam instructus ad profectionem jumentis, vestibus & poculis, impensis in hæc viginti drachmarum millibus, pervenit Alexandriam. Forte fortuna ita accidit, ut illo ipso tempore ad regem venirent omnes Syriæ ac Phœnices urbium principes ad emenda vectigalia, quæ singulis annis rex vendebat oppidanorum potentioribus. hi videntes Josephum in itinere, deridebant ejus tenuitatem & inopiam. qui cum apud Alexandriam audisset, Memphi Ptolemæum esse, profectus est illi obviam. Sedente autem rege in curru una cum regina & Athenione amico (is erat, qui legatus Hierosolymis hospitio Josephi usus fuerat) conspicatus eum Athenio mox regi notum reddidit, dicens hunc esse illum juvenem, cujus bonitatem ac liberalitatem Hierosolymis revertsus tantopere prædicaverat. Tum Ptolemæus & prior eum salutavit, & currum jussit conscendere. quo facto, Oniam accusare cœpit. At Josephus: Danda est, inquit, senectuti venia. Scis enim, quod senes & pueri eundem habent animum. Nos autem juvenes officio nostro non deerimus, ut nihil de nobis merito possis conqveri. Ex hoc primo colloquio rex, degustata juvenis civilitate, adeo cœpit eum amare, ut juberet eum diversari in regia, & qvotidie suæ mensæ adhiberet. quod cum primates Syrorum viderent apud Alexandriam, indigne ferebant. Cumqve dies auctionis venisset, qua addicenda erant vectigalia, licitabantur ea nobiles suæ quisque patriæ: & cum octo millia talentorum colligerentur e vectigalibus Cœlesyriæ Phœnicesqve & Judææ ac Samariæ, accedens Josephus culpabat illos licitatores, tanquam de composito tam parvum regi precium promitterent. Se enim paratum duplum numerare, relictis regi damnatorum confiscationibus, qvæ prius publicanis solebant accedere. Rege vero libenter hæc audiente,

καὶ τὸ μὲν πλῆθος τούτων ἀκούσαν, πολλὰς εἰς τὸν B ἰώσηπον. καλέσας δ' αὐτὸς ὁ τῶν ἱερῶν, ξενίᾳ τε φιλοφρόνως δέχεται τὸν τῶν Ἰουδαίων καὶ Πτολεμαίου πεπρεσβευκότα. ὁ δὲ ἡσθεὶς αὐτὸν πολυτελέσι δωρεαῖς, καὶ ὅτι πολλὰς εἰσάγοιτο φιλοτίμως ἡμέρας. πρεσβεύσαντα πρὸς τὸν βασιλέα, φράσας αὐτῷ, καὶ αὐτὸν ἀκολουθήσειν. ἐπὶ μᾶλλον ἐγένετο προθυμος πρὸς τὴν ἄφιξιν τὴν τοῦ βασιλέα, καὶ πρεσβεύσαντα προτρεψάμενος, καὶ παρορμήσαντος εἰς αἴγυπτον ἐλθεῖν, καὶ πάντων ὧν ἂν δέηται τοῦ θεοῦ καὶ Πτολεμαίου τυχεῖν αὐτὸν ποιήσειν. προθυμότατον αὐτὸν καὶ τὸ σεμνὸν ἦθος, λίαν ἠγάπησε. καὶ ὁ μὲν πρεσβευτὴς ἐλθὼν εἰς τὴν αἴγυπτον, ἀπήγγελε τῷ βασιλεῖ τὴν τοῦ ὀνίου ἀγνωμοσύνην, καὶ ὡς αὐτὸν ἰώσηπος χρηστότητος ἐδήλωσε, καὶ ὅτι μέλλοι πρὸς αὐτὸν ἥξειν, τοῦ θεοῦ παρόντος τὰ ἁμαρτήματα τῷ πλήθει. εἶναι γὰρ αὐτὸ πρεσβύτην. ἁμέλει τοσαύτην ὑπὲρ τῶν ἐγχωρίων καὶ νεανίσκου διατέλεσε χρόνον περουσίαν, ὡς τε καὶ τὴν βασίλειαν, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κλεοπάτραν, προθυμεῖσθαι οἰκείως C ἔχειν πρὸς τὸν ἰώσηπον ἔτι παρόντα. ὁ δὲ ἰώσηπος ἀναπεμψάμενος πρὸς τοὺς φίλους εἰς συμάρειαν, καὶ δανεισάμενος ἀργύριον, καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀποδημίαν ἐπιτηδεύματα ἐσθῆτας τε καὶ σκεύη καὶ ὑποζύγια, καὶ περὶ εἰς μυρίας δραχμὰς ἀναλώσας, εἰς ἀλεξάνδρειαν παρεγένετο. ἔτυχε δὲ κατὰ σκέψιν τὴν ἡμέραν πάντας ἀναβαίνειν τοὺς ἐπὶ πόλεων τὰς συρίας καὶ φοινίκης πρώτους καὶ ἄρχοντας, ἐπὶ τὰ τελῶν ὠνήν. κατ' D ἐτος δὲ ταῦτα τοῖς δυνατοῖς τῶν ἑκάστη πόλει ἐπέτρεπεν ὁ βασιλεύς. ἐρώντες οὖν ἔτοι καὶ τὴν ὁδὸν τὸν ἰώσηπον, ἐχλεύαζον ὅτι πενία καὶ λιτότητι. ὡς δὲ εἰς τὰ ἀλεξάνδρειαν ἀφικόμενος, ἐν μέμφει τὸ βασιλέα πολεμῶν ἥκοντα ὄντα, ἐπανήσειν ἔμελλεν αὐτοῦ. καθεζομένου δὲ βασιλέως ἐπὶ ὀχήματος μετὰ γυναικὸς, καὶ ἀθηνίωνος φίλου, ὅτος δὲ ὁ πρεσβεύσας εἰς ἱεροσόλυμα καὶ ὢν ἰώσηπον ξενιωθεὶς, E ἰδὼν αὐτὸν ἀθηνίων, εὐθὺς ἐπέσκηψε τῷ βασιλεῖ γνώριμον, λέγων ὅτι νέανα, ὃν δὲ ὁ ἰώσηπος ἱεροσολύμων ἀπήγγειλεν ὡς ἀγαθός τε εἴη καὶ φιλοτιμος νεανίσκος. ὁ δὲ πτολεμαῖος, πρῶτος τε αὐτὸν ἠσπάσατο, καὶ ἀναβαίνειν ἐπὶ τὸ ὄχημα παρεκάλεσε. καθεζόντος δὲ τὸ ὀνίου πρατομένων ἤρξατο ἐγκαλεῖν. ὁ δὲ συγγινώσκειν φησὶν αὐτῷ καὶ τὸ γήρας. ἀναλαμβάνειν γὰρ πάντως, ὅτι καὶ τοὺς πρεσβύτας καὶ τὰ νήπια τὸν αὐτὸν διανοιαν ἔχειν συμβέβηκε. ἡμῶν δὲ F ἔργοις τῶν νέων ἄπαντα, ὡς τε μηδὲν ἐπιτάσσειν. ἡδέως δὲ ὅτι τῇ χάριτι καὶ ἐντραπελίᾳ τοῦ νεανίσκου, μᾶλλον αὐτὸν ὡς ἤδη πεπειραμένος ἠσπάζοντο, ὡς ἔντε τοῖς βασιλείοις αὐτὸν κελεύσας συνδιαπαφθαι, καὶ καθημέραν ὅτι τὸ ἑστιάσεως τὸ ἰδίας ἔχων γινόμενον δὲ ἐν ἀλεξανδρείᾳ τοῦ βασιλέως, ἰδόντες οἱ πρῶτοι τῆς συρίας συγκαλεσόμενον αὐτῷ τὸ ἰώσηπον, ἀηδῶς ἔφερον. ἑστάσης δὲ τὸ ἡμέρας καθ' ἣν ἔμελλε τὰ τέλη πιπράσκεσθαι τῶν πόλεων, ἠγόραζον οἱ τῆς ἀξιώματος ἐν τῇ πατρίδι. φέροντες εἰς ὀκτακισχίλια δὲ τάλαντα συναθροιζομένων τὰ τῆς κοίλης συρίας τελῶν, καὶ τὰ τῆς φοινίκης καὶ ἰουδαίας, σὺν τῇ σαμαρείᾳ, προσελθὼν ὁ ἰώσηπος, τοὺς μὲν ὠνησομένους διέβαλλεν ὡς συνθεμένους ὀλίγην αὐτῷ τιμὴν ὑφίεσθαι τῶν τελῶν. αὐτὸς δὲ ἀνταδώσειν, δώσειν ἐπαγγέλλεται. καὶ τῶν ἁμαρτόντων εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, τὰς οὐσίας ἐκπέμψειν αὐτῷ. καὶ χαρὰ καὶ πρὸ τοῖς τέλεσι συνεπράσκετο. τοῦ δὲ βασιλέως ἡδέως ἀκούοντος καὶ ὡς

καὶ ὡς αὔξοιτο τῷ περισσῷ αὐτοῦ καλοκἀγαθίᾳ τὴν
ὠμότητα τῶν τελῶν ἐκείνων φήσαντος, ἐρομένῳ εἰ καὶ δι-
ὰ, ἅτοις ἐγγυησομένους αὐτὸν ἔχει δοῦναι, σφόδρα
αὐτοῖς ἀπεκρίνατο, δώσω γὰρ ἔφην ἀνθρώπους ἀγα-
θοὺς τε καὶ καλοὺς, οὓς οὐκ ἀπιστήσετε. λέγειν δὲ τούτους
αὖτις αὐτοὺς ἐκέλευεν, αὐτὸν, ἔφην, ὦ βασιλεῦ σε, καὶ τὴν
γυναῖκα τὴν ἐμὴν, ἑκάτερα μέρους ἐγγυησο-
μένους δίδωμί σοι. γελάσας δὲ ὁ πτολεμαῖος, συνε-
χώρησεν αὐτῷ δίκαια τῶν ὁμολογουμένων, ἔχειν τὰ τέ-
λη. ὁ δὲ σφόδρα τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν
ἀθροίσας ἐλύπησεν, ὡς παραδοκιμηθέντας. καὶ
ὑπὸ ἐπαινήσαν εἰς τὰς οἰκείας ἕκαστοι πατρίδας μετ'
ἀσφαλείας. ὁ δὲ ἰώσηπος λαβὼν παρὰ τοῦ βασιλέως πε-
ζοὺς στρατιώτας διακοσίους, ἠξίωσε γὰρ τινὰ βοηθείαν λα-
βεῖν, ἵνα τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι καταφρονοῦντας ἔχῃ βιά-
ζεσθαι. καὶ διανισάμενος ἐν ἀλεξανδρείᾳ, παρὰ τῶν
φίλων τοῦ βασιλέως τάλαντα πεντακόσια, εἰς συνήθειαν
ἐχρήσατο. ἦλθε δὲ καὶ εἰς ἀσκάλωνα, καὶ τοὺς φόρους
ἀπαιτῶν τοὺς ἀσκαλωνίτας, ἐπεὶ μηδὲν ἐβούλοντο δι-
δόναι, ἀλλὰ καὶ παρεσκεύαζον αὐτὸν, συλλαβόντες αὐτῶν
τοὺς πρώτους ὡς ἔκτεινε, ἀπέκτεινε, καὶ τὰς οὐ-
σίας αὐτῶν εἰς χίλια τάλαντα, ἀθροισθείσας ἐπέμψε
τῷ βασιλεῖ, δηλῶν αὐτῷ καὶ τὰ γεγενημένα. θαυμά-
σας δ' αὐτὸν ὁ πτολεμαῖος ἐπὶ φρονήματος, καὶ τῶν
πεπραγμένων ἐπαινέσας αὐτὸν, ἔφησεν αὐτῷ περὶ
ὧν βούλεται. ἔτι ἀκούσαντες οἱ σύνεγγυς καταπλά-
γησαν, καὶ τὸ δόγμα τῆς ἀπειθείας χαλεπὸν ἔχοντες τοῖς ἀσκαλωνίταις ἄνδρας ἀνῃρημένους, ἀνοί-
γοντες τὰς πύλας ἐδέχοντο προθύμως τὸν ἰώσηπον καὶ
τοὺς φόρους ἐτέλουν. ἐπιχειρούντων δὲ καὶ σκυθοπολι-
ταῖς ὑβρίζειν αὐτὸν, καὶ μὴ παρέχειν τοὺς φόρους αὐτῷ,
ὡς μηδὲν ἀμφισβητοῦντες ἐτέλουν, καὶ τούτων δοκησί-
μους τοὺς πρώτους, τὰς οὐσίας αὐτῶν ἀπέσυλε τῷ βασι-
λεῖ συναγαγὼν πολλὰ χρήματα καὶ κέρδη ποιήσας
μεγάλα, οὐκ ὀλίγα τῶν τελῶν, εἰς τὸ ἀφανὲς τῷ
βασιλεῖ παρέχεσθαι αὐτῷ δυνάμενον τῆς ἕξεως κατεχρήσατο, τῷ
ἀφορμὴν αὐτῶν καὶ τὴν εὐδοξίαν τῆς τότε δυνάμεως τη-
ρῶν, φρόνιμον ἡγούμενος, ἐξ αὐτῶν ὧν αὐτὸς ἐκέκτητο.
πολλὰ γὰρ εὐτυχήσας τῷ βασιλεῖ καὶ τῇ κλεοπάτρᾳ δῶ-
ρα ἔπεμψε, καὶ τοῖς φίλοις αὐτῶν, καὶ πᾶσι τοῖς περὶ τὴν
αὐλὴν δυνατοῖς, ὠνούμενος. ἀφ' τούτων τῷ εὐνοίαν τ'
παρ' αὐτῶν ἀπελάυσε καὶ ταύτης τ' εὐδοκιμήσεις, ἐπ' ἔτη κδ'.
πατὴρ μὲν ἦν αὐτῷ ἐκ μιᾶς γυναικὸς, παίδων ζ'.
ἐκπεμφθεὶς δὲ καὶ τὸ ἀδελφῷ σολυμίᾳ θυγατρὸς ἐ-
ναύρχανον ὄνομα. γαμεῖ δὲ παῖδα ἐξ αὐτῆς παιδίον.
καὶ τὸ ἀδελφῷ πορεύεται εἰς ἀλεξάνδρειαν ἐλθὼν ἄγοντι τὴν
θυγατέρα γαμῶν ὡσὰν ἔχουσαν, ὅπως αὐτὴν συνοικήσῃ
τῷ τὸ ἐπ' ἀξιώματος ἰουδαίων καὶ δεσπόζων τῷ τοῦ βασι-
λέως, ὀρχηστρίδι εἰσελθούσης εἰς τὸ συμπόσιον εὐπρεπῶς,
ἐρᾷ τὸ ἀδελφῷ ὅτου μειρύσης, τῷ γαλαῶν αὐ-
τὴν ἔτει καὶ νόμῳ κεκωλυμένην τοῖς ἰουδαίοις ἀλλο-
φύλῳ γαμετῇ γυναικὶ, συγκρύψαντα τὸ ἁ-
μάρτημα καὶ ἀγαθὸν ἡγούμενον, τῷ χρῆσθαι αὐ-
τῇ ὡς τὸ πληρῶσαι τὸν ἐπιθυμίαν. ὁ δὲ ἀδελφὸς
ἀρθμὸς δεξάμενος τὸν ἀγαθίωνα, κοσμήσας τὴν
αὐτοῦ θυγατέρα γυνὴν τῷ ἤγαγε πρὸς αὐτὸν, καὶ συγκα-
τέκλινεν. ὁ δὲ ἰώσηπος μέθης ἀγνοήσας τὸ ἀληθὲς,
συνῆρχε τῇ τοῦ ἀδελφοῦ θυγατρί. καὶ τότε ἡμέ-
ρᾳ πολλάκις, ἡδέως σφόδρα τὸν ἔφη δὲ πρὸς τὸν
ἀδελφὸν ὡς κινδυνεύοι τὸ ζῆν ἐμὸν τῆς ὀρχηστρίδος,

A & ut amplificatori redituum furorum addicturum se promittente, rogante tamen, ecqvos fidejussores haberet, festive respondit, daturum se homines probos & honestos, quibus non gravaretur credere. Qvos ut proferret postulatus: Te, inqvit, rex, dabo, tuamqve conjugem, ut alter alteri pro me fidejubeat. Tum rex arridens permisit eum absqve fidejussione habere vectigalia. id qvod valde molestum fuit his, qvi posthabiti fuerant, non sine pudore in patriam
B revertentibus. Josephus autem, acceptis a rege duobus militum millibus, qvos ideo petierat, ut posset contumaces in urbibus vi cogere, & mutuatus Alexandriæ ab amicis regiis qvingenta talenta, profectus est in Syriam. Et cum veniſſet Ascalonem, tributumqve a civibus exigeret, & non solum nihil acciperet, sed convitiis
C etiam appeteretur: comprehensos circiter viginti eorum primates affecit supplicio: &, redactis ex eorum facultatibus mille talentis, regi eam pecuniam transmisit, indicans, quidnam egerit. Ptolemæus autem miratus ejus prudentiam, & approbato, quod egerat, permisit ei, quicqvid vellet, facere. Hoc audito, Syri, exemplo recenti castigatæ in Ascalonitis inobedientiæ territi, patentibus portis Josephum excipi-
D entes tributa solvebant. Cumqve etiam Scythopolitæ per contumaciam detrectarent imperata more solito tributa dependere, horum qvoqve necatis primatibus, facultates damnatorum ad regem misit: comparatisqve multis pecuniis, & multa lucratus ex redemptione vectigalium, his opibus ad constabiliendam præsentem potentiam usus est, prudenter existimans, optimum esse jam partam felicitatem tueri ex ipsius
E reditibus. multa namqve munera regi atqve reginæ in manum mittebat, multa etiam horum amicis & omnibus in aula potentibus, benevolentiam eorum hoc pacto sibi concilians. Usus est autem ea prosperitate per annos duos & viginti, ex una uxore procreatis septem filiis, suscepto etiam uno ex fratris Solymii filia, nomine
F Hyrcano: quam hac occasione duxit conjugem. Cum aliquando veniſſet Alexandriam cum fratre, ducente secum filiam nubilem, ut eam ibi alicui nobili Judæo nuptum traderet: cœnans cum rege, ingressam in convivium formosam saltatriculam adamavit, soliqve fratri hoc indicavit, rogans, ut qvandoqvidem lege vetaretur habere rem cum fœmina alienigena, subserviret ei, ut clam ea potiri posset. Frater vero
G libenter operam suam pollicitus, ornatam filiam suam noctu ad eum adduxit, & in lectum ejus collocavit: atqve ita parum sobrius, per errorem cum fratris filia congressus est: & cum hoc sæpius fecisset, magis etiam in amorem accensus, conqvestus est apud fratrem, quod periculum esset, ne non posset excutere amorem saltatriculæ, quam forte rex vellet ei cedere,
ἧς ἴσως οὐκ ἂν αὐτῷ ῥᾳδίως χωρήσειν τὸν βασιλέα,

Tum Solymius ait, non esse opus, ut hac de re sit anxius, licere enim ei frui amata muliere, atqve etiam uxorem eam ducere: fassus, qvod maluerit filiæ fieri injuriam, qvam fratrem tale dedecus in se admittere. Josephus, collaudata tam fraterna benevolentia, uxorem duxit ejus filiam: exeaqve genuit, qvem diximus, Hyrcanum filium. Is cum annos natus tredecim adolescens adhuc generosam & prudentem præ se ferret indolem, fratrum in se concitavit odia, qvod eos in omnibus videretur antecellere. Josephus enim volens cognoscere, qvisnam ex his ad virtutem esset idoneus maxime, unumqvemqve misit ad eos, qui tum professione disciplinarum erant celebres: illi vero propter segnitiem & laborum impatientiam indocti domum reversi sunt. Deinde minimum natu Hyrcanum cum trecentis jugis boum misit itinere septem dierum in solitudinem, ut illic fementem faceret: sed prius subtractis clamoris, quibus arator boves ad jugum solet astringere. Qvo postqvam perventum est, cum non haberet lora, contempto bubulcorum consilio, svadentium aliqvem ad patrem mittere, qvi adferret: nolensqve interim expectando eorum reditum tempus perdere, commentus est qviddam veterano duce magis dignum qvam id ætatis homine. Mactatis enim decem jugis carnes quidem in operarios distribuit: sectis autem torgoribus, & loris inde factis, juga hoc modo bubus aptavit: & hoc modo arata terra, qvam pater proscindi jusserat, fementeqve facta, domum rediit. Pater autem reversum exosculatus ob prudentiam & acumen ingenii, & quod excogitata auderet aggredi, ut solum germanum filium, magis etiam posthac amavit, indigne ferentibus reliqvis fratribus. Interea venit quidam nuncians, quod regi Ptolemæo natus sit filius: versiqve omnes Syriæ magnates cum subditis ad lætitiam, natalem pueri celebrabant, ac deinde Alexandriam gratulatum sunt profecti magno apparatu, Josepho ob ætatem jam gravantem domi manere coacto. pertentavit tamen filiorum animos, num quis ex his vellet eam profectionem suscipere: & recusantibus cæteris, quod se negarent scire mores aulicos, quomodo versandum sit cum regibus, svadentibusqve, ut Hyrcanum fratrem mitteret: libenter hoc audito, statim eum advocat: rogatqve, ecquid liberet, aut idoneum se putaret, qui ad regem salutatum accederet. qui cum prompte eam profectionem susciperet, & modica pecunia sibi opus fore diceret: velle enim se frugaliter vivere, ut decem drachmarum millia sufficiant, admodum lætatus est filii prudentia. Deinde puer, cum aliqvandiu siluisset, svasit patri, ne domo qvicqvam munerum regi mitteret: sed ut ad procuratorem suum Alexandrinum scriberet, ut pecuniam ipsi præberet ad emendum regi id, qvod inveniret pulcherrimum & pretiosissimum. Ille vero ratus decem fortasse talenta impensurum in munera, & comprobato filii consilio, scripsit procuratori Arioni,

Ἐν ἀδελφοῦ, μηδὲν ἀγωνιᾶν ὠφελαλεῖτο, ὁπόταν δὲ ἡ ἐρᾶ μὴ ἀθέμιτος, καὶ γυναῖκα ἔχειν αὐτὸν φήσαντος, καὶ παῖδες αὐτῷ φανερὸν ποιήσαντος, ὡς ἧττον μᾶλλον τὴν ἰδίαν θυγατέρα, ἢ τοιοῦτόν ἐκεῖνον ἐν αἰσχύνῃ ὑφορᾶσθαι. ἐπαινέσας αὐτὸν ὁ Ἰώσηπος τῆς φιλαδελφίας, συνῴκησεν αὐτῷ τῇ θυγατρὶ, καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἐκύησεν Ὑρκανὸν ὀνόμασε συνωνύμως. ἐπεὶ δὲ ὢν ἐτῶν ἐτος ὁ παῖς νεώτερος ἐπεδείκνυτο τὴν φυσικὴν ἀνδρίαν καὶ σύνεσιν, ὡς ζηλοτυπηθῆναι δεινῶς αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ὄντας πολὺ κρείττονα καὶ φρονήσεως δυνάμει, ἐξ ἰσωπερεῖ γνώσεως θελήσαντος τινὰς αὐτῶν ἐκ τῶν ἡλικιῶν ἀρετὴν εὐτυφῆ, καὶ καλὴν πέμψαντος πρὸς τοὺς παιδεύειν τότε δόξαν ἔχοντας, οἱ λοιπὸν μὲν ὑπὸ ῥᾳθυμίας καὶ τῆς πρὸς τὸ φιλεργεῖν μαλακίας, ἀνιέντες καὶ ἀμαθεῖς ἐπανῆκον αὐτῷ. μὴ δὲ ἐκεῖνος τὸν νεώτατον Ὑρκανὸν ὁδὸς αὐτῷ ὑπὲρ ζεύγη βοῶν, ἐξέπεμψεν ὁδὸν ἡμερῶν β΄ εἰς τὴν ἐρημίαν, ὅπερ εἰώθασι τὴν γῆν, ἀποκρύψας τοὺς ζεύγατος ἰμάντας. ὁ δὲ γενόμενος ἐν τῷ τόπῳ καὶ τοὺς ἰμάντας ἀφ' ἑχέων, τῆς μὲν τῶν βοηλατῶν γνώμης κατέλογησε, συμβαλόντων πέμπειν πρὸς τὸν πατέρα χωμιωτὰς τινὰς τῶν ἰμάντας. τὸν δὲ κρίσιν ἡγησάμενος μὴ δεῖν ἀπολλύειν πρεμνόφυλλα τοὺς ἀποκλησομένους, ἐπενόησέ τι στρατηγικὸν καὶ τῆς ἡλικίας πρεσβύτερον. καλάσας γὰρ δέκα ζεύγη, τὰ μὲν κρέα τοῖς ἐργάταις διέπεμψε· τεμὼν δὲ τὰς δορὰς αὐτῶν, καὶ ποιήσας ἰμάντας, ἐνέδυσε τὰ πρὸς τὰ ζεύγεα, καὶ ἕτερον τὸν τρόπον ἀπείρας, λῦε ἑαυτῷ πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ πρόσοδον ἔχειν γῆν, ἐπέστρεψε πρὸς αὐτόν. ἐλθόντα δὲ ὁ πατὴρ ὑπεδέξατο ἀσπασμοῦ, καὶ τὴν ἐξύστερον τῆς διανοίας, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῇ τολμηρὸν ἐπαινέσας, ὡς μόνον ὄντα γνήσιον, ἐπὶ μᾶλλον ἔστεργε, ἀχθομένων τοὺς ἀδελφῶν ὅτι τοῦτο. ὡς δὲ ἀπήγγειλε τοῖς αὐτοῦ, κῦρος ἔτον τὸν κήρυκα ἰὸν τῷ Βασιλεῖ πολεμαίῳ γενεθλίων, καὶ πάντες οἱ πρῶτοι τῆς συρίας καὶ τῶν ὑποκοίλου χωρῶν ἑορτάζοντες τὸν γενέσιον ἡμέραν τοῦ παιδίου, μετὰ μεγάλης πομπικῆς εἰς τὸν ἀλεξάνδρειαν ἐξώρμων, αὐτὸς μὲν ὑπὸ γήρως κατέσχετο. τῶν δὲ υἱῶν ἀπεπειρᾶτο εἴ τις αὐτῶν βούλεται ἀπελθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα. τῶν δὲ πρεσβυτέρων ὑπομενόντων, καὶ πρὸς τὰς τοιαύτας συνουσίας ἀγροικοτέρων ἔχειν φησάντων, τὸν ἀδελφὸν Ὑρκανὸν πέμπειν συμβουλευσάντων, ἡδέως εἰκάσας, καλεῖ τὸν Ὑρκανὸν, καὶ εἰ δυνατὸς πρὸς τὸν βασιλέα βαδίσαι, καὶ εἰ πρόθυμος ἔστιν ἀνέκρινεν. ἐπαγγειλαμένου δὲ πρεσβεύσεσθαι, καὶ δεῆσαν χρημάτων οὐ πολλῶν φήσαντος εἰς τὴν ὁδὸν, ζήσεσθαι γὰρ ἁπλοικῶς, ὥστε δέκα ἀργυρέων αὐτῷ δραχμὰς μυρίας, ἡδὺ τοῦ παιδὸς τὴν φρόνησιν. ἀγαλλόμενος δὲ ὁ πατὴρ ἐπὶ τοῖς αὐτοῦ συνέβαλλε τῷ παιδὶ δῶρα μὲν αὐτὸς μὴ πέμπειν τῷ βασιλεῖ. δοῦναι δὲ ἀπολλωνίῳ πρὸς τὸν ἀλεξάνδρειαν οἰκονόμον, ὅπως αὐτῷ παρέχῃ πρὸς ὠνὴν ὧν ἂν εὕρῃ καλλίστων καὶ πολυτελῶν χρήματα. ὁ δὲ νομίζων δέκα τάλαντα ἐσεσθαι τὰ εἰς τὰς δωρεὰς τῷ βασιλεῖ δαπάνῃ, καὶ τὸν υἱὸν ἐπαινέσας ὡς φρονιμώτατα καλῶς, γράφει τῷ οἰκονόμῳ ἀρίστων, ὃς ἀ-

Ptolemæo Philometori & Cleopatræ regibus, ut Hyrcanum, qvem ad eos mittat, honorifice excipiant, & qvæ ab eo petantur, ea ipsi præbeant. Hyrcanus vero Alexandriam profectus, cum ad regem accessisset, & ab eo benigne esset acceptus, ad Cleopatram uxorem ejus venit, & ab ea qvoqve humaniter est acceptus. Ariones autem, cum ab Hyrcano pecuniam petisset, ille vero ei dixisset, se ab patre nihil accepisse, ut ipse ab eo acciperet, sed ut ipse ei daret, qvæ ipsi videretur, Ariones ait, se ei daturum esse mille talenta. Hyrcanus vero, cum ei dixisset, se ne centum qvidem talenta habere

ὃς ἀπαρξάμενος τὰ ἐν ἀλεξανδρείᾳ χρήματα αὐτοῦ θλώκει, A
ὄντα ἐν ἐλαττόνῳ τριακοσίων ταλάντων. ὁ δὲ ἰώσηπος
τὰ ἀπὸ τῆς συρίας χρήματα ἐπέμπετο εἰς τὴν ἀλεξάν-
δρειαν, καὶ ὁσάκις ἐνιαυτὸς ἦν καθ' ὃν ἐδει τὸν
βασιλέα τὸν φόρον ἀπαριθμεῖν, ἐγράφετο τὸν ἀρίω-
να τοῦτον. ὡς οὖν ἔλαβε τὸν ἀπαιτήσοντα τὸν πατέρα καὶ
λαβὼν ἐπιστολὴν, εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ὥρμησεν. ἐξ-
ελθόντος δὲ αὐτοῦ, γράφουσιν οἱ ἀδελφοὶ πᾶσι τοῖς τοῦ
βασιλέως φίλοις, ἵνα αὐτὸν διαφθείρωσιν. ὡς ὃ πα-
ραγενόμενος εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν, ἀπέδωκε τῷ ἀρίω- B
νι τὴν ἐπιστολὴν, ἐπερωτήσαντος αὐτοῦ, πόσα βούλε-
ται λαβεῖν, ἤλπιζεν δὲ αὐτὸν δέκα, ἢ βραχεῖ
τινα πλείω, εἶπεν δὲ χιλίων χρῄζειν, ὀργισθεὶς ἐπε-
πλήξεν αὐτῷ, ὡς ἀσώτως ζῶντα διεγνωκότι. καὶ πῶς ὁ
πατὴρ αὐτοῦ συναγαγὼν τὴν οὐσίαν, ὡς πόνων καὶ τῆς
ἐπιθυμίας αὐτὸν ἐστέρησεν; καὶ μιμητὴν αὐτὸν ἠξίου
γενέσθαι δ' ὑπομένοντος. δώσειν δὲ, ὅσον πλεῖον πολλα-
πλασίων δέκα, καὶ ταῦτ' εἰς δωρεὰν τοῦ βασιλέως. παροξυν- C
θεὶς ἐπ' ὀργῇ, εἰς δεσμὸν τὸν ἀρίωνα ἐνέβαλε. τῆς δὲ
ἀρίωνος γυναικὸς, ἅτε δηλωσάσης τῇ κλεοπάτρᾳ, καὶ
δεηθείσης ὅπως ἀπολήξῃ τοῦ παιδὸς, σφόδρα γὰρ εὖ ὁ
ἀρίων ἐν τιμῇ παρ' αὐτῇ, φανερὸν τοῦ βασιλέως ἔτι ἐπ-
οίησεν ἡ κλεοπάτρα. ὁ δὲ πτολεμαῖος πέμψας πρὸς
τὸν ὑρκανὸν, θαυμάζειν ἔλεγε πῶς ἀπροσκαλεῖς πρὸς αὐ-
τὸν ὢν δὲ πατρὸς, ἅ τι ὀφθείη αὐτῷ, καὶ πρόσθεν δηλοῦ-
σθαι ἐπιχωρίων. ἐλθόντα οὖν τὴν αἰτίαν αὐτοῦ μεμῦσθαι D
ἐκέλευσε. τὸν δὲ φασὶν ἀποκρινάμενον τοῦ μὲν βα-
σιλέως λέγειν αὐτῷ, ὅτι νόμος ἐστὶ παρ' αὐτοῖς κολύειν τὸν
ἡγησόμενον θυσίας, πρὶν εἰς τὸ ἱερὸν ἐλθεῖν καὶ θύ-
σαι τοῦ θεοῦ. κἀ δὴ δι' ὃν τὸν λογισμὸν, ἀφ' αὐτὸν ἐλθεῖν
πρὸς αὐτὸν, βεβιωμένον μὲν ἕως ἀκμάσαι δ' πατρὸς ἀνερ-
γέτην ἡγουμένῳ. τὸν δὲ θᾶλον κολάσαι μὲν ἀδικήσαντα ὧν
προσετάχθη. διαφέρειν γὰρ ὀλίγον, ἢ μικρὸν εἶναί τινα δε-
σπότην ἢ μέγαν. ἂν οὖν μὴ κολάζοιμεν τοὺς τοιούτους, E
οὐ προσδοκᾶν τὸν ἐρχομένων καταφρονήσεσθαι.
ταῦτ' ἀκούσας ὁ πτολεμαῖος, εἰς γέλωτα ἐτράπη, καὶ
τὸν μεγαλοφρονοῦντα δ' παιδὸς ἐθαύμασε. μαθὼν δὲ
ἀρίων ὅτι δ' ἦν ὁ βασιλεὺς διεπέφθη τὸν τρόπον, καὶ ἐ-
πὶ μηδεμίᾳ βοηθείᾳ ἐστὶν αὐτῷ, δοὺς τὰ χίλια τά-
λαντα τῷ παιδὶ, τῶν δεσμῶν ἀπελύθη. καὶ τρεῖς ἀφ-
ελτῶν ἡμέρας ὁ ὑρκανὸς, ἠσπάσατο τοὺς βασιλέας. οἱ
δὲ ἀσμένως αὐτὸν εἶδον; καὶ φιλοφρόνως εἰστίασαν ἀφ'
ὧν τὸν πατέρα τιμῶν. λάθρα δὲ πρὸς τοὺς F
ἐμπόρους ἐλθὼν, ὠνεῖται παρ' αὐτῶν παῖδας μὲν ἑκα-
τὸν χαρίεντας, ὑπερευφυεῖς καὶ ἀκμαιοτάτους, ἑ-
νὸς ἑκάστου τάλαντου. ἑκατὸν δὲ παρθένους τῆς αὐτῆς
τιμῆς ἑκάστην. κληθεὶς δ' ἐφ' ἑστίασιν πρὸς τὸν βασι-
λέα, μετὰ τῶν πρώτων τῆς χώρας, ὑποκατακλίνεται
πάντων, καταφρονηθεὶς ὡς παῖς ἐπὶ τῷ ἡλικίαν ὑ-
πὸ τῶν τοὺς τόπους καὶ τὴν ἀξίαν διανεμόντων. τὸ δὲ
συγκατακειμένων πάντων μερῶν τὸ ὀστᾶ, ἀνη- G
ρῶν δ' αὐτοῖς τὰς σάρκας, παρόντων ἔμπροσθεν
τοῦ ὑρκανοῦ, ὡς ταληθῶσαι τῷ θᾶλον αὐτὸν
τραπέζαν, τρύφων, ὃς ἦν τοῦ βασιλέως ἄθυρμα, καὶ
πρὸς τὰ σώματα καὶ τοὺς ἐν τοῖς ποτοῖς γέλω-
τας ἀνεδέδεκτο, θᾶλον καλεσαντῶν αὐτὸν τῶν κατα-
κειμένων τῇ τραπέζῃ, παρεσῶς τοῦ βασιλέως, ἐρᾷς,
φησὶν, ὦ δέσποτα, τὰ θᾶλον κείμενα ὀρκανοῦ ὀστᾶ; ἐκ τούτου
ἔσχασε ὅτι καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ τῷ συρίαν ἅπασαν οὕτω δηώσει,

qui omnem ipsius pecuniam tractabat Alexandriæ, talentorum circiter tria millia. Iosephus enim pecunias in Syria collectas solebat eo mittere, & qvoties præstitutum tempus veniret tributa regi adnumerandi, Arionem hoc jubebat facere. Ad hunc igitur, acceptis a patre literis, Alexandriam proficiscitur: moxqve fratres ad omnes regios amicos scripserunt, ut eum aliqvo modo perderent. Ut vero exacto itinere Arioni epistolam reddidit, rogatus, qvotnem talenta vellet accipere: putabat enim decem petiturum aut non multo amplius: ut respondit, mille sibi opus esse, iratus procurator objurgavit eum acriter, qvod vellet ea per luxum perdere: monebatqve, ut seqveretur exemplum patris, qui eam pecuniam laboribus & temperantia paraverat. Se enim non plus qvam decem præbiturum, & ea non in alium usum, qvam ut mercaretur regi munera. Ibi puer iratus Arionem conjecit in vincula. Procuratoris autem uxore reginæ hoc renuntiante, & rogante, ut puerum compesceret: gratiosus enim apud Cleopatram Arion fuerat: ex regina hoc rex didicit. ac mox per qvendam missum ad Hyrcanum mirari se nunciat, cur ad se a patre missus, non modo in conspectum non venerit, sed procuratorem etiam patris sui vinxerit. jubebatqve, ut veniret, ac causam ejus facti diceret. Ille contra regi nunciari jubet, legem esse Judæis, ne quis gustaret de sacrificio, priusqvam, adito templo, mactasset victimas: eaqve ratione nec ipsum hactenus regem salutasse, expectantem dona, quæ offerret regi de parente suo bene merito. Servum autem jure se punisse, qui mandata ejus contemneret. Nihil enim differre inter majorem & minorem dominum. Nisi enim tales dent pœnas meritas, expectandum mox ipsi regi, ut contemnatur a subditis. His auditis, rex risit, miratus tam magnum in puero animum. Arion autem postqvam hoc cognovit, nihil sperans a rege præsidii, datis adolescenti mille talentis, liberavit se a vinculis. Elapsis deinde tribus diebus, salutaturus reges accessit: a quibus libenti animo exceptus, & mensæ communi est adhibitus, in parentis sui gratiam. moxqve clam aditis negotiatoribus, emit ab eis centum pueros formosissimos, & literarum peritissimos, talento singulos, & totidem puellas eodem pretio. tum vocatus ad convivium regium cum principibus, infimo loco justus est accumbere, propter ætatem posthabitus abhis, quorum hoc erat officium. reliqvis autem convivis ossa partium, absumpta carne, ante Hyrcanum congerentibus, Tryphon quidam, quo plurimum in conviviis rex delectabatur, propter scommata & facetias hominis, rogatus a convivis, ad regem se vertit, & Viden, inqvit, domine, qvantum ossium ante Hyrcanum jaceat. Hinc igitur collige, quod & pater ejus totam Syriam ita spoliat, qvemadmodum hic ossa nudavit carnibus,

Rege vero ad hoc dictum arridente, & rogante Hyrcanum, unde illa ossium congeries: Nihil mirum, inqvit, domine. canum enim est ossa una cum carnibus absumere, sicut isti faciunt: vultu commonstrans reliqvos, ante qvos nihil erat ossium. Homines autem, comesis carnibus, solent abjicere ossa, qvod & ego, homo cum sim, nunc facio. Ibi rex miratus urbanitatem, jussit omnes convivas huic dicto plaudere. Seqventi vero die aditis regis amicis & aulicis potentioribus, ipsos qvidem salutavit: ex famulis autem eorum expiscatus est, quidnam oblaturi essent regi in festo natalitio. Illis referentibus, hunc daturum talenta duodecim, alium rursum aliud pro suis qvemqve opibus: simulavit se dolere, quod non haberet, unde tantundem largiri valeat, nec ultra talenta quinqve numero. idqve mox famuli renunciavere dominis. Illis autem gaudentibus, quasi offensurus esset regem Josephus propter exilitatem muneris, ubi dies statutus advenit, alii quidem & hi munificentissimi obtulerunt talenta non plus qvam viginti. Hyrcanus autem emptos a se centum pueros, totidemqve puellas adduxit, jussos singulos talentum offerre, hos quidem regi, has vero Cleopatræ. Omnibus vero admirantibus tam profusam & insperatam munificentiam, atqve ipsis etiam regibus, amicos quoque regis & ministros multorum talentorum donis honoravit, ne quid sibi abillis nascereturpericuli: ad hos enim fratres scripserant, ut quocunqve modo Hyrcanum tollerent. Rex autem delectatus juvenis munificentia, jussit eum donum, qvodcunqve vellet, petere. At ille nihil aliud petiit, qvam ut se rex patri ac fratribus commendaret per literas. Itaqve honorificentissime tractatum, & donatum regie, scriptis quoque ad patrem, & fratres, & omnes suos duces atque procuratores commendatitiis literis, dimisit liberaliter. Fratres autem cum cognovissent tantum honoris ei habitum a regibus, & honoratiorem multo reverti qvam fuerit antea, decreverunt obviam proficisci, & de medio illum tollere; nepatre quidem inscio, Iratus enim ob profusam in munera tam immensam pecuniam, non erat de salute ejus solicitus. eam tamen iram metu regis dissimulare coactus est. Sed fratribus adortis eum in itinere, fortiter congressus, & alios non paucos ex eorum comitatu occidit, & duos quoque fratres inter cæteros: reliqui vero fuga evaserunt ad patrem Hierosolyma. Veniens autem ad urbem, cum exciperetur a nemine, territus secessit trans Jordanem fluvium, & illic vitam egit tributa colligens a barbaris: quo tempore in Asia regnum obtinebat Seleucus cognomine Soter, magni Antiochi filius. Obiit deinde Hyrcani pater Josephus, vir bonus & magnanimus, qui Judæis pauperibus tum & inopibus splendidioris vitæ occasionem præbuit,

A γελάσαντος δὲ τοῦ θεοῦ τὸν Τρύφωνος λέγον Βασιλέως, καὶ ἐρομένου τὸν Ὑρκανον ὅτι ποιοῦντα αὐτῷ παράκειται ὀστᾶ, εἰκότως εἶπεν ὦ δέσποτα. τοὺς μὲν γὰρ κυνὰς τὰ ὀστᾶ σὺν τοῖς κρέασι κατεσθίειν ὥσπερ ἅπαν, πρὸς τοὺς παρόντας ἀποβλέπων, ὅτι μηδὲν ἔμπροσθεν αὐτῶν ἔκειτο. οἱ δ' ἄνθρωποι, τὰ κρέας ἐσθίοντες, τὰ δ' ὀστᾶ ῥιπίζουσιν. ὅπερ ἄνθρωπος ὢν κἀγὼ νῦν πεποίηκα. ὁ δὲ Βασιλεὺς θαυμάσας τὴν ἀστειότητα αὐτοῦ σοφὸν ἔτω γὰρ μόλις, πάντας κελεῦσαι ἀναβοῆσαι, τῆς εὐτραπελίας ἀποδεχομένους αὐτόν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρὸς ἕκαστον τῶν φίλων προσῆλθε, καὶ τοῦ δήμου τὴν αὐλὴν δωματῶν, τοὺς μὲν ἠσπάζετο, παρὰ δὲ τῶν οἰκετῶν ἀπεπυνθάνετο, τί μέλλοντες δώσειν τῷ Βασιλεῖ δῶρον ἐν τῇ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ γενεθλίῳ. τοὺς μὲν, ἀνὰ δώδεκα τάλαντα δώσοντας φησάντων, τοὺς δ' ἐν ἀξίᾳ τῇ τοῦ μέγεθος τῆς οὐσίας ἑκάστου αὐτῶν, ὑπερβάλλεσθαι λυπούμενος ἅμα τὸ μὴ δυνάσθαι τοιαύτην προσενεγκεῖν δωρεάν. πλέον γὰρ πέντε τάλαντα οὐκ ἔχων. οἱ δὲ θεραπεύοντες ταῦτ' ἀκούοντες ἀπηγγέλλον τοῖς δεσπόταις. χαιρόντων δ' αὐτῶν, ὡς καταγνωσθησομένῳ ἐπὶ ὀλίγοις, καὶ προσιόντος τοῦ Βασιλέως ἅμα τὴν βραχύτητα τῆς δωρεᾶς, ἐκπλήττοντος τὴν ἡμέραν, οἱ μὲν ἄλλοι προσέφερον τοῦ Βασιλέως τάλαντα οἱ λίαν μεγαλοδωρεὰς νομίζοντες, καὶ πολλὰ ἔχοντες. ὁ δὲ Ὑρκανὸς ὡς ἤσπετο παῖδας ἑκατὸν, καὶ παρθένους τοσαύτας, ἀνὰ τάλαντον ἑκάστῳ φέρειν δώσοντας προσῆγαγε, τοὺς μὲν τοῦ Βασιλέως, τὰς δὲ τῆς Κλεοπάτρας. πάντων δὲ θαυμαζόντων τὴν παρ' ἐλπίδα τῶν δώρων πολυτέλειαν, καὶ τὸν Βασιλέα αὐτῶν, καὶ τοὺς φίλους ἔτι καὶ τοὺς περὶ τὸν Ἱεροσόλυμα δὲ Βασιλέως ὄντας, πολλῶν ἄξια τάλαντων δῶρα ἐδωκεν, ὡς ἀλαφυγεῖν τὸν ἐξ αὐτῶν κίνδυνον. τέτοις γὰρ ἐγεγράφησαν αὐτοῦ οἱ ἀδελφοὶ διαχρήσασθαι τὸν Ὑρκανόν. πολεμοῦντος δὲ τοῦ μεγαλοψυχίαν ἀποδεδειγμένου καὶ μεγαλοπρέπειαν, προσέταξεν αὐτῷ δωρεὰν λαβεῖν βέλετο λαμβάνειν. ὁ δὲ ἀδὲν πλέον ἠξίωσεν αὐτῷ γενέσθαι παρ' αὐτοῦ, ἢ γράψαι τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς περὶ αὐτοῦ. τιμήσας οὖν αὐτὸν φιλοτιμότατα, καὶ δωρεὰς δοὺς λαμπρὰς, καὶ τῶν τε πάντων γράψας καὶ τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ πᾶσι τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ καὶ στρατηγοῖς, ἐξέπεμψεν. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ τούτων τετυχηκότα τὸν Ὑρκανὸν πολὺ δὲ Βασιλέως, καὶ μὴ μεγάλης ἐπανερχόμενον τιμῆς, ἐξῆλθον ὑποστησόμενοι, καὶ διαφθερούντες αὐτὸν, καὶ τοῦ πατρὸς εἰδότος. ὀργιζόμενος δὲ αὐτοῖς ἕνεκεν τῶν εἰς τὰς δωρεὰς χρημάτων, οὐκ ἐφρόνιζε τῆς σωτηρίας αὐτοῦ. τὴν ὀργὴν μὲν τι τὸν πρὸς τὸν υἱὸν ὁ Ἰώσηπος ἀπεκρύπτετο, φοβούμενος τὸν Βασιλέα. συμβαλόντων δὲ αὐτοῖς τῶν ἀδελφῶν εἰς μάχην, ἄλλους τε τῶν σὺν αὐτοῖς πολλοὺς ἀπέκτεινε, καὶ δύο τῶν ἀδελφῶν, οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν πατέρα. ὑποδεχθέντος δ' αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν, ἐπεὶ μηδεὶς ἐδέχετ', δείσας ἀνεχώρησεν εἰς τὴν πέραν τοῦ Ἰορδάνου παρεμβολὴν, κἀκεῖ διέτριβε φορολογῶν τοὺς βαρβάρους. ἐβασίλευε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῆς Ἀσίας, Σέλευκος ὁ σωτὴρ ἐπικαλούμενος, υἱὸς ὢν Ἀντιόχου τοῦ μεγάλου. τελευτᾷ δὲ καὶ ὁ τοῦ Ὑρκανοῦ πατὴρ Ἰώσηπος, ἀνὴρ ἀγαθὸς γενόμενος καὶ μεγαλόφρων, καὶ τὸν τῶν Ἰουδαίων λαὸν ἐκ πλουσίας καὶ πραγμάτων ἀθενῶν, εἰς λαμπρὸν ἐφορμὰς τοῦ βίου κατασκευὰς

ἔσχεν

ὄντα ἔτη καὶ δύο τὰ τῆς συρίας τέλη καὶ φοινίκης καὶ σαμαρείας κατεχών. ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ θεῖος αὐτοῦ ὀνίας, τὴν δὲ χειροτονίαν σίμωνι τῷ παιδὶ καταλιπών. τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου, ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀλέξανδρος τῆς τιμῆς ὡσαύτως ὀνίας γίνεται, πρὸς ὃν ὁ λακεδαιμονίων βασιλεὺς ἄρειος, πρεσβείαν ἔπεμπε καὶ ἐπιστολάς, ὧν τὸ ἀντίγραφον ἔστι τοιοῦτον.

per duos & viginti annos præpositus exigendis Syriæ ac Phœnices & Samariæ vectigalibus: & eodem fere tempore patruus qvoqve ejus Onias, relicto successore honoris Simone filio. Deinde vita perfuncto Onia filius successit, ad qvem Lacedæmoniorum rex Arius legationem misit cum literis, qvarum hoc exemplar extat:

Vide alibi

Κεφάλαιον ε'.

φιλία καὶ κοινωνία λακεδαιμονίων πρὸς ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων.

CAP. V.

Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Judæorum pontifice.

Βασιλεὺς λακεδαιμονίων ἄρειος, ὀνίᾳ χαίρειν, εὑρόντες γραφήν τινι, εὑρομεν ὡς ἐξ ἑνὸς εἰσιν γένους ἰουδαίων καὶ λακεδαιμόνιοι, ἐκ τῆς πρὸς ἀβραὰμ συγγενείας. δίκαιον οὖν ἐστιν ἀδελφοὺς ὑμᾶς ὄντας, ἀξιοπιστεῖν περὶ ὧν ἂν βούλησθε. ποιησόμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς τὸ αὐτό, καὶ τὰ ὑμέτερα ὡς ἰδίᾳ νομίζομεν, καὶ τὰ αὐτῶν κοινὰ πρὸς ὑμᾶς ἐροῦμεν. δημοκλῆς ὁ φέρων τὰ γράμματα, ἀξιοπιστεῖται παρ' ἡμῖν ἐπιστολάς. τὰ γεγραμμένα ἐστὶ τετράγωνα. ἡ σφραγὶς ἐστιν ἀετὸς δράκοντος ἐπειλημμένος. ἡ μὲν οὖν ἐπιστολὴ ἐπιμεμφθεῖσα, ὧδε δὲ λακεδαιμονίων βασιλέως, ὃν ἔσχε τὸν τρόπον. ἀποθνήσκοντος ἰωσήπου τὸν λαὸν συνέβη στασιάσαι διὰ τοὺς παῖδας αὐτοῦ. τοῦ μὲν πρεσβυτέρων πόλεμον ἐξενεγκαμένων πρὸς ὑρκανὸν, ὃς ἦν νεώτατος τῶν ἰωσήπου τέκνων, διέσῃ τὸ πλῆθος. καὶ οἱ μὲν πλείους τοῖς πρεσβυτέροις συνεμάχοντο, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς σίμων διὰ τὴν συγγένειαν. ὁ δὲ ὑρκανὸς ἐπανελθεῖν μὲν οὐκ ἐπεδέγετο εἰς ἱεροσόλυμα. πρόκαθηται δὲ τοῦ πέραν τοῦ ἰορδάνου, συνεχῶς ἐπολέμει τοῖς ἀδελφοῖς, ὡς πολλοὺς αὐτῶν καὶ ἀποκτεῖναι, καὶ λαβεῖν αἰχμαλώτους. ᾠκοδόμησε δὲ βάρεμ ἰσχυρὰν, ἐκ λίθων λευκῶν καὶ μεγάλων ἅπασαν μέχρι καὶ τῆς στέγης, ἐγγλύψας ζῷα παμμεγέθη ἔκτισε. πεδήγαγε δὲ αὐτῇ εὐρεῖαν μέγαν καὶ βαθύν. ἐκ δὲ τῆς κατ' ἀντικρὺ τοῦ ὄρους πέτρας λατομῶν αὐτῆς τὸ περιέχον, αὐτὴν ἔλαβε πολλῶν σταδίων τὸ μῆκος κατασκάσασαν. ἔπειτα οἴκους ἐν αὐτῇ, τοὺς μὲν εἰς συμπόσια, τοὺς δὲ εἰς ὕπνον διέστειλε ἐποίησεν. ὑδάτων δὲ ῥεόντων πολλῶν, ἃ καὶ πέρυσι μὲν ἐκ κήπου τινὸς ἐπὶ κῆπον διέστειλεν

qvorum grandiori Philometor cognomen indi- A
tum, minori vero Physcon. Hyrcanus autem
videns præpotentem Antiochum, & veritus, ne
in potestatem ejus redactus pœnas daret eorum,
qvæ contra Arabas ausus fuerat, ipse sibi manus
intulit: possessionem vero ejus universam oc-
cupavit Antiochus.

ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος φιλομήτωρ ἐκαλεῖτο, φύσκων
δ' ὁ νεώτερος. ὑρκανὸς δ' ὁρῶν μεγάλην δύναμιν ἔ-
χοντα τὸν ἀντίοχον, καὶ δείσας μὴ καὶ συλληφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ
κολασθῇ διὰ τὰ πρὸς τοὺς ἀραβας αὐτῷ πεπραγμένα,
τελευτᾷ τὸν βίον αὐτόχειρ αὐτὸς γενόμενος. τοῦ δ' ἰδίου
αὐτοῦ πάσων ἀντίοχος λαμβάνει.

CAP. VI.

Judæi seditionibus agitati Antiochi opem invocant.

B

Κεφάλαιον ς'.

Στάσις τῶν δωματῶν ἰουδαίων πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὡς ἐπεκαλέσαντο ἀντίοχον.

VI. 1. Mach. 1. IS, defuncto per idem tempus Onia pontifice, fratri ejus Jesu id sacerdotium contulit, qvod filius superstes etiam tum esset parvulus, de qvo suo loco dicetur. Hic Jesus privatus est eo sacerdotio per regis indignationem, moxqve in Oniam fratrum minimum pontificatus translatus est. Simoni enim hi tres fuerunt filii, ad qvos omnes pontificatus pervenit, ut indicavimus. Cæterum Jesus Jasonem se vocari maluit, sicut alter frater pro Onia Menelaus dictus est. Concitata autem per fratrem contra novum pontificem Menelaum seditione, & populo in partes scisso, Tobiæ filii steterunt a Menelai partibus: major autem populi pars factionem Jasonis seqvebatur. qvorum vim non sustinentes Menelaus & Tobiæ filii secesserunt ad Antiochum, dicentes se velle, relictis patriis institutis ac legibus, religionem regis & Græcanicos ritus assumere: rogaveruntqve eum, ut sibi permitteret gymnasium Hierosolymis extruere. qvo impetrato, adduxerunt sibi præputia, ut nudi quoque non essent Græcis dissimiles: &, contemptis omnibus patriis ritibus, imitabantur mores exterarum gentium. Antiochus autem domi usus fortuna prospera, expeditionem Ægyptiam tentare statuit, captus ejus regionis cupidine, & contempta Ptolemæi filiorum ætate, rebus administrandis nondum idonea. Profectus igitur cum magno exercitu Pelusium, astu circumvento Philometore, Ægyptum occupat, & redacta prius in potestatem Memphi, locisqve circumvicinis, ad Alexandriam duxit, & urbem & regem subjugaturus. Sed omnes ejus conatus unica Romanorum denuntiatione repressi sunt, ita ut jam occupata relinqveret, sicut & alias diximus. Nunc prolixius narrabimus de hoc rege, qvomodo Judæam actemplum occupaverit, qvod in prioribus commentariis breviter tantum perstrinximus, ut necesse sit idem altius repetere.

C

D

E

F

Υπὸ δὴ τὸν αὐτὸν καιρὸν διεδεξατο ὁ ὀνίας τὸν ἱερατεῖον, τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἰησοῦ τοῦ τὸν ἱερωσύνην δόντος, ἔτι παῖδα ὄντα· ὁ δὲ ἰησοῦς ἐπὶ ὀνίου καταλελοίπει, νήπιον ἔτι, δηλώσομεν δὲ καὶ περὶ τούτου ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἔφασκε. ἰησοῦς δ', ἦν γὰρ οὗτος ὁ ἀδελφὸς τοῦ ὀνίου, τοῦ δὲ ἱερωσύνου ἀφῃρέθη, παροργισθέντος αὐτῷ καὶ βασιλέως, καὶ δόντος αὐτοῦ τὸν νεώτερον αὐτοῦ ἀδελφὸν ὀνία τοῦτον. σίμωνι γὰρ ἦσαν τρεῖς ἐγγόνοι παῖδες, εἰς τοὺς τρεῖς ἦκεν ἡ ἀρχιερωσύνη, καθὼς δεδηλώκαμεν. ὁ μὲν οὖν ἰησοῦς, ἰάσονα ἑαυτὸν μετωνόμασε. ὁ δὲ ὀνίας ὀνίλαος. στασιάσαντος οὖν τοῦ περὶ τὸν ἱερέως ἰησοῦ, πρὸς τὸν μὴ ταῦτα καθεστηκότα μενέλαον, καὶ τῶν πλήθους διῃρημένου εἰς ἑκατέρους, ἐκ τῆς μενελάου μοίρας, οἱ τωβίου παῖδες ἦσαν. τὸ δὲ πλεῖστον τοῦ λαοῦ τοῦ ἰάσονι συνελάμβανεν. ὑφ' ὧν καὶ πιεζόμενοι, ὅτε μενέλαος καὶ οἱ τωβίου παῖδες, πρὸς ἀντίοχον ἀνεχώρησαν, δηλοῦντες αὐτῷ ἐπιβάλλοντες τοὺς πατρίους νόμους καταλιπόντες, καὶ τοῦ κατ' αὐτοὺς πολιτείαν, ἔπειθον τοὺς βασιλικοὺς καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτείαν ἔχειν. παρεκάλεσαν οὖν αὐτὸν ἐπιτρέψαι αὐτοῖς, οἰκοδομῆσαι γυμνάσιον ἐν ἱεροσολύμοις. συγχωρήσαντος δὲ καὶ τοῦ τὰ αἰδοῖα περιτμεῖν ἐπικάλυψαι, ὡς ἂν εἶεν καὶ τὰ πρὸς τοῦ ἀπόδυσιν ἕλληνες. πάντα ἄλλα πάνυ ὅσα ἐοῦ αὐτοῖς πάτρια παρέντες, ἐμιμοῦντο τὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἔργα. ἀντίοχος δὲ τῆς βασιλείας αὐτῷ χωρούσης καὶ τρόπον, ὅτι τοῦ αἰγύπτου διέγνω στρατεύσας, πολὺν αὐτῆς λαὸν, καὶ διὰ τὸ πολεμεῖν παίδων καταφρονῶν, ἀθρόων ἐπὶ συγχεόντων, καὶ μηδέπω πράγματα τηλικαῦτα διέπειν δυναμένων. ᾠήθη οὖν μὴ πολλῆς δυνάμεως καὶ τὸ πλῆθος, καὶ ὅλῳ τὸν φιλομήτορα πολεμεῖν περιελὼν, καταλαμβάνει τοῦ αἰγύπτου. καὶ ᾠήθη ἐν τοῖς περὶ μέμφιν τόποις, καὶ κατασχὼν ταύτην ὥρμησεν ὅτι τοῦ ἀλεξάνδρειαν, ὡς πολιορκίᾳ παρασησόμενος αὐτοῦ, καὶ τὸν ἐκεῖ βασιλεύοντα χειρωσόμενος πολεμαῖον. ἀπεκρούσθη δ' ἀπὸ τῆς ἀλεξανδρείας μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς ὅλης αἰγύπτου, ῥωμαίων αὐτῷ διαγεγειλάντων ἀπέχεσθαι τῆς χώρας, καθὼς ἤδη καὶ πρότερον ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. διηγησόμεθα δὲ καὶ μέρος τὰ περὶ ἐκεῖνον βασιλέα, ὃς τοῦ ἰουδαίαν ἐχειρώσατο, καὶ τὸν ναὸν. ἐν δὲ τῇ πρώτῃ μὲν πραγματείᾳ, κεφαλαιωδῶς αὐτῶν ἐμνημονεύθη, ἀναγκαῖον ἡγησάμενον νῦν εἰς τοῦ ἐπ' ἀκριβὲς αὐτῶν ἐπανελθεῖν ὑφήγησιν.

Κεφά-

Κεφάλαιον ζ'. A CAP. VII.

Ὅτι στρατεύσας ἐπὶ Ἰουδαίους Ἀντίοχος Ἱεροσόλυμα, τὴν πόλιν παρέλαβε, καὶ τὸν ναὸν ἐσύλησεν.

Quemadmodum Antiochus, ducto Hierosolyma exercitu, occupatoque ejus urbis dominio, templum etiam spoliaverit.

Ὑποστρέψας ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου διὰ τὸ φόβῳ ῥωμαίων δέος ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος, ἐπὶ τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἐξεστράτευσε· καὶ χειμῶνος ἐν αὐτῇ ἔτει ἑκατοστῷ καὶ πεντηκοστῷ καὶ τριτῷ, μετὰ τὰς ἀπὸ Σελεύκου βασιλεῖς, ἀμαχητὶ λαμβάνει τὴν πόλιν, ἀνοιχθέντων αὐτῷ τῶν πυλῶν, ὅσοι τῆς ἐκείνου παρασκευῆς ἦσαν. ἐγκρατὴς δὲ ἐστὶ τῶν Ἱεροσολύμων χώρου, πολλοὺς ἀπέκτεινεν, τῶν ἐναντία φρονούντων. ἐχρήματο πολλὰ συλήσας, ἀπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν. ἐπὶ δὲ ἔτη δύο τῷ ἑκατοστῷ καὶ πεντηκοστῷ καὶ πέμπτῳ ἔτει, μηνὸς πέμπτῃ καὶ εἰκάδι, ὃς καλεῖται παρ' ἡμῖν, Χασλεύς, παρ' Ἕλλησι δὲ Μακεδόσιν, Ἀπελλαῖος, Ὀλυμπιάδι ρνγ', μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἀναβαίνει τὸν βασιλέα εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ προσποιησάμενον εἰρήνην ἄπιστα εἰσῆλθε τῆς πόλεως. ἐφείσατο δὴ τότε, οὐδὲ τοσούτοις ἐνέτυχεν αὐτῷ, διὰ τὸ ἐν τῷ ναῷ πλοῦτον, ἀλλ' ἵνα πλεονεξίας, χρυσὸν γὰρ εὗρεν πολὺν ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τἄλλα τῶν ἀναθημάτων κόσμον πολυτελέστατον, ἵνα συλήσῃ τὸν, ὑπέμενε τὰς πρὸς ἐκείνους αὐτῷ σπονδὰς φυλάσσων. εἰσελθὼν οὖν τὸν ναὸν ὡς καὶ τὰ σκεύη χρυσᾶ βαστάσων, λυχνίας χρυσᾶς, καὶ βωμὸν χρύσεον, καὶ τράπεζαν καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ μηδὲν τῶν καλλιπεσημάτων ὑποχόμενος, ἅπερ ἦν ἐκ βύσσου καὶ κόκκου πεποιημένα, κενώσας καὶ τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἀποκρύφους, καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολιπών, εἰς μέγα τοὺς Ἰουδαίους ἐνέβαλε πένθος. καὶ γὰρ τὰς καθημερινὰς θυσίας ἃς προσφέρουσι τῷ θεῷ κατὰ τὸν νόμον, ἐκώλυσεν αὐτοὺς προσφέρειν, καὶ διαρπάσας πᾶσαν τὴν πόλιν, τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις ἔλαβε, ὡς τῶν ζωγρηθέντων ὧν μυρίων ἦν τὸ πλῆθος. ἐνέπρησε δὲ αὐτῆς τὰ κάλλιστα, καὶ καθεῖλεν τὰ τείχη, τὴν ἐν τῇ κάτω πόλει οἰκοδόμησεν ἀκρόπολιν, ἐν γὰρ ὑψηλῇ καὶ ὑπερκειμένῃ τὸ ἱερόν. καὶ ἐξ αὐτῆν ἰσχυρώσας τείχεσιν ὑψηλοῖς καὶ πύργοις, φρουρὰν μακεδονικὴν ἐγκατέστησεν. ἔμελλον δ' ἐνθένδε ἡτοιμάσθαι ἐν τῇ ἄκρᾳ, καὶ οἱ πολῆται οἱ ἀσεβεῖς καὶ πονηροὶ τὸν τρόπον, ὑφ' ὧν πολλὰ δεινὰ τοὺς πολίτας συνέβη παθεῖν. ἐπικοδομήσας δὲ καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ βωμὸν ὁ βασιλεὺς, σύας ἐπ' αὐτοῦ κατέσφαξε, θυσίαν ἀνόμιμον οὐδὲ πάτριον τῇ Ἰουδαίων θρησκείᾳ ταύτην ἐπιτελῶν. ἠνάγκασε δὲ αὐτοὺς ἀφεμένους τῆς περὶ τὸν αὐτῶν θεὸν θρησκείας, τοὺς ὑπ' αὐτοῦ νομιζομένους σέβεσθαι, οἰκοδομήσαντας δὲ ἐν ἑκάστῃ πόλει καὶ κώμῃ πεμένη αὐτῶν καὶ βωμοὺς καθιδρύσαντας, θύειν ἐπ' αὐτοῖς τοὺς καθημέραν. ἐκέλευσε δὲ, καὶ μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα, κόλασιν ἀπειλήσας ἕτοιμος εἶναι τοῖς παραβαίνουσι τὰ τεταγμένα. κατέσχε δὲ ἐπισκόπους, οἳ προσαναγκάσουσιν αὐτοὺς τὰ ἐπεσταλμένα ποιεῖν. καὶ πολλοὶ μὲν τῶν Ἰουδαίων, οἱ μὲν ἑκόντες, οἱ δὲ καὶ δι' εὐλάβειαν τῆς ἐπηγγελμένης τιμωρίας, κατηκολούθουν οἷς ὁ βασιλεὺς διετέτακτο. οἱ δὲ δοκιμώτατοι, καὶ τὰς ψυχὰς εὐγενεῖς, οὐκ ἐφρόντισαν αὐτοῦ, τῶν δὲ πατρίων ἐθῶν πλεῖονα λόγον ἔχοντες, ἢ τῆς τιμωρίας, ἃ οὐ κεκηρυγμένους ἠπείλησεν αὐτοῖς. καὶ λέγεται καὶ πᾶσαν ἡμέραν αἰκιζόμενοι καὶ πικρὰς βασάνους προφέροντες ἀπέθνησκον. καὶ γὰρ μαστιγούμενοι, καὶ

Reversus ab Ægypto, quam metu Romanorum reliquerat rex Antiochus, ad Hierosolymitarum urbem movit exercitum: & ingressus eam centesimo qvadragesimo tertio anno, ex qvo primum ad Seleuci familiam Syriæ regnum devenerat, sine ullo negotio dominus ejus factus est, admissus apertis portis per suæ factionis homines. quam dominationem crudeliter exercuit, necatis permultis, qui diversarum erant partium, direptisqve pecuniis & asportatis Antiochiam. Ea clades accidit anno secundo post urbem captam, regni ejus familiæ centesimo qvadragesimo quinto, vigesimaqvinta ejus mensis, qui Chasleus nostris dicitur, Macedonibus Apellæus, Olympiade centesima, quinquagesima tertia, quando ne his quidem est parcitum, qui quasi pacate venienti portas aperuerant, quo majore licentia grassatum est in templi divitias: quæ cum essent maximi precii, visæ sunt satis amplum violati fœderis præmium. Spoliato igitur templo, & ablatis vasis sacri ministerii, & inter cætera candelabris aureis, altari aureo, mensaqve propositionis, quam vocant, ac ne aulæis quidem relictis, quæ e cocco ac byssо constabant, evacuatis etiam thesauris reconditis, ita ut nihil omnino relinqueret, conjecit Judæos in luctum maximum. nam & quotidiana sacra juxta legis præscriptum vetuit eos facere: direptaqve tota urbe, habitatores partim necavit, partim captivos una cum liberis & uxoribus abduxit, usqve ad decem millium numerum. Incendit etiam ædificiorum ejus quicquid erat pulcherrimum, & demolitus mœnia, in inferiore urbe arcem condidit. erat enim editiore loco sita, ipsi templo imminens. quapropter bene prius firmatæ mœnibus ac turribus Macedonicum præsidium imposuit. admixti tamen erant ex impiis Judæis sceleſtissimi, a quibus plurimum vexata fuit civitas. In templo quoque ara posita, porcos mactavit sacrificium a Judæorum religione alienissimum: & cogebat omnes, abrogato veri Dei cultu, ipsius venerari numina: & oppidatim extructis templis atqve altaribus, porcinas in eis qvotidie jugulare victimas. Cominatus est etiam gravem pœnam, si quis liberos circumcideret, constitutis, qui mandata exigerent, atqve etiam vi ad ea servanda detrectantes cogerent. Et maxima quidem Judæorum pars vel sponte vel metu supplicii parebat edictis regiis. qui vero probatiores erant, & generosæ indolis, majorem rationem habuerunt moris patrii, qvam pœnæ intentatæ sibi per adversarios. qvãobrẽ quotidie necabãtur excruciati tormentis crudelissimis. Flagris enim cæsi & VI.

lacerati corpora, vivi adhuc & spirantes suffigebantur crucibus. Uxores autem eorum & circumcisos liberos strangulabant juxta mandatum regium, & suspendebant a crucifixorum parentum cervicibus. abolebatur etiam, ubicunq; repertum esset sacrum volumen aliquod, & ipsi, apud qvos inventum esset, mali male petibant. Samaritæ autem videntes in tali calamitate constitutos Judæos, non amplius profitebantur se cognatos eorum, neq; Garizitanum templum, esse Dei maximi, nihil absonum facientes a suo ingenio, de quo ante diximus: sed dicentes se Medorum & Persarum colonos, ut re vera sunt, miserunt legationem ad Antiochum, cum epistola scripta in hunc modum: Regi Antiocho Deo illustri suggestio a Sidoniis in Sicimis habitantibus. Majores nostri compulsi crebris suæ regionis pestilentiis, & inducti veteri quadam superstitione, morem fecerunt observandi eam festivitatem, quæ apud Judæos vocatur Sabbatum: &, extructo in Garizino monte templo innominati numinis, immolaverunt in eo solennes victimas. Nunc autem, ex quo tibi visum est in Judæos, ut eorum malitia dignum est, animadvertere, qui exeqvuntur mandata regia, existimantes nos hæc propter eorum cognationem facere, volunt nos in communem cum illis causam involvere, cum simus ab origine Sidonii, qvemadmodum extat relatum in nostris annalibus. Rogamus igitur te servatorem ac beneficum, ut mandes Apollonio nostro præsidi, & Nicanori procuratori regio, ne qvid posthac nobis molesti sint qvasi hærentibus in eodem cum Judæis crimine, a quibus tam diversi sumus moribus quam origine: utqve templum, qvod hactenus nullius Dei titulum habuit, posthac vocetur Jovis Græcanici. hoc enim pacto erimus a molestiis liberi: & securius intendentes privatis negotiis, majora tibi poterimus tributa solvere. Post hanc Samaritarum supplicationem, rex & ipsam & talem epistolam remisit. Rex Antiochus Nicanori. Sidonii, qui sunt apud Sicima, miserunt ad nos suggestionem, qvam his literis adjunximus. Quoniam igitur nobis & amicorum consilio satis approbaverunt, qvi in hoc missi sunt, qvod alieni sint a Judæorum criminibus, & placet illis juxta Græcorum instituta vivere, absolvimus eos, qvantum ad hanc causam & eorum templum attinet, qvod posthac appelletur Jovis Græcanici. Eadem autem & Apollonio magistratui scripsimus, anno qvadragesimo sexto, mensis Hecatombæonis undecima.

τὰ σώματα λυμαινόμενοι, ζῶντες ἔτι καὶ ἐμπνέοντας ἀνεσαυροῦσιν. τὰς δὲ γυναῖκας καὶ τὰς παῖδας αὐτῶν, ὡς προείρηται, κατὰ τὸν τοῦ βασιλέως προσταγὴν ἀπήγχονον, καὶ περιέτεμνον. καὶ τοὺς ἀνεσαυρωμένων γονέων ἀπαρτῶντες. ἠφανίζετο δὲ ἔτι βίβλος ἱερὰ καὶ νόμος, καὶ παρ' οἷς εὑρεθείη καὶ ἔτι καιροὶ κακῶς ἀπώλοντο. ταῦτα δὲ βλέποντες οἱ Σαμαρεῖται πάσχοντας τοὺς Ἰουδαίους, ἐκεῖθεν ὡμολόγουν αὐτοὺς εἶναι συγγενεῖς αὐτῶν, ἐκ δὲ τοῦ Γαριζεὶν ναὸν τοῦ μεγίστου θεοῦ, τῇ φύσει παρεῖναι ἀκόλουθα, οὐ δεδηλωκάμεν, καὶ λέγοντες αὐτοὺς μήδων ἀποίκους, καὶ περσῶν, καὶ γάρ εἰσι τούτων ἄποικοι. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν Ἀντίοχον πρέσβεις, καὶ ἐπιστολὴν, ἐδήλουν τὰ ὑπογεγραμμένα. Βασιλεῖ Ἀντιόχῳ θεῷ ἐπιφανεῖ, ὑπόμνημα παρὰ τῶν ἐν Σικίμοις Σιδωνίων. οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι πολλῶν τινες συχνὰς τῆς χώρας λοιμοῖς παραλαβόντες ἐσχάτοις τινὶ θεοσεβείᾳ μονίᾳ ἐθος ἐποίησαν σέβειν τὴν παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις λεγομένην σαββάτων ἡμέραν. ἱδρυσάμενοι δὲ ἀνώνυμον ἐν τῷ Γαριζεὶν ὄρει ἱερὸν, ἔθυον ἐπ' αὐτοῦ τὰς καθηκούσας θυσίας. σὲ δὲ τοῖς Ἰουδαίοις τὰ πονηρὰς αὐτῶν ἀξίως χρησαμένοις, οἱ τὰ βασιλικὰ διοικοῦντες οἰόμενοι καὶ συγγένειαν ἡμᾶς ταῦτα ποιεῖν ἐκείνοις, ταῖς ὁμοίαις αἰτίαις περιέβαλον, ὄντων ἡμῶν τὸ ἀνέκαθεν Σιδωνίων, καὶ ἔτι φανερόν ἐστιν ἐκ τῶν πολιτικῶν ἀναγραφῶν. ἀξιοῦμεν οὖν σε τὸν εὐεργέτην καὶ σωτῆρα, παρεστάναι Ἀπολλωνίῳ τῷ μεριδάρχῃ, καὶ νικάνορι τῷ βασιλικὰ πράττοντι, μηδὲν ἡμῖν ἐνοχλεῖν παρασκευὴν τὰς τῶν Ἰουδαίων αἰτίας, ἡμῶν καὶ τῷ ἔθνει καὶ τοῖς ἔθνεσιν ἀλλοτρίων ὑπαρχόντων. παρασκευάζειν δὲ τὸ ἀνώνυμον ἱερὸν Διὸς Ἑλλενίου. ἡμῖν μὲν γὰρ τοῦτο παυσόμεθα μὲν ἐνοχλούμενοι, τοῖς δ' ἔργοις μετ' ἀδείας παρασκευάζοντες, μείζονας σοι πορίσομεν τοὺς φόρους. ταῦτα τὸ σαμαρειτῶν δεηθέντων, ἀπέπεμψεν αὐτοῖς γράμματα ἐβασιλεύς τοιάδε. Βασιλεὺς Ἀντίοχος Νικάνορι. οἱ ἐν Σικίμοις Σιδώνιοι, ἐπέδωκαν τὸ κατακεχωρισμένον ὑπόμνημα. ἐπεὶ οὖν συμβουλευομένοις ἡμῖν μετὰ τῶν φίλων παρέσχηται οἱ πεμφθέντες ὑπ' αὐτῶν, ὅτι μηδὲν τοῖς Ἰουδαίων ἐγκλήμασι προσήκουσιν, ἀλλὰ τοῖς ἑλληνικοῖς ἔθεσιν αἱρούμενοι ζῆν, ἀπολύομέν τε αὐτοὺς τῆς αἰτίας, καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν καθάπερ ἠξιώκασι, προσαγορεύθηται Διὸς Ἑλλενίου. ταῦτα δὲ ἀπολλωνίῳ τῷ μεριδάρχῃ ἐπέσταλα. ἔτους ἑκτοῦ καὶ τεσσαρακοστοῦ, μηνὸς ἑκατομβαιῶνος ια ϟ.

CAP. VIII.

Antiocho vetante Judæos uti patriis legibus, solus Assamonæi filius Matthias regem contempsit, profligatis etiam ejus ducibus.

1. *Macch.* 2 EOdem tempore habitabat in Modim vico Judææ quidam Matthias nomine, filius Joannis, qvi fuit Simeonis ex Assamonæo geniti, sacerdos ex vice Joaribi, Hierosolymita genere: erantqve ei filii qvinqve, Joannes qui & Gaddis cognominabatur, Simon qvi & Matthes, Judas qvi & Maccabæus, Eleazarus

Κεφάλαιον ή.

Ὡς ἀντίοχος κωλύσαντος τοῖς πατρίοις νόμοις χρῆσθαι τοὺς ἰουδαίους, μόνος ἀσσαμωναίου παῖς ματθίας κατεφρόνησε τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς ἀντιόχου στρατηγοὺς ἐνίκησε.

ΚΑτὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἐν τῇ κώμῃ τῇ οἰκοῦσαν ἐν μωδεὶμ ἦν τις ματθίας υἱὸς ἰωάννου, τοῦ συμεών, τοῦ ἀσσαμωναίου, ἱερεὺς, ἐξ ἐφημερίας ἰωαρείβ, ἱεροσολυμίτης. ἦσαν δ' αὐτῷ υἱοὶ ἰωάννης ὁ καλούμενος γάδδης, καὶ σίμων ὁ καλούμενος ματθῆς, καὶ ἰούδας ὁ καλούμενος μακκαβαῖος, καὶ ἐλεαζαρος,

ζαρος ὁ καὶ Θαὶ ὁ καλούμενος αὐρὰν, καὶ ἰωνάθης ὁ καλούμενος ἀπ- A
φοῦς, ἐτόλμησεν ὁ μαθθίας ἀπωδύρετο τοῖς πάντοις τὴν
καταστασιν τῶν πραγμάτων, καὶ τὴν τῆς πόλεως διαρπαγὴν, καὶ τὸν ναὸν τὴν σύλησιν, καὶ τὰ γενόμενα τὰς συμ-
φορας. ἔλεγέ τε κρεῖττον αὐτοῖς εἶναι ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν ἔτως ἀδόξως. ἐλθόντων δὲ εἰς
τὴν μωδεὶμ κώμην ἔνθα ἦν βασιλέως καθεσταμένων
ἐπὶ τῶν πόλεων ἀναγκάζειν τὰς ἰουδαίους ἃ διετάττετο, καὶ
ἦσαν τὰς ἐκεῖ κελεύοντων ὡς ὁ βασιλεὺς κελεύσει, B
ἀλλ' ἦν τὴν δόξαν, τὴν τε ἀλλοτρίαν, καὶ ἀλλ' τὴν πατρῴαν, ἀξιούντων τὸν ματθίαν προκαθάρχειν τῆς θυσίας,
καίτοι λεγθησόμενον καὶ αὐτῷ καὶ τοὺς πολίτας, καὶ ἀλλ' ἔτι τι-
μηθησόμενος παρὰ βασιλέως, ὁ ματθίας οὐκ ἐφασκέ
ποιήσειν, οὐδ' εἰ πάντα τὰ ἔθνη τοῖς ἀντιόχου προστάγ-
μασιν ἢ ἀλλ' φόβον, ἢ δι' ἀρέσκειαν ὑπακούοι, πει-
σθήσεσθαί ποτ' αὐτοῦ μὴ τῶν τέκνων τὴν πατρίων θρησκείαν καταλιπεῖν. ὡς δὲ σιωπήσαντος αὐτοῦ, προσελθὼν
τις τῶν ἰουδαίων εἰς μέσον ἔθυσεν κατὰ τὰ προστεταγμένα ἀντιο- C
χεῦσιν, ζηλώσας ὁ ματθίας, ὥρμησεν ἐπ' αὐτὸν μετὰ τῶν
υἱέων, ἐχόντων κοπίδας. καὶ αὐτὸν τε ἐκεῖνον διέφθει-
ρε καὶ τὸν στρατηγὸν τοῦ βασιλέως ἀπέκτεινεν, ὃς ἐπὶ τὸ ἀναγκά-
ζειν διεχρήσατο μετ' ὀλίγων στρατιωτῶν, καὶ τὸν βωμὸν
καταλύσαντα ἀνέκοψεν, ἔτι ζηλωτὴς ὢν τῶν πατρίων ἐθῶν,
καὶ τοῦ θεοῦ θρησκείας, ἐπεδείκνυτο φησὶν ἐμοί. καὶ ταῦτα
πάντων μὴ τῶν τέκνων εἰς τὴν ἔρημον ἐξώρμησε, καταλι-
πόντων ἅπασαν τὴν αὐτοῦ κτῆσιν ἐν τῇ κώμῃ. τὸ δὲ αὖ- D
τὸ καὶ ἄλλοι ποιήσαντες μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν ἔφυ-
γον εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἐν τοῖς σπηλαίοις διῆγον. ἀκού-
σαντες δὲ ταῦτα οἱ τοῦ βασιλέως στρατηγοὶ, καὶ τὴν δύνα-
μιν ὅσην εἶναι συνέβαινεν ἐν τῇ ἀκροπόλει τῶν ἱεροσολύ-
μων ἀναλαβόντες ἐδίωξαν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς ἰουδαίους.
καὶ καταλαβόντες, τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ἐπεχείρουν
πείθειν, μεταγνόντας αἱρεῖσθαι τὰ συμφέροντα, καὶ μὴ
προσάγειν αὐτοῖς ἀνάγκην ὥς τι αὐτοῖς χρῆσθαι πολέ- E
μιον νόμῳ. μὴ προσδεχομένων δὲ τοὺς λόγους, ἀλλὰ
τἀναντία φρονούντων, συμβάλλουσιν αὐτοῖς εἰς μάχην
τοῦ σαββάτου ἡμέρᾳ. καὶ ὡς εἶχον ἔτως ἐν τοῖς σπηλαίοις
αὐτοὺς κατέφλεξαν, οὐδὲν ἀμυνομένους, ἀλλ' οὐδὲ τὰς
ἐκτόσους εἰσφράξαντας. οὓς δὲ ἀμύνεσθαι ἀλλὰ τοῦ ἡμέ-
ρᾳ ἀπεῖχον, μηδὲν ἐν κακοῖς ὑπολαβόντες τοῦ σαβ-
βάτου τιμὴν θελήσαντες. δόγμα γὰρ ἡμῖν ἐν αὐτῷ
νόμιμόν ἐστιν. ἀπέθανον μὲν οὖν σὺν γυναιξὶ καὶ τέ- F
κνοις συμπεσόντες τοῖς σπηλαίοις, ὡς χίλιοι. πολλοὶ δὲ
καὶ διασωθέντες, τῷ ματθίᾳ προσέμενον, καὶ κύριον
ἄρχοντα ἀπέδειξαν. ἐδίδαξε δὲ καὶ σαββάτοις αὐτοὺς ἐ-
δίδαξε μάχεσθαι λέγων, ὡς εἰ μὴ πείσονται τὸ φυ-
λαττόμενοι τὸ νόμιμον, ἑαυτοῖς ἔσονται πολέμιοι, τῶν
μὲν ἐχθρῶν κατ' ἐκεῖνο τοῦ ἡμέρᾳ αὐτοῖς προσ-
βαλλόντων, αὐτῶν δὲ οὐκ ἀμυνομένων. κωλύσειν τε
μηδὲν, οὕτως ἀμαχητὶ πάντας ἀπολέσθαι. ταῦτ' εἰ-
πὼν, ἔπεισεν αὐτοὺς, καὶ ἄχρι δεῦρο μένει παρ' ἡμῖν, καὶ
σαββάτοις ἔστιν δεήσει μάχεσθαι. ποιησας οὖν δύ-
ναμιν πολλὴν περὶ αὐτὸν ματθίας, τύς τε βωμοὺς κα-
θεῖλε, καὶ τὰς ἐξαμαρτάνοντας ἀπέκτεινεν, ὅσους λα-
βεῖν ἐδυνήθη. πολλοὶ γὰρ δι' ὀλιγωρίαν διε-
φθάρησαν εἰς τὰ περιέχ ἔθνη. τῶν τε παίδων τοὺς οὐ
περιτετμημένους, ἐκέλευσε περιτέμνεσθαι, τοὺς ὑπὸ τῶ
κωλύειν καθεσταμένους ἐκβαλών. ἄρξας δὲ ἐνιαυτὸν καὶ
καταπεσὼν εἰς νόσον, προσκαλεῖται τοὺς υἱοὺς, καὶ φθεί-
ρομένῳ αὐτῷ ἔφη ὦ παῖδες ἄπειμι

zarus qui & Auran, Jonathas qui & Aphus vocabatur. Is Matthias ſæpenumero qveſtus eſt apud filios de tam afflicto rerum ſtatu, direptione urbis, deprædatione templi cæterisqve calamitatibus, ajebatqve præſtare mori eos pro patriis legibus, qvam ſic inglorie vivere. Cumqve veniſſent in eum vicum in hoc a rege conſtituti, ut Judæos ad mandata ejus cogerent: & poſtularent, ut Matthias cæteris autoritate potior, ad exemplum aliorum primus profana ſacra faceret, oſtentantes a rege præmia: negavit ſe hoc facturum, etiam ſi omnes gentes Antiochi imperata facerent: ac ne liberis quidem ipſius perſvaderi, ut patriam religionem deſerant. Ut vero, ſilente eo, Judæus qvidam in medium progreſſus cœpit immolare juxta mandatum regium, non amplius ferens indignitatem rei, irruit, in eum cum ſuis filiis armatus gladiis: nec ſolum eum trucidavit, ſed etiam Apellem regium ducem cum ſuis militibus, qui volebant plebem eam cogere: dirutaqve ara, exclamavit: Si cui eſt cordi religionis incolumitas, me ſequatur. Et cum dicto comitantibus filiis in deſertum ſe contulit, relictis in vico facultatibus. Id imitata plebs reliqva, & ipſi cum familiis in idem deſertum profugerunt, ibiqve victitabant in ſpecubus. Quo audito, duces regii, præſidio Hieroſolymitanæ arcis aſſumpto, Judæos in deſertum perſecuti ſunt. qvos aſſecuti, primum verbis perſvadere conati ſunt, ut ab incepto deſiſterent, & admittentes rectius conſilium, non imponerent ſibi neceſſitatem ſæviendi hoſtiliter: & cum nihil proficerent apud obſtinatos, aggreſſi ſunt eos die ſabbati, & ita, ut erant in ſpeluncis, exuſſerunt, non repugnantes, ac ne aditus qvidem ſpeluncarum obturantes. Etenim propter religionem diei repugnare nolebant, ac ne in adverſitatibus quidem violare honorem ſabbati, quando lex jubet feriari ab omni opere. Itaqve perierunt cum uxoribus & liberis ſuffocati in ſpeluncis circiter mille. multi etiam elapſi adjunxerunt ſe Matthiæ, eumqve principem ſibi elegerunt. At ille docuit eos, pugnandum etiam ſabbatis, aut ſi ita pergant, ipſos ſibi futuros exitio, hoſtibus eam occaſionem obſervantibus, & non niſi ſabbato illos aggredientibus. atqve ita fore, ut vel ſine certamine omnes facile opprimantur. Hæc locutus perſvaſit eis: & in hodiernum usqve mos hic permanet, ut, ſi ita neceſſitas poſtulet, pugnent etiam ſabbatis. Collecta igitur circa ſe non contemnenda manu, & altaria diruit, & prolapſos in imprietatem, quotquot adipiſci potuit, trucidavit. confluebant enim ad eum quos ante metus per circumvicinas gentes ſparſerat. pueros etiam juſſit circumcidere, qvi hactenus vetiti fuerāt, expulſis, qui ad hoc, ut vetarent, conſtituti erant ab Antiocho. Exacto autē anno poſt principatum, morbo correptus, convocatis ad ſe liberis: Eqvidem, inqvit, filii, jā fa- VIII.

talem viam ingredior, interim commendo vobis meum propositum, & rogo, ne per ignaviam cessetis id exeqvi: sed potius memores paternæ voluntatis servare ritus patrios, & rempublicam tantumnon collapsam restituite: neqve illis accedite, qui aut sponte aut vi eam prodiderunt hostibus. Præstate vos mihi germanos filios, contemptaqve omni vi ac necessitate, parati strenue pro legum tutela vel mortem oppetere, si ita res postulet, cogitantes, quod Deus vos tales non despiciet, sed delectatus vestra virtute in pristinum patriis moribus vivendi libertatem restituet, corpora quidem habemus mortalia, & fatali necessitati obnoxia, sed præclare gestorum memoria vice immortalitatis esse poterit. cujus amatores vos aspirare volo ad gloriam, adeo ut non gravemini vel immori egregiis facinoribus. Prima autem cura sit concordiæ, & quibus quisqve præcellit artibus, his utatur, reliqvis concedentibus: Simonemqve fratrem eximia prudentia virum parentis loco habete, obtemperantes ejus consiliis: Maccabæum autem propter fortitudinem exercitui præficite. Hic enim ulciscetur suæ gentis injurias, repulsis hostibus. Ad hoc autem negotium adhibete, qvotqvot usqvam sunt justi ac pii, & hoc pacto vires vestras augebitis.

τὴν τ' εἰμαρμένης πεῖραν. ὥρμηκεν ἡ ὑμῖν, τὸν ἐμὸν φρόνημα, καὶ ὥρμακα μὴ ψεύδη κακὸς αὐτῷ φύλακας. ἀλλὰ μεμνημένους τῆς τ' φύσεως ὑμᾶς καὶ θρεψαμένης τοιούτους, ἔτη τε σώζειν τὰ πάτρια, καὶ κινδυνεύουσιν οἰκείως τὴν πατρώαν πολιτείαν ἀνακτᾶσθαι. μὴ συμφερομένης τῆς ἡλικ βουλήσιν ἢ δι' ἀναγκῶν τοιοῦτόν ἐστιν αὐτῶν, ἀλλ' ἀξίους παῖδας ὄντας ἐμοῦ, καὶ βίας πάσης καὶ ἀνάγκης ἐπείνω ψυχὰς ὅτως θαρσαλεωμένους, ὡς τοιοῦτο μενεῖν ἑκάτερ τῶν νόμων ἂν δέη. λογιζομένους ὅτι τὸ θεῖον, τοιούτους ὑμᾶς ὁρῶν, ἐκ ὑποψεῖ τῆς δ' ἀρετῆς ἀγαστόμενον, ἀποδώσει πάλιν ὑμῖν αὐτὸ, καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἐν ᾗ ζήσεις μετ' ἀθείας τ' ἰδίων ἀπολαύοντες ἐθῶν ἀποκατάστασιν. θνητὰ μὲν τὰ σώματα ἡμῶν καὶ ἀτυχηρά, τῇ δ' τ' ἔργων μνήμῃ, ταῦτ' ἀθανασίας λαμβάνει. ἧς ἐρασθέντας ὑμᾶς βέλομαι διώκειν τὸν εὔκλειαν, καὶ τὰ μέγιστα ὑφισαμένους, μὴ ὀκνεῖν ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολιπεῖν τὸν βίον. μάλιστα δ' ὑμῖν ὁμονοεῖν παραινῶ, καὶ πρὸς ὃ τὶς ὑμῶν πέφυκεν ἀμείνων ἡγεῖσθαι, πρὸς ὅτ' ἐκείνους ἀλλήλοις, οἰκείας χρῆσθαι τοῖς λόγοις. καὶ σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν σύμβουλον εὐχόμενος, πατέρα κτᾶσθαι, καὶ οἷς ἂν ὅτ' συμβουλεύῃ, πείθεσθαι, μακκαβαῖον δ' τῆς στρατιᾶς διὰ ἀνδρείαν καὶ ἰσχύν, στρατηγὸν ἕξειν. τὸν δὲ ἐθνῶν ὅτ' ἐκδικήσαι τ' ἀμυνεῖται τοὺς πολεμίους. προσαίρεσθε δ' καὶ τοὺς δικαίους καὶ θεοσεβεῖς, καὶ τ' δυνάμιν αὐτῶν αὔξετε.

CAP. IX.

Matthia defuncto Judas filius succedit.

1. Mach. 3. HÆc locutus filiis, precatusqve Deum adesse illorum conatibus, & populo pristinum vivendi morem restituere, non multo post moritur, & in Modim sepelitur: & post exhibitum ei publici luctus honorem, Judas filius cognomine Maccabæus administrationi rerum præficitur, anno supra centesimum sexto & quadragesimo, qui adjutus impigre a fratribus, ejecto hoste, & impiis tribulibus necatis, totam eam terram lustravit a præteritis piaculis.

Κεφάλαιον θ'.

Ματθίου τελευτὴ, καὶ ἰούδα ὁ υἱὸς αὐτοῦ διαδοχή.

ΤΑῦτα διαλεχθεὶς τοῖς παισὶ, καὶ τὸν θεὸν εὐξάμενος συμμαχον αὐτοῖς γενέσθαι, καὶ τῷ λαῷ τὴν ἰδίων ἀναστῆσαι πόλιν καὶ βίον συνήθειαν, μετ' οὐ πολὺ τελευτᾷ, καὶ θάπτεται μὲν ἐν μωδείμ. πενθοῦσι δ' ἐπ' αὐτῷ μεγάλῳ καὶ λαῷ παντὶ τοιησαμένοις διεδέξατο τὴν προστασίαν τ πραγμάτων ὁ παῖς αὐτοῦ ἰούδας, ὁ καὶ μακκαβαῖος ἐκαπτῷ ἔτει τ τεσσαρακοστῷ ἕκτῳ συναραμένων δ' αὐτῷ προθύμως τ ἀδελφῶν καὶ τ ἄλλων, τούς τε πολεμίους ἐξέβαλεν ἐκ τ χώρας, καὶ τοὺς παρανομήσαντας εἰς τὰ πάτρια τ ἐμοφύλων διέφθειρεν, καὶ ἐκαθάρισεν ἀπὸ παντὸς μιάσματος τ γῆς.

CAP. X.

Apollonius Antiochi dux in Judæa prælio victus occiditur.

IX. HIs auditis, Apollonius præfectus Samariæ raptim contra Judam duxit exercitum. Nec in Juda mora fuit, sed obviam ei factus, prælio victum cum aliis multis interficit, gladio etiã ejus potitus velut opimo spolio, plurimis etiam hostium vulneratis, & castris eorum direptis, ditatus præda rediit. Seron autem Cœlesyriæ præfectus, cognito, qvod Judas, multis undiqve ad eum confluentibus, magnas circa se copias habeat, & ad confligendum cum hoste idoneas, decrevit contra eum ducere, sui putans officii animadvertere in rebelles, & contumaces erga mandata regia. Contractis igitur, quibus præerat, militibus, adjunctis etiam Judæorũ perfugis, & impiis, progressus usq; Bethora vicum Judææ, castra eo loco metatus est. Judas autẽ ἰούδαν παρεγίνετο. προελθὼν δ' ἄχρι βεθώρων κώμης τ ἰουδαίας, αὐτόθι στρατοπεδεύσας. ὁ δ' ἰούδας ἀπαντᾷ

Κεφάλαιον ι'.

Ὡς ἀνῄρηκε στρατηγὸς ἀπολλωνίου εἰς τ' ἰουδαϊκὰ μέλη ἠτιμωθεὶς ἀπέθανεν.

ΤΑῦτ' ἀκούσας ἀπολλώνιος ὁ τῆς σαμαρείτιδος στρατηγὸς, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ὥρμησεν ἐπὶ τὸν ἰούδαν. ὁ δ' ἀπήντησεν αὐτῷ, καὶ συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ. καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, ἐν οἷς καὶ τὸν στρατηγὸν ἀπολλώνιον, οὗ καὶ τὴν μάχαιραν ἡ χρήσιμον αὐτῷ συνέβαινεν σκῦλον σχεῖν. πολλοὺς δ' τραυματίας ἐποίησε, καὶ πολλὴν λείαν σκ ἧς στρατοπέδου λαβὼν τῶν πολεμίων ἀνεχώρησε. πρῶτον δ' ἐπὶ τῆς κοίλης συρίας στρατὸν ἀκούσας ὅτι πολλοὶ προσκεχωρήκασι τῷ ἰούδᾳ, καὶ δύναμιν ἤδη ἱκανὴν ποιεῖσθαι πρὸς ἀγῶνας καὶ πολέμους ἀξιόλογον, ἐπ' αὐτὸν ἐγνω στρατεύσασθαι, προσῆκεν ὑπολαμβάνων τοὺς εἰς σὰ ἧ βασιλέως προστάγματα θρασυνομουμένους, πειρᾶσθαι κολάζειν. συναγαγὼν οὖν δύναμιν ὅση παρῆν αὐτῷ, προσπαλέξας δ' τῶν ἰουδαίων τοὺς φυγάδας καὶ αὐτοῦσι ἐπὶ τ ἰούδαν καὶ τοὺς ἀπαντῶντας

ἀπιστίας αὐτοῦ ἐ συμβαλεῖν παρεκελεύετο, ἀλλὰ τοὺς στρατιώτας ἐώρα πρὸς τὴ μάχην ἀθύμως τῷ ὀλιγότητα καὶ δι' ἀπορίαν, νηστεύοντας γὰρ, ὀκνοποιοῦντας παρεκελεύετο λέγων. οὐκ ἐν τῷ πλήθει τὸ νικᾶν ἀναγκαῖον τῶν πολεμίων κρατεῖν, ἀλλ' ἐν τῷ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβεῖν. καὶ τοῦτο ἀσφάλειαν ἔχειν ὑπάρξαντας τοὺς προγόνους, οἳ ἀθρόοι πολλοὶ καὶ τὸν ὑπὲρ τῶν ἰδίων νόμων καὶ τέκνων ἀγωνιζόμενοι, πολλὰς πολλάκις ἥττησαν μυριάδας. τὸ γὰρ μηδὲν ἀδικεῖν ἰσχυρὰ δύναμις. ταῦτ' B ἐπιτιθεὶς τοὺς σὺν αὐτῷ, καταφρονήσαντες ἐ πλήθους τῶν ἐναντίων, ἐμόσε χωρῆσαι τοῦ ἀγῶνος, καὶ συμβαλὼν, τρέπει τοὺς σύρους. πεσόντος γὰρ ἐν στρατηγῷ, πάντες φυγὴν ὥρμησαν, ὡς ἐν τούτῳ τῆς σωτηρίας αὐτοῖς ὑπαρχούσης. ἀπολωλότων δ' ἀρχόντων ἐ πολλῶν, κτείνει τῶν πολεμίων εἰς ὀκτακοσίους. οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς τὴν φυγάδα.

A occurrensei pugnandi animo, ubi vidit milites ſuos parum alacres partim propter hoſtium multitudinem, partim qvia ipſi jejunaverant: hortando addebat illis animos, affirmans non in numero militis ſitam victoriam, ſed in pietate erga Deum & fiducia: idqve compertum plurimis majorum ſuorum exemplis, qvi juſta arma pro legibus ſuis & liberis ferentes, multa ſæpe hoſtium millia profligaverint. Invictum enim robur eſſe innocentiæ. His dictis perſvaſit, ut non detrectarent prælium: &, collatis tum Serone ſignis, fudit & fugavit Syrorum exercitum. Proſtrato enim duce, omnes in fuga ſpem ſalutis poſuerunt: qvos perſequutus usqve ad campum, occidit ex eis octingentos: reliqvi evaſerunt in regionem maritimam.

Κεφάλαιον ια'.

Ἡ Λυσίου ἐ Γοργίου στρατηγία ἐπὶ τοὺς Ἰουδαίους καὶ ἥττα.

Ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος, μεγάλως ὠργίσθη τοῖς γενομένοις, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν ἀθροίσας, καὶ πολλὰς ἐκ τῶν νήσων μισθοφόρους ἀναλαβών, ἡτοιμάζετο ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. ἐπεὶ ἦ τὸ στράτευμα ἀριθμὸν, ἐώρα τοὺς θησαυροὺς ἐπιλείποντας, καὶ D χρημάτων ἐνδεᾶ ὄντα (ἔτι γὰρ οἱ φόροι πάντες ἐπελύοντο, διὰ τὰς τῶν ἐθνῶν στάσεις, μεγαλόψυχός τε ὢν καὶ φιλόδωρος οὐκ ἠρκεῖτο τοῖς οὖσιν) ἐγνω πεζῶν μὲ τὴν περσίδα παρελθὼν, τοὺς φόρους τῆς χώρας πρᾶξαι. καταλιπὼν οὖν ἐπὶ τῶν πραγμάτων, λυσίαν τινὰ δόξαν ἔχοντα παρ' αὐτῷ, καὶ τὰ μέχρι τοῦ ποταμοῦ ἐρῶν καὶ τῆς κατωθεν ἀσίας ἀπὸ Εὐφράτου, δικαστὰν καθεῖσε, καὶ μέρος τι τῆς ἐπιμελείας καὶ τῶν ἐλεφάντων, προέφειτο μὲν τὸν ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ μέχρις παιδὸς φρονήσαι, ἐπετέλλατο εἰς ἃν παραλάβοι. καθαιρεθέντων ἦ τῶν Ἰουδαίων, καὶ τοὺς οἰκοῦντας αὐτὴν ἐξανδραποδισαμένων, ἀφανίσαι τὸ Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸ ἔθνος αὐτῶν ὁπόλεσαι. καὶ ταῦτα μὲν ἐπιστείλας τῷ λυσίᾳ ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, ἐξέπεμψεν εἰς τὴν περσίδα ρμζ' ἔτει. καὶ παραλαβὼν τὸν Εὐφράτην, ἀνέβαινε πρὸς τοὺς ἄνω σατράπας. ὁ ἦ λυσίας ἐπιλεξάμενος πολεμικῶν τῶν δορυφόρων καὶ νικάνορα καὶ γοργίαν ἄνδρας δυνατοὺς τῷ βασιλέως φίλων, καὶ ἅμα δοὺς αὐτοῖς πεζῆς μὲν δυνάμεως μυριάδας δ', ἱππεῖς ἦ ἑπτακισχιλίους, ἐξέπεμψεν ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν. οἱ δ' ἄρχοντες ἐμμαοῦς πόλεως ἐλθόντες, ἐν τῇ πεδινῇ καταστρατοπεδεύονται. παραγενομένης ἦ αὐτοῖς σύμμαχοι ἀπὸ τῆς συρίας καὶ τῆς περιοικούσης χώρας, καὶ πολλοὶ τῶν πρόσφυγων ἰουδαίων. ἔτυχε μὲν καὶ τῶν ἐμπόρων τινὲς εἰς ὠνησόμενοι τοὺς αἰχμαλωτισθησομένους, πέδας μὲν νομίζοντες οἷς δήσουσι τοὺς ληφθησομένους, ἀργυρὸν ἦ καὶ χρυσὸν τιμὴν αὐτῶν καταθησόμενοι. τὸ ἦ στράτευμα καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων ὁ ἰούδας καταμαθὼν, ἔπεισε τοὺς οἰκείους στρατιώτας θαρρεῖν, καὶ παρεκελεύετο τὰς ἐλπίδας τῆς νίκης ἔχοντας ἐν τῷ θεῷ, ὅπερ ἱκετεύειν τῷ πατρίῳ νόμῳ, σάκκους περιθεμένους, καὶ τὸ σῶμα θιγεῖν αὐτοῦ σχῆμα, τῆς ἱκετηρίας ὡς δὴ τοὺς μεγάλους κινδύνους ὑπεκθέσθαι, τούτῳ δυσωπεῖν ὡς δοχῶν αὐτοῖς τὸ κῦρος τῶν ἐχθρῶν κρατεῖν.

CAP. XI.

Lyſia & Gorgia contra Judæos expeditiones & clades.

AUditis his, rex Antiochus vehementer iratus, omnes undiqve copias contraxit, conducto etiam mercenario ex Græcia milite, parans primo vere in Judæam irrumpere. Cumqve numerato ſtipendio, videret theſauros ſuos exhauſtos deficere: nam neqve tributa omnia reddebantur propter crebras rebellationes gentium, & ipſe vir magnanimus ac munificus non erat contentus ea, quæ tum aderat, pecunia: decrevit, adita prius Perſide, regionis ejus tributa exigere. Commiſſa igitur rerum adminiſtratione Lyſiæ, amico probatæ fidei, & provinciis Aſiæ, qvæ Ægyptum inter & Euphratem ſitæ ſunt, curæ ejus creditis, relicta ei copiarum qvoqve & elephantorum parte, juſſit, ut Antiochum filium diligenter educaret usqve in ſuum reditum: eidemqve mandavit, ut, ſubacta Judæa, & habitatoribus ejus ſub haſta divenditis, deleret Hieroſolyma, ac totam gentem extingeret. His mandatis profectus eſt in Perſidem anno centeſimo qvadrageſimo ſeptimo, & trajecto Euphrate, aſcendit ad ſuperiores Satrapias. Lyſias autem, delectis ad hoc negotium eximiis ducibus ex amicis regiis, Ptolemæo Dorymenis filio, & Gorgia & Nicanore, attributisqve eis peditum qvadraginta millibus, eqvitum ſeptem millibus, in Judæam miſit eum exercitum. qvi usqve Emauntem urbem progreſſi, in campeſtribus ejus caſtrametati ſunt: ubi convenerunt ad eos auxilia Syrorum, & ex aliis vicinis regionibus, nec non magnus perfugarum Judæorum numerus. aderant etiam in eis caſtris negotiatores non pauci empturi mancipia, & inſtructi compedibus, paratis in hoc, ut vincirent captivos numerata pro eis pecunia. Judas autem animadverſa hoſtium multitudine, hortatus eſt ſuos milites, ut forti eſſent animo, & in Deo collocarent omnem fiduciam, decretis ſupplicationibus, qvibus more patrio in magnis periculis induti ſaccos ſolēt orare veniam, ut Deus ad miſerationem flexus vires contra hoſtem eis adderet.

Distributis deinde more antiqvo gentis in tribunos ac centuriones ordinibus, & ablegatis novis maritis, qvi qvive agros recens sibi comparaverant, ne distracti talibus cupiditatibus pugnarent segnius, verbis etiam aggressus est hortari suos ad rem gerendam strenue: Nullum socii tempus nobis dabitur ad virtutem & periculorum contemptum opportunius. nunc enim fortiter certantibus paratum est libertatis præmium, quam suapte natura desiderabilem hoc magis nos optare decet. qvod absqve hac ne religionem qvidem tueri poterimus. Sic igitur existimate, in hac pugna situm esse, utrum pristinam felicitatem recipiatis, hoc est vitam juxta patrias leges recte institutam: an per summam ignominiam etiam reliqviæ nostri generis intereant, nisi fortes viros præstiteritis, & cum hac cogitatione inite prælium. Cum igitur tam ignavos qvam fortes mors certa maneat, gloria vero sempiterna propugnatores pietatis, legum, libertatis patriæ, eos animos concipite, qui vobis in crastina pugna possint esse usui, vel ad victoriam, vel certe gloriam. His suos Judas hortatus, dum cogitat de futuro prælio, certo indice comperit Gorgiam missum cum mille eqvitibus, peditum qvinqve millibus, ut ductu perfugarũ noctu se inopinum invaderet: decrevitqve & ipse eadem nocte in hostium castra impetum facere, maxime quod abfutura esset bona pars illorum exercitus. itaqve confestim sumpta cœna, relictisqve in castris multis ignibus; tota nocte iter fecit ad Emaunti propinqva castra hostium. Interim Gorgias nemine in castris Judæorum invento, ratus eos metu cessisse & occultari alicubi in montibus, statuit, ubinam essent, qværere. Judas autem sub diluculum pervenit ad castra hostium, ducens tria virorum millia non satis instructa armis propter inopiam: vidensqve hostem armatum egregie, & castra ex arte disposita, hortatus primum suos, ut non dubitarent vel nudis, si ita opus sit, corporibus in pugnam ruere, qvandoqvidem Deus delectetur tali fortitudine, eamqve suo præsidio contra armatos fulciat: jubet signa canere. Ex improviso deinde hostes adortus nihil minus expectãtes ita terruit, ut cæsis, qvotqvot ausi sunt resistere, cæteros persequeretur usqve Gadara, & usqve campos Idumææ, & Azoti & Jamniæ. Ceciderunt autem ex eis circiter tria millia. Victor Judas suos a præda cohibuit, Gorgiam adhuc superesse dictitans: qvo profligato, per otium deinde posse eos ditari ex spoliis. Adhuc autem eo loqvente, ostenderunt se Gorgiani e qvodam loco edito: unde prospicientes suorum cladem, & castra capta ac fumantia, animadvertentesqve Judam se expectantem instructa acie, non ausi manus conserere, trepide se retro in tutum receperunt. Judas vero

1. Macch. 4

Διαταξας ὁ τὸν δεχαῆον αὐτὸς τρόπον καὶ πάρειον, καὶ τὰ χιλιαρχὰς καὶ ταξιάρχας, καὶ τὰς νεοζάμους ἀπολύσας, καὶ τὰς τὰς κτήσις νεωστὶ πεπιημένους, ὅπως μὴ διὰ τὴν τούτων ἀπόλαυσιν φιλοζωοῦντες ἀπλημώτερον μάχωνται, παρεσκεύασε τοῖς πιστοῖς παρορμᾶ λόγοις πρὸς τὸν ἀγῶνα τὰς αὐτὸ στρατιώτας. καιρὸς μὰ ἡμῖν οὐκ ἄλλος ἀναγκαιότερος ἕ παρὸν τοῦ ἐταῖροι εἰς εὐψυχίαν καὶ κινδύνων καταφρόνησιν καλέλεπται. νῦν γάρ ἐστιν ἀνδρείως ἀγωνισαμένοις τὴν ἐλευθερίαν ἀπολαβεῖν, καὶ ἐξ ἀνάγκης ἅπασιν ἀμαυτὴν ἔσειν, ἡμῖν δὲ ἐξουσίας ἕ θρησκεύειν τὸ θεῖον ἔστι πάσιν ἀτρέμα εἶναι συμβῆκεν. ὡς οὖ ἐν τῷ παρόντι κειμένων ὑμῶν, ταύτην ἀπολαβεῖν, καὶ τὸν εὐδαίμονα καὶ μακάριον ἀναπτήσασθαι βίον, ἕτος ἢ καὶ ὁ κῆ τὸς νόμους, καὶ τὴν πάτριον σωηθεῖναι, ἢ τὰ αἴσχιστα πάθῃ, καὶ μηδὲ σπέρμα ἕ γένους ὑμῶν ἀπολειφθῆναι κακῶν ἐν τῇ μάχῃ γνομένων, ἅτως ἀγωνίζεσθε. τὸ μὰ οὖ ἀποθανεῖν ἐ μὴ πολεμίοις ὑμῖν ὑπάρξειν ἡγέμονι. τὸ ἢ ὑπὲρ τηλικούτων ἐπάθλων ἐλευθερίας, πατρίδος, νόμων, εὐσεβείας, ἀγώνιον τὴν ἔκλειαν καλασκάζειν πεπισδάκοτες. ἑτοιμάζεσθε τοιγαροῦν ἅτως τὰς ψυχὰς, ὡς αὔριον ἂμ ἡμέρα συμβαλοῦντες τοῖς πολεμίοις. καὶ ὁ μὰ ἰούδας ταῦτα ὠδιθαρσυνῶν τὸν στρατιὰν ἔλεγε. τὸν ἢ πολεμίων, πεμψάντων γοργίαν μὲ πενταχιλίων πεζῶν, καὶ χιλίων ἱππέων, ὅπως διὰ τῆς νυκτὸς ἐπιπέσῃ τοῖς ἰουδαίοις, καὶ πρὸς ἕτε ὁδηγοὺς ἔχοντος αὐτὸ τινὰς τῶν περιόντων ἰουδαίων, αἰθόμην ὁ ἕ ματθίας πῶς, ἔγνω ἐ αὐτὸς τοῖς ἐν τῇ παρεμβολῇ τ πολεμίων ἐπιπέσειν, ἐ ταύτα διηρημένης αὐτῶν τ δυναμεως. καὶ ὥραν οὖ δειπνοποιησάμενος, ἐ πολλὰ πυρὰ καλιπὼν ἐπὶ ἕ στρατπέδῳ, δι ὅλης ὠδήλυε τῆς νυκτὸς ἐπὶ τοὺς ἐν ἐμμαοῦς τ πολεμίους. ἐχ εὑρὼν δ' ἐν τῷ στρατπέδῳ τοὺς ἐχθροὺς ὁ γοργίας, ἀλλ' ὑπονοήσας ἀναχωρήσαντας αὐτοὺς ἐν τοῖς ὄρεσι κεκρύφθαι, προσθοις ἐγνω ζητεῖν ὅπου ποτ' εἶεν. τῇ ἢ ὀρθρου ἐπιφαινούσῃ τοῖς ἐν ἐμμαοῦς πολεμίοις ὁ ἰούδας μὲ χιλίων φαύλως ὡπλισμένων διὰ πενίαν. ἐ θεασάμενος τοὺς ἐχθροὺς ἄριστα πεφραγμένους ἐ μετ ἐμπειρίας πολλῆς ἐστρατοπεδευμένους, παρεστρεψάμενος τοὺς ἰουδαίους, ὡς ἐ γυμνοῖς τοῖς σώμασι μάχεσθαι δέοι, ἐ τὸ θεῖον ἤδητε ἐ τοῖς ἅτως ἔχουσι τὴν τ πλείονων ἐωπαλισμένων κράτος ἔδωκεν, ἀγαπώμενον αὐτοὺς τ ἐν ὑλαις, ἐκέλευσε σημῆναι τὰς σαλπιγκτάς. ἐπιπεσὼν ἢ ἀπροσδοκήτως τοῖς πολεμίοις, ἐ σκεδάσας αὐτ τῷ δείνοιαν καὶ ταραξας, πολλὰς μὲν ἀπέκτεινεν ἀνθιστημένους, τοὺς ἢ λοιποὺς διώκων ἦλθεν μέχρι γαδάρων, ἐ τ πεδίων τ ἰδουμαίας καὶ ἀζώτου καὶ ἰαμνείας ἔπεσον ἢ αὐτῶν ὡς εἰς τρισχιλίους. ἰούδας ἢ τ μὲν σκύλων παρεκελευσε μὴ ἐπιθυμεῖν τοὺς αὐτὸ στρατιώτας, ἐπεὶ αὐτοῖς ἀγῶνα πρὸς καὶ μάχην εἶναι πρὸς γοργίαν καὶ τὴν σὺν αὐτῷ δύναμιν. κρατήσαντας ἢ καὶ τούτων, τότε σκυλεύσειν ἐπ' ἀδείας ἔλεγε, ὅτι μόνον ἔχοντας ἐ μηδὲν ἕτερον ἐκδεχομένους. ἐπὶ ἢ αὐτῷ διαλεγομένῳ ἤσθετο πρὸς τοὺς στρατιώτας, ὑποκύψαντες οἱ περὶ γοργίαν τὴν μὲν στρατιὰν, ἣν ἐν τῇ παρεμβολῇ κατέλιπον, ὁρῶσι πεφθαρμένην, τὸ ἢ στρατόπεδον, ἐμπεπρησμένον. ὁμῶ καπνὸς αὐτοῖς πόρρωθεν ἦν, ἕ συνεῖδησιν ἐφερεν. ὡς ἅτως ταῦτ' ἔτως ἔχοντα, ἔμαθον οἱ σὺν γοργίᾳ, ἐ τοὺς μὲ ἰούδα πρὸς πολεμίους ἑτοίμους κατενόησαν, καὶ αὖτ δείσαντες εἰς φυγὴν ἐτράπησαν. ὁ ἢ ἰούδας ὡς ἐμα-

ὡς ἀμαχητὶ τ γοργίου στρατιωτῶν ἡττηθέντων, ἀπαρέ- A
ψας αὐτὸς ἐπὶ τὰ σκῦλα. πολλὰ δ' χρυσὸν καὶ ἄρ-
γυρον καὶ πορφύραν καὶ ὑάκινθον λαβών, εἰς τὴν οἰ-
κείαν ἐπέστρεψε, χαίρων, καὶ ὑμνῶν τὸν θεὸν ὅτι τοῖς
κατωρθωμόσιν. ὀ μικρὰ γὰρ αὐτοῖς ἡ νίκη πρὸς τὴν
ἐλευθερίαν συνεβάλλετο. λυσίας δ' συγχυθεὶς ὅτι τῇ
τῶν σκευοφόρων ἥττῃ, τὰ δ' ἐχόμενα ἔτει μυριάδας
ἀνδρῶν ἐπιλέκτων συναθροίσας ἑξ, καὶ πεντακισχι-
λίους λαβὼν ἱππεῖς ἐνέβαλεν εἰς τὴν ἰουδαίαν. καὶ ἀνα-
βὰς εἰς τὴν ὀρεινὴν ἐν βεθσούροις κώμῃ τῆς ἰουδαίας B
ἐστρατοπεδεύσατο. ἀπαντᾷ δ' μετὰ μυρίων ἰούδας,
καὶ τὸ πλῆθος ἰδὼν τ πολεμίων, συμμαχον ἐπεκά-
λεσε τὸν θεὸν δέξασθαι, συμβαλὼν τοῖς πρόδρομοις τῶν
πολεμίων, νικᾷ τούτους, καὶ φονεύσας αὐτῶν ὡς πεν-
τακισχιλίους, τοὺς λοιποὺς εἰς φυγὴν ἔτρεψε. ἀμέλει κα-
τανοήσας ὁ λυσίας τὸ φρόνημα τ ἰουδαίων, ὡς ἕτοιμοί
εἰσι πολεμεῖν ἢ μὴ ζήσουσιν ἐλεύθεροι, καὶ δείσας αὐ-
τῶν τὴν ἀπόγνωσιν ὡς ἰσχυρὰν, ἀναλαβὼν τὴν λοιπὴν C
δύναμιν ἐπανῆρεν εἰς ἀντιόχειαν, καὶ διετρίβεν
ἐπὶ ξενολογίᾳ, καὶ πρόθυμα ζεύξας μετὰ μείζο-
νος στρατὸν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. τοσαυτάκις οὖν
ἡττηθέντων ἤδη τ ἀντιόχου ὑπὸ βασιλέως στρατηγῶν, ὁ
ἰούδας ἐκκλησιάσας ἔλεγε μετὰ πολλὰς νίκας ἃς ὁ θεὸς
αὐτοῖς ἐδωκεν, ἀναβῶμεν δὴ εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τ
ναὸν καθαρίσωμεν, καὶ τὰς νενομισμένας θυσίας προσ-
φέρωμεν. ὡς δ' ὠθισθέντων μετασχεῖν ὁ πλῆθος D
εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν ἔρημον εὗρε, καὶ κατεπε-
πτωκυίας τὰς πύλας, καὶ φυτὰ ἐκ τῶν ἐρημίαν αὐ-
τόματα ἐν τοῖ ἱερῷ βεβλαστηκότα, θρηνεῖν ἤρξατο
μετ' ἰδίων, ὅτι τῇ ὄψει ὁ ναὸς συνεχυθείς. ὅπλα
λεξάμενος δ' πᾶσι τ αὐτοῦ στρατιωτῶν, προσέταξε
τοῖς σκηνεμένοις τῶν τῆς ἄκρας φυλάττοντας,
ἄχρι ἂν αὐτὸς τὸν ναὸν αὐτῶν ἁγνίσῃ. καθάρας δ'
ὑπομελῶς αὐτὸν, εἰσεκόμισε κρὸς κρυνὰ σκεύη, λυχνίαν,
τράπεζαν, βωμὸν, ἐκ χρυσοῦ πεποιημένα. ἀπήρ- E
θησε δ' καὶ τὰ ἀποπετάσματα τ θυρῶν, καὶ τὰς θύρας
αὐτὰς ἐπέθηκε. καθελὼν δ' κρὸ τοῦ θυσιαστηρίου, κρη-
πῖδα ἐκ λίθων συμμίκτων ᾠκοδόμησεν, ἃ λελατομη-
μένων ἐκ σιδήρου. πέμπτῃ δ' καὶ εἰκάδι τ χεσλαίου
μηνὸς, ὃν οἱ μακεδόνες ἀπελλαῖον καλοῦσι. ἦψαν τε
φῶτα ὅπι τῆς λυχνίας, καὶ ἐθυμίασαν ὅπι τ βωμοῦ,
καὶ ἄρτους τὴν τράπεζαν ἐπέθηκαν, καὶ ὁλοκαυτω-
σεις ὅπι τοῦ καινοῦ θυσιαστηρίου. ἔτυχε δ' ταῦτα F
κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην γενέσθαι καθ' ἣν καὶ μετὰ
πόνου αὐτῶν ἡ ἁγία θρησκεία, εἰς βέβηλον καὶ ξενὴν
συνήθειαν μετὰ ἔτη τρία. τὸν γὰρ ναὸν ἐρημω-
θέντα ὑπ' ἀντίοχου διὰ μιᾶνσι τοιῶτον ἔτεσι συνέ-
βη τρισὶν. ἔτει γὰρ πεμπτῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ
ἑκατοστῷ ταῦτα ὡς τὸν ναὸν ἐγένετο, πέμπτῃ καὶ
εἰκάδι τ ἀπελλαίου μηνὸς, ἡ κάθαρσις δ' ἐγένετο
ἡμέρᾳ καὶ μ' ἔτει, ὀλυμπιάδι ρ' καὶ ν' μηνὶ δ'. τῷ
δ' ἐρημωσαι τ ναὸν συνέβη χρόνῳ κατὰ τὴν δανιή- G
λου προφητείαν, ὡς ὑ καὶ ἡ χρονικὴ ἐτῶν. ἐθνη
γὰρ ἔσται μακεδόνες καταλύσουσιν αὐτόν. ἑορτά-
ζε δ' ἰούδας μετὰ τῶν πολιτῶν ἀνάκτησιν τῆς ὡς τὸν
ναὸν θυσίας ἐφ' ἡμέρας η', μηδὲν ἀπολιπὼν ἡδο-
νῆς εἰδος, ἀλλὰ πολυτελέσι μὲν καὶ λαμπραῖς ταῖς
θυσίαις κατέχων αὐτοὺς, ὕμνοις δ' καὶ ψαλμοῖς

sine certamine victor, tum demum permisit suos ad prædam discurrere: ditatusque cum suis, reperto plurimo auro & argento, hyacinthoque & purpura incolumem reduxit exercitum, laudans Deum autorem ejus victoriæ, quæ haud exiguum momentum ad futuram libertatem eis attulit. Lysias autem sequenti anno ad abolendam ignominiam novum exercitum paravit: contractisque lectissimorum militum sexaginta millibus, & adjunctis quinque millibus equitum, Judææ ingressus, montana ejus ascendit, & ad Bethsura vicum castra posuit. Huic Judas occurrit cum decem millibus: & cum videret, hostem longe præstare numero, votis pro victoria factis, Deo fretus primam aciem aggreditur tanto impetu, ut eis quinque millia sterneret: quo facto reliquis tantum terrorem incussit, ut Lysias animadvertens, eis certo statuturum aut mori aut in libertatem se asserere, veritus magis desperationem eorum quam vires, copias Antiochiam reduceret: ubi mercenarios conducens, & majores vires colligens, parabat se, ut ad primam opportunitatem bello Judæos repeteret. Toties igitur profligatis Antiochi ducibus, Judas persuasit suis, ut, quandoquidem tam multas victorias Deus concesserat, ascenderent Hierosolyma, &, lustrato templo, mactarent solennes victimas: ubi cum invenisset templum desertum, & portas ejus incensas, & in atriis virgulta enata propter solitudinem, lamentari cum suis cœpit ob tantam deformitatem. destinata deinde copiarum parte ad arcis oppugnationem, ipse interim repurgare templum aggressus est: quod postquam accurate factum est, intulit in illud vasa nova, candelabrum, mensam, & altare incensorum ex auro fabrefacta omnia. addidit & vela foribus oppandi solita, ac postremo fores quoque apposuit. Diruto etiam holocaustorum altari, quod profanatum fuerat, novum ex collatitiis saxis impolitis construxit. Vigesima autem & quinta mensis Chaslei, quem Apellæum Macedones nominant, accenderunt lumina in candelabris, & suffitum fecerunt in altari, & panes supra mensam proposuerunt: & in novo altari holocautomata immolaverunt: idque accidit eadem die, qua ante triennium sacra eorum profanata fuerant. integro enim triennio desertum fuit templum post factam ab Antiocho profanationem. ea enim incidit in annum centesimum quadragesimum quintum, & diem Apellæi mensis vigesimum quintum, in Olympiadem centesimam tertiam & quinquagesimam; renovatum est autem eadem die quadragesimo octavo post centesimum anno. Olympiade post centesimam quarta & quinquagesima; prædixerat autem eam desolationem propheta Daniel quadringentis & octo insuper abhinc annis, diserte dicens a Macedonibus profanandum. Celebravit autem Judas recepti templi festivitatem per dies octo sacrificans, in quibus nullum honestæ voluptatis genus omissum est, sed populo quidem sumptuosum ac splendidum epulum est exhibitum, in Dei vero laudem hymnis & canticis

personabant omnia. Tanta vero lætitia ob reductos ritus patrios & priscam religionem occupavit gentis ejus animos, maxime, qvod ea felicitas ex insperato obtigerat, ut lex lata sit ad posteros, qvæ juberet qvotannis hoc festum reparati cum cæremoniis templi per octo dies celebrari: & ex eo tempore mos hic apud nostros obtinuit: vocamusqve hanc festivitatem luminum, opinor ideo, qvod ex insperato nobis illuxerit tanta felicitas. Circumdatis deinde urbi mœnibus, & extructis in eis firmis turribus, custodias ad arcendum hostem imposuit: munivitqve Bethsuram oppidum, ut eo tanquam arce uti posset contra conatus hostium.

Qvibus operibus perfectis, vicinæ gentes molestè ferentes Judæorum vires resuscitari, per insidias adoriendo multos oppresserunt: cum quibus Judas assidue bellum gerens conabatur eorum incursationes compescere: qvo tempore etiam Acrabatenam invadens multos Idumæos Esau posteros interfecit & deprædatus est: & principis eorum Batanis filiorum castella, unde Judæos infestabant, vi capta, cæsis propugnatoribus, incendit. Qvibus perdomitis, in Ammanitas arma transtulit, qvorum numerosam manum Timotheus ductabat, & his quoque devictis, Jazorum eorum urbem expugnavit: abductisqve in captivitatem uxoribus eorum ac liberis, direptam prius incendit, atqve ita domum victor reversus est. XII. Sed qvam primum vicinæ gentes sensere ejus abitum, contractis copiis, in Galaditica regione finitimos Judæos adorti sunt. at illi refugientes in castrum Dathema, significabant Judæ per nuncios & literas, quod oppugnãdi essent a Timotheo, rogantes, ut se huic periculo eriperet: & interim, dum legit has literas, supervenerunt Galilæorum nuncii, qverentes se infestari a Ptolemaide, Tyro, Sidone, & aliis finitimis populis.

τῶν θεοῦ μου πιμῶν, αὐτὸς ὁ τέρπων. τοσαύτη δ' ἐγένετο τοῖς τοῦ ἀναιῶσιν τὰ ἐθῶν ἡδονὴ, μὴ χρόνου πολλοῦ ἀπροσδοκήτως ἐν ἐρημίᾳ γεγενημένοι τῆς θρησκείας, ὡς νόμον θεῖναι τοῖς μετ' αὐτοὺς, ἑορτάζειν τοῦ ἀνάκτησιν τῶν περὶ τὸν ναὸν, ἐφ' ἡμέρας ὀκτώ. διὸ ἐξ ἐκείνου μέχρι δεῦρο, τοῦ ἑορτοῦ ἄγομεν καλοῦντες αὐτοῦ φῶτα, ἐκ δ' παρ' ἐλπίδας οἱμαι τοῦτο ἡμῖν φανῆναι τοῦ ἔρωτα, τοῦ περιστάσεως ἡγεμονεύσαντος τῆ ἑορτῆ. τειχήσας δ' ἐν κύκλῳ τὴν πόλιν, καὶ περὶ τὰς ἀποδρομὰς τῶν πολεμίων πύργους οἰκοδομησάμενος ὑψηλὰς, φύλακας ἐν αὐτοῖς ἐγκατέστησε. καὶ τοῦ βεθσοῦραν ἦν πόλιν ὠχύρωσεν, ὅπως ἀντὶ φρουρίου αὐτῇ πρὸς τὰς ὁρμὰς τῶν πολεμίων ἀναγκαίως ἔχη χρῆσθαι τούτων ἕνεκα ἡγεμονεύων, τε πρὸς ἕδνη πρὸς τοῦ ἀναζωπύρησιν καὶ τὸ ἰσχυρὸ τῶν ἰουδαίων χαλεπῶς ἀγωνίζοντα, πολλοὺς ἀπεσπειρόμενα. διέφθειρεν, ἐνέδραις δ' ἀπροβούλοις αὐτῶν ἐγκρατῆ γενόμενα. πρὸς τούτοις πολέμους συνεχεῖς ἀκφέρων ἰουδαῖς, ἐπίχειρα αὐτοὺς τ' καταδρομῆς, καὶ ὧν ἐποίουν κακῶς τοὺς ἰουδαίους ἐπιφέρ. ἐπὶ τοῖς ἡσυχῇ ἦ μοῖς ἰδιομορίοις κατ' ἀκροβολισμοὺς ἀπέκτεινε ἐ ἐκύλισε. συγκλείσας ἦ καὶ τοὺς ἐν Βαάνῃ λοχῶντας τοὺς ἰουδαίους, ἐξεπολιόρκει. καὶ τοὺς τε πύργους αὐτῶν ἐνεπίμπρα, καὶ τοὺς ἄνδρας διέφθειρεν. ἔπειτ' ἐκεῖθεν ἐπὶ τοὺς ἀμμανίτας ὁρμήσας, δυνάμεν μεγάλην καὶ πολυάνθρωπον ἔχοντας, ἧς ἡγεῖτο τιμόθεος, καὶ τούτους χειρωσάμενος, τοῦ ἰαζώρου ἐξεῖρε πόλιν, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα λαβὼν αἰχμαλώτους, καὶ τὴν πόλιν ἐμπρήσας, εἰς τοῦ ἰουδαίαν ἀνέστρεψε. μαθόντα δ' αὐτὸν τὰ γεγενημένα τ' ἐθνῶν ἀναστραφέντα, συναθροίζεται εἰς τοῦ γαλαάδ' ἐπὶ τοὺς ἐν τοῖς ἐρημοις αὐτῶν ἰουδαίους. οἱ ἦ καταφυγόντες εἰς δάθεμα, τὸ φρούριον, πέμψαντες πρὸς ἰούδαν, ἐδήλουν αὐτῷ, ὅτι λαβὼν ἐπ' αὐτοὺς ὁ τιμόθεος τὸ χωρίον εἰς ὃ συνεπεφεύγεσαν. ἀναγινωσκομένων ἦ τῶν ἐπιστολῶν τούτων, καὶ τῆς γαλιλαίας ἄγγελοι ἅμα γίνονται σημαίνοντες ἐπεσπεῖσθαι τοὺς ἐκ πτολεμαΐδος καὶ τύρου καὶ σιδῶνος, καὶ τῶν ἀλλοφύλων τῆς γαλιλαίας.

CAP. XII.

Quomodo, divisis copiis, Simon Tyrios & Ptolemaidenses, Judas Ammanitas superat.

JUdas igitur prospiciens utrorumqve necessitatibus, Simonem fratrem cum tribus selectorum millibus mittit auxilio Judæis habitantibus Galilæam: ipse, assumpto Jonatha altero fratre cum octo militum millibus, in Galaditicam proficiscitur: qvod superesset virium, Judææ præsidio reliquit sub Josepho Zachariæ filio, & Azaria ducibus, qvibus mandavit, ut abstinerent a pugna tantisper, dum ipse ad eos reverteretur. Simon igitur postqvam in Galilæam venit, congressus cum hoste coegit eum terga vertere, & fugientem persequutus usqve portas Ptolemaidis, occidit circiter tria millia: qvibus spoliatis, receptos captivos cum tota supellectile in Judæam transtulit. Interea Judas

Κεφάλαιον ιβ'.

ὅτι στρατεύσαμενοι ἰούδας ἐ σίμων, ὁ μὲν ἐπὶ ἀμμανίτας ἐ τ' γαλααδίτην, ὁ ἦ σίμων ἐπὶ τοὺς ἐν γαλιλαίᾳ ἐ πτολεμαεῖς, ἐκράτησαν αὐτῶν.

ΠΡὸς οὖν ἀμφοτέρους τὰς τ' ἠγελεμένων χρείας σκεψάμενος ὁ ἰούδας ὁ, πρὸς μὲν τ' ἀδελφὸν ἀπέστελλεν ὡς τρισχιλίους τ' ὁπλιτῶν λαβόντα, τοῖς ἐν γαλιλαίᾳ βοηθὴν ἐλθεῖν ἰουδαίοις. αὐτὸς ἦ καὶ ἰωνάθης ὁ ἕτερος ἀδελφὸς, μετὰ στρατιωτῶν ὀκταχιλίων ὥρμησαν εἰς τοῦ γαλααδίτην. κατέλιπεν ἦ, ὅπι τῶν ὑπολοίπων τ' δυνάμεως, ἰώσηπόν τε τὸν ζαχαρίου ἐ ἀζαρίαν, ἡγεμόνας αὐτοῖς φυλακὴν ὅπως ἐλῶς τ' ἰουδαίων, καὶ παραγγείλας πόλεμον πρὸς μηδένα, ἕως ἂν αὐτὸς ἐπανέλθῃ. ὁ μὲν ὖν σίμων ὡδηγούμενος εἰς τὴν γαλιλαίαν, καὶ συμβαλὼν τοῖς ἐχθροῖς, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἔτρεψε, καὶ μέχρι τῶν πυλῶν τ' πτολεμαΐδος διώξας, ἀπέκτεινεν αὐτῶν ὡς ὡεὶ τρισχιλίους. καὶ τὰ τε σκῦλα λαβὼν τῶν ἀνῃρημένων καὶ τοὺς ἠχμαλωτισμένους σὺν αὐτῶν ἰουδαίους, καὶ τοῦ ὑπαρχόντων αὐτῶν ἅπαντος, εἰς τοῦ οἰκείαν ἀνέστρεψεν. ἰούδας ἦ ὁ μακκαβαῖος, καὶ ὁ

καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωνάθης διαβάντες τὸν Ἰορδάνην πλοῦν, καὶ ὁδὸν ἀπ' αὐτοῦ τριῶν ἀνύσαντες ἡμερῶν, τοῖς Ναβαταίοις εἰρηνικῶς ἀπαντῶσι συμβαίνουσιν. ὧν διηγησαμένων τὰ περὶ τοὺς ἐν Γαλαάδιτιδι, ὡς πολλοὶ κακοπαθοῖεν αὐτῶν ἐν τοῖς φρουρίοις ἀπολημμένοι, καὶ τοῖς πόλεσι τῆς Γαλαάδιτιδος, καὶ ὡρμημένων αὐτῶν ἀπὸ ἅπαντα τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ ζητῶν ἀπ' αὐτῶν σώζειν τοὺς ὁμοεθνεῖς, πιθοὺς ἐπέστρεψεν εἰς τὴν ἔρημον, καὶ προσπεσὼν πρώτοις τοῖς τῆς Βοσορᾶς καπηλεύσι, καὶ λαβὼν αὐτῆς, κατέβαλεν πᾶν τὸ ἄρρεν καὶ μαχέσιμον διαφθείρας, καὶ τὴν πόλιν ἐνέπρησεν. ἐπιγενομένης νυκτὸς, οὐ διέτριψεν ἐπέλθῃ, ἀλλ' ὁδεύσας δι' αὐτῆς ἦλθε τὸ φρούριον, ἔνθα τοὺς ἰουδαίους ἐγκεκλῃδας συνέβαινε, πρόσεχε τὸ χωρίον τιμοῦσι μετὰ δυνάμεως, ἕως ἐπ' αὐτὸ παρεγένετο. καὶ κατιδὼν ἤδη τοῖς τείχεσι προσβεβληκότας τοὺς πολεμίους, καὶ τοὺς μὲν κλίμακας ὡς τὰ ἀναβαίνοντας ἐπ' αὐτὰ, τοὺς δὲ μηχανήμασι προσφέροντας, κελεύσας τὸν σαλπιγκτὴν σημῆναι, καὶ παρορμήσας τοὺς στρατιώτας ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν ἀγωνιζομένους προθύμως, εἰς τρία διελὼν τὸν στρατὸν ὀπίσθιος ἐπῆλθε τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ περὶ τὸν τιμόθεον αἰσθόμενοι, ὅτι μακκαβαῖος ἐστι, πρόσω ἤδη καὶ σύντονον αὐτοῦ τὴν ἀνάβασιν καὶ τὴν ἐν τοῖς πολέμοις εὐτυχίαν ἀληθοῦς, εἰς φυγὴν τρέπονται. ἐφεπόμενος δὲ μετὰ στρατεύματος ἰούδας, ἀναιρεῖ μὲν αὐτῶν ὀκτακισχιλίους. ἐπενεύσας δὲ εἰς μαλλον πολιν αὖτον λεγομένην ἀλλοφύλων, λαμβάνει καὶ ταύτην, καὶ τοὺς μὲν ἄρρενας ἅπαντας ἀποκτείνει, τὴν δὲ πόλιν αὐτῶν ἐμπίπρησιν. ἄρας δὲ ἐκεῖθεν τὴν τε Χασφωμα, καὶ Βοσορ, καὶ πολλὰς ἄλλας πόλεις τῆς Γαλαάδιτιδος καταστρέφεται. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἐπὶ πολλοῖς παρόδευσε δυνάμεων μεγίστων ἀθροισθεισῶν, καὶ συμμαχίας ἄλλης τε ἀθρόας καὶ ἀράβων τινὰς μισθῷ πείσας αὐτῷ συστρατεύειν, ἦκεν ἄγων τὴν στρατιὰν πέραν χειμάρρου ῥαφῶν ἀντικρυς. πόλις δὲ ἦν αὐτῇ καὶ παρεκελεύετο τοὺς στρατιώτας ἐπὶ συμβάλλειν εἰς μάχην τοῖς ἰουδαίοις, προθύμως ἀγωνίζεσθαι, καὶ κωλύειν αὐτοὺς διαβαίνειν τὸν χειμάρρουν. διαβάντων δὲ ἤδη αὐτῶν προὔλεγεν. ἰούδας δὲ ἀνείσας ἀθροισθέντας τὸν τιμόθεον πρὸς μάχην, ἀναλαβὼν πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν, ἐπῆλθεν ἤδη τὸν πολέμιον, ἢ περαιωσόμενος τὸ χειμάρρουν ἐπεμπίπλα τοῖς ἐχθροῖς. ἢ τοὺς μὲν αὐτῶν ἱππαστὰς ἀνῄρει, τοὺς δὲ εἰς δέος ἐμβαλὼν, ῥίψαντας τὰ ὅπλα φεύγειν ἠνάγκασε. καὶ τινες μὲν αὐτῶν διέφυγον. οἱ δὲ εἰς τὸ καλούμενον, ἐν καρναὶν τέμενος, συμφυγόντες, ἠλπισαν τύχεσθαι σωτηρίας. ἰούδας δὲ τὴν πόλιν καταβαλόμενος, αὐτούς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὸ ἄλσος ἐνέπρησε, ποικίλη χρησάμενος ἰδέᾳ τῆς ἀπωλείας τῶν πολεμίων. ταῦτα διαπεραζόμενος, καὶ συναγαγὼν τοὺς ἐν τῇ Γαλαάδιτιδι ἰουδαίους μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν, καὶ τὰ ὑπαρχόντα αὐτοῖς ἀποσκευῆς, οἷς τε ἦν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐπαναγαγεῖν. ὡς δὲ ἦκεν ἐπὶ τινα πόλιν ἔμφρων ὄνομα, ὑπὸ τῆς ὁδοῦ κειμένην, καὶ ἔστι ἄλλως αὐτῇ παρομένῳ βαδίζειν δυνατὸν ἦν, ἔστι ἀναστρέφειν ἠθέλεν, πέμψας πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ παρεκάλει τοὺς πύλας ἀνοίξαντας ὑπερβῆναι αὐτῷ διὰ τῆς πόλεως ἀπελθεῖν. τῶν τε δὲ πύλας λίθοις ἐμπεφράκεσαν, τὴν τε δεξόδον ἐπετήρουν. μὴ πειθομένων δὲ ἐμφρείων, παρορμήσας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ καὶ κυκλωσάμενος, ἐπολιόρκει. τὴν δὲ ἡμέραν καὶ νύκτα προσκαθίσας, ἐξῄρει τὴν πόλιν. τῶν ὄσων ἄρρεν ἦν ἐν αὐτῇ κτείνας, καὶ καταβρήξας ἅπασαν

A cum fratre Jonatha trium dierum iter emensi, accepti sunt a Nabathæis pacifice: qvorum indicio compererunt, quod multi ex ipsorum fratribus in extremo essent periculo, obsessi ab hoste in castellis & oppidis Galaditicis: monitiqve, ut propere illis succurrerent, per desertum illuc festinaverunt. In eo itinere Barasam oppidum oppugnare adorti, vi ceperunt: cæsisq; ad unum puberibus, tecta igni subjecto concremaverunt. Cumqve interim nox appeteret, nihilominus Judas iter continuavit usqve castellum, in qvo Judæos obsideri acceperat. quo cum mane perveniisset, offendit hostem jam scalas & machinas admovere mœnibus: jussoqve tubicine canere, & cohortatus suos, ut bonam, ac fidelem operam præstarent periclitantibus fratribus, divisis trifariam copiis, oppugnatores a tergo aggreditur. Timothei vero milites, cognito Maccabæum adesse, cujus virtutem & felicitatem jam ante suo periculo didicerant, sine mora cœperunt fugere: ex quibus ad octo millia cecidere, Judæis acriter insequentibus. Inde ad Mallen barbarorum urbem flexo itinere, eaqve expugnata, mares omnes neci tradidit, ædificia incendio sunt consumpta. Eodem impetu & Chaspoma & Bosora cum aliis Galaditicæ regionis oppidis eversa sunt. Aliqvanto post Timotheus, contractis numerosis copiis, & inter cæteros auxiliares conducta manu Arabum, trans torrentem castra posuit contra oppidum Rafam, ibi hortatus est suos milites, ut strenue pugnarent, arcerentqve Judæos a torrentis transitu. in hoc enim sitam victoriam, Judæis futuris superioribus, si transire potuerint. Judas autem, audito, quod Timothæus paratus esset ad prælium, propere contra eum duxit exercitum: trajectoqve torrente adortus hostes, partim resistentes prostravit, partim in fugam compulit, armis etiam passim abjectis. horum nonnulli celeritate pedum salutem consecuti sunt, quidam vero in fanum, quod Carnain dicunt, refugientes, tutos sibi fore speraverunt. At Judas & oppidum id occupavit, &, incenso templo, hostium alios flammis, alios ferro perdidit. His rebus feliciter gestis, & contractis e tota regione Galaditica Judæis, una cum uxoribus & liberis ac facultatibus in Judæam eos traducebat. In eo itinere cum venisset ad Ephronem oppidum, per quod necessario transeundum erat, nisi retrorsum reverti mallet, misit ad oppidanos, rogans, ut patefacerent sibi transitum. nam, obstructis portis, viam interruperant. quod cum ab Ephronitis impetrare non posset, cohortatus suos, corona oppugnavit mœnia: & diem ac noctem ibi remoratus vi cepit oppidum: occisisqve omnibus maribus, per incensi cineres traduxit,

exercitum. tantus autem erat occisorum numerus, ut in transeundo calcanda essent cadavera. Trajecto deinde Jordane, in magnum campum veniunt, qua sita est Bethsana, Græcis dicta Scythopolis. inde in Judæam reditum est hilariter, canente hymnos & victoriale carmen multitudine: votivasqve hostias mactarunt pro incolumitate exercitus: quandoquidem post tot conflictus ne unus quidem e Judæis desideratus est. Interea Josephus Zachariæ filius & Azarias duces, qui, profecto Simone in Galilæam contra Ptolemaidenses, Juda vero & Jonatha fratre in Galaditicam, præsidio Judææ relicti fuerant, volentes & ipsi aliqvo memorabili facinore parare sibi gloriam, ad Jamniam venerunt. Ubi armis excepti a Gorgia ejus loci præside, amiserunt ad duo millia militum: nec prius destiterunt fugere quam in Judææ finibus. hæc autem clades merito illis accidit, ob contemptum Judæ mandatum, qui interdixerat, ne, se absente, manus cum hoste conferrent: nam hoc quoque Judæ providentiam commendat, quod intellexit non impune fore, si a mandatis discesserint. Judas autem & fratres ejus continuabant bellum contra Idumæos, urgentes eos undiqve: expugnataqve Chebrone munitiones ejus diruerunt, & turres cremaverunt suppositis ignibus: pervastatisqve agris hostium, everterunt etiam Marissam oppidum, inde Azotum delati eodem impetu, expugnata ea quoque ac direpta, omnes ditati præda reversi sunt in Judæam victores & incolumes.

A αὐτῶν ὁδὸν ἔχε. τοσοῦτο δ' ἦν τὸ τῶν πεφονευμένων πλῆθος ὡς ἐπ' αὐτῶν βαδίζειν τ νεκρῶν. διαβάντες δ' τὸν ἰορδάνην, ἦκον εἰς τὸ μέγα πεδίον, οὗ κεῖται κ' πόσωπον πόλις βηθσάνη καλουμένη παρὰ ἑλλήνων σκυθόπολις κἀκεῖθεν ὁρμηθέντες εἰς τὴν ἰουδαίαν παρῆσαν, ψάλλοντές τε καὶ ὑμνῳδοῦντες καὶ τὰς σωτηρίους ἐν ταῖς ἐπινικίοις παιδιαῖς ἄγοντες. ἐθυσαν δ' χαριστηρίους θυσίας ὑπέρ τε τῶν κατορθωμάτων, καὶ ὑπὲρ τῆς στρατεύματος σωτηρίας. οὐδεὶς γὰρ B ἐν τούτοις τοῖς πολέμοις τῶν ἰουδαίων ἀπέθανεν. ἰώσηπος δ' ὁ ζαχαρίου καὶ ἀζαρίας, ὃς κατέλιπε στρατηγὸς ὁ ἰούδας καθ' ὃν καιρὸν σίμωνα μὲν ὑπῆρχεν ἐν τῇ γαλιλαίᾳ πολεμῶν τοὺς ἐν πτολεμαΐδι, αὐτὸς δ' ὁ ἰούδας καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἰωνάθης ἐν τῇ γαλααδίτιδι, βουληθέντες καὶ αὐτοὶ δόξαν περιποιήσασθαι στρατηγῶν πρὸ πολεμικὰ ἔθνεσιν, τλεῖ ὑπ' αὐτοὺς δυνάμιν ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς ἰάμνειαν. γοργίου δ' τῆς ἰαμνείας C στρατηγοῦ ὑπαντήσαντος συμβολὴν ποιομένης ὀλιγίλιοι ἀποβάλλουσι τῆς στρατιᾶς, καὶ φεύγοντες ἄχρι τῆς ἰουδαίας ὁρῶν διώκουσι. σωθέντι δ' αὐτοῖς τὸ πλῆθος, ἵν' ὠθήσωσιν ὧν αὐτοὺς ἰούδας ἐπέστειλε, μὴ συμβαλεῖν εἰς μάχην μηδενὶ πρὸ τῆς σκευῆς παρουσίας. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ στρατηγήμασι, καὶ τὸ κ' τοῦτο πρὸ τὸν ἰώσηπον καὶ τὸν ἀζαρίαν παίσμα θαυμάσειεν ἄν τις, ὁ σωθῆναι εἰ θέλοιεν πρὸ τῆς ἐπιγαλ- D μένων αὐτοῖς ἐσόμενον. ὁ δ' ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πολεμοῦντες τοὺς ἰδουμαίους σὺν ἀνέσει, ἀλλ' ἐπέκειντο παντάχοθεν αὐτοῖς, μέχρι τε χερρῶνα πόλιν καταλαμβανόμενοι, ὅσην λεῖ ὀχυρὸν αὐτῆς καθεῖλον, καὶ τοὺς πύργους ἐμπρήσαντες, ἐθησαν τὴν ἀλλοφύλων χώραν, καὶ μάρισσαν πόλιν. εἶτε ἄζωτον ἐλθόντες, καὶ λαβόντες αὐτοῖ διήρπασαν, πολλὰ δ' σκύλα ἐκ λείας κομίσαντες, εἰς τλεῖ ἰουδαίαν ὑπέστρεψαν.

CAP. XIII.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus.

XIV. *1. Macb. 6.*

EOdem tempore Antiochus rex superiores sui regni provincias obeundo, audivit esse in Perside urbem prædivitem Elimaida nomine, & in ea templum Dianæ opulentum, refertum omne genus donariis: scuta etiam ac thoraces ibi asservari, qvondam relictos ab Alexandro Philippi filio, rege Macedonum. Motus igitur hac fama, admoto exercitu, expugnare conatus est. His vero, qui inerant nec adventu ejus nec oppugnatione territis, sed fortiter resistentibus, spe sua frustratus est. non contenti enim repulisse illum a mœnibus, recedentem etiam persecuti sunt, ita ut, plurimis desideratis, fugientis more Babylonem se reciperet. Qvam cladem cum ægre ferret, novus insuper accessit nuncius de profligatis, quos ad Judaicum bellum reliqverat, ducibus, deq; Judæorum in dies crescente potentia. Accedente igitur alia super alia cura, impar solicitudini morbum sibi contraxit: quo magis ac magis invalescente, intelligens adesse fatale tempus, amicos convocat: eisq; & vim morbi & causam indicat: nimirum quod pœnas ob afflictam Judæorum gentem lueret, atq; ob spoliatum sacrilegio templum, & contemptū cælestis numinis. atq; his dictis, exhalavit animam. Qvamobrem demiror Polybium Megalo-

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἀντίοχος ὁ ἐπιφανὴς ἐτελεύτησεν ἐν περσαις.

Ὑπὸ δ' τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἐπὶ ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, τλεῖ ἄνω χώραν ἐπερχόμενος, ἀκούει πόλιν ἐν τῇ περσίδι πλούτῳ διαφέρουσαν ἐλυμαΐδα τὄνομα, ἐπολυτελὲς ἱερὸν ἀρτέμιδος ἐν αὐτῇ, ἐπανθρδαπῶν ἀναθημάτων πλήρες εἶναι. ἔτυχε μὴν ὅπλα ἐθώρακας ἀπολιπεῖν ἐπιφανέντ τ υἱὸν τ φιλίππε, βασιλέα δ' μακεδόνων ἀλέξανδρον. κινηθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων, ὥρμησεν ὅπλα τ ἐλυμαΐδα, κ' προσβαλὼν αὐτλεῖ ἐπολιόρκει. τ δ' ἐν αὐτῇ μὴ καταπλαγέντων τ ἔφοδον αὐτοῦ, μηδὲ τ πολιορκίαν, ἀλλὰ καρτερῶς ἀντιοχόντων, ἀποκρύεται τ ἐλπίδος. ἀπωσάμενοι γὰρ ἀπὸ τῆς πόλεως κ' ἐπεξελθόντες ἐδίωξαν. ὡς τ' αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς βαβυλῶνα, φεύγοντα, καὶ πολλοὺς ἀποβαλόντα τῆς στρατιᾶς. λυπουμένῳ δ' ἐπὶ τῇ ἁμαρτίᾳ ταύτῃ, προσαγγέλλουσι τινες καὶ τλεῖ τῶν στρατηγῶν ἥτταν, οὓς πολεμήσαντας τοῖς ἰουδαίοις καταλελοίπει, καὶ τλεῖ ἰσχυρῶς ἤδη τλεῖ τῶν ἰουδαίων. προσγομένης οὖν, καὶ τῆς περὶ τούτων φροντίδος τῇ προτέρᾳ, συγχυθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας εἰς νόσον κατέπεσεν, ἧς μηκυνομένης κ' αὐξανομένων τ παθῶν, σωθεὶς ὅτι μέλλει τελευτᾶν, συγκαλεῖ τοὺς φίλους. κ' τήν τε νόσον αὐτοῖς χαλεπὴν εἶναι ἐμήνυε, κ' ὅτ' ὅτι παῖδα παροῦσι κακώσας τὸ ἰουδαίων ἔθνος παρεδήλου, συλήσας τε τὸν ναὸν, καὶ θεὸν καταφρονήσας. κ' ταῦτα λέγων ἐξέπνευσεν. ὥστε θαυμάζειν πολύβιον τὸν μεγαλοπολίτην.

λιτῶν. ὡς ἀγαθὸς ὢν ἀνὴρ ἀποθανεῖν λέγει τὸν ἀντίοχον, A βεβηλῆσαι τὸ τῆ ἐν περσαις ἀρτεμιδος ἱερὸν συλῆσαι γὰρ μηκέτι παῆσαι τὸ ἔργον βελόμενον, οὐκ ἔστι πιθανὸς ἀξίωσις. εἰδὲ δία ἔτ᾽ πολυβίῳ δοκεῖ καταξρέψαι τὸν βίον ἀντίοχον ἔτως, πολὺ πιθανώτερον δία τὴν ἱεροσυλίαν ἔ ἐν ἱεροσυλύμοις ναοῦ πλῆξαι τὸν βίον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τότε ἐ διαφέρομαι, τῶν ὑπὸ ἔμεγαλοπολιτῶν λεγομένων αὐτῶν, ὧδε τῶν ὑφ᾽ ἡμῶν ἀληθῆ νομίζουσιν.

politanum. qui viralioqvi probus, ait hunc Antiochum periſſe, quod conatus ſit Dianæ templi theſauros ac donaria diripere. voluiſſe enim tantum, ac non etiam perfeciſſe ſacrilegium, non videtur res digna ſupplicio. qvod ſi hæc cauſa Polybio digna videtur, cur Antiochus deberet capite pœnas perſolvere, multo veriſimilius eſt, ob exhauſtum ſacrilegiis Hieroſolymitanum templum acceleratum eſſe ejus interitum. Si B quis tamen magis probat Polybii ſententiam, cum eo nunc non libet contendere.

Κεφάλαιον ιδ΄.

Ὡς ἀντίοχος ὁ δὶ πάτωρ ἰουδαίους νικήσας, ἐπολιόρκει ἰουδαν εἰς τὸ ἱερὸν ἐγκλείσας.

CAP. XIV.

Antiochus Eupator, profligato Judæorum exercitu, Judam in templo obſidet.

Ὁ δ΄ ἀντίοχος πρῶτη τελευτᾶν καλέσας φίλιππον ἕνα τῶν ἑταίρων, τ᾽ βασιλείας αὐτὸν ἐπίτροπον C καθίστησι. καὶ δὸς αὐτῷ τὸ διάδημα καὶ τὴν στολὴν καὶ τὸν δακτύλιον, ἀντίοχῳ τῷ παιδὶ αὐτὸ ταῦτα σκέλυσι κομίσαντα δοῦναι, δεηθεὶς πρόνοιαν ποιεῖσθαι τῆς ἀναγωγῆς, καὶ τηρῆσαι τὴν βασιλείαν ἐκείνῳ. ἀπιόντα δ᾽ ἀντίοχον ἐ καὶ μὴ καὶ ῥ ἔτει. λυσίας δ᾽ αὐτὸ τὸν διάδημα δηλώσας τῷ πλήθει, τὸν μὲν αὐτὸ ἀντιόχου, αὐτὸς δὲ ἐκέλευε τὸν ἀπαμέλειαν, ἀποδεικνύει βασιλέα, καλέσας αὐτὸν δι πάτορα. ἐν δ᾽ τούτῳ τῷ καιρῷ οἱ ἐν τῇ ἄκρᾳ τ᾽ ἱεροσολύμων φρουροὶ καὶ φυγάδες τ᾽ ἰουδαίων, πολλὰ τὸς ἰουδαίους ἠδίκουν. τὸς δὲ ἀναβαίνοντας εἰς τὸ ἱερὸν θύσοντας βλαπτόντες, ἐξαίφνης ἐκπορεύεσθαι οἱ φρουροὶ, διέφθειρον. ἐπεκάθητο δὲ τῷ ἱερῷ ἡ ἄκρα. τούτων οὖν συμβαινόντων αὐτοῖς, ἰούδας ἐξελέσθαι διέγνω τὸν φρουρὸν, καὶ συναγαγὼν τὸν λαὸν ἅπαντα, τὸς ἐν τῇ ἄκρᾳ καρτερῶς ἐπολιόρκει. ἔτ᾽ δὲ ἓν τῆς ἀρχῆς τοῖς ἀπὸ σελεύκου καὶ ν΄. κατασκευάσας οὖν μηχανήματα καὶ χώματα, ἐγείρας E Φιλοπάτωρ προσέκειτο τῇ τῆς ἄκρας αἱρέσει. πολλοὶ δ᾽ τ᾽ ἐν αὐτῇ φυγάδων νύκτωρ ἐξελθόντες εἰς τὸν χωρίαν, καὶ τινας τ᾽ ἰδίους καὶ ἀστῶν συναγαγόντες, ἦλθον πρὸς ἀντίοχον τὸν βασιλέα, ἐν ἀξιοῦντες ἑαυτὸς ὑπερορᾶσθαι δεινὰ πάσχοντας ὑπὸ τ᾽ ἐμφύλων, καὶ παῦλαν ποιούμενοι λόγον τὸν πατέρα αὐτοῦ, τὸν μὲν πατρῷον αὐτῶν καταλείψαντας θρησκείαν, λῶν δ᾽ προσπαῖξε ταύτην τοὺς πολίτας. κινδυνεύειν οὖν ὑπὸ ἰούδα ἔτ᾽ τῶν αὐτῶν τῶν ἀκροπόλιν αἱρεθῆναι, καὶ τὸς φρου- F ρὸς τὸς ὑπὸ βασιλέως καταλειφθέντας, εἰ μήτις παρ᾽ αὐτοῦ βοήθεια παραφθείη. ταῦτ᾽ ἀκούσας ὁ παῖς ἀντιόχου, ὠργίσθη, καὶ τὸς ἡγεμόνας καὶ φίλους μεταπεμψάμενος, σκέλυσι μισθοφόρους συναγαγὼν, καὶ ἐκ τῆς βασιλείας τὸς στρατεύσιμον ἡλικίαν ἔχοντας. καὶ συνῆλθε στρατὸς πεζῶν μὲν, οἱ τε δέκα μυριάδες, ἱππεῖς δ᾽ δισμύριοι. ἐλέφαντες δ᾽ βʹ καὶ λ΄. ταύτην οὖν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἐξώρμησεν ἐκ τῆς ἀντιοχείας με- G τὰ λυσίου τοῦ τῆς στρατιᾶς ἔχοντος τὴν ἡγεμονίαν. ἐπορεύετο μὲν ἐς τὴν ἰδουμαίαν, ἐκεῖθεν εἰς βεθσοῦραν ἀναβαίνει πόλιν, ἐφέδρα ἰσχυρὰν καὶ δυσάλωτον, καὶ πολιορκεῖ τὴν πόλιν. ἰσχυρῶς δ᾽ ἀντεχόντων τῶν βεθσουραίων, καὶ τὴν παρασκευὴν αὐτοῦ τῶν μηχανημάτων ἐμποδισάντων, ἐπεξῆλθον δὲ αὐτοῖς, καὶ ἐτρίβετο πολὺς ὠφὶ τὴν πολιορκίαν. ἰούδας δ᾽ τὴν ἔφοδον τ᾽ βασιλέως ἀκούσας, ἀφίστησιν

Cæterum Antiochus, prius quam extremum ſuum diem obiret, accitum ad ſe unum ex purpuratis ſuis amicis Philippum gubernatorem regni conſtituit: traditoqve ei diademate regiaqve ſtola & anulo, juſſit hæc Antiocho filio ſuo perlata reddere, multum obteſtans, ut educationis curam haberet, & regnum ei ſervaret, usqve dum per ætatem ipſe adminiſtrationi fieret idoneus. Defunctus eſt autem Antiochus anno centeſimo qvadrageſimo nono. D Lyſias autem poſtea quam populo indicavit regis obitum, filium ejus Antiochum ſub ſua tutela tum poſitum regem conſtituit, impoſito illi Eupatoris cognomine. Interea qui Hieroſolymitanæ arcis præſidium tenebant Macedones cum Judæorum perfugis, multa Judæis inferebant incommoda. Excurrentes enim in eos, qui ſacrorum cauſa templum adibant: conficiebant eos non magno negotio, qvod arx ipſi templo eſſet ſupra verticem. Qvamobrem Judas neceſſe habuit, oppugnare id præſidium, advocatis ad id totius populi viribus. Annus autem is agebatur centeſimus quinquageſimus, ex quo primum ad Seleucum imperium earum regionum pervenerat. Fabricatis igitur machinis, & extructis aggeribus, totus incumbebat huic operi. multi tamen perfugarum noctu elapſi, adjunctis ſibi ſimilibus impiis, venerunt ad Antiochum, poſtulantes, ne ſe in extremum periculum a ſuis tribulibus redactos deſpiceret: maxime cum patris ipſius autoritatem ſecuti, in eam neceſſitatem adducti ſint, dum malunt patrios ritus qvam regia mandata contemnere. Nunc vero periculum eſſe, ne Judas arcem cum præſidio vi capiat, niſi ipſe mature ſuis opem afferat. His auditis, Antiochus puer iratus eſt, accerſitisqve amicis & ducibus, juſſit eos mercenarium parare militem, & per totam ſuam ditionem delectus habere, ita ut brevi confectus ſit exercitus peditum circiter centum millium, equitum vero viginti millia, atqve inſuper duo & triginta elephanti. Cum his copiis egreſſus eſt Antiochiam, commiſſa Lyſiæ adminiſtratione univerſi exercitus: & progreſſus usqve Idumæam. inde aſcendit ad oppidum Bethſura, bene munitum & expugnatu non facile. Bethſuranis autem fortiter reſiſtentibus, & admotas machinas per excurſiones igne concremantibus, multum temporis contritum eſt in hoc obſidio. Judas autem, cognito regis adventu, omiſſa

oppugnatione regi cum copiis obviam profectus A castra posuit circa fauces qvasdam, dictas Bethzacharia, dissitas ab hoste septuaginta stadiis. At rex, relictis Bethsuris, exercitum duxit ad eas fauces, ubi Judas castra metaverat: & qvam primum dies illuxit, aciem ceu pugnaturus jussit ire compositam. Cumqve non posset elephantos explicare per aciei latitudinem propter locorum angustias, jussit, ut unus post alium incederent, attributis, qui stiparent singulos, mille peditibus, & eqvitibus qvingentis. Beluis autem imposita erant celsa propugnacula instructa sagittariis. reliqvum autem exercitum ab utroqve latere jussit montes ascendere, præpositis ex amicorum cohorte ducibus. atqve ita, sublato militari clamore, hostem aggreditur, micans aureis & æreis clypeis, ita ut fulgore eorum coruscarent omnia. clamore autem reboabat, quicquid C érat in circuitu montium. nec tamen Judas tali aspectu est territus, sed excepto fortiter impetu hostium, circiter sexcentos ex eis occidit, qvi primi ad manus venerant. Cæterum Eleazarus ejus frater, qvem Auranem vocabant, conspicatus excellentem elephantum ornatum phaleris regiis, & ratus in eo regem invehi, vasto animo in eum fecit impetum, &, occisis multis, prius qvam D ad eum penetraret, cæteris vero metu cedentibus, succedens sub ejus ventrem, confodit beluam, & ipse simul pondere ejus illabentis oppressus est: atqve ita, non tamen inultus, interiit, generose inter acervos hostilium cadaverum. Judas autem animadvertens hostem tanto superiorem numero, Hierosolyma se recepit, volens arcem iterum oppugnatione aggredi. Antiochus vero, parte exercitus amissa ad oppugnanda Bethsura, cum reliquo venit Hierosolyma. Bethsuritæ territi apparatu regio, maxime cum commeatus eos deficeret, deditionem fecerunt, pacti prius, ut hostis a se injuriam omnem abstineat: qvod quidem à rege non nisi salute tenus servatum est: alioqvi nudis ejectis oppidanis, suorum præsidium ibi constituit. Sed apud Hierosolyma per multum tempus eum tenuit templi F obsidio, quod fortiter a Judæis defensum est. nullam enim eis rex intentavit machinam, qvam nō illi contrariis machinationibus eluderent. tantum laborabatur victus penuria, quod fruges veteres absumpserant, & annus inciderat septimus, per quem fructus nō colliguntur, quod eum cessare ab agricultura lex nostra jubeat, nec permittat tum vel arare terram, vel serere. quo factum G est, ut multi se clam subducerent propter inopiam, ut penes paucos templi tutela remanserit. Cæterum rex & Lysias imperator, cognito, quod Philippus usurpato sibi regno adventaret e Perside, decreverunt, soluta obsidione, illi occurrere, celantes tamen, quantum fieri poterat, id consilium tam militem quam duces reliquos. Qvapropter, dissimulato adventu Philippi, jussit rex Lysiam, ut alloqveretur duces & milites, dicens

μὴν ἐπὶ τὴν ἄκραν πολιορκεῖν. ἀπαντήσας ἦ τοῦ βασιλέως, βάλλεται στρατόπεδον ὅπου τ στενῶν, ἐν τινι τόπῳ Βεθζαχαρία λεγομένῳ, σταδίους ἀπέχοντι τῶν πολεμίων ὁ. ὁ ἦ βασιλεὺς ὁρμήσας ἀπὸ τῆς Βεθσύρας, ἦγαγε τ δύναμιν ὅπι τὰ στενά, καὶ τὸ ἑῴα στράτευμα πρῶτον. ἅμ' ἡμέρᾳ ἦ τάχος μάχην διέπεμπε τῶν στρατιᾶν. τοὺς μὲν οὖν ἐλέφαντας ἐπέστησεν ἀλλήλοις ἑπομένους διὰ τὴν στενοχωρίαν, οὐ δυναμένων αὐτῶν ὅπι πλατυσπεπέχθαι. εἰς ἦ κύκλον ἐλέφαντι ἑκάστῳ συμπαρῆσαν πεζοὶ μὲν χίλιοι, ἱππεῖς ἦ πεντακόσιοι. ἔφερον ἦ οἱ ἐλέφαντες, πύργους τε ὑψηλοὺς καὶ τετράστεγους. τὴν ἦ λοιπὴν δύναμιν ἑκατέρωθεν ἔστησεν ἀναβαίνειν ὅπι τὰ ὄρη, τοὺς φίλους αὐτῆς παρατάξας. κελεύσας ἦ ἀλαλάξαι τὴν στρατιάν, παρεβάλλει τοῖς πολεμίοις, γυμνοῦσιν τάς τε χρυσᾶς καὶ χαλκᾶς ἀσπίδας, ὥς τε αὐγὴν ἀπ' αὐτῶν ἀφίεσθαι λαμπράν. συνεπήχει ἦ τὰ ὄρη κεκραγότων αὐτῶν. ταῦτα ὁρῶν ὁ Ἰούδας ὑπολάβῃ, δεξάμενος ἦ γενναίως τοὺς πολεμίους, τῶν πρόσθεν ὠθεῖ ἑξακοσίους ἀναιρεῖ. ἐλεάζαρος δ', ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ὃν αὐρὰν σκάλουσι, ἰδὼν τ ὑψηλότατον τ ἐλεφάντων ἐσταλισμένον θώραξι βασιλικοῖς, ἐνομίζων ἐπ' αὐτοῦ τὸν βασιλέα εἶναι, παρεβάλλετο σφόδρα εὐκαρδίως ἐπ' αὐτὸν ὁρμήσας. κ πολλοὺς μὲν τῶν ὠθεῖ τ ἐλεφάντων κτείνας, τοὺς ἄλλους διεσκέδασεν. ἐπανδὺς ἦ ὑπὸ τὸν γαστέρα κ πλήξας, ἀπέκτεινε τ ἐλέφαντα. ὁ δ', ὑπικπατενεχθεὶς τοῦ ἐλεαζάρου, διαφθείρει τ ἄνδρα ὑπὸ δ βάρους. ἐ ἔτυχεν μὲν ἀψύχως πολλοὺς τ ἐχθρῶν ἀπωλέσας, τοῦ τρόπου τούτου τὸν βίον καταστρέψας. ὁ ἦ Ἰούδας ὁρῶν τὸν τ πολεμίων ἰσχὺν ἀνεχώρησεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκίαν παρεσκεύάζετο. ἀντίοχος ἦ, τὸ μὲν τῆς στρατιᾶς εἰς Βεθσύρας ἐπέμψε, πολεμήσων αὐτοῖς, τοῦ ἦ λοιποῦ τῆς δυνάμεως αὐτὸς ἦκεν ὅπι τὰ Ἱεροσόλυμα. οἱ μὲν οὖν Βεθσουρεῖται τὴν ἰσχὺν καταπλαγέντες, καὶ σπανίζοντα βλέποντες τὰ ἀπὸ γῆς, ὡμολόησαν αὐτοῖς, ὁρκους λαβόντες ὑπὲρ δ μηδὲν πείσεσθαι δεινὸν ὑπὸ τ βασιλέως. ἀντίοχος ἦ λαβὼν τὴν πόλιν, ἄλλο μὲν αὐτοῖς οὐδὲν διέφθειρεν, ἢ μόνον γυμνοὺς ἐξέβαλε, φρουρὰν ἦ καθίσησεν ἰδίαν ἐν τῇ πόλει. πολλῷ ἦ χρόνῳ τὸ ἱερὸν πολιορκῶν τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις προσκαθίζετο, καρτερῶς τ ἔνδον ἀμυνομένων. πρὸς ἕκαστον γὰρ ὧν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτοὺς ἔφησε μηχάνημα, κἀκεῖνοι πάλιν ἀντεμηχανῶντο. τροφὴ δ', αὐτῷ ὑπελείπετ, ἑ μὲν ὄντ ἀπηλλαγμένῃ καρπῶ, τ ἦ γῆς σπόνῳ τοῦ ἔτ μὴ γεωργημένης, ἀλλὰ διὰ τὸ εἶναι τὸ ἕβδομον ἔτ· καθ' ὁ νόμος ἐᾷ ἡμῖν ἀργὴν ἐᾶν τ χώραν, ἀπορίᾳ μεμψιμοιρίας. πολλοὶ ἦν χαροῦν τ πολιορκουμένων ἀπεδίδρασκον διὰ τ τ ἀναγκαίων δόσιμον ὡς ἐλάγιστα ἐν τῷ ἱερῷ καταλιφθῆναι. ἐ τοῖς μὲν πολιορκουμένοις ἐν τῷ ἱερῷ, τοιαῦτα συνέβαινεν εἶναι τὰ πράγματα. λυσίας ἦ ὁ στρατηγὸς, καὶ ὁ βασιλεὺς, ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς Φίλιππος αὐτοῖς ἀπὸ τῆς Περσίδος ἥκων ἐθηλώθη, καὶ τὰ πράγματα, εἰς ἑαυτὸν καταστρέφειν, ἔχον μὲν ὡς τε τὴν πολιορκίαν ἀφέντες, ὅπι τ Φίλιππον ὁρμᾷν. ὁ μὲν ἦ τ ποιήσειν φανερὸν τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ἡγεμόσιν ἔγνωκαν, ἀλλ' ἐκέλευσε τ λυσίαν ὁ βασιλεὺς, αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἡγεμόσιν, ἐν κοινῷ διαλεχθῆναι, μηδὲν μὲν τῶν περὶ Φιλίππου ἐφανίζοντα, τ ἦ πολιορκίαν ὅπ χρονιωτέρη γένοιτ' ἂν δηλοῦντα, ἐ τὴν ὀχυρότητα ἔχωμεν, καὶ ὅπ τὰ τῆς

oppugnationem eam non esse modici temporis, quod locus esset munitissimus, & com-

τῆς τροφῆς αὐτῶν ἤδη ἀπιλελοίπει, καὶ ὡς πολλὰ δεῖ κατιδεῖν τὸν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ ὡς δοκεῖ πολὺ κρεῖττον εἶναι σπονδὰς ποιησαμένους πρὸς τοὺς πολεμουμένους, καὶ φιλίαν πρὸς ὅλον αὐτῶν τὸ ἔθνος, ἀπιέναι ἐᾶσαι αὐτοὺς χρῆσθαι τοῖς πατρίοις νόμοις ὧν ἀφαιρεθέντες ἐχαλεπαίνησαν, χωρεῖν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα. ταῦτα δὲ λυσίᾳ φήσαντος, ἠρέσθη τὸ στράτευμα καὶ ἡμεῖς τῇ γνώμῃ.

A meatus eos jam deficerent, & avocarent multa regni negotia, quæ opus esset regem componere. Itaqve præstare fœdus, & amicitiam cum hac gente facere, & sinere eos uti patriis legibus, quibus privari se non sustinentes rebellaverant, atqve ita redituros esse in suam qvemqve patriam. Qvæ sententia, per Lysiam apud exercitum exposita, communi omnium suffragio comprobata est.

B

Κεφάλαιον ιε'.

Ὅτι πολλῷ χρόνῳ τῇ πολιορκίᾳ τριβομένῳ, φιλίαν ποιησάμενος πρὸς ἰούδαν, ὑπεξεπῶς ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς ἰουδαίας ὁ ἀντίοχος.

CAP. XV.

Antiochus, omissa oppugnatione, cum Juda fœdus facit & amicitiam.

Κελεύσας ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ἰούδαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πολιορκουμένους, εἰρηνεύειν τε ἐπηγγείλατο, καὶ συγχωρεῖν πᾶσι πατρίοις νόμοις χρωμένους ζῆν. οἱ δ', ἀσμένως δεξάμενοι τοὺς λόγους λαβόντες ὅρκους τε καὶ πίστεις, ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ἱεροῦ. εἰσελθὼν δ' ἀντίοχος εἰς αὐτό, καὶ θεασάμενος ὀχυρὸν ὄντως τὸ χωρίον, περιβὰς τοὺς ὅρκους, καὶ κελεύσας τοῖς δυνάμεσι καθαιρεῖν, καθεῖλε τὸ τεῖχος εἰς ἔδαφος. καὶ ταῦτα ποιήσας, ἀνέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν, ἐπαγόμενος καὶ τὸν ἀρχιερέα, ὃς καὶ μενέλαος ἐκαλεῖτο. λυσίας γὰρ συμβουλεύσας τῷ βασιλεῖ, τὸν μενέλαον ἀνελεῖν, εἰ βούλεται τοὺς ἰουδαίους ἡρεμεῖν, καὶ μηδὲν ἐνοχλεῖν αὐτῷ. ὃς τὴν ἀρχὴν τῶν κακῶν, πείσας τὸν πατέρα τοὺς ἰουδαίους ἀναγκάσαι τοῖς πατρίοις θρησκείαις καταλιπεῖν. πέμψας οὖν τὸν μενέλαον ὁ βασιλεὺς εἰς βέρροιαν τῆς συρίας διέφθειρεν, ἀρχιερατεύσαντα μὴ ἔτη ι'. πονηρὸν ὄντα καὶ ἀσεβῆ, καὶ ἵνα αὐτὸς ἀρχῇ, τὸ ἔθνος ἀναγκάσαντα φθείρειν τοὺς ἰδίους νόμους. ἀρχιερεὺς δ' ἐγένετο μετὰ τὸν θάνατον μενέλαου ἰάκειμος κληθείς. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀντίοχος, εὑρὼν ἤδη τὸν φίλιππον κρατοῦντα τῶν πραγμάτων, ἐπολέμησε πρὸς αὐτὸν, καὶ λαβὼν αὐτὸν ἐχειρώσατο ἀπεκτονεν, ὃς δὲ ἀρχιερέως υἱὸς ὀνίας, ὃν προεῖπομεν ἔτι παῖδα τελευτήσαντος σεύθεος τοῦ πατρὸς, ἰδὼν ὅτι τὸν θεῖον αὐτοῦ μενέλαον ὁ βασιλεὺς ἀνεῖλεν, τῷ ἀρχιερωσύνῃ ἀλκίμῳ δεδωκὼς ὄντι τῆς ἀρχιερέως φυλῆς, ἀλλ' ὑπὸ λυσίᾳ πεισθεὶς μεταθῆναι τὴν πρὸς ἀλκίμου τὴν οἰκίαν εἰς ἕτερον οἶκον, φεύγει πρὸς πτολεμαῖον τὸν αἰγύπτου βασιλέα. καὶ τιμῆς ἀξιωθεὶς ὑπ' αὐτοῦ διὰ γυναικὸς αὐτοῦ κλεοπάτρας, λαμβάνει τόπον ἀξιώσεως ἐν τῷ νομῷ τῷ ἡλιοπολίτῃ. ἐν ᾧ καὶ ὁμοιον τῷ ἐν ἱεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν ἱερόν. περὶ τούτων μὲν οὖν εὐκαιρότερον ἡμῖν ἔσται διελθεῖν.

C

D

E

F

Κεφάλαιον ις'.

Ὡς βακχίδης ὁ δημητρίου στρατηγὸς ἀπεσταλμένος τοὺς ἰουδαίους, ἀπράκτως ἀνέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα.

CAP. XVI.

Bacchides Demetrii dux cum exercitu contra Judæos missus, infecto negotio, ad suum regem revertitur.

G

Ὑπὸ δὲ τῶν αὐτῶν καιρῶν φυγὼν δημήτριος ὁ τοῦ σελεύκου υἱὸς, καὶ καταλαβόμενος τῆς συρίας τρίπολιν, ἀνεστέψατο μὲν αὐτὸς διάδημα. συναγαγὼν δὲ πινὰς τῶν αὐτὸν μισθοφόρους εἰς τὴν βασιλείαν εἰσῆλθε. πάντων δ' αὐτὸν ἡδέως προσδεχομένων καὶ παραδιδόντων αὐτὸν, συλλαβόντες δὲ καὶ ἀντίοχον τὸν βασιλέα, καὶ λυσίαν, ζῶντας ἀπήγαγον αὐτῷ. καὶ οὗτοι μὲν κελεύσαντος ἀπέθανον. δημήτριος δὲ διαφθείρας

Eodem tempore Demetrius Seleuci filius a Roma profugus Tripolim occupat in Syria: assumptoq; diademate, & contractis, qvotqvot potuit, militibus mercenariis, regnum invadit: cumqve certatim ad eum populi deficerent, excipientes eum obviis manibus, etiam Antiochum regem & Lysiam comprehensos vivos ad eum perduxerunt: qui mox jussu Demetrii necati sunt, post exactum regni

XV. 1. Macb. 7.

Antiochi annum alterum, ſicut & in aliis commentariis diximus. Ad novum regem confluxerunt multi Judæorum ob impietatem profugi, & cum eis Alcimus pontifex: accuſabantqve totam gentem, præcipue Judam cum fratribus, qvod poſt interfectos omnes amicos & fautores regis, ſe qvoqve ejeciſſent e patria: metu coactos ſolum vertere: poſtulabantqve, ut ex amicis qvempiam eo mitteret, qui cognoſceret, qvanta per Judam patrata fuerint. at ille iratus mittit eo Bacchidem amicum regis Antiochi Epiphanis, virum ſtrenuum, cui tum Meſopotamiæ præfectura credita fuerat: &, commendato illi Alcimo, traditoqve exercitu, jubet, ut Judam & eum ſeqventes internecione deleat. Ille profectus Antiochia cum his copiis, poſtqvam pervenit in Judæam, miſit ad Judam & fratres, invitans eos ad pacem & amicitiam. Volebat enim dolo eum circumvenire. Sed ille noluit ei ſe credere, qvod videret adeſſe exercitum, qvem putabat adductum belli potius qvam pacis gratia. Qvidam tamen e populo credentes his, qvæ Bacchides per præconem denunciaverat, & nihil ſibi timentes ab Alcimo propter communem patriam, ad eos ſe contulerunt. & accepto ab utroqve jurejurando, nihil mali paſſuros nec ſe nec ejusdem factionis homines, eorum fidei ſe commiſerunt, Bacchides autem, non ſervata fide, ſexaginta interfectis ex eo numero, cæteros cautiores jam factos deterruit, quo minus ad eum accederent. itaqve a moto exercitu a Hieroſolymis, poſtqvam pervenit ad vicum Bethzetho, comprehendit multos perfugas, & qvosdam e populo, &, occiſis omnibus, juſſit ejus regionis homines parere Alcimo, ad cujus præſidium relicta ſub eo parte exercitus, Antiochiam ad regem Demetrium reverſus eſt. Alcimus autem volens principatum ſibi conſtabilire, & intelligens ad hanc rem opus eſſe popularium benevolentia, comiter ac blande appellabat omnes, & loqvendo ſingulis ad gratiam, brevi numeroſam manum adjunxit ad priorem, qvam ante habuerat. horum pleriqve erant impii & profugi, quorum opera & miniſteriis utendo regionem obibat, occidens eos, qui erant Judæ partium, qvotqvot in ſuam poteſtatem redigere poterat. at Judas animadvertens tantopere creviſſe illius potentiam, & multos probos ac pios homines extinctos ejus violentia, ipſe qvoqve obibat regionem, interficiens, qvotqvot in manus ejus venirent e ſtudioſis Alcimi. Qvi videns ſe viribus imparem, qvo poſſet diutius reſiſtere, decrevit confugere ad auxilium & opes regis Demetrii. Profectus igitur Antiochiam ſollicitabat contra Judam illius animum, accuſans, qvod plurimas ab eo paſſus eſſet injurias, plures etiam paſſurus, niſi, mature miſſo illuc exercitu, vir audax & facinoroſus pœnas debitas lueret.

A ἀντιόχε ἔτη ϛ, καθὼς ἤδηται καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. συνερρύησαν γὰρ πρὸς αὐτὸν πολλοὶ τῶν ἰουδαίων πονηροὶ καὶ φυγάδες, καὶ μετ' αὐτῶν ἄλκιμος ὁ ἀρχιερεύς, κατηγόρουν δὲ ἔθνους παντὸς, καὶ δὴ ἰούδα καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, λέγοντες ὡς τοὺς φίλους αὐτοῦ πάντας ἀπέκτειναν, καὶ ὅσοι τὰ σφέτερα φρονοῦντες καὶ εὐσεβοῦντες ἐμίσουν αὐτὸν κατῆρχον ἐν τῇ βασιλείᾳ, τούτους ἀπωλώλεκασιν, αὐτοὺς τε τῆς οἰκείας γῆς ἐκλελοίπασιν, ἀλλοτρίας ἐπήλυδας πεποιήκασιν. ἀξιοῦντες πέμψαντα τῶν ἰδίων τινὰ φίλων, γνῶναι δι' αὐτοῦ τὰ κατ' αὐτῶν καὶ τὸν ἰούδαν τεπλημμελημένα. ὁ δὲ βασιλεὺς παροξυνθεὶς σκέπτεται βακχίδην φίλον ἀντιόχου ἐπιφανοῦς βασιλέως ἄνδρα χρήσιμον, καὶ τῶν μεσοποταμίαν ἁπάσαν πεπιστευμένον, δοὺς αὐτῷ δύναμιν, καὶ τὸν ἀρχιερέα ὡρμήκει μὲν αὐτῷ ἄλκιμον, ἐντειλάμενος αὐτῷ κτεῖναι τὸν ἰούδαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. ἐξορμήσας δὲ ἀπὸ τῆς ἀντιοχείας ὁ βακχίδης μετὰ τῆς δυνάμεως, καὶ παραγενόμενος εἰς τὴν ἰουδαίαν, ἔπεμψε πρὸς τὸν ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ δι' εἰρήνης καὶ φιλίας διαλεγόμενος. δόλῳ γὰρ αὐτὸν ἐβούλετο λαβεῖν. ὁ δὲ οὐκ ἐπίστευσεν. ἑώρα γὰρ ὅτι μετὰ στρατιᾶς παρέσῃ τοσαύτης, μεθ' ὅσης οὐπώποτε πολεμῶν, ἀλλ' οὐκ ἐπ' εἰρήνῃ ἔρχεται. τινὲς μὲν τοίνυν τῶν ἐκ δήμου πρόσεχοντες οἷς ὁ βακχίδης ἐπεκηρυκεύσατο καὶ νομίσαντες οὐδὲν αὐτοὺς ὑπὸ ἄλκιμος δεινὸν ἐργάσεσθαι φύλῳ, πρὸς αὐτὸν ἀνεχώρησαν. καὶ λαβόντες ὅρκους παρ' ἀμφοτέρων, μήτε αὐτοὺς τι παθεῖν, μήτε τοὺς ἐκ τῆς αὐτῆς ὄντας προαιρέσεως, ἐπίστευσαν αὐτοὺς ἐκείνοις. ὁ δὲ βακχίδης ὀλιγωρήσας τοὺς ὅρκων, ἓξ μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε. τοὺς δὲ ἄλλους, ὅσοι ἐνδοσιμοῦντο πρὸς αὐτὸν ἀναχωρεῖν, ἀπέστρεψε, τοῖς πέριξ τοῦ τόπου μὴ φυλάξας. ἐπεὶ δὲ ἐκ τῶν ἱεροσολύμων ἀπελθὼν, κατὰ κώμην βηθζηθὼ λεγομένην ἐλθὼν, πέμψας συλλαμβάνει πολλοὺς τῶν αὐτομολούντων καὶ τινας τῶν λαῶν, καὶ τούτους ἀποκτείνας προσέταξε τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ τόπῳ, ἐξαναιρεῖν ἄλκιμον καὶ μετὰ στρατιᾶς τινος αὐτὸν καταλιπὼν αὐτὸν, εἰς ἀντιόχειαν πρὸς τὸν βασιλέα δημήτριον ἐπέστρεψεν. ἄλκιμος δὲ τοῦ ἀρχιερατεύειν αὐτὸν βεβαιώσασθαι, καὶ σπουδὴν ποιησάμενος εὐνοϊκὸν τὸ πλῆθος ἀσφαλέστερον ἄρξει, χρησάμενος ἅπασιν ἐπήγετο λόγοις. καὶ πρὸς ἡδονὴν ἑκάστῳ καὶ χάριν ὁμιλῶν, ταχὺ δὴ μάλα χεῖρα πολλὴν καὶ δύναμιν περιεβάλλετο. τούτων δὲ ἦσαν οἱ πλείστοι ἐκ τῶν ἀσεβῶν καὶ παραβεβηκότων, οὓς ἐπηρεπὴς καὶ στρατιώτας χρώμενος, ἐπήρχετο τῆς χώρας, καὶ ὅσους ἐν αὐτῇ τὰ ἰούδα φρονοῦντας εὕρισκεν, ἐφόνευεν. ὁρῶν δὲ τὸν ἄλκιμον ἤδη μέγαν ὁ ἰούδας γιγνόμενον, καὶ πολλοὺς διαφθείροντα τῶν ἀγαθῶν ὁσίων δὲ ἐθνους, καὶ αὐτὸς ἐπιπορευόμενος τὴν χώραν, διέφθειρε τοὺς τὰ αὐτὰ σκένῳ φρονοῦντας. βλέπων δὲ αὐτὸν ὁ ἄλκιμος ἀντέχειν τῷ ἰούδᾳ μὴ δυναμένῳ, ἀλλ' ἠτιωμένῳ αὐτὸ τῆς ἰσχύος, ὅτι τὴν πρὸς δημήτριον δὲ βασιλέως σύμμαχον ἐγκαταπεπόλεμωμένος οὐδὲ εἰς ἀνθοχίαν, παρεῖχεν αὐτὸν ὅτι τὸν ἰούδαν, κατηγορῶν ὡς πολλὰ μὲν τῶν αὐτῷ πεπονθοι κακὰ. πολεμῶ γὰρ ἂν εἰ μὴ προκαλληφθείη, ἔδει δίκην, δυνάμεως ἰσχυρᾶς τὸν αὐτὸν ἀποτελείσης.

Qs ne-

Κεφάλαιον ιζ'. A

Ως νικάνωρ μ῀ τὸν βαχχίδην πεμφθεὶς στρατηγὸς, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ.

CAP. XVII.

Nicanor poſt Bacchidem dux contra Judam miſſus una cum univerſo exercitu internecione periit.

Ὁ δὲ δημήτριος, ὅτι ἤδη καὶ τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ πράγμασιν ὑπεφάλης ἡγησάμενος εἶναι, τὸ μὲν ἰδεῖν ἰούδαν ἐν ἰσχύϊ τοσαύτῃ ἡγούμενον, ἐκπέμπει νικάνορα, τὸν ἐνδοξότατον αὐτῷ καὶ πιστότατον τῶν φίλων. ὅτος γάρ ἐστιν ἐκ τῆς ῥωμαίων πόλεως αὐτῷ συμφυγών, καὶ δοὺς δύναμιν ὅσην ἠρκέσθη στέλλεται αὐτῷ πρὸς τὸν ἰούδαν, ἐκέλευσεν αὐτῷ μηδεμίαν φυλὴν πιεῖν ἔθνους. ὁ δὲ νικάνωρ παραγενόμενος εἰς ἱερουσαλὴμ, πολεμεῖν μὲν οὐδὲν ἐδίωκεν τὸν ἰούδαν, δόλῳ δὲ ἐπιχεῖρον λαβεῖν κρίνας, πρεσβεύεται λόγους εἰρηνικοὺς αὐτῷ, μηδεμίαν μὲν ἀνάγκην εἶναι φαύλων πολεμεῖν καὶ κινδυνεύειν, ὅρκους δὲ αὐτῷ δοῦναι περὶ οὗ μηδὲν πείσεσθαι δεινόν. ἦκεν γὰρ μετὰ φίλων ὅπως τῇ πίστει φανερὰν αὐτοῖς τὴν δημητρίου εὐβασιλείαν ἀποδείξῃ, ὡς περὶ οὗ γνώμης αὐτῶν φρονεῖ. ταῦτα διαπρεσβευσαμένου δὲ νικάνορος, ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πιστεύσαντες, καὶ μηδεμίαν ἀπάτην ὑποπτεύσαντες, δίδωσι πίστεις αὐτῷ, καὶ δεχονται τὸν νικάνορα μετὰ τῆς δυνάμεως. ὁ δὲ ἀσπασάμενος τὸν ἰούδαν καὶ μεταξὺ προσομιλῶν, δίδωσι τοῖς οἰκείοις τι σημεῖον, ὅπως συλλάβωσι τὸν ἰούδαν. ὁ δὲ συνεὶς τὴν ὑπόβουλον, ἐκπηδήσας πρὸς τοὺς ἰδίους συνέφυγε. φανερὰς δὲ τῆς προαιρέσεως αὐτοῦ καὶ τῆς ἐπάρσεως ὁ νικάνωρ γενομένης, πολεμεῖν ἔκρινε τὸν ἰούδαν. καὶ συγκροτήσας καὶ προσβαλὼν μάχῃ συμβαλὼν κατὰ τινα κώμην καφαρσαλαμᾶ, καὶ νικήσας, ἀναγκάζει τὸν ἰούδαν ὑπὸ τὸν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀκρον φεύγειν. ἐπεὶ δὲ αὐτῷ κατιόντι ἐκ τῆς ἀκρας εἰς τὸ ἱερὸν, ἀπαντήσαντες τῶν ἱερέων τινὲς καὶ πρεσβυτέρων ἠπάζοντο, καὶ τὰς θυσίας ἐπεδείκνυον, ἃς ὑπὲρ βασιλέως ἔλεγον προσφέρειν τῷ θεῷ, ὁ δὲ βλασφημήσας αὐτοὺς ἠπείλησεν, εἰ μὴ παραδῶ τὸν ἰούδαν ὁλοὺς αὐτῷ καθαιρήσειν ὅταν ἐπανελθῃ τὸν ναὸν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀπειλήσας ἐξῆλθεν ὑπὸ τῶν ἱεροσολύμων. οἱ δὲ ἱερεῖς εἰς δάκρυα διὰ τὸν ὑπὸ τοῖς ἠνιγμένοις λυπῶν προσέπεσον, καὶ τὸν θεὸν ἱκέτευον ῥύεσθαι ἐκ τῶν πολεμίων αὐτούς. ὁ δὲ νικάνωρ, ὡς ἐκ τῶν ἱεροσολύμων ἐξελθὼν ἐγένετο κατά τινα κώμην, βεθσὼν λεγομένην αὐτόθι στρατοπεδεύεται, προσγενομένης αὐτῷ καὶ ἄλλης ὑπὸ συρίας δυνάμεως. ἰούδας δὲ ἐν ἀδασοῖς, ἐπὶ κώμῃ σταδίους ἀπέχούσῃ τριάκοντα τῆς βεθσὼρ στρατοπεδεύει, εἰς χιλίους ἄνδρας ἔχων. τοὺς παρορμήσας μὴ καταπλαγῆναι τὸ τῶν ἐναντίων πλῆθος, μηδὲ λογίζεσθαι πρὸς πόσους ἀγωνίζεσθαι μέλλουσιν, ἀλλὰ τίνες ὄντες καὶ ἐπὶ οἵων ἐπιθέλων κινδυνεύσουσιν εὐψύχως ἐμέσοις χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις, ὑπὲρ τῆς μάχην ἐξάγειν. καὶ συμβαλὼν τῷ νικάνορι, καὶ καρτερᾶς τῆς μάχης γενομένης, κρατεῖ τῶν ἐναντίων. καὶ πολλούς τε αὐτῶν ἀπέκτεινε, καὶ τελευτῶν αὐτὸς ὁ νικάνωρ λαμπρῶς ἀγωνιζόμενος ἔπεσεν. οὗ πεσόντος, οὐ τὸ στράτευμα ἔμεινεν, ἀλλὰ τὸν στρατηγὸν ἀπολέσαντες, εἰς φυγὴν ἐτράπησαν ῥίψαντες τὰς πανοπλίας. ὑπὸ δὲ τῶν ἰούδας ἐφόνευε, καὶ ταῖς σάλπιγξι ταῖς πρὸς κώμας ἐσήμαινεν, ὅτι νικᾷ τοὺς πολεμίους. οἱ δὲ ἐν αὐταῖς ἀκούοντες, ἐξεπήδων ὡπλισμένοι. καὶ τοῖς φεύγουσιν ἀπαντῶντες, ἐκτεινον αὐτοὺς γινόμενοι

DEmetrius vero, ne ſuis quidem rebus tutum exiſtimans, ſi ita Judæ vires augeri ſineret, Nicanorem mittit, amicorum chariſſimum ſimul & fidiſſimum: qui etiam Roma fugienti comes fuerat: attributoqve, qvantum ſatis contra Judam putabat, exercitu, juſſit nemini parcendo cum ea gente bellum gerere. Is profectus Hieroſolyma, & primum diſſimulans hoſtem, decrevit ſpecie pacificatoris dolo Judam intercipere. ajebat enim nihil eſſe cauſæ, cur belli ſubire deberent aleam. paratum ſe illi cavere jurejurando ſanctiſſimo, ſi qvid forte periculi metuat. In hoc enim tantum ſe veniſſe cum amicorum comitatu, ut mentem ſui regis ei notam faceret, qvam propenſus ſit in favorem Judaici generis. hac legatione perſvaſi fratres, nihil amplius hoſtile ſuſpicati, data viciſſim & accepta fide, exceperunt eum hoſpitaliter cum toto exercitu. Cumqve poſt primam ſalutationem colloqveretur cum Juda familiariter, ſignum qvoddam ſuis dedit, ut eum comprehenderent. Ille, mature intellectis inſidiis, propere ad ſuos refugit: &, detecto jam dolo, ad apertam vim uterqve ſe vertit. Commiſſo deinde prælio prope vicum Capharſalamam, inferior inde diſcedens Judas in Hieroſolymitanam arcem compulſus eſt. Revertenti deinde præter templum Nicanori ſacerdotes facti ſunt obviam, oſtentantes victimas, qvas ſe dicebant oblaturos Deo pro ſalute regis Demetrii. at Macedo, ne a conviciis qvidem in Deum temperans, minatus eſt, niſi populus Judam ſibi traderet, brevi ſe reverſurum, & in templum ipſum ſæviturum, ita ut ad ſolum usqve id diruat. atqve cum his minis reliqvit Hieroſolyma. at ſacerdotes tali denunciatione mœſti cum lacrymis Deo ſupplicaverunt, ut ſacratam ſibi ædem una cum ſuis cultoribus tutaretur ab hoſtium injuria. Nicanor vero egreſſus Hieroſolyma caſtris locum optavit apud vicum Bethoron, ubi ſe cum eo conjunxit alia manus recens tum e Syria veniens. Judas qvoq; caſtra poſuit ad alium vicum nomine Adaſo, triginta modo ſtadiis diſtantem ab hoſtibus, habens circa ſe non plus mille militum. hos cohortatus, ne terreantur hoſtium multitudine, neve cogitent, cum qvam multis decernerent, ſed qvales ipſi, & pro qvalibus præmiis contenderent, juſſit forti animo hoſtem aggredi & pugnam capeſſere. itaq; edito acri certamine, multi ceciderunt ex hoſtibus, & inter cæteros Nicanor, & ducis & militis ſtrenui perfunctus officio. qvo jacente, ne cætera qvidem acies ſubſtitit amplius, ſed, amiſſo duce, verterunt terga, arma jactantes, qvo expeditius fugerent. Judas vero impigre cum ſuis perſeqvens ſæviebat cædibus: & tuba ſignificabat vicinis oppidis & vicis victoriam: moxqve undiqve armati proſilientes, profligatis incondite ruentibus oc-

currebant infestis gladiis, ita ut ne unus quidem incolumis evaserit ex novem millibus: tot enim in universum fuerant. Ea victoria contigit decimatertia die mensis Adar, ut nostri nominant, qvi Macedonibus Dystrus dicitur: eaqve die festivitatem nostri per singulos annos renovant ob rei prospere gestæ memoriam. Post eam victoriam aliqvantisper qvievit Judæorum gens a continuis conflictationibus, pacis otio perfruens, donec iterum in eadem revoluta est discrimina. Alcimo autem pontifici volenti demoliri veterem adyti parietem, sanctorum vatum ædificium, morbus divinitus inflictus est, per qvem repente voce privatus in terram procidit, & cruciatus non paucis diebus misere periit, post exactum in sacerdotio qvadriennium:

XVII. qvo defuncto, pontificatum populus communibus suffragiis Judæ tradidit. Qvi qvoniam mul-
1. Macch. 8 ta audierat de Romana potentia, qvod, devictis Gallis & Hispanis ac Carthaginensibus, Græciam qvoqve subegerint, & reges Persæum, Philippum, magnumqve Antiochum perdomuerint, decrevit conciliare sibi eorum amicitiam. Missis igitur *in hoc* Romam duobus ex amicorum numero, Eupolemo Joannis & Jasone Eleazari filio, rogavit, ut in societatem reciperetur & amicitiam, & ut Demetrio scriberent, ne posthac Judæos bello lacesseret. Hanc legationem senatus admisit, &, auditis eorum postulatis, amicitiam annuit. moxqve senatusconsultum de ea re factum, inscriptum æreis tabulis, relatum est in Capitolium: cujus exemplar in Judæam missum est. erat autem senatusconsultum de societate & amicitia Judæorum hujusmodi: Ne cui Romanæ ditionis cum Judæis bellum gerere liceat, neqve præbere hostibus eorum triticum aut naves aut pecuniam. utqve, si qv's Judæos invadat, Romani succurrant pro viribus: & vicissim, si quis Romanos bello impetat, Judæi contra eum sint auxilio. Quod si Judæi velint in hoc fœdere addi aliqvid aut detrahi, id oportere fieri de communi populi Romani sententia: idqve ita demum ratum fore. Scriptum est hoc senatusconsultum per Eupolemum Joannis filium, & Jasonem Eleazari, sub pontifice Juda, & duce Simone fratre ipsius. Atqve hoc fuit primum inter Romanos & Judæos fœdus societatis ac amicitiæ.

Α νοι κ῾ ωεῤσωπον. ὡς τε ἐκ τ῾ μάχης ταύτης οὐδεὶς διέφυγε, ὄντων αὐτῶν ἐννακισχιλίων. τὴν δ᾽ νίκην ἀπενέγκη ἡμέρᾳ ταύτῃ τῇ ιγ῾. ἔ μὴν οἱ ἔ λεγόμενοι, ὡς ἐμοὶ μὲν ἰουδαίοις ἀδὰρ, κ῾ ἡ μακεδόνας δύστρ. ἄγουσι δ᾽ ἐν τούτῳ τε νικητήρια κ῾ πᾶν ἔτ῾ ☉, κ῾ ἑορτὴν νομίζουσι τὴν ἡμέραν. ἐξ ἐκείνε μὲν τοι χρόνε ὡς ὀλίγον τὸ῾ ἰουδαίων ἔθν῾ ☉ τ῾ πολέμων ἀναπαυσάμενον, ἐ εἰρήνης ἀπολαῦον, ἔπτ᾽ εἰς ἀγῶνας πάλιν κ῾ κινδύνες κατέστη. τῷ δ᾽ ἀρχιερεῖ τῷ ἀλκίμῳ βουληθέντι καθελεῖν τὸ τεῖ-
B χο῾ ☉ ἔ ἁγίε, ἐν παλαιᾷ ἐ κατασκευασμένον ὑπὸ τ῾ ἁγίων ωεοφητῶν, πληγὴ τις ἀφώνιδος ἐκ ☉ θεῖ ωεσέπεσεν. ὑφ᾽ ἧς ἄφωνός τε ὅλ῾ τὴν γῆν κατηνέχθη, κ῾ βασανισθεὶς ὅλ῾ συχνὰς ἡμέρας ἀπέθανεν, ἀρχιερατεύσας ἔτη δ᾽. τελευτήσαντ῾ ☉ τούτῳ, τῷ δὲ χειροτονηθέντι ὁ λαὸς ἔ ἰούδα δίδωσιν. ὃς ἀκούσας ωερὶ τῆς ῥωμαίων δυνάμεως, κ῾ ὅτι καταπεπολεμήκασι τὸν τε γαλατῶν κ῾ τὸν ἰβηρίαν, κ῾ παρχηδόνα τῆς Λι-
C βύης, κ῾ ωερὶ τ῾ τοῖς τὸν ἑλλάδα κεχειρωκότας, κ῾ τὸν βασιλεῖς περσέα τε κ῾ Φίλιππον, ἔ τὸν μέγαν ἀντίοχον, ἔγνω φιλίαν ωερὶ αὐτὸς ποιήσασθ῾. πέμψας οὖν εἰς τὸν ῥώμων τ῾ αὐτ῾ Φίλων ὑπόμνημον τὸν ἰωάννου υἱόν, ἔ εὐάσωνα τὸν ἐλεαζάρε, παρεκάλεσε αὐτῶν συμμαχίας εἶναι, κ῾ φίλους, κ῾ δημητρίῳ γράψαι ἵνα μὴ πολεμῇ τοῖς ἰουδαίοις. ἐλθόντας δ᾽ εἰς τὸν ῥώμων τὸν ὡς ἔ ἰούδα ωρεσβευτὰς, ἡ σύγκλητ῾ ☉ δέχεται,
D κ῾ ἀμέλει θεῖσα ωερὶ ὧν ἐπέμφησαν, τὴν συμμαχίαν ὁπωσοῦν. ωοιήσασα δ᾽ ωερὶ τούτε δόγμα, τὸ μὲν ἀντιγεγραφὸν εἰς τὸν ἰουδαίων ἀπέστειλε. αὐτὸ δ᾽ εἰς τὸ καπετώλιον, εἰς χαλκᾶς ἐγγράψαντες δέλτους ἀνέθεσαν. ἐν δ᾽ τοῖσδε δόγμα συγκλήτε, ωερὶ συμμαχίας κ῾ εὐνοίας τῆς ωερὶ τὸ ἔθν῾ ☉ τ῾ ἰουδαίων. μηδένα τ῾ ὑποτεταγμένων ῥωμαίοις πολεμεῖν τοῖς ἰουδαίων ἔθνεσι, μηδὲ τοῖς πολεμοῦσι χορηγεῖν, ἢ σῖτον ἢ ὅπλα ἢ χρήματα. ἐὰν δ᾽ ἐπίωσί τινες ἰουδαίοις βοηθεῖν ῥωμαῖοι αὐτοῖς, κ῾
E τὸ δυνατόν. κ῾ πάλιν ἂν, τῇ ῥωμαίων δόξαι τινὲς, ἰουδαίοις αὐτοῖς συμμαχεῖν. ἂν δέ τι ωερὶς ταύτῃ τὸν συμμαχίαν θελήσῃ τὸ῾ ἰουδαίων ἔθν῾ ☉ ἢ ωροσθεῖναι ἢ ἀφελεῖν, ἔ᾽ κυρία ἡμέρᾳ γνώμη ἔ δήμε τ῾ ῥωμαίων. ὁ δ᾽ ἂν ωοιεῖσθαι ἔ᾽ ἐναντία κέμενον. ἐγράφη τὸ δόγμα ὑπὸ εὐπολέμε ἔ ἰωάννε παιδὸς, κ῾ ὑπὸ ἰασονος ☉ ἔ ἐλεαζάρε, ὅτε ἐρατηγῶν ἔθνες ἰούδα, στρατηγῶν ἔ συμεὼν ☉ ἔ ἀδελφὸς αὐτ῾. κ῾ τὸν μὲν ωρῶτον ῥωμαίοις ωρὸς ἰουδαίους φιλίαν κ῾ συμμαχίαν, ἔτυ-
F σεν ἔθνος.

CAP. XVIII.

Bacchidis denuo missi in Judæam victoria.

XVIII. DEmetrius autem, accepto nuncio cladis Nicanoris & exercitus, rursum Bacchidem in
1. Macch. 9 Iudæam misit cum aliis copiis: qvi ex Antiochia profectus in Judæam, ad Arbela oppidum Galilææ castra posuit: &, expugnatis illic speluncis, ad qvas magnus hominum numerus confugerat, properabat inde Hierosolyma. &, cognito, quod Iudas in Berzetho vico suum contineret militem, raptim contra eum duxit peditū viginti, eqvitum vero duo millia, cum Iudas non plus haberet qvam mille milites. ex his quidam territi multitudine Bacchidis militum, desertis castris diffugerūt, ita ut octingenti tantū reliqvi fuerint.

Κεφάλαιον ιή.

Ὅτι πάλιν ὑπὸ τ῾ ἰουδαίων βαχχίδης ἐκπεμφθεὶς ἐνίκησεν.

G ΔΗμήτρι☉ δ᾽ ἀπαγγελθέντος αὐτῷ τ῾ νικάκορος τελευτῆς, ἔ τῆς ἀπωλείας ἔ συμπαντὸς στρατεύματος, πάλιν τ῾ βαχχίδην μὲ δυνάμεως εἰς τὴν ἰουδαίων ἐξέπεμψεν. ὃς ἐκ τ῾ ἀντιοχείας ἐξορμήσας ἔ ωορευθεὶς διὰ τῆς γαλιλαίας στρατοπεδεύ῾. κ῾ τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις ὄντας, πολλοὺς γὰρ εἰς αὐτὰ συμπεφευγότας, ἐκπολιορκήσας κ῾ λαβὼν, ἄρας ἐκεῖθεν ὑπὸ τὰ ἱεροσόλυμα ἀπῆλθεν ἐπισ-
τ. μαθὼν δ᾽ τ῾ ἰούδαν ἐν βηζεθὼ τὸν ἔνατον καταστρατοπεδεύοντα μετ᾽ αὐτ῾ ἡπειγέτο μὲ πεζῶν μὲν δισμυρίων, ἱππέων δ᾽ διακοσίων. τῶν ἰούδα δ᾽ ἦσαν οἱ πάντες χίλιοι. ἔτι τὸ βαχχίδε πλῆθος θεωρήσαντες ἐδέησαν, ἔ τὴν παρεμβολὴν καταλιπόντες, φυγὸν πάντες, πλὴν ὠ-

ἰούδας

ιούδας ἢ καταλειφθεὶς ὑπὸ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν καὶ πολεμίων ὀπισθόμενος, καὶ μηδένα ἡμέρου αὐτοῖς συλλογὴν τῆς δυνάμεως ἐπιτρέποντος, οἷς τε ἐμὲ μὴ τὸν συμβαλεῖν τοῖς μὴ δ' Βακχίδῃ καὶ τοῖς στρατιώταις μόνος ἀντὸς ἀψύχως ὑφίσασθαι τὸν κίνδυνον, παρεκάλει χαρίζεσθαι ὑπὲρ τοῦ μάχεσθαι. τῶν ἢ λεγόντων ὡς οὐκ εἰσὶ πρὸς πόσους μέγεθος στρατιᾶς ἀξιόμαχοι, συμβαλλόντων ἢ νῦν μὲν ἀναχωρεῖν καὶ σώζειν αὐτοὺς, αὖθις ἢ σὺν μείζοσι τὰς ἰδίας, τοῖς ἐχθροῖς συμβαλεῖν, μηδ' εἰπὲν ἤλεγε φεύγειν μόνον, ἵνα ἐγὼ τὰ νῶτα μὴ δείξω τοῖς πολεμίοις. ἀλλ' εἰ καὶ τελευτᾷ ὁ παρὼν μοι καιρὸς φέρειν, καὶ δεῖ πάντως ὑπολείπειν μαχόμενον, ἡσσόμην γοῦν οὐ τῶν στρατιωτῶν τὸ μέλλον, ἢ τοῖς ἤδη κατορθωμένοις καὶ τῇ σφετέρᾳ αὐτῶν δόξῃ προσκαλῶν τὸν ἐκείνης τῶν φυγῆς ὕβριν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα πρὸς τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν καλῶν, ἐκ κινδύνου καλῶς φρονήσαντας ὁμοῦ χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις ἐλέγχει.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς ἰούδας διεφθάρη μαχόμενος.

Ὁ δὲ Βακχίδης ἐξαγαγὼν ἐκ τῶν στρατοπέδων τὴν δύναμιν πρὸς μάχην παρετάσσετο. ἔστησε μὲν ἱππεῖς ἐξ ἑκατέρων τῶν κεράτων ἐταξε, τοὺς ἢ ψιλοὺς καὶ τοξότας, προεβήσατο ἀπάσης τῆς φάλαγγος. αὐτὸς δ' ἐν ᾧ ὅπερ ἐκ δεξιᾶς κέρως. ἔτως ἢ συντάξας τὴν στρατιὰν ἐπεὶ προσέμιξε τοῖς τῶν πολεμίων στρατοπέδοις, σημήνας τὸ σαλπιγκτὴν σκέλευσε καὶ τὴν στρατιὰν ἀλαλάξασθαι προσέταξε. τὸ δ' αὐτὸ ποιήσας ὁ ἰούδας, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις. ἑκατέρωθεν ἀμφοτέρων ἀγωνιζομένων, ἐπὶ μάχης μέγας δυσμῶν ὠθουμένης, ἰδὼν ὁ ἰούδας τὸν βακχίδην ἐν τῷ δεξίῳ κέρατι τυγχάνοντα τῆς στρατιᾶς, ὠθισθεὶς τοὺς δ' ὑψοπάτους, ὥρμησεν ἐπ' ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς τάξεως. καὶ προσβαλὼν τοῖς σκέλεσι, διέφθειρε αὐτῶν τὴν φάλαγγα. οἱ μὲν δ' εἰς μέσους, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἐτίθεσαν. καὶ διώκει μέχρις ἀζώρους ἔτω λεγομένου. ἰδόντες ἢ τὸν πρώτην τὸν τῷ δεξιῷ κέρατι, οἱ τὸ εὐώνυμον ἔχοντες, κυκλώσαντο τὸν ἰούδαν διώκοντες, καὶ λαμβάνει μέσον αὐτὸν κατόπιν ὠθούμενοι. ὁ ἢ φυγεῖν δυνάμενος, ἀλλὰ προεχώρει τῶν πολεμίων εἰς ἐμάχετο μὴ τῶν αὐτῶν. πολλοὺς ἢ κτείνας τῶν ἀντιπάλων ἐκαταίνετο, καὶ αὐτὸς ἔπεσεν, ὅπερ καλεῖς μὲν πρότερον γεγενημένος, ἐφ' ὁμοίοις ἢ ὅτε ἀπέθνησκε τὴν ψυχὴν ἀφείς. πεσόντος ἢ ἰούδα, πρὸς μηδένα τὸ λοιπὸν ἀφορὰν ἔχοντες οἱ τοῦ αὐτοῦ στρατηγοῦ ἢ πίστεως ἐρηθέντες ἔφυγον. λαβόντες ἢ τὸ σῶμα τῶν πολεμίων ἐπιφανεστάτων καὶ ἰωνάθης οἱ ἀδελφοὶ τοῦ ἰούδα, κομίσαντες εἰς τὴν πατρῴαν μοῖραν, ὅπερ ὁ πατὴρ αὐτῶν ἐτάφη, κηδεύσαι, πενθήσαντος ὅλας συχνὰς αὐτοῦ καὶ πλείους ἡμέρας, καὶ τιμήσαντος κοινῇ πάσης νενομισμένους. καὶ τέλος μὲν πίστιν κατέχειν ἰούδαν, ἄνδρα γενναῖον καὶ μεγαλοπόλεμον γενόμενον, καὶ τοῦ πατρὸς ἐπιτελῶν ματθίᾳ μνήμονα, καὶ πάντ' ἐπὲρ τῆς τῶν πολιτῶν ἐλευθερίας καὶ δράσαι καὶ παθεῖν ἐπιστάμενον. πίστος δὲ σωτὴρ τὴν ἀρετὴν ἐπάρξας, μέγιστον αὐτῷ κλέος καὶ μνημεῖον κατέλιπεν ἐλευθερώσας τὸ ἔθνος, καὶ τὸν μακεδόσιν ἐξαρπάσας αὐτὸ δουλείας. καὶ τὴν μὲν ἱερωσύνην ἔτος τρίτον καταλαχὼν, ἀπέθανεν.

A Judas autem, qvamvis, imminente jam hoste, destitueretur milite; tamen qvia non erat, unde delectum in supplementum faceret, maxime in tali temporis angustia, decrevit cum octingentis illis Bacchidem aggredi, & cohortatus, ut generose subirent pericula, jussit eos prodire in aciem. quibus consulentibus, ut tunc se in tutum reciperet, cum sit tanto inferior & numero B & viribus, ac mox majoribus copiis hostem invaderet: Absit, inqvit, ut me terga obvertentem hostibus sol aspiciat. nam, etiamsi mori nunc oporteat, nunqvam tot res hactenus egregie gestas, tantamqve virtute partam gloriam ignominiosa fuga maculaturus sum. Atqve ita suorum reliquias cohortatus, persvasit, ut intrepide expectarent conflictum hostium.

C

CAP. XIX.

Qvomodo Judas prælio victus occubuit.

INterea Bacchides, productis extra castra copiis, instruebat aciem, eqvitum alas hinc & inde in utroqve cornu collocans, in fronte levem armaturam & sagittarios, & post hos robur phalangis Macedonicæ: ipse in dextro cornu locum sibi optavit. Sic instructa acie, postqvam D venit in conspectum hostium, jussit signa canere, & militem cum clamore eos invadere. Idem & Judas fecit, collatisqve signis certatum est utrinqve acriter: donec, vergente jam sole, Judas animadvertens Bacchidem cum robore militum pugnam in dextro cornu ciere, cum audacissima manu juvenum in eum irruit. Perruptaqve phalange, penetravit in mediam aciem: & impulsis in fugam adversariis, persecutus est eos E usqve montem, qvi Aza dicitur: id conspicati, qvi sinistrum cornu tenebant, a tergo adorti Judam circumveniunt. qvi videns nullum superesse effugium, urgentibus circumqvaque hostibus, in vestigio cum suis constitit: & cæsis hostium plurimis lassitudine magis qvam vulneribus confectus cecidit non inultus, ad priora præclara facinora extremo hoc mortis decore addito. qvo prostrato, non habentes amplius, qvem F seqverentur, milites orbati tanto imperatore, tum demum in fugam effusi sunt. Simon autem & Jonathas fratres, indutiis factis, recepto Judæ cadavere, delatum in Modim vicum magnifico funere intulerunt monumento patrio, & publico luctu per aliqvam multos dies honoraverunt ejus memoriam. Hic finis fuit Judæ viri generosissimi & bellicosissimi, qui memor man- G datorum Matthiæ patris, nullum unqvam pro libertate popularium defugit aut laborem aut periculum. quapropter merito virtutis sempiternam post se reliqvit gloriam, liberata e Macedonum servitute patria, & per triennium ante obitum administrato pontificali sacerdotio.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱερέων τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ἰωνάθης ἀδελφὸς ὢν ἰούδα, τελευτήσαντος αὐτοῦ, τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν. Κεφ. α.
Ως πολεμήσας βακχίδῃ, ἠναγκάσατ' Φιλίαν ποιησάμενον πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας. Κεφ. β.
Οτι ἀλέξανδρος ὁ ἐπιφανὴς ἀντιόχου υἱὸς ἐλθὼν εἰς συρίαν, ἐξεύηκε πόλεμον πρὸς δημήτριον. Κεφ. γ.
Ως δημήτριος πρεσβευσάμενος πρὸς ἰωνάθλιν, πίστιν συμμαχίαν τε πρὸς αὐτὸν πολλῆς δωρησάμενος Κεφ. δ.
Ως ἀλέξανδρος πεύσας ἀκούσας τὰ ὑπὸ δημητρίου, ἐκπεμφθέντα ἰωνάθην δὲ ἱερέα, συμμαχεῖν ἔπεισεν αὐτῷ. Κεφ. ε.
Η ἐν ἱερουσαλήμ πρὸς τὸν φιλομήτορα πτολεμαῖον, ἣν ὡς ὠκοδόμησε τὸν ὀνίου καλούμενον ναὸν πρὸς τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ὄντα. Κεφ. ς.
Οτι ἀλέξανδρος ἀποθανόντος δημητρίου, σφόδρα ἐτίμησεν ἰωνάθην. Κεφ. ζ.
Ως δημήτριος ὁ δημητρίου παῖς πολλοὺς ἐκ τῆς συρίας ἀπὸ κρήτης ἐκπολεμήσας τὸν ἀλέξανδρον ἐκ κρητῶν αὐτὸς ἐβασίλευσε, φιλίαν πρὸς ἰωνάθην ποιησάμενος. Κεφ. η.
Ως τρύφων ὁ ἀπαμεὺς καὶ πτολεμαίους δημήτριον. ἀντιόχῳ τῷ ἀλεξάνδρου υἱῷ παρέδωκε τὴν βασιλείαν, ποιησάμενος καὶ αὐτὸς σύμμαχον ἰωνάθην. Κεφ. θ.
Ως δημητρίου τοῦ πάππου αὐχμαλώτου ληφθέντος ὁ τρύφων, παρεσκευάσατο τὸν ἰωνάθην, καὶ δόλῳ λαβὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, καὶ πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα. Κεφ. ι.
Ως σίμων τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ τὴν στρατηγίαν ἐνεχείρισε τοῦ ἔθνους, καὶ ἀπέδειξεν αὐτὸν ἀρχιερέα. Κεφ. ια.
Ως ὁ σίμων ἐπολιόρκησεν ἐν βαθύροις τρύφωνα σύμμαχον γνόμενον ἀντιόχῳ τῷ δημητρίου ἀδελφῷ, τὸ καὶ εὐσεβοῦς ἐπικληθέντι. Κεφ. ιβ.
Ως τρύφωνος ἀναιρεθέντος, ἀντιόχου ἐπολέμησε σίμωνι, καὶ κενδεβαίου τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ νικήσας, τὴν ἰουδαίας ἐξέβαλεν. Κεφ. ιγ
Οτι ἐπὶ γαμβροῦ πτολεμαίου ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς ὁ σίμων ἀπέθανεν. Κεφ. ιδ.
Οτι πτολεμαῖος τὴν δρχιν ἐπεχείρησε κατασχεῖν, καὶ πῶς ὑρκανὸς τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν. Κεφ. ε.
Ως στρατεύσαμενος ἐφ' ὑρκανὸν ἀντίοχος ὁ εὐσεβὴς, καὶ πεσὼν καθήσας τὴν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, διέλυσε τὴν πολιορκίαν, λαβὼν παρ' ὑρκανοῦ τάλαντα τ', καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν καὶ φιλίαν θέμενος. Κεφ. ις.
Ὑρκανοῦ στρατεία ἐπὶ συρίαν. Κεφ. ιζ.
Ως ἀντίοχος ὁ κυζικηνὸς ἐλθὼν βοηθήσας τοῖς συμμαχοῦσι ἡττηθεὶς διέφυγε. Κεφ. ιη.
Οτι παρὰ λακεδαιμονίων δρισόβολος τὸν δρχιν, δίκαιόμα πρώτου ἐπιτίθεται. Κεφ. ιθ.
Αλεξάνδρου τοῦ ἰουδαίων βασιλέως στρατεία. Κεφ. κ.
Πτολεμαῖος ὁ λαθύρου πρὸς αὐτὸν μάχη καὶ νίκη. Κεφ. κα.
Ως στρατεύσαμενος δημήτριος ὁ εὐκαίρου ἐπὶ ἀλέξανδρον, κρατήσεν αὐτοῦ. Κεφ. κβ.
Αντίοχος ὁ διονύσου λεγόμενος, στρατεία ἐπὶ ἰουδαίαν, καὶ ὡς κρατήσε τῇ μάχῃ. Κεφ. κγ.
Ως μὴ τὴν ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀλεξάνδρα, τὴν βασιλείαν κατέχῃ. Κεφ. κδ.

HÆC JOSEPHI DECIMOTERTIO ANTIQVITATUM JUDAICARUM LIBRO CONTINENTUR.

Jonathas defuncto fratri suo Judæ in principatu succedit. Cap. I.
Jonathas fessum bello Bacchidem compellit, inito cum Judæis fœdere, exercitum abducere. Cap. II.
Alexander filius Antiochi Epiphanis regem Demetrium bello aggreditur. Cap. III.
Demetrius, missa legatione, ad Jonatham multis muneribus eum ad amicitiam suam pertrahit. Cap. IV.
Alexander majoribus quam Demetrius pollicitationibus, & declaro Pontificatu Jonatham in partes suas traducit. Cap. V.
Onias in amicitiam a Ptolemæo Philometore receptus templum Oniæ dictum ad Hierosolymitani similitudinem ædificat. Cap. VI.
Quod Alexander post mortem Demetrii Jonatham in summo honore habuit. Cap. VII.
Demetrius Demetrii filius cum e Creta in Syriam trajecisset, devicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Jonatham recipit. Cap. VIII.
Tryphon Apamenus post devictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum asserit, recepto in amicitiam Jonatha. Cap. IX.
Demetrio a Parthis capto, Tryphon fœdus violat, &, Jonatha dolo capto atque interfecto, Simoni ejus fratri bellum infert. Cap. X.
Quod Simoni Judæorum gens & Pontificatum simul & copiarum imperium detulit. Cap. XI.
Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho, cui Pius cognomen erat, fœdere. Cap. XII.

Post-

LIBER DECIMUSTERTIUS.

Postqvam Tryphon interfectus esset, bello inter Antiochum & Simonem orto, Cendebæus dux regius e Judæa profligatur. CAP. XIII.
Qvod Simon a genero suo Ptolemæo in convivio per dolum occisus est. CAP. XIV.
Qvomodo, frustratis Ptolemæi conatibus, Hyrcanus principatu potitus est. CAP. XV.
Qvod Antiochus cognomento Pius, ducto contra Hyrcanum exercitu, & obsessis Hierosolymis, placatus trecentis talentis fœdus cum eo iniit. CAP. XVI.
Hyrcani expeditio in Syriam. CAP. XVII.
Qvod Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens victus aufugit. CAP. XVIII.
Qvod Aristobulus primus diadema sibi imposuit. CAP. XIX.
Alexandri Judæorum regis res gestæ. CAP. XX.
Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria. CAP. XXI.
Demetrius Eucærus Alexandrum prælio superat. CAP. XXII.
Antiochi Dionysii in Judæam expeditio. CAP. XXIII.
Alexandro mortuo, uxor Alexandra in regnum succedit. CAP. XXIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER DECIMUSTERTIUS.

Κεφάλαιον ά.

Ως ἰωνάθης μετὰ τὸν ἀδελφὸν ἰούδαν τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν.

CAP. I.

Jonathas defuncto fratri suo Juda in principatu succedit.

TΟΝΙ μὲν οὖν τρόπῳ τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος καταδουλωσαμένων αὐτὸ τῶν μακεδόνων ἀνεκτήσατο πάλιν ἐλευθερίαν, καὶ δι' ἐσῶν καὶ πολεμίων ἀγώνων ὁ ἐραστὴς αὐτῶν ἐλεάζαρος ἰούδας, ἀπέθανεν ὑπὲρ αὐτῶν μαχόμενος, ἐν τῇ τοῦ πεντηκοστοῦ βιβλίῳ δεδηλώκαμεν. μετὰ τοῦτον πάλιν ἰούδα ἐπανῆλθεν ἐπὶ τὰ αὐτῶν καὶ ὠμότητος κρατήσαντες τὴν πάτριον πολιτείαν, ἐπέφυη τοῖς ἰουδαίοις, καὶ πανταχόθεν αὐτοὺς ἀκμάζοντας ἐλάνθανεν· συνελάμβανε δὲ τῇ τότων πενίᾳ καὶ λιμὸς τοῦ χώραν καταδαπανῶν. ἐξ ὧν πολλοὺς λάθρᾳ τοῦ πατρίου τῶν ἀναγκαίων, καὶ τὰ μὲν δωρεᾶς παρ' ἀμφοτέρων δόντες ἔλαβον καὶ τῶν ἐχθρῶν δεινοῖς ἀπειλοῦσι, συνεμόλησαν πρὸς τοὺς μακεδόνας. βακχίδης δὲ τῶν ἰουδαίων τοὺς δοκοῦντας τῆς πατρίου σεμνοθείας, καὶ τὸν κοινὸν βίον πεφιλοσοφημένους σωφρόνως, πάντας ἐκέλευε τοῦ τῆς χώρας ἐπιμέλεσθαι. εἶτ' συλλαμβάνοντες τοὺς ἰούδα φίλους, καὶ τὰ ἐκείνου φρονοῦντας, τῷ βακχίδῃ παρέδωσαν. ὁ δ', βασανίζων πρῶτον αὐτοὺς, καὶ πρὸς ἡδονὴν αἰκιζόμενος, ἕνα θ' οὕτω διέφθειρε. πάντες δὲ τῆς συμφορᾶς τοῖς ἰουδαίοις τηλικαύτης γεγενημένης, ἡλίκης οὐδ' ἦσαν πεπειραμένοι μετὰ τὴν εἰς βαβυλῶνα ἐπάνοδον, οἱ πελεφθέν-

Vemadmodum libertatem a Macedonibus oppressam populus Judæorum denuo receperit, & qvo pacto dux & propugnator eorum Judas post multa exhausta certamina postremo prælio fuerit occisus, in præcedenti libro satis declaravimus. Post ejus obitum, qvotqvot Judæorum a pietate desciverant, resumptis animis, infestant reliqvos populares: ita ut, accedente etiam fame, qvæ tum forte regionem eam totam occupaverat, multi non ferentes geminatum infortunium, hinc a penuria, inde ab adversariis ingruens, coacti sint adjungere se factioni Macedonicæ. Bacchides autem, convocatis ad se Judæorũ desertoribus, qvi religioni patriæ profanos ritus prætulerant, his administrationem regionis commisit: qvi comprehensis Judæ amicis & fautoribus, Bacchidæ eos tradiderunt. & is tortos primum cruciatosqve ad libitum, postremo omnes ad unum enecabat. In hac tanta calamitate constituti Judæi, qvantam post captivitatem Babylonicã nunqvam experti fuerant, qvotqvot

1. Macch. 9

erant reliqvi ex Judæ ſociis, veriti gentis interitum adiverunt Jonatham ejus fratrem, rogabantqve, ut germani æmulus fieret, qui ad extremum halitum libertatem propugnans præclaris conatibus ſit immortuus, nec ſineret totam gentem ſine præſide venire in extremum ſalutis periculum. Tum Jonathas paratum ſe vel ad mortem obtulit pro tutela populi, & viſus dignus, qui Judæ fratri ſuo ſuccederet, communibus Judæorum ſuffragiis adminiſtrandæ militiæ præfectus eſt. Quo comperto, Bacchides veritus, ne Jonathas quoque multum negotiorum exhibeat regi & Macedonibus, qvemadmodum ante Judas fecerat, decrevit eum dolo tollere: ſed hoc ejus propoſitum nec ipſum nec Simonem fratrem latuit. quamobrem mature moniti, aſſumpta ſociorum manu, in deſertum urbi vicinum celeriter refugerunt: & cum veniſſent ad aquam, quæ dicitur lacus Aſphar, ibi morabantur. Porro Bacchides ſentiens eos timere & in deſertis illis latitare, duxit contra eos omnes ſuas copias, & poſitis ultrà Jordanem caſtris, confluentem illuc militem recipiebat. Jonathas autem, cognito illius adventu, miſit fratrem ſuum Joannem Gaddin ad Nabathæos Arabas, ut apud eos impedimenta deponeret, donec armis cum Bacchide decerneret. erant enim amici. ſed in itinere invaſerunt eum Medabenſes Amaræi filii, direptisqve impedimentis, & quicquid ſecum deferebat, comprehenſum interfecerunt cum omnibus ſocius: cujus facinoris paulo poſt pœnas dederunt ejus fratribus, ſicut ſuo loco dicetur. Bacchides autem, cognito, quod Jonathas caſtra haberet in Iordanis paluſtribus, ſabbato illum aggreſſus eſt, ratus non repugnaturum propter religionem diei. at ille cohortatus ſocios, & oſtenſo periculo, quod, niſi viri eſſent, non poſſent evadere, clauſi a tergo amne, a fronte hoſtibus: votisqve Deo factis pro victoria, impigre hoſtem aggreditur: & proſtratis non paucis, videns ipſum Bacchidem in ſe ruere, ferire eum conatus eſt. ſed cum ille caute ictum declinaſſet, Ionathas cum ſociis deſilientes commiſerunt ſe fluminì, & in oppoſitam ripam enatarunt, hoſtibus non auſis trajicere, ſed ad Hieroſolymitanam arcem revertentibus, deſideratis ex eorum numero ferme duobus millibus. poſt eum conflictum Macedo communivit aliqvot oppida, Hierichuntem, Emmauntem, Bethoron, Bethellam, Thannatham, Pharathonem, Tochoam, Gazara, additis mœnibus & turribus. ut impoſitis in eas præſidiis, res Iudæorum inde infeſtaret excurſionibus: ſed nihil æqve ut Hieroſolymitanam arcē muniit, in qva acceptos a Iudæorum primatibus filios obſides incluſit, ut ibi cuſtodirentur. Eodem tempore nunciatum eſt Ionathæ & Simoni fratribus, qvod Amaræi filii celebraturi eſſent nuptias, & adducturi ſponſam ab

A τῆς τ ἐπαίρων ϗ ἰάδα, βλέποντες ἀπολλύμενον πικρῶς τὸ ἔθνος, προσελθόντες αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν ἰωνάθη, μιμεῖσθαι τ ἀδελφὸν αὐτῶν, ϗ τὴν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους τοιαύτην ἠξίουν ἀποθνήσκοντα ὑπὲρ τῆς ἁπάντων ἐλευθερίας, ϗ μὴ προέσθαι ἀπροστάτευτον τὸ ἔθνος, μηδ' ἐν οἷς φθείρεται. ὁ δὲ ἰωνάθης φήσας ἑτοίμως ἔχειν ἀποθνήσκειν ὑπὲρ αὐτῶν ϗ νομιθεῖς καὶ μηδὲν εἶναι χείρων ϗ ἀδελφός, στρατηγὸς ἀποδείκνυται τ ἰουδαίων. ὁ δὲ βακχίδης ἀκούσας ταῦτα ϗ φοβηθεὶς μὴ πράγματα παράσχῃ τῇ βασιλείᾳ τῆς μακεδόσιν ὁ ἰωνάθης, ὡς ϗ πρότερον ἰάδας, ἀποκτεῖναι δόλῳ ἐζήτει. ταῦτα δ' ἔχοντα τὸν προαίρεσιν, οὐκ ἔλαθε τ ἰωνάθην, οὐδὲ τ ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα. ἀλλὰ γὰρ μαθόντες ταῦτα ϗ προλαβόντες τὰς ἐπαίρους ἅπαντας, εἰς τὴν ἐρημίαν τ ἐγγὺς τῆς πόλεως τὸ ταχος ἔφυγον. ϗ προελθόμενοι ἐπὶ τὸ ὕδωρ τὸ καλούμενον λάκκον ἀσφάρ, αὐτόθι διέτριβον. ὁ δὲ βακχίδης αἰσθόμενος αὐτοὺς ἀπειληκότας ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ τυγχάνοντας, ὥρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ πάσης τ δυνάμεως, ϗ πέραν τοῦ ἰορδάνου διαβὰς ἐπορεύετο, ἀνελαμβάνων τὴν δύναμιν. ἰωνάθης δὲ γνοὺς τὸν βακχίδην ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμπει τὸν ἀδελφὸν ἰωάννην τὸν ϗ γαδδὶν λεγόμενον, πρὸς τοὺς ναβαταίους ἀποβάς, ἵνα παρ' αὐτοῖς ἀποθήται τὴν ἀποσκευὴν ἕως τοῦ πολεμήσωσι πρὸς βακχίδην, ἦσαν γὰρ φίλοι τ ἰωάννῃ ἀπόντα πρὸς τοὺς ναβαταίους, σκευοφοροῦντες ὑπὸ μηδάβων πόλεως οἱ ἀμαραίων παῖδες αὐτόν τε συλλαμβάνουσι ϗ τοὺς σὺν αὐτῷ, ϗ διαρπάσαντες ἅπερ ἐπεκομίζετο, κτείνουσι ϗ τ ἰωάννην ϗ τοὺς ἑταίρους αὐτοῦ πάντας. δίκην μὲν οὖν τούτων ὕστερον τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ τίσει ἀξίαν, ὡς μετ' ὀλίγον δηλωθήσεται. ὁ δὲ βακχίδης γνοὺς τ ἰωνάθην ἐν τοῖς ἕλεσι τοῦ ἰορδάνου κατεστρατοπεδευμένον, φυλάξας τὴν τ σαββάτων ἡμέραν, ἐπ' αὐτὸν ἦκεν, ὡς ἀμαχόμενον σκεύη ἄγοντα πολλά. ὁ δὲ παρορμήσας τοὺς ἑταίρους, ϗ περὶ τ ψυχῶν αὐτοῖς εἶναι τ κίνδυνον εἰπὼν μεσοῖς ἀπειλημμένοις ὅτε ποταμῷ ϗ τ πολεμίων, ὡς φυγεῖν οὐκ ἔχουσιν. οἱ μὲν γὰρ ἐμπροσθεν ὄπισθεν, ὁ ποταμὸς δὲ ἐκ τῶν κατόπιν αὐτῶν. εὐξάμενος δὲ ϗ τῷ θεῷ νίκην αὐτοῖς παράσχειν σωτήριον τοῖς πολεμίοις. ὧν πολλοὺς καταβαλὼν, ἐπεὶ τολμηρῶς εἶδεν ἐπερχόμενον αὐτῷ τ βακχίδην, ἐξέτεινε τὴν δεξιὰν ὡς πλήξων αὐτόν. ὁ δὲ προϊδόμενος ϗ τὴν πληγὴν ἐκκλίνας, ὑποπηδήσας μετὰ τ ἑταίρων εἰς τὸν ποταμὸν, διενήξατο, ϗ σὺν ἀσφαλεῖ τ τρόπον εἰς τὸ πέραν ἐκ ἰορδάνου, τ πολεμίων οὐκ ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἐπιβαινόντων, ἀλλ' ὑποστρεψάντων εὐθὺς ἐπὶ βακχίδην εἰς τὴν ἱεροσολύμων ἄκραν. ἀπέκαλεν δὲ τῆς στρατιᾶς ὡς περὶ δισχιλίους, πολλὰς δὲ τ ἰουδαίας καταβαλόμενος πόλεις ὠχύρωσε, ϗ τ ἱεριχῶντα ϗ ἐμμαοῦν, ϗ βεθῶρον, ϗ βεθήλαιν, ϗ θαμνατὰ, ϗ φαραθὼ, ϗ θαὶ θαὶ, ϗ γάζαρα, ϗ πύργους ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων οἰκοδομήσας, ϗ τείχη περιβαλὼν αὐτῶν καρτερὰ, ϗ πύλας μεγέθει διαφέροντα, δυνάμιν εἰς αὐτὰς κατέστησεν, ὅπως κἀκεῖθεν ὁρμώμενοι τοὺς ἰουδαίους ἔχωσι. μάλιστα δὲ τὴν ἐν ἱεροσολύμοις ἄκραν ἰσχύρωσε. λαβὼν δὲ ϗ τοὺς τῶν πρώτων τῆς ἰουδαίας παῖδας ὁμήρους, εἰς τὴν ἄκραν αὐτοὺς ἐνέκλεισε, ϗ δι' ἐφύλαττε τὸν τόπον. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν καιρὸν πυθόμενός τις πρὸς ἰωνάθην ϗ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα, τοὺς ἀμαραίου παῖδας ἀπαγγείλειν αὐτοῖς γάμον ἐπιτελοῦντας, ϗ τὴν νύμφην ἄγοντας, ὀπη-

γαδδ-

χαδατὰ πόλεως, ἣν κατέγουσι τινὲς ἐκ τῶν Ἀμοράιων παρατῶν ἀρχόντων. μέλλειν οὖν γίνεσθαι τὴν πομπὴν τῆς κόρης λαμπρὰν καὶ πολυτελῆ. οἱ δὲ τὸν Ἰωνάθην καὶ τὸν ἀδελφὸν νομίσαντες αὐτοῖς ἁρμόσειν εἰς τὴν ἐκδίκησιν τὴν ἐκείνου ἀδικίαν παρ' αὐτῶν, ἐπιθέσεσθαι τῷ γάμῳ ἐν τῷ ὄρει λοχῶντες ἔμελλον. ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἀγοντας τὴν παρθένον, καὶ τὸν νυμφίον, καὶ φίλων σὺν αὐτοῖς ὄχλον ἐκ γάμοις ἕπεσθαι, ἀναπηδήσαντες ἐκ τῶν ἐνέδρας ἀπέκτειναν ἅπαντας, καὶ τὸν κόσμον καὶ τἄλλα ὅσα πολλὰ εἴωθε τοῖς ἀνθρώποις, λαβόντες ἀπέστρεψαν. ἐτιμωρήσαντο μὲν οὖν ὁμοίως τὸν ἀδελφὸν τῶν ἁμαρτιῶν, τοσαύτην ἀπέλαβον. αὐτοὶ τε γὰρ ἅτοι ἐκ πολέμου μόνοι φίλοι καὶ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τέκνα διέφθαρησαν, ὄντες ὑ. σίμων μὲν οὖν καὶ Ἰωνάθης εἰς τὸ ἕλος πάλιν ἀπεστράφησαν, αὐτόθι κατέμενον. Βακχίδης δὲ τὴν ἰουδαίαν ἅπασαν φρουραῖς ἐκφαλισάμενος, ἀπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ τότε μὲν ἐπ' ἐτῶν δύο τὰ τῶν ἰουδαίων ἠρέμησε πράγματα. οἱ δὲ φυγάδες καὶ οἱ ἀσεβεῖς, ὁρῶντες τὸν Ἰωνάθην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μὴ πολλῆς ἀδείας ἀπολαύοντας τῇ χώρᾳ διὰ τὴν εἰρήνην, πέμπουσι πρὸς δημήτριον τὸν βασιλέα δηλοῦντες, ἀποστεῖλαι Βακχίδην ἐπὶ τὴν Ἰωνάθου συλλῆψιν. ἐδόκει γὰρ αὐτῷ ἀπόνως ἐκποιήσειν, καὶ νυκτὶ μιᾷ μὴ προσδοκῶσιν αὐτῆς ἐπιπεσόντες, ἀποκτενεῖν ἅπαντας. ὁ δὲ βασιλέως ἐκπέμψαντος τὸν Βακχίδην ἐλθόντος τε εἰς τὴν ἰουδαίαν, πέμψας ἔγραψε τοῖς φίλοις καὶ ἰουδαίοις συμμάχοις, συλλαβεῖν αὐτὸν τὸν Ἰωνάθην. ἀπειλούντων δὲ πάντων καὶ μὴ δυναμένων κρατῆσαι τοῦ Ἰωνάθου, ἐφυλάττετο γὰρ τὴν ἐπιβουλὴν ἤδη, ὁ Βακχίδης ὀργισθεὶς τοῖς φυγάσιν, ὡς ψεύσαιντο αὐτὸν τε καὶ τὸν βασιλέα, πεντήκοντα τῶν αὐτῶν τοὺς ἡγεμένας συλλαβὼν, ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ Ἰωνάθης σὺν τοῖς σὺν αὐτῷ εἰς βηθαλαχὰν ἀναχωρεῖ, κώμην ἔστιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, φοβηθεὶς τὸν Βακχίδην. καὶ οἰκοδομήσας πύργους, καὶ τείχη περιβαλόμενον, αὐτὸν ἔσχεν ἀσφαλῶς περιφραξάμενον. Βακχίδης δὲ πυθόμενος τὴν παρουσίαν τοῦ μεθ' ἑαυτοῦ στρατιὰν ἄγων, καὶ τοὺς ἰουδαίων τοὺς συμμάχους πάντας, ἐπὶ τὸν Ἰωνάθην ἦκε, καὶ προσκαλῶν αὐτὸν τοῖς ὀχυρώμασιν, ἐπὶ πολλὰς αὐτὸν ἡμέρας ἐπολιόρκει. ὁ δὲ, πρὸς τὴν ἀπειθῆ τὸ πολιορκίας οὐκ ἐνδίδωσιν, ἀλλὰ καρτερῶς ἀντίσχει, σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν ἐν τῇ πόλει καταλείπει, τῷ Βακχίδῃ πολεμήσοντα. λαβὼν δ' αὐτὸς εἰς τὴν χώραν ἐξελθὼν, καὶ συναγαγὼν χεῖρα πολλὴν πάντα τὸν αὐτὸν φρονούντων, νυκτὸς ἐπιπίπτει τῷ Βακχίδου στρατοπέδῳ. καὶ συχνοὺς αὐτῶν διαφθείρας, φανερὸς καὶ τῷ ἀδελφῷ σίμωνι γίνεται τοῖς ἐχθροῖς ἐπιπεσών. καὶ γὰρ ὅτε αὐτὸν ἐθορύβησε τὸ αὐτὸ κτείνοντας, ἐπεξῆσιν αὐτοῖς, καὶ τὰ τε μηχανήματα τοὺς πρὸς τὴν πολιορκίαν ἐνέπρησε τὸ μακεδόνων, καὶ φόνον αὐτῶν ἱκανὸν ἐποιήσατο. θεασάμενον δ' αὐτὸν ὁ Βακχίδης ὄπισθεν τὸ ἐχθρῶν ἀπειλημμένον, καὶ τοὺς μὲν ἔμπροσθεν αὐτοῦ, τοὺς δ' ὄπισθεν προσκειμένους, εἰς ἀθυμίαν ἅμα καὶ ταραχὴν τῆς διανοίας ἐνέπεσε, τοῦ παρ' ἐλπίδας ἀποβάντος τὸ πολιορκίας συζυγίας. τὸν μὲν τοίνυν τούτων φυγεῖν, εἰς τοὺς φυγάδας, οἱ μεταπεμψάντος τοῦ βασιλέως αὐτὸν, ἐπέσκηψεν, ὡς ἐκπορισάμενος. ἐβούλετο δὲ τελέσας τὴν πολιορκίαν ἀπρεπῶς, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανελθεῖν.

A oppido Gabatha, filiam illustris cujusdam inter Arabas: eamqve puellam traducendam cum pompa sumptuosa & splendida. Fratres autem existimantes opportunissimum ad vindictam tempus sibi oblatum, & facile ulturos se injuriam fratri illatam, versus Medabam properaverunt, & insidiis in monte collocatis, expectabant eorum transitum. Ut vero in conspectum venit sponsus cum virgine & amicorum comitatu, B ut fieri solet in nuptiis, coorti ex insidiis omnes ad unum interfecerunt, & cum ornamentis cæteraqve præda reversi sunt voti compotes, & egregie ulti germani interitum de Amaræi filiis. ceciderunt enim hi non soli, sed cum uxoribus, liberis & amicis, usqve ad quadringentorum numerum. Atqve ita Simon cum Jonatha in paludstria Jordanis reversi, illic commorabantur. C Bacchides autem, per totam Judæam præsidiis dispositis, ad regem suum reversus est: qvo tempore per integrum biennium status rerum Judaicarum fuit pacatior. Transfugæ autem & vulgus impiorum hominum, videntes Jonatham & ejus factionem secure versari in Iudæa propter tranquillitatem temporum, per nuncios sollicitaverunt Demetrium, ut, Bacchide misso, Ionatham in potestatem suam redigeret. fore enim hoc perfacile, & unica nocte posse omnes ejus milites inimperato incursu opprimi. qui, ubi jussu regis in Iudæam pervenit, ad omnes ejus regionis amicos suos & auxiliares scripsit, darent operam, ut comprehenderetur Ionathas. Cumqve omnium insidiis appeteretur, nec tamen quicquam proficerent: cautus enim erat, ut qvi dolum præsenserat: iratus Macedo transfugis, E putansqve & se & regem ab eis haberi ludibrio, interfecit ex eis quinquaginta præcipuos. Ionathas autem cum fratre & suorum manu metu secessit in vicum Bethalagam, qvi in deserto situs est: eumqve munivit mœnibus & turribus, ut tutum haberet receptaculum. quo audito, Bacchides cum totis suis copiis, adjunctisqve Iudæorum suæ factionis auxiliis, contra eum profectus est: & aggressus oppugnare munitiones, F per aliqvot dies in eo conatu perstitit. at ille nihil territus restitit acriter: relictoqve ad oppidi tutelam Simone fratre clam egressus, & collectis in vicina regione suæ factionis hominibus, noctu in Bacchidis castra irruit, &, multis trucidatis, effecit, ut frater adventum suum cognosceret, qvam primum enim tumultum sensit in castris hostium, eruptione facta, incendit eorum ma- G chinas, cæde etiam non mediocri edita. Bacchides vero videns se a fronte ac tergo invasum ab hostibus, re inopinata consternatus, ob insperatum obsidionis exitum, vix fuit compos animi. totam autem indignationem effudit in transfugas, ut impostores, quorum opera missus a rege fuerat, unum cogitans, qvomodo ex dignitate sua & regis, obsidioni fine imposito, exercitum sine ignominia posset reducere.

CAP. II.

Jonathas feſſum bello Bacchidem compellit, inito cum Judaïs fœdere, exercitum abducere.

1. Macch. 9

QVa ejus voluntate cognita, Jonathas, miſit ad eum nuncios, petens ſocietatem & amicitiam inter ſe & eum fieri, captivis utrinqve redditis. Id Bacchides ratus ſibi honorificum, & oblatam occaſionem, qva poſſet non inglorius obſidionem ſolvere, amicitiam cum Jonatha iniit, jurejurando interpoſito, neutrum arma moturum in alterum: redditisqve & receptis captivis, Antiochiam ad ſuum regem reverſus eſt: nec unqvam poſthac Judæam cum exercitu repetiit. Jonathas vero hanc ſecuritatem nactus, & degens apud Machmam oppidum, adminiſtrationi rerum & juri populis reddendo operam impendit, & ſevere animadvertens in religionis patriæ deſertores, repurgabat ſuam gentem ab hujusmodi contagionibus.

CAP. III.

Alexander filius Antiochi Epiphanis regem Demetrium bello aggreditur.

II.

ANno autem ſexageſimo ſupra centeſimum Alexander Antiochi Epiphanis filius veniens in Syriam Ptolemaidem occupavit proditione militum, qvi eam tenebant præſidio, moresqve Demetrii oderant, ut parum comis & ſuperbi admodum. Incluſus enim in regium qvoddam caſtellum munitum qvatuor turribus, non procul ſitum ab Antiochia, neminem admittebat: &, omiſſa reipublicæ cura, degebat in otio per ſegnitiem, unde graviora etiam odia contra eum exorta ſunt, ſicut alibi a nobis dictum eſt. Audito igitur, qvod Alexander occupaſſet Ptolemaidem, cum omnibus copiis contra eum profectus eſt.

CAP. IV.

Demetrius, miſſa legatione ad Jonatham, multis muneribus eum ad amicitiam ſuam pertrahit.

1. Macch. 10.

MIſit etiam legatos ad Jonatham, invitans eum ad ſocietatem & amicitiam, prævenire Alexandrum cupiens, ne forte ille prior impetraret illius auxilium, idqve eo facilius, qvod odia inter ſe & Jonatham interceſſerant: cui mandabat, ut haberet delectum militum, & arma pararet reciperetqve Judæorum obſides, qvos Bacchides in Hieroſolymitanam arcem incluſerat. Talis conditio cum offerretur a Demetrio, Jonathas venit Hieroſolyma, & legit regias literas, audiente tam populo qvam arcis præſidio. qvibus lectis, impii & transfugæ, qvi in arce erant, vehementer ſunt territi, qvod rex Jonathæ & exercitum colligere permitteret, & obſides recipere: qvos ſuis qvemqve parentibus reſtituit. Atqve ita Jonathas Hieroſolymis habitabat, ſuo arbitratu multa in ea urbe reparans. nam & mœnia ejus juſſit ſaxo qvadrato extrui, qvo firmiora eſſent contra aſſultus hoſtium. Qvod ubi ſenſerunt, qui diſperſi erant per præſidia, omnes, relictis illis, receperunt ſe Antio-

Κεφάλαιον β'.

Ως ἰωνάθης πολεμίους βαχχίδην, ἠνάγκασε φιλίαν ποιησάμενον πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας.

ΜΑθὼν δ' αὐτοῦ τὴν ἀμφίνοιαν ἰωνάθης, πρεσβεύει πρὸς αὐτὸν περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας ἕως ἂν ἀποδῶσιν ἀλλήλοις τοὺς ἁλόντας ἀχμαλώτους ἑκάτεροι. νομίσας ἢ ταύτην εὐπρεπεστέραν ὁ βαχχίδης τῆς ἀναχωρήσεως, ἀπένδει πρὸς τὸν ἰωνάθην φιλίαν, καὶ ὤμοσαν μὴ στρατεύειν ἐπὶ κατ' ἀλλήλων. καὶ τοὺς τε αἰχμαλώτους, ἀποδοὺς, καὶ τοὺς ἰδίους ὁμοιαμφοτέρους, ἀπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ μὴν ταύτην τὴν ἀναχώρησιν, οὐκ ἐπὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐνέβαλεν. ὁ δὲ ἰωνάθης ταύτης τῆς ἀδείας λαβόμενος, καὶ παρόμενος ἐν μαχμᾶ πόλει τῆς διάσεως, αὐτόθι πῆ ἐχλοις διῆπε τὰ πράγματα, καὶ τοὺς πονηροὺς καὶ ἀσεβεῖς κολάζων, ἐκάθηρεν ἔτως ἀπὸ τούτων τὸ ἔθνος.

Κεφάλαιον γ'.

Οτι ἀλέξανδρος ὁ ἐπιφανὴς ἐξήνεγκε πόλεμον πρὸς δημήτριον.

ΕΤει δ' ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἀλέξανδρον τὸν ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς υἱὸν ἀναβαίνει εἰς συρίαν, σωιέδη καταλαβέσθαι πτολεμαΐδα, ἐκ προδοσίας τινὸς ἔνδοθεν στρατιωτῶν. ἀπεχθῶς γὰρ εἶχον πρὸς τὸν δημήτριον διὰ τὴν ὑπεροφρύην αὐτοῦ καὶ τὸ δυσέντευκτον. ἀποκλείσας γὰρ αὐτὸν εἰς τετραπύργιόν τι βασίλειον, ὃ κατεσκεύασεν αὐτὸς οὐκ ἀπόθεν τῆς ἀντιοχείας, ἠδένα προσίετο, ἀλλὰ μόνοις τοῖς πράγμασι ῥᾳθυμῶν καὶ ὀλίγωρῶν, ὅθεν αὐτῷ μᾶλλον τὸ μῖσος τῶν ὑποτεταγμένων ἐξήφθη, καθὼς ἤδη καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. γνόμενον δὲ ἐν πτολεμαΐδι τὸν ἀλέξανδρον ἀκμάσαι ὁ δημήτριος, ἦλθε ἅπασαν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐπ' αὐτόν.

Κεφάλαιον δ'.

Ως δημήτριος πρεσβευόμενος πρὸς ἰωνάθην, ποιεῖται συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν πολλοῖς δωρησάμενος.

ΕΠεμψε δὴ καὶ πρὸς ἰωνάθην πρέσβεις περὶ συμμαχίας καὶ εὐνοίας. φθάσαι γὰρ τὸν ἀλέξανδρον διέγνω, μὴ προλαβὼν ἐκεῖνος αὐτοῦ, σχῇ τὴν παρ' αὐτοῦ βοήθειαν. ὅτε δὴ ποιεῖ, φοβηθεὶς μὴ μνησικακήσας ὁ ἰωνάθης αὐτῷ τὴν ἔχθρας σωεπιθῇ. προσέταξεν οὖν αὐτῷ σωαθροίζειν δύναμιν, καὶ προκαταδικάζειν ὅπλα, καὶ τοὺς ὁμήρους ἐκ τῆς ἰουδαίων ἐνέκλεισε βαχχίδης ἐν τῇ ἀκρᾳ τῆς ἱερουσαλήμων, ἀπολαβεῖν. πιστῶν οὖν αὐτῷ τῶν ἀπὸ δημητρίου πρεσβευόντων, ὁ ἰωνάθης ἀπελθόμενος εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, τὴν ἐπιστολὴν ἀνέγνω ἐν βασιλέως, ἀκουόντων ὅτε λαοῦ καὶ τῶν φρουρούντων τὴν ἀκρόπολιν. ἀναγνωσθέντων δὲ τούτων, οἱ ἀσεβεῖς καὶ φυγάδες ἐκ τῆς ἀκροπόλεως λίαν ἐδέησαν, ἐπιτρεφόντος ἰωνάθου βασιλέως στρατιὰν συλλέξαι καὶ τοὺς ὁμήρους ἀπολαβεῖν. ὁ δὲ, τοῖς γονεῦσιν ἑκάστῳ τὸν ἴδιον ἀπέδωκε. καὶ ἔτως μὲν ἰωνάθης ἐν ἱεροσολύμοις τὴν μονὴν ἐποιεῖτο, κραταιῶν τε καὶ τὴν πόλιν, καὶ πρὸς τὸν αὐτοῦ βάλησιν κατασκευάζων ἕκαστον. ἐκέλευσε γὰρ οἰκοδομηθῆναι καὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως ἐκ λίθων τετραγώνων, ὡς ἂν ἢ πρὸς τοὺς πολέμους ἀσφαλέστερα. ταῦτα δ' ὁρῶντες οἱ τῶν φρουρίων τε ἐν τῇ ἰουδαίᾳ φύλακες, ἐκλιπόντες αὐτὰ

πάντες

πάντες ἔφυγον εἰς ἀντιόχειαν, πάρεξ τ̃ ἐν Βεθσύρᾳ πόλει, καὶ τ̃ ἐν τῇ ἄκρᾳ τ̃ ἱεροσολύμων. ὅτι γὰρ ἡ πλείων μοῖρα τ̃ αὐτ̃ν ἰουδαίων ἐκ πεφυγότων ἦσαν, καὶ διὰ τ̃το τὰς φρουρὰς οὐκ ἐγκατέλιπον.

chiam, exceptis ſolis, qvi Bethſuram tenebant, & arcem Hieroſolymis; nam horum maxima pars conſtabat ex Judæis religionis deſertoribus, & ideo præ metu non ſuſtinuerunt præſidia relinqvere.

Κεφάλαιον ε.

Ὡς ἀλέξανδρος ταῦτ' ἀκούσας ἐκ ὑποβαλῶν τὸν ὦδε δημητρίου, ἐκ ὑποδήξας ἰωνάθην δεχ ἱερέα, συμμαχῶν ἔπεισεν αὐτῷ.

CAP. V.

Alexander majoribus quam Demetrius pollicitationibus, & delato pontificatu, Jonatham in partes ſuas traducit.

ΓΝοὺς ὁ ἀλέξανδρος τὰς τ̃ προτέρας ἀς ἐποιήσατο δημητρίου πρὸς ἰωνάθην, καὶ εἰδὼς ἐκ τὴν ἀνδρείαν αὐτ̃, καὶ ὁπόσα διέθηκε πολεμῶν τὸν μακεδόνας, καὶ πάλιν οἷα πεπονθὼς αὐτὸς ὑπὸ δημητρίου καὶ βακχίδου ἐ στρατηγ̃ αὐτ̃, σύμμαχον οὐκ ἂν εὕρων ἰωνάθην ἀμείνω πρὸς τὰς φίλας ἔλεγεν ἐν τ̃ παρεῖναι καιρῷ, ὃς ἐκ πρὸς τὰς πολεμίας ἐστὶν ἀνδρεῖος, καὶ μῖσος οἰκεῖον ἔχει πρὸς δημητρίου, πολλὰ πεπονθὼς κακὰ αὐτ̃ καὶ πεποιηκώς. εἰ τοίνυν ἀρεστὸν δοκεῖ φίλον ποιεῖσθαι αὐτὸν καὶ δημητρίῳ, νυνὶ ἔστιν οὐκ ἄλλοτε χρησιμώτερον προκαλεῖν αὐτὸν ὅτι τάχιστα συμμαχίαν δόντας αὐτῷ, καὶ τοῖς φίλοις πέμψαι πρὸς τὸν ἰωνάθην, γράφοντας τοιαῦτα ὑπὲρ αὐτ̃. βασιλεὺς ἀλέξανδρος ἰωνάθῃ τῷ ἀδελφῷ χαίρειν. τὴν μὲν ἀνδρείαν σου καὶ πίστιν, ἀκηκόαμεν πάλαι, καὶ διὰ τ̃το πεπόμφαμεν πρὸς σὲ φιλίας καὶ συμμαχίας. χαριτήσασθαι δέ σοι σήμερον δεδόκαμεν τ̃ ἱερεᾶ τ̃ ἰουδαίων, καὶ φίλον ἡμῶν καλεῖσθαι· ἀπεστάλκαμεν δέ σοι καὶ δωρεάς, χλαῖναν πορφυρᾶν καὶ στέφανον χρυσοῦν, καὶ προκαλοῦμεν τιμηθέντα ὑπ' ἡμῶν, ὁμοίαν γενέσθαι πρὸς ἡμᾶς. δεξάμενος δὲ τὴν ἁγιστείαν ἰωνάθης, ἐνδυσάμενος μὲν τὴν ἱερατικὴν στολὴν, τῆς σκηνοπηγίας ἑορτάσης μ̃ ἔτη τέσσαρα, ἢ τὸν ἀδελφὸν αὐτ̃ ἰούδαν ἐκδεξάμενον. καὶ γὰρ οὐδὲ μ̃ ἦν τ̃ χρόνου δὲ χερσὶν τὶς ἐγεγόνει. συνάξας δυνάμεις πολλὰς, καὶ πλῆθος ὅπλων ἐκάλκευε. δημήτριος δὲ ταῦτα ἐλύπησε μαθὼν, καὶ τῆς βραδυτ̃τος ἑαυτὸν ἐποίησεν αἰτιᾶσθαι, ὅτι μὴ προλαβὼν ἀλέξανδρον αὐτὸς ἐφιλανθρωπεύσατο τὸν ἰωνάθην, ἀλλ' ἐκεῖνος κατέλιπε καιρὸν εἰς ἑαυτ̃. γράφει τοίνυν καὶ αὐτὸς ἀντιγράφων τῷ ἰωνάθῃ καὶ τῷ δήμῳ δηλοῦσαν τάδε. βασιλεὺς δημήτριος, ἰωνάθῃ καὶ τῷ ἔθνει τ̃ ἰουδαίων χαίρειν. ἐπειδὴ διετηρήσατε τὰ πρὸς ἡμᾶς φιλίαν, καὶ παράσχοιτ' ἂν ἡμᾶς τοῖς ἐμοῖς ἐχθροῖς ἀ προσῆκεν, καὶ ταύτῃ μᾶλλον ὑμῶν ἐπαινῶ τὴν πίστιν, καὶ προκαλοῦμαι ὑμᾶς τοῖς αὐτοῖς ἐπιμένειν, ὅπως ἀμοιβὰς παρ' ἡμῶν καὶ χάριτας. τὰς γὰρ πλείστας ὑμῶν ἀνήσω τ̃ φόρων καὶ τ̃ συντάξεων ἃς προσετέλεστε τοῖς πρὸ ἐμοῦ βασιλεῦσιν ἐμοί. νυνὶ τε ὑμῖν ἀφίημι τὰς φόρους ἃς ἀεὶ παρ' ἐμοῦ ἔχετε. πρὸς τούτοις καὶ τιμὴν ὑμῖν χαριζόμενος τ̃ ἁλῶν, καὶ τ̃ στεφάνων ἃς προσφέρετε ἡμῖν, ἀντὶ τῶν τριῶν τ̃ καρπ̃ καὶ τ̃ ἡμίσους τ̃ ξυλίνου καρπ̃ τὸ ἡμισυ ὃ ἐμοὶ μέρος ὑμῖν ἀφίημι, λοιπὸν τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ ἀπὸ κεφαλῆς ἑκάστης ὃ ἐδίδοτό μοι δίδοσθαι τῶν τῇ ἰουδαίᾳ κατοικούντων, καὶ τ̃ τριῶν τοπαρχιῶν τῶν τῇ ἰουδαίᾳ προσκειμένων, σαμαρείας καὶ γαλιλαίας καὶ περαίας, τούτους ὠδε χωρὶς ὑμῖν δίδωμι ἀπὸ τοῦδε νυνὶ εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον. καὶ τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἱερὰν καὶ ἄσυλον εἶναι βούλομαι, καὶ ἐλεύθερον ἕως τῶν ὁρίων αὐτ̃ς ἀπὸ τ̃ δεκάτης καὶ τ̃ τελῶν. τὴν δὲ ἄκραν ἐπιτρέπω τῶν ἀρχιερεῖ ὑμῶν ἰωνάθῃ, οὓς δ' ἂν αὐτὸς δοκιμάσῃ πίστους καὶ φίλους, τούτους ἐν

A Lexander autem, cognito, qvid Demetrius Jonathæ promiſerit, nec ignorans viri fortitudinem, & qvomodo ſe geſſerit contra Macedonas, tum qvaliter vexatus ſit a Demetrio ejusqve duce Bacchide, apud amicos dictitabat, non poſſe ſe eo tempore commodiorem ſocium invenire qvam Jonatham: qvi & virtute ſit eximia, & peculiares odii cauſas contra Demetrium habeat, qvod datis viciſſim & acceptis cladibus exacerbatus fuerat. Itaqve ſi idem ipſis videatur, adeſſe occaſionem invitandi hominem ad amicitiam. cumqve id purpuratis qvoqve ſuis probari animadverteret, ſcripſit talem epiſtolam: Rex Alexander Jonathæ fratri S. Qvia jamdudum audivimus de fide tua ſimul & fortitudine, mittimus ad te, qvi de ſocietate agant & amicitia: & noſtro ſuffragio hodie te pontificem Judæorum conſtituimus, & in amicorum noſtrorum numerum aſcribimus. mitto etiam tibi munera, ſtolam purpuream, & coronam auream, & rogo, ut ſic honoratus a nobis, non cedas nobis mutua benevolentia. His literis acceptis, Jonathas pontificiam ſtolam induit, in ipſo ſcenopegiæ feſto, poſt qvadriennium exactum a Judæ fratris obitu, cum vacaſſet interim ſacerdotium: moxqve contraxit exercitum, & fabricavit magnum armorum numerum. Demetrius vero, hoc cognito, multum doluit, & damnans ſuam cunctationem, qvod non præveniens æmulum, eblanditus ſit Jonathæ fœdera, ſed elabi ſibi hanc occaſionem, & ab Alexandro arripi paſſus ſit. Scripſit tamen etiam ipſe pontifici & populo in hanc ſententiam: Rex Demetrius Jonathæ & Judæorum genti ſalutem. Qvoniam ſervaſtis noſtra fœdera, &, ſolicitantibus vos inimicis noſtris, non acceſſiſtis, eqvidem laudo veſtram fidem, hortorqve, ut conſtantes ſitis in ea, dignam percepturi a nobis gratiam. Remittam enim vobis maximam tributorum partem: & jam nunc remitto, qvæ pendebatis tam mihi, qvam his, qvi me præceſſerunt, regibus: inſuperqve ſalis precium & aurum coronarium. & tertiam ſeminis, dimidiamq; partem fructus arborei ſolitam mihi cedere, ab hodierno in poſterum vobis remitto: ſimulq; qvod in ſingula capita pendebatur ab his, qui Judæam incolunt, & tres attributas ei toparchias, Samariam, Galilæam, & Perææam, vobis concedo in perpetuum. Et Hieroſolymitanam urbem ſacram eſſe volo, & jus aſyli habere, immunemqve eſſe cum ſuis finibus a tributis atq; decimis. Arcem etiam ejus permitto pontifici veſtro Jonathæ, ut, qvos ipſe fidos & amicos probaverit, in-

præsidio ejus constituat. Eos qvoqve Judæos, A qui jure belli capti servitutem in nostra ditione servunt, in pristinam libertatem restituo, ac ne jumenta qvidem ad angarias adigi permitto. Sabbatis item & festis solennibus, & tribus diebus ea præcedentibus immunitatem concedo. Eodem modo Judæos, qvi in mea ditione habitant, liberos, & sine molestia degere volo: &, quicunqve ex eis mecum militare voluerint, B permitto, duntaxat usqve triginta millium numerum: idqve ea conditione stipendiorum, qua cæteros meos milites. Habebo etiam eos in præsidiis & in meo satellitio, & principes eorum in aulicorum meorum numero. Permitto etiam, ut patriis utantur legibus, & ipsi & tres attributæ eis præfecturæ: utqve pontifici curæ sit, ne qvis Judæus aliud templum præter Hierosolymitanum religionis ergo adeat. Præterea C do in singulos annos ex meis rationibus in sumptus sacrificiorum quindecim millia siclorum argenti, &, qvod pecuniæ superfuerit, vestrum esse jubeo. & decem illa drachmarum millia, quæ de templo accipiebant reges, sacerdotibus atqve ministris templi remitto, ad quos ea pertinere compertum mihi est. Quicunqve etiam confugerint in templum Hierosolymitanum, fanumqve contiguum, sive ob debitam regi pecu- D niam, sive alia de causa, immunes sint ab omni vexatione, tam ipsi qvam eorum facultates. Permitto etiam ut reparetur templum, & operum sumptus de meis pecuniis fieri jubeo: sicut & mœnia & turres altas æqvé de meo volo ædificari. tum si quæ sunt loca per Judæam apta ad struendas arces, imponendaqve præsidia, & hæc meo sumptu muniantur. Atqve hæ fuerunt li- E teræ ac pollicitationes Demetrii, Alexander autem rex, magnis copiis contractis tam e mercenario milite, qvam eo, qui in Syria defecerat a Demetrio, omnes in hostem duxit, collatisqve signis, sinistrum cornu Demetrii oppositam sibi aciem terga coegit vertere: hærentesqve diu fugientium vestigiis etiam castra eorum diripuerunt. at dextrum cornu, in quo rex ipse pugnabat, compulsum est loco cedere: &, reliqvis effuse fugientibus, Demetrius fortiter decertans alios hostium occidit, alios non sustinentes ipsius impetum persequens, abreptus est in cœnum quoddam profundum & transitu difficile: ubi, prolapso eqvo, omni effugio destitutus, ab accurrentibus oppressus est. Circumdatum enim corona confixerunt jaculis, at ille etiam pedes generose repugnabat, donec crebris vulneribus G confectus succubuit. Hic fuit finis Demetrii post exactum regni annum undecimum, sicut in aliis commentariis jam ante demonstravimus.

αὐτῇ φρουρὰς καταστῆσαι ἵνα φυλάσσων ὑμῖν αὐτήν. Ϛ ἰουδαίων τὰς αἰχμαλωτισθέντας καὶ δουλεύοντας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ, ἀφίημι ἐλευθέρους. κελεύω τε μηδὲ ἀγγαρεύεσθαι τοὺς ἰουδαίους ὑποζύγια. τὰς τε σαββατικὰς Ϛ ἑορτὰς ἅπασαι, Ϛ τρεῖς αἱ πρὸ τῆς ἑορτῆς ἡμέραι, ἐξωσιν ἀπολέις. τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοὺς ἐν τῇ ἐμῇ κατοικοῦντας ἰουδαίους ἐλευθέρους καὶ ἀνεπηρεάστους ἀφίημι, καὶ τοὺς στρατεύεσθαι μετ' ἐμοῦ βουλομένους ἐπιτρέπω, καὶ μέχρι τρισμυρίων ἐξέσω εἶναι. τῶν δὲ αὐτῶν ὅσοι ἂν ἀπίωσι πεζὸν ἢ ὢν καὶ τὸ ἐμὸν στράτευμα μεταλαμβάνῃ. καταστήσω δὲ αὐτῶν, οὓς μὲν εἰς τὰ φρούρια, τινὰς δὲ Ϛ περὶ τὸν φυλακικὸν σωματοφύλακας, Ϛ ἡγεμόνας ἢ ποιήσω περὶ τὸ ἐμὸν αὐλικόν. ἐπιτρέπω δὲ Ϛ τοῖς πατρίοις χρῆσθαι νόμοις Ϛ τούτους φυλάττειν, καὶ τοὺς τρεῖς τοὺς προσκειμένους ἐν τῇ ἰουδαίᾳ νόμους, ἰσοπαροσεσθαι βούλομαι. Ϛ τῶν ἱερέων ἐπιμελὲς εἶναι, ἵνα μηδεὶς εἰς ἰουδαῖος ἄλλο ἐχῃ ἱερὸν προσκυνεῖν, ἢ μένον τὸ ἐν ἱεροσολύμοις. δίδωμι δὲ ἐκ τῶν ἐμῶν εἰς τὴν δαπάνην τῶν θυσιῶν κατ' ἔτος μυριάδας ιέ. τὰ δὲ περισσεύοντα τῶν χρημάτων ὑμέτερα εἶναι βούλομαι. τὰς δὲ μυριάδας δραχμὰς, ἃς ἐλάμβανον ἐκ τῶν ἱερῶν οἱ βασιλεῖς, ὑμῖν ἀφίημι, διὰ τὸ προσήκειν αὐτὰς τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῦσι τῷ ἱερῷ. Ϛ ὅσοι δ' ἂν φύγωσιν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις, ἢ εἰς τὰ ὑπ' αὐτῷ χρηματίζοντα, ἢ βασιλικὰ ὀφείλοντες χρήματα, ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν, ἀπολελύσθωσαν ἀπὸ, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς, σῶα ἔστω. ἐπιτρέπω δὲ ἀναλαμβάνειν τὸ ἱερὸν Ϛ οἰκοδομεῖν, τὰ εἰς ταῦτα δαπανώμενα ἐκ τῶν ἐμῶν γινομένης, καὶ τὰ τείχη δὲ συγχωρῶ τὰ τῆς πόλεως οἰκοδομεῖσθαι, καὶ πύργους ὑψηλοὺς ἐγείρειν, καὶ ταῦτα ἐκ τῶν ἐμῶν ἀναλισκόντας. εἰ δέ τι καὶ φρούριον ἐστὶ συμφέρον τῇ ἰουδαίων χώρᾳ ὀχυρὸν εἶναι, καὶ ὅτι ἐκ τῶν ἐμῶν καταστῆσαι θήτω. ταῦτα ἐπισχνοῦμαι Ϛ χαρίζομαι ἐγγράψε δημητρίῳ τοῖς ἰουδαίοις. ἀλέξανδρος δὲ ὁ βασιλεὺς δύναμιν μεγάλην συναγαγὼν μισθοφόρων, Ϛ τῶν προσεμόντων ἐκ τῆς συρίας αὐτῷ στρατιωτῶν, ὁπλίτ δημήτριον ἐστράτευσε. καὶ μάχης γενομένης, τὸ μὲν εὐώνυμον κέρας δημητρίου, τρέπει τοὺς ἐναντίους εἰς φυγήν, καὶ ἐδίωξεν ἄχρι πολλοῦ, κτείνῃ τε συχνοὺς αὐτῶν καὶ διαρπάζει τὸ στρατόπεδον. τὸ δὲ δεξιὸν ἐν ᾧ ἐμαίνετο εἶναι τὸν δημήτριον, ἠτύχησε. Ϛ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔφυγον. δημήτριος δὲ γενναίως μαχόμενος, ὁκ ἐλίγους μὲν ἀναιρεῖ τῶν πολεμίων, διώκων δὲ τοὺς ἄλλους ἐλαύνει τὸ ἵππον, εἰς τέλμα βαθὺ καὶ δυσεκπέρατον. ἔνθα σφενδόνῃ πεσόντος αὐτοῦ τὸν ἵππον, μὴ δυνάμενον διαφυγεῖν ἀναιρεθῆναι. τὸν δὲ συμβεβηκὸς περὶ αὐτὸν ἰδόντες οἱ πολέμιοι ἀνέστρεψαν, Ϛ κυκλωσάμενοι τὸν δημήτριον, πάντος ἐπ' αὐτὸν ἠκόντιζον. ὁ δὲ, πίζος ὢν, γενναίως ἀπεμάχετο, καὶ πολλὰ μὲν τραύματα λαβὼν πολλὰ, καὶ μηκέτ' ἀντέχειν δυνάμενος κατέπεσε. καὶ τέλος μὲν τοῦτον τὸν δημήτριον κατέλαβεν, ἐτη βασιλεύσαντα ια, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωκαμεν.

CAP. VI.

De templo Dei ab Onia ædificato.

IV. ONias autē pontificis Oniæ filius, qvi profugus Alexandriæ degebat apud Ptolemæum Philometorē, ut jam ante diximus, videns Judæā

Κεφάλαιον ς'.

Ὁνίου φιλία πρὸς τὸν φιλομήτορα πτολεμαῖον, Ϛ ὡς ᾠκοδόμησε τὸν ὀνίου καλούμενον ναόν.

ΟΔὲ ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς ὁμώνυμος ὢν τῷ πατρὶ, ὃς ἐν ἀλεξανδρείᾳ φυγὼν πρὸς τὸν πτολεμαῖον τὸν ἐπικαλούμενον φιλομήτορα, δηλῶ, ὡς καὶ πρότερον εἰρήκαμεν, ἰδὼν τὴν ἰουδαίαν χαρυ-

κακωθῆναι ὑπὸ τ μακεδόνων κ τ βασιλέων αὐτῶν, A
βουλόμενος αὐτὸς μνήμην ἐ δόξαν αἰώνιον κατασκευάσαι, διέγνω πέμψας πρὸς πτολεμαῖον τὸν βασιλέα, κ τὴν βασίλισσαν κλεοπάτραν, αἰτήσασθαι παρ' αὐτῶν ἐξουσίαν, ὅπως οἰκοδομήσῃ ναὸν ἐν αἰγύπτῳ, ὁμοιότροπον τῷ ἐν ἱεροσολύμοις, κ λευίτας κ ἱερεῖς ἐκ τ ἰδίων γένους καταστήσῃ. ἐπ ὃ ἐβούλετο θαρρῶν μάλιστα τὴν προφητείαν ἔσεσθαι, ὃς ἔτεσιν ἐμπροσθεν ἐξακοσίοις πάλαι γεγονὼς, προεῖπεν, ὡς δεῖ πάντως ἐν αἰγύπτῳ οἰκοδομηθῆναι ναὸν τῷ μεγίστῳ θεῷ, ὑπ' ἀνδρὸς ἰουδαίου. Διὸ ταῦτα οὖν ἐπιπρεμψθεὶς ὁ ἰνίας, γράφει πτολεμαίῳ κ κλεοπάτρᾳ τοιαῦτα ἐπιστολήν. πολλὰς κ μεγάλας ὑμῶν χρείας πεπλεκὼς ἐν τοῖς κ πολεμικοῖς ἔργοις μ τ θεοῦ βοηθείας, κ ἡμερῶν ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ κ φοινίκῃ, κ εἰς λεόντων τὴν πόλιν τὴν ἡλιοπολίτην σὺν τοῖς ἰουδαίοις, κ εἰς ἄλλους τόπους ἀφικόμενος ἔθνους, κ πλείστας δίρεις εὗρον τὸ καθῆκον ἔχοντας ἱερὰ, ἐ διὰ δύσνους ἀλλήλους, ὃ κ αἰγυπτίοις συμβέβηκε διὰ τὸ πλῆθος τ ἱερῶν, κ τὸ περὶ τὰς θρησκείας οὐχ ὁμόδοξον, ἐπιτηδειότατον εὗρον τὸν τόπον ἐν τῷ περιοχυρουμένῳ τῆς ἀγρίας βασιλέως ὀχυρώματι, βρύοντα ποικίλης ὕλης κ τῶν ἱερῶν ζώων μέσον, δέομαι συγχωρῆσαί μοι τὸ ἀδέσποτον ἀνακαθάραντι ἱερὸν κ συμπεπλωκὸς, οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ μεγίστῳ θεῷ, καθ' ὁμοίωσιν ἐν ἱεροσολύμοις τοῖς αὐτοῖς μέτροις, κατὰ τὸ σὸν κ τῆς βασιλίσσης κ τ τέκνων, ἵν' ἔχωσιν οἱ τῷ αἰγυπτίων καταικοῦντες ἰουδαῖοι εἰς αὐτὸ συνιόντες κ τῷ πρὸς ἀλλήλους ὁμονοίαν, τῆς σῆς εὐυπηρετεῖν χρείας. κ γὰρ ἡσαΐας ὁ προφήτης ἔφη προεῖπε, ἔσεσθαι θυσιαστήριον ἐν αἰγύπτῳ, κυρίῳ τῷ θεῷ. καὶ πολλὰ ἄλλα προεφήτευσε περὶ τοιούτων. Διὰ τὸν τόπον. καὶ ταῦτα μὲν ὁ ἰνίας τῷ βασιλεῖ πτολεμαίῳ γράφει. καλῶς ἂν ποιήσαιτε δ' ἂν τὴν αὐτὸν τῶν εὐσεβείαν, καὶ κλεοπάτρας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ καὶ γυναικὸς, ἐξῆς ἀντιγράψαι περὶ τούτων, τῷ μὲν ἁμαρτίαν καὶ τῶν δ' νόμων παράβασιν, εἰς τὸν ἰνίου κεφαλὴν ἀνενεγκεῖν. ἀντέγραψε γὰρ ὧδέ πως. βασιλεὺς πτολεμαῖος κ βασίλισσα κλεοπάτρα ἰνίᾳ χαίρειν. ἀνέγνωμεν σου τὴν ἐπιστολὴν ἀξιοῦντος ἐπιτραπῆναι σοι τὸ ἐν λεοντοπόλει τοῦ ἡλιοπολίτου ἱερὸν συμπεπλωκὸς ἀνακαθάραι, προσαγορεύοντα τὴν ἄγριας βουβάστεως. διὸ κὰ θαυμάζομεν εἰ ἔσται τῷ θεῷ κεχαρισμένον τὸ καθιδρυσόμενον ἱερὸν ἐν ἀσέλγει τόπῳ, κὰ πλήρει ζώων ἱερῶν. ἐπεὶ δ' σὺ φῂς πεπεῖσθαι τὸν προφήτην ἐκ πολλοῦ χρόνου ἔτ προειρηκέναι συγχωροῦμέν σοι, εἰ μέλλει ἔτ ἔσεσθαι κ τ νόμον, ὡς τι μηδὲν ἡμᾶς δοκεῖν εἰς τ θεὸν ἐξημαρτηκέναι. λαβὼν οὖν τ τόπον ὁ ἰνίας, κατεσκεύασεν ἱερὸν ἐ βωμὸν τῷ θεῷ, ὅμοιον τῷ ἐν ἱεροσολύμοις, μικρότερον δ' κ πενιχρότερον. τὰ δ' μέτρα αὐτῷ ἐ τὰ σκεύη οὐκ ἐδοξέ μοι δηλοῦν, ἐν γὰρ τῇ ἑβδόμῃ μου βίβλῳ τῶν ἰουδαϊκῶν πολέμων ἀναγεγράφηκα. εὗρε δ' ὁ ἰνίας κὰ ἰουδαίους τινὰς ὁμοίους αὐτῷ, κ ἱερεῖς κ λευίτας, τοὺς ἐκεῖθρησκεύοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τ ἱερῶ τούτου, ἀρκούντως ἡμῖν δεδήλωται. τοὺς δ' ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίους κὰ σαμαρεῖς, οἱ τὸ ἐν γαριζὶν προσεκυνοῦσιν ἱερὸν, κ τοὺς ἀλεξάνδρου χρόνους, στασιάσαντας πρὸς ἀλλήλους, κὰ περὶ τῶν ἱερῶν ἐπ' αὐτοῦ πτολεμαίου διε-

vastatam a Macedonibus eorumqve regibus, & sibi æternam memoriam parare volens, decrevit a rege Ptolemæo & regina Cleopatra per literas petere, ut sibi liceat in Ægypto, instar illius Hierosolymitani, templum ædificare, & in eo Levitas & sacerdotes ex suo genere constituere. Hoc autem consilium cepit fretus maxime prophetæ Esaiæ vaticinio, qvi ante sexcentos amplius annos prænunciarat, fore omnino, ut templum aliqvando Deo maximo ædificaretur in Ægypto, idqve hominis Judæi opera. Hoc igitur oraculo excitatus scribit Ptolemæo & Cleopatræ talem epistolam: Dum in bello strenuam vobis operam navans cum Deo, varias regiones obirem, animadverti apud Cœlesyriam & Phœnicen & Leontopolim, qvæ est in præfectura Heliopolitana, aliisqve in locis Iudæos præter decorum habere templa, & ideo male inter eos convenire: qvod & Ægyptiis usu venit, propter multitudinem templorum & diversitatem religionum. Et qvia locum idoneum inveni apud castrum, qvod agrestis Bubastis dicitur, plenum varia materia sacrisqve animalibus, rogo, ut mihi permittatis templum, qvod illic est, nulli sacratum numini, jamqve collapsum repurgare, & aliud loco ejus Deo maximo extruere ad Hierosolymitani illius similitudinem, pari etiam modo & mensura, pro salute tua & reginæ atqve liberorum vestrorum: ut Iudæi, qui Ægyptum incolunt, illuc convenientes, qvo magis alent mutuam concordiam, eo accommodatiores fiant tuis usibus. Nam & Esaias vates prædixit, qvod erit Domino Deo sacrarium in Ægypto, & alia multa de eo loco cecinit. His Oniæ literis acceptis, rex & soror ejus ac conjux Cleopatra declaraverunt suam pietatem per epistolam, qvam ei rescripserunt. Nam peccatum hoc & prævarication em legis a se in Oniæ caput rejecerunt: sic enim rescriptum habet: Rex Ptolemæus & regina Cleopatra Oniæ gaudium. Legimus tuas literas, in qvibus postulas, ut tibi permittamus illud apud Leontopolim præfecturæ Heliopolitanæ collapsum templum repurgare, qvod vocatur agrestis Bubastis: qvod sane miramur, si poterit acceptum esse Deo templum, statutum in impuro loco & pleno animalibus. Sed qvoniam ais, prophetam Esaiam jam olim hoc prædixisse, permittimus tibi hoc, qvatenus potest salva legis observatione fieri, ne videamur per hoc peccare in Dominum. Onias igitur, impetrato loco, extruxit ibi templum & altare Deo ad Hierosolymitani similitudinem, sed minus & non peræqve opulentum. Mensuram vero ejus & vasa nunc non libet repetere, commemorata jam ante in septimo belli & captivitatis Iudaicæ volumine. Nec defuerunt Oniæ similes ipsius Levitæ sacerdotes, qui illic divinum cultum freqventarent & instaurarent ceremonias. Sed de hoc templo hactenus. Apud Alexandriam vero inter Iudæos & Samaritas, qvi sub Alexandro magno Garizitani templi religionem induxerunt, seditio est exorta de sacris ipsorum, ita ut res ad regis cognitionem

perveniret: dum Judæi contendunt juxta Moysi præscripta Hierosolymitanum templum esse legitimum, Samaritæ vero Garizitanum: provocatumqve est ad regem & amicorum ejus consessum, ut ab his causa audiretur, & utrius partis causidici succumberent, morte multarentur. patrocinabatur Samaritis Sabbæus cum Theodosio, Hierosolymitanis Judæis Andronicus Messalami filius. juraveruntqve per Deum & regem, qvod ex lege probationes allaturi essent, & rogaverunt regem, ut necaret eum, qvi jusjurandum non servasse deprehenderetur. Itaq; rex, multis amicis in consilium adhibitis, consedit causam auditurus. Judæi vero, qvi Alexandriam habitabant, valde erant soliciti pro tuendis jura Hierosolymitani templi, ægre ferentes autoritatem antiqvissimi & nobilissimi in orbe templi vocari in discrimen. Sed cum Sabbæus & Theodosius cessissent Andronico, ut prior diceret, orsus ex lege approbare ejus sanctitatem & religionem, ostendensqve per continuas pontificum successiones sacerdotii usqve in sua tempora propagationem, & ab omnibus Asiæ regibus majestatem ejus loci honoratam donariis: Garizitani vero, ac si omnino nullum esset, nunqvam ab his habitam rationem: his & talibus rationibus persvasit regi, ut decerneret Hierosolymitanum esse ex sententia Moysis conditum, Sabban vero & Theodosium addiceret supplicio. Atqve hæc sunt, quæ Alexandrinis Judæis acciderunt Ptolemæi Philometoris tempore.

A κρίνοντ. τ μὲν ἰουδαίων λεγόντων κ τὸς μωυσέως νόμους οἰκοδομεῖαζ τὸ ἐν ἱεροσολύμοις, τ δ σαμαρέων, τὸ ἐν γαριζίν. προσκαλεσάν τε σὺν τοῖς φίλοις καθῆσαντα τ βασιλέα, τὸς περὶ τούτων ἀκούσαι λόγους, κ τὸς ἡτηθέντας θανάτῳ ζημιῶσαι. τὸν μὲν σὺν ὑπὲρ τ σαμαρέων λόγον, συνέβαι Θ. ἐποίησατο Ϲ θεοδόσ Θ, τὸς δ ὑπὲρ τ ἱεροσολυμιτῶν κ ἰουδαίων, ἀνδρόνικ Θ ὁ μεσσαλάμ. ὤμοσαν δ τ θεὸν κ τ βασιλέα, ἢ μὴν ποιήσειν τὸς ἀποδείξεις κ τ νόμον, παρεκάλεσάν τε τ πολεμαῖον ὅπως ὃν ἂν λάβῃ ψευδόμενον τὸς ὁρκους ἀποκτείνῃ. ὁ μὲν δὴ βασιλεὺς πολλὸς τ φίλων εἰς συμβουλίαν ᾠκαλέσω. ἐκάθισεν ἀκροώμεν Θ τ λεγόντων. οἱ δ ἐν τῇ ἀλεξανδρείᾳ πυχάνοντες ἰουδαῖοι, σφόδρα ἠγωνίων περὶ τ ἀνδρῶν οἷς ἀγανακτῶν περὶ δ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερῶ συνέβαινε. χαλεπῶς γ ἔφερον εἰ δ τ τινες καταλύσοιεν, ὅτως ἀρχαῖον Ϲ ἀξιόλογον τ κ τ οἰκουμένην ὑπάρχον. ὅ γ συνέβαινε Ϲ θεοδοσίῳ συγχωρησάντων τὸν ἀνδρόνικον πρῶτον ποιήσασθ τὰς λέξεις, ἤρξατ τ ἀποδείξεων ἐκ τ νόμου Ϲ τ διδαχῶν τ ἱερέων, ὡς ἔκαισ Θ ὠφέλησε πάντας τ τιμὴν ἐκδεξαμέν Θ, ἤρξε δ ναῶν, κ ἔτι πάντες οἱ τῆς ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἱερὸν ἐτίμησαν ἀναθήμασι κ λαμπροτάτῃς δωρεᾶς. ὅ δ ἐν χαιρεῖν ὡς δέοντ Θ, ἐδέξ λόγον ἀδ ἀπροφθύμ Θ ἐποιήσατο. ταῦτα λέγων ἀνδρόνικ Θ κ πολλὰ τούτοις ὅμοια, πείθ τ βασιλέα, κρῖναι μὲν κ τὸς μωυσέως νόμους οἰκοδομῆναι τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερόν, ἀποκτεῖναι δ σεβδαῖον κ θεόδοσον. Ϲ τὰ μὲν ἡμάρτανον τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίοις κ πολεμαῖον τ φιλομήτορα, ταῦτα καὶ.

B

C

D

CAP. VII.

Quod Alexander post mortem Demetrii Jonatham in summo honore habuit.

V. 1. *Macch.* 1.

CÆso autem in pugna Demetrio, sicut superius dictum est, Alexander, assumpto Syriæ principatu, scribit Ptolemæo Philometori, filiam ejus nuptum sibi dari deposcens, æqvum esse dicens, ut se affinitate dignetur, post receptum, favente Deo, paternum imperium, & Demetrium bello devictum. Ptolemæus vero, libenter ejus postulatis admissis, rescripsit, & gratulari se ei de recepto regno paterno, & filiam collocaturum in matrimonium: jussitqve, ut sibi Ptolemaidem occurreret, adducturo illò filiam, & ibi celebraturo ejus nuptias. subsecutus deinde literas, ad constitutum locum pervenit cum Cleopatra filia, & reperto ibi Alexandro eam conjunxit, addita in dotem auri & argenti summa, quanta tam potentem regem decuit. Ad has nuptias vocatus est per literas ab Alexandro & Jonathas pontifex, & cũ venissĕt ad reges, amplisq; muneribus utrumqve donassĕt, ab utroq; in magno honore habitus est. nam Alexander mutare eum vestem coegit, & purpuratum assidere sibi pro tribunali: manda vitq; suis ducibus, ut, in medium urbis eo producto, præconis voce edicerent, nemini licere accusationem contra

E

Κεφάλαιον ζ'.

Οτι ἀλέξανδρ Θ. ἀποθανόντ Θ. δημητρίου σφόδρα ἐτίμησεν ἰωνάθην.

F

ΔΗμητρίου δ ἀποθανόντ Θ. ἐν τῇ μάχῃ, καθὼς ἐπάνω δεδηλώκαμεν, ἀλέξανδρος τ συμμαχίας παρελαβεν βασιλείαν, γράφ τῷ φιλομήτορι πτολεμαίῳ μνηστευόμεν Θ. αὐτ θυγατέρα. δίκαιον εἶναι λέγων τὸν πατρῶαν δέχεσθαι κομισαμένῳ, Ϲ λαβὼν δ θεοῦ πρόνοιαν εἰς αὐτὸν προσαχθέντα Ϲ κρατήσαντι δημητρίου, κ μηδὲν πάλαι ἐσομένῳ τῆς πρὸς αὐτὸν οἰκειότατ Θ. ἀναξίαν συναλλαγὴν συγγνώμην. πτολεμαῖ Θ ὁ προσδεξάμεν Θ. ἡδέως τὴν μηνυσιν, ἀντιγράφει, χάριν τε λέγων ὅτι τῷ δέχεσθαι αὐτὸν πατρῶαν ὁδὸν ἀπειληφέναι, κ τὴν θυγατέρα δώσειν ἐπαγγέλλεται. ἀπαντᾶν δ αὐτὸν εἰς πτολεμαΐδα τὴν θυγατέρα μέλλοντα ἄγων ἐκέλευσεν, αὐτὸς γὰρ αὐτὸν μέχρι παύτης ὡδοιπορηκέναι ἀπ αἰγύπτ, καὶ συνοικίσειν αὐτῷ τὴν παῖδα. κ πτολεμαῖος μὲν ταῦτα γράψας ὡδοιπόρει μ ἀσμένως εἰς πτολεμαΐδα, κλεοπάτραν ἄγων τὴν θυγατέρα. εὑρὼν δ ἐκεῖ τ ἀλέξανδρον καθὼς ἐπέστειλε προσπεποιημένα, δίδωσιν αὐτῷ τὴν παῖδα. καὶ φερνὴν, ἄργυρόν τε χρυσὸν σὺν ἵπποις καὶ δωρεᾷ βασιλέα. τ δ χαίρων ἀπατελυμένων, ἀλέξανδρ Θ. ἰωνάθῃ τῷ ἀρχιερεῖ γράψας, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἥκειν εἰς πτολεμαΐδα ὡδοιπορηκότα Θ. δ πρὸς τὸς βασιλεῖς, κ δωρησάμεν Θ. αὐτὸς λαμπρῶς, τ παρ ἀμφοτέρων ἀπήλαυσε τιμῆς ἀλέξανδρ Θ. δ αὐτὸν ἠνάγκασε, κ ἀποδυσάμενον τὴν οἰκείαν ἐσθῆτα, λαβεῖν πορφύραν κ συγκαθεδεῖσθαι ποιησας αὐτ ὅπῃ ἔβημα τ Θ, πρόσταξε τὸς ἡγεμόνας εἰς μέσην μετ αὐτὸ προελθόντων τὴν πόλιν κηρύξαι, μηδενὶ λέγειν κατ αὐτὸ

αὐτῷ ἐφίεσθαι, μηδὲ παρέχειν αὐτῷ πράγματα. ὅτε δὴ A hominem instituere, aut ulla in re exhibere ei
πάντων τῶν ἡμερῶν ὁρῶντες τὸν Ἰωνάθην τιμῶντα ὁ βασιλεὺς negotium. qvo facto cum manifestum esset, qvanti rex eum faceret, adversarii, qvi ad accu-
κακηγορεῖν παρεσκευασμένοι, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀπαντῶντες ἔχοντες, ἀπέδρασαν, sandum parati venerant, subduxerunt se, veriti,
μὴ συγκαλέσωσί τι κακὸν, δεδοικότες τοσοῦτον δὴ αὐτὸν ne ipsis potius mali aliqvid acciderent. Tanta
τιμᾷ πρὸς Ἰωνάθην ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος ἐχέτω, autem benevolentia rex hic Jonatham prosecu-
ὡς πρῶτον καὶ πρῶτον ἀναγράψαι τῶν φίλων. tus est, ut ei primum locum in amicorum suo-
rum numero assignaverit.

B

Κεφάλαιον ή.

Ὡς Δημήτριος ὁ Δημητρίου πολεμήσας τὸν Ἀλέξανδρον καὶ κρατήσας αὐτὸς ἐβασίλευσε, φιλίαν ποιεῖται πρὸς Ἰωνάθην πεμψάμενος.

CAP. VIII.

Demetrius Demetrii filius, devicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Jonatham recepit.

Ἔτει δὲ ἑβδόμῳ καὶ ἑξηκοστῷ πρὸς τοῖς ἑκατὸν Δημήτριος ὁ Δημητρίου μετὰ πολλῶν μισθοφόρων, ὡς παρέσχεν αὐτῷ Λασθένης ὁ κρὴς, ἄρας ἀπὸ τῆς κρήτης, κατέπλευσεν εἰς χιλικίαν. ὅτε δὴ Ἀλέξανδρον ἀκούσαντα, εἰς ἀγωνίαν καὶ ταραχὴν ἀνέβαλε. καὶ ὡς ἤρξατο ἐκ C τῆς Φοινίκης, εἰς ἀντιόχειαν ἔσπευσεν, ἵνα τὰ ἐκεῖ πρὸ τῆς Δημητρίου ἐλθεῖν, ἀσφαλῶς θῇ. κατέλιπε δὴ τῆς χώρας συρίας Ἀπολλώνιον τὸν ἄρχοντα ἡγεμόνα. ὃς μετὰ πολλῆς δυνάμεως εἰς Ἰάμνειαν ἐλθὼν, ἐπεμψε πρὸς Ἰωνάθην τὸν ἀρχιερέα λέγων ἄδικον εἶναι μόνον αὐτὸν ἐπ' ἀδείας ζῆν καὶ μετ' ἐξουσίας, ἀλλ' ὑποτασσόμενον τῷ βασιλεῖ. ὅτε δὴ αὐτῷ ὡδημάντων ἐνειδος φέρειν, ὅτι μὴ ὑποτάσσεται αὐτὸν τῷ βασιλεῖ. μὴ τοίνυν σαυτὸν ἐν τοῖς D ἔρεσι καθήμενος ἐλπίσῃς, νομίζων ἰσχὺν ἔχειν. ἀλλ' εἰ θαρρεῖς τῇ σαυτοῦ δυνάμει καταβὰς εἰς τὸ πεδίον, τῇ ἡμετέρᾳ φάλαγγι συγκεῖσθαι, καὶ τὸ τέλος τῆς νίκης σκοπεῖτε τὸν ἀνδρικώτατον. ἴδωμεν γὰρ τοὺς ἀρίστους ἑκάστης πόλεως ἡμῖν συνστρατεύειν. καὶ γὰρ δὴ τοὺς σοὺς πατέρας ἀεὶ νικῶντες εἰσὶν ἡμεῖς. ποιητὴς δὲ τὸν πρὸς ἡμᾶς ἀγῶνα ἐν τοιαύτῃ γῇ, ἣ λίθοις οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ὅπλοις ἀμύνεσθαι. ὧδε τόπος εἰς ὃν ἡτιῶμαι φεύ- E γειν. παροξυνθεὶς δὲ σκληρότερον ὁ Ἰωνάθης, μυρίους ἐπιλεξάμενος στρατιώτας, ὥρμησεν ἐξ Ἱεροσολύμων, μετὰ Σιμωνος τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ γυμνάσιον ἐν Ἰόππῃ, στρατοπεδεύεται τῆς πόλεως ἔξω, τῶν Ἰοππαίων ἀποκλεισάντων αὐτὸν τὰς πύλας. φρουρὰν γὰρ ἔνδον εἶχον τοῦ Ἀπολλωνίου κατεσχηκότος. ὃ δὴ Ἰωνάθου πρὸς πολιορκίαν αὐτῶν ὡδασκαλομένου, φοβηθέντες μὴ τὴν πόλιν αὐτῶν ἑξέλῃ καταπρήσας, ἀνοίγουσιν αὐτῷ τὰς πύλας. ὁ δὲ Ἀπολλώνιος ἀκού- F σας τὸν Ἰόππην τοῦ Ἰωνάθου κατειλημμένην, τρισχιλίους ἱππεῖς ὡδηλάσεν, καὶ πεζοὺς ὀκτακισχιλίους εἰς ἄζωτον ἦλθε. κἀκεῖθεν ἄρας, ἠρέμα καὶ βαδὴν ἐποιεῖτο τὴν πορείαν. ἀνελθὼν δὲ εἰς τὸν ἀπάτην, ἀναχωρῶν, ἔλκει τὸν Ἰωνάθην εἰς τὸ πεδίον τῇ ἵππῳ κατεφρονῶν, καὶ τὰς τῆς νίκης ἐλπίδας ἔχων ἐν αὐτῇ. προελθὼν δὲ Ἰωνάθης, ἐδίωκεν ἕως τὴν ἄζωτον τὸν Ἀπολλώνιον. ὁ δὲ ὡς ἐν τῷ πεδίῳ G ἠφρέθη στῆσαι τὸν πολέμιον, ἐπιστρέψας εἰς μάχην αὐτῷ συνέβαλε. καὶ δὲ Ἀπολλώνιος χιλίους ἱππεῖς κατέστησεν εἰς ἐνέδραν ἐν τινι χειμάρρῳ, ὡς ἂν κατόπιν ἐπιφανῶσι τοῖς πολεμίοις, ὁρμῇ δὲ ὁ Ἰωνάθης ἐπὶ καταλάγη. τάξας δὲ τὴν φαλαγγα ὀπίσω, κατ' ἀμφοτέρας τὰς πολεμίους ἀμυνεσθαι παρεκελεύσατο, καὶ πρόσωπον καὶ κατ' ὄπισθεν ἐπελθοῦσι ἐναντίον ἀντιτάξας. τῆς δὲ μάχης ἕως ἑσπέρας προβαινούσης, ὁ Σιμωνι ἀδελφὸς μέρος τῆς δυνάμεως, ἔτυχε συμβαλεῖν τῇ φάλαγγι τῶν ἐχθρῶν.

Anno autem centesimo sexagesimo qvinto Demetrius Demetrii filius, acceptis multis mercenariis militibus a Lasthene Cretensi, solvens ab ea insula trajecit in Ciliciam: cujus rei nuncio Alexander vehementer est territus: moxqve e Phœnice properavit Antiochiam, ut res ejus ante Demetrii adventum in tuto constitueret, interim Cœlesyriæ Apollonio Davo duce præposito. Is profectus cum exercitu Jamniam, misit ad Jonatham pontificem nuncium, rem indignam dicens, eum solum pro suo arbitrio vivere, non subjectum regis imperio: & sibiipsi esse opprobrium, qvod eum sub imperium non redigat. Ne igitur, inqvit, in montibus desidens putes te posse aliqvid: sed si confidis tuis viribus, in campum descende, ut ferro decernamus, uter nostrum sit virtute præstantior. Ne sis tamen inscius, qvod e singulis urbibus fortissimi mecum militant, assveti semper tuos majores vincere. qvamobrem provoco te in eum locum, ubi armis, non saxis pugnandum est, & in qvo nullum præsto est victis refugium. His verbis irritatus Jonathas, delectis decem millibus militum, una cum Simone fratre profectus est Hierosolymis: & cum perveniisset Joppen, extra urbem castra metatus est, excluſus a Joppensibus, qvi intus habebant Apollonii præsidium. Jonatha autem oppugnationem instituente, veriti oppidani, ne per vim caperentur, portas ei aperiunt. Apollonius vero postqvam accepit Joppen occupatam a Jonatha, assumptis tribus eqvitum, octo peditum millibus, Azotum se contulit: & inde profectus lento gradu iter faciebat. Cumqve veniisset Joppen, paulum retrocedens traxit Jonatham in planitiem, fretus eqvitatu, & in eo victoriæ spem collocans. Jonathas vero progressus insequebatur Azotum versus Apollonium: qvi ubi hostem conspexit devenisse in plana, reversus est, ut prælium committeret. cumqve mille eqvites in insidiis positi fuissent in qvodam torrente, ut se Judæis a tergo objicerent, Jonathas, qvi hoc mature sensit, non est territus: sed, instructa in laterculi formam acie, hortatus est suos, ut utrinqve pugnarent in hostem, a tergo & a fronte adorienti resistendo. cumq; prælium protraheretur usqve vesperam, data parte exercitus Simoni fratri, jussit hunc cum hostium phalange confligere.

Ipse vero suis mandavit, ut objectis scutis excipe-
rent tela immissa ab eqvitibus. qui cum hoc
fecissent, exhausti sunt telis eqvites, nec tamen
qvenqvam læserunt. non enim penetrabant ad
corpora, sed objecta scutorum ceu testudine,
densitate eorum facile repellebantur, & cade-
bant irrita. Ubi vero jaculando a mane usqve
post meridiem lassatum hostem animadvertit
Simon, phalangem aggreditur, & usus egregia
suorum opera hostem coegit fugere. quo viso,
eqvites, ne ipsi quidem locum suum tenuerunt:
sed fessi diutina jaculatione, & videntes nihil
amplius spei situm in peditibus, nullo ordine
confusi fugiebant, dissipati per totam planitiem.
Jonathas autem victos Azotum usqve perse-
quens, multis cæsis, reliqvos desperata salute in
templum Dagonis, quod est in ea urbe, compu-
lit. qua capta eodem impetu, & ipsam & circum-
vicinos vicos incendit. ac ne Dagonis qui-
dem religione deterritus, & fanum ipsius &
quotquot eo confugerant, concremavit. fuitqve
numerus tam eorum, qui exusti sunt, quam qui
ceciderunt in prælio, octo millia hominum. De-
victo igitur hoc exercitu, ab Azoto profectus ad
Ascalonem admovit copias. & cum extra ur-
bem castra posuisset, prodierunt ad eum Asca-
lonitæ cum hospitalibus muneribus, quibus ac-
ceptis, & collaudata eorum voluntate, reversus
est illinc Hierosolyma, multam secum ducens
prædam, quam abegit devictis hostibus. Cæ-
terum Alexander, audito, quod victus esset dux
ejus Apollonius, simulabat se lætum, quando-
qvidem ille præter animi sui sententiam aggres-
sus esset Jonatham, amicum & socium: & misit
ei virtutis ergo fibulam auream, quod gestamen
solis cognatis regis concedebatur, & Accaronis
toparchiam ei possidendam in perpetuum addi-
xit. Per idem tempus Ptolemæus Philometor
cum navalibus & terrestribus copiis venit in Syr-
iam, Alexandro genero laturus auxilium, ala-
criter excipientibus ipsius jussu civitatibus usq;
Azotum, ubi obtundebatur querimoniis deplo-
rantium Dagonis templi incendium: accusa-
bantq; populariter Jonatham autorem ejus injuriæ, qui & agros eorum vastasset ferro ac flamis,
& plurimos civium dedisset exitio, Ptolemæo pene dissimulanter audiente eorum qverimonias.
Jonathas vero apud Joppen ei occurrit, exceptus
& muneribus & omni honoris genere. deinde
cum usqve Eleutherum fluviũ regem deduxis-
set, reversus est Hierosolyma. postquam autem
Ptolemaidem pervenit, minimum abfuit, qvin
oppressus sit Ptolemæus, Alexandri insidiis per
Ammonium ejus amicum appetitus, quibus de-
tectis, scripsit Alexandro, deposcens Ammoni-
um ad supplicium, quod meritum ajebat, propter
structas sibi insidias. qui cum non dederetur,
intellexit ipsum Alexandrum earum fuisse au-
torem, & cœpit eum magno odio prosequi.

αὐτὸς ἢ τὰς σὺν αὐτῷ προσέταξε βραχεῖαις τοῖς
ὅπλοις, ὑποδεχεσθαι τὰ βέλη τὰ ῥιπτούμενα ὑπὸ τῶν ἱππέων. καὶ
οἱ μὲν ἐποίουν τὸ κελευσθέν. οἱ δὲ τῶν πολεμίων ἱππεῖς,
ἐπ' αὐτοὺς ἀφέντες τὰ βέλη μέχρι ἑσπέρας ἐξεκενώθησαν, οὐ-
δὲν αὐτοὺς ἐλαττον. ἃ γὰρ ἀμυνόμενοι τῶν σωμάτων τὰ
βαλλόμενα, συμπεφραγμένους ἢ ταῖς ἀσπίσι ἑαυτοὺς
ἠνωμένους τῇ πυκνότητι ἐπαφιέμενα, ῥᾳδίως ἐ-
κρατεῖτο, καὶ ἀπράκτως ἐφέρετο. ὡς δὲ παρεθήκαν ὁπλῖ-
ται μέχρι δείλης ὀψίας ἀκοντίζοντες εἰς αὐτοὺς οἱ πο-
λέμιοι, κόπους σφῶν κεκμηκότες αὐτοὺς, συμβαλόντες
φάλαγγι, καὶ προθυμίᾳ ἐξησφαλισμένων πολλῇ τῇ ῥώμῃ
αὐτῶν, τρέπονται ἐκθέοντες εἰς φυγήν. διασαλπισθέντος δὲ
τοὺς πεζοὺς φεύγοντας οἱ ἱππεῖς, οὐκ αὐτοὶ μείναντες, ἀλλὰ
παρεστῶτες μὴ ὄντες αὐτοῖς βοηθοὶ τὸ μέχρι δείλης μάχεσθαι,
τῆς ἢ ῥώμης τῶν πεζῶν ἐλπίσαντες αὐτοὺς ἀπολωλέναι, ἀ-
κόσμως καὶ συγκεχυμένως ἐφάνησαν, ὡς ἀθροισθέντας
αὐτοὺς ἅπαντας ἅμα κορυφοδιώκειν καὶ πεδίῳ. διώκειν
δὲ αὐτοὺς ἰσχυρῶς μέχρι τῆς Ἀζώτου, καὶ πολλοὺς ἀναιρῶν
ἀπογνόντας τῆς σωτηρίας ἠνάγκασεν ὅτι πλεῖστοι καὶ δαγω-
νοῦ ναοῦ καταφυγεῖν, ὃς ἦν ἐν Ἀζώτῳ. λαβὼν δὲ ἐξ
ὁλοσχερῶς ἰσχυρᾶς τὴν πόλιν, αὐτήν τε ἐνέπρησε, καὶ
τὰς περὶ αὐτὴν κώμας. ἀπεχέτω ἢ δὲ δαγὼν ἱε-
ρᾶς, ἀλλὰ καὶ ταύτην ἐνέπρησε καὶ τοὺς εἰς αὐτὸν συμφυγόντας
διέφθειρε. τὸν πάντων δὲ τῶν ἐν τῇ μάχῃ πεσόντων
καὶ κατακαυθέντων ἐν τῷ ἱερῷ τῶν πολεμίων, ἦσαν ὑ-
πὲρ μυρίους. κρατήσας δὲ τοσαύτης δυνάμεως, ἄφνω
ἀπὸ τῆς Ἀζώτου εἰς Ἀσκάλωνα ὡδοιπόρει, καὶ καταστρα-
τοπεδεύσαντος ἔξω τῆς πόλεως αὐτοῦ, προῆλθον εἰς
ἀπάντησιν αὐτῷ οἱ Ἀσκαλωνῖται, ξένια προσφέροντες
αὐτῷ καὶ τιμῶντες. ὁ δὲ, ἀποδεξάμενος αὐτοὺς φιλο-
φρόνως, ἀνέστρεψεν οἴκαδεν εἰς Ἱεροσόλυμα, πολλὴν ἐπ-
ηγόμενος λείαν, ἣν ἔλασεν οἴκαδεν νικήσας τοὺς πολε-
μίους. ἀλέξανδρος δὲ ὁ ἀκούσας ἠτιμένον τὸν αὐτοῦ στρα-
τηγὸν Ἀπολλώνιον, ὡς προσεποιεῖτο χαίρων ἐπὶ τῷ τιμᾶν
αὐτὸν γνώμῃ συνεβάλετο Ἰωνάθῃ, φίλῳ ὄντι καὶ συμ-
μάχῳ, καὶ πέμπει πρὸς Ἰωνάθην μαρτυρίαν αὐτῷ, καὶ χρυ-
σᾶν καὶ πλατὺν δίδυς, περὶ ἣν χρυσοῦν ὡς ἔθος ἐστὶ δίδοσθαι
τοῖς τῶν βασιλέων συγγενέσι, καὶ τὴν ἀκκαρῶνα καὶ τὴν τοπ-
αρχίαν αὐτῆς, εἰς κληρονομίαν διαιρεῖσθαι. ἔτος ἦν
τὸν ἑκατὸν καὶ βασιλεύς Πτολεμαῖος ὁ Φιλομήτωρ, ναυτι-
κοῖς ἄγων δυνάμεσιν, καὶ πεζοῖς εἰς συμμαχίαν ἦκε, συμμα-
χήσων Ἀλεξάνδρῳ. γαμβρὸς γὰρ ἦν αὐτοῦ, καὶ πᾶσαι
αἱ πόλεις αὐτὸν Ἀλεξάνδρου κελεύσαντος
ἐδεξάμεναι παρέπεμπον ἕως Ἀζώτου πόλεως, ἐν-
θα πάντες κατέβασαν αὐτῷ ὡς ἐμπεπρησμένον
ἱερὸν αὐτῶν δαγῶνος. κατηγόρουν τε Ἰωνάθου τού-
του ἀφανίσαντος, καὶ τὴν χώραν πυρπολήσαντος,
καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείναντος. καὶ Πτολεμαῖος
μὲν ταῦτα ἀκούσας ἡσύχασεν. Ἰωνάθης δὲ εἰς Ἰόπ-
πην ἀπαντήσας Πτολεμαίῳ, ξενίων τε λαμπρῶν παρ'
αὐτοῦ τυγχάνει, καὶ τιμῆς ἀπάσης. ἑωσπερ προπεμψας
αὐτὸν ἕως ἐλθὼν ἐπὶ ῥεῖθρα καλουμένα ποταμοῦ, πάλιν
ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. ἡμόμην δὲ ἐν Πτολε-
μαΐδι ᾠδὰς πᾶσιν προσδοκίαν μικροῦ διέφθαρη Πτο-
λεμαῖος ὑπὸ βουλευθεὶς ὑπ' Ἀλεξάνδρου διὰ μνησι-
κίαν, ὡς ἐτύγχανεν αὐτῷ φίλος ὤν. φανερὰς ἢ ὑπο-
βολῆς γνωμένης, Πτολεμαῖος γράφει τῷ Ἀλεξάνδρῳ,
πρὸς κολασιν ἔχειν τὸ μνησικίου ὑποβεβλῆσθαι λέ-
γων πρὸς αὐτὸν, δίκην δι' ὃ τοῦτον ἀξίως ὑποσχεῖν.

Ἀλεξάνδρου δὲ, ἀνεὶς ἐκεῖνον εἶναι τὸν ὑποβεβουλευκότα, καλέσαντος πρὸς αὐτὸν διεπε-

τῆς

τῆς δ' ἀντιοχεύσι καὶ πρόπαλαι ἐπεπεκρικὼς ἀλέξανδρῳ διὰ τὸν ἀμμώνιον. πολλὰ γὰρ ἐπ' αὐτοῦ πεπόνθεσαν κακά. τιμωρίαν μὲν οὖν τῶν πολεμηθέντων ἀμμωνίῳ οὐκ ἔφυγε, καπηλεύουσα αἰσχρῶς ὡς γυνὴ, κρύπτειν ἑαυτὴν ἀπαξιώσασα τολμῇ γυναικεία, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. πολεμεῖ δ' ὁ μὲν Πτολεμαῖος αὐτὸν ὅτι παρεῖδε τὴν θυγατέρα ἀλέξανδρῳ, τῆς τε συμμαχίας τῆς πρὸς δημήτριον, διαλύει πρὸς αὐτὸν συγγένειαν. ἀποστάσεως γὰρ τοῦ γαμβροῦ, πέμπει πρὸς δημήτριον δι' ὧν συνεμμαχήσει καὶ φιλίας, σπουδὴν ἐμβαλὼν τῷ θυγατέρα δώσειν αὐτοῖς εἰς γυναῖκα, καὶ καταστήσειν αὐτὸν εἰς τὴν πατρῴαν ἀρχήν. ὁ δὲ δημήτριος ἡδέως τὰς πεπεισμένους, δέχεται τε τὴν συμμαχίαν καὶ τὸν γάμον. ἐν δὲ τῷ πτολεμαίῳ λοιπὸν ἀγώνισμα, ἐπελείπετο, πῶς πείσει τοὺς ἀντιοχεῖς δέξασθαι δημήτριον, ἀπεχθῶς πρὸς αὐτὸν διακειμένους ἐπὶ πατρὸς ὢν ὁ πατὴρ αὐτοῦ δημήτριος εἰς αὐτοὺς παρῳνόμησε. καταπεπαίκασι γὰρ, μισοῦντες μὲν τὸν ἀλέξανδρον οἱ ἀντιοχεῖς διὰ τὸν ἀμμώνιον ὡς δεδηλώκαμεν, ῥᾳδίως αὐτὸν ἐκ τῆς ἀντιοχείας ἐξέβαλον. καὶ ὁ μὲν σκεψόμενος τῆς ἀντιοχείας, ἦκεν εἰς κιλικίαν. ἐλθὼν δὲ πρὸς τοὺς ἀντιοχεῖς πτολεμαῖος, βασιλεὺς ὑπ' αὐτῶν ἐστρατήγησε. καὶ ἀναγκασθεὶς δύο περιθέσθαι διαδήματα, ἓν μὲν τὸ τῆς ἀσίας, ἕτερον δὲ τὸ τῆς αἰγύπτου χρηστὸς δὲ ὢν φύσει καὶ δίκαιος, καὶ τὸ λαμπρῶν οὐκ ἐφιέμενος, πρὸς δὲ τοῦτοις καὶ τὰ μέλλοντα λογισάμενος σωφρόνως, φοβούμενος δὲ μὴ δόξαν εἶναι τοῖς ῥωμαίοις ἀπιθάνου ἔσχε νοῦν. καὶ συναγαγὼν τοὺς ἀντιοχεῖς εἰς ἐκκλησίαν, πολλὰ διεξελθὼν τὸ δημήτριον αὐτοῖς, λέγων ὡς εὐεργέτης μὴ πεπλακήσειεν αὐτοῖς πρὸς ὃν πατρὸς, αὐτὸς εὐεργετηθεὶς, διδάσκαλόν τε ἀγαθὸν αὐτὸν καὶ ἡγεμόνα ἐσθλὸν ὁμολογήσαντο, καὶ φαύλοις ἐγχειροῦντα πρᾶγμασι, σκληρὸν ἐπιτρέψειν ἐπέχετο, αὐτὸ δὲ ἔφασκεν ἁρπάσειν τὴν τῆς αἰγύπτου βασιλείαν. ταῦτ' εἰπὼν, πείθει τοὺς ἀντιοχεῖς δέξασθαι τὸ δημήτριον. ὁ δὲ ἀλέξανδρος σὺν στρατεύματι πολλῷ καὶ μεγάλῃ φαλαγγὶ ὁρμήσαντος ἐκ κιλικίας εἰς συρίαν, καὶ τὴν ἀντιοχέων χώραν ἐμπιμπρῶντος καὶ διαρπάζοντος, πτολεμαῖος ἐπ' αὐτὸν ἐξεστράτευσε μετὰ γαμβροῦ δημητρίου. ἤδη δὲ αὐτῷ πρὸς γάμον ἐδεδώκει τὴν θυγατέρα. καὶ νικήσαντες, εἰς φυγὴν ἐτρέψαντο τὸν ἀλέξανδρον. ὃς μὲν οὖν εἰς ἀραβίαν φεύγει. σωσθεὶς δ' ἐν τῇ μάχῃ τὸν ἵππον τὸ πτολεμαίου φωνῆς ἀκούσαντα ἐλέφαντος παραχθῆναι, καὶ τὸ πτολεμαῖον ἀποτρόπαιον ἀποβαλεῖν. τοὺς δὲ πτολεμαίους ἰδόντας ἐπ' αὐτὸν ὁρμῆσαι, καὶ τραύματα πολλὰ δόντας αὐτῷ καὶ τῆς κεφαλῆς, εἰς κίνδυνον τοῦ θανάτου καταστῆσαι. τῶν δὲ σωματοφυλάκων αὐτὸν ἐξαρπασάντων, χαλεπῶς ὅπως εἶχεν ὡς ἐφ' ἡμέρας πεντήκοντα, μήτε σιωπᾶν τι, μήτε φθέγγεσθαι συνιέναι. ὁ δὲ ἀλέξανδρος τοῦ κεφαλοῦ ὁ τῶν ἀράβων βασιλεὺς ἀποπεμπόμενος ζάβηλον, ἀπέστειλε πτολεμαίῳ. ὃς τῇ ἑπτακαιδεκάτῃ τῶν ἡμερῶν ἀναπνεύσας ἐκ τῶν τραυμάτων καὶ φρονήσας, ἥδιστον ἄνθυσμα καὶ θέαμα τοῦ ἀλέξανδρον τελευτὴν αἵματος καὶ τὴν κεφαλὴν ἀκούσας καὶ θεάσας. καὶ μετ' οὐ πολὺ πλησθεὶς τῆς ἐπ' ἀλέξανδρῳ πεπωκὼς χαρᾶς, καὶ αὐτὸς καταστρέψας τὸν βίον. ἐβασίλευσε δὲ τῆς ἀσίας ἀλέξανδρος ὁ βάλας λεγόμενος, ἔτη ε', καθὼς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. ἐβασίλευσε δὲ τὴν βασιλείαν δημήτριος ὁ νικάνωρ ἐπιλεγόμενος, ἔτη ιβ' μηνας ἓξ. ἦρξατο δὲ διαφθορᾶς τὸ δ' πτολεμαίου

A Antiochenos autem jam antea propter eum Ammonium infensos habebat, a qvo plurimis affecti fuerant incommodis. Non tamen effugit pœnam Ammonius, turpiter ut mulier cæsus, dum amictu fœmineo qværit latebras, qvemadmodum in alio diximus commentario. Ptolemæus autem affinitatis Alexandri pœnitens, & lati adversus Demetrium auxilii, abstracta a marito filia, confestim ad Demetrium mittit legatos de societate & amicitia, his conditionibus, ut, data ipsi in matrimonium filia, in paternum regnum eum restitueret. At ille & amicitiam ejus & oblatam conjugem perlibenter amplexus est. unus etiam reliqvus erat labor Ptolemæo, ut Antiochensibus persvaderet Demetrium recipere, alienatis ab eo propter injurias a patre ejus acceptas. perfecit tamen hoc quoqve. nam propter Ammonium habentes exosum & Alexandrum, facile impulsi sunt, ut eum ex urbe ejicerent. Atqve ita elapsus ex Antiochia venit in Ciliciam: Ptolemæus vero urbem ingressus, & a civibus rex consalutatus est & ab exercitu, coactus duo sibi imponere diademata, alterum Asiæ, Ægypti vero alterum. Sed cum esset natura justus, & nimiæ potentiæ minime cupidus, ad hæc prudens, & qvi nollet Romanis invidiosus fieri, advocata Antiochensium concione, persvasit eis, ut Demetrium reciperent, pollicitus eum majorem rationem habiturum recentis eorum beneficii, qvam odiorum, quæ illis cum patre ejus intercesserant. Se qvoqve affirmavit monstratorem ei fore vitæ recte instituendæ & administrandæ reipublicæ: nec passurum quicquam tentare, quod non deceat. nam quod ad dominationem attineat, contentum se esse Ægypti imperio. atq; ita perducti sunt in eam sententiam Antiocheni, ut Demetrium reciperent. Cæterum cum Alexander ducens validum exercitum e Cilicia invasisset Syriam, & Antiochenum agrum vastaret rapinis atqve incendiis, occurrit ei Ptolemæus una cum genero suo Demetrio: jam enim confectæ erant nuptiæ, & victus Alexander compulsus est fugere in Arabiam. Forte accidit in eo prælio, ut eqvus Ptolemæi consternatus barritu elephanti eum excuteret, prostratumq; aggressi hostes vulneribus in caput inflictis in periculum extremum adducerent, ni ereptus esset interventu satellitum. attamen per integrum qvatriduum sopitis sensibus, nec loqvi potuit, nec loqventes intelligere. Alexandri vero caput Zabelus Arabum dynasta recisum misit ad Ptolemæum, qvi die qvinta demum respirans a vulneribus, & ad se reversus, jucundissimo sibi tumore simul & spectaculo capitis ac mortis Alexandri pavit animum & oculos. nec ita multo post, exatiatus gaudio percepto ex inimici interitu, & ipse vitam finiit. Alexander autem cognominatus Veles, per quinquennium regnum obtinuit, sicut alias indicavimus. Demetrius autem, cognomine Nicanor, regno potitus, cum esset pravo ingenio, male multabat Ptolemæi

milites, oblitus & auxilii & affinitatis, qvæ per Cleopatræ nuptias regens intercesserat. Illi vero perosi hominis ingratitudinem receperunt se Alexandriam, elephantis tamen in ejus potestate relictis. Interim Jonathas pontifex, coactis e tota Judæa copiis, aggressus est oppugnare arcem Hierosolymis & Macedonicum præsidium, cum desertoribus religionis, qui eo confugerant. Hi primum contemnebant conatus Jonathæ, qvod satis fiderent loci munitionibus: tandem nocte aliqvot scelesti elapsi pervenerunt ad Demetrium, arcis oppugnationē nunciantes. Qvi iratus movit exercitum ex Antiochia contra Jonatham: cumqve pervenisset usqve Ptolemaidem, accivit eum ad se per literas. Ille, non intermissa oppugnatione, cum senioribus populi & sacerdotibus aurum, argentum, vestem, aliaqve xenia deferens venit ad Demetrium, & hac munificentia mitigavit regis animum: tractatusqve honorifice, confirmatus est in pontificatu, qvemadmodum a superioribus regibus. Accusatoribus autem ejus transfugis fidem non habuit: verum etiam rogatus, ut pro Judæa universa tribusqve attributis ei toparchiis, Samaria, Joppe, & Galilæa, trecenta tantum talenta penderentur, concessit per diploma tale: Rex Demetrius Jonathæ fratri & Judæorum genti gaudium. Exemplum epistolæ, qvam scripsimus Lastheni parenti nostro, misimus ad vos, ut sciretis: Rex Demetrius Lastheni patri gaudium. Genti Judæorum, amicis nostris & jura amicitiæ servantibus, decrevi benevolentiæ gratiam referre. quapropter tres præfecturas, Apherimam, Lyddam, Romatham cum suis finibus, Samaritis ademptas ad Judæam attribuo: & remitto, quicquid solebant ante me reges accipere a sacrificantibus Hierosolymis, aliaqve tributa pro fructu terræ atqve arborum: præterea salinarum vectigal & aurum coronarium: neqve quicqvam horum exigetur in posterum. Cura igitur, ut hujus scripti exemplar mittatur ad Jonatham, & dedicetur in illustri aliqvo loco templi sanctissimi. Hactenus diploma. Porro Demetrius, videns ditionem suam pacatam, & nihil timendum periculi, dimisit exercitum, & stipendia militum minuit, solis exteris mercedem solvens, quos secum e Creta aliisqve insulis collectos adduxerat. quamobrem odium sibi concitavit apud proprium militem, cui ipse nihil numerabat, solito ab aliis ante eum regibus etiam pacis tempore stipendium accipere, ut hoc pacto alacriores fierent ab subeunda, qvoties opus esset, pericula.

A στρατιωτικὸν, τ πυμμαχίας σκληρὸν ὄντα, κ ὅτι πενθερὸς ἦν αὐτ, ἐξ οὗ τὸν τ κλεοπάτρας γάμον συνέστη. οἱ μὲν οὖν στρατιῶται φεύγουσιν αὐτ τ πονηρίαν εἰς ἀλεξάνδρειαν, τ δ ἐλεφάντων δημήτριος ἐγκρατὴς γίνεται. ἰωνάθης δ ὁ ἀρχιερεὺς ἐξ ἁπάσης τῆς ἰουδαίας στρατιᾶς συναγαγὼν, προσεβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν ἐν ἱεροσολύμοις ἀκρόπολιν, ἔχουσιν μακεδονικὴν φρουρὰν, καὶ τ ἀσεβῶν ἴνας κ τ πεφευγότων τὴν πάτριον συνήθειαν. ἔτοι δ τὸ μὲν πρῶτον καταφρονοῦσιν ὧν ἰωνάθης ἐμηχανᾶτο ὡς τὴν αἵρεσιν, πεπιστευκότες τῇ ἰσχυρότητι κ χωρίοις. νυκτὸς δέ τινες τ ἐν αὐτῇ πονηρῶν ἐξελθόντες, ἦλθον πρὸς δημήτριον, κ τὴν πολιορκίαν αὐτῷ τῆς ἀκρας ἐμήνυσαν. ὁ δ πρὸς ὀργὴν παροξυνθεὶς, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἦλθεν εἰς τὴν πτολεμαΐδα, κἀκεῖθεν γράφει κελεύων αὐτὸν ἀπεύσασθαι πρὸς αὐτὸν εἰς πτολεμαΐδα. ὁ δ τὴν μὲν πολιορκίαν, οὐκ ἔπαυσε. τοὺς δ πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ καλέσας κ τοὺς ἱερεῖς, κ χρυσὸν καὶ ἄργυρον κ ἐσθῆτα, καὶ ἄλλα δῶρα πολλὰ προσαγαγών, ἦλθε πρὸς τὸν δημήτριον. κ τούτοις δωρησάμενος αὐτὸν, ἠξίωσεν τ ὀργὴν κ βασιλέως. καὶ τιμηθεὶς ὑπ αὐτ, λαμβάνει βεβαίαν ἐξ τὴν ἀρχιερωσύνην, καθὼς κ πρὸ τ προσεκτήσατο. κατηγορούντων δ αὐτ τ φυγάδων, ὁ δημήτριος οὐκ ἐπίστευσεν. ἀλλὰ καὶ προσκαλέσαντο αὐτὸν ὅπως ὑπὲρ τῆς ἰουδαίας ἀπίσης, καὶ τ τριῶν τοπαρχιῶν, σαμαρείας καὶ ἀπήνης καὶ γαλιλαίας, τριακόσια τάλαντα τελῶν ἀποδώσει, κ πάντων ἐπιστολὰς αὐ προσέταξεν τὸν τρόπον τοῦτον. βασιλεὺς δημήτριος ἰωνάθῃ τῷ ἀδελφῷ καὶ τῷ ἰουδαίων ἔθνει χαίρειν. τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς ἧς ἔγραψε λαοδίκει τῷ συγγενεῖ ἡμῶν, ἀπεστάλκαμεν ὑμῖν ἵν εἰδῆτε. βασιλεὺς δημήτριος λαοδίκει τῷ πατρὶ χαίρειν. τῷ ἰουδαίων ἔθνει φίλοι, καὶ τὰ δίκαια τὰ πρὸς ἡμᾶς φυλάττοντι, τῆς εὐνοίας ἕνεκα χάριν ἀποδοῦναι προσήκει. καὶ τὰς τρεῖς νομὰς ἀφερεμιᾶ, κ λύδδα, κ ῥαμαθὰ, οἱ τῇ ἰουδαίᾳ προσετέθησαν ἀπὸ τῆς σαμαρείτιδος, κ τὰ προσκυρούντα τούτοις, ἔτι τε ὅσα ἀποδίδοται τῶν θυόντων ἐν ἱεροσολύμοις ἐλάμβανον οἱ πρὸ ἐμοῦ βασιλεῖς, κ ὅσα ἀπὸ τ καρπῶν τῆς γῆς κ τ φυτῶν, κ πάλλα τὰ προσήκοντα ὑμῖν, κ τοὺς λιμναίους τ ἁλῶν, κ τοὺς κομιζομένους ὑμῖν στεφάνους, ἀφίημι αὐτοῖς. καὶ οὐδὲν ἀποδιασθήσεται τούτων ἀπὸ δ νῦν, ἀπὸ τοῦ παντὸς χρόνου. φρόντισον οὖν ἵνα τούτων ἀντίγραφον δοθῇ, κ δοθῇ ἰωνάθῃ, κ ἐν ἁγίῳ τόπῳ ἐπὶ ἁγίου ἱεροῦ τεθῇ. τὰ μὲν δὴ γραφέντα τοιοῦτ ἦν. ὁρῶν δ ὁ δημήτριος εἰρήνην οὖσαν, κ μηδένα κίνδυνον μηδὲ πολέμου φόβον ὑπάρχοντα, διέλυσε τὴν στρατείαν, κ τ μισθὸν αὐτῶν ἐμείωσε. κ μόνους τούτων ἐχορήγει τοὺς ξενολογηθέντας, οἷς συνανεβήσαν ἐκ κρήτης αὐτῷ, κ ἐκ τ ἄλλων νήσων. ἔχθρα δ ἦν αὐτῷ καθ ὅλης ἐκ τούτου γίνεται πρὸς τῶν στρατιωτῶν, οἷς αὐτὸς μὲν, ἀφεὶς ἐκ ἔτι παρεῖχεν. οἱ δ πρὸ αὐτ βασιλεῖς καὶ ἐπ εἰρήνης χορηγοῦντες αὐτοῖς

B

C

D

E

F

ὁμοίως διετέλουν, ἵν εὐνοουμένους ἔχωσιν καὶ ἐν τοῖς ὑπὲρ αὐτῶν ἀγῶσιν εἰ δεήσοι ποτε προθύμως.

Κεφά-

Κεφάλαιον θ'.

Ὡς τρύφων ὁ ἀπαμεὺς καταπολεμήσας δημήτριον, ἀντιοχῳ τῷ ἀλεξάνδρου υἱῷ παρέδωκε τὴν βασιλείαν, πιστοί μὴν ὃν αὐτῆς συμμαχον ἰωνάθην.

A

Μέλει πτύλῳ νοήσας τ δύσνοιαν τ στρατιωτῶν πρὸς δημήτριον ἀλεξάνδρου τὸς στρατιώτας, ἀπαμεὺς τὸ ὄνομ, δίοδοτος ὁ ἐπίκλησις, ὃς ἦν ἀραβα ὃς ἐτρόφει πρὸς μάλχον τὸν B ἀλεξάνδρου υἱὸν ἀντίοχον. ἐδήλωσας αὐτῷ τ δυσμένειαν τῶν τ στρατευμάτων πρὸς δημήτριον, ἐπῆγεν αὐτῷ δῶναι τ ἀντίοχον. βασιλέα γὰρ αὐτὸν ποιήσειν, καὶ τῶν ἀρχῶν αὐτῷ τ πατρὸς δοτικαθέξειν. ὁ μὲν πρῶτον, ἀντεῖχεν ὡς ἀπίστως. ὕστερον δὲ πολλῷ χρόνῳ προσλιπαρήσαντος δ τρύφωνος συνεχῶς τ προαίρεσιν εἰς ἀτρύφωνα μετεκάλει. καὶ τὰ μὲν πρῶτα τοῦτο παρῃτεῖτο καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λαοὺς ἔσχεν. ὁ δὲ χειμερὸς ἰωνάθης ἐπιβουλεύειν βουλόμενος τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ τ ἱεροσολύμων C ἐκ τῶν ἰουδαίων φυλακὰς καὶ ἀσφαλείας, καὶ τοὺς ἐν ἄσπαι τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ φρουρίοις, πέμψας πρὸς δημήτριον δῶρα καὶ πρεσβείας παρεκάλεσε τοὺς ἐν τοῖς ὀχυρώμασι τ ἰουδαίων ἐκβαλεῖν. ὁ δὲ οὐ ταῦτα μόνον αὐτῷ παρέσχε, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον τούτων ἐπιχειρεῖν μὴ τὸν ἐν χερσὶ πόλεμον. ἔτι γὰρ νεῶν ἀσχολεῖν. ἠξίει δὲ αὐτὸν ἐ σύμμαχα πέμψαι δηλῶν ὅτι ποθήσειν τὴν δύναμιν αὐτοῦ. καὶ ἰωνάθης μὲν τελευτὰς ὀπλεξάμενος στρατιώ- D τας, ἔπεμψεν. ἀντιοχεῖς δὲ μισοῦντες τὸν δημήτριον ἕτερόν τινα ζητοῦσιν τὰ αὐτὰ κακῶς, ἀπεχθανόμενοι δὲ αὐτῷ καὶ τὸν πατέρα δημήτριον, πολλαὶς αὐτοὺς ἐξημαρτωκότα, καιρὸν ἐπιτήδειον λαβεῖν καθ' ὃν δύναιντο αὐτῷ. νοήσαντες δὲ συμμαχίαν παρῆσαν τῷ ἰωνάθῃ τῷ δημητρίῳ, καὶ συμφρονήσαντες ὅτι πολλὴν ἀρχὴν δυνάμιν εἰ μὴ φθάσαντες προκαταλάβοιεν αὐτὸν, ἁρπάσαντες τὰ ὅπλα καὶ περιστάντες τοῖς βασιλείοις αὐτὸ τρόπῳ πολιορκίας, καὶ τὰς ἐξόδους λαμβάνοντες, ἐξ ἧς τῶν χρεώσασθαι τ βασιλέα. ὁ δὲ τὸν δῆμον ὁρῶν τ ἀντιοχέων ἐκπολεμωθέντα πρὸς αὐτὸν καὶ ἐν ὅ- E πλοις ὄντα, προσλαβὼν τοὺς μισθοφόρους, καὶ τοὺς πεμφθέντας παρὰ ἰωνάθου ἰουδαίους, συμβάλλει τοῖς ἀντιοχεῦσι. καὶ βιασθεὶς ὑπ' αὐτῶν, πολλοὶ γὰρ ἦσαν μυριάδες ἦσαν. βλέποντες δὲ τοὺς ἀντιοχεῖς κρατοῦντας ἰουδαίους, ὅτι τοὺς στέγας τ βασιλείων ἀναβάντες, ἐκεῖθεν ἔβαλλον τοὺς ἀντιοχεῖς. ὁ δὲ μὴ αὐτοὶ τὶ πρόχειρον ὑπ' F αὐτῶν ὄντες περιφανέστατον ἀπὸ τ ὕψους, πλοιοῦντες δὲ αὐτοὺς κακῶς ἀπὸ τ ἄνωθεν μάχεσθαι, τ σύνεγγυς αὐτοὺς εἰκαίως ἀπωθεῖσθαι. καὶ ταύτας μὲν ὀλίγους πῦρ ἀνῆκαν. ἡ δὲ φλὸξ ἐφ' ὅλην ἀφικνεῖσθαι τὴν πόλιν, πυκνῶν τ οἰκιῶν ὄντων, καὶ τὰ πολλὰ ἐκ ξύλων οἰκοδομημένων, πᾶσαν αὐτὴν ἐνέμετο. οἱ δὲ ἀντιοχεῖς μὴ δυνάμενοι βοηθῆσαι μηδὲ κομίσασθαι ὕδωρ, εἰς φυγὴν ἐτράπησαν. τ δὲ ἰουδαίων ὅσοι δώματος ἐπὶ δῶμα ἀφαπηδῶντων, ἐ ἦν αὐτοὺς διωκόντων τ τρόπον, τῷ ἁλόντι συνεῖδε ψυχὴν τὴν δίωξιν. ὁ δὲ βασιλεὺς ὁρῶν τοὺς ἀντιοχεῖς, σώσας τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ἐκ τοῦ δαίνυσθαι, καὶ ἀφ' ἑστιάσεως μαχομένους, ἐξ ἄλλων αὐτοῖς ἐπιπεσὼν στενοπόρων. καὶ συμβαλὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, ὡς ἀναγκασθῆναι φόβῳ τὰς πανοπλίας, ἐ θέλοντας αὐτοὺς τῷ δημητρίῳ συγχωρεῖν δ' αὐτοῖς τῶν τεθλιμμένων, καὶ ἐκπεσεῖν τῶν ἐρίων. δωρησάμενος δὲ τοὺς ἰουδαίους τῆς ἐκ τῶν σκύλων ὠφελείας, καὶ οἷς αἰτίοις αὐτῷ νίκης γενομένοις εὐχαριστήσας, ἀπέπεμψεν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς ἰωνάθην.

CAP. IX.

Tryphon Apamenus post devictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum asserit, recepto in amicitiam Jonatha.

EAm alienationem militum a Demetrio animadvertens quidam ex Alexandri ducibus genere Apamenus, Diodorus cognomine Tryphon, venit ad Malchum Arabem, qui educabat Alexandri filium Antiochum: & cum indicasset ei, quam infensi essent Demetrio milites, svasit, ut sibi Antiochum traderet. effecturum enim se, ut is receptus potiretur paterno imperio. At ille primum difficilem se præbebat, quod non satis ei fideret: tandem Tryphon evicit assiduis precibus. Interea Jonathas pontifex volens tollere Hierosolymitanæ arcis præsidium, & impios transfugas qvosqve, qvi arces tenebant in ea regione, legatione cum muneribus missa ad Demetrium, rogabat eum, ut præsidia de Judææ castellis ejiceret. Qvi non hac tantum in re, sed majora etiam gratificaturum se ei pollicitus est, quam primum levatus esset præsenti bello, per cujus negotia non liceret nunc id facere. postulabat etiam, ut pro jure amicitiæ mitteret auxilia, qvandoqvidem sui milites ad hostem deficerent: moxqve tria millia delectorum militum Jonathas ad regem misit. Cæterum Antiochenses exosum habentes Demetrium, tam propter ipsius quam propter paternas injurias, cupiebant eum per occasionem aggredi: videntesqve auxilium ei venisse a Jonatha, & considerantes brevi augendas ejus vires, nisi mature prævenirent, correptis armis, circumstetere- E runt regiam velut expugnaturi, & intercepto exitu, conabantur illum in potestatem suam redigere. Qvi videns populum armatum hostiliter se impetere, assumpto mercenario milite & Judæis auxiliaribus, confiixit cum Antiochensibus, & superatus numero, compulsus est cedere. Tum Judæi receperunt se in tectum regiæ, & e superiore loco missilibus feriebant populum: F qvod cum tuto facerent propter loci eminentiam, facile repulerunt eum a propinqvis ædibus: & mox, injecto in eas igne, incendium totam urbem pervagatum est propter densitatem ædificiorum, qvæ tota fere constabant e materia lignea. Antiochenses vero non valentes ædibus flagrantibus succurrere, in fugam se verterunt. Tum Judæi de uno tecto in aliud transilientes, miris modis eos insectabantur. Rex autem animadvertens Antiochenos occupatos in eripiendis liberis & uxoribus, & ideo intermisisse prælium, per diversos angiportus eos aggressus, multis occisis, reliqvos coegit abjectis armis deditionem facere: & concessa audaciæ venia, seditionem compescuit, donatosqve Judæos præda, qvam ex direptionibus paraverant, & collaudatos qvasi autores ejus victoriæ, remisit ad Jonathã

VIII. 1. Macab. 11.

non ſine præclaro virtutis eorum teſtimonio. poſtea tamen ingratus apparuit, & non ſervavit pollicita, bellum etiam minatus, niſi redderet tributa omnia, qvæ Judæorum gens ſolita eſt prioribus regibus pendere. Feciſſetqve etiam, ni impeditus eſſet a Tryphone, coactus apparatum contra Jonatham factum in illum potius vertere. reverſus enim ex Arabia in Syriam cum Antiocho etiam tum adoleſcente, diadema ejus capiti impoſuit: & deficientibus ad ſe omnibus militibus, qui fraudati ſtipendiis fuerant, aperto bello Demetrium adortus eſt: & uno prælio factus ſuperior, tum elephantos, tum Antiochenam urbem illi ademit, compulſo in Ciliciam cedere. Tum Antiochus adoleſcens, miſſis literis & legatis ad Jonatham, ſocium & amicum eum nominat, & pontificatum ei confirmat, conceſſis & qvatuor præfecturis, qvæ Judæorum regioni attributæ fuerant. Ad hæc aurea vaſa & pocula veſtemqve purpuream & jus utendi miſit ei, nec non fibulam auream, cooptato inter amicos primarios. Simonem etiam ejus fratrem militibus, quantum eorum eſſet Tyrum inter & Ægyptum, præpoſuit. Jonathas vero lætus tot collatis in ſe per Antiochum beneficiis atqve honoribus, & ipſe ſuos legatos ad eum ſimul & Tryphonem miſit, amicum ſe & ſocium profeſſus, geſturumqve una bellum contra communem hoſtem Demetrium, multa de ejus ingratitudine qveſtus, quod pro beneficio injuriam ſibi repoſuiſſet. cum igitur permiſſum eſſet ei ab Antiocho, collectis etiam e Syria & Phœnice militibus, bellum contra Demetrii duces gerere, confeſtim profectus eſt ad vicinas urbes & oppida: a quibus honorifice exceptus, nullis tamen adjutus eſt militibus. & cum Aſcalonem veniſſet, hic quoque ab oppidanis cum muneribus ei occurſum eſt: qvos & ipſos hortatus eſt, qvemadmodum alias urbes Cœleſyriæ, ut a Demetrio deficerent ad Antiochum, & pro acceptis injuriis pœnas ab eo repeterent. eſſe enim multas cauſas, cur ad hoc conſentire debeant. quibus perſvaſis, ut pollicerentur auxilia, ad Gazæos pervenit, ut hos quoque conciliaret Antiocho. hos præter ſpem invenit portas ſibi clauſiſſe, nolentes, deſerto Demetrio, parti adverſæ ſe conjungere. qvare Jonathas irritatus eſt, ut & agros vaſtaret, & urbem conaretur vi capere: relictaqve ad ejus obſidionem parte exercitus, cum reliqva manu in vicos ſæviebat incendiis. Tum Gazæi videntes præſentem calamitatem ab hoſte, nec ullum interim auxilium a Demetrio, & ſpem quoq; incertam propter locorum diſtantiam, ſatius exiſtimaverunt, illo omiſſo, neceſſitati ſuæ conſulere: & miſſis ad Jonatham nunciis, recepti ſunt in ſocietatem atqve amicitiam. Aliqvando enim homines non niſi ſuo malo docti intelligunt, qvid ſit utile, cum deberent ſapere ante acceptum incommodum, & ultro potius

A μαρτυρῶν αὐτῷ τῆς συμμαχίας. ὕστερον δὲ πονηρὸς εἰς αὐτὸν ἐγένετο, καὶ τὰς ἐπαναχούσας διεψεύσατο, καὶ πόλεμον ἠπείλησεν εἰ μὴ τὰς φόρους αὐτῷ πάντας ἀποδώσῃ, ἃς ὤφειλε τῷ τῶν ἰουδαίων ἔθνει ἀπὸ τῶν πρώτων βασιλέων. καὶ ταῦτα ἐποίησεν ἄν, εἰ μὴ τρύφων αὐτὸν ἐπέσχεν, καὶ τῷ ὄντι τὸν ἰωνάθην αὐτὸς ὡμολόγει ἀντιπεπαρασκευάσθαι εἰς τὰς πρὸς αὐτὸν φροντίδας. ἀναστρέψας γὰρ ἐκ τῆς ἀραβίας εἰς τὴν συρίαν μετὰ νέου παιδὸς ἀντιόχου, μειράκιον δὲ ἔτι τὴν ἡλικίαν, ἐπέθηκεν αὐτῷ τὸ διά-
B δημα. καὶ τοὺς χωρήσαντας ἐπ' αὐτὸν στρατιώτας πάντας, ὁ καταλελοιπὼς τὸν δημήτριον διὰ τὸ μὴ τυγχάνειν μισθῶν, πόλεμον ἐκφέρει πρὸς τὸν δημήτριον. καὶ συμβαλὼν αὐτῷ, κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τῶν τε ἐλεφάντων, καὶ τὴν τῶν ἀντιοχέων πόλιν λαμβάνει. δημήτριος μὲν οὖν ἡττηθεὶς, ἀνεχώρησεν εἰς κιλικίαν. ὁ δὲ παῖς ἀντίοχος πέμψας πρὸς ἰωνάθην πρεσβύτας καὶ γράμματα,
C φίλον τε καὶ σύμμαχον αὐτὸν ποιεῖται, καὶ τῆς ἀρχιερωσύνης ἐξεβάλε, καὶ τῶν τεσσάρων παρεχώρει νομῶν, εἰ τῆς χώρας τῶν ἰουδαίων πρόσεισι. ἔπεμψε μὴν σκεύη χρυσᾶ καὶ σκπώματα, καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα καὶ χρυσᾶς τιάρας ἁπτρέων ἀπέστειλε. καὶ πάρπη δὲ αὐτὸν δωρεῖται χρυσέα, καὶ τῶν πρώτων αὐτοῦ καλεῖσθαι φίλων. τὸν ἀδελφὸν δὲ αὐτοῦ σίμωνα, στρατηγὸν τῆς παραλίας ἀπὸ τῶν κλιμάτων τῆς τυρίων, ἕως τῆς αἰγύπτου καθίστησιν. ἰωνάθης δὲ τούτοις παρ' ἀντιόχου μεγίστοις εἰς αὐτὸν ἠδέσι,
D πέμψας πρὸς αὐτὸν τε καὶ τρύφωνα πρεσβύτας, ἵνα τε φίλος ὠμολόγει καὶ σύμμαχος, καὶ πολεμήσων σὺν αὐτῷ πρὸς δημήτριον, διδάσκων ὡς ἀδίκως ἀποδώσῃ, πολλῶν παρ' αὐτοῦ χρησίων ἐν οἷς εὐδοκίμησε τυχών, ἀλλὰ προσαδικήσειεν ἂν οὐκ εὐπάθοι. συγχωρήσαντος οὖν αὐτῷ ἀντιόχου δύναμιν αὐτῷ συναγαγεῖν πολλὴν ἔκτε συρίας καὶ φοινίκης τοῖς δημητρίου πολεμήσουσι στρατηγοῖς, εὐθὺς ὥρμησεν εἰς τὰς πόλεις. αἱ δὲ λαμπρῶς μὲν ἐξεδέξαντο, στρατιὰν δὲ οὐκ ἔδοσαν. ὡς δὲ
E ἠκούσθη δὲ σκεῖθεν εἰς ἀσκάλωνα πόλιν, καὶ τῶν ἀσκαλωνιτῶν φιλοτίμως αὐτῷ μετ' ὠρῶν ὑπαντώντων, αὐτούς τε τούτους παρεκάλει, καὶ τὰ ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ πόλεων ἑκάστην, ἀποστᾶσαν δημητρίου, προσθέσθαι μὲν ἀντιόχῳ, σὺν αὐτῷ πολεμοῦσαι πρᾶξαι τῶν δημητρίου δίκην λαμβάνειν ὧν ἁμάρτοι ποτὲ εἰς αὐτούς. ἐκείνων δὲ αὐτῷ βουλομένους ταῦτα φρονεῖν, πολλὰς αἰτίας πεποιοῦσι δὲ ὁμολογῆσαι πρὸς τὸν ἀντίοχον συμμαχεῖν τὰς πό-
F λεις ἃς χάζαν παρεῖχεν, προσεδέχετο καὶ τῶν τούτων εὔνοιαν ἀντίοχῳ. πολὺ δὲ εὗρε τῆς προσδοκίας τὰς χαζαίους ἀλλοτριώτερον ἔχοντας. ἀπέκλεισαν γὰρ αὐτῷ τὰς πύλας, καὶ τὸν δημήτριον ἐγκαλοῦντες, ὅτι ἔγνωσαν ἀνδίοχῳ προσχωροῦσιν. ὅτε παροξυνθεὶς εἰς πολιορκίαν τὸν ἰωνάθην καὶ τὰ χώρας τῶν κακῶν. μέρος γὰρ τὰς στρατιᾶς προεκαθίσας τῇ χάζῃ, τῷ λοιπῷ τὴν γῆν αὐτὸς ἅπασαν διέφθειρε καὶ ἐνέπιμπρα. ταῦτα δὲ παρόντας αὐτοὺς ὁρῶντες οἱ χαζαῖοι, καὶ μηδεμίαν ἀπὸ
G δημητρίου βοήθειαν αὐτοῖς γινομένην, ἀλλὰ τὰ μὲν λυπουμένῃ ἤδη παρὸν, τὸ δὲ ὠφελῆσον μακρὰν ἔτι, καὶ ἄδηλον εἰ προσγενόμενον, σῶφρον ἔκριναν εἶναι αὐτῷ ἀφέντες προσχωρῆσαι ἐκείνῳ θεραπεύειν. πέμψαντες δὲ πρὸς τὸν ἰωνάθην, φιλίαν τε ὡμολόγησαν καὶ συμμαχίαν. οἱ μὲν γὰρ ἄνθρωποι πρὸ πείρας τῶν δένων, ὃ συνιᾶσι τὸ συμφέρον. ἀλλ' ὅταν ἐν τινι κακῷ γένωνται τύχωσι, τότε γνωσιμαχήσαντες ἃ μηδὲ ὅλως βλαβέν-

τας

τας ἀμφὶ σφῶν ποιεῖν, ταῦτα ὕστερον ζημιωθέντες αἰ-
ρεῖσθαι. ὁ δὲ ἰωνάθης πρὸς αὐτὸς φιλίαν, καὶ λα-
βὼν ὁμήρους τούτους μὲν ἀπέστειλεν εἰς ἱεροσόλυμα, αὐτὸς
δὲ τὴν χώραν ἅπασαν μετῆλθεν ἄχρι δαμασκοῦ. ἔτι δὲ
τὰς δυνάμεις τῶν ἀντιοχέων ἑωρακὼς εἰσπορευομένας εἰς κέδασον
πόλιν σφῶν πολλὴν στρατιᾶ, ὡρμησεν ἐπ' αὐτὴν ἐκ τῆς συμ-
μαχίας τῆς καὶ τῆς γαλιλαίας, ἀπαντᾶν δὲ αὐτὸν ἐκ τῆς συμ-
μαχίας ἐπέλαβον, ἵνα τὴν γαλιλαίαν ὡς σύμμαχον. τοὺς
δὲ γαλιλαίους ὄντας αὐτοῦ ἐν θέσει πολεμεμάχους, B
ἐπήτησεν αὐτοὺς, τὸν ἀδελφὸν σίμωνα καταλιπὼν ἐν
τῇ ἰουδαίᾳ. ὃς τὸν στρατὸν ἐκ τῆς χώρας συναγαγὼν,
ὡς ἐνὸν ἰσχυρότατον, ἦλθε βεθσούραν πολιορκῶν στρατο-
πεδεύσατο, χωρίον τῆς ἰουδαίας ἐχυρώτατον. κατεῖχε δὲ
αὐτὸ φρουρὰ δημητρίου. διεδήλωσεν δὲ ἡμῖν ἵνα καὶ
σώσῃ. ὡς δὲ χώματα μὲν ἐγείρουσιν ἐξ ἐναντίου σίμων,
μηχανήματα δὲ ἵστανται ἐπὶ πολλῇ σπουδῇ χρώμενοι
ἐπὶ τὴν τῆς βεθσούρας πολιορκίαν, ἐδεήσαν οἱ φρέαροι, C
μὴ κρατηθέντες ἐξαιρεθέντες δὲ χωρίς διαφθαρῶ-
σι, πέμψαντες πρὸς τὸν σίμωνα, ἠξίουν ὅρκους λαβόν-
τας, ὥστε μηδὲν τοιοῦτον αὐτοὺς παθεῖν, καταλιπεῖν τὸ χωρί-
ον καὶ πρὸς δημήτριον ἀπελθεῖν. ὁ δὲ δοὺς ταύτας αὐ-
τοῖς τὰς πίστεις ἐκβάλλει μὲν ἐκείνους ἐκ τῆς πόλεως, αὐ-
τοῖς δὲ φρέαρ καθίστησιν ἰδίαν. ἰωνάθης δὲ ἄρας ἐκ
γαλιλαίας ἀπὸ τῶν ὑδάτων τῶν χιμναστάρων λεγομένων,
ἐπὶ δὲ ἐτύγχανεν ἐστρατοπεδευκώς, εἰς τὸ καλούμενον
ἀσὼρ πεδίον παρῆλθεν, οὐκ εἰδὼς ὄντας ἐν αὐτῷ τοὺς D
πολεμίους. μαθόντες δὲ περὶ μιᾶς ἡμέρας οἱ ἀπὸ δημη-
τρίου μέλλει ἰωνάθην ἐπ' αὐτοὺς βαδίζειν, ἐνέδραν αὐτῷ
καὶ τοῖς λοιποῖς ἐν τῷ ὄρει καθίσαντες, αὐτοὶ μὲν ἐκ
τραπόντες ἀπάντων εἰς τὸ πεδίον. οἱ δὲ ἰδόντες ἐτοί-
μως πρὸς μάχην παρεσκευάζετο καὶ αὐτοὺς τοὺς ἰδίους
στρατιώτας πρὸς τὸν ἀγῶνα ὡς ἠδύναντο. ἔτι δὲ εἰς τὸν
ὄπισθεν αὐτοῦ δημητρίου στρατηγῶν κατεσταλμένων καὶ
ἐπὶ τοὺς ἰουδαίους ὁρμώντων, διέσπασεν μὲν μέσοι λα-
φύρας ἀπόλωνται, φόβον ὥρμησεν καὶ οἱ μὲν ἄλλοι E
πάντες, τὸν ἰωνάθην κατέλιπον. ὀλίγοι δέ τινες ὑπέμει-
ναν οἷς περὶ τὸν ἀριθμὸν, καὶ ματθίας ὁ ἀψαλώμου,
καὶ ἰούδας ὁ χαφοῦ, τῆς ἀπίου δυνάμεως ἡγεμόνες
ὄντες. πλησίον δὲ γενόμενοι τοῖς πολεμίοις ὑπεδέξαντο τὴν
ὁρμὴν ἐκείνων, καὶ τρεψάμενοι κατέβαλλον αὐτοὺς, καὶ τῆς
χερσὶν ἀπέρριψαν εἰς φυγήν. οἱ δὲ ἀναχωρήσαντες τὸν
ἰωνάθην στρατιῶται, ὡς εἶδον τοὺς πολεμίους τραπέντας,
ὑπολαμβάνουσι τοὺς φυγάς, ὥρμησαν αὐτοῖς διώκειν, F
καὶ δὴ ἔπεσον μέχρι κεδασῶν οὗ τὸ στρατόπεδον ἦν τῶν
πολεμίων, κράτησας σὺν ἰωνάθης τῇ μάχῃ λαμπρῶς,
ἐδιζήλωσε τοὺς ἐχθροὺς ἀποκτείνας ἱκανοὺς ἐπέστρεψεν εἰς ἱεροσό-
λυμα. ὁρῶν δὲ ὅτι πάντ' αὐτῷ καὶ νῦν πρόνοια ἦν θεοῦ χω-
ρεῖ πρὸς ῥωμαίους πρεσβευτὰς ἀπέστειλεν ἀνανεωσόμε-
νος βουλόμενος τὸ ἦθος πρὸς αὐτοὺς ἐμπροσθεν
φιλίαν. τοῖς δὲ αὐτοῦ πρεσβευταῖς ἐπέστειλεν ὅπως τὸ ῥώ-
μαίων ἀναστρέψωσι πρὸς τοὺς σπαρτιάτας ἀφικόμενοι, καὶ τὰ
πρὸς αὐτοὺς συνωμοσίαν φιλίαν καὶ τὴν συγγένειαν. οἱδὲ G
εἰς σπάρτην εἰς τὴν ῥώμην παρελθόντες εἰς τὸ βουλεῖον αὐτοῦ
καὶ τὸ παρὰ ἰωνάθου δὲ ἱερέως ἐσταλέντες εἰς πέμψαν
αὐτοὺς ὅπως τὴν τῆς συμμαχίας βεβαιώσωσιν, τῆς βου-
λῆς ἐπικυρώσασης τὰ πρότερον αὐτοῖς περὶ τῆς ἰου-
δαίων φιλίας ἐγνωσμένα, καὶ δοῦσης ἐπιστολὰς πρὸς
ἅπαντας τοὺς βασιλεῖς τῆς αἰσίας καὶ εὐρώπης, καὶ τῶν πόλεων ἄρχοντας αὐτοῖς κομίζειν. ὅπως ἀσφα-
λῶς τῆς εἰς τὴν οἰκείαν κομιδῆς δι' αὐτῶν τύχωσιν, ἀναστρέψαντες εἰς τὴν σπάρτην παρεγένοντο. καὶ τὰς
ἐπιστολὰς ἃς ἐλαβον πρὸς ἰωνάθου, αὐτοῖς ἀπέδοσαν. τὸ δὲ ἀντίγραφον τῆς τόδε. ἀρχιερεὺς ἰωνάθης ἔθνους

Aqvam coacti imperata facere. Jonathas vero, acceptis obsidibus, & missis Hierosolyma, digressus inde, totam regionem usqve Damascum obibat. cumqve Demetrii validus exercitus accessisset ad urbem Cedasam, quæ propinqva est Tyriorum agro & regioni Galilææ, vellentq; Jonatham abstrahere à Syria, laturum opem Galilæis suæ ditionis hominibus, occurrit eo propere, Simone fratre ad Judææ præsidium relicto. Is, collectis, qvotqvot poterat, ejus regionis militibus, Bethsuram oppugnabat, locum totius Judææ munitissimum, & incessum a Demetrianæ factionis hominibus, ut jam ante diximus. qvi cum aggeribus simul ac machinis vehementer infestarentur, veriti, ne, occupato per vim loco, ad unum necarentur, per nuncium rogabant Simonem, ut sibi liceret, relicta ipsi Bethsura, incolumibus decedere & proficisci ad Demetrium. ille vero, data eis in hoc, ut postulabant, fide, pro Macedonico suum ibi collocavit præsidium. Interim Jonathas in Galilæa, motis à stagno Gennesara castris, qvæ primum posuerat, in campum Asor progressus est, nescius hostem esse in eo. Demetriani vero, qvi ante unum diem adventum ejus præsenserant, collocatis prius in monte insidiis, ipsi in campo ei se opposuerunt. Qvos conspicatus Jonathas paratos ad prælium, & ipse suos pro tempore ad certamen instruit. Sed cum a tergo se insidiatores Judæis ostendissent, veriti, ne intercepti in medio contrucidarentur, in fugam se dederunt, ita ut pene omnes Jonatham desererent in periculo. Soli duces Matthias Absalomi & Judas Chapsæi cum qvinqvaginta virorum fortium manu permansere: qvi, a desperatione sumpta audacia, tanto impetu adversam hostium frontem impulerunt, ut territi ceu furentibus cederent. Tum vero illi, qvi Jonatham destituerant, videntes fluctuantem & inclinatam hostium aciem, reversi in prælium, jam in apertam fugam versos persequebantur, donec ad Cedasa ventum est, ubi intra castra compulsi sunt. Jonathas autem egregia victoria potitus, recepit se Hierosolyma. Et cum omnia sibi ex sententia, Dei favore, videret cedere, misit Romam legatos de renovanda amicitia, quibus dedit mandata, ut in revertendo obiter inviserent Lacedæmonios, eosqve cognationis admonerent atqve fœderis. qvi postqvam Romam venerunt, expositis ad senatum postulatis Jonathæ pontificis, qvod cuperet renovari fœdera, & impetratis, quæ volebant omnibus, acceptisqve literis commendatitiis ad reges Europæ & Asiæ, qvo tutius possent iter facere, in reditu pervenerunt etiam ad Lacedæmonios, & obtulerunt eis literas a Jonatha pontifice, qvarum exemplum erat hoc: Jonathas pontifex gen-

tis Judæorum, & ſenatus ac populus Judæorum, Ephoris Lacedæmoniorum ſenatuiqve & populo fratribus ſuis, Salutem. Si valetis, & res veſtræ tam publice qvam privatim proſpere cedunt, gaudemus: valemus enim nos qvoqve. Superioribus temporibus perlata ad Oniam pontificem noſtrum, ab Ario rege veſtro miſſa per Demotelem epiſtola, de cognatione noſtra, cujus exemplar ſubjunximus, & literas eas cupide accepimus, & Demoteli atqve Ario omnem exhibuimus benevolentiam, qvamvis jam ante hoc non ignoraremus, nimirum docti e ſacris noſtris ſcripturis. Qvod vero non prius vos cognatos agnoverimus, ideo factum eſt, ne videremur vobis captandæ amicitiæ occaſionem præripere. Interim eo tempore, ex qvo renovata eſt noſtra neceſſitudo, in ſacris ſolennitatibus rem divinam facientes, etiam pro veſtra ſalute ac victoria vota nuncupavimus. Et cum multis circumqvaqve bellis vexaremur, propter vicinorum immoderatas cupidines, tamen nec vos nec alios amicos ſolicitandos duximus. Nunc vero peracto bello, miſimus ad Romanos Numenium Antimachi & Antipatrum Jaſonis, viros ſenatores & honoratos: qvibus etiam ad vos dedimus literas, ut renovent mutuam noſtram amicitiam. Bene igitur facietis, ſi vos qvoqve nobis ſcripſeritis, & ſignificaveritis, ſi qva in re vobis opera noſtra poſſit eſſe uſui, ad omnia obſeqvia promptos nos habituri. Itaqve Lacedæmonii & legatos comiter acceperunt, & decretum publicum de amicitia atqve ſocietate eis tradiderunt. Hoc tempore tres Judæorum ſectæ erant, qvæ de rebus humanis inter ſe diſſentiebant: una Phariſæorum dicta, altera Sadducæorum, tertia Eſſenorum. Horum Phariſæi quædam, at non omnia fato tribuunt, qvædam vero in ſua poteſtate eſſe ajunt, ut vel fiant vel non fiant. Eſſeni vero omnia in fati poteſtate eſſe affirmant, nec quicquam hominibus præter fati decretum accidere. At Sadducæi fatum omnino negant, & e rebus tollunt, dicentes nihil fataliter evenire hominibus: & omnia in noſtra ipſorum poteſtate eſſe, ut tam felicitatis nobis ipſi autores ſimus, qvam infortunii, ſi deteriora conſilia ſecuti fuerimus. Sed de his diligentius tractavimus in ſecundo de Judaico bello volumine. Porro Demetrii duces, volentes, accepta clade, abolere ignominiam, majoribus copiis reparatis, duxerunt contra Jonatham, qui, comperto eorum adventu, propere in Amathenſem agrũ occurrit: nolebat enim eos ſine impedimento Judæam invadere. cumq; ad quinquaginta ſtadia prope hoſtem caſtra poſuiſſet, miſit, qui res hoſtium & munitiones perſpecularentur. qui cum exploraſſent omnia, & quosdam captivos noctu adduxiſſent, indicantes, quod ex improviſo hoſtis vellet eos aggredi, mature omnia communiit, diſpoſitis etiam extra caſtra excubiis, & in armis retinens per totam noctem exercitum, jus-

τ ἰουδαίων, καὶ ἡ γερουσία καὶ τὸ κοινὸν τ ἰουδαίων, λακεδαιμονίων ἐφόροις καὶ γερουσία Ϛ δήμῳ τοῖς ἀδελφοῖς χαίρειν. ἐῤῥωμένοις ὑμῖν καὶ τὰ κοινὰ καὶ τὰ ἴδια χωρεῖν κ νοῦν, ὅτως ἂν ἔχοι ὡς βουλόμεθα. ἐῤῥώμεθα, καὶ ἡμεῖς. ὅπι τοῖς ἐμπροσθεν χρόνοις κομιδείσης ὀνία τῷ γνωμένῳ ἀρχιερεῖ παρ' ἡμῖν, ὠνόμασε δρείαν βασιλεύοντ ὑμῶν ὅπισολῆς διὰ δημοτέλους, περὶ τ ὑπαρχούσης ἡμῖν πρὸς ὑμᾶς συγγενείας, ἧς ὑπόταξεν τὸ ἀντίγραφον, τήν τε ὅπισολὴν ἐξεδεξάμεθα προθύμως, καὶ τῷ δημοτέλει καὶ τῷ ἀρείῳ δυνοϊκῶς διετέθημεν. ὑ δεόμενοι τῆς τοιαύτης ἀποδείξεως, διὰ τὸ ἐκ τ ἱερῶν ἡμῶν πεπιστεῦσθαι γραμμάτων. τὸ μὲν οὖν προκαταρχὴν τ ἀναγνωρίσεως, ὅτι ἐδοκιμάζομεν, μὴ Ϛ προαρπάζειν δοκῶμεν τ παρ' ὑμῶν δεδομένην δόξαν, πολλῶν ἤ χρόνων διαγεγενημένων ἀπὸ τ ἐξ ἀρχῆς ἀναπεπλεθείσης ἡμῖν οἰκειότητ, ἐν τ ἱερεῖς Ϛ ἐπωνύμους ἡμέρας θυσίας τῷ θεῷ προσφέροντες, καὶ ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας τε καὶ νίκης αὐτῶν προσηκαλεσάμεθα. πολλῶν δ' ἡμᾶς πολέμων περιεστάντων διὰ τ γειτνιώντων πλεονεξίαν, οὐδ' ὑμῖν ἔτ' ἄλλῳ τ προσηκόντων ὑμῖν ἐνοχλεῖν ἐκείναμεν. καταγωνισάμενοι δ τοὺς πολέμους, πέμπαντες πρὸς ῥωμαίους νουμήνιον τ ἀντιμάχου, καὶ ἀντίπατρον τὸν ἰάσονος, τ ἀπὸ τ γερουσίας ὄντων ἐν τιμῇ, ἐδώκαμεν αὐτοῖς Ϛ πρὸς ὑμᾶς ὅπιστολὰς, ὅπως ἀνανεώσωντ τὴν πρὸς ὑμᾶς ἡμῶν φιλίαν. καλῶς ἂν ποιήσετε καὶ αὐτοὶ χαίροντες ἡμῖν, καὶ εἴ τινων ἂν δέησθε ὅπιστέλλοντες, ὡς εἰς ἄπαντα προθυμησόμενοι ὑπὲρ τ ὑμετέρας προαιρέσεως. οἱ μὲν οὖν λακεδαιμόνιοι τάς τε πρεσβείας τὰς φιλοφρόνως ἀποδέξαντο, καὶ ψήφισμα ποιησάμενοι περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας, πρὸς αὐτοὺς ἀπέστειλαν. κ ἦ τὸν χρόνον ὅτε περὶς αἱρέσεις τ ἰουδαίων ἦσαν, αἳ περὶ τ ἀνθρωπίνων πραγμάτων διαφόρως ὑπελάμβανον, ὧν ἡ μὲν φαρισαίων ἐλέγετο, ἡ δὲ σαδδουκαίων, ἡ τρίτη δ' ἐσσηνῶν. οἱ μὲν φαρισαῖοι, τινὰ καὶ ἁπάντα τ εἱμαρμένης εἶναι λέγουσιν ἔργων. τινὰ δ' ἐφ' ἑαυτοῖς ὑπάρχειν συμβαίνειν τε καὶ γίνεσθαι. τὸ δ' τ ἐσσηνῶν γένος, πάντων τὴν εἱμαρμένην κυρίαν ὑποφαίνει, καὶ μηδὲν ὁ μὴ κατ' ἐκείνης ψῆφον ἀνθρώποις ἀπαντᾶ. σαδδουκαῖοι δ, τὴν μὲν εἱμαρμένην ἀναίρουσιν, εἶδέναι εἶναι ταύτην ἀξιοῦντες, ὅτε κατ' αὐτὴν τὰ ἀνθρώπινα τέλος λαμβάνει, ἅπαντα δ ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς τίθεν, ὡς Ϛ τ ἀγαθῶν αὐτοὺς ἡμᾶς αὐτοῖς γινομένους, καὶ τὰ χείρω τῇ ἡμετέρᾳ ἀβουλίαν λαμβάνοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἀκριβέστερον πεποίημεν δήλωσιν ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τ ἰουδαϊκῆς πραγματείας. οἱ δ δημητρίου χρησμοὶ τὴν γεγενημένην ἦτταν ἀναμαχουμένῳ βουλόμενοι, πολλὴν τῆς περσικῆς δυνάμιν συναγαγόντες, ἦλθον ὅπι τὸν ἰωνάθην. ὁ δ' ὑπόντας πυθόμενος, ὠρμήσεν αὐτοῖς εἰς τὴν ἀμαθῖτιν. ὑ γὰρ ἔγνω σχολὴν αὐτοῖς παρασχεῖν ὡς εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. σταδιοδρομήσαντες δ τ πολεμίων ἀπόντων ἑκατὸν σταδίους ν. πέμπουσι κατόψομένους αὐτῶν τὴν παρεμβολήν, καὶ ὡς εἶεν ἑστρατοπεδευκότες. τῶν δ κατασκόπων παρ' αὐτῷ φανέντων, καὶ τινας συλλαβόντων νυκτὸς, οἳ αὐτῷ μέλλειν ὅπι ἐπιθήσεσθαι τοὺς πολεμίους ἐμήνυον, προγνοὺς ἠσφαλίσατο, προφυλακάς τε ποιησάμενος ἔξω τ στρατοπέδου, καὶ τὴν δύναμιν διέλης τῆς νυκτὸς ἐν τοῖς ὅπλοις ἔχων ἅπασαν. καὶ παρηγγελκὼς αὐτοῖς τὰς ψυχὰς ἐῤῥωμένους εἶναι, κ τ ἀγα-

νοίας ὅτως ἔχειν ὡς καὶ διὰ τῆς νυκτὸς εἰδέναι μαχεσόμενος, ὥστε μὴ λαθεῖν αὐτῶν τὴν ἐπανάστασιν. οἱ δὲ δημητρίου στρατηγοὶ, πυθόμενοι τὴν ἰωνάθου ἔννοιαν, οὐκ ἐπὶ τῷ γνώμῃ ἦσαν ὑγιεῖ, ἀλλ' ἐταράττοντο αὐτὸς τὸ καταφώρους τοῖς ἐχθροῖς γεγονέναι, καὶ μηδενὶ προσδοκῶντας αὐτῶν ἐπικρατήσειν ἑτέρῳ, τῆς ἐπιβουλῆς διημαρτημένης. οὐκ ἐθάρρουν διὰ φανεροῦ διακινδυνεύειν, οὐκ ἐνόμιζον εἶναι τοῖς ἰωνάθου ἀξιομάχοις φυγὴν οὖν ἐβουλεύσαντο, καὶ πυρὰ καύσαντες πολλὰ, ὡς ἂν ἐρῶντες οἱ πολέμιοι μᾶλλον αὐτοὺς ὑπολαμβάνωσιν ἀνεχωρηκέναι. ὁ δὲ ἰωνάθης ἐωθεν πρόσω μίξας αὐτῶν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ καταλαβὼν ἔρημον αὐτὸ, συνεῖς ὅτι πεφόβηνται ἐβιάσατο. ἐμὲν γὰρ φθάνειν καταλαβεῖν. ἤδη γὰρ τὴν ἑλλήσποντον διαβεβηκότες πάντες, ἦσαν ἐν ἀσφαλεῖ. πανσάμενος οὖν ἐκεῖθεν τὴν ἐπιστροφὴν ποιεῖται πρὸς ἀσοχαβίαν, καὶ πολεμήσας τοὺς ναβαταίους, καὶ πολλὰ αὐτῶν λείαν ἀπλάσας καὶ λαβὼν αἰχμαλώτους, ἐλθὼν εἰς δαμασκὸν ἐκεῖ παρεγένετο. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν ἰουδαίαν ἅπασαν ἐπελθὼν, καὶ τὴν παλαιστίνην ἕως ἀσκάλωνος, ἦσφαλίσατο, φρούροις, καὶ παῖσας ταῦτα καὶ τοῖς οἰκοδομήσασι καὶ τὰς φυλακὰς ἐχυρὰ, ἦλθεν εἰς ἰόππην, καὶ καταλαβὼν αὐτὴν, εἰσήγαγε μεγάλην φρουράν. ἤκουσε γὰρ τοὺς ἱππέας βουλομένους τοῖς δημητρίου στρατηγοῖς ἐπιδοῦναι τὴν πόλιν. ταῦτ' οὖν διοικησάμενος ὅτε σίμων καὶ ἰωνάθης, ἦλθον εἰς ἱεροσόλυμα. συναγαγὼν δὲ τὸν λαὸν ἅπαντ' εἰς τὸ ἱερὸν ἰωνάθης, συνεβούλευε τὸ ἱεροσολύμων ἐπισκοδόμησαι τεῖχη, καὶ τὸ καθηρημένον ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ περίβολον, πάλιν ἀνασῆσαι, καὶ πύργοις ὑψηλοῖς ἐχυρώσαι τὸ μεταξὺ αὐτοῦ. πρὸς τοῦτο γὰρ μέσον τῆς πόλεως ἄλλο τεῖχος ἀνοικοδομησαμένους, ἀποφράξαι τοὺς ἐν τῇ ἀκρᾳ φρουροὺς τὴν πόλιν, καὶ τῆς ἀγορᾶς αὐτοὺς τοῦ σιτίων ὄντων ἀποκλεῖσαι τὸν τρόπον. ἐπῃνέθη καὶ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ φρούρια πιθῆσαι πολὺ τῆς ὑπαρχούσης αὐτοῖς ἀσφαλείας ἰσχυρότερα. τῆς γὰρ γνώμης δοκιμασθείσης καὶ τοῦ πλήθους καλῶς ἔχειν, αὐτὸς μὲν τὰ κατὰ τὴν πόλιν ὠκοδόμει. σίμωνα δὲ τὰ κατὰ τὴν χώραν ἐξέπεμψεν ἀσφαλισόμενον. ὁ δὲ δημητρίου στρατηγὸς ἀπολλώνιος, εἰς τὴν μεσοποταμίαν ἦκε, ταύτην βουλόμενος καὶ τὴν βαβυλῶνα καταλαβεῖν, καὶ τὰ ἄνω σατραπῶν ἐγκρατὴς γενόμενος. ἐπεὶ δὲ ταύτην κατοικοῦντες ἕλληνες καὶ μακεδόνες, συνεχῶς ἐπεστρέφοντο πρὸς αὐτὸν, εἰ πως αὐτοὺς ἀφίκοιτο. ὁ δὲ δώσειν μὲν αὐτοὺς ὑπεσχνεῖτο, συγκαταπολεμήσειν δὲ δεόμενος τὰ πάρθων βασιλέα. ταύτης ἐπαρθεὶς τῆς ἐλπίδος ὥρμησε πρὸς αὐτοὺς, εἰ καταστρέψαιτο τοὺς πάρθους, καὶ γένοιτο αὐτῷ δύναμις, τὸν τρύφωνα πολεμήσειν διεγνωκὼς, ἐκ τῆς συρίας ἐκβαλεῖν. δεξαμένων δὲ αὐτὸν πρόθυμος ἐν τῇ χώρᾳ, συναγαγὼν δύναμιν ἐπολέμησε πρὸς τὸν ἑρσάκλεα, καὶ τὴν σατραπείαν ἅπασαν ἐκβαλὼν, αὐτὸς ζῶν ἐλήφθη, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

A sum parato esse animo, etiam si noctu pugnare opus sit, ne quid eos hostium conatus fallerent. Demetrii vero duces, ut sensere Jonatham præmonitum, hærebant inopes consilii, hoc ipso turbati, qvod viderent sibi nihil successurum ab insidiis, nec aperto Marte pares se Jonathæ futuros ducerent. Decreverunt igitur abire, & relictis multis per tota castra ignibus, quo magis B hostem fallerent, noctu discesserunt. At Jonathas mane castra adortus, postqvam deprehendit inania, cœpit fugientes persequi, sed frustra. Jam enim transgressi fluvium Eleutherum in tuta loca se receperant. Flexo igitur in Arabiam itinere, & Nabathæis vastatis, abactaqve præda & captivis abductis, Damascum veniens, illic omnia vendidit. Per idem tempus & frater ejus Simon obeundo totam Iudæam & Palæstinam, C usqve Ascalonem, opportuna loca firmabat præsidiis, atqve ita communita regione armis & ædificiis, Joppen contendit: eiqve occupatæ validum impositum præsidium, qvod intellexerat Joppenses velle Demetrio dedere suum oppidum. His igitur ad hunc modum dispositis, Jonathas & Simon reversi sunt Hierosolyma. Ibi pontifex, advocata in templum concione populi, svasit, ut reficerent urbis mœnia, & murum, D qvo templum septum fuerat, rursum reficerent, turribusqve altis additis munitiorem redderent. utqve alium murum excitarent inter arcem & urbem, atqve hoc pacto excluderent eos, qvi arcem custodiebant, & ad commeatuum penuriam eos adducerent. præterea, ut arces, hinc inde per regionem dispositas, additis novis munitionibus firmiores etiam ac tutiores E facerent. Qua sententia comprobata suffragiis populi, ipse, assumpta sibi muniendæ urbis cura, Simoni, ut idem in cæteris Judeæ locis curaret, dedit negotium. Cæterum Demetrius, trajecto flumine, pervenit in Mesopotamiam, volens hanc & Babylonem simul occupare, ut potitus superioribus satrapiis, sedem belli ibi constitueret. vocabatur enim per crebras legationes ab eorum locorum Græcis atqve Macedonibus, pollicentibus deditionem, si veniret, atqve etiam contra Parthorum regem Arsacem auxilia. Qva spe accensus properavit ad illos, cogitans, si res adversus Parthos cessissent prospere, facile se inde exturbaturum Tryphonem e regno Syriæ. ut vero magna alacritate exceptus est ab ejus regionis hominibus, collecto valido exercitu, bellum Arsaci intulit, & superatus prælio, amissoqve exercitu, ipse vivus in potestatem hostium venit, sicut alias narravimus.

CAP. X.

Demetrio a Parthis capto, Tryphon fœdus violat, & Jonatha dolo capto atque interfecto, Simoni ejus fratri bellum infert.

IX. TRyphon autem, cognita calamitate Demetrii, non amplius fidus erat Antiocho, sed cogitabat, qvonam pacto, eo sublato, regnum posset ipse invadere & occupare, nec aliud magis videbatur obstare ejus cupiditati, qvã Ionathas amicus Antiocho. Itaqve decrevit illum prius e medio tollere, atqve ita demum adolescentem aggredi. qvamobrem ad Bethsan profectus, qvæ Græcis nominatur Scythopolis, invenit ibi Ionatham cum qvadraginta millibus lectissimorum militum, paratum obsistere, si qvis vim inferre conaretur. Videns igitur hominem non imparatum ad certamen, muneribus & comitate conatus est ei imponere, jussis suis ducibus, ut imperata Ionathæ facerent, qvo magis fidem benevolentiæ fictæ astrueret, & omnem illi suspicionem eximeret, atqve ita incautum opprimeret facilius. postremo svasit, ut dimitteret exercitum, cessante bello, & pacatis rebus omnibus. rogabat tamen, ut retenta circa se modica manu, comitaretur eum Ptolemaidem, & acciperet in tutelam suam civitatem eam arcesqve finitimas, dicens se in hoc venisse, ut has ei traderet. Ionathas vero nihil mali suspicatus, credensqve vere & benevolo animo Tryphonem, hæc consulere, dimisit exercitum, exceptis tribus millibus. ex his duo in Galilæa reliqvit, mille vero secum duxit, Tryphonem prosecutus Ptolemaidem. Oppidanis vero urbem confestim, ita ut præmoniti fuerant, claudentibus, vivus captus est, militibus ejus ad unum contrucidatis. moxqve missa est in Galilæam pars exercitus, ut & illa duo millia nec opina per dolum opprimeret. Sed quia rumor de Ionatha capto adventum eorum prævenerat, arreptis armis, mature inde evaserunt. Nam Tryphonis milites non ausi experiri vim, qvod intelligerent paratos pro tuenda vita extremum adire periculum, infecta re, unde venerant, retro reversi sunt.

1. *Macch.* 12, 13.

CAP. XI.

Qvod Simoni Judæorum gens & pontificatum simul & copiarum imperium detulit.

HIerosolymis autem postqvam auditum est de Ionathæ captivitate, & comitatus ejus interitu, ingens dolor cepit omnes & tanti viri desiderium, qvod non sine causa timerent, ne destituti ejus prudentia simul & fortitudine, infestarentur a finitimis: qvi in eam diem metu Ionathæ cohibiti, tum videbantur velut dato signo coorituri, & adducturi Iudæorum gentem in extremum salutis periculum. nec eos fefellit sua expectatio. qvã primũ enim auditum est necatũ esse Ionatham, undiq; excitatũ est in eos bellũ, tanqvã non habentes amplio, cujus ductu militare possent, & rem graviter gerere, qvin & ipse

1. *Macch.* 13.

Κεφάλαιον ί.

Ως δημητρίῳ ὑπὸ πάρθων ωἰχμαλώτῳ ληφθέντος ὁ τρύφων παρεσπονδησε τὸν ἰωνάθλη, καὶ δόλῳ λαβὼν αὐτὸ ἀπέκτινε, καὶ πόλεμον ἐξεώεγκε πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα.

TRύφων δ' ἐπειδὴ τὰ πρὶ τὸν δημήτριον ἔγνω ταῦτα λαβόντα τέλος, οὐκ ἔτ' ἐν ἀντιόχῳ βέβαιος. ἀλλ' ἐπεβάλλετο ὡς αὐτὸν ἀποκτείνας, τὴν βασιλείαν αὐτὸς καταλάβοι. ἐνεπόδιζε γε μὲν αὐτῷ τὰ πρὸς ἀντίοχον τοιαῦτα ὁ πρὸς ἰωνάθην φίλος τυγχάνων. ἐβούλετο δὲ καὶ σκηπτὸν ποιησάμενος τὸν ἰωνάθλη πρῶτον ἔγνῳ, καὶ τότε τῷ ἀντιόχῳ ἐγχειρεῖν. ἀπάτῃ δ' αὐτὸν ἐδόλῳ κρίνας ἀνελεῖν, εἰς βηθσὰν ἐκ τῆς ἀντιοχείας ὡρμήνευται, τὴν καλουμένην ὑφ' ἑλλήνων σκυθόπολιν, εἰς ἣν μ' πεντάκοσιν αὐτοῦ μεμελάδων ἰωνάθης ἀπαντήσαν ἐπιλέκτοις στρατοῦ, πολεμήσοντος γὰρ αὐτὸν ἥκειν ὑπέλαβεν. ὁ δ' ἐπιὼν εἰς μαχην γνὺς τὸν ἰωνάθλη ὑπερέχοντα δώροις αὐτὸν, καὶ φιλοφρονήσῃ, καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ πειθαρχεῖν ἰωνάθῃ προσέταξε, τούτοις πίστιν ἀγαθὴν βλέμματος εὐνοίαν, καὶ πᾶσαν ὑπόνοιαν ἐξελεῖν, εἰς τὸ καθ' φρονήσαντα λαβεῖν ἀφύλακτον, ὑδὲν προορώμενον. τὴν τε στρατιὰν συνεβάλλετο ἀπολύσαι, καὶ γὰρ νῦν ὑ δέοντος αὐτῷ ἐπάγεσθαι, πολέμου μὴ ὄντος, εἰρήνης δ' ἐχούσης τὰ πράγματα. καταχόντα μὲν τινα αὐτὸν ὀλίγοις, εἰς πτολεμαΐδα συνελθεῖν παρεκάλει. ὡρμᾶτο γὰρ αὐτῷ τὴν πόλιν, τότε ἄλλα πάντ' ἔσαι καὶ τὰ χώρια εἶναι ὀχυρώματα, ποιήσειν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ γὰρ τούτων ἕνεκα παρεῖναι. ὁ μὲν γὰρ ἰωνάθης ὑδὲν τούτων ὑπενόησεν, ἀλλ' ὑπ' εὐνοίας ἐγνώμη ἀληθεῖ τὸν τρύφωνα συμβουλεῦσαι ταῦτα πιστεύσας, τὴν μὲν στρατιὰν ἀπέλυσε τρισχιλίους ἢ καταχὼν μένας, τοὺς μὲν δισχιλίους ἐν τῇ γαλιλαίᾳ κατέλιπεν, αὐτὸς ἢ μὲν τὰ χιλίων ἦλθεν εἰς πτολεμαΐδα σὺν τρύφωνι. τὸν δὲ ἐν τῇ πτολεμαΐδι κλεισάντων τὰς πύλας, καὶ μὲν αὐτοῖς ὑπὸ τρύφωνος προστεταγμένον, τὴν μὲν ἰωνάθλη ἐζώγρησε, τοὺς ἢ σὺν αὐτῷ πάντας ἀπέκτεινεν. ἔπεμψε ἢ καὶ ἐπὶ τοὺς ἐν τῇ γαλιλαίᾳ καταλειφθέντας δισχιλίους ὅπως ἂν καὶ τούτους ἀπολέσωσιν. ἀλλ' αὐτοὶ μὲν, ὑπὸ φήμης τὸν περὶ τὸν ἰωνάθην συμβεβηκότων, ἔρθησαν πρὸς τοὺς ὑπὸ τρύφωνος ἀπεσταλμένους ἀφικόμενοι φραξάμενοι τοῖς ὅπλοις ἐκ τῆς χώρας ἀπέλθειν. οἱ δ' ἐπ' αὐτοὺς πεμφθέντες ἰδόντες ἐπίμους ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἀγωνίζεσθαι, μηδὲν αὐτοῖς ἐνοχλήσαντες, πρὸς τὸν τρύφωνα ὑπέστρεψαν.

Κεφάλαιον ιά.

Ως σίμωνι τὴν στρατηγίαν ἐνεχείρισε τὸ ἔθνος καὶ ἀπέδειξεν αὐτὸν ἀρχιερέα.

OΙ δ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀκούσαντες τὸν ἰωνάθου σύλληψιν, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ στρατιωτῶν ἀπώλειαν, αὐτόν τε ἐκεῖνον ὅτι τοῖς συμβεβηκόσιν ὠλιφύροντο. καὶ δεινὴ πάνδρος ὅπλισις ἦν πᾶσιν ἴσον, δέος τε μέγα καὶ κατὰ λόγον ἐμπεσὸν ἐλύπει, μὴ τοῦ ἰωνάθου ἀνδρείας ἅμα καὶ προνοίας ἀφηρημένοι, τὰ περιξ ἔθνη χαλεπῶς ἔχοντα πρὸς αὐτοὺς, καὶ διὰ ἰωνάθην ἠρεμοῦντα, νῦν αὐτοῖς ὑπουσῇ, καὶ πολεμήσῃς εἰς τοὺς πρὶ τῶν ἐχάτων κινδύνους ἀναγκάζωντας καθίστασθαι. καὶ δή τ' αὐτοῖς ὡς ὑπενόησεν συνέπεσε. τὸν γὰρ ἰωνάθην ἀκούσαντες θάνατον οἱ ἐκ τῶν ἐθνῶν, πολεμεῖν ἤρξαντο τοὺς ἰουδαίους ἀπορροῦντας ἡγεμόνος. αὐτοῖς ἢ ὁ τρύφων

ὁ τρύφων δυνάμιν συναγαγών, γνώμην εἶχεν, ἀναβὰς A Tryphon, collecto exercitu, in animo habebat
εἰς τὴν ἰουδαίαν πολεμεῖν τὸν σίμωνα. σίμων δὲ ὁρῶν Judæam invadere. Simon autem videns Hieroſolymitanos metu novorum motuum attonitos,
πάντα τὸν ἱερουσολυμίτας καταπεπληγότας, βου- & volens eis contra Tryphonis conatus addere
λόμενον αὐτὸν εἰς τὸ στασιάσαι παρορμῶντα ἀπιόντα animum, convocato in templum populo, ſic exor-
τὸν τρύφωνα θαρραλεωτέρους ποιῆσαι τῷ λόγῳ, συγκα- ſus eſt ad eos verba facere: Non ignoratis,
λέσας τὸν δῆμον εἰς τὸ ἱερὸν, ἐντεῦθεν αὐτοῖς παρεκα- viri tribules, qvam gnaviter ac intrepide ego &
λεῖν ἤρξατο. τὸ μὲν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ἐλευθερίας pater ac fratres pro libertate mortis periculis nos
ἡμεῖς μὲν ὁ πατὴρ ἐγὼ τε καὶ οἱ ἀδελφοί μου ὡς ἐ- exposuerimus: quibus domeſticis exemplis ex-
πλήσαμεν ἀσμένως ἀποθανεῖν, οὐκέτ' ἀγνοεῖτε. πα- B citatus, cum non novum ſit in noſtra familia, le-
ραδείγματων δὲ τοιούτων ὑπαρχόντων μοι καὶ ὑπὲρ gibus patriis & religioni propugnandæ vitam
τοῦ νόμων καὶ τῆς θρησκείας ἐκ τῆς ἡμετέρας impendere, nullo terrore adigi potero, ut vitam
οἰκίας δεδογμένου, φόβος οὐδεὶς ἐσεῖ τηλικοῦτος, ὃς gloriæ præferam. Qvapropter cum non deſit
τούτων ἡμῶν τὴν διάνοιαν ἐκβαλεῖ τῆς ψυχῆς, ἀντὶ- vobis dux paratus, pro vobis quidvis, quan-
δόξη δ' εἰς αὐτὴν φιλοζωίαν, καὶ δόξης καταφρόνησιν. tumvis magnum, vel pati vel facere, ſeqvimini
ἐγὼ γὰρ ἀπορεύσομαι ἡγεμὼν οἷός τε καὶ πείσειν ὑπὲρ alacriter, quocunqve duxero. neqve enim ego
ὑμῶν τὰ μεγίστα καὶ δρᾶν, ἔσπευδέ μοι προθύμως ὑφ' C melior ſum meis fratribus, ut vitæ parcere de-
ὑμῶν ἡγεῖσθαι. ἔτι γὰρ κρείττων ἐγὼ τῶν ἐμῶν ἀδελφῶν beam: neqve ita degener, ut quod illis ſemper
οὐκ φείσωμαι τῆς ἐμαυτοῦ ψυχῆς, ἔτι χείρων ἵνα ὁ κάλ- viſum eſt longe pulcherrimum, ſcilicet pro reli-
λιστον ἐκείνοις ἐδόξε τὸ πλαστὸν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς gione atqve legibus vitam profundere, ipſe per
ἁγίας θρησκείας ὑμῶν, ὅτ' ἐγὼ φύγω καὶ καταλίπω. οἷς ignaviam ſubterfugiam: quin potius certum
δέ με δεῖ γνήσιον ἀδελφὸν ἐκείνων φανῆναι, τούτοις ἐ- eſt germanum me illorum fratrem egregiis ap-
μαυτὸν δείξω. θαρρῶ γὰρ ὡς καὶ δίκαιον ληψόμενος probare facinoribus. Confido enim in Deo, qvod
ἐγὼ τὸν πολεμίων, καὶ πάντας ὑμᾶς μετὰ γυναικῶν καὶ pœnas ab hoſtibus exigere dabitur, vosqve una
τέκνων, τῆς ἐξ αὐτῶν ὕβρεως ῥυσόμενος, καὶ τὸ ἱερὸν cum uxoribus & liberis ab eorum injuriis eripe-
ἅγιον μὴ δεῖν ἀφυλάκτων. τὰ γὰρ ἔθνη βλέ- D re, & inſuper templi ſanctimoniam tutam præ-
πουσι καταφρονούμενα ὑμῶν ὡς οὐκ ἐχόντων ἡγεμόνα ſtare ab illorum impia violentia. Video enim
τοῦ πολεμεῖν ὡσμηκέναι. τούτους πεισθεὶς μὲν σί- profanas gentes non ob aliud in vos cooriri, niſi
μων τοὺς λόγους ἀνεθάρσησε τὸ πλῆθος, καὶ ταῖς quod exiſtimant deſtitutos ducis providentia.
ψυχαῖς ἐνδεδωκὼς τὸ δειλίας, ἀνηγέρθη ὡς τὸ His Simonis verbis accenſa multitudo recepit
ἄμεινον καὶ ἀγαθὰς ἐλπίδας. ὡς ἀθρόως πάντα τὸν λα- animos & fiduciam, &, poſita formidine, auſa eſt
ὸν σκοπεῖν τὰ σίμωνα αὐτῶν ἡγεῖσθαι, καὶ ἀντὶ δὲ ἰούδα τὸ meliores ſpes concipere: ita ut uno ore totus
ἰωνάθου τὰ ἀδελφῶν αὐτοῦ τὴν προθυμίαν ἔχειν. ἔσεσθαι populus acclamaverit, placere Simonem impe-
γὰρ πρὸς ὅτι κελεύσει, πειθήνιος. σωναθροίσας δὲ πάν- rium accipere, & in locum fortiſſimorum fratrum
δήμου οὖν ὡς τὸ πολεμικὸν τῆς οἰκίας ἰσχύον, ἐπανῆλθε E Judæ ac Jonathæ ſuccedere, nunqvam enim ſe
τὰ τεῖχη τῆς πόλεως ἀνοικοδομῆσαι. καὶ πύργους αὐ- detrectaturos juſſa illius. Itaqve collectis mox
τοῦ ὑψηλοῖς τε καὶ καρτεροῖς ἀσφαλίσασθαι, ἀ- omnibus, quotquot ex ſuis ad militiam eſſent
πέστειλε μὲν ἰωνάθου τινὰ φίλον ἀψαλώμην παῖδα idonei, aggreſſus eſt urbem mœnibus cingere,
μετὰ στρατιᾶς εἰς ἰόππην, πρόσταξας αὐτῷ τοὺς οἰκήτορας communireq; celſis & validis turribus. qvo o-
ἐκβαλεῖν. ἐδεδίει γὰρ μή ποτε δῷσιν ἑαυτοὺς τῇ pere perfecto, miſit Joppen unum ex amicis Jo-
τρύφωνι, αὐτὸς δὲ κατοικήσας ἐφύλαττε τὸ ἱεροσόλυ- natham Abſalomi filium, juſſum habitatores ejus
μα. ὁ τρύφων δὲ ὡς ἐκ πτολεμαΐδος μετὰ στρατιᾶς popularіter inde ejicere, veritus, ne urbem Try-
πολλῆς εἰς τὴν ἰουδαίαν παραγίνεται, καὶ τὸν ἰωνάθην δέ- phoni traderent. ipſe interim manſit Hieroſo-
σμιον ἄγων. ἀπέστειλε δὲ αὐτῷ καὶ σίμων μετὰ τῶν F lymis ad urbis cuſtodiam. Tryphon autem
δυνάμεως, εἰς ἀδίδα πόλιν, ἥτις ἐπ' ὄρους κεῖται Ptolemaide profectus cum magno exercitu, ve-
τραχέος, ὑφ' ἧς ὑπόκειται τὰ τῆς ἰουδαίας πεδία. γνοὺς nit in Judæam ducens ſecum vinctum Jonatham.
ὁ τρύφων ἡγεμόνα τὸν σίμωνα τῶν ἰουδαίων κα- ei Simon occurrit cum ſuis copiis juxta oppidum
τὰ στῶπα, ἐπεμψε πρὸς αὐτὸν, καὶ δῶρον ἀπάτῃ καὶ δόλῳ Addida, ſitum in monte, cui Judæorum campi
ἀνελεῖν βουλόμενος. κελεύων αὐτὸν, εἰ θέλει ſubjecti ſunt: Tryphon vero, cognito, qvod Si-
λυθῆναι τὸν ἀδελφὸν ἰωνάθην, πέμψαι τάλαντα mon Judæorum princeps ſit conſtitutus, miſit ad
ἀργύρου, καὶ δύο τῶν παίδων ἰωνάθου ὁμήρους, ὅ- eum nuncios, & hunc dolo circumvenire cupi-
πως μὴ ἀφεθεὶς ἀποστήσῃ τὴν ἰουδαίαν βασιλέως. G ens: mandabatqve, ut, ſi vellet dimitti fratrem
ἅρπασ δὲ αὐτὸν ἀλλὰ τὸ ἀργύριον ὁ τοῦ βασιλέως χρησάμε- Jonatham, centum argenti talenta perſolveret,
νος ἔφυγε, φυλάττεσθαι δεδεμένον. ὁ δὲ σίμων τὴν & cum eis duos Jonathæ filios mitteret ad ſe ob-
πίστιν τὴν τρυφῶνος οὐκ ἠγνόησεν. ἀλλὰ συνι- ſides futuros, quod ille dimiſſus non alienaturus
ὡς ὅτι καὶ τὸ ἀργύριον ἀπολέσει δοὺς καὶ τὸν ἀδελ- ſit Judæam a regis imperio. nunc enim eum
φὸν οὐ λύσει, μετὰ δὲ καὶ τοὺς παῖδας ἐκδώσει τῷ tantiſper ſervari in vinculis, dum debitam regi
πλήθει, φοβούμενος μὴ ἀφεληθῇ πρὸς τὸ pecuniam redderet. At Simonem technæ ejus nō
πλῆθος ὡς αἴτιος αὐτοῖς τοῦ ἀδελφοῦ θανάτου γεγόμενος, latuerunt: ſed intelligens, qvod & pecuniam
perditurus eſſet, nec fratrem liberaturus, qvin & filios ejus inſuper hoſti dediturus, tamen timens
criminationem ſuorum, ne, negatis pecuniis & filiis, videretur fuiſſe fratri cauſa interitus,

advocato in concionem exercitu, postulata Tryphonis ad eos retulit, admonitis prius, qvod subesſent insidiæ: præstabilius tamen esse & pecunias & filios mittere, qvam, contemptis Tryphonis conditionibus, suspicionem incurrere, quasi fratrem servare noluerit: atq; ita placuit & Jonathæ pueros mitti & pecuniam. qvibus acceptis, Tryphon non servavit fidem, nec dimisit Jonatham, sed cum exercitu peragrabat regionem, volens per Idumæam ascendere Hierosolyma, pervenitq; usqve Dora Idumææ oppidum. At Simon eum perpetuo consectabatur, castra castris illius opponens. interim, qvi in arce erant, urgentibus Tryphonem, ut propere sibi commeatus mitteret, jussit paratum esse eqvitatum, qvasi eadem nocte venturus Hierosolyma. sed qvia per eam noctem multa nix delapsa, viam opertam difficilem maxime eqvis reddiderat, irritum factum est ejus propositum, & motis inde castris, in Cœlesyriam rediit propere: obiterqve in Galaditica regione interfecto & sepulto Jonatha, ipse Antiochiam se contulit. Simon autem a Basca oppido fratris ossa in Modim & paternum sepulchrum transtulit, publico luctu honorati: ubi amplissimum monumentum extruxit patri simul & fratribus suis e marmore polito & candido. excitato enim in late conspicuam celsitudinem, porticus circumdedit & columnas singulas e singulis lapidibus, opus admiratione dignissimum. ad hæc pyramides septem parentibus & fratribus, cuiqve unam, erexit, mira tam magnitudine qvam pulchritudine, qvæ durant usqve ad nostra tempora. tanta fuit Simonis cura, ut Jonathas cæteriq; domestici qvam magnificentissimo sepulchro essent conditi: qui defunctus est, exacto pontificatus simul & imperii anno qvarto. Cujus successor Simon constitutus suffragio populi, primo sui principatus anno suis immunitatem tributorum peperit, qvæ hactenus Macedonibus erant soliti pendere: idqve accidit post annum centesimum septuagesimum, ex qvo Seleucus Nicanor Syriæ regno potitus est. Tanto autem in honore apud populum fuit Simon, ut tam in privatis instrumentis qvam in scripturis publicis adjicerent, actum esse anno primo Simonis Judæorum ethnarchæ, optime de gente sua meriti. nam hujus principatu res eorum magnis accessionibus auctæ sunt, & multas de finitimis hostibus retulere victorias. Devastavit enim Gazaram & Joppen & Jamniam, expugnataq; Hierosolymorum arce, solo eam æqvavit, ne posthac esse posset hostibus receptaculum, neve inde urbi aliqvod inferretur incommodum. qvo facto, visum est ei operæ pretiū, si mons qvoq;, in qvo sita fuerat, complanaretur, ut solum templum emineret: effecitqve id, commemoratis pro concione malis, qvæ a præsidiariis in eā diem Judæi passi fuerant, qvæq; etiam in posterum ferre cogerentur, si externus

A ὅτι μηδὲ τὰ χρήματα μηδὲ τοὺς παῖδας ἔδωκεν ἀπατῆσαι αὐτόν, συνεφρόνησεν τὴν ἁρπαλαν, ἐδήλωσεν ὡς αὐτῷ τὰ τρύφωνος, ἐπειδὴ ὅτι τοῦτα καὶ ἐπέδρευε καὶ ἀπιθανολογίαν ἔχει, ἀμεινον αἱρετώτερον ἐχειπόμψαι τὰ χρήματα αὐτῷ, καὶ τοὺς παῖδας, ἢ τοὺς ἀπὸ τρύφωνος περιβαλλομένους μὴ ἐπαγαγέσθαι. λαβὼν ὁ τρύφων οὐκ ἐπέτρεψε τὸν ἀδελφὸν σῶσαι μὴ δηλήσας. καὶ σίμων μὲν, τοὺς τε παῖδας ἐξέπεμψε καὶ τὰ χρήματα. λαβὼν ὁ τρύφων οὐκ ἐπέτρεψε τὸν ἰωνάθην.
B ἀλλὰ τὴν στρατιὰν ἀναλαβὼν, ἐπορεύθη τὴν χώραν, καὶ διὰ τῆς ἰδουμαίας ἀναβαίνειν διεγνώκει τὸ λοιπὸν εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ ὡς προσῆλθεν ἦκεν εἰς δῶρα πόλιν τῆς ἰδουμαίας. ἀντιπαρῆγε δὲ ὁ σίμων μετὰ τῆς στρατιᾶς ἀεὶ καταστρατοπεδεύων ἐξεναντίας αὐτοῦ. τῶν δὲ ἐν τῇ ἄκρᾳ πεμψάντων πρὸς τρύφωνα, καὶ προκαλουμένων αὐτοῦ πρὸς αὐτοὺς, καὶ τροφὰς αὐτοῖς πέμψαι, παρεσκεύασε τὸν ἵππον ὡς διὰ τῆς
C νυκτὸς ἐκείνης ἐν ἱεροσολύμοις ἔσεσθαι. ἀλλὰ χιὼν διὰ τῆς νυκτὸς πολλὴ πεσοῦσα, καὶ τὰς τριόδους καλύψασα, καὶ ἄπορον ἵππου μᾶλιστα ὁδεύειν ποιήσασα βάθος τὴν πορείαν παρέσχετο. διεκώλυσεν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. διόπερ ἐκεῖθεν ἄρας ὁ τρύφων, ἦλθεν εἰς τὸν καλούμενον ἀδιδα, ὃ ἐστιν ἐπὶ τοῦ βαθμοῦ τὴν πορείαν ποιούμενος. ἐπεκράτησεν αὐτοῦ ἐλθεῖν
D εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. διόπερ ἐκεῖθεν ἄρας ὁ τρύφων, ἦλθεν εἰς τὸν καλούμενον ἀδιδα, ὃ ἐστιν ἐπὶ τοῦ βαθμοῦ τὴν πορείαν ποιούμενος. ἐπεκράτησεν αὐτοῦ ἐλθεῖν εἰς τὸν χαλαδίτην ἐμβαλῶν, τόν τε ἰωνάθην ἀποκτείνας αὐτόθι καὶ φιλῶν καὶ κελεύσας, αὐτὸς εἰς τὸν ἀντίοχειαν ἀπέστρεψεν. ὁ δὲ σίμων πέμψας εἰς βασκὰ πόλιν μετεκόμισε τὸν τοῦ ἀδελφοῦ ὀστᾶ, καὶ κηδεύσας μὲν αὐτὸν ἐν μωδεείν τῇ πατρίδι, πένθος δὲ ἐπ' αὐτῷ μέγα πᾶς ὁ λαὸς ἐποιήσατο. σίμων δὲ μνημεῖον μέγιστον ὠκοδόμησε τοῖς περὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ ἐκ λίθου λαμπροῦ ἀνέξεσμένου, εἰς πλοῦ δὲ αὐτὸ καὶ θαυμαστὸν ἀναγαγὼν ὕψος, στοὰς ᾠκοδόμησε καὶ αὐτὸ βάλετας ἐκ σύλως μονολίθους, θαυμαστόν τε ἰδεῖν χρῆμα ἀνέῳξεν, πρὸς τούτοις δὲ πυραμίδας
E ἑπτὰ, τοῖς τε γονεῦσι καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἑκάστῳ μίαν ὠκοδόμησεν εἰς ἐκπληξιν μεγέθους τε ἕνεκα καὶ κάλλους πεποιημένας, αἳ καὶ μέχρι δεῦρο σώζονται. καὶ πρὸς μὲν τῇ ἰωνάθου ταφῇ καὶ τῇ τοῦ μνημείου οἰκοδομίᾳ, τοῖς οἰκείοις σίμωνος, τοσαῦτα τὰ ἀποδειχθέντα διαμεμένηκεν. ἀπέθανε δὲ ἰωνάθης, δεκαπρωτεύων ἔτη τέσσαρα πρὸς τοῖς δέκα. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν τούτου τελευτὴν, ἐν τούτοις ἦν. σίμων δὲ καταπωθεὶς δεκαπρωτεύει καὶ αὐτὸς ἔτη ὀκτὼ, τῷ πρώτῳ τῆς δεκαπρωτείας ἔτει τῆς
F ὑπὸ μακεδόσι δουλείας, τὸν λαὸν ἠλευθέρωσεν, ὡς μηκέτι φόρους αὐτοὺς τελεῖν. ἡ δὲ ἐλευθερία καὶ τὰ ἀνεισφορον τῆς ἰουδαίοις μὴ ὁ καιρὸς ἔτη τῆς ἀοσυμίων βασιλείας, ἐξ οὗ χρόνου σὺλλοχος ὁ μακάνωρ ὁπλισθεὶς κατέσχε συνεχῶς, ἐτήρει. τοσαύτη δὲ ἦν ἡ τοῦ λαοῦ πρὸς τὸν σίμωνα φιλοτιμία, ὡς τ' ἐν τοῖς περὶ ἀλλήλους συμβολαίοις, καὶ τοῖς δημοσίοις χαρακτῆρι ἐπὶ τοῦ πρώτου ἔτους χρᾶσθαι σίμωνα ὁ εὐεργέτου ἰουδαίων καὶ ἐθνάρχου. εὐτυχήσας δὲ ἐν αὐτῷ σοφρα, καὶ τ
G ἐχθρῶν τ' ἀπειλῶν ἐκράτησεν. καὶ ἐσπρέψατο δὲ σίμων ῥάζαράν τε πόλιν ἰόπατην τ' ἀμμαοῦν. ἐπολιόρκησεν δὲ τ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἄκρεαν, ἐς ἣν ἀφ' αὐτὴν καθεῖλεν, ὡσὰν μὴ τοῖς ἐχθροῖς ὀχυρὸν ἢ καταλαμβανομένοις αὐτὴν δὲ κακῶς ποιεῖν ὡς ἂν τοτε, ἢ δοκοῦ ποιήσας, ἄμεινον ἐδόκει καὶ συμφέρον εἶναι, ἢ τὸ ὄρος ἐφ' ᾧ τὴν ἄκρεαν εἶναι συνέβαινε, καὶ ἐλεῖν, ὅπως ὑψηλότερον ἢ τὸ ἱερόν. ἢ δὴ δὲ ἔσθ' ἐν ἐκκλησίαν καλέσας τὸ πλῆθος ἐπ' αὐτῷ γίνεσθ, ὧν τε ἕνεκα ἐπὶ τῶν φρουράρχων ἢ τῶν φρουρῶν ἰουδαίοι ἐπομνήσκων, ἅτε πάθοιεν ἂν, εἰ πάλιν κατέχη τὴν βασιλείαν ἀλλό-

ἀλλόφυλος, φρουρᾶς ἐν αὐτῇ καταστησάμενος. Ταῦτα A λέγων κινεῖ τὸ πλῆθος· οἱ δὲ νεανίαι αὐτῷ τὰ ἀμφότερα, καὶ πάντας παροτρύνοντες, καθῆρουν τὸ ὄρος, καὶ μήτε ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἀπολυόμενοι ἐργῳ, τρισὶν αὐτοὺς ταῖς ἡμέραις ἐπὶ κατήφορον εἰς ἐδαφος καὶ πεδινὴν λείσειαν. καὶ τὸ λοιπὸν ἐξῆρεν ἅπαν τὸ ἱερὸν, τῆς ἀκρας καὶ ὄρους ὑφ' ὧ ἦν ἀνηρημένων. καὶ τὰ ὑπερτιμῶν πεφανήσεται, ὅτι εἶχε τὸ πρότερον.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς ὑπερτιμῶν ἐπολιόρκησεν ἐν δώροις τρύφωνα, σύμμαχον γενόμενον ἀντιόχῳ τῷ δυσεβεῖ.

B

Μετὰ δὲ πολὺ τὴν τελευτὴν δημητρίου, τὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν ἀντίοχον, ὃς ἐπεκλήθη, τρύφων διέφθειρεν ὑπερτιμῶν. αὐτὸς πρεσβεύσας βασιλεύσαντος ἔτη. καὶ τὸ μὲν, ὡς χειμαζόμενος καὶ ταῖς δυνάμεσι, τοὺς τε φίλους καὶ τοὺς οἰκειοτάτους διέπεμπε πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἐπαγγελλόμενος αὐτοῖς χρήματα πολλὰ δώσειν εἰ βασιλέα χειροτονήσουσιν αὐτῶν, δημήτριον μὲν τὸν πάρθων αἰχμάλωτον γενόμενον μένειν, τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀντίοχον παρελθόντα εἰς τὴν ἀρχὴν πολλὰ ποιήσειν αὐτοῖς κακὰ τῆς δοκούσης ὠμότητος. εἰ δὲ ἐλπίσειαν εὐπορίαν ἐκ τῆς τρύφωνος δυνήσεσθαι βασιλείας, ἀποδεικνύουσιν αὐτὸν ἄρχοντα. ὑφ' οὗ τὰ πραγμάτων ἐγκρατὴς ὁ τρύφων, δείσας τὴν αὐτοῦ φύσιν ὅσον πονηράν. ἰδιώτης μὲν γὰρ ὢν, ἐλεεινὸς τὸ πλῆθος, καὶ μετριόπαθος κατεσκεύετο, δειλιῶν αὐτὸ τύπτειν εἰς ἅπερ ἐβούλετο. τὴν δὲ βασιλικὴν λαβὼν, ἀπεδύσατο τὴν κατάκρισιν, καὶ ὁ πλῆθος τρύφωνα. τὸν οὖν ἐχθρὸν λάθρᾳ πάντα ἐποίει πρὸς χρείαν. τὸ μὲν γὰρ στρατιωτικὸν αὐτὸν μισεῖν ἀφίστατο πρὸς κλεοπάτραν τὴν δημητρίου γυναῖκα, τότε ἐν σελεύκειᾳ τὴν πιεσθεῖσαν ὑπὸ τρύφωνος. ἀλλὰ μὴν ἡ γε ἀντίοχος ὁ δημητρίου ἀδελφὸς, ὃς ἐπεκαλεῖτο σωτὴρ, ἐμποδισθεὶς αὐτὸν πόλεως δεχομένης λάθρᾳ τρύφωνα, πέμπει πρὸς αὐτὸν κλεοπάτραν, καλοῦσα πρὸς αὐτὸν ἐπὶ γάμῳ καὶ βασιλείᾳ. σκαλεύει δὲ ἀντίοχον ἐπὶ τοῦτο, ἅμα μὲν τὴν φίλων αὐτὴν ἀναπεισάντων, ἅμα δὲ τὴν πολὺν διδόντων πεῖσιν ἐν τῇ σελευκείᾳ τὴν τρύφωνος δύσιν. ἦν δὲ ἐν τῇ σελευκείᾳ ὁ ἀντίοχος, ἐκ τῆς ἰσχύος αὐτῷ καὶ πόσον ἡμέρας αὐξόμενος, ὥρμησε πολεμήσων τὸν τρύφωνα. καὶ κρατήσας αὐτὸν τῇ μάχῃ, τὸν ἀνὰ συρίας ἐξέβαλεν εἰς τὴν φοινίκην δώρας ἄχρι τούτου, εἰς τὸ δώρων φρούριόν τι δυσπολιόρκητον ἐπιλοιπὸν συμφυγόντα. πέμπει δὲ πρὸς σίμωνα τὸν ἰουδαίων ἀρχιερέα τοῦ φιλίας ἐκ συμμαχίας πρέσβεις. ὁ δὲ ἀποδεξάμενος τοῦ δόμιος αὐτοῦ τὴν αἴτησιν, καὶ χρήματα τε πολλὰ καὶ τροφὴν, τοῖς τὴν δώρων πολιορκοῦσι στρατιώταις, πέμψας πρὸς ἀντίοχον, ἀφθόνως ἐχορήγησεν, εἰς ὃ ἀναγκαιοτάτων αὐτῷ πρὸς ὀλίγον καιρὸν κρῆσιν φίλων. ὁ μὲν γὰρ τρύφων ἐκ τῆς δώρας φυγὼν εἰς ἀπάμειαν ἐκ ληφθεὶς ἐν αὐτῇ τῇ πολιορκίᾳ διεφθάρη, βασιλεύσας ἔτη τέσσαρα.

Κεφάλαιον ιγ'.

Ὡς τρύφωνος ἀναιρεθέντος ἀντίοχον ἐπολέμησε σίμων, καὶ κενδεβαίου τὸ στρατηγὸν αὐτὸν νικήσας τὴν ἰουδαίας ἐξέβαλεν.

Ὁ δὲ ἀντίοχος ἐπὶ τῷ πλουσιοξίᾳ καὶ φαυλότητι, λοιδορῶν τὸν σίμωνος αὐτῷ πρὸς τὰς χρείας ὑπηρεσίαν ἐπαίτιος, καὶ δώρα μὲν στρατιωτικὴν κενδεβαίῳ πρὸς τὸν φίλῳ, ὅπως τὴν ἰουδαίας παρέλθοιεν, καὶ

aliqvis princeps ei loco imponeret præsidium. adeoqve permotus est ejus exhortatione populus, ut non intermisso per triennium neqve die neqve noctu opere, tandem ad planitiem eum locum indefesso labore, per vices sibi succedentes, redegerint, atqve ita nihil reliqverint, qvod obstaret, qvo minus templum omnibus in urbe locis esset longe celsius.

CAP. XII.

Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho, cui Pius cognomen erat, fœdere.

NOn multo autem post, qvam Demetrius captus est, Alexandri filius cognomine Deus a Tryphone est necatus, anno qvarto, postqvam ejus tutelam susceperat: sparsoqve rumore, qvod inter exercendum se esset extinctus, per intimos amicos solicitavit milites magnis pollicitationibus, ut sibi regnum deferrent, captum a Parthis Demetrium dictitans, Antiochum fratrem, si potiretur imperio, ultorem fore defectionis, qva fratrem ejus deseruerint, illi adducti in spem maximam, qvasi ditandi hoc principe, imperium ei continuo deferunt. Tum vero adeptus jam concupitam potestatem, non amplius dissimulare pravum ingenitum valuit, qvod privatus tegere conatus est, qvo magis animos hominum sibi conciliaret. qvam primum enim rex declaratus est, absqve persona Tryphonem agere cœpit, id qvod adversariorum partibus non mediocriter profuit. Milites enim pertæsi ejus mores, defecerunt ad Cleopatram uxorem Demetrii, qvæ tum in Seleuciam cum liberis se incluserat. Et cum Demetrii frater Antiochus cognomine Soter oberraret, nec ab ulla urbe reciperetur metu Tryphonis, misit ad eum Cleopatra, conjugium suum & regnum ei offerens. fecit autem hoc partim amicorum svasu, partim qvod timeret, ne quidam Seleucenses urbem Tryphoni traderent. Qvo postqvam venit Antiochus, affluente ad eum qvotidie multitudine, & crescentibus viribus, bellum Tryphoni intulit: qvem prælio victum ejecit e superiore Syria, & usqve Phœnicen persequens, compulsum in Doram castrum munitissimum obsidione cinxit. Misit etiam legatos ad Simonem Judæorum pontificem, qui de amicitia & societate ageret, qvi & postulata ejus libenter admisit, & mox misso commeatu ac pecuniis ad oppugnantes Doram milites, Antiochum ita demeruit, ut inter intimos amicos ab eo reciperetur. at Tryphon elapsus e Dora cum perfugisset Apamiam, urbe vi capta, interfectus est, triennio, postqvam regno potitus fuerat.

X. 1. Macch. 15.

XI.

CAP. XIII.

Bello inter Antiochum & Simonem orto, Cendebæus dux regius e Judæa profligatur.

CÆterum Antiochus ob innatam avaritiam beneficiorum immemor, traditis amico Cendebæo copiis, misit eum, ut, vastata Judæa, Simonem in potestatem

XII.

redigeret. qvi, audita ejus iniqvitate, qvamvis A jam senior, tamen indignitate rei permotus, juveniliter hosti cum exercitu fit obviam: præmissisq; cum fortissimo qvoqve filiis, ipse cum reliqvis copiis subseqvebatur diverso itinere: positisqve compluribus locis inter angustias insidiis, nusqvam non rem gessit ex sententia: & in omnibus congressibus factus superior, reliqvum vitæ in pace exegit, cum & ipse renovasset cum B Romanis amicitiam.

τῶν σίμωνος ἄλλοσιν ἐξαπέστελε. σίμων δ' ἀκέραιος τῷ τῆς ἀντιόχου δυνάμεως, ἐ πρεσβύτερος ὢν ἤδη, ὅμως τὸ μὴ δίκαιον τῆς ἀντιόχου γνώμην τυγχάνειν παρορμήσας, ἐ ἡλικίας φρόνημα κρείττον λαβών, νεανικῶς ἐστρατήγει πολέμου, ἐ τοὺς μὲν ἧττον μαχιμωτέρους παρεκπεμπτὸ στρατιᾶς, αὐτὸς δὲ κατ' ἄλλο μέρος παρῆν μὴ τῆς δυνάμεως. ἐ πολλὰς ἐν ταῖς φαραγγώδεσι τῶν ὁρῶν τούτων εἰς ἐνέδρας καθίσας, ἁμαρτάνειν μὲν ἐδίδου τῶν ἐπιχειρήσεων, κρατῶν δὲ πάσης τοῦ πολεμίου, ἐν εἰρήνῃ τὸν λοιπὸν διήγαγε χρόνον, πιστούμενος ἐ αὐτὸς παρὰ ῥωμαίους συμμαχίαν.

CAP. XIV.

Qvod Simon a genero suo Ptolemæo in convivio per dolum occisus est.

XIII. 1. *Macch.* 16.

IS peracto annos Judæis præfuit, postremo in convivio cæsus, insidiis generi sui Ptolemæi: qvi, uxore etiam ejus & duobus filiis comprehensis ac conjectis in vincula, misit qvosdam, ut tertium quoque Joannem, cui & Hyrcano fuit nomen, interficerent. adolescens autem hoc præsentiens mature in urbem refugit, fretus favore multitudinis, conciliato per paterna beneficia, simulq; odio, quo Ptolemæum prosequebatur populus. Is enim volentem eum ingredi per portam aliam fortiter repulit, eo quod jam Hyr- D canum receperat.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὅτι ὁ σίμων ὑπὸ γαμβροῦ πτολεμαίου ἐν συμποσίῳ δόλῳ φονευθεὶς ἀπέθανεν.

ΗΡχεν οὖν ἤ τε πάντα τῶν ἰουδαίων ἔτη, πλὴ τὰ ἐξ ὑπάτης ἐν συμποσίῳ, πτολεμαίου δὲ γαμβροῦ τούτου αὐτῷ συσπασθέντος. ὃς ἐ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐ τοὺς δύο παῖδας συλλαβὼν ἔχων δεδεμένους, ἐπεμψε ἐ ὅπως ἰωάννην τὸν τρίτον, τοῦτο δ' ἦν ὑρκανὸς ὧν ὄνομα, τοὺς ἀφανίσειαν. εὐθόμως δὲ τοὺς ἐλθόντας ἐ νεανίσκου ἀφύγων τὸν ἐξ αὐτοῦ κίνδυνον εἰς τὴν πόλιν ἠσφαλίσατο, θαῤῥῶν τῇ εὐνοίᾳ ἀφ' οἷς οἱ πατέρες εὐεργεσίας, ἐ ἀφ' ὧν τὸν πτολεμαῖον τοῖς ὄχλοις μῖσος. ἀπεδέδοντο δὲ πτολεμαῖον εἰσελθεῖν δι' ἄλλης πύλης, ἀδόμους αὐτοῦσαι, τὸν ὑρκανὸν ἤδη παρεδεδεγμένοι.

CAP. XV.

Qvomodo, frustratis Ptolemæi conatibus, Hyrcanus principatu potitus est.

XIV. 1. *Macch.* 16.

ILle igitur recepit se in qvandam arcem supra Hierichunta sitam, qvæ Dagon dicitur. Hyrcanus vero, accepto paterno pontificatu, & sacris operatus, cum litatum esset, eduxit contra Ptolemæum exercitum: & oppugnando locum cætera qvidem erat superior, vincebatur autem sola pietate erga matrem, & erga germanos misericordia. hos enim Ptolemæus productos in mœniafiagris cædebat in loco omnibus conspicuo, minitans se præcipitaturum eos, nisi frater ab oppugnando desisteret. at ille putans, qvantum de oppugnatione remitteret, tantum se gratificari suis charissimis, statim in primo conatu elanguescebat. Mater tamen ad eum manus tendens supplicabat, ne molliretur affectibus, sed potius indignitate rei motus, daret operam, ut redactum in potestatem inimicum afficeret pœna, & ulcisceretur homines sibi natura conjunctissimos. gratum enim sibi fore inter tormenta emori, modo nefarius homo scelerum suorum supplicium lueret. Hyrcanus vero talibus verbis accendebatur ad assultum majore impetu faciendum, sed qvam primum verberari & lacerari matrem videbat, refrigescebat statim oppugnationis fervor, & vincebatur filius maternis affectibus. cumqve hoc pacto traheretur diutius obsidio, supervenit annus ille, qvo solenne est Judæis cessare ab operibus, recurrente anno septimo. atqve ita liberatus a bello Ptolemæus, occisis Hyrcani matre ac fratribus, fugit ad Zenonem cognomine Cotylam, qui tum apud Philadelphenses invaserat tyrannidem.

Historiarum Biblicarum finis.

Κεφάλαιον ιε'.

Ὅτι πτολεμαῖος τὸν ἐχθρὸν ἐπιχειρήσας καταχῶσαι τῶν ὑρκανὸν τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν.

ΚΑὶ ὁ μὲν ἐς ἓν τι τῶν ἱερῶν ἐρυμάτων ἀνεχώρησεν, δαγὼν λεγόμενον. ὑπαλαβὼν δὲ τὸν πατέρων ἀρχιερωσύνην ὑρκανὸς, ἐ τὴν πάτριον θυσίας ὡς ἐπασάμενος, ὅτι τὸν πτολεμαῖον ἐξεστράτευσε, ἐ προσβαλὼν τῷ χωρίῳ, τῶν μὲν ἄλλων περὶ αὐτὸ, ἥπερ τὸ ἦθος μόνῳ τῷ προς τὴν μητέρα, ἐ τοὺς ἀδελφοὺς εἶκτο. τότε γοῦν ὁ πτολεμαῖος ἀναγωνιῶν ὅτι τὸ τεῖχος, ἐξ ὑπερθε ἠκίζετο, ἐ καταχρημνίσων αὐτοὺς ἀφίστατο τῆς πολιορκίας ἤπειλει. οἱ δ' ἐπὶ τοῖς ἐνδώκη τῆς πρὸς τὸν αὐξεσιν ἐ χωρὶς σπουδῆς, ἔτ' χαλεπῶς τῆς φιλοτιμίας ἠγεμόνος πρὸς τὸ μὴ κακῶς πάσχειν, ἐξέλυε τὸ σφοδρὸν. ἡ μήτηρ ὀρέγουσα τὰς χεῖρας, ἱκέτευε μὴ μαλακίζεσθαι δι' αὐτὸν, ἀλλὰ πολλῇ πλέον ὀργῇ χρῆσθαι, ἐλεῖν σπουδάσαι τὸ χωρίον, ἐ τὸ ἐχθρὸν ἐπὶ αὐτοῖς ποιῆσαι, τιμωρήσαι τῆς φιλοτιμίας. ἡδὺ γὰρ αὐτῇ τὸν μετ' αἰκίας θανεῖν, εἰ δύκοι τοῖς ἐκ αὐτῆς σώμασιν ὁ παῦσαι πόνων πολέμου. τὸν δ' ὑρκανὸν, παῦσαι μὲν λεγούσης τῆς μητρὸς, ὁρμῆσαι ἐλεᾶσαι πρὸς τὰ ἔργα σὺν φρενί. ἡνίκα γὰρ αὐτῷ τυπτομένῳ ἴδοι ἐ σπαραττομένῳ, ἐξελύετο ἐ τῆς ὅπλων τῆς εἰς τὸν μητέρα πεπαιομένοις συμπαθείας ἡττῶν ἐγίνετο. ἐλκομένης δ' ἔτως εἰς χρόνον τῆς πολιορκίας ἐνίστατο τὸ ἔτος ἐκεῖνο καθ' ὃ συμβαίνει τοῖς ἰουδαίοις ἄργειν. ἔστ δ' ἐπὶ τοῦτο ὠφαιρεῖσιν ὡς ἐν ταῖς ὀγδοάσιν ἡμέραις. καὶ πτολεμαῖος ὁ τούτοις ἀνεθεὶς τῆς αἰτίας τοῦ πολέμου, ἀποκτείνει τοὺς ἀδελφοὺς ὑρκανοῦ καὶ τὸν μητέρα. καὶ ἔτ δράσας τοῦς ζῶντα. φεύγει τὸν ἐπικληθέντα κοτύλαν, τυραννοῦντα τῆς φιλαδελφέων πόλεως. ὡς μὲν

Κεφάλαιον ις'.

Ως πρατδούμβος ἐφ' ὑρκανὸν ἀντίοχος ὁ εὐσεβὴς, λαῶν πλανίζατ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ἐπήρατεν.

ΑΝτίοχος ὁ χαλεπῶς ἔχων ἐφ' οἷς ἔπαθε σίμωνος ἐπῆλθεν, εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐνέβαλε, δ' μὴν ἐπὶ τ βασιλείας αὐτὸς, ἀ τ ὑρκανοῦ δὲ ἀρχῆς. ὀλυμπιάδος ρ καὶ ξ καὶ ϛ'. δηώσας τ τὴν χώραν, τὸν ὑρκανὸν εἰς αὐτὴν ἐνέκλεισε τὴν πόλιν, ἣν ἐπὶ σταδίοις πεντήκοντα βεθλαθῶν, ἦνυε μὴν οὐδὲν ὅλως τὸ πρῶτον, διὰ τὴν τ τειχῶν ὀχυρότητα, καὶ δι' ἀρετὴν τ ἐμπολιορκουμένων. ἐπεὶ γὰρ μὲν ὕδατος ἀπορίαν, ἧς αὐτοὺς ἀπέλυσεν ὄμβρος κατενεχθεὶς πολὺς δυσμῆς πλησάδος. κ τ τὸ βόρειον μέρος τ τείχους καθὸ σωθῆναι αὐτὸ καὶ πρόπεδον εἶναι, πύργους ἀναστήσας ρ τριφόρους, ἀνέβιβασεν ἐπ' αὐτοὺς σταπωλικὰ τάγματα, καὶ πρόσβολος ὁσημέραι ποιούμενος, τάφρον τε βαθεῖαν καὶ πολλὴν τὸ εὖρος καὶ διπλῆν περιμένος ἀπέτυχησε τοῦ ἐνοικοδομεῖν. οἱ δὲ πολλὰς ἐκδρομὰς ἀποπειρώμενοι, εἰ μὴ ἀφυλάκτους πῃ προσπέσοιεν τοῖς πολεμίοις πολλὰ ἔδρων αὐτούς, αὐθορμήτους δ' ἀνεχώρουν ἐχερῶς. ἐπεὶ δὲ βλαβερὰν κατενόησεν ὑρκανὸς τὴν πολυανθρωπίαν ἀναλισκομένων τὰ τ ὑπηρδείων πρὸς αὐτῆς, καὶ μηδένος οἷον εἰκὸς ἐκ πολιορκίας ἐργάζομένου, τὸ μὲν ἀχρεῖον αὐτῆς ἀποκρίνας ἐξέβαλεν, ὅσον δ' ἦν ἀκμαῖον καὶ μάχιμον ἔτι μόνον κατέχων. ἀντίοχος μὲν ἐν τοῖς ἀποληχθεῖσιν, ἐξελθεῖν σκώλυεν. οἱ δ' ἐν τοῖς μεταξὺ τείχεσι πλανώμενοι καὶ προσαναλίσκοντες τὸ λιμῷ, ἀπέθνησκον οἰκτρῶς. ὑπάρχοντος γὰρ μέσου τ σκηνοπηγίας ἑορτῆς, ἐλεήσαντες αὐτοὺς οἱ ἐντὸς πάλιν εἰσεδέξαντο. πέμψαντος δ' ὑρκανοῦ πρὸς ἀντίοχον, καὶ αἰτοῦντος ἡμερῶν ἑπτὰ διὰ τὴν ἑορτὴν ἀξιοῦντος. ἠνέῳξ, τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ τιμῶν τ ἀνδρ, καὶ πρόσοδον ἱερείων εἰσέπεμψε μεγαλοπρεπῆ ταύρους χρυσοκέρωτας. καὶ μὴν παντοίων ἀρωμάτων ἐκπώματα, χρυσᾶ τε καὶ ἀργύρεα. καὶ τὴν μὲν ἱερείαν δεξάμενοι ὡς τὸ κομίζοντων, οἱ πρὸς τῆς πόλεως ὄντες ἄγουσιν εἰς τὸ ἱερὸν, ἀντίοχος ὁ τὴν σκηνὴν εἰσῆλθεν, τελέσων ἀντίοχε δ' ἐπιφανοὺς διενέγκας, ὃς τὴν πόλιν ἑλών, ὑς μὲν κατέθυεν ἐπὶ τὸν βωμὸν, τ νεῶν ὁ τὸ ζωμὸ τάττων περιέῤῥανε, συγχέας τὰ ἰουδαίων νόμιμα καὶ τὴν πάτριον αὐτῶν εὐσέβειαν, ἐφ' οἷς ἐξεπολεμώθη τὸ ἔθνος, καὶ ἀκαταλλάκτως εἶχε. τὸν μὲν τὸν ἀντίοχον διὰ ὑφορολὴν τῆς θρησκείας εὐσεβῆ πάντες σκάλουσιν. ἀποδεξάμενος δ' αὐτὸ τὴν ἐπιείκειαν ὑρκανὸς, καὶ μαθὼν τὸν πρὸς τὸ θεῖον σπουδὴν, ἐπεσεύσετο πρὸς αὐτὸν ἀξιῶν τὴν πάτριον αὐτοῖς πολιτείαν ἀποδοῦναι. ὁ δ' ἀποσείμενος τὴν συμβουλὴν τῶν φρονιμωτάτων ἐξελεῖν τὸ ἔθνος διὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους αὐτ διαφορὰν ὀμιξίαν, ἠκ ἐφρόντιζε. πανδημεὶ δ' κατ' εὐσέβειαν πάντα ποιεῖν τοῖς προσδέχ ἀπεκήνατο, φαδδαῖον μὲν τὸ ἔθνος τὸν πλησιοχωρούντων, καὶ δασμὸν αὐτῷ τελεῖν ἰόππης, καὶ τ ἄλλων πόλεων, παρεξ τ ἰουδαίας, φρουρὰν τε δεξαμένης ὅπη τύχοι ἀπολαχθεῖσα ἐ πολέμ. οἱ δ' τ ἄλλα μὲν ὑπέμειναν. τὴν δ' φρουρὰν ἠν ὁμολόγουν, διὰ τ ὀμιξίαν οὐκ ἐφίεμένοι πρὸς ἀλλήλους. ἀντὶ μὲν τοιούτης φρουρᾶς, ὁμήρους ἐδίδοσαν ϛ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια. ὧν εὐθὺς τὰ τ, καὶ τοὺς ὁμήρους πρόσδεξαμένου ἐ βασιλέως ἔδοσαν, ἐν οἷς ἦν καὶ ὑρκανοῦ ἀδελφός. καθῆλε δ' ἐκ τὴν στέφανον τ πόλεως. ὅπη δ' τοῦτο μὲν ἐν

CAP. XVI.

Quod Antiochus cognomento Pius, ducto contra Hyrcanum exercitu, placatus trecentis talentis fœdus cum eo iniit.

ANtiochus autem memor incommodorum, XV.
qvæ a Simone acceperat, Judæam aggressus est, ex qvo regnare cœperat, anno qvarto, principatus vero Hyrcani primo, sexagesima secunda supra centesimam Olympiade: vastatisqve agris, Hyrcanum in urbem ipsam compulit. eam septenis castris cum cinxisset, primum nihil proficiebat, propter firmitatem mœnium & virtutem propugnantium, accedente etiam aqvarum penuria, cui tandem sub occasum Plejadis delati imbres fuerunt remedio. postremo ad septentrionalem muri partem, qva planior erat aditus, excitatis centum turribus, quæ surgebant usqve tertiam contignationem, impositisqve in eas cohortibus. qvotidie tentabat mœnia: dupliciqve fossa longa simul & lata cinctis Judæis præclusit omnem exitum. illi contra crebro excurrentes, si forte negligentius custodiri castra offenderent, afficiebant hostem clade aliqva: qvod si paratos ad resistendum invenirent, recipiebant se in tutiora facile. Hyrcanus autem postqvam cognovit sibi obesse suorum multitudinem, qvod inutiliter absumerentur ad victum necessaria, secretam infirmiorem turbam ejecit extra mœnia, solis retentis, qvi ob vigorem ætatis ad pugnam erant idonei. Antiochus autem exclusos vetabat progredi, ita ut miserabiliter oberrantes mœnibus conficerentur inedia. sed cum superveniisset festum scenopegiæ, miseratione suorum rursus in urbem recepti sunt. Rex etiam rogatus, ut gratia festi inducias septem dierum concederet, religione motus impetrari eas passus est: nec hoc contentus victimas misit magnifice, tauros auratis cornibus, & pocula tam aurea qvam argentea, referta omne genus aromatibus, & exercitui præbuit epulum, longe diversus ab Antiocho Epiphane, qvi, capta urbe, porcos super altari mactaverat, & jure carnium illarum templum asperserat, violatis Judæorum legibus simul & ceremoniis: unde acerbissima exorta sunt ejus gentis contra eum odia. at hic Antiochus propter religionem Pius cognominatus est ab omnibus. Hyrcanus vero, cognita ejus æqvitate, & pietate delectatus, legatos ad eum misit, rogantes, ut liceat sibi patriis vivere legibus. tum rex, repulsis, qvi svadebant internecione delendam gentem insociabilem, & discretam instituto a reliqvis omnibus, & approbata Judæorum pietate, imperavit, ut obsessi arma sibi traderent, & vectigalia Joppes, cæterarumqve extra Judæam urbium concederent, & insuper præsidium reciperent, promittens pacem eis se daturum his conditionibus. Assenserunt illi ad omnia, excepto præsidio, qvod vitarent exterorum consvetudinem: quod ne reciperent, maluerunt regi dare obsides & qvinqvies centum talenta insuper: qvorum tercentum mox reprælentata sunt, & inter obsides fuit etiam ipsius Hyrcani frater: dejectaqve mox lorica, qvæ im-

posita erat mœnibus, soluta est obsidio. Cæterum Hyrcanus, aperto monumento Davidis, qui olim regum omnium fuerat ditissimus, tria millia talentorum inde protulit: qvibus pecuniis fretus, primus omnium cœpit externum militem alere: & inito cum rege fœdere, exceptum in urbe cum exercitu tractavit liberalissime: qvin & profectum in expeditionem Parthicam secutus est una cum auxiliis. Testis est nobis Nicolaus Damascenus sic scribens: Antiochus, erecto trophæo ad Lycum fluvium, ubi Indatem Parthorum ducem profligaverat, hæsit ibi per biduum ad preces Hyrcani Judæi, quod in id tempus forte quædam Judæorum festivitas incurrerat, per qvam non licebat eis iter facere. Et verum est, qvod ille scripsit: nam Pentecoste instabat post sabbatum, qvo tempore nostris iter facere nefas habetur. Deinde cum Arsace Partho Antiochus signa contulit, qvo prælio victus, & vitam simul amisit & exercitum. Syrorum autem regnum frater ejus recepit Demetrius, dimissus ab Arsace, qvo tempore Parthorum regionem invaserat Antiochus, sicut jam ante in aliis commentariis diximus.

A ἀντίοχ⊙ τὴν πολιορκίαν λύσας ἀνεχώρησεν. ὑρκανὸς ὁ τ̃ δαβὶδ τ̃ τάφον ἀνοίξας, ὡς πλείστω τὰς πώποτε βασιλεῖς ὑπερέβαλε, τριχίλια μὲν τάλαντα ἐξεκόμισεν, ἐρωμένῳ δ⊙ οἱ τούτων πεῶτ⊙ ἰουδαίων ξενοτροφεῖν ἤρξατο. γίνε⊃ δ' αὐτῷ καὶ πρὸς ἀντίοχον φιλία & συμμαχία, καὶ δεξαμέν⊙ αὐτὸν εἰς τ̃ πόλιν, ἀφθόνως πάντα τὴν στρατιὰν, καὶ φιλοτίμως παρέσχε. καὶ τοιγαρο͂ν τ̃ ὅπλα πάρθοις αὐτὸ⊙ στρατιὰν συνεξωρμησεν ὑρκανός. μάρτυς ὁ τούτων ἡμῖν ἐστι καὶ νικόλα⊙ ὁ δαμασκηνὸς ἔτως ἱστορῶν. τροπαιον ὁ ἵστας ἀντίοχ⊙ ὅπι τ̃ λύκω ποταμῷ, νικήσας ἰνδάτην τ̃ πάρθων στρατηγὸν, αὐτὸ⊃ ἐμεινεν ἡμέρας δύο, δεηθέντ⊙ ὑρκανοῦ & ἰουδαίων ἀφ' ἑνὸς ἑορτῆς πατρίου, ἐν ᾗ τοῖς ἰουδαίοις σκηνὴν νόμιμον ἐξελθεῖν. καὶ ταῦτα μὲν ὁ ψευδέτης λέγων. συνέπεσε γὰρ ἡμῖν ἔτει τῇ πεντηκοστῇ ἑορτὴ μ̃ τὸ σάββατον. σκηνεῖν ἡμῖν ἔστιν ἐν τοῖς σαββάσιν, ἔστε ἐν τῇ ἑορτῇ ἐξελθεῖν. συμβαλὼν ὁ ἀντίοχ⊙ ἀρσάκῃ τῷ πάρθῳ, πολλοὺς τε στρατιώτας ἀπέβαλε καὶ αὐτὸς ἀπώλετο. τὴν δ' τ̃ σύρων βασιλείαν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ δημήτρι⊙ δεξάμενος ἀπ' ἐκείνης αἰχμαλωσίας ἀπολύσαντ⊙, καθ' ὃν χρόνον ἀντίοχ⊙ εἰς τὴν παρθυαίαν ἐνέβαλεν, ὡς & πρότερον ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

B

C

CAP. XVII.

Hyrcani expeditio in Syriam.

XVI. CÆterum Hyrcanus, audita morte Antiochi, confestim ad urbes Syriæ duxit exercitum, ratus id qvod erat, inventurum se eas vacuas propugnatoribus. Medabam igitur non sine labore sexto demum mense vi cepit: deinde Samegam cum vicinis oppidis, & insuper Sicima atqve Garizim cum gente Chuthæorum, quæ accolebat templum instar Hierosolymitani extructum, permissu Alexandri a Sanaballete duce, in gratiam generi ipsius Manassis, qui fuerat frater Jaddi pontificis, ut ante dictum est. incidit autem hujus templi desolatio post annum ducentesimum. Hyrcanus vero etiam Idumææ urbes cepit, Adora & Marissam, subjugatisqve omnibus Idumæis, edixit, ut circumciderentur, nisi mallent e propriis pelli sedibus. at illi amore patriæ admiserunt & circumcisionem & reliqvam juxta Judaicos ritus vivendi formulam: atqve ex eo primum tempore inter Judæos censeri cœpti sunt. Cæterum Hyrcanus pontifex renovaturus cum Romanis amicitiam, misit legatos ad senatum: ubi recitatis ejus literis, amicitia impetrata est his conditionibus: Fanius Marci filius Pr. indixit senatum in campum octavo Idus Februarias, præsente Lucio Manlio Lucii filio Mentina, & Cajo Sempronio Caji filio Falerna, propter eas res, quas legati retulerunt, Simon Dosithei, Apollonius Alexandri, Diodorus Jasonis, viri honesti ac probi, missi a populo Judæorum: qui etiam egerunt de amicitia & societate, qvæ eis intercedit cum populo Romano, & de negotiis publicis, ut Joppe & portus, Gazaraqve & fontes atqve urbes reliqvæ per Antiochum ablatæ præter senatus decretum, restituantur hæc omnia, neve mi-

Κεφάλαιον ιζ'.

Τρκανὸ στρατεία ἐπὶ συρίαν.

D Ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς τ̃ ἀγλιοχ⊙ θανάτου, εὐθὺς ὅπι τὰς ἐν συρίᾳ πόλεις ἐξεστράτευσεν, οἰόμεν⊙ αὐτὰς ἐρήμους τ̃ μαχίμων καὶ ῥώμης δυναμένων. μηδαβὰν μὲν οὖν πολλὰ τ̃ στρατιᾶς αὐτῷ παλαιποριηθείσης ὀ μικρὸν ἔλειπεν. ἔπειτα καὶ σαμεχὰν, καὶ τὰ πλησίον αὐτῆς αἱρεῖ, σίκιμά τε πρὸς τούτοις καὶ γαριζὶν τὸ χεθαίων ὄρ⊙, ὅπερ ὥσπ̃ τὸ ἱκαθέντα τῶν ἐν ἱεροσολύμοις ἱερῶ ναὸν, ἐν ἀλεξάνδρ⊙ ἐπιτρέψεν οἰκοδομῆσαι συναβαλλέτη τῷ στρατηγῷ διὰ τὸν γαμβρὸν μανασσῆ τὸν ἰάδδου ὁ ἀρχιερέως ἀδελφὸν, ὡς καὶ πρότερον δεδηλώκαμεν. συνέβη δ' τὸν ναὸν ἔτι ἐρημον γηρέσθαι μ̃ ἐπ' σ'. ὑρκανὸς δὲ καὶ τ̃ ἰδουμαίας αἱρεῖ πόλεις ἄδωρα, καὶ μάρισαν. καὶ ἅπαντας τοὺς ἰδουμαίους ὑποχειρίους ποιησάμεν⊙, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς μένειν ἐν τῇ χώρᾳ ἐὰν περιτμηθῶσι τε τὰ αἰδοῖα καὶ τοῖς ἰουδαίων νόμοις χρήσθαι θέλοιεν. οἱ δὲ πόθῳ τ̃ πατρίου γ̃ καὶ τὴν περιτμὴν καὶ τὴν ἄλλην βίωσιν ἐπεμέναν τοῖς αὐτοῖς ἰουδαίοις ποιησασθαι. κἀκεῖν⊙ αὐτοῖς χρόν⊙ ὑπῆρχεν, ὥστε καὶ τὸ λοιπὸν ἰουδαῖοι. ὑρκανὸς δ' ὁ ἀρχιερεὺς ἀνανεώσασθαι τὴν πρὸς ῥωμαίους φιλίαν βουλόμεν⊙, πέμπει πρεσβευτὰς αὐτούς. καὶ ἡ σύγκλητ⊙ δεξαμένη τὰ παρ' αὐτ̃ γράμματα, ποιεῖ & πρὸς αὐτὸν φιλίαν τοιαύτη τ̃ τρόπῳ. φανε͂ μάρκου υἱὸς στρατηγὸς βουλὴν συνήγαγε πρὸ ὀκτὼ εἰδῶν φεβρουαρίων ἐν κομιτίῳ. παρόντ⊙ λουκίου μαννίου λουκίου υἱοῦ μενπτίνα, καὶ γαΐου σεμπρωνίου γαΐου υἱοῦ φαλερνᾶ, περὶ ὧν ἐπέστελλον σίμων δοσιθέου, & ἀπολλώνι⊙ ἀλεξάνδρου, καὶ διόδωρ⊙ ἰάσων⊙, ἄνδρες καλοὶ κἀγαθοὶ, πεμφθέντες ὑπὸ δήμου τῶν ἰουδαίων, οἱ & διελέχθησαν περὶ φιλίας τ̃ ὑπαρχούσης τούτοις καὶ συμμαχίας πρὸς ῥωμαίους καὶ τ̃ δημοσίων πραγμάτων, ἵνα τε ἰόππη καὶ λιμένες καὶ γαζάρα, & πηγαὶ, & ὅσας πόλεις αὐτῶν ἄλλας καὶ χώρας πολέμῳ ἔλαβεν ἀντίοχ⊙ πρὸ τ̃ τῆς συγκλήτου δόγμα, ταῦτα ἀποκατᾶῃ, ἵνα τε τοῖς στρα-

E

F

G

πώταις

πώτως τοῖς βασιλικοῖς μὴ ἐξῆ διὰ τῆς χώρας τῶν αὐτῶν καὶ τὰ ἐπηκόων αὐτῶν διέρχεσθαι. καὶ ὅπως τὸν ἤδη τοῦ πολέμου γενόμενον ψηλαφήσαντα τὸν ἀντίοχον ὠφελῇ τὸ τῆς συγκλήτου δόγμα, ἄκυρα γένηται, ἵνα τε πρεσβεῖς πεμφθέντες ἀποδοθῆναί τε αὐτοῖς ποιήσωσι τὰ ὑπ' ἀντίοχου ἁρπασθέντα, καὶ τὴν χώραν διαμετρήσωσιν, τῶν τε πολέμῳ διεφθαρμένων, ὅπως τε αὐτοῖς πρός τε βασιλέας καὶ δήμους ἐλευθέρους γράμματα δῶσιν εἰς ἀσφάλειαν τῆς εἰς οἶκον ἐπανόδου. ἐδόξεν ἂν ὠφελεῖν τούτων ταῦτα, ἀνανεώσασθαί φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς ἄνδρας ἀγαθοὺς, καὶ ἀπὸ δήμου πέμψαντας ἀγαθοῦ καὶ φίλου. περὶ μὲν τῶν γραμμάτων, ἀπεκρίναντο βουλεύσεσθαι, ὅταν ἀπὸ τῶν ἰδίων ἡ σύγκλητος ἐσχολήσῃ, πρεσβευτὴν τε δόντες τοῦ λοιποῦ μηδὲν εἰς αὐτοὺς ἀδίκημα τοιοῦτον ἐπηρεασθῆναι, δοῦναί τε αὐτοῖς τὸν στρατηγὸν Φάνιον χρήματα ἐκ τοῦ δημοσίου, ὅπως ἂν εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανέλθοιεν. Φάνιος μὲν οὖν ἅτοις ἀποπέμπει τὰς τῶν ὁδῶν πρέσβεις, χρήματα δοὺς αὐτοῖς ἐκ τοῦ δημοσίου, καὶ δόγμα συγκλήτου πρὸς τὸν Πτολεμαῖον πέμψαντας, καὶ ἀσφαλῆ παρεξομένους τὴν οἰκάδε παρουσίαν. τὰ μὲν οὖν περὶ Ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα ἐν τούτοις ἦν.

Δημήτριος δὲ ὁ βασιλεὺς πρόθυμον μὲν ἔσχε στρατεύειν ἐπὶ Ὑρκανόν, ὅτι ἐξέλιπε τὸν χρόνον καὶ ἀφορμὴν, τὸ πρῶτον καὶ τῶν στρατιωτῶν πρὸς αὐτὸν ἀπεχθανομένων. πονηρὸς γὰρ ἦν. καὶ πεμψάντων πρὸς Πτολεμαῖον τὸν Φύσκωνα ἐπικλήσεως πρέσβεις, ὅπως τινὰ τῶν ἐκ τοῦ Σελεύκου γένους ἀφῇ αὐτοῖς ἀποδείξαντες τὸν βασιλέα, ἢ Πτολεμαίου πέμψαντος Ἀλέξανδρον τὸν ἐπικληθέντα Ζεβινᾶν ἐπιλεξάμενοι, καὶ μάχης πρὸς Δημήτριον γενομένης, ὁ μὲν ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ, φεύγει πρὸς Κλεοπάτραν τὴν γυναῖκα εἰς Πτολεμαΐδα. ἐκ μὲν διαφθορᾶς αὐτὸν τῆς γυναικὸς, ἐκεῖθεν εἰς Τύρον ἀπελθὼν, ἁλίσκεται, καὶ πολλὰ παθὼν ὑπὸ τῶν μισούντων ἀπέθανεν. Ἀλέξανδρος δὲ ὁ τὴν βασιλείαν διαλαβὼν, φιλίαν ποιεῖται πρὸς Ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα. ἐπὶ δὲ πολεμήσαντος αὐτῷ Δημητρίου παῖδες ἀντίοχος τε ὁ μετὰ ταῦτα ἐπικληθεὶς, ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ ὑπὸ Πλαθφθέους τοῦ Ἀράβων βασιλέως, ἀντίοχος ὁ κατὰ τὴν Συρίαν βασιλεύσας, ὅτι μὲν τὴν Ἰουδαίαν ταπεινὴν εὐλαβῆς ἦν, τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν μεμητρίου, ἀντίοχον ὁ κατὰ τὴν Κιλικίαν ἐπικαλούμενος, δυνάμεως ἐπ' αὐτὸν ἀπὸ κυζίκου συλλέγοντα πολλὴν ἐκ χώρας, ἐγὼ φράσω κελεύσαι αὐτὸν ὅπως τὸν φόνον τοῦ ἀδελφοῦ, ὃς κυζικηνὸς μὲν ἐπεκλήθη, διὰ τὸ τραφῆναι ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, πατρὸς δὲ ἦν ἀντίοχος ὁ σωτὴρ ἐπικληθέντος, ὃς ἐν πάρθοις ἀπέθανεν. ἦν δὲ ἀδελφὸς καὶ δημητρίου καὶ γρυπὸς πατρὸς. σωσίπολιν μέντοι μίαν τῶν δύο ἀδελφοῖς μητρὸς κλεοπάτρας, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις ἱστορήκαμεν. ὁ δὲ κυζικηνὸς ἀντίοχος ὠφελούμενος εἰς συρίαν, πολλοῖς ἐπεστρέφετο τὸν ἀδελφὸν πολεμῶν διεπλάσσετο. Ὑρκανὸς δὲ πάντα σκήπτον τὸν χρόνον ἐν εἰρήνῃ διῆγε, καὶ αὐτὸς μὲν τὴν ἀπὸ τοῦ τελευτῆσαι τὸν μακεδόνων ἀπέσχετο, καὶ ἐπὶ πολὺ ἐπαύσατο, ὅπως ὡς φίλος αὐτοῖς ἀδεῶς ἐπιπορεύοιτο, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τὰ πράγματα ἐν ἀπόδοσι πολλῇ καὶ ἀκμῇ καὶ τοῦ ἀλεξάνδρου καὶ ζαβινᾶ καιροὺς, καὶ μᾶλλον ἔτι τούτοις τοῖς ἀδελφοῖς ὁ γὰρ πρὸς ἀλλήλους αὐτοὺς πόλεμος, ὁσημέραι Ὑρκανὸν καρποῦσθαι ἀδείαν ἐπ' ἀδείᾳ παρεῖχεν, ὡς ἄπειρον πλῆθος χρημάτων συναγαγεῖν. ἐπεὶ μάρτυς κυζικηνὸς τῶν γλῶ κακοήθων, φανερῶς καὶ αὐτὸς τὴν ἐαυτοῦ προαίρεσιν ἐπεδείκνυτο. καὶ τῶν ἀπ' αὐγούστου

litibus regiis liceat per regionem ipsorum aut subditorum iter facere. & ut eo bello per Antiochum attentata præter decretum senatus, fiant irrita: utqve legati a senatu missi, curent reddi, qvicqvid Antiochus abstulerat, & pretium agrorum æstiment, qvi eo bello vastati sunt. & ut literæ commendatitiæ legatis dentur ad reges & liberos populos, qvo tutius possint reverti in patriam. Qvibus de rebus visum est senatui renovare societatem & amicitiam cum viris bonis, & missis a bono atqve amico populo. De literis autem scribendis responsum est, curæ futurum senatui, qvam primum ab aliis negotiis vacaverit, & daturum operam, ne ulla posthac eis inferatur injuria, mandatumqve est prætori Fanio, ut ex publica pecunia legatis numeraret viaticum, qvo commodius se referre possent in patriam. atqve ita publico sumptu legatos prætor domum remisit, cum commendatitiis ad eos, per qvorum loca erant transituri. Et Hyrcani qvidem pontificis rerum status sic fuit. Demetrius autem, rex, cupiens bellum Hyrcano inferre, opportunitatem non habuit, invisus ex æqvo tam Syris qvam militibus, propter mores improbos, ita ut miserint ad Ptolemæum Physconem, rogantes, ut aliqvem ex Seleuci genere eis daret, qvem, posset regem sibi constituere. cumqve is misisset Alexandrum Zebinam, commisso prælio, Demetrius vincitur, & refugiens e pugna ad Cleopatram uxorem in Ptolemaiden, exclusus est ab ea: delatusqve inde Tyrum ab inimicis capitur. & diu misere vexatus tandem interficitur. Alexander autem regnum adeptus, fœdus ferit XVII cum Hyrcano pontifice, deinde petitus bello ab Antiocho Grypo Demetrii filio, in prælio casus occubuit. At Antiochus regnum Syriæ consecutus, non ausus est expeditionem contra Judæos suscipere, audito, qvod frater ipsius germanus, eodem nomine dictus Antiochus, copias contra se apud Cyzicum colligeret. Qvapropter nihil in Judæos movens, decrevit parare se contra fratris adventum, cognominati Cyziceni, eo qvod in illa urbe educatus sit. patre autem genitus fuerat Antiocho Sotere, qvi a Parthis occisus est. acciderat enim, ut Cleopatra duobus fratribus alteri post alterum nuberet, sicut alias diximus. Porro Antiochus Cyzicenus ubi pervenit in Syriam, multis annis cum fratre conflictatus est, Hyrcano interim per totum illud tempus agente in pace continua. mox enim post Antiochi cædem defecerat a Macedonibus: jamqve nec ut subditus, nec ut amicus ullam illis ferebat opem amplius: sed maximis successibus res ejus auctæ sunt. Alexandri Zabinæi tempore, & majoribus etiam, regnantibus his duobus fratribus. bellum enim, qvo se atterebant mutuo, occasionem Hyrcano præbuit, ut, secure frueretur Judææ proventibus, & ingentem pecuniarum vim inde congereret. Et Cyziceno vastante fratris regionem, non dissimulavit & ipse, qvid moliretur: videnscve Antiocho

nihil esse ab Ægypto præsidii, sed tam ipsum, A qvam ejus fratrem multas clades accipere ex continuis inter se certaminibus, utrumqve facile despexit.

συμμάχων ἔρημον ὁρῶν τ̀ ἀντίοχον, ϛ̀ αὐτὸν τε πρᾶττοντα κακῶς ϛ̀ τ̀ ἀδελφὸν αὐτ῀ ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους ἀγῶσιν, ἀμφοτέρων καταφρονήσας.

CAP. XVIII.

Qvod Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens, victus aufugit.

Κεφάλαιον ιη'.

Ὡς ἀντίοχος ὁ κυζικηνὸς ἐλθὼν βοηθήσων τοῖς σαμαρεῦσι, ἡττηθεὶς διέφυγε.

QVapropter duxit exercitum ad Samariam urbem munitissimam, quæ, qvod nunc Sebaste vocetur, ab Herode condita, cum erit opportunum, dicemus. hanc adortus oppugnat nullis parcens laboribus, infensus ei propter injurias illatas Marisænis, colonis Judæorum & sociis, sed Syriæ regi subditis. Cum itaq; urbem fossa & duplici muro cinxisset per octoginta stadia, obsidioni præfecit filios Antigonum & Aristobulum: quibus urgentibus & fame premente, eo necessitatis adducti sunt Samaritæ, ut coacti vesci cibis insvetis homini, postremo Antiochi Cyziceni opem imploraverint, qvi cum venisset propere, victus est ab Aristobuli militibus: & insequentibus eum fratribus usqve Scythopolim, ægre evasit. at illi reversi contra Samaritas, rursum eos compellunt intra mœnia, & cogunt iterum ab eodem Antiocho auxilium petere. Is, accitis a Ptolemæo Lathuro circiter sex armatorum millibus, qvos ille, invita matre & tantum non imperio per eam deturbatus, miserat, primum vagabatur per ditionem Hyrcani latrocinabundus cum Ægyptiis, non audens qvidem aperto Marte decernere, qvod esset impar viribus, existimans tamen se vastandis agris effecturum, ut Hyrcanus obsidionem Samariæ solveret. Sed postqvam multos e suis amisit exceptos hostium insidiis, profectus est inde Tripolim, Callimandro & Epicrati ducibus demandato bello Judaico. ex his Callimander audacius quam prudentius cum hoste congressus, profligatis suis & ipse inter alios cecidit. Epicrates autem pecunia corruptus, Scythopolim & alia quædam oppida manifeste Judæis prodidit: nec qvicqvam Samaritis obsessis profuit. atqve ita Hyrcanus integro anno in oppugnatione exacto, non contentus urbem capere, etiam solo eam æqvavit, ductis illo torrentibus: qvorum eluvie ita cuncta fœdata sunt, ut ne vestigium quidem superesset ejus oppidi. Incredibile autem quiddam narratur de Hyrcano pontifice, dignatum eum esse divino colloqvio. Fertur enim, qvod illa ipsa die, qva ejus filii conseruerunt cum Cyziceno prælium, pontifex ipse solus in templo odoramenta adolens vocem audierit, nunciantẽ filiorum recentem de Antiocho victoriam: idq; mox progressus renunciavit multitudini, & paulo post certius comprobatum est ejus oraculum. Et Hyrcani quidem res gestæ sic se habuerunt. Accidit autem hoc tempore, ut non Hierosolymis solum, sed & apud Alexandriam reliqvamq; Ægyptum & Cyprum fortuna aspiraret Judæorum successibus. Cleopatra enim regina a filio Ptolemæo Lathuro dissidens, copiis suis duces præposuit Chelciam & Ananiam filios Oniæ, qvi templum

Καὶ στρατεύει μὲν ἐπὶ σαμάρειαν πόλιν ὀχυρωτάτην, ϖερὶ ἧς ὕστερον καλῶ) νῦν σεβαστὴν κτισθεῖσαν ὑπὸ ἡρώδου, ϗ̀ καιρὸν ἔσεσθαι δηλώσομεν ϖερισταλὼν δ' αὐτὴν φιλοπόνως ἐπολιόρκει, μισοπονηρῶν τοὺς σαμαρεῖσιν, ὑπὲρ ὧν μαριστηνοὶ ὑπήκοοι ὄντες ἰουδαίων καὶ συμμάχους, ἠδίκησαν, ὑπαχθόντες τοῖς τ̀ σύρων βασιλεῦσι ϖεριστάσεσι πολλὰ καὶ πικρὰ ϖαντοίως ἐν τῇ πόλει, καὶ διαπλὰς τὸ τεῖχος ἀποστάδιον π', τὸν μὲν ἐφεῖσιν, ἀντίγονον δ' ἀλεξίσταλον, ὧν ὑπεκειμένων εἰς ὅτ' ἀνάγκης ὑπὸ λιμοῦ ϖροσαχθῆναι τοὺς σαμαρεῖς ϖαντάπασιν, ὡς ἄψασθαι μὲν τ̀ ἀνθρώπων, ὑπαλέσασθαι δὲ βοηθὸν ἀντίοχον τὸν κυζικηνόν. ὃς ἐπιὼν ὑπὸ τῶν σαμαρέων ἀφικνουμένῳ, ὑπὸ τ̀ ϖερὶ δρίσταλον, ἡττᾶτο. διωχθεὶς δ' ἄχρι σκυθοπόλεως ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, διέφυγε. οἱ δ' ὑπὸ τὰς σαμαρεῖς ὑποστρέψαντες, συγκλείουσι πάλιν εἰς τὸ τεῖχος αὐτούς, ὡς καὶ δεύτερον ὑπικαλέσασθαι σύμμαχον. πέμψαντας τ̀ αὐτ῀ ἀντίοχον. ὃς ϖρὸς πτολεμαῖον ὁ λαθούρου μεταπεμψάμενον ἄνδρας εἰς ἑξακισχιλίους, οὓς ἀκούσης τῆς μητρὸς ἔκπεμπον, ϗ̀ ὃν ὅσον οὔπω τῆς ἀρχῆς αὐτὸν ἐκβεβληκυῖαν ἐξαπέστειλε, τὰ μὲν πρῶτα τῶν ὑπαίθρων, ἐπορθῶ τ̀ ὑρκανοῦ χώραν μὴ τ̀ αἰγυπτίων ληστρικῶς, μάχεσθαι μὲν αὐτῷ ϗ̀ ϖροσωπῳ ὑ πτολεμαίων, ὑ γὰρ ἰσχυρεὼς ἡ δύναμις αὐτ῀, νομίζων ἢ τῇ κακώσει τῆς γῆς, ἀναγκάσειν ὑρκανὸν λῦσαι τ̀ ὑπὸ τ̀ σαμάρειαν πολιορκίαν. ἐπεὶ ϗ̀ πολλοὺς τ̀ στρατιωτ̀ ἀπώλεσεν ἐπέδρευσε ϖερὶ πτολεμαΐδα, ἀπῆρεν εἰς τρίπολιν, καλλιμάνδρῳ ϗ̀ ὑπικράτ῀ τ̀ ϖρὸς τοὺς ἰουδαίους πόλεμον ὑπατρέψας. καλλίμανδρος μὲν οὖν θρασύτερον τῶν πολεμίων ϖροσενεχθεὶς, εἰς φυγὴν τραπόμενος διέφθαρη. ὑπικράτης δ' ὑπὸ φιλοχρηματίας, τήν τε σκυθόπολιν καὶ πάλλα ϖερ τοιαῦτα χωρία, ϖροὔδωκε φανερῶς τοῖς ἰουδαίοις, τῶν ϗ̀ σαμαρέως πολιορκίαν, ἀμελοῦντος σὺν ἡδυπάτῃ. ὑρκανὸς μὲν οὖν τῶν πάλιν ἑλὼν, ὑπαυτοῦ πολιορκήσας, σὺν ἡμέᾳ μόνῳ τοῦτῳ, ἅπαντα εὐτ῀ ἠφάνισεν, ὑπέκλυσεν τοῖς χειμάρροις ποιήσας. ἀμασήσας γὰρ αὐτ῀ ὡς ϖεὶς χαράδρας μεταπεσεῖν, τὰ σημεῖα ὃ ῥᾳδίως ϖοτὲ αὐτὴν ἀφείλατ'. ϖεπυσμένον δὲ ϖερὶ ὃ ἱερέως ὑρκανὸν λέγω), πίνα τρόπον αὐτῷ τὸ θεῖον εἰς λόγους ἦλθε. φασὶ γὰρ ὅτι κατ' ἐκείνην τ῀ ἡμέραν, καθ' ἣν οἱ παῖδες αὐτοῦ τῷ κυζικηνῷ συνέβαλον, αὐτὸς ἐν τῷ ναῷ θυμιῶν, μόνος ὢν ὁ ἀρχιερεὺς ἀκούσαι φωνῆς ὡς οἱ παῖδες αὐτοῦ νενικήκασιν δεξιῶς τ̀ ἀντίοχον. καὶ ὅτ' ϖροελθὼν ἐκ ὑ ναῷ, ϖαντὶ τῷ τάληθὲς φανερὸν ἐποίησε, καὶ συνέβη ὕτως ἔχειν. καὶ τὰ μὲν ϖερὶ ὑρκανὸν, ἐν τούτοις ἦν. ϗ̀ ὃ ὅτον ἔτυχε τ̀ καιρὸν μὴ μόνον τοὺς ἐν ἱεροσολύμοις καὶ τῇ χώρᾳ ἰουδαίους εὐπραγεῖν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας καὶ ἐν αἰγύπτῳ καὶ κύπρῳ. κλεοπάτρα γὰρ ἡ βασίλισσα, ϖρὸς τ̀ ἰδίου στασιάζουσα, πτολεμαῖον τ̀ λάθυρον ὑπιλεγόμενον, κατέστησεν ἡγεμόνας, χελκίαν καὶ ἀνανίαν υἱοὺς ὄντας ὀνίου ὃ οἰκοδομήσαντος τ̀ ναὸν ἐν τῷ

ὁ τὴν ἡλιουπολίτην νόμῳ πρὸς τὸν ἐν ἱεροσολύμοις, ὡς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. ὥσθ' ὅσα ἦν τότε ἡ κλεοπάτρα τὴν γραῦν, οὐδὲν διέφερε τῆς τότε γούμενος ἔπραττεν, ὡς μαρτυρεῖ καὶ γράφων ἡμῖν ὁ καππαδόξ, λέγων οὕτως. οἱ γὰρ πλείους οἵτε συνελθόντες ἡμῖν καὶ οἱ ὕστερον ἀπεσταλμένοι ὥσθ' τῆς κλεοπάτρας εἰς κύπρον, μεταβαλλόντα ὥσθ' αὐτὴν πρὸς τὸν πτολεμαῖον. μόνοι ἦ οἱ ἐκ τῆς ὀνίου λεγόμενοι συνέμενον ἰουδαῖοι, ἅτε τὸν τῶν πολιτῶν αὐτῶν εὐδοκιμοῦντες μάλιστα ὥσθ' τῇ βασιλίσσῃ χελκίου τε καὶ ἀνανίου. ταῦτα μὲν οὖν ὁ γράφων φησί. ὑρκανὸς ἦ φθόνον ἐκίνησε ἡ εὐπραγία ὥσθ' τῶν ἰουδαίων. μάλιστα ἦ οἱ φαρισαῖοι κακῶς πρὸς αὐτὸν εἶχον, αἵρεσις οὖσα μία τῶν ἰουδαίων, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. παντὶ γὰρ ἔχουσι τὸν ἰσχυρὸν ὥσθ' τοῦ πλήθους, ὡς κἂν βασιλέως τι λέγοντες καὶ κατὰ τῶν ἱερέων, εὐθὺς πιστεύεσθαι. μαθητὴς δὲ αὐτῶν λέγεται καὶ ὑρκανὸς, καὶ σφόδρα τοῖς αὐτῶν ἠγαπᾶτο. καὶ δή ποτε καλέσας αὐτοὺς πρὸς ἑαυτὸν, καὶ φιλοφρόνως ὑποδεξάμενος, ἐπεὶ σφόδρα ἡδομένους εὗρεν λέγειν ἤρξατο πρὸς αὐτούς, ὡς ἴσως μὲν αὐτὸν βουλόμενον εἶναι δίκαιον, καὶ πάντα ποιοῦντα, ἐξ ὧν δέοιτ' ἂν τοῦ θεοῦ, καὶ αὐτοὺς φαρισαίους φιλοσόφους. ἠξίου γε μέντοι εἰ βλέπουσιν αὐτὸν ἁμαρτάνοντα, καὶ τῆς ὁδοῦ τῆς δικαίας ἐκτρεπόμενον, εἰς αὐτὴν ἐπανορθοῦν. τοὺς ἦ μαρτυρησάντων αὐτῷ πάντα δρεστέως, ὁ μὲν, ἤδη τοῖς ἐπαινοῦσιν. ὅς δέ τις τὸν καταπεμφθέντα ἐλεάζαρον ὀνόμασε, κακοήθης ὢν φύσει καὶ χαίρων, ἐπεὶ φησὶν ἠξίωσας γνῶναι τοῦ ἀληθοῦς, εἰ θέλεις εἶναι δίκαιος, τοῦ δὲ χειροτονεῖσθαι δοτέον, καὶ μόνον ἀρκεῖτ' ἂν τὸ ἄρχειν ὑπὸ λαοῦ. τοῦ δ' αἰτίαν αὐτῷ πυθομένῳ, διὰ τοῦτο τῶν δὲ χειροτονεῖσθαι δοτέον, ὅτι φησὶ ἀκούσαντα ὥσθ' τῶν πρεσβυτέρων οὐχ μάλιστ' ἂν σε γνώναι τοῦ μητέρα βασιλεύοντος ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς. ψευδὴς ἦ ὁ λόγος οὗτος. καὶ πρὸς αὐτὸν ὑρκανὸς παροξυνθείς, καὶ πάντες δὲ οἱ φαρισαῖοι, σφόδρ' ἠγανάκτησαν. τὸ δ' ἐκ τῆς συνόδου τῶν αἱρέσεων οὗτος τοῦ σαντίου τῆς φαρισαίων προσαίρεσιν ἔχοντος, ὃς ἦν τῶν μάλιστα φίλος ὢν ὑρκανῷ, τῇ κοινῇ πάντων φαρισαίων γνώμῃ, παιόντος τὰς βλασφημίας τὸν ἐλεάζαρον ἔλεγε, καὶ δῆτ' ἐστὶν ἔκδηλον αὐτὸ τοῦτο φανερὸν αὐτῷ πεποιῆσθαι παρ' ἐκείνων, τίνων ἄξιος ἔστιν ὅτι τοῖς εἰρημένοις κολάσεως, δὲ δὲ ὑρκανὸς τοὺς φαρισαίους προσῆκε τιμωρίας, πειθόμενος γὰρ ἂν μὴ τῆς ἐκείνων γνώμης γενέσθαι τὰς βλασφημίας, τιμησαμένων αὐτὸν τοῦ μέτρου τῆς δίκης, πληγῶν ἐφάσαν ἂν δεσμῶν. ἐφ' ᾧ εἰδέναι λοιδορίας ἐνεκα θανάτῳ ζημιοῦν, ἄλλως τε καὶ φύσει πρὸς τὰς κολάσεις ὀξέως ἔχουσιν οἱ φαρισαῖοι. ὥστε δὴ λίαν ἐχαλέπηνε, καὶ πρὸς τὸ δοκοῦν ἐκείνοις ποιοῦσαν τὰς βλασφημίας τὰ ἀνθρώπων ἐκίνησε. μάλιστα ἦ αὐτὸν παρώξυνεν ἰωνάθης, ὃς διέβαλεν ὅτως, ὡς τι τῇ συνόδῳ τῶν φαρισαίων ταῖς ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καταστάσεσιν ἐναντίον πεποιηκὼς εἴη, καὶ τὰς ὑπ' αὐτοῦ καταστάσεις ἐνεμίμησε τῇ δήμῳ καταλύσας, καὶ τὰς φυλακτηρίους αὐτὰ κολάσεις. μισῶν οὖν ἐπὶ τοῦτῳ αὐτὸν τι καὶ τοῖς υἱοῖς ὥσθ' τοῦ πλήθους διέφυσε. δεῖ μὲν τι τούτων αὐθις ἐρῶ. νυνὶ ἦ δηλῶσαι βούλομαι ὅτι νόμιμα πολλὰ πατέρες παρέδοσαν τῷ δήμῳ οἱ φαρισαῖοι ἐκ πατέρων διαδοχῆς, ἃ πρὸς τὰ ἀναγεγραμμένα ἐν τοῖς μωυσέως νόμοις, καὶ διὰ τοῦτο

in Heliopolitana præfectura ædificaverat Hierosolymitano simile, ut alias diximus. ex horum sententia regina gerebat omnia, sicut & Strabo Cappadox testatur his verbis: Pleriqve enim, qvi prius nobiscum venerunt in Cyprum, qvive post a Cleopatra illo missi sunt, confestim deficiebant ad Ptolemæum. soli vero ex Oniæ factione Judæi constanter manserunt in officio, eo qvod cives eorum Chelcias & Ananias apud reginam essent in precio. Hæc Strabo. Hyrcano autem apud Judæos felicitas invidiam peperit. sed præcipue Pharisæorum secta male ei volebat, de qva supra mentionem fecimus. tanta autem eorum autoritas est apud populum, ut, etiamsi regi obloqvantur aut pontifici, fidem tamen eis vulgus habeat. Horum discipulus & Hyrcanus fuerat, in primis charus huic hominum generi. qvos cum aliqvando vocasset ad convivium, & accepisset comiter, postqvam animadvertit eos exhilaratos, sic illos affatus est: Scire eos suam voluntatem, qvod nihil magis cuperet, qvam justus esse & omnia juxta Dei placita facere, qvemadmodum & ipsi doceant. attamen si qvid in ipso desiderarent, & aliqva in re a justitiæ præscriptis aberrantem deprehenderent, officii illorum esse, ut admonitione corrigant, cum vero omnes ejus virtutem comprobarent, vehementer gavisus est eorum testimonio. tandem unus e convivis Eleazarus, vir malus & seditiosus: Qvandoqvidem inqvit, ais te cupere audire veritatem, si vis esse justus, abdica te pontificatu, & contentus esto principatu populi. Illo vero causam rogante, cur ita hoc postularet: Qvia, inqvit, audivimus a natu grandioribus, matrem tuam captivam fuisse, regnante Antiocho Epiphane. Falsus autem erat is rumor, & ideo graviter his verbis Hyrcanus offensus est, nec minus Pharisæi cæteri. Tum Jonathas qvidam e Sadducæorum secta, qvæ est Pharisæis contraria, præcipuus Hyrcani amicus, dicebat de communi Pharisæorum sententia convitiatum Eleazarum: qvod si dubium videatur, manifestum fore, interrogatis illis, qva pœna hominem dignum censeant. Qvod postqvam Hyrcanus rogavit, dicens ex pronuntiata ab illis sententia se cogniturum, an ex eorum consensu factum sit sibi convitium, & illi satis putarunt, si vinculis castigaretur & verberibus, qvod iniqvum videretur capite hominem plecti ob maledicentiam, & alioqvi hoc genus clemens sit in animadversionibus, vehementer exacerbatus est, qvasi jam compertum haberet eos esse autores opprobratæ sibi generis infamiæ. Nec destitit Jonathas furenti calcar addere, in tantum, ut, desertis Pharisæis, ad Sadducæos deficeret, & abrogatis illorum constitutionibus, earum observatores pœnis afficeret: atqve hinc factum est, ut ipse & ejus filii parum gratiosi apud vulgum fuerint: qvemadmodum alias opportunius dicetur. Nunc enim indicandum est, qvod multas constitutionum a majoribus per manus acceptas Pharisæi tradiderint populo, qvæ non sunt scriptæ inter leges Mosaicas: & ideo

Sadducæi his autoritatem abrogant, dicentes A oportere eas tantum servari, qvæ scripto continentur. atqve hinc magna inter utrosqve exorta est controversia, dum ditiores stant a Sadducæorum partibus, Pharisæi cæteræ multitudinis utuntur favoribus. Sed de his duabus sectis & Essennorum tertia satis docuimus in secundo de Judaico bello volumine. Hyrcanus autem, seditione sedata, & post hanc exacta vita feliciter, elapsisqve uno & triginta annis ejus B imperii, moritur, relictis quinque filiis superstitibus, tribus maximis a Deo habitus dignus honoribus, principatu gentis Judæorum, & pontificatu, & prophetia. fruebatur enim divinis colloqviis. unde tantam nactus est futurorum præscientiam, ut prædixerit duos majores natu e suis liberis, non diu fore paterni principatus compotes: qvorum exitium operæ precium C est cognoscere, quo magis patris eluceat divinatio.

τοῦτο τὸ σαδδουκαίων γένος ὀνομάζεται, λέγει σκῆνα δεῖν ἡγεῖσθαι νόμιμα τὰ γεγραμμένα, τὰ δ' ἐκ παραδόσεως τῶν πατέρων μὴ τηρεῖν. ἐκ δὲ τούτων ζητήσεις αὐτοῖς καὶ διαφοραὶ συνέβαινε μεγάλαι, τῶν μὲν σαδδουκαίων, τοὺς εὐπόρους μόνον πειθόντων, τοῦ δὲ δημοτικοῦ ὄχλου ἐπόμενον αὐτοῖς ἐχόντων, τῶν δὲ φαρισαίων τὸ πλῆθος σύμμαχον ἐχόντων. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων τῶν δύο αἱρέσεων ἐν τῇ δευτέρᾳ μοι τῶν ἰουδαϊκῶν, ἀκριβῶς δεδηλώκαμεν. ὑρκανὸς δὲ παύσας τὴν στάσιν, καὶ μετ' αὐτὴν βιώσας εὐδαιμόνως καὶ τὴν ἀρχὴν διοικήσας μεθ' ἑπτὰ μὲν καὶ τριάκοντα ἔτεσιν ἐνιαυτοὺς τελευτᾷ, καταλιπὼν υἱοὺς πέντε τοὺς μεγίστους ἀξιώματος ὑπὸ θεοῦ πεφθῆναι, ἀρχῆς ἐθνους καὶ τῆς ἀρχιερατικῆς τιμῆς, καὶ προφητείας. συνῆν γὰρ αὐτῷ τὸ θεῖον καὶ τῶν μελλόντων παρῆγεν αὐτῷ πρόγνωσιν, καὶ προλέγειν αὐτούς, ὡς τε καὶ δύο τῶν πρεσβυτέρων αὐτοῦ παίδων, εἰ μὴ μάθοιεν τὰ πράγματα κύριοι προσέσεσθαι. ἐν τίνι καιροφυλακεῖν εἰς τὸ μανθάνειν ὅσον τὸ θεῖον πατρὸς ἐνέβλεπον εὐτυχίας, ἄξιον ἀφηγήσασθαι.

CAP. XIX.

Aristobulus primus diadema sibi imposuit.

XVIII. DEfuncto enim eorum patre, Aristobulus natu maximus volens principatum in regni formam vertere, diadema sibi primus imposuit, post qvadringentos unum & octoginta, D annos, & menses tres, ex qvo de captivitate Babylonica liberatus populus, ad pristinas sedes postliminio reversus est. cumqve fratrem suum secundum Antigonum amaret, in societatem dominationis eum assumpsit, cæteros vero in vinculis habuit. matrem etiam conjecit in carcerem principatus æmulam, (namillam Hyrcanusdominam rerum reliqverat) atqve eo cru- E delitatisprocessit, ut fame necaret in vinculis. post matrem vero interfecit fratrem quoqve, qvem præ aliis diligere videbatur, & in regni societatem admiserat, alienatus ab eo per calumnias, qvas primo qvidem rejecit, partim, qvod eum diligeret, partim qvod per invidiam confictas putaret. Sed cum aliqvando Antigonus magnifice reverteretur e bello, qvo tempo- F re populus solenne scenopegiæ festum celebrabat, accidit, ut Aristobulus ægrotans decumberet, frater vero interfuturus sacris, splendidissime ornatus in templum ascenderet cum armatorum comitatu, potissimum pro salute regis vota facturus. Tum hi, qvibus studium erat excitare inter fratres discordiam, nacti occasionem e rebus prospere gestis Antigoni, & pompa, qvam adornaverat, venerunt ad regem & o- G mnia exaggeraverunt, dicentes hæc jam esse supra privati hominis conditionem, & affectati regni manifesta indicia: ajebantqve venturum brevi cum valida armatorum manu ad occidendum regem, qvod stultum existimet, cum regno solum potiri liceat, communicato honore contentum esse. Aristobulus autem qvamvis non omnino his crederet, tamen prospiciens, qvomodo posset & suspicionem vitare, & securitati suæ consulere, collocavit satellites in loco qvodam obscuro & subterraneo (decumbebat autem in turri, qvæ post mutato nomine Antonia dicta,

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς ἀριστόβουλος διάδημα πρῶτος ἐπέθηκε τῇ κεφαλῇ.

ΤΕλευτήσαντος δὲ αὐτοῖς τοῦ πατρὸς, ὁ πρεσβύτατος ἀριστόβουλος, τὴν ἀρχὴν εἰς βασιλείαν μεταθῆναι δόξας, ἔκρινε πρῶτος ἀνδρῶν διάδημα περιθέσθαι τῇ κεφαλῇ· καὶ τὸν μὲν ἀδελφὸν αὐτῷ ἀντίγονον, ὃν ἐφίλει μάλιστα τῶν ὁμοπατρίων, τῆς δ' ἄλλης ἐποιήσατο δορυφορίας· τὴν δὲ μητέρα καὶ τοὺς ἄλλους ἐν δεσμοῖς εἶχεν. ἦρξε δὲ καὶ τῶν πρὸς ἕω τόπων ἔτη τρία καὶ μῆνας ἑνδεκα. κτείνει δὲ τὴν μητέρα ὑρκανὸς, τὸν ὅλον πόθον καταλελοιπώς. καὶ μέχρι πολλοῦ τῆς ὠμότητος ἀπέσχετο, ὡς αὐτὸν καὶ λίμωι διαφθεῖραι δεδεμένον. ἐπεὶ δὲ ἡσθένησε τῇ μητρὶ καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀντίγονον, ὃν στέργειν ἐδόκει, μάλιστα δὴ καὶ κοινωνὸν εἶχε τῆς βασιλείας, ἐκ διαβολῶν ἀπαλλοτριοῦται τῆς πρὸς αὐτόν. αἷς τὸ μὲν πρῶτον, οὐκ ἐπίστευε, τὰ μὲν ὡς φίλῳ αὐτὸν ἀνεχόμενος τοῖς λεγομένοις, τὰ δὲ καὶ φθονούμενον ἡγεμόνος διαδήλους. ἔπειτα δὲ ἀντίγονον ποτὲ λαμπρῶς ἐσθῆτας ἐπενεγκόντος, καὶ τὴν ἑορτὴν καθ' ἣν σκηνοπηγοῦσι τῷ θεῷ, κατ' ἐνιαυτὸν τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἔτυχε τὸν μὲν διαδήλον εἰς νόσον καταπεσεῖν, τὸν δὲ ἀντίγονον ὑπερλόμπτα τὴν ἑορτὴν αὐλαίαν λαμπρῶς σφόδρα κεκοσμημένον, μετὰ τῶν αὐτοῦ ὁπλιτῶν εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ τὰ πάλαι πρὸς τὸν ἀδελφὸν σωτηρίας εὐχὰς τὰς δὲ πονηρὰς καὶ διαβολὰς τὴν ὁμόνοιαν αὐτῶν ἐκταράσσουσας, ἀφορμὴν λαβούσης τῆς περὶ τὸν πομπεῖον ἀντιγόνου φιλοτιμίας, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ κατεσκευασμένοις, ἐλθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα, ὡς κακηθοῦς ὑπὲρ τὸ μεῖζον ἐξαίρειν τὰ πρὸς τὴν πομπὴν ἴδια ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ ὡς ἐπὶ ἰδιώτου ἕκαστον τῶν γινομένων, ἀλλὰ φρονήματος ἐνδείξεις ἔχειν βασιλικοῦ τὰ πραττόμενα, ὡς κτήσοιτο αὐτὸν μέλλοι μὴ σίφως ἐλπιδηφόρως καρτερούντα, λογιζομένου εὐηθῶς αὐτὸν βασιλεύειν σὺν τιμῆς μεταλαμβάνοντα δοκεῖν μεγάλων τυγχάνειν. ἀριστόβουλος δὲ τούτοις ἄκων πιστεύσας, καὶ δι' ἀνυποψίαν εἶναι πάντα φίλῳ πεπονθότι, καὶ τὰ ἀσφαλείας ἅμα φροντίζων, διέσπειρε τοὺς σωματοφύλακας ἐν τινι τῶν ὑπογείων ἀφώπλισε. κατακλεισθεὶς δὲ τῇ εἱρκτῇ, μετενεμνήσθη μὲν ἀνίων, ἐπὶ πρὸς-

μὴ προσπαῖζειν ἀνόπλῳ μὴδ' ἄπλεκτι μηδένα. κτείνειν A mandavitqve, ut, si qvidem sine armis frator
δ' τὸν ἀντίγονον ἂν ὁπλισμένον πρὸς αὐτὸν ἰόντος. πέμ- veniret, nemo eum attingeret: qvod si armatus
ψαι μὲν οὖν καὶ πρὸς τὸν ἀντίγονον αὐτὸς ἄνοπλον αὐτὸν ἀξι- adventaret, ut trucidaretur, præmisit tamen ad
ῶν ἥκειν. ἡ δὲ βασίλισσα καὶ συνεπιβουλεύουσαι αὐτῇ eum, qvi rogaret, ut inermis veniat. At regina
κατ' ἀντίγονον, πείθουσι τὸν πεμφθέντα τὰ ἐναντία & reliqvi insidiatores, persvaserunt nuncio, ut
λέγειν, ὡς ἀδελφὸς ἀκούσας ὅτι κατασκευάσαιτο ὅπλα contraria diceret, audisse fratrem, qvod arma-
καὶ πολὺν πόλεμον, ὥρμησέναι πρὸς αὐτὸν ὡς καλ- turam eximiam sibi comparasset, cupereqve ita
λίστῃ ὁπλισμένον, ὅπως ἤδη τῷ κατασκεύῳ. ὁ δὲ armatum contemplari. Antigonus vero nihil
ἀντίγονος μηδὲν ὑποπτεύσας κακούργον, ἀλλὰ B mali suspicans, & fretus fratris benevolentia, ita
θαρρῶν τῇ τοῦ ἀδελφοῦ εὐνοίᾳ, ὡς εἶχεν ἐνδε- ut erat cum tota armatura, venit ad Aristobu-
δυμένος τὴν παντοδαπὴν κατασκευὴν προσῆγε πρὸς τὸν δρυμὸν lum, contemplandum se præbiturus. cumqve
ἐφ' ὃν ἐπιδείξων αὐτῷ τὰ ὅπλα. γνόμενον δ' αὐτὸν perveniisset ad turrim Stratonis, qva valde ob-
ἐν τῷ στρατῶνος καλουμένῳ πύργῳ ὑπεδέξαντο ἀφύλακτον scurus erat transitus, a satellitibus interfectus
εἶναι σφόδρα τὴν πάροδον, ἀποκτείνουσιν οἱ est. Hujus autem casus facile ostendit, qvan-
σωματοφύλακες. διέδραμε μὲν ὁ τότε θάνατος tum possint livor & calumnia, & qvam sint effi-
οὐ μηδὲν φθόνου μήτε ἀληθείας ἰσχυρότερον, μηδ' ὅτι caces ad subvertendam etiam naturalem bene-
μᾶλλον εὐνοίαν καὶ φυσικὴν δικαιότητα δύσηνιν ἢ πειθοῖ volentiam. Sed illud maxime admiratu dignum
τὰ πολλά. μάλιστα δ' ἄντις θαυμάσαι καὶ ἰδεῖν τινὰ, C est, qvod Judas qvidam, cujus prædictiones
ἰσχύσει μὲν τὸ ψεῦδος, οὐδέ ποτε ἦν ἐν οἷς πεφώνηκε ἀληθεύσαντος ἀψευδῆ. nunqvam fefellerunt, vaticinatus est. Is cum
videret Antigonum accedentem ad templum,
apud discipulos, qui eum ob hanc scientiam af-
fectabantur, exclamavit: pœnitere se jam vitæ,
quandoqvidem ejus vanitatem coarguat inco-
lumis Antigonus, qvem ea die apud Stratonis
turrim moriturum prædixerat; qvoniam locus
ille abesset sexcentis stadiis & diei pars major
exacta esset: atqve ita periculum esse, ne men-
tiatur suum oraculum. Ad hunc modum solici-
to nunciatur, Antigonum cæsum ad cellam sub-
terraneam turris, quæ & ipsa Stratonis vocaba-
tur, sicut & illa maritima, qvæ post Cæsarea no-
minata est, quæ ambiguitas vatem perturbave-
rat. Aristobulum autem continuo cœpit fra-
ternæ necis pœnitentia: qvæ res morbum ejus
aggravavit, dum factum suum continenter de-
testaretur, ita ut postremo, crescentibus dolori-
bus, sanguinem vomeret, eum quidam e mini-
stris efferens, divina, opinor, ita volente provi-
dentia, prolapsus in eo ipso loco effudit, qvi An-
tigoni cædis cruenta habebat vestigia. qvo facto,
ingens eorum, qui viderant, clamor exoritur,
quasi data opera puer illic effudisset sanguinem,
ita ut clamoris causam sciscitaretur Aristobulus,
omnibus autem dicere tergiversantibus, tanto
magis contendebat cognoscere, qvod natura ita
comparatum sit, ut suspecta nobis sint, qvæ dissi-
mulantur silentio, tandem ubi minis ac terroribus expressit, ut faterentur veritatem, conscien-
tia graviter ictus animum, plurimas effudit la-
crymas, & gemitum ex imo pectore ducens: Er-
go non latet Deum, inqvit, meum impium ac
sceleratum facinus, quando tam cito reposcor
ad pœnas cognati sanguinis, ô corpus impu-
dens, qvousqve retinebis animam, qvam ma-
terni simul ac fraterni manes flagitant? cur non
semel eam reddis, ne sic per partes opus sit li-
bare meum sanguinem, atq; ita parentare op-
pressis per nefas & parricidium, vix ea fatus e-
rat, cum exhalavit animam, uno tantum anno in
regno exacto, cognominatus Philellen, id est
Græcorum amator, post auctam multis beneficiis patriam, illato bello Ituræ, magnaqve ejus
parte attributa ad Judææ limites: cujus habitatores comminatione exilii coegit circumcisionem

Κεφάλαιον ιδ'.

ἐν δὲ τοῖς ἀμφὶ βασιλέα τὸν ἄγριλλον τὰ δεύτερα
πεφώνηται. ὅπως γὰρ
τὴν αὐτοῦ γνώμην αὐτοῖς ἐπιδείξηται,
ἐρωτᾷ τοὺς παρόντας, εἰ δοκοῦσιν αὐτῷ
ὀρθῶς βεβουλεῦσθαι περὶ τοῦ ἀδελφοῦ, ἐκεῖνος γὰρ ἔτυχε,
τὴν μὲν ἀρχὴν ἐπιεικῶς ἄρξας, καὶ τὰ
πρὸς Φ[illegible] δόξαν βαδιζόντων εὐσεβῶς
ἔχων, εἰς τὸν οἰκεῖον ἐπανελθὼν τρόπον,
μετ' αὐτὸν ἀντίγονον, ὃν ἀφ'
ἑαυτοῦ μὲν ἔχειν ἐν δεσμῷ. καὶ
ἐπεὶ δ' ἐχθὲς αὐτοῦ διενεχθέντος
λόγων χαλεπῶν καὶ βαρυλόγων
τοῦ πεφόνηκεν, ὡς αὐτίκα μὲν ἐπι-
μεμένηκεν, ἀφεστήκοι δὲ τῆς μετανοίας,
ὃν στέργειν ἐδόκει, μᾶλλον δὲ τὸν
πλείας, ἐπὶ ἀβρόλων ἀπολλύντος
τὸ μὲν πρῶτον, ἐπὶ ὀλίγα, καὶ
τὸν δ' ἐπιόντων ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν ἐπὶ
λεγόμενος ἀδελφοκτονίας δ' ὑπὸ εἰσῆλθε
μετανοία, καὶ νόσος ἐπ' αὐτῇ, τῆς ἀβρονοίας ἐπὶ δ' E
μᾶλλον κακαχωμένης, ὡς ἀβρονοήτων αὐτῷ ἐπὶ
ἀκράτῳ τῆς ὀδύνης τὸ σῶμα ἀναφέρειν. ὁ δὲ διά-
κενος μὲν ἐκ τῆς ἀδελφοκτονίας δ' ὑπὸ εἰσῆλθε
μετανοία, καὶ νόσος ἐπ' αὐτῇ, τῆς ἀβρονοίας ἐπὶ δ'

oæterosqve Judaïcos ritus admittere. Alioqvi A natura æqvus erat & modestus, ut attestatur Strabo, ex autoritate Timagenis sic dicens: Hic vir æqvus fuit & Judæis multis in rebus commodus. nam & ditionem eorum auxit, & partem Ituræorum eis attribuit, devictam circumcisionis fœdere.

καὶ τὰς ἰουδαίων νόμους ζηλῶ. φύσει δ' ὄντα εὐσεβῆ καὶ ὁσίον ἄνδρα κρίνειν, καὶ σαφῆ τοῦτο ποιῆσαι τὸν Στράβωνα ὁμοίως λέγοντα ἔτι, ὅτι ἐκ τῆς τε ἐγγὺς ἔτι ὁ ἀνὴρ, καὶ πολλὰ τοῖς ἰουδαίοις χρήσιμος. χώραν τε γὰρ αὐτοῖς προσεκτήσατο, καὶ τὴν μέρος τῶν ἰτυραίων ἔθνους ἀπενείματο, δεσμῷ σωφρονίσας τὰ ἀιδοίων περιτομῆ.

CAP. XX.

Alexandri Judæorum regis res gestæ.

XIX. POst Aristobuli obitum Salome ejus uxor, qvam Græci Alexandram nominant, solutis ejus fratribus, qvos ipse, ut diximus, vinxerat, Jannæum, qui & Alexander est, regem constituit, ætate cæteros præcedentem atqve modestia: cui accidit, ut mox natus, exosus patri factus sit, nec unqvam, dum ille viveret, in ejus conspectum admissus. ejus odii causam ferunt hanc: Cum aliqvando in somnis ei Deus apparuisset, rogavit de successore, solicitus de Aristobulo & Antigono, quos præ cæteris diligebat fratribus. Sed cum Deus hujus effigiem designasset, contristatus, quod is in omnes fortunas esset successurus, in Galilæa educari eum voluit. Sed oraculi fidem eventus approbavit. Potitus enim hic regno post defunctum Aristobulum, alterum fratrum insidiantem sibi interfecit, alterum contentum privata & otiosa vita in honore habuit. Constitutis deinde rebus imperii, prout sibi visum est conducere, ad Ptolemaidem duxit exercitum: & cum prospere pugnasset, victos intra mœnia compulit, eosqve obsessos oppugnare adortus est. Solæ enim e maritimis Ptolemais & Gaza expugnandæ supererant, & præter has Zoïlus, qui tyrannidem apud Stratonis turrim & Dora occupaverat. Sed cum Antiochus Philometor & frater ejus Antiochus Cyzicenus mutuis cladibus suas vires attererent, nihil præsidii ab eis expectandum erat Ptolemaidensibus: verum Zoilus tyrannus cum iis, qvos alebat, militibus eorum quoqve dominationi propter discordiam regum inhians, nonnihil opis attulit. Nam reges negligere videbantur illorum periculum, athelis similes, quos cum defessi sint certamine, pudet tamen adversario manus dare, sed per intervalla se ad instaurandum certamen refovent. Supererat una spes ab Ægypti regibus & Ptolemæo Lathuro, qui a matre Cleopatra a regno ejectus Cyprum obtinebat. ad hunc igitur missis legatis, orabant, ut auxilio veniens ex Alexandri manibus periclitantes eriperet. qvi cum ei spem fecissent, quod delatus in Syriam habiturus esset Gazæos & Ptolemaidenses in suis partibus, simulqve Zoilum & Sidonios multosqve alios adjutaturos, elatus promissis navigationem parabat. Interim Demænetus, qvi plurimum apud suos cives autoritate pollebat, persvasit Ptolemaidensibus, ut mutarent sententiam, conducibilius dicens incertam cum Judæis belli aleam subire, qvam in

B

C

D

E

F

G

Κεφάλαιον κ'.

Αλεξάνδρου τοῦ ἰουδαίων βασιλέως στρατεία.

ΤΕλευτήσαντος τοῦ ἀριστοβούλου, συλλύει ἡ γυνὴ αὐτοῦ, λεγομένη τῶν ἑλλήνων Ἀλεξάνδρα λύσασα τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, δεδεμένους γὰρ αὐτοὺς εἶχεν ἀριστόβουλος, ὡς προεῖπαμεν, Ἰανναῖον τὸν Ἀλέξανδρον βασιλέα καθίστησι, τὸν καθ' ἡλικίαν πρεσβύτερον ὄντα καὶ μετριότητα, ᾧ καὶ συνέβη μίσει γενέσθαι διὰ μῆνας τρεῖς τοῦτον τοῦ πατρὸς, καὶ μέχρι τῆς τελευτῆς αὐτοῦ μηδέποτε εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι. τὸ δὲ αἴτιον τοῦ μίσους πυνθάνεσθαι λέγουσι. θεραπόντων μάλιστα τὸν παίδων ὑρκανὸν τὸν πρεσβύτερον, ἀντίγονον καὶ ἀριστόβουλον, φανέντα κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτῷ τὸν θεὸν ἐπερωτᾶν, τίς αὐτοῦ τῶν παίδων μέλλει ἔσεσθαι διάδοχος, ὁ δὲ θεὸς τοὺς τούτου χαρακτῆρας δείξαντος, λυπηθεὶς, ὅτι τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ πάντων ἔτους ἔσεσθαι κληρονόμος, ᾠήθη δεῖν ἐν τῇ γαλιλαίᾳ τρέφεσθαι. ἐμοὶ μὲν τοὺς θεοὺς οὐ διαλύσαντα τὸν ὑρκανόν. τῶν δὲ βασιλείαν μὴ τῶν ἀρίστου τελευτῆσαι, ὅτος ἀπὸ γαλιλαίων, τὸν μὲν τῶν ἀδελφῶν ἐπιχειροῦντα τῇ βασιλείᾳ διενεχθῆναι, τὸν δ' ἕτερον, ἀπεραγμόνως ζῶντα προσαιρούμενον, ἔχειν εὐτιμῆ. καὶ καταστασιάζοντος τῶν ἀρχῶν ὃν ὡς ἐπὶ συμφέρειν αὐτῷ τρόπον στρατεύσαι ἐπὶ πτολεμαΐδα, τῇ μάχῃ κρατήσας, ἐνέκλεισε τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν πόλιν, καὶ πολιορκήσας αὐτοὺς ἐπολιόρκει. τῶν γὰρ ἐν τῇ παραλίᾳ πτολεμαΐδι αὐτῷ καὶ γάζα μόναι χραθῆναι ἀπελείποντο, καὶ ζωΐλος ὁ κατασχὼν τὸν στρατῶνος πύργον τύραννος καὶ δῶρα. ἃ ὁ φιλομήτορος ἀνθίσχυε, καὶ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀνθίοχος, ὃς ἐπεκαλεῖτο κυζικηνὸς πτολεμαίων ἀλλήλους καὶ τὰ αὐτῶν δυνάμεις ἀπολλύντων, εἰ μὴ ἐδόκει τοῖς πτολεμαεῦσι βοήθεια παρ' αὐτῶν, ἀλλὰ πονηροῖς τῇ πολιορκίᾳ, ζωΐλος δὲ τὸ στρατῶνος πύργον κατασχὼν καὶ τὰ δῶρα, παρεῖχε σύνταγμα τρέφων στρατιωτικὸν, καὶ τυραννίδι ἐπιχειρῶν ἀλλὰ τοῖς τῶν βασιλέων πρὸς ἀλλήλους ἁμίλλαν, μικρὰ τοῖς πτολεμαεῦσι παρεβοήθει. ἐδόκει γάρ οἱ βασιλεῖς ὅτως οἰκείως ἔχειν πρὸς αὐτὸς, ὡς τ' ἐλπίσαι τινὰ παρ' αὐτῶν ὠφέλειαν. ἑκάτεροι γὰρ ταυτὸ τοῖς ἀθλητὰς ἔπασχον, οἱ τῇ δυνάμει μὲν ἀπηρεδάκοτες, αἰσχυνόμενοι δ' ὑφ' αὑτῶν διεπέλαυν, λέγια καὶ ἀναπαυσὶ διαφέροντες τὸν ἀγῶνα. λοιπὴ δ' αὐτοῖς ἐλπὶς ἦν ἡ παρὰ τῶν αἰγύπτου βασιλέων, καὶ τοῦ κυπρον ἔχοντος πτολεμαίου τοῦ λαθύρου, ὃς ὑπὸ τῆς μητρὸς κλεοπάτρας τῆς ἀρχῆς ἐκπεσὼν εἰς κύπρον παρεγένετο. πέμψαντες οὖν ὅτως οἱ πτολεμαεῖς, παρεκάλουν ἐλθόντα, συμμαχοῦ, ἐκ τῶν ἀλεξάνδρου χειρῶν αὐτοὺς ῥύσασθαι κινδυνεύοντας. ἐπελπίσαντων δ' αὐτὸν τὰ πεσόντα ὡς διαβὰς εἰς συρίαν ἕξει γαζαίους ἑτοίμους ὄντας μὲν τῶν πτολεμαέων καὶ ζωΐλον, ἔτι γε μὴν σιδωνίους καὶ πολλοὺς ἄλλους αὐτῶν συλλήψεσθαι λεγόντων, ἐπαρθεὶς ὅτως τὸν ἐκπλοῦν ἐποιεῖτο. ἐν τούτῳ δὲ τοὺς πτολεμαεῖς δημηγορεῖν πάντας ὧν αὐτοῖς τότε καὶ δημαγωγῶν μεταλλάττειν τὰς γνώμας ἐποίησεν, ἄμεινον εἶναι φήσας ἐπ' ἀδήλῳ τῷ ἥρωι μᾶλλον ἢ μετὰ δικαιοσύνης ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν ἐπὶ τοῖς ἀσεβήμασιν ὑπὸ τοῦ ἀλεξάνδρου γενομένοις. ἐπὶ τούτοις ἀναθαρρήσαντες οἱ πτολεμαεῖς, καὶ τὰς πύλας ἀνοίξαντες, ἐξῆλθον ἐπὶ τοὺς πολεμίους, καὶ τὴν μάχην ἐποιήσαντο. ἐπεὶ δὲ ἐγένετο ἡ συμβολὴ, καὶ ἐκράτουν οἱ πτολεμαεῖς, ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἐτράποντο τὸ τοῦ ἀλεξάνδρου, καὶ τοῦτο διαρπάσαντες, ἐπὶ τὸν ἀλέξανδρον ἐπέκειντο. ὁ δὲ ἀπὸ τῆς μάχης ἀναχωρήσας, καὶ τὸ στρατόπεδον ἀπολωλεκὼς, ἐπὶ τὸν ἰορδάνην ἐφυγεν. ἐνταῦθα δὲ ἐπιστρατεύσαντος αὐτῷ τοῦ ἀραβάρχου μαχεδαίου, ἐκ τῶν ἀραβίων ἐθνῶν ἀθρόους ἔχοντος, ἐπὶ τὸν ἰορδάνην ἐλθὼν, καὶ τὸ ῥεῦμα διαβὰς, ἐπὶ τὸν ἀλέξανδρον ἐπέκειτο. ὁ δὲ ἀλέξανδρος ἐπὶ τὸ ὄρος ἀναβὰς, ἐν τῷ ἀντιπέρας ἐστὶ τοῦ ἰορδάνου, ἐν τῷ πεδίῳ τὸν ἀραβάρχην ἐποιεῖτο. καὶ ἐπεὶ ἐγένετο ἡ συμβολὴ, ἐκράτησεν ὁ ἀλέξανδρος, καὶ τὸ στρατόπεδον τὸ τοῦ ἀραβάρχου διαρπάσας, ἐπὶ τὸν ἀραβάρχην ἐπέκειτ

φανερὰν ἐνδείξασθαι δυλείαν δεσποτῆ προσδόντας αὐτὸν, καὶ πρὸς τούτῳ μὴ τὸν παρόντα μόνον ἔχειν πόλεμον, ἀλλὰ καὶ πολὺ μείζονα τὸν ἀπ' Αἰγύπτου. τὴν γὰρ Κλεοπάτραν οὐ βουλήσεσθαι δυνάμιν αὐτῷ καταστασιάζομένην πολεμεῖν σκηπτόμενον, ἀλλ' ἥξειν ἐπ' αὐτὸν μετὰ μεγάλης στρατιᾶς, παρασκευὴν γὰρ αὐτὴν ὥστε καὶ τὸν κύπριον τὸν ἰὸν ἐκβαλεῖν. ἐὰν δὲ πολεμίῳ μὲν Ἀλεξανδρῷ τὰς ἐλπίδας ἀποφυγὼν πάλιν εἰς τὴν κύπρον, αὐτὸς δὲ κίνδυνον τὸν ἔσχατον. ὁ μὲν δὴ πτολεμαῖος καὶ τὸν πόρον μαθὼν τὴν τῶν πτολεμαέων μεταβολὴν, οὐδὲν ἧττον ἐπόλυσε, καὶ καταβὰς εἰς τὴν λεγομένην συκάμινον, ἐστρατοπεδεύσατο τὴν δύναμιν ἐξεβάσας, ἐν ᾗ ὁ πᾶς στρατὸς αὐτῷ πεζοί τε ἅμα καὶ ἱππεῖς ἦσαν ὡς μυρίους, ἐς μεταγωγῶν πλῆθος τὴν πτολεμαΐδα, καὶ στρατοπεδοσόφιστον, ἐπεὶ μήτε τοὺς παρ' αὐτοῦ πρέσβεις ἐδέχοντο, μήτε τῶν λόγων ἠκροῶντο, μεγάλως ἐφρόντιζεν. ἐλθόντων δὲ πρὸς αὐτὸν ζοίλου τε καὶ τῶν γαζαίων, καὶ δεομένων συμμαχεῖν αὐτοῖς περὶ ἀμφισβητήσεως αὐτῶν τῆς χώρας καὶ τῶν ἰουδαίων καὶ ἀλεξάνδρου, λύσιν μὲν τὴν πολιορκίαν δόντας τὸν πτολεμαῖον ὁ ἀλέξανδρος. ἀπαγαγὼν δὲ τὴν στρατιὰν εἰς τὴν οἰκείαν ἐκράτησε τὸ λοιπὸν, λάθρᾳ μὲν τὴν κλεοπάτραν ὑπὸ τοῦ πτολεμαίου μεταπεμπόμενον, φανερῶς δὲ φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν προσποιούμενον. καὶ τεράκοντα δὲ ἀργυρίου τάλαντα δώσειν ὑπέσχετο, χάριν ἀντὶ τούτων αὐτῶν ζοίλον σκηπτοῦχον τοῦ τύραννον, καὶ τὴν χώραν τοῖς ἰουδαίοις προσνεῖμαι. τότε μὲν δὴ ὁ πολεμαῖος ἡδέως τὴν πρὸς ἀλέξανδρον ποιησάμενος φιλίαν χαίρειν τὸν ζοίλον. ὕστερον δὲ ἀκούσας λάθρα ἀλλαπεμπόμενον αὐτὸν πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ κλεοπάτραν, καὶ τὰς μεγίστας πρὸς αὐτὸν ὁρκους, καὶ προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν πτολεμαΐδα, μὴ δεξαμένην αὐτόν. καταλιπὼν δ' ὅπου τῆς πολιορκίας στρατηγὸν καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως, αὐτὸς τοῦ λοιποῦ τὰ ἰουδαίων καθαιρήσεσθαι ὥρμησεν. ὁ δὲ ἀλέξανδρος τὰ πτολεμαΐδα μαθὼν σωθῆναι καὶ αὐτὸς πρὸς πέντε μυριάδας τῶν ἐγχωρίων. ὡς δ' ἔνιοι συγγραφεῖς εἰρήκασιν ὀκτώ. καὶ ἀναλαβὼν τὰ δυνάμεις ἅπαντα τοῦ πτολεμαίου. πτολεμαῖος δ' ἐξαίφνης ὑπιπεσὼν ἀσωχήτῃ τῆς γαλιλαίας πολὺ σύβασιν ἀγρὸν καὶ κρᾶμα αὐτῶν, καὶ πρὸς μυρίας σώματα καὶ πολλὴν ἐπέρχαν ἐλεβολησίαν.

A certissimam servitutem, accito domino se dedere, & insuper non præsens solum bellum fustinere, sed majus etiam ab Ægypto imminens. Cleopatram enim non permissuram, Ptolemæum vires sibi parare e vicinia, sed contra eos venturam cum valido exercitu. dare enim reginam operam, ut illum etiam e Cypro ejiciat. futurum autem, ut si Ptolemæum sua spes frustretur, ipse in Cyprum retrorsum fugiat, miseri vero cives in extremo deserantur periculo. Igitur Ptolemæus, cognita in itinere Ptolemaidensium mutatione, nihilominus cursum continuavit, & cum appulisset ad Sycaminum, eo loci copias exposuit, quæ constabant, connumeratis peditibus & equitibus, circiter triginta millibus. His adductis ad Ptolemaidem, & castris ibi positis, cum neque legatos ejus admittere, neque verba audire vellent, in magnam conjectus est solicitudinem. Postquam vero Zoilus ad eum & Gazæi venerunt, petentes auxilium contra Judæos & Alexandrum agros ipsorum vastantem, obsidio quidem urbis metu Ptolemæi soluta est. Cæterum reducto domum exercitu, Alexander cœpit astu agere, clam Cleopatram contra Ptolemæum vocans, aperte vero amicum ejus & socium se simulans. quin & quadringenta argenti talenta daturum se pollicitus est, si ille vicissim in gratiam ipsius Zoilum tyrannum tolleret, & agros ejus Judæis attribueret. Tum igitur Ptolemæus libenter Alexandri amicitiam admittens, Zoilum capit: deinde vero comperto, quod ille clam ad matrem ipsius Cleopatram nuncios mitteret, dissoluto cum eo fœdere, profectus est oppugnatum Ptolemaidem, quæ portas ei clauserat. Ubi, relictis ad continuandam oppugnationem ducibus cum parte exercitus, ipse cum reliquis copiis ad vastandam ac domandam Judæam se contulit. At Alexander, postquam intellexit ejus propositum, & ipse ex sua ditione collegit circiter quinquaginta millia, vel ut quidam scriptores malunt, octoginta millia, & cum his hosti ivit obviam. Ptolemæus vero ex improviso adortus sabbato Asochim Galilææ oppidū, vi cœpit, & circiter decem captivorum millia, præter aliam multam prædam abduxit.

Κεφάλαιον κα'.
Πτολεμαῖος ὁ λαθυρος πρὸς ἀλέξανδρον μάχη καὶ νίκη.

CAP. XXI.
Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria.

Πειράσας γὰρ συμφορίων μικρὸν ἄποθεν τοῦ πεπρωθημένης πολλῆς δοκοβολῶν ἧς πτολεμῆσων ἀλεξάνδρῳ. ἠπείγετο δ' αὖτως πρὸς τὸ ἰορδάνη ποταμῷ ἀλέξανδρος, ἵνα τόπον λεγόμενον ἀσωφῶν ὑπερβαίνει ὁ ἰορδάνης ποταμὸς, καὶ βάλλεται στρατόπεδον πλησίον τοῦ πολεμίου. εἶχε μὲν γὰρ τοὺς μαχομένους ἐπὶ τακτικιλίους ἐς ἑκατονταμάχους πεσσηρόδσεν ὁπλίταις χαλκοῖς κεκομένους τοῖς ἰυρεοῖς. ἦσαν δὲ καὶ τοῖς πτολεμαίῳ πεσμαχίοις ὁπλίται αἰ ἀσπίδες. τοῖς μὲν τοῦ μαλλοῦς ἐλάττων ἔχοντες οἱ δὲ πτολεμαίῳ ὁλοσέστερον σκεῦος εἰς τὸ κίνδυνον, ἅρπους δὲ αὐτοῖς ἦν ὀλίγον ἐπὶ πᾶν ὁ ἰσχνὸς φιλοστέφανος, ἀμφιβαίνειν κελεύσας τὸν ποταμὸν, οὗ μεταξὺ ἦσαν ἱστατοπεδεύκοτες. ἀλεξάνδρῳ δὲ κωλύειν αὐτῶν τὴν ἄβασιν οὐκ ἔδοξεν.

Deinde aggressus & Sephorim non longe inde distantem, multis desideratis, abiit conflicturus cum Alexandro: cui occurrit ad Jordanem fluvium, juxta Asophon, qui non multum dissitus est a flumine: & castra ex adverso hostium metatus est. habebat autem Alexander in prima acie pugnare solitos octies mille, quos hecatontamachos appellabat, gestantes æratos clypeos, sed & Ptolemæi prima acies æque æratis scutis utebatur: Et cætera quidem inferiores, sibi visi cunctantiores erant ad prælium: confirmabat autem eos non parū Philostephanus aciei struendæ artifex, jubens transire fluviū, supra quē castra habebant, nec Alexandro transitū eorū impedire placuit, rato, faciliorem sibi fore victoriam, si hostis a tergo haberet fluviū, & e pugna non posset refugere.

& primum qvidem æqvo Marte certabatur, multis utrinqve cadentibus: deinde cum jam Alexandri milites superiores fieri inciperent, Philostephanus cum parte suorum mature cedentibus opem attulit, cumqve inclinato Judæorum cornu, nullus ferret supperias, destituti ope proximorum fecerunt fugæ initium, cæterosqve exemplo suo traxerunt. contra Ptolemæi milites acriter instando Judæos fugientes cædebant, & tandem profligatos eousqve insecuti sunt interficiendo, donec lassatis manibus ferrum qvoqve hæbesceret. Ferunt triginta millia cecidisse in eo prælio. Timagenes autem qvinqvaginta millia in suis scriptis retulit: cæteros partim captos, partim fuga servatos incolumes. Ptolemæus vero cum post victoriam longe lateqve excurrisset, sero tandem in qvosdam Judæorum vicos se recepit, quos ubi vidit refertos pueris & mulieribus, mandavit militi, ut protinus cue jugulatos & in frusta concisos, in lebetes ferventes membratim conjicerent, ut qui effugerant e prælio, hostem crederent humanis vesci viscеribus, & eo major terror incuteretur reliqvis: & hujus crudelitatis tam Strabo quam Nicolaus meminit. Iidem etiam Ptolemaidem vi expugnaverunt, sicut alias indicavimus. Porro Cleopatra videns augeri filii potentiam, subjecta Gazæorum urbe, & Judæorum regione impune pervastata, non permittendum duxit, ut ille magis cresceret, maxime cum circa Ægypti portas obversaretur, & immineret ejus imperio. qvapropter continuo tam navales qvam terrestres excivit copias, qvarum supremum regimen pænes Chelciam & Ananiam Judæos esse voluit. bonam etiam divitiarum suarum partem cum nepotibus & testamento apud Coum insulam deposuit. Jussoqve Alexandro filio cum magna classe Phœnicen appellere, & deficientibus ad se ejus regionis incolis, pervenit Ptolemaidem: unde exclusa oppugnationem ejus urbis instituit. Tum Ptolemæus, relicta Syria, properavit in Ægyptum, sperans ex improviso occupaturum se præsidiis vacuam, sed opinione sua frustratus est. Per idem tempus alterum e Cleopatræ ducibus Chelciam mori contigit, dum circa Cœlesyriam Ptolemæum persequitur. At Cleopatra, auditis filii conatibus, & qvod ei tentanti Ægyptum non ex sententia succesſerat, missa eo parte exercitus, omnino eum ex ea regione expulit. atqve ita rursum ex Ægypto ejectus, apud Gazam exegit eam hyemem. Interim Cleopatra Ptolemaidem simul cum præsidiariis expugnat. Qvo cum venisset Alexander cum muneribus, & ita exceptus tractaretur, ut dignū erat, tractari hominem afflictum a Ptolemæo, nec aliud habentem refugium: cumqve qvidam amicorum reginæ svaderent, ut illā qvoq; regionem occuparet, nec sineret tantā bonorum Judæorū multitudinē unius viri parere nutibus: Ananias contrarium consuluit, iniqvum facinus

A ἐνόμισε γὰρ εἰς χεῖρας ἐλθεῖν τὸν πατέρα, ῥᾷον αἱρήσειν τὰς πόλεις, φόβῳ ἐκ τῆς μάχης εὐδοκιμήσας. κατ' ἀρχὰς μὲν ἐν παρ' ἀμφοτέρων ἰσορρόπῳ ἦν ἔργα χερῶν καὶ προθυμίας ἀπωλλύετο, καὶ πολὺς ἐγένετο φόνος ἐξ ἑκατέρων στρατοπέδων. ὑφειμένων δὲ τῶν Ἀλεξάνδρου νομίμων, Φιλοστέφανος διελὼν τὴν δύναμιν δεξιᾶς τῆς ἐνδιδούσης ἐπεκράτει. μηδενὸς δὲ τοῖς ἡττωμένοις τῶν Ἰουδαίων προσβοηθοῦντος, πύργους μὲν συνέβαινε φεύγειν, μὴ βοηθούντων τῶν πλησίον, ἀλλὰ καὶ νουθετούντων τὴν φυγήν. οἱ δὲ Πτολεμαίου τἀναντία τούτων ἐπῆσαν, ἐπόμενοι γὰρ ἔκτεινον τοὺς Ἰουδαίους, καὶ τὸ τελευταῖον τραπέντας αὐτοὺς ἀπαύστως ἐδίωκον οἱ φονεύοντες, ἕως ἡ δύσις ἐπέσχεν αὐτῆς ἡμέρα. πλείους δὲ ἀπέκτειναν, καὶ αἱ χεῖρες παρέδησαν. τρισμυρίους γοῦν ἔφασαν αὐτῶν ἀποθανεῖν. τιμαλφὴς δὲ πεντακισμυρίους ἔφηκε. τοὺς δὲ ἄλλους, τοὺς μὲν αἰχμαλώτους λαθραίως, τοὺς δὲ εἰς τὰ οἰκεῖα διαφυγεῖν χωρία. Πτολεμαῖος δὲ μὴ πλείω νίκην ποιούμενος τῶν κατὰ μάχην ἐν ταῖς κώμαις τοὺς Ἰουδαίους κατέμενεν, ἃς γυναικῶν ἔρημας ἀνδρῶν μεστὰς καὶ νηπίων εἰσέλαβε τοὺς στρατιώτας, ἀποφαίνοντας αὐτοὺς ἐκ προαιρέσεως ἐπὶ λέβητας ζέοντας ἐκβάντας τὰ μέλη ἀπαρχεσθαι. ὅτε δὲ προσέταξεν, ἵνα οἱ διαφεύγοντες ἐκ τῆς μάχης εἰς αὐτοὺς ἐλθόντες, σαρκοφάγους ὑπολάβωσιν εἶναι τοὺς πολεμίους, καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ μᾶλλον αὐτοὺς καταπλαγῶσι ταῦτ' ἰδόντας. λέγει δὲ Στράβων ὁ Νικόλαος, ὅτι δι' ὀργὴν αὐτοῖς ἐπενήνοχε τὸ πρᾶγμα καλῶς καὶ ἀγαθῶς προσῆκεν. ἔλαβον δὲ τὴν Πτολεμαΐδα καὶ κράτος, ὡς ἐν ἄλλοις φανερὸν πεποίηκα μοι. Κλεοπάτρα δὲ ὁρῶσα τὸν υἱὸν αὐξανόμενον, καὶ τὴν Ἰουδαίαν ἀδεῶς παροῦσαν, καὶ τὴν Γαζαίων πόλιν ὑπήκοον ἔχουσα, προεῖδεν ὅτι ἐγὼ ὅταν δύνωμαι τὰς πύλας ὀπίσω καὶ πολιορκῶ τὴν Αἰγυπτίων ἀρχὴν μείζω νομίσουσιν, ἀλλὰ παράσχημα, καὶ μὴ ναυτικῆς καὶ πεζικῆς δυνάμεως ἐπ' αὐτὸν ἐξώρμησεν, ἡγεμόνας τῆς ὅλης στρατιᾶς ἀποδέξασα χελκίαν καὶ ἀνανίαν τοὺς Ἰουδαίους. τὰ δὲ πολλὰ δι' αὐτοῦ, καὶ τοὺς υἱοὺς δι' Ἀλεξάνδρας πέμψασα κώους παρέδωσεν. κελεύσασι δὲ τὸν υἱὸν Ἀλέξανδρον σὺν μεγάλῳ στόλῳ ἐπὶ Φοινίκην ἡ Κλεοπάτρα, μεταξὺ αὐτῆς ἦκεν εἰς Πτολεμαΐδα, μὴ δεξαμένων δὲ αὐτὴν τὸν Πτολεμαίου ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. Πτολεμαῖος δὲ ἀπελθὼν ἐκ τῆς συνήθους εἰς αὐγοῦστον ἐπεδύσατο σὺν Φοινίκων αὐτῷ οἰόμενος κενὴν δοῦναι στρατείαν καθ' ἡμῶν. ἀλλὰ διαμαρτὼν τῆς ἐλπίδος, καὶ ἅτε δὴ χρόνον συμβὰν καὶ χειμῶνα τὸν ἕτερον τῆς Κλεοπάτρας ἡγεμόνων ἀποθανόντων ἐπὶ χείλεσι συνεχῶς διώκοντα Πτολεμαῖον. ἀκούσασα δὲ ἡ Κλεοπάτρα τὴν ἐπιχείρησιν τὴν δὲ ἡγεμονίαν ὅτι τὰ ἐπὶ τὸν αὐγοῦστον ἔχον ἐπέστειλεν τὸν πρεσβύτερον παρεκεχώρηκεν αὐτῷ, πέμψασα μέρος τῆς στρατιᾶς ἐξέβαλεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς χώρας. καὶ ὁ μὲν ἐπὶ τὴν αὐγοῦστου πάλιν ἀνεχώρησεν, τὸν χειμῶνα διέτριψεν ἐν Γάζῃ. Κλεοπάτρα δὲ ἐν τούτῳ τὴν Πτολεμαΐδα φρουρὰν λαβεῖ ἐκ πολιορκίας καὶ τὴν πόλιν. Ἀλεξάνδρου δὲ αὐτῇ μετὰ δώρων προσελθόντος, καὶ θεραπείας ἧς ἄξιον ἦν πεπονθότος. μὲν κακῶς ὑπὸ Πτολεμαίου, καταφυγῆς δὲ ὁδὸν ἄλλην ἢ ταύτην εὐπορεῖτο, τινες μὲν τῶν φίλων καὶ ταύτῃ συνεβούλευον αὐτῷ λαβεῖν, καὶ τὴν χώραν ἐπελθόντα κατασχεῖν, καὶ μὴ προεῖδεν ὅτι ἑνὶ ἀνδρὶ τοσοῦτον πλῆθος ἀγαθῶν Ἰουδαίων πείθοιτο. ἀνανίας δὲ συνεβούλευε τοὐναντία, λέγων ἄδικα

ποιεῖσθαι

A dictitans, si hominem in societatem receptum suis facultatibus exueret, præsertim suum cognatum. Sic enim fore, ut, illata huic injuria, omnes ubiqve gentium Judæos a se alienaret. His rationibus Ananiæ regina inducta, abstinuit ab Alexandro injuriam, & fœdus cum eo renovavit apud Cœlesyriæ urbem Scythopolim. Tum vero liberatus metu periculi, qvod a Ptolemæo hactenus impendere visum est, expeditionem B suscepit in Cœlesyriam, ubi Gadara post decem mensium obsidionem cepit, & paulo post potitus est Amathunte, qvod est castrum omnium, qvæ ad Jordanem sita sunt, munitissimum, ubi Theodorus Zenonis filius res suas carissimas deposuerat, qui ex inopinato Judæos aggressus, interfectis ex eis decem millibus, impedimenta Alexandri diripuit. Nec tamen hac clade rex abs- C territus est, qvo minus in maritimo tractu Raphiam bello aggrederetur, & Anthedonem, cui postea Herodes rex mutavit nomen in Agrippiadem, qvam & ipsam armis in potestatem suam redegit, & cum animadvertisset Ptolemæum, Gaza relicta, in Cyprum recessisse, & matrem ejus Cleopatram in Ægyptum, infensus Gazæis, quod acciviſſent illum contra se in auxilium, & D urbem eorum oppugnavit, & agrum depopulatus est. interim Apollodotus eorum dux noctu cum duobus millibus conductitiorum militum, & decem millibus, quæ ex oppidanis armaverat, erupit in castra Judæorum: & qvam diu nocturna erat pugna, superiores erant Gazæi, hostibus adventum Ptolemæi suspicantibus, sed qvam primum diés illuxit, & rei veritas apparuit, Judæi se conglomerarunt, & impetu facto in oppi- E danos, circiter mille ex eis interfecerunt. Attamen ne sic qvidem, quamvis gravante inopia, voluerunt cedere, parati quidvis potius perferre, quam ab hoste subigi: & addebat illis animum Aretas rex Arabum, auxilii spem ostentans. Sed priusqvam ille veniret, Apollodoto peremto, civitas capta est. Nam Lysimachus ipsius frater invidens ei, quod tam gratiosus esset apud F populum, occiso eo, collegit manum militum, atqve ita urbem Alexandro tradidit, qui primo pacatus introgressus est, deinde immisit in oppidanos militem, permissa sæviendi licentia, ac passim Gazæi trucidabantur. nec tamen illi moriebantur inulti, sed repugnantes invasoribus, non pauciores Judæos interimebant. alii vero desolatas prius ædes incendebant, ne hostis præda potiri posset. quidam etiam suismet manibus uxores ac liberos contrucidabant, ne in captivitatem abstraherentur. Senatores autem numero qvingenti in Apollinis confugerant: forte enim senatus habebatur, cum hostis intromissus est. Alexander vero, etiam his jugulatis, & dirupta, insuper urbe, reversus est Hierosolyma, anno post, qvam castra ad Gazam admoverat. Eodem tempore etiam Antiochus Grypus occisus est Heracleonis insidiis, anno ætatis suæ qvinto & qvadragesimo, regni vero nono supra vigesimum. cui succedens Seleucus filius bellum gessit,

cum Antiocho patruo, cui Cyziceno fuit cognomen, qvem deinde in prælio captum neci tradidit. Necita multo post Cyziceni filius Antiochus cognomento Eusebes pervenit Aradum, &, impositò sibi diademate, Seleuco bellum intulit, qvem uno prælio victum e tota Syria expulit. at ille fuga delatus in Ciliciam, postqvam a Mopseatis receptus est, cœpit ab eis tributa exigere: qvi non ferentes exactionem, una cum regia & ipsum & amicos concremaverunt. Regnante vero apud Syros Antiocho Cyziceni filio, Antiochus Seleuci frater bello eum aggreditur, & victus vitam simul amisit atqve exercitum: post qvem frater ejus Philippus, assumpto diademate, regnavit in parte Syriæ. Interim Ptolemæus Lathurus qvartum ejus fratrem Eucærum cognomine, accitum a Gnido, regem apud Damascum constituit. His duobus fratribus strenue resistens Antiochus, brevi extinctus est, vocatus enim in auxilium Laodices Galadenorum reginæ, cum Parthis bellum gerentis, fortiter in prælio dimicans occubuit: qvo facto, Syriæ regnum remansit penes duos fratres, Philippum atqve Demetrium, sicut alias narratum est. Porro in Alexandrum domi seditio coorta est, cum per scenopegiæ celebritatem in parantem sacrificare conjecta sunt citrea: nam hoc festo nostris morem esse, palmeos & cireos thyrsos gestare, indicavimus. qvin & convitiis impetitus est populariter, exprobrantibus captivitatem, & indignum, qui sacris operetur, jactantibus. qvibus injuriis exacerbatus, occidit eorum circiter sex millia: &, extructo circa fanum & altare septo ligneo pertinente usqve ea loca, ad qvæ solis sacerdotibus patet aditus, hoc pacto arcebat a se vim multitudinis. Sed & mercenarios milites alebat Pisidas & Ciliças. nam Syris infensus, non utebatur eorum opera. Devictis deinde Arabibus, tributa, Moabitis & Galaditis imperavit, & Amathuntem diruit, non audente Theodoro manus conferere. Congressus etiam cum Arabum rege Obeda, & pertractus in insidias, cum camelorum multitudine protrusus esset in fauces asperas & accessu difficiles juxta Gadara vicum Galaditidis, ægre evasit ipse incolumis: delatusqve fuga Hierosolyma, super acceptam cladem per sex annos a sua gente bello vexatus, non minus qvam qvinqvaginta millia Judæorum occidit. & cum eos hortaretur ad reconciliationem, adhuc magis accendit eorum odia: dum roganti, qvid se vellent facere, ore uno responsum est, ut seipsum interficiat: moxqve miserunt ad Demetrium Eucærum, qvi ab illo auxilia peterent.

τῶν δ' πατρὸς ἀδελφὸν ἀντίοχον, ὃς ἐπικαλεῖτο κυζικηνὸς, νικήσας δ' αὐτὸν, καὶ λαῶν ἀπέκτεινε. μετ' οὐ πολὺ δ' κυζικηνοῦ παῖς ἀντίοχος καὶ ἀντωνίνος ὁ δ' σεβὴς καλούμενος, ὡς ἀφίκοντο εἰς ἄραδον, καὶ ἐπιθέμενοι διαδήματα τοῖς σελεύκου, καὶ κρατήσαντες ἐξήλασαν αὐτὸν ἐξ ἀντιόχου συρίας. ὁ δ' φυγὼν εἰς κιλικίαν, καὶ ἡνέχθη ἐν τῇ μοψουεστίᾳ πάλιν αὐτὸς ἀποπεραιοῦται χρήματα. ὁ δ' τ μοψουεστίων δῆμος, ἀγανακτήσας, ὑφῆψεν αὐτὸ βασιλέα, καὶ διέφθειρεν αὐτὸν μ' τ φίλων. ἀντίοχος δ' δ κυζικηνοῦ παῖδος βασιλεύσαντος τῆς συρίας, ἀντίοχος ὁ σελεύκου ἀδελφὸς, ἐκφέρει πόλεμον πρὸς αὐτὸν, καὶ νικηθεὶς ἀπόλυται μ' τῆς ἀρχῆς. μ' δ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ φίλιππος ἀπὸ διάδημα, μέρους πάσης τῆς συρίας ἐβασίλευσε. πτολεμαῖος δ' ὁ λάθουρος τ πρῶτον αὐτοῦ ἀδελφὸν δημήτριον, τ̃ ἐπίκλην λεγόμενον, ἐκ κνίδου μεταπεμψάμενος κατέστησεν ἐν δαμασκῷ βασιλέα. τούτοις δ' τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς χαριζόμενος ἀντίοχος, ταχέως ἀπέθανεν. οὗ λαοδικία δ' ἐλθὼν σύμμαχος τῇ τ γαλαδηνῶν βασιλίσσῃ πάρθοις πολεμούσῃ, μαχόμενος ἀνδρείως ἔπεσε. τὼ δ' συρίαν κατέσχον οἱ δύο ἀδελφοὶ δημήτριος ὁ φίλιππος, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται. ἀλέξανδρος δ' τ ἰουδαίων θεὸς αὐτὸν ἐπισπασόντων, ἐπανέστη δ' ἐπ' αὐτὸν τὸ ἔθνος, τ ἑορτὴν ἀγόμενος. καὶ ἐστῶτος αὐτοῦ ἐπὶ τ βωμοῦ καὶ θύειν μέλλοντος, κιτρίοις αὐτὸν ἔβαλλον, νόμῳ ὄντος τοῖς ἰουδαίοις ἐν τῇ σκηνοπηγίᾳ, ἔχειν ἕκαστον θύρσους ἐκ φοινίκων καὶ κιτρίων. διδηλώκαμεν δ' καὶ ταῦτα ἐν ἄλλοις. προσλοιδορησάντων δ' αὐτὸν καὶ σκωμμάτων γενομένων, καὶ τῆς τιμῆς ἐ δ' ἰουδαίων ἀνάξιον. ἐπὶ τούτοις ὀργισθεὶς, κτείνει μὲν αὐτῶν ὡσεὶ ἑξακισχιλίους, θρύφακτον δ' ξύλινον περὶ τ βωμὸν καὶ τὸν ναὸν βάλλόμενος μέχρι ἐ θεσκηνῆ, εἰς ὃν μόνοις ἐξῆν τοῖς ἱερεῦσιν εἰσιέναι, τούτῳ τὸν δ' ὅλον ἐπ' αὐτὸν ἀπέφραττεν εἴσοδον. ἕτερος δ' καὶ ξένας πόδας καὶ χιλίους. σύροις δ' πολεμῶν οὐκ ἐξῆγε. καταστρεψάμενος δ' τὸν ἀράβων μωαβίτας καὶ γαλααδίτας, εἰς φόρους ἀπαγωγὰς, καταβρῆξαι δ' ἀμαθοῦντα, θεοδώρου μὴ τολμῶντος αὐτῷ συμβαλεῖν. στρατεύσας δ' μάχην πρὸς ὀβεδᾶν τῶν ἀράβων βασιλέα, ἐ πεσὼν εἰς ἔνεδραν ἐν χωρίοις τραχέσι καὶ δυσβάτοις, σὺν πλήθει καμήλων εἰς βαθεῖαν κατηνέχθη φάραγγα κἀκ μόλις αὐτὸς διεσώθη. φεύγων δ' ἐκεῖθεν εἰς ἱεροσόλυμα ἀφίκνειται, καὶ πρὸς τὸν κακοπραγίαν αὐτοῦ ὅλῳ ἔτεσιν, πολεμίοις πρὸς αὐτὸν ἐπὶ ε', ἀναιρεῖ τ ἰουδαίων οὐκ ἐλάττους ἑ μυριάδος. προκαλοῦντος δ' παῦσαι τὸν πρὸς αὐτὸν θυμόν, ἐπὶ μᾶλλον ἐμίσουν αὐτὸν διὰ τὰ συμβεβηκότα. τιμωρούμενος δ' αὐτὸ τὸ ὄφελον ἡμέρας, πάντες ἐβόησαν ἀποθανεῖν αὐτὸν, ἐ πρὸς δημήτριον τ̃ ἔτι μόνον ἐπιμψαι προκαλοῦντες ἐπὶ συμμαχίαν.

XX.

CAP. XXII.

Demetrius Eucærus Alexandrum prælio superat.

ILle veniens cum exercitu, conjunxit secum eis, qvi se acciverant, & circa Sicima castra posuit. Alexander vero cum mercenariorum sex millibus & ducentis insuper, Judæorumq; suæ factionis viginti millibus illi

Κεφάλαιον κβ'.

Ὡς στρατεύσας δημήτριος ὁ σύμμαχος ἐπὶ ἀλέξανδρον ἐκράτησεν αὐτοῦ.

Ὁ δ', μ' στρατὸν ἐλθὼν, ἐ συνέμιξεν ἐπὶ οἷς ἐπεκαλέσατο, πλησίον πλην ἐστρατοπέδευσεν. ἀλέξανδρος δ', μ' μισθοφόρων ἑξακισχιλίων ἐ διακοσίων, ἰουδαίων τε πρὸς δισμυρίοις οἳ ἐφρόνουν τὰ σκήνα

Ἀφ-

occurrit. habebat autem ille eqvitum tria millia, peditum vero qvadraginta. Itaqve multa utrinqve tentata sunt, dum hic mercenarios utpote Græcos ad defectionem solicitat: ille vero stantes cum Demetrio Judæos. Sed qvia neuter his artibus qvicqvam proficiebat, postqvam vīsum est armis decernere, victoria fuit penes Demetrium: in quo prælio miles Alexandri conductitius ad unum cæsus est, navata prius forti ac fideli opera. Sed & ex Demetrianis multi desiderati sunt. Cæterum postqvam Alexander ad montes perfugit, miserati ejus fortunam confluxerunt ad eum circiter sex millia, quorum metu Demetrius retro abiit. Post hæc Judæi propriis viribus bellum gesserunt adversus Alexandrum, sed semper victi multos amittebant e suorum numero. tandem potentissimos eorum compulsos in Bethoma oppugnavit, & capto oppido, redactos in potestatem abduxit Hierosolyma, ubi facinus commisit longe immanissimum. epulans enim cum pallacis excelsiore loco, unde prospectus patebat, ad octingentos jussit suffigi crucibus: in conspectu adhuc viventium jugulavit uxores eorum & liberos, pœnas exigens pro acceptis injuriis, qvæ tamen inhumaniores fuerunt, licet sæpe ab inimicis afflictus, in extremū vitæ & regni periculum adductus fuerit, dum non contenti propriis eum impugnare viribus, externa etiam auxilia conciunt, & postremo in eam necessitatem eum compellunt, ut, qvæ loca in Moabitica & Galaditica regione subegerat, restitueret Arabibus, ne & ipsi arma sua adversus eum cum inimicis conjungerent: præter alia, qvæ in ejus contumeliam gesta sunt innumerata. Iniqva tamen fuit talis animadversio, ita ut propter hanc crudelitatem Thracidæ cognomen apud Judæos invenerit. Cæterum adversariorum exercitus ad octo millium numerum noctu in tutum evaserunt: & toto tempore, quo vixit Alexander, egerunt in exilio: atqve ita demum liberatus a tumultibus, secure administravit regnum in posterum. Demetrius autem, relicta Judæa, profectus Beroeam, Philippum fratrem suum oppugnavit in ea, habens secum decem millia peditum, & mille eqvites. Straton vero Beroeæ tyrannus & Philippi socius Zizum principem Arabum excivit, & Mithridatem Sinarem præfectum Parthorum, qui postqvam venerunt cum magno exercitu, Demetrii castra oppugnaverunt, & tam siti quam missilium telorum multitudine deditionem cum suis facere coegerunt: abductaqve ex ea regione præda maxima, Demetrium captivum ad Mithridatem Parthorum regem miserunt. Antiochenses vero, qvotqvot in castris inventi sunt, gratis dimissos redire Antiochiam passi sunt. Parthus vero rex Demetrium apud se in omni honore habuit, donec ibi morbo absumptus est. at Philippus post hanc pugnam statim profectus Antiochiam, totius Syriæ regno potitus est.

Qq 3

CAP. XXIII.

Antiochi Dionysi in Judæam expeditio.

XXI. DEinde Antiochus cognomine Dionysus, frater ipsius, Damascum principatum ambiens pervenit, & ibi rerum potitus rex factus est, qui cum exercitum duxisset contra Arabas, Philippus ejus frater, hoc audito, Damascum advolat: & cum, opera Milesii arcis præfecti, urbe Damascenorum potitus esset, per ingratitudinem non remuneravit eum, qvod vellet videri terrore urbem, non proditione cepisse. qvapropter suspectus ei redditus, rursum Damascum amisit, progressum enim in circum animi gratia Milesius exclusit, & urbem servavit Antiocho. at ille, auditis de Philippo rumoribus, confestim rediit ex Arabia: moxqve duxit in Judæam exercitum octo millium peditum; & eqvitum octingentorum. Cujus invasionem Alexander metuens, fossam profundam duxit a Caparsabe, qvæ nunc Antipatris dicitur, usqve ad Joppense mare, qva solum patebat accessus: excitatoqve muro, & per intervalla castellis ligneis per centum & qvinqvaginta stadia, præstolabatur Antiochum. at ille, omnibus his incensis, traduxit hac exercitum in Arabiam. & cum Arabs primum cessisset, deinde cum decem eqvitum millibus apparuisset, occurrens ei Antiochus, prælia-tus est acriter, jamqve de victoria certus occisus est, dum alterum suorum cornu laborans vult in integrum restituere. post ejus casum exercitus refugit in vicum Cana, ubi maxima ejus pars fame absumpta est. Post hunc Cœlesyriæ regnum Aretas adipiscitur, vocatus ad imperium a Damascenis propter odium, qvo persequebantur Ptolemæum Mennæum. Is qvoqve in Judæam profectus cum exercitu, devicto Alexandro apud Adida, certis conditionibus reduxit suos, unde venerat. Alexander vero, ad Dion oppidum admoto milite, eoqve vi capto, ad Essam inde duxit, ubi erant Zenonis res pretiosissimæ: & primum triplici muro eum locum circumdedit, dein expugnato oppido, ad Caulanam duxit & Seleuciam: & subactis his qvoqve, redegit in suam potestatem vallem, qvæ Antiochi dicitur, & castellum Gamala. Objectisqve multis criminibus Demetrio locorum eorum domino, principatu suo illum exuit, & tertio demum hujus expeditionis anno domum reduxit exercitum, magna alacritate Judæis eum ob res prospere gestas excipientibus. Per hæc tempora jam & Syrorum & Idumæorum & Phœnicum urbes tenebant Judæi, ad mare Stratonis turrim, Apolloniam, Joppen, Jamniam, Azotum, Gazam, Anthedona, Raphiam, Rhinocurum, in mediterraneis per Idumæam regionem Adora & Marissam, totamqve Samariam & montes Carmelum ac Itabyriu. ad hæc Scythopolim, Gadara, Gaulanitidem, Seleuciam, Gabala, & Moabiticas urbes, Esebone, Medabam, Lempam, Oronas, Telithonem, Zaram, Aulonem Cilicium, Pellam: hanc ultimâ diruerunt, qvod incolæ recusarent Judaicos ritus recipere: possidebant & alia Syriæ non obscura oppida, quæ imperio suo noviter adjecerant. Post hæc Ale-

A

B

C

D

E

F

G

Κεφάλαιον κγ'.

Ανλιόχε ὁ διονύσε στρατεία ἐπὶ ἰουδαίαν.

ΕΠειτα ἀντίοχος ὁ κληθεὶς διόνυσος, ἀδελφὸς ὢν φιλίππε, τῆς ἀρχῆς ἀντιποιούμενος εἰς δαμασκὸν ὡς ἔληλύθει, καὶ τ' ἐκεῖ πραγμάτων ἐγκρατὴς γενόμενος ἐβασίλευσεν. ὑπερατεύσαντες δ' αὐτὸν οἱ τὰς ἀσφαλεῖς, φίλιππος ὁ ἀδελφὸς παῦται ἀκούσας, ἐπὶ δαμασκὸν ἦλθε. μιλήσιος δ' ὁ καταλείποντος τῆς ἄκρας φύλαξ, ἐπὶ δαμασκηνῶν ὑφιδόντος αὐτὸν τὴν πόλιν, ἀναχάρισις εἰς αὐτὸν ὁρμήσαντος, καὶ μηδενὸς ἐλπίσας ἐδέξατο αὐτὸν ὡς ἀρχόντα, ἀλλὰ τὴν πρὸ αὐτοῦ φήμην βουληθεὶς δοκεῖν ὡς λαθὼν τὴν πόλιν ἢ τῇ χάριτι τῇ μιλησίᾳ δωρούμενος αὐτὸν οἷς ἐχρῆν ἐπολιτεύετο, καὶ πάλιν ἐκπέμπει τ' δαμασκόν. ἐξορμήσαντα δ' αὐτὸν εἰς ὑπὸ ὁδρόμου, ἀπεκλεισεν ὁ μιλήσιος, καὶ τὴν δαμασκὸν ἀντιόχῳ διεφύλαξεν. ὁ δ' ἀκούσας τὰ περὶ τ' φίλιππον ὑπέστρεψεν ἐκ τ' ἀραβίας. στρατεύεται δ' εὐθὺς, ἐλθὼν ἐπὶ τ' ἰουδαίαν ὑπλίτας μὲν ὑπὲρ μυρίους, ἱππεῖς δ' ὡ. δίσους δ' ἀλέξανδρος τὸν ἐφόδον αὐτῷ, παρῆν δρύτιε βαδείαν, ἀπὸ τῆς καισαρείας καπαρξαβᾶ κατατείνουσαν, ἡ νῦν ἀντιπατρὶς καλεῖται, ἄχρι τῆς εἰς ἰόππην θαλάσσης, ἢ καὶ μόνον ἦν ὁδοιπορεῖν. τεῖχος τε ἐγείρας καὶ πύργους ἀνασήσας ξυλίνους, καὶ μεσοπύργια, ὅπη συνέβαινεν, τὸν ἀντίοχον ἐξεδέχετο. ὁ δ' ταῦτα πάντα ἐμπήσας, διεβίβαζε παντὴ τὴν δύναμιν ἐπὶ τὸν ἀραβίαν· ἀναχωρούντων δ' ἀραβίων τὸ πρῶτον, ἔπειτα μυρίων ἱππέων ἐξαίφνης ὑπεφαινόντων ἐναντίους τούτοις ἀντίοχος, χαιρεὼν ἐμάχετο. καὶ δὴ νικῶν ἀπέβαινε· φεύγοντων δὲ τῶν πολλῶν μέρει. πίπτει δ' ἀντίοχος, καὶ τὸ στράτευμα φεύγει εἰς κανὰ κώμην, ἔνθα τὸ πλεῖστον αὐτῶν λιμῷ φθαρὲν ἔπεσεν. βασιλεύει δ' μετ' αὐτὸν τῆς κοίλης συρίας ἀρέτας, κληθεὶς ὑπὸ τῶν δαμασκηνῶν ἐχόντων, ἵνα τὸ πρὸς πτολεμαῖον τὸν μυννέου μῖον. στρατεύσας δ' ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν, καὶ πρὸ ἄδιδα χωρίον μάχῃ νικήσας ἀλέξανδρον ἐπὶ σπονδαῖς ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς ἰουδαίας. ἀλέξανδρος δ' ἐλάσας αὐθὶς ἐπὶ δίαν πόλιν, αἱρεῖ ταύτην. καὶ στρατεύσας ἐπὶ ἔσσαν, ἃ τὰ τελείως ἀξιαζηλωτὸν σωτέβαινεν εἶναι. καὶ τρισὶ μὲν προβάλλει τείχεσι τὸ χωρίον. μάχῃ δ' λαβὼν τὴν πόλιν, ἐπὶ γαύλανα καὶ σελεύκειαν ἐξώρμησε. φόβος δ' καὶ ταύτας, προσεξέλεκε τὴν ἀντιόχου λεγομένην φάραγγα καὶ γαμάλα τὸ φρούριον. ἐγκαλῶν δ' θημερεῖον πολλὰ τῶν τόπων ἄρχοντι, προσέδυσεν αὐτὸν, καὶ τρίτον ἤδη πεπληρωκὼς ἔτος τ' στρατιὰς εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψε, προθύμως αὐτὸν τῶν ἰουδαίων διὰ τὴν εὐπραγίαν δεχομένων. κατὰ δ' τὸν τ' καιρὸν ἤδη τῶν συρίων καὶ ἰδουμαίων καὶ φοινίκων, πόλεις ἔχον ἰουδαῖοι. πρὸς θαλάσσῃ μὲν στράτωνος πύργον, ἀπολλωνίαν, ἰόππην, ἰαμνίαν, ἄζωτον, γάζαν, ἀνθηδόνα, ῥαφίαν, ῥινοκόρουραν. ἐν δ' τῇ μεσογείᾳ κ' τὴν ἰδουμαίαν, ἄδωρα, κ' μάρισσαν, κ' σαμαρίᾳ. καρμήλιον ὄρος, κ' τὸ ἰταβύριον ὄρος, σκυθόπολιν, γάδαρα, γαυλανιτίδα, σελεύκειαν, γάβαλα, μωαβίτας, ἐσεβὼν, μήδαβα, λεμβᾶ, ὀρώνας, τελίθωνα, ζαρᾶ, κιλίκιον αὐλῶνα, πέλλαν. ταύτην δ' κατέσκαψαν, οὐχ ὑπαχθέντων τῶν ἐποικούντων εἰς τὰ πάτρια, τῶν ἰουδαίων ἐθη μεταβαλέσθαι. ἄλλας τε πόλεις πρωτεύσας τῆς συρίας, αἳ ἦσαν κατεστραμμένα. μετὰ δ' ταῦτα, ἀλέ-

ξανδρος

ξανδρ☉ ὁ βασιλεὺς, ἐκ μέθης εἰς νόσον καταπεσών, ἔ- A xander ex temulentia morbo contracto, & trien-
τεσιν ἔτεσι πεπερατωμένου συχνὰς, οὐκ ἀπέσχε τῶν nio integro qvartana laborans, nec tamen abſti-
στρατιωτικῶν ἔργων ἕως ὑπὸ τοῖς πόνοις ἐξαναλωθείς, ἀπέθανεν ἐν nens a caſtrenſibus officiis, tandem exhauſtis vi-
τοῖς μεθορίοις ὄρεσι, πολιορκῶν φρούριον πέρα ribus, fato conceſſit in Geraſenorum finibus, ob-
Ἰορδάνου. ὁρῶσα δ' αὐτὸν ἡ βασίλισσα ὡς τὸ sidens Ragaba caſtellum, qvod ultra Jordanem
πλῆθος ἔτι ζῷ, καὶ μηδεμίαν ὑποτρέφουσα μηκέτι σω- ſitum eſt. Qvem videns regina jam morti vici-
τηρίας ἐλπίδα, κλαίουσα καὶ κοπτομένη, τῆς μελλούσης ἐ- num, & nullam ſalutis ſpem præ ſe ferentem,
ρημίας αὐτὴν τε καὶ τοὺς παῖδας ἀποδυρετο, καὶ τίνι κα- flens & ſeipſam plangens, ſuam ſimul & libero-
ταλείπῃς ἔτεως ἐμέ τε καὶ τὰ τέκνα παρ' ἀλλήλων βοη- B rum deſolationem lamentabatur: Cui me, in-
θείας δεόμενα ὡς αὐτὸν ἔλεγε, ☉ ταῦτ' εἰδὼς πῶς δι- qvit, & hos filios relinqvis, alieno indigentes au-
ακεῖσθαι πρὸς σε δυσμενῶς τὸ ἔθνος. ὁ δ' ἀπεκρίνατο xilio? præcipue cum non ignores, qvam infen-
αὐτῇ, πείθεσθαι μὲν οἷς ἂν ὑποθήσεται, πρὸς τὸ τὴν βα- ſus ſit tibi totus populus. Tum ille conſuluit ei,
σίλειαν ἀσφαλῶς κατέχειν μετὰ τέκνων. κρύψαι δὲ ut ſuis monitis pareat, ſi velit ſecure cum filiis
τὸν θάνατον αὐτοῦ πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἕως ἂν ἐξέλθῃ τὸ regnum obtinere: primum ut apud milites ce-
χωρίον. ἔπειτα ὡς ἂν νικήσῃ λαμπρῶς εἰς τὰ ἱεροσόλυ- let ſuam mortem, tantiſper dum caſtellum illud
μα ἀναχωρήσῃ, τοῖς Φαρισαίοις ἐξουσίαν τινὰ χαρί- capiat. deinde poſtqvam victrix magnifice Hie-
σῃ. τούτους γὰρ ἐπαινοῦντες αὐτῇ ἀντὶ τῆς τιμῆς, G roſolyma reverſa fuerit, Phariſæis nonnihil li-
ὅπως καὶ ταφήσεται αὐτὴ τὸ ἔθνος. δυνήσεσθαι γὰρ πολὺ παρὰ centiæ permittat. hos enim pro habito ſibi ho-
τοῖς ἰουδαίοις τούτους ἔφασκε, βλάψαι τι μισοῦντας, nore laudaturos eam, & commendaturos apud
καὶ φίλους ἀγαπῶντας ὠφελῆσαι. μάλιστα γὰρ τοῖς populum. poſſe enim plurimum apud Judæos,
ἐκείνων θεοῖς τοὺς πολήθη πείθεσθαι· ὧν ἂν ἐκφυγόντες, τί χαλεπὸν ſive exoſum aliqvem cupiant lædere, ſive ami-
λέγωσιν, αὐτοὺς τε ἀσφαλεῖσθαι τὸ ἔθνος ἀγαθοὺς τούτους ἔλε- cum juvare. Valde enim his fidem habere vul-
γεν, ὑποδεδέντας παρ' αὐτοῦ. σὺ τοίνυν ἔφη ἐν τοῖς ἱερο- gus, etiamſi per invidiam de qvopiam male lo-
σολύμοις γενομένη, μετὰ τῶν πρώτων ἀνδρῶν τοὺς πρωτεύον- qvantur, nec ſe ob aliam cauſam incurriſſe toti-
τας αὐτῶν. ἐπιδείξασα τὸ σῶμα τὸ ἐμὸν ἐκείνοις, ὅ- us gentis odium, qvam qvia hoc genus offende-
πως μοι βάλωσι χρῆσθαι μὴ πολλῆς ἀξιοπιστίας ἐπι- D rit. Ergo, inqvit, ubi Hieroſolyma perveneris,
τρεπε. ἵνα καθυβρίζῃ αὐτοῦ μὲν ἀθάφου μὲν ἐλεήσωσι τὸ νε- acceſſitis eorum primoribus, oſtende illis meum
κρὸν, ὡς πολλὰ πεπονθότες ἐξ ἐμοῦ, εἴτ' ἄλλου τινὰ κατ' corpus, & verbis qvam proxime veritatem ſimu-
ὀργὴν αἰκίαν τοῦ σώματι προσφέρειν βουλήσωνται. ☉ μη- latis, permitte, ut eo utantur arbitratu ſuo, ſive
δὲν δίκαιον ἐκείνων γνώμης ἐν τῇ βασιλείᾳ ἀλαπάζειν inſepulto & projecto cadaveri velint illudere,
ἐμοῦ ζῶντος. ταῦτά σε πρὸς αὐτοὺς εἰπόσης, ἐγώ τε propter antiqvas injurias, ſive alio qvolibet mo-
λαμπρὸν ἐς ἀξίωσιν ἥσομαι πρὸς αὐτῶν κηδείας, ἧς do in id ſævire: & pollicere, nihil te niſi ex illo-
ἂν ἔτυχον σκηπτοῦ, μηδὲν ἀλλὰ τὸ ἐξεῖναι τοῖσιν μοι κακῶς rum ſententia geſturam in adminiſtrando impe-
τὸν νεκρὸν ἀλαθῆναι θελήσουσιν. σὺ δ' βεβαίως ἄρξεις. E rio, his verbis ſi apud eos uſa fueris, & mihi mag-
τοῦτο ὠδινούσης τὴν γυναικὶ τελούσῃ βασιλεύσεως ἔτη nificentior qvam a te ſepultura continget, con-
ζ ἐκ, βιώσας δ' ἐνὸς δέοντος ν'. tentis illis permiſſa poteſtate, & tu ſecure domi-
naberis, poſt hæc monita uxori data moritur, an-
no regni ſui ſeptimo poſt vigeſimum, vitæ vero
undeqvinqvageſimo.

Κεφάλαιον κδ'.

Ὡς μετὰ τὸν ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀλεξάνδρα τὴν βασιλείαν κατέχει.

CAP. XXIV.

Alexandro mortuo uxor Alexandra in regnum ſuccedit.

Ἡ δὲ ἀλεξάνδρα τὸ φρούριον ἐξελοῦσα, καὶ τοὺς τοῦ F ALexandra vero, capto caſtello, juxta mari-
ἀνδρὸς ὑποθήκας, τοῖς τε Φαρισαίοις διελέχθη, ti monita Phariſæos allocuta eſt, & omnia
ἐπ' ἐκείνοις ἅπαντα ποιήσειν, τὰ περὶ τὸν νεκρὸν, illorum arbitrii faciens, quæ ad cadaver vel ad
καὶ τὰ περὶ τὴν βασιλείαν, τὴν μὲν ὀργὴν αὐτοὺς τὴν πρὸς regnum pertinerent, ex infenſis benevolos eos
ἀλεξάνδρου ἔπαυσεν. εὐνοεῖς δ' ἐποίησε καὶ φίλους. οἱ δ' ſibi reddidit: tum illi progreſſi ad plebem con-
εἰς τὸ πλῆθος παρελθόντες, ἐδημηγόρουν, τὰς πράξεις cionabantur, res geſtas Alexandri celebrantes, &
τοῦ ἀλεξάνδρου διηγούμενοι, καὶ ὅτι δικαίου ἀνδρὸς ἀπέ- regem juſtum ſe amiſiſſe conqverentes, populũ
λαυσε βασιλεύς, καὶ τὸ δῆμον εἰς πένθος καὶ τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ ad eum luctum ac mœſtitiam provocaverunt, ut
κατ' ἔφοδον ἐξεκαλέσαντο τοῖς ἐπαίνοις, ὡς τε ἐλαμ- G nullum antehac regem funeraverint ſumptuoſi-
πρότερόν τινα τῶν βασιλέων, αὐτὸν σκηδέσθαι. δύο μὲν us. Cæterum Alexander duos quidem reliqvit XX
γὰρ ἀλέξανδρος κατέλιπεν, ὑρκανὸν καὶ ἀριστόβουλον, filios, Hyrcanum & Ariſtobulum, regni tamen
τῶν δὲ βασιλείαν εἰς τὴν ἀλεξάνδραν διέτεινε. τῶν adminiſtrationem Alexandræ teſtamento reli-
παίδων, ὑρκανὸς μὲν ἀσθενὴς πρᾶγμα ἀδιοικήτων, καὶ οἷον qvit. e filiis autem Hyrcanus erat rebus admi-
ἡσυχίαν μᾶλλον ἠσκηκώς. ὁ δὲ νεώτερος ἀριστόβουλος, δραστή- niſtrandis parum idoneus, & amator otii: minor
ριός τε καὶ θαρσαλέος. ἐστέργετο μὲν οὖν καὶ ὑπὸ τοῦ vero natu Ariſtobulus audax & induſtrius. ſed
πλήθους ἡ γυνὴ, ἀεὶ τὸ δοκεῖν, ἐφ' οἷς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐξ- mulier gratioſa erat apud populum, eo qvod
ήμαρτε, δυσχεραίνων. ἡ δὲ, ἀρχιερέα μὲν ἀποδεικνυσιν semper viſa ſit ægre tuliſſe ea, quæ maritus præ-
ὑρκανὸν, ἀεὶ τὴν ἡλικίαν, πολὺ μᾶλλον τὸν ἔλεον ἀφ' ter officium faceret. illius conſilio pontificatus
ἁπάντων αὐτοῦ, ἔκ τε τοῖς Φαρισαίοις ἀπόρρητα Hyrcano obvenit, non tam ætatis prærogativa,
qvam propter innatam ſegnitiem: alioqvi ex Phariſæorum ſententia permiſſu reginæ gere-

bantur omnia: quibus etiam plebs parere jussa est: & si qvid constitutionum Hyrcanus socer abrogaverat, qvas Pharisæi juxta majorum traditiones induxerant, id totum sancitum est denuo. Nomen igitur regni erat penes reginam, penes Pharisæos vero administratio. nam hi & exulibus reditum, & vinctis solutionem procurabant. qvædam tamen etiam per sē providebat mulier & magnum mercede conductorum militum alebat numerum, viresqve suas ita augebat, ut terrori esset circumvicinis tyrannis & obsides ab eis acciperet. Et qvod ad reliqva attinet, qvieta erat ejus ditio, soli Pharisæi turbas excitabant, incitantes reginam, ut necaret illos, qui Alexandro autores fuerunt sumendi de octingentis simul viris supplicii: moxq; unum ex his jugulant Diogenem, deinde alium post alium, donec potentiores convenientes in regiam, & cum his Aristobulus, præ se ferens, non placere sibi, qvæ fierent, &, si occasio daretur, non permissurus tantam licentiam matri, commemorabant ei, quantis rebus gestis & qvantis exhaustis periculis fidem suam domino approbaverint qvodqve hac de causa magnis præmiis eos dignatus sit: rogabantq; eam, ne omnino in contrarium spes suas verteret. nunc enim, qvi periculum ab hostibus evasissent, domi ab inimicis mactari more pecudum, nemine opem ferente. ajebantqve, si qvidem contenti sint jam occisis adversarii, propter innatum affectum, quo dominos prosequvantur, patienter se laturos hanc calamitatem; qvod si illi sævire pergerent, petebant sibi dari discedendi veniam, neqve enim nisi ipsius reginæ permissu qvæsituros sibi incolumitatem, alioqvi laturos, ut ibidem in ipsa interficiantur regia. Sed turpe esse tum sibi, tum reginæ, si, illa dissimulante, a mariti inimicis vexentur. nihil enim libentius auditurum Aretam Arabem & reliqvos tyrannos, qvam si ipsa se privaret talibus viris, qvorum illis olim vel nomen auditum terrori fuerit. qvod si ne hoc qvidem velit concedere, & malit indulgere Pharisæorum cupiditatibus, saltem per castella se distribueret. se enim, qvandoqvidem fortuna ita persequatur Alexandri familiares, contentos esse in humili statu vitæ reliqvum exigere. Hæc & alia multa cum dicerent, & ad miserationem tam cæsorum qvam periclitantium manes Alexandri invocarent, omnibus circumstantibus commotæ sunt lacrymæ: sed maxime Aristobulus mentem suam declarabat, multis verbis matrem corripiens. Verum illi sibiipsis causa fuerunt horum malorum, qvi fœminæ ambitione imperante præter æqvum commiserunt regni habenas, qvasi vero deessent posteri. Tum illa inops melioris consilii, custodiam castellorum eis credidit, exceptis Hyrcania, Alexandrio & Machærunte, in qvibus res sibi charissimas recondiderat. Nec multo post Aristobulum filium cum exercitu misit versus Damascum, contra Ptolemæum Mennæum, qvi gravis erat urbi vicinus. Sed ille, nulla re memorabili gesta, domum rediit. Per idem tempus nunciatum est, Tigranem Armeniorū regē cum qvingentis militū millibus invasisse Syriā, & brevi in Judæā esse venturum. ea fama non immerito

πιῶν, οἷς ἐ τὸ πλῆθος ἐκέλευσε, πείθαρχεῖν, ϗ ἔτι ἦ κὴ τ νομίμων ὑρκανὸς ὁ πενθερὸς αὐτῆς καθέλυσεν, ὡς ἐισ-ήνεγκαν οἱ Φαρισαῖοι ϗ τὼν πατρίων ϖαράδοσιν, ἅ πάλιν ἀποκατέστησε. τὸ μὲν οὖν ὄνομα τ βασιλείας ἐιχεν αὐτὴ, τὼν τε δυνάμεων οἱ Φαρισαῖοι. κὴ γὰ φυγάδας ἄγοι κατῆγον, κὴ δεσμώτας ἔλυον, κὴ καθάπαξ ἁπλῶς δεσποτῶν διέφερον. ἐπιεῖτο μὲν τι ἐ ἡγωὴ τῆς βασιλείας ϖρόνοιαν. κὴ πολὺ μισθοφορικὸν συνίστη, ϗ τὼν ἰδίων δυνάμεων ἀπέδειξε πλέονα, ὡς καταπλῆξαι τὰς ϖερὶξ τυράννους, ἐ λαβεῖν ὁμήρους αὐτῶν ἠρέμει δ ἡ χώρα ϖᾶσα ϖάρεξ τ Φαρισαίων. ἅτε γὰ ἐπιτηδειοτάτων τὼν βασιλικῶν, ϖείθοντες ὡς κτείνοιεν τὰς ἀλεξάνδρῳ ϖροσανέσεις ἀνελεῖν τὰς ὡ. εἶτα αὐτὰ τάτων ἕνα σφάττουσι διογένην, ἐ μετ' αὐτὸν ἄλλος ἐπ' ἄλλοις, ἕως οἱ δυνατοὶ ϖαρελθόντες εἰς τὸ βασίλειον, ἐ μετ' αὐτῶν διϊσχυρίζοντο, ἐώκει γὰ τοῖς νομίμοις δυσανασχετῶν, ϗ δῆλον ἦν καθάπαξ εἰ ἀφορμὴς ἥροιτο μὴ ἀπιτρέψων τῇ μητρί, ἀνεμίμνησκον ὅσα κατορθώσαντο τοῖς κινδύνοις, δι' ὧν τε σφίσι βέβαιον τῆς ϖίστεως, ϖρὸς τὸν δεσπότην ἐπεδείξαντο, αὐθ' ὧν ϗ αὐτὰ μεγίστων ἠξιώθησαν. ἐ ἐδέοντο μὴ ἄγειν ἅπαντα ἐμπαλὶν τρέψαι σφίσι τὰς ἐλπίδας. ἀποφυγόντας γὰ τ ἐκ πολεμίων κίνδυνον, ἐν τῇ οἰκίᾳ ϗ ὑπὸ ἐχθρῶν δίκην βοσκημάτων κόπτεσθαι, μηδεμιᾶς τιμωρίας ὄσης. ἐλεγόν τι, ὡς εἰ μὲν ἐρκεδεῖεν τοῖς ἀνηρημένοις οἱ ἀντίδικοι, λῆξε τὸ ϖρὸς τὰς δεσπότας νηπίου μετρίως εἶχε τὰ ξυμβάντα. εἰδ' αὖ μέλλοιεν ταύτας μεϖέναι, ἥδιστ' μᾶλλον ἐμὲ δοῦναι σφίσιν ἀπαλλαγήν. ἐ γὰ ἂν ϗ ϖαραμεῖναι χωρὶς αὐτῆς ϖορίσασθαί τι σωτήριον, ἀλλ' ἀσμενίζειν θνήσκοντες ϖρὸς τοὺς βασιλικοὺς ὡς μὴ συγγνῶναι αὐτῆς. αἰσχρὸν τε εἶναι σφίσι ϗ τῇ βασιλίσσῃ ἐ ϖρὸς αὐτῆς ἀμελεῖσθαι, ϗ ὑπὸ τ ἐχθρῶν δ' ἀνδρὸς σκιδεχθῆναι. ἀντὶ ϖαντὸς γὰ ἂν τιμήσασθαι δρέπειν τι τ ἄρσεα, ἐ τὰς μοναρχὰς, εἰ δοκοξενολογήσαιεν τοσῶσδε ἄνδρας, οἷς ἴσως τάχα ϕρενῶδες ἐ τέκνωμα ϖρὸν ἀκμαθῆναι. εἰ ἦ μή, τοῦτό γε δεύτερον, εἰ τὰς Φαρισαίους αὐτῇ ϖροτιμᾶν ἐγνωσαν, καταπαύσειν ἕκαστον αὐτῶν ἐν ταῖς ϕρεσὶ λοις. εἰ γὰ ὧδε δαίμων τις ἐνεμέσησε τῇ Ἀλεξάνδρᾳ νίκῃ, αὐτὰς γε μέχρι οὐ δοκεῖν ἐ ἐν ϖεπεισμένῃ ϗημαλὶ βιοτεύοντας. ϖολλὰ ἦ λεγόντων αὐτῶν, ϗ εἰς οἶκτον τ ϖαθῶν, ϗ τ κινδυνεύοντων τὰς Ἀλεξάνδρᾳ δαίμονας ἐπικαλουμένων, ἅπαντες οἱ ϖεριεστῶτες ὥρμησαν εἰς δάκρυα. μάλιστα ἦ Ἀριστόβουλον ὅπως ἔχοι γνώμης ἐδήλου, ϖολλὰ τ μητέρα κακίζων. ἀλλὰ γὰ ἐκεῖνοι μὲν αὐτοὶ σφίσιν αὐτοῖς τ συμφορῶν ἐγίνοντο, ϗ ϕιλαρχίαν ἐκλελυσμένην γυναικὶ ϖᾶν τὸ ἐκὸς βασιλεύειν ἡνεᾶς ἕνεκα μὴ ὄσης ἀπιτρέψαντες. ἡ ἦ, οὐκ ἔχουσα ὅτι ϖρὸς μὲ ἔ εὐπρεπὲς, τὴν ϕυλακὴν τ χωρίων σφίσιν ἐπίστευσεν, ὅπως μὴ ὑρκανίας ϗ ἀλεξανδρείου, ϗ μαχαιρουῶτος, ἔνθα τε ταλέντα ἄξια, λοιπὸν αὐτῇ. ϗ μετ' ὀλίγον τὸν υἱὸν ἀριστόβουλον, μετὰ στρατιᾶς ἐξέπεμψεν ἐπὶ δαμασκὸν, ϗ ϖτολεμαῖον ἔ μυναίῳ ἔ λεγομένῳ, ὃς βαρὺς λοιπὸν τῇ ϖόλει γεγένητο. ἀλλ' ὁ μὲν ὐδὲν ἐργασάμενος ἀτυχὴς ἄκων ἐπέστρεψε. κατὰ ἦ ὅτον τὸν καιρὸν ἀγγέλλεται ϖυθόμενος ὁ τῶν ἁρμενίων βασιλεὺς, ἅμα μυρίασι στρατιωτῶν ν, ἐμβεβληκὼς εἰς τὴν συρίαν, ϗ ὅτι τὴν ἰουδαίαν ἀφιξόμενος. ἔτι ὥστε εἰκὸς ἐφόβησε τὴν βασιλισσαν ϗ

Digitized by Google

reginam & totam gentem terruit, miseruntq; ad eum legatos cum magni precii muneribus, obsidentem tunc Ptolemaidem. Regina enim Selene, alias Cleopatra dicta, imperabat in Syria, & incolis ejus autor erat, ut Tigranem excluderent. Ibi inventum regem legati rogaverunt, ut bene sibi de regina sua deq; tota Judæorum gente polliceretur. Ille vero collaudatos, qvod e longinqvo venissent ad exhibendum sibi officium, jussit omnia bona sperare. Capta vero Ptolemaide, nuntiatur Tigrani, Lucullum, dum persequitur Mithridatem, illum qvidem non assecutum, qvi jam in Iberiam evaserat, sed Armeniam ingressum vastare eam regionem: qvo cognito, ille statim domum reversus est. Post hæc cum regina in morbum difficilem incidisset, & visum est Aristobulo jam adesse tempus aggrediendi negotium, noctu egressus, uno comitante famulo, contulit se ad ea castella, qvibus paterni amici erant præpositi. Jamdudum enim moleste ferens, quæ mater gerebat, tum vero longe magis timebat, ne, illa mortua, totum suum genus veniret in potestatem Pharisæorum: & videbat, qvam ineptus esset administrationi frater, ad qvem spectabat successio. Conscia vero fuit ejus conatus sola uxor, qvam domi reliqvit cum liberis. ac primum venit Agaba, ubi Galæstes erat unus e potentibus, a qvo perlibenter exceptus est. Seqventi vero luce regina sensit Aristobuli absentiam: nec tamen statim suspicata est illum ad res novandas esse profectum. Verum posteaqvam venerunt nuncii alii super alios, qvod jam hoc, jam illud castellum occupasset: nam uno incipiente, statim reliqva omnia in ejus potestatem se dediderunt: tum demum in magna consternatione fuit & ipsa regina & universa gens. sciebant enim non multum abesse Aristobulum, qvin sibi usurparet gentis imperium: & vehementer timebant, ne pœnas exigeret ab illis, qui in ipsius familiares debacchati fuerant. placuit igitur, ut uxor ejus cum liberis custodiretur in castello, quod templo erat appositum. ad Aristobulum autem magnus fiebat confluxus, ut jam nec strepitus deesset, nec ornatus regius. nam intra qvindecim ferme dies occupavit castella vigintiduo, in qvibus habens receptaculum, colligebat exercitum a monte Libano & Trachonitide & a tyrannis. homines enim semper pluribus se agglomerantes libenter obtemperabant, sperantes etiam nonnihil utilitatis se percepturos ex eo, qvem ipsi ex insperato res novas molientem evexissent ad dignitatis regiæ fastigium. Judæorum autem seniores & Hyrcanus reginam convenerunt, & rogabant, ut præsentibus rebus aliqvod expediret consilium. Aristobulum enim jam pene totam dominationem ad se traxisse, occupatis tot locorum opportunitatibus; se autem non decere, etiamsi maxime ipsa ægrotet, ea superstite, consultare absqve illius conscientia. periculum autem jam esse pene pro foribus. at illa jubebat eos facere, quicquid putarent reipublicæ conducere. habere eos magnam facultatem, vires gentis, milites, & in ærario multam pecuniam: sibi enim jam non admodum curæ esse rerum administrationem, nimirum deficiente corpusculo. his dictis, non multo post extremum halitum reddidit, exacto anno regni nono, vitæ tertio supra septuagesimum, mulier supra sexum suum egregia, ut qvæ mirum in modum honorum & imperandi cupida, operibus declaravit suam industriam, qvasi exprobrans viris insciti, qvi parum feliciter administrant respublicas.

A

B

C

D

E

F

G

semper enim præsentibus magis qvam futuris intenta, & omnia posthabendo moderatæ gubernationi, neqve ab honestate neqve a justitia deduci voluit. Familiæ tamen ejus in tale incurrit infortunium, ut potentiam, qvam sibi multis sudoribus & periculis paraverat, propter hujus non muliebres cupiditates paulo post amiserit: qvia & cum inimicis familiæ suæ sensisse videtur, & rempublicam orbasse præsidibus: qvin & post obitum ejus ex reliqviis malæ ipsius administrationis, multæ turbelæ originem duxerunt in domo regia, attamen qvam diu rebus præfuit, gentem in pace continuit. atqve hic fuit rerum Alexandræ reginæ exitus.

τὸ γὰρ παρὸν κρεῖττον ἀξιῶσαι τῶν μέλλοντων, καὶ πάντα δευτέρα πρεμνήμη τῆς ἐγκρατοῦς ἄρχῃ, ὅπῃ καλῶς, ὅπῃ δικαίως ἕνεκα μετέτων ἐπεστρέφετο. εἰς γοῦν τὸ τέλος τὸ οἶκον ἀτυχίας τοῖς πράγμασι περιέστησεν, ὥστε διὰ μὲν πολέμων καὶ κινδύνων καὶ πολλαπορριῶν περιεκτήσατο δυναστείαν, ἐπιθυμίᾳ τῶν μὴ προσηκόντων γυναικὶ, χρόνοις δὲ πολλοῖς ὕστερον ἀφαιρεθῆναι, τοῖς μὲν δυσμενῶς ἔχουσι πρὸς τὸ ἔθνος αὐτῆς τὴν αὐτῆς γνώμην προσθεῖσι, τοῖς δὲ δεχθεῖσι ἐρημον τῶν προηγουμένων ποιησαμένη. καὶ ξυμφορῶν ἣν ἐνέπλησε τὴν παρεσχῆς ἐξ ὧν ζῶσα ἐπολιτεύσατο καὶ μετὰ τὸν πολέμιον τὸ βασίλειον. ἃ μὲν ἀλλὰ καθ' ὕστερον ἄρξασι, ἐν εἰρήνῃ τὸ ἔθνος διεφύλαξεν, τὰ μὲν ἐν πρὸς Ἀλεξάνδρου, ὧδε εἶχε τέλος.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙ ΕΝ ΤΩ ΤΕΤΑΡΤΩ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱερέων τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ἀριστόβουλος καὶ Ὑρκανὸς περὶ τῆς βασιλείας πόλεμος, καὶ ὡς συμβάντες ἔκρινεν βασιλεύειν μὲν Ἀριστόβουλον, ὑρκανὸν δὲ ἰδιωτεύειν. Κεφ. α.

Περὶ Ἀντιπάτρου καὶ γένους αὐτοῦ, ὅτινα τρόπον εἰς λαμπρότητα καὶ δύναμιν ἅμα τοῖς παισὶ προῆλθε, καὶ Ὑρκανὸς φυγὴ πρὸς Ἀρέταν τὸν Ἀράβων βασιλέα. Κεφ. β.

Ὡς Ἀριστόβουλος μάχῃ ἡττηθεὶς συνδιώκει τοὺς περὶ Ἱεροσόλυμα. Κεφ. γ.

Ὑρκανὸς καὶ Ἀριστόβουλος πρεσβείαις πρὸς Σκαῦρον περὶ συμμαχίας. Κεφ. δ.

Ὡς Ἀριστόβουλος καὶ Ὑρκανὸς πρὸς Πομπήϊον ἦλθον περὶ τῆς βασιλείας διαμολογούμενοι. Κεφ. ε.

Ὡς Πομπήϊος στρατηγήματι χρησάμενος τὸ Φρούριον παρέλαβεν. Κεφ. ς.

Ὡς Ἱεροσολυμίτας τοὺς πύλας ἀπεκλεισεν τοῖς Ῥωμαίοις. Κεφ. ζ.

Ὡς Πομπήϊος αἱρεῖ καὶ κράτος τὸ ἱερὸν, καὶ τὰ κάτω πόλιν, καὶ περὶ τῆς θεοσεβείας αὐτοῦ. Κεφ. η.

Ὅτι σκαύρος στρατηγήσαντος τοῦ πατρὸς βασίλειον ἔσαν τῶν Ἀράβων, ἀντιπάτρου πείθει τὰ ἄρσενα συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ποιήσασθαι. Κεφ. θ.

Ὡς Ἀλέξανδρος ὑπὸ Γαβινίου κρατηθεὶς τῇ μάχῃ καὶ εἰς Φρούριόν τι καταπλευσθεὶς πολιορκεῖται. Κεφ. ι.

Ὡς Φυγόντα σὺν Ῥωμαίοις Ἀριστόβουλον εἰς Ἰουδαίαν λαβὼν Γαβίνιος ἀχμαλώτων πόλιν ἀνέστρεψεν εἰς Ῥωμαίους. Κεφ. ια.

Κράσσος καὶ τὸ ὅπλον πάρθος στρατείαν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀνάβασις, καὶ σύλησις τῶν ἱερῶν χρημάτων. Κεφ. ιβ.

Φυγὴ Πομπηΐου εἰς Ἤπειρον, καὶ σκιπίωνος εἰς συρίαν ἄφιξις. Κεφ. ιγ.

Καίσαρος ἐπ' Αἴγυπτον στρατεία, καὶ ὡς Ἰουδαῖοι αὐτῷ συνεμάχησαν. Κεφ. ιδ.

Ἀντιπάτρου Ἀριστεία καὶ Φιλία πρὸς Καίσαρα. Κεφ. ιε.

Καίσαρος ὅπισθεν δόγματα συγκλήτου περὶ τῶν πρὸς Ἰουδαίους Φιλίας. Κεφ. ις.

Ὅτι ἀντίπατρος τοῖς παισὶ Ἡρώδῃ μὲν τὴν Γαλιλαίας ἡγεμονίαν, Φασαήλῳ δὲ ἐπέτρεψε τὴν Ἱερουσολύμων καὶ ὡς σεβαστὸς καίσαρ μείζονα καὶ ἔνδοξον τὴν Ἡρώδην ἐποίησεν. Κεφ. ιζ.

Ὡς κάσσιος τὴν τῶν Ἰουδαίων σκάκωσε, καὶ πάλαι τὰ παρ' αὐτῶν εἰσπράξατο. Κεφ. ιη.

Ὡς μάλιχος ὅπλευεν, ἀντίπατρον ἀνεῖλε Φαρμάκῳ. Κεφ. ιθ.

Ὡς Ἡρώδης ὅπως ἐλάσῃ καὶ κάσσιος τὸν μάλιχον ἐδολοφόνησεν. Κεφ. κ.

Ὡς ἀντίγονον τὸν Ἀριστοβούλου βοηθήσαντα τοῖς Ἱεροσολυμίτοις τυραννεῖ Ἡρώδης ἀπαντήσας τρέπει τε καὶ τῆς Ἰουδαίας ἐκβάλλει. Κεφ. κα.

Ὅτι Ἡρώδης ἐν βιβλίοις ἀναγεγραπται πολλοῖς χρήμασιν ἐθεράπευσεν αὐτοκράτορα, ὅθεν καὶ τὰς κατηγορίας αὐτοῦ βληθέντας οὐκ ἐδέξατο. Κεφ. κβ.

Πῶς αὐτοκράτωρ εἰς συρίαν ἀναχωρήσας Ἡρώδου καὶ Φασαήλου τετραρχίας κατέστησεν. Κεφ. κγ.

Στρατεία πάρθων εἰς συρίαν, καθ' ὃν τὸν Ἀριστοβούλου υἱὸν Ἀντίγονον εἰς τὴν βασιλείαν κατήγαγον. Κεφ. κδ.

Ὡς οἱ πάρθοι Ὑρκανὸν καὶ Φασαήλον αἰχμαλώτους ἔλαβον. Κεφ. κε.

Ὡς Ἡρώδης εἰς τὴν Ῥώμην ἀναχωρήσας ἀπεδείχθη ὑπὸ τῆς συγκλήτου βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας. Κεφ. κς.

Ἐκπλους Ἡρώδου ἀπὸ Ῥώμης καὶ μάχη πρὸς Ἀντίγονον. Κεφ. κζ.

Πῶς ὑπὸ σοσίου καὶ Ἡρώδου Ἀντίγονος διεφθάρη. Κεφ. κη.

HÆC

HÆC JOSEPHI DECIMOQVARTO ANTIQVITATUM JUDAICARUM LIBRO CONTINENTUR.

Post contentionem de regno inter Aristobulum & Hyrcanum conventum est, ut Aristobulus regnaret; Hyrcanus privatam vitam degeret. CAP. I.

Antipatri genus, & qvomodo claritatem ac potentiam sibi & suis liberis paraverit: & fuga Hyrcani ad Aretam regem Arabum. CAP. II.

Aristobulus prælio victus compellitur Hierosolyma. CAP. III.

Hyrcani & Aristobuli legationes a Scauro petentes auxilium. CAP. IV.

Qvomodo Hyrcanus & Aristobulus apud Pompejum de regno disceptaverint. CAP. V.

Qvo stratagemate Pompejus castella occupaverit. CAP. VI.

Hierosolymitani portas Romanis claudunt. CAP. VII.

Pompejus templum cum inferiore urbis parte vi expugnat. CAP. VIII.

Scaurus bello aggressus Aretam, fœdus Antipatri svasu cum eo feriit. CAP. IX.

Alexander a Gabinio victus in qvodam castello oppugnatur. CAP. X.

Aristobulus Romæ vinculis elapsus, rursum in Judæa captus, a Gabinio Romam remittitur. CAP. XI.

Crassi contra Parthos ducentis per Judæam iter & sacrilegium. CAP. XII.

Pompeji in Epirum, & Scipionis in Syriam adventus. CAP. XIII.

Cæsaris in Ægyptum expeditio, & qvam fideli Judæorum opera adjutus sit. CAP. XIV.

Antipatri res gestæ, & cum Cæsare amicitia. CAP. XV.

Cæsaris literæ, & senatusconsulta de Judæorum amicitia. CAP. XVI.

Antipater ex filiis suis Herodi Galilææ, Phasaëlo Hierosolymorum regimen committit: & qvod Sextus Cæsar Herodem magnum ac illustrem reddidit. CAP. XVII.

Cassius, afflictis Judæis, insuper octingenta talenta ab eis exigit. CAP. XVIII.

Malichus per insidias Antipatrum veneno tollit. CAP. XIX.

Herodes jussu Cassii Malichum dolo interficit. CAP. XX.

Antigonum Aristobuli filium, auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem, Herodes profligatum e Judæa pellit. CAP. XXI.

Herodes in Bithynia occurrens Antonio, pecuniis eum sibi conciliat, qvo factum est, ut ille accusatores ejus non admiserit. CAP. XXII.

Antonius in Syriam provinciam veniens, Herodem cum Phasaëlo tetrarchas constituit. CAP. XXIII.

Parthi Antigonum Aristobuli filium in regnum reducunt. CAP. XXIV.

Parthi Hyrcanum & Phasaëlum captivos abducunt. CAP. XXV.

Herodes Romæ a Senatu Judææ rex declaratur. CAP. XXVI.

Herodis ex Italia navigatio & pugna adversus Antigonum. CAP. XXVII.

Antigonus a Sosio & Herode opprimitur. CAP. XXVIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER DECIMUS QVARTUS.

CAP. I.

Post contentionem de regno inter fratres conventum est, ut Aristobulus regnaret, Hyrcanus privatam vitam degeret.

DE Alexandræ reginæ rebus & obitu in præcedenti volumine diximus, nunc, qvæ deinceps consecutæ sunt, dicturi sumus, nihil magis studentes, qvam ne qvid vel per ignorantiam vel per oblivionem prætermittamus. Nam qvi historiam & rerum propter antiqvitatem obscurarum expositionem scribere se profitentur, debent qvidem non negligere orationis cultum, & elegantem compositionem, tum qvicqvid lectioni gratiam conciliat, & adimit tædium: sed præcipua cura impendenda est veritatis studio, nè suam fidem seqventes fallant & inducant in errorem aliqvem. Cum igitur pontificatum accepisset Hyrcanus anno tertio septimæ & septuagesimæ supra centesimam Olympiadis, Q. Hortensio, Q. Metello Cretico Coss. statim bellum ei Aristobulus intulit: &, commisso ad Hierichuntem prælio, multi ex ejus militibus ad fratrem transfugerunt. qvo facto, Hyrcanus in arcem confugit. in qvam custodiendi filii & uxor Aristobuli a matre ejus depositi fuerant, ut ante diximus. reliqvi etiam ejus factionis homines, cum victoris metu intra septum fani se recepissent, brevi deditionem fecerunt. Cœptum est deinde agi inter fratres de pacis conditionibus, in qvib. obtinuit Aristobulus, ut regnaret, & fratrem sineret in otio frui, qvæ illi obvenerant, facultatibus, & privatam vitam agere. Hoc fœdus ictum est in ipso templo, & data acceptaq; fide, junctisq; dexteris sancitum: & post mutuos complexus in conspectu populi factos digressi sunt, alter in regiam, alter privatus in ædes Aristobuli.

Κεφάλαιον ά.

Ἀριστόβουλος Ὑρκανῷ τῷ βασιλείας πόλεμος, εἰς συμβάντες ἐκεῖναν βασιλεύειν μὲν Ἀριστόβουλον, ὑρκανὸν δὲ ἰδιωτεύειν.

ΤΑ μὲν οὖν περὶ Ἀλεξάνδραν τὴν βασίλισσαν καὶ τὸν θάνατον αὐτῆς, ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἡμῖν βίβλῳ δεδηλώκαμεν. τὰ δὲ τούτοις ἀκόλουθα καὶ μεσοχῆ νῦν ἐρεῖν, οὐκ ἄλλο τινὸς, ἢ δ' μηδὲν ὠφελιμῶν τῶν πραγμάτων ἢ δι' ἄγνοιαν ἢ λήθην καμάτου τῆς μνήμης, προμηθούμενοι. τὴν μὲν ἱστορίαν καὶ τὴν μίμησιν τῶν ἀγνοουμένων τοῖς πολλοῖς πραγμάτων διὰ τὴν ἀρχαιότητα διηγεῖσθαι, καὶ τὸ τῆς ἐκφωνήσεως κάλλος, ὅσον δή τ' ἐστὶν ἐκπρεπὲς τῶν ἐνομάτων καὶ τῆς τούτων ἁρμονίας, καὶ ὅσα πρὸς τούτοις συμβάλλεται κόσμον τῷ λόγῳ τοῖς ἀναγινωσκομένοις ἔχειν, οὐσιν μὴ χάριεντος τινος, καὶ ἡδονῆς τὴν ἐμπειρίαν παραλαμβάνοιεν. πάντων δὲ μᾶλλον, τῆς ἀκριβείας τὰς συγγραφεῖς σπουδάζειν δεῖ, καὶ δι' ἀλήθειαν λέγειν τοῖς περὶ ὧν σπουδάσουσιν αὐτοῖς, πιστεύειν αὐτοῖς μέλλουσι. δεξαμένου τοίνυν τῆς δὲ ἱερωσύνης ὑρκανοῦ τὸ γ' ἔτος τῆς ἑβδομηκοστῆς καὶ ἑκατοστῆς ὀλυμπιάδος, ὑπατευόντων ῥωμαίων κοίντου ὁρτησίου, καὶ κοίντου μετέλλου, ὃς δὴ καὶ κρητικὸς ἐπικαλεῖτο, πόλεμον εὐθὺς ἀνέφερε πρὸς αὐτὸν Ἀριστόβουλος, καὶ τῆς μάχης αὐτῷ γενομένης πρὸς ἱεριχοῦντι, πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτομολοῦσιν, οὗ γενομένου, φεύγει πρὸς τὴν ἀκρόπολιν ὑρκανός, ἔνθα συνέβαινε κατεῖρχθαι τὴν Ἀριστοβούλου γυναῖκα, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ ὑπὸ τῆς μητρὸς καθὼς προεῖρηκαμεν. καὶ τοὺς ἀντιστασιώτας ὑπὸ καταφυγόντας εἰς τὸν τοῦ ἱεροῦ περίβολον, αἱρεῖ προσβαλών. καὶ λόγους ποιησάμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν περὶ συμβάσεως, καταλύεται τὴν ἐχθραν ἐπὶ τῷ βασιλεύειν μὲν Ἀριστόβουλον, αὐτὸν δὲ ζῆν ἀπραγμόνως καρπούμενον ἀδείας τὴν ὑπάρχουσαν αὐτῷ κτῆσιν. ταῦτα δὲ ἐπὶ τοῖς ἐν τῷ ἱερῷ συνθέμενοι, καὶ ὅρκοις καὶ δεξιαῖς πιστωσάμενοι τὰς ὁμολογίας, καὶ περιπλακέντες δὲ πλήθους πάντες ἑαυτοῖς ἀλλήλοις, ἀνεχώρησαν ὁ μὲν, εἰς τὰ βασίλεια, ὑρκανὸς δὲ ὡς ἰδιώτης, εἰς τὴν οἰκίαν δ' Ἀριστοβούλου.

Κεφ ά-

Κεφάλαιον ϛ'. A

Περὶ ἀντιπάτρου τ̃ γένους αὐτ̃, κ̀ τίνα τρόπον εἰς λαμπρότητα κ̀ δύναμιν ἅμα τοῖς παισὶ περιήχθη, κ̀ ὑρκανὸς φυγὴ πρὸς Ἀρέταν τ̀ τ̃ ἀράβων βασιλέα.

CAP. II.

Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam sibi & suis liberis paruerit, & fuga Hyrcani ad Aretam regem Arabum.

ΦΙΛΟ-ς τὶς ὑρκανὸ ἰδουμαῖ-ς ἀντίπατρ-ς λεγόμεν-ς, πολλῶν μὲν ὑπαρχόντων χρημάτων, δραστήρι-ς τε τὴν φύσιν ὢν & σπουδαστής, ἀλλοτρίως ἔχε πρὸς τὸν ἀριστόβουλον κ̀ Ἀλεξάνδρου, Ἀλ̀ τὴν πρὸς ὑρκανὸν ἔνοιαν. νικόλα-ς μὲν τοι φησὶν ὁ δαμασκηνὸς, ἐκ γενεᾶς ὑπάρχειν αὐτὸν τ̃ ἐπιφανεστάτων ἰουδαίων, τ̃ ἐκ βαβυλῶνο-ς εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀφιγμένων. ταῦτα μὲν οὖν λέγ χαριζόμεν-ς ἡρῴδῃ τῷ παιδὶ αὐτ̃, βασιλεῖ τ̃ ἰουδαίων σὺν τύχῃ τινὸς γενομένῳ. ὡς δ' ἐγὼ κατὰ τὸν ἐπιχώριον λόγον ἀκήκοα, ἀντίπατ-ς τὸ πρῶτον ἐκαλεῖτο, κ̀ τῷ πατρὶ αὐτὸ ἦν τοῦτο ὄνομα. ὃν ἀλέξανδρ-ς & βασιλέως κ̀ τ̃ γυναικὸς αὐτ̃ στρατηγὸν ἀποδείξαντες ὅλης τ̃ ἰδουμαίας, πολὺ παρὰ τοῖς ἐπιχωρίοις ἐποίησαν εὐδοκιμεῖν. φιλίαν τε πρὸς τοὺς ὁμοεθνεῖς αὐτῷ ἀράβας κ̀ γαζαίους, κ̀ ἀσκαλωνίτας λέγουσι, πολλὰς αὐτοὺς κ̀ μεγάλας ἐξιδιωσάμενον δωρεάς. τὴν οὖν & ἀριστοβούλου δυναστείαν ὑποπτεύ-ς ἀντίπατρ-ς ὑφορώμεν-ς κ̀ δεδιὼς μὴ πάθῃ Ἀλ̀ τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσ-ς, ὑποποιεῖται κρύφα κατ' αὐτὸ Ἀλεγόμενος τ̃ ἰουδαίων τοὺς δυνατεύοντας, ἀδικεῖν ἐκεῖνα λέγων πρεσβεύειν ἀριστόβουλον ἀδίκως ἔχοντα τὴν ἀρχὴν, κ̀ τὸν μὲν ἀδελφὸν αὐτ̃ ἐκβεβληκέναι, πρεσβύτερον ὄντα, κατέχοντα δ' αὐτὴν ἐκεῖνον Ἀλ̀ τὸ πρεσβεῖον. τούτοις τε συνεχῶς πρὸς τὸν ὑρκανὸν παρῴκει διεπλάττε λόγους, & ὅπως κινδυνεύσει τὴν ζωὴν, εἰ μὴ φυλάξαιτο ταχέως αὐτὸν ἐκποδών. τοὺς γὰρ φίλους & ἀριστοβούλου μηδένα ὠφελεῖν ἡμέρᾳ ἐλέγχου συμβουλεύοντας αὐτῷ ἀνελεῖν, ὡς τότε βεβαίως ἕξοντα τὴν ἀρχήν. τούτοις ὑρκανὸς ἠπίστει τοῖς λόγοις, φύσει χρηστὸς ὤν, & Ἀλβούλει δι' ὑπόνοιαν ἀδικεῖν παρῴκει μὲν ῥᾳδίως. ἐπεὶ γὰρ αὐτὸν τὸ ἄπραγμον καὶ τὸ παρῳκημένον τ̃ ἀλυπίας, τοὺς ἐρῶσιν ἀθῳνῆ κ̀ ἀνανδρον δοκεῖν. τ̃ δ' ἐναντίας φύσεως ἦν ἀριστόβουλ-ς, δραστήρι-ς & διεγηγερμένος τὸ φρόνημα. ἐπεὶδὴ τοίνυν ὁ ἀντίπατρ-ς, ἀ πρόσχοντα ἑώρα τοῖς λόγοις τὸν ὑρκανὸν, ἀ διέλιπεν ἐκάστης ἡμέρας ταλαιπωρούμεν-ς & διαβάλλων πρὸς αὐτὸν ἀριστόβουλον, ὡς κτεῖναι θέλοντα, & μέλις ἐγκαλούμενος πεῖθ', πρὸς ἀρέταν αὐτὸ συμβουλεύει φυγεῖν, τὸν ἀράβων βασιλέα. τακαδέντι δὲ καὶ αὐτὸς ἐστὶ δυμμαχ-ς ἐπαγγελῇ. ὁ δ' ταῦτ' ἀκούων ἔλεγε, συμφέρον εἶναι τὸ πρὸς τὸν ἀρέταν ἀποδρᾶναι. ἐστὶ δ' ὅμορ-ς τῇ ἰουδαίᾳ ἡ ἀραβία. καὶ δὴ πέμπει πρῶτ-ς ὑρκανὸς πρὸς τὸν ἀράβων βασιλέα, τὸν ἀντίπατρον, λήψεσθαι πίστεις, ὡς οὐκ ἐκδώσοι τοῖς ἐχθροῖς πίστευσαντ' αὐτῷ ἥκοντα. λαβὼν δὲ τὰς πίστεις ὁ ἀντίπατρ-ς ἀνέστρεψε πρὸς ὑρκανὸν εἰς ἱεροσόλυμα. κ̀ μετ' ὀλίγον ἀθρόαν ἀγαγὼν αὐτὸν, κ̀ τ̃ πόλεως ἐκπεσεῖν νύκτωρ, & πολλὰ ἀνύσας ὁδὸν, ἦγεν ἄγων αὐτὸν εἰς τὴν καλουμένην πέτραν, ὅπερ τὰ βασίλεια ἐστὶν & ἀρέταις. μάλιστα δ' ὢν φίλ-ς τ̃ βασιλεῖ, κατέπεισεν ὑρκανὸν εἰς τὴν ἰουδαίαν παρελθεῖν, καὶ δι' ἐκείνης ἡμέρας πολλὰς καὶ οὐκ ὀλίγας, ἀλλὰ καὶ δωρεὰς ἐπιδιδοὺς, πείθει τὸν ἀρέταν. ὑπὸ μὲν ἄλλα καὶ ὑρκανὸς ἐκπεπληγὼς αὐτῷ κατεχθεὶς, κ̀ τὴν βασιλείαν κομιούμενος ἀποδώσειν τὴν τε χώραν καὶ τὰς δώδεκα πόλεις, ἃς ἀλέξανδρ-ς ὁ πατὴρ αὐτ̃ τῶν ἀράβων ἀφείλετο. ἦσαν δ' αὗται, μήδαβα, ναβαλλὼ, λιβιὰς, θαραβασὰ,

ANicus autem qvidam Hyrcani Idumæus nomine Antipater, vir pecuniosus, natura factiosus & industrius, infensus erat Aristobulo, eo quod ipse studeret Hyrcani partibus: qvamvis Nicolaus Damascenus hujus genus deducat a primatibus Judæorum, qvi in Judæam venerunt e Babylonia. Sed hoc dicit in gratiam Herodis ejus filii, qvem fortuna ad Judæorum regnum evexit, sicut suo loco dicetur. Hic igitur Antipater primum vocabatur Antipas, eodem, qvo pater ipsius, nomine: qvem ab Alexandro rege & ejus uxore constitutum ducem totius Idumææ, ferunt amicitias Arabum & Gazæorum & Ascalonitarum coluisse, multisqve eos sibi conciliasse muneribus. Itaqve minor Antipater suspectam habens Aristobuli potentiam, & timens eum propter mutuam simultatem, clancularis obtrectationibus effecit, ut contra illum potentiores Judæorum conspirarent, iniqvum esse dictitans sinere Aristobulum incubare usurpato per injuriam imperio, ex qvo ejecisset fratrem natu majorem, eumqve ætatis prærogativa spoliasset. eisdem verbis etiam Hyrcanum obtundebat assidue, addens, ne vitam qvidem illi esse in tuto, nisi matura fuga saluti suæ prospiceret. amicos enim Aristobuli nunqvam non consultare, qvomodo, eo sublato de medio, dominationem alteri constabiliant. His sermonibus Hyrcanus nolebat credere, qvod esset natura bonus, & calumnias non libenter admitteret, qvæ qvidem animi lenitas & qvietis amor paravit ei opinionem ignaviæ. at Aristobulus plane contrario fuit ingenio, industrius simul & magnanimus. Cum igitur Antipater videret Hyrcanum nihil moveri suis monitis, non destitit tamen qvotidie novas de fratre criminationes fingere, qvasi insidiaretur vitæ illius. tandem urgendo ægre obtinuit, ut assentiret fugere ad Aretam regem Arabum, suum qvoqve pollicitus auxilium: idqve eo facilius impetravit, qvod Judææ confinis sit Arabia. præmittitur itaqve Antipater ad regem, accepturus ab eo fidem, qvod inimicis non dediturus esset suum supplicem: qvod ubi ille interposita fide promisit, Antipater ad Hyrcanum reversus est Hierosolyma: & non multo post, assumpto eo, noctu urbem egressus, magnis itineribus pervenit in urbem, qvæ Petra dicitur, apud qvam erat Aretæ regia: & qvod esset regi amicissimus, rogabat eum, ut Hyrcanum in Judæam restitueret, & instando qvotidie dandoqve munera tandem persvasit. Hyrcanus qvoqve pollicitus est, si ope ejus reductus regnum reciperet, redditurum se ei regionem cum duodecim oppidis, qvæ pater ipsius Alexander de Arabibus ceperat. erant autem hæc: Medaba, Naballo, Livias, Tharabasa,

Agalla, Athone, Zoara, Oronæ, Mariſſa, Rydda, Luſa, Oryba.

ἄγαλλα, ἀθώνη, ζώαρα, ὀρώναι, μάρισσα, ῥύδδα, λύσα, ὄρυβα.

CAP. III.

Ariſtobulus prælio victus compellitur Hieroſolyma.

TAlibus promiſſis permotus Aretas expeditionem ſuſcepit contra Ariſtobulum, ducens qvinqvaginta millia pedeſtris ſimul & eqveſtris exercitus, moxqve vicit prælio. poſt eam victoriam multis ad Hyrcanum transfugientibus, deſolatus Ariſtobulus confugit Hieroſolyma. Arabs autem, adducto ſecum toto exercitu, oppugnabat eum in templo adjuvante Hyrcanum etiam populo, ſolis ſacerdotibus non deferentibus Ariſtobulum. ſed Aretas, admotis tam Judæorum qvam Arabum exercitibus, acriter oppugnationi inſtabat. Dum hæc ita geruntur, inſtante azimorum feſto, qvod Paſcha vocamus, optimates Judæorum, relicta ſua regione, fugerunt in Ægyptum. Qvidam autem Onias vir juſtus & Deo carus, qui aliqvando ſiccitatis tempore impetraverat piis precibus pluviam, tunc in latebras ſe abdidit, civile bellum præſentiens. hunc in caſtra adductum Judæi rogabant, ut, qvemadmodum olim ſterilitati attulerat remedium, ita tunc devoveret diris Ariſtobulum, & qvotqvot ejus factionem ſeqvebantur: id cum diu recuſans cogeretur a turba, ſtans in medio eorum ſic precatus eſt: Deus univerſi hujus mundi rex, qvoniam & hi, qui mecum ſtant, tuus ſunt populus, & qvi oppugnantur, tui ſacerdotes ſunt, precor, ut neqve hos contra illos, neqve illos contra hos, orantes exaudias. Poſt hæc vota circumſteterunt eum qvidam ex Judæis viri perditi, & obruerunt lapidibus, qvam crudelitatem Deus ultus eſt continuo, cædisqve Oniæ pœnas exegit in hunc modum. Dum Ariſtobulus oppugnatur cum ſacerdotibus, ſupervenit Paſcha, in qvo feſto nobis mos eſt multis Deum honorare ſacrificiis. qvibus qvia carebant obſeſſi, rogaverunt ſuos tribules, ut, accepta, qvantam poſtularent, pecunia, victimarum copiam ſibi facerent. illis vero pactis mille drachmas in ſingula capita, & repræſentari ſibi jubentibus, Ariſtobulus & ſacerdotes libenter id fecerunt, & per funem e muro demiſerunt precium; at illi, accepta pecunia, non reddiderunt victimas: ſed eo progreſſi ſunt impietatis, ut, non ſervata fide hominibus, Deum etiam fraudarent debitis honoribus. ſacerdotes autem, qvibus per pactorum ſpeciem illuſum fuit, oravérunt Deum, ut pœnas de tribulibus ſuis ſumeret: nec dilata eſt vindicta: ſed procella vehemens immiſſa fecit per totam eam regionem magnam vaſtationem fructuum, ita ut tritici modius veniret drachmis qvindecim.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἀριστόβουλος μάχῃ ἡττηθεὶς συμφώνως ἐπὶ ἱεροσόλυμα.

Τούτων αὐτῷ τῶν ὑποχείσεων γινομένων, ἀρέτας ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν ἀριστόβουλον, μετ' ἐπιλέκτων ἱππότων ἅμα καὶ πεζῆς στρατιᾶς, καὶ νικᾷ τῇ μάχῃ. πολλῶν δὲ μετὰ τὴν νίκην πρὸς ὑρκανὸν αὐτομολησάντων, μονωθεὶς ὁ ἀριστόβουλος, ἐφυγεν εἰς ἱεροσόλυμα. ὁ δὲ τῶν ἀράβων βασιλεὺς πᾶσαν τὴν στρατιὰν ἀγαγὼν, καὶ προσβαλὼν τῷ ἱερῷ τὸν ἀριστόβουλον ἐπολιόρκει, προσῆν δὲ μᾶλλον καὶ ὁ δῆμος τῷ ὑρκανῷ, καὶ συμπολιορκοῦντος αὐτῷ, μόνων δὲ τῶν ἱερέων ἀριστοβούλῳ προσμενόντων. ὁ μὲν οὖν ἀρέτας ἐξῆς βαλλόμενος τὰ στρατόπεδα τῶν ἀράβων καὶ τῶν ἰουδαίων, ἰσχυρῶς ἐνέκειτο τῇ πολιορκίᾳ. τούτων δὲ γινομένων κατὰ τὸν καιρὸν τῶν ἀζύμων ἑορτὴν ἣν Φάσκα λέγομεν, οἱ δοκιμώτατοι τῶν ἰουδαίων σκληπόντες τὴν χώραν, εἰς αἴγυπτον ἔφυγον. ὀνίας δέ τις ὄνομα, δίκαιος ἀνὴρ καὶ θεοφιλὴς, ὃς ἀνομβρίας ποτὲ ὔσης ἠύξατο τοῦ θεοῦ λύσαι αὐχμὸν, ὁ γνόμενος ἐπήκοος ὁ θεὸς ὗσεν, ἐκρύψε αὐτὸν ἀπὸ τῶν τότε ὁρᾶν ἐπιμόνως σπουδαζόντων. ἀναχθέντα δὲ εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν ἰουδαίων, ἠξίουν ὡς ἐπαύσατο τὴν ἀνομβρίαν εὐξάμενος, ἵν' ὕτως ἔρας καὶ ἀριστόβουλος καὶ τὸ συνεπόμενον αὐτῷ ἐπιθῆται. ἐπεὶ δὲ ἀντιλέγων καὶ ὠθούμενος ἐβιάσθη ὑπὸ τοῦ πλήθους, στὰς μέσος αὐτῶν εἶπεν. ὦ θεὸς βασιλεῦ τῶν ὅλων, ἐπεὶ οἱ μετ' ἐμὲ νῦν ἐστῶτες σὸς δῆμός ἐστι, καὶ οἱ πολιορκούμενοι δὲ ἱερεῖς σοί, δέομαι μήτε κατὰ τούτων σὲ κατὰ τούτων σκέπεις ἀκούσαι, μήτ' σκείνων ἃ δέ τινι ὠθοῦντες εἰς τέλος ἀγαγεῖν. καὶ τὸν μὲν αὐτὸν εὐξάμενον ἔκτειναν οἱ πονηροὶ τῶν ἰουδαίων καταλύσαντα. ὁ δὲ θεὸς τούτῳ αὖθις ὠδαχέημα ἐπιμορήσατο τῆς ὠμότητος, καὶ δίκην εἰσέπραξατο δ' ὀνίᾳ φόνου τούτῳ τῷ τρόπῳ. πολιορκουμένων δὲ τῶν ἱερέων καὶ τοῦ ἀριστοβούλου, αἰτεῖται τὴν ἑορτὴν ἀπύρως τὴν καλουμένην Φάσκα, καθ' ἣν ἐθος ἐστὶν ἡμῖν πολλὰ θύειν τῷ θεῷ. ἀπορουμένων δὲ θυμάτων οἱ περὶ τὸν ἀριστόβουλον, ἠξίωσαν αὐτοῖς τὰς ἐμφύλους ὠδαχὰς, χρήματα λαβόντας ἀντὶ τῶν θυμάτων ὅσα θέλουσιν. τῶν δὲ, εἰ βέλονται λαβεῖν χιλίας δραχμὰς ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς καταλέγειν κελευόντων, προθύμως ἐπὶ ἀριστόβουλον καὶ οἱ ἱερεῖς ὑπέστησαν, καὶ ἀπὸ τοῦ τείχους καθημένους, ἔδωκαν αὐτοῖς τὰ χρήματα. κἀκεῖνοι λαβόντες, οὐκ ἀπέδωκαν τὰ θύματα, ἀλλ' εἰς ἔτος πονηρίας ἦλθον ὥς τε ὠδαβίαν τοὺς πίστεις καὶ ἀσεβῆσαι εἰς τὸν θεὸν τὰ πρὸς τὴν θυσίαν μὴ ὠδαχόντας τοῖς δεομένοις. ὠδαπονηθέντες δὲ οἱ ἱερεῖς, ηὔξαντο τῷ θεῷ, δίκην αὐτῶν εἰσπράξασθ ὠδαχὰ τοὺς ὁμοφύλων. ὁ δὲ οὐκ ἀνεβάλετο τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ πνεῦμα πολὺ καὶ βίαιον ἀπέπεμψας, τὸν καρπὸν ἀπάσης τῆς χώρας διέφθειρεν, ὡς τὸν μόδιον δ' σῖτον πέντε αὐτοῖς ἐξωνεῖσθαι δραχμῶν ἑνδεκα.

Κεφά-

Κεφάλαιον δ'.

Τρωσὶν ἡ ἀριστόβουλος πρεσβείαν πρὸς σκαῦρον πέμπει συμμαχίας.

ΕΝ τούτῳ πομπήϊος μὲν σκαῦρον εἰς συρίαν πέμπει, αὐτὸς δὲ ἀρμενίᾳ ἐπὶ τιγράνην. ὁ δὲ ἀφικόμενος εἰς δαμασκὸν, λόλλιον μὲν καὶ μέτελλον ἔτι τὴν πόλιν ἠρηκότας εὗρεν, αὐτὸς εἰς τὴν ἰουδαίαν ἠπείγετο. ἐπιγενομένου δὲ πρέσβεις ἦκον παρ' αὐτοῦ τε ἀριστοβούλου πρὸς αὐτὸν, καὶ ὑρκανοῦ, συμμαχίαν ἀξιοῦντες ἑκάτερος. ἐπαγγελλομένων δὲ, ἀριστοβούλου μὲν, ὑ δώσοντος τάλαντα, ὑρκανοῦ δὲ τούτων οὐκ ἐλάττονα παρέξειν, μᾶλλον ἐδέχετο τὰ ἀριστοβούλου χρήματα διὰ ἔνδειαν χρημάτων, καὶ μεγαλοψυχίαν τοῦ ἀνδρός, καὶ μειρακίων ἡλικίαν τοῦ χάνδη. ὁ δὲ καὶ πένης ἦν, καὶ γλίχεσθαι μείζονων τὰ ἴσα πειρᾶσθαι ἐπηγγέλλετο. ἠδίων οὖν βία πολλὰ ἐλεῖν, ἢ φυλάδας ἐκβαλεῖν μὴ δι' ναβαταίων πόθους, οὐκ εὐπρεπὲς πρὸς πόλεμον ἀμαχεμάχου. τούτῳ τοίνυν προσέρχεται τὰς προειρημένας αἰτίας, λαβὼν τὰ χρήματα λύει τὴν πολιορκίαν, κελεύσας ἀναχωρεῖν τὸν ἀρέτην, ἢ πολέμιον αὐτὸν ῥωμαίων ἀποδειχθήσεσθαι. καὶ σκαῦρος μὲν εἰς δαμασκὸν πάλιν ἀνεχώρησεν. ἀριστόβουλος δὲ μὴ πολλῆς δυνάμεως, ἅτε τὸν ἀρέτην καὶ ὑρκανὸν ἐρρωτόβιον. καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς ἅτε τὸν χαλκίδηνον παπυρῶνα, νικᾷ τῇ μάχῃ, καὶ κτείνει περὶ ἑπτακισχιλίους τὸν πολεμίων, μεθ' ὧν ἔπεσε καὶ φαλίων ὁ ἀντιπατρὸς ἀδελφός.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς ἀριστόβουλος καὶ ὑρκανὸς πρὸς πομπήϊον ἦλθον περὶ τὴν βασιλείας δικαιολογούμενοι.

ΜΕΤ' οὐ πολὺ ἡ πομπηΐου εἰς δαμασκὸν ἀφικνεῖται, καὶ κοίλης συρίας ἅπαντος, ἦκον παρ' αὐτὸν πρέσβεις ἐξ ὅλης συρίας καὶ αἰγύπτου, καὶ ἀπὸ τὴν ἰουδαίας. ἐπεμψε γὰρ αὐτῷ μέγα δῶρον ἀριστόβουλος ἀμπελον χρυσῆν ἀπὸ πεντεκαιδεκατάλαντον. μεμνηται δὲ τοῦ δώρου καὶ στράβων ὁ καππαδόξ λέγων ἅτως, ἦλθε δὲ καὶ ἐξ αἰγύπτου πρεσβεία, καὶ στέφανος ἀπὸ χρύσων πεντακισχιλίων. καὶ ἀπὸ τὴν ἰουδαίας ἔτι ἀμπελος, ἔτι κισσὸς, περιπλεῖν ὀνόμαζε τὸ δημιούργημα. ὅτε μέντοι τὸ δῶρον ἰσορήκαμεν καὶ ἡμεῖς ἀνακείμενον ἐν ῥώμῃ, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ διὸς τοῦ καπετωλίου, ἅπτεσθαι δοκεῖ ἐκ ἀλεξάνδρου τοῦ τὴν ἰουδαίων βασιλέως. ἐπιμήκη δὲ ἦναι, πηχῶν ἑπτὰ καὶ τεσσάρων ταλάντων. ἀριστόβουλον μὲν οὖν ὅτε λέγουσι πέμψαι τὴν ἰουδαίων δωσιλέγειν. μετ' οὐ πολὺ δὲ ἦκον πάλιν πρέσβεις παρ' αὐτὸν, ἀντιποτάμου μὲν ὑπὲρ ὑρκανοῦ, νικοδήμου δὲ ὑπὲρ ἀριστοβούλου. ὃς δὴ καὶ κατηγόρει τῶν λαβόντων χρήματα, τὸν μὲν πρότερον, σκαῦρον δὲ ὕστερον, καὶ μὴν τετρακόσια, καὶ τὰ τετρακόσια τάλαντα, παρὰ τοῖς ἄλλοις, ἐχθροὺς ὄντας αὐτῷ κατασκάζων. κελεύσας δὲ ἦκειν τοὺς ἀφαμφισβητήσοντας, ἐπειρᾶτο καὶ ἐξαναλαβεῖν τὰ δυνάμενα ὅπου τὰ χειμάδια, ὡρμηκὼς ὅτι τὴν δαμασκηλείαν, καὶ τὴν τῶν ἀπαμέων ἐν παρόδῳ τὴν ἐν ἀπαμείᾳ κατέσκαψεν ὁ κυζικηνὸς ἐπισχὼν ἀντίοχος. καὶ τὸν ἀπολεμαίου τοῦ μύνναίου χώραν κατενόησεν ἀνδρὸς πονηροῦ, καὶ ἥδεν ἐλάττονος. διονυσίου τοῦ τριπολίτου τοῦ πελεκισθέντος, οὗς περ καὶ κηδείων ἐτύγχανεν αὐτῷ,

CAP. IV.

Hyrcani & Aristobuli legationes a Scauro petentes auxilium.

INterea Pompejus Scaurum misit in Syriam, IV.
ipse in Armenia distentus bello, qvod adhuc gerebat contra Tigranem. ille vero ubi Damascum venit, recens captam a Metello & Lollio, properavit in Judæam continuato itinere. huic legati facti sunt obviam, tam ab Hyrcano qvam ab Aristobulo, utriqve petentes societatem & auxilium. & cum Aristobulus pollicerentur qvadringenta talenta, nec pauciora Hyrcanus, Scaurus Aristobuli promissa prætulit. is enim liberalis erat, & abundans pecuniis, & rogabat officium præstari facilius. alter vero pauper erat ac tenax, & cum majora qvam frater impetrare cuperet, tamen non satis bona fide polliceri videbatur. Nam difficilius erat expugnare urbem adeo munitam & validam, qvam profugos repellere & Nabathæorum turbam, præsertim non valde ad id bellum gerendum animatam. Ob has igitur causas, accepta ab hoc pecunia, obsidionem solvit, denuntians Aretæ, ut recederet, ni pareat, declarandus hostis Rom. populi. Et Scaurus qvidem Damascum reversus est: Aristobulus vero cum magno exercitu contra Aretam & Hyrcanum profectus est: & congressus cum eis apud locum, qvem Papyronem nominant, prælio vicit, cæsis circiter septem millibus hostium, inter qvos etiam Cæphalio frater Antipatri cecidit.

CAP. V.

Qvomodo Aristobulus & Hyrcanus apud Pompejum de regno disceptaverant.

NOn multo autem post, cum Pompejus Damascum venisset, & obiret Cœlesyriam, præsto fuerunt ei legati ex universa Syria & Ægypto atq; Judæa. misit enim ad eum insigne donum Aristobulus, vitem auream qvinqvies centum talentorum. meminit autem hujus muneris etiam Strabo Cappadox his verbis: venit & ex Ægypto legatio, cum corona facta ex aureorum qvatuor millibus: & ex Judæa sive vitis, sive hortus, qvod opus περπόλη, id est delectamentum vocabatur. hoc donum vidimus etiam nos Romæ dedicatum in Jovis Capitolini templo, cum inscriptione Alexandri regis Judæorum: existimabaturqve qvingentis talentis ferri autem missum a dynasta Judæorum Aristobulo. Paulo post iterum venerunt ad eum legati, Antipater pro Hyrcano, Nicodemus pro Aristobulo, qui etiam accusabat eos, qvi acceperant pecuniam, primum Gabinius, deinde Scaurus, ille ter centum hic qvadringenta talenta, hos qvoq; inimicos ei faciens. qvi cum jussisset eos ad se disceptatorem venire, ineunte vere, copiis ex hybernis revocatis, in Damascenum agrum profectus est: obiterqve arcem in Apamia diruit, qvam Antiochus Cyzicenus munierat: & Ptolemæi Mennæi ditionem consideravit, viri noxii non minus, qvam fuerat Dionysius Tripolitanus, qvi securi percussus est, affinitate etiam ei conjunctus,

mille tamen talentis iſte redemit ſe a ſupplicio, A qvæ Pompejus erogavit in ſtipendia militum. excidit etiam caſtellum Lyſiada, cujus tyrannus erat Silas Judæus: tranſiens deinde per Heliopolim & Chalcidem, ſuperatoqve medio monte, in Cœleſyriam veniens, a Pella Damaſcum ſe contulit. ibi & Judæos audivit, & eorum principes: qvi inter ſe diſſidebant, Hyrcanus & Ariſtobulus, ſicut gens ipſa ab utroqve. Ajebant B enim ſe nolle eſſe ſub regibus, qvod patrium inſtitutum habeant, ut ſui Dei pareant ſacerdotibus. hos autem duos eſſe qvidem e ſacerdotum genere, ſed velle principatum gentis in aliam formam traducere, ut eam in ſervitutem ſubigant. Hyrcanus autem qverebatur, qvod cum major natu eſſet, privaretur prærogativa ab Ariſtobulo: & minimam portionem regionis ſibi relictam, cætera a fratre uſurpata per vim omnia. C hunc etiam & terra incurſare finitimos, & in mari habere piratarum receptacula. nec enim impulſurum fuiſſe gentem ad defectionem, niſi turbarum concitator eſſet, atqve natus ad violentiam. Atteſtabanturqve illi hæc dicenti plus qvam mille ex Judæorum optimatibus, qvos Antipater ad hoc induxerat. Alter contra excidiſſe eum e principatu ajebat propter ignaviam, qvod na- D tura ad nihil eſſet minus idoneus qvam ad obeunda negotia, & ideo veniſſe eum in publicum contemptum apud ſuæ gentis homines. Se vero neceſſario principatum aſſumpſiſſe, metuentem, ne is migraret in aliam familiam. appellatione vero uti, qua & pater ipſius Alexander uſus ſit. &, in teſtimonium citabat qvosdam juvenes faſtuoſos, eoſqve omnibus propter purpureas veſtes, capillitii curam, & phaleras ornamentaqve E cætera: qui hoc cultu tanqvam ad pompam & non ad judicium venerant. Pompejus vero, his cognitis, & improbata Ariſtobuli violentia dimiſit eos placide: promittens ſe venturum in eorum ditionem, qvam primum inſpexiſſet res Nabathæorum. interim juſſit eos qvietos eſſe, comiter habens Ariſtobulum, ne is alienatus intercluderet ei tranſitus. nec tamen ullam apud F
VI. eum inivit gratiam. non expectatis enim Pompeji promiſſis, profectus eſt ad oppidum Delium, & inde in Judæam ſe contulit.

χιλίοις μήτοι παλαίστης ἐξωνησαμένῳ τὸν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτημάτων τιμωρίαν, οἷς πομπήιος τὸς ἁλόντας ἐμισθοδότησεν. ἐξέλε ϑ᾽ ἡ λυσιάδα χωρίον, ὃ τύραννος ἦν σίλας ὁ ἰουδαῖος. διελθὼν ϑ᾽ τὰς πόλεις τὴν τε πέλλαν καὶ τὴν χαλκίδα, ϵ̓ τὸ διήϊγον ὄρος, ὑπερβαλὼν τὴν κοίλην συριαν προσαγορευομένην συρίαν, ἀπὸ τῆς πέλλης εἰς δαμασκὸν ἦλϑεν. ἔνϑα δὴ ϵ̓ τὸν ἰουδαίων ἐδήλωσεν ϵ̓ τὸν ἡγουμένων αὐτῶν, οἳ πρός τε ἀλλήλους διαφέροντο ὅτι ὑρκανὸς ϑ᾽ ἀριστόβουλος, ϵ̓ τὸ ἔϑνος πρὸς ἀμφοτέρους. τὸν μὲν γὰρ ἀξιοῦν βασιλεύειν, πάτριον γὰρ εἶναι τοῖς ἱερεῦσι τιμωμένοις παρ᾽ αὐτοῖς ϑεῷ πληροῦν. ἐπὶ τούτοις ϑ᾽ τὸν ἱερέων εἰς ἄλλην μεταγαγεῖν ἀρχὴν τὸ ἔϑνος ζητοῦσιν, ὅπως ϵ̓ δοῦλοι γένωνται. ὑρκανὸς ϑ᾽ καταμόρᾳ, ὅτι πρεσβύτερος ὢν ἀφαιρεῖται τὸ πρεσβεῖον ϵ̓ ἀριστόβουλος, ϵ̓ μικρὸν ἔχοι μέρος τῆς χώρας ὑφ᾽ αὑτῷ, τοῦ ϑ᾽ ἄλλου βίᾳ λαβόντος ἀριστόβουλος. τούς τε κατὰ δρομὰς τοὺς ἐπὶ τοὺς ὁμόρους, ϵ̓ τὰ πειρατήρια τὰ ἐν τῇ ϑαλάττῃ, ϵ̓ τὸν πλοῦν τῆς ἀνϑρώπους διδάσκειν. ϵ̓ὐ ἂν δὲ ἀποφῆναι λέγων τὸ ἔϑνος, εἰ μὴ βίαιός τε καὶ παραχώδης ὑπῆρχεν. συμπληροῦσι ϑ᾽ αὐτῷ τοῦτο λέγοντες πλείους ἢ χίλιοι τῶν δοκιμωτάτων ἰουδαίων ἀπιστότερον ϖοιήσαντος. ὁ ϑ᾽ μὲν ἔκπληξιν αὐτοῖς τῆς ἀρχῆς, τοῦ ἰδίου φύσιν ἡπάτα ἄπρακτον ὄντα, ϵ̓ λαβεῖν δ᾽ τ᾽ εὐκαταφρόνητον. αὐτὸν ϑ᾽ ἔλεγε φόβῳ δ᾽ μὴ πρὸς ἄλλους μεταστῆναι τὴν ἀρχὴν, ἐξ ἀνάγκης αὐτῶν ὑπελθεῖν. προσαγορεύειν ϑ᾽ αὐτὸν, ϵ̓ τ᾽ ὄπερ ϗ ἀλέξανδρον τὸν πατέρα. ϗ δὴ μαρτύρας τούτων ἐκάλει τοὺς νεωτέρους, ὧν ἐϑεώρουν τὰς πορφυρίδας ϵ̓ τὰς κόμας ϗ τὰ φάλαρα, ϗ τ᾽ ἄλλον κόσμον, ὃν ὥσπερ ἐ δίκην ὑφέροντες, ἀλλ᾽ ὡς εἰς πομπὴν πρσιόντες ὑπεκρίνοντο. πομπῆς ϑ᾽ ἡ τούτων ἀνάγκας, ϗ καταγνὺς ἀρχῆς βίαν, τότε μὲν αὐτοὺς ἀπέπεμψε διαλεχθεὶς πρέως, ἐλθὼν δ᾽ εἰς τοῦ χώραν αὐτῶν, ἔλεγε διαπράξειν ἔπαρσε, ἐπειδὰν τὰ τ᾽ ναβαταίων πρῶτον ἴδοι. ὡς δ᾽ ἐπέλαβεν ἡσυχίαν ἄγων, ἱερατεύων ἅμα τ᾽ ἀριστόβουλον, μὴ τοῦ χώρας ἀποστῆναι ϗ διαλειφθῆναι τῶν παρόδων. ἔτυχε μέντοι ϵ̓ τ᾽ ἐξ ἀριστόβουλος ᾠκοδομῶν. ἐγὼ ἀναμένειν ἐδὲν ὢν διελέχθη πρὸς αὐτὸν ὁ πομπήιος, εἰς δήλιον πόλιν ἦλϑε, κἀκεῖϑεν εἰς τοῦ ἰουδαίων ἀπῆρεν.

CAP. VI.

Quo ſtratagemate caſtella occupaverit.

QVa re offenſus Pompejus, aſſumpto exercitu, qvem in Nabathæos paraverat, & G excitis a Damaſco cæteraq; Syria copiis auxiliaribus, aliisqve Romanis legionibus, qvæ ductum ejus ſeqvebantur, contra Ariſtobulum movit. Ut vero præterita Pella & Scythopoli pervenit Coreas, ubi Judææ mediterranea verſus eſt initium, invenit elegantem arcem in montis vertice ſitam Alexandrium. eo qvia refugiſſe Ariſtobulum intellexerat, accerſivit illum ad ſe per nuncios. ille vero, multis ſvadentibus, ut caveret bellum a Romanis, deſcendit: & cum de jure principatus cum fratre diſceptaſſet, permiſſu Pompeji rurſum in arcem ſe recepit. idqve iterum & tertio fecit, ſimul

Κεφάλαιον ϛ'.

Ὡς πομπήιος στρατηγήματι χρησάμενος τὰ φρούρια παρέλαβεν.

ὈΡγίζεται ϑ᾽ δὴ τότε πομπήιος, καὶ τοῦ ἐπὶ τὰς ναβαταίους ἀναλαβὼν στρατιὰν, ἔκ τε δαμασκοῦ ϗ τῆς ἄλλης συρίας ἐπισυρίαν, σὺν τοῖς ἄλλοις τοῖς ὑπαρχουσιν αὐτῷ ῥωμαίων τάγμασιν, ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν ἀριστόβουλον. ὡς ϑ᾽ ἐπεμψάμενος πέλλαν καὶ σκυϑόπολιν εἰς κορέας ἦλϑεν, ἥτις ἐστὶν ἀρχὴ τῆς ἰουδαίας διεξιόντι τοῦ μεσόγαιον, ἐνταῦϑα ἐστὶ τραχηλὸς ἔρυμα, ἐπ᾽ ἄκρου δ᾽ ὄρους ἱδρυμένου ἀλεξάνδριον. εἰς ὁ ἀριστόβουλου συμπεφευγότος, πέμψας ἐκέλευσεν ἥκειν πρὸς αὐτόν. ὁ ϑ᾽ ὡμολογημένων πολλῶν μὴ πολεμεῖν ῥωμαίοις κάτεισι, ϗ διομολογησάμενος πρὸς τ᾽ ἀδελφὸν τῇ τ᾽ ἀρχῆς, πάλιν εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀναβαίνει πομπηίῳ συνχωρήσαντος. ϵ̓ δ᾽ ἐστὶν ὅτε εἰς ϵ̓λεῖς, ἅμα μὲν

μὴν τ κολακ- ... τὰ αὐτῷ ὠφελ τ βασιλείας ἐλπίδα, & ἐς τὰς ἑκάστων ἐπιθέλοντι πομπηίῳ ἐπακούειν ἐπικηρύττων. ἅμα ἢ ἀναχωρῶν εἰς τὸ ἔρυμα ἐπεμελεῖτο, ὡς μὴ καταλύειν αὐτὸν, μηδὲ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἀφορμὴν αὐτῷ παρασκευάζοιμεν, δεδιὼς μὴ τὴν δεχλεὶ εἰς ὑρκανὸν ὠθήσῃ. κελεύοντος ἢ πομπηίου παραδιδόναι τὰ ἐρύματα, & τοῖς φρουράρχαις ἐπιστέλλοντι τῇ ἰδίᾳ χειρὶ, παραδέχεσθαι ἄλλως ἀφῄρητο, πείθεται μὲν, δυσπαραχέτων ἢ ἀνεχώρησεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἐπαρασκευὴ τ πολεμεῖν ἐγίνετο. καὶ μετ᾽ ὀλίγον πομπηίῳ φράσαν ἐπ᾽ αὐτὸν ἄγοντι, καὶ ὄδὸν ἀφικόμενοί τινες ἀγγέλλοντι, τὴν μιθριδάτου τελευτὴν ἐμήνυον, διὰ φαρνάκου τ παιδὸς αὐτὸν ἠνωμένου.

A spe regni Pompejo obsecundans, & omnia ejus imperata se facturum simulans, simul redeundo in arcem se muniens, & apparatus bellicos faciens, metu, ne ad Hyrcanum transferretur dominium. Jubente autem Pompejo, ut traderet sibi castella, & præfectis de ea re propria manu scriberet, non tradituris alioqvin: paruit qvidem, sed ægre ferens secessit Hierosolyma qvasi ad certum bellum se præparaturus. nec multo post Pompejo ducenti contra eum exercitum in itinere venit nuncius e Ponto, Mithridatem a filio suo Pharnace occisum esse significans. VII.

Κεφάλαιον ζ.

Ως ἱεροσολυμῖται τὰς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς ῥωμαίοις.

Στρατοπεδευσάμενος ἢ ὅπῃ ἱερειχοῦντι, ἔ τὸν φοίνικα τρέφει συμβέβηκε, & τὸ ὀποβάλσαμον μύρον ἀκροτάτων, ὁ τ θαμνῶν τεμνομένων ὀξεῖ λίθῳ ἀναπιδύει ὥσπερ ὀπὸς, ἐὰν ὅπῃ ἱεροσόλυμα ἐχώρει, & μεταμοίπως ἀρίστου, ἀφικνεῖ πρὸς πομπήιον. & χρήματα διδοὺς, & τοῖς ἱεροσολύμοις αὐτὸν ὑποδεχεσθαι, παρεκάλει παύσασθαι δὲ πολέμου, καὶ πάντα μετ᾽ εἰρήνης ὅτι βέλεται. συγχωρῶν ἢ πομπήιος αὐτῷ δεομένῳ, πέμπει γαβίνιον & στρατιώτας, ὅπῃ τὰ τὰ χρήματα καὶ τὴν πόλιν, ἃ μέλλει ἐπεξαχθῆναι τούτων, ἀλλ᾽ ἐπανῆλθεν ὁ γαβίνιος τῆς τε πόλεως ἀποκλεισθείς, καὶ τὰ χρήματα μὴ λαβὼν τ ἀριστοβούλου στρατιωτῶν ὄντων ὅπλιτεύοντα τὰ συγκείμενα ἠθέτουν. ὀργὴ ἢ ὅπῃ τούτοις πομπήιον λαμβάνει, καὶ τὸν ἀριστόβουλον ἐν φυλακῇ καθίστησι, αὐτὸς ὅπῃ τὴν πόλιν ἔρχεται, τὰ μὲν ἄλλα πάντα ἱκανῶς ὀχυρὰν, μόνῳ ἢ τοῦ βορείου μέρει φαύλως ἔχουσαν. προέρχεται γὰρ αὐτῇ φάραγξ δύσβατός τις καὶ βαθεῖα ἐντὸς ἀπολαμβάνουσα τὸ ἱερὸν, λιθίνῳ περιβόλῳ καρτερῶς πάνυ τετειχισμένον.

E T cum prima castra habuisset apud Hierichuntem, ubi palmeta sunt præstantissima, & opobalsamum provenit inter ungventa præcipuum, incisis acuto scrupo fruticibus, succi incommodum scatens, mane seqventi movit inde versus Hierosolyma. Tum vero Aristobulus ante actorum pœnitens obviam ei venit, &, oblatis pecuniis, etiam intra Hierosolyma eum admittens, rogabat, ut, omisso bello, qvicqvid vellet, pacate ageret. Pompejus vero, data petenti venia, mittit Gabinium cum militibus in urbem ad accipiendam pecuniam: qvi tamen re infecta rediit, exclusus & vacuis manibus, militibus Aristobuli pactum irritum facientibus. Ea res vehementer Pompejo movit stomachum, &, additis Aristobulo custodibus, ipse ad urbem properat, cætera qvidem probe munitam, tantum e septentrionali latere injuriis expositam. Circuit enim ea parte vallis lata & profunda templum ambiens, qvod muro valido e saxo structo cingitur. VIII.

Κεφάλαιον η.

Ως πομπήιος αἱρεῖ τὸ κράτος τὸ ἱερὸν & τὸ κάτω πόλιν, & ὡς τῆς θεοσεβείας αὐτῶν.

Ἦν ἢ τ ἀνθρώπων ἔνδον στάσις, ἐκ ὁμονοούντων περὶ τ ἐνεστώτων, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἐδόκει ὠφελιμον πομπήιῳ τὴν πόλιν, οἱ ἢ τὰ ἀριστοβούλου φρονοῦντες. ἀποκλείσαι τε καὶ πολεμεῖν παρῄνουν, τῶν παῤ ἐκείνου ἐχεφυλακισμένων. φθάσαντες ἢ οὗτοι τὸ ἱερὸν καταλαμβάνουσι, καὶ τὴν τειχοῦσαν ἀπ᾽ αὐτῆς γέφυραν εἰς τὴν πόλιν ἐκκόψαι, εἰς πολιορκίαν διέτρεπε μένοι. οἱ ἢ ἕτεροι δεξάμενοι τὴν στρατιὰν, ἐπεχείρησαν πομπηίῳ τὴν τε πόλιν & τὰ βασίλεια. πομπήιος ἢ πείσαντα τὸν στρατηγὸν πέμψας σὺν στρατῷ, τὴν τε πόλιν καὶ τὰ βασίλεια ἐφρούρει, & τὰς οἰκίας τὰς ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ, καὶ ὅσαι ἐκτὸς ἔχω, πρὸς τὸ ἱερὸν ὠχύρου. καὶ τὰ μὲν πρῶτα, λόγους συμβατηρίους τοῖς ἐντὸς προσέφερεν. ἐκ πλειόνων ἢ εἰς ἃ προσκαλέσατο, τὰ περὶ ἑκάστοις χωρία, πρὸς ἅπαντα ὑρκανοῦ προθύμως ὑπηρετοῦντος. πομπήιος ἢ τοιῶνδε στρατοπεδεύεται, κατὰ τὸ βόρειον & ἱεροῦ μέρος, ἔνθεν μάλιστα ἐπιτήδειον ἦν καὶ ἐπιτυχὸν μεγάλοι πύργοι, καὶ τάφρος ἠρύκτο, καὶ βαθεῖα προκέκοπτο φάραγξ. ἀπέρρωγε γὰρ καὶ τὰ πρὸς τὴν πόλιν, τῆς γεφύρας ἀναπεπταμένης

CAP. VII.

Hierosolymitani portas Romanis claudunt.

CAP. VIII.

Pompejus templum cum inferiore urbis parte vi expugnat.

I Ntus autem erat dissidium, urbanis, qvid opus esset facto, non consentientibus. nam qvidam censebant urbem Pompejo dedendā: Aristobuli vero factio excludi eum jubebat & bellum parari, eo qvod illum haberet in vinculis. hi prævenientes alteros templum occupant, &, præciso ponte, qvi in urbem ferebat, ad bellum se expediunt. at illi, intromisso exercitu, tradiderunt Pompejo urbem & regiam. ille Pisoni legato suo, misso eo cum parte exercitus, & urbis & regiæ commisit custodiam: ipse vicinas templo domos aliaqve propinqva ædificia muniebat. & primum conditiones pacis eis obtulit: qvas cum non admitterent, omnia, qvæ circum erant oppugnationi paravit, Hyrcano alacriter suppeditante, qvicqvid usus posceret. Pompejus vero a septentrionali templi latere, qvod maxime erat oppugnationi obnoxium, admovit milites. erant autem hac qvoqve parte turres altæ, & fossa manu facta, præter profundam vallem, qvæ templum cingebat. nam etiam versus urbem abrupta erant omnia, sublato ponte,

qva parte Pompejus erat cum ſuo contubernio. A erigebantqve qvotidie magno labore aggerem Romani, cædentes circumqvaqve arbores, qvod opus ubi perfectum eſt, ægre completa foſſa propter immenſam altitudinem, admotis machinis a Tyro advectis, qvatiebat templum ſaxis miſſilibus. ſed niſi patrius nobis mos eſſet, per otium ſeptimum qvemqve diem exigere, non potuiſſent abſolvere aggerem vetantibus adverſariis. prohibere enim vim inferentes lex permittit, ſed opus facientem hoſtem impedire nos non ſinit, qvod ubi animadverterunt Romani, ſabbatis neqve eminus inceſſebant telis Judæos, neque manus cum eis conſerebant: tantum erigebant aggerem & turres, machinasqve admovebant, ut ejus poſtridie adverſus nos uti poſſent. Facile eſt autem vel hinc diſcere, qvanta pietate Deum colamus, & qvam obſervantes legum ſimus, quandoquidem oppugnationis terror nihil obfuit, quo minus ſolemnia perage-rentur ſacrificia, bis per ſingulos dies mane & circa nonam horam ſuper altari immolantibus noſtris ſacerdotibus, ac ne in extremo qvidem diſcrimine ſacra intermittentibus. etenim capto templo tertio demum menſe, die jejunii, ſeptuageſima nona ſupra centeſimam Olympiade. C. Antonio, M. Tullio Cicerone Coſſ. hoſtis quidem irrumpens jugulabat omnes obvios: illi vero nihilominus ſacris operabantur, neqve metu mortis, neqve jam cæſorum multitudine abſterriti, paſſuri, quicquid liberet victori, potius qvam deſerturi altaria, aut aliquid omiſſuri præſcriptum patriis legibus. quod autem hæc non fabula ſit in pietatis laudem conficta, ſed rei veritas, atteſtantur omnes, qui res a Pompejo geſtas conſcripſerunt, & in his Strabo, ac Nicolaus, Romanæqve conditor hiſtoriæ T. Livius. Nam, concuſſa turri maxima crebris arietis ictibus, collapſaq; & ſecum ruinam trahente muri proximi, certatim infuderunt ſe hoſtium agmina. ſed primus evaſit per ruinas Cornelius Fauſtus Syllæ filius, ſeqvente cohorte militum: mox alia parte Furius centurio cum ſuis manipularibus: & inter utrumqve Fabius & ipſe centurio cum manu ſuorum valida. Omnia autem erant plena cædibus, & Judæorum alii a Romanis confoſſi cadebant, alii mutuis vulneribus, nonnulli per abrupta ſemetipſos jactabant, aut ſubjectis in ædes ignibus concremabantur, non ſuſtinentes ſpectare, qvæ patrabantur ab hoſtibus. ceciderunt e Judæis duodecim millia. Romanorum perpauci deſiderati ſunt. Captus eſt Abſalomus, patruus ſimul & ſocer Ariſtobuli. Læſa etiam eſt non mediocriter templi religio, humanis antehac nec veſtigiis penetrati, nec oculis. Introgreſſus eſt enim in illud Pompejus, & una cum eo non pauci alii, & inſpexerunt, qvæ nefas eſt videre niſi ſolis ſacerdotibus. cumqve intus eſſent ex auro menſa & candelabrum & pocula, & odoramentorum magna copia, præterea in theſauris ſacræ pecuniæ circiter talentorum duo millia, nihil horum præ pietate attigit, ſed hic qvoqve ſui ſimilis fuit, & nihil commiſit

ἐφ' ᾧ δὴ καὶ πομπήϊος. καὶ τὸ χῶμα ἐσημέραι τελευπωρέμενον ἐγήγερτο, τιμώντων τὴν περὶ ὕλιν φωμαίων. καὶ ἐπειδὴ ἔτ' εἶχεν ἱκανῶς, μόλις πληθέσης τὰ φορὰ βάθ. ἄπορον, τοῖς βαλλόντων μηχανὰς ὄργανα ἐκ τύρε κομιθέντα, ἐπιφέρουσι κατήρασε τὸ ἱερὸν τοῖς πετροβόλοις. εἰ μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν ἐν τῇ ἑβδομάδας ἡμέρας, οὐκ ἂν λαθεῖν τὸ χῶμα, κωλυόντων ἐκείνων. ἄρχουσι γὰρ μάχης καὶ τὰ πίστεις ἀμυνάσθαι δίδωσιν ὁ νόμος, ἄλλο δέ τι δρῶντας τοὺς πολεμίους οὐκ ἐᾷ. ὁ δὴ καὶ ῥωμαῖοι σωπῶντες, κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἐᾶν δὴ σφᾶς καλοῦμεν, οὔτ' ἔβαλλον τοὺς ἰουδαίους, ἔτ' εἰς χεῖρας αὐτοῖς ἀπήντων. χοῦν γὰρ καὶ πύργους ἀνίσχυον, καὶ τὰ μηχανήματα προσῆγον, ὡς τι αὐτοῖς εἰς τὴν ἁπόδοσιν ἐνεργὰ τοῦτο εἶναι. μάθοιμι δ' ἄν τις ἐντεῦθεν τὴν ὑπερβολὴν ἧς ἔχομεν περὶ τὸν θεὸν εὐσεβείας, καὶ τὴν φυλακὴν τῶν νόμων, μηδὲν ὑπὸ τῆς πολιορκίας βίᾳ φέρον ἐμποδιζομένων πρὸς τὰς ἱερουργίας, ἀλλὰ δὶς τῆς ἡμέρας πρωΐ τε καὶ περὶ ἐνάτην ὥραν, ἱερουργουμένων ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, καὶ μηδ' ἐπὶ ταῖς προσοδοις δύσκολον ἔτι, τῆς θυσίας παρελθούσης. καὶ γὰρ ἀλώσεως τῆς πόλεως περὶ τρίτον μῆνα τῆς νηστείας ἡμέρᾳ κγ τῇ ἐνάτῃ καὶ ἑβδομηκοστῇ καὶ ἑκατοστῇ ὀλυμπιάδι, ὑπατευόντων γαΐου ἀντωνίου, καὶ μάρκου τυλλίου κικέρωνος, οἱ πολέμιοι μὲν ἐπεσόντες ἔσφαττον τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ· οἱ δὲ περὶ τὰς θυσίας οὐδὲν ἧττον ἱερουργοῦντες διετέλουν, οὔτε ὑπὸ τοῦ φόβου τοῦ περὶ τῆς ψυχῆς, οὔτε ὑπὸ πλήθους τῶν ἤδη φονευομένων, ἀναγκασθέντες ὑποδράναι. πᾶν δ' ὅτι δεινὸν παθεῖν ἐστι παρ' αὐτοῖς ὑπομένειν τοῖς ῥωμαίοις κρεῖττον εἶναι νομίζοντες, ἢ παρελθεῖν τι τῶν νομίμων. ὅτι δ' οὐ λέγω ταῦτα μόνον ἐστὶν ἐγκώμιον ψεύδους εὐσεβείας ἐμφανίζων, ἀλλ' ἀλήθεια, μαρτυροῦσι πάντες οἱ τὰς κατὰ πόλεμον πράξεις ἀναγράψαντες. ἐν οἷς καὶ στράβων καὶ νικόλαος, καὶ πρὸς τούτοις τίτος λίβιος, ὁ τῆς ῥωμαϊκῆς ἱστορίας συγγραφεύς. ἐπεὶ δὲ μηχάνημα τοῦ προσαχθέντος, σεισθεὶς ὁ μέγιστος τῶν πύργων κατέπεσε, καὶ παρέῤῥηξέ τι χωρίον, εἰσέσχοντο μὲν οἱ πολέμιοι. πρῶτος δὲ αὐτῶν κορνήλιος φαῦστος σύλλα παῖς σὺν τοῖς ἐπ' αὐτοῦ σπαπιώταις ἐπέβη τοῦ τείχους. μετὰ δὲ τοῦτον, φούριος ἑκατοντάρχης, σὺν τοῖς ἐπομένοις κατὰ θάτερον μέρος. μετὰ μέσους δὲ φάβιος ὁ αὐτὸς ἑκατοντάρχης σὺν ἰδίοις καρτερᾶ. φόνος δ' ἦν πάντα ἀναπίμπλων. οἱ τῶν ἰουδαίων, οἱ μὲν ὑπὸ ῥωμαίων, οἱ δ' ὑπ' ἀλλήλων ἀνῃροῦντο. ἔνιοι δὲ καὶ κατὰ χρημνῶν ἑαυτοὺς ἔῤῥιπτον, ὁ πῦρ ἐνιέντες οἰκίαις ἐνεπίμπρασαν, τὰ γινόμενα καρτερεῖν οὐκ ὑπομένοντες. ἔπεσον δ', οἱ μὲν ἰουδαίων, εἰς μυρίους καὶ δυσχιλίους, ῥωμαίων δὲ πάνυ ὀλίγοι. ἐλήφθη δὲ καὶ μαλλωτος καὶ ἀψαλώμης, θεῖοι ἅμα καὶ πενθεροὶ ἀριστοβούλου. παρῳκοδόμητο δὲ μικρὰ περὶ τὸν ναὸν, ἑβδόμην τε ἔντα ἐν τῷ πρὸ χρόνου ὁ ἀσσύριος. παρῆλθε δὲ εἰς τὸ ἐντὸς ὁ πομπήϊος, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν οὐκ ὀλίγοι, καὶ εἶδον ὅσα μὴ θεμιτὸν ἦν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ἢ μόνοις τοῖς ἀρχιερεῦσιν. ὄντων δὲ τραπέζης τε χρυσῆς καὶ λυχνίας ἱερᾶς, καὶ σπονδείων, καὶ πλήθους ἀρωμάτων, χωρὶς δὲ τούτων ἐν τοῖς θησαυροῖς ἱερῶν χρημάτων εἰς δύο χιλιάδας ταλάντων, οὐδένος ἥψατο δι' εὐσέβειαν, ἀλλὰ καὶ οὗτος τῆς περὶ αὐτὸν ἀξίως

ἔπραξεν

ἐπαξιον δρεπῆς. τῇ ὑστεραίᾳ καθαίρειν ὠδηγεῖ- A
λας τὸ ἱερὸν τοῖς ναοπόλοις, καὶ τὰ νόμιμα ἀποφέρειν τῷ
θεῷ, τῷ δὲ ἱερωσύνῃ ἀπέδωκεν ὑρκανῷ, διό τε
πάλαι σὺν χρησιμοῖς προῆγεν αὐτῷ, καὶ ὅτι τοὺς κατὰ
τὴν χώραν ἰουδαίους ἁπάσης ἀδικουμένους συμπολεμεῖν ἐκώλυσε,
καὶ τοὺς αἰτίους δὲ πολέμου, τῷ πελέκει διεχρήσατο. τὸν
μὲν Φαῦστον καὶ τοὺς ἄλλους ὅσοι τὸ τεῖχος πρῶτοι ἐ-
πέβησαν, τὰ πρεπόντων δρεπτῶν ἠξίωσε, καὶ τὰ μὲν ἱερο-
σόλυμα σκοπελῇ φόρον ῥωμαίοις ἐποίησεν. οἷς δὲ οἱ ἐνοι- B
κοι πρότερον πόλεις ἐχειρώσαντο τῆς κοίλης συρίας ἀ-
φελόμενος, τοῦτο τῷ σφετέρῳ στρατηγῷ ἔπεμψε, καὶ τὸ
συνέπαν ἔθνος ἀπὸ μέσης πρότερον αἱρεμένου, ἐντὸς τῶν
ἰδίων ὁρῶν συνέστειλεν. ἡ μὲν καθαρσία μὴν μικρὸν ἔμπρο-
σθεν κατεσκαφθεῖσαν, ἀνέκτισε, δημητρίῳ χαριζό-
μενος τῷ καθαρεῖ, ἀπελλάζειν ἑαυτὸν, τοὺς δὲ λοιποὺς
ἅπαντας καὶ σκυθόπολιν, καὶ πέλλαν, καὶ δίον, καὶ σεμάρειαν,
ἔτι τε μάρισαν, καὶ ἄζωτον, καὶ ἰάμνειαν, καὶ ἀρέθουσαν
τοῖς οἰκήτορσιν ἀπέδωκε. καὶ ταύτας μὲν ἐν τῇ μεσογείᾳ, C
χώρας τε καὶ πόλεις ἀποκαθήμενον. γάζαν τε πρὸς τῇ θαλάσ-
σῃ καὶ ἰόππην καὶ δῶρα, καὶ στράτωνος τὸν πύργον, ἣ κτίσας
τε αὐτὴν ἡρῴδης μεγαλοπρεπῶς, καὶ λιμέσι τε καὶ ναοῖς
κοσμήσας, μετωνομάσθη καισάρεια, πάσης ὁ πομ-
πήϊος ἀφῆκεν ἐλευθέρας καὶ προσέτι με τῇ ἐπαρχία.
τοῦτο δὲ πάντας τοὺς ἱεροσολύμοις αἴτιοι κατέστησαν ὑρ-
κανὸς καὶ ἀριστόβουλος, πρὸς ἀλλήλους στασιάσαντες. τὴν
μὲν ἐλευθερίαν ἀπεβάλομεν, καὶ ὑπήκοοι ῥωμαί- D
οις κατέστημεν. ἐκ τῶν χώρων δὲ ὧν τοῖς ὅπλοις ἐκτησά-
μεθα τοὺς συρους ἀφελόμενοι, ταύτῃ μὲν ἀναγκασθέντες
ἀποδοῦναι τοῖς συροις. ἐκ πρόσπολεμοι ἡμῖν ἐσπέ-
σασι, βασιλεῖα ἡ πρότερον τοῖς κατ' ἐμὲ δὲ ἱερεῦσι
διαφέρει πολύ, δημοτικῶν ἀνδρῶν ἐχόντων. καὶ πρὸ
μὲν τούτων κατὰ χώραν ἐρῶμεν. πομπήϊος δὲ τῶν κοί-
λων συρίας ἕως εὐφράτου ποταμοῦ καὶ αἰγύπτου σκαύρῳ
διδοὺς ἐξ δύο τάγματα ῥωμαίων, ἐπὶ κιλικίαν ὡ- E
χετο, ἐπειγόμενος εἰς ῥώμην. ἐπείγετο δὲ, μὴ τὰ γλυκέως
ἐκ ἀριστοβούλου δεδεμένων. δύο γὰρ ἦσαν αὐτῷ θυγατέρες,
καὶ τοσοῦτοι υἱεῖς. ὧν εἷς ἀλέξανδρος μὲν ἐπέφερε, δὲ
πατρὶ ἀντίπαλος, συνεκομίζετο εἰς ῥώμην ἅμα τῇ
ἀδελφῇ.

indignum cæteris virtutibus. Sequenti vero die
jussis purgare templum ædituis, & instauratis
legitimis sacrificiis, pontificatum Hyrcano red-
didit, tum propter alia ipsius officia, tum qvia,
tota regione habitantibus Judæis autor fuit, ne
arma pro Aristobulo sumerent. deinde belli
concitatores securi percussit: Faustoqve & ali-
is, qvi primi murum conscenderunt, digna præ-
mia persolvit. Et Hierosolyma qvidem pop.
Rom. fecit stipendiaria, urbes vero, qvas eorum
cives sibi subjugaverant in Cœlesyria, ademptas
illis jussit proprio parere præsidi: & totam gen-
tem prius elatam rebus prosperis, contraxit intra
veteres terminos. Gadara deinde paulo ante
dirupta instaurayit in gratiam liberti sui Gada-
rensis Demetrii. reliqvas vero, Hippon, Scyto-
polim, Pellam, Dion, Samariam, Mariſſam, Azo-
tum, Jamniam, Arethusam suis restituit habita-
toribus: easqve in mediterraneis, præter vari-
is bellis dirutas. Maritimas vero, Gazam, Jop-
pen, Dora, Stratonis turrim, qvæ ab Herode
magnifice condita, & portubus atqve templis
exornata, Cæsarea mutato nomine appellata est:
has omnes Pompejus liberas esse jussas provinciæ
contribuit. Qvorum omnium malorum causa
fuere Hierosolymitanis Hyrcanus & Aristobu-
lus inter se dissidentes invicem. nam tum pri-
mum libertatem amisimus, subjecti Romano-
rum imperio: & regionem de Syris bello ca-
ptam reddere ipsis coacti sumus; & insuper
plus qvam decem millia talentorum brevi tem-
pore a nobis Romani exegerunt: & regnum,
qvo prius pontificale genus honestabatur, ad
plebejos translatum est homines. Sed de his suo
loco dicemus. Cæterum Pompejus, Cœlesyria
usqve ad Euphratem amnem & Ægypti termi-
nos Scauro tradita, cum duabus Romanis legio-
nibus, ipse in Ciliciam abiit, Romam properans:
abduxitqve secum Aristobulum vinctum cum
duabus filiabus & totidem filiis.

Κεφάλαιον θ'.

Ὅτι σκαῦρος στρατεύσας ἐπὶ πέτραν βασίλειον ἔσχε
τὰ δεκάδων, ἀντίπατρος πείθει τὰ ἄραβα συμμα-
χίαν ποιεῖσθαι αὐτῷ πρὸς ἀρέταν.

CAP. IX.

*Scaurus bello aggressus Aretam, fœdus Anti-
patri svasit cum eo feriit.*

Σκαῦρος δὲ ἐπὶ πέτραν τὴν δεκάδιος στρατεύσαν- IX.
τος, καὶ διὰ τὸ δυσμεταχείριστον εἶναι τὰ ἐν κύ-
κλῳ ἁπάντων αὐτῆς, καὶ δι' στρατεύματος λε-
μίζοντος, ἀντίπατρος κατ' ἐντολὰς ὑρκανοῦ σῖτον ἐκ
τῆς ἰουδαίας καὶ τἄλλα ὅσων ἐνδεὴς παρεῖχετο. πεμ-
φθεὶς τε πρὸς ἀρέταν πρεσβύτης ὑπὸ σκαύρου, διὰ τὴν
ὑποῦσαν ξενίαν, πείθει καὶ αὐτὸν δεχθέντα ὑπὲρ δι'
μὴ δηωθῆναι τὴν χώραν δισχίλια. καὶ αὐτὸς ἐγγυητὴς
γενόμενος τριακοσίων ταλάντων γίνε. καὶ ὅτι τοῦτο ἔλυσε τὸν
πόλεμον σκαῦρος, ἐκ ἦν αὐτὸς ἡ συνέβαινεν ἀρέτᾳ
δεδιέναι ὑπὲρ ἡγεμόνος βουλόμενος.

Scauro autem ad Arabiæ Petram profecto
cum exercitu, &, qvia difficilis ad eam ad-
itus esset, circumvicinos agros populante,
militibusqve fame laborantibus, Antipater,
jussu Hyrcani frumentum ex Judæa & alia ne-
cessaria eis præbebat: missusqve ad Aretam
legatus a Scauro, eo qvod hospes esset, persvasit
etiam illi pecunia numerata vastationem agro-
rum redimere, sponsor factus pro trecentis ta-
lentis. atqve his conditionibus hoc bellum fini-
tum est, non minus e Scauri qvam ex Aretæ sen-
tentia.

CAP. X.

Alexander à Gabinio victus, in qvodam castello oppugnatur.

Κεφάλαιον ί.

Ως ἀλέξανδρος ὑπὸ γαβινίου νικηθεὶς τῇ μάχῃ & εἰς φρούριόν τι κατακλεισθεὶς πολιορκεῖται.

X. 57. ante C. N.

ALiqvanto autem post Alexandro Aristobuli filio Judæam incursionibus vexante, imperator Gabinius e Roma venit in Syriam. is & alia multa memoratu digna gessit, & contra Alexandrum expeditionem suscepit, Hyrcano jam non valente ei resistere, & de muris Hierosolymorum reficiendis cogitante, qvos Pompejus dejecerat. sed ab hoc conatu per Romanos cohibitus est. At Alexander pervagando regionem multos Judæos armavit: collectisqve propere decem armatorum millibus, & mille qvingentis eqvitibus, munitionibus firmavit Alexandrium castellum juxta Coreas situm, & Machæruntem in finibus Arabum. contra eum venit Gabinius, præmisso M. Antonio cum aliis ducibus. atqve ita Romani conjuncti cum Judæis in officio manentibus, qvorum duces erant Pitholaus & Malichus, assumptis etiam Antipatri auxiliis, occurrerunt Alexandro, seqvente cum reliqvo exercitu Gabinio. tum ille recepit se propius Hierosolyma, ubi, conserto prælio, Romani occiderunt hostium circiter tria millia: nec pauciores capti sunt. tum Gabinius veniens ad Alexandrium invitabat conclusos ad pacem, veniam præteritorum pollicendo. & cum multi hostium extra castellum stationem haberent, Romani eos adorti sunt, ubi, multis cæsis, egregiam operam navavit M. Antonius. Itaqve Gabinius, relicta ad oppugnationem parte exercitus, ipse reliqvam Judæam perlustrabat: & qvotqvot inveniebat urbes dirutas, ædificari jubebat, atqve hoc pacto instauratæ sunt, Samaria, Azotus, Scythopolis, Antedon, Raphia, Dora, Marissa, Gaza, & aliæ non paucæ: idqve mandante Gabinio, qvarum posthac habitatio tuta permansit, cum ante longo tempore desertæ fuissent.

XI. His ita per regionem dispositis, revertitur ad Alexandrium: & cum intenderetur oppugnatio, per legatos veniam petiit Alexander, offerens castella Hyrcaniam & Machæruntem, & postremo Alexandrium: qvæ Gabinius diruit. Cumqve Alexandri mater ad eum venisset, qvæ Romanis favebat, marito ejus & reliqvis liberis Romæ asservatis, impetravit ab eo, qvicqvid petiit. moxqve dispositis ejus rebus, deduxit Hyrcanum Hierosolyma, curaturum templum & suum sacerdotium. deinde constituris qvinqve juridicis conventibus, in totidem æquales partes totam provinciam distribuit: ita ut alii jura peterent Hierosolyma, alii Gadara, Amathuntem alii: qvarti vero Hiericuntem, qvinti Saphoram, qvod est Galilææ oppidum, sicqve liberati dominis sub optimatum gubernatione degebant.

56.

Χρόνῳ ὕστερον ἀλέξανδρος τὴν ἰουδαίαν καταλαμβάνοντος ἀριστοβούλου παῖδος, στρατηγὸς γαβίνιος ἐκ ῥώμης εἰς συρίαν ἦκεν, ἐς ἄλλα τε πολλὰ ἄξια διεπράξατο, καὶ ὅπως ἀλέξανδρον ἐστρατεύσατο· μηκέτι ὑρκανὸν ἐκεῖνος ῥωμαίων ἀντέχειν δυναμένῳ, ἀλλ' ἀνεγείροντι ἤδη, & τὰ τῶν ἱεροσολύμων τείχη ἐπιχειροῦντα ὑπερ ἃ ἔλε πομπήϊος. ἀλλὰ τοῦτο μὲν αὐτὸν ἐπέσχον οἱ ἐνταῦθα ῥωμαῖοι. πλείων δὲ ἐν κύκλῳ τῆς χώρας, πολλοὺς ὡπλίζε τῶν ἰουδαίων, καὶ συνέλεξε ταχὺ μυρίους μὲν ὁπλίτας, πεντακοσίους δὲ πρὸς τοῖς χιλίοις ἱππέας, ἀλεξάνδρειόν τε ὀχύρωμα, πρὸς τοῖς ὅροις τῆς ἀραβίας ἔρυμα, καὶ μαχαιροῦντα πρὸς τοῖς ἀραβίοις ὄρεσιν. ἐρχεται οὖν ἐπ' αὐτὸν γαβίνιος, μάχην ἀντώνιον προπέμψας σὺν ἄλλοις ἡγεμόσιν. οἱ δὲ ὁπλίσαντες ῥωμαίων τοὺς ἑπομένους καὶ σὺν τούτοις τοὺς ἐπιχωρίους ἰουδαίους, ὧν πειθόλαος ἡγεῖτο καὶ μάλιχος, προσλαβόντες δὲ & τὸ ἀντιπάτρου ἐταιρικὸν ἐπὶ λύτων ἀλεξάνδρῳ, ἠπαντήθησαν & γαβίνιος σὺν τῇ φάλαγγι, καὶ ἀναχωροῦσι μὲν ἐγγὺς ἱεροσολύμων ἀλέξανδρος συνεπίοντων δὲ ἀλλήλοις ἐκεῖ, καὶ μάχης γενομένης, κτείνουσι μὲν οἱ ῥωμαῖοι τῶν πολεμίων ὡσὶ τρισχιλίους, ζωγροῦσι δὲ, οὐκ ἐλάττους. ἐν τούτῳ γαβίνιος ὅπως τὸ ἀλεξάνδρειον ἐλθὼν, προσκαλεῖται τοὺς ἔνδον εἰς ἀμνηστίαν, συγγνώσεσθαι ὡσὶ τοῖς ἐφόδου αὐτοῖς ἡμαρτημένων ὁμολογῶν. στρατοπεδευομένων δὲ πολλῶν προ τοῦ ἐρύματος πολεμίων, ἐφ' οὓς ἀνῆκαν οἱ ῥωμαῖοι, μάρκος αὐτώνιος διαφανῶς ἀγωνισάμενος, καὶ πολλοὺς ἀπεκτονώς, ἔδοξεν ἠρίστευκέναι. γαβίνιος μὲν οὖν μέρος τῆς στρατιᾶς ἐνταῦθα καταλιπὼν, ὡς ἂν ἐκπολιορκήσῃ τὸ χωρίον, αὐτὸς ὅπως τὴν ἄλλην ἰουδαίαν εἴη, καὶ ἅσας γε ἐνετύγχανε καθῃρημένας τὰς πόλεις, κτίζειν παρεκελεύετο, καὶ ἀνεκτίσθησαν σαμάρεια καὶ ἄζωτος, & σκυθόπολις, & ἀνθηδών, & ῥαφία, & δῶρα, μαρισά τε & γάζα, & ἄλλαι οὐκ ὀλίγαι. τῶν δὲ ἀνθρώπων πεφυγμένων εἰς ὁ γαβίνιος παρεστήσατο, βεβαίως οἰκήσαι σωέβαινε τότε τὰς πόλεις, πολὺν χρόνον ἐρήμους γενομένας. ταῦτα δὲ ἀλεξάνδρου καὶ τὴν χώραν ἐπάνεισιν εἰς τὸ ἀλεξάνδρειον. καὶ τὴν πολιορκίαν αὐτοῦ κρατύναντος ἀλεξάνδρου πρεσβεύει πρὸς αὐτὸν ἀλέξανδρος. συγγνώσεσθαι τε αὐτῷ τῶν ἡμαρτημένων δεόμενος, καὶ φρούρια τῶν ἐρυμάτων ὑρκανίαν τε καὶ μαχαιροῦντα, ὕστερον δὲ καὶ ἀλεξάνδρειον, καὶ ταῦτα μὲν γαβίνιος κατέσκαψε. τῆς ἀλεξάνδρου δὲ μητρὸς πρὸς αὐτὸν ἐλθούσης, ἣ ἐφρόνει τὰ ῥωμαίων, & τὰ ἄνδρός αὐτῆς & τῶν ἄλλων τέκνων ἐν ῥώμῃ ἐχομένων, συνεχώρησεν αὐτῇ ταῦθ' ἅπερ ἠξίου. καὶ διοικησάμενος τὰ πρὸς αὐτὸν, ὑρκανὸν κατῆγεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τὰ ἱερὰ ὅπως μέλησε. πάντες δὲ συνέδρια κατασήσας εἰς ἴσους μοίρας διένειμε τὴν χώραν. & ἐπολιτεύοντο οἱ μὲν ἐν ἱεροσολύμοις, οἱ δὲ ἐν γαδάροις, οἱ δὲ ἐν ἀμαθοῦντι, τέταρτοι δὲ ἦσαν οἱ ἐν ἱερεχοῦντι, καὶ τὸ πέμπτον ἐν σαμφόροις τῆς ἰουδαίας. καὶ οἱ μὲν ἀπηλλαγμένοι τῆς δυναστείας, ἐν ἀριστοκρατείᾳ διῆγον.

Κεφά-

Κεφάλαιον ια.

Ως φυγόντα ἐκ ῥώμης ἀριστόβουλον εἰς ἰουδαίαν λαβὼν γαβίνιος αὖχμάλωτον πάλιν ἀπέστρεψεν εἰς ῥώμην.

ΑΡιστόβουλος δὲ διαφυγὼν ἐκ ῥώμης εἰς τὴν ἰουδαίαν, καὶ τὸ ἀλεξάνδρειον ὅπερ ἐκεῖνοι νεωστὶ κατεσκαμμένον, ἀνατεῖχίζειν ἐσπουδάκει, πέμπει πρὸς αὐτὸν στρατιώτας καὶ ἡγεμόνας, σισένναν τε καὶ ἀντώνιον καὶ σερουίλιον, κωλύσοντάς τε τὸ χωρίον αὐτὸν καταλαβεῖν, καὶ συλλεγομένους αὐτῷ παλαιοὺς δεισιδαίμονας τῶν ἰουδαίων κατὰ τὴν παλαιὰν ἐνκλησιν ἐσοπίπτειν, καὶ δὴ καὶ νεωτέροις χαίρουσι πράγμασι. πιτώλαος γοῦν τῆς ἱεροσολυμιτῶν ἐπιστασίας ἐν ἱερουσαλήμοις ὢν, μετὰ χιλίων ἡνταμόλησε πρὸς αὐτὸν, πολλοὶ δὲ τῶν ἱερουσαλημιτῶν ἦσαν ἄνοπλοι. διεγνωκὼς δὲ ἐς μαχαιροποιτὰ ἀπανίστασθαι ἀριστοβούλου, τούτους μὲν ἀπέλυσεν ἀπόρους ὄντας. ἐπεὶ δὲ ἐγίνοντο αὐτῷ χρήσιμοι πρὸς τὰ ἔργα, τοὺς δὲ ὡπλισμένους ὡσεὶ ὀκτακισχιλίους ὄντας ἀναλαβὼν ὤχετο. καὶ προσπιόντων αὐτῷ τῶ ῥωμαίων καρτερῶς, ἡττώντο τῇ μάχῃ ὑπὸ τῶν ἰουδαίων. καὶ προθύμως ἀγωνισάμενοι, βίαι μὲν ὑπὸ τῶν πολεμίων, εἰς φυγὴν τρέπονται. καὶ φονεύονται μὲν αὐτῶν εἰς πεντακισχιλίους, οἱ δὲ λοιποὶ σκεδασθέντες, ὡς ἑκάστοις σώζειν αὑτοὺς ἐπωρῶντο. χιλίων μέντοι πολέμιος ἔχων ἀριστόβουλος εἰς μαχαιροποιτὰ διέφυγε, ἰσχυρὸν τὸ χωρίον, καὶ πρὸς πάσαν κακῶς ἔχοντα ἐλπίδα ἀκμὴν ἔχειν. δυοῖν δ' ἡμέραις ἀπὸ τῆς πολιορκίας, καὶ πολλὰ τραύματα λαβὼν, ἀσχάλωτος μετ' ἀνεψιοῦ καὶ παιδός, εἰς δὴ καὶ συνέφυγεν ἐκ ῥώμης αὐτὸς πρὸς γαβίνιον ἄγεται. καὶ τοιαύτη μὲν ἀριστοβούλου χειροήθημος τύχη, πάλιν εἰς ῥώμην ἀναπέμπεται, καὶ δεθεὶς αὖθις κατέχετο. βασιλεύσας μὲν καὶ ἀρχιερατεύσας ἔτη γ' καὶ μῆνας ε', ἀνὴρ ὢν λαμπρὸς καὶ μεγαλόψυχος φύεται. τὰ μέντοι πρὸς αὐτὸν ἀπῆκεν ἡ σύγκλητος, γαβινίου γράψαντος ὅτι παραχρῆμα τῇ μητρὶ ἀποδόσει τὰ ἐρύματα, καὶ τὸν μὲν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐπανήξοντα. γαβίνιος δὲ ὅτι παῖδας στρατεύσει, καὶ τὴν ἐνφράτου πιπεραιωμένου μετὰ δόξης εἰς αἴγυπτον ἀποστρέψασθαι, καταπεσοῦσι πολεμεῖν εἰς αὐτόν. καὶ ταῦτα μὲν ἐν ἄλλοις δεδήλωται. γαβίνιος μέντοι τὴν στρατιὰν ἣν ὑφ' ὑρκανὸν ἀπέλιπε, ἀντιπάτρου ἐπιμεληθέντος σῖτον καὶ ὅπλα καὶ χρήματα, καὶ τοὺς ἀπὸ πλείστου τῶν ἰουδαίων ὄντας αὐτῷ παραγαγόντος καὶ συμμάχους ἐπίσης, φύλακας αὐτοῖς τῆς τῶν αἰγυπτίων ἐμβολῆς. ἐπανελθὼν δὲ ὀπίσω τὴν αἰγυπτίων καταλαμβάνει τὰ συρίαν στάσει καὶ ταραχῇ κινουμένην. ὁ γὰρ ἀλεξάνδρου πάις ἀλέξανδρος, παρελθὼν ἐξ ὑστέρου πάλιν ὅπισθεν τὰ ἀρχαῖα κατὰ βίαν, πολλοὺς μὲν τῶν ἰουδαίων ἀπέστησεν. στρατεύματι δὲ μεγάλῳ τὴν χώραν ἐπερχόμενος, ἔκτεινε πάντας ὅσους ἐπέτυχε τῶν ῥωμαίων, εἰς τὸ ἔρυμα τὸ καλούμενον γαβὶν συμφεύγοντας, καὶ προσκείμενος πολιορκεῖν. ὁ γαβίνιος πυθόμενος τὰ συρίαν καταλαβόν, ἀντιπέμπει πρὸς τοὺς νεοτερίστας, εἰ πῶς δυνηθείη τοὺς σωφρονεστέρους αὐτοὺς καὶ πάντας πρὸς τὰ ἀμείνω λογισμὸν ἐπανελθεῖν. οἱ δὲ ἕλλων πολλοὺς μὲν ἐσωφρόνησε καὶ προσηγάγετο τῇ θέσει, τὸν δὲ ἀλέξανδρον οὐκ ἠδυνήθη καταπεῖσαι. στρατὸν γὰρ ἔτι ἔχων μυριάδας ἰουδαίων, οὐκ ἐπείσθη.

CAP. XI.

Aristobulus Roma vinculis elapsus, rursum in Judæa captus a Gabinio, Romam remittitur.

CÆterum cum Aristobulus Roma profugus, reversus esset in Judæam: & conaretur Alexandrium recens dirutum denuo munire, Gabinius misit eo milites, ducibus Sisenna, Antonio, & Servilio, qvi eum locum occupari non sinerent, & darent operam, ut ipsum comprehenderent. nam multi Judæorum ad eum propter nominis celebritatem confluebant, novarum rerum avidi: siqvidem & Pitholaus Hierosolymorum præfectus cum mille armatis ad eum transfugit. alioqvi in eo confluxu multi fuere non satis armis instructi. Aristobulus vero volens occupare Machæruntem, tales dimisit, ut inutiles ad moliendum aliqvid, assumptisqve tantum armatorum octo millibus, illuc contendit. qvos assecuti Romani vicerunt egregie. qvamvis enim repugnantes aliqvantisper impressione facta, coegerunt terga vertere, occisis eorum circiter qvinqve millibus. reliqvi vero dissipati, ut qvisqve potuit, salutem sibi qvæsiverunt. Aristobulus tamen plus mille secum trahens perfugit Machæruntem: munieratqve id castrum, &, qvamvis rebus afflictis, bene sperare non destitit. Sed non ultra biduum sustinere potuit oppugnationem, & multis acceptis vulneribus, captivus cum Antigono filio, qvi ei fugæ comes fuerat, ad Gabinium adductus est. atqve ita, reflante fortuna, rursum remissus Romam, in vinculis est habitus, postqvam regno & pontificatu potitus est annis tribus cum dimidio, vir in ea dignitate magnificus & magnanimus. Liberos tamen ejus dimisit senatus, cum ex Gabinii literis cognovisset, promissum hoc eorum matri, dum castella traderet: qui mox in Judæam reversi sunt. Porro Gabinio paranti expeditionem in Parthos, & jam Euphratem trajicienti, mutata sententia, visum est Ptolemæum in Ægyptum reducere, sicut alias indicatum est. In hac qvoqve expeditione ab Antipatro adjutus est frumento, armis & pecuniis: & illius consilio Judæi, qvi Pelusium accolunt, ceu custodes Ægypti aditus, in societatem pertracti sunt. Cæterum reversus ex Ægypto, deprehendit Syriam laborare dissidiis & tumultibus. Aristobuli enim filius Alexander, denuo invaso per vim principatu, multos Judæorum ad defectionem impulit. collectoqve magno exercitu, regionem obeundo, interficiebat Romanos, qvotqvot adipisci potuit, reliqvos in montem Garizim compulsos obsedit. Gabinius vero hoc in statu Syriam offendens, Antipatru propter notam viri prudentiam præmittit ad tumultuatores, si forte posset ad saniorem mentem reductis persvadere, ut meliora seqvantur consilia: qvod ille sedulo fecit, & multos reduxit ad officium. Alexandro vero potiri non potuit. is enim habens secum triginta Judæorum millia,

ausus est occurrere Gabinio, & collatis signis decernere ad montem Itabyrium: qvo prælio desiderata sunt ex acie Judaica decem millia. Tum victor, constitutis Hierosolymitanis rebus ex Antipatri sententia, contra Nabathæos profectus, hos qvoqve profligat uno prælio. nobiles etiam Parthos Mithridatem & Orsanem ad se profugos recipit, sparso rumore, quod aufugissent in patriam: tantisqve rebus gestis, Romam revertens Crasso provinciam tradidit. De his autem Pompeji & Gabinii contra Judæos expeditionibus scribit Nicolaus Damascenus & Strabo Cappadox, nihil ab altero discrepans.

A

B

CAP. XII.

Crassi, contra Parthos ducentis, per Judæam iter & sacrilegium.

XIII. Crassus autem expeditionem contra Parthos parans in Judæam pervenit, & pecuniam sacram, qvam Pompejus non attigerat, duo millia talentorum abstulit, totoqve reliqvo auro, cujus summa accedebat ad octo talentorum millia, templum spoliavit. Tulit etiam trabem ex auro solidam, trecentas minas pendentem. Mina autem apud nos constat duabus libris cum dimidia. Hanc trabem ei tradidit sacerdos sacri thesauri custos Eleazarus, non præ malitia (nam erat vir bonus & justus) sed cum concreditam haberet aulæorum templi custodiam, ex hac trabe pendentium, qvorum admiranda pulchritudo erat & apparatus pretiosissimus: videretqve Crassum totum esse in colligendo auro, timens omnibus templi ornamentis, trabem hanc redemptionem pro omnibus ei dedit: cum prius eum jurejurando obstrinxisset, nihil aliud loco moturum, contentum eo, qvod ipse traderet, æstimatum plurimis aureorum millibus. Hæc trabs inserta erat trabi cavæ lignea, qvod cæteris omnibus ignotum solus sciebat Eleazarus. Crassus tamen & hanc pro reliqvo templi auro accepit, & mox violato jurejurando, totum, qvantum intus erat, egessit. Nec est mirandum tantas divitias in nostro templo fuisse, cujus Deum cum omnes ubiqve terrarum Judæi venerentur ac colant, tam ex Europa qvam ex Asia longo tempore huc eas contulerant. Nec ad jactationem conficta est prædicta summa, nec caret testibus: sed cum alii multi, tum Strabo Cappadox attestatur nobis his verbis: Mithridates autem misit in Coum insulam, qui afferrent sibi inde pecuniam, qvam Cleopatra regina ibi deposuerat, & Judæorum octingenta talenta. Nobis autem nulla est publica pecunia, præter hanc Deo sacram: & satis apparet, qvod hanc Judæi ex Asia in Coum deportaverant metu belli Mithridatici. Non est enim verisimile, eos, qvi Judæam habitabant, habentes urbem adeo munitam & templum, pecunias in Coum misisse. Sed nec Alexandrinos Judæos hoc fecisse est credibile, qvibus nihil erat a Mithridate periculi. Idem Strabo alibi testatur, Syllã, qvo tempore in Græciam trajecit, gesturus bellum contra Mithridatem, & Lucullum misisse Cyrenem,

C

D

E

F

G

ειώντησε γαβινίω καὶ συμβαλὼν ἡττᾶτο, πεσόντων αὐτῷ μυρίων ὡσεὶ τὸ ἑπτακισμύριον ὄρος. καλεῖται δὲ ὁ γαβίνιος τὴν ἐπὶ τοῦ ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, ὡς ἐπ' ἀνδρὶ πάτρῳ ἡλωκυίᾳ, ὅπλα καθοπλίσας ἐρχεται. ἐκράτει μὲν τότων τῇ μάχῃ. πάρθων δὲ μιθριδάτης καὶ ὀρσάνης φυγάδες πρὸς αὐτὸν ἐλθόντες, ὡς διέπεμψε, τῷ λόγῳ, ἀποδρᾶσαι αὐτόν. καὶ γαβίνιος μὲν, ἔργα μεγάλα καὶ λαμπρὰ κατὰ τοὺς στρατίαν ἄραντας, αὖθις ῥώμην, κράτος τῷ ἄρχειν· ὡς δὲ ὁ πομπήιος ἐγαβίνιος στρατείας ὕστερ ἰουδαίους, χρᾶ φησὶ νικόλαος ὁ δαμασκηνὸς καὶ στράβων ὁ καππάδοξ, οὐδὲν ἕτερα ἀλλήλοις λέγων.

Κεφάλαιον ιβ'.

Κράσσου κατὰ τῶν ὅπλα πάρθους στρατείαν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀνάβασις καὶ σύλησις τῶν ἱερῶν χρημάτων.

Κράσσος δὲ ὁπλα πάρθους μέλλων στρατεύειν ἦκεν εἰς τὴν ἰουδαίαν. καὶ τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ χρήματα ὁ πομπήιος καταλελοιπὼς, δισχίλια δὲ ἐπὶ τάλαντα, βασίλειος εἶος τοῦ καὶ τὸν χρυσὸν ἀπαντα, τάλαντα ἦν ἐκ τοῦ ἐπὶ ἡ, πρεσβύτην τὸν ναόν. λαμβάνει δὲ καὶ δοκὸν ὅλος φυρήλατον χρυσοῦν, ἐκ μνῶν τριακοσίων πεποιημένην. ἡ δὲ μνᾶ παρ' ἡμῖν ἴσχει λίτρας ε' καὶ ἥμισυ. παρέδωκε, αὐτὸ ταύτην τὸν δοκὸν ὁ τῶν θησαυρῶν φύλαξ ἱερεὺς ἐλεάζαρος ὄνομα, ἀ δι' ἀπονοίαν, ἀγαθὸς δὲ ἐπὶ καὶ δίκαιος, ἀλλὰ πεπιστευμένον τοῦ τῶν καταπετασμάτων ὁ ναοῦ φυλακὴν, ἔντων θαυμασίων τὸ κάλλος καὶ πολυτελῶν τοῦ κατασκευὴν, ἐκ δὲ τοῦ δοκοῦ ταύτης ἐκκρεμαμένου συλλογὴν, δόσιν τοῦ παντὶ κόσμῳ τοῦ ναοῦ, τὴν δοκὸν αὐτὸν τοῦ χρυσοῦν, λύτρον ἀντὶ πάντων εὑρόντα, ὅρκους παρ' αὐτοῦ λαβὼν μηδὲν ἄλλο κινήσειν τὸ ἐκ ναοῦ, μένοντος δὲ ἀρκεσθήσεσθαι τοῦ ὑπ' αὐτοῦ δοθησομένῳ, πολλῶν ὄντι μυριάδων ἀξίῳ. ἡ δὲ δοκὸς αὕτη ἐν ξυλίνῃ δοκῷ κενῇ. καὶ ὅτι, τὸς μὲν ἄλλους ἐλάνθανεν ἅπαντας, ὁ δὲ ἐλεάζαρος μόνος ἠπίστατο. ὁ μέντοι κράσσος καὶ ταύτην ὡς ἑδένος ἀψόμενος ἄλλ' ἐκ τοῦ ἱεροῦ λαμβάνει, καὶ παραβὰς τὸς ὅρκους ἅπαντα τὸ ἐκ τοῦ ναοῦ χρυσὸν ἐξεφέρησε. θαυμάσαι δὲ μηδεὶς εἰ τοσοῦτος ἐν τοῦ ἡμετέρου ἱεροῦ, πάντων τῆς τοῦ οἰκουμένου ἰουδαίων καὶ σεβομένων τὸν θεὸν, ἔτι δὲ καὶ τῶν ἀπὸ τῆς ἀσίας καὶ τῆς εὐρώπης, εἰς αὐτὸ συμφερόντων ἐκ πολλῶν πάνυ χρόνων. ἐκ ἔστι δὲ ἀμάρτυρον τὸ μέγεθος τῶν περιειλημένων χρημάτων ἐκ τῶν ἀλαζονίας ἡμετέρας καὶ φιλοτιμίας, ὅτι πολὺν ἐξαίρετος πλῆθος. ἀλλὰ πολλοί τε ἄλλοι τῶν συγγραφέων ἡμῖν μαρτυροῦσι, καὶ στράβων ὁ καππάδοξ ὧδε λέγων. πεμψας δὲ μιθριδάτης εἰς κῶ, ἔλαβε τὰ χρήματα ἅπερ ἐθησαύριζεν ἐκεῖ κλεοπάτρα ἡ βασίλισσα, καὶ τὰ τῶν ἰουδαίων ὡ τάλαντα. ἡμῖν δὲ δημόσια χρήματα οὐκ ἔστιν, ἢ τὰ τοῦ θεοῦ μόνα. καὶ δῆλον ὅτι ταῦτα μετενήνεγκαν εἰς κῶ τὰ χρήματα, οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ ἰουδαῖοι. διὰ τὸν ἐκ μιθριδάτου φόβον. οὐ γὰρ εἰκὸς τὸς ἐν τῇ ἰουδαίᾳ πόλιν τε ἐχυρὰν ἔχοντας, καὶ τὸν ναὸν, πέμπειν χρήματα εἰς κῶ· ἀλλ' οὐδὲ πὸς ἐν ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας ἰουδαίους πιστεύειν, ποτ' ἐπὶ ποιῇ, μηδὲν μιθριδάτου δεδοικότας. μαρτυρεῖ δὲ καὶ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ αὐτὸς ὁ στράβων, ὅτι καθ' ἓν καιρὸν διέβη σύλας εἰς τοῦ ἑλλάδα, πολεμήσων μιθριδάτου, καὶ λευκόλλον πέμψαι ὅπλα τοῦ ἐν κυρήνῃ

σίων

ἐστὶν ἔθνος ἡμῶν, ὧν οἰκουμένη πεπλήρωκε λέγων ἕ- A agitatam seditionibus gentis nostræ, qvæ orbem
τως, τέτταρες δ' ἦσαν ἐν τῇ πόλει τῶν κυρηναίων, ἥ τε τῶν terrarum repleverit. sic enim scribit: Qvatuor erant genera in Cyrenensium urbe, cives,
πολιτῶν, καὶ ἡ τῶν γεωργῶν, τρίτη δ', ἡ τῶν μετοίκων, καὶ τετάρτη τῶν ἰουδαίων. αὕτη δ' εἰς πᾶσαν πόλιν ἤδη παρελήλυθη, καὶ τόπον οὐκ ἔστι ῥᾳδίως εὑρεῖν τὸ οἰκούμενον, ὃς οὐ προσδέδεκται τὸ φῦλον, μᾶλλον δὲ κατακέκτηται ἐν αὐτῷ. τὴν τε αἰγυπτίαν καὶ τὴν κυρηναίαν, ἅτε τῶν αὐτῶν ἡγεμόνων τυχούσας, τῶν τε ἄλλων συχνὰ, ζηλώσασαν εὐνοίᾳ. καὶ δὴ τὰ συντάγματα τῶν ἰουδαίων θρέψαι διαφερόντως, καὶ συναυξῆσαι χρώμενα τοῖς πατρίοις τῶν ἰουδαίων νόμοις. ἐν γοῦν αἰγύπτῳ κατοικίαν τῶν ἰουδαίων ἔσχηκε δοθεῖσάν σφισι, χωρὶς ἐν τοῖς ἀλεξανδρέων πόλεως ἀφώρισται μέρος τῷ ἔθνει τούτῳ. καθήσεται δ' ὁ ἐθνάρχης αὐτῶν. ὃς διοικεῖ τε τὸ ἔθνος καὶ δικαιοῖ κρίσεις, καὶ συμβολαίων ἐπιμελεῖται καὶ προσταγμάτων, ὡσὰν πολιτείας ἄρχων αὐτοτελοῦς. ἐν αἰγύπτῳ μὲν οὖν ἰσχυσε τὸ ἔθνος. ἀφ' οὗ τὸ αἰγυπτίους εἶναι ἐξ ἀρχῆς ἰουδαίους, καὶ ἀφ' οὗ τὸ πλησίον ἔσεσθαι τῆς κατοικίας, τοὺς ἀπελθόντας ἐκεῖθεν. εἰς δὲ τὴν κυρηναίαν μετέβη, ἀφ' οὗ καὶ ταύτην ὁμόρουν εἶναι τῇ τῶν αἰγυπτίων ἀρχῇ, καθάπερ τῶν ἰουδαίων, μᾶλλον δὲ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης πρόσθεν. γράφων δὴ οὕτω παῦλος λέγει. κράσσος δὲ παύλῳ διοικήσας οὐ αὐτὸς ἐβάλετο τρέπειν, ἐξώρμησεν ἐπὶ τὴν παρθυαίαν. καὶ αὐτὸς μὲν δὴ οὕτω πάντα διέφθαρται τῷ στρατῷ, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. κράσσος δὲ εἰς συρίαν φυγὼν καὶ προσποιησάμενος αὐτὴν πάρθοις ἐμποδὼν εἶναι, ἐκτρέχουσιν ἐπ' αὐτὴν ἀφ' οὗ τὴν κράσσος νικᾷ. αὐθὶς δὲ εἰς τύρον ἀφικόμενος, ἀνέβη καὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν, ταριχαίας μὲν οὖν ἀπὸ τρόπου πρόσπαιον αἱρεῖ, καὶ πρὸς τετρακισμυρίους ἀνθρώπους ἀνδραποδίζεται, πιθόλαόν τε τὸν τῶν ἀραβηνῶν στασιάρχην ἀφαιρεῖται μὲν αὐτὸν ἀντιπάτρου φιλησάμενον, ὃν πολὺ καὶ παρ' αὐτοῦ σεσῶσθαι δικαίως, καὶ τελευτᾷ τὰ ἄξια, ὃς πολλὰ ἰδιωτικὰ ἀνδρὸς, παρ' ὧν ἄγεται γυναῖκα τὴν ὀπώνιον ἐξ ἀραβίας, κύπρον ὄνομα, ἐξ ἧς αὐτῷ τέτταρες ἐγένοντο παῖδες, φασάηλος, καὶ ἡρώδης, ὃς ὕστερον βασιλεὺς γέγονε, ἰώσηπός τε καὶ φερώρας, θυγάτηρ δὲ σαλώμη. ὅτου δὲ ἀντίπατρος ἐπεπόθητο ὑπὸ τῶν ἄλλων δυναστῶν φιλίαν καὶ ξενίαν, μάλιστα δὲ πρὸς τὸν ἄραβα, ᾧ καὶ τὰ τέκνα πολεμίων πρὸς ἀρίστοβουλον παρέθετο. καίσαρος μὲν οὖν ἀναστρατοπεδευσαμένου, ὅτι τὴν εὐφράτην ἤπειγετο, διαπιάσων τοῖς σκηπτίοις, ὡς καὶ τὰ ἄλλων δεδήλωται.

Κεφάλαιον ιγ'.

Φυγὴ πομπηΐου εἰς ἤπειρον, καὶ σκιπίωνος εἰς συρίαν ἄφιξις.

Χρόνῳ δὲ ὕστερον καίσαρ κατασχὼν ῥώμην μετὰ τὸ πομπήϊον καὶ τὴν σύγκλητον φυγεῖν πρὸς ἑσπέραν, ἀπολύσας τῶν δεσμῶν ἀρίστοβουλον εἰς συρίαν διεγίνωσκε πέμπειν, δύο μὲν ἀφ' οὗ τάγματα, ὡς ἂν εὐτρεπίζοι τὰ κατὰ ταύτην δυνατὸς ὤν. ἀρίστοβουλος δὲ οὐκ ἀπώκνησε τῶν ἐλπίδων, ἐφ' οἷς ἔτυχε τῆς ἀφ' ἡγεμονίας ἐξουσίας, ἀλλ' αὐτὸν φθάσαντες οἱ τὸ πομπηΐου φρονοῦντες φαρμάκῳ διαφθείρουσιν, ἀπιόντα δ' αὐτοῦ οἱ τὰ καίσαρος ἱεροσπόνητα πράγματα. καὶ ὁ νεκρὸς (αὐτοῦ) ἔκειτο ἐν μέλιτι κεχηδυμένῳ ὅπως χρόνον πολὺν, ἕως ἀντωνίου αὐτὸν ὕστερον ἀποπεμψαμένης εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐν τῇ βασιλικῇ ἥρας ἐποίησε θήκῃ. σκηπίων δ' ὁμοτέχνου αὐτῷ πομπηΐου ἀποκτείναντος ἀλέξανδρον τὸν ἀριστοβούλου,

agitatam seditionibus gentis nostræ, qvæ orbem terrarum repleverit. sic enim scribit: Qvatuor erant genera in Cyrenensium urbe, cives, agricolæ, inqvilini, & qvarti Judæi. hæc jam in omnes urbes subrepsit. nec est facile invenire locum in orbe habitabili, qvem recepta semel non obtineat. nam & Ægyptus & Cyrene, utpote eisdem solitæ parere dominis, aliæqve multæ regiones horum ritus admiserunt: aluntqve congregationes Judæorum maximas, tempore coalitas, & utentes institutis domesticis. Per Ægyptum sane etiam coloniæ sunt ejus gentis, absqve eo, qvod Alexandrinæ urbis magna pars eis assignata est. habet etiam proprium magistratum, qvi suæ gentis res administret, & controversias ex jure dirimat, & contractus atqve pacta rata habeat, non aliter qvam fit in absoluta republica. Invaluit itaqve hæc gens in Ægypto, eo qvod antiqvitus originem inde habeat, & facile migretur eo propter vicinitatem. In Cyreniacam vero regionem inde transiit, ut conterminam, qvemadmodum etiam Judæa est, vel potius partem olim regni Ægyptii. Hæc Strabo. Cæterum Crassus, rebus arbitratu suo compositis, Parthorum ditionem invasit: ubi cum omnibus copiis periit: sicut alias narratum est. Cassius autem in Syriam refugiens, occupata ea, resistebat Parthis, propter recentem victoriam excursantibus: & cum venisset Tyrum, invisit etiam Judæam. Ubi Tarichæas primo impetu cepit, & ferme triginta millia captivorum abduxit. Pitholaum qvoqve, qui Aristobuli partes fovebat, interfecit, hortante Antipatro, qui plurimum apud eum poterat, & maximam inter Idumæos autoritatem habuit. apud qvos duxit uxorem illustri inter Arabas loco natam, Cypron nomine, ex qva qvatuor ei nati sunt filii, Phasaelus, & Herodes, qvi postea regnavit, & Josephus atqve Pheroras, & filia Salome. Hic Antipater etiam alios dynastas hospitio sibi conjunxit & amicitia, sed maxime Arabem, apud qvem & liberos deposuit, dum bellum contra Aristobulum gereret. At Cassius, reparatis copiis, ad Euphratem se contulit, ibiq; Parthis se opposuit, qvemadmodum & ab aliis scriptoribus est memoriæ proditum.

5.3.

5.1.

CAP. XIII.

Pompeji fuga in Epirum, & Scipionis adventus in Syriam.

XIV.

ALiqvanto autem post Cæsar, occupata Roma, & Pompejo una cum senatu ultra mare Jonium fugato, solutum vinculis Aristobulum decrevit in Syriam mittere, additis ei duabus legionibus, quo facilius ordinaret provinciam, sed is brevi frustratus est sua spe, qvam ex accepta a Cæsare potestate conceperat, a Pompejanis veneno sublatus, & a Cæsarianis funeratus. Corpus autem ejus diu melle curatum jacuit, donec Antonius id in Judæam remissum mandavit reponi in regum conditoriis. Scipio vero jussu Pompeji

XV.

securi percussit Alexandrum Aristobuli filium,

eo qvod aliqvando contra Romanos rebellaverat, & hic qvidem apud Antiochiam affectus est supplicio. fratres vero ejus ad se recepit Ptolemæus Mennæus dynasta Chalcidis, quæ sita est in monte Libano. nam misso Philippione filio Ascalonem ad uxorem Aristobuli, jussit eam, cum eo mittere ad se Antigonum filium & filias, qvarum alterius Alexandræ amore captus Philippio duxit eam conjugem. deinde vero, occiso prius eo, Ptolemæus ipse duxit Alexandram, & germanorum ejus curam habere non destitit.

αἰτιᾶται μὲν τὸν νεανίσκον ὡς ἐπὶ τοῖς τε πρώτοις εἰς ῥωμαίους ἐξημαρτημένους, τῷ πελέκει διεχρήσατο. καὶ ὁ μὲν ὅτως ἐν ἀντιοχείᾳ τελευτᾷ, τοὺς δὲ ἀδελφοὺς αὐτοῦ πτολεμαῖος ὁ μιννάου παρέλαβε, δωδεκατύραννον χαλκίδος τῆς ὑπὸ τῷ λιβάνῳ ὄρει, καὶ πέμψας τὸν μὲν φιλιππίωνα εἰς ἀσκάλωνα ὡς τὴν ἀριστοβούλου γυναῖκα, ἐκέλευσεν αὐτῇ συναποστέλλειν τὸν ἀντίγονον, καὶ τὰς θυγατέρας, ὧν τὴν ἑτέραν ἀλεξάνδραν ἐρασθεὶς φιλιππίων ἀγαγέσθαι γυναῖκα. μὴ δὲ τούτων ἀνελὼν αὐτὸν ὁ πατὴρ πτολεμαῖος γαμεῖται τὴν ἀλεξάνδραν, καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς παρόντων παιδόμενος διετέλει.

CAP. XIV.

Cæsaris in Ægyptum expeditio, & quam fideli Judæorum opera adjutus sit.

XVI. POst Pompeji autem obitum & victoriam Cæsaris, bellum ei gerenti in Ægypto multis in rebus usui fuit Antipater Judæorum gubernator, idqve mandato Hyrcani. Mithridate enim Pergameno adducente auxilia, nec valente transire per Pelusium, & circa Ascalonem hærente, Antipater ei se adjunxit cum armatis Judæorum tribus millibus, egitqve cum Arabum primatibus, ut & ipsi venirent auxilio, ejusqve potissimum opera e tota Syria auxilia contracta sunt. nam certatim opem tulerunt Cæsari Jamblichus dynasta & Ptolemæus ejus filius & Tholomæus Sohemi filius Libanum montem incolens, & urbes pene universæ. Mithridates vero, motis e Syria castris, pervenit Pelusium, & non receptus ab ejus loci hominibus urbem oppugnavit. Ubi præcipuam operam navavit Antipater, primusqve, dejecta qvadam muri parte, aditum cæteris irrumpentibus in urbem aperuit. & Pelusium quidem sic captum est. Antipatrum autem & Mithridatem properantes ad Cæsarem transitu arcebant Judæi Ægyptii, qui regionem, qvæ Oniæ dicitur, incolunt. Hos Antipater ut tribules in partes suas traduxit, maxime cum ostendisset Hyrcani pontificis literas, in qvibus rogabantur, ut amicos se præberent Cæsari, eumqve commeatibus juvarent & rebus exercitui necessariis. Qvi moti autoritate Antipatri ac pontificis libenter paruerunt. qvod ubi audiverunt, qvi Memphim accolunt, & ipsi Mithridatem accersiverunt, & ille eo profectus hos qvoqve adjunxit suis partibus.

CAP. XV.

Antipatri res gestæ & cum Cæsare amicitia.

POstqvam autem ventum est ad Delta, qvod vocant, conflixit cum hoste circa locum, qvi Castra Judæorum dicitur. Curabat autem dextrum cornu Mithridates, siniſtrum Antipater. In ea pugna Mithridatis cornu inclinatum est, videbaturq; cladem accepturum, nisi mature præter fluminis ripam accurrens cum suis Antipater, qvi jam adversarios profligaverat, exemptis sociis periculo, Ægyptios jã vincentes coegisset terga vertere: qvi adeo fugientibus institit, ut castra qvoq; hostium caperet: advocato etiam in prædę partem Mithridate, qvem insectando hostẽ longe a tergo reliqverat. Is ex suis octingentos desideratos

Κεφάλαιον ιδ'.

Καίσαρος ἐπ' αἴγυπτον στρατεία, καὶ ὡς ἰουδαῖοι αὐτῷ συνεμάχησαν.

ΜΕτὰ δὲ τὴν πομπηίου θάνατον καὶ τὴν νίκην τὴν εἰς αὐτὸν καίσαρι πολεμοῦντι καὶ αἴγυπτον εἰς πολλὰ χρήσιμον αὐτὸν παρέσχεν ἀντίπατρος ὁ τῶν ἰουδαίων ἐπιμελητὴς ἐξ ἐντολῆς ὑρκανοῦ. μιθριδάτην γὰρ τὸν περγαμηνὸν κομίζοντι ἐπικουρικὸν καὶ ἀδυνάτως ἐχοντι διὰ πλείστων παιήσασθαι τὴν πορείαν, ἐπὶ δὲ ἀσκάλωνα διατείνοντι, ἦκεν ἀντίπατρος ἄγων ἰουδαίων ὁπλίτας τρισχιλίους, ἐξ ἀραβίας τε συμμάχους ἐλθεῖν ἐπραγματεύσατο τοὺς ἐντελῆ, καὶ δι' αὐτοῦ οἱ κῆ τὴν συμμαχίαν ἅπαντες ἐπεκύρουν, ὑπολείποντες τὸν ἐπὶ καίσαρος θυμούμενοι καὶ ζηλοῦντες, ἰαμβλίχος τε ὁ δυνάστης καὶ πτολεμαῖος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ὁ λόλλιος ὁ σοήμου λίβανον ὄρος οἰκῶν, οὗ τε πόλις σχεδὸν ὅλη ἄπασα. μιθριδάτης δὲ ἄφνως ἐκ σοήμου εἰς πηλούσιον ἐφικνεῖται. καὶ μὴ δεχομένων αὐτὸν τῶν ἀνθρώπων ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἠρέθισε δὲ ἀντίπατρος, καὶ πρῶτος καταιούρας τι τοῦ τείχους ὁδὸν εἰς πόσιν παρέσχετο τοῖς ἄλλοις εἰς τὴν πόλιν. καὶ τὸ μὲν πλέον ἔτως εἶχεν. τοὺς δὲ περὶ ἀντίπατρον καὶ μιθριδάτην ἀπιόντας πρὸς καίσαρα, διεκώλυον οἱ ἰουδαῖοι αἰγύπτιοι, οἱ τὴν ὀνίαν λεγομένην χώραν κατοικοῦντες. πεισθέντες δὲ τούτοις τὰ αὐτῶν φρονῆσαι καὶ τὸ ὁμόφυλον ἀντίπατρον, καὶ μᾶλλον ἐπιδείξας αὐτοῖς τὰς ὑρκανοῦ δεξιὰς χειρὸς ἐπιστολὰς, ἐν αἷς αὐτοὺς φίλους εἶναι καίσαρος παρεκάλει, καὶ ξένια καὶ πάντα τὰ ἐπιτήδεια χορηγεῖν τῷ στρατῷ. καὶ οἱ μὲν ὡς εἶδον τὸν ἀντίπατρον καὶ τὸ δεξιρέα συνελθόντας ἐπῄνεσαν. τούτους δὲ πρεσβευσάμενος ἀνέσωσεν οἱ πρὸς μέμφιν, σκάλλοιν καὶ αὐτοὶ τὸ μιθριδάτην πρὸς αὐτοὺς, καὶ κἀκεῖνος ἐλθὼν καὶ τούτους προσελάμβανεν.

Κεφάλαιον ιε'.

Αντιπάτρου δόξαι, καὶ φιλία πρὸς καίσαρα.

ΕΠεὶ δὲ τὸ καλούμενον δέλτα ὡς ἤδη παρελήλυθε, συμβάλλουσι τοῖς πολεμίοις πρὸς τὸ καλούμενον ἰουδαίων στρατόπεδον. εἶχε δὲ, τὸ μὲν δεξιὸν κέρας μιθριδάτης, τὸ δὲ εὐώνυμον, ἀντίπατρος· συμπεσόντων δὲ εἰς μάχλεν, κλίνει τὸ μιθριδάτου κέρας, καὶ παδὲν ἂν κινδυνεύσασι τὰ δίωκόμενα, εἰ μὴ πρὸς τὸν ἡόνα δ' παραμοῦ σὺν τοῖς οἰκείοις στρατιώταις ἀντίπατρος ἀφθέων νενικηκὼς ἤδη τοὺς πολεμίους, τὸν μὲν φεύγειν, τρέπει δὲ εἰς φυγὴν τοὺς νενικηκότας αἰγυπτίους. αἴρει δὲ αὐτῶν καὶ τὸ στρατόπεδον, ἐπιμείνας τῇ διώξει, τῶν τε μιθριδάτου σκαλῖται πολλοὺς ἐν τῇ τροπῇ διαφθείραντα. ἔπεσον δὲ τούτων μὲν ἐκ πεντακοσίους, τῶν

τῶν ἢ ἀντιπάτρου πεντήκοντα. μιθριδάτης ὁ Ⓒ πρὸς τούτων
ἐπιστολὴν κομίσας, τῆς τε νίκης αὐτοῖς ἅμα Ⓒ τῆς σω-
τηρίας αἴτιον τὸν ἀντίπατρον ἀποφαίνων, ὥστε τὸν καί-
σαρα τότε μὲν ἐπαινέσαι αὐτόν, κεχρῆσθαι δ' ὡδὶ πάνυ τ
πολέμου εἰς τὸν κινδυνωδέστατα τῷ ἀντιπάτρῳ, Ⓒ δὴ καὶ
φιλίᾳ συνέβη ὡδὶ τοὺς ἀγῶνας αὐτῷ. καλῶς λύσαις
μὲν τὸν καίσαρι μέγ χρόνον τὸν πόλεμον, κ' εἰς συμμαχ ἀ-
ποτελοῦσας, ἐπιμισθ μεγάλως, ὑρκανῷ μὲν τ ἀρχιε-
ρωσύνην βεβαιώσας, ἀντιπάτρῳ δ' πολιτείαν ἐν ῥώμῃ
θεὸς κ' ἀπλοῦν πανοῦργον. λέγεται δ' ὑπὸ πολλῶν ὑρ-
κανὸν ταύτης κοινωνῆσαι τῆς στρατιᾶς, κ' ἐλθεῖν εἰς αἴ-
γυπτον. μαρτυρεῖ δέμοι τοῦ λόγου γράβων ὁ καππα-
δὸξ λέγων ἐξ ἀσινίου ὀνόματος ἔτους, μετ' τ μιθριδά-
του εἰς βάλλειν εἰς τὴν αἴγυπτον, κ' ὑρκανὸν τ τ ἰουδαίων
ἀρχιερέα. ὁ δ' αὐτὸς ἔτ Ⓒ γράβων Ⓒ ἐν ἑτέρῳ πάλιν
ἐξ ὑπικράτους ὀνόματ Ⓒ λέγ' ἔτως, τ μὲν μιθριδά-
του ἐξελθεῖν μόνον, κληθέντα δ' εἰς ἀσκάλωνα ἀντι-
πάτρου, τὸν αὐτὸν τ τ ἰουδαίων ἀπιμελητὴν τειχιλίους
αὐτοῦ στρατιώτας συμπαραπέμψαι, Ⓒ τοὺς ἄλλους δυ-
νάστας πρότερόν γ, κοινωνῆσαι δ' τ στρατιᾶς, κ' ὑρκανὸν
τ ἀρχιερέα. ταῦτα μὲν γράβων φησίν. ἑλλάνων δ' καὶ
ἀντίγονος ὁ ἀριστοβούλ τοῦ πρὸς καίσαρα, τὸν τε
πατέρα ἐπωδύρετο τύχαι, Ⓒ ὡς δι' αὐτὸν ἀποθάνοι φαρ-
μάκοις ἀναιρεθεὶς δεισιδαίμ Ⓒ, Ⓒ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ
κτείναντ Ⓒ πελέκει σκιπίων Ⓒ. ἐδεῖτο τε λαβεῖν οἶ-
κτον αὐτὸς τῆς ἀρχῆς ἐκβεβλημένος. ὑρκανὸς δ' δὴ
τέτε Ⓒ ἀντιπάτρου κατηγόρει βιαίως ἐξηγουμένων δ'
ἐθνῶν, κ' εἰς αὐτὸν ὡδὶ νομισάντων. πυρὼν δ' ἀντιπα-
τ Ⓒ ἀπελογεῖτο μὲν ὑπὲρ ὧν ἐώρα κατ' αὐτὸ τὸν
καιρὸν ἠμυνόμενον, νεωτερίσεις δ' ἀπέφαινε τὰς
περὶ τ ἀντίγονον Ⓒ σκιπιώδεις, ὅσα τε πονήσειεν αὐτὸς καὶ
συνεργήσειεν ὑπεμίμνησκεν δὴ τοῖς στρατηγήμασι, καὶ
ἔργ Ⓒ τοὺς λόγους, ὧν αὐτὸς μὲν μάρτυς. δικαίως δ'
ἔλεγε αἰσχύλον μὲν εἰς ῥώμην ἀναπραγον γεγονέναι
πόλεμον δὲ Ⓒ μηδέποτε εὐνοϊκῶς ὑπάρξαι ῥωμαίοις.
τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ κρατηθέντα ὅτι λησταῖς ὑπὸ σκιπί-
ωνος τυχεῖν ὧν ἄξι Ⓒ μέν, ἀλλ' οὐ κατὰ βίαν Ⓒ ἀδικίαν
ὅτ παθεῖν δ' δρᾶσαντ Ⓒ. τοιαῦτα ἀντιπάτρου πεποιη-
μένου τοὺς λόγους, καίσαρ ὑρκανὸν μὲν ἀποδείκνυσιν ἀρ-
χιερέα, ἀντιπάτρῳ δ' δίδωσι δυναστείαν, ἣν αὐτὸς
προαιρῆται, τοῦτο ἐπ' αὐτῷ πεποιημένῳ τὴν κρίσιν,
ὅτιπερποτ' αὐτὸν ἀποδεικνύς τῆς ἰουδαίας.

A Antipater non plus qvinqvaginta. Mithridates vero de his Cæsarem per literas certiorem reddidit, ingenue fassus Antipatrum & salutis sibi causam fuisse & victoriæ: ita ut Cæsar & tunc eum collaudaverit, & postea toto eo bello in rebus periculosissimis ejus forti opera usus sit: in qvibus certaminibus etiam vulnera accepit. Qvamobrem, finito tandem bello, classe devectus in B Syriam Cæsar, magnos honores contulit tum in Hyrcanum, qvem confirmavit in pontificatu, tum in Antipatrum, qvem civitate Romana & immunitate donavit. Nonnulli vero ajunt, Hyrcanum ipsum huic expeditioni interfuisse, & in Ægyptum venisse. Attestatur mihi Strabo Cappadox, ex autoritate Asinii sic scribens: postqvam Mithridates Ægyptum invasit, & cum eo Hyrcanus Judæorum pontifex. Idem Strabo C alibi ex autoritate Hypsicratis sic scribens: Mithridatem primo solum venisse, accitum deinde ab eo Ascalonem gubernatorem Judææ Antipatrum tria millia militum ei adjunxisse, & ejusdem hortatu cæteros dynastas socia arma contulisse. in hisqve Hyrcanum pontificem. Hæc Strabo. Eodem tempore etiam Antigonus Aristobuli filius ad Cæsarem veniens, qvestus est de patris infortunio, qvod propter ipsum veneno extinctus esset Aristobulus, & frater suus a D Scipione securi percussus. rogabatqve, ut sui misereretur, paterno principatu ejecti. Præterea Hyrcanum accusabat & Antipatrum, qvod per vim principatum gentis gererent, nec abstinerent ab ipsius injuriis. Antipater vero causam suam egit, diluens objecta crimina: Antigonumqve seditionis & novarum rerum studiosum esse coarguit. commemorabat etiam, E qvantum proximo bello laborasset pro Cæsare, ipsum verborum suorum testem adducens. Aristobulum autem merito Romam vinctum pertractum, perpetuum hostem & inimicum populi Romani. Fratrem vero hujus convictum latrocinii debitas pœnas Scipioni dedisse, & non per injuriam oppressum. Tum Cæsar oratione Antipatri motus, Hyrcanum pontificem declaravit, Antipatro dynastiam, qvamcunqve ipse F optaret, obtulit, & procuratorem insuper Judææ declaravit.

Κεφάλαιον ις'.
Καίσαρος ἐπιστολὴ Ⓒ δόγματα συγκλήτου περὶ τῆς πρὸς ἰουδαίους φιλίας.

CAP. XVI.
Cæsaris litera & senatusconsulta de Judæorum amicitia.

ΕΠιτρέπει δ καὶ ὑρκανῷ τε τῆς πατρίδ Ⓒ ἀνα-
σῶσαι τεῖχη, τοῦτο αἰτησαμένῳ τὴν χάριν. XVII.
ἐρρώσθη δ ἐπ' ὀκτωκαιδεκάτοις καλανδῶν Ⓒ. καὶ ὅτ' G
ἐπιστολὴ τῆς καίσαρος εἰς ῥώμην, ἀναγράψαι ἐν τῷ
καπετωλίῳ καὶ τὸ ψήφισμα τοῦτο τῆς συγκλήτου δόγ-
μα ὅτου ἔχει τοῦ τρόπου. λεύκιος οὐαλέριος λεύκιου
υἱὸς στρατηγὸς συνεβούλευσε τῇ συγκλήτῳ εἴδοις δε-
κεμβρίαις ἐν τῷ τ ὁμονοίας ναῷ παραφυλάττῳ τῷ δόγ-
ματι, παρῆσαν, δ λεύκιος κωπώνιος, λεύκιος υἱὸς,
καὶ παπίριος κυϊρῖνος, οἷς ἐν ἀλεξάνδρου ἰάσονος,
καὶ νουμηνίου ἀντιόχου, καὶ ἀλεξάνδρου δωροθέου,
ἰουδαίων πρεσβεύσαι ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ σύμμαχοι

HYrcano vero etiam patriæ mœnia restituere permisit, roganti hanc gratiam. jacebant enim usqve ad id tempus, ex qvo a Pompejo fuerant diruta. deditqve hac de re in urbem literas ad consules, ut decretum hoc scriberetur in Capitolio: cujus SCti. exemplum sic habet: L. Valerius L.F. Pr. retulit ad senatum idib. Decembrib. in æde Concordiæ, præsente L. Coponio L.F. & C. Papirio Qvirino, de his, qvæ Alexander Jasonis, Numenius Antiochi, Alexander Dorothei legati Judæorum, viri optimi & socii nostri

petierunt, renovantes veterem erga populum Rom. benevolentiam: qvi phialam & clypeum ex auro argumentum societatis attulerunt, æstimationis aureorum qvinqvaginta millium. & literas petierunt ad liberas civitates ac reges, ut per regiones eorum atqve portus secure possint iter facere. Placuit igitur senatui eos in amicitiam & societatem recipere, & omnia, quæ petierunt, concedere, & allatum clypeum accipere. Hæc acta sunt Hyrcani pontificatus & principatus anno nono, mense panemo. Qvin & ab Athenienſibus honor habitus est Hyrcano, quæsitus beneficiis: miseruntq; ad eum decretum scriptum in hanc sententiam: Sub judice & sacerdote Dionysio Asclepiadis, panemi mensis luna vigesima, oblatum est ducibus decretum Athenienſium, Agathocle principe: de quo Eucles Menandri Alimusius scriba retulit Munychionis undecima, concilio judicum facto in theatro: suffragia collegit Dorotheus summus sacerdos, & assessores ex populo. Dionysius Dionysii dixit: Qvoniam Hyrcanus Alexandri pontifex Judæorum ac ethnarcha perpetua tam publice quam privatim cives nostros benevolentia prosequitur, nullam bene merendi occasionem prætermittens: & quotquot Athenienſium vel propter legationes, vel propter privata negotia illuc deveniunt, acceptos comiter, deducendos etiam curat in reditu, idqve multorum constat testimoniis: visum est nunc, Theodosio Theodori referente, & populum de hujus viri virtute commonefaciente, qvam propensus sit ad benemerendum de nostris civibus, honorare hunc virum virtutis ergo corona aurea juxta legem, ponere ei effigiem auream in templo Demi & Charitum: & præconis voce promulgari eam coronam in theatro Liberalibus, dum novæ tragœdiæ aguntur, & Panathenæis & Eleusiniis, & in gymnicis certaminibus. Curæq; esse nostris ducibus, ut, dum ille in amicitia nostra perseverat, ut, quicquid in honorem ejus & gratiam pro favore & meritis excogitaverimus, exeqvantur sedulo: quo perspicua sit omnibus populi nostri erga bonos viros gratitudo ac benevolentia, & hujusmodi honoribus plures ad benemerendum de nobis invitentur. Eligi etiam legatos idoneos ex omni Athenienſium numero, qvi ad illum decretum hoc perferant, hortenturqve, ut, acceptis his honoribus, certet nobiscum beneficiis. & hactenus de collatis a populo Rom. & Athenienſi in Hyrcanum honoribus. Porro

XVIII. Cæsar, ordinatis rebus Syriæ, cum classe profectus est. Antipater autem, deducto Cæsare, in Syriam reversus, ante omnia disjecta per Pompejum mœnia restituit, & obeundo provinciam novarum rerum cupidos compescuit, tum minis agens tum consiliis. Fore enim, ut si Hyrcano contenti sint principe, feliciter degant fruendo suis quisq; possessionibus; sin novas sibi spes polliceantur, & lucra ex rebus turbatis captent, se qvidem pro præside habituros dominũ;

διελέχθησαν, ἀνανεώμενοι τὰς πεπραγμένας πρὸς ὑμᾶς χάριτας. καὶ φιάλην, καὶ ἀσπίδα χρυσῆν σύμβολον τῆς συμμαχίας ἠνεγκαν δόξῃ χρυσῶν μυριάδων πέντε, καὶ γράμματ' αὐτῆς ἠξίωσαν δοθῆναι, πρός τε τὰς αὐτονομουμένας πόλεις καὶ πρὸς βασιλέας, ὑπὲρ δὲ τὴν τε χώραν αὐτῶν καὶ τοὺς λιμένας ἀδείας τυχάνειν, καὶ μηδένα ἀδικεῖσθαι. ἔδοξε τῇ συνόδῳ φιλίαν καὶ χαρίζεσθαι πρὸς αὐτοὺς, καὶ ὅσων ἐδεήθησαν τυχεῖν παῦτ' αὐτοῖς ψηφίζειν, καὶ τὴν ἀσπίδα προσδέχεσθαι. ταῦτα ἐγένετο ἐπὶ ὑρκανοῦ ἀρχιερέως καὶ ἐθνάρχου, ἔτους ἐνάτου μηνὸς πανέμου. τυγχάνει δὲ καὶ τῶν Ἀθηναίων δήμου τιμαὶς ὑρκανὸς, πολλὰ χρήσιμος γεγονὼς αὐτοῖς. ἐπέμψάν τε ψήφισμα γράψαντες αὐτῷ, ὅτου ἔχων τὴν τράπεζαν. ἐπὶ πυθοδώρου καὶ ἱερέως διονυσίου δὲ ἀσκληπιάδου μηνὸς πανέμου πέμπτῃ ἀποφαίνοντος, ἐπεδόθη τοῖς στρατηγοῖς ψήφισμα Ἀθηναίων, ἐπὶ ἀγαθοκλέους ἄρχοντος. εὐκλῆς μνασάνδρου ἀλιμούσιος εἶπε μουνιχιῶνος ἑνδεκάτῃ τῆς πρυτανείας, συνκλήτου γενομένης ἐν τῷ θεάτρῳ τῶν προέδρων. ἐπεψήφισε δωρόθεος δὲ ἱερεὺς καὶ οἱ συμπρόεδροι τῷ δήμῳ. διονύσιος διονυσίου εἶπεν, ἐπειδὴ ὑρκανὸς ἀλεξάνδρου ἀρχιερεὺς καὶ ἐθνάρχης τῶν ἰουδαίων διατελεῖ κοινῇ τε τῷ δήμῳ καὶ ἰδίᾳ τῶν πολιτῶν ἑκάστῳ εὐνοῶν, καὶ πάσῃ προθυμίᾳ παρεῖναι αὐτοῖς ἀπροφάσιστος, καὶ τοὺς παραγινομένους Ἀθηναίων, ἢ κατὰ πρεσβείαν, ἢ κατ' ἰδίαν πρόφασιν εἰς αὐτὸν ἀποδέχεται φιλοφρόνως, καὶ προπέμπει τῆς ἀσφαλοῦς αὐτῶν ἐπανόδου προνοούμενος, ἐμαρτυρήθη μοι καὶ πρότερον περὶ τούτων. δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ νῦν θεοδοσίῳ δὲ θεοδώρου συμβουλεύσαντος εἰσηγησαμένου περὶ τῆς ἀνδρὸς ἀρετῆς ἀποφαίνοντος τὸν δῆμον, καὶ ὅτι προαίρεσιν ἔχει περὶ ἡμᾶς ὅπως ἂν δύνηται ἀγαθὸν, τιμῆσαι τὸν ἄνδρα χρυσῷ στεφάνῳ ἀρετῆς καὶ τὸν νόμον, καὶ στῆσαι αὐτοῦ εἰκόνα χαλκῆν ἐν τῷ τεμένει τοῦ δήμου καὶ τῶν χαρίτων, ἀνθεῖναι δὲ τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ, διονυσίοις τραγῳδῶν τῶν καινῶν ἀγομένων, καὶ παναθηναίοις καὶ ἐλευσινίοις, καὶ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν. ἐπιμεληθῆναι δὲ τοὺς στρατηγοὺς διαμένοντί τε αὐτῷ, καὶ διαφυλάσσοντι τὰς πρὸς ἡμᾶς εὐνοίαν, εἶναί πάν ὅτι ἂν δυνησόμεθα εἰς τιμὴν, καὶ χάριν τῆς τοῦ ἀνδρὸς σπουδῆς καὶ φιλοτιμίας, ἵνα τούτων γενομένων φαίνηται ὁ δῆμος ἡμῶν ἀποδεχόμενος τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ τῆς προσηκούσης ἀμοιβῆς ἀξίων, καὶ ζηλώσῃ τὴν πρὸς ἡμᾶς προθυμίαν τῶν ἤδη τετιμημένων. ἐλέσθαι δὲ καὶ πρέσβεις ἐξ ἁπάντων ἀθηναίων, οἵ τινές τε αὐτῷ κομιοῦσι τὸ ψήφισμα, καὶ προκαλέσονται προσδέχεσθαι τὰς πρὸς ἡμᾶς παρακλήσεις τι ποιεῖν ἀγαθὸν ἡμῶν τὴν πόλιν. αἱ μὲν οὖν προγεγραμμέναι καὶ ὁ δήμου καὶ τῶν ἀθηναίων πρὸς ὑρκανὸν ἡμῖν δεδήλωνται ἱκανῶς. ὁ καῖσαρ δὲ διοικήσας τὰ κατὰ τὴν συρίαν ἀπέπλευσεν. ὡς δὲ καίσαρα προπέμψας ἐκ τῆς συρίας ἀντίπατρος εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐπέστρεψεν, ἀνεγείρει μὲν εὐθὺς τὸ τεῖχος, ἐπὶ πομπηίου καθῃρημένον, καὶ τὸν κατὰ τὴν χώραν φόβον, ὅπλων κατέσχεν, ἀπειλῶν τε ἅμα καὶ συμβουλεύων ἠρέμει. τοὺς μὲν δὴ ὑρκανοῦ φρονοῦντας, ἐν εὐσεβείᾳ διέζειν, καὶ βιώσεσθαι τῶν ἰδίων ἀπολαύοντας κτημάτων ἀπραγμόνως. προστιθεμένους δὲ τῇ ἐκ δευτερολογίᾳ ἐλπίσι, καὶ τοῖς ἀπ' αὐτῶν κέρδεσι πρόσοντας, αὐτὸν μὲν ἔχειν ἀντὶ προστάτου δεσπότην,

ὑρκανὸν

ὑρκανὸν ἢ ἀντὶ βασιλέως, τύραννον, ῥωμαίους ἢ Καίσαρα πικροὺς ἀνθ' ἡμέρων πολεμίους. ἃ γὰρ ἀνέξεσθαι μεταχειρίζουσιν οὐ αὐτοὶ κατέγνωσαν. ταῦτα λέγων καθῆκε δι' ἑαυτοῦ τὰ κατὰ τὴν χώραν.

A Hyrcanum vero pro rege tyrannum, tum Romanos atqve Cæsarem acerbos hostes pro principibus. Hos enim neqvaqvam laturos mutari aliqvid ex his, qvæ ipsi constituerint. atqve his monitis ille regionem totam composuit.

Κεφάλαιον ιζ'.

Οτι ἀντίπατρος τοῖς παισὶ ἡρῴδῃ μὲν τὴν γαλιλαίας προνοίαν, Φασαήλῳ δὲ ἐπέτρεψε τὴν ἱεροσολύμων, ἕως σέξτος καῖσαρ μέγαν ἐνδοξον τὸν ἡρῴδην ἐποίησεν.

CAP. XVII.

Antipater ex filiis suis Herodi Galilææ, Phasaëlo Hierosolymorum regimen committit, & quod Sex. Cæsar Herodem magnum ac illustrem reddidit.

Βραδὺ δὲ ἐρῶν καὶ νωθῆ τὸν ὑρκανὸν, Φασαήλου μὲν τὸν πρεσβύτατον αὐτοῦ τῶν παίδων, ἱεροσολύμων καὶ τῆς περιοίκου, στρατηγὸν ἀποδείκνυσι, τὸν δὲ μετ' αὐτὸν ἡρῴδην τὴν γαλιλαίαν ἐπέτρεψε, νέω πάντα πάνυ, καὶ γὰρ αὐτῷ ἐγένοντο μόναι ἔτη. βλάπτει δ' οὐδὲν αὐτὸν ἡ νεότης, ἀλλ' ὢν τὸ φρονήματι γενναῖος ὁ νεανίας, ἀφορμὴν δίδοσιν εὐθὺς ἔργῳ δείξασθαι εἰς ὅπερ ἐζήλωσε τῆς ἀρετῆς. καταλαβὼν γὰρ ἐξαίφνης τὸν ἀρχιλῃστὴν, καὶ πρόσοχθον τῆς συρίας καταστρέφοντα σὺν μεγάλῳ τάφῳ, καὶ τὸν καταλαβὼν, κτείνει, καὶ πολλοὺς τῶν σὺν αὐτῷ λῃστῶν. σφόδρα δ' αὐτοῦ τὸ ἔργον καὶ τὸ ἡγάπησαν οἱ σύροι, παθόντες γὰρ αὐτοῖς ἀπηλλάχθαι καὶ ληστηρίου τὴν χώραν, ἐκαθάρθησαν. ὑμνοῦσι γοῦν αὐτὸν ὅτι τοῦτο καὶ κώμας καὶ πόλεις, ὡς ἐφικτὸν αὐτοῖς παρεχήκοτα, καὶ ἀσφαλῆ τῶν κτημάτων ἀπολαῦσιν. ἐμοὶ τε ἢ Δι' ὃ δὴ καὶ σέξτῳ καίσαρι γνώμῃ, ἔνπνους γλυκεῖ καὶ μεγάλου καίσαρος, καὶ διέποντι τὴν συρίαν. ζῆλος δ' ἐμπίπτει τῶν ἡρῴδῃ πεπραγμένων, Φασαήλῳ τῷ ἀδελφῷ, καὶ σπεύδει τὴν δόκιμησιν αὐτοῦ κινῆσαι, ἐφιλοτιμήσατο μὴ ἀπολειφθῆναι τῆς ἐμοίας εὐφημίας. καὶ τὰς ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, εὐνουστάτας ἐπιὼν, δι' αὐτοῦ μὲν ἔχων τὴν πόλιν, αὖτις δ' ἀπειροκάλως τοῖς πραγμασι προσφερόμενος, ὥτ' ἐξυβρίζων εἰς τὴν ἐξουσίαν. τοῦτ' ἀντίπατρον ἐποίει θεραπεύειν ὡς ἡρῴδῃ ἔθνους τυγχάνειν βασιλικῆς καὶ τιμῶν οἵων ἂν τις μεταλαμβάνοι τῶν ὅλων ὢν δεσπότης. ἐνῆν μέντοι τῆς ἐκ τούτων λαμπρότητος, οἷα φιλεῖ συμβαίνειν πολλάκις, οὐδὲν τῆς πρὸς ὑρκανὸν εὐνοίας καὶ πίστεως παρέβη. οἱ δ' ἐν τέλει τῶν ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν ἀντίπατρον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ μεγάλως αὐξανομένους, εὐνοίᾳ τε τῇ ἡρῴδῃ ἔθνους καὶ προσόδῳ τῇ ἡρῴδῃ τῆς ἰουδαίας καὶ τῶν ὑρκανοῦ χρημάτων, κακοηθῶς εἶχον πρὸς αὐτόν. καὶ γὰρ φιλίαν ἀντίπατρος μὲν ποιησάμενος πρὸς τοὺς ῥωμαίων αὐτοκράτορας, καὶ χρήματα πέμψας τὸν ὑρκανὸν, αὐτὸς λαβὼν νεοφίλεσι τὴν δωρεὰν, ὡς γὰρ ἰδίαν, ἀλλ' οὐχ ὡς ὑρκανοῦ δόντος ἔπεμψε. τοῦδ' ὑρκανὸς ἀχθόμενος οὐκ ἐφρόντιζεν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἔχαιρεν. ἐν δέει δ' ἦσαν οἱ πρῶτοι τῶν ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν ἡρῴδην βίαιον καὶ πλήρη, καὶ τυραννίδος ὀλιγόμοιρον. καὶ, προσελθόντες ὑρκανῷ, φανερῶς ἤδη κατηγόρουν ἀντιπάτρου, ἐμέχρι πότ' ἔφασαν ὅτι τοῖς πεντόμοιρος ἡσυχάζεις; ἢ οὐχ ὁρᾷς ἀντίπατρον μὲν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ τὰ ὅλα ἔχοντα διεζωσμένους, σαυτὸν δὲ τῆς βασιλέως ὄνομα μόνον ἀγόντα. ἀλλὰ μὴ λανθανέτωσαν ταῦτα, μηδὲ ἀκίνδυνον εἶναι νόμιζε, ῥᾳθυμῶν σοῦ τι καὶ τῇ βασιλείᾳ. ἃ γὰρ ἀπίτεσθαι σου

Cæterum cum Hyrcanum stupidum ac segnem animadverteret, Phasaëlum e liberis suis natu maximum Hierosolymis & circumvicinæ regioni ducem constituit, Herodi secundo Galilæam curandam commisit, etiam tum admodum adolescenti, nec excedenti annum qvintumdecimum: qvod tamen illi nihil obstitit, sed quia fuit generoso ingenio præditus, confestim occasionem invenit, qvomodo posset virtutem suam ostendere. Comprehensum enim Ezeciam primarium latronem, & cæterorum ducem, Syriæ fines incursare ac prædari solitum, affecit supplicio cum multis latrocinii sociis. qvod ejus factum magnam ei apud Syros conciliavit gratiam, nihil magis cupientes, qvam repurgari tandem regionem a prædonibus. Decantabant igitur eum hoc nomine per vicos & oppida, ut autorem pacis & fruendi secure possessionibus. Qvin & Sex. Cæsari per hoc factum innotuit, cognato magni Cæsaris & tum administranti Syriam. qvapropter etiam Phasaëlus excitatus est ad æmulationem fraternæ gloriæ, nolens virtutis laude haberi inferior: nihilqve magis studuit, qvam gratiosus esse apud Hierosolymitanum populum, omnia negotia publica per se obeundo, & in eis cum magna gratia versando, nec abutendo potestate ad cujusqvam injuriam. quo factum est, ut Antipater haud secus, quam si rex esset, a tota gente coleretur, & in tali haberetur honore, qvalis non dedeceret dominum. nec tamen rebus tam secundis more cæterorum hominum depravatus est, quo minus Hyrcano fidem servaret atqve amicitiam. Cæterum optimates Judæorum, videntes eum cum filiis tantopere crescere, tam favore gentis, qvam Hyrcani pecuniis & percipiendis ex Judæa reditibus, maligne erga eum affecti erant. jam enim amicitiam contraxerat cum Romanis imperatoribus, &, persvaso Hyrcano, ut pecuniam eis mitteret, ipse hujus muneris sibi usurpavit gratiam. Misit enim tanqvam de proprio, & non quasi ab Hyrcano acceptam. Hæc Hyrcanus audiens adeo nihil curabat, ut gaudere etiam facto videretur. Sed maxime terrebat Judæorum primates violentum ac audax Herodis ingenium & tyrannidis cupidum, adeuntesqve Hyrcanum aperte jam incusabant Antipatrum. Quousqve tandem dissimulabis, quæ geruntur quotidie? an non vides Antipatrum cum filiis succinctos principatus opibus, tibi vero præter inane regni nomen nihil fieri reliqvum? Sed cave, ista nescias, neve te securum putes, incolumitatis tuæ atq; regni juxta negligens. neq; enim procuratores tuos

amplius agunt. noli falli hac opinione: sed jam ex professo dominationem exercent. nam Herodes Ezeciam cum plerisque aliis interfecit, contemptis nostris legibus, quæ hominem, quantumvis sceleſtum, non ſinunt affici ſupplicio, niſi prius damnatum ex ſententia judicum. iſte vero hoc auſus eſt, prius quam a te poteſtatem hanc acciperet. Tandem Hyrcanus, his auditis, motus eſt. accenderunt autem ejus iram matres etiam eorum, quos Herodes necaverat. nam hæ per ſingulos dies in templo non deſinebant precibus ſuis tum regem tum populum obtundere, rogantes, ut Herodes coram conſeſſu judicum, facti ſui rationem cogeretur reddere. Permotus igitur his hominem ad judicium & dicendam cauſam evocat. at ille præſto fuit, præmonitus tamen a patre, ut non privati more, ſed cum comitatu ad ſe tuendum idoneo veniret. Ergo ordinatis Galilææ rebus, qvemadmodum exiſtimabat ſibi conducere, mediocrem, ſed tamen ſufficientem ſibi manum adjunxit in itinere, ne vel Hyrcanum terreret, ſi plures adduceret, vel ipſe ſine tutela ſubiret judicii periculum. Quin & Sex. Cæſar præſes Syriæ ſcripſit ad Hyrcanum, ut eum abſolveret, minis, ſi contra feciſſet, additis. Qvod qvidem facile ab illo impetratum eſt, neqva triſtiore judicum ſententia feriretur, quandoqvidem amabat eum non ſecus atqve filium. Cumqve conſtitiſſet ante judicium una cum ſuis, omnes ſunt attoniti; nec quisqvam eorum, qui abſentem accuſaverant, auſus eſt hiſcere; ſed hærebant inopes conſilii. Tum unus quispiam Sameas nomine, vir juſtus, & ob hoc invictus terroribus, aſſurgens ſic exorſus eſt: Eqvidem judices, tuqve rex, nec ipſe unqvam vidi qvenqvam, qui ad cauſam apud nos dicendam vocatus ad hunc modum comparuerit, nec vos puto poſſe proferre hujusmodi qvempiam, ſed quisquis hactenus apud hunc conſeſſum judicandum ſe præbuit, humilis venit & habitu timentis periculum ac captantis miſericordiam, atratus & promiſſo capillitio. at bonus iſte Herodes cædis reus, & tam gravi obnoxius crimini, adſtat hic purpuratus & crine belle compoſito, cum armatis ſtipatoribus: ut, ſi capitalem juxta leges ſententiam in eum tulerimus, nobis mactatis, ipſe evadat, illata vi legibus. Verum iſti non ſuccenſeo, quod majorem incolumitatis ſuæ quam legum rationem habeat, ſed vobis magis & regi, qui hanc ei conceſſiſtis licentiam. Scitote tamen potentem eſſe Deum, & quod iſte, quem nunc in Hyrcani gratiam legibus eripitis, & vos aliquando & regem ipſum puniet. Nec vanus fuit vates. nam Herodes regnum adeptus omnes illos judices & regem qvoq; ſuſtulit, excepto uno Samea. hunc enim in honore habuit propter juſtitiam, & quia poſt, obſeſſa urbe ab Herode ac Soſio, admittendi Herodem autor fuit populo, negans propter peccata eos poſſe dominationem illius effugere: ſicut ſuo loco dicetur. Porro Hyrcanus animadvertens judices propenſiores

A τῶν πεπραγμάτων αὐτὸν παρεσκευασμένους, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ τῶν
εἰσὶ, μὴ ἧ ἀπάτα σωτὴρ ἦτ' οἰόμενος, ἀλλὰ δεσπότης
φανερῶς ἀνωμολόγηται. καὶ γὰρ ἡρῴδης ὁ παῖς αὐτοῦ,
ἐξεκίαν ἀπέκτεινε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, ὠλιγώρει τε ἡμέ-
τερον νόμου, ὃς κεκώλυκεν ἄνθρωπον ἀναιρεῖν ἀκατα-
κρίτον ὄντα, εἰ μὴ πρότερον κατακριθείη ἦτ' πάθοι, τὸ
δὲ συνεδρίου, μὴ λαβὼν ἢ ἐξουσίαν ὠλιγώρησε τοῦτο ἐπρά-
ξεν. ὑρκανὸς ἢ ἀκούσας ταῦτα, πείθεται. παρεσκεύ-
ασαν ἢ αὐτῷ τὴν ὀργὴν καὶ αἱ μητέρες τῶν ὑπὸ ἡρῴ-
δου πεφονευμένων. αὗται γὰρ καθ' ἑκάστην ἡμέραν
ἐν τῷ ἱερῷ ὠδυνηλόουν τὸν βασιλέα καὶ τὸν δῆμον
ἵνα δίκην ἡρῴδης ἐν τῷ συνεδρίῳ τῶν πεπραγμένων
ὑπόσχῃ διετέλουν. κινηθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων ὑρκανὸς
ἡρῴδην ἐκάλει δικασόμενον, ὑπὲρ ὧν ἐδιεβάλλετο. ὁ
δ' ἦλθε, δ' πατρὸς αὐτῷ παραινέσαντος, μὴ ὡς ἰδιώτης,
μ' ἢ ἀσφαλείας προσελθεῖν, καὶ φυλακῆς τῆς περὶ
τὸ σῶμα. πάντε κ' τὴν γαλιλαίαν ἐν ὑποίμενεν αὐτὸς
συμφέρειν τρόπον διοικούμενον, καὶ μετὸ ὀλίγους
ὑπολειφθέντος αὐτῷ πρὸς τὴν ὁδὸν, ὡς μήτε θησέ-
ως ὑρκανὸς δέξεται μ' μείζονος ὠδυνωμένου
πάθους, μήτε γυμνὸς καὶ ἀφυλάκτως ἢ πρὸς
τὴν δίκην. σέξτος μέντοι ὁ τ' συρίας ἡγεμὼν, γρά-
φει ὠδυνηλόουν ὑρκανὸν ἀποστεῖλαι τὸν ἡρῴδην ἐπὶ τῆς
δίκης, καὶ προσαπειλῶν ὠδυνήσοιτο. τὸ δ' ἰὼ ἀφερ-
μὴ καὶ τὰ ὠδυνηρὰ σέξτου γράμματα, πρὸς τὸ μηδὲν
ἐπὶ τῷ συνεδρίῳ παθόντα, ἀποστεῖλαι τὸν ἡρῴδην, ἡγά-
πα γὰρ αὐτὸν ὡς ὑἱόν. καταστὰς ἢ ἐν τῷ συνεδρίῳ μ' τῷ
σὺν αὐτῷ πάσματος ἡρῴδης, κατεπλήξεν ἅπαντας,
καὶ κατηγορεῖν ἐτόλμησε τὸ λοιπὸν οὐδείς, τῶν πρὶν ἀφι-
κέσθαι μεταλλόντων, ἀλλ' ἰὼ ἡσυχία, καὶ δ' τι χρὴ
ποιεῖν ἀπορία. μακρομύθων δ' οὔτως, εἷς τις συμέας
τοὔνομα, δίκαιος ἀνὴρ, κ' μᾶλλον δ' τὸ δ' δεδοικέναι κρεῖτ-
των, ἀναστὰς εἶπεν. ἄνδρες συνέδροι καὶ βασιλεῦ μὲ
δίκαιον μὲν οὔτ' αὐτὸς οἶδά τινα τῶν πώποτε τὰ αὐ-
τῆς εἰς ἡμᾶς κεκλημένων οὕτω ὠδυσάντα. ὅτε ὑ-
μᾶς ἔχειν εἰπεῖν παρελαμβάνω. ἀλλὰ πᾶς ὃς τις δέ-
ποτ' οὖν ἀφῖκται εἰς ὅτο τὸ συνέδριον κεκλημένος,
ταπεινὸς πρόσεισται, καὶ σχήματι δεδοικότος, καὶ ἔ-
λεον ἱκετεύων παρ' ἡμῶν, κόμας τε ἀπεκείρας καὶ
ἐσθῆτα μέλαιναν ἐνδεδυμένος. ὁ δὲ βέλτιος ἡρῴ-
δης φόνε δίκαιε φεύγων καὶ ἐπ' αἰτίᾳ τοιαύτῃ κεκλη-
μένος, ἔστηκε τὸν πορφύραν περικείμενος, καὶ τὴν
κεφαλὴν κεκοσμημένος τῇ συνήθει τ' κόμης, ἐ πρὸς
αὐτὸν ἔχων ὁπλίτας, ἵν' ἂν κατακρίνωμεν αὐτὸν κ' τ'
νόμον, κτείνῃ μὲν ἡμᾶς, αὐτὸς ἢ σωθῇ βιασάμενος τὸ
δίκαιον. ἀλλ' ἡρῴδην μὲν ὅπῃ τούτοις οὐκ ἂν μεμ-
ψαίμεθα, εἰ τὸ αὐτῷ συμφέρον ποιοῖτο πρὸς ἅπαντα. ὑ-
μᾶς ἢ τὸν νόμιμον, ὑμᾶς ἢ καὶ τὸν βασιλέα τοσαύτην ἀ-
δειαν αὐτῷ παραχόντας. ἴστε μέντοι μέγαν τὸν θε-
όν, καὶ οὗτος ἐν νῷ δι' ὑρκανὸν ἀποστεῖλαι βούλε-
ται, κολάσοι ὑμᾶς ποτὲ καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα. δή-
μαρτε δ' οὐδὲν τῶν εἰρημένων. ὁ γὰρ ἡρῴδης τὴν βα-
σιλείαν ὠδυνάλεων, πάντας ἀπέκτεινε τοὺς ἐν τῷ
συνεδρίῳ, καὶ ὑρκανὸν αὐτὸν, χωρὶς δ' σαμέου. σέ-
βεσθαι γὰρ αὐτὸν ἀπὸ τὴν δικαιοσύνην ἐπέμπε. καὶ ὅτι
τῆς πόλεως μ' ταῦτα πολιορκουμένης ὑπὸ τε ἡρῴ-
δου καὶ σοσίου, παρήνεσε τῷ δήμῳ δέχεσθαι τὸν
ἡρῴδην, εἶπων, ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας οὐ δύνασθε φυ-
γεῖν αὐτόν. καὶ περὶ μὲν τούτων κατὰ χώραν ἐρεθ-
μῶ. ὑρκανὸς ἢ ὁ ὢν ἀφιγμένους πρὸς τὴν ἀνάκρισιν
ἡρῴδου

ἡρῴδᾳ τὸν ἐν τῷ συνεδρίῳ, τῷ δίκῃ εἰς ἄλλον ἡμέ- A ad damnandum Herodem, rem in seqventem
ρον ἀνεβάλετο. καὶ πεμψας κρύφα πρὸς ἡρῴδην, diem distulit, & clam eum admonuit, ut fuga sibi
συνεβούλευσεν αὐτῷ φυγεῖν ἐκ τῆς πόλεως. ἔτω γὰρ τὸν consuleret. non enim esse remedium aliud. at-
κίνδυνον διαφεύξεσθαι. καὶ ὁ μὲν, ἀνεχώρησεν εἰς δαμα- que ita ille secessit Damascum, quasi regem fu-
σκὸν ὡς φεύγων τὸν βασιλέα. καὶ ὡς συνηγμένων πρὸς giens: cumque convenisset Sex. Cæsarem, & res
αὐτὸν καὶ συνόδου, καὶ τὰ καθ' αὑτὸν ἀσφαλισαμένου, suas in tuto collocasset, palam præ se tulit, quod
ἅτως ἔχειν, ὡς εἰ καλοῖτο πάλιν εἰς τὸ συνέδριον ὅπι δί- non esset compariturus, si denuo citaretur ad ju-
κλαι οὐκ ἀναγκασθήσεται. ἠγανάκτουν δὲ οἱ ἐν τῷ dices. Illi vero indignabantur, & conabantur
συνεδρίῳ, τὸν ὑρκανὸν ἐπειρῶντο διδάσκειν, ὅτι πάντα B Hyrcanum docere, quod in ipsius perniciem
ταῦτ' εἰς κατ' αὐτοῦ. τὸν δὲ οὐκ ἐλάνθανε μὲν, πάντ- hæc omnia tenderent: qui non ignorabat qvi-
των δὲ ὁρᾶν εἶχεν οὐδὲν ἀνωφελὲς καὶ ἀνοίας. σέβεσθαι δὲ dem, eos vera monere, sed nihil expedire pote-
πάσαις ἡρῴδην στρατηγὸν τῆς κοίλης συρίας, ζημ- rat per ignaviam & amentiam. Cæterum cum
άτων δὲ αὐτῷ τὸ ἀπίδοτο, ὑρκανὸς μὲν ὑπὸ φόβου μὴ Sex. Cæsar, accepta pecunia, Herodem præfe-
στρατεύσαιτο ἡρῴδης ἐπ' αὐτόν. οὐ πολὺ δὲ τοῦτο ἔδεισεν, cisset Cœlesyriæ, vehementer timuit, ne ille
ἀλλ' ἦκεν ἄγων ὁ ἡρῴδης στρατὸν ἐπ' contra se duceret. nec eum sua fefellit opinio.
αὐτὸν, ὀργιζόμενος τῆς δίκης αὐτῷ καὶ δ' κληθῆναι Iratus enim, quod jussus sit causam dicere, veni-
ἐπὶ τὸν λόγον ἐπισχεῖν ἐν τῷ συνεδρίῳ. διεκώλυ- ebat cum exercitu: sed patris ac fratris occursu
σαν δὲ αὐτὸν προσβαλεῖν τοῖς ἱεροσολύμοις ὑπαντή- C & precibus cohibitus est, quo minus invaderet
σαντες, ὅτε πατὴρ ἀντίπατος καὶ ὁ ἀδελφὸς, καὶ τὸν Hierosolyma, placantium eum & rogantium, ut
ἐμὸν αὐτῶ καταπαύσαντες καὶ παρακαλέσαντες, ἔρ- terruisse contentus, re ipsa læderet neminem, ne-
γῳ μὲν ἐγχειρεῖν μηδενὶ, καταπλήξαμενον δὲ ἀπειλῆ ve ulterius adversus autorem suæ dignitatis
σαι, μὴ χωρῆσαι περιτέρω καὶ δ' παρακόντα αὐ- procederet. Debere etiam eum non tam memi-
τὸν εἰς τὸ παρελθεῖν τὸ ἀξίωμα. ἠξίουν τε αὖθις δ' κλη- nisse, quod citatus sit, quam quod absolutus et-
θέντα ὅτι δίκῃ ἐλθεῖν ἀμεινακτήσαντα, μεμνῆσθαι δὲ iam, & gratiam habere, quod nihil triste pas-
τὴ ἀφέσεως, καὶ χάριν αὐτῆς εἰδέναι, καὶ μὴ πρὸς μὲν sus abierit incolumis. Cogitandum quoque, qvam
τὸ σωθῆναι περιττὸν ἀπαντᾶν, πρὸς δὲ τῆς σωτηρίας ἀχα- D periculosa sit belli alea, & qvod Deus arbitratu
ριστεῖν. λογίζεσθαι δὲ ὡς οὐ καὶ πολέμου ῥοπὰς βρα- suo his vel illis annuat victoriam: atqve eo mi-
βεύειν τὸ θεῖον, πολὺ δὲ εἶναι τῆς στρατείας τὸ ἄδηλον. διὸ nus tum eam esse sperandam, quando non so-
καὶ τῶν νικᾶν μὴ πάντη προσδοκᾶν μέλλοντα, πολε- lum contra regem suum & altorem bellum mo-
μεῖν βασιλέα καὶ σωτῆρα, καὶ πολλὰ μὲν εὐεργετη- veat, verum etiam benemeritum, ipse nulla affe-
κέναι, μηδὲν δὲ χαλεπὸν αὐτὸν εἰργάσθαι, πρὸς δὲ ὧν Ctus injuria: nam si qvid illi nunc objiciat, non
ἐγκαλοῖη διὰ πονηροὺς συμβούλους, ἀλλὰ μὴ δι' αὐ- ipsius esse culpam, sed consultorum non bono-
τὸν, τὰ νοσήματα αὐτῷ καὶ σκιὰν δυσκόλου τινὸς παρε- rum, qui ei opinionem crudelitatis concilient.
χομένου. πειθέσθαι τούτοις ἡρῴδην, τὰ πολλὰν εἰς E Paruit his monitis Herodes, ratus sufficere sibi
τὰς ἐλπίδας ἀποχρῆναι αὐτῷ καὶ τὴν ἰσχὺν ἐπιδείξα- ad futuras spes, qvod potentiam genti declara-
σθαι τοῦ ἔθνους μόνον. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν ἰουδαίαν verit, atqve eo tum in statu res fuerunt Judaicæ.
οὕτως ἔσχεν. ὁ δὲ καῖσαρ διελθὼν εἰς ῥώμην, ἐπ- Cæterum Cæsar Romam reversus expeditionem X
ἐμενε τοῖς πρὸ ἐκείνης πολεμήσων σκιπίωνι καὶ parabat in Africam contra Scipionem, Catonem.
κάτωνι. πέμψας δὲ ὑρκανὸς πρὸς αὐτὸν παρεκά- tum Hyrcanus per legatos eum rogavit, ut con-
λει βεβαιῶσαι δι' ἃ τοῖς πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ συμμα- firmaret cœptam societatem & amicitiam. Nunc
χίαν. ἐδόκει δὲ ἀναγκαῖον εἶναί μοι πάσας ἐκθέσθαι videtur mihi operæ precium percensere omnes
τὰς γεγενημένας ῥωμαίοις καὶ τοῖς αὐτοκράτορσιν αὐ- honores genti nostræ a Roman. Imp. habitos, &
τῶν τιμὰς καὶ συμμαχίας πρὸς τὸ ἔθνος ἡμῶν, ἵνα F inita cum eis fœdera, ut universis notum sit,
μὴ λαυθάνῃ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, ὅτι καὶ οἱ τῆς ἀσί- qvod tam ab Europæ quam ab Asiæ regibus ob-
ας καὶ τῆς εὐρώπης βασιλεῖς διὰ σπουδῆς ἔχον ἡ- servati fuerimus propter fidem ac fortitudinem.
μᾶς, τὸν τε ἀνδρείαν ἡμῶν καὶ τὸν πίστιν ἀγαπή- Qvoniam autem multi nos odio habentes non
σαντες. ἐπεὶ δὲ πολλοὶ διὰ τὸν πρὸς ἡμᾶς δυσμένει- credunt de nobis Persicarum vel Macedonica-
αν ἀπιστοῦσι τοῖς ὑπὸ περσῶν καὶ μακεδόνων ἀνα- rum rerum scriptoribus, quod ea monumenta
γεγραμμένοις περὶ ἡμῶν, τὰ μὴ κεῖ τοιαῦτα πανταχῆ non ita pervulgata sint, apud nostrates servata &
μηδ' ἐν τοῖς δημοσίοις ἀναπεῖσθαι τόποις, ἀλλὰ περὶ alios quosdam barbaros, certe Romanorum de-
ἡμῶν τε αὐτῶν, καὶ τισιν ἄλλοις τῶν βαρβάρων, πρὸς G crets contradicere non poterunt. nam hæc &
ἃ τοῖς ὑπὸ ῥωμαίων δόγματα οὐκ ἔστιν ἀντειπεῖν. ἐν τε publice dedicata sunt in urbibus atqve etiam in
τοῖς δημοσίοις ἀναγέγραπται τόποις τῶν πόλεων, καὶ ἐν νεῷ Capitolio, & columnis insculpta sunt æreis.
ἐν τῷ καπετωλίῳ, ἀλλὰ καὶ στήλαις ἀναγεγραμμέναις χαλ- Qvin & Jul. Cæsar apud Alexandriam attestatus
καῖς. οὐ μὴν ἀλλὰ καῖσαρ ἰούλιος τοῖς ἐν ἀλεξαν- est Judæis inscriptione columnæ æreæ, qvod A-
δρείᾳ ἰουδαίοις, πολίτας χαλκῇ στήλῃ ἐδήλωσεν, lexandrinæ civitatis jus habeant. quare his ar-
ὅτι ἀλεξανδρέων πολίτας εἰσὶν. ἐκ τούτων ποιήσομαι δ' gumentis usurus sum. apponam etiam sena-
τῶν δοκούντων. προθήσομαι δ' ἑτέρωμα, τὰ τοῦ tusconsulta & decreta Julii Cæsaris, qvæ ad
τῆς συγκλήτου δόγματα, καὶ ἰουλίου καίσαρος, Hyrcanum & nostram gentem attinent; C. Ju-
περὶ τε ὑρκανοῦ καὶ τοῦ ἔθνους ἡμῶν. χάϊος ἰούλιος lius Cæsar, Imp. & pont. max. dictator iterum,

Sidoniorum magistratibus, senatui & pop. salutem. Si valetis, bene est, ego qvidem & exercitus valemus. Mitto vobis exemplum tabulæ, quæ ad Hyrcanum Alexandri filium, Judæorum ethnarcham ac pontificem attinet, ut in publicis vestris monumentis reponatur, inscriptum Græcis & Latinis literis in ærea tabula. Est autem hoc: Julius Cæsar, Imp. iterum & Pont. max. de consilii sententia decrevi. Qvoniam Hyrcanus Alexandri filius Judæus & nunc & præteritis temporibus, tam pace qvam bello, bonam ac fidelem operam in nostris negotiis præstitit, sicut ei multi Imperatores attestati sunt, & in proximo Alexandrino bello in auxilium venit cum mille & quingentis militibus, & ad Mithridatem a me missus virtute cessit nemini: has ob causas Hyrcanum filium Alexandri & ejus liberos ethnarchas Judæorum esse jubeo, & pontificatum Judæorum perpetuo retinere more patrio, essevqve ipsum & filios ejus nostros socios, & in amicorum nostrorum recipi numerum. Jura quoqve omnia pontificialia habere ipsum & filios decerno. & si qva controversia exorta fuerit de Judaica disciplina, judicium penes ipsum esse, ad hæc nec hyberna militi debere, nec pecunias ab eo exigi. C. Cæsaris consulis, placita, concessa, decreta, sic habent: Ut filii principatum gentis Judæorum, & donata sibi loca possideant: ut pontifex ipse ac ethnarcha Judæorum injuriarum passis adsit: utqve ad Hyrcanum Alexandri filium Judæorum pontificem mittantur legati acturi de societate & amicitia. dedicariqve æream tabulam hæc continentem in Capitolio, & apud Tyrum, Sidonem, Ascalonem, in templis, inscriptam Romanis atqve Græcis literis: utqve hoc decretum apud omnes omnium urbium qvæstores ac magistratus publicetur, quo pro amicis habeantur, & legatis eorum hospitia præbeantur, & decreta hæc ad omnia loca mittantur. C. Cæsar, Imp. dictator, consul honoris, virtutis & benignitatis causa, concessit in commodum S.P.Q. Romani, Hyrcanum Alexandri filium ejusqve filios pontifices ac sacerdotes esse Hierosolymorum totiusqve gentis, jure, quo & majores eorum hoc sacerdotium gessérunt. C. Cæsar quintum Cos. decrevit habere & munire Hierosolymorum urbem, & gubernare eam Hyrcanū filium Alexandri pontificem Judæorum ac ethnarcham secundum suam voluntatem, & ut Judæis secundo locationis anno de reditibus eorum subducant, immunesqve sint ab angariis & vectigalibus. C. Cæsar Imper. iterum statuit, ut singulis annis tributa pendant Hierosolymitani pro sua civitate, Joppe excepta, absqve anno septimo, qvem Sabbaticum nominant, qvoniam in eo neqve fructus arborum colligunt neqve seminant: utq; in Sidone secundo quoq; anno tributum reddant quartam partem fatorum:

A σιδωνίων ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. εἰ ἔρρωσθε εὖ ἂν ἔχοι, κἀγὼ δ' ἔρρωμαι καὶ τὸ στράτευμα. τὸ ψήφισμα ἀναγεγραφῆς ἐν τῇ δέλτῳ περὶ ὑρκανοῦ τοῦ ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέα καὶ ἐθνάρχην ἰουδαίων, πέπεμφα ὑμῖν τὸ ἀντίγραφον, ἵνα ἐν τοῖς δημοσίοις ὑμῶν ἀνακείηται γράμμασι. βούλομαι δ' κ' ἕλλησι καὶ ῥωμαίοις ἐν δέλτῳ χαλκῇ ὅτι ἀνατεθῆναι. ἔστι δὲ ὅτι ἰούλιος καῖσαρ, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον καὶ ἀρχιερεύς μ' συμβούλιον γνώμης ἐποιήσατο. ἐπεὶ ὑρκανὸς ἀλεξάνδρου ἰουδαῖος, ἔνδον καὶ ἐν τοῖς ἐμπροσθεν χρόνοις ἔντε εἰρήνῃ καὶ πολέμῳ πίστιν τε καὶ προθυμίαν περὶ τὰ ἡμέτερα πράγματα ἐπιδέδεκται, ὡς αὐτὸ πολλοὶ μεμαρτυρήκασιν αὐτοκράτορες, καὶ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἐν ἀλεξανδρείᾳ πολέμῳ μ' χιλίων πεντακοσίων στρατιωτῶν ἦλθε σύμμαχος, καὶ πρὸς μιθριδάτην ἀποσταλεὶς ὑπ' ἐμοῦ, πάντας ἀνδρείᾳ τοὺς ἐν τάξει ὑπερέβαλε, διὰ ταύτας τὰς αἰτίας ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐθνάρχας ἰουδαίων εἶναι βούλομαι, B ἀρχιερωσύνην τε ἰουδαίων, διὰ παντὸς ἔχειν καὶ κατὰ γένος ἔθη, ὥσπερ τι αὐτὸς καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ συμμάχους ἡμῖν, ἔτι τε καὶ ἐν τοῖς κατ' ἄνδρα φίλους ἀριθμεῖσθαι. ἔκ τε καὶ τοὺς ἰδίους αὐτῶν νόμους ἔχειν ἀρχιερατικὸς ἢ φιλανθρωπίαν, ταῦτα κελεύω κατὰ χώραν αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ. ἂν δ' μεταξύ γένηταί τις ζήτησις περὶ τὰ ἰουδαίων ἀγωγῆς, δοκεῖ μοι κρίσιν γενέσθαι παρ' αὐτοῖς. ὠφελήματα δ' ἢ χρήματα προσοφείλειν οὐ δοκιμάζω. γαΐῳ καίσαρι C αὐτοκράτορι, δεδογμένα, συγκεχωρημένα, πεπερασμένα, ἔστιν ἔτους ἕκτου. ὅπως τὰ τέκνα αὐτοῦ καὶ ἰουδαίων ἔθνους ἀρχῇ, καὶ τοὺς δεδομένους τόπους καρπίζωνται. καὶ ὁ ἀρχιερεὺς αὐτὸς καὶ ἐθνάρχης τῶν ἰουδαίων περὶ τῶν ἀδικημάτων. πέμψαι δ' πρὸς ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου μὲν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων, πρεσβεύσοντας τοὺς περὶ φιλίας, καὶ συμμαχίας διαλεξομένους. ἀνατεθῆναι δὲ καὶ χαλκῆν δέλτον ταῦτα περιέχουσαν, ἔντε τῷ καπετωλίῳ, ἐν σιδῶνι καὶ τύρῳ, ἐν ἀσκάλωνι ἐν τοῖς ναοῖς, D ἐγκεχαραγμένων γράμμασι ῥωμαϊκοῖς τε καὶ ἑλληνικοῖς. ὅπως τε τὸ δόγμα ὅτι πᾶσι τοῖς κατὰ πόλιν ταμίαις καὶ τοῖς τούτων ἡγεμόσιν, ὡς τε τοὺς φίλους ἀνενέγκασι, καὶ ξένια τοῖς πρεσβευταῖς ὑποδοχέων, διαπέμψαι πανταχοῦ. γαΐῳ καίσαρι αὐτοκράτορι, δικτάτορι ὑπάτῳ, τιμῆς καὶ ἀρετῆς καὶ φιλανθρωπίας ἕνεκεν, συνεχώρησεν ὅτι συμφέρουσι, τὸ συγκλητικὸν καὶ ὁ δῆμος ὁ ῥωμαίων, ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν, αὐτόν τε καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, ἀρχιερεῖς τε καὶ ἱερεῖς ἱεροσολύμων καὶ ὅλου ἔθνους εἶναι ὅπως τοῖς δικαίοις καὶ τοῖς νομίμοις, οἷς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτῶν τῶν ἱεροσολύμων κατέσχον. γαΐῳ καίσαρι ὑπάτῳ τὸ πέμπτον ἔκρινε, τούτους ἔχειν καὶ τειχίσαι τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, καὶ κατέχειν αὐτὴν, ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέα ἰουδαίων καὶ ἐθνάρχην, ὡς ἂν αὐτὸς προαιρῆται. ὅπως τε ἰουδαίοις ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς μισθώσεως ἔτει τῆς προσόδου χῶρον ἀφελῶνται. καὶ μήτε ἐρανολαβῶσι τινες, μήτε φόρους τοὺς αὐτοὺς τελῶσι. γαΐῳ καίσαρι, αὐτοκράτορι τὸ δεύτερον, ἔπρεσε κατ' ἐνιαυτὸν ὅπως τελῶσιν ὑπὲρ τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως, ἰόππης ἐξαιρουμένης, χωρὶς ἕβδομου ἔτους, ὃν σαββατικὸν ἐνιαυτὸν προσαγορεύουσι, ἐν ᾧ καὶ αὐτῷ μήτε ἀπὸ τῶν δένδρων καρπὸν λαμβάνουσι μήτε σπείρουσι. καὶ ἵνα ἐν σιδῶνι τῷ β' ἔτει τὸν φόρον ἀποδιδῶσι, τὸ τέταρτον τῶν σπειρομένων,

πρὸς

τοῖς τέκνοις αὐτοῦ τὰς δεκάτας πελῶσιν, ὡς ἐπέλειν καὶ τοῖς προγόνοις αὐτῶν. καὶ ὅπως μηδεὶς μήτε ἄρχων μήτε στρατηγὸς ἢ πρεσβευτὴς ἐν τοῖς ὅροις τῶν Ἰουδαίων ἐνιστῆ συμμαχίαν, καὶ στρατιώτας ἐξάγῃ, ἢ τὰ χρήματα τούτων διαπραίσῃ, ἢ εἰς σῖτοχορηγίαν, ἢ ἄλλῳ τινὶ ὀνόματι, ἀλλ' εἶναι πάντας ἀνεπηρεάστους. ὅσα τε μὴ πεῦτε ἔχον, καὶ ἐπεζημιήθησαν, ἢ ἐπρίαντο, ταῦτα πάντα αὐτοῖς ἔχειν. Ἰόππην τε πάλιν ἣν ἀπ' ἀρχῆς ἔσχον Ἰουδαῖοι πεμφθοι τῷ τοῦ Ῥωμαίων Φιλίῳ, αὐτῶν εἶναι καθὼς καὶ τὸ πρότερον ἡμῖν ἔδοσαν, φόρους τε τὰ ἐπὶ ταύτης τῆς πόλεως, ὑρκανὸν ἔχειν Ἀλεξάνδρου υἱὸν, καὶ παῖδας αὐτοῦ, παρά τε τῶν γῆν νεμομένων, χώρας, καὶ λιμένος ἐξαγωγίου κατ' ἐνιαυτὸν σιτοῦ μοδίων δισμυρίας χοὲ ὑπερεμπιπλῶν ἕξ ἔτους ὃ σαββατικὸν καλοῦσι, καθ' ὃ ἔτος τῶν δένδρων καρπὸν λαμβάνουσι. τάς τε κώμας τὰς ἐν τῷ μεγάλῳ πεδίῳ, ἃς ὑρκανὸς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ πρότερον ἐλάμβανον, ἀρέσκει τῇ συγκλήτῳ ταῦτα ὑρκανὸν ἔχειν καὶ Ἰουδαίους ὅπῃ τοῖς δικαίοις οἷς ἐπρότερον εἶχον. μῶν τε καὶ τὰ ἀπ' ἀρχῆς δίκαια, ὅσα πρὸς ἄλλους Ἰουδαίους καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἦν, ταῦτα Φιλάνθρωπα, ὅσα ὅτε δῆμος ψηφισαμένου καὶ τῆ συγκλήτου ἔσχον. ὅπως τε τοῖς δικαίοις χρῆσθαι αὐτοῖς ἐξεῖναι ἐν Λύδδοις. τάς τε τόπους καὶ χώρας καὶ ἐποίκια ὅσα βασιλεῦσι συμμάχοις ὄσι Ῥωμαίων καὶ δωρεὰν ἐκάτηρχε, καρπᾶσθαι. ταῦτα δοκιμάζει ἡ συγκλητος ὑρκανὸν τὸν ἐθνάρχην καὶ Ἰουδαίους ἔχειν. ἐπόδοσθαί τε ὑρκανῷ, καὶ πέμπει τοῖς αὐτοῦ καὶ πρεσβευταῖς τοῖς ἐκ αὐτοῦ πεμφθεῖσιν, ἔντε πυγμῇ μονομάχων καὶ θηρίων καθεζομένοις, μὴ τῶν συγκλητικῶν θεωρῶν. αὐτοκρατὼρ δὲ δικτάτωρ καὶ ὑπατος τὸ πρῶτον, ὑπατος τε τὸ ε'. δικτάτωρ ἐπόδοσις δεύτερον. λόγους ἐποιήσατο περὶ τῶν δικαίων τῶν ὑρκανοῦ καὶ Ἀλεξάνδρου, καὶ τῶν ἀρχιερέως Ἰουδαίων καὶ ἐθναρχίας τούτων. τῶν πρὸ ἐμοῦ αὐτοκρατόρων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις μαρτυρησάντων ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ Ἰουδαίων καὶ Ἰουδαίοις ὅπῃ τῇ συγκλήτῳ καὶ δήμου Ῥωμαίων, ἐχαρισάμεθά τε καὶ δήμου καὶ τῆς συγκλήτου αὐτοῖς, καλῶς ἔχειν καὶ ἡμᾶς ἐπομνημονεύειν καὶ πρότερον ὕστερος ὑρκανὸς καὶ τοῖς ἔθνεσι τῶν Ἰουδαίων καὶ τοῖς ὑρκανοῦ παισὶν ὑπὸ συγκλήτῳ, καὶ δήμου Ῥωμαίων ἀξίαν τῆς πρὸς ἡμᾶς διαίτης αὐτῶν, καὶ ὧν διηγήσατο ἡμᾶς χάριν ἀπαμοιβῆ. Ἰούλιος καῖσαρ, στρατηγὸς ὕπατος Ῥωμαίων. παρεμαινῶν ἀρχῶν, βουλῆ, δήμῳ χαίρειν. συνέτυχον μοι Ἰουδαῖοι οἱ δηλῶ, καὶ πίνες τῶν παρόντων Ἰουδαίων, παρόντων καὶ τῶν ὑμετέρων πρέσβεων. καὶ συνεφάνισαν ὡς ὑμεῖς τε ψηφίσματι κωλύσητε αὐτοὺς, τοῖς πατρίοις ἔθεσι καὶ ἱεροῖς χρῆσθαι. ἐμοὶ τοίνυν οὐκ ἀρέσκει τὰ ἡμετέρων φίλων καὶ συμμάχων τοιαῦτα γίνεσθαι ψηφίσματα, καὶ κωλύειν αὐτοὺς ζῆν καὶ τὰ αὐτῶν ἔθη καὶ χρήματα εἰς συνόδους, καὶ τὰ ἱερὰ συντρέφειν, ὅτε παῖσιν αὐτῶν μηδὲ ἐν Ῥώμῃ κεκωλυμένον. ἐγὼ δὲ καῖσαρ, ὁ ἡμέτερος στρατηγὸς αὐτοκράτωρ, ἐν τοῖς διατάγμασι κωλύων θιάσους συνάγεσθαι καὶ πλὴν, μόνους τούτους οὐκ ἐκώλυσεν, οὔτε χρήματα συνεισφέρειν, ὅτε συνδεῖπνα ποιεῖν. ὁμοίως δὲ κἀγὼ τοὺς ἄλλους θιάσους κωλύων, τούτους μόνους ἀπαγορεύω

& ad hæc Hyrcano ejusqve filiis decimas persolvant, sicut hactenus eorum majoribus. Utq; nullus vel præses vel dux vel legatus in finibus Judæorum auxilia colligat: neve militibus liceat pecunias ab his exigere, vel hybernorum vel qvocunqve alio nomine: sed sint immunes ab omnibus molestationibus. Qvæcunqve etiam postea paraverunt vel emerunt, his omnibus fruantur. Ioppen præterea, qvam ab initio habuerunt Judæi, dum in populi Rom. amicitiam reciperentur, placere ipsorum esse, qvemadmodum antea. Tributa qvoqve ejus oppidi habere Hyrcanum Alexandri filium cum suis filiis, tam ab ejus agri aratoribus, qvam vectigalium portus nomine, & eorum, quæ Sidonem exportantur, annua modiorum vicena millia sexcentos septuaginta qvinqve, excepto anno septimo, qvem vocant Sabbaticum, in quo neqve arant, neqve de arboribus fructus colligunt. Vicos item, qvos in Magno campo Hyrcanus & sui majores ante eum possederunt, placet senatui eundem Hyrcanum & Judæos etiam nunc habere, jure, quo & antea habuerunt. Manere etiam jura, quæ ab initio inter Judæos & eorum pontifices fuerant, & quæcunqve beneficia a S. P. Q. R. concessa. Præterea eodem jure licere illis uti & in Lydda. Loca etiam, agros, habitationes, quas pro amicitia reges Syriæ ac Phœnices per donationem populi Rom. possederant, placere senatui, ut Hyrcanus Judæorum ethnarcha habeat. esseqve jus Hyrcano ejusqve filiis & legatis ab eo missis ludos & gladiatores spectandi, inter senatores sedentibus. Utqve, qvotiescunqve postulaverint, a dictatore aut magistro equitum in senatum introducantur, & responsum eis omnibus intra decem dies reddatur, si quid a senatu decretum fuerit. C. Cæsar Imper. IV. Cos. V. perpetuus dictator, hujusmodi verba fecit de jure Hyrcani Alexandri filii pontificis Judæorum ac ethnarchæ. Qvandoquidem mei antecessores Imperatores testimonium reddiderunt Hyrcano Judæorum pontifici Judæisqve tam in provinciis quam apud S. P. Q. R. & hoc nomine S. P. Q. R. ei gratias egit, æqvum est nos quoque horum meminisse, & dare operam, ut Hyrcano ac Judæorum genti filiisq; Hyrcani a S. P. Q. R. pro suo erga nos favore gratiæ referantur. C. Jul. Cos. Parianorum magistratibus S. P. Q. R. Sal. Accesserunt me in Delo Judæi & quidam de coloniis Judæorum, præsentibus etiam vestris legatis, & indicaverunt mihi decretum, qvo vetatis eos uti patriis sacrificiis & fitibus. mihi vero non placet talia decreta adversus amicos nostros & socios fieri, vetariqve eos vivere suis moribus, & conferre pecunias in epulas ac sacrificia, qvandoqvidem nec Romæ hæc facere vetantur. Nam C. Cæsar Cos. in edicto, qvo interdixit in urbe sodalitia, hos solos neqve pecunias conferre, neqve convivia parare vetuit. Ego qvoqve, cum alia sodalitia interdixerim, hos solos sino

juxta patrios mores ac leges convenire. Quapropter æqvum est etiam, vos, si quod decretum fecistis contra amicos nostros & socios, id abrogare propter eorum virtutem & erga nos benevolentiam. Post mortem autem Cæsaris M. Antonius, P. Dolabella Coss. advocato senatu, & introductis Hyrcani legatis, retulerunt de eorum postulatis, & amicitiam cum eis renovaverunt, &, quicquid petierunt, senatusconsulto eis decretum est. Dolabella etiam, acceptis ab Hyrcano literis, scripsit per universam Asiam, & primæ ejus provinciæ civitati Ephesiorum, in hunc modum. Dolabella Imperator Ephesiorum, magistratibus S. P. Q. Sal. Alexander filius Theodori, legatus Hyrcani pontificis ac ethnarchæ Judæorum, mihi retulit de civibus suis, quod militare non possint, eo qvod neqve arma gestare, neqve iter facere eis fas sit diebus sabbatis, neq; victum more patrio possent sibi qværere. Qvamobrem ego quoqve, qvemadmodum alii ante me Imperatores, immunes eos volo a militia, permittoqve, ut patriis utantur moribus, convenientes sacrorum causa, sicut leges eorum postulant, & conferentes in offerenda templo sacrificia. voloqve, ut hæc ipsa scribatis per urbes provinciæ singulas. Atqve ita Dolabella Hyrcano per literas roganti gratificatus est. L. autem Lentulus Cos: pro sententia dixit: Judæos cives Romanos templa Judaica habentes & facientes, Ephesi pro tribunali religionis ergo esse immunes a militia pronunciavi duodecimo calendas Octobreis. Multa itaqve extant & alia hujusmodi senatusconsulta & Imperatorum decreta ad Hyrcanum & gentem nostram aliasqve urbes, & rescripta de jure nostro ad provinciarum præsides, de quibus propter hæc, quæ hoc loco inseruimus, credere facile est his, qui nostra scripta candide lecturi sunt. Qvando enim tam manifesta argumenta exhibuimus nostræ cum populo Romano amicitiæ, ostensis æreis columnis & tabulis in Capitolio nunc usqve durantibus, duraturisqve in posterum, omnia hic apponere supervacaneum ac molestum duximus, existimantes neminem fore tam difficilem, ut de re tot decretis comprobata dubitet, ac non potius ex his etiam de cæteris conjecturam faciat nos vera dicere. Satis ergo jam declarata sit, quæ per ea tempora nobis cum populo Romano intercessit amicitia & societas. Incidit autem eisdem temporibus tumultus in Syria ex causa hujusmodi: Cecilius Bassus unus e Pompeianis, per insidias interfecto Sexto Cæsare, ipse occupavit provinciam cum legionibus. Quo facto, magnum bellum exortum est circa Apamiam, Cæsarianis ducibus contra eum venientibus cum eqvestribus ac pedestribus copiis: ad quos & Antipater misit auxilia cum filiis, memor beneficiorum acceptorum a Cæsare, ideoqve repetendas pœnas ab ejus interfectore justum existimans.

κῆ τὰ πάτρια ἐθη ⸫ νόμιμα συνάγεσθαί τι ἢ ἵστασθαι. καὶ ὑμᾶς ἂν καλῶς ἔχοι, ἐπὶ κῆ τ ἡμετέρων φίλων ⸫ συμμάχων ψήφισμα ἐπήνεγκε, δ τ ἀκυρώσασθαι διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς αὐτῶν ἀρετὴν ⸫ εὔνοιαν. μὴ γὰρ τὸν γαίου θάνατον, μάρκου δ αὐτωνίου καὶ πόπλιου δολοβέλλας, ὕπατοι ὄντες τὰ τε σύγκλητον συναγαγόντες, ἐξ ὑρκανὸς πρέσβεις ὡδηγαγόντες, διελέχθησαν περὶ ὧν ἠξίου, ⸫ φιλίαν πρὸς αὐτὸς ἐπήνεσαν, καὶ πάντα συγχωρῆσαι αὐτοῖς ἡ σύγκλητος ἐψηφίσατο, ὅσων τυγχάνειν ἐβούλοντο. καὶ δολοβέλλας ⸫ λαβὼν ὑρκανὸς γράμματα, ἐπιστέλλει πᾶσι κῆ τὴν ἀσίαν ἅπασαν, καὶ τῇ ἐφεσίων πόλει, πρώτῃ δύσει τῆς ἀσίας ὄντως. Δολοβέλλας αὐτοκράτωρ ἐφεσίων ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. ἀλέξανδρος θεοδώρε πρεσβύτης ὑρκανὸς, ἀρχιερέως ⸫ ἐθναρχὴ τ ἰουδαίων, ἐνεφάνισέμοι περὶ ὧν μὴ δύναται πρατεύεσθαι τοὺς πολίτας αὐτῶν, διὰ τὸ μήτε ὅπλα βαστάζειν δύνασθαι, μήτε ὁδοιπορεῖν αὐτὸς ἐν ταῖς ἡμέραις τ σαββάτων, μήτε τροφῶν τ πατρίων καὶ σιτηθῶν κατ' αὐτὸς εὐπορεῖν. ἐγώ τε οὖν αὐτοῖς καθὼς καὶ οἱ πρὸ ἐμοῦ ἡγεμόνες δέδωμι τὴν ἀσυλίαν, καὶ συγχωρῶ χρῆσθαι τοῖς πατρίοις ἤθεσι, ἱερῶν ἕνεκα καὶ ἁγίων συναγομένους καθὼς αὐτοῖς νόμιμον καὶ τῶν πρὸς τὰς θυσίας ἀφορεμάτων. ὑμᾶς τε βούλομαι ταῦτα γράψαι κῆ πόλει. καὶ ταῦτα μὲν δολοβέλλας ὑρκανῷ πρεσβύτῃ ὡς αὐτὸν ἐχαρίσατο. λεύκιος ⸫ λέντλος ὕπατος εἶπε, πολίτας ῥωμαίων ἰουδαίους ἱερὰ ἰουδαϊκὰ ἔχοντας καὶ ποιοῦντας ἐν ἐφέσῳ πρὸς, ⸫ βήματος δεισιδαιμονίας ἕνεκα, ἀφειτας ἀπέλυσε, πρὸ δωδέκα καλανδῶν ὀκτωβρίων. πολλὰ οὖν ἐστι καὶ ἄλλα τοιαῦτα τῇ συγκλήτῳ καὶ τοῖς αὐτοκράτορσι ῥωμαίων δόγματα, πρὸς ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν γεγραμμένα, καὶ πόλεσι ψηφίσματα, καὶ γράμματα πρὸς τοὺς τῶν ἡμετέρων δικαίων ὑπερασπιστὰς ἀντιπεφωνημένα τοῖς ἡγεμόσι, πρὸς ὧν ἁπάντων ἐξ ὧν ῥᾴδιον πίστευειν τοῖς ἀναγεγραμμένοις ⸫ βασκάνως ἡμῶν τὸν συγγραφέα πάρεσιν. ἐπεὶ δ ἐναργῆ ⸫ βλεπόμενα τεκμήρια παρεχόμεθα τ πρὸς ῥωμαίους ἡμῖν φιλίας γεγενημένης, ὑπέθεντο αὐτοῖ χαλκᾶς στήλας ⸫ δέλτους ἐν τῷ καπιτωλίῳ μέχρι νῦν διαμένοντας, ⸫ διαμυθοῦνται, τὰ μὲν πάντων παράδοσιν ὡς πρέπον τε ἅμα, ⸫ ἀτερπῆ παρῆσαι μέλον. ὀλίγα δ ἔτως ἡησάμενοι σκαιὸν, ὃς ἀγνοεῖ περὶ τ ῥωμαίων ἡμῖν πίστευσιν φιλίας, ὅτι ταύτῃ ⸫ διὰ πολλῶν ἐπεδείξαντο πρὸς ἡμᾶς δογμάτων, καὶ ἡμᾶς οὐκ ὀκνοῦντας περὶ ὧν εἶναι φαμὲν ἀληθεύειν ἐξ ὧν ἀπεδείξαμεν. τὰ μὲν οὖν πρὸς ῥωμαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς ἡμῖν ἡγούμενα, δεδηλώκαμεν. συνέβη δ ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν, παραχθῆναι καὶ κῆ τὰ συρίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. βασσος κεκίλιος, εἷς τ τοῦ πομπηίου φρουρούντων, ὅπλα βουλῇ συνθεὶς ὅτι σέξτον καίσαρα, κτείνει μὲν ἐκεῖνον. αὐτὸς ⸫ τὸ στράτευμα αὐτὸ παραλαβὼν, ἐκράτησε τῶν πραγμάτων. πόλεμος τε μέγας περὶ ἀπάμειαν συνέστη, τῶν καισαρος στρατηγῶν ἐπ αὐτὸν ἐλθόντων μετὰ ἱππότων καὶ πεζῆς δυνάμεως. τύριος ⸫ καὶ ἀντίπατρος συμμαχίαν ἔπεμψε μετ' τῶν τέκνων, κῆ μνήμην ὧν εὐεργετήθησαν ὑπ αὐτοῦ, καὶ ἅμα ὅτι προσῆκεν αὐτῷ καὶ δίκαιον ὡδὲ ⸫ περὶ δυνάτου ἀπαραίτητος δίκην ἡγεῖσθαι.

φρου-

χρημάτων ἦν δ' πόλεμος, μάρκος μὲν ἦλθεν εἰς τὴν ἀρχὴν δέκατος σέξτος. καίσαρ δὲ ὑπὸ τῶν περὶ κάσσιον καὶ βροῦτον ἐν τῷ βουλευτηρίῳ κτείνεται, καταλαβὼν τὴν ἀρχὴν ἔτη ἑπτὰ καὶ μῆνας ἕξ. ὅτε μὲν οὖν καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

A Id bellum dum trahitur, Marcus venit Sexti successor, & interim Cæsar ab his, qvi cum Cassio & Bruto conjuraverant, in senatu occiditur, exactis in principatu suo tribus annis cum dimidio, sicut & ab aliis scriptoribus memoriæ proditum est.

Κεφάλαιον ιή.

Ὡς κάσσιος τὴν τε ἰουδαίαν ἐκάκωσε, καὶ τάλαντά οἱ παρ' αὐτῶν εἰσεπράξατο.

CAP. XVIII.

Cassius, afflictis Judæis, insuper octingenta talenta ab eis exigit.

Τοῦ δὲ ἐπὶ τοῖς καίσαρος φονεῦσι πολέμου συνεστῶτος, καὶ τῶν ἐν πόλει πάντων ὑπὸ στρατιᾶς συλλογῆς ἄλλων ἄλλη διεσταρμένων, ἀφικνεῖται κάσσιος εἰς συρίαν, ὡς ἔλαβε τὴν ἡμέραν τὸ τοῦ τελευταίου πεμπτὸν στρατόπεδον, καὶ λύσας τὴν πολιορκίαν, ἀμφοτέρους παρῆγε τὸν τε βάσσον ἐκ τῆς μάρκου, τάς τε πόλεις ἐπερχόμενος, ἔσθλα τε ἐς στρατιώτας συμφέροντα, καὶ φόρους αὐτῆς μεγάλους ἐπέτιθει μάλιστα δὲ τὴν ἰουδαίαν σκάπτων, ἑπτακόσια τάλαντα ἀργυρίου εἰσπράττομενος. ἀντίπατρος δὲ ὁρῶν ἐν μεγάλῳ φόβῳ ἐστηκὼς τὰ πράγματα, μερίζει τὴν τῶν χρημάτων εἰσπραξιν, καὶ ἑκατέρῳ τῶν ἰδίων συναγωγὴν δίδωσι, τὴν μὲν μᾶλλον κακοήθως πρὸς αὐτὸν διακειμένῳ, τὴν δὲ ἄλλοις τισὶν εἰσπράττειν εἰσπράξασθαι. καὶ πρῶτος ἡρώδης ἀπὸ τῶν γαλιλαίων εἰσπραξάμενος ἅτε δὴ καὶ αὐτῷ πρεσβευμένῳ, φιλοτιμεῖται εἰς τὰ μάλιστα κάσσιῳ. σώφρων γὰρ ἐδόκει αὐτῷ ῥωμαίοις ἤδη δοκεῖν, καὶ παρ' αὐτῶν καλοκἀγαθίαν εὐνοίαν ἐκ τῶν ἄλλοτρίων πόνων. ἐπιπέμπουσι δὲ αὐτανδροι ὅσοι τῶν ἄλλων πόλεων ἐπιμεληταί. ἐπράθησαν πόλεις ἑξανδραποδίζεται κάσσιος· ὧν ἦσαν μὲν δώματα τὰ φόρυα τε καὶ ἔμμαος, πρὸς παύταις δὲ λύδδα καὶ θαμνᾶ. ἐπεξῆλθε δὲ ἂν ἐπ' ὀργῇ κάσσιος ὥστε καὶ μᾶλλον ἀνελεῖν, ὥρμητο γὰρ ἐπ' αὐτόν, εἰ μὴ ὑρκανὸς διὰ ἀντιπάτρου ἑκατὸν τάλαντα ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῷ πέμψας ἔσχε τὴν ὁρμήν. ἐπεὶ δὲ κάσσιος ἐκ τῆς ἰουδαίας ἐπῆρε, μᾶλλον ἐπιβουλεύεται ἀντιπάτρῳ, τῷ τάττειν πλοῦτον, ἀσφάλειαν ὑρκανῷ τὴν ἀρχὴν εὖ τοῦτο νομίζων. ἐμίσει ἔλαθε τὸν ἀντίπατρον παῦτα φρονῶν. αἰσθόμενος δὲ σκήπτεται, ἐχώρησε πέραν ἰορδάνου, ἐς στρατὸν ἀραβίων ἅμα ἐς ἐγχώριον συνηθροίζετο. δεινὸς μὲν τοῖς ὠνὴρ μάλιστα, ἠρνεῖτο τέλειν ἐπιβουλὴν, ἀπελογεῖτο μὲν ὅρκων αὐτῷ τε καὶ τοῖς παισὶ, καὶ ὡς φασιήλῳ μὲν τὰ ἱεροσόλυμα φρουροῦντι, ἡρώδῃ δὲ ἔχοντι τὴν φυλακὴν τῶν ὅπλων, ἐδόκει δὲ ἂν εἰς νοῦν ἐβάλετο τοιοῦτον οὐδέν. ὁρῶν δὲ τὴν ἀπορίαν καταλλάσσεται πρὸς τὸν ἀντίπατρον, καὶ συνέβησαν, μάρκῳ καὶ συρίαν στρατηγοῦντι. ἐς παιδομαχίαν νεωτεροποιοῦντα καὶ τὴν ἰουδαίαν τὸ μάλιστα, ἦλθε μὲν ὥστε σφᾶς μικρὸν αὐτὸν ἀνελεῖν, ἀντιπάτρου δὲ σφαλέσαι σπουδάζοντος ἀφείσαντο.

B Bello deinde civili post cædem Cæsaris exorto, consularibus aliis alio discurrentibus ad parandos exercitus, Cassius in Syriam venit, occupaturus eum, qui circa Apamiam erat, exercitum: solutaqve obsidione, tam Marcum quam Bassum in suas partes pertraxit: obeundoqve civitates comparabat arma & milites, tributa etiam exigendo gravia. sed maxime Judæam afflixit, plus quam septingentis argenti talentis imperatis. Tum Antipater res ubiqve turbatas videns, partem ejus pecuniæ duobus filiis exigendam committit, partem Malicho sibi parum amico, partem quibusdam aliis: & primus Herodes ex Galilæa, quantum imperatum erat, afferens, maximam apud Cassium gratiam iniit. prudens enim illi videbatur consilium, jam tum Romanorum alieno sumptu captare, benevolentiam. Sub aliis autem procuratoribus ipsæ civitates venum dabantur una cum suis habitatoribus: quarum quatuor erant præcipuæ, Gophna, Emaus, Lydda, Thamna. nam earum plebes Cassius hastæ subjecit. adeo autem exacerbatus erat, ut etiam Malichum interfecturus fuerit, nisi Hyrcanus per Antipatrum, centum talentis de suo missis, furorem ejus lenisset. At ille post Cassii discessum maxime insidiatus est Antipatro, per hujus mortem Hyrcani dominationi securitatem se paraturum existimans. nec tamen latuerunt Antipatrum ejus consilia. nam cum hoc sensisset, ultra Jordanem profectus copias colligebat tum ex indigenis, tum ex Arabibus. Verum Malichus vir callidus inficiabatur insidias, dejerans apud Antipatrum & filios, quod, Phasaëlo Hierosolymorum præsidium tenente, Herode vero habente armorum custodiam, ne in mentem quidem sibi unquam tale aliqvid venerit. & videns non succedere, quod proposuerat, reconciliatus est Antipatro, Marco Syriæ præsidente, qvi postqvam intellexit res novas in Judæa molitum Malichum, minimum abfuit, quin eum interficeret, quem tamen Antipatri precibus donavit incolumem.

Κεφάλαιον κ'.

Ὡς μάλιχος ἐπιβουλεύων, ἀντίπατρον ἀνῄρει φαρμάκῳ.

CAP. XIX.

Malichus per insidias Antipatrum veneno tollit.

Ἐλαθε δ' ἄρα φονέας πέμψας ἀντίπατρος αὐτὸν μάλιχος. καίσιος μὲν γὰρ ἐς μάρκου στρατὸν εἰβρούσης στρατηγὸν αὐτὸν πάσαν ἐπεχείρησεν ἡρώδης, τάς τε δυνάμεις ἐπῳκείλει τε καὶ πεζικὴν ἐπόρισε, πολλὰ δὲ καὶ βασιλέως ἰουδαίοις ἐναδίκως μὲν πολεμεῖν ἐπεστείλατο, πρὸς τε αὐτὸν ἦκε καὶ τὸν νέον καίσαρα. μάλιχος δὲ πεφοβημένος μάλιστα τὸν ἀντίπατρον,

S Ed Antipater imprudens servavit Malichum, ut se perderet. nam Cassius & Marcus, coacto exercitu, Herodem totius Cœlesyriæ ducem fecerunt, attributis ei navalibus, equestribus, & pedestribus copiis, regnum etiam polliciti post finitum bellum, quod tum gerebant contra Antonium & juniorem Cæsarem. Malichus vero tum maxime timens Antipatrum,

decrevit e medio tollere. corruptoqve pincerna Hyrcani, apud qvem ambo epulabantur, veneno necavit hominem, & assumpta armatorum manu, suscepit civitatis gubernacula. Cæterum postqvam Herodi ac Phasaëlo innotuerunt structæ in parentem insidiæ, indignantibus illis, Malichus strenue pernegavit omnia. atqve hic fuit finis Antipatri, viri justi ac pii, & patriæ amantissimi. Ex filiis autem alter Herodes confestim volebat patris mortem ulcisci, & cum exercitu aggredi Malichum: sed Phasaëlo grandiori magis placuit dolo circumvenire hominem, ne videretur civile bellum incipere. itaqve accepta Malichi satisfactione, simulavit se credere, non esse illum paternæ necis conscium: seqve vertit ad excolendum monumentum, qvod patri struxerat. Interim Herodes veniens Samariam, eamq; nimis afflictam offendens, refovere eam coepit, & jura reddendo controversias civium dirimere. non multo autem post instante Hierosolymis festo, & ipse venit in urbem cum militibus: qvem Malichus metuens, Hyrcano svasit, ne eum intrare permitteret: id qvod Hyrcanus fecit, nefas esse sanctis populi ceremoniis profanam turbam superinducere. at Herodes, contempta obnunciatione, noctu urbem ingressus est, & Malichum vehementer perterruit. at ille solitarum artium non immemor, palam lacrymabundus conqverebatur de Antipatri tanqvam amici interitu, clam vero parabat sibi satellitium. qvare visum est Herodis amicis simulationem hanc non coarguere, sed ad vitandam suspicionem vicissim comiter tractare Malichum.

CAP. XX.

Herodes jussu Cassii Malichum dolo interficit.

Attamen Cassio de patris obitu significavit per literas: & ille, qui non ignorabat mores Malichi, rescripsit, ut ulcisceretur parentis injuriam: clam etiam mandavit Tribunis apud Tyrum agentibus, ut adessent Herodis justis conatibus. Cumq; capta a Cassio Laodicia, simul ad eum iter facerent afferentes coronas & pecuniã, Herodes expectabat daturum esse illic pœnas Malichum. at ille circa Tyrum Phœnices, suspicione concepta, majora moliri cogitavit: & quia filius ejus obses in ea urbe servabatur, decrevit eam ingredi, & furtim illum in Judæam abducere: & occupato contra Antonium Cassio, gente ad defectionem concitata, sibiipsi principatum ejus acqvirere. Sed consiliis ejus fortuna aspirare noluit, & Herodes homo callidus, intellecto ejus proposito, præmisso famulo quasi ad parandã cœnam, qvia comites omnes invitaverat, re autem vera ad tribunos, jussit eos Malicho cum pugionibus occurrere. illi vero egressi, & nacti eum prope urbem in littore, confoderunt hominem: quo facto, Hyrcanus adeo est attonitus, ut obmutuerit. tandem ægre ad se reversus percontabatur Herodem, quid hoc rei esset, & quis interfecisset Malichum. & audito, factum

ἐκποδὼν ἐποιῆτο. Ϲ πείσας ἀργυρίῳ τὸν ὑρκανοῦ οἰ-
κονόμον, παρ' ᾧ ἑκάτεροι εἰσίωντο, Φαρμάκῳ κτείνει
ἄνδρα, ϗ ὁπλίτας ἔχων ἠντερείπιζε τὰς τῶν τε πάλαι
γόντων ἢ τῶν ὀπιβεβληκότων τῷ ϗ πατρὸς ἡρώδῃ οἰκίας.
Φασαήλῳ, ϗ χαλεπῶς ἐχόντων, ἠρνεῖτο πάντα ὁ Μά-
λιχος, Ϲ ἐξαρνος ἦν δῆλος ὤν. Ϲ ἀντιπάτρου μὲν εὐ-
σεβεία Ϲ δικαιοσύνη διενεγκόντος, ϗ τῇ περὶ τὸν πατέρα
ἀσεβῆ, ϗ τὸν ἐτελεύτησε τρόπον. τῶν παίδων αὐτοῦ
ἡρώδης μὲν εὐθὺς ἐγνω τιμωρεῖν τῷ πατρί, μὴ φράσας
ὅπῃ μάλιχον ἐλθών. Φασαήλῳ δὲ τὴν πρεσβυτέραν δέ-
λῳ μᾶλλον ἐδόκει θεραπεύειν ἀνδρός, μὴ πολέμιον κα-
τάσχειν νομιθῶσιν ἐμφυλίου. τῷ τε οὖν ὁπλομανοῦντι
μαλίχῳ προσδέχεται, ϗ πιστεύειν ποιοῦνται, μηδὲν
αὐτὸν περὶ τὸν ἀντιπάτρου φονεύσαντα, πάντων
ἐκόσμει τῷ πατρί, Ϲ ὡδαγμὸν μὲν ἡρώδης εἰς συ-
φάρειαν Ϲ καλαλαβὼν αὐτῷ κεκακωμένῳ, διαλα-
τε Ϲ τὴν νείκη διέλυσε τῆς ἀνθρώπης. μετ' ὀλίγον δὲ
ἐνστάσης τῆς ἐν ἱεροσολύμοις ἑορτῆς ὡδηγήσατο μὴ τὰς
σφαλωτὰς εἰς τὴν πόλιν. Ϲ δείσας μάλιχος, ἐπειση
ὑρκανὸν μὴ ἐπιτρέπειν αὐτῷ εἰσιέναι. Ϲ κωλύοντος μὲν
ὑρκανοῦ, προσέβαλε δὲ αἰτίαν τὸ ἀποκωλύσεως τὸ μὴ
δεῖν ὄχλον ἀλλοδαπὸν ἀγνεύοντος εἰσδέχεσθαι ἐν πλή-
θαις. ὀλίγον ἢ φροντίσας ἡρώδης τὰ ἀγγέλων, νύκτωρ
ἐσῆσιν εἰς τὴν πόλιν, Ϲ φθάσας μὲν τὸν μάλιχον, ὁ
δὲ οὐκ ἀνίησι τὴν εἴσοδον, ἀλλὰ ἐδάκρυε τὸν ἀπά-
τορα Ϲ ἀνεκαλεῖτο φανερῶς ὡς φίλον, κρύφα δὲ
φαλαχὴν ἐν σώματι ἐποιεῖτο. ἔδοξε ἢ Ϲ τοῖς περὶ ἡ-
ρώδην μὴ ἀπελέγχειν αὐτὸν τὴν ἐπιβουλήν, ἀλλὰ καὶ
αὐτὸς εἰς τὸ ἀνύποπτον, ἀντιφιλοφρονεῖσθαι τὸν μά-
λιχον.

Κεφάλαιον κ'.

Ὡς ἡρώδης ὑπεξέλαυνε τὸν μάλιχον ἐδολοφόνησεν.

Καισίῳ μὲν τοι περὶ τῆς τελευτῆς πατρὸς ἡρώδης
ἐπέστειλε. κἀκεῖνος εἰδὼς αἰτίαν ἔχοντα τὸν μάλιχον, ἀντεπέστειλε τιμωρεῖν τῷ πατρί, καὶ
λάθρα διαπεμπόμενος τοὺς ἐν τύρῳ χιλιάρχους κε-
λεύων αὐτὸς συμπράττειν ἡρώδῃ, δίκαια μέλλοντι
πράξειν. ὡς ἢ λαοδικήαν ἠρηκότος καισίου, πρὸς αὐ-
τὸν ἀπήεσαν κωμῆ, στεφάνους τε αὐτῷ Ϲ χρήματα κομί-
ζοντες, ἡρώδης μὲν προσεδέκα δώσων τ μάλιχον τιμω-
ρίαν ἐκπλήσσοντα. ὁ ἢ τοὺς τύρου τ φοινίκης ὑπο-
δόμενος τὸ πρᾶγμα, μείζονων ἐφήπετο. Ϲ παρὸς
αὐτῷ ἐμηρεύοντο ἐν τύρῳ, παρελθὼν εἰς τὴν πόλιν,
ἔγνω ἔτι τε ὑπεκκλέψαι, Ϲ εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπαί-
ρειν, ἀπειδόντος τε ἐπ' αὐτῶνιον καισίου, τὸ ἐθνος ὑπο-
πτήσαν, αὐτὸς τὴν ἀρχὴν κατέσχεν. τῆς ἢ βεβελλημέ-
νοις, ὅτι δαίμων ἀντεπράξε, Ϲ δεινὸς ὢν ἡρώδης, τὴν
προαίρεσιν αὐτῶν κατανοήσας, προφασιζόμενος θερα-
πονίαν, τοῦ μὲν δοκεῖν ὅτι δεινὸν ὠφασκάλου, Ϲ δέησά-
μενος αὐτοὺς ἀπαντᾶν προθυμήκοι, Ϲ ἢ ἀληθείας πρὸς τοὺς
χιλιάρχους, ἐξελθὼν ὅτι μάλιχον πιθήκοις ξι-
φιδίοις. οἱ δὲ ἐξελθόντες, καὶ πλησίον τῆς πόλεως
αὐτῷ προτυχόντες ὅτι ἔ αἰγιαλῷ, κατακεντοῦσι τὸν
ἄνδρα. ὑρκανὸς μὲν οὖν, ὡς ἐκπλήξεως ἔ γενο-
μένος εἰς ἀφωνίαν ἐτράπη. μόλις δ' ἀνενεγκών, ἐ-
πυνθάνετο τὸν τοῦ τὸ ἡρώδου, τί ποτ' εἴη τὸ γεγονὸς
καὶ τίς ὁ μαλίχου κηδεστής; εἰπόντων ἢ καισίου
ἔτ

ἔτε προσέβαλε, ἐπῆνεσε τὸ ἔργον. πανηρὸς γὰρ ἦν ἀνὴρ πάνυ, καὶ τῆς πατρίδος ἐπίβουλον. καὶ μάλιστα μὲν παύσειν τῆς εἰς ἀντίπατρον ὠμότητος δίκην ἐξέπεσε. καινοτομεῖ δὲ καὶ συμμίσγει τὰ πράγματα τοῖς ἐν Ἰουδαίᾳ, ἐλθὼν δὲ ἐπολεμήθη ἐν Ἱεροσολύμοις μὲν φαισήλου. ὅτι δῆμος ἐν ὅπλοις ἦν. ἡρώδης ὁ τῶν Φάβιον ἐπορεύετο ἐν δαμάσκῳ φρατηγοῦντα, καὶ βουλόμενος προσφέρειν τοῖς ἀδελφοῖς, ἐπὶ νόσῳ κωλύεται. ἔως δὲ φασαήλου δι' αὐτὸν ἐλπίδος κρείττων γενόμενος, καὶ ἐκκλείσας μὲν αὐτὸν εἰς πύργον, εἶτα ὁμολογουμένου ἀφίησι. τὸν τε ὑρκανὸν ἐμέμφετο, ὡς πολλὰ μὲν εὖ πεπονθότα ὑπ' αὐτῶν, συμπολιτεύοντα δὲ τοῖς ἐχθροῖς. ὁ γὰρ ἀδελφὸς μαλίχα τότε δυσπραγοῦσαν ὄντα ἀλλὰ χωρία ἐφρούρει, καὶ μασάδαν τὸ πάντων ἐρυμνότατον. ἐπὶ μὲν οὖν τούτων φάσις ἡ ἡρώδου ἐκ τοῦ νόσου ὠφελήσασα. καὶ ἀφέλομβρος αὐτῷ πάντα ὅσα εἶχε χωρία, πλὴν μασάδων ἀπέλυσεν.

A esse jussu Cassii, laudavit facinus. malum enim virum fuisse, & insidiatorem patriæ. atqve ita Malichus pro oppresso Antipatro pœnam persolvit debitam. Porro Cassio profecto e Syria, apud Judæam tumultus exoritur. Felix enim relictus cum militibus Hierosolymis, in Phasaelem fecit impetum, & populus arma corripuit. Herodes vero ad Fabium profectus est Damasci præsidem, & volens fratri succurrere, morbo præpeditus est. donec Phasaelus per se, superato Felice, in turrim primum compulsum, incolumitatem deinde pactum abire passus est. qvamobrem mox cum Hyrcano expostulavit graviter, qvod post accepta a se multa beneficia, inimicis suis favorem impenderet. nam frater Malichi tunc non pauca castella occupaverat, & inter cætera Masadam longe munitissimum:

B

C Ut igitur convaluit Herodes, contra hunc profectus, receptis omnibus castellis, pactum incolumitatem dimisit.

Κεφάλαιον κά.

Ὡς ἀντίγονον τ' ἀριστοβούλε βοηθήσαντα τῷ πατρὶ τυράννε, ἡρώδης ἀπαντήσας τρέπεται καὶ τ' ἰουδαίους σκεδάλλει.

CAP. XXI.

Antigonum Aristobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem Herodes profligatum e Judæa pellit.

D

ΑΝτίγονον δ' τ' ἀριστοβούλε, στρατιὰν ἀθροίσαντα, καὶ φάβιον τὸν τεραπολίτην χρήμασι, κἀπὶ τὴν πολεμῶν ὁ μὲν ἀναίρει τὸ κήδημα. συνεμάχησε δ' αὐτῷ καὶ μαρίων ὁ τύρων κατελελοιπὼς κάστρος τυράννιον. τυραννίδι γὰρ λαβὼν τὴν συρίαν ἔστι ὁ ἀνὴρ, ἐφρούρησεν. ἐν δὲ μαρίων καὶ εἰς τὴν γαλιλαίαν, ὅμορον ἅπασι σκεδάλε, καὶ τρία κατελαβὼν ἐρύματα, φρουρὰς εἶχεν. ἐλθὼν δὲ καὶ ἐπὶ τοῦτον ἡρώδης, ἅπαντα μὲν αὐτῷ ἀφείλατο. τοὺς δὲ τυρίων φρουροὺς, φιλανθρώπως ἀπέλυσεν, ἔσαν οἷς καὶ δωρεὰς ὧν ἀφ' ὧν τοὺς τῶν πόλιν εὐνοίας. ταῦτα διαπραξάμενος ὑπολείπεται ἀντίγονον, καὶ μάχῃ αὐτῷ σωσάμενος νικᾷ, καὶ ὅσον ἔτι τῶν ἀκρων ἐπέβαινε τ' ἰουδαίους ἐξέωσεν. εἰς ἱεροσόλυμα δὲ ἀναχωρήσαντα, στεφάνοις ἀνέδησε ὑρκανὸς πρὸ δήμου. ἐκεκμήκει δὲ ἤδη καθ' ὁμολογίαν τῷ ὑρκανῷ γήμας, καὶ ἀφ' ἧς μᾶλλον αὐτὸ πεποίηκεν μέλλων ἄγεσθαι τῶν ἀλεξάνδρε θ' ἀριστοβούλε θυγατέρα, ὑρκανὸς δὲ θυγατριδῆν, ἐξ ἧς πατὴρ γίνεται, τριῶν μὲν ἀρρένων, δυοῖν δὲ θηλειῶν. ἦκτο δὲ καὶ πρότερον γυναῖκα δημοτίαν, δορκὶν ὄνομα ἐκ θ' ἑνὸς, ἐξ ἧς αὐτῷ πρεσβύτατος γίνεται πᾶις, ἀντίπατρος.

E

F

Cæterum Cassio apud Philippos ab Antonio & Cæsare devicto, Cæsar inde in Gallias, Antonius in Asiam proficiscitur. qvi ubi pervenit in Bithyniam, omnium gentium legationes habuit obviam. Aderant & Judæorum primates, Phasaëlum & Herodem accusaturi: quasi in speciem solum regnaret Hyrcanus, re autem vera tota potestas esset penes hos fratres. Herodem vero Antonius in magno

Κεφάλαιον κβ.

Ὅτι ἡρώδης ἐν βιθυνίᾳ ὠφληκότα πολλοῖς χρήμασιν ἐθεράπευσεν ἀντώνιον, ὡς ἔστι τοὺς κατηγόρους αὐτῷ βουληθέντας ὃν ἐδέξατο.

CAP. XXII.

Herodes in Bithynia occurrens Antonio, pecuniis eum sibi conciliat: quo factum est, ut ille accusatores ejus non admiserit.

G

ΚΑσιον μὲν οὖν χειροῦται ἀντωνίου τε καὶ καίσαρ ὑπὲρ φιλίππους. μὴ γὰρ τῶν νικίων καίσαρ ἐπὶ γαλλίας ἐχώρει, ἀντώνιος δὲ εἰς τ' ἀσίαν ἀπῆρε. ἡμοιβαίως δὲ ἐν τῇ βιθυνίᾳ αἱ πανταχόθεν ἁπάντων πρεσβεῖαι. παρῆσαν δὲ καὶ ἰουδαίων οἱ ἐπιφανεῖς, κατηγοροῦντες τ' ὑπὲρ φασαήλου καὶ ἡρώδου, πρόφασιν μὲν ὡς βασιλεύειν ὑρκανὸν, τύραννον δὲ τῶν πάντα ἔχειν ἐξουσίαν. ἡρώδου δὲ ἀντώνιος διὰ πολλῆς

honore habuit, qui ad objecta diluenda venerat: A qvo factum est, ut ne ad colloqvium qvidem adversarios ejus admiserit. id enim, data pecunia, Herodes impetraverat. Progresso autem Ephesum præsto fuit legatio missa Hyrcani pontificis & gentis nostræ publico nomine, afferens coronam auream, & rogans, ut qvos Judæos Cassius præter jus belli captivos abduxerat, scriptis per provincias literis, in libertatem vindicaret: & B agros per Cassium ademptos genti restitueret. Qvorum postulata Antonius æqva existimans, confestim scripsit Hyrcano & Judæis, simulqve ad Tyrios misit decretum hanc sententiam continens: M. Antonius Imper. Hyrcano pontifici ac ethnarchæ Judæorum salutem. Si valetis, bene est, ego & exercitus valemus. Lysimachus Pausaniæ, Josephus Mennæi, Alexander Theodori, legati apud Ephesum me convenientes, C eandem, qvam prius Romæ legationem mihi exposuerunt, & nova hac tuo ac gentis nomine diligenter perfuncti sunt, declarantes, qvanta nos proseqvaris benevolentia. qvare cognitam non tam ex verbis qvam ex operibus vestram amicitiam, & mores compositos ac pios non complecti non possum. Ergo qvoniam totam Asiam adversarii nostri ac populi Romani incursaverunt, D nec sacratis locis nec civitatibus parcentes, neqve jusjurandum præstitum servantes: non tam privatum nostrum negotium agentes, qvam suspecta defensione reipublicæ in divini simul ac humani juris violatores vindicavimus. Eorum enim facinus sol ipse aversatus videtur, & invitis oculis spectasse perpetratum scelus in Cæsarem. Sed postqvam impios eorum conatus excepit Macedonia, renovantes in eis locis priscam E gigantum audaciam, & agitatam furoribus maleficentiam, qvam circa Philippos exercuerunt, occupatis oportunis locis & usqve ad mare montium vallo permunitis, ut per unicam ceu portam pateret aditus, diis ipsis eorum injusta molimina damnantibus vicimus. & Brutus compulsus intra mœnia Philippensium, obsessusqve a nobis, addidit se Cassio socium exitii. qvi post- F qvam meritas pœnas dederunt, pace nos in posterum fruituros speramus, & Asiam conqvieturam a bellorum tumultibus. Jam enim nostra opera universum Asiæ corpus velut e gravi morbo colligere se incipit. Cum igitur etiam de te cum tua gente agendo ornandoqve cogitem, curæ mihi erit, quicquid in rem vestram fuerit, edictum etiam oppidatim proposui, ut, quotquot G vel liberi vel servi sub hasta a C. Cassio Cassianisve venundati sunt, libere dimittantur. Voloqve, ut qvæ mea & Dolabellæ benignitate vobis concessa sunt, ea perpetuo rata sint. Tyrios quoque jubeo, ut injuriâ a vobis abstineant, & qvicquid de Judæorum finibus occupant, id totum restituant. Coronam autem, qvam misisti, accepimus. Marcus Antonius Imperator Tyriorum magistratibus S. P. Q. Sal. Renuntiatum est mihi Ephesi ab Hyrcani pontificis

ἔσχε τιμῆς, ἐλθόντα πρὸς αὐτὸν ἐπ' ἀπολογίᾳ τῶν κατηγορούντων, Ϛ Δεῖ. ὅτ' σωτῆρι μηδὲ λόγου τυχεῖν τοὺς ἀντιστασιώτας. διεπέπρακτο γὰρ χρήμασιν ἡρώδης παρ' αὐτωνίου. ἐπεὶ δ' εἰς ἔφεσον ἦκεν αὐτῶνι⊙ ἐπεμψεν ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς Ϛ τὸ ἔθν⊙ τὸ ἡμέτερον πρεσβείαν πρὸς αὐτὸν, στέφανόν τε χρυσοῦν κομίζουσαν χρυσοῦν, Ϛ παρακαλοῦσαν τοὺς αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ καισίου ἰουδαίους ἀνόμῳ πολέμῳ, χρήσασθαι τοῖς κ' τὰς ἐπαρχίας ἐλθοῦσιν ἀπολῦσαι, Ϛ τὴν χώραν ἣν ἐν τοῖς καισίου καιροῖς ἀφῃρέθησαν, ἀποδοῦναι. ταῦτα κρίνας αὐτωνί⊙ δίκαια τοὺς ἰουδαίους ἀξιοῦν, ὡς παρεχρῆμα ἔγραψεν ὑρκανῷ καὶ τοῖς ἰουδαίοις, ἐπέστειλε ἅμα καὶ τυρίοις, Δόγμα τοιοῦτον ἔχον ταῦτα. μάρκ⊙ αὐτωνί⊙ ἀντικράτωρ, ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ καὶ ἐθνάρχῃ τῶν ἰουδαίων χαίρειν. εἰ ἔρρωσθε, εὖ ἂν ἔχοι. ἔρρωμαι δὲ καὶ αὐτὸς μετὰ στρατεύματ⊙. λυσίμαχ⊙ παυσανίᾳ, καὶ ἰώσηπ⊙ μέννᾳ, καὶ ἀλέξανδρ⊙ θεοδώρᾳ πρεσβεύταις ἐν ἐφέσῳ μοι συντυχόντες, τήν τε ἐμοὶ γενομένην ἐν ἐμοὶ πρὸς ἐφεσίους αὐτοῖς εὐνοιαν ἀνανεώσαντο, Ϛ τὴν νῦν ὑπὲρ σοῦ καὶ τοῦ ἔθνους σπουδὴν διέλεγοντο, ὡς ἔχοις εὐνοιαν πρὸς ἡμᾶς ἐμφανίσοντες. πεπεισμένῳ οὖν Ϛ ἐκ τῶν πραγμάτων, καὶ ἐκ τῶν λόγων ὅτι οἰκειότητα ἔχεις πρὸς ἡμᾶς, Ϛ τὸ ἀρεστὸν ὑμῶν ἦθ⊙ καὶ τὸ θεοσεβὲς καταγνόντες, ἴδιον ἡγησόμεθα. καταδραμόντων γὰρ τὴν οἰκείαν ἅπασαν τῶν ἐναντιωθέντων ἡμῖν τε καὶ τῷ δήμῳ τῷ ῥωμαίων, καὶ μήτε πόλεων μήτε ἱερῶν ἀποχομένων μήτε ὅρκους ἐς ἐποιήσαντο φυλαξάντων, ἡμεῖς, ὡς ὀχ ὑπὲρ ἰδίας μόνον ἀγῶν⊙, ἀλλ' ὑπὲρ ἁπάντων κοινῆς, τῆς αἰτίας καὶ τοὺς εἰς ἀνθρώπους ἀδικημάτων, καὶ τοὺς εἰς θεοὺς ἀνομημάτων, ἠμυνάμεθα. δι' ἃ καὶ τὸν ἥλιον ἀποστραφθῆναι δοκεῖν, ὃς καὶ αὐτὸς ἀμέσως ἐπεῖδε τὰ ἐπὶ καίσαρι μιαρά. ἀλλὰ τοὺς ἐπιβουλεύσαντας αὐτῶν τοῖς θεομάχοις, ἃς ὑπεδέξατο ἡ μακεδονία, καὶ καθάπερ ἴδιος αὐτοὺς τῶν ἀνοσίων τολμημάτων ἀήρ, κ' τῇ σύγχυσιν τῆς ἡμιμανοῦς κακοήθους γνώμης, ἕως κ' φιλίππους τῆς μακεδονίας συνεκρότησε, καὶ τόπους εὐφυεῖς καταλαμβανόμενοι μέχρι θαλάσσης ἀποτειχισμένους ὄρεσιν, ὡς πύλῃ μιᾷ τῷ παρόδου ταμιευσαμένῳ, τῶν θεῶν αὐτοῖς ἐπὶ ἀδίκοις ἐγχειρήμασι καταψηφισμένων, ἐκρατήσαμεν. καὶ βρῦτ⊙ συμφυγὼν εἰς φιλίππους, κ' συγκλεισθεὶς ὑφ' ἡμῶν, ἑκουσίῳ χρήσατο καὶ τῆς αὐτῆς ἀπολείας. τούτων κεκελασμένων, εἰρήνης τὸ λοιπὸν ἀπολαύειν νομίζομεν, καὶ ἀναπαύσεσθαι τῷ ἀσίαν ἐκ τοῦ πολέμου. κοινῇ οὖν ποιούμεθα καὶ τοῖς συμμάχοις τῷ ὑπὸ θεοῦ δοθεῖσαν ἡμῖν εἰρήνην. ὥστε οὖν ἐκ νόσου μεγάλης τὸ τῆς ἀσίας σῶμα νῦν Δῆ. τῷ ἡμετέρῳ νίκῃ ἀναφέρειν. ἔχων τοίνυν καὶ σὲ Δῆ μνήμης καὶ τὸ ἔθν⊙ αὔξειν, φροντίσω τῶν ὑμῖν Δῆ φερόντων. ἐξέθηκα δὲ καὶ γράμμα κατὰ πόλιν, ὅπως εἴ τινες ἐλεύθεροι ἢ δοῦλοι ὑπὸ δόρυ ἐπράχθησαν ὑπὸ γαΐου καισίου ἢ τ' ὑπ' αὐτῷ πταγμένων, ἀπολυθῶσιν οὗτοι, τοῖς τε ὑπ' ἐμοῦ δοθεῖσι καὶ δολοβέλλᾳ φιλανθρώπως χρῆσθαι ὑμᾶς βούλομαι. τυρίους τε κωλύω βιαίους εἶναι τοὺς ὑμᾶς, καὶ ὅσα κατέχουσιν ἰουδαίων, ταῦτα ἀποκαταστῆσαι κελεύω. τὸν δὲ στέφανον ὃν ἐπεμψας ἐδεξάμην. μάρκ⊙ αὐτωνί⊙ αὐτοκράτωρ, τυρίων ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. ἐμφανισάντων μοι ἐν ἐφέσῳ, ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς Ϛ ἐθνάρ-

ἐναρχε πρεσβύτων χώραν αὐτῶν ὑμᾶς κατέχειν A Renunciatum est mihi Ephesi ab Hyrcani pon-
λεγόντων, εἰς ὃν ἐνέβητε, καὶ τ ἐναντίων ἡμῖν ἀπο- tificis ac ethnarchæ legatis, agros ipsorum ditio-
κράτειαν, ἐπεὶ τ περὶ τῆς ἡγεμονίας πόλεμον ἀνεδεξά- nis vos occupasse, idqve factum, quo tempore
μεθα, ἐπ δύσεβῶν καὶ ἀδίκων πεπόμφοι σπονδὰς ἡμυ- nostri adversarii tenuerunt eam provinciam.
νάμεθα τὰς μήτε χάριτ ἀπομνημονεύσαντας, μήτε Quoniam igitur, pro imperio bello suscepto, jus-
ἔρκης φυλάξαντας, βάλομαι καὶ τῷ ἀφ ὑμῶν εἰ- titiæ pietatiqve prospicientes vindicavimus in
ρήνῃ τοῖς συμμάχοις ἡμῶν ὑπάρχειν. καὶ ὅσα περὶ ingratos ac perfidos, volo etiam vobis pacem es-
τ ἡμετέρων ἐλάβετε ἀναγωνίστων, μὴ συγχωρεῖν, ἀλ- se cum nostris socils; & quicquid ab adversa-
λὰ παῦτ ἀποδοῦναι τοῖς ἀφηρημένοις. ὅτε γὰρ ἐπαρ- B riis nostris accepistis, habere vos non permitti-
χίας ἐκείνων ἀθέτει τὸ στρατήγημα τῆς συγκλήτ δόξης ἐλάβεν, ἀλλὰ βίᾳ καθαρπάσαντες, ἐχαρίσαντο mus, sed jubemus vos prioribus dominis red-
βιαίως τοῖς πρὸς ἃ ἠδίκουν χρησίμοις αὐτοῖς ἡγουμέ- dere. nemo enim eorum neqve provinciam a
νοις. δίκαιον αὐτῶν οὖν δεδωκότων τὰς τε συμμάχους Senatu accepit, neqve exercitum, sed qvæ per-
τὰς ἡμετέρους ὁσίως ἔχον ἀξιῶμεν ἀκωλύτους ἀπο- vim corripuerunt, largiti sunt ministris suæ vio-
κατασταθῆναι, καὶ ὑμᾶς εἴ τινα χωρία ὑπ κακῶν ὄντα ἔ ἐθνάρ- lentiæ, qvando igitur illi meritas pœnas dede-
χαι ἰουδαίων, πρὸ μιᾶς ἡμέρας ἢ γίνεσθαι κάστοτε πόλε- runt, æqvum censemus, ut socii nostri ea, quæ
μον ἢ συγκεχωρημένον ἐπάγηται, ἀπολεῖσθαι τῆς ἐπαρ- ante habuerunt, nemine vetante, retineant:
χίας ἡμῶν νῦν ἔχετε, ἀποδοῦναι αὐτοῖς, βιάσασθαι αὐτοὺς C vosqve, si qvos Hyrcani Judæorum ethnarchæ
μηδεμίαν πρόφασιν ἐπὶ τῷ ἀδικεῖσθαι αὐτοὺς ποιεῖν τ agros, postqvam C. Cassius bellum illicitum in
ἰδίων δεσπόζειν. εἰ δέ τινα ἔχετε πρὸς αὐτὸν δικαιολο- nostra provincia movit, occupastis, eos redda-
γίαν, ὅταν ἐλθωμεν ἐπὶ τοὺς τόπους, ἐξέσται ὑμῖν ταύτη tis: neve ullam vim interponatis, quo minus ad
χρῆσθαι, ἡμῶν ἐκάστοτε τοῖς συμμάχοις ὁμοίως τοῖς κεί- pristinos dominos redeant, qvod si aliqvid juris
μασι φυλαττόντων. Μάρκος ἀντώνιος αὐτοκρά- in eos prætenditis, quam primum ad ea loca ve-
τωρ τυρίων ἄρχουσι βουλῇ δήμῳ χαίρειν. Διάταγμα nero, integrum vobis erit jus vestrum repetere,
ἐμὸν ἀπέσταλκα πρὸς ὑμᾶς. ὃ βούλομαι ὑμᾶς id qvod etiam sociis nostris peræqve integrum
φρόντισαι γραφῆναι εἰς τὰς δημοσίας ἐντάξαι δέλτους, D servabimus. M. Antonius imperator Tyrio-
γράμμασι ῥωμαϊκοῖς καὶ ἑλληνικοῖς, καὶ ἐν τῷ δήμῳ φανερὸν rum magistratibus S. P. Q. Salutem. Edictum
ποῆσαι τὸ ἀντίγραφον ἀναγνωσθῆναι δυνήσεται. meum ad vos misi, quod volo, curetis referri in
Μάρκος ἀντώνιος αὐτοκράτωρ, τυρίων ἀνδρῶν καταστάντων ὑπὲρ τ δημοσίων publicas tabulas literis Græcis & Latinis: & in
πραγμάτων ἔπεμψεν. ἐπεὶ καὶ κάστοτε, παύτην τὴν loco aliqvo conspicuo proponi, ut legi possit ab
ἀπ αὐτοῦ ἀλλοτρίαν ἐπαρχίαν καταλαμβάνων ὑπὸ omnibus. M. Antonius Imper. ac triumvir
στρατηγῶν καὶ συμμάχων ὄντων διήρπασε, καὶ ἐξεπόλιόρ- dixit: Quoniam C. Cassius hoc perturbato re-
κησε τὸ ἰουδαίων ἔθνος, φίλον ὑπάρχον τ ῥωμαίων rum statu alienam provinciam & militem præ-
δήμου, τὴν ἀπόνοιαν τῶν ὅπλων τοῖς ὁπλίτοις κρατησάν- E sidiarium invasit, & sociorum nostrorum facul-
τας, διατάγμασι καὶ κρίμασι διορθώμεθα τὰ ὑπ tates diripuit, & vastavit Judæorum gentem
αὐτοῦ διαφθαρέντα, ὡς τε ἀποκατασταθῆναι ταῦτα τοῖς amicam populo Rom., insolentia ejus armis no-
συμμάχοις ἡμῶν. ὅσα ἐπ ἀνδρῶν, εἴτε σώματα stris perdomita, judiciis atqve edictis, quæ ille
ἢ κτῆσις, ταῦτα ἀφεθήτω τὰ μὲν σώματα εἰς ἐλευθε- perpetravit, corrigimus, ut ablata restituantur
ρίαν, ὡς ἂν αὖθις ἀνέκῃς, ἡ δὲ κτῆσις, τοῖς πρώτερον κυρί- nostris sociis. & sive corpora Judæorum sive
οις. τὸ δ ἀνακόπτοντα τὸ ἐμὸν διάταγμα, δίκαιον συγχωρῆσαι βούλομαι. κἂν ἄλλῳ, τότε καὶ τῷ δ F bona divendita sint, illa in libertatem, hæc ad
πράγματος ἀξίαν μελήσει μοι ἐπεξελθεῖν τὸν ἀνανκάσαντα. τὸ δ αὐτὸ δόγμα Σιδωνίοις καὶ Ἀντιοχεῦσι pristinos revertentur dominos. qui vero con-
καὶ Ἀραδίοις ἔγραψε. παρεδήλωσε δ οὕτως καὶ ταῦτα εὐκαίρως, τὴν μέλλουσαν εὐημερίαν τῆς Ῥωμαίων πόλεως ἐπιδεῖξαι, ἡνίκα καὶ τὴν τῶν ἡμετέρων ἐθνῶν. tra edictum hoc nostrum fecerit, pœnas daturus
est: & qui inobedientiæ convicti fuerint, in
eos pro rei dignitate animadvertere curabimus.
Eodem fere exemplo Sidoniis, Antiochensibus
& Aradiis scripsit: visumqve est hoc loco etiam
hæc inserere, argumento futura, quanta provi-
dentia nos dignatus sit Romanus populus.

Κεφάλαιον κγ.
Πῶς ἀντώνιος εἰς συρίαν ὡρμημένος ἡρῴδην καὶ Φα-
σάηλον τετράρχας κατέστησεν.

CAP. XXIII.
Antonius in Syriam provinciam veniens Herodem cum Phasaëlo tetrarchas constituit.

Μετὰ ταῦτα εἰς συρίαν ἀντωνίου ὡρμημένου, κλεοπάτρα περὶ κιλικίαν ἐντυχοῦσα, δι ἔρωτ αὐτοῦ συνεχέρωτο. καὶ δὴ πάλιν ἰουδαίων ἑκατὸν οἱ δυνατώτατοι, ὡς ἀφίκοντο πρὸς αὐτὸν κατηγοροῦντες ἡρῴδου, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν, πρεσβεύσαντες σφῶν αὐτῶν τοὺς δεινοτάτους λέγειν. ἀντέλεγε δ αὐτοῖς μασσάλας ὑπὲρ τ νεανίσκων, παρόντος καὶ ὑρκανοῦ,

Post hæc autem in Syriam adventante Antonio, Cleopatra in Cilicia facta illi obviam, amoribus suis eum implicuit: quo tempore rursum centum e Judæorum gente potentissimi venerunt ad eum, ut accusarent Herodem una cum suis, electo ad hoc eloqventissimo qvoq; e suo numero. Juvenum autem causam defendendam Messala suscepit, assistente sibi etiam Hyrcano

qui jam ſocer factus fuerat. Antonius vero, audita utraqve parte apud Daphnen, ſciſcitatus eſt ex Hyrcano, utra pars melius adminiſtraret rempublicam. Qui cum reſpondiſſet Herodem in hoc præſtantiorem eſſe, Antonius, qui jam ante familiariter diligebat juvenes propter paternum hoſpitium, quo tempore cum Gabinio agens patris eorum contraxerat amicitiam, hos ambos tetrarchas conſtituit, & Judæorum eis committit gubernacula. Literas quoq; in hoc ſcripſit, & ex eorum adverſariis quindecim conjecit in vincula, occiſurus etiam, niſi interceſſiſſet Herodis deprecatio: quamvis ne ſic quidem ceſſarunt a legatione reverſi. Sed rurſum mille venerunt Tyrium, Antonium ibi præſtolaturi, qui magna pecunia jam corruptus a fratribus, imperavit ejus loci magiſtratui, ut in Judæorum legatos novatores rerum animadverteret: & Herodi adjutor eſſet ad principatum parandum. Herodes vero ante urbem diverſantes in littore accedens, hortatus eſt eos, ut ſe ſubducerent: nam & Hyrcanus cum eis aderat: admonens, quantum inſtaret periculum, ſi contendere pergerent: quod illi contempſerunt. moxqve erumpentes in eos Judæi cum indigenis, partim trucidaverunt eos, partim ſauciaverunt: reliqui vero domum refugientes poſthac quieverunt. Populo vero clamoribus agente contra Herodem, commotus ad iram Antonius juſſit, qvos vinxerat, interfici. Altero deinde anno Syriam occupaverunt Pacorus regis filius & Barzapharnes Parthorum ſatrapa: quo tempore Ptolemæus Mennæi defunctus eſt. cujus in principatu ſucceſſor filius Lyſanias amicus factus eſt Antigono Ariſtobuli filio, conciliante ſatrapa, qui multum apud eum poterat.

Ὡς κηδεσὴς ἐπύγχανεν ἤδη ἡμῶν. ἀκροασάμενος ἑκατέρων ἀντώνιος ὅπῃ ἐν δάφνῃ, πυνθάνεται ὑρκανὸν πότερος ἂν ἔθνους ἄμεινον βουλεύοιτο. φήσαντος δὲ τὸν ἡρώδην, ἀντώνιος ἐκ πάλαι οἰκείως ἔχων πρὸς αὐτὸν, διὰ τὴν πατρῴαν ξενίαν, ἣν ἡνίκα σὺν γαβινίῳ παρῶν ἐπεπίστο πρὸς τὸν πατέρα αὐτῶν, τούτους μὲν ἀμφοτέρους, τετράρχας καθίστησι, καὶ τῶν ἰουδαίων αὐτοῖς ὅπλα πράγματα χαρίζεται καὶ μάλα, καὶ ἱερατικῶν ἐδωρήσατο. μέλλοντος δὲ καὶ κτείνειν αὐτοὺς, παρῆσαν οἱ περὶ ἡρώδην. ἠρέμουν δὲ ὅτως ἐπεισελθόντες ἐκ τοῦ προσδοκίας, ἀλλ' ἀπλέων πάλιν ἀντώνιος χίλιοι εἰς τύρον, ἐκεῖ δόξαντι ἀφικέσθαι. καὶ ὁ ἀντώνιος πολλοῖς διεφθαρμένος ἤδη χρήμασι, τὸν τε ἡρώδην ἐκ ἀδελφὸν αὐτοῦ, τὸν δὲ τόπον ἄρχοντι προσέταξε κολάσαι τοὺς πρεσβευτὰς τῶν ἰουδαίων, νεωτέρων ὅπλα μουμένους πραγμάτων, καὶ τοῖς περὶ ἡρώδην συγκαθιστάναι τὰ ἀρχεῖα. ταχὺ δὲ ἡρώδης, ἰσχυρὸν ἐν ὅπλοις τῆς ψαμμουθοῦ πρὸς τὸ πλέως, πολίων ἀπέναντι παρεκελεύετο, σωλῶν δὲ αὐτοῖς καὶ ὑρκανὸς, ὡς μεγάλα κακὰ, εἰ προέλθοιεν εἰς φιλονικίαν ἐσομένα. οἱ μὲν δὴ ἐπείθοντο. ὡς δὲ χῆμα ἐκδραμόντες ἰουδαῖοι σὺν ἐγχωρίοις, οἱ μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινον. τοὺς δὲ κατέτρεσαν. οἱ δὲ λοιποὶ διαφυγόντες ἐποίκια πρὸς ἰδεῖς ἡσύχαζον, ὁ δὲ δῆμος παροξυνθεὶς ἀντώνιον τοὺς δεδεμένους ἀπέκτεινε. δὸς πέρα δὲ ἐπὶ συρίαν κατέχον, πάκορός τε ὁ βασιλέως παῖς, καὶ βαρζαφάρνης σατράπης τῶν πάρθων. τελευτῶντος δὲ μενναίου, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ὁ παῖς λυσανίας ὡς δελφὸς, διαπρεπὴς φιλίαν πρὸς ἀντίγονον τὸν ἀριστοβούλου, πρὸς ὃν χρήσιμον τὸν σατράπην ὡς δελφοῦν, μέγα παρ' αὐτῷ δυνάμενον.

a. 40. ante C. N.

CAP. XXIV.

Parthi Antigonum Ariſtobuli filium in regnum reducunt.

XXII. ANtigonus deinde mille talenta & qvingentas mulieres daturum ſe Parthis eſt pollicitus, ſi ab Hyrcano in illum regnum transferrent, & Herodem una cum ſuis interficerent. quæ tamen non dedit, ſed Parthi nihilominus aſſerturi regnum Antigono, duxerunt verſus Judæam exercitum, Pacorus per maritima, ſatrapa per mediterranea. Pacorum excluſerunt Tyrii, ſed Sidonii ac Ptolemaidenſes intromiſerunt. Ille alam equitum in Judæam ſpeculatum præmiſit, juſſam etiam adjutare Antigonum. eos ducebat pincerna regius, & ipſe Pacorus nomine. Adjungentibus autem ſe Antigono Judæis Carmelum montem incolentibus, & paratis cū eo in hoſticum invadere, ille ſpem concepit poſſe ſe horum opera partem qvandam regionis in poteſtatem redigere, quæ Drymæ vocabatur: &, quibusdam eis occurrentibus, pervaſerunt usq; Hieroſolyma. Ubi, adjungentibus ſe aliis, jam multum aucti numero, aggreſſi ſunt oppugnare regiam. moxq; ferentibus opem his, qui fratrum partes ſeqvebantur, & pugna in foro conſerta, repulerunt hoſtē juvenes: eoq; in templo compulſo

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ κδ'.

Στρατιὰ πάρθων εἰς συρίαν, καθ' ὃν τὸν ἀριστόβουλον υἱὸν ἀντίγονον εἰς τὴν βασιλείαν κατήγαγον.

ΑΝτίγονος δὲ ὑπισχνεῖται χίλια τάλαντα καὶ πεντακοσίας γυναῖκας δώσειν πάρθοις, ἐὰν τὸν δεξιὸν ὑρκανὸν ἀφελόμενοι ὡς δαδώσωσιν αὐτῷ, καὶ τὴν ἀρχὴν ἀνέλωσιν. ὁ μὲν οὐκ ἐδωκεν, ἀλλ' οἱ μὲν πάρθοι, διὰ τὸ δὴ τὸν ἰουδαίων ἐγράτουσιν, κατάγοντες ἀντίγονον. πάκορος μὲν διὰ τῆς ὡς δαλατίας, ὁ δὲ σατράπης διὰ τῆς μεσογείας. τύριοι μέντοι ἀπεκλείσαν πάκορον, σιδώνιοι δὲ καὶ πτολεμαεῖς, εἰσέλαυνον. ἴλην μέντοι πάκορος ἱππέων εἰς τὸν ἰουδαίαν ἐξέπεμψε, κατασκεψομένην τε τὰ καὶ τὸν χώραν, καὶ ἀντίγονῳ συμπαίξουσαν, ἡγεμόνα τε ὁμώνυμον τοῦ βασιλέως οἰνοχόον. ἐκ δὲ τοῦ καρμήλου τὸ ὄρος ἰουδαίων πρὸς ἀντίγονον ἐλθόντων, καὶ συνεισκαλεῖν ἑτοίμως ἐχόντων, προσεδόκα διὰ τῆς χώρας μέρος τι λαβὼν ἀντίγονος, δρυμοὶ δὲ τὸ χωρίον καλεῖται. καί τινων ὑπομενόντων αὐτοῖς, διεκπίπτουσιν εἰς ἱεροσόλυμα οἱ ἄνθρωποι. προσβαλομένων δέ τινων, πολλοὶ συνεφέροντες, ὅπλα τὰ βασίλεια ἦγον, καὶ ταῦτα ἐπολιόρκουν. προσεβοήθουν δὲ τῶν περὶ φασαήλην καὶ ἡρώδην. καὶ μάχης γενομένης κατὰ τὸν ἀγορὰν, νικῶσιν οἱ νεωτερίσαι τοὺς πολεμίους. καὶ συνωθήσαντες εἰς τὸ ἱερὸν, πέμπου-

E

F

G

πέμψαν ὁπλίτας τινὰς εἰς τὰς πλησίον οἰκίας, φρ- A miſerunt armatos qvosdam in propinqvas ædes,
ουρησομένους αὐτάς, ἐς ἐπαναστὰς ὁ δῆμος συμμάχων ὄντως ut eis eſſent præſidio. in qvos coortus populus,
ἐρήμους, σὺν αὐτοῖς οἰκίαις κατέπρησεν. ἐπὶ τοῦτο μὲν οὖν τὴν deſtitutos auxilio cum ipſis concremavit ædi-
ἀδικίας ταύτης ἡρῴδης, μετὰ λίγον τιμωρίαν ὧν ἔδρασε τῶν bus: quam injuriam populo poſt Herodes ultus
ἀντιστασιωτῶν λαβὼν, συμβολὰς αὐτοῖς ἐς μάχην, eſt, adverſarios adortus prælio, & multis inter-
καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνας. γενομένων δὲ ὁσημέραι ἀ- fectis ex illorum numero. Cumqve qvotidianæ
κροβολισμῶν αὐτοῖς, ἀνέμενον οἱ πολέμιοι τὴν ἐκ τῆς χώ- velitationes inter eos fierent, hoſtes expectabant
ρας ὄχλον εἰς τὴν καλουμένην πεντηκοστὴν, ἑορτὴ δ' ἐστὶν conventuras e tota regione turbas ad Penteco-
αὕτη, μέλλουσα ἥξειν. τῆς δ' ἡμέρας ἐνστάσης πολλαὶ πε- B ſten, quam vocant, feſtivitatem. Quæ dies poſt-
ρὶ τὸ ἱερὸν ἀθροιζόμεναι μυριάδες ἀνθρώπων, ὡπλισμέ- qvam illuxit, multa hominum millia circa tem-
νων τε καὶ ἀνόπλων. κατεῖχον δὲ τὸ ἱερὸν καὶ τὴν πόλιν οἱ πα- plum congregata ſunt, tam armatorum quam in-
ρόντες, πλὴν τῶν βασιλέα. ταῦτα γὰρ σὺν ὀλίγοις ermium: qvi & templum & urbem occupave-
τισὶ τῶν ἱππέων οἱ περὶ ἡρῴδην ἐφύλαττον. φασάηλος μὲν runt, excepta regia. hanc enim Herodes ſerva-
οὖν τὸ τεῖχος ἐφύλαττεν. ἡρῴδης δὲ λόχον ἔχων, ἐπεξ- bat cum paucis militibus, ejus murum Phaſaelus
ῆλθε τοῖς πολεμίοις καὶ τὸ πεδίον. καρτερᾶς μα- cuſtodiebat: Herodes vero cum ſuorum cohor-
χεσάμενος πολλάς τε μυριάδας τρέπει, τοὺς μὲν εἰς τὸ tibus erupit in hoſtem agentem in ſuburbio: &
πλησίον φεύγοντας, τοὺς δὲ εἰς τὸ ἱερὸν, ἔστι δ' οἷς καὶ εἰς τὸ ἔξω χα- egregia pugna edita, coegit multa millia terga
ράκωμα. καὶ γάρ τι καὶ τοῦτο ἦν, παρεβοηθήσε δὲ καὶ φασάηλος. C vertere, fugientia partim in urbem, partim in
πυθόμενος δὲ ὁ πάρθων στρατηγὸς σὺν ἱππεῦσιν ὀλίγοις ἀν templum, partim etiam intra vallum qvoddam
ἐπὶ τὸν ἀγῶνα δεηθέντος εἰς τὴν πόλιν ἔρχεται, λόγῳ μὲν ὡς in propinqvo poſitum. in ea pugna & Phaſaëlus
καταπαύσων τὴν στάσιν, τὸ δ' ἀληθὲς συμπεράξων σκότῳ adjuvit nonnihil. Pacorus autem Parthorum
τινὰ ἀρχήν. φασάηλος δὲ ὑποπτεύσας τε καὶ δεξά- dux cum paucis equitibus, rogante Antigono, in
μενος ξενίαν, πίστεως πέρι προσβάσεως ὧν πρὸς βαρ- urbem ingreſſus eſt, prætextu quidem quaſi ſe-
ζαφαρνὴν αὐτ. δόλον τινὰ ἔτυχεν συντιθεὶς. ὁ φασάηλ- ditionis compeſcendæ gratia, ſed revera princi-
ος ὧδέ πως ἐπιβουλεύσας πείθει, μὴ ἐπιμένοντος ἡρῴ- patum illi aſtruere cupiens, qui poſtqvam a Pha-
δου τῆς πρὸς τοὺς πάρθους, ἀλλὰ τὸ τῶν βαρβάρων ἄπιστον, ἀλ- ſaelo occurrente exceptus eſt hoſpitio, ſvaſit ei, D
λὰ καὶ πικρὸν καὶ τοῖς ἤκουσιν ὑπιτιᾶσθαι κελεύοντος. ut legatus iret ad Barzapharnem, inſidias hoc
ἐκείνου γὰρ προσβαίνοντος, ὑκανάς τε καὶ φασάηλος. πάν- pacto inſtruens. ille nihil ſuſpicatus paruit, non
τως δὲ καὶ ἀλιτῶν ἡρῴδην ἀλλοτρίως ἐπῆρε δὲ καὶ probante hoc factum Herode propter Barbaro-
τοὺς λιμναίους ἱππέας ἐς δέκα τὸν ἀριθμὸν λεγομένους, προύπεμψεν αὐτούς. ἡμοιβαίους rum perfidiam, hortanteq;, ut potius Pacorum
δὲ τῇ γαλιλαίᾳ, μετ' ὀλίγων ἑαυτῶν οἱ τοῦτο τὸ & alios ad ſe venientes opprimeret. Itaqve pro-
πλεῖον ἔφεσιν. καὶ βαρζαφάρνης τὸ μὲν πρῶτον fecti ſunt in eam legationem Hyrcanus atqve
αὐτοὺς ἐδέξατο προθύμως καὶ δῶρα ἐδίδου, ἔπει- Phaſaelus: & Pacorus, relictis apud Herodem
τα ἐπεβούλευε. πλησίον μὲν ἱππέων ἅτε θαλάττης οἱ ducentis eqvitibus, ac decem liberis, qvos vo-
περὶ φασάηλον κατέλιπον. καὶ ἐντεῦθεν ἀκούσαντες, E cant, legatos deduxit. Ut vero in Galilæam ven-
ὡς ἀντίγονος ἐπάγοιτο χίλια τάλαντα καὶ γυναῖκας tum eſt, armati eis occurrunt, qui illis oppidis
φ' αἷς πάροδος κατ' αὐτῶν, δι' ἐπιφθόνως εἶχον ἤδη τοὺς præerant: & Barzapharnes primum alacriter e-
βαρβάρους. ἐμὲν ἀλλὰ καὶ νύκτωρ ἐπιβουλευομένους os excipit donatqve muneribus: deinde ſtruere
αὐτοὺς ἀπηγγέλη τις, φυλακὴν αὐτοῖς ἐκ τοῦ φανοῦς πε- inſidias incipit. Phaſaelus vero cum ſuo comi-
ριεσκεδάσθη. καὶ συνελήφθησαν ἂν εἰ μὴ προϊέμενον ἐ- tatu deductus eſt in propinqvum juxta mare di-
ὡς ἂν οἱ περὶ ἱεροσόλυμα πάροδοι ἡρῴδῃ συλλάβοιεν, verſorium. Ubi, audito, qvod Antigonus mille
μὴ προαισθομένου τούτων ἑκάστου. αὐτὸ δὲ τοῦτο ἔλαθε talenta & quingentas mulieres Parthis eſſet pol- F
φύγη. καὶ μὲν ταῦτα ἔτους ἐχόντος. καὶ οἱ φύλακες αὐτ licitus, ſuſpectos jam habuerunt barbaros. qui-
ἐωρῶντο. φασάηλον μὲν οὖν παρῆνουν τινὲς δοὺς ἀ- dam etiam nunciavit, noctu illis parari inſidias,
φορμὰς ἐκ μὴ περιμένειν. μόλιστα μὲντοι πρὸς & clam adhiberi cuſtodiam. Et certe cepiſſent
ταῦτα αὐτὸν ὠφέλησε συνήθη, ὃς ἀκηκοὼς ὧν σαμ- eos, niſi expectaſſent, donec relicti Hieroſolymis
βαλλόμενος τὸν συμβάντα τότε, καὶ πολὺ πρὸς Parthi Herodem caperent, ne, his ſublatis, ille
τὸν φυγὴν ἐπειχθῇ. ἐγγὺς γὰρ ἦν ἡ θάλασσα. ὁ δ' ὑπ- præſentiens effugeret. id quod verum eſſe mox
ακουσαν ἀπολιπεῖν οὐκ ἤξίου, ἅτε ὠφελημένος τὰ apparuit, conſpectis cuſtodibus. quare non de-
ἀδελφῷ. προσελθὼν δὲ πρὸς τὸν βαρζαφάρνην, ἐδίκαια fuerunt, qui hortarentur Phaſaelum, ut nihil
ποιοῦν αὐτὸν ἔλεγε, εἰ αὖθις βουλεύοιτο περὶ αὐτῶν. amplius expectans, conſcenſo eqvo, ſe inde pro-
χρημάτων τε γὰρ δεομένῳ, πλείονα ἐπαγγέλλεσθαι παρ' αὐτοῦ ὧν G riperet, præcipue Ofilius. qui id ſecretum co-
ἀντίγονος ἐδίδου. καὶ ἄλλως, δεινὸν εἶναι πρὸς αὐτὸν gnoverat e Saramalla Syrorum tunc ditiſſimo, &
ἐπὶ πίστει συνελθόντας πρεσβευτὰς ἀποκτεῖναι μηδὲν naves ad fugam offerebat. nam non longe ma-
ἀδικοῦντας. ὁ δὲ βαρζαφάρνης ταῦτα λέγοντος, ὅμνυε re aberat. at ille Hyrcanum & fratrem Herodem
μηδὲν ἀληθὲς εἶναι τῶν ἐπαγγελμένων, ἀλλὰ ψεύδεσθαι nolebat in periculo relinqvere: ſed accedens
αὐτὸν ἐπαινῶν παρεύχεσθαι, ἀπιστεῖ τε πρὸς τὸ πάροδον. Barzapharnem negabat eum recte facere, qvi a-

gitaret ejusmodi conſilia. Si enim pecuniis opus habeat, plures accepturum a ſe quam ab Anti-
gono: & alioqvin turpe eſſe legatos ſuam fidem ſecutos inſontes interficere. At barbarus hæc
audiens dejerabat non eſſe vera, & inanibus eum turbari ſuſpicionibus: moxq; ad Pacorum abiit.

CAP. XXV.

Parthi Hyrcanum & Phasaelum captivos abducunt.

QVo profecto, statim Parthorum quidam injecerunt vincula Hyrcano & Phasaëlo, multum detestanti eorum perjurium. ad Herodem autem missus eunuchus mandatum habebat, ut productum extra muros comprehenderet. Phasaëlus vero miserat nuncios, qui indicarent Parthorum perfidiam: quos quoniam hostes interceperant, Herodes, re cognita, Pacorum adiit & Parthorum potentissimos, quasi aliorum dominos. qui cum scirent, omnia dolose dissimulabant: jubebantq; oportere eum cum ipsis progressum extra regiam occurrere literarum latoribus: nondum enim eos esse comprehensos ab adversariis, sed adventare significaturos, quæ bene Phasaelo successerit. id Herodes non credidit, ut qui ex aliis de fratre capto audierat, quam ejus suspicionem augebat Hyrcani filia, cujus filia ipsi desponsa erat: hujus monitis, licet aliis contemnentibus, libenter parebat, utpote mulieres cordatissimæ. Interim dum Parthi, quid faciendum sit, consultant, quod non placeret aperte tantum virum aggredi, & rem in sequentem diem differunt, Herodes, animadversa eorum trepidatione, & magis etiam permotus nuncio de intercepto a Parthis fratre, utcunq; negarent alii, appetente vespera decrevit ad fugam uti hac opportunitate temporis, neque diutius inter hostes cunctari in rebus tam dubiis. Assumpto igitur armatorum, quos circa se habebat, subsidio, & impositis in jumenta mulieribus, matre & sorore, & sponsa sua Alexandri filia, nepte Aristobuli, matreq; sponsæ Hyrcani filia, & fratre natu minimo, famulitioq; ac reliqua turba comitum, properabat versus Idumæam insciis hostibus: ex quibus nemo erat tam ferreus, qui non tali rerum facie commotus fuisset ad misericordiam, fœminis infantulos suos trahentibus, & cum lacrymis ac ejulatu relinquentibus patriam, & vinctos amicos, nec de se meliora sperantibus. Verum Herodes, obdurato contra sævientem fortunam pectore, & ipse præsenti erat animo, & comites inter eundum singillatim accedens hortabatur, ne mœrori succumberent. hunc enim fugæ officere, in qua sola salutis spes sit reposita: quibus verbis accensi conabantur calamitati resistere, interim minimum abfuit, quin ipse sibi manus inferret, everso vehiculo & matre adducta in mortis periculum: adeo & casus hic eum terruit, & metus, ne inter has moras superveniret hostis insequens. jamque gladium strinxerat volens se percutere, cum interventu proximorum est prohibitus, obtestantium, ne suos inimicorum injuriis relinqueret. neque enim esse viri fortis, se uno in libertatem asserto, amicos contemnere. partim igitur vi, partim pudore coactus desistere ab incepto facinore refota matre & pro tempore adhibitis remediis, κεφ. κε'.

Κεφάλαιον κε'.

Ως οἱ πάρθοι ὑρκανὸν καὶ Φασάηλον αἰχμαλώτους ἐλαβον.

Ὠιχόμην ἤ, τῶν πάρθων ἐδεσμῶν τινες ὑρκανὸν καὶ Φασάηλον, πολλὰ τὴν ἀπιστίαν κακίζοντα τῶν πάρθων. ὁ δ' ἀπὸ τοῦ ἡρώδου ἀπιστολὴ ἐλθὼν ἐκωλύθη, ἐντολὰς εἶχε παραγαγὼν αὐτὸν ἔξω τοῦ τείχους συλλαμβάνειν. ἔτυχον ἤ ἄγγελοι τῷ Φασαήλ πεμφθέντες ὑπὸ δηλώσοντες τὴν τῶν πάρθων ἀπιστίαν. ἐπεὶ τῶν πολεμίων συλλαβόντων, γνοὺς ἡρώδης προσέταξε παχόρῳ καὶ τοῖς πάρθοις τοῖς δυνατωτάτοις, ὡς οὔσι τῶν ἄλλων δεσπότας. οἱ ἤ τὸ πᾶν εἰδότες, ὑπεκρίνοντο δολίως. καὶ δεῖν αὐτὸν ἔφασαν μὴ σφῶν ἐκβεβηκέναι πρὸ τοῦ τείχους ὑπαντῶντα τοῖς παρὰ μαλακὰ νομίζουσιν. οὐδέπω γὰρ αὐτοὺς εἰληφθαι πρὸς τῶν ἀντιστασιωτῶν ἦκειν μόνους δηλοῦντας ὅτι καταδουλοῦται Φασάηλος. τοῦτο ἡρώδης οὐκ ἠπίστει. ἠκηκόει γὰρ τὸν συλληφθέντα παιδὸς παρ' ἑτέρου. ἡ δὲ μνησικάκησις ἤ τῆς ὑρκανοῦ θυγατρὸς, ἣν ἐμνήστευτο τὸν θυγατέρα, ἐπὶ μᾶλλον ἐπῆρε τοὺς πάρθους. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι αὐτῇ οὐ προσεῖχον, αὐτὸς δ' ἀπιστοδιλείαν ἐμφρονι γνώμῃ. βουλομένων ἤ τῶν πάρθων τὴν χώραν πιεῖν. ὁ δὲ ἤρεσκεν αὐτοῖς ἐκ δ' Φασαὴλ ἀπιχειρεῖν ἀνδρὶ πολεμικωτέρῳ, καὶ ἐπομένων εἰς τὸν ὑστεραίαν, ἐν τοιαύταις παραχρῆς ἡρώδης γνώμαις, καὶ μᾶλλον οἷς ἤκουε τὸν ἀδελφὸν ἐκ τῆς πάρθων ἀπιστολῆς, ἢ τοῖς ἑαυτοῦ προσεμφῶν, ἐσπέρας ἐπελθούσης ἔγνω ταύτῃ πρὸς φυγὴν χρήσασθαι, καὶ μὴ διαμέλλειν ὡς ἐπ' ἀδήλοις τοῖς περὶ τὸν πολεμίων κινδύνοις. ἄρας οὖν σὺν οἷς ἔσχεν ἑαυτοῦ, ἐκ τοὺς γυναικείους τοῖς ἐπιζύγοις ἐπιβιβάσας, μητέρα τε αὐτοῦ καὶ ἀδελφὴν, καὶ τὴν ἐμέλλεν ἄγεσθαι πρὸς γάμον ἀλεξάνδρου θυγατέρα ἐκ ἀριστοβούλου παῖδος, τήν τε παύτης μητέρα, ὑρκανοῦ δὲ τοῦ θυγατήρ, καὶ τὸν νεώτατον ἀδελφὸν, τοῦ τε θεραπείαν, καὶ τὸν ἄλλον ὄχλον τὸν σὺν αὐτοῖς, ἐδίωκε τοῦ ἐπὶ ἰδουμαίας, λαθὼν τοὺς πολεμίους. ὧν οὐδεὶς ἂν ἄτερος ἔρρος τοῦ φύσιν εὑρεθῇ, ὃς τότε πέρων τοῖς παθημένοις, οὐκ ἂν ὠκτειρεν αὐτοὺς τῆς τύχης, γυναικῶν ἐπομένων νήπια τέκνα, καὶ μὴ δακρύουσας οἰμωγῆς ἀπολειπουσῶν τοὺς πατρίδα, καὶ φίλους ἐν δεσμοῖς, καὶ σφᾶς αὐτῶν οὐδὲν ἐπὶ χρηστὸν προσδεχομένων. ἀλλ' ἡρώδης ἐπάνω τῆς ἐν δεινοῦ πλησθεὶς τὸ φρόνημα παρεκελεύετο, αὐτός τε ἐπὶ τοῦ πρὸς τὸ δεινὸν ἐνψυχῶν, καὶ παρὼν κατὰ τοὺς ὁδὸν διορθοῦν ἕκαστον παρεκέλευε μὴ παρέχειν αὐτὸν ἐκδοτον τῇ λύπῃ. ὅτ' ἤδ αὐτοὺς βλάπτειν πρὸς τὴν φυγὴν, ἐν τοῦ σωτηρίου αὐτοῖς μόνῃ κεῖσθαι συμβέβηκε. καὶ οἱ μὲν ὡς ἡρώδης παρήνει, φέρειν τοῦ συμφορὰν ἐσπεύδοντο. μικρὸν δ', αὐτὸν διεζεύγνυτο δ' ζεύγους ἐπειγόμενοι, καὶ τοῖς μητρὸς αὐτῶν κινδυνεύουσιν ἀποθανεῖν. διά τε τὸ ἐπ' αὐτῇ πάθος, καὶ διὰ τὸ φοβεῖσθαι μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι διώκοντες, τρισὶν ὡς τὸ πεζὸν μοίρης. ἀπασαμένου γὰρ αὐτὸ τὸ ξίφος, καὶ μέλλοντα πλήσσειν αὑτὸ, κατέχον οἱ παρόντες. τῷ τε πληθῇ καλοῦντες, ἕως ἐκ ἐπέλθοιεν αὐτοὺς ἐγκαταλιπεῖν ὅτι τοῖς ἐχθροῖς ἐσομένους λέγοντες. ἐ γὰρ εἶναι γυναῖκα, τ' ἀνδρῶν αὐτὸ ἐλαθηρώσαντα, τοὺς φίλους ἐν αὐτοῖς ὑβρίσειν. διαθεῖς οὖν ἀπέχεσθαι ἔ κατ' αὐτὸ τολμήματος, αἰδοῖ τὸ τ' λεγομένων, καὶ πληθει τ' ὄχλου, ὑπεικόντων αὐτῷ τῇ

ἐπὶ τὴν μεσόγειον ὁδὸν, σπουδαιότερον ποιού-
μενος τὴν πρᾶξιν εἰς μάσαδαν τὸ ἔρυμα. πολλὰς
μὲν οὖν πρόσω τοὺς ἐπιδιώκοντας καὶ διώκοντας τῶν
Ἰουδαίων ἐκ τῶν μάχης ἐποιήσατο πρὸς τοὺς ἐπιξελθόντας καὶ διώκοντας τῶν
Πάρθων μαχεσάμενος ἐνίκησε πολλούς. ἔμενε δ' ἐν
αὐτῇ μέχρι τῆς φυγῆς, ἐπεὶ τὰ μέχρι τῶν Ἰουδαίων
ἀσφαλῆ. ὡς δ' ἐπέγνω ἤδη καὶ ἔστιν ἡσυχάζοντας ἐπὶ
δίων ἐξήεσι τῆς πόλεως, προσβαλόντας τε εἰς χεῖ-
ρας ἐρρώμενοι κατὰ τὴν ὁδόν. ἐς δὲ καὶ τοσοῦτόν
κέρδους οὐχ ὡς ἐν ἀπορίᾳ καὶ ἀνάγκῃ τῆς παυστῆ
καλῆσαι, ἀλλ' ὡς κάλλιστα καὶ μετὰ πολλοῦ τοῦ εὐπρε-
τοῦ, πρὸς πόλεμον παρασκευασάμενος, ἐν ᾧ ἐκείνῳ τῷ
χωρίῳ, ἐν ᾧ τῶν Ἰουδαίων κρείττονες μετὰ χρόνον βασι-
λόντας, ἔκτισε, καὶ βασιλέων κατεσκεύασεν ἀξιολο-
γώτατον, καὶ πάλιν αὖθις αὐτὸ, ἡρῳδίαν προσαγορεύ-
σας. ἡμερῶν τῆς Ἰουδαίας ἐν θρόνοις χωρίοις ἔτω
καλουμένοις, ὁ ἀδελφὸς Ἰώσηπος ἐπολέμησε, καὶ
βουλόμενος ἐλθεῖν ἤγε, τί χρὴ πεῖν πολλοῦ μὲν
πλήθους ἐπομένου, καὶ δίχα τῶν μισθοφορούντων αὐ-
τῷ, ἐν χωρίοις τῆς μασάδας, εἰς ὃ προσῆκεν συμ-
φυγὼν, ἐλάττονα ὄντα ἐπεδέξασθαι τοσοῦτον ὄχλον.
τοὺς μὲν οὖν πλείους ἀπέλυσεν ἐπὶ τρισχιλίους χιλιάδας
ὄντας, ἄλλον ἀλλαχῆ κελεύσας ἄγειν διὰ τῆς ἰδίας μοίρας σώ-
ζειν αὐτούς, ὅσους ἐφόδια ὅσοι δ' ἦσαν κοῦφοι, καὶ τοὺς
ἀναγκαιοτάτους φυλακῶν εἰς τὸ ἔρυμα ἐπαγινεῖται.
καὶ κατέλιπεν αὐτόθι, τάς τε γυναῖκας καὶ τοὺς ἐπι-
μήνους, ἦσαν δ' ὡς ὀκτακόσιοι, σίτου τε ὄντος ἐν τῷ χω-
ρίῳ καὶ ὕδατος ἔτ' ἄλλων ἁπάντων ἀφθονωτάτων, ἐξώρμησεν αὐτὸς ὅπως πάντα τὰ ἱεροσολυμιτῶν,
ὑπῆρχον οἱ πάρθοι ἐς τὸ βασίλειον, μόνων ἡ ἀπέσχοντο
τῶν ἱερῶν χρημάτων. τὰ δ' ἐκ τῶν ἐς τὰ τριακόσια
τάλαντα. πολλὰ μὲν τῶν ἡρῴδου διέφυγον, καὶ μάλιστα
ὅσα ἐς πρόνοιαν καὶ σπουδὴν τοῦ ὄρους εἰς τὴν
ἰδουμαίαν ἐφθάκει. τὰ μὲν οὖν καὶ τὴν πόλιν ὅλην ἀπέ-
σχησε τῶν πάρθων, ἀλλὰ ἐς τὸν χώρον αὐτὸν ἐξιόντες
σκάψαντες, μάλιστά τι πόλιν ὠφελῆσαν. καὶ
Ἀντίγονον μὲν ἔτω καθαχθέντες εἰς τὴν ἰουδαίαν ὑπὸ
πάρθων βασιλέως, ὑρκανὸν καὶ Φασάηλον δεσμώτας
ἐφύλαττον. σφόδρα δ' ἐν ἄθυμῳ τῶν γυναικῶν
αὐτοὺς διαφυγουσῶν, ἃς τοῖς πολεμίοις ἐνεχυμένοι δώ-
σειν, τούτων αὐτοῖς μὴ τὰ χρήματα τὰ μισθὸν ὑποχι-
μένου. φοβούμενος ἦ τὸ ὑρκανὸν, μὴ τὸ πλῆθος αὐτοῦ
τὴν βασιλείαν ὑποκαλέσηται ἐπηρεῖ ἦ τῶν
τῶν πάρθων, ἀποτέμνει αὐτοῦ τὰ ὦτα, πραγματεύ-
μενος μηκέτ' αὖθις εἰς αὐτὸν ἀφικέσθαι τὴν ἀρχιε-
ρωσύνην διὰ τὸ λελωβῆσθαι, ἔ νόμου τῶν ὁλο-
κλήρων εἶναι τὴν τιμὴν ἀξιοῦντος. Φασάηλον δ' ἄν-
τικα θαυμαστὸς εὐψυχίας, ὃς γνοὺς αὐτὸν ὑποφαί-
νοντα μέλλοντα οὐχὶ τὸν θάνατον ἡγήσατο δεινὸν, τὸ
δ' ὑπ' ἐχθροῦ ἔτε παθεῖν οἰκτρότατον καὶ αἴσχιστον
ὑπολαβών, τὰς χεῖρας οὐκ ἔχων ἐλευθέρας ὑπὸ
δεσμῶν εἰς ἀναίρεσιν, πέτρᾳ προσρήξας τὴν κεφα-
λὴν, ἐξήγαγε μὲν ἑαυτὸν ἔ ζῶν, ὡς ἐδόκει κάλλιστα
τῷ τιμιωτάτῳ δοτῆρι, τῆς δ' ἐξουσίας ἔ κτείναν-
τος ἡδονὴν αὐτὸν, ἀφείλατο τὸν πολέμιον. λέγουσι
δ' ὡς θαύματος μεγάλου ἡμῶν, φαρμάκοις αὐ-
τὸν ὑποτεμνόμενος ἰατροὺς ἀντίγονος, εἰς ὅδε ἱκετεύ-
σας διέφθειρε, θανασίμοις χρησαμένων εἰς τὸ τραῦ-
μα. πρὸ μὲν τοῦ ἔ πόλεως ἀφεῖναι τὴν ψυχὴν ὁ Φασάη-
λος, ἀκούσας ὅτι τὸν γυναῖκα τὴν ἀδελφὴν ἡρῴδου

pergebat institutum cursum, petens castellum Massadam quam maximis compendiis. in quo itinere non semel impugnatus a Parthis persecutoribus, semper victor discessit. Imo ne Judæi quidem eo fugiente quieverunt, sed sexagesimo ab urbe stadio illum aggressi in pugnam pertraxerunt. quibus victis & profligatis, quasi non ex necessitate, sed multo ante præparatus conflixisset: in eo loco, ubi Judæos vicit, postquam regno potitus est, regiam condidit cum primis memorabilem, adjuncto etiam oppido, quod Herodium vocari voluit. Postea vero quam ad Ressam vicum Idumææ pervenit, occurrit ei frater Josephus, ubi consultatum est inter eos, quid facto opus esset, cum tantam turbam secum traherent, etiam absque milite conductitio: Massada vero, ad quod castellum decretum erat confugere, tantam multitudinem non caperet. Majorem igitur partem dimisit, numero supra novem millia, jussis aliis alias per Idumæam salutem sibi quærere, additoque viatico: expeditioribus autem quibusque, & suis intimis necessitudinibus assumptis, in castellum ingressus est: depositisq; ibi cum suo comitatu mulieribus, quorum omnium numerus ad octingentos pertingebat, quod ibi & frumentum & aqua & reliqua omnia necessaria suppeterent, ipse properavit ad Petram Arabiæ. Cæterum ubi dies illuxit, reliqua quidem omnia Hierosolymitanorum bona direpta sunt per Parthos una cum ipsa regia, sola Hyrcani pecunia, circiter trecenta talenta, intacta remansit. Herodis etiam facultatum magna pars evasit, præsertim quas ille mature providens in Idumæam deportandas curaverat. Nec contenti Parthi urbis direptione, egressi agrum quoque late populati sunt, & Marissam urbem opulentam everterunt. atque ita Antigonus in Judæam a rege Parthorum reductus, Hyrcanum & Phasaëlum vinctos accepit. Vehementer autem tristatus est, quod mulieres effugissent, quas Parthis tradere constituerat, & una cum pecunia daturum se promiserat. Veritus deinde, ne populi favore Hyrcanus in regnum restitueretur, qui a Parthis asservabatur, amputavit ei auriculas, hoc agens, ne ille propter hoc vitium ad recipiendum pontificatum esset idoneus, quando lex hunc honorem non concedit, nisi ei, qui integro sit corpore. Sed maxime miranda est Phasaëli generositas, qui ubi neci se destinatum cognovit, non tam mortem indigne ferens, quam miserabile ac turpe ducens inimici arbitratu cadere, cum manus sibi inferre non posset propter vincula, allisso ad saxum capite vitam abrupit, quod illi tum in tali necessitate constituto visum est honestissimum, adempta inimico potestate fæviendi in se pro libidine. Fertur autem, quod sauciato vehementer capite, Antigonus submissis medicis, pro remedio venenum in vulnus indiderit. ante tamen quam exhalaret animam, audito ex quadam muliercula, quod Herodes frater

hostem evasisset, valde tranqvillo animo mortem tulit, ultorem suæ necis post se relinqvens, qvi posset ab inimicis pœnas exigere. At Herodes non fractus malorum se circumstantium magnitudine, expediebat consilium ad moliendas res arduas. ad Arabum enim regem Malchum, multis suis beneficiis jam ante obligatum proficiscitur, cum maxime opus haberet, mutuam operam postulaturus, & accepturus pecuniam vel munere vel fœnore ab homine sibi obnoxio. nondum enim certior factus de fratris interitu, dabat operam, ut eum qvam primum ab hoste redimeret, vel trecenta talenta paratus expendere. qva de causa etiam Phasaëli filium septennem secum ducebat, oppigneraturus eum a pud Arabas. Sed cum occurrissent ei missi a Malcho, qui denunciarent, ut finibus ejus regni excederet, sic Parthis jubentibus (prætexebat autem hoc svasu optimatum suorum, ne debitam pecuniam redderet, utqve ille fraudaretur rebus, quas Antiper pænes eos deposuerat) respondit se non venisse, ut molestus esset cuiquam, sed ut colloqveretur cum rege de rebus necessariis. deinde cum consultius videretur discedere, valde moleste abiit Ægyptum versus iter ingressus. & tunc quidem in quoddam templum divertit, ubi multos ex comitatu reliqverat. Sequenti vero die cum venisset Rhinocura, ibi cognovit de fratris obitu. Malchus autem pœnitentia motus, & cursim insecutus Herodem, nihil profecit. jam enim ille procul aberat versus Pelusium properans. qvo postqvam pervenit, non recipientibus eum nautis, qui navigaturi erant Alexandriam, magistratus ejus loci convenit: a quibus ob pristinæ fortunæ reverentiam honorifice in eam urbem deductus, a Cleopatra detinebatur. quæ tamen efficere non potuit, ne Romam properaret, licet hyberno tempore, & parum tranqvillis, ut nunciabatur, rebus Italiæ. Solvens igitur inde versus Pamphyliam, & cum gravi tempestate confligatus, ægre in Rhodum evasit, jactura etiam sarcinarum facta. Ubi duo ex amicorum cohorte ei præsto fuerunt, Sappinas & Ptolemæus. Et cum inveniisset eam civitatem graviter afflictam bello, quod contra Cassium gestum est, ne præsenti quidem inopia cohiberi potuit, quo minus vel supra vires eam refoveret: instructaq; triremi & cum amicis consensa, in Italiam Brundusium appulit. Inde Romam profectus, ante omnes Antonio denarravit ea, quæ sibi in Judæa contigerant: & quod frater Phasaelus a Parthis captus occisus sit, & Hyrcanus apud eosdem captivus detineatur. quodque Antigonum regem constituissent, pollicitum eis mille talenta, & quingentas mulieres, quas ex ipsius familia seligere destinaverat. & quod eas noctu asportasset non sine labore, & ægre manus hostium evasisset. & post hæc omnia, familiam in extremo periculo relictam oppugnari, ipso per medias tempestates, contemptis omnibus difficultatibus, properante ad unicum subsidium, quod in illo haberet repositum.

τὰς πολεμίους Ἀραβικὰς γόπας, σφόδρα τ' πλούτῳ ἐνθύμως ἐστέμενε, καταλιπὼν τ' σκηνήσοντα τ' βίαιον αὐτῷ, ἐτ' τὰς ἐχθρὰς τιμωρήσοιτ' δυναμένου. ἡρώδου δ' τὸ μέγεθος τ' περιεστηκότων αὐτὸν κακῶν, ἐκ κατέπληττεν, ἀλλ' ἐπίστει δεινὸν εὑρίσκειν ἐπικολὰς ἔργων ὑπερβόλων. πρὸς γὰρ μάλχον τὸν ἀράβων βασιλέα, πολλὰ προόθεν εὐεργετημένον αὐτῷ τὸν ἀμοιβὴν κομιούμενον ὅτι μάλιστα ἐσπευδε, χρήματα ληψόμενος, εἴτε δάνειον εἴτε δωρεὰν, ὡς ὑπὸ πολλῶν ἐξ αὐτοῦ τυγχάνοτ'. ἐ γὰρ εἰδὼς τὸν κῆ τὸν ἀδελφὸν, ἔτι δὲ λυτρωσομένου τῶν πολεμίων αὐτὸν, λύτρον ὑπὲρ αὐτοῦ καταβαλὼν νόμισμα, ἑκατὸν τριακοσίων ταλάντων. ἐπῆρτο γὰρ καὶ τὸν Φασαήλε παῖδα ἄγειν διὰ ταύτην τ' αἰτίαν, ἐπὶ ἑτέρ τυγχάνοντα, παρέξων αὐτὸν ἐνεχύρου τοῖς ἀργυρίοις. ἀγγέλων δ' αὐτῷ συναντησάντων ὑπὸ μάλχου, δι' ὧν ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναχωρεῖν, παρηγελκέναι γὰρ αὐτῷ παρθένος ἡρώδειον μὴ δεχεσθαι. ταύτην δ' ἐχρῆτο πρόφασιν ὑπὲρ τ' μὴ δοῦναι τὰ χρέα, ἐ τ' εἶναι ὑπὸ τοῖς ἐπιτάγμασιν ἔτ' ἐναντίοις, ὅπως ἀποστερήσωσι τοὺς ὑπὸ καταθήκας, ἃς ὑπὸ τ' ἀνθρώπων λαβόντες εὐτυχοῖεν. αἰτησαμένου αὐτοῖς μηδὲν ἐνοχλήσων ἀδίκως πρὸς αὐτοὺς, μόνον δ' διαλεξόμενος περὶ τ' ἀναγκαίων αὐτῷ πραγμάτων. ἐπεὶ τε δόξαν ἀναχωρεῖν, ἀπῆλαυνε σωφρόνως τὸν ἐπ' αἰγύπτου. ἐ τότε μὲν ἐν τινι ἱερῷ κατέλυε. καταλελοιπὼς γὰρ αὐτοῦ πολλοὺς τ' ἑταίρων. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὑπὸ τὴν ἡμέραν, ἐλθὼν εἰς ῥινόκορα, ἐκεῖ καὶ τὸν ἀδελφὸν ἤκουσε. μάλχῳ δ' μεταγνοήσαντι καὶ μεταδεούσῃ τὸν ἡρώδειον, οὐδὲν τούτ' ἀποτελεστέρου ἐγένετ'. προέφθασε γὰρ ἤδη πεύσεσθαι τὸν ὅπλησιν. ἔπειτ' αὐτὸν ἐλθόντες ὁρμῆσαι αὐτόθι εἴργειν δ' ἐκ' ἀλεξανδρείας πλεῖν, τοῖς ἠρεμοῦσιν ἐντυγχάνει. ὑφ' ὧν κατ' ὀλίγον ὑπὸ πολλοῦ ἐντρεπόμενος εἰς τὴν πόλιν, ὑπεδέξαντο κλεπτοχρῆς κατέχει. πείσας μόνους μόνον αὐτὸν σὺν ἡδυπαθῆναι, εἰς ῥώμην ἐπιχειρῆσον, χειμῶνος τε ἐντος, καὶ τῶν κῆ τὴν Ἰταλίαν ἐν παρασκῇ καὶ σάλῳ πολλῷ θαλαττόντων. ἀναχθεὶς θοίως ἐκεῖθεν ὑπὸ παμφυλίας, ἐν χειμῶνι σφοδρῷ πλεύσεσθαι, μόλις εἰς ῥόδον ἀφικνεῖται, φορτίων δυσπολὴς γεγενημένης. κ' δύο μὲν ἑταίρων τῶν φίλων αὐτῷ συνεπιστρεψάντων, σαπφινίας τε καὶ πτολεμαῖος. εὑρὼν δ' τὴν πόλιν ἐν τῷ δ' πρὸς κάσσιον πολέμῳ κεκακωμένην, ἐδ' ἄπορος ὢν εὖ ποιεῖν αὐτ' ὠκνησεν, ἀλλὰ κ' ὑπὸ δυναμιν αὐτὴν ἀνεκτᾶτ'. τριήρη τε κατασκευάσας, κ' ἀναχθεὶς ἐντεῦθεν σὺν τοῖς φίλοις ἔπλει εἰς Ἰταλίαν εἰς βρεντήσιον κατάγ'. κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην ἀφικόμενος, πρῶτα μὲν ἀντωνίῳ φράζει τὰ συμβάντα αὐτῷ κ' τὴν ἐκδοσιν, καὶ πῶς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ φασάηλος ἐκ τ' πέρδων ἀπωλώλυτ' συλληφθείς, καὶ ὑρκανὸς ἐκ' αὐτῶν αἰχμάλωτος ἔχοιτ'. ὡς ἀντιγονον καταστήσοιεν βασιλέα, χρήματα δώσων ἐκ' ἀργύρου χίλια τάλαντα. ἐ γυναῖκας φ', αἳ τ πρώτων ἐ ἦσαν τ' αὐτῶν ἐμελλοκοσμεῖτο. ἐ ὅπ τυτὰς νυκτὸς ὀκνομίδε, ἐ διαφύγοι τὰς τ' ἐχθρῶν χεῖρας πολλὰς ὑπομείνας πολιορκίας. εἶτα δὴ διαχυθείσαν αὐτῷ τὰς οἰκείας αὐτῷ πολιορκημένας, κ' ὡς πλεύσαντά τε διὰ χειμῶν, κ' πάντας καταφρονήσαντα δεινῶν, πεύσεσθαι δὴ τὰς ἐλπίδας τὰς παρ' αὐτῷ κ' τῷ μόνῳ βοηθοῦσαν.

Κεφά.

Κεφάλαιον κϛ'.

Ὅτι ἡρώδης ὑπὸ τῆ ῥώμλυ ὡρωμένος ἀποδείχθη καὶ ὁ συγκλήτ βασιλεὺς τῆς ἰουδαίας.

CAP. XXVI.

Herodes Romæ a senatu Judææ rex declaratur.

ANtonium vero mutatæ Herodis fortunæ commiseratio subiit, reputantem, qvod etiam ab illo fastigio devolvantur homines, non mediocriter movente eum cum paterni hospitii memoria, tum pecunia qvam Herodes pollicebatur, si ejus ope rex fieret, quemadmodum ante potestatem tetrarchæ consecutus fuerat. sed præcipue huc impellebat odium Antigoni, quem qvod pro turbulento haberet ac Romanis infestissimo, ad juvandum Herodem erat propensior. Cæsar quoq; partim propter Antipatri militiam in Ægypto cum patre ipsius toleratam, & hospitii jus ac reliqvam benevolentiam, partim ut Antonio gratificaretur, qvem valde studiosum Herodis sciebat, ad dignitatem ipsius tuendam & conatus promovendos erat paratissimus, convocatoq; senatu, Messala ac deinde Atratinus commendarunt productum Herodem, tam patris quam ipsius beneficia & studium Romani nominis commemorantes: simulqve accusaverunt & hostem declaraverunt Antigonum, non solum ob vetera crimina, verum etiam, qvod, contemptis Romanis, a Parthis accepisset imperium. quibus rebus cum senatus esset offensus, tum Antonius eum docuit, quod etiam ad Parthicum bellum plurimum conduceret regnare Herodem: idqve mox omnium suffragiis approbatum est. Qvo insignius fuit Antonii erga illum studium, non solum quia præter ipsius spem regnum ei paravit: nunqvam enim putabat Romanos hoc sibi concessuros, solitos hunc honorem regio servare generi: & ideo conjugis suæ fratri id petiturus erat Alexandro, nepoti ex patre Aristobuli, ex matre Hyrcani: sed etiam qvia intra septem dies insperata felicitate ornatum dimisit ex Italia. Hunc adolescentem postea Herodes interfecit, ut suo loco indicabimus. Cæterum dimisso senatu, Antonius & Cæsar medium habentes Herodem exiverunt, consulibus cæterisqve magistratibus deducentibus ascenderuntq; in Capitolium sacra ibi facturi, & senatusconsulta deposituri: & novus rex primo regni sui die convivio acceptus est ab Antonio, atqve hoc pacto ille regium fastigium adeptus est octogesima qvarta post centesimam Olympiade, C. Domitio Calvino iterum, C. Asinio Pollione Coss. Toto autem ejus absentiæ tempore Antigonus familiam ejus oppugnabat in Masada, abundantem qvidem cætero commeatu, sed laborantem aqvarum inopia, ita ut hac de causa Josephus frater cum ducentis familiaribus ad Arabas inde fugere decreverit. Audierat enim Malchum jam pœnitere, qvod parum officiosus in Herodem fuisset, id consilium mutavit, imbre noctu de cælo demisso. cisternis enim aqva repletis, non amplius fuga opus habuit: sed haud secus qvam divina ope hac difficultate levati, magno animo excurrebant, & conferentes manus cum Antigonianis, modo

Ἀντωνίου δ' οἰκτρὸν εἰσέρχεται τῆς ἡρώδ μεταβολῆς, καὶ τῷ κοινῷ ζητουμένῳ λογισμῷ περὶ τῶν ἐν εὐτυχήμασι τοσούτῳ καθεζομένων, ὡς καὶ ἐκείνων ἐπιπεσούντων τῇ τύχῃ, τὰ μὲν κατὰ μνήμλυ τοῦ ἀντιπάτρου ξενίας, τὰ δὲ καὶ τὰ χρήματα ὧν αὐτῷ ἡρώδης ὑπέσχετο δώσειν εἰ γένοιτο βασιλεύς, καθὼς ἐπὶ πρότερον ἐπὶ τετράρχης κατεδέδεικτο, πολὺ μᾶλλον ἀφ' ἑτέρας αἰτίας τὸν πρὸς ἀντίγονον μῖσος, ἐπισπασίου δὲ καὶ φιλονεικίους ἐχθρὸν αὐτὸν ἐπελάμβανε, πρόθυμον εἰς οἷς ἡρώδης παρεκάλει συλλαμβάνεσθαι. κατῆρε μὲν οὖν καὶ ἀφ' τῆς ἀντιπάτρου στρατείας, ἃς κατ' ἀκολουθίαν αὐτῷ τῷ πατρὶ συνδιήνεγκε, καὶ τὴν ξενίαν καὶ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ διαγωγὴν, χαριζόμενος καὶ Ἀντωνίῳ, σφόδρα πρὸς τὸν ἡρώδλυ ἐσπουδακότι, πρὸς τὴν ἀξίωσιν καὶ τὴν βούλησιν ἡρώδης συνεργίαν, ἑτοιμότερον εἰς. συναγαγόντες τε τὴν βουλὴν μεσσαλᾶς καὶ μετ' αὐτὸν ἀτρατῖνος, ἐπαινήσαντες τὸν ἡρώδλυ, τάς τε ἐκ πατρὸς αὐτῷ εὐεργεσίας διεξῆσαν. καὶ εἰς αὐτὸν πρὸς ῥωμαίους ἔχειν εὔνοιαν ἐπεμίμνησκον, κατηγοροῦντες ἅμα καὶ πολέμιον ἀποφαίνοντες ἀντίγονον, οὐκ ἐξ ὧν τὸ πρῶτον ἐπροσεκέκρουσεν αὐτοῖς μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐπὶ πάρθων τὴν ἀρχὴν λάβοι, ῥωμαίους ὑπηκόους. τῆς δὲ βουλῆς ὅπη τούτοις παροξυνομένης, παρελθὼν αὐτῶν ὁ καῖσαρ εἰδάσκει αὐτὸς, ὡς καὶ πρὸς τὸν κατὰ πάρθων πόλεμον, ἡρώδλυ βασιλεύειν συμφέρει. καὶ δόξαν ἔτι πρὸς ψηφίζονται. καὶ ἔτι μέγιστον εἰς τῆς ἀντωνίου περὶ τὸν ἡρώδλυ σπουδῆς, ὅτι μὴ μόνον αὐτῷ τὴν βασιλείαν ἐκ ἐλπίζοντα περιεποίησατο. ἀ ἐδόκει καὶ τὸν ἀνέκη τοῦτο αἰτήσεσθαι. οὐ γὰρ ἐνόμιζεν αὐτῷ τὰς ῥωμαίους παρέξειν, τοῖς ἐκ ἔθνους ἐθὸς ἔχοντας αὐτῶν διδόναι, ἀλλὰ διὰ τὸ τῆς γυναικὸς ἀδελφὸν λαβεῖν ἀξιώσαν ἀλεξάνδρου, ἡνίκα τυγχάνοντι μὲν πατρὸς ἀριστοβούλου, μητρὸς ὑρκανοῦ. ἀλλ' ὅτι καὶ ἑπτὰ τῆς πέμπτης ἡμέρας παρέσχεν αὐτῷ τυχόντι τῶν ἐδὲ προσδοκηθέντων ἀπὸ τῆς ἰταλίας. ὃν μὲν οὖν τὸν νεανίσκον ἡρώδης ἀπέκτεινεν, ὡς κατὰ καιρὸν δηλώσομεν. λυθέντος δὲ τῆς βουλῆς, μέσον ἔχοντες ἡρώδλυ ἀντώνιός καὶ καίσαρ ἐξῆσαν, πορευόντων ἅμα τῆς ἄλλους ὀρχὰς τῶν ὑπάτων, θύοντές τε καὶ τὰ δόγματα καταθησόμενοι εἰς τὸ καπετώλιον. εἶτα δὲ τὴν πρώτην ἡμέραν ἡρώδλυ τῆς βασιλείας αὐτῶν. καὶ ὁ μὲν ἔτως τὴν βασιλείαν ὡρμαμβάνετο, τυχὼν αὐτῆς ἐπὶ τῆς ρκη' καὶ ρλ' ὀλυμπιάδος, ἐστατεύοντος χαΐου δομετίου καλβίνου τὸ δεύτερον, καὶ χαΐου ἀσινίου πωλίωνος. ἔτων δὲ ἁπάντων τὸν χρόνον ἀντίγονος ἐπολιόρκει τοὺς ἐν μασάδῃ, τῶν μὲν ἄλλων αὐτοῖς ἐπιτηδείων ἐπαρχόντων, μόνης δὲ ἀπανίζοντος ὕδατος, ὡς καὶ διὰ ὃ τὸ καὶ τὸν ἀδελφὸν ἡρώδου ἰώσηπον. ὑπὸ διαφθορὰν τῶν οἰκείων ἀποδρᾶναι βουλεύσασθαι πρὸς ἀραβας. ἠπιάκει γὰρ καὶ μάλχον τῶν εἰς ἡρώδλυ ἁμαρτημάτων μετανοεῖν. κατέχε δὲ αὐτὸν ὕσας διὰ τὸ νυκτὸς ὁ θεὸς. τὸ γὰρ ἐκδοχεῖον πληθὲν ὕδατος, ὡς εἰ τὸ φυγῆς ἐδόκει, ἀλλὰ παραῤῥήκτους ἦδη, ἐ πολὺν χρόνον τὴν εὐπορίαν ἀπανίζοντας ὡς ἐκ ἐκ θεοῦ πομπὸς ταύτης αὐτοῖς γεγονυμένης ἐπιξύντας, καὶ συμπαλεκόμενοι τοῖς περὶ τὸν ἀντίγονον τοῖς

ANtonium vero mutatæ Herodis fortunæ commiseratio subiit, reputantem, qvod etiam ab illo fastigio devolvantur homines, non mediocriter movente eum cum paterni hospitii memoria, tum pecunia qvam Herodes pollicebatur, si ejus ope rex fieret, quemadmodum ante potestatem tetrarchæ consecutus fuerat. sed præcipue huc impellebat odium Antigoni, quem qvod pro turbulento haberet ac Romanis infestissimo, ad juvandum Herodem erat propensior. Cæsar quoq; partim propter Antipatri militiam in Ægypto cum patre ipsius toleratam, & hospitii jus ac reliqvam benevolentiam, partim ut Antonio gratificaretur, qvem valde studiosum Herodis sciebat, ad dignitatem ipsius tuendam & conatus promovendos erat paratissimus, convocatoq; senatu, Messala ac deinde Atratinus commendarunt productum Herodem, tam patris quam ipsius beneficia & studium Romani nominis commemorantes: simulqve accusaverunt & hostem declaraverunt Antigonum, non solum ob vetera crimina, verum etiam, qvod, contemptis Romanis, a Parthis accepisset imperium. quibus rebus cum senatus esset offensus, tum Antonius eum docuit, quod etiam ad Parthicum bellum plurimum conduceret regnare Herodem: idqve mox omnium suffragiis approbatum est. Qvo insignius fuit Antonii erga illum studium, non solum quia præter ipsius spem regnum ei paravit: nunqvam enim putabat Romanos hoc sibi concessuros, solitos hunc honorem regio servare generi: & ideo conjugis suæ fratri id petiturus erat Alexandro, nepoti ex patre Aristobuli, ex matre Hyrcani: sed etiam qvia intra septem dies insperata felicitate ornatum dimisit ex Italia. Hunc adolescentem postea Herodes interfecit, ut suo loco indicabimus. Cæterum dimisso senatu, Antonius & Cæsar medium habentes Herodem exiverunt, consulibus cæterisqve magistratibus deducentibus ascenderuntq; in Capitolium sacra ibi facturi, & senatusconsulta deposituri: & novus rex primo regni sui die convivio acceptus est ab Antonio, atqve hoc pacto ille regium fastigium adeptus est octogesima qvarta post centesimam Olympiade, C. Domitio Calvino iterum, C. Asinio Pollione Coss. Toto autem ejus absentiæ tempore Antigonus familiam ejus oppugnabat in Masada, abundantem qvidem cætero commeatu, sed laborantem aqvarum inopia, ita ut hac de causa Josephus frater cum ducentis familiaribus ad Arabas inde fugere decreverit. Audierat enim Malchum jam pœnitere, qvod parum officiosus in Herodem fuisset, id consilium mutavit, imbre noctu de cælo demisso. cisternis enim aqva repletis, non amplius fuga opus habuit: sed haud secus qvam divina ope hac difficultate levati, magno animo excurrebant, & conferentes manus cum Antigonianis, modo

aperte, modo clam multos trucidabant. Interea Ventidius Romanorum dux, missus, ut Parthos e Syria pelleret, post illorum abscessum in Judæam venit, eo prætextu, qvasi Josepho laturus auxilium: sed re vera hoc consilio, ut pecuniam extorqveret ab Antigono. Positis igitur castris prope Hierosolyma, satis magnam pecuniæ vim exegit ab eo. Qvo facto, ipse qvidem cum majore copiarum parte recessit: ne tamen fraus deprehenderetur, Silonem cum qvadam militum parte ibi reliqvit: qvem & ipsum placandum habuit Antigonus, ne qvid interim molestus esset, dum Parthi, ut ipse sperabat, succurrerent.

CAP. XXVII.

Herodis ex Italia navigatio & pugna adversus Antigonum.

XXIV. INterim Herodes ex Italia reversus Ptolemaidem, collectis non mediocribus copiis tum ex conductitio, tum ex suæ gentis milite, properabat per Galilæam contra Antigonum, adjutus a Silone ac Ventidio, ad qvos Gellius ab Antonio missus fuerat cum mandatis, ut Herodem in suum regnum deducerent: qvamvis Ventidius tum forte distineb atur componendis civitatum tumultibus, qvos irruptio Parthorum excitaverat, Silo vero in Judæa erat, sed pecunia corruptus ab Antigono. Attamen Herodis ulterius procedentis copiæ augebantur indies, & tota Galilæa, paucis exceptis, stabat ab ejus partibus. ducenti autem ei versus Masadam, qvod necesse esset servare cognationem in eo castello obsessam, impedimento fuit Joppe: qvam occupatam ab hoste opus erat primum capere, ne qvam hostilem munitionem a tergo relinqveret petiturus Hierosolyma. qva occasione arrepta, Silo movit exercitum: qvem cum Judæi persequerentur, Herodes cum modica manu eis occurrit, & Judæis profligatis, Silonem ægre repugnantem servavit. Capta deinde Joppe, properavit Masadam ad liberandos obsidione domesticos. Ex indigenis autem alii propter paternam amicitiam illi se adjungebant, alii propter ipsius gloriam, nonnulli qvod amborum devincti essent beneficiis: sed maxima pars ob spes, qvas de confirmato jam rege conceperant. Augebatur autem valde exercitus, cui Antigonus in transitu locis opportunis struebat insidias, & tamen nihil aut parum hostem lædebat his artibus. nam Herodes, receptis e Masada domesticis, & capto Ressa castello, petebat Hierosolyma, seqventibus Silonis militibus: & multis Hierosolymitanis ejus potentia perterritis. Cumq; ad Occidentalem urbis tractum castra posuisset, qvi hac parte dispositi erant custodes, sagittis eum impetebant, & missilibus, deinde qvibusdam catervatim excurrentibus & stationes hostiū infestantibus, Herodes caduceatorem clarigare jussit circa mœnia, se bono publico venisse & ad salutem urbis, ne apertorum qvidem inimicorum retaliaturum injurias, sed etiam inimicissimorum in se peccata oblivioni traditurum. ad hæc Antigonus ita respondebat, verso sermone ad Silonem ac Roman. milites,

Κεφάλαιον κζ'.

Ἐκπλεῖ ἡρώδης ἀπὸ ῥώμης καὶ μάχη πρὸς ἀντίγονον.

ΗΡώδης δὲ ὁ τοῦ ἰταλίας ἤδη καταπεπλευκὼς εἰς τὴν πτολεμαΐδα, ἐπισυναγηοχὼς δυνάμεων οὐκ ὀλίγων ξένων τε ἅμα καὶ ἐμοφύλων, ἤλαυνε διὰ τῆς γαλιλαίας ἐπ' ἀντίγονον. συνελάμβανον δὲ αὐτῷ, σίλων τε καὶ βεντίδιος, πεισθέντες ὑπὸ θελίξ συγκαταγαγεῖν ἡρώδην, ἐπεμφθέντος ὑπ' ἀντωνίου. βεντίδιος μὲν οὖν ἐτύγχανε τὰς παρασχὰς τὰς διὰ πάρθους ἐν τῇ πόλεσιν ἔθνας καθησυχάζων, σίλων δὲ ἐν ἰουδαίᾳ, χρήμασιν ὑπ' ἀντιγόνου διεφθαρμένος. ἡρώδης μὲν οὖν πεσόντι καὶ πᾶσαν ἡμέραν δυνάμεις ἤυξανε, καὶ πᾶσα γαλιλαία, πλὴν ὀλίγων αὐτῷ πεσεθεντ. ἀφικνοῦντο δὲ αὐτῷ ὅπλα τὰς ἐν μασάδᾳ, ἀναγκαῖον γὰρ ἦν τὸ σῶσαι τὰς ἐν τῇ φρουρίῳ πολιορκουμένους συγγενεῖς ὄντας, ἐμποδὼν ἰόπαν γένηται. πτολεμαΐδα γὰρ ἔσαν αὐτῷ, ἐκεῖθεν ἐξελεῖν πρότερον, ὅπως μηδὲν ὑπολίπηται κατὰ νῶτον τοῖς ἐχθροῖς ἐρυμα, χωρουῦντος ἤδη εἰς ἱεροσόλυμων. ποιησαμένου δὲ καὶ σίλωνος ταύτην πρόφασιν τῆς ἀπαναστάσεως, καὶ τῶν ἰουδαίων δωκόντων αὐτόν, ἡρώδης μετ' ὀλίγου σιφους ἐπέξεσι. καὶ τρέπεται μὲν τοὺς ἰουδαίους, σίλωνα δὲ σώζει κακῶς ἀμυνόμενον. ἐλὼν δὲ τὴν ἰόπαν, ἔσωσε δὲ ἐρυσάμενος τοὺς ἐν μασάδᾳ οἰκείους. τὸ δὲ ἐπιχωρίων, οἱ μὲν αὐτῷ διὰ τὴν πατρῴαν πρόσοχόρουν φιλίαν, οἱ δὲ διὰ τὴν αὐτοῦ δόξαν. ἄλλοι δὲ κατ' ἀμοιβὴν τῆς παρ' ἀμφοτέρων εὐεργεσίας. οἱ πλείους δὲ διὰ τὰς ἐλπίδας, ἃς ἐπὶ βασιλεῖ βεβαίῳ τὸ λοιπὸν εἶχον. ἤθροισε δὲ ἡ δυνάμεις βαρεῖα, καὶ προσιόντος ἀντιγόνου τὰ παρόδων τοὺς ἐπιτηδείους τόπους ἐνέδραις καὶ λόχοις κατελάμβανε καὶ καθ' ἡμέραν ἐκ τούτου τοὺς πολεμίους ἢ μικρὸν παντάπασιν ἐλάττους ἐποίει. ἡρώδης δὲ τοὺς ἐκ μασάδας οἰκείους ἐπαναλαβὼν, ἐβόησαν τὸ φρούριον, ἦν πρὸς τὴ ἱεροσόλυμα, συνεπτο δὲ αὐτῷ τὸ μὲν σίλωνος στρατιωτικὸν, καὶ πολλοὶ τῶν ἐκ τῆς πόλεως τινὲς ἰσχυὸν καταπαλαίστες. στρατοπεδευομένου δὲ κατὰ τὸ πρὸς δύσιν τῆς πόλεως κλῖμα, οἱ κατ' ὄρος τεταγμένοι φύλακες, ἐπῆλθόν τε καὶ ἠκόντιζον πρὸς αὐτόν. ἐνίων δὲ καὶ σιφοῦντων, καὶ τοῖς προστεταγμένοις ἐκ χάρακος ἐρχομένων, ἡρώδης τὸ πρῶτον ἐκέλευσε κηρυχθῆναι πρὸ τοῦ τείχους, ὡς ἐπ' ἀγαθῷ τε παρεῖη ὁ δῆμος καὶ σωτηρίᾳ τῆς πόλεως, μηδὲν μηδὲ τοῖς φανεροῖς τῶν ἐχθρῶν μνησικακήσων, ἀλλὰ παρέξων καὶ τοῖς διαφοροτάτοις ἀμνηστίαν τῶν εἰς αὐτὸν ἁμαρτημάτων. ὃ δὲ ἀντίγονος πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ ἡρώδου κηρυχθέντα λέγοντος πρός τε σίλωνα καὶ τὸ τῶν ῥωμαίων στρατόπεδον,

ὡς ὧδε,

ἐς ὧδε τὴν αὐτῶν ἀνομοσωΐαν ἡρώδη δώσουσι τὴν A iniqvum eos facere, qui Herodi regnum asstriant, homini privato & Idumæo, hoc est semijudæo, cum id more gentis debeatur successioni generis. nam si offensi, quod ipse a Parthis regnum accepisset, ideo velint hoc auferre, non deesse multos ex eo genere, qui legitime possint id accipere, nihil de pop. Rom. male meriti, & sacerdotes insuper, quos iniqvum sit privari debitis honoribus. Ad hunc modum ambobus inter se contendentibus, & usqve convitia prorumpentibus, Antigonus permisit suis, ut arcerent hostes a mœnibus, qui cum strenue jacularentur e turribus, facile eos fugaverunt. Tum vero Silonem largitione corruptum esse patuit. subornatis enim aliquot militibus e suis familiaribus, qui clamoribus largiores commeatus & pecuniam in alimenta flagitarent, abduciqve se in hyberna ad commodiora loca postularent, vastatis circa urbem omnibus, qvod Antigoniani amoliti essent vitæ necessaria: turbari cœpit exercitus & parare abitum. contra Herodes rogabat Silonis tam duces quam milites, ne se desererent, missum tum a Cæsare & Antonio, tum a senatu reliqvo: sibi curæ futurum, ne quid exercitus desideret, atqve etiam ut abunde adsint, quæcunqve requirerent. post quas preces continuo dimissis suis per agros, nullam Siloni discedendi ansam reliquam fecit. major enim, quam quisquam speraret rerum necessariarum allata est copia: familiaribus etiam suis apud Samariam agentibus imperavit, ut frumentum, vinum, oleum, pecora, & reliqva necessaria Hierichuntem comportarent, ut & in posterum inde suggeri possent militibus. Ea res non fefellit Antigonum, sed continuo dimisit per agros, qui per insidias frumentatores interciperent. qui, sicut jussi sunt, comparata circa Hierichuntem armatorum multitudine, insessisqve montibus, intenti observabant eos, qui commeatus conveherent. Nec Herodes interim segnis erat: sed assumptis decem cohortibus, quarum quinq; e Romanis totidem e Judæis constabant, adjunctisqve mixti generis conductitiis & equitatu modico, Hierichuntem petiit: offendensqve urbem relictam ab habitatoribus, & qvingentos ex his ad montium vertices confugisse cum familiis, hos quidem captos dimisit. Romani vero invadentes urbem diripuerunt, repertis intra ædes omne genus rebus pretiosissimis. Rex igitur, relicto in ea præsidio, reversus est, & Romanum exercitum hybernatum in recens deditas regiones dimisit, Idumæam, Galilæam & Samariam. Antigonus qvoq; pro largitione obtinuit a Silone, ut partem Romani exercitus intra Lyddam acciperet, captans Antonii gratiam. atq; ita Romani degebãt in magna rerum copia, ab armis tantisper vacantes. Herodi vero otiari non libuit, sed misso in Idumæam Josepho fratre cum mille peditibus & quadringentis equitibus, ipse in Samariam profectus, & depositа ibi matre cognatisq; aliis, qvos e Masada eduxerat, in Galilæam duxit, expugnaturus quædam loca ab Antigono infesta præsidiis,

βασιλείαν, ἰδιώτῃ τε ὄντι καὶ ἡμιουδαίῳ, δέον τοῖς ἐκ τοῦ γένους ἅπασι παρέχειν ὡς ἐθος ἐστὶν αὐτοῖς. καὶ γὰρ εἰ πρὸς αὐτὸν ἔχουσι φιλεπῶς, καὶ τὴν βασιλείαν ἐκ Παρθυαίων παρόντων, ἀφελέσθαι διενοοῦντο, εἶναί γε πολλοὺς οὐκ ἄδηλος αὐτοῖς τοὺς λήψομένους καὶ νόμον τὴν βασιλείαν, οἳ μηδὲν ἐξημαρτηκότες πρὸς Ῥωμαίους καὶ ἱερεῖς ὄντες, οὐκ ἂν εἰκότως πάσχοιεν τῆς τιμῆς στερούμενοι. ταῦτα πρὸς ἀλλήλους B αὐτῶν λεγόντων, καὶ προελθόντων εἰς βλασφημίας ἀντήρων ἀμυνάσθαι τοὺς ἀπὸ τοῦ τείχους ἐπέτρεπε, τοῖς ἰδίοις. οἱ δὲ, τοξεύοντες ἅμα πολλῇ προθυμίᾳ κατ' αὐτῶν χερσὶν ἅμα ῥᾳδίως αὐτοὺς ἀπὸ τῶν πύργων ἐτρέψαντο. τότε καὶ Σίλωνα ἀπεκαλύψατο τὴν δωροδοκίαν. καθῆκε γὰρ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν οὐκ ὀλίγους, ἀπαίνειν τῶν ἀπὸ τοῦ χωρίου καλοῦσιν, καὶ χρήματα εἰς τροφὰς αὐτῶν, καὶ χειμάσοντας ἀπαγαγεῖν εἰς τοὺς ἐπιτηδείους C τόπους, τῶν περὶ τὴν πόλιν ὄντων ἐρήμων. ἅμα δὲ τοῦτο τῶν ἀντιγόνου στρατιωτῶν ἀνεσκεδάσθη. σκῆνή τε τὸ στρατόπεδον, καὶ ἀναχωρεῖν ἐσπείρατο. ἡρώδης δὲ ἐνέκειτο παρακαλῶν τούς τε ἀπὸ τοῦ Σίλωνος ἡγεμόνας, καὶ στρατιώτας μὴ καταλιπεῖν αὐτὸν, καὶ σιτομέτρια καὶ ἀντωνίου καὶ τῆς συγκλήτου πεμπόντων αὐτόν. προνοήσειν δὲ αὐτῶν τῆς εὐπορίας, καὶ παρέξειν αὐτοῖς ἀφθονίαν ὧν βούλοιντο ῥᾳδίως. καὶ μὴν τὸν δόντα εὐθὺς ἐξορμήσεις εἰς τὴν χώραν, οὐκ ἔτ' ἀδεείαν Σίλωνι τῆς D ἀναχωρήσεως παρασχεῖν. ἀπελείπετο γὰρ οὐδὲν ὅσον ὁδοῦ ἡλίκον τῶν ἐπιτηδείων ἐκόμισε, τοῖς τε ὑπὲρ Σαμάρειαν ὠνεισθαι μέλλουσι, πέμψας ἐκέλευσε σῖτον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ βοσκήματα, τἄλλα πάντα κατασκευάζειν εἰς Ἱεριχοῦντα, καὶ μηδὲ τὰς ἐξῆς ἡμέρας τὴν χορηγίαν τὰς στρατιώτας ὀπολιπεῖν. οὐκ ἐλάνθανε δὲ τοῦτ' ἀντίγονον, ἀλλ' εὐθὺς ἀπέπεμψε κατὰ τὴν χώραν τοὺς ἐροῦντας καὶ λοχήσοντας E τοὺς σιτηγοῦντας. οἱ δὲ πειθόμενοι τοῖς ἀντιγόνου προστάγμασι. καὶ πολὺ πλῆθος ὁπλιτῶν περὶ Ἱεριχοῦντα συναθροίσαντες, παρεφύλασσον ὅπῃ τὰ ὄρη καταβαίνοντες τοὺς τὰ ἐπιτήδεια κομίζοντας. ὁ μὲν ἡρώδης τούτων πεποιημένων ἤρεμει. δέκα δὲ σπείρας ἀναλαβὼν, ὧν πέντε μὲν Ῥωμαίων, πέντε δὲ ἰδιαίων ἦσαν, καὶ μισθοφόρους μιγάδας περὶ οἷς ὀλίγους τῶν ἱππέων, ὅπῃ τῶν Ἱεριχοῦντα προεγένετο. καὶ τὸν μὲν πολὺν ὄχλον καταλαβὼν, φ' ἧπερ κατεληφότας σῖτα γυναῖκας καὶ γραῦς, τούτους μὲν ἀπέλυσε λαβών. ἑωμαίους δὲ ἐπιπεσόντας διήρπασαν τὴν πόλιν μεστὴν ὄντων πάντοθεν κειμηλίων τῇ διρκίας. Ἱεριχοῦντα μὲν οὖν Ῥωμαῖοι κατέλαβον καὶ παρέστησαν τὸν ἡρώδην στρατιάν εἰς τὰς προσκεχωρηκυίας ἀφῆκεν, ἐν Σαμαρείᾳ καὶ σεμαρείαν. ἔτυχε δὲ κατὰ ἀντίγονος ὢν ἀπὸ Σίλωνος ἀπὸ τὴν δωροδοκίας, ὥστε ἀποδέξασθαι δ' στρατοῦ μοίραν ἐν λύδδοις, ἀπεστάλκει ἀντώνιον. ἑωμαῖοι G μὲν ἐν ἀφθόνοις διῆγον, ἀνειμένοι τὸ ὅπλων. ἡρώδῃ δὲ οὐκ ἐδόκει μένειν ἐφ' ἡσυχίας, ἀλλ' ὅπῃ τὸν ἀδελφὸν ἰώσηπον σὺν τοῖς χιλίοις ἀπέλιπεν, καὶ ὑπατεύων, ἐξέπεμψεν. αὐτὸς δὲ εἰς σεμάρειαν παρεγένετο, καὶ καταλαμβάνει αὐτόθι τὴν τε μητέρα καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς ἐξελθόντας ἤδη ἐκ τῆς μασάδος, ὅπῃ γαλιλαίας ᾤχετο, ἐξαιρήσων τινὰ τῶν χωρίων ἃ ἀντιγόνου φρουραῖς κατελημμένα

cumqve Sephorim, cælo ningente, perveniſſet, Antigonianis inde refugientibus, magnam nactus eſt rerum neceſſariarum copiam. Inde in latrones quosdam ſpeluncarum receſſus habitantes equitum alam immiſit, cum peditum tribus cohortibus, ut eos cohiberet a maleficiis. aberant autem non longe a vico, qui Arbela dicitur. Qvadrageſimo deinde die venit cum toto exercitu, & magna audacia hoſte occurrente, in ſiniſtro aciei cornu laborari cœptum eſt, donec ipſe armatorum manu ſtipatus ſuccurrit, & hoſtes jam vincentes coegit terga vertere, ſuos vero fugientes gradum ſiſtere. nec hoc contentus profligatos & palantes usqve Jordanem perſecutus eſt. atqve ita univerſam Galilæam in partes ſuas traduxit, præter eos, qui erant in ſpeluncarum receptaculis, numeratisq; viritim centum & quinquaginta drachmis, & pro portione centurionibus, ſuos in hyberna dimiſit. Interea Silo ad eum venit cum ſuis ducibus, qui apud Antigonum in hybernis fuerant, illo nolente eos poſt unum menſem exactum amplius alere. nam & ad circumvicinos miſerat, qui juberent eos, ſublatis omnibus rebus ad victum neceſſariis, in montes refugere, ut Romani præ inopia fame perirent. at Herodes Pheroræ fratrum minimo commeatuum curam commiſit, juſſo inſtaurare Alexandrium. Ille vero brevi & militibus magnam neceſſariarum rerum abundantiam præbuit, & caſtellum illud prius deſertum denuo condidit. Eodem tempore Antonius morabatur Athenis. In Syria vero Ventidius Silonem accerſens contra Parthos, juſſit primum Herodi navare operam, deinde ad proprium bellum exire provinciales auxiliarios. At ille, Silone ad eum miſſo, ipſe contra latrones in ſpeluncis degentes duxit militem. Erant autem hæ ſpeluncæ ſitæ in præruptis montibus, anguſtis tramitibus acceſſibiles, & acutis cinctæ rupibus: in harum cavernis illi cum totis habitabant familiis. Rex autem arcas in hunc uſum compactas de vertice montis per machinas dimittebat catenis ferreis: eo qvod nec inferne propter aſperitatem montis aſcendere daretur, nec ſuperne contra eos derepere. hæ arcæ completæ erant militibus haſtas falcatas geſtantibus, ad attrahendos repugnantes & deturbandos præceps. hæc tamen arcarum demiſſio periculoſa erat propter immenſam altitudinem: & in ſpeluncis non deerant victui neceſſaria. ut vero demiſſæ ſunt arcæ ad earum oſtia, & nemo præ metu audebat progredi, quidam ſcutatus accinctus gladio, manu utraqve apprehenſa catena, qua arca ſuſtinebatur, demiſit ſe intra fauces more impatiens, illis exire cunctantibus, & ad qvandam cavernam accedens, primum jaculis multos intus confecit: deinde reſiſtere conatos, falcata haſta attractos dabat in præceps: mox penitius reconditos invadens jugulavit multos, ac tum demum in arcam ſe recepit: cæteros vero ejulatum audientes pavor corripuit, & ſalutis deſperatio.

διελθὼν δ' εἰς σέμφορα νίφοντος καὶ τῶν ἀνηκόντων φρουρῶν ἐκπεξελθόντων, ἐν ἀφθονίοις ἦν τῶν ἐπιτηδείων. εἶτ' ἐκεῖθεν λῃστῶν τινῶν ἐν σπηλαίοις κατοικούντων, ἱππέων ἐπ' αὐτοὺς ἴλαν ἐκπέμπει, καὶ ὁπλιτικοῦ τρία τέλη, πᾶσαν κακουργοῦντας ἐγχώριον. ἐγγὺς δ' ἦν ταῦτα κώμης ἀρβήλων λεγομένης. εἰς ἣν παραγαγὼν ἡμέρας αὐτὸς ἦκε παντρατιᾷ, καὶ θορύβου ἐξελθόντων τῶν πολεμίων, κλίνεται μὲν τὸ εὐώνυμον αὐτῶν κέρας τῆς φάλαγγος. ὑπεφανεὶς δ' αὐτὸς μετ' ὀλίγης, τρέπει μὲν εἰς φυγὰς τοὺς πύλας νικῶντας. ἀναστρέφει δ' ἐπὶ τοὺς φεύγοντας. ἐνέκειτο δὲ διώκων τοὺς πολεμίους ἄχρις ἰορδάνου τοῦ ποταμοῦ, φεύγοντας κατ' ἄλλας ὁδούς. καὶ παραυτίκα μὲν πᾶσαν τὴν γαλιλαίαν, πλὴν τῶν ἐν τοῖς σπηλαίοις κατοικούντων. διανέμει δ' καὶ ἀγρὸν κατ' ἄνδρα δοὺς ἑξακοσίας δραχμὰς, τοῖς δ' ἡγεμόσι πολὺ πλείονα, καὶ εἰς τὰ χειμάδια διέπεμψε. καὶ ἐν τούτῳ σίλων ἦκε παρ' αὐτὸν καὶ ἡμέρας τῶν ἐν τοῖς χειμαδίοις, ἀντιγόνου τροφὰς παρέχειν οὐ θέλοντος. μᾶλλον γὰρ οὐ πολέμου ὁ ἀνὴρ αὐτοὺς ἐθρεψε. διέπεμψε δ' καὶ πρὸς τοὺς κύκλῳ κελεύων, τὰ κατὰ τὴν χώραν ἀνασκευάσασθαι, καὶ εἰς τὰ ὄρη φυγεῖν, ὡς μηδὲν ἔχοντες ἐφόδια τῶν ἀναγκαίων, λιμῷ διαφθαρεῖεν. ἡρώδης δ' τῷ μὲν τούτων πρόσοιαν, φερώρα τὸ νεώτατον τῶν ἀδελφῶν ἐπιτρέπει, κελεύσας αὐτὸν ἀνατειχίζειν καὶ ἀλεξάνδρειον. ὁ δ' ταχέως τε τοὺς στρατιώτας ἐν ἀφθονίᾳ πολλῇ τῶν ἀναγκαίων ἐποίησε, τό τε ἀλεξάνδρειον ἠρημωμένον ἀνέκτισεν. ὑπὸ δ' τὸν αὐτὸν χρόνον, ἀντώνιος μὲν ἐτρίβεν ἐν ἀθήναις. κατὰ δὲ συρίαν ουεντίδιος σίλωνα μεταπεμπόμενος ὅτι τοὺς πάρθους, ἐπέστειλε πρῶτα μὲν ἡρώδῃ συλλαμβάνειν δεδεγμένῳ πόλεμον, ἔπειτα δ' καὶ ὅτι τὸν σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν ουεντίδιος. αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. οἱ δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως ἐξερρωγότι, καὶ κρημνοὺς κατακόπτοντες ἔχοντα τὰς παρόδους καὶ πέτρας ἐξαίσιας ἐμπεριεχόμενα. ἐν δὴ τούτοις μετὰ πάντων τῶν οἰκείων ἐφώλευον. ὁ δ' βασιλεὺς λάρναξας ἐπ' αὐτοὺς πηξάμενος καθῆκε ταύτας σιδηραῖς ἁλύσεσιν ἐκδεδεμένας ἀπὸ μηχανῆς ὑπὸ κορυφῆς ὄρους, μήτε κάτωθεν ἀνιέναι διὰ τὸ ὀξύτατα ὄρος ὑπάρχειν, μήτε ἄνωθεν καταβῆναι ἐπ' αὐτούς. αἱ δ' λάρναξες πλήρεις ὁπλιτῶν ἦσαν, ἄρπας μεγάλας ἐχόντων, αἷς ἔμελλον τοὺς ἀνηκέστως ὑπαντῶντας κτείνειν καταφερομένους. τὸ μέντοι κατὰ θέσιν τῶν λαρνάκων σφαλερὰν εἶναι συνέβαινε, κατὰ βάθος ἀπείρου γινομένου. ἔνδον μέντοι παρῆν αὐτοῖς καὶ τὰ ὑπηρέτια. ὡς δ' καθιμήθησαν μὲν αἱ λάρνακες, ἔτλημα δ' εὐδεὶς προσελθεῖν τῶν ὑπὸ τῶν σπηλαίων, ἀλλ' ὑπὸ δέους ἠρέμουν, μάχαιράν τις περιζωσάμενος τῶν ὁπλοφόρων, καὶ τὰν χεροῖν ἀμφοτέραιν δραξάμενος ἁλύσεως ἀφ' ἧς ἤρτητο ἡ λάρναξ, κατῆει ὑπὸ τὰ σπήλαια, δυχερὰνας τοῦ περιβόλου τῶν ἐπιξένων μὴ τολμώντων. καὶ ὁρμήσας κατά τι σπήλαιον, πρῶτα μὲν πλατοῖς ἀνακόπτει τοὺς πλησίον τῶν ὑπὸ τὸ σπήλαιον. ἔπειτα ἅπαντας τοὺς ἀνηκέστως ὑπαντῶντας ὑφ' ἧς κρημνᾷ, εἰς τοὺς ἔνδον εἰσεισελθών, ὑποφάσκοντας πλείους, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὰ λάρνακα ἡσύχαστε. φόβος δ' εἶχε τοὺς ἄλλους τὸ οἰμωγῆς ἀκούοντας, καὶ τὸ σωτηρίας ἀπογνῶσις.

τὸ μέν-

τὸ μὴ γενέσθαι πᾶν ἔργον ἐπέσχεν ἐπεξελθεῖν. Ὁ πολλοὶ A eos tamen conatus impedivit nox interveniens, multiq;, rege per præconem pollicente veniam, deditionem fecerunt. Sequenti vero luce eodem usi sunt oppugnationis genere, magis etiam ex arcis exeundo & pugnando in foribus, & subjecto igne antra incendendo. inerat enim intus multa materies. Senex autem quidam deprehensus intus cum uxore ac septem filiis, rogatus ab eis, ut se fugere ad hostem permitteret, stans ante ostium, primum quemq; exeuntem jugulabat, donec ad unum omnes confecit, & uxorem ultimam: deinde præcipitatis cadaveribus, postremo seipsum superjecit, mortem servituti præferens. primo tamen in obscuritatem Herodis multa ejecit convitia, licet rex e specula quadam dextram porrigeret, & polliceretur veniam. Speluncæ igitur omnes hoc modo expugnatæ sunt. Rex autem, Ptolemæo præposito ei regioni, in Samariam profectus est cum sexcentis equitibus, & tribus millibus peditum, ut armis cum Antigono rem decerneret. Sed Ptolemæo sua præfectura non bene cessit: nam invasus ab his, qui & ante Galilæam turbaverant, interfectus est. quo facto, receperunt se in paludes & loca inaccessibilia, totum eum tractum rapinis infestantes & excursionibus. Herodes autem reversus pœnas ab eis exegit latrocinii: & ex defectoribus alios mox interfecit, alios refugientes in loca munita expugnatos supplicio tradidit, & arces ipsas diruit: atqve ita, sublatis rerum novarum autoribus, civitates centum talentis mulctavit. Interea cæso in pugna Pacoro, & Parthis profligatis, Ventidius Herodi in auxilium mittit Macheram cum duabus legionibus & mille equitibus, jubente hoc Antonio. Ille vocatus ab Antigono & pecuniis corruptus, invito Herode ad eum se contulit, tanqvam inspecturus ejus negotia. At Antigonus suspectum habens ejus adventum, non admisit hominem, sed per funditores glandibus impetitum arcuit, satis declarans suum animum. ille tum demum Herodem bene monuisse, & se non obtemperantem erravisse intelligens, in Emauntem urbem se recepit: & in eo itinere quotquot Judæorum ad manus ei venerunt, interfecit, nullo amici aut hostis discrimine, iratus ob ea, quæ sibi acciderant. quo facto rex exacerbatus petebat Samariam. nam decreverat ea de causa adire Antonium, aliis sibi opus dictitans, quam his, qui se magis quam hostem læderent, alioqvi sufficere vel seipsum ad opprimendum Antigonum. Machæra vero consecutus eum rogabat, ut maneret: aut si certum esset pergere, saltem Josephum fratrem sibi attribueret, gerenti bellum contra Antigonum. Itaqve reconciliatus Machæræ multum roganti, relicto ibi Josepho cum exercitu, præcepit ei, ne rem totam in discrimen adduceret, neve cum Machæra contenderet. Ipse vero properavit ad Antonium oppugnantem Samosatam sitam ad Euphratem fluvium, ducens auxiliares tam pedites quam equites. postqvam autem pervenit Antiochiam,

συγχωρήσαντος δὲ βασιλέως ἀπεκηρυκεύσατο μὴ
παρέσεσθαι· φᾶς ἐπήνεγκε. τῷ δ' αὐτῷ τρόπῳ καὶ
ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν ἐχρήσαντο τῇ πορθήσει, μᾶλλον
ἐπὶ τῶν ἐκ τῆς πολέμιον ἐπιξίντων αὐτοῖς καὶ κα-
τὰ ῥῶγας μαχομένων, πῦρ τε ἐνιέντων, ἐξαφθέν-
των τε τῶν ἐντοσθεν. πολλὴ γὰρ ἦν ἐν αὐτοῖς ὕλη. πρε-
σβύτης δέ τις ἀπειλημμένος ἔνδον σὺν ἑπτὰ τέκνοις
καὶ γυναικὶ, δεομένων τέκνων ἑκάστου φᾶς ἐπεξελ- B
θεῖν πρὸς τοὺς πολεμίους, πρὸς θύραν ἑστῶτος, τὸν ἀεὶ
πρῶτον ἐξιόντα τῶν παίδων ἀπέσφαττεν, εἰς ὃ πάν-
τας διεχρήσατο. ἔπειτα τὴν γυναῖκα, καὶ ῥίψας
αὐτὸς ἑαυτὸν ἐπὶ τοὺς νεκροὺς, ἀπεκατέβαλεν ἑαυτὸν
ζῶντα πρὸ δουλείας ἐπομένων. πολλὰ μὲν πρῶτον
ἐπέσπασεν ὁ ἡρώδης εἰς παρρησίαν, καίπερ βα- C
σιλέως, ἐν δὲ αὐτῷ ἄπαντα τὰ γινόμενα, δεξιάν τε
προτείνοντος καὶ πᾶσαν ἄδειαν. τὰ μὲν οὖν ἀπη-
λαυκότων γινομένων ἤδη πάντα ἐκεχείρωτο. κα-
τασχὼν δὲ ὁ βασιλεὺς τῆς αὐτόθι στρατηγὸν πολε-
μοῦντα ἐκ τῶν σαμαρέων ὤχετο σὺν ἱππεῦσιν ἑξακο-
σίοις, ἑπτακισχιλίοις ὡς μάχῃ κελεύσοντος
τὸν ἀντίγονον. οὐ μὴν τῷ πολεμοῦντι προὐχώρησε
τὰ κατὰ τὴν στρατηγίαν, ἀλλ' οἱ καὶ πρότερον τὴν γαλι-
λαίαν παραξάντες, ἐπεξελθόντες αὐτὸν διεχρήσαντο.
καὶ ὃς ἁρπάσαντες συμφώνουσιν εἰς τε τὰ ἕλη καὶ τὰ D
δυσβατώτατα τῶν χωρίων, ἄγοντες καὶ διαρπάζοντες
τὴν αὐτὴν πᾶσαν. πμωρεῖται δὲ τούτους ἡρώδης
ἐπελθών. τοὺς μὲν γὰρ ἀναιρεῖ τῶν ἀποστάντων, τοὺς
δὲ ἀναφυγόντας εἰς ἐρυμνὰ χωρία, πολιορκίᾳ προσ-
καθήμενος, αὐτούς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὰ ἐρύματα
κατέσκαψεν. ἐζημίωσε δὲ πάσους οὕτως τὴν νεωτε-
ρισμὸν, καὶ τὰς πόλεις ἐπηλάντησε. ἐν δὲ τῷ με-
ταξὺ πακόρου πεσόντος ἐν μάχῃ, καὶ τῶν παρθυ- E
αίων πανσάντων, πέμπει βοηθὸν ὁ βεντίδιος ἡρώδῃ μα-
χαιρᾶν σὺν δυσὶ τάγμασι καὶ χιλίοις ἱππεῦσιν, ἵππα-
σκόδουρος ἀντωνίου. μαχαιρᾶς μὲν οὖν ἀντίγονον
καλοῦντος αὐτὸν πρὸς τὴν ἡρώδου γνώμην χρήματα
διέφθαρμένος ἄπρακτος ὡς κατασκεψόμενος αὐτοῦ τὰ
πράγματα. τὴν δ' ἀλήθειαν ὑποδόμενος αὐτοῦ
τὴν τῆς ἀφίξεως αἰτίαν ὁ ἀντίγονος πρὸς ἐδέξατο, ἀλ-
λὰ σφενδόναις βαλὼν αὐτὸν ἀνεῖργε καὶ διεδήλου τὴν
αὐτοῦ προαίρεσιν. ἐπιδόμενος δὲ τὸ βέλτιστον ἡρώδης F
αὐτὴν πρόνοιαν ἔχων καὶ ἑαυτὸν διημαρτηκότα, πρὸς-
ποιησάμενος τῆς ἐκείνου συμβουλίας ἀνεχώρει μὴ εἰς ἐμ-
μαοῦν πόλιν. οἷς δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν ἰουδαίοις προσέτυγ-
χανε, πάντας ἀπέσφαττεν ἔχθρούς τε καὶ φίλους, ὀρ-
γιζόμενος ἐπὶ τοῖς πεπονθόσι. παροξυνθεὶς δὲ ὅτι τά-
χιστα ὁ βασιλεὺς ἐπὶ σαμαρείας ἦλθε. πρὸς γὰρ ἀντώνιον
ἐγὼ μὲν τούτων ἀφικόμην, δεόμενος δὲ οὐχὶ τοιούτων
συμμάχων, οἳ βλάψουσιν αὐτὸν μᾶλλον, ἢ νοῦς πολε-
μίους. ἐχαρίσατο δὲ καὶ αὐτὸν πρὸς τὴν ἀντιγόνου κα-
θαίρεσιν. ἀσμενιζόμενος δ' ὁ μαχαιρᾶς, εἰ δεῖται μέ- G
νειν. εἰ δ' οὕτως ὥρμηκεν, ἀλλὰ τόν γε ἀδελφὸν αὐτοῦ
ἰώσηπον ἀσμενέστατα σφίσιν πρὸς πολεμοῦσιν
ἀντίγονον. καὶ μαλλάττεται μὲν δὴ μαχαιρᾶ πολλὰ
δεόμενος. καταλιπὼν δὲ τὸν ἰώσηπον αὐτόθι σὺν στρα-
τῷ, παρήνεσε μὴ ἀπροσκόπως διωθεῖσθαι, μηδὲ πρὸς μαχαιρᾶν
διαφέρεσθαι. αὐτὸς δὲ πρὸς ἀντώνιον ἔσπευδε, ἐπυ-
θόμενος πολιορκοῦντα τὸ πρὸς τῷ εὐφρά-
τῃ χωρίον, σὺν ἱππόταις τε καὶ πεζοῖς καὶ συμμα-
χίᾳ αὐτοῦ πλείσῃ. ἀσμενιζόμενος δὲ ἐπὶ ἀντιόχειαν,

repertis ibi multis collectis, qui cupientes adire A Antonium non audebant se committere itineri propter obsidentes vias barbaros & sævientes cædibus, bono animo esse jussis ducem se præbuit. stratione autem altera procul a Samosata insidiabatur barbarorum turma commeantibus ad Antonium: ubi, qva exitus erat, in campestria occultaverant se non pauci eqvites, non moturi se loco, donec viatorum agmen perveniret in planitiem. Cumqve jam primi pertransivissent, Herodes, qui præsidio erat extremo agmini, invaditur a ferme qvingentis eqvitibus: qvi cum primos sibi occurrentes in fugam vertissent, rex cum suis stipatoribus magno impetu in eos illatus hostem repulit, &, excitatis suorum animis, pugnam redintegravit, revertentibus, qui paulo ante fugerant, ita ut ubiqve cæderentur barbari. Rex autem sævire ferro non destitit, nec, nisi receptis jumentis, quæ non pauca gerebant sarcinas, simulqve mancipiis, cœptum iter prosecutus est. Et cum plures alii in propinqvo campi saltu insidiantes in illos coorirentur, hos qvoqve cum valida suorum manu aggressus in fugam compulit: multisqve ex eorum numero cæsis, securum seqventibus se iter præstitit. illi vero servatorem eum & protectorem suum appellabant. Postqvam autem prope Samosata ventum est, exercitum instructum & ornatum ei honoris causa misit obviam Antonius, propter addúcta auxilia & quia profligatos ab eo barbaros audierat: multumqve gavisus ejus adventu, & cognitis, qvæ obiter gesserat; collaudata viri virtute, complexus est eum & salutavit comiter, in summoqve honore habuit, ut regem recens a se declaratum. Antiocho autem paulo post id castrum dedente, & hoc pacto finito bello, Sosio provinciam Antonius cum exercitu tradidit: commendatoqve ei Herodis negotio, in Ægyptum ipse profectus est. Tum Sosius duas legiones cum rege præmisit in Judæam, ipse cum reliqvo exercitu seqvebatur. Interim absente fratre, Josephus in Judæa perierat hoc modo: Immemor mandatorum fratris, qvæ illi Antonium aditurus dederat, assumptis & a Machæra qvinqve cohortibus, versus Hierichuntem profectus ad demetendas ejus agri fruges, in montibus castris locum cepit: & qvia Rom. cohortes constabant e tyronibus non admodum rei militaris peritis, qvod pleriqve e Syria delecti essent, circumventus ab hoste inter locorum difficultates, amisso exercitu & ipse fortiter pugnans occubuit. Sex enim cohortes desideratæ sunt. Antigonus vero potitus cadaveribus, Josepho præcidit caput, quinqvaginta talentis a Pherora fratre redimendum. quo facto Galilæi a suis præfectis deficientes, factionem Herodis in lacum demersam necaverunt: & apud Judæam multa novata sunt. Machæra autem Gittham castellum muniebat. Regi vero apud Daphnen Antiochiæ suburbium fratris casus renunciatus est, jam ante tale aliquid expectanti propter quædam insomnia, quibus non obscure

καὶ πολλοῖς ἐπιτυχὼν ἠθροισμένοις, καὶ πρὸς αὐτῶνιον μὴ βαδίζειν ἔχουσι κωλύειν, τὸν δέους ἕνεκα τὸ καὶ τὰς ὁδοὺς ἐπιπλεούσας τοὺς βαρβάρους καὶ πολλοὺς ἀναιρεῖν, ἐθάρσυνε τοὺς παρόντας ἐξορμᾶν, ὡς ῥᾳδίαν αὐτοῖς ἡγεμονίαν γενησομένην τὴν ὁδόν. καὶ ἐπεὶ σταθμὸν δεύτερον τοῦ σαμοσατικοῦ, ἐλόχα μὲν αὐτὸς τοὺς βαρβάρους ἐνέδρα τοὺς φοιτῶντας πρὸς αὐτώνιον. ὁρμῶν δὲ τοὺς εἰσβολὰς εἰς τὰ πεδία, ἀλαλαμβάνοντας, πρόσω χίζουσιν αὐτοῦ τὸ ἱππικὸν καὶ ὀλίγους ἠρεμήσαντες ἕως ἂν εἰς τὸ ἱππήλατον οἱ διεξιόντες ἔλθοιεν. ὡς δὲ οἱ πρῶτοι διεξῆλθον, ὑποφυλακὴ μὲν ἠρώδης, πρεσπίπτουσι δὲ ἐξαπιναίως οἱ σὺν τῷ ἐνέδρᾳ, ὄντες εἰς φ'. καὶ τρεψαμένων τοὺς πρώτους, ἐπιδραμὼν ὁ βασιλεὺς τῇ ὁρμῇ τῇ πρὸς αὐτὸν ἀνέχρημα μὲν ἀνακόπτει τοὺς πολεμίους. ἐπεγείρει δὲ τὸ τοιχεῖον φρόνημα, καὶ παῤῥαλέως ἀπερρώσθησαν, καὶ τὰ πύλαι φθόγγον τῶν, ἐξ ὑποστροφῆς μαχομένων, ἐκτείνοντο τὸ πανταχόθεν οἱ βάρβαροι. ἐπέκειτο δὲ ὁ βασιλεὺς ἀναιρῶν, καὶ τὰ διηρπασμένα, πολλὰ δὲ καὶ σκηνοφόρα καὶ ἀνδράποδα, πάντα ἀνασωσάμενος. πρὸς δὲ πολεμίων αὐτοῖς ἐπιπεμένων τοῦ ἐν τοῖς ὀρυμῶσιν, οὐ πολὺ δὲ ἀπὸ τὸ πεδίον σκολῆς ἦσαν, καὶ τάξεις προσμίξας αὐτοῖς μὴ σίφως καρτερῶς τρέπεται, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνας, ἀδεᾶ τοῖς ἑπομένοις ἐδὸν παρέσχεν. οἱ δὲ σωτῆρα καὶ προστάτην αὐτὸν ἀπεκάλουν. ἐπεὶ δὲ πολὺ τοῦ σαμοσάτων ἐγεγόνει, πέμπει τὸ στράτευμα ὑπαντησόμενον αὐτῶνι καὶ σὺν τῷ οἰκείῳ κόσμῳ, πολὺ ἠρώδη ταύτῃ ἀποτιμήσαντι, καὶ ἐπικουρίας ἕνεκα. πολὺ γὰρ τοῦ βαρβάρων ἠκηκόει κατ' αὐτῶν ἐπίδοσιν. καὶ δὴ παρόντα τε εἶδεν ἀσμένως, καὶ τὰ κατὰ πολὺ ἐδέξατο καὶ τῆς ἀρετῆς ἐθαύμαζεν, αὐτός τε προελαβὼν αὐτὸν αὐτώνιος ὡς εἶδεν ἀσμένως ἠσπάζετο. πέμπτα τε ὡς νεωστὶ βασιλέα ἀποδείξας. ἀντιόχου δὲ μετ' οὐ πολὺ τὸ ἔρυμα παραδόντος, καὶ ἅμα ὅτε πεπαυμένου τοῦ πολέμου, ὅσπερ μὲν αὐτῶνιος ἐφοδίδωσι, παρακελεύσαμενος ἡ ἠρώδῃ συμμαχεῖν, αὐτὸς εἰς ἄκυπλον ἐχώρει. καὶ ὅσπερ μὲν δύο τάγματα, ἐπικρήσαντα ἠρώδῃ, πέμπει εἰς τὴν ἰουδαίαν· αὐτὸς δὲ μετὰ τοῦ πλείονος στρατοῦ ἠκολούθει. ἔτυχε δὲ ἤδη κατὰ τὴν ἰουδαίαν τεθνεὼς ἰώσηπος τρόπῳ τοιούτῳ. λαθὼν μὲν οὖν αὐτὸν παρῆλθεν ὁ ἀδελφὸς πρὸς αὐτώνιον ἀνερχόμενος· λαμβάνει στρατόπεδον ἐν ἄνω τοῦ ὄρους (ἐν δὲ αὐτῷ ἀπείρους μαχαιρᾶς ὄντος, ἐπὶ ἱεριχοῦντα ἤπειγε βαλόμενος σκηνεῖσαι τὸν σῖτον αὐτοῦ) καὶ νεοσυλλέκτου δὲ ῥωμαίου στρατεύματος, καὶ πολεμίων ἀπείρως ἐχόντων, καὶ δὴ πολὺ σκευοφόρους ἐπὶ κατειλεγμένων, ἐπιπεμένων αὐτοῖς τῶν πολεμίων, ἀποληφθεὶς ἐν δυσχερείᾳ, αὐτός τε ἀποθνήσκει γενναίως μαχόμενος, καὶ τὸ στράτευμα πᾶν ἀπόλλυται. σὺν δὲ αὐτῷ καὶ διεφθάρησαν. κρατήσας δὲ τῶν νεκρῶν ἀντίγονος, ἀποτέμνει τοῦ ἰώσηπος κεφαλὴν τάλαντον αὐτοῦ χρυσίου φερούσης τῷ ἀδελφοῦ. καὶ μετὰ ὅτε ἀποστάντες γαλιλαῖοι τῶν παρὰ σφίσι δυνατῶν, τοὺς τε ἠρώδου φρουροῦντας ἐν τῇ λίμνῃ κατεπόντωσαν, καὶ τῆς ἰουδαίας πολλὰ ἐνεωτερίσθη. μαχαιρᾶς δὲ γῆλαν χωρίον ἐξωχύρου. παρῆσαν δὲ ἄγγελοι πεπραγμένων πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ἐν δάφνῃ τῆς ἀντιοχείας ἐδήλωσαν αὐτῷ τὸν κατὰ τὸν ἀδελφὸν τύχον, προσδεχομένῳ μέντοι καὶ αὐτῷ ἅμα τινας ὀνείρων ὄψεις, τραχὺς

προσ-

προφασίσας τὸν ἀδελφὸν θάνατον. ἐπειχθεὶς οὖν ἀφ' A de fratris morte præmonitus fuerat. Accelerato
ἧς τὴν πρόνοιαν, ὡς κατὰ λίβανον τὸ ὄρος γένηται, ὡς ὠ igitur itinere, postqvam ad Libanum montem
κατὰ τὴν πρώτην, ὡς κατὰ λίβανον τὸ ὄρος γένηται, ὡς ὠ pervenit, assumptis octingentis ejus loci homi-
μὸν τὸν αὐτόθι προσλαμβάνων ἔχων ἧκε ῥωμαϊκὸν nibus, ducens etiam unam Romanam legionem,
ἐν τάγμα, εἰς Πτολεμαΐδα προῆγεν, κἀκεῖθεν Ptolemaidem petiit: unde noctu profectus cum
νυκτὸς ἀναζεύξας μετὰ στρατοῦ, πορείαν ἐπὶ τῆς Γαλιλαίας exercitu, per Galilæam progrediebatur. cui oc-
ἐποιεῖτο. ἀπαντῶντες δ' οἱ πολέμιοι. καὶ κρατηθέντες τῇ currentes prælio victi compulsi sunt in castel-
μάχῃ κατεκλείσθησαν εἰς χωρίον, ὅθεν ἦσαν ὡρμηκό- lum, unde exiverant pridie. qvod primo mane
τες τὴν στρατιάν. προσβολὰς δὴ τοιούτου ἔθεν ἔωθεν B oppugnare adortus, vi repentinæ tempestatis co-
ἐποιεῖτο, καὶ πολλῶ χειμῶνος καταῤῥαγέντος ὐδέν actus est, infecta re inde exercitum in proximos
πω δυνάμενον, ἀπάγει τὴν στρατιὰν εἰς τὰς πλησίον vicos abducere. Superveniente autem ab An-
κώμας. ἐλθόντος δ' αὐτῷ παρ' ἀντωνίου καὶ δευτέ- tonio legione altera, qui castellum tenebant, ter-
ρου τάγματος, οἱ τὸ χωρίον ἔχοντες φοβηθέντες νυ- riti, noctu id deseruerunt. Rex qvoqve prope-
κτὸς ἐξέλιπον αὐτό. καὶ ὁ βασιλεὺς εὐθὺς ἔδεεν ἐπὶ ie- ravit Hierichuntem, volens ulcisci fratris interi-
ρεχοῦντα, τιμωρήσασθαι κατὰ νοῦν ἔχων αὐτὸν ὑπὲρ tum. quo postqvam venit, honoratissimum,
τοῦ ἀδελφοῦ. ἐπεὶ δὲ κατέζευξεν, εἰσίασι μὲν τὸν πά- quemque adhibuit ad convivium: peractaqve
λαι, μετὰ δὲ τοῦτον σωφρόνως παρῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον cœna, dimissis convivis, recepit se in cubiculum.
ἀπολύσας τοὺς παρόντας. ἐνταῦθα ἰδοί τις ἂν θεοῦ Hic videre licuit res regis a Deo non negligi.
βασιλέως τὴν εἰκῆ θεὸν εὔνοιαν. πᾶσα μὲν γὰρ ἡ στέγη C Triclinium enim illud, in quo cœnatum fuerat,
τοῦ οἰκήματος, ἐδέσεν ὑπὸ ἀπολαυσίας διέφθειρεν, jam vacuum sine cujusqvam noxa concidit: qvo
ὡς τὸν πάντας πιστεῦσαι τὸν ἡρώδην εἶναι θεοφιλῆ, μέ- factum est, ut omnes Herodem Deo charum cre-
γαν ἔτω καὶ θαυμαστὸν ἀφ' ὑφηγόντα κίνδυνον. τῇ derent, ut qui miraculose servatus videretur e
δ' ὑστεραίᾳ τῶν πολεμίων ἑξακισχίλιοι, ἀπ' ἄκρων κατ- tanto periculo. Seqventi vero die cum hostium
αντες τοῶν εἰς μάχην ἐφόβησαν τοὺς ῥωμαίους. οἱ δ' sex millia ad pugnam descendissent a montium
γυμνῆται προσιόντες, τοῖς πέλτοις ἐβαλλον καὶ λίθοις verticibus, Romanos terruerunt: eorumqve
τοὺς ἐπὶ τὸν βασιλέα ἐξελιλυθότας, αὐτόν τι πέλτου velites procurrendo jaculis & saxis feriebant re-
D
τοῦ τὸ λαπίσαν ἔβαλεν. ἀντίγονος δὲ ὁπλίτην gios, adeo, ut ipsi quoque regi quidam vulnus in
τῶν σαμαρέων πέμπει στρατηγὸν, πάππον ὄνομα, σὺν latus inflixerit. Porro Antigonus misit Samari-
δυνάμει τινί, βουλόμενος ἀποσχεῖν τοῖς πολεμίοις δό- am ducem quendam nomine Pappum, volens
ξαν πολεμοῦντος ἐκ περιουσίας. ἀλλ' ὁ μὲν μαχαι- videri ita abundare copiis, ut foris quoque posset
ρᾷ τῷ στρατηγῷ παρεκάθητο. ἡρώδης δὲ ἑπόλεις πα- bellum gerere. Sed ille Machæræ se opposuit.
ραλαβὼν τοὺς ἐγκαθεζομένους περὶ δισχιλίους ὄντας Herodes vero, occupatis quinque oppidis, præ-
ἐφόνευσεν, αὐτούς τε τοὺς πόλεις ἐμπρήσας ἐπῆλθεν sidiariorum circiter duo millia in eis interfecit,
ὅπῃ τὸν πάππον. ἐστρατοπεδεύετο δ' ἔτος ὅπῃ κώ- & incensis oppidis, contra Pappum reversus est,
μην ἰσανὰς καλουμένην, καὶ πολλῶν αὐτῷ προσρεόν- qui castra habebat ad vicum Isanas nomine: &
E
των ἐκ τῆς ἱερειχοῦς καὶ τῆς ἰουδαίας, ἐπεὶ πλησίον confluentibus ad se multis a Hierichunte ac Ju-
γένηται τὰ πολεμίων ἐπιξελθόντων αὐτοῖς σὺν θάρσους, dæa, ubi animadvertit hostem præ audacia ve-
συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ πυρῶν τὰ δελφοῦ, nire ad pugnam, collatis cum eo signis, vicit e-
φεύγουσι τὴν κώμην ἐπέκειτο κτείνων. πεπλη- gregie, & accensus ulciscendi fratris cupidine,
ρωμένων δὲ τοικείων ὁπλιτῶν καὶ πολλῶν ἀναφυγόν- sæviendo instabat in vicum fugientibus. Repleti autem ædibus milite, & quibusdam in tecta
των ἐπὶ τὰς στέγας, κατεῖτο τούτων, καὶ τὰ ὑπερῷα confugientibus, his superatis & tectis dirutis, vi-
τὰς οἰκίας ἀναστάντων, ἐμπεσόντα ταῦτα τῶν στρα- dit omnia referta & constipata militibus. hos igi-
τιωτῶν εἴσω ἀθρόων ἀπειλημμένων. τούτους μὲν F tur saxis superne impetentes acervatim conficie-
οὖν πέτραις ἄνωθεν βάλλοντες συνέδεσαν ἐπ' ἀλλήλοις bant: nec fuit toto hoc bello spectaculum mise-
ἀθρόους. καὶ θέαμα ἦν δυνάστου τὸν τότε τοῦτον rabilius, quam videre innumera cadavera cu-
πόλεμον, νεκρῶν τὸ πλῆθος ἀπείρων ἐν τοῖς τῶν τει- mulata intra parietes. & hoc facinus maxime
χῶν ἐπ' ἀλλήλοις κειμένων, ὅτε τὸ ἔργον μάλιστα τὰ fregit hostium audaciam, ita ut non amplius spe-
φρονήματα τῶν πολεμίων ἐκλασεν, καταδοκουμένων rarent aliquid lætius. Videre enim erat eos agmi-
τὴν μέθην. ἐωρῶντο γὰρ πυκνηθέντες πρόσωθεν συγκι- natim diffugere, & nisi repente valida tempestas
νούμενοι πρὸς τὸν κώμον, οἱ τότε ἔφυγον. καὶ εἰ μὴ χει- interveniisset, regii victores petiissent confestim
μὼν ἐπέσχε βαθὺς, ἦκεν ἂν ἐπὶ ἱεροσόλυμα ἡ βασιλέ- Hierosolyma, & bello finem imposuissent. Jam
ως φάλαγξ, θαῤῥοῦσα τὰ γενικηκέναι, καὶ τὸ πᾶν ἂν ἐπέ- G enim Antigonus de fuga disponebat, cogitans
γραμψεν. ἤδη γὰρ ἀντίγονος ἤδη τὰ παντελῆ φυγὴν ἐσκόπει urbem deserere. At rex jam vespere, jussis para-
ἀπαναστάσιν ἐκ τῆς πόλεως. τότε μὲν δὴ ὁ βασιλεὺς, re cœnam militibus, ipse pugna lassatus in qvod-
ἐπεὶ κατέλυσε, σφηνοπωλοῦσι κελεύσας τοὺς στρατιώτας, dam cubiculum lavatum abiit: ubi maximū dis-
αὐτὸς τὸ σκευοφορικὸν ἀπελθὼν εἰς τὸ δωμάτιον, ἐν ᾧ λου- crimen adiit, qvod tamē evasit Dei providentia.
τρὸν ἦν ἐπὶ τοῖς κίνδυνοις αὐτοῦ μέγιστος συνέπεσεν, ὃν κατὰ Cum enim esset nudus, & unius tantum pueri mi-
θεοῦ πρόνοιαν διέφυγε. γυμνὸς γὰρ ὄντος αὐτοῦ, καὶ μηδενὸς ἑνὸς ἀκολούθου λουομένου, ἐν τοῖς αὐτοῖς οἰκήμασι τῶν nisterio lavaret, intus in eisdem ædibus latebant qvidam hostium armati, quos metus eo compulerat. dumq; ille se abluit, primus prodiens stricto

gladio per fores se proripit, deinde alter & tertius, armati similiter, adeo attoniti, ut illaeso rege contenti essent sibiipsis fuga salutem quærere. Sequenti vero die præciso Pappi inter reliquos occisi capite, misit illud Phæroræ in ultionem fratris. nam is eum sua manu interfecerat. Post hæc ubi tempestas desæviit, moto inde exercitu venit Hierosolyma, & castra prope urbem metatus est, anno tertio, postquam Romæ declaratus rex fuerat: quibus mox propius admotis, qua maxime oppugnationi obnoxia putabat mœnia, ante templum fixit tentoria, volens sic ea quemadmodum olim Pompejus aggredi. & tribus aggeribus ei loco circumdatis, turres erexit adjutus operarum multitudine: & cæsa circumquaque materie, præpositisque huic operi viris idoneis, durante etiam tum obsidione, Samariam ad nuptias profectus est, ducturus filiam Alexandri, neptem Aristobuli, quam ei desponsam fuisse jam diximus.

ξίφος ἔχων γυμνὸν ἐξ ἀνδρῶν χωρεῖ, καὶ μετ' αὐτὸν δεύτερος καὶ τρίτος ὁμοίως ὡπλισμένοι, ἐφ' ἓν βλάψαντες τὸ βασιλέα καὶ ἐκπλήξεως, ἀμαθῶντες ἢ τὸ μηδὲν αὐτοὶ παθόντες ὑπὸ τοῦ θεοῦ δεινὸν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, τὸ μὲν πάππου κεφαλὴν, ἀνήρηκε γὰρ, ἀποπέμψας Φερώρᾳ ἐπεμψε, πυνθανόμενος αὐτὸν εἰ τὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῷ πάθοι, ἔτος ἦδη καὶ τοῦτο χεῖρα ἐκείνου γεγενημένον. λήξαντος δὲ χειμῶνος, ἄρας ἐκεῖθεν ἐπὶ Ἱεροσολύμων ἦλθε, καὶ πλησίον στρατοπεδεύσας τῆς πόλεως τρίτον ἀπὸ τοῦ ἔτους ἦν τοῦτο ἐφ' οὗ βασιλεύει, ἐν ᾧ μὴν ἀνεδέδεκτο. ἀναστρατοπεδεύσας μὲν οὖν, καὶ πλησίον ἐλθὼν τοῦ τείχους καὶ τὸ ὑπομαχώτατον, περὶ δὲ ἱερὸν καταστρατοπεδεύσας, περιβαλὼν ἀναγκαίως ὡς καὶ πρότερον τὴν πομπήϊον. τρισὶ δὲ ἀμαξαίοις χώμασι τὸν τοῖχος ἀνέστησε, πολλῆς τε χειρὸς πρὸς τὸ ἔργον χρώμενος, καὶ πάντων τῶν περιόντων ὕλων. ἐφ' ἁρπαγὴν δὲ τῆς ἔρημος τὰς ὑπηρεσίας, ἐνορμούσης ἔτι τῆς στρατιᾶς, αὐτὸς εἰς σαμάρειαν ἦλθε γάμου ἕνεκα τοῦ ἀλεξάνδρου θυγατρὸς ἀριστοβούλου ἀνεψιᾶς, ταύτην γὰρ ἐμνηστεύκει, ὡς μοι πρότερον εἴρηται.

CAP. XXVIII.

Antigonus a Sosio & Herode opprimitur.

XXVI. PEractis vero nuptiis, venit per Phœnicem Sosius, præmissisque per mediterranea copiis, mox & ipse affuit, habens secum multos tam pedites quam equites. venit etiam rex a Samaria, ad veterem exercitum non mediocrem accessionem adducens. erant enim circiter triginta millia. omnes autem confluebant ad Hierosolymorum mœnia, & assidebant septentrionali urbis lateri, ad undecim legiones peditum, & sex equitum millia, præter auxiliares Syrorum copias. Præerant autem duo cum imperio, Sosius ab Antonio missus in auxilium, & Herodes pro seipso bellum gerens, ut, dejecto Antigono hoste pop. Romani, ipse pro eo ex senatusconsulto regnum acciperet. Intus autem certatim resistebant Judæi ex tota ea regione collecti & conclusi intra mœnia, templum Domini jactantes, & fausta populo ominantes, non deserturum Deum suos in periculo: direptisq; extra urbem tam hominum quam equorum alimentis, per clancularia etiam latrocinia difficultatem annonæ augebant obsessoribus. Cui rei Herodes ita prospexit, ut contra latrocinantes opportuna loca præoccuparet insidiis, & commeatus, additis præsidiis, etiam e longinquo conveheret, ut brevi necessaria victui abundarent in exercitu. adhæc operatū frequentia facile absoluti sunt tres illi aggeres. æstas enim erat, & opus fervebat, nulla interturbatum aëris intemperie. Machinis etiam murum quatiebant, & nihil intentatum relinquebant. at obsessi intrepide repugnabant, conatus eorum eludentes variis artibus. excurrētes enim crebro incepta, modo jam perfecta opera incendebant: & conferentes pugnam cum Romanis nihilo erant inferiores audacia, peritia tantum rei militaris cedebant. Tum pro disjecto machinis muro intus recentem extruebant,

Κεφάλαιον κή.

Πῶς ἐκ τῶν σοσίου καὶ ἡρῴδου ἀντίγονος διεφθάρη.

Μετὰ δὲ τὰς γάμους, ἦλθε μὲν ἀπὸ φοινίκης σόσιος, προεκπέμψας τὴν δυνάμιν ἀφ' ἑαυτοῦ μεσογείᾳ. ἦλθε δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκ σαμαρείτιδος, σὺν πολλῷ μᾶλλον τοῦ παλαι στρατοῦ ἄγων, ὡς τρισμυρίους ἀθροίσας. πάντες δὲ ἅμα τὸ ἱεροσολύμων ἠθροίζοντο τεῖχος, καὶ διεκαθέζοντο τοῦ βορείου τείχους τὸ πόλεως, στρατιὰ ἔνδεκα μὲν ἅπασα πεζικῶν, ἱππέων δὲ χίλιοι καὶ πεντακόσιοι, ἄλλα τε βαρβαρικὰ, ἀπὸ τῆς συρίας. δύο δὲ ἡγεμόνες, ἦσαν μὲν ὑπὸ ἀντωνίου στρατηγὸς σύμμαχος, ἡρῴδης δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ, ὡς ἀντίγονον ἀφελόμενος τὴν ἀρχὴν ὑποδεχθῆναι ἐν ῥώμῃ πολέμιον, αὐτὸς ἀντ' ἐκείνου βασιλεύσῃ. κατὰ τὸ συγκείμενον δόγμα. μετὰ πολλῆς δὲ σπουδῆς καὶ ἐρμῆς, ἅτε συμπάντων ἠθροισμένου ἔθνους, οἱ ἰουδαῖοι τῆς περὶ τὸν ἡρῴδην ἀντιπολέμιοι, καταλαβόντες ἑαυτοὺς τοῖχους, πολλά τε ἐπεθήμιζον περὶ τὸ ἱερὸν, καὶ πολλὰ ἐπ' εὐφημίᾳ τοῦ δήμου, ὡς θυομένου τῶν καθεστώτων αὐτοῖς θεῷ, πάντες τῆς πόλεως ἀπεκρούσαντο, ὡς μηδὲν ἐκ προφάσεως εἶναι ἐκλιπεῖν ἢ ἀνθρώπους ἢ ἐπιτηδείοις, λῃστικούς τε λαθραίως χωρίοις, ὅπου καὶ παρέφερον. ταῦτα δὲ ἡρῴδης συνιδὼν, πρὸς μὲν τοὺς λῃστείας, τοὺς ἀπαντῶντας τόπους προελάμβανε. πρὸς δὲ τὰ ἐπιτήδεια, πέμπων ἐκλεκτὰ πολλὰ παρόντων ἀγοραῖα παρεκόμιζεν, ὡς ἐλάχιστον χρόνον πολιορκίαν αὐτοῖς γίνεσθαι τὴν ἀναγκαίαν. ἤδη δὲ τοῦ χρῶς ἤδη πολλῆς χειρὸς ἐργαζομένης καὶ πύργοι χώματα ἐπῆρτῶν, ἦν δὲ καὶ πολλῶν ἐμποδὼν πρὸς τὴν ἀνάστασιν, οὔτ' ἀπὸ ἀέρος, οὔτ' ἀπὸ τῆς ἐργαζομένων, πάντα μηχανήματα προσαγόντες, κατέσεσον τὸ τεῖχος, καὶ πύσους ἐξέωντο πόρους. οὐ μὲν ἐξεπλήττον τοὺς ἐνδον, ἀλλ' ἀντετεχῶντο κἀκεῖνοι πρὸς τὰ ὑπ' αὐτῶν γινόμενα σὺν ὀλίγα. ἐπεξιόντες τε, πολλὰ ἡμίεργα ἐπεμπίμπρασαν, τὰ δ' ἐξειργασμένα, εἰς τε χεῖρας ἰόντες, οὐδὲν κακίους ῥωμαίων ἦσαν τὰς τόλμας. ἅπασῃ δ' ἐλέποντο,

πρός τε

A & cuniculis obvios agebant alios cuniculos, ut nonnunqvam ſub terra manus conſererent, utentesqve deſperatione pro fortitudine ad extremum perdurabant, idqve obſeſſi a tam numeroſo exercitu, ipſi fame ſimul laborantes & inopia. nam in ſabbaticum annum inciderat oppugnatio. Tandem evaſerunt in mœnia primum lectiſſimi viginti milites, deinde Soſii centurio. captus eſt enim primus murus die quadrageſima, B ſecundus vero quintadecima: & quædam porticus circa templum exuſtæ ſunt, quas Herodes Antigonum incendiſſe calumniabatur, volens in eum concitare invidiam populi. Capta vero exteriore templi parte & ima urbe, Judæi ad interiora templi & ſuperiorem urbem refugerunt: timentesqve, ne a Romanis impedirentur mactare Deo quotidianas victimas, per legatos pe- C tierunt, ut has tantum ſinerentur introducere. Rex vero annuit, ſperans, remiſſa tandem obſtinatione ceſſuros. Ut vero ſpem ſuam fruſtratam vidit, pertinaciter pro Antigoni regno contendentibus, totis viribus adortus urbem expugnavit: moxqve omnia repleta ſunt cædibus, Romanis longa oppugnatione exacerbatis, Herodianis Judæis conantibus adverſam factionem ex- D tirpare funditus: eratqve continua cædes per angiportus & domos, ne religione quidem templi tuente ſupplices. non ætati ulli parcebatur, non ſexui, ne imbelli quidem: & quamvis obſtante rege, & precibus intercedente, nemo tamen temperabat a manibus, ſed veluti furore perciti ſæviebant nullo ætatis diſcrimine. Antigonus quoque, neqve veteris neqve recentis ſuæ fortunæ ratione ſatis habita, deſcendit e turri, E Soſioqve ad genua procidit. & ille nihil miſeratus mutatam ejus fortunam, inſultavit homini, Antigonam appellans; non tamen incuſtoditum reliquit, tanquam fœminam, ſed vincto cuſtodes addidit. Cæterum Herodes, devictis hoſtibus, non minus negotii habuit in compeſcendis alienigenarum auxiliis. ruebat enim multitudo conductitiorum ad viſendum non fanum ſolum, F ſed intimum etiam adytum. Rex vero alios precibus, alios minis, nonnullos & armis reprimebat, moleſtiorem clade victoriam exiſtimans, ſi quid eorum, quæ videri fas non eſt, veniret in conſpectum profanæ multitudinis. Prohibebat etiam rapinas per urbem fieri, identidem Soſium rogitans, ſolitudinisne ſe regem Romani facturi eſſent, exhauſta urbe rapinis ſimul ac cædibus: exiguumq; dicens ſibi videri tantæ civium cædis G pretium, etiam ſi totius orbis dominium contingeret. Illo vero referente, pro expugnatione urbis direptionem merito permitti militi, promiſit ſe de ſuo mercedem numeraturum ſingulis. atq; ita redempta civitate ab ulteriore vexatione, promiſſa perſolvit. Liberaliter enim militibus, & pro portione ducibus, Soſio vero etiam regie dedit munera, ita ut omnes bene nummati diſcederent. Ea clades Hieroſolymorum incidit in conſulatum M. Agrippæ & Canidii Galli, quinta & octogeſima poſt centeſimam.

Olympiade, menſe tertio, feriis, quibus ſolenne fit jejunium, tanquam recurrente in idem temporis monumentum illata Judæis a Pompeio calamitate. Nam & ab illo eadem die urbs capta fuerat ante annos viginti ſeptem. Soſius autem, conſecrata Deo corona aurea, profectus eſt Hieroſolymis, Antigonum vinctum ducens ad Antonium. Herodes autem veritus, ne aſſervatus Antigonus, & Romam perductus ab Antonio, apud ſenatum jure ſecum contenderet, docens ſe regio natum ſangvine, Herodem vero plebejum, & qvod, ſi ipſe propter offenſum Rom. pop. indignus eſſet, qui regnet, certe filiis ejus inſontibus regnum debeatur: hæc, inqvam, timens multis pecuniis induxit Antonium, ut Antigonum tolleret. qvo facto, tum demum Herodes metu liberatus eſt. atqve ita Aſſamonæi principatus deſiit poſt annum centeſimum vigeſimum ſextum: quæ domus illuſtris fuit, & celebrata propter continuatam in ea gente honorem ſacerdotii, facinoraq; majorum egregia, quibus propugnaverunt Judæorum rempublicam. Verum hæc familia inteſtinis ſeditionibus agitata amiſit imperium. Adminiſtratio autem rerum pervenit ad Herodem Antipatri filium, plebejo natum genere, & ſubjecto regibus. Atqve hunc Aſſamonæorum exitum a majoribus traditū accepimus.

A ὀλυμπάδος, τῇ γ μηνὶ, τῇ ἑορτῇ τῆς νηστείας, ἅπερ ἐκ παλαιοτέρας τῆς ἡμομένης ὅτι μνημεῖον τῆς ἰουδαίοις συμφορᾶς, καὶ γὰρ ἐκείνου τῇ αὐτῇ ἁλῶναι ἡμέρᾳ, μὴ ἔτη κζ. σόσιος ὁ χρυσοῦν ἀναθέμα τῷ θεῷ στέφανον, ἀνέζεξεν ἀπὸ ἱεροσολύμων ἀντίγονον ἄγων δεσμώτην αντωνίῳ. δείσας ὁ ἡρῴδης, μὴ φυλαχθεὶς ἀντίγονος ὑπὸ ἀντωνίου, καὶ κομισθεὶς εἰς ῥώμην ὑπ' αὐτῷ δικαιολογήσηται πρὸς τὴν σύγκλητον, ὅπ δεικνὺς αὐτὸν μὲν ἐκ βασιλέων, ἡρῴδην δ' ἰδιώτην, καὶ ὅτι πρόσηκεν αὐτῷ βασιλεύειν τοὺς παῖδας ἀφ' ἑαυτοῦ, εἰ καὶ αὐτὸς εἰς ῥωμαίους ἐπέζημιωτο. ταῦτα φοβούμενος, πολλῶν χρημάτων πείθει τὸν αντώνιον ἀνελεῖν τὸν ἀντίγονον. ἀπογενομένου, δ' δέους μὲν ἡρῴδης ἀπηλλάγη. πανεταῖ δ' οὕτως ἡ ἀσαμωναίου ἀρχὴ, μετὰ ἔτη ρκς. οἰκος λαμπρὸς ἐστος ἰδιώ, καὶ ἀφάνεμος γένους ἕνεκα, καὶ τῆς ἱερατικῆς τιμῆς, ὧν τε ὑπὲρ τῶν ἐθνῶν οἱ γονεῖς αὐτῶν διεπράξαντο. ἀλλ' οὔπω μὲν ἀφ' ἑαυτῶν πρὸς ἀλλήλους ἔχουν, τὸ δ' ἀρχεῖον ἀπέβαλον. μετὰ δὲ εἰς ἡρῴδην τὸν ἀντιπάτρου, οἰκίας ὄντα δημοτικῆς, καὶ γένους ἰδιωτικοῦ, καὶ ὑπακούοντος τοῖς βασιλεῦσι. καὶ ἔστ μὲν τὸ τέλος τῶν ἀσαμωναίων γένους παρειλήφαμεν.

B

C



ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ὡς ληφθέντος τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ὑπὸ σοσίου καὶ ἡρώδου, ἀντίγονος μὲν ἀντίγονον ἐπολέμησεν ἐν ἀντιοχείᾳ, ἡρώδης δὲ τῶν ἐκείνου φίλων πέντε ἱεροσολυμιτῶν ἐπιλεχθέντων ἀνεῖλεν, καὶ τὴν πόλιν ἠρώρλογησαν. Κεφ. α.

Ὅτι ὑρκανὸς, πρῶτος βασιλεὺς ἰουδαίων καὶ ἀρχιερεύς, ἀφεθεὶς ὑπὸ τῶν παρθυαίων βασιλέως ἀρσάκου, ὑπὸ ἡρώδου κατέστρεψεν. Κεφ. β.

Ὡς ἡρώδης ἀριστόβουλον τὸν γυμνικὸς μαριάμμης ἀδελφὸν ἀρχιερέα ποιησάμενος, μετὰ τοῦτο ἀριστοβουλείαν παρεσκευάσατο. Κεφ. γ.

Ὡς κλεοπάτρα τῆς τῶν ἰουδαίων καὶ ἀράβων ἐπιβουλεύουσα βασιλείᾳ, μέρη λαβεῖν αὐτῶν ἴσχυσεν παρ' ἀντωνίου. Κεφ. δ.

Κλεοπάτρας εἰς τὴν ἰουδαίαν παρουσία. Κεφ. ε.

Ὡς ἡρώδης ἀπολέμησεν ἀραβίοις, καὶ ὡς καιρὸν αὐτῷ ὁ θεὸς ἐποίησε τῆς κατ' ἀκτίου ναυμαχίας. Κεφ. ς.

Περὶ τῆς ἡμιόνου σὺν τῇ τῶν ἰουδαίων, ἢ φθορὰς τῶν ἀνθρώπων ἢ βοσκημάτων. Κεφ. ζ.

Λόγος ἡρώδου πρὸς τοὺς ἰουδαίους ἀγνωμονοῦντας πρὸς τὰ παρὰ τῆς ἡμέρας γνωμένου. Κεφ. η.

Ὡς ἀναγκάζων ἔχων ἡρώδης ἀπέναντι πρὸς καίσαρα νενικηκότα, διέφθειρεν ὑρκανόν. Κεφ. θ.

Ὡς ἡρώδης ἔσχεν τὴν τῶν καίσαρος τῆς βασιλείας. Κεφ. ι.

Ὡς ἐπιβουλῶν ψόλδεσι ἀλεξᾶς ἀπεξενώθη τοῦ γυμνικὸς μαριάμμης ἀποκτείναι. Κεφ. ια.

Περὶ σεισμοῦ καὶ τῆς ἰουδαίων καὶ συρίων γεγονότος, καὶ ὡς διέσωσε τὰ τῆς πόλεως καὶ τοὺς ἡρώδης. Κεφ. ιβ.

Κτίσις καισαρείας. Κεφ. ιγ.

Ὡς καὶ ἄλλων ἐν ἱεροσολύμοις τὰ ἀρχαῖων ναῶν, ἄλλον ἀνέστησε. Κεφ. ιδ.

HÆC IN DECIMOQVINTO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Expugnatis a Sosio & Herode Hierosolymis, Antigonus ab Antonio securi percutitur; Herodes vero quadraginta quinq; ex primatibus Hierosolymitanis de factione Antigoni interimit, & civibus pecuniam extorqvet. Cap. I.

Qvomodo Hyrcanus antea Judæorũ rex & Pontifex a Parthis dimissus ad Herodem reversus est. Cap. II.

Herodes Aristobulum, conjugis suæ Mariammes fratrem, Pontificem declaratum, non multo post necandum curavit. Cap. III.

Cleopatra Judæorum & Arabum regnis inhians partem eorum ab Antonio impetrare conatur. Cap. IV.

Cleopatræ Reginæ in Judæam adventus. Cap. V.

Herodes bellum Aretæ infert, qvo tempore Antonius a Cæsare Actiaco prælio victus est. Cap. VI.

De terræ motu, qui Judæam, multis hominum & pecorum millibus peremptis, afflixit. Cap. VII.

Herodis concio ad exercitum, adversis casibus territum. Cap. VIII.

Herodes ad Cæsarem necessario profecturus, Hyrcanum interficit. Cap. IX.

Qvomodo Herodes regnum etiam a Cæsare obtinuit. Cap. X.

Herodes reversus Mariammem calumniis oppressam interficit. Cap. XI.

De fame, qvæ Judæam & Syriam afflixit, & qvomodo Herodes multis civitatibus saluti fuit. Cap. XII.

Cæsarea conditur. Cap. XIII.

Herodes novum templum Hierosolymis ædificat. Cap. XIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER DECIMUS QVINTUS.

CAP. I.

Expugnatis a Sosio & Herode Hierosolymis, Antigonus ab Antonio securi percutitur, Herodes vero præcipuum quemque ex amicorum ejus cohorte interimit.

HIerosolymorum expugnationem Sosii ductu atq; Herodis, & captivitatem Antigoni superiore volumine diximus: nunc, quæ deinceps consecuta sunt, dicemus. Postqvam tota Judæa potitus est Herodes, quantum urbanæ plebis etiam nondum regnū adepto faverat, eos vicissim promovebat: adversæ autem factionis homines quotidianis absumebat suppliciis. in præcipuo honore apud eum erat Pollio Pharisæus, & Sameas hujus discipulus. dum enim obsiderentur Hierosolyma, hi consulebant civibus, ut Herodem in urbem reciperent, eamq; ob rem gratiam illis habuit. Pollio vero hic, olim capitis reo Herode, Hyrcano cæterisq; judicibus prædixit, opprobrans, quod absolutus eorum sententiis ab omnibus illis pœnas exigeret, quam prædictionē procedente tempore Deus eventu comprobavit. Tunc vero, captis Hierosolymis, omnem regiam suppellectilem in unum congessit: a divitibus quoq; ablata & collecta magna vi auri ac argenti, totum id Antonio ejusq; amicis donavit. Interfecit etiam qvadraginta qvinq; primates ex factione Antigoni, appositis ad portas custodibus, qui etiam cadavera scrutabantur, ne qvis eorum efferretur pro mortuo. Et qvicqvid auri aut argenti inveniebatur, id totum ad regem referebatur, nec ullus finis malorum aderat. nam bona eorum avaritia domini egentis absumebat: & agri inculti manebant propter tempus anni sabbatici, qvo nobis non est fas serere. Cæterum Antonius, accepto Antigono, volebat eum vinctum servare ad triumphum: sed ubi audivit gētem ad res novas spectare, & odio Herodis favere Antigono, magis placuit apud Antiochiam

A

Κεφάλαιον α'.

Ὡς ληφθείσης τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ὑπὸ σοσίου καὶ ἡρώδου, ἀντώνιος μὲν ἀντίγονον ἐπελέξατο, ἡρώδης δὲ τῶν ἐκείνου φίλων πρώτους ἀνεῖλεν.

ΣΟΣΙΟΣ μὲν οὖν καὶ ἡρώδης οἱ κατὰ τοῦτον ἑλόντες ἱεροσόλυμα, ἐφ' οἷς τότε ἠγωνίσαντο, ἀντίγονον, ὃς ἐπὶ πέντε ἤδη ἔτεσι βασιλεύων τυγχάνει τῆς ἐνταῦθα ἐθνικῆς ἀρχῆς. ἐπειδὴ γὰρ τῆς ὅλης ἰουδαίας ἐκράτησεν ὁ τοῦ ἀρχελάου ἡρώδης, ἐφ' οἷς τὴν πόλιν κατέθηκε, σὺν μὲν ἄλλοις ἰδιώταις ὄντας ἐπὶ τοῖς ἐκείνου φρονοῦντας, οὐ πολλοὺς ἀναιρεῖ τούτους ἐπιὼν. τοὺς δὲ τῶν ἐναντίων ὁλομένους, οὐκ ἐπέλιπε τιμωρούμενος ἐπὶ πολλοῖς καθ' ἑκάστην ἡμέραν. ἐπιὼν τὰ μάλιστα πάντων ἀνὴρ πολλὰν φαρισαῖος καὶ σαμέας ὁ τούτου μαθητής. συλληφθέντων δὲ τῶν ἱεροσολύμων ἅπαν συνεβούλευσεν ὑποδέξασθαι τοὺς πολίτας τὸν ἡρώδην, ἐν ᾧ καὶ τὰς εὐεργεσίας ἀπελάμβανον. ὁ δὲ πολλῶν ἕνεκα καὶ μεμνημένος παρὰ ἡρώδῃ, τὴν ὀπὶ θανάτῳ, παρεῖπεν ὑπερβολῇ χρησάμενος τῇ δικαιοσύνῃ ὡς πεισθεὶς ἡρώδης ἀπέκτεινε αὐτὸν ἐπελεύσεται, ἐφ' ᾧ τότε κρίνῃ κατοῦθεν, ἃ ἔλεγε τοὺς λόγους αὐτῷ παλαιώσασι. ὃν δὲ τοῦ τόπου κρατήσας τὰ ἱεροσόλυμα, πάντα σωφρονεῖ τὰ ἐν τῇ βασιλείᾳ κόσμου. ἐπὶ καὶ τοὺς ἐν πόρῳ ἀφαιρούμενος καὶ συναγαγὼν πολὺ χρυσίον καὶ ἀργύριον, παντὶ τούτῳ τὰ ἀντώνιον ἐδωρεῖτο, καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν φίλους. ἀπέκτεινε δὲ μὲν τοὺς πρώτους ὧν τῆς αἱρέσεως ἀντιπάλους, φύλακας περιστήσας τῇ πόλει τὰ τείχη, ἵνα μὴ τις συνεκκομισθῇ τοῖς τεθνεῶσι, καὶ τοὺς νεκροὺς ἐρεύνων, καὶ πᾶν τὸ εὑρισκόμενον ἀργύριον ἢ χρυσίον ἢ τιμιώτερον ἀνεφέρετο τῷ βασιλεῖ, πρὸς τὰ κακῶν ἄδεια. τὰ μὲν δὴ τελευταῖα καὶ κράτιστα διεφόρει ἐν χερσὶν ἡμούμενον, τὸν δὲ χώραν μένειν ἀρεμάργητον, τὸ ἑβδομαδικὸν ἐνιαύσιον ἔτος ἐνεστήκει γὰρ τότε, καὶ σπείρειν ἐν ἐκείνῳ τὸν γῆν ἀπαγορευόμενον ἐστὶν ἡμῖν. ἀντώνιος δὲ λαβὼν ἀντίγονον, δέσμιον ἔγων μέχρι τοῦ θριάμβου φυλάττειν. ἐπεὶ δὲ ἤκουε νεωτερίζειν τὸ ἔθνος, καὶ πρὸς ἡρώδην μίσους ἔνεκεν ἀντιγόνῳ διαμένον, ἔγνω πρὸς ἐν ἀντιοχείᾳ πόλε-

πλεκίσαι. μόλις γὰρ ὑπὸ μιᾶς ἡμέρας ἠδυνάσθησαν τοὺς Ἰουδαίους εἰς ὑπακοὴν καταστῆσαι. μαρτυρεῖ δέ μου τῷ λόγῳ Στράβων ὁ καππαδόξ λέγων οὕτως. Ἀντώνιος μὲν οὖν ἀντίγονον τὸν Ἰουδαῖον ἀχθέντα εἰς Ἀντιόχειαν πελεκίσει, καὶ ἔδοξε μὲν ὅτι πρῶτος Ῥωμαίων βασιλέα πελέκησε, οὐκ εἰδὼς ἕτερον τρόπον μεταθεῖναι ἂν τὰς γνώμας τῶν Ἰουδαίων ὡς τὸν δεξάμενον αὐτοὶ ἐκεῖνον καθεσταμένον ἡρῴδου. ἐδεῖ γὰρ βασανίζοντα βασιλέα αὐτῶν ἀναγορεῦσαι ὑστέμενον, οὕτως μέγα τι φρόνουν ἐπὶ τῷ πρώτῳ βασιλέως. τῷ οὖν τοιαύτην εἰσαμισε μειώσειν τῆς τοῦ αὐτοκράτορος μεγαλονοίας τὸ τοὺς ἡρῴδου μῖσος. πάντα μὲν ὁ στράβων. καταλαβόντος δὲ τὴν βασιλείαν ἡρῴδου, πυθόμενος ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεύς, ὢν ἦν πάππος μητρὸς αὐχμαλώτου, ἀφικνεῖται πρὸς ἡρῴδην τὸν αἰχμαλωσίας ἀπολυθέντα πρόσω πιστῶν. βαρζαφάρνης δὲ πάκορος οἱ τῶν πάρθων στρατηγοί, λαβόντες αἰχμαλώτους, ὑρκανὸν τὸν πρὸ ὀλίγου ἀρχιερέα γενόμενον εἶτα βασιλέα, καὶ τὸν ἀδελφὸν ἡρῴδου φασάηλον, εἰς πάρθους ἀνῆγον. φασάηλος μὲν οὖν ἀφεὼν τὸν ἑαυτοῦ βίον ἐν τοῖς δεσμοῖς αὐχμηρῶν, πάσης ἦν ζωῆς χρείσσονα τὸν μὴ δόξης ἡγεμόνος ἀναίνεται, αὐτὸς ἑαυτοῦ γενόμενος φονεύς, καλῶς ἀποθνήσκων.

Κεφάλαιον β'.

Ὅτι πρῶτον ὑρκανὸς ἀφεθεὶς ὑπὸ τῶν πάρθων πρὸς ἡρῴδην ἐπανέστρεψεν.

ὙΡκανὸς δὲ ἀναχθέντα, φραάτης ὁ τῶν πάρθων βασιλεὺς, ἐπ' αὐτὸν ὀλιγώτερον προσηνέχθη τοῦ εὐγενοῦς αὐτοῦ λήμματος προπεπυσμένος. διὰ δὲ τὸ δεσμῶν μὲν ἀφῆκεν, ἐν βαβυλῶνι δὲ κατοικεῖσθαι παρῆκεν, ἔνθα καὶ πολὺ πλῆθος ἦν Ἰουδαίων. ἔστι δὲ ὑρκανὸν ἐπιμανῶς ἀρχιερέα ὄντα βασιλέα, καὶ πάντα τὰ μέχρις εὐφράτου νεμόμενον Ἰουδαίων ἔθνος, τοῦ δὲ ἦν ἀγαπητὰ πάντα. πυθόμενος δὲ τὸν ἡρῴδην παρειληφέναι τὴν βασιλείαν, ἀνελπιστήσαντος τὴν ἐλπίδα ἐξ ἀρχῆς τὸν φιλαίτερον Δία κείωνος, καὶ τὰ χαίροντος ἀποπνιγῆναι δόξαντος ὑπὸ τῶν ἰδίων, ἔτι καὶ μᾶλλον ἐπὶ τοῦ χρόνου προύβη, καὶ μέλλοντα ἀνατρέπειν ἐμισεῖτο. λόγους οὖν ποιούμενος πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, ἵνα μὴ παρὰ τὸν εὐεργέτην ἀποστάσιν ποιήσωνται. εἰ δὲ βούλοιντο καὶ μόνον ἡσυχίαν ἄγειν, τοὺς λειτουργίας ἅμα καὶ τὰς τιμὰς λέγοντας, οἷς ἐδόκουν ἐνδεῖς αὐτοῦ τῆς εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς ἢ βασιλεῖς τιμῆς ἐξ αὐτῶν ὧν, καὶ τι μεῖζον ὑπὲρ μηδὲ ἐκεῖ τούτων μεταλαβεῖν δύνασθαι, κατὰ λαβεῖν δὲ σώματος τοῦ ὑπ' ἀντιγόνου πάθοι, τὰς τε χάριτας οὐχ ὁμοίως ἀποδίδοσθαι τῷ τῶν βασιλέων ἀεὶ ἔλαττον ἰδιωτεύοντες, ἐξαλλαττούσης αὐτοὺς σὺν ὀλίγῳ τῆς τύχης. τοιαῦτα δὲ συμφέρον ἅπασι τοῖς παροῦσιν, ὑρκανὸς πόθον εἶχεν ἀπιέναι. καὶ γράφων ἡρῴδης παρεκάλει δεῖσθαι φραάτου καὶ τῶν ἐκεῖ ἰουδαίων, μὴ φθονῆσαι ὁμοίως κοινῷ ἔχοντι τὴν βασιλείαν. ἅρπη γὰρ εἶναι καιρὸν αὐτῷ μὲν ἐκτῖσαι τὰς χάριτας ὧν εὖ πάθοι, καὶ γράφειν ἐπ' αὐτὸ καὶ ἀξιοῦν ἐκεῖνα ἢ κομίζεσθαι. ταῦτα γράφων ὑρκανῷ, πέμπει καὶ αὐτὸς τὸν φραάτην πρεσβεύσασθαι, καὶ δῶρα πολλὰ, μὴ ἀμελεῖν τοῦ εὐεργέτην αὐτὸ χάριτας ὁμολογεῖν φιλοτιμούμενος. ἐν δὲ ἐντῦθεν ἡ ἀπορία. ἀφ' ἧς καιρὸς ἀξίαν αὐτὸς ἀρχὴν, ἐδεδοίκει τὰς ἐξ ὀλίγων μεταβολὰς, καὶ τὸν ὑρκανὸν ὑποχείριον ἔχων ἰουδαίων, ἢ καὶ παντάπασιν ἐκποδὼν ποιήσασθαι.

eum securi percutere. vix enim Judæi contineri poterant in officio. Testis est Strabo, sic scribens: Antonius Antigonum Judæum perductum Antiochiam securi subjecit: Romanorumqve primus affecit regem hoc supplicio, ratus non aliter posse adduci Judæos, ut Herodem pro illo regem constitutum admitterent. nam ne tormentis qvidem adigi poterant, ut appellatione regis eum dignarentur: tanta apud eos fuit prioris regis existimatio. qvare visum est ignominiosa morte obscurare ejus memoriam, & lenire publicum Herodis odium. Hæc Strabo. Hyrcanus autem pontifex captivus apud Parthos, cognito, qvod Herodes regnum assecutus sit, reversus est ad eum, in hunc modum dimissus. Barzapharnes & Pacorus Parthorum duces, Hyrcanum, qvi primo pontifex, deinde rex fuit, & fratrem Herodis Phasaëlum, captivos abduxerant: quorum Phasaëlus non ferens captivitatis dedecus, & turpi vitæ honestam mortem præferens, seipse interfecit, sicut supra diximus.

CAP. II.

Quomodo Hyrcanus a Parthis dimissus ad Herodem reversus est.

HYrcanum autem ad se perductum Phraates Parthorum rex propter claritatem generis comiter habuit: & vinculis solutum permisit Babylone degere, ubi magna erat Judæorum frequentia. hi non aliter qvam pontifici ac regi Hyrcano honorem habebant, nec hi solum, sed qvantum Judæorum ultra Euphratem habitat: ita ut non admodum præsentis fortunæ pœniteret hominem. Sed postqvam rescivit Herodem ad regiam dignitatem evectum, ad novas se spes transtulit; natura suorum amans, & gratiam ab eis expectans, qvod aliquando de capite periclitantem servasset in judicio. Cœpit igitur de profectione consultare cum Judæis, officii causa invisere illum solitis: qvi tamen ut maneret, ei svadebant, commemorantes obsequia sua & honores, qvos exhiberent non aliter qvam vel regi vel pontifici: imo ne in patria qvidem talem dignitatem eum obtinere posse, propter corpus mutilatum ab Antigono, nec reges solere meminisse accepti in privata vita beneficii, qvandoqvidem mores cum fortuna sint mutabiles. nec tamen his monitis Hyrcano potuerunt eximere patriæ desiderium. Herodes qvoq; ei scripsit, rogaret Phraatem & ejus regni Judæos, ne sibi inviderent communem cum genero futuram potestatem, nunc enim adesse tempus referendæ suo qvondam & alteri & servatori gratiæ. Simulqve etiam ad ipsum Phraatem legatum misit Saramallam cum multis muneribus, eblanditurum, nè obstaret cupienti referre gratiam homini de se optime merito. Nec tamen re vera hoc agebat: sed qvia ipse gravis esset princeps, cavens mutationis occasiones, qværebat Hyrcanum in potestatem suam redigere, aut etiam omnino tollere:

id quod postea fecit. Tunc autem dimissum a Partho, & ab illis Judæis honorifice adjutum viatico, cum excepisset, in summo honore habuit: primumque in conventibus locum ei tribuendo, & in conviviis semper honoratiorem cedendo, patremque appellitando, lætabat hominem, quo minus suspicaretur insidias. quin & aliis artibus procurabat, quicquid putaret sibi ad stabiliendum principatum conducibile, unde tamen domesticæ seditionis enata est occasio. Cavens enim, ne quis illustrium crearetur pontifex, accito Babylone obscuri generis sacerdote, Ananelo, huic summum sacerdotium dedit. Mox igitur Alexandra non tulit hanc contumeliam, Hyrcani filia, uxor Alexandri, Aristobuli regis filii, ex quo liberos habebat, alterum formosissimum, nomine Aristobulum, alterum Mariammen Herodis conjugem, insignis pulchritudine fœminam. Hæc iniquissime ferebat contemptum filium, quod, eo superstite, aliunde vocatus pontificatum usurparet. Scribit igitur Cleopatræ per quendam fidicinem, ut pontificatum filio suo petat ab Antonio. Sed, Antonio rem negligente, amicus ejus Gellius ob quædam negotia in Judæam profectus, ut vidit Aristobulum, delectatus est eius forma, admiratus staturâ adolescentis simul & pulchritudinem, nec minus Mariammem regiam conjugem, felicemque prole Alexandram prædicans. cum qua collocutus, persvasit, ut depictas amborum effigies ad Antonium mitteret. fore enim, ut, his conspectis, ille nihil non a se impetrari patiatur. his verbis excitata mulier eas effigies ad eum transmisit. Gellius quoque rem exaggerabat, affirmans eos sibi visos non mortali, sed plane divino natos genere, volens Antonium in amores pellicere. qui indecorum sibi ratus puellam Herodi nuptam accersere, atque etiam Cleopatræ suspiciones vitans, scripsit, ut aliquo honesto prætextu filium ad se mitteret, addens nisi molestum videatur. Quæ postquam relata sunt Herodi, non putavit tutum, Aristobulum in ipso flore ætatis, videlicet decimumsextum agentem annum, adhæc genere nobilissimum mittere ad Antonium, primum Romanorum nemini cedentem, deinde proclivem ad libidines, & hujusmodi voluptates undecunque venantem impune propter potentiam. Rescripsit igitur, si vel pedem e regno suo moveat adolescens, fore, ut cuncta compleantur bellicis tumultibus, Judæis novationem rerum sub alio rege sperantibus. hoc pacto cum satisfecisset Antonio, decrevit non omnino adolescentem & Alexandram spernere, uxore etiam Mariamme assiduis precibus obtundente, ut fratri debitum pontificatum redderet, dicenteque ipsi quoque id fore commodum, adempta per honorem adolescenti peregrinandi facultate. Advocato igitur amicorum concilio, multis verbis in Alexandram invectus est: eam & clam regno suo insidiatam, & per Cleopatram id agere, ut ope Antonii a se regimen transferatur

ἔτι γὰρ ἔπραζεν ἐν ὑστέρῳ. τότε μὲν οὖν ἐπειδὴ παρελθὼν πεπεισμένος, ἀφέντος τε τοῦ παρθυαίου καὶ τῶν ἱερολοχιτῶν πεπεισμένων, ἀπασαν τιμὴν ἀφθόνως ἐνεμεν αὐτῷ, ἐν τε τοῖς συλλόγοις τὸ πρῶτον ἐνέμενε τόπον, καὶ ὡς εἰς τὰς ἑστιάσεις παρακατακλίνων ἐξηπατᾶτο, πατέρα καλῶν, καὶ παντελῶς τὸ τοῦ Ὑρκανοῦ ἀνθ' ἑαυτοῦ πραγματούμενος. κατεσκάπτετο δὲ καὶ πάντα πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἀρχῆς, ἐξ ὧν αὐτῷ καὶ τὰ περὶ τῶν οἰκείων ἐστασιάσθη. φυλαττόμενος γάρ τινα τῶν ἐπισήμων ἀποδεικνύειν ἀρχιερέα θεοῦ, μεταπεμψάμενος ἐκ τῆς Βαβυλῶνος ἱερέα τῶν ἀσήμων ἀνάνηλον ὀνόματι, τοῦτον τῶν ἀρχιερωσυνῶν δίδωσιν. ὃ δὴ οὐκ ἐβούλοντο ἀλεξάνδρα, τὴν ἐπιφάνειαν. θυγάτηρ μὲν ὑρκανοῦ, γυνὴ δὲ ἀλεξάνδρου τοῦ ἀριστοβούλου βασιλέως, ἐξ ἀλεξάνδρᾳ παῖδας ἔχουσα, τὸν μὲν ἄρχ καλλίστων, ἀριστόβουλον καλούμενον, τὴν δὲ ἡρῳδὴ συνοικοῦσαν μαριάμμην, διμορφίᾳ ἀξιόλογον. ἐπιπαροξυνθεῖσα δὲ ἡ χαλεπῶς ἔφερε τὴν ἀπιμίαν τοῦ παιδός, εἰ τοιοῦτος ἐκεῖνος, τὸ ἐπιλήπτων τὴς ἀξιώσεως τῆς ἀρχιερωσύνης. καὶ γράφει κλεοπάτρᾳ μουσουργοῦ τινος αὐτῇ συμπραγματουμένου τὰ περὶ τὴν ἡμιδίαν τῶν γραμμάτων, αἰτεῖσθαι παρ' ἀντωνίου τῷ παιδὶ τὴν ἀρχιερωσύνην. ἀντωνίου δ' ἀμελοῦντος παρακούοντος ὁ φίλος αὐτοῦ γέλλιος εἰς ἰουδαίαν ἐλθὼν διά τινας χρείας, ὡς εἶδε τὸν ἀριστόβουλον, ἠράσθη τῆς ὥρας, καὶ τὸ μέγεθος καὶ κάλλος ἐθαύμασε τοῦ παιδός, ἐκ ἦσαν δὲ τὴν μαριάμμην συνοικοῦσαν τῷ βασιλεῖ. καὶ δῆλος ἦν καλλίστους παῖδας τὴν ἀλεξάνδραν ἀναιρούσης. σκευὴν δὲ εἰς λόγχας ἐλθούσης αὐτῷ, πέμψει γράψαμένῳ ἀμφοτέρων εἰκόνας, ἀντωνίῳ ἀφικέσθαι. ἐσπουδάκει γὰρ ἀδένος ἀθετήσαι ὧν ἄξιοι. τότε μὲν ἐπαρθεῖσα τοῖς λόγοις ἀλεξάνδρα, πέμπει τὰς εἰκόνας ἀντωνίῳ, καὶ δέλλος ἐπράττετο λέγων οὐκ ἐξ ἀνθρώπων αὐτοὺς δοκεῖν, ἀλλά τινος θεῶν ἡμέραν τοὺς παῖδας, ἐπραγματεύετο δὲ αὐτὸς πρὸς ἡδονὰς ἐλκύσαι τὸν ἀντώνιον. ὁ δὲ, τῷ μὲν κάρᾳ ἡδέως μετεπέμψατο, γεραμενιδίου ἡρῳδὴ, καὶ τὰς εἰς κλεοπάτραν ἀφιξολογίας οὐκ ἔτι τυχὸν φυλαττόμενος. ἐπεὶ δὲ πέμπειν τὸν παῖδα σὺν εὐπρεπείᾳ, πρόφασιν εἶναι μὴ βαρύ, δοκοῦν. τούτων ἀπενεχθέντων πρὸς ἡρῳδίαν, οὐκ ἀσφαλὲς ἐκρίνεν, ὡμὲν τὸ κάλλιστον ὄντα τῶν ἀρχιερέων, ἑκκαιδεκαέτης γὰρ ὢν ἐτύγχανε, καὶ γάμει προσήκοντα πέμπει πρὸς τὸν ἀντώνιον, ἰσχύοντα μὲν ὡς οὐκ ἄλλος τῶν ἡγεμόνων, ἑτοίμως δὲ τοῖς ἐρωτικοῖς αὐτοῦ παθήμασι, καὶ τὰς ἡδονὰς ἀφροδισιαλύπως οὐκ ἂν διώκοντα προσδόκων. ἀντέγραψεν οὖν, ὡς εἰ μόνον ἐξέλθοι τῆς χώρας τὸ μειράκιον, ἅπαντα πολέμου καὶ ταραχῆς κατοπλησθήσεται, ἰουδαίων ἐλπιζόντων μεταβολὴν ἐπ' ἄλλῳ βασιλεῖ. τούτοις δὲ ἀφιλοτιμούμενον τὸν ἀντώνιον, ἐγὼ μὲν μέχρι πάντες ἀτιμάζειν τὸν παῖδα, καὶ τὴν ἀλεξάνδραν, ἀλλὰ καὶ τῆς γυναικὸς μαριάμμης ἐγκειμένης λιπαρῶς ἀποδοῦναι παῖδ ἐλφὸν τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ συμφέρειν αὐτῷ λέγων, ὡς μηδ' ἀποδημῆσαι δύνασθαι ἢ πεπεμημένον. σύλλογον ποιεῖται τῶν φίλων, ἐν ᾧ πολλὰ τ' ἀλεξάνδρᾳ, κἀφάρετ' ἐβουλεύσαντο λέγων τῇ βασιλείᾳ, καὶ ἀφορμὴ κλεοπάτρᾳ πρόθειεν ὅπως αὐτὸς μὲν ἀφαιρεθῇ τὴν ἀρχὴν, τὸ δὲ μειράκιον ἀντ' αὐτοῦ φυλάξοιτε πρὸς ἅπασα δι' ἀν-

διὰ ἀντωνίαν. καὶ ταῦτα βέλεσι μὲν ἐκείνου ἀδικήσαι, A in puerum: idqve tanto injustius eam moliri,
ἐπεὶ καὶ τὴν ἡγεμονίαν συναπέσεσθαι τῇ ἕξει αὐτῇ τιμῆς, ἐς
τὰς ἀρχὰς ὅπως τῇ βασιλείᾳ πράγματος δύοιτο, πολλὰ πο-
νήσαντι αὐτῷ, καὶ κτησαμένῳ κινδύνοις τοῖς ἐς τυχὸν
ὁμολογουμένως ἐκείνη πράξαντι, ἀποστῆσαι δὲ δίκαιον εἶναι τοῦτο αὐτὸν, ἀλλὰ
καὶ νῦν ἐφιέναι διδόναι τῷ παιδὶ τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ πάλαι μὲν καταπεφηνότα τὸν ἀνάνηλον, παιδίᾳ παντάπασιν
ὄντα καὶ ἀρτιβούλῳ. ταῦτα λέγοντα οὐκ ἀσκέπτως, B
ἀλλ' ὅπερ ἦν μάλιστα πεφροντισμένως, εἰς ἀπάτην
γυναικῶν καὶ τῶν μὲν ἀληθῶν φίλων, ἀβεβαίους
ἅμα, καὶ χαρᾶ τὰ παρόντα δεχομένων, καὶ δέει τῆς παρούσης
ἀλεξάνδρα μὲν δακρύων ἀπελογεῖτο. ὡς μὲν τῆς
ἱερωσύνης φαμένη, πλὴν ὅσον αὐτὴ ἀδοξίας ἀπαλλάτ-
τοι. βασιλείαν μήτε ἁρπάζειν, μήτ' ἂν εἰ καὶ παρείη,
βούλεσθαι λαβεῖν· καὶ νῦν ἀποχωρούντων τιμῆς ἕνεκα, διὰ
τὴν ἀρχὴν τὴν ἐκείνου, καὶ τὴν ἀσφάλειαν τὴν ἐκείνου C
δυνάμει μᾶλλον ἑτέρων ἄρχειν αὐτόν, ἅπαντα τὰ ἤδη
πεπραγμένα. νῦν τε γενομένην τῆς διαφορᾶς, δέχεσθαι
μὲν ὡς τὸν ἥττω τῶν τιμῶν. ἔσεσθαι δὲ πρὸς πάντα εὐπειθοῦς,
καὶ ἔτι πλέον τῶν ἀρχιερωσυνῶν. ὅπως
ἀναχωροῦντα ὁ φίλτατος ἀπῇ
ὧν ἔτι πάντα χρεών, ὡς
ἀδικηθῆναι τῆς ἀρχῆς, καὶ τιμᾶσθαι
μασι δὲ παιδός, ἐκ ἡλικίαν
χοῦσιν τοῦ βασιλεῦ. καὶ ὅλως
τινα τῶν ἀλεξάνδρᾳ ἀναγκῶν.
ἐλθούσης αὐτοῦ, πάντα χρεών
χόνας, αὐτοκράτορα
δένες ἀληθῶς ἂν ἄγειν. τοιαῦτα
ἀλεξάνδρα, πλὴν τοῦ ἐπὶ
ἐπεγαθεῖσθαι λέγων οὐκ ἀ
ἀλλὰ πᾶσι. δεῖ γὰρ τοῦτο
εὐεπὴς δὲ αὐτοῦ πρὸς πάντας ὧν
ῆ, τῶν μὲν κόρῳ ἡδέως μισθοῦ
λων ἡρώδῃ, καὶ τοῖς ἐκ πλείστου
στέρα φυλαττόμενον. οὐκ
ἀδα, σὺν εὐπρεπείᾳ, φοβεῖσθαι
τῶν ἀπεγνωσμένων τῶν τοιού, πλ
μενον, ὡς τὰ καλλίστου ἐγκαλοῦν
ἑτέρης χάριν ἐτύγχανεν, καὶ μισθοῦ
τὴν ἀντώνιον, ἰσχυρὰ
ωμιγῶν, ἐπειμεν δὲ τοῖς ἐκεῖ
καὶ τοῖς ἡδονὰς ἀπεμάσσετο
πεξιόμενον. ἀπιόντα δὲ
τῆς χώρας τὸ μεμφόμενον, κατα-
ταξόμενος ἐπανελθόντα, ἐκ
μετεβάλλει δὲ νεοτερισμοῦ τε ἀπ
ρεῖς ἀπιμάζειν τὸν τοιοῦτον
ἀλλὰ καὶ τῆς γυναικὸς μισθοῦ
λιπαρῶς ἀποδοῦναι πειθόμενον,
ου, καὶ συμφέρειν αὐτῷ κρίνει, ἀδικεῖ-
δωσιν ἢ τεκμηρίῳ. ἀδικεῖ-
λων, ἡνάγκασε πάλιν τὰ ἀλεξάνδρᾳ
λεύσας λέγων τῇ βασιλεῖ, καὶ
ᾤετο ὅπως αὐτὸς μὲν ἀφαιρεῖται
μεμφόμενον αὐτ' αὐτοῦ ἀφαιρεῖται

qvod & filiam suam interim honore parto privare conetur, & regnum perturbatione reipublicæ aliis parare, quod ipse qui sisset multis sudoribus ac periculis, se tamen præteritorum libenter obliviscì, nec desinere pietatem erga eam cæterasqve necessitudines colere: & nunc ejus filio pontificatum reddere, cui Ananelus hactenus propter ætatem immaturam prælatus sit. Hæc postqvam elocutus est verbis meditatis, qvo magis fucum faceret mulieribus & amicorum consistorio, Alexandra vix sui compos tum præ gaudio tum quod se suspectam intelligeret, cœpit cum lacrymis pro se verba facere, fassa pro sacerdotio nihil non tentasse indignitatis & contemptus impatientia: regnum autem negans se vel ambisse unquam, vel etiam, si ultro offerretur, admissuram fuisse. Satis honoris sibi videri, qvod filiam cum ipso regnare videat, satisqve ita consultum securitati totius familiæ. Victam igitur beneficiorum magnitudine accipere se honorem filii, futuramqve posthac regi obsequentissimam: veniamqve præteritorum petere, si quid fiducia generis & necessitudinis propter indignitatem rei egisset immodestius. Post hoc colloqvium, ad reconciliationis fidem datis vicissim dexteris, discesserunt, omni, ut tum videbatur, suspicione sublata.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ γ'.

Ὡς ἡρώδης ἀριστόβουλον τὸν τῆς γυναικὸς μαριάμμης ἀδελφὸν ἀρχιερέα καταστήσας, μετ' οὐ πολὺ ἀφῃρεῖτο παρεσκεύασεν.

CAP. III.

Herodes Aristobulum conjugis suæ Mariammes fratrem pontificem declaratum non multo post necandum curavit.

ΟΔὲ βασιλεὺς ἡρώδης, εὐθὺς μὲν ἀφαιρεῖται τὴν
ἀρχιερωσύνην ἀνάνηλον, ὄνομα μὲν ὡς ἐς τὸ πρότε-
ρον ἔτι μὴ ἐκ τοῦ ἀπόχρεων, ἀλλὰ τὸ πάρεμ- E
φρατῆ ἀπωκισμένων ἰουδαίων. ἐκ δὲ ὀλίγας μυριάδες δὲ λαὸς ὧδε ἐς τὴν βαβυλωνίαν ἀπῳκίσθησαν,
ἔνθεν ἦν ἀνάνηλος, ἀρχιερατικῆς γένους, καὶ πάλαι καὶ
αὐτῷ ἡρώδῃ ἀπὸ δαιτὸς ὢν. ἔτεν αὐτὸς μὲν ἐπ-
μησε, ὅτι τὴν βασιλείαν παρέλαβεν. αὐτὸς δὲ κατέλυ-
σεν, ὅτι τὰ πάντα τὰς οἰκείας περιφανὲς ὠφελήσαι πο-
ιῶν. ἐκ δὲ ἄλλου τινὸς ἀφῃρέθη τὴν τιμὴν ἄπαξ πα-
ρελαβών. ἀλλὰ πρῶτος μὲν ἀντίοχος ὁ ἐπιφανὴς F
ἔλυσε τὸν νόμον, ἀφελόμενος μὲν ἰησοῦν, καταστήσας τὸν
ἀδελφὸν οὐκαν. δεύτερος δὲ ἀριστόβουλος ὑρκανὸν ἀ-
φείλετο τὸν ἀδελφόν. ἡρώδης δὲ τρίτος ἀντιπαρέδωκε
τὴν ἀρχὴν ἀριστοβούλῳ τῷ παιδί. καὶ τότε μὲν ἐδόκει πε-
ριεσπακέναι τὰ περὶ τὴν οἰκίαν. ἐ μὲν ὅπως εἰκὸς
ἀλλαγαῖς ἀνυποπτώτως διετέλει. τὸν ἀλεξάνδρᾳ
ὅτι τοῖς ἐγχειρεῖν ἤδη, καὶ κρύφα τοῖς λαοῖς νεωτέ-
ρων πραγμάτων ἠρίωκως δεδοικέναι. ὡσότι πλὴν ἐν
ἔτι τῆς βασιλείας ἀπατεῖσθαι, καὶ μηδὲν ἐπ' ἐξουσίας
ὁρᾶν. ἀπιμελεῖς τε ἦσαν οἱ φυλακῇ, λανθάνοντες
ἐπ' ἐκ ἐς τὸν καθ' ἡμέραν διαιτᾶν ἀπηνδεύ-
σαν. ταῦτα πάντα κατὰ μικρὸν αὐτοῖς ἐξήρειον, καὶ
μισοῦσι ἐφύετο. φρονήματος δὲ ἐμπαλέως οὔσα
γυναικεῖον, ἐκ τῆς τοσούτου ἀπιμελείας ἀνηξιο-
πάθει, παντὸς οὐ τινος ἀξιοῦσα μᾶλλον, ἢ τῆς
περιφανείας τρυφῆν, τιμᾶς εὐπρεπείαν, μὴ δουλείας

Um rex confestim pontificatum abrogat Ananelo, viro peregrini generis, utpote nato ex Judæis olim ultra Euphratem traductis per Assyrios, ut ante diximus. Multa enim millia hujus gentis Babyloniam incolunt, unde & hic erat, a pontificibus alioquin oriundus, & Herodi jamdudum notus familiariter. Eum adeptus regnum cum autoritate sua pontificem fecisset, ipse postea deposuit, quo familiam suam componeret perturbatam, propter neglectas leges patrias. alioqvin honor hic semel assumptus solet esse perpetuus. primus Antiochus Epiphanes eam legem violavit, pro Jesu subrogato in hoc sacerdotium fratre ipsius Onia. Secundo Aristobulus ab Hyrcano fratre eum honorem in se transtulit. Tertius Herodes Aristobulum adolescentem vivo adhuc pontifici successorem dedit. atqve ita tum visus est discordiæ domesticæ attulisse remedium. nec tamen, ut decebat, G
post reconciliationem vacavit suspicionibus, veritus, Alexandram ne in posterum quidem qvieturam, si daretur rerum novandarum occasio. Jussit igitur eam continere se intra regiam, & nihil pro potestate agere. ad hæc observabatur assidue, ita ut nihil regem lateret, ne eorum quidem, quæ ad qvotidianam vivendi rationē attinent: quæ omnia exasperabant eam, & incitabant ad odium. plena enim muliebri superbia suspectam se observari indignissime ferebat, malēs qvidvis potius pati, quā, amissa licentia, honoris specie in servitute

& timore vitam degere. misit ad Cleopatram literas, præsentem rerum suarum statum deplorans, & rogans, ut opem aliqvam sibi afferat. Illa jussit eam una cum filio clam in Ægyptum ad se confugere. qvod consilium placuit, moxqve tale qviddam comminiscitur. Paratis duabus sandapalis, in has se & filium inclusit, jussis famulis consciis, ut noctu has afferrent. erat autem mare petendum, ubi paratum stabat navigium, qvod eos in Ægyptum deveheret. hæc apud Sabbionem amicum mulieris Æsopus ipsius servus effutivit, putans eum non inscium ejus consilii. qvo cognito, Sabbion, qvi hactenus inimicus Herodis erat, suspectus qvasi socius insidiarum, qvibus Antipater veneno sublatus est, arripuit occasionem conciliandæ sibi per hoc indicium regiæ benevolentiæ: & ad eum insidias Alexandræ detulit. at ille passus eam tentare negotium, in ipsa fuga deprehensam retraxit. Veniam tamen erroris dedit, non ausus ei mali qvicqvam facere. Verebatur enim non cessaturam Cleopatram, odii tali ansa præbita. qvare simulata magnanimitate, volebat per clementiam videri indulgentior; statuit tamen modis omnibus adolescentem tollere. sed interponenda erat mora, qvo magis laterent insidiæ. Jamqve instabat Scenopegia, festum apud nos cumprimis celebre, cujus solennitatis dies decreverat cum reliqvo populo per hilaritatem exigere. attamen hinc qvoque data est occasio per invidiam, qvo magis acceleraret, qvod semel statuerat. Postqvam enim adolescens, annum tum egressus decimumseptimum, sacris juxta legem operaturus ad altare ascendit ornatu pontificali, ceremoniasq; decenter tractabat ipse, eximia forma, & statura qvam pro ætate procerior, tota facie generis dignitatem præferens, convertit in se multitudinis oculos simul & studia, reputantis secum etiam avi Aristobuli memoria digna facinora. Victi igitur affectu paulatim se aperiebant, confusi nimio gaudio, nec continentes faustas voces ac comprecationes, licentius, qvam sub tali rege decebat, proferentes debitam familiæ beneficiorum tum memoriam tum gratiam. Hæc omnia perpulerunt Herodem, ut, qvod de adolescente decreverat, perficeret. Itaqve peracta festivitate, dum apud Alexandram accipitur convivio, comitate pertracto in opportunum locum adolescente, ostendebat se paratum in ejus gratiam juveniliter colludere. cumqve loci ejus natura esset æstuosior, cito defessi, relicto lusu, magnis piscinis, qvæ ibi circa aulam erant, imminentes frigus captabant meridiano tempore. ac primum spectabant natantes qvosdam e sociis & famulis: deinde postqvam, provocante Herode, adolescens qvoqve eis se miscuit, amicorum qvibus hoc datum erat negotium, deprimentes eum natantem, & qvasi per lusum ac petulantiam mergentes non prius destiterunt, qvã

A φόβῳ καταζῆν. ἔπεμπεν οὖν πρὸς τὴν κλεοπάτραν, ἐν οἷς ἦν σωνεχῶς ὀδυρομένη, καὶ πρὸς καλεῖσθαι παρακαλοῦσα βοηθεῖν αὐτῇ κατὰ δύναμιν. ἡ δὲ λαθοῦσαν ἐκέλευσεν ἐπ' αἰγύπτῳ σὺν τῷ παιδὶ πρὸς αὐτὴν ἀποδιδράσκειν. ἐδόκει τε ταῦτα, καὶ τεχνάζεται τοιάδε. δύο λάρναχας, ὡς εἰς ἐκκομιδὴν νεκρῶν πρὸς καλασκευασμένη, ταύταις αὐτὴν καὶ τὸν υἱὸν ἐνέβαλεν, ἐπιτάξασα τοῖς οἰκετῶν τοῖς συνειδόσι, διὰ νυκτὸς ἐκφέρειν. ἦν δὲ τοῦτο ἦν ἐπὶ θαλάττιον ὁδὸς αὐτοῖς, καὶ πλοῖον ὁ Ἀλεξανδρεὺς εἰς τὸ αἰγιαλὸν ἔμελλε προσκαθασμένον. ταῦτα συσκευάσαντες τῶν ἐκείνης φίλων αὐσωπος οἰκέτης αὐτῆς ἀπαγγέλλει προαιτεσθεὶς, ὡς εἰδότι φράσας. πυθομένῳ δὲ σαββίωνι, καὶ γὰρ ἦν ἐχθρὸς ἡρῴδῃ πρότερον, ὅτι τὸν ἐπιβεβλευκότων ἀνθιπάτρῳ κατὰ τὸ φαρμάκου εἰς ἐνομίζετο, τὸ μῖσος ἐπαλλάξεσθαι τὸ πρὸς τὸ μειράκιον εὐνοίας προσδοκήσας. καὶ καταλέγει τῷ βασιλεῖ τὸν ἀλεξάνδρας ἐπιβολήν. ὁ δὲ, τοῦ μὲν ἔως τῆς ἐγχειρήσεως ἐάσας προσλαθεῖν, ἐπ' αὐτοφώρῳ δὲ δρασμὸν συνέλαβε. παρῆκε δὲ τὴν ἁμαρτίαν, χαλεπὸν μὲν ὄδεν, εἰ καὶ σφέδρα βλόμενον αὐτῷ ἀμαθῆσαι, τολμήσας. ἀνδρὶ γὰρ ἀναιτίῳ κλεοπάτρᾳ, αἰτίαν ἐπὶ τῷ πρὸς αὐτὸν μίσει λαβοῦσαν. ἐμφανῶν δὲ μεγαλοψυχίαν μᾶλλον ἐξ ἐπικαίρου αὐτῆς συνεγνωκέναι. προύκειτο μέντοι παντάπασιν αὐτῷ τὸ μειράκιον ἐκπεδῶν ποιεῖσθαι. τὸ δὲ μὴ ταχὺ μηδ' ἅμα τοῖς πεπραγμένοις, εἰδέναι πιθανώτερον εἰς τὸ λαυθάνειν, καὶ τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς, ἑορτὴ δ' ἐστὶν αὕτη παρ' ἡμῖν εἰς τὰ μάλιστα τηρουμένη, ταύτας τὰς ἡμέρας ὑπερεβάλλετο, καὶ πρὸς εὐφροσύνας αὐτὸς τε καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος. ἐκίνησε δ' αὐτὸν ὅμως καὶ τὴν τοιούτων ἐπιτάσεως τὰ πρὸς τὴν προαίρεσιν ἐμφανῶς παροξύνων ὁ φθόνος. τὸ γὰρ μειράκιον ἀριστόβουλος, ἕβδομον ἐπὶ τοῖς δέκα γεγονὼς ἔτος, ἐπειδὴ κατὰ νόμον ἀνῆλθεν ἐπὶ τὸν βωμὸν συντελέσων τὰ θύματα, τόν τε κόσμον ἔχων τὸν τῶν ἀρχιερέων, καὶ τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν ἐντελῶν, κάλλει τε καλλίστος καὶ μεγέθει πλέον ἢ πρὸς τὴν ἡλικίαν ὑπῆρχεν, ἔτι μᾶλλον ἀξιώματος πλῆθον ἐν τῇ μορφῇ διαφαίνων, ὁρμή τε τοῦ πλήθους πρὸς αὐτὸν εὐνοίας ἐλαύνετο, καὶ τῶν ἀρχιστράτου τοῦ πάππου πεπραγμένων ἐναργὴς μνήμη παρῆν. νικώμενοί τε κατὰ μικρὸν ἐξηλέγχοντο τοῖς διαθέσεις, χαίροντες ὁμοῦ καὶ συγχεόμενοι, καὶ φωνὰς εὐφήμους εἰς αὐτὸν ἀφιέντες εὐχὰς μεμιγμένας, ὡς ἐμφανῆ γενέσθαι τὴν εὔνοιαν τῶν ὄχλων, καὶ πρόπτερον ἐν βασιλείᾳ δοκεῖν τὸν ὧν εὐπατρίδην ὁμολογίαν. ὅπερ τούτοις πᾶσιν ἡρῴδης ἔγνω τὴν προαίρεσιν λαβὼν εἶχεν εἰς τὸ μειράκιον ἐξεργάσασθαι. καὶ τῆς ἑορτῆς παρελθούσης, εἱστία μὲν ἐν ἱερουσίᾳ, δεχομένης αὐτὸς τῆς ἀλεξάνδρας. φιλοφρονέμενος δὲ τὸ μειράκιον καὶ προελκύσας εἰς ἀδεῆ τόπον, ἕτοιμον λαβὼν συμπαίζειν καὶ νεανικεύεσθαι κεχαλασμένως ἐκέλευε. δὲ τὸν τόπον ἰδιώματος θερμοτέρου τυγχάνοντος συνειλεγμένοι τὰ χιὼν ἐξῆλθον ἀλύοντες, καὶ τὰς κολυμβήθρας διαπέντες, αἳ μεγάλαι πρὸς τὴν αὐλὴν, ἐτύγχανον, ἀνέψυχον τὸ θερμότατον τῆς μεσημβρίας. καὶ πρῶτον μὲν ἑώρων τοὺς νέους τῶν οἰκετῶν καὶ φίλων. ἔπειτα προσαχθέντος καὶ τοῦ μειρακίου τῇ καὶ τὸν ἡρῴδειον παροξυσμὸν, τῶν φίλων οἷς ταῦτα διεπέπρακτο, σκότος ἐπιχεόντος, βαρυνόμενοι δὲ ὑπὸ πλίονται ὡς ἐν παιδιᾷ νηχόμενον, ὡς ἀνῆκαν εἰς καὶ παντα-

παντάπασιν ἀπορρίψας. καὶ διεφθάρη μὲν ὕστερον ἀμφὶ τὸν Ἀρχελάου θάνατον, ὀκτωκαιδέκατον μὲν ἄγουσα βιοῦ ἔτος, τὸν δ' ἱερατικὸν κατ' ἀγχῶν ἐνιαυτὸν, ὃν ἀνανήλου ἐκομίσατο πάλιν. ἐξαγγελθέντος δὲ τοῖς παισὶν αὐτῆς τὸν μὲν ἐκ μεταβολῆς θρῆνον καὶ τὸν ἐπὶ τῷ νεκρῷ, καὶ πένθους ἄχετον, ἥτε πόλις ἅπασα λόγῳ διαδοθέντος ὑφ' ἑτέρων ἐπήλυδι, πάσης ἐσάσης οἰκτίρμονος τὴν συμφορὰν ὡς οὐκ ἐπ' ἀλλοτρίῳ γιγνομένην. ἀλεξάνδρα δὲ καὶ μᾶλλον ἐκπλῆξις ἦν οὐσίου τῆς ἀπωλείας. τὸ μὲν ἀλγεῖν ἐπ' ἀγνοίαν ὅτου ἐπεφάχθη παλαιὸν ἔχουσα, τὸ δὲ χαρπεῖον ἀναγκαῖον δεῖ μείζονος κακοῦ προσδοκίαν ποιεῖν. ἐπὶ πολλάκις μὲν ἦλθεν αὐτοχειρίᾳ τῷ βίῳ χρήσασθαι βίον, ἐπέσχε δ' ὅμως εἰ δύναιτο ζῶσα τὴν ἐπὶ τοῦ κατ' ἀδελφὸν ἀνόμως διεφθαρμένου, τότε τέλεον ἐκπνεῦσαν αὐτῇ παρεκρᾶτ' τὸν βίον, καὶ τὸ μηδεμίαν ἐπωφελίαν ἀποδοῦναι δι' ἣν προνοίᾳ καὶ τελέᾳ τὸν ἐν ἡμέραις ἐνιαυτὸν ἀμείνω ἐκομίζετο. καὶ ἐκείνη μὲν ἐγκρατῶς ἔφερε τὴν ἐπωφελίαν. ἡρῴδης δὲ πάντ' τοῖς ἔμπροσθεν πιθανῶς ἐπεσκεύαζετο, μὴ μὴ προνοίᾳς ἡμέρᾳ τοῦ παιδὸς τὸν θάνατον, ἐκ ὅσου πρὸς πένθος ἀπεσπεύδων μόνον, ἀλλὰ καὶ δάκρυσι, χρώματι, καὶ συγχύσει τῆς ψυχῆς ἐμφάσεων ἀληθινῶν. τάχα μὲν καὶ δι' πάθος ἀπεικότως αὐτὸν, ἐπὶ ὄψει τῆς πρώτης καὶ δι' κάλλους, καὶ πρὸς ἀσφάλειαν ὁ θάνατος δι' παιδὸς ἐκομίζετο, δῆλον δ' ὡς ἀπολογίαν αὐτὸς πραγματοδομῶν. τάχα μέν γε εἰς τὴν πολυτέλειαν τῆς κηδείας καὶ μᾶλλον ἀνεδεήσατο, πολλὰ μὲν τῇ φιλοκοσμίᾳ πρὸς τὰς ἥκιστα καὶ τὰληθῆ τῶν θυμιαμάτων παρασκευῇ, πολλὰ δὲ συγκατακτησάμενος κόσμον, ὡς ἐκπλήξαι τὸ λυπηρὸν τῆς γυναικὸς ἀληθοῦς, καὶ φιλοτιμησάμενος τούτῳ τοῦ μέρει.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς κλεοπάτρα τῆς Ἰουδαίων καὶ Ἀράβων ἐπιβουλεύουσα βασιλείᾳ, μέρη λαβεῖν αὐτῶν ἴσχυσεν παρ' Ἀντωνίου.

Ἡρῴδην δ' ἀλεξάνδραν ἤτησε μὲν ὅδεν τ' τοιούτων, ἀεὶ δὲ καὶ μᾶλλον ἡ μνήμη τοῦ κακοῦ παρέχουσα τὴν εὐθυμίαν ἐδυστυχίαν ἐποίει καὶ φιλόνεικον. καὶ γράφει τῷ ἐπιβουλεῦσαι ἡρῴδην τῇ κλεοπάτρᾳ, καὶ τὰς ἀπωλείας τοῦ παιδός, ἣν δὴ, καὶ πάλαι ἀσθενοῦσα παρεπρέσβευε δεομένη, καὶ τοὺς αὐτοχείρας οἰκτείρεσθαι ἀλεξάνδρας, αὐτῆς ἐπιθέτου τὸ πεῖν πρᾶγμα. καὶ ἀντώνιον δὲ ἀνίστασθαι τὸν φόνον τοῦ παιδὸς παροξύνουσα. ὁ δὲ ἄξιον ἡρῴδην δι' αὐτὸ καταστῆναι βασιλέα τῆς ἑδῶν πρωτοκλήτου δέχεσθαι, εἰς τὰς ὄντως βασιλεῖς τοιαύτας ἐπιδεικνύσθαι ὁρμάς. τούτοις ἀναπεισθέντα αὐτῶν, ὡς ἐπὶ λαοδικίας ἐστάλη, πέμψαι κελεύων ἡρῴδην ἐλθόντα τῶν εἰς ἀρισβούλου ἀπολογήσασθαι. πεπεῖσθαι γὰρ δὴ καὶ ὀρθῶς τὸν ἐπιβουλεῦσαι, καὶ δι' αὐτὸ γίγνεσθαι. ὁ δὲ, τὴν αἰτίαν δεδοικὼς καὶ τὸν κλεοπάτρας δυσμένειαν, ὡς ἐκ ἂν ἥκειν ἐξερχόμενον κακοήθως αὐτῷ τὸν ἀντώνιον ἔχειν, ἐγὼ μὲν ἔκαιρεν, ἐδεῖ γὰρ ἄλλο τι πρᾶξαι ἐκεῖ, καταλιπὼν δὲ τὸν θεῖον αὐτὸς ἰώσηπον ἐπίτροπον τῆς ἀρχῆς καὶ τῶν ἐκεῖ πραγμάτων, ἐστέλλατο λελησθότως εἰ πόθεν τί παρ' ἀντωνίου, φθάσαι καὶ τὸν μελαμπύγιον ἀνελεῖν. οὕτως τι δὲ ἔχειν φιλοστόργως πρὸς τὸν γυναῖκα, πάντως ἐπὶ τοῦ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἐπιβουλεύσαντος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ παιδὸς ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ πατρὸς ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ πάππου ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προπάππου ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προπροπάππου ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προπροπροπάππου ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προπροπροπροπάππου ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προπροπροπροπροπάππου ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προπροπροπροπροπροπάππου ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προπροπροπροπροπροπροπάππου ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προπροπροπροπροπροπροπροπάππου ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προπροπροπροπροπροπροπροπροπάππου ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προπροπροπροπροπροπροπροπροπροπάππου ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπάππου ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπάππου ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπάππου ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπάππου ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπάππου ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπάππου ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπάππου ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπάππου ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπάππου ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπάππου ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπάππου ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπάππου ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπάππου ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπάππου ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπάππου ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπάππου ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπάππου ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπάππου ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπάππου ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπάππου ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπάππου ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπάππου ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπροπάππου ἐπιτεθυμηκότος, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προπρο

ut etiam si post ipsius mortem aliquem potiri contingat illius pulchritudine, ad suam id injuriam pertinere existimet. ajebatqve totum hoc negotium exhiberi sibi propter ejus fœminæ formam, in qvam ille jam pridem fama cognitam accensus sit. atqve his mandatis, non admodum læta sperans de rerum suarum exitu, proficiscitur ad Antonium. Porro Josephus creditum sibi regimen administrans, & sæpissime Mariamnem conveniens, partim propter negotia, partim honoris causa, dum crebra mentio fit conjugalis amoris, quo eam Herodes prosequeretur: irridentibus hanc ejus asseverationem mulieribus, præsertim Alexandra, ille nimio studio approbandi eis affectum regis eo provectus est, ut mandatum illud proderet, ratus id certissimum amoris argumentum, quod neqve sine ea vivere sustineret, neq; vel morte ipsa ab ea disjungi. quæ Josephi verba mulieres non tam indubitatum Herodis amoris signum interpretatæ sunt, quam exhorruerunt illius tyrannicum animum, si vel mortuus sæviret in earum capita. Interea per civitatem rumor ab inimicis regis sparsus est, excruciatum eum ab Antonio neci traditum: qui cum reliqvam regiam turbavit, tum mulieres maxime. Alexandra vero etiam Josephum hortata est, ut assumens eas ad signa legionis Romanæ confugeret, quæ tum ad regni custodiam circa urbem tendebat sub tribuno Julio. sic enim primum, si quid turbarum in aulam incideret, ipsas in tuto fore propter Romanorum benevolentiam. Deinde sperandum esse, consequturam quidvis Mariamnen, si in Antonii conspectum venerit, atqve etiam regnum recepturam, & quicquid debetur regio generi. Tenente adhuc ea consultatione, literæ ab Herode supervenerunt rumori contrariæ. quamprimum enim venit ad Antonium, muneribus eum placuit, quæ in hoc Hierosolymis attulerat: & crebris colloquiis indignationem viri leniit, ut minus posthac ponderis apud eum haberet Cleopatræ instigatio. negabat enim Antonius oportere regem facti sui rationem reddere, alioqui ne regem quidem futurum. sed dato illi semel honore, etiam liberam potestatem permittendam esse. idq; ipsum etiam Cleopatræ ajebat conducibile, si non multum se misceret alienis imperiis. Hæc significabant Herodis literæ, reliqvumqve honorem, quo se dignaretur Antonius, ad consessum adhibens & ad quotidiana convivia, idq; non cessante a criminationibus Cleopatra: quæ capta ejus regionis cupidine, quo regnum id sibi usurparet, omnibus modis quærebat illum perdere. Sed quia justum se præberet Antonius, nihil posthac expectandum gravius, venturumqve brevi, constabilito tam regno quam amicitia. nec relictam Cleopatræ cupiditati ullam spem, προσέληφως τῇ βασιλείᾳ, καὶ τοῖς πράγμασιν,

καὶ δεδοικένας τὸν ὕβριν, εἰ μὴ παθητικὸς σκώπτοι κατ' εὐμορφίαν ἄλλῳ τινὶ συνουδάζοιτο. τὸ δ' σύμπαν ἐνέφαινεν ὀρμὴν ἀντωνίου πρὸς τὸν ἀνδρῶνα, ὅτι καὶ πάλαι προσηκτὸς ὑπὲρ τῆς εὐμορφίας ἐτύγχανεν. ἡρῴδης μὲν οὖν ὑπεστέλας ταῦτα, καὶ τὰς ἐλπίδας σὺν ἀσφαλεῖ ἔχων, ὑπὲρ τ' ὅλων ἀπῄει πρὸς ἀντώνιον. ὁ δ' ἰώσηπος ὅτι τῆς διοικήσεως ὢν ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ διὰ τοῦτ' συνεχῶς ἐντυγχάνων τῇ μαριάμμῃ, πρός τι πραγματίας, καὶ τιμῆς ἕνεκεν τοῦ δεῖ βασιλεύουσι παρ' αὐτοῦ γενέσθαι καθ' εἰς συνεχεῖς ὁμιλίας ὑπὲρ τῆς ἡρῴδου πρὸς αὐτὴν εὐνοίας, καὶ φιλοτεχνίας ἐχειροδουλώσατο γυναικείως τὸν λόγον, καὶ μάλιστα τῆς ἀλεξάνδρας ὑπερεπτοημένης ὁ ἰώσηπος ὑπιδόξαν τὴν διάνοιαν ἐβασιλέως, προσῆχθη, καὶ τὰ πρὸς τὴν πόλιν ἐπρέσβευε, πίστιν αὐτῷ παιδὸς, ὡς δὲ χωρὶς ἐκείνης ζῆν δύναιτο, κἂν εἰ πάσχοιτο δεινὸν ὑπ' αὐτοῦ ἐδὲ θανάτῳ διαζεύχθείην. ταῦτα μὲν ὁ ἰώσηπος. αἱ δὲ γυναῖκες ὡς εἰκὸς, οὐ τὸ φιλότεχνον τῆς πρὸς τὸν ἡρῴδην διαθέσεως, τὸ δὲ χαλεπὸν, εἰ μηδὲ ἀποθνήσκοντος ὑστερήσαι ἀπωλείας, καὶ θανάτῳ τυραννικῷ προσλαμβάνουσαι χαλεπὸν τὸν ὑπόνοιαν ἐρήξεσθαι εἶχον. ἐν δὲ τούτῳ καὶ λόγος ἐφοίτα καὶ τὴν πόλιν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πᾶσαν ἐν ἔχθει τὸ ἡρῴδου ἐχόντων ὡς ἀντώνιος αἰκίσαιτο μὲν αὐτὸν ἀποκτείνειεν. ἡ δὲ φήμη, πάντας μὲν ἐπέσχεν ὡς εἰκὸς τοὺς πρὸς τὸ βασιλεῖον, μάλιστα δὲ τὰς γυναῖκας. ἀλεξάνδρα δὲ καὶ τὸ ἰώσηπον ἀναπείθει τὸ βασιλέων ἐξελθόντα, σὺν αὐτοῖς συμφυγεῖν τοῖς σημείοις τοῦ ῥωμαϊκοῦ τάγματος, ὁ τότε περὶ τὴν πόλιν ὑπὸ φρουρᾷ τῆς βασιλείας ἐστρατοπέδευεν ἡγεμόνος ἰουλίου. διὰ δὲ τὸ πρῶτον μὲν εὐκαιρίας ἀπαντήσειν παραχῆ περὶ τὴν αὐλὴν ἐν ἀσφαλεστέρῳ διάξειν αὐτοὺς ῥωμαίους εὐμενεῖς ἔχοντες. ἔπειθε καὶ τευξεσθαι παντὸς ἠλπικέναι τὸν μαριάμμην ἀντώνιον θαυμένη, δι' ἃ ἔτι τὸν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι καὶ μηδένος ὑστερήσειν, ὧν εἰκὸς τοῖς ἐν εὐγενείᾳ βασιλικῇ γεγονόσιν. ὑπὸ τούτων δὲ τῶν λογισμῶν τετυχηκότων αὐτοῖς, γράμματα παρ' ἡρῴδου περὶ τ' ὅλων ἀφίκετο τῆς φήμης ἐναντία, καὶ τ' θεσληφθέντων. ἐπειδὴ γὰρ ἐφοίτα παρ' ἀντωνίου, τάχυ μὲν αὐτὸν ἀνεκτήσατο τοῖς δώροις, ἀφέρων ἦκεν ἐκ τ' ἱεροσολύμων. τάχυ δὲ τοῖς ὁμιλίαις παρεσήσατο μὴ χαλεπῶς ἔχειν εἰς αὐτὸν, εἴ τε τῆς κλεοπάτρας λόγοι πρὸς τὸν ἐξ ἐκείνων ἀπειλίαν ἦσαν ἐδωκήσουν. ἀγαθὸς δὲ ἐφῆν καλοῖς ἔχειν ἀντώνιον βασιλέα περὶ τ' κῆ τὸν ἀρχὴν μεμνημένον εὐθυμίας ἀπαιτεῖν. ὅτως γὰρ ἂν ἀδὲ βασιλεύσειν, δόντας ἂν τὸν τιμὴν, καὶ τῆς ἐξουσίας καλαξιώσουσιν, ἐὰν αὐτὴ χρήσῃ. τὸ δ' αὐτὸ τῇ κλεοπάτρᾳ μὴ πολυπραγμονεῖν περὶ τὰς ἀρχὰς ἐλεγεν συμφέρειν. ὑπὲρ τούτων ἔφαρεν ἡρῴδης, καὶ τὰς ἄλλας διέξει τιμὰς, ἃς ἔχει παρ' ἀντωνίῳ σωθωκῶν ἐν τοῖς διαγινώσεσιν, καὶ συνεστιῶμενον ἐφ' ἑκάστης ἡμέρας, καὶ τούτων ὅμως τυγχάνει χαλεπὸς εἰς τὰς διαβολὰς αὐτοῦ τῆς κλεοπάτρας ὄσης, ἡ πᾶσαν τὴν χώρας ἐξαιτουμένη τὸν βασιλείαν αὐτῇ προσῆκεν, παντὶ τρόπον σκηπτοδῶν ποιεῖσθαι δικαίᾳ μέντοι τυγχάνων ἀντωνίᾳ, μηδὲν ἔτι προσδοκᾶν δυσχερές, ἀλλὰ καὶ θαῤῥεῖν ἦξειν βεβαιοτέραν τὸν εὐνοίαν τὸν παρ' αὐτοῦ καὶ τῇ κλεοπάτρᾳ μηκέτι προσόντας τὸν ἐλπίδα τῆς πλεονε-

πλεονεξίας, δόντ⊙ ἀντωνίᾳ ἀνθ' ὧν ἠξίᾳ τὴν κοίλην A
συρίαν, καὶ ἅμα τοῦτο παρηγορήσαντ⊙ ὁμῶς ἐπο-
σκῶπτε μὴν τὰς ἐντεύξεις, ἃς ἐπὲρ τῆς ἰουδαίας
ἐποιεῖτο. τούτων τῶν γραμμάτων ἀπενεχθέντων, ἐπαύ-
σατο μὲν ἐκείνης τῆς ὁρμῆς, λὺ ὡς ἀπολωλότ⊙ ἐσ-
χον κατα φυγεῖν δηλ τὰς χωμίας. ἐμὲν ἔλαθεν αὐ-
τῶν ἡ ἀποχώρησις, ἀλλ' ἐπεὶ ὡρμημένος ὁ βασιλεὺς
ἀντωνίου ἐπὶ πάρθους εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐπέστρεψεν,
εὐθὺ μὲν ἡ τε ἀδελφὴ σαλώμη, καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ τὴν B
ἀλωνιαν, λὺ ἔχον οἱ πρὸς τὸν ἀλέξανδραν, ἀπεσ-
μίωαν. ἡ δὲ σαλώμη καὶ κατ' ἀνδρὸς ἰωσήπου λόγον
ἔπεν, ὡς ἀλβολὴ ποιήσα, καὶ τὴ μαριάμμη συγ-
γενομένου, ἀλαπλεῖν. ἔλεγε δ' ταῦτα χαλεπῶς ἔχου-
σαν πρὸς αὐτὸν ἐκ πολλοῦ⊙, ὅτι κατ' τὰς ἀλ φορὰς
φρονήματι χρωμένη μείζονι, τὸν ἐκείνων ἐξωνεί-
διζε δυσγένειαν. ἠγάα δ' ἡρμῶς ἀεί, καὶ λιαν ἐρω-
τικῶς πρὸς τὸν μαριάμμην ἔχων, ὥστ' μὲν ἐξετε-
τα κτο, καὶ τὸν ζηλοτυπίαν οὐκ ἔφερεν. ὅπως δ' C
τάμενο⊙, ὅ μὴ πεπρεπτῶς τι ποιῆσαι ἀλλὰ τὸν ἔρωτα,
σωτηρίαν τοῦ πάθει, καὶ τοῦ ζήλου παρωξυμμένου⊙,
ἀλλὰ τὸν μαριάμμην ἀνέκρινεν ὑπὲρ τ πρὸς τ ἰω-
σηπον. ὁπομνυμένης δ' ἐκείνης, καὶ πάνθ' ὅσα μηδὲν
ἁμαρτεῖν, πρὸς ὀλοφυρμὸν καταλογιζομένης,
ἀνεπείθετο μικρὸν ὁ βασιλεὺς, καὶ μεταβαινεν ἐκ
τῆς ὀργῆς, ἡδέως μὲν⊙ τῆς πρὸς τὸν γυναῖκα φιλοστορ-
γίας, ὡς ἀπολογεισθαι πρὸς ὧν ἐδόξεν ἀκρίτους πεπ- D
στευκέναι, καὶ πρὸς τῆς κοσμιότητ⊙ αὐτῆ πολλὰ ὠ-
μολόγ χαεν, αὐτός τε ὅπως ἔχοι σοργῆς, καὶ εὐνοίας
πρὸς αὐτὸν ἀνωμολόγ. καὶ τέλ⊙, ὡς ἐν τοῖς ἐρωτι-
κοῖς φιλεῖ, πρόσπτυον εἰς δάκρυα μ πολλῆς ἀπορδῆς
ἐμπεφυκότες ἀλλήλοις. ἀεὶ δ μᾶλλον ὁ βασιλεὺς
ἀπεστρεμένην, καὶ ὅπ τὸν αὐτὸν ἀλαθησιν ἔλκοντ⊙,
ἐφιλοῦντ⊙ εἶπεν ἡ μαριάμμη, τοὐμὸν τὸν ἐντολὴν E
ἡ παροῦσα χαλεπὴν ἐπὶ ἀντωνίᾳ, κἀμὲ συναπολέσ
τὸν ἀδενὸς αἰτίαν. τοῦτ' εἰπόντ⊙ δ' λόγου, πε-
ρεσπάσησε βασιλεὺς, εὐθὺ μὲν ἐκ τῶν χειρῶν αὐ-
τοῦ ἀφῆκεν, ἔβαλε δ, καὶ τῶν αὐτοῦ τριχῶν αὐτὸς ἐ-
σπάσατο, ὥστε φανὲς φόβον ἔχειν τῆς δ' ἰωσήπου πρὸς
αὐτὸν κοινωνίας λέγων. ἐγὼ δ' ἂν ἐξεπλῆξεν ἀ καρδίαν
ἤκουσεν, μὴ μεγάλης αὐτοῖς πίστεως ἐγεγυμένης.
ἔτως δ' ἔχων, ὀλίγου μὲν ἀπέκτεινε τὴν γυναῖκα.
νικᾷ μὲν⊙ δ τῆ πρὸς αὐτὸν ἔρωτι, ταύτῃ μὲν τὴν F
ὁρμὴν κρατήσας, ἑαυτ διακαρτερήσας ὁδωμηρῶς
καὶ δυσχερῶς. τὸν μὲν τοι ἰωσήπον κδ' ὡς ἕωλον ἐλθόντα
διερωτήσας πρόσεπεξεν, καὶ τὸν ἀλέξανδρον ὡς
ἀπάντων ἀδικίαν, δήσας ἐφύλαττεν. ἐν δὴ τούτῳ
καὶ τὰ πρὸ τὸν συρίαν πράγματα εἶχεν, οὐκ ἀνίσως
τῆς κλεοπάτρας τὸν ἀντώνιον μὴ παύσιν ἐπιχειρεῖν. ἐπεὶ
γὰρ ἀφαιρούμενον ἑκάστων τὰς δυναστείας αὐτῇ δίδόναι,
καὶ πλέον ἴσχυσεν ἐκ τῆς ἐκείνῃ πρὸς αὐτὸν ἐπιθυ-
μίας, φύσει δ' πλεονεξία χαίρουσα, ὡς δικαίως ἐδὲν ἔ- G
λιπε, τὸν μὲν ἀδελφὸν, ὧ τ βασιλείαν ἤδει γλισχρομένῃ,
φαρμάκοις, ἐ ἔτ⊙ ἔχοντα, τ δ' ἀδελ-
φὴν ἀρσινόην ἱκετεύσασαν, ἐν ἐφέσῳ πρὸς τὸ τ ἀρτε-
μιδος ἱδρυτεῖον ἀπο κτεῖναι δι' ἀντωνίᾳ. χρημάτων μὲν δ ἔνεκεν
ἐπῃ μόνον ἐλπιζόμενη, ἐναοὶ δ τ δελφοὶ παρενομήθησαν
ὑπ' ἱερεῖ τινος ἔτως ἀσύλῳ δόξαντος ὡς μὴ παραιρεθῆ-
ναι τὸν ἐν αὐτῷ κόσμον, ἔτε βεβηλῶν, μὴ πᾶν ὁτιοῦν τ ἀ-
πορρήτων παθόντος, ἀ μέλλοι μόνον πρὸς εὐπορίαν

quando Antonius pro ejus postulatis Cœlesyriam ei concessisset, hac conditione, ne posthac Judæam peteret, & ut molesta esse desineret: His literis redditis, voluntas confugiendi ad Romanos evanuit. non tamen latuit id consilium, sed quam primum, deducto aliqvantisper Antonio contra Parthos eunte, Herodes in Judæam reversus est, statim soror Salome & ejus mater indicaverunt, quid Alexandra cum suis voluerit. nec hoc contenta Salome, etiam maritum suum Josephum criminata est, Mariamnes consvetudinem objiciens. hoc autem fecit propter simultatem veterem, qvod regina elati animi fœmina, inter muliebres contentiones exprobraret ei obscuritatem generis. Porro Herodes, qui semper ardenter amavit Mariamnen conjugem, statim perturbatus est, non ferens zelotypiæ stimulos; ægre tamen se continēs, nē a recta ratione transversum raperetur insanis affectibus, seorsim Mariamnen percunctatus est, ecquid haberet cum Josepho commercii. illa vero pernegante factum cum dejerationibus, &, quicquid insons fœmina posset, in defensionem adducente, rex paulatim assentiendo placari se sinebat victus amore uxorio, ita ut postremo veniam peteret, qvod temere fidem habuisset rumoribus: agebatqve ei gratias pro servata pudicitia, suum vicissim amorem commemorans, tandem, ut mos est amantium, prorumpentibus lacrymis ruunt in complexus mutuos. cum tamen nondum uxori amoris sui fidem faceret, tantoqve magis conaretur id efficere: tum illa, Non est, inquit, amantis mandare, si quid humanitus accidat, uxorem innoxiam addi fati comitem. Hoc verbo rex velut ictus præ dolore confestim eam e complexu dimisit: vociferaturqve capillos sibi lacerans, tenere se manifesto deprehensam constupratam a Josepho conjugem. nunqvam enim proditurum fuisse data sibi privatim ac secreto mandata, nisi obstricta mutuum fide per stupri consvetudinem. atqve ita parum abfuit, quin eam interficeret. Sed amore victus, licet ægre, cohibuit se tamen. Veruntamen Josephum ne in conspectum qvidem admissum jussit interimi, & Alexandram, ut malorum omnium causam, vinctam conjecit in custodiam.

Interea turbabantur res Syriæ, Cleopatra non desinente in omnes incitare Antonium: qvem hortabatur, ut auferens cuiq; suam dynastiam, ipsi contribueret: multumq; apud eum poterat irretitum suis amoribus. cumqve natura esset, alieni appetens, nihil sibi putabat illicitum. primo fratrem, cui debebatur regni successio, veneno sustulit, agentem annum qvintumdecimum; deinde Arsinoen sororem suam, Ephesi in templo Dianæ supplicem, interfecit per Antonium. Pecuniarum etiam ubicunqve spes affulgeret, neqve templum, neqve sepulchrum, neqve asylum ullum unqvam violare dubitavit, modo ad illam redirent spolia qvæsita vel sacrilegio, miscebatqve sacra profanis, fas nefas, ut augere-

tur lucris vel iniquissimis. ad summam nihil satis erat mulieri sumptuosæ & voluptatibus deditæ, cujus cupiditates vix totius orbis expleri possent opibus. quamobrem & Antonium continuo solicitabat, ut aliis ablata ipsi largiretur: & ingressa cum illo Syriam, statim cogitavit, quomodo eam possessionem suam faceret. Nam Lysaniam Ptolemæi filium interfecit, causata eum studere rebus Parthicis. flagitabat etiam ab Antonio Judæam simul & Arabiam sibi dari, ademptas suis regibus. Verum ille erat quidem adeo deditus ei mulieri, ut non illecebris solum, sed etiam beneficiis ejus captus videretur: puduit tamen eum tam insignis injustitiæ, ne videretur ad procacis fœminæ nutum libenter petcare etiam in rebus maximis. ne igitur vel negando eam contristaret, vel imperata illius omnia faciens videretur mortalium omnium nequissimus, partes de utriusqve regione ablatas ei largitus est: ad hæc urbes, quotquot sunt intra fluvium Eleutherum usqve Ægyptum: præter Tyrum & Sidonem, quas jam inde à majorum ætate sciebat liberas, quamvis has quoque illa multis precibus impetrare conata fuerat.

τῆς τ' ἀδικήσης πολεμονεξία. τὸ δ' ὅλον ἠδὲν αὐτάρκες ἦν γυναικὶ πολυτελεῖ καὶ δηλαδὴ τῆ τ' ἐπιθυμίας, μὴ καὶ τὰ πάντα πρὸς τ' ἀλλοτριοπραγίαν ἐνδεῖν ὧν ἐκτᾶτο δάκει. διὰ ταῦτα καὶ τ' ἀντωνίου ἐπῆρθ αὐτὴ τε τ' ἄλλων ἀφαιρεῖσθαι αὐτῆ χαριζόμενος, & διαβαλὰ παρ' αὐτοῦ ἐκείνῳ τῷ συνείναι ἐπενόει κτῆμα ποιήσασθαι. λυσανίαν μὲν τ' πτολεμαίου παῖδα ἀπέκτεινε τῆς πράγμασιν ἐπάρθ, κτείνουσιν. ἤτει δ' παρ' ἀντωνίου τῶν τε ἰουδαίαν, & τῶν ἀράβων ἀξιῶσαι τὰς βασιλεύοντας αὐτὸν ἀφελέσθ. τῶν δ' ἀντωνίῳ τὸ μὲν ὅλον ἠπάτητο σωφέβαινε τ' γυναικὸς, ὡς μὴ μόνον ἐκ τῆς ὁμιλίας, ἀλλὰ & φαρμάκοις δοκεῖν, ὑπαχθέντα εἰς ὅτι ἂν ἐκείνη θέλει. τὸ μὲν τι ἀφανὲς τῆς ἀδικίας ἐξεδυσώπ, μὴ μέχρι τοσοῦτον κατήκοον ἑαυτὸν ὀφθῆναι. ἐπὶ μεγίστοις ἁμαρτάνειν. ἵν' οὖν μήτ' ὀργὴν ἐπὶ παντὶ πᾶσι, μηθ' ὅσα προσέπαιζεν ἐκείνη ἀφαιρεθῆναι μέν & ἐκφανερᾶ δόξη κακὸς, μέρη τ' χώρας ἑκατέρα παρελόμενος, τούτοις αὐτῶν ἐδωρήσατο. δίδωσι δ' καὶ τὰς ἐντὸς ἑλευθέρα πολεμεῖ πόλεις ἀχρὶς αἰγύπτ, χωρὶς τύρ & σιδῶνος, ἐκ προγόνων εἰθὸς ἐλευθέρας, πολλὰ λιπαρέσης αὐτῆ δοθῆναι.

CAP. V.

Cleopatræ reginæ in Judæam adventus.

HÆc assecuta Cleopatra, & Antonium in Armeniam cum exercitu profectum usqve Euphratem prosecuta, revertitur: obiterqve adita Apamia & Damasco, etiam Judæam ei libuit invisere: ubi excepta ab Herode, concessam sibi Arabiæ partem & Hierichuntini agri reditus ei locavit. Is & balsamum fert, quod ungventorum longe pretiosissimum ibi tantum provenit, & eximiarum palmularum vim maximam. per hæc negotia contracta majore cum rege familiaritate, concubitum ejus appetiit, mulier natura intemperans, & dedita libidini, ac forte etiam amore tacta nonnihil: quamvis verisimile fit per stuprum quæsitam occasionem struendis insidiis. Sed illa amorem prætexebat. Herodes autem jam ante ei parum amicus, quod nosset infestam ex æqvo omnibus: tum vero etiam abhorrens tam prostratam impudentiam, & rejecturus, si petulantius pergeret, renuit. deinde cum amicis consultavit, num habens eam in sua potestate, deberet occidere. sic enim multis molestiis levare posse eos, quibus vel hactenus infensa fuerit, vel in posterum futura sit. quin & ipsi Antonio id fore utile, quandoquidem nec illi fida futura sit, si in quam temporum difficultatem delapsus opera ejus opus habeat. Huc procliviorem cohibuerunt amici, indignum censentes, hominem in magnis versantem negotiis in manifestum se periculum conjicere, & obsecrantes, ne quid ageret temere. non enim hoc laturum Antonium, quantumvis ei hoc approbetur utile. quin hoc ipso augendum ejus desiderium, quod per vim atq; insidias amissse eam videbitur. nec superesse vel mediocrem excusationem, qvin mulier sit omnium ejus ætatis longe

Κεφάλαιον ε'.

Κλεοπάτρας εἰς τ' ἰουδαίαν παρουσία.

Τοιούτων ἡ κλεοπάτρα τυχοῦσα, & ἀφικομένη μέχρις εὐφράτ τ' ἀντωνίου, ἐπ' ἀρμενίαν στρατεύοντος, ἀνέστρεψε, καὶ γίνετ' αὐτῷ ἐν ἀπαμείᾳ καὶ δαμασκῷ, παρῆλθε' καὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν ἡρῴδ σωτὴρ χόντ & αὐτὴ, καὶ τῆς τε ἀραβίας τὰ δοθέντα, καὶ τοὺς ὡς τὴν ἱεριχοῦντα προσόδους ἡρῴδ μισθώσασθαι μόνου. φέρει δ' ἡ χώρα τὸ βάλσαμον, & τιμιώτατον τῶν ἐκεῖ, καὶ ἀφ' ἑνὸς μόνους φύεται, τόν τε φοίνικα πολὺν καὶ καλόν. ἐν τούτοις οὖσα, καὶ πλείονος αὐτῆς σωτηρίας ὡς τὸν ἡρῴδην γινομένης, διεπειρᾶτο εἰς συνουσίαν ἐλθεῖν τῷ βασιλεῖ, φύσει μὲν ἀκολάστως τῆς ἐντεῦθεν ἡδονῆς χεομένη, τάχα δέ τι καὶ παθοῦσα πρὸς αὐτὸν ἐρωτικὸν, ἢ καὶ τὸ πιθανώτερον ἐνέδρας δέχεσθαι τῶν ἐπ' αὐτῷ γενησομένων ὕβρεων προκαταγνοῦσα. τὸ δ' συμπαν ἐξ ἐπιθυμίας ἡ πᾶσα διέφαινεν. ἡρῴδης δ' καὶ πάλαι μὲν ἐκ εὐνους ἦν τῇ κλεοπάτρᾳ, χαλεπῶν εἰς ἅπαντας ἐπιτιθέμενος, τότε δ' καὶ μισεῖν ἀξιῶν εἰ δι' ἀστέλγειαν εἰς ὅτ τοιοῦτοι, καὶ φθονεῖν τιμωρούμενος, εἰ σωφρεύουσα τοιούτοις ἐγχειρεῖ, τοὺς μὲν λόγους αὐτῆς διεκρούσατο. βουλὴν δ' ἐποιήσατο σὺν τοῖς φίλοις, ὑποχείριον ἔχων ἀποκτεῖναι. πολλῶν γὰρ ἀπαλλάξειν κακῶν ἅπαντας, οἷς ἐγένετο τε ἤδη χαλεπὴ καὶ προσοδοκᾶτ. τὸ δ' αὐτὸ & τοῦτο καὶ ἀντωνίῳ λυσιτελήσειν, οὐδ' ἐκείνῳ πιστῆς ἐσομένης, εἴπερ αὐτὸν καιρὸς ἡ χρεία καταίσχη, τοιούτων δεησόμενον. ταῦτα βουλόμενον, σκώλυον οἱ φίλοι, πρῶτον μὲν διδάσκοντες ὡς οὐκ ἄξιον μείζω πράττοντα, κινδυνον φανερώτατον ἀναλαμβάνειν, ἐχεμένοι δὲ καὶ δεόμενοι μηδὲν ἐκ προπετείας ὑπηδεύειν. ἢ γὰρ ἀναχρήσεσθαι τὸν ἀντώνιον, ἢ δι' σφόδρα τῆς αὐτοῦ τὸ συμφέρον σήσειν πρὸ τῶν ἐμμάτων. τὸν τε ἡδέρωτα μᾶλλον ὑποκαύσ, τὸ δοκεῖν βίᾳ κατ' ὑπόβουλον αὐτὸν αὐτῆς σέρεσθαι, μέτριόν τε οὐδὲν εἰς τ' ἀπολογίαν φαίνεσθαι, & μὲν ὑπὲρ ἐγκλήματ εἰς γυναῖκα γεγυμνῶσθ, μέγιστον ἀξιωμάτων καὶ σκῆπτρον ἐχούσ-

ἀρχηγὸν τ̃ κρίσεως, τ̃ δ' ὠφελείας εἰ μὴ ταύτῃ πῆ οἰηθείη, σὺν αὐθαδείᾳ καὶ καταγνώσει τ̃ σκηνῆς ἀληθοῦς φανησομένης. ἐξ ὧν οὐκ ἄδηλον ὡς μεγάλων ἁπάντων κακῶν ἀνατληθησομένων τὰ τῆδε τ̃ ἀρχείου αὐτῷ τὸ ἦθος, ἔχον ὅπως καὶ μόνον τ̃ ἁμαρτίαν, εἰς ἣν ἐκείνη τῶν βασιλέων καλεῖ, μὴ ἄγῃ τ̃ κρίσεως δι' ἀχημόνως. τοιαῦτα δεδιότες οἱ τὸ κινδυνῶδες ἐξ εἰκότ̃ προορώμενοι, ἐπέσχον αὐτὴν τ̃ ἐπιχειρήσεως. ὁ δ', τῶν κλεοπάτρας δωρεῶν ἱερὰ δύσας, ἐπ' αἰγύπτ̃ παρεπέμψεν. ἀντώνι̃ δὲ τ̃ θερμώνα καταλαβών, ἀφαιρεῖται τὸν πεζὸν αὐτ̃ τὸν παρὰ σαυτ̃ ἅπαντα, δέσμιον εἰς αἴγυπτον ἀποπέμπει, δωρεὰν μὲν τ̃ κλεοπάτρᾳ, καὶ τῶν παντὶ κόσμῳ βασιλείων ὧν ἐξ αὐτῆς ἔλαβεν. ἀρμενίας δ' ἐβασίλευσεν ἀρταξίας ὁ πρεσβύτατ̃ τ̃ σκηνῆς παίδων, διαδρὰς ἐν τῷ πρ. ἕτερον δ' ἀρχέλαο̃ καὶ νέρωνι πρὸς ἐκβαλόντες, πρεσβύτ̃ τ̃ νεώτερον ἀδελφὸν, ἐπὶ τῶν βασιλείων κατήγαγον. ταῦτα μὲν οὖν ὕστερον. ὧν ἕνεκα τὸν φόρους ἐς ἐθνῶν πόλεων, τ̃ ὑπ' ἀντωνίᾳ δοθείσης χώρας, ὁ μὲν ἡρῴδης δίκαι̃ μὲν, οὐκ ἀσφαλὲς ἡγεμόν̃ δὲ ἐδόκει τῇ κλεοπάτρᾳ μίσους αἰτίαν. ὁ δ' ἄραψ, ἡνίκα τῶν φόρων ἐπιδέξαιτο, χρόνον μέν τινα παρεῖχεν ἐκείνῃ τὰ πλεῖστα τάλαντα. μὴ ταῦτα δ' ἀκριβῶς ἐπὶ βραδὺς εἰς τὰς δόσεις, καὶ μέλλοντος ἐκ μέρη τινὰ ἀφαιρεῖσθαι, καὶ ταῦτα διδόναι δοκῶν ἀζημίως.

A honoratissima, & si quid utilitatis ex ejus nece possit existere, conjunctum sit cum Antonii injuria. unde facile apparere, quam magna & immedicabilia mala exoritura sint in regno & familia regis ipsius, cum nihil vetet, recusata illius illicita postulatione, res pro præsenti statu recte disponere. his deterrentes, & periculum probabilibus rationibus ostendentes, cohibuerunt eum a tanto facinore. Ille, placata muneribus B regina, versus Ægyptum eam deduxit. Cæterum Antonius, subjugata Armenia, Artabazem Tigranis filium cum filiis suis satrapis vinctum in Ægyptum misit, munus Cleopatræ, & quicquid pretiosum de eo regno ceperat. Regno autem Armeniæ potitus est Artaxias filiorum illius natu maximus, qui in eo tumultu effugerat: cui post Archelaus & Nero Cæsar per vim a se pulso juniorem ipsius fratrem successorem dederunt. Qvod autem attinet ad tributa regio- C num, quas regina ab Antonio dono acceperat, Herodes ea juste reddebat, parum tutum putans præbere Cleopatræ occasionem malevolentiæ. Arabs vero, postqvam eorum exactio ad Herodem spectare cœpit, aliquandiu solvebat ei ducenta talenta annua: deinde malignior factus & ad dandum segnior, vix partes quasdam reddebat, ac ne eas quidem integras. D

Κεφάλαιον ς'.

Ως ἡρῴδης ἐπολέμησεν ἀρέτᾳ, καθ' ὃν καιρὸν ἀντωνί̃ τοῦ καίσαρ̃ ἐν τῇ κατ' ἄκτιον νικάτῃ μάχῃ.

CAP. VI.

Herodes bellum Aretæ infert, quo tempore Antonius a Cæsare Actiaco prælio victus est.

Ἡρῴδης ἤδεν τ̃ τρόπον ἀγωνιστ̃ ὄντ̃, καὶ τελοῦντα ὁδὸν ἐπὶ τ̃ δικαίων ποιεῖν ἐθέλοντ̃, εἰχεμὴ ὡς ἐπολεμούμεν̃, προθυμία ἂν ἐχρήσατο ῥωμαϊκῷ πολέμῳ. τ̃ δὲ ἐπ' ἀκτίῳ μάχης προσδοκωμένης, ἵν' ὅπερ τ̃ ζ καὶ π' ἢ ῥ' ὀλυμπιάδ̃ γενέσθαι συνέβη, κἄσαρ μὲν ἀντωνίῳ περὶ τ̃ ὅλων ἔμελλεν ἀγωνιεῖσθαι πραγμάτων. ἡρῴδης δὲ καὶ τ̃ χώρας ἀδότως μένους αὐτῷ πολὺν ἤδη χρόνον, καὶ προσόδων καὶ δυνάμεων ἐρημένων, ἀντωνίῳ συμμαχίαν κατέλεξεν ἀμελέστατος τῆς ὠφελησούσης χρησόμεν̃. ἀντώνι̃ δ', τῆς μὲν σκηνοῦ συμμαχίας οὐδὲν ἔφη δεῖσθαι, τὸν δ' ἄραβα, καὶ γὰρ ἠγνόει ὠφελ̃ τι αὐτὸ καὶ τῆς κλεοπάτρας τὴν ἀπιστίαν, ἐπεξελθεῖν προσέταττε. ἤρκει γὰρ ἡ κλεοπάτρα, ταῦτα λυσιτελῆ αὐτῇ, τὸν ἕτερον τοῦ πατρὸς κακῶς πάσχειν ἡγουμένη. τούτων αὐτῷ παρ' ἀντωνίου λεχθέντων, τοσοῦτος ἡρῴδης σωθῆναι τὸ στρατόπεδον. ἐξ ὧν εἰς τὴν ἀραβίαν ἐμβαλών, καὶ ὠφελησάμενος ἱππικῇ καὶ πεζῇ δυνάμει, εἰς διακοσίους ἀφικνεῖται τ̃ ἀράβων οἱ σὺν αὐτῷ. οὐ γὰρ ἐλελήθει τὰ περὶ τὸν πόλεμον αὐτοὺς, ἐμάχης καρτερᾶς γενομένης, ἐκράτησαν οἱ ἰουδαῖοι. μετὰ δὲ ταῦτα πολλὰ στρατεύματα τῶν ἀράβων εἰς κανὰ κώμην, χωρίον δ' ἐστὶ ταύτης τῆς κοίλης συρίας. ἡρῴδης δὲ στρατοπεδεύσας μὲν̃, ἦκεν ἄγων ἐπ' αὐτοὺς τὸ πολὺ ἐκ τῆς ἐχεν δυνάμεως. καὶ πολεμήσας ἐν κανὰ στρατοπεδεύεσθαι διεγνώκει, χάρακά τε βαλλόμεν̃ ἐξ ἐναντίου τῆς μάχης ἐπιχειρεῖν. ταῦτα δ' αὐτὸς διατίθεται, ἐδόα τὸ πλῆθ̃ τ̃ ἰουδαίων, παρελόμενον τ̃ τροφῆς, ἄγειν ἐπὶ τοὺς ἀραβας. ὥρμητο δὲ τῶν στρατιωτῶν πιστεύειν καλῶς, καὶ ταῖς προθυμίαις

Qvam ejus iniqvitatem & juris contemptum non ferens Herodes illaturus erat bellum, ni remoratus esset Romanorum contentionibus. cum enim expectaretur E pugna Actiaca, quæ in centesimam octogesimam septimam Olympiadem incidit, Cæsar de imperii summa decertaturus erat cum Antonio. Herodes vero multorum jam annorum possessor regionis pacatæ & refertæ pascuis ac pecoribus, novis quoque abundans reditibus & opibus, delectus habendo magno apparatu expediebat auxilium Antonio. Sed ille hanc operam ei remi- F sit, negans sibi opus esse. verum quia tam ex ipso quam ex Cleopatra audierat de Arabis perfidia, jussit in illum bellum vertere. nam & regina hoc in rem suam fore existimabat, si alter ab altero mutuis atterentur cladibus. Igitur Antonii jussu reversus Herodes domi continuit exercitum, cum quo mox invasit Arabiam equitatu simul & pedestribus copiis instructissimus, Diospolim pe- G tens, quo occursuri erant Arabes. non enim eos latuit hæc expeditio. Post acerrimum igitur cōflictum penes Judæos fuit victoria. Post hæc rursum magnus Arabum exercitus confluxit ad Cana, qui locus est in Cœlesyria: quod præsentiens Herodes duxit contra eos maximam exercitus sui partem. cumqve vellet, munitis vallo castris, per occasionem deinde prælium committere, imperanti hæc reclamabat multitudo, mitteret moras & confestim in Arabas duceret. Faciebat autem eis animos, tum quod pulchre instructam aciem habere se crederent,

tum recens memoria prioris pugnæ, in qua egregie vicerant. cum igitur ardor eorum vix cohiberi posse videretur, decrevit rex uti alacritate militum, & professus se non cessurum illis virtute, armatus ante agmen ibat in hostem, subsequente instructa acie. quæ res attonitos reddidit Arabas, paulisperænim repugnare conati, ut viderunt non posse ferri eorum audaciam, majore ex parte in fugam versi sunt. actumqve de eis fuisset, ni Athenio Herodem invasisset, ejusqve exercitum. Hic Cleopatræ dux erat in ea regione: & quia Herodem oderat, non imparatus pugnæ eventum expectabat, quieturus, si Arabes vincerent: Ubi vero vinci eos animadvertit, cum collectitia manu indigenarum fessos jam, & victoriam suam putantes ex improviso adortus magnam stragem edebat. Nam Judæi, viribus in profestos hostes absumptis, tum vero etiam ob victoriam dissolutiores, facile hosti cedebant, multaqve vulnera accipiebant in locis asperis & inæqvalibus, quorum peritiores erant adversarii. His igitur vehementer laborantibus, Arabes resumptis animis reversi in prælium trucidabant jam fugientes. nec una erat exitii facies, paucisqve in castra evaserunt. Rex vero videns eos viribus impares, citato eqvo profectus est ad evocandos, qui illis succurrerent. nec tamen licet festinus, affuit in tempore, sed Judæorum castra capta sunt. Arabibus autem non mediocris felicitas ex insperato contigit, dum & victoriam potiuntur, a qua plurimum aberant, & hostium validum exercitum opprimunt. Ex illo tempore Herodes latrociniis cœpit agere & excursionibus in Arabiam castra ponendo in montibus: & cavebat quidem totum exercitum prælio committere, sed interim non mediocriter proficiebat suos labori assvefaciens & continuis exercitiis præparans ad abolendam tandem ignominiam.

A ἄμεινον ἐχόντων ἅσοι τῶν πρώτων μάχων νενικήκεσαν ὁδὸν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ἅπαντες παῖτρέψαντες τοὺς πολεμίους, φευγόντων ἐν δ πάσῃ ἀπιθάνῳ μῶν ἀταξίᾳ, ἔγνω τῇ προθυμίᾳ ἅ πλήθους ὁ βασιλεὺς ἀποχρήσασθαι, καὶ προελθὼν οὐς ἀ λελείψει τὰ ἐκείνων ὄρος πρῶτος ἐπὶ τοὺς ἔπαλους ἠγήσατο, πάντων καθ' οἶκον τέλη συναχθησόντων. ἐκπλήξις ἦ εὐθὺς ἐμπίπτει τοῖς ἀραψὶν, ἀντιτάττες γὰρ εἰς ἔλεγον, ὡς εὐρῶν ἀμάχους ὄντας, καὶ μεγάλῳ φρονήματος, ἔφυγον οἱ πολέμιοι συγκλίναντες. καὶ διεφθάρησαν, εἰ μὴ ἀθηνίωνος κακῶσαντος ἡρώδου τοὺς ἰουδαίους. ἦτος γὰρ ὢν στρατηγὸς μὲν κλεοπάτρας ἐπὶ τῆς ἐκεῖ, διάφορος ἦ ἡρώδῃ, τὸ μέλλον ἐκ ἀπροσπτεύσας ἐτοίμως, δρασάντων μὲν ἅπαλαμπρὸν τὴν δράσων εὐπρεπῆ χάριν ἄγειν. ἡττωμένων ἦ δ ἐκείνων, τῆς λοιπῆς χώρας συνελπλυθότι τὰ οἰκεῖα προσκαλασμένος ἐπιθεῖναι τοῖς ἰουδαίοις. καὶ πάνυ κεκμηκότι τε δ νικᾶν οἰομένοις ἀπροσδοκήτως ἐπιπίπτων, πολὺν ἐπέφερον τὸν τε γὰρ προθυμίας εἰς τοὺς ὁμολογουμένους ἐχθροὺς ἐκδαπανήσαντες ἰουδαῖοι, καὶ τῆς νικᾶν ἐπ' ἀδείας χαίρωμοι, παχὺ τ ἐπιχειρησάντων ἡττῶντο, δ πολλὰς ἐλαμβανον πληγὰς ἐν χωρίοις ἀφίπποις δ πετρώδεσιν, ἐν πολλῷ τ ἐμπειρίαν ἔχον οἱ τῶν ἐπιθεσιν ποιουμένοι, κακῶς ἦ πασχόντων οἵ τε ἄραβες αὖτις ἀνελήφθησαν, δ πάλιν ἐπιστρέψαντες, ἔκτεινον ἤδη τετραμμένους. γενόντο ἦ πάντ' ἀπαῆ. κτείνυμένων ἀπόλεσιν, καὶ τῶν ἀραβιπλόντων, ἃ πολλοὶ συνέφυγον εἰς τὸ στρατόπεδον. ὁ ἦ βασιλεὺς ἡρώδης, ἀπεγνωκὼς τὰ κῆ τ μάχῃ, ἀφιππάζε ἦ βοηθειαν ἄξων, ἃ μέλλων διέφθη καὶ περ ἐσπουδακὼς ἐπικρεῖν, ἀλλὰ τὸ μὲν στρατόπεδον ἤλω τῶν ἰουδαίων. οἱ ἦ ἄραβες, ἃ μετρίως εὐτυχήκεσαν ὑπερβολῇ, νίκῃ τε ἧς πλεῖστον ἀπεδέησαν ἀνελήφθησαν, καὶ πολλῷ τ ἐναντίων ἀφηρημένοι θυμῶν. τέντευθεν, ὁ μὲν ἡρώδης λησείας ἐχρῆτο, δ τὰ πολλὰ καταπεχων τ τ ἀράβων ἐκάκωε τοὺς ἀπιόντας στρατοπεδουμένους ἀπ' ὀρῶν, δ τὸ μὲν συμπαν ἐξίστο κῆ τύμφανες εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ὅσον ἀζημίως ἦ γινόμενος τῇ συνεχεῖ, δ τῷ φιλίππῳ, τ τε οἰκείων ἐπεμελεῖτ' παντρόπῳ ἦ πλοῦτον διορθούμενος.

CAP. VII.

De terræ motu qui Judæam concussit.

Quo tempore dum maxime apud Actium Antonius conflictatur cum Cæsare septimo regni Herodis anno, Judæa terra, quali nunqvam ante, motu concussa, magnam per totam eam regionem jacturam fecit pecudum: quin & hominum oppressa sunt ruinis ædium circiter decem millia, militaris tamen multitudo nihil detrimenti accepit, utpote sub divo agitans. Hæc clades in majus etiam aucta rumoribus, quos nuncii gentilium odiorum non ignari dabant auribus Arabum, immane quantum extulit hostium animos, quasi subversis Judæorum urbibus, & extinctis hominibus, nulli jam superessent adversarii. legatos itaqve gentis, qui rebus afflictis pacem petituri venerant, comprehensos necaverunt, moxqve magna alacritate properaverunt ad hostilem exercitum.

Κεφάλαιον ζ.

Περὶ τ γνομένης σεισμῶ κῆ τῶν ἰουδαίων.

Ἐν τούτῳ καὶ τῆς ἐπ' ἀκτίῳ μάχης συνεστώσης καὶ σεὺς αὐτώνιον ἐδόμου ὄντος ἡρώδου τῆς βασιλείας ἔτους, σφάττεται ἡ γῆ τ ἰουδαίων, ὡς οὐκ ἄλλοτ' ἐδόκει, τ δ τῇ χώρᾳ κτηνῶν πολλὰν φθορὰν ἐποίησεν. ἐφθάρησαν ἦ δ τ ἀνθρώπων ὑπὸ τῆς πεπτωκύας οἰκείας, πλεῖ μυρίας. τὸ μέντοι στρατιωτικὸν ἐν ὑπαίθρῳ διατριβόμενον, οὐδὲν ὑπὸ τῶν δ πάθους κατεβλάβη. ταῦτα πυνθανομένοις τοῖς ἄραψι. καὶ μᾶλλον ἢ κατὰ ἀλήθειαν ἐξαγγελόντων αὐτοῖς, ὅσα τοὺς ὑπὲρ τῶν γεγονότων λόγους τῆς μίσους τῶν ἀκουομένων ἐλαφίζοντο, μεῖζον ἐπὶ φρονεῖν, ὡς τῆς τε χώρας ἀνατετραμμένης τοῖς πολεμίοις, καὶ διαφθορότων τῶν ἀνθρώπων, μηδὲν ἔτι μηδ' οἷς αὐτοῖς ἀντιπαλον καταλελεῖφθαι δοκεῖν. καὶ τῶν τε ἰουδαίων τοὺς πρέσβεις, ἥκοντας δὴ τοῖς γνησίοις ἐφιλίοις ποιησόμενοι, συλλαβόντες ἀπέκτειναν, καὶ μετὰ πάσης προθυμίας ἐχώρουν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον αὐτῶν.

εἰσ-

οἱ δ' ὅπῃ τὸ ἔφοδον ἐξεδέξαντο, καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς ἀθύμως διακείμενοι, πρόθεντο τὰ πράγματα τελέως ἀπογνώσεως ἐπ' αὐτοῖς πεπτωκότες. ὁ γὰρ λεὼς ὅπῃ ἰσοπαλεῖς ἐλπὶς προτεθειμένοις ἐν τῇ μάχῃ, ὅπῃ βοηθείας καὶ παραθαρρύνων αὐτοῖς τὸ οἰκεῖα πράγματων. ἅτως οὖν ἐχόντων, ἐπῆλθε ὁ Βασιλεὺς λόγῳ παιδεύων τοὺς ἡγεμόνας, καὶ περαιτέρω ἀναλαμβάνειν αὐτῶν πειρώμενος τὰ φρονήματα. προσδιακινήσας δὲ καὶ προθαρρύνας τινὰς τῶν ἀμεινόνων, ἐτόλμησεν ἤδη καὶ τοῦ πλήθους διαλέγεσθαι, πρότερον οὐκ ἰὼν αὐτὸ μὴ καὶ παρακλήσεως χρείαν δόξαι τοῖς αὐτομάτοις. παρεκάλει δὲ τοιάδε παιδεύων εἰς τὸ σχολῆ τοὺς λόγους.

A at illi non aliter adventum eorum præstolari, utpote dejecti animis ob calamitatem, rempub. negligere, nec multum a desperatione abesse videbantur. quos ita affectos rex excitabat, duces eorum appellando, & quantum in se erat, conando animum illis addere. cumqve generosiores quosdam in meliorem spem restituisset, tum demum ausus est etiam exercitum alloqvi, quem prius viderat in recentibus cladibus nullam orationem admittere. eos igitur his verbis consulatus simul & cohortatus est:

Κεφάλαιον η'.

Λόγος ἡρῴδου πρὸς τοὺς Ἰουδαίους.

Οὐκ ἀγνοῶμεν ὦ ἄνδρες, ὅτι πολλὰ τοῦ τόνδε τὸν ἡμέτερον γενέσθαι πρὸς τοὺς πεφύκεις ἡμῖν ἐναντιώματα, καὶ παρρῆσιν εἶκὸς ἐν τοῖς τοιούτοις, ὑδὲ τὰς τηλικοῦτον ἀνδραγαθίας διενηνοχότας. ἀλλ' ἐπειδὴ καταπεπλῆχθαι τὸ πλεμεῖν, καὶ τὰ γεγονότων ὐδὲν ἔστιν τοιοῦτον, ὁ μηδενὸς ἔργου καλῶς πραχθέντος ἐπανορθώσασθε, παρακαλέσαι προεθέμεθα ὑμᾶς ἅμα, καὶ διδάξαι, δι' ὧν ἂν ἐμοιμὴν τι τῆς εἰκούσης φρονήματος. βούλομαι δὲ πρῶτον μὲν ὑπὲρ τοῦ πολεμεῖν ὡς δικαίως αὐτὸ ποιεῖσθαι ἀποδείξαι, ἀφ' ὧν ὕβρεως τὰ ἐναντία λαγχάνομεν. μέγιστον δὲ εἰ μαθοιτε ἅπαντα, προθυμίας ἂν ὑμῖν ἐγγένοιτο καὶ τὸ ἀποδείξαι διότι καὶ τὰ ἐν ἡμῖν δεινὰ ὐδέν ἐστιν, καὶ τὰ λειπόμενα εἰς τὸ νικᾶν ἔχομεν τὰς ἐλπίδας. ἄρξομαι δὲ πρῶτα, μαρτύρους ὑμᾶς ποιούμενος ὧν λέγω. τὴν γὰρ τῶν ἀραβέων ἀδικίαν ἴστε μὲν δήπου καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας ὅτι ἀπίστως διακειμένην, ὡς ἰοὺς ἔχειν τὸ βάρβαρον καὶ ἀνεννόητον φύσει, τηλικαῦτα μὲν τοι προσκρούσαντα ἡμῖν τηλικοῦτον ἐξιόντα, καὶ φίλους, καὶ τῆς παραχρῆμα ἐφεδρεύοντες ἐξυπνίᾳ, καὶ τὰ μὲν πολλά, τί δεῖ λέγειν; ἀλλὰ κινδυνεύοντας αὐτοὺς τῆς οἰκείας ἀρχῆς ἐκπεσεῖν, καὶ δηλήσειν κλεοπάτρᾳ, πίνες ἄλλοι δ' δέος ἀπηλλάξαι, ἡ γὰρ ἐμὴ πρὸς ἀντώνιον φιλία, καὶ κεῖνα πρὸς ὑμᾶς ἀφέσεις αἰτίαν γεγόνη, μηδὲ τοῦτο ἀνήκεστον τι παθεῖν, φυλαττομένῳ πάντρος μηδὲν ἀποτεθεύειν, ὁ δυνατὸν ἂν ὑπάλλον ἡμῖν γενέσθαι. βουληθέντος δ' ὁμοίως κλεοπάτρᾳ μέρη τινὰ πραχθῆναι ἀφ' ἑκατέρας τῆς ἀρχῆς, ἐγὼ δὲ διωκησάμενος ἐγὼ. καὶ πολλὰ δῶρα δοὺς ἴδιᾳ, τὰ μὲν ἀσφαλεῖ ἀμφοτέρως ἐπεσκεψάμην, τὰς δ' ἀπάνας αὐτὸς ἀνέλαβον, ἀραβίαν μὲν διδοὺς τάλαντα, ἀραβιτῶν δ' ἐγγυητὴς γενόμενος. καὶ τῇ μὲν γῇ προσδεδεμένη γεγονέναι, αὐτοὶ δὲ τοῦ τούτων ἀπεστερήμεθα. καίτοι γε ἄξιον μὲν μηδενὶ τῶν ἰουδαίους φέρον, ἢ τῆς χώρας ἀποστῆναι τῶν. εἰ δ' οὖν, ἀλλ' ἀχ ὑπὲρ γε τούτων δὲς αὐτοῖς σεσώκαμεν, ὐδὲ τὰς ἀραβας ὁμολογήσαντας μὴ πλῆς ἐπιτρέψεως καὶ χάριτος, ὅτι τῷ ἀρχεῖ ἐδόκησεν τυγχάνειν, ἀδικεῖν ἡμᾶς ἀποστεροῦντας, καὶ ταῦτα ὐ πολεμίους ὄντας, ἀλλὰ φίλους. ὡς ἦγε πίστις ἔχουσα, καὶ πρὸς τὰς πολεμιωτάτους τέτοιε, τοῖς γε φίλοις ἀναγκαιοτάτη τετηρῆσθαι. ἀλλ' οὐ πρὸς τούτοις οἱ τὸ μὴ κερδαίνειν ἐκ παντὸς τρόπου, κάλλιστον ἡγήσαντο, τὸ δ' ἀδικεῖν οὐκ ἄζημιον, εἰ μόνον κερδαίνειν δυνηθεῖεν. ἔστω οὖν ἐπὶ ζήτησις ὑμῖν οἱ δεῖ

B

C

D

E

F

G

CAP. VIII.

Herodis concio ad exercitum.

NOn ignoramus, viri fortissimi, multa hoc tempore nostros conatus remorata infortunia, quibus quantumvis audaces perterreri nil mirum fuerit. Sed quoniam bellum est proforibus, & quæ hactenus acciderunt, talia sunt, ut vestra virtute possint corrigi, cohortandi mihi estis, & monendi, quo pacto retinere possitis pristinum robur animi. ac primum de bello verba faciam, declaraboqve nos id justissimis de causis gerere, coactos inimicorum injuriis: id quod vel præcipue debet acuere vestram fortitudinem, deinde ostendam, nec hæc, quæ nos contristant, esse tam gravia, quam videntur, & magnam nobis supereſſe spem victoriæ. ac primum de eo disseram, quod prius proposui, vosqve ipsos testes eorum, quæ dicturus sum, faciam. Noſtis enim ipsi Arabum injustitiam, & quam sint erga alios quoque omnes perfidi, nimirum genus hominum impium, ac barbarum: sed nos præcipue infestaverunt ob avaritiam & invidiam, perpetuis injuriis nos lacessentes. Et tamen ne alia beneficia noſtra in eam gentem collata commemorem, quis eos, imminente Cleopatra, de libertate periclitantes eripuit, nisi nos? Mea enim cum Antonio conjunctio, & illius erga me benevolentia in causa fuit, ne quid isti gravius paterentur, dum ille cavet committere, quod & nobis suspectum esse posset: deinde postqvam precibus illa evicit, ut de utraqve regione portiones quædam ei deciderentur, in his quoqve dispensandis non cessavit mea industria: & datis de meo magnis muneribus, securitatem ambobus acquisivi meo unius sumptu, dum ducenta talenta expendo, & pro aliis ducentis fide jubeo, pro redditibus ejus ipsius terræ, quam isti olim noſtram occupant. atqvi æqvum erat nos Judæos & a tributis immunes esse, nec cuiquam ullam agrorum partem decidere. certe in Arabum gratiam, qui nobis salutem suam debent, indignum erat quicquam expendere. Sed multo iniquius est, eos qui negare non possunt suam libertatem, noſtrum esse beneficium, & eam ob rem gratias nobis egerunt, fraudare nos debitis, præsertim amicos & pacis tempore: quandoquidem fides etiam hosti servanda, multo magis inter amicos locum habeat, necesse est. at non inter tales, quales isti sunt, qui nihil honestum putant, nisi cum lucro conjunctum, & injuriam impunitam esse debere, quæ lucri gratia committitur. Dubiumne igitur est, noſtri officii

esse injustos justo bello persequi, quod Deus ipse fieri vult, jubetque nos semper ulcisci vim & injuriam, maxime in bello non solum justo, verum etiam necessario. quod enim confessione omnium tam Græcorum quam Barbarorum est crudelissimum, hoc cæsis nostris legatis perpetraverunt. Nam & Græci caduceatores sacros ac inviolabiles esse volunt, & nostri honestissima sanctissimaque legis præcepta per angelos, hoc est nuncios, a Deo acceperunt. hoc enim nomen & Deum in hominum notitiam adducere, & hostes hostibus conciliare potest. Quid igitur magis nefarium, quam legatos de jure agentes interficere? aut quæ illis post hoc facinus expectanda vel in bello prosperitas, vel in reliqua vita felicitas? ego sane non video. Dixerit forte aliquis: jus quidem & fas penes nos est, sed penes illos vires & majores copiæ: verum ista hæc oratio indigna est nostris hominibus; cum quibus enim justitia est, cum illis etiam Deus. ubi autem Deus est, ibi nec multitudo nec fortitudo deesse potest. Sed age etiam per se vires nostras expendamus. Prima pugna vicimus, in secunda primo congressu eos profligavimus, non ferentes nostram impressionem. victores deinde nos Athenio, non indicto bello, ex insidiis aggressus est. Verum hæc fortitudo eorum dicenda est, an insidiæ potius & secunda iniquitas. Cur igitur nobis minus sit animi, quibus oportebat esse plus spei? aut cur nobis timendi sint, qui, quoties absque dolo certandum est, semper succumbunt, quando vero vincere videntur per injustitiam, hoc faciunt? Quid quod etiam si fortes quis eos existimet, hoc ipso magis ad virtutem excitari debet? non est enim generosi laus infirmissimum quemq; aggredi, sed posse etiam fortes devincere. Quod si quem domesticæ clades terrent & terræ motus proximus, primum cogitet hoc ipsum esse, quod Arabas decipit, putantes graviorem quam revera fuit: deinde non decere, ut illis audaciæ, nobis timiditatis, eadem causa sit. Illi enim nunc audent, non quod alicujus boni sibi sint conscii, sed quia nos afflictos credunt calamitatibus; ubi autem nos viderint occurrere, collabetur eorum fiducia, & nobis hoc ipso crescent animi, quod jam cum non ita ferocientibus pugnabimus. nam neque admodum afflicti sumus, neque, ut quidam putant, irato Deo nobis hoc accidit, sed casus hi sunt fortuiti. Quod si Dei voluntate hoc factum est, mirum, ni ejusdem voluntate cessavit calamitas, & hac castigatione contentus est. Quod vero præsens bellum ei probetur ut justum, ipse evidenter declaravit. Nonnullis enim per totam regionem terræmotu oppressis, vestrum, qui arma gestatis, nemini quicquam mali contigit, sed omnes estis incolumes, manifesto divinæ voluntatis indicio, quod si populariter militassetis una cum liberis & uxoribus, neminem vestrum desideraretis. Hæc cogitantes, & quod majus est, habere vos Deum protectorem omni tempore, persequimini justo bello gentem impiam, nec amicitiæ jura, nec fœderum fidem servantem,

τὰς ἀδίκους τιμωρήσασθαι, ὅτε καὶ ὁ θεὸς βούλεται, καὶ
ὡδαγγέλλαται ⊙ ἀεὶ μισῶν τὸ ὑβρίζειν, καὶ τὴν ἀδικίαν, ὃ
παύεσθαι μόνον δίκαιον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον πόλεμον
ἐπιφέροντας. ἃ γὰρ ὁμολογεῖται ὠφελιμώτατα τοῖς τε
Ἕλλησι, καὶ τοῖς βαρβάροις, ταῦτα ἐπράξαν εἰς τοὺς ἡ-
μετέρους πρέσβεις ἀποφαίνοντες αὐτοὺς, τῶν μὲν ἀλ-
λοίων ἱερεῖς καὶ ἀσύλους εἶναι τοὺς κήρυκας φαμένων,
ἡμῶν δὲ τὰ κάλλιστα τῶν δογμάτων, καὶ τὰ ὁσιώτατα
τῶν ἐν τοῖς νόμοις δι' ἀγγέλων ὠφελεῖ ὁ θεὸς μαθόντων.
ὅτε γὰρ τὸ ὄνομα, καὶ ἀνθρώποις θεὸν εἰς ἐμφάνειαν
ἄγειν, καὶ πολεμίοις πολεμίους ἀλλοτρίαν δυνάμεται
ποιῶν οἷον μεῖζον ἂν γένοιτο ἀσέβημα, ἢ πρέσβεις
ἀποκτεῖναι, τοὺς ὑπὲρ δικαίου ἀλλεγομένους;
πῶς δ' ἂν ἔτι δυσώνυτοι, ἢ θεὸν τὸν βίον ἀγαθὸν, ἢ
θεοῖς τὸν πόλεμον δύτυχῆν τοιούτων αὐτοῖς πεπραγ-
μένων; ἐμοὶ μὲν οὐδαμῶς δοκοῦσιν. ἴσως τις
ἂν εἴποι τὸ μὲν ὅσιον καὶ δίκαιον μεθ' ἡμῶν, ἀν-
δρειότεροι δ' ἦ ταῖς ἐκείνοι τετυχήκασιν. ἀλλὰ
πρῶτον μὲν ἀνάξιον ὑμῶν ταῦτα λέγειν. μεθ' ὧν γὰρ τὸ
δίκαιον ἐστιν, μετ' ἐκείνων ὁ θεός. θεὸς δ' ὅπου ⊙,
ἔνι καὶ ἀνδρεία πάρεστιν. ἵνα δὲ καὶ ταῦτα
ἐξετάσωμεν, ἐνικήσαμεν τῇ πρώτῃ μάχῃ, συμ-
βαλόντες τῷ δευτέρῳ, ὃς οὐ πολὺ ἦμεν, ἀλλ' ἐφυ-
γον δ' οὗτοι οὐκ ὑπομείναντες τὸν ἐφοδον, καὶ τὰ φρο-
νήματα. νικῶσιν δ' ἡμᾶς ἀθηναῖοι ἐπὶ δεκα πόλεμον
ἀκήρυκτον ἐπάγοντες. πότερον ἀνδραγαθία, τέτοιν ἐ-
κείνων, ἢ δευτέρα ὠφελιμία, καὶ συμφορά; τί οὖν ἐλατ-
τον φρονοῦμεν, ἐφ' οἷς μείζους ἔχειν δεῖ τὰς ἐλπίδας;
πῶς δ' ἂν καταπλαγείημεν, τὰς ὅταν μὲν ἐξ ἀλη-
θείας ἀγωνίζωνται πάντες νικωμένους, ὅταν δὲ κρα-
τεῖν νομισθῶσιν ἐξ ἀδικίας αὐτὸ ποιοῦντας; πῶς δ'
ἂν εἰκὸς ἀθυμοῦμεν ἥττης τοὺς αὐτοὺς, ἃ περ αὐτὸ ἔτι
καὶ μᾶλλον ὁρμηθείη; τὸ γὰρ εὔψυχον, οὐκ ἐν τοῖς
ἀθενεστέροις ἰσχύειν, ἀλλ' ἐν τῷ δυνάσθαι καὶ τοῖς κρα-
τεροῖς κρατεῖν. εἰ δέ τινα, καταπλήττεται τὰ οἰκεῖα
πάθη, καὶ τὸ ὠφέλιμον συμβουλεύεται, πρῶτον
μὲν ἐννοησάτω, ὅτι τοῦτ' αὐτὸ καὶ τοὺς ἀρχὰς ἐξα-
πατᾷ, μείζω τὰ ἡμέρωμα τῆς ἀληθείας ἐπιφέρο-
τας. ἔπειτα, ὡς τὰ καλὰ ἐκείνοις τετόλμηκε ἡμῶν
δειλίας τῷ αὐτῷ σώζεται θράσος. οἱ μὲν γὰρ, οὐκ ἐξ
οἰκείας τινὲς ἀρχῆθεν τὸ εὔψυχον ἔχουσιν, ἀλλ' ἐκ τῆς πε-
ρὶ ἡμᾶς ὡς κάμνοντας ἤδη τοῖς κακοῖς ἐλπίδος. ἡμεῖς
δ' ἐπιχωρήσαντες ἐπ' αὐτοὺς, ὠφελησόμεθα μὲν ἐκεί-
νων τὸ μεῖζον φρονεῖν, ἀναλήψόμεθα δ' αὐτοὶ, τὸ μη-
κέτι θαρσεῖν μάχεσθαι. ὅτε γὰρ κεκακώμεθα τοῦτ-
ον, ἅθ ὅπερ οἴονται τινες ὀργῇ θεὸς παρέχειν τὸ γεγονὸς,
ἀλλὰ παῦται συμπτώματα γίνεται ὅ παθή τινι. καὶ
εἰκὸς θεοῦ γνώμῃ πεπεᾶχθαι, ἔδηλον ὡς καὶ πεπαῦται
κατὰ τὴν ἐκείνου γνώμην ἀφειμένου τοῖς γεγονόσι. βε-
βαίωμα δὲ ἔτι μᾶλλον ἀδικεῖν, οὐκ ἂν μετεβάλετο.
τὸν δὲ πόλεμον, ὅτι καὶ θέλει θεὸν ἀνερχθῆναι, καὶ δί-
καιον οἶδεν, δεδήλωκεν αὐτός. ἐνίων γὰρ ὄντων τοῦ σεισμοῦ
περὶ τὴν χώραν ἀτολμήτων, οὐδεὶς οὐδὲν ἐπα-
θεν τῶν ἐν τοῖς ὅπλοις, ἀλλὰ πάντες ἐσώθητε, φανε-
ρὸν ποιοῦντος θεοῦ, διότι κἂν εἰ πανδημεὶ μετὰ
τέκνων καὶ γυναικῶν ἐστρατεύεσθε, ὅμως ἂν ὑμῶν
μηδὲν ἀνήκεστον παθεῖν. ταῦτα ἐνθυμούμενοι, καὶ
τὸ μεῖζον ὅτι πρὸς πάντα καιρὸν πρόθυμον ἔχετε
τὸν θεὸν, ἐπεξέλθετε δικαίους ἀνδρομάχους, τοὺς ἀ-
δίκους μὲν πρὸς φιλίαν, ἀπατῶντας δ' ἐν ταῖς μάχαις,
ἀνοσίους

ἀνεστίους ἢ εἰς πέσσους, ἀεὶ ἤτης ὑμετέρας ἀρετῆς ἡτη- A in occidendis legatis fortem, cum virtute gerenda res est, semper fugacem. His verbis Judæorum animi non mediocriter accensi sunt ad prælium. Herodes autem, sacris de more peractis, propere duxit eos ultra Jordanem contra Arabas: metatusqve castra non procul hostibus, decrevit castellum intra utrosqve situm occupare: commodum sibi id ratus, sive pugnandum esset, sive castra in tutiorem locum transferenda. cumqve idem esset Arabum qvoqve consilium, circa eum locum certamen contractum est. ac primum telis velitati eminus, deinde manus conserunt, utrinqve nonnullis cadentibus, donec Arabes victi discesserunt. Ea pugna Iudæis tantum momentum ad bene sperandum fuit, ut, qvia hostes certamen detrectabant, ausi sint vallum eorum divellere ipsa castra expugnaturi. atqve ita coacti processerunt non satis bene structa acie, ne tantillum qvidem alacritatis aut spei ad pugnam afferentes: conseruerunt tamen manus vel qvia plures numero, vel qvia necesse erat lacessenti hosti resistere. post diutinum igitur conflictum, non paucis utrinq; cæsis, tandem Arabes in fugam versi sunt. Tanta autem strages impulsis semel edebatur, ut non solum hostium gladiis conficerentur, sed præ impetu fugientis inconditæ multitudinis alii proculcarentur, alii suis ipsorum telis se induerent, itaqve qvinq; millia desiderata sunt. cætera turba refugit qvidem intra castra, sed nulla certa salutis spe, non tam commeatus qvam aqvæ penuria. Porro Judæi qvia non potuerunt una cum fugientibus irrumpere, obsidione eos cinxerunt, & auxiliis aditus, & fugam obsessis intercludendo. In hac rerum difficultate Arabes legatos ad Herodem miserunt, primum pacem petentes, deinde qvia sitis urgebat, præsenti necessitati remedium. At ille non legatos, non pecuniam pro captivis, nihil deniqve æqvum admittebat, enixe cupiens facinorum in suos patratorum pœnas ab eis exigere. Itaq; coacti siti, inter alia mala prægravante, progressi præbuerunt se vinciendos, & in captivitatem abigendos, ita ut intra qvintam diem capti sint ad qvatuor millia. Sexta vero omnes reliqvi decreverunt prodire, & hostem aggredi, vel certam cladem malentes, qvam paulatim ignominiose opprimi. Quæ sententia postqvam placuit, eruperunt e castris, sed parum idonei ad prælium, fractis tam viribus qvam animis, propter extremum infortunium mortem in lucro reputantes. Qvare primo conflictu circiter septem millia ceciderunt: domitaqve per hanc cladem gentis ferocia, in Herodis, qvem suo malo bellatorem egregium experti sunt, clientelam se dederunt.

μῶς. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἰουδαῖοι, πολὺ τὰς ψυχὰς
αἴσους ἐφύσησαν πρὸς τὴν μάχην. ἡρώδης ἢ θυσίας
καὶ τὰ νομιζόμενα πάσους, καὶ μὴ ἀναβὰς ἀναλαβὼν
αὐτοὺς ἦλθ ὅτι τὰς ἀραβίας, διαβὰς τ ἰορδάνην ἐστα-
μόν. ἔτ μὴν πολεμίων στρατοπέδευσιν πλησίον, ἐδόκει
δ' αὐτὸ φέρειν ἐπὶ μέσῳ κείμενον καταλαβεῖν. ἔτως
γὰρ αὐτὸς μὲν ὠφελήσειν, καὶ πρὸς τὸ ἧττον σφάλ-
ψαι τὴν μάχην, κἂν εἰ παρελθεῖν δέον, ἑρμαιον αὐτῷ B
πεσεῖν μὴν τὸ στρατοπέδον. τὸ δ' αὐτὸ τ ἀράβων
πεποιθότων, ἅμιλλα γίνεται περὶ τ χωρίου. τ πρῶ-
τον μὲν ἀκροβολισμος, εἶτ' ἤδη καὶ πλήσιος εἰς χεῖρας
ἐρχόμενοι, παρ' ἀμφοτέρων ἔπιπλον, ἕως ἠπίστησαν οἱ
τ ἀράβων ἀπιχωρεῖν. ἔρριζος εἰς ἐλπίδας τῆς ἰου-
δαίοις ὀ μικρὸν ἐγένετο, καὶ τὴν φυγὴν αὐτῶν ἕτοιμον
πολὺ μᾶλλον ἢ πρὸς μάχην ἰέναι βλέποντες, θαρσύ-
νως ἐπεχείρησεν αὐτῶν τὸν χάρακα διαιρεῖν, τ δ' C
στρατιᾶς προσόντων ἄπειρος. τότε γὰρ σκεδασθέντες,
πρὸς ἕκαστα ἄτακτοι, τ προθυμίας ἢ τ εἰς τὸ νικᾶν ἐλπί-
δος ἀδοκήτως ἐχρήσατο, ὅμως δ' οὖν εἰς χεῖρας ἦεσαν,
πλήσιοι τε ὄντες τ διὰ τὸ κατεπείγειν ὅτι τὸ παλιμπρὸν
ὑπὸ τῆς ἀνάγκης στρατηγούμενοι. τ μάχη γίνεται
καρτερά, πιπτόντων ἑκατέρωθεν οὐκ ὀλίγων. τέλος
δ' ἡττῶνται οἱ ἄραβες ἔφυγον. ἰσῶ δ' τοσοῦτος φόνος σκε-
δασάντων, ὡς μὴ μόνον ὑπὸ τ πολεμίων θνήσκειν,
ἀλλὰ σφίσιν αὐτοῖς ὠθούμενοις γίνεσθ τ κακῶν, ὑπό τε D
πλήθους, καὶ φορᾶς ἀπράκτου συμπατουμένων, καὶ ἀπο-
βλέπόντων τοῖς οἰκείοις ὅπλοις. πεντακισχίλιοι γοῦν αὐτῶν
ἐάλωσαν νεκροί. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ἔφθη μὲν εἰς τὸ
χαράκωμα συμφυγεῖν. εἶχεν δ' οὐκ ἐν βεβαίῳ τὴν
ἐλπίδα τῆς σωτηρίας, ἀπορίᾳ τ ἐπιτηδείων, τ μᾶλλον
ὕδατος. οἱ τε ἰουδαῖοι διώκοντες συνεισπεσόντες μὲν ἐκα-
τέχυσαν, εἶτα δεξάμενοι τ χάρακα, τ ὠθισθέντες
ἐντὸς τὰς ἐπαρχούσας τ ἐξόδους φυγεῖν βλε-
μάσας ἔκτεινον. ἐν τούτοις οὖν ὄντες οἱ ἄραβες, ἐπρεσβύ- E
ευτο ὧδε τ ἡρῴδει, τὸ μὲν πρῶτον, ὑπὲρ διαλύσεως.
ἐπεὶ δ, τὸ δὲ δίψος ἦπτ' ἄλλων, πᾶν ὁπόσον ὑρίσαις, καὶ
ταχέως εἰς τὸ παρὸν ἀδείας ἠξιώσατο. ὁ δ' ἔτε πέσσους,
ἔτε λύτρα τ ἠλωκότων, ἔτ' ἄλλοθι μέτριον ποιεῖτο,
φιλονικηθεὶς ὑπ' ἐκείνων τὰς ὠδωνομίας τὰς εἰς αὐ-
τοὺς ἐξ ἐκείνων γεγενημένας. καὶ ἀναγκάζομενοι οὖν
τοῖς τε ἄλλοις, καὶ τῷ δίψει, πιεζόμενοι αὐτὸς ἐνεχείρη-
σαν ἀγῶνι καὶ ὅσῳ. τ πάντε μὲν ἡμέρας, τεσσαρακισχίλιοι F
τὸ πλῆθος ἐάλωσαν. τῇ δ' ἑκτῇ, πάντες οἱ λοιποὶ, διέ-
γνωσαν ἐξιέναι πολέμῳ νόμῳ χωρήσαντες ὅπλ τὰς ἐ-
αυτῶν ἐγχειρεῖν, εἴ τῳ δέοι τι πάσχειν αὐρόμενοι, τ μὴ
ἀξιοθρήνητος κατ' ὀλίγους ἀδόξως. ταῦτα δ' γνόντες,
ἐξῆλθον μὲν τ χαρακώματος, διήρκεσαν δ' ἀδαμῶς
τῇ μάχῃ, λαμπρῶς μὲν ἀγωνισαμενοι κεκακωμένοι τ
τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώματα τέλεον οὐκ ἔχοντες. κέρδος δ'
ἐνόησεν τὴν συμφορὰν τ ζῆν παυσάμενοι, τ πίπτουσιν
αὐτῶν ἐν τῇ πρότερον μάχῃ πρὸς ἑπτακισχιλίους. τὸ-
αὐτὴ δ' ἁλοῦσι χρησαμένων, φρονήματος μὲν ὅσου καὶ
αὐτοῖς πρότερον ἀφῄρηντο. τὸ θαυμαστὸν δ' ἐν τοῖς
οἰκείοις συμφοραῖς τ ἡρῴδε στρατηγίαν, ἐκ τε τὸ λοιπὸν
ἔχειν, καὶ πρότερον ἀπόφασιν τ ὄντος.

CAP. IX.

Herodes ad Cæsarem profecturus necessario Hyrcanum interfecit.

VII. QVa felicitate ille multum elatus domum revertitur, aucta ob rem bene gestam existimatione. Sed dum maxime res suas constabilisse videtur, summum discrimen adiit, Antonio apud Actium devicto armis Cæsaris. Tum enim actum de se putavit, non ipse solus, sed & amici ejus omnes & inimici. nemo enim credebat impunè fore tantam Antonii amicitiam. quo factum est, ut amici quidem nihil dissimularent desperationem, inimici vero condolere se fingentes, clam gauderent, pollicentes sibi in futurum meliorem statum reipublicæ. Ibi Herodes videns præter Hyrcanum neminem superesse regii generis, statuit eum e medio tollere: sive evasurus esset periculum, tutius ratus neminem extare digniorem imperio: sive opprimendus esset a Cæsare, successionem illi invidens. Hæc secum volutanti, ab ipsius Hyrcani familia præbita est occasio. qui quod esset miti ingenio, toto vitæ suæ tempore nullis se admiscuit negotiis, omnia fortunæ permittens, & quamcunqve illa conditionem attulisset, ea bene contentus. Verum Alexandra ambitiosa fœmina, & mutationis spem modeste ferre nesciens, solicitavit patrem, ne ulterius ferret Herodem afflictorem suæ familiæ, sed potius sibi quoque caveret, seqve speratæ fortunæ servaret. consuluit deinde, ut Malcho Arabiam ditione tenenti scriberet, peteretq; ab eo tutelam & hospitium. Si enim contingat Herodem male mulctari ab offenso Cæsare, dubio procul ad ipsum rediturum imperium, propter nobilitatem generis, & favorem populi. Talia svadentem Hyrcanus primo repulit, deinde victus importunitate mulieris, interdiu noctuqve eandem cantilenam de futurorum spe, deq; Herodis insidiis occinentis, ad Arabem literas dat amico cuidam Dositheo: in quibus scriptum erat, ut equites mitteret, qui eum ad Asphaltitem lacum deducerent. Distat a Hierosolymitanis finibus per trecenta stadia. Hæ literæ ideo Dositheo potissimum creditæ sunt, quod & Hyrcani cliens erat & filiæ: & exosum ei Herodem non una de causa videbatur verisimile. nam Josephi ab eo necati cognatus erat, & aliquanto ante fratres ejus apud Tyrum inter alios ab Antonio interfecti fuerant: nihilo tamen magis ob hæc Hyrcano fides servata est. Pluris enim ille faciens præsentis regis gratiam, ostendit ei epistolam, qui actis primum gratiis, unum etiam ab eo postulavit ministerium: ut, complicata epistola, & obsignata, Malcho eam redderet, & responsum ab illo reciperet. multum enim sua referre, si etiam illius mentem intelligat. Qvod ubi Dositheus sedulo executus est, Arabs rescripsit paratum se & ipsum τὸν ἐιδέναι. ταῦτα ὁ Δοσιθέος ἐπιτυμως ποιήσαντος, ὁ μὲν ἄραψ ἀντεπέστειλεν αὐτῷ τε ὑρκανὸν δέχε-

A

Κεφάλαιον θ'.

Πῶς ἀνάγκλιτον ἔχων ἡρώδης ἀπέναντι τῆς καίσαρος, διέφθειρεν ὑρκανόν.

Ὁ δὲ πλεῖστον ὀπὶ τοῖς ἐνημερήμασιν ἡδέως φρονῶν, ἀνέστρεφεν εἰς τὴν οἰκείαν, μέγα παρεσκευωρῶς ἀξίωμα, καὶ λαμπρὰν τὴν ἀνδραγαθίαν. τὰ μὲν οὖν ἄλλα, καλῶς εἶχεν αὐτῷ, δυσεπιχειρήτως καὶ πάντα κεχυμένῳ. κίνδυνος δ' ἐμπίπτει τῷ ὑπὲρ τῶν ὅλων κεῖσθαι ἐπόντων, ἀντωνίου καίσαρος ἐν τῇ κατ' ἀκτίον μάχῃ νενικηκότος. τότε γὰρ ἀπέγνωσαν αὐτῷ τὴν ἡρώδου τὰ πράγματα, καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν ἐμοίως ἐχθροῖς τε καὶ φίλοις. ἐ γὰρ εἶναι εἰκὸς ἀπιμώρητον μένειν τοσαύτης αὐτῷ πρὸς ἀντώνιον φιλίας κεχυμένης. ὧν μὲν οὖν, τοῖς μὲν φίλοις, ἀπογνῶσις τῶν κατ' αὐτὸν ἐλπίδων. ὅσοι δ' ἐχθρῶς εἶχον, ἐδόκουν μὲν ἐξ ἐμφανοῦς συνάχθεσθαι. πάθος δ' ἦν λεληθὸς ἐφηδομένων ἔχον, ὡς ἀμένον τὰ δόξοντα τῆς μεταβολῆς. αὐτὸς τε ἡρώδης τὸν ὑρκανὸν ὁρῶν μένον ἐπ' ἀξιώματος βασιλικοῦ, συμφέρειν ὡήθη μηκέτ' ἐμποδὼν ἐᾶν. εἰ μὲν γὰρ σωθείη ὁ ἀλέξανδρος τὸν κίνδυνον, ἀσφαλὴς ἦν ἐμοὶ, πρὸς τὸ μὴ τοῖς παισὶ τοῖς αὐτοῦ ἡμιρρίοις ἐφορμᾶν, ἀνδρὶ τυχεῖν τῆς βασιλείας ἀξιολογώτερον. εἰ δ' ἄρα πάσχοι τι ἀλέξανδρος, φθόνος τὸν μόνον ὀπὶ τῆς βασιλείας ὑποπτευόμενον ὀπλοῦσθαι ἐξελεῖν. ταῦτα ὁ αὐτὸς διενοίας ἔχοντος, ἐνεδίδου τι καὶ παρ' ἐκείνου. ὁ μὲν γὰρ ὑρκανὸς ὀπεικὰς πρὸς τὰ καὶ τότε καὶ τὰ ἄλλον χρόνον, οὐκ ἠξίου πολυπραγμονεῖν ἐδὲ νεωτέρων ἅπτεσθαι, συγχωρῶν τῇ τύχῃ. πᾶν τὸ δὲ ἐκείνῳ μοι ἐώλων ἠγαπηκέναι. φιλόνεικος δ' ἦν ἀλεξάνδρα καὶ τὴν ἐλπίδα τὴν μεταβολῆς ἀκρατῶς φέρουσα, λόγους ἐποιεῖτο πρὸς τὸν πατέρα, μὴ μέχρι παντὸς ἀναμένειν τὴν ἡρώδου ὠμότητα καὶ παρανομίαν εἰς τὸν αὐτοῦ οἶκον, ἀλλὰ προλαβεῖν ἀσφάλειαν τοῖς αὐθις ἐλπίδας. ἦλθε τε πρὸς τούτων μάλιστα χρόνον τῷ τὴν ἀραβίαν ἔχοντι, δέξασθαι τὸν αὐτὸν, καὶ δι' ἀσφαλείας ἄγειν. ὑποξελθόντων δὲ καὶ τοῦ ἡρώδου ἔτους χωρήσαντος ὡς εἰκὸς εἰς ἔκθεσιν καίσαρος, αὐτὸς ἔσεσθαι τὸν τὴν ἀραβίαν λαμβάνοντας μένες, καὶ δι' ὃ γενόμενος δι' αὐτὴν εὐνοίαν τὸ ὄχλου. ταῦτα πεισθέντα, ὁ μὲν ὑρκανὸς διωθεῖτο τοὺς λόγους. φιλόνεικον δὲ πρὸς γυναικείων αὖ πεπονθυίας, ἐ μήτε νύκτα μηθ' ἡμέραν ὑπολειπομένης, ἀλλ' ἀεὶ ποθὲν τούτων, καὶ τὰ ἡρώδου πρὸς αὐτὸν ὑποβολῆς διαλεγομένης, ἀνεπείσθη τέλος ὑπισχνεῖται δοῦναι δόσιθέῳ τινὶ τῶν περὶ αὐτὸν φίλων, ἐν ᾧ συντάκτα πέμψειν αὐτῷ τὰ ἄρθρα τοῦ ἀναλήψομένους καὶ ἀποπέμψοντας ἱππέας ὑπὸ τὴν ἀσφαλῆ λίμνην. αὕτη δ' ἀπέχει τῶν ἱεροσολυμιτῶν ὅρων, σταδίους τ. ὑπισχνεῖτο δὴ τῷ δοσιθέῳ, θεραπεύοντι αὐτὸν καὶ αὐτὸν ἐκ τὴν ἀλεξάνδρου, ἐκ τῆς πρὸς ἡρώδην δυσνοίας ἀ μικρὰς αἰτίας ἔχοντος. ἰωσήπου τὸ γὰρ, ἐν σκήνῃ ἀνηρῆσθαι, συγγνώμη λύ; καὶ τὸν ἐν τύρῳ φονευθέντων ὑπὸ ἀντωνίου πρότερον ἀδελφόν. οὐ μὴν ἀπήγαγε ταῦτα τὸν δοσίθεον ὑρκανῷ πρὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν γνώεσθαι. προτιμήσας δὴ τῶν ἐκείνου τὰς ὑπὸ βασιλεύοντος ἐλπίδας, ὑπεδίδωσιν ἡρώδῃ τὴν ὑπιστολήν. ὁ δὲ τὴν εὐνοίας ἀποδεξάμενος, ἐπὶ καὶ δῶρα προσπαρεῖναι παρεκελεύετο. πύθεται τὴν ὑπιστολὴν, καὶ καταπιμπλᾶται θυμοῦ. ἀποδέναι τῷ μάλχῳ. καὶ τὰ παρ' ἐκείνου χρήματα λαβεῖν. ἐ γὰρ μικρὸν τὸ διάφορον, ἐ τὴν ἐκείνου γνώμην αὐ-

B

C

D

E

F

G

δεχεσθαι καὶ τὰς σὺν αὐτῷ πάντας, ἢ καὶ Ἰουδαίων ὅσοι τὰ A & familiam recipere, atqve etiam omnes illius
ἐκείνου φρονοῦσι, δυναμίν τε πέμψειν τινὰ μὴ ἀσφα- factionis Judæos: missurumqve instructam ma-
λείας αὐτὸν κομίσουσαν, καὶ ὡς μηδὲν ἐνδοιάσειν ὧν num, qvæ eos tuto deducere valeat, & voluntati
ἥξει. ὡς δὴ καὶ τούτῳ ἡρῴδης ἐδέξατο τὴν ἐπιστολὴν, ejus obsecuturum per omnia. Postqvam autem
μεταπέμπεται τὸν ὑρκανὸν, καὶ εἰ τῶν γλυκυμύρων etiam hanc epistolam Herodes accepit, accito
αὐτῷ συνήθων ὡς τὸν μάλχον ἀνέκρινεν. ἀρνησα- Hyrcano, rogavit eum, ecqvid haberet cum
μένου δὲ, τὰς ἐπιστολὰς δείξας τῷ συνεδρίῳ, διε- Malcho fœderis? qvo inficiante, prolatis in
χειρίσατο τὸν ἄνδρα. ταῦτα δὲ γράφομεν ἡμεῖς consistorio literis, occidi eum imperavit. Atqve
ὡς ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῖς B βασιλέως ἡρῴδου πε- hæc ita in ipsius Herodis commentariis scripta
μένεται. τοῖς δ' ἄλλοις, οὐ κατὰ ταῦτα συμφωνεῖ. τὸ γὰρ habentur: nam ab aliis traduntur aliter, videli-
ἡρῴδην οὐκ ἐπὶ τοιούτοις δοκῆσαι, ἀλλ' ἐπιβουλῆς cet non ob hoc crimen, sed qvasi regi insidiatum,
μᾶλλον ὑρκανῷ τὴν αἰτίαν ἐπαγαγόντα, καὶ τὸν αὐτὸν necatum esse. Scribunt enim sic: In qvodam
τρόπον ἀποκτεῖναι, γράφουσι γὰρ οὕτως. ἐν συμποσίῳ convivio, dissimulata suspicione, quæsivisse ex
τινὶ μηδὲν ὑποψίας ἐνδιδόντα, λέγειν ὑρκανῷ πρόσ- Hyrcano, num quas literas a Malcho accepisset.
φερέν, εἴ τινας ἐπιστολὰς παρὰ μάλχου λάβοι. respondisse illum, accepisse quidem, sed nihil
καὶ τὸν μὲν, ὁμολογήσαι πρόσφορά τε γράμ- præter officiosam salutationem continentes. Al-
ματα κομίσασθαι. τὸν δ' εἰ καί τινα δῶρεαν εἰλη- terum amplius interrogasse, num quod etiam
φώς εἴη, πάλιν ἐπερέσθαι; C δ' ὃς, μηδὲν πλέον ἢ κτη- munus accepisset. cumqve respondisset, nihil
νῶν ἀναβατικῶν τέσσαρα πέμψαντα αὐτῷ λαβεῖν, præter qvatuor jumenta, quibus vectaretur:
εἰς αἰτίαν τὸ πιθὸν ἐπαναφέροντα, δωροδοκίας καὶ regem traxisse hoc in crimen corruptelæ ac pro-
προδοσίας, ἀπαγαγεῖν προστάξαι τὸν ἄνδρα. τεκ- ditionis, moxqve hominem duci jussisse. Insón-
μήριον δὲ μηδὲν ἁμαρτῶντα τοιοῦτον πλεῖ πρόσπε- tem autem periisse argumentum afferunt mitis-
σεῖν, καταλογιζόντας τὴν ἐπιείκειαν δὲ τρόπου, καὶ simum ipsius ingenium, ut qui ne juvenis qui-
τὸ μηδ' ἐν νεότητι θράσους ἢ προπετείας ἐπίδειξιν dem unqvam ullam temeritatis aut audaciæ si-
ποιήσασθαι, μηδ' ὅτε τὴν βασιλείαν αὐτὸς εἶχεν, ἀλ- gnificationem dederit, ac ne tum quidem cum
λὰ καὶ τότε τὰ πλεῖστα τῶν κατὰ τὴν διοίκησιν, ἀν- D ipse principatu potiretur: sed tum qvoqve ple-
τιπάτρου διαχειρισάντα. τότε δὲ πλέον μὲν ἢ πε- raqve omnia ex Antipatri administravit sen-
ντηκονθ' ἐτῶν ἔγγυς ἦν, κομιστὴν δὲ μετὰ πάσης tentia. Tunc vero jam octogesimum annum ex-
ἀσφαλείας τὸν ἡρῴδην ἐπιστεῖλαι. ἐδεδοίκει δὲ καὶ cesserat, sciebatqve opes Herodis in tuto esse: Eu-
τὸν Εὐφράτην, τὰς ἐν τοῖς πέραν τιμὰς ἀπολιπόντες αὐτὸν, phrate etiam trajecto, relictisqve, qui trans eum
καταλιπὼν ὅλως, ἐπ' ἐκείνων τε ἡγησόμενον ἐγχει- amnem in summo honore habuerant, in patriam
ρῆσαι καὶ κομιστῆρα ἅπαντα πάντων ἀπηνέστατον, postliminio rediit, ut sub illius potestate viveret,
καὶ οὐ πρὸς τῆς ἐκείνου φύσεως, ἀλλὰ ταῦτα quo minus verisimile est eum molitum facinus
σπάνια ἡρῴδῃ ἡγεῖσθαι. E τὸ μὲν τὸ πλέον ὑρκανῷ συμ- a sua natura alienissimum, confictaqve videntur
έπεσε βίᾳ, ποικίλως καὶ πολυτρόπως χρησαμένῳ E hæc ab Herode omnia. Hic finis fuit Hyrcani
ἐν τῇ ζωῇ τύχαις, δύο μὲν ἐν ἀρχῇ βασιλεύσαις post variam fortunam, qua tota vita circumactus
αὐτῷ τῆς μητρὸς ἀλεξάνδρας, ἀρχιερεὺς κατασὰς δ' est. nam vivente etiam tum matre Alexandra,
Ἰουδαίων ἔθνους, ἔτεσιν δ' ὕστερον ἔσχε. τριακο- pontifex Judæorum creatus, per novem annos eum
σταλαίων δ' ἐπὶ βασιλείαν ἀποβαινόντος τῆς μητρὸς αὐτῷ, honorem obtinuit: cui defunctæ cum in regnum
καὶ ταύτῃ καλαχὼν χ' μῆνας ἐκπίπτει μὲν ὑπὸ Ἀρι- successisset, elapsis tribus mensibus ab Ari-
στοβούλῳ δ' ἀδελφοῦ. κατιὼν δ' αὖθις ὑπὸ Πομ- stobulo fratre pulsus est, ac deinde Pompeji ope
πηίου. καὶ πάσας τὰς τιμὰς ἀπολαβὼν, ἔτη μ' διετέ- restitutus, receptisq; omnibus honoribus qua-
λεσεν ἐν αὐτοῖς. ἀφαιρεθεὶς δὲ τὸ δεύτερον ὑπὸ Ἀντι- F draginta annos in eis exegit. deinde iterum ab
γόνου, καὶ λαβηθεὶς τὸ σῶμα πρὸς παρθένοις αἰχμά- Antigono pulsus, & mutilato corpore, captivus
λωτον ἐγένετο. κἀκεῖθεν εἰς τὴν οἰκίαν ἐπανῆκε χρό- apud Parthos vixit. unde aliquanto post domum
νῳ, μάλιστα ἐξ ἡρῴδου προσδοκώμενος ἐλπίδας. ὧν reversus, quamvis multa sibi de Herode polliceretur, nihil tamen eorum consecutus est post tan-
οὐδὲν αὐτῷ κατὰ δοκίαν ἀπέβη, πολυπαθείᾳ τὸν tam fortunæ varietatem: & quod omnium est
βίον χρησάμενον. τῇ δυσχερείᾳ τῶν δ' ὡς προειρήκα- maxime miserabile, ut modo diximus, in extrema
μεν ἐν γήρᾳ πάλους οὐκ ἀξίου τυχεῖν. δοκεῖ γὰρ ἁπάν- senectute indigno fine absumptus est. Fuit enim
των καὶ μέτριος ἐν πᾶσι γενέσθαι. καὶ τὰ πλεῖστα τῆς æqui amantissimus & perpetua modestia imperi-
ἀρχῆς, ὑπὸ διοικητῇ ἀλλ', οὐ πολυπράγμων, οὐ umqve maxima ex parte per alios administrabat,
ὢν δεινὸς ὢν βασιλείας ἐπιθυμεῖν. G ἀνεπιτήδειός τε καὶ amore otii, & imperitiæ sibi conscius. Antipa-
ἡρῴδῃ μέχρι δὲ προελθεῖν ηὐξήθη, διὰ τὴν ἐπιείκειαν ter certe atqve Herodes hujus bonitate ad tan-
τὴν ἐκείνου. καὶ τὸ πέρας οὐτε δίκαιον, οὔτε εὐσεβὲς ἐξ αὐτῶν εὑρεῖν τοιοῦτον πέλους. ὃ δ' ἡμῖν tas opes provecti sunt: pro quibus meritis
ὡς καὶ τὸν ὑρκανὸν σκηπτὸν ἐπιτίθεται ψευδῶν contra jus ac fas occisus est. Cæterum Hero-
πρὸς κράτος, μηδὲν ἐλπίσας πρὸς τὸ αὐτὸ πεφαγμά- des, Hyrcano sublato, ad Cæsarem properans,
των δυνάμενον χρῆσθαι ἐκ τῆς ἡγεμονίας αὐτῷ πρὸς & nihil boni de se sperans propter amicitiam
αὐτώνιον φιλίας, ὑποπτον μὲν εἶχε τὴν ἀλεξάνδρου, Antonii, suspectam habebat Alexandram,
μὴ τῆς κατ' αὐτὸν εὐκαιρίας ἐπιθυμήσῃ τὸ πλῆθος ἀποστῆσαι καὶ σπου- ne usa hac temporis opportunitate ad defecti-
onem concitaret populum, & intestinis sedi-

tionibus regnum perturbaret. qvare mandata regni cura Phæroræ ſuo fratri, & matrem Cypron, & ſororem, & totam deniqve cognationem in Maſada depoſuit: juſſitqve fratrem, ſi quid ſibi accidiſſet durius, habenas regni retinere; Mariamnen vero uxorem, quia propter ſimultatem cum matre ejus & ſorore degere non poterat, in Alexandrio cum Alexandra matre collocavit, commiſſa quæſtori ſuo Joſepho & Sohemo Ituræo caſtelli cuſtodia, viris & ante ſemper fidiſſimis, & tunc honoris cauſa his mulieribus regiis adhibitis. Verum his qvoqve mandatum dederat, ut, ſi quid, quod nollet, accidiſſe ſibi cognoſcerent, confeſtim ambas interficerent, regnumqve pro viribus liberis ejus ac Phæroræ fratri conſervarent.

CAP. X.

Qvomodo Herodes etiam regnum a Cæſare obtinuit.

His mandatis, properavit Rhodum, ut illic Cæſari occurreret. Qvo poſtqvam appulit, poſito tantum diademate, de cætero paratu regio nihil mutavit: admiſſusq; ad colloqvium tum maxime oſtendit animi ſui magnitudinem, neqve ad ſupplicationes (ut in tali fortuna mos eſt) verſus, neqve preces adhibens quaſi rogando veniam, ſed facti ſui rationem reddens intrepide. Fatebatur enim apud Cæſarem & amicitiam ſibi interceſſiſſe maximam cum Antonio, & totis viribus ſe conatum, ut penes illum eſſet rerum imperium: non armis quidem conjunctis, quod tum diſtineretur bello Arabico, ſed miſſo ad illum frumento ſimul atqve pecuniis: nec tamen ſe hac parte ſibiipſi ſatisfeciſſe. profeſſum enim amicum pro bene de ſe merito non opes ſolum, ſed caput etiam & ſalutem debere objectare periculis. Id quia non licuerit, certe hanc laudem ſuam eſſe, quod ne poſt Actiacam quidem cladem illum deſeruerit, neqve, fortuna jam aperte mutata, ad novas ſpes ſe tranſtulerit. quo tempore ſi non auxilio, at conſilio a ſe adjutum hominem, commonſtrando, quo uno modo ſervari poſſet, nec omnino in ordinem redigi, videlicet ſi Cleopatram interficeret. hoc enim maturæ perpetrato, licebat illi in ejus opes ſuccedere, atqve ita faciliores a te pacis conditiones impetrare. *ille* vero per incogitantiam conſilium meum aſpernatus eſt: atq; hoc pacto tibi magis quam ſibi conſuluit. Nunc igitur ſi odio Antonii meum quoque ſtudium damnas, non negaverim ea, quæ feci, neqve vereor ingenue fateri, quanto illum amore proſecutus ſim. qvod ſi amoto perſonarum reſpectu, hoc tantum in diſquiſitionem vocas, qualis ſim amicus, & quam memor beneficiorum, licet tibi quoq; hoc experiri. mutato enim nomine nihilominus manebit amicitia, & laudem ſuam merebitur. His verbis cum magnam generoſitatem præ ſe ferret, non mediocriter allexit Cæſarem, virum liberalem ac magnificum: ut occaſione dicendæ cauſæ paulatim inſinuaret ſe in illius amicitiam.

A σιάσαι τὰ περὶ τὴν βασιλείαν πράγματα. παρεῖδεν δὲ πεῖσαι Φερώραν τὸν ἀδελφὸν, ἢ τὴν μητέρα κύπρον ἢ τὸν ἀδελφὸν, ἢ τὴν ἀδελφὴν ἅπασαν ἐν μασάδοις καθήσαιτο, ὡς ἀκελδαμάτως ἔτι περὶ αὐτὸ ἀκόσα δυσχερές, ἐκέλευσε τὴν πραγμάτων μεταλαμβάνειν τὴν αὐτοῦ γυναῖκα, δυνατὸν γὰρ ἀκεῖνον ἐν διαφορᾷ τῇ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἢ μητέρα τὸν ἐκείνης διαιτᾶν τὸν αὐτὸν ἔχων, ἐν ἀλεξανδρείᾳ σὺν ἀλεξάνδρᾳ τῇ μητρὶ καθίσαι, ἰώσηπον τὸν ταμίαν ἢ τὸν ἱππάρχον σόαιμον, ἐπ' αὐτοῖς καταλιπὼν, πιστοτάτους μὲν ἐξ ἀρχῆς γεγονότας αὐτῷ, τότε δὲ πρόσφατα ἡμῖν, φέρειν δὲ τὰς γυναῖκας. ἐκεῖνοι δὲ καὶ κείνους ἐν πολλῇ, μαθόντας τὰ περὶ αὐτὸ δυσχερῆ ἐξ αὐτῆς ἀμφοτέρους διαχειρίσασθαι, τὸν τε βασιλέα εἰς δύναμιν τοῖς παροῦσιν αὐτοῦ σὺν τῷ ἀδελφῷ φερώρᾳ διατηρεῖν.

Κεφάλαιον ί.

Ὡς ἡρώδης ἔσχεν καὶ τὴν καίσαρος τὸν βασιλείαν.

Ταῦτα συνελάμβανον, εἰς ῥόδον ἠπείγετο καίσαρι συντυχεῖν, καθάπερ καὶ κατέπλευσεν εἰς τὴν πόλιν, ἀφῄρητο μὲν τὸ διάδημα, ἐδ δ' ἄλλου περὶ αὐτὸν ἀξιώματος οὐδὲν ὑφεικώς. ὅτε δὴ καὶ κοινωνῆσαι λόγου κατὰ τὴν συντυχίαν ἠξιώθη, πολὺ μᾶλλον ἐπέφηνε τὸ μεγαλεῖον ἐκ κατ' αὐτὸν φρονήματος, ἀτ' εἰς ἱκεσίας ὡς εἰκὸς ὀφθεὶς πικρότης τραπόμενος, οὔτε δέησιν τινὰ προετείνων, ὡς ἐφ' ἁμαρτήμασιν, οὐδὲ τὸν λογισμὸν τῶν πεπραγμένων ἀνυπευθύνως ἐλέγχειν τὸν καίσαρα, καὶ φιλίαν αὐτῷ μεγίστην γενέσθαι πρὸς ἀντώνιον, καὶ πάντα πρᾶξαι κατὰ τὴν δύναμιν, ὡς ἐπ' ἐκείνου γένοιτο τὰ πράγματα, στρατιᾶς μὲν οὐ κοινωνήσας κατὰ τοὺς ἀράβων πόλεμον, πέμψας δὲ καὶ χρήματα, καὶ σῖτον ἐκείνῳ. καὶ ταῦτ' εἶναι μετριώτερα τῶν ὑπαλλόντων αὐτῷ γενέσθαι. τὸν δὲ ὁμολογοῦντα μὲν εἶναι φίλον, εὐεργέτην δὲ σκῆνον ὑπισχνούμενον, παντὶ μέρει καὶ ψυχῆς καὶ σώματος καὶ οὐσίας συγκινδυνεύειν δέον, ὧν αὐτὸς ἐλάττων ἢ καλῶς εἶχεν ἀναγράφεις, ἀλλ' ἐκεῖνό γε σαφῶς ἑαυτῷ πεποιηκότι, τὸ μηδ' ἥττηθέντα τὸν ἐν ἀκτίῳ μάχῃ καταλιπεῖν, μηδὲ συμμεταβῆναι τῇ ἐλπίσι φανερῶς ἤδη μεταβαινούσης τῆς τύχης. φύλαξαι δ' αὐτὸν εἰ καὶ μὴ συναγωνίσεσθαι ἀξιοχρέων, ἀλλὰ συμβουλεύσειν τε ἀρίστην ἀντωνίῳ, τὴν μίαν αἰτίαν δ' καὶ σώζεσθαι, καὶ μὴ τὰ πραγμάτων σκῆψιν, ποθεινοτάτην κλεοπάτραν ἐπαμύνεσθαι. πρὸς ἀνήρητο γὰρ σκήνης, αὐτῷ τε τὰ πραγμάτων ἄρχειν ἐπαινεῖν, καὶ τοῖς πρὸς σὲ συμβατὰς ῥᾴδιον εὐμόρφεως τῆς ἐκθέσεως. ὧν οὐδὲν σκῆνος συνοηθεὶς, ἀλυσιτελῶς μὲν αὐτῷ, συμφερόντως δὲ σοὶ πρόσκηπτε τὴν ἀβουλίαν. νῦν οὖν εἰ μὲν τῇ πρὸς ἀντώνιον ὀργῇ κρίνεις καὶ τὴν ἐμὴν πρόθυμίαν, οὐκ ἂν εἴη μοι τῶν πεπραγμένων ἄρνησις, οὐδ' ἀπαξιώσω τὴν ἐμαυτοῦ πρὸς ἐκεῖνον εὐνοιαν σκῆψαι φανερῶς λέγειν. εἰ δὲ πρόσωπον ἀνελὼν, τὸν ἐμὲ πρὸς τὰς εὐεργέτας, καὶ πᾶσι φίλοις ἐξετάζοις, ἔχω καὶ πολλὰ τῆδε γεγυμνωμένων ἡμᾶς εὐεργεσιῶν. ἐδ ὀνόματος ἀλλαγὴ, οὐδὲν ἐλάττον αὐτὸ τὸ τῆς φιλίας βέβαιον ἐν ἡμῖν εὐδοκιμεῖν δυνήσεται. ταῦτα λέγων, καὶ παρ' αὐτῷ ἐμφαίνων τὸ τῆς ψυχῆς ἀνδρεῖον, οὐ μετρίως ἐπεπαίκει τὸν καίσαρα φιλότιμον ὄντα καὶ λαμπρὸν, ὥς τε αὐτῷ τὰς τῶν ἐγκλημάτων αἰτίας, σύνεσιν ἤδη τῆς πρὸς ἐκεῖνον εὐνοίας πραγματεύεσθαι. καὶ τότε

καὶ τὸ διάδημα πάλιν ἀποκαθίστησιν αὐτῷ, καὶ πρεσβεύμασιν μηδὲν ἐλάττω περὶ αὐτὸν ἢ πρότερον τῷ ἀντωνίῳ φανεὰς, διὰ πάσης ἦγε τιμῆς, προσθεὶς ἐπὶ κατηγορίᾳ χαρίσασθαι, ἅπασι προθυμίαν τὸν πρὸς τὸν μοναρχας αὐτῷ συλλαβέσθαι τὴν ἡρῴδου. ποσούτης δὲ ἀποδοχῆς ἀξιωθεὶς καὶ παρ' ἐλπίδας ὁρῶν αὐτῷ πάλιν ἐξ ἀρχῆς βεβαιοτέραν τὴν βασιλείαν, δόξαι καίσαρος καὶ δόγματι ῥωμαίων, ὅπερ σκῆψιν αὐτῷ πρὸς τὸ βέβαιον ἐπραγματεύσατο, παρέπεμψεν ἐπ' αἰγύπτῳ καίσαρα δωρησόμενον αὐτὸν τῶν φίλων, καὶ πᾶσιν ἐμφάνων μεγαλοψυχίαν. ἠτιᾶτο δὲ καὶ τὸν ἀντώνιον συνήθων ἀλέξανδρον, ὡς μηδὲν ἀνήκεστον παθὼν. ἀλλὰ τότε μὲν οὐκ ἔτυχεν, ὅρκῳ προκατειλημμένος καίσαρι. ἐπανιὼν δὲ πάλιν εἰς τὴν ἰουδαίαν τελείαν τε τιμὴν καὶ παῤῥησίαν, ἐν τοῖς τὰ ἐναντία προσδοκήσασιν εὐπαλῆ παρέσχεν, ὡς ἀεὶ τὸ λαμπρότερον ἐκ τῶν κειμένων κατ' εὐμένειαν δὲ καὶ προσεπικτώμενος. εὐθὺς μὲν οὖν τῇ τῶν προσδοκίᾳ ἐγένετο καίσαρι ἀπαντήσεως εἰς αἴγυπτον εἰσβαλεῖν μέλλοντι. καὶ πειθὴ παρῆν, δέχεται μὲν αὐτὸν ἐν πτολεμαΐδι πάσῃ τιμῇ βασιλικῇ, παρέσχε δὲ τῷ στρατεύματι ξένια καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἀφθονίαν, καὶ τοῖς εὐνουστάτοις ἐπαίζετο, τάς τε δυνάμεις ἐκτάσιον συνεπαρώμενος, καὶ δεχόμενος αὐτὸν καὶ φίλως ἀνδράσιν ἐν πᾶσιν εἰς πολυτέλειαν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἠσκημένοις. παρέσχε δὲ τῷ ἀνυδρίαν διερχομένοις, τῷ τὰ ἐπιγόντων χορηγίαν ὡς μήτε οἴνῳ, μήτε ὕδατι, ἐκ μᾶλλον ἢ ἐν χρείᾳ σπανίζοντας, ὑστερηθέντας. αὐτόν γε μὴν καίσαρα παλαίστρᾳ ἐδωρήσατο, καὶ παρέσχεν ἅπασιν ἔννοιαν λαβεῖν ὑπὸ τῆς βασιλείας ἧς ἔτυχε πολὺ μείζω ἐκ λαμπροτέρα τὰ κατὰ τὰς ὑπουργίας ἐνεδείξατο. ὅτ' αὐτὸν καὶ μᾶλλον εἰς πίστιν εὐνοίας ἐκ προθυμίας ἐπιστώσῃ, καὶ πλείοσιν ἐνέγκασι τῇ χρείᾳ καιρὲ τὸ μεγαλόψυχον ἁρμόσας. ὁ δὲ πάλιν ἐπανιόντων ἀπ' αἰγύπτου τὸν πρώτων ἄδενος τὰς ὑπαρχείας ἤτιον ἐφάνη.

A Quare diademate restituto, hortatus eum, ut non minus suam quam quondam Antonii amicitiam coleret, in summo honore habuit, addens scripsisse Capidium, quantum apud monarchas favore Herodis adjutus sit. Ergo ubi præter spem acceptum se vidit Cæsari, & ope ejus denuo confirmatum in regno, senatusconsulto quoqve per illum impetrato, deduxit eum in Ægyptum, donatum plurimis muneribus, quibus etiam amicos ejus sibi conciliavit, & animi declaravit magnitudinem. Conatus est etiam Alexandro Antonii amico impetrare veniam, quod tamen non potuit, quia Cæsar animadversurum se in illum jutaverat. Reversus deinde in Judæam auctus honore ac potestate, omnes, qui contra expectaverant, attonitos reddidit, quasi Dei benignitate semper illustrior e periculis evaderet. Mox igitur paravit se ad excipiendum redeuntem ex Ægypto Cæsarem, qui postquam venit, omni regia magnificentia eum accepit apud Prolemaidem: exercitui quoqve omnem hospitalitatem exhibuit, & rerum ad victum accommodarum copiam. quo factum est, ut in intimam familiaritatem reciperetur, una obeqvitare solitus, dum traducuntur copiæ, tractansqve tum ipsum tum amicos ministerio virorum centum & quinqvaginta, ditissimo & sumptuosissimo cultu insignium. quin & sqvalida ac inaqvosa loca transeuntibus nihil deesse passus est, non vinum, non aquam, qua miles tum magis etiam delectabatur. Ipsum quidem Cæsarem talentis octingentis donavit: adeoqve satisfactum est omnibus, ut luculentius etiam quam pro ejus regni facultatibus tractatos se faterentur. quo magis amicitiæ promptqve ad benemerendum voluntatis fidem fecit, & usus opportunitate temporis egregiam opinionem magnanimitatis sibi paravit. rursumqve ab Ægypto redeuntes alios Romanorum primates tot officiis prosecutus est, ut nemini mortalium hac parte cederet.

Κεφάλαιον ιά.
Ὡς ἡρῴδης ψεύδεσι διαβολαῖς παροξυνθεὶς τὴν γυναῖκα μαριάμμην ἀπέκτεινεν.

CAP. XI.
Herodes Mariamnen calumniis oppressam interficit.

Τότε μέντοι ἡμῖν ἐν τῇ βασιλείᾳ, τεταραγμένῳ αὐτῷ τὴν οἰκίαν καταλαμβάνει, καὶ χαλεπῶς ἔχουσι τῷ γυναῖκα μαριάμμην ἐκ τὴν μητέρα τὴν σκεύης ἀλεξάνδραν. οἰηθεὶς γὰρ ὅπερ ἦν ὑπόπτον σὺν εἰς ἀσφάλειαν τῶν σωμάτων εἰς σκέπην καθίστασθαι τὸ χωρίον, ἀλλ' ὡς εἰς φρουρὰν, μήθ' αὐτοὺς μήτε τῶν ἄλλων μηθ' αὐτῶν ἐξουσίαν ἔχειν, χαλεπῶς ἔφερον. ἦτε μαριάμμη τὸν μὲν ἔρωτα ἐκ βασιλέως, ὑπόκρισιν ἄλλως καὶ πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῷ θρυλουμένῳ ἀπιστοῦσα ὑπελάμβανεν. ἤχθετο δὲ μᾶλλον εἰ πάσχοι τι δεινὸν σκέψιν ἐλπίδα ἐκ βιώσεσθαι δι' αὐτὸν ἐσχηκέναι. καὶ τὰς ἰωσήπῳ δωθείσας ἐντολὰς ἀνεμιμνήσκετο, ὥστ' ἤδη διὰ θεραπείας ἔχειν τὸν φρουρὸν καὶ μᾶλλον ἐκ σεμνὸν, ἐν σκέψει τὸ πᾶν διηρεμένη. σεμνὸς δὲ καὶ μὲν πρὸς τὰς ὑποχὰς πιστὸς ἦν, οὐδὲν ὧν ἡρῴδης ἐνετέλλετο παρεῖς. λόγοις δὲ καὶ δώροις λιπαρέστερον ἐκ γυναικῶν ἐνθεραπεύσων αὐτὸν, ἤπατο καὶ μικρὸν ἤδη. καὶ τέλος ἐξέπιπτεν ἀπίστους

B C D E F G

Sed cum primum in regnum reversus est, perturbatam familiam invenit, infensamqve sibi uxorem Mariamnen & socrum Alexandram. ratæ enim, id qvod non immerito suspicabantur, non securitatis causa se in id castellum conclusas, sed quasi in carcerem, ita ut nec suis nec alienis bonis frui possent, ægerrime ferebant. Mariamne quoque maritum simulare amorem credebat, quod ei bonum esset atqve commodum. sed nihil molestius ferebat, quam quod, ne illo quidem defuncto, spes relinqvebatur ipsam fore superstitem: nec unqvam excidebant mandata olim Josepho data, ita ut omnibus modis demereri conaretur custodes, præcipue Sohemum, non ignara incolumitatem suam sitam in ejus manibus. ille vero principio fidus erat, non discedens ab Herodis præscripto: deinde munusculis ac blanditiis muliebribus paulatim mollitus est: postremo effutiit omnia,

mandata regia, præsertim qvod non speraret eum cum eadem potestate reversurum. eam ob rem sic existimabat, nec ab illo sibi esse periculū, & a mulieribus paratam gratiam, præsentem dignitatem & in posterum facile retenturis. Qvod si Herodem, rebus ex sententia confectis, redire contingeret, nihil eum nisi uxoris arbitratu acturum. sciebat enim qvam impotenter eam rex amaret. His ille de causis a mandatis discessit. Mariamne vero iniqvissimo animo tulit, nova sibi semper alia ex aliis ab Herode nasci pericula: votaqve faciebat, ne ille unqvam salvus reverteretur, cogitans vitam sibi cum eo fore intolerabilem: id qvod postea nec dissimulavit, aperte fassa, qvid se ureret. Ille enim cum præter spem magna ornatus fortuna appulisset, primo, ut par erat, uxori lætum de hac re attulit nuncium: eamqve solam præ aliis uxoribus ob amorem ac jucundissimam consvetudinem salutavit & complexus est. Mulier vero, narrante eo suos successus, susqve deqve ferre videbatur, nec belle suum affectum occultabat; sed ut erat ingenuis minimeqve fucatis moribus, ad illius blandas appellationes ingemiscebat: narrationeqve ejus contristari magis qvam gaudere videbatur: ut jam Herodes non tam suspicionibus qvam manifestis signis turbaretur. angebatur enim, videns inexpectatam & apertam uxoris aversationem: qvam molestiam præ amore ferre non valens, nec in ira nec in reconciliatione perdurare poterat, & sibi ipse non constans, jam hoc jam illo affectu distrahebatur. adeo animus inter amorem, & odium ambigebat, ut cum sæpe cuperet punire mulieris superbiam, intercedente amore vetaretur. Nihil autem magis timebat, qvam ne, sumto de ea supplicio, seipsum hoc pacto gravius læderet ob defunctæ desiderium. Talibus curis æstuantem & sic erga Mariamnem affectum ut videre soror ejus & mater, oportunissimum tempus se nactas putaverunt: moxq; assiduis calumniis concitabant hominem accendentes ejus odium ac zelotypiam: qvas ille nec rejiciebat, nec tamen libebat credere, & sævire in dilectam conjugem. pejus tamen indies erga eam afficiebatur, magisq; ac magis exasperabatur, dum nec illa curas suas occultat, & ipse amorem vertit in odium. Ac fortasse jam tum sævius in eam aliquid statuisset, ni commodum nunciatum esset, extinctis Antonio & Cleopatra, Cæsarem Ægypto potiri: cui obviam properans familiam sic, ut erat, reliquit. Discedenti Mariamne commendavit Sohemum, plurimum ei se debere propter habitam sui curam profitens, & cujusdam Judææ partis ei dominium impetravit.

IX. Cæterum Herodes in Ægypto cum Cæsare congressus, liberius jam cū illo egit amicitia fretus, & magnis ab eo beneficiis ornatus est. qvadringentorū enim Gallorū Cleopatræ satellitium ei donavit, & regionis partem reddidit, quam illa prius occupaverat, attribuit etiam ejus regno Gadara,

τὰς ἐντολὰς τοῦ βασιλέως, μάλιστα μὲν ἐλπίσας αὐτὸν ἥκειν τὸ αὐτὸ ἐπιστρέψειν ἐξουσίας. ἐν ᾧ καὶ μᾶλλον ἐκφοβήσαν τὸν ἀπ' αὐτοῦ κίνδυνον, ὃ μικρὰ χαριοῦσαι τῆς γυναικὸς ἐπελάμβανεν, ἃς ἐν εἴκοσι σχολαστοῖς ἔξεσι καὶ πλείοσι τῶν ἀμοιβῶν ἐξέσεσθαι βασιλεύσης ἢ τοῦ βασιλεύοντος ἀγχοῦ γνησομένης. ἐπήλπιζε δ' αὐτὸν οὐχ ἥκιστα καὶ πάντα κατὰ νοῦν πράξας ἐπιστρέψειν ἡρῴδης, μηδὲν ἐπὶ τῇ γυναικὶ δυνήσεσθαι βαλομένῃ γε ἀντιπεῖν. ἠπίστατο γὰρ τὸν πρὸς τὴν Μαριάμμην ἔρωτα, μείζονα λέγου τοῦ βασιλέως. ταῦτα τὰ προσεκλύσαντα τὰς ἐντολὰς ἐξαγγέλλει. Μαριάμμη δ' ἀκαλεπῶς μὲν ἤκουσε, εἰ μηδὲν περαιτέρω αὐτῇ τοῦ ἐξ ἡρῴδου κινδύνων ἔσται. ἀκαλεπῶς δ' διέκειτο, μηδενὸς μὲν τυχεῖν αὐτὸν τῶν ἴσων ἀξιοῦσα, δυσυπόστατον δ' εἰ τύχοι τὸν μετ' αὐτὴν βίον κρίνουσα. καὶ ὅτου διέδεξεν ὑστέρου, μηδὲν ἐπικρυψαμένη κατ' αὐτοῦ πάθους. ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ μεγάλοις οἷς παρ' ἐλπίδας ἀτυχήσει καλαπετωλύκως, πρώτῃ μὲν ὡς εἰκὸς τῇ γυναικὶ ταῦτα εὐηγγελίζετο. μόνῃ δ' οὐκ πάντων δὴ τῶν ἐρωτικῶν τὴν οὖσαν αὐτῷ σωφροσύνην ἠσπάζετο. τῇ δ' οὔτε τὰς εὐημερίας διηγουμένῃ χαίρειν μᾶλλον ἢ ἀκαλεπῶς φέρειν συνέβαινεν, ἐπικρυπτομένῃ τὸ πάθος δυνατὸν ἦν, ἀλλὰ καὶ ἀδοξίας καὶ τοιούτοις εὐημερίας, πρὸς μὲν τὰς ἀπαρασμοὺς ἀνέστενε, τοῖς δ' διηγήμασιν ἄχθεσθαι μᾶλλον ἢ συγχαίρειν ἐνέφαινεν, ὡς οὐχ ὑποπτεύουσα μόνον, ἀλλὰ καὶ καταφανῆ γινομένην τὸν ἡρῴδου ὑπερασπισμόν. ἠδημόνει μὲν γὰρ ὁρῶν τὸ φιλόλογον τῆς γυναικὸς πρὸς αὐτὸν μίσος οὐκ ἀποκεκρυμμένον. ἤχθετο δὲ τῷ πράγματι καὶ τὸν ἔρωτα φέρειν ἀδυνατῶν, τοῖς τε ὀργαῖς καὶ ταῖς διαλλαγαῖς, οὐκ ἐνέμενεν, ἀεὶ δ' ἀπὸ θατέρου μεταβαίνων εἰς θάτερον ἐφ' ἑκατέρῳ πολλὴν εἶχεν ἀπορίαν. ἤτως μὲν ἐν μέσῳ ἦν σύγχυσις. καὶ τέρμα ἀπολήφθεις, καὶ πολλάκις ἕτοιμος ὢν ἀμύνασθαι τῆς ὑποφανίσεως αὐτῷ, διὰ τὸ προκατειλῆφθαι τὴν ψυχὴν ἀθενέστερος εἰς τὸ μεταστῆσαι τὴν ἀνθρωπον ἐγίνετο. τὸ δ' σύμπαν ἡδέως ἂν ἐκείνῃ κολάσας, ἐδεδοίκει μὴ λάθῃ περὶ αὐτὸν μείζονα τὴν τιμωρίαν ἀποθανάσης εἰσπραττόμενος. σωιδόσαι δ' αὐτὸν ἤτως ἔχοντα πρὸς τὴν μαριάμμην ἥ τε ἀδελφὴ καὶ ἡ μήτηρ, κάλλιστον ὠήθησαν τὸν καιρὸν δ' πρὸς ἐκείνην μίσους εἰληφέναι. ἐ διελάλουν οὐ μικραῖς παροξύνουσαι τ' ἡρῴδην ἀφολαῖς, μῖσος ἐμὲ καὶ ζηλοτυπίαν ἐμποιοῦν δυνησομένας. ὁ δ' οὔτε τ' πιστῶν ἀνδρῶς ἦκουε λόγων, οὔτε ὅλως τι κατ' τῆς γυναικὸς ὡς πεπιστευκὼς ἐπεβάρρει. χεῖρον μὲν τοι πρὸς αὐτὴν εἶχεν ἀεί, καὶ τὸ πάθος ἀντεξεκαίετο, τῆς μὲν ὀργῆς ἀποκρυπτομένης τῷ ἀφθίτῳ, δ' τ' ἐρωτα πρὸς ἐρωμένην ἀεὶ μεταβάλλοντος, κἂν εὐθύς ἐπεξάχθη τι τ' οἰκείων. νῦν δ' κρίσεως ἀγγελθέντος κατὰ τὸν πόλεμον, καὶ τεθνηκότων ἀντωνίου καὶ κλεοπάτρας ἔχειν αἰγύπτου, ἐσπεύδομεν εἰς τὸν κρίσεως ἅπαντα, κατέλιπεν ὡς εἶχε τὰ περὶ τὴν οἰκίαν. ἐξιὼν δ' μαριάμμη ἀφράγισαμένη τὸν στόμον, πολλήν τε χάριν ἐπιμελείας ὡμολόγει, κ' μεμφόμενος χάριν αὐτῷ ἀφῆκε δ' βασιλέως ἠτήσατο. κἀκείνης μὲν τυχούσης τῆς τιμῆς. ἡρῴδης δ' χθιζόμενος ἐν αἰγύπτῳ, καίπερ τε μὴ πολλοὺς συντυχὼν δ' παῤῥησίας, ὡς ἥδη φίλος, ἐ μεγίστων ἠξιώθη. τ' γὰρ κλεοπάτραν δορυφορούντων γαλατ αὐτὸ ἐδωρήσατο, ἐ τ' χώραν ἀπέδωκεν αὖθις πάλιν, ἣν δι' ἐκείνης ἀφῃρέθη. προσέθηκε δ' καὶ τῇ βασιλείᾳ

λεια χάδαρα καὶ ἵππον καὶ σαμάρειαν, ἔπ ἦ τῆς παραλίας γάζαν καὶ ἀνθηδόνα καὶ ἰόππην, καὶ στράτωνος πύργον. ἐπιτυχὼν ἦ καὶ τούτων λαμπροτέροις. καὶ τὸν μὲν καίσαρα, παρέπεμψεν ἐπ' ἀνατολάς. αὐτὸς δ' ἐπανελθὼν ὅσον ὤετο τὰ πράγματα αὐτῷ ἀπὸ τῶν ἔξωθεν ἐπιδιδόναι πρὸς εὐδαιμονίαν, πολὺ τὸν ἔκαμνε τοῖς οἰκείοις καὶ μάλιστα περὶ τὸν γάμον, ἐν ᾧ καὶ μᾶλλον δύτυχεῖν ἐδόκει πρότερον. ἔρωτα γὰρ ἀδένος ἐλαττῶν τῶν ἰσορρόπων ἐπεπόνθει μὴ ἧττον τῆς μαριάμμης. ἡδέ, τὸ μὲν ἄλλο σώφρων καὶ πρὸς αὐτὸν εὖ, εἶχε δέπ τὴ γυναικεῖον ὀμῶς καὶ χαλεπὸν ἐκ φύσεως, ἰκανῶς μὲν ἐν τοῖς φρονεῖν δεδουλωμένῳ ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας. καὶ τὸ βασιλεύεσθαι καὶ κρατεῖν ἁπάντων αὐτῆς ὑπ' ὀργῆς ἀπολογιζομένῃ τοῦ κράτους, πολλάκις μὲν ὑβριστικῶς αὐτῷ προσηνέχθη, ἔστ' ἐκεῖνον ἐξέφρονα δέμενον ἔφερεν ἐγκρατῶς καὶ μετρίως. ἀναφανδὸν ἦ τῆς μητρὸς καὶ τῆς ἀδελφῆς, ὅτι δυσχρήστως διεκλεύαζε καὶ κακῶς ἔλεγεν, ὡς ἤδη φασὶν ἐν ταῖς γυναιξὶν εἶναι καὶ μῖσος ἄπορον, ἐν ᾗ τότε καὶ διαβολὰς μείζονας. ἤτε ὑπόψια προφορὰ παρέτεινεν ἐνιαυτὸν μῆνας, ἐξ ὧν ὠδίνων καίσαρος ἡρῴδης ὑστερόφωνος. τέλεον μὲν τι προοικονομούμενον σκῆπτρον ἐξεῤῥάγη, τοιαύτης ἀφορμῆς σκηνοποιούσης. καθάκλινο μὲν ὁ βασιλεὺς ἀναπαύσασθαι μεσημβρίας ὥρας, ἐκάλει τὴν μαριάμμην ἐπὶ φιλοφροσύνης ἧς ἀεὶ πρὸς αὐτὴν εἶχεν. ἡ ἦ, εἰσῆλθε μέν, ἐμοῦ καὶ κατακλίνῃ, ἀπωδάζοντος ἐκφαυλίσαι ἦ προσλοιδορηθεῖσα, τήν τε πατέρα καὶ τ' ἀδελφὸν αὐτοῦ ὡς ἀπέκτονεν. χαλεπῶς δ' ἐκεῖνα τ' ὕβριν ἐνεγκόντος, ἐγεγόνει εἰς προπέτειαν ἑτοίμως, τῆς ἐρεχθῆς αἰσθομένη μείζον ἡ δ' βασιλέως ἀδελφὴ καλὸν μὲν παρεσκευασμένον ἐκ πολλοῦ τὸν οἰνοχόον ἐκπέμπει, κελεύσασα λέγειν ὡς πείθει μαριάμμη φίλτρον αὐτῇ συγκαταθέσθαι τοῦ βασιλέως. καὶ ταραχθεὶς καὶ πυθόμενος τί ποτ' ἐστὶ λέγειν ὅτι φάρμακον μὲν ἐκείνης ἔχοιτο, αὐτὸς ἦ ἀπαγορεύσαι προκαλυμμένης, μὴ καὶ ἐμοῦ ἦ ἐπὶ τὸ φίλτρον, τὸν λόγον ἀργὸν εἶναι, ἀδέσποτον γὰρ αὐτῷ κίνδυνον φέρειν. τοιαῦτα προδιδάξασα κατ' ἐκείνου τὸν ἡμιεῦν εἰσπέμπει ἀπολεξόμενον. ὁ ἦ πιθανὸς ἅμα καὶ μὴ ἀπροσδόκητος εἰσῆλθε, δῶρα μὲν αὐτῷ τινὰ μαριάμμην παρεσχῆσθαι λέγων, ἀναπύθεσθαι ἦ φίλτρον αὐτῷ δοθέναι. πρὸς ὃ τὸ μαριάμμης, τὸ φίλτρον ἐλέγχειν εἶναι φάρμακον ἐπ' ἐκείνῃ διδόμενον, ἃ τινὰ δύναμιν, αὐτὸς σκοπεῖσθαι, διὸ καὶ προσαγγεῖλαι, ὅτ' ἀσφαλέστερον αὐτῷ καὶ τῷ βασιλεῖ διειληφότα. τοιούτων ἀκούσας ὁ ἡρῴδης λόγων, ἦ πρότερον κακῶς μαριάμμῃ, ἐπὶ μᾶλλον ἠρεθίσθη, τοῦτ' εὐθὺς ὡς ἐπὶ τῇ μαριάμμῃ πιστότατον ἐβασάνιζεν ἐπὶ φαρμάκῳ, γινώσκων ὡς χωρὶς ἐκείνου ἀδύνατον ἐπὶ ἔτι μεῖζον ἔστ' ἐλαττόν τι πεπεάχθαι. ἁλισκόμενος δ' ἐν ταῖς ἀνάγκαις ὁ ἄνθρωπος, ἀδὲν μὲν ὧν ἕνεκεν ἐβασανίζετο λέγειν εἶχε, τὸ μέν τοι ἦ γυναικὸς ἐχθρὸς εἰς αὐτὸν ἐφηλώκει. ἐπὶ τοῖς λεγομένοις ὡς ἐπεμπτὸν αὐτῇ φράσαι. ταῦτα δ' ἐπὶ λέγοντος μέγα βοήσας ὁ βασιλεὺς οὐκ ἀνέφη σοφώτατον ὄντα τὸν ἄλλον χρόνον αὐτῷ τε καὶ τῇ βασιλείᾳ κατὰ προδοσίαν τοῖς ἐντολαῖς, εἰμὴ καὶ περαιτέρω προελήλυθη τῆς πρὸς τὸν μαριάμμην κοινωνίας. καὶ τὸν μὲν σοφὸν εὐθὺς ἐκέλευσεν ἀποκτεῖναι συλλαβόντας, τῇ ἦ γυναικὶ κελεύσιν ἀποδίδου, συναγαγὼν τοὺς οἰκειοτάτους αὐτῷ, καὶ τὸν

Hippon, & Samariam, in maritimis Gazam, Anthedonem, Ioppen, Stratonisq; turrim: quæ illi non mediocris fuit ad regium ſplendorem acceſſio. Deducto deinde usq; Antiochiam Cæſare, in regnum reverſus ſenſit fortunam quam foris propitiam, tam domi adverſam, maxime quod ad conjugium attinet, qua parte ſibi ante videbatur feliciſſimus. Flagrabat enim legitimo conjugis Mariamnes amore, qvam qvi ardentiſſime, ne illis quidem exceptis, de quibus a ſcriptoribus proditur. ea fœmina, cætera pudica & inviolatæ fidei, innatam habebat muliebrem qvandam morositatem, improbius illudens obnoxii mariti patientiæ, ita ut non habita regiæ potentiæ ratione, non raro contumeliosius eum tractaret, quam tamen ille diſſimulanter & moderate ferebat, licet ſolitam aperte & ſorori ejus & matri exprobrare humilitatem generis. qvæ cauſa fuit implacabilis inter eas mulieres odii, atqve etiam calumniarum, qvoties daretur occaſio: eæqve ſuſpiciones paulatim creſcentes duraverunt integrum annum poſt Herodis a Cæſare reditum. tandem diu præmeditatum odium in hunc modum erupit: cum meridiano tempore qvietis cauſa in cubiculum ſe rex contuliſſet, pro conjugali affectu Mariamnen accerſiit. hæc autem introgreſſa qvidem eſt, ſed una cubare noluit, rogantem contemnens, & inſuper patris ac fratris ſui necem opprobrans. qvo indigne ferente, & vix ab inferendis mulieri manibus temperante, poſtquam ex ſtrepitu commotiorem eum ſenſit ſoror, ſubmittit jamdudum ſubornatum pincernam, qui indicaret, ſolicitum ſe a Mariamne, ut ei operam commodaret in propinando regi amatorio poculo: & ſi amplius ſciſcitaretur, qualenam id eſſet, diceret pharmacum penes ipſam eſſe, a ſe requiſitum tantum miniſterium. quod ſi rex mentione amatorii nihil moveretur, tum & ipſe ſileret. nihil enim illi fore periculi. hæc prædoctum illo ipſo temporis articulo intromittit ad eum alloqvendum. atqve is compoſito vultu ingreditur, & quaſi rem valde ſeriam afferens, ait ſe largitione a Mariamne ſolicitatum, ut amatorium regi miſceret. quo audito cum ille perturbaretur, ait pharmacum quoddam ſibi oblatum, cujus ipſe vim ignoret: ideoqve id renunciare, quod hoc & regi & ſibi tutius exiſtimet. Ad hæc verba Herodes, jam ante ſatis commotus, cum magis etiam exaſperatus eſſet, eunuchum Mariamnes fidiſſimum tormentis examinavit, ſciens, quod ſine illo nihil nec magnum nec parvum tentatum ſit. qui cruciatus non ferens, ad interrogata quidem nihil reſpondit, hoc tantum prodidit, offenſam eſſe mulierem propter ea, quæ Sohemus indicaverat. adhuc eo loqvente, exclamat rex, Sohemum & ſibi antehac & regno fidiſſimum non fuiſſe hæc proditurum, niſi aliquid commercii ſecretioris inter ipſos interceſſiſſet. moxqve Sohemum comprehenſum imperat interfici, uxorem vero cauſam ſuam jubet agere, advocato intimorum amicorum conſilio, accuſationem

accuratam exorſus, & conflictum veneficii crimen intentans. erat autem verbis immodicus, & iratior quam decorum judicii poſtulat: quo factum eſt, ut cum eum ita velle viderent, omnium, qui aderant, ſuffragiis damnata ſit, qua ſententia prolata, viſum tamen eſt tam ipſi quam aliis quibusdam præſentibus, non eſſe ejus ſupplicium præcipitandum, ſed includendam in aliquem regiæ carcerem. at Salome cum ſua factione modis omnibus dedit operam, ut mulier fine mora necaretur: quo tanto facilius regem perpulerunt, quod dicerent timendum eſſe aliqvem motum in populo, ſi ſciretur vivam aſſervari in carcere. atqve ita Mariamne ducta eſt ad ſupplicium. Id conſpicata Alexandra, & intelligens ſimilem exitum ſibi expectandum ab Herode, omiſſa priſtina ferocia, valde indecore mutata eſt. Volens enim oſtendere ſe non eſſe conſciam ejus criminis, cœpit filiæ convicium facere, omnibus audientibus, ſceleſtiſſimam & ingratam erga virum clamitans, dignamqve tali exitio, quæ auſa ſit tam immane facinus. non enim pro merito tractatum maritum amantiſſimum. Hæc illa turpiter fingente, & involutura, ut videbatur, capillos miſeræ, etiam alii merito damnabant ineptam ejus ſimulationem, ſed in nemine hoc magis apparuit, quam in ipſa, quæ ducebatur ad interitum. nam neqve verbo ullo eam dignata eſt, neqve vel tantillum intemperiis ejus perturbata, excelſo animo improbare ſe illius turpem dementiam vultu ſignificabat. ipſa intrepida ſpecie, ac ne colore quidem metu mortis mutato, ibat, generoſam indolem extremo qvoqve ſuo tempore præferens. Ad hunc modum periit mulier & temperans & magnanima, ſed non ſatis modeſta, & paulo contentioſior. Cæterum formæ venuſtate, & comitate cum majeſtate conjuncta, dici non poteſt, quantum omnes ætatis ſuæ fœminas ſuperaverit, quæ potiſſima cauſa fuit, quo minus jucunde cum rege vitam degeret. Obſeqviis enim ob amorem ab eo culta & nihil moleſtum expectans, licentioſius æquo ſe gerebat. moleſte etiam ferebat ſuorum caſus, idqve apud ipſum quoque fatebatur. Tandem effecit, ut exoſa eſſet regis & matri & ſorori, atqve etiam illi ipſi, a quo ſolo nihil timebat. Ea peremta, impotentius etiam flagrare cœpit rex, jam ante miſere affectus, ſicut diximus. neq; enim vulgari conjugum more amabat, ſed cum pene ad inſaniam usq; indulgeret huic cupidini, ne licentioribus quidem uxoris moribus effici potuit, ne indies magis ac magis eam diligeret. Tum vero maxime ſibi viſus eſt irato Deo neceſſe Mariamnen. ſæpe invocabat ejus nomen, ſæpe etiam indecore lamentabatur. excogitabat autem oblectamenta, quæcunqve poterat, apparandis conviviis ac compotationibus, nihil tamen proficiebat. quare & regni curam reliquit, adeoqve dolori ſuccubuit, ut ſæpe miniſtros juberet vocare Mariamnen, quaſi illa adhuc viveret. Sic affecto ſupervenit

κατηγορίαν ἐπῳδασμάτων πεποιημένον, ὡς ἐπὶ τῇ τῶν φαρμάκων. ἦν δὲ ἀκρατὴς ἐν τῷ λόγῳ καὶ κρίσεως ὀργιλώτερος, καὶ πάλιν ἅπαντας ἐχόντως γινώσκοντες αὐτὸν οἱ παρόντες θανάτου αὐτῆς κατεψηφίσαντο. διενεχθείσης δὲ τῆς γνώμης, ἐπεχεῖτο μὲν καὶ τοιοῦτον, αὐτῷ τε καὶ ποιεῖ παρόντων, μὴ σκαιῶς ἅπαντας ἀναιρεῖν. καταληχθὲν δὲ εἰς ἕν τι τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ φρουρίων. ἐπαυδάθη δὲ τῆς ὠμότητος αὐτοῦ μᾶλλον, ἀπαιδεύτων ποιησάσης τὸν ἄνθρωπον. καὶ μᾶλλον ἔπεισεν τὸν βασιλέα, τὰς παρεγχαὶ δ' ἀληθοὺς εἰ ζῶσα, τύχη φυλάξασθαι συμβουλεύουσαι μαινομένῳ μὲν οὕτως ἤγετο τοῦ ἀπηνεστάτου σωφρονεῖν δοκοῦσα ἡμέρου ἡ Ἀλεξάνδρα, ἐπὶ μικρὰς ἐλπίδας ἔχει μὴ καὶ αὐτὴ τῶν ἐμοίων ἐξ ἡρώδου τύχοι, ἐναντίως πρὸς τὸ πρῶτον θρασύνεσθαι λίαν ἀπρεπῶς μετεβάλλετο. βουλομένη δ' ἐμφῦναι τοῦ ἀγνώμονος ὧν ἐκείνη τὰς αἰτίας εἶχε, σκηπτόμενος δὲ λιδόρημένη τῇ θυγατρὶ πάντων ἀκουόντων ἔβοα κακοῦ καὶ ἀχαρίστου πρὸς τὸν ἄνδρα γεγενῆσθαι, καὶ δίκην παρασχεῖν ὅτι τῆς φιλτάτης τελευτήσαντος. ἐγὼ δὲ ἀμεψαμένη δεκτῶς τὸν πάντων αὐτῶν ἐνεργετοῦ. φιλοπαρακαθημένη μὲν τῇ ἀσχημόνως, καὶ τελευτῶν ἐφαπτομένη καὶ τοῦ τείχους, πολλὰ μὲν εἰκὸς καὶ ἄλλα ἡ κατάγνωσις τοῦ τῆς ἀπεχθοῦς θαυμασιότερος, μᾶλλον δὲ ἐνεφάνη παρ' αὐτῆς τῆς δοκιμωμένης. ὅτε δὲ λόγον δοῦναι τοῦ ἔργου, ὅτε παρεχθεῖσα πρὸς τοῦ ἐκείνης δυσχέρειαν ἐπέβλεπε, ἀλλ' ὡς τὸ φρονήματος τοῦ ἁμαρτεῖν καὶ μᾶλλον ἀχθεσθῆναι φανῶς ἀσχημονούσης ἐνέφαινεν. αὐτὴ γε μὲν ἀτρεμοῦσα τοῦ καταγνώματος. ἐν τῇ χρείᾳ τῆς σαρκὸς ἀμεταβλήτως πρὸς τὸν θάνατον αὐτῆς, τοῦ εὐγνώμονος δὲ ἐν τοῖς ἐσχάτοις ἄδηλον τοῖς ἀπεθεώρουν αὐτοῦ ἐμφάνωσι. καίτοι μὲν ἄτως ἀπέθανε, γυνὴ καὶ πρὸς ἐγκράτειαν καὶ πρὸς μεγαλοψυχίαν ἄριστα γεγυμνασμένη. τὸ δ' ἀπρεπὲς ἐλάττον αὐτῇ, καὶ τάλειον ἐν τῇ φύσει τὸ φιλόνεικον. κάλλει δὲ σώματος καὶ τοῦ πρέποντος ἀξιώματος μείζονος ἢ ὡς φάσαι, πρὸς κατ' αὐτοῦ ὑπερῆλθε, ἤστε πλείων ἀφορμὴ μὴ κεχαρισμένως τοῦ βασιλέως μηδὲ πρὸς ἡδονὴν ζῆν, ἐντεῦθεν ἐγένετο. ἱερατευομένη δὲ διὰ τὸν ἔρωτα, καὶ δυσχερὲς οὐδὲν ἐξ ἐκείνου προσδοκῶσα τοῦ παῤῥησίαν ἀσυμμέτρων εἶχεν. ἰδίᾳ δ' αὐτοῦ καὶ τὰ πρὸς τὰς οἰκείας, καὶ παντὰ πρὸς ἐκεῖνον ὡς ἐπιπόνως λέγειν ἠξίου. καὶ πέρας ἐξεκίνησεν ἐχθρὰς αὐτῇ γυναῖκα τοῦ τε μητέρα καὶ τοῦ ἀδελφὸν δ' βασιλέως, κἀκεῖνον αὐτὸν ὦ μόνῳ τὸ μὴ παθεῖν τι δυσχερὲς ἀπιστεῖν. ἀναπειθόμενος δὲ τότε καὶ μᾶλλον ἐξήφθη τὰ πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν δ' βασιλέως, ἔχοντος μὲν οὕτως ὡς καὶ πρότερον ἐδηλώσαμεν. ἐγὼ δ' ἀπαθὴς οὐδ' οἷος ἂν ἐν σωφρονεῖν τὸ πρὸς αὐτοῦ ἔρως. ἀλλὰ καὶ πρότερον ἦρξεν ἐνθουσιαστικῶς, χρῆσθαι παῤῥησίᾳ τῆς συμβιώσεως οὐκ ἀπενικήθη μὴ πλείων ἀεὶ γίνεσθαι. τότε μετὰ μᾶλλον ἐδόκει χρῆναι νέμεσιν τινὰ τῆς χρῆσθαι τοῦ μεμεμνῆσθαι ἀπωλείας ἐπιφέρειν. καὶ πολλάκις μὲν ἀναπλησθῆς ἦσαν αὐτῆς, πολλάκις δ' ἐξεθρεῖτο ἀσχήμων. ἐπένευσε δ' ποτὲ ἐπὶ δεῖπνα τὸν εἰς ψυχαγωγίαν πάντες καὶ συνουσίας αὐτῷ πεπραγματευμένον, ἐν τούτων δὲν ἤρξατο τὰς ἐν διαιτήσεις τῆς τοῦ βασιλέως παρεῖτο. καὶ τοῦτον ἤτησε δ' πάθος, ὡς τ' αὐτὴν δὴ καλεῖν τὸ μεμεμνῆσθαι προσάξειν τοῖς ὑπηρέταις, ὡς ζώσαν ἐπὶ καὶ δειπνοῦσαν ἀπαγγεῖλαι. οὕτως δ' ἔχοντος, ἐπιγνοὺς δ' λαιμῶ-

λοιμώδης νόσος, ἣ δὲ τὸ ὄχλων δὲ τὸ φίλων τὰς πλείστας A
ἐσπωμένας διέφθειρε, καὶ παρέχειν ἅπασιν ὀργὴν καὶ μῆνιν τοῦ θεοῦ συνενεχθῆναι, λοιμὸν τῷ γένει μιάναντι τὴν παρανομίαν. χεῖρον οὖν διατεθεὶς καὶ ἐς αὐτὸν τὸ βασιλέα, καὶ τέλος εἰς τὰς ἐρημίας αὐτὸν διδοὺς, καὶ προφάσει κυνηγεσίων τούτοις ἐναδημονῶν, ὀλίγας ἔφθη πλείους διενεγκεῖν ἡμέρας, ἐς ἀθεράπευτον νόσῳ δυχερεστάτῃ. φλόγωσις γὰρ ἐν ἔσω ἐς πᾶσι ἐς ἰσχίας, ἐς διανοίας ἀδημονίαν. τό τε ἑρπητικῶν B
ἀδὲν ὅπη ἐς ὠφέλειαν ἐξίωνεν, ἀλλ' ἐναπεῤῥώννυτο πλείους ἀπογνῶσιν ἢ ἦν. ὅσοι τε ἀθεὶ αὐτὸν ἦσαν ἰατροὶ, τὰ μὲν οἷς αὐτοὶ προσέφερον βοηθήμασιν, ἀδὲν ἴσχυσε τῆς νόσου, τὰ δὲ καὶ ἃ βασιλέως ὄντος ἔχοντος ἄλλως, ἐς τὸ βιαζόμενον τῆς ἀῤῥωστίας διαιτᾶσθαι, πάνθ' ὡς σκῆνος ἐπενεχθεὶς παρέχειν ἠξίουν, τὸ δύσελπι τῆς σωτηρίας ἐν ἐξουσίᾳ τῆς διαίτης ἀναπιθέντες τῇ τύχῃ. κἀκεῖνος μὲν ἐν σαμαρείᾳ τῇ κληθείσῃ σεβαστῇ, ὅτον τὸν χρόνον ἐνοσηλεύετο. ἀφαιρεῖσθαι δὲ ἐν τοῖς ἱεροσο- C
λύμοις ἀλέξανδρα, καὶ πυθομένη τὰ κατ' αὐτὸν, ἐπαυδάκει τῶν ἐς τὴν πόλιν φρουρίων ἐγκρατὴς ἡμέδαν. δύο δ' ἦν, ἓν μὲν αὐτῆς τῆς πόλεως, ἕτερον δὲ ἱερόν. καὶ τούτων οἱ κρατοῦντες, ἐπισχεῖν τὸ τῶν ἐθνῶν ἐχήκασι. τὰς μὲν γὰρ θυσίας οὐκ ἄνευ τούτων οἷόν τε ἦμεδᾶ, τὸ δὲ μὴ ταῦτα συμπελεῖν οὐδενὶ ἰουδαίων δυνατὸν, ἐς ζῶν ἑτοιμότερον ἂν ἀφαχωρηκότων ἢ τῆς θρησκείας ἦν εἰς τὸν θεὸν εἰώθασι συντε- D
λεῖν. τοῖς οὖν ὅπη τούτων τὰ φυλακτήρια ἀλεξάνδρα προσήνεγκε τοὺς λόγους. ὡς δέον αὐτὴ ἐς τοῖς ἐξ ἡρῴδου ἀφόβους παῖδιος, μὴ ἐς φθῆτις σκεῦος μεταλλαξαμένους, ἕτερον ἀντιλαμβάνεσθαι τὰ πραγμάτων. ῥᾳστέντι μὲν γὰρ, ἀδεὲς ἀσφαλέστερον τὰ οἰκείων ἀφαιρήσῃ. τοῦτο τοὺς λόγους αὐτῆς οὐκ ἀπεικότως ἤνεγκαν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον πιστοὶ ὄντες, ἐπὶ μᾶλλον ἐν τῇ τότε διέμειναν, μίσος τε τῆς ἀλεξάνδρας καὶ τὰ μηδ' ὅσιον ὑπολαμβάνειν ζῶντα, τὸν ἡρῴδου ἀπεγωκέναι. φίλοι γὰρ ἄνωθεν ἦσαν, ἐς δ' αὐτῶν. καὶ ἀνεψιὸς ἦν βασιλέως ἀχιάβος τοῦ. δύο οὖν ἐγκλείσαντες σκεύῳ τῷ γνώμῃ τῆς ἀλεξάνδρας. ὁ τῷ μὲν ἀδεὲν ἀναβαλλόμενος ἀποκτεῖναι προσεταζεν. αὐτὸς δὲ μόλις ἐς σὺν κακοπαθείᾳ ἀφυγὼν τὸν νόσον, χαλεπῶς τοῦ ψυχῇ καὶ σώματι κεκακωμένος· ὁμῶς πρὸς τὸ δυσάρεστον, καὶ πάσας τὰς αἰτίας ἑτοιμοτέρως ἐς τιμωρίαν τῶν ὑποπεσόν- F
των ἔχειν. φονεύει δὲ καὶ τὰς ἀναγκαιοτάτους αὐτῷ φίλους ἡρώδαρον καὶ λυσίμαχον, καὶ τὸν γαδίαν καλούμενον ἀντὶ πατρὸς, ἔτι δὲ δοσίθεον ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. ἡρώδαρος τοῦ ἦν μὲν ἰδουμαῖος, ἀξιώματος τῶν πρώτων παρ' αὐτοῖς, ἐς προγόνων ἱερατευσάντων τῷ θεῷ. ἦθος δὲ τὸν ἰδουμαίους νομίζειν. ὑρκανοῦ δὲ τὴν πολιτείαν αὐτῶν ἐς τὰ ἰουδαίων ἐθη καὶ νόμιμα με- G
ταστήσαντος, ἡρῴδης τὴν βασιλείαν ἀφαλαβὼν, ἄρχοντας ἰδουμαίους καὶ γαζης ἀποδείκνυσι τὸν ἡρώδαρον, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν ἀδελφὴν σαλώμην ἰωσήπου ἀνδρὸς τῶν εἰληφότα πρότερον αὐτὴν, ὡς ἐδηλώσαμεν. ἡρώδαρος δὲ τούτων τυχὼν ἀσμένως καὶ ἀφ' ὑπερηφανείας, ἤρξη μᾶλλον τοῦ τῆς ἐντυχίας, καὶ μικρὸν ἐξέβαινεν ἀφ' αὑτοῦ καλὸν ἡγεμόνος, ἄρχοντος ἡμῶν τὸ προστεταγμένον ποιεῖν, ἀλλὰ τοῖς ἰουδαίοις ἔθεσι τοὺς ἰουδαίους χρωμένους τοῖς ἐκείνοις εἶναι. ἐς ἀφ' ἑπτὰ πρὸς κλεοπάτραν, τὴν ἰουδαίων φάμενος εἶναι τῶν ἐκείνης προγόνων γενομένης, καὶ ἀξιοῦντ' εἶναι δίκαιον αὐτῆς παρ' ἀντωνίῳ τὴν χώραν. αὐτὸς δὲ ἑτοιμος εἶναι

peſtilentia, quæ & plebis & purpuratorum majorem partem abſtulit, omnibus, irato Deo, hanc immiſſam interpretantibus, propter injuſtum reginæ ſupplicium. ita aucta regis ægritudine, poſtremo in ſolitudines ſe abdidit prætextu venationis, ubi afflictans ſe intra paucos dies gravem morbum contraxit. Is erat inflammatio & dolor cervicis, mente etiam mota nonnihil. nec remedia quicquam proderant, ſed cum exacerbare potius malum viderentur, res minimum a deſperatione abfuit. itaqve medici partim propter morbi contumaciam, partim quia in tanta difficultate non erat libera diætæ electio, permitteba nt ei, quicquid appeteret, in incertum eventum ſalutem fortunæ committentes. quo ſic apud Samariam, nunc Sebaſten, decumbente, Alexandra habitans tum Hieroſolymis, re cognita, conata eſt urbis arces in ſuam poteſtatem redigere, alteram templo contiguam, alteram in ipſa urbe ſitam. nam qui has obtinent, totam gentem habent obnoxiam: quia nec ſine his ſacrificia quotidiana poſſunt peragi, neqve Judæi ſine ſacrificiis degere, quibus vita citius contemnatur, quam religio. præfectos igitur tentat, ut ſibi & genitis ex Herode ac filia pueris eas traderent, ne forte, illo defuncto, occuparentur ab aliis, quod ſi contingat eum ſanitatem recipere, interim a nemine tutius eas ſervari quam a domeſticis. Hæc ſolicitatio non eſt æquis auribus accepta, ſed cum eſſent alioqvin etiam fidi, tum eo magis manebant in officio, quod & Alexandram oderant, nec fas putabant deſperare de ſalute principis. amici enim erant veteres, unus etiam nepos regis, Achiabus nomine. quare continuo per nuncios de Alexandra ſignificaverunt. ille ſine mora eam juſſit interfici: ſuperatoqve tandem morbo, refectis & corporis viribus & animi ſic efferatus eſt, ut quavis ex cauſa ad ſæviendum eſſet propenſiſſimus, qvamobrem ne ab intimis qvidem amicis ſangvinarias manus abſtinuit; Coſtobaro videlicet, Lyſimacho, Antipatro cognomine Gadia, & Doſitheo, occaſione arrepta hujusmodi: Erat Coſtobarus unus inter primates Idumæorum, penes cujus majores olim fuerat ſacerdotium Coze numinis, qvod tum religioſe ab ea gente colebatur, priusqvam ſub Hyrcani principatu Judaicos ritus acciperet. hunc Herodes qvam primum regnum adeptus eſt, Idumææ ac Gazæ præpoſuit, data in matrimonium Salome ſua ſorore, cujus maritum Joſephum interfecerat, ut jam dictum eſt. ea felicitate præter ſpem oblata inflatus ille, paulatim ad tantam inſolentiam progreſſus eſt, ut regis imperata detrectaret, indignum ratus Idumæos ſervire hominibus, qvorum ſacra & religionem acceperant: miſitqve legationem ad Cleopatram, docens Idumæam ſemper majoribus ejus reginæ paruiſſe. proinde nunc qvoq; impetrandam eſſe regionem ab Antonio. Se enim paratũ

illi potius obsequi. Hæc autem moliebatur, non A qvod Cleopatram mallet habere dominam, sed ut, accisis Herodis opibus, eo facilius ipse Idumæorum dominationem invaderet. nam spem ei faciebat tam generis claritas qvam pecuniarū copia, qvibus parandis ille nunqvam non intentus, ne a turpibus qvidem lucris abstinebat, nimirum nihil mediocre volutans in animo. Sed Cleopatra, frustra tentato precibus Antonio, nihil impetrare potuit: & Herodes, re cognita, B interfecturus erat hominem, nisi intercessissent pro eo tam mater qvam soror: ita tamen eum donavit illarum precibus, ut nunqvam posthac illi fideret. orto deinde inter conjuges dissidio, Salome libellum repudii marito mittit præter legitimum morem patriæ. lex enim nostra solis maritis hoc jus permittit, mulieribus autem ne dimissis qvidem fas est nubere, nisi prioris viri per- C missu. Verum illa magis ex propria licentia qvam communi jure fecit divortium, & ad fratrem se conferens, ait se prætulisse fraternam benevolētiam conjugali fœderi. consp iraſſe enim eum ad res novas moliendas cum Lysimacho, Antipatro & Dositheo: suisqve rebus fidem astruebat per Babæ liberos, qvos ille jam per duodecim annos servasset incolumes. erat autem hoc verum, & D tum præter omnem opinionem a rege auditum, vehementer ejus animum perculit. Qvod enim ad Babæ liberos attinet, decreverat eos aliqvando tollere, adversatos semper suis conatibus, sed procedente tempore per oblivionem hoc omiserat. causa vero odiorum hæc fuit: Regnante Antigono, dum Herodes obsideret Hierosolyma, in tantis rerum difficultatibus major populi pars fessa, propensa erat ad accipiendum Herodem E intra mœnia. sed obsistebant Babæ liberi pollentes autoritate ac opibus & fidi Antigono, qvod putarent eum rejem magis esse e republica. tandem capta urbe per Herodem, Costobarus destinatus ad observandos urbis exitus, ne qvis adversæ factionis elaberetur, sciens magnam esse Babæ filiorum apud vulgus autoritatem, & cogitans illos mutato rerum statu magnum momen- F tum afferre posse suis conatibus, subtractos clam in suis agris habuit. Ac tunc qvidem licet suspectus Herodem perjurio fefellit, negans se qvicqvam scire, qvo illi devenerint: rege deinde per edicta præmium promittente indicii, & modis omnibus eos perquirente, ne tum quidem fateri voluit. veritus enim non impune sibi hoc fore post primam negationem, pergebat eos occultare, jam necessitate etiam, non modo benevolentia. Hoc postquam sororis indicio rex comperit, missis quibusdam ad loca latebrarum, & illos interfecit, & quotquot in eodem hærebant crimine: ut nihil jam reliqvū esset ex Hyrcani cognatione, sed sublatis omnibus, quorum excellebat dignitas, arbitratu suo posset, quicquid vellet, agere, G

μεταφέρειν τ εὐνοιαν εἰς ἐκεῖνον. ἐπεὶ δὲ ταῦτα τῇ κλεοπάτρᾳ μὲν ὡδέπω μᾶλλον εἰς τ δεχλὼ δρεσκόμενα. εἰδὲ παρεθεὶς τ πλείονων ἡρῴδης, εὐεπιχείρητον εἶναι νομίζων καθ' αὑτ ἀρχὴν τ ἰδιομοίων ἔθνους, καὶ μᾶλλον πράξειν. ἐλπιδιεβαίνε γὰρ τῆς ἐλπίδος, ἐκ ὀλίγας ἀφορμὰς ἔχων & χώρας & χρημάτων, ἃ μ διωκεῖτο ἀναχορεσθίας ἐπέπρεσο, & μικρὸν ὠδέν ἐπενόει. κλεοπάτρα μὲν οὖν ἀντωνίῳ δεηθεῖσα περὶ τ χώρας ταύτης ἀπετυγχάνει. λέγον δ' ὡς ἡρῴδῃ οἱ λόγοι, κἀκεῖνος ἐτοίμως ὢν ἀπεκτεῖναι τ κοτύβαρον, ὅμως τ ἀδελφῆς αὐτ δεηθείσης & τ μητρὸς, ἀφῆκε & συγγνώμης ἠξίωσεν, ἐκ ἀνυπόπτως αὐτ εἰς τὸ λοιπὸν ἔχων τῆς ἐπιχειρήσεως τ τόπ. χρόνῳ δ' ἐλθόντος, ἐπεὶ σωθεὶς τ συμβώμου στασιάσας πρὸς κοτύβαρον, πέμπει μὲν εὐθὺς αὐτῷ γράμματον ἀπολυομένη τ γάμου & τ τοὺς ἰουδαίους νόμους. ἀνδρὶ μὲν γὰρ ἔξεστι παρ' ἡμῖν ἄγε πιεῖν, γυναικὶ δ' ὐδὲ ἀναχωρισθείσῃ καθ' αὑτ γαμηθῆναι μὴ & πρότερον ἀνδρὸς ἀφιέντος. ἀ μέντοι ἡ συμβώμη τ ἐν ἡδυ μόνον, ἀλλὰ τ ἐπ' ἐξουσία ἐλομένη, τὴν τε συμβίωσιν προαπηγόρευσε, & πρὸς τ ἀδελφὸν ἡρῴδην ἔλεγεν ὑπὸ τ εἰς ἐκεῖνον εὐνοίας ἀποστῆναι τὸν ἀνδρὸς, ἐγγυωμένου γὰρ αὐτ μετ' ἀντιπάτρου & λυσιμάχου, & δοσιθέου, νεωτέρων ἐφιεμένων. & πίστιν παρεῖχε & λέγων, τοὺς βάβα παῖδας, ὅτι διατρώζοιντο παρ' αὐτῷ χρόνον ἐναυτ ἤδη δώδεκα. & τοῦτ ἦν ἐνιαυτός. & πολλὰ ἐκαλλήνιν ἐποίησε τῷ βασιλεῖ παρ' ἐλπίδας ἀκουσθέν, ἐκεῖνό τε μᾶλλον ὀπτὶ τῷ ὠφελοῦσθαι & λόγου. τὰ γὰρ περὶ τοὺς βάβα παῖδας ἐπύθοντο πρότερον ἐπεξελθεῖν αὐτοὺς, δυσμενῶς ἡγουμένους τῇ ἀλαθείᾳ. τότε δ' ἀλ τε μῆκος & χρόνου & τ μνήμης, ἐξεληλύθεσαν. ἦ δ' ἐχθρα πρὸς αὐτοὺς κ τὸ μῖσος ἀπὸ τούτων λῃ. ἀντιγόνῳ τ βασιλείαν ἐχοντος, ἡρῴδης μὲν ἐπολιόρκει δυνάμει τ ἱεροσολυμῖτῶν πόλιν. ὑπὸ δ' χρείας & κακῶν ὅσα πολιορκημένους πιέζειν, πολλοὶ ἦσαν οἱ τ ἡρῴδῃ ἐπικαλούμενοι, καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἀποτρέποντες ἤδη τῆς ἐλπίσιν. ἔνιοι δ' ἐπ' ἀξιώματος οἱ & βάβα παῖδες, & πλῆθος δυνατοὶ, πιστοὶ διετέλουν ἀντιγόνῳ. τήν τε ἡρῴδου διεκάλλον ἀεὶ, & συμφυλάττειν τῆς βασιλεύσιν τ ἐκ χώρας ἀρχὴν πρεσβυτέρων. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἅμα & συμφέρειν αὐτὰ νομίζοντες, ὅτι τοιούτων ἐπολιτεύοντο. τ δ' πόλεως ἀλισκομένης, & κορεσθέντος τ πραγμάτων ἡρῴδου, κοτύβαρον & ἀποδειχθεὶς τὰς διεκβολὰς ἀναφράττειν & φρουρεῖν τ πόλιν, ὡς μὴ ἀλαπτήν ἐξ αὐτῆς τὰς ὑποχρεώσεις τ πολιτῶν ἢ πάνυ πία τῷ βασιλεῖ πολιτευομένους, εἰδὼς ὑπολήψεσθαι & τιμήσειν τὸν δ' βάβα τῷ πάντ πλῆθος & νομίζων μετὰ μέρος αὐτῷ ἡνήσεσθαι πρὸς τὰς μεταβολὰς τ πραγμάτων τ ἐκείνων σωτηρίαν, ὑπεξέθετο & κατέκρυψεν ἐν οἰκείοις χωρίοις. & τότε μὲν ἡρῴδῃ διελυθήσθη ἡ τ ἀληθείας ὑποψία, πρὶν ὡσαύτως ὁρκοις, ἢ μέντοι ὐδὲν εἰδέναι τ καὶ ἐκείνους, ἀφεῖτο τ ὑπονοίας. αὐθις δὲ μεμύσθαι & κηρύγματα & βασιλέως ἐκπεμφθέντος, & πάντα τρόπον ἐρεύνης ὑπενεγκόντος, ἐκ ἦλθεν εἰς ὁμολογίαν, ἀλλὰ τὸ τε πρῶτον ἔχαρεν ἡμέρᾳ τ φωραθῆναι τοὺς ἄνδρας ἀνυποτιμήτον αὐτῷ πεπρᾶσμένους, & μόνον ἐκ τ εὐνοίας, ἀλλὰ & ἐκ τῆς ἀνάγκης ἤδη & λαθάνειν αὐτοὺς πεφύκοτο. ἐπὶ τούτων ἐξαγελθέντων αὐτῷ διὰ τ ἀδελφῆς, & βασιλεὺς πέμψας εἰς τὰς πύλας ἐν οἷς Δαμασκηνοὶ ἐμελέτησαν, ἐκείνους τε & τοὺς συγκατατραπέντας ἀπέκτεινεν, ὥστε εἶναι μηδὲν ὑπόλοιπον ἐκ τ ὑρκανῦ συγγενείας, ἀλλὰ τ βασιλείαν αὐτεξούσιον αὐτῷ, μηδε-

μηδενὸς ὄντος ἐπ' ἀξιώματος ἐμποδὼν ἴσχειν τοῖς πα- A nemine amplius resistente. Quo factum est, ut X.
τρίοις νόμοις. Διὸ δὴ καὶ μᾶλλον ἐξέβαινε τὰ πατρῷα magis ac magis discederet a patriis ritibus, & pe-
τῶν ἐθῶν, καὶ ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἐφθείρετο τὰ πάλαι regrinis studiis veterum instituta corrumperet
κατεσκευασμένα, ἀπαρεγχωρήτως ἔχοντα, ἐξ ὧν ἡ μικρὰ καὶ inviolabilia: quo tempore permagna facta est
πρὸς τὰ αὐθις χρόνον ἠθικὴ ἐπιδοχὴ ἐμελλήθη, ἀμελητέντων bonorum morum in deterius inclinatio, labante
ὅσα πρότερον ἐπὶ τὴν εὐσέβειαν ἦγε τοὺς ὄχλους. πρῶτον disciplina, qua antehac populus solebat contine-
μὲν γὰρ ἀγῶνα πενταετηρικὸν ἀθλημάτων κατεστήσατο καὶ ri in officio. Ac primum athletica certamina, + fortasse ludi
μουσικὸν, καὶ θέατρον ἐν ἱεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν. αὖθις quinto quoque anno in honorem Cæsaris insti- Actiaci.
τε ἐν τῷ πεδίῳ μέγιστον ἀμφιθέατρον, εἶτα δὴ μετὰ B tuit, theatro Hierosolymis extructo: deinde in c. 21. coll. Ch
ἀμφιθέατρον τὴν πολυτέλειαν, ἣν οὐ πάνυ τοῖς ἰθαγενέσιν ἔθνεσι campo amphitheatrum utrumque sumptuoso o- pium. coll. p
ἀλλότρια. χρῆσίς τε γὰρ αὐτῶν καὶ θεαμάτων τοιούτων ἀπό- pere conspicuum, sed alienum a Judaicis mori- xv. 20: Vid. p.
δοξις, ἃ ὡμολόγηται). τὴν μέντοι παρασκευὴν ἐκείνου bus, apud quos nullus est horum usus, nulla spe-
φιλοτιμοτέρως τῷ τε πενταετηρικῷ σωστικὴν, καὶ καθ- ctaculorum ostentatio. Ille tamen celebritatem
γελάν τι τοῖς πέριξ καὶ συγκαλῶν ὅπῃ δὲ πάντας ἔθνους, hanc nobilissimam esse voluit, denunciatam cir-
οἱ δ' ἀθληταὶ τά τε λοιπὰ τῶν ἀγωνισμάτων ἀπὸ πάσης cumvicinis atque etiam longinquis gentibus,
γῆς ἐκαλοῦντο καὶ ἐλπίδα τῶν προκειμένων, καὶ φύσιν ἀνέξιαν. proposítisque præmiis, magnus undique athle-
συνελέγησάν τε οἱ κορυφαιότατοι τῶν ἐν τοῖς tarum cæterorumque certatorum concursus fa-
ἐπιτηδεύμασιν. ἐκάλουν γὰρ μόνον τοὺς περὶ τὰς γυμνικὰς ἀ- C ctus est, confluxeruntque; exercitatissimi quique in
σκήσεις, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν τῇ μουσικῇ διαφερόντως καὶ hoc genere. evocabantur enim magnis præmi-
μελῳδοῖς καλουμένους, προὐτίθει μέγιστα νικητήρια, καὶ διεπρύσθησε πάντας τοὺς ἐπισημοτάτους ἐλ- is non hi tantum, qui gymnicis certaminibus
θεῖν ἐπὶ τὸν ἀγῶνα. προὔτρεπε δὲ καὶ τοὺς ἡνιόχους καὶ dant operam, sed musici etiam præstantes, & qui
συνωρίδι καὶ κέλητι ἐκ μικρᾶς δωρεᾶς. καὶ vocantur thymelici: necnon quadrigarii ac
πάνυ ὅσα καὶ πολυτέλειαν ἢ σεμνοπρέπειαν παρ' ἑκάστοις ἐπῄδασε, φιλοτιμίᾳ δὲ ἀφράστῳ τὴν ἐπίδειξιν. trigarii, & qui singulis equis celetizontes cursum
ἐξεμιμήσατο. τὸ γὰρ μέσον θέατρον D peragunt: magna contentione regis, ne quid de-
περιφανῆ κύκλῳ πεποίηκεν καὶ σφόδρα, ἐκ τροπαίων τῶν sideraretur, quod usquam in hoc genere sit spe-
ἐθνῶν ἃ πολεμήσας ἐκείνος ἐκτήσατο, χρυσῷ τε ἀπέφθῳ ctabile. Theatrum ipsum per circuitum titulis
καὶ ἀργύρῳ πάντων αὐτῷ πεποιημένων. τὰ δ' εἰς erat ornatum Cæsaris, & trophæis devictarum ab
ὑπηρεσίαν οὐδὲν ἔτως ἰδεῖν, ἔτ' ἐνδήτους τιμίου, ἔτι σκεύης illo gentium, auro atque argento collucentibus.
λίθων, ἃ μὴ τοῖς ἑρωμένοις ἀγωνίσμασι συνεπιδείκνυτο. θηρίοις δὲ ἐκ πολλοῦ ἐγίνετο, λεόντων τε πολλῶν quod vero ad instrumentum & apparatum atti-
αὐτῷ συναχθέντων καὶ τῶν ἄλλων ὅσα καὶ τοῖς ἀλκαῖς net, non vestes pretiosissimæ, non gemmæ rarita-
ὑπεραλλόντως ἔχει καὶ τῇ φύσιν ἐξαίσιόν τι πρᾶγμα. τούτων te insignes deerant in his spectaculis: conqui-
αὐτῶν τισὶ πρὸς ἄλληλα συμπλοκὴ καὶ μάχαι πρὸς sitis etiam feris plurimis, leonibus, cæterisq; vel
αὐτοῖς τῶν καταγνωσθέντων ἀνθρώπων ἐπιτηδεύοντο. robore spectandis, vel aliquo naturæ miraculo.
τοῖς μὲν ξένοις, ἐκπλήξεις ὁμοῦ τῆς δαπάνης καὶ ψυχα- hæ modo inter se modo cum damnatis homini-
γωγίαι τῶν περὶ τοὺς θέατρα κινδύνων, τοῖς δ' ἐπιχωρίοις E bus committebantur: quæ peregrinis quidem
φανερὰ κατάλυσις τῶν πατρίων ἐθῶν. ἀσεβὲς μὲν γὰρ οὐκ spectatoribus plurimum admirationis simul atq;
ἐδόκει θηρίοις ἀνθρώπους ἐξαλλάττειν τοὺς delectationis afferebant, indigenis vero prorsus
θεσμούς. πάντων δὲ μᾶλλον ἐλύπει τὰ τρόπαια, δοκοῦντα ad dissolutionem patriæ disciplinæ tendere vide-
θεσμοὺς εἶναι τοὺς τοῖς ὅπλοις περιειλημμένους, ὅπερ μὴ bantur. nihil enim magis impium existimabant,
πάτριον ἦν αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα σέβειν, οὐ μετρίως ἐδυσχέραινον. quam ex spectandis hominibus cum bestiis com-
ἐλάνθανον δὲ τὸν ἡρῴδην σκυθρωπάζοντες, καὶ βίᾳ μὲν ἐπάγειν ἄκαιρον ᾤετο. κατωμίλει paratis voluptatem crudelem captare homines:
δ' αὐτοὺς καὶ παρηγόρει, τὴν δεισιδαιμονίας ἀφαιρεῖσθαι. absurdum æque, peregrinis artibus mutare in-
ἐμὲν ἔπειθεν. ἀλλ' ἐπὶ δυσχερείᾳ ὧν ἐδόκουν ἐκεῖνοι stituta domestica. Sed nihil tam molestum fuit
πλημμελεῖν, ὁμοθυμαδὸν ἐξέβοων, εἰ καὶ πάντα F quam trophæa: quæ cum putarent armis conte-
δοκεῖν οἷός τε μὴ φέρειν εἰκόνας ἀνθρώπων ἐν τῇ πόλει, τὰ τρόπαια λέγοντες. ἐδόκουν γὰρ πάτριον αὐτοῖς. ἡρῴδης ctas imagines, quarum usus interdictus est no-
δὲ παραχρῆμα ὀργῇ θρασεῖ καὶ μὴ ῥᾳδίως ἂν μεταπεισθεὶς, εἰ μὴ τύχοιεν παρηγορίας, καλέσας αὐτῶν τοὺς stris legibus, indignissime eas ferebant. a quibus
ἐπιφανεστάτους, εἰς τὸ θέατρον παρῆκεν, καὶ δείξας τὰ cum eos sic abhorrere Herodes animadverteret,
τρόπαια, τίποτε δοκεῖ αὐτοῖς ταῦτα εἶναι ἐπύθετο. τῶν δ' ἐκ- per vim nihil agere voluit, sed blandis alloquiis
κρουσάντων ἀνθρώπων εἰκόνας, ἐπιτάξας ἀφαιρεθῆναι τὸν conabatur hanc superstitionem eximere. nihil
ἐπιχώριον κόσμον, ἐπιδείκνυσιν αὐτοῖς γυμνὰ τὰ ξύλα. τὸ δ' εὐθὺς ἐπισυληθέντα, γέλως tamen movebantur, sed credentes eum graviter
καὶ τάλιγον εἰς ἀλάχυσιν ἐδωκήθη, τῷ καὶ πρότερον αὐτοὺς ἐν εἰρωνείᾳ τι θεᾶσθαι τὰς κατασκευὰς τῶν G peccare, uno ore exclamant: etiam si reliqua o-
ἀγαλμάτων. ἔτον δὲ τὸν τρόπον αὐτὰ ὠδυκρυσμένα mnia ferre oporteat, non laturos se intra urbem
hominum imagines: sic trophæa vocabant: hoc
enim nefas esse. Herodes vero videns eos tur-
batos, & sine satisfactione non facile cessuros,
accitis ad se præcipuis ex illo numero, in
theatrum adductis, rogabat eos, ostensis tro-
phæis, quidnam hoc esse putarent. cumq; recla-
massent, hominum esse imagines, jubet detrahi
ornatum appositítium, & ostendit nudos stipites.
quo facto in risum vertitur indignatio, concepta
ex suspicione imaginum. atque ita sedato mul-

sitrudinis tumultu, pleriqve jam mutati æquo animo ferebant omnia. quidam tamen ne sic quidem destiterunt externos mores abominari, veriti, ne ex hac mutatione seqveretur magnum aliquod reipublicæ incommodum: putaverintqve sui officii, labanti disciplinæ publicæ vel capitis periculo succurrere, nec pati Herodem quicquam contra receptos mores inducere, & pro rege hostem agere. ex his decem cives conjuraverunt, contempto periculo, sicasqve vestibus texerunt: & in his unus cæcus, ob indignitatem eorum, quæ audierat, non tam paratus ad agendum aliquid, quam ad patiendum, si quid assertoribus patrii moris accideret, cujus exemplo non mediocriter confirmati sunt cæteri. Hi, communicatis consiliis, in theatrum vadunt, sperantes nec ipsum regem improvisum impetum suum evasurum, aut certe multos ex aulicis ejus stipatoribus opprimendos: & vel hoc sibi fore mortis solatium, si illum, violatæ religionis ergo in populi invidiam adducerent. Et illi qvidem quasi duces se cæteris præbentes hæc facere statuerant. quidam vero ex his, quos Herodes ad perscrutanda & indicanda talia disposuerat, rem totam expiscatus, regi theatrum ingresso aperit. is non ignarus, quantum odiorum sibi quotidie concitaret, recipit se in regiam, & nominatim conjuratos accersit: qui comprehensi in ipso facinore, & scientes nullum esse effugium, decreverunt præsentem necessitatem ferre forti animo. nihil enim inficiati interrito vultu sicas protulerunt, profitentes se recte ac pie conjurasse, non propter privatos affectus, aut sui commodi gratia, sed pro disciplina publica, quam nemo bonus violare, ne morte quidem sibi intentata, sustineat. hæc illi cum magna confidentia pro se attulissent, a regiis abducti per omnes cruciatus necati sunt. nec multo post delator eorum invisus omnibus, a quibusdam interfectus frustatim concisus est & objectus canibus, idqve multis inspectantibus: nemo tamen hoc factum prodidit, donec post longas ac molestas Herodis inquisitiones a conscii quibusdam mulierculis per tormenta expressa est confessio. tum vero autores ejus facinoris cum totis familiis plectebantur, plebe nihilominus interrita, & parata leges defendere, ni majore cohiberetur potentia. qvod animadvertens rex omni ope obviam ivit eorum conatibus, ne forte hac rerum novitate ad apertam defectionem adducerentur. cum igitur duas arces munitas in urbe haberet, unam, in qua ipsius erat regia, alteram vero juxta templum, Antoniam a se nominatam, visum est tertiam quoque munire Samariam, mutato nomine Sebasten, quæ foris totam gentem contineret in officio, abest a Hierosolymis itinere unius diei, ad urbanos etiam tumul-

τὸ πλῆθος, ὃ τὸν ἑρμῆν διὰ ἐπερῶν ἦσαν ἐξ ὀργῆς διακείμενοι· οἱ πολῖται μὲν εἶχον ὡς μεταβεβληκὼς, καὶ μὴ χαλεπαίνειν ἔτι. τινες δ' αὐτῶν, ἐπεμέμφοντο τὴν δυσχρέειαν τῶν οὐκ ἐξ ἔθους ἐπιτηδευμάτων, ὃ τὸ παλαιὸν ἐπὶ τὰ πάτρια μεγάλων ἡγεμόνες ἐπανάγειν καλῶν. ὅσῳ γὰρ ἀπὸ ἤθεος ἐπὶ καινοτομίαν ἔρχεται μᾶλλον, ἢ δοκεῖν ἐξαλλαττομένης αὐτοῖς τῆς πολιτείας, φοβερὸν ἡρώδην ποιεῖς βίαι ἐπεισάγοντα τὰ μὴ ἐξ ἔθους ὄντα, καὶ λόγῳ μὲν βασιλέα, τῷ δ' ἔργῳ πολέμιον φανερὸν ἅπαντες ἔσεσθαι. ὧν ἕνεκα σωφρονισθέντα πάντα κίνδυνον ὑποδύεσθαι δέκα τῶν πολιτῶν ἄνδρες, καὶ ξιφίδια τοῖς ἱματίοις ὑποδησάμενοι· ἦν δ' αὐτῶν εἷς τυφλὸς, ἀλλ' οὐ πρόθυμος ἦν ἐπὶ τὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ τῆς ἀναξιοπαθίας ἕνεκα ἧς ἤκουσε, καὶ τὸν διεφθαρμένον τοὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς σωφρονισθέντα, ἔχειν ὡς συνεργήσοντά τι καὶ λίαν εἰς τὸν ἐπιχείρησιν ἱκανὸς, ἀλλ' οὐ πρόθυμος κατεπείθησαν αὐτὸν παθεῖν εἴ τι κακοῖς συμβαίνει δυσχερές. ὡς τε μὴ μετρίαν τὸν ὁρμὴν τοῖς ἐπιχειρήσουσι δι' αὐτὸν ψεύδος. ταῦτα γνόντες δὴ σωφρονήσαντες εἰς τὸ θέατρον ἐχώρουν. ἐλπίσαντες μὲν δὴ αὐτὸν ἡρώδην ἀφυλάκτως ποιήσειν τῶν δ' ἀφανῶς, πολλὰς δ' εἰκῆ μὴ τυγχάνοντες σκεύας, τῶν ἐπὶ αὐτῷ ἀναιρήσειν ὠόμενον. ἐπεὶ δ' αὐτοῖς ἀρκέσειν οὐκ ἔδοξεν, εἰς ἔννοιαν ὧν ὁ βασιλεὺς ἐξυβρίζειν ἔδοκει τὸ πλῆθος, ἐπ' αὐτὸν ἐκεῖνον ἀγαγεῖν. ἐκεῖνοι μὲν ἐπαναστάντες, ὅτι τοιαύτης ἦσαν ἐπιθυμίας. εἰς ὃ τὸν ἐφ' ἡμέρᾳ πολυπραγμονεῖν καὶ διαπέμπειν τὰ τοιαῦτα τεθνημένων ἐξόρμησεν ὅλῃ τὴν ἐπιθέσει, εἰς τὸ θέατρον εἰσιέναι μέλλοντι τῷ βασιλεῖ κατεμήνυσεν. ὁ δ' ἀγὼν ἀνοίκειον ὠήθη τὸν λόγον, εἰς τε τὸ μισεῖν ἀφορῶν ὁ συνήδει ἑαυτῷ τὸν πλείονων αὐτῷ, καὶ τὰς παρασκευὰς τὰς ὑπὲρ τοῖς καθέκαστα γινομένας, ἀναχωρήσας εἰς τὸ βασίλειον, ἐνόμισε τὸν ἐν τοῖς αἰτίοις σκαλεῦσαι. προσπεσόντων δ' αὐτῷ τῶν ὑπηρετῶν αὐτόφωροι λαμβανόμενοι, τὸ μὲν ὡς οὐκ ἂν ἀφύλακτον ἦδεσαν, ἐπεκόμπουν τὸν ἀναγκαίαν καταφρονεῖν τελευτῆς, τὸ μηδὲν ὑφιέναι φρονήματος. ἐγὼ συνεπαντῶντες δὴ ἀρνησάμενοι τὸν πρᾶξιν, ἀνέδειξαν ἤδη κρατοῦντες τὰ ξίφη. διωμολογήσαντες δὲ καλῶς καὶ σὺν εὐσεβείᾳ τὸν συνωμοσίαν αὐτοῖς ψεύδος, κέρδος μὲν ἡδενὸς, δὴ οἰκείων ἕνεκεν παθῶν, τὸ δὲ πλέον ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἐθῶν, ὃ πᾶσι φυλάττειν ἢ θνήσκειν περὶ αὐτῶν ἄξιον. τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνοι, τῇ προσαρτήσει τῆς ὑπὸ βελῆς ἐμπεφρήσαντες μένοι, δείκτων αὐτοῖς τὰ βασιλικὰ ἤγοντο, καὶ πᾶσαν αἰτίαν ὑπομένοντες διεφθάρησαν. μετὰ πολὺ δὲ τὰ τούτων μηνύσαντα κατὰ μίσος ἁρπασθέντες τινὲς οὐκ ἀπέκτειναν μένον. ἀλλὰ καὶ μελέτης διελόντες, πρὸ θέατρον κυνῶν. ἐωράτο δὲ πολλοῖς τὰ πολιτῶν τὰ γινόμενα, καὶ κατεμήνυσεν οὐδείς, ἕως ἡρώδῃ μικρότερον ἢ φιλονείκων πεισθέντων τῶν ἑρμῆνων, ἐκβασανισθῆναι γυναῖκες τινὲς ὁμολογήσασαι ἁλῶναι εἰδόσι. τὰ μὲν συνεργησάντων, ἐβούλετο τιμωρίαν πανοικὶ τῶν προπετῶν αὐτῶν ἐπιθεῖναι. ἡ δὲ ὀπιμονὴ τοῦ πλῆθος καὶ τὸ τῆς πρὸ τῶν νόμων πίστεως ἀκαταπλήκτον, ἐῤῥᾴδιον ἐποίει τὸ ἡρώδῃ, ἐμὴ μὴ πλείονος ἀσφαλείας κομιστῶν. καὶ διέγνω πάντων τὸν ἐπιφανῆ τὸ πλῆθος, ὡς μὴ νεωτερίζοντων, φανερὸν ψεύδεσθαι τῇ ἀποστάσει. ἐξωχυρωμένης δὲ αὐτῷ τῆς πόλεως μὲν ἐπὶ τῆς αὐλῆς ἐν ἡπείρῳ, ὃ ἱερὸν τῇ θεῷ τὸ φρούριον ὀχυρότητι τὸ καλούμενον Ἀντωνίαν τὸ κατασκευασθὲν ὑπ' αὐτοῦ, τρίτην πανταχῇ τῆς λαῷ τὴν σωτηρίαν ἐνόησεν ἐπιτείχισμα, καλέσας μὲν αὐτὴν Σεβαστὴν, οἰόμενος δὲ τῆς χώρας ὧδε ἐλαττον. ὀχυρωθῆναι τὸν τόπον, ἀπέχοντα μὲν ἱεροσολύμων μιᾶς ὁδὸν ἡμέρας, ἐνεργήσειν δὲ ὄντα καὶ

κωμικὴ

κωλύειν. ἦν τε τῶν ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τῇ πολεμικῇ χρήσιμον. τῷ ἐθνει παντὶ φρούριον ἐνωκοδόμησεν, τὸ πύργος μὲν καλούμενον στρατωνος πύργον, ἡγεμονίαν δ' ὑπ' αὐτὸ προσαγορεύθεν. ἔν τε τῷ μεγάλῳ πεδίῳ τὸ ἐπιλέκτων ἱππέων ὡς αὐτὸν ἀποκληρώσας, χωρίον ἐνέκτισεν ἐπὶ τῇ γαλιλαίᾳ γαβάλα καλούμενον. καὶ τῇ περαίᾳ τὼν ἐθνῶν ἐπὶ. ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς καθ' μέρος ἀεὶ πρὸς ἀσφάλειαν ἐξευρίσκων, καὶ λαμβάνων φυλακῆς τὸ πᾶν ἔθνος, ὡς ἥκιστα μὲν ἀπ' ἐξουσίας, εἰς τὰς παραχὰς προπίπτειν, αἷς καὶ μικρὰ κινήματος ἐγγενόμενα συνεχῶς ἐξεῶντο, λανθάνειν ἢ μηδ' εἰ ὠδαινοῖεν, ἐφεστηκότων ἀεὶ τινῶν τηλοῦ οἳ καὶ γινώσκειν καὶ κωλύειν ἐδύναντο. τότε ἢ τὴν σαμάρειαν ὥρμησεν μὲν περιτειχίζειν, πολλὰς μὲν τῶν συμμαχησάντων καὶ τὰς πολέμους, πολλὰς ἢ τῶν ἑτέρων συμπολίζειν ἐπιτηδεύσας, ἐπὶ τε φιλοτιμίᾳ δὲ νέον ἐγείρειν, καὶ ἅμα τὸ πρότερον ὄσον ἐν ταῖς ἐπιστήμαις ἦσαν, καὶ μᾶλλον ὅτι πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῷ τὸ φιλότιμον ἐπιτηδεύετο. τῷ τε προσηγορίαν ἐπηλλαξε, σεβαστὴν καλῶν, καὶ τῆς χώρας ἀρίστην οὖσαν τῷ πλησίον, κατεμέρισε τοῖς οἰκήτορσιν, ὡς ἐπ' ἄμεινον εὐδαιμονίαν σωίοντες οἰκεῖν, καὶ τείχει κατέρρωσε τὴν πόλιν περιβαλὼν, ὅτε δὲ χωρίᾳ πρόσοντες εἰς ἐρυμνότητα κατασκαλεύσμενον, καὶ μέγεθος οὐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὥστε μηδὲν ἀποδεῖν τῶν ἑλλογιμωτάτων πόλεων περιλαμβάνων. σταδίους γὰρ ἦσαν κ'. ἐντὸς ἢ καὶ μέσῳ, τριῶν ἡμισταδίων τὸ μῆκος ἀνῆκε, παντοίως κεκοσμημένον, καὶ ναὸν ἐν αὐτῷ μεγέθει καὶ κάλλει τῶν ἑλλογιμωτάτων ἤρεν, ὅτι τοῖς καθ' μέρος ἅπασιν ἐκράτει κοσμοῦν τὴν πόλιν. τὸ μὲν ἀναγκαῖον τῆς ἀσφαλείας ὁρῶν, καὶ τῇ τῶν πρόσθεν ἐρυμνότητι φρούριον αὐτῇ πιέμενον ἐπὶ τῇ μείζονι. τὸ δ' ὄπτεπες, ὡς ἂν ἐκ φιλοκαλεῖν, καὶ μνημεῖα φιλανθρωπίας καταλιπεῖν ἐν ὑστέρῳ.

tus compescendos opportuna. Aliam etiam toti genti ceu arcem imposuit, olim Stratonis turrim dictam: ipse Cæsaream appellari maluit. In magno etiam, quem vocant, campo, forte lectis equitibus, castellum condidit, & in Galilæa Gabalam, Esthmonitim in Peræa. His arcibus ad tutelam regni per totam regionem opportune, dispositis, adempta est vulgo, leviſſimis quibusque causis mobili, tumultuandi materia: parato ad quoscunque clancularios conatus remedio, dum in propinquo semper sunt, qui vel præcaveant, vel recens ortos compescant. In primis autem Samariam cincturus mœnibus, dedit operam, ut tam e milite auxiliari, quam e finitimis gentibus plurimos in ejus civitatis corpus congregaret, partim propter templum, quod ibi dedicare statuerat, partim quo illustriorem eam faceret, sed maxime, quia prætextu magnificentiæ securitatem rebus suis hoc pacto procurabat. Urbi, abrogato vetere, novum nomen Sebastes imposuit, agrosque ejus natura feraces habitatoribus divisit, ut mox ab initiis essent locupletes: firmissimum deinde murum circumdedit, natura etiam loci acclivioris adjutus, & præter veterem ambitum tantum spatii complexus, ut nulli celebrium urbium cederet. erat enim viginti stadiorum circuitus. in ejus meditullio fanum, sesquistadii amplitudine esse voluit, modis omnibus ornatissimum, in quo templum extruxit cum quovis alio pulchritudine & magnitudine conferendum: reliquas etiam urbis partes procedente tempore magis ac magis excolere studuit, securitatem captans ex firmitate loci, quo pro arce uti voluit, pulchritudine vero loci suæ liberalitatis ac magnificentiæ monumentum relicturus ad posteros.

Κεφάλαιον ιβ'.

Περὶ λιμοῦ καὶ τῆς ἰουδαίαν γενομένης.

CAP. XII.

De fame, quæ in terram Judæam incubuit.

Κατὰ δὲ τὸν μὲν αὐτὸν ἐνιαυτὸν ιγ' ὄντα τοῦ ἡρῴδου βασιλείας, πάθη μέγιστα τὴν χώραν ἐπέβαλεν. εἴτε δὴ θεοῦ μηνίσαντος, ἢ καὶ τοιούτοις ἀπαντήσαντος κακοῖς. πρῶτον μὲν γὰρ αὐχμοὶ διωνεκεῖς ἐγένοντο. ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἄκαρπος ἡ γῆ, μηδ' ὅσους κατ' αὐτὴν ἔθρεψεν ἀναβλαστάνειν φέρουσα. ἐπῆγε δὲ καὶ διαίτης καὶ τὴν ὕδατος τῶν στομάτων ἐξαλλαττομένης, νόσοι τε σωμάτων καὶ πάθος ἦδη λοιμικὸν ἐκράτει διωνεκῶς ἀντιφορίζομένων αὐτοῖς τῶν κακῶν. τότε γὰρ ἠπορίας θεραπείας καὶ τροφῆς, ἐπέτεινεν ἐς τὸν ἀρχαμένην ἰσχυρῶς τὸν λοιμώδη νόσον, ἥτε φθορὰ τῶν ὅτως ἀπολλυμένων, ἀφθονία καὶ τὰς θείσας εὐθυμίας, ἐπεὶ προσαρκεῖν ταῖς ἀπορίαις ἐξ ἐπιμελείας οὐκ ἦν. φθειρόντων γὰρ μὲν τῶν ἐπ' ἔτος καρπῶν, καὶ τῶν ὅσοι πρότερον ἀπέκειντο δεδαπανημένων, ὅδεν εἰς ἐλπίδα χρηστὸν ἀπελείπετο, μᾶλλον ἢ καὶ προσδοκίαν ἐπιτείνοντος δὲ κακοῦ, καὶ ὅδε κατ' ἐνιαυτὸν τὸν ἐνιαυτὸν μόνον. ὡς αὐτῆς ἡμέρας μὲν ὅδεν ἀπόλοιτο, ἀπολωλέναι ἢ καὶ τῶν θείντων τὰ σπέρματα, μηδ' ἕτερον ἀνεῖσης τῆς γῆς. ἦτε ἀνάγκη, πολλὰ μὲν τοὺς χρείας ἐκάνυργε. καὶ τὰς ἀπορίας οὐκ ἐλάττους ἐναγκάσαινεν αὐτῷ τῷ βασιλεῖ πρὸς τὴν παροῦσαν χρῆσιν ἐξευρίσκειν: ac ne Herodi quidem amplæ facultates suppetebant,

XI. a. 24. Chriſp. ant. Judaic. c. 2. pag. 5

dum fraudatur agrorum reditibus, absumpta in ædificationem urbium vetere pecunia: adeoqve omnia variis malis vastabantur, ut vix esset, cui succurri posset. ad hæc accedebat populare in regem odium, quod fere soleat calamitatum culpa in eos rejici, penes qvos est regimen reipublicæ. Cogitabat tamen aliqvam medelam afferre tam difficili tempori, sed modum vix expediebat, qvod nec finitimi res ad victum necessarias venderent, eadem pressi inopia, nec pecuniarum tantum supereſſet, qvantum posset omnibus sufficere. attamen videns opus esse, ut omnes ad ferendam opem consilia conferrent, quicquid erat in regia supellectilis tam aureæ qvam argenteæ, id totum concidit, nec laudatorum artificum parcens operibus, nec vasis ad usum necessariis. inde confectam pecuniam mittebat in Ægyptũ, qvam tum Petronius obtinebat pro Cæsare. is licet obrutus multitudine ob talem necessitatem ad se confugientium, tamen qvia privatim amicus erat Herodi, & servatos cupiebat ejus subditos, præaliis eis concessit frumenti exportationem, tam in emendo quam in evehendo adjuvans, ita ut maximum momentum ad gentis salutem in eo fuerit. Porro Herodes, advecto frumento, & approbata populo sua diligentia, non solum mutavit aversorum a se animos, verum etiam eximiam laudem beneficentiæ & providentiæ retulit. Nam primum his, qvi sibiipsis frumentum qværere non poterant, divisit omnibus accuratissime dispensans. Deinde qvia multi erant, qui propter senium vel aliam debilitatem cibos parare non valebant, his qvoqve providit, adhibitis pistoribus, ut in promptu alimenta haberent. Qvin & adversus hyemis asperitatem providit, ne qui periclitarentur inopia vestium, absumptis pecoribus, & lanis aliisqve tegmentis deficientibus. Ubi vero etiam huic necessitati prospectum est, propinqvis qvoqve Syrorum urbibus solicitudinem impendit, distributis ad sementem faciendam frugibus, quod sane & ipsi fuit commodum, terra mox uberem referente gratiam, ut omnibus alimenta suppeterent. & quamprimum segetes messi maturæ factæ sunt, ad quinquaginta millia hominum, qvos ipse aluerat, dimisit per agros: atqve ita res pene perditas restituit sua diligentia, non mediocriter sublevatis etiam finitimis, qui eisdem laborabant difficultatibus. nemo enim ejus opem imploravit, quem non pro ipsius dignitate adjuverit: sed & castella & urbes, & ex plebe qui gravabantur numerosiore familia, ad illum confugientes necessitati inveniebant remedium: ita ut revocatis ad rationem, quæ in exteros tantum insumpserat, reperta sint frumenti cororum decem millia. corus autem capit decem medimnos Atticos. intra regni vero sui pomœria octoginta millia cororum expensa sunt. quæ quidem ejus cura & tam opportune collata gratia, tantum apud Judæos valuit omnium sermone celebrata, ut positis odiis, quicquid hactenus vel administrando regno, vel transgrediendis patriis ritibus peccaverat, li-

A λῶ, τ τε φόρων ἐς ἐλάμβανεν ἀπὸ τ γῆς ἀφῃρημένῳ, καὶ τὰ χρήματα δεδαπανηκότι πρὸς φιλοτιμίαν ὧν τὰς πόλεις ἐπεσκεύαζεν, ἐῶ τε ἀδὲν ὅτι καὶ βοηθείας ἄξιον ἐδόκει, προσκατφλῆφότ ϑ κακῶ, ϛ μῖσ ϑ εἰς αὐτὸν ἀπ τῶν ἐρχομένων. τὸ γὰρ σπ εὐπαίτευτον, φιλαύτιον ἀεὶ τ ἀ προσηκότων. ἐν τούτοις διενοεῖτ βοηθῆν τῷ ἡγεμόνι, χαλεπὸν δ' ἐῶ, ὅτε τῶν πλησίον ἐχόντων ἀποδιδόναι σιτία, τῷ μηδ' αὐτὸς ἐλάττω πεπονθέναι, χρημάτων τὰ σπ ὄντων εἰς καὶ δυνατὸν ὀλίγων ἐπὶ πολλοῖς εὐπορηθῆναι. καλῶς μὲν τοι νομίζων ἔχειν πάντας εἰς τὸ βοήθειαν μὴ ἀμελεῖν, τὸν ὅταν κόσμον ἐν τοῖς βασιλείοις αὐτὸς σωπήσειεν ἀργυρίου καὶ χρυσίου, μήτε τῆς ἐν ταῖς κατασκευαῖς ἐπιμελείας, μήτ' ἔτι τ χρῆ τιμίων ἐῶ, τότε φειδόμ ϑ ἐπιμπε δ' ἐπ' αὐγούστου τὰ χρήματα, πεντωκισχίλια ἀρχὰς ἀπὸ ἡμισυρ ϑ εἰληφότ ϑ. ὅτ ϑ σπ ὀλίγων ἐπ' αὐτὸν καταφυγόντων ἀφ' ὧν αὐτὸς χρείας, ἀφ' B τε φίλ ϑ ὢν ἠρώδη, καὶ ἀφσώσασθαι θέλων τοὺς παρ' αὐτὸν, πρῶτος μὲν ἔδωκεν ἐξαγαγ τὸν σῖτον, εἰς ἅπαντα δ' κατὰ τὸν ὠνὸν καὶ τὸν ἐκπλοῦν συμήργησεν, ὡς μέγα μέρ ϑ ἡ τῶν ψυχῶν σωτηρία ταύτης τ βοηθείας. ὁ γὰρ ἡρώδης τότων ἀφικνουμέναν, ἐν ἀφορμῇ τῷ ἐπιμέλειαν τῷ αὐτ προσθεὶς, ἃ μόνον ἀντιμετήσησε τὰς γνώμας τῶν πρότερον χαλεπῶς ἐχόντων, ἀλλὰ καὶ μεγίστῳ ἐποίησατ τῷ ἐπιδείξῳ τῆς C εὐνοίας, καὶ τῆς προσπασίας. πρῶτον μὲν γὰρ ὅσους οἷόν τε καὶ δι' αὐτῶν τὰς τροφὰς σκοπεῖν, ἕνεμε δ' σῖτε τῷ ἐκπλεῖν ἀκριβεστάτῳ μισθῷ ϑ. ἔπειτα πολλῶν ὄντων οἳ χ' χήρας ἢ τινὰ προσῶσαν ἄλλην ἀσθένειαν ἀχ ικανῶς εἶχον αὐτῆς ὠφελεῖσθαι τὰ σῖτα, προύνοήσατο λεπτοπιὰς, καὶ παρέχων ἐρίμους τροφάς. ἐπιμέλειαν δ' καὶ ἃ μὴ διαχειμάσαι μ' κινδύνων αὐτὰς, ἐποήσατ, συγκατειληφυῖα καὶ τῆς περὶ τὰς ἐσθῆτας ἀπορίας, ἐφθαρμένων καὶ παντάπασι D ἐξαναλωθέντων τ βοσκημάτων, ὡς ὅτε ἐρίων εἶναι χρῆσιν, ὅτε τ ἄλλων σκεπασμάτων. σκεμαθέντων δ' αὖτ καὶ τούτων, τῆς πλησίον ἤδη πόλεσιν ἐπιβάλλετ τὰς ὠφελείας παρέχειν, αὐτέρματα τοῖς ἐνσυρίοις διδάς. καὶ ὅτ' ὤνησεν ἀχ ἧττον αὖτ, εὐθὺς τε χυθείσης εἰς εὐφορίαν τῆς χάριτ ϑ, ὡς ἅπασιν ἱκανὰ τὰ περὶ τὰς τροφὰς γῆθεν. τὸ δ' σύμπαν ἀμφὶ περὶ τὸν γῆν ἐπιφανέντ ϑ, σπ ἔλαττον ἢ ἐμεγάλυνας ἀνθρώπων, ἐς αὐτὸς ἐθρεψεν εἰς τὸν χώραν διέπεμψε, E καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ κακωθεῖσαν αὖτ τὸν βασιλέαν, ὑπὸ πάσης ἀτυχίας ἀναλαβών, ἐχ ἧκισα καὶ τὰς πέριξ ἐν ταῖς αὐταῖς κακοπαθείαις ὄντας, ἐπικουφίσεν. οὐ γὰρ ἐϑ' ὅς τις ὑπὸ χρείας ἐντυχὼν, ἀπελείφθη μὴ βοηθείαν εὑρεθεὶς κ' τὸν ἀξίων. ἀλλὰ καὶ δῆμοι ϛ πόλεις, καὶ τῶν ἰδιωτῶν ὅσοις ἀπορία ἀφ' τοιούτων περίστασθαι συνετύγχανεν, ἐπ' αὐτὸν καταφεύγοντες, ἔχον ὧν ἐδεήθησαν. ὡς τε ψευδάμενον λεγόμενον, F τὰς μὲν ἐξω τῆς ἀρχῆς δοθέντας, σίτου κόρους μυρίους. ὁ δ' κόρ ϑ δύναται μεδίμνους ἀττικοὺς ι. τοὺς δ' εἰς αὐτὸν τὸν βασιλειαν περὶ ὀκτακις μυρίους, ταύτῳ δ' αὐτὸς τὸν ἐπιμέλειαν καὶ τὸν τῆς χάριτ ϑ εὐκαιρίαν, ὅτως ἐν αὐτοῖς τε τοῖς ἰουδαίοις ἰσχύσαν συνέβη, κ' ἀφελοῦσθαι τοῖς ἄλλοις, ὡς τε τὰ μὲν παλαιὰ μίσει κινηθέντα ἀφ' τῶ ἀχαριστότατον ἔνια τῶν ἐθῶν καὶ τῆς βασιλείας, ἐξαιρεθῆναι ϑ πάντος ἔθους,

αὐτικα-

ἀντικατάλλαγμα ἡγοῦνται, τὸ ἐν τῇ βοηθείᾳ τοῦ δύνα- A benter obliviſcerentur, bene compenſatum putantes ejus liberalitate, qua uſi ſunt hoc difficillimo tempore. nec minor vel gratia vel gloria parta eſt apud exteros, ut per hæc mala non mediocriter nomen regis illuſtratum ſit, & qvantum damni domi acceptum eſt, tantum foris ad celebritatem nominis accreverit. Cum enim in alienis neceſſitatibus tantam oſtendiſſet magnanimitatem, omnes, non qualis ante fuiſſet, reputabant, ſed qvalem tum recens experti fuerint. Eodem tempore & auxilia miſit Cæſari, quingentos ſelectos e ſuo ſatellitio, qvos Ælius Gallus duxit in expeditionem Arabicam, eorumqve ſæpe forti opera uſus eſt. Rebus igitur in priſtinam felicitatem reſtitutis, regiam in ſuperiori urbis parte ædificavit, extructis ædibus ampliſſimis, exornatisqve auro & marmoribus & ſubſelliis, C ut magnum virorum numerum poſſent capere: domibus etiam pro cujusqve dignitate appellatione indita, ut una diceretur Cæſaris, Agrippæ altera. Conjugem deinde duxit amore correptus, ne diſtraheretur vagis voluptatibus. occaſio autem novarum nuptiarum fuit hæc: Erat inter Hieroſolymitanos cives Simon Boethi Alexandrini filius, ſacerdos cum primis nobilis, habebatqve filiam omnium ejus ætatis pulcherrimam: cujus forma cum vulgi ſermonibus celebraretur, primum fama illius Herodes permotus eſt, deinde conſpectæ amore captus noluit uti ſua potentia, ne tyrannice videretur agere, maluitqve in legitimum thorum puellam introducere. Cumqve Simon nec affinitate tali, nec tamen contemptu dignus videretur, qvo cupiditati ſuæ ſatisfaceret, id qvod æqvius viſum eſt, elegit, ut videlicet honoris acceſſione eum ornaret. mox igitur Jeſu Phabetis filio pontificatum abrogat. & ſucceſſorem ei dat Simonem, atqve ita affinitatem cum illo contrahit. Peractis deinde nuptiis, novum caſtellum condit, quo loco Judæos olim profligavit, dum pelleretur armis Antigoni. diſtat autem a Hieroſolymis circiter ſexaginta ſtadiis, natura firmum, & ad excolendum idoneum. collis enim eſt leniter acclivis, attollens ſe in manufactam altitudinem, habens mammæ ſpecie circumferentiam: eſtqve diſtinctus teretibus turribus: aſcenſu arduo, qui perducentos gradus lapideos ſcanditur. intus autem diverſoria ſunt regia, magnis impenſis ſtructa, tam ad firmitatem, quam ad pulchritudinem: & in pede collis habitationes ſpectatu digniſſimæ, tum propter alia, tum propter aqvæductus egregios, magno ſumptu e longinqvo perductos. circumjacens planicies ædificiis referta eſt ad juſtæ urbis magnitudinem, cui collis ille vice arcis imminet. Ita omnibus ordinatis ex ſententia, nullos amplius in regno ſuo motus timuit, duobus potiſſimum modis ſubditos in officio continens: timore ſuppliciorum, qvæ nemini remittebat, & liberalitate, qva providebat publicis neceſſitatibus: communiebatqve ſe accuratiſſime, qvaſi incolumitas ſua pertineret etiam ad rempublicam. Civitatibus ſe comem-

XII.

& humanum præbebat, dynastas per occasionem colebat, ad conciliandam sibi eorum gratiam munificentissimus, qvod innatam haberet magnanimitatem regiam. Ita factum est, ut, cum apud omnes esset gratiosus, magnis rerum suarum incrementis augeretur. Hæc tamen ambitio studiumqve demerendi Cæsarem cum Romanis potentioribus causa fuit, ut multum a patriis institutis decederet, & leges divinas violaret, dum in honorem eorum urbes condit, & templa extruit, licet non in solo Judaico. hoc enim illi nequaquam laturi erant, quod nefas sit nostris statuas ac effigies more Græcorum colere. Qvapropter extra eorum regionem tales urbes collocabat, excusans se Judæis, quod non sponte, sed potentiorum jussu hæc faceret: & interim Cæsarem Romanosqve tanto magis sibi devinciens, quod in eorum honorem a patriis consvetudinibus sustineret discedere. Sed præcipuus scopus erat utilitas propria, & studium memoriæ propagandæ ad posteros, ita ut in condendis & exornandis urbibus nullis sumptibus parceret.

καὶ φιλανθρώπως, καὶ τὰς δυνάστας ἐθεράπευεν εὐκαιρείας, ὧν ἑκάστοις ἐδωρεῖτο, μείζας τὰς χάριτας ἐμποιῶν ᾗ τὸ μεγαλόψυχον φύσει τε βασιλικὸν εὐπρεπῶς ἔχων. ὡς αὐτῷ πάντα ἀπὸ πάντων αὐξεσθαι πρὸς τὸ πλέον ἀεὶ προχωρούντων, ὥστε ἢ τὸ εἰς ὅτι φιλοτιμίας ᾗ τὸ θεραπεύειν, εἰ βούλοιτο καίσαρα ᾗ φίλους ἢ μείζων τὰς πόλεις δυναμένους, σκεδάννυσθαι τὴν ἡδονὴν παρεκάλει, ἐπὶ πολλὰ τὸ νομίμων ἀλλαχαράττειν, πόλεις τε κτίζων ἐπὶ τῷ φιλοτιμίας ᾗ ναοὺς ἐγείρων, οὐκ ἐπὶ τῆς ἰουδαίων. οὐδὲ γὰρ ἂν ἐνεῖχον τὰ τοιαῦτα ἀπηρθρωμένων ἡμῖν, ὡς ἀγάλματα ἢ τύπους μεμορφωμένους τιμᾶν πρὸς τὸ ἑλληνικὸν τρόπον. τὸ δὲ ἔξω χώρων ᾗ τοὺς πόλεμον ἐπισκοπάζειν. ἰουδαίοις μὲν ἀπολογούμενος, μὴ καθ' αὐτὸν, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης ἢ πρὸς ἐτέρων ταῦτα ποιεῖν. καίσαρι δὲ ᾗ ἑαυτῷ, τὸ μηδὲν τῶν οἰκείων ἧττον τῶν ἐκείνων τιμᾶς ἐσχάτως χαριζόμενος. αἷς μέντοι τὸ σύμπαν αὐτὸ σχαζόμενος, ἢ φιλοτιμούμενος μείζω τὰ μνημεῖα τῆς ἀρχῆς τοῖς αὐθις ἀπολείπειν. ὅθεν ᾗ πρὸς τοὺς ἐπισκοπὰς τῶν πόλεων ἐκείνῃ τῷ, ἢ πόλεις ἐς ὅτι δαπάνας ἐποιεῖτο.

CAP. XIII.

Cæsarea conditur.

ERgo qvum animadvertisset in maritimis locum condendæ urbi opportunissimum, cui pridem Stratonis turris nomen fuerat, & formam ejus magnifice descripsit, & ædificiis marmoreis totam exornavit accuratissime, tam regiis palatiis, qvam privatorum civium ædibus. & qvod fuit omnium operosissimum, portum a tempestatibus tutum addidit, magnitudine Piræo parem, stationibus instructum & diversoriis, admirandum structura, eo qvod propter loci naturam omnis materia tantæ fabricæ alibunde magno sumptu convehenda fuerit. Sita est hæc urbs in Phœnice, qva in Ægyptum præternavigatur, Dora inter & Joppen, littorales urbeculas, non satis portuosas, qvod Africo sint oppositæ. hic enim procellosis flatibus arenas in littus provolvens, nullam stationem qvietam esse patitur, ita ut plerunqve naves mercibus onustæ, in salo ancoras jacere necesse habeant. Hanc locorum incommoditatem correcturus, circulum portus circumduxit, qvantum putaret magnæ classi recipiendæ sufficere: & in viginti ulnarum profundum prægrandia saxa demisit, qvorum pleraqve pedum qvinquaginta longitudinis, latitudinis vero octodecim, altitudine novempedali fuerunt, qvædam etiam majora alia. Hæc moles in mare jacta brachium ducentos pedes longum efficit, cujus spatii dimidium oppositum est frangendis fluctibus: inde procymation Græce dictum: reliqvum sustinebat murum lapideum distinctum turribus, qvarum maximæ & pulcherrimæ nomen Drusus a Druso Cæsaris privigno, immaturo fato defuncto. Inerant & crebri fornices nautarum diversoria. Excensus deinde lato ambitu totum portum cingebat, locus ad inambulandum animi causa jucundissimus. Os autem portus patet versus septentrionem

Κεφάλαιον γ'.

Κτίσις καισαρείας.

ΚΑτειδὼν ᾗ πρὸς τῇ θαλάττῃ χωρίον ἐπιτηδειότατον δέξασθαι πόλιν, ὃ πάλαι στράτωνος καλεῖτο πύργος, τῆτε διαγραφῇ μεγαλοπρεπῶς ἐπεβάλετο, καὶ τοῖς οἰκοδομήμασιν ἀνίσας ἅπασαν σὺν παρέργως, ἀλλ' ἐκ λιθικῆς πέτρας, ᾗ διακόσμων βασιλείοις τε πολυτελεστάτοις, ᾗ διαίταις πολυτιμοῖς. τὸ ᾗ μέγιστον καὶ πλείστην ἐργασίαν παρασχὸν, ἀκλύστῳ λιμένι, μεγέθει μὲν ᾗ τὸν πυραικὸν, καταγωγὰς δ' ἐν- δον ἔχοντι καὶ διαπερεῖς ὑφέρμους, τῇ ᾗ δομῇ παρεῖλεπτον ὅτι μηδ' ἐκ ἑνὸς τόπου τὴν ὑπηδειότητα τῆς μεγαλουργίας εἶχεν, ἀλλ' ἐπεισάκτοις ᾗ πολλοῖς ἐξετελειώθη ταῖς δαπάναις. κεῖται μὲν γὰρ ἡ πόλις ἐν τῇ φοινίκῃ, ᾗ τὸν εἰς αἴγυπτον παράπλουν, ἰόππης μεταξὺ καὶ δώρων. πολισμάτια ταῦτ' ἐστὶ παράλια, δύσορμα διὰ τὰς κατὰ λίβα προσβολὰς, ὑπὸ τὰς ἐκ τοῦ πόντου θύνας, ὅπὶ τὴν ἠϊόνα σύρουσαι, καταγωγὰς οὐ μετρίως διδόασιν, ἀλλ' ἔστιν ἀναγκαῖον ἀποσαλεύειν τὰ πολλὰ τὰς ἐμπόρους ἐν ἀγκύραις. ὅθεν τε δύσθεν τῆς χώρας διορύσσομεν, καὶ παρέπεμψε τὸν κύκλον ὃ λιμένα· ἐφ' ὅσον ἰσχὺν αἱ παρχαὶ πρὸς τῷ χέρσῳ μεγάλοις σώλοις ἐνορμοῦσαι, λίθους ὑπὸ μεγέθους καθείσι τὸ βάθος εἰς ὀργυιὰς ἑκατὸν, οἱ πλείους ἦν ποδῶν ἢ ἦσαν τὸ μῆκος, ᾗ πλάτος ὀκτὼ ἐλάττονι ἢ, τὸ βάθος ᾗ θ'. τούτων οἱ μὲν μείζους, οἱ ᾗ ἐλάττους. ἡ ᾗ ἐνδόμησις ὅσῳ ἐνεβάλετο ᾗ τῆς θαλάττης σ' πόδας. τούτων τὸ μὲν ἥμισυ. προβέβλητο κυμαγωγίας ὡς ἀπομάχεσθαι προεικλωμένον σφὶ τὸν κλύδωνα. προκύματα γοῦν ἐκαλεῖτο. τὸ ᾗ λοιπὸν, ἐφεῖχε λίθινον τεῖχος πύργοις διειλημμένον, ὧν ὁ μέγιστος δροῦσος ὠνομάζετο πάνυ καλόν τι ἔρεισμα, τῷ προσηγορίαν εἰληφὼς ἀπὸ δρούσου τοῦ καίσαρος προγόνου τελευτήσαντος νέου. ψαλίδες ᾗ ἐνεπεπείλητο συνεχεῖς καταγωγὰς τοῖς ναυτίλοις. τὸ ᾗ πρὸς αὐτὸ ἀπόβασις πλατεῖ κύκλῳ προεστέφανωτο πάντα λιμένα, προέπιπτος τοῖς ἑλουσιν ἡδίστος. ὃ ᾗ ἑστηκὸς, καὶ τὸ σῶμα πεποίητο πρὸς βορρᾶν, ὡς ἀνέ-

a. 23. ante C. N.

ἐς ἀνέμων αἰθριώτατον. βάσις ἢ δ' ὑπὸ πᾶσαν ὁλκὸν παντὸς, A ventorum sereniſſimum: crepido vero totius
εὐωνύμου μὲν εἰσπλέοντων, πύργῳ καὶ αὐτὴ περικλειομένη ambitus, a ſiniſtra quidem portum intrantibus
ὅτι πολὺ στερρῶς ἀντέχειν. κεῖται δὲ ἐκ δεξιᾶς ἢ δύο λίθοι με- turris eſt lato margini inſiſtens, ad firmius reſi-
γάλοι. κατὰ δὲ ἑκάτερα πύργῳ μείζους, ὀρθοὶ ἢ καὶ συνεζευγμένοι. ſtendum fluctibus: a dextra autem duæ colu-
περίκειται ἢ κύκλῳ τὸ λιμένα, λειοτάτῃ λίθῳ κατεσκευῇ, συνεχὴς οἰκήσεις, mnæ lapideæ conjunctæ turri ex adverſo ſitæ, pa-
κατὰ δὲ τὸ μέσον κολωνός τις, ἐφ' οὗ νεὼς κάλλιστος ἁπάντων τῶν ἐκ λέγε- res celſitudine. Circum portum ædes continua-
ται, ἔχων ἀγάλματα, τὸ μὲν, ῥώμης, τὸ δὲ, καίσαρος, ἥτις πόλις αὐτὴ, καισάρεια καλεῖται, καλῆς τε B ta ſerie marmore politiſſimo extructæ ſunt, ex-
ὕλης καὶ λαξικοῦ τεύχους. κεῖται δ' ὑπὲρ αὐτὴν ὑπόνομοί τε καὶ λαῦραι, πραγματείαν οὐκ ἐλάτ- tante in medio tumulo, in quo templum Cæſaris
των τῶν ὑπερκειμένων ἔχουσαι. τούτων αἱ μὲν, κατὰ συμμετρίαν διαστήματα, φέρουσιν εἰς τὸν λιμέ- a longe conſpicuum adnavigantibus, & in eo
να καὶ τὸν θάλατταν. μία δ' ἐγκαρσία, πάσας διατέμνουσα, ὡς τάς τε ὄμβρους ὑμάρως καὶ τὰ λύματα ſtatuæ, Romæ altera, altera Cæſaris, unde nomen
τῶν οἰκητόρων συνεκδίδοσθαι, τοῦ τε θαλάττου ὅταν ἐσωθεν ὑπερβάλλῃ διαφέρειν, καὶ τὸν σύμπασαν Cæſareæ, urbi tam materia quam artificio ſtru-
συγκλύζειν πόλιν. κατεσκεύασε δ' αὐτῇ καὶ θέατρον ἐκ πέτρας, καὶ τοῦς τοῦ νότου δ' λιμένος ἔπεσθεν ἀμφιθέατρον, πολὺν ὄχλον ἀνθρώπων δέχεσθαι C cturæ conſpicuæ, cloacis etiam ſubterraneis non
δυνάμενον, καὶ κείμενον ὑπτιοδείως, ἀποπλέουσιν εἰς τὸν θάλατταν. ἡ μὲν δὴ πόλις, οὕτως ἐξετελέ- minus mirandæ: quæ paribus diſtantes interſti-
σθη δωδεκαετῆ χρόνῳ, καὶ τὰς ἐργασίας οὐκ ἐγκα- tiis in mare exeunt, una transverſa dirimente,
μεντος καὶ τὰς δαπάνας ἐπαρκέσαντος δ' βασιλέ- ut imbrium & purgamentorum proluvies faci-
ως. ὑπὸ τούτου δ' ὢν καὶ τῆς σεβαστῆς ἤδη πεπλι- lius in mare deferatur, & marini æſtus, quoties
σμένης, ἐγνω τοὺς παῖδας αὐτοῦ πέμπειν εἰς ῥώμην ἀλέ- accedunt, ſubintrare poſſint, & totam urbem
ξανδρον καὶ δρισόβολον σωτὰ δ' ὁμήρους καίσαρι. τού- ſubluere. Extruxit etiam theatrum e ſaxo, &a
των ἀνελθόντων καταγωγὴ μὲν ἦν ὁ πολίωνος οἶκος, meridionali portus latere amphitheatrum capa-
αἰδοῦς τε μάλιστα, ἀπουδαζόντων θεῖναι τὸν ἡρώδου φί- ciſſimum, unde late proſpectus patet in maria.
λιον, ἐφ' ᾧ τε καὶ τοῖς καίσαρος κατηγοροῦσι. καὶ Atqve hæc omnia duodecim annorum ſpatio
δ' ἐδέξατο μετὰ πάσης φιλανθρωπίας τοὺς παῖδας, ſunt abſoluta, rege nec labori parcente nec ſum-
καὶ διδόντων ἡρώδη τὸν βασιλείαν ὅτῳ βούλεται βε- ptibus. Hac jam altera urbe poſt Sebaſten con-
βαιοῦν τῶν ἐξ αὐτοῦ γεγονότων, καὶ χώραν ἔτι τὸν τε D dita, decrevit Romam mittere filios Alexandrum
τραχῶνα καὶ βατανέαν καὶ αὐρανίτιν. ἔδωκε ἢ & Ariſtobulum, ut ſalutarent Cæſarem: eratqve
δικαιωτάτην αἰτίαν. ζηνόδωρός τις ἐμεμίσθωτο τὸν eis paratum hoſpitium apud Pollionem Herodis
οἶκον δ' λυσανίου. τοῦτο τὸ μὲν κατὰ τὰς προσόδους ſtudioſiſſimum, licebat tamen etiam Cæſaris uti
οὐκ ἦρκει. λῃστήρια ἢ ἔχων ἐν τῷ τραχῶνι, πλείω hoſpitio. Excepit enim adoleſcentes ſumma hu-
τῶν προσόδων ἔφερεν. οἰκοῦσι γὰρ ἄνδρες ἐξ ἀπονοίας manitate, fecitqve Herodi poteſtatem, ut arbi-
ζῶντες τὰς τύχας, οἳ τὰ δαμασκηνῶν ἐληίζοντο. καὶ tratu ſuo, e filiis qvemcunqve vellet, hæredem
ζηνόδωρος ἔτ' ἐγγύς, καὶ αὐτὸς τῶν ὠφελείων σκοι- regni deſignaret, aucto prius nova acceſſione
νεῖ. κακῶς ἢ πάσχοντες οἱ πλησιόχωροι, ἀάρων καὶ Trachonitidis, Batanææ, & Auranitidis, tali de
καπῶν δ' ἠμεμόνουν, καὶ γραφὴν ἠξίουν καὶ- causa: Zenodorus quidam conduxerat ditio-
σαρα δ' ζηνόδωρον τὴν ἀδικίαν. κἀκεῖνος ἢ, ἀνενε- nem Lyſaniæ, nec contentus his proventibus in
χθέντων τούτων, ἀνέγραφεν ἐξελεῖν τὰ λῃστήρια, τὴν E Trachone fovebat latrocinia, inde quoque cap-
χώραν ἡρώδῃ προσνέμων, ὡς ἀφ' τῆς ἐπιμελείας tans compendium. incolæ enim locorum eo-
τῆς ἐκείνου, μηκέτ' ἂν ὀχληρῶν τῶν περὶ τὸν τραχῶ- rum libenter rapto vivunt, aſſveti prædas ex Da-
να ὑπομενόντων τοῖς πλησίον. ἁδὲ γὰ ῥᾴδιον ἦν ἐπι- maſcenis agere. eos Zenodorus adeo non veta-
χεῖν αὐτοῖς, ἐν οἷσι τὸ λῃστεύειν πεπαιμένοις, καὶ βί- bat, ut lucrorum etiam eſſet particeps. ab his
ον σὐκ ἄλλοθεν ἔχοντες. ἔτι γὰ πόλις αὐτοῖς, ἔτε κτῆ- male vexati propinqvorum agrorum coloni, Va-
σις ἀρχῶν ὑπῆρχε, φυγαὶ ἢ κατὰ τῆς γῆς καὶ σπήλαια, καὶ κοινὴ μὴ τ βοσκημάτων διαστα. μεμηχά- rum provinciæ præſidem qverelis obtundebant,
νηται ἢ καὶ συναγωγὰς ὑδάτων καὶ προσόδους F poſtulantes, ut Zenodori injurias per literas ſi-
σιτίων, καὶ διώκοντας πλεῖον ἐξ ἀφανῆς ἀντέχειν. ἀρ- gnificaret Cæſari. Ille reſcripſit expugnanda eſ-
χὴ τοῦ ὁδοιστεύειν καθ' ἕνα, παρερχομένων, τὰ δ' se latronum receptacula, & regionem eam diti-
ἔνδον ἀπίστως μεγάλα. καὶ στοὰς δ' ὑπογείους ἐξειρ- oni Herodis contribuendam: ſic enim fore, ut
γασμένα, τὸ δ' ὑπὲρ τὰς οἰκήσεις ἐδαφος οὐχ ὑ- ejus providentia caveretur in poſterum, ne Tra-
ψηλὸν, ἀλλ' οἷον ἐξ ὀπιπέδου. πέτρα ἢ τὸ σύμ- chonitæ vicinis ullas exhiberent moleſtias. alio-
πᾶν σκληρὰ καὶ δύσοδος, εἰμὴ τρισὶν χώροις τοῖς ἐξ quin difficile erat eos compeſcere jam aſſvetos
ὁδηγίας. ἁδὲ γὰ αὐτοῖς κατ' ὀρθὸν, ἀλλὰ πολλὰς ἑλικας ἐξελίσσοντας, πύκνις ἐστιοῦ τῶν εἰς τοὺς πλησίον his artibus victum quærere: ut qui nec oppida
haberent, nec agros, ſed in ſpeluncas ac cunicu-
los more ferarum refugia. habebant autem pa- G
ratam aquæ & cibariorum copiam, ut externa vi
petiti poſſent ſatis diu bellum in latebris trahere.
Specus enim illi aditus habent anguſtos, nec ni-
ſi unum poſt alium hominem admittentes,
ſed intus ſunt ampliſſimi, &, ſupra quam cre-
das, capaces, plano ſolo deſuper tecti. nam
totus is locus conſtat petra aſpera, & non faci-
le meabili, niſi aliqvo ducente per ſemitas: quæ
non per directum feruntur, ſed multis mæan-
dris flexuoſæ ſunt. incolæ quoties propinqvos

populari non datur, ipsi inter se exercent latrocinia, nihil sibi non permittentes. Eam regionem postqvam Herodes accepit a Cæsare, adhibitis ducibus ad eos penetrans; maleficia coercuit, & circumvicinis securitatem peperit. Zenodorus autem partim invidia, partim dolore ademptæ possessionis permotus, Romam ad accusandũ Herodem profectus est: nihil tamen efficere potuit.

XIII. Interea in Asiam Agrippa mittitur, administraturus transmarinas provincias pro Cæsare. eum quod esset amicissimus, Herodes apud Mytilenen cum salutasset, in Judæam reversus est. Cæterum Gadarenses quidam Agrippam adeũt, Herodem accusaturi, quos ille ne auditos quidem ad regem vinctos remisit. Arabes etiam jamdudum infensi Herodi tum aperire cœperunt inimicitias, idqve de causa, ut tum videbatur, satis probabili. Zenodorus enim, desperatis rebus suis, Auranitidem ditionis suæ partem illis locaverat quinquaginta talentis annuis: quam quia donatio Cæsaris complectebatur, non patiebantur auferri, modo excursionibus ac vi eam sibi vindicantes, modo contendentes de jure possessionis apud judices pelliciebant etiam ad se egenos milites, qui miserorum more meliora sperant ex rerum novitatibus. Hæc cum mature Herodes cognovisset, maluit tamen bonis rationibus occurrere quam hostiliter, ne daret occasionem novis motibus. Decimoseptimo demum ejus regni anno Cæsar venit in Syriam: moxqve Gadarensium plurimi cœperunt clamare in Herodem, gravem eum dictitantes ac tyrannicum, instigati huc potissimum Zenodori criminationibus: qui interposito jurejurando pollicitus erat, non prius se destiturum, quam quovis modo efficeret, ut illi a dominatione regia liberati attribuerentur ad provinciam Cæsaris. ab hoc persvasi clamitabant, idqve aliquanto audacius, quia ne illos quidem pœnas dedisse videbant, quos rex deditos ab Agrippa acceperat. erat enim, si quis alius, erga suos inexorabilis, ab alienis vero acceptas injurias libenter contemnebat ac remittebat. Cum igitur de vi & rapinis ejus, violatisqve ac dirutis templis quererentur, Herodes quidem nihil territus, paratus erat causam suam dicere: Cæsar vero comiter illum tractabat, nihilo alienatior propter tumultuantem multitudinem. & prima quidem die, qua congressi sunt, facta est horum mentio, deinde vero interruptum est hoc negotium. Gadarenses enim videntes, quorsum Cæsar & amici ejus tenderent, & certis conjecturis timentes, ne dederentur Herodi, sequenti nocte alii se jugulaverunt, alii præcipitaverunt tormentorum metu: quidam etiam in flumen se jacientes necaverunt: atqve ita cum seipsi prædamnare viderentur, sine mora Cæsar Herodem absolvit. accessit huic & alia non mediocris felicitas. Zenodorus enim, præcordiis ruptis, sanguine multo per secessum profluente, apud Antiochiam

κακουργημάτων σκωλύοντο, καπηλήλων ἰῶ ὁ
ληστείας τρόπων, ὡς μηδὲν ἀνομίας ἐν ἐκείνῳ λελῆφ
λαβὼν ὁ τῷ χάριν ἡρώδης ὧδε καίσαρ,
παρελθὼν εἰς τὴν χώραν, ὁδηγῶν ἐμπειρίαν, τ
πονηρευομένους αὐτῶν κατέπαυσε, καὶ τοῖς περὶ αὐ
τὸ εἰρηνικὸν παρέσχεν. ὁ δὲ ζηνόδωρος ἀχθόμενος π
τὸν μὲν ὅλον τῆς ἐπαρχίας ἀφαιρέσει, μᾶλλον δὲ κ
φθόνῳ τῷ ἀρχικῷ ἡρώδου μετειληφότος, ἀνήλ
εἰς ῥώμην κατηγορήσων αὐτοῦ. κἀκεῖνος μὲν ἀπε
κτος ἀναστρέφει. πέμπεται δὲ ἀγρίππας τῶν πε
ἰονίᾳ διαδοχος καίσαρι. ἐν τούτῳ δὴ μιτυλήνῃ χ
μάζοντι συντυχὼν ἡρώδης, ἐῶ γὰρ εἰς τὰ μάλιστα φί
λος καὶ σωτήρ, εἰς τὴν ἰουδαίαν πάλιν ἀναστρέφει.
γαδαρέων δέ τινες ἐπ' ἀγρίππαν ἦλθον κατηγοροῦν
τες ἡρώδου, καὶ τούτους ἐκεῖνος οὐδὲ λόγου αὐτοῖς δοὺς,
ἀναπέμπει τῷ βασιλεῖ δεσμίους. οἵτε ἄραβες καὶ πάλαι
δυσμενῶς ἔχοντες πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν ἡρώδου διεκε-
κίνουντο, ἐπασάζειν ἐπεχείρουν αὐτῷ τὰ πράγματα
τότε, καὶ μετ' αἰτίας ὡς εὐλογοπερῆς. ὁ γὰρ ζηνό-
δωρος ἀπογνώσκων ἤδη τὸ καθ' αὑτὸν, ἐφῆπτο τῆς ἐπ
αρχίας μέρος τῇ τὴν αὐρανίτην αὐτοῖς ἀποδόσθαι πα
λάντων πεντήκοντα. ταύτης ἐμπεριεχομένης τῇ δωρεᾷ
καίσαρος ὡς μὴ δικαίως ἀφαιρεθείη, διημφισβη-
τουν, πολλάκις μὲν τοῖς καταβρόμοις, καὶ τοῖς βιαίοις
θέλουν, ἄλλοτε δὲ καὶ πρὸς δικαιολογίαν ἰόντες. ἀνέπει-
θον δὲ καὶ τοὺς ἀπόρους τῶν τραπητῶν, οἳ δυσμενεῖς ἦσαν,
ἐλπίζοντες ἀεὶ καὶ πρός τι νεωτερισμὸν ἐνδιδόντες, ᾧ
μάλιστα χαίρουσιν οἱ κακῶς πράττοντες τὸν βίον. ταῦτα
ὁ μακροῦ γινώσκων ἡρώδης, ὅμως οὐκ εἰς τὸ δυσ-
μενὲς, ἀλλ' ἐξ ὑπολογισμοῦ παρηγόρει, τοῖς παραχαῖς
οὐκ ἀξιῶν ἀφορμὰς ἐνδιδόναι. ἤδη δ' αὐτοῦ τῆς βασι-
λείας ιζ παρελθόντος ἔτους, καίσαρ εἰς συρίαν ἀφίκε-
το. καὶ τότε τῶν γαδαρέων κατηγορούντων οἱ πλεῖστοι,
κατέβαινον ἡρώδου, βαρὺ αὐτὸν ἐν τοῖς ὑπάγμασι
καὶ τυραννικὸν εἶναι. ταῦτα δὴ ἀπεπλύνων, μᾶλλον
μὲν ἐγκειμένου καὶ διαβάλλοντος αὐτὸν ζηνοδώρου, ὁ
δὲ ἀρχόντος ἔρκος, ὡς οὐκ ἐγκαταλείψει μὴ πάν-
τα πρόσω ἀφελέσθαι μὲν τῆς ἡρώδου βασιλείας, πρόσ-
θησιν δὲ τῇ διοικήσει τῇ καίσαρος. τούτοις ἀναπει-
σθέντες οἱ γαδαρεῖς οἱ μικρὰν καταβολὴν ἐπιποιοῦντο,
θράσει δὲ μηδὲν τοῦ ἀγρίππα διαδοθέντας ἐν
τιμωρίᾳ γενέσθαι, διαφέντος ἡρώδου καὶ μηδὲν κακὸν
εἰργασμένου. καὶ δή τις ἄλλος ἐδόκει δυσαρέστητος
μὲν ὑπὸ τοῖς οἰκείοις, μεγαλόψυχος δὲ ὑπὸ τοῖς ἀλλο-
τρίοις ἁμαρτάνειν ἀφιέναι. κατηγορουμένων οὖν
ὕβρεις, καὶ ἁρπαγὰς καὶ κατασκαφὰς ἱερῶν, ὁ μὲν ἡρώ-
δης ἀκαταρρήκτους ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν ἀπολογίαν ἐ-
δεξιοῦτο καίσαρα αὐτὸν, οὐδὲν ἧττον τῆς παραχῆς
ἐθέλοντος μεταβαλεῖν τῆς εὐνοίας. καὶ καὶ μὲν τὴν
πρώτην ἡμέραν, οἱ περὶ τούτων ἐρέσθαι λόγοι, τοῖς
δ' ἑξῆς ἀκέτι προσῆλθε διάγνωσις. οἱ γὰρ γαδαρεῖς
ὁρῶντες τὴν ῥοπὴν αὐτοῦ τε καίσαρος καὶ συνε-
δρίου, καὶ προσδοκήσαντες ὅπερ εἰκὸς ἐκδήσεσθαι
τοῦ βασιλέως, καὶ φόβον αἰκίας, οἱ μὲν ἀπόφασιν αὐ-
τοὺς ἐν τῇ νυκτὶ, τινὲς δὲ καθ' ὕψος ἀφίεσαν, ἄλλοι δ' εἰς
τὸ πλησίον ἐμπίπτουσες, ἐκόντι διεφθείροντο. ταῦτα δὲ ἐ-
δόκει κατάγνωσις εἶναι τῆς προπετείας καὶ ἁμαρτίας, ἔν-
θεν δὲ μελήσας ὁ καίσαρ ἀπέλυε τῶν αἰτιῶν ἡρώδην.
ἐπισυμπίπτει δὲ μέτριον εὐτύχημα τοῖς ἤδη γεγονόσιν. ὁ γὰρ ζηνόδωρος ῥαγὴς τὴν αὐτοῦ πλάγχνα, καὶ
πολλὸν δὴ τοῦ ἀθένειαν ὑποχωρούσης αἵματος
εἰς ἀπο-

populari non datur, ipsi inter se exercent latrocinia, nihil sibi non permittentes. Eam regionem postqvam Herodes accepit a Cæsare, adhibitis ducibus ad eos penetrans; maleficia coercuit, & circumvicinis securitatem peperit. Zenodorus autem partim invidia, partim dolore ademptæ possessionis permotus, Romam ad accusandũ Herodem profectus est: nihil tamen efficere potuit.

XIII. Interea in Asiam Agrippa mittitur, administraturus transmarinas provincias pro Cæsare. eum quod esset amicissimus, Herodes apud Mytilenen cum salutasset, in Judæam reversus est. Cæterum Gadarenses quidam Agrippam adeũt, Herodem accusaturi, quos ille ne auditos quidem ad regem vinctos remisit. Arabes etiam jamdudum infensi Herodi tum aperire cœperunt inimicitias, idqve de causa, ut tum videbatur, satis probabili. Zenodorus enim, desperatis rebus suis, Auranitidem ditionis suæ partem illis locaverat quinquaginta talentis annuis: quam quia donatio Cæsaris complectebatur, non patiebantur auferri, modo excursionibus ac vi eam sibi vindicantes, modo contendentes de jure possessionis apud judices pelliciebant etiam ad se egenos milites, qui miserorum more meliora sperant ex rerum novitatibus. Hæc cum mature Herodes cognovisset, maluit tamen bonis rationibus occurrere quam hostiliter, ne daret occasionem novis motibus. Decimoseptimo demum ejus regni anno Cæsar venit in Syriam: moxqve Gadarensium plurimi cœperunt clamare in Herodem, gravem eum dictitantes ac tyrannicum, instigati huc potissimum Zenodori criminationibus: qui interposito jurejurando pollicitus erat, non prius se destiturum, quam quovis modo efficeret, ut illi a dominatione regia liberati attribuerentur ad provinciam Cæsaris. ab hoc persvasi clamitabant, idqve aliquanto audacius, quia ne illos quidem pœnas dedisse videbant, quos rex deditos ab Agrippa acceperat. erat enim, si quis alius, erga suos inexorabilis, ab alienis vero acceptas injurias libenter contemnebat ac remittebat. Cum igitur de vi & rapinis ejus, violatisqve ac dirutis templis quererentur, Herodes quidem nihil territus, paratus erat causam suam dicere: Cæsar vero comiter illum tractabat, nihilo alienatior propter tumultuantem multitudinem. & prima quidem die, qua congressi sunt, facta est horum mentio, deinde vero interruptum est hoc negotium. Gadarenses enim videntes, quorsum Cæsar & amici ejus tenderent, & certis conjecturis timentes, ne dederentur Herodi, sequenti nocte alii se jugulaverunt, alii præcipitaverunt tormentorum metu: quidam etiam in flumen se jacientes necaverunt: atqve ita cum seipsi prædamnare viderentur, sine mora Cæsar Herodem absolvit. accessit huic & alia non mediocris felicitas. Zenodorus enim, præcordiis ruptis, sanguine multo per secessum profluente, apud Antiochiam

κακουργημάτων σκωλύοντο, καπηλήλων ἰῶ ὁ
ληστείας τρόπων, ὡς μηδὲν ἀνομίας ἐν ἐκείνῳ λελῆφ
λαβὼν ὁ τῷ χάριν ἡρώδης ὧδε καίσαρ,
παρελθὼν εἰς τὴν χώραν, ὁδηγῶν ἐμπειρίαν, τ
πονηρευομένους αὐτῶν κατέπαυσε, καὶ τοῖς περὶ αὐ
τὸ εἰρηνικὸν παρέσχεν. ὁ δὲ ζηνόδωρος ἀχθόμενος π
τὸν μὲν ὅλον τῆς ἐπαρχίας ἀφαιρέσει, μᾶλλον δὲ κ
φθόνῳ τῷ ἀρχικῷ ἡρώδου μετειληφότος, ἀνήλ
εἰς ῥώμην κατηγορήσων αὐτοῦ. κἀκεῖνος μὲν ἀπε
κτος ἀναστρέφει. πέμπεται δὲ ἀγρίππας τῶν πε
ἰονίᾳ διαδοχος καίσαρι. ἐν τούτῳ δὴ μιτυλήνῃ χ
μάζοντι συντυχὼν ἡρώδης, ἐῶ γὰρ εἰς τὰ μάλιστα φί
λος καὶ σωτήρ, εἰς τὴν ἰουδαίαν πάλιν ἀναστρέφει.
γαδαρέων δέ τινες ἐπ' ἀγρίππαν ἦλθον κατηγοροῦν
τες ἡρώδου, καὶ τούτους ἐκεῖνος οὐδὲ λόγου αὐτοῖς δοὺς,
ἀναπέμπει τῷ βασιλεῖ δεσμίους. οἵτε ἄραβες καὶ πάλαι
δυσμενῶς ἔχοντες πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν ἡρώδου διεκε-
κίνουντο, ἐπασάζειν ἐπεχείρουν αὐτῷ τὰ πράγματα
τότε, καὶ μετ' αἰτίας ὡς εὐλογοπερῆς. ὁ γὰρ ζηνό-
δωρος ἀπογνώσκων ἤδη τὸ καθ' αὑτὸν, ἐφῆπτο τῆς ἐπ
αρχίας μέρος τῇ τὴν αὐρανίτην αὐτοῖς ἀποδόσθαι πα
λάντων πεντήκοντα. ταύτης ἐμπεριεχομένης τῇ δωρεᾷ
καίσαρος ὡς μὴ δικαίως ἀφαιρεθείη, διημφισβη-
τουν, πολλάκις μὲν τοῖς καταβρόμοις, καὶ τοῖς βιαίοις
θέλουν, ἄλλοτε δὲ καὶ πρὸς δικαιολογίαν ἰόντες. ἀνέπει-
θον δὲ καὶ τοὺς ἀπόρους τῶν τραπητῶν, οἳ δυσμενεῖς ἦσαν,
ἐλπίζοντες ἀεὶ καὶ πρός τι νεωτερισμὸν ἐνδιδόντες, ᾧ
μάλιστα χαίρουσιν οἱ κακῶς πράττοντες τὸν βίον. ταῦτα
ὁ μακροῦ γινώσκων ἡρώδης, ὅμως οὐκ εἰς τὸ δυσ-
μενὲς, ἀλλ' ἐξ ὑπολογισμοῦ παρηγόρει, τοῖς παραχαῖς
οὐκ ἀξιῶν ἀφορμὰς ἐνδιδόναι. ἤδη δ' αὐτοῦ τῆς βασι-
λείας ιζ παρελθόντος ἔτους, καίσαρ εἰς συρίαν ἀφίκε-
το. καὶ τότε τῶν γαδαρέων κατηγορούντων οἱ πλεῖστοι,
κατέβαινον ἡρώδου, βαρὺ αὐτὸν ἐν τοῖς ὑπάγμασι
καὶ τυραννικὸν εἶναι. ταῦτα δὴ ἀπεπλύνων, μᾶλλον
μὲν ἐγκειμένου καὶ διαβάλλοντος αὐτὸν ζηνοδώρου, ὁ
δὲ ἀρχόντος ἔρκος, ὡς οὐκ ἐγκαταλείψει μὴ πάν-
τα πρόσω ἀφελέσθαι μὲν τῆς ἡρώδου βασιλείας, πρόσ-
θησιν δὲ τῇ διοικήσει τῇ καίσαρος. τούτοις ἀναπει-
σθέντες οἱ γαδαρεῖς οἱ μικρὰν καταβολὴν ἐπιποιοῦντο,
θράσει δὲ μηδὲν τοῦ ἀγρίππα διαδοθέντας ἐν
τιμωρίᾳ γενέσθαι, διαφέντος ἡρώδου καὶ μηδὲν κακὸν
εἰργασμένου. καὶ δή τις ἄλλος ἐδόκει δυσαρέστητος
μὲν ὑπὸ τοῖς οἰκείοις, μεγαλόψυχος δὲ ὑπὸ τοῖς ἀλλο-
τρίοις ἁμαρτάνειν ἀφιέναι. κατηγορουμένων οὖν
ὕβρεις, καὶ ἁρπαγὰς καὶ κατασκαφὰς ἱερῶν, ὁ μὲν ἡρώ-
δης ἀκαταρρήκτους ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν ἀπολογίαν ἐ-
δεξιοῦτο καίσαρα αὐτὸν, οὐδὲν ἧττον τῆς παραχῆς
ἐθέλοντος μεταβαλεῖν τῆς εὐνοίας. καὶ καὶ μὲν τὴν
πρώτην ἡμέραν, οἱ περὶ τούτων ἐρέσθαι λόγοι, τοῖς
δ' ἑξῆς ἀκέτι προσῆλθε διάγνωσις. οἱ γὰρ γαδαρεῖς
ὁρῶντες τὴν ῥοπὴν αὐτοῦ τε καίσαρος καὶ συνε-
δρίου, καὶ προσδοκήσαντες ὅπερ εἰκὸς ἐκδήσεσθαι
τοῦ βασιλέως, καὶ φόβον αἰκίας, οἱ μὲν ἀπόφασιν αὐ-
τοὺς ἐν τῇ νυκτὶ, τινὲς δὲ καθ' ὕψος ἀφίεσαν, ἄλλοι δ' εἰς
τὸ πλησίον ἐμπίπτουσες, ἐκόντι διεφθείροντο. ταῦτα δὲ ἐ-
δόκει κατάγνωσις εἶναι τῆς προπετείας καὶ ἁμαρτίας, ἔν-
θεν δὲ μελήσας ὁ καίσαρ ἀπέλυε τῶν αἰτιῶν ἡρώδην.
ἐπισυμπίπτει δὲ μέτριον εὐτύχημα τοῖς ἤδη γεγονόσιν. ὁ γὰρ ζηνόδωρος ῥαγὴς τὴν αὐτοῦ πλάγχνα, καὶ
πολλὸν δὴ τοῦ ἀθένειαν ὑποχωρούσης αἵματος
εἰς ἀπο-

ἀπὸ τῆς συρίας ἐκλείπῃ τὸν βίον. καίσαρ ὁ δὲ A Syriæ periit. Cæsar vero & hujus portionem,
τούτων μοίραν οὐκ ὀλίγην ἔδωκεν, ἡρῴδῃ δίδωσιν, ἢ sane non contemnendam, donavit Herodi: quæ
καὶ αὐτὸς δὲ τραχωνίτιν καὶ τῆς γαλιλαίας μέρος, ἐλάβομεν sita Galilæam inter & Trachonem, complectitur
καὶ βαθαναίαν καὶ τὴν περὶ αὐτὰ χώραν. ἐγκαλλωπίσας δ' αὐ- Ulatham, Paneadem, & agros finitimos, adjun-
τὸν καὶ τοῖς ἐπὶ τῆς συρίας, ἐντειλάμενος καὶ xit eum deinde rectoribus Syriæ, mandavitqve,
τοῖς ἄλλοις ἐφ' οἷς ἐκεῖνος γνώμης τὰ πάντα ποιεῖν. τότε συμβολὴν εἰς ut omnia ex ejus sententia fierent. Deniqve eo
τὴν περαίαν οὐ τὴν χέραν, ὡς τι δύο τούτων τῶν ῥωμαίων tum felicitatis provectus est Herodes, ut, cum in
ἄρχειν δοκούντων, τοσοῦτο τὸ μέγεθος ἔσχεν, καίσαρ toto, qvam late patet, Romano imperio dno es-
καὶ μετ' αὐτὸν ἀγρίππαν, καὶ τῷ πρὸς αὐτὸν εὐ- B sent omnium potentissimi Cæsar & Agrippa, Cæ-
νοίᾳ, καίσαρ μὲν ἡρῴδῃ μετ' ἀγρίππαν ἡρῴδῃ πρεσβεύσει, ἀγρίππας far post Agrippam nemini majorem qvam illi
δὲ οὐδενὶ καίσαρα. τοσαύτης ὑπ' ἐκόμεθα honorem haberet, Agrippa item post Cæsarem
παῤῥησίας, τῷ μὲν ἀδελφῷ φερώρᾳ τῷ δὲ καίσαρος ἠτήσατο τετραρχίαν, αὐτὸς δὲ τοὺς ἐκ τῆς nemini. qva mutua benevolentia fretus Phe-
βασιλείας, πρόσοδον ἀργυρίου τάλαντων, ὡς ἐκεῖνοι πάσχοι, τὸ rorae suo fratri tetrarchiam impetravit, de suo
κατ' ἐκεῖνον ἀσφαλῶς ἔχειν, καὶ μὴ τοὺς ὑὸς αὐτοῦ κρα- regno decisis centum talentorum reditibus, ut
τεῖν. καίσαρ δὲ ἐπὶ γαλατίαν πρεσπεύσας, ὡς ἐπα- etiam, si qvid fatale sibi accideret, in tuto essent
νῆκεν, εἰς τὴν ζωοδόχον πρὸς καλλέτεον αὐτοῦ ναὸν ἐγείρει res illius, neqve subjiceretur Herodis filiorum
πρεπῆ λίθου, πλησίον δὲ πανίου καλουμένου. αὐτὴ imperio. Deducto inde ad mare Cæsare, in re-
λοῦν ὄρους ὑπὸ καλλέτεον ἐστίν, ὑπὸ αὐτῷ δὲ γῆς ὀλίσθη- C gnum reversus, in terra Zenodori elegantissi-
μα, βάθος ἀπερρώγος ἄφατον, ὕδατος ἀκινήτου mum ei templum constructo e marmore candi-
πλέον. καθυπέρτερον δὲ ὄρος παμμέγεθες. ὑπὸ δὲ τὸ do, prope Panium, qvod vocant. id spelunca
αὐτὸ λαιὸν ἀναπέλλουσιν αἱ πηγαὶ τοῦ ἰορδάνου ποταμοῦ. est in monte amœnissima, eiqve subjecta in im-
ὅτι δὲ πηγὴ πόθεν τὸ ὕδωρ, καὶ τίνα τρόπον ἐκπεσόμε- mensum hians terræ devexitas, plena aqvis sta-
νον ἀφίεροσι καίσαρι. τότε καὶ τὸ τρίτον μέρος ἀ- gnantibus, ei mons valde magnus imminet. sub
φῆκε τῶν φόρων τοῖς ἐν τῇ βασιλείᾳ, πρόφασιν μὲν ὡς spelunca autem scatent fontes Jordanis fluminis.
ἀναλάβοιεν ἐκ τῆς ἀφορίας, τὸ δὲ πλέον ἀνακτώμε- D hunc locum alioqvin etiam celebrem ornavit
νος ἔχοντας δυσμενῶς. καὶ γὰρ τῷ ἐξεργασίαν τούτων templo extructo in honorem Cæsaris. Tunc et-
τῶν ἀπηδυμάτων ὡς ἂν λυομένης αὐτοῖς τῆς δύσε- iam tertiam tributorum partem remisit regni sui
βείας, καὶ μεταπιπτόντων τὸ ἐθῶν, χαλεπῶς ἔφερον, καὶ subditis, præ extu qvidem, ut post sterilitatem
λόγοι πάντων ἐγίνετο παροξυνομένων ἀεὶ καὶ ταραττο- se reficerent, re autem vera, ut placaret eorum
μένων. ὁ δὲ πρὸς τὸ τοιοῦτον πολλὰν ἀπιμέλειαν ἐπῆ- animos, offensos talibus regis operibus, qvæ vi-
γεν, ἀφαιρούμενος μὲν τὰς δικαιολογίας, ἀπιτάττων δ' debantur plane ad religionis & bonorum mo-
ἀσυνήθως πρὸς τοὺς πόνους. ἐν δ' ἔτει σιμῶνος ἐφιε- rum perniciem tendere; ut omnium jactabatur
μένης τοῖς θεάτροις τῆς πόλεως, ἔτει χειμῶνα πρεπάτα ἐξ ἀλαί- E sermonibus, cui rei & aliud ille remedium attu-
της, ἀλλ' ἐπιτήρητο πάντα, καὶ χαλεπαὶ τὰ φωραθέντων lit, occasiones turbarum auferens, & jubens
ἦσαν αἱ κολάσεις. πολλοί τε καὶ φανερῶς καὶ λεληθότως, sua qvemqve agere negotia, vetitis per urbem
εἰς τὸ θέαμα ἀναγόμενοι τὴν ὑρκανίαν ἐκεῖ διεφθείρον- conventiculis & frequentioribus conviviis, ap-
το. καὶ τῇ πόλει, καὶ ταῖς ὁδοιπορίαις ἦσαν οἱ τὰς positisqve etiam speculatoribus, & gravissimis
σωφρονίστρας εἰς πάντων ἐπισκοπιοῦντες. ἤδη δέ φασιν ὁδὶ pœnis, qvi contra facerent, propositis. nam mul-
αὐτὸν ἀμελῆσαι τούτου μέρους, ἀλλὰ πολλάκις ἰδιώτου ti clam & propalam abducebantur in castellum
σχῆμα λαμβάνοντα καταμίγνυσθαι νύκτωρ εἰς τοὺς ὄ- Hyrcaniam, ibiqve dabant supplicium: & dispo-
χλους, καὶ πεῖραν αὐτοῖς ἔχοντα οἱ περὶ τῆς ὀρχῆς λαμ- siti erant tam in urbe qvam per itinera, qvi ob-
βάνῃ. τοὺς μὲν οὖν παντάπασιν ἐξαυθαδιαζομένους, F servarent convenientes cujuscunqve rei gratia;
ὡς τὸ μὴ συμπεσαφύεσθαι τοῖς ἀπιτηδεύμασι, πάν- adeo enim hanc curam non negligebat, ut sæpe
τως ἐπέσχε τοὺς ῥόους, τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ὅρκοις ἠ- ipse plebejo cultu noctu misceret se vulgo, & ex-
ρέθη πρὸς τὴν πίστιν ἀναγκάζων, καὶ συνηνάγκασεν αὐτὸ periretur, qvid de se sentiret populus: & qvot-
σωφρονεῖν τὸ εὐνοϊκὸν ἢ μὲν φυλάξειν ἀπὶ τὴν ὀρ- cunqve pertinaciter improbarent ejus studia, in
χὴν ὁμολογεῖν. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ, καὶ θεοσέβειαν καὶ omnes inclementer animadvertebat: reliqvam
δέος, ἔχοντες εἰς ἡδύς. τοὺς δὲ φρονήματος μεγαπιου- vero multitudinem sacramento obstringebat,
μένους καὶ δυσχερομένους ἀπὶ τῷ καταναγκάζεσθαι, παν- jusjurandum exigens, qvod non discessuri essent
τοπρεπῶς ἐκποδὼν ἐποίει. συνεπέθοντο δὲ καὶ τοὺς πολ- G a fide & officio. atq; ita major pars metu cedebat
λοὺς τῶν φαρισαίων καὶ σαμαίαν καὶ τοὺς ἐκείνοις συμφρονοῦντας τοὺς πλείστους ὁμνύειν. οἱ δ' ἔτι συνεχώρησαν. & obsecundabat: qvi vero liberius stomachabantur & cogi se indignabantur, eos, qvocunqve
ἐν ὁμοίως τοῖς δεινὰ πεπόνθεσιν, ἐντεσπῆς pacto poterat, tollebat de medio. Requisivit et-
λίαν τοὺς πλείστους τυχόντες. ἀφεθησαν δὲ ταύτης τῆς ἀνάγ- iam jusjurandum a Pollionis Pharisæi Sameæq;
κης οἱ παρ' ὑμῖν ἐσσαῖοι καλούμενοι. γένος δέ ἐστιν sectatoribus plerisq;: qvod cum non impetrasset,
Ἰουδαίων χρεώμενον ἢ παρ' ἕλλησιν ὑπὸ πυθαγόρου καλου- non tamen in eos, ut in cæteros tales, sævit, Pol-
μένη. περὶ ὧν μοι ἐν τοῖς ἄλλοις σαφέστερον διεξ- lionis reverentia. remisit etiam hanc necessi-
ιόν. τοὺς δὲ ἐσσαίους ἀφ' οἵας αἰτίας ἐτίμα μᾶλλον τι tatem his, qvi Essæi apud nos vocantur, ge-
φρονῶν ἐπ' αὐτοῖς, ἢ κατὰ τοὺς θνητοὺς φύσιν, ἐπεῖν ἄξιον, nus hominum Pythagoreis Græcorum non
absimile, de qvibus alibi narravi prolixius.

nunc prætereundem non videtur, nec alienum a propositæ historia, cur religiosum de his opinionem rex habuerit. Erat quidam Essenus Manahemus nomine, cum alias vitæ honestæ & probatæ hominum testimonio, tum vero divinitus etiam concessum habens donum fatidici spiritus. hic conspicatus Herodem, etiam tum cum cæteris pueris ludum literarium frequentantem, regem Judæorum salutavit. Ille putans se aut videri, aut non satis notum esse homini, correxit B ejus verba, unum de plebe se profitens. Tum Manahemus subridens, & blando plausu posteriora ejus permulcens verius qvam feriens, Imo regnabis, inqvit, & feliciter dominaberis: sic enim Deus vult: & memor esto Manahemi verberum, qvæ te fortunæ mutabilis admoneant. Nihil enim te magis cogitare decet, qvam de justitia & pietate, & æqvitate erga cives subditos. C sed scio te hoc non facturum, futuri præscius. eris enim tam divini qvam humani juris immemor, licet alioqvi fortunatissimus, & sempiterna dignus gloria. Nec tamen Deum latebis, qvi te extremo vitæ tempore gravi castigatione reprehensurus est. Hæc verba non magni fecit Herodes, qui tam nihil tale sperabat: prosperis deinde successibus ad regnum & tantam felicitatem elatus, cum maxime vigeret, Manahemum accersitum rogat de diuturnitate imperii. Ille nihil certi respondit, sed scitante rege, num decem annos duraturum sit, & viginti: inquit, & triginta: atque ita indeterminatum fatalem finem reliquit. Herodes vero vel hoc contentus Manahemum, data dextera, dimisit. & ex eo semper Essenos in pretio habuit. Hæc tametsi fidem excedere videntur, visum est tamen lectori indicare, quod multi sint in eo genere, quibus ob morum probitatem divinitas aperire dignatur sua decreta & consilia.

CAP. XIV.

Herodes novum templum Hierosolymis ædificat.

a. 19. ante Chr. conjunctim

DEcimo octavo autem sui regni anno Herodes post tot præclara facinora, post absoluta tot admiranda opera, eximium aliud concepit animo, Dei templum denuo construere, ampliore ambitu & huic conveniente celsitudine, ratus, id quod res erat, id fore omnium celeberrimum etiam ad posteritatis sempiternam memoriam. Cæterum veritus, ne populum difficultate deterritum minus ad hoc obsequentem haberet, advocata concione, sic eum allocutus est: G Non habeo necesse, viri tribules, ut vel gesta vel opera mea commemorem, quæ, ex quo regnare cœpi, plus vobis utilitatis & securitatis, quã mihi ornamẽti & laudis attulerũt, scitis enim ipsi, qvod in maximis vestris difficultatibus nulla privati comodi ratione vobis prospexi: & quæ hactenus opera, Deo juvante, absolvi, vobis potissimum serviunt, per quæ factum est, ut res Judaicæ nunc magis quam unqvam antea floreant. quare, ut dicere cœpi, non opus est singulatim percensere

ὁ δ' ἀπεκτὴς ὁ λέγω. φανέντα τὸν τῆς ἱερείας γόνον ἔρρωσθαι λέγων τῶν ἄτερ τούτων ἐπολήψιν. ὧν τὴν τῶν ἐσομένων μαντικὴν ἔνοιμα, καὶ πολλὰ καὶ τὰ θεοπρεπῆ καὶ βίᾳ καλοκἀγαθίᾳ μαρτυρούμενα, καὶ περιγινώσκειν ἐκ θεοῦ τὰ μελλόντων ἔχων. ὅτε γε καὶ παῖδα τὸν ἡρώδην εἰς διδασκάλου φοιτῶντα καὶ δὴ βασιλέα ἰουδαίων ἀπεκήρυσσεν. ὁ δ' ἀγνοῶν ἢ κατειρωνεύεσθαι νομίζων αὐτὸν, ἀνεμίμνησκεν ἰδιώτης ὤν. μανάημος δὲ μειδιάσας ἡρέμα καὶ τύπτων τῇ χειρὶ τὸν γλουτὸν, ἀλλὰ τοι καὶ βασιλεύσεις ἔφη, καὶ τὰ ἀρχεῖα εὐδαιμόνως ἀπάρξεις, ἀξιῶ γάρ σε θεὸν, καὶ μέμνησο τῶν μανάημα πληγῶν, ὡς ἐκεῖ σοι σύμβολον εἶναι τὴν τύχην μεταπίπτουσαν ἀεί. ὡς γὰρ ὁ τοιοῦτος λογισμὸς, εἰ δικαιοσύνῃ ἀκραιφνὴς, καὶ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείαν, ὀπτικώτατόν τε πρὸς τὰς πλάτας. ἀλλ' ἐγὼ οἶδά σε τοιοῦτον ἐσόμενον, τὸ πᾶν ὀπίσω μένος. εὐτυχίᾳ μὲν γὰρ σοῦν σοι ἄλλο διοίσεις, καὶ τυφλὴ δόξῃ αἰωνίᾳ, λήθην δὲ εὐσεβείας ἐξεις ἀεί. ταῦτα δὲ σοι ἂν λάθοι τὸ θεῖον ὀπὶ καταστροφῇ βίου τὰ αὐτῶν ἔργα ἐπιμνημονεύομένης. τοιαῦτα μὲν ἤκουσε τοῦ νοῦν προσέχειν ἐλπίδι λειπόμενος αὐτῶν ἡρώδης. καὶ μικρὸν ὑπαρθείς, ἕως καὶ ὁ βασιλεὺς εὐτυχεῖν, ἐν τῷ μεγέθει δεχῆς μετεπέμπετο μανάημον, καὶ πρὸς ὁ χρόνος πόσον ἄρξει, ἐπυνθάνετο. μανάημος δὲ, τὸ μὲν σύμπαν οὐκ εἶπεν. ὡς δὲ σιωπῶντος αὐτοῦ, μόνον εἰ δέκα γνήσονται βασιλείας ἐνιαυτοὺς, προσπύθετο, καὶ ἔτι πλείους. ὁ δὲ ἐπῆκε τῷ πλέθρῳ προθεσμίας. ἡρώδης δὲ καὶ τότε δεχεδίας, ὅν τε μανάημον ἀφῆκε δεξιωσάμενος, καὶ πάντας ἀπ' ἐκείνου τοὺς ἐσομένους τιμῶν διετέλει. τοῦτο μὲν οὖν εἰς δόξαν, δηλῶσαι τοῖς συντυγχάνουσιν ἠξίωσα μόνον καὶ πρὸς τὸ παρ' ἡμῖν ἐμφιλοῦν, διότι πολλοὶ μὲν τῶν τοιούτων ἐπὶ καλοκἀγαθίᾳ καὶ τὸ τῶν θείων ἐμπειρίας ἀξιοῦσιν.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὡς ἡρώδης κατελῶν τὸν ἱεροσολύμοις ναὸν, ἄλλον ἀνέστησε.

Τότε μοὶ ἤδη τῆς ἡρώδου βασιλείας γεγονότος ἐνιαυτοῦ μὲν τοὺς προειρημένους πράξεις, ἔργων δὲ τὸν τυχὸν ἐπιβάλλειν, τὸ νεὼν δὲ θεοῦ δι' αὐτοῦ κατεσκευασθῆναι, μείζω τε τὸ πρόσθεν, καὶ πρὸς ὕψος ἀξιοπρεπέστατον ἐγεῖραι, ἡγεμένου ἁπάντων αὐτῷ πραγμάτων, ὅπως μέτερον ὥστερ ἦν σκηνὴ τελεσθήσεται, καὶ πρὸς αἰώνιον μνήμην δρεσθαι. οὐκ ἐπιμελὲς ἦν τὸ παλαιὸν ὀπτεύομενον, ὅδε ῥᾴδιον ἔσεσθαι τοῖς τὸ μέγεθος τοῦ ὀπτεχειρήσεως, ἐξὸν λόγῳ προκαταστησάμενον ἐγχειρῆσαι τοῦ πάντα, καὶ συγκαλέσας αὐτοὺς ἔλεγε τοιάδε. τὰ μὲν ἄλλα μοι τὰ τῆς βασιλείας πραγμάτων ἄνδρες ἐμφυλοι, πρόσεστον ἐπολαμβάνειν λέγειν, καὶ τι ἔστι ἐγὼ τὸ τρόπον, ὡς ἐλάττω μὲν ἐμοὶ τὰ ἀπ' αὐτῶν κάμνειν, πλείω δὲ ὑμῖν τὰ ἀσφάλειαν φέρειν. ὅτε γὰρ ἐς τὰς δυχερεστάτας ἀμελήσας τὰ ἐς τὰς ὑμετέρας χρείας διαφερόντων, οὔτε ἐν τοῖς καταστάσεσιν ὀπτηδεύσας ἐμαυτῷ μᾶλλον ἢ καὶ πᾶσιν ὑμῖν ἀνενηρέασον, οἷμαι σοὶ καὶ θεοῦ βουλήσει, πρὸς εὐδαιμονίαν ὅσον οὐ πρότερον ἀγηοχέναι τὸ ἰουδαίων ἔθνος. τὰ μὲν οὖν καὶ κατὰ μέρος ἐξειργασθέντα πρὸς τὸ χαῖρον

χώρα ἢ πόλις, ἔσοις ἐν αὐτῇ ἢ τῆς ἁπάσης ἐγκαταστάσεως κόσμῳ τοῦ καλλίστου, τὸ ἧμος ὑμῶν νῦν ἥσυμμαι, ἔτερά μοι δοκεῖ λέγειν εἰδέναι. τὸ γὰρ τῆς ἁπάσης εὐσεβείας ἡμῖν ἁπάντων ἐπιμελεῖσθαι, πάντες ἐπίστασθε καὶ μᾶλλον ἐφ' ἡμῶν γνώσεσθε νῦν σαφῶς. τὸ γὰρ ναὸν ἔστιν οἰκοδομηθὲν ἡμῖν τοῖς μεγίστῳ θεῷ πατέρες ἡμέτεροι, μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἀνάστασιν. ἐνδεὲς δὲ αὐτοῦ τὸ μέγεθος εἰς ὕψος ἐξήκοντα πήχεις. τοσοῦτον γὰρ ὑπερέχον ὁ πρῶτος ἐκεῖνος ὃν σολομὼν ἀνῳκοδόμησε. καὶ μηδεὶς ἀμέλει εὐσεβείας τῶν πατέρων καταγνώτω. γένοιτο γὰρ ἂν παρ' ἐκείνους ἐλάττων ὁ ναὸς, ἀλλὰ τοῦτο καὶ κῦρος καὶ δαρεῖος ὁ ὑστάσπου, τὰ μέτρα τῆς δομήσεως ἔδοσαν. οἷς ἐκεῖνοι καὶ τοῖς ἀπογόνοις δουλεύσαντες, καὶ μετ' ἐκείνους μακεδόσιν, οὐκ ἔσχον εὐκαιρίαν τὸ πρῶτον τῆς εὐσεβείας ἀρχέτυπον εἰς τοῦτον ἀναγαγεῖν μέγεθος. ἐπειδὴ ἢ νῦν ἐγὼ μὲν ἀρχῶ θεοῦ βουλῇσι, ὥσπερ ἔστι καὶ μήκος εἰρίσεως, καὶ κτῆσις χρημάτων, καὶ μέγεθος ἀρωγῶν, τὸ ἢ μέγιστον, φίλοι καὶ δι' εὐνοίας οἱ πάντων ὑμῖν ἐπὶ ἐπιτεῖν κεκασθέντες δωμῶσι, πράσομαι τὸ παρημελημένον ἀνάγκη καὶ δέλεια δ' ὕστερον χρόνῳ διορθώσθαι, πλείαν ἐποδέναι τοῦ θεοῦ τιμὴ ὧν ἔτυχον τῆδε τῆς βασιλείας εὐσέβειαν. ὁ μὲν ἡρῴδης ταῦτ' εἶπεν, ἐθέλητὴ ἢ τοὺς πολλοὺς ὁ λόγος ὧδε δέξαν ἐμπεσών. καὶ τὸ μὲν τῆς ἐλπίδος ἄπιστον, οὐκ ἐπηγείρεν αὐτούς. ἠθύμουν ἢ μὴ φθάσαντες καθελοῦσαι τὸ πᾶν ἔργον, οὐκ ἐμηχέσθαι πρὸς τέλος ἀναγαγεῖν τιμὴ ὑπερθέσεων. ὅτε κινδύνως αὐτοῖς μείζων ἐφαίνετο, καὶ δυσεγχείρητον ἐδόκει τὸ μέγεθος τῆς ἀπόλυσης. ἔτω δ' αὐτῶν διαλογιζομένων, παρεκάλεσεν ὁ βασιλεὺς, ἐ πρότερον καθαρεῖν φαίδιμον τὸν ἢ πάντων αὐτὸ τ' εἰς τιμὴν σωτηρίαν περιδιασωμένων. ἢ τοῦτο πρῶτον ἐκ ἐψεύσατο. χίλιας γὰρ εὐτρεπίσας ἁμάξας, αἳ βαστάσουσι τὰς λίθους, ἱερέας ἢ μυρίους τοὺς ἐμπροσθάτους ἀπολεξάμενος, ἐκρεῦσι τὸ ἀριθμὸν, χιλίους ἑξακοσίους ἐνενηκοντάλας, καὶ τοὺς μὲν διδάξας οἰκοδόμους, ἑτέρους ἢ τέκτονας, ἥπερ τῆς καθοσιώσεως, ἀπάντων αὐτῷ πρόθυμως προθυμουμένων. ἀνελὼν ἢ τοὺς δεχαίους ἡμιλίους, καὶ καθαλόμενος ἑτέρους, ἐπ' αὐτῶν τὸν ναὸν ἤγαρε. μήκει μὲν ῥ' ὀργυιᾶ πηχῶν, τὸ δ' ὕψος κ' πεντήκοντα, ἐς τὸ χρόνῳ σωσζησαντων τ' ἡμιλίων ἐπὶ ἓξ μὲν κ' τοὺς νέρων ἡμιόλιος ἐπεγειρὼν ἐγκαλλωπισμὸν οἰκοδομήθη ὁ ναὸς, ἐκ λίθων μὲν, λαμπρῶν τε ἐκ κατέρων τὸ μέγεθος ἑκάστων πολὺ ἐκ ἡ κ' πηχῶν ὑπερμήκους, ἢ ὕψος. εὐρὼς ἢ πολὺ ἐς. καὶ πάντες αὐτὸ καθ' ὅλου τ' βασιλικῆς στοᾶς, τὸ μὲν ἓν ἓν ἢ ἓν ἓν τετράγωνοτατον, ὑψηλότερον ἢ τὸ μεσαίτατον, ὡς πολὺ πλείστον ἐκ πολλῶν σταδίων εἶναι τοῖς τὴν χώραν νεμομένοις, μᾶλλον δ' εἰ πάντες κατ' ἐναντίον οἰκοῦντες ἢ περιπόντες τύχοιεν. θύρας ἢ ὑπὲρ τοὺς ὑποδοὺς ὑπὸ τοῖς ὑστέροις, ἴσον ἐχούσας τὸν ναὸν, ποικίλοις ἐμπετάσμασι κεκόσμητο, τοὺς μὲν ἀπὸ ἀλουργῆς; κίονας δ' ἐνυφασμένοις. καθυπερθεν δ' αὐτῶν ὑπὸ τοῖς τοίχωμασι, ἀμπελος διετέτατο χρυσῆ, τοὺς βότρυς ἀπεωρημένους ἔχουσα, θαῦμα ἢ ἐ μέγεθος καὶ τῆς τέχνης τοῖς ἰδοῦσιν, οἷον ἐν πολυτελείᾳ τῆς ὕλης τὸ κατασκευασθὲν ἦν. προσελάμβανε ἢ καὶ σοφὸς μεγίστως τὸν ναὸν ἅπαντα πρὸς τὴν ἀναλογίαν ἀπτηδευών, ἢ τοὺς δαπάνας τ' πρὸν ὑπερβαλλόμενος, ὡς οὐκ ἄλλος τις ἐδόκει ἀπηκριβωμένος τὸν ναὸν. ἄμφω δ' ἦσαν μεγάλα τείχη, αὐτὸ ἢ τὸ τεῖχος, ἔργον μέγιστον ἀνθρώπου ἀνυπόνοιαν. λόφος ἦν πετρώδης, ἀνάντης, ἠρέμα πρὸς τοῖς ἑῴοις μέρεσι τῆς πόλεως ὑποκείμενος ὅπερ τὴν κορυφὴν ἄκρον.

vel urbes vel alia ædificia, qvibus tum Judæam ipſam, tum alias huic contributas regiones excoluimus: ſed illud potius vobis nunc proponam, qvod maxime vel ad religionis cultum, vel ad regionis ornatum attinet. Templo huic, qvod poſtliminio reverſi a captivitate Babylonica patres noſtri inſtauraverunt, deſunt ad priſcam altitudinem ſexaginta cubita. tanto enim celſius erat vetus illud Solomonis ædificium. nec hoc culpa majorum noſtrorum accidit, per qvos non ſtetit, qvin par illi priſtinæ ſtructura ſurgeret: ſed hanc menſuram præſcripſerunt Cyrus & Darius Hyſtaſpis filius: ſub qvorum imperio, qvia illi tum vixerunt, ſicut poſtea Macedonum, non potuerunt aſſeqvi primum illud pietatis archetypum. Nunc qvoniam, Deo volente, ego rerum potior, cui otium, pecunia prompta, magni reditus ſuppetunt, & qvod maximum eſt, Romanorum orbis dominorum amicitia, dabo operã, ut qvod majores ſub alieno nutu viventes non ſatis accuraverunt, ſuppleam, & qvicqvid deeſt ad honorem Dei, memor acceptorum beneficiorum, grate ac pie perſolvam. Hac tam inopinata oratione omnium animi ſunt attoniti, qvod ſupra ſpem polliceri videretur: & angebantur magna ſolicitudine, ne forte demolitus vetus ædificium, novum non poſſet abſoluere. qvare periculoſum videbatur conſilium, & conatus perdifficilis. Qvod ubi animadvertit rex, juſſit eos bono animo eſſe. manſurum enim vetus templum integrum, nec demoliendum tantiſper dũ omnis materia comparetur, qvæ ſit ad futuram fabricam neceſſaria. neq; eos fefellit. Mille enim plauſtra paravit qvæ lapides conveherent: & ex omni artificum copia peritiſſimos ſelegit ad decem millia, & inſuper mille ſacerdotes ſtolis ſacerdotalibus ſuo ſumptu veſtitos, partim cæmentariæ, partim lignariæ fabricæ non imperitos: hosq; omnes adhibuit operi, materia jam ante convecta. Sublatis deinde veteribus fundamentis, & novis repoſitis, deſuper templum extruebat, longitudine centum cubitorum, altitudine totidem & viginti amplius. qvi viginti cubiti aliqvanto poſt ſidentibus fundamentis deceſſerunt, eosq; denuo addere decreverunt noſtri Neronis temporibus. Conſtabat autem ſtructura e lapidibus candidis firmiſſimis, magnitudine viginti qvinq; cubitorum in longum, octo in altum, latitudine vero cubitorum duodecim. habebatq; baſilicæ ſimilitudinem, hinc & inde humilius, media ſui parte excelſum, a multis ſtadiis conſpicuum, maxime ex adverſo habitantibus aut adventantibus. Janua vero pene ipſi templo par, & ſuperliminare aulæis variegatis ornabatur, floribus purpureis diſtinctis, & habentibus columnas intextas; ſub qvarum capitibus vitis expandebatur aurea, dependentibus botryonibus, mirandum ſane opus tam manus qvam materiæ precio. Cinxit etiam totum templum ampliſſimis porticibus, quæ reſponderent reliqnæ magnificentiæ, & priores illas pulchritudine vincerent. harum duæ validis muris fulciebantur, opere vel in primis memorabi-

Tumulus erat petricoſus, arduus a vertice ſenſim verſus Orientale urbis latus reſupinus.

hujus verticem primus Solomon rex noſtet in- A
ſtinctu Dei muro circumdedit. Radices qvoqve
ejus alio muro cinxit, cui verſus auſtrum ſubje-
cta eſt vallis profunda. hic murus conſtat ſaxis
grandibus plumbo inter ſe vinctis, complectens
interius ſpacium, & in profundum deſcendens,
ut miranda ſit magnitudo & altitudo ſtructuræ
forma qvadrangulari. Saxorum enim magnitu-
do a fronte eſt conſpicua, interiora ferro vincta, B
juncturas continent contra omnium temporum
injurias firmiſſimas. Hoc opus poſtqvam æqva-
tum eſt vertici, cavitas, qvæ intererat murum
inter & tumulum, expleta eſt, ut complanatis o-
mnibus fieret area, & circum quadriporticus
qvatuor ſtadiorum circuitu, ſingulis lateribus
inter duos angulos per ſtadia ſingula patenti-
bus. interius deinde ipſum verticem ambit ali- C
us murus lapideus: cujus Orientale latus, qvam
longum eſt, duplicem habet porticum, ſpectante
januam templi ſiti in meditullio. Eam porticum
priores reges adornaverant. Circum templum
affixa erant ſpolia barbarica, qvæ omnia Hero-
des denuo dedicavit, additis etiam recentibus
Arabicis. In ſeptentrionalis lateris angulo arx
erat firma & bene munita, opus Aſamonæorum, D
qvi gentis ſacerdotium ſimul & principatum te-
nuerunt, & turrim id vocaverunt, repoſitorium
ſtolæ pontificiæ, qvæ non promebatur, niſi pon-
tifice ſacris operaturo. hanc Herodes in eo loco
aſſervavit, poſt cujus obitum in Romanorum
poteſtate fuit, usqve Tiberii Cæſaris tempora.
Ejus principatu Vitellius Syriæ præſes a Hiero-
ſolymitis honorificentiſſimo hoſpitio receptus,
qvo gratiam eis referret, ut juxta ſua poſtulata
ipſi haberent ſacræ ſtolæ cuſtodiam: fueruntq; E
Judæi ejus cuſtodes usqve Agrippæ regis obitu.
poſt qvem Caſſius Longinus præſes Syriæ, & Cu-
ſpius Fadus Judææ procurator, juſſerunt eos de-
nuo ſtolam in Antoniam deponere, dicitantes
debere eam in Romanorum poteſtate eſſe, qvem-
admodum & antea. Miſſi ſunt hac de cauſa le-
gati ad Claudium Cæſarem, deprecaturi talem
neceſſitatem: ubi invenerunt junſorem Agrip- F
pam, cui petenti conceſſa eſt ſtolæ cuſtodia, ſcri-
ptis de hac re ad Vitellium literis. Olim autem
fuerat ſub ſigillo pontificis & præfectorum gazo-
phylacio, qvi pridie ſolennis feſtivitatis adibant
arcis & præſidii Romani præfectum, & recognito
prius ſigillo, ſtolam accipiebant: ac mox peracto
feſto, rep ortatam in eundem locum, & in conſpe-
ctu arcis præfecti obſignatam deponebant: qvod
qvidem hoc loco propter toties variatum mo- G
rem admonere viſum eſt. Sed tum Herodes
hanc qvoqve turrim munitiorem reddidit ad
tutelam templi: & in memoriam amici ſui Ro-
manorum imperatoris Antonii vocavit Anto-
niam. Occidentalis autem porticus qvatuor-

Ἕτον ὁ πρῶτος ἡμῶν βασιλεὺς σολομῶν κατ' ἐπι-
φροσύνην θεῖ, μεγάλως ἐρίσαντος ἀπειρέχειν ἄνω-
θεν τὸ θεῖ τῶν ἄκρων. ἀπετείχιζε. ὁ κάτω δὲ τοῦ τ
ῥίζης ἐρχόμενος, λεῖ βαθεῖαν, πρὸς τὰ φάραγξ κατὰ
λίθοις, τῆς πέτρας μολίβδῳ δεδεμένους πρὸς ἀλλή-
λους ἀπολαμβάνων ἀπὸ τῆς ἔσω χώρας, ἐς πεβά-
νων εἰς βάθος, ὡς ἄπορον εἶναι τοῦτο μέγεθος τῆς οἰ-
κοδομῆς, καὶ τὸ ὕψος τετραγώνῳ ἡμεμένης, ὡς τὰ μὲν
μεγέθη τῶν λίθων ἀπὸ μετώπου τῷ ὀπιφάνειαν ἱ-
ρᾶσθαι, τὰ δὲ ἐντὸς σιδήρῳ διαφαλισμένα συνέχου
τὰς ἁρμογὰς ἀκινήτους τῷ παντὶ χρόνῳ. τὸ δὲ ἐργασίας
ἕτω σαναπλήσας εἰς ἄκρον τὸν λάφυρα ἀπερασμέν
αὐτῷ τοῦ κορυφοῦ, καὶ τὰ καῖλα, τῶν πρὸς τὸ τεῖχ
ἐμπαλήσους, ἰσόπεδον τῆς τοῦ ὀπιφάνειαν τοῦ ἄνω
καὶ λεῖον ἐποίησε. ἕτο δὲ λεῖ τὸ πᾶν περίβολος πατέρων
σταδίων τὸν κύκλον ἔχων, ἑκάστης γωνίας σταδίου μῆκος
ἀπολαμβάνουσης. ἐνδοτέρω δὲ τούτου καὶ παρ' αὐτοῦ
τοῦ ἄκρου ἄλλο τεῖχος ἄνω λίθινον πρῶτα, ὃ μὲν
ἑώαν ῥᾳχίν, ἰσομήκη τῷ τείχει σοὰν ἔχον ἀπὸ τῶν μέ-
σων δὲ νεὼ τετυχηκότος, ἀφορῶσιν εἰς τὰς ὕρας αὐτοῦ.
πεύτου πολλοὶ βασιλεῖς οἱ πρόσθεν κατεσκεύασαν. ἐν δὲ
ἱερῷ πάντος λεῖ ἐν κύκλῳ πεπηγμένα σκῦλα βαρβαρι-
κὰ, καὶ ταῦτα πάντα βασιλεὺς ἡρώδης ἀνέθηκε, πρό-
θεὶς ὅσα καὶ τ' ἀράβων ἔλαβε. ὃ δὲ τοῦ βόρειον πολε-
ρὸν, ἀκρόπολις ἐγγώνιος ἐνερκὴς ἐστετείχιστο, ἀφορ-
ρος ὀχυρότητι. ταύτην οἱ μὲν ἡρῴδε ἐ ἀσαμωναίων
γόνος βασιλεῖς ἐ ἀρχιερεῖς ὠκοδόμησαν, ἐ βάριν ἐκά-
λεσαν, ὡς ἐκεῖ τοῦ ἱερατικοῦ αὐτοῖς ἀποκειῶς στολῆς,
λεῖ ὅταν δέη θύειν, τότε μόνον ὁ ἀρχιερεὺς ἀμφιέννυται.
ταύτην ὁ βασιλεὺς ἡρῴδης ἐφύλαξεν ἐν τῷ πάτῳ, καὶ
μετ' τοῦ ἐκείνῳ τελευτοῦντος ὑπὸ φωμαίοις λεῖ, μέχρι τῆ
βερίου καίσαρος χρόνων. ὅπερ τοῦτο ὁ οὐιτέλλιος ἐ
τῆς συρίας ἡγεμὼν ὑπεδήμησεν τῆς ἱεροσολύμοις, δε-
ξαμένης ἐ πληθὺς αὐτὸν λαμπρότατα πάνυ, ἥλιν
αὐτῆς τ' εὐπρεπείας ἀμείψασθαι, ἐπεὶ παρεκάλεσαν τοῦ
ἱερὰν στολὴν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐξουσίαν ἔχειν, ἔφερε πε-
ὶ τούτων πιβερίῳ ἡγεμόνι, καὶ κεῖνος ἐπέτρεψε. καὶ
παρέμεινεν ἡ ἐξουσία τ' ἱερατικῆς στολῆς τοῖς ἰουδαίοις,
μέχρι ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας. μ' ἕτον δ'
κάστος λογῖνος, ὁ τοῦ συρίαν τότε διοικῶν, ἐκέλ-
ευσεν φάδος ὁ τ' ἰουδαίας ἐπίτροπος, κελεύσαντες
ἰουδαίους εἰς τοῦ ἀντωνίαν κατ' ἔτος τοῦ στολῆς φωμαί-
οις γὰ αὐτ' εἶναι δεσμοὺς, κἀκεῖνος ἡ πρότερον ἡ συν-
πέμψουσιν ἂν ἰουδαῖοι πρέσβεις πρὸς κλαύδιον καίσαρα
περὶ τούτων παρακαλέσοντας. ὧν ἀναβάντων νεώτερος
βασιλεὺς ἀγρίππας ἐν ῥώμῃ τυγχάνων, αἰτησαμένος
παρὰ αὐτοκράτορος τ' ἐξουσίαν ἔλαβεν, ἐντειλαμένος
αὐτελλίῳ τῷ τ' συρίας ὅτι φαστῷ. πρότερον δὲ λεῖ
ὑπὸ σφραγίδος δ' ἀρχιερέως τ' γαζοφυλάκων, καὶ
πρὸ μιᾶς ἡμέρας τ' ἑορτ', ὅπερ τ' ῥωμαίων φρούρουσιν
ἀναβαίνοντες οἱ γαζοφύλακες, κ' καταμανθάνοντες
τοῦ ἑαυτῶν σφραγίδα, τοῦ στολὴν ἐλαμβανον. ἐπ'
αὐθις τ' ἑορτῆς παρελθούσης, εἰς τ' αὐτὸν κομίσαντες τό-
πον, ἐ τῷ φρουρόντων τ' σφραγίδα κατεπίδεντ'. ταῦτα μὲν ἐν ὑπὸ δ' παθὼς τ' ὀπισθοδόμ-
κότων παρεδηλώθη. τότε δ' ἐνέτ' ἰουδαίων βασιλεὺς
ἡρώδης κ' ταύτην τ' βάριν ὀχυρωτέραν κατασκευά-
σας, ἐπ' ἀσφαλείᾳ κ' φυλακῇ τ' ἱερᾶ, χαρακώμασι

ἀντωνίᾳ, φίλῳ μὲν αὐτοῦ ῥωμαίων ὄ ἄρχοντι, προσαγορεύσας ἀντωνίαν. ἐν δὲ τοῖς ἑαυτοῦ μέροις δ' πέντε πύλας

πύλας δ' ἐφέρουσιν. ἡ μὲν, εἰς τὰ βασίλεια τείνουσα, ἐκ μέσου φάραγγος εἰς δίοδον ἀπειλημμένης. αἱ δὲ δύο, εἰς τὸ πρόαστιον, ἡ λοιπὴ δὲ, εἰς τὴν ἄλλην πόλιν, βαθμῶν πολλῶν κάτω τε εἰς τὴν φάραγγα δεδιλημμένη, καὶ ἀπὸ ταύτης ἄνω πάλιν ἐπὶ τὴν προάστιον. ἀντικρὺ γὰρ ἡ πόλις ἔκειτο τοῦ ἱεροῦ, θεατροειδὴς οὖσα, προεχομένη βαθείᾳ φάραγγι κατὰ πᾶν τὸ νότιον κλίμα. τὸ δὲ τέταρτον μέτωπον τὸ πρὸς μεσημβρίαν, ἔσχε μίαν αὐτὸ πύλας κατὰ μέσον. ἐπ' αὐτῇ δὲ τὴν βασιλικὴν στοάν, τριπλοῦν κατὰ μῆκος διάστημα ἀπὸ τοῦ ἑώου φάραγγος ἐπὶ τὴν ἑσπέριον. ἦν γὰρ οὐκ ἐπὶ πλεῖον προελθεῖν ἔργον διὰ τὸ ἀξιοθρήνητον τῶν τοῦ ἡλίου. μεγάλη γὰρ οὖσα τοῦ φάραγγος ἀναλήμματος, ἐς ὃ δυνατὸν κατιδεῖν εἴ τις ἄνωθεν εἰς τὸν βυθὸν ἐκκύπτοι, παμμεγέθης ὕψος ἐν αὐτῷ τὸ τῆς στοᾶς ἀνέσχεν. ὡς εἴ τις ἀπ' ἄκρας ταύτης τέγους ἀμφοτεροδεὲς τὰ βάθη διοπτεύοι, σκοτοδινιᾶν, σὺν ἐξικνουμένης τοῦ ὄψεως εἰς ἀμέτρητον τὸ βυθόν. κίονες δὲ ἐφέστασαν κατ' ἀντιστοιχον, ἀλλήλοις ἐπὶ μήκος τετράγωνα. συνεδέδετο γὰρ ὁ τετρατοῖχος λιθοδομητῷ τοίχῳ. καὶ τοίχου ἑκάστου κίονος, εἰς τρεῖς ἐπὶ συναπτῶν ἀλλήλοις πρὸς ὀργυιὰς περιλαβεῖν. μῆκος δὲ ποδῶν κε' δυοκαίδεκα στερεὰς ὑπεξειλημμένης. πλῆθος δὲ συμπάντων ρξϛ', κιονοκράνων αὐτοῖς κοσμηθέντων τρισσὸν ἐπέχει σχασμῶν γλυφαῖς ἐκπλήξιν ἐμποιούσης διὰ τὴν δαπάνης μεγαλουργίαν. πεσσὰρων δὲ στίχων ὄντων, τρεῖς ἀπολαμβάνουσι τὰς διὰ μέσου χώρας τῆς στοᾶς. τὸ δὲ αἱ δύο πλάγιοι, τὸ αὐτὸν γεγόνασι τρόπον, εὖρος ἑκατέρας, ποδῶν λ', μῆκος δὲ στάδιον, ὕψος δὲ πηδῶν ὑπὲρ ν'. τῆς δὲ μέσης, εὖρος μὲν ἡμιόλιον, ὕψος δὲ διπλάσιον. ἀνέσχε γὰρ πλείστῳ τοὺς ἑκατέρωθεν. αἱ δὲ ὀροφαὶ βαθυξύλοις ἐξήσκηνται γλυφαῖς, πολυτρόποις σχημάτων εἰδέσεις. καὶ τὸ τῆς μέσης βάθος ἐπὶ μεῖζον ἦρτο, ὑπερεῖδε μὲν γὰρ τοὺς ἐπισυλίους τοῖχους ἐπὶ τριπλοῦν, κίονας ἔχοντος ἐνδεδομένους, καὶ ζωστὰ πάντες ὄντες, ὡς ἀπίστατα τοὺς σὺν εἴδοσι καὶ σὺν σκιαῖς ἑκατὸν πῆχυν εἶναι, πιστὸς καὶ πρῶτος τοῖχος λίθου. ἐν μέσῳ δὲ ἀπέχων ὁ πολὺ δεύτερος, προσβάσεις βαθμῶν ὀλίγας. ὃν περιεῖχε ἐρκίον λιθίνου δρυφάκτου, χαρᾗ κωλύων εἰσιέναι τὴν ἀλλοεθνῆ, ξενάτικῆς ἀπειλουμένης τῆς ζημίας. εἶχε δὲ ὁ μὲν ἐντὸς περίβολος, πρὸς μὲν τὸ νότιον καὶ βόρειον κλῖμα, τριστοίχους πυλῶνας, ἀλλήλων διεστῶτας. πρὸς δὲ ἡλίου βολάς, ἕνα τὸν μέσον, ὃν δὲ παρῆσαν ἀγνοὶ μὴ γυναικῶν. ἐσωτέρω δὲ κἀκείνου γυναιξὶν ἄβατον ἦν τὸ ἱερόν. ἐκείνου δὲ ἐκδοτέρου τρίτον, ὅπου τοῖς ἱερεῦσιν εἰσελθεῖν ἔξεστιν ἦν μόνοις. ὀναὸς ἐν τούτῳ καὶ πρὸ αὐτοῦ βωμὸς ἦν, ἐφ' οὗ τὰς θυσίας ὁλοκαυτοῦσθαι τῷ θεῷ. τούτων εἰς οὐδέν ἅτερον τρῶν ὁ βασιλεὺς ἡρώδης παρῆλθεν. ἐκεκώλυτο γὰρ ὑπὸ τῶν ἱερέων. ἀλλὰ καὶ τοῖς ἱερεῦσι τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς καὶ τὰς ἐσω πρὸ πόλεως ἐπαγγματεύεσθαι, καὶ ταῦτα ὀκτὼ μησὶν ἐτῶν ἦν. ὃ δὲ ναὸς ἀπὸ τῶν ἱερέων οἰκοδομηθέντος, ἐνιαυτοῖς καὶ μησὶν ς', ἅπας ὁ λαὸς ἐπληροφορήθη χαρᾶς. ἐξ ἀκοῆς πρῶτον μὲν τῷ θεῷ τὰς εὐχαριστίας ἐπεποιοῦντο, μὴ δὲ καὶ τῇ προθυμίᾳ τοῦ βασιλέως, ἑορτάζοντες καὶ κατὰ φημοῦντες τὴν ἀνάκτισιν. ὁ δὲ βασιλεὺς, τριακοσίους ἔθυσε τῷ θεῷ βόας,

portas habebat: harum ab una regiam per vallem in medio interiacentem duæ ferebant in ſuburbia, poſtrema in urbem, gradibus multis usq; imam vallem diſpoſitis, & inde aliis ſurſum per acclive tendentibus. Urbs enim ſita erat è regione templi, theatrali ſpecie, toto auſtrali tractu in profundam vallem deſinens. Quarum autem latus meridianum etiam ipſum habebat portam ab utroqve angulo æqve diſtantem, & triplicem porticum baſilicam longitudine ab Orientali valle ad Occidentalem pertinentem. Nec enim ulterius poterat. Ibi ſpectaculum erat, ſi ullum aliud ſub ſole, memorabile. Nam qvum vallis in immenſum dehiſceret, ita ut caligarent deſpicientium oculi, deſuper extructa erat præalta porticus: cujus tecto conſcenſo, ſi quis utramqve altitudinem conjuncta contemplaretur, absq; vertigine id non poterat, viſu deficiente ob nimiam profunditatem, priusquam ad imum pertingeret. In ejus porticibus ſtabant paribus intervallis quatuor columnarum ordines, quorum quartus intertextum habebat lapideum parietem. Craſſitudo autem cujusqve columnæ, quantam poſſent tres homines conſertis inter ſe complecti brachiis: longitudo vigintiſeptem pedum, ſubjecta ſpira duplici. Numerus univerſarum fuit centum ſexagintaduo, capitellis ſculptis opere Corinthio pulchris usqve ad miraculum. His quaternis ordinibus fiunt per intervalla ternæ porticus, ita ut in uno quoque latere duæ pariles, triginta pedum latitudinis, plus quinquaginta altitudinis, ſtadii longitudine, claudant inter ſe mediam, cujus latitudo ſesquialtera, altitudo vero duplicata, tanto ſuperabat utramq;. Earum lacunaria lignea, ſculpturata figuris variis. Mediæ vero connexitas altius ſurgebat, excitato ſuper epiſtylia pariete lapideo politiſſimo, columnis inſertis diſtincto, mirabili artificio commiſſuris oculos fallentibus. Atqve hoc modo ſe habebat primus ambitus. Interius vero non longo interſtitio ſecundus, paucis gradibus ſcantilis ſeptum habebat lapideum, cum inſcriptione, quæ vetaret transgredi alienigenam, ſub interminatione pœnæ capitis. hoc interitus ſeptum tam auſtrino quam ſeptentrionali latere patebat ternis januis æquidiſtantibus, ab Oriente vero una magna, per quam intrarent caſti una cum uxoribus. Interiora autem fani mulieribus nefas erat ingredi. Tertium vero ſpatium intimum, ſolis ſacerdotibus acceſſibile. In eo templum erat & ante illud altare, in quo hoſtias immolare Deo ſoliti. Herodes autem interiora, a quibus profani lege arcebantur, non auſus ingredi, per ſacerdotes curabat fabricam intimarum porticuum: abſolutoqve octo annis reliquo ædificio, tandem etiam templum ipſum eorundem ſacerdotum opera ſesqvianno perfecit. Quo facto ingens gaudium exortum eſt in populo, omnibus gratias agentibus Deo pro tam celeriter finito opere, & regi pro accurato tam alacriter negotio fauſta ominantibus, & inſtaurationem templi magna feſtivitate concelebrantibus. Ibi rex trecentos boves Deo mactavit,

& alii profuis, qvisqve facultatibus tantum vi- A
æstimarum, qv ntum vix comprehendi possit nu-
mero, fallen e veram æstimationem earum mul-
titudine. I idit enim in hanc celebritatem ab-
solutæ tem li fabricæ etiam natalis regni, qvem
Herodes anniversaria hilaritate solitus est cole-
re, ut hoc pacto conduplicaretur lætitia publica.
Cæterum rex inter alia templi opera etiam cryp-
tam fecit subterraneam, ab Antonia ferentem
ad Orientalem portam templi, cui turrim etiam
inposuit, in eum usum ut occulte illuc posset
ascendere, si qvid per tumultum contra regem
vellet novare populus. Fertur toto tempore,
qvo templum struebatur, nunqvam interdiu
pluisse, noctu tantum imbribus descendentibus,
ne interrumperetur ædificatio: eaqve fama,
qvasi per manus tradita ad nos pervenit a majo-
ribus: nec est veri absimile, si qvis divinam
providentiam respiciat. Et de templo instaurato hactenus.

καὶ τῶν ἄλλων οἱ κῆ δυνάμιν, ὧν οὐκ ἔστιν τὸ πλῆθος
μενεκπεῖν. ἐκφεύγει γὰρ τὸ ἀκριβὲς τοῖς ἀριθμοῖς
ἐπῶν. συνεκπεπλώκει γὰρ τῇ πανηγύρει καὶ τὸν ναὸν
ἔργα, καὶ τῶν ἡμέραν τοῦ βασιλέως τὴν ἀρχῆς ἐν ἔθει
ἑορτάζειν, εἰς τοῦτον ἐλθεῖν, καὶ πλείστους τῶν ἀμ-
φοῖν τῶν ἑορτῶν χρόνου. κατεσκεύασθη δὲ καὶ κρυ-
πτὴ διώρυξ τοῦ βασιλέως, φέρουσα μὲν ἀπὸ τῆς Ἀντωνίας
μέχρι τοῦ ἐσω τοῦ ἱεροῦ πρὸς τὴν ἀνατολικὴν θύραν, ἐφ'
ἧς αὐτῷ καὶ πύργον κατεσκεύασεν, ἵνα ἔχῃ λάθρᾳ τὴν
γωνίαν εἰς αὐτὸν ἀνίεναι, τὸν δὲ δῆμον νεωτερισμὸν
B ἤτοι τῆς βασιλείας φυλαττόμενος. λέγεται δὲ, κατ'
ἐνιαυτὸν τὴν ἡμέραν οἰκοδομεῖσθαι τὸν ναὸν, τὰς μὲν ἡμέρας
ἐκ ὕειν, ἐν δὲ νυκτὶ, γίνεσθαι τοὺς ὄμβρους ὡς μὴ κωλύειν
τὸ ἔργον. Ἔστιν τὸν λόγον οἱ πατέρες ἡμῖν παρέδοσαν, καὶ ἔστιν ἄπιστον, εἰ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ὑπεῖκει τῇ
ἐμφανείᾳ. τὰ μὲν οὖν περὶ τοῦ ἱεροῦ οἰκοδομη-
θέντων τοῦτον τὸν τρόπον.

TAΔΕ



ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΞΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΒΙΒΛΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

Οι πρὸν ἀλέξανδρ☉ καὶ ἀριστόβουλ☉ ἀπὸ ῥώμης ὑπέστρεψαν πρὸς τὸ πατέρα, καὶ ὡς συκοφαντοῦσι καὶ φερώρας οἱ τοῦ βασιλέως ἀδελφοὶ τῆς κατ' αὐτῶν διαβολῆς ἐπρῶντο. Κεφ. α.

Ως γνωσθεὶς ὑπὸ τοῦ πρὸς ἀλέξανδρον, ἡρώδης πρὸς ἀγρίππαν ἐξέπλευσεν. Κεφ. β.

Ως ἡρώδης τὸ δεύτερον ἐξέπλευσεν πρὸς ἀγρίππαν, καὶ τὰ βόσπορον. Κεφ. γ.

Ἐντεῦξις τῶν καὶ ἰωνίων ἰουδαίων ἀγρίππα παρόντ☉ ἡρώδου, περὶ ὧν ἠτιῶντο τοὺς ἕλληνας. Κεφ. δ.

Ως ἀγρίππας ἐβεβαίωσε μὲν αὐτοῖς τοὺς νόμους, ἡρώδης δὲ εἰς ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν. Κεφ. ε.

Ως ἐκπεπόδηται τὰ περὶ τὸ οἰκεῖον ἡρώδη, πρεσβειῶν μὲν, ἀντιπροσωπεύσαντων υἱόν, καλουμένου δὲ τοῦ περὶ ἀλέξανδρον φερόντων τὰ ὕβρεις. Κεφ. ς.

Ως ἀντιπάτερ ἀμυτεθέντ☉ ἐν ῥώμῃ, τοὺς περὶ ἀλέξανδρον ἡρώδης ἄγων ὅπλ κρίσιν ἐπ' αὐτῶν κατηγόρησεν. Κεφ. ζ.

Ἀλεξάνδρε ἀπολογία ὅπλ κρίσεως, καὶ ἀλλαγὴ πρὸς τὸ πατέρα. Κεφ. η.

Ως ἀγῶνας ἦγαγε πεντετηρικοὺς ἡρώδης ὅπλ κρίσεως πρίου. Κεφ. θ.

Πρεσβεία τῶν ἀπὸ κυρίων καὶ ἀσίας ἰουδαίων, ὡς κρίσεως περὶ ὧν ἠτιῶντο τοὺς ἕλληνας, καὶ ἀντίγραφα ἐπιστολῶν, ἃς κρίσεις καὶ ἀγρίππας ἔγραψεν ὑπὲρ αὐτῶν τῆς πόλεσιν. Κεφ. ι.

Ως ἀπορῶν χρημάτων ἡρώδης, κατῆλθεν εἰς τὸ δαβὶδ τάφον. Κεφ. ια.

Ως ἀρχέλα☉ ὁ καππαδοκῶν βασιλεὺς, ἀλέξανδρον τῷ πατρὶ διήλλαξεν. Κεφ. ιβ.

Ἀπόστασις τῶν ἡρώδου βασιλείας τετραχῶνα οἰκουμένων. Κεφ. ιγ.

Στρατεία ἡρώδου εἰς τὴν ἀραβίαν. Κεφ. ιδ.

Ως κατηγόρησε σύλλαιος ὁ ἀραψ ὅπλ κρίσεως, ὑπὲρ τὴν ἐμβολὴν τὴν εἰς τὴν ἀραβίαν τοῦ ἡρώδου. Κεφ. ιε.

Διαβολὴ εὐρυκλέους καὶ τῶν παίδων πρὸς ἡρώδην. Κεφ. ις.

Ως κρίσεως ἐξουσίαν δόντ☉, ἐν βηρυτῷ τῷ τῆς συνεδρίῳ κατηγόρησε τῶν παίδων ἡρώδης, καὶ θανάτ☉ τοὺς νεανίσκους. Κεφ. ιζ.

HÆC IN DECIMOSEXTO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Alexander & Aristobulus ad patrem Roma reversi Salomes ac Pheroræ calumniis appetuntur. Cap. I.

Qvomodo Herodes uxores filiis suis dederit, & ad Agrippam navigarit. Cap. II.

Herodes rursus ad Agrippam navigat Bosphorum petens. Cap. III.

Jonici Judæi Gentiles apud Agrippam, præsente Herode, accusant. Cap. IV.

Agrippa privilegia Judæis concessa confirmat, Herodes vero in Judæam revertitur. Cap. V.

Dissidium domesticum inter Herodem & filios, dum is Antipatrum maximum natu filium honoribus evehit, & filii Mariamnes contumeliam graviter ferunt. Cap. VI.

Antipatro Romæ degente, Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæsarem accusat. Cap. VII.

Alexandri defensio & cum parente reconciliatio. Cap. VIII.

Herodes qvinqvennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat. Cap. IX.

Judæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio adversus Gentiles, & Cæsaris ac Agrippæ rescripta ad civitates. Cap. X.

Herodes opus habens pecunia sepulchrum Davidis subiit. Cap. XI.

Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri reconciliat. Cap. XII.

Trachonitarum defectio. Cap. XIII.

Expeditio Herodis in Arabiam. Cap. XIV.

Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem ob impressionem in Arabiam factam. Cap. XV.

Euryclis calumniæ contra Herodis filios. Cap. XVI.

Concessa Herodi a Cæsare in filios potestate, accusantur a patre in concilio apud Berytum & morte afficiuntur. Cap. XVII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥ. ΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΛΟΓΟΣ ΕΞΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER DECIMUS SEXTUS.

CAP. I.

Alexander & Aristobulus ad patrem reversi, Salomes ac Pherorae, calumniis appetuntur.

Κεφάλαιον ά.

Ως πρὸς τὸν ἀλέξανδρον ἡ ἀριστόβουλος ὑπὸ βώμης ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν πατέρα, & ὡς συλλύμη ἡ φερώρας τὸν κατ' αὐτῶν διαβολὰς ἐξεῦντα.

IN ter cæteras reipublicæ curas ad se pertinere existimans rex etiam privatas injurias tam in urbe quam in agris compescere, novam legem tulit prioribus dissimilem, qvam ipse sanciit, ut perfossores parietum liceret vendere in servitutem extrà regni terminos: qvod videbatur non tam ad pœnam maleficorum tendere, qvam ad dissolutionem patriarum consvetudinum. Servire enim apud exteros, & diversam vivendi rationem habentes, & cogi ad faciendum, quicquid illis imperare libuerit, religionem magis lædebat, quam ipsos convictos sceleris. Qua de re satis cautum erat in pristinis legum sanctionibus: videlicet furem quadruplum reddere: quod si non sit solvendo, vendi, non tamen exteris, nec in servitutem perpetuam, sed vindicandum in libertatem anno septimo. Quamobrem sic vulgo interpretabantur, novam illam legem iniqvam pœnam statuere, & tyrannicum quiddam magis quam regium sapere, non sine contemptu inveterati jam moris publici: traducebaturqve hoc nomine rex omnium criminationibus invidiosissimis. Per idem tempus navigavit in Italiam, salutatum Cæsarem, & ad invisendos Romæ suos liberos. Ibi Cæsar humanissime tractato filios reducendos domum reddidit, satis jã instructos disciplinis liberalibus. Qui postquam reversi sunt in patriam, statim excepti sunt magnis studiis multitudinis, qvod essent conspicui tum statura, tum multis ornamentis animi, & modis omnibus regium quiddam præ se ferrent ipsa specie. Moverunt hæc ad invidiam Salomen sororem regis cæterosq; , quorum calumniis Mariamne oppressa fuerat, metuentes suæ potentiæ, qvum viderent non defore ultores materni interitus. Hinc igitur occasione

ΕΝ ᾗ τῇ διοικήσει τὸν ὅλων πραγμάτων ἀπροδάκως ὁ βασιλεὺς τὰς κῆ μέρος ἀδικίας ἀναιρεῖλαι, τὸν ὡς τὸν πολιν & τῶν χώρων ἁμαρτανομένων, τίθησιν νόμον ὃν δὲν ἐοικότα τοῖς πρώτοις, ὃν αὐτὸς ἐθέσατο, τοὺς τοιχωρύχους ἀποδιδόμενον ἐπ' ἐξαγωγῇ τῆς βασιλείας, ὑπὲρ ἰῶ ὁρᾶν εἰς τιμωρίαν μόνον τῶν πραττόντων φορτικὸν, ἀλλὰ κῆ κατάλυσιν τῶν ἐθέχον τὸν πατρώων ἐθῶν. τὸ γὰρ ἀλλοφύλοις κῆ μὴ τοῖς αὐτοῖς ἔχεσιν διαπαν ζῆν δουλεύειν, κῆ βιάζεσθαι πάντ' ὅσα ποτ' ἂν προστάττοι ἐξ ἀνάγκης ἐκεῖνοι ποιεῖν, ἁμαρτία πρὸς τὴν θρησκείαν ἰῶ, & κόλασις τῶν ἁλισκομένων, πεφυλαγμένης ἐν τοῖς πρώτοις τοιαύτης τιμωρίας. ἐκέλευον γὰρ οἱ νόμοι πατραπλάσιον καταβαλεῖν τὸν κλέπτην, ὃν ἔχοντα ἢ πράσασθαι μὴ, ἀλλ' ἄπρακτον τοῖς ἀλλοφύλοις, ἀφ' ὡς τε διαυκὴ τὸν δουλείαν διαμένειν. ἐὰν δ' ἀφεθῇ μὴ ἐξαπίνης, πρὶν ὥσπερ ὠφελῆθη τότε καλεῖσθαι & παρανόμων ψυχὰς τοῖς κόλασιν, ὑπὲρ ἐφανίας ἐδόκει μέρος, & βασιλικῶς, ἀλλὰ τυραννικῶς αὐτό. καὶ πρὸς τὰ κοινὰ τῶν ἀρχομένων ὀλιγώρως θῆναι τοῖς τιμωρίαν γενομένοις. ταῦτα μὲν οὖν καθ' ὁμοιότητα & κοινοῦ τέτου νόμου, μέρος ἰῶν τῶν διαβολῶν, καὶ τῆς ἐπ' αὐτὸ δυσνοίας. ἐν τέτῳ τῷ καιρῷ, καὶ τοῖς τῶν ἰταλιῶν πλοῦς ἐπιήσατο, καμοσερᾶ τε συντυχὼν ὁρμηθεὶς, κῆ θεασάμενος τοὺς παῖδας ἐν τῇ ῥώμῃ διατρέφοντας. καμοσερᾶς γὰρ τά τε ἄλλα, φιλοφρόνως αὐτὸν ἐδέξατο, καὶ τοὺς παῖδας ὡς ἤδη τελειωθέντας ἐν τοῖς μαθήμασιν, ἀπέδωκεν ἀγὰν εἰς τοῖς οἰκείαν. ὡς δ' ἦκον ἀπὸ τῆς ἰταλίας, ἀπασῶν ὡσὶ τὰ μειράκια τὸν ὅλων ἰῶ, κῆ σεβόμενοι πᾶσιν ἐγεγόνεσαν, τῷ τε μεγέθει τῆς ὡσὶ αὐτοὺς ψυχῆς κοσμούμενοι, κῆ βασιλικῶ κῆ τοῖς μορφαῖς ἀξιώματος ἐκ ἀποδέοντες. ἐπὶ φανοί τε εὐθὺς ἐδόκουν, συλλύμη τε τῇ & βασιλέως ἀδελφῇ, καὶ τοῖς μαλάμμαι τὸν διαβολᾶς κατηγωνισμένοις. ὅτε γὰρ ὥοντο δωσασεύειν, εἰ μὴ δίκαιον δώσειεν τὸν εἰς τοῖς μητέρα τοῖς ἐκείνων ὠφανομηθέντων. τοῖς αὐτοῖς οὖν τοῖς

u. 17. ante C. N.

πεύθω τὸ δοθὲν δ' ὅσον, εἰς τ κατ' ἐκείνων Ἀλεξόλιν A
μετέφερον. λογιζομένους δ' καθ' ἡδονὰς συνεῖναι τῷ
πατρὶ, Ἀλλ' τ μητρὸς ἀνάτην, ὡς μὴ ὅσιον εἶναι δο-
κεῖν ὅτι τὸν τυραννίαν τῷ τ τεκούσης φονᾶ. ταῦτα γὰρ
ὅσον τ ἀληθείας ἄλλης αἰτίας φέροντες, πανταχοῦ ἐδύ-
ναντο, δ' ὀργῆς ἧς εἶχεν εἰς τοὺς παῖδας ἀφαιρεῖν. ἐδὲ
ὧν πρὸς αὐτὸν ἄντικρυς ἔλεγον, ἀλλ' εἰς τὸ λοιπὸν πλη-
θος ἐκφορτίζοντες τοιούτους λόγους, ἐξ ὧν πρὸς ἡρώ-
δην ἀναφερομένων ταχὺ κατασκάζετο μῖσος ὀδ' B
αὐτῇ τῇ φύσει χρόνῳ νικώμενον.

Κεφάλαιον Β'.

Ὡς γυναῖκας δοὺς τοῖς περὶ Ἀλέξανδρον ἡρώδης πρὸς
ἀγρίππαν ἐξέπλευσε.

Ἐν μέσῳ τοῦ τοιούτου πάθους ὑποψίας καὶ Ἀριστοβούλῳ
μείζονι χρώμενος ὁ βασιλεὺς τῇ δ' μεγαλοκήδει
φιλοστοργίᾳ, δ' τιμῆς ἧς εἰκὸς μειρακίοις, δ' γυναῖκας C
ἐν ἡλικίαις γενέσθαι, ἐξευγνύει ἀριστοβούλῳ μὲν τ σα-
λώμης θυγατέρα Βερνίκλαν, Ἀλεξάνδρῳ δ' τ Ἀρχελάου
τ καππαδόκου βασιλέως γλαφύραν. ταῦτα διοικη-
σάμενος ἐπιόντι μὲν ἀγρίππᾳ ἐπὶ γῆς καταπεπολε-
μηκότι πολλὰ καὶ ἐπιφανῆ εἰς τ ἀσίαν, ἐπειχθεὶς πρὸς
αὐτὸν, ἠξίωσεν εἰς τε τ βασιλείαν αὐτοῦ παρελθεῖν, δ' τυ-
χὸν ἂν εὐθὺς ὡς ἀνδρὸς ξένου, δ' φίλου. κἀκεῖνος μὲν ὡς D
ἄν λαμπρῶς ἐγκαινίσαι, ἦγεν εἰς τ ἰδιαίτερον. ἡρώδης
δ' ὧν δεσποίνας αὐτὸν ἔπεμπεν, ἔν τε ταῖς νεοκτίστοις πόλε-
σιν ὑποδεχόμενος αὐτὸν, δ' μετ' αὐτοῦ τοὺς κατασκευ-
ὰς ἐπιδεικνὺς, πᾶσαν δαπάνην Ἀγρίππᾳ, δ' πλουτι-
μείας ἐξαλλάττων αὐτὸς δ' τοῖς φίλοις, ἔν τε τῇ σεβαστῇ, δ'
ἡμιτελῆ μὲν τὸ λιμένα τ τὰ αὐτοῦ κατασκευασμέ-
νον, κεῖ τοῖς ἐρύμασιν, ἃ πολλοῖς δαπάνοις ἐξωκοδό-
μησεν, τὸν Ἀλεξάνδρειον δ' ἡρώδιον, δ' τ ὑρκανίαν. ἦγεν
δ' κἀς εἰς τ πάλιν τ ἱεροσολυμιτῶν, ὑπαντώντων τε δ' E
δήμῳ πάσης ἐν ἑορτῇ σὺν ἡδονῇ δεχομένῳ τ ἄνδρα σὺν
εὐφημίαις. ἀγρίππας δ' τῷ θεῷ μὲν ἑκατόμβην κατέ-
θυσεν, εἶτα δ' τὸν δῆμον εὐδαίμονας τ μεγίστων πλησθέντας λιπο-
μένῳ. αὐτὸς δ' ὅσον ὅτι τοῦ καθ' ἡδονὴν καὶ ἐπὶ πλείστῳ
χρόνῳ ἡμέρας Ἀλλ' τ καιρὸν ἠπίστατο. τ γὰρ πλοῦν
ὑποβαίνοντος δ' χειμῶνος, ἐκ ἐνόμιζεν ἀσφαλῆ κομι-
ζόμενος πάλιν ἐξ ἀνάγκης εἰς τ ἰωνίαν. ἐκεῖνος μὲν οὖν
ἀπῆλθ, πολλοῖς αὐτὸν δωρεαῖς τετιμηκὼς ἡρώδης, δ'
σὺν αὐτῷ τοὺς ὑπηκόους τε. F

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἡρώδης τὸ δεύτερον ἐξέπλευσεν πρὸς τ ἀγρίππαν.

Ὁ δὲ βασιλεὺς χειμάσας ἐν τῇ βιθυνίᾳ, ἔαρ μὲν
ἤπειγε συντυχεῖν αὐτῷ, τ εἰς βόσπορον εἰδὼς
στρατιὰν παρηρημένον. καὶ πλεύσας Ἀλικάρνα,
καὶ κἀκεῖθεν πεζεύσας λέσβον, οἰόμενος ἐκεῖ καταλη-
ψεσθαι τὸν ἀγρίππαν. ἐκεῖ δ' αὐτὸν δεπλαμβάνει πνεῦ-
μα βόρειον ἄγον τ ἀναγωγὴν τ νηῶν. ὁ δ' ὑπιδέ-
χεσθαι ἡμέρας πλείους ἐν τῇ χίῳ. καὶ πολλὰς μὲν τ G
παρόντων αὐτῷ δεξιώσεις ἀνελάμβανεν βασιλι-
κὰς δωρεάς. αὐτὸς δ' τῆς πόλεως ἰδὼν πεπτωκυῖαν
μὲν, ὧν ἐν τῷ μιθριδατικῷ πολέμῳ καθαιρεθεῖ-
σαν, μὴ ὥστερ τὰ ἄλλα, Ἀλὰ μέγεθος δ' καλῶς ἀνα-
στηναι βαδίον ὤν, χρήματα δὲς ὅσον μὴ μόνον ἐπαρ-
κῶν, ἀλλὰ καὶ προτρεπόμενος εὐπόρως τῷ τὴν πό-
λιν τ καταστεύασθαι, ἀνεπίληκτος μὴ ἀνοικο-
δομεῖ, ἀλλὰ δ' ὅλου ἐγείρειν, ἐπικαθίσαντας τῇ πλη-

arrepta, illos quoque calumniis appetunt, dictitantes, parum jucundam eis esse patris consuetudinem, memoria supplicii de genitrice sumpti, quasi aversantibus pollutum materno sanguine. Videbant enim calumniatores esse causam odii, & hac una via expugnare se posse & abolere paternam benevolentiam. Nec hæc ad ipsum regem perferebant, contenti in vulgum tales rumores spargere, quibus tandem ad illum perlatis, facile divinabant exoriturum tantum odium, ut ne naturalibus quidem vinceretur affectibus.

CAP. II.

Herodes dat Alexandro & Aristobulo conjuges.

Sed tum nondum frigescente paterna pietate, rex nihil mali suspicans, in eo, quo par erat, honore illos habuit, & quod jam essent adulti, uxores eis conjunxit, Aristobulo Salomes filiam Bernicem, Alexandro Archelai Cappadocum regis filiam Glaphyram. Post hæc audito, quod Marcus Agrippa ex Italia rediisset in Asiam, profectus illo invitavit eum in regnum suum, ut venire dignaretur ad amicum & hospitem: qvo impetrato, nihil prætermisit, quod illi voluptatem afferre posse crederet, excipiens eum in recens conditis urbibus, & ostendens ædificia, ad hæc omne genus deliciarum & magnificentiæ tam ipsi quam amicis exhibens, apud Sebasten & Cæsarienſem portum, & in extructis a se arcibus, Alexandrio, Herodio, Hyrcania. In urbem quoque Hierosolymitanam eum perduxit, occurrentibus populariter omnibus amictu & cultu festivo cum faustis acclamationibus. Agrippa autem, Deo hecatombe immolata, populo epulum præbuit: & quamvis libenter ibi diutius fuisset commoratus, appetente tamen hyeme tempestatum metu maturius abnavigavit in Ioniam, una cum amicis maximis honoratus muneribus.

CAP. III.

Herodes ad Agrippam navigat.

Rex autem, exacta domi hyeme, instante vere rursum ad illum properavit, audito, qvod cum exercitu Bosphorum peteret: factaqve præter Rhodum ac Coum navigatione, Lesbum petit, ratus se ibi eum inventurum. Sed repulsus adversis Boreæ flatibus, aliqvot diebus apud Chium hæsit: ubi & privatim multos salutatum venientes regiis honoravit muneribus: & qvum animadvertisset porticum urbis, dirutam bello Mithridatico, jacentē adhuc, qvod propter inopiam reparari non posset ad pristinā pulchritudinem & amplitudinem, tantum pecuniarum contulit in ejus fabricā, qvantū abunde ad absolvendā sufficeret, hortatq, ut qvam primū veterē

ornatum urbi redderent. Mutato deinde vento, primum Mitylenen, deinde Byzantium allatus, ut audivit, Agrippam jam ultra Cyaneos scopulos provectum, quanta potuit, contentione secutus, apud Sinopen Ponticam urbem eum offendit, ex insperato visus cum classe appellere: fuitqve gratissimus ejus adventus, & singulari affectu se invicem complexi sunt: qvod evidens esset argumentum fidei & amicitiæ, regem, intermissis propriis negotiis, præsto factum Agrippæ opportunissimo tempore. Quamobrem indivisus ei hærebat Herodes in exercitu, laborum socius, & consiliorum particeps. Nec minus aderat, qvum remittendus esset animus, solus adhibitus ex æqvo & in difficilibus propter benevolentiam, & in jucundis honoris gratia. Confectis deinde Ponticis negotiis, quorum causa illuc Agrippa venerat, placuit non reverti navigio: sed per Paphlagoniam, Cappadociam, ac majorem Phrygiam terrestri itinere pervenerunt, Ephesum: & inde rursum Samum trajecerunt navibus. Toto autem eo itinere fere per singulas civitates in multis Herodi gratificatus est, ad ejus preces multorum subveniens necessitatibus. Solitus est enim non solum pecunia largiter adjuvare petentes, & magnos sumptus facere in hospites: verum etiam si cui mediatore opus erat apud Agrippam, per neminem alium facilius voti compos factus est. Cumqve etiam ipse magnanimus esset, ac facilis ad concedendum ea, qvæ neminem læderent, non leve erat momentum & in rege, incitante vel sponte currentem ad beneficentiam. Primum enim iratum Ilienſibus reconciliavit, & pro Chiis debitam Cæsaris procuratoribus pecuniam persolvit, immunitate impetrata: & aliis item, quacunqve in re singulis opus esset, affuit.

A τὸν ἴδιον κόσμον. αὐτὸς δ' λήξαντος τοῦ πνεύματος, εἰς μιτυλήνην, κἀκεῖθεν εἰς βυζάντιον ὡρμημένος, ὡς ἤκουσεν ἐντὸς κυανέων ἤδη πεπλωκέναι τὰς ἀγρίππαν, μετὰ σπουδὴν ὡς εἶλεν. καὶ παῖς συνήφθη τῷ τε πίστῳ καταλαβών, ἀπροσδόκητος μὲν ὤφθη τοῖς ναύταις πρεσβυτέροις. ἀσμένως δ' ἐδέξαντο, πολλά τε φιλοφρονήσεις ἦσαν, ἅτε καὶ μεγίστην πίστιν εἰληφέναι δοκοῦντος οἰκείας καὶ φιλοστοργίας τὰς εἰς τὸν αὐτὸν ἀγρίππαν, τοσοῦτον μὲν πλοῦν ἀνύσαντος ὁ βασιλέως, ὅτι δοκληφθέντος τῆς ἐκείνου χρείας, ἵν' μὴ καταλιπὼν δεχθῇ καὶ διοικήσῃ οἰκείων πραγμάτων πρεσβυτέρων ἔθετο. πᾶν γοῦν ἵν' αὐτῷ κατὰ τὴν ἑταιρείαν ἡρώδης, ἔν τε τοῖς πραγματικοῖς συνεργὸς νίκης, ἔν τοῖς δ' μέρος σύμβουλος. ἡδὺς δ' καὶ ἐν ταῖς ἀναπαύσεσιν, καὶ μὴν ἀπάντων κοινωνός, ὀχληρὸς μὲν ἀφ' ἑαυτοῦ εὐνοίαν, ἡδέως δ' ἀφ' ἑαυτοῦ τιμῶν. ὡς δ' αὐτοῖς κατεφρόνησε καὶ τῶν ἄλλων, ὧν ἕνεκεν ἀγρίππας ἐσάλπιγξεν, τὴν ἀναχωρίαν οὐκέτ' ἐδόκει ποιεῖσθαι πάλεσιν. ἀλλὰ διαμφιλαμβόμενοι τήν τε παφλαγονίαν καὶ καππαδοκίαν, κἀκεῖθεν ὅτι τὴν μεγάλης φρυγίας ὁδεύσαντες, εἰς ἔφεσον ἀφίκοντο. πάλιν δ' ἐξ ἐφέσου διαπλεύσαντες εἰς σάμον. πολλὰ μὲν οὖν ἑκάστῃ πόλει διάφορα τοῦ βασιλέως καὶ τὰς χρείας τῶν ἐντυγχανόντων ἐφήνατο. καὶ γὰρ αὐτὸς ὅσα δι' ἀναγκαίων λόγων ἢ δεξιώσεως, ἐκ παρέλκοντος ἐξ αὐτοῦ τὰς δαπάνας ποιούμενος. καὶ τὰ πρὸς ἀγρίππα τῶν ἐπιζητουμένων μεσίτης λόγου, καὶ διεφθάρτο μηδένος ἀντυχήσαντος δεομένου. ἔντονος δ' ἡ ἀκαίνου χρῆσις, καὶ μεγαλοψυχία, πρὸς τὸ παρέχειν ἑαυτὸν τοῖς ἡττωμένοις ὠφέλημα ὄντα μηδένα τῶν ἄλλων ἐλάττω, πολλῷ δ' βασιλέως ἀπόντος ῥοπὴ, προτρέπουσα πρὸς τὰς εὐεργεσίας ἀβραδυνόντα τὰ ἀγρίππαν. ἱλαρότης μὲν γὰρ αὐτὸν διήλαζεν ὀργιζόμενον, διέλυσεν δ', χάριτος τὸ πρὸς τὸν καιρὸν ἐπιτερπὲς χρήματα, καὶ τὰ εἰσφορῶν ἀπήλλαξεν. τοῖς δ' ἄλλοις καθ' ὁδηθεῖσιν ἐκ χρείας παρέσχε.

B

C

D

E

CAP. IV.

Jonici Judæi Gentiles apud Agrippam accusant, conatos sibi adimere privilegia per Romanos concessa.

Κεφάλαιον δ'.

Εὐτυξία τῶν ἰωνίαν ἰουδαίων ἀγρίππα, περὶ ὧν ἠτιῶντο ἕλλενες.

POstquam autem ventum est in Joniam, præsto fuit magna multitudo Judæorum, ejus regionis urbes incolentium: qui nacti opportunitatem, qvesti sunt de indigenarum injuriis, quod nec legibus suis eos vivere sinerent, & festis diebus traherent ad tribunalia, & sacram pecuniam Hierosolyma mittere vetarent, adigerentqve se ad expeditiones & munia publica convertendamq; in eos sumptus sacram pecuniam, contra concessa per Romanos privilegia. Has qverelas ut Agrippa audiret, Herodes dedit operam, addito eis uno ex amicorum cohorte, Nicolao, qui causam eorum ageret, qui coram Agrippa, assidentibus Romanorum honoratioribus, & regibus aliqvot ac dynastis, in hunc modum pro eis verba fecit: Omnibus qvidem, qui aliqvam injuriam patiuntur, Agrippa præstantissime, confugiendi ad potestatum majorum opem incumbit necessitas: nobis vero etiam

Τὸ πρὸς τὴν ἰωνίαν αὐτῶν ἡμῶν, πολὺ πλῆθος ἰουδαίων ὁ τὰς πόλεις ᾠκηκότων, καιρὸν καὶ παῤῥησίας ἐπιλημμένοι. καὶ τὰς ἐπηρείας ἔλεγον ἃς ἐπηρεάζοντο, μήτε νόμοις οἰκείοις ἐᾶν ἡμᾶς χρῆσθαι, δίκας τε ἀναγκάζοντας δίδοναι κατ' ἐπηρείαν τῶν εὐθυμουμένων ἐν ἱεροῖς ἡμέραις, ἔτι τε ἱερὰ χρήματα ἀναπέμπειν ἡμῶν ἀφορισθέντα, στρατιῶν ἐλλειτουργιῶν ἀναγκαζομένους χρῆσθαι, καὶ πρὸς ταῦτα δὲ πανταχοῦ τῶν ἱερῶν χρημάτων ὧν ἀφεθήμεν αὐτοῖς ὑπὸ ἡμῶν αὐτῶν ὑπὸ ἡμῶν καταφρονούντων, παρεσκευάσατο μὲν ὁ βασιλεὺς ἀπόντος τὰ ἀγρίππα αὐτῶν διαλεγομένων. νικόλαον δέ τινα τῶν αὐτοῦ φίλων, ἐδωκεν ἑταῖρον σὺν αὐτῶν τὰ δίκαια. ὁ δ' ἀγρίππας, ἡμῶν τε τὰς ἐν πόλει, καὶ βασιλέων καὶ δυνατῶν τοὺς παρόντας αὐτῷ συνέδρους ποιησάμενος, καπεσὰς ὁ νικόλαος, ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων ἔλεξεν. ἅπασι μὲν ὦ μέγιστε ἀγρίππα τοῖς ἐν χρείᾳ γεγενημένοις, ἀνάγκη καταφεύγειν ἐπὶ τοὺς ἀφελέσθαι τὰς ἐπηρείας αὐτῶν δυναμένους, τοῖς δ' ἡμῖν ἐντυγ-

ἐπιγχάνειν καὶ παῤῥησίαν τυγχάνοντες δὲ ἀμφότερον οὐκ ἠνύσαμεν πολλάκις. τὸ μὴ τὰς χάριτας ἀφαιρεῖσθαι δι' ὑμῶν αὐτῶν τὰ δεδωκότων, καὶ ταῦτα ἐληφότας μὲν αὐτὰς ὡς δὲ τούτων, οἷς μόνοις δίδοναι δυνάμεις, ἀφαιρούμενοι δὲ ὑφ' οὐδενὸς κρείττονος, ἀλλ' ἐξ ἴσου ἔχειν αὐτῆς δεχόμενοι καὶ ὁμοίως ὑμῶν ὄντας. καὶ τοίνυν ἐμεγαλονῴησαν, ἐπειδὴ ἐστὶ τῶν τετυχηκότων, ὅτι πάντων πρέσχον, αὐτὸς ἀξίους, ἐπὶ μικρῶν αἰσχρὸν μὴ καὶ ταῦτα βεβαιοῦν τοὺς δεδωκότας. οἶμαι μὲν ἐμοὶ πεισθῶν ἔνιος καὶ πρὸς ἐπήρειαν χεώμενοι ἰδιώτους, εὐδήλων ὡς ἐφ' ᾧ ἀδικήσουσι τὰς ἐληφότας, εἰ μὴ νομίζοιεν ἀγαθὰς, εἰς οἷς κράτιστα ἐμαρτύρησαν ἐν τῷ καὶ τὰ πάτρια διδόναι, καὶ τοὺς δεδωκότας εἰ τὰς χάριτας αὐτῶν ἀβεβαίους ἀξιώσει χρεών. εἴ τις αὐτοὺς ἔροιτο δύο τούτων ζημιωθῆναι ἑλέσθαι ἂν ἀφαιρεθῆναι, τὸ ζῆν, ἢ τὰ πάτρια ἔθη, τὰς πομπὰς, τὰς θυσίας, τὰς ἑορτὰς, ἃς τοῖς νομιζομένοις προσάγουσι θεοῖς, εὖ οἶδ' ὅτι πάντα μᾶλλον αἱρήσονται παθεῖν, ἢ καταλῦσαί τι τῶν πατρίων. καὶ τὰς πολέμους οἱ πολλοὶ διὰ ταῦτα αἱροῦνται, φυλαττόμενοι μὴ στερῶσιν αὐτὰ, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν, ἣν νῦν τὸ σύμπαν τῶν ἀνθρώπων γένος διὰ μᾶς ἔχει τοῦτο μετεξέμοι, τὴν ἐξουσίαν καὶ χωρὶς ἑκάστοις τὰ οἰκεῖα τιμῶσιν ἄγειν καὶ διάγειν. ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἂν αὐτοὶ παθεῖν ἑλόμενοι βιάζοντας ἄλλων, ὥσπερ ἐκ ὁμοίως ἀσεβοῦντες, ἢ τὰ τῶν οἰκείων εἰς θεοὺς ὁσίως ἀμελοῦσιν, εἴτε τὰ οἰκεῖα τισὶν ἀνοσίως καταλύσιντο. τὸ δ' ἕτερον ἤδη σκοπῶμεν. ἔστι τις δῆμος ἢ πόλις ἢ κοινὸν ἔθνος ἀνθρώπων, οἷς ἃ μέγιστον ἀγαθὸν πέφυκεν ἡ εὐτυχία τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς, καὶ τὸ ῥωμαϊκὸν κράτος; ἐθέλοι δ' ἂν τις ἀκύρους τὰς ἐντεῦθεν εἶναι χάριτας; οὐδεὶς οὐδὲ κωμῳδός. οὐδὲ γὰρ ἔστιν οἱ μὴ μετέχοντες αὐτῶν ἴδια καὶ κοινῇ. καίτοι οἵ τινες ὧν ὑμᾶς ἔδοτε ῥᾳδιεξέμοι, βέβαιον οὐδ' αὐτοῖς οὐδὲν ὧν δι' ὑμᾶς ἔχουσιν ἀπολείπεται. καίτοι τὰς μὲν τούτων χάριτας, οὐδὲ μετρῆσαι ῥᾴστον ἐστιν. ἐγὼ δὲ συλλογισάμενος τὴν πᾶσαν βασιλείαν καὶ τὸν νῦν ἔχοντα πολλῶν ὄντων ἕνεκα πρὸς εὐδαιμονίαν αὐτοῖς ἐπέδωκεν, ἔτι καὶ πάντων ἀρκεῖ τὸ μηκέτι δούλους, ἀλλὰ ἐλευθέρους φυλάττειν. τὰ δ' ἡμέτερα, καὶ λαμπρῶς πεπτώντων, οὐκ ἔστιν ὅπῃ φθονᾶ. δι' ὑμᾶς γὰρ καὶ πάντων δυτυχοῦμεν, καὶ τούτου μένοντος μετέχειν ἡξιώσαμεν ἀκωλύτως τὴν πατρίων δυσέβειαν διαφυλάττειν, ὃ καὶ καθ' αὑτὸ δύζειεν ἂν ὅπῃ φθονον, καὶ πρὸς τὸ συγχωροῦντας εἶναι. τὸ γὰρ θεῖον ἀεὶ χαίρει τιμώμενον, χαίρει τοῖς ὅπλοις πεπτερέπεσιν ἡμᾶς. ἐθῶν τε τῶν ἡμετέρων, ἀπόφασιν μὲν οὐδὲν ἔστιν, εὐσεβῆ δὲ πάντα, καὶ τῇ σωζούσῃ δικαιοσύνῃ συγκαθωσιωμένα. καὶ ἔτ' ἀποκρινόμεθα τὰ διαγγέλματα, οἷς χεώμεθα πρὸς τὸν βίον παρὰ τῆς εὐσεβείας, καὶ τὰ ἀνθρωπίνων ὅπλα τοῖς ἑβδομάτων τοῦ τε ἑβδόμου τῶν ἡμερῶν ἀπέμπτῃ τῇ μαθήσει τῶν ἡμετέρων ἐθῶν καὶ νόμων, μελέτῃ ὥσπερ ἄλλης τινὸς, τούτων ἀξιούντες εἶναι ὧν ἐκ ἁμαρτησόμεθα. καλὰ μὲν οὖν ἐὰν ἐξετάζῃ τις καὶ καθ' αὑτὰ τὰ δόγματα, ἢ ἡμῖν κἂν μὴ πᾶσιν δοκῇ, ὡς αὐτῶν γε τῇ χρείᾳ τιμῇ τὸ δυσανάδεκτον εἶναι τοῖς ὅπλοις παρελήφασιν. τούτων ἡμᾶς ἀφαιρῶν κατ' ἐπήρειαν χρήματα μὲν ἃ τῷ θεῷ σεμφέρομεν ἐπώνυμα, διαρπάζοντες, καὶ φανερῶς ἱεροσυλοῦντες, πλὴν ἐπιθυμίας, καὶ τὰς ἑορτὰς ἀγῶνας ἐπιδικασή-

impetrandi, quæ petimus, adest fiducia. Neque enim aliud postulamus, quam quod jam ante vestra beneficentia concessum est: quodque hi nobis adimere conantur, qui æque ac nos vestro subjecti sunt imperio: Atqui si magnum est vestrum beneficium, digni sumus, qui id retineamus, hoc ipso quod nos dignos eo judicastis; sin parvum, turpe fuerit, ne parva quidem vos posse concedere. Quamobrem satis apparet nobis illatam injuriam ad vos quoque pertinere, quorum isti & judicia contemnere non verentur, & gratiam irritam reddere. Quod si ipsos aliquis interroget, malintne vita carere, an patriis institutis, pompis, sacrificiis, festivitatibus, quibus honores deorum suorum concelebrant? sat scio quidvis potius passuros, quam divelli a patriis ritibus. Nam & bella pro religionibus vindicandis sæpenumero suscipiuntur, & hujus (qua per vos fruimur) tranquillitatis ac felicitatis hoc maximum habetur præmium, quod cuique licet suo more vivere, & pietatem colere. Quod igitur ipsi nullo pacto sustinuerint, hoc aliis inferre conantur: quasi vero non perinde sit, vel tuam vel alienam pietatem impedire ac lædere. Quin & aliud consideremus. Estne ulla gens aut civitas aut populus, qui non summam suæ felicitatis in vestro principatu & Romana potentia collocet? estne, qui vestram gratiam velit esse irritam? Nemo sane, qui modo sapiat. Nemo enim est, cujus id vel privatim vel publice non referat. Atqui isti dum vestra nobis beneficia conantur auferre, ne sibi quidem ipsis ullum jus salvum relinquunt eorum, quæ vestra benignitas concessit, quæ tamen sunt inæstimabilia. Quale enim vel illud est, quod quum multæ aliæ gentes regibus pareant, hi sub tutela Romanorum principum in libertate felicissimam vitam exigunt? Nostræ autem res, etiamsi nemo sit molestus, nullam tamen merentur invidiam. Cætera enim communi cum reliquis vestris subditis felicitate fruentes, nihil nobis eximium poscimus, nisi ut liceat patriam pietatem colere: quod nec per seipsum est invidendum, & permittentibus etiam conducibile. Nam Deus & cultores suos semper amat, & eos, qui talem cultum non prohibent. Quid enim est in nostris ritibus, quo quisquam merito offendi debeat? imo quid non conjunctum cum omni pietate ac justitia? Neque enim celamus præcepta vitæ, quæ sequimur, aut studia quæ exercemus: sed septimo quoque die ab omnibus aliis negotiis vacantes, perdiscendis legibus operam damus, judicantes hanc disciplinam plurimum conferre corrigendis moribus. Hi ritus nostri cum per se quoque, in disquisitionem vocati, nihil habeant reprehensibile, nunc vetustate etiam, contra quam multi opinantur, consecrati sunt: ut non possit non esse religio, tot seculis sancita deserere. Hæ sunt injuriæ, quas isti nobis per vim inferunt, Deo dicatam pecuniam per sacrilegium diripientes, immunibus tributa imponentes, festis diebus ad lites & negotia

profana pertrahentes, nulla necessitate exigente, sed tantum in religionis nostræ contumeliam, qvam ipsi sciunt immerito se injustis atqve illicitis odiis prosequi. Vestrum enim imperium omnibus ex æquo consulens, & benevolentiam mutuam subditorum alit, & obsistit odiis. Has injurias, Agrippa præstantissime, rogamus, ut a nobis prohibeas, utqve in posterum quoque detur nostris vivere moribus, quemadmodum antea, nec adversariis plus in nos liceat, quam nobis in illos. Id enim non solum justum est, sed concessum etiam vestra clementia: & extant de hac re multa senatusconsulta, in Capitolio æreis tabulis consecrata, quæ hodieqve leguntur, dubio procul propter expertam nostram fidem atq; benevolentiam, & alioqui sacrosancta, etiamsi nullum præcessisset meritum: quandoquidem non solis nobis, sed ferme omnibus mortalibus, adeo nihil de pristinis beneficiis detrahitis, ut ea potius indies præter omnem spem reddatis cumulatiora: quæ quidem omnia percensere præsentis temporis angustia non patitur. Sed ne vane jactare videamur nostra officia, omissis præteritis, satis testari potest vel rex noster, qui tibi assidet. quod enim ille benevolentiæ aut officii genus familiæ vestræ non exhibuit? ubi fides ejus desiderata est? quod non in honorem vestrũ excogitavit? ad quam necessitatem non primus præsto affuit? Quid igitur prohibet, nos quoque nonnihil gratiæ pro hujus meritis accipere? Nec prætereunda est patris hujus Antipatri fortitudo, qui bello, quod Cæsar in Ægypto gessit cum duobus millibus militum auxiliariorum affuit: in quo ita se gessit, ut tam terrestribus quam navalibus præliis nulli virtute cederet. nec libet commemorare, quantum tunc rebus ejus momentum attulerit, qualibus ac quantis ab eo muneribus auctus est: cum potius a principio adducere debuerim literas, quas ea de re Imperator scripsit senatui, quibus a populo Romano honores & jus civitatis impetravit Antipatro. poterat enim hoc solum argumentum sufficere ad declarandum non immerito nos dignatos tanta gratia, & a te confirmationem ejus petere: a quo vel novam sperare debuimus, videntes tantum tibi cum rege nostro amicitiam intercedere: qvandoqvidem & a Judæam habitantibus renunciatum est nobis, quantum victimarum obtuleris Deo, quibusve votis illum honoraveris: utq; populum epulo exceperis, & mutuis hospitalitatis officiis delectatus sis: quæ quidem omnia debent argumenta haberi amicitiæ Judæorum gentis & tanti Romanorum principis, confirmatæ coram ipsis Herodis penatibus. Per hæc te obtestamur in ipsius regis præsentia, nihil aliud quam ut, quæ ipsi concessistis Judæorum generi, aliorum fraude intercipi non patiamini. His Nicolai verbis nemo Græcorum se opposuit: quia nõ de jure contendebatur apud judices, sed supplicatio tantum offerebatur injuriam deprecans. Nec illi inficiabantur, sed hoc solum facto prætexebant, quod onerosi sibi essent inquilini Judæi.

ελα, & πραγματείας ἄλλας, οὐ χρείαν τ συναλλαγμάτων, ἀλλὰ κατ' ἐπήρειαν τῆς θρησκείας, ἣν καὶ σωίσασιν ἡμῖν, μίσος δίκαιον ἀδ' αἰτίχυσιον αὐτοῖς πεποιῆτες· ἡ γὰ ὑμέτερα κ πάντων ἀρχὴ φιλομμία μία, τὴν μὲν εὔνοιαν ἐνεργὸν, τὴν δύσνοιαν ἀργὸν ποιεῖ τοῖς τοιῦτον αὐτ' ἐκείνοις προσιεμένοις. ταῦτ' οὖν ἀξιῶμεν ὦ μέγιστε ἀρχόντων, μὴ κακῶς πάσχειν, μηδὲ ἐπηρεάζεσθαι μηδὲ κωλύεσθαι τοῖς ἔθεσι χρῆσθαι τοῖς ἡμετέροις, μηδ' ἀφαιρεῖσθαι τ ὄντων, μηδ' ἃ μὴ βιαζόμεθα τούτοις, τοῦτο τούτων βιάζεσθαι. καὶ γὰ οὐ δίκαια μένον ἐστὶν, ἀλλὰ κ ὑφ' ὑμῶν δεδομένα προτέρον ἐστι, καὶ δυνάμεθα καὶ πολλὰ δόγματα τῆς συγκλήτου, καὶ τὰς ἐν τῷ καπετωλίῳ κειμένας δέλτους, τοῦτ' ἐστὶ τούτων ἀναγινώσκειν. ἀ δῆλον μὲν ὡς μ πεῖραν ἡμετέρας εἰς ὑμᾶς πίστεως ἐδώκη, κυρία δ' ἂν εἰ μηδενὸς τοῦτο ἐχαρίσατο. οὐδὲν γὰ ἃ μόνοις ἡμῖν, ἀλλὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, τὰ μὲν ἴδια ἐφυλάξασθε, μᾶλλον δ' τῶν ἐλπιζόντων προσδέντες, ὑπερβεβήκατε τὴν κατ' εἶν. καὶ δυνατὸν ἂν τις ἐπιξεῖν τὰς ἑκάστων εὐτυχίας, ἃς δι' ὑμῶν ἔχουσιν, ἀπεριλήπτον ποιῆσαι τὸν λόγον. ἵνα μὲν τι καὶ δικαίως ἁπάντων αὐτῶν τυγχάνοντες ἑαυτοὺς ἀποδείξωμεν, ἀρκεῖ πρὸς παῤῥησίαν ἡμῖν τὸ πρότερον σεσωκέναι τὸν βασιλεύοντα νῦν ἡμῶν, καὶ σοὶ φίλον ἡγούμενον εἶναι. ὁποῖα μὲν εὔνοια πρὸς τὸν ὑμέτερον οἶκον ἀπολέλειπται; ποῖα δ' πίστις ἐνδεὴς ἐστι; τίς δ' οὐ γενόμενος τιμή; ποῖα δ' χρεία μὴ εἰς πρῶτον ἀφῖκται; τὸ δὲ κωλύειν, καὶ τὰς ἡμετέρας χάριτας τῶν εἰς τοῦτον εὐεργεσιῶν ἀριθμὸν εἶναι. δίκαιον δ' ἴσως μηδὲ τῷ πατρὸς, ἀντιπάτρου φίλτρον ἀνδραγαθίαν ἀμνημόνευτον, ὃς σὺν πλείονι εἰσβεβληκότ ἡμισυρ διχιλίοις ὁπλίταις βοηθήσας, οὔτ' ἐν τοῖς δ' γὼ ἀγῶσιν, οὔθ' ὅτε νεῶν ἐδεῖ δεύτερ ἐξηπάζετο. καὶ τί δεῖ λέγειν ὅσων ἐκεῖνος παρέσχον ῥοπὴν τῷ τότε καιρῷ, καὶ πόσων καὶ τίνων δωρεῶν τοῦ καίσαρ ἠξιώθησαν; ἄνωθεν δέον ὑπομνῆσαι τῶν ἐπιστολῶν, ἃς ἔγραψε τότε καίσαρ τῇ συγκλήτῳ, καὶ ὡς δημοσίᾳ τιμᾶς & πολιτείαν ἔλαβεν ἀντίπατρ. ἐκεῖνός δ' πάντα τεκμήρια δ καὶ τὰς χάριτας ἡμᾶς κατ' ἀξίαν ἔχειν, καὶ φίλ σᾶ τὸ βέβαιον αὐτῶν αἰτεῖν, παρ' οὗ καὶ πρότερον μὴ δοθείσης ἴδ ἐλπίσαι, τὴν δ βασιλέως πρὸς ὑμᾶς ἀμάθησιν ἢ τὴν ὑμετέραν πρὸς αὐτὸν ἐπιρῶσιν. ἀπαγγέλλειν ἢ ἡμῖν τοῦ τ ἐκεῖ ἰουδαίων ὡς μὲν ἐπίδης τῆς χώρας εὐμοίρης, ὡς ἢ ἀπέδωκας τὰ ἴδια πέλεια ἤματα, τιμῶν αὐτὸν ἀπιτελέσας εὐχάς, ὡς ἢ τὸν δῆμον ἐσίασας, καὶ τὰ παρ' ἐκείνοις ξένια πρόσοικα. ταῦτα γὰ πάντα καὶ ἔθνεσι, καὶ πόλεσι πρὸς ἀνδραποδισμοὺς τούτων ἁπισχόντα πραγμάτων δεξιώματα, καὶ σύμβολα φιλίας χρὴ δοκεῖν, ἴδ' ἀποδώκας τὰ ἰουδαίων ἔθνει, τ ἡρώδου προξενήσας αὐτοῖς ἐσίας. τούτων ὑπομνήσκοντές σε, ἢ αἰτοῦ δ παρόντ συγκαθημένου βασιλέως, ἠξιώκαμεν πρεπτὸν οὐδὲν, ἃ δ' αὐτοὶ δεδώκατε, ταῦθ' ὑπ' ἄλλων μὴ πρεπόντως ἀφαιρεθέντας. τοιαῦτα ἢ δ νικηλάτ διηγοῦντ, ἐλύετο μὲν οὐδεμία τ ἐλλιπῶν ἀντικατάστασις. οὐδὲ γὰ ὡς ἐν δικαστηρίῳ, πρὸς τῶν προκειμένων διελάμβανον, ἀλλ' ἡ ἐντυξις ὧν ἐδεῖζοντο. κἀκείνων ὁμολογία μὲν οὐδεμία, δ' μὴ ταῦτα ποιεῖν. πρόφασις ἢ ὡς τ χώραν αὐτῶν νεμόμενοι, πάντα τῶν ἀδικουμένων οἱ ἢ

αἱ ἐυξυλεῖς τε αὐτὸς ἐδείκνυσαν, καὶ τῷ τὰ οἰκεῖα τιμᾶν, μηδὲν λυπεῖσθαι οἰκεῖν.

A At illi & ingenuos cives se approbaverunt, & sine cujusqvam injuria patriis legibus vivere.

Κεφάλαιον. ε.

Ὡς ἡρώδης εἰς ἰουδαίαν ἐπέστρεψεν.

CAP. V.

Herodes in Judæam revertitur.

Στιδὼν οὖν ἀγρίππας βιαζομένους, ἀπεκρίνατο ταῦτα, ἅμα μὲν τῷ ἡρώδῃ χάριν εἰς αὐτὸν εὐνοίας τε Φιλίαν, ἕτοιμος εἶναι πᾶν ἑτοιμῶν χαρίζεσθαι ἰουδαίοις ἀξίωσιν, καὶ καθ' αὑτὸ δίκαια δοκεῖν, ὡς εἰ μὲν ἐδέοντο πλειόνων, ἠκ ἂν ὀκνῆσαι, τάχα μὴ λυπεῖσθαι τῶν ῥωμαίων δοκεῖν ὠφελεῖν. ἐπεὶ δὲ καὶ πρῶτον εἰλήφασιν ἄκυρα μὴ γραφῆς, βεβαιῶν αὐτὰς ἀνεπηρεάστους ἐν τοῖς οἰκείοις διαπολεῖν ἔθεσι. τοιαῦτα εἰπὼν, διέλυσεν τὸ σύλλογον. ἡρώδης δὲ πρὸς ὧς κατηφιάζετο, καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν διαθέσεως ὠμολόγει χάριν. ὁ δὲ καὶ εἰς ταῦτα φιλοφρονούμενος, ἴσον αὐτὸν παρεῖχεν ἀντιμεταλαμβανόμενος, καὶ καταπαιζόμενος. καὶ τότε μὲν ἀνεχώρησεν ἀπὸ λέσβου. πλεῖν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐπ' οἴκου διέγνω, καὶ τὰ ἀγρίππα αὖ θαμιτοὺς μένος ἀνήχθη. κατάγεται δὲ εἰς καισάρειαν, ἔπολλαῖς ὕστερον ἡμέραις πολεμάτων ὀπτηδείων τυχών. κἀκεῖθεν ἐλθὼν εἰς ἱεροσόλυμα, συναγαγὼν ἐκκλησίαν πανδήμου. ἦν δὲ πλῆς καὶ τῆς χώρας ὄχλος. ὁ δὲ παρελθὼν, ἀπολογισμόν τε τῶν ὅλης ἀποδημίας ἐποιήσατο, καὶ τὰ πρὸς τοὺς ἰουδαίους ὅσοι κατὰ τὴν ἀσίαν ἦσαν, ὡς δι' αὐτὸν ἀνεπηρεάστως εἰς τὸ λοιπὸν ἔξουσιν, διηγήσατό τε σύμπαν ὅπῃ τῆς εὐτυχίας, καὶ τῇ διοικήσει τῶν ἀρχῶν, ὡς ἀδενὸς ἀπολείποιτο τῶν ἐκείνοις συμφερόντων, ἀλλὰ μᾶλλόν τε τὸ τέταρτον τῶν φόρων ἀφίησιν αὐτοῖς δι' παρελήλυθότος ἔτους. οἱ δὲ κατὰ τὴν χάριν, καὶ τῷ λόγῳ δεδημαγωγημένοι, μὴ πλείστης ἀπέστων χαρᾶς, πολλὰ ἀγαθὰ συνευχόμενοι τῷ βασιλεῖ.

Quamobrem Agrippa, intellecto, qvod vim paterentur, sic respondit: se non solum propter Herodem amicum illis gratificari paratum, sed etiam, qvia æqvum postulare videantur. qvare etiamsi plura petiissent, concessurum se fuisse, qvicqvid salvis populi Romani commodis concedi posset: nunc qvia id tantum postulent, ut, quæ prius concessa sint, rata maneant, confirmaturum se populi Romani beneficium, & daturum operam, ne qvis illis molestus sit amplius, juxta instituta patria viventibus. Hæc locutus dimisit conventum. Tum Herodes assurgens ei gratias egit omnium nomine. Deinde post mutuos complexus vale dicto, a Lesbo digressi sunt. Rex igitur paucis post diebus secunda navigatione usus Cæsaream appulit, & inde Hierosolyma petiit: ibi advocata in concionem tam urbana multitudine, qvam reliqvis Judæis, qvi tum forte aderant, rationem eis suæ peregrinationis exposuit, & impetratam immunitatem Judæis per Asiam degentibus. Commemoravit deinde, qvantum felicitatis eis suus principatus attulisset, dum ipse nihil magis curaret, qvam ne qvid deesset subditis: & qvo magis eos exhilararet, professus est qvartam tributorum partem se remittere. Illi vero simul oratione, simulqve munificentia regis deliniti, cum maxima lætitia discesserunt, omnia fausta regi comprecati.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς ἐσπουδάθη τὰ περὶ τὴν οἰκίαν ἡρώδη, περὶ τιμωνίῳ μὲν ἀντίπατρον τὸ πρεσβύτερον ὄντα, χαλεπῶς ἔχοντα περὶ ἀλέξανδρον φερόντων τῷ ὕβρει.

CAP. VI.

Domesticum dissidium inter Herodem & filios.

Πρόβαινε δὲ ἀεὶ τὰ κατὰ τὴν οἰκίαν, καὶ χαλεπωτέραν ἐλάμβανε τῷ ὀπτιδοσίᾳ, ἀντιμεταλαβόντος μὲν ὥσπερ ἐκ κληρονομίας τὸ κατὰ τῶν νεανίσκων μῖσος τῆς σαλώμης, καὶ πᾶν ὅσον εὐδοκιμοῦντας κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν εἰς ὀδύνοιαν καὶ θράσος λαμβανόντος, μηδένα τῶν ἐξ ἐκείνης καταλιπεῖν, ὃς διώσοιτο τιμωρῆσαι τῷ θανάτῳ τῆς ἀνηρημένης. ἐχόντων δέ τι καὶ τῶν νεανίσκων θρασὺ καὶ δύσνουν εἰς τὴν γεγονυῖαν μητρυιὰν τε τῆς μητρὸς οἴκτον, πάντα τὴν ἀξίαν, καὶ τὴν κρατοῦσαν ὀπτιδυμίαν, πάλιν τὰ τὸ κακὸν ὅμοιον ἐγεγόνει τοῖς πρώτοις, βλασφημίαι μὲν ἐξ ἑκατέρων εἰς τε τὸν σαλώμην, καὶ τὸν φερόραν, κακοηθευομένων τούτων εἰς τὰ μειράκια, καὶ μὴ πραγματείας ὀπτιδυμίαι. τὸ μὲν δὴ μῖσος ἴσον ἦν ἐξ ἀλλήλων, ὁ δὲ τρόπος δὲ μισῶν, οὐχ ὅμοιος. ἀλλ' οἱ μὲν ἐν τῷ φανερῷ λοιδορηθῆναι, καὶ προσυνειδύσαι προπετεῖς ἐνύλους τῷ τῆς ἀπειρίας οἰόμενοι τὸ τῆς ὀργῆς ἀνυπόστολον. οἱ δὲ πιθανοτέρους, ἀλλὰ πραγματικῶς, καὶ κακοηθῶς ἐχόντες τῆς διαβολῆς, προσελθόντες ἀεὶ τὰ μειράκια, καὶ τὸ θρασὺ καταλογιζόμενοι βίαιον ἐπεσθαι πρὸς τὸν γεγονότα. τὸν δὲ σὺν αἰδεῖσθαι τῆς τῆς μητρὸς ἁμαρτίας, δοκεῖν δίκαια πάσχειν, σκεπτόμενοι, ἄχρεον εἶναι πρὸς τὸ μὴ τὸν αἴτιον δοκοῦντα τιμωρεῖσθαι καὶ δι' αὐτοχειρίας. πλὴν οὖν ἀνεκαλήθη

Interim domesticum dissidium indies augebatur, Salome tanqvam hæreditario odio adolescentes prosequente, atqve ex præterito facinore, qvo matrem eorum oppresserat, audaciam assumente, & hoc agente, ne qvis supereresset, qvi posset ulcisci mortem immeritæ. Nec deerat occasio, qvod adolescentes non optime erga patrem affecti viderentur, partim memoria materni interitus, partim dominandi cupidine. Rursum igitur vetera mala renovabantur, his in Salomen ac Pheroram convitia jactantibus, illis vicissim odia & insidias contra adolescentes exercentibus: & cum esset odium mutuum, non erat tamen simile: dum hi vel propter genus & mores ingenuos, vel propter ætatis imperitiam procaci lingva iram non dissimulant; illi contra malevole ac assute calumniis viam præstruunt, provocantes adolescentum ferociam, qvam mox erant apud patrem eorū in suspicionem vocaturi: voluntatem vindicandi maternam necē vel propria manu non deesse illis, hoc argumento colligentes, qvod nec puderet eos talis matris, & injuste interfectam contenderent. Jamq; fabula erat

III.

totius civitatis, cunctis simplicitatem adolescentum miserantibus, nec cessante Salome, occasiones verisimilis criminationis ex ipsis fumere: qui impatienter ferentes matris mortem, & juveniliter contentiosi, non illius modo vicem, sed suam quoque sortem miserabantur, quod necesse haberent cum infelicis parentis interfectoribus vitam degere, & se quodammodo contaminare illorum contubernio. atqve huic dissidio magnum incrementum absentia regis addidit.

IV. Qui postquam reversus est, & conclonem illam apud populum habuit, moxtum a Pherora tum a Salome est monitus, imminere magnum periculum ab adolescentibus, palam jactantibus, non impune laturos, qui matrem interfecissent. his affinxerunt, Archelaum Cappadocem eis spem facere, quod ope illius perventuri sint ad Cæsarem, & patrem accusaturi. quibus auditis, Herodes turbatus est, tanto magis, quod eadem & ab aliis renunciabantur: & per hæc anteactorum admonebatur, quod propter domesticorum dissidia nec amicis nec dilectissima conjuge diu frui potuerit: futuraq; ex præteritis colligens, & majorem aliquam calamitatem secuturam timēs, plane confusus erat animo. Revera enim, qvemadmodum foris supra spem fortuna utebatur propitia, sic domi præter opinionem omnia male cedebant; ut merito ambigendum sit, possitne pensari tanta felicitate externa ejus calamitas domestica, an satius esset carere ex æqvo utraqve, & intra privatam fortunam consistere. Dum talibus curis intra se fluctuat, visum est alium filium, qui etiamnum privatus erat, accersere, comprimendisq; adolescentum ferocibus animis illum opponere, & honoribus evehere: is dicebatur Antipater: non quod vellet, sicut postea victus affectu nimio fecit, omnia in illum conferre, sed ratus se filios Mariamnes hoc pacto castigatiores redditurum, & minuendam eorum arrogantiam, si viderent non esse necesse, ut sibi solis servetur tanti regni successio. quapropter hunc quasi succedaneum in domum induxit, putans se jam prospexisse adolescentibus, ut, posito fastu, tractabiliores se patri præbeant. sed longe aliter evenit. nam & illi factum hoc injuriam summam interpretabantur: & Antipater tali erat ingenio, ut præter spem nactus ampliorem libertatem, in hoc omni ope incumberet, ne fratribus primo loco apud patrem cederet, & alienatum jam ab illis per calumnias, & propensum ad hoc, ut (quod iste vehementer cupiebat) infensior etiam indies fieret. Quamobrem nihil aliud cogitabat, hoc tantum cavens, ne ipse videretur fratrum delator, sed per alios consiliorum socios rem ageret, qui neqve suspecti essent regi, & fidem etiam propter amicitiam verbis suis possent adstruere. Jam enim complures ad hunc, nova spe inflatum, colendum se contulerant, & Herodem fucata specie benevolentiæ

A πᾶσι ἡ πόλις τ τοιούτων λόγων, & καθάπερ ἐν τοῖς ἀγωνίσμασιν, ἠλέητο μὲν ἡ τ μειρακίων ἀπειρία, κατῆχυε δ' ἡ τῆς σαλώμης ἀπιμέλεια, & παρ' αὐτῶν σκέψεων τὰς ἀφορμὰς & μὴ ψευδῆ λέγειν ἐλάμβανε. οἱ γὰρ ἔτως ἀχθόμενοι τῷ θανάτῳ τ μητρὸς, ἐπιδὴ καὶ πάνυ, & σφᾶς αὐτοὺς κακῶς ἔλεγον, ἐφιλονείκουν, ἐλεύθεροι μὲν ὥσπερ δὴ & πατροφόνου τὴν καθαιρεθεῖσαν τῆς μητρὸς, ἐλεύθερος δ' αὐτοὺς οἱ & σκήνης φονεῦσιν ἀναγκάζοντες συζῆν, & τ αὐτῶν μεταλαμβάνειν. ἐν ᾧ τοίνυν μείζονος ἡμέρου ἐχέσης τ φύσεως ἐν ἀποδημίᾳ & βασιλέως, ὡς δ' ἐπανῆλθεν ἡρώδης, & τῷ πλήθει διελέξατο καθὼς προειρήκαμεν, προσέπιπτον αὐτῷ οἱ λόγοι, ὡς ἦν πᾶ Φερώρᾳ, & τ σαλώμης μείζονα αὐτῷ τ κίνδυνον εἶναι, πρὸς τ νεανίσκων ἀναφανδὸν διαπειλουμένων, ὡς οὐκ ἀνέξονται μὴ τισάμενοι τ μητρὸς τ φόνου. προσετίθεσαν δέ τι & ὡς τ παρ' ἀρχελάου & παππάδοκα ἐλπίσιν ἐπανέχειεν, ὡς δι' ἐκείνου πρὸς τὰ κράτιστα ἀφιξόμενοι, & κατηγορήσοντες & πατρός. ἡρώδης δ', ὅπως ἀκροασάμενος αὐτῶν τοιούτων ἐξεπλήττετο μᾶλλον ὅτι & τ ἄλλων τινὲς ἀπήγγελλον. & ἀνέκαμπτε τῇ συμφορᾷ πάντα πρῶτα καταλογιζόμενος, ὡς ὅτε τ φιλτάτων, ὅτε τ στερρομάχης αὐτῷ γυναικὸς ὤνατο, ἀφ' ἧς ἐγίνοντο μάχαι παρ' αὐτὸν & τὴν οἰκίαν. τότε μέλλον & πρόσπεπλωκότα ἤδη βαρὺ & μεῖζον σκιῶν ἐπιλαμβάνων, ἐν συγχύσει τ ψυχῆς ἦν. τὸ δ' ὅτι πλεῖστα μὲν τ ἐξῆγεν, & παρ' ἐλπίδας εἰς δύτυχίαν αὐτῷ τὰ δαιμόνιον προεστήθη. μέγιστε δ' τ οἶκοι, & μηδὲ προσδοκώμενα, δυσυχεῖν αὐτῷ συνέβαινεν, ἑκατέρᾳ προσιέντος ὡς οὐκ ἂν τις ᾠήθη, & παρέχοντος ἀμφήριστον τὴν ὑποβολὴν, εὐδέον τὴν τ σύμπασαν δύτυχίαν τ ἐξῆγεν πραγμάτων, ἀλλ' ἄξαι τ οἶκοι κακῶν, ἢ τοσοῦτ μέγεθος τ ὠφελιτῶν οἰκείας συμφορῶν ἀφεῖναι ἐν τῷ μηδὲ τὰ βασίλεια θαυμαζόμενα κτήσασθαι. προσετίθετο δ' & ἀφικέσθαι τ πρόπον ἔτον ὅτι καθαιρεθεὶς τ μειρακίων, ἕτερον αὐτῷ γνώμιμον ἰδιωτεύσοντα πάθοι προσῆκε, καὶ & τὸν ἐδικὸν τιμᾶν. σκαλεύων δ' ἀντίπατρος. ἐχ ὥσπερ ἐν ὑστέρῳ & τελέως ἠπιωθεὶς αὐτὸς, & πάντ' εἰς σκέπον ἀναφέρων, οἰόμενος δ' ὠφελιμῶς & θρασύνειν τὰς ἐκμαιεμάμμης, & μᾶλλον εἰς νεωτερισμὸν τῶν σκιῶν οἰκοδομῶν αὐτόν. τὸ δ' αὖ ἁδες σὺν ἀν εἴη παρ' αὐτοῖς εἰ & τὰ πρόσθεν, ὅτι μὴ μόνοις, μηδὲ ἐξ ἀνάγκης ἡ ἀφοδοχὴ τ βασιλείας ὀφειλε δ'. διὸ & καθάπερ ἐφέδρον ἵνα τ ἀντίπατρον εἰσήγαγεν, οἰόμενος δ' ὀρθῶς προνοεῖν, καὶ καταστελέντων τ μειρακίων ἐξαίνας εὐκαίρως χρῆσθαι βελτίοσιν. τὸ δ' ἐχ ὥσπερ ἐνόησεν ἀπέβη. τοῖς τε δὴ παισὶν οὐ μετρίως ἐδόκει κεχρῆσθαι τῇ πρὸς αὐτοὺς ἐπιφορᾷ, καὶ δεινὸς ὢν τ τρόπον ἀντίπατρος, ἐπιδὴ παῤῥησίας ἵνος τῆς οὐ πρότερον οὔσης ἐλπίδος ἀντεποιήσατο, μίαν ἔσχεν ἐπάθειαν κακοῦ, τοῖς ἀδελφοῖς μὴ ὠφελεῖσθαι τῶν πρωτείων, ἀλλ' ἐπέχεσθαι & πατρὸς, ἤδη μὲν ἠλλοτριωμένου τοῖς μεθολοις, εὐμεταχείρις οὐ δ' ὄντος εἰς ὑπὲρ ἐαυτοῦ ἀκριβῶς πολὺ χαλεπώτερον ἀεὶ γλυφάσθαι τοῖς ἀφεβεβλημένοις. ἦσαν οὖν οὗτοι παρ' αὐτὸ μόνα οἱ λόγοι, φυλαττομένου δι' αὐτὸ δόξαν τὸ τοιαῦτα κατεμηνύειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐξηπατῶντος συνεργοῖς τοῖς ἀνυπόπτοις, καὶ ἀφ' τῶν εὐνοικῶν τῶν πρὸς τὸν βασιλέα, πρὸς ἥσσονα ἀὐτὸ ποιεῖν. ἤδη δ' πλείους γεγένηνται οἱ καὶ κεῖνον ἐφ' οἷς ἠλπικὼ θεραπεύοντες, καὶ τὸν ἡρώδην ἐκ & δεκῆ κατ' εὔνοιαν

τὰ πιαῦ-

τὸ παῖδα λέγειν. ἐπαλήθευε. Ἐ τούτων πολυπραγμόνων καὶ πῃ̃ ἀλλήλοις συναγωνιζομένων, ἔτι καὶ μᾶλλον αἱ πρὸ τ μειρακίων ἀφορμαὶ προσεγίνοντο. καὶ γὰρ τὰ δάκρυα πολλάκις ἐπὶ κατ' ἐπήρειαν ὧν ἠτιμάζοντο, Ἐ μητρὸς ἀνάκλησις, καὶ τ πατέρα φανερῶς ἤδη πρὸς τὰς φίλας ἐ δίκαιον ἐλέγχειν ἐπιτηδεύον. ἅπερ ἅπαντα κακοηθῶς ὑπὸ τ περὶ τ ἀντίπατρον κηδεμονικῶν φυλακτήρια, καὶ μειζόνως πρὸς τ ἡρῴδην ἐξαγγελλόμενα, προῦδοσαν ἐ μικρὰν ἀπεργαζόμενα τὴν τ οἰκίας στάσιν. ἀχθόμενος γὰρ ὁ βασιλεὺς τ ἀλαζονείας, καὶ πεπνῦσθαι βαλόμενος, τοὺς ἐκ τ μειρακίων, μείζονα ἀεὶ πρὸς τιμὴν ἀντιπάτρου παρῄειχεν. Ἐ τέλος ἡττηθείς, ἐπισπάσατο τὴν ἐκείνου μητέρα. καίσαρι γὰρ πολλάκις γράφων ὑπὲρ αὐτ Ἐ ἰδίᾳ σύνοιδεν ἀπρεπέστερον. ἀφίππευε μὲν οὖν ἀνιόντι εἰς τὴν ῥώμην, μετὰ τὴν διοίκησιν τ ὅλης τ οὐσίας δεκαετῆ γεγονημένην, πολλοῦ ἄξιος ἀπὸ τ ἰουδαίας, καὶ συντυχάντων μόνον τι τ ἀντιπάτρου ἐπηκολούθει, Ἐ παρέδωκεν εἰς ῥώμην ἀναγὴν μετὰ πολλῶν δώρων, καίσαρι φίλον ἐσόμενον, ὡς τι ἤδη πάνυ δοκεῖν ἐπ' ἐκείνῳ, Ἐ παρὰ πάντα πάντ' ἀπὸ τ δεξιᾶς τὰ μειράκια.

A captabant: cumqve per multas easqve inter se fidas personas hæc ageretur fabula, adolescentes magis etiam qvam ante occasionem illis præbebant. nam & lacrymæ sæpe eis prorumpebant, non ferentibus injurias ac contumelias, & matrem interdum invocabant, patremqve jam aperte ut parum æqvum amicis incusabant. quæ omnia malitiose ab Antipatri conjuratis observabantur, moxqve affingentes etiam nonnihil Herodi renunciabant, foventes domesticum dissidium. Rex enim ægre hæc ferens, & volens humiliare Mariamnes filios, majoribus semper Antipatrum augebat honoribus: cujus precibus postremo victus, matrem ejus in regiam induxit. Cæsari etiam sæpe pro eo scribens, privatim hunc diligentius commendabat: & cum navigaret ad salutandum Agrippam, post decennalem administrationem Asia decessurum, solum ex filiis Antipatrum secum duxit: qvem ei cum multis muneribus tradidit Romam ducendum, & recipiendum in Cæsaris amicitiam: ut jam viderentur omnia per hunc agi, protrusis a principatu adolescentibus.

a. 13. and

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς ἀντίπατρος διατρίβοντος ἐν ῥώμῃ, τοὺς περὶ ἀλέξανδρον ἡρῴδης ἄγων εἰς καίσαρα αὐτ κατηγόρησεν.

CAP. VII.

Antipatro Romæ degente, Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæsarem accusat.

Πρὸς μὲν οὖν τιμὴν, καὶ τὸ πρῶτον εἶναι δοκεῖν ἀντιπάτρῳ πρόσχαρές τι καὶ τιμῆς ἀπόδημίαν. Ἐ γὰρ ὁ ἐν τῇ ῥώμῃ πᾶσιν ἐπιφανέστατος ἡρῴδης, τοῖς φίλοις διαπρεπ̃ς ἦν. ἦλθε γὰρ μὴ παρεῖναι μηδὲ ἔχειν ἐξ ἀκαίρου διαβάλλῃ ἀεὶ τοὺς ἀδελφούς, καὶ μᾶλλον ἐδεδοίκει μεταβολὴν ὁ πατὴρ ἐπὶ Ἐ καθ' αὑτὸν αἰξιώσειεν ὑπερεκτρέπειν εἰς τοὺς ἐκ μαριάμμης φρονεῖν. ταῦτα γὰρ διανοίας ἔχων, οὐκ ἀφίστατο τ ἑαυ πρεσβείας, ἀλλὰ καὶ κατ' ἐκεῖνο ὅτε ἀνιόντι τι Ἐ παροξύνων ἤλπιζεν τὸν πατέρα καὶ τ ἀδελφῶν, σπουδῇ ἐπέστελλεν. πεφάσθαι μὲν, ὡς ὑπὲρ ἀγωνίων αὐτ, τὸ μὴ ἀληθές, ἀφ' ἧς εἶχεν ἐν φύσει κακοηθείας, τὴν ἐλπίδα μεγάλου καθ' ἑαυτὸν ἄσπερ ἐμπρήσαντος, ἕως εἰς ἔτ προήγαγε τ ἡρῴδην ὀργῆς καὶ δυσφημίας, ὡς ἤδη μὲν ἐχθρὸν δυσμενῶς τοῖς μειρακίοις. ἐν ᾧ τὸ κατανοεῖν εἰς τοιοῦτον σκληρᾶν πάθος, ὡς μητ' ἀμελῶν, μητ' ἐκ προπετείας ἁμαρτάνοι, κρεῖττον ἡγήσατο πλεύσας εἰς ῥώμην, ἐκεῖ τ παίδων κατηγορῶν αὐτὸς καίσαρι, ὡς μηδὲν οὕτω πιστὸν ἐκείνῳ πάθος, ὁ καὶ μεγέθ τ ἀσεβείας ὕποπτον ἦν. ὡς ᾐνίξατο εἰς τὴν ῥώμην ἐκόμιστο μὲν μέχρι τ ἀκμῆς πόλεως καίσαρι συντυχεῖν ἐπηγόμενος. ἐλθὼν δ' εἰς λόγους, καὶ καίσαρι αὐτοπροσώπῳ δηλώσας μεγάλως οἷς ἐδόκει δυσχεῖν, παρεσκευάσατο μὲν τὰς παῖδας, πιστὰ τῆς διανοίας, καὶ τ ἐπιχειρήσεως, ὡς ἐχθρῶς ἔχουσιν ἅπαντα τρόπον ἐπιδεικνύντες μισεῖν τὸν ἑαυτῶν πατέρα, καὶ μεταχειρίσασθαι τὴν βασιλείαν ὠμότατόν τε πρέσβυ καὶ ἀδικώτατον. ὁ δὲ οὐδὲ θνητὸν ἐξανάγκασε μᾶλλον ἢ κρίσει πᾶσαν δοῦναι τῷ ἀδελφείᾳ αὐτὰς εὐσεβεστέρῳ πρὸς καίσαρα ἐξουσίαν ἔχοι, τὰς δ' οὐχ ἧττον τῆς ἀρχῆς τὸ πλέον, ἀλλ' εἰ καὶ ταύτας ἐρῶντα καὶ ᾗ ζῆν ἐλάττονα λόγον, εἰ μόνον ἀποκτείναι τὸν πατέρα δυνηθεῖεν. ἔτως ἀγρίου τι Ἐ μιαροῦ ἐπιπνοίαν τῆς ψυχῆς αὐτῶν μῖσος, καὶ πρὸς τὸν ἀεὶ χρόνον αὐτὸς ἐκ μακροῦ φέρων ἀναγκασθῆναι

D

E

F

G

Ἐ ἐπιπνοίαν τῆς ψυχῆς αὐτῶν μῖσος, καὶ πρὸς τὸν ἀεὶ χρόνον αὐτὸς ἐκ μακροῦ φέρων ἀναγκασθῆναι

aperire Cæsari, & aures ejus talibus inqvinare sermonibus. & quo tandem suo merito? qvave injuria? aut qvomodo eos æqvum putare, ut, quem ipse principatum longo tempore per multa pericula quæsisset, ejus non sinant esse dominum, nec liberam potestatem permittant relinqvendi ejus cuicunqve, per pietatem hunc honorem promerito, ut ad hoc præmium spectantibus major fiat de pietatis officiis contentio: maxime cum, salvo naturæ jure, ne fas quidem sit illis cogitare tale aliquid. neminem enim posse affectare parentis regnum, nisi qui ejusdem optet interitum, quandoqvidem vivo non detur succedere. Se quidem nihil passum illis deesse eorum, quæ regiis liberis ab amantissimo patre præstari conveniat, non ornamenta, non ministerium, non delicias, conjugia quoque procurasse illustrissima, alteri suæ sororis; alteri Alexandro Archelai regis filia collocata. Et qvod maximum sit, ne post talia quidem ausa patria se potestate in eos usum, sed ad communem benefactorem Cæsarem adduxisse, & decedentem ex jure vel patris violati, vel regis per insidias appetiti, ex æquo se cum eis apud talem arbitrum disceptare, rogare tamen, ne impune sit illis tantum facinus, neve ipse cogatur in perpetuo metu vitam degere: quando ne illis quidem expediat post tam nefarios conatus solem inspicere, & impunitatem auferre post proculcata pietatis ac humanitatis jura omnia. Hæc crimina postqvam Herodes magna vehementia filiis objecit coram Cæsare, adolescentes, qui ne loqvente qvidem illo continere lacrymas poterant, tum vero, perorata causa, toti in fletus effusi sunt, nullius qvidem tantæ impietatis sibi conscii, gravem tamen accusatorem patrem sustinentes: qvod neqve decorum esset contra eum libere dicere, neqve tutum causam suam deserere. Qvamobrem hærebant ancipites lacrymis ac gemitibus miserationem sibi qværentes, & hoc ipso soliciti, ne viderentur, perturbante conscientia, defensionem sui expedire non posse, cum potius juvenili imperitia & consternatione impedirentur: qvod tamen Cæsaris prudentiam non latuit, adeoqve omnium, qvotqvot aderant, movebant misericordiam, ut ne pater qvidem accusator immotus hoc affectu perdurare potuerit.

A νιῶ ἐξηγεῖτο κρίσεις, καὶ μαίνεσθαι αὐτοῖς τὰς ἀκοὰς τοιούτοις λόγοις. καὶ τοι τί μὲν ἔπασχον παθόντες ἐξ αὐτοῦ δυσχερές; ὅτι τίνι γὰ μέμφονται βασιλεῖ; πῶς δ' οἷόν τε κρίνειν ἰδίῳ παῖδας αὐτὸς ἐκτήσατο πολλοῖς χρόνοις καὶ κινδύνοις ἐλθὼν, ταύτης σφᾶς ἐᾶν κύριον εἶναι, κρατεῖν τε, ὧν ἐβούλοντο τῆς κατ' ἀξίαν; ὡς δ' ὅγε μὴ τὰ ἄλλων ἄλλων εὐσεβείας ἐκτήσατο τῷ μέλλοντι παῖδας ἡγήσεσθαι τούτων τὸ ὅτι μελήσεις τε καὶ ἀμοιβῆς ποιήσεσθαι ἴσης ὅτι τυχὸν φιλοτιμίας τε καὶ μηδὲ εὐσεβεῖς αὐτοῖς ὑπὲρ τούτων πλεονεξαγωνεῖν, εὐπρεπὲς. ὁ γὰρ ἀεί τι τῷ βασιλεῖ συμφέρων, οὐκ ἀλλοτρίως ἔχει τοῦ θανάτου ἐπιθυμεῖν τοῦ γεγηκότος, μᾶλλον δ' οὐκ ἄλλως ἐν ἔστιν τῷ ἐρχθῆναι τῶν ἀλλοτρίων. αὐτὸς δ' ὅσοι βασιλεύμενοις, καὶ βασιλεῖς παισὶν οὐχ ὑστέρησεν, μέχρι τῶν ἀποθανεῖν, ἢ κόσμου, οὐχ ὑπηρεσίαν, ἢ τρυφῆς, ἀλλὰ καὶ γάμους ἐπιφανεστάτους παρεσχηκὼς τῷ μὲν ἐκ τοῦ ἀδελφῆς, Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀρχελάου καὶ βασιλέως θυγατέρα συνοικίσας. τὸ δὲ μέγιστον ἁπάντων ὅτι πιστοὺς ἂν ἔσχεν ἐξ οἷων αὐτὴν καὶ αὐτῶν χρῆναι μόρου ἀμύνειν ὅτι τοῦ κοινοῦ εὐεργέτην κρίσεως. καὶ παρελόμενον αὐτοῦ πῶν ὅσον ἡ πατὴρ ἀσεβήματος ἡ βασιλεὺς ἐπιβουλεύοιτο δύναται, κρίσεως ἰσοτιμίαν παρεσκευάσθαι. δεινὸν μὲν τὸ μὴ παντὶ πάσιν αὐτὸν ἀτιμωρήτον ἡμεῖς, μηδὲ ἐν τοῖς μεγίστοις φόβοις καταζῆν, ἀδεῖ ἐκείνοις λυσιτελοῦντος ἐφ' οἷς ἐνεθυμήθησαν ὁρᾶν τὸ ἦλιον, εἰ νικῶν Ἀλαφείνων ἔργῳ μέγιστα τῶν ἀνθρωπείων καὶ δρασάντων ἐπεσεμνύετο. παῦσαι ἡρῴδης ἐμπνεόντως ἠπείλησεν ὧδε κρίσεις τοὺς αὐτοῦ παῖδας. τὸ γὰ νεανίσκων ἤδη μὲν ἐλέγοντο δάκρυα καὶ σύγχυσις ἴσως, μᾶλλον δ' ἔτι κατέπνεον ἡμῶδες τὸ λόγον. τὸ μὲν γὰρ ἐξωτικῆς τοιαύτης ἀσεβείας ἡμεῖς τὸ λόγον πίστιν εἶδον ἐν τοῦ σωφρονοῦντος, τὸ δ' ὅτι καὶ πατρὸς ἐπιφέρεσθαι τοῖς Ἀλαβόλαις, δυσκολόγητον, ὡς πατρὶ ἤδεσαν, ἀκ εὐχημονοῦντος· ὧδε δ' ἂν παρρησίαν λόγου ἔσεσθαι τὸν καιρὸν, εἰ μέλλοιεν ὅτι βίας ἀεὶ καὶ κρίσεως ἐλέγχειν πεπλασμένων. ἴσως οὖν ἀπορία δ' ἀμηχανία λέγειν, καὶ δάκρυα, καὶ τέλος οἰμωγὴ συμπαθείας, δεδεμένοτων μὲν εἰ δόξειαν ὅτι ἂν σωφρονοῦντος παρρησίᾳ, ῥᾳδίως δ' ἂν εὐμοιρούντων τὰ ἀπολογίαν τοῦ νεοτήτος ἐπεργασίας ἧς ἐπεπόνθησαν. ἀμελεῖ γὰρ καιρὸν ἐπιβλέπειν αὐτοῖς ὡς ἔχον ἀσαίνειν ἐπιεῖτο τὸ μὴ καὶ σωφρόνειν ἀπρεπώτερον, ἀλλὰ ἐξ ἀπορίας, καὶ μετρίοις ἐκπλήν. ἐλεεινοῖτε ἐγεγόνεσαν τοῖς παροῦσι ἰδίᾳ, καὶ πατρὸς ἀπολύσεσθαι ἀληθῶς τε παῖδε σωσχόμενον.

B

C

D

E

F

CAP. VIII.

Alexandri defensio & cum parente reconciliatio.

TUm juvenes ubi observaverunt & illum jam flecti & Cæsarem, cæterosqve partim condolentes sibi, partim etiam non temperantes a lacrymis, alter illorum Alexander, versa ad ipsum patrem oratione, sic aggressus est objecta diluere: Pater, qvam benevolo sis erga nos animo, satis declarat hoc ipsum judicium. Si enim aliqvid triste de nobis statuisses, nunqvam ad omnium servatorem nos adduxisses. poteras enim vel pro regia, vel pro patria potestate in fontes animadvertere. cæterum adducere nos Romam, & hunc testem ac arbitrum facere, servare volentis argumentum est. nemo enim

G

Κεφάλαιον ή.

Ἀλεξάνδρου ἀπολογία, καὶ διαλλαγὴ πρὸς τὸν πατέρα.

ΕΠεὶ δὲ συνῆδον εὐμοίρων ἴνα, καὶ πρὸ ἐκείνου, καὶ ὧδε ἔ καίσαρ, καὶ τ' ἄλλων ἔνιοι, τοὺς μὲν συνδακρύσαντας, ἀπαθεῖς δὲ συναλγήσαντας, ἅτερος τούτ' ἀλέξανδρος, ὑπιπαλεσάμενος αὐτ', ἐπεχείρει διαλύσεις αἰτίας καὶ πάτερ εἶπεν, ἡ μὲν σὴ πρὸς ἡμᾶς νοῦν δήλη, καὶ πρὸ αὐτοῦ τ' κρίσιν. ἐκ ἂν γὰρ ἦ δυσχερές ἐνεστὼς ἐφ' ἡμῖν, ὅτι σὺ πάντα σώζοντα ἐκρίνας. καὶ γὰ ἐξὸν, παρούσης μὲν ἐξουσίας ἐς βασιλεῖ, παρόντος δὲ ὡς πατρὶ τοὺς ἀδικοῦντας ἐπεξιέναι. τὸ δ' ἐς φύσιν ὀφλὰν, καὶ ἔστιν παισὶν μάρτυρας σώζοντος ἴσως ἐδὲ ἀπο-

λαττῶσαι πινὰ προσαγορεύομεν, εἰς ἱερὰ καὶ ναοὺς ἄγηλ. τὸ A ad fana ac templa adducit, qvem velit perdere.
δ' ἡμέτερον ἤδη χεῖρον. ὁ γὰρ σωφρονεστάτῳ ἔπ-
ζῶ, εἰ πίστιν ἠδιηνεκέσαν πατρὶ πεπιστεύμεθα. καὶ
μήποτε δόξα σκαιὰ χέρσον, αὐτὶ δὲ πεθνᾶναι μηδὲν ἀ-
δικοῦντας, τὸ ζῆν ἀδικεῖν ἀναπείθομεν. εἰ μὲν δὴ
ἔστιν λέγειν τῆς ἀληθείας ἡ παῤῥησία μακάριον καὶ ὁσί-
ως, καὶ τὸν κίνδυνον ἀφορᾶν. εἰ δ' ἄτως ἡ ἀφε-
λὴ κατὰ, σωτήριος ἡμῖν ὁ νῦν ἦλθ. ὅν τι δεῖ βλέ-
πειν μετὰ τῆς ὑποψίας; τὸ μὲν οὖν Φάναν βασιλεύσ B
σπεύδομεν, ἐνοχλοῦ εἰς νέας αἰτίας; καὶ τὸ ἐπιθέναι
τῷ τῆς ἀθλίας μητρὸς ἰκανὸν ἐκ τῆς πεύσεως τῶν νίων
ἀνευχίαν ἐφορᾶζεσθαι. βλέπον δὲ εἰ μὴ καινὰ ταῦτα,
καὶ πᾶσιν ὁμοίως λέγεσθαι δυνησόμενα. κωλύσει γὰρ
οὐδεὶς τὸν βασιλεύοντα, παῖδες εἰ εἰσὶν νέοι, καὶ μητὴρ
αὐτῶν ἀποθανοῦσα, πάντας ὑποπτους εἶναι δ' πατρὸς
ὑποβόλους δοκεῖν. ἀλλ' οὐ τὸ ὕποπτον ἐοικὸς τοιαῦ-
τα ἀσφαλείαν ἀρνητέον. εἰ πέπτωκέ δὴ τις ἡμῖν εἰς τοιού-
των ὑποψιῶν, ὧν καὶ τὰ μὴ πιθανὰ πίστιν εἴωθεν ἐπ- C
αγωγὴν λαμβάνειν; φαρμάκου ὠδαιτέρου ἐλεγχὸν
ἀκριβῆ τινα, ἢ συνωμοσίαν ἡλικιωτῶν, ἢ ἀφορμὰς
ἐκετῶν, ἢ γράμματα κρυπτὰ ἀναγνόντες μανθάνομεν;
καίτοι τῶν ἑκάστου ἐσθ' ὅπη καὶ μὴ γνώμονα ἐκ ἀφανοῦς ἐπ-
τάδην χαλεπὸν γὰρ οὐχ ἑμονοῶν οἴκ. ἐν βασιλείοις
καὶ τῶν ἐχθρῶν ἐν σὺ φῆς ἔπαθλον εὐσεβείας συμβαίνει,
πᾶσιν αἰτίαν γλυκάδην τοῖς πονηροτάτοις ἐλπίδων,
ἀλλὰς δὲ μίαν ἀποβαλεῖν πιστοῦ κακοηθείας. ἀδίκη- D
μα μὲν οὖν, ἀδεὲς ἐρεῖ καθ' ἡμῶν. τὰς γὰρ ἀφορμὰς,
πῶς ἂν λυσθεν; ὁ ἀκούσας μὴ θέλων; ἐλαλήσαμέν τι
μὴ παρόντος; ἐκ εἰς σε, ἔστω γὰρ ἐμοὶ ἀδικον, ἀλλ' εἰς τὰς
ἀνοήτου λαλιᾶς μὴ προσώποντας. τὴν μητέρα τῆς
ἡμῶν ἐκλαυσεν; οὐχ ὅτι τέθνηκεν, ἀλλ' ὅτι καὶ νεκρὰ
κακῶς ἤκουσεν ἀπὸ τῶν ἐκ ἀξίων. δέχῃ δ' πιθυμῶ-
μεν, ἢ ἐστὶ μὲν ἔχοντα τὸν πατέρα; τί γὰρ θέλοντες; εἰ μὲν
ἔστιν ἡμῖν πρὸς βασιλέων ὥσπερ ἐστὶν, ἃ κενοῦσθαι μὲ- E
μεν; εἰ δ' ἐστὶν, ἐκ ἐλπίζομεν; ἢ σε ἀφαιρεθεῖσαν ἡμῶν κτήσεσθαι τὴν βασιλείαν προσδοκήσομεν, οἷς
οὔτε γῆ βαπτ, οὔτε πλοῦτος θέλατται, οὔτε τοῦ ἔρ-
γου, ἢ τῶν δεχομένων εὐσέβεια, θρησκεία δ' παν-
τὸς ἔθνους, ἰσχέτω ἂν παρόντος τινός, ὅτι τὰ πραγμά-
των, καὶ εἰς τὸν ἀγνώτατον τοῦ σὲ καθαιρεθέντα
ναὸν εἰσιέναι; τί δ' εἰ καὶ τὰ ἄλλων καταφρονήσομεν, ἐ-
δωδάπτης φονεύσας, ἀτιμώρητ. μένομεν, ζῶντ.
καίσαρ; ὅτ' ἀσεβεῖς οὕτως ἐγνώκατε, ὅτε ἀλο- F
γίστως, ἀτυχεστέρους δ' ἴσως ἦσαι κακῶς ἔσχεν. εἰ δὲ
μὴ ὠφέλιμος ἔχεις, μήτ' ἀποδοκᾶς εὐρίσκεις, τί σοι
σὸς πίστιν ἀπειρόκλες τοιαύτης δυσσεβείας; ἢ μητρὸς πέ-
θνηκεν. ἀλλὰ τοι τὰ κατ' ἐκείνου, ὃ παρεξωσαν ἡμᾶς
ἀλλ' ἀνθετέον ἐδώκατο. πλείω μὲν ἀπολογεῖσθαι βου-
λόμεθα, λέγον δ' οὐκ ἀποδέχεται τὰ μὴ γνώμονα,
ἀλλ' ἀπὸ τοῦ πάντων δεσπότου καίσαρ μεστεύοντι
τὰ παρόντα καιρὸν, σωτηρίαν θέμεθα τὸν τῶν σωθῆκαι, εἰ G
μὲν ἀνύποπτον ἐξ αὐτῆς τὸ ἀληθείας τὸ πρὸς ἡμᾶς ἀφε-
θὲν ἀπαλαμβάνεις ὦ πάτερ ζήσωμεν, δ' ἄτως μὲν
εὐτυχῶς. δεινὸν γὰρ τὸ μεγάλων κακῶν καὶ ψεύδης αἰτία.
παρούσης γὰρ πρὸς ἐρρωδίας, οὐ μὲν ἐν τῇ κατὰ σωτὸν
εὐσεβείᾳ μένε, δώσει μὲν ὁ λόγον ἡμεῖς ἑαυτῆς. ἐκ ἄτως
ὁ βίος ἡμῖν τίμιος, ὡς ἔχειν αὐτὸν ἐπ' ἀδικίᾳ δεδω-
κότος τοιαῦτα λέγοντος, ὅπ καίσαρ δὲ πρότερον
nere, mi pater, vivamus quantumvis infelices. qvid enim miserius quã temere insimulari criminis gra-
vissimi? Sin a nobis timere tibi pergis, tua pietate salva, nostram et sententia damnemur. nec n. usq; adeo
chara nobis est vita, ut eam tum autoris molestia retinere velimus. His verbis & Cæsar, ne ante quidem

ad credendum calumniæ facilis, magis etiam fe- A
rus est, quod, intentis in Herodem oculis, ipsum
quoqve permoveri animadverteret: & quot-
qvot præsentes aderant, solicitudo cepit de ju-
venibus non sine regis invidia apud omnes au-
licos. nam absurditas calumniæ, juvenumqve
in ipso flore ætatis periclitantium miseratio, ad
ferendam opem concitabat animos omnium: sed
multo magis, postqvam tam cordate Alexander
accusationi patris respondit: manentibus reis B
in eodem habitu, & præ mœstitia humentes ocu-
los in terram demittentibus. Tandem affluxit
spei nonnihil, ut videretur rex ipse excusationis
egere, qui sine ullis certis argumentis tam teme-
re criminationem aggressus sit. Postremo Cæsar
aliqvantisper deliberabundus, hoc ipso juvenes
alioqvi insontes peccasse pronunciavit, qvod
non tales se parenti præstitissent, ut nulla posset C
in eos hærere suspicio. Herodem autem roga-
vit, ut suspicari desineret, ac reconciliaretur fi-
liis. Periniqvum enim esse, habere eum fidem
talibus calumniis: & posse illos in posterum me-
deri offensis prioribus & redintegrare mutuum
amorem pristinum, si ad abolendas suspiciones
veteres utrinqve diligentius coloretur pietas.
Post hanc admonitionem juvenibus innuit. D
Qvibus jam preces parantibus, pater has non
expectans, prior flentes unum post alium com-
plectitur, compatientibus omnibus, qui aderant,
tam ingenuis qvam famulis. Tum igitur post a-
ctas Cæsari gratias una discesserunt, & cum eis
Antipater, simulans se gratulari reversis in gra-
tiam. Sequentibus deinde diebus Herodes ter
centum talentis Cæsarem donavit, munera eden-
tem Romæ, & congiarium dividentem populo. E
Cæsar vicissim ei donavit dimidium redituum e
metallis Cypriis, & reliqvum dimidium procu-
rationi ejus commisit: aliisqve hospitalibus of-
ficiis honorato liberam potestatem permisit eli-
gendi successorem qvemcunqve e filiis, aut si
mallet, distribuendi regni in singulos. qvod cum
ille jam pararet facere, negavit se commissurum,
quin ille, qvam diu viveret, tam regnum haberet F
in potestate qvam filios. His ita peractis, rex rur-
sum Judæam repetit. Qvo absente, Trachonitæ,
non parva ditionis pars, ab eo defecerant, sed o-
pera ducum, qvos in regno reliqverat, perdomi-
ti, rursum coacti sunt imperata facere. Cæterum
Herodes & filii navigantes, cum appulissent E-
leusam oppidum Ciliciæ, qvod Sebaste mutato
nomine dicitur, offendunt ibi Archelaum regem G
Cappadocum. Is, excepto rege perhumaniter,
multū gavisus est ob reconciliatos filios, & qvod
Alexander ejus gener egregie refellisset objecta
crimina: datisq; vicissim regiis muneribus, di-
gressi sunt. Post hæc Herodes in Judæam rever-
sus, advocata in templum concione, qvid ea in
peregrinatione egisset, exposuit: de narrataqve
humanitate Cæsaris, & aliis rebus, qvas illos
qvoqve scire voluit, extremam orationem
vertit ad filios: aulicosqve & cæteram multitudinem ad concordiam adhortatus est, pro-

πίστιων τῷ μεγέθει τῆς ἀληθείας, ἔτι μᾶλλον ἐξηλ-
λάττετο. καὶ συνεχῶς εἰς τὸν ἡρῴδου ἀπέβλεπεν ὀργὴν
κακείνων ὑποσυγχωνόμενον. ἀγωνία τε τοῖς παροῦσι,
συνεπαιώκει, καὶ ὡς τὴν αὐλὴν ὅλην ὁ Ἀλεξάνδρου
θάνατον ἐπὶ τὸν βασιλέα. τὸ δὲ ἄπιστον τ Ἀλεξάνδρου
καὶ ὡς τοὺς νεανίσκους ἐν ἀκμῇ καὶ πάλαι συμπα-
τῶν ἀλιεῖν, ἐπικαιρα βοηθεῖαν. ἔτι δ μᾶλλον ἐπὶδ
καὶ τὴν λόγων δεξιὰν καὶ μ φρονήσεως ἀπαντῶσαν ἀλέ-
ξανδρον. ἐν δ' ὁδ' ἐπεσεν ἐπὶ τοῦτον σχῆμα, πλάσαν
μὲν ὅμως καὶ σὺν καταφρίᾳ πρὸς τὴν γὴν νενευκότα, ἐ
δ' ἐλπὶς ἀμείνων ὑπεφαίνετο, καὶ δέξας ἐβασιλεὺς,
ἐξ ὧν αὐτὸν ἔπαθεν εὐλόγου καταμορηκέναι, ἀλλ' τὸ μη-
δὲν ἔχειν αὐτὸν ἐξελέγχειν. ἀπολογίας τινὸς οὐκέτ.
καίτοι δ μικρὸν ὀπίσω, τοὺς μὲν νεανίσκους, ἀπὸ
πρέσβυ τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἀληθοῦς δόκησιν, αὐτίκα ὑπ' ἀ-
μαρτεῖν ἔφη, τὸ μὴ τοιούτους αὐτοὺς φίλους τῷ
πατρὶ, ὡς μηδὲ φθόνου τὸν ἐπ' αὐτοῖς λέγειν. πρω-
θεὶς δ παρεκάλει πᾶσιν ὑπόνοιαν ἀφελεῖν, ἀλλ-
λάττεσθαι τοῖς παροῦσι. ἐφ' ἅπασι δὲ ἀνέπεισεν, τὰ
τοιαῦτα κ τῶν ἐξ αὐτοῦ. διώλαθε δ τὴν μετανοίαν
ἀμφοτέροις ἡ μόνον ἰσότιμος τε συμβεβηκυῖα, παρο-
ξύνασα δ τὴν εὔνοιαν, ὃν ὧ τὸ σεμνοτέρᾳ ἑκατέρου τῆς
ὑποστάσεως ἀπολογούμενοι, αὖθις ἐπὶ πλεῖστον ἀλλήλοις
ἀξιώσεσι κεχρῆσθ τοιαῦτα νεανίσκοις ἐν ἐπὶ τοῖς νεανι-
σκοις ἐκείνοις δ βελομένοις ὑποπτεῦσαι δεῖ δεῖσθ πρε-
σβευτὰ αὐτοὺς ὁ πατὴρ διακρίνας, ἡσυχάζειν παρε-
κέλευεν ἐν μέρει σκεπτόμενον, ὡς μηδένα, τῶν ἐφ'
ἑαυτοῦ ὑποψιῶν, ἐλεύθερον ἢ δοῦλον, ἀπολῦσθ μηδέν. τὰ
μὲν οὖν ἀλλ' ἀλλήλοις διαλεχθέντες καίσαρι, μετ' ἀλλήλων
ἀπῆσαν, καὶ σὺν αὐτοῖς ἀνέπαρσεν ὑποκεχυ-
μένῳ ἐφηδόμενος τῇ ἀλλαγῇ. ὧν δ τῆς ὑστε-
ρεμὸς ἡμέρους ἡρῴδης μὲν ἐδωρεῖτο καίσαρα τριακο-
σίοις ταλάντοις, δεὰς τε καὶ ἀλεξανδρεῖς πανδήμους τοῦ
δήμου. καίσαρ δ αὖτ' ἐκ μετάλλων ἐκ κυ-
πρίων χαλκοῦ τάλαντα ἡμίσεια ἐπέδοσεν καὶ τῆς ἡμίσεως
τὴν ὑπεμέλειαν ἔδωκεν, καὶ σύλλα ξενίους, καὶ πα-
ραγωγαῖς ἐτίμησεν. καὶ ὡς τῆς βασιλείας αὐτῷ τὴν
ἐξουσίαν ἐφῆκεν, ὃν ἂν αἱρῆται τῶν παίδων ἀδιόχον
καθιστάναι, ἢ καὶ διανέμειν μέρ ἑκάστῳ τῆς τιμῆς
εἰς πάντας διελθοῦσιν. ἐκεῖνα δ ἤδη δόλιον ἐ-
κεῖνο ποιεῖν, ὃν ὑπερέψειν ἔφη ζῶντι μὴ καὶ τῆς βα-
σιλείας καὶ τῶν παίδων κρατεῖν. ὑπὸ τούτοις ἐπανῆ-
πλων εἰς τὴν ἰουδαίαν. διοδευόμενοῦ δ, οὐ μικρὸν
μέρ ἀπέσχε τ ἀρχῆς, τὸ ὠθεῖ τ τραχῶνα, ἐ τοὺς α
καταλειφθέντας στρατιώτας ἀφεστῶτας, πᾶλιν ὑπακοὴ
ἐν ἀναγκάσασαν. ἡρῴδης δ πολέων ἐκ τῶν παρόντων ἐ-
θήρευε κ χιλίους ἐν ἐλεύσει, τῇ μετωνομασμένῃ νῦν
σεβάστῃ, καταλαμβάνει τ βασιλέα τ καππαδόκων
ἀρχέλαον. ὃς αὐτὸν ἐκδέχε φιλοφρόνως, ἡδόμε
δὲ τ παίδων ἀλλαγαῖς, καὶ τὸν τ ἀλεξάνδρου, ὃς
ἔχει αὐτὸ τὴν γυναῖκα τῆς αὐτοῦ διαπρεπῆ. δω-
ρεαῖς τε ἀντιδόσεων ἀλλήλοις, ὡς ἑκάτ βασιλεῖς. ἐκ τοῦ-
δεν ἡρῴδης, ἐπὶ ἰουδαίας ἐλθών, καὶ ἡμέρᾳ ἐκκλη
ἱερῷ, τοὺς τ πεπραγμένων κ τὴν διαθήκην ἐπε-
λέγετο, τὴν ἡγεμονίαν εἰς αὐτὸν φιλοφρονούμενος, καὶ
πολλὰ διεξιὼν ὅσα κ μέρ αὐτῷ πεπραγότα συμ-
φέρουσαν ἡγεῖτ κ τοὺς ἄλλους εὐεργέτας, τέλ ὑπὲρ
τῶν παίδων κατέστρεψε τὸν λόγον τοὺς ὑπὲρ τὴν
αὐλὴν, ἐ τὸ λοιπὸν πλῆθ εἰς ἐμένειαν ἐκάλων,
καὶ τοὺς

ἐτὰς ὑὸς μετ' αὐτὸν ἀποδεικνύων βασιλέας ἡρώδης, πρῶτον μὲν Ἀντίπατρον, ἔπειτα ἐκ Μαριάμμης ἀλέξανδρον, καὶ ἀριστόβουλον. ἐσπουδακὼς δὲ παρὰ τοῖς πᾶσιν ἀποβλέπειν εἰς αὐτὸν ἀξιῶν, καὶ βασιλέα καὶ δεσπότην ἁπάντων δικαίων, μήτε γῆρα ὠδηκότι ζῆλον, ἐφ' ᾧ δεῖν τὸ πρὸς ἀρχὰς ἐμπειρότατον ἔχειν, ὅπερ τοῖς ἄλλοις ὑπεναντίωμα ἐλαττοῦσθαι, ἃ δύναται καὶ βασιλέας κρατῶν, καὶ παίδων ἄρχειν. τοὺς τε ἡγεμόνας καὶ τὸ στρατιωτικὸν, εἰ πρὸς ἕνα βλέποιεν αὐτὸν, ὑπερέχειν ἔφη τὸ βίον ἄνευ, καὶ πᾶσαν εὐφορίαν εὐδαιμονίας ἐξ ἀλλήλων ἕξειν. τοιαῦτα μὲν ἀφεὶς τὴν ἐκκλησίαν τοῖς πολίταις μόνοις διελέγετο, ἐνίοις δ' οὐκ ὀρθῶς. ἤδη γὰρ ὑπὸ τῆς ἀμίλλης καὶ τῶν ἐλπίδων ἀλλοτρίως εἶχον πρὸς τὰ παρόντα, ἐπιστάμενοι πολλὰ, καὶ νεωτέρων ἐφιέμενα.

Κεφάλαιον θ'.

Ὡς ἀγῶνας ἤγαγε πενταετηρικὰς ἡρώδης ἐπὶ τῇ καισαρείας κτίσει.

Περὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν, σπανιλοίαν ἔλαβεν ἡ καισάρεια σεβαστὴ τὴν ἀνοικοδομὴν, δεκάτῳ μὲν ἔτει τοῦ πόλεως ἐλθόντος αὐτῷ τὸ ὅλης καταπεδῆσαι, ὀκτωκαιδεκάτῳ δὲ τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ὀλυμπιάδος διετηρίδος καὶ ἐνενηκοστῆς καὶ τῆς ἑκατόν. ἣν δὴ ἅπαντες ἀγῶνες τῇ καθιερώσει μείζων ἑορτὴ, καὶ παρασκευὴ πολυτελεστάτη. καταγγέλλει μὲν γὰρ ἀγῶνα μουσικῆς, καὶ γυμνικῶν ἀθλημάτων. παρεσκεύασται δὲ πολὺ πλῆθος μονομάχων καὶ θηρίων, ἵππων τε δρόμου, καὶ τὸ πολυτελέστατον τῶν ἐν τῇ ῥώμῃ, καὶ παρ' ἄλλοις ποιεῖ θεάτρασμάτων. ἀνετίθει δὲ καὶ ὅσον τῶν ὑγιῶν καὶ σεμνῶν, καὶ πενταετηρίδα παρεσκεύασε μόνῳ ἄγων αὐτῷ. ὁδὶ αὐτῷ πᾶσιν τοῖς εἰς τὰ τοιαῦτα ὠφελήμασι, ὅσα τῶν οἰκείων διεπέμπετο τοῦ φιλοτιμίαν ὑπερβαλεῖν. ἰδίᾳ δὲ καὶ ἡ γυνὴ καίσαρος ἰουλία, τὰ πολλὰ τῶν σκεῦ πολυτελεστάτων ἀπέστειλεν, ὡς μηδὲν ὑστερῆσαι τὰ πάντα ἀναπεπλήρωται, τελάντων πεντακοσίων. συνελθόντος δὲ εἰς τοῦ πόλιν ὄχλου πολυτελῶς καὶ ἡσυχίαν, καὶ προσδοκίας, ἃς ἐπεμπον οἱ δῆμοι, διὰ τὰς ἐπιπολαίους εὐεργεσίας, ἅπαντας ἐξεδέξατο καταγωγὰς, καὶ τραπέζους, καὶ διανεκέσιν ὑφαπτὰς τῆς πανηγύρεως ἐν μὲν ταῖς ἡμέραις ἐχούσης τὰς ὄψεις τῶν θεαμάτων ψυχαγωγίας, ἐν δὲ ταῖς νυξὶν τὰς εὐφροσύνας, καὶ τοῦ εἰς ὅτι πολυτέλειαν, ὡς ἀθρόον θρέψαι τοῦ μεγαλοψυχίαν αὐτοῦ. εἰς πάντα γὰρ ἅπερ ἂν σπουδεύσειν, ἐφιλονείκει τοῦ τῶν ἤδη γεγηθώτων ὑπερβάλλεσθαι. καὶ φασιν αὐτὸν τὸ κτῆσασθαι καὶ ἀγρίπασαν πολλάκις εἰπεῖν, ὡς δοκοῦσι τὰ τῆς ἀρχῆς ἡρῴδῃ τῆς ὕσης ἐν αὐτῷ μεγαλοψυχίας, ἄξιον γὰρ εἶναι καὶ συμφορᾶς ἁπάσης, καὶ ἀγῶνος τοῦ βασιλείαν ἔχειν. μετὰ δὲ τοῦ πανηγύρεως ταύτης, καὶ τὰς ἑορτὰς, πόλιν ἄλλην ἀνήγειρεν ἐν τῷ πεδίῳ τῷ λεγομένῳ καφαρσαβᾶ, τόπων εὐυδρον καὶ χώραν ἀρίστην φυτοῖς σκλέξας, ποταμῷ τε περιῤῥέοντος τοῦ πόλιν αὐτοῦ, καὶ καλλίστῃ ὕλῃ θηλοφόρων ἄλσεσι. τοῦτον δὲ ἀντίπατρος ὁ πατὴρ, ἀντιπατρίδα προσηγόρευσεν. ἐπώνυμον δὲ καὶ τῇ μητρὶ χωρίον ἐστὶν ἱερὸν ἔχον ἰσχυρὰν οἰκοδομήσας, ἀσφαλείᾳ τε διαφορον, καὶ καλλονῇ τοῦ ἄλλου, κάλλιστον κύκλῳ. φιλοτιμῶ τε τοῦ ἀδελφοῦ

nuncians filios post se regnaturos, primum Antipatrum, deinde ex Mariamne natos Alexandrum & Aristobulum. Interim debere omnes se unum respicere, & pro rege habere atqve domino, non obstante senectute, qvæ ad regendum propter longam experientiam magis est idonea, præsertim non deficientibus aliis facultatibus qvibus & subditi in officio continentur, & liberi. milites qvoqve cum suis ducibus, si se unum respiciant, felicem vitam acturos absqve ullis perturbationibus. His peroratis, dimisit concionem, quibusdam recte visus dixisse, qvibusdam secius. injecta enim æmulatione inter filios, res omnino spectare ad aliqvam mutationem videbantur.

CAP. IX.

Herodes qvinqvennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat.

PEr idem tempus perfecta est Cæsarea, decimo anno postqvam ædificari cœpta est, regni vero anno octavo supra vigesimum, Olympiade centesima nonagesima secunda, in ejus dedicatione magna fuit celebritas, & apparatus facti sunt sumptuosissimi. exciti enim sunt ad certamen artifices musici, & athletæ gymnicorum certaminum. ad hæc gladiatorum ac ferarum comparatus magnus numerus, & quicqvid hujus generis in precio est tam Romæ quam apud gentes cæteras. Consecratum est autem hoc qvoqve certamen Cæsari, instaurandum per singula qvinqvennia. Hunc omnem apparatum rex suo sumptu magna ambitione undecunq; curavit convehi, multa in hoc conferente etiam uxore Cæsaris Julia, & mittente permulta pretiosa ex Italia, ut, omnibus computatis, sumptus ad qvingenta talenta accederet. Congregata igitur ingenti multitudine spectaculorum gratia, legationes, quæ a diversis populis mittebantur ob acceptа beneficia, omnes excepit diversoriis & mensis & continuis hilaritatibus, dum hominum frequentia spectaculis se totos dies oblectat, noctu vero conviviis & ostentatione magnificentiæ, cum insigni laude magnanimitatis regiæ. in omnibus enim studebat, ut posteriora qvæqve majorem admirationem sui facerent: feruntqve ipsum sæpe Cæsarem & Agrippam dixisse, quod major quam pro præsenti ditione esset Herodis magnanimitas, qui dignus videretur totius Syriæ atqve Ægypti imperio. Post hanc celebritatem & festos dies aliud oppidum extruxit in campo, qui dicitur Capharsaba, electo ad hoc agro aquoso & plantis idoneo, amne circúfluente ipsum oppidũ, & luco circumdante pulcherrimarum arborum. hanc a suo patre Antipatro denominavit Antipatrida. deinde castellũ matrem suã nomine referens supra Hierichunte condidit, cui Cypron vocabulum imposuit, communito egregie, & instructo amœnis domiciliis. nec fraterni affectus

oblitus, memoriæ illius dedicavit ædificia pulchercima, primum turrim Pharo non minorem in ipsa urbe, in defuncti monumentum Phasaelium vocatam, propugnaculum urbis munitissimum. deinde ejusdem nominis oppidum circa vallem Hierichuntinam condidit, qua itur ad septentrionalia: quo factum est, ut circumqvaqve situs ager, ante a pene desertus, diligentius coleretur ab habitatoribus, Phasaeliticus inde appellatus. Quin & reliqvam ejus beneficentiam enarrare perdifficile fuerit, quanta contulit in urbes tam Syriæ qvam Græciæ, & ubicunqve illum peregrinari contigit. plurimas enim adjuvit, aut extructis publicis operibus, aut sicubi incepta pendebant propter inopiam, pecuniis in absolutionem eorum erogatis. Inter hæc præcipua sunt, quod Rhodiis Pythium templum suo sumptu exædificavit, & ad compingendas naves multa argenti talenta præbuit. Nicopolitanis urbem ad Actium a Cæsare cond tam habitantibus, majorem partem publicorum operum suis perfecit impendiis. Antiochensibus urbem maximam habitantibus, secante mediam ejus longitudinem platea, hanc ipsam utroqve latere ornavit porticibus, & viam ejus subdivalem lapide polito stravit, non tam ad ornamentum urbis qvam ad incolarum commoda. Ludos etiam Olympios non satis respondentes suæ celebritati propter inopiam, adjuvit, attributis annuis reditibus, quo splendidius & sacrificia fierent, & alia, quæ ad decorandum tam freqventem conventum pertinent: pro qua munificentia perpetuus agonotheta declaratus est. Hic alius quispiam miretur in uno homine tantum diversitatem ingenii. Si enim spectemus ejus liberalitatem ac beneficentiam, qua erga omnes usus est, non possumus non dicere eum natura beneficentissimum: e diverso, si injurias ejus & sævitiam in subditos etiam conjunctissimos consideremus, fateri cogemur hominem fuisse durum, inexorabilem, & ab omni alienum modestia. atq; ita pugnantes inter se voluntates habuisse videbitur. Ego vero aliter credo, & utruinqve ab una causa profectum existimo. Eo enim, qvod honoris esset cupidissimus, & totus huic affectui deditus, incitabatur ad magnificentiam, sicubi spes esset aut in præsens laudis, aut in posterum memoriæ: qvare qvod esset supra facultates sumptuosus, cogebatur molestus esse subditis. nam cum in alios erogaret plurimum pecuniæ, necesse erat eam aliqvando male qværere. Deinde sciens se ob eas injurias invisum subjectis, eas offensas lenire, videbat difficile, neq; enim poterat, nisi vellet reditus minuere. itaq; abutebatur suorum odio in suum commodum. nam si quis illorum non per omnia servitutem toleraret, aut videretur velle dominationē ejus excutere, in tales impotenter sæviebat, non aliter qvam in hostes, nullo cognatorum aut amicorū discrimine, qvod

μνημεῖα. Διὰ τῶν γεγυμνωμένων πρὸς αὐτὸν φιλοτιμίαν ἀνετίθει τὰ καλλίστα, πύργον ἐπ' αὐτῆς τῆς πόλεως ἀναξήρους, οὐδὲν ἐλάττω δ' ἢ τὸν Φάρον, ὃν προσηγόρευσεν Φασαήλιον, ἀσφάλειάν τε τῇ πόλει μέγιστα, καὶ μνήμης τοῦ τετελευτηκότος Διὰ τῶν προσηγορίων. ἐμώνυμον δ' αὖτῳ, καὶ πόλιν πρὸς τῷ αὐλῶνι τῆς ἱερεμχουντίνης ἔκτισεν, ἀπόντων ἢ βορέαν ἄνεμον, ὃ δὴ τῶν περὶ χώραν ἔμηρον ἅπασιν ἐνεργετεῖν ἐπιφέρει τοὺς ἐπιμελείας τ' οἰκητόρων, Φασαηλίδα, καὶ τοὐπὶ σκάλα. τὰς δ' ἄλλας εὐεργεσίας ἄπορον εἰπεῖν, ὅσας ἀπέδωκεν τοῖς πόλεσιν, ἔντε συμφορᾶς, καὶ ἢ τὴν ἑλλάδα, καὶ παρ' οἷς ποτ' ἂν ἀποδημήσας τύχοι. καὶ δ' πλείστας λειτουργίας, καὶ δημοσίων ἔργων κατασκευάς, χρήματα τοῖς δεομένοις ἔργοις εἰς ἐπιμέλειαν τ' περιττῶν σκελετοποτῶν, ἄφθονα χαρίσασθαι δοκεῖ. τὰ δὲ μέγιστα, ἐδημοσιώσατο τ' πεπραγμένων αὐτῷ, ῥοδίοις μὲν τὸν πύθιον ἀνέξησεν οἰκείοις ἀναλώμασιν, καὶ παρέσχεν χρημάτων πολλὰ τάλαντα πρὸς ναυπηγίαν. νικοπολίταις δ' τοῖς ἐπ' ἀκτίῳ κτισθεῖσιν ὑπὸ καίσαρος τὰ πλεῖστα τ' δημοσίων συγκατεσκεύασεν. ἀντιοχεῦσι δ' τῆς ἐν συρίᾳ, μεγίστῃ πόλιν οἰκοῦσιν, διὰ μέσης τέμνει πλατεῖα, ταύτῃ αὐτῇ στοὰς παρ' ἑκάτερα, καὶ λίθῳ τὴν ὑπαίθριον ὁδὸν ξέσας καταστρέσας, πλεῖστον εἰς κόσμον, καὶ τῷ τ' οἰκούντων εὐχρηστίαν ὠφέλησεν. τὸν δὲ μεμὶ ὀλυμπιακὸν ἀγῶνα, πολὺ τῆς προσηγορίας ἀδοξότερον ὑπὸ ἀπορίας διαπεσόντα, ἐπιώπησεν ἐπιδιδοὺς, χρημάτων προσόδοις καλαῖς, καὶ πρὸς θυσίας, καὶ τὸν ἄλλον κόσμον ἐκπεμπομένοις τῇ πανηγύρει. Διὰ δὴ ταύτην τὴν φιλοτιμίαν διὰ παντὸς ἀγωνοθέτης ἐπ' αὐτῷ τοῖς πλείστοις ἀνεγράφη. τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις, ἐπέρχεται θαυμάζειν τὸ δοκοῦν τῆς ὑπὸ τῆ φύσῃ προαιρέσεως. ὅταν μὲν γὰρ εἰς τὰς φιλοτιμίας, καὶ τὰς εὐεργεσίας ἀποβλέψῃ, ἃς ἐκέχρητο πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἄν τις αὐτὸν καὶ τ' ἐλαττον τελεμνήστων ἡγήσῃ μὴ σωφρονεῖν εὐεργετικώτατη κεχρῆσθαι τῇ φύσῃ. ὅταν δ' εἰς τὰς ἁμαρτίας, καὶ ἀδικίας, ἃς εἰς τοὺς ἐρχομένους, καὶ τοὺς οἰκειοτάτους ἐπεδείξατο βλέψῃ, καὶ καταμάθῃ τὸ σκληρὸν καὶ τὸ δυσπαραίτητον δ' τρόπου, νικηθήσεται δημοῤῥοῆσαι δοκεῖν, καὶ πάσης μετριότητος ἀλλοτριον. ἔνεστι καὶ διάφορον τινα καὶ μαχόμενον ἐπ' αὐτῷ νομίζειν δεῖν τῇ προαιρέσει. ἐγὼ δ' ἔχ ἕτως ἔχειν, μίαν αἰτίαν ἀμφοτέρων τούτων λαμβάνω. φιλότιμος γὰρ ὢν, καὶ τοιοῦτος πάσης ἡμῶν ἰσχυρῶς, πρὸς μεγαλοψυχίαν, εἴπερ μνήμης εἰς αὖθις ἢ τὸ παρὸν εὐφημίας ἐλπὶς ἐμπέσοι. τῆς δ' δαπάνας ὑπὲρ δυνάμιν ἀφόρου. διὰ γὰρ ἀνάγκης ἐπὶ χαλεπὸν ἐνεγκεῖν τοὺς ὑποτεταγμένους τὰ γὰρ ἐς ἃς ἐδαπάνα πολλὰ μισθώματα, κακὸν πρεσβὺ ἐξ ὧν ἐλάμβανε ἐπῆν. ὁ σωφρονῶν ἐφ' οἷς ἠδίκει τοὺς ὑποτεταγμένους μισεῖν ἑαυτὸν, τὸ μὲν ἐπανορθοῦν τὰς ἁμαρτίας οὐ ῥᾴδιον ὑπολαμβάνων. οὐδὲ γὰρ εἰς τοὺς προσόδους λυσιτελεῖ διὰ φιλονεικίαν δ' τὴν δύσνοιαν αὐτῷ ἐνεργείας ἀφορμὴν πισύνῃ. ὡς μὲν οὖν τὰς οἰκείας εἴ τις λογῷ μὴ θεραπεύοιτο δοῦλον ἑξομολογούμενος, ἢ δέξειν εἰς τὴν ἀρχὴν πεφαγμένων, ὀχικανὲς ἑαυτῷ κρατεῖν ἐγίνετο, καὶ διεξῆλθον ὁμοῦ συγγενεῖς, καὶ φίλους, ὡσαπλε-

πολεμίους τιμωρέμενον, ἐκ δὲ μόνον ἑαυτὸν τιμᾶν ἐπιτρέπων τοῖς πολίταις ἁμαρτίας ἀναλαμβάνων. μαρτύρομαι δέ μοι τοῦτο δὴ πάντας ὅτι μέγιστον ὤφελε αὐτὸν εἶναι, καὶ τὰ γενόμενα καὶ τὰς κρίσεις καὶ ἀγωνίσματα καὶ τὰ ἄλλων φίλων τιμᾶς. οἷς γὰρ ἐπεράπτυεν τοὺς κρείττονας, τούτοις καὶ αὐτὸς ἤθελε γενέσθαι, καὶ τὸ κάλλιστον ὧν ὤετο παρέχειν, τὴν ἐμοῦ ἐπιθυμίαν ἐδήλου. τοῦτο μὲν οὖν Ἰουδαίων ἔθνος ἥλιστα τοῖς νόμοις ὡς πάντα τὰ τοιαῦτα, καὶ συνήθισεν τὸ δίκαιον αὐτὸ ἑαυτοῖς δόξαι ἠσκηκέναι, διόπερ οὐκ ἐᾷ αὐτὸ κεχαρισμένον, ὅτι μὴ δυνατὸν εἰκόσιν, ἢ ναοῖς, ἢ τοῖς ἐπιτηδεύμασιν, κολακεύειν τὴν βασιλέως τὸ φιλότιμον. αὐτὰ μὲν αὐτὴ μοι δοκεῖ τὴν ἡδονὴν ὡς μὲν τοὺς οἰκείους, καὶ συμβόλους ἁμαρτίας, ὡς εἰ τοὺς ἔξω, καὶ μὴ ὡσαύτως εὐεργεσίας.

A solus vellet honorari ab omnibus. Qvam autem honoris cupidus fuerit, colligere licet ex his ipsis honoribus, qvos ille Cæsari & Agrippæ cæterisqve ejus amicis exhibuit. volebat enim exemplo esse suis, ut qvemadmodum ipse præstantiores coleret; sic etiam coleretur ab omnibus, & hoc pacto satis declarabat cujus rei natura esset appetentissimus. Sed Judæis per leges patrias non licet hoc modo potentiores colere, qvos necesse est majorem rationem justi & æqui habere qvam officiorum talium: quibus satis incommodum erat, qvod non possent statuis & templis demereri regis gratiam, & similibus adulationibus explere insanam cupiditatem glorioſi hominis. Atqve hæc mihi causa videtur, cur Herodes erga familiares & consiliorum participes iniqvior, erga exteros & alienos tanto beneficentior fuerit.

B

C

Κεφάλαιον ί.
Πρεσβεία τῶν ἀπὸ κυρήνης καὶ ἀσίας ἰουδαίων πρὸς καίσαρα.

CAP. X.
Judæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio.

Τοὺς δὲ κατὰ τὴν ἀσίαν ἰουδαίους, ἐπὶ ὅσους ἡ πρὸς κυρήνῃ λύπη κατέσχεν σκληρῶς αἱ πόλεις, τὸ μὲν πρότερον βασιλέων ἰσονομίαν αὐτοῖς παρεχημένων, ἐν ᾗ τῷ τότε δι' ἐπηρείας ἐχόντων τῶν ἑλλήνων αὐτούς, ὡς καὶ χρημάτων ἀφαίρεσιν πολλὴν καὶ καταβλάπτειν ἐν τοῖς ἀπὸ μέρους. πάσχοντες δὲ κακῶς, καὶ πέρας οὐδὲν εὑρίσκοντες τῶν ἑλλήνων ἀπανθρωπίας, ἐπρεσβεύσαντο πρὸς καίσαρα, καὶ περὶ τούτων. ὁ δ' αὐτοῖς τὴν αὐτὴν ἰσοπολιτείαν ἔδωκεν, γράψας τοῖς κατὰ τὰς ἐπαρχίας, ὧν ὑπετάξαμεν τὰ ἀντίγραφα μαρτυρίαν τῆς διαθέσεως ἣν ἔχων ὑπὲρ ἡμῶν ἄνωθεν οἱ πρόγονοι. Καῖσαρ σεβαστὸς ἀρχιερεὺς, δημαρχικῆς ἐξουσίας λέγει. ἐπειδὴ τὸ ἔθνος τῶν ἰουδαίων εὐχάριστον εὑρέθη, οὐ μόνον ἐν τῷ ἐνεστῶτι καιρῷ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ, καὶ μάλιστα ὅτι ἐμοῦ πατρὸς αὐτοκράτορος καίσαρος θεοῦ τὸν δῆμον τῶν ῥωμαίων, ὅτε ἀρχιερεὺς αὐτῶν ὑρκανὸς, ἔδοξέ μοι καὶ τῇ ἐμῇ συμβουλίᾳ μὴ ἀρχαιοπρεπῆ γνώμην δημοῦ ῥωμαίων, τοὺς ἰουδαίους χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις θεσμοῖς καὶ τῶν πατρώων αὐτῶν νόμων, καθὼς ἐφύλαττον ἐπὶ ὑρκανοῦ ἀρχιερέως θεοῦ ὑψίστου, πέμπειρα εἶναι εἰς ἱερόσολυμα, καὶ ἀναπέμπεσθαι εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἀποδίδοσθαι αὐτὰ τοῖς ἀποδοχεύσιν ἱεροσολύμων, ἐγγύας τε μὴ ὁμολογεῖν αὐτοὺς εἰς σάββατον, ἢ τῇ πρὸ παύτης παρασκευῇ, ἀπὸ ὥρας ἐνάτης. ἐάν τις φωραθῇ κλέπτων τὰς ἱερὰς βίβλους, ἢ τὰ ἱερὰ χρήματα, ἐκτὸς σαββατείου, ἐκτὸς ἀνδρῶν εἶναι αὐτῶν ἱεροσύλων, καὶ τὸν βίον αὐτοῦ ἐνεχθῆναι εἰς τὸ δημόσιον τῶν ῥωμαίων. τοῦτο ψήφισμα τὸ δοθέν μοι παρ' αὐτῶν, κατὰ τῆς ἐμῆς εὐσεβείας, ἧς ἔχω πρὸς πάντας ἀνθρώπους, καὶ κατὰ γαΐου μαρκίου κήνσωρίνου, καὶ ὅτι τὸ διάγραμμα, κελεύω ἀναθεθῆναι ἐν ἐπισημοτάτῳ τόπῳ ἵνα γνῶσι μοι καὶ ὅσοι τῆς ἀσίας ἐν ἀργύρῳ. ἐὰν δέ τις ᾠδήν τι τῶν προειρημένων, δώσει δίκην ἐν μετρίᾳ. ἐπελογράφηθη ἐν τῷ καίσαρος ναῷ. Καῖσαρ πορβανὸς φλάκκῳ χαίρειν. ἰουδαίοι ὅσοι κατ' οἰκίαν εἰσὶν οἱ ἀρχαίαν συνήθειαν εἰσφέροντες χρήματά τε ἱερὰ φέροντες, ἀναπέμπειν εἰς ἱεροσόλυμα, ἀκωλύτως δὲ ταῦτα ποιεῖσθαι. καὶ ταῦτα καίσαρ. ἀγρίππας δὲ ἐν αὐτοῖς ἔγραψεν ταῖς τῶν ἰουδαίων τὸν τρόπον τοῦτον. Ἀγρίππας

Asiatici autem & Cyrenenses Judæi multum affligebantur ab earum regionum civitatibus, qui cum a priscis regibus accepissent jus civitatis ex æqvo cum cæteris, tunc multas injurias a Græcis patiebantur, qvasi exportarent pecunias, & essent noxii reliqvis civibus. Cumqve Græci nec finem nec modum injuriarum facerent, coacti sunt per legatos de eis apud Cæsarem conqveri. is rescripsit ad provincias, placere, ut Judæis servetur æqvale jus cum aliis. cujus rescripti exemplar subjicimus, qvo testatius fiat, qvomodo erga nos affecti fuerint imperatores veteres: Cæsar Aug. Pont. Max. Trib. potestatis ita censet: Qvoniam Judæorum gens semper fida & grata fuit pop. Rom. non nunc tantum, sed superiori etiam tempore, præcipue patri meo Imp. Cæsari, sub Hyrcano pontifice: placet mihi de communi jurati senatus sententia, Judæos uti propriis ritibus ac legibus, sicut utebantur tempore Hyrcani Pont. Dei Max. & fanis eorum jus asyli manere: licereqve eis votivam pecuniam per certos homines mittere Hierosolyma: neq; cogi ad præstanda vadimonia sabbatis, aut pridie sabbatorum post horam nonam in parasceve. Qvod si qvis deprehendatur furari sacros libros, aut sacram pecuniam ex locis eorum religiosis, hunc teneri sacrilegii, & bona ejus addici ærario Rom. pop. Suggestionem etiam eorum oblatam mihi per C. Martium Censorinum, pro ea pietate, qva omnes homines complector, jubeo cum hoc decreto dedicari in illustri loco, qvem universa Asia meo nomini consecravit apud Argyram, qvod si qvis contra decretum ausus fuerit, non mediocri pœna mulctabitur. Inscriptũ est columnæ in templo Cæsaris: Cæsar Norbano Flacco S. Judæis ubicunq; gentiũ degentibus sacram pecuniam ex veteri instituto Hierosolyma mittere, nemine prohibente, liceat. Hæc Cæsar. Agrippa qvoq; pro Judæis scripsit in hunc modum: Agrip-

pa Ephesiorum magistratibus senatui & pop. S. A Pecuniæ sacræ, quæ Hierosolyma mitti solet more patrio, procurationem ac tutelam penes Judæos esse volo in Asia: & si qvis sacram Judæorum pecuniam furatus ad asyla confugerit, eum inde abstractum dedi ad pœnam Judæis, quo jure abstrahuntur sacrilegi. Syllano etiam magistratui scripsit, ne Judæi sabbatis cogantur ad præstanda vadimonia: M. Agrippa Cyrenæorum magi- B stratibus & senatui S. Judæi Cyrenenses, pro quibus jam Augustus scripsit Flavio Libyæ præsidi, aliisqve ejus provinciæ magistratibus; non esse vetandos mittere ex more sacram pecuniam Hierosolyma: conqvesti sunt nunc apud me, vexari se improborum quorundam sycophantiis, & vetari hoc facere prætextu qvorundam tributorum, quæ tamen non debentur. Hos ego suo juri suisq; moribus relinqui jubeo. & si qua in ur- C be pecunia sacra intercepta est, eam per delectos ad hoc idoneos Judæis restitui. C. Norbanus Flaccus Procos. Sardinorum magistratibus Sal. Cæsar mihi scripsit, jubere se neminem Judæorum vetari juxta patrium morem collectas pecunias Hierosolyma mittere. quare ego quoque vobis scribo de hac re, ne vos lateat tam mea voluntas quam Cæsaris. Nec aliter Jul. Antonius D Procos. rescripsit. Ephesiorum magistratibus senatui ac pop. S. Asiam habitantes Judæi Febr. Idib. reddenti mihi jus apud Ephesum indicaverunt, Cæsarem Aug. & Agrippam concessisse sibi uti patriis legibus & moribus, primitiasqve suo quemque arbitratu pietatis ergo conferre, deportandas absqve impedimento ad templum Dei maximi: rogaveruntqve, ut ab illis concessa E meo consensu rata habeam. Quare scire vos volo, me quoque juxta Cæsaris & Agrippæ decreta permittere, ut, quicquid volunt, juxta patrium morem, nemine prohibente, faciant. Hæc decreta in hoc apposuimus, ut, quoniam scripta nostra in Græcorum manus perventura sunt, ostenderē eis, jam inde majorum ætate hunc honorem nobis habitum, ne prohiberemur per potestates F publicas uti patriis moribus, imo illorum consensu, religione concessa Deum coleremus. qvæ quidem eo crebrius inculco, ut flectam gentes exteras, & odium nostri, cujus nullam rationem habent idoneam, eorum animis eximam. nam, moribus nulla gens eisdem utitur perpetuo, sed oppidatim fere in his fit mutatio. Justitia vero omnibus hominibus ex æqvo competit, res utilissima tam Græcis qvam barbaris, cujus maxima G in nostris legibus habetur ratio, nosq; omnibus, modo eas inviolatas servemus, caros ac amicos potest reddere. qvamobrem rogatos omnes volumus, ut non tam nos ob diversum vitæ genus horreant, qvam complectantur ob virtutis studia. Hæc enim communis est omnibus, & sine hac non potest humana vita consistere. nunc ad historiæ contextum redeo.

πας ἐφεσίων ἀρχουσιν, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. τὰ εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἀναφερόμενα ἱερὰ χρήματα, τῷ ἐπιμέλεσθαι, καὶ φυλακῇ, βούλομαι τοὺς ἐν ἀσίᾳ ἰουδαίους πιστεύεσθαι καὶ τὰ πάτρια. τοὺς τε κλέπτοντας ἱερὰ χρήματα τῶν ἰουδαίων καταφεύγοντας εἰς τὰ ἀσυλίας βούλομαι ἐκπορεύεσθαι, καὶ ὡδοδιδόσθαι τοῖς ἰουδαίοις, ὧν δικαίως ἐκποροῦσιν οἱ ἱερόσυλοι. ἐγραψεν καὶ σιλανῷ τὸ στρατηγῷ, ἵνα σάββασιν μηδεὶς ἀναγκάζῃ ἰουδαῖον, ἐγγυας ὁμολογεῖν. Μάρκος ἀγρίππας κυρηναίων ἄρχουσιν, βουλῇ, χαίρειν. οἱ ἐν κυρήνῃ ἰουδαῖοι οἵτινες καὶ πρότερον ἤδη ὁ σεβαστὸς ἔπεμψεν εἰς τὴν λιβύην στρατηγὸν τότε ὄντα φλάβιον, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους τοὺς τὰ ἐπαρχίας διοικοῦντας ἵνα ἀνεμποδίστως ἀναπέμπωσι τὰ ἱερὰ χρήματα εἰς ἱεροσόλυμα, ὡς ἐστιν αὐτοῖς πάτριον, ἐνέτυχον μοι νεανίαι τινὲς συκοφαντῶν ἐπηρεάζοντες, καὶ ὡς ἐν παραφάσει τινῶν μὴ ὀφειλομένων κωλύοιντο. οἷς ἀποκαθιστάμενος καὶ μηδένα τρόπον ἐνοχλεῖσθαι, καὶ ἔτινων ἱερὰ χρήματα ἀφῃρέσθαι τὰ πόλεων τοὺς εἰς ταῦτα ἀποκεκριμένους, καὶ ταῦτα διορθώσασθαι τοῖς ἐκεῖ ἰουδαίοις κελεύω. Γάιος νορβανὸς φλάκκος ἀντύπατος ταμίαις ἀρχουσιν χαίρειν. καθὼς μοὶ ἔγραψεν κελεύων μὴ κωλύεσθαι τοὺς ἰουδαίους, ὅσοι ἂν ὦσιν καὶ τὸ πάτριον αὐτῶν ἔθος συναγαγόντες χρήματα, ἀναπέμπειν εἰς ἱεροσόλυμα. ἔγραψα οὖν ὑμῖν ἵν' εἰδῆτε ὅτι κἀγὼ καθὼς βούλομαι γίνεσθαι. ἀδὲν ἧττον καὶ ἰούλιος ἀντώνιος ἀντύπατος ἔγραψεν. ἐφεσίων ἄρχουσιν, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ κατοικοῦντες ἰουδαῖοι ἰδίοις φερεσαίοις δικαίοις τινὲς μοι ἐν ἐφέσῳ ἐπέδειξαν καὶ σοὶ τὸν σεβαστὸν καὶ ἀγρίππαν συγκεχωρηκέναι αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις νόμοις καὶ ἔθεσιν, ἀπαρχάς τε ἃς ἕκαστοι αὐτῶν ἐκ τῆς ἰδίας προαιρέσεως εὐσεβείας ἕνεκα τῆς πρὸς τὸ θεῖον ἀναπομπῆς συμπορεύομένους, πεῖσαι ἀνεμποδίστως. ἤτω τε ὅπως καὶ ἐγὼ ὁμοίως τοῖς ὑπὸ σεβαστοῦ καὶ ἀγρίππα δοθεῖσιν τῷ ἐμῷ γνώμῃ βεβαιώσω. ὑμᾶς οὖν βούλομαι, εἰδέναι ἐν τοῖς σεβαστοῦ καὶ ἀγρίππα βουλήμασιν, συνεπιτρέπειν αὐτοὺς χρῆσθαι καὶ πεῖσιν καὶ τοῖς πάτρια χωρὶς ἐμποδισμοῦ. ταῦτα μὲν οὖν παρεθέμην ἐξ ἀνάγκης, ἐπειδὴ μέλλουσιν αἱ ἡμέτερων πράξεων ἀναγράφειν τὸ πλέον εἰς τὰς ἑλλήνας ἰέναι, δεικνύς αὐτοῖς ὅτι πάσης τιμῆς ἄνωθεν ἐπιτυγχάνοντες, οὐδὲν τῶν πατρίων ἐκωλύθημεν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων πράττειν, ἀλλὰ καὶ συνεργοὺς μαθημάτων τῆς θρησκείας ἔχοντες καὶ τῶν εἰς τὸν θεὸν τιμῶν, πεισθημεν πολλάκις αὐτῶν τῷ μνήμῃ ἐπιφανεστάτῳ τὰ ψυχὴν καὶ τὰς ἐμπεφυκυίας ἀλογίσους ἡμῶν τε κἀκείνοις μίσους αἰτίας ἐκτεμόμενοι. ἔστιν μὲν γὰρ οὐδὲν ἐπιχώριον, ὃ τοῖς αὐτοῖς ἀεὶ χρῆται καὶ πόλεις, οὐδ' ὅπου πολλῆς ἐγχωριότητος τῆς διαφορᾶς. τὸ δίκαιον δὲ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμοίως ἐπιτηδεύει λυσιτελέστατον, ὃν ἕλληνές τε καὶ βαρβάροις οὗ τολεῖσιν οἱ παρ' ἡμῖν νόμοι λόγον ἔχοντες ἅπασιν ἡμᾶς εἰ καθαρῶς ἐμμένοιμεν αὐτοῖς, εὐνοεῖς καὶ φίλους ἀπεργάζονται. διὸ καὶ ταῦτα παρ' ἐκείνων ἡμῖν ἀπαιτητέον, καὶ δέον οὐκ ἐν τῇ διαφορᾷ τῶν ἐπιτηδευμάτων οἰεσθαι τὸ ἀλλότριον, ἀλλ' ἐν τῷ πρὸς καλοκἀγαθίαν ἐπιτηδείως ἔχειν. ἔστι γὰρ κοινὸν ἅπασιν, καὶ μόνον ἱκανὸν διασώζειν τὰ τῶν ἀνθρώπων βίον. ἐπανίημι δὲ ἐπὶ τὸ συνεχὲς τῆς ἱστορίας.

Κεφά-

Κεφάλαιον ιά.

Ως ὄσπρων χρημάτων ἡρώδης κατῆλθεν εἰς τὸν δαβίδου τάφον.

CAP. XI.

Herodes opus habens pecuniæ ſepulcrum Davidis ſubiit.

Ὁ γὰρ ἡρώδης πολλοῖς τοῖς ἀναλώμασιν, εἴς τε τὰς ἐξω, καὶ τὰς ἐν τῇ βασιλείᾳ χρώμενος, ἀκηκοὼς ἐπ' ἔτους ὡς ὑρκανὸς ὁ πρὸ αὐτοῦ βασιλεὺς, ἀνοίξας τὸ δαβίδου τάφον δεσμοῦ λάβοι, τεσσαράκοντα μυριάδα, χειμῶνι πολὺ τοῦ εἰκότος ἰσχυρῷ καὶ ἐπὶ δυναμένοις εἰς ἅπαν ἐπαρκέσαι τοῖς χορηγίαις, ἐκπλήσσεσθαι μὲν ἐποίας εἶχεν τοῦ ἐπιχειρήσειν. ἐν ᾧ τοῦ τότε νυκτὸς ἀνοίξας τὸν τάφον, εἰσέρχεται πρᾶγματος ἀσήμου ἥκιστα μὲν ἐν τῇ πόλει φανερῶς εἶναι, παρειληφὼς ὅμως τοὺς πιστοτάτους τῶν φίλων. ἀποθέσιμα μὲν οὖν χρήματα καθάπερ ὑρκανὸς, οὐχ εὗρεν, κόσμον δὲ χρυσοῦ, καὶ κειμηλίων πολλῶν, ὧν ἀνείλατο πάντα. πλοῦτον δ' οὐκ ἔσχεν, ἀλλὰ μελετήσας μὲν τοῦ ἔρευναν, ἐνδοτέρω τε χωρεῖν, καὶ τῆς θήκας, ἐν αἷς λέγεται δαβίδ, καὶ σολομῶν τὰ σώματα. καὶ δύο μὲν αὐτοῦ τῶν δορυφόρων διεφθάρησαν, φλογὸς ἔνδοθεν ἐκπεσούσης ἀπροσδοκήτως ὡς ἐλέγετο. φόβος δ' αὐτὸν ἔχει, καὶ δέος ἱλαστήριον μὴ μᾶλλον τῆς πέρας ἀπὸ τοῦ τόπου κατεσκεύασατο πολυτελὲς τῇ δαπάνῃ. τοῦτο καὶ νικόλαος ὁ κατ' αὐτὸν ἱστοριογράφος μέμνηται καὶ σκιάσματος, οὐ μὴν ἐπικατῆλθεν, οὐκ εὐπρεπῆ τοῦ πρᾶξιν ἀπειρήκοτος. διατελεῖ δὲ καὶ τἄλλα τὸν τρόπον χρώμενος τῇ χαρᾷ. ζῶντι γὰρ ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ οἷον αὐτῷ κεχαρισμένως ἐκείνῳ, καθ' ὑπηρεσίαν ἀνέγραφεν, μέσα ἁπλοῦν τοῦ τοῖς εὐκλειαν αὐτῷ φερόντων. πολλὰ δὲ τοῦτ ἐμφανῶς ἀδίκων ἀντικαλασκεύαζων, καὶ μὴ πάσης ἀγαθῆς ἀπικρυπτόμενος, ὅς γε καὶ τὸν μαριάμμης γάμον, καὶ τοῦ παίδων αὐτῆς ὡμῶς τῷ βασιλεῖ πεπραγμένον, εἰς εὐπρέπειαν ἀναλαμβάνομεν, ἐκείνης τε ἀσελγείαν, καὶ τῶν νεανίσκων ἀπόνοιαν κατασκευάζων. καὶ διατέλεκεν τῇ γραφῇ, τὰ μὲν πεπραγμένα δικαίως τῷ βασιλεῖ, ὑστερότερον ἐγκωμιάζων, ἀτὰρ ἢ τῶν ὠφελημένων ἐπισκιάσμενος ἀπολογούμενος. ἐκείνῳ μὲν οὖν, πολλοῦ ἄν τις ὡς ἔφην ἔχοι τοῦ συγγνώμην. ἀνίσειαν τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ συνεργίαν τῷ βασιλεῖ πάντων ἐπιστεῖτε. ἡμεῖς δὲ καὶ γένους ὄντες ἀγχοῦ θ' ἑξ ἀσαμωναίων βασιλέων, καὶ διὸ καὶ τιμῇ τοῦ ἱερωσύνῃ ἔχοντες, τὸ ψεύσασθαί τι ὑπὲρ αὐτῶν εὐπρεπὲς ἀσφαλῆ φόβος, καθαρῶς καὶ δικαίως ἐκτίθεμεν τὰς πράξεις, πολλὰς μὲν τῶν ἐγγόνων τὸ ἐκείνου βασιλεύοντας ἐπιδιόρθωσιν ἔχοντες, τοῦ δ' ἀληθείαν τῶν ἐκείνων τεθνηκότες, ἵνα ὅτε δικαίως ἐγκεκωμίωται τε παρ' αὐτῆς ἐκείνοις ὀργῆς τυγχάνειν. ἡρώδης δὲ διὰ τοῦ ἐπιχείρησιν ἵνα ἐποιήσατο τοῦ τάφου, χεῖρον ἐδόκει πράττειν ἐν τῆς καὶ τοῦ οἰκίαν, εἴτε δὴ μήνιμα τοῦ ἐπιδόντος εἰς ἀμάλιαν, καὶ τῶν ἑτέρου ἐκείνῳ, πολλῶν γένεσθαι τῶν ἀνηκέστων ἐξελθεῖν συμφοράς, εἴτε καὶ τὸ τύχης ἐν ἐκείνοις τὸ ἐπίδειξιν ποιουμένης, ἐν εἴς τι καὶ τοῦ αἰτίαν εὐημερὸν οὐ μικρὰν πίστιν παρέσχε δὲ διὰ τοῦ ἀσέβειαν αὐτῷ τὰς συμφορὰς ἀπλωτηκέναι. ἔστις γὰρ ἦν ὥσπερ ἐμφυλίου πολέμου καὶ τοῦ αὐλοῦ, καὶ μίσει τῶν ἀλλήλους ἀνυπερβάλλοντες τῶν διαβολῶν. ἐστρατηγὰ δ' ἀεὶ καὶ τῶν ἀδελφῶν ἀντιπάτρος, δεινὸς ὢν, ἔξωθεν μὲν, ὑποκαλλεῖν αὐτοὺς ταῖς αἰτίαις, αὐτὸς δὲ πολλάκις ἀπολογουμένου ὑπὸν λαμβάνων, ἵν' ἢ τὸ δοκοῦν εὔνουν πίστιν αὐτῷ τῶν τὰς ἐπιχειρήσεις ὧν ἐδόκει. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ ποικίλως ἐκπεριελήλυθεν τὸν πατέρα μὲν ὑπὲρ τῆς ἐκείνου σωτηρίας ἅπαντα πράττειν αὐτὸς πεπεισμένος. ὁ δὲ

HErodes multum pecuniarum domi forisq; profundens, audito, qvod Hyrcanus, qvi ante eum regnavit, recluſo Davidis ſepulcro tria millia talentorum argenti extuliſſet, ſupereſſeq; multo plura, qvæ poſſint qvantumvis magnis ſumptibus ſufficere, multo tempore animum habuit idem aggredi. Tunc vero noctu apertum ſepulcrum ingreditur, cum prius accurate cáviſſet, ne hoc reſciret populus, aſſumptis tantum amicorum fidiſſimis. depoſitas tamen pecunias non invenit ſicut Hyrcanus, ſed mundi pretioſi & aureorum ornamentorum vim magnam inde ſuſtulit, his invitatus ad diligentius ſcrutandum, interius proceſſit usqve ad conditoria corporum Solomonis ac Davidis, ubi duos ſatellites amiſit, erumpente (ut fertur) ex adytis flamma contra progreſſos temere. qvo caſu territus exivit, & tactus religione, ad expiandum ſe in aditu ſepulcri monumentum e candido marmore condidit ſumptuoſiſſimis impendiis. ejus operis & Nicolaus illius temporis ſcriptor meminit, ſed non item de deſcenſu regis, præter decorum id factū exiſtimans: idqve more ſuo fecit. Vivi enim regis hæc auribus dedit, captans gratiam, & ea tantum attingens, qvæ ad gloriam illius pertinere viſa ſunt. qvin & multa ejus aperte injuſta facinora aut alia ſpecie affícta fucavit, aut, qvantū potuit, occultare ſtuduit: qvandoqvidem etiam crudelitati in Mariamnen ac filios ſpecioſam cauſam aſtruere conatur: illam impudicitiæ, hos inſidiarum patri paratarum inſimulans: & hoc toto opere facit perpetuo, qvæ recte ac juſte rex geſſit, nimiis extollens laudibus, contraria vero diligenter excuſans. Sed illi ob qvam dixi cauſam, danda venia, non tam ad poſteritatis cognitionē, qvam ad gratificandum ſuo regi ſcribenti. Nos vero qvi & generis propinqvitate Aſamonæos reges contingimus, & ſacerdotii honore fungimur, turpe ducentes mendacium, incorrupte res geſtas exponimus, ſalva reverentia poſterorum regis illius, qvi etiam nunc rerum potiuntur, majorem tamen veritatis rationem habentes cum ipſorum qvoqve venia. Cæterum Herodis domus poſt violatum ſepulcrum cœpit labi in deterius: ſive diris ultricibus in eam partem incumbentibus, qvæ jam ante male habebat: ſive forte fortuna talis calamitas incidit in ea tempora, ut merito videri poſſit impietatis præmium. Diſſidium enim erat in aula bello civili ſimile, & odia mutua concertantia calumniis. Sed inter omnes eminebat Antipatri contra fratres artificioſa machinatio, qui per alios involvens illos falſis criminationibus, ipſe patrocinium eorum ſæpe ſimulabat, ut approbata ſua benevolentia facilius juvenes clam poſſet opprimere: atq; talibus verſutiis circumveniebat patrem, ut putaret hūc ſolū incolumitatis ſuæ curam gerere, qvapropter

etiam Ptolemæum procuratorem ſuum rex Antipatro commendavit, & cum matre ejus omnia communicavit conſilia, adeo ut nihil non horum arbitratu gereret, & infenſum eum redderent his, quos exoſos regi eſſe ipſorum intererat. Mariamnes vero filii rem indies ferebant ægrius, propter nobilitatem indignantes ſuo loco ſe dimoveri ac deterioribus cedere, & tantum non in ordinem redigi. Quin & uxores ipſorum eisdem laborabant paſſionibus; quarum altera Alexandro nupta, Archelai filia, Glaphyra odio mutuo proſeqvebatur Salomen, tum propter mariti amorem, tum quod inſolentius ſe erga filiam ejus gereret. ea nupta erat Ariſtobulo, quam ille ſibi honore æquari ferebat muliebriter. atqve hac altera contentione accedente, ne Pheroras quidem regis frater alienus erat a diſcordia. habebat enim privatam cauſam ſuſpicionis & odii. Inciderat in amorem ancillæ propriæ tam inſanum, ut oblatam ſibi a rege in conjugium filiam faſtidiret, contentus ancillæ complexibus. Id ægerrime tulit Herodes, videns germanum affectum a ſe tot beneficiis, & pene regni ſocium, non reſpondere pietate mutua, & infortunatum ſe fratrem exiſtimans: & cum non valeret Pheroram ad æquiorem mentem reducere, puellam collocavit cum Phaſaeli filio. procedente deinde tempore ratus jam deferbuiſſe fratris cupidines, conqueſtus de repulſa, alterius conditionem ei detulit, quæ Cypros nomine dicta eſt. Tum Ptolemæus Pheroræ conſulit, ne pergat fratrem contemnere, & ab amore turpi reſipiſcat, propter quem ſtultum ſit privare ſe regis amicitia, & in ejus vicem odium ac tranqvillitatis jacturam incurrere. Ille intelligens hoc ſibi utile, quod jam ante calumniis appetitus veniam a rege conſecutus fuerat, mulierem jam filii matrem ex ſe factam ablegat: & regi pollicetur ducturum ſe filiam ejus alteram: condixitqve diem trigeſimum ad celebrandas nuptias, jurejurando interpoſito, nihil ſibi poſthac cum ablegata fore commercii. elapſo autem præfinito tempore, in tantum amori ſuccubuit, ut non ſtaret pollicitis, & rurſum revolveretur ad priſtinam mulieris conſvetudinẽ. Ibi tum Herodes non amplius potuit iram tegere, ſed ſæpe jaciebat voces quasdam, ſigna alienati a fratre animi: nec deerant multi, qui per occaſionem hunc ejus affectum foverent calumniis. Jamq; nec dies abibat, ulla nec hora, quin aliqvid ei novarum turbarum accideret, commiſſis inter ſe neceſſitudinibus quas natura volebat eſſe cariſſimas: Nam & Salome infenſa Mariamnes filiis, ne filiam quidem nuptam Ariſtobulo adoleſcentum alteri ſinebat frui caritate mutua, pelliciens ad effutienda & prodenda ſecreta conjugũ colloqvia: & ſi quid, ut aſſolet, offenſiuncularum incideret, exacerbans multis ſuſpicionibus. qvo factum eſt, ut ſecreta eorum expiſcaretur omnia, & puellæ quoq; juvenem exoſum redderet. illa vero in matris gratiam ſæpe narrabat, quod illi, quoties ſoli eſſent, crebram mentionem Mariamnes facerent, & odioſe de patre loqverentur.

A καὶ πολεμῶνα, ὃς ἦν αὐτῷ διοικητὴς τῶν τῆς βασιλείας πραγμάτων ἀντιπάτρῳ συνίστη, καὶ μετὰ τῆς ἐκείνου μητρὸς ἅπερ τ' ἐπιτηδεύοντων ἐβουλεύετο, καὶ τέλος πάντα, ἦσαν ἅτοι, καὶ πράττειν ὅσα θέλοιεν, καὶ πρὸς δύσνοιαν ἄγειν τὸν βασιλέα τῶν ἔξωθεν οἷς ἐδόκει συμφέρειν. οἱ δ' ἐκ τῆς μαρεάμμης χαλεπώτερον ἀεὶ διετίθεντο, καὶ τὴν ἀτιμίαν τὴν ἀπ' οἰκείας ὄψεως ἔφερον παρεώσμενοι, καὶ τάξιν ἀπιστέρων ἔχοντες. οἵγε μὲν γυναῖκες, ἡ μὲν ἀλεξάνδρῳ συνοικοῦσα θυγάτηρ ἀρχελάου

B γλαφύρα, μισοῦσα ἔσχεν εἰς τὴν σαλώμην, κατὰ τὴν πρὸς τὸν ἄνδρα ἀξίωσιν, καὶ ἣ πρὸς τὴν ἐκείνης θυγατέρα δοκεῖν ὑπερφανώτερον ἀξιοῦσα. συνῳκεῖτο μὲν γὰρ ἀριστοβούλῳ, τὴν δ' ἰσοτιμίαν αὐτῆς, ἀναξιοπαθοῦσα γλαφύρα. δευτέρας δὲ ταύτης ἐρῶν ἐμπεπλωκὼς, ἀδελφὸς ἦν βασιλέως ἀδελφὸς φερώρας ἔξω παρεχῆς λόγου, ἰδίαν δὲ σπουδὴν σπουδάζων καὶ μίσους ἔσχεν.

C ἐμπεπλώκει μὲν γὰρ εἰς ἔρωτα δεινὸς ἄνθρωπος αὐτῷ γυναικὸς, ἣν ἦγετο δὲ τῆς ἀνθρώπου μεμηνότως ὅτι παῖδον κατ' ἔρωτα, ὡς αὐτῷ καὶ τῆς δ' βασιλέως ἐγκυμονησάσης θυγατρὸς, τὴν μὲν ὑπερφανῆσαι, πρὸς δὲ τὴν δούλην τὸν νοῦν ἔσχεν. ἦχθετο δὲ ἀπιμαθὴς ἡρώδης τῷ πολλὰ μὲν διεργετῆσαι τὸν ἀδελφὸν, δωρεαῖς δὲ καὶ κοινωνὸν ἔχειν τῆς βασιλείας, ἀχάριστον εἰς τὰς ἀμοιβὰς ὁρῶν, καὶ τῷ πρόσωπῳ δυσυχέως ὤφετο. καὶ τὴν μὲν κόρην μὴ τυχὼν φερώρα διηγάγε, παιδὶ φασαήλου δίδωσιν. αὐτὸς δὲ χρόνου διελθόντος οἰκείᾳ ἤδη παρεκμακέναι τὴν ὀργὴν τὴν ἀδελφῷ, πρὸς τὰ πρώτων ἠτιᾶτο, καὶ τὴν δευτέραν ἠξίει λαμβάνειν, κύπρος δὲ ὀνομαζέτο. φερώρα δὲ συμβουλεύει πολεμῶνα ἤδη πάνυ μὲν τῆς εἰς τὸν ἀδελφὸν ἀτιμίας, καταβαλεῖν τὸν ἔρωτα. καὶ γὰρ αἰσχρὸν εἶναι δούλης ἡττᾶσθαι, ἀποστρέφειν μὲν αὐτὸν τῆς εὐνοίας τῆς πρὸς βασιλέως, ἄδηλον δὲ κτᾶσθαι νέῳ παρεχῆς καὶ μίσους πρὸς αὐτὸν καθίσασθαι. ταῦτ' ἐκεῖνον εἰδὼς λυσιτελήσοντα, τῷ καὶ πρότερον ἐν ἀφροδίτου γλυκὺς ἦν ἤδη καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἔχων, ἀποπέμπει. βασιλεῖ δὲ ὁμολογήσας τὴν δευτέραν αὐτοῦ θυγατέρα, καὶ τριακοστὸν ἡμέραν συνέθετο γάμου, συνεπομνύμενος ὡς οὐδὲν ἔτι κοινώνημα πρὸς τὴν ἀποπεμφθεῖσαν ἔσται. διελθουσῶν δὲ τῶν τριάκοντα ἡμερῶν, πρὸ τοῦ τὸν ὡμολογημένων, πάλιν δὲ ἀφίστηλεῖν ὅτι τὴν πρώτην. ταῦτα φανερῶς ἤδη τὴν ἡρώδου ἐλύπει, καὶ πρὸς ὀργὴν ἦγε. ἦσαν οὖν λόγοι τινὲς ἀεὶ ὠθιζόμενοι παρ' αὐτῷ, καὶ πολλὰ τὴν ὀργὴν δ' βασιλέως ἀφορμὴν τ' κτ' φερώρᾳ ἀφίστηλῶν ἐποιοῦντο. διέλειπεν δὲ οὐκέτι τις ἡμέρα δι' ὥρας, καθ' ἣν οὐ τρέμειν αὐτῷ συνέβαινεν, ἀλλ' ἀεί τι προσέπιπτεν ἡμῶν ἀγωνισμάτων συγχύων φιλοτίμως εἰς ἀλλήλους πεπιημένων. ὅτο μὲν γὰρ ἡ σαλώμη χαλεπὴ δύσνους ἅπασι τοῖς ἐκ μαρεάμμης, ἀδελφὴ τὴν ἑαυτῆς θυγατέρα συνοικοῦσαν ἀριστοβούλῳ θατέρῳ τ' νεανίσκων τῇ δ' γάμου πρὸς ἐκείνον εὐνοϊκὰ ἔχοντα, λέγειν ἔπι λαλήσαν κατ' ἰδίαν ἀναπεύθεσθαι καὶ μεμνῆσθαι ἑαυτῆς, καὶ τοῖς προσκρούσμασιν, οἷα συμβαίνει, πολλὰς ὑποψίας εἰσέρχουσα. διὼν αὐτὴ μὲν, ἅπαντα τὰ κατ' ἐκείνους ἐμάνθανεν, δύσνους δὲ τῷ παῖδα τοῦ νεανίσκου πεποιήκει. χαριζομένη δὲ ἐκείνῃ τῇ μητρὶ πολλάκις ἔλεγεν ὡς μέμνηται μὲν ἰδίζοντος ἐκείνου τῆς μαρεάμμης, ἐσυγήκασι δὲ τὸν πατέρα,

συνεχῶς

D quoties ſoli eſſent, crebram mentionem Mariamnes facerent, & odioſe de patre loqverentur.

σωνεχὲς ἢ Ἀλεξικλεῖσιν εἰ τύχοιεν αὐτοὶ ποτὲ τῆς ἀρχῆς, A minarenturqve, si principatus ipsis contingeret,
τὰς μὲν ἐκ τῶν ἄλλων γυναικῶν παῖδας ἠρώδη γεγυμ-
μένους, κωμογραμματεῖς καταλήσειν. ἁρμόσει γὰρ εἰς
ταυτὶ γένναν τὸ νεῦν ὀλιγωρεῖν αὐτῶν, καὶ τοὺς
παῖδας ἐπιγδασμένους. τὰς δὲ γυναῖκας εἰ ποτὲ καὶ
τυχὸν εἴδοιεν ἐκ μητρῴας κόσμου μετειληφυίας, ἀντὶ
τῆς παρούσης ἁβρότητος, ἀπειλεῖν ὡς τρίχεσιν ἠμ-
φιεσμένας καὶ σκληρουμένας, μηδὲ τὸν ἥλιον βλέπουσας.
ταῦτ' ἀκούσας ἀπηγγέλλετο Ἀλὲ τῆς σαλώμης τῷ βα- B bat: qvæ ille tametsi permoleste ferret, emenda-
σιλεῖ, καίπερ ἥκιστα ἡκέως μὲν ἀλγύνῶς, ἐπειρᾶτο δ' διορ-
θοῦν. σκληρὸς δὲ ταῖς ὑποψίαις, καὶ χείρων ἀεὶ γι-
νόμενος ἅπασιν ἐκ πάντων ὀπισθεν. ἐμέλλε μὲν ἄλλα τό-
τε μὲν ὀπειλήξας τοῖς παισὶν, ἀποδομησαμένων ἐκ
τὸν κύριον ἐγένετο, τοῖς δ' ἐξῆς πολὺ χείρων προσ-
έπιπτεν. ὁ γὰρ Φερώρας ἐλθὼν πρὸς τὸν ἀλέξανδρον,
ἐκκλᾶται τῶν ἀρχελάου θυγατέρα γλαφύραν ὡς ἐθηλώ-
σαιμὶν, σαλώμης ἔφη λεγούσης ἀκηκοέναι, τὸν ἠρώδου
παῖδα ἐκ τῆς γλαφύρας ἔρωτος, καὶ δυσαπαλλάκτως C ex Salome, Herodem ardenter amare Glaphy-
ἔχειν αὐτὸ τῶν ὀπιθυμιῶν εἶναι. ὅτ' οὖν σκῆψιν ἀκού-
σας, τοῦ τε νεάτητος, καὶ ζηλοτυπίας ἐξεκαίετο. καὶ τὰ
μὲν τιμὰς εἰς τὸν παῖδα γινόμενα παρ' ἠρώδου,
πολλάκις ἢ ἦσαν αἱ τοιαῦται φιλοφρονήσεις, ὅπερ τὸ
χεῖρον ἐλαμβανεν ἐξ ὑπονοιῶν Ἀλὲ τῶν σκεπτόντα λό-
γον. ὧν σκαιρήσαν τε τὸν ὀδυνῶν ἕ πράγματος,
ἀλλὰ εἰλῶν πρὸς τὸν πατέρα, καλαμένους τὰ ὑπὸ
ἕ Φερώρα ῥηθέντα μὴ δακρύων. ἠρώδης ἢ πολὺ D concoqvere, sed adito patre, cum lacrymis ei
μᾶλλον σκληρὸς ἐμέμηνε, καὶ τὸ σὺν αἰχμῇ τῆς
Ἀλβόλης ἐψόφησεν ἕ Φέρων, ἐπεπόρακτο, ἕ πολ-
λάκις μὲν ὠδύρετο τὸ πονηρὸν τῶν οἰκείων, οἳ εἰς αὐτὸς
ἠμέμηνε, οἷων τυγχάνοι. μεταπέμπει ἢ τὸν Φερώραν,
ἕ πρόσωθεν, καὶ ἅτε ἀπάντων εἰπὲν, εἰς ἕν τὸ τῆς ἀμέ-
ρας ἢ πρώτης ἦλθες ἀχαριστίας, ὡς τοιαῦτα μὲν πρὸ
ἡμῶν νοῆσαι, τοιαῦτα ἢ λαλεῖν; ἆρ' οὐχ ὁρῶ τὸν πρό-
αιρεσιν ὡς ἐβλασφημίας ἐσοχασμένον, τὰς τοιάσδε E tuum propositum, quod non convitio tenus hæc
λόγους τοῦ παιδὶ προσενεγκας, ὅπως ἔλαθες ἢ κ φάρμα-
κον αὐτὰς πιόμενον ἕ ἐμῆς ἀπωλείας; τίς γὰρ ἂν εἰ
μὴ δαιμόνων ἀγαθῶν ἔτυχεν ὥσπερ ἔτ' ὁ παῖς, ἐκ ἐ-
σχετ' τὸν πατέρα μὴ τίσασθαι Ἀλὲ τοιαύτῃ ὑποψίᾳ; πό-
τερον ἢ λόγον εἰς τὸ ψυχεῖον, ἢ ξίφος εἰς τὴν δεξιὰν ἐμβα-
λεῖν αὐτῷ δοκεῖς κ ἕ γενομένοις; τί δέ σοι βέλτιον, τὸ
μισῆσαι τὸ αὐτὸ, κ τὸ ἀδελφὸν αὐτοῦ, πρὸς μόνῳ τὸ κατ'
ἐμὲ βλασφημίαν, εὐνοίαν ὑποκρίνασθαι, κ σῶσαι τὸν τότων
λόγων, ἃ τῆς ἀσεβείας ἕνα κ νοῆσαι, κ Ἀλαλῆσαι; ἐρρέ F ris, in me tantum calumniando simulans bene-
κακίστε εἰς διέργειαν ἕ ἀδελφὸν γενόμενος. ἕ σοὶ μὲν ἡ
συνείδησις αὐτὴ συνέσται, ἐγὼ ἢ νικῶν ἀεὶ τὰς ἐμὰς, μὴ
ἀμυνόμενος κατ' ἀξίαν, κ μείζονας διέργειν ἢ τυχεῖν.
ἔστιν δίκαιοι. τιμᾶσθαι μὲν γὰρ ὁ βασιλεὺς. Φερώρας ἢ ἐπ'
αὐτοφώρῳ τῇ μοχθηρίᾳ ἁλὼς, σαλώμην ἔφη ταῦτα
συνθέσθαι, κ παρ' ἐκείνης εἶναι τοὺς λόγους. ἢ ἢ ὡς μόνον
ἤκουσεν, ἐτύγχανεν ἢ παρὼν, πλησίον ἀνέδοσεν, ὡς ἐ-
δεῖν ἐκ αὐτὸ τοῦτο, ἕ ὅτι Ἀλὲ ἀρχῆς ἐστιν ἅπασιν εἰς μῖ- G deprehensus teneretur, Salomes ait hoc esse com-
σος ἀγαγὼν αὐτὸ βασιλέως, κ πάντα τρόπον ἀπελεῖν δι' ἐ-
κεῖνον εὐνοιαν ὧν ἔχει πρὸς τὸν ἠρώδην ἀεὶ περιγινόσκου-
σαν τοὺς κινδύνους, ἐν ἢ τῷ παρόντι καὶ μᾶλλον ὑπὲρ
βουλεύεσθαι. μόνη γὰρ ἀναπεισθεῖσα τὸν ἀδελφὸν
ἐκβάλλειν ὧν ἔσχε γυναῖκα, λαμβάνειν ἢ θυγατέρα
τοῦ βασιλέως, εἰκότως τοῦ σκεύους μεμισηκὸς. τοιαῦ-
τα λεγούσης, ἕ πολλάκις μὲν ὑπορατομένης τὸ τριχῶν,
πολλάκις ἢ τυπτούσης τὰ στέρνα, ἡ μὲν ὄψις ἔσχεν πρὸς
τὸν ἀφανῆν πλάσιν, ἡ ἢ κακοήθεια ἕ τρόπου τοῦ ἐν
oblectabat muliercula, filiam regis duceret, & hanc esse causam odii. hæc illa loqvente, simulqve
capillos sibi vellente, & pectus plangente, species qvidem negantis erat verisimilis, sed mala mens

dissimulabatur gestu fictitio. Pheroras autem medius tenebatur, ne prætextum quidem ullum sui facti inveniens, cum non inficiaretur se dixisse, & audisse eadem persvadere non posset. ea perturbatio non sine altercatione duravit aliquandiu. tandem rex pertæsus & fratrem & sororem ablegavit: collaudataq; filii temperantia, & quod hos sermones ad se detulisset, admodum sero ad curam corporis se contulit. Post hanc contentionem male audiebat Salome, qvod videretur autor hujus calumniæ: & uxores regiæ male ei volebant, quod scirent morosam & variabilem, & pro tempore nunc inimicam, nunc benevolam. Semper igitur aliquid contra eam Herodi occinebant, arrepta occasione ex casu quodam fortuito. Erat Arabum rex Abodas, homo segnis & otio deditus: negotia vero ejus administrabat Syllæus, vir callidus, ætate florens & corporis specie. hic cum propter quædam negotia ad Herodem venisset, contemplatus una cœnantem Salomen, animum ad eam adhibuit: compertoqve esse viduam, venit cum ea in colloquium. illa, quæ deterius quam ante tractabatur a fratre, & nonihil tacta forma juvenis, non abhorrebat a nuptiis: & cum per eos dies frequentarentur convivia, existebant multa non mediocria signa, quod consensus & mutuus amor inter eos intercederet. Hæc uxores regi non sine derisione referebant. Herodes autem hoc non contentus, sciscitabatur ex Pherora, & jubebat eum inter cœnam observare, quomodo erga se invicem affecti sint. ille renunciavit, quod nutibus & mutuis aspectibus satis indicarent, quo tenderent. Post hæc Arabs jam suspectus abiit. elapsis deinde duobus aut tribus mensibus, hanc ipsam ob causam reversus, & collocutus de hac re cum Herode, postulavit, ut Salomen sibi collocaret. fore enim ei hanc affinitatem utilem propter Arabum commercia, quorum principatum & deberi sibi, & jam magna ex parte contigisse. De quo cum ille ad sororem retulisset, percontando, an ei nubere sit animus, mulier facile assensum præbuit. postulantibus deinde, ut Syllæus accenseretur in Judæorum religionem, & tum demum uxorem duceret, alioqui non esse licitum: ille facere hoc non sustinuit, lapidandum se dicens a popularibus, si faceret: atqve ita re infecta discessit. ex eo tempore Pheroras Salomen insimulavit intemperantiæ, ac magis etiam uxores regiæ, dicentes eam consvevisse cum Arabe. Et puellam, quam fratri desponsatam ille domesticæ mulierculæ illecebris victus recusavit ducere, Herodes in sororis gratiam collocaturus Salomes de filio nato e Costabaro, mutavit sententiam persvasus a Pherora, negante adolescentem amaturum talem socerum propter patris sui cædem, & æquius censente, ut ipsius filius eam ducat, successurus in tetrarchiæ dominium. quod ubi is persvasit, impetravit prioris offensæ veniã. mutatis igitur sponsalib. puella data est nuptũ adolescentulo, addita centum talentorum dote. Nec interim cessabant turbæ domesticæ, imo augebantur etiã

A τῆς ἡμερήσιος ὑπόκρισιν ἀπεσήμηνεν. ὁ δ' Φερώρας εἰς μέσον ἀπελήφθη, μηδὲν εὐχρηστον εἰς ἀπολογιαν ἔχων, ἐπεὶ καὶ ὡμολογηκὼς, ἀκοῦσαι δ' ὁ πεπόμφει. ἐγένετο δ' ὅτι πολὺς ἦτι σύγχυσις, καὶ ἡ τῶν λόγων εἰς ἀλλήλους ἄμιλλα. τέλος δ' ὁ βασιλεὺς τόν τε ἀδελφὸν, καὶ τὴν ἀδελφὴν μεμψαμενος, ἀπέπεμπτο, καὶ τὸν ἦθον ἐπῃνέσας τῆς ἐγκρατείας, καὶ ὅτι
B θεραπείαν τοῦ σώματος ἐζήτει. τοιαύτης δ' τῆς μαχης ἐμπεσούσης κακῶς ἤκουεν ἡ σαλώμη, παρ' αὐτῆς δὲ ἐδόκει κεκινῆσθαι τὰ περὶ τὴν Δόξολλαν, αἵτε δ' βασιλέως γυναῖκες ἦχθοντο φύσει δυσχερεστάτῃ οὔσῃ, καὶ γινομένην ἄλλοτ' ἄλλοις κατὰ καιρους ἔχθειν καὶ φίλειν. ἔλεγον οὖν ἀεί τι περὶ τὴν ἡρῴδην κατ' αὐτῆς, καὶ τί συμπεσὸν ὅτι μεῖζον ἤγαγον τὴν εἰς ἔτι παρόρησιαν. ἐπὶ μὲν δὴ ὁ τῆς Ἀραβίας βασιλεὺς ὀδόδας ἀπράγμων καὶ νωθὴς τὴν φύσιν, σύλλαιος
C δ' αὐτὰ διώκει τὰ πολλὰ, δεινὸς ἀνὴρ, καὶ τὴν ἡλικίαν νέος. ἔστι καὶ καλὸς. ἔτυχε χρείας οὖν τινος ἐλθὼν ὡς τὸν ἡρῴδην, συνδειπνῶν εἶδε τὴν σαλώμην, καὶ τὸν νοῦν ἔσχεν περὶ αὐτῆς. γνώσιμον δ' ὅτι καὶ χάρας ἔτυχε παρ' αὐτῆς ἐλέγετο. σαλώμη δ' καὶ χάρον ἦ πάλαι Φερομήνῃ ἀνδρὶ τῷ ἀδελφῷ, καὶ τὸν νεανίσκον οὐκ ἀπαθῶς ὁρῶσα, περὶ τὸν γάμον ἐμήνυε, καὶ
D μεζόνων φοιτώντων ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἐνέφαινέ τι καὶ μὴ μέτρια, τῆς ὄψεως ὁμολογίας. ταῦτα δ' αἱ γυναῖκες ἀνέφερον τῷ βασιλῇ, Δοξολλᾶνα τὸν ἀδικημοσύνῃ. ἡρῴδης δ' καὶ αὐτὸς ἐπεστρωτώμενος, καὶ τηρῶν ἤκουεν αὐτῶν τὸ δεῖπνον, πῶς τὰ πρὸς ἀλλήλους ἔχοιμασιν. ὀπτῆν δ', ἀπήγγελλεν ὅτι καὶ νεύμασιν, καὶ βλέμμασιν, οὐκ ἄδηλα τῆς ἐρωτὸς εἴη ἀμφοτέροις. μὴ ἔτι, ὁ μὲν ἔρως ὑπόπτως ἐῶν ἀπῆει. Δοξολιπὼν δ' δύο μῆνας ἢ τρεῖς ἔρχεται πάλιν ὡς ἐπ' αὐτόπτου, καὶ λόγους ἡρῴδῃ προσφέρων, ἀξιῶν αὐτῷ τὴν σαλώμην δοθῆναι πρὸς γάμον. ἐσταδὴν δὲ οὐκ ἀλυσιτελὲς τὸ κῆδος ὑπάρξειν τῆς τῶν Ἀράβων ἀρχῆς, διὸ αὐτῷ καὶ νεῶν ἤδη πλεῖναι δυνάμει, καὶ μᾶλλον ὀφείλειν. ἔδ' δ' ἡρῴδης τὸν λόγον εἶναι φέροντα, καὶ τὴν γνώμην τῆς ἀδελφῆς, εἰ πρὸς γάμον ἐτοίμως ἔχοι, ταχέως μὲν ἐκείνη προσήκατο. σύλλαιος δ' ἀξιωσάντων αὐτὸν ἐγγραφῆναι τοῖς Ἰουδαίων ἔθεσιν, καὶ τότε γαμεῖν, ἄλλως δὲ οὐκ
F εἶναι δυνατὸν, ἀχθομένους, ἀλλὰ καὶ καταλιθοῦσθαι πρὸς τῶν Ἀράβων ἐπῶν, εἰ τοῦτο πράξειεν, ἀπαλλάττεται. σαλώμην οὖν ὅτι Φερώρας ἤδη διέβαλλεν ἐς ἀκρασίαν, καὶ μᾶλλον αἱ γυναῖκες, λέγουσαι κοινωνίαν αὐτῇ ἠρῦσθαι πρὸς τὸν Ἄραβα. τελευτῶντος δὲ τοῦ ἀδελφοῦ παρενεγκόντος ὁ βασιλεὺς, δι' ὁ μὲν Φερώρας οὐκ ἔλαβεν ὡς ἐκείνην ἤτημένος τῆς γυναικὸς, αὐτόθεν σαλώμης ἐς τὸν γάμον οὐκ ἀκροᾶσθαι ἠνέσθην, ὥρμητο μὲν ἐκείνου παυσόμενος. μεταπεσόντος δ' ὕστερον Φερώρα τὸν νεανίσκον οὐκ εὐγνώμονα ἐσταδὴν λέγοντος, Δι' τὸν ἀπώλειαν δ' πατρὸς, καὶ δικαιότερον εἶναι, λαβεῖν τὸν αὐτὸν παῖδα τῆς τετραρχίας ἔνδια Δοιάδοχον. ὕστερ δ' σπεύδειν ἠτεῖτο, καὶ μετέπεσεν ἔτως. ἐκείνη μὲν οὖν ἀντιμεταθέσης τῆς ἐγγύης, ἐγαμεῖτο τῷ Φερώρα μειρακίῳ, Φέρνλαν ὀνόματι ἑκατὸν τάλαντα δ' βασιλέως. οὐκ ἀνέτο δ' τὰ κατὰ τὴν οἰκείαν ἀεὶ, καὶ μείζους τὰς παρεσχὰς λαμβάνοντα. καὶ συμπίπτει τοιοῦτον

ἐξ αἰτίας μὲν οὐκ ἀτυχεποῦς, χωρῆσαι δὲ πρόσω καὶ A a turpibus initiis progressæ usqve ad calamitates triſtiſſimas. Erant in deliciis Herodi propter formam eunuchi tres, unus a poculis, alter ab epulis, tertius cubicularius; quorum opera etiam in feriis regni negotiis uti eſt ſolitus. hos quidam ad regem detulit corruptos eſſe ab Alexandro filio, accepta magna vi pecuniæ: & quæſtionibus examinati, ecquid cum illo habuiſſent consvetudinis, rem faſſi ſunt: præterea nullius tentati contra patrem facinoris ſe eſſe conſcios; admotis deinde acrioribus tormentis, victi neceſſitate, miniſtris magis magisq; in gratiam Antipatri ſævientibus, ajunt Alexandrum innatum contra parentem odium alere: hortatumq; eos, ut Herodem defererent jam inutilem, faciemtemq; fucum ætati, & ſenium diſſimulantem tincto capillicio. qvin potius ſibi adhiberent animum potituro vel invito patre regno debito, expectarentqve brevi dignitatem primariam. jam enim non tantum generis prærogativam ſibi ſuffragari, ſed inſtructa etiam ad invadendam dominationem omnia, ſtatutos pro ſe multos duces militum, multos amicos regios, paratos quidvis vel agere vel pati in ipſius gratia. His auditis, Herodem totum ira & timor occupat, qvod filii verba & contumelioſa viderentur, & minacia: utroq; igitur exacerbatus verebatur, ne qvid gravius contra ſe conflatum eſſet, qvam ut eodem temporis momento poſſet cavere & occurrere. qvamobrem non auſus palam inqvirere, & per dimiſſos clancularios rem gerebat, omnes ſuſpectos juxta habens atqve inviſos, & in ſuſpicionibus etiam de immeritis ſecuritatem ſuam collocans: qvarum adeo nullus erat finis, ut, qvo quisq; ei conjunctior eſſet, eo magis timeretur, ut tanto ad nocendum potentior. Cæteros, cum qvibus ei nulla intercedebat familiaritas, vel nominari a delatore ſat erat, moxqve ad ſuam ſecuritatem pertinere putabat illorum interitus. Poſtremo etiam domeſtici, anxii de incolumitate propria, in ſeipſos verſi ſunt, tutiſſimos rati, qui alios prævenirent calumniis, certiſſimumq; hoc ad ſalutem remedium: qui mox voti compotes hoc ipſo aliorum in ſe conciebant invidiam, videbanturq; merito retaliandi, & ſic accipiendi, ut ipſi tractaſſent alios. Jamq; etiam privatas ſimultates hoc modo exercebant: moxq; deprehenſi eadem patiebantur, occaſione contra inimicos utentes pro laqveo, qvo paulo pōſt ipſi comprehendebantur. Rex enim velox erat ad pœnitentiam, eo qvod multos non convictos tolleret: qvod tamen non in hoc proderat, ne ſimilia poſthac faceret, ſed contentus erat delatores eorum pari multaſſe ſupplicio. Tantum erat tunc in aula regia perturbationum ac formidinum. Multis etiam intimis amicis denunciavit, ne vel in conſpectum ſuum venirent, vel intra limina palatii, maxime his, qui fiducia meritorum hactenus ei reverendi fuerant. Andromacho enim & Gemello veteribus amicis, & qui plurimum regem tam legationibus qvam conſiliis juverant, filiosqve ejus inſtituerant, & majorem cæteris habebant fiduciam,

amicitiam renuntiavit: alteri, quia Demetrio e- A
jus filio Alexander utebatur familiariter. Gemello vero, quod ipsum sciret favere juveni. nam & inter educatores ejus ac eruditores fuerat, & Romanæ peregrinationis comes hæserat. Nec dubium est, qvin gravius aliquid in eos libenter statuisset, ni obstaret virorum claritas: qvare contentus est tum ablegatis ademisse autoritatē, ut, posita proborum hominum reverentia, de- B baccharetur licentius. Horum porro omnium malorum fax erat Antipater, qvi, ex qvo primum tempore patrem animadvertit formidinibus obnoxium, consiliorum ei socium se adjungens, accendebat hominis sævitiam: & tunc videbatur egregie fungi officio, si daret operam, ut quicunqve reniti possent tollerentur de medio. Tunc igitur, pulso Andromacho & reliqvis amicis liberioribus, primum rex, qvotqvot putabat Alexandro fidos, examinavit tormentis, num cujus tentati contra se ficinoris essent conscii. illi vero immoriebantur cruciatibus, qvod nihil haberent dicere. atqve hoc acrius incumbebatur qvæstionibus, qvod præter opinionem nullum deprehendi posset ne excogitatum qvidem maleficium. Et Antipater callidus artifex interpretabatur, tortos a veritate malle, qvam a fide erga D dominos & amicos discedere, urgebatqve, ut secreta perqvirerentur, apprehensis pluribus. Tandem unus e multis tormenta non ferens ait se non semel audisse juvenem dicere; qvoties laudaretur a proceritate staturæ, aut sagittandi peritia, cæterisq; virtutibus eximiis, hæc a natura ornamenta sibi magis concessa quam beneficia. patrem enim præ invidia his offendi omnibus. E quapropter, quando simul inambulent, contrahi se industria & submitti, ne appareat procerior, & in venatoriis jaculationibus illo præsente destinata non ferire, qvod norit genitoris ingenium non ferentis laudari filium. Hæc verba dum expendantur, intermissis tormentis, adjecit, conspirasse eum cum fratre Aristobulo, ut in venatione patri insidias struerent, quibus si ille esset oppressus, tum regnum postulaturus Romam per- F fugeret. Inventæ sunt etiam juvenis literæ ad fratrem scriptæ, conqverentis de patre, non recte factum, qvod Antipatro addixisset agros, ex quibus ad eum redirent ducenta talenta annua, tum vero Herodes probabili, ut ipsi videbatur, argumento confirmatus in suspicione, Alexandro comprehenso jubet injici vincula: & rursum incipit sævire, quamvis ne ipse qvidem auditis G satis crederet; neqve enim excogitare poterat, cur deberet ab illis per insidias appeti: & qverelæ illæ pueriles contentiones videbantur, nec verisimile, post manifestum parricidium voluisse eos Romam petere. qvamobrem volens majus aliqvod impietatis argumentum invenire, soliciteqve cavens, ne videretur filium temere damnasse ad vincula, & qvæstioni subjiciens honoratiores Alexandri amicos, non paucos eorum nihil tale confessos interfecit. Cumqve tota regia tumultu, terrore ac tormentis perstreperet, juvenis quidam in tali necessitate constitutus, dixit Alexandrum Romam ad amicos literas misisse, rogantem, ut curarent se accersiri a Cæsare,

τῶν ἐχθρῶν παρῃτήσατο τότε. ἦν μὲν, ὅτι δημότης ὁ παῖς αὐτῷ συνῆν ἐκ παιδὸς Ἀλεξάνδρῳ. μᾶλλον δ' ἐκείνου ὑπεστόμωσεν ὀκνῶν. καὶ γὰρ ἐν ταῖς τροφαῖς, καὶ τῇ παιδείᾳ τοῦ μειρακίου, καὶ τῷ συνῆν τῇ ῥώμῃ συνδιετρίβειν ἀποδήμοις. παρῃτήσατο δ' καὶ τοῦτο, ἡδέως μὲν ἂν καὶ χεῖρον. ἐπεὶ δὲ μὴ κατ' ἀνδρῶν ὀξὺν ἀγῶνα ἔχειν τὴν ἄγρᾳ τοσούτων παρόντων, τέως τι τιμῶν, καὶ τὸ θυμοειδὲς κωλύων ἀμαρτάνοντας τοῦ μειρακίου· ἐν τούτων ἁπάντων αὐτὸς ἀνύπαυτος, ὃς ἐπειδὴ τὸ νεανικὸς τῆς δ' παιδὸς παῤῥησίας καταμαθὼν, ἐπιπλαστοτέρων μὲν συνεδρεύων αὐτῷ προσέκειτο καὶ μᾶλλον ἐδοκεῖ τι περφύειν εἰ τ' ἀντίχειρ ὠμωμένων ἕκαστος ἐξευρεθείη. τὸν μὲν οὖν τ' ἀνδρόμαχον ἀπελαυνόντων λέγω καὶ παῤῥησίας, πρῶτον μὲν ὁ βασιλεὺς ἐρωτᾷ πῶς Ἀλεξάνδρῳ, βασάνοις ἀνενεχθεὶς καὶ κατ' αὐτὸ σιωπῆσαι ἐδόκησεν. οἱ δ' ἀπέθνησκον ἀδὲν ἔχοντες λέγειν. τὸ δ' ἐν Φιλονεικίας αἴτιον, εἰ μή τι πιθανὸν οἶον ἐνοχλοῖ κακῶς ἐμφύσησε. καὶ δεινὸς ἀνύπαυτος τ' μὲν αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἀναίτιον εἰς ἐμπειρίαν καὶ πίστιν βλάβαλεῖν, ὑπεραροξύνων δ' ζητεῖν οὐ πλείονα τὸ λανθάνον τ' ἐπιχειρήσεως. καὶ τις ἐν πολλοῖς τῆς βασανιζομένοις ἔφην. ὡς ἐνδεὴς τὸν νεανίσκον λέγοντα πολλάκις ὅταν ἐπαινέσθαι αὐτὸς τύχοι τὸ σῶμα ὡς εἴη μέγας, καὶ τέως τοξικὸς εὐσχολῶν, καὶ πάλαι τοῦτο δρᾶν ἐπιτήδειον ἄπαντες, ὅτι τοιοῦτ' αὐτῷ καλὰ μᾶλλον ἢ περ ἀγαθὰ τῷ τῆς φύσεως ἔσιν. ἀχθεσθὲν δὲ ἐν αὐτοῖς τὸν πατέρα μὴ φθονεῖν. οὗτος τε ὅταν μὲν ἄρα ἀθεράπευτον συνέλλειν αὐτὸν, καὶ καθαίρειν ὡς μὴ μεῖζον ὁρᾶσθ. τοξεύων δ' ἐν τοῖς κυνηγεσίοις ἐκεῖνα παρῆν· λοξοσκοπᾶν βίπλειν. τέως γὰρ φιλοτιμίαν ἀδένειν ἐγγυμνικοτ·, τούτων ἐνδοκιμούντων. βασανιζομένῳ· σιωπᾶν λέγω, καὶ τοσοῦτο μένης ἀνέσ· τοσώματι, τοσοῦτόν τι ὅτι καὶ σιωπᾶν ἔχει τ' ἀδελφὸν ἀριστόβουλον ἐν κυνηγεσίοις λοχήσας φόνευσιν ἐς βασιλέα, ἐπειδὰν ἕτ' αὐτὸς πραχθῇ τέως βασιλεύων αὐτὸς·. εὑρέθη δ' καὶ γράμματα ἃ νεανίσκος τοῦ τὸν ἀδελφὸν, ἐν οἷς ἐμέμφετο τὸν πατέρα μὴ δίκαια πεπονθέναι, ἀνύπατος γὰρ ἂν ἀπονέμοντα τὰ τοῦ δίκαια πολλάντων φέρεσθαι. ἐπὶ τούτοις εὐθὺς μὲν ἐδόξεν τι πιθανὸν ἔχειν ἡ ἐνδὴς ὡς ᾤετο, κ' τῆς τ' παιδαγωγίας. καὶ συλλαβὼν, ἔδησεν τ' Ἀλέξανδρον, αὖθις δ', οὐκ ἀνῆκε χαλεπὸς ὤν, τὸ μὲν δὴ ὡς ἤκουσεν ἄγειν πεπεισμένος, ἀναλογιζόμενος δ' ἄξιον μὲν ὀργῆς ἐξ αὐτῶν ἀδὲν ἐφαίνετ', μεμνημένος δ' καὶ νεανικοῦ καὶ φιλοτιμίας, καὶ τ' κτείνοντα φανερᾶς ἐς τὸν ῥώμην ὁρμᾶν ἀπέγνων. ἠξίου δ' καὶ μὴ ἐν λαοῖς τῆς πόλεως τὸν υἱὸν ὑβρισμένος τηκμηρὸν, καὶ φιλοτιμίας τοῦ μὴ δόξῃ πεφυκότος τῇ δεσμῷ κρατυγωνίαν. τ' δ' φίλων τῶν Ἀλεξάνδρου βασανίζων τοὺς ἐν πόλει, διέφθειρεν αὐτῶν τὸν ὀλίγους, οὐδὲν ἐπιόντας, ὧν ἐκεῖνος ὤετο. πολλῆς δ' τῆς εἰς τὸ πιστὸν ἐπιμελητ· οὔσης, καὶ φόβου, καὶ παρόχης τοῦ περὶ βασιλέα, ἐς τὰς τῶν νεανίσκων, ὡς ἐν ταῖς ἀπάγκαις ἐμίετο, βλαπέμπειν ἔφη τοῖς ἐν ῥώμῃ φίλοις τ' Ἀλεξάνδρου ἀξιοῦντα πληθύειν ἐπὶ τὸν καιρὸν, ἔχειν δὲ αὐτῷ πεῖξιν ἐν αὐτὸν ἐπιβουλεύειν μέλλοντ· μᾶλλον.

honoratiores Alexandri amicos, non paucos eorum nihil tale confessos interfecit. Cumqve tota regia tumultu, terrore ac tormentis perstreperet, juvenis quidam in tali necessitate constitutus, dixit Alexandrum Romam ad amicos literas misisse, rogantem, ut curarent se accersiri a Cæsare,

μηδε μάτην τὸν βασιλέα πάρθων τε καὶ πατρὸς ἠρημωκότα φίλον. εἶναι γὰρ αὐτῷ καὶ φάρμακον ἐν ἀσκάλωνι παρεσκευασμένον. τούτοις δὲ πίστευσεν ἡρώδης, καὶ τινα φαρμακίδιον τῷ πεπτεικότι ἔλαθεν ἐν τοῖς κάνθοις, ὑπὸ τῶν χειρόνων κολακευόμενος. καὶ τὸ μὲν φάρμακον οὐδεὶς ἐπιστεύθη ζητεῖν οὐκ εὑρεθὲν. τὸ δὲ ὑποβαλλειν τὸν κακῶν ἀλέξανδρον οὐκ φιλονεικίας ἀπέρρωσεν ἅλως, εἰς μὲν ἄρνησιν οὐκ ἐτράπετο μετὰ τὴν πεπτεικέναι δὲ πάντες ἡμαρτία μείζονι, τάχα δὲ καὶ τότε δυσωπῆσαι βαλόμενος. τὸ πρὸς τὰς ἀλκυόνας ἕτοιμον, οὐκ ἤκουσε· δὲ εἰ ἔτυχεν πιστωθεὶς κακοῦν αὐτὸν, καὶ πᾶσαν τὴν βασιλείαν περιημμένος. γράμματα γὰρ ἔψας ἐν βίβλοις τέτταρσιν ἀπέστειλεν. ὡς οὐδὲν δεῖ βασανίζειν, οὐδὲ πρὸς τέτρασι χωρεῖν. ψευδὴς γὰρ τῷ ὑποβαλλειν, καὶ πάντας συλλαμβάνων τοὺς φέροντας, καὶ τοὺς πιστοτάτους αὐτῷ τῶν φίλων. συνελόμενος γὰρ νύκτωρ εἰσπεπηδηκέναι οὐκ τὸ μηχανὴν, καὶ πάντας ἀπὸ παντὸς ἥκειν, καὶ τὸν πατέρα τοῦτον ἐκπεδῶν ποιησαμένους, ἀδείαν τῆς αἰεὶ προσδοκίας ἔχειν ἐν τούτοις καὶ πολεμίους διεβέβληκε, καὶ σαπίννιον· οἱ πιστότατοι τῷ βασιλεῖ. ἐπὶ γὰρ ἑκατέρῳ λύτης πρὸς ἐμπίστους κατ' ἀλλήλων οἱ πάλαι φίλτατοι ἐθηρίωντο, μήτ' ἀπολογίας, μήτ' ἐλέγχου τινὸς, ἕως ἀληθείας ἔχοντων, ἀλλ' ἀεὶ γνώμης ἀκρίτου πρὸς εἰς ἀπώλειαν ἀτωλείας. καὶ τὰ μὲν δεσμὰ, τὴν δὲ θανάτου, τὸ ταῦτα μέλλειν ἐπ' αὐτοῖς ὀδυρομένων, ἡσυχία τε καταφέρα τοῦ βασιλέως ἀπεκόσμει τὸ πρώτης δαιμονίας. καὶ χαλεπὸς ἦν ἡρώδη πᾶς ὁ βίος ἐκτεταραγμένῳ, τὸ μηδενὶ πιστεύειν μέχρι τῆς προσδοκίας κολασθέντων ἔχοντι. πολλάκις γοῦν ὡς ἐπανιστάμενον αὐτῷ τὸν ἡ ξιφήρη παρεστῶσα δι' φαντασίας ἐλάμβανεν. ὅτως ἡ ψυχὴ, καὶ νύκτα, καὶ ἡμέραν πρὸς τοῦτο ἐμορμύρη, πάθος ἀνεμάξατο μανίας καὶ ἀγνοίας οὐκ ἦπιον. καὶ τὰ μὲν περὶ ἐκεῖνον εἶχεν ὅτως.

A indicaturum de quibusdam contra illum conspirationibus, quando pater societati Romanorum prætulerit Mithridatis Parthorum regis amicitiam. addidit habere eum venenum, quod apud Ascalonem paratum sit. His auditis Herodes credidit, consonantibus eum in calamitate adulatoribus, quod non temere quidquam faceret. venenum tamen summa cura quæsitum nusquam inventum est. Cæterum Alexander oppressus malis adeo non cessit, neque inficiatus B est, ut patrem exasperaret amplius: sive volens pudefacere facilitatem ejus ad credendum calumniis: sive ut, si forte crederet, involveret eum cum tota regia magnis calamitatibus. Quatuor enim libellos a se conscriptos ei misit, negans opus esse tormentis pluribus. Structas enim insidias, participesque eorum esse Pheroram & amicorum fidissimos. Quin & Salomen obrepentem noctu cum invito se esse congressam, omnesque eo tendere, ut, illo sublato, optatam assequerentur licentiam. ejusdem conspirationis arguebantur & Ptolemæus & Sapinnius, præ cunctis regi fidissimi. nec aliter quam rabie quadam occupati in se invicem efferabantur homines pridem amicissimi, non defensione, non coargutione expectata, tantisper dum veritas pateret, judicium præveniente supplicio. alii vinciebantur, alii necabantur, alii nihil lætius expectantes moras ipsas quam repræsentationem malorum ægrius ferebant: ingensque mœror ac torpor fœdabat pristinam felicitatem regiæ. Ne Herodem quidem ipsum vitæ in tali perturbatione non tædere poterat, cui, quod nemini se auderet credere, pro tormento erat futuri exitus expectatio: sæpeque illi obversabatur irruens gladio stricto filius, noctes atque dies nihil aliud volutanti, ut jam minimum abesset ab insania.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς ἀρχέλαος ὁ καππαδοκῶν βασιλεὺς ἀλέξανδρον τῷ πατρὶ διήλλαξε.

CAP. XII.

Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri reconciliat.

Ἀρχέλαος ὁ τῶν καππαδοκῶν βασιλεὺς ὡς ἐπύθετο τὰ κατ' ἡρώδειον, ἀγωνιῶν τε ὑπὲρ τῆς γαμβρὸς, καὶ τοῦ νεανίσκου, καὶ συναλγῶν ἀνδρὶ φίλῳ, τὸν ὅπου τοσάνδε ταραχῆς, ἦκεν οὐκ ἐν παρέργῳ ποιούμενος τὰ πράγματα. καὶ καλαλαβὼν ὅτως ἔχοντα, τὸ μὲν ὑπομανὲν, ἢ φάναι ψευδῆ τι προσπεσὸν αὐτῷ πλέως ἀνοίκειον εἰς τὸν ἡμέρον ἤγησατο. φιλονεικήσειν γὰρ κεκακωμένον, καὶ μᾶλλον ἀπολογεῖσθαι αὐτοῦ σπουδὴν πλείονα ἐργῆς ἀναπληθήσεσθαι. μετῆκεν οὖν τάξιν ἑτέραν τῶν ἐπανέρχωσιν τὸν ἠτυχημένων, ὀργιζόμενος τῷ νεανίσκῳ, καὶ κεῖνον ὑπεικεῖν λέγων, τῷ μηδὲν οὐκ προσπεσεῖσθαι ἐργάσασθαι. τόν τε γάμον διαλύσειν ἔφη πρὸς τὸν ἀλέξανδρον, καὶ μηδὲν ἂν τὸν γαμβρὸν φεισασθαι δικαίως ἐπὶ συμφθορᾷ τούτῳ ἀκαταμείλικτον. τοιοῦτος δ' ὄντος αὐτοῦ πρὸς δοκίαν ὧν ὁ ἡρώδης ὥστε, τὸν μὲν πάλαι ὑπὲρ αὐτοῦ ὀργὴν ὑποδεικνυμένου, μετέπιπτεν ὁ βασιλεὺς τὸν χαλεπότητος, καὶ λαβὼν οὐκ ἂν δικαίως δοκεῖν τὰ πεπραγμένα πεποιηκέναι, καὶ μακρὸν εἰς τὸν πατρὸς ἀντιμεθίστατο πάθος. οἷον ὅταν ἐν ἀμφοτέροις, ὅτε μὲν ἀπελύοντο τινὲς τῶν νεανίσκου ἐγκλήματα εἰς ὀργὴν ἐκπαρατρέποντος. ἐπειδὴ δὲ

Dum ita Herodes animo angitur, Archelaus IX.
Cappadocum rex, de filia & juvene genero solicitus, tum amici quoque vicem miserans, involuti tam perplexis & turbatis negotiis, officii sui putavit profectionem ad eum suscipere: Quem ubi, sicut audierat, affectum invenit, importunam rem putavit, si objurgaret, ac temeritatis & nimiæ credulitatis argueret. fore enim, ut ille ex adverso contendens & excusare se studens, exacerbaretur amplius. Quapropter aliam rationem commentus est, qua res affectas componeret, indignatione versa in juvenem, asserens regem nihil præter æquitatem, sed omnia recte fecisse. Se quoque dirempturum illud conjugium, ac ne filiæ quidem parsurum, si sceleris conscia non fecisset indicium. Tum Herodes, ubi præter opinionem vidit hominem pro se læso tam graviter excandescere, asperitate remissa, & factum suum justa æstimatione volens expendere, paulatim ad paternos affectus rediit. Jamque utroque flexo ad misericordiam, quoties aliquis objecta a juvene crimina refelleret, ad iram commovebatur rex: postquam vero

Archelaum quoque accusationem aggredi vidit, lacrymis affectum prodens, rogabat illum, ne nimium indulgeret iræ, neve propter juvenis erratum conjugium dirimeret. Tum Cappadox, nactus eum jam mitiorem, cœpit crimina transferre in amicos, qui depravarent hominem juvenem, & rudem omnis malitiæ, præcipue fratrem regis urgens suspicionibus. nam cum & Pheroras in Herodis indignationem incurrisset, intelligens reconciliatorem neminem Archelao magis idonetum, atratus illum adiit, alia quoque desperantis de salute signa præferens. qui non despexit preces supplicis, negans tamen sibi facile, tam cito flectere offensum regis animum. Satius esse, ut ipse á fratre veniam peteret, prius confessus se tulisse causam horum omnium. eam confessionem profore multum ad leniendam iracundiam, actum demum se quoque opportunius deprecatorem accessurum. parvit ille consilio, quod utriqve cessit feliciter. nam & juvenis præter opinionem exemptus est criminationibus; & Pheroram Archelaus reposuit in fratris gratiam: ipse quoque, inita maxima gratia apud regem in tam difficili ipsius tempore, lætus in Cappadociam profectus est. nam & cum muneribus dimissus est pretiosissimis, & facile primum inter amicos locum obtinuit. Convenit etiam inter eos, ut Herodes Romam peteret, quandoquidem de hoc negotio Cæsari scripserat: feceruntqve simul iter usqve Antiochiam, ibi præsidem Syriæ Titum reconciliavit Archelao, atqve ita in Judæam reversus est.

ἀρχέλαῳ συγκατηγορεῖ, πρὸς δάκρυα τε καὶ λύπλιν ὁρᾶν ἀπαθῆ μεθιστάμενον. ἐδίδου γὰρ σκῆνος μήτε ἀλόγιστον τῷ γάμῳ, ὀργῆς τε ἐλαττον ἔχειν, ἐφ' οἷς ὁ νεανίσκος ἠδίκησεν. ἀρχέλαος δὲ τοὺς ἀλαζόνας ὀπαδοὺς τοῦ ἀδελφοῦ μᾶλλον εἰς ὑποψίαν καθίστη. ὁ δὲ Ἡρῴδης χαλεπῶς καὶ πρὸς τὸν Φερώραν ἔχοντος, ὁ μὲν ἀποβλέπων δὲ ἀλλαξαντος ἀρχέλαον ὁρᾶν μᾶλιστα ἐθυμοῦτο, αὐτὸς τυχὼν πρὸς σκῆνον ἐτράπετο μελανίμνιον, καὶ πάντα τὰ σημεῖα τοῦ μικρὸν ἀπωλείας ἔχων. ἀρχέλαος τε ἅτε ὑποπτεύων τὸ ἐντὸς ἄν, ἅτ' ἔφη δυνατὸς ἐναντίος αὐτῷ πρόσεισιν καὶ δίκας τοῦ πάντων αἴτιον αὐτὸν ἐμολογοῦντα, ὠφελήσειν δὲ ἅτως καὶ ὑμᾶς τὰ βέλτιον, αὐτὸς ὑπεκψυχὴ παρών. ταῦτα ὑποθέντος αὐτοῦ, τοῖς ἀποστόλοις ἐπαπειλήσαντα μέν. αὐτὸς δὲ ἀλαβόλαι παρὰ δόξαν ἀφήρητο δὲ νεανίσκον, καὶ Φερώραν ἀρχέλαος ἀλλάξας, ἅτως εἰς καταδοκίαν ἀπὸ κεχαρισμένος, ὡς οὐκ ἄλλος ἐν τῇ τότε βουλῇ τοῦ κρείττονα ἡρῴδην ἡγούμενος. ὅθεν καὶ δώροις αὐτὸν ἐπίμησεν πολυτελέστατοις, καὶ τοῖς ἄλλοις μεγαλοπρεπῶς ἐν τοῖς μάλιστα φίλτατον ἡγησάμενος. ἐπιὼν δὲ συνθήκας εἰς ῥώμην ἐλθεῖν, ἐπειδὴ περὶ τούτων ἐγένετο καιρός, μέχρις ἀντιοχείας ἦλθε τὸ αὐτὸ παρελθόν. ἐκεῖ δὲ τὴν μόνα συρίας τὸν ἀλαφορᾶς ἀρχελάῳ κακῶς ἔχοντα, διήλλαξεν ἡρῴδης, καὶ πάλιν εἰς ἰουδαίαν ἐπανῆρεν.

CAP. XIII.

Trachonitarum defectio.

SEd interim dum ille Romam profectus a regno abest, bellum Arabicum ex hac causa exortum est: Incolæ Trachonis, quam regionem Zenodoro ademptam Cæsar Herodi attribuerat, vetiti exercere latrocinia, cogebantur in studiis agriculturæ mitius degere. hoc vitæ genus nec ipsos delectabat, neqve terra respondebat laboribus. tamen a principio coercente rege abstinebant injuriam ab accolis, non sine laude Herodis diligentiæ. Sed quando rex navigavit in Italiam Alexandrum accusaturus & commendaturus Antipatrum Cæsari, Trachonitæ, sparso rumore de ejus interitu, defecerunt reversi ad pristina latrocinia. tunc tamen absente rege a ducibus ejus sunt perdomiti. cæterum quadraginta ex his latronum principes, captorum exemplo territi, relicto patrio solo, fugerunt in Arabiam, recipiente eos Syllæo propter non impetratum Salomes conjugium: a quo cum munitum qvendam locum accepissent habitandum, excursionibus non Judæam tantum infestabant, sed totam Cœlesyriam, abigebantq; prædas in sua receptacula, Syllæo præbente impunitatem & securitatem maleficiis. Herodes autem reversus a Romana peregrinatione, comperit multa damna illata suis a latronibus, cumq; non posset eos in potestatem suam redigere, quod essent sub tutela Arabum,

Κεφάλαιον γ'.

Ἀπόστασις τῶν τραχωνιτῶν.

ΓΕνομένου δὲ τοῦ ῥώμῃ, καὶ κεῖθεν ἐπανήκοντος, σύστημα πολέμου πρὸς τοὺς ἀγραύας, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Οἰκητικωτάτων τὸν τραχῶνα, καίσαρος ἀφελομένου ζηνοδώρου, καὶ πρεσβύτου ἡρῴδη τὴν χώραν, ληστεύειν μὲν οὐκ εἶχον ἐξουσίαν ἔτι, ῥᾳδίως ἦν δὲ ζῶν ἡμέρως ἠναγκάζοντο. ἔτι δὲ σὺν σκήνους ἀκμαίοντος, οὐδὲ λυσιτελῆσαν ἔφερεν ἡ γῆ πονούντων. ὅμως δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν οὐκ ὀλιγωρουντος δὲ βασιλέως, ἀπεῖχοντο τῶν τοὺς πρόσοικους ἀδικημάτων, καὶ πολλὴ ἀλλὰ τοῦ εὐδοξία τῆς ἐπιμελείας ἡρῴδου. ὡς δὲ σπουδὴ δεῖς τὴν ῥώμην, ὅτε δὲ παιδὸς ἀλεξάνδρου κατηγορῆ, καὶ σωζομένου ἀντίπατρον τὸν υἱὸν παρελθόντα καίσαρι, λόγου ὡς ὀπολωλὸς εἴη ἀλαστέροντες οἱ τὸν τραχῶνα νεμόμενοι, τῆς τε ἀρχῆς ἀπέστησαν, καὶ πάλιν ὀλίγα συνῆγον τοὺς πλησιοχώρους ἀδικεῖν ἐτρέποντο. τότε μὲν οὖν αὐτοὺς οἱ στρατηγοὶ δὲ βασιλέως ὀπάντος, ἐχειρώσαντο. ὕστερον δὲ τινὲς ἀρχίλησαι κατὰ δέος τῶν ἡλωκότων, ἐξέλιπον μὲν τὴν χώραν, εἰς δὲ τὴν ἀραβίαν ἀφορμήσαντες, συλλαβοῦ δεξαμένου μὴ τὴν αὐτοῦ χώραν δὲ συλῶσιν γάμῳ, τόπον τε ἔχοντα μνον σκήνους δόντος, ὤκησαν, καὶ κατατρέχοντες οὐ μόνον τὴν ἰουδαίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν κοίλην συρίαν ἅπασαν ἐλῃζοντο, παρέχοντος ὁρμητήρια δὲ συλλαίου, καὶ κακῶς ποιοῦσιν ἀδείαν. ἡρῴδης δὲ ἐπανελθὼν ὀπὸ τῆς ῥώμης, ἔγνω πολλὰ τ' οἰκείων αὐτῷ κεκακωμένα. καὶ τῶν μὲν λῃστῶν ἐγκρατὴς οὐ δυναμένος ἡγεῖσθαι ἀλλὰ τὴν ἀσφάλειαν, ὧν σκ τὸ δράσων

πρὸς-

ωρφανίας ἐπρίοντο, χαλεπῶς ἢ ἔχων αὐτὸς τ ἀδι- A
κημάτων, ωελιλθὼν τ τράχωνα, τὰς οἰκίας αὐτῶν
ἀπισφάξεν. ἐντεῦθεν ἐκείνοι ἐ μᾶλλον ωρὸς ὀργὰς ὧν
ἐπεθύμησεν, ἐντ ἀυτῆς ἢ νόμε πάντα τρόπον ἐπιξέ-
ναντὰς τ οἰκείων φονῆς, ἀνυποδλήτως τ ἡρώδε πᾶσαν
ἄγοντες ἐ φέροντες διετέλεν. ἐκεῖν ἢ διελέγετ ωρὸ
τούτων τῆς κήσεως ἡγεμόσιν σιτ ρίνιν τε ἢ Βολομνίαν,
τ ὅτι κελεύσ τὰς λησὰς ἕκαστ ἄμβρος. ὁ δὲν ἐπὶ ἐ μᾶλ-
λον ἰσχυρῶς ἐχόντων, ωλείες ῥᾳ ἐγίνοντ, πάντα ἢ ἐπι- B
ρεσίον ἐπαναζατ, τ ἡρώδε βασιλείας χωρία ἢ κώ-
μας ωερ ιῶντας, ἐ τὰς λαμβανομένας τ ἀνθρώπων ἐ-
ποφαίνοντες, ὡς εἶναι ωλείω τ ἀδικίαν ἐωκῆσαν. ἐγε-
ήκεσαν ἢ ἤδη ωρὸ χιλίες, ἐφ' οἷς ἀχθόμ ἢ ἡρώ-
δης, τὰς ωρ ησὰς ἐζήτ, ἐ χρέ ὁ Ὀλλ. συλλαν δανεί-
ας ἐσχεν ὀξέδε πάλαι τα ἐξηκοντ, ωαρηκάσης αὐτῷ τ
ωροθεσμίας ἀποδοθῆν ἠξίε. σύλλας ἢ τ μὲν ὀβοδαν
ωαρεσκεύ μ, αὐτὸς ἢ ἁπάντ διοικῶν, τὰς τ λησὰς
ἐφυγ μὲν κ τ ἀρᾳδίαν εἶναι, ἐ ωερὶ τ χρημάτων C
ἀνεβάλλετ, ωρὶν ὧν ὅτι τε σιτ ρίνιν κ Βολομνίαν τ συ-
μας ὅπισατ ἐντων, ἐγίνοντο λόγοι. τέλ ἢ συνέ ηεν δι'
ἐτῶν ἐντὸς ἡμερῶν τριάκοντα, τότε χρήματα τ ἡρώ-
δ ἀποδοθῆν, ἐ τὰς ἀλλήλων ἐκατέρα τῆ βασι-
λείᾳ. ἐ ωρὸς μὲν ἡρώδη, τ ἀρᾳδῶν ἀδεὶς εὑρέθη τὸ σύνολον, ὅτι ἐπ' ἀδικίας, ὅτε κατ' ἄλλον τρόπον. οἱ δ' ἄρχον-
τες, ἠλέγχοντο τὰς λησὰς παρ' αὐτοῖς ἔχειν.

nec tamen injuriam acceptam concoqveret, perluſtrato Trachone, interfecit illorum domeſticos. quo facto illi irritatiores, maxime quod legem haberent, qvæ juberet domeſticorum cædem inultam non ſinere, contempto periculo, totam Herodis ditionem agendo & ferendo perpetuis vexabant incurſionibus. Tum rex ad præſides a Cæſare miſſos Saturninum & Volumnium rem detulit, latrones depoſcens ad ſupplicium. illi, hoc audito, majore manu ſe communire, perturbare omnia repentinis inſultibus, agros ſimul & vicos populari, jugulare, qvotqvot in manus eorum inciderent, ut bello quam latrocinio res eſſet ſimilior. jam enim usqve ad mille accreverant. Quare Herodes & latrones ſibi dedi poſtulabat, & mutuum creditum repetebat, exacto jam præſtituto tempore, ſexaginta illa talenta quæ Obodæ per Syllæum commodaverat. Syllæus vero, qui detruſo a regimine Oboda ipſe adminiſtrabat omnia, inficiabatur eos latrones eſſe in Arabia, & pecuniam differebat reddere, de qua diſceptabatur apud Saturninum & Volumnium Syriæ præſides. Tandem illis autoribus convenit, ut intra triginta dierum ſpatium, & debitum redderetur, & ex utroqve regno reſtituerentur perfugæ. Sed apud Herodem prorſus nemo Arabum inventus vel ob maleficium, vel quacunqve de cauſa profugus: verum Arabes convicti ſunt latrones ad ſe recipere.

Κεφάλαιον ιδ'.

Στρατεία ἡρώδε εἰς τὴν ἀραβίαν.

Ἀελθόσης ἢ τ ωροθεσμίας ὁ σύλλας, ἀδὲν τ δι- D
κημάτων ωεωιηκὼς, εἰς ῥώμην ἀνέρχε. ῥυσία ἢ τ
χρημάτων, κ τ ωαρ' ἐκείνοις λησῶν ἡρώδης ἐωιε-
ῖτο, κ τ ωερὶ τ σιτ ρίνιον κ Βολόμνιον, ὑπισχνεμένων
ἀγωμονοῦντας ἐωιξιέναι. ϛρατιὰν τε ἔχων, ωροσήκε-
ν ἐις τ ἀραβίαν, τρισὶν ἡμέραις ἐπὶ ϛαθμὸς Ἰδμαίους. ἐ ἡνόμιζ ὅτι ἢ φρυρίᾳ ἢ τὰς λησὰς ἔχοντας,
αὐτὸς μὲν ἐξ ἐφόδε πάντας αὐτὰς, καθασκαπτῆ τὸ χω-
ρίον, ῥᾳδίαν καλέμενον. τ ἢ ἄλλων ἀδὲν ἐλυπησεν. ἐκ-
βοηθησάντων ἢ τ ἀράβων ἡγεμόνα νικᾷ, μάχη γέ-
νε. καθ' ἣν ὀλίγοι μὲν ἡρώδε, νικᾷ ἢ ὁ τ ἀράβων E
ϛρατηγὸς, κ ωερὶ ἑκατὸν πέντε τ σὺν αὐτῷ ωίπτ σιν. οἱ ἢ
ἄλλοι, ωρὸς Θυγὰν ἐρέποντο. ποιέμ ἢ τότε,
τρισχιλίους ἰδ μαίους ὄντ ἐν τῇ τραχωνίτιδι κατοικίσας, ἦρ-
γε λησὰς τὰς ἐκεῖ. ἐ ωερὶ τούτων τοῖς ἡγεμόσιν ἔπεμπε
ωερὶ φοινίκην ὢν, δηλῶν ὅτι μηδὲν ωλέον ὧν ἀ-
γωμονοῦντας ἐπεξελθεῖν ἐᾷ τὰς ἀράβας αὐτῷ ωεπρα-
χώς. ταῦτα μὲν οὖν ἐκεῖνοι ωλυπραγμονοῦντας, ἕως F
ἔτυχον ἠ ψεύδ μένους.

CAP. XIV.

Expeditio Herodis in Arabiam.

Cæterum poſtqvam advenit præſtitutus terminus, Syllæus nolens ſtare conventis Romam profectus eſt: Herodes vero exequebatur reſtitutionem pecuniarum ac latronum, Saturnino & Volumnio permittentibus ei, contumaces armis perſequi: collectoqve exercitu invaſit Arabiam, ſeptem manſiones menſus triduo. cumqve perveniſſet ad caſtellum, in quo ſe latrones continebant, primo impetu id cœpit: ipſamqve munitionem nomine Ræptam diruit, nullo alio damno dato regionis incolis. Et cum in auxilium eorum procurriſſet dux Arabum Nacebus, commiſſum eſt prælium, in quo pauci ex Herodianis, Arabum vero viginti qvinqve cum ipſo duce ceciderunt: reliqui in fugam compulſi ſunt. Hoc modo latrones ultus Idumæorum tria millia in Trachonem deduxit, ut coerçerent ibi latrocinia: & ad duces Romanos agentes in Phœnicia dedit literas, quibus eos certiores fecit, quod in contumaces tantum Arabas conceſſo ab eis jure uſus ſit, nihilqve egerit præterea: idqve ipſorum inquiſitione poſtea, verum compertum eſt.

Κεφάλαιον ιε'.

Ὡς σύλλας ὁ ἄρξας ὅτι κήσατο ἡρώδε κατηγόρησεν.

Ἄγγελοι ἢ συλλαίῳ καταχήσαντες, εἰς ῥώμην τὰ πεπραγμένα διεσύρον, εἰς μεῖζον ὡς εἰκὸς ἕκαστον τ γεγονότων αἴροντες. ὁ ἢ ἤδη μὲν ἐπεπραγμάτευτο γνώριμος εἶναι κήσαρι. τότε ἢ ωερὶ τ αὐλὴν ἀναστρεφόμενος, ὡς ἤκουσεν, ἀΐξας μεταμφιέννυται μέλανα εὐθὺς κὴ παρελθὼν, ἔλεγεν ὡς αὐτὸν, ὅτι πολέμιος τὰ ωερὶ τὴν ἀραβίαν εἴη κεκακωμένα, κὴ πᾶσα

Sed aliter Romam properatis nunciis Syllæo relatum eſt, ſuo more exaggerantibus omnia. is jam ante inſinuatus in notitiam Cæſaris, forte tum circa palatium obverſans, his auditis, confeſtim mutata veſte, atratus eum adiit, denarrans, ut bello afflicta ſit Arabia, totum qve

regnum eversum ab Herode ingresso cum exercitu. ad hæc lacrymans qverebatur cecidisse duo millia & qvingentos Arabum primates, & in his amicum ac cognatum suum Nacebum, direptasq; magnas opes apud Rætam repositas. atq; hæc facta per contemptum Obodæ, qui nec copias paratas habuerit, nec ducem se absente idoneum. Hæc dicente Syllæo, addenteqve, qvod nec ipse hanc profectionem suscepturus erat, ni crederet Cæsari curæ esse pacem publicam omnium, neqve se domi præsente Herodes nisi suo malo eam pacem violaturus, Cæsar qverela commotus percontatus est ex Herodis amicis, qvi tum aderant, & ex suorum qvibusdam recens reversis a Syria, hoc tantum an Herodes ullum exercitum extra regni sui fines eduxerit. Id cum illi fateri necesse haberent, nec Cæsar causam expeditionis audire dignaretur, magis etiam iratus Herodi scripsit minaciter, se hactenus illo usum tanqvam amico, posthac habiturum eum pro subdito. Syllæus qvoqve ea de re scripsit ad Arabas. His literis illi elati, neqve latrones, qvi effugerant, voluerunt dedere, neqve acceptam mutuo pecuniam persolvere, neqve pro pascuis, qvæ conduxerant, qvicqvam numerare, freti eo, qvod rex offendisset Cæsarem. Qvin & Trachonitæ hac occasione usi insurrexerunt in Idumæorum custodiam, & juncti Arabicis latronibus, qui illorum regionem diripiebant, non tam suis lucris qvam vindictæ studentes miris modis ineos sæviebant. Hæc omnia Herodes ferebat, offenso Cæsare, minus jam habens vel fiduciæ, vel audaciæ. legatos enim ejus ad agendam regis sui causam missos primum ne admisit qvidē: iterum venientes dimisit infecto negotio. Qvamobrem vehementer anxio metum augebat Syllæus, Romæ præsens credulo Cæsari qvidvis persvadens, & jam majoribus rebus inhians. Defuncto enim Obodæ in Arabum regnum successit Æneas, dictus Aretas mutato nomine. hunc ille per calumnias pellere conabatur, & sibi principatum usurpare, multam pecuniam partitus in aulicos, multa etiam Cæsari daturum se pollicitus: qvem iratum sciebat Aretæ, qvod se inconsulto ausus esset regni habenas suscipere. Tandem & ille literas cum muneribus misit ad Cæsarem, & in his multorum talentorum coronam auream. in his literis accusabat Syllæum, qvod neqvissimus servus veneno sustulisset Obodam, qvo etiam vivo invasisset rerum administrationem, uxores Arabum adulterans, & conflato ære alieno viam sibi ad occupandum principatum muniens. Cæsar autem ne hos qvidem legatos audire dignatus, aspernatusqve eorum munera, infecta re illos abire passus est. Interim Judæorum res ac Arabum indies se habebant deterius, turbatis omnibus, & componente nemine. nam regum alter nondum principatum suum constabilierat, & proinde suos coërcere non poterat. Herodes autem veritus, ne, si se defenderet, eo magis irritaret Cæsarem, cogebatur perferre omnes injurias.

ἀνάστατον ἡ βασιλέως στρατιὰ παρῆσαν τῷ αὐτῷ ἡρώδῃ. δακρύων ἦν, πεντακοσίους μὲν καὶ χιλίους ἀραβων ἀπολωλεκὼς τοὺς πρώτους ἔλεγεν, ἀνῃρῆσθαι δὲ τὸν συγγενῆ αὐτῶν ναβαῖον, οἰκεῖον αὑτῷ, καὶ συγγαμῆ, πολλῶν δὲ διηρπάσθαι τὰ ἐν ῥαιπόλει. καταπεφρονῆσθαι δὲ τὸν ὀβοδαν, ὡς ἀσθενείας οὐκ ἐκπέσοντα τῷ πολέμῳ, διὰ τὸ μήτ' αὐτὸν, μήτε τῷ ἀραβικῷ δυνάμιν παρεῖναι. τοιαῦτα δὲ συλλαίου λέγοντος, παρῆσαν ἀπὸ ἡρώδου παρ' αὐτοῦ πρεσβευταὶ ὡς ἀδόλως ἂν αὐτὸς ἐπέλθοι τῆς χώρας μὴ πεπιστευκὼς ὅτι καίσαρι μέλοι τὰ ἐκείνου ἅπασιν εἶναι πρὸς ἀλλήλους, μηδὲ εἰ παρὼν ἐτύγχανεν ἐκεῖ λυσιτελῆ ποιῆσαι τὸν πόλεμον ἡρώδῃ, παροξυνθεὶς δὲ πρὸς τοὺς λεγομένους ὁ καῖσαρ, ἀνέκλινε τῶν ἡρώδου τὰς παρούσας, καὶ τὰ ἰδίων τὰς ἀπὸ συμμαχούσας, αὐτὸ μόνον εἰ τῷ στρατιὰν ἡρώδης κατάγοι. τῶν δ' ὅτι μὲν αὐτὸ λέγειν ἀνάγκην ἐχόντων, τὸ δ' ἐφ' ὅτῳ καὶ πῶς οὐκ ἀκόντων, ὀργή τε μείζων ἐγίνετο τῷ καίσαρι, καὶ γράφει πρὸς τὸν ἡρώδην, τότε ἄλλα χαλεπῶς, καὶ δὴ τῆς ἀπιστολῆς τὸ κεφάλαιον, ὅτι πάλαι χρῶμαί σοι φίλῳ, νῦν ὑπήκοον χρήσομαι γράφει δὲ καὶ σύλλαιος ὑστέρα τούτων τοῖς ἄρχουσιν. οἱ δ' ἐπιστάντες, ὅτι τῶν ληστῶν ὅσοι διέφυγον ἐξεδίδοσαν, ὅτι τὰ χρήματα διελύετο, νόμους τε ἃς σκηνὰς μισθοῦσαν μόνοι διακατέχον, ἀμοιβὰς τούτους ἐκέλευον, τιμωρεῖν δὲ τῶν ἰουδαίων βασιλέως διὰ τὴν ὀργὴν δὲ καίσαρος. ἀπιόντων δὲ τῶν καίσαρι καὶ οἱ τὰ τραχωνίτην ἔχοντες, τῆς τ' ἰδίας μοίρας φρυρᾶς καταξαναστάντες, καὶ λῃστρικοῖς χρώμενοι μέτ' ἀράβων, οἱ ἐλελάτουν τὴν ἐκείνων χώραν, οὐκ ἀπ' ὠφελείας μόνον, ἀλλὰ καὶ μνησικακίας χαλεπώτερον τοὺς ἀδικίας ὄντες ἡρώδης ἦν. ταῦτα, πάντα φέρων ἐκαρτέρει, μεγαλοψυχίας αὐτῷ τῆς παῤῥησίας, διὰ ἔχθραν δὲ καίσαρα, καὶ τὸ μεῖζον ἀφῄρητο δ' φρονήματος. ὅθεν δὲ πέμψαντος αὐτῷ πρεσβείαν ἀπολογησομένου ὁ καῖσαρ διέκρινε. πάλιν δ' τοὺς σκηνοδόντας, ἀπράκτους ἀνέπεμψεν. διὰ δὴ οὖν ἀπὸ τύχης ἀδυμία, καὶ δέος ὅτε σύλλαιος ἀπὸ μετρίως ἐλύπει, πεδηθεὶς τε καὶ παρὼν ἐν τῇ ῥώμῃ, τότε δ' καὶ μείζονων ἀπέμενος. ἐμὲν δὴ ὀβόδας ἐτεθνήκει, ὠδ' λαμβάνει δ' τῶν ἀράβων δέχεται αἰνείας ὁ μετονομασθεὶς ἀρέτας. ὅτιν δὲ ἐπεχείρει διαβολαῖς παρωσάμενος αὐτὸς ἀναλαμβάνειν τὴν ἀρχὴν, χρήματα μὲν πολλὰ δίδους τοῖς περὶ τὸν αὐλέα, πολλὰ δ' καίσαρι δώσειν ὑπισχνούμενος. ὁ δ' τοῦ μὴ τὸν δρέπανα ἐπιστέλλοντα πρότερον αὐτῷ βασιλεύειν ὠργίζετο. πέμπει δ' κἀκεῖνος ἐπιστολὰς καὶ δῶρα τῷ καίσαρι, στέφανον τε χρυσοῦν ἀπὸ πολλῶν ταλάντων. ἡ δ' ἐπιστολὴ κατηγόρει σύλλαιον ὄντα πονηρὸν ὅλον, ὀβόδαν τε φαρμάκοις διαφθεῖραι. καὶ ζῶντος ἐπὶ κρατεῖν αὐτὸν, τάς τε τῶν ἀράβων μοιχεύοντα, καὶ χρήματα δανείζοντα, ὡς ἐξιδιώσασθαι τὴν ἀρχήν. πρόσεχεν δ' οὐδὲ τούτοις ὁ καῖσαρ, ἀλλ' ἀπέπεμπεν μηδὲν τῶν δώρων λαβών. τὰ δ' τῶν ἰουδαίων καὶ ἡρώδειαν, ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐπεδίδου, τὰ μὲν εἰς ἀταξίαν, τὰ δ' ὡς καταφθειρομένων μηδένα πρόσεσθαι. τῶν δὲ βασιλέων, ὁ μὲν οὕτω τὴν ἀρχὴν βεβαίαν ἔχων, οὐκ ἱκανὸς ἦν κωλύειν τοὺς ἀδικοῦντας. ἡρώδης δ' ἐφ' οἷς ἠμύνετο, τάχιον ὀργισθέντος αὐτῷ καίσαρος, ἀπασας τὰς εἰς αὐτὸν ὕβρεις φέρειν ἠναγκάζετο.

πρὸς

πέρας δ' ἐδὲν ὁρῶν τ῀ πρὸς ἐσχάτων κακῶν, ἔγνω πάλιν A Postremo nullum finem urgentibus malis inveniens, decrevit denuo Romam legatos mittere, si quid æquius per amicos impetrare posset a Cæsare. in eam legationem Nicolaus Damascenus profectus est.

ὡς ῥώμην ἀποστέλλειν, ἔτι δυνατὸν μετριώτερον δ' ἀρεῖν ἀφ' ἑαυτ῀ φίλων, καὶ πρὸς αὐτὸν καίσαρα, τὴν δύτυχαν πατρίδα. καὶ ἐκεῖ μὲν ὁ δαμασκηνὸς ἀπῆν νικόλαος.

Κεφάλαιον ις'.

Διαβολὴ εὐρυκλέους κατὰ τ῀ παίδων πρὸς ἡρῴδην.

CAP. XVI.

Eurycli calumnia contra Herodis filios.

ΕΞεπάρακτο δὲ καὶ τὰ πρὸς τοὺς οἰκείους, καὶ τοὺς παῖδας B αὐτ῀ πολὺ χεῖρον ἐσχηκότας πρὸς τ῀ πατρὸν ἐκεῖνον. ὅλως μὲν γὰρ, οὐδὲ τ῀ ἔμπροσθεν χρόνον ἀσυμφόρως ἐῶν, ὡς τὸ μέγιστον καὶ δυχερέστατον τ῀ ἀνθρωπίνων παθῶν ἀπαλλάττῃ τῇ βασιλείᾳ ἀφ' ὁ τύχης. ἐπέβαινεν δὲ μᾶλλον ἡ ἐκ τούτου τῷδε πρὸς αὐτὸν αἰτία. εὐρυκλῆς γάρ τις λακεδαιμόνιος, ἀνὴρ ἄσημος τ῀ ἐκεῖ, κακὸς δὲ τὴν ψυχὴν ἄνθρωπος, καὶ πρὸς τὸ ψεύδεσθαι καὶ κολακείαν δεινὸς ἑκατέρων αὐτῶν ἔχειν τὸ, καὶ μὴ δοκεῖν, ὀπαδήμασιν ὡς τ῀ ἡρῴδην, δῶρά τε δίδωσιν αὐτῷ, καὶ πολλὰ παρ' ἐκείνου λαβὼν τῆς εὐκαιρίας τ῀ ἐντεύξεων ἐπραγματεύσατο φίλος ἐν τοῖς μάλιστα ἡγεμόσι βασιλέως. ἐν δ' αὐτῷ καταγωγὴ μὲν ἐν τοῖς ἀντιπάτρου, πρόσοδος δὲ καὶ συνήθεια, πρὸς τὸν ἀλέξανδρον. ἀρχελάου γὰρ ἐλεγχθέντος τῇ καππαδόκι ἀφὶ ἀγάθης, ὅτι καὶ τὴν γλαφύραν ὑπεκρίνατο τιμᾶν, καὶ πολὺς ἐν ἀφανῶς μὲν ἐκθεραπεύων ἅπαντας, ἀεὶ δὲ τοῖς λαλοῦσιν ἢ γινομένοις πρόσεχων, ὡς ἐξ αὐτῶν ἀντιD χαρίζεσθαι τοὺς ἀφορμάς. τέλος δὲ τοιοῦτος ἑκάστῳ καὶ τοὺς σωτηρίας ὑπέδυνεν, ὡς ἐκείνῳ μὲν ἑνὶ φίλος, τοῖς δ' ἄλλοις δοκεῖν καὶ τὸ συμφέρον ἐκείνῳ προσοῦσαν. τὸν οὖν ἀλέξανδρον, προσεκτήσατο νέον ὄντα, καὶ ὡς ἐν ἐπιπόνοις μηδενὶ μὲν, πρὸς ἐκείνον δὲ μόνον ἀδεῶς πεποιθότα ἐξενεγκεῖν λέγειν. ἐνέφαινεν οὖν ἀχθόμενος ὡς ὁ πατὴρ ἠλλοτρίωτο, καὶ τὰ περὶ τὴν μητέρα διηγεῖτο καὶ τὸν ἀντίπατρον, ὅτι παρωθούμενος αὐτὸς τῆς τιμῆς, τὰ πάντα ἤδη δυνατός. E τούτων δὲ ἀνεκτὸν ὑδὲν ἔφη καταισχύνασθαι μὲν πρὸς μίσος ἤδη πατρὸς, μηδὲ συμποσίοις, μηδὲ συλλόγοις ἀνέχεσθαι, λέγων. τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνος, ὡς ἐκὸς ἐν οἷς ἦλθε. τοὺς δὲ λόγους εὐρυκλῆς ἀντιπάτρῳ τότε ἀνέφερεν, λέγων μὲν ὡς οὐκ ἕνεκα σοῦ ἔστ' αὐτὰ εἰπεῖν, νικᾶσθαι δὲ σοῦ νικῶν μὲν τ῀ μεγέθει τ῀ πράγματος, καὶ φυλάττεσθαι τὸν ἀλέξανδρον. ὁ δὲ ἀπαθῶς ἔτ' ἔκαστον λέγειν, ἀλλὰ F τοῖς ῥήμασιν αὐτοῖς ἐναι τὴν αὐτοχειρίαν. ἀντιπάτρος μὲν οὖν ἔνιον ὑπολαμβάνων, μεγάλας αὐτῷ παρέκασα, δωρεὰς ἐδίδου, καὶ τέλος ἤδη, πέμπει πρὸς τὸν ἡρῴδην ἀναφέρειν τὸν λόγον. ὁ δ' οὐκ ἐῶν τὴν ἀλέξανδρον δύσνοιαν ἐξ ὧν ἐλεγχθέναι διηγούμενος ἀπῆγεν, ἀλλ' ὕτω διέθηκε τὸν βασιλέα, πρίαγων ἀεὶ τοῖς ῥήμασιν καὶ παροξύνων, ὡς ἀμετάγνωστον πᾶσαν τὸ μίσος. ἐδήλωσε δὲ καὶ πρὸς G αὐτὸν τὸν χρόνον. εὐθὺς γὰρ εὐρυκλεῖ δίδωσιν πεντήκοντα τάλαντα δωρεάν. ὁ δὲ ταῦτα λαβὼν, καὶ πρὸς τὸν ἀρχέλαον ἀναβὰς τὸν βασιλέα τ῀ καππαδόκων, τὸν ἀλέξανδρου ἐπαίνει, καὶ χρήσιμος ἔλεγεν αὐτῷ εἰς πολλὰ πρὸς τὰς ἀφελίας τὰς πρὸς τὸν πατέρα γεγενῆσθαι. χρηματισάμενος δὲ καὶ παρ' ἐκείνου πρὶν καταφωραθῆναι τῆς κακοηθείας αὐτοῦ. εὐρυκλῆς μὲν οὖν, ἀφ' ἑστίας λακεδαιμόνι πανσάμενος ἐναι μοχθηρὸς ὑπὸ πολλοῖς ἀδικήμασιν ἀπεστερήθη τῆς πατρίδος. ὁ δὲ τῶν ἰουδαίων βασιλεὺς οὐχ

PEr idem tempus dissidium cum filiis domesticum multo magis exacerbatum est. quamvis enim jam ante nunqvam prorsus vacarit suspicione, malo pernitioso regibus, tunc tamen id maxime ob talem causam invaluit: Eurycles quidam Lacedæmonius, vir domi nobilis, sed ingenio pessimo, adulator & deliciis perditus, sed utrumqve vitium egregie dissimulans, usus Herodis hospitio, datis muneribus & majoribus acceptis, ad gratiam cum eo conversatus effecit, ut reciperetur inter amicos præcipuos. is diversabatur apud Antipatrum, Alexandro quoque propter crebros congressus familiaris. ajebat enim sibi cum Archelao Cappadoce amicitiam intercedere, & ideo simulabat se Glaphyram obsequiis colere, cumqve videretur omnibus ex æquo deditus, observabat, quæcunqve vel dicerentur vel fierent, undecunqve captans gratificandi per calumnias materiam. denique adeo se blandis colloquiis insinuavit unicuiqve, ut illi soli fidus videretur, ceteros ite tractaret, prout amico esset commodum. his artibus ita sibi devinxit Alexandrum, ut juvenis putaret ei soli tuto se posse querelas suas concredere, aperiebat igitur ei dolorem suum, quod pater esset a se alienatior, casumqve matris narrabat: & quod Antipater, præreptæ fratribus dignitate, solus posset omnia. Hæc diutius ferenda non esse, patre jam talibus imbuto odiis, ut cum ipsis nec convivia nec colloquia communicare sustineat. Hæc ille, dolorem suum in sinum amici, ut tum videbatur, deponens. at ille omnia referebat Antipatro, negans ad se hæc pertinere, tacere tamen non posse ob periculi magnitudinem, & consultum ei velle, ut caveret ab Alexandri insidiis. non enim eum dissimulare animum, sed ipsis verbis præferre cupiditatem parricidii. Post hoc benevolentiæ pignus maxima ab Antipatro accipiebat munera, & ad ultimum ab eo persvasus est, ut ad Herodem referret de hoc negotio. Rex narranti de Alexandri odio facilem aurem præbuit, & eo deductus est verborum ambagibus, ut implacabilem iram in filium conciperet: id quod sine mora declaravit. Eurycli enim quinquaginta talenta donavit: quibus ille acceptis, ad Archelaum se contulit, & multum Alexandrum prædicans, operam etiam suam commemoravit, quam utilis ei fuerit ad conciliandam patris gratiam: & ab eo quoque accepta pecunia, prius quã deprehenderetur hominis malitia, discessit. Reversus deinde in patriam, cum ibi quoque, similibus artibus uteretur, Lacedæmone pulsus est in exilium. Porro Judæorum rex non jam

ut ante contentus aurem præbere criminatoribus Alexandri & Aristobuli, proprio serviebat odio, etiam nemine accusante observans singula, & scisitans, & permittens omnibus, qvicqvid vellent, contra eos dicere: & inter cætera Evaratum Coum communicasse cum Alexandro consilia. videbaturqve nullos sermones audire libentius. Oblatum est deinde juvenibus majus infortunium, calumniis nunquam cessantibus, & omnibus certatim aliquid mali de eis ad regem deferentibus, scilicet incolumitatis ejus studio: erant Herodi duo satellites, Jucundus & Tyrannus, grati illi propter robur ac proceritatem corporum. hi propter quandam offensam pulsi e regia, & inter eqvites Alexandri stipatores recepti, qvod essent exercitatissimi, honorabantur pecuniis aliisq; muneribus. Mox igitur rex, de his etiam suspicione concepta, tormenta eis admovit. ergo post toleratos diu cruciatus, tandem ajunt se solicitatos ab Alexandro, ut inter venandum Herodem feras persequentem interficerent. facile enim confingi posse, præcipitatum ab eqvo suismet telis transfixum esse. nam & ante pene simile quiddam ei acciderat. Simulq; indicaverunt aurum defossum in eqvorum stabulo, & præfectum venatorum arguebant, quod eis præbuisset lanceas regias, & arma, ipso jubente, Alexandri famulis. Post hos præfectus arcis Alexandrii correptus similiter examinatus est: huic objectum est, qvod eos intra castellum reciperet, pollicitusq; eis esset pecuniam regiam ibi reconditam. Sed illo pernegante, filius ejus accedens vera esse dixit omnia: protulitq; referentes manum Alexandri literas in hanc sententiam: Qvamprimum Deo favente perfecerimus, qvæ decrevimus, ad vos veniemus. curate igitur, ut, quemadmodum estis polliciti, nos in castellum recipiatis. His literis visis, Herodes posthac pro indubitato habuit, paratas sibi a filiis insidias. Alexander autem dicebat Diophantum scribam imitatum suum characterem, esseqve Antipatri malitia excogitatam illam schedulam. Diophantus enim habebatur magnus talium artifex, & post in similibus deprehensus dedit supplicium, eos vero, qvi torti sunt, rex apud Hierichuntem produxit ad populum, ut accusarent filios, ubi saxis sunt obruti. cumq; vulgus concitum pœna Alexandrum cum fratre vellet afficere, Herodes per Ptolemæum & Pheroram eos cohibuit: & juvenes in carcere asservandos tradidit. eo nemo admittebatur: adhibitis, qui explorarent eorum dicta & facta omnia. jamq; pro condemnatis habebantur, tum aliorum opinione, tum sua. eorum alter Aristobulus præ anxietate etiam amitam suam ac socrum ad miserationē præsentis calamitatis, ejusq; autoris odiū invitans, An non tibi qvoqve, inquit, periculū imminet, delate, quod spe nuptiarum Syllæo de omnibus, quæ hic fiunt, per literas significes? quę verba mulier statim fratri retulit, illē non amplius se continens, vinciri eos ju-

ὥσπερ πρότερον εἶχεν πρὸς τε τὸν ἀλέξανδρον, καὶ τὸν ἀριστόβουλον, ἀκούειν μόνον τὰς κατ' αὐτῶν διαβολὰς, ἀλλ' ἤδη διὰ μίσους οἰκείου γεγονὼς αὐτὸς, ἀ καὶ μὴ λέγοι τις ἐξειρώτα, θεωρῶν ἕκαστα, καὶ πυνθανόμενος, καὶ πᾶσιν ἐνδιδοὺς τοῖς βουλομένοις εἴ τις ἔχοι τι κατ' ἐκείνων ἐτάσειν, διάφορόν τε χώρου ἀλεξάνδρῳ συνειδέναι. καὶ ὅτε μὲν οὖν καὶ ἡδέως τὸ πάντων ἥδιστον, ἡρῴδης ἐλάμβανεν. ὀπτῆνες δὲ τῶν νεανίσκων μεῖζόν τι, σκοπουμένης αὐτῆς κατ' αὐτῶν διαβολῆς, καὶ πᾶσιν ὡς ἐκ τοῦ ἄδηλον τὸ προκείμενον, λέγειν τι περὶ ἐκείνων δυσχερὲς, ὁ πρὸς τῆς βασιλεύοντος ἐδόκει σωτηρίας. σωματοφύλακες ἦσαν ἡρῴδῃ δύο, κατ' ἰσχὺν καὶ μεγεθος πεμπώμενοι, ἰάκωβος καὶ τύραννος. οὗτοι προσκρούσαντος αὐτοῖς δ βασιλέως ἀπεωσμένοι, τοῖς περὶ ἀλέξανδρον ἦσαν συνιππαζόμενοι, καὶ κατὰ γυμνασίων πεμπώμενοι, καί τι χρυσίον, καὶ δωρεὰς ἄλλας ἐλάμβανον. εὐθὺς οὖν καὶ τότε ὁ βασιλεὺς ἔχων ἐν ὑποψίᾳ, ἐβασάνιζεν. οἱ δὲ διαμαρτηράντες πλὴν χρόνου, ὕστερον ἔλεγον, ὅτι πείθοι φονεύειν αὐτὸς ἡρῴδην ἀλέξανδρος, ἐπεὶ περὶ κυνηγέσιον θηρίων διώκων προσβάλοι. δυνατὸν δ' εἶναι λέγειν, ὡς ἀπὸ ἵππου κατενεχθεὶς, ἀναπαρείη τὰς ἑαυτοῦ λόγχας. καὶ δὴ πρότερον αὐτῷ τοιοῦτον γεγονὼς πάθος. ἐπιδεξαμένου δὲ καὶ χρύσιον μὲν ἐν ἱππῶνι κατορωρυγμένον, καὶ τὸν ἀρχικυνηγὸν ἐξήλεγχον, ὅτι καὶ λόγχας αὐτοῖς δοίη βασιλικὰς, καὶ τοῖς ἀλέξανδρου θεραπεύουσιν ἐπιτελεῖν κελεύοντος ἐκεῖνα. μετὰ τοῦτον ὁ φερώρας ἀλεξανδρέως ληφθεὶς ἐβασανίζετο. καὶ δὴ ἐκεῖνος αὐτῷ εἶχε δέξασθαι τῇ φερορᾷ, ἐκπρέξειν τοῖς νεανίσκοις χρήματα ὑποσχόμενος τὰ κείμενα τοῦ βασιλικοῦ κατ' ἐκεῖνο τὸ φρούριον. αὐτὸς μὲν οὖν, ὅσον ὡμολόγησε, ἐξῆς δ' αὐτὸς, παρελθὼν, ταῦτα ἔφη ψεύδεσθαι, καὶ γράμματα ἐπιδοῦναι ὡς εἶναι εἰκάσαι τῆς ἀλεξάνδρου χειρός. τελέσαντες οὖν ἃ ἐπέταττεν ἀ προσεγράμμεθα πάντα, ἥξομεν πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ πειράσθητε καθὼς ὑπέσχεσθε δέξασθαι ἡμᾶς τὸ φρούριον. μετὰ δὲ τὸ γράμματεῖον, ὁ μὲν ἡρῴδης, οὐκέτι ἐνδοιασμὸν ἔχειν περὶ τῆς τῶν παίδων εἰς αὐτὸν ἐπιβουλῆς. ἀλέξανδρος δὲ διόφαντον ἔφη τὸν γραμματέα, μιμήσασθαι τὸν τύπον, καὶ δι' ἀντιπάτρου κακουργηθῆναι τὸ γραμματίδιον. ὁ δὲ διόφαντος ἐδόκει τὰ τοιαῦτα δεινὸς εἶναι. ὑστέρῳ δὲ διελεγχθεὶς ἐπ' ἄλλοις, οὕτως ἀπέθανε. τοὺς δὲ βασανισθέντας ὁ βασιλεὺς, καὶ εἰς τὸ πλῆθος προήγαγεν ἐν ἱεριχοῦντι κατηγορήσοντας τῶν παίδων. καὶ τούτους μὲν ἐκ χειρὸς οἱ πολλοὶ βάλλοντες, ἔκτειναν. ὡρμημένων δὲ καὶ τοὺς περὶ ἀλέξανδρον ὁμοίως κτεῖναι, ὅτε μὲν ὁ βασιλεὺς παρητήσατο διὰ πολέμους καὶ φερώρα τὸ πλῆθος ἀνασείλας. ἐν δὲ φυλακῇ, καὶ τήρησις αὐτῶν, καὶ προσῆν μὲν οὐδεὶς, πάντα δὲ ἐπεσκοπεῖτο τὰ γινόμενα καὶ λαλούμενα. εἴ τι δὲ ἢ καταδίκων ἔχον ἀπόδοσίαν ἢ δίκης. ἕτερος δὲ αὐτῶν ἀριστόβουλος ἐκ βαρυθυμίας ἐπαγόμενος τὸ ἑαυτοῦ τῆτιδα καὶ πενθεράν, συναλγῶν αὐτῇ τῆς συμφορᾶς, καὶ μισῶν τὸν τὰ τοιαῦτα πρόβουλον. ἐν δὲ ἔφη καὶ σοὶ κίνδυνος ἀπολείας, ἀβουλημένης συλλαλεῖν κατ' ἐλπίδα γάμων ἅπαντα, τὰνθάδε σημαίνειν; τούτους σκεῦος ταχὺ πάλαι τὰδελφῷ προσφέρει τοὺς λόγους. ὁ δὲ οὐκ ἔτι κατασχὼν αὐτὸν, δήσαι τε κελεύει,

κελθῆι, καὶ διαπειρασαντας ἀπ' ἀλλήλων ὅσοι κακῶς ἐπίοιεν ὅπι τῷ πατρί, ταῦτα γράψαμβους ἀποφέρειν. οἱ δ', ἐπεὶ δ' τὸ πρόσταγμα τοῦτο αὐτοῖς, ἐγγράφουσι, δῆλα μὲν ὅτι νοῆσαι κατὰ δ' γοῦν γνώμην, ὅτι συσκάσασαι, φασμῷ δ' ἀπάλεσθαι, καὶ ὅτι δι' ἀνάγκην τοιαῦτα καὶ δυσχερῆ ἐντῷ αὐτοῖς δ' βίου. ἐν δ' τῷ τοῦτον ἥκοντι ἀπὸ καπηλείας πεσεῖν δὲ ἐς διαλογισμὸν ἡρώδην ἐνδιέσασαι τὴν δύσνοιαν ἀγγελίαν πρὸς αὐτὸν σκάλλειν τὸν ἀλέξανδρον, ὡς ἂν ἐν τοῖς δεσμοῖς. καὶ πάλιν ἠρώτα πρὸς τῆς φυγῆς, ὅτι ἐπὶ τῶν ἐγνώκασιν ἀποχωρεῖν. ὁ δ' ἀλέξανδρος πρὸς ἀγχέλαον ἔφη, καὶ κεῖθεν εἰς ῥώμην ὁμολογήσαντα διαπέμψειν. ἀλλ' ἐδέν ἔτι ἄτοπον, ὅτι δυσχερὲς ἐντιθυμηθῆναι τὸν πατρὸς, ἐδὲ ὅσα συνεσκεύασεν κακοήθειαι τῶν σαυτῶν ἀληθῆς εἶναί τι τούτων. βούλεσθαι δ' ἀνετάζειν, καὶ τοὺς πρὸς τύραννον εἰς ἐξέτασιν ἀσφαλεστέραν. ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἀποδόσθαι δοκεῖν, ἀντιπάτρου τῷ πλήθη τοὺς ἰδίους ἐγκαθίσαντος φίλους. ταῦτα λέγοντος, ἐκέλευσεν ἅμα τόν τε μέλαν, καὶ τὸν ἀλέξανδρον ἄγειν ὡς γλαφύραν τὴν ἀρχελάου, ἐπειθανεῖσαν παρ' αὐτῆς εἰ μηδὲν ἤγοιτο τῶν εἰς ἀπάτην ἡρώδου γεγομένων. ὡς δ' ἦκεν, εὐθὺς μὲν ἡ γλαφύρα δεσμώτην ἰδοῦσα τὸν ἀλέξανδρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν, καὶ καταπληξαμένη, μέγα καὶ συμπαθὲς ἀνωμώξεν. ὡς δ' καὶ τοῦ νεανίσκου δάκρυα, καὶ τῶν παρόντων ἐδ' ὑμῖν τις θεὰ μέχρι πολλοῦ, ἐδὲ ἐφ' οἷς ἦκεν εἰπεῖν ἡ πεπόθειν δυναμένων. ὀψὲ δ' πολεμαίου, τοῦτο γὰρ ἄγαν αὐτὸν ἐπιτάττετο, φράζειν κελευσαντος, εἰ τῶν πεπομένων ἡ γυνὴ συνοῖδεν αὐτῷ, τί δ' οὐκ ἂν ἔφη σωθείην τῆς ψυχῆς ἐμοὶ στερομένη πολέου, καὶ κοινωνοῦσα τέκνων; ἡ δ' πρὸς ταῦτα μὲν, ἀνεβόησεν, ὡς συνειδυῖα μὲν οὐδὲν ἄτοπον. εἰ δ' φέροι πρὸς σωτηρίαν τὴν ἐκείνου τὸ καὶ κατ' αὐτῆς τι ψεύσασθαι, πάντα ὁμολογεῖν. ὁ δ' ἀλέξανδρος, αὐτοῖς μὲν ἐδὲν εἶπεν ἐδὲ ὧν ὑπονοοῦσιν, ἐς ἥκασε ἐγκλεῖν, ὅτι αὐτὸς ἐνοήσαι, ὅτι ἐδὲν οἶδα, ἀλλ' ὅτι παρ' ἀγχέλαον ἀποχωρεῖν ἐγνώκειμεν κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην. ταῦτα κἀκείνης ὁμολογούσης, ὁ μὲν ἡρώδης, ἀγχέλαον ἐξελελέγχθαι τῆς πρὸς αὐτὸν δυσνοίας, ὑπολαβὼν, διδωσιν. ἐλύμπῳ καὶ βολομνίῳ γράμματα, κελεύσας ἐν θεσσαλῷ μὲν ἐλθοῦσι τῆς κιλικίας προσχέντας, ἀγχέλαῳ τὰ σφῶν τούτων ἀποδοῦναι, καὶ μεμψαμένους ὅτι τῆς ἀπάτης ἐφάψαιτο τῆς παιδὸς, σκεῖθεν εἰς ῥώμην πλεῖν. κἂν εὕρωσιν ἀνύσαντα τι νικόλαον, ὡς μηκέτι αὐτῷ δυχεραίνειν, κρίσαρα, διδόναι τὰς ἐπιστολὰς, καὶ τοὺς ἐλέγχους ἐς ἧ τῶν νεανίσκων καταδικασαμένους ἀπιέναι. ἀρχέλαος μὲν οὖν ἀπελογεῖτο, δέχεσθαι μὲν τοὺς νεανίσκους ὁμολογήσας διὰ τοσοῦτον φέρειν αὐτοῖς τι σκέπους, καὶ τῷ πατρὶ, μὴ χαλεπώτερόν τι προσεπιθῶσι κατ' ὀργὴν τῶν τοιούτων ἔχοντες ἐξουσίαζον, οὐ μὲν καὶ πρὸς κρίσαρα πέμψειν, οὐδὲ ἀλλότι κατὰ δύσνοιαν τὴν πρὸς ἐκεῖνον ὁμολογήσειν τοῖς νεανίσκοις. οἷς δ' τὴν ῥώμην ἀποκομισθέντες, ἔχον τι κρίσαρι ἀποδοῦναι τὰ γράμματα τοῦ κρίσαρος, ἀλλαγμῶν εὑρόντες ἡρώδη. τὰ γὰρ πρὸς τὸν νικόλαον πρεσβείαν, ἀπλῶς δ' τὸν τρόπον. ὡς ἀνῆλθεν εἰς τὴν ῥώμην, καὶ πρῶτ' αὐλέα ἠξίου. πρῶτον μὲν οὖν ἐφ' οἷς ἐλήλυθει μόνον, ἀλλὰ καὶ συλλόγου κατηγορεῖν ἠξίου. καὶ οἱ ἄρχοντες θῆλυ πρὸς τῆς ἐντυχίας ἦσαν ἀλλήλοις πολεμοῦντες,

bet, & seorsum quemque, quid contra patrem moliti sint, scripto prodere. hoc jussi facere scripserunt, insidias quidem nec parasse se, nec cogitasse, sed conatos fugere, quod non possent amplius ad hunc modum suspecti & soliciti vivere. Eodem tempore cum venisset e Cappadocia ab Archelao legatus Mela unus e dynastarum illius numero, volens Herodes declarare ejus malevolentiam, accivit ad se Alexandrum e vinculis: & rursum interrogavit de fuga, quonam & quomodo decrevissent discedere. Ad Archelaum, illi respondit, pollicitum, quod inde Romam mitteret. Cæterum contra parentem nihil durius aut parum pietati conveniens se machinatos esse, neque quicquam veritatis ineſſe confictis adversariorum criminationibus, cupivisse etiam, ut Tyrannus cum sociis examinaretur cautius: sed illis approperatam mortem per Antipatrum, qui admixtis suis vulgum in eos concitaverit. His dictis, rex jussit & ipsum & Melam duci ad Glaphyram Archelai filiam, ut interrogaretur, num ignorasset paratas Herodi insidias. quo ut ventum est, continuo mulier vinctum conspicata maritum, caput sibi plangens, & præ miseratione attonita clare ingemuit. juveni quoque manantibus lacrymis, qui aderant, miserabili hoc spectaculo turbati, diu nihil mandatorum poterant vel dicere vel facere. Tandem Ptolemæo, cui commissus erat juvenis, jubente dicere, num & uxor fuerit consilii conscia: qui potuit, inquit, non esse, carior mihi vita, & parens liberorum communium? ad hæc illa exclamavit, nullius mali se esse conscium. quod si id aliquid ad salutem ejus conferat, paratam se mentiri vel in suam perniciem, & nihil omnino negaturam. Tum Alexander, impium quidem, sicut suspicantur quos minime oportuit, nihil nec ego cogitavi, nec tu es conscia: sed quod ad Archelaum abire, & inde Romam, decrevimus. Hoc & illa fatente, Herodes ratus convictum a se Archelaum malevolentiæ, dedit Olympo & Volumnio literas, jussitq;, ut inter navigandum appellerent ad Eleusam oppidum Ciliciæ, & Archelao scripta de his redderent. & post expostulationem, quod filii conatuum suisset particeps, Romam inde navigare pergerent. & si invenerint a Nicolao placatum Cæsarem, redderent ei literas, & argumenta, quæ ad convincendos juvenes scripta mittebantur. Igitur Archelaus pro se attulit, voluisse quidem excipere juvenes, quod id & ipsis & patri eorum putaret utile, ne quid ob suspiciones & dissidia durius in eos statueret: non tamen missurum fuisse ad Cæsarem, nec confirmaturum eos in malevolentia: Romam autem delati invenerunt jam Herodi reconciliatum Cæsarem, eiqve literas reddiderunt. Nam Nicolai legatio ad hunc modum se habuit: Quamprimum Romam venit & in palatium, præter ea mandata, quæ habebat, Syllæum accusandum suscepit. animadvertit enim dissidere inter se.

Arabas, quorum aliqvot ejus omnia facinora indicaverunt, & hoc autore necatos plerosq; conatos Obodæ manifeſte coarguerunt ex ipſius literis interceptis per adverſarios.

XII. Qua fortuita occaſione Nicolaus uti non neglexit, ſtudens Herodem reducere in gratiam Cæſaris. Sciebat enim, ſi defenſionem regis ordiretur, difficilem ſe habiturum judicem. qvod ſi accuſaret Syllæum, non defore occaſionem pro ſuo rege ſatisfaciendi. conteſtata igitur lite, & præſtituta ad agendum die, Nicolaus, aſſiſtentibus ſibi Aretæ legatis, acriter accuſavit Syllæum, interfectorem aſſeverans domini ac regis ſui multorumqve Arabum, pecuniam etiam mutuatum ad perturbandam quietem publicam, matronasqve arguens corrupiſſe tam Romæ quam in Arabia. addidit his graviſſimum crimen, circumventum mendaciis ejus Cæſarem, qvem nihil veri de geſtis ab Herode docuerit. ad hunc occaſionis locum poſtqvam ventum eſt, Cæſar, interlocutus, juſſit eum, omiſſis cæteris, hoc tantum de Herode dicere, an non exercitum in Arabiam duxerit, neqve duo millia & quingentos illic interfecerit, neqve, captivis abductis, regionem deprædatus ſit. Ad hæc Nicolaus, de his ſe vel maxime ait docere poſſe, nihil horum aut certe minimam partem ita ſe habere, qvemadmodū ab illo relata ſint, neqve ullam mereri indignationem. His præter opinionem auditis, cum Cæſar attentius auſcultaret, ille primum indicavit ei de qvinqviescentum talentis mutuo ſumptis, deqve ſyngrapha, in qva aſcriptum erat, licere poſt elapſum præſtitutum tempus pignora ex univerſa regione capere: deinde, non expeditionem hoſtilem hanc fuiſſe, ſed executionem juris & repetitionem debiti. idqve non propere actum, quanquam permittente ſyngrapha, ſed appellatis prius ſæpe de hac re Saturnino & Volumnio Syriæ præſidibus: poſtremo apud Berytum in horum præſentia Syllæo per Cæſaris fortunam jurato, omnino intra triginta dies exhibiturum ſe & pecuniam, & Herodis perfugas. & cum horum nihil Syllæus præſtitiſſet, aditos rurſum præſides Herodi permiſiſſe pignora capere, atq; ita demum illum profectum in Arabiam. hoc eſt, inqvit, illud bellum, qvod adverſarii tam tragice exaggeraverunt: qvod tamen qvi poteſt bellum vocari, permiſſu præſidum & ex pacto illatum, poſt perjurio violatos tum alios deos, tum in primis nomen Cæſaris? reſtat de captivis jam dicere. Latrones Trachonitæ qvadraginta primum, mox plures, fugientes Herodem metu ſupplicii, receptaculum ſibi fecerunt Arabiam. hos Syllæus fovit & aluit in omnium hominum injuriam, agrosq; eis dedit, & prædarum fuit particeps; qvos tamen ipſos eodem jurejurando tenebatur reſtituere cum mutuatitia pecunia ad præſcriptum terminum, nec poteſt oſtendere, qvemqvā præter hos captum in Arabia. immo ex his ipſis aliqvot evaſerunt. Nunc confutata etiam de captivis invidioſa ſycophantia, audi, Cæſar, mendaciſſimum figmentum, qvod ad provocandam iram tuam commentus eſt.

A συνοησάντες ἐξ αὐτῶ, ⁊ τῷ νικολάῳ προσελθόντες, τὰς ἀδικίας ἁπάσας ἐμήνυον, καὶ τ ἰδαῖα ὡς διαφθαρέντων πλείσων σκαφὴν τεκμήρια παρέχοντες, ἐν οἷς καὶ τ γραμμάτων αὐτῶ κῆ τῶν ἀποστάσων ὑφ' ἡμένα, διὰ τούτων ἤλεγχον. ὁ δ' νικόλαος ὅπερ χρὴ ταύτῃ ὁρῶν αὐτῷ προσεγεγυμνένῳ, δι' αὐτῆ ἐπράγματεύετο τὸ μέλλον, ἐπέγων ἐλθεῖν εἰς διαλλαγὰς ἡρῴδῃ πίστεως καίσαρα. σαφῶς γὰρ ἠπίστατο βυλομένῳ μὲν ἀπολογήσασθαι ὡς ὧν ἔπραξεν οὐκ ἐστὶ παρρησίας. ἐβούλετο δ' κατηγορεῖν συλλαίου, ὑπὲρ ἡρῴδου λέγειν. σωθέντων δ' ἐπ' ἀλλήλοις, ⁊ δοθείσης ἡμέρας, νικόλαος παρόντων αὐτῷ τῶν ἀρέτα πρέσβεων, τά τε ἄλλα κατηγόρει ⁊ συλλαίου, τὸν τε ⁊ βασιλέως ἀπώλειαν λέγων, ⁊ πολλῶν δραχμῶν, χρήματά τε ὡς εἰη δεδαυσμένος ἐπ' ὀδὲν ὑγιές, καὶ μοιχείας ἐξελέγχων, ὐ τ' ἐν ἀραβία μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐνρώμη γυναικῶν. προσετίθει δ' τὸ μέγιστον ὡς ἐξαναγκάσθη καίσαρος μηδὲν ἀληθὲς διδάξας ὑπὲρ τῶν ἡρῴδῃ πεπραγμένων. ὡς δ' ἦκεν ὅτι ὕστατον τὸν τόπον, ὁ μὲν καίσαρ ἐκέλευεν αὐτὸν ὅτι μόνον ἀξιῶν ὑπὲρ ἡρῴδου λέγειν, ὡς ὐ γραπὰν ἤγαγεν εἰς ἀραβίαν, μηδὲ ὁπλίτας ⁊ πεντακοσίους ἀπολωλεκέναι τ σκῆ, μηδὲ αἰχμαλώτους λάβοι τὴν χώραν διαρπάσας. πρὸς ταῦτα ὁ νικόλαος, ὑπὲρ τούτων ἔφη κ μάλιστα διδάξειν, ὅτι μηδὲν ἢ τὸ πλεῖστόν γε αὐτῶν ὐ γέγονεν ὡς σύ τε ἀκήκοας, καὶ δίκαιον ἐᾶν χαλεπώτερον ἐπ' αὐτοῖς φέρειν. πρὸς δ τὸ εὐδόξοτον καίσαρος ἐνδοῦναι αὐτὸν ἀκροατὴν, τὸ δάνειον ἐπῶν τ πεντακοσίων τελάντων, ⁊ τ συγγραφὴν, ἐν ᾗ κ ὅτε ἐᾶν προσγεγραμμένον ἐξεῖναι τ προθεσμίας παρελθούσης ῥύσια λαμβάνειν ἐξ ἁπάσης τ χώρας, τὴν μὲν γραπὰν, ὐ γραπὰν ἔλεγεν, ἀλλ' ὅτι δικαίων τ ἰδίων ἀπαίτησιν χρημάτων. ⁊ μηδὲ πρὸ τούτου, μηδὲ ὡς ἐπέτρεπον αἱ συγγραφαί, πολλάκις μὲν ὅτι σαρρῆνον ἐλθεῖν ἀξιῶν ὀλομένους τὰς τ συρίας ἡγεμόνας, τελευταῖον δ', ἐν ᾗ κ ὅτε ἐᾶν τῶν ἐναντίων συλλαίῳ τὸν σὸν τυχὸν ἐπομόσαντ, ἢ μὴν ὑστέρας ἡμερῶν τριάκοντα παρέξειν τὰ χρήματα, ⁊ τὰς ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς ἡρῴδου πλάνητας. ὧν ὐδὲν ποιήσαντ συλλαίου πάλιν ὅτι τοὺς ἡγεμόνας ἐλθεῖν ἡρῴδῃ, καὶ κείνων ἐφέντων αὐτῷ λαμβάνειν τὰ ῥύσια, μέχρις ὅτου ἐξελθεῖν σὺν τοῖς περὶ αὐτόν. ὁ μὲν δὴ πόλεμ ὡς ἔτι τεθωρακισμένοις ἔλεγον, καὶ τὰ τῆς ὑπερηφανίας τοιαῦτα. καὶ τί ἂν εἴη πόλεμ, ὑπερεφάντων μὲν τ σῶν ἡγεμόνων, δεδωκυίας δ' τῆς συνθήκης, ἠσεβημένου δ' μετὰ τῶν ἄλλων θεῶν, καὶ ⁊ σοῦ καίσαρ ὀνόματ. τὰ δ' περὶ τοὺς αἰχμαλώτους, ἐξῆς ἤδη λεκτέον. λῃσταὶ τὴν τραχωνα κατῳκισμένοι, τεσσαράκοντα τὸ πρῶτον ἐπὶ αὐθις πλείονες τοὺς ἡρῴδου κολάσεις διαφεύγοντες, ὁρμητήριον ἐποιήσαντο τὴν ἀραβίαν. τούτους ὑποδεξαμένου συλλαίου πάντας ἀνθρώπους τρέφων, καὶ χώραν ἔδωκε νέμεσθαι, ⁊ τὰς κέρδη τῶν ληστῶν αὐτὸς ἐλάμβανεν. ὡμολόγησε δ' ⁊ τούτους ὅτι πίστει αὐτοὺς ὅρκοις ὑποδώσειν ⁊ τ αὐτῶ ⁊ δανείου προθεσμίαν. καὶ δίκαιόν ἂν οὖν ὑποδεξαι κατὰ τὸ παρὸν ἄλλην τινα τῆς ἀράβων χώρας, ἢ τούτους ἐξηρημένους, οὐδὲ πάντας, ἀλλ' ὅσοι μὴ λαθεῖν ἴσχυσαν. ὅτας σὺν καὶ ⁊ τῆς αἰχμαλωσίας ὅπερ φόνος συκοφαντήματος πέφυκεν, μέγιστον ὦ καίσαρ κατάμαθε πλάσμα καὶ ψεῦσμα πρὸς τὴν σὴν ὀργὴν αὐτῷ ποιηθέν.

φημὶ

φημὶ γὰρ ἐπελθόσης ἡμῖν τῆς Ἀράβων δυνάμεως, καὶ τ A Affirmo enim, quod cum Arabum manus nos
τοῦ ἡρῴδου πιόντ᾽ ἑνὸς καὶ δόντος, τότε μόλις ἀ- invasisset, & unus atqve alter e nostris cecidisset,
μυνόμενόν τε κἀκεῖνον τ κρατηθὲν αὐτῶν, καὶ τοῦτ᾽ πέντε καὶ tum demum Herodes repugnare coactus Nace-
εἴκοσι τοὺς πόνδας, ὧν ἕκαστον αὐτὸς εἰς ἑκατὸν ἀναφέρων, bum, & cum eo viginti quinq; non amplius ceci-
διαλίαις πενταχοσίοις τοὺς ἀπολωλέτας ἔλεγε. ταῦτα dit, quorum singulis centuplicatis, iste bis mille
μᾶλλον σκώπτ τ καίσαρα, καὶ πρὸς τ σύλλαιον ἐπιστρα- & quingentos cecidisse retulit. His motus Cæ-
φείς, ὀργῆς μεστὸς, ἀνέκραγεν ὁπόσοι τεθνήκασι τ Ἀρά- sar, vultu irato ad Syllæum versus, rogavit, quot
βων. ἀπορουμένου δ᾽ αὐτοῦ, καὶ πολλαπλασιάζοντ᾽ ἀεί Arabes ea pugna desiderati sint. Hæsitante
τινὰ τῶν ἀριθμῶν ἀναγινώσκοντος, καὶ τὰς ἡμερούσας illo, & erratum in numero fatente, lectæ sunt
γράμματα, πόλεις τε ὅσαις λῃστήρια κατηγῶντο. ἐπέρας B syngrapharum conditiones, & rescripta præsi-
δὲ τὴν κατηγορίαν, ὡς ὁ μὲν συλλαῖος καλῶς ἀγωνῶναι dum, literæqve urbium continentes querelas de
ἔφατο. ἡρῴδης δ᾽ ἀλλαττόμενος, μετάνοιαν ἐφ᾽ οἷς ἐκ latrociniis. Ad ultimum eo res devenit, ut Cæ-
ἀλεξάνδρου πρεσβύτερον ἔγραψεν αὐτῷ πεπονθὼς, καὶ sar, damnato capitis Syllæo, Herodem in gratiam receperit: & pœnitens, qvod calumniis im-
πιστὸν εἰπὼν εἰς τ σύλλαιον, ὡς ἀναγκάσειεν αὐτ᾽ ψεύ- motus durius scripsisset, hoc qvoqve Syllæo op-
δεσι λόγῳ πρὸς ἄνδρα φίλον ἀγνωμονῆσαι. τὸ δ᾽ σύμ- probraverit, illius mendaciis impulsum se discес-
πᾶν, ὁ μὲν σύλλαιος ἀνεπέμπετο τὰς δίκας, καὶ τὰ χρέα sisse ab officiis amicitiæ. In summa, remisit eum
τοῖς δεδανεικόσιν ἀποδώσων, εἶτα ἕτω κολασθησόμενος. C in provinciam, ut, postquam satisfeciſset credi-
ἐρέτα δ᾽ οὐκ ἀρέσκειν ἔφη καίσαρι, ὅτι τ ἀρχέλαι μὴ δι- toribus, daret supplicium. Cæterum Aretæ in-
δόντι καθ᾽ αὐτὸν ἔλαβεν. ἐγνώκει γὰρ καὶ τὴν ἀραβίαν dignari pergebat, qvod regiam dignitatem ac
ἡρῴδῃ δίδοναι. διεκώλυσε δὲ τὰ περὶ ἐκείνου πεμφθέν- potestatem usurparet, priusquam a se acciperet: volebatqve Arabiam quoque Herodi tradere:
τα γράμματα. τοῖς γὰρ περὶ τ ὄλυμπον, καὶ ὀλόμνιον δι- sed hoc consilium mutaverunt redditæ ipsius li-
δύμῃ κομισθέντα πυθομένοις, ἅπερ ἐδόκει ἐξ ἀρχῆς ἡ- teræ. Olympus enim & Volumnius, cognito
μῶν, τὰ περὶ τ παίδων γράμματα, καὶ τὰς ἐλέγχους placatum esse Cæsarem, mox ita ut mandatum
ἀναδίδοναι. κομίσαντες δ᾽ ἀναγνῶς, τὸ μὲν ἐγκλῆμα ἄλλῳ erat, obtulerunt ei literas, continentes argumen-
προσθῆναι χρῆναι, καὶ κακῶς πράξαντα τὰ περὶ τοὺς D ta, qvibus filios impietatis convicerat: qvibus
παῖδας, οὐκ ὠφθῆναι καλῶς ἔχον. δεξάμενος δ᾽ τὰς πε- lectis, visum est non onerare insuper alio regno
ρὶ ἀρέταν, καὶ [illegible] μόνον ἐπιμήσας ὡς προπετείᾳ χρή- senem & infortunatum circa filios: admissisqve legatis Aretæ, & hactenus objurgatis, qvod rex
σασθαι τοῦ μὴ παρ᾽ αὐτοῦ τ βασιλείαν ἀναμεῖναι λαβεῖν, eorum temerarie principatum sumpsisset: non
τὰ πρῶτα προσήκατο, καὶ τ ἀρχέλαι ἐβεβαίωσε. ἡρῴ- expectata sua sententia, admisit munera, & regnum ei autoritate sua confirmavit. Post hæc
δης δὲ γράφει διηλλαγμένῳ, ὅτι τε τοῖς παισὶν ἐχθρᾶς Herodi jam reconciliatus scribit, dolere se vicem
λέγων, καὶ δέον, εἰ μὲν ἀνοσιώτερόν τι πεπλημμεκασιν, ἐπε- ejus, qui tales haberet filios, debereq; eum, si
ξιέναι παραλόγως ὄντας. αὐτῷ γὰρ ἀφιέναι ταύτῃ τ quid contra pietatem ausi sint, ut in parricidas
ἐξουσίαν. εἰ δ᾽ ὅρασιν ἐνενόησαν, ἄλλως νομίσαντα animadvertere. se enim liberam ei potestatem
μηδὲν ἀνήκεσιν ἀλλαττόμενος. συμβάλλειν δ᾽ ἔχειν permittere. qvod si tantum fugam meditati sint,
αὐτῷ σωτήριον ἀποδείξαντα περὶ βηρυτόν, ἐν ᾗ κατοι- ipsum qvoqve salva pietate oportere leni casti-
κοῦσι ῥωμαῖοι, καὶ προσκαλούμενα, τούς τε ἡγεμόνας, καὶ τ βα- gatione contentum esse. quare suum consilium
σιλέα τ καππαδοκῶν ἀρχέλαον, ὅσους τε τ ἄλλων οἵετο esse, ut indicto consistorio apud Berytum Roma-
φιλίᾳ τε καὶ ἀξιώματι ἐναι διαφανεῖς, μετ᾽ ἐκείνων norum domicilium, & adhibitis præsidibus cum
γνώμης ὅτι χρὴ διαλαμβάνειν. καίσαρ τοιαῦτα, ἐπέ- F rege Cappadocum Archelao, amicisqve cæteris
στειλεν. & viris illustribus, de communi sententia qvid statuendum sit dispiciat. atqve hoc fuit argu-
mentum epistolæ Cæsaris.

Κεφάλαιον ιζ'.

Ὡς καίσαρος ἐξουσίαν δόντος ἐν βηρυτῷ τῷ δικαστηρίῳ κατηγόρησε τ παίδων ἡρῴδης, καὶ θανάτ᾽ νεανίσκων.

CAP. XVII.

Herodis filii damnantur apud Berytum in concilio.

Ὁ δὲ ἡρῴδης τ γραμμάτων ὡς αὐτὸν ἀπενεχθέν- QVa accepta, Herodes supra modum gavi-
τῶν, ὡς χαρὴς μὲν ὑφ᾽ ὧν ἐπὶ τῆς διαλλαγῆς sus est, tum qvod rediisset in gratiam, tum
ἐγεγόνει, ὡς χαρὴς δ᾽ ἐπὶ τῷ πέντε ἐξεῖναι καὶ τῶν G propter concessam sibi statuendi de fi-
παίδων αὐτῷ. καὶ πῶς τὸ μὲν εὐπρεπὲς ἔφθη, ἐν τῷ πρόσ- liis potestatem liberam: & nescio, qvo pacto acci-
θεν χαλεπὸν μὲν, ἀλλ᾽ ὅτι θρασὺν, ὅτι προπετῆ, πρὸς dit, ut qui prius in secunda fortuna durus qvi-
τὴν ἀπώλειαν τ τέκνων παρεῖχεν αὐτόν. ἐν δ᾽ τῷ τότε dem pater fuerat, non tamen temerarius aut præ-
μεταβολῆς ἀμείνονος καὶ παρρησίας διαλαβόμενον, τὸ ceps ad filiorum interitum: nunc rebus suis in
μὴ ὀκνῆσαι δέξασθαι τὴν ἐξουσίαν. διέπεμπεν οὖν ὅσους melius mutatis, & recepta pristina fiducia,
ἐδόκει καλεῖν εἰς τὸ συνέδριον, ἀρχελάου χωρὶς, σκῆπτρον novo more laxaverit habenas odii. Ergo con-
γὰρ δι᾽ ἔχθος οὐκ ἤξιε συναγωνίζεσθαι, ἢ καὶ τῇ προσαρέσει vocat per nuncios, qvotqvot visum est Cæsari,
τιμίζων ἐμπόδων ἔσεσθαι. ἠθροίζοντο δ᾽ ἐν βηρυτῷ, τ τε uno Archelao excepto, vel qvod hominem o-
ἡγεμόνων, καὶ τῶν ἄλλων ὅσους ἀπὸ τ πόλεων ἐκάλεσε, derat, vel qvod vereretur, ne obsisteret suo pro-
posito. & postqvam Berytum convenerunt cum præsides, tum cæteri exciti e diversis urbibus,

filios quidem, quos adducere in concilium noluit, in Platane vico Sidoniorum detinuit, non longe ab urbe: ut posset eos, si vocarentur, sistere. ipse vero solus introgressus, coram consessu centum & quinquaginta virorum, usus est accusatione non tam propter infortunium & necessitatem miserabili, quam patri parum decora. Vehemens enim erat, & in coarguendo crimine hæsitans non satis se explicabat, multaqve furoris ac feritatis præferebat indicia. nec probationes exhibebat cognitoribus, sed advocatos sibi eos adjungebat indecore pater contra filios, literasqve ab ipsis scriptas legebat: in quibus nihil insidiarum aut impietatis inerat, sed tantum de ineunda fuga consilium, & convitia signa offensi animi, ad quæ postquam ille pervenit, vociferabatur quasi in confessis insidiis: remqve exaggerabat, dejerans mori se malle quam audire talia. Postremo dicens sibi & a natura & a Cæsare potestatem in eos datam, addidit etiam patriam legem ita jubere: ut si cui accusato parentes manus imponant capiti, necesse habeant circumstantes saxis eum ferire, atqve in hunc modum interficere. quod cum sibi promptum sit in patria & suo regno facere, tamen expectare se illorum quoque calculos. Venire se tamen ad eos, non tam ut judicent filios in manifestissima culpa deprehensos, quam ut per occasionem indignationi justæ parentis suum addant suffragium, & exemplum edant ad posteros, non oportere tales insidias negligi. Hæc locuto rege, & juvenibus ne ad dicendam quidem causam adductis, qui erant in consilio, videntes rem eo devenisse, ut nulla sit spes reconciliationis & gratiæ, potestatem ejus confirmáverunt. Et primus Saturninus vir consularis, multisqve defunctus honoribus, protulit sententiam moderatam circumstantiis: damnare se quidem Herodis filios, non tamen censere interficiendos, quod & ipse filios habeat, & Herodem præteritis infortuniis hoc maximum nolit adjicere. Post illum ipsius tres filii, qui legati patris erant, eandem sententiam tulerunt. Contra Volumnius capite plectendos pronunciat, qui tam impii erga parentem fuerint: quem deinceps major pars secuta est, ut omnino viderentur addicti ad supplicium. Moxqve inde Herodes Tyrum eos secum duxit: quo cum Nicolaus appulisset a Roma veniens, rex, prius expositis quæ apud Berytum acta fuerant, percontatus est, quid Romæ amici sentirent de ejus filiis. Ille respondit videri consilia juvenum impia, conjiciendosqve vinctos in carcerem. deinde pensitato diligentius negotio, si ita videatur, occidendos, ne putetur plus iræ quam rationi tribuere. sin contrarium placeat, absolvendos, ne aliquid committatur immedicabile. eam esse Romæ plerorumq; amicorum sententiam. Tum rex diu multumqve tacitus secum cogitavit, & illum secum navigare jussit. Postquam autem Cæsaream ventum est, mox omnes fuerunt de filiis soliciti, eventum expectantes.

A τοὺς μὲν παῖδας, ἀγαγεῖν εἰς τὸ συνέδριον, ἐν κώμῃ τινὶ Σιδωνίων ἔσχε, πλατάνῃ καλουμένῃ, πλησίον τῆς πόλεως, ὡς ἔχειν εἰ κληθεῖεν ἀφίξεσθαι. μόνος δὲ καθ' αὑτὸν εἰσελθών, ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα συγκαλημένων ἀνδρῶν, κατηγορεῖ κατηγορίαν οὐκ ὀδυνηρὰν ὡς πρὸς ἀναγκαίων ὧν ἔτυχε, πλεῖον ἢ ἀπρεπείαν ἢ πατρὸς ὀφείλοντα πάσχειν ἔπαι. βίαιος γὰρ ἦν, καὶ πρὸς τὸ ὀργίζειν τῆς αἰτίας ἑτοιμότερος, καὶ μέγιστα θυμοῦ καὶ ἀγριότητος ἐνδείξεις ἀφορμὰς τοὺς τε ἐλέγχους οὐκ ἐκείνους ὑπηρέτων καταμαθών, ἀλλὰ συμφορᾶς αὐτοῖς προφάσεις, πατρικῆς παίδων ἀρχήματα, καὶ τὰ γραφέντα δι' αὐτῶν ἐκείνων ἀναγνώσκων. ἐν οἷς ὑπόβουλος μὲν ἡ τῆς ὑπάνοια, δυσσεβείας οὐκ ἐγκλητός, μόνον ὡς φυγεῖν βουλόμενοι, καὶ λοιδορίαι τινὲς εἰς αὐτὸν ὀνείδη προσέχουσαι διὰ τὴν δύσνοιαν, ἐφ' οἷς ἐκεῖνος ὡς ἐλύπητο, μᾶλλόν τε ἐξέβαλλε, καὶ τὸ φρόνιμον εἰς ὑμολογίαν τῆς ὑπόβουλης δι' ἐκείνων, ἤυξανε, ἐπιμύμενος ὡς ἥδιον ἂν στέροιτο τῆς ζωῆς, ἢ τοιούτων ἀκούειν λόγων. τὸ δὲ τελευταῖον εἰπὼν ὅτι καὶ τῇ φύσει, καὶ τῇ καίσαρος δόσει τὴν ἐξουσίαν αὐτὸς ἔχοι, προσῆκε καὶ πάτριον αὐτῷ νόμον, ὃς ἐκέλευσεν, εἰ δὲ κατηγορηθεῖεν οἱ γονεῖς ὑπὸ τῶν κεφαλὴν τὰς χεῖρας ἐπαναλαβεῖν εἶναι τοῖς προσιοῦσι βάλλειν, καὶ ὅτῳ δοκοίη κτείνειν τρόπῳ. ὅπερ ἑτοίμως ἂν αὐτὸς ἐν τῇ πατρίδι καὶ τῇ βασιλείᾳ ποιεῖν, ἐμοὶς ἀναμένειν τὰ ἐκείνων κρίσιν, ἥκειν μέντοι, δικαστὰς μὲν οὐχ ὅτως ἐπὶ φανεροῖς οἷς ἐπὶ τῶν παίδων ὀλίγῳ πρόθυμοι, συνοργισθήναι δ' ἂν μᾶλλον ἔχοντας, ὡς δεινὰ καὶ τὸν πρέσβυν γεγονότων ἀμελήσαντα τοιαύτης ὑπόβουλης ἄξιον. ταῦτα δὲ βασιλέως εἰπόντος, καὶ τῶν νεανίσκων δὲ ἕως τῆς ἀπολογίας παρεγγυώντων, συμφρονήσαντες οἱ κατὰ τὸ συνέδριον ὡς ὑπ' ἐκείνης καὶ δικαλλαγῶν χεῖρον ἔχοιεν, τὴν ἐξουσίαν ἐβεβαίωσαν αὐτῷ. καὶ πρῶτος μὲν Σατορνῖνος ἀνὴρ ὑπατικὸς, καὶ τἄλλα ἀξιώματος, ἀπεφήνατο γνώμην ἀδημονεστέραν τῶν περιστάσεων χρωμένην. ἔφη γὰρ καταδικάζειν μὲν τοὺς ἡρώδου παῖδας, κτείνειν δ' οὐκ οἰκείως δικαίων, αὐτὸς παῖδας ἔχων, καὶ δ' πάθος μεῖζον ὄντος, εἰ καὶ πάντα δι' αὐτὸς δεδυσχήκει. μετ' ἐκεῖνον, οἱ Σατορνίνου παῖδες, εἶπον γὰρ αὐτῷ τρεῖς ὄντες πρεσβύται, τῶν αὐτῶν γνώμην ἀπεφήναντο. βουλόμενος δ' ἀντίκρυς ἔφη χαλάζειν θανάτῳ τοὺς ὅτως ἀσεβήσαντας εἰς τὸν πατέρα. πρὸ δ' αὐτοῦ καὶ τῆς ἑξῆς οἱ πλείους, ὥς τε μηκέτι ἄλλο τι δοκεῖν, ἢ καταδεδικάσθαι τῶν ὑπὸ θανάτῳ τοὺς νεανίσκους. κἀκεῖθεν μὲν εὐθὺς, ἡρώδης ἦκεν, ἄγων αὐτοὺς εἰς τύρον, καὶ ὡς γε νικόλαου πλεύσαντος ὡς αὐτὸν ἐκ τῆς ῥώμης ἐπυνθάνετο, προσῆκε μὲν καὶ τὰ ἐν βηρυτῷ, εἴ τινα ἔχοιεν γνώμην περὶ τῶν παίδων αὐτοῦ, καὶ οἱ ἐν τῇ ῥώμῃ αὐτοῦ φίλοι. κἀκεῖνος ἔφην, ὅτι δοκεῖ μὲν ἀσεβῆ εἶναι τὰ ἐκείνοις πρὸς σὲ ἐγνωσμένα, χαλεπὰν μέντοι αὐτοὺς καθειρξάντα, δεσμώτας φυλάττειν. εἰ δὲ μὴ ἕτερόν σοι δοκοίη, χαλάζειν αὐτοὺς, μὴ φάνοιο ὀργῇ τι πλέον ἢ γνώμῃ κεχρῆσθαι. εἰ δὲ ταῦτα, ἀπολύειν, μὴ ἀνεπανορθώτου ἔτι σοι τὸ ἀτύχημα. τὰ αὐτὰ δ' ἔδοκεῖ καὶ ἐν ῥώμῃ τοῖς πλείστοις τῶν φίλων. ὃς σιωπήσεις ἐν πολλῇ ἐγίνετο σιωπῇ, κἀκεῖνον ἐκέλευσεν συμπλεῖν αὐτῷ. ὡς δ' ἦκεν εἰς καισάρειαν, γίνεται λόγος εὐθὺς ἅπασι τῶν παίδων, καὶ μετέωρος ἡ βασιλεία, πάντες χωρήσεις τὰ κατ' αὐτοὺς ἐκδεχομένων. δεινὸν γὰρ ἔτρεμον πάντας δέος ἐκ πα-

valde enim metuebant, ne propter inveteratum

ἐκ παλαιᾶς καταστασιαζομένους εἰς αὐτὸ τὸ πέρας ελ-
θεῖν. ἡ τῆς μὲν παῤῥησίας εὐδοκίμησαν, σὺν καιρῷ δ' ἥδεσθαι
πᾶσιν ἦν προπετές, ὅτι ἄλλου λέγοντος ἀκούειν ἀκινδύνως,
αὐτὸ δ' ἐγκεκλεισμένους τὸ ἔλεον, ὀδυνηρῶς μὲν, ἀναύδως
δ' ὅμως ὑπὸ τοῦ φόβου ἔφερον. εἷς δ' οὖν τις πάλαι
στρατιώτης, ὀνόματι Τήρων, υἱὸς αὐτῷ καλὸς ἡλικίας ὄντος
Ἀλεξάνδρου φίλος, πάντα ὅσα καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπωδύρετο
διὰ τὴν ὑποκρίσεως ἀνάγκην, αὐτὸς ὑπὲρ ἐλευθερίαν εἰρήκει,
βοᾶν ἐπαναγκάζεται πολλάκις ἐν τοῖς ὄχλοις τὴν ἀλήθειαν
καλύπτων λέγων, ὡς ἀπώλοιτο μὲν ἡ ἀλήθεια, τὸ δ' ἄδικον
ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἀνῃρημένον εἴη, κρατεῖ δὲ τὰ
ψεύσματα καὶ ἡ κακοήθεια, καὶ ποτ' οὖν νέφος ἐπάγῃ τοῖς
πράγμασιν, ὡς μηδὲ τὰ μέγιστα τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν
ὁρᾶσθαι τοῖς ἁμαρτάνουσιν. πιστὸς ὢν, ἐδόκει μὲν σὺν
ἀκινδύνῳ παῤῥησιάζεσθαι. τὸ δ' εὔλογον, σκιᾶς πάντες,
οὐκ ἀνάνδρως αὐτὸ πρὸς τὸ καιρὸν ἐτεμνόμεν. διὸ καὶ
πάντα ἅπερ αὐτὸς εἶπεν, ἕκαστος ἡδέως ἤκουεν ὡς
ἐκεῖνα λεγόμενα, καὶ τὸ καθ' αὑτοὺς ἀσφαλὲς ἐν τῇ σι-
γῇ προορώμενοι τῷ ἐκείνου παῤῥησίαν ὅμως ἀπεδέ-
χοντο. τὸ δὲ προσδοκώμενον πάθος, ἐδιάζετο πάντα
τύπανα οἷα περ αὐτὸς λαλῶν. ὁ δ' οὖν πρὸς τὸν βασιλέα,
μὴ πάσης παῤῥησίας ὡσπερωμένος, μόνον μόνῳ λέγειν
ᾔξιε, καὶ συγχωρήσαντος, ἐδυωπᾶτο εἰπὼν, ὦ βασι-
λεῦ Δαρεῖε, ὅτι τοιούτῳ πάθει τὸ λυμῆναν ταύτην
παῤῥησίαν, ἀναγκαίαν δέ σοι, καὶ συμφέρουσαν εἰ λάβοι τί
χρήσιμον ἐξ αὐτῆς, πρόκεκλυσαι τῆς ἐμῆς ἀσφαλείας.
ποῦ ποτ' ὄχλον τὸ σὸν, καὶ πεπλώκασιν ἐκ τῆς ψυχῆς αἱ
φρένες; ποῦ δὲ ὁ πρότερος ἐκεῖνος, ὦ πολλὰ καὶ μεγάλα κατορθώσας; τίς δ' ἡ τῶν φίλων καὶ συγγενῶν ἐρημία, κενὸν δὴ, ὧδε παρόντας αὐτοὺς εἶναι συγγενεῖς ἢ
φίλους, οἳ πρὸ σοῦ πιστὸν μισοῦσι τὸν μαχαιροφο-
μένην ποτὲ βασιλέως. σὺ δ' ἐσκέψω τί πραττόμενον ἐστι;
δύο νεανίσκους ἐκ βασιλίδος σοι γυναικὸς γεγενημένους,
εἰς πᾶσαν ἀρετὴν ἄκρως ἀναῤῥησας, σεαυτὸν ἐν γήρᾳ
καταλιπὼν ἐφ' ἑνὶ παιδὶ κακῶς οἰκονομήσαντι τὴν εἰς
αὐτὸν ἐλπίδα, καὶ συγγνώσεσιν ὧν αὐτὸς ἤδη πεπαιτήκεις
κατηγορίαν ἔπαιτον; σὺκ ἐννοήσῃς, ὅτι καὶ τὸ ὄχλων ἡ σι-
ωπὴ, τὴν ἁμαρτίαν ὅμως ὁρᾷ καὶ μισεῖ τὸ πάθος; ἢ πρᾶπα πᾶσι, καὶ ταύτης οἱ πρωτεύοντες, ἔλεον
μὲν τῶν ἀτυχούντων, μῖσος δ' ὑπὲρ τῶν τοιούτων ἀμε-
τρήτως ἔσχηκασιν; ἤκουε τούτων ὁ βασιλεὺς, ἐν
δεχῇ μὲν οὐ πανταπάσιν ἀγνωμόνως, ἀλλὰ τί δεῖ
καὶ λέγειν διεκινήσατο ἑαυτὸν ἀψαμένου δ' τήρωνος
σφαγῶς. ἔτι πόθους καὶ τῆς πρὸ τοσούτου οἰκείας ἀπι-
στίας. αὐθις δ' ὁ μὲν ἐπιδιδοὺς μικρὸν ἀμύτερον καὶ
σφετεριστικῇ χρώμενος παῤῥησίᾳ. τὸ δ' ἀπαίδευτον
ἐξέπιπτε δ' ἡμέρᾳ. προσεχὴς δ' ἡρώδης ἐνεπιμασᾶτο,
καὶ μᾶλλον ἐνεδίζεσθαι δοκῶν, ἢ πρὸς τὸ συμφέρον
ἀκούειν τῶν λόγων, ἐπεὶ καὶ τοὺς Δαρειαίους σφα-
γέντας, καὶ τοὺς ἀγανακτοῦντας ἡγεμόνας ἐπυθε-
το, προσέτι τῶν τε ὀνόματι δηλωθέντων ἁπάν-
των, καὶ τὸν τήρωνα δήσαντας ἔχειν ἐν φυλακῇ. τέ-
τυχηκὼς δ', ὅτι τῇ ἡμέρᾳ καὶ τοὺς φῶτα τοὺς
κουρεὺς δ' βασιλέως, ὃς ἔφη προσελθὼν ὡς πολ-
λάκις ὁ τήρων, ὅπως θεραπεύῃ τὸν βασιλέα,
ξυρῷ τὸν λαιμὸν ὑποτεμεῖν, ἐπειδὴ γὰρ ἐν πρώτοις τοῖς
περὶ ἀλέξανδρον, καὶ μεγάλας ληψόμενος δωρεὰς, παῦ-
σαι κελεύει, καὶ μὴ πάντα, βασιλεῦ σὺ δὲ τήρωνος, καὶ δ' παῖδες αὐτοῦ, καὶ δ'
κουρέως. Δαρειαῖος τοῦτ' ὁ τήρωνος, ὁρῶν ὁ νεανίσκος τὸν πατέρα, χαλεπῶς μὲν ἤδη Δαρείου,
ἔχοντα, ἡδέως δ' ἐλπίδα σωτηρίας, αὐτὸ τὸ μὲν μέλλον ἐν τῇ περὶ τὸν πρόσθεν δυσχερείας περιπόνον,

A dissidium immineret eis exitium. cumqve dolerent eorum vicem, tamen nec loqui temere, nec audire dictum aliquod liberius vacabat periculo: sed in sinu misericordiam celantes, taciti dolorem dissimulabant. Unus omnium vetus regis miles nomine Tiro, filium habens Alexandri æqualem & amicum, quicquid alii quieti occultabant, ipse libere eloqvebatur, & sæpe exclamare cogebatur in turba, periisse veritatem, B & justitiam in rebus humanis, & pro his regnare cum mendaciis malitiam: eoqve tantam caliginem inductam negotiis, ut ne gravissima qvidem errata sua homines animadverterent. hæc loqvendi libertas qvamvis non abesset a periculo, omnes tamen movebat, qvod non sine ratione fortiter se gereret tali tempore: libenterqve hæc audiebant singuli, & cum sibi cavèrent silentio, C ejus tamen non improbabant licentiam. nam tanti mali expectatio potuisset a qvovis commiserationis voces exprimere. Ille vero etiam ad regem magna libertate se ingerens, postulavit, solus cum solo colloqvi: qvod ubi concessum est: Non possum, inqvit, ô rex, diutius ferre hanc anxietatem animi: qvæ me cogit audaces voces & mihi periculosas promere, sed tibi, si velis, utiles. Ubi nunc est tua mens? ubi animus D ille semper hactenus qvantumvis arduis par negotiis? qvænam hæc est tanta amicorum ac cognatorum penuria? neqve enim tibi hos cognatos aut amicos existimo, qui tantum scelus sustinent in qvondam sceleri regia. qvid tu? qvid agatur non dispicies? occidesne duos juvenes è regina uxore susceptos, & in omni virtute eximios, teipsum hac ætate commissurus uni filio alen- E ti spes improbas, & cognatis, qvos ipse toties judicasti dignos supplicio? An non animadvertis tacitum vulgus simul & tuum errorem damnare, & miserari calamitatem juvenum? adhæc tum militaris turba, tum ipsi duces illis compatiuntur, & execrantur autores hujus infortunii. Hæc primo sat æqvis auribus accipiebat rex, admonitus tam suæ calamitatis, qvam domesticorum perfidiæ. Sed illo immodeste ac militariter F instante, & per simplicitatem non habente rationem temporis, turbatior jam & opprobrationem hanc magis qvam admonitionem amicam existimans, sciscitatus, qvinam essent illi ægre ferentes duces aut milites, nominatim indicatos omnes cum ipso Tirone vinctos jussit servari in carcere. Hujus facti occasione Trypho qvidam tonsor regis accedens, eum ait se non semel a Ti- G rone solicitatu, ut inter curandū guttur ei novacula præcideret, ostentata spe magnorū munerū, & primi loci inter Alexandri amicos. Hæc locutu jubet corripi: moxq; tortus est & tonsor & Tiro cum filio, qvi videns patrē sævissime tractatum, obstinate cruciatus perferre, nec tamen superesse ullam spem salutis ex crudelitate regis conjicies,

ait se indicaturum veritatem, si tormenta sibi ac parenti remitterentur: acceptaqve in hoc fide, dicebat convenisse inter eos, ut Tiro sua manu regem interficeret: patere enim ei aditum soli ad solum, atqve ita perpetrato facinore libenter quidvis passurum in Alexandri gratiam. His dictis patrem exemit cruciatibus, incertum veritate expressa, an ut se ac genitorem hoc pacto a diuturniore vexatione redimeret. Herodes autem, ejecta ex pectore omni siqua prius inerat dubitatione de filiorum supplicio, nec ullum relinqvens locum resipiscentiæ, properavit exeqvi suum propositum: & productis in concionem recentis ductoribus militum una cum Tirone ac filio, consoreqve indice, omnes accusavit apud populum. in quos multitudo, quicquid ad manum veniret, conjiciens, ad unum eos interfecit, Alexander autem & Aristobulus ducti Sebasten, ibi jussu patris sunt strangulati: & corpora eorum in Alexandrium recondita sunt, ubi maternus eorum avus & pleriqve ex progenitorum serie siti sunt. Et fortasse alicui mirum non videbitur, coalitum tanto tempore odium adeo excrevisse, ut modum excedens ipsam naturam vicerit. Illud merito dubitari possit, in adolescentes ne ea culpa conferenda, qua patrem longo tempore exasperatum tandem in odium conjecerint immedicabile: an in ipsius duritiam, & cupiditatem tam gloriæ quam dominationis immodicam, qui nullum ferret socium, malens omnia suo arbitratu facere: an potius in fortunam, cujus potentiæ nullis humanis rationibus resistere licet, ne sapientissimis quidem. Unde persvasum habemus eam omnes humanas actiones præsanxisse, ut necessario consequantur: eamqve vim fatum vocamus, quod nihil fit, quod illa non efficiat. sed hunc sermonem ut arduum leviter attigisse sufficiet, qui & nostris studiis nonnihil tribuit, & varietatis actionum causas examinat: quæ quidem contemplatio jam olim inclusa est legis nostræ voluminibus. Cæterum ex duabus reliquis causis quod ad filios attinet, accusare quis posset eorum juvenilem arrogantiam, & fastum regium, quod nimium tribuerint patris calumniatoribus, & in acta ejus ac vitam parum æqui inquisitores fuerint, malitiose suspicaces, & linguæ temperare nescii, ac per hoc geminas ansas præbentes suis observatoribus, & ad ineundam regis gratiam delatoribus. Patris autem plane pudendus error est & inexcusabilis, quod neq; insidiarum structarum convictos, neqve ullis hujus conatus argumentis deprehensis, permisit sibi ex se genitos interficere, egregio corpore juvenes, nec apud suos solum gratiosos, non in venationibus segnes, non in militaribus exercitiis contemnendos, aut civilibus facundiæ studiis. horum enim omnium non erant rudes, præsertim Alexander natu grandior. Satis erat, etiamsi damnare libuisset, aut vinculis eos cohibere, aut procul a regno ablegare, cum securum faceret Romana potentia, sub cujus tutela

ἔφη μαλύειν τὸ βασιλεῖ τὴν ἀλήθειαν, εἰ ἀφεθήσεται λέγε δ' Φράσαι τῆς βασίνου καὶ τῆς αἰτίας αὐτὸν τι καὶ τὸν πατέρα. ὄντος δ' ἐπὶ τούτοις, ἐλεγεν ὡς ἐν σωθήκῃ τις ὑπὸ γῆς δι' αὐτοχειρίας βασιλεῖ τὸν τύραννα. προσελθεῖν γὰρ εὔπορον εἶναι μόνον μόνῳ, καὶ δράσαντα παθεῖν τι τῶν εἰκότων οὐκ ἀλλοτρίως ἀλεξάνδρῳ χαριζόμενον. ταῦτα μὲν οὖν ἔφη, ἐξαιρούσης τὸν πατέρα τῆς ἀνάγκης, ἄδηλον εἴτε τὴν ἀληθείαν συνθεὶς φράζειν, εἴτε καὶ ψευδογραφῶν ἐπὶ κακοῖς αὐτὸν, καὶ τοῦ ψεύδους. ἐπὶ δὲ τούτοις, ὑδέν τι πρότερον ἐνδοιασίμων ἔτι αὐτῷ πρὸς τὴν τεκμηρίαν, τέτατο πᾶσιν ἡ χώρα καὶ ἀλαλητὸς ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλὰ πᾶν ἐξηρημένον τὸ δυσάλγητον αὐτῷ μετάνοιαν ἀμείνονος λογισμοῦ ἐνάρχειν, ἐπαύσατο ἤδη τὸν ἐπιθέναι τῇ προαιρέσει. καὶ προαγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν, τριακοσίους τε τῶν ἡγεμόνων τῶν ἐν αἰτίᾳ γενομένους, καὶ τὸν τύραννα σὺν τοῖς παισὶ, καὶ τὸν τοῦ ἐκείνου διαλέγοντι κήρυκι, κατηγορίαν ἁπάντων αὐτῶν ἐποιήσατο. καὶ κίνησις μὲν τὸ πλῆθος τοῖς ἐνηγμένοις βάλλοντες, ἀπέκτειναν. ἀλέξανδρον δ' καὶ Ἀριστόβουλον ἀχθέντες εἰς Σεβαστὴν, ἐπνίξαντο δ' πατρὸς, φραγμάλη κτείνοντος τὰ σώματα νύκτωρ εἰς ἀλεξάνδρειαν ἀπήγετο, ὅτε μητροπάτωρ ἐκεῖ, καὶ τῶν πολλῶν αὐτοῖς προγόνων κειμένων. ἴσως μὲν οὖν οὐκ ἄλογον οἷοις καὶ φανῆ, τρεφόμενον ἐκ πολλοῦ τὸ μῖσος, ὅτε αὐξηθῆναι, καὶ θρασύτερον προελθὸν, ὑπονικῆσαι τὸν φύσιν. ἐπίσωσις δ' ἦκιστα ἂν εἰκότως ἔτι εἰς τοὺς νεανίσκους ἀνοίσειεν τὸν τοιαύτην αἰτίαν πρὸς αὐτῶν ὀργὴν ἀναλογοῦσαν τε πατρὶ, καὶ χρόνῳ θρασυνθεῖσαν ἐπὶ καλεπότητα ἀνήκεσεν αὐτοῖς, ὅτε καὶ πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνον ἀπειθῆ καὶ πρότερον ὄντα πρὸς τὸν ὑπερβολὴν τῆς ἀρχῆς, καὶ τῆς ἄλλης εὐδοξίας, ὡς μηδένα οἴεσθαι παρεληλυθέναι, ἐφ' ᾧ πᾶν τὸ βουλόμενον ἀκίνητον ἔχειν, ἢ τὸν τόχον πάντες εὐγνώμονα λογισμῷ μᾶλλον τῶν δυνάμεων ἐσχηκέναι. ὅθεν καὶ πυθόμεθα τὰς ἀνθρωπίνας πράξεις ὑπὸ ἐκείνης προκαθωσιῶσθαι τῆς ἡμέρας πάντως ἀνάγκης, καὶ καλεῖσθαι αὐτὸν εἱμαρμένον, ὡς ἀδένος ὄντος, ἢ μὴ δι' αὐτὸν γίγνεσθαι. ὅπου μὲν οὖν τὸν λόγον ὡς μεῖζον πρὸς ἐκεῖνον ἐρκεῖ κινεῖν, ἡμῶν τε αὐτῆς λοιδορούντα τι, καὶ τὰς διαφορὰς τῶν ὑπολήψεων ὑπὸ ἀνθρώπων ποιούμενα, ἢ πρὸ ἡμῶν ἤδη περὶ φιλοσοφίαν καὶ τὸ νέμον. τῶν ἄλλων δύο, τὴν μὲν ἀπὸ τῶν παίδων μέμψεται ἂν τις αἰτίαν, ὑπό τε ἀνηθείας νεωτερικῆς, καὶ βασιλικῆς ὑπούσης, ὅτι καὶ διαβολῶν ἰσχύοντο κατὰ τὸν πατρὸς, καὶ τὸν πεπατρωμένων αὐτῷ κατὰ τὸν βίον, οὐκ εὐμενῶς ἦσαν ἐξεταστὰς, καὶ κακοήθεις μὲν ὑπονοεῖν, ἀκρατῆς δὲ λέγειν, εὐάλωτον δὲ ἀμφοτέρα τὸν ὑπηρετοῦσιν αὐτοῖς, καὶ πρὸς χάριν κατασκευάζουσιν. ὁ μέντοι πατὴρ, ὑδὲν ἔτι τροπῆς ἔοικεν ἄξιον φαίνεσθαι τὸν ἐκείνους ἀσεβήματος, ὃς ὅτε πᾶσιν ὑπεβούλης ἐναργῆ λαβὼν, οὔτε ὑπὸ ἀνθρώπων ἐπιχειρήσεως ἐλέγχων ἔχων, ἐπόλμησεν ἀνελεῖν τοὺς ἐξ ἑαυτοῦ φυτὰς, ἀρίστους μὲν τὰ σώματα, καὶ προσηνεῖς τοῖς ἄλλοις, οὐκ ἀπαδοῦντας ἢ ἐν τοῖς ὑπηρεσίαις αὐτοῦ ἦν τοῖς ἀγῶσιν ἢ γυμνάζεσθαι τὰ πολέμου, ἢ λέγειν ἔστερ τῶν ἐμπροσθεν ἔδει. τούτων γὰρ ἁπάντων μετεῖχον, ἀλέξανδρος δὲ καὶ μᾶλλον ὁ πρεσβύτερος. ἦρκει γὰρ δὴ καὶ κατηγορεῖν καὶ ζῶντας ὅμως ἐν δεσμοῖς, ἢ ζητεῖν ἐκ τῆς ἀρχῆς ἔχειν, μεγάλου ἀσφάλειαν αὐτῷ προβεβλημένου τὴν ῥωμαίων δύναμιν,

δίκη

λῶ δοθέντος ἐξ ἐφόδου καὶ βία παθεῖν ἐδώκατε. τὸ γὰρ ἀποκτεῖναι ταχύ, καὶ ὡς ἔστι ἡδονὴν τῷ νικῶντι αὐτὸν ὀργῆς, ἀσεβείας τιμωρίαν ἀνυπερθέτως. καὶ τὴν ἡλικίας ἐπὶ κακῷ σοὶ γήρα τοῦ τὸν ἐξημαρτηκότα. ἦγε μέλλησιν, καὶ τὸ χρονιώτερον συγγνώμην ἔσχε ἄν τινα φέρειν. ταχὺ μὲν γὰρ σκοτάζουσι καὶ κεκινημένοις χωρήσειν τὰ πάντων, εἰ μὴ δύσκρισις, ἀλλὰ ἀεὶ συμβαίνουσι. πολλάκις μὲν γὰρ ἐν ἔτεσι, πολλάκις μὲν ἐν ὀλίγαις ἡμέραις, τὸ πλάστιγγον ἢ τὸ στάσιμον ἐς ἀμφοτέρους, ἐπὶ τὸν ἕτερον ἢ τὸν ἕτερον ῥέπουσι καὶ δυσμενεῖς ἐκ φίλων ἐποίησε χρόνος, ἐνίοις καὶ τοῖς ἐναντίοις ἐς τὸ φιλεῖν ἐκ τοῦ μισεῖν μεταβαλόντα. ὅσοι δὲ φιλοτέκνους καὶ φιλοπάτορας, ἐφ' οἷς τὰ μὲν δίκαια μᾶλλον ἐπὶ συμπαθείᾳ τοὺς ἀπολλυμένους, τὸ δ' ὠμὸν ἐπὶ τοῖς ἀποκτείνουσι φέρομεν. διὸ καὶ μᾶλλον αὐτοὺς ἐξ ἀδήλου ᾠκτείραμεν.

A Positus ne apertam quidem vim, adeo non insidias extimescere debuerat. nunc tam cito eos occidere impotentis affectus gratia, quid aliud est quam argumentum impiæ licentiæ; maxime cum esset ea ætate, in quam excusatio ignorantiæ vel imperitiæ non competit, neqve enim mora & dilatio facit cum excusationem. Minus enim peccatum erat, attonitum novo aliqvo casu irritatum esse ad atrocius facinus. post longas vero cunctationes & deliberationes, postremo tale quippiam aggredi & perpetrare, sanguinarii animi est & obstinati in deterius: qvalem sibi esse etiam postea declaravit, nec reliquis parcens, qui ante videbantur carissimi. qui tamen si minus miserabiles erant, quod merito perirent, tamen

B

sævitiam arguebant similem, nec ab illorum temperantem sibi cædibus. qua de re dicturi sumus in sequentibus.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩΙ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΩΙ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Περὶ τῆς ἀντιπάτρου Ἡρώδου κακοηθείας. Κεφ. α.
Περὶ Ζαμάρεω ἰουδαίου ἐκ βαβυλῶνος. Κεφ. β.
Ἐπιβουλαὶ ἀντιπάτρου κατὰ Ἡρώδου. Κεφ. γ.
Ὡς Ἡρώδης ἐπέμψε τὸν ἀντίπατρον πρὸς καίσαρα. Κεφ. δ.
Τελευτὴ Φερώρα. Κεφ. ε.
Κατηγορίαι τῶν γυναικῶν Φερώρα κατὰ τοῦ ἀπελεύθερου Φερώρα, ὡς ἀναιρεθέντος φαρμάκῳ. καὶ ὡς Ἡρώδης ἐγνω τὰς ἐπιβουλὰς τοῦ ἀντιπάτρου. Κεφ. ς.
Ὡς ἀντίπατρος καταγνωσθεὶς θανάτου ἐδέθη. Κεφ. ζ.
Περὶ Ἡρώδου νόσου, καὶ στάσεως τῶν ἰουδαίων. Κεφ. η.
Ἀντιπάτρου ἀναίρεσις. Κεφ. θ.
Ἡρώδου τελευτὴ, ἀλλὰ καὶ ταφή. Κεφ. ι.
Ὡς ὁ λαὸς ἐστασίασε πρὸς τὸν ἀρχέλαον. Κεφ. ια.
Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαβῖνον, καὶ ὡς ἔκολασε τοὺς αἰτίους αὐτῆς σκύλακος. Κεφ. ιβ.
Ὡς καῖσαρ τὰς Ἡρώδου διαθήκας βεβαίας ἐποίησε φυλάξας τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τὴν διαδοχήν. Κεφ. ιγ.
Περὶ ψευδαλεξάνδρου. Κεφ. ιδ.
Ὡς ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξωρίσθη εἰς βίεννα. Κεφ. ιε.

HÆC IN DECIMOSEPTIMO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

De Antipatri Herodis filii malitia. Cap. I.
De Zamari Judæo Babylonico. Cap. II.
Antipatri contra Herodem insidiæ. Cap. III.
Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem. Cap. IV.
Pheroræ obitus. Cap. V.
Pheroræ uxor accusatur veneficii a libertis Pheroræ, & Herodes cognoscit Antipatri insidias. Cap. VI.
Antipater capitis damnatus in vincula conjicitur. Cap. VII.
Herodis morbus & Judæorum seditio. Cap. VIII.
Antipatri exitium. Cap. IX.
Herodis mors, testamentum, & funeratio. Cap. X.
Populus seditionem movet contra Archelaum. Cap. XI.
Seditio Judæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores ejus punivit. Cap. XII.
Cæsar Herodis testamentum confirmat. Cap. XIII.
De Pseudalexandro. Cap. XIV.
Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est. Cap. XV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥ. ΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΛΟΓΟΣ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER DECIMUS SEPTIMUS.

CAP. I.

De Antipatri Herodis filii malitia.

ANtipater autem, sublatis fratribus agitatus diris, gradu jam ad extremam contra patrem impietatem facto, nondum improbæ spei satisfaciebat & in futurum avidæ. Liberatus enim æmulorum metu, qui possent in principatus societatem venire, in aliam majorem difficultatem parandi sibi regni incidit, videlicet odium, quo populariter invisus erat omnibus. huc accedebat, qvod illum magis etiam haberet solicitum, alienati militum animi: a quibus pendebat regum securitas, si quando gens ipsa videretur novarum rerum cupida, quæ mala suamet culpa sibi germanis oppressis conciliavit. & tamen haud aliter, quam rex cum patre administrabat res Judæorū, credente se Herode ejus fidei, & id factum, quo supplicium merebatur, interpretante argumentū benevolentiæ, quasi saluti regis consulens illos prodidisset, non morem gerens odio, quo tam illos quam patrem prosequebatur: quandoquidē & illos propter patrem oderat totus infestus furiis: dabatq; operam, ut nulli essent, qui insidias ejo detegerent, aut ad quos posset Herodes aperta vi petitus refugere. sed tum longe magis stimulabatur cœptos conatus persequi. Nam eo defuncto, proponebat sibi certum imperium: quod si diutius vitam protraheret, periculum videbat, ne proditis aliqvo modo suis technis, patrem haberet infensissimum. Ideo nullis parcebat sumptibus in demerendis paternis amicis, hominum odia beneficiis volens obruere, præcipue quotqvot Romæ erant magnificentissimis muneribus sibi concilians, & ante omnes Saturninum, qui tum Syriæ præerat. Spes etiam erat fratrem ipsius corrumpi posse donorum magnitudine: pariterqve regis sororem, nuptam viro inter amicos regis primario. erat enim callidissimus ad devinciendos per benevolentiæ speciem hominū ani-

Κεφάλαιον α.

Περὶ τῆς ἀντιπάτρου τοῦ Ἡρώδου κακοηθείας.

ΑΝτιπάτρῳ δὲ ἀρεμένῳ τοὺς ἀδελφοὺς ἐπὶ δεινὰ τῇ ὑστάτῃ ἐπαλαζονεύετο αὐτοῦ τὸ πατέρα ἀσεβεῖν ἐπιχειρήσει, ἐπὶ πλεῖον γνώμων ἡ ἐλπὶς καὶ αὐξησις βίᾳ λάβοι. ἀπήλλαγεις γὰρ φόβου τοῦ ὅπως τῇ ἀρχῇ ἀφ' ἑαυτοῦ τοὺς ἀδελφοὺς μὴ ἀποκναιστον, ἐργωδέστερον ἤδη ἄπρον αὐτῷ εὐμήχανον τὸ τὸν βασιλέα ὡς ἀφηνιάζοντα, τοσοῦδε φύσει τοῦ ἔθνους μισοῦντος αὐτόν, ἐντοῦθα ἦν αὐτῷ καὶ δεινὰ καλεπά. πολλοῦ γε παρελύπει τὸ στρατιωτικὸν ἀλλοτριώτερον ἔχειν τῇ γνώμῃ πρὸς αὐτόν, εἰς ὃν τὰ πάντα λαὸς τοῖς βασιλεῦσιν ἐπανακείμενα καὶ οἰκεῖον ἀσφαλὲς, ὁπόταν τύχοι τὸ ἔθνος νεωτέρων ἐφιέμενον πρᾶγμάτων. τοσοῦδε κίνδυνον ἐμοὶ μὲν ἔστιν αὐτῷ ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἀδελφῶν. ἐμοὶ μὲν ἀλλὰ καὶ συνεχές τε τοῦ πατρὸς, εἶδεν ἄλλο ἢ βασιλεὺς ὤν, ἐπιστεύετο παρ' αὐτοῦ μείζονος, ἐξ ὧν ἀπολωλεκὼς καλῶς εἶχεν, εὐνοίας βεβαιωμάτα εὑρημένος, ὡς ἐπ' ἀσφαλείᾳ τοιαύτῃ χρώμενος τοὺς Ἡρώδου τοὺς ἀδελφοὺς ἐνδεδεγμένος, ἀλλ' ὃν ἔχθρα τῇ πρὸς ἐκείνους, καὶ πρὸς αὐτῶν πρὸς τὸ πατέρα. τοιαῦτα δὲ αὐτῷ προσεσταδδον δρᾶν, ἅπερ δὴ πάντα μηχανᾶται τοῦ δὴ τὸν Ἡρώδου ὀδοῦ ἴσον τὸ ἀντιπάτρου, ἐρημοῦται αὐτὸν μὲν πατέρων ἐφ' οἷς πράττειν διενοεῖτο, Ἡρώδου δ' ἂν καὶ φυγῆς, εἰ βοηθεῖεν αὐτῷ δ' ἀνθιπάτρου φανερῶς πολεμίᾳ καθεστάντος. ὥστε μισοῦντος τὸν πατέρα ἐπαπειλεῖν ὅπλοις τὸν ἀδελφόν. τότε δ' ἦπειρ μείζονος δεῖν ἐγχειρεῖν μὴ ἀφέξεσθαι τῆς πράξεως. ὑποδιήκοντος μὲν δὴ Ἡρώδου, βεβαίως αὐτῷ προσδεχομένης τὰ δεχῆς, ἐξικνουμένου δὲς τὸ πλέον ὑπιζεῖν, κινδύνων δὲ περιστάντων ἐξαγγελθὲν ἡμομένης τῆς πράξεως, ἧς συνθέτης γεγονὼς, πολέμιον ἐκάλεσε τὸ πατέρα καταστῆναι. ἐξ ὧν δὲ τὰ χαρίζεσθαι πολυτελῶς ἐπὶ τοῖς φίλοις τὸ πατέρα, κέρδεσι μεγάλοις ἐκπλήσσων τὸ τῶν ἀνθρώπων μισοῦντος πρὸς αὐτὸν, καὶ μάλιστα τοὺς ὑπὲρ ἡμᾶς φίλους παρασκευάς μεγάλων δωρεῶν εὐνοῦς καθιστάμενος, παρὰ πάντων ἦν σατορνῖνον, τὸν δ' ὑπὲρ ἡμᾶς ἐπιμελητήν. ὑποδεχόμενος τε καὶ ἐλπὶς αὐτῷ ἐκ τοῦ σατορνίνου ἀδελφὴν μεγέθει δώρων ἀ ἐδίδου, ἐκ τοῦ καὶ ἀδελφὴν δὲ βασιλέως ἀνδρὶ πρώτῳ τῶν παρὰ τοῦ Ἡρώδου συνοικοῦσαν τῷ αὐτοτρόπῳ χρώμενος. ὑπελαμβάνετο τε φιλίαν πρὸς τοὺς ἐμπλεκομένους δεινότατος ἐν πεπιστεῦσθαι.

ἐμι-

καὶ μῖσος δραμὼν ἐφ' ὃς ἴσας ἀπεκρύψατο σπου-
δὰς τοῦτο. ἐμέλλε γὰρ τὴν τηνικάδε μεγαλαυχη-
σομένην ἐκ πλείονος αὐτὴ, καὶ μηκέτ' οἴεσθαι ὧδε λο-
γιωτέραν, καὶ διὰ τοῦτο ὧδε σκαιὰν τῇ πάσῃ ἀντιτε-
χνᾶσθαι αὐτῇ πρὸς τὸ κακότροπον. καί τοι συνῆκε θεὸς μητρὸς ἀντιπάτρᾳ μεγονοίᾳ τῇ
ἐκείνου, καὶ διαπραξάμενος λαβὼν τὴν κόρην μετέπεμ-
ψεν ἀριστόβουλον γαμησομένην αὐτῷ. τὴν γὰρ ἑτέραν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς
αὐτῆς καλλαΐα παῖς γυνοῦκα εἶχεν. ἀλλ' οὐδὲν ὄφελος τοῦ
μὴ καταδεδῆσθαι πονηρὸν ὄντα, ἡ ἀδελφικὴ τύχη,
ὥσπερ οὐδ' ἡ μετέπειτα συγγένεια, πρὸς τὸ μεμισῆσθαι.
τὸν γὰρ καλλαΐαν, ἡρῴδης ἑαυτοῦ δεδιὼς ἐπιβουλὴν συλλαβὼν τοῦ
ἀδελφοῦ γαμηθῆναι κατ' ἐρωτικὴν ἀδελφικὴν βιάζε-
ται τῷ ἀλεξᾷ συνοικεῖν, συμπρεσβεύσης αὐτῷ ἰουλίας καὶ
πειθούσης τὸν καλλαΐαν μὴ ἀνιλιάσθαι τὸν γάμον, μὴ
καὶ ἐχθρὰ καθίσαντ' αὐτοῖς μετὰ πολ, ὁμομητρόσ-
τοῦ ἡρῴδου μὴ ἂν δύνασθαι καλλαΐαν μὴ ὑποδέξα-
σθαι τὸν ἀλεξᾶ γάμον. καὶ ἐπεὶ τότε καιρός τι ἦσε
γυναικὶ τῇ ἰουλίᾳ, καὶ ἄλλου συμβουλεύσαντος πάνυ
συμφέροντα. ἐν τούτῳ καὶ τὴν ἀρχελάου θυγατέ-
ρα δ' βασιλέως ἡρῴδης ὡς τὸν αὐτοῦ πατέρα ἐξέπεμ-
ψεν ἀλεξάνδρῳ συνοικήσουσαν, ἐκ τ' αὐτοῦ τοῦ μετέπει-
τα χρόνου, ὥστε ἀμφισβήτημα αὐτοῖς μηδὲν εἶναι. ἀνέ-
τρεφε δ' αὐτὸς τ' παίδων τὰ τέκνα πάνυ φιλοτίμως.
ἦσαν γὰρ τοῦ μὲν ἀλεξάνδρου ἐκ γλαφύρας ἄρσενες
δύο, ἀριστόβουλος δ' ἐκ βερνίκης τῆς σαλώμης θυγατρὸς
ἄρσενές τε τρεῖς, καὶ θήλειαι δύο. καί ποτε παρόντων
αὐτῷ τῶν φίλων ὧδε ἠσθεὶς μὲν τὰ παιδάρια, καὶ τ'
ἐπ' αὐτοῖς ἀναπλαύσεως τοῦ τύχου, ἠύχετο μηδὲν τοιόνδε
πεῖσαι τοῖς ἐκείνων σπουδαῖον, αὐξηθέντας δ' ἀρετῇ,
καὶ συμφορᾷ δ' δικαίᾳ, πρὸς τροφὰς ἀμείψασθαι ἃς
πατὴρ. ἐνεγύησέ τι εἰς γάμον ὁπότε ἀφίκοιντο εἰς ἥ-
βην τοῦ ἑτ' αὐτῷ, τῷ μὲν πρεσβυτέρῳ τῶν ἀλεξάν-
δρου παίδων φερώρᾳ θυγατέρα, τῷ δ' ἀριστοβούλου
τοῦ ἀντιπάτρᾳ. καὶ θυγατέρα τοῦ ἀριστοβούλου
ἐπωνόμαζε παιδὶ τῷ ἀντιπάτρᾳ, τοῦ δ' ἑτέρων τῶν
ἀριστοβούλου θυγατέρων, ἡρῴδῃ παιδὶ τῷ αὐτοῦ. γί-
νεται δ' τοῦ βασιλεῖ ἐκ τῆς δ' ἀρχιερέως θυγατρός. πάν-
τεσιν γὰρ ἐν ταὐτῷ πλείοσιν ἡμῶν συνοικεῖν. ἐπεσεύε-
το δὲ τὰς μνηστείας τῶν παίδων ὁ βασιλεὺς ἐλέῳ τῶν ὀρ-
φανῶν, εἰς εὐνοιαν αὐτῶν διὰ τοῦ ἀντιπάτρου τὸν ἀν-
τιπάτερον προσκαλούμενος. ἀντίπατρος δ' γνώμῃ τῇ
πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς πολιτεύειν οὐκ ἔλαττον ἐπὶ πρὸς πά-
σας αὐτοῖς γεγονότας, ἤπερ δ' πατρὸς ἀπορρὴ πρὸς αὐτούς,
ἠρίθμει αὐτὸν μείζονα ἐστὸς τ' ἀδελφῶν προσδεχό-
μενον, καὶ μᾶλλον ὁπότε ἀνδρωθείη, ἀρχελάου προσ-
δεχομένου τοὺς θυγατριδοῦς βασιλέως ἀνδρός, καὶ φε-
ρώρᾳ τοῦ μὲν ληψομένου τοῦ θυγατέρα. τετράρχης
δ' ὢν. ἐπηγείρε δ' αὐτὸν, καὶ τὸ πᾶν ἐλήθη ἐλέῳ
μὲν τοῦ πρὸς τοὺς ὀρφανούς χρώμενον, μίσει δ' τοῦ πρὸς
αὐτὸν τὸ πᾶν ἐξαπατᾶν τοῦ ἀπλαγμένον κακο-
τροπίας τῆς ὅλη τοῖς ἀδελφοῖς. ἐμηχανᾶτ' ἐν δὲ
λύσιν τ' τοῦ πατρὶ ἐγνωσμένων, ἐν δεινῷ τι ἡγεμὼν εἰ
προσλήψεσθε τῆσδε αὐτοὺς ὁμιλήσαι δυνάμεως. καὶ
μετὰ ταῦτα ἡρῴδης ἱκνεῖ δεῆσιν τῇ ἀντιπάτρᾳ, ὥστε αὐ-
τὸν μὲν τοῦ θυγατέρα ἀριστοβούλου γαμεῖν, καὶ τοῦ φε-
ρώρου τὸν υἱὸν αὐτοῦ. καὶ τὰ μὲν τῶν ὁμολογιῶν δ' γάμου,
ὅτου κινεῖ τ' τρόπου ἄκοντος δ' βασιλέως. ἡρῴδης δ'
τοῦ βασιλεῖ κ' δ' τὸν χρόνον συνοικεῖν ἐννέα γυναῖ-
κας, ἤπ' ἀντιπάτρᾳ μητρὶ, ἐ ἡ θυγάτηρ δ' ἀρχιερέως,
ἐξ ἧς καὶ ὠμώνυμος αὐτῷ παῖς ἐγεγόνει. ἦν δ' καὶ ἀ-
δελφοῦ πρὸς αὐτῷ μία γεγαμημένη, καὶ ἀνεψιὰ
σὺν αὐταῖς, καὶ ταῖσδε μὲν τέκνον οὐδὲν ἐφύει.

mos, & dissimulandi odii summus artifex. Non tamen fallebat amitam, quæ jam ante perspectum habebat ejus ingenium, nec decipi poterat, & ideo machinis omnibus occurrebat ejus malitiæ: quamvis filiam habebat nuptam ejus avunculo, quam ipse Antipater post Aristobuli mortem ei jungendam curaverat. Nam alteram mariti matris filius Callæas uxorem duxerat. sed nec affinitas hæc effecit, qvo minus cognosceretur ejus malitia, sicut nec prior illa consangvinitas extingvere meritum odium potuit. Salomen autem adamato Syllæo cupientem nubere, Herodes compulit ad Alexæ conjugium, adjuvante Julia, & ne recusaret, persvadente, ne aperte inimica fratri fieret, jurato, ni consensum præberet, alienaturum se ab ea benevolentiam. quare illa paruit autoritati uxoris Cæsaris, alioqvin etiam utile danti consilium. Per idem tempus remissa est ad patrem Cappadocum regis Archelai filia, qvödam uxor Alexandri, reddita etiam dote ex fisco regio, ne quid ea de causa exoriretur controversiæ.

Ipse autem filiorum liberos educabat magna diligentia. Alexander enim e Glaphyra duos mares susceperat. Aristobulus e Bernice Salomes filia tres, & duas fœminas. Eos aliquando præsentibus amicis commendans, & filiorum deplorans infortunium, Deum precatus est, nequid simile contingeret eorum liberis: sed potius virtutibus cum ætate auctis, gratiam sibi nutricationis reponerent. desponsavit etiam futuras adultis uxores, majori ex Alexandri filiis Pheroræ filiam: Aristobuli vero filio filiam Antipatri: & ejusdem filiam itidem Antipatri filio. alteram autem filiam, Herodi suo filio, nato ex filia pontificis. mos enim nobis est patrius, plures simul uxores habere. Hæc connubia rex procuravit miseratione pupillorum, per affinitatem Antipatrum ad caritatem eorum invitans. Sed ille eundem erga pueros animum obtinuit, quem erga parentes ipsorum habuerat: solicitatus etiam regis circa eos cura, ne forte adulti officerent suæ potentiæ. Archelao quoque rege adjutante nepotulos: & Pherora tetrarcha accipiente pupillarum alterum filio suo conjugem. Eodem incitabatur propter studia populi, miserantis orbatos parentibus, & ipsum autorem ejus calamitatis odio prosequentis, & parati aliquando per occasionem detegere ejus erga fratres malevolentiam. quapropter machinabatur de hoc negotio decreta patris irrita facere, ægre laturus, si deberet eos habere potestatis participes: flexitqve Herodem precibus, ut ipsi filiam Aristobuli ducere permitteret, & filio suo Pheroræ filiam: itaque præter ejus sententiam mutata sunt pacta connubialia. Rex autem eodem tempore novem uxores habebat. una erat Antipatri mater, altera summi pontificis filia, ex qua puer natus est patrem nomine referens. erant inter has & fratris filia, & consobrina, sed steriles.

præterea Samaritis una, & ex ea liberi Antipas & Archelaus, & Olympias filia, quam postea duxit regis fratruelis Josephus. Archelaus autem & Antipas Romæ apud privatum qvendam amicum educabantur. ex Cleopatra etiam Hierosolymitana Herodem genuit & Philippum, qui & ipse Romæ educabatur: ex Pallade autem Phasaelum: ex Phædra item & Elpide filias habuit, Roxanam & Salomen. Majores autem natu filias, Alexandri ex eadem matre sorores, qvarum conjugium Pheroras contempserat, alteram Antipatro sororis suæ filio collocavit, alteram Phasaelo fratris sui filio. atqve hæc fuit Herodis progenies.

λῶ δ' ἐν Ῥ γυναικὶ καὶ Ϛ σαμαρέων ἔθνους μία, καὶ παῖδες αὐτῇ ἀντίπας, Ϛ ἀρχέλαος, Ϛ ὀλυμπιάς. ἧ ταύτῳ μὲν ὕστερον ἰώσηπος γαμεῖ, βασιλέως ἀδελφιδοῦς ὤν. ἀρχέλαος δ' Ϛ ἀντίπας ἐν Ῥ τῃ ἰδιώτῃ τροφὰς εἶχον. ἡλεόπατρα τε ἱεροσολυμῖτις γεγαμηκὼς αὐτῷ, ἧ παῖδες ἐξ αὐτῆ ἡρῴδης τε ἐγένοντο, Ϛ φίλιππος, ὃς ἧ αὐτὸς ἐν ῥώμῃ τροφὰς εἶχεν. ἧ παλλὰς ἧ ἐν Ῥ γαμετῆς, φασαήλου πεποιημένη αὐτῷ παῖδα. πεντεκαίδεκα μὲν ταύτης φαίδρα, Ϛ ἐλπὶς ἦσαν, ἐξ ὧν θυγατέρες δύο ἦσαν, ῥωξάνη, ἧ σαλώμη. τὰς δ' πρεσβυτέρας τῶν θυγατέρας ὁμομητρίους Ῥ τοῦ ἀλέξανδρον ὧν ἔσχεν ἐκ φερώρας Ῥ γαμετῆς, σωφρόνισεν τῷ μὲν ἀντιπάτρου Ϛ βασιλέως ἀδελφῆς παιδὶ ὄντι, φασαήλῳ δ', τῷ ἐπέρᾳ. ἧ ἦν Ϛ ἡρῴδου ἀδελφῆς παῖς ἐγεγόνει. καὶ ἦν μὲν ἡρῴδης τὸ γῆρας ἤδη.

CAP. II.

De Zamari Judæo Babylonico.

VOlens deinde a Trachonitis tuta esse omnia, vicum Judæis magnitudine urbis decrevit in eius regionis medio condere, qvi & suis esset præsidio, & unde hostes facilius ex propinqvo posset invadere. Cumqve intellexisset forte fortuna virum Judæum e Babylonia cum qvingentis eqvitibus sagittariis & centum ferme cognatis Euphrate trajecto circa Antiochiam, qvæ sita est ad Daphnen, degere, ubi a Saturnino præside Valatham castellum ad habitandum acceperat, accersivit eum una cum suis, pollicitus ei agros in præfectura Batanea, qvæ Trachonitidi confinis est, ut ibi opponeretur infestatoribus: omnium etiam tributorum ac vectigalium immunitatem promisit tam agris qvã hominibus. His conditionibus allectus Babylonius venit, acceptoqve agro castella ibi condidit, & vicum nomine Bathyram. eratqve hic vir pro obice contra Trachonitas indigenis, simulq; Judæis a Babylone Hierosolyma religionis ergo petentibus, quo tutiores essent a latrociniis: multiqve undiqve ad eum confluxerunt Judæi observatores legis patriæ: & facta est ea regio valde populosa propter immunitatem, qvæ illis mansit Herode incolumi. Philippus deinde qui successit, pauca & non diu ab eis exegit. porro magnus Agrippa & eodem nomine filius, licet multis gravatos exactionibus, libertate tamen frui permiserunt: quibus succedentes Romani & ipsi gravibus tributis eos opprimunt, sed salva libertate: de quo alias suo tempore dicemus prolixius. Zamaris autem Babylonius, qvi hanc regionem possidendam accepit ab Herode, exacta cum virtute vita, moritur egregiis liberis superstitibus, & in his Jacimo eqvite insignis fortitudinis, qvi cum ala Babylonia reges stipare est solitus. is in extrema senectute decedens filium reliqvit Philippum, virum manu promptum, & virtuti siquis alius deditum, regiqve Agrippæ ob hæc gratum & amicissimum: qvi ab eo universis suis copiis exercendis ac ductandis est præpositus.

Κεφάλαιον Β'.

Περὶ ζαμάρεω ἰουδαίου ἐκ βαβυλῶνος.

ΤΟτε ἧ βελούμω τοὺς τραχωνίτας ἀσφαλὴς εἶναι, κώμην πόλεως μεγάλης ὃν ἀποδείξαν ἐγνω ἰουδαίων κτίσαι ἐν μέσῳ, δυσβούλου τι περὶ ἐαυτὸν ἐπιτήδειον εἶναι, Ϛ τοὺς πολεμίους ἐξ ἐγγὺς ἐρημώμενον, ἐμβαλεῖν ἐκ ῥᾳδίου καὶ κακουργεῖν. ἧ ἐπισκεψάμενος ἄνδρα ἰουδαῖον ἐκ Ῥ βαβυλωνίας ἱππεῖ πεντακοσίοις ἱππότας ἅπασι, Ϛ συγγενῶν πολλοὺς εἰς ἑκατὸν ἀνδρῶν τὸν εὐφράτην διαβεβηκότα καὶ Ῥ τύχης, ἐν ἀντιοχείᾳ τῇ ἐπὶ δάφνῃ Ϛ συρίας διατρίβοντα ἔτι πρὸς σατορνῖνον, ἐδωκότος αὐτῷ κώμην οἰκεῖν βαθύραν ὄνομα αὐτῷ, μεταπέμπεται τὸν ἄνδρα τοῦτον σὺν τοῖς πολλοῖς Ϛ τοῖς ἑπομένοις, παρέξειν χώραν ἐπαγγελλόμενος, ἐν ἀπαρχίᾳ τῇ λεγομένῃ βατανίᾳ, ὡς ἦν ὁ αὐτὸς τῇ τραχωνίτιδι, βελούμω τοῦ βάλλεσθαι Ῥ τὰ κατοίκησιν αὐτοῦ κτᾶσθαι, ἀτελῆ τε Ῥ χώραν ἐπαγγέλλεται, Ϛ αὐτοὺς εἰσφορῶν ἀπολλαγμένους ἁπασῶν αἷς ἐτάττοντο, ἐγκατοικεῖν τῇ γῇ ἄπαρχον ὡς μάλιστα ἐρήμῳ. τότε παθὼν ὁ βαβυλώνιος ἀφικνεῖται, ἧ λαβὼν τὴν γῆν, φρούρημα ᾠκοδόμησατο, ἧ κώμην βαθύραν ὄνομα αὐτῇ θέμενος. τοῦ βάλλεσθαι τε ἕνεκα ὁ αἰνὴρ, ἧ τοῖς ἐγχωρίοις τὰ πρὸς τοὺς τραχωνίτας, ἧ ἰουδαίων τοῖς ἐκ βαβυλῶνος ἀφικνουμένοις διὰ θυσίας ἐπὶ ἱεροσολύμων Ϛ μὴ λησταῖς ὑπὸ Ῥ τραχωνιτῶν κακουργεῖσθαι. πολλοί τε οὖν αὐτὸν ἀφίκοντο, ἧ ἀπανλαχόθεν οἷς τὰ ἰουδαίων θρησκεύειν πάτρια. ἧ εὐθὺς ἡ χώρα σφόδρα πολυάνθρωπος, ἀδείᾳ Ϛ ἐπὶ πᾶσιν ἀτελὴς, ἃ παρέμεινεν αὐτοῖς ἡρῴδου ζῶντος. φιλίππου δ' τελευτήσαντος, ἀβαλαβὼν τὴν ἀρχὴν, ὀλίγα τε Ϛ ἐπ' ὀλίγον αὐτοῖς ἐπηύξατο. ἀγέπτους μὲν τὸν μέγας, ἧ ὁ παῖς αὐτοῦ Ϛ ὁμώνυμος, Ϛ πάνυ ἐξετύχωσαν αὐτοῦ, ἃ μὴ τὰ Ϛ ἐλάττονος κινεῖν ἠθέλησαν. περὶ ὧν ῥωμαῖοι δεξάμενοι Ῥ δρχὴν, Ϛ μὴ ἐλάττονα Ϛ αὐτοῖ τηρῆσαι τὴν ἀρχὴν, ἀπολαῦσι Ῥ φόρων εἰς τὸ πάμπαν ἀτέλειαν αὐτοῖς. ἧ ταύτῃ μὲν ἡ κώμης ἀκμὴ ἐπιδίδωσιν Ϛ λίαν. τελευτᾷ Ῥ ζαμάρεις ὁ βαβυλώνιος, ὃν ἐπὶ κτήσει τῆσδε Ῥ χώρας ἡρῴδης ποιεῖ, ζήσας μετ' ἀρετῆς, ἧ παῖδας λιπόμενος ἀγαθοὺς, ἀκίνητον μὲν, ὃς ἀνδρεία γνώμῃ ἐπφανὴς ἐπὶ πολὺ, σωφρόνησε τοὺς ὑφ' αὐτῷ βαβυλωνίους, Ϛ ἵππῳ δὲ Ῥ ἀνδρῶν ἐδορυφόρει τόσδε τοὺς βασιλέας. Ϛ ἀκίνητος ἐν γήρᾳ τελευτᾷ, φίλιππον ἄνδρα χρῆσθαι ἀγαθὸν καταλιπὼν Ῥ υἱόν, καὶ τἄλλα ἀρετῇ κεκοσμημένον, πολύ τινα οὐκ ἀξιολογον. διόπερ φιλίᾳ τε πρὸς, ἧ εὐνοίᾳ ἀσφαλὴς αὐτῷ τοὺς ἀχαΐπαν γένεσθαι τὸν βασιλέα. σπουδὴν δ' ὁπόσην ὁ βασιλεὺς ἔτρεφεν, ὅτ' ἀσθενῶν διετέλει, καὶ ὅπῃ ἐξοδεύειν δεήσοι ἡγεμών.

Κεφά-

Κεφάλαιον γ'. A CAP. III.

Επιβολὴ ἀντιπάτρου κ᾽ ἡρῴδου.

Ἡρῴδου δ᾽ ἐν οἷς ἔτυχεν ὄντος, ἀφεώρα τὰ πάντα πράγματα εἰς ἀντίπατρον, καὶ ἐφ᾽ οἷς ὠφελήσειε κυρίως, οὐκ ἀπήλλακτο ἐξουσίας, ἀλλ᾽ ἐπικεχωρήκει τι καὶ πατρὸς, ἐλπὶ δὲ εὐνοίας, καὶ πίστεως, ὡς κ᾽ πρεσβεύειν κατὰ τὸν ἐπ᾽ αὐτοῖς ἐξουσίαν τολμηρὸς καθίστατο. ἀλλὰ τῷ ἀδηλον τὸ πατρὶ εἶναι κακουργῶν, καὶ ἐφ᾽ οἷς ἔπραττε πιστότατον. ἐν τε πᾶσι φοβερὸς ἦν ἧττον ἰσχύϊ τῆς ἐξουσίας, ὡς δὲ κακοηθέστατος τῇ B διανοίᾳ. μᾶλλον δ᾽ αὐτὸν Φερώρας ἐθεράπευεν, ἢ ἀντεθεράπευετο δεινῶς, πάνυ δ᾽ ἀντιπάτρου θέλοντος αὐτὸν καὶ τὴν γυναικωνῖτιν σωτηρίαν τὰ περὶ αὐτὸν. ἐδεδίεσαν γὰρ Φερώρας γαμετὴ τε καὶ μητρὶ ταύτης, καὶ ἀδελφῇ, καὶ ταύταις μισῶν τὰς ἀνθρώπους ὕβρει δυναστέρων αὐτὸς παρθένων. ἀλλ᾽ ὅμως ἐφείσατο, πεφόβητο τε κἀδέν ἐᾶν δίχα τῶν γυναικῶν C ἐκατέρωθεν ἐκείνων τὸν ἄνδρα καὶ ἀλλήλαις εὐνοίας συμπράττειν τὰ πάντα μὴ ἀπηλλαγμένων. ὥστε παντάπασιν ὁ ἀντίπατρος κατῆκτο αὐτὰς, καὶ δι᾽ αὐτὸν καὶ διὰ τῆς μητρός. ταύτην γὰρ αἵδε αἱ τέσσαρες γυναῖκες ἔλεγον. Φερώρᾳ δὲ ὡς ἀντίπατρον ἐπ᾽ ἀνδράσιν οἷς ἐπὶ γοῦν μὴ διήλλαττον. ἀντιπασμαὶ δ᾽ ἦν αὐταῖς ἡ βασιλέως ἀδελφὴ τοιαύτη γενομένη τὰ πάντα, καὶ τὴν εὔνοιαν αὐτῶν ὅτι κακοῖς τοῖς ἡρῴδου πρασσομένοις, εἰδυῖά τε καὶ μεμνῆσθαι οὐκ D ἀποτρεπομένη. καὶ γνόντες ἐν ἀπεχθείᾳ βασιλεῖ τὴν εὔνοιαν αὐτῶν, ὅτι κακοῖς τοῖς ἡρῴδου πρασσομένοις ἦσαν, ὑπενόησαν ὡς τὸ φανερὸν μὲν μὴ ἐναντίαν τὴν πρὸς ἀλλήλας αὐτῶν σπουδὴν, μᾶλλον δὲ καὶ λοιδορίαν εἰς καιρὸν ποιήσαιντο, καὶ μάλιστα ἡρῴδου παρόντος ἢ ἔτι πρὸς αὐτὸν ἀπαγγέλλειν ἐμέλλεν κρυπτῶς ἢ τὴν τῆς εὐνοίας ἐκφορωτέραν καθίστασθαι. καὶ ἐς πρόσωπον ἔτως. ἐλάνθανε δὲ τὸν σκώμμα, ἔτι πρῶτον ἡ διάνοια αὐτῶν ὅτι τοιόσδε ἀφιγμένων, ὅ E τι ἐπιδὴ τοῖσδε χρῆσθαι οὐκ ἀπήλλαξε αὐτῇ. πάντα ἀνιχνεύσασα, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν μείζονος ἐκφήνασα, ἀπεῖπε μηχανὴν, σπουδὰς τε κρυπτὰς καὶ πότους, βουλευτήρια τε ἀφανῶς κατεσκευασμένα, ὧν μὴ ἐπ᾽ ἐλεύθερον τῆς σκηνῆς συμπεφορημένων κἂν πεφανερῶσθαι μὴ κεκωλῦσθαι. καὶτοι τὰς μὲν ἐκ θεοῦ τινος διαφορὰς καὶ τὰ πάντα ὅτι βλάβη τῇ ἀλλήλων λέγοντας, εἰς δὲ τὸ ἀφανὲς τῆς πολλοῖς τὴν εὔνοιαν ἀναπεπεμμένας, καὶ ὅτι τὰ ἀλλήλοις συμμεμνῶσθαι φιλίᾳ πέφασται μὴ ἀπηλλαγμένας ὁμολογεῖν, πολεμεῖν δὲ τοὺς λανθάνειν χρῆσθαι εὐνοίᾳ τῇ ἀλλήλων ἐπιτηδείοις. καὶ ἡ μὲν, ταῦτα ἀνιχνεύσασα τε καὶ ἀκριβῶς σκοπήσασα τῷ ἀδελφῷ ἀνέφερε, σωιέντι μὲν ἤδη τὰ πολλὰ καὶ δι᾽ ἑαυτὸ, εἰς δὲ τὸ ἧττον οὐ λελησμένου τὰ πονηρῶν καθισταμένων ἀμβολὰς τὰ ἀδελφῆς. ἦν γὰρ μοῖρά τις τῶν ἰουδαϊκῶν ἀνθρώπων ἐπ᾽ ἀκριβείᾳ πατρίου μέγα φρονούντων δοκούντων τε πιστεύειν νόμῳ, οἷς χαίρειν τὸ θεῖον ὡς σπουδαζομένοις ἐδόκει ἡ γυναικωνῖτις. Φαρισαῖοι καλοῦνται, βασιλεῦσι δυσκάμπτοις μᾶλλον ἀντιπράσσειν, ὡς μηδὲν πάσσασθαι εἰς τὸ πολεμεῖν τι κατὰ βλάπτειν ἐπιτηρούντες. πάντες γοῦν ἰουδαῖοι βεβαιοῦσιν ὅτι ὅρκῳ ἡ μὲν εὐνοήσειν καίσαρι, καὶ τοῖς βασιλέως πράγμασι, οἵδε οἱ ἄνδρες οὐκ ὤμοσαν ὄντες ὑπὲρ ἑξακισχίλιοι. καὶ αὐτοὺς βασιλέως ζημιοῦσιν ὅτι ἀργύρου γνώμῃ τῶν ζημίων ὑπὲρ αὐτῶν εἰσφέρει.

CÆterum in eo rerum Herodis statu quem diximus, omnia pendebant ab Antipatro, postquam semel prospiciendi suis commodis potestatem accepit a patre, bene sperante de fide ipsius ac benevolentia: qua tamen potestate ille audacius abutebatur, callide tegens suam malitiam, & in omnibus facile fidem a parente impetrans: eratque omnibus formidabilis obversutiam magis etiam quam ob potentiam. Sed præcipuè Pheroras illum colebat, & ab eo vicissim colebatur, circumventus a mulieribus Antipatro faventibus. obnoxius enim erat Pheroras & uxori & socrui & sorori, quamvis exosas eas haberet propter injurias illatas filiabus suis virginibus. attamen ferendæ erant, & absque illis nihil facere poterat, res ejus pervestigantibus, & mutuo se invicem adjutantibus. quibus etiam Antipater erat deditissimus, tum per se, tum per matrem: nam hæ quatuor mulieres consentiebant in omnibus. Sed Pheroræ cum Antipatro propter leves quasdam res non satis conveniebat, divellente eos regis sorore: quæ jamdudum explorabat omnia, sciens eos in regis tantum perniciem conspirare, & parata ei ejus indicium facere. qui ut cognoverunt mutuam suam amicitiam suspectam hoc nomine regi & invisam, hoc contra excogitaverunt, ut non congrederentur in propatulo, fictisque conviciis simularent dissidium: maxime præsente Herode, aut alio quopiam, qui ei renunciaturus id videretur: clam autem alerent & confirmarent mutuam benevolentiam: atque ita etiam fecerunt. Hoc autem Salomen non latuit, nec cum primo excogitatum est, nec postea cum cœpit fieri. omnia enim pervestigabat, moxque ad fratrem affingens aliquid deferebat, videlicet occulta eorum conventicula & clancularias consultationes, mirum, ni evasura in ipsius perniciem, si mature sibi non prospiceret. In aliorum enim conspectu dissidentes & jactantes inter se convitia, celare amicitiam: deinde quando soli fiunt, consentire, dubio procul conspirantes in eos, quibus occultam velint esse suam amicitiam. Hæc illa & pervestigabat diligenter, & ad fratrem mox deferebat, jam & per se nonnihil intelligentem, sed cohibentem se adhuc, quod suspectum haberet etiam sororis proclive ad calumnias ingenium. Erat enim quædam Judæorum secta exactiorem patriæ legis cognitionem sibi vindicans, quibus tanquam Deo, ut videri volebant, caris addictum erat hoc mulierum sodalitium. Hi Pharisæi vocantur, genus hominum astutum, arrogans, & interdum regibus quoque infestum, ut eos etiam aperte impugnare non vereatur. nam cum tota gens Judæorum fidem suam jurejurando obligasset regi & Cæsari, hi soli nō juraverunt excedentes sex millia numerū: quib. hoc nomine a rege mulctatis, Pheroræ uxor pro eis

mulctã persolvit. cui reponentes gratiam, quoniã credebantur futura præscire ex Dei colloquiis, prædicebant, decretum esse Deo, regnum ablatum ab Herode & ejus progenie, transferre in ipsam & maritum Pheroram ac communes liberos. Sed hoc quoque regi per Salomen innotuit, & quod aulicorum quosdam solicitarent muneribus atqve corrumperent. qua in culpa Pharisæorum aliqvot deprehensos interfecit, præcipuos autores hujus consilii, cumqve his Bagoam eunuchum, & suas delicias Carum, præstantissimæ formæ gratia sibi commendatum: & præterhos, qvoscunque e domestica familia cum Pharisæis conspirasse ipsorum indicio compererat. Nam Bagoas in eam spem sublatus erat, quasi parens & benefactor appellandus regis, quem destinarent vaticinia. prospere enim cessura novo regi omnia, constabiliendo successionem prolis legitimæ.

IV. Herodes porro, convictis Pharisæis ac supplicio traditis, amicorum concilium advocat, & apud eos Pheroræ uxoris accusationem instituit. quod ipsius impulsu frater conditionem regiarum virginum spreverit: id crimen ad suam etiam injuriam pertinere affirmans, qvod mulier ruptis legibus naturæ inter fratres serat dissidia, quibuscunqve valeat tam verbis quam operibus. mulctam quoque contumacibus a se impositam illius persolutam esse impendiis, & in summa consciam esse totius recentis conspirationis. Recte igitur facturum Pheroram, si non expectatis fratris precibus, sponte talem mulierem ableget, fratres inter se committentem mutuis odiis: quandoquidem ei aut hujus uxoris jactura facienda sit, aut fraternæ conjunctionis ac benevolentiæ, nec, nisi illa rejecta, mansurum sit integrum germanitatis vinculum. Pheroras autem quamvis vehementi regis oratione gravaretur, tamen ajebat se & fraternæ pietatis jura persancte culturum, & a conjugali caritate haudquaquam discessurum: emoriqve se malle, quam sine dilecta uxore vivere. Tum Herodes licet gravi se injuria existimaret affici, iratsci tamen fratri distulit, contentus Antipatro & ejus matri interdixisse Pheroræ consvetudine, & vetuisse mulierum regiarum conventicula. illi facturos se jussa regis polliciti, per latentes, quoties dabatur, comessationes conveniebant, præcipue Pheroras & Antipater, quin rumor erat Pheroræ uxorem cum Antipatro quoque stupri habere consvetudinem, conciliante matre ipsius Antipatri.

CAP. IV.

Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem.

QVapropter suspectum habens patrem, & veritus, ne ulterius serpendo ejus odia ad se quoque pervenirent, scribit amicis Romæ degentibus rogans, admoneant Herodem per literas, ut quam primum se ad Cæsarem mitteret. Quo facto, Antipatrum Herodes misit cum preciosissimis muneribus & testamento, in quo ipsum Antipatrum regem declarabat; aut si ille prior vita decederet, Herodem natum sibi e filia summi pontificis. eodem tempore etiam Syllæus Arabs Romã profectus est, non factis imperatis Cæsaris: qvẽ Antipater eorundem criminum reũ egit apud ipsũ

καί-

οἱ δ' ἀμφὶ δόμνοι τὴν εὔνοιαν αὐτῆς, προέγνωσαν δ' ἐπιστευον δὲ Φοίτησιν δὲ θεὸς, προὔλεγον ὡς ἡρώδῃ μὲν καταπαύσεως ἀρχὴς τοῦ θεοῦ ἐνηφισμένης αὐτῷ τε καὶ γένει τῷ ἀπ' αὐτοῦ, τῆς τε βασιλείας εἰς τε σκευὴν ἀθεμιτέχουσης ἐς φερώρᾳ, παῖδας τε ἐξ ἐκείνων αὐτοῖς ἐς παῖδα, ἃ δὲ ἐλάνθανε τὴν συνωμοσίαν, ἐξαγγέλλει βασιλῆϊ, ἐς ὅπως τοῦ θεοῦ τὴν αὐλὴν ἀφανίσειε πάντας. καὶ ὁ βασιλεὺς τούς τε φαρισαίων τοὺς αἰτιωτάτους ἀναιρεῖ, ἐς βαγώαν τὸν εὐνοῦχον, καιρόν τε τότε προὔχοντα δόξης εὐπρεπῶς, καὶ παιδικὰ ὄντα αὐτοῦ. κτείνει δὲ πολλοὺς ὅτι δὲ οἰκείων σωνεισηκεί, οἷς ὁ φαρισαίων ἔλεγεν. ἦρξε δὲ ὁ βαγώας τοῦ αὐτῶν, ὡς πατήρ τε καὶ εὐεργέτης ὀνομαζόμενος δὲ ἀπὸ καταπαύσεως ἡμερῶν θεοῦ βασιλέως. καὶ χώρας δὲ ἑκάστῳ πάντα εἶναι, παρέξοντος αὐτοῦ χάριτα ἰσχύων, καὶ παιδώσεως τέκνων γνησίων, ἡρώδης κολάσας τοὺς φαρισαίων τοὺς ἀπὸ τούσδε ἐλεγχομένους, σανέδριόν τε πιστὸν τῶν φίλων, ἐς κατηγορίαν τῆς φερωρᾶ γυναικὸς, τῶν τε υἱέων τοὺς παρόντων τῇ πόλει τῆς γαμετῆς ἀναπιθεὶς, καὶ ἐγκλήματα τούτων ἀπῆρε αὐτοῦ πεπλασμένα. ὥστε ἀγωνοθετεῖν ἐφέσει αὐτῷ περὶ τὸν ἀδελφὸν πόλεμον ἐκ φύσεως αὐτοῖς ἐς λόγον ἐς διάφορον ὅσα δυνατόν. τόν τε ἀλέξανδρον τὴν ζημίας τὴν αὐτὸν ἀπολειφθείσης τῆς ἀλεξάνδρου τοῖς σκεύεσι, τὰ τε τῶν πεφαγμένων εἰδέναι ὅτι ἐκ υἱέτης αὐτῆς. ἀνὴρ μὲν φερώρᾳ καλῶς ἔχειν, ἐ δεινὸς ἐδὲ γνωμῶν ἐπιτήδειος τῶν ἐμῶν, αὐτοκέλευστον ἀποπεμπτὸν γυναῖκα παντὶ τρόπῳ πολέμιε ἐ φίλος μεσὸν αἰτίαν ἐσομένου. ἐ ναὶ ἐπιφανεστάτοις συγγένειας τὴν ἐμῆς, ἀπειπάτω τοῦ τε τοῦ γαμετοῦ. μόνος γὰρ ἔτως ἐμὸς ἀδελφὸς τε καὶ στοργὴν ἐκ ἀπαλλαγμένος. φερώρας δὲ καίπερ λέγων ἀρετῇ ἐκνοούμενος, ἔτε συγγένειας τὴν φίλος τὸν ἀδελφὸν ἐλέγχειν δίκαιον εἶδεν, ἔτε τὸν φίλος τοῦ γαμετοῦ εὐνοιῶν. αἱρεῖται τε φίλτερον γενέσθαι ἢ ζῶν παλαιὰν ἀπιστερῆσαι γυναικὸς αὐτῷ κεχαρισμένης. ἡρώδης δὲ φερώρα μόνῳ ὑποβεβλῆσθαι τοῦ δὴ τύπος ὀργῆς καὶ πρὸ ἀνηδόνων τιμωρίαν ἐκπεπραγμένος. ἀντίπατρόν τε ἀπῆκε καὶ μητρὶ τῇ σκεύης φερώρα τὸ μὴ ὁμιλεῖν καὶ τῶν γυναικῶν φυλάσσεσθαι τὸ εἰς ταυτὸν σωνεσομένων. οἱ δ' ὁμολογοῦσι μὲν, σωνῆσαν δὲ ἡμέρας, καὶ σωνεκωμάζον φερώρᾳ ἐς ἀντίπατρος. ἐφοίτα δὲ ὁ λόγος, ὁμιλεῖν ἐ ἀντίπατρον τοῦ φερώρᾳ γυναῖκα, συμπεσούσης αὐτοῖς καὶ εἰς τοῦ σωνόδου τῆς ἀντίπατρος μητρός.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς ἡρώδης ἔπεμψε τὸν ἀντίπατρον πρὸς καίσαρα.

ΥΦορώμενος δὲ τὸ πάθος, καὶ δεδιὼς μὴ εἰς πλέον προχωρεῖν τι δ' μισος ἐπ' αὐτῷ, γράφει πρὸς τοὺς ἐν τῇ ῥώμῃ φίλους κελεύων ὀπίσσω ἡρώδη, πέμψειν δὲ τάχος ἀντίπατρον ὡς κρινούμενος δὲ γενόμενον ἔπεμπεν ἡρώδης ἀντίπατρον, δῶρα σωνεκπέμψας ἀξιολογώτατα, καὶ δὲ δὴ λέγειν ἐν ἡ μετ' αὐτὸν ἀντίπατρον ἀποδείκνυε βασιλέα, φάσκοντος δὲ τελευτᾶν ἡρώδου, τὸν ἐκ τῆς δ' ὁμοπατρίου θυγατρὸς ὑὸν αὐτῷ γεγραμμένον. σανεξορμᾷ δὲ ἀντίπατρος καὶ σὺν λόγῳ ἐ ἀργῷ, μηδὲν ὧν πρόσθεν κρίσιν δὲ πεφασμένην. καὶ ἀντίπατρος αὐτὸν κατηγορεῖ ὅτι

καίσαρ, ὧν πρότερον νικόλαος. κατηγορεῖτο δὲ A Cæsarem, quorum Nicolaus antea: accedebat & alter accusator Aretas, multorum honoratorum cædes apud Petram se invito patratas objiciens, maxime Sohemihominis in omni virtute præstantissimi. quin & Cæsaris servum Fabatum ab illo interfectum fuisse ob talem quandam causam: Erat in satellitio Herodis Corinthus, cujus fidei rex plurimum tribuere solitus est. Hunc Syllæus pecuniis corruptum eo perduxit, ut ei regis sui cædem sit pollicitus. hoc ubi Fabatus ex ipso Syllæo cognovit, regi mox indicavit. qui e Corintho confessionem extorsit cogitati facinoris, diligenter ex eo perscrutatus omnia: simulque duos Arabas ab eodem satellite insimulatos comprehendit, alterum virum principem, alterum Syllæi amicum primarium. qui & ipsi tormentis admoti confessi sunt, ideo se venisse, ut Corinthum urgerent crebris adhortationibus ad perpetrandum facinus, atque adjuvarent etiam in opere, si ita facto opus sit. quos omnes Saturninus apud se delatos Romam judicandos amplius & puniendos transmisit.

κὰι πρῶτον νικόλαος. κατηγορεῖτο δὲ καὶ ἕτερος σύλλαιος, ὡς πολλὰς ἀπεκτφνεν ἐν πέτρᾳ ἀξιολόγων, ὧν καὶ γνώμιλον τὸν αὐτοῦ, καὶ μάλιστα σεμνὸν ἄνδρα τῇ πάντα ἀρετῇ τιμιώτατον, ἀνηρηκέναι ἔφασκε φάβατον καίσαρος δοῦλον. καὶ σύλλαιος αἰτίαν εἶχεν ἐκ τοιῶνδε ἐγκλημάτων. κορίνθος ἦν ἡρῴδου σωματοφύλαξ δορυφόρων βασιλέως μάλιστα πιστὸς δόμῳ τε καὶ αὐτῷ. ὃν πειθὼ σύλλαιος ὑπὸ χρήμασι μεγίστοις ἡρῴδῃ ἀποκτεῖναι, καὶ ὑπέσχετο. μαθὼν οὖν φάβατος συλλαίου πρὸς αὐτὸν εἰρηκότος διηγεῖται πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ δὲ κέρινθον βασανίζει συλλαβών, καὶ πάντα ἀνάπτει λόγον αὐτῷ. συλλαμβάνει δὲ καὶ δύο ἄραβας καταγράψας τῇ κορίνθῳ πρόσωπα, τὸ μὲν φύλαρχον ὄντα, τὸν δὲ συλλαίου φίλον. οἱ δὲ αὐτοὶ, βασανίζομενοι αὐτὸς ἐβασιλεύς, ὡμολόγουν ὅτι παρεῖεν ἐξοτρύνοντες μὴ μαλακίζεσθαι κέρινθον, καὶ ἔπτα δεήσαι, καὶ συγχειρεργήσωσιν αὐτῷ τὸ φόνον. καὶ στορνῖνος δηλώσεως αὐτῷ πάντων ὑπὸ ἡρῴδου ὡμολόγησε, εἰς ῥώμην ἐξέπεμπεν αὐτούς.

B

C

CAP. V.

Pheroræ obitus.

D

Pheroram autem, obstinate permanentem in amore conjugis, Herodes in ipsius tetrarchiam ablegat: quod ille fecit libenter, addito jurejurando nunquam se rediturum, nisi Herodis morte cognita: adeo ut paulo post decumbente rege, vocatus ad accipienda quædam secretiora mandata tanquam a morituro, propter sacramenti religionem recusaret. Nec tamen ille in hoc fratrem est imitatus, aut de pristino affectu quicquam remisit: sed cum Pheroras in morbum incidisset, vel invocatus ad visendum eum venit: quo morbo postquam absumptus est, corpus ejus translatum Hierosolyma sepelit, & publico luctu honoravit. Ea res Antipatro quamvis Romam profecto malorum fuit initium, Deo tandem reposcente ab eo pœnas fratricidii. Id totum ordine sum narraturus ad exemplum humano generi, quod moneat habendam esse virtutis rationem in omnibus.

E

F

CAP. VI.

Pheroræ uxor accusatur veneficii, & Herodes cognoscit Antipatri insidias.

V.

Pherora mortuo, Taphanitæ duo e libertis ejus carissimi Herodem adeunt, rogantes, ne inultam pateretur fratris mortem: utque inquireret in miserum ejus & injustum interitum. Quo attentius aurem simul ac fidem præbente illorum sermonibus, ajunt eum apud uxorem cœnasse ea die, quæ morbi fuit initium, venenumq; oblatum ei mixtum novo cuidam cibi generi, quod gustatum perniciem attulerit homini. id venenū allatum ab Arabissa quadā muliercula, nomine quidō amatorium; re autem vera Pheroræ letiferum. sunt enim Arabum mulieres veneficæ maxime, hæc autem, qvæ tū insimulabatur, dicebatur amicæ Syllæi familiarissima, ad eā comparandi veneni causa profectæ fuerant uxoris Pheroræ mater

G

κεφάλαιον ε'.

τελευτὴ τοῦ φερώρα.

φερώραν δὲ ἰσχυρῶς ἐμμένοντα δυνοία τῇ γυναικὸς ἀναχωρεῖν εἰς τὴν αὐτοῦ ἡρῴδης κελεύει. ὁ δὲ ἀσμένως ὅτι τὴν τετραρχίαν ἀπῆρε, πολλὰ ὁμόσας ἐπὶ τῷ τερον ἥξειν, ἢν πύθοιτο ἡρῴδου τετελευτηκότος, ὡς τε κωμῳδεῖσθαι τοῦ βασιλέως ἀξιωθεὶς ἥκειν ὅτι τινων πιστεύσειν ἐντολῶν ὧν ἤμελλε τελευτᾶν, ἐκ παρακελεύσεως ὅτι τὴν πιὴν ὅρκων. ὁ μὲν ἡρῴδης γε μιμεῖται τὸ ὅτι τοιοῦτος ἐκείνῳ γνώμην τῷ αφηρημένος οὐκ ἔχει, ἀλλ' ἦκεν ὡς τὸ φερώραν ἐωσιδὴ ὕστερον ἄρξειν νόσων, καὶ μεταμελήσεως αὐτῷ μὴ γνωμένης. ἐννέα δὲ εἰσὶν ἡμέραι ὅτι ἱεροσολύμων ἀγόμενος τὰφης ἥξει, καὶ πένθος μέγα ἐπ' αὐτῷ ποιήσετε. ἔστο ἀντιπάτρῳ καὶ τοιγε ὅτι ῥώμης παταλάβοι κακῶν ἔγκλητος ἔχειν τὸ ἀδελφοκτονίας αὐτὸν πίνειν δίκην θεῖ. διηγήσομαι δὲ τὰ πάντα ποιήσει αὐτὸς λόγον, ὡς ἂν ἕν παράδειγμα τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει ἐσόμενον, ὅ ἀρετὴν πολυτιμεῖσθαι ὅτι πᾶσιν.

κεφάλαιον. ς'.

κατηγορία τοῦ γυναικὸς φερώρα ὑπὸ τῶν ἀπελθόντων φερώρα, ὡς ἀνοιρεθέντος φαρμάκῳ, καὶ ὡς ἡρῴδης εὑρὼν τὰς ἀντιπάτρου ἐπιβουλάς.

ἐπειδὴ φερώρας τελευτᾷ, ταφνεὶ ἐγεγένητον αὐτῷ ἀπελεύθεροι δύο τοῦ φερώρα τιμίων. οὗτοι προσελθόντες, ἡρῴδου ἠξίουν μὴ ἀνεδίκητον καταλιπεῖν τὸν ἀδελφὸν τὸν νεκρὸν, ἀλλὰ ζήτησιν ποιεῖσθαι τῆς αἰτίας τε καὶ δυσχεροῦς μεταστάσεως. τοῦ δὲ πιστεύσαντος τοῖς λόγοις, πιστὰ γὰρ ἐδόκει, δειπνήσαι μὲν αὐτὸν ἔλεγον αὐτὸν τῇ γυναικὶ τῇ προτέρᾳ τῆς νέου, φάρμακόν τι προσπομισθὲν ἐν βρώματι μὴ πρότερον αἰσθέσθαι ἐμφαγόντα ὑπὸ τούτου τελευτήσαι. κομισάν μὲν τι ἡγεῖσθαι τὸ φάρμακον ὑπὸ γυναικὸς ἐκ τῆς ἀραβίας, λόγῳ μὲν ὅτι προσποιήσεσιν ἐρώτων, φίλτρον γὰρ δὴ ὄνομα αὐτῷ εἶναι, τῷ δ' ἀληθὲς ὅτι τῇ φερώρᾳ τελευτῇ. φαρμακίδα τε εἶναι γυναικῶν αὐτὴν τῆς ἀραβίας. ἃ δὲ ταῦτα ἐπεκάλουν, καὶ τὸ συλλαίου ἑρωμένης ἐν τοῖς μάλιστα ὡμολόγητο εἶναι φίλη. πρόσθεν τε αὐτῷ ὅτι πρὸς τὸ φαρμάκου, εἰς τοὺς τέκνους ἐληλύθεσαν, ἥτε μήτηρ τῆς φερώρου γυναικὸς

& ſoror, & cum illa reverſæ ſunt pridie, qvam il- A καὶ ἡ ἀδελφὴ, καὶ ἐπανῆκον αὐτὴν ἀγόμενοι τῇ πρότερον ἡμέρᾳ μιᾷ. ὁ δὲ τούτων βασιλεὺς τῶν
le cœnam letiferam ſumeret. His auditis rex ad λόγων παροξυνθεὶς ὅλος τε ἐβασάνιζε τὰς γυναικῶν
iram concitatus torſit ancillas earum & qvasdam καὶ τινας ἐλευθέρας; καὶ ὄντος ἀφανοῦς τοῦ πράγματος, διὰ τὸ μηδεμίαν ἐξεπεῖν, τελευταῖα τις τῶν
etiam ingenuas: & cum nulla quicquam fateretur aut detegeret, poſtremo quædam dolore victa nihil aliud protulit, qvam qvod imprecata eſt Antipatri matri cruciatus ſimiles, quandoqvidem ipſa cauſa eſſet præſentium tormentorum omnibus. Hæc vox ad diligentiorem inquiſitionem Herodem permovit, ita ut extorqveret B earum ſecreta omnia, comeſſationesqve illas & occulta conventiuncula, tum ſermones patris cum Antipatro privatim habitos, prolatos inter Pheroræ mulierculas: ne id quidem reticente, centum talenta ſe accepiſſe ab eo, ut abſtineret Pheroræ colloqviis. Addebant ancillæ, quanto patrem proſeqveretur odio, utqve ſæpenumero apud matrem de ejus longævitate quereretur, C dum interim etiam ipſe conſeneſceret, ut non multum ſe juvare poſſet tam ſera ſucceſſio. adhæc ſimul nutriri multos fratres ac fratrum filios, ut ne ſperare quidem tuto liceat: quandoquidem jam nunc, ſi fatale quid ſibi accideret, fratri deſtinata ſit ſucceſſio non filio: addere his ſolitum accuſationem ſævitiæ, non temperantis nec a filiis: cujus metu Romam ſibi diſcedendum eſſet, Pheroræ vero in ſuam tetrarchiam. Hæc qvia D probe congruebant cum illis, quæ ex ſorore antea rex audierat, exempta eſt omnis dubitatio: deprehenſamqve in tam malitioſis conatibus Doridem matrem Antipatri, ſpoliatam multorum talentorum ornamentis ejecit e regia: & mulieribus ex domo Pheroræ propter hoc indicium factus eſt placatior. Sed nihil magis ejus contra filium indignationem commovit quam Samarita E Antipater, Antipatri filii procurator, qvi in tormentis inter cætera de eo confeſſus eſt, qvod letale venenum Pheroræ tradidiſſet, quo ſe abſente ac per hoc minime ſuſpecto patrem tolleret. id venenum allatum ex Ægypto per Antiphilum, unum ex amicis Antipatri, miſſum inde a Theudione avunculo ipſius Antipatri, fratre Doridis: haberiqve apud Pheroræ uxorem, a marito ad aſ- F ſervandum acceptum. De qvo rogata per regem mulier, habere ſe faſſa eſt: & mox qvaſi ad afferendum id properans, de tecto ſeipſam dejecit, nec tamen letalis fuit caſus, quia forte in pedes cecidit. ex qvo poſtqvam ſe recollegit, rege pollicito incolumitatem & ipſi & familiæ, ſi totam rei veritatem promeret, contra extremos cruciatus minato, ſi quid per obſtinationem celare pergeret, juravit ſe omnia dicturam, ita ut acta ſint: &, G ut multorum tum fuit opinio, nihil omnino mentita eſt. Venenum id, inqvit, ex Ægypto attulerat Antiphilus, paratum ibi opera fratris ſui, profeſſione medici. Theudio deinde in domum noſtram intulit, & ego ſervavi acceptum a meo Pherora, ſed ab Antipatro tuo in tuam perniciem comparatum. Poſtqvam igitur maritus in morbum incidit, & tu officioſe ad viſendum

τῶν γυναικῶν ἀνασπάσαι λόγου, οἵ τε νόμοι, καὶ αἱ κρυπταὶ συνόδοι, καὶ δὴ καὶ λόγων περὶ μόνον τὸν ἰὸν εἰρημένων ἐξοίσεις πρὸς τὰς Φερώρᾳ γυναῖκας. λαβὼν δὲ παλάντων ἑκατὸν δωρεὰ ἀπεκρύπτεσθαι Φεράζειν πρὸς Φερώραν τὰ ἀντιπάτρου κελεύσεις κατὰ πατρός. μίσος τε πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ὀλοφυρμοὶ πρὸς τὴν μητέρα, ὡς ὀλιγοχρόνιος ὁ πατὴρ βιοῦ ἐξηγμένος, καὶ αὐτῷ μηδὲν ἐλάσσων ὁ γήρας ἀπικνημένῳ, ὡς μηδ' ἐλθεῖν τὴν βασιλείαν ὁμοίως εὐφρᾶναί ποτ' αὐτόν. ὧδε τε Φερέτω πολλὰς ὀλίγη τῇ βασιλείᾳ καὶ ἀδελφὰς, καὶ ἀδελφῶν παῖδας, ἀδαμῶς ἀδεῆ τὴν ἐλπίδα παρεχομένου τοῦ φαλῆς. καὶ γὰρ δὴ καὶ νῦν ἔτι πάσχειν αὐτὸν, ἀδελφῷ μᾶλλον ἢ παιδὶ τῷ αὐτοῦ κελεύειν τὴν δεχομένην διδόναι. ὠμότητά τε πολλὰ κατηγόρει τοῦ βασιλέως, καὶ τὰς σφαγὰς τῶν υἱέων, φόβῳ τε μὴ καὶ αὐτῶν ἄπληστον ἤδη, τὸν μὲν ὀλίγῳ μήνῃ ἀναιρεθέντα τέχνῃ ὀλίγου κτείνοντος, Φερώρᾳ δ' ὀλίγης αὐτὸ τετραρχίας. ταῦτα, συνιὼν γὰρ τοῖς λόγοις τῆς ἀδελφῆς καὶ πολὺ, καὶ μὴ ἀπιστίαν ἐπὶ τοσοῦτον ἔχοντα, σωτῆρι αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, κρατῆσαι ἀμφὶ ὀλίγου κακίᾳ καὶ ἀντιπάτρου τοῦ δωρεᾶς τοῦ μητρὸς αὐτοῦ, πάντα τὸν περὶ αὐτὸν κόσμον παλάντων πολλῶν ὄντα, ἀφελόμενος, ἔστεγε δὲ αὐτὸν ἀποπεμπτῷ, καὶ τῆς Φερώρᾳ γυναικὶ φιλίαν ἐπέσυρε. μάλιστα δ' ἐξώργυεν εἰς ὀργὴν κατὰ δὴ παιδὸς τὸν βασιλέα, σαμαρείτης ἀνὴρ ἀντίπατρος, ὑπηρετούμενον τὸν ἰὸν δι' βασιλέως ἀντίπατρον, ἀλλά τε αὐτοῦ τῷ παῖς βασάνοις κατειπών, καὶ ὅτι ὠδήσκασε μιν Φάρμακον ἀναάσιμον, δοὺς Φερώρᾳ κελεύσας ὧδε τῷ ἀνδρὶ αὐτοῦ, ἵν' ὡς τάχιστον ἀφεῖναι τὸν βίον τοῖς ἐπιτηδείοις αὐτοῦ, ἐν ὡς τάχιστον ἀφεῖναι τὸν βίον τοῖς ἐπιτηδείοις αὐτοῦ, ἵν'

αὐτὸν ἀφικόμενον, ἐρῶν σε τὴν εὔνοιαν, ὦ γύναι, ἐπεκλάσθη τε τῇ διανοίᾳ, καὶ μεταπεμψάμενος με, ὦ γύναι φησὶν, περιῳδύσατό με ἀντίπατρος ὅτι πατρὶ μὲν τῷ ἑαυτοῦ, ἀδελφῷ δὲ τῷ ἐμῷ, θανάσιμον τὸ γνώμευμα συνθεὶς καὶ φάρμακον ὁ διάκονος αὐτῇ πεπεισμένος. νῦν οὖν ἐπειδὴ ὅτι ἀδελφὸς ἐδέν ἀρετῇ ἢ πρότερον ἐχρῆτο πρὸς ἐμὲ ὑφορῶν ὤκνει, ἐμέ τε ἐλπὶς οὐκ εἰς μακρὰν ἀπόπτοις ἔβιε, φέρε μὴ γνώμῃ ἀδελφοκτόνῳ διαπειράμενον προπάτορας τοὺς ἐμαυτοῦ, τὸ φάρμακον, καί τι ἱρᾶν βλέποντα. κομίσασόν τε ἐδέν εἰς ἀναβολὰς πρᾶσσεν ἀνδρὸς τοὺς ἐντολάς. καὶ τὸ μὲν πλεῖστον καύσασαν ἀφαρμάκῳ τυχεῖν, ὑπολειπόμενον δὲ ὀλίγον, ἵνα εἰ φερέσβιος μεταστάντος πρὸς ἐκεῖνο κακῶς αὐτῷ ὁ βασιλεὺς, μεθίστηται διάφορον τοῖς μὴ τῶν ἀναγκαίων. ταῦτα εἰποῦσα, τό τε φάρμακον καὶ τὸ πυξίδιον τὸ μέσον παρῆλθε. καὶ ἀδελφὸς δὲ ἀντιφίλου ἕτερος καὶ μήτηρ αὐτοῦ, ἀνάγκης τε καὶ βασάνων σφοδρότητι, ταῦτ' ἔλεγον, καὶ ἐγνώριζον τὴν πυξίδα. κατηγορεῖτο δὲ καὶ ἀρχιερέως θυγάτηρ, γυνὴ δὲ βασιλέως, ὡς πάντων τούτων ἴσως ἡμομόκοι, κρύπτειν προθυμηθεῖσα αὐτά. καὶ Δαρεῖος ἡρώδης ἐκείνου τε ἐξέβαλεν, καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς ἐξήλειψε τῶν Δαθηναίων εἰς ὁ βασιλεύσει μετ' αὐτόν. καὶ τὸν πρεσβύτην τὸν δὲ χερωνησίτην ἀφίλατο σίμωνα τὸν βοηθόν. καθεῖς δὲ ὁ ματθίας τὸν θεοφίλη, ἱεροσολυμίτων ἦν. ἐν τούτῳ δὲ καὶ βάθυλλος ἐκ ῥώμης ἀπελθὼν ἀντιπάτρου παρῆν, καὶ βασανισθεὶς, διεξεπεπτωφάρμακον κομίζων, δώσειν τε τῇ αὐτοῦ μητρὶ καὶ φερώρᾳ, ὡς εἰ τὸ πρότερον μὴ ἄπλοιτο δὲ βασιλέως, τοῦτο γοῦν μᾶλλον ἐξοιντο αὐτόν. ἀφίκετο δὲ γράμματα καὶ ἐκ ῥώμης φίλων τῷ ἡρώδῃ, καὶ συναγορεύοντα ἀντιπάτρῳ, ὅτι κατηγορία δεχελάου καὶ φιλίππου συγκείμενα, ὡς δὴ τὸν Δαβαλλοιέν τε τὸν πατέρα ὅτι σφαγῇ τοῦ δεισόβολον καὶ ἀλέξανδρον, δι' εἶπτε δὲ καὶ αὐτοὺς λαμβάνοιεν. ἤδη γὰρ καὶ σκαλοῦτο τοὺς δὲ πατρὸς, ἀλλ' ὅτι τῷ καὶ κείνους προσαπολωλέναι τὴν κλήσεως αὐτῶν γνώμης. ταῦτα δὲ μεγάλων μισθῶν οἱ φίλοι τῷ ἀντιπάτρῳ συνέπρασσον. γράφει δὲ καὶ αὐτὸς ἀντιπάτρου τοῦ πατρὶ περὶ αὐτῶν ὑπομνήσεις τὰ αὐτῶν, καὶ παντελῶς ἀπολλύσθαι φάσκων αὐτὰ μειράκια, τῇ λεγόντων τὴν ἡλικίαν τὰ ἀναίσθητον ποιεῖσθαι. αὐτὸς δὲ ἐν τοῖς περὶ συλλαῶν ἠγωνίζετο, καὶ περὶ ἱερατείαν τῶν πρώτων ἀνδρῶν ἐγεγόνει, κόσμος τε δειπνεπὴς τελάντων εἴκοσι Δαρεικῶν. θαυμάσαι δ' ἂν τις ὅτι τοσῶνδε ἐν ἀδείᾳ καθ' αὑτὸν κειμένων μηνὶ πρότερον ἐπὶ ἀδὲν αὐτῷ δῆλον ἦν. ἄκρον δὲ δὴ τὸ ἀκριβὲς καὶ φυλακὴ τῶν ὁδῶν, καὶ μέσον τῶν ἀνθρώπων τὸ πρὸς ἀντίπατρον. ἀδὲς γὰρ δὴ ὃς προθύμως κινδυνεύσει τῷ αὐτοῦ, πρὶν τὸ ἐκεῖνο ἀσφαλὲς καθίσαι.

eum & curandum veniſti, motus ille, & ad pietatem flexus tua benevolentia, me accita, ô uxor, inquit, circumvenit me Antipater, dum peſtiferis conſiliis & veneficis miniſteriis ſuum patrem meum fratrem appetit. Nunc igitur quandoquidem in germano nihil pietati, qua hactenus erga me uſus eſt video decedere, & mihi inſtare vitæ terminum, age, ne fratricidali animo manes majorum contaminem, me inſpectante venenum illud exure. tum ſe ſine mora prolatum juxta viri mandatum concremaſſe, paulo ſervato, ut ſi poſt mariti mortem rex eam tractare vellet durius, poſſit ei neceſſitati occurrere. Hæc elocuta venenum quoque una cum pyxide in medium protulit. Poſt hæc alter Antiphili frater & communis eorum mater per tormenta idem fateri coacti ſunt, pyxidem etiam agnoſcendo. Accuſabatur autem etiam pontificis filia regis uxor, quaſi ſecretorum horum omnium particeps, ſed conſcientiam diſſimulans. quapropter & ipſam rex abiecit, & filium ejus e teſtamento delevit, ubi ſucceſſor deſtinatus fuerat. Socero quoque Simoni Boethi filio ſacerdotio privato ſurrogavit Matthiam Theophili filium Hieroſolymitani genere. Interim Romam venit Bathyllus libertus Antipatri, & ſubjectus quæſtionibus faſſus eſt attuliſſe ſe venenum, quod daret patroni ſui matri & Pheroræ, ut ſi prius illud parum fuiſſet efficax, hoc poſteriore Herodem aggrederentur. Simulque venerunt ad regem ab amicis Romæ degentibus literæ, inſtinctu Antipatri ſcriptæ, in quibus Archelaus & Philippus accuſabantur, quod crebro crimen patris refricarent de cæde Alexandri ac Ariſtobuli, miſerarenturque fatum germanorum innocentium, jam enim & ipſi revocabantur in patriam, non ob aliud quam ut evocati fratrum interitus acceſſio fierent. hæc autem amici in Antipatri gratiam faciebant, magnis ab eo corrupti mercedibus: qui etiam per ſe patri ſcripſit de adoleſcentibus, quaſi eos excuſans, & verba eorum ætati imputans. Ipſe interim decertabat contra Syllæum, & primatum colebat amicitias, comparatis variis ornamentis ducentorum talentorum pretio. Mirum autem eſt, quod cum per ſeptem menſes ante ejus reditum tam multa contra eum in Judæa mota ſint, nihil eorum ad ejus notitiam perlatum ſit. In cauſa erat partim diligens itinerum obſervatio, & viarum cuſtodia: partim populare hominum in Antipatrum odium. nemo enim erat, qui ſuo periculo illius incolumitatem vellet quærere.

Κεφάλαιον ζ'.
Ὡς ἀντίπατρος καταγνωσθεὶς θανάτου ἐδέθη.

CAP. VII.
Antipater capitis damnatus in vincula conjicitur.

ΗΡώδης δὲ ἀντιπάτρου γεγραφότος πρὸς αὐτὸν ὡς τὰ πάντα ὃν χρὴ διαπεπραγμένος τρόπον ἥξοι ἐν τάχει, ἐπικρυψάμενος τὸν ὀργὴν ἀντεπιστέλλει κελεύων μὴ σπουδάσειν ἐπὶ τὴν ὁδὸν, μηδὲ πάσχειν ἄλλο τὸν ἐκείνου αὐτός. καὶ ἅμα

CÆterum Herodes ad Antipatri literas, quibus ſignificarat, rebus ex ſententia peractis brevi ſe rediturum in patriam, diſſimulata ira, inſidioſe reſcripſit, properaret, ne quid ſibi per ejus abſentiam, quod nollet, accideret. Simulq;

modice de matre ejus qveſtus eſt, pollicendo remiſſurum ſe qverelas poſt adventum illius: modisqve omnibus magnam caritatem præ ſe ferebat, veritus, ne ille ſuſpicione aliqva tactus differret ad ſe reditum, & moras Romæ trahens regno inſidias ſtrueret, & in ſe moliretur aliqvid. Has literas in itinere accepit in Cilicia: eas vero qvæ Phaſaelis mortem nunciabant, prius jam Tarenti acceperat triſti animo, non tam qvod Pheroram amaret, qvam qvod ille morte præventus pollicita de patre veneno tollendo non præſtiterat. Jam ad Celenderim oppidum Ciliciæ pervenerat, cum dubitare cœpit de reditu, vehementer contriſtatus matris ignominia: & amicorum qvoqve variabant ſententiæ, aliis eventum alicubi expectare, aliis ſine mora domum navigare conſulentibus. facile enim diſſoluturum criminationes omnium, qvandoqvidem nunc qvoqve non aliunde, qvam ex illius abſentia adverſariis audacia viresq; ad calumniandum creviſſent. Ab his perſvaſus navigare pergit, appellitqve ad portum Sebaſtum, qvem Herodes magno ſumptu conſtructum ſic appellavit in honorem Cæſaris. Jamqve manifeſtum erat incidiſſe Antipatrum in infortunium, neminè ſalutante aut accedente hominem, qvem prius votis & fauſtis acclamationibus diſcedentem proſecuti fuerant: tunc vero contrariis votis licebat eum devovere diris fraterni ſangvinis ultricibus. Forte per idem tempus Hieroſolymis erat Qvintilius Varus, ſucceſſor Saturnino miſſus in Syriam, tunc vero ab Herode in conſilium de rebus agendis adhibitus. Quibus una ſedentibus, ſupervenit Antipater omnium inſcius, & ita ut erat purpuratus in regiam ingreſſus eſt. qvo mox admiſſo, amicorum comitatus per janitores excluſus eſt. Id primum mentem ejus perculit, jam ſentientem, qvo deveniſſet: qvando etiam pater accedentem a complexu repulit, perpetratum fratricidium & cogitatum patricidium opprobrans, & Varum cognitorem ac judicem in craſtinum denuncians. Ille tam inopinato malo velut ictus abiit attonitus: moxqve obvias invenit matrem & uxorem: hæc erat Antigoni filia: qui ante Herodem Judæorum rex fuerat. ab eis edoctus de omnibus, parabat ſe, ut in judicio ſubſiſteret. Sequenti deinde luce præſidente Varo ac rege, adhibitisq; in conſeſſum utriusq; amicis, acciti ſunt etiam cognati regis & Salome, tum illi qui ſecreta conſilia prolaturi erant, quiq; tormentis examinati fuerant: noviſſimeq; ſervi matris Antipatri, capti paulo antequam ipſe rediret in patriam. apud hos deprehenſæ fuerant literæ, quarum hæc erat ſummatim ne reverteretur, qvando in patris notitiam pervenerint conſilia omnia, unicumqve ei refugium ſupereſſe Cæſarem, & ſi caveat, ne in patris manus deveniat. Tum Antipater procumbens patri ad genua ſupplex orabat, ne de cauſa ſua prius decerneret, quam cognoſceret, ſed defenſioni rem integram ſervaret: rex vero poſtqvam juſſit eum in medium ſiſti, deploravit infelicitatem ſuam in procrandis

A τῆς μητρὸς κατηγορῶν ὡς ὀλίγου, καὶ διεσταδὴν μέμψεις ἐπαγγελλόμενος τὰς πρὸς αὐτὸν ἁπάσας ἐποιεῖτο ἀφέσεις, πάντά τε τρόπον φιλοτιμούμενος τοῖς πρὸς αὐτὸν εὐδοκιμεῖν, δεδιὼς μήπως ὑποτοπήσας τι ἀκροσφαλὲς μὴ ὁδὸν τὰς πρὸς αὐτὸν, τῇ ὑπὸ ῥώμῃ ἐνδιατρίψῃ κτήσεις ἐφεδρεύοι τῇ βασιλείᾳ, καὶ δή τι ἀμηχανήσοι τι αὐτῷ. τούτοις ἐν χιλικίᾳ τοῖς γράμμασιν ἐπιτυγχάνει. τοῖς δὲ τῆς Φερώρᾳ τελευτῆς ἀγγελθεῖσιν, ἐν ταραντίῳ πρότερον, δεινῶς τε λυπεῖται ὀλίγου ἐπὶ τῇ Φερώρᾳ, διότι δὲ πατρὸς τὸν ἀναίρεσιν ἀμηχανήσαντος ὥσπερ ὑπέσχετο, ἀπήνεγκε. πρὸς δὲ κελένδερι τῆς κιλικίας ἡμέρᾳ ἐνεδίατριβεν ἤδη πρὸς ἑαυτὸν ἀναδεῶν, δεινῶς τῇ ἐνδολῇ τῆς μητρὸς λελυπημένος. καὶ τῶν φίλων οἱ μὲν, ἐπέλλειν αὐτὸν πάντα καταδοκιμάσαντα ἐπέχειν. οἱ δὲ, μὴ ἀμελεῖν τὸν ἐπὶ καιροῦ πλοῦν. λύσιν δὲ ὠφελημάτων αὐτὰ πάντα, ὡς καὶ νῦν ἔχει ἐπέρρωσεν, ἀλλὰ μὴ τὸν ἐπὶ καιροῦ δοκοῦντα, ἰσχυρὰ τὰς κατηγόρους ἐπεσπάσατο. τότε πρὸς ἐπιστολὴν καὶ πρόσοχε τοῦ σεβαστοῦ λιμένι λεγομένῳ, ὃν κατεσκεύασεν ἡρῴδης πολλῶν χρημάτων δαπανηθέντων καὶ σεβαστὸν. ἐν πρώτοις δὲ λίαν ἀντιπάτρῳ ἤδη τοῖς κακοῖς μήτε προσιόντος αὐτῷ μηδενὸς, μήτε προσαγορεύοντος, ὥσπερ ὅτε ἔχει μετ' εὐχῶν καὶ ἀραδῶν ἀπεφημισμάτων. τοῖς δὲ ἐναντιωτάταις ὀρρωδίαις ὀλίγου ἐκλυόμενοι τὸν αὐτὸν δέχεσθαι πανδοκεῖ τοῖς ἀδελφοῖς διατείνειν ἐπελήθοντο. ἐπύγχανεν δὲ ἐν ἱεροσολύμοις κατὰ τὴν τῶν καμῶν ἑορτὴν πεντηκοστήν. διαδοχῇ μὲν αὐτορύνῳ τῆς ἐν συρίᾳ ἀρχῆς ἀπεταλμένῳ, ἥκων δ' αὐτὸς τε σύμβουλος ἡρῴδῃ, καὶ τῶν ἐσεσηκότων αὐτῷ δεινῶν. καὶ αὐτῶν συνεδρεύοντων, παρεῖναι ἐξαπίνης ἀδεὴς αὐτῷ σκήπτου γεγονότος. ἐφέστηκε δὲ εἰς τὸ βασίλειον ἔτι πορφυρίδας ἀμπεχόμενος. καὶ αὐτὸν μὲν δέχονται οἱ θυρωροί, ἀναιροῦσι δὲ τοὺς φίλους. ἐπορύσσετο δὲ ἤδη σαφῶς οἱ ἐλήλυθει κατηνοῶν, ἐπειδὴ καὶ ἐπὶ πᾶσι αὐτὸν προσιόντα εἰς ἀπροσίατο ἀπεώσατο, ἀδελφοκτονίαν τε ἐπικαλῶν, καὶ βάλλουσιν ἐλέγχων ἔτ' αὐτῷ, πάντων τε ἀκροατὴν καὶ δικαστὴν ἐσόμενον ἅμα τῷ ἀμείνονι. καὶ ὁ μὲν πεισθεὶς καὶ ἅμα τε ἀκροασόμενος καὶ πειρόμενος τῷ μεγέθει προφερόμενος ὄχθου. ἐπαναστάζεσι δ' αὐτὸν ἥτε μήτηρ, καὶ ἡ γυνὴ. αὐτὴ μὲν, ἡ ἡμομένη ἀνιηρόνως πῶς τῷ περὶ ἡρῴδῃ ἰσθμίων βεβασιλικότι, παρ' ὧν τὰ πάντα σκυθρωπῶν ἐν ἀγωνίαις δ' ἀγῶν μὲν, τῇ δ' ἐξῆς, συνεδρεύοντος μὲν καιρὸς τε ὁ βασιλεὺς, εἰσεκληθησαν καὶ οἱ ἀμφὶ φίλοι, καὶ οἱ συγγενεῖς βασιλέως, συλλήμπτηρ τε ἡ ἀδελφὴ, ἅττε ἴσως μηνυσθὴν ἐμέλλον, ἐν ὧν ἴσως βασανοι γεγονασι, δῆλοί τε μητρῷοι δ' ἀνιπάτρου μικρῷ πρότερον συνειλημμένοι ἢ σκεῦος ἦκον, ὑπαγαγεῖν φέροντες, ἧς τὸ κεφάλαιον τ' γεγραμμένων ἦν, μὴ ἐπανιέναι ὡς πάντων τοῦ πατρὸς ἡκόντων εἰς πίστιν, μόνον τε ἂν καταφυγὴν αὐτῷ λιπεῖν καίσαρα, ἢ σὺν αὐτῇ τὸ μὴ τοῦ πατρὸς ὑπὸ χεῖρον χωρεῖν. ἀνιπάτρου δὲ προσπεσόντος τοῦ πατρὶ ποῖς τὰ γόνατα, ἱκετεύοντος μὴ προδιαγνωσμένην καταβῆναι δίκην, ἀλλ' ἀνερεύσεως αὐτὸς ἡμομένης ὧν ἐφ' τοῦ πατρὶ, ἀκεραίως μένειν δυναμένῳ, ἕως τελευτῆσαι ἡρῴδης ἀπάγειν εἰς μέσον, αὐτὸς ἀπορφανεται τῶν παίδων τῆς παιήσεως, ἐν δὲ τοιαύτης αὐτὸ τύχης

πάχας ὑμολόγει, εἰς ἀντίπατρον ἐμβαλεῖν αὐτῷ τὸ A talibus liberis, quodqve ſenecta ætate incidiſſet
γῆρας. τεκφάς τε καὶ παιδεύσεις ἃς ποιήσατο αὐτῶν in Antipatrum. enumeravit deinde curas edu-
ἐξηγούμενος, καὶ τὸ λοιπὸν ἐπιμέλειαν ἐν ἡμέροις ὡς ἐ- cationis & inſtitutionis, quamque benigne ſug-
δηλώσαι περιθέσεων εἰς πάντα. ὧν οὐδὲν ἐπ' ἐμπο- geſſiſſet illi ex opibus, quantum ipſe cuperet:
δίσματι ἡγεῖτο δεῖν μὴ οὐκ ἐπιβουλῇ τῇ ἐκείνων κιν- quibus rebus omnibus nihil ſe profeciſſe, quo
δυνεύσαντα πελάτας, ὥσπερ δὲ καὶ τοῦτον δυσεβῶς τῷ minus capitalibus appeteretur inſidiis, ut regnū,
βασιλείαν προλαβεῖν, ἣ φύσεως νόμῳ μεταστάντος, quod jure & patris voluntate contingere poterat,
ἔδει παῖδας καὶ δίκῃ. τοῦ τε ἀντιπάτρου θαυ- ante tempus in impietatis præmium cederet.
μάζειν, τίνων ἐλπίδι ἐπαρθεὶς θαρσήσειεν ἐπὶ τοιαῦ- B Mirariqve ſe Antipatrum, quanam ſpe elatus in
τα χωρεῖν μὴ ἐπιτεραπήναι. Ἀλλὰ δόχον μὲν δὴ διαφ- tantam perveniſſet audaciam. Succeſſorem e-
ήνασθαι ἀλλαγραμμάτου τῆς ἀρχῆς, ζῶντος ἔτι nim principatus jam ſcripto teſtamento deſigna-
ἐδεῖ τὰ πλεονεκτεῖν, ἀξιώματός τε ἐπιφανείᾳ καὶ δυνά- tum fuiſſe: viventi quoqve ſibi ex æqvo parti-
μει ἐξουσίας. πεντήκοντα μὲν τάλαντα ἐπέτειον cipem dignitatis, ſplendoris, poteſtatis. Habu-
πρόσοδον κομισάμενον, δωρεὰν δὲ εἰληφότα, ὁδοῦ δὲ iſſe quinquagena talenta reditus annui: Romam
εἰς Ῥώμην τριακοσίων ταλάντων ἀριθμόν. ἐπεκάλει proficiſcentem inſtructum fuiſſe trecentorum ta-
καὶ τῶν ἀδελφῶν, εἰ μὲν πονηρῶν γενομένων κατηγο- lentorum viatico. Objiciebat deinde fratrum
ρίαν προθεμένῳ, μιμητῇ γενόμενον εἰ μὴ, Ἀλκμαίωνος C accuſationem, quorum ſive fontium idem accu-
τοιῶνδε ἐπαγωγὰς ἐπάγοντι αὐτῷ τῶν συγγενῶν. τὰ δὲ ſator atqve imitator, ſive innoxiorum circum-
πάντα οὐδαμόθεν, ἀλλὰ μειούσῃ τῇ ἐκείνου μεμαθη- ventor ac parricida fuerit. Se enim nec com-
κέναι πράξαι τὰ ἐπ' αὐτοῖς πεπραγμένα γνώμῃ τῇ perïſſe de eis quicquam, niſi hoc indice, nec in
ἐκείνου. οὓς ἀπολύειν κακοῦ παντὸς κληρονόμον τῆς eos ſtatuiſſe, niſi ex hujus ſententia. eam nunc
πατροκτονίας αὐτοῖς καθιστάμενον. ταῦθ' ἅμα λέγων per ipſum irritam quodammodo fieri, qui quaſi
εἰς δάκρυα τρέπεται, λέγειν τε ἄπορος καὶ νικόλαος hæres in patricidium illis ſuccederet. Hæc di-
ὁ δαμασκηνὸς φίλος τε ὢν δὴ βασιλέως, καὶ τὰ πάντα cenți lacrymæ obortæ orationem cum abrupiſ-
συνδιαιτώμενος ἐκείνῳ, καὶ τοῖς πράγμασιν ὃν πρα- ſent, rogavit Nicolaum Damaſcenum amicitia &
γθῆναι τρόπον ἐβούλετο ἀκριβῶς, δεηθέντι τοῦ βασιλέως D domeſtica conſvetudine conjunctiſſimum, & pul-
τὰ λοιπὰ εἰπεῖν ὅσα ἀποδείξεών τε καὶ ἐλέγχων chre ejus negotii gnarum, ut proſeqveretur, quæ
ἐχόμενα λοιπὸν. καὶ δὲ ἀντιπάτρου τὴν διαλογίαν attinerent ad examinatos conſcios & ad convin-
πρὸς τὸν πατέρα πεποιημένου, καὶ ὅσα ἐβουλεύ- cendum filium. Sed ille præveniens, cauſamqve
ματο κατ' ἐκείνου πρὸς αὐτὸν διεξιόντος, τὰς πίστεις οἷς ſuam exorſus dicere, hæc ipſa exempla paternæ
ἐπῆρχον αὐτῷ προφερόμενος. ἂν ποτε ἠμέλησε μὴ οὐκ benevolentiæ pro ſe adducebat, nimirum pieta-
ἄξιος εἴη αὐτὸν γενόσθαι. καὶ δὲ ὅσοις προσῆλθε tis ſuæ meritis reddita. Se enim & proſpexiſſe,
δεησόμενος πάντων προβεβουλευκέναι σωφρόνως, εἴτε ſolerter, quid facto opus eſſet, & ſicubi res ope-
τινα ἐδέησε χαρίσασθαι πόνῳ τῷ αὐτοῦ σκεψάμενος τὰ πάν- ram ſuam poſtulaſſet, confecta dediſſe omnia:
τα, εἰκὸς τε οὐκ εἶναι τῷ ἀλλαχόθεν ἐπιβουλῶν τὸν πατέ- E nec æqvum eſſe, ut qui patrem eripuerit ab alio-
ρα ἐξελόμενον αὐτὸν ἐπιβουλεύειν κατακρῖναι, ἀφα- rum inſidiis, ipſe nunc ejusdem reus agatur cri-
νίζοντα δρεπτῷ λεῷ ἐπ' ἐκείνοις ἐμαρτυρεῖσθαι, κακίᾳ τῇ minis, & teſtatæ jam dudum pietatis novam a-
ἐπὶ πᾶσι δὲ μέλλουσι σωτηρίᾳ. καίτοι γε δὲ μέλλοντος pud homines rerum imperitos maculam contra-
Ἀλκμαίωνος προαποδείξεσθαι, καὶ δὲ σωφρονισθέν- hat. Quam enim ſibi fuiſſe cauſam ſceleris, cum
τος τιμῶν, οἷς εἰς τὸ παρὸν ὠφέλησαν, οὐκ ἐπικεκω- ſucceſſionem deſignatus rex haberet magis qvã
λυθαι. εἰκὸς τε οὐκ εἶναι τῶν ἁπάντων ἀκινδύνως ἔ- ſperaret, & nemine vetante honorum eſſet parti-
μετ' ἀρετῆς ἔχοντα τὴν ἡμίσειαν, μὴ φύγων καὶ κιν- ceps? neqve enim probabile eſſe, affectatum
δύνως ἐφιέσθαι δὲ ἄλλου, ἄδηλον εἰ δυναμένῳ πρεσβεύσαι. F cum periculo, quod jam pro virtute contigerat,
καὶ ταῦτα πρεσβύτερον τὴν ζηλείαν τῶν ἀδελφῶν, καὶ & ob incertam ſpem contemptam certam infami-
μᾶλλον μὲν καὶ κατηγορητὴν γιγόμενον λανθάνειν am, maxime cum is conatus fratribus non ſucceſ-
δυναμένων, κλασίν τε ἐπὶ φανεροὶ κατέστησαν πο- ſerit, quorum ipſe & delator fuiſſet, & convictu-
νηροὶ τὰ πρὸς τὸν πατέρα ὄντες. καὶ τάδε μὲν αὐτῷ τ rum de impietate punitor etiam. nec ſe pœnite-
ἐπιδεῖξαι ἠγωνισμένῳ προθέσεως εἶναι, τ' ἀκεραίῳ re geſtorum, quæ argumento ſint, quam incor-
διανοίας πρὸς τὸν πατέρα πεπολιτευμένῳ. τῶν δὲ ἔτι rupte parentem diligat. Quæ vero in urbe per
ῥώμης μαρτυρεῖσθαι καίσαρα, ἔτιμος τῷ θεῷ ἀπατη- ſe acta ſint, teſtem eſſe Cæſarem, cui non ſecus
θῆναι μὴ οἷόν τε ὄντα. ὧν πίστιν εἶναι τὰ ὑπ' ἐκείνου χρέ- ac numini nemo poſſit imponere: extareqve ejus
ματα ἐπιξελῶν, ὧν δὲ καλῶς ἔχειν ἰσχυροτέρας G de hoc literas, quas perinicvum ſit inimicorum &
εἶναι τὰς ἀφορμὰς τῶν σπαίζειν αὐτὸς προθεμένων. improborum hominū poſthaberi calumniis, qui-
τοὺς πλείους ἀποδημίᾳ τῇ αὐτοῦ σωτηρίων σχολῆς bus nihil magis ſit cordi, quam regiam familiam
τῆς ἐχθροῖς ἐγχωμένης, ἵνα οὐκ ἂν αὐτοῖς ἐπιδη- inter ſe committere, nactis comminiſcendi otium
μοῦντος ἀφορμὴν εἴη. ἀφικάλλοντος δὲ καὶ τοὺς per ſuam abſentiam, qvod ſe præſente nunquam
βασάνους εἰς ψευδολογίαν, ὡς τῆς ἀνάγκης φύσιν ἐ- habere potuerint. Sub finem dicendi fidem abro-
χούσης διδάσκειν τοὺς συμπεσόντας, ἡδονῇ τὰ πολλὰ gabat qvæſtionibus, per quas neceſſitas exprime-
τῶν ἐφεστηκότων λέγειν, καὶ παρέχοντος αὐτὸν εἰς retur loquendi ad torqventis gratiam. & poſtre-
βάσανον. ἔτι τύτοις τροπῆς δὲ σωφρίου ἡμολόγει, mo ſe quoq; torquendum offerebat nihil depreca-
ns. His cum nonnihil moveretur concilium

miserabiliter lacrymante Antipatro & sibimet A
converberante faciem, ut vel inimicos subiret
miseratio, Herodesq; ipse quantumvis dissimu-
lans fieret mitior: Nicolaus ut rogatus fuerat,
accusationem a rege cœptam prosequens, exag-
gerabat singula, proferebatqve testimonia, & in-
dicia criminis, collecta ex quæstioni subjectorum
confessionibus. ad hæc extollebat regis de eo me-
rita in educandis ac instituendis filiis, pro quibus B
tam malam reportaret gratiam. Nec tamen æqve
mirandam fuisse priorum temeritatem stultitiam,
qui rudi ætate corrupti a malis consiliariis natu-
rales affectus pietatis abolevissent, ambitione
principatus magis quam opum cupidine. Sed
Antipatri stupendam esse tam scelleratam audaci-
am, qui sævior nocentissimis bestiis, a benefacto-
ribus tamen injuriam abstinentibus, nihil molli-
tus sit tanta parentis indulgentia, ne fratrum qui- C
dem calamitate deterritus, quo nullus crudelita-
tis eorum æmulatior fieret. Atqui tu ipse, inqvit,
ô Antipater, index fuisti tentati per illos facino-
ris, te inquirente coarguti sunt, tu in convictos
animadvertisti. nec improbamus, quod eos justa
indignatione prosecutus sis, immo miramur te
imitatum eorum intemperantiam: & facile col-
ligimus, illa quoq; te non ad securitatem patris,
sed ad fratrum feciss̀e perniciem, ut detestando D
eorum malitiam, pietatis erga communem paren-
tem opinionem tibi qværeres, & deinde ipse in
eum sævire posses impunitius, qvod tandem fa-
cere aggressus es. Dum enim fratres fontes ad-
dicis supplicio, & parcis eorum sociis, omnibus
facis perspicuum, bene convenire tibi cum eis:
quorum posthac uti possis in opprimendo patre
opera. itaqve duplicem voluptatem cepisti tuis E
dignam moribus: alteram palam, quasi re bene
gesta gloriabundus, sublatis fratribus: alteram
clam majore facinore per occultas insidias cona-
do patrẽ subvertere, cujus modo vindex videri
volueras. Si enim vere detestatus esses illorum
malitiam, nunquam imitandam tibi proposuis-
ses. Nimirum hoc agebas istis artibus, ut digni-
oribus sublatis, nullos haberes successionis æmu-
los, & tum demum fratricidio necem patris ad- F
deres, ut in occulto manerent insidiæ, quibus op-
pugnasti germanorum capita, & non solum ipse
meritum supplicium effugeres, verum etiam mi-
serum parentem pœnæ tuæ vicarium supponeres? inaudito ad hoc ævi parricidio, & qualis nul-
lum exemplum extat in omni hominũ memoria.
non enim qualicunqve patri insidiatus es, sed a-
mantissimo simul & indulgentissimo, jam regiæ G
potestatis particeps, jam successor designatus, tũ
præsenti fruendi voluptate ante tempus permis-
sa, tum in futurum spe testamento patris confir-
mata. Tu vero cupiditatibus tuis modum non ex
illius bonitate, sed ex tua malitia statuebas non
contentus societate patris indulgentissimi, nisi
qvoq; suã partẽ præriperes: & cujus te servatorẽ
verbis præferebas, eum re vera qværebas perdere,

σφόδρα, δ' ὠκτειρεν τὸν ἀντίπατρον δάκρυσίν τε καὶ
αἰκίαις δ' προσώπῳ χρώμενον, ὡς τε καὶ τοῖς ἐχθροῖς
δι' οἴκτου καταῤῥῆναι. φανερὸν δ' καὶ ἤρξατο ἤδη καμ-
πόμενόν τι τῇ γνώμῃ, καίπερ μὴ βουλόμενον ἐκδηλον
εἶναι, νικόλαος δ' ἐξῆρμενος οἷς τε ὁ βασιλεὺς κατη-
ξίωσε λόγοις. μείζονος σκηπτῶν, καὶ ὅσων ἐκ βασα-
νων ἡ μαρτυρίων συνῆγε τέως ἀποδεῖξιν δ' ἐγκλήμα-
τος. μάλιστα δ' τῶν ἀρετῶν ὅτι πολὺ ἐχρῆτο δ'
βασιλέως, ἡνίκα τε τροφὰς καὶ παιδεύματα χρη-
σάμενος τ' ἡβῶν, ἐδαμοῦ τὸν εὕροιτο ὁμοίως ἀντῖ
τοῦ ἐπαίνων ἑτέροις ἀφ' ἑτέρων. καὶ τοιῳ δ' ἂν ἔτους
θαυμάζειν τ' προτέρων τὴν ἀβουλίαν. νεωτέρας δ' ἐκ
κακίας συμβούλων διεφθαρμένους ἀπαλέψαι τὰ τῆς
φύσεως δικαιώματα, δ' χρῆσθαι δ' αὐτοὺς ἐπιεικῶς τ' ἀνεπιλήπτως. ἀνὴρ πατὴρ δ' ἂν δικαίως τὴν
μισθοῦ καταλαγήναι, μὴ μόνον τῶν δ' παῖδας δ'
ἐργετηθέντας τ' λογισμὸν ὥστε τὸ ἰσοβουλώτατ' ἑρπετ'
μὴ μᾶλλον δ' ἐντ' καὶ τοιγε κἀκείνοις τινὲς ἐξίνομένους
μαλακίας δ' ἀδικῶν τοὺς δ' ἐργάτας, ἀλλὰ μηδὲ τοὺς
τύχας τ' ἀδελφῶν πρὸς τὸ δ' μιμητὴν αὐτῶν καταγνῶναι τ' ὠμότητ' ἐμποδὼν σεαυτ'. καὶ τοιγε ὦ ἀντι-
πατρε τ' ἀδελφῶν μιαιφονίας τε ὧν τολμήσαν αὐτοὺς ἧς,
καὶ ἐρεύνητὴς τ' ἐλέγχων, καὶ κολαστὴς τ' πιφωρα-
μένων. δ' ὅτ' ἐπ' ἐκείνοις ἐγκαλεῖν ὑμῖν χρῆσθαι
μὴ ἐλλείπουτ', ἀλλὰ δ' μιμητὴν τοῦ ἀσεβήσαν αὐτὸ-
δάσουσιν' σκεπτόμεθα, εὐρίσκοντες κἀκεῖνα οὐκ
ἐπ' ἀσφαλείᾳ δ' πατρὸς, ἀλλ' ἐπ' ὀλέθρῳ τ' ἀδελφῶν
πεπραγμένα, ὅπως μισοπονηρίᾳ τῇ κατ' αὐτῶν φι-
λοπάτωρείαν πεποιημένῳ, ἀδεεστέραν ἐπ' αὐτῷ
κακουργεῖν ὁρμὴν λάβοις δυνάμει. ὁ δὴ δ' τῆς ἐμῆς
παρέσησας. ἅμα δ' τοὺς ἀδελφοὺς ἀνῄρεις ἐφ' οἷς
ἤλεγχες πονηροὺς γεγονότας, καὶ τοὺς ὁμοπραγήσοντας
αὐτοῖς ἐχ ὑποπτίους, φανερὸν τοῖς πᾶσι καθίστας, ὡς δ'
συμβήκοις πρὸς αὐτοὺς κῇ δ' πατρὸς πεποιημένῳ, ἐ-
πὰν ἕλῃς κατηγορεῖν, βουλόμενος σὺ τὴν ὑπόθεσιν
τῆς πατροκτονίας περδούνεσθ κῇ μόνας, δ' δυοῖν ἀ-
γώνοιν εὐφροσύνῃ καρπούμενος, τρίτου δ' σοῦ ἄξιον.
φανεροῦ μὲν δ' κῇ τῶν ἀδελφῶν, ὡ καὶ ἡμᾶλλου ὡς
ὑπὸ τοῖς μεγίστοις. καὶ τοῦ ἄξιον ὄντ' φρονεῖν. εἰ δ' μὴ
γε, σὺ χάρων οἷς κρύβδην δόλον κῇ δ' πατρὸς σωτηθὲς,
ἐκείνῃς μὲν, ἐχ ὡς τῷ πατρὶ ὑπεβουλεύκοτας μι-
σῶν. ἐ γὰρ ἂν ἐξωκλᾶς αὐτοῖς αὐτοῖς ὑπὸ πᾶξιν φα-
νῆναι. ἀλλ' ὡς ἀμαθίας τ' ἡγεμονίας σὺ δικαιότε-
ρον ἂν ἡγούμενος. τ' δ' πατέρα ὑπισφάζειν τοῖς ἀδελ-
φοῖς, ἵνα μασων ὡς ἐκείνων ὑπὸ καταφεύδ μὴ ἐλεγ-
χθῆς, δ' ὧν αὐτοῖς δίκας φανῆναι ἄξιος ἦσι, ταύτῃ
φανῇ δ' δυσυχὴς ἐπιφράξας πατρὸς, ὑπνῶν πατρο-
κτονίαν ἐ κοινὴν, ἀλλ' ἰδίαν μέχρι νῦν ἐχ ἱστόρησεν ἐ βασ.
ἐχ ἰδὼς γὰρ μόνον πατρὶ ἐπεβούλευες, ἀλλὰ δ' φιλοτιμῆ
δ' ἐνεργετηκόσι, κοινωνὸς τῆς βασιλείας ὢν τοῖς ἔργοις δ'
διάδοχος φανθείς. καὶ τοῦ μὲν ἡδονὴν τῆς ἐξ-
ουσίας ἤδη φολαμβάνειν μὴ ὑπεκωλυμένῳ, ἐλπί-
δα τοῦ εἰσαῦθις γνώμην δ' πατρὸς καὶ γράμμασι
φαλισμένου. ἀλλ' σὺ κἀκεῖνα τῇ ἡμῶν δρετῇ
τὰ πράγματα, γνώμην δ' πονηρίᾳ ἐκρυὲς τῇ ἑαυ δ',
βουλόμενος δ' πάντων σὺ ὑπάρχουσι πατρὸς, δ'
τὸ μέρος ἀφαιρεῖσθ, δ' ὃν προστιθεὶς τοῖς λόγοις φο-
βεῖν, τοῖς ἔργοις δ' τὴν ἀφανίσαι ζητῶν, καὶ μὴ μόνον
αὐτὸς πονηρὸς καθιστάμενος, ἀλλὰ καὶ τοῦ μητρω-

ὦ ἐπ-

ὦ ἐπενόεις πρωτολὰς, καὶ φασιστοιῶν τὴν ἔυνοιαν τοῖς ἀ- A rens ejusdem notam sceleris, & fratrum disturδελφοῖς καὶ τελμῶν ἦθος ἀποκαλεῖν τὸν πατέρα, παν- bans benevolentiam, dissidiisq; miscens omnia:
τοῖς ἑρπετοῦ χαλεπώτερον τὸ Δρύσιον κατασκάσμε- & post hæc ausus es patrem vocare bestiam, ipse
νον, ἢ τὸν σεαυτοῦ υἱὸν ἅπαντας συλλεγεσάπους καὶ τοὺς venenatissimis quibusq; bestiis nocentior, pro-
ἅπαντας δεσμέτας παρεκαλεῖς ἅπαν συμμαχίαις prio veneno abutens in conjunctissimos optimèq;
φυλάκων, καὶ τεχνοις ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν φερασ- de te meritos, muniensqve te custodibus ac
σομένῳ κῆ ἕνα γέροντα, ὥσπερ σὺκ ἀρκέσης σε τῆς variis tam virorum qvam mulierum technis
Δρυσίας μίσος τὸ σωσικακεῖν ὠφελήσαι. καὶ νῦν ἐλή- contra unum senem, quasi non tua sola sceleste
λυθας μὴ βασάνοις ἐλευθέρων οἰκετῶν ἀνδράσι καὶ B mens satis esset ad explendum odium. Et nunc
γυναιξὶν Δρὰ σε γεγονέας, μηνύσοις τὰ συνωμοτῶν, ἀντι- post tortos tua causa viros & mulieres, servos &
λέγῃ τῇ ἀληθείᾳ ἀπιδών. καὶ ἔχει μόνον τὸ πατέρα ingenuos, post aperta conjuratorum indicia, au-
ἀναιρεῖν μεμελετηκὼς σὺκ ἔστ' ἀνθρωπείᾳ, ἀλλ' ἤδη καὶ des veritati contradicere: & qui dudum patrem
νόμον κῆ σὲ γεγραμμένον, καὶ τὴν φύσιν ἔστ' ἄφρα, καὶ sperasti e rebus humanis tollere, nunc quantum
ἔστ' δικαίᾳ τὴν φύσιν. ἔτως ἄρα ψεύδεις λέγων τοὺς in te est conaris legem quoque contra tui simi-
βασάνους τῶν πεφθεβασανισμένων, ἵν' οἱ μὲν ῥυσάμενοί σε les scriptam abolere, simulqvé Vari æquitatem, o-
τὸν πατέρα σώσειαν ἔστ' ἠληθεύκεναι. οὐ γὰρ σοὶ βά- mnemq; quanta est in rerum natura justitiam: an
σανοι δοξοποιοῦ. ἐρύσῃ ἄρα τὸ βασιλέα τὸ ἐπηρείας τῶν ideo mentitos dices tormentis examinatos, ut fi-
συγγενῶν; ἀδὲ ἀποκλεῖς πονηρὸν ἦθος, ἐπ' ὀλέθρῳ C dem abroges patris tui servatoribus? tibi scili-
μὲν τῶν ἀδελφῶν ἔυνοιαν πεφατοιεσμένον δ' πατρὸς, cet in tormentis plus credendum est. Non li-
ἵνα δὲ μέλλοις κῆ μόνας ταχέως ἀποκτανεῖν τὸν βασι- berabis regem Vare a cognatorum injuriis? non
λέα, πάντων αὐτοῦ θανασιμώτατον ἀναφωνούμενον; dabis neci hanc pessimam bestiam, pietatem erga
γὰρ ὅτι πατροκτονία κοινὸν ἔστιν ἀδίκημα καὶ τῆς φύ- genitorem simulantem in fratrum perniciem, ac
σεως καὶ δ βίου, πεφυκὼς ἀδεὲς ἤδεσιν ὡς δ βεβου- deinde ut solus regnet deprehensum instruendis
λευμένον. καὶ ὁ μὴ κολάζων ἀδικεῖ τὸν φύσιν, πεσο- illi capitalibus insidiis? Scis parricidium non
επθεὶς ἤδη τὰ τῆς μητρὸς ἀντιπάτρῳ, ὁπόσα πρὸς τινας privatum esse crimen, sed publicam vitæ ac na-
τῶν κουφολογία γυναικείως εἰρημένα. μαντείας τε D turæ injuriam, quod cogitatum etiam non minus
καὶ θυσίας ἅπαν τοῦ βασιλέα γεγονέας. καὶ ὁπόσα μετὰ quam perpetratum contaminet: imo qvod qui
τῶν φερωίδων γυναικῶν ἀντιπάτρῳ ἠσέλγητο μὴ οἶνος ἢ non punit, & ipse in naturam parentem est injurius. Post hæc matris ejus quædam adjecit: qvæ
λύμης ἐρωτικῆς. τε τε βασάνων τὰς ἀναγκαίοις καὶ illa garrulitate muliebri effutierat. consultos
ὁπόσα μαρτυρεῖων ἐχόμενα, πολλὰ δ καὶ παντοῖα λεῖ, τὰ vates de regno, & sacris exitialibus impetitum
μὲν πεπριμασμένα· τὰ δ, πρὸς δ ὀξέως ἀπαγ- regis caput: tum libidinosas & ebriosas Anti-
γελθέντα τε καὶ βεβαιωθέντα ἐφάνη. οἱ γὰρ ἄν- patri volutationes cum Pheroræ mulieribus.
θρωποι κἂν ἔπι δ φόβον δ ἀνθιπάτρου μὴ Δρασύ- quæque ad testimonia pertinerent per tormenta
νοντο τὸ αὐτὸ σιγῇ παρεδίδοσαν, ὁρῶντες αὐτὸν ἅπα- E elicita, multa & varia, partim præmeditata, par-
σιν τοῖς κατηγορίαις τὸ δεξάντων γεγονότα, καὶ τὸν πά- tim repentina necessitate expressa, atqve hoc ipso
λαι μὲν αὐτῷ συνεῖσαν τύχην, πρόφωρος αὐτὸν τοῖς certiora. Homines enim quicquid antea metu
ἐχθροῖς ὠφελεδοκῆσαν, οἱ καὶ ἀπωλείας μίσος δ πρὸς Antipatri silentio texerant, post versam ejus for-
αὐτὸν ἐνεφορεῖτο, κατ' ἀσθενὲς ἔτι στερ ἐχθρὰ τῶν tunam videntes accusationibus inimicorum ob-
ἅπαξ κεχαρηκότων κατηγορεῖν, ὡς μεγέθει τελμῆς ὧν noxiam, odia in eum sua exacerbabant. Attamen
ἐπενήσαν κακιῶν καὶ δυσμενείας τῆς πρὸς τὸν πα- non ita aliorum odiis gravabatur: ut propriis
τέρα, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς στάσεως, καὶ ἀλληλοφθο- sceleribus, hostili in patrem animo, disturbata
ρείων ἀναπεπλήκως τὸ οἶκον. καὶ μήτε μίσος δ δίκαιον, μή- F fratrum concordia, commissis inter se domesticis
τε φιλία δ' ἔυνοιαν χρώμενον, ἀλλ' ὡς μελλήσοι αὐτῷ omnibus: ut qui nunquam nec odia justa exer-
συμφέρειν. ὧν δ' ἁπάντων σὺκ ἀλέον· αὐτοῖς οἱ πολλοὶ ceret, nec amicitiæ fidem coleret, nisi quatenus
περιεσκοπημένοι, ὅπερ δὴ μάλιστα δρετῇ κρίνῃ πε- sibi videretur commodum. idqve cum jamdudũ
φύκασιν ἅπαν τοῖς πράγμασι, Δρὸ τοῦ καὶ ἐργῆς ἀπηλλαγ- a multis esset observatum, quo quisque erat æ-
μένως ἅπτηφίζθαι τοῖς γιγνομένοις, καὶ καταβοᾶς ἐν quitatis amantior, eo gravior illi fuit adversa-
τοῖς πρὶν εἰρχθέντες ποιῆσαι, ὠφελημένης ἀδείας rius: & quam primum tuto licuit, magnis voci-
ἐξέφερον εἰς μέσον ὁπόσα εἰδεῖεν. πολύτροποί τε κα- rationibus reum urgebant, quicquid scirent,
κῶν ἀποδείξεις ἦσεν, ὑθαμόθεν ψεύδους αἰτίαν ἐγκα- G certatim prodentes: cumqve variorum crimi-
λῶς δυναμένας, Δρὸ τοῦ μήτε ἔυνοίαν τῇ πρὸς ἡρῴδην num proferrentur indicia, nihil tamen fingi ap-
λέγειν τοὺς πολλοὺς, μήτε ἀσφάλειαν κινδύνων, σιγῆς ἐφ' parebat, quod neqve ad regis gratiam loquerentur, neqve periculi metu silentio quicquam tege-
οἷς ἔχοιεν ἐπεῖν ἐγκαλυμένης. ἀλλὰ τοῦ πονηρά τε ἡγε- rent, sed damnarent omnes scelestos conatus An-
μόνος τὰ πράγματα, καὶ τὸ ἀντίπατρον σὺκ ἀσφαλείᾳ tipatri: eumqve non tam ob patris securitatem
τῇ ἡρῴδου, πονηρίᾳ δ τῇ αὐτοῦ, πάσης ἄξιον τιμωρίας. quam suo metipsius merito de medio tollendum
πολλά τε λεῖ καὶ ὧδε πολλῶν οἷς παρηγγέλλετ' εἰπεῖν censerent, & tradendum supplicio. nec hi soli
ἀγορεύοντα, ὡς τε τὸν ἀντίπατρον καὶ περ ὄντα πολεῖ- qui interrogabantur, eum accusabant, verum et-
σον πάντα δεινότατον ὄντα, ψεύσασθαι καὶ ἀπερυ- iam spontanei delatores pleriqve aderant: ita ut
θριάσαι, μηδὲ ἕνα δὸς φωνῆς ἅπτ' τὸ ἀντιλέγειν licet callidissimus esset mendaciorum artifex, & frontis perfrictissimæ, tamen ne hiscere quidem

contra valeret. Postqvam autem Nicolaus accu-
sare eum & convincere destitit, tum Varus po-
testatem ei dicendi pro se fecit, si qvid haberet,
quo declararet suam innocentiam. Se enim ni-
hil magis optare, & idem patrem qvoqve ejus
optare scire: qvam ne in ullo objecto deprehen-
deretur crimine. At ille pronus in faciem & sup-
plicabundus humi jacens, Deum conscientiæ
suæ inspectorem obtestabatur, ut evidenti aliqvo
signo probaret alienum se ab omni culpa, nec
qvicquam unqvam molitum in patris perniciem.
Is enim est mos malorum omnium, ut qvoties ne-
farium aliquod facinus aggrediuntur, nihil non
sibi permittant, nullo respectu divini numinis.
cum autem suis sceleribus inciderunt in pericu-
lum, tum demum illis in mentem venit Deus,
per cujus invocationem & testimonium volunt
eripi, fingentes se cuncta illius arbitrio permitte-
re: id qvod tum qvoqve Antipatro usu evenit:
qvi cum ante omnia sic gessisset qvasi nullum nu-
men interesset rebus mortalium, imminente ulti-
one destitutus juris præsidiis, ad divinam confu-
giebat potentiam, se in hoc divinitus servatum
asseverans, ut pro incolumitate patris excubias
ageret. Tum Varus cum crebris interrogatio-
nibus nihil eliceret, illo Deum tantum invocan-
te, videns alioqui nullum fore finem, jubet pro-
ferri venenum in medium, ut qvanam vi præd-
tum sit experimento posset colligere: qvod mox
allatum, & ad bibendum datum cuidam damna-
to capitis, sine mora necavit hominem. qvo facto
surgens abiit e concilio, & seqventi die Antioch-
am profectus est, ubi plurimum solebat degere,
VII. qvod illic esset Syrorum regia. Herodes vero
confestim vinxit filium, omnibus ignorantibus
qvænam fuissent ejus cum Varo ante discessum
colloqvia, conjectura tamen erat cuncta regem
facere ex illius sententia. conjecto deinde in
carcerem, Romam Cæsari de eo significavit per
literas, missis etiam qvi coram eloqverentur
mandata, docerentq; qvam scelerata sit hominis
malitia. Per eosdem dies interceptæ sunt Anti-
phili ad Antipatrum ex Ægypto missæ literæ;
qvibus solutis hæc in eis scripta rex ipse compe-
rit. Misi ad te Acmes literas, etiam cum vitæ
meæ periculo. scis enim qvod si deprehenderer,
infestas mihi duas potentes familias redderem.
Tu dabis operam ut rem geras feliciter. Atqve
hoc fuit argumentum hujus epistolæ: rex autem
diligenter reqvisivit etiam alteram. ea tamen
nusqvam comparebat, & servus Antiphili nega-
bat se attulisse ullam præterea. & cum diutius hæ-
rerent, unus ex amicis regiis animadversa qva-
dam futura in interiore servi tunica (nam duabo
erat indutus) suspicatus est in ea plica celatas li-
teras: nec eum sua fefellit opinio: deprompta-
qve est inde epistola hæc fere continens. Acme
Antipatro. Scripsi patri tuo qvales jussisti lite-
ras: & adjeci confictum exemplar epistolæ qvasi a Salome ad dominam meam missæ: qva lecta
scio qvod pœnas ab ea tanqvam ab insidiatrice exiget. Ea vero qvam a Salome scriptam videri

A τῷ ἰχνῷ εἰσφέρεσθαι. νικολάου δὲ παυσαμένου τῶν τε λόγων καὶ τῶν ἐλέγχων, ἀράβιος ἐκέλευσεν ἀντιπάτρου ἐᾶν ἀπολογίᾳ τῶν ἐγκλημάτων χωρεῖν, εἴ τι-
νες αὐτῷ ὠφελοῖεν δὲ μὴ ἐνέχειν τοῖς ἐπιφερομένοις εἶναι. καὶ γὰρ αὐτὸς εὔχεσθαι καὶ τὸν πατέρα εἰδέναι τῶν ὁμοίων εὐχόμενον, μηδὲν αὐτὸν ἀδικεῖν τὰ φα-
νῆναι. ἐπὶ δὲ τούτοις ἔκειτο ἀναπεπταμένος, πρὸς θεὸν, καὶ πᾶσι φανερὸς τὸ ἐπιμαρτυρῆσαι αὐτῷ μη-
δὲν ἀδικεῖν, ἢ τεκμηρίοις ἐμφανέσι ὠφανῆναι, μὴ σὺν ἐπίβουλον αὐτὸν δὲ πατρὸς γεγονέναι. εἰωθότες μὲν B πάντες οἷς ἐπιλείπει ἀρετῆς, ὁπόταν μὲν ἐγχειρῶσί τι-
να κακῶν, εἰ ἐν δέ τι εἴη τὸ πᾶσι τὸ ὠφελοῦν τὸ τυχεῖν ἀφε-
ρήσοντες γνώμην τῇ αὐτῶν ἐπὶ τὰ ἔργα χωρεῖν. ὁπόταν δὲ φωρόμενοι κινδυνεύσιεν δίκαις ἐνέχεσθαι, κατ' ἐπι-
κλησιν αὐτὸ μαρτυρεῖν τὰ πάντα ἐπιτρέπειν. ὃ δὴ καὶ τῷ ἀντιπάτρῳ συμβεβήκει. τὰ πάντα γὰρ ὡς ἐν ἐρημίᾳ δὲ θείᾳ διαπεπραγμένῳ, καταιγίσας αὐτὸν C παντοχόθεν τῆς δίκης ἀπορία τὸ ἀλλαχόθεν δικαιω-
μάτων οἷς ἀπολύσαι τὸ τὰ ἐγκεκλημένα, αὐθις ἐκ-
πορούνει τῇ ἀρετῇ δὲ θείᾳ, μαρτυρίαν ἐπισκήπων αὐ-
τῷ, ὑπὲρ ἰχνὺς τῇ σκηνῇ ὠσισόσωσο εἰς μέσους ἀφα-
γαγών, ὁπόσα ὠεὶ τῷ πατρὶ πράσσειν ὑλμᾶν ὁκ ἐπέ-
λιπεν. ὁ δὲ ἄραβος, ἐπειδὴ πολλάκις ἀναχρίνων τὸν
ἀντίπατρον, ἐδὲν εὑρίσκετο τέλεον τῆς ἀνακλήσεως δὲ
θεῦ, ὁρῶν ἀπέραντον ὂν τὸ γινόμενον, ἐκέλευσε τὸ φάρ-
μακον εἰς μέσους ἐνεγκεῖν, ἵν' εἰδῇ τίνι ὠεῖσειεν αὐτὸ
δυνάμιν. καὶ κομισθέντος, τῶν δὲ θανατῷ τις D
ἐαλωκότων σπένδειν κελεύσαντος οὐάρου, καὶ ὠφελῆ-
μα ἔδωκε. τότε δὲ ἐξαναστὰς ἀπὸ δὲ συνεδρίου, καὶ
τῇ ἐξῆς ἐπ' ἀντιοχείας, ἔπερ δὴ καὶ τὸ τέλειον ἦσαν
αὐτῷ αἱ διατριβαὶ, διὰ τὸ σύροις δὲ τὸ βασίλειον εἶναι.
ἡρώδης δὲ ὠφελῆμα μὲν ἔδησε τὸν υἱόν. ἄδηλοι δὲ
τοῖς πολλοῖς ἦσαν αἱ πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαι, καὶ τί ἐν-
VII. τῶν ἀπεληλύθει. εἰκάζετο δὲ τοῖς πολλοῖς γνώμην τῇ
σκηνῇ πράσσειν ὑπὸν ὠεὶ τὸν ἀντίπατρον ἐπράσσειν. E
δῆλος δὲ αὐτὸν εἰς φώμιλον ὡς κρίσεως σκῆμμασι χρεμ-
ματα ὠεὶ αὐτῷ, καὶ τοὺς λογιωλόγους διδάσκοντας τὰ
κρίσεως τῷ κακίαν δὲ ἀντιπάτρῳ. ἀλίσκεται δὲ
ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἡμέρας, καὶ ἐπιστολὴ ὑπὸ ἀντιφίλου
πρὸς ἀντίπατρον γεγραμμένη, ἐν αἰγύπτῳ δὲ αὐτὸς δι-
ἐτέλει, καὶ λυθεῖσα ὑπὸ δὲ βασιλέως τάδε ἐδήλου.
ἔπεμψά σοι τῷ παρ' ἀκμῆς ἐπιστολὴν μὴ φειδόμε-
νος τῆς ἐμῆς ψυχῆς. οἶδα γὰρ ὅτι αὐτὸς κινδυνεύω F
ὑπὸ δύω οἰκιῶν ἐγνωσθῆναι. σὺ δὲ εὐτυχοίης ὠεὶ τὸ
πρᾶγμα. καὶ ἡ μὲν ἐπιστολὴ τάδε ἐδήλου. ἐζήτει δὲ
ὁ βασιλεὺς καὶ τὸν ἕτερον ἐπιστολήν. ὃ μὲν φανε-
ρὰ ἦν, καὶ ὁ δὲ ἀντιφίλου δῆλος ὃς τὸν ἀναγνωσθῆ-
σαν ἔφερεν, ἠρνεῖτο ἕτερον ὠφελεῖν. ἐπεὶ δὲ ἐπὶ
ἐχόσης τὸ βασιλέα, τὸ φίλωνος τὸ δὲ ἡρώδου ἠνῳγμέ-
νον ὑπερβαλλόμενον δὲ δῆλα τὰ ἐντὸς χιτῶνα, ἐνεδεδύκει δὲ
δύο, ἔκασιν ἐντὸς τὸ ἐπιτυχῆς κρύπτειν τὰ γράμματα.
καὶ λεῖ δ' ἔτως. λαμβάνουσιν οὖν τὸν ἐπιστολὴν, ἐγ- G
γεγραμμένα τε λεῖ ἐν αὐτῇ, τάδε. ἀκμὴ ἀντιπάτρῳ. ἐ-
γράψα τῷ πατρί σου οἷον ἦν ἐλες ἐπιστολὴν. ἐπιτρέ-
φον πεποίκα τῇ πρὸς τὸ ἐμὲν ὑγιᾶ ὡς ὠφελοῦσαν
μης ἐγράψαλεῖ ἀναγκὴς, οἶδ' ἐπιμεμφόμενος ὠφελοῦ-
μὲν ὡς ἐπίβουλον. λεῖ δὲ ἡ ὠφελὴ τὸ σωζομὲς δοκοῦσα
εἶναι

and to bibendum datum cuidam damnato capitis, sine mora necavit hominem. qvo facto surgens abiit e concilio, & seqventi die Antiochiam profectus est, ubi plurimum solebat degere, qvod illic esset Syrorum regia. Herodes vero confestim vinxit filium, omnibus ignorantibus qvænam fuissent ejus cum Varo ante discessum colloqvia, conjectura tamen erat cuncta regem facere ex illius sententia. conjecto deinde in carcerem, Romam Cæsari de eo significavit per literas, missis etiam qvi coram eloqverentur mandata, docerentq; qvam scelerata sit hominis malitia. Per eosdem dies interceptæ sunt Antiphili ad Antipatrum ex Ægypto missæ literæ; qvibus solutis hæc in eis scripta rex ipse comperit. Misi ad te Acmes literas, etiam cum vitæ meæ periculo. scis enim qvod si deprehenderer, infestas mihi duas potentes familias redderem. Tu dabis operam ut rem geras feliciter. Atqve hoc fuit argumentum hujus epistolæ: rex autem diligenter reqvisivit etiam alteram. ea tamen nusqvam comparebat, & servus Antiphili negabat se attulisse ullam præterea. & cum diutius hærerent, unus ex amicis regiis animadversa qvadam futura in interiore servi tunica (nam duabo erat indutus) suspicatus est in ea plica celatas literas: nec eum sua fefellit opinio: deprompta-qve est inde epistola hæc fere continens. Acme Antipatro. Scripsi patri tuo qvales jussisti literas: & adjeci confictum exemplar epistolæ qvasi a Salome ad dominam meam missæ: qva lecta scio qvod pœnas ab ea tanqvam ab insidiatrice exiget. Ea vero qvam a Salome scriptam videri

ἄνευ πρὸς τ δέσποιναν αὐτῆς, ἀλλ' ἀντιπάτρᾳ ἐπ' οἰκ-
μαῖ τῷ σαλώμης, ὅσα γοῦν ἡ Ἀχμαία ἤλου συναγο-
ρεύουσα, λέξω σωέκειτο αὐτῆς. τᾷ ἡ γεγραμμένα
λῶ παίδε. ἀχμὴ βασιλεῖ ἡρῴδῃ. ἐγὼ ἔργον ποιεμένη
μηδέν σε λανθάνειν τ κ σὲ γινομένων, ἀφεῖσα ἀπισ-
τέλλω σαλώμης πρὸς τ ἐμὲ κυρίαν κ σὲ γεγραμμέ-
νην ἀπικινδύνως ἐμαυτῇ σοὶ ἡ ὠφελήμως ἐξεγραψάμην
μὲν κ ἀπέσταλκά σοι. τοῦτο ἡ σκέψῃ ἐγραψε γὰρ μάλ
συλλύειν ἤλιον. καταίσχυνον οὖν τ ἀπίστελλον ἵνα μὴ
κἀγὼ τὸ ζῆν κινδυνεύσω. πρὸς ἡ αὐτὸν ἐγέγραπτο ἀν-
τιπάτρου, ἀμαυρόσης ὅτι διανενευμένη κελεύσματι
τοῦ σκήπτρου αὐτῇ τε γράψειε πρὸς ἡρῴδην, ὡς σαλώμης
ἀπόβλητος αὐτῷ πράσσειν ἐπιχειρούσης τὰ πάντα. κ ἀντι-
γράφουσ ὡς πρὸς δέσποιναν τ αὐτῆς πεμφθείσης ἀπι-
στολῆς ὑπὸ σαλώμης ἀποπέμψειν αὐτῇ. ἵνα ἡ ἀχμὴ,
ἰδοῦσα μὲν τὸ γράμος, ἐδήλωσε ἡ ἰουλίᾳ τῇ καίσαρος γυ-
ναικί, κἀπέσχεσε πρὸς τὰ φίλτρα τῇ ἀντιπάτρᾳ, ὧν ἠθέσπι
ὑπὸ αὐτοῦ μεγάλῃ δόσῃ χρημάτων συγκακουργεῖν κα-
τῆρξε. πυρὸς ἐκ τ ἐπιθυμ. ἡρῴδης ἡ ἐκπλαγεὶς
μεγάλ τ ἀντιπάτρου κακίας, ὥρμησε μὲν κ ἀναχρῆ-
σαι αὐτὸν ἀνελεῖν ὡς κύκλῳ μεγάλων γεγονότα πρᾳ-
μάτων. κ μὴ μόνον αὐτοῦ, ἀλλὰ ἐ τῇ ἀδελφῇ ἐπιβε-
βουλευκέναι, κ ὅ καίσαρ διεφθαρκότα τ οἰκίαν. ἐξω-
ρμησε ἡ αὐτὸν κ ἡ σαλώμη σερνὰ ὑποῤῥυῆ κ κτείνειν αὐ-
τὸν κελεύσασα εἰ μὴ πιθανὰ δὲ πίστεως αἰτίαν ἀξιό-
χρεων εἶχε τ ἀναγκῶν γήρως. ἡρῴδης ἡ μεταπέμψας,
ἀνέκρινε τ υἱόν, κελεύων εἴπερ ἀντιφερὲς ἔχοι, λέγειν μηδὲν
κατοκνοῦντα. ἐπεὶ ἡ ἀχανὴς ἦν, ἤρετο αὐτὸν ἐπὶ δὴ πανυ-
παχῆ πεφωραται πονηρὸς ὤν, τὰς γοῦν συγκακουργή-
σαντας αὐτῷ τὰ πράγματα μὴ μελλῆσαι κατοφθῆναι. ὁ ἡ
ἀντίφιλος τ πάντων αἰτίαν ἀνετίθει, ἕτερον δ' οὐδένα
παρεῖπε. ἡρῴδης ἡ ὠθιαλγῶν ὥρμησε μὲν πέμπειν
ὅπη τάχιστα τ υἱὸν ὡς καίσαρα λέγειν ὑφ' ἕξοιτο τ ἐπ' αὐ-
τὸν βλαβμάτων. ἔπειτα δείσας μὴ βοηθείᾳ τ φίλων εὐ-
ρεῖσκοιτ ἂ κινδυνεύσ ἀφυγών, αὐτὸν μὲν δέσμιον ὡς
ἐ πολὺν ἐφύλαττεν, αὖθις ἡ πρέσβεις ἐξέπεμψε ἐ
γράμματα ὅπη κατηγορίαν ἀ ἡ, ὅπου τε ἀχμὴ
συγκακουργήσειεν αὐτῷ, κ ἀντίγραφα τ ἐπιστολῶν.

volebant, Antipatri commentum erat ſuppoſito Salomes nomine, ipſius arbitratu & commodo ſcripta, ſed Acmes miniſterio. Eadem & regi ſcripſit in hanc ſententiam. Acme regi Herodi. Cum mihi ſit curæ ne quid te lateat ad ſalutem tuam pertinens, inventam Salomes epiſtolam contra te ſcriptam ad meam dominam, non ſine periculo tranſcripſi, & ad te miſi: in qua poſtulabat ut ſibi liceret Syllæo nubere. hanc tu lacerabis, ne quando propter eam vitæ diſcrimen adeam. Sed hoc commentum prodebant quæ ad ipſum Antipatrum ſcripſerat, ſignificans ſe voluntati ejus obſecutam, & literas ad Herodem miſiſſe, & inſertum his exemplar fictitiarum Salomes literarum ad ſuam dominam, quæ inſidias Herodi tenderent. Erat autem hæc Acme Judæa genere, agens in ancillatu Juliæ uxoris Cæſaris; operamqve hanc Antipatro magna pecunia vendiderat, qva contra amitam ſimul & patrem uteretur. Cæterum Herodes cognita hinc filii malitia, minimum abfuit qvin illum eveſtigio tolleret, ut concitatorem turbelarum omnium, qvi non ſolum ſuam & ſororis ſalutem in periculum adduxiſſet, ſed diſciplinam etiam corrupiſſet domus Cæſaris. eodem incitabat eum & Salome, pectus plangens, & mori non recuſans, ſi ullum extaret violatæ a ſe fidei argumentum idoneum. Rex autem accerſito filio jubet illum cum fiducia promere, ſi qvid haberet qvod pro ſe afferre poſſet. Qui cum ad hæc ne hiſcere qvidem valeret, rogatus ut qvando medius teneretur deprehenſus in maleficio, ſaltem ſocios ſceleris proderet. omnem culpam conferebat in Antiphilum, alium præterea nominabat neminem. ibi Herodes vehementi dolore animi ſaucius cogitavit eum Romam mittere, ut apud Cæſaris tribunal parricidii cauſam diceret. Deinde veritus ne amicorum ope eriperetur periculo, ipſum qvidem in vinculis ut ante retinuit: legatos autem & literas accuſatrices miſit ad Cæſarem, ſimul indicans adjutum eum Acmes opera, epiſtolarum qvoqve adjunctis exemplaribus.

Κεφάλαιον ἡ.

Περὶ τ ἡρῴδ νόσου, κ στάσεως τ ἰουδαίων.

Καὶ οἱ μὲν πρέσβεις, ὅπῃ τ ῥώμης ἠπείγοντο, ὁπόσα
πε ἀναμεμνημένους δεήσει λέγειν, προσεκδιδαχθέν-
τες, καὶ τὰ γράμματα φέροντες εἰς νόσον ἡ ὁ βασι-
λεὺς ἐμπεσών, ἀλλήλας γράφει τῶν νεωτέρων τ υἱῶν
τ βασιλείαν διδοὺς, μισῶ τότε πρὸς τ ἀρχέλαον καὶ φί-
λιππον ὄντ ἀντιπάτρου ἀλλοτρίων, καίτοι πε τάλαν-
τα χίλια, ἐ γυναικὶ ἰουλίᾳ τῇ καίσαρος ἡ τέκνοις καὶ
φίλοις ἐ ἀπελευθέροις καίσαρος πεντακόσια. ἐνεμε
ἡ καὶ τοῖς υἱέσι χρήματα καὶ προσόδους ἐ ἀγρούς, καὶ
υἱέσι τοῖς ἐκείνων. σαλώμῃ τε ὅπῃ μέγα ἐωλύπησεν
τὸν ἀδελφὸν, εἰ μὴ τε σφ πᾶσι πρὸς αὐτὸν ἀμαυρότη-
τα καὶ μηδαμόθι θαρσυνομένου κακουργεῖν. ἀπε-
γνωκὼς ἡ βιοτὸν, καὶ γὰρ ἤδη ἐτ ἐβδομηκοστὸν ἦν,
ἐζηρίωσεν ἀκράτῳ τῇ ὀργῇ καὶ πικρίᾳ εἰς πάντα
χωμένῳ. αὐτὸν ἡ ἦν δόξαν τοῦ καταφρονεῖσθαι
καὶ ἡδονὴ τὰς τύχας αὐτοῦ τοῖς ἐθν φέρειν. ἄλλως τε

CAP. VIII.

Herodis morbus, & Judæorum ſeditio.

Interea dum legati inſtructi mandatis ac literis Romam properant, rex morbo correptus teſtamentum condidit, ſucceſſionem regni relinqvens natorum minimo, exaſperatus in Archelaum & Philippum calumniis Antipatri Cæſariq; legavit mille talenta, & uxori Juliæ liberisq; ejus & amicis atqve libertis talenta quingenta. Suis qvoq; filiis diſtribuit pecunias & agros ac reditus, ſimiliter etiam nepotibus. Salomes etiam ratio eſt habita, qvam propter perpetuam & inconcuſſam benevolentiam ditavit egregie. Deſperata deinde ſalute, qvod jam ad ſeptuageſimum ætatis annum accederet, mirum in modum efferatus eſt, iræ impatiens & amarulentus in rebus omnib. in cauſa erat opinio contemptus, qvodq; exiſtimaret gentem lætari ſuis infortuniis: qvam opinionem

confirmavit quorundam apud populum gratiosorum seditio, mota ex causa tali. Judas Sariphæi filius & Matthias Margalothi doctissimi erant Judæorum, & interpretes patriæ legis præstantissimi, ob idqve cari populo quod juventutem disciplinis institueret. totis enim diebus eis dabant operam quotquot cupiebant in virtute proficere. Hi postqvam cognoverunt morbum regis esse incurabilem, concitaverunt juventutem, ut sublatis operibus quæ rex præter patriam consvetudinem fecerat, propugnatores pietatis se ostenderent, debitum inde expectantes præmium. Nam hanc esse regi causam cum calamitatum domesticarum tum postremo præsentis morbi, videlicet quod contemptis legibus multa novare ausus sit. nam hac parte multis in rebus pietatem regis hi doctores desiderabant. Inter cætera supra majorem portam templi dedicaverat donum pretiosum. aquilam auream magni ponderis, cum lex nostros homines vetet imagines statuere, aut consecrare animantium effigies, quamobrem doctores hi autores erant suis discipulis, ut aquilam illam detraherent. Etsi enim res videatur non c..rere periculo, tamen etiam jucundæ vitæ præponendum esse honestum obitum, si contemnatur propter tuendas leges patrias, quandoquidem sempiterna fama nullo seculo passura sit gloriam eorum intermori,& alioquin ignavos juxta ac fortes eundem manere interitum: proinde recte facturos virtutis cultores, si ex communi necessitate honorem sibi decerperent, & cum hoc solatio e præsenti vita discederent. magnum enim levamen esse honestis conatibus immori, & periculi non contemnendum præmium, laudem transmissam ad nepotes ac posteros, cujus in partem tota cognatio tam viri quam fœminæ veniant, quo quid esse possit optabilius? Hac exhortatione accensis juvenibus rumor supervenit extinctum regem nuncians, & propensos jam ad facinus perpulit. itaqve claro meridie ascendentes detractam aquilam conciderunt securibus, inspectante congregata in templum multitudine. Quod ut renunciatum cognovit dux regius, majorem aliquam conspirationem metuens, occurrit eo cum valida suorum manu cohibiturus demolitores aquilæ,& irruens in vulgum rudem&imparatum ac conglobatum temere, facile reliquis disjectis & cedentibus circiter XL. juvenes resistere ausos comprehendit,cumq;his autores facinoris Judam&Matthiam turpe putantes cedere: omnesq; ad regem perduxit. Quo rogante quo freti, ausi sint sacratam imaginem demere, ajunt se & deliberasse id multo antea, & deliberatum executos, ut fortes viros decuit. Nam & honori divino, inquiunt, succurrimus, & legem cujus discipuli sumus, vindicavimus. Nec est quod mireris,si tuis decretis leges præponimus, quas nobis Moyses autore & doctore Deo pertulit:

ἐπειδή τινες τ δημοτέρων ἀνθρώπων καὶ ἐπιτέχνου αὐτῷ Δι᾽ τοιαύτην αἰτίαν. Ἰοὺδας ὁ σαρίφαίου καὶ ματθίας ὁ μαργαλώθου ἰουδαίων λογιώτατοι, καὶ πρὸ οὓς τινας τ πατρίων ἐξηγηταὶ νόμων, ἄνδρες καὶ δημῷ φιλοσοφιλεῖς Δι᾽ παιδείαν δ νεωτέρων. ὁσημέραι γὰρ δημέρουν αὐτοῖς πάντες οἷς προσοίησις ἀρετῆς ἐπιδεύετο. οἵ τε πυνθανόμενοι δ βασιλέως τὴν νόσον ἀπορον οὖσαν ἐζήρουν τὸ νεώτερον, ὡς τι τοσα, ὥστε τὸν νόμον τὸν πάτριον κατεσκευασο ἔργα. ὑπὸ δ βασιλέως, ταῦτα καὶ θελόντες εὐσεβείας ἀγωνίσματα, ὥστε τ νόμων φέρειν. καὶ γὰρ δὴ Δι᾽ τὸν πόλεμον αὐτῶν παρ᾽ ἃ διηγόρευεν ὁ νόμος τῆς ποιήσεως, τὰ πὰ ἄλλα αὐτῷ συντυχεῖν οἷς ὥστε τὸ ἐωθὸς δ ἀνθρώπε διετρίβη, καὶ δὴ Δ᾽ τὴν νόσον. ἰοὺδας γὰρ τῷ ἡρῴδῃ πινὰ πραγματώδεν ὥστε τ νόμον, ἃ δὴ ἐπεκάλουν οἱ περὶ τὸν ἰούδαν καὶ ματθίαν κατεσκάκει ὁ βασιλεὺς ὑπὲρ δ πυλῶν ὁ μεγάλ δ ναῦ ἀνάθημα, καὶ λίαν πολυτελὲς ἀετὸν χρύσεον μέγαν. κωλύει ὁ νόμος εἰκόνων τε ἀναστάσις ἀπαγορεῦν καὶ πινων ζώων ἀναθέσις ἀπεπηδεύεσθαι τοῖς βιοῦσι κατ᾽ αὐτὸν περιειρημένοις, ὥς τε εὐκέλδουν οἱ σοφισαὶ, τ ἀετὸν καθελεῖν. καὶ γὰρ εἰ τις ἂν ἥδοιτο κίνδυνος τοῦ εἰς θάνατον ἀναπειμένῳ, πολὺ τῆς ἐν τῷ ζῆν ἡδονῆς λυσιτελέστερον φαίνεσθαι τὸν περιθεσμένον ἀρετὴν ὑπὲ αὐτῆ, τοῖς ὅπὶ σωτηρία καὶ φυλακῇ δ πατρίου μελλήσουσι τελεῖν, Δι᾽ τὸ αἰδιον ἐπαινεῖσθαι φήμην κατασκευασαμένους, ἐν τε τοῖς νῦν ἐπαινεθήσεσθαι καὶ τοῖς ἐσομένοις ἀειμνήστων καταλιπεῖν τὸ κλέος. καὶ τοιγε τοῖς ἀκινδύνως διαιτωμένοις ἄφυκτον εἶναι τὸν συμφοράν, ὥς τε καλῶς ἔχειν τοῖς ἀρετῆς ἐρασθεῖσι τὸ κατεψηφισμένον αὐτῶν μετ᾽ ἐπαίνων καὶ τιμῶν δεχομένους ἀπέναι δ βίου. φέρειν γὰρ κἀφίστιν πολλὴν τὸ ὅπὶ καλοῖς ἔργοις, ὧν μνήμην αἰῶνα τὸν κίνδυνον εἶναι, τελευτᾶν, ἅμα μὲν τοῖς αὐτῶν, καὶ ὁπόσοι δ συγγενῶς καταλείποιντο ἄνδρες ἢ γυναῖκες, καὶ τοῖσδε πρόσοιησιν ὄφελος εὐκλεία τῇ αὐτ᾽ αὐτῶν. καὶ οἱ μὲν τοιαῦτα λόγοις ἐξῆραν τοὺς νέους. ἀφικνεῖται γὰρ λόγος εἰς αὐτοὺς τεθνάναι φράζων τὸν βασιλέα, καὶ συνέπεσε τοῖς σοφισαῖς. καὶ μέσης ἡμέρας ἀνελθόντες κατάντων τε, καὶ πελέκεσιν ἐξέκοψαν τὸν ἀετὸν, πολλῶν ἐν τῷ ἱερῷ Δι᾽ τελούντων. καὶ ὁ στρατηγὸς δ βασιλέως, ἀγγέλλεται γὰρ ἡ ἐπιχείρησις πρὸς αὐτὸν, δὲ μείζονος Δι᾽ νοίας ἢ ἐπράσσετο, ὑπολαβὼν, ἄνεσι χῆτος πολλοὺ ἀγόμου ὁπόσοι ἂν δέξοιεν τὴν ὠλὴν τῶν περιόντων καθαιρεῖν τὸ ἀνάθημα, ἐπιπεσὼν μὴ προσδεχομένοις, ἀλλ᾽ ὁποῖα ὄχλος φιλεῖ δόξῃ μᾶλλον ἀμαθεῖ ἢ προνοίᾳ ἀσφαλεῖ τετολμηκόσι, ἀσυντάκτοις τε καὶ μηδὲν δ ὀνήσοντος προσαισχομένοις. τῶν τε νέων οὐκ ἐλάσσους τεσσαράκοντα ἀνδρῶν, οἱ θάρσει ἐμφυὲν ἐπιόντα εἰς φυγὴν δ λοιπὸ πλῆθος καταστέλλουσι, καὶ τοὺς εἰσηγήτας δ τολμήματος ἰούδαν καὶ ματθίαν, ἄδοξον ἡγουμένους ὑποχωρεῖν τὴν ἔφοδον αὐτοῦ, καὶ ἀνηγάγετο ὅπὶ τ βασιλέα. ἐρομένῳ γὰρ ἐπεὶ ἀφίκοντο ἐπ᾽ αὐτὸν δ βασιλέως εἰ τολμήσειαν αὐτοῦ τὸ ἀνάθημα καθελεῖν. ἀλλὰ κ περφρένητέ γε ἡμῖν τὰ φρονηθέντα, κ πέπαχθ᾽ τὰ πεπραγμένα μετ᾽ ἀρετῆς ἀνδράσι παρεπωδέσατης. δ τε γὰρ θεὸς τῇ ἀξιώσει πεπισθμένα βεβοήθηκεν ὑφ᾽ ἡμῶν, καὶ δ νόμε τῇ ἀκροάσει πεφρονίσμεθα. θαυμασόν τε οὐδὲν εἰ τῶν σῶν δογμάτων ἀξιωτέρους τεθηρεῦθαι ἡγήμεθα, νόμους, οὓς μωυσῆς ὑφηγορεύσει καὶ διδαχῇ τοῦ θεοῦ γραφάμενος καπέλιπεν. ἡδο-

ἡδονὴ τὸ τὸν θάνατον ἀσμῶ, καὶ τιμωρίαν ἐφ' ἡμῖν τινα ὑπὲρ ἁλόντος, ἀφ' τὸ μὴ ἐπ' ἀδικήσει ἔργοις, ἀλλὰ φιλίᾳ δ' ὁσίοις μέλλειν συνίστασθαι τὸ ἐφ' ἁμιλλῶσιν αὐτοῖς. καὶ οἱ μὲν ταῦτα, πάντες ἔλεγον οὐδὲν ἐλλείποντες τῇ θάλπει δ' λόγῳ χρώμενοι, ἢ θαρσοῦντες τὸ ἔργον πράττειν οὐκ ἀπεπέσοντο. βασιλεὺς δ' αὐτοὺς καταδήσας, ἐξέπεμπεν εἰς Ἱεριχοῦντα, καλέσας ἰουδαίων τοὺς ἐν τέλει. καὶ ὡς ἀγχομένων, ἐξεκλησιάσας εἰς τὸ αὐτὸ θέατρον ἐπὶ κλινιδίου κείμενος· ἀδυναμίᾳ δ' σῶ- ναι, τ' ἀγωνιῶν τε ἐφ' ὅσον οἵ τινες ἦσαν ἐπ' αὐτοὺς γεγονότες, ἀνεθυμεῖτο, καὶ ναὸν τὸν καλούμενον εἰς μεγάλους τέλεσι τοῖς αὐτοῦ χρόνοις, μὴ διὰ μηδέντος ἔτους ἑκατὸν ἐνενήκοντα τ' ἀπὸ μοναρχίας ὑπ' οἷς ἐβασίλευον τοσόνδε τὸ δὴ τιμῇ πεζάζας δ' θεῷ. κατεσκευάκει δ' καὶ ἀναθήμασιν ἐξιολόγοις. ἀνθ' ὧν ἐλπίδα μὲν αὐτῷ χρυσῆν καὶ μὴ θνητὸν καταλελεῖφθαι μνήμην τε αὐτοῦ καὶ εὐκλειαν. καταβάντα ἤδη, ὁπότε μηδὲ ζῶντα, ὑβρίζειν ἐπιχειροῦσιν εἰς αὐτὸν, ἀλλ' ἡμέρας τε καὶ ἐν ὄψει τῆς πλήθους ὑβρει χρωμένους ἐφ' αὐτῷ τ' ὡν αὐτὸς ἀνακειμένων. καὶ καθαίρεσιν ὑβρίζοντάς τε ποιεῖσθαι, λόγῳ μὲν εἰς αὐτὸν, ἀληθείᾳ δ' εἰς ἐξετάζοις γεγονότα ἱερουλοιοῦντας. οἱ δ' ἀφ' τῶν ὠμιστηκότων αὐτοῦ μὴ δὲ καὶ κατ' αὐτῶν ἐξαγρίωσιν ἐπιπεπόθοιτο πικρίαν, ἵνα γνώμην ἔφασαν αὐτὸ πεπρᾶχθαι τῇ αὐτῶν, φανεῖσθαι τε αὐτοῖς οὐκ ἀπηλλαγμένα κολάσεως αὐτὸ εἶναι. ἐν δ' τοῖς μὲν ἄλλοις πᾶσι τέρως ἔχειν. ματθίαν δ' τε ἀρχιερέα, παῖσαι ἱερᾶσθαι ὡς αὐτὸν δ' μέρους τούτων γεγονότα, καθάπερ ἰώζαρον δ' ἀρχιερέα, ἀδελφὸν γυναικὸς τῆς αὐτοῦ. ὅπερ δ' ματθίᾳ τότε ἱερωμένῳ, συμβαίνει καὶ ἕτερον δ' ἀρχιερέα, κατασῶσαι πρὸς μίαν ἡμέραν, ἵν' ἰουδαῖοι νηστείαν ἄγουσιν. αὕτη δ' ἐστὶν ἥδε. ἐ ματθίας ἱερωμένῳ ἐν νυκτὶ τῇ φερούσῃ εἰς ἡμέραν ἣ ἡ νηστεία ἐνίστατο, ἔδοξεν ἐν ὀνείρατι ὡμιλῆσθαι γυναικί. καὶ ἀφ' τόδε δ' δυναμένῳ ἱερουργεῖν, ἰδιώτης ἐ παρ' ἑλλήνων σωιεράσατο αὐτῷ γυνὴ ὤν. ἡρώδης δ', τόν τε ματθίαν ἐπεποίκει τῆς ἀρχιερωσύνης, καὶ τὸν ἕτερον ματθίαν ὃς ἐγηγέρκατο σασιν καὶ ἄνδρας ἐκ τ' ἑτέρων αὐτοῦ ἔκαυσε ζῶντας. καὶ ἡ σελήνη δ' τῇ αὐτῇ νυκτὶ ἐξέλιπεν. ἡρώδη δ' μείζονος ἡ νόσος ἐνεπικρατέστερος, δίκην ὧν παρανομήσαιεν σκήπτεσθαι δ' θεοῦ. πῦρ μὲν γὰρ μαλακὸν, ἀλλὰ πολλοῦ δεῖν ἀποσημαῖνον τοῖς ἐπιφωμένοις τὸν φλόγωσιν, ὑπόσοις τοῖς ἐντὸς κατέστηθεν τὸν κάκωσιν. ὀρθυμία δ' δεινὴ δ' δέξασθαι τὸν ἀπ' αὐτοῦ. ἀγχόνην μὴ ἐκ ἐπουργεῖν. καὶ ἕλκωσις τ' ἐντέρων καὶ μάλιστα δ' κῶλα δεινὰ ἀλγηδόνες. καὶ φλέγμα ὑγρὸν περὶ τοὺς πόδας καὶ διαιγίς. ὑδρωπικὰ δ' ἐπὶ τοῖς πήγεσιν κάκωσις ἦν. καὶ μὴν καὶ δ' αἰδοίου σῆψις σκώληκας ἐμποιοῦσα. πνεύματός τε ὀρθία ἔντασις ἐ αὐτὴ λίαν ἀηδὴς ἀχθηδόνι τε τῆς ἀποφορᾶς, καὶ τοῦ πνεύματος δ' ἄθυμα. ἐπασσόμενόν τε τοῖς πᾶσιν ἦν μέρος ἰσχνὸν ἐκ ὑπομονητὸν πρὸς πεῖραν. ἐλέγετ' οὖν ὑπὸ τῶν ἰατρῶν, ἐ οἷς ταῦτα πρὸς αὐτοῦ φέγγεσθαι σοφίαν πρὸς, πολλοὶ δ' πολλὰ δυσεβῆ ταύτην ὁ θεὸς ἐκπέμπεσθαι ὠδὴ δ' βασιλέως. καὶ περ δὴ μείζονος ἡ ἀπορία τοῖς παλαιπωροῦσιν, ἐν ἐλπίδι δ' ἀναφθήναι ἦν, ἰατροὺς τε μεταπεμπων, καὶ ὁπόσα ἀρωγὰ ἐπαγόμενος χρῆσθαι μὴ ἀποτετραμμένος.

nec recuſamus mortem ac ſupplicium quodcunqve nobis intuleris, conſcii nos non ob maleficium, ſed pietatis cauſa hæc perpeti. Hæc illi non minorem animo quam verbis præferentes fortitudinem, æqve tùm ad conſtanter patiendum alacres, atqve ante ad fortiter agendum fuerant. Eos rex vinctos miſit Hierichuntem: moxqve accitis Judæorum primoribus in concionem eorum lectica ob imbecillitatem delatus, cœpit commemorare labores ſuos exhauſtos pro republica, tùm inſtauratum templum impendiis ingentibus, quale opus per CXXV. annos nemo Aſamonæorum regum ad honorem Dei valuiſſet perficere. nec extructum id tantum a ſe, verum etiam ornatum votivis muneribus ac donariis templo digniſſimis. ob hæc facta ſperaſſe ſe vel poſt obitum ſempiternam, & memoriam, & gloriam. nunc proh nefas vivo etiam ac ſuperſtiti pro beneficiis reponi injuriam: & medio die inſpectante multitudine ſua dona ſacrata violari ac detrahi: quæ injuria licet in ipſum intentata, reſtamen vera ad Deum magis pertineat, cujus ſacra compilata ſint. Tum honoratiores quiqve veriti crudelitatem ejus, ne forte efferatus in ſe quoqve gravius animadverteret, negaverunt hæc facta ex ipſorum ſententia, videriq; ſibi, admiſſam eſſe rem dignam ſupplicio. Ille in cæteros mitior, Matthiæ pontifici ademit ſacerdotiũ, quaſi non alieno ab hoc conſilio, eiqve ſucceſſorem dedit fratrem uxoris ſuæ Joazarum. Hujus Matthiæ pontificatu accidit etiam alium pontificem ad unam diem ſubſtitui, qua Judæi populariter jejunium celebrant. Nam Matthias ea nocte quæ præcedebat diem jejunii, viſus eſt ſibi per ſomnium cum uxore congredi: & cum ob hoc ad rem divinam faciendam non eſſet idoneus, Joſephus Ellemi filius adjutor vicarius propter cognationem ei datus eſt. Cæterum Herodes poſt mulctatum Matthiam ſacerdotio, alterum Matthiam ſeditionis autorem ejusq; ſocios vivos exuſſit: in quam noctem etiam defectus lunæ incidit. Regi vero morbus factus eſt gravior, pœnam impietatis exigente numine. ſento enim calore torrebatur, qui non tam externo tactu deprehenderetur, quam intus populare tur viſcera. aderat & vehemens voracitas, cui neceſſe eſſet continuo cibos ſuggerere: ſimulqve vexabatur inteſtinorum exulceratione & colicis paſſionibus. pedes tumebant phlegmate humido & pellucido, ſimiliterqve inguina. ipſa qvoqve verenda putrefacta ſcatebant vermiculis, accedente fœda nec minus moleſta tentigine, non ſine fœtore graviſſimo. ſuper hæc omnia nervorum contractione laborabat & difficultate anhelitus. Quamobrem conſtans erat inter viros divinos & fatidicos opinio, regem læſæ tot modis pietatis Deo pœnas expendere. Qui tametſi gravius affligeretur, quã ut videretur poſſe morbo perferendo ſufficere, tamen evaſurum ſe ſperabat, accerſendis medicis intentus, & medicamentis conquirendis undiqve,

IX.

profectus etiam ultra Jordanem fluvium, calidis aquis se fovebat apud Calliroen, quæ præter vim medicam potu quoque jucundæ sunt. Hæ aquæ in lacum bituminis feracem effluunt. ibi de medicorum consilio immissus, fovendus in refertũ oleo solium, visus est illis jam agere animam. quare exorta comploratione familiarium excitatus & ad se reversus, nullamqve amplius salutis spem superesse intelligens, donativum militibus quinquagenas drachmas jussit distribui: magna deinde liberalitate usus in duces atqve amicos, rursum Hierichuntem reversus est: ubi atra bile prægravante eo immanitatis prolapsus est, ut facinus animo conciperet longe atrocissimum. Nam cum e tota ditione nobiliores Judæorum ad eum convenissent, evocati minaci edicto pœnam capitis intentante non parentibus, infensus ex æqvo sive sontibus seu innoxiis, universos conclusit in circo. accita deinde Salome sorore maritoqve ejus Alexa, ait instare sibi terminum vitæ, succumbenti tantis doloribus: qvod qvidem ferendum esse, quando juxta communem mortalium sortem accidat. illud permolestum esse, si carendum sit extremo honore luctus, qvi debeatur regibus. non enim ignotam sibi esse Judæorum mentem, qvod optatam suam mortem lætis accepturi sint animis, qvandoqvidem vel a vivente etiam tum non abstinuissent contumelias: sed illorum esse officii, levamen aliqvod præsentis hujus doloris decernere. nam si assensum consilio suo præbeant, fore suum funus longe qvam aliorum regum honoratius, & manibus suis gratius, omnibus per totam ditionem non ficte lugentibus. Ergo qvamprimum viderint se exhalasse animam, debere eos clausam Circo nobilium multitudinem cingere militibus, ignorantibus etiamtum suum obitum, non prius vulgandum qvam mandatum executi sint, jubere deinde ut circumventos una omnes jaculis configerent. Qvibus hoc modo cæsis duplicem se eis habiturum gratiam, vel qvod mandatorum fuerint memores, vel qvod obitum suum publico luctu honoraverint. Hæc ille cum lacrymis lamentabundus cognatos per mutuam fidem ac benevolentiam perqve omnia sacra obtestabatur, ne se extremo hoc honore fraudatum vellent, eis contra pollicentibus daturos se operam, ut cuncta juxta ipsius mandatum fierent. Nunc sane etiamsi qvis præteritam ejus in cognatos sævitiam tribuere vellet pro incolumitate & securitate solicitudini, ex hac certe novissima ejus voluntate deprehendere potest, qvam inhumano animo præditus fuerit: qvandoqvidem jamjam e vita discessurus curabat, ut ex singulis familiis uno aliqvo sublato, totam gentem in luctũ & carissimorum desiderium conjiceret, nec læsus a qvoqvam eorum, nec valens eis qvicqvam objicere: cum hi qvibus ullum est virtutis studium, etiam inimicis tali suo tempore odia remittere soleant.

A παμέν τε περάσαις ἰορδάνλεν, θερμοῖς τοῖς κ) καλλιρόλεν αὐτὸν παρεδίδου, ἅπερ νυὶ τῇ εἰς πντ' ἀρετῇ καὶ τιμιά ἐστιν. ἔξεισι δ' τὸ ὕδωρ ὅτ' εἰς λίμνλεν τλὶν ἀσφαλτοφόρον λεγομένλεν. καὶ πεῦθαι τοῖς ἰατροῖς δοκῆσαν ὡς τε ἀναθάλπειν αὐτὸν, καθεθὲς εἰς πύελον ἐλαίου πλέον, δόξαν μεταστάσεως ἐποίησεν αὐτοῖς. τῶν δ' οἰκετῶν οἰμωγῇ χερομένων περιεγκὼν, καὶ μηδ' λεῶ τινα, ἀμφὶ δ' σωθησομένου ἐλπίδα ἔχων, τοῖς στρατιώτας ἀνὰ πεντήκοντα B δραχμὰς ἑκάστῳ κελεῦσαι νεμηθῆναι. πολλὰ δ' καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν καὶ φίλους τοὺς αὐτὸ ἐδωρεῖτο, ἐπὶ πλεῖν αὖθις ἐπὶ ἱεριχοῦντ. μέλαινά τε χολὴ αὐτὸν ἡρέθιζε πᾶσιν ἐξαγριοῦσθαι, ὥς τε δὴ τελευτῶν, πάξαι τοιάνδε ἐπινοίαν. ἀφικομένων περσεύγματι τῶν αὐτὸ ἰουδαίων ἀνδρῶν πάντες δ' ἔθνος ὅπερ πατε ἀξιολογον, πολλοὶ δ' ἐθνοντο ὡς δ' πάντες ἔθνος κατακεκλημένοι, καὶ πάντων ἀκροασαμένων δ' διάταγμα τ., ὡς χὶ θάνατον λεῖ ἀνακείμενα, τοῖς ἀλογήσασι τῶν ἐπιστολῶν, ἐμμεμνημένου πᾶσι δ' βασιλέως ἐμίσης τῆς τε ἀναιτίοις καὶ παρεσχηκόσιν αἰτίαν, συγκλείσας αὐτὸς πάντας ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ. τλεῦ τε ἀδελφλεῖ αὐτὸ σαλώμλεν καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀλεξᾶν μεταπέμψας, τεθνήξεσθαι μὲν, ὃ πρέσ ἐλεγεν, ἐπὶ ποσῷδε τῶν ἀλγηδόνων αὐτὸν περιεχουσῶν. καὶ τάδε μὲν οἷόν τε καὶ πᾶσι φίλον θρηνῆσαι τυγχάνειν. ὁλοφυρμῶν δ' ἄπειρον καὶ πένθους ἐνδεᾶ δ πᾶσιν ἐπὶ βασιλεῖ πεποιεῖσθαι ἂν, D μᾶλλον αὐτῷ λυπηρὸν εἶναι. ὃ χὶ δέσποτῶν τλὶν ἰουδαίων λθίοιαν, ὡς δίκαιτ. αὐτοῖς καὶ πάνυ κεχαρισμένον θάνατ. αὐτὸ, λθ' τὸ καὶ ζῶντ. ἐπὶ δέσποσι ἐπιτρέπεσθαι καὶ ὕβρει τ' κατ' αὐτὸ πεποιημένων. ἔργον δ' ἄρα ἐκείνων εἶναι, κἀφίσιν τινὰ αὐτῷ ψηφίσασθαι δ' ἐπὶ τοιῶδε ἀλγηδόνι. τὰ αὐτὰ χὶ δὴ φρονήσαι δόξῃ τῇ αὐτὸ μὴ ἀπειλημμένων μέχρι αὐτὸ τῶν ἐπιτάφιον χρήσεσθαι, καὶ ὅπως οὐδ' ἄλλων βασιλέων, καὶ πένθ. λθ' δ' ἐθνους ἅπαντ. E ἐκ ψυχῆς ἐλοφυρμένων ἐπὶ παιδία καὶ γάλωτι αὐδ. ἐπὶν οὖν θεάσωνται τλεῦ ψυχλεῦ ἀφέντα αὐτὸν, περισήσαντας τῷ ἱπποδρόμῳ τὸ στρατιωτικὸν ἀγροῦν ἐπὶ τὸν θάνατον αὐτὸ, μὴ χὶ πρότερον εἰς τοὺς πολλοὺς ἐξενεγκεῖν ἢ τάδε πεάξαι, κελεύειν ἀνιέναι τὰς ἐγκαθειργμένους. καὶ πάντας ἅτ' ἀνελόντας τὸν τρόπον ἀνήκειν αὐτὸν ἀχ ἁμαρτήσαντας δ' εὐφρονοῦντ., κυρώσαι τε ὧν ἐπιτέλλοιεν αὐτοῖς μέλλων τελευτᾶν, καὶ τῷ πένθει ἀξιολόγῳ τεμῆναι. καὶ ὁ μὲν μετ' δακρύων ποτνιώμεν., καὶ δ' συγγενοῦς τλεῦ εὐνοίαν καὶ πίστιν δ' θείου πρόσβαλλον, ἐπισκῆψαι μὴ ἠμελῆσθαι ἀξιῶν. κἀκεῖνοι ὡμολόγουν οὐ μελήσεσθαι. κατανοήσαι δ' ἄντις τλεῦ λθίοιαν αὐτὸ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἔτῳ τὰ πρότερα ἤρεσκεν, ὡς ἂν δ' φιλοζωῖν πεπραγμένα, ἐκ γοῦν τῶν ἄρτι ἐντολῶν οὐδὲν ἀνθρώπειον ἐνεφερομένλεν, ἔνθ' δ' αἰτίων δ' βίᾳ πρόνοιαν εἶχεν ὡς ἐν πενθῇ δ' ἐρημίᾳ τ' φιλτάτων τὸ πᾶν κατασήσειν ἔθν., ἕνα ἐπὶ ἑκάστ. οἰκᾳ κελεύων μεταχειρῆσαι, μηδὲν ἄδικον μήτε εἰς αὐτὸν δεδρακότας, μήτε ἐφ' ἑτέρους ἐγκλήμασι κατηγορίας αὐτῶν γιομένης, ἐνίοτε ὧν πρόσπτοις ἀρετῆς δ' πρὸς τὰς ἐν δίκῃ ἐχθρὰς γενέσθαι τοιῶδε καιροῖς τὰ μίση καταπιεῖν.

Κεφά-

Κεφάλαιον θ'.

Ἀντιπάτρου ἀναίρεσις.

Ταῦτα ὁ Ἀντίπατρος αὐτὸς πρὸς τοὺς συγγενεῖς, γράμματα παρ' αὐτῶν τε καὶ τὴν ἐκ Ῥώμης πρεσβείαν ἀποσταλέντων τὸ κεφάλαιον λυπῆς τε ἀκμῆς ὀργῇ τῇ Ἡρῴδου ἀνηρημένης, ᾧ οὐκ ἀντιπάτρῳ συγκακχρῆσθαι. αὐτόν τε Ἀντίπατρον, ὡς δὴ γνώμην τὴν ἐκείνῳ ποιεῖτο οὐκ πατρὸς καὶ βασιλέως, ἔνια φυγάδα ἐλαύνειν ἐβουλήσεσθαι, ἔνια κτείνειν. τούτων ἀκροώμενος Ἡρῴδης, βραχὺ μέν τι ἀνέπνευσεν ἡδονῇ τῶν γεγραμμένων, παραυτίκα τε τῆς ἀκμῆς ἐπικρεμάμενος, καὶ ἐξαίφνης τὸ δεῖν παῖδα τιμωρίας. πεμφθεὶς γὰρ ἐπὶ μίαν τῶν ἀλιγηδόνων, εἶτα παλαιτέρημένος ὀπίσω, καὶ ἤτησε μᾶλλον ἢ μαχαίριον. λαβὼν γὰρ ἐν ἐκείνῃ πρότερον αὐτὸ, εἰλέψατο αὐτὸ δι' αὐτοῦ καθ' ὀλίγον τὰ μηροῦ ἐσθίειν. λαβὼν δὲ καὶ ἐπεισεφάμενος, γνώμῃ ἔχειν ὡς χαίρων ἑαυτόν. καὶ ἐπειδὴ ἔχει, μὴ φθάσαντος αὐτὸς καταλαβεῖν τὴν δεξιὰν ἀχλύς, ἐς ἀνεψιὸς ἐν αὐτῷ. καὶ μετὰ ἀναπεφωνηκότος, οἰμωγή τε αὖθις ἀνὰ τὸ βασίλειον ἐν, καὶ θόρυβος μέγας ὡς οἰκουμένης βασιλέως. καὶ Ἀντίπατρος, πιστεύσας τὸ πλῆθος ἀληθῶς τὸ παρὸν ἔχειν, ἤρετό τε ἐκπέμπετο δὴ τοῖς λόγοις ἀλλ' ὡς ἤδη τῶν δεσμῶν ἀφηρημένος, καὶ τὸ βασιλείαν ἀκριβῶς δεχόμενος ἐκ χειρός. καὶ τῷ ἐφ' τοῦ φύλακι τοῦ ἀφέσεως ἐν αὐτῷ Δόλοψ μεγάλα ὑποσχόμενος τὸ παρὸν, καὶ τὰ αὖθις, ὡς ἂν θεῖ τοιόνδε ἀγῶνος ἀνεψιοῦ. ὁ δὲ, ἅμα μὲν ἀπειθῆς ἐν πεφοβημένος ἐφ' οἷς ἦρξε Ἀντίπατρος, ἀλλὰ καὶ τῷ βασιλεῖ ἀποστραφῆναι Δόλωνα τῷ εἰκῇ, πολλοῖς δὲ περιφοραῖς περὶ αὐτὸ χρώμενος. ὁ δὲ Ἡρῴδης καὶ πρότερον ἔχ ἡσυχάζων ἐφ' οἷς ἐποίει Ἀντίπατρος, ἐπεὶ ἤκουσε δὲ εἱρκτοφύλακος ταῦτα ἐρρηκότος, ἀνεβόησε τε ἀνατινάξας τὴν κεφαλὴν, καὶ περ ἐν πρὸ ὑζέτου ὤν. καὶ δὴ ἀγκῶνα πειράσας ἑαυτὸν, κελεύσας τε μύσας τινὰ τῶν δορυφόρων, μηδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ δὲ ὀξέως κτείνασιν αὐτὸν ἐν ὑπερωίᾳ πάρος ἀσθμῆσαι πιεῖν.

CAP. IX.

Antipatri exitium.

DUm hæc mandata cognatis dat, supervenerunt a Roma literæ, a legatis missis ad Cæsarem: quarum summa erat, Acmen ab irato Cæsare occisam esse, propter locatam Antipatro operam: ipsumqve Antipatrum relinqui arbitrio & regis & patris: sive in exilium vellet eum pellere, sive capite plectere. His auditis Herodes paululum recreatus est voluptate nuncii pœnæ Acmes, & permissæ sibi potestatis libere statuendi de filio: mox repetitus gravi dolore, cibi tamen avidus, malum simul & cultellum popoſcit. Solebat enim & antea per se repurgatum paulatim incidendo comedere, tunc vero circumspiciebat, ferire se ipsum cupiens: perpetrasseqve facinus, ni Achiabus nepos ictũ præveniens, clamore sublato cohibuisset ejus dexteram: moxqve denuo luctus cum trepidatione ac tumultu occupavit palatium, qvasi rege jam agente animam: qvem strepitum ubi persensit Antipater, ratus patrem vere vitam finisse, spem concepit fore ut solutus vinculis sine difficultate regnum acciperet, cœpitqve cum custode carceris de missione agere, multa & in præsens & in futurum post acqvisitam potestatem pollicens. Ille vero adeo non paruit, ut mox conatus ejus regi renunciaret, utqve sollicitatus ab eo ostentato præmio. Tum Herodes qvi jam ante male affectus erat erga filium, postqvam audivit custodem carceris, exclamans præ indignatione: & caput sibimet verberans, qvamvis morti proximus erexit se in cubitum, jussitqve unum e satellitio sine mora eum occidere, & corpus obscuro condi in castello Hyrcanio.

Κεφάλαιον ι'.

Ἡρῴδου τελευτὴ, Δροσίδης καὶ ταφή.

Τὰς δὲ Δροσίδας αὖθις μετέγραφεν μεταβολῆς αὐτῷ περὶ τὴν Δρόσιον γνωμένης. ἀντίπαν μὲν ὧν τῶν βασιλείων καταλελοίπει, πεντάρχειν καὶ τετραρχίας τε καὶ περιοίκους, δέχελαον δὲ τὸν βασιλείων χαρίζομενος, τῶν τε γαυλωνίτιδος καὶ τραχωνίτου καὶ Βαταναίας καὶ πανιάδος, Φιλίππῳ, παιδὶ μὲν τῷ αὐτοῦ, δέχελάου δὲ ἀδελφῷ γνησίῳ τετραρχίαν. ἰαμνίαν δὲ καὶ Ἄζωτον καὶ Φασαηλίδα, συλλαμπτὴν ἀδελφῇ αὐτοῦ καταμένει, καὶ δραχμὰς ἑπτακοσίους μυριάδας πεντήκοντα. προσωρίσατο δὲ καὶ τῶν λοιπῶν ὅσοις συγγενὴς ἦσαν αὐτῷ χρημάτων τε δόσεσι καὶ προσόδων ἀναφορᾶς ἑκάστους ἐν εὐπορίᾳ καθιστάμενος. καὶ σκευῶν δὲ, ἀργυρείου μὲν ὀκτακοσίους μυριάδας χιλίας, χωρὶς δὲ σκευῆς τὰ μὲν χρυσᾶ, τὰ δ' ἀργύρα, καὶ ἐσθῆτα πολυτελῆ. ἰματίᾳ δὲ τῇ καισαρὸς γυναικὶ, καὶ ἄλλοις ἑτέροις πεντακοσίας μυριάδας, πέμπτῃ πρὸ ἡμέρᾳ πέμπτῃ, μεθ' ὃ Ἀντίπατρον κτείνας τὸν τελευτᾶ, βασιλεύσας μεθ' ὃ μὲν ἀνεῖλεν Ἀντίγονον, ἔτη τριάκοντα, μεθ' ὃ δὲ ἀπὸ Ῥωμαίων δεδείχθη ἔτη τριάκοντα, ἀνὴρ ὠμὸς μὲν τὸ, ἐξ οὗ δὲ ὑπὸ Ῥωμαίων ἐβασιλεύθη ἔτει τριακοστῷ, ἐς πάντας ἀνθρώπους πλὴν

CAP. X.

Herodis mors, testamentum & funeratio.

DEinde mutata voluntate mutavit etiam testamentum. Antipam enim qvem pristinis tabulis regni successorem destinaverat, Galilææ simul ac Perææ tetrarcham constituit. regnum vero Archelao largitus, Trachonitidem, Gaulonitidem, Batanæam, & Paneadæ regiones tetrarchiæ nomine assignavit Philippo filio, germano fratri Archelai, Jamniam autem, Axotum & Phasaelida Salomæ sorori suæ attribuit, & argenti signati qvingenta millia. habita est & cæterorum cognatorum ratio. abundeqve prospectum singulis legenda pecunia & reditibus annuis. Cæsari qvoq; legavit argenti signati centies centena millia, præterqve sua vasa tam aurea qvam argentea, magnumqve vestis pretiosæ numerum. Juliæ autem Cæsaris uxori, & qvibusdam amicis qvinqvagies centena millia. His ita ordinatis qvinta die post qvam Antipatrum filium occidit, vita defunctus est post detrusum regno Antigonum anno trigesimo qvarto ex qvo autem a Romanis rex declaratus est anno trigesimo septimo, vir in omnes

ex æqvo ſævus, iræ ſervus, juris dominus: fortuna autem propitia uſus, ſi quis alius. ex privatis enim natus regnum aſſecutus eſt, & innumeris circumdatus periculis ſemper evaſit feliciter, vixitqve longiſſimo tempore. qvantum autem ad domeſticos & filios attinet, hic qvoqve felix fuit ſua ſententia, oppreſſis inimicis & adverſariis, ſed infeliciſſimus meo judicio. Cæterum Salome & Alexas priusqvam regis mors innoteſceret, in circo clauſos domum ſuam qvemqve dimiſerunt, dicentes ipſum ita jubere, ut in agros digreſſi curarent ſua etiam ipſorum negotia: atqve hoc pacto magno beneficio univerſam gentem ſibi devinxerunt. Indicata deinde regis morte, congregataqve in Hierichuntinum amphitheatrum omni militia, primum legerunt literas ejus ſcriptas ad milites, in qvibus gratias eis agebat pro fide ac benevolentia, rogabatqve ut eandem ſervarent & Archelao filio, qvem regni ſucceſſorem ſibi ſubſtitueret. Deinde Ptolemæus, cui annulus regis ſignatorius creditus fuerat, teſtamentum perlegit, qvod non alias ratum habendum eſſet, qvam accedente conſenſu Cæſaris. Moxqve acclamatum eſt regi Archelao, & milites catervatim una cum ſuis ducibus pollicebantur eandem qvam patri hactenus præſtitiſſent fidem atqve operam, lætis ominationibus Deum illi fautorem comprecantes. Poſt hæc funus parabatur regi, Archelao curante ut exequiæ patri fierent qvam ſplendidiſſimæ, & omnē ornatum proferente ut in pompa comitaretur mortuum. Ferebatur autem in lectica aurea, diſtincta variis gemmis pretioſis, & inſtrata purpura: corpus qvoqve amictum erat purpura, impoſito capiti diademate, & deſuper corona aurea, ſceptroqve in manu dextera. lecticam ſtipabant filii & cognatorum numerus. Hos ſeqvebantur milites diſtributi per nationum genera: primum ſatellites, deinde Thraces, poſt hos Germani, & deinceps Galli, omnes inſtructi velut ad prælium: reliqva deinde exercitus multitudo armata ſub ſuis ducibus ac centurionibus. hos ſeqvebantur qvingenti famuli, ferentes aromata. ea pompa proceſſit Herodium usqve per octo ſtadia, ubi qvemadmodum ante mandaverat ſepultus eſt. Et Herodes qvidem ſic defunctus eſt. Archelaus autem per ſeptem dies juxta patriam legem luctu parentis celebrato, & in fine luctus funebri epulo multitudini præbito, in templum aſcendit: & qvacunqve tranſiret, excipiebatur gratulationibus ac fauſtis acclamationibus. Tum conſcenſo ſuggeſto ſublimis in aureo ſolio reſidens, accipiebat lætus gratulatrices voces favoris indices, & ipſe viciſſim omni comitate reſpondebat multitudini, agebatq; grates qvod obliti patris ſui duritiæ, nihilo deterius erga ipſum affecti eſſent, pollicebaturqve parem pro eorum ſtudiis gratiam. adhuc tamen abſtinere ſe a regis nomine, qvod ab autoritate & aſſenſu Cæſaris pendeat, penes qvem ſit teſtamēti a patre ſcripti confirmatio. qvamobrem ne ab

XI.

εἰς πάντας ὁμοίως, καὶ ὀργῆς μὲν ἥσσων, κρείσσων δὲ δικαίου, τύχῃ δ' εἰ καί τις ἕτερος κεχρημένος· εὐμοίρει. ἐκ τε δὲ ἰδιώτου βασιλεὺς καθίστατο, καὶ κινδύνοις περίοπτος μυρίοις, πάντων πλείω διαφέρων, καὶ δὴ χρόνῳ ὅτι μήκιστον ἐβίωτο. ὁπόσα δ' αὖ τὰ καθ' οἶκον περὶ ἑαυτὸν καὶ τοὺς αὐτοῦ, ὅσα μὲν γνώμῃ τῇ σφετέρᾳ, καὶ πάνυ δεξιᾶ κεχρημένος· διὰ τὸ κείνας ἐχθρὰς κρατεῖν ἀχυρότερον, δοκεῖ δέ μοι κ πάνυ δυσυχής. σαλώμη δ' καὶ ἀλέξας πρὶν ἔκπυστον γενέσθαι τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως, τοὺς ὅπλα τὸν ἱππόδρομον καταλαβόντας κλείσαντας μόνους σκέπτεσθαι ὅπλα τὰ αὐτῶν, φάμενοι βασιλέα κελεύειν ἀπιέναι αὐτοὺς ὅπλα τοὺς ἀγροὺς νέμεσθαι τὰ οἰκεῖα. πρόσεστί τε αὐτοῖς ἡ εὐεργεσία, μέγιστος εἰς τὸ ἔθνος. ἐφανερὸν δ' ἦν ὁ θάνατος τοῦ βασιλέως, καὶ σαλώμη καὶ ἀλέξας, συναγαγόντες τὸ στρατιωτικὸν εἰς τὸ ἀμφιθέατρον τὸ ἐν Ἱερεχοῦντι, πρῶτον μὲν ἐπιστολὰς ἀνέγνωσαν πρὸς τοὺς στρατιώτας γεγραμμένας, ὅπλα τε πίστεως εὐχαριστίαν καὶ εὐνοίας τὰς εἰς αὐτὸν, καὶ παρακλήσεις τὰ ὁμοίων παρ' αὐτοῦ, ὃν βασιλέα καθίστατο. εἶτα μὲν τοι πολεμαῖος τὸν σημαντῆρα τοῦ βασιλέως πίστεως μὲν τὰς ἀληθεῖς ἀνέλεγε. οἱ δὲ λήψεσθαι κύρωσιν σὺν ἄλλοις ἔμελλον, ἢ καίσαρος σὺν τύχοντος αὐτοῖς. βοὴ δὲν εὐθὺς ἐπὶ σκιμμώντων ἀρχέλαον βασιλέα, καὶ οἱ στρατιῶται κ' σίφη τε αὐτοῦ καὶ οἱ ἡγεμόνες εὐνοίαν τε ἐπισχνεῖτο καὶ προθυμίαν τοιαύτ', συλλήπτορα τὸν θεὸν παρεκάλουν. ἐντεῦθεν ἡ πόμπη ἡτοιμάζετο τοῦ βασιλέως, μελήσαντος ἀρχελάου πολυτελεστάτην γενέσθαι τὴν ἐκφορὰν τοῦ πατρὸς, καὶ πάντα τὸν κόσμον προσενεγκόντος εἰς τὸ συμπομπεύσασθαι τὸν νεκρόν. ἐφέρετο δὲ κλίνης χρυσέας λίθοις πολυτελέσι καὶ ποικίλοις διαπεπασμένης. φοινικίδα τε λευκὴν ἀμπίσχετο πορφυρίσιον ὁ νεκρὸς διάδημά τε ἐπικείμενον, ὑπέρκειτο δὲ στέφανος χρυσέος, σκῆπτρον τε τῇ δεξιᾷ ὑπέκειτο. τοῦ δὲ κλίνου οἱ τε υἱεῖς καὶ τὸ πλῆθος τῶν συγγενῶν. ὅπλα τούτοις τὸ στρατιωτικὸν κατ' οἰκείας προσηγορίας διέκειντο αὐτοῖς ἡγεμόνες. πρῶτοι μὲν οἱ δορυφόροι, ὅπλα τούτοις ἕποντο γερμανοί, καὶ τὸ γαλατικὸν μετ' αὐτοὺς, ὁπλίσμασι πάντες τοῦ πολεμικωτάτου. τούτων δὲ κατόπιν ἦδη πᾶς ὁ στρατὸς ὡς εἰς πόλεμον ἐξοδεύοντες, ὥσπερ ἐπὶ τῶν λοχαγῶν ἀγόμενοι, καὶ τοῖς ταξιάρχοις αὐτῶν. τούτοις ἕποντο πεντακόσιοι δ' οἰκέται ἀρωματοφόροι. ἤεσαν δ' ὅπλα ἡρώδειον ἐπὶ σταδίους ὀκτώ. τῇδε γὰρ αὐτῷ ἐνήνοντο αἱ καθ' αὐτὸν τελευσάντων τοῦ αὐτοῦ. ἡρώδης μὲν δὴ ὃν ἐτελεύτα τὸν τρόπον. ἀρχέλαος δ' ὅπλα μὲν ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ πένθους τῶν ἐν τοῖς πατρῴοις διετέλει. τοῖς γὰρ ἀλλογενέσι τὰ νόμιμον ἐστὶ πατρίου. ἑστιάσεις δ' τοὺς ὁμίλους καὶ καταλύσας τὸ πένθος, ἄνεισιν εἰς τὸ ἱερόν. ἦσαν δ' εὐφημίαι ἐπαινοι καθ' οὓς τινας ἴοι ἑκάστων τὰ πρὸς ἀλλήλους φιλοτιμουμένων εἰς τὸ δοκεῖν μείζοσι χρῆσθαι ταῖς εὐφημίαις. ὁ δ' εἰς ὑψηλὸν βῆμα πεποιημένον ἀναβάς, ἐδρυθεὶς εἰς θρόνον χρυσοῦ πεποιημένον ἀνεδείκνυτο τοὺς ὁμίλους, χάρματι τῶν εὐφημιῶν τὴν εὔνοιαν αὐτῶν ἡδονῇ φέρων. χάριν τε ὡμολόγει, ὅτι μηδὲν αὐτοῦ μνησικακοῖεν ἀνδ' ὧν ὁ πατὴρ εἰς αὐτοὺς ὑβρίσθη καὶ πειράσεσθαι μὴ ἐλλείψειν ἀμειβόμενον τὸ προθυμεῖσθαι αὐτῶν. ἄρτι μέντοι φειδοτοιεῖσθαι βασιλέως ὀνόματος. τετιμῆσθαι γὰρ αὐτὸν τῇ ἀξιώσει, ἐπιβεβαιώσεως κῦρος ἐπικυρώσειε τὰς ἀληθείας, οἱ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐγκαφησαν αὐτῷ. διὰ τοῦτο οὐδὲ τὸ στρατεύ-

στρατόμ τ̃ ⊙ ἐν ἱεριχοῦντι διάδημα αὐτῷ προθέσθαι προθυμούμενον, δέξασθαι τὸ προσὸν ἀγωνιστὴν τ̃ ἐνθένδε τιμῆς, διὰ τὸ μηδέπω τ̃ κυρίως ἀποδοθῆναι φανερὸν εἶναι προσκόμμασιν. πρεσβυτέρων μὲν γὰρ εἰς αὐτὸν τ̃ πεπραγμάτων ἀναφορὰν ἀρετῆς δ' ἀμεταμελήτου τ̃ εὐνοίαν αὐτ̃. ἀπεδείκνυ γὰρ ἐν παντὶ τὰ πρὸς αὐτὸν φανεῖσθαι δ' πατρὸς ἀμείνων τὰ πάντα. οἱ δὲ, οἷον ὄχλ⊙ εἰώθασιν φιλεῖν, οἰόμενοι ταῖς πρώταις τ̃ ἡμερῶν ταῖς ἀρχαίοις ἐμφανίζειν τ̃ παρόντων ὅτι τοιάσδε ἀρχάς, ὅσῳ πρᾴως ⊂ ἀνεπιτηδείως ὁ ἀρχέλα⊙ διελέγετο αὐτοῖς, τοσῷδε μειζόνως τὸν ἔπαινον τ̃ τοῖς ἐπαίνοις, καὶ τὰς αἰτήσεις δωρεῶν ἐπηγάροντο. οἱ μὲν εἰσφορὰς ἀς ἐνιαυσίους φέροιεν ὑπεξαιρεῖσθαι βοῇ χαριζόμενοι, οἱ δ' αὖ δεσμωτῶν, οἱ ὑφ' ἡρῴδ εἰρχθέντες, πολλοὶ δ' ἦσαν ⊂ πολλῶν χρόνων, ἀπολῦσαι, εἰσὶν δ' οἱ ἄρσεις τ̃ τιλῶν, ἃ δὴ πρόσθεν ἠναγκάσθησαν ἡμισείας ἐπιβάλλειν, πρασταγμάτων πικρῶς ἠτιμῶντο. ἀνεπιλήπτως τε ἁπάντων ἀρχέλα⊙, ἐπεὶ ἤκουσε ὁμίλους ἀπαθεῖς ⊙ ὧν πονεῖν πάντα, διὰ τὸ νομίζειν μέγα πρᾶγμα εἰς τήρησιν τ̃ ἀρχῆς ἡδυσθῆναι, τ̃ εὐνοίαν αὐτῷ τ̃ πλήθ⊙. ἐν τοιούτῳ δὲ ὄντος τοῦ θεοῦ καὶ δωρεὰν τρέπεται μὴ τ̃ φίλων.

A exercitu quidem apud Hierichuntem ultro offerente ambitiosum diadematis honorem se accipere voluisse, cum nondum constaret de legitimi collatoris animo. cæterum quam primum constabilitus esset in imperio, curæ sibi fore ut benevolentia omnium videatur dignissimus: daturumqve operam, ut per omnia patre suo sit illis commodior. Illi vero, sicut vulgus solet, rati primis diebus aperiri mentem hujusmodi potestates ineuntium, quo mansvetius & officiosius eos colloqvebatur Archelaus, eo majoribus eum ferebant laudibus, poscebantqve sibi ab illo beneficia: quidam ut levius annuum tributum penderent: alii solutos dimitti quos Herodes non paucos vinxerat, & in his plerosqve diu in carcere detinuerat: nonnulli vectigalium immunitatem, quibus gravabatur forum rerum venalium, magnis flagitabant vociferationibus. Horum nihil ille negabat, hoc agens ut conciliaret sibi multitudinis animos, non leve in eo momentum rerum suarum situm existimans. postremo re divina peracta convivium cum amicis iniit.

Κεφάλαιον ιά.
Ὡς ὁ λαὸς ἐξησίασε πρὸς τ̃ ἀρχέλαον.

CAP. XI.

Populus seditionem movit contra Archelaum.

ΕΝτεῦθεν οἱ τινὲς τ̃ ἰουδαίων συνελθόντες, νεωτέρων ἐπιθυμίᾳ πραγμάτων ὠδύροντο ματθίαν ⊂ τοὺς σὺν αὐτῷ ὑφ' ἡρῴδ ἀποθανόντας, οἱ φοβηθέντες τὴν εἰς τὸ πεπρωμένον τιμὴν φόβῳ τῷ σκέπειν ἀπέστερουν τὸ πένθος, ἦσαν δ' οἱ τῶν ὅτι καθαιρεθεὶς δ' χρυσοῦς ἀετὸς κατασεσεισμένων, ὅτι μέγα τι τῆς βοῆς καὶ οἰμωγῆς χρώμενοι, καί τινα ὡς κύφισιν φέροντα τοῖς τεθνεῶσιν, ἀντιβρίπτουσιν εἰς τὸν βασιλέα. συνῳδά τε αὐτοῖς ἠξιοῦσαν τιμωρίαν αὐτοῖς τὰ ἀρχελάου ἠξιοῦσθαι κολάσεσι τ̃ τῶν ἡρῴδ τιμωμένων, καὶ πάντων γε καὶ πρῶτον καὶ σκληρότατον τὸν αὐτὸν ἀρχιερέα καθεστῶτα παντελῶς, νομιμότερόν τε ἅμα καὶ καιρὸν ἀρχιερατικὸν ἄνδρα αἱρεῖσθαι. τούτοις ἀρχέλα⊙ καίπερ δεινῶς φέρων τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἐπένθει, ἔχων τὴν ὅτι ῥᾴων ὁδὸν ἀνύσειν, πρόφασιν αὐτῷ τάχ⊙, ὅτι περισκοπεῖ τῶν δοξάντων ἁμάρτημα. πέμψας γὰρ τὸν στρατηγὸν πείθει χρῆσθαι, καὶ τῆς ὅτι τοιούτοις τιμωρίας ἀποστάντας σκοπεῖν, μὴ νεότης τις τῶν φίλοις αὐτῶν συνθλοῖ μὴ νόμων γεγονότα, καὶ τὰς αἰτήσεις ὡς ὅτι μέγα δ' ὑβρίζειν προσοίσειν, τούς τε κήρυκας σὺν ἐν τοιοῖσδε ἴσως, μᾶλλον γὰρ ὁμονοεῖν ἕως καταισπάσθ⊙ τὸν ἀρχέλαον, ὑπενεύσῃ τῇ καίσαρ⊙ ἀφίξει ὡς αὐτούς, τότε γὰρ καὶ βουλεύειν περὶ ὧν ἀξιοῦσιν σὺν αὐτοῖς, ἀρτίως δ' ἀνέχειν, μὴ ⊂ στασιάζειν δοκεῖν. ⊂ ὁ μὲν ταῦτα ὑποσπόν ⊂ διδάξας τ̃ στρατηγὸν, ἐκπέμπεται πρὸς αὐτούς. οἱ δ' βοῶντες λέγειν τε σὺν εἶναι, ⊂ εἰς κίνδυνον δ' ἀπολογεῖσθαι καθίστασθαι, καὶ τ̃ ἄλλων ὅστις γε ὅτι σωφρονισμῷ ἐκάστοτε τ̃ τοιούτοις ὀργὰς πλημμελῶς φθέγξασθαι φανερὸς ἦν, διὰ τὸ πᾶν βουλῆσθαι τῇ αὐτῶν μᾶλλον ἢ ἐξουσίᾳ τ̃ ἐφεστηκότων συγχωρεῖν δεῖν ἡγούμενοι, εἰ ζῶντ⊙ τὸν ἡρῴδου στερηθεῖεν τῶν φιλτάτων, καὶ πλάστης αὐτῷ γενομένης τιμωρίων τῶν ἐπ' αὐτοῖς, ὡρμηκότες τῆς γνώμης, καὶ νόμιμόν τε καὶ δίκαιον ἡγούμενοι ὅτι μέλλοιεν ἡδονὴν αὐτοῖς φέρειν, κίνδυνόν τε τὸν

B

C

D

XII.

INterea Judæorum quidam novarum rerum cupidi per conventicula deflebant Matthiam & socios quos Herodes affecerat supplicio. Hi qvoniam metu coerciti non ausi fuerant luctu honorare aquilæ aureæ violatores recens neci traditos, tunc cum clamoribus, & ejulatu in defunctum regem jactabant convitia, quasi in mortuorum solatium: congregatiq; in unum, in vindictam eorum ab Archelao deposcebant ad pœnam quosdam ex his qui cari Herodi fuerant: & ante omnia postulabant sacerdotium abrogari creato ab illo pontifici, & subrogari hoc honore digniorem alium. Archelaus autem licet importunitatem eorum indigne ferret, compescere tamen placide conabatur qvod pararet profectionem ad Cæsarem, ut sententiam Cæsaris cognosceret. Itaq; misso ad eos magistro militum, per eum hortatus est, ut omisso vindictæ studio, considerarent legibus pœnas dedisse quorum molestè ferrent interitum: ad hæc postulata eorum non carere injuria, & tempus hoc alia consilia poscere, opusq; esse concordia, donec ad ipsos reverteretur confirmatus rex assensu Cæsaris. tum demum dispiciendum super his rebus, & statuendum de communi sententia: interim quiescerent ne seditionis crimen incurrerent. Hæc mandata exponenti reclamatum est strenue, periculum intentantibus quicunque conaretur verbis eos ad saniorem mentem reducere: quod plus suæ voluntati tribuerent, quam autoritati præsidentium, & indignum ducerent, si amicorum quos vivo Herode amiserant, ne mortuo quidem illo impetraretur ultio. adeo enim concitati erant ut id tantum jus & fas putarent, quod ipsis voluptatem allaturum videbatur, ne sui quidem periculi

E

F

G

memores, dum inimicos lædere cupiunt. & cum A
multi ad eos a rege mitterentur; qui partim ipsius nomine, partim ex sua persona verbis sedarent turbidos, neminem audire sustinebant, sed ad majorem iram accendebantur, ausuri aliquid si major accessisset numerus. Cumque festum instaret quo patrium Judæis est vesci non fermentatis panibus (Pascha vocant, monumentum veteris ex Ægypto effugii, quo summa alacritate B
majorem solito populus mactat victimarum numerum, & infinita turba, nonnulliqve etiam extrà regionis terminos habitantes confluunt religionis gratia) seditiosi deploratores legis doctorum Judæ ac Matthiæ conglobati in templo permanebant, non deficiente victu qvem illos non pudebat mendicato quærere. Tum Archelaus veritus ne ad gravius aliquid eorum insolentia procederet, mittit tribunum cum cohorte, qui C
compescerent homines, priusquam cætera turba hujus furoris inficeretur contagio. & si quorum emineret in concienda seditione ferocia, illos ut ad se adducerent. In hos turbatores illi clamoribus & hortatibus plebem exasperaverunt, & ferientes saxis plerosq; occiderunt: tribunus cum paucis effugerunt faucii. quo perpetrato rursum sacris operati sunt. Archelaus porro de- D
rerum summa periclitari sibi visus est, ni plebis impetum illum retunderet. itaqve totum exercitum in eos immittit, simulqve equites, qui & advenas prohiberent occupantibus templum succurrere, & quotquot ex iis peditum evasissent, jam in tuto se existimantes ferro exciperent. ab his eqvitibus ad tria millia virorum cæsa sunt, reliqui fuga se in proximos montes receperunt. E
Archelaus autem per præconem edixit, ut omnes in sua discederent. illi metus gravioris mali festivitate relicta abierunt, quamvis audaces & sine disciplina homines. Tum Archelaus ad mare descendit una cum matre sua, ducens secum Nicolaum & Ptolemæum, multosqve ex amicis alios, & familia & regno commissis Philippi fratris sui fidei. Simul etiam profecta est Salome Herodis soror, ducens secum suam progeniem. F
alii quoque ex cognatis sequebantur multi, quasi collaboraturi pro paranda regia dignitate Archelao, re autem vera obnixuri ei potius, & præcipue perpetratum in templo facinus incusaturi. Cum hoc comitatu eunti occurrit apud Cæsaream Sabinus procurator Cæsaris in Syria, in Judæam properans ad asservandam Herodis pecuniam, quem Varus commodum interveniens retinuit: G
aderat enim ab Archelao accersitus per Ptolemæum. ita ille in præsidis gratiam neqve arces occupavit in Judæa, neqve thesauros obsignavit regios, omnia relinqvens in potestate Archelai, tantisper donec Cæsar de his aliquid statueret: & hæc pollicitus mansit Cæsarex. Sed postquam alter Romam navigavit,

XIV.

ἐπὶ αὐτὸ, πορευθέντα τε ἀμαθῶς, καὶ ἕτω ἐπανελθεῖν ἐπιτρέψαντος αὐτῷ γνώμης τὸ ὠφελῆ χρῆμα ἡδονῆς ἕνεκα πωλήσοντας τὰς ἐχθίστας δοκησιπαθείας αὐτοῖς. πολλῶν δ' ἐπὶ δεκελάῳ πεμπομένων οἱ διαλέξοιντο αὐτοῖς, τὸ δ' ἀχλοῦν ἐκίνει. γνώμη δ' τῇ αὐτῶν δοκεῖν πορεύοντων ὅπως εἰς τὸ πρόσω καλησπονται αὐτὸς, ὁ δὲ θεὸς ἰωείχοντο ἐπαῖειν. ἀνάστασις τε ἰῶ λίαν ὀργῇ χρωμένων. φανεροί τε ἦσαν ὅτι μέγα αὐξήσοντες τὸν ἐσῶν πλῆθος ὑπισυρρύεντο αὐτοῖς. ἐνιαυσίως δ' κ' τόνδε τὸ καιρὸν ἑορτὴν ἐν ᾗ ἰουδαίοις ἄζυμα πρὸ πάτριον, (φάσκα δ' ἡ ἑορτὴ καλεῖται, ἐπόμνημα ἐστὶ τῆς ἐξ αἰγύπτου ἀπάρσεως αὐτῶν ἡμωμένης, ἐ θύουσι αὐτῇ πρόθυμως, πλῆθός τε ἱερέων ὡς οὐκ ἄλλη κατακόπην ἔστιν αὐτοῖς νόμιμον, κατεπὶ πλῆθος ἀναριθμήτου ἐκ τὸ χώρας, ἤδη δ' κ' ἐκ τὸ ἐπερσείας ὑπὸ θρησκείᾳ ὃ θεὸ) καὶ οἱ νεωτερίσειν τὰς περὶ τὸν ἰουδαϊσμὸν ἐξηγηταὶ τὸ νόμων ὀδυρόμενοι, συστάντες ἐν τῷ ἱερῷ τροφῆς ἡμπορῶντο, τοῖς στασιώταις οὐκ ὀνήσειν ἀναχώρησιν μεταπεῖσαι αὐτούς. καὶ δείσας δ' ἀρχέλαος μηκέτι δεινὸν βλασφήσειν αὐτῶν τὴν ἀπονοίαν, πέμπει πρῶτον τε ὁπλιτῶν χιλίαρχον τε ἕκατον τὸ ἐπεσηκότων πρότερον τὸ πάντα ὅμιλον ὃ μανιώδης αὐτῶν μὴ πλέω κατασκῆσαι, καὶ εἴ τινες ἀλάδηλοι πολλοὶ τὸ ἄλλων καθίσταντο θυμιάσ' στασιάζειν ἐπ' αὐτὸν ἀγαγεῖν. ὅπι τότε οἱ στασιῶται τὸ ἐξηγητὸ, κ' τὸ πλῆθος ἐξαγρίωσαν, βοῇ ἀμαχελάου μὲν χρώμενοι. ὥρμησάν τε ὅπι τοὺς σφάλαντας, καὶ ὠθισθέντες καταλεύσι τοὺς πλείους αὐτῶν. ὀλίγοι δέ τινες καὶ ὁ χιλίαρχος τραυματίαις ἐφυγον. καὶ τοῖς μὲν πεζοῖς πρόξασιν ἀμαχεῶν αὐδὶς ἡ θυσία ἦν. ἀρχελάῳ δ' ἄπορον ἐδόκει σώζεσθαι τὰ πάντα, μὴ σὺν ἀνακόφοντι τῷ ὅπι τοιοῦσδε ὁρμῶν τὸ πλήθους. ἐκπέμπει δ' πᾶν τὸ σφετέρου, καὶ τοὺς ἱππέας οἱ τούς τε αὐδὶς ἐσκιδωκότες κωλύσιεν τοὺς κ' τὸ ἱερὸν βοηθεῖν, κ' τοὺς ἐκπίπτοντας ἐκ τὸ πρόσω δέχοιντο ἀντελήφθαι δ' ἀσφαλὲς ἤδη πεπεδικότας. καὶ εἰς μὲν τρισχιλίους ἄνδρας ἐκτείναν οἱ ἱππεῖς. τὸ δ' λοιπὸν ὤχετο ὅπι τὸ ὄρη τὰ πλησίον ἴοντες. ἐκήρυσσε δ' ἀρχέλαος ἀναχωρεῖν ὅπι τὰ αὐτῶν πᾶσιν. ὡ δ' ἀπέσαν τὸν ἑορτὸν καταλιπόντες, φόβῳ κακῶ μείζονι, καὶ περ θρασεῖς ὄντες ἀλλὰ τὸ ἀπαράδεκτον. ἀρχέλαος δ' ὅπι θαλάσσης κατιόντι μ' τὸ μητρὸς, νικόλαον καὶ πτολεμαῖον, κ' πολλοὺς τὸ φίλων ἐπαγόμενος, φιλίππῳ τὰδελφῷ τὰ πάντα ἐφεῖς καλίσκαζ δ' οἶκε κ' τὰ ἀρχῆς. σωιζήσει δ' αὐτῷ καὶ σαλώμη ἡρῴδε ἀδελφὴ γλυκεῖαν ἀγομένη τὸν αὐτῆς. πολλοὶ δ' τοιγαροῦν, λεγόμενοι ὡς συναγωνιούμενοι τὸ ἀρχελάῳ ὅπι κτήσει τῆς βασιλείας, ἔργῳ δ' ἀντιπράξοντες, καὶ μάλισα, ὡσεὶ τὸ πεπραγμένων ἐν τῷ ἱερῷ ποινὴν ὀφλοῦσι καταδοὰς. ἐπανελιάζῃ δ' ἐν καισαρείᾳ ὃ ἀρχέλαον σεβῶν καίσαρ ἐπίτροπον τὸ ἐν συρίᾳ πραγμάτων, ἐς ἰουδαίαν ὡρμημένον ὅπι φυλακὴ τὸ ἡρῴδε χρημάτων, ἐαυτὸ ἐπὶ τοῖσδε ὁρμῆς ἔχειν ὁ ἄναξ παρελθών. ἀλλὰ πολεμοῦσι μεῖα πεμπτὸς ὑπὸ ἀρχελάου παρῶν. ἐάφυ σεβῖνος χαριζόμενος, ὅτε τὰς ἄκρας ὅσας ἐν τοῖς ἰουδαίοις ἦσαν παρέλαβεν, ὅτε τοὺς θησαυροὺς κατεσημήνατο, ἕως δ' ἔχειν ἀρχέλαον μέχρι καίσαρ ἐδόξειν τὰ ἐκείνων, καὶ ἔμεινεν ἐν τῇ καισαρείᾳ, ἕως ὑπεκρίνετο. ἐπεὶ δ' ἐκάλει μὲν ὅπι τὸ ῥώμης ἀρχέλαος,

ἐάφυ

ἀτέω δ' ἐπ' ἀντιοχείας ἐχώρουν κομιδῇ, σαβῖνος δὲ ἐπὶ ἱεροσολύμων χωρήσας, ὡς λαμβάνει τὰ βασίλεια. μεταπεμψάμενος τοὺς φρουράρχους, καὶ ἐποίει διοικητὰς τῶν πραγμάτων ἦσαν, λόγους τε ἀπαιτῶν περὶ δηλαδὴ, καὶ τὰς ἄκρας καθίζατο ἢ αὐτῷ δοκοῦσι. ὁ μὲν οἱ φύλακες ἐν ὀλίγῳ τοὺς ἀρχελάου ἐντολὰς ἐποιοῦντο, ἀλλ' ἔμενον σώζοντες τὰ πάντα ἢ παρεστήκασι αὐτοῖς, καίσαρι ἢ φύλαξον ἕκαστα δοκοῦσι. ἐπεὶ δ' ἦν τὸν καιρὸν ἐπὶ ῥώμης καὶ ἀντίπας, ἡρῴδου μὲν παῖς ἐπὶ ἀντιπάτρου τῆς ἀρχῆς, ὑποχέσεσι σαλώμης ἠρέμου ἐπὶ τὸ ἄρξειν, καὶ πολὺ δικαιότερος ἀρχελάου ᾤετο λήψεσθαι τὰ πράγματα, ἡγούμενος τοὺς πρεσβυτέρους ἀποφαίνεσθαι, ὡς ἀσφαλεστέρους εἶναι τὰ ἐπιχαφείων. ἐπῆν δὲ καὶ τὴν τε μητέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν τὸν νικολάου πολεμῶνα, φίλων τε ἡρῴδῃ πιστότατον γεγενημένου καὶ αὐτῷ παρεσκευάσμενον. μάλιστα δ' αὐτὸν ἐνῆγε ἀντιπάτρου τῆς βασιλείας φρονεῖν εἰρηναῖος ῥήτωρ ἀνὴρ, καὶ δόξῃ δεινότητος τῆς παρ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν πεπιστευμένος. διὸ δὴ καὶ τῶν κελευόντων ἐκεῖνον ἀρχελάῳ πρεσβυτέρῳ, ὄντι καὶ τῆς ἐπιβαθήσεως τοῦ δ' πατρὸς ἐγγεγραμμένῳ βασιλεῖ, οὐκ ἐνήκετο. ἐπεὶ δ' εἰς τὴν ῥώμην ἀφίκετο, καὶ πάντων τῶν συγγενῶν ἀπόστασις ἦν πρὸς αὐτὸν, οὐκ εὐνοίᾳ τῇ ἐκείνου, μίσει δὲ τοῦ πρὸς ἀρχέλαον, μάλιστα μὲν ἐπιθυμοῦντες ἐλευθερίας, καὶ ὑπὸ ῥωμαίων εἶναι ἡγεμόνα τυγχάνειν. εἰ δ' ἄρα τις αὐλικὴ λυσιτελέστερον ἀρχελάῳ τὸν ἀντίπαν λογιζόμενοι, συνέπασαν ἀντίπατρον τὴν βασιλείαν. καὶ σαβῖνος κατηγορεῖ παρὰ καίσαρι δ' ἀρχελάου ἀφ' ἑαυτοῦ γραμμάτων. καίσαρ δὲ ἀρχελάου τε εἰς πέμψαντος εἰς αὐτὸν γράμματα, ἐν οἷς τὰ δικαιώματα προστίθει τὰ αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀφ' ἡλίου δ' πατρὸς καὶ τοὺς λογισμοὺς τῶν ἡρῴδου χρημάτων αὐτῷ σημαντῆρα νομίζοντα πολεμῶνα, ἐκαράδοκει τὸ μέλλον. ὁ δὲ, ταῦτά γε ἀναγνοὺς τὰ γράμματα, καὶ τοὺς δ' κατὰ ἡμᾶς εἶναι ἀπιόλας ὅπου τὰ χρήματα ἐν ἔτι ἐφοίτα, καὶ ὡς ἀντίπας ἐπ' οἰκειώσει τῆς βασιλείας ἐπέπεμφει γράμματα, σωπῇ δὴ ᾤχετο γνωμῶν τοὺς φίλους. σὺν οἷς καὶ γαΐου τοῦ ἀγρίππου μὲν καὶ ἰουλίας τῆς αὐτοῦ θυγατρὸς υἱὸν, πεποιημένου δ' αὐτὸ μεγονότα. πρῶτόν τε καθεδρίδιον παρέλαβε, καὶ κελεύει λέγειν τοῖς βουλομένοις περὶ τῶν ἐνεγκόντων, καὶ πρῶτος ὁ σαλώμης υἱὸς ἀντίπατρος, δεινότατος τε ὢν εἰπεῖν καὶ τῷ ἀρχελάῳ ἐναντιώτατος, ἔλεγεν ἀρχελάῳ παρ' ἡμᾶς τὸν περὶ τῆς ἀρχῆς εἶναι λόγον, ἔργῳ τὴν δύναμιν αὐτῆς πρότερον ἢ καίσαρα συγχωρῆσαι παρειληφότι ἐπὶ τοῖς ἀπολωλόσι δ' τῶν ἑορτῶν. ὧν ἐκείνου μὲν ἀδικουμένων ἄλλως, ἔχειν τὴν τιμωρίαν εἰς τοὺς ἔξω χρῆναι δυνάμεως ἀνακειμένην εἶναι, καὶ μὴ ὑπ' ἀνδρὸς πεπρᾶχθαι, ἐμοῦ βασιλέως ἀδικουμένου τὸ καίσαρος δὲ ἀγροίαν περὶ αὐτοῦ ἐπερχόμενον. εἰ δ' ἰδιώτης, πολὺ χεῖρον. ὡς ἀφ' οὗ τὸ μηδεμίας βασιλείας ἀντιποιεῖσθαι, καλῶς ἂν τι συγκεχωρῆσθαι ἀφ' οὗ τὸ καίσαρος τῆς ἐπ' αὐτοὺς ἐχούσης ἀφορμῆσθαι. καθήπτετο δ' αὐτοῦ ἡμερῶν τινῶν ἐν τῷ στρατηγικῷ μεταναστάσεις ἐπικαλῶν, καὶ περικάθησιν ἐπὶ θρόνου βασιλείου, καὶ δικῶν ἀναλύσεις ὡς ὑπὸ βασιλέως ἡμερῶν, καταψηφίσεις τε αὐτῶν τοῖς δημοσίᾳ αὐτυμένοις, καὶ πάντων ἀφαίρεσιν, ὧν οὐδὲν μειζόνως ἐπενόησαν καθιστάμενον ὑπὸ δ' καίσαρος εἰς τὸν ἀρχέλαον.

A alter versus Antiochiam profectus est, ipse Hierosolyma petiit, & occupavit regiam. accitis deinde præfectis artium, & regiis procuratoribus, rationes reposcebat ab eis & arces sibi committi postulabat. Præfecti tamen non discesserunt a mandatis Archelai, sed omnia servabant in ipsius adventum integra, prætexentes ea se servare Cæsari. Eodem tempore etiam Antipas Herodis filius Romam navigat, parandi sibi regni spe, ad B quam excitatus erat per Salomen, quasi Archelao præferendus, eo qvod prioribus testamenti tabulis successor regni destinatus fuerit, quæ validiores deberent esse quam illæ scriptæ posterius. Ducebat autem secum matrem suam, & fratrem Nicolai Ptolemæum, inter amicos olim Herodis præcipuum, & tunc suis faventem partibus: sed maxime illum ad affectandum regnum mo- C vit Irenæus orator, vir eloqvens, & diu versatus in regiis negotiis. quapropter svadentibus quibusdam, ut fratri cederet natu grandiori, & hæredi regni scripto in testamenti paterni tabulis, noluit parere huic consilio. qui postquam Romã pervenit, omnes cognati ad eum defecerunt, non tam ipsius amore, quam Archelai odio, libertatem maxime cupientes, & degere sub Romano præside: quod si parum succederet, commodiorem sperantes Antipam quam Archelaum, studebant illius partibus. quin & Sabinus scripsit Cæ- D sari literas, in quibus accusabatur Archelaus. at ille per Ptolemæum Cæsari libellum obtulit, continentem jus suum & testamentum patris, simulqve rationes pecuniarum Herodis obsignatas cũ ipso anulo, atqve ita eventum expectabat. qui perlectis his omnibus, Variqve ac Sabini literis, tum quantum pecuniarum esset ac annuorum E redituum, præterea quæ Antipas sibi regnum vindicans scripserat, amicos in consilium advocat, & in his Gajum Agrippæ & Juliæ filiæ suæ filium, jam a se adoptatum, primum ei locum in consistorio tribuens: moxqve potestatem facit dicere volentibus de præsenti negotio. Ibi tum primus exoritur Antipater Salomes filius, vir facundissimus & infensissimus Archelao, dicens eum per ludibrium nunc de regno agere, cujus potestatem jamdudum invasisset non expectato F assensu Cæsaris, dum festo die tam multos interimeret: qui etiamsi essent hanc pœnam promeriti, ejus tamen exigendæ jus servandum fuisse, potestati legitimæ, non ipsi usurpandum, sive regi cum injuria Cæsaris, cujus contempsisset suffragium, sive privato, quod pejus esset etiam. quare immerito nunc eum ab ipso hunc sperare G calculum, quem jam quantum in se fuit, ferendi ejus jure privaverit. Ad hæc objiciebat ei mutatos authoritate propria quosdam duces militiæ: quodque sedisset in regio solio, & tanquam rex quasdam causas determinasset, annuissetqve postulatis populi, deniqve nihil non fecisset, quod per Cæsarem confirmatus posset facere.

ab illo qvoqve dimissos ajebat eos, qvi in circo A inclusi fuerant: multaq; afferebat alia, partim vera, partim verisimilia propter juvenilem ambitionem hominis recens evecti ad tantum potestatis fastigium. præterea neglectum patris luctum, & comessationes insequenti mox post ejus obitum nocte celebratas: qva indignitate motũ ad seditionem populum, videntem pro tantis beneficiis mortuo patri talem ab eo referri gratiam, ut interdiu tanqvam personatus lacrymas fingeret, per singulas autem noctes deliciis frueretur regiis. qvi cum tam pravo ingenio sit præditus, nihilo gratiorem fore erga Cæsarem, si ab eo regnum acceperit, qvam hactenus fuisset erga parentem amantissimum. Cantu enim se oblectare & choreis tanqvam in morte inimici, non patris, haudqvaqvam abesse ab immani scelere. nunc venire ad Cæsarem, ut annutu ejus regnum accipiat, cum jam ante non aliter se gessisset, qvam si constabilitus rex fuisset autoritate ipsius. maxime autem exaggerabatur in sacrato loco perpetrata cædes impia, idq; die festo, qvando tam hospites qvam indigenæ victimarum more mactati sint, & fanum refertum cadaveribus, non ab externo qvopiam, sed ab eo, qvi legitimam regis appellationem prætexeret, qvo facilius tyrannicum suum ingenium expleret exercendis passim in omnes injuriis. Qvare ne per somnum qvidem unqvam patrem, dum sanus esset, de hoc sibi post obitum substituendo principe cogitasse, ut cujus mores haberet cognitos: imo in potioribus tabulis ejus adversarium successorem destinatum Antipam. hunc enim a patre ad regnum vocatũ non animo, ante corpus præmortuo, sed integris etiam tum & rationis & corporis viribus. Imo etiamsi tum tale de Archelao fuisset patris judiciũ, qvale in posterioribus tabulis, ipsum tamen jam satis declarasse, qvalisnam rex futurus sit, qvi autoritatem Cæsaris in confirmando regno contempserit, & privatus adhuc cives in templo jugulare non dubitaverit. His dictis Antipater, & ad faciendam verbis suis fidem plurimis ex ipsius cognatione testibus adhibitis, finem orationi imposuit. Tum Nicolaus contra afferebat pro Archelao, cædem illam circa templum commissam ipsorum improbitati imputandam, qvi non prius a tumultuando destiterint, qvam ille coactus sit eos vi compescere: hoc magis culpabiles, qvod non solum malitiam suam exercuissent, verum aliis etiam necessitatem fecissent audendi tale facinus. Insolentia enim eorum in speciem qvidem infestatum Archelaum, sed re vera contumaciam hanc ad ipsius Cæsaris pertinuisse injuriam. missos enim ab eo, qvi tumultuantes sedarent, facto ab ipsis impetu contra jus & fas necatos, nulla festi reverentia: qvibus patrocinari non pudere Antipatrum, sine æquitatis respectu, dum modo odio prosequatur Archelaum, morem gereret. eorum igitur esse culpam, qvi priores injuria non abstinuerint, & aliorum arma ad defensionem sumpta in se protraxerint. Cætera qvoq; de qvibus Archeἀνετίθει ὑπὸ αὐτῷ καὶ τῶν ἐκ τ̃ ἱπποδρόμου δεσμωτῶν τ̃λεὼ ἄφεσιν. καὶ πολλὰ τὰ μὲν γεγονότα, τὰ δ' ὑπ' εὐθυ δωτούμενα. ἀλλὰ τὸ φύσιν ἔχειν γένεσ ἔστι τι νεωτέρων καὶ φιλοτιμίας ἐπ' ἀρχὴν προελαμβανόντων τ̃λεὼ ἐξουσίαν. πένθος τε ὑπ' τ̃ πατρὶ ἀμελέας, & κώμους εὐθυνυκτι τῇ ἐκείνε τελευτῇ γενόμενος. ἐφ' οἷς δὴ καὶ τ̃λεὼ πλήθυὸ ἀρχλεὼ ὑ ζυσιάζειν λαβεῖν. ἃ τοιαῦτα, ἐνεργετήσαντ@ αὐτὸν ὑ πατρὸς, καὶ οὕτω μεγάλων ἠξιωκότ@ τοιοῦσδε ἀμοιβὰς τὸν γένειν, ὥσπερ ὑπὸ σκηνῆς διαχρύσου μὲν προπατορικὰς ἀδρον τὰς ἡμέρας, ἀποκλαόντα δ' ἡδονῆς τῇ ὑπὸ τῆς ἀρχῆς θεαῖ νύκτες, φαιδρὸς τὸ καὶ πρὸς τὸν καίσαρα τοιοῦτο ὄντα ἀρχέλαον συγχωροῦντα τ̃λεὼ βασιλείαν ὑπῶ@ γένοιτο καὶ αὐτὸν τὸν πατέρα. χορεύειν γὰρ καὶ ᾄδειν ὥσπερ ἐχθρῷ πεσόντ@, ἀλλ' ὁσὶ ἄνδρες ἄτιμος μὲν συγγνώμης τηλικαῦτα δ' εὐεργετῶν ἐγκλήματα, δεινοπαθοῦντες πάντων ἀπεφαίνετ. νῦν ἥκειν ὑπὸ καίσαρα καταπεύσοντα τῇ ἐκείνε χρησόμενον τῇ βασιλείᾳ, πάντων αὐτῷ πεπεποιημένων ὁπόσα γ̃ηοιτο ἂν τὸν αὐτὸ καὶ βεβαίως ἤδη δ' αὐτ@ κράτ@ παρεσκευάκότ@ πρὸ αὐτομόλα μᾶλιστα ὑ τ̃λεὼ σφαγὴν τ̃ θεῖ τὸ ἱερὸν ἐδέσατο λόγῳ καὶ τ̃λεὼ θυσιᾶν, ὡς ἑορτῆς τε ἐνεστηκυίας, καὶ ἱερεῖον ἐν πρόσωπο σφαχθῆναι ἑτοίμου μὲν ξένοι, οἱ δ' ἐγχώριοι πλήθει δὲ ὑ τὸ ἱερὸν νεκρῶν, ἀλλ' οὐκ ἀλλοφύλε, ἀλλὰ & μὴ νομίμων ἐνομαίων τῆς βασιλείας ἐφιεμένε τῆς πλάζεως, ὅπως διωνθῇ πληρῶσαι τῆς φύσ ἐνεργινίθ τ̃ πᾶσιν ἀνθρώποις μεμισημένε ὠδηκίαν. διὸ μηδὲ ὄναρ ποτὲ ὁρᾶσ τῆς βασιλείας αὐτῷ τ̃λεὼ Δ̃ροχλὲ ἀρετῇ δ' πατρός. ὑπῆρχε δὲ αὐτὸ τ̃ τρόπου, & τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ σκ τ̃ Δ̃ρχλέων τ̃ ἰχυροτέρων ἀντίπαν καθίστασ. κληθέντα δὲ ὑπὸ τ̃ πατρὸς ὑπὲ τ̃λεὼ βασιλείαν ἀ χὶ νεκρᾶ ὄντ@ πρὸς τὸ σώμαλι καὶ τ̃λεὼ ψυχὴν, ἀλλὰ ἀκραιφνῆ μὲν τῷ λογισμῷ χρωμένε, ἀλκῇ δ' σώματ@ τοῖς πράγμασιν ἐφεῖκοτ@. εἰ δ' καὶ πρότερον εἰς αὐτὸν ὑπίοις τοῖς ναῦ Δ̃ρχελεΐδαν πατέρα, ὁπότ φάνδοχ ποτ' ἂν ἦοιτο βασιλεὺς, τ̃ μὲν υἱὸν ὡ Δ̃ρχέων τ̃λεὼ βασιλείαν καίσαρα ἀφῃρημένον δ' δοσῶν τ̃λεὼ ἐξουσίαν, τοὺς δ' πολίτας ἰδιωτικὸν ὄντα, ἀκμὴν σφάζειν ἐν ἱερῷ μὴ ὑποτετραμμένον. καὶ αὐτὸ πατ@ μὲν τοιαῦτα εἰπόν, καὶ μαρτύρων παρασχόμενος τὰ ὑρημένα, κατωμόμε@ πολλοῖς τ̃ συγγνωῶν, πάντ' ἐπ' λέγειν. ἀνίστατο δ' νικόλα@ ὑπὲρ Δ̃ρχελάου. * τοὺς γὰρ ὑπ' τοιοῦσδε Δ̃ρχοντας, ἐμόνον τὸ καθ' αὑτοὺς ὑβρίζειν ἐναγῆ πονηρὸς, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀναγκάζοντι εἰς τ̃λεὼ ἄμυναν αὐτῶν ἐγκωμιῶν προυρημένων. ὡς δ' πολέμια ἔδρων λόγῳ μὲν κατ' Δ̃ρχελάου, τ̃ δ' ἀληθοῦς εἰς καίσαρα φανερὸν εἶναι. τοὺς γὰρ ὑβριστὰς καὶ λύπας τῷ δ' ἡμένας, καὶ τὰ Δ̃ρχελάου πεπομφότας πρεσβείας ὑπὲρ ἡμένας, ὅτε δ' ἦε, ὅτε δ' νόμε φ' ἑορτῆς ἐν φρονήσει ἡμένας, ὧν ἀντίπατρον δὲ καὶ χιλίους ἐκδικητὰς καθίστα μὲν, ὑπὲρ ἁμαρτεῖα ἐχθρὰς τ̃ αὐτὸ πρὸς Δ̃ρχέλαον, ἡ φύσ δ' ἐρετῆ δικαίᾳ. οἱ παρελθόντες & μὴ πρὸς Δ̃ρχελάου ἀρχοῦσες ἀδίκων ἔργων, οἱ δὲ ἐσὼ οἱ βιαζόμενοι & μὴ ἑλόντας τὰς ἀμυνομένους ἐφ' ὅπλα, χωρῶν. ἀνετίθει δ' & πλείστα πᾶσι.

B

C

D

E

F

G

laum, & aliorum arma ad defensionem sumpta in se protraxerint. Cætera qvoq; de qvibus Arche-

πεπ τῆς ἐνβολῆ τ κατηγόρων. ὁδὲν γὰρ ὅτι μὴ ἐκ μί- A laum accuſaverant, in eos ipſos accuſatores re-
γνώμης τ αὐτῶν γνῶναι μόνον αὐτὰ ἔ ἀδικεῖν ἐπάγε- ferebat, dicens nihil horum niſi ex illorum ſen-
σθαι. ἐ τῇ φύσῃ τοιοῦτος αὐτὰ γενέσθαι πονηρὰ εἶναι, tentia geſtum, nec ea tam injuſta eſſe, quam ipſi
ἀλλὰ τῷ βλάπτειν ἂν δοκεῖν ὠφελεῖν. τοσοῦτον δὲ αὐτοῖς videri velint, dum per hoc aliqvid Archelao no-
ἔμφυτον βούλεσθαι ἔ ὑβρίζειν τ εἰς ἄνδρα συγγενῆ, ἢ πα- ceant. Tantam illis ineſſe cupidinem lædendi
τρὸς μὲν εὐεργέτην, σωφρονοῦντα ἔ αὐτοῖς ἅ πᾶσι τοῖς cognatum hominem, cum de patre benemeri-
ἀεὶ πεπολιτευμένον. τὰς γε μέντοι ἀρχὰς ἐπὶ τῷ tum, tum ipſos omnibus ſemper proſecutum offi-
σωφρονοῦντι ἐγχείρεσθαι ἔ βασιλέως, ἢ κυρωτέ- ciis. Teſtamentum certe a rege mentis com-
ρας τ γεγραμμένων ἀεὶ κρατεῖν, ἅμα τὸ κρίσεως δεσπό- B pote eſſe ſcriptum, & poſteriores ſemper potio-
τιν τ ὅλων καταλείπεσθαι πρὸς τὴν κρίσιν τ ἐν αὐτοῖς res eſſe tabulas, has vero tanto magis, quod Cæ-
γεγραμμένων. μιμήσεσθαί τε ἐδαμῶς κρίσεως τὴν sari rerum domino autoritatem confirmandi re-
ὕβριν αὐτῶν, οἳ τ ἡρῴδου παντοίως ἀπολαύσαντες, παρ' ὃν linquant. Nec Cæſarem iniquitatem iſtorum
ἔχη κρείττον δυνάμενος, τὰ πάντα ὑπὲρ ὕβριν γνώμης ἐπέ- imitaturum, qui cum maximis ab Herode vivo
γνωτ αὐτοῦ, ἀλλ' αὐτῶν ἀεὶ τ συγγνώμην τοιούτων γενομέ- affecti ſint beneficiis, nunc extremam ejus vo-
των. ἔκοιμι κρίσεώς τε ἀνδρὸς ἂν αὐτῷ πεποιημένου luntatem violare conentur: quin potius viri a-
τὰ πάντα ἔ φίλε ἔ συμμάχε καταλύσαι τὰς ἀρχὰς mici ac ſocii, & omnia fidei ſuæ permittentis:
ὑπὲρ πίστ τῇ αὐτοῦ γεγραμμένας. ὁδὲ μιμήσεσθαι teſtamentum ratum habiturum. multum enim
κακίαν τ ἐκείνων, τ κρίσεως δρετὴν ἢ πίστιν, πρὸς C intereſſe debere inter horum malitiam, & Cæſa-
ἅπασαν τ οἰκουμένην ἀνενδιάστατον γνωσθείσαν, ἔ μεγίστην ἔ ris virtutem atqve fidem toti orbi cognitam:
λογισμῶν ἔχουσιν καλὰ κρίνειν ἀνδρὸς βασιλέως, ἀεὶ μὲν quapropter non judicaturum parum ſanæ men-
ἀγαθῷ τ ἀρχαδόχῳ καταλελοιπότος, πίστει ἢ τῇ αὐτοῦ tis decretum ejus, qui probo filio ſucceſſionem
περιφάνητος. ὅτι ἁμαρτάνειν ἡρῴδου πιθανὸν κρίσιν reliqverit, & inſuper ad ipſius fidem confugerit:
ἔ ἀρχαδόχου, σωφρουοῦντος κεχρημένου ὅτι τῇ κρί- quandoqvidem veriſimile non ſit in deligendo
σει γνώμῃ τὰ πάντα ποιῆσαι. ἢ Νικόλαος μὲν τοιάδε διελθών, καταπαύει τ λόγον. κρίσις ἢ ἀρχέλαον D Nicolaus qvoqve dicendi finem fecit. Tum
πρωτεύοντα αὐτῷ πρὸς τὰ γόνατα, φιλοφρόνως τε ἀνί- Cæſar Archelaum ad genua ſibi accidentem ere-
στη, φάμενος ἀξιώτατον εἶναι τ βασιλείας. πολλοῦ τε xit humaniſſime, dignum eſſe regno pronunci-
ἀπεφαίνετο κρίσεως γνώμης τ αὐτοῦ σὺν ἄλλα πράξειν, ans: præ ſe ferens nihil ſe facturum, niſi teſta-
ἀλλ' ὁπόσα αἰ τι ἀρχαδόχῳ συνηγόρευον, ἢ ἀρχελάῳ mento præſcriptum & Archelao ipſi commo-
συνέφερεν. ἐ μὴν τοιαῦτ ἐκκήρυκτο ἐδέν, ὡς ἀνεγνω παρ- dum: videnſqve hac promiſſione confirmatum
εγδείγματι χρώμενον ἐπ' ἀδείᾳ ἀρχέλαον εἶναι. καὶ in ſpe juvenem, nihil tum amplius ſuper ea re XIV.
ἀρχελάου τ ἀνδρῶν ἡγουμένης ἐσκοπεῖτ καθ' αὑτ ὅτι ſtatuit. Et dimiſſo concilio ſolus ſecum diſpi-
ἀρχελάῳ τ βασιλείαν εἴη κυρώτων, εἴτε κοινὴν αὐτὴν ciebat, unine regnum ratum faceret, an commu-
πᾶσι παντὶ τῷ ἡρῴδου γένει, ἢ μᾶλλον πάντων μᾶλλ E ne ſineret Herodis genti, præſertim cum omnes
ἐπικρείας δεομένων.

Κεφάλαιον ιβ'.

Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαβῖνον, ἔ ὡς ἔβαρ τοὺς αὐτῆς αὐτῆς σκόλασε.

Πρότερον ἢ ἢ κύρωσίν τινα τούτων γνῶναι μαθοῦσα ἡ ἀρχελάου μήτηρ, νόσῳ τελευτᾷ, ἔ ὠδῆ ἐά- F
ρᾳ ἔ συρίας στρατηγὸς παρῆν γράμματα τ ἰουδαίων ἀπόστασιν ἀμφιφέροντα. ἔ γὰρ ἀρχελάου μὴ τ ἐκ-
τελοῦντος ἐδόκει τὸ πᾶν ἔθνος, ἢ ἔβαρ αὐτὸς, ἐπὶ
παρῆν, τοὺς αἰτίους τ κινήσεως τιμωρίᾳ περιβαλεῖν, ἔ
ἔ παλαιᾶς τ φύσεως ἀπέχεσθαι ποιησάμενος πολλῆς γνω-
μόνης, ἐπ' ἀνθυφείας τῶν ἀναζυγὴν ἐποιεῖτ, τάγμα ἐν
τῆς στρατιᾶς ἐς ἱεροσολύμοις λιπόμενος, τῶν ἰουδαίων
νεοπραγίαν ἀπισούμενος. ἐ μὲν ἐπεραίνετό γε οὐ- G
δὲν ἀπὸ παύλης ἔ μὴ ἐ ταρασσόντος αὐτῶν. ὅτε γὰρ ἔβαρ
ἀπῆν, ἢ σαβῖνος ἀπέτρεπε ἔ κρίσεως ἐπόμενος αὐτῷ μεγάλως τοὺς ἰουδαίους κατεπόνει, στρα-
τιᾶ τε τῇ καταλελειμμένῃ πιστεύων ὡς καὶ θαρσοῦντ
αὐτῶν, καὶ τῷ πλήθει. πολλοὺς γὰρ ἐπὶ λόφους ὁρυ-
φόρους, ἐχοῦντο αὐτοῖς ἐπάγων τοὺς ἰουδαίους, καὶ
σκηρώσασθαι ἀπὶ ἀποστάσει. τάς τε γὰρ ἄκρας ἐβιάζε-
το φρουρεῖν, καὶ τῶν βασιλικῶν χρημάτων
ἐπ' ἐρήνῃ προθύμως ὥρμητ βίᾳ ἅ λαφυρᾶσθαι καὶ

CAP. XII.

Seditio Judæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores ejus puniit.

SEd priusquam quicquam certi de hac re de-
terminatum ſit, Marthace Archelai mater,
morbo vitam finiit, & a Varo Syriæ præſide,
venerunt literæ defectionem Judæorum ſignifi-
cantes. Nam diſceſſum inde Archelai ſequuti
ſunt magni in ea gente tumultus, ad qvos com-
peſcendos cum Varus veniſſet, autoribus ejus
motus affectis ſupplicio, & maxima ex parte ſe-
ditione compreſſa, revertens Antiochiam, legio-
nem unam reliqvit Hieroſolymis, ut Judæis no-
vandarum rerum facultatem præriperet, nec ta-
men quicquam hac ratione profecit. Quamprimum enim Varus abiit, Sabinus Cæſaris procu-
rator ibi ſubſiſtens vexabat Judæos, fretus relictis
illic copiis, & parem ſe jam putans populo. nam
armatis multis ſatellitibus, contra Judæos his ute-
batur, moleſtans eos, & ad defectionem irritans: ut
qui & arces occupare conaretur, & violentas pe-
cuniæ regiæ ſcrutationes faceret, privati lucri &

e cupidine. Igitur instante pentecoste, si- A
os vocamus celebritatem qvandam patri-
onfluxerunt undiqve multa millia non so-
religionis gratia verumetiam indigne feren-
tes Sabini intemperias, nec tantum ex Judæa gra-
vius offensa, sed e Galilæa qvoqve ac Idumæa,
tum a Hierichunte, & trans Jordanem sitis oppi-
dis, omnes cupientes pœnas a Sabino expetere.
partitiqve trifariam hoc modo castra faciunt.
pars una Circum occupat. reliqvarum duarum
altera templum a Septentrionali & Orientali re-
gione circumsidet. ab Occidentali altera, qva
fita erat domus regia. Ita inclusos undiqve Ro-
manos oppugnare etiam parabant. Tum Sabi-
nus territus audacia hominum: qvibus decre-
tum esset aut mori, aut vincere, statim ad Varum
misit literas, hortans, ut properet, relictamqve
legionem præsenti periculo eripiat, alioqvi bre-
vi contrucidandam. ipse consensa castelli tur-
re celsissima, qvæ in honorem Herodis fratris a
Parthis extincti Phasaelus appellabatur, manu
Romanis innuebat, ut in Judæos eruptionem fa-
cerent: & cum ne amicis qvidem se auderet
committere, postulabat, ut alii propter ejus ava-
ritiam mortis periculo se objicerent. qvi postqvã
progredi ausi sunt, conflictus fuit accerrimus. &
qvamvis strenue milites rem gererent, non ta-
men frangebantur Judæorum animi, licet mul-
tis cadentibus, sed circumducta suorum parte
ascenderunt porticus, qvæ erant in extimo tem-
pli ambitu: unde in adversarios pugnantes vel
mittebant, vel fundis intorqvebant lapides, non
tantum adjutores suorum, sed spectatores etiam
totius prælii. qvin & sagittarii e superiore loco
impetebant expositos ictibus, nec valentes con-
tra missilibus ad se pertingere, eoq; facilius vin-
cebant. atqve hæc pugnæ conditio diu duravit.
deinde Romani indignitate rei moti, ignem clam
subjiciunt porticibus: qui multis accendentibus
& fomenta aggerentibus brevi ad tectum emicuit: ejus materies quod esset pice ac cera ob inau-
rationem peruncta, facile correpta est incendio,
quo lacunaria illa pretiosa & magnifica absumpta
sunt, & quotquot illuc ascenderant improviso
perierunt exitio. pars enim cum tecto ruente una
præcipitata sunt, pars a circumstantibus telis con-
fixi: nonnulli desperatione salutis & vi mali atto-
niti, aut in flammas sese dederunt, aut suismet
gladiis confecti sunt. quod si aliqui refugientes
qua ascenderant, in tutum se recipere volebant,
hos omnes Romani contrucidaverũt, quod ine-
rmibus nihil prodesset ferocia, ita ut ne unus qui-
dem ex his qui tectum ascenderant incolumis e-
vaderet. Tum Romani, qua se incendiũ remisit,
alii ab aliis protrusi, penetraverunt ad sacræ pe-
cuniæ conditorium, cujus bona pars furto

πολεμίων ἐπιθυμίας. ἐπιτάσης ἢ τῆς πεντηκοστῆς, B
ἑορτὴ ἢ ἡμῖν ἐστι πάτριος ὕστερ κεκλημένη, ὅπι μὴ τῶν
θρησκείων μόνον παρῆσαν, ἀλλ' ὀργὴ φέροντες τὴν πε-
ρουσίαν τῆς σαβίνε ὕβρεως, μυριάδες συνθροισθεῖσαι
ἀνθρώπων καὶ πάνυ πολλαὶ, γαλιλαίων τε καὶ ἰδου-
μαίων, ἱεριχουντίων τε καὶ τοσοῦτοι πρόσοικοι
ἱορδάνιον ποταμὸν οἰκοῦσιν, αὐτῶν τε ἰουδαίων τοῖς
θεοῖς, ὁποῖος πάντας συναλέγει, C πολὺ σφοδρο-
τεροι τῶν ἄλλων ἀπιτιμωρία δ' σαβίνε ὡρμῆκεισαν.
C τρία μέρη νεμηθέντες ὅπι τριῶνδε στρατοπεδευσαν
χωρίων. οἱ μὲν τὸν ἱππόδρομον ἀπολαβόντες, καὶ τῶν
λοιπῶν δύο μερῶν οἱ μὲν τὰ βόρειον ἕω τοῦ ἱεροῦ στοᾶς μεσομ-
βρίας τετραμμένοι, οἱ δὲ τὰ ἑῶα μοῖραν ἔχον, μί-
εγα δ' αὐτῶν ἡ τρίτη, τὰ πρὸς δυομένου ἡλίου εἰλημένα καὶ τὸ
βασίλειον βε. ἐπεῖσαν δὲ τὸν πάντα αὐτοῖς ὅπι πολι-
ορκίᾳ τ' ῥωμαίων ἀπαντᾶχόθεν αὐτοῖς ἀποκεκλεισμέ-
νοις. C σαβῖνος, ἐθέσπισε δὲ τότε πληθὺν αὐτῶν C τὴν
D φρονήματα ἀνδρῶν, ἐν ἐλάγῳ τὸ ζῆν ποιουμένων
ὑπὲρ δ' ἡγεμονίας μὴ ἐθέλειν ἐφ' οἷς αἰρετὸν κρίνειν αὐ-
τὸν νικᾶν, πολυχρήμα τε ὡς τ' ἄκαρον ἐπεμπε γράμ-
ματα, καὶ τοσωῆδε σὺν αἴνει κελεύων ἐν ἐγγὺς
βοηθεῖν ὡς κινδύνε μεγίστε τὸ ἐγκαταλείφθην στρα-
τόπεδα πολιορκήσοντας. λαβὼν δὲ τὸ μηνὸς μακρὰν ἐλπίζων
καταλαμβήσεσθαι ληφθέντας αὐτές. αὐτὸς δὲ φρου-
ρεῖ τ' ὑψηλοτατον τ' πύργων καταλαβόμενος φασα-
ηλον, ὅπι τιμῇ δ' ἡρῴδε ἀδελφὲ φασαήλε οἰκοδομη-
μένον τε, ἔτως ἐρημένον, τελευτᾶς ὑπὸ παρθιαίων
αὐτὸ ἡμομένης, κατεσφε τοῖς ῥωμαίοις ἐπιξένιαν τοῖς ἰου-
δαίοις. αὐτὸς μὲν δὴ ἐς τὰς φίλας τολμῶν καπέναι,
τὰς δ' ἄλλας πεζαποδυήσειν αὐτὸ τῆς τολεονεξίας
δικαίων. τολμησάντων δ' ἐς τλὺ ἔξοδον τ' ῥωμαίων
μάχη σφίσι καρτερά. καὶ οἱ ῥωμαῖοι πολλῶν μὲν ἔρ-
γων σκεύεσιν, ἐμέλλε τε φρονήματα γε τοῖς ἰουδαίοις
ἔκλαμψε τῇ ὄψει δ' σφε πολλῶν αὐτοὺς πτῶσιν ποιου-
E μένους τοδεύσαντες δ' ἀνίασιν ὅπι τὰς στοᾶς, οἵ περ ἦσαν δ'
ἱερὸ τὸν ἔξωθεν πεῖσολον πεῖσχουν, ἐμ πολλῆς μάχης
ἡμομένης, λίθους τε ἀφῆεσαν, τοὺς μὲν ἐκ χειρὸς ὑπο-
εγοντες. ἐς δ' σφενδόνων, ἀθλητὰς τέχνης ὄντας
μάχης ὄντες. C οἱ τ' ἔξοθεν πάντες ὠφελημένοι μέ-
γιστον ἐλαττον τοὺς ῥωμαίους, ἀλλὰ τὸ ὑπερβέβηκοι τε εἶναι,
καὶ ἐπιχειρεῖσθαι μὲν ἄπορον ἀλλὰ τὰ ἀνεφικτον ῥᾳδίως εἰσ-
ταχυτίζειν πειρωμένους εἶναι, ῥᾴους δ' κρατεῖσθαι τοὺς
F πολεμίους ἔχοντες. C πολεμοῦμεν δ' ἐμοὶ ἡ μάχη σωτή-
ρια τοιάδε ἔσται. ἔπειτα ῥωμαῖοι δεινῶς φέροντες τὸν
δρωμένοις πῦρ ἐνίασιν τοῖς στοαῖς, λαθόντες ἰουδαίων τοὺς
ἀναβεβηκότας ἐπ' αὐτάς. C τὸ πῦρ ὑπὸ τε πολλῶν
πεσοῖσθε μὲν, ἐμ μὴ τ' ἐγεῖρεν φλόγα δυναμένων, ἡ πλε-
τ' δ' ἐρόφθ δ' ἢ τάχθ. ἢ δ' ξύλωσις παρεῖχεν ποσῆς τε C
κηρῷ πολεον ἐπ' ἢ κηρὸν χρυσὸν ἐπιπολημμένον εὐθὺς
ἤνθε. ἔρια τε μεγάλα σκεύη C ἀξιολογώτατα ἠφανίζε-
το. ἐς τοὺς ὑπὲρ τ' στοᾶν ὄλεθρος ἅπας ἀπροσδοκήτως κα-
τέλαβεν. οἱ μὲν δὴ δ' ὀρόφθ καταῤῥαφθέντες συγκατε-
φέροντο αὐτῷ. τοὺς δ' ἐκτὸς ἐβάλλον οἱ πολεμίοι.
πολλοὶ δ' ὑπὸ ἀπορίας τε σωτηρίας, καὶ ἐκ πολλῆς κακο-
πραγμοσύνης ἐκβοηθήσαντες, οἱ μὲν εἰς τὸ πῦρ ἐθέσπισαν ἑαυτούς. ὃ
δ' καὶ τινὲς ξίφεσι χρώμενοι ἀλλήλους ἔσφαξαν. ἔσω-
σαν δ' ἐς τὸ κατόπιν χωρήσαντες ὀλίγοι δ' ἀνέβησαν-
τες ἐσώζοντο, οἱ ῥωμαῖοι πάντας ἔκτειναν γυναῖκάς τε ὄντας καὶ τὰ φρονήματα ἐκλελυμένους, οὐδὲν τῆς
ἀτονίας ἀλλὰ τὸ ἀνοσιώτατον βοηθεῖν δυναμένης. ἐσωθὴ δ' τῶν ἀνελθόντων ὅπι τὸ τέγος ὀλίγοι. καὶ ῥω-
μαῖοι ἀλλὰ δ' πυρὸς ἢ παρόντες ὠθέντες, σκεύεσιν δ' ἠσκημένοις, καθ' ἱερὰ λεῖα χρήματα, χ διεκλάπησαν
πολλὰ

πολλὰ μὲν τῶν ἁλισκομένων, αὐτὴν δὲ ἡ ἀφεστήκεσαν εἰς τὸ A militum disperiit, ad Sabinum autem propalam
φανερὸν πεντακόσια τάλαντα. Ἰουδαίους δ', ἐλύπει μὲν qvadringenta talenta ex ea præda relata sunt.
τὸ πάθος τῶν φίλων οἱ ἐν τῇδε ἔπεσον τῇ μάχῃ, ἐλύ- Judæi vero duplici calamitate affecti sunt, desi-
πει δὲ καὶ τῶν ἀναθημάτων ἡ ἀφαίρεσις. ἀ μὲν, ἀλλ' deratis in ea pugna carorum amicorum plurimis, & insuper spoliato sacrario, facto tamen glo-
ὅπερ αὐτῶν ἐτύγχανεν σωρευθὲν μόνον καὶ μαχιμώτατον, τούτῳ ἐμπεσόντες τὸ βασίλειον, ἠπείλουν πῦρ τε boe pugnacissimis circumdederunt regiam, in-
ἐνιέντες αὐτῷ, καὶ πάντας κτενεῖν, κελεύοντες ἢ τοὺς χθὲς censuros se eam & omnes intus occisuros mini-
ἀπιέναι, καὶ παραθορόντες ἐξιόντας ἀδείαν καὶ σὺν αὐτοῖς tantes, nisi qvamprimum discederent: qvod si
ἐκείνῳ πάντας αὐτοὺς. καὶ τῶν βασιλικῶν τὸ πλῆθος ἠυτο- mox abirent, impunitatem Sabino una cum suis
μολήκεσαν σὺν αὐτοῖς. ῥοῦφος δὲ καὶ γρᾶτος τρισχίλι- B pollicentes: pro qvibus etiam auxiliorum maxi-
ους τῶν μαχιμωτάτων καὶ ἡρώδου στρατεύματος ἔχοντες ma pars stabat. Rufus qvoqve & Gratus, qui
ἄνδρας τοὺς σώμασι δραστηρίους, ῥωμαίοις παρεστήκεσαν. sub se habebant tria millia bellicosissimorum &
καὶ τὸ ἱππικὸν δὲ σὺν τοῖς ῥοῦφον ἕπεσθαι ἠνάγκαζον, ὃ strenuissimorum virorum ex Herodis exercitu,
καὶ αὐτὸ παρεθήκη τοῖς ῥωμαίων ἡγεμόσιν· ἰουδαίοις δὲ οὐκ in partes Romanorum se transtulerunt: simulq;
ἠμέλητο ἡ πολιορκία, ἀλλὰ καὶ τὰ τείχη μετήλλαττον, equitatus Rufo duci parebat, non mediocris sa-
καὶ τοῖς μεταβαλλομένοις σκάλας μὴ ἐμποδιζοῖς εἶναι ne ad rem Romanam accessio. Interim Judæi
ἐσκάπτοντο χρόνῳ πιρᾶσαι αὐτοῖς ἐλεύθριον nihilo segnius instabant oppugnationi, muros
τῷ πατρίῳ. σαβῖνος μὲν οὖν οὐκ ἐᾶν ἀπιέναι μὴ τοὺς C suffodientes cuniculis, & adversarios hortantes,
στρατιωτῶν, πιστεύειν δ' οὐκ ὄντα τοῖς λεγομένοις ut abirent, neve diutius vindicantibus se in li-
ὑπὸ τῶν πεπεισμένων. καὶ τὸ λίαν μὲν εὐγνώμονον τοῦ πλήθους ἐπ' bertatem a majoribus acceptam obsisterent. At
ἀπορρητοῖς δὲ καταφρονούμενον εἶχεν. ἅμα δὲ καὶ τὸν Sabinus libenter qvidem inde abduxisset mili-
ἄφαρ ἔξω παρόδοκον ἐπέρχεσθαι τῇ πολιορκίᾳ. ἐν τούτῳ tes, sed fidem promissis habere non poterat, pro-
δὲ ἕτερα μύρια θορύβων ἐκομίζετο τοῖς ἰουδαίοις pter ea quæ perpetraverat, nimiam etiam æqui-
καταλαμβάνειν, πολλῶν πολλαχόθεν κατ' οἰκείων ἐλπίδας tatem hostium suspectam habebat, & expectabat
περδῶν καὶ ἰουδαίων ἔχθρας ὅτι τὸ πολεμεῖν ὡρισμέ- a Varo subsidium. In hoc rerum statu etiam XV.
νων. δισχίλιοι μὲν τῶν ὑφ' ἡρώδῃ ποτὲ στρατευσαμέ- alibi per Judæam diversis in locis innumeri tu-
νων καὶ ἤδη κατελελυκότες ἐν αὐτῇ ἰδίᾳ συνέντες D multus exoriebantur, ut qvemqve aut lucri, aut
παρεπλέοντο τοῖς βασιλικοῖς, ἀντιτασσόντων αὐτοῖς vindictæ concitabat cupiditas. Duo enim vi-
ἀλλόδοξοι ἡρώδου ἀνεψιοί, καὶ τῶν μὲν πεδίων εἰς τὸ rorum millia, qvi aliqvando sub Herode meru-
μεταιχμὰ ἀνεωσμένων δι' ἐμπειρίαν τῶν ὡς τὸ πολεμι- erant, tunc vero dimissi domi agebant, in unum
κὰ τῶν ἀνδρῶν, ταῖς δὲ δυσχωρίαις σώζοντο ὅσοις collecti bello impetebant regios, resistentes sibi
δυνατά. ἰουδαῖοι δὲ ἐξεκλῖναι δὲ ἐκ χιλησοῦ ὑπὸ μέ- ductu nepotis Herodis Achiabi: qvi nusqvam
γα δυνηθέντος, ὑφ' ἡρώδου δὲ μεγάλους ληφθέντος aqvo loco eos sustinere ausus ut veteranos & bel-
πόνους. ἦν δὲ σὺν οἷς ἰούδας ὁ ἐκ φασηλοῦ τῶν σεπφωρεὶν landi peritissimos, tuebatur se & sua qvantum
ἁλισκομένων παῖς, καὶ ὅστις ἐν ἀνδρῶν δοκήσει μεμένων ὑπὸ- E poterat asperitatibus accessu difficilibus. Qvin
δρομὼν τὰ βασιλέως πᾶσι, καὶ ὅπλων κρείττους ὅσοι & Judas Ezeciæ latronum ductoris olim per He-
ἀεὶ θαρραλεώτατοι, ὥστε λίαν τοὺς περὶ αὐτὸν καθ' ἕνα, rodem magno labore expugnati filius, apud Se-
καὶ διαφέρειν χρήματα ὅσα καταληφθὴν αὐτόθι, phorim urbem Galilææ collecta circa se homini
φόβερός τε ἅπασιν ἦν ἄγων καὶ φέρων τοὺς περιτυγχά- desperatorum manu incursabat regis ditionem:
νοντας, ἐπιθυμία μείζονων πραγμάτων, καὶ ζηλώσει & potitus ejus armamentario, armatisq; inde su-
βασιλείου τιμῆς, οὐκ ἀρετῆς ἐμπειρία, ἃ ἡ ὑβρίζειν περιουσία, κτησαμένη παρόδοκον τὸ ἐπιτρέπειν F is ad unum omnibus, pecuniam qvoqve regiam
ἐξουσίας. ἦν δὲ καὶ σίμων δοῦλος μὲν ἡρώδου δὲ βασι- in illis locis occupavit: jamq; formidandus ac-
λέως, ἄλλως δὲ ἀνὴρ εὐπρεπὴς, καὶ μεγέθει καὶ ῥώμῃ colis spoliabat, in qvoscunqve incideret, aspi-
σώματος ὑπὲρ μέτρα περφυὴς καὶ πεπιστευμένος. rans ad regnum, affectansq; hoc fastigium non
ἐστομωθεὶς τῇ ἀκρασίᾳ τῶν πραγμάτων, διαδημά bonis artibus, qvarum imperitus erat, sed no-
τι περιθέσθαι ἐτόλμησε, καὶ σπουδὴν πλήθους συνέντος cendi licentia. Dum ita ubiqve turbatur, etiam
ἑαυτοῦ βασιλεύς ἀναγορευθεὶς μανίᾳ τῇ σκείνων, καὶ Simon Herodis regis servus, vir alioqvi & forma
ἵνα μὴ ἄρξῃ ἐλπίσας παρ' ὀντινοῦν, τὸ σὺν ἱερεχωῒ τῷ βα- & statura & robore egregius in primis habitus,
σιλέως πομπήσιν δὲ ἁρπαγῆς ἄγων τὰ ἐγκαταλελειμμένα, ausus est diadema sumere: stipatusqve nume-
πολλάς τε καὶ ἄλλας τῶν βασιλικῶν οἰκήσεων, πολλαχῆ τῆς χώρας πῦρ ὑπὲς ἐφάνιζεν τῆς συ- G rosis copiis, & rex consalutatus ab insana multi-
νηθοῦς λείαν ἀναλαγεῖν τὰ ἐγκαταλελειμμένα, ὑπηρέτων. tudine, placebat sibi præ qvovis alio, auspi-
ἐπεπάκτο δ' ἂν τι μεῖζον αὐτῷ αὐτὸ μὴ ταχεῖα ὑπερφὴς ἐγνώσθη. catus potestatem diripienda ac incendenda
ὁ δὲ γρᾶτος τῶν βασιλι- Hierichuntina regia: passimqve crematis al-
κῶν στρατιωτῶν ῥωμαίοις παρεστηκὼς μετὰ τῆς ἐκεῖ lis regis palatiis, & præda concessa suæ factionis
δυνάμεως ἐπεστρατεύετο τὸν σίμωνα, καὶ μάχης ταύτης hominibus, majora etiam ausurus videbatur,
μεγάλης ὑπὸ πολὺ ἐγνώσθη, τό τε πολὺ τῶν πε- ni mature occursum fuisset. nam Gratus re-
ρὶ αὐτὸν ἀσυμπαθὲς ὄντες, καὶ τόλμῃ μᾶλλον ἢ ὑπ' giorum militum dux, tum Romanorum partes
ἀνδρείᾳ μαχόμενοι διεφθάρησαν. καὶ αὐτὸς σίμων fovens, suas copias contra Simonem duxit; ubi
post acerrimum conflictum transfugarum homi-
nes incompositi, & ferociter magis qvam pe-
rite pugnantes deleti sunt. ipsum Simonem per

angustas quasdam fauces fugientem Gratus assecutus obtruncavit. Apud Amatha quoqve Jordani fluminì appositа palatium regium incensum est a quadam hominum colluvie, qualis & circa Simonem fuerat. Tantus tum furor per totam gentem grassabatur, eo quod proprium regem non haberet, qui multitudinem bonis rationibus contineret in officio: qui vero externi ad castigandos seditiosos venerant, malum potius exacerbarent, graves superbia simul & avaritia. Quandoquidem Anthronges, vir nec majoribus claris prognatus, nec virtute aut opibus subnixus, sed pastor hactenus obscurissimus, vasto tantum corpore & manuum robore insignis, attentavit dignitatem regiàm, paratus animæ periculo depacisci nocendi licentiam. huic erant quatuor fratres, & ipsi grandi statura & manu prompti ad quodvis arduum facinus, instrumentum, ut ipsis videbatur, idoneum ad occupandā tyrannidem, qvod eorum quisque ductaret cohortem militum. magna enim ad eos turba confluxerat, qvam in fratres qvasi legatos distributam obire jubebat prælia: ipse diademate ornatus consultabat de rebus agendis, quarum penes se servabat arbitrium: duravitq; diu potestas hujus, & non inanis regis appellatio, dum quicquid collibuisset exeqvitur: maxime in Romanos cædibus sæviens, & milites regios, utrisqve exæqvo infensus: his propter licentiam, qva sub Herode usi fuerant; Romanis propter recentem injuriam. Id odium indies magis exasperabatur, imminebantq; ubiqve omnibus, vel lucri cupidine, vel in consvetudinem jam versa occidendi libidine. Circa Emauntem etiam Romanam cohortem frumenta & arma in exercitum portantem insidiis exceperunt: ductoremqve ejus Arium centurionem cum quadraginta fortissimis peditibus telis confixerunt: reliqvos nihilo meliora jam spectantes superveniens cum regio milite Gratus servavit, relictis cæsorum cadaveribus. In hunc modum longo tempore prælia per occasionem conferentes, & Romanos non levibus affecerunt incommodis, & suam gentem majoribus etiam involverunt calamitatibus. tandē & ipsi capti sunt, unus a Grato pugna victus, alter a Ptolemæo. maximo natu deinde in Archelai potestatem redacto, ultimus qui supererat, fratris casu territus, & nullam videns salutis spem reliqvam, qvod ejus copiæ exhaustæ essent vel morbo vel continuis laboribus, accepta fide & jurejurando ipse qvoqve Archelao se dedidit. sed id aliqvanto post factum est. Tunc vero Judæa plena erat latrociniis, & ut qvisqve seditiosorum cœtus cojuerat, passim reges creabantur in reipublicæ perniciem, qvod minima ejus mali pars rediret ad Romanos, ipsi vero inter se diuturnis conflictarentur cædibus. Cæterum Varus, cognito ex Sabini literis periculo, timens tertiæ legioni, assumptis duabus reliqvis (nam tres in-

XVI.

A Φυγῇ λιπόντα φάραγγα σώζοντα αὐτὸν χρατὶ
ἐντυχὼν τὴν κεφαλὴν ἀποτέμνει. κατεπείγθη δὲ
τὰ ὅπι τοῦ ἰορδάνη ποταμοῦ ἐν ἀμαθοῦς βασίλεια, ὑπὸ
τινῶν συρρύντων ἀνδρῶν σίμωνι φιλοπλησίων. ἔτως
πολλὴ ἀσφαλεία ἐπεπλήσθησε τοῦ ἔθνει, λιὰ τὸ βασι-
λέα μὴν οἰκεῖον σὸκ ἔχειν τὸν καθέξοντα τὸ πλῆθος
δρετῇ. τὰς δὲ ἀλλοφύλως ἐπελθόντας σωφρονιεῖν
B δὲ μὴ συγχωρεῖν τῶν ἀνθρώπων, ὑπέκκαυμα
αὐτῶν λιά τε δ' ὑβρίζειν καὶ πλεονεκτεῖν ἡνέῳγη. ἐ-
πεὶ καὶ ἀθρόγγης ἀνὴρ οὔτε προγόνων ὀπφανὴς ἀξι-
ώματι, ὅτε ἀρετῆς φειρυσία, ἢ πινῶν πλήθει χρη-
μάτων, ποιμὴν δὲ καὶ ἀνεπφανὴς τοῖς πᾶσιν ἐς τὰ
πάντα ὤν, ἄλλως δὲ μεγάθει σώματος, καὶ τῇ κα-
τὰ χεῖρας ἀλκῇ λιαφερέπων, ἐτόλμησεν ὅπι βασι-
λείαν φρονῆσαι, καὶ λιὰ τὴν ἡδονὴν δ' πλέον ὑβρίσαι,
καὶ θνησκων σὸκ ἐν μεγάλοις τίθεσθαι τῆς ψυχῆς τὸ
ὅπι τοιοῦσδε ἀναλώσαι ἡμῶς μόνον. ἦσαν δὲ αὐτῷ
C καὶ ἀδελφοὶ τέτταρες, μεγάλοι τε καὶ αὐτοὶ, καὶ ἐπὶ
μεγάλαις προῦχον τῇ κατὰ χεῖρας ἀρετῇ πεπισθ-
μένοι, προβλήματα εἶναι τῆς καθέξεως τῆς βασιλείας
δοκοῦντες. λόχους τε αὐτῶν ἦρχεν ἕκας. συλλέγ-
θη δὲ μεγάλη πλῆθος πρὸς αὐτούς. καὶ οἱ μὲν στρα-
τηγοὶ ἦσαν, καὶ διεστράθευον αὐτῷ ὁπόσα ἐς τὰς μά-
χας φοιτῶντες ὑπ' αὐτῶν. ὁ δὲ διάδημα περιθέμε-
D νος, βουλευτήριόν τε ἦν ὅπι τοῖς ποιητέοις, καὶ τὰ
πάντα γνώμη ἀνακειμένα εἶχεν τῇ αὐτοῦ. διέφθειρέ τε
ὅπι πολὺ τοῦ δὲ τῆς ἀνδρὶ ἡ ἰσχὺς, βασιλεῖ τε κεκλημέ-
νῳ, καὶ ἃ πράσσειν ἐθέλοι μὴ ἀποστερεμένῳ, φόνῳ τε
καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἦσαν ὅπιμέγα προσκεί-
μενοι ῥωμαίων τε καὶ τῶν βασιλικῶν μίσει, πολιτεύον-
τες ὁμοίως πρὸς ἀμφοτέρους, τότε μὲν ὕβρει ἢ χρή-
σαιντο ὅπι τῆς ἡρῴδου ἀρχῆς. ῥωμαίους μὲν εἰς τὸ παρὸν ἐ-
δόξαν ἀδικεῖν, προσιόντος δ' χρόνου, καὶ ὅπι πλεῖον
ὁμοίως ἐξηγριώθησαν. λιαφθορεῖς τε σὸκ ὀλίγους τῆς
E πάσης ἐν πᾶσι, τὰ μὲν κέρδους ἕλπιδι, τὰ δὲ καὶ σωφρενείας
δ' φόνου ἕνεκα. ὅπτι θέντας δὲ τότε καὶ ῥωμαίων λόχους
δ' ἐμμασοῦντα, οἱ εἶτον καὶ ὅταλα, τῆς γραφῆς ἔφερ-
ον. καὶ προϊέντες ἄφνω μὲν τὸν ἑκατοντάρχου ὃς
ἡγεῖτο δ' τάγματος, καὶ τεσσαράκοντα τῶν περὶ
αὐτὸν, πρῶτον τὰς χεῖρας κατηκόντιζον. οἱ δὲ λοιποὶ,
δείσαντες πρὸς τὸ πᾶν αὐτῶν, χρᾶτα σὺν τοῖς βα-
σιλικοῖς, οἱ περὶ αὐτὸν ἦσαν σκέπης αὐτοῖς ἠμφίσης, σώ-
ζονται τοὺς νεκροὺς καταλιπόντες. καὶ πολὺν μὲν
χρόνον τοιούτοις τρόποις χρώμενοι μάχαις, ῥωμαίους
τε παρελύπησαν σὸκ ὀλίγα, καὶ τοῦδε σκακω-
σὸν ὅπιμέγα. χειροῦνται δ' οὖν χρόνῳ ὕστερον, ὁ
μὲν χράτῳ συμβαλών, ὁ δὲ πτολεμαίῳ. καὶ τὸν πρε-
σβύτατον δεχελαΐδ λαβόντα, ὁ τελευτᾷ πάθει τε
τοῦ ὁκείνου λελυπημένος, καὶ ἄπορον ὅπι πλέον ὁ-
ρῶν τὴν σωτηρίαν ἐπὶ νόσου καὶ καμάτου πολλῷ ψυ-
λωθείσης τῆς δυνάμεως, ὅπι δεξιᾶς καὶ πίστ δ' ἦκον
G δεχελάῳ ἐδίδοσαν αὐτῷ. καὶ πάλιν μὲν ὕστερον
γίνεται. λησηρχὼν δ' ἰουδαίαν ἐμπλέως ἐν, ὡς ἂν
ἐδατύχουν τινὶ οἱ συρρεύσαντες αὐτοῦ, βασιλεὺς προϊ-
σάμενος ἐπ' ὀλέθρῳ δ' κοινῷ ἤπείγετο, ὀλίγα μὲν καὶ
ἐπ' ὀλίγοις ῥωμαίοις λυπηροὶ καθισάμενοι, τοῦ δ'
ἐμοφύλου φόνον μήκιστον ἐμποιοῦντες. ἔαρος δ',
ἐπειδὴ τὸ πρῶτον πνεῦσαντα τὰ πεπαγμένα, σι-
δήρου χράψαντος πρὸς αὐτὸν, δείσας μὴ τὸ τέ-
τοιο τάγματος, δύο τὰ λοιπὰ ἀναλαβὼν, τρία δ' ἐπὶ

συρίας

συμμίας τὰ πάντα λεώ, καὶ ἵλας ἱππέων τέσσαρας, ὁπόσαι
ἦσαν συμπασαὶ ἡ βασιλεῖς ἢ τινὲς τετραρχαι τότε
παρῆσαν, ἠπείγετο βοηθῶν τοῖς ἐν ἰουδαίᾳ τότε πολιορκουμένοις. ἱερητο δὲ πᾶσιν εἰς πτολεμαΐδα ἐπείγεσθαι,
ὅπου καὶ προσεξέπεμπον. δίδοσαι τε αὐτῷ καὶ βηρύτιοι
δισχίλιους αὐτῶν τὴν πόλιν ὁπλίτας πεντακοσίους καὶ
χιλίους. πέμπει δὲ καὶ ἀρέτας ὁ πετραίου ἐχθρὸς τοῦ
ἡρώδου φιλίαν τῷ ῥωμαίων κτωμένῳ συμμαχίαν οὐκ ὀλίγην, χωρὶς πεζῶν τε καὶ ἱππέων. στρατοπέδου δὲ ἐν πτολεμαΐδι τῆς δυνάμεως, μέρος τι
παντὸς τῷ μὲν ἀδελφιδοῦς, καὶ ἑνὶ τῶν αὐτοῦ φίλων, χιλιάδας ἐξέπεμπε πολεμεῖν, οἱ ὑπὲρ τὴν πτολεμαΐδα
ἐχόμενοι κατοικοῦσιν. οἳ ἐμβαλόντες τοῖς τε ἀντικαλλικρατίας εἰς μάχλην τρέπεται, καὶ σεσωφρονημένων, τὰς
μὲν οἰκήτορας λεηλατοῦσιν, τὴν δὲ πόλιν ἐνέπρησαν.
αὐτὸς δὲ οὔαρος ὅτι σωμαρείας τοῦ παντὸς τρόπῳ
φεύγειν, τῆς μὲν πόλεως ἀπέσχε διὰ τὸ ἀνέγκλητον
ὅτι τοῖς νεωτερισμοῖς εἶναι. στρατοπεδεύει δὲ ἔν τινι
κώμῃ πολεμαρχῆς κτήματι, ἄρους ὄνομα αὐτῇ. καὶ
οἱ ἄραβες μισοῦντες τὸν ἡρώδου ἐμπίμπρασιν αὐτίκα, ἐχθρῶς καὶ πρὸς φίλους τοὺς ἐκείνου ἔχοντες. ἐκεῖθεν δὲ
προϊόντες σὺν φωνῇ κώμην ἑτέραν διήρπασάν τε οἱ ἄραβες, καὶ ἐκαυσαν πᾶσαν ἐρυμνὴν οὖσαν καὶ ὀχυράν. ἐν δὲ
τῇ πορείᾳ, οὐδὲν αὐτοὺς διέφυγε, ἀλλὰ πυρὸς φορᾷ τὰ πάντα, μεσοῦντος λεώ. πίμπρασι δὲ καὶ ἐμμαοῦς,
κάρου κελεύσαντος ἐπ' ἐκδικίᾳ τῶν πολιτικοτων,
πρεσκλιφθεῖσαν ὑπὸ τῶν οἰκητόρων. ἐντεῦθεν δὲ καὶ
ἱεροσολύμοις ἤδη σύνεγγυς, καὶ ἰουδαίων οἱ μὲν πολιορκίαν τοῦ πάσματος τῆδε στρατοπεδούμενοι, τὴν ὄψιν
τῆς πρόσθου τῶν στρατιωτῶν ἐκ ὑπομείναντες
ὤχοντο ἡμέρᾳ τὴν πολιορκίαν καταλιπόντες. οἱ δὲ
ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἰουδαῖοι δεινῶς ὑπ' ἄρει σφίσιν ἐγκαλοῦντος ἀπελυον τὰς αἰτίας, ὡς τὴν συνόδου
τὸ πλῆθος διὰ τὴν ἑορτὴν ἠθροισθήσ, ὑπὸ δὲ πολέμου
μεθαμὴ γνώμης τῆς αὐτῶν, τολμῆσαι δὲ τὸ ἐπηλύδων, συνελθόντες αὐτοῖς, καὶ συμπολιορκήσαντες ῥωμαίους μᾶλλον ἢ πολιορκῆσαι προθυμίαν ἔχοντες. προσπεπτώκασι
δὲ τῷ οὔαρῳ, ἰώσηπός τε ἀνεψιὸς ἡρώδου βασιλέως,
γαΐου τε καὶ ῥούφου τοὺς ὑπ' αὐτοῖς τὰ στρατιωτῶν
ἄγοντες, καὶ τῶν ῥωμαίων οἱ πολιορκούμενοι. σαβῖνος
δὲ οὐκ ἀφίκετο οὐάρῳ εἰς ὄψιν, ἀλλ' ὑπεξῆλθε τῆς
πόλεως ὅτι θαλάσσης. οὔαρος δὲ κατὰ τὸν χώραν πέμψας ἐς στρατὸν μέρος, ἐπιζητεῖ τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως. ὑπομνυμένων, ὡς μὲν σκύλασιν ὡς αὐτοπάτας, ἐπὶ δὲ ὡς ἀφῆκεν. ἐλοῦντο δὲ οἱ διὰ ταύτην
τὴν αἰτίαν σταυρωθέντες δισχίλιοι. μὴ δὲ ἔστι τὸν μὲν
αὐτὸς στρατιὰν ἀποπέμπειν, χρήσιμον μὲν ὁρῶν ἐὼ ἀδάμενος ἔσον τῆς πράγμασι. πολλὰ δὲ ἠπίκτητο
αὐτῆς καὶ παρήκουσεν τῶν δογμάτων, καὶ ὧν ἠξίου
οὔαρος, ἐφ' ᾧ κερδῶν ἃ ἐκ ἔ κακουργεῖν ἐπιεγένοντο αὐτῷ. αὐτὸς δὲ μυρίους ἰουδαίους συνεσκεύαν πυθανόμενος, ἠπείγετο ἐς καταλῆψιν αὐτῶν.
οἱ δὲ οὐκ ἦσαν εἰς χεῖρας, ἀλλὰ παρέδοσαν αὐτοὺς
γνώμῃ τῇ ἀχαιβὲ συνελθόντες. ὁ δὲ οὐαρος τὸ πλῆθος
συγχωρῶν τῆς αἰτίας τῆς ἀποστάσεως, ἔπεμπεν ὅτι καὶ σατράπας ὁπόσοι ἦσαν αὐτῶν. καὶ σφᾶς δὲ τοὺς μὲν αὐτῶν πολλοὺς διῆκεν, ὁπόσοι τε συγγενεῖς ὄντες ἡρώδου, συνεστράτευον αὐτῷ, τοὺς δὲ σκέλασε μόνους, οἳ μηδὲν
φροντίσαντες τοῦ δικαίου τῶν οἰκείων ἐστράτευον.

A universum erant in Syria) & quatuor turmis equitum, auxiliisq; regum ac tetrarcharum properabat in Judæam, ut obsessis succurreret, jussis qui præmittebantur, convenire Ptolemaidem. Berytiorum etiam urbem prætereundo, mille quingentos auxiliares ab eis accepit. Aretas quoque Petræus amicus Romanis factus propter Herodis inimicitias non paryam manum misit tam peditum quam equitum. postquam autem apud B Ptolemaida in unum convenit totus exercitus, partem ejus filio & amicorum uni tradidit ducēdam contra Galilæos ejus urbis agro finitimos, qui regionem eorum ingressus, profligatis quotquot ausi sunt cum armis occurrere, Sephorim cepit: & venditis sub hasta incolis, urbem absumpsit incendio. Ipse Varus versus Samariam progressus cum exercitu, a civitate quidem abstinuit, quam sciebat immunem a seditiosorum C contagio: castra autem posuit in quodam vico, qui erat Ptolemæi possessio, Arus nomine, eum Arabes incenderunt, propter Herodem amicis quoque ejus infensi. inde progressi Sampho alium vicum iidem Arabes diripiunt, moxqve incendunt, qvamvis munitissimum, quin toto illo itinere nihil eos effugit, omnia miscentes flammis ac cædibus. Nam & Emmaus cremata est Vari D jussu, in vindictam cæsorum ibi militum, deserta tamen ab habitatoribus. Inde cum appropinquarent Hierosolymis, Judæi qvi legionem ab ea parte obsidebant, ad primum venientis exercitus conspectum territi diffugerunt, oppugnatione qvam inceptabant relicta. Hierosolymitani autem Judæi graviter a Varo increpati, excusationem afferebant, populum qvidem propter festū confluxisse, bellum vero non ex sua sententia, sed E ex convenarum audacia susceptum: & se adeo non oppugnasse Romanos, ut potius una cum illis oppugnati fuerint. & jam ante obviam ei processerant, Josephus Herodis regis nepos Gratusqve ac Rufus cum militibus, & Romani qvi obsidionem tulerant. Sabinus enim in ejus conspectum non venit, sed subducens se clam ex urbe, ad mare profectus est. Tum Varus dimissa per totam regionem parte exercitus, perqvirebat defectionis autores: & indicio repertos, alios ut F fontes punit, nonnullos dimisit incolumes: actiqve sunt in cruces ea de causa circiter duo millia. Post hæc ablegato exercitu, cujus non erat usus amplius, quique contra ejus voluntatem lucri studio multa maleficia patraverat, ipse audito decem millia Judæorum in unum confluxisse, properavit, ut eos deprehenderet. illi non ausi manus conserere, deditionem fecerunt arbitratu Achiabi. Varus autē, data seditiosorum vulgo defectionis venia, duces eorū misit ad Cæsarem. Ille cæteris ignovit, in solos aliqvot regis Herodis necessarios animadvertit qvod nec cognationis nec justitiæ respectu a nefariis armis abstinuerint.

Itaqve Varus rebus compositis, & relicta Hierosolymis eadem legione in præsidio reversus est Antiochiam. XVII. Archelao autem Romæ aliud negotium exhibitum est tali de causa. Venit eo Vari permissu Judæorum legatio, postulans, ut eis liceat suis legibus vivere: erantq; legati quinquaginta, quibus aderant Judæorum urbem incolentium plus quam octo millia. cumqve Cæsar convocasset in ædem Apollinis magno sumptu a se extructam concilium amicorum & primariorum civium, venerunt eo legati, prosequente Judæorum turba, & Archelaus cum amicorum comitatu. cognati autem regis neq; ab Archelao stabant propter ipsius odium, & tamen legatis suffragari gravabantur, quod puderet eos coram Cæsare adversari homini tam propinqua conjuncto necessitudine. Aderat & Philippus, e Syria Vari hortatu veniens ea potissimum de causa, ut fratris advocatum ageret, cui Varus bene cupiebat: deinde nonnihil sperans, si impetrarent Judæi potestatem vivendi suis legibus, fore, ut diviso in Herodis progeniem regno, ad ipsum quoque rediret pars aliqua. Data igitur Judæorum legatis dicendi copia, postulantes non esse ulterius sub regibus, ab accusanda Herodis iniquitate orsi sunt: Regem illum fuisse nomine tenus, alioquin omnibus omnium tyrannorum artibus usum ad subjectæ gentis perniciem, nec his contentum quasdam novas ex suo commentum esse ingenio. Nec opus esse commemorari quam multis vitam ademisset, cum longe deterior fuerit conditio superstitum, quos non modo perpetua truculentia & asperitate terruerit, sed bonis etiã eorum rapaces manus non abstinuerit. itaq; vicinas urbes ab exteris habitatas illum ornamentis excolnisse, quo magis in suo regno sitas exhauriret exactionibus: adegisseq; gentem suam ad extremam paupertatem, quam cum primis florẽtem acceperit, dum nobiles ex causis parum probabilibus damnatos capitis insuper bonis spoliat, aut facta vivendi gratia, nudat eos possessionibus. deinde cum annua tributa imposita sint per singulos, seorsum tamen placandam fuisse aviditatem amicorum ejus & aulicorum, atqve etiam servorum, qui hujusmodi exigendis præessent, ut hoc pacto injuriosam vexationem redimerent. Silentio enim prætereundas constuprationes virginum, & per contumeliam ereptam matronis pudicitiam, quandoquidem hæc patientibus maximum sit solatium, si quam paucissimis sciatur suum dedecus. in summa non aliter ipsis præfuisse Herodem, quam si sævissimæ bestiæ in eos comissum fuisset imperium. Itaq; cum multis olim ea gens oppressa sit cladibus, nullum tamen extare in rerum monumentis exemplum, cum quo conferri possit præsens per Herodem illata calamitas. Quapropter merito ab eis Archelaum promptis studiis regem consalutatum, quod ita putarent, fieri non posse, quin quicunqve tandem Herodi succederet, moderatius multo tractaret subditos: & in ejus gratiam patrem honoratum

Φύεσθαι

φύσεως αὐτὸν θεραπεύοντας, εἰ δὲ μετρίᾳ τύχοιεν δωρη-
σάμενον, καὶ τὰ ἄλλα οἰκείως μέλειν. τὸ δὲ δέεσθαι μὴ ἐκ ἡρώ-
δου γνησίου πιστεύειν ὑμᾶς, ἀδεᾶ εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ὅπως ἐξ
ἐξέσης ἐπάξῃ τὰ ἔθνη τὴν Ἀρχέλαου αὐτῷ, καὶ τοῦτο μη-
δέπω πλέον κρατιστεύοντα ἡγεμονίαν, ἀλλὰ τὸ ὅπλα κρί-
σεως δύνασθαι, καὶ μὴ τὴν ἐξουσίαν εἶναι. καὶ ὡς δόγμα τὸ τὸ
εἰς αὐθις ἄρξειν πόλεως τοῖς ἐχθηναμένοις μετρίότητος,
ἐνδυνομίας, ἢ χρήσαιτ' ἂν πρὸς αὐτοὺς, ὅτι τὸ ἐν πρώ-
τοις ἀποδειχθέντος πράξεως; ὅτι τε τοῖς πολίταις, καὶ τοῦ
θεοῦ, τρισχιλίων ὁμοφύλων ἀνδρῶν σφαγὴν ἐν τῷ τε
μέσῳ πεποιημένων. πῶς οὖν ἂν ἤδη δικαίως μισεῖν χρή-
σαιτο καὶ αὐτῶν, πρὸς τὴν λοιπὴν ὠμότητα, ἔγκλημα
ἀνιάτου καὶ ἀνιλλογίας ὅπου τὴν ἀρχὴν προσφερόμε-
νον; ἢ γὰρ κεφάλαιον αὐτοῖς τὸ ἀξιοῦσθαι, βασιλείας καὶ
πόλεων ἀρχῶν ἀπηλλάχθαι, προσθήκην τοῦ συμβεβη-
κότος, ἀναπαύσεσθαι τοῖς οἰκείοις πεπραγμένοις ἐρασταῖς.
φανερωθήσεσθαι γὰρ ὄντως ἔστι ἀληθῶς σωσιπόλεις εἶεν καὶ
νεωτερισμοῖς τὰ πολλὰ προσκεκρουκότες. ἔστι δ' εὐτακτοι
μετριωτέρων τυχόντες οἱ ὑπήκοοι τοῦ αὐτοῖς. τοιαῦτα δὲ τὰ
ὑπὲρ ἀρχόντων εἰρημένα, νικολάου τὸν τὸ βασιλέως ἀπηλ-
λάσθαι τῶν ἐγκλημάτων, ἡρώδου μὲν, ἀλλὰ τὸ παρ' οὐδὲν ἐζῆ
σενον τυχεῖν ἀκατηγόρητον. ἀτὰρ δεῖν τὰς ἐγκαλεῖν ἐ-
χούσας ὅτι μετρίοις, ἢ ὡς ἔτι ζῶντος τιμωρίαν λαβεῖν
δυναμένους, ὅτι νεκρῶν κατηγορίαν σωτῆρας. τὰ δ' ὑπ'
ἀρχελάου πεπραγμένα ὑπὸ τὴν σκηνὴν ἀνετίθη. οἱ δὲ ἐ-
γκαλοῦμενοι πραγμάτων ὡς τοὺς νόμους, καὶ σφαγὴς ἀ-
ξιώσεις τὸ κωλύειν ὑπερίζοντας προμηθουμένων, ἀμείνους
ἡμερώσης ἐγκαλεῖν. ἐνεκάλουν δὲ νεωτροποιίας αὐτοῖς,
καὶ ἡσυχάζειν ἡδονὴν ἀπαιδεύσιας δ' ἀπειθοῦς δίκη τε νό-
μοις, ἐὰν δ' ἥλῳ τὰ πλείω νικᾶν. τοιαῦτα μὲν οὖν νικό-
λαος.

A luctu publico, libenter gratificaturis & in cæteris ad conciliandam sibi ejus benevolentiam. At illum quasi timeret ne non videretur germana parentis sui soboles, sine dilatione declarasse popularibus quid de se sentiendum sit, idque priusquam confirmatus esset in potentia, cum totum negotium etiam tum penderet ex arbitrio Cæsaris, editumque mox subditis futuræ virtutis ac modestiæ & æquitatis specimen, dum tria millia suæ tribus civium Deo in ipso templo pro victimis jugulat. An non igitur omnes justissimo illum prosequi odio, qui post tam crudele facinus, adhuc seditionis reos se conetur peragere, & jus regni sibi vindicet? Postremo summa postulatorum hæc fuit, ut mutata reipub. forma, posthac sine regibus agerent, & contributi provinciæ Syriæ, Romanis parerent potestatibus. Sic enim fore perspicuum, utrum seditionibus delectentur, & rerum novationibus, an obedire sciant præsidibus legitimis. His peroratis a legatis Judæorum, Nicolaus utrique patrocinatus est, dicens Herodem quidem quoad vixerit, nunquam fuisse accusatum, nec esse æquum eos qui si justam viventis accusationem attulissent, castigationem ejus sperare poterant, nunc defuncti manes criminibus lacessere. Quæ vero objiciantur Archelao, ipsorum imputanda esse, violentæ contumaciæ: qui cum affectassent res non concessas legibus, & pacatores ferro ac saxis aggressi essent, nunc vitio verterent eisdem rationibus se esse cohibitos. Versa deinde in accusatores criminatione, ajebat eos libenter agitari seditionibus, quod nesciant parere legibus, essequе gentem omnium pervicacissimam. Hæc Nicolaus.

Κεφάλαιον ιγ'.
Ὡς καῖσαρ τὰς ἡρώδου διαθήκας βεβαίους ἐπέτρεψεν, φυλάξας τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τὴν διαδοχήν.

CAP. XIII.
Cæsar Herodis confirmat testamentum.

Καῖσαρ δ' ἀκούσας διαλύει μὲν τὸ συνέδριον, ὀλίγων δ' ἡμερῶν ὕστερον δεχέλαον βασιλέα μὲν οὐκ ἀ-
ποφαίνει, τὴν δ' ἡμίσους τῆς χώρας ἣν ἡρώδης ἐτετίμει ἐθναρχίαν καθίστη, τιμήσειν ἀξιώματι βα-
σιλέως ἰσχυρόμενον ἐφ' ᾧ τὴν εἰς αὐτὸν ἀρετὴν προσφέροιτο. τὴν δ' ἑτέραν ἡμίσειαν, νέμας δίχῃ, δυσὶν ἡρώδου παισὶν ἑτέροις παρεδίδου, φιλίππῳ τε ἀντιπάτρῳ πρὸς ἀρχέλαον τὸν ἀδελφὸν ἀμφισβητήσαντι περὶ τῆς ὅλης ἀρχῆς. τετρωμένα δὲ ἦν περαία, τε τὸ γαλιλαίων ὑπέρτελλον, φορὰν τάλαντα διακόσια τὸ ἐπ' ἔτος. βαταναία δὲ σὺν τραχωνίτιδι τε αὐρανίτις σὺν τινι μέρει οἴκου δ' ζηνοδώρου λεγομένου, φιλίππῳ τάλαντα ἑκατὸν προσέφερεν. τὴν δ' ἀρχελάῳ σωτηλουῖτα, ἰδουμαία τε ἰουδαία, τέτταρσι μέρεσιν ἐλάττω τῶν φόρων ἀφῆκε, καίσαρος αὐτῆς κεφαλὴν ὑφισαμένου, διὰ τὸ μὴ συναπολωλέναι τῇ λοιπῇ πλημμελείᾳ. ἦσαν πόλεις αἱ δεχελάῳ ὑποτέλουσαι, στρατωνος πύργος, τε σεβαστὴ σὺν ἱππίῳ καὶ ἱεροσολύμοις. γάζα δὲ καὶ γάδαρα τε ἵππος, ἑλληνίδες ἐσαι πόλεις. ἀπορρήξας αὐτὰς τῆς ἀκρας ἕως συρίας προσθήκην ποιεῖται. προσῆκε δ' ἀρχελάῳ φορὰ χρημάτων τὸ καθ' ἑκαστον, εἰς τάλαντα ἑξακόσια, ἐξ ἧς περιέλαβεν δεχθεὶς καὶ τάδε μὲν τοῖς ἡρώδου υἱέσι τῶν πατρῴων παρελῶν.

CÆsar vero his auditis dimisit concilium. Paucis deinde diebus Archelaum non regem declarat, sed dimidia parte ditionis quæ Herodis fuerat ei concessa ethnarcham eum constituit, regnum quoque pollicitus, quam primum ille se tali honore dignum redderet. Alterum dimidium partitus est in alios duos Herodis filios, Philippum, & Antipam eum qui cum Archelao de toto regno contenderat. Huic transamnana regio cessit cum Galilæa, & ducenta talenta annua. Batanæa vero cum Trachonitide, & Auranitis cum parte quadam Zenodori (ut vocant) domus obtigit Philippo, & centum talenta annui reditus, Archelao vero Judæa & Idumæa, præterque has Samaria, cui ex autoritate Cæsaris tributorum quarta pars remissa est, eo quod cæteris tumultuantibus soli quieti manserant in officio. in ejus ditione comprehendebantur urbes, Stratonis turris, Sebaste, Joppe, Hierosolyma. nam Gazam, Gadara & Hippon græcanici instituti urbes Cæsar ob id separatas a regni terminis Syriæ contribuit. sexcenta autem talenta quotannis redibant e sua ditione ad Archelaum. atque hoc fuit Herodis filiorum patrimonium.

Salomæ autem præter legatas a fratre urbes Jamniam, Azotum & Phaſaëlida, argentiq; ſignati quingenta millia, Cæſar largitus eſt in Aſcalone palatium: percipiebatq; ex ſubjectis ſibi locis ſexaginta talenta annua, habitans in ditione Archelai, reddita ſunt etiam cæteris regis cognatis legata, ita ut teſtamento caverat. Duæ deinde ejus filiæ virgines præter relicta ſibi a patre, accepere ex Cæſaris munificentia ducena qvinqvagena ſignati argenti millia, & elocatæ ſunt Pheroræ filiis. imo totum etiam regis legatum mille qvingentorum talentorum æſtimatione ceſſit ipſius filiis, paucis aliqvot vaſis ſibi retentis, non tam ob pretium charis, quam ob amici memoriam.

Σαλώμῃ δὲ ἔδωκεν οἷς ὁ ἀδελφὸς ἐν τῇ διαθήκῃ ἐπένειμεν, ἰαμνίαν καὶ Ἄζωτον καὶ Φασαηλίδα, καὶ ἀργυρίου σημάντου μυριάδας πεντήκοντα, καῖσαρ χαριζόμενος καὶ τὸ ἐν Ἀσκάλωνι βασίλειον οἰκῆσαι. ἦν δὲ καὶ ταύτῃ προσοδος ἐκ πάντων, τάλαντα ἑξήκοντα ἐπ' ἔτους, καὶ αὐτῆς ἐκίνησε καὶ τὴν ἀρχελαΐδα ἀρχῆ. κομίζονται δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν βασιλέως συγγενεῖς ὅπως αἱ διαθῆκαι διηγόρευον. δυσὶ δὲ αὐτοῦ θυγατράσι παρθένοις χώρας, ὧν ὁ πατὴρ κατέλιπε, καῖσαρ ἑκατέρᾳ δωρεὰν ἐπέτριβε μυριάδων ἀνὰ πέντε ἑκάστῃ δέκα μυριάδας σημάντου, ἐξέπεμψε δὲ αὐταῖς τοῖς Φερώρᾳ υἱέσι. χαριζόμενος δὲ ὅπως αὐτῷ κατελέλειπτο τοῖς παισὶ τοῦ βασιλέως, ὄντα πεντακοσίων ταλάντων ἐξ χιλίων, ὀλίγα τῶν σκευῶν ὑπεξελόμενος, ἐχ ἕτερα μεγάλης τέλεσιν εἰς μνήμην τοῦ βασιλέως αὐτῷ κεχαρισμένα.

CAP. XIV.

De Pſeudalexandro.

XVIII. HIs ita ordinatis per Cæſarem, juvenis qvidam Judæus genere, educatus Sidone apud qvendam Romani civis libertum, adoptavit ſemetipſum in Herodis familiam, per occaſionem ſimilitudinis, qva referebat Alexandri ab illo extincti effigiem, atteſtantibus omnium qvotqvot utrumqve viderant oculis: atqve hac via graſſari cœpit ad regium faſtigium. itaqve aſcito tribuli qvodam fraudis ſocio, qvi totius regiæ rerum gnarus, alioqvin etiam aſtutus erat, & natus ad excitandas turbas egregias, illius inſtitutione fingebat ſe Alexandrum illum Herodis filium, morti ſubtractum cujusdam beneficio, cui demandatum ſit ejus interficiendi negotium. ſuppoſitis enim necis ipſorum vicariis, & ſe ereptum & fratrem Ariſtobulum. His nugis inflatus, aliis qvoqve non deſinebat fucum facere: cumqve Cretam appuliſſet, qvotqvot Judæorum venerunt in ejus colloqvium, omnibus rem perſvaſit, & auctus ab eis pecunia, trajecit in Melum inſulam ubi magnam pecuniæ vim qvæſivit prætextu regiæ proſapiæ. Et jam ſperans recepturum ſe paternum principatum, remuneraturumqve beneficos, Romam properat ſuis hoſpitibus deducentibus. cumqve adnavigaſſet Puteolos, ibi qvoqve a deceptis Judæis ſimul favore exceptus eſt, concurrentibus tanqvam ad regem qvi Herodi vel hoſpitii jure conjuncti, vel aliqvo erant obſtricti beneficio. in cauſa fuit hominum natura rumorum avida, præſertim conciliante formæ ſimilitudine. nam etiam illis qvi valde familiares Alexandro fuerant, perſvaſum erat hunc ipſum eſſe, non alium, idq; aliis non dubitabant aſſeverare jurejurando interpoſito. Qvod poſtqvam Romam perlatum eſt, univerſa Judæorum illic agentium multitudo profecta eſt obviam, tam inſperatam ſalutem ad Dei referentes gratiam, & publico applauſu propter maternum genus excipientes hominem lectica geſtatum per vias. nihil enim ei ad regium cultum deerat, ſuppeditantibus ſumptum hoſpitibus: affluenteqve certatim multitudine, acclamabatur fauſtis ominationibus ut fieri ſolet in re præter ſpem incolumi.

Κεφάλαιον ιδ'.

Περὶ ψευδαλεξάνδρου.

Τοῦτον δὲ τὸν τρόπον διατεταγμένων ὑπὸ καίσαρος, νεανίας ἰουδαῖος τὸ γένος, οἰκήτωρ τῆς σιδωνίων πόλεως ἀνατεθραμμένος παρά τινι τῶν ῥωμαϊκῶν ἀπελεύθερων, εἰσῴκησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἡρῴδου συγγένειαν, ὁμοιότητι μορφῆς ἣ ποὺς ἀλέξανδρον αὐτῷ τὸν ἀνηρημένον ἰόν ἡρῴδῃ ἐμαρτυρεῖτο παρὰ τοῖς θεωροῦσι. καὶ ὅτε παρόρμημα λαβὼν αὐτὸς εἰς τὸ μεταπλεῦσαι τῆς ἡγεμονίας. καὶ ὁμοπάγμονα παραλαβὼν ἐμόφυλον ἄνδρα, ἔμπειρον τῶν ἀμφὶ τὸ βασίλειον, πανοῦργον ἄλλως, καὶ παράξαι μεγάλα πράγματα φύσιν ἔχοντα, καὶ τινὰ τῆς κακίας διδάσκαλον αὐτῷ ἡμῶν, ἀπέφηνεν αὐτὸν ἀλέξανδρον, καὶ ἡρῴδου παῖδα, ὄντα διακεκλεμμένον ὑπὸ τινος τῶν ἀνελεῖν αὐτὸν ἐσταλμένων. κτείναντα δὲ ἕτερόν τινα ἀπατήσαντα ἔμελλον τοὺς θεωροῦντας, αὐτόν τε περιποιήσασθαι καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀριστόβουλον. καὶ τύχης αὐτὸς τε ἀνεπέρωτο, καὶ τοὺς ἐντυγχάνοντας οὐκ ἀπήλλαττε ἀπατᾶν, ἀλλὰ μέχρι πλείστων ἐξενεχθεὶς ἰουδαίων ὅπως εἰς ὁμιλίαν ἀφίκετο, ἐπηγάγετο εἰς πίστιν, καὶ χρημάτων εὐπορηθεὶς δόσει τῇ παρ' ἐκείνων, ὅτι μήλου διῆρεν. πολὺ δὲ ἐντεῦθεν ὅσα αὐτῷ πρόσοδος χρήματα, προφάσει τῆς βασιλικῆς συγγενείας, καὶ ἐλπίδι δ' ἀπολαβεῖν τὴν πατρῴων ἀρχὴν, καὶ ἀμείψασθαι τοὺς εὑρέτας, ὅτι ῥώμης ἤπειγετο, φιλοτιμίᾳ τῶν ἰδιοξένων. καὶ δικμαρχία πρόσταλων οὐκ ἠνυχέναι καὶ τοὺς τῇδε ἰουδαίων ἀφ' ὁμοίας ἀπάτης προσαγαγέσθαι. προσῄεσάν τε ὥσπερ βασιλεῖ οἵτε ἄλλοι, καὶ ὅποσοις ξενία πρὸς ἡρῴδου, καὶ εὔνοια δὲ ἄσπον δὲ, τῶν ἀνθρώπων τε ἡδονῇ δεχόμενον τοὺς λόγους σὺν τῇ φερεγγύῳ τῆς μορφῆς. καὶ γὰρ τῆς πάνυ ὁμιλητέον ἀλεξάνδρῳ, πολὺ τε πιστὸν ἐνεπίθει δ' μὴ οὐχ ἕτερόν, ἀλλ' αὐτὸς εἶναι, καὶ πρὸς τοὺς πλησίον ἐθώμυσεν. ὡς τε καὶ προελθόντος εἰς τὴν ῥώμην λόγου δὲ αὐτοῦ, πᾶν τὸ τῇδε ἰουδαίων πλῆθος παυλιάζοντες ἐξέπεσον, τῇ τῷδε δόξαν τ' σωτηρίας θειάζοντες τὸ ἔργον, καὶ χάρμα ποιούμενοι διὰ τὸ μητρῷον αὐτ' γένος ὁπότε χωρεῖν καὶ δ' γενόμενον διαφορούμενος. ἐπὶ πᾶν βασίλειον πρὸς αὐτ' χρῆμα δὲ ἀναλώμασιν τ' ἰδιοξένων, μεγάλαι τε πρόσοδοι ἐγίνοντο τῆς πλήθους, ὅπλοσοῆσεις τε εὐφημοι, καὶ ὁποσα εἰκὸς τῆς ἄνω παρ' ἐλπίδα σωθῆναι σωτυγχάνειν οὐδὲν ὅπ οὐκ ἐπράσσετο.

καίσαρ

κήσαρι ᾗ ὡς ἀφίκετο ἀγγελία πρὸς αὐτὸν, ἠπίστει μὲν ἃ
λλ᾽ τὸ μὴ ἂν ῥᾳδίως ἀπατηθῆναι ἡρῴδην ἐν πρά[γ]μα-
σιν ἐπὶ μεγάλα σπουδαζομένοις αὐτῷ. ὅμως δὲ τῇ ἐλπίδι κέ-
λαδόν τινα αὐτῷ τῶν ἐξελευθέρων ὡμιληκότα τοῖς μειρα-
κίοις, πάνυ πολλοὺς ἀγαγεῖν εἰς ὄψιν αὐτῷ τὸν ἀλέξαν-
δρον. ὁ δὲ οὐδὲν τι βελτίων ὢν τὴν ὄψιν τῶν πολλῶν
ἀφυέστερος. ἀλλ᾽ ἐκεῖνος μὲν ἐμφερὴς μέν πως εἰς τὰ σώματα
τοῦ προφῆτου καὶ χλωρότητι συνεχόμενον, ἀλλὰ τὸ
σῶμα τοῦδε ἐπὶ σκληρότερον ἐξεβεβηκὸς τὸ σῶμα. ἡσυχά-
ζομεν δὲ ἐν συμποσίοις ἐπὶ ψευδολογίᾳ διδασκάλου καὶ μαθητοῦ, καὶ λόγων πολυμερῶν συγκρότησιν, ἐξηπ-
τημένου τοῦ ἡγεμόνος συνεκκλαπέντος αὐτῷ,
ἐδόκει αὐτίκα ὁ παραγενόμενος μεταπεμφθῆναι τὸ ἀξίωμα,
ὡς παρῆκε τυχεῖν τῶν ἐπὶ γεγονόσιν. φαμένου δὲ
ἐπίπονον τὸ κυπρίων καταλελεῖφθαι, κωδυνῶν ὑφορᾶ-
σθαι τὴν θάλασσαν, εἰ τοῦ αὐτῶν συζεύξαι τὸ δεινὸν μὴ
πάντων ἐξαλείφοιεν τὸ μεμιαμμένης γένος, ἀλλὰ πε-
ριόντος ἐκείνου μόνοι τοὺς ἐπιβεβουλευκότας. τοῦτο τε
διαφευγόμενον, καὶ σωθέντα αὐτὸν ὑπὸ μηχανοποιᾶς τῆς
πράξεως, κρίσιν καταμόνας ἀποδιδόναι τὸ μειράκιον,
ἀλλὰ οἱ μισθὸς εἴπερ προκείσεται ἢ μὴ καὶ πρὸς ἐμὲ ἀπει-
λὴ χρησιμένου τοῦ μὴ ἀποδεδειγμένου τὴν σωτηρίας. φάθι
δή μοι αὐτὸν τίς ὢν τυγχάνεις, καὶ ὅς σε τοιάδε ἐξαπά-
μησε διανοήσας. μεῖζον γὰρ τὸ ἐπιβούλευμα κακίας ἢ
ἐγκεχειρήκας, χρόνων ἐς γεγονὼς τυγχάνεις. καὶ δὴ, ὑ
γὰρ ἄλλως πέφανται, φράζει πρὸς τὸν κρίσιμα τὸ ἐπι-
βούλευμα, ὅπερ τρόπον, καὶ ἐφ᾽ ᾧ τυγχάνοι συγκείμενον.
ἐκεῖνος μὲν τὸν ψευδαλέξανδρον, ὑ γὰρ ἐφύσατο ὁ-
μολογίαν τῶν πρὸς αὐτὸν, δρᾶσαι μὲν ὁρῶν αὐτὸν χρῆσαι
τῷ σώματι, ἐρέσσοντα ἐν ταῖς ναυσὶ καταλέγει. τὸν δὲ ἀνα-
πεπταμένον κτείνει. καταδίκη δὲ ἦρκε μηλίοις ὅσοις πεπλε-
κται εἰς τὸν ψευδαλέξανδρον διὰ χειρὸς ἀναλωκένου. καὶ
τὰ μὲν πρὸς τὸν ψευδαλέξανδρον πολυμερῶς συνεστάναι,
ὅτως ἀκριβῶς εἶχεν.

Id ubi allatum eſt ad Cæſarem, nolebat fidem habere nuncio, quòd ſciret Herodem non facile potuiſſe decipi in re tam ſeria: nonnihil tamen ſpe motus, Geladum unum e ſuis libertis familiariter olim verſatum cum adoleſcentibus illo mittit, juſſum ut Alexandrum in conſpectum ſuum adduceret: quod ille fecit, nihilo in dignoſcendo aliis ſagacior. Non tamen imponi potuit Cæſari, quod non tanta eſſet ſimilitudo ut etiam prudenter conſiderantes falleret. Pſeudalexander enim & manus habebat duratas opere, & corporis illa gratia carebat, quæ ſolet benè natis & educatis contingere, quod ipſe non vixiſſet in tantis deliciis. Poſtquam igitur animadvertit conſpiraſſe in mendacia præceptorem atqve diſcipulum, & ex compoſito loqventibus adeſſe fiduciam, percontabatur quid factum eſſet, ſimul erepto Ariſtobulo, aut curnam ille non veniſſet, ut una cum fratre jus tam præclaris natalibus debitum repoſceret: Reſponſum eſt in Cypro eum manſiſſe, metu periculorum quibus mare navigantes expoſiti ſunt: ut ſi quid ipſis contigiſſet durius non omnino Mariamnes genus intercideret, ſed ſupereſſet ſaltem Ariſtobulus. Hæc illo aſſeverante, ſimulqve concinente autore hujus fabulæ, Cæſar ſeducto adoleſcente: Tibi, inqvit, ſi non me quoque coneris fallere, merces erit impunitas quod ad tuam ſalutem attinet: nunc age dicito quisnam ſis, & quis te ad hæc audenda impulerit. neqve enim iſtius ætatis eſt tam inſidioſa malitia. Ibi ille, cum non poſſet aliud, totum commentum indicat, quibus modis, & à quo ſit compoſitum. Cæſar autem Pſeudalexandrum, ut pollicita ſervaret, in remigum ordinem allegit, quod eſſet valido corpore: doctorem vero ejus affecit ſupplicio. cæterum Meliis abunde magna mulcta fuit, quæ in fictitium Alexandrum fruſtra impenderant: atqve ita cœptum Pſeudalexandri temerarium turpis conſecutus eſt exitus.

Κεφάλαιον ιε΄.
Ὡς Ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξωρίσθη
εἰς Βιέννην.

CAP. XV.
Archelaus iterum accuſatus Viennam relegatus eſt.

ΑΡχέλαος ὁ τῶν ἐθναρχίαν φρονήσας, ἐπεὶ εἰς
ἰουδαίαν ἀφικνεῖται, ἰωαζάρου τὸν βοηθὸν ἀφε-
λόμενος τὴν ἀρχιερωσύνην, ἐπικαλῶν συζεύξαι
τῆς ἀπειρίας, ἐλεάζαρον τὸν ἀδελφὸν ἀπεκαθίστησιν ἀ-
δελφόν. ἀνοικοδομεῖ δέ πως τὸν ἱεριχοῦντι βασίλειον
σπουδαιότατον, τὸ ὑδάτων ἔπαυσε νεαρὰν τὸ κώμιον ὀφέλος
ἐπιῤῥέοντα, ἐξ ἡμισείας ἀπέστρεψεν ἐπαγωγὴν αὐτῷ
πλουσίου τοῦ πεδίου φοινίκων ἐπ᾽ αὐτὸ πεφυτευμένων.
κώμιον δέ τι ἐστὶν, δρχελαΐδα ὄνομα αὐτῇ τίθησιν, ἐξ
ἧσπερ ἐβλάστησαν παισὶν αὐτῷ γλαφύρᾳ μὲν τὸν ἀρ-
χελάου θυγατέρα, ἀλεξάνδρῳ δὲ ἀδελφῷ γαμετὴν
γεγαμένῳ ἐξ ἧς τέκνα οἱ αὐτῇ, ἀτάμωτον δὲ ἰουδαίοις
γαμετὰς ἀδελφῶν ἄγειν, γαμεῖ. διατρίβοντι δέ οἱ ἐλε-
άζαρος ἐπὶ τῆς ἱερωσύνης, ἐπικαλασθένους αὐτῷ ζώντι ἐ-
τέρου δὲ παιδός. δεκάτῳ δὲ ἔτει τῆς ἀρχῆς ἀρχελάου,
ἐπιτρόπων τὸν ἀδελφῶν αὐτοῦ ἔντα ἰουδαίους, καὶ σαμα-
ρεῖτας μὴ φέροντας τὴν ὠμότητα αὐτοῦ, καὶ τυραννίδα,
κατηγοροῦσιν αὐτοῦ ἐπὶ καίσαρος, καὶ μάλιστα
ἐπεὶ ἔγνωσαν αὐτὸν παραβεβηκότα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ,

Cæterum Archelaus jam ethnarcha in Judæam reverſus, Joazaro Boëthi filio pontificatum abrogat, inſimulato quod ſeditioſis conſenſerit: eamqve dignitatem in Eleazarum illius fratrem collocat. apud Hierichuntem deinde regiam magnificè reficit, aquarum quibus Neara vicus juvabatur, dimidio derivato in palmetum recens a ſe in ſubjecto campo conſitum. novum etiam vicum conditum a ſe denominavit Archelaida: & contempto more patrio, Glaphyram Archelai regis filiam, olim Alexandri fratris ſui conjugem, & liberorum ex illo ſuſceptorum matrem, duxit: quamvis Judæi lege vetentur fratrum uxores ducere. Nec Eleazarus diu ſacerdotio potitus eſt, ſubrogato in viventis locum Jeſu Siæ filio. Decimo autem principatus Archelai anno primates tam Judæorum quam Samaritarum non ferentes ejus tyrannidem, ſcirent eum contra ipſius mandatum feciſſe, XIX.

detulerunt eum ad Cæſarem, maxime cum

a qvo jussus fuerat ex æqvo ac bono præesse subditis. Hoc audito Cæsar ira commotus accersit procuratorem ejus Romæ agentem, & ipsum Archelaum nomine. nec dignatus qvicqvam scribere, Vade, inqvit, & qvam primum illum ad nos adducito. qvi accelerata navigatione in Judæam delatus, reperit eum cum amicis in convivio: indicataqve voluntate Cæsaris, ad profectionem, hortatus est. Mox ubi venit, Cæsar auditis ejus accusatoribus & ipsius defensione, misit eum Viennam in exilium, qvæ est urbs Galliæ, mulctatum prius omni pecunia. Sed prius qvam Romam evocatus est, amicis tale narravit somnium. Visus est sibi videre decem spicas maturas tritico plenas a bubus absumi: experrectusqve non contemnendam visionem ratus, conjectores divinos super ea consuluit. quibus dissentientibus cum variaret interpretatio, Simon vir Essæus præfatus veniam, ait hanc visionem Archelao significare mutationem in deterius. boves enim significare miseriam, qvod in perpetuis laboribus degat hoc animal. præterea rerum mutationem, qvia terrahorum opera versata nec locum eundem retineat, nec faciem. cæterum decem illas spicas totidem annorum præfinire numerum. eas enim redire annuis vicibus, jamqve instare Archelao dominationis terminum. Sic ille hoc somnium interpretatus est: post cujus visionem qvinta die venit in Judæam procurator Archelaus, ad evocandum illum missus a Cæsare. Simile quiddam & Glaphyræ ejus uxori accidit, Archelai regis filiæ. hæc ut jam diximus, virgo nupserat Alexandro Herodis filio, fratri hujus Archelai: qvo a patre occiso, iterum nupsit Jubæ regi Mauritaniæ. hoc qvoq; defuncto viduam apud patrem agentem in Cappadocia duxit Archelaus, repudiata Mariamne priore conjuge, tanto ardebat amore Glaphyræ. huic degenti cum Archelao tale somnium obversatum est. Visa sibi est Alexandrum venientem complexu excipere præ gaudio. Illum vero expostulantem dicere, Confirmasti Glaphyra vulgare illud dictum, non esse fidendum mulieribo, qvæ virgo mihi conjuncta matrimonio, & communium liberorum parens, oblita nostri amoris capta es secundarum nuptiarum desiderio. ac ne ea qvidem contumelia contenta, ausa es cum tertio cubare sponso, turpiter & impudenter ingressa meam familiam, & nupta Archelao, fratrem meum habere maritum sustinens. At ego non oblivisear veteris tuæ benevolentiæ, teqve liberabo ab hoc opprobrio, mihiqve te meam vindicabo. hoc somnium cum illa exposuisset apud qvasdam familiares sibi mulieres post paucos dies vita functa est. quod ego ideo hic referendum putavi, quod sermo sit mihi de illis regibus: & alioqvi res magni exempli videtur, certissimum immortalitatis animorum & divinæ providentiæ argumentum continens.

A Ἵνα δ' ἀκριβῶς ἀναστρέφῃ πρὸς αὐτούς. ἐπὶ τοῦτο κινηθεὶς ἐκέλευσεν, ὀργὴν φέρων τ' ἀδίκημα τὸν ἐπίτροπον ἄρχελαὸν τ' ἐν ἐμοὶ πράγματος, ἀρχέλαον· ἦ δ' ἐπὶ τούτῳ ὄνομα Ἰοῦβα, μηδὲν καλέσας, χρᾶφόν μοὶ ἀρχελάου πάππον ἡγεῖ· οὐ γὰρ ὠνόμαζε φησὶ πολέων μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἐπιτηδὲν αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς. ὁ δὲ ἐκπλεύσας ἐκ δ' ὀξέως πλοίῳ, καὶ ἀφικόμενος εἰς Ἰουδαίαν λαμβάνει τὸν ἄρχελαον ἐν εὐωχίᾳ ὄντα, μετὰ τῶν φίλων, τήν τε ἄλλην εὐπορίαν δόξαν μένει τὴν κατ' αὐτοῦ, καὶ ὥρμησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἔξοδον. καὶ ὁ κῆνσορ ἀφικόμενός τι πρὸς τῶν κατηγόρων ἄκροαθεὶς καὶ αὐτὸς λέγοντος· καὶ σκῆνον μὲν Φυγάδα ἐλαύνει, δὲς αἰκισθήσεσθαι αὐτὸν βίεννα πόλιν τῆς γαλατίας, τὰ δ' ἀξιώματα ἀπηνέγκατο. ὕστερον δὲ ἡ πληθὺς ὅτι ῥώμης ἀνελθὼν ἄρχελαος, ὅναρ τοιόνδε σκοπὸν ἡγήσατο τοῖς φίλοις. θεασάμενος αἰσχύνης δέκα τὸν ἀριθμὸν, τελείας πυρὸς τὸν ἰδίαν ἀκμὴν ἀπειληφότας, δέκα, ὑπὸ αὐτοῦ βιβρωσκομένους τῶν βοῶν ἰδεῖν. καὶ ταῦτ' ἐνυπνιάζόμενος· Φέρειν δὲ εἰς μέσα δόξαι τὸν ὕπνον αὐτῷ, μεταστέλλεσθαι τοὺς μάντεις, οἷς περὶ ὀνειράτων ἦσαν αἱ ἀναφοραί. σκιδναμένων δ' ἑτέρων ἐφ' ἑτέροις, ἃ δὲ εἰς ἕνα ἕκαστα πᾶσιν ἀφήγησις, σίμων ἀνὴρ γένος ἐσσῆνος, ἀσφάλειαν αἰτησάμενος, μεταβολὴν πραγμάτων ἔλεγεν ἀρχελάῳ Φέρειν τὸν ὕπνον οὐκ ἐπ' ἀγαθοῖς πράγμασιν, βόας μὲν γὰρ κακοπαθείας τελεστικοὺς Φῆναι, διὰ τὸ ἔργοις ἀπὸ παλαιτώρων τὸν βίον. μεταβολὰς δ' αὖ πραγμάτων, διὰ τὸ τὴν γῆν, πάντων τῶν σκευῶν ἀρχομένην, ἐν ταὐτὸ μένειν· ἃ δ' ἀριθμὸν ἐνιαυτῶν ἐμήνυε. τοὺς δ' ἀστάχυας δέκα ὄντας, τοσοῦτον ἀριθμὸν ἐνιαυτῶν ἐμήνυε. εἰκὸς δὲ ἐνὸς ἕκαστον ἔτους ἀφηγήσασθαι ἥρως, καὶ τὸ χρόνον ἐξήκειν ἀρχελάῳ τὴν ἡγεμονίας. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἐξηγήσατο τὸν ὄνειρον. πέμπτῃ δ' ἡμέρᾳ μετὰ τὸ πεῦσαι αὐτὸν ἡ ὄψις ἀρχελάῳ σαφὴς ἦν, ὁ ἀναπαλαίμενος ἀρχέλαος πέμπτος εἰς Ἰουδαίαν ἀπὸ καίσαρος ἀφίκετο. παραπλήσια δὲ καὶ γλαφύρα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ συγγένει, B βασιλέως ἀρχελάου θυγατρὶ ἔδοξε. ἦ ὡς πρότερον εἶπον, συνοικήσασα πρὸ χρόνου λαβόντι ἀλέξανδρον ἡρῴδου μὲν υἱὸς, ἀρχελάου δ' ἀδελφός. ἐπεὶ δ' συμβαίνει τ' ἀλέξανδρον ὑπὸ τοῦ πατρὸς τελευτῆσαι, ἰόβα τοῦ λιβύων βασιλέως γαμεῖ. μεταστάντος δ' ἐκ λιβύης χρεύσουσιν ἐν καππαδοκίᾳ ἀδελφῇ τοῦ πατρὶ, ἀρχέλαος ἄγεται τὸν συνοικοῦσαν αὐτῷ μακαρίαν σκοπὸν, τοσόνδε αὐτὸν τῆς γλαφύρας ἀνέρως ἐρᾶν. καὶ C συνοῦσα τῷ ἀρχελάῳ, τοιόνδε ἔναρ ἴδε. ἐδόκει τὸν ἀλέξανδρον ὑπιόντα θεασαμένη, χαίρειν καὶ περιβάλλειν προθύμως. τὸν δὲ καταμεμψίν τε αὐτῆς ποιεῖσθαι, καὶ φάναι, γλαφύρα, συνηρεῖς ἄρα λόγῳ, ὃς ἄπιστα ἐλέγχω εἶναι γυναιξὶν ἢ συνωμολογήσασι μνήμῃ συνηκατοικισθεῖσι παρθένοις, παίδων ἡμῖν γενέτῃ, λήθῃ παρεδίδως ἔρωτος τοὺς ἐμοὺς, δευτέρων ὑπὲρ ἡμῶν γάμων. πλημμελὲς δέ σοι οὐδὲ ἔτους ὕστερος, ἀλλὰ καὶ τρίτον ἐπόμνησας αὐτῇ ὑμεναίων κλίνας νυμφίον, ἀπρεπῶς καὶ ἀναρχμώτως ὑπισοῦσα, οἴκῳ τῷ ἐμῷ, D καὶ γαμετῇ σωφρονεστάτῃ πρὸς ἀρχέλαον, ἀνδρὶ μὲν σεαυτῆς, ἀδελφῷ δ' ἡμετέρῳ. ἀλλ' οὐκ ἐγὼ λήθην ποιήσομαι εὐνοίας τῆς σῆς, ἀπαλλάξω δέ σε πάντως τοῦ ἐνεδρεύοντος, ἐμὲ ὥσπερ καὶ καταποθαυμάζοντος. ταῦτα δηλωσαμένη πρὸς τὰς συνήθεις τῶν γυναικῶν, μετ' ὀλίγας ἡμέρας τελευτᾷ τὸν βίον. ἐγὼ δ' οὐκ ἀλλοτρίως νομίσας αὐτὰ τάδε τῷ λόγῳ εἶναι, διὰ τὸ περὶ τῶν βασιλέων αὐτὸν συνεχηνέναι, καὶ ἄλλως ὅτι πρόδηλόν ἐστι φέρον, ὅτε ἀμφὶ τὰς ψυχὰς ἀθανασίας ἐμφερούς, καὶ θείας προμηθείας τὰ ἀνθρώπινα, πρέπει λέγεσθαι τῇ αὐτῇ, καλῶς ἔχειν ἐμοὶ δοκεῖ.

ὕστε

ὅτῳ ἡ ἀπιστία πρὸς τὰ ῥηθέντα, γνώμης ἀναμφιβόλου τὸ ἑαυτοῦ κτῆμα σὺν ἀβλαβείᾳ κεκτήσεται. ἐπὶ δὲ τῆς Ἀρχελάου χώρας ἐπιστὰς πρεσβεύσας μετρήσασθαι τὴν οὐσίαν, πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει τῆς Καίσαρος ἀρχῆς, ἀποτιμησόμενος τὰ ἐν οὐσίᾳ, καὶ τὸ Ἀρχελάου οἰκοδομήσων εἶκον.

A Cui vero hæc videntur incredibilia, fruatur opinione sua, & aliis non obstrepat qui talibus excitantur ad virtutis studia. Cæterum ditione Archelai contributa Syriæ, missus est illo a Cæsare vir consularis Quirinius, qui censum ageret per Syriam, & ipsius Archelai domum venderet.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ὡς κυρίνιος ἐπὶ τὸν καίσαρος ἐπέμφθη τιμητὴς οὐσίας τῆς ἰουδαίας, καὶ ἀποδομένου τὰ ἀρχελάου ἰσόπεδα. μεταστάσης τὴν ἰουδαίαν ἐπὶ βασιλείας εἰς ἐπαρχίαν. καὶ ὡς κωπώνιος ἐπ' ἐξουσίας πεμφθεὶς ἐπέμφθη ἔπαρχος ἰουδαίας. ἐπὶ τοῦτοις ἰούδας ὁ γαλιλαῖος. Κεφ. α.

Τίνες αἱρέσεις, καὶ ὁπόσαι τῶν ἰουδαίοις φιλοσόφων, καὶ τίνες οἱ νόμοι. Κεφ. β.

Ὡς ἡρῴδης, ὁ φίλιππος οἱ τετράρχαι, πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν καίσαρος. Κεφ. γ.

Ὡς πόντιος πιλάτος ἡ ἤλησε κρύφα εἰσενέγκας εἰς ἱεροσόλυμα εἰκόνας καίσαρος, γυμὶς ἡ ὁλαὶς, ἐξεστάσησαν πρὸς αὐτὸν, ἄχρι ἐξεκόμισεν αὐτὰς ἀπὸ ἱεροσολύμων εἰς καισάρειαν. Κεφ. δ.

Τὰ συμβάντα ἰουδαίοις ἐν ῥώμῃ, καὶ πρὸς πιλάτου. Κεφ. ε.

Φιλίππου ἀνάβασις εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ὡς πρέσβεις καῖσαρ ἔγραψεν αὐτῷ δέξασθαι μὲν τὰ πάρθων πίστιν ὑμῖν αὐτὸν πέμψαι, πρὸς δὲ τὰ τῶν πολεμεῖν. Κεφ. ς.

Πόλεμος ἡρῴδου καὶ πετράρχου πρὸς ἀρέταν τὸν ἀράβων βασιλέα καὶ ἥττα. Κεφ. ζ.

Ἀπάλλας ἀρχίπτα ἀπὸ βασιλέως εἰς ῥώμην πρὸς πρέσβευον καίσαρα, καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ἐδέθη. καὶ ὃν τρόπον ἐλύθη ὑπὸ γαΐου μετὰ τὴν τιβερίου τελευτήν. Κεφ. η.

Ὡς ἡρῴδης τετράρχης ἀναβὰς εἰς ῥώμην, κατηγορηθεὶς ὑπὸ ἀγρίππα, ἐξωρίσθη, καὶ ὡς τὴν τετραρχίαν αὐτοῦ ἐδωρήσατο γαΐος ἀγρίππας. Κεφ. θ.

Στάσις τῶν ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων, καὶ ἑλλήνων, καὶ πρεσβεία ἀφ' ἑκατέρων πρὸς γαΐον. Κεφ. ι.

Ὡς γαΐος πέμπει πετρώνιον ἡγεμόνα εἰς συρίαν, δοὺς ἐντολὰς στρατολογῆσαι δυνάμιν, πολεμῆσαι ἰουδαίοις, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτοῦ τὰ ἀνδριάντα. Κεφ. ια.

Τὰ συμβάντα τοῖς ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίοις, διὰ ἀσιναῖον καὶ ἀνιλαῖον τοὺς ἀδελφούς. Κεφ. ιβ.

HÆC IN JOSEPHI DECIMO OCTAVO HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Qvirinius mittitur ad censendam Syriam & Judæam, tum ut Archelai facultates in potestatem suam redigeret. ac Judæa in formam provinciæ redacta venit Coponius vir eqvestris ordinis, ut eam tanqvam procurator Cæsaris administraret: ubi etiam de Juda Galilæo. Cap. I.

Quæ & qvot sectæ fuerint apud Judæos, & quæ cujusqve dogmata. Cap. II.

Urbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæsaris conditæ. Cap. III.

Ut populus tumultuatus sit propter clam illatas Hierosolyma a Pontio Pilato Cæsaris imagines, quoad Cæsaream a Hierosolymis deportatæ sunt. Cap. IV.

Quid Judæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato. Cap. V.

Vitellii adventus Hierosolyma, & quomodo a Tiberio mandata accepit, ut impetratis ab Artabano obsidibus bellum contra Aretam susciperet. Cap. VI.

Herodis bellum quo ab Areta rege Arabum superatus est. Cap. VII.

Navigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accusatus vinctus sit, utq; post excessum Tiberii a Cajo ejus successore solutus est. Cap. VIII.

Quomodo Herodes tetrarcha cum Romam profectus esset, accusatus ab Agrippa in exilium missus fuerit, & ejus tetrarchiam Cajus Agrippæ donaverit. Cap. IX.

Judæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio, & utriusq; partis ad Cajum legatio. Cap. X.

Cajus in Syriam legatum mittit Petronium jussum Judæis bellum inferre, nisi malint recipere ipsius statuam. Cap. XI.

Quo in statu res Judæorum fuerint apud Babylonem, & de Asinæo & Anilæo fratribus. Cap. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥ. ΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΛΟΓΟΣ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM LIBER DECIMUS OCTAVUS.

CAP. I.

Quirinius ad censendam Syriam & Judaam mittitur a Cæsare, & procurator ejusdem Cæsaris in Judaam venit Coponius: & quomodo Judas Galilæus res novas molitus est.

Κεφάλαιον ά.

Ὡς κυρήνιος ἐπὶ τοῦ κρήσους ἐπέμφθη τιμητὴς συρίας, καὶ ἰουδαίας, καὶ ὡς κωπώνιος ἐπέμφθη ἔπαρχος ἰουδαίας, καὶ ὡς ἰούδας ὁ γαυλανίτης.

INterea Quirinius senator Romanus per omnes honorum gradus ad consulatum usqve provectus, & in primis clarus, a Cæsare mittitur in Syriam, ut jura populis redderet, facultatesq; censeret omnium: & cum eo venit Coponius, præfectus turmæ equitum, penes quem esset totius Judææ rerum administratio. Quin & ipse Quirinius in Judæam venit jam attributam provinciæ Syriæ, ut percenseret facultates ejus regionis civium, & Archelai pecunias in potestatem suam rediqeret. Illi vero tametsi primum ægre ferrent mentionem descriptionis, non sunt tamen reluctati pertinaciter, parendo autoritati pontificis Joazari, qui Boëthi fuit filius. atqve ita illius svasu sine controversia census peractus est. Extitit tamen post quidam Judas Gaulanites, ortus ex oppido Gamala, qui adjuncto sibi Pharisæo Sadduco, solicitabat ad defectionem populos, censum nihil aliud quam manifestum servitutis professionem esse dictitans, & universam gentem ad tuendam libertatem adhortans. Fore enim ut re bene gesta fortunis suis fruantur feliciter, & confirmati in earum possessione laudem quoque sibi parent fortitudinis: nec sperandum auxilium cœlestis numinis, nisi ipsi quoq; rebus suis consulant. Accipiebantur hæc pronis vulgi auribus, ita ut accenderentur ad audendum aliqvid. atq; ita dici vix potest quantum hi viri totam gentē conturbaverint, dū omnia miscent cædibus & latrociniis, promiscuisq; nullo amicorum aut inimicorum respectu prædationibus, & insignium virorum cædibus prætextu quidem propugnandæ libertatis publicæ, sed re vera privatorum lucrorū studio. Itaqve conficientibus se mutuo civibus,

Κυρήνιος ὁ εἰς τὴν βουλὴν συναγόμενος ἀνὴρ, τάς τε ἄλλας ἀρχὰς ἀπατελεκὼς, καὶ μετὰ πασῶν ὀδεύσας, ὑπατος ἡμέας πότε ἄλλα ἀξιώματα μέγας σὺν ὀλίγοις, ἀπὶ συρίας παρῆν σὺν κρήσους, διακοσίοις ἔθνος ἀπεσταλμένος, καὶ τιμητὴς τῶν οὐσιῶν ἡμοσμένος. κωπώνιος τε αὐτῷ συγκαλαπεμπε), πάγματος τῶν ἱππέων ἡγούμενος, ἰουδαίων τὴν ἀπὶ πᾶσιν ἐξουσία. παρῆν ὁ κυρήνιος εἰς τὴν ἰουδαίων ἐπιτροπὴν τῆς συρίας ἡγούμενος, ἀποτιμησόμενός τε αὐτῶν τὰς οὐσίας, καὶ ἀποδωσόμενος τὰ ἀρχελάου χρήματα. οἱ μὲν, καίπερ τὸ καθ' ἀρχὰς σὺν δεινῷ φέροντες τὴν ἀπὶ τῆς ἀπογραφῆς ἀκρόασιν, ὅμως κατέβησαν εἰς τέλεον εὐπειθῶς πειθόμενοι αὐτοῖς ὁ ἀρχιερεὺς ἰωαζάρης, βοηθὸς ἦν αὐτοῖς ὁ ἰὼς ἰῶ. οἱ μὲν ἠπειθηκότες ἰωαζάρῃ τὸν λόγων, ἀπότιμον χρήματα μηδὲν εὐδοκιμοῦντες. ἰούδας ὁ γαυλανίτης ἀνὴρ, σὺν πόλεως ὀνόματι γαμάλα, σάδδουκον φαρισαῖον προσλαμβανόμενος, ἠπάτησε λέγων ἀπὶ δουλείαν τὸν τε ἀποτιμησόμενον ἀδὲν ἄλλο, ἢ ἀνδρικὴν δουλείαν ἀπιφέρειν λέγοντες. καὶ ἐλευθερίας ἐπ' ἀντιλήψει προκαλούμενος τὸ ἔθνος. ὡς παρέχον μὲν κατορθοῦν εἰς τὸ εὐδαίμον ἀναλαμβάνης τῆς κτήσεως, ἀσφάλισιν ὁ σὺν δ' αὐτῆς ἀφέλιστος ἀγαθοῦ, τιμὴν καὶ κλέος πιήσεσθαι τοῦ μεγαλόφρονος, καὶ τὸ θεῖον σὺν ἄλλως ἢ ἀπὶ συμπαθεῖν τῶν βουλευμάτων εἰς τὸ κατορθοῦν συμπροθυμεῖσθαι μᾶλλον, ἂν μεγάλων ἐργάτας τῇ διανοίᾳ καθισάμενοι, μὴ ἐξαφίων) φρένα δ' ἐπ' αὐτῆς. καὶ ἡδονὴ μὲν τῶν ἀκρόασιν ὧν λέγοιεν ἐδέχοντο οἱ ἄνθρωποι, πρόσκαιρον ἀπὶ μεγάλῃ ἀπιβολῇ δ' τολμήματος, κακὸν ὁ σὺν ἔστιν οὐ μὴ φυέντος σὺν τῶνδε τῶν ἀνδρῶν, καὶ πειρατηρίοις δ' εἰς τὴν ἀνεπλήσθη τε ἔθνος, πολέμων τε ἐπαγωγαῖς σὺν οἷόν τε ἄπαυστον τὸν βίαν ἔχειν, σὺ δοσέρησιν φίλων, οἷ καὶ ἐπελαφρύσιεν τὸν πόνον. λῃστηρίων ὁ μεγάλων ἀπιθέσεσι καὶ διαφθοραῖς ἀνδρῶν τῶν πρώτων, δόξα μὲν δ' ἐρθωμένου τῶν κοινῶν, ἔργῳ ὁ οἰκείων κερδῶν ἐλπίσιν. ἐξ ὧν σάσις τε ἐφύετο οἱ αὐτοῖς, καὶ

καὶ φόνῳ πολλαχός. ὁ μὲν, ἐμφυλίοις σφαγαῖς μαινόμενος τῶν ἀνθρώπων, ἵνα τε ἀλλήλους, καὶ αὐτῶν χεῖρας θυμία δὲ μὴ λείποιτο τῶν ἀνόσια δεδρακότων. ὁ δὲ, τῶν πολεμίων. λιμός τε εἰς ὑστάτῳ ἀνακείμενος ἀναγκαίων, καὶ πόλεων ἁλώσεις, καὶ κατασφαγαὶ, μέχρι δὴ καὶ τὸ ἱερὸν δὴ θεῖον ἐνέπρησε πυρὶ τῶν πολεμίων ἥδε ἡ στάσις. ἔτως ἀρχαῖα τῶν πατρίων κενώσεις καὶ μεταβολὰς μεγάλας ἔχει χείρονας δ' ὁπόταν μόνον τοῖς σπουδαίοις, ἀλλὰ καὶ ἰδίᾳ, καὶ καθ' ἕκαστον, τὴν πάτριον φιλοσοφίαν ἐπέσκηπτεν ἡμῖν ἐγγίγνεσθαι, καὶ ταύτης ἐργασῶν ἀπορηθέντες, ὥσπερ τι τὸ παλαιὸν ἡρώων τὴν πολιτείαν ἐνέπλησεν, καὶ τῶν αὖθις κακῶν κατεπληφθέντων ῥίζας ἐφυτόσαντο τῷ ἀσυνήθει τρόπον φιλοσοφίας παιδεῦσαι, ἐφ' οἷς ὀλίγα βούλομαι διελθεῖν, ἄλλως τε, ἐπεὶ καὶ τῶν κατ' αὐτῶν ἀπορραθέντα τοῖς πατρίοις ὁ φθόνος τοῖς πράγμασι συνετάχθη.

Κεφάλαιον β'.
Τίνες αἱρέσεις ἦσαν παρὰ Ἰουδαίοις, καὶ ὁποῖαι.

Ἰουδαίοις φιλοσοφία τρεῖς ἦσαν ἐκ παλαιοῦ ἀρχαῖαι τῶν πατρίων, ἥπερ τῶν Ἐσσηνῶν, καὶ ἡ τῶν Σαδδουκαίων, τρίτην δὲ φιλοσοφοῦσιν, οἱ Φαρισαῖοι λεγόμενοι. καὶ τυγχάνει μὲν τι περὶ αὐτῶν ἡμῖν εἰρημένα ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τῶν Ἰουδαϊκῶν πολέμων. μνησθήσομαι δ' ὅμως, καὶ νῦν αὐτῶν ἐπ' ὀλίγων. οἱ τε γὰρ Φαρισαῖοι, τῷ δίαιταν ἐξαπαλίζουσιν, οὐδὲν εἰς τὸ μαλακώτερον ἐνδιδόντες, ὧν τε ὁ λόγος αἱρεῖται παρέδωκεν ἀγαθῶν, ἅπαντα τῇ ἡγεμονίᾳ, πρεσβεύειν τὸν ἡγούμενον τῷ φυλακτέῳ δεῖ προσφέρεσθαι ἠξίωσε. τιμῆς γε τῆς ἡλικίας πρεσβύτεροι παραχωροῦσιν, οὐδὲν ἐπ' ἀντιλέξει τοῖς εἰσηγημένοις παρ' αὐτοῖς θρασὺ ἐπαιρόμενοι. πρᾶσσόν τε εἱμαρμένῃ τὰ πάντα λέγουσιν, οὐδὲ τὸ ἀνθρωπεῖον τὸ βουλόμενον τὸ ἐπ' αὐτῇ ὁρμῆς ἀφαιροῦνται, δοκοῦσιν τῷ θεῷ κρᾶσιν ἡμέτερον, καὶ τὸ ἐκείνου βουλητήριον, καὶ τὰ ἀνθρώπων τῷ θελητῷ συγκεκρᾶσθαι μὴ δρετῆς ἢ κακίας. ἀθανάτου τε ἔχειν τὰς ψυχὰς πίστις αὐτοῖς εἶναι, καὶ ὑπὸ χθονὸς δικαίους τε καὶ τιμὰς οὓς δρετῆς ἢ κακίας ἀπειθήσασι τῷ βίῳ γέγονε. καὶ τὰς μὲν, εἱργμὸν ἀΐδιον προσδοκᾶν, τὰς δ' ῥᾳστώνην δ' ἀναβιοῦν. καὶ δι' αὐτὰ τοῖς τε θνητοῖς πιθανώτατοι συγκαίνεσι, καὶ ὁπόσα θεῖα εὐχῶν τε καὶ ἱερῶν ποιήσεων ἐξηγήσεσθαι τῇ σκιαγραφίᾳ τῶν συγκαίνεσι πεφασμένα. οἷς τοσόνδε δρετῆς αὐτῆς αἰτιολογεῖ ἐμαρτύρησαν ἀπιστεύσασθαι δ' ἅπασιν κρεῖσσον, ἔντε τῇ διαίτῃ δ' βίῳ, καὶ λόγοις. σαδδουκαίοις δὲ πᾶσι ψυχὰς ὁ λόγος συναφανίζει τοῖς σώμασι. φυλακὴν δὲ ἄλλων τινῶν μετεποίησεν αὐτῆς ἢ τῶν νόμων. σοφοὺς δὲ τοὺς διδασκάλους σοφίας δεῖ μετίασιν ἀμφιλογεῖν δρετῇ ἀριθμοῦσιν. εἰς ὀλίγους τε ἄνδρας ἔστ' ὁ λόγος ἀφίκετο, τοὺς μὲν τιμὴν πρώτους τοῖς ἀξιώμασι, πρᾶσσειν τε ἀπ' αὐτῶν οὐδὲν ὡς εἰπεῖν ἐποτε δὲ ἐπ' ἐξουσίας πιρέλθοιεν ἀκουσίως μὲν καὶ κατ' ἀνάγκας, συγκαίνεσι δ' ἐνίοις ὁ Φαρισαῖος λέγει ἀρὲ τὸ μὴ ἄλλως ἀνεκτοὺς γενέσθαι τοῖς πολίταις. Ἐσσηνοῖς δὲ ὅτι μόνῳ θεῷ καταλιπεῖν φιλεῖ τὰ πάντα ὁ λόγος. ἀθανατίζουσι δὲ τὰς ψυχὰς, καὶ μάχην ἡγεμόνι τῷ δικαίῳ τῷ συσσόδου. εἰς δὲ τὸ ἱερὸν ἀναθήματα τε στέλλοντες, θυσίας οὐκ ἐπιτελοῦσι διαφορότητι ἁγνειῶν ἃς νομίζουσιν, καὶ δι' αὐτὸ εἰργόμενοι δὲ κοινοῦ περιβόλου τοῦ

moribus alioqvi sunt probatissimis, agris colendis in totum dediti. Miranda etiam est eorum justitia, qva omnes Græcos & Barbaros longe superant, multis jam seculis triti in ejus continuis studiis. Facultates in commune possident, nec aliqvis dives magis utitur suis bonis, qvam qvivis nihil possidens. Atqve hoc instituto vivunt virorum supra qvatuor millia, nec uxores habentium, nec servos, qvod alterum ad injuriam communis naturæ pertinere censeant, alterum tranqvillitati vitæ parum commodum, qvare per se ipsi viventes invicem sibi ministrant. Qvæstores creant viros probos ex sacerdotum numero, qvi ex agrorum reditibus & frugum proventu cibos eis conficiant. In summa eandem fere vivendi rationem seqvuntur, qvam hi qvi apud Dacos Plisti nominantur. Qvartæ autem studium sapientiæ sectantium viæ primus autor fuit Judas Galilæus. hi cætera cum Pharisæis consentiunt, nisi qvod constantissimo libertatis amore flagrant, credentes solum Deum dominum habendum ac principem, facilius vel exqvisitissima pœnarum genera laturi una cum cognatis suis ac carissimis, qvam mortalem aliqvem appellaturi dominum. qvod qvia multis sæpe spectatum scio, plures de hoc non libet dicere. non enim vereor ne fidem non inveniant mea verba, imo illud potius, ne tam insignem patientiam & doloris contemptum parum assequantur. qvæ qvidem animositas plurimum in gente nostra crevit accensa acerbissimis Gessii Flori injuriis, qvibus postremo effectum, ut deficerent a Rom. pop. Et de Judæorum sectis hæc suffecerint.

A βέλτιστοι ἢ ἄλλως ἄνδρες τ τρόπον, ⁊ τὸ πρὸς ἀλλήλους ἀφιλόστοργον ἀπεραμμένοι. ἄξιον ἢ αὐτῶν θαυμάσαι τὸ πάντας τοὺς ἀρετῆς μεταποιουμένους τὸ δίκαιον, μηδαμοῦ ὑπάρξαι ἐλλείψαν ἢ βαρβάρων πάντων, ἀλλὰ μηδὲ εἰς ὀλίγον, ἐκείνοις ἐκ παλαιοῦ συνελθόν, ἐν τῷ ἀπηνδαίευκτον μὴ κεκωλύσθαι. τὰ χρήματα τὰ κοινὰ αὐτοῖς ἐστι, B ἀπόλαυσι ἢ οὐδεν ὁ πλοῦτος τ οἰκείων μᾶλλον, ἢ ὁ μηδ' ὅτι ἂν κεκτημένου. ⁊ πάσι πρόσεστιν ἄνδρες ὑπὲρ τετρακισχιλίους τ ἀριθμὸν ὄντες, ⁊ ὅτε γαμετὰς εἰσάγειν ἢ ὅτε δούλων ἀπτηδεύσει κτῆσιν, τὸ μὲν εἰς ἀδικίαν φέρειν ὑπειληφότες, τὸ ἢ σώσεως ἐνδιδόναι ποίησιν, αὐτοὶ ἢ ἐφ' ἑαυτῶν ζῶντες ὅπη ἀλλήλοις ὑπηρεῶν. ἀποδέκτας ἢ τ χρεοδόσων χειροτονοῦντες, καὶ ὅσοις ἡ γῆ φέροι, ἄνδρας ἁγαθοὺς ἱερεῖς λαβόντες τὸν τε C σῖτον ⁊ ἐρώματων. ζῶσι ἢ οὐδὲν παρηλλαγμένως, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον ἐμφερόντες δακῶν τοῖς πλείστοις λεγομένοις. τῆς ἢ τετάρτης τ φιλοσοφιῶν, ὁ γαλιλαῖος ἰούδας ἡγεμὼν κατέστη. τὰ μὲν λοιπὰ πάνυ γνώμης τ φαρισαίων ὁμολογῶν, δυσκινήτου ἢ ἔλαβε ἔρως ἐστὶν αὐτοῖς, μόνον ἡγεμόνα ⁊ δεσπότην τ θεὸν ὑπειληφώς. θανάτων τε ἰδέας ὑπομένειν παρηλλαγμένας ἐν ὀλίγῳ τι ἔστιν ⁊ συγγενῶν τιμωρίας, ⁊ φίλων ὑπὲρ μηδένα ἄνθρωπον θεσπιῳρεύειν δεσπότην. ἐωρακόσι ἢ τοῖς πολλοῖς τὸ ἀμεταλλακτον αὐτῶν ὑπὸ τύχαις ὑποφόροις, περαιτέρω διελθεῖν παρέλιπον. ἐγὼ δέδοικα μὴ εἰς D ἀπιστίαν ὑπολειφθῇ τὰ λεγομένων τὰ αὐτοῖς ἡγεμονικὸν ἢ μὴ ἐλάττονα ⁊ ἐκείνων καταφρονήματος δεχομένοις τ παλαιοπρεπῆ τ ἀληθοῦς ⁊ λόγου ἀφηγήσει. ἀνοίας τε τῇ ἐντεῦθεν ἤρξατο νοσεῖν τὸ ἔθνος ⁊ ἀσωφλώρους, οἳς ἡγεμόνων λῃ, ἐξουσίᾳ ἢ ὑβρίζειν ὑποποιοῦντες αὐτὲς ὑποσβέσαι φωμαίων. ⁊ φιλοσοφιῶν μὲν ἰδέαι οἷς, τοιάδε.

CAP. III.

Urbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæsaris conditæ.

E

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἡρῴδης ⁊ φίλιππος οἱ τετράρχαι πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν καίσαρος.

III. QVirinius autem venditis & confiscatis Archelai facultatibus, peractoq; censu, qvi incidit in annum trigesimum septimum, post victum a Cæsare in Actiaca pugna Antonium, cum mota esset contra Joazarum pontificem F plebis seditio, privavit eum hac dignitate, & Ananum Sethi filium substituit. Herodes vero & Philippus suæ qvisqve tetrarchiæ res ordinavit, & composuit: qvorum Herodes Sephori cincta mœnibus, fecit eam totius Galilææ caput & defensaculum. aliud deinde oppidum qvod tunc Betaramphtha dicebatur, communitum nomine mutato Juliada ab uxore Imperatoris appellavit. Philippus qvoqve Paneada sitam ad Jordanis fontes instruxit ædificiis, indito Cæsareæ nomine. Vico etiam Bethsaidæ in ripa lacus Genesarethini urbis speciem addidit, freqventato incolis & aucto opibus, qvem Juliæ Cæsaris filiæ cognominem esse voluit. Cæterum Coponio, qvem cum Qvirinio missum diximus, Judæam administrante hujusmodi qviddam accidit. In festo azymorum qvod Pascha vocamus mos est sacerdotibus post mediam noctem aperire templi januas. tunc igitur qvam primum apertæ sunt

Κυρεινίου ἢ τὰ ἀρχελάου κτήματα δημοσιωθέντα, ⁊ τ ἀποτιμήσεων πέρας ἐχούσων, ἃ ἐγένοντο τριακοστῷ ⁊ ἑβδόμῳ ἔτει μετὰ τὴν αὐτωνίου ἐν ἀκτίῳ ἧτταν ὑπὸ καίσαρος, ἱωάζαρον τ ἀρχιερέα καθεστακότα ὑπὸ τ πλήθους ἀφελόμενος τὸ ἀξίωμα τῆς τιμῆς, ἀνανον τ σὴθ ἱερᾶς ἀρχιερέα. ἡρῴδης ἢ καὶ φίλιππος τετραρχίαν ἑκάτερος τ ἑαυτῶν παρειληφότες καθίστασαν. καὶ ἡρῴδης μὲν φάσηλιν τειχίσας, περίχωμα δὲ γαλιλαίᾳ πάντας ἧλθ αὐτ αὐτοκρατορίδα. βηθαραμφθᾶ ἢ, πόλις ἦν ⁊ αὕτη, τείχει περιλαβὼν, ἰουλιάδα ἀπὸ δ αὐτοκράτορος ἀνόμασεν τ γυναικός. φίλιππος δὲ πανεάδα, τ πηγὰς τ ἰορδάνου καταστειλάμενος, ἐνομάζησε καισάρειαν. κώμην δὲ βηθσαϊδὰν, πρὸς λίμνην δὲ τῇ γεννησαρίτιδι, πόλεως ἀξίωμα, πληθύϊ τε οἰκητόρων ⁊ τῇ ἄλλῃ δυνάμει, ἰουλίᾳ θυγατρὶ τῇ καίσαρος ὁμώνυμον ἐπάλεσεν. κατὰ νὺξ δὲ τὴν ἐορτὴν ἀζύμων τ ἱερεῖς τὰς θύρας τ ἱερᾶς ἀνοίγειν μέλλοντες, τάδε πράττουσιν. τ ἄζυμα τ ἑορτῆς ἀγομένης ⁊ πόκα καλοῦμεν, ἐν μέσῃ νυκτὶ τοῖς ἱερεῦσιν ⁊ ἀνοιγνύναι τὰ ἱερὰ τοὺς πυλῶνας. καὶ τότε ἐπεὶ τὸ πρῶτον γένηται ἡ ἀνοῖξις αὐτῶν ἀνδρὸς

ἄνδρες παραῤῥῦπτα κρύφα εἰς ἱεροσόλυμα ἐλθόντες A Samaritani qvidam clam ingressi Hierosolyma, sparserunt ossa humana per porticus & per totum templum: qvo factum est, ut posthac sacerdotes solito diligentiores custodias agerent. Paulo post Coponius Romam revertitur, successore accepto M. Ambivio: cujus tempore Salome Herodis regis soror vita decedens Juliæ Jamniam cum sua toparchia reliqvit, & sitam in campo Phasaelidem, Archelaidemq; plurimis palmetis consitam, qvorum fructus est præstantissimus. Huic successit Annius Rufus, qvo præside Cæsar fato functus est, qvi secundus fuit Romanorum Imperator, præfuitqve reipublicæ annos qvinqvaginta septem, sex mensibus amplius & diebus duobus: in qvo numero qvatuordecim sunt anni, qvibus Antonius ei fuit imperii socius & particeps. Vixit autem annos septuaginta septē: Et Tiberius Nero privignus successit, Juliæ filius, Romanorum Imperator tertius; a qvo qvintus Judæorum præses missus est in Annii Rufi locum Valerius Gratus. Hic adempto Anano sacerdotio Ismaelem Fabi filium jussit esse pontificem: qvo paulo post dejecto, in Eleazarum Anani pontificis filium eum honorem transtulit. Elapso deinde anno & hunc redegit in ordinem, & Simoni Camithi filio pontificatum tribuit. hic qvoqve anno in hac dignitate exacto, jussus est eam cedere Josepho, qvi cognominabatur Caiaphas. His ita gestis, Gratus Romam repetit, in Judæa exactis annis undecim: cui deinde Pontius Pilatus successor missus est. Herodes porro tetrarcha receptus in amicitiam Tiberii, de ipsius nomine urbem a se conditam vocavit Tiberiada, electo ad hoc optimo agro Galilææ in ora lacus Genesarethici, unde non longe apud Emmauntem vicum sunt aqvæ calidæ. hæc partim a convenis, partim a Galilæis habitata est, qvorum nonnulli eo migrare coacti sunt, qvidam etiam e nobilitate sedes illic sibi optaverunt. qvoqve major esset frequentia, recepti sunt ad incolendum etiam tenuissimi qviqve undecunqve confluentes, & in his aliqvot qvos non satis constabat esse liberos. hos magnis immunitatibus ac beneficiis prosecutus astrinxit ad habitandum, alii domos, alii agros largitus, qvo minus horrerent ædificatam præter ritum patrium in solo multis sepulchris referto, cum juxta nostras leges ad septem dies impurus habeatur, qui in taliby locis habitet. Eodem tempore Phraates Parthorū rex per insidias sublatus est a Phraatace filio, hujusmodi de causa. Phraates habens legitimos liberos, ancillā Italici generis Thermusam nomine, inter cætera dona a Cæsare missam, primū in concubinarum numero habuit, procedente deinde tempore obstupefacto præcellenti mulieris forma, susceptoq; jam ex ea Phraatace filio, legitimo thoro eam sibi conjunxit. Qvæ cum quicquid vellet regi persvaderet,

IV.

ἐκ τῆς ἀπ' αὐτῶν γῆς, ἀναγκασθέντες, καὶ πρὸς βίαν εἰς τὴν κατοικίαν ἀγόμενοι, τινὲς δὲ καὶ τῶν ἐν τέλει. ἐδέξατο δ' αὐτοὺς συνοίκους τῶν παλαιόθεν ἐπιχωριῶν ἄνδρας ἀπόρους, ἔστι δ' ὧν μήτε σωφρονοῦντας ἀ

cogitans filio suo Parthorum regnum astruere, intellexit nihil se effecturam, nisi ablegarentur legitimi Phraatis filii. Persvasit igitur marito, ut Romam eos obsides mitteret: qvod illis sine cunctatione faciendum fuit, patre voluntati Thermusæ tam obnoxio. Interea Phraataces solus domi ad regnum educabatur: qvi tædiosum ratus expectare dum a patre decedente principatum acciperet, cum matre contra eum conspiravit, cum qua credibus est etiam stupri habere consvetudinem. Ergo parricidio simul & incesto exosus popularibus, prius quam confirmaret suas opes per tumultum pulsus interiit. Tum vero nobilissimi Parthorum animadvertentes nó posse sine rege consistere ipsorum rempublicam, nec tamen volentes eligere alienum ab Arsacidarum sangvine, putantesq; satis esse semel violatam regiam majestatem Italicæ mulieris libidinibus, Herodem per legatos acciverunt. Is erat quidem regii generis, sed invisus multitudini propter nimiam crudelitatem, quod intractabilis esset, & ad iram promptissimus. Hunc conjurati aliquot interfecerunt, ut quidam tradunt, incenvivio. solent enim perpetuo gestare gladios. Ut vero a pluribus fertur, in venatione occisus est. Legatione deinde missa Romam, petierunt regem unum ex obsidibus, prælatusq; est Vonones cæteris fratribus. Videbatur enim capax ejus fortunæ, quam ei duo maxima in terris offerebant imperia, externum simul & domesticum. Sed brevi pœnitentia subiit barbaros, natura mutabiles, & indignitatum impatientissimos. dedignabantur enim facere imperata mancipii, sic vocantes obsidem, & hac appellatione exaggerantes ignominiam. non enim belli jure sibi regem impositum, sed quod turpius sit, per pacis contumeliam. moxqve vocant Artabanum in Media regnantem, Arsacidam genere. ille paruit libenter, & præsto fuit cum exercitu. cui cum occurrisset Vonones, primum manente etiam tum in officio vulgo Parthorum, prælio victus Artabanus retro in Mediam repulsus est. Sed paulo post instauratus copiis Vononem ausum confligere vicit egregie, ita ut cum paucis equitibus in Seleuciam confugeret. Artabanus autem magna cæde grassatus in profligatos barbaros, & clade attonitos, in Ctesiphontem se recepit cum victricibus copiis. Ille igitur hoc modo regnum adeptus est. Vonones autem refugit in Armeniam, & a principio quidem affectavit ejus regionis dominium, missis Romam legatis super hoc negotio. Ut vero repulsam passus est a Tiberio, pertæso ignaviam hominis & moto Parthi comminationibus bellum jam intentantis: destitutus omni spe regnandi, quod potentiores Armeniorum Niphatem accolentes sequerentur factionem Artabani: Silano Syriæ præsidi se dedidit. is respectu educationis quæ illi Romæ contigerat, hominem apud se asservavit in Syria. Armenis autem Orodem unum e suis filiis Artabanus regem imposuit. Per idem tempus cum Antiochus qvoqve Comagenæ rex fato concessisset

καὶ αὐτεύδετε τῷ αὐτὸ παιδὶ ἡμέας τ πάρθων ἡγεμονίαν, ἑωυτὸ μὴ ἄλλως ἡσυχιμὸν ἐόν μὴ ἀποσκιδνῆς αὐτῇ μηχανηθείσης τῶν γνησίων ἑ Φραάτεω παίδων. πέμπει ἐν αὐτὸν ἐκπέμψαν ἐς ῥώμυλεα ἐφ ὁμηρείαν τῶν γνησίων παίδων. ἐ ἔστι μὲν, ἐ γὰ αὐτεπιτῷ εὐπορον Φραάτεω τοῖς θεσμίοις ἀπαίγμασιν, ἀλλὰ τῆς ῥώμης ἐξεπιστάτα. Φραατάκης ἦ μόνῳ ἀπὸ τῶν πεπραγμάτων τεθράμμενος, δεινὸν ἡγεῖτο τὴ ἅμα χρόνου ἑ πατρὸς διάδοχος τοῦ ἀρχοῦ λαμβάνειν. ὡς τε ἐπιβάλλε τ πατρὶ συμπεπαίξεται μητρὸς, ἦ δὴ ἐ συνήνεγκε λόγος. καὶ δι ἀμφότερα μισηθεὶς, ἄδεν ἦσαν, ὡς τ πατροκτονίας τὸ μῖσος, τ μητρὸς ἔρωτα τηκμήσαν τ ἀπηνέα, σφᾶς ἐκβιελαθεὶς πρότερον ἢ φανῆναι μείζας, ἐξέπιπτε τ πεπραγμάτων, καὶ ὅτε θνήσκει συμφρονήσαντες ἦ οἱ ἡγεμονεύοντα πάρθων, οἷς ἀβασιλεύτοις μὲν ἀμήχανον πολιτεύεσθαι, οἱ ἦ βασιλεύοντες ὀκ ἐθέλουσι τ δεσποτικῶν, ἐ γὰ ἑτέρους ἄρχειν νόμιμον, ἀπέχει ἦ πολλάκις, καὶ μέχρι νῦν πρεσβεύσαντες τὸν βασιλέα ἐκ τε ῥωμαίων τῆς ἑσπερίας παλαικίδα καὶ ἡγεμόνα, ἐραστὸν σκάλωμα πρεσβεύσαντες. ἐὸν ἦ καὶ ἄλλως μὲν ὀλιγάνορος φύσιν τε πλήθει, καὶ ἑαυτοῦ καθ ὑπερβολὰς ὠμότητος, πάνυ γὰ ἐὸν ὀργίλος, καὶ σὺν λόγῳ τε εἰς ὀργὴν ἕνα ἦ τ ὀκ ἐθέλοντα. ἔτον μὲν δὴ συζάντες, ἀνεκτίνυσιν, ὡς μὲν ἔνιοι φασὶν, ἐν κυνηδείοις ἐ θεραπίναις, μαχαιροφορεῖν γὰ ἐθέλοντας ἅπασιν. ὡς ἦ ὁ πλέων κατηχλόγησε εἰς ἦθεσιν πρεσβεύσαντες. πρεσβεύσαντες ἦ ἐς ῥώμυλον, ἠτοῦντο βασιλέα τ ὁμηρευόντων. καὶ πέμπτην βονώνης προκριθεὶς τ ἀδελφῶν, ἐδόκει γὰ χωρεῖν τοῦ τύχου, ἐὸν αὐτῷ δύο μέγιστα τ κατὰ τὸν ἥλιον πεμονίαν προσφέρον, ἰδία ἐ ἀλλοτρία. τὴν ἦ ἀνατροπὴν τῶν βαρβάρων ὕπεισιν, ἅτε καὶ σφαλερὸς φύσει ὄντες. πρός τε τοῦ ἀναξιοπάθειαν. ἀνθρώπων γὰ ἀλλοτρίων πάσχειν τὸ προσκεκρυμμένον ἡδίστου, τοῦ ὁμηρείαν αὐτὴ δουλείας ὀνομάζοντες, καὶ τῆς ἀπιλήπτου τὴν εὐδοξίαν. οὐ γὰ ἂν πολέμῳ δικαίῳ δεδόσθαι τὸν βασιλεύσοντα πάρθοις, ἀλλὰ ὁ τοῦ παντὸ χρόνου, ὑφ᾽ ἧς ὕβρεως ἀθεράπευτον ἦ σκάλωμα ἀρτάβανον μηδεὶς βασιλεύσοντα, γῆν ἀρσακιδῶν. πέμπτην ἦ ἀρτάβανον, καὶ μὴ βραδεῖας ἔτεσιν. ἐσαυτὰζει ἦ αὐτὸν βονώνης. καὶ τὸ μὲν πρῶτον συμφρονήσαντα αὐτῷ ἐ πολὺν τ πάρθων εὐθὺς ἀπέβη μὲν, ἡττηθεὶς φεύγει πρὸς τοὺς ὅρους τῆς μηδικῆς ἀρτάβανον. καὶ μετ᾽ ὀλίγον ἀναλαβὼν πολλοὺς βραδεῖαν, συμβάλλει τε βονώνῃ, ἐ νικᾷ, καὶ βονώνης εἰς σελεύκειαν ἀφίππατα ζέτῃ σὺν ὀλίγοις τοῖς ἑαυτοῦ. ἀρτάβανον ἦ πολὺν τῇ τροπῇ φόνον ἐργασάμενον πρὸς ἐκ πολήεως τ βαρβάρων, πρὸς κτησιφῶντα μὴ ἐ πολὺν ἀναχωρεῖ. καὶ κεῖνον μὲν ἐβασίλευσεν ἤδη πάρθοις βονώνης ἦ ἐς ἀρμενίαν ἀφίκετο, ἐ καταρχὰς μὲν, ἐφίετο τ χώρας, ἐ πρὸς ῥωμαίους ἐπρεσβεύσεν. ὡς ἦ αὐτῷ πρέπον μὲν ἀπεῖπε, πρός τε τ ἀναιδρίαν, καὶ ἐ πάρδεις τοῖς ἀπαλεῖς, ἀναπρεσβεύειν γὰ δὴ πόλεμον ἀναπτυόμενον, μηχανᾷ ἦ ἐπ᾽ ἐβασιλείας ἀδεμίᾳ, ἐ γὰ δι᾽ ἐπιφανείας θεσπεσίου τ ἀρμενίων ἀρτάβανῳ προσιέναι ἦ, ῥᾳδίδωσι αὐτὸν σιλανῷ τῷ τῆς συρίας ἡγεμόνι. καὶ κεῖνον μὲν καὶ αὐτὸν τῆς ῥώμης κομιδῆς ἐν συρίᾳ παραφυλάττει. τὸν ἦ ἀρμενίων ἐρῳδὴ δίδωσιν ἀρτάβανον, ἕνα τῶν ἑαυτοῦ παίδων. ἐτελεύτησεν ἦ καὶ ὁ τῆς κομμαγηνῶν ἀντιόχου, διέπε-

a. 17. C.

βήσεσθαι τὸ πλῆθος πρὸς τοὺς γραμματέας, καὶ πρεσβεύσαντο ἀφ' ἑκατέρου μέρους, οἱ μὲν δυνατοὶ, μεταβαλεῖν τὸ σχῆμα τῆς πολιτείας εἰς ἑπαρχίων ἀξιοῦντες, τὸ πλῆθος βασιλείας καὶ τὰ πάτρια. καὶ ψηφίζεται ἡ σύγκλητος γερμανικὸν πέμπειν διορθώσοντα τὰ καθ' ἑκάτερα, πραγματευομένης αὐτῷ τὸ τύχης εὐκαιρίαν ἐς θανάτου. καὶ δὴ γενόμενος καὶ ἀναπλεύσας, καὶ πάντα διορθώσας, ἀνῃρέθη φαρμάκῳ ὑπὸ Πίσωνος, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

A contentio nata est inter plebejos & nobiles, his regnum in provinciæ formam redigi postulantibus, plebe contra cupiente sub rege, ut ante vivere: quapropter Germanicus ex S.C. ad res Orientis componendas missus est, fortuna occasionem quærente illius exitio. post redactam enim in meliorem statum Syriam, Pisonis opera veneno sublatus est, sicut dicetur alias.

a. C. 18.

a. C. 19.

Κεφάλαιον δ'.

Σπάσις Ἰουδαίων πρὸς Πόντιον Πιλάτον.

Πιλάτος ὁ ἐπὶ Ἰουδαίους ἡγεμών, στρατιὰν ἐκ καισαρείας ἀγαγών, εἰς μεσοβύσους χειμαδιοῦσαν ἐν ἱεροσολύμοις διὰ καλύπτης τῶν νόμων τῶν Ἰουδαϊκῶν, ἐσήνεγκε, πρώτους ἡμῖν καίσαρος εἰκόνας τῶν σημείων πρόσθεν εἰσαγόμενος εἰς τὴν πόλιν, οὐκ ἐῶντων πάντων ἀπαγορεύοντος ἡμῖν τοῦ νόμου. καὶ διὰ τοῦτο οἱ πρότερον ἡγεμόνες τὸ μὴ μιᾶς τοιούσδε κόσμων ἐπιφανείας ἐπιδεῖν τὴν πόλιν. πρῶτος ὁ Πιλάτος ἀγγοίᾳ τῶν ἀνθρώπων διὰ τὸ νύκτωρ ἐσαχθῆναι τὴν εἰσοδον ἰσχύσας τὰς εἰκόνας φέρων εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. οἱ δ', ἐπεὶ ἐγνωσαν κατὰ πληθὺν παρῆσαν εἰς καισάρειαν ἱκετείαν ποιούμενοι διὰ πολλὰς ἡμέρας, διὰ μεταθέσεως τῶν εἰκόνων. καὶ μὴ συγχωρήσαντος διὰ τὸ ὕβριν καίσαρι φέρειν, ἐπεὶ περ οὐκ ἐξαναχώρουν λιπαρεῖν, καὶ ἕκτῃ ἡμέρᾳ ἐν ὄχλοις ἀφανῶς ἐπικαθίσας τὸ στρατιωτικὸν, αὐτὸς διὰ τὸ βῆμα, ἦκε, τὸ δ', ἐν τῷ σταδίῳ κατεσκεύαστο, ὅπερ ἀπέκρυπτε τὸ ἐφεδρεύοντα στρατόν. πάλιν δὲ τῶν ἰουδαίων ἱκετείᾳ χρωμένων, διὰ σημάτων προεῖπε τοὺς στρατιώτας, ἤδη ἔναγχον διὰ ζημίαν οὐκ ὀλίγαις, εἰ μὴ πάντα μόνοι θορυβεῖν διὰ τὰ οἰκεῖα ἀπίοιεν. οἱ δὲ πελασθέντες ῥίψαντες ἑαυτοὺς, καὶ γυμνοῦντες τοὺς σφαγὰς, ἡδονῇ δέξεσθαι τὸν θάνατον ἔλεγον, ἢ τολμήσειν τὴν σοφίαν προδοθήσεσθαι τῶν νόμων. καὶ πιλάτος θαυμάσας τὸ ἰσχυρὸν αὐτῶν διὰ φυλακὴν τῶν νόμων, προεῖπε τοὺς εἰκόνας οὐκ τῶν ἱεροσολύμων ἐπανενεγκόμισεν εἰς καισάρειαν. ὑδάτων δ' ἐπαγωγὴν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, ἔπραξε δαπάνῃ τῶν ἱερῶν χρημάτων, σκολιὸν τὸ ὄρυγμα τοῦ ῥεύματος, ὅσον δισχιλίους σταδίους. οἱ δ', οὐκ ἠγάπων τῇ ἀμφὶ τὸ ὕδωρ ὀργῇ, πολλαί τε μυριάδες ἀνθρώπων συνελθόντες, καταβοῶν αὐτοῦ πολλαχῆ δ' διὰ τοιαύτης ἐθορυβοῦντο, τινὲς δὲ λοιδορίᾳ χρώμενοι, ὕβριζον εἰς τὸ ἄνδρα οἷα δὴ φιλεῖ πᾶσιν ὁμιλεῖν. ὁ δ', σκληρῇ τῇ σκεύων πολὺ πλῆθος στρατιωτῶν ἀπεχόμενον, οἱ ἐφέροντο σκυτάλαις ὑπὸ τοῦ σκληρᾶς, ἀμφιπέμψας εἰς ὁ βουλήσεται αὐτὸς, αὐτὸς ἐκέλευσεν ἀναχωρεῖν. τῶν δὲ ὠμηκότων εἰς τὸ λοιδορεῖν, ἀποδιδόναι τοῖς στρατιώταις ὁ προσκείμενον σημεῖον. οἱ δὲ καὶ πολὺ μείζονος ἢπερ ἐπέταξε πιλάτος, ἐχόντων πληγὰς, τύς τε θορυβοῦντας ἐν ἴσῳ δὲ μὴ κολάζοντες. οἱ δὲ σιδήρου τὸ μαλακὸν ἀδὲν, ὡς τε ἄοπλοι ληφθέντες ὑπ' ἀνδρῶν ἐκ πανοπλίας διαφερομένων, πολλοὶ μὲν αὐτοῦ ταυτὴ ἐπεθνῆσκον, οἱ δὲ τραύματα ἀνεχώρησαν. καὶ ὅτῳ πάνυ ἡ στάσις. γίνεται δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ τὸν χρόνον ἰησοῦς σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ἡδονῇ ἀληθῆ δεχομένων. καὶ πολλοὺς μὲν ἰουδαίους, πολλοὺς δὲ καὶ ἑλληνικοὺς ἐπηγάγετο. ὁ χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν, σταυρῷ ἐπιτιμήσαντος πιλάτου, οὐκ

CAP. IV.

Judæorum contra Pontium Pilatum seditio.

V.

CÆterum Pilatus Judææ præses a Cæsarea Hierosolyma traducto in hyberna milite, signa cum effigie Cæsaris in urbem intulit ad legis nostræ contumeliam, qua cautum est ne habeamus hujusmodi effigies. & ideo qui ante hunc fuere præsides, cum signis aliter insignitis solebant urbem ingredi. primus Pilatus ignaris omnibus noctu illatas effigies Hierosolymis statuit. quod ubi cognitum est civibus, magno agmine petierunt Cæsaream, ubi per multos dies supplices oraverunt præsidem, ut transferret illas imagines alio. Pilato vero pernegante se facturum quod conjunctum esset cum injuria Cæsaris, cùm Judæi precari non desinerent, sexto post die jussis clam in armis esse militibus, sedit pro tribunali in stadio, captata loci opportunitate, quod aptissimus esset insidiis. ibi compellatus iterum de eodem negotio, signum dat militibus, ut eos circumveniant, mortem minitans, nisi quæ primum quiescerent, & suam quisque domum discederent. at illi procidentes humi, & exertos præbentes jugulos, manifeste præ se ferebant, vita sibi cariorem esse observationem legis patriæ. Tum Pilatus admiratus tam constans legũ studium, continuò reportavit eas imagines Cæsaream a Hierosolymis. deinde aqvæ ductum struere aggressus est ex sacro ærario, inducturus aquas Hierosolyma a ducentesimo stadio. id aegerrime tulit populus & congregati per cœtus numerosos usqve ad multa hominum millia, vociferationibus conabatur eum deterrere a proposito, nonnulli vero ita ut fit apud inconditam multitudinem, etiam convitiis lacessebant præsidem. at ille milites sub populari habitu clam armatos fustibus jussit reliqvam multitudinem corona cingere: & quamprimum vulgus cœpit jacere convitia, dedit illis signum ex composito: illi supra quam mandatum erat usi sunt fustibus, tumultuatores & quietos cædentes nullo discrimine. Ibi tam inclementer accepti inermes ab instructis, pars occisi sunt, pars discesserunt saucii: atq; hoc modo compressa est seditio.

VI.

Eodem tempore fuit Jesus, vir sapiens, si tamen virum eum fas est dicere. Erat etiam mirabilium operum patrator, & doctor eorum quĩ libenter vera suscipiunt: plurimosq; tam de Judæis quam de gentibus sectatores habuit. Christus hic erat: quem accusatum a nostræ gentis principibus, Pilatus cum addixisset cruci, nihilominus

non deſtiterunt eum diligere, qui ab initio cœperant. Apparuit enim eis tertia die vivus, ita ut divinitus de eo vates hoc & alia multa miranda prædixerunt: & usqve in hodiernum Chriſtianorum genus ab hoc denominatum non deficit. VII. Circa eadem tempora etiam aliud Judæos turbavit incommodum, & Romæ in ſactis Iſidis ſumma turpitudo deprehenſa eſt. Dicam igitur prius de Iſiacorum nefando ſcelere, ac tum demum res Judæorum proſequar. Erat Romæ Paulina, mulier non minus probitate morum quam natalium claritate illuſtris, ad hæc opulenta & formoſa, ut quæ eſſet in ipſo ætatis flore, ſed in primis ornata pudicitia. Nupta autem erat Saturnino, viro tali conjuge digniſſimo. hujus amore captus eſt Decius Mundus juvenis non obſcurus in equeſtri ordine: & quia major erat fœmina, quam quæ poſſet corrumpi muneribus, eo magis accendebatur amantis inſania, ita ut offerret ei pro unica nocte ducenta drachmarum millia. ac ne ſic quidem valens eam flectere, non ferens amoris impotentiam; decrevit morbum ſimul & vitam finire inedia. hoc ejus propoſitum non fefellit Iden libertam Mundi paternam, variis inſtructam ſed non probatis artibus, quæ indigne ferens obſtinationem juvenis, blanda oratione conventum animare conata eſt, ſpem ei faciens effecturam ſe ut potiatur Paulinæ complexibus. Cumqve ille preces ejus libenter acciperet, ait ſibi opus L. tantum drachmarum millibus ad expugnandam mulieris pudicitiam. Ita refocillato juvene, & accepta quantam petierat pecunia, novam doli viam ingreſſa eſt videns Paulinam non capi pecuniis. Sciens porro eam vehementer addictam Iſidis cultui, tale quiddam comminiſcitur. Conventis aliquot ex ejus ſacerdotibus, accepta fide ſilentii, & quod efficaciſſimum eſt oſtentato præmio, in præſens viginti quinque millibus, & alteris totidem poſt navatam operam, indicat eis amorem juvenis, rogans ut omnibus modis adniterentur eum reddere voti compotem. Illi auri cupidine tacti, benigne ſunt polliciti, quorum natu maximus propere ſe ad Paulinam contulit, & admiſſus imperatoqve abſqve arbitris colloqvio, venire ſe ait miſſum ab Anubide captum ipſius forma, & jubente ut ad ſe veniat. Illa libenti animo accepit nuntium, moxqve jactabat ſe apud familiariter notas mulieres, quod dignata ſit amore Anubidis: marito quoqve indicat, conditam ſibi cœnam & cubile Anubidis. ideo facilius conceſſum eſt, quod cognita & probata eſſet viro pudicitia conjugis. itaqve in templum proficiſcitur, & poſt cœnam inſtante ſomni tempore incluſa per ſacerdotem, tenebris conciliantibus in latentem ibi Mundum incidit: totamq; eam noctem obſecuta eſt juveni, Deo ſe gratificari exiſtimans. Eo deinde abeunte priusquam ſacerdotes doli conſcii ſurgerent, Paulina mane ad maritū reverſa congreſſum cū Anubide prædicat,

ἐπαύσαντο αὖθις πρῶτον ἀγαπήσαντες. ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτῃ ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, τ' θείων προφητῶν παῦται & ἄλλα μυρία θαυμάσια περὶ αὐτοῦ ἐφήκοτων. ἀφ' οὗ τὸ νῦν τ' χριστιανῶν ἀπὸ τόδε ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον. & ἔτι τοὺς αὐτοὺς χρόνους, ἐπί τινι ὀλέθρου ἐξορύξαντες τὸν ἱερὸν τ ἴσιδος τὸ ἐν ῥώμῃ πρᾶξις αἰσχίστων οὐκ ἀπήλαγμένων συμφορά. & πρότερον δ' τ ἰουδαίων πόλεμον μετὰ πομπαίμου, ὕστερον μεταβαλὼν τ λόγον ὅπη τοῖς ἐν τοῖς ἰουδαίοις γεγονόσι. παυλίνα γάρ τ ὄνομα ῥώμης, πρεσβύτων τε ἀξιώματι τὸν καθ' ἑαυτὴν ὑπερηδόμενον κόσμον ἀρετῆς ὅτι μέγα προῖσα τὸ ὄνομα, δυνάμις τ αὐτῇ χρημάτων ἦν, & γενομένη τ ὄψιν ἀπρεπὴς, καὶ τῆς ὥρας ἐν ᾗ μάλιστα ἀγάλλονται αἱ γυναῖκες, εἰς τὸ σωφρονεῖν ἀνέκειτο ἡ ὑπερηδόμενος βίᾳ. ἐγεγάμητο δ' αὐτῇ ἐνιαυτῶν τῶν εἰς τὰ πάντα ἀνδρὸς μόνῳ τ ὄνομα αὐτῷ ἀξιολόγων. τούτῃ ἐρᾷ δέκιος μοῦνδος τ ὑπὲρ ἱππέων ἐν ἀξιώματι μεγάλῳ. καὶ μείζων δ' ὢν ἢ ὥστε ἀλῶναι δώροις, ἀλλὰ τοῖς πεμφθεῖσιν εἰς ταλήθους πρὸς δέον, ἐξήπτο μᾶλλον. ὥστε & ἑκατὸν μυριάδας δραγμῶν αὐτῇ δῶσειν ὑπισχνεῖται δι' νυκτὸς μιᾶς. καὶ μηδὲ ὡς ἀπικλωμένης, οὐ φέρων τὸν αὐτοχειρὶ & ἐρωτος, ἐνδεὴς σιτίων ἀναιρεῖται ἀπιμελῶν αὐτῷ καλῶς ἔχειν ἐνόμιζεν ὅπη παυλῖνα κακοῦ & κατειληφότος. ὁ μὲν ἐπιψηφίζεται τ τοιοῦτον τελευτῇ, καὶ πρόσεισιν ἀπαλλάσσεται. δι' ἰδὴ παῖς ὠνος ἀπελεύθερος τῆς μανίας πικρίας κακῶν, ἢ δεινὸς φέρουσα & νεανίσκου τὸ ψήφισμα & ἀναίνεται, οὐ γὰρ ἀφανὴς δι' ἀπολόμενος, ἀνεγείρει τε αὐτὸν ἀφικομένη ἀλλόγου, πολλὰς δι' ἐλπίδων πινῶν ὑποσχέσει ὡς ἀμφιλαφήσομένων ὁμιλιῶν πρὸς τὴν παυλίναν αὐτοῦ. καὶ δεχομένου τὴν ἱκετείαν ἡδονῇ, φύσει μυριάδων δέησιν αὐτῇ μόνον ἔλεγεν, ὅπη ἀλώσει τῆς γυναικὸς. καὶ ἡ μὲν ὅπη τούτοις ἀναγείρασα τὸν νεανίσκον, καὶ τὸ αἴτημεν λαβοῦσα, ἔρχεται, οὐ πρὸς αὐτὰς ἰδὼν ἐστάλητο πρὸς ἀπομνημένους, ὁρῶσα τῆς γυναικὸς τὸ μηδαμοῦ χρημάτων ἀλισκόμενον. ἐνθα δ' αὐτὴν διεγωνία τῆς ἴσιδος σφόδρα ὑπαγομένην, τεχνᾶται τοιόνδε. τ ἱερέων πισιν ἀφικομένη ἀλλόγων ὅπη πιστοὶ μεγάλως, τὸ μὲν μέγιστον δώσει χρημάτων, τὸ μὲν πρεσβύτερον, μυριάδων δυοῖν καὶ ἡμίσου, λαβόντ δ' ἑκάστῳ & πράγματος ἑτέρου τοιῶδε, διασαφοῦσα & νεανίσκου τ ἔρωτα αὐτοῖς, κελεύουσα πάντως ὅπη τὴν ἡλομένην τὸν ἄνθρωπον ἀπουδάσαι. οἱ δ' ὅπη πληγῇ & χρυσίου προσχθέντες ὑπισχνοῦνται. & αὐτῶν ὁ πρεσβύτατος ὡς τὸν παυλίναν ὡσεὶ μὲν, γνωσθεὶς ἑαυτὸν, καταμένας τε διὰ λόγων ἐλθεῖν ἠξίει, καὶ συγχωρηθεὶς, πέμπει ἐλεγεῖον ἥκειν ὑπὸ & ἀνυδίου ἐρωτι αὐτῆς ἡδυπαθοῦντος & θεοῦ, κελεύοντ τε ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν. τῇ δ' εὐκτὸς ὁ λόγος τοῦ, καὶ παῖς τε φίλαις ἐνεκαλλωπίζετο τῇ ὅπη τέρεις ἀξιώσει & ἀνυδίου, & φράζει πρὸς τ ἄνδρα, δέσποτα τε αὐτῇ, κ εὐνοῦ & ἀνυδίου εἰσαγγέλθαι. σανεχέρᾳ δ' ἐκεῖνος τοῦ σωφρονοῦντος γυναικὸς ἐξεπίτηδες. χωρεῖ δ' ἐς τὸ πέμπτον, & ὀφπανήσασα, ὡς ὕπνου κρατοῦ, κλειθεισῶν τῶν θυρῶν ὑπὸ & ἱερέως ἔνδον ἐν τῷ νεῷ, καὶ τὰ λυχνία ἐκτὸς δῶν, καὶ ὁ μοκιδος, πεφεκέκρυπτο γὰρ τῆδε, οὐχ ἡμάρτανεν ὁμιλιῶν τῶν πρὸς αὐτοῦ. πανυχίαν τε αὐτῷ διηγήσατο ὑπεληφθαι θεὸν ἕναρ. καὶ ἀπελθόντ πρότερον ἢ κίνησιν ἄρξασθαι τῶν ἱερέων, οἱ τὰ ὑπὸ ὑπεφάνησαν ἐπιηγεῖται & ἀνυδίου,

καὶ πρὸς

καὶ πρὸς τὰς φίλας ἐπελαμπρύνετο λόγοις τοῖς ἐπ' αὐτ. εἰ γὰρ, τὰ μὲν ἠπίστουν εἰς τ φύσιν δ πράγματ ὁρῶντες, πάλ ἐν θαύματι καθίσαντες, οὐκ ἔχοντες ὡς χρὴ ἄπερ αὐτὰ κρίνειν, ὅμως τ σωφροσύνῃ καὶ τὸ ἀξίωμα ἀπόδοιεν αὐτῆς. τρίτῃ γ ἡμέρᾳ μετ τ πράξιν ἐπανελθούσης αὐτῷ ὁ μὲν Μοῦνδ, παυλίνα φησὶν, ἀλλά μοι καὶ ἔτι μυριάδας διεσώσω δι' ἃ μὴ οὐκέτι προσδεόμενος τῆς ἐαυτῆς, ἀλλ' ἀκουσίως τι ἐφ' οἷς προσκαλέσασθαι οὐκ ἐνέλιπες· ἃ μὲν τοίνυν εἰς μισοῦδον ὕστερ διεχρῶ μηδέν μοι μελήσαι τ ὀνομάτων, ἀλλὰ τ σὸν δ πράγματ ἡδονῆς, ἀνάξιον ἔνομα ἐφεμένου ἐμαυτῷ. καὶ ὁ μὲν, ἀπῆλθε φράσας ἐπῶν. ἡ γ εἰς ἔννοιαν τότε πεσοῦσα ἐλθοῦσα δ τὸ μήνυμα τ, προσδραμοῦσα τὸν ἄνδρα, καὶ πάνυ δηλώσασα δ πάντος τὸ μέγεθ, ἐδεῖτο μὴ περιόψεσθαι βοηθείας τυγχάνειν. ἐ γ τοῦ αὐτοκράτορος ἐπιστήσαντ τ πρᾶξιν. καὶ ὁ Τιβέρι μαθήσεως ἀκριβῶς αὐτὸ ἡμέρας ἑξῆς τ ἱερέων, οἷς ἐνεκεκύρωσεν, καὶ τ ἰδίαν ἐλεύθερα ἡμέρας αἰτίαν, δ τὰ πάντα ἐφ' ὕστερ συνθεῖσαν τ γυναικός. τὸν τε ναὸν καθεῖλεν, καὶ τὸ ἄγαλμα τ Ἴσιδ εἰς τ Τύβερι ποταμὸν ἐκέλευσεν ἐμβαλεῖν. μισοῦδι γ Φυγῆς ἐτίμησεν, κώλυμα δ μὴ μείζονος καλάζαν, τὸ μὲν ἔρωτ αὐτὸ ἡμαρτηκὸς τὰ ἡμαρτημένα, ἡπαιμένη δ τὰ μὲν τοῦ ἱεροῦ τ Ἴσιδ τοῖς ἱερεῦσιν ὑβρισμένα, τοιαῦτα λύ. ἐπεύχομαι γ ὅλη τ ἀφήγησιν τ ἐν Ῥώμῃ Ἰουδαίοις καὶ δ τὸν τ χρόνον συντυχόντων, ὡς μοι καὶ προσήμανεν ὁ λόγ.

A & idem apud amicas quoqve magnificis verbis exaggerat. Illis nec credere libebat rei naturam considerantibus, non mirari tamen non poterant ob insignem mulieris pudicitiam. Die deinde post rem patratam tertia Mundus adamatæ forte fortuna obvius, ô factum bene Paulina, inquit, quod & ducenta illa millia mihi servasti, quæ potuisti tuis facultatibus addere, & morem nihilominus meæ voluntati gessisti. Nihil enim mea refert quod Mundum contempsisti, quandoquidem prætextu Anubidis optata voluptate expletus sum. atqve his dictis abiit. At mulier tum primum deprehenso flagitio, vestem sibi lacerat, & re tota ad maritum delata obsecrat ne tam insigne ludibrium impunitum sinat. maritus porro Imperatori totum significat. Tiberius postquam accuratissima inquisitione didicit omnia, sacrificos illos impostores in crucem egit, unaqve Iden inventricem hujus sceleris, cujus præcipua opera fuit in corrumpenda pudicitia mulieris: dirutoqve templo statuam Isidis jussit mergi in Tyberim, Mundum autem mitiore pœna exilii castigasse contentus est, crimen ejus in Cupidinis impotentiam referens. Et Isiacorum quidem facinus hujusmodi extitit. Nunc quod promisi reddetur, de Judæorum per id tempus Romæ degentium adversitatibus.

B C D

Κεφάλαιον ε.
Τὰ συμβάντα Ἰουδαίοις ἐν Ῥώμῃ, καὶ περὶ Πιλάτου.

Ἦν ἀνὴρ Ἰουδαῖ φυγὰς μὲν τ αὐτ, κατηγορίᾳ τ πατρῴας νόμων, δ δεισιδαιμονίας τ ἐπ αὐτοῖς, πονηρὸς γ εἰς τὰ πάντα. δ δὴ τότε ἐν τῇ Ῥώμῃ ὢν ἐπεισέπιπτο μὲν ἐξηγεῖσθ σοφίαν τ ὁμοίων τῶν Μωυσέως, πεντατομίαις μὲν πέντε ἄνδρας εἰς τὰ πάντα ὁμοιοτρόπους, τούτοις δ' ἐπιφοιτήσασαν Φουλβίαν τῶν ἐν ἀξιώματι γυναικῶν, καὶ νομόμοις πεπληθυσμένην τοῖς Ἰουδαϊκοῖς, πείθουσι προφέρειν δ χρυσίον εἰς τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ἱερὸν ἀναπέμψαντ. καὶ λαβόντες, δ' ἃ χρείας τοῖς οἰκείοις ἀναλώμασιν αὐτὰ ποιοῦνται, ἐφ' ὅπερ καὶ τὸ πρῶτον ἡ αἴτησις ἐπράσσετο. δ ὁ Τιβέρι, ὅτου μαθὼν δ' πρὸς αὐτὸν φίλ ὢν αὐτοκρατ τ Φουλβίας ἀνὴρ ἀπεκέκλητ γυναικὸς, κελεύσ πᾶν τὸ Ἰουδαϊκὸν τ Ῥώμης ἀπελαθῆναι. οἱ γ ὕπατοι πεντακισχιλίους ἀνθρώπων ἐξ αὐτῶν στρατολογήσαντες, ἔπεμψαν εἰς σαρδῶνι νῆσον. πλείους γ σχόλασαν μὴ θέλοντες στρατεύεσθ, διὰ φυλακὴν τ πατρίων νόμων. δοι μὲν δ' κακίαν ποσάρων ἀνδρῶν, ἠλαύνοντο τ πόλεως. οὐκ ἀπέλιπτο γ θορύβ καὶ τὸ συμμαρέων ἔθν, σπερέφ δ' αὐτὸς ἀνὴρ ὀλίγῳ τὸ ψευδ πήθ μ, καὶ ἐφ' ἡδονῇ τῆς πλήθ τεχνάζων τὰ πάντα, κελεύων ἅπ τὸ χωρίζειν ὄρ αὐτῷ συνελθεῖν, ὃ ἁγιώτατόν τε αὐτοῖς ἱερῶν ὑπάρχοι, ἰσχυρίζετό τε ὡς γνωμένους δείξειν τὰ ἱερὰ σκεύη τῆδε κατορυγμένα, μωυσέως τῆδε αὐτῶν ποιησαμένου κατάθεσιν. οἱ γ ἐν ὅπλοις τε ἦσαν, πιθανὸν ἡγούμενοι τὸν λόγον, καὶ καθίσαντες ἔν τινι κώμῃ, προσδοκᾶ λέγεται, παρελάμβανον τοὺς ἀπισυλλεγομένους, ὡς μεγάλῳ πλήθ τ ἀναβάσιν εἰς τὸ ὄρος ποιησόμενοι. φθάνει γ πιλάτ τ ἄνοδον αὐτῶν προκαταλαβόμενος ἱππέων τε καὶ πεζῶν ἐπιτήδειον τ χωρίον, οἳ συμβαλόντες τοῖς ἐν τῇ κώμῃ

E F G

CAP. V.
Quid Judæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato.

ERat quidam Judæus, qui ne legibus pœnas daret, metu solum verterat, vir modis omnibus pessimus. Is tum Romæ agens gerebat se pro Mosaicæ legis interprete, ascitis in societatem tribus aliis per omnia sui similibus. his cum se in disciplinam dedisset Fulvia mulier nobilis amplexa legem Judaicam, persvaserunt ei, ut purpuram & aurum in Hierosolymitanum templum mitteret: quæ accepta in proprios usus verterunt, qvo jam ante destinaverant. Id postqvam Tiberius ex amico suo Saturnino ipsius Fulviæ marito de injuria conjugi facta qvesto cognovit, jussit universos Judæos ex urbe pelli. Ex qvibus Consules delectu habito, qvatuor millia militum miserunt in Sardiniam. plurimos etiam qui patria religione detrectabant militiam, affecerunt pœnis gravissimis. Ita propter qvatuor scelerato omnes Judæi coacti sunt urbe cedere. Interea ne Samaritani qvidem tumultu caruere. Concitavit enim eos impostor qvidã pro nihilo ducens mendacium, & omnia comminiscens ad plebis gratiam, jubens ut convenirent in montẽ Garizim apud eam gentẽ sanctissimum, asseverans se illic eis ostensurum sacra vasa refossa, qvæ ibi Moyses deposuerit. Illi creduli sumptis armis Tirathabæ vicum insedêrunt, expectantes ibi confluentes cæteros, ut magno agmine montem ascenderent. Sed Pilatus prior clivum montis occupat eqvitibus suis & peditibus, qvi prælio congressi cum

Samaritis apud vicum collectis, alios fuderunt, alios in fugam compulerunt: multos etiam vivos captos abduxerunt, quorum præcipuos & potentiores Pilatus mulctavit capite. Tum primates adeunt Vitellium virum consularem, & Syriæ præsidem, Pilatumqve cædis accusant, negantes defectionem fuisse a Romanis illum concursum in Tirathaba, sed refugium contra Pilati violentiam. At Vitellius Marcello amico ad procurationem Judææ misso, Pilatum jussit Romam proficisci, responsurum apud Cæsarem ad objecta per Judæos crimina. Ita ille decem annis exactis in sua provincia, qvum necesse haberet parere Vitellio, ad urbem iter suscepit: quo prius quam perveniret, vita excessit Tiberius.

τῶν σωθησομένοις ὠθισμὸς πάντων γενομένης, τοὺς μὲν ἐκτεῖναν, τοὺς δὲ εἰς φυγὴν τρέπουσι. ζωγρεῖα τε πολλὰς ἦγον, ὧν τοὺς κορυφαιοτάτους καὶ τοὺς ἐν τοῖς φυγάσιν δυνατωτάτους ἐκτείνει πιλάτος. καὶ σάντος δὲ δεῦρο σαμαρέων, ἡ βουλὴ πρὸς βιτέλλιον ἀπαλλάττει ἄνδρα συρίας τὴν ἡγεμονίαν ἔχοντα, καὶ πιλάτου κατηγορεῖν ὅτι τὴν σφαγὴν τῶν ἀπολωλότων. οὐ γὰρ ὅτι ἀποστάσεως ῥωμαίων, ἀλλ' ὅτι ἀφορμὴν τοῦ πιλάτου ὕβρεως εἰς τὴν προφασιζομένων πρόφασιν. καὶ βιτέλλιος μάρκελλον τὸν αὐτοῦ φίλον σκέπτεται ὅτι μελήσει τοῖς ἰουδαίοις ἡγησόμενον, πιλάτον σκέλλουσιν ὅτι ῥώμης ἀπέσης, πρὸς ἃ κατηγορεῖν ἰουδαίοι διδάσκονται τὸν αὐτοκράτορα. ἐπὶ πιλάτου δέκα ἔτεσιν ἀφεστήκασιν ὅτι ἰουδαίοις, εἰς ῥωμαίους ἐπέμφθη. τὸν βιτέλλιος πλησμονὴ στρατοῦ ἀπὸ τὸν αὐτοῦ πρὸν ἢ τὴν ῥώμην πρόσχειν αὐτὸν, φθάνει πρέσβεις μεταξύ.

CAP. VI.

Vitellii adventus Hierosolyma, & quomodo a Tiberio mandata accepit, ut impetratis ab Artabano obsidibus bellum contra Aretam susciperet.

Κεφάλαιον ς'.

Οὐιτέλλιος ἀνάβασις εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ὡς πρέσβεις ἔγραψεν αὐτῷ, δεησάντων μὲν πέμψαι αὐτῷ πέμψαι, περὶ δὲ ἑορτῶν ἢ πολεμῶν.

VIII. Vitellius autem in Judæam profectus pervenit Hierosolyma, in ipsa festivitate quam Pascha dicimus: ubi exceptus honorificentissime, remisit civibus totum vectigal fructuum venalium, & stolam cum ornatu pontificio permisit in templo asservari a sacerdotibus, quemadmodum & olim hoc jus habuerant. Sed eo tempore deponebatur in Antonia, ob hanc causam. Hyrcanus pontifex ejus nominis primus extructa prope templum turri, degebat in ea majorem temporis partem: & quoniam hanc stolam habebat in sua custodia, qua nemo præter illum utebatur, recepturus privatum habitum, eo loci illam deponebat. Idem mos fuit etiam successoribus ipsorum posteris. Herodes autem regnum adeptus, turrim hanc opportuno loco sitam magno sumptu exædificatam denominavit ab amico Antonio, & stolam, ita ut ibi reperta est, detinuit, ratus eo magis obnoxium se habiturum populum. Idem fecit Archelaus filius ejus, & successor, cujus regno in provinciam mutato, Romani simul & pontificiæ stolæ possessionē nacti sunt, in cella ad hoc ipsum structa repositæ, & obsignatæ sigillo pontificum atqve custodum sacri ærarii, præfecto castelli accēdente ibi lucernam qvotidie. Hanc septimo ante festum die præfectus exhibebat pontifici: qua purificata indutus sacrorum tempore, sequenti die rursum eam reponebat in cellam ubi antea condita fuerat. Id fiebat singulis annis ter jejunii tempore. Vitellius autem in nostrorum sacerdotum potestatem eam stolam tradidit, jubens securum esse præfectum quonam illa reponatur, aut quando proferatur in usum pontificum. Hoc gratificatus genti, & in locum Josephi Caiaphæ pontificis subrogato Jonatha Anani pontificis filio, iter fecit versus Antiochiam. Eodem tempore a Tiberio literas accepit, mandante ut cum Artabano fœdus & amicitiam faceret. Verebatur enim ne

Οὐιτέλλιος δὲ, εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀφικόμενος, ὅτι ἱεροσολύμων ἀνήει, ἐν αὐτῇ ἑορτῇ. πάσχα γὰρ καλεῖ. δεχθεὶς δὲ μεγαλοπρεπῶς βιτέλλιος, τὰ τέλη τῶν ὠνουμένων καρπῶν ἀνίησιν εἰς τὸ πᾶν τοῖς ταύτην κατοικοῦσιν, καὶ τὴν στολὴν καὶ ἀρχιερέως, καὶ πάντα αὐτὸν κόσμον συνεχώρησεν ἐν τῷ ἱερῷ κεῖσθαι τοῖς ἱερεῦσιν ἔχειν τὴν ὑπεμέλειαν, καθάπερ καὶ πρότερον ἦν αὐτοῖς ἐξουσία. τότε δὴ, ἐν τῇ ἀντωνίᾳ, φρούριον δ' ἐστὶν οὕτως λεγόμενον, ἡ κατάθεσις αὐτοῖς ἦν, διὰ ταύτην αἰτίαν. τῶν ἱερέων τις ὑρκανὸς, πολλῶν δὲ ὄντων ἐν πόλει σκαλουῶν τὸ κόσμημα, ὁ πρῶτος, ἐπὶ πλησίον τοῦ ἱεροῦ βάρεως κατασκευάσας, ἐν ταύτῃ τὴν στολὴν διάταν εἶχεν καὶ τὰς σκέλας, φύλαξ δὲ καὶ αὐτὸς, διὸ καὶ μόνῳ συγχεχωρῆσθαι δὲ ἐνδύεσθαι τὰς ἐξουσίας, ταύτην εἶχεν κατακείμενον, ὁπότε εἰς τὴν πόλιν καταβαίνει, ἀναλαμβάνει τὴν ἰδιωτικήν. καὶ οἱ τε υἱὸς αὐτοῦ ταῦτα πάσχουσιν ἐπτηδεύσαν, καὶ τέκνα ἐκείνων. ἡρώδης δὲ βασιλεύσας, τὴν τε βάρεως ταύτην ἐν ὑπηρεσίῳ κειμένην, κατασκευάσας πολυτελῶς, ἀντωνίαν καλεῖ ὄνομα, τοῦ ἀντωνίου φίλου ὄντος, καὶ τὴν στολὴν ὥσπερ καταλαμβάνει τῆδε κειμένην κατῆχεν, πρεσβύτερον δὲ, οὐδὲν νεωτερίζειν ἐπ' αὐτοῖς τὸν λαόν. ὀθνεῖον δὲ ἔπρασσεν ὁμοίως, τοῦ ἡρώδου, καὶ ὁ ὑπατικὸς αὐτοῦ βασιλεὺς ἀρχέλαος ὑὸς ὤν, οὐ ῥωμαίοις δοκοῦσιν ἁμάρτοι τὴν ἀρχήν, ἐκράτησε τῆς στολῆς ὁ ἀρχιερέως, ἀποκειμένης ἐν οἴκῳ οἰκοδομητῷ ἐπὶ τοῦ φρουρίου τῶν τε ἱερέων καὶ τῶν χαλκοφυλάκων, ὁ φρούραρχος τὸ ἐφ' ἡμέρᾳ ἑκάστῃ λύχνον ἅπτοντος. ἐπεὶ δὲ ἡμέρας πρὸ τῆς ἑορτῆς, ἀποδίδοται αὐτῷ τοῦ φρουράρχου, ἐγκαινισθείσης, χρησαμένους δὲ χρόνους μιᾷ τῆς ἑορτῆς ἡμέρᾳ ἀπέστελλετο αὐθις εἰς τὸ ὄπιθεν, ἡνίκα ἐκέστο καὶ πρότερον. ἔτος ἕκαστον τρισὶν ἑορταῖς ἑκάστοτε καὶ τὴν νηστείαν. οὐιτέλλιος δὲ ὅτι τοῦ ἡμετέρου πατρίου πολίτου τὴν στολὴν, ἥτε κεῖσθαι μὴ πολὺ παλαιοῦσιν ὑπεσκήψας τοῦ φρουράρχου, καὶ ὁπότε δίδοι χρόνους. καὶ ταῦτα πράξας εὐεργεσίαν δ' ἔθνους, καὶ τὸν ἀρχιερέα, ἰώσηπον καίφαν ἐπικαλούμενον ἀπαλλάσσει τῆς ἱερωσύνης, ἰωνάθην καθίστησιν ἀνάνου τοῦ ἀρχιερέως υἱόν. ἐν' ἀντιοχείας δὴ αὐθις ἐπιβαίνει τὴν ὁδόν. πέμπεται δὲ καὶ πρέσβεις ὡς οὐιτέλλιον χράματα, κελεύων αὐτῷ πράσσειν φιλίαν πρὸς ἀρτάβανον τὸν πάρθων βασιλέα. ἐφόβει γὰρ αὐτὸν ἔχθρας ὢν, καὶ δε-

καὶ Ἀρμενίαν παρεσπασμένῳ, μὴ ὅτι πλέον κακουργῆ. πιστεύων ἢ τῇ φιλίᾳ μόνως ὁμήρων αὐτῷ δοθέντων, μάλιστα ἢ εἰ Ἀρταβάνης υἱός. ταῦτα ἢ γράφων πρὸς τὸν Οὐιτέλλιον, μεγάλαις δόσεσι χρημάτων πείθει καὶ τὸν Ἰβήρων καὶ τὸν Ἀλανῶν βασιλέα πολεμεῖν Ἀρταβάνῃ μηδὲν ἐνδοιάσαντι. οἱ ἢ αὐτοῖς μὲν ἀντέσχον. Ἀλανοὶ ἢ δίοδον αὐτοῖς διδόντες διὰ τῆς αὑτῶν καὶ τὰς θύρας τῆς καστείας ἀνοίξαντες, ἐπέχυσαν τῷ Ἀρταβάνῃ. καὶ ἤδη τὰ μὲν Ἀρμενίαν ἀφῄρητο αὖθις, καὶ πολὺ θείους πολεμίων τῆς παρθυαίων γῆς, οἵτε πρῶτοι τῶν τῇδε ἐκτείνοντο ἀνδρῶν, ἀναξαπὸ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς τοῦ πάντα, καὶ ἢ βασιλέως ὁ υἱὸς ἐκ τούτων τῶν μαχῶν ἔπεσεν μὴ πολλῶν σὺν ἀγαθοῖς μυριάδων. καὶ αὐτὸν τὸν πατέρα Ἀρτάβανον ἀϊτιλλίοις πομπῇ χρημάτων εἰς συνουσίας καὶ φιλίας ἐκείνῳ ὑμνουμένῃ, ἐμέλλησε μὲν κτεῖναι διὰ τῶν παιδικῶν ἑλεπόλεων. αἰσθανόμενος ἢ τὸν Οὐιτέλλιον ὁ Ἀρτάβανος ἄφυκτον ὄντα, διὰ τὸ ἐκ πολλῶν καὶ τῶν πρώτων ἀνδρῶν αὐτοπαθῆσαι δὴ ἀνηκέστου ἢ ὅτι πίστις ἐλθεῖν, καὶ νομίζων καὶ ὁπόσοι αὐτῷ καθαρῶς συνεισήκεσαν, καὶ τόδε ἤδη ἐφθαρμένον ὅτι δόλῳ τοῦ εὐνοιαν προσποιεῖσθαι, ἢ πίστις αὐτῷ γενομένης μεταπηδᾶν πρὸς τοὺς προφθάσοντας, ὅτι τῶν ἄνω σατραπειῶν ἐσώζεν αὐτὸν καὶ πολλαὶ μὲν αὐτοῦ σταλαὶ ἀθροίσεις δαῶν τε καὶ σακῶν, καὶ πολεμικὰς τὰς ἀνυπεκόους κατεῖχε τοῦ ἀρχοῦ. ἐνθυμούμενος ὁ Τιβέριος, ἡδίστην φιλίαν αὐτῷ ἡγεῖσθαι πρὸς τὸν Ἀρτάβανον. ἐπεὶ ἢ καὶ κεῖνος προσκληθείς, ἀσμένως ἐδέχετο τὸν πρὸς αὐτῶν λόγον, ὅτι τὸν Εὐφράτην παρήσων, ὅτε Ἀρτάβανος, καὶ ὁ Οὐιτέλλιος. καὶ ζεύγεως δὲ πομπῇ γενομένης, κἢ τὸ μεσαίτατον τῆς γεφύρας ἀλλήλοις ἀσφαλιζόμενοι φυλακῆς ἑκάτερος τοὺς περὶ αὐτόν. καὶ λόγων αὐτοῖς συμβατικῶν γενομένων, ἡρῴδης ὁ τετράρχης ἔστασεν αὐτοὺς, κἢ μέσον τὸν πρὸν σκηνίδα ὑπεσκηψάμενος τοῦ πόρου πολυτελῆ. καὶ Ἀρτάβανος μεθ' ὃ πολὺ πέμπει Τιβερίῳ ὅμηρον δωρεῖσθαι τὸν υἱὸν μὴ πολλῶν δώρων, ἐν οἷς καὶ ἄνδρα ἐπιφανῆ τὸ μέγεθος, ἰσόσαρον τὸ γένος, ἐλεάζαρον ὄνομα, διὰ μὲν τὸ μέγεθος, γίγας ἐπεκαλεῖτο. ὅτι τότε Οὐιτέλλιος μὲν ἐπ' ἀνιοχείας ἦν, Ἀρτάβανος ἢ ὅτι τῆς Βαβυλωνίας. ἡρῴδης ἢ βουλόμενος δι' αὐθεντῶν ἡδέσθαι πίστιν καὶ σπεύδει τῶν ὁμήρων τὴν ληψεως, ἐκπέμπει γραμματοφόρους τὰ πάντα, ἀκριβῶς γράψας εἰς Οὐιτέλλιον, καὶ μηδὲν παραλείπων ὅτι μὴ τοῦ παπποῦ. πρὸς Οὐιτέλλιος ἢ ὅπως μὴ φθείσων Οὐιτελλίων, καὶ δὲ κρύφα Οὐιτελλίου πρὸς αὐτὸν ὡς δῆλα, αὐτῷ ἡδοίατο, πρότερον πίστιν τε αὐτῶν ἡρῴδου προσθεκέσθαι, παραχθεὶς ὁ Οὐιτέλλιος μεγάλως, καὶ πάντα ἤνεγκε τὰ μείζονος ἢ ἐπιπρέπεσθαι παραμβάνων, ἀδήλον τοῦ ἐπ' αὐτοῖς ἐκφυσῆσαι ὀργῇ, μέχρι δὲ καὶ μετῆλθεν χαίρειν τοῦ ἀρχοῦ παρειληφότος. τότε δὴ καὶ Φίλιππος, ἡρῴδου ἢ υἱὸς ἀδελφὸς, πολλὰ τὰ τὸν βίον, ἔτους μὲν ἑνιαυτῷ τῆς Τιβερίου ἀρχῆς, ἡγησαμένῳ ἢ αὐτὸς ἐπὶ τετράρχου τοῦ τραχωνίτιδος καὶ γαυλανίτιδος, κἢ δὲ Βατανέων ἔθνους πρὸς αὐτοῖς, μέτριον ἢ ὅσα οἷς ἦρχεν ὡς δαχὼν τὸ πρόπαν ἐπ' ἀφράγμονα. ἐνιαυτὸν μὲν γὰρ τὸ πᾶν ἐν τῇ γῇ τῇ αὐτοῦ ἐπιεῖτο. πρόοδοι δὲ ἦσαν αὐτῷ σὺν ὀλίγοις τισὶ λεκτοῖς, ἐφ' ἁρμάτων ἐς ὃν κρίνειν καὶ ἵζοντο ἐν τῇ ὁδῷ ἐπὶ τοῦ ἔθους, ἔστιν ὅτε ἐπὶ τοῦ ἀναιτίους ἐν χρείᾳ ἦν αὐτῷ ὑπομένειν, ἐδὲν ἐκ δὲ ὀξέος ἰσχύσεως δὲ ἀρρώστου ἢ τύχοι γενομένης, καθεζόμενος ἠκροᾶτο, κἢ τιμωρίας τε ἐπιτίμια τοῖς ἁλοῦσιν, κἢ ἠφίστους ἀδίκως ἐν ἐκλημαίᾳ

occupata Armenia, majora damna inferret imperio. Quam amicitiam ita demum ratam fore, si ille obsides traderet, maxime si regium filium. His ad Vitellium scriptis, simul Hiberorum & Alanorum reges magnis præmiis solicitavit ad inferendum quamprimum bellum Artabano. Et Hiberi ipsi quidem quieverunt, sed Alanis transitum dederunt per suam regionem, & patefactis portis Caspiis immiserunt eos in regnum Artabani. Quo facto & Armeniam denuo Parthi amiserunt, & pervadente totam eorum ditionem bello, nobilissimi quique ejus gentis ceciderunt una cum regis filio & multis popularium millibus, regioqve tota hac incursione vastata est. Vitellius etiam pecunia corruptis aliqvot amicis & cognatis regiis ipsum Artabanum conabatur occidere. Ille intellecta fraude, nec inveniens remedium, quod ab optimatibus immineret periculum, habensqve suspectos & eos qvi in fide manebant, qvasi benevolentiam fingerent prima qvaqve occasione transituri in partes adversas, fuga se ad satrapias superiores servavit incolumem. Ubi ex Dahis ac Sacis contracto magno exercitu: & debellatis inimicis, restitutus est in imperium. His auditis Tiberius petiit amicitiam Artabani, & assentiente illo, convenerunt ad Euphratem rex & Vitellius: ubi in medio pontis sibi occurrerunt, cum suo qvisq; satellitio. Post qvam autem de fœdere convenit, Herodes tetrarcha utrumqve excepit convivio, tabernaculo magno sumptu erecto in medio fluminis: nec multo post Artabanus misit Tiberio filium Darium obsidem cum multis muneribus, inter quæ etiam virum statura cubitorum qvinqve genere Judæum, Eleazarum nomine: qvi propter vastitatem gigas cognominatus est. Post hæc Vitellius Antiochiam rediit, Artabanus in Babyloniam. Tum Herodes volens primus nunciare Cæsari de impetratis obsidibus, omnibus diligenter perscriptis misit ad eum tabellarios, nihil amplius relinqvens significandum per consularem præsidem. qvare supervenientibus Vitellii literis, Cæsar rescripsit, omnia sibi jam ante esse cognita ex Herodis nuntiis. Qvo ille graviter offensus, & factum in deteriorem partem accipiens, iram celabat in pectore, donec ad Cajum pervenit rerum regimen. Tunc etiam Philippus Herodis frater diem suum obiit, anno Tiberii principatus vigesimo, qvum ipse præfuisset triginta septem annis Trachonitidi & Gaulanitidi, ac Batanæ, vir perpetuo modestus, & amator qvietis ac otii. Degebat enim semper in sua ditione. Qvoties domo progrederetur, iter faciebat cum paucis selectis comitibus, subseqvente sella in qva sedens solitus est jura reddere: & si qvis ex occursu opem ejus invocaret, sine dilatione mox ibi sella posita residens causam cognoscebat, aut sontem damnaturus, aut absoluturus

IX.

innoxium. Obiit autem Juliade, & illatus in monumentum quod jam ante sibi construxerat, magnifice ac sumptuose funeratus est. Et quia sine liberis decesserat, ditionem ejus Tiberius provinciæ Syriæ attribuit, ita tamen, ut tributa in ea tetrarchia collecta, servarentur intra ipsius regionis terminos.

CAP. VII.

Herodis bellum quo ab Aretæ superatus est.

INterea Herodem inter & Aretam regem Petræ bellum tali de causa exoritur. Herodes tetrarcha uxorem habebat Aretæ filiam, cum qua jam multo tempore convixerat. Romam deinde iter faciens divertit ad Herodem fratrem, sed genitrice natum alia, Simonis pontificis filia. Hujus uxoris Herodiadis amore captus, quæ erat Aristobuli communis fratris filia, & Agrippæ majoris soror, ausus est de impetrando ejus conjugio mentionem facere. Qua assentiente, convenit inter eos, ut quam primum ille Roma revertetur in patriam, mulier migraret in ejus domicilium. Intercessit autem & hoc pactum, ut Aretæ filiam ejiciat. Post hæc Romam navigat. Ubi postquam expedivit negotia propter quæ venerat, domum reversum uxor, comperto quid pactus sit cum Herodiade, dissimulanter rogat, ut se mittat Machæruntem, castrum situm in confiniis regionis Aretæ subditæ, quantum poterat celans suum propositum. Morem gessit Herodes mulieri, putans eam nihil sensisse. Illa quæ jam ante curaverat apud Machæruntem, patri suo tunc obnoxiam, ad iter omnia parari, a præfecto ejus excepta, deducentibus Arabibus, magna celebritate pervenit in ædes patris: eique indicavit Herodis animum. Unde simultate nata sequuta est de Gamalitici agri finibus contentio: & contractis utrinque copiis bellum per legatos gestum est, commissoq; prælio Herodis exercitus internecione periit, proditus a quibusdam exulibus, qui pulsi e tetrarchia Philippi, tunc merebant Herodis stipendia. Hæc Herodes per literas Tiberio significat. Ille vero indigne ferens Aretæ audaciam, scribit Vitellio, ut ei bellum inferat, & aut vivum captum abducat, aut occisi caput ad se mittat. Atque hæc fuerunt mandata Tiberii. Apud Judæos autem fuit opinio, justa ultione numinis deletum Herodis exercitum, propter Joannem qui Baptista cognominatus est. Hunc enim tetrarcha necavit virum optimum, Judæos excitantem ad virtutum studia, & in primis pietatis ac justitiæ, situtum ad baptismi lavacrum: qvod ita demulqve ad baptismi lavacrum: qvod ita demum Deo gratum ajebat fore, si non ab uno tantum alterove peccato abstineant, sed animis per justitiam prius mundatis, addant & puritatem corporis. Qvumqve magni concursus ad eum fierent, plebe talis doctrinæ avida, Herodes veritus ne tanta hominis autoritas defectionem aliqvam pararet, qvod viderentur

Κεφάλαιον ζ.

Πόλεμος Ἡρῴδῃ τετράρχῃ πρὸς Ἀρέταν βασιλέα.

ΕΝ τούτῳ συνίστανται Ἀρέτας τε ὁ τῆς Πετραίας βασιλεὺς, καὶ Ἡρῴδης διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Ἡρῴδης ὁ τετράρχης, γαμεῖ τὴν Ἀρέτα θυγατέρα, ἐπὶ συνοικεσίου χρόνου ἤδη πολλοῦ. ἐλθόμενος δὲ εἰς Ῥώμην, κατελθὼν παρὰ τὸν Ἡρῴδην ἀδελφὸν ὄντος οὐχ ὁμομητρίου. ἐνταῦθα τῆς Σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως θυγατρὸς, Ἡρῳδιάδος τῆς τούτου γυναικὸς, θυγατρὸς δὲ καὶ τοῦ Ἀριστοβούλου, καὶ ἀδελφῆς Ἀγρίππου τοῦ μεγάλου, τολμᾷ λόγους ἀπρεπεῖς περὶ γάμων, καὶ δεξαμένης, συνθήκας γίνονται μετοικισίας πρὸς αὐτὸν ἐπειδὰν εἰς Ῥώμην ἀπέλθοι. ἐπὶ τούτοις δὲ συνθήκαις ὡς τε καὶ τὸν Ἀρέτα τοῦ θυγατέρα ἐκβαλεῖν. καὶ ὁ μὲν, εἰς τὴν Ῥώμην ἔπλει ταῦτα συνθέμενος· ἡ δὲ ἐπανεχώρει διὰ τῆς Ἀράβων χώρας· καὶ τῆς Ῥώμης ἐφ' ἅπερ ἔβαλεν, ἡ γυνὴ πίστεως αὐτῇ τὸ πρὸς τὸν Ἡρῴδην συνθηκῶν γενομένης, πρὶν ἐκπλεῦσαι αὐτὸν ἤδειν τὰ πάντα σημαῆναι, κελεύει πέμπειν αὐτὸν ὅπη μαχαιρῶντος, μεθόριον δέ ἐστι τῆς τε Ἀρέτα καὶ Ἡρῴδου ἀρχῆς, γνώμην σὺν σκέψασθαι τὸν ἑαυτῆς. καὶ Ἡρῴδης ἐξέπεμπεν μηδὲν ἠπιστάμενον ἄνθρωπον τοιοῦτον. ἡ δὲ ὡς ἀπεσκέλκει τὸν σκηνώματος εἰς τὸν Μαχαιροῦντα, τότε παρὰ αὐτῆς ἐπιστολὴν, πέμπουσιν εἰς τὸν ἐδεσπόζειν ἠπιμασμένον ὑπὸ Ἀρέτου πρὸς, καὶ ἀφορμᾶται εἰς τὸν Ἀράβιον καμήλου τὸ τριγῶν ἐπὶ Δαμασκοῦ, παρὰ τε ὡς τὸν πατέρα ἡ πρὸς καὶ αὐτὰ τὸν Ἡρῴδου Δάμνοιον ἔφραζε. ὁ δὲ ἀκούσας ἐκθεος πεύθου ποιησάμενος, ὡς τε ἔρων ἐν τῇ γῇ τῇ Γαμαλίτιδι, καὶ δυνάμεως ἑκατέρῳ συλλεγείσης, εἰς πόλεμον καθίστανται, στρατιοὺς ἀπεικάσαντες αὐτῶν. καὶ μάχης γενομένης, διέφθαρη πᾶς ὁ Ἡρῴδου στρατὸς, προδοσίας αὐτῷ γενομένης ὑπὸ ἀνδρῶν φυγάδων οἱ ὄντες ἐκ τῆς Φιλίππου τετραρχίας ἦσαν στρατεύοντο. ταῦτα Ἡρῴδης γράφει πρὸς Τιβέριον. ὁ δὲ ὀργῇ φέρων τὸν Ἀρέτα ἐπιχείρησιν, γράφει πρὸς Οὐιτέλλιον, πόλεμον ἐξενεγκεῖν, καὶ ἢ ζῶντα ἐλόντα, ἀναπαγεῖν δεδεμένον, ἢ κτείναντα πέμπειν τὴν κεφαλὴν ἐπ' αὐτόν. καὶ Τιβέριος μὲν ταῦτα πράσσειν ἐπέστελλε τῷ κατὰ συρίαν στρατηγῷ. τισὶ τῶν Ἰουδαίων ἐδόκει ἐλωλέναι τὸν Ἡρῴδου στρατὸν ὑπὸ θεοῦ, καὶ μάλα δικαίως τιννυμένου κατὰ τὸν Ἰωάννου τὸν ἐπικαλουμένου Βαπτιστοῦ. κτείνει γὰρ ἀγαθὸν ἄνδρα, καὶ τοῖς Ἰουδαίοις κελεύοντα ἀρετὴν ἐπασκοῦσιν, καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνῃ, καὶ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ χρωμένοις, βαπτισμῷ συνιέναι. οὕτω γὰρ ἔτι τὸν βάπτισιν ἀποδεκτὸν αὐτῷ φανεῖσθαι, μὴ ἐπί τινων ἁμαρτάδων παραιτήσει χρωμένων, ἀλλ' ἐφ' ἁγνείᾳ τοῦ σώματος, ἅτε δὴ καὶ τῆς ψυχῆς δικαιοσύνῃ προεκκεκαθαρμένης. καὶ τῶν ἄλλων συρρεόμενων, καὶ γὰρ ἥδιστα ἐπὶ πλεῖστον τῇ ἀκροάσει τοὺς λόγους, δείσας Ἡρῴδης τὸ ἐπὶ τοσόνδε πιθανὸν αὐτὸς τοῖς ἀνθρώποις μὴ ἐπὶ ἀποστάσει τινὶ φέρων, πάντα γὰρ ἐοίκασι

ἐμέλησεν συμβαλὴν τῇ σκέψει πράξοντες, πολὺ κρεῖττον ἡγηθ᾽ πρίν τι νεώτερον ἐξ αὐτοῦ γνῶσθαι, περιλαβὼν ἀνελεῖν, ἢ μεταβολῆς γνωσθείσης μὴ εἰς τὰ πράγματα ἐμπεσὼν μεταγνῶναι. καὶ ὁ μὲν οὕτω τῇ γνώμῃ δέσμιος εἰς τὸν μαχαιροφόρον πεμφθεὶς, τὸ περιειρημένον φόβητρον, τοῦτο κτείνυται. τοῖς δ᾽ ἰουδαίοις δόξαν ἐπὶ τιμωρίᾳ τῇ σκέψει τὸν ὄλεθρον ἐπὶ τῷ στρατοπέδῳ γενέσθ, ἢ δὲ κακῶς ἠρῴδῃ θέλοντ. ἐπιλιπ. δ᾽ Φλακκαίμ. ὡς εἰς πόλεμον τὸν πρὸς ἀρέταν δυσὶ τάγμασιν ὁπλιτῶν, ὅσοι τε αὐτὸν ψιλοὶ καὶ ἱππεῖς συμμαχοῦντες ἐκ τῶν φιλομένων βασιλειῶν ἀγόμ. ἐπὶ τῆς πέτρας ἠπείγετο, καὶ ἔχε πτολεμαΐδα. ὡρμημένῳ δ᾽ αὐτῷ διὰ τῆς ἰουδαίων ἄγειν τὸν στρατὸν, ἐκλιπαρήσαντες ἄνδρες οἱ πρῶτοι, παρηγόντ διὰ τῆς χώρας ὁδόν. ἐνόμιζον γὰρ αὐτοῖς εἶναι πάτριον, περιορᾶν εἰκόνας εἰς αὐτὴν φερομένας, πολλὰς δ᾽ εἶναι σημείας ἐπικειμένας. καὶ πειθθεὶς μετέβαλέ τι τῆς γνώμης τὸ ἐπὶ πίστεις περιβαλέσθαι, καὶ διὰ μεγάλης κελεύσας χωρεῖν τὸ στρατόπεδον, αὐτός τε μετ᾽ ἡρῴδ. καὶ πτολεμαίχ., καὶ τῶν φίλων, εἰς ἱεροσόλυμα ἀνῆκ, θύσων τῷ θεῷ ἑορτῆς πατρίας τοῖς ἰουδαίοις ἐνεστηκυίας. εἰς ἣν ἀπαντήσας καὶ δεχθεὶς ὑπὸ τῶν ἰουδαίων πληθυος σπουδῇ, ἐν αἷς ἐνωκάθητ τὸν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμ., ἐγχειρίζει τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ θεοφίλῳ, τῇ πεμπτῃ δ᾽ καὶ γράμματα αὐτῷ προσηγορευμένων ἀ ἐθήλου τὸν τιβέριν τελευτὴν, ὥρκισεν τὸν πληθυν ἐπ᾽ εὐνοίᾳ τῇ καίσ. ἀνεκάλει δ᾽ καὶ τὸ στράτευμα ἐπὶ τὰ οἰκεῖα ἑκάστου χειμαδιοῦντ, πόλεμον ἐκφέρειν ἐκεῖθ ὁμοίως διωκόμ., διὰ τὸ εἰς γαΐον μεταπεπτωκέναι τὰ πράγματα. ἐλέγετο δ᾽ τὸν θρέπτον οἰωνοσκοπησάμενον πρὸς τὴν ἀφέλειαν τ᾽ ἱππέων στρατιωτῶν φάναι, μηχανὴν οὐκ εἶναι τῷ στρατῷ τῆς ἐπὶ πέτρας ἐφόδ. τεθνηξεσθ γὰρ τῶν ἡγεμόνων, ἢ τὸν πολεμεῖν κελεύσαντα, ἢ τὸν γνώμῃ τῇ σκέψει προμηνύσαντα διὰ θεοῦ, ἢ ἐφ᾽ ὃν ἥκοιτο ἡ ὥρμησε δ᾽ στρατεύματ. καὶ ἱππέων μὲν, ἐπ᾽ ἀνθοχείας ἀνεχώρησεν, ἀφίππας δ᾽ ὁ ἀριστοβούλου υἱὸς ἐνιαυτῷ πρότερον ἢ πλεῦσαι πρὸς ῥώμην, ἐπὶ ῥώμης ἄνεισι πράξων τι ὑπὲρ τοῦ αὐτοκράτορ. δυνάμεως τιν. αὐτῷ ὑπαρχούσης. βούλομαι οὖν εἰπεῖν ὀλίγα περὶ τε ἡρῴδ., καὶ γένους αὐτοῦ ὡς ἐνῆκεν, ἅμα μὲν, καὶ διὰ τὸ ἀνήκειν τῇ ἱστορίᾳ τὸν περὶ αὐτῶν λόγον, ἅμα δ᾽ καὶ θαυμάσεσθαι ἔχειν τοῦ θείου, ὡς οὐδὲν ὠφελεῖ πλοῦτος, οὐδ᾽ ἄλλη τις ἀλκὴ τ᾽ ἐν ἀνθρώποις ὑπερτεταγμένων, δίκα τῶν πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβειῶν, ἔστε ἑκατὸν ἐτῶν ἐξόδῳ, σπανίᾳ πλεῖ ὀλίγων, πολλοὶ δ᾽ ἦσαν, διαφθαρεῖσαν τοὺς ἡρῴδου ἀπογόνους. φέροι δ᾽ ἄν τι καὶ τὸ σωφρονισμοῦ τοῦ ἀνθρωπείου γένους, τὸ τὴν δυσχέρειαν αὐτῶν μαθεῖν. ἅμα δ᾽, καὶ τὴν ἀληπτωσίαν διηγήσασθαι θαύματ. ἀξιώτατον γεγενημένον, ὃς ἐκ πάνυ ἰδιώτου, καὶ ὥρᾳ πάσαν δόξαν τῶν αὐδοτῶν αὐτῶν, ὑπὸ τοσόνδε ἠύξηθει δυνάμεως. ἐφ᾽ ᾧ μὲν οὖν ὁ πρότερον θεὸς αὐτῶν, λεχθήσετ δὲ μοι καὶ νεωτέρως. ἡρῴδης τοῦ μεγάλου θυγατέρες ἐκ μαριάμμης τῆς ὑρκανοῦ θυγατρὸς, γίνον δύο, σαλαμψιὼ μὲν ἡ ἑτέρα, ἡ γαμεῖ φασηλῳ τῷ αὐτ᾽ ἀνεψιῷ φασήλου παιδὶ ὄντι, ἢ φασήλου ἀδελφοῦ δεδωκότ αὐτοῦ καὶ πατρὸς κύριος δ᾽ ἀνδ᾽ πάτρῳ ὁ αὐτὸς ἀνεψιῷ, ἡρῴδου παιδὶ τ᾽ ἀδελφῆς σαλώμης. καὶ φασήλῳ μὲν ἐκ σαλαμψιοῦς γίνον ἔ παῖδες, ἀντίπατρος,

A nihil non facturi ex ejus consilio, judicavit satius esse prius quam novi aliquid exoriretur, illum tollere, quam rebus turbatis feram pœnitentiam agere. itaqve vinctum missum in Macheruntem supra dictam, illic occidi imperat. quod factum seqvuta est Judæorum existimatio, ab irato Deo perditum esse Herodis exercitum.

XI. Vitellius autem ad bellum paratus Arabicum, absumptis duabus legionibus, & levis armaturæ, atqve eqvitum auxiliis missis a sociis regibus properans versus Petram pervenit Ptolemaidem. Qvumqve vellet per Judæam exercitum ducere, occurrerunt ejus regionis principes, deprecantes transitum. Neqve enim patrios ritus permittere, ut inferantur ullæ imagines, qvales Romana signa habebant pleraqve. Quorum precibus flexus mutavit sententiam de itinere propositq; missoq; per magnum campum exercitu, ipse cum Herode tetrarcha & amicis ascendit Hierosolyma, sacrificaturus Deo in festivitate quæ tum instabat publica. Quo postquam ventum est, honore summo exceptus a populo, hæsit ibi triduo: & interim a Jonatha in fratrem ejus Theophilum pontificatum transtulit. Quarta autem die literis acceptis de obitu Tiberii, populum sacramento adegit in fidem Caji novi principis: revocatasqve ex itinere copias in hyberna dimisit, omisso bello propter delatum in alium Imperium. Ferunt Aretam accepto expeditionis Vitellii nuntio collegisse ex auguriis, impossibile esse ad Petram pervenire illum exercitum. Unum enim e ducibus prius moriturum, vel qui bellum pareț, vel cujus jussu pararetur, vel eum contra qvem movendum sit. Vitellius Antiochiam repetiit. Agrippa autem Aristobuli filius ante unum annum Romam venerat, ut propter negotia quædam conveniret Cæsarem. Sed prius quam de hoc dicam, explicabo Herodis progeniem, vel quod ad præsentem narrationem id pertineat: vel quo magis appareat, quantum valeat divina providentia, quandoquidem absq; pietate nihil prodest nec numerosa soboles, nec ulla humana potentia, ut licet videre in Herode, cujus intra centum annos tam copiosa proles, exceptis paucis periit: quod sane exemplo potest esse hominib, ad retundendam insolentiam: simulq; in primis videtur memorabile, quomodo Agrippa ex privata fortuna, præter omnium quibus notus erat opinionem, ad tantam potentiam pervectus sit. Et quamvis jam ante de ea re facta sit mentio, dicemus tamen hic qvoq; diligentius. Herodi magno ex Mariamne Hyrcani filia natæ sunt duæ filiæ, harum altera Salampso nomine nupsit Phasaelo regis ex fratre Phasaelo nepoti, idq; ex ipsius patris autoritate: altera vero dicta Cypros Antipatro, & ipsi nepoti Herodis ex sorore Salome. Phasaelus e Salampsone genuit quinq; liberos Antipatrum,

a. 37. C.

a. C. 36. ante init. fine

a. 35.

Herodem, Alexandrum, & filias Alexandram ac Cypron, quæ nupsit Agrippæ Aristobuli filio. Alexandram vero duxit Timius Cyprius vir nobilis, in quo matrimonio absqve liberis defuncta est. Cypros Agrippæ duos filios peperit, tres filias, Bernicen, Mariamnen, Drusillam. filii vero Agrippa & Drusus dicti sunt: quorum Drusus ante pubertatis annos obiit. Cum horum patre etiam reliqui germani educabantur apud avum, Herodes & Aristobulus, simulq; Bernice: hi nepotes Herodis magni ex filio, Bernice vero neptis e Salome sorore & Costobaro nata est. Orbati enim erant infantes adhuc patre Aristobulo, qvem una cum Alexandro ab Herode occisum diximus. Postquam autem per ætatem maturuerunt, Herodes hic Agrippæ frater duxit Mariamnem filiam Olympiadis Herodis regis filiæ, prognatam ex Josepho qui regis frater fuerat: & ex ea suscepit Aristobulum. Tertio fratri Agrippæ Aristobulo nupsit Jotape Sampsigerami Emesenorum regis filia, ex quibus nata est filia surda, & ipsa Jotape nomine. & hi quidem ex tribus fratribus sunt progeniti. Herodias vero soror eorum nupsit Herodi magni Herodis filio, quem susceperat a Mariamne filia Simonis pontificis, ex quibus prognata est Salome: post quam natam Herodias in contemptum legis patriæ denuo nupsit Herodi mariti germano eodem patre genito, relicto priore adhuc superstite. Is fuit Galilæorum tetrarcha. Salome autem filia Philippo nupsit Herodis filio tetrarchiam habenti Trachonitidis. Quo sine liberis defuncto Aristobulus eam duxit filius Herodis, ejus qui Agrippæ fuit frater. Ex hoc posteriore matrimonio nati sunt filii tres, Herodes, Agrippa, Aristobulus, atqve hæc est Phaëli & Salampsonis progenies. Cypros autem Antipatro filiam Cypro peperit, quam duxit Alexas Selcius, Alexæ filius, & ex ea filiam item Cypron genuit. Herodes autem & Alexander, qvos dixi fuisse fratres Antipatri, sine prole discesserunt. Cæterum Alexander Herodis regis filius qui a patre necatus est, Alexandrum & Tigranem filios suscepit e Glaphyra Archelai Cappadocum regis filia. ex his Tigranes apud Armenos regnans cum apud Romanos delatus esset, sine liberis obiit, Alexander autem Tigranem fratri cognominem filium habuit, qui Armenis per Neronem rex impositus, Alexandrum filium genuit. hic Antiochi Comagenorum regis filiam duxit Jotapen, & Lesidis in Cilicia rexa Vespasiano constitutus est. Progenies autem Alexandri ab initio ab institutis patriis ad religionem Græcorum descivit. Reliquæ autem Herodis regis filiæ nulla relicta prole e vita excesserunt. Percensitis igitur Herodis posteris qui ad Agrippæ regni tempora pertigerunt, superest ut narremus quibus ille fortunis jactatus, postremo ad maximam dignitatem ac potentiam evaserit.

XII.

Ἡρώδης, ἀλέξανδρος, θυγατέρες τε ἀλεξάνδρα καὶ Κύπρος ἣν ἀντίπατρος Ἀγρίππου τοῦ Ἀριστοβούλου. ἀλεξάνδραν δὲ, γαμεῖ μὲν τίμιος Κύπριος, ἀνὴρ τῶν ἀξιολόγων, παῖδας δὲ καὶ ἄτεκνος τελευτᾷ. Κύπρος δὲ ἐξ Ἀγρίππου μὲν, ἄρσενες γίνονται δύο, θυγατέρες δὲ τρεῖς, Βερνίκη, μαριάμμη, δρουσίλλα. Ἀγρίππας δὲ καὶ δροῦσος παῖδες ἄρσενες ὀνόματα, ὧν ὁ δροῦσος πρὶν ἥβης σχεῖν τελευτᾷ. τοῦ δὲ πατρὸς τούτων Ἀγρίππου τοὺς ἑτέρους μὲν καὶ ἑπτὰ ἀδελφῶν, Ἡρώδης τε καὶ Ἀριστόβουλος, καὶ Βερνίκη. καὶ οἵδε παῖδες Ἡρώδου, ὃς ἦν μέγας. ἦν δὲ Βερνίκη κοστοβάρῳ καὶ σαλώμης παιδὸς τῆς Ἡρώδου ἀδελφῆς. τούτους Ἀριστόβουλος νηπίους θνήσκει λιτῶν ἔτι ὄντας πατρός· σὺν Ἀλεξάνδρῳ τοῦ ἀδελφοῦ καθάπερ εἰρήκαμεν ἤδη. σωθέντες δὲ ἀγόνου Ἡρώδης μὲν ὁ Ἀγρίππου μαριάμμην θυγατέρα ὀλυμπιάδος τῆς Ἡρώδου βασιλέως θυγατρὸς, καὶ ἰωσήπου, ἀδελφὸς δὲ ἦν ὁ βασιλέως. ἴσχει δὲ ἐξ αὐτῆς υἱὸν Ἀριστόβουλον. ὁ δὲ τέταρτος Ἀγρίππου ἀδελφὸς Ἀριστόβουλος, γαμεῖ ἰωτάπην σεμψιγεράμου θυγατέρα ἔ ἐμεσῶν βασιλέως θυγατέρα ἣ αὐτῆς γίνεται κώφη, ὄνομα καὶ τῇδε ἰωτάπη. τοῦτο μὲν τὸ ἀρσένων τέκνα. Ἡρωδιὰς δὲ αὐτῶν ἡ ἀδελφὴ, γίνεται Ἡρώδῃ Ἡρώδου μεγάλου παιδὶ, ὃς γίνεται μαριάμμης τοῦ σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως, καὶ αὐτῆς σαλώμη γίνεται, μεθ' ἧς τὰς γονὰς Ἡρωδιὰς ὅτι συγχωρήσασα τὰ πατρῷα, Ἡρώδῃ γαμεῖται ἀνδρὸς τοῦ ὁμοπατρίου ἀδελφοῦ Ἀλεξᾶ ζῶντος, τῶν τῆς γαλιλαίων τετραρχίαν ἔχει ἔτος. ἧς θυγατρὸς αὐτῆς σαλώμη, Φιλίππῳ γαμεῖται, Ἡρώδου παιδὶ τῆς τετραρχίας τραχωνίτιδος. καὶ ἄπαις τελευτήσαντος, Ἀριστόβουλος αὐτῶν ἄγεται Ἡρώδου παῖς ἔ ἀγρίππου ἀδελφοῦ. παῖδες ἦσαν αὐτῷ, τρεῖς, Ἡρώδης, Ἀγρίππας, Ἀριστόβουλος. ἔτος μὲν δὴ τὸ φασαήλου, ἐ σαμψιγέρου ἦν ἔτι ἡλίου. κύπρῳ δὲ ἐξ ἀντιπάτρου θυγατρὸς γίνεται κύπρος, καὶ αὐτὴν ἀλεξᾶς σέλκιος γαμεῖ ἔ ἀλεξᾶ. καὶ αὐτῆς θυγατρὶ ἰῷ κύπρος. Ἡρώδης ἦ ἐ ἀλέξανδρος οἱ ἀδελφοὶ ἔφυν ἀντιπάτρου, ἄτεκνοι τελευτῶσιν. ἀλεξάνδρῳ ἦ τοῦ Ἡρώδου παιδὶ ἔ βασιλέως τοῦ τοῦ ἑαυτοῦ πατρὸς ἀνηρημένῳ ἀλέξανδρος. ἐ τιγράνης ἐγεγόνεσαν ὑπὸ τοῦ δεχελαΐδος ἔ καππαδοκῶν βασιλέως θυγατρός. ἐ τιγράνης μὲν βασιλεύων ἁρμενίας κατηγορηθεὶς αὐτοῦ ὅτι ῥώμῃ ἡλωμένων, ἄπαις τελευτᾷ. ἀλεξάνδρῳ ἦ τιγράνης ὁμώνυμος τοῦ ἀδελφοῦ γίνεται παῖς, ἐ βασιλεὺς ἁρμενίας τοῦ νέρωνος σκήπτρου, ὃς τε ἀλέξανδρος αὐτῷ γίνεται. γαμεῖ δὲ ὅτι ἀντίοχος ἔ κομμαγηνῶν βασιλέως θυγατέρα ἰωτάπην, ἡνίοχός τε τοῦ ἐν κιλικίᾳ ἱστᾶσιν αὐτὴν ἵστησι βασιλέα. ἐ τὸ μὲν ἀλεξάνδρου ἦν. εὐθὺς ἅμα τῇ φυλακῇ τῶν στρατείων ἐξέλιπεν τὸ ἰουδαίους ὑπηκόους μεταλαβόντα μέρος τε ἕλλησι πάτρια. ταῖς ἦ λοιπαῖς θυγατράσιν Ἡρώδου ἔ βασιλέως ἀτέκνοις τελευτᾶν συνέπεσεν. τῶν ἦ ἡμετέρων Ἡρώδου ἀπογόνων, ὃς κατελέλειπτο ὄντων, ἐπὶ ᾧ χρόνῳ ἀγρίππας ὁ μέγας τῶν βασιλείων παρέλαβεν, τούτων τε μοι ἔ ἡμῖν προδεδηλωμένου, διέξιμι λοιπὸν ὁπόσας τε ἀγρίππα τύχας συνέλθοιεν, ὅς τε αὐτῶν Ἀλόδεσιν πίστιν μὴ ὑπὸ μέγιστον ἀξίωμά τε ἅμα προκόψειεν καὶ δύναμιν.

Κεφά-

Κεφάλαιον ή.

Απαλλαγὴ ἀγρίππα ἀπὸ βασιλέως πρὸς τιβέριον, καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ἐδέθη, καὶ μετὰ τὸν τιβερίου πλοῦτον ὑπὸ γαΐου ἀπολυθεὶς ἐλύθη.

Ηρῴδης ὁ βασιλέως ὁλίγον πρὸ τοῦ πλοῦτου, ἀγρίππας ἐν τῇ ῥώμῃ διατρίβων, καὶ ὁμοτροφίας καὶ συνηθείας αὐτῷ πολλῆς γενομένης πρὸς δρῦσον τὸν τιβερίου τοῦ αὐτοκράτορος υἱὸν, καὶ ἀντωνίᾳ τῇ δρούσου μεγάλῃ γυναικὶ, εἰς φιλίαν ἀφίκετο βερενίκης τῆς μητρὸς πιμπομένης παρ' αὐτῆς, καὶ προαγωγῶν ἠξιωμένης τὰ μέγιστα. φύσει γὰρ μέγας ὢν ἀγρίππας, καὶ δωρεᾶσθαι πολυτελὴς, ζώσης μὲν τῆς μητρὸς, οὐκ ἐξεφαίνετο τὸ τῆς ψυχῆς τὸ μέγεθος, ἀλλὰ δεδιὼς αὐτὴν ἠξιωκὼς τῶν ὑπὲρ τοιούτοις γενομένων ὀργῆς. ἐπεὶ δὲ καὶ βερενίκη τελευτᾷ, γενόμενος ὑπὲρ τὰ αὐτὰ τρόπῳ, τὰ μὲν εἰς πολυτέλειαν τῆς εἰς καθ' ἡμέραν διαίτης, πρὸς ἣν, εἰ τῶν δωρεῶν τὸ μὴ μέτρῳ προϊέμενον ἀναλῶσαι τῶν χρημάτων, τὰ πολλὰ δὲ εἰς τὰς κρίσεις ἀπελθὼν ἐρρς ἐπετέλεσε ἐλπίδι πραίξεως τῆς αὐτῶν. πενία τε ἐν ὀλίγῳ ποιεῖ αὐτὸν λεῖ, καὶ ὅτ' λεῖ κύλυμα τὸ ἐν ῥώμῃ διαίτης. ὁ τιβέριος τοῖς φίλοις ὅ γέ πεπλουτηκότος ἀπάτων φοιτᾶν εἰς ὄψιν αὐτῷ διὰ τὸ ἀνερεθίζεσθαι πρὸς τὸ λυπεῖσθαι μνημονεύων ὅ παιδὸς γεραία τῇ ἐκείνων. διὰ μὲν δὴ ταῦτα ὅτι τὸ ἰκδυμίας πολέως, ὠχετο καθηραγῶν, καὶ πεπαφνωμένος ὁλέθρῳ ὧν εἶχε χρημάτων, καὶ ἀπορίᾳ ὅ σκήπτοντος τὰ χρέα τοῖς δανισταῖς, πολλοῖς πισὶ ὁ ἀλεωρεῖν ἐδοκεῖ λεῖ τινα οὐδὲ ἐνδιδῶσιν. ὡς τε ἀπορίᾳ τοῦ ποιητέων, καὶ αἰσχύνῃ τῇ ἐπ' αὐτοῖς, ἀναχωρήσας εἴς τινα πύργον ἐν μακάλοις τοῦ ἰδίου μήκους ἐν ἐρημίᾳ ὅ μελαγχολῶντος αὐτὸν λεῖ. αἰσθάνεται δὲ αὐτὸ τὸ Φλάκκου κύπρος ἡγεμὼν, παντοία τε λεῖ ἀπεργάσαι τὸ ὅτι τοιούτοις βουλεύμασι. διαπέμπεται γὰρ καὶ ὡς τὸν ἀδελφὸν αὐτὸ ἡρῳδιάδα ἡρῴδῃ τοῦ πεντάρχου γυναικὸς ἀγράμματα, δηλοῦσα τότε ὅτι τοῖς παισὶ ὅ ἀγρίππας ἐπιβουλεύουσιν, καὶ τὸ ἀναγκαῖα ἡ ἐπ' αὐτὰ ἐξῆλθε. σκέλλει τε συγγνώμῃ ὅσον βοηθεῖν, θεωρεῖσθαι ὡς αὐτῷ παντοίως κεχρίζοι τὸ ἄνδρα, καὶ παῦται σὺν ἐμοίων ἀφορμῶν. οἱ δὲ μεταπεμψάντες αὐτὸν οἰκήτορον ἀπέδειξαν τιβεριάδα, καί τι καὶ ἐγγύειον ὤφειλον εἰς τὴν διαίταν, ἀγοραγομία τε τοῦ τιβεριάδος ἐπίμηνον. ὁ μὲν δὴ τελεῖον γε ἡρῴδης ἐνέμεινε τοῖς δεδογμένοις, καὶ τοιγε, ὅτ' ὡς ἀρκοῦντα λεῖ. ἐν γὰρ τύρῳ πανδαισίαν ὑπὸ οἴνου τε γενομένων αὐτοῖς λοιδωρεῖν ἀνεκτὸν ἐχ ἡγησάμενος ἀγρίππας, ὅ ἡρῴδου τε ἐπονειδίσαντος εἰς ἀπορίαν καὶ τροφῆς ἀναγκαίας μεταδιδόντα, ὡς φλάκκον τὸ ὑπάτικὸν ἔσεσιν φίλον ὅτι ῥώμης τε μᾶλλον αὐτῷ γενοῖτο σωτήριον, συρίαν ἢ ἐν τῷ τότε διέπειν. καὶ δεξαμένου φλάκκου ὧδε τοῦτο δι' ἡδονῆς ὡμολογηκότος αὐτ' ἐκεῖ ἀριστοβούλου, ὃς ἀδελφὸς ὢν ἀγρίππου μᾶλλον ἐχθρᾳ τῇ ἀλλήλων, ὡς τε μὴ φιλίᾳ ὅ ὑπάτικῷ τὰ εἰκότα πιμᾶν φέρειν. ὁ μὲν γὰρ ἀριστόβουλος ἀνίᾳ πᾶσ τὸν ἀγρίππαν δυσμενῶς, μέχρι καὶ εἰς ἔχθραν αὐτ φλάκκῳ καθίστασιν, αἰτίαν τοιαύτην ὅτι τῇ δυσμενείᾳ ὠφλήκασιν. δαμασκηνοὶ σιδονίοις περὶ ὅρων μεθόριοι καθεστῶτες, μέλλοντες φλάκκου περὶ τούτων ἀκροάσασθαι, μαθόντες τὸ ἀγρίππαν ὡς παρ' αὐτῷ μέγα δυνάμενον, ἠξίουν μεθ' ὧν τῆς αὐτῶν γνώσεως, ἀγγέλου τε

CAP. VIII.

Navigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accusatus vinctus sit, utque post excessum Tiberii a Cajo ejus successore solutus sit.

PAulo ante Herodis regis obitum Agrippa, Romæ degens, & per convictum insinuatus in familiaritatem Drusi Imperatoris Tiberii filii, nactus est etiam amicitiam Antoniæ Drusi majoris, conjugis, commendatione matris suæ Bernices, quæ apud illam erat in pretio. Cumque natura esset liberalis & magnanimus, quam diu mater vixit noluit ingenium suum exerere, ne in ejus indignationem incideret: sed postquam Bernice defuncta est, factus jam sui arbitrii, partim quotidiani victus splendore, partim liberalitatibus immodicis, præcipue in libertos Cæsaris, quorum favorem captabat, redactus ad inopiam, non potuit amplius Romæ vivere: quando & Tiberius amisso filio vetuit amicos ejus in conspectum suum venire, ne recrudesceret per eos defuncti desiderium. His de causis retro in Judæam abiit re male gesta, profusa pecunia, nec habens qui creditoribus mutuaticiam pecuniam redderent, & quidem multis ac importune urgentibus. Quare nullum consilium expediens, & pudore præsentis status, secessit in castrum Idumææ Malatha, cogitans miseram vitam aliquo pacto abrumpere. Quod ejus propositum, ubi Cypros uxor persensit, omnibus modis id impedire conata est: ad sororem quoque ejus Herodiadem scripsit, significans & quid Agrippa decreverit, & qua necessitate adactus: hortataqve est eam ut pro jure cognationis afferret auxilium, & se in hoc imitaretur, quæ quantum posset sublevaret ejus miseriam, quamvis in longe minoribus facultatibus. Accersitus igitur a sorore, ejusqve conjuge, jussus est habitare Tiberiade, assignata certa pecunia unde viveret, & magistratu ejus civitatis in eum collato, quo esset honoratior. Nec tamen diu Herodes in ea voluntate perstitit, qvamvis ne sic quidem satis fieret propinqui necessitatibus. Cum enim apud Tyrum in convivio largius indulsissent poculis, non tulit Agrippa contumeliam, exprobrante Herode inopiam, & quod suo sumptu hominem aleret. quare ad Flaccum virum consularem & tum Syriæ præsidem se contulit, cum quo Romæ amicitiam contraxerat. a quo receptus cum eo vivebat, jam ante habente apud se Aristobulum, fratrem quidem Agrippæ, sed inimicum, non obstante tamen hac simultate, quo minus ex æquo utrumqve complecteretur proconsul. Sed Aristobulus nihil remittebat de odio, nec prius quievit, quam & Flaccum infensum fratri redderet, ex occasione hujusmodi. Damasceni cum Sidoniis contendentes de finibus, disceptaturi apud Flaccum cognito, quod Agrippa multum apud eum posset, rogaverunt, ut adesset ipsorum partibus, polliciti

a. C. 23.

magnam pecuniam: qui mox paratus fuit omnia pro Damascenis facere. Aristobulus autem qvia pactos de pecunia senserat, fratrem apud Flaccum detulit. Et facta inqvisitione, ac deprehenso crimine, Agrippa excidit amicitia præsidis: rursumqve ad extremam egestatem relapsus venit Ptolemaïda, & qvod non haberet unde alias viveret, decrevit navigare in Italiam. Sed cum deesset pecunia, jussit Marsyam suum libertum ut qvavis arte a fœneratoribus eam sumeret. Ille Protum Bernices Agrippæ matris libertum, qvi defunctæ patronæ testamento in Antoniæ clientelam venerat, rogat ut accepta fide sub syngrapha daret mutuum. Alter jam ante debere sibi nonnihil Agrippam asseverans, extorsit a Marsya Syngraphan viginti millium drachmarum Atticarum, detractis sibi de ea summa duobus millibus & qvingentis, eo facilius, qvod non poterat Agrippa aliter facere. Recepta igitur pecunia, profectus Anthedonem, & ibi navem nactus, parabat se itineri. Id ubi comperit Herennius Capito procurator Jamniæ, misit eo milites exacturos argenti trecenta millia, qvorum debitor Cæsaris fisco factus est dum adhuc Romæ ageret: atqve ita imposita est illi manendi necessitas. & tunc quidem facturum se jussa simulat: sed qvamprimum nox terris incubuit, præcisis navis retinaculis navigat Alexandriam. Ibi ab Alexandro Alabarcha poposcit mutuo ducenta argenti millia. Ille non ipsi se mutuaturum professus est, sed Cypro, conjugalem amorem in ea demiratus & virtutes cæteras, fide jussit mulier. & mox Alexander qvinqve talentis repræsentatis Alexandriæ, reliqvam summam exhibiturum se promisit Puteolis, profusionem Agrippæ veritus. Ita Cypros expedita mariti navigatione in Italiam, ipsa cum liberis in Judæam itinere pedestri reversa est. Cæterum Agrippa postqvam Puteolos appulit, scripsit ad Tiberium Cæsarem degentem Capreis, venisse se officii causa significans, & potestatem accedendi eam insulam postulans. Tiberius nil cunctatus humanissime rescripsit, gratulans ei reditum ad Capreas incolumem. Nec minore alacritate præsentem excepit & amplexu & hospitio. Postridie Cæsar receptis literis ab Herennio, qvod Agrippa trecentis millibus mutuo sumptis, nec ad constitutum tempus persolutis, de reddendo admonitus, fuga se e subjectis ipsius procurationi locis proripiens, exigendi facultatem ademisset, ægre tulit: mandavitqve cubiculariis non prius admitti hominem qvam persoluto debito. Ille neqvaqvam ira Cæsaris attonitus, ab Antonia Germanici & Claudii postea principis matre petiit mutuo trecenta millia, ne periclitaretur de amicitia Cæsaris. qvæ memor Bernices hujus matris consvetudinis, familiariter enim ea fuerat usa, simulqve educatum fuisse ipsum cum suo Claudio,

A τελεῖσιν ὡμολόγησε αὐτῷ. καὶ ἐμὲν πάντα ὅτι τῇ βοηθείᾳ τῶν δαμασκηνῶν ὥρμητο πράσσειν. ἀριστόβουλος δ' ὢν, οὐ γὰρ ἐλάνθανεν αὐτὸν ἡ ὁμολογία τῶν χρημάτων, κατηγορεύει πρὸς τὸν φλάκκον. καὶ βασανιζομένου ἐπὶ πράγματι ἐπεὶ φανερὰ λοιπὸν ἐγένετο τὴν ἀγρίππαν φιλίας τῆς πρὸς αὐτόν. ὁ δ' εἰς ὑστάτην ἀπορίαν περιστὰς, εἰς πτολεμαΐδα παρελθὼν, καὶ κατὰ τὸ ἄπορον τῆς ἀλλαχόθεν διαίτης, γνώμην ἐποιήσατο ὅτι τῆς ἰταλίας πλεῖν. ἐργόμενον δ' χρημάτων ἀπορία, ἠξίωσε μαρσύαν ὄντα, αὐτοῦ ἀπελεύθερον, παρεῖναι χρεῶν τῶν ὅτι πιστεῖς μηχανῶν δανεισάμενον πρός τινων. καὶ ὁ μαρσύας πρῶτον κελεύει βερνίκης ὄντα, ἀπελεύθερον τῆς ἀγρίππα μητρὸς, ἀληθῆς δ' τῆς σκηνῆς δικαίως ἐπιτελοῦντα τῆς ἀντωνίας, αὐτῷ γοῦν παρέχειν ὅτι χρήματα, καὶ πίστει τῇ αὐτοῦ. ὁ δ', ἐπικαλεῖ γὰρ τῷ ἀγρίππα χρημάτων τινῶν ἀποστέρησιν, ἀναγκάζει τὸν μαρσύαν δύο μυριάδων ἀττικῶν συμβόλαιον ποιησάμενον πεντακοσίας δ' δραχμὰς ἐλάσσονα λαμβάνειν. συνεχώρει δ' σκεῖνος καὶ τὸ μὴ εἶναι ἄλλως πιστόν. ἐλλημένου δ' δὲ χρήματος τούτου ἀγρίππας εἰς ἀνηθόνα παραγίνεται, καὶ λαβὼν ναῦν, ἐν ἀγωγαῖς ἦν. καὶ γνοὺς ἐρέννιος κάπιτων ὁ τῆς ἰαμνίας ἐπίτροπος, πέμπει στρατιώτας, οἱ ἐπιβάντες αὐτὸν διώκειν, τριακοσίας μυριάδας ζητοῦσιν τῷ καίσαρι. ὑφειλόμενος δὲ ῥώμης ὑπ' αὐτοῦ, ἀναγκάζεται ἐπιπλεῖν δ' μενοῦν. καὶ τότε μὲν πιστεῦσαι τοῖς κελεύσασι ποιησάμενος, νυκτὸς δ' ἀπηγκυρισμένης, κόψας τὰ ἀπάγεια, ὤχετο ἐπ' ἀλεξανδρείας πλέων. ἔνθα ἀλεξάνδρου δεῖται δ' ἀλαβάρχου μυριάδας ἑκατὸν δάνειον αὐτῷ δοῦναι. ὁ δ', ἐκείνῳ μὲν οὐκ ἂν ἔφη παρασχεῖν, κύπρῳ δ' οὐκ ἠρνεῖτο, τοῦ τε φιλανδρίαν αὐτῆς καταπεπληγμένος, καὶ τοῦ λοιποῦ ἄπασαν ἀρετήν, ἣν ὑπῆρχεν, καὶ ἀλέξανδρος πέντε τάλαντα αὐτοῖς ἐν τῇ ἀλεξανδρείᾳ δοὺς, τὸ λοιπὸν ἐν δικαρχίᾳ γενόμενον παρέξειν ἐπαγγέλλεται, δεδιὼς δ' ἀγρίππου τοὺς τὰ ἀναλώματα ἔτι μον. καὶ κύπρος μὲν ἀπαλλάξασα τὸν ἄνδρα ὅτι τῆς ἰταλίας πλησιάζοντα, αὐτὴ μετὰ τῶν τέκνων ὅτι ἰουδαίας ἀνέζευξεν. ἀγρίππας δ' εἰς ποτίολους παραβαλὼν, ὅτι σχολῇ ὡς τάχιον καίσαρα γράφει διατρίβοντα ἐν καπρέαις, παρουσίαν τε τὴν αὐτοῦ δηλῶν ὅτι θεραπείας ἕνεκα, ἔξεστιν ἐφεσιν αὐτῷ γενέσθαι εἰς καπρέας παραβαλεῖν. πεμφθεὶς δ' ὑπὸ καίσαρος ἐδέξατο εὐδοκίμως, τά τε ἄλλα αὐτῷ γράφοντος φιλανθρωπίᾳ χρώμενον, ἔτι χαίρειν ἀπομιμνῄσκοντος ὅτι τῆς σῶν ἐπανήκοντος εἰς τὰς καπρέας. ἐπεὶ δ' ἀφικνεῖτο μηδὲν ὑφελὼν δ' ἐν τοῖς χρήμασιν παρεῖναι, ἠπάτησε τε τὸν ἐξένισε. τῇ δ' ἑξῆς, καίσαρος γραμμάτων αὐτῷ παρόντος ἐρενίου κάπιτωνος ἀφικνουμένων, ὅτι ἀγρίππας μυριάδας τριακοντα, δάνεισμα ποιησάμενος, κατὰ τὰς καλαβρίας σκλιπῶν χρεῶν τ' συγκειμένων ἀπαιτήσεως γινομένης, οἴχοιτο φυγὰς σκηπτὸν ἐπ' αὐτῷ χωρίων ἄκυρον αὐτὸν καθιστὰς δ' ὅτι τῶν εἰσπραξομένων ἐξουσίας. ταύτην ἀναγνοὺς τοῦ ὑπατικοῦ, θαυμάσαντος ὁ καίσαρ, καὶ ἀμύκλαιον γενέσθαι τὰ ἀγρίππα κελεύσαντος εἰσόδων τῶν πρὸς αὐτὸν ἄχρι δὴ καταβαλὴ τὸ χρεῶν. ὁ δ' μηδὲν τῇ ὀργῇ δ' καίσαρος καταπλαγεὶς ἀντωνίας δεῖ γερμανικοῦτε μητρὸς, καὶ κλαυδίου δ' ὕστερον γενομένου καίσαρος, δάνεισμα αὐτῷ δοῦναι τ' τριάκοντα μυριάδων, ἵνα φιλίας οἱ ἀμάρτοι τῆς πρὸς καίσαρα. ἦν δ' βερνίκης τε μνήμη τῆς μητρὸς αὐτοῦ, σφόδρα γὰρ ἀλλήλας ἐχέτην αἵδε γυναῖκες, καὶ αὐτῷ ὁμοτροφίας πρὸς τοὺς ἀμφὶ κλαύδιον γεγενημένης,

διδοῦσι

δίδωσι τὸ δεηθέν, καὶ αὐτὸ ἀποτίσαντι τὸ χρέος, ἀνε- A præbuit ei pecuniam illam: & reddito debito,
πιπλήκτου ἦν ἡ Φιλία καὶ πρεσβεία. αὐθις δ' αὖτε πρὸς nemine prohibente fruebatur amicitia principis:
τὸν Καίσαρα συνίστησιν ἑαυτὸν τὸν αὐτὸν, κελεύων τὸ adeoqve conciliatus est Cæsari, ut is nepotem
παιδα αὐτοῦ ταῖς ἐξόδοις ἑπεσθαι τυγχάνειν. ἀφ' ἵππου δ' suum commendaret Agrippæ, mandaretq; ut
φιλίᾳ δεχθεὶς ὑπὸ τῆς ἀντωνίας, καὶ θεραπείαν πρέπου progredientem semper comitaretur officii gra-
τῷ γαίῳ ἑαυτὸν παρέσχε καὶ δύνοιά ποτε ὑπὸ τὸν tia. hoc beneficio devinctus & deditus Antoniæ,
εἰς τὰ πρῶτα πεμφθέντα. καὶ γὰρ ἦν ἄλλως σεμνὸς cœpit Cajum nepotem ejus colere, gratiosum a-
καὶ σεβαστὸς ἐπὶ ἀπελευθέρου. ἔχων τότε δάνισμα pud omnes & honoratum ob parentis memori-
μυριάδων ἑκατὸν εὑρόμενος, τῇ τε Ἀντωνίᾳ am. Erat ibi forte Allus Samarita libertus Cæ-
καταβαλὼν τὸ ὀφειλόμενον. χρέος, καὶ τῶν λοιπῶν τῆς B saris, ab eo mutuatus decies centena millia, debi-
ἀναλώματα θεραπεύων τὸν γαΐον, μείζονος ἐν ἀξιώ- tum Antoniæ reddidit: reliqvum materiam ha-
ματος ἦν παρ' αὐτῷ. ἐσχάτης δ' εἰς μέγα τῆς ἀφίππα buit demerendi Cajum officiosius. A quo rece- XIII.
τῆς πρὸς γαΐον φιλίας, ἐωρακόσιός ποτε λόγου περὶ πρεσβείας γενέσθαι, καὶ δ' ἀφίππα κατ' εὐχὰς τεταπ- ptus in intimam amicitiam, quodam die dum
μένα, μόνω δὴ ἦσαν, ἢ τέχνη πρέσβυν ὑπεκφάναι τῆς una gestatur incidit in confabulationem de Ti-
δεχῆς γαΐῳ δοθήναι χώρας ἀξιωτέρω τοῦ πάντα ὄντα, τούτων ἀκροᾶται τὸ λόγων εὐτυχὴς, ἀφίππα δὲ λύσαι berio: & quia soli erant, precatus est Tiberio, ut
ἀπελεύθερος ἡνίοχος, καὶ δοθὲν μὲν σιγῇ παρεδίδου. quam primum principatus locum Cajo digniori
κλοπῆς δ' ἱματίων αὐτῷ δ' ἀφίππα ὑπικαλουμένης, καὶ ἀκεκλῶς δ' ἐκκλέφει, φυγὼν δὲ ληφθεὶς C cederet. has voces excepit Eutychus, libertus
ἀγωγὴς αὖτε ὑπὸ πόνων ἁλισκόμενος, ὡς λύει φύλαξ τῆς Agrippæ, & auriga: ac tum quidem siluit. Insi-
πόλεως, ἑρομένῳ τὸν αἰτίαν τῆς φυγῆς, καίσαρι φησὶν mulatus deinde a patrono quasi vestem ei furto
ὑπερρήτους ἔχειν λόγους εἰπεῖν ἐπ' ἀσφαλείᾳ τῆς σωτη- subduxisset, sicut re vera subduxerat, & ex fugæ
ρίας αὐτοῦ φέρουσας, ὥστε δῆσας αὐτὸν ἔστελλεν εἰς τὰς retractus, cum perductus esset ad Sejonem urbi
καπρέας. καὶ πρέσβυς τῷ αὐτοῦ τρόπῳ χρώμενος, præfectum, rogatus fugæ causam, ait se habere
ἔχεν αὐτὸν δέσμιον, μελλητὴς εἰ καί τις ἑτέρων βασι- D secreta quædam quæ cuperet indicare Cæsari,
λέων ἢ τυράννων ἦν ὁμόσε. ἔτι γὰρ πρεσβειῶν ὑποδο- ad salutem ipsius pertinentia: quapropter vin-
χὰς οὐκ ἔα ὀξέως ἐπιέναι, ἡγεμόσιν τε ἢ ἐπιτρόποις ὑπ' ctus missus est Capreas. hunc Tiberius more
αὐτοῦ ταλείπειν ἀδεμίαν λύει ὑποδοχὴ, ἑπόπτε μὴ φθαῖεν suo detinebat in vinculis, qvod esset cunctator, si
πλουτήσοντες. ὅθεν δ' δεσμωτῶν ἀκροάσεως ἀφεί- qvis unqvam alius aut rex aut tyrannus. nam
σθαι, ὡς τε καὶ τὸ φίλων ἑρομένων τὸν αἰτίαν αὐτὴν neqve legationes sine mora admittebat, & præ-
δὲ πιστεῖς ὁλκῇ χρώμενος, ἔφη, τὰς μὲν πρεσβείας fidibus provinciarum. vel procuratoribus suc-
τάχεως ὅπως μὴ ἀπαλλαγῆς αὐτοῖς οὐκ ἐᾷ ὀξέως γιγνομέ- cessorem non mittebat, nisi mortuis. Proinde
νης, ἕτερου πρέσβεις ὑπερχειροτονηθέντες ἐπανίοιεν, ὄχλος E vinctos qvoqve negligebat audire, moræ hanc
τε αὐτῷ γένοιτο ὑπὸ δοχαῖς αὐτῶν καὶ πομπαῖς πρακει- rationem reddens amicis scitantibus: legatos
μένων. τὰς δ' ἀρχὰς συγχωρεῖν τοῖς ἄπαξ εἰς αὐτὰς qvidem ideo admitti tardius, ne illis cito dimissis
ὑπὸ αὐτοῦ καταστάσιν, αἰδοῦς προμηθείᾳ τῶν ὑποτε- alii denuo creati redeant, atqve ita obruatur
λῶν. φύσει μὲν γὰρ εἶναι πᾶσαν ἡγεμονίαν δ' πλεονε- continuo exçipiendis & dimittendis legationi-
κτεῖν. τὰς δὲ μὴ πατρίδος, ἀλλ' εἰς ὀλίγον καὶ ἄδη- bus. Potestates autem semel constitutas ideo si-
λον ὁπότε ἀφαιρεθεῖεν, καὶ μείζονας ἐρεθίσειεν ὑπὸ nere, ut parcatur subditis. cum enim natura o-
κλοπαῖς τοὺς ἔχοντας. εἰ μὲν οὖν ἐφεῖντο εἰς F mnis magistratus ad avaritiam sit pronior, exter-
πλέον αὐτοὺς, ἄδηλον τῶν κλοπῶν ἔχειν ὑπὸ δ' πολ- num cui nullus certus sit præfinitus terminus,
λῶν τῶν κεκερδημένων ἀμβλυτέρους τὸ λοιπὸν αὐτοῖς eo magis ad rapinam solicitare homines. itaq; si
χρωμένους. Ἀλφόχης δ' ὑπὸ ὠφληθέντος ὑπ' ὀξέως, diutius eo fruantur, exatiatos lucris segniores ad
ἑδαμῶς ἂν ἀρκέσαντες ἄθλα τοῖς ἄρχουσι rapiendum fieri. qvod si succesor immineat, nō
προκειμένους, ἀναστροφῆς αὐτοῖς διδομένης καιρὸν, suffecturos eorum aviditati provinciales, dum
ἐν οἷς πλήρεις οἱ προπεπωκότες ἦσαν, ὑποδιδόναι decessor tanto magis spoliat, qvanto minus tem-
τῆς ἀπουδῆς τῆς ὑπὸ τοῦ λαμβάνειν ἀφ' ὃ πρὶν ἐν καιρῷ poris ad hoc faciendum sibi putat reliqvum. Ute-
ἡσθῆναι μεταπέσῃ. ὑπόδεγμά τι αὐτοῖς φησὶ baturq; hac similitudine: Consauciati cujusdam
τοιοῦτον ἐλέγθαι. τραυματίᾳ τινὶ κειμένῳ μῦες καὶ πλη- vulnera muscæ agminatim ingruentes operue-
σθῆναι τὰς ὠτειλὰς πρεσέσησαν, καί τις τῶν παρόντων G rant, eum qvidā forte fortuna præteriens misera-
αἰτήσας αὐτοῦ τοῦ δυσχέραν, καὶ νομίσας ἀδικεῖσθαι tus est, putans langvidiorem, qvam ut illas posset
μὴ βοηθεῖν, οὗτος τί ἐποιήσεν αὐτοὺς ὑπάρχειν. arcere, accedensq; propius parabat eas depellere.
δεσμένῳ πώποτε δοῦναι ὑπὸ τοιοῦδε, ὑπολαβὼν ἔφη orante autem sauciо ut sic eum fineret, qvæsivit
τοῦ αἰτίαν δ' ἀπομηδεῖς εἰς τοῦ Διὸς φυγοῦ κακὸν alter causam cur ita liberari ab hac molestia ne-
δ' ἔφεσιν. μείζονας γὰρ ἂν ἀδικεῖν με εἶπεν ταύτας ἀπαγαγών. ταῖς μέν γε ἤδη πλησθείσας δ' αἵματος οὐκ ἐᾷ ἐμοῖος ἔπεσθαι, ὄχλον μοι ὑπάρχειν, ἀλλὰ πεινῶντας καὶ δ' ἀκραγφεῖς τοῦ παῖ αὐτὰς λεπτὸν gligeret. tum ille: imo his abactis majorem mole-
στιλεῖσθαι, καὶ πεπεμένον ἤδη ὑπαλαμβάνουσι, καὶ ὀλέθρῳ ὑπαδοῦναι. Διὸ πάντα οὖν κάντας ὑπὸ πολ- stiam mihi faceres: nam hæ jam saturatæ sangvi-
λῶν δ' κλοπῶν διεφθαρμένοις τοῖς ὑποτελέσιν, προμηθὲς εἶναι μὴ συνεχὲς ἐκπεστέλλειν τοὺς ἡγησομένους, ne remiserunt nonnihil; qvod si recentes accede-
rent, & famelicæ, me jam ante pessime affectum
facile perderent. qvare se qvoq; ajebat hac ratio-
ne providere subditis, multorū rapacitate vexatis

qvi more muſcarum eos infeſtarent, maxime ſi ad innatam cupiditatem metu cito deſinendi accederet. quod autem vera narrem de ingenio Tiberii, teſtatur mihi factum ipſius. nam cum duobus ſupra viginti annis obtinuerit imperium duos in univerſum Judæis miſit gubernatores, Gratum & ſucceſſorem ejus Pilatum. nec aliter ſe geſſit circa cæteros imperio ſubditos. Vinctorum quoqve cauſas ideo ſe ajebat ſerius cognoſcere, ne affecti ſupplicio cito leventur malis quæ meruerint anteactis ſceleribus, nunc dum longiores moras terunt, multo gravius reddi illorum infortunium. Sane hæc fuit cauſa cur Eutychus tam diu egerit in vinculis, priusquam Cæſari aures ei præbere ſit collibitum. Procedente deinde tempore a Capreis venit Tuſculanum, ſtadiis fere centum ab urbe diſſitum, & Agrippa rogavit Antoniam, efficeret ut tandem audiretur Eutychus, cognoſcereturqve cujus accuſaret patronum criminis. nam Antonia in magno honore habebatur apud Tiberium, vel propter affinitatem, quòd Druſi fratris uxor fuerat: vel propter continentiam, quod florente etiam tum ætate vidua recuſarit alteras nuptias, licet hortante Auguſto ad iterandum conjugium, in eoq; vitæ genere omnem caverit infamiam. huc accedebat privatum beneficium, qvo maxime devinxerat hominem. Cum enim res novas contra eum moliretur Sejanus amicorum unus, vir valde potens propter præfecturam prætorianorum militum, conſpirantibus multis ſenatoribus & libertis Cæſaris, & viris militaribus, tantum illi conflatum erat periculum, ut minimum quin opprimeretur abfuerit: quo tempore illuſtris opera fuit Antoniæ, per quam occurſum Sejani malitiæ, quam primum enim intellexit inſidias compoſitas in principem, rem totam ei perſcripſit, accuratiſſime: traditisq; literis Palanti ſervorum ſuorum fidiſſimo, miſit eum Capreas ad Tiberiũ, quibus ille cognitis Sejanum occidit, & ſocios conſilii; Antoniæq; jam ante habitæ in pretio, majorem etiam in poſterum fidem habuit per omnia. Hac igitur hortante ad audiendum Eutychum, reſpondit Tiberius: Huic quidẽ ſi quid cõtra Agrippam mentitus ſit, præſentem pœnam ſufficere: ſed videndum illi eſſe, ne dum inconſultius a liberto pœnas expetit, inquiſitione facta, malum quod alteri molitur, ſibiipſe conciliet. quod ubi Agrippa audivit ex Antonia, tanto magis urgebat inquiri de hoc negotio: & cum nullum orandi finem faceret, nacta opportunitatem Antonia, videns Tiberium a prandio lectica geſtari, præcedente ipſius nepote Cajo una cũ Agrippa acceſſit propius: & pedibus eum comitata, petiit vocari & examinari Eutychum. ad quam ille: Deos teſtor Antonia, quod non ſponte, ſed tuis coactus precibus faciam quod facturus ſum. qvo dicto Macroni Sejani ſucceſſori imperat Eutychum adducere. qvo ſine mora veniente, rogat eũ

a. C. 31.

οἱ ὧν τρόπῳ μυῶν ἐκπλεμῶεν αὐτὲς, φύσ ϖεὸς κέρδ ὁρωρεγμένοις σύμμαχον ϖροσλαμβάνοντες τὴν ἐλπίδα τ ταχέως ἀφαιρησομένῃ τὴν ἐνδεᾶ ἡδονὴν μαρτυρήσ δέ μοι τ λόγῳ ϖερὶ τῆς ὅλης τιβερίς φύσεως, πῶς ἐχρῆν τὸ ἔργον αὐτ. ἔτη γὰρ δύο ἐπὶ τοῖς εἴκοσιν αὐτοκρατορήσαντ, δύο τὲς πάντας ἰουδαίοις ἐξέπεμψεν διοικησοντ τὸ ἔθν, γράτον τε, καὶ πιλᾶτον, ὃς αὐτῷ διεδέξατο τὴν ἡγεμονίαν. καὶ οὐκ ὄπι μὲν ἰουδαίων τοιᾶτ ἦν, ἕτερ δ ὄπι τ λοιπῶν ὑπηκόων. ἀλλὰ καὶ τῶν δεσμωτῶν τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀκριβείας ἀπεσημήνατο τούτῳ διηγωθῆναι μὴ θανάτῳ κρίσιν ἠρέθη τ ἐνεσηκότων κακῶν, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐπ ἄρτῃ τ ὄπι τοιούτοις τύχῃ σωελθεῖν. τρισσομένοις δ, ἀχθηδόνι τῇ ὄπικειμένῃ μείζονα ϖροσπέπτωκεν τὴν δυσχέρειαν, ἀλλὰ μὴν δὴ ταῦτα καὶ εὐτυχ ἀκριβείας τε οὐκ ἐτύγχανε, καὶ τὰ δεσμὰ λύσειεν. χρόνῳ δ ἐγκλεισμένῳ, τιβέριος τε ἐκ τ καπρεαῶν εἰς τὸ σκολάνον ϖροσγίνεται, ὄσον ἀπὸ σταδίων ἑκατὸν τῆς ῥώμης, καὶ ὁ ἀγρίππας ἀξιοῖ τὴν αὐτωνίαν ἀλλαξάσθαι, ἡνίκα τῷ δ τύχωτὴν ἀκρόασιν ἐφ οἷς τοῖς τὴν κατηγορίαν ποιοῖτο αὐτ. ἡμία δ' ἦν αὐτωνία, τιβερίῳ εἰς τὰ πάντα συγγνώμης τε ἀξιώματι, δρύσου γὰρ τὴν ἀδελφὴν δ αὐτ γυνὴ, καὶ ἀρετῇ δ σώφρον. νέα γὰρ χηρεύειν παρέμεινεν, γάμῳ τε ἀπεῖπεν τῷ πρὸς ἕτερον, καὶ περ δ σεβαστ κελεύσαντ τινι γαμεῖν, τ λοιδωρημάτων ἀπηλλαγμένον διεσώσατο αὐτῆς τὸν βίον, ἰδίᾳ τε εὐεργέτης ἦν εἰς τὰ μέγιστα δ τιβερίου. ὑπόβουλῆς γὰρ μεγάλης συστάσης ἐπ αὐτὸν ὑπὸ οἰκείων φίλων τε ἀνδρῶν, καὶ δυνάμεσιν ἐν τῷ τότε μεγίστοις ἐχόντες ἀφ τὸ τ στρατευμάτων εἶναι ἡγεμονίαν αὐτῷ, ἔτης τε ἐβουλῆς οἱ πολλοὶ, καὶ τ ἀπελευθέρων πρεσβύτεροι, καὶ τὸ στρατιωτικὸν διέφθαρτο. πᾶσα γὰρ πλέν τε ἡ ὑπόβουλη ὑπὸ μέγα, καὶ ἐπέσχε σημάνῳ τὸ ἔργον, μὴ τῆς αὐτωνίας τόλμῃ χρησαμένης σοφωτέρᾳ τ σημαντοῦ κακουργίας. ἐπεὶ γὰρ μαθάν τε ὑπὸ τῷ τιβερίῳ συγκείμενα, γράφ πρὸς αὐτὸν τὰ πάντα ἀκριβῶς, καὶ πολλαῖς ὑπόθεσι τὰ γράμματα τῷ πιστοτάτῳ δ' ἄλλων αὐτῆς, ἐκπέμπει πρὸς τιβέριον εἰς τὰς καπρεάς. ὁ δ μαθὼν τ τε σημαντὸν κτείνει, τ τὲς συνεπιβύλους, τίν τε αὐτωνίαν, καὶ πλεῖν ἀξιολόγως ἄγων, τιμωτέραν τε ϖεπελάμβανε καὶ ϖᾶσι πιθανήν. τοῦτο δὴ ταύτης τῆς αὐτωνίας ὁ τιβέριος, ϖροσκαλούμενος ἐξετάσαι τ ἔντυχον, ἀλλ εἰ μὴ κατέψευσθε φησὶν ὁ τιβέριος ὅτι ἀγρίππα τὰ εἰρημένα, εὐτυχ δ ἔχειν ὁμολογεῖται παρ αὐτῷ τιμωρίαν τὴν ὄπιτε μηκα αὐτός. εἰ δ βασανιζομένῃ ἀληθῆ φανήσεται τὰ εἰρημένα, μήπω κολάζειν ϖαθῶν τὸν ἀπελεύθερον ἐπ αὐτὸν μᾶλλον καλοῖη τὴν δίκην. καὶ ὁ ἀγρίππας ταῦτα φαμένης ϖρὸς αὐτὸν αὐτωνίας, ϖολλῷ μᾶλλον ἐπέκειτο αἰτῶν ἐξέτασιν γενέσθαι δ πράγματ. καὶ ἡ αὐτωνία, οὐ γὰρ ἀπήλυς ὢν ὁ ἀγρίππας ὄπι τοῖσδε δέησαι, κωλύειν ϖροσλαβοῦσα τοιόδε, ἐωρᾶτ μὲν τιβέριον ὄπι φορᾶς χείμῳ ϖεφέροντων καὶ τ ἐκείνης ἰωνᾶ, ἀγρίππα, ἀπ ἀρίστης ἦσαν, ϖροσπεσοῦσα τῇ φορείᾳ, παρεκάλει καλεῖσθαί τε τὸν εὐτυχον, καὶ ἐξετάζεσθαι. ὁ δ, ἀλλ ἴσων μὲν εἶπεν αὐτωνία, οἱ δεῖ ὅτι μὴ γνώμῃ τῇ ἐμαυτ, ἀνάγκῃ δ τῆς σῆς ϖροσκλήσεως ἐξαγόμενος, ϖράξω τὰ ϖρασσόμενα. ταῦτα εἰπὼν κελεύσ μάκρωνα ἐς σηιανὸν ἀλλάσσοντα τὴν εὐτυχον ἀγαγεῖν. καὶ ὁ μὲν, ὡδὲν εἰς ἀναβολὰς ϖαρλῶν, τιβέριος δ' αὖ-

τὸν

τὸν ἥρεπτὸν τὴ ἔχοι λέγειν κατ' ἀνδρὸς ἐλευθερίαν αὐτῷ παρεσκεύ-
ασ. ὁ δ' φησὶν, ὦ δέσποτα, ἑωρῶμεν μὲν ἐπ' ἀμάξης, γαῖος τις ὢν σὺν ἀγρίππᾳ σοὶ καὶ σφῶν
ἐξεμέλου ἅμα τῶν ποδῶν. λόγων τε πολλῶν ἀνακυκλου-
μένων, ἀγρίππας φησὶ πρὸς γαῖον, εἰ γὰρ ἀφίκοιτο ποτε
ἡμέρα ἡ μεθ' ἃς ὁ γέρων ὅτος χειροτονήσει ἡγεμόνα
τῆς οἰκουμένης. ὑδὲν γὰρ ἡμῖν πρόσεχ ὁ ἰώνιος αὐτῷ
γένοιτ' ἂν ἐμποδὼν ὑπὸ σοῦ πλουτῶν. καὶ ἦτε οἰκου-
μένη ἥμοιτ' ἂν μακαρία κἀγὼ πρὸς αὐτῆς. πρέσ-
ας δ' πᾶσα ἡσυχάμενος τὰ εἰρημένα, καὶ ἅμα μῆνιν ἀνα-
φέρων τῷ ἀγρίππᾳ παλαιὰν, διότι κελεύσαντος αὐτῷ
θεραπεύειν πρέσβυν ἰώνιον αὐτὸς γεγονότα, καὶ δρύσας
παῖδα ὄντα, ὁ ἀγρίππας ἀτιμίως ἦγε μαστιγούμενον
πρὸς ἐστολας, καὶ πᾶς ὡς τὸν γαῖον μετεκάλεσεν, ὅτι
μὲν δὴ φησὶν μάκρωνι δῆσον. μάκρων δ' τὸ μὲν οὐ
σαφῶς ὅντινα ἂν προσέσχεν ἐκπεσόντα μέν, τὸ δ' οὐκ
ἂν προσδοκῶν πρὸς τὸν ἀγρίππαν αὐτὸν βουλεῦσαι. τὸ
πιθὸν, ἐπανεῖχεν ἀκριβούμενος τὰ εἰρημένα ἐπεὶ δ'
καίσαρ προσεδόκησε τὸν ἱππόδρομον λαμβάνειν τὸν
ἀγρίππαν ἐσηκότα, κἀ μὲν δὴ φησὶν μάκρων ὅτον εἶπον
δεῆναι. ὁ δ' ἐπανερομένου ὅν τινα ἂν, ἀγρίππαν γε εἶ-
πεν. ὁ ἀγρίππας, τρέπει μὲν κἀ δεήσεις, ὅτε παιδὸς
ὢν σωτῆρος μνημονεύων, κἀ δὲ πρέσβυ τῆς σκηνο-
φῆς. ἀμελεῖ ἤνυεν γέ τι, ἀλλ' ἦγον αὐτὸν ἐν παρφυρίσι
δεσμῶν. κἀ καῦμά τε γὰρ σφοδρὸν ἦν. ὁ ὑπὸ οἴνου δὲ
ὑπνώττων μὴ πολλὰ γεγονότος, δίψος ἐξέκραγεν αὐτὸν,
καί τι καὶ ἡγωνία κἀ τὸ παρ' ἀξίαν κατειλάμβανεν, ἰδα-
ῖόμενός τινα τῶν γαΐου παίδων θαυμαστὸν ὄνομα, ὕδωρ ἐν
ἀγκυρωμένῃ ἐνεγκεῖν ἤτησε πιεῖν. κἀ ὀρεξαντος πρόθυ-
μως πιὼν, ἀλλ' ἔφη ἐπ' ἀγαθοῖς φησὶν ὦ παῖ τὰ τῆς δέ-
ης σοι μαχαίρας γέγονεν, ἀφαιρήσῃς μοι ἡνιόχης τῶν-
δε τῶν δεσμῶν, οὐκ ἂν βραδύνοιμι ἐλευθερίαν σοὶ πορα-
σκευάσας σοι πρᾶγμα, ὃς δ' δεσμώτης μοι ἡνιόχῃ ἀφαι-
ρεθεὶς καθάπερ ἐν τῷ πρότερον καθεσταμένῳ χρόνῳ
τῆς σοὶ ἐμὲ ἀξιώσεως οὐκ ἐνέλιπες. δ' οὐκ ἐψεύσατο
ἃ τότε εἶπεν, ἀλλὰ δὴ ἡμέρᾳ. ἐν ὑστέρῳ γὰρ βασι-
λεύσας τὸν θαυμαστὸν μείζονος ἐλευθέρου τε ἀφῆκεν πα-
ρὰ γαΐου καίσαρ γεγονότα λαβών, κἀ τὰ ὑσίας ἐπίτρο-
πον καθίστησιν. πλούτων τε τῷ ἡνιόχῃ ἀγρίππα δ' Βερενίκη
τῇ θυγατρὶ ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις ἀφαιρεθέντα κατέλιπεν,
ἐν τιμῇ τε ὢν τούτῃ, γηραιὸς πλούτα. κἀ ταῦτα μὲν
ὕστερον ἐγένετο. ἀγρίππας δ' τότε δεθεὶς εἰσήκει πρὸς δ'
βασιλέως πρός τινι δένδρῳ κλιθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας με-
τὰ πολλῶν οἰ ἐδέδεντο. καί τινος ὁρνέα καθίσαντος
ἐπὶ δ' δένδρα ὦ ἀγρίππας προσεκέκλιτο, βρέφος δ'
εἰρωμένου τὸν ὄρνιν ὅτον καλοῦσιν, τῶν δεσμωτῶν τις
γερμανὸς θεασάμενος, ἤρετο τὸν στρατιώτην, ὅς τις
εἴη ὁ ἐν τῇ πορφυρίδι. καὶ μαθὼν μὲν ἀγρίππαν
ὄνομα αὐτῷ, ἰουδαῖον δ' τὸ γένος, καὶ τῶν σκηνῆ ἀξι-
ολογωτάτων, ἠξίωσεν τὸν συνδεδεμένον αὐτῷ στρατιώ-
την, πλησίον ἐλθεῖν ἀφ' λόγων, βέλεος γάρ τινα ἀμ-
φὶ τῶν πτερύγων ἔρεος αὐτόν. καὶ τυχὼν, ἐπεὶ πλησίον ἴσα-
τη δι' ἑρμηνείας, ὦ νεανία φησὶ, καταχθεὶ μέν σε τὸ αἰ-
φνίδιον τῆς μεταβολῆς, πολλοῦ τε ἔτους καὶ ἀθρόαν
ἐπαγαγὸν τῷ τύχῃ. ἀπιστία δέ σοι τῶν λόγων, εἰ δὲ
φυγὴ καθ' σὲ ἐφέστηκότος δηλοῖ τὸ δεῖν τῇ
προνοίᾳ. ἴσθι γοῦν θεοὺς τοὺς ἐμοὺς πατρῴους, καὶ τοὺς
τῇδε ἐγχωρίους, οἳ τόνδε ἐπεντείνουσιν ἡμῖν τὸν σί-
δηρον, ἐπομνύμενος, λέξω τὰ πάντα, ὅτε ἡδονῇ
γλωσσαργῷ διδοὺς τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον, ὅτε Ἀγρίππης

A Cæsar quidnam contra eum afferat a qvo libertatem acceperit. qui respondit: Domine, vectabantur in curru Cajus iste & Agrippa, me sedente illis ad pedes: ubi post multos sermones ultro citroqve habitos, Agrippa his verbis ad Cajum usus est: O si jam tandem dies illa veniat, qua senex iste decedens te orbi relinquat principem. nihil enim huic voto obesse posset nepos ejus Ti-
B berius, qvem tu facile opprimeres. Tum vero ad publicam orbis felicitatem mea quoque privatim accederet. His verbis Tiberius facile credens, nonnihil etiam veteri offensa motus, quod Agrippa jussus colere Tiberium ipsius ex Druso nepotem, neglecto hoc mandato totus in Cajum erat propensior: versus ad Macronem, huic, inquit, injice vincula. At Macro non satis intelli-
C gens quemnam ille diceret. neqve enim de Agrippa suspicari tale quid poterat, cunctabatur, donec exactius rem perciperet. interim Cæsar aliquantisper gestatus per circum, denuo Macronem appellans: An non, inquit, jussi ut huic vincula injicias? quo scitante cui tandem, Agrippæ inquam, ille respondit. Agrippa vero ad preces versus, per memoriam filii, cujus consvetudine simul educatus familiarissime usus fuerat,
D & per collata in adolescentem Tiberium officia, rogabat veniam. sed frustra, prætorianis ita ut erat purpuratum in vincula trahentibus. cumq; æstus esset vehemens, & præ inopia vini sitis eum ureret, conspicatus qvendam e Caji servis nomine Thaumastum gestentem hydriam poposcit potum. & cum libenter oblatum hausisset, inquit, certe tuo bono puer exhibuisti mihi hoc ministerium: quam primum enim hanc necessitatem evasero, impetrabo tibi libertatem a Cajo, quandoquidem etiam vincto mihi non es gravatus ministrare, ut antea dum pristina mihi fortuna maneret integra. nec fefellit hominem, sed
E gratiam ei reposuit. nam regnum adeptus Thaumastum a Cajo impetratum manumisit, & bonorum suorum dispensatorem constituit. quin & moriens hunc Agrippæ filio Bernicæq; filiæ reliquit eadem ministerii conditione, apud quos in
F pretio usqve ad extremum diem habitus consenuit. Sed id postea contigit. Tunc vero Agrippa vinctus ante regiam stabat inter alios quosdã æque vinctos, incumbens præ mœrore in quandam arborem. cui cum insedisset bubo, unus e vinctis natione Germanus alitem conspicatus, scitatus est e milite quisnam esset ille purpuratus.
G & cognito Agrippam esse, Judæorum nobilissimum, rogavit militem ut liceret sibi propius ad eum accedere, cupere enim se quædam de ipsius patria cognoscere. quo impetrato, & adhibito interprete, ô juvenis, inquit, contristat te quidem tam repentina & improvisa fortunæ mutatio: nec facile credes prope esse effugium, sic consulente rebus tuis divina providentia. sed testor patrios deos, & qui huic regioni præsident, & qui nos perduxerunt in hæc vincula, qvod nihil auribus tuis daturus sum, neqve te inani

consolatione lactaturus: non ignarus quod hujusmodi prædictiones si eventus frustretur, majorem afferant mœstitiæ cumulum, quam si nunquam omnino auditæ fuissent. itaqve æqvum duxi vel cum meo periculo interpretari tibi quid dii portendant manifestis auspiciis. Fieri non potest quin confestim evadas ex his vinculis, & mutatis rerum vicibus ad amplissimam dignitatem simul atqve potentiam pervenias, usqve ad eorum invidiam quibus nunc videris miserabilis. Felicem qvoqve habiturus es vitæ exitum, relictis in opum successione liberis. Memento autem qvando hanc alitem iterum videris, qvintum ex eo diem fatalem tibi futurum. Hæc sunt quæ tibi cælestes missa hac ave nunciant: cujus rei cum habeam præscientiam, visum est impartiri te hac lætitia, qvo spe futuri commodi levius feras præsens infortunium. proinde rogo ut qvãprimum felicitatem istam repræsentari tibi senties, des operam ut nos qvoqve eripiamur ex his adversitatibus. hoc Germani præsagium tam videbatur Agrippæ ridiculum, qvam postea maximam admirationem est promeritum. At Antonia graviter ferens calamitatem juvenis, Tiberium qvidem pro eo deprecari putabat non solum difficile, sed propter repulsam inutile etiam: apud Macronem tamen obtinuit ut in custodia servaretur a militibus commodis moribus præditis, convictoremq; haberet centurionem ei curæ præpositum, & qvotidianis uteretur lavacris, & pateret ad eum libertis atqve amicis aditus, qvorum sublevaretur officiis. admittebanturq; ad eum, Silas amicus, & e libertis Marsyas atq; Stichus, inferentes ei cibos quibus delectabatur: & stragula qvasi venalia circumferentes, noctu sübsternebant permissu militum jam ante præmonitorum Macronis imperio. atqve in hunc modum sex menses exegit in custodia. Cæterum Tiberius Capreas reversus primum langvore modice tentatus est: invalescente deinde morbo jam male de se sperans, per Euodum libertorum suorum carissimum accersiit filios, qvasi ad extremum colloqviü. erant autem ei non naturales, sed adoptivi. nam Drusum unicum filium amiserat. supererat hujus filius Tiberius, cognomine Gemellus, & Cajus ex Germanico fratre natus, jam adultus & disciplinis liberalibus pulchre excultus, adhæc gratiosus apud populum propter paternarum virtutum memoriam. ille enim apud omnes in maximo honore habitus est, qvod esset modestissimis moribus, comis in alloqviis, & nemini se præferens. qvibus artibus non senatus modo ac populi favorem sibi paravit, verum etiam qvotqvot ubiq; sunt provincialium, qvos partim affabilitate, partim officiis devinxerat. qvam ob rem defunctũ omnes non honoris simulatione luxerunt, sed veris lacrymis prosecuti, cãqvã in privata qvisq; mœstitia. adeo citra omnẽ omnium offensam vixerat: qvod & filio ejus

εὐθυμεῖν σε ἐκαυδακώς. αἰ γὰ ὅτι τοιῶσδε πεσαμερεύσῃς ὑστερηκότως δ' ἀποδείξαντος, ἔργῳ χαλεπωτέρᾳ προσίδην τᾶν ἀχθηδόνα, ἃ μηδ' ἀν τᾶν ἀκοᾶν ἀκροάσαιτ' αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐμὸν κινδυνίως ἐμβαλλόμαν, δίκαιον ἡγησάμενος σοι διαφαῖσαι τᾶν προαγόρευσιν τᾶν θεῶν. σὺν ἐὰ ὄπως σὺν εὐθέως ἀπαλλαγὰ τί σοι τῶν δετᾶν δεσμῶν παρέσται, καὶ πρόοδος ὅτι μήκιστον ἀξιώματός τε καὶ δυνάμεως, ζηλωτός τε ἂν γένοιο πᾶσιν οὕνεκα δι' οἵκτω τὰς τύχας σὰ λαμβάνοισιν. εὐδαίμων τε ἂν πασῶν τᾶν τελευτᾶν, παρὰ οἷς τὸ ὅλεθρον καταλειπόμαν. μνημονεύσῃ δ' ὁπόταν εἰς αὖθις τὸ ὄρνιν θεάσαιτο δ' τον, πέντε ἡμέρους σοι τᾶν τελευτᾶν ἐσομένᾶν. ταῦτα, πεπραίσθαι μὰν ἤπερ ὑποσημαίνει σοι τὸ θεῖον τὸ ἐξαπίσταλαν τοῦτονι τὸν ὄρνιν. προσηνῶς τε αὐτῶν σαίνοντι τᾶν ὠφελημένᾶν ὑποστρέφειν σε, ἄδοντα ἡγησάμενα, ὅπως ὑπισχνοῦμαν. ἀγαθᾷ μέλλονι λυσιτελεῖν, ἐν ὀλίγῳ τᾶν ἀχθηδόνα δ' παρόντα πιθήσει. μνήμᾶν δ' ἐπιέζοισ εἰς χάριτας σε ὠφελημένᾶ δ' εὐδαίμονα, καὶ δ' καθ' ἡμᾶς ἀφθόνως ἐμέναν δυσχαίνᾶ ἢ τὰ νῦν ὑπάρχομαν. καὶ ὁ μὰν γερμανὸς τοιάδε προέφατο, εἰς τοῦτο δὲ ὤφελεν γελῶντα τᾷ ἀχρίππα, ἐφ' ὅσον ἐν τοῖς ὕστερον κατεφάνη τεθαύμαζε ἀξίως. ἡ δ' ἀντωνία χαλεπῶς φέρουσα τᾶν δυσχαίαν, τὰ μὰν πρεσβύτερα τῶν αὐτᾶ ἀδελφίδαν, ἐγγυέστερον εἶχε, καὶ ἄλλως ἐπ' ἀρέσκτις ἦν ἡσυχίμου. εὑρίσκετο δ' αὐτᾷ δῶρα δ' μάκρωνος γραΐδιά τε μετρίων ἀνδρῶν, ἃ δῶρα φυλάξειαν αὐτὸν ἐν φρουρίοισιν ἐκατοντάρχᾳ ἐφεστηκότα τε ἐκείνοις καὶ σωδέτα ἐσομένᾳ, λυσιτελῆ καθ' ἡμέραν συγχωρεῖσθαι καὶ ἀπελεύθερον καὶ φίλων εἰσόδους τᾶν τε ἄλλων βασιλίων ἢ τᾷ σώματι χρῄζοι ἄν. ἐπίσταν τε ὡς αὐτὸν φίλος τε σίλας, καὶ τ' ἀπελεύθερον μαρσύας καὶ συχεὺς τροφὰς εἰς κομίζοντες οἷς ἔχαιρεν, ἐσθῆτι δι' ἐπιμελείας πόθεν ἔχοντες, ἱμάτιά τε κομίζοντες ὅτι ποτοιήσοι πρόφασιν, ὁπότε νύξ ἤδιστα ἐπιστρώννυσαν αὐτῷ συμπράσσει τῶν γραΐδιων μάκρωνι ποτειρηκότως. καὶ ταῦτα, ἐπράσσετο ὅτι μάλιστα ἐξ, καὶ τὰ μὰν καὶ ἀχρίππαν, ἐν τούτοις ἦν. τιβέριος δ' ἐπανελθὼν εἰς τὰς καπρέας, ἐμαλακίζετο, τὰ μὰν πρῶτα μετρίως. ὑπόνοσος δ' εἰς τὸ μᾶλλον τ' νόσῳ, πονηρὰς ἔχων ἐπ' αὐτῷ τὰς ἐλπίδας, εὐοδον ἐς ἑαυτῷ πιμάστου τ' ἀπελευθέρου, κελεύει τὰ τέκνα προσαγαγὸν πρὸς αὐτόν. χρῆζειν γὰ ἀφικέσθαι φησὶ λόγων πρὸ τελευτᾶ. ἦσαν δ' αὐτῷ παῖδες γνήσιοι μὰν ἔτι, ἐπεὶ σφε γὰ δὴ ὁ μόνος αὐτῷ γεγονὼς, ἐτύγχανε τεθνεώς. οἷς δ' τότε κατελείπετο τιβέριος ὑπικαλούμαν γέμελλος, γαΐος τε γερμανικὸς πῶς ἀδελφὰ ἦσαν γονὼς, νεανίσκος τε ἤδη καὶ παιδείαν σκεπτόμενος ὑπὸ πλείστων, εὐνοίᾳ τε δ' ὁμῶς ὑμωμένος, διὰ τὸν γερμανικὸν δ' πάντες δρεπτόν. ὑπὸ μέγιστον γὰ δὴ ἀτ' ἦλθεν ὠφελῷ τοῖς πολλοῖσι τιμᾶς, εὐσεβείᾳ τρόπου, καὶ δεξιότητι δ' ὁμιλεῖν ἀνεπιχθὴς ὤν, καὶ τᾷ ἀξιώσιν κτώμαν δ' βουλεύσασθαι πᾶσιν εἶναι. ἐξ ὧν οὐ μόνον ὁ δῆμος, καὶ ἡ βουλὴ, μείζονος ἦγον αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τᾶν ὑπὸ τελῶν ἔκαστον ἐθνῶν. οἱ μὰν ὁμοιότατοι ἀλισκόμαν τῇ χαρίτι τῆς ὑποτεύξεως, οἱ δ' πίστει τῆς σκιᾶν ἐφηγήσεως ὠφελαμβάνοντες. πρός τι αὐτὸ τελευτήσαντος τοῦτο ἦν πᾶσιν, οὐ πρόσφατα τᾶς δοκῆς ὑπιφαινομένου τᾷ συμφορᾶν, λυπῆ δ' ἀληθῆ οἰκουμένου, διὰ τὸ ἴδιον τυχεῖν ἑκάστης τᾶν μετ-

ἔσεσθαι αὐτῷ ὑποπεπτωκότα. οὕτως ἀνεπιχθῶς ὡμίλησε τοῖς ἀνθρώποις, ἐξ ὧν μέγα ὄφελος τῷ παιδὶ αὐτοῦ

ὠφέλησε πάνυ κατελέξατο, τοῖς τε ἄλλοις, καὶ μάλιστα τὸ A plurimum profuit, cum apud cæteros, tum maxime apud militarem multitudinem, quæ pro ipsius dignitate tuenda nullum periculum non aditura videbatur. at Tiberius cum Euodum jussisset in crastinum summo mane filios adducere, precatus est deos patrios, ut manifesto aliquo indicio designarent futurum successorem in imperio, cupiens quidem id nepoti ex filio relinqvere, sed non ausus rem tam arduam tentare inconsultis numinibus. Itaqve augurium concepit, eum sibi successurum, qui seqventi mane prior ad salutandum se venerit. quare pædagogum nepotis præmonuit, ut mox prima hora adolescentem adduceret, ratus Deum huic principatum annuere. sed aliter visum est cœlesti numini. nam cum Imperator hæc volutans diluculo jussisset Euodum eum e filiis introvocare qui prior advenisset, egressus ille Cajum offendit pro cubiculi foribus. nam Tiberius aviti propositi ignarus jentaculo remoratus est. Tum Euodus, vocat te, inquit, pater: simulq; introducit juvenem. Quo viso Imperator cogitare cœpit divinam providentiam, per quam sibi adempta sit potestas statuendi quæ decreverat: sentiensqve diversum cordi esse superis, non tam suam voluntatem irritam doluit, quam vicem infelicis nepotis, cui non satis esset principatum adimi, nisi etiam incolumitas in ultimum discrimen veniat: quandoquidem alio potentiore futuro, parum eum tutatura videbatur sanguinis propinquitas in æmulatione potentiæ, altero non ante securum putante suum principatum, quam si insidiis præoccuparit alterum. erat enim Mathematicorum quoque disciplinis addictior, juxta quorum consilia in tota vita pleraqve agere est solitus. nam & Galbam olim venientem conspicatus versus ad intimos quosdam amicos, En, inquit, virum, futurum aliquando Romanorum principem. In summa nemo Cæsarum unquam tantam fidem habuit divinationibus, non vanas expertus aliquoties. Tunc quoque magno mœrore affectus est ob id quod acciderat, non secus ac si nepotem jam extinctum cerneret: seqve ipsum culpabat, qui confugisset ad hujusmodi omina. cum enim liceret ei securo e vita excedere, nunc corruptam sibi hanc felicitatem præscientia futuri carissimorum infortunii. Itaqve quamvis turbatus inopinata principatus sui successione, invitus & reclamante animo sic Cajum alloquitur: Fili, etiamsi Tiberius propiore consanguinitate me contingat, tamen cum meum de te judicium, tum vero deorum immortalium suffragium secutus, tibi in manus trado Romanum imperium. rogo autem ut hoc adeptus non sis immemor benevolentiæ nostræ, qvi tibi sum tantæ felicitatis autor: & quam poteris gratiam mihi referas, amore complectendo fratrem Tiberium: quandoquidem mihi nihil

στρατιωτικὸν ἦρε, μίαν τὸν ἀριθμὸν τὸ ὠφελῆσαι τῆς ἀρχῆς σκέπην ἀφέλησε δείσας. τελευτῶν ὁ Τιβέριος ἐκέλευσε τὸν Εὔοδον τὸ πρωΐ ἐπὶ τὸν ὄρθρον ἀγαγεῖν τοὺς παῖδας, εὐχὴν τοῖς πατρίοις θεοῖς σημεῖόν τι προφῆναι τὸν αὐτῷ διάδοχον ἐν τῷ ἡγεμονίᾳ ἀποδεῖξαι μέλλοντας, αὐτὸν μὲν τῷ μὲν ἐκ τοῦ υἱοῦ παῖδες αὐτῷ καταλιπεῖν, μεῖζον ἢ δόξης τε καὶ βουλήσεως τῆς αὐτοῦ πεπρᾶξαι οὐκ ἐθέλοντα· τὸ δὲ ἐπ' αὐτοῖς ἀποφανεῖν. οἰωνισμὸν δὴ οὖν αὐτῷ προύκειτο, εἰς ἑκεῖνον ἥξειν τὴν ἡγεμονίαν, ὃς ἂν πρὸ τῆς ἑῴας αὐτοῦ προσίοι. ταῦτα μανθάνει, πέμπει δὴ ἑῳωθὲν τὸν παιδαγωγὸν, κελεύων ἐκ πρώτης ὥρας ἄγειν τὸν παῖδα, ὡς αὐτὸν καταμελήσειν τῆς ἡγεμονίας τὸν θεὸν καταλαμβάνων. ὁ δὲ ἀντιψηφίζεν αὐτοῦ τὴν χειροτονίαν. ὁ μὲν δὴ ταῦτ' ἐνθυμηθεὶς, ἐπεὶ τάχιστα ἡμέρα ἦν, κελεύει τὸν Εὔοδον ἐς καλεῖν τῶν παίδων τὸν πρῶτα πρόσω. ἐξελθὼν δὲ ἐκεῖνος, καὶ τὸν Γάϊον πρὸ δωματίου καταλαβών, ὁμοῦ μὲν ἐκ παρέργου μετεώρου τῆς τροφῆς αὐτοῦ γνόμενος, ἥδει δὲ οὐδὲν ὧν ἐβούλετο, ὁ δεσπότης καλεῖσθαι φησὶν ὁ πατὴρ, καὶ εἰσήγαγεν αὐτόν. πρόσω δὲ ὡς θεάσατο Γάϊον, τοῦτο πρῶτον εἰς διάνοιαν ἐλθὼν ἑαυτῷ τῆς ἐξουσίας, καὶ τὴν κατ' αὐτὸν ἡγεμονίαν παντελῶς ἀφῃρημένην διακυρουμένην οἷς ψηφίσαιτο, δυσαμένως ἐκεῖνον αὐτῷ μὴ ὠφελήσειν, πολλὰ δὴ κατελοφυράμενος, αὐτὸν μὲν ἑαυτὸν οἷς προβεβουλεύσθαι χειροῖν ἀφῃρημένον τὸ κράτος, πρόσω δὲ τὸν ἡνιόχου ὡς τῆς τε ῥωμαίων ἀρχῆς ὁμοῦ μάρτυρα καὶ τῆς σωτηρίας κεχρημένον, μᾶλλον τὸ ἐπ' ἄλλων χρησιμωτάτων οὐκ ἀνεκτῆσθαι σημήναντα τὴν σωσαναστροφὴν κάσεσθαι, τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ δὲ μὴ συγχύσεως ὠφελεῖν δυναμένου, φόβῳ τε καὶ μίσει δὲ ἐφεστηκότος χρησομένου πρὸς αὐτὸν, τὰ μὲν ὡς προστρέψοντα τῇ ἀρχῇ, τὰ δὲ ὡς ἀντιβουλεύειν ἑαυτέρᾳ τε τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἀνυπονοήτου τῶν πραγμάτων μὴ ἀφησόμενον. ἐῶ δὲ καὶ ψευδολογίαν πρόσω τὰ μάλιστα προσκείμενον, καὶ καταρρουμένην αὐτῇ μείζονας τῶν εἰς τόδε ἀναπεπλασμένων ἑκόντων τὸν βίον ἐξηγοῦμαι. χάλβαν οὖν ποτὲ θεασάμενον ὡς αὐτὸν εἰπόντα, φησὶ τοῖς ὀπαδοῖσιν αὐτοῦ, ὡς ὠφελήσοιτο ἀνὴρ τῇ ῥωμαίων προσημένου ἡγεμονίᾳ. τά τε πάντα μαντείων ἅπασαν ἐχόμενα πρόνοιαν ἡγούμενον ἡγεμόνων μάλιστα ἀνὴρ ἦν, καὶ ἐπαληθευόντων αὐτῶν ἐπὶ τοῖς πράγμασιν ἐχρῆτο αὐτοῖς. καὶ πρὸς ἀχαλεπῶς ἐῶν σωτηρίαν γεγονότα, ὡς ἐπ' ἀπολωλότι τῇ ἑαυτοῦ παιδὸς ἀχθεινῶς ἀλγοῦντα, καὶ καταμεμψίμοιρον αὐτοῦ νομίζοντα, τοιαῦτα οἰωνίσασθαι προσῆκεν. παρὸν γὰρ ἂν αὐτῷ λύπης ἀπαλλαγῆναι τελευτὴν ἀμαθίας τῶν ἐσομένων. ἀφαιρεθεὶς τοῦ προγνώσεως τὴν ἐσομένην δυσχίμην τῶν φιλτάτων τελευτὴν. καὶ περ ἐσωτέραν ἐγνωκὼς τὴν ἐκείνου δόξαν τῆς ἀρχῆς ἐς σὲ ἥκειν προείδω, ἀκων τε καὶ μὴ βουλόμενος, φησὶ γοῦν πρὸς τὸν Γάϊον, ὦ παῖ, καί περ μοι συγγενέστερα πρόσω ἢ σοὶ αὐτῷ, δόξῃ τε τῇ ἐμαυτοῦ, καὶ τῷ ὁμοψήφῳ ἐπ' αὐτῇ τῶν θεῶν, σοὶ φέρων ἐγχειρίζω τὴν ῥωμαίων ἡγεμονίαν. ἀξιῶ δέ σε μηδὲν ἀμνημονῆσαι, ὁμιλήσαντα αὐτῇ, μήτε εὐνοίας τῆς ἐμῆς, ὃς ἐς σὲ τοσόνδε σε ἀξιώματος καθίστημι μέγεθος, μήτε τοῦ πρὸς πρόσω συγγενοῦς, ἀλλ' ὀπαδοῦντος,

gratius pro hoc beneficio, qvod post Deos totum meum est, potest reponere, qvam si illi non desis qvem tibi natura voluit esse conjunctissimum. nam alioqvin etiam scire te oportet, illo superstite stabilius fore tuum imperium: extincto vero, infelicitatis tibi adesse exordium. Periculosa enim est solitudo dignitatis culmen obtinentibus: & qvi in consangvinitatis jura peccant, nunqvã divinam ultionem effugiunt. Hæc Cajo extrema mandata dedit Tiberius, omnia qvidem pollicenti, sed ficte. Qvamprimum enim principatum assecutus est, fratrem juxta illius præsagium sustulit: & ipse qvoqve aliqvanto post conjuratorum insidiis oppressus est. At Tiberius Cajo successore sibi designato post paucos dies obiit, cum vixisset in Imperio annis viginti duobus, mensibus qvinqve, diebus tredecim. post qvem Caius reipub. præfuit, qvartus in imperatorum serie. Romani vero nuntiato ejus obitu vehementer qvidem gavisi sunt, non tamen audebãt credere: non qvod verum esse nuncium non cuperent, qvod jamdudum magno redemissent libenter: sed qvod vererentur ne tentati falsis nuntiis, si intempestive gaudium suum detegerent, delatorum opera in certissimam perniciem incurrerent. Nemo enim ante eum patriciorum ordinem gravius afflixerat, qvod esset iracundus & implacabilis, etiam sine causa odio plerosq; prosequens, & pro innata sævitia mortem levissimam pœnam existimans. qvapropter optatissimam hanc famam non sunt ausi fronte hilari excipere, intelligentes qvantum subesset spei frustratæ periculum. Marsyas vero Agrippæ libertus cognita morte Tiberii, curriculo ad patronum properavit, lætissimum ei nuntium afferens. qvem cum offendisset petentem balneum, admoto capite sermone Hebraico, mortuus est, inqvit, leo. id ille satis intelligens, inopinatoqve perfusus gaudio, at tibi, inqvit, tum pro cæteris officiis, tum pro hoc nuncio qvam tandem dignã gratiam referam; si modo vera nuncias. tum centurio qvi custodiæ præerat, animadvertens tam Marsyæ festinum adventum, quam insecutam illius verba hilaritatem Agrippæ, suspicatusq; accidisse novi aliquid, rogavit qua de re inter se conferrent. quibus primo cunctantibus, cum ille urgere non desineret, tandem Agrippa ut jam familiari aperuit omnia, ibi centurio gratulatus ei plurimum hanc felicitatem, cœnam lautam apposuit. Sed dum epulis simul indulgetur & poculis, ecce tibi quidam superveniens affert incolumem esse Tiberium, & brevi in urbem reversurum; quibus verbis territus graviter centurio, capitalis culpæ sibi conscius, quod cũ vincto lætũ convivium iniuisset nuntiato imperatoris obitu, proturbat Agrippam de lectulo, hæc insuper intonans: Tu me impune falles mentitus mortem Cæsaris & non capite lues hãc linguæ petulantiã? Et cum dicto vinciri jubet, solutum hactenus, σὴ δ' ἂν ἀναμαξάμβδον τὸν λόγον; τοῦτ' εἰπών, κελεύει δῆσαι τὸν ἀγρίππαν, λελυκὼς πρότερον αὐτὸν,

ὡς σώ τε τοῖς θεοῖς, καὶ μετ' αὐτὸς τοιῶνδέ σοι καταχρείαν ἀγαθῶν παρεῖσης, ἀμείβεσθαί μου τε ἐπ' αὐτοῖς πρόθυμον, καὶ ἅμα πρεσβεύου φροντίσειν ἀλλὰ τἀν συγγνώμαις. ἄλλως τε γινώσκειν ὡς τύχῃ σοι καὶ ἐξ ἀρχῆς ἐμοῦ καὶ τῆς σωτηρίας πρείων γίνοιτ' ἂν πρέσβυς, φροίμιον δ' ἐδυσχέρες μεθιστάμβδον. αἴτε γὰρ μονώσεις ἐπικινδύνοις τοῖς εἰς τηλικούτων πραγμάτων ὄγκον καταίσασιν, καὶ θεοῖς σὺν ἀτιμώρητα, ὅσα φθάσαντα ἐδικαίωσα πάσομβδα. ἀφανίζοι δ' νόμῳ τὸ ἑτέρως πράσσειν φθαλαιοῦν. ταῦτα μὲν ὁ πρέσβυς ἐλεγεν, ἐμοὶ δὲ πιθανὸς ἦν τοῦ γαΐου καίπερ ἐπαχθόμβδος. ἀλλὰ καταίσας εἰς τὸν ἔρχειν, τόν τε πρέσβυν μαντίσας αἱρεῖται τοῖς σκεύοις, καὶ τοὺς ἐπιβουλῶν ἐπ' αὐτὸν ἐπιτεθεικῶν, μετ' οὐ πολὺ τελευτᾷ. πρέσβυς δὲ τὸν γαΐου ἀποδείξας ἀρχόντων τῆς ἡγεμονίας, ὀλίγας ἐπισὰς ἡμέρας, ἔθανεν, ἐὼν αὐτὸς τὸν ἔρχειν ἡμέρας τρεῖς, καὶ πέντε μείωσας, πρὸς ἑνιαυτῶν δυοῖν καὶ ἑκοσι. γαΐῳ δ' ὁ ἐν αὐτοκράτωρ τέταρτος. ῥωμῖοι μὲν δὴ πίστι τῆς πρέσβυος τελευτῆς; ὁ φρονίσαντες μὲν τὸ ἀγαθὸν τῆς ἀγγελίας, ἐ μὲν πιστεύειν χαλεπῶς ἐν αὐτοῖς, οὐ τοῦ μὴ βούλεσθαι, πρὸς πολλῶν γὰρ ἂν ἐτέμησαν χρημάτων τὸ ἐπαληθεῦσαν τῶν λόγων. δεῖν δ' μὴ ψεύδους τῆς ἀγγελίας ἡμομένης προεξαναστάντες, ὀπίθηλοι ὦσι δ' αὐτῶν χάρματος, ἐπ' ἀπολλυντο ἀλωβολῆς αὐτῶν ἡμομένης. ὠλείσα γὰρ αἰνῆς ἐπ' ἔτος ἐξωμμίων τὰς εὐπατρείδας ἐφρόασε τὸ θεῖον, δυσφόρητος ὀπὶ πᾶσι ὢν, ἐ ἀνήκεστος εἰς τὸ ἐργάζεσθ κατασχεῖν, εἰ καὶ χωρὶς λόγου τοῦ αἰτίαν ἐπανέλοιτ' τοῦ μισεῖν, καὶ ὀπὶ πᾶσι μὲν οἷς κέλοιεν ἐξαχρεοῦν φύσιν ἔχων, εἰς θάνατον τε καὶ τῶν κουφοτάτων ἀναπθεὶς τοῦ ζημίαν. ὡς τε ἡδονῇ δ' ἐπ' αὐτῷ λόγου φέροντες τοῦ ἀκρόασιν, εἰς ἔσον ἐβούλοντ' ὀπολαύσμαπ χρῆσθαι σκεκωλωτο δείματι κακῶν, ἀ προφορᾶτ ψεύσθεισι τῆς ἐλπίδος. μαρσύας δ' ἀχρίππου ὁ ἀπελεύθερος πυθόμβδος πρέσβυος τοῦ τελευτοῦ, ἵνα δρομικῶς τὸν ἀγρίππαν ἀσπασόμβδος. καὶ καταλαβὼν ἐν ἐξέδοις ὄντα, εἰς τὸ βαλανεῖον, σπουδαίως πρὸς αὐτὸν γλώσσῃ τῇ ἑβραίων, τέθνηκεν ὁ λέων φησί. ὁ δ' συνίησίν τε τοῦ λόγου ποιησάμβδος, καὶ χάρματι ἐπ' αὐτῷ πρεπνεχθεὶς, ἀλλά σοι τῶν ἀπόντων καὶ τῆς ὀπὶ τῶνδε εὐαγγελίας χάριτες ἐν ἐμοὶ παντὶαι γένοντ', μόνον ἀληθῆ τὰ λεγόμβδα εἴη. καὶ ὁ ἑκατοντάρχης ὡς γε τῇ φυλακῇ ἐφεισήκει δ' ἀγρίππα, ἀκούσμβδος τοῦ τε σπουδοῦ μεθ' οἵας ὁ μαρσύας ἀφίκετο, καὶ τὸ σκότων λόγων χάρμα ἀγρίππα σαφελῶς, ὥστ' πόσας καινωσίν τινα γεγονέναι τῶν λόγων, ἤρετο σφᾶς αὖθις δ' λόγου τοῦ ἐφεσηκότος. οἱ δ' πως μὲν παρέτρεπον, ἐγκειμένῳ δ' ὁποσημοῦν ὁ ἀγρίππας, ἤδη γὰρ φίλος ἦν, μηδὲν ἐνδοιάσας. ὁ δ' σκοπούμενός τε τοῦ ἡδονὴν δ' λόγου, ἀλλὰ τὸ εἰς ἀγαθὸ τοῦ ἀγρίππα φέρειν. παρῄνθετε αὐτῷ δεῖπνον. εὐσχημένως δ' αὐτῷ, καὶ δ' πότου παρῆντος, παρλεῖ τις λέγων, ζῶν τε τὸν πρέσβυον, καὶ ὀλίγων ἡμερῶν ἐπανήξειν εἰς τοῦ πόλιν. καὶ ὁ ἑκατοντάρχης θεσπῶς θορυβηθεὶς τοῦ λόγῳ, ἀλλὰ τὸ εἰς θάνατον ἀνακείμβδα πεπαχέναι, δεσμώτην τε ἀ ἐπ' ἀγγελίᾳ θανάτῳ καίσαρος σωσθῆναι μὴ χάρματος, ἀπωθεῖ τὸν ἀγρίππαν δ' κλινιδίου. ἀ ἤπου φησὶν λήσειν με τοιούσδε θανάτου δ' αὐτοκράτορος καταψεύσαμβδον, ἀλλ' ἀκεφαλῆ τῇ

φυλακὴν πλείονα διὰ τὸ πρότερον καθῆκαι). A & accuratius in posterum custodiri eum imperat: totamqve eam noctem in his malis Agrippa exegit. postera vero die rumor de Tiberii morte increbuit, palam id jactantibus hominibus, qvibusdam etiam sacra hac de causa facientibus: moxqve allatæ sunt a Cajo binæ literæ, alteræ, qvibus senatui significabat successisse se in defuncti imperium: alteræ ad Pisonem urbi præfectum, idem indicantes, mandantesqve ut Agrippam e castris dimissum restitueret in id qvod ante habitaverat domicilium. qvapropter bono animo vixit postea: nam licet custodiretur, tamen suo victitabat arbitrio. Cæterum Cajus Romam reversus, Tiberii simul corpus referens, more solenni funus celebravit sumptuosissime: & cum vellet Agrippam eadem die solutum dimittere, monitu Antoniæ supersedit: non qvod ea male vellet homini, sed negabat decoram hanc festinationem, ne videretur hocodio Tiberii facere, si confestim solveret qvem ille vinxerat. elapsis tamen non multis diebus, accersitum ad se domum tonderi, vestemqve mutare præcipit. imposito deinde in ejus caput diademate, tetrarchiæ qvæ Philippi fuerat, regem constituit, adjecta Lysaniæ qvoqve tetrarchia, & pro ferrea catena dedit auream pari pondere. in Judæam autem Marullum misit prælidem. Altero deinde anno principatus Caji Cæsaris Agrippa petiit veniam navigandi in suum regnum ordinandi ejus gratia, reversurum se hoc peracto pollicitus. Qvod ubi imperator annuit, præter omnium spem rex apparuit, insigni exemplo qvanta sit in rebus humanis fortunæ potentia, reputatione præsentis felicitatis & egestatis pristinæ. & alii qvidem beatum prædicabant, qvi spes suas secutus esset, pertinaciter, alii vix credebant tantam felicitatem hominis.

B C D

CAP. IX.

Qvomodo Herodes tetrarcha in exilium missus est.

Ἡρῳδιὰς δὲ ἡ ἀδελφὴ τοῦ ἀγρίππου συνοικοῦσα Ἡρῴδῃ, τετράρχῃ ὄντι τῆς Γαλιλαίας, καὶ Περαίας, φθόνῳ τὰ δελφῷ τὴν ἐξουσίαν ἐδέχετο, ὁρῶσα, ἐν πολὺ μείζονι ἀξιώματι γεγενημένου ἀνδρὸς αὐτῆς, ἀλλὰ τὸ φυγῇ μὲν τότε παῦσαι δοῦναι τὴν ἐξοδον, ἀμαλῦναι τὰ χρέα μὴ δυνάμενον, κάθοδον δὲ μετ' ἀξιώματος, καὶ ὅτως πολλῷ δὲ εὐδαίμονος ἐλευθεῖν δὲ καὶ βαρέως ἔφερεν τὴν ὑπὸ τοσοῦτον μεταβολήν, καὶ μᾶλλον, ὁπότε θεάσαιτο μὲν τῶν ἐνδώτων τὴν δόξαν τιμῶν τῆς βασιλείας ὑπὸ φοιτῶντα, τοῖς πολήταις, ὑπακούεσθαι δὲ οὐκ ἠνέχετο τὴν δυσχέρειαν δὲ φθόνῳ, ἀλλὰ τὸν ἄνδρα ἐζήρει, κελεύουσα ὑπὸ τὸ φῶμης πολεῖν ὑπὸ μνησθεὶς τὸ ἴσον. ἐγὼ δὲ ἀνεκτὸν εἶναι φησὶ τὸ ζῆν, εἰ ἀξιώπας δουλεύειν μὲν υἱὸς ὢν, φεύγειν δὲ τοῦ πατρὸς κατέχων μὲν, πενία δὲ ἀπορῶ σιωῶν, ὡς τελέως αὐτῷ ὑπανηρίζειν γυναικὶ δὲ ἐφ' ἡμέραις, φυγῇ δὲ δεδανεισότων τὸ πλοῦτον πεπιημένος ἐπανελθόντι βασιλεύς, αὐτὸς δὲ γε ὢν πολίτης βασιλέως, δὲ συγγνώμης τὴν ἀρχὴν καλοῦντος αὐτὸν ὑπὸ μεταπέμπεσθαι τὸ ἴσον, καθέζοιτο ἀπατῶν ἐν ἰδιωτείᾳ ἀμοιβίου. ἀλλ' εἰ καὶ πρότερον γε, & accuratius in posterum custodiri eum imperat: totamqve eam noctem in his malis Agrippa exegit. postera vero die rumor de Tiberii morte increbuit, palam id jactantibus hominibus, qvibusdam etiam sacra hac de causa facientibus: moxqve allatæ sunt a Cajo binæ literæ, alteræ, qvibus senatui significabat successisse se in defuncti imperium: alteræ ad Pisonem urbi præfectum, idem indicantes, mandantesqve ut Agrippam e castris dimissum restitueret in id qvod ante habitaverat domicilium. qvapropter bono animo vixit postea: nam licet custodiretur, tamen suo victitabat arbitrio. Cæterum Cajus Romam reversus, Tiberii simul corpus referens, more solenni funus celebravit sumptuosissime: & cum vellet Agrippam eadem die solutum dimittere, monitu Antoniæ supersedit: non qvod ea male vellet homini, sed negabat decoram hanc festinationem, ne videretur hocodio Tiberii facere, si confestim solveret qvem ille vinxerat. elapsis tamen non multis diebus, accersitum ad se domum tonderi, vestemqve mutare præcipit. imposito deinde in ejus caput diademate, tetrarchiæ qvæ Philippi fuerat, regem constituit, adjecta Lysaniæ qvoqve tetrarchia, & pro ferrea catena dedit auream pari pondere. in Judæam autem Marullum misit prælidem. Altero deinde anno principatus Caji Cæsaris Agrippa petiit veniam navigandi in suum regnum ordinandi ejus gratia, reversurum se hoc peracto pollicitus. Qvod ubi imperator annuit, præter omnium spem rex apparuit, insigni exemplo qvanta sit in rebus humanis fortunæ potentia, reputatione præsentis felicitatis & egestatis pristinæ. & alii qvidem beatum prædicabant, qvi spes suas secutus esset, pertinaciter, alii vix credebant tantam felicitatem hominis.

E F G

Κεφάλαιον ιθ'.
Ὡς ἡρῴδης τετράρχης ἐξωρίσθη.

Herodias autem Agrippæ soror, nupta Herodi tetrarchæ Galilææ atqve Perææ, invidebat fratri hanc potentiam, qvem in celsiore qvam maritum cerneret fastigio: urebat eam nimirum, qvod qvi profugerat non valens debita dissolvere, tum reversus erat auctus dignitate ac fortuna tam splendida: hancqve mutationem iniqvissimo ferebat animo, præsertim qvoties illum videret ornatum regiis insignibus per turbas invehi: adeoqve non poterat imperare suis affectionibus, ut maritum assiduis hortatibus ad similia speranda, & susceptas transmarina peregrinatione apud urbem ambienda erigeret: negans sibi vitam ferendam diutius, si Agrippa Aristobuli a patre supplicio traditi filius, & ob extremam inopiam metu creditorum profugus, reversus regno fruatur: ipse vero filius regis, & a cognatis ad regnum invitatus per desidiam nihil tale affectaret, privata vita cõtentus. Atqvi marite mi, inqvit, si tibi antehac

moleſtum non fuit, in minore quam olim pater A dignitate agere, nunc ſaltem honorem familiæ debitum appete. neqve ferendum puta exiſtimatione cedere viro, qui tuis quondam ſuſtentatus ſit opibus: neq; per tuam patiaris ignaviam, ut illi videatur plus in paupertate ſuperfuiſſe ad quærendam ampliorem fortunam induſtriæ, quã tibi in tam opimis facultatibus: quaſi non pudendum ſit te nunc ab eo ſecundum cenſeri, qui paulo ante niſi tua miſericordia non potuit vivere. Ergo Romam eamus non parcentes nec labori, nec auri argentive impendiis, quandoquidem non tam hæc ſervare ſit optabile, quam parando regno inſumere. at ille reſiſtebat aliquandiu quietis amore, & ſuſpecta habens Romana negotia: conabaturq; eam in diverſam ſententiam traducere. mulier contra quanto magis eum tergiverſari videbat, tanto urgebat improbius, nihil non tentandum cenſens regni cupidine: nec prius deſtitit quam mariti extorqveret conſenſum, non valentis alias ejus importunitatem excutere. itaq; ſine parſimonia facto apparatu exquiſitiſſimo, una cum Herodiade Romam proficiſcitur. Agrippa porro cognita eorum mente ac apparatu, ipſe quoque ſe accinxit ad reſiſtendum: & quamprimum eos e portu ſolviſſe didicit, etiam ipſe Romam miſit Fortunatum ſuum libertum ad imperatorem cum muneribus, & literis ſcriptis contra Herodem: ſimulq; mandavit, ut per occaſionem amplius cum principe ſuper hoc negotio diſſereret. Qui ſubſecutus Herodem, & ſecunda navigatione uſus, tantum modo a tergo relictus eſt, quod tum primum ad Cæſarem admiſſo ſupervenit, literasq; reddidit. uterq; enim Puteolos appulit, & Cajus tum forte apud Bajas repertus eſt: id oppidulum eſt Campaniæ, quinque ferme ſtadiis a Puteolis diſſitum: ubi palatia ſunt ſplendidiſſima, dum imperatorum quisque ſuperiorem vincere contendit magnificentia: invitantibus eo lavacris calidis ſponte e terra ſcaturientibus, tam ad ſartiendam corporum valetudinem, quam ad animos otio relaxandos commodis. Itaq; Cajus ſimul ab Herode ſalutatus eſt, priorem enim eum admiſerat: ſimul Agrippæ perlegit literas, accuſantes Herodem, qvod prius cum Sejano conſpiraſſet in Tiberium, & nunc iterum Artabano Partho faveret contra Caji novum imperium. argumento erat ipſius tetrarchæ apparatus, qui in armamentariis ſuis haberet tantum armorum, quantum inſtruendis virorum ſeptuaginta millibus ſufficeret. Quare Cæſar commotus, percontatus eſt Herodem, verane eſſent quæ nuntiarentur de armorum numero. quo annuente; neq; enim vera negare poterat: ſatis approbatam putans defectionem, ademptam illi tetrarchiam ad Agrippæ regnum adjecit, pecuniam qvoq; ejus donans Agrippæ indicit: Herodem vero perpetuo damnavit exilio apud Lugdunum urbem Galliæ. Cognito deinde ſororem Agrippæ eſſe Herodiadem, pecuniam ei propriam conceſſit: & ratus non libenter fore marito calamitatis ſociam, in Agrippæ gratiam ſe illi

ἡρῴδῃ μηδὲν ἐλάττω σε τὸ ἐν ἐλάσσονι τιμᾷ πατρὸς οὐ γόνους εἶναι, νῦν χρὴ σὲ ἐρέχθησι συγγνώμης ἀξιώματος. μηδὲ ὑπόμενε ἡσσᾶσθαι πρέσχοντι τιμῆς ἀνδρὶ, τὰ ἐν τε θεραπεύσει τὸ σὸν, μηδὲ πείσει δοκοῦσης τὸ σκέπτεσθαι, τῆς ἡμετέρας εὐπορίας δεῖται μᾶλλον χρῆσθαι δυναμένοις, μηδὲ ὀλιγωρεῖν ἀνεπαισχύντως ἡγεῖται χθὲς ἐπὶ σοῦ διαβεβιωκότων. ἀλλὰ δεῖ σε ῥώμης ἔχεσθαι, καὶ μήτε πόνου φειδοῦς ἔχω, μήτε ἀργυρίου δαπάνης καὶ χρυσίου, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐπ' ἐδαμινοῖς ἐν βελτίοσιν ἡμῖν τὸ τηρῆσαι, αὐτῶν ἀναλώσεως τὸ ὑπὲρ τῆς βασιλείας ἐσομένης. ὁ δὲ, πῶς μὲν ἀπεμάχετο ἀναπτῶν τὸν ἡσυχίαν, ἐπὶ ῥώμης τὸ σχολὴν διὰ τοσούτου λαμβάνων, ἀναδιδάσκειν τε αὐτὸν ἐπειρᾶτο. ἡδὲ ὅσον ἐξαναχωροῦντα εἴσω, μείζονος ἐπέκειτο κλαύσαι, μὴ ἀνιέναι πάντα πρᾶσσειν ὑπὲρ τῆς βασιλείας. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀνῆκεν, ἕως ἐξεκίνησεν αὐτὸν ὁμογνώμονα αὐτῇ ἀκρισίας ἡμέρας, ἀλλὰ τὸ μὴ εἶναι ἄλλως δοκοῦντα αὐτῆς τὸ ὑπὲρ τοιούτοις ψηφισάμενον. ἐμπλασάμενος τε ὡς ἐνοῦν τελυτελῶς, καὶ φειδοῦ μηδενὸς χρώμενος, ἀνήγετο ὑπὲρ τῆς ῥώμης, ἅμα ἢ καὶ τοῦ ἡρῳδιάδα ἀγόμενος. ἀφίππους ἢ τοῦ τε ἀδελφοῦ αὐτῶν, καὶ τοῦ ἐμπολιτεύσασθαι αἰδοῦ ἀνόμους, καὶ αὐτὸς παρεσκεύαζετο. ἐπεὶ τε σκεπτόμενοι ἀκμὴν, πέμπει αὐτὸς ὑπὲρ τῆς ῥώμης φορτωσάτων αὐτῷ τὰ ἀπόλυτα, δῶρά τε κομίζοντα τῷ αὐτοκράτορι, καὶ ἐπιστολὰς ἢ δὲ ἡρῳδιάς, τάδε καὶ αὐτὴν διδάσκοντα εἰ καιρὸς τὸν γάμον. ὁ δὲ ἐπαναχθεὶς τοῖς ἀμφὶ τὸν ἡρῳδιανὸν, καὶ δεξιῶ χρησάμενος τῷ πλῷ, τοσοῦνδε ἀπελείφθη τὸ ἡρῳδιάδος, ὡς τε τὸν μὲν, εὐτυχεῖν χαίρω, ὁ δὲ, ἐπικαταγνῶναι, καὶ τὰς ἐπιστολὰς ἀπεδίδου. καὶ προσπλεύσαντε ἀμφότεροι δημοσίᾳ, καὶ τὸν γάμον ἐν βαΐαις λαμβάνουσι, πολύδριον δ' ἐστὶ καὶ ἕν τοῖς καμπανίοις, ὅσων δὲ πόλεων πέντε τοῖς δημοσίοις χρῶνται. βασίλειοι τε εἶσιν οἰκήσεις αὐτόθι πολυτελέσι κεχρημένοις καὶ λουτρῶσι, φιλοτιμηθέντος τῶν αὐτοκρατόρων ἑκάστου προγενόμενος ὑφ' ἑαυτοῦ, λιπαρά τε παρέχεται τὸ χωρίον ἱερὰ μὴ θέμενον αὐτόματα ἀνιόντα, ἀγαθὰ δὲ τοῖς τε ἰᾶσθαι τοῖς χρωμένοις, καὶ ἄλλως τῇ ἀνειμένῳ τῆς ἀγωγῆς συμφέροντα. χαίρων ἢ ἅμα τε προαγορεύων τὸ ἡρῳδιανὸν, πρῶτον ἢ αὐτῷ ἐνετύγχανεν, ἅμα τε δὲ ἀγρίππου τὰς ἐπιστολὰς ἐπιὼν, ἐπὶ τῇ κατηγορίᾳ τῇ ἐκείνου συγκειμένας, κατηγόρει δὲ αὐτοῦ ὁμολογίαν τε πρὸς σεϊανὸν κατὰ τῆς τιβερίου ἀρχῆς, καὶ πρὸς ἀρτάβανον τὸν πάρθον ἐπὶ δὲ παρόντος κατὰ τῆς γαΐου ἀρχῆς. ὧν δεγμά τε ἐν αὐτῷ δὲ λόγου μυρίοσιν ἐπὶ ἐπιστολῶν δρεπόμενα, καταστάδην ἐν τοῖς ἡρῳδιάδος διαλογισμοῖς ἀποκειμένη. ἐκινεῖτο τε ὑπὸ τῶν ἐρημένων, καὶ ἤρετο τὸν ἡρῳδιανὸν, ἀληθεῖς ὁ πρεῖτῶν ὄντων λόγος. ὃ ἢ, οὐ γὰρ ἐν ἕτερα ἐπεῖν ἀλλὰ τὰ ἀντιφθέγξασθαι ἀληθείαν, εἰπόντος εἶναι τὰ ὄντα, πρᾶα ἡγεμόνος εἶναι τὰ ὑπὲρ τῆς δεσποίνης κατηγορήματα, τὸν τετραρχῶν ἀφελόμενον αὐτὸν, προσθήκην τῇ ἀγρίππου βασιλείᾳ πεῖσαι, καὶ τὰ χρήματα ποιοῦσι τοῦ ἀγρίππα διδῶσιν, αὐτὸν τε φυγῇ αἰδίῳ ἐζημίωσεν, ἀποδείξας οἰκητήριον αὐτῷ λουγδουνον πόλιν τῆς γαλλίας. ἡρῳδιάδα ἢ μαθὼν ἀγρίππου ἀδελφὴν εἶναι, πατρὸς χρήματα, εἰδίου ὁπόσα, ἐκείνῃ ἴδια δῶ, καὶ τὰ μὴ καινῶν νομίσας τοῦ ἀνδρὸς τῆς συμφορᾶς, τέλος αὐτῇ

τὴν

τ ἀδελφὸν ἔλεγεν. ἡ δ', ἀλλὰ σὺ μὲν αὐτοκράτωρ εἶπεν μεγαλοφρόνως π Ĉ ἀξιώματι τῷ σεαυ Ĝ πρέποντως παιδεύῃ, κώλυμα δέ μοι ἐστὶν ἀξήνδευ σε τῇ χάριτι τ δωρεᾶς εὐνοια ἡ πρὸς τ γαμηκότα, ἣ κοινωνόν με τ δαιμονίας γνωμιζέτω, ἀδίκημον ἐγκαταλιπεῖν τὸ δπὶ τ τύχαις καθιστάμενον. ὁ δ' ὀργὴν Ĝ μεγαλόφρονα αὐτ ποιησάμενο, σιωπᾶν μὲν οὐκ ἠνέσχετο τὴν ἡρώδη, Ĉ τῷ ἐπὶ αὐτ τῷ ἀγρίππα δίδωσιν. ἡρώδει μὲν δὴ φθόνῳ Ĝ πρὸς τ ἀδελφὸν, καὶ ἡρώδη γυναικείων ἀκροασαμένῳ κακολογιῶν, δικαίως ταῦτα δπεμήνιεν ὁ θεός. καὶ Θ δ' τ μὲν πρῶτον ἑνιαυτὸν, καὶ τ ἑξῆς, πάνυ μεγαλοφρόνως ἐχρῆτο τοῖς πράγμασιν, καὶ μέτριον παρεῖχεν αὑτ, εἰς εὐνοιαν πρόσχωρ, ὧν τε ῥωμαίοις αὐτὸς καὶ πὸς ὑπηκόους. πρεσβείων δ' ἐξίστατο Ĝ ἀνθρωπίνως φρονῶν ὑπὸ μεγέθους τ ἀρχῆς σκιθιάζων αὐτὸν, Ĉ τὰ πάντα ἐπ' ἀτιμίᾳ Ĝ θείᾳ πολιτείᾳ ἦρτο.

Κεφάλαιον ί.
Σπάσις τ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων Ĉ ἑλλήνων.

ΚΑὶ δὴ σπάσεως ἐν ἀλεξανδρείᾳ γνωμένης, ἰουδαίων π οἰ ἐνοικοῦσι καὶ ἑλλήνων, τρεῖς ἀφ' ἑκατέρας σπάσεως πρεσβευταὶ αἱρεθέντες παρῆσαν ὡς τ γάϊον. καὶ ὧν μὲν τῶν ἀλεξανδρέων πρέσβεων εἷς ἀπίων, ὃς πολλὰ καὶ τοὺς ἰουδαίους ἐβλασφήμησεν, ἀλλά τε λέγων, Ĉ ὡς τ κρατίστ Θ τιμῶν ὠθιεροῦσιν. πάντων γὰρ ὁπόσοι τῇ ῥωμαίων ἀρχῇ ὑποτελεῖς εἰσιν, βωμοὺς τῷ γαΐῳ καὶ νέους ἱδρυμένους, τά τε ἄλλα πᾶσιν αὐτ ὥσπερ τοὺς θεοὺς δεχομένους, μόνους τοὺσδε ἄδοξον ἠσεβηκότας ἀνδριᾶσι πεμᾶν, καὶ ὁρκίειν αὐτῶν τὸ ὄνομα πιστῶς. πολλὰ δ' Ĉ χαλεπὰ ἀπίων Θ ἐφυβρικότ Θ, ὑφ' ὧν ὀργὴν ἤλπιζεν τὸν γάϊον, Ĉ εἰκὸς ἦν, φίλων ὁ πρεσβευτὴς τ ἰουδαίων τ πρεσβείας ἀνὴρ τὰ πάντα ἔνδοξος, ἀλεξάνδρεύς τ Ĝ ἀλαβάρχου ἀδελφὸς ὤν, καὶ φιλοσοφίας οὐκ ἄπειρ Θ, οὐδ' ἐπ' ἀπολογίᾳ χωρεῖν τ κατηγορημένων. ἀμηχανίᾳ δ' αὐτὸν γάϊ Θ κελεύσας ἐκποδὼν ἀπελθεῖν, πρὸς ὀργὴν πρὸς ὢν, φανερὸς ἦν ἐργασόμενός τι δεινὸν αὐτούς. ὁ δὲ φίλων ἔξεστιν πρεπύθερμο Θ, καὶ φησὶ πρὸς τοὺς ἰουδαίους, οἱ πρὸς αὐτὸν ἦσαν, ὡς χρὴ θαρρεῖν γάϊῳ λέγων μὴ αὐτοῖς ὠργισμένῳ, ἔργῳ δ' ἤδη τ θεὸν ἀνυπαρξάντος.

Κεφάλαιον ιά.
Ὡς γάϊ Θ πέμπει πετρώνιον εἰς συρίαν πολεμήσαι ἰουδαίοις, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτοῦ τ ἀνδριάντα.

ΓΑΪ Θ δ' ἐνδεῶς φέρων εἰς τοσοῦτο ἀπὸ ἰουδαίων πεφρόνηται μόνων πρεσβεύτ δπὶ συρίας σκήπτωσι πετρώνιον, ἀμάδοκον διάδοχον τῆς ἀρχῆς, κελεύων χειρὶ πολλῇ ἐπιβαλόντα εἰς τὴν ἰουδαίαν, εἰ μὲν ἑκόντες δέχονται, ἱστᾶν αὐτοῦ ἀνδριάντα ἐν τῷ ναῷ Ĝ θεοῦ. εἰ δ' ἀγωνιοῦνται χρεών τε, πολέμῳ κρατήσαντα Ĝ τ ποιεῖν. Ĉ πετρώνιος Θ συρίαν μὲν ἔλαβεν, ἠπείγετο δ' ἀκκωνιδίου τῆς δπατείας Ĝ κρατήσαντος. συμμαχίαν δ' πλείστην ὅσην ἠθροίσατο αἰθεσίους, καὶ τάγματα δύο τῆς ῥωμαίων δυνάμεως ἄγων, δπὶ πτολεμαΐδος παρῆν αὐτόθι χειμάζων, ὡς πρὸς ἔαρ Ĝ πολεμεῖν οὐκ ἀφεξόμενος, Ĉ πρὸς τὸν γάϊον ἔγραφεν περὶ τῶν ἐπεγνωσμένων. ὁ δ' ἐπῄνει τῆς προθυμίας αὐτὸν, καὶ σκέλλε μὴ ἀνιέναι, πολεμεῖν δ' μὴ πεπεισμένους ἐντεταλμένοις. ἰουδαίων δ'

A parfurum promiſit. ad hæc illa: Tu quidem Imperator, ut tua majeſtate dignum eſt loqveris: ſed mihi conjugalis amor impedimento eſt quo minus fruar hac indulgentia. non enim æqvum cenſeo, ut cui ſecundæ fortunæ fui ſocia, eum nunc in adverſa deſeram. at ille indigne ferens tam excelſum animum in fœmina, ipſam quoque cum Herode expulit, & bona ejus Agrippæ largitus eſt. atqve hæc fuit vindicta quam Deus B intulit tum Herodiadi fratris ſucceſſus invide ferenti, tum Herodi ad obſeqvendum vaniloqventiæ uxoris nimis facili. Cajus porro primo ac ſeqventi ſui principatus anno rempub. adminiſtravit egregie: moderateqve ſe gerens, & Romanorum ſibi favorem conciliavit & provincialium, procedente vero tempore inflatus potentiæ magnitudine, oblitus eſt ſe eſſe hominem, & con- C tumelioſus in ſuperos, ad reliqvam inſaniam divinos etiam honores uſurpare auſus eſt.

CAP. X.
Judæorum & Græcorum apud Alexandriam ſeditio.

CUmqve inter Judæos & Græcos Alexandriam habitantes exorta eſſet ſeditio, terni ab XV. utraqve parte legati delecti ad Cajum miſſi ſunt. Apion vero Alexandrinorum legationis princeps multa in Judæos jactavit crimina, D interqve cætera quod Cæſarem non proſeqverentur debitis honoribus. nam cum quam late patet orbis Romanus Cajo extruantur templa & altaria, & pari honore colatur cum cæteris numinibus, ſolos iſtos turpe putare dedicare illi ſtatuas, aut jurare per nomen Cæſaris. Hic acerbe invecto Apione, multisqve aliis qvæ ad exaſperandum Cajum facerent, Philo e Judæorum legatis potior, vir per omnia clariſſimus, Alexandri Alabarchæ frater, & non imperitus philoſophiæ, parabat cauſam ſuæ gentis agere. Sed repulſus E eſt a Cæſare jubente illum abire, & per iracundiam vix temperante ab injuria. quapropter ejectus convitio, verſus ad Judæos aſſectatores, Nunc, inquit, oportet bono eſſe animo, quando F Cajus iratus eſt, nunc enim Deus nobis contra illum aderit.

CAP. XI.
Cajus in Syriam mittit Petronium juſſum Judæis bellum inferre, niſi malint recipere ipſius ſtatuam.

CAjus porro indigne ferens a ſolis Judæis ita ſe deſpici, legatum in Syriam mittit Petronium ſucceſſurum Vitellio: jubetq; ut cum G valido exercitu invadat Judæam: & ſi ſponte id admittant, ſtatuam ejus in templo Dei colloceт, quod ſi detrectent, bello devictos imperata facere adigat. is aſſumpta adminiſtratione rerum Syriæ, dedit operam, ut exeqverentur mandata Cæſaris: contractisq; quantum poterat auxiliis, cum duabus Roman. legionib. hybernavit apud Ptolemaidem, primo vere bellum illaturus: quod & Cajo ſignificavit per literas. qvi collaudata ejus induſtria, hortatus eſt eum ad agendū gnaviter, & trāgendā bello gentis contumaciā. Interim Judæorū

multa millia venerunt Ptolemaidem ad Petronium, deprecaturi ne quid facere cogerentur contra leges patrias. Quod si omnino decretum sit, statuam in fano ponere, ipsos primum interficeret, actum demum suo arbitratu rem perageret. nam qvantisper superessent, non posse ferre violari legislatoris sui decreta, tot retro seculis observata ab optimis patribus. Ad hæc Petronius commotior, Hæc, inquit, quæ affertis, forte valerent apud me aliqvid, si meis ipsius consiliis & auspiciis rem gererem: nunc necesse est me subservire decretis Cæsaris, quibus contravenire impune non licet. Ad hæc Judæi, Si tibi Petroni certum est a præscripto Caji non discedere, neq; nos transgrediemur legis nostræ mandata, freti divina potentia, & majorum nostrorum virtutis æmuli. neqve enim sumus adeo pusillanimes, ut quæ nobis cœleste numen imperavit proposito felicitatis præmio, ea prævaricemur intempestiva vitæ cupidine. quapropter feremus fortunam quamlibet, dummodo patriæ legis religio maneat incolumis: & parati sumus subire pericula, sperantes Deum nobis non defore, propter cujus honorem non reformidamus ancipitem fortunæ aleam. Hoc malumus quam tibi per ignaviam parendo incurrere perpetuam ignominiam, simulqve ob neglectas leges in dignationem numinis, cujus vel te judice potior quam Caji habenda est ratio. Ibi Petronius animadvertens eorum obstinatam pervicaciam, neqve se posse sine certamine & cæde statuam dedicare Cæsaris, cum amicis & famulitio properavit Tiberiadem, ut ex propinqvo melius res Judæorum dispiceret. Judæi vero magnum timentes e Romano bello periculum, sed majus ex violatis legibus, iterum multorum millium numero occurrunt Petronio Tiberiadem, supplicantes ne se ad eam necessitatem cogeret, neve sacratam urbem pollueret, vetitis imaginibus. Tum Petronius: Pugnabitis igitur cum Cæsare, nec illius opes, nec vestram imbecillitatem adhibentes in consilium? Non pugnabimus, inquiunt, sed moriemur citius, quam discedamus a legibus. simulqve procumbentes ac nudantes jugulos, paratos se ajebant ad excipiendos gladios. atqve hoc pacto perduratum est per quadraginta dies continuos, neglectis interim agriculturæ operibus cum maxime sementis essent tempora: quandoqvidem certissimum illis erat propositum, mortem potius quam statuam illam admittere. In hoc rerum statu Aristobulus Agrippæ regis frater, & Elcias Magnus cognomine, cum optimatibus cæteris ejus familiæ, Judæorumqve primatibus accedunt Petronium, rogantes, ut consideraret obstinationem populi, neve illis desperandi ansam præberet, quin potius Cajo scribat quanta pervicacia reclametur dedicationi

A πολλαὶ μυριάδες παρῆσαν εἰς τὴν πτολεμαΐδα, καὶ δεησόμενοι, καὶ μηδὲν ὅλως ἐπὶ καταλύσει τῶν πατρίων ἐπαναγκάζειν, βεβαιοῦντες. οἱ δὲ σὺν πάντως ποιήσειν τὸν ἀνδριάντα φέρειν, καὶ ἰσᾶν, ἡμᾶς αὐτοὺς πρότερον μεταχειρισαμένους, πρᾶσσε τὰ δεδογμένα. ἐγὼ δὲν δίκαιά μοι ταῦτα συγχωρεῖν πράγματα, ἡμῖν ἀπηγορευμένα, ἀξιώματί τε τοῦ νομοθέτου καὶ προπατόρων τῶν ἡμετέρων, εἰς ἀρετὴν ἀνήκειν αὐτὰ κεχειροτονηκότων. πετρώνιος ὀργὴν λαβών, ἔφη. B ἀλλ' εἰ μὲν αὐτοκράτωρ ὢν βουλεύμαι χρῆσθαι τοῖς ἐμαυτοῦ, τάδε πρᾶσσειν ἐπινοοῦμι, καὶ δικαίως ὑμῖν πρός μὲ λόγος ἐστίν. νῦν δέ μοι καιρὸς ἐπεσκήπτως, πᾶσαν ἀνάγκην ἀκαθεΐαν τοῖς σκεύοις προσαναψηφισμένοις, ἀλλὰ τὸ εἰς ἀνήκεστα φέρειν ζημίαν τῶν βεβαιούντων αὐτῶν. ἐπεὶ τοίνυν ὅτω φρονεῖς ὦ πετρώνιε, φασὶν οἱ ἰουδαῖοι, ὡς μὴ ἂν ὑπερβαίνοις τοὺς ἡμῖν παρειλημμένους, ἀλλ' ἂν αὐτοὶ βεβαιῶμεν τοῦ C νόμου τὸν προαγορεύσιν, θεῷ πειθόμενοι δοκεῖ καὶ προγόνοις πόνοις τ' ἡμετέροις εἰς νῦν ἀβλαβεῖ μεμενηκότες, ἀλλ' ἂν. τολμήσαιμεν ὑπὲρ τοσοῦτον κακοῦ ἡμεῖς, ὡς τε ὁπόσα σκεύη δόξειε μὴ πρασσόμενα ἀναθὲ ῥᾳδίως ἡμῖν φέρειν, αὐτοὶ βεβαιῶσαι ποτ' ἂν δυνατὸν φοβηθέντες. ἐπομένως ἐις τύχας ἰόντες, ὑπὲρ φυλακῆ τε πατρίῳ, καὶ κινδυνεύειν προθεμένοις ἐλπὶδα ἴσαν ἐξεπισταμένοις κἂν προδοθέντας, ἀλλά τε θεῖ τὸ ξυμφέρον μᾶλλ' ἡμῶν, ὑπὲρ πρὸ τε τῆ σκηνῆ τὰ δεινὰ ἐπιδεχομένων, καὶ τῆς τύχης τὸ ἐπ' ἀμφότερα φιλοῦσι πράγμασι βεβαιοῦσθαι. ἐκ δὲ σοὶ πείθεται, πολλοὶ μὲν λοιδορίαν δ' ἀνάνδρου προσκειμένου, ὡς δὲ αὐτὸ βεβασιν δ' νόμε προστοιχούμενοι, καὶ ἅμα πολλοὶ ὀργὴν δ' θεῖ, ὃς κ' βεβαιοῖ δικαίᾳ ψυχῇ ἂν βελτίων γαίη. κ' ὁ πετρώνιος ἐκ τ' λόγων θαυμάσας δυσκίνητον αὐτῶν τὸ φρονεῖν, κ' μὴ ἂν ἅμαχὶ δύναμιν αὐτῷ βεβαιῶσαι τοῦ γαίου τὸν ἀνάθετον δ' ἀνδριάντ, πολλῶ δ' ἔσεσθαι φόνου, τοὺς τε φίλους ἀναλαβὼν, κ' θεραπείαν ἢ ὡς αὐτὸν ἦ, ὑπὲρ μὲν ἠπείγετο χρήζων καταπονῆσαι τ' ἰουδαίων τὰ πράγματα ὡς ἔχοι. C ἰουδαῖοι μέχαν ἡγούμενοι τ' ἐκ δ' θεοῦ ῥωμαίοις πολέμου κίνδυνον, πολὺ μέζονα δ' κρίνοντες τὸν ἐκ δ' βεβαιοῦν, αὖθις πολλαὶ μυριάδες ἐπανίασιν πετρώνιον εἰς τὸν πιερμάδα ἡμέρων, C ἱκετεύοντες χρώμενοι μηδαμῶς εἰς ἀνάγκας τοιαύτας αὐτοὺς καθιστᾶν, μηδὲ μιαίνειν ἀνδριάντ ἀναθέσει τὴν πόλιν. πολεμήσετε ἄρα καίσαρι, πετρώνιος ἔφη, μήτε τὴν σκευὴν βεβαιοῦν λογιζόμενοι, μήτε τὸν ἡμέτερον ἀσθένειαν; οἱ δ' ἀδαμῶς πολεσόμεθα ἔφασαν, τεθνηξόμεθα δ' πρότερον ἢ βεβαιῶσαι τοὺς νόμους. ὑπὲρ τε τὰ πρόσωπα κείμενοι, καὶ τὰς σφαγὰς προδεικνύντες, ἕτοιμοι κτεννύεσθ ἕλεγον εἶναι. C τοῦτα ἐπεὶ σφᾶς ὑπὲρ ἡμέρας τεσσαράκοντα, καὶ δ' γεωργεῖν ἀναγκαίου ἦσαν, καὶ ταῦτα, τῆς ὥρας οὔσης πρὸς σπόρου, πολλὴ τε τῶν προαίρεσις αὐτοῖς, καὶ δ' ὕπνου ὑπερβολὴ σπουδῆς πρόθεσις, ἢ τῶν ἀνάθεσιν δ' ἀνδριάντ θεάσασθαι. ἐν τοιούτοις δ' ὄντων πραγμάτων, δεῖσθε ὁ ἀγρίππα δ' βασιλέως ἀδελφὸς, καὶ ἐλκίας ὁ μέγας, ἄλλοι τε οἱ κράτιστοι τῆς δὲ τῆς οἰκίας, καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ αὐτοῖς, ἐσίασιν ὡς τὸν πετρώνιον παρακαλοῦντες αὐτὸν, ἐπειδὴ τῶν προθυμίαν ὁρᾶ τῆς πλήθ, μηδὲν εἰς ὀτόνοιαν αὐτῆς παρακινεῖν, ἀλλὰ χάριν πρὸς χαῖον τὸν ἀνήκεστον αὐτῶν πρὸς τὸν ἐπανόχλων

τοῦ

ἢ ἀνδριάντων, πῶς τι δεησάντες ἢ γεωργεῖν ἀνίκα- A statuæ: utqve relicto agriculturæ ſtudio, de bel-
ζεν), πολεμεῖν μὲν ἢ βυλόμενοι λόγῳ τὸ μηδ' ἂν δύ- lo quidem nulla virium fiducia non cogitent: ſed
ναδαι, φανῆναι δ' ἔχοντες ἡδονλοὶ, πρὶν ὠδῖνας τὸν νό- paratiſſint mori potius quam tantam religionis
μιμον αὐτοῖς, πῶς τε ἀστόργε τῆς γῆς ὑμνομένης λησεί- labem in ſe admittere. ad hæc ſemente omiſſa,
ας ἀναφύοιντο, ἀδυναμίᾳ καταβολῆς τ φόρων. ἴσως inſtare latrocinia, dum non eſt unde poſſint per-
γὰρ ἂν ἐπικλασθέντα τὸν γαΐον, μηδὲν ὠμὸν λόγον ἐθε- ſolui vectigalia, forte enim flecti poſſe Cæſarem
λῆσαι, μηδὲ ἐπ' ἀναγκαίοις φρονῆσαι ἢ ἔθνους. ἐμμένοντες ne quid ſævius in eam gentem ſtatuat, neve illi
ἢ τῇ πρὶν βυλῇ ἢ πολεμεῖν, τότε δὴ καὶ τὸν ἀπειλῆς ἢ rebellandi materiam præbeat. Quod ſi non mo-
πράγματος. καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ τ Ἀριστόβυλον, ἐπὶ B veatur ab inferendi belli propoſito, tùm demum
τούτοις πρεσβείον παρεκάλουν. πετρωνίου δ' ἤτοι μὲν aggrediendum eſſe negotium. atqve hæ fuerunt
τ ὠφελῆ τ Ἀριστόβυλον παντοίως ἐπικειμένων, ἅμα τὸ preces Ariſtobuli. Petronius vero partim depre-
ὑπὲρ μεγάλων πειθοῖ τὴν δέησιν, καὶ πάσῃ μηχανῇ catoris reſpectu enixe urgentis, & ipſius rei ma-
προχειρισαμένων εἰς τὰς ἱκετείας, ἔτι δ' ἢ τῶν Ἰουδαίων gnitudinis, partim contentioſi Judæorum propo-
ἀνοήμονος πλῆθος ἀνιλεῶς ἀπολέσαι τῆς γνώμης, καὶ δεινὸν ἡγή- ſiti, ratus indignum tam multa hominum millia,
σατο, τοσαύτας δὲ μυριάσιν ἀνθρώπων μανίας τῇ in gratiam inſanientis Caji perdere, & cæleſte
γαΐου χαριζόμενος, ἐπαναγαγὼν ἑαυτὸν ἐν αἰτίᾳ τοῦ numen ſuamq; ipſius conſcientiam reveritus,
πρὸς θεὸν σεβάσμιον ἔχειν, καὶ μὴ πονηρὰς τὸν μὴ πειθό- maluit abſurditatem rei per literas docere impe-
μενον ἐλπίδος διαπέσαι, πολὺ κρεῖσσον ἡγεῖτο, ἢ πι- C ratorem vel ſuo periculo: non ignarus quam il-
σείλας τὸν γαΐον τὸ ἀνήκεστον αὐτὸν, ὀργῇ φέροντος μὴ le eſſet iracundo ingenio, & ad vindicandum
σὺν ἐξέσει δὲ χαριζομένου αὐτοῦ τῆς ἐπιβολῆς, πάν- prono, niſi quis quam primum furenti morem
τα καὶ πείσειν, καὶ τῇ τὸ πρῶτον μανίᾳ τῆς γνώμης geſſerit. Sic enim exiſtimabat, etiamſi ille non
ἐπιμένοντος, ἄψασθαι πολέμου πρὸς αὐτούς. εἰ δ' decedat de ſententia, & fortaſſe indignationem
ἄρα καὶ κατ' αὐτοῦ τρέποι τῆς ὀργῆς, καλῶς ἔχειν τ in ipſum vertat cunctantius mandata exeqventem: eſſe tamen boni viri officium, pro incolumitate inſontis tam numeroſi populi vel certum interitum non refugere. Ergo indicto Judæis conventu ad Tiberiadem, poſtqvam adeſſe vidit multa millia, progreſſus in concionem ait expeditionem non a ſe ultro ſuſceptam ſed mandato Cæſaris: cujus executionem differri periculoſum eſſe, propter indignationem ſummæ poteſtatis: & alioqui conveniens eſſe, ut ipſe ab autoritate illius pendeat, per quem ad tantum dignitatis faſtigium evectus ſit. attamen veſtræ, inquit, ſaluti meam ſecuritatem aut exiſtimationem non præferam, quos ſcio merito pro patriis legibus contendere. imo ne mihi quidem probatur, ſummi Dei templum temerari principum licentia. quamobrem legatos ad Cajum miſſurus ſum, per quos cognoſcat veſtram irrevocabilem ſententiam, quantumq; in me erit hortabor ut honeſtiſſimæ veſtræ voluntati aſſenſum ſuum præbeat. Deus cujus potentia ſuperior eſt omnibus humanis conatibus, faxit ut & religio veſtra integra ac inviolata maneat, & ille per immodicã honoris cupiditatem nullum ſibi contrahat piaculum. Quod ſi offenſus iram omnem in me verterit, patiar quodvis periculum, ſive in corpus ſive in vitam illi ſævire libeat, modo ne tam ingentem veſtram multitudinem propter conſtantem bonam voluntatem perire videam. Abite igitur quo ſuum quemque vocat negotium, & terram labore veſtro colite. Legationem autem ipſe in urbem miſſurus ſum, & quicquid in rem veſtram potero, tam per me agam, quam per amicos meos & neceſſarios. His dictis concionem dimiſit, hortatus, ut agros colerent interim, & bono eſſent animo. & ille quidem ſic populum pro ſua virili conſolatus eſt. DEUS autem manifeſte oſtendit Petronio ſuam providentiam,

qvodqve omnibus juste atqve honeste cœptis propitius faveat. Vix enim orationem finierat, cum repente imber præter omnium opinionem decidit, nullis tam serena die signis præmonstratus, & hominibus propter diuturnam ac continuam siccitatem cælitus pluviam pene desperantibus, etiam si nubes viderent, qvæ toties ipsorum frustratæ fuerant. Qvapropter terra tum præter solitum præterqve expectationem rigata largis imbribus, Judæis spes facta est non irritas fore preces Petronii. Qvin & ipse præses magis etiam obstupefactus est, evidenter cernens curæ esse Deo res Judaicas, attestante tam insigni prodigio, ut nemo nisi impudens posset contradicere. cumq; accurate super hoc negotio scripsisset ad Cajum, dehortans ne tam multa millia in extremam desperationem atqve perniciem adduceret, neqve enim nisi bello compulsos discessuros a religione patria: neve seipse mulctaret luculentis ex ea gente proventibus, æternumqve apud eam sibi pararet improperium: id qvoqve adjecit, qvam carus sit Deo populus, qvamqve manifestis signis declaret suam erga illos benevolentiam. Hæc Petronius. Rex autem Agrippa, qui tum forte Romæ degebat, indies Cajo reddebatur familiarior: qvando etiam convivium tale illi exhibuit, de industria procurato apparatu sumptuosissimo, adhibitoqve omni exqvisitissimarum lauticiarum ac voluptatum genere, ut omnes a tergo relinqveret in hoc certamine, atqve ipsum etiam Cæsarem. tantum illi studium fuit demerendi principis per omne obsequium. is demiratus ejus tam animum qvam magnificentiam, qvi etiam supra vires ac facultates placere sibi contenderet, volensq; cum eo certare mutuis officiis, jam vino qvoqve factus hilarior, Agrippam ad lætitiam provocantem sic allocutus est: Eqvidem & ante expertus sum tuam benevolentiam, qvando vivo etiam tum Tiberio ne periculis qvidem a me colendo deterritus es: & nunc video te, modo mihi gratificeris, nulli rei parcere, ne facultatum qvidem tuarum ratione habita. qvare cum turpe mihi sit a te vinci officiis, qvicqvid hactenus per me cessatum est jam pensabitur: tantumq; ad pristinam meam erga te liberalitatem accedat enixe dabo operam, ut maximum ad futuram tuam felicitatem momentum allaturum sit. Sic ille benigne promittebat, ratus ampla latifundia postulaturum, aut urbium aliqvarum vectigalia. ille vero qvamvis jam pridē preces paraverat, tamen hactenus dissimulata tum demum per occasionem aperuit, dicens neq; olim propter privatū comodum præter mandatū Tiberii se illum coluisse: & nunc nihil aliud captare præter ipsius gratiam nam & priore munificentiam uberiorem fuisse qvam unqvam spe concipere potuisset, qvantumvis improba. etsi enim tu, inqvit, majora præstare valess, meis tamē

καὶ τὸν θεὸν ὅτι τοῖς ὅλοις σύλληψιν. ἅμα τε γὰρ ἐπαύετο ὁ λόγος, ὄμβρος τὰς ἐλπίδας τῶν ἀνθρώπων ὑπερβάλλων ἐπῆλθεν, καὶ αὐτίκα ὕετος ἠφίει μεγάλην παρ' ἐλπίδα τοῖς ἀνθρώποις γινόμενος, διὰ τὸ σπάνιον τοῦ ἡμέρου καὶ αὐθέμου ὄντος ὀδὲν ὑμβεμένου ἀποτετμημένου ὅτι τὸ ὠθὲν τὸ ἔρχεσθαι καὶ τὸ πᾶν ἔτος αὐχμῷ μεγάλῳ κατεχημένου, ἐπ' ἀπογνώσει πίστεως τοὺς ἀνθρώπους ὕδατος ὂν ἀνώμην, εἰ καὶ σώνεφόν ποτε ἰδόντες τὸ ἔρχεσθαι. ὡς τε δὴ τότε πολλὰ καὶ ᾧ τὸ ἐπιὼν ὄρος, καὶ ᾧ τὸ ἑτερόδοξον ἀφθόνως ὕδατος, τοῖς τε Ἰουδαίοις ἐλπὶς ἦν ὐδαμῶς ἀτυχήσειν πετρώνιον ὑπὲρ αὐτῶν δεόμενον. ὁ πετρώνιος ἢ κατεπτηχὼς μᾶλλον, ὁρῶν ἐναργῶς τὸ θεῖον τῶν Ἰουδαίων προμηθούμενον, καὶ πολλὰ διαπεμπόμενα τοῖς ὄχλοις φανέντα, ὡς μηδ' ἂν τοῖς ἔργῳ προθεμένοις παντάπασι φρονεῖν ἰσχὺν ἀναλέξεως καταλειφθῆναι. ὡς ἢ καὶ πρὸς τὸν γάϊον ὑπὸ τοῖς λοιποῖς ὑπὲρ αὐτῶν ἔγραφεν, ἐπαγόμενος δ' αὐτῷ τὰ πάντα, ὑπαγορεύσας καλῶς μὴ ποιεῖν μυριάδας ἀνθρώπων ἀπονοίᾳ, ἃς ἐκτενοῦς, ἢ γὰρ δίχα γε πολέμου φθορᾶς ἀφορήτου ἢ νομίμων τῆς θρησκείας, προῖδέ τε τῆς ἀπ' αὐτῶν ὑποστρεφούσης, καὶ τὰ πρόπαλαι ἀρᾶς ὑπὲρ αὐτῶν τοῦ μέλλοντα αἰῶνα, καὶ ἄλλως θεὸς ἢ προσηκόντως αὐτῶν τοῦ δυνάμιν, ὡς ἀκριβῶς ἀπέφαινεν, καὶ μηδὲν ἐνδοιάζειν ὅτι δυνάμιν τοῦ αὐτῆς ὑπόδεικνυσθαι καταλιπεῖν. καὶ πετρώνιος μὲν ἐν τούτοις ἦν. ἀγρίππας ἢ ὁ βασιλεύς, ἐτύγχανεν γὰρ ὑπὸ ῥώμης διατρίβων, προσῆκτο Φιλίαν τῇ πρὸς τὸν γάϊον μείζονος. καί ποτε προθεὶς δεῖπνον αὐτῷ, καὶ πρόσωπα ἔχων πάντας ὑπερβαλλόντως, τὰ λεσί τε τοῖς εἰς τὸ δεῖπνον, καὶ ὑπερβολῇ ἢ εἰς ἡδονὰν φέροντος, ὡς μή ὅπως ἂν πάντα τὰ λοιπὰ, ἀλλὰ μηδ' αὐτὸν γάϊον ποτε ἰσωθῆναι θελήσοντα ἐν ὅπως ὑπερβαλλόντως. τοσοῦτον ἀνὴρ τῇ προθυμίᾳ πάντας ὑπερῆρεν, ὥστε τὰ πάντα κύριος ὂν φρονήσει προσελθεῖν. καὶ ὁ γάϊος ὑπηυμάσας τὰ τε ἀβρότητι αὐτοῦ καὶ τὰ μεγαλοπρέπειαν, ὡς ἐν ὀλίγῳ τῇ αὐτῇ βιαζοίτο καὶ ὑπὲρ δυνάμιν τὰ χρήματα εἰς προῖκα χρῆσαι, βουλόμενος τε μιμήσασθαι τοῦ ἀγρίππου φιλοτιμίαν ἐφ' ἡδονῇ τῇ αὐτοῦ προσομίλῳ, ἀνεμνήσθη τοῦ οἴνου, καὶ τὰ ἀβρότητι εἰς τὸ ἁπλούστερον ὑπετεθραμμένος φησὶν ὑπομποσίῳ προσκαλουῦτος εἰς πότον ἀγρίππα. καὶ πρότερον μὲν οὐ πάνυ ἐδόκει ἢ ἔχειν τὰ πρὸς ἐμὲ, ὑπὸ πολλῆς εὐνοίας μὴ κινδύνων ὑποδέχεσθαι, οἷς ὑπὸ τοῦ μεγέθους περιέστης δὲ αὐτῷ, ὑπολείπεις τε ὀδὲν, ὑπὲρ δυνάμιν ἀρετῇ χρῆσθαι τῇ πρὸς ἡμᾶς. ὅθεν ἀναγκαῖον γὰρ ἦν ἀδικεῖσθαι με ὑπὸ τῆς σῆς αὐθάδης, ἀναλαβεῖν βούλομαι τὰ ἐλλελειμμένα πρότερον. ὀλίγον γὰρ πᾶν ὅπερ οὖν δωρεῶν ἔχόμενον ἀπεμοιρησάμεν. τὸ πᾶν, ὅπερ οὖν ῥᾳδίως ἂν ἐμασθῆναι ὑπὸ εὐδαίμονος, διαφθονήσειν γάρ σου προθυμία τε καὶ ἰσχύι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, διόρθωσιν γλῶ τε πολλῶν αἰτήσειν, ἢ καὶ πίνων πρὸς δεῖ πολέων. ὁ δ', καίπερ τὰ πάντα ἐφ' οἷς ἤτησε παρεσκευασμένος, ἐκ ἐφανέρου τὸ διάνοιαν, ἀλλ' ἐκ ὀλίγου ἐμέσας τὸν γάϊον, ὅτι ὅτε πρότερον κέρδος τὸ ἀπ' αὐτοῦ χαριζόμενον ὑπὸ τοῦ πρώτου ἐντολὰς θεραπεύσειν αὐτ', ὅτε νῦν πρόσοιτ' ἂν τι τοῖς χάριν τ' ἐκείνου κερδῶν οἰκείων ἐν ποιήσει. μείζονα δ' εἶναι τὰ προδεδωρημένα, καὶ πρεσβυτέρου τοῦ θράσος χωρὶς τ' ἐλπίδων. καὶ γὰρ ἐν τοῖς ὀλίγον δυνάμεως, τοῖς γε μὴ ὑπὲρ ὅλη-

εἰλικρότ@ Ἀγρίππας τὴν ἀξιώσεως μείζονα, καὶ ὁ
γαῖ@ ἐκπλαγεὶς τὴν Ἀγρίππου αὐτοῦ, καὶπερ ὀνό-
ματι ἰουδαίων, ὅτι χαρίζοιτο τ' ἂν αὐτῷ ὠφελοῦμ@ ὁ
ἄν, ἐπὶ πᾶσι δὲ ἀποτόπως προθυμία τῇ σῇ δωρεῶν ἄξιον
ἀποφαίνοις, αἰτήσομαί τ μὲν εἰς ἔλεον φερόντων ἐδέν
Ἀγρίππα μεγάλως με ὠφελήσαντι, οἷς ἤδη παρέσχες. ἃ
δ' ἂν σοι δόξαι προσαιτῆσαι δύσεβῆς, καὶ τὸ θεῖον σύμ-
μαχον ἐφ' οἷς ἠλπίσας ὠφελῆσαι, καὶ μοι πρὸς δι-
πλασίας ἤροιτο ὠφελὰ τοῖς συνηναγκασμένοις, ὡς μηδ' ἑνὸς ὧν
χρήσαιμι χάριτος ἄπρακτον ἀποτυχεῖν πώποτε χρόνῳ.
ἀξιῶ γάρ σοι δ' ἀνδριάντ@ τὴν ἀναθεσιν δὸς παρόντας
κελεύσεις πετρώνιον εἰς τὸ ἰουδαίων ἱερὸν, μηκέτι πρόσοφ
Ἀγρίππᾳ. καὶ ὁ μὲν, καίπερ ἀπιθάνοτον ὂν τὸ ἡγεμε-
ν@, ἀλλ' ὅμως μὴ πιθανὰ ἐκρῖνεν χαίρ@, οὐδὲν ἄλλο ἢ εἰς
θανατον ἐφέρειν, Ἀγρίππαν μεγαλανομίζειν τε καὶ ἑαυτὸν κύ-
δον ἀναρρίπτειν τὸν ἐπ' αὐτοῖς ἡγεῖτο. χαίρ@ δ' ἅμα τῇ
θρασυτάτῃ δ' ἀγρίππου ἐνειλημμέν@, καὶ ἄλλως ἀπρε-
πὲς ὑπολαμβάνων, ὅτι τοσῶνδε μαρτύρων ψευδῆς
ἡδονῆς ἕνεκα τῶν προθύμως ἐθελόντων αἰτῆσαί τ ἀγρίπ-
που, μὴ δ' ὀφέ@ μεταμέλῃ χρησάμεν@, ἅμα δ' ἀ-
γρίππου τὴν ἀρετὴν θαυμάσας ἐν ὀλίγῳ αὔξειν τὴν οἰ-
κείαν δόξαν, ἢ τοῖς προσοῦσι χρημάτων, ἢ ἄλλῃ δυνά-
μει, δ κοινῇ τ' εὐθυμίας ἐπιμελῶτ@, πρεσβεύων τὰς
νόμους, καὶ τὸ θεῖον, συγχωρᾷ. καὶ χαίρᾳ πρὸς τ πε-
τρώνιον, ἐκείνου τι τ' ἀνδρισιάντος δ' ἐπιτυ-
χών, ὃ δ' πρὸς αὐτὸν ἦλθε αὐτῶν ἀπεσταλκέτ@. νεῦ
σαν δὲ μὲν φθάνειν τ' ἀνδριάντα ἑστηκώς, ἑστάτω, εἰ δὲ μή-
πω πεποίηται τὴν ἀνάθεσιν, μηδὲν προσποιείσθω καινοπε-
θὲς, ἀλλὰ τὸν στρατὸν ἀγάλλε, καὶ αὐτὸς ἐφ' οἷς πρῶ-
τον σε ἐξεῖλε, ἄπιθι. οὐδὲν γὰρ ὀκνηρὸν μοι τ' ἀναστάσε-
ως δ' ἀνδριάντ@, ἀγρίππα χαριζόμεν@ ἀνδρὶ παρ'
ἐμοὶ τιμωμένῳ μείζονος, ἢ ὡς τι μεγάλα τῇ σκηνῇ, δ
οἷς κελεύσῃ αὐτοκρᾶσι. χαίρ@ μὲν δὴ ταῦτα χαίρᾳ
πρὸς τ πετρώνιον, πρότερον ἢ συντυχεῖν ὑπὸ τοῦ στρατοῦ
αὐτὸς καὶ δόξας ἐπιτηδές. μηδὲν γὰρ ἕτερον λοιπομένου
τὴν Ἀγρίππου αὐτῶν, ἀλλὰ πόλεμον ἀνήκεστος ῥω-
μαίων ἀπειλᾶν. δ' ἐκπλαγήσας οἷς δὴ πέμπτ τ ἡγε-
μονίας αὐτοῦ πτολεμαίδος, ἀνὴρ βαπτὸν ἥκιστα μὲν
δ' ὠμὸς, κρείσσων δ' δ' βελτίστ@, καὶ ἐφ' οἷς ποτ κρίνειν
ὀργῇ χρῆσθ' παρ' ὃν τι' οὐ ἐπήνεμεν, παυόμενον αὐ-
τὸν ἀδ' λῶν τι' οὐ πρόσθεις, ἀλλ' ἐφ' ἡδονῇ πιθεὶς τῇ
σκηνῆς τὴν κρίσιν δ' εὐδαίμον@, χαίρᾳ πρὸς τ πε-
τρώνιον. ἐπειδὴ δῶρα ἐπόσε σοι οἱ ἰουδαῖοι παρέχον, ἐν
μείζονι λόγῳ τ' ἐμῶν πεποίησαι ἐντολῶν Ἀγρίππᾳ τὰ
πάντα ἡδονῇ τῇ σκείνων δρᾶσις, ὅτι ὠφελήσοι τ' ἐμῶν
ἐντολῶν, κελεύσω σεαυτοῦ κρατεῖν ἡμέρον, λογι-
σάμεν@ δ' ποιητέον σοι ἐπισκήπτω, ἐργῇ τῇ ἐμῇ,
ἐπὶ τοῦ ὠφελήσαντα ποιεῖν τόσε, οἵτι νεῖ πάντες, καὶ
ἐπὶ σοὶ ὕστερον γένοιντ' ἂν, μηδαμῶς ἀνιεῖν αὐτοκρά-
τορ@ ἀνδρὸς ἐντολάς. ταῦτ' μὲν χαίρᾳ πετρωνίῳ τ
ὑπατικῷ, δ' ἰουδαίοις φθάνειν ζῶντ@ πετρωνί@ δεξά-
μεν@ αὐτοῖς, βαδιζόντ@ δ' πλὴ τοῖς φέρουσι τὴν
πόνδε, ὡς τι πετρωνίῳ χρήματα τοῦ αὐτ ἀφικέσθ,
δι' ὧν μαθάνει τοῖς χαίρ τελευτήν. θεὸς γὰρ οὐκ ἀρ' ἀ-
μνημόνησεν ἐμέλλεν πετρωνίου, κινδύνων ἐς ἀνακλῆσαι
ὑπὲρ τῆς τῶν ἰουδαίων χάριτι, καὶ τιμῆ τῇ αὐτοῦ. ἀλλὰ τ
χαίρονα ὑποπτεύσασ@ ὀργῆς ὢν ὑπὸ σεβασμοῦ τοῦ
αὐτοῦ πάσεως ἐπολιμήσατο, τὸν μισθὸν χρεωλυτεῖν
ἀναργεῖ τοῦ πετρωνίου ὑπὸ ῥώμη, καὶ πᾶσα ἡ δοχὴ,

A non ſolum meritis, ſed cupiditatibus etiam abunde ſatisfactum eſt. ibi Cajus attonitus hominis modeſtia, magis urgere cœpit, ut vellet uti ſua beneficentia, nihil non poſſe fieri perſeverans. Tum Agrippa: Qvandoqvidem domine liberalitatem tuam tam benigne mihi offers, eqvidem petam, ſed nihil qvod ad divitias attineat, qvibus jam per tuam gratiam abundo. illud potius poſtulabo, qvod impetratum & pietatis opinionem, & perpetuum favorem numinis tibi conciliet. Mihi qvoqve glorioſum erit, ſi poſt innumeras alias hanc unam etiam mihi faceris gratiam. Rogo igitur, ut mandatum revoces, qvod Petronio dediſti, de ſtatua in Judæorum templo ponenda. hæc ille velut aleam jaciens, non ignarus qvantum ſubeſſet periculum, qvodqve capitale eſſet placitis Caji contradicere. Imperator autem ſimul officioſa liberalitate delinitus, ſimul pudendam vanitatem ducens, ſi coram tot teſtibus ultro ad petendum provocato, repente mutatus denegaſſet gratiam: ſuſpiciens etiam virtutem hominis, qvi pluris faceret pietatem, ſuæq; gentis tranqvillitatem, qvam incrementum dominationis, aut reditum, facit eum voti compotem. Scripſit igitur Petronio, collaudans ejus induſtriam in comparando exercitu, & in exeqvendis mandatis, qvæ acceperat. qvod autem ad ſtatuam attineat, ſi qvidem dedicata ſit & poſita, ſinendam eſſe. ſin minus, non eſſe cur in eo negotio plus laboris capiat: ſed debere eum ſoluto exercitu reverti ad intermiſſa officia. remiſſum enim eſſe hoc Judæis in Agrippæ gratiam, cui tantum honoris a ſe haberi, ut non poſſit voluntati ejus contradicere. In hunc modum Cajus ſcripſit Petronio, priusqvam ad defectionem ſpectare Judæos cogno ſceret. allatis poſtea de rebellatione rumoribus: indigne ferens gentis audaciam, & contemptum imperii, homo omni dedecori obnoxius, nullamqve rationem honeſtatis habens, & impetu iracundiæ qvovis abripi ſolitus, qvem refrænare nunqvam ſtuduit, imo ad felicitatem ſuam pertinere putans, ſi qvam maxime affectioni huic indulgeret, denuo ſcribit eidem in hanc ſententiam: Qvoniam plus apud te valuerunt Judæorum munera, qvam mea mandata, qvibus neglectis omnia illis gratificatus es, temet judicem facio qvid de teipſo ſtatuere debeas, ſemel indignationem meam meritus. Volo enim te exemplum fieri & præſentibus & poſteris, nullo modo irrita habenda mandata imperatoria. Hæc epiſtola miſſa qvidem eſt ad præſidem, non tamen Cæſare vivo reddita, qvi perferebant tardius navigantibus: ita ut prius ille alias acceperit literas, nuncantes de Caji exitio. Deus enim non fuit immemor Petronii, & periculorum qvæ propter ipſius honorem atqve Judæorum religionem ſubiit: ſed amoto a reipub. habenis Cajo propter impie affectatos divinos honores, tanto major habita eſt illi gratia tam a Romanis qvam a provincialibus,

maximo favore præcipuis senatoribus, eum pro- A μάλιστα δ' ὁπόσοι τ βυλῆς πρῶτον ἀξιώματι ἀλλ τ
sequentibus, in quos potissimum Cajus debac- ἐς ἐκείνους ἀκρατῶ τῆ ὀργῆ χρῆσθ τ κάϊον. κ πολλ
chari est solitus. Is extinctus est non multo post- μᾶλλ δ μ πολυ χρόνον, ἡ γράψαι τῷ πετρωνίῳ τ θά
quam Petronio scripserat illam mortis denuncia- τὸ ἰουδαίων ἀνακειμένων ἱερολλύ. τ δ' αἰτίαν ἐξ ἧς πο
tricem epistolam. Causam autem propter quam λλά τᾶ, ἐτ θεβυλῆς τ τρόπον ἀφηγήσομαι πρῶτον
Cajus sublatus est, & quemadmodum comparatæ τ λόγ. πετρωνίῳ μ πρσῆκε μὲν παρ' ἡλικ
sunt in eum insidiæ, procedente stilo significabimus. cæterum Petronio prius redditæ sunt literæ de cæde imperatoris, ac tum demum supervenerunt illæ, quibus jubebatur mortem sibi consciscere, quare lætatus fortuito tyranni interitu, admiratus est Dei providentiam, qui sine dilatione mercedem habiti sibi honoris persolverit, & Judæis præsentem opem attulerit. Et ille quidem miro hoc modo evasit mortis periculum.

ἀφῆσαι δ' αὐτ πλάτᾶν αὐτοχειρ. κ ἤδη τι τῆ σωτ
τυχία δ' ὀλεθρ, ὃς τ κάϊον κατέλαβεν, κ δι' ὃν τ πρέ
σβειαν ἐξεταύμασεν, ὡδὲ εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' οὐκ ἐξὸν
μηθὲν αὐτῷ τιμῆς τοῖς τ ναὸν, ἐ βοηθείας τ ἰουδα
ίων σωτηρίας πρόθυμον. κ πετρωνίῳ μὲν ἔτως μὴ
ἀντιπαθῶς, διέφευχθη ῥᾳδίως ὁ κίνδυνος δ' ἰωνᾶ.

CAP. XII.

Quo in statu res Judæorum apud Babylonem fuerint, & de Asinæo ac Anilæo fratribus.

XVI. INciderunt in ea tempora graves motus Judæorum apud Mesopotamiam ac Babyloniam habitantium, cædesq; & calamitates quales nusquam memorantur in superioribus narrationibus, de quibus accurate tractaturus, causas etiam ab origine repetam. Neerda dicitur urbs Babyloniæ, frequens populo, & agro fertili, qui tantam multitudinem possit alere. ad hæc non patet hostium assultibus, cincta fluentis Euphratis & firmissimis. mœnibus eidem flumini est & Nisibis apposita; quare Judæi freti locorum natura, sacrum didrachma quod Deo ex more solent offerre, cæteramq; votivam pecuniam, in his urbibus deponebant tanquam in communi ærario, inde suo tempore transmittendam Hierosolyma: quæ deinde a multis hominum illo deducebatur, metuentium latrocinia Parthorum quorum ditioni tum suberat Babylonia. Ex his Judæis erant Asinæus & Anilæus fratres, Neerdenses patria, orbati patre, & a matre ad textrini opificium adhibiti, quod non indecorum habetur illis gentibus, ubi & viri exercent lanificium. hos officinæ magister, apud quem artem didicerant, quod serius aliquando ad operandum accessissent, castigavit verberibus. illi credentes se affectos injuria, detractis armis quæ servabantur in ejus domus pariete, contulerunt se in quendam locum ubi fluvius scinditur, uberem pascuis, & frugum fertilem, cæterorumque fructuum, qui reponuntur in hyemem. ad eos mox confluxit juvenum quisq; egentissimus, quorum armis stipati pro ducibus se gerebant, nemine cohibente maleficia. cum enim facti essent inexpugnabiles, & arcem sibi construxissent, dimissis exactoribus tributa colligebant ab accolis, certum videlicet pecoris numerum, & quantum in alimenta eorum sat erat, promittentes amicitiam, morem sibi gerentibus, & propugnationem contra externam vim si qua ingrueret: contra occisionem gregum ac pastorum, si detrectarent

Κεφάλαιον ιβ'.

Τὰ συμβάντα τοῖς ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίοις διὰ ἀσιναῖον κ ἀνίλαῖον τοὺς ἀδελφούς.

Γίνεται δ' ἐκ τοὺς ἐν τῆ μεσοποταμία, κ μάλιστα τοὺς βαβυλωνίαν οἰκοῦντας ἰουδαίους, συμφορὰ δεινὴ, κ ἐδεμιᾶς ἧς πρ ἐλάττων, φόν πο αὐτῶν πλῆς, κ ὁποσ οὐκ ἰσορημέν πρότερον. ἐκεῖ ὧν δὴ τὰ πάντα ἐπ' ἀκριβείας διηγήσομ, ἀνήσομ, κ τὰς αἰτίας, ἀφ' ὧν αὐτοῖς τ πάθ συνέτυχεν. νεαρδὰ τῆς βαβυλωνίας ἐστὶ πόλις, ἄλλως τε πολυανδρῶσα, κ χώρᾳ ἀγαθῆ κ πολλῆ ἐχουσα, κ σὺν ἄλλοις ἀγαθοῖς, κ ἀνθρώπων ἀναπλέως, ἐστ δ κ πολεμίοις σχ εὐέμβολ, πρὸ δ τε ἐυφράτ πᾶσαν ἐκτὸς αὐτῆ ἀπολαμβάνουσ, κ καταπεπλαῖς τειχῶν. ἐστ δ κ νίσιβις πόλις κατὰ τὴν αὐτὸν δ πολεμῶ πρόκειμέν, ὅθεν ἰουδαῖοι τῆ φύσει τῶν χωρίων πεπιστευκότες, τότε διάφραγμον τῷ θεῷ καταβάλλειν ἑκάστοις πάτριον ταύτη κατέθεντ, κ ὁπόσα ἄλλα ἀναθήματα, ἐχρῶντ ὥσπερ ταμιείῳ τούσδε τοῖς πόλεσιν. ἐντεῦθεν δ ὅτε ἱεροσόλυμα ἀνεπέμπετ ἡ κώμης, πολλαί τε μυριάδες ἀνθρώπων τῷ κομιδῇ τ χρημάτων παρελάμβανον, δεδιότες τὰς παρθενίων ἁρπαγάς, ἀποτελέσοντες σκύθαι δ βαβυλώνιοι. ἐ ἦσαν γὰρ ἀσιναῖ κ ἀνιλαῖ, νεαρδατικὸν μὲν τὸ γένος, ἀνῆλικες δ ἀδελφοί. κ αὐτὸς, παῖδες δ' ἦσαν ὀρφανοὶ, ἡ μήτηρ προστάξει ἱστῶν μαθήσει πειθομένους σχ ἧττ ἀπειθοῦς τοῖς ἐπιχωρίοις, ὡς τε τὰς ἄνδρας πολλαπλασίως παρ' αὐτοῖς. τ δὲ τοῖς ἔργοις ἐφέσεως, κ ἐμεμαθήκεσαν παρ' αὐτῶ, βεβυθῆται ἀπὸ καλλέσεως τῆς ἀφίξεως, σκόλοπας πλήγας. οἱ δ' ἐφ' ὕδρει τοῖς δικαίοις λογιζόμενοι, καταπατήσαντες τῶν ὅπλων πολλὰ ἐπὶ τοῖς οἰκείας φυλασσόμενα, ὡ χοντες εἴς τι χωρίον ἀφόρητον μὲν ποταμῶν ποιούμενον, νομὰς δ' ἀγαθὰς πρόκειν πεφυκὸς, καὶ καλῶν ὁποσοι εἰς τὴν χειμῶνα ἀποπέμπονται. σωθέντα τε εἰς αὐτοὺς τῶν νεῶν οἱ ἀκρατ πατρὶ, καὶ τούτοις πᾶς ὅπλοις φρουρούμενοι, ἐφάστοι τε ἦσαν, καὶ τῶν κακῶν ἥμενοι σχ σκωλύοντι ἐπίων. προελθόντες δ' ἐπὶ τὸ ἄμαχον, καὶ κατασκάψαντες ἀκροπόλιν, διέπεμπον πρὸς τοὺς νέμοντας φόρον αὐτοῖς κελεύοντες καταβάλλειν τῶν βοσκημάτων, ἡ ἐξηγόσαν ἀπειροφήνιστ ἂν, προσιέντες φιλίαν τε προθυμουμένους, καὶ ἄμυναν τ ἀλλαχόθεν πρὸ πολεμίων, σφαγὰς δὲ τῶν προβάτων ἀπεθύοντ. οἱ δ', οὐ γὰρ ἐνοτέρα πρὸ ταῦτα ποιῶν, ἠρῴωντο, ἐ τῶν πεσόντων ἐστέλλον ὅπ-

ἐπαναπελαθῆναι. ὅσα τε δὴ καὶ πλείονα αὐτοῖς συνελέγετο ἰσχύς, κύριοί τε ἦσαν ἐφ' οἷς βουλεύσαιεν ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς ἐλαύνοντες κακουργεῖν. διεφοίτευόν τε αὐτοὺς ἤδη πάσῃ παρασκευῇ, καὶ ἦσαν φοβεροὶ καὶ τοῖς πλησιοχώροις. ὥστε ἤδη καὶ πρὸς τοῦ παρθυαίων βασιλέως. ὁ δὲ τῆς βαβυλωνίας σατράπης μαθὼν ταῦτα, καὶ βουληθεὶς ἐπιφυομένους κωλύσαι, πρίν τι μεῖζον κακὸν ἐξ αὐτῶν ἀναφῦναι, συλλέξας στρατὸν ὅσον ἐδύνατο πλεῖστον, καὶ παρθυαίων καὶ τῶν βαβυλωνίων, ἤλασεν ἐπὶ αὐτούς, φθῆναι θέλων προσβαλὼν ἐξελεῖν πρὶν ἐξαγγέλτους γενέσθαι καταστρεβλώσαντες τὸν στρατόν. ἐκ καθέδρας δὲ τὸ ἔλαφον, ἡσύχαζεν. καὶ κατὰ τύχην ἐπιοῦσαν, ἣν δὴ σάββατον λέγουσι πάντες χρήματα ἰουδαίοις ἡμέρα, οἰόμενος ἀτιμήσειν αὐτοὺς τὰς πολεμίους, ἀλλὰ ἅμα χαλαῶν ἄγειν δεδεμένους, καὶ βραχὺ προϊὼν χρήζων αἰφνίδιον ποιῆσαι τὴν ἐπίθεσιν. ἀσινάτης δὲ ἐτύγχανε σὺν τοῖς ἑτέροις καθεζόμενος, καὶ τὰ ὅπλα παρέκειτο αὐτοῖς. ἄνδρες φησὶν, ψόφεπισμός μοι ἵππων προσέπεσεν ἀφορβάδων, ἀλλ' οἷος γίνεται, ἀνδρῶν αὐτοῖς ἐποχουμένων, ἐπεὶ καί τινος ἀναγκαίας αἰδὼς ἀνόμοιος χαλινῶν. δέδοικα μὴ ἐλήλυθεν ὡς ἡμᾶς οἱ πολέμιοι προσιόντες. ἀλλά τις προσίτω κατόπτης, ἀπαγγελίαν ἡμῖν σαφῆ τῶν ἐνεστηκότων ποιησόμενος. εἴη δὲ ἀπίθανος ἐλεγχθεὶς τὰ εἰρημένα. καὶ ὁ μὲν, παῖδες ἦσαν, καὶ ὡς εἶχον τὸ πῖνες προσκοπεύσοντες τὸ γενόμενον. καὶ ἡ τάχος παρελθόντες, καὶ ὅτι αὐτοῖς ψεύδη συμφλύαρα εἶναι τῶν προσοχθιζόντων τοῖς πολεμίοις, οὔτι ἐκείνοις πλείονος ἀπεργάσεσθαι ἢ μέλλει ὑμῖν ὑβρίσειν. προσιλήμεθα δόλῳ μηδὲν βοσκημάτων ἀφορμὴν ἔχοντες, τοῖς δὲ ἵππῳ πολὺ ἐπελαύνουσιν. ἡμῖν ἐν ὀπλοις χειρῶν κειμένοις, ἀφ' ὧν καθείργεσθε φοβερεῖσθε τὰ πατρῷα εἰς τὸ ἄρχειν. ἀσινάτης δὲ σὺν ἀφρονεστέρᾳ γνώμῃ δὲ καταφρονήσας κενὴν ἔμελλεν ἀπὸ τοῖς πολεμίοις, ἀλλὰ νομιμώτερον ἡγησόμενος δὲ ἐὰν ἀπειλήσῃς πολλὰ τῶν ἀσταθμήτων ἐνθυμεῖσθαι τοὺς πολεμίους, τὰ ἀλκῆς δρᾶν ἀμφὶ τῆς ἀνάγκης, εἰς ὃν ἐνεπεπλέκοντο, παρανομεῖν τιμωρίαν ὑποπλαμβάνοντας, εἰ δέοι πολλὰ ἄν, αὐτός τε ἀναλαμβάνει τὰ ὅπλα, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ θάρσος ἐνεποίει, τὰ ἀπὸ τοῦ ὁμοίως ἀρετῆς, ὁμόσε ἴασι τοῖς πολεμίοις. καὶ πολλοὺς κτείναντες αὐτῶν ἀφ' ὧν καταφρονοῦντας ὡς ἀπὸ τὰ ἕτοιμα χωρεῖν, εἰς φυγὴν τρέπουσι τὸ λοιπόν. ὁ δὲ τοῦ παρθυαίων βασιλεὺς, ἐπεὶ ἀφίκετο αὐτῷ ἡ ἀγγελία τῆς μάχης, ἐκπλαγεὶς τῷ τολμήματι τῶν ἀδελφῶν, ἐπεθύμησεν αὐτοῖς ἐλθεῖν ἀφ' ὅτε ὄψεως καὶ λόγων. καὶ πέμπει τῶν πιστοτάτων τῶν σωματοφυλάκων λέγοντα, ὅτι βασιλεὺς ἀρτάβανος καίπερ ἠδικημένος ὑφ' ὑμῶν ἀπὸ χειρήσεως αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς γενομένης, ἐν ἐλάσσονι τῶν καθ' αὐτὸν ὀργὴν τῆς ὑμετέρας δεήσεως ποιησάμενος, ἀπέστειλέ με δεξιάς τε καὶ πίστιν δώσοντα ὑμῖν, συγχωρῶν ἀδειάν τε καὶ ἀσυλίαν ὁδῶν, χρήζων δὲ φιλίαν προσχωρεῖν πρὸς αὐτὸν, δόλου τε καὶ ἀπάτης χωρὶς, δῶρά τε δώσειν ἐπαγγελλόμενος καὶ τιμὰς, ἧς ὑμῖν, πρὸς τῇ νῦν ὕσῃ ἀρετῇ μελλήσει δωσάμει τῇ ἐκείνου ὠφελεῖν. ἀσινάτης δὲ, αὐτὸς μὲν ὑποβάλλει ὁδὸν τὰς σκέψεις, τὸν ἀδελφὸν δὲ ἀνίλαιον σκέπεμπε μετὰ δώρων ὁποσα προσῆκεν. ὁ μὲν, ὡς ἦλθε, εἰσόδου αὐτοῦ γενομένης πρὸς βασιλέα. ἀρτάβανος δὲ ἐπεὶ ἤκουσε τὸν ἀνίλαιον καὶ μόνας ἔσχεν, ἤρετο τὴν αἰτίαν δι' ἣν τὸν ἀσινάτην ἐφυστερηκότος.

A imperata facere. qvapropter necessitate coacti mittebant eis qvantumcunqve poscerent. qvo factum est, ut aucta eorum potentia, validi essent ad incursandum qvoslibet, nemoq; vicinorum auderet eos offendere, aut armis cum illis congredi: adeo ut ad Parthorum qvoqve regem rumor hæc detulerit. Satrapa autem Babyloniæ postqvam hæc audivit, volens crescens adhuc malum opprimere, priusqvam majus aliqvod B inde proveniret incommodum, collecto qvantum poterat e Parthis ac Babyloniis exercitu, properavit contra eos, cupiens ex improviso opprimere: obsessaq; palude suos jussit aliqvantisper qviescere. postridie vero Judæis sabbaticas ferias otio publico celebrantibus, ratus non ausurum hostem in certamen descendere, sed nullo negotio vinctos se abducturum, paulatim pro- C cedebat, ut derepente in eos irrueret. Asinæus vero qvi tum forte positis prope se armis cum sociis desidebat in otio: Viri, inqvit, hinnitus eqvorum mihi aures perculit, non qualis est passim pascentium, sed qui sessorem tergo vehant: nam & frænorum sonitum sentio, vereor ne circumventi simus ab hostibus. sed procurrat aliquis speculatum, qui nobis qvid immineat certo renunciet. optarim autem vana esse, quæ dixi- D mus. moxqve quidam profecti visum, celeriter redeunt, non falsam suspicionem fuisse referentes: adesse ultores acceptæ injuriæ. ex insidiis se obrutos equitatu copioso velut pecora: ne ad repugnandum quidem paratos, vetante propter ferias patria consvetudine. at Asinæus longe aliter quam speculatori videbatur statuit, non concedendam censens hanc voluptatem hostibus, ut per otium in se grassarentur cædibus: qvin E potius virtutis & præsentis necessitatis memores conniti debere, ut si ita fors ferat, non inulti pereant: primusq; correptis armis suo exemplo ad similem excivit audaciam, ad conferendas cum hoste manus eos animans. & quia contemptim veniebant rem factam se habere putantes, multis cæsis reliquos coegit terga vertere. Ejus pugnæ postqvam ad Parthorum regem fama pervenit, F admiratus fratrum audaciam, concupivit eorum aspectum & colloqvium: confestimq; ad eos misit fidissimum e satellitibus qui hæc verba illis referat: Regem Artabanum tametsi injuriam eorum violentia in suo regno acceperit, indignationem tamen virtuti ipsorum remittere, misisseq; se qui fide data impunitatem & securitatem itinerum eis offerret ipsius nomine, quod amicitiam eorum cuperet, sine fraude omni & insidiis, G paratam esse regis munificentiam, foreqve ut hac sua virtute posthac rege favente utantur melius. Tum Asinæus ipse quidem profectionem distulit, fratrem vero Anilæum misit cum quibus potuit muneribus. Ivit ille ad regem, & facile admissus est. Artabanus autem videns Anilæum solum venisse, rogavit curnam domi reliqvisset Asinæũ,

cognitoqve metu illum se continere intra paludstria: per patrios deos dejeravit, nihil eos se læsurum in fidem venientes: idqve porrecta juveni dextra sanciit, quod apud barbaros conventuros certissimum est argumentum fiduciæ. ñam post datam dextram apud eos nec fallere fas est, nec diffidere, cessantibus omnino suspicionibus. Tum quoque Artabanus hoc pacto remisit Anilæum, persvasurum fratri, ut simul veniat. Hoc autem agebat rex volens conciliatis sibi his fratribus per Judæorum virtutem illas satrapias continere in officio, quæ videbantur ad defectionem spectare occupato rege alibi. Verebatur enim ne dum ipse rebelles perdomat, Asinæus auctis apud Babyloniam viribus, sive volentibus provincialibus, sive invitis non temperaret a maleficiis. Hoc igitur consilio illum accersiit. Asinæus vero facile à fratre in eam sententiam inductus est, præsertim commemorante quam luculenter erga ipsos rex affectus sit, quodque ad firmandam fidem jusjurandum interposuerit. quare primo quoque tempore ad Artabanum ambo perveniunt. ille perlibenter eos excepit, in primis miratus generosum Asinæi animum, quod videret brevi statura hominem, & primo aspectu contemnenda specie quasi nullius pretii, apud amicos dictitans, nihil esse in tantillo corpore; qvod tam vasto animo respondeat, & inter epulas ostensum magistro militum Abdagasi prædicavit, denarrans qvanta fortitudine bella gerere soleat. Is cum rogasset, ut bona regis venia liceret illum interficere, pœnasqve tot maleficiorum de eo sumere, quibus Parthos læserat: negavit se hoc permissurum in hominem, qui se credidisset suæ fidei, data dextra confirmatæ & jurejurando adhibito. Quod si, inquit, vir bellicosus haberi vis, nihil opus habes meo perjurio ad abolendam Parthorum ignominiam: sed redeuntem aggressus per vim absqve meo consensu opprime. Mane deinde accito Asinæo: Tempus tibi est, inquit, juvenis domum reverti, ne diutius hic ducum in te odia provoces, qui te fortassis etiam me invito conarentur interficere. commendo autem tibi terram Babyloniam, ut eam tua cura tutam a latrociniis & illæsam custodias. mihi vicissim cordi erit tua incolumitas, quandoquidem tuum caput non dubitasti meæ fidei committere. hæc locutus, datis mox muneribus Asinæum dimittit. ille domum reversus castella partim nova condidit, partim quæ prius habuerat firmavit munitionibus: breviqve in tantum auctus est, quantum ante eum nemo alius, a talibus exorsus initiis: nec contentus honoribus Babyloniorum, a Parthorum quoque observabatur ducibus, qui in vicinas provincias mittebantur cum imperio. Adeo crevit ejus autoritas una cum potentia,

ἐπεὶ δ' πιωθάνεται αὐτὸν δείσαντα ἐν τῇ ἕλει διαμένειν. ὁ δ', τὰς τε πατρῴους θεὰς ἐπώμνυτ', μηδὲν κακὸν δράσειν αὐτὸς, πίστει τῇ αὐτοῦ προσεκεχωρηκότας, ἔτι τῷ δεξιὰν εἰδίδει, ὅπερ μέγιστον ὤμοσε παρὰ τοῖς ἐκείνη βαρβάροις θαῤῥάδειγμα δ' ἀσφαλείας γίνεται τοῖς ὁμιλοῦσιν. ἐπεὶ δ' ἂν ψεύσαιτό τις δεξιὰν ἐπ' αὐτῷ δοθεῖσαν ἡμῶν μήτε, μήτε πιστεύειν ἐνδοιάσειεν εἰ τοιάδε ἀσφαλείας δόσις ἡμῖν, παρὰ τῶν ἐν ὑποψίᾳ ἀδικήσειν καὶ ἐχθρῶν. καὶ Ἀρταβανος μὲν ταῦτα πράξας, ἐκπέμπει τὸν Ἀνίλαιον, πείσοντα τὸν ἀδελφὸν ἐπανελθεῖν. ἔπραττε δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς, χρήζων ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς τῇ ἀρετῇ τῶν Ἰουδαίων ἀδελφῶν εἰς φιλίαν κτησάμενος τὰς ἐκείνῃ σατραπείας, ἐν ὑποπτεύοντί τι ἐξ ὧν ἢ Ἀσσυρίοις ἢ Ἀραβίοις μέλλων ἐλάσειν ἐπ' αὐτάς. ἐδεδίει γὰρ μὴ καὶ ἐπιέχομεν πολέμῳ τὰς ἐκείνῳ κατὰ χείρωσιν τῶν ἀφεστηκότων, αὐξηθῶσιν ἅτε μέγα οἱ ἐπὶ Ἀσινάῳ τῷ Βαβυλωνίαν, ἤρξας συστήσαντες ἐπ' ἀκροασὶ τῇ αὐτῶν, ἢ καὶ τάττε γε ἀτυχόντες ἂ κακῶσαι μείζονας ἐλάμαρτιεν. ὁ μὲν δὴ ταῦτα Ἀβγανοῦδες σκέπτεται. ὁ δ' Ἀνίλαιος, πάντως ἐπὶ τῇ ἀδελφῷ, τῷ τε ἄλλῳ προθυμίαν διηγεῖτο καὶ βασιλέως, καὶ ὅρκους τε ἐμνημόνευον. ὡς τε δὴ ἠπείγετο ὡς τὸν Ἀρταβανον, ὁ δ' ἡδονῇ αὐτὸς δεχεται προθυμουμένους, ἐθαύμαζέ τε τὴν Ἀσινάου ἐν ταῖς πράξεσιν εὐψυχίαν, ἰδὼν παντελὲς ἔνθα ἐφθονῶν βραχύτε καὶ τοῖς τὸ πρῶτον ὄψει συνελθοῦσι δοκοῦσαν καταφρόνημα· ἀφορμὰς, ὡς ἡδὲν κρύπτειν αὐτὸν, φησί τε πρὸς τοὺς φίλους, ὡς μέγα πάντα προθεσπαρέχοιτο τῇ ψυχῇ ἐ σώματος. προθά τε πάντων δεικνὺς τὸν Ἀσινάῳ ἀβδαγάσην τὸν αὐτοῦ στρατοπεδάρχων, ὅτε ἔνομα Ἀβγασφῆ, ἡμὶ τῷ πάνυ ἀρέσκοντι ἢ χρῶντο εἰς πόλεμον. ὁ δ' Ἀβδαγάσης κελεύοντος συγχώρημα αὐτῷ θηρεύσαι κτείναντα αὐτὸν πάντων ἀπολαβεῖν ὅσαπερ ὧν ὕβρισεν εἰς τὴν παρθυαίων ἀρχὴν, ἀλλ' οὐκ ἂν εἶπεν ὁ βασιλεὺς συγχώρημα δόλῳ ἐπ' ἀνδρὶ πίστει τῇ εἰς ἐμὲ τεθαῤῥηκότι, καὶ προπεμψάμενος δεξιάν τε πέμψας, καὶ θεῶν ὅρκους πάντων θηρεύσας ἀπόδοσιν. εἰ δ' ἀνὴρ τυγχάνεις τὸ πόλεμα ἀγαθὸς, μηδὲν ὑπερβαίνεις χρῄζων τῆς ἐμῆς παρθυαίων ἐκδίκης τῷ δεχθέντι προεύβεσμένῳ, ἐπαναχωροῦντι γοῦν ὑπὸ ἐμοῦ προεκπέμπεται κράτιστος προπέμψει σε, καὶ μετ' ἀγαθοῦ τῆς ἐμῆς. ἐπὼ δὲ μετακαλέσας τὸν Ἀσινάου, ὥρα σοι φησὶν, ὦ νεανία, χωρεῖν ὑπὸ τὰ σαυτοῦ, καὶ μὴ πλείστοις ἐνθάδε στρατηγῶν τὴν ὀργὴν ἐρεθίσας, ὑπαίτιόν σε τῇ σφαγῇ, καὶ δίκαι γνώμης τῆς ἐμῆς. θώρακα δὲ καὶ ἵππον δίδωμί σοι δίδωμι τὸν Βαβυλωνίων γῆν, ἀλήθειαν τε, καὶ ἀπαθῆ κακῶν ἐσομένην ὑπὸ τῶν φρουρίων. ἄγαθα δέ μοι τυγχάνεις σὲ χρησὲ ἀνεπίκλητον σοι θαῤῥήσαντα τὴν ἐμαυτοῦ πίστιν, οὐκ ὑπὸ κούφως, ἀλλ' ὑπὸ τοῖς εἰς σωτηρίαν ἀνακαμένοις. ταῦτα εἰπὼν, ἔδωκε δὲ ὁπλοῦκα ἐκπέμπει τὸν Ἀσινάου. ὁ δ' εἰς τοὐκείαν θαῤῥανόμενος, φρέαμα κατασκάψας, ἢ ὑπόσα θέστερον ἐχύρα, μέγας τε ἐν ὀλίγῳ ἐγεγόνει, ἔτι ὑπόσα οὐκ ἄλλῳ τῳ θέστερον ἐκ τοιαύτης ἀφορμῆς ἄλλας πραγμάτων ἐν τολμῇ γεγονότων, παρθυαίων τε αὐτὸν ἐμπρόθυμον οἱ ταύτῃ καταπεμπόμενοι στρατηγοί. μᾶλλον δὲ ἐκεῖ καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἤθους δρετῆς ἡ ἐν βαβυλωνίων θεοῦσα πρμή. ἰῶ δ' ἐν ἀξιώματι καὶ δυνάμει,

πάντα

πάντα τὰ ἤδη τε ὄντα τῆς μεσοποταμίας ὡς ἐξ αὐτοῦ ἤρτητο πράγματα. ἐπ' οὐκ ὀλίγον τε αὐτῷ ἡ εὐδαιμονία ὄντι ἐπὶ πεντεκαίδεκα ἀκμαζόντων ἤ αὐτοῖς τὰ ἀγαθὰ, ἀρχὴ αὐτοὺς ἐπικαταλαμβάνει κακῶν ἐκ τοιάσδε ῥίζης, ἐπειδὴ τὴν ἀρετὴν ἢ πρόσθεν ἐπὶ μέγα δοκοῦσαν μεῖναι, σκηψάντων εἰς ὕβριν ὄντων ἐξέβησαν τὸ πατρῷον ἦθος ἐπὶ τὰς ἡδονὰς ἐμπεσόντες. τῶν παρθόων τινὶ, στρατηγὸς ἦν ἀφίκετο τὴν πάντη χωρίων, ᾧ δὴ καὶ ἔπετο γαμετὴ, τὰ μὲν ἄλλα, εἰς τὸ ἐπαινεῖσθαι μεγαλοφυΐᾳ πασῶν, καὶ μείζονα ῥοπὴν ἐπ' αὐτῷ λαμβάνουσα θαυμαλέᾳ δ' ὑπερεπῆς. ταύτης ἔπι ἀκοῇ τῆς ὑπερβολῆς ἐκμαθὼν, ἔπι ἐς ἄλλως αὐτόπλους ἠνώμοσε, Ἀνιλαῖός ὁ δ' Ἀσιναίῳ ἀδελφὸς ἐφορμᾶς τε γενόμενος ἐς πόλεμον. τὸ μὲν, τὸν δὲ μὴ ἄλλως ἐλπίζειν σκῆψιν τὴν συνοδον τ' γυναικὸς μὴ τὴν ἐξουσίαν ὡς ἐπ' αὐτῇ κτηθείσῃ θαλαμεῖον. τὸ δ' ὑσσωπόλεκτον κρίνειν τὴν θηριώμενον. ἅμα τε οὖν πόλεμον ἐν αὐτοῖς ἀνὴρ ἐκεχειροτόνητο, ἐς μάχης ἐπάκτε ἠνώμενος πεσόντος ἀνηρημένῳ ἀλλοσε ἐγκαμπτε ἐρασῆ. ἐμὲν δίκαιε μεγάλων δυσχερῶν ἀνιλαίῳ τε ἅμα αὐτῷ, καὶ Ἀσιναίῳ γυνὴ ἀφίκετο εἰς τὸν οἶκον αὐτῶν, ἀλλὰ σὺν τινὶ μεγάλῳ κακῷ, ἀφ' ὁποιαοῦν αἰτίαν. ἐπεὶ γὰρ τὸν ἀνδρὸς πένθος κότος, αἰχμάλωτος ἦγε, ἀφιδρύματα τῶν θεῶν ἅπερ τῇ ἀνδρὶ καὶ αὐτῇ πατρῴα ἦν, ἐπιχώριον τοῖς σκεύεσι πᾶσιν ἔσιν ἔπι τῆς οἰκίας ἔχειν σεβασμάλα, καὶ ἔστιν ἔπι ξένης συνεπάγεσθαι, ἐξεπέλεσα καὶ πάντη δ' πατρίδι τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἔθος συναπῆγε. καὶ τὸ μὲν πρῶτον λεληθότως αὐτῶν θρησκείαν ἐπιφέρ. γαμετὴ ἦ δοκοδεικθεῖσα, ἤδη τρόπῳ τῷ αὐτῆς ἐωθότι καὶ μεθ' οἵων νομίμων ἔπι δ' ἐσπέρᾳ ἀνδρὸς, ἐθεράπευεν αὐτούς. καὶ τ' ἑταίρων οἱ μάλιστα τιμώμενοι παρ' αὐτοῖς, τὸ μὲν πρῶτον ἐπέσκηπτον, ὡς ἀδαμῶς πρόσοικοι ἐσόμενοι, ἐ δὲ ἐπὶ τοῖς νόμοις τοῖς αὐτῶν ἐσφορᾷ, γυναῖκα ἠγεμόνος ἀλλόφυλον, καὶ ὠθεῖσαν θυσιῶν καὶ σεβασμῶν τ' αὐτοῖς ἐωθότων τ' ἀκρίβειαν. ὁρᾶν οὖν μὴ τε πολλὰ τῇ ἡδονῇ δ' σώματος συγχωρῶν ἀπολέσθε τ' ἀρχεῖν δ' ὑπερεπῆς, καὶ τὸν εἰς νεῦν τὸν δ' θεῶν ἐσελθόσαν ἔχουσιν. ἐπεὶ δ' ὧδέν ἐπέρασεν, ἀλλὰ καί τινα αὐτῶν τ' μάλιστα τιμώμενον, ὅτι παῤῥησίᾳ πολέμου χρήσαιτο, ἀπέκτεινε, καὶ ὃς κτεινόμενος εὐνοίας τ' νόμων, καὶ δ' κτείνοντος αὐτὸν, τιμωρίαν ἐπηράσατο αὐτῷ τε Ἀνιλαίῳ καὶ Ἀσιναίῳ, καὶ πᾶσιν ἑτέροις, ὁμοίαν τὸν τ' ἐχθρῶν ἐπιχθέσαν ἡμέραν τελευτῆσαι, τοῖς μὲν, ὡς ἠγεμόσι θλιβομένοις γεγενῆσι, τοῖς δ', ὅτι μὴ βοηθῶεν αὐτῷ παθόντι παρὰ τὰ ἐκδικοῦντα τοῖς νόμοις. οἱ δ' ἐθαρρύνοντο μὲν, ἐνεῖχοντο δ', μνημονεύοντες οὐκ ἐξ ἄλλης αἰτίας, ἀλλ' ἰσχύι τῇ σκεύων, τῇ εὐδαιμονίᾳ σωθεῖσαν. ἐπεὶ δ' καὶ τὸν ἱερατείαν ἀκροῶν δ' θεῶν τῶν παρθενίους τιμωμένων, οὐκ ἐπ' ἀνεκτὸν ἠγεμόνος δ' Ἀνιλαίῳ τὸ ὑβρίζειν εἰς τοὺς νόμους, ἔπι τ' Ἀσιναίου ἐλθόντες ἐπὶ τοὺς ἤδη κατεδόων δ' Ἀνιλαίῳ φάρμακοι καλῶς ἔχειν, ἢ μὴ πρότερον κατ' αὐτὸν ἐωσεκόπτε τὸ ἀφελεῖν, ἀλλὰ νεῦν δ', ἔπισροφὸν πιθὼς δ' γενόμενος, πρὸς τὸν ἁμαρτίαν σκεύων τε καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἡμέρᾳ ὡς ἀληθοῦν ἀναπεμφθέν. τὸν τε γαμετὸν ἀνθρώπε λέγοντες οὐ μετ' αὐτῶν, ἔτε αὐτοῖς ἐωθότων τε θεῶν νόμων, καὶ τὸν θρησκείαν δ' ἔπιτηδεύοι ἡ γυνὴ ἐπ' ἀπειρίαν δ' θεῶν δ' αὐτοῖς σεβασμίου πεφορτίσθαι. ἐ δ' καὶ αὐτὸς ἤδη μὲν τὸν ἁμαρτάδα δ' ἀδελφῷ μεγάλων αἰτίαν ὄντων κακῶν, καὶ ἐσπεμφθέν, ἐ μέν, ἀλλὰ ἐ ἐνέσχετο γε ἐννοίᾳ δ' συγγνοὺς νικώμενος, καὶ συγγνώμην νέμων, ὡς τὸν κρεῖττον κακοῦ τῆς ἐπιθυμίας νικωμένου. ἐπεὶ δὲ πλείους τε ὁσημέραι συνεφέροντο, καὶ [illegible] ἦσαν αἱ κατηφοῦσαι, τὶ ἔπαθεν, ἢ φησὶ πρὸς αὐτὸν

Aut Mesopotamiæ tota ab ipsius penderet nutibus. In hac felicitate florentior indies exegit annos qvindecim: quæ non prius cœpit in deterius vergere, quam neglecto pristino virtutis studio, contemptisqve institutis patriis, voluptate victi dediderunt se externis libidinibus. Venerat forte in eas regiones Parthorum quidam dux cum conjuge tam aliis dotibus quam insigni forma laudata usqve ad miraculum: hanc sive aspecta sive fama cognitam adamavit Asinæi frater Anilæus: & cum neqve suis imperare posset cupidinibus, neq; ulla alia spes esset potiendi muliere, bello maritum ejus petiit: primoqve conflictu cæso Partho, uxor in victoris potestatem & thalamum pervenit: quod quidem magnarum calamitatum tam ipsi quam fratri fuit principium. cum enim amisso priore marito captiva duceretur, simulacra patriorum numinum quæ gentilitio ritu & domi secum habere solebat & in itinere, clam inter cæteram supellectilem advexerat. ea primum colebat sine arbitris. Deinde in thorum recepta, & nacta fiduciam, propalam operabatur sacris quæ a defuncto acceperat. id factum obsurgabatur amicis utriusqve fratris primariis, indignum facinus dicitantibus, contra Hebraicæ gentis ritus ac leges ductam uxorem barbaram, deditam impiis patriæ suæ superstitionibus. quare videndum ne dum nimium indulgent voluptati corporis, a principatu excidant, quem divino favore consecuti sint. Sed adeo nihil profectum est his admonitionibus, ut præcipuus quidam confossus sit dum liberius invehitur: qui moriens iratum numen imprecatus est fratribus eorumqve sociis, ultorum iræsam & religionem & amicitiam, utq; simili & ipsi ab inimicis afficerentur exitio: illi quidem quod autores injuriæ fuerint, hi quod patrocinatorem legum per summum nefas opprimi passi sint. quamvis enim molestè ferrent talia, plus tamen apud eos valebat præteritæ virtutis memoria, cui acceptæ ferebant præsentem felicitatem. sed indignationem eorum accendit mulieris impietas, non ferentium pertinaciter amplexam sacra Parthica: factoqve concursu ad Asinæum vociferabantur in Anilæum: dicentes oportere eum, si prius parum potuit quid utile sit dispicere, nunc certe erratum corrigere, priusquam id publica expietur pernicie. nam & connubium illud neminî probari, ut parum conveniens patriis ritibus: & superstitiosum numinum cultum quem mulier sibi permittat, pertinere ad Dei veri injuriam. at ille quamvis agnosceret peccatum fratris allaturum sibi ac suis magnum aliquod incommodum, victus tamen germanitatis affectu facile ignoscebat succumbenti tam indomitis cupidinibus. Sed cum majores indies concursus ad eum & vociferationes fierent, tandem super ea fratrem,

admonuit, anteacta objurgans, & jubens ut resi- A
piscat in posterum, mulieremq; domum ad cognatos ipsius remittat. nihil tamen hac admonitione effectum est: qvia mulier sentiens propter se murmur esse in populo, & verita ne Anilæo propter amorem sui durius aliqvid accideret, veneno Asinæum sustulit, secura qvod sub amatore judice impune auferret hoc facinus. Cæterum Anilæus ad se unum jam principatu redacto, cum exercitu fecit impetum in vicos Mithridatis viri apud Parthos nobilissimi, qvi in Matrimonio habebat Artabani filiam: eosqve magna præda abacta populatus est. nam & pecuniam multam & mancipia reperit; pecoraq; & res alias qvibus fortunæ possunt auctiores fieri. Mithridates vero qvi forte tum non procul aberat, audita vicorum expugnatione, indigne ferens sibi ab Anilæo lacessitum injuria, habitaruqve ludibrio suam dignitatem judicans, excita juvenum manu, collectoq; eqvitatu qvam potuit maximo, obviam profectus est conflicturus cum Anilæo: & cum ad vicum qvendam ex suis perveniisset, ibi qvievit: qvod decrevisset postridie Judæos aggredi sabbato instante, qvod illis religioso otio colitur. qva de re præmonitus Anilæus a barbaro natione Syro alterius cujusdam vici incola, & inter cætera diligenter edoctus qvo loco Mithridates celebraturus esset cū suis convivium: jusso curare corpus milite, noctu contra hostes properavit, ut inopinos opprimeret. qvo delatus circa qvartam vigiliam, partim sopitos occidit, partim attonitos fuga coëgit salutem qværere. Mithridatem etiam vivum, captum secum abduxit, nudum super asinum impositum, qvæ apud Parthos gravissima habetur contumelia. qvem cum sic ad sylvam qvandam perduxisset, hortantibus amicis ut illum interficeret, ipsi diversum visum est, neganti occidendum virum genere apud Parthos præcipuum, & honoratum affinitate regia. præteritarum enim injuriarum posse impetrare veniam. qvamvis enim offensus sit Mithridates, habiturum tamen pro concessa incolumitate gratiam: qvod si gravius in eum consulant, non qvieturum regem nisi magnis cædibus in Judæos Babylone degentes vindicet: qvibus parcendum esse propter conjunctionem sanguinis, & ut ad illos sibi pateat refugium, si qva clades accidat, ut sunt belli vicissitudines. eam sententiam approbavit multitudo cætera, atqve ita Mithridates dimittitur. qvi domum reversus ab uxore exceptus est convitio, qvod regis gener post acceptas a Judæis tot tam insignes injurias, nunc captivus etiam vitam eis debere sustineret precariam. Aut igitur, inquit, pristinam virtutem recipe, aut Deos testor, quibus curæ est regum dignitas, me tua conditione non usuram postea. ille partim non ferens quotidianum opprobrium, partim timens mulieris elatum animum ne divortium faceret, invitus quidem, coëgit tamen quantas potuit copias, indignum seipse vita existimans,

πρὸς ἀνίλαῖον, τῆς τε πρῶτον γενομένης ἁπιστίας, καὶ παυσαμένῳ τὸ λοιπὸν, κελεύων τὴν ἄνθρωπον ἀποπεμψαι μόνον εἰς τὰς συγγνώμης. ἐπεσχέτο ἡ ὀδὺς ἐκ τῶν λόγων, καὶ ἡ γυνὴ ἡ αἰσθανομένη μὲν ὃ θροῦς ὃ κατέχον τοὺς λαοὺς διὰ αὐτὴν, δεδοικυῖα, ἦ τὸν ἀνίλαιον μηκέτι παρὰ ἑρωὶ τῇ πρὸς αὐτὸν, φάρμακον τῷ ἀσιναίῳ δοῦσα, ἐν τοῖς σιτίοις, μεθῆκε τὸν ἄνθρωπον, ἀδεῆς τε λοιπὸν ἦν τῶν περὶ αὐτὸν πραχθησομένων τῇ ἐρωτὶ ἡμωμένῳ. ἀνίλαῖος ἡ καταμένας ἤδη τὴν ἡγεμονίαν ἐφ' ἁλαβῶν, ἐξάγει στρατιὰν ἐπὶ τὰς μιθριδάτου κώμας, ἀνδρὸς πρώτου ἐν τῇ παρθυαίᾳ, καὶ βασιλέως ἐπιτιμίου τῷ ἡγεμονεύοντι, ἀλλ' ἀλείας τι ἦν αὐτῷ. καὶ πολλὰ μὲν χρήματα, καὶ ἀνδράποδα εὑρόντες, πολλά τε κτήνεσι, ἄλλα τε πολλὰ ὅσοις ἐπὶ πλοῦτον ἡ εὐδαίμων ὠφελεῖ τοὺς ἔχοντας. μιθριδάτης ἡ, ἐνίκησε γὰρ τῇδε, ἐπεὶ ἀνεῖτο τῶν κωμῶν τὸν ἄλωσιν, ὡς δεινῶ φέροντι ἐπὶ τε μὴ πεπόνθασι ἀδικεῖν ἀνίλαῖον ἄρξαντα, καὶ παρόντι ἐπ' ἀξιώματι τετιμένον, ἱππέας συναγαγὼν πολίτους ὄντας ἐδίωκε, καὶ πολλῶν τῶν ἐν ἡλικίᾳ παρῆν, ὡς πεσουμένων τοῖς περὶ τὸν ἀνίλαῖον. καὶ ἐν τινι κώμῃ τῶν αὐτῷ καταρχῶν, ἐνέκαζεν, ὡς τῇ ὑστέρᾳ μαχησόμενος. ἀλλὰ τὸ εἶναι σάββατον ἡμέραν τοῖς ἰουδαίοις ἐν ἕξει ἀμελοῦντι, ἀνίλαῖος ἦν τὰ πολλὰ πυθόμενος παρ' ἀνδρὸς συρὸς ἀλλοφύλου ἐξ ἑτέρας κώμης, τά τε ἄλλα φράζοντος ἀκριβῶς, καὶ τάχιστα ἐνθα μιθριδάτης ἠμέλλε δαινυσθαι δεῖπνον παρασκευάζεσθαι, καὶ ὥραν ἡλαύνειν νυκτὸς ἅμα τοῖς ποιουμένοις χρῆζων τοῖς παρθυαίοις ὑπνοῦσιν. ἐπεὶ φυλακὰς τέτταρσιν ὑπνοῦσιν, τὰς μὲν, ἐπικοιμωμένας ἀναιρεῖ, τὰς ἢ εἰς φυγὴν τρέπει. μιθριδάτην ζωγρίᾳ λαβὼν, ἦγεν ὡς αὐτὸν ὄντα ὄνου γυμνὸν ἀναβεβηκότα, ἥπερ ἀτιμίαν μεγίστην νομίζουσι παρθυαῖοι, καταπαχὺν ἐς τὸ ὕλλαιον μὴ τοῖς ὁρισμοῖς, καὶ κελεύοντων τῶν φίλων ἀναιρεῖν τὸν μιθριδάτην, ἀπεδίδασκεν αὐτοὺς ἀσεβῶν αὐτὸς ἐναντία. μὴ γὰρ καλῶς ἔχειν ἀναιρεῖν ἄνδρα γένους τε ὄντα, καὶ πρώτου παρθυαίοις, καὶ ἐπιγαμίᾳ τῇ πρὸς τὸ βασιλέα μείζονος ἠμιῶσθαι. νῦν μὲν γὰρ ἀνέκτητον εἶναι τὰ πεπραγμένα. καὶ γὰρ ἐπιτρύβεσθαι μιθριδάτης, ἀλλ' οὐ σωτηρίας τῆς ψυχῆς εὐεργέτην μὲν χάριτος μνήμασι τοῖς τε παισὶ φυλάξειν. πρὸς δὲ παίνησεν ἔχειν ἀτρεμοῦντα βασιλέα, μὴ σὺν μεγάλῃ φαλάγγι ἰουδαίων τῶν ἐν βαβυλῶνι ποιησόμενον, ὧν φειδὼς καλῶς ἔχειν, διά τε τὴν συγγένειαν, καὶ διὰ τὸ μὴ ἀναστρέφειν ἂν αὐτοῖς πάθημά τινος ἡμένοις τὸ κατ' ἐκείνους ἀκμῆς πλῆθος χρώμενον. ὁ μὲν ταῦτα διανοηθεὶς, καὶ φράσας ἐν τῷ συλλόγῳ, πιθανὸς ἦν. ἀφίεται τε μιθριδάτης. ἐξελθόντα ἢ αὐτὸν ὠνείδιζεν ἡ γυνὴ εἰ μὴ τεθνήκοι βασιλέως τε γαμβρὸς ὤν, καὶ ταύτην ὑβρίσαντας εἰς αὐτὸν ἱερωσυνῆς τὰς ὑβρίσαντας εἰς αὐτὸν ἱερωσυνῆς ἀγαπῶν ἢ τὸ σωτήριον μὴ ἀκμαλωσίας τῶν ἰουδαίων ἀνδρῶν ἡμένης. ἐπὶ νῦν ἐπαιδεύσατε τὸ δεῖν ἢ δεῖν ἐπιμνήσθη τὰς βασιλείας. ἦ μὲν ἀνδρὸς ἐπιθυμεῖν τὸ πρὸς σὲ ὅτι χαίρω κακονοίας. ὁ ἢ αὖ, ὑπὲρ τῶν ἐνεστῶν τὰ καθ' ἡμέραν ἐκθηδόμενα μὴ φέρων, δι' ἢ τῆς γυναικὸς τὴν μεγαλοφροσύνην δεδιὼς μὴ ἀνδρὸς ἀνοήτου αὐτὸς τῶν κακῶν, ἀκόντων μὲν ἢ βουλόμενος, σωτηρίου γοῦν ἔστιν ὅσον ἠδύνατο τελέσαι, ἢ ἐλαύνει, ὡς ἀναγκαῖον ὑπολαμβάνων ἐπὶ καὶ αὐτὸς τὴν σωτηρίαν, ἢ παρ-

ὶ παρθυαῖ@ ὢν ὑπὸ ἰουδαίων πεῖσθῆναι ἀνίκητο-
μένων. ἀνιλαῖ@ δ' ὡς μαθὼν προσελαύνοντα δυ-
ναμει πολλῇ τὸν μιθριδάτην, ἄδοξον ἡγησάμεν@ τὸ
μένειν ἐν τοῖς ἕλεσιν, ἀλλὰ μὴ φθάσας ὑπαυλίζειν
τοὺς πολεμίους, εὐτυχία τε τῇ πρότερον ἐλπίζων ὁμοίᾳ
χρᾶσθαι τοὺς πολεμίους, καὶ τῷ τε πόλεμον καὶ ἱππο-
θορίᾳ πρὸς ἀμφότερα δυνατῷ, ἐξῆγε τὴν δύναμιν. πολλοί τε
πρὸς τὸ οἰκεῖον στρατὸν προσεληλύθεσαν αὐτῷ καθ' ἁρ-
παγὴν τ ἀλλοτρίων τεθαρρηκότες, καὶ ὅτι πάλαι
προσεκκαλήσαντο τοὺς πολεμίους. προσιόντι δ' αὐτοῖς
εἰς ταδίους ἑνενήκοντα, καὶ διὰ τῆς ἀνύδρου τῆς πρείας
γενομένης, καὶ μεσημβρίας, τότε μάλιστα τὸ δίψ@, ἐμ
μιθριδάτης ὑπερφανεὶς, προσέβαλλε τεταλαιπωρημέ-
νοις ὑπερβαλόντι πᾶν, διὰ αὐτὸ καὶ τὴν ὥραν φέρειν τὸ ὄ-
κνηρὸν μὴ δυναμένοις. τροπὴ τε οὖν γίνε τ πρὸς
ἀνιλαῖον ἀκρᾶ, διὰ τὸ ἀπηγορεύκοτας ἀκρυφίοις
προφέρεσθαι, καὶ φόν@ πολὺς, πολλαί τε μυριά-
δες ἔπεσον ἀνδρῶν. ἀνιλαῖ@ δ', καὶ ὅσον πρὸς αὐτὸν
ἰδὼν παυσικὸς ὑπὸ τῆς ὕλης ἐπικεχώρουν φυγῇ μεγά-
λῃ νίκης τῆς ἐπ' αὐτοῖς χαρὰν μιθριδάτῃ παρεσχηκό-
τος. ἀνιλαῖον δ' ἐσώσαν πολλῷ@ ἄπιξον ἀνδρῶν πονη-
ρῶν ἐν ὀλίγῳ τῷ σωτηρίαν ποιεῖσθαι, ῥᾳσώνης χά-
ριν τῆς εἰς τὸ παρὸν, ὡς τι ἀνταναστῆσαι τῶν τότων
πρόσθεν ὑπὲρ πλῆθος τ ἀπολωλότων. ὁ μὲν ὅμοιός
πᾶσι τοῖς πεπωκόσι διὰ τὸ ἀμελέτητον. ὁ μὲν ἀλ-
λαχῇ πάντῃ διαφοιτᾶ τῆς κώμης τ βαβυλωνίων,
ἀναπαυτὰ τὰ λοιπὰ πάντα ὑπὸ τ ἀνιλαίου ὕβρεως. οἱ
βαβυλώνιοι, καὶ οἱ ἔντες ἐν τῷ πολέμῳ, πέμπουσιν εἰς τὰ
νεκρὰ πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ ἰουδαίους ἀνιλαῖον ἐξαιτήσο-
μαι. καὶ μὴ δι' ἀμφιβόλους ἔτι τ λόγον, ἐδὲ γὰρ βαβυλωνίοις
ἐνῆν τὸν ἄνδρα ἐν δυνατὸν λοιμῷ τῷ ἐμπλῆσαι πρακαλέν-
τα. οἱ δὲ καίτοι χρῄζειν ἔλεγον τ ὑπὲρ τῆς εἰρήνης συμβά-
σεως. καὶ πέμπουσι μὴ τ βαβυλωνίων ἄνδρας, οἱ διελέ-
γοντο πρὸς τ ἀνιλαῖον. οἱ δὲ βαβυλώνιοι κατ' ἡσυχίαν αὐ-
τῶν γυναικῶν, μαθόντες τὸ χωρίον ἐν ᾧ ἱδρυμένος ἀνι-
λαῖ@ ἦν, ὑπὸ νύκτα πεσόντες κρύφα νυκτὸς μεθύουσι, καὶ καθ'
ὕπνον τρεπομένοις κτείνουσιν ἀδεῶς πάντας ὅσους ἐγκα-
τέλαβον, καὶ ἀνιλαῖον αὐτὸν ἀπέκτειναν. οἱ βαβυλώνιοι
δ' ἀπαλλαγέντες τ ἀνιλαίου βαρυτάτ@, ὑπερόμισμα.
τὸ ἦν αὐτῶν μισεῖ τοὺς πρὸς ἰουδαίους, ἀεὶ γὰρ ὡς ὑπὸ πολὺ
διαφόροις καταστήμασιν αἱρεῖται ἑκατέρους τ νόμων,
ἐκπαρόξυνθέντες πρὸς ἀλλήλους ἦσαν
τὸ τὸ οὖν ἀπολωλότων τ πρὸς ἀνιλαῖον, ἐπεπί-
θεντο τοῖς ἰουδαίοις οἱ βαβυλώνιοι. οἱ δὲ ἐν δεινῷ τι ἡγέμε-
νοι τ ὄχλον τ ἐκ τ βαβυλωνίων, καὶ μήτε ἀνιστάζεσθαι
μάχῃ δυναμένοις, μήτε ἀνεκτὸν ἡγεμένοις τ συνοικίαν,
ᾤχοντο εἰς σελεύκειαν τ ἐκείνῃ πόλιν ἀξιολογωτάτην, σε-
λεύκου κτίσαντ@ αὐτὴν νικάνορ@. οἰκοῦσι δ' αὐτὴν,
πολλοὶ τ μακεδόνων, πολῖται δ' ἕλληνες, ἐστὶ δὲ καὶ σύ-
ρων οὐκ ὀλίγον τὸ ἐμπολιτεύομενον. εἰς μὲν δὴ παυ-
τὸν καταφεύγουσιν οἱ ἰουδαῖοι, καὶ ὅτι πέντε ἔτη ἀ-
παθεῖς κακῶν ἦσαν. τῷ δ' ἕκτῳ ἔτει μὴ τὸ πρῶτον,
φθορὰ ἐν βαβυλῶνι ἐγένετο αὐτῶν, καὶ καινὴ κτίσις
ἐν τῆς πόλεως καὶ δι' αὐτὸν ἄφιξιν εἰς τὸν σελεύκειαν,
ἐκδέχεται δὴ μείζων αὐτοὺς συμφορὰ, δι' αἰτίαν τοῦ
ἀρξόμεθα. σελευκέων τοῖς ἕλλησι πρὸς τοὺς σύρους
ὡς ὅτι πολὺ ἐν τάσει καὶ διχονοία ἐστὶν ὁ βί@, καὶ
κρείττους οἱ ἕλληνες. τότε οὖν συνοικισθέντων αὐτοῖς
ἰουδαίων πολλῶν ἐκυρίευον, καὶ οἱ σύροι καθυ-
στερεῖν ἤρξαν ἐμολογίᾳ τῇ ἰουδαίων πρὸς αὐτοὺς, φιλοκινδύνων τε ἀνδρῶν, καὶ πολεμικῶν πρόθυμος

A si homo Parthus Judæis victoriam cederet. Anilæus vero ubi cognovit adventare illum cum valido exercitu, turpe ducens continere se intra paluſtria, & ſperans fortunam contra hoſtes priori ſimilem, fretusqve milite jam aſſveto vincere, & ipſe contra eduxit copias: cui præter veteranos multi tum etiam prædæ cupidine ſe adjunxerant, rati profligandum hoſtem quamprimum in conſpectum venerit. progreſſos autem meridiano tempore per regionem inaquoſam ad nonaginta ſtadia Mithridates adoritur, æſtu & ſiti laboreq; itineris adeo feſſos, ut arma ægre ſuſtinerent, ipſe recentibus viribus: confeſtimqve in fugam verſis tanta cædes ſecuta eſt, ut multa virorum millia caderent. Anilæus autem ſtipatus globo juvenum effuſiſſima fuga ſe in qvandam ſylvam recepit, relicta Mithridati lætiſſima victoria. Verum ad Anilæum brevi confluxit magna multitudo perditorum hominum, qui licentiam pluris quam propriam ſalutem facerent: itaqve detrimentum quod acceperat in prælio, ſuppletum eſt duntaxat numero. neqve enim conferendi erant cum his qui ceciderant, eo qvod eſſent rudes militiæ. Duxit tamen eos contra Babyloniorum caſtella, lateq; vaſtabat omnia. Tum Babylonii reliquiq; hoſtes miſerunt Neerdam ad Judæos qui Anilæum depoſcerent ad ſupplicium. quod cum non impetrarent: neq; enim illis integrum erat hominem dedere ad pacem eos invitaverunt. quibus tractationem de conditionibus pacis admittentibus, miſſi ſunt tam ab illis quam a Babyloniis legati ad Anilæum. tum Babylonii perluſtrato diligenter loco in quo ſe ille continebat, clam noctu irruunt in ſopitos & gravatos crapula: & impune quotqvot adepti ſunt interficiunt, & ipſum Anilæum inter cæteros. Tum vero hoc metu exoneratus Babylonis populus, qvi antehac non auſus erat odium effundere in noſtros homines, cum qvibus illi propter diverſos ritus perpetuum eſt diſſidium, nunc his nunc illis prævalentibus: ſublato inqvam Anilæi ſodalitio, in Judæos undiqve coortus eſt. Itaqve non ferentes eorum violentiam, & ſentientes ſe ad confligendum impares, nolentes cum eis habitare amplius, migrarunt Seleuciam urbem ejus regionis præcipuam, a Selenco Nicanore olim conditam. hæc commune eſt Macedonum, Græcorum & Syrorum domicilium. eo poſtqvam confugerunt Judæi, per qvinqvennium nulla affecti ſunt injuria. ſexto autem anno peſte apud Babylonem graſſante, denuo inde migratum eſt: qvam multitudinem excipiente Seleucia, ſeqvuta eſt Judæos major calamitas ex hujusmodi cauſa. in hac urbe ſemper Græcis male cum Syris convenit, Græcorum tamen factione præponderante. qvo poſtqvam a Judæis migratum eſt, eorum favore conditio Syrorum cœpit eſſe potior, aucta viris bellicoſis, & periculorum

contemptoribus. quare Græci ſuccumbentes, & A videntes ſe non poſſe recuperare dignitatem priſtinam manente Judæorum & Syrorum conſenſu, ſuos quisque familiares Syros appellaverunt de pace & amicitia, id qvod facile impetratum eſt. nam cum utrinqve primatibus commiſſum eſſet negotium, ſecuta eſt reconciliatio, quam ita demum ratam fore placuit, ſi utriqve Judæos communibus proſeqverentur odiis: eosqve ex improviſo aggreſſi, occiderunt ſupra quinquaginta virorum millia: nec ullus evaſit, niſi ſi quem amici aut vicini ſervavit miſericordia. hi deinde receſſerunt Cteſiphontem urbem Græcanicam vicinam Seleuciæ, ubi quotannis rex hybernare eſt ſolitus, habens ibi majorem ſuppellectilis partem repoſitam, ibique ſedes fixerunt, tutos ſe rati regiæ majeſtatis reverentia. Cæterum Babyloniorum ac Seleucenſium terror omnes ejus tractus Judæos pervagatus eſt: quando quicquid erat Syrorum in illis regionibus cum Seleucenſibus conſpiravit in eorum perniciem. quo factum eſt ut pleriqve Neerdam & Niſibim ſe receperint, ſecuritatem ſuam reponentes in earum munitionibus, quæ alioquin etiam habitantur a viris bellicoſiſſimis. Atqve ita ſe tunc habuerunt res Judæorum per Babyloniam.

ἐπεπεσχημένων. καὶ οἱ ἕλληνες πρὸς ἀλλήλους ἐλθόντες τῇ αὐτῇ, καὶ μίαν ὁρῶντες αὐτοῖς ἀφορμὴν ἐς ἀνασώσασθαι τὸ πρότερον ἀξίωμα, εἰ δυνηθεῖεν πάσῃ ταύτην λέγοντες ἰουδαίους εἶναι συρους, διελέγοντο ἕκαστοι πρὸς τοὺς σύρους τοὺς αὐτῶν συνήθεις πρὸς ἃ γεγονότας, εἰρήνην τε καὶ φιλίαν ἀπεχώρησαν. εἰ δὲ ἐπείθοντο ἀσμένως ἐγίνοντο πρὸς ἀλλήλους τοῖς ἑκατέρων λόγοις, καὶ τῶν πρώτων παρ' ἑτέροις ἀνδρῶν πρασσόντων ὅπως ἀλλήλοις τὰς χεῖρας ἡ σύμβασις ἐφέπει. ὁμονοήσαντές τε, μέγα τεκμήριον ἑκάτεροι ἑαυτοῖς παρὰ ἀλλήλοις τοῦ ἔχειν τοὺς ἰουδαίους ἔχθους, ἅπαντες αὐφνίδιον αὐτοῖς, κτείνουσι μυριάδας ὑπὲρ πέντε ἀνδρῶν. ἀπώλοντο τε πάντες, πλὴν εἴ τινες ἐλέῳ φίλων ἢ γιτόνων ὑπεχωρήθη αὐτοῖς ἐφυγον. τότε τε λοιὸν εἰς κτησιφῶντα ἀποχώρησις πόλιν ἑλληνίδα, καὶ τῇ σελευκείᾳ πλησίον κειμένην, ἔνθα χειμάζει τε ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶν ἔτος, καὶ πλείστη τῆς ἀποσκευῆς αὐτοῦ τῇδε ἀποκειμένη τυγχάνει. ἀσφάλεια, ἡ λοιὸν, αὐτοῖς τὸν ἰδρυσιν πεποιημένοις, τιμῇ τῆς βασιλείας σελευκέων περσονικήτων. ἐφοβήθη δὲ καὶ πᾶν τὸ τῆδε ἰουδαίων ἔθνος, τάς τε βαβυλωνίους, καὶ τὰς σελευκείς. ἐπειδὴ καὶ ὁπόσον λοιὸν σύρων ἐμπολιτεύον τοῖς πᾶσι ταυτὸν ἔλεγον πᾶσι σελευκείοις ὅτι πολέμιοι τοῖς ἰουδαίοις, καὶ σωνελέγησαν ὡς τὸ πολὺ ἐς τε τὰ νέερδα, καὶ τὸν νισιβιν, ὀχυρώσαντα τῶν πόλεων κτίσμασι τὸν ἀσφάλειαν, καὶ ἄλλως πλῆθος ἀπασαμαχίμων ἀνδρῶν κατοικοῦσαν. καὶ τὰ μὲν κατὰ τοὺς ἰουδαίους τοὺς ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ, τοιαῦτα λοιὸν.

TAAE

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως γαΐος καῖσαρ ὑπὸ χαιρέου, ἀνηρέθη. Κεφ. α.
Ως κλαύδιος ὁ θεῖος αὐτοῦ βιασθεὶς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τὴν ἀρχὴν παρέλαβε. Κεφ. β.
Στάσις τοῦ βουλῆς, καὶ δήμου. Κεφ. γ.
Ως κλαύδιος καῖσαρ δοὺς δίδωσιν ἀγρίππα τῷ πατρὶ αὐτοῦ βασιλείαν ἅπασαν, προσθεὶς αὐτῷ, καὶ λυσανίου τετραρχίαν, καὶ προγράμματα ὑπὲρ καίσαρος ἐν ἀλεξανδρείᾳ ὑπὲρ τῶν ἐκεῖ ἰουδαίων, καὶ ἐν πάσῃ αὐτοῦ ἀρχῇ. Κεφ. δ.
Ἀπόστολος ἀγρίππα εἰς βασιλέως εἰς ἰουδαίαν. Κεφ. ε.
Ἡ ὑπατικὴ πυθαλίου πρεσβεία ὑπὲρ συμμαχίας ἡγεμόνος πρὸς δωρίτας ὑπὲρ ἰουδαίων. Κεφ. ϛ.
Περὶ τοῦ ἀγρίππα πράξεων ἄχρι τοῦ τελευτῆς. Κεφ. ζ.

HÆC IN JOSEPHI DECIMO NONO HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Qvomodo Cajus Imperator a Cassio Chærea ex insidiis cæsus est. Cap. I.
Qvomodo Claudius Caji patruus coactus a militibus principatum acceperit. Cap. II.
Dissidium inter Senatum & plebem. Cap. III.
Qvomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit addita Lysaniæ Tetrarchia; & edicta ejus in Judæorum gratiam, qvi Alexandriæ aut alibi in imperii orbe habitabant. Cap. IV.
Agrippæ in Judæam reditus. Cap. V.
Epistola Pub. Petronii Syriæ præsidis ad Doritas pro Judæis scripta. Cap. VI.
Agrippæ gesta usqve ad ipsius obitum. Cap. VII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER DECIMUSNONUS.

CAP. I.

Quomodo Cajus a Chærea cæsus est.

CAjus porro non in solos Judæos Hierosolymis & in vicinis regionibus degentes debacchatus est, sed terra mariq; qvam late Romanum patet imperium, qvod majoribus replevit calamitatib. qvam qvæ unqvam veterum monumentis sunt proditæ. Sed maxime Roma ipsa ejus sævitiam experta est, nihilo hac parte meliori conditione qvam urbes cæteræ, præsertim senatores ac patricii, cæteraq; nobilitas: innumerisq; injuriis vexabantur qvi vocantur eqvites, opibus & dignitate senatoribus proximi, utpote ex qvorum ordine senatorum habeatur delectus: hi enim ignominiis afficiebantur & exiliis cædibusqve & confiscationibus, qvæ tum fere cædis accedebant præmium. Se vero pro Deo gerebat, non contentus humanis honoribus coli a subditis, & Capitolium freqventans templorum omnium in urbe celeberrimum, Jovem ejus præsidem appellatione fratris salutare ausus est. Aliis qvoqve operibus suam declarabat insaniam, qvando a Puteolis urbis Campaniæ ad Misenum alterum maritimum oppidum gravatus triremi trajicere, & alioqvi ad suam dominationem pertinere existimãs, si a mari eadem qvæ a terra obseqvia exigeret, ab uno promontorio ad alterum ponte juncto medio sinus spatio, curru ultro citroqve vectatus est: id enim demum iter dignum esse majestate sui numinis. Templorum etiam Græcanicorum nullum inspoliatum reliqvit, & omnes insignis artificii tabulas atqve statuas edicto ad se comportari imperavit, qvicqvid ubiq; terrarum pulchri esset, in pulcherrimo loco, hoc est, Romana urbe spectari debere dictitans. his spoliis palatium suum & hortos exornavit, aliosqve suos secessus per Italiam. ad hæc Jovem qvi a loco, in qvo universis Græcis colitur, cognominatur Olympius, opus Phidiæ Athenien sis statuarii,

A

Κεφάλαιον α'.

Ὡς γαΐῳ τοῦ χαιρέα ἀνῃρέθη.

ΓΑΪΟΣ δὲ οὐκ εἰς μόνους ἰουδαίους τοὺς ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ τοὺς ἐπὶ σοὶ τῆδε οἰκοῦσιν ἐπεδείκνυτο τὸ ὕβρεως τὸ μανίαν, ἀλλὰ διὰ πάσης ἐσπερίου γῆς καὶ θαλάσσης ἐστέλλετο αὐτοῦ, ὁπόσα ῥωμαίοις ἐπράκτεα, μυρία τε ἀνέσπασεν αὐτοῦ κακῶν, ὁπόσα μὴ ἰσόρροπα πρότερον. μάλιστα δὲ ἠδάνετο δεινὸν τοὺς πρώτους μὲν ῥώμης κατ' ὄδον αὐτοῦ τιμιωτέραν τοῦ λοιποῦ πόλεως ἡγεμόνας, ἀλλὰ τοὺς τε ἄλλως ἄγοντας καὶ φέροντας, καὶ μάλιστα τὸν σύγκλητον, καὶ ὁπόσοι τούτων διαπρεπέσι, καὶ προγόνων ἐπιφανείας τιμώμενοι. μυρία τε φέλοντο καὶ τοῦ ἱππέως μὲν καλῶ μένων, ἀξιωμάτων δὲ καὶ δυνάμει χρημάτων ὁμοίως τοῖς συγκλητικοῖς ἀπὸ τοῦ πόλεως ἀγομένων, διὰ τὸ ἐκ τούτων εἰς τὸ βουλεύειν καλοῦσθαι, ὧν ἀπόμοιος ἦν καὶ μεγαλαύχησις, κτεινομένων τε, καὶ τὰ χρήματα συλλεγομένων, διὰ τὸ δὲ τοὺς σφαγεῖς οἷς τὸ πολὺ ἐφ' ἁρπαγῇ τοῦ χρήματων αὐτοῖς συμπονεῖν, ἐξεθεάζεν ἑαυτὸν, καὶ τὰς τιμὰς ἐκεῖσε ἀνθρωπίνως ἠξίου γίνεσθαι θεῶν τὸ ὑπηκόων αὐτῷ, εἷς τε δὲ διὸς φοιτῶν τὸ ἱερὸν, ὁ καπιτώλιον μὲν καλοῦσι, τιμιώτατον δ' ἀρ' αὐτοῖς ἐστὶν ἱερῶν, ἀδελφὸν ἐπόλμησε προσαγορεύειν τὸ δία. καὶ πάλαι ἐπράσσε μανίας ἄδεν ἀποτελεσμένου, ἐπεὶ δὲ ἀπὸ λικιμαρχίας τὸ πόλεως ἐν καμπανίᾳ κατεμένης εἰς μεσογείους ἑτέραν πόλιν ἀπιθαλάσσιον, καὶ τὸ διάβασιν δύσει ἡγεμόνος τριήρει προετοῦν, καὶ ἄλλως ἀπεβάλλετο ἡγεμόνος αὐτῷ δεσποτήν ὄντι τοῦ θαλάσσης ταυτὶ καὶ ἐπεία ἐσῴζῃ γῆς ἀπάντων, ἀπ' ἄκρων ἐπ' ἄκρα σχοίνες τριάκοντα μέτρον τὸ θαλάσσης, ἐσθῶ τὸ κόλπον ἀποπλεῶν πάντα, ἤλαυνεν ἀπὸ τῆ ἡμέρα. διὸ δὲ ὀπὶ πλοίοις πολλοῖς καλῶς ἐχὸν τὰς ὁδούς. τὰ τε ἱερῶν τὰ ἑλληνικῶν ἄδεν ἐπ' αὐλητὸν κατέλιπεν ὁπόσα χαρᾶς, ἢ γλυφῆς ἔχομεν, καὶ τοὺς λοιποὺς παλαιοτάτους ἀνδριάντων καὶ ἀναθημάτων ἄγειν κελεύσας παρ' αὐτὸ ἐκόμισε τὰ καλὰ κεῖσθαι καλῶς ἔχειν, ἢ ἐν τῷ καλλίστῳ, τυγχάνῃ ὂν τοῦ ὅσων τὰ ῥωμαίων πόλιν. ἐκόσμησε τε τοὺς ἐν Ἄνδε ἀγομένους, τῶν τε εἰκόνων, καὶ τοὺς κήπους, ἐπόσα τε αὐτῷ καπηγωγαὶ διὰ γῆς τῆς ἑπαλῶν. ἐπεὶ καὶ τὸ ὀλύμπιον πεμπόμενον δία τοῦ τῶν ἑλλήνων. καὶ ἄτοις ὀνομασμένον ὀλύμπιον, φειδίου δ' ἀθηναίου ποιήσεις,

ἐπὶ-

ἐκέλευσεν εἰς τὸ ῥωμαϊκὸν μεταφέρειν. ὁ μὲν A ausus est jubere in Urbem transferri: qvod tamē
ἐπεζήτητο τῶν ἀρχιτεκτόνων, Φαμμίων πρὸς μέμμιον factum non est, architectis apud Memmium Re-
τὸν ῥηγῖλλον, ὃς ἐπεπίστευτο τὴν κίνησιν ταύτην ὅλος, ἀπολεῖν δέον- gulum, cui demandatum erat hoc negotium, ne-
τος κινήσεως αὐτοῦ γενομένης. λέγεται γοῦν τὸ μέμμιον διὰ gantibus loco moveri posse illæ sum simulacrum,
ταῦτα, καὶ σημείων μεζόνων γενομένων ἢ ὡς ἂν τινα πί- & absqve vitio. ajunt etiam prodigiis fidem ex-
στιν ἡγῆσαι, ἀναβαλέσθαι τὴν αἵρεσιν. ὁ γοῦν Φάβιος τάδε cedentibus Memmium vetitum, distulisse impe-
πρὸς τὸν Γάϊον ἐν ἀπολογίᾳ ταύτῃ ἐγκλῖναι οὐδαμόνηθεν τὸ rata facere: qvæ ipse inseruit excusantibus ces-
ἀπιθανόλογον. ἀπολέσθαι τε οὐκ ἂν τούτων αὐτῷ κινδύνῳ γενο- sationem suam literis. cumqve capite luendum
μένῳ, σώζεσθαι φάντων ἤδη Γάϊον τελευτήσαντα. οἷς δὲ τὸ B esset neglectum mandatum, interitus Caji homi-
πρόσθεν τὸ μανικὸν αὐτοῦ, ὡς τι δὴ καὶ θυματρὸς αὐτῷ γενο- nem exemit periculo. Eo deniqve insaniæ pro-
μένης, ἀναπεμίσας ὅτι τὸ κάπετώλιον ὅτι τοῖς γόνασι vectus est, ut natam sibi filiam in Capitolium de-
καπιτὸν δὲ ἀγάλματος, κοινὸν αὐτῷ τε καὶ τῷ δὶ γε- latam, in simulachri genua deponeret, qvasi com-
νέσθαι τὸ τέκνον, καὶ δύο χειροτονεῖν αὐτὸν πατέρας, ὁπό- munem sibi cum Iove prolem, in medio se relin-
τερον μείζονα φαίνοιτο ἐν μέσῳ τὴν καταλιμπάνων. καὶ qvere dicens judicium, utro majore parente sit
ταῦτα ἐλωΐσχοντο πρὸς τοῦτον οἱ ἄνθρωποι. ἐπέτρεψε genita. atqve hæc agentem tolerabant tamen
δὲ καὶ τοῖς οἰκέταις κατηγορίας ποιεῖσθαι τῶν δεσποτῶν ἐφ' οἷς homines. Permisit etiam servis licentiam defe-
ποτε ἐγκληθείη ἐγκλήμασι. δεινὰ γὰρ πάντα λέγειν ἐπῆν, rendi suos dominos qvalicunqve crimine: qvod
μέλλοντος ἐκείνου. διὰ τὸ χαρίεντί τε καὶ ἐπαγορευούσῃ τὴν C eo gravius erat, qvia ex ipsius Cæsaris autoritate,
οἰκουρὰν τὰ πολλὰ γίνεσθαι, ὥστε ἤδη καὶ κλαυδίᾳ ἐπίλημ- & in ejus gratiam gerebantur omnia: adeo ut
πτόν τινα πολυδεύκης ὁ δεῖλος κατηγορίαν, καὶ ταῦτα Claudium ausus sit Pollux mancipium ipsius re-
ἐπιτρέψαντος καὶ πατρῴου δὲ αὐτοῦ δίκης θανάτου λεγομένης um facere: & Cajus sustinuit inter judices audi-
ἐπ' ἀκροατοῦ σωθῆναι, ἐλπίδι δὲ τοιαύτῃ δύναμιν re patruum dicentem causam capitis, speraus
ἀνελεῖν αὐτόν. ὁ μὲν ἐξεγίνετό γε αὐτῷ. ἀναπεπλησμέ- sumpturum se de illo supplicium: qvod tamen
νος δὲ αὐτὸς συκοφαντῶν, καὶ κακῶν πάσῃ τὴν οἰκουμένην ei non licuit. Itaqve cum totum suæ ditionis or-
ἐπῆρχε, καὶ πολλοὺς τοὺς ἀλλοκοτίαν ἐπιρρώσας τῆς bem replesset sycophantiis, & servos erexisset
δεσποτικῆς, ἐπιβουλὰς τὰ πολλὰ ἤδη συνίστων. τῶν μὲν D contra dominos, passim illi tendebantur insidiæ,
ἐπ' ἀμυνῇ ὧν πεισθέντων ὀργὴν πικρῶν, τῶν δὲ πρὶν ἐμπε- alios ira stimulante ad vindictam acceptæ injur-
σόντες κακῶν τυχεῖν μεγάλων τιμημένων, τὸ μεταχειρί- iæ, aliis ipsius cæde imminentem sibi perniciem
σασθαι τὸν ἄνθρωπον. ὅθεν δὴ τοῖς τε ἁπάντων νόμοις καὶ τῇ præcavere volentibus. Certe jus publicum, nisi
ἀσφαλεῖ μεγάλῃ σωθεῖσιν εὐδαιμονίας ἐφάπτεται ὁ illo sublato, salvum manere non potuit, præcipue
θάνατος αὐτοῦ, ἐθνή τε τῇ ἡμετέρᾳ ἅδε εἰς ὀλίγον ἐξε- nostra gens ejus cæde erepta est ex ipsis interitus
γενομένη μὴ σὺν ἀπολωλέναι, μὴ ταχείᾳ αὐτῷ τελευτῇ faucibus. qvapropter libet mihi accurate de-
ἁλῶναι. βούλομαι δὲ διὰ κέλευθος τὸν πάντα περὶ narrare totum negotium, vel ideo ut argumen-
αὐτοῦ λόγον διελθεῖν, ἄλλως τε καὶ ἐπῳδὴ καὶ πολλοῦ ἐχέ- tum sit divinæ potentiæ, qvod & in adversis so-
πιον δὲ καὶ τῆς δυνάμεως, καὶ ὠφέλιμον τοῖς ἐν τυ- E letur homines, & modestiæ fortunatos admone-
χαις κειμένοις, καὶ σωφρονισμὸν τοῖς οἰομένοις αἰδίου τὴν at, ne opinione diuturnæ felicitatis falsi, neglecta
εὐτυχίαν, ἀλλὰ μὴ ὅτι μήκιστον φέρειν κακὸν ἀρετῆς virtute in perpetuam corruant miseriam. Tres
αὐτῇ μὴ ὠφελουμένης. ὁδοὶ μὲν τρεῖς ἐπὶ Γάϊον in illius necem conspirationes factæ sunt, qva-
αὐτὸν παρεσκεύαζον, καὶ τούτων ἑκάστης ἄνδρες ἀγαθοὶ τὴν rum singulæ autores habebant viros fortissimos.
ἡγεμονίαν εἶχον. αἰμίλιος τε ῥήγλος ἐκ κορδύβης τῆς nam Æmilius Regulus a Corduba Hispaniæ ci-
ἐν ἰβηρίᾳ γῆς σωθεὶς πύας ἢ δι' ἑκάτων, ἢ δι' αὐτοῦ vitate oriundus manum conjuratorum circa se
θεσπιῶν ἄρχειν ἀγαθὸς γάϊον. ἑτέρᾳ δὲ αὐτῆς σωνεκρο- habebat, qvorum opera illum tolleret: alterius
τοῦντο τῆς χαιρέας κάσσιος χιλίαρχος ἡγεμονεύων τῶν. μι- F Cassius Chærea tribunus erat caput: Annius
νουκιανὸς δὲ ἄννιος οὐκ ὀλίγη μοίρα τοῦ ὅτι τῶν τυραννίδα παρεσκευασμένων τῶν. αἰτία δὲ αὐτῷ μίσος τε πρὸς qvoqve Minucianus non paucos ad opprimen-
γάϊον σωνελθεῖν, ῥήγλῳ μὲν τὸ ὅτι πᾶσιν ὀργίλον καὶ μισῆ dum tyrannum conciverat. His Cajus invisus
χωρῶντον πρὸς τὸ μὴ ἀδικίας ἔξαγόμενα. καὶ γὰρ εἶχεν τὶ erat, Regulo qvidem qvod is natura omnem
θυμοειδὲς ἐν ἦθει μεγαλοφυὲς καὶ ἐλευθέριον, οὗ δὲ μηδὲ σκιὰν iniqvitatem oderat. erat enim magnanimus,
πρόσεισιν τοῦ βουλεύματος. πολλοῖς γοῦν ἀνεκοινώσατο, & liberali ingenio præditus, ita ut non dissimu-
καὶ φίλοις, καὶ ἄλλοις δοκοῦσιν αὐτῷ δραστηρίοις μι- laret sua consilia: qvæ cum multis communica-
νουκιανὸς δὲ τὰ μὲν λεπίδᾳ τε οἰκείᾳ, φίλτατον γὰρ αὐ- G vit, vel amicis, vel alioqvi viris strenuis. Mi-
τῷ τὰ μάλιστα ὄντα ἦν, καὶ τῶν πολιτῶν σὺν ὀλίγοις ἀναιρεῖ γάϊον, καὶ ἄλλως φοβηθεὶς τὰ τῶν αὐτὸν nucianus vero partim Lepidum ulciscendi cupi-
διὰ τὸ πᾶσιν δῆλος τὸν γάϊον ὅτι θανάτου ἀνακεί- dine, qvem illi amicissimum & civem cum pri-
μενίῳ ἐπαφιέναι τῷ ὀργῇ, ὅτι τῷ ἐγχειρήσειν ἐλ- mis egregium Cajus occiderat: partim metu,
θεῖν. χαιρέαν δὲ αἰχμῇ φέροντα ἐνιδόντες εἰς τὸν qvod videret ejus odia semper esse exosis capita-
ἀναβάθραν ἐπὶ δὲ γάϊῳ προσφερόμενον, καὶ ἄλλως lia, decrevit illum ferro invadere. Chærea,
τὸ ἐφ' ἡμέρᾳ κινδυνεύειν φιλίᾳ καὶ ξεναπάτᾳ τῷ γάϊῳ non ferebat exprobratam sibi a Cajo molliciem,
& alioqvi qvotidiana pericula, qvibus pro-
pter familiaritatem ejus erat expositus, optime

se putabat nece ipsius evasurum. Commune autem omnium illorum erat propositum, superbæ ac impotenti ejus dominationi finem imponere. spes enim erat, successurum negotium, & re bene gesta servandam ope sua rempublicam, cujus saluti honestum esse vel vitam impendere. Sed Chærea fuit ferventior cæteris, tum cupiditate parandi sibi clari nominis, tum qvod propter tribunatum faciliorem accessum habebat ad perpetrandum facinus. interim Circenses ludi agebantur, qvibus impendio delectatur Romanus populus, & alacriter in circum concurrens, quicquid desiderat ab imperatoribus flagitat, & illi postulatis ejus perlibenter indulgent, tum qvoq; contentione magna rogabant, ut tributorum ac vectigalium relevaret onera. ille non ferens eorum vociferationes, dimissis militibus jubet clamatores illos passim correptos duci ad supplicium: multiqve hoc pacto capite plexi sunt. idq; tulit populus, & cessavit a clamoribus, exemplo doctus majorem vitæ rationem habendam qvam pecuniæ, qvod viderent pro importuno ejus studio multis repræsentatum interitum. Hæc magis etiam Chæream incitaverunt ad aggrediendum facinus, & compescendam immanem Caji ferociam. Et sæpe qvidem epulantem invadere decreverat, certis tamen rationibus id distulit: non qvod dubius esset proposiri, sed qvia captabatur occasio commodior, ut non irrito conatu rem ad effectum deduceret. jam autem non modicum tempus exegerat in prætoriana militia. tum vero exactionibus præpositus, & debitis in fiscum redigendis, qvorum qvædam dilatione solutionis conduplicata fuerant: dum in exigendo terit tempus, & afflictæ fortunæ hominum miseratione exeqvitur mandata negligentius, concivit in se iram Cæsaris, non sine probro effœminati ac segnis animi. nec hoc contentus, qvoties ille redeuntibus vicibus signum a se peteret, fœmineum aliqvod & probrosum dabat vocabulum. atqve hæc faciebat, cum ipsum non puderet in qvibusdam a se institutis sacris uti amictu muliebri, cincinnisq; & alio ornatu qvo sexum mentiretur: & post hæc audebat exprobrare Chæreæ turpitudinem. qvi & qvoties talia signa acciperet, ferebat indignissime, & magis etiam cum rideretur tradens ea militibus, essetqve cæteris tribunis ludibrio. nam allaturo eo signum a Cæsare, prædicabant fore ut afferret tale aliqvod ludicrum. qvapropter ausus est sibi aliqvot ascisere, justam iræ causam præferens. in his erat Popedius vir ordinis senatorii, omnibus fere perfunctus honoribus, alioqvin Epicureus & tum sectator otii. hunc detulerat inimicus ejus Timidius, qvod in Cajum jecisset convitia: & testem adhibebat Qvintiliam

τελευτῶν οὐκ ἀνελεύθερον ὑποληψόμενοι οἱ ἢ καὶ πᾶσι κοινῇ συνεδόκησαν τῶν ὅλων τῆς πράγματα σκέψιν, τοῦτο τύχειν, ἡσυχίους, καὶ ὑπὲρ ὑμῶν ἀκμὴν ἐν ἀλλήλων ἀκμάζουσαν διαφυγεῖν ἀραμένους τὸν χαῖον. ἴσως μὲν γὰρ ἂν κατορθώσας, καλῶς ἢ κατορθῶσι τὰ λυκήτων ἀγαθῶν ἔχειν ὑπὲρ σωτηρίας τε πόλεως, καὶ τῆς ἡγεμονίας πονεῖσι, καὶ μὴ ὀλέθρου ἀπειλὰς ἢ πράγματος. σπουδὴ ἢ χαιρέαν ἐσπηδᾷ, ἐνόματος τε ὑπὲρ μέγιστον, καὶ ἄλλως ἐπὶ δὲ ἀδελφέτερον σοφίσεν τῷ χαίῳ διὰ τοῦτο χιλιαρχίαν ῥᾳδίως αὐτῷ κτείνειν ἐσομένης. ἐν τούτῳ ἢ ἱπποδρομίας ἦσαν, καὶ αὐτὰ δὲ ἢ ὁμιλίας ἥδε ἡ θεωρία δεσπόζει. σωίασι ἢ σοφύμως εἰς τὸ ἱπποδρόμου, καὶ ἐφ' οἷς χρήζοιεν δέον ἢ τὸ αὐτοκράτορι καὶ πλῆθος σωελθόντες. οἱ ἢ ἀναβλέπτως τὰς δεήσεις κρίναντες, ῥᾳδίως ἀχαρίστως ἦσαν. ἐκέλευσεν δὲ καὶ τὸ χαῖον ἐκθύμως τῇ ἱκετείᾳ χρώμενοι τὸ τελῶν ἐπανιέναι, καὶ τῶν φόρων ὑπερθυρίζειν τι δ' ἐπαχθές. ὁ ἢ, οὐκ ἐδύσκετο, καὶ πλέονι τῇ βοῇ χρωμένων, ἄλλους ἄλλῃ διαπέμψας, κελεύει τοὺς βοῶντας λαβεῖν τε, καὶ μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀνελεῖν τοὐναγκαίας. καὶ ὁ μὲν ἐκέλευε ταῦτα, ὧν οἷς σοφοτέτακτο ἐπρᾶσσον, πλῆσοί τε ἦσαν οἱ ὑπὲρ τοιούτοις δοποδαιμόντες. καὶ ὁ δῆμος ἐώρα μὲν, ἐδύσκετο ἢ πανσάμενος τῆς βοῆς ὀλίγῳ τοῦ ἕνεκα τῶν χρημάτων ἐφθαλμοὺς ἐρῶντες ὑπὲρ τοιούτοις ᾠδαίτησιν εἰς θάνατον αὐτοῖς φέρουσι. ταῦτα χαιρέαν ἐνήγαγε μείζονος ἀπειλῆς τε τῆς ὑπούλης, καὶ παύειν κῇ τὸν ἀνθρώπων ἐξηρειώκοτα τὸν χαῖον. ὁ πολλάκις μὲν, ὁ ᾠδὰ τὰς ἑσιάσεις ἐμέλησεν ὑπὲρ χρείας, ἐμέλει ἀλλ' ἐπέσχετο λογισμῷ, τὸ μὲν κτείνειν, ἐκεῖ ἐνδοιασὸν κεκρικὼς, τὸν ἢ καιρὸν ὑπισχνοῦν, ὅπως μὴ εἰς κενὸν, ἀλλὰ ὑπὲρ καθαρπάζει τὸ βεβουλευμένου τῆς χερσὶ χρῶτο. ἐστρατεύετο ἢ πολιὼ ἤδη χρόνον ὢν ἡδονῇ φέρων χαῖε τοῦ σωαναστροφίου. ἐπὶ ἢ αὐτὸν ἰσῶτε χαῖον ἐσπαξόμενον τὰς τε φόρους, ὁ ἄλλα, ὅσα καταβαλλόμενα εἰς τὸν κώσερον ἠσαυρὸν ἐφυσερήκει τῆς καιρῆς, διὰ τὸ ἀπολασιάσαι τοῦ δυναμιναὐτῶν χρόνον ἐκεῖ πολεῖ ἢ τῇ σκαπάνῃ τρέπω τὰ αὐτὸ χρώμενον μᾶλλον, ἢ τῇ χαῖε πεσσάζει διὰ τὸ φειδοῖ χρῆσθαι τὰς τύχας οἶκτον λαμβάνων τοῦ τὸ ἐσαπορᾶξιν εἰς ὀργὰς προσκαλέσαι τὸν χαῖον, μαλακίαν ὑπικαλοῦντα, αὐτῷ ἢ σχολῇ σωάγεσθαι τὰ χρήματα. καὶ δὴ τά τε ἄλλα, ὑβρίζειν εἰς αὐτὸν, καὶ ὁπότε τὸ σημεῖον αὐτῷ τὸ τῆς ἡμέρας καθηκούσης εἰς αὐτὸν, ἠλέατε τὸ ἐδίδου τοιούσματα, καὶ ταῦτα ἀρχωνίης ἀνάπλεα. καὶ ποτὰ, ἐπαίσατε αὐτὸς οὐκ ἀπλαγμέν ὑπὸ πινῶν τελετῆς μυσηρίων, ἃς αὐτὸς σωίσαν, στολὰς ἐνδυόμενον γυναικίους καὶ πίων ἀθλίσεως πλοκαμίδων ὑπνῶν, ἀλλά τε ὁπόσα, ὑπὸ καταψεύσαι ἠλύτητα τῆς ὄψεως ἔμελλεν, αὐτὸς τοῦ ὑπὸ τοιούτοις αὐχμοῦσι ἐπόλμα χαιρέᾳ προσπαλεῖν. χαιρέας ἢ, καὶ ὁπότε μὲν ᾠδαλαμβάνοι τὸ σημεῖον, ὀργῇ παρέσχε, μειζόνως ἢ ὁπότε ᾠδαιδοίη γελώμενον τοῦ τῶν ᾠδαλαμβανόντων, ὡς τε καὶ οἱ σὺν χιλίαρχοι, παρὰ διὰ ἐπαισιῶτο αὐτόν. ὁπότε γὰρ αὐτὸς μέλλοι τὸ σημεῖον παρ' αὐτοῦ δ' καίσαρος κομίζειν, πλέγόν τινα τῶν εἰωθότων φέρειν εἰς παρὰ διά. διὰ ταῦτα ἢ αὐτῷ, καὶ θάρσος πορίσατο κοινωνὸς τινας ᾠδαλαμβάνειν, ὡς οὐκ ἐπ' ἀλόγοις ὀργῇ χρώμενον. καὶ διὰ γὰρ παιπηδὸς συγκληικὸς μὲν, τὰς δεχὰς ἢ διελυθῶς ἡδονὰς ἀπάσας, ὑπὸ τυφλὸς ὢν ἄλλως, καὶ δι' αὐτὸ ἀπράγμονος ὑπὸ δόξης βίου. ὅτε ἐνδοιαστὸν τιμιδίου ἐχθρὸς ὤν, ὡς λοιδορίᾳ χρησόμενον αἰτιατῷ τῇ δ' χαίῳ, μάρτυρα ᾠδαλαμβάνων κυϊντιλίαν γυναῖκα.

γυνῆκα τ' ἀπὶ τῆς σκιαῆς ἀπιφανείσ δ' ὡραίως ὡδ-
ωτάσαν πολλοῖς τε ἄσσον, καὶ τῷ πομπηδίῳ. καὶ τῆς
ἀνθρώπε, ψευδ' ὦ λῷ, δεινὸν ἡγεμόνης μαρτυρίαν
ἀπὶ γνάτῳ δ' ἐρᾶς δ' ἀληχεῖν, βασάνων ἐχρῆζεν ὁ πι-
μόν. καὶ γαῖ' παροξυμμόν, κελεύει τ' χαιρέαν
μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' ἀΐδως βασανίζειν τ' κυίντι-
λίαν, χεωμόν τῷ χαιρέᾳ ὡς τε τὰ φονικὰ, καὶ
ὅπως ῥᾳδίως δέοιτ', ὡτὸ δ' νομίζειν ὠμότερον δια-
κονήσαν τὴν λοιδορίαν φόβῳ νίζᾳ τῆς μαλακίας. κυίν-
τιλία δ' ἀπὶ τὴν βάσανον. ἀγομόν τ' σκυφόρων τινὸς
ἀπιβαίνῃ τῇ ποδὶ, ὀπόσον μὴ κακὸν θαρσῶν, καὶ μὴ τὰς
βασάνυς αὐτῆς δεδιέναι. διοίσθν γὰ μ' ἀνδραγαθίας
βασανίζειν τοιούτῳ ὠμῶς ὁ χαιρέας, ἄκων μόν, κατα-
νάγκας δ' τὰς ὑπὲρ αὐτό. καὶ μηδὲν ἐνδόσαν, ἦγε εἰς
τὸν ὄψιν τὸν γαΐου, ἀλγηδομόνου οὐκ ἐν ἡδονῇ τοῖς θε-
ωροῦσι. καὶ ὁ γαῖ' παῖδών τι πρὸς τὸν ὄψιν τῆς κυίντι-
λίας θεινῶς ὑπὸ τ' ἀλγηδόνων ἀλγηκομόνης, δ' ἐσκλή-
ματ' ἠφίει κ' αὐτὸν καὶ τὸν πομπήδιον. ἐκεῖνον δ' ἐ
χρημάτων δόσῃ τιμᾷ ὡδαμυθίας ἐσομόνων λώβης, λῷ
ἐλελοιδορεῖς τὸν εὐπραγίαν δ' ἀφορήτῳ τ' ἀλγηδόνων.
παῖσαι δεινῶς λοίσασε τὸν χαιρέαν, ὡς αἴτιον ἀν-
θρώπυς, καὶ ὑπὸ γαΐου παρηγορίας ἀξίοις ἐν αἰτίᾳ κα-
κῶν τὸσον ἐπ' αὐτοῖς γεγλυμμόνοις. φησί τε πρὸς κλή-
μοντά τε καὶ παπλαῖον, ὧν κλήμης μόν ἀπὶ τ' τραπεζί-
δων, παπλαῖος δ' ἦ αὐτὸς λῷ χιλιαρχῶν, ἀλλ' ἀπὶ φυ-
λακῆ γε ὦ κλήμης τὰ πάντα δ' αὐτοκράτορ ἡμῶν
πάσαν οὐκ ἐλέλειπε. τ' γὰ σκνωμοκότων αὐτὸ κ'
τῆς ἡμονίας πρόνοια κ' πόνοις, τὰς μὲν ἀπεκτείναμεν,
τὰς δ' ἐσῤῥῶκαμεν ἀπὶ τοσῶτον, ὡς ἐλεεινὰς κἀκείνω
μέλ. μ' πάσης τε ὀρεστῆς ἡμῖν ἐξάγῃ τ' τραλλῶν; σι-
γήσαντ' δ' κλήμυτ', καὶ τὸ μὲν αἰσχυνὴν φέρειν
τὸ πρόσωπον καὶ τῷ βλέμματι κ' τῷ ἐρυθήματι
δηλοῦντ', λόγῳ δ' αὐτῷ τῷ μανίαν δ' αὐτοκράτ-
ορ πρόσκαλεῖν ἄδικον ἡγεμόνα πρόνοια δ' ἀσφα-
λὰς, χαιρέας δ' ἤδη θαρσῇ χεώμόν ἐν λόγοις λῷ κιν-
δυνῶν ἀνειμόνοις πρὸς αὐτὸν, τὰ κατέχοντα δεινὰ τῷ
πάλιν, ἐ τῷ ὀχλῷ ἐπῳξιῶν, καὶ ὅτι λόγῳ μὲν ἓν γαΐος
ἐ τῷ ἀπὶ τοιούτοις αἰτίαν πρόσθεμόν, τοὺς δ' πλη-
θὲς ἐξεπαίδευν πειρωμόνους, ἐγὼ τε ὦ κλήμης, καὶ ἡ ποτ'
ἐ παπλαῖος δ' κ' πρὸς ἡμῶν σύ, παύτας ῥωμαίους τε καὶ τῷ
παντὶ ἀνθρώπῳ τὰς ῥᾴδίας πρόσφερόμόν, ἐ ἀπὶ
πάσαι τοῖς γαΐου λαμονόμόν. γνώμη τε τῇ αὐτῶν,
παρὸν πώποτε τοσαύτῃ ἤδη χεώμόν ὕβρει εἰς τε τὰς
πλούτας καὶ τὰς ὑπηκόους, λαμονόμεθα δορυφόροι ἐ
δήμοι καθεστηκότες ἀντὶ στραλιωτῶν, κ' τὰ ὅπλα παυτὶ
φέροντες ἀχ ὑπὲρ ἐλόθερίας, δ' δεχῆς τ' ῥωμαίων,
ἀλλ' ἀπὶ σωτηρίᾳ δ' δεδεμόνα τάτε σώματα αὐτῶν ἐ
τὰ φρονήματα, μιαινόμόν τὸ καθ' ἡμέραν αἷμα τῇ
σφαγῆς ἐ βασάνῳ τ' ἐκείνων, μέχρι δή τις κ' καθ' ἡμῶν
λαμονήσῃ τοιαῦτα γαΐῳ. ἀ γὰ εὐνοία τε πολιτεύ λαῷ
τάδε πρὸς ἡμᾶς, δ' ὑφορώσεως δ' μᾶλλον, ἐ ἄλλως δ'
πλῆ τ' δοπλυμένων δοπεδεδωκοτ'. ἀ γὰ δὴ σήσεταί
πτε γαΐῳ τὰ τῆς ὀργῆς, λῷ τὸ μὴ δίκλειν, ἀλλ' ἡδονῇ
πρὸς αὐτῆς τυγχάνειν. σκόπει δ' πρόσκειμεθα ἐ αὐτὸ,
θέου καὶ τοῖς πᾶσι τὸ ἀνεπιβούλευτον τε καὶ ἐλεύθερον
βεβαιῶν, καὶ ἡμῖν κινδυνῶν ἀπαλλαγὰς ψηφίσαι δ'.
κλήμης δ' τ' μὲν λῷνοιαν τ' χαιρέᾳ, φανερὸς λῷ ἐπαι-
νῶν σῖγαν δ' σκέλθε μὴ ἐ φοιτῶν ὃς εἰς πλέονας λόγ-

A mimam propter formam adamatam cum aliis
multis, tum Popedio. qvæ cum nollet amatorem
ſuum falſo, ut erat, teſtimonio gravare in cauſa
capitis, Timidius urgebat tormentis eam ſubjici.
Tum Cajus exaſperatus Chæream jubet ſine mo-
ra torqvere Qvintiliam, ideo potiſſimum ei ſoli-
tus cædes & qvæſtiones injungere, qvod putaret
hæc executurum inclementius, qvo mollitiæ no-
tam effugeret. Qvintilia porro cum torqvenda
B duceretur, conſciorum cujusdam obiter pedem
calcavit, innuens ut bono eſſet animo, neve ad
tormenta ipſius expaveſceret: ſe enim ea perla-
turam obfirmato animo. itaqve crudeliter eam
examinavit Chærea, non ſponte, ſed neceſſitate
coactus. Cumq; illa perduraret, duxit eam in
Caji conſpectum, affectam modis miſerabilibus.
Cujus miſeratione indigne laceratæ Imperator
C nonnihil flexus Popedium abſolvit, & pecuniis
ſolatus eſt mulieris calamitatem, qvam fortiter
æqve ac feliciter toleraverat. Id vero indigniſ-
ſime tulit Chærea, ſic traduci putans ſuam ſævi-
tiam, qvaſi tam immodicam, ut ipſum Cajum re-
medium ejus adhibere oporteat. qvamobrem
ſic Clementem & Papinium alloqvitur, qvorum
hic & ipſe tribunus erat, ille præfectus urbana-
rum cohortium. Nos qvidem Clemens in tuen-
D do Imperatore nunqvam officio noſtro defui-
mus. nam noſtra opera & induſtria conjurato-
rum alii necati ſunt, alii tormentis intantum la-
cerati, ut ipſi viſi ſint miſerabiles. Sed hæccine
ſunt noſtræ militiæ munia? Tacente ad hæc Cle-
mente, ſed vultus rumore pudorem fatente mi-
niſteriorum talium, cæterum verbis non auſo
ſuggillare inſaniam Cæſaris, Chærea jam confi-
E dentius commemorare cœpit calamitates urbis
& imperii. harum, inquit, cauſa vulgi ſermoni-
bus in Cajum refertur: ſed ſi rei diſqviratur ve-
ritas, ego mi Clemens, & hic Papinius, & ante nos
tu Romanis, imo toti humano generi horum ma-
lorum cauſa ſumus, qvi mandata ejus exeqvi-
mur: & cum finem imponere poſſimus ejus tum
in cives, tum in reliqvos ſubditos debacchatio-
nibus, per tam fæda miniſteria facti ſumus ex mi-
F litibus ſatellites ac carnifices, non pro libertate
Romanorum aut Imperio geſtantes arma, ſed pro
ejus incolumitate, qvi eorum tam animos qvam
corpora in ſervitutem redigit, contaminantesq;
nos qvotidie cruore cæſorum & atrociſſimis qvæ-
ſtionibus, donec ipſius juſſu ab aliis pari modo
tractabimur. non enim hoc modo cariores ei red-
dimur, ſed ſuſpectiores potius: & alioqvi aſſve-
G tus cædibus, qvas libidine moderatur, non judi-
cio, nequaqvam conqviesſcet prius qvam nos
qvoq; cæteris adjiciat: nimirum jam deſtinatos
exitio, niſi mature proſpicimus & cõmuni liber-
tati, & noſtrismet periculis. Clemens autem etſi
approbaret Chæreæ ſententiam, tacere tamen
eum juſſit, ne ſparſis in plures his ſermonibus,

& evulgato ante effectum consilio, raperentur ad supplicium. expectandam esse optabilem occasionem, fortuito alicunde offerendam. sibi qvidem ob ingravescentem jam ætatem non satis esse animi: & habere se tutiora consilia: nam honestiora ne cogitari quidem posse. His dictis Clemens domum se recepit, secum agitans quæ audierat, quæque ipse dixerat. Chæreas autem nonnihil timere incipiens, ad Cornelium Sabinum & ipsum tribunum properat, quem virum quod non contemnendum nosset libertatisqve amatorem eximium, & ferentem ægre præsentem statum reipublicæ, expeditum aliqvod ab eo expectans consilium, decrevit ei rem proponere, sollicitus etiam ne per Clementem res proderetur, & omnem moram periculosam existimans in tanto negotio. hunc postqvam libenter id accipere intellexit, ut qvi jam ante pari modo animatus, ideo tantum hactenus siluerat, qvod cum nemine auderet communicare suam sententiam: tunc vero operam etiam polliceri non modo silentium, magis etiam confirmatus est in proposito. itaqve rati non amplius cunctandum, ambo ad Minucianum se conferunt, magnitudine animi ipsis similem, & eodem accensum virtutis studio, Cajo vero suspectum propter necem Lepidi, hominis Minuciano conjunctissimi, & insuper communi obnoxium periculo. omnibus enim honoratis Cajus erat terribilis; præ cæteris intales sævire solitus: & jam ante significationem aliqvam inter se dederant, qvæ tum agebantur iniqvo se ferre animo. qvamvis enim metus periculi non sineret eos manifeste proferre odium qvo Cajum prosequerentur, tamen occultus qvidam ejus rei sensus mutuam inter illos benevolentiam conciliaverat. Et qvoniam Minucianus dignitate præstabat, homo cum primis civium nobilis, omnemq; laudem meritus, soliti etiam antea plurimum illi deferre, in eo qvoqve congressu postulabant ut ipse initium sermonum faceret. ille rogavit Chæream, qvodnam signum ea die ab imperatore accepisset. vulgatum enim jam erat per urbem, qvomodo ei soleret dandis signis illudere. ibi Chærea cupidine arrepta occasionq, fretusq; Minuciani fide: At tu mihi, inqvit, libertate signum da: cui gratias habeo, qvod me ultro properantem excitas. neq; mihi ampliori adhortatione opus est, si qvidem tibi qvoqve idem placere video, & priusqvam conveniremus jam ante consensimus. gladius hic qvo accinctus sum, ambobus sufficiet. qvare age, aggrediamur opus te autore, eqvidem volens ac libens sequar qvocunqve jusseris, adjutus tua prudentia. nec te debet tardare ferri inopia, dum animus tanto facinore dignus superet, a qvo etiam ferrum solet efficaciam sumere. ipse certe totus feror in hoc negotium, securus qvid mihi post eveniat: qvandoqvidem nec libet, nec vacat de me privatim dispicere in publica servitute patriæ,

καὶ ἀλλαχοῦ μὲν ὅπως πρυτανεύσῃ καλῶς ἔχοι, πεῖραν τυχεῖν παρασκευάσαντες ἐκπύστου δὲ ὑποβολῆς γενομένης κολασθῆναι. χρόνου γὰρ παρεῖναι, καὶ τῇ ἐπ' αὐτῇ ἐλπίδι ὡς ῥᾳδίως τὰ πάντα, ὡς ἀβουλήτου μένοντος τοῦ πράγματος. αὐτὸς μὲν γὰρ ὑπὸ γήρως ἀφειδῆ τὴν ὑπὲρ τοιούτου τόλμαν. τὸ μὲν γὰρ ὑπὸ σοῦ χαρέα σωτηρίαν τῶν ἐρηγόντων, ἀσφαλέστερον ἂν ὡς ὑπὸ θείμου, ἢ πεπείστερα ἢ πῶς ἂν τις καὶ δύναιτο; καὶ κλήμης μὲν ὡς αὐτὸν ἀναλύσῃ διὰ λογισμῶν τὰ παρασκευασθέντων, καὶ ὁπόσον αὐτὸς εἰρήκει προφέρομεν. χαρέας ἢ δείσας ὡς κορνήλιον σαβῖνον ἠπείγετο, καὶ αὐτὸν μὲν χιλιάρχον ὄντα, ἀξιόλογον ἢ ἄλλως ἐκπεμφόμενον αὐτὸν, καὶ δι' ἐλευθερίαν ἐργασίαν, καὶ διὰ τὴν καταστάσιν τῶν πραγμάτων πολεμίως διακειμένην ζητῶν εἰκὸς ἐξέως ἐρεῖν τὰ ἐγνωσμένων ἐγχειρήσεως ὑπὸ αὐτοῦ καλῶν νομίσας εἶναι προθεσμίαν, καὶ δέει μὴ ὑπὸ κλήμεντος. εἰκὸς δὲ τοῦτο γὰρ αὐτῶν, ἄλλως τε καὶ μελλήσεις, καὶ τὰ παρὰ τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ περβαλλόμενα τῶν γεγενημένων. ἐπεὶ ἢ ἀσμένως καὶ τοῦ σαβείνου τὰ πάντα ἴσως, ἀπὸ καὶ αὐτοῦ γνώμης μὴ ἧκ ὑστερούσῃ ἴσης, ἀσφαλείας ἢ πρεσβύτου τινὰ ἐπὶ τῶν ἀσφαλῶς εἰπεῖν τὰ πρὸς σκευὴν σιγῆς ἢ ῥᾳδιδόντος, ἐπεὶ τὰ ἀνδρὸς νεωτέρου, ἃ μόνον σιγῆν ὧν πύθοιτο προθησομένου, ἀλλὰ καὶ γνώμην φανερῶντος τὴν αὐτοῦ, πολλῷ μᾶλλον ἦρτο. καὶ μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἐᾶσαι δὲ χαρέᾳ. τρέπουσι τι ὡς μινυκιανὸν, αὐτὸς μὲν ὑπιτηδὰ σὺ δρετῆς καὶ τοῦ ὁμοζήλου δὲ μεγαλοφρονος συγχωρῆ, καίπερ ἢ ὕποπτον τῆς λεπίδου πλάτης. πάνυ γὰρ δὴ φίλοι ἐγένοντο, μινυκιανός τε, καὶ λέπιδος, καὶ δημάλει κινδύνων τὸ καθ' αὐτὸν. πᾶσι γὰρ τοῖς ἐπιφανέσι φοβερὸς ἦν γάιος, ὡς ἐπ' αὐτῶν ἔκαιον, καὶ ὡς ὑβρίσαι τινας τῇ μανίᾳ χρῆσθαι μὴ ἀφιέμενος. φανερόν τε ἀλλήλοις ἦσαν δι' ὧν πράγμασιν ἀχθηδόνα. διαφέρειν μὲν ἀλλήλοις ἀλλήλους τὸν διάνοιαν, καὶ μὲν τὸ ὡς γάιον φέρειν τε καὶ δύνασθαι ἀφέμενοι, ἀλλως ἢ αἰδούμενοι δὲ ἀλλήλων μίσος ὡς τὸν γάιον, καὶ ὡς αὐτὸ δύνοια χρῆσθαι τὰ ὡς ἀλλήλους μὴ ἀπαλλαγμένοι. ἡσυχίας ἢ αὐτῆς ἀξιώσεως ἐπιπέρ συνέβαλλον, ἐώντος τε ὡς πρότερον ὁπότε συνέλθοιεν ἡμῖν ἡγεῖσθαι τὸν μινυκιανὸν, ὑπεροχή τι ἀξιώματος, ἡνιᾶται δὲ διὰ τὸ πολιτῶν, καὶ τοῦ ὅτι πᾶσιν ἐπιμενόμενον μᾶλλον ὡς ἄπιστο τινες λέγειν φάσκοι, κἀκεῖνος ἤρετο χαρέαν, ὅτι ἢ ῥᾳδιάλεσι σημεῖον τὴμέρας σκευὴς. ἀσθμὸς δὲ διὰ τὸ πόλεως διὰ τὸ χαρέως διὰ τὸ σημαινόμενον τὸ δόσεως πεπαυσομένη ὕβρεως. ὁ ἢ χάρμαπ δὲ λέγει μηδὲν μελλήσας, ἡμείβετο δὲ μινυκιανὸς τι ὅτι πιστὸς πιστεύσειν, ὁμιλίᾳ χρήσασθαι ὡς αὐτὸν, καὶ οὐ μεῖον δῶσι σημεῖον ἐλευθερίας, χάριν δὲ σοὶ ἀναγράψας με μείζονος ἕνεκα ἐπιπέρ ἐμαυτὸν ὁρᾶν. δὲ μοι χρεία πολλῶν ἐστι λόγων οἱ μεθ' ἡσυχίαν ἐσόμενοι καὶ σοὶ ταῦτα δοκεῖ, γνώμης γε τῆς αὐτῆς κοινωνοῦσι καὶ πεπειρᾶσθαι συνελθεῖν γεγένημαι. καὶ ἐν μοὶ ὑπόζωσμαι ξίφος, ἀμφοῖν δ' ἂν ἀρκέσει. ὥστε ἴθι καὶ ἔργων ἐχώμεθα, ἡγεμόνος ἴδιοι βούλοιο αὐτὸς κελεύων με χωρεῖν, ἢ καὶ προπέμψω ὑπισχνούμενος τῇ σῇ, συμπαίσονός τε πίστει. οὐδὲ ἀποστασίαν σιδήρου τοῖς τῶν ψυχῶν εἰς τὰ ἔργα προφερομένοις, διὰ ἓν ὁσιδήποτε ὁρᾶσθαι ἐᾶν ἔναγες. ὥρμηκά τε εἰς τὴν πρᾶξιν, ἧς ὧν ἂν αὐτὸς πάθοιμι ἐλπὶς προφερομένου, ἢ γὰρ σχολὴ καὶ ὠδίνας μοι καταπονεῖν τὰς ἐμαυτοῦ, δηλοῖ τε πατρὶς ἐλευ-

ἀλλ᾽ ἀπροφανῶς ἐπιλυθέντι, καὶ τῶν νόμων τὸ ἀσφαλὲς αἰφνιδίως ἀφανισθέντι. τούς τε πάντας ἀνθρώπους ἐλευθέρους καὶ ἀγαθὸν κατηγόρει. ἄξιος δ᾽ ἂν εἶναι τοῦ ἔργου καὶ δικαίως πάντων μᾶλλον ἐκείνου πιστεύεσθαι, ὅτι καὶ ὁμοίως φρονεῖν αὐτοῖς, εἰ μὴ ἀπεμάνθανον. μετεκίνησε δὲ τὸν ἑρμαῖον τῶν λόγων θεατὴν ὄντα, καὶ παρώξυνέ τε αἴσιόν οἱ καὶ προπαρεσκεύασε τὴν πάλαι αὐτοῦ, ἐπαινέσας τε καὶ ἀπαλλάξας μένοντα. μετ᾽ εὐχῶν δὲ καὶ ἱκετείας ἀπιόντα, καὶ ἰσχυρίζοντό τινες ὡς βεβαίως, πάντα ἀρεσκόμενα. ἐστιόντος γὰρ ἐς τὸ βουλευτήριον χαιρέου φωνὴν ἐκ δὲ ταραχῆς τινος ἀκοὴ ἐξορμῆσαι, κελεύοντος περαίνειν μὲν δὴ τὸ πραχθέν, καὶ προσλαμβάνειν τὸ δαιμόνιον. καὶ τὸ χαρίεν τὸ μὲν πρῶτον ὑποπτεύσας μή καί τινος τῶν συνομοτῶν πεύσεταί τι καινότερον ἀλίσκεται, καὶ πάλιν συνίεται, ὅτι προτροπὴ φέρει, εἴτε φωνὴν ἐκ τῶν συνειδότων τινὸς ἀκούσας, εἴτε δὴ καὶ ἐκ θεοῦ ὁρμὴ τοὺς ἀνθρωπίνους αἴρουσι νόους. διελαλεῖτο δὲ πολλῶν τὸ ἐπιβούλευμα, καὶ πάντες ἐς ἐν ὅλοις παρῆσαν. οἱ μὲν γὰρ βουλευτῶν ὄντες, οἱ δὲ ἱππεῖς, καὶ ὁπόσοι δὲ στρατιῶται συνῆδεσαν. ἐδόκει γὰρ καὶ ἐς μὴ ἐν εὐδαιμονίᾳ ἀνηγμένοις τὴν χαρὰν μεταδοῦναι, καὶ δι᾽ αὐτὸ πάντες ἠπείγοντο ὁπωσοῦν δύνασθαι τὸ πρᾶγμα μὴ ἐκὼν εἶναι τῆς ὀλίγου τοῖς ὑστέροις ἀρετῆς, ἀλλ᾽ ὡς ἑκουσίᾳ προθυμίᾳ καὶ δυνάμεως, καὶ λόγοις καὶ ἔργοις ἦρτο δι᾽ εὐγνωμοσύνης. ἐπεὶ δὲ καλλίστου, ἁπλοῦν ἱερὸν καὶ καθαρὸν τὸν χαρέαν ὄντα καὶ μεγίστην δυνάμεως ἀφίκετο, καὶ ὀδὲν ἄλλο, ἢ ἰσοτύραννον ἔχειν τοῦ δυνάμει, φόβῳ τε τῶν πάντων, καὶ μεγέθει χρημάτων, ἅπερ ἐκέκτητο αὐτῷ, δωροδοκώτατος γὰρ καὶ τοῦ ἐκοῦς, καὶ ἄλλως τε δὲ χαρέᾳ τοῦ φύσιν ἐξεπισταμένου ἀνήκεστον ὄσον, καὶ ἐφ᾽ οἷς τισι κρίνειν ὀδαμῶς ἀνυπαίσματα χρωμένου, αὐτῷ τε πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας δὲ κινδυνεύειν αἰτίας, ἐκ ἧκιστα δὲ τὸ μέγεθος τῶν χρημάτων, ὡς τε δὴ καὶ κλαύδιον ἑτεραπόδως κρυπτῶς μεγαλίζων πρὸς αὐτὸν, ἐλπίδι δὲ κἀν εἰς ἐκεῖνον ἥξειν τοῦ ἡγεμονίαν χαρᾷ μεταστάντος, αὐτῷ τοῦ ὑποθέσθαι τῆς τιμῆς τοῦ ἐφ᾽ ὁμοίοις ἰσχύι, πρόκαιρα δὲ μὲν χαρέαν, καὶ φιλανθρωπίας λόγον. ἐτόλμησε γὰρ εἰπεῖν ὡς κελεύσαντος μεταχρήσασθαι φαρμάκῳ τὸν κλαύδιον, μυείας εὑρόντα δὲ χρήματος τὰς ὑποβολάς. δοκεῖν δὲ προσποιεῖτο καλλίστου ὅτι ἥκιστα τῇ κλαυδίου τὸν λόγον ὕστερον, ἐπεὶ ὅτε χαίρων ὡρμηκὼς μεταχρήσασθαι κλαύδιον ἐνέτυχε τὰ καλλίστου προφάσεων, ὅτε καλλίστου κελεύσαντος πρὸ τῆς πρᾶξιν εὐκτὸν ὑπελάμβανεν εἰ κακοργῶν ἐς δεσπότου ὑπηρέτας, οὐκ ἂν ἐν δὲ ὠφελήσειν τὰ μᾶλλον σκοπίζετο. ἀλλὰ δὴ κλαυδίου μὲν ἐκ τινος θείας δυνάμεως χρήσασθαι μειζόνως τοῦ χαίρεα, καλλίστου προσποιησάσθαι χάριτος κατὰ τύχην μηδαμῶς ὑπ᾽ αὐτοῦ ὁρμένης. τοῖς δ᾽ ἀμφὶ τὸν χαρέαν ὑποβολαὶ τὸ καθ᾽ ἡμέραν ἦσαν ἐκνικώντων πολλῶν. ἐδὲ χαρέας ἐκὼν δὲ πάσσην ἀναβολὴν ἐποιεῖτο, πάντα κῆρον ὑπτιθέσθαι τῇ πρᾶξι νομίζων. καὶ ὡς τὸ καπιτώλιον ἀνιόντα, καὶ τὰς θυσίας ὑπὲρ τοῦ σωτῆρος ὑπτελεσμένας ὑπὸ δὲ χαίρου, πυρὸν πολλάκις κομῆς. καὶ ὑπὲρ τὰ βασιλικὰς ἱστάμενον, καὶ δῆμῳ χρυσίᾳ καὶ ἀργυρίᾳ χρήματα διαῤῥίπτειν ἀσφαλῆ κεφαλῆς, ὑψηλὸν δέ ἐστι τὸ στέγος εἰς τὴν ἀγορὰν φέρον, ὅπου τε τὰ μυστηρίων τῆς ποιήσεως ἀπόῤῥητα. πάντων γὰρ αὐτὸν ἀπιστότατον εἶναι σωτηρίᾳ δὲ ἐν αὐτῷ εὐπρεπῶς ἀναστρεφόμενον, καὶ ὑποψίαν δὲ ὁπωσοῦν ἐπιχειρήσει τινὶ ἡδέως πιστεύοντα. ἀλλὰ μηδὲν τάμιον, εἰς τὰ θεῶν αὐτῷ δύσαμον δὲ ἰσχύειν ὑπὸ τύχης,

A sublatis legibus, & omnibus imminente a Cajo pernicie. & dignus sum opinor vel te judice cui credatur hoc ministerium, qvando & tibi eadem probari video. Tum Minucianus sic animatum sentiens complexus hominem collaudatum hortatus est ut pergeret, apprecatus ut superi conatus ejus ratos habeant: atqve ita mutuum confirmati diversi abeunt. Ferunt hoc consilium, qvodam omine fuisse firmatum. Nam ingredi-
B ente curiam Chærea, vox cujusdam e turba audita est, jubens eum, diis juvantibus, destinata perficere. & primo suspicatus est rem ab aliqvo e conjuratis proditam: deinde intellexit incitari se aut a qvopiam conscio, aut voce Dei, cui curæ sunt res mortalium. jamqve multi participes insidiarum armati aderant & senatores & eqvites, simulqve militum qvotqvot erant conscii.
C nemo enim erat qvi non putaret necem Caji pertinere ad salutem publicam, & ideo pro se qvisqve dabant operam ne qvis in hoc facinore cæteris virtute cederet, cunctis tam verbis qvam opere in exitium tyranni conspirantibus. Nam & Callistus his se adjunxit Caji libertus: qvi unus plurimum apud eum poterat, sociis qvodammodo tyrannidis, & formidatus omnibus, abundansq; pecuniis qvas ex munerum corrup-
D telis paraverat: utebaturq; immodice hac potentia, suspectum nihilominus habens principem, cujus ingenium norat implacabile, & in semel destinatis pertinax. ipsi autem inter alias periculi causas hæc erat non postrema, qvod esset pecuniosus nimium. qvare ad Claudium clam desciscebat, colens eum qvod speraret successurum in imperium, & jam tum obsequiis captans ejus gratiam, qvo tandem apud illum qvoqve esset in pretio. nam & jactavit apud eum, jussum se ut veneno ipsum tolleret, & hactenus semper
E commentum differendi causas innumeras. Videtur autem mihi hoc finxisse in gratiam Claudii. nec enim ille si patruum necare voluisset, tulisset excusationes Callisti: & liberto cessanti imperata facere mox repræsentatum fuisset meritum præmium. Claudius tamen qvi divino qvodam
F favore Caji furorem evasit gratiam Callisto persvasus habuit pro nunqvam accepto beneficio: Cæterum Chæreæ conatus differebantur indies consciorum qvorundam segnicie. nam ipse invitus cunctabatur, omne tempus patrando huic facinori opportunum judicans. etenim aggrediendi ascendentem in Capitolium ad mactandas pro filiæ salute victimas sæpe dabatur occasio: vel
G præcipitandi in forum e fastigio basilicæ, numos inde aureos & argenteos spargentem populo: vel opprimendi celebrantem arcana sacra qvæ ipse instituerat. nam ipse Cajus incautus erat propter securitatem, licet versaretur inter continue præparatos ad insidias. Itaqve inter suos jactabat Chærea, si putarent illum a diis servari,

sibi uni & animum esse & facultatem, vel absqve ferro conficiendi hominem: adeo infensus erat conjuratis, timens ne elaberetur occasio. at illi videbant quidem eum pro communi libertate sollicitum, postulabant tamen paulisper differri negotium, ne si parum succederet, turbaretur tota civitas, & factis inquisitionibus præcluderetur viris fortibus ad opprimendum tyrannum aditus. satius igitur esse dum ludi aguntur in palatio adoriri facinus. hi celebrantur in honorem Cæsaris, qvi primus dominationem a populo in se transtulit. & extructa ante regiam scena, conveniunt eo spectatum Romanorum nobiles una cum uxoribus ac liberis, præsente etiam principe. ibi conclusis tam multis millibus intra modicum spatium, conatum facile successurum, non valentibus etiam si velint succurrere, protectoribus domesticis. Assensit Chærea, decretumqve est primo ludorum die rem aggredi: sed plus fortuna potuit quam consilium, ita ut vix tertio statuta peregerint, qui fuit ludorum dies ultimus. tum Chærea sociis convocatis, Multum, inquit, elapsum est temporis, quod nobis segniciem exprobrat in honestis consiliis: quæ verendum est ne prodita in nihilum recidant, & Cajus exasperatus magis etiam fœviat. An non videtis quod ad hunc modum nihil aliud fit, quam libertatis detrimentum, & tyrannidis accessio? cum debeamus nobis primum securitatem parare, deinde aliis perpetuam felicitatem, unde ad nos & gloria maxima redditura sit. illis vero tam honesto proposito non contradicentibus, cunctantibus tamen adhuc, & per stuporem silentibus: quid, inquit, boni viri, differimus? an nescitis hunc esse spectaculorum diem ultimum, post quæ peracta Cajum esse navigaturum? Decrevit enim navigare Alexandriam Ægypti visendæ gratia. pulchrum vero fuerit, si emittamus e manibus hoc propudium hominis, terra mariqve triumphaturum de Romanorum ignavia. An non ignominiolum sit, nos Ægyptio cuipiam libertatem oppressam non ferenti hanc gloriam cedere: ego certe deliberationes vestras non expectabo amplius, sed periculum faciam hodie, ita ut fortem virum decet, quicquid fors ferat, libentius perpessurus, quam ut me vivo alius laudem tyrannicidæ occupet. his dictis & seipsum accendit, & cæteris animum addidit, ut omnes sine dilatione rem aggredi cuperent: moxqve palatium armatus gladio petiit, qvod ita mos sit accinctos tribunos signum ab Imperatore petere, & forte ea die vices petendi ad ipsum redierant. Et jam confluebat multitudo ad palatium magno tumultu se invicem protrudendo, dum quisque locum spectandi præripere nititur, magna voluptate hanc contentionem spectante Cajo: qvod nec senatoribus assignata essent loca, nec equitibus, sed promiscue sede-

αὐτὸ δ' ἂν ἰσχυὸ ἐγχειρεῖς, καὶ μὴ σὺν ἀσφαλείᾳ διαπράξασθαι τὸ χαιρέας, δεδιὼς τὰς ἡμέρας μὴ διαῤῥύῃ. εἰ δ' ἑώρων μὲν νεμίμων τι χρήζοντα καὶ τῶ ἀσφαλοῦς τοῖς αὐτῶν ἐπαγόμενον. ἐμέλλε δὲ, εἰς ὀλίγον γοῦν ὑπερβολὴ χρήσασθαι μὴ ἐπισφάλματος τῆ ἐπιχειρήσει συνελθόντος, παράξειν τὰν πάλιν ζητήσειν τὸ συνεγνωκότων τὰν πρᾶξιν γιγνομένων, καὶ τοῖς αὐτοῖς μελλήσασιν ἐπιχειρεῖν, ἄπορον τὰν ἀνδραγαθίαν φέρεσθαι μᾶλλον καὶ εἶναι τοὺς αὐτοὺς μείζονας. καλῶς οὖν ἔχειν θεωμένων ἐν τῷ παλατίῳ ἐπιτελεσθῆναι ἄπιστον χρῆμα τος. ἄγονται δ' ἐπὶ τιμῇ δὲ πρώτῳ μετασημαίνοντι τὰν ἀρχὴν δὲ δήμου καίσαρος εἰς αὐτὸν, μικρόν τι πρὸ δὲ βασιλείας καλύβης πηκτὲ ἡμέρης, καὶ ῥωμαίων τι οἱ δὲ πατρίδας θεωρῶσιν ὁμοῦ παῖδας καὶ γυναῖκι ὁ καῖσαρ ἐράσθη λαν τὰ αὐτοῦ ἔτος πολλῶν μυριάδων ἀνθρώπων εἰς ὀλίγον χωρίον καθειργνυμένων, ὥστε ἐπὶ νὰ τὰν ἐπιχείρησιν πίστιν δυνάμενος τοῖς ἐπανισταῖς εἰ καί τινες προθυμοῦντο μὴ ῥᾳδίαν αὐτὰ βοηθεῖν. ἔκειτο δ' χαιρέας, καὶ τ' θεωμένων ἐπιλυσάντων τῆ πρώτῃ δεδογμένον ἀπέδας τ' πράξεως. ἰσχυρότερον δ' ἐν δ' κατ' ὀλίγους προσβουλεύοντο, πρὸ τύχης συγχωρούσης ἐπερβολὰς, καὶ τοὺς τρεῖς ἐπερβαλλομένους τοῖς νομίμοις ἡμέρας, μέλλις καὶ τὰν πλάτειαν αὐτοῖς ἐπαχθῆ τὸ ἔργον. χαιρέας γὰ καλέσας τοὺς συνωμότας, πολὺς μὲν ἦσπε καὶ ὁ παρελήλυθὼς χρόνος ἐνειδίσας τε τὸ ἐπιμέλητον ἡμῶν ἐπὶ τοῖς ἔτω βαλλόμενοι ἀρετῆς, δεινὸν δ' εἰ καὶ μέλλυμεν ἡμοῖν ἀφαιρεῖσθαι δ' πρᾶξις, καὶ χαῖος ὑβρεῖ μείζονας. ἢ οὐχ ὁρῶμεν ὡς τ' ἐλευθερίας ἀφαιρεῖται ὅπασα τ' ἡμέραν, ὁ τρόσθηκεν δ' χαῖος τυραννίδι χαριζόμενα; δεῖν αὐτοὺς παῖδείας τὸ λοιπὸν εἶναι, καὶ τοῖς ἄλλοις αἰτίαν δ' δαίμονος ἀῤῥαχόντας δι' αἰῶνος δ' ἅπαντος τ' αὐτοῖς ἐν θυμέλᾳ μεγάλῳ καὶ τιμῇ καλεῖσθαι. τ' δὲ ἀντεστῶν ὡς δ' πάνυ καλῶν δυναμένων, ἔτι τὰν πρᾶξιν ἄνλικρυς δεχομένων, στυγῇ δ' καλαπταληγότων, τί φησιν, ὦ ἡμναῖοι, διαμέλλομεν; ἢ οὐχ ὁρᾶτε τὰν ἡμέραν τ' θεωμένων ὑστάτην ἡμέραν ἔσαν, καὶ χαῖον σκαλλόμενον; ὅτι γὰ ἀλεξανδρείας παρεσκευάσατο λεῖν καὶ θεωρίαν τῆς εὐγυπίου. καλὸν δ' ἡμῖν προέδρᾳ τῶν χειρῶν τὸ ἐνειδ τῆ ῥωμαίων μεγαλαυχίᾳ πεῦσον, διά τε γῆς καὶ θαλάττης. πῶς δ' οὐκ ἂν δικαίως κρίνομεν αὐτὸς αἰσχυνῆ τῶν ἡμεσμένων, ἔπις ἂν αὐτὸς αἰγύπιος κρίνειε, τ' ὕβριν οὐχ ἡσυχμένον ἀναχετὸν τοῖς ἐλευθέροις γεγονόσιν; ἐγὼ μὲν οὖν οὐκέτ' εἰς πλείονα ἀνέξομαι τὰς σκέψεις ἡμῶν, χωρήσω δ' τοῖς κινδυνοῖς ὁμῶ σήμερον, ἡδονὴ φέρων πὰν ὅτι καὶ γνοίτο ἐξ αὐτῶν, ἐὰ δ' ἂν ὑπερβαλοίμην ἄπρακτον. τὸ γὰ δὴ καὶ γνοῖτ' ἀνδρὶ φρόνημα ἔχοντι τότε σχετλιώτερον, χαῖον ἀναιρεῖν ἐμὲ ζῶντος, εἰ μὲ τὸν ὅπλα παῖδες ἐρετὸν ἀφηρημένον. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν, αὐτὸς τε ὡρμήκει πράξων τὸ ἔργον, καὶ τοῖς λοιποῖς ἐνεπίησε θάρσος. πᾶσι τε ἐν ἔρως ἄπεδας δ' ἐγχειρήματος, μηδὲν ὑπερβαλλομένους, ἑωθέτι ὅπλ' δ' παλατίῳ τὸ ξίφος ὑπεζωσμένος ἱππικὸν. ἐφος γὰ τοῖς χιλιάρχοις ὅτ', ἐζωσμένους αὐτοῖν φῶς δ' αὐτοκράτορος τὸ σημεῖον, ἐν τε ἡ ἡμέρα καθήκουσα εἰς αὐτὸν τῆς ῥᾳδιήψεως τοῦ σημείου. ἄρτι τε σημεῖ ἐλήφθη.

εἰς τὸ παλάτιον ὅπλα πολλῷ θορύβῳ καὶ ὠθισμῷ, χαρὰ φέροντος καὶ τ' ὅτι τοιόνδε τ' πολλῶν ἀπιθάνων, παρὸ καὶ διαπέπεμπτο ἄδειν, ὅτε τῆ συγκλήτῳ χωρεῖν, οὔτε τοῖς ἱππεῦσι, φυρδὸν δ' ἑζόν-

τι, καὶ

τ, ἐ τῖς ἀνδράσιν ἐμῖ αἰ γυναῖκες, ἀ τῷ δούλῳ ἀναμεμιγμένον τὸ ἑλῶδες ἱερόν. γαίῳ δ᾽ ἤδη πορεύοντι αὐτῷ γενομένων, ἔβυε τῷ σάγῳ κρημνόν, ὡ δὴ καὶ τὸ τῆς θεωρίας ἦγετ. ἐ πίπλοντ τ ἱερέων τινὸς σωνέβη αἱμαλεῖν τὴν ἀστραγάλῳ σελεῖ ἑνὸς τ συγκλητικῶν ἀναπαλεων γενέσ. ὅτε γαίῳ γέλωτα μὲν παρέχειν, λῳὸν δ᾽ ἄρα, εἰς οἰωνὸν τῷ ἀστραλεῖᾳ φανερὸν, ὅπικαπερ φάσ᾽ ἐ δ τῷ γαίῳ. γαῖον δ᾽ ἱερέα ὁ δὲ φύσιν τὴν ἑαυτ, ὑπερφυᾶ τιν ἡμέρᾳ κατ᾽ ἐκεῖνον τ ἡμέραν, ἀ δεξιότητ χαρίεντ ὁμιλίας, πᾶν θ᾽ ὅτιν οἱῷ σκωπῆξαι τ ἐ δυσχεραίνοντων. μ δ᾽ τ θυσίαν, ὅτι τὴν θεωρίαν τελεῖ, καθέζετο, ἐ ὥσ αὐτὸν τ ἑταίρων οἱ ἀξιολογώτατοι. κατασκάψαν δ᾽ τὸ θέατρον, πηκτὸν δ᾽ ἐγένετο κ᾽ ἔναγχον ἐκεῖνον, τοιόνδε τρόπον. θύρας ἔχει δύο φερούσας, τ μὲν, εἰς ἄθεον, τὴν δ᾽, εἰς σκηνὴν εἴσοδοις, ἀ ὑπαχωρήσεσιν, ὅπως μὴ παρέχοιντ οἱ ἔνδον ἀπλημμελοῦσι. σκ δ᾽ αὐτῆς τῆς καλύβης, ἑκατέρῳ διαφράγμασιν ἑτέραν ἀπλῆν φύσις ἐπαναστροφὴν τοῖς ἀνταγωνισταῖς, ἐ ὅπου ἀκροάσαιτο. συγκαθημένης δὴ τ πληθύ καὶ ἤ χαιρέα, σὺν τοῖς χιλιάρχοις σὸκ ἄπωθεν ἤ γαΐου, δεξιὸν δ᾽ ἤ θεάτρου κέρας ὁ κῆσερ εἶχε, βατιβίεις τις τ συγκλητικῶν ἀνὴρ ἐστρατηγικῶς, ἤρετ κλεῖτον τὸν παλαιὸν ἀναθεώμενον αὐτῷ, καὶ ἔτι στρατικὸν, εἴ τις αὐτὸν νεωτέρων πραγμάτων πρόσφατος πίστις, προμηθῆς γενόμενος ἤ μὴ ἐξάκουστον εἶναι τάδε λέγων. ἤ δ᾽ Φαβίου μηδὲν πεπῶκ. σήμερον τοιγαροῦν ὦ κλεῖτε τυραννικτονίας ἀγὼν προκεῖ. ἐ ὁ κλεῖτος, ὦ γλυκύτατε, φησὶ σιγᾷ, μήτις ἄλλος ἀκροατῶν μῦθον ἀκούσῃ. πολλῆς δ᾽ ἐπώρας σπιχεομένης τοῖς θεωροῖς, ἐ πολλῶν ὀρνίθων ἐπὶ τῷ ἀσαμίῳ τίμια τοῖς κτωμένοις, ἐ γαΐος ἡδονῇ τοῖς περὶ αὐτ ἐθεώρει μάχας, ἐ διαρπαγὰς οἰκέτων ἀπὸ τ θεωρῶν. ἐν δὲ τάδε ἀ σημεῖα μανθάνῃ δύο γένεσ. ἐ γὰ μίμος εἰσάγε καθ᾽ ἑν σκευῇ ληφθεὶς ἡγεμόνων, ὅτι ὀρχήσεις δράματα ἐπιβλ κινύρεσιν, ἐν ᾧ αὐτὸς τι σκτείνετ, ἀ ἡ θυγάτηρ μύῤῥα, αἱμά τε λῳὸν πεχυμένον πολύ, ἀ τὸ περὶ τ σκευωρηθέντα σκεκεχυμένον, ἐ τὸ περὶ τ κινυρεῖν. ὁμολογεῖται δ᾽ ἐ τ ἡμέραν ἐκείνην γένεσ ἐν ᾗ φίλιππον τ ἀμυντ μακεδόνων βασιλέα κτείνει παυσανίας ὑπ τ ἑταίρων, εἰς τὸ θέατρον εἰσιόντα. γαΐῳ δ᾽ ἐνδιατρίβοντ ἔτι περιμένειν εἰς πόλ τῇ θεραπείᾳ διὰ τὸ πλῆθος εἶναι τ ἡμέραν, ὅτι λουτρῷ χρησόμεν ἐ σίτῳ, εἴτε ἐπαινίοι καθα ἐ περίτερον, μινυκιανὸς δ᾽ ἐκεῖ γαΐῳ καθεζόμενος, ἀ δεδιὼς μὴ διαχυθῇ τὰ τ κηρῶν εἰς κενὸν, ἐξαναστὰς ἐπέδη ἀ χαιρέαν εὐθὺς περιελθόντα, ἐπιστήσειν θορυβούμενον αὐτ περιελθών. λαμβάνει δ᾽ αὐτ τ τριβῶνα γαΐου ἀ φιλοφρονούμενον δῆθεν, ἐ πὶ δὴ φησὶν ὦ μακάριε. ἐ ὁ μὲν, αἰδεῖ δοκῶν δ᾽ κῆσερ καθίζειν. κρείττων δ᾽ ἐ φόβος λῳὸν. ὀλίγον τε διαλιπὼν, εἶτα διανίστ. ἐ ὁ γαΐος ἤδεν ἐμποδὼν λῳὸν, ἄξιόν τι δοκῶν ὄπι τινι τ ἀναπαλέκτων ποιῆσθαι τ ἔξοδον. ἀμπεῶνας δ᾽, καὶ αὐτὸς παρῆνει τῷ γαΐῳ καθ᾽ ὃ πρότερον ἐκπεσελθόντα πρός τι λουτρῷ ἐ δρίσῳ ἤδη, ἀ ἐπεὶ δ᾽ εἰσελθεῖν, ζῆσον ὅτι πέρας ἀχθῆναι τὰ ἐγνωσμένα. ἀ οἱ περὶ τ χαιρέαν ἕκαστον μὲν ἀλλήλως ἦ καιρὸς, καὶ ἐχέλευ ἕκαστα ἑαυτ ἦ προεκκεχθῆναι μηδὲν μεμπτὸν ὑπονοοῦντας. ἤχθοντο δὴ τῇ διατρίβῃ, καὶ τῷ μέλλοντι τὰ ἐν χερσὶν, ἐπεὶ καὶ περὶ τὸν σκοπὸν ὥραν ἤδη τι τῆς ἡμέρας λῳὸν, καὶ χαιρέας βραδύνοντ γαΐου, προῆμ λῳὸν ἐπεισελθὼν ἐν τῇ καθέδρᾳ προσπεσεῖν. προῆδη μέν τι ἔτ καὶ πολλῷ φόνῳ τ παβυλλίων, ἀ ὑπὸ τῶν ἱππέων περῆσαν

A bant viri cum mulieribus, & servi confusi cum ingenuis. progressus deinde imperator rem divinam fecit Augusto Cæsari, ad cujus tum honorem ludi celebrabantur: & cadente victima, contigit respergi cruore togam Asprenatis unius e senatorum numero, quod ominosum ei fuit, licet tum risu exceptum a Cæsare. nam & ipse in eo tumultu occisus est. Fertur Cajum ea die præ-
B ter naturam suam fuisse affabilem, ita ut insveta comitate omnibus fuerit miraculo. Peracto sacro consedit inter amicos in theatro, quod compactile instaurabatur per singulos annos hoc modo. duas habebat januas, alteram versus subdivalem aream, alteram versus porticum, per qvã actores ingrediebantur & egrediebantur, non turbato spectatorum consessu: qua parte erat
C cella quædam tabulatis interscpta, ubi mimi versabantur, & musici. Cumqve jam & multitudo cætera sederet, & Chærea cum reliqvis tribunis non procul a Cæsare, qui dextrum theatri cornu tenebat: Batibius vir prætorius submissa voce rogavit assidentem sibi Cluvitum consularem, ecquid novi audisset. quo negante, ergo, inquit, scito instare hodie certamen tyrannicidii. tum
D Cluvitus, tace, inquit, bone vir, ne quis hæc Achivorum exaudiat: alludens Homerico carmine. Sparsis deinde in spectatores missilibus, quæ pomis constabant & avibus propter raritatem gratis, Cajus delectabatur diripiente hæc certatim populo: moxque duo quædam ominosa secuta sunt. Nam mimus inductus est in quo
E judex deprehensus in crucem suffigitur: & fabula acta est Cinyra, in qua & ipse & ejus filia Myrrha occiditur, multumqve ficticii cruoris fusum est tam circa crucifixum, quam circa Cinyram. quin & eundem diem fuisse ajunt, quo olim Philippus Amynthæ filius rex Macedonum ab amico Pausania cæsus est, dum theatrum introgreditur. Cæterum Cajo dubitante, permaneretne usqve finem spectaculi, præsertim cum
F dies esset ultimus: an lotus & cibo sumpto reverteretur, ut erat solitus: Minucianus supra Cajum assidens, veritus ne periret occasio, jam enim Chæream egressum viderat, surrexit iturus ad confirmandum hominem, eum Imperator comiter apprehendens lacinia, Qvonam, inquit, bone vir. qvem ille reveritus sedit denuo. sed vicit timor: & paulo post rursum surrexit, Cajo non amplius retinente, quod eum putaret abire ad aliquid necessarium. Tum Asprenas etiam horta-
G tus est Cæsarem, ut more solito lotus & pransus tum demum reverteretur: cupiebat enim, ut conscius, quod statutum erat peragi. Et jam Chærea conjuratos disposuerat, ut suo quisque loco navaret operam: ægreqve moras ferebant, qvod jam esset hora nona diei: & Chærea volebat in theatrum reverti, atqve in sedentem irruere. qvamvis enim intelligeret id fine multa equitũ, qui aderant ac senatorum cæde non posse fieri,

existimabat tamen eam bene rependi libertate publica. jamqve tendebat in theatrum, cum subito strepitu significatur surrexisse Cæsarem. Tum conjurati turbam dimovent, qvasi Cajo hoc volente: re autem vera captantes solitudinem qvo facilius possent cædem perficere. præcedebant autem eum Claudius patruus, & M. Minucianus sororis ejus maritus, & Valerius Asiaticus: qvos dimoveri vetabat sua dignitas. eos ipse seqvebatur cum Paulo Aruntio. mox ubi regiam ingressi sunt, relicta recta via per qvam eum præstolabantur servorum ministeria, & qva Claudius cum aliis præcesserat, deflexit ad infreqventem qvandam cryptam ducentem ad balineas, pueros etiam eo loco visurus, qvi venerant ex Asia, partim ad concinendos hymnos sacrorum domesticorum, partim ad saltandam pyrrichen in theatro. ibi occurrens ei Chærea signum postulat. & illo probrosum qviddam dante convitio simul ac ferro eum adortus ferit graviter, non tamen lætali vulnere: qvod qvidam data opera factum putant, ut multis ictibus consauciatus periret cruciabilius, mihi non fit verisimile, qvia tale facinus non admittit lenta consilia. qvod si hoc animo id fecit Chærea, videtur mihi fuisse omnium stultissimus, qvi maluerit indulgere iracundiæ, qvam celeriter se ac suos eximere periculo: maxime qvando non deerant, qvi Cajo possent succurrere, nisi qvamprimum exhalaret animam. alioqvi videbitur se & amicos potius qvam illum affligere voluisse, cum posset re bene gesta clam se ultoribus ejus subducere, non perdendo temere tempus, vel seipsũ potius. Verum hæc qvisqve, ut libuerit æstimet. Cajus porro præ dolore vulneris, qvod humerum inter & collum impactum ne ulterius procederet osse juguli retentum est, neqve exclamavit attonitus, neqve invocavit opem amici ullius, sive qvod nemini satis fideret, sive præ superbia: gemitu tantum edito, fuga se proripiebat ulterius. qvem paratus in hoc Cornelius Sabinus impulit, ut in genu procideret: moxq; circumsistentium una vox erat, repete, atq; ita confecerunt eum illatis certatim crebris ictibus. extremum autem inflixisse fertur Aqvila, qvi ultimum exitium illi attulit. author autem facinoris merito Chærea dicendus est. qvamvis enim adhibuerit socios, omnium tamen primus id concepit animo, & modum perficiendi invenit. primusqve ausus est consilium communicare cum aliis. qvod ubi probari sensit, conjuratos in unum contraxit usus eximia prudentia, & ad audendum accendit crebris adhortationibus, cumqve res operam posceret, hic qvoqve primus in eum irruit, & sua virtute cædem exorsus trucidati cadaver proculcandum aliis præbuit. qvapropter merito qvicqvid

καίπερ δεδιὼς, τὸ θυμῷ δοῦναι, καλῶς ἔχειν ἡγούμενος, πίστιν ἀσφαλείας ἢ ἐλευθερίας ὠνούμενος τὸν ὀλίγον πάθος τοῦ κινδύνου. ἐξιόντες δὲ εἰς τὸ θέατρον τὴν εἴσοδον, σημαίνει γαῖος ἔγκαιρος, καὶ θορυβοῦσι λέγων· ἀνέσπερον ἢ κατὰ οἰκίαν ἐστὶν ἀναθέσθαι τὴν παλλήν, λόγῳ μὲν ὡς τὸ δυσχεραίνειν τὸν γαῖον, ἔργῳ δὲ ἵνα ἀδείας βουλόμενοι τὸν ἐρημίᾳ τῶν ἀμυνομένων καταστήσαντες αὐτὸν, ἀπλοῦν τῆς σφαγῆς. ἐπιζητοῦσι δὲ κλαύδιος μὲν ὁ πατρῷος αὐτοῦ, καὶ μάρκος μινυκιανὸς ὁ τῆς ἀδελφῆς ἀνὴρ, ἐπὶ δὲ οὐαλέριος ἀσιατικὸς, οὓς ἀδὲ βουλομένους ὡς κωλύσοντας δύναμις ἦν αἰδοῖ τῆς ἀξιώσεως. ἕπετο δὲ αὐτοῖς σὺν πολλῷ ἀρίστου, ἔστε δὲ σὺν τοῖς ἐπὶ βασιλικὰ, τὰς μὲν εὐθείας ὁδοὺς λείπει, καθ' ἃς δὴ ἐσήκεσαν τὸ δόλιον οἱ διαπεμπόμενοι αὐτὸν, ἐπορεύοντο δι' ὠσεὶ τὸν κλαύδιον. τρίπυλον δέ τι γινώσκει ἠρεμικόν τι, ἢ ὅπου τόπου πρὸς λουτροῖς ἡδυσμένοις, ἅμα καὶ ὑποδοὰς οἰκήσεσιν ἐκ τῆς ἀστικῆς καλουμένης, πομπῆς αὐτῶν ἐκεῖσε ἡδυσμένης ὑπὸ ὕμνοις μυσικοῖς ἐπιτελεῖ, ἔνθα δὴ πυῤῥίχεσιν εἰς ἐν τοῖς θεάτροις ἔσωτο. ἐπαναλαζεύει δὲ αὐτὸν χαιρέας ἐπὶ τῆσι σημείοις. ἔχει δὲ εἰς χαλκοῦν ἀναπεπλωμένων ἐσθῆτος, ἀδὲν εὐδοκιμοῦσας λοιδορίας τε ἐκφέρει καὶ ἅμα, καὶ ἀπαπλωμένος τὸ ξίφος, ἐπαίει παλληνὶ σφοδρᾶν. ὁ μὲν γε ἰὼν καὶ ἐλθὼν· καί τινες φασὶ τινες ἀπροσδόκητος καὶ χαρέας ἡδέως τὸ μὴ μιᾷ παλληῇ διεργάσασθαι τὸν γαῖον, ἀλλὰ τιμωρίας μείζονας παθεῖν τραυμάτων. ἐμοὶ δὲ ἀπίθανος ἐστὶν ὁ λόγος, ἀλλὰ τὸ μὴ ἀπόχωρεῖν ἐκ τοῦδε τοῦ πάλαι λογισμοῦ ἀφέσεως τὸν φόνον. χαιρέαν δὲ ἅπερ ἔτος ἐφρόνει, πάντων ἡγεμόνα μᾶλλον ἢ ἐκ δὲ ἐξέβαλε· ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ τε, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ κινδύνων χαρίζεσθαι, ἀλλὰ τὸ πόλεως ἂν μηχανὰς ἐπὶ ἡμέρᾳ βαθείων γαίου μὴ φθάσαντι τὸν ψυχὴν ἀφεῖναι. καιτοιγε χαρέα λόγον ἂν ἡμέρᾳ ἀπὸ τοῦ γαΐου τιμωρίας, ἀλλὰ τοῦ αὐτοῦ καὶ τῶν φίλων, ὅπερ δὴ καὶ πεάξασθαι καλῶς ἂν ἔχει σιγῇ χρωμένῳ ἀφειδεράσκειν τοῖς ὀργαῖς τὰ μεμυσημένων, ἐχ ἕπως ἄδηλον εἰ τύχοι καταρθῶν ἐπ' ἀλόγοις χρήσεσθαι αὐτὸν τε διαλέσαι καὶ τὸν καιρὸν. καὶ παῦε μὴ σπαζῷ παρέσω τοῖς βουλομένοις, ἢ κ' θέλοιεν. ὁ δὲ γαῖος ἀλογήσας τῆς παλληῆς φερομένης, μεσηγὺς ὠθεῖται, ἐς δὲ τραχήλε φερομένου τὸ ξίφος, ἔσχεν ἡ κλὰς πρόσωπον χωρεῖν, ὅτε ἀνεβόησεν ὑπὸ σκοπλήξεως, ὅτε ἐπικαλέσαι τοὺς φίλων, εἴτε ἀπιστία εἴτε ἄλλως φρονήσας. σύνω δὲ χρησάμενος πρὸς τῆς ἀληθοῦς τὸ βέλτιον εἰς τὸ πρόσθεν ἔστω φυγῇ, καὶ δεξάμενος αὐτὸν κορνήλιος σαβῖνος τῶν ἀμφὶ ἡδὺ πεπαιτερασμένος, ὡδὶ κλιθέντα ὑπὸ γόνυ. πολλοὶ δὲ προσιόντες ἀφ' ἑνὸς σκελεύσματος ἔκτειναν τοῖς ξίφεσι. προσκαλοῦσί τε τὰ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς ἔχει φύσεις ὠδί. τελευταῖος δὲ ἀκύλας ἐμολεγάτας τοῦ ἀπάντων πληγὴν ἐπαγαγὼν, ἢ μεθῆκεν αὐτὸν ἀκρασίας. ἀναθεὶς δ' ἄν τις τῶν πεάξεων χαρέα, καὶ ὡδὶ σὺν πολλοῖς ἐπεάχθη τὸ ἔργον αὐτῷ, ἀλλ' οὐκ πρῶτος τε ἐσθυμήθη, τοιαῦτα ὡς πεαχθῆ πολλὰ ὧν πολὺ τὰ πάντων, ἐς πρῶτος μὲν πλημμυρῶς ἐξέπεσεν τῆς λοιπῆς, δεχομένων δὲ τὸ δὴ τῷ φρονῶ λέγον, αὐτοράδας τε ἤθροισε, ἐς τὰ σύντα φρονίμως συγκροτήσας ἔνθα γνώμῶν εἰσηγήσεως ἐχρῆν, πολὺ κρείσσων ἐγένετο, καὶ λόγοις καθομίλησε χρησὶς, ὡς ἂ τὰ λῶν τοὺς ἀναγκάσετε τοὺς πάντας, ἔστε καιρὸς ἐλάμβανε χεὶ χρῆσθαι. φαίνει δὲ καὶ ταῦτα πρῶτός τε ὁρμήσας, καὶ ἀψάμενος ἀρετῇ δ' φονᾶ, καὶ τοῖς ἄλλοις εὐεπίστατον ὠθήσας ἐς πρότερήσας γαΐον, ὡς ἂν δικαίως, ἢ ὅσα.

καὶ ὑπὸ τῶν λοιπῶν ἐπὶ πᾶσι τοῖς πεπραγμένοις τῇ Χαιρέᾳ γνώ- A & a ſociis perpetratum eſt, ipſius prudentiæ, induſtriæ atqve virtuti, acceptum ferendum eſt. Sic Cajus finiit multis confoſſus vulneribus. Qvo interfecto, Chærea cum ſociis recipere ſe qva venerant, videbat impoſſibile: ſive attoniti magnitudine facinoris, qvod non leve eſſet periculum occidiſſe imperatorem gratioſum apud infanam multitudinem, paratis ad ultionem militibus: ſive qvod anguſtæ erant viæ ubi patrata eſt cædes, & refertæ famulis ac cuſtodibus, qvi omnes ea die præſto erant ad officium. proinde per aliam viam contulerunt ſe ad ædes Germanici, cujus filium Cajum tum necaverant. hæ fuerunt contiguæ palatio: qvod ita unum erat, ut tamen excultum eſſet ædificiis per partes a ſingulis imperatoribus, qvorum appellationem retinebant. jamqve elapſi e turba ſatis tuti erant pro tempore, tantiſper dum in occulto eſſet caſus Cæſaris. primi autem Germani ſenſerunt ejus interitum, cohors ſatellitum ex ea gente lectorum ad principis cuſtodiam: homines natura iracundi, ut qvivis alii barbari, qvod plerumqve qvid fiat non intelligant, robuſti corpore & primos hoſtium impetus excipere ſoliti, & magnum ad victoriam momentum afferre in qvamcunqve partem incubuerint. hi cognita morte Caji vehementer indoluerunt, non ipſius virtutibus rem metientes, ſed ſuis commodis, qvod gratioſus apud illos fuerat crebris largitionibus benevolentiam eorum ſibi comparans: moxq; duce Sabino (is non ſua, aut majorum virtute, ut qvi gladiator fuerat, ſed inſigni robore ad tribunatum provectus eſt) ſtrictis gladiis diſcurrebant per domos ſcrutabundi ubinam laterent interfectores Cæſaris: & primum forte oblatum Aſprenatem, fruſtatim laceraverunt, eum cujus togam cruore victimæ reſperſam diximus, infauſto ſane auſpicio. poſt hunc Norbanum nacti ſunt civem nobiliſſimum, & genus ducentem a multis imperatoribus: qvi nihil apud furentes fieri ſuam dignitatem videns, homo validus extorſit gladium reluctanti ei, qvi primus ſe invaſerat: videbaturq; non inultus moriturus, ni circumdatus multorum ſimul obruueretur ictibus. tertius e ſenatoribus Anteius cum paucis mala fortuna ſicut priores in Germanos incidit, pertractus eo cupidine viſendi Caji cadaveris, qvem vehementer oderat. ejus enim patrem eodem nomine appellatum non contentus egiſſe in exilium, occidit poſtremo miſſis illo militibus. paſcebat igitur oculos gratiſſimo ſpectaculo: verū audito tumultu latebras qværitans, non effugit Germanorum diligentem perqviſitionem, per iram fontes juxta atq; in fontes trucidantium. & illi qvidem tali fato abſumpti ſunt. cæterum poſtqvam in theatrū rumor de morte Caji perlatus eſt, plus demirationis invenit qvā fidei. qvidam enim etſi perlibenter interitū ejus acciperent, qvē jamdudū optaverant, præ timore tamen credere non audebant,

μὴ πιστεῦσαι θεοσιδοξίᾳ τῇ τῶν χειρῶν. ἐφοβοῦντο μὲν τὸν Γάιον ἔτι ζῶντα τὸν τελευτὴν τῶν πολλῶν τραυμάτων δυσψυχίᾳ ἐκείνῃ. οἱ δὲ περὶ τὸν Χαιρέαν, ἐπειδὴ κατειργάσατο αὐτοῖς ἤδη γεγονὸς, ἔδεισαν μὲν παυσάμενοι ἰόντες σώζειν αὐτοὺς ἀμήχανον ἐώρων, ἅτε τῷ μεγέθει τοῦ ἀνοσίου ἔργου τὸν αὐτοκράτορα εὐφήμως ἐν τοῖς πολλοῖς ἔτι ὄντα κινδυνεύσαντα ἀποκτεῖναι· ἅμα δὲ τοῖς ἀνοήτοις ἐν ὄχλοις ἐν ἀγορᾷ πεφιλημένον, καὶ ἐν τοῖς παλατίοις μὴ ἀναμονὴν ποιησαμένων τὴν ζήτησιν αὐτοῦ, ἀλλως τε στενῶν ὄντων τῶν ὁδῶν καθ' ἃς ἔπραξαν τὸ ἔργον, καὶ μεγάλης πληθύος ἐμφράξαντος αὐτοῖς τὴν παρεμβολὴν, καὶ ἐπὶ τοὺς παλατίους τὴν φυλακὴν τοῦ αὐτοκράτορος σκεύλου παρόντος τὴν ἡμέραν. ὁδὸς τε ἑτέρας χωρούντες, παρῆσαν εἰς τὰ γερμανικὰ μὲν οἰκίαν τοῦ πατρὸς, ὃν τότε ἀνῃρήκεσαν. σανὶς μόνη ἦν ἐκείνη, διὰ τὸ βασίλειον ὂν, ἐπ' οἰκοδομίαις ἑκάστοις τῶν ἐν τῇ ἡμοσίᾳ γεγενότων αὐξηθὲν διὰ μέρους ὑπὸ μὲν τῶν οἰκοδομησαμένων ἢ καὶ τῶν μερῶν οἰκήσεως ἀρξάντων, τῷ ἐπονυμίῳ δὲ τοῦ πρώτου· καὶ δι' ἐκπόνησιν ὀκτὼ τὰ πλήθη τῶν ἐφόδων, ἐν ἀδείᾳ τὸ πᾶσαν ἦσαν, λανθάνουσι τὸν ἀκμὴν κακῶν τὸν αὐτοκράτορα περιληφότος. πρῶτοι εἰς τοὺς γερμανοὺς ἡ αἴσθησις ἀφίκετο τοῦ Γαΐου τελευτῆς. δορυφόροι γὰρ ἦσαν αὐτοῖς ὁμώνυμοι τοῦ ἔθνους, ἀφ' ὧν κατέλεξαν, τὸ κελτικὸν τάγμα παρεχόμενοι αὐτῶν. θυμοῦ γὰρ πάντων ἐστὶν αὐτοῖς ἀτάλαντον ἔκπυρον ἐπὶ πᾶσι βαρβάροις, διὰ τὸ ἠσυχίως λογισμὸν ἀπιδέχεσθαι τῶν παρόντων, ῥώμαλέοι τε τοῖς σώμασι, καὶ τῇ πρώτῃ ἐφόδῳ σωτῆρες τοῖς πολεμίοις, ὧν ἂν ὁρμήσωσι μεγάλα κατορθοῦντες. ὅτε οὖν πυθόμενοι ὧν γοῦν τὸν σφαγὴν, καὶ θεασάμενοι διὰ τὸ μὴ ἀρετῇ κρίνειν ἀπὸ τῶν ὅλων ἀλλὰ συμφορᾷ τοῦ αὐτῶν, μᾶλλον δὲ αὐτοῖς θεοφιλὴς ὢν γοῦν δόσεσι χρημάτων τὸ εὔνουν αὐτῶν κτώμενον, ἀνασείσαντες τὰ ξίφη (περιῆσαν δὲ αὐτῶν, αὐτῶν χιλίαρχοι, καὶ δὴ ἀρετῇ καὶ ἡλικιότητι πρώτων, μονομάχον γὰρ ἦν, ἰσχύι δὲ σώματος τοῦ ἐπὶ πᾶσι κτησάμενον ἀρχὴν) διῆλθόν τὰς οἰκίας ἀνερευνώμενοι τὸν σφαγέα δι' ἡμέρου. ἀπερήνατο δὲ κρεουργήσειν αὐτὸν, διὰ τὸ πρώτῳ πεῖσαι, δι' ὃν ἐκεῖνο μιᾶναι τὸ σῶμα τῶν ἁμάτων, ὡς μοι λέλεκται πρότερον, οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ σωτῆρος αἱρεθήμενος δι' γενόμενον, δεύτερον νοῆσαν παραστάσεν, τὸν γυναικότητος τῶν πολιτῶν. καὶ πολλὰς αὐτοκράτορας παρεχόμενον τῶν προπατόρων, καὶ μηδὲν αἰδεσθέντα αὐτοῦ τὴν ἀξίωσιν ἰσχύι πεφυκὼν ἀφαιρεῖν) τὸ ξίφος τῶν πρώτων ὑπόντων συμπλακεὶς, φανερὸς τοῦ οὐκ ἀπράγμονως τεθνηξόμενον, μέχρι δὴ περιχυθεὶς πολλοῖς τῶν ὑπερεσθιόντων, ἔπεσεν ὑπὸ πλήθους τραυμάτων. τελευτᾷ δὲ αὐτῷ τῶν ἐκ τῆς βουλῆς σὺν ὀλίγοις δὲ τυχαίοις τοῖς γερμανοῖς καθάπερ οἱ πρότερον ἀπεσταλμένοι, ὑπὸ δὲ φιλοδημοσίας, καὶ ἡδονῆς δὲ αὐτόπτης γενέσθαι καὶ μέτοχος συνέφαινε τοῖς αὐτοῖς, τὸν δὲ πατέρα δὲ αὐτῆς, καὶ ὁμώνυμον φυσάσθαι ἐλπίσας, καὶ μὴ δεηθεὶς, κτείνει τραπόμενος ἀποπειρᾶσαι, καὶ παρὼν μὲν διὰ πάσης εὐφραινόμενος θεωρίᾳ δὲ νεκρὸν θορυβουμένης τὸν οἰκίας, κρύπτειν αὐτὸν ἐνθυμηθέντος, δι' ἀμφιγνοίας τὸν γερμανῶν τὸ εἰς τὸν ἔρωτα ἀπεβλέπες, καὶ ὅτι τοῖς φόνοις ὁμοίοις, τὸν τελευτῶν δὲ μὴ ἐξαρκεσάντων. οἱ μὲν, ταύτῃ τεθνήκεσαν. ἧς δὲ τὸ θέατρον ἐπεὶ ἀφίκετο ὁ λόγος, ὡς δὲ Γαΐου τελευτὴ, ἐκπλήξεις τε, καὶ ἀπιστία ἦν. οἱ μὲν γὰρ πάνυ ἡδονῇ δεχόμενοι τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ, καὶ πάλαι πολλὰ ἠρημένοι σφίσιν ἀγαθὸν συνελθεῖν, ὡς δέος ἦν ἀπιστία ἦσαν.

aliis contrà ideo non libebat credere, qvia verum esse nolebant, atqve etiam majus putabant qvam ut humana virtute posset effici. hi fere erant pueri ac fœminæ atqve mancipia: tum nonnulli ex militibus: qvod ejus stipendia merentes simul exercerent tyrannidem, ministri superbiæ, concutientes optimum qvemqve civiū, & prædarum participes. mulieres autem & juventus deliniti, ut solet vulgus, spectaculis, muneribus gladiatoriis, viscerationibus, oblectamentisq; id genus aliis: qvarum prætextus erat voluptas populi, re autem vera serviebant crudelitati & insaniæ principis. apud servos item gratiosus fuerat propter licentiam contemnendi dominos, contra qvos in eo paratum habebant præsidium. Facile enim erat fidem impetrare confictæ calumniæ, & indicata herili pecunia non libertatem solum assequi, sed & divitias, qvod delatoribus octava confiscatorum bonorū esset decreta. nobilium autem etiamsi quibus credibile fieret, vel qvod aliqvid præsenserant, vel qvod verum esse misere cupiebant, adeo non proferebant gaudium, ut ne audivisse qvidem se fingerent: alii ne spe frustrata proditæ voluntatis pœnas luerent: insidiarum alii conscii, & tanto magis præ se ferentes ignorantiam, ne forte suspecti his qvibus expediebat tyrannum vivere, deposcerentur ad supplicium. nam & diversus rumor sparsus est, esse qvidem saucium, non tamen occisum, verum diligenter curari a medicis. qvo factum est, ut audientium nemo declararet suum animum: aut enim amici ejus erant, qvi nunciabant, & hoc ipso suspecti qvasi fautores tyrannidis: aut contra infensi homini, & ideo nimis cupide etiam falsa pro veris credita communicare cum aliis putabantur. accessit & alius rumor, qvi maxime nobilitatis obscuravit gaudium: eum contempto vulnerum periculo, sic ut erat cruentatum procurrisse in forum, atqve ibi concionari apud populum. ita illi in diversos affectus distrahebantur rumore ancipiti: non tamen loco se movere ausi sunt metu calumniæ, scientes non tam referre quo ipsi animo id facerent, quam quo factum interpretarentur delatores & judices. Sed postqvam Germani stricti gladiis circumdedere theatrum, nemo spectatorum non putabat de se actum. & ad cujusvis ingressum expavescebant, quasi jamjam contrucidandi: hærebantqve inopes consilii, ut quibus nec manere tutum esset, nec egredi. tandem irrumpentibus militibus clamor toto theatro tollitur suppliciter deprecantium, & excusantium insidiarum ignorantiam, sive insidiæ illæ fuerint, sive quid aliud. addebant & planctus, & lacrymas, deosq; innocentiæ testes invocabant, & alia faciebant ac dicebant, quæ eos docebat præsentaneum vitæ periculum. His flexa est ira militum, ne quid durius

A ἐπὶ ἢ οἷς κ πάνυ ἀπ' ἐλπίδων ἦν, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐξελεγχθῆναι πιστὰ ἐδόκει γεγονέναι, μήτε ἀληθεῖ πεσεῖν δόξαν, ἀλλὰ τὸ μὴ οἷόν τε ἀνθρώπῳ εἶναι τοιάδε ἀρετῇ χρῆσθαι. γυναῖκές τε δὴ πολλαὶ καὶ παῖδες, ὅποσοι τε ὄχλοι, καὶ πᾶσαι ἁπλῶς δορυφορικαί. οἱ μὲν ἀλλὰ τὸ μισθοφορεῖν, καὶ ὅσοι ἀπὸ στρατευομένων ὄντες, καὶ ἀλκαὶ τῆς κατ' ἐκεῖνον ὕβρεως ἐπικρατούμενοι τοῖς κρείττοσι τῶν πολιτῶν, τιμῆς τε ἅμα καὶ ὀφελειῶν τυγχάνειν. ἡ δὲ αὖ γυναικωνῖτις, καὶ τὸ νεώτερον, ὅπερ ὄχλου φιλεῖ, θεωρίας τε, καὶ μονομαχιῶν δόσεσι καὶ πάνυ κρεανομίαις, ἡδονῆς ἀνειλημμένοι ἀ ἐπράσσετο, λόγῳ μὲν ὅτι θεωρίας τὸ πλῆθος, τὸ δ' ἀληθὲς, σκηπτάλια τῶν μανίας χάριν τῶν ἀμύητα. οἱ δὲ δοῦλοι διὰ τὸ ἐν θρασυτέρᾳ τὸ εἶναι κ καταφρονήμασι τοῦ δεσποτοῦ ὀλοφυρῆς, τῷ ὑβρίζοντι αὐτοὺς ἔσης τὸ καθ' ἑκάστην ὀλικυρίας. ῥᾴδιον γὰρ ψεύσασθαι τε κ τοῖς κυρίοις πεπιστεῦσθαι, καὶ τὰ χρήματα ἐνδείξασθαι αὐτῶν, ἅμα ἐλευθέρους τε εἶναι καὶ πλουσίους, μισθοῦ τοῦ κατηγορίων, διὰ τὰ ἆθλα αὐτῆς προκειμένης τοῖς σηκοφάνταις τῶν ἀδικουμένων. τὸ δὲ εὐπατριδῶν ἐκεῖνοι τιμὴ πίστις ὁ λέγων φανείη, τοῖς μὲν ἐκ τοῦ πεπιστεῦσθαι τὸν ὀλιγαρχικὸν, τοῖς δὲ ἐκ τοῦ θέλειν εὐνοϊκῶς ἔχειν τοῖς ἡγεμόσιν, σιγῇ παρεδίδοτο, ἀ μόνον ὅτι τοῖς ἡγεμόσιν χαρὰ ἀλλὰ καὶ ἡ δόξα τὸ ἀκριβοῦσθαι. οἱ μὲν δεδιότες, μὴ καὶ ψευδῶσιν ἐλπίσωσι, τιμωρίαν σφίσιν ἐλθεῖν, ὡς περιεζωσμένοις τὴν ὀλοφυρμὸν τῶν διανοιαν τῶν ἑαυτῶν. οἱ δὲ ἐκπεπληγμένοι διὰ τὸ τῆς ὀλιγαρχίας μεγαλεῖον, μείζονος ἐκπλαγέντες ἀλλήλων ἀγνοίᾳ, καὶ δεδιότες μὴ πρός τινα ὑποπτεύοντες, οἷς ἡ τυραννὶς ἐσῴζετο ὠφέλημον τοῦ ζῆν τὸν γαῖαν, κωλυσιεργίαν συνδήσεως γενομένης. ἐπεὶ ἕτερος ἐπιφοιτήσει λόγος, ἐμπεπληκέναι μὲν θαύμασιν, ἀμελεῖν δὲ ὑποφανεῖν, ἀλλὰ ζῶντα, ὡς θεραπείας ὑπὸ τῶν ἰατρῶν εἶναι. ἐοῦτε πρὸς αὐθις ἀθεῖς, ὡ καὶ χαρᾶσαι χρωμένου ὑποφαίνοιτο τοῦ αὐτοῦ. ἡ δὲ φιλοῦσα, ὑποπτος ἐγίνετο εὐνοίας τῆς τυραννίδος, ἢ καὶ μισεῖ πρὸς ἐκεῖνον ἐκφώλευσις, τῷ πρὸς αὐτὸν ἀδαμόθεν εὐνοίας χρωμένῳ, τῷ φθείρειν τοῦ ὅτι τοῖς λεγομένοις πίστιν. ἐλέγετο δ' ὑπὸ τινων, οἱ καὶ μάλιστα τοῖς εὐπατρίδαις ἐφαίνοντο τὸ εὐθυμεῖν τὸ ἐλπίδος, ἐν ἀμελείᾳ κινδύνων γεγονότα, καὶ ἄφροντιν κομιδὴ τῶν τραυμάτων ὥσπερ εἶχεν ἡματωμένον ὅτι τῆς ἀγορᾶς διεκπεσεῖν, καὶ ἐν δημηγορίαις εἶναι. κ τάδε μὲν εἰκάζετο βουλῇ τῇ ἀλογίστῳ τὸ θρασεῖν πρὸ δεμένων, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρα δόξῃ τὸ ἀκουόντων λαμβανόμενα. ἀ μὲν τοίνυν ἐνέφαινεν ἐξέλπων, δεδιότες τοῦ ἐπενεχθησομένου πρεσβείσιν αἰτίαν. ἀ δὲ ἐφ' ἧς ἀξιοῖεν διανοίας, ψηφισαῖντο περὶ αὐτοὺς τοῦ κρίσιν, ἀλλὰ ἀφ' ἧς εἰκάζειν δεήσειεν τοὺς τε κατηγορήσοντας, καὶ τοὺς δικάζοντας. ἐπεὶ δὲ κ πλῆθος τῶν θερμαινῶν πρόσεχε τὸ θέατρον ἑστασμένοις τοῦ ξίφη, πάσοι τοῖς θεωροῖς ἐλπὶς ἦν ἀπολεῖσθαι, καὶ πρὸς πᾶσαν οὖ τινα ἔκπυστον ποῖα εἶχεν αὐτοὺς ὡς αὐτίκα, μᾶλλα συγκοπήσοιντο. ἐν ἀμηχανίαις δ' ἦσαν, ἔστε ἀπέναντι θεραπόντων ἐπιφερόμενοι, ἔστε ἀκίνδυνον τοῦ διαπεφεύγειν τὸν ὅτι δὲ θεάτρου πεπισμένοι. ἐπαυσίπλητον ἦδη, βοὴ δὲ θεάτρου ῥήγνυται καθ' ἱκετείαν τρεπομένων τὸ θρασυτῶν, ὡς πάντων ἀγνοίας αὐτῷ γνωμένης κ τῶν βεβουλευμένων τὸ ἐπανάσασιν, εἰδότας κ γεγονέναι ἐπανάστασιν, καὶ τῶν γεγονότων. φείδεσθαι οὖν, κ μὴ τέλμης ἀλλοφύλας ἔδοξε τῶν ἐδὲν ἐν αὐτῷ γνωμένων ἐπιλαμβάνειν τιμωρίαν, παρέντας ἐν ἔρευνῃ τῶν πεπραχότων ὅτι καὶ

πεπραγμένον ἔσῃ κατασκεῦαν. καὶ οἱ μὲν ταῦτά τε καὶ περαιτέρω μὴ δακρύων καὶ πτύσεως πεφυκότων ἀπειλοῦντες, καὶ ποτνιώμενοι, ὁπόσα ἀνεδίδασκεν αὐτοὺς ὁ κίνδυνος ἕως πλησίον, καὶ ὡς ἄντις ἀγωνιζόμενος περὶ τῆς ψυχῆς εἰπεῖν τι ἔλεγον. θαύσαντος δὲ πρὸς ταῦτα τῶν θρασυτῶν ἡ ὀργὴ, καὶ μετα-

μελὴς

μελήσαιτο αὐτὸς δ' ὅτι τοῖς θεωροῖς βουλεύματος, A in ſpectatores conſulerent: qvandoquidem hoc
ὡμόν τε γὰρ δοκεῖν ὅτε καὶ σκύλοις καίπερ ἐχθροῖς ἐπόνει-
δον, τὰς κεφαλὰς τῶν ἀνδρῶν ἐπὶ τὰς αἰκείας ὑπὸ τῶν βωμῶν
ἀπηρεισμένους, θέαν ἀεὶ μιζόνως ἐπιζητοῦσι τοῖς θεωροῖς,
λογισμόν τε ἀξιώσεως τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἔλεον δ' ἅμα ἔχειν,
ὡς τε παρ' ὀλίγον, καὶ αὐτοῖς ἤδειν ἀμφισβήτησιν τῶν
κινδύνων ὁμιλήσουσαν ἐπαναστῆναι, ἂν ἄδηλον εἶναι
τὴν συμφοράν, ὑπὲρ οὗ τὸ φόβητρον διώκειτ' B
ἄν. ὡς τε καὶ εἴ τινες τῶν μεσημέρων μισούντων καὶ
μὴ δίκης τὸν χαῖον, ἐφθονοῦντο τῶν ἐπ' αὐτῷ εὐφρο-
συνῶν τῆς χάριτος, ἀφαιρεῖσθαι βοπὴν μὴ δι' ὑποπτευομένην
γενέσθαι, τὸ δ' ἧττον δ' ἀδείαν μηδέπω καὶ τότε ἐχέγ-
γυον παρεῖναι. ἐπεὶ δ' εὐάρεστος δρόντης τ' κηρυ-
σόντων τὰ πωλούμενα, καὶ δι' αὐτὸ φωνῆς τε μεγάθει
χρωμένων, καὶ χρήματα ἀθρόα ἐλπιζομένου ὁμοίως
τοῖς ἐωμένοις πλουτοῦσι, δυνάμεις τε αὐτῷ ἐπ'
οἷς ἐτέλεσε πρόσθεν κατ' τὴν πόλιν, ἔνθ' τε τότε καὶ
τῆς ὕστερον. ὅτ' ἀφαιρεθεὶς αὐτὸν ὡς ἐπὶ θεῖ πενθημό- C
νατος, καί τι μίσει καὶ παρόν τινα ἐν ἐρήμῳ τοῦ χαῖον,
ἀλλὰ μὴν κρείσσων ἡ δεισιδαιμονία δ' φόβου, καὶ στρατη-
γία ἀεὶ δ' κερδησομένου τὴν σωτηρίαν τῆς εἰς τὸ παρὸν
ἡδονῆς, πάντα κόσμον ὑπτιοῦσθαι, ὡς ἂν τις ὑπὸ τοῖς
πιστοῖς τοῖς παρεισκδύσασθ' ἀπολωλόσιν, ἀποσημαίνει
δ' χαῖος τὸν θάνατον ὅτι τὸ θέατρον παρελθὼν, καὶ ἔ-
πεισε τοὺς ἀνθρώπους ὑπὲ πλέον ἀγνοίᾳ συμπαθεῖ φέρε-
σθαι δ' γενόντο. ἤδη δ' καὶ σεῖλας δρόντι παρ- D
ὢν ἀνακαλῶν τοὺς γερμανοὺς, καὶ οἱ χιλίαρχοι σὺν αὐ-
τοῖ κελεύοντες κατακτεῖναι τοὺς σίδηρον, ἐ ἀμφαφῶν-
τες χαῖος τὸν πλοῦτον. ἔτι δ' καὶ φείσασθαι ἔσωσε τοὺς ἐν
τῷ θεάτρῳ συνειλεγμένους, δ' πάντας οἱ καὶ ὅπως σὺν
τοῖς γερμανοῖς ἀπέτυχον. ἐλπὶς δ' αὐτοῖς ἀπο-
γνωσθείσης, ἐμπόνως κεῖσθαι τ' χαῖον, ὅσον ἐπὶ δ' τινὸς κα-
κῶν ἀναπέχον. τοῦτ' ἐπεδείξατο αὐτοῖς διόνοιας τῆς
πρὸς αὐτὸν, ὡς κἂν μὴ δ' καθ' αὐτοὺς ἀπολωλότος τῆς E
ψυχῆς κτήσεως τὸ ἀνεπιβούλευτον αὐτῷ δ', τοσαύτη δυ-
σχέρεια συνεσταμένου. πεύσονται δ' ὑρμηκότος εἰς τὸν
πάντων μαθήσεως σαφῶς ἀπαγγελθείσης αὐτοῖς ὑπὸ
τῆ πλατῆ, ἅμα τε τὸ εἰς ἀρχεῖον ὑπεδύεσθαι τὸ πρόθυ-
μον τῆς διόνοιας, ἐς ἀμέλησιν αὐτοὺς ἀπολωλότος, δ'
δέει μὴ περαιτέρω τῆ ὕβρει χρωμένων ὑπερφρήνησοι-
το τοῦ βουλῆς, ὑπὲρ εἰς σκευὴν πρεσβείᾳ τὸ κρατ- F
δ' ὑπαλλαξάντος ἄρχοντος. δ' οἱ μὲν γερμανοὶ, ἀλλ'
οὐκ ἐπαύσαντο λύσσης τῆς ὑπὸ χαῖον τοῦ ζωνάτου καλα-
λαμβανομένης αὐτούς. χαιρέας δ', σφέδρα γὰρ πρὸς
μνησικλεοῦς ἔθεσι μὴ ἀμφιβλήσῃ μανία τ' γερμανῶν
πρέσβεων, ἐπαινέσαντος τε τ' ἀραιστῶν μετὰ πρόμηθείας
τ' σωτηρίας αὐτοῦ δεόμενος, δ' μὴ ἀπωλόλοι πολλοῦ
ἀξίσαιν πολίτου. καὶ μνησικλεοὺς μὲν καὶ κλέ-
μης, ἀπάγεται δ' ὑπὸ τούτων, μεθῆσι πολλῶν μετ' ἄλ-
λων συγκλητικῶν δικαιωσούσων τῇ πράξει συμμαρ-
τυρῶν, δ' ἀρετὰν τοῖς ἐπιζυμηνμένοις, δ' πράσσειν μὴ G
δοκοδεδειλιακόσι. τυραννίδα γὰρ εἰς ὀλίγον μὲν ἐλθεῖν
ἡδονῆ δ' ὕβρεως ἐπαρθείσαν, εὐτυχεῖς δ' οὖν ἀρα-
πιεῖσθαι τὰς ἀπαλλαγὰς δ' βίου, μίσει τῆς δεσπό-
σας αὐτοῖς χρωμένης, ἀλλὰ μὴ ταύτης δυσχέ-
ρειαν, ὑπὸ δὲ χαῖον συνελθεῖν, τῶν ἐπαναστάντων
καὶ συστραφέντων τοῦ ὑπ' αὐτὸν αὐτοῖ ἐλθεῖν αὐτὸν
ἡγουμένου, καὶ διδάξαντα, οἷς ὑβρίζειν ἐφόρητο τοῦ,
ἀφανίζειν τὸ νόμου τοῦ πρόσωπον, πολεμίῳ πρὸς αὐ-
τὸν χρῆσθαι τοὺς φιλτάτους. καὶ νῦν λόγῳ μὲν εἶναι τούτους οἱ ἀπηρήκασι χαῖον, ἔργῳ δ' αὐτὸν ὑφ' ἑαυτῷ κεῖ-
σθαι ἀπολωλότα. ἤδη δ' τὸ θέατρον ἐξανίστατο τῶν φυλάκων, καὶ παρεσκευάζοντο πάντα πράσσειν ἐξόντες τῶν ὅσα.

in ſpectatores conſulerent: qvandoquidem hoc ipſum qvamvis furentibus immane videbatur, circumlata cæſorum cum Aſprenate capita, & in ara depoſita, quorum aſpectu nihil miſerabilius viſum eſt ſpectatoribus, dignitatem eorum & infelicitatem reputantibus, & de ſe quoq; ſolicitis, quòd incerti eſſent etiamnum an omnino periculum evaſerint. itaqve etiam qui juſtiſſimis odiis Cajum proſeqvebantur, non tamen ſincerum capiebant gaudium, timentes ne auctarium ejus cædis fierent, nulla certa ſpe oſtendente ſe miſeris. Tandem Aruntius homo gratioſus, qui vocalis erat utpote præco rerum venalium, paraveratqve ſibi ex eo quæſtu divitias ingentes cum pari potentia, theatrum ingreditur habita quam maxime ad luctum compoſito. quamvis enim infenſiſſimus eſſet Cajo, tamen urgente præſenti diſcrimine ad diſſimulandam lætitiam, præferens inſignia mœroris omnia, quibus uti mos eſt in cariſſimorum deſiderio, nuntiat ejus mortem, non paſſus multitudinem diutius ignorare quæ acciderant. deinde cœpit revocare Germanorum impetum. ſimulq; tribuni jubebant gladios recondere, ſignificantes imperatoris interitum: quæ quidem certiſſima ſalus fuit conſtipatæ in theatro multitudinis, & eorum qui quomodocunqve inciderent in Germanos: qvi ſi aliqvam ſpem incolumitatis illius habuiſſent, à nullo abſtinuiſſent maleficio. adeo illum diligebant, ut ſuarum animarum jactura redemptâ ſalutem ejus cuperent, nullo reſpectu calamitatis reipublicæ. itaqve tum demum cognita ejus morte, cohibuerunt impetum qvo in vindictam ruebant, vel qvod jam non amplius erat tempus declarandæ benevolentiæ, aut referendæ gratiæ, vel qvia timebant non impune ſibi fore tantam violentiam, ſenatu in ſe animadverſuro ſi forte ad eum rediret rerum regimen. Sic tandem Germanorum rabies ſedata eſt, per Caji cædem paulo ante excita. Cæterum Chærea, qvi valde timebat Minuciano, ne periret in furentes Germanos incidens, ſingulos militum præfabat, de eo rogitans, precibusqve commendans eis ſalutem hominis: qvo factum eſt, ut ille una cum Clemente ad eum perductus collaudaret tam egregium facinus, teſtatus id eſſe e republica, eiqve ſenatus nomine gratias egerit, qvod nec in deliberando conſilium, nec in peragendo animus illi defuerit: dicens hanc eſſe naturam tyrannidis, ut elata brevi voluptate ex impotentis & iniqvæ dominationis licentia, infelicem ſortiatur vitæ exitum ut inviſa bonis omnibus: qvod & Cajo tunc acciditſſe, qvi jam rumante conſpirationem initam legum contemptu, & non ferendis injuriis etiam amiciſſimos à ſe alienaverit, a qvibus nunc peremptus videatur, cum revera ipſe ſibi exitii cauſa fuerit. Jamq; & in theatro ſpectatores tumultuabūdi cōſurrexerāt,

injusmodi occasione diffugiendi præbita. Arcyon medicus correptus, ut curaret qvosdam saucios, prætextu parandorum remediorum dimisit proximos: re autem vera, ut sese præsenti periculo eximerent. Interea senatus in curiam convenit, populusqve in comitium confluens trucidatores Caji qværebat, & is quidem serio, senatus vero tantum in speciem. cumqve Valerius Asiaticus vir consularis progressus esset, ad tumultuantes & indignantes latere interfectores Cæsaris, multis eum rogantibus qvisnam esset ejus cædis autor, Utinam ego, inqvit. Consules autem edictum proposuerunt, in qvo continebatur Caji accusatio, jubentes ut domum redirent tam populus qvam milites, populo qvidem magnam relaxationem pollicendo, militibus vero præmia, si modo nihil turbarent & abstinerent ab injuriis. nam metus erat ne exasperati clade aliqva civitatem afficerent, nève ad rapinas verterentur & sacrilegia. jam autem totus senatorum ordo convenerat, præcipue qvi cædis erant conscii: audebantqve sperare aliqvid, qvasi ad se devoluto rerum moderandarum arbitrio.

CAP. II.

Qvomodo Claudius principatum adeptus sit.

IN hoc rerum statu repente Claudius domi arripitur. Convenientes enim in unum milites, & collatis de rebus gerendis consiliis, videbant populum non suffecturum tot urgentibus negotiis, si ad ipsum rediret rerum administratio: nec sibi utilem eam fore, si desinerent esse ministri principatus & qvodammodo socii. optimum igitur visum est rebus adhuc turbatis principem eligere Claudium, defuncti patruum, nemini eorum, qvi tum in senatum coiverant non præferendum, sive natalium claritatis, sive liberalis eruditionis habenda esset ratio: qvi constitutus in rerum fastigio præmia cuiqve pro meritis decernat. hæc sententia simul approbata est, & Claudius correptus a militibus. In senatu autem Cn. Sentius Saturninus, non nescius Claudium raptum, & instare virtutis certamen, qvasi protrusus, nec tamen invitus, intrepide orationem dignam ingenuis, & generosis auditoribus exorsus est in hanc ferme sententiam: Etsi incredibile videtur, Qvirites, qvod præter omnē spem nobis offertur post tam longum temporis spatiū, tenemus tamen libertatē, incertum qvidem qvā diu mansuram, & in potestate deorum sitam, qvorum hoc munus est: sed qvæ in præsens certe exhilarare nos valeat, qvicunq; sequatur exitus. bonis enim viris jucundum est vel unam horam liberos in libera patria vivere, veteris qve illius & florentis reipub. aliqvem gustum capere. eqvidem priscæ illius libertatis non memini, ut post eam sublatam natus, præsentis sane sum cupidissimus, & felices existimo qvibus datum est in illa nasci atqve institui honestis studiis:

αὐτὰ δ' ἰὼν ὁ στρατὸς ἀλαφθλίζομένην τ' ἱερῶν δρόμων ἐπιόντες συναρπάσαι ὡς ὅτι θεραπεύσοντες τῶν τραυμάτων, ἐκπεμψάμενοι τ' ἐς τὸν συνέδριον, λόγῳ μὲν ὡς ἐκτελεσόμενοι ὅπως οἱ τὸ ἴσον τῆς τραυμάτων σφίσι φορᾶς, τῇ δ' ἀληθείᾳ, ὡς ἀπίσωντο κινδύνῳ ἐπιπλήξοντες. ἐν τούτῳ δ' ἐβεβλῆτο τε μένος τῷ συνόδῳ καὶ ὁ δῆμος ἦπερ καὶ ἐπύθοντο ἐκπλησσόμενον ὅτι τὸ αἰφνίδιον καταπλαγὲς, ἐν ζητήσει τοῦ φαγόντων τὸ ῥεῖθρον ἦσαν. ὁ μὲν δῆμος, ἐς πάνυ εὐθύμους, δοκεῖν δὲ καὶ ἡ βουλὴ καὶ ἐκ τοῦ ἀναπαύσεως ἀναλέγοντας ἀνῆρ, ἀτὰρ ὅτι τὸ δῆμον κατασχὼν θορυβάντων, καὶ δῆθεν πεμφθέντων τὸ ὁπλιτικὸν τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ διαπτεινόντων, ἐπεὶ στρατὸς πάντες αὐτὸν ἤροντο, τίς ὁ πρᾶξας τυγχάνοι, ἔλεγε φάσκων ἔκ τε ἦσαν οἱ ὑπατικοὶ διαγράμματα μὲν κατηγορίας πεπόμφοιεν, καλοῦντες δὲ τὸ πᾶν δῆμον, καὶ τὴν στρατιάν. ὅτι τὸ εἰκὸς ἀπέναι, τῷ μὲν δήμῳ, πλεῖν ἀνέσεως ἐπαγγελλόμενοι ἐλπίδα, τῷ στρατιωτικῷ δὲ πόνων, ἐὰν κόσμῳ μένειεν τοῦ εἰωθότι μηδὲν ὑφεκτὸν ἐξαγόμενοι. δέος δὲ μὴ ἐξαγριωθέντων ὁπλιτῶν καὶ κακῶς ἡ πόλις, καθ' ἁρπαγὰς αὐτῶν ἐς συλήσεις τῶν ἱερῶν τρεπομένων. ἐφῆκε δὲ ἤδη τοῦ βουλευτῶν τὸ πᾶν πλῆθος συνελεγμένον, καὶ μάλιστα οἱ ἐκ παίδων συόντες τὸ φόνου θρασέως τε ἤδη χωροῦντες καὶ ἐν φρονήματι μεγάλῳ ὄντες ὡς ἐς αὐτοὺς ἀνακεκλημένων δὴ τῶν πραγμάτων.

Κεφάλαιον β'.

Ὡς κλαύδιος τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν.

ΕΝ τούτῳ δὴ ὄντων τῶν πραγμάτων, ἁρπάζει κλαύδιος ἐκ τῆς οἰκίας. οἱ γὰρ στρατιῶται συνόδῳ γιγνόμενοι αὐτοῖς ἀλλήλοις, καὶ αὐτοῖς λογισάμενοι τὸ τῆς πολιτείας, ἑαυτῶν δημοκρατίαν ἀδύνατόν τε ἐν ἐγκρατεῖ τὰ νῦν εἶναι πράγματων, ἐξικνουμένην τε ἐς τὸ καὶ ἐπ' ἀναβολῇ τῷ αὐτῶν κτήσεως τὴν ἀρχὴν, εἴτε τις τὴν ἐν δεσποτείᾳ καταλήγοι τὴν ἡγεμονίαν, εἰ μὴ ὁ συνεργὸς τὴν ἀρχὴν κατασχεῖν. καλῶς οὖν ἔχειν ἀκριτων ἐπ' ἀνδρῶν τῶν πραγμάτων, ἡγεμόνα αἱρεῖσθαι κλαύδιον, πατρὸς τεθνεῶτος, καὶ τῶν ἐς τὴν βουλὴν συλλεγομένων. ὃς ἐδόκει ἀξιολογώτερος, τῷ γόνων τε ἀρετῇ, καὶ τῶν κατὰ τὴν παιδείαν μεμελετηκότα, καὶ στρατηγεῖν αὐτοκράτορα τιμηθέντα τὰ ἐκεῖνα, καὶ ἀμείψεσθαι δωρεᾶς. τοιαῦτα διανοούμενοί τε, καὶ ἔπραξαν ἐκ τοῦ παραχρῆμα. ἥρπασε μὲν δὴ κλαύδιον ἐκ τοῦ δορυφορικοῦ γένους τις κέντυριων, καὶ τοι πεπυσμένος τὴν κλαυδίου ἁρπαγὴν, καὶ ὡς ἐλπίδα εἴοιτο τῆς ἀρχῆς ἄκων μὲν δοκεῖν, τῇ δ' ἀληθείᾳ καὶ βουλόμενος τῇ αὐτοῦ, καταπλήξας δὴ τὸ συγκλητικὸν, καὶ μηδὲν καταπλαγεὶς, ἐλευθέρως καὶ γνώμης ἀνδρῶν πρεπόντως τοιαῦτ' ἐφθέγξατο τάδε λέγων. εἰ καὶ ἄπιστον ὦ βουλευταὶ ἐλθεῖν τὸ χρόνου τοσοῦτου ἥκειν ἀπέλπιστον ὅσον ἡμῖν, ἀλλ' οὖν ἔχομέν γε ἐλευθερίου τὴν ἀξίωσιν, ἀδηλον μὲν ἐφ' ὅτῳ τῷ τύχῃ καὶ γνώμῃ θεῶν οἱ ἐχαρίσαντο αὐτὴν κεκινδυνευκότες, εὐφροσύνῃ δ' ἐχόμεθα καὶ ὅτῳ ἀφειμένοι μὲν αὐτῆς εὐδαιμονίαν συνάγουσιν. ἱκανὴν γὰρ καὶ μίαν ὥραν τῆς ἀρετῆς ἀπολαυομένους, καὶ μετ' αὐτὸ τελοῦς τῆς ζωῆς ἐν αὐτοδίκῳ τῇ πατρίδι, καὶ μὴ νόμων ὑπὸ τοῦ πόθου διαστεμένη βιωθῆσαι. ἐμοὶ δ' ἡ τῆς πρώτης ἐλευθερίας ἀμνημονεῖν ἐστι διὰ τὸ κατὰν αὐτὴν γενέσθαι. τῆς δ' νῦν ἀπολήψεως πεπειραμένον μακαρισῶς τὸ αὐθαίρετον τοὺς ἐγκρατεῖς καὶ ἐντεταφότας αὐτῇ, καὶ

τῶν

τ θεῶν ἀδὲν μεῖον ⊙ ἀξίως τιμῆς τόσδε τὸς ἄνδρας, A proximumqve post deos immortales honorem
οἱ αὐτὲ γᾶν καὶ τότω τῆς ἡλικίας ἡμᾶς ἔγδυσαν αὐ- his viris habendum censeo, qvorum virtute vel
τῆς. καὶ ἦ μὰ τὸς πάν ὃ αἰῶν ⊙ τὸν ἅπιον ὠδαμεῖναι sero tandem hac ætate nobis eam degustare con-
τὴν ἀδιαν αὐτῆς. δεκτὸν ἂν γένοιτ καὶ ἥδε ἡ tigit: qvæ felicitas utinam perpetua propagetur
μέρα τὸς τε νεωτέρους ἡμῶν, καὶ ὅσοι γεγηράκαμεν. ad posteros. nam nobis vel hæc dies sufficit
αἰῶν ἐπίλειπται τοῖς πρεσβυτέροις δεόντων ἀγαθῶν tam junioribus nostrum qvam senioribus: his
αὐτῆς ἐν ὁμιλίᾳ γεγονόσι μετασχεῖν. τοῖς ἢ νεωτέ- qvia non omnino ignari bonorum libertatis mo-
ροις παίδευμα ἀρετῆς καταφάσεως ἀγαθὸν ἀνδρᾶσι rientur libentius: illis qvia virtutis exemplum
τοῖσδε ἀφ᾽ ὧν γεγόναμεν. νῦν ἢ δὴ καὶ ἡμῖν, Δίκη τὶν recens propositum est, qvod æmulari sit longe
ἅρπ ὥρᾳ, ἀδὲν περίεργότερον εἴη ἢ ζῆν μὴ ἀρετῆς, ἢ B pulcherrimum, & non degenerare a claris majo-
μόνη σκφροντίζειν τῷ ἀνθρωπείῳ τε ἐλεύθερον. ἐγὼ δὲ ribus. qvamobrem nihil nobis magis curandum
τὰ παλαιὰ οἶδα, ἀκοῇ ὠδαλαβών. εἰς ἢ ὄψιν ὁμι- est, qvam ut cum virtute vivamus, qvæ sola li-
λήσας ἠδόμεν, οἷον κακῶν τὰς πολιτείας ἀναπί- bertatem parit suis cultoribus. mihi res veterum
πλασιν αἱ τυραννίδες, κωλύσασ μὴ πᾶσιν ἀρετὴν, κὴ auditu tantum sunt cognitæ. ex his vero, qvæ
ἐ μεγαλόφρον ⊙ ἀφαιρεμένην τὸ ἐλεύθερον, κολα- ipsi videre licuit, satis intellexi qvantum malo-
κείας ἢ καὶ φόβε διδάσκαλος καθιερώμενον, Δίκη τὸ μὴ rum civitates invehant tyrannides, virtutem o-
δικαιοσφίαι τ νόμων, ἀλλ᾽ ὀπ τῇ ὀργῇ τ ἐφεσηκότων mnem de medio tollentes, & opprimentes inge-
καταλύσαι τὰ πράγματα. ἀφ᾽ ἃ γὰ ἰώλι ⊙ καῖσαρ C nuos spiritus, metum contra atqve adulationem
φρονήσας ὀπὶ καταλύσ τῆς δημοκρατίας, ἐ Δίκαια docentes, qvando non juxta legum prudentiam,
ἀφαιρεμένη τὸν κόσμον τ νόμων τὴν πολιτείαν διεπέραξε, sed ad arbitratum principum administrantur
κρείσσον μὲν ἐ δικαίᾳ ἡγούμεν ⊙, ἥσσον ἢ ἐ καπιδίαν omnia. Ex qvo enim Julius Cæsar potestatem
ἤδονὴν αὐτῷ κομιζόντ ⊙. ὅσ ἐστιν ὅπ τ κακῶν ὁ διέ- populi diminuit, & proculcatis legibus subver-
φθειρε τὴν πόλιν, φιλοτιμηθέντων πρὸς ἀλλήλους ἁ- tit rempublicam, oppresso jure serviens suis cu-
πάντων οἱ σκῆνε Δίκαιοχοι τῆς ἀρχῆς κατέστησαν, ἐπ᾽ piditatibus, nullum malorum genus est qvo non
ἀφανισμῷ ἐ πατρίδι, κ ὡς ἂν μάλισα τ πολιτῶν ἐρη- attrita sit civitas, dum inter successores ejus po-
μίαν ἐ ψυχαῖς καταλείποιεν, Δίκη τὸ οἴεσθαι πρὸς ἀ- sterior qvisqve præcedentem studet vincere in
σφαλείας εἶναι τῆς αὐτῶν τὸ κιδδήλοις ἀνδράσιν ὁμι- D abolendis patriæ moribus, & exhaurire urbem
λεῖν, καὶ τ ἀρετῇ πρσῦχειν πεπισδομένων, ἐ μόνον ὑ- generosis civibus: qvod existimarent hoc ad su-
φαιρεῖσθαί τι ἐ αὐχήματ ⊙, ἀλλ᾽ εἰς τὸ πᾶν ἀπτψηφί- am pertinere securitatem, si rem habeant cum de-
ζεσθαι αὐτῶν τοῖς ἐλέθροις τ ἁπάντων, ἀριθμῷ τε πολλῶν pravatis hominibus, & optimorum virorum non
ὄντων καὶ βαρύτητι ἀνύπνοον ἀπιδείξαμένων καθ᾽ ἃ solum magnanimitatem premant, sed ipsos etiam
ἕκασ ⊙ ἦρξεν. εἰς ὢν ὁ χαῖ ⊙ ὁ σήμερον πεθνεὼς, perdant non uno mortis genere: idq; cum multi
τελέως τε πάντων δεινὰ ἀποδείξας, ἐ μόνον εἰς τὰς συμ- jam deinceps in potestatis fastigio collocati fue-
πολίτας, ἀλλὰ κ εἰς τὰς συγγνώσεις καὶ φίλους ἀπαίσθη- rint, & singuli non ferendis gravaminibus one-
τον τὴν ὀργὴν ἐπαφεὶς ὁμοίως τοῖς ἄπασι, κ μείζω κα- E raverint rempublicam. Qvorum unus Cajus qvi
κὰ ἐργασάμεν ⊙ ἀδίκως τὴν τιμωρίαν εἰσπράσσεσθαι hodie fato suo functus est, graviora patravit qvã
ὀργὴν ὁμοίως εἰς τε ἀνθρώπους ἐξαγριώσας καὶ θεούς. cæteri, non in cives solum, sed & cognatos & a-
τυραννίδι γὰ ἐ κερδαίνεται τὸ ἡδὺ, ἀδὲ μετ᾽ ὕβρεως ἀπο- micos pariter immittens indomitam suam ira-
χρῆται, σὺν εἰς τὰ χρήματα λελυπῆσθαι, καὶ γαμε- cundiam, & injustas pœnas eis infligens, infensus
τὰς, ἀλλὰ τὸ πᾶν κέρδ ⊙ σὺν ἐ παιδικοῖσι, διοχλου- diis simul & hominibus. Tyrannis enim non
μένων τ ἐχθρῶν. ἐχθρὸν ἢ τυράννιδι πᾶν τὸ ἐλεύθε- sufficit voluptatum studium & superbia, neqve
ρον, εἰς ὕνοιαν τε σκαλεῖσθαι αὐτῇ καὶ τοῖς ἐν ὀλίγῳ rapinæ & adulteria, sed præcipuum commodum
πλήθεσι, ὁπόσα πεπόνθασιν σὺν ἔστιν. ἐξεπισὲ- F ducunt si inimicorum totas excindant familias.
μοὶ γὰ ὧν ἀναπαύσεσθαι κακῶν ἔστιν οἷς, κἀπεῖνοι με- pro inimicis autem habent omnes liberos nec ad
γαλοφρόνως καταφρονήματι χρῶντες πρὸς τὴν τύ- placandos eos ulla injuriarum patientia est effi-
χην, αὐτοὶ λανθάνουσιν αὑτοὺς ὧν πρὸς ἀρετὴν μὴ δυνά- cax. etenim conscii sibi qvam multis malis op-
μενοι, μόνως πιστεύουσι κτήσασθαι ἐ παντὸς τὸ ἀ- pleverint homines subditos, etiamsi illi contem-
δὲς, εἰς παντελῶς αἰρῆσθαι δυνηθῆναι αὐτούς. τοιού- ptim ferant suum infortunium, ipsi tamen male-
των δὴ κακῶν ὑποκειμένων, καὶ ὑποπτεύοντες ἀλλήλοις ficentiæ suæ memores, ita demum securitatem si-
καταφάσεις, αἳ περ πολιτειῶν ἐγγυῶνται πρὸς τε bi pollicentur, si illos possint omnino tollere. His
τὸ παρὸν ὕνουν, καὶ τὸ αὖθις ἀνεπιβούλευτον, καὶ G malis levati, & nemini nisi vobis invicem obno-
πρὸς δόξαν οἰκείαν τῇ ὀρθουμένῳ τῆς πόλεως, δι- xii, id qvod & præsentis concordiæ & futuræ se-
καιοῦτε σκοπεῖσθαι. Δίκη τὸ εἰς κοινὸν αὖτ᾽ τὴν ὠφέ- curitatis certissimum pignus est, instaurate colla-
λειαν ἁπάντων. ἢ ἐ ἀνεπαφήναλγήσω, οἷς μὴ ἀ- psum civitatis decus, & justa cura rempub. in
ρέσκοιτ τὰ σκοπούμενα, ἁδαμῶς εἰς κινδύνων φέ- pristinam integritatem restituite. Liberum est
ρων, Δίκη τὸ μὴ δεσπότην εἶναι τ ἐφεσηκότα ὦ ἀνεύθυνόν sententias proferre de his qvæ displicent, qvando
τι βλάπτοντα τὴν πόλιν, ἐ αὐτοκράτορ μεταχειρίσασθαι nullus dominus cervicibus imminet, cui potestas
τοὺς ἱκέτας. καὶ τετρόφε τὴν τυράννιδα ἀδὲν νεώ- sit in earum authores animadvertere. qvid
τερον, πλὴν ἥ τε ὀργὴ, καὶ τὸ σκῆνε ἑλομένων ἀνάλογα enim aliud nuper crescentem tyrannidem aluit,
χρῆσθαι. τ ἢ εἰρωνείᾳ ἐ τερπνοῦ qvam istorum segnicies, qvi nulla in re libidi-
ni ejus retragati sunt? qvietis enim voluptate

victi, & assueti mancipiorum more vivere, dum honestæ morti turpem vitam præferunt, conjecerunt civitatem in calamitates non ferendas, quas partim audivimus, partim vidimus. Ante omnia vero tyranni interfectoribus honores quam maximos decernite, Chæreæ præcipue: qui vir diis faventibus tum consilio tum manu nobis libertatem peperit: cujus rationem haberi decet, ut pro adito libertatis amore periculo, a liberatis digna præmia, recipiat. honestissimum enim est benefactoribus gratiam reponere, qualis & vir hic habendus est, Brutorum ac Cassiorum æmulus interfectorum Julii Cæsaris: & hac parte anteferendus, quod illorum opera bellis civilibus perturbatum est totum Romanum Imperium: hic vero cæso tyranno omnibus malis civitatem eripuit. Hæc Sentius senatu magna cum voluptate audiente, & quotquot equitum aderant, tum exurgens Trebellius Maximus, anulum ei detrahit, in quo lapillus erat inclusus insculptam habens Caji effigiem: quod ille tum intentus alio non animadverterat: statimq; ea contracta est. Et jam nox processerat, cum Chærea signum a consulibus petiit: atqve illi Libertatem dederunt. adeo autem mutatas res mirabantur, ut ipsis sibi vix satis crederent: tunc enim primum ex quo reipub. administratio populo est adempta, signi dandi mos ad Consules rediit, penes quos ante Cæsares Imperium fuit in milites. id acceptum Chærea militibus tradidit his, qui a senatu stabant, videlicet quatuor cohortes amantiores imperii legitimi quam tyrannidis, hi mox abierunt cum suis tribunis, pauloque post etiam populus lætus ac spei plenus, multum sibi placens ob reversam in pristinum statum rempublicam, & Chæreæ nihil non tribuens. Is indigne ferens superesse uxorem Caji & filiam, mittit unum e tribunis Julium Lupum, qui utramq; interficiat: ideo potissimum illi demandato negotio, quod Clementis esset cognatus, & dignus, ut in partem veniret tyrannicidii, quasi totius consilii a principio conscius. non deerant tamen e conjuratis quidam, quibus crudele videretur sævire in mulierem, quando Cajus non ipsa incitante, sed suopte morem gerens ingenio civitatem afflixerat, & florem nobilitatis extinxerat: alii contra illam potissimum malorum omnium causam asseverabāt, a qua amatorio potionatus inciderat in insaniam, atq; ita unam venificam attulisse toti Romano orbi calamitates maximas. quorū sententia postremo vicit, & Lupus properavit ad hoc ministerium, ne quid moraretur publicum commodum. cumq; venisset

ἠσκῶμθοι, καὶ μεμαθηκότες ἀνδραπόδων ἐν τρόπῳ ζῆν, ὁπόσοι τε ἐπαιόμθν συμφορᾶς ἀνηκέστους, καὶ οἵας τε πόλις ἐπιδόμθν, φεύγω δ' μὴ ἀρετῆς τελευτᾶν μᾶλλον ἢ ἀρχικῆς τῆς ὑφ' ἑτέρου κατομένους τὰς τελευτάς. πρῶτον μὲν τοῖς ἀρίστοις τὸν τύραννον τιμὰς, ὧν τινες μέγιστας τούτους εἰσενεγκεῖν, μάλιστα δὲ χαιρέαν τὸν καστίωνα. αὐτὸν γὰρ τοῖς θεοῖς εἰς αὖθις ἔτος ἡμέρης ἡμῖν καὶ γνώμης καὶ χερὸς τῆς ἐλευθερίας πόρον, ἃ καλὸν μὴ ἀμνημονεῖν, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς τυραννίδος τὰ ἐλευθερίας τῆς ἡμετέρας, πεφεβεβλέμθοι τε ἅμα καὶ πεκεκινδυνευκότος ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ψηφίσασθε τίς τε πρὸς πρῶτον τε ἀνεπτάκως ὅτ' ἀναφλέσασθε. ἔργον δὲ κάλλιστον καὶ ἐλευθέρου ἀνδρὸς πρέπον ἀμύνεσθαι τοὺς ἐνεργέτας, οἵος, δὴ καὶ αὖθις ἔτος ὡς ἡμᾶς πάντας γέγονεν ὁδὸν ὡμαλησίως καστίκου καὶ βρύτου τοῖς παλαιοῖς ἰούλιον ἀπομηκόσιν. ἐπειγόμενοι μὲν, φόβους καὶ πολέμων ἐμφυλίων ἀρχὰς ἐπανερρίπτουν τῇ πόλει, ὅτ' δὲ μὴ τῆς τυραννικοτητος, ἣ τ' ἐστεῦθεν δεινῶν ἀπήλλαξε τὴν πόλιν. οὗτος μὲν τοιαῦτ' ἐρῆτο τοῖς λόγοις, καὶ τὸ βουλευτῶν ἡδονῇ δεχομένων, καὶ ἐπαινούντων τὰ πεπραγμένα. ἀναπηδήσας δὲ τις τρεβέλλιος μάξιμος, ἐξαιρεῖται τὸν δακτύλιον ἀπὸ τῆς χειρὸς, λίθος δ' ἐκόνα γαΐου ἐγγεγλυμμένου ἐτύγχανεν αὐτῷ, καὶ ἀπαδή τι λεγομένων καὶ ὧν ἐκείνος πράξει ὅπερ ὡς ἐν λήθῃ γεγονότι. καὶ ἡ μὲν γλυφὴ καλαπήγυτο, προελήλυθει δὲ ἡ νῦξ ὅτι μέγα, καὶ χαρέας δὲ σημεῖον αἰτεῖ τοὺς στρατίας. οἱ δ' ἐλευθεριάδοσαν, ἐν θαύματι δὲ ἦν αὐτοῖς, καὶ ἐμοῖα ἀπιστία τὰ δρώμενα. ἐπὶ γὰρ ἔκας τοῦ μὲν ὁ τῶν δημοκρατίαν τὸ πρῶτον ἀφηρεθησαν ὅτι τοὺς στρατίας σημεῖα ἐδίδοσαν. ὑπὸ γὰρ δεύτερον ἡ τυραννηθῶσαν τὴν πόλιν, κύριοι τῶν φρουρίων ἦσαν. χαιρέας δὲ τὸ σημεῖον λαβὼν, παρεδίδου τὰ φρουρίων τοῖς περὶ τὸν σύγκλητον συνεστηκότων, ἦσαν δὲ εἰς αὐτέρας τάξεις, ὡς τὸ βασιλικὸν τιμιώτερον τῆς τυραννίδος φεύγειν. καὶ οἵδε μὲν ἀπήεσαν μετὰ χιλιάρχων, ἀνεχώρει δὲ ἤδη καὶ ὁ δῆμος ἐξ χαρᾶς καὶ ἐλπίδος, καὶ φρονήματος, ὅτι τοῦ κτησαμένου τὴν ἡγεμονίαν αὐτοῖς, ἀκέπ ὅτι τοῦ ἐφεστηκότι. καὶ τὰ πάντα ἦν ἐχαρέας αὐτοῖς. χαρέας δὲ ἐν δεινῷ πεδέμενος, ἐξέπεμπε τὴν γυναῖκα καὶ τὴν θυγατέρα, καὶ τὸν γυναῖκα, ἀλλὰ μὴ παρακαὶ τὸ ἐλεύθερον αὐτῷ σωτυχεῖν, ἐπεὶ καὶ πᾶν ὅτι ἐβουλεύετο αὐτῶν τὸ ἐλεύθερον τὸ πόλεως λαφθήσεσθ' τὸ νόμων, ἄλλως τε πρόθυμον ἐσπουδακὼς τελφῶσαι τὸ αὐτοῦ, καὶ πάντ' εὐρέαν μῆκος τὸ πρὸς καῖον, ἰούλιον σκέπεμπε λοῦπον, ἕνα τὸν χιλιάρχων κτενοῦντα τὴν γυναῖκα καὶ θυγατέρα. κληθεὶς δ' ὁ ὄντι συγγενὴς τοῦ λέπιδου τὴν ὅτι τοιόνδε προθέσαν λειτουργίαν, ὅπως μεθέξων καὶ ὅτι τοιούτοις τῆς τυραννοκτονίας ἀλλοτ' ἀρετῆ πρὸς τῶν πολιτικῶν, ὡς καὶ δ' πάντες ὅτι δεύτερον ἔδοξεν κοινωνεῖν τῶν πρῶτον σωθεμένων. ἐνίοις δ' τῶν σωφρονεστέρων, καὶ ὠμὸν ἐδόκει τὸ ὅτι τῇ γυναικὶ θρασὺ χρησόμθον. ἀλλὰ τὸ καῖον φύσει τῇ αὐτοῦ χρώμθον, ἡ συμβουλῇ τῇ ἐκείνης τὰ πάντα πράξας, ἐξ ὧν τε πόλις ἀπηγορεύκει τοῖς κατελθοῦσι κακοῖς, καὶ τῶν πολιτῶν ὅτι καὶ ἀνδρῶν ἀπώλετο. οἱ δὲ καὶ τὰ μὲν ὅτι τοιούτοις ἐκακάλεν αὐτῇ χρωμένων, τὸ δὲ πᾶν, καὶ τὸ τοῦ καῖου πεπραγμένων κακῶν, ἐκείνῃ τὸν αὐτὸν ἐπέφερον, φάρμακον τοῦ καῖου δοῦσαν ἐννοιῶν δουλωσύνῃ καὶ ἐρώτων ἐπαγωγαῖς αὐτῇ ψηφισθέντες εἰς μανίαν μεταστῆσαι, τὰ πάντα αὐτὸν ἕνεκα τοῦ νενεκρωμένου ὅτι τοῖς ῥωμαίων τύχοις καὶ τῆς ἐπιτελευτῆς αὐτοῦ οἰκτιμένης. καὶ πέρας κυρωθὲν, ὡς τε αὐτὸν τελθτᾶν, ἀδὲν γὰρ οἱ δοτεαὶ εὔδοντες εἶσι τε ὠφελεῖν ἦσαν, ἐπέλλετο ὁ λοῦπος. ἐφρόντιζε δ' οὐδὲν μελλήσει τῇ κατ' αὐτὸν, ὡς τε μὴ σὺν εἰς χεῖρον διαμεταβάλοι τὰ αἰτιαλικοῖ, ἤδη ἐπουδαμοῖς μεμπτὸς ἕνεκα τῶν ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ δήμου πεποιημένων. πρεσβειῶν δὲ ὅτι

ἐπὶ βασιλέα, καλλιμβάνῃ τὴν κεφαλήν, γυνὴ δὲ αὐτῷ Καλπουρνία ὀνόματι, θυγάτηρ μὲν Πείσωνος τοῦ σώματι δὲ ἀνδρὸς ὁμοιοτάτη, καὶ πάντων ἐν ἀπιστίᾳ, ὧν χαρίζοιτο ἀεὶ ὁ γαμέτης τοῖς μεγίστοις, αἷμά τε ἀναπεφυρμένον ἐκ τραυμάτων, καὶ πολλὴν τὴν ἀπελπισμένην συμφερομένην τῇ θυγατρὸς παρειρομένης. ἠκούετό τι οὖν τοῖς τοιούτοις ἄδειν ἕτερον, ἢ κατ' ἐμοῦ μὲν ἕνεκα, ὡς πιθανὸν ἀεὶ τοῦτο πολλάκις τὴν γυναῖκα αὐτὴν. ἐπ' ἀμφοτέρα αὖτος ὁ λόγος, καὶ τότε εἰκάζετο, καὶ νεωστὶ ἐφ' ὁμοίοις τὴν διάνοιαν τῶν ἀκροατῶν, ὡς ὅτι μάλιστα ῥοπὰς τὰς αὐτὰς περιτρεπόντων. οἱ μὲν, ὑποτιμήσαντες ἔφασαν τὸν λόγον ὡς συμβαλλομένης ὑποπτεύειν μανίᾳ, καὶ δι' εἰς τὰς πολίτας ὠμότητα, μετρίως καὶ μὴ ἀρετῆς ἐζηλωκότα τῶν πραγμάτων, μὴ παρ' αὐτῶν ἀπολέσθαι τρόπῳ τοῦ αὐτοῦ χρώμενον. οἱ δὲ ὡς λόγῳ δὲ ὄντι τῶν συνεστώτων ὑπεροίσοντος μάλιστα κελεύσαντα μηδὲν εἰς ἀναβολάς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἔξεως πάντως μετεχειρίσθαι αὐτὸς, κἂν εἰ μηδὲν ἀδικοῖεν, ἐν ἀδείᾳ κινδύνων καταστῆσαι, καὶ διὰ τοῦτο ἐπιτείνειν τὰς παρακελεύσεις ἀπαρέσασθαι μᾶλλον ἐκείνῳ. καὶ τὰ μὲν λεχθέντα ὑπὸ τῆς κεφαλῆς, καὶ ὑπ' ἄλλων ἐφέρετο ταῦτα λόγων. ἡ δὲ ἐπεὶ πάππῳ τῷ πρόσθεν δὲ λάπωνι, τότε σῶμα τοῦ μάλιστα προσήκοντος ἐπεδείκνυεν, καὶ ἅμα ἐν ἱκεσίᾳ παρεκάλει μετ' ἐλεεινοῦ καὶ δακρύων. ἐπεὶ τε τῇ μὲν ἀνοίᾳ σιωπῆσαι εἴασε τὸν λάπωνα, καὶ μηδὲν προσθεῖναι, ὧν ὅπερ πάλαι σὺν αὐτῷ κεχωρισμένῳ, γνωρίσασα ἐφ' ἑαυτῇ, τήν τε σφαγὴν ἐρώμενα καὶ πόνου προθύμως, πιστωμένη ὑπὲρ, εἰκὸς τὰς ἅπαξ σωθῆναι ἐν δισταγμοῖς ζῶντας γενόντας, καὶ κελεύσασα μὴ μέλλειν ὑπολειπούσῃ δ' ὁράματος ἐπ' αὐτοῖς σωθῆναι. καὶ ἥδε μὲν ἀψύχως ταύτῃ πλαστῇ ὑπὸ λάπωνι, καὶ ἐπ' αὐτῇ τὸ ψυκτήριον. καὶ λάπωνος ταῦτα προσαγγέλλοντος ἐπιδοὺς τοῖς περὶ τὸν καίσαρα. καίσαρ μὲν δὴ τεταρτοπεμπταίους ἡμέρας ἀδύτοις ῥωμαίων λειπόντα, πολλῶν μὲν ὑπὸ τῶν πλησίον, ἀνὴρ καὶ πρότερον ἐν τῇ δεξιᾷ σωθείς, σκαιός τε καὶ κακοπραγίας εἰς τὸ ἄκρον ἀφιγμένος, ἡδονῇ τε ἡσσώμενος, καὶ φίλος μὲν ἀμφοτέροις, καὶ τὰ μὲν φοβερὰ καταπεπληγμένος, καὶ μᾶλλον ἐφ' οἷς ἀπροσόφως φονικώτατος, τῆς τε ἐξουσίας ἐφ' ἑνὶ μόνῳ πιπτούσης, ὑπερίζειν εἰς ἐς ἥκαστα ἐχρῆν ἀλόγῳ μεγαλοψυχίᾳ χρώμενος, καὶ πρίσις οὐκ ἐν κτείνειν, καὶ ὠφελεῖν. καὶ δὴ μὲν θεὸν, καὶ νομίμων μᾶλλον ἐπιστάμενος ἐπιδεικνύειν τε καὶ δοκεῖν, κατεφρόνει τῆς ἐπιστάσεως τῆς πολιτικῆς. καὶ πάντα, ὅσα αἰσχρὰ κρίνας ἐνόμισε πιπτεῖν, πλεῖστα ἐνέμισεν ἀρετῆς, καὶ φιλίας ἀμείνων, εἰ καὶ πολίτης τε καὶ μεγίστων γένοιτο οἷς πρὸ ὀργισθῆναι ἐκπλήξει κολάσεως καὶ ἐλαχίστου. πολέμιον δὲ ἡγεμόνος πᾶν τὸ ἀρετῇ ὑπερέχον, ἀναπολόγητον δὲ πᾶσιν εἰς κελεύσας τὸ θυμοειδὲς λαμβάνων. ὅθεν καὶ ἀδελφῇ γνησίᾳ συνῆν, ἐξ ἧς μάλιστα αὐτὸς φύναι ὡμολόγησε πολίτας ἤρξατο σφοδρότερον τὸ μισεῖν, καὶ τὸ πολλὸν χρόνον μὴ ἰσχῆμον, ἐς τε ἀπιστίαν, καὶ ἔχθραν τὴν πρὸς τὸν πεπραχότα ὑπερκαλεῖν. ἔργον δὲ μέγα, ἢ βασιλέων οὐδὲν αὐτῷ πεπραγμένον εἴπω τις, ἢ ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν συνόντων καὶ αὐτῆς ἀνθρώπων ἐσῆμον, πολλοῦ γε δεῖ ῥᾴστου καὶ πρόχειρον ὑπονοηθέντος ἂν ὑποδοχῇ τῶν ἐπ' αὐτοῦ στρατιῶν πολιτῶν. ὅτου δὲ ὁμολογουμένως, μέγιστόν τε καὶ ὠφελιμώτατον τῆς τε πόλεως, οὐ κακῶς ἂν τις ὑπολαβὼν μεταφέροι. ἀλλ' ἡμίεργον ὑπὸ δ' ἀμβλυτέρας αὐτῷ ὑπονοίας κατελείφθη. αὐτὸν δ' ἐκ-

A in palatium, offendit Cæsoniam humi stratam juxta maritî cadaver, inopem omnium, quæ solent exhiberi mortuis, & fædatam cruore vulnerum, afflictantem se cum jacente simul filia. nec alia vox ejus audiebatur qvam Caji accusatio, qvod amantissimæ uxori non parvisset prænonenti toties, qvod qvidem tum ambiguum visum est, sicut nunc qvoqve duplicem interpretationem recipit: aliis sic intelligentibus, confluisse eam, ut rediret ad saniorem mentem, & incives sævire desineret, moderatumqve principem ageret, ne forte provocati ejus crudelitate, parem ei vicem reponerent; aliis contra, instigasse eam maritum, ut sine mora conjuratos plecteret, & qvamvis nihil comperti haberet qvod animadversione dignum sit, suæ tamen securitati prospiceret, idqve tum exprobratum illi qvod etiam admonitus segnior fuerit. adeo in diversum sensum trahebantur verba mulieris. qvæ dum advenientem Lupum animadverteret, ostenso jacentis cadavere, cum lacrymis & lamentis rogabat, ut propius accederet: utqve sensit cædis causa eum venisse: non magni pendentem verba nihil ad suum propositum facientia, confestim nudatum jugulum præbuit, miserabiliter suam conditionem deplorans, & urgens ne differret inceptæ a sociis fabulæ extremum actum addere, atqve ita magno animo necem pertulit, cujus comitem habuit etiam filiam infantulam; qvod mox ipse factum renunciavit. Chæreæ. Ita Cajus qvarto sui principatus anno finiit, vir & ante principatum maleficus, voluptatibus deditus, & fautor delatorum, periculorumq; metuens, atqve ea de causa sanguinarius, unicum fructum potentiæ existimans si abuteretur ea contra immeritos, & prædas ex injustis cædibus ac rapinis ageret: attollens se supra humanum fastigium, & divinitatis opinionem affectans, populariq; assentatione depravatissimus: legum cancellos non secus quam virtutis impedimenta abominans, & intimam quidem amicitiam pili faciens, quoties ira stimularetur ad vindictam ac supplicia: ossor bonorum virorum omnium, quicquid collibuisset citra omnem contradictionem licere sibi postulans. quare ne a sororis quidem germanæ stupro abstinuit, ex quo illi maxima apud cives exorta est invidia, propter incredibilem & multis retro seculis inauditam libidinis licentiam. opus autem ejus regale, aut magnificum nullum est memorabile, aut excogitatum ad utilitatem hominum, præter receptacula extructa circa Rhegium & Siciliam navibus frumentariis ex Ægypto venientibus. hoc enim citra controversiam maximum opus est, & utilissimum navigantib. ac ne id quidem absolutum est: sed imperfectum manst remissa contentione operantium. in cau-

sa fuit studium rerum inutilium, & qvod pecuniam in privatas suas voluptates insumere maluit, qvam in publicam magnificentiam. alioqvin orator facundus, & peritus utriusqve literaturæ tam Græcanicæ qvam patriæ: facileqve intelligebat omnia, ad qvorumvis orationes respondens ex tempore: & vel in maximis negotiis svadendi facultate præditus si qvis alius, qvam vel ingenii felicitate, vel diuturna exercitatione sibi paraverat. ad cujus laudis æmulationem magnos stimulos ei pater addiderat, Tiberii qvi ante hunc imperavit ex fratre nepos, eximius in hoc studiorum genere, a qvo degenerare in hac parte erubuit, qua cæteros cives a tergo reliquerat. nec tamen ei bona institutio profuit, qvominus licentiam adeptus perniciem sibi accerseret: in tantum ardua res est eos sapere, quibus adest quidvis facientibus impunitas. Usus enim honestissimis amicis a principio, quo facilius bonam opinionem sibi pararet, tandem eos a se alienavit usurpanda immodica licentia, quorum odiis indies gliscentibus postremo per insidias eorundem oppressus est. III. Cæterum Claudius, ut supra dixi, cognito Caji casu, & hac de causa perturbatione totius palatii, de sua salute anxius latebat in quodam angulo, nullam periculi causam habens præter claritatem natalium. nam privatam vitam agens permodeste se gesserat, vel mediocri statu contentus, literisq; se oblectabat Græcis maxime, omnem negotiorum devitans strepitum. tum vero attonitâ vulgi multitudine, regia referta discursantibus cum furore ac consternatione militibus, plebe quasi metu dominationis soluta ultro citroqve ruente temere prætoriani qvi potiores habentur inter reliquos milites, consultare cœperunt quid agendum sit, non tam soliciti de nece principis, quem jure cæsum existimabat: quam quomodo rebus suis prospicerent, Germanis in interfectores sævientibus, suimet respectu magis quam utilitatis publicæ. quæ omnia magis augebant trepidationem Claudii, maxime cum videret circumferri Asprenatis & una cum eo cæsorum capita. stabat enim in quodam loco gradibus aliquot accessibili, obscuritate ejus se occulens. ibi Gratus unus e palatinis militibus, non valens satis vultum ejus discernere præ tenebris, hominem tamen esse videns qui latere cupiat, propius accessit, licet rogatus ut discederet: & tandem protractum agnovit, inclamans alios sequentes, profecto hunc esse Germanicum, dignum qui vacantem imperatoris locum occupet. Tum Claudius videns eos paratos ut se rapiant, metuensque ne jubente Cajo plecteretur capite, rogabat ut sibi parcerent, innocentiam suam commemorans, & excusans se insciam rerum omnium. ad quæ Gratus subridens dextra prehensum sic alloquitur, Desine de incolumitate esse solicitus, cum potius debeas animum

A ἢ σφᾶς τὰ ἀκρεῖα αἰτήσῃ, καὶ τὸ δαπανᾶν εἰς ἡδονὰς, αἷς κ̓ μόνας ἐμέλλον ἀφελεῖν αὐτῷ, ὑφωρᾶν τλῶν σπιτῆς κρείττοσιν ἀνωμολογημένοις φιλοτιμίαν. ἄλλως τ̓ ῥήτωρ τε ἱκανὸς ἦν, καὶ γλώσσῃ τῇ ἑλλάδι, καὶ τῇ ῥωμαίοις πατρίῳ σφόδρα ἡσκημένῳ, συνίστη τε κἀν τῷ παραχρῆμα, καὶ τοῖς ὑφ̓ ἑτέρων σωτεθεῖσι τε καὶ κατὰ λόγον τῷ πρὸς ἀγκαιμένοις ἀντεῖπεῖν κἀν τῷ ὀξέως, φανῆναι πιθανώτερος ἐν μεγίστῳ πράγματι παρεσκευασμένος οὐ γυμνασθείς, εὐκολία τε εἰς αὐτὸ τῆς φύσεως καὶ τῷ εἰς ἰσχὺν αὐτῇ σπουδαίων μελέτῃ τε σπανίᾳ. ἀδελφῷ γὰρ παιδὸς ἐκ γενόμενος τοῦ ἐρμανικοῦ καὶ Ἀγριππίνης γένους, μέγα ἀνάγκασμα παιδείας ἀντίκειτο, ἀφ̓ οὗ καὶ αὐτὸς εἰς τὰ πρῶτα ἐν αὐτῇ κατορθῶν ἀπέφηνε, καὶ σὺν φιλοκαλείαις, συγγνώστης τε ἀνδρὸς καὶ ἡγεμόνος εἴκων σπιτάλας. ἐπεὶ τοίνυν τε καὶ αὐτὸς πολιτῶν, ἐμοὶ μὲν αἰτίαν οὐκ ἔχω τὸ εἰθίσθαι αὐτῷ τὰ κατὰ παιδείας συλλήψια ἀγαθὰ παρὰ τῆς ἐλευθερίας ὅλεθρον αὐτῷ γενόντα τῆς ἐξουσίας. ἔτως ἄρα δυσπόρισον ἡ ἀρετὴ δ̓ σωφρονεῖν, οἷς ἀνυπεύθυνον τὸ πρᾶσσειν ῥᾳδίως παρέσται. φίλοις μὲν κεχρῆσθαι, καὶ τὰ πάντα ἀξιολόγοις ἴσως καὶ δοκοῦσι τὸ κατ̓ ἀρχὰς, ἴσως τε παιδείας κ̓ δόξης ζῆλος τῶν κρειττόνων, μέχρι δὴ τῆς μείζονος δ̓ ὑβρίζειν ἀπεμφιάσῃ εὐνοίας ἡ τοῦ λαβεῖν αὐτὸν ἐπιθυμία, μίσους ἴσως φυέντος τὰ αὐτῶν σπουδασθέντος τελευτᾷ κλαυθμῷ καὶ μᾶλλον ἀνώτερον ἐφλεγμονῆς ἀπὸ δείξεως αὐτῷ τῶν καὶ ὁδῶν ἡμωμένης, καὶ δ̓ οἴκῳ θορυβηθέντος πάθει τῆς ἡμετέρου τελευτῆς ἐν ἀμηχάνῳ ὢν τοῦ σωτηρίας, ἔν τινι στενωπῷ κατειλημμένος ἔκρυπτεν αὐτὸν, ἀδεμίαν κινδύνων αἰτίαν πλὴν τῷ ἡμετέρᾳ ὑφορώμενον. μέτριον γὰρ ἰδιώτης ὢν, ἦν αὐτὸν, καὶ τοῖς πᾶσιν ἐρκῶν, παιδείας τε σπουδῇ, καὶ μάλιστα τῇ ἑλληνικῇ, καὶ παντὸς δ̓ εἰς θόρυβον ἀνακεκινημένου πατρίως ἀπαλλάσσων αὐτόν. τότε γ̓ ποίας κατιλήψεως τὸ ἔχλον, καὶ δ̓ βασιλείου παντὸς τραπεζωλικῆς μανίας ἀνάπλεως γεγονότος καὶ δειλίας, καὶ ἀταξίας ἰδιωτῶν οἷον ἀπλήστων σωμάτων φυλάκων, οἳ περὶ τὸ στρατηγικὸν καλούμενον, ὅπερ ἐστὶ τὸ στρατιᾶς καθαρώτατον, ἐν βυκλῇ περὶ τοῖς πρακτέοις ἦσαν. ἐπόσοι γ̓ καὶ παρετύγχανον τῶν μὲν χαίρειν πιμωρίαν ἐν ὀλίγῳ πεφεύγοσι. διὰ τὸ κ̓ δίκαιον αὐτοῖς τὰς τύχας σωνελθεῖν. τὰ γ̓ περὶ αὐτὰς ἀνεσκοπεῖτο μᾶλλον, ὃν τρόπον ἀχθοῖ καλῶς, καὶ τ̓ ἐρμανικῶν τε ἐν πιμωρίοις τ̓ σφαγέων ὄντων ὠμότητι χαίρειν τ̓ ἑαυτῶν μᾶλλον, ἢ δ̓ συμφέροντος τοῖς πᾶσιν. ὑφ̓ ὧν ἁπάντων ὁ κλαύδιος ἐθορυβεῖτο δεδιὼς περὶ τῆς σωτηρίας, ἄλλως τε καὶ ἐπιδὴ τ̓ περὶ τ̓ ἀσφάλειαν ἐτεθέατο τὰς κεφαλὰς ὠθρομένας. εἰσῆκει γ̓ κατὰ πρόσταξιν ὀλίγους βαθμοῖσι χωρίον, ὑπεζωκὼς πῦ κατ̓ αὐτὸν σκότος. καὶ γράτος τ̓ περὶ τὸ βασίλειον πῆς τ̓ στρατιωτῶν θεασάμενος, καὶ δ̓ μὲν ἀκρωσαμένου τλῶν ὄψιν ἀμαθῆς ὢν διὰ τὸν σκότον, πῦ δὲ ἀνθρώπων εἶναι τ̓ ὑπολοχῶντα κρίνῃ μὴ ἀπλαγμένος. προσῆλθε ἐγγύτερον, καὶ ὑποχωρεῖν ἠξιώκοτος ἐπέκειτο, καὶ καταλαβὼν, ἀπεμειδία. ἐρμανικὸς μὲν ἦν φησὶ πρὸς τοὺς ἑπομένους, καὶ σημαίνεσθαι ὅτων ἡγεμόνα φερόμενοι. κλαύδιος δ̓ ἐφ̓ ἁρπαγῇ παρεσκλασμένους ὁρῶν, καὶ δέους μὴ κατὰ φωνλὸν ὑποπτάνοι τλῶν χαίρειν, φειδὼ χεῖρ ἦλθεν δ̓ κατ̓ αὐτὸν ἀνεπαχθοῦς ἀναμνήσων αὐτὸς ὑποτιθεὶς, καὶ δ̓ ἀπροσμηδοῦς τ̓ γενομένου. ἐ γράτος

B

C

D

E

F

G

μὴ δείσας, ὑπαστάτην τῆς δεξιᾶς, καὶ πᾶσιν φησὶ μικρολογούμενος περὶ τῆς σωτηρίας, δίδου σε μεγαλο-

φρονεῖν

φρονήσας τῆς ἡμονίας, λῦ οἱ θεοὶ χάϊον ἀφηρημένῳ τῇ σῇ σωτηρίᾳ ἀρετῇ, τὸν τῶν ἀνθρώπων ὅλον λαβόντες. ἀλλ' ἴθι, καὶ τῶν μειζόνων δόντα λάμβανε τὸν θρόνον. ἀνεβάσαζε δ' αὐτὸν οὐ πάνυ βαίνειν τοῖς ποσὶ δυναμένου, ὑπὸ τε φόβου καὶ χάρματος τῶν παρόντων. συνεσπέφορτο δ' ἤδη καὶ πλῆθος τῶν σωματοφυλάκων, καὶ θεωροῦντες τὸν κλαύδιον ἀγόμενον δέξῃ δὴ κόλασιν ἕλκειν τὸν δὴ τοιόνδε ζημιῶν, ὡς ἄδικα ἀπεργασάμενον. λαβὶς δὲ πάντες, καὶ κινδυνώδους ἔτι μετρίως ὄντος τῆς χαΐου δεχῆς ὠμίλησαν. πινὲς δ' καὶ τῆς ὑπατείας ἐμπεσεῖν κρεῖττον ἠξίουν τῷ θεῖ αὐτῶν. καὶ πλείονων δὲ σταλωτικοὶ συνεφορμούντων, φυγαὶ τε ἦσαν δ' ὁμίλου, καὶ πεζοδρομίαι δ' ἀπορίαι δ' κλαυδίῳ δι' ἀδυνάτου δ' σώματος. ἐπεὶ καὶ οἱ τὸ φόρτον αὐτὸ φέροντες θεῖ τῶν ἁρπαγῶν αὐτὸ φθεγγομένης φυγῆς ἔσωζον αὐτούς, ἀπ' ἐλπίδος δ' ἡμῶν τῷ σωτηρίαν δ' δεσπότῃ. ἐν δ' ῥυχωρίᾳ δ' δὲ παλατίῳ ὠμμένους, πρῶτον οἰκηθεῖσαι τῆς ῥωμαίων πόλεως ὅτι φθαδίδωσιν ὁ θεῖ αὐτῆς λόγος, καὶ ἤδη δ' δημοσίᾳ ἀνελαμβανομένοις, πολὺ πλείων ἡ ἐπιφοίτησις τῶν σταλωτῶν, χαρᾷ τῷ ἔψιν δεχομένοις δ' κλαυδίῳ. ἐβεβαίουν τε τῶν αὐτοῖς αὐτοκράτορα σησθαι τὸν ἄνδρωπον, διὸ καὶ τε δ' γερμανικῷ, ἀδελφὸς δ' τῷ αὐτῷ, ὅτι μέγα πᾶσι τοῖς ὠμιλημένοις καταλελοιπὸς κλέος τὸ αὐτοῦ. ἀναλογισμός τε αὐτοὺς εἰσῆει τῶν πλουσίων ἐν τῇ συγκλήτῳ δυναστευόντων, καὶ ὅσα, ὅτι τῆς πρὶν δεχῆς ἡμάρτητο αὐτῇ. ὡς δ' ἐπὶ τὸ ἀμήχανον δ' πρᾶγμα καταπόαν, καὶ πάλιν εἰς ἑνὸς δεχὴν μεθεστημένων τῶν ὅλων κινδύνως αὐτοῖς φέρειν λαβεῖν κτησαμένῳ τῷ δεχῇ μεθεστημένων τῶν ὅλων, πάρον ὅτι χωρησῃ καὶ διανοίᾳ τῇ αὐτῶν λαβόντα κλαύδιον, μνημονεύσει τε χάριτος αὐτοῖς ἀποδιδόντα τιμάς, ἢ ὅτι τοιούτοις χρῶτο ἂν ἀρχηδόν. πολλὰ δὲ θεῖς τε ἀλλήλοις, καὶ δι' ἑαυτῶν διεξήεσαν, καὶ τοῖς ἀεὶ προσαπαντῶσι θηρεύοντες. οἱ δ' πιθανώμενοι θεῖ θύμως ἐδέχοντο τὸν θεόκλησιν, συμφράζαντές τε καὶ θεικλείσαντες ἦγον ὅτι δ' στρατοπέδου φορᾶδλον ἀναβαστάσοντες, ὡς μὴ ἐμποδίζοιτο αὐτοῖς ἡ ἔπειξις. διεῆκεσαν δ' αἱ γνῶμαι δ' τε δῆμος, καὶ τ' ὀκτ' βουλῆς. οἱ μὲν ἀξιώματος τε δ' θεότερον ὀρεγόμενοι, καὶ δουλείαν ἔπακτον αὐτοῖς ὑπὸ τ' τυράννων φθομένην φιλοπμέμνοι ἀμαθέστατον ἔσαν χρόνῳ παρέχον. ὁ δ' δῆμος φθόνῳ τε θεῖς ἐπὶ τὸν καθιστάμενον, καὶ τ' τελευτῆς αὐτῆς ὅτι ἐπιόμισμα τοῖς αὐτοκράτορας εἰδώς, ἐ αὐτὸ καθ' φυγήν, ἔχαιρε τῇ κλαυδίᾳ ἁρπαγῇ, στάσιν τε ἐμφυλον, ἐπεὶ καὶ ὅτι πομπῆς γνῶσι, ἀπολλάξειν αὐτῶν ὑπολαμβανομένων τὸν αὐτοκράτορα καθιστάμενον. γνῶσα δ' ἡ βουλὴ τὸν κλαύδιον ὑπὸ τ' στρατιωτῶν ἀφιγμένον εἰς τὸ στρατόπεδον, πέμπει θεὸς ἐκεῖνον ἄνδρας αἱρετοὺς ἐξ αὐτῶν, οἱ διδάξαι μὴ δεῖν ὅτι καθεξῆς δ' δεχῆς διάζεσθαι, θῶνται δὲ χωρεῖν δ' τῇ συγκλήτῳ, τεσσάρωνδε ἀνδρῶν ἕνα ἑνὶ, ἢ ἑσμένον ἐ τὸ νόμῳ θῶνται χωρῆναι δ' ὅτι τοῖς καινοῖς κόσμοις τῶν θεσσαλονικέων μεμνησόμενοι ὧν οἱ θεότεροι τύραννοι κακώσαν τῶν πόλιν, καὶ ὧν ὑπὸ χαΐου καὶ αὐτοὶ κινδυνεύσαν αὐτοῖς, μηδὲ μισήσωσι τῶν βαρύτητα τῆς τυραννίδος ὑφ' ἑτέρων πασομένης τῆς ὕβρεως, αὐτὸν ἀλλοτρίως θεῖ παρουσίᾳ χαρεῖν τῆς πατρίδος. καὶ πεισμένῳ μὲν καὶ δ' θεότερον ἀπεργάσαν τὰ ἀρετὴν

ad principatum erigere, quem dii Cajo sublato tuæ virtuti offerunt, orbem terrarum tandem respicientes fessum calamitatibus. quare age majorum tuorum solium recipe. moxqve attollunt cum in humeros non valentem præmetu simul ac gaudio pedibus insistere. jam enim complures prætoriani circa Gratum versabantur, ita ut quidam putantes Claudium rapi ad supplicium, miserarentur ut hominem innoxium, & qui totam ætatem exegisset in otio, ac sæpe sub Cajo adductus esset in vitæ periculum: quidam etiam dictitarent, ad Consules pertinere de ejus causa judicium. Verum militibus magis ac magis affluentibus, & diffugiente inermi multitudine, Claudius non procedebat propter imbecillitatem corporis, qvando etiam ipsius lectica rii fugerant, desperantes de salute domini qvem raptum viderant. itaqve cum hi soli tenerent palatium, partem urbis ut ferunt antiqvissimam, & jam attentarent curam reipublicæ, major etiam fiebat confluxus cæterorum militum, Claudium libenter videntium, & magno studio conantium eum ad principatum evehere, etiamob Germanici fratris memoriam, cujus gloria hærebat adhuc in animis hominum. ad hæc succurrebant præcipuorum senatorum cupiditates immodicæ, & qvantum per eas peccatum sit ante mutatum statum reipublicæ. qvem qvia in pristinum restitui judicabant impossibile, rursum non esse in rem suam videbant, si unus qvispiam citra ipsorum operam potiretur imperio, cum liceat provecto Claudio dignam ab eo pro meritis gratiam recipere: has & alias inter se conferentes consultationes, cum aliis qvoqve affluentibus communicabant. cumqve idem omnibus probaretur, armatis cinctum sublimem in castra pertulerunt, ut ibi sine impedimento reliqva peragerent. dissidium autem inter senatum & plebem inciderat, dum illi ad pristinam redire dignitatem, & inductam a tyrannis servitutem effugere cupiunt: plebs contra hanc felicitatem eis invidens, & frænum eorum cupiditatibus imperatoriam potestatem esse existimans, sibiq; adversus potentiorum injurias præsidium, gaudet auditis qvæ Claudio contigerunt, sperans hujus opera carituram se bellis civilibus, & aliis malis quæ olim Pompejanis temporibus civitatem afflixerant: Senatus porro cognito qvod milites Claudium in castra transportaverint, lectos sui ordinis viros illo miserunt, qvi eum doceant non esse per violentiam affectandum imperium: præstare ut senatui permittat curam reipublicæ, & unus sit e senatoribus, juxta leges provisurus cum aliis qvomodo res administrari debeant: memineritqve qvam misere tractata sit civitas vel a prioribus dominis, vel nuper Cajo principe, sub qvo ipse in communi fuisset periculo: neqve decere ut qui tyrannidem in alio detestatus sit, nunc patriam sponte intemperiis ejus subjiciat. qvapropter si senatui pareat, & cum laude

ad priſtinum revertatur otium ſolitam virtutem retinens, fore ut maximis cumuletur honoribus a liberis civibus, & opinionem optimi viri lucrifaciat, qvi non gravetur ſub legibus per vices nunc præeſſe aliis, nunc ſubjici. qvod ſi nihil motus Caji exitu pergat in propoſitis, ſe certe obnixuros ejus conatibus. nam & non contemnendam militum manum ſtare a ſuis partibus, & armorum ſupereſſe copiam ſervitiorumqve multitudinem, qvorum opera in promptu ſit. Sed præcipuam ſpem eſſe in deorum auxilio, qvi pro recto & honeſto certantes adjuvare ſoleat: nihil autem honeſtius qvam pugnare pro libertate patriæ. Hæc legati Veranius & Broccus, ambo tribuni plebei: procumbentesqve ad ejus genua ſuppliciter orabant, ne civitatem in bellum civile conjiceret. Et cum viderent eum ſeptum magna freqventia militum, & nihil eſſe collatos ad hunc conſules, rogabant, ut ſi principatum ambiret, mallet eum a ſenatu accipere. hoc enim æqvius fore & felicius, ſi absqve violentia, cum bona offerentium gratia habenas imperii capeſceret.

CAP. III.

Diſſidium inter ſenatum & plebem.

PORro Claudius ſciens ſenatus arrogantiam, modeſte legatis reſpondit pro tempore: ſed parum tutum ratus ſe in eorum fidem committere, fretus hortatibus militum operam impigram pollicentium: incitante etiam Agrippa decrevit principatum ultro oblatum non dimittere e manibus. IV. Is enim poſtqvam ſuæ dignitatis autorem Cajum exanimem collocaſſet in lectulo, & compoſuiſſet ut tum poterat, perfunctus hoc officio prodiit ad ejus ſatellites, nuncians vivere qvidem eum, ſed qvia crucietur vulneribus, nunc ſe medicos ea de cauſa petere. Cæterum ubi cognovit raptum eſſe a militibus Claudium, ægre dimota turba ad eum pervaſit, & nactus eum turbatum, pronumqve ad cedendam poteſtatem ſenatui, confirmavit hortatus ut magno animo in retinendo principatu pergeret. Jamqve unus erat e fautoribus Claudii, cum accerſitus a ſenatu, ignarum ſe omnium ſimulans, & ungventatus tanqvam a compotatione veniens, ex ſenatoribus qvæſivit qvid de Claudio factum ſit. qvibus id qvod verum erat reſpondentibus, & inſuper ipſius ſententiam de præſenti ſtatu poſtulantibus: ſe qvidem ajebat pro ſenatus dignitate nullum recuſare periculum, ſvadere tamen ut magis ſpectent utilitatem reipublicæ: qvam qvæ in præſens grata videantur auribus. contendentibus enim de principatu opus eſſe armis & militibus, ne imparatis in certamen deſcendentibus aliqvid adverſum accidat. illis & arma ſibi ſupereſſe dicentibus, & collaturos ſe pecuniam: nec deeſſe militem, & poſſe armari ſervitia vocata ad pileum: ſubjunxit rex: Utinam P. C. conatus veſter ſuccedat. non dubitabo tamen qvæ in rem veſtram puto promere. ſcitis qvia Claudio ſtant veteranos eſſe & rei militaris longo uſu peritiſſimos; pro nobis autem

Κεφάλαιον γ'.

Στάσις τ βυλῆς ⁊ δήμ.

ΚΛαύδιος ἢ, ἡπίστατο γὰρ μεθ' ὕβεως αὐθαδείας ὑπερήφανον τ συγκλήτου, καὶ πρὸς τὸ παρὸν γνώμη τῇ αὐτῶν ἀπεκρίνατο τὸ μετριώτερον τρεπόμενος, οὐ μίσει, ἀλλὰ καὶ τῷ εἰδέναι αὐτὸς φόβῳ ἀμαυρᾶς, ἅμα μὲν ἄρχειν τῷ στρατιωτῶν, ἅμα δ' ἀφαίρεσιν ⁊ βασιλέως. κελεύοντος μὴ περιιδεῖν τῶν χειρῶν τηλικαύτην ἀρχὴν ἡγεμονίαν αὐτόματον. πρόξας μὲν καὶ εἰς γαῖαν οἷα εἰκὸς ἄνδρα ὑπ' αὐτοῦ Διὸς τιμῆς ἠγμένον. καὶ γὰρ τὸν νεκρὸν εἰσέπεσε ⁊ γαίου, καὶ ἀναδήμενος ὅπως κλίνης, καὶ εἰσελάσας ὅσα τῶν ὑποδεχομένων, εἰς τὰς σωματοφύλακας ὑπεχώρει, ζῶν μὲν τὸν γαΐου ἀπαγγέλλων. καίπερ ἰδόντι ⁊ ἀπὸ τραυμάτων, ἰατρὸς μεθιέσθαι λέγων. πυθόμενος ⁊ δ' κλαυδίου τὸν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἁρπαγὴν, ὡθεῖται πρὸς αὐτὸν, καὶ παλαλαξὼν τεπραγμένον, καὶ οἷόν τε ἐκχωρεῖν τῇ συγκλήτῳ, ἀνήμερον ἀντιλαμβάνεσθαι κελεύων τῆς ἡγεμονίας. ταῦτα ⁊ πρὸς τὸν κλαύδιον ἐκτὸς περιχωρεῖ πρὸς αὐτὸν, καὶ μεγαλοδοσίας αὐτὸν τῆς βουλῆς, χρησάμενος μύρεις τὸν κεφαλὸν, ὡς ἀπὸ συνουσίας γινομένης ἀναλύσεως αὐτῷ παρὼν, καὶ ἤρετο τοὺς βουλευτὰς τί πεπράχει κλαύδιος. τῶν ⁊ τὰ ὄντα φαμένων, καὶ πρασσυρομένων τινα γνώμην ἔχοι πρὸς τοῖς ὅλοις, τελευτᾶν μὲν ὑπὲρ ⁊ κατὰ σκηνὴν εὐκλεὴς, ἕτοιμος λῦ τοῖς λίγοις, σπεύδων ⁊ ἐκέλευε πρὸς τὸ συμφέρον, πᾶν ὅτι καὶ ἐς ἡδονὴν φέροι ὑποξελόμενος. χρῆναι γὰρ εἶναι τῆς ἀρχῆς μεταποιουμένους, καὶ ὅπλων, καὶ στρατιωτῶν οἳ φράξαντο αὐτοῖς, μὴ καὶ ἀπροόπτους καταστάντες ἐς τὰδε σφαλεῖεν. ὑποκεκαμένης ⁊ τῆς βουλῆς ὅπλων τε εὐπορίαν, καὶ χρήματα εἰσοίσειν, καὶ στρατιὰς τὸ μέντοι αὐτῶν εἶναι συνεχεῖς, τὸ ⁊ συγκροτήσειν ἐλθεῖν ἐρώσεως δ' ἄλλων γενομένης. ἐπὶ μὲν οὖ βουλῇ, φησὶν ὁ ἀγρίππας ὑποτυχών, πρόσεσθε ὑμεῖς ὑμῖν. λεκτέον ⁊ ὧδε ἐκδοιάσαντί μοι, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἡγεῖσθαι φέρειν τ λόγον. ἴστε δὴ στρατὸν ὑπὲρ κλαυδίου μαχεῖ, πολλῇ χρόνῳ ὑπολειτευθὲν μεμελετηκότα. τὸ ⁊ ἡμέτερον συν-

συγκλύδων ἀνθρώπων πλῆθος ἔσαν, καὶ τὸ σῶμα δόξαν τῆς δουλείας ἀπηλλαγμένων, δυσκράτητον. πρὸς ἣ πυκνοὺς μαχούμενα μεγαλαγόντες ἄνδρας, μηδὲ ὅπως κατὰν τὸ ξίφος ἐάσειας. ὥστε μοι δοκεῖ πέμπτειν ὡς κλαύδιον πρεσβείας καὶ τὴν ἀρχὴν τῷ ἀρχοντι, πρέσβεις ἐλθεῖν. πρέσβεις ἐμοὶ. καὶ ὁ μὲν τοιαῦτα εἶπεν, καὶ συγκατατιθεμένων πολλοὶ ἐπὶ τοὺς ἑτέρους, τῷ τε παρόντι τὸ βαρὺ διηγεῖτο καὶ μείους πρὸς τὸν κλαύδιον, ἐδίδασκέ τε ἡγεμονικώτερον δοκεῖν ἀνέχεσθαι, καὶ τὰ αἰτούμενα τῆς ἐξουσίας χαρίζεσθαι. ἔλεγε δὲ καὶ κλαύδιον, ἐθέλοντα μὲν τὴν ἀρχὴν μὴ φέρεσθαι ἄρχεσθαι, ἀλλὰ τὸ ὠμὸν τῆς πρόσθεν τῶν πρέσβεων, ὅτι τὸ ἡγεμονεύειν καλὰ ἀντῶν. μόνη ἣ αὐτὸς ἀπειρία τῆ καθ' αὐτὸν, μετρίων καὶ μέσων, ὀνόματι μὲν μόνῳ τῆς ἀρχῆς ἐσομένης, ἔργῳ δὲ καὶ πᾶν τὸ πρᾶγμα ἐν μέσῳ. ἀλλὰ πολλῶν ἣ καὶ πικρῶν ὠδικότων πραγμάτων ἐν ὕψει τῇ ἐκείνου καλῶς ἔχειν μὴ ἀπιστεῖν. καὶ οἱ μὲν πρέσβεις τοιαῦτα ἀκριβῶς λέγων καθωμίλησάντες, ἐξεπέμποντο. κλαύδιος δὲ τὸ στρατόπεδον συλλεχθὲν διελέγετο, ὁρκους λαμβάνων, ἢ μέν ἐμμένειν πίστει τῇ πρὸς αὐτὸν, καὶ δωρεᾶται τοὺς σωματοφύλακας πεντακισχιλίας δραχμὰς καὶ ἕκαστον ἄνδρα, τοῖς τε ἡγεμόσιν αὐτῶν ἀναλόγως δὲ ἀρετῆ καὶ τιμῇ, καὶ τοῖς ὅπου ποτὲ στρατοπέδοις ὑπισχνεῖται τὸ ἴσον. συνεκάλουν δὲ οἱ ὕπατοι τὴν βουλὴν εἰς τὸ ἱερὸν νικηφόρου διός, ἔστι δὲ νυξ ἤδη. τῶν δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ πόλει κλείσαντες ἑαυτοὺς, ἐφύλασσον πρὸς τὴν ἀκρόασιν. τοῖς δὲ ἐπὶ τῶν ἰδίων οἰκῶν ἐφεστῶσιν ἔξοδοι, προφάσεις ἢ χωρήσαι τὸ παν ἐν ὑπηνωτῷ δὲ ἐλευθέρου γενομένου, καὶ πολὺ κρεῖττον ἐν ἀκινδύνῳ δὲ ἀλλοίαν ὑπολαμβάνοντες ἀσφαλείαν δεχόμενοι δὲ πόνων, ἢ κτώμενοι τὸ ἀξίωμα τῶν πατέρων πρὸ τῆς σωτηρίας ἀμφίβολοι κατεσκόπουν. συνελέγησαν δὲ ὅμως ἑκατὸν ἐκ πολλῶν, καὶ λαβόμενοι πρὸ τοῦ χεροὶν, αὐφιδίου εἴσεσθαι δὲ συνεφέσθαι αὐτοῖς προθυμοῦνται, στρατηγὸν αὐτοκράτορα κελεύοντων τὸν βουλὴν ἐλέσθαι, καὶ μὴ φθόνον πολυαρχίαν τῷ ἡγεμονίαν. καὶ τὸ μὲν καθ' ἑαυτοὺς, ἀπέφαινον πρὸς δὲ μὴ πᾶσιν, ἀλλ' ἐν τοῖς δοκοῦσι ἐφέσιμον εἶναι. ὁρᾶν δὲ σφίσιν ὑπερέχον, ὃς τῆς τοιαύτης προστασίας ἄξιος, ὥστε ἐναντία τε τῇ συγκλητικῶν λοιπὸν πολὺ πλέον, δι' ἀμαθίαν μὲν δὲ καὶ ἐλευθερίαν αἰχμάτος, φόβῳ δὲ κλαυδίου. ἐν μέσῳ δὲ ἦσαν οἱ ἐφέμενοι, ἡλίκης τε ἀξιώματα καὶ οἰκειότητος γάμου. καὶ γὰρ μινουκιανὸς μάρκος, καὶ τὸ καθ' αὐτὸν ἡγεμονίᾳ τῆς ἀξιόλογος ὢν καὶ ἀδελφῷ γαΐου γεγαμηκὼς ἰουλίᾳ, προθυμός τε λῦσαι ἀντιποιεῖσθαι τὸ πραγμάτων, ἐκατέχον οἱ ὑπατοι πρόφασιν ἐν προφάσεως ἀναρτῶντες. ἀλλέξιον τε ἀσιατικὸν μινουκιανὸς ἐν τῷ ταῖς σφαγαῖς ἀνεῖχε τοιούτων ἀρχόντων. ἐγεγόνει δὲ ἀν φόβος οὐ πρὸς ἐλάσσων, ὑπεχωρηθέντων τῶν ὑπερθυμούντων τῆς ἡγεμονίας ὡς τε ἀντιπάλοις κλαυδίου. ἄλλως τε καὶ οἱ μονομάχοι, πολὺ δὲ λῦ αὐτῶν ἀξιόλογον, καὶ τὸ σταλιωτῶν οἱ νυκτοφυλακοῦντες ὑπὲρ τῆς πόλεως, ἅπερ τι ὁπόσοι συνέβρεον εἰς τὸ στρατόπεδον, ὥστε τῶν μετιόντων τὴν ἀρχὴν, οἱ μὲν φοβοῦ τῆς πόλεως, οἱ δὲ καὶ φόβῳ τοῦ ὑπὲρ αὐτῶν ἀπίστου. ὑπὸ δὲ πρώτην ἀρχὴν ἡμέρας, καὶ χαιρέας, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ παρελθόντες, ἐν ὑπαιθρίῳ λόγων ἦσαν πρὸς τοὺς στρατιώτας. τῶν δὲ τὸ πλῆθος ὡς ὁρᾶ πεισθέντας αὐτοὺς τῇ χερσὶ, καὶ δὲ ἑκάστην ὅσους τε ἄρχειν ἀνθαιρήσει, μὴ ἐφεῖς μὲν ὡς τε ἑαυτῶν.

erit mancipiorum præter omnem opinionem liberatorum colluvies intractabilis, qvos ne gladium qvidem satis scientes stringere opponemus viris exercitatissimis. qvamobrem mihi, placet mitti ad Claudium qvi ei deponere principatum svadeant, & ad eam legationem meipsum offero. hæc ubi persvasit cum aliis aliqvot mittitur, & Claudio seorsum trepidationem senatus indicat: autorqve fuit, ut responderet sicut decet ad summam potestatem evectum principem. Respondit igitur, mirum non videri qvod senatus ægre ferat subesse unius arbitrio, expertus aliqvot principum sævitiam. nunc vero degustaturum eum etiam æqvam ac moderatam dominationem, qvæ nomen qvidem principatus habeat, sed revera omnia gerat de communi sententia. qvare non esse cur de ejus fide dubitent, qvem in varia temporum conditione nunqvam ab honesto discessisse suis ipsi oculis viderint. cum his mandatis legati dimissi sunt: moxq; concionem apud prætorianos habuit, sacramento adactos ut in fide maneant, viritimq; divisit qvina drachmarum millia. sub diluculum autem Coss. senatum vocaverunt in Capitolini Jovis ædem: qvorum alii delituerunt in urbe, ne irent: alii rus mature sunt profecti, prævidentes qvonam res evasura esset, optantesq; tutam servitutem cum otio potius qvam ancipitem aleam reparandæ dignitatis priscæ. convenerunt tamen centum non amplius, quibus consultantibus de præsenti negotio, repente clamor militum proferibus stantium tollitur, unum Imperatorem a senatu creari postulantium, ne qvod detrimentum patiatur imperium communicatum pluribus. & suam qvidem sententiam proferebant de uni alicui committendo imperio, in illorum autem potestate sinebant delectum ejus qvi videretur principatu dignior: qvod senatui valde incommodum accidit, in locum speratæ libertatis succedente metu a Claudio. nec tamen deerant qvi affectarent rerum fastigium, propter nobilitatem generis, affinitatemve conjunctam cum Cæsaribus. nam M. Minucianus vir cum primis clarus, & in matrimonio habens sororem Caji Juliam, seipsum offerebat, Consulibus aliam ex alia causationem nectentibus. Valerium etiam Asiaticum alter Minucianus interfector Caji cohibuit. fuissetqve cædes qvanta vix unqvam alias edita, si qvi permissus fuisset cum Claudio de principatu contendere. præsto enim erat gladiatorum non contemnendus numerus, & cohortes vigilum, cum magna manu remigum ultro confluentium. qvapropter multi metu ab ambiendo sunt deterriti, qvod vel sibiipsis timerent, vel populo. Deinde appetente jam die Chærea cum sociis aderant allocuturi milites: qvos illi cum viderent manu silentium innuere, concionari non passi sunt, omnibus unum imperatorem, idqve sine dilatione poscentibus.

Tum vero minime senatus poterat expedire constitutionem reipublicæ, militibus autoritatem ejus contemnentibus, & interfectoribus Caji amplissimum ordinem militari insolentiæ cedere non patientibus. Tandem Chærea non continens iram qvod imperatorem peterent, daturum se ait, si qvis signum afferret ab Eutycho. is erat auriga Prasinus Cajo dilectissimus, cujus eqvitio stabulis extruendis ille viles operas exegerat a militibus: idqve tum eo dicto exprobrabat eis Chærea, multaqve alia, allaturum se Claudii caput minitans. indignum enim esse, si post insanum stulto principatum committant. At illi verbis ejus nihil moti, strictis gladiis, & sublatis signis tendebant ad Claudium, adjuncturi se his qvi jam sacramento ipsius se obligaverant. ita senatus desertus est a suis propugnatoribus, & consules ferme in privatorum redacti ordinem, mœstitia stupore qꝫ occupatis omnibus, nec scientibus qvidnam agendum post irritatum in se Claudium. jamqve pœnitentes alius in alium jactabant convitia. Tum Sabinus e tyrannicidis unus in medium progressus, citius se eos omnes contrucidaturum ait, qvam passurum ut se inspectante imperium committatur Claudio, & ascisca tur ultronea servitus, simulqve Chæream objurgabat, qvod cum primus contempsisset Cajum, nunc metu mortis videatur publicam libertatem prodere, qvasi vero sine hac ulla voluptas vitæ possit esse viris fortibus. ille contra hac amissa sibi certum ait mortis propositum, velle tamen prius tentare mentem Claudii. Interim in castris multi senatorum per confertos milites enitebantur ad officium exhibendum Claudio: & inter cæteros alter Consul Q. Pompejus, eo magis invisus militibus, qvod senatum ad libertatem hortatus fuerat. qvamobrem strictis eum invadentes gladiis perpetrassent cædem, nisi fuissent a Claudio cohibiti, qvi ereptum periculo assidere jussit suo lateri. sed non idem honor habitus est reliqvis senatoribus qvi cum eo simul venerant: aliqvot enim etiam plagas acceperunt, repulsi dum illum salutare properant: Aponius vero discessit saucius, & eorum nemo non periclitatus est. Rex Agrippa etiam autor fuit Claudio ut mitius se erga senatores gereret: his enim sublatis non habiturum qvibus imperet. Cui ille libenter paruit, jussitq; eos convenire in palatium, qvo ipse per mediam urbem lectica delatus est, deducentibus militibus non sine vexatione plebejæ multitudinis. e tyrannicidis autem Chærea & Sabinus conspicui processerant in publicum contra edictum Pollionis, qvem Claudius paulo ante Prætorianis præfecerat. Ipse perlatus in palatium convocatis amicis capitalem sententiam in Chæream protulit. Quamvis enim facinus per se videbatur magnificum, perfidiæ tamen crimen objectum est, & exemplum erat statuendum securitati futurorum principum. ductus est igitur ad supplicium una cum Lupo

A Δίκῃ τὸ ὠμὸν πᾶσιν ὑπὲρ τὸ μοναρχεῖσθαι, νῦν ἡ ἡγεμονίαν ἐκάλουν ὡς οὐκ ἀνεξόμενοι τὰς τριβὰς τῇ συγκλήτῳ ἢ δορυφορίαν ἄρχειν τε, καὶ ὃν δεχθεῖεν αὐτῶν τρόπον, ἔτι δεχομένων τὰς τῶν στρατιωτῶν, καὶ τῶν γαίσου σφαγέων συγχωρεῖν τοῖς στρατιώταις οὐκ ἐφιέντων. ἐν τούτοις ἦ ὄντων, χαιρέας τὴν ὀργὴν οὐκ ἀνασχόμενος πρὸς τὴν αὐτησιν ἐξαυτῆς ἀντιφαίνει, δόντι ἐπαγγέλλετο σύσσημον, ἅτις αὐτοκρατεῖ μᾶλλον ἐτύγχανε κομιούσῃ. ἐκ δὲ εὐτυχὴς ἦν, ἰσχὺς δὲ καλλιμάχῳ πρασίνῳ, ἐφ' ἅπασι θεοῖς γαίῳ, καὶ ἐπὶ τοῖς οἰκοδομαῖς τῶν στάσεων ἐκεῖνον ἐπιτηδῶν τὸ στρατιωτικὸν ἐτείθετο, ἀτίμοις ἐρχαισίοις ὑπεκτιθέμενον. ἐκ δὲ τούτου χαιρέας οἰωνίζεται αὐτοῖς, καὶ ἔπειτα πολλὰ παίσας τῷ τε κεφαλῇ κομιῶν δ' ἐκλαυδίῳ. δεινὸν γὰρ εἰ μὴ μανίαν ἢ φρονοῦντα δώσουσι τῷ ἡγεμονίαν. ἐμὲ μὲν διεργάσησθαί γε ἐκ τῶν λόγων, ἀλλὰ στασιάζοντί τε τοῖς μαχαίραις, καὶ τὰ σημεῖα δεχομένοις ὑπὸ τῶν κλαυδίου κοινωνήσοντας τοῖς ἐμοὶ ὑποπτεύσαντες αὐτοὶ. καταλείπεται ἦ ἥτε σύγκλητος ἐπ' ἐρημίας τ' ἀμυνόντων, καὶ οἱ ὕπατοι μηδὲν ἰδιωτῶν διαφέροντες. ἐκταλῆς τε, καὶ καταφρονεῖσθαι δεῖ, ἐξὸν ὅτι χρήσωνται αὐτοῖς τῶν ἀνθρώπων εἰδότων διὰ τὸ ἀνηρεθῆναι τὸν κλαύδιον ἐπ' αὐτοῖς. ἀλλήλοις τε ἐλοιδοροῦντ' καὶ μεταμελοῦ αὐτοῖς. καὶ σαβῖνος ἐκ τῶν γαίου σφαγέων, σφάζειν πρότερον αὐτὸν ἠπείλει παρελθὼν εἰς μέσους, ἢ κλαύδιον ἄρχοντα εἰσιέναι, καὶ διελοιδορεῖτ' ἐπὶ ψεύδει καταλαβεῖσαν. τόν τε χαιρέαν εἰς φιλοσοφίαν ἐπαλῆσαι, εἰ καταφρονήσας ζωῆς αὐτὸς ἀγαθὸν ἡγεῖται λαμβάνει τὸ ζῆν, τῆς ἐλευθερίας δὲ ἕνεκα δοκοδοθλεῖαν δυσαμένης τῇ πατρίδι. χαιρέας ἦ περὶ μὲν δὴ θνήσκειν ἐνδυασὸν οὐδὲν φροντὶς ἔλεγε. βελεύεσθαι μέν τι διακωδωνίζειν διανοίαν τὴν κλαυδίου. καὶ οἱ μὲν ἐν τούτοις ἦσαν. ὅτι ἦ δὲ στρατιὰ παντάχοθεν ὠθεῖτο κατὰ θεραπείαν τὴν κλαυδίου, καὶ τῶν ὑπάτων ὁ ἕτερος κοΐντος πομπήϊος διαπίπτει ἐπὶ τὸ στρατιωτικὸν μᾶλλον ὡς ἐπ' ἐλευθερίας τὴν σύγκλητον φθονοῦντες, ὠρμημένοι παίσαι ξίφη. καὶ ἐπιπέσαντι αὐτοῖς μὴ κλαυδίου διακεκωλυκότος. φθονοῦσι ἦ αὐτῷ τὴν ὑπατείαν ἐξαρπάσαι δ' κινδύνου. τῶν ἦ συγκλητικῶν ὁ μὲν αὖ καὶ αὐτῷ, ὃ μὲν ὁμοίως ἐδέχετο τιμῆς. πλείους ἦ καὶ πληγὰς ἔλαβον αὐτῶν ἀναθορόμενοι τῆς πρὸς αὐτὸν ὁρμῆς. ἀπώνιος ἦ τραυματίας ἀνεχώρει, δὲ τε κίνδυνος ἐδόκει σπάσας αὐτούς. καὶ ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς, προσελθὼν τῷ κλαυδίῳ, αἰτιᾶται τὴς συγκλητικοῖς ἠπιώτερον καταστῆσαι. ἡμερώτ γὰρ τὴν κακοῦ ἕξει τὸν βουλεύσει, ἐχ ἕξειν ὧν ἄρξειεν ἑτέρων. πείθεται ἦ κλαύδιος, καὶ συγκαλεῖ τὸν βουλεύσοντα δι' ἑαυτοῦ παλατίου διὰ τῆς πόλεως φερόμενος, θεραπεύοντος αὐτὸν δ' στρατιωτικοῦ σὺν πολλῇ πάνυ κακώσει τῆς πλήθους. προσεξέπεσον ἦ τῶν γαίου σφαγέων ἐς τὸ φανερώτερον χαιρέας καὶ σαβῖνος ἀρχόμενοι ἐκ θόων κατ' ἐπιφάλας πολλοῦ, ἐν μικρῷ πρότερον κλαύδιος στρατηγὸν ἥρετο τ' σωματοφυλάκων κλαύδιος ἦ ἐπεὶ πρὸς τὸ παλάτιον ἀφικνεῖτο, συναγαγὼν τοὺς ἑταίρους, ψῆφον ἀνεδίδου τῷ χαιρέᾳ. τοῖς ἦ τὸ μὲν ἔργον λαμπρὸν ἐδόκει, ἀπιστία ἦ ἐπεκάλει τῷ πεπραχότι, καὶ αὐτῷ τιμωρίαν ἐπιβάλλειν δίκαιον ἡγοῦντο ἐπ' ἀνοησίᾳ δ' μέλλοντος χρόνου. ἀσπάζεται αὐτὸν ὁ κλαύδιος ὑπὸ χαρᾶς, καὶ σὺν αὐτῷ λέπιδος

τε καὶ

τη καὶ ῥωμαίων πλέοις. λέγεται ᾗ χαιρέαν μεγαλοφρό- A aliisqve compluribus. Fertur Chæream ma-
νως ἐνεγκεῖν τὴν συμφοράν, ἐ μόνον τῷ κατ' αὐτὸν ἀ- gno animo tulisse id infortunium, nihil mutato
μεταπλώτῳ τ σχήματ, ἀλλὰ κ οἷς ὑπεδύσατο λῆπτον vultu ad indecorum habitum, atqve etiam Lupo
εἰς δάκρυα ἐκτρεψαμένοις. ὀπτησαμένῳ γέ φασι τὴν exprobrantem lacrymas. cumqve is detracta
σκληὸν τ λύκου, κ τὸ ῥίγ αὐτὸν ὑμνῆσαι φησίν, ὡς σὺ veste qvereretur de frigore, ille cavillatus est,
ἂν ἐναντία τ λύκου ποιήσαις ποτὲ ῥίγ. πληθύος lupum nunqvam offendi frigore. Et inspe-
τ ἀνθρώπων ἐπομένης κ ἥκον, ὡς ἦκεν ὅπλα τὸ χωρίον, ctante corona eorum qvi deduxerant, rogavit
ἤρετ τ στρατιώτην, εἰ ἀρκὰ μελέτης αὐτὸν γεγόνειεν αἱ militem, num exercitatus esset ad cædes, & num
σφαγαί, ἢ πρῶτον ἔχοι τὸ ξίφος. κ ἐκέλευε κομίζειν acutum haberet gladium: postulavitqve eum
ὧ γαῖον μεταχειρήσαιτο αὐτές. θνήσκει ᾗ δαιμόνως B qvo ipse Cajum interfecerat. deniqve uno ictu
μιᾶς πληγῆς αὐτὸν ἡμιμένης. λῆπτος ᾗ ἐ πάνυ δει- feliciter periit. Lupus autem dejecto animo pa-
λίως ὑπεξῆλθεν ἀθυμία, κ πληγῶν πλειόνων ἡμι- rum fortiter cervicem præbens pluribus ictibus
μένων, ἀρκὰ τὸ μαλακῶς τ τράχηλον ὠθεῖσθαι. ὀλί- demum confectus est. Paucis post diebus qvan-
γας ᾗ ὕστερον ἡμέρας ἐναγισμῶν ἐνεστηκότων, ῥωμαί- do solenne parentandi tempus rediit, populus
ων τὸ πλῆθος τοῖς αὐτῶν θηριφέροντες, κ χαιρέαν μοί- Romanus dum suorum qvisqve manes honora-
ρας ἐπέμπουν εἰς τὸ πῦρ τὴν ἀρχὰν ἕκαστοι, ἄλλων ret, eadem opera etiam Chæreæ suam partem in
ἀμηνίαν τ εἶναι ἐς αὐτὸν ἀχαριστίας ὠθούμενοι. κ χαιρέα ignem conjiciebant, apprecati ut propitius non
μὲν τοιαύτη πλάνη τ βίου συνέτυχε. σαβῖνον ᾗ κλαυ- C iraſceretur ipsorum ingratitudini. atqve hic fu-
δίου μὴ μόνον τ αἰτίας ἀθῶσαντος αὐτ ἀλλὰ κ τὴν it exitus Chæreæ. Sabinus autem non solum
ἀρχὴν ἣν ἔσχεν ἐφιέντος, ἄδικον ἡγεῖτο τὴν ἐκλεί- absolutus a Claudio, verumetiam permissus ean-
πειν τ πρὸς τοὺς σωσιμοκοπεῖς πίστεως, σφάζῃ τι ἑαυτὸν dem qvam ante præfecturam gerere, iniiqvum
ἀπιστῶν τῷ ξίφει, μέχρι δὴ κ τὴν κώπην τῷ τραύματι ratus, si a fide conjuratis data descisceret, in cor-
συνέλθῃ. pus adacto capulo tenus gladio suamet manu o-
ptatum qvæsivit interitum.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς κλαύδ δοτοδίδωσιν ἀχρίππᾳ τὴν πατρῴαν βα- D
σιλείαν κ πρεσβεύματα αὐτοῦ ἑκάτερ τ ἰουδαίων.

CAP. IV.

Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit, & edicta ejus in Judæorum gratiam.

Κλαύδ ᾗ ἔ στρατιωτικὸν πᾶν ὅτι μὴ ὕποπτον ἐν ᾧ ὀρέως δοτοσκλασσόμενος, ἀρκὰ γράμμα πεῤῥίθη τὴν τε ἀρχὴν ἀχρίππα βεβαιῶν, μὴ ὁ γαῖος πα- ρέσχε, κ δι' ἐγκωμίων ἄγων τὸν βασιλέα, πρὸσθήκην ᾗ αὐτὸ ποιεῖται πᾶσαν τὴν ὑπὸ ἡρῴδ βασιλευθεῖσαν, E ὡς μὴ πάππ αὐτοῦ, ἰουδαίαν, κ σαμάρειαν. κ ταῦτα μὲν ὡς ὀφλόμενα τῇ οἰκείᾳ ἔ ἦκεν ἀπεδίδου, ἀζέτε- λον ᾗ τὴν λυσανίᾳ, ἐ ὁπόσα ἐν τῷ λιβάνῳ ὄρει, ἐκ τῶν αὐτοῦ προσετίθη. ὁρκίοις τε αὐτῷ τὰ μὲν πρὸς τ ἀχρίπ- παν ὅπη τῆς ἀγορᾶς μέσης ἐν τῇ ῥωμαίων πόλ. ἀντίο- χον ᾗ ὃν εἶχεν βασιλέα ἀφελόμενος, κιλικίας μέρος τινί, καὶ κομμαγηνῇ δωρεῖ. λυσίᾳ ᾗ κ ἀλέξανδρον λυ- σιμάχου τὸν ἀλαβάρχου φίλον ἀρχαῖον αὐτῷ γεγονό- τα, ἐ αὐτωνίαν αὐτοῦ θυγατρὸς δίδοντα τὴν μητέρα, ὀρ- F γῇ τῇ γαΐᾳ δεδεμένον, ἐ αὐτοῦ υἱὸς βερνίκην τὴν ἀχρίππα γαμεῖ θυγατέρα. κ ταύτην μὲν, πλάστα γὰρ μάρκος ὁ ἀλέξάνδρου υἱὸς, παρθένον λαβὼν ἀδελφῷ τῷ αὐτοῦ ἀχρίππᾳ ἡρῴδῃ δίδωσι, χαλκίδ αὐτῷ τὴν βασιλείαν ἔναγ αἰτησαμένῳ ὠθοῦ κλαυδίου. σπα- ζόμενοι ᾗ κατ' αὐτὸν τὸν χρόνον ἰουδαίων, τὰ πρὸς ἕλληνας, ὅτι τῆς ἀλεξανδρέων πόλεως. πλάστησαντος γὰρ γαΐου τὸ ἰουδαίων ἔθνος, ὅτι δεχῆς τ ἐκείνου τεται- G νομένου, κ δεινῶς ὑπὸ τ ἀλεξανδρέων διαζόμενον, ἀνεθάρσησε, κ ἐν ὅπλοις δ' ἦσαν ἤδη. καὶ κλαύδιος ὅπι- στελλ τῷ ἐπαρχοῦντι κ αὐγύπτου, ὥστε τὴν στάσιν καταπαῦσαι. πυνθ ᾗ καὶ ἀρκὰ γράμμα ὠθοῦ κλαυδίου τῶν αὐτὸν ἀχρίππα τε καὶ ἡρῴδου τ βασιλέων, ἐς τε τὴν ἀλεξανδρείαν, καὶ συρίαν, γεγραμμένον ἦν τὸν τρόπον. Τιβέρ κλαύδ καῖσαρ σεβαστὸς γερμα- νικὸς δημαρχικῆς ἐξουσίας λέγει. ἐπειγοὺς ἀνέκα- δεν τὸς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίους ἀλεξανδρεῖς λεγομέ-

Claudius porro ablegatis militibus qvicun- V.
qve suspecti esse poterant, edictum propo-
suit, qvo Agrippam in regno per Cajum
ante concesso confirmabat, collaudans simul ejus
operam & industriam: addita insuper Judæa &
Samaria, qvod olim ad ejus avi Herodis regnum
pertinuissent. has igitur velut familiæ debitas
restituit. Abilam autem & finitimam ejus ditio-
nem in Libano, qvæ Lysaniæ fuerat, adjunxit de
suo. Fœdus deinde regis cum Rom. pop. in æs
incisum est in urbis foro medio. Antiochum au-
tem suo regno privatum Comagena donavit &
parte qvadam Ciliciæ. dimisit etiam Alexan-
drum Lysimachum Alabarcham veterem ami-
cum, & olim procuratorem suæ matris Antoniæ,
qvem Cajus iratus vinxerat: cujus filio Marco
Bernice desponsa fuit Agrippæ filia: qvo defun-
cto ante nuptias, rex virginem Herodi suo fratri
eam collocavit, impetrato illi regno Chalcidis a
Claudio. Per idem tempus apud Alexandriam
inter Judæos & Græcos exorta est seditio. Occi-
so enim Cajo gens Judæorum sub ejus imperio
vehementer oppressa, & multis injuriis ab Ale-
xandrinis affecta, cœpit animos resumere: mox-
qve ad arma ventum est. Tum Claudius per
epistolam mandat Ægypti præsidi, ut seditionem
illam compescat: & ad preces Agrippæ ac He-
rodis regum edictum Alexandriam & Syriam
mittit scriptum in hanc sententiam: Tiberius
Claudius Cæsar August. Germanicus, trib. pot. e-
dicit. Qvoniam cognitum habemus, Alexandri-
nos Judæos jam inde ab initio jus ejus civitatis

ex æquo cum Alexandrinis cæteris consecutos a regibus, sicut patet ex instrumentis super hoc conscriptis & constitutionibus regiis, post adjectamqve imperio nostro per Augustum Alexandriam mansisse illis sua jura integra, conservata per missos illo diversis temporibus præsides, nullamqve de eorum jure controversiam extitisse etiam cum Aquila præfuit Alexandriæ: permissumqve eis ab Augusto, ut in defuncti ethnarchæ locum alium suis suffragiis substituerent, utqve quisque in suis ritibus maneat, neqve cogatur religionem patriam deserere: cæterum Alexandrinos concitatos contra concives suos Judæos C. Cæsaris temporibus, propter insolentem illius insaniam, dum contra patriam gentis religionem pro Deo coli ab eis postulat: & recusantibus infensus est: volo inconcussa esse jura eorum a Caji insania: eisqve jus esse perseverandi in patriis ritibus. jubeoqve utramqve partem quoad fieri potest dare operam ne quid turbarum commoveatur, idqve proposito hoc edicto ita statuo. atque hæc erant quæ in illo edicto continebantur. in reliqvum autem orbem Romanum tale missum est: Tiberius Claudius Cæsar Augustus Germanicus, Pontifex max. trib. pot. Cos. designatus II. edicit. Petentibus a me Agrippa & Herode regibus mihi amicissimis, ut permitterem Judæis in imperio nostro degentibus uti suo jure quemadmodum antea, sicut & Alexandriam habitantibus concessimus: libenter precibus eorum annuimus, non deprecatorum tantum causa, sed quia ipsos dignos judicamus hoc nostro beneficio, propter servatam populo Romano fidem & amicitiam. Æquissimum igitur censeo, nullam ne Græcam quidem urbem negare illis jus suum, quandoquidem & sub D. Augusti principatu conservatum eis fuit integrum: licebitqve in posterum Judæis per totum nostrum imperium sparsim habitantibus uti majorum suorum moribus, quos jam nunc moneo ut hac nostra gratia contenti modestius se gerant, neque conspuant religiones externarum gentium: suis autem suo arbitratu vivant legibus. atqve hoc meum edictum civitatibus, coloniis, & municipiis Italicis, ac provincialibus per magistratus publicari volo, ad reges quoque atqve dynastas transmitti, non minus triginta continuis diebus ita proponendum ut ab omnibus humi stantibus possit perlegi.

νες συγκατωκηθέντας τοῖς πρώτοις εὐθὺ καίρους ἀλεξανδρεῦσι, ϛ ἴσης πολιτείας ϖαρὰ τ βασιλέως τετυχέναι; καθὼς φανερὸν ἐγίνετο ϗ τ γραμμάτων τ πρὸ αὐτοῖς, ϗ τ διαταγμάτων, ϗ μὴ τοῦτο ἡμερῶν ἡμετέραν ἀλεξάνδρειαν ὑπὸ ἀρχηγέτου ἑνὸς διοικεῖσθαι πολλάχθαι αὐτοῖς τὸ δίκαιον ὑπὸ τ ποιμένων ἐπάρχων κ διαφόρους χρόνους, μηδεμίαν τ ἀμφισβήτησιν ϖερὶ τούτων γίνεσθαι τοῖς δικαίοις αὐτοῖς ἅμα καὶ ἡγεμόνι αὐτοκράτορι ϖερὶ ἀλεξάνδρειαν, ϗ πολλάκις αὐτ ϖ ἰουδαίων ἐθνάρχ τ σεβαστὸν μὴ κεκωλυκέναι ἐθνάρχας γίνεσθαι, βουλόμενον ὑποτάσσεσθαι ἑκάστους ἐμμένοντας τοῖς ἰδίοις ἔθεσι, ϗ μὴ ϖροσανάγκαζόμενος τὸν πάντων θρησκείαν. ἀλεξανδρεῖς ϑ ἐπαρθῆναι κ τ παρ αὐτοῖς ἰουδαίων ὅτι τ καὶ ἡμέτερον ϖροσηγορίαν, ϑ διὰ τ πολλὰ δόκουσιν ϗ ϖροφερουσίως, ἔτι μὴ ϖροεῖναι ἠθέλησε τὸ ἰουδαίων ἔθνος τ πάντων θρησκείαν, ϗ ἵνα ϖεριορίσῃ αὐτὸν τακτικῶς αὐτ ϖ αὐτός. βούλομαι μηδὲν διὰ τὸν καὶ ϖροφερουσίως τ δικαίων τὸ ἰουδαίων ἔθνος ϖροπεπωκέναι. φυλάσσεσθαι ϑ αὐτοὺς ϗ τὸ ϖερισσὸν δικαιώματος, ἐμμένοντας τοῖς ἰουδαίων ἔθεσι. ἀμφοτέρους ϑ διακελεύομαι τοῖς μέρεσιν, πλεῖστον ϖοιεῖσθαι ϖρόνοιαν, ὅπως μηδεμία παραχὴ γένηται μὴ τι ϖερισθλῶσαι μου τὸ διάταγμα. τὸ μὲν οὖν εἰς ἀλεξάνδρειαν ὑπάρχον τ ἰουδαίων διάταγμα ὅτι ὁ τὸν τρόπον γεγραμμένον. τὸ ϑ εἰς τὸν ἄλλον οἶκον ἡμῶν, ἔχει ὅτως. Τιβέριος ϗ κλαύδιος καῖσαρ σεβαστὸς γερμανικὸς, ἀρχιερεὺς μέγιστος, δημαρχικῆς ἐξουσίας, ὕπατος ϗ χρηματίσας τὸ δεύτερον λέγει. αἰτησαμένων μου βασιλέως ἀγρίππου κ ἡρῴδου τ φιλτάτων μοι, ὅπως συγχωρήσαιμι τὰ αὐτὰ δίκαια, κ τοῖς ἐν πάσῃ τῇ ὑπὸ ῥωμαίοις ἡγεμονίᾳ ἰουδαίοις φυλάσσεσθαι, καθὼς ϗ τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ, ἠσμένως συνεχώρησα, ὑ μοναρχ τοῖς αἰτησαμένοις μεχαριζόμενος, ἀλλὰ κ αὐτοὺς, ὑπὲρ ὧν ϖαρεκλήθην αἰτίους κείνους, διὰ τὴν ϖρὸς ῥωμαίους πίστιν κ φιλίαν. μᾶλλον ϑ δίκαιον κείνων, μηδεμίαν μηδὲ ἐλπίδα πλείω τ δικαίων τούτων δύνασθαι τυχάνειν ἐπιδὴ ϗ ὅπλοις σεβασθὲν αὐτοῖς ὑπὸ τιμηθὲν μάχαλῶς σώζεσθαι κ ἰουδαίους τοὺς ἐν παντὶ τῷ ὑφ ἡμᾶς κόσμῳ τὰ πάτρια ἔθη, ἀνεπικωλύτως φυλάσσειν, οἷς κ αὐτοῖς ἐδωρήσω διὰ τ ϖροθυμίαν διὰ τὸ ϖρεσβύτερον χρῆσθαι, κ μὴ τοὺς τ ἄλλων ἐθνῶν δεισιδαιμονίας ἐξουθενίζειν, τοὺς ἰδίους ϑ νόμους φυλάσσειν. ὅτι μὲν τὸ διάταγμα τοὺς ἄρχοντας τ πόλεων, ϗ τ κολωνιῶν, κ μουνικιπίων τ ἐν τῇ ἰταλίᾳ, κ τ ἐκτὸς βασιλέως τι, ϗ δυνάστας διὰ τ ἰδίων πρεσβέων ἐγράψαμεν βούλομαι. σκεπτέον τι ἔχειν, οὐκ ἐλάττων ἡμερῶν τριάκοντα, ὅλην ἐξεπίτηδες καλῶς ἀναγνωσθῆναι δυνάμενον.

CAP. V.

Agrippa in Judæam reditus.

His edictis Alexandriam & per totum imperium dimissis Claudius Cæsar declaravit, quomodo in Judæos animatus fuerit: moxque Agrippam ad curam sui regni misit auctum majoribus honoribus commendatumq; per literas præsidibus provinciarum simul & procuratoribus omnibus. at ille ut re bene gesta magna celeritate

Κεφάλαιον ε.

Ἀπόλυσις ἀγρίππα εἰς ἰουδαίαν.

Τούτοις μὲν δὴ τοῖς διαταγμασιν εἰς ἀλεξάνδρειάν τε, κ τὴν οἰκουμένην πᾶσαν διαπεμφθεῖσιν ὁ θεὸς ἰουδαίων ἔχει χάριν κλαύδιος καῖσαρ. αὐτίκα ϑ ἀγρίππαν κομισάμενον τὴν βασιλείαν, ὅτι τιμιώτερον ἐποιήσατο τοῖς ὅτι τ ἐπαρχιῶν ἡγεμόσι, καὶ τοῖς ὅπου τοῖς διαγράμμασιν ἐρώμενον ἄγειν. ὁ ϑ ὡς τάχιστα τὴν ὅτι κρείττονα τύχαις ἀνερχόμενον μετὰ τάχους

ὑπέ-

ὑπέστρεψεν. εἰς ἱεροσόλυμα δὲ ἐλθὼν, καὶ θυσίας ἐξε-
πλήρωσε θυσίας, καθὼς τὸ κατὰ νόμον ἐκέλευεν. διὸ καὶ ζυ-
ράμασι ξυρᾶσθαι διέταξε μάλα συχνὰς, τήν τε χρυσῆν ἅ-
λυσιν τὴν δεθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ χεῖρα ἱδρύσασθαι τῇ σιδηρᾷ,
ἣ τὰς ἡμιονίδας χεῖρας ἐδέδει τοῦ ζυγοῦ εἶναι τύχης ὑ-
πόμνημα, καὶ ὅτι τοῦ κρείττονος μεταβολῆς, τὴν
ἱερὰν ὑπὸ τοῖς ἀνεκρέμασε τοξόταις ὑπὲρ τὸ γαζοφυ-
λάκιον, ὑπόμνημα, καὶ δέγμα, καὶ τὰ μεγάλα δυνάσθαι πάντα πεσεῖν, καὶ τὸν θεὸν ἐγεῖραι τὰ πεπτωκότα. πᾶσι γὰρ ἐπαν-
φαίνειν ἡ ἀλύσεως ἀνάθεσις, ὅτι βασιλεῖς αἰχμάλω-
τους, ὑπὸ μικρᾶς αἰτίας εἰς δεσμωτήριον ἐμπεσόν τὸ πρὶν ἀ-
ξίωμα, καὶ μετ' ὀλίγον τῆς πέδης ἀνεθεὶς, εἰς βασιλέα δὲ πά-
λαι λαμπρότερον ἠγέρθη. διὰ τούτων ἐννοεῖν ὅτι τῆς
ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ πᾶσιν ὁμοίαν τὴν μεγάλην, καὶ τὰ
κλεινὰ δυνατὰ πεφανεῖς πάλιν λαθεῖν ὑφ' ἑαυτῶν. ἐκπε-
πλῆχθαι δὲ τοὺς θρασυτάτους τοῦ θεοῦ αἰχμαλώτους, θεόφιλον
μὲν τὸν ἀνανίου τοῦ ἀρχιερωσύνης μετασῆσαι, τήνδε βοη-
θὸν σίμωνι, τοῦτον καὶ θήρας ἐπίκλησις λεῖ, τὸν ἑαυτοῦ πενθερὸν
μεταπεμψάμενον. δύο γὰρ ἦσαν ἀδελφοὶ τοῦ σίμωνος καὶ πατὴρ βοη-
θὸς, ὃς τῇ θυγατρὶ βασιλεῖ σωφρόνησεν ἡρῴδης, ὡς ἀνω-
τέρω δεδήλωται. σὺν τοῖς οὖν τὸν ἱερωσύνην ἔσχεν ὁ σίμων,
καὶ σὺν τοῦ πατρὶ καθ' ἑκάτερον ἔσχον οἱ σίμωνος υἱεῖς δὲ
ὄντες παῖδες τρεῖς ὄντες ὑπὸ τὸν μακεδόνων ἀρχῆς, ὅπερ
ἐν τοῖς πεπραγμένοις γεγράφαις παρέδομεν. καλασιρίμβρος
μὲν τὸν θεὸν τὸν δὲ χιερέας ἔτυχε· ὁ βασιλεὺς τὸν ἱεροσο-
λυμίτας ἡμέρᾳ ἀπὸ τῆς αὐτῶν εὐνοίας. ἀνῆκε γὰρ αὐτοῖς
τὸν ὑπὲρ ἑκάστης οἰκίας, ἐν καλῷ τιθεμένῳ· ἀλλάττειν
τῆς ἡμερησίου φορᾶς. ὑπῆρχον δὲ ἀπόδοξε πάντες δὲ
ῥᾳδίως μάτην· τίλλαν ἄνδρα πολλῶν αὐτῷ πόνων συμμε-
τοχήσαντα. παντάπασι δὲ ὀλίγου χρόνου διελθόντος, δωρεὰν
νεανίσκοι τὸ δοκοῦν τοῦ θερμοῦ τόλμαν, κρίνειν ἀεὶ
πυθόμενοι εἶναι φιλόκαλος θρασύς, καίσαρος ἀνδρι-
άντα κομίσαντες, εἰς τὸ τῶν ἰουδαίων συναγωγὴν ἀνέστησαν.
ὅπερ σφόδρα τὸν ἀγρίππαν παρώξυνε, κατέλυσιν γὰρ τῶν
πατρίων αὐτοῦ νόμων ἐδόκει. ἀμελητέον δὲ πρὸς πά-
λιν πετρώνιον, ἡγεμόνα τῆς συρίας ὄντος θεοῦ, φθονή-
σαντα καὶ καλέσαντα τὸν δωρεητῶν. ὁ δὲ ἐκπλαγεὶς ὅτι τοῦ πα-
χθέντος καλεπήνας, καὶ γὰρ αὐτὸς ἐκέκευσεν ἀποδοῦναι τὴν τῶν
νόμων φθοράν, τῆς ἀποστάσεως τῶν δωρεητῶν σὺν ὀργῇ
ἔτι ἔγραψε.

Κεφάλαιον ϛ'.

Ἐπιστολὴ πετρωνίου πρὸς δωρείτας ὑπὲρ ἰουδαίων.

Πούπλιος πετρώνιος πρεσβευτὴς τιβερίου κλαυ-
δίου καίσαρος σεβαστοῦ γερμανικοῦ, δωρείων τοῖς
πρώτοις λέγει. ἐπειδὴ τοσαύτη τόλμη ἀπονοίας τινες
ἐρήσασι ἐξ ὑμῶν, ὥστε διὰ τὸ μεσπεθῆναι τὸ διάτα-
γμα κλαυδίου καίσαρος σεβαστοῦ γερμανικοῦ περὶ τῶν
φιλῶν ἰουδαίων φυλάσσειν τὰ πάτρια, πεπολίτευσθαι ὑ-
μᾶς αὐτοὺς, παντὶ τρόπῳ πάντα πρᾶξαι συναγωγὴν ἰουδαί-
ων κωλύοντας εἶναι, διὰ τὸ μεμαθῆναι ἐν αὐτῇ καίσα-
ρος ἀνδριάντα, φθονοῦντας οὐκ εἰς μόνους ἰουδαίους,
ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ αὐτοκράτορα, ὃ δὲ ἀνδριὰς βελτίων ἐν τοῖ
ἰδίοις, ἢ ἐν ἀλλοτρίῳ ἐπῆλθε, καὶ πάντα ἐν τοῖς τοῦ συνα-
γωγῆς τόπῳ ὃ φύσει δικαίους ἕνα ἕκαστον τῶν ἰδίων τό-
πων κυρεύειν κατὰ τὸ καίσαρος ἐπίκλημα. ὃ γὰρ ἐμοῦ
ἐπικλήματος μιμνήσκεσθαι μᾶλλον ἐστὶ μετὰ τὸ ὃ

A reversus est: & qvamprimum pervenit Hierosolyma, votiva sacrificia persolvit, nihil omittens eorum qvæ lege præscripta sunt. unde & multos Nazareos tonderi mandavit: & catenam auream a Cajo donatam pondere parem illi ferreæ qvæ regias manus vinxerat, monumentum adversæ fortunæ mutatæ in prosperam suspendit in sacrario supra gazophylacium: qvæ doceret spectatores & sublimia posse corruere & Deum valere illa erigere denuo. omnes n. admonebantur per hanc consecratam catenam, qvod Agrippa levi de causa privatus dignitate sit vinctus, paulo qve post compedibus solutus splendidiorem qvam ante principatum adeptus sit: eam esse naturam rerum humanarum omnium, ut celsissima quæque prolabantur facile, rursumqve inclinata restituantur in pristinum fastigium. Rite igitur votis Deo redditis Agrippa Theophilum Anani filium submovit a summo sacerdotio, & Boethi filium Simonem cognomine Cantharam in ejus locum substituit. erant autem Simoni fratres duo, & Boethus pater, cujus filiam Herodes rex uxorem duxerat, sicut diximus. idem igitur qvod fratres & pater sacerdotium Simon adeptus est: quemadmodum olim sub imperio Macedonum idem contigit tribus filiis Simonis pontificis, ejus qui Onia patre prognatus est, ut supra memorabimus. Constituto deinde pontificatu rex Hierosolymitis benevolentiæ gratiam retulit, remisso eis tributo quod soliti erant in singulas ædes pendere, decorum putans si non pateretur se vinci amore mutuo. Magistrum autem præfecit toti suæ militiæ Silam, quem multorum & difficilium laborum individuum socium habuerat. Paulo post Doritæ quidam juvenes natura temerarii religionis specie posuerunt in Judæorum synagoga statuam Cæsari, quod Agrippam vehementer commovit ad iracundiam, quod ea res perditum iret instituta patriæ. Qvare sine mora ad Petronium Syriæ præsidem profectus questus est de Doritarum audacia. qui & ipse non minus ægre ferens hoc facinus ut impium, novatoribus illis asperius scripsit in hanc ferme sententiam.

VI.

CAP. VI.

Epistola Petronii ad Doritas pro Judæis scripta.

PUblius Petronius, legatus Tiberii Claudii Cæs. Aug. Germanici, magistratibus Dorienfium. Qvoniam tam audax est quorundam vestrum insolentia, ut etiam contra edictum Claudii Cæsar. Aug. Germanici; quo Judæi permittuntur suis legibus vivere, synagogam eorum profanaverint, illata Cæsaris statua, qvod religioni ipsorum non est licitum, atque hoc facto non Judæorum tantum pietas læsa est, sed numen etiam Cæsaris, cui rectius in proprio templo statua poneretur quam in alieno, maxime cum justum sit & imperatoris judicio comprobatum, ut sui quisque loci sit dominus: ne mea decreta commemorem post

contemptam autoritatem Cæsaris, qui Judæis non religionem tantum permisit, verumetiam æqvum civitatis jus cum Græcis cohabitantibus: his ergo de causis eos qui contra edictum Augusti ausi sunt talia, indignantibus etiam propriis magistratibus, hæc furore populi, non suo consensu facta asseverantibus, jubeo per centurionem Vitellium Proculum ad me adduci rationem reddituros. Magistratus autem hortor, ut si videri volunt his consensum suum non accessisse, centurioni sontes indicent, dentqve operam ne quid turbæ aut rixæ oriatur, quam quidam captare videntur: cum contra ego & mihi carissimus rex Agrippa nihil æqve curemus, quam ne ulla Judæis detur occasio excitandi tumultus defensionis prætextu. Quo autem melius cognoscatis, quænam sit super hoc negotio voluntas Augusti, adjunximus ejus edictum apud Alexandrinos propositum: quod jam ante satis notum omnibus, carissimus rex Agrippa mihi sedenti pro tribunali recitavit, jus suum postulans, & ut suis beneficium Cæsaris maneat incolume. Quamobrem jubeo ut in posterum nullam quæratis seditionum materiam, & cæleste numen suis quisque colat ritibus. Ita tum Petronius rem curavit, ut & admissum erratum corrigeretur, & in posterum caveretur ne quis tale quippiam audeat. Rex autem Agrippa Simonem Cantharam pontificatu privavit, quem Jonathæ Anani filio reddere voluit, digniorem hunc tali sacerdotio existimans. Sed ille recipere noluit sic excusans: Equidem tuam rex beneficentiam libenter amplector, contentus tua voluntate qua mihi tantus honor oblatus est, etsi me Deus indignum judicavit summo pontificio, sed mihi sacrum illum amictum semel sumpsisse satis est: tunc enim sanctius illum accepi quam nunc reciperem. quod si quæris, ostendam qui honore hoc sit longe dignior. est mihi frater & apud Deum, & apud te rex innocentior, ab omniqve peccati labe mundior, quem ausim tibi commendare ut idoneum officio pontificis. qua hominis modestia delectatus rex, omisso Jonatha juxta ipsius consilium, fratri ejus Matthiæ sacerdotium id detulit: nec ita multo post Petronio Marsus in administranda provincia Syria successit:

A αὐτοκράτορος. Διάταγμα δ' ὑπερέψαντο Ἰουδαίοις τοῖς ἰδίοις ἔθεσι χρῆσθαι, ἐπὶ μᾶλλον δὲ συμπολιτεύεσθαι τοῖς Ἕλλησι κεκελεύκοτος. τοὺς μὲν οὖν ἐκ τοῦ διατάγματος δ' αἰτίας τοιαῦτα πεπολιτευκότας, ἐφ' ᾧ ἕκαστα πραττόντων οἱ δοκοῦντες αὐτῶν ἐξέχειν, ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ παραιρέσει γεγηθότες λέγοντες, ἀλλὰ τῇ δ' ὅλῃ τῶν ὁρμῇ, ἐπὶ ἑκατοντάρχου πέμπειν ἐκέλευσα ἐπ' ἐμὲ ἀναχθησομένους λόγον ἀποδώσοντας. τοῖς δὲ πρώτοις ἄρχειν φαίνῃ, εἰ μὴ βέλοι δοκεῖν καὶ τὰ αὐτῶν πραγμάτων γεγηθὼς τὸ ἀδίκημα, ἐκδείξαι τοὺς αἰτίους τῷ ἑκατοντάρχῃ, μηδεμιᾶς φαύσεως μηδὲ μάχης εἴσω φορμεῖν γινομένης. ἵν' περ δοκῶσι μοι γηραιοὶ ἄνδρες τὰ πλείστων ἕνεκα, καὶ ἐμοὶ, καὶ δὴ πρωτίστως μοι βασιλέως ἀγρίππα ἀδεῶς μᾶλλον προνοουμένων, ἵνα μὴ ἀφορμῆς θραττόμενοι τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος, ὑπὸ τῆς ἀμύνης προφάσεως συναθροισθὲν εἰς ἀπόνοιαν χωρῇ. ἵνα δὲ γνῶε μᾶλλον πρόνοιαν, τί καὶ ὁ σεβαστὸς περὶ ὅλης πράγματος ἐφρόνησε, τὰ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ αὐτῷ διατάγματα προτεθέντα, ἅπερ εἰς γνώρισμα πᾶσιν εἶναι δοκᾷ, πάλαι καὶ δὴ τοῦ δήματος ἀνέγνω ὁ πρωτίστως μοι βασιλεὺς ἀγρίππας ὁμολογουμένως ἐμοὶ δὲ μηδὲν αὐτὸς ἀφαιρεῖσθαι τῆς σεβαστῆς δωρεᾶς. εἰς τὸ οὖν τὸ λοιπὸν, ὦ ἄγγελοι, μηδεμίαν προφασιν ζητεῖν ἀλλὰ ἑκάστους τὰ Ἀλεξανδρικὰ ἐθη, πατρῴοις ἐμοὶ οὖσι ἔτεσι προσφυῶς ἐθη, διορθώσεως μὲν τοῦ προσγενομένου ἤδη τυχεῖν, ἡμᾶς δὲ τοῦ προσπολεμῆσαι μηδὲν εἰς αὐτούς. ἀγρίππας δὲ ὁ βασιλεὺς ἀφεῖλε μὲν τὴν ἱερωσύνην τοῦ καθυρᾶ σίμωνα, ἐνεχείρει δὲ πάλιν ἐπ' αὐτῇ ἄγειν τὸν ἄνανε, ὃν ἀξιώτερον τῆς τιμῆς ὁμολογῶν εἶναι. τῷ δὲ οὐκ ἀσμένως ἔφαινε, τῶν προύτων ἀπολαῦσαι τιμέων. παρητεῖτο γοῦν τάδε λέγων. σὺ μὲν οὖν ὦ βασιλεῦ πεπιμμένῳ χαίρω, ἀφ' ψυχῆς ἔχων ὅ τι μοι γέρας σῇ δόσει βέλῃ, εἰ δὲ καὶ τὸν ἐμὲ τοῦ ἀρχιερωσύνης ἄξιον ἔκρινεν ὁ θεός. ἅπαξ δὲ ἐνδύσασθαι σφιν λισμὸν ἱερὸν ἀρκέσαι. τότε γὰρ αὖτ' ἀμφιάσασθαι ἐσωτέρω, ἢ νῦν ἀποληψόμενος. σὺ δὲ εἰ βέλῃ τὸ ἀξιώτερον ἐμοῦ νῦν τὸ γένος λαβεῖν, διδάχθητι. πάσης καὶ πρὸς τὸν θεὸν ἁμαρτίας, καὶ πρὸς σὲ βασιλεῦ, καθαρὸς ἀδελφὸς ἔστι μοι, πρέπουσα τῇ τιμῇ δ' ὁ σωσίγενε. τούτῳ ἐβασίλευε ἤθεις τοῖς λόγοις, τὸ ἰωνάθου μὲν ἔσαι, γνώμῃ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ματθία τὸ ἱερωσύνης ἔδωκε. καὶ μετ' οὐ πολὺ, πεντήκοντα μὲν, μέρος δὲ ἑκκαίδεκα, καὶ ὀκτὼ συ-

B

C

D

E

F

ειαν.

CAP. VII.

Gesta Agrippæ usqve ipsius obitum.

VII. SIlla autem magister militiæ regiæ, quia per omnem fortunam ei fidus nullius unquam periculi socius esse detrectaverat, sed vel difficillimos labores pro eo sæpe susceperat, fretus amicitia postulabat etiam paris honoris esse particeps. quapropter gravabatur regi aliquo modo cedere. semperqve licentius agebat cum eo. & in familiaribus colloqviis molestus erat interdum extollens se immodice, & sæpe prioris fortunæ adversitates in memoriam revocans, ut ostentaret, quam studiosus ipsius cultor fuerit, nunqvã non labores in ejus gratiã

G

Κεφάλαιον ζ.

Περὶ τῶν δ' ἀγρίππα πράξεων ἄχρι τῆς τελευτῆς.

ΣΙλας ὁ δ' βασιλέως ἱππάρχης, ἐπεὶ διὰ παντὸς αὐτῷ τύχης ἐγεγένει πιστὸς, δόξαν κινδύνων αὐτῷ ποτε κοινωνεῖν ἀνηνάμενος, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὀφαλερωτάτους ἐπόδους πολλάκις πόνει, πιπίσκεσθαι δὲ ἀνάπαλεως, προσήκειν ἐπολαμβάνων ἰσοτιμίαν βεβαιότητι φιλίας. οὐδαμῇ πάντα ἐπεκαλέσετο τῷ βασιλεῖ, παῤῥησίαν δ' διὰ παντὸς ὁμιλίας ἦγε. καὶ πρὸς φιλοφρονήσεσιν ἐχίνετο φρενικὲς τεμνύων ἑαυτὸν ἀμέτρεως, καὶ πολλάκις τῷ βασιλεῖ τὰ συγγνὰ τῆς τύχης ἄγων εἰς ἀνάμνησιν, ἵνα τῶν ἑαυτοῦ ἀρετῶν θαυμάσιον, ἐπεχῶς δ' ἐν ὡς ἐπὶ ἑαυτοῦ

Nec ita multo post Petronio Marsus in administranda provincia Syria successit:

ἄθρει πολλὰ διηκριῶν. τούτων οὖν τὸ πλεονάζον, ὀργὴ δι-
σμὲς ἰδιωτικὴ, διὰ παντὸς ὁ βασιλεὺς ἐδέχετο τὴν αἰ-
σχύνην παρρησίαν τοῦ ἀνδρός. ἐχ ἡδέως γὰρ αὐτὸ ἀδόξων
χρόνων ἀναμνήσει. ἐπῆγε δ' ὁ ἀλιτήριος ἄπρεπα φλήνα-
φοφέρων. τέλος γοῦν ἀνηρέθισε σφόδρα ὁ σίλας τὸν
βασιλέως τὸν θυμὸν, καὶ πόρρω τῆς ὀργῆς τέλεον, ἢ λογισμοῦ
δεῖσθαι, οὐ τὸν ἐπαρχίας μόνον μεμνῆσθαι τὸν σίλαν, ἀλλὰ καὶ
παρέδωκε δεδησόμενον τοῖς σκεύεσι παρεδρεύσαι πέμ-
ψας. χρόνῳ δὲ τὸν θυμὸν ἠμβλυώθη, καὶ λογισμοῖς εἰλι-
κρινοῦσι τὴν τοῦ ἀνδρὸς παρρησίαν ἐφῆκεν, ὃν γὰρ λαμβάνει
ἔσης, ὅσης ἐκεῖνος πόνους ἐκπονῶν ἀνέτλη. ἡμέραν
δὲ ἑορτάζων αὐτὸν ἠνέθλιον, ὅτε πᾶσιν ὧν ἦρχεν οἱ Φρύ-
γιοι καθίσαντο ἐπὶ δεῖπνον, τὸν σίλαν ἀνακλίνας ἐφεστῶτα παιδίσκον αὐτῷ ἠφίει μόνον. τῷ δὲ, τρόπος ἐλευθερίας
ὢν, ἐδόκει προσφλήφειν δικαίαν αἰτίαν ὀργῆς, ὅτι ἀπε-
κρύπτετο πρὸς τὰς μελίσσας αὐτὸν λέγων, ὅτι πάντα
ὁ βασιλεὺς πρὸς ἀνακαλεῖ με, τίνι μὴ μικρὸν δοκοῦ-
λυμβάνω; ἐδὲ γὰρ τὰ πρῶτα μετὰ χάριτος εἰς αὐτὸν ἐνοεῖ-
ται ἐτήρησεν, ἀπιστούμενος ὑβρίσθη. ἢ πεπαῦσθαι νενόμι-
κέ με τῆς παῤῥησίας, ἐᾶν δοκῶ παῖδα τοιοῦτον ἔχων δο-
ήσομαι μᾶλλον ὅσων αὐτὸν ἐξέλυσα μεγάλων δεινῶν, ὅσους
ἐώρηκα πόνους, ἐκείνῳ χαριζόμενος σωτηρίαν τε καὶ
τιμὰς, ὧν γε τοῖς ἐώρηκα μέγα δέσμα, καὶ σύνοιστον ἐρ-
κτέον. οὐκ ἐγώ ποτε τούτων λήσομαι. πέχα καὶ μοὶ
τὸ δεῖσθαι συνεπίστευε τὴν μνήμην, καὶ μεγαλαύχου τῆς
φύσεως ἡ ψυχή. ταῦτα ἀνέβοα, καὶ διεπάττετο τὸν βασι-
λέα λέγων. ὁ δ' ὡς ἀνιάτως ἐώρα λελυπημένον, πάλιν
ἔπεμπεν ἐπὶ φρουρᾶ. τὰ δὲ τὰ ἱεροσολύμων τείχη, τὰ τοῦ
τοῦ κράτους νεοσύλλητα πάλιν, δημοσίοις ἀχύροις διαπύργους,
τοῦ μὲν, εὐρυχώρους εἰς πλάτος, τοῦ δὲ εἰς ὕψος ἐξαί-
ρων. καὶ ἐξεργάσατο ταῦτα τοσαύτης μνησικακίας κρείτ-
τονα βίᾳ, εἰ μὴ μάρσος ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν κλαυσίῳ
κάπωνι ἀρχαιμάτων ἐδήλωσε τὸν αὐτοῦ βουλόμενον κα-
νοτομῆσαι τινα κλεπτόπολιν ἐπανίστασθαι, ἵνα μὴ ἐν
ἐχείρωτα μὴ ἀσφαλῆς παντάπασι τῆς τοιχῶν ἐξουσία-
σεως. ὁ δ' ἀπιθὴς οὐκ ἐκέρδανε. πέφυκε δ' ὁ βασι-
λεὺς ἄτως εὐεργέτικος εἶναι ἐν δαπάναις, καὶ μεγαλοφρο-
σύνην ἐθνῶν φιλοτιμίᾳ, καὶ πολλοῖς αὐτοῦ δαπανήμασιν
ἀνίσας αὐτὸν εἰς ἐπιφάνειαν, ἡδέως τῷ χαρίζε-
σθαι τῷ βιοῦν ἐν εὐρημία χαίρων, κατ' ἐδὲν ἧττον τῆς
ἐμφύτου βασιλεῖ τρόπον συμφερόμενος. ἐκείνῳ δὲ
πατρὸν ἐν ἦθος ἐπὶ τιμωρίαν ἐσπουδακέναι, καὶ τῶν
ἀπηχθημένων ἀγαμίσητον ἔλπιν τελεῖν, ἢ ἐνδοιάσειν εἰκῆ
ὡς ἔχειν ὁμολογούμενον, ἀλλοφύλων γὰρ τὰς πόλεις ἐπε-
μπεν δῶρα χρημάτων, βαλανείων, θεάτρων τε ἄλλων
καλλοπισμοὺς, ἐπὶ οἷς ναὸς ἐπέστησε, στοὰς ἄλλας. ἀλλ'
ἰουδαίων ἐδεμίαν πόλιν, ἐδὲ ὀλίγης ἐπισκοπῆς ἠξίωσεν,
ἐδὲ δώροις ἀξίας μνημονεύθη. πρᾶος δ' ὁ τρόπος
ἀκέραιος, καὶ πρὸς πάντας τὸ εὐεργετικὸν ὅμοιον. πρὸς
ἀλλοεθνέων μὲν φιλανθρωπος, καὶ κοινοῖς ἐνδεκνύμε-
νος τὸ φιλόδωρον, πρὸς ὁμοφύλους ἀναλόγως χρηστὸς,
καὶ συμπαθὴς μᾶλλον. ἡδέως γοῦν αὐτῷ διῆγε, ἐσυνή-
χης ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐὼν, καὶ τὰ πάτρια καθαρῶς
ἔτηρει. ἀλλ' πάσης γοῦν αὐτὸν ἡγνίας, ἐδὲ ἡμέ-
ρα τις παρῆλθεν αὐτῷ τὰ νόμιμα χηρεύουσα θυ-
σίας. καὶ δή τις ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀνὴρ ἐπιχώριος

exhaustos memorans. qvæ cum sine modo repeteret, opprobrare videbatur, ita ut rex tandem offenderetur immodica libertate hominis. injucunda enim est temporis ingloriæ acti memoria, & stultum est indesinenter exprobrare debitorum. postremo in tantum exasperatus est regis animus, ut iræ plus qvam rationi tribuens non contentus sit ademisse illi præfecturam, verumetiam vinctum in ipsius patriam adservandum miserit. Elapso deinde aliqvanto tempore lenita jam ira, & ratione defæcata in consilium adhibita, reputavit qvantum laborum vir ille profecerit: cumqve natalem suum celebraret, omnibus occupatis circa hilaritates, ac epulas accersivit Silam, ut mox interesse velit regio convivio. ille ut erat moribus ingenuis non dissimulavit indignationem cujus justam causam habere videbatur, vocantibus se respondens, ad qvem honorem me rex revocat, paulo post eo privaturus? neqve enim prius benevolentiæ præmium mihi diuturnum esse passus est, sed spolia vit eo me affectum contumelia. nisi forte putat lingvã mihi posthac fore minus liberam: imo fretus conscientia nunqvam clamare desinam e qvantis eum eripuerim calamitatibus, qvantum laborum tulerim, ut illi incolumitatem & honores parerem: pro qvibus officiis nunc præmium retuli vincula & obscurum carcerem. ego certe horum nunqvam oblviscar, sed etiam apud manes manebit mihi hujus injuriæ memoria. Hæc ille vociferabatur, jubens, ut eadem regi referrent. qvi cum videret immedicabilem, reliqvit eum in custodia. Conversus autem ad Hierosolymorum curam, muros novæ qvæ vocatur civitatis permunivit sumtu publico, latioresq; & altiores qvã ante fuerant reddidit: & fecisset adversus omnẽ humanam vim inexpugnabiles, ni Marsus Syriæ præses Claudio Cæs. significasset eam rem per literas. qvi suspicatus molituros aliqvid novi, diligenter scripsit Agrippæ, ut a munienda urbe desisteret: atqve ille mox paruit. Erat autem is rex adeo natus ad liberalitatem ac beneficiis demerendos populos, ut magnis sumptibus pararet sibi celebritatem nominis, pro magna voluptate ducens qvæsitam munificentia gloriam, longe aliud qvam Herodes, qvi ante eum regnaverat. ille enim malitiosus erat ac proclivis ad sævitiam: & propter mutuum odium manifeste præferens erga Græcos majorem qvam erga Judæos benevolentiam: ut qvi externas urbes ornaret pecuniarum largitionibus, alias balneis & theatris, alias templis & porticus extruens: Judæorum autem nullum oppidum ornatu aliqvo dignatus est memorabili: nec ulla liberalitate prosecutus est. Agrippa contra mitissimo fuit ingenio, in exteros omnes exæqvo beneficus, liberalis & humanus, in suæ gentis homines benignus, & promptus ad juvandos præ cæteris in adversitatibus. quapropter libenter & continue degebat Hierosolymis, institutorum ac rituum patriæ servator religiosissimus. purus enim erat a contaminamentis omnibus, nec ulla dies ei præteribat absqve sacrificio. Accidit aliqvando, ut quidam Hierosolymita legisperitus

nomine Simon advocata concione per regis absentiam agentis tum Cæsareæ, criminaretur illum, ut impurum & arcendum templi aditu, qvod non nisi dignis pateat. id ubi præfectus urbis illi significavit per literas confestim accersivit hominem: a quo forte fortuna repertus in theatro, assidere sibi eum jussit. moxqve sedata voce & placide, Dic mihi, inquit, quid tibi non probatur ex his quæ facimus? qui cum nihil haberet quod diceret, precatus est veniam. tum rex citius qua quisquam opinaretur reconciliatus est, clementiam magis quam iram decere reges existimans, & lenitatem animi magis quam celsitudinem. itaqve illum dimisit non sine munere. inter alias autem multas eximiis ornamentis honoravit civitatem Berytiam, magnis sumptibus extructo ibi theatro pulcherrimo, simulqve æqve magnifico amphitheatro, & ad hæc balineis ac porticibus, nullis parcens impendiis modo absolutam operibus pulchritudinem adderet. dedicatio quoque horum celebrata est splendidissime, exhibitis in theatro spectaculis, & musicorum omne genus certaminibus, aliaqve voluptatum varietate: in amphitheatrum vero ad ostentandam magnificentiam inductis plurimis gladiatorum paribus, volens deinde spectatores oblectare etiam cæterum commissis pugnatoribus, ex maleficis in hoc destinatis duas cohortes fecit, septingentorum quamque hominum, ut illis per imaginem belli decernentibus, pœna noxiorum in pacis voluptatem verteret. atqve ita omnes mutuis absumpti sunt vulneribus.

VIII. Post hæc apud Berytum peracta migravit in urbem Galilææ Tiberiada. suscipiebatur autem ab aliis regibus: venitqve ad eum Antiochus Comagenæ rex, Emesinorum Sampsigeranus, Cotys qui regnabat in minore Armenia, Polemonqve Ponti regulus: & præter hos Herodes frater rex Chalcidis. hos omnes summa hospitalitate excipiebat, ostendens per hoc animi sui magnitudinem, ne videretur indignus, qui expeteretur a tot regibus, quibus adhuc apud eum morantibus Marsus Syriæ præses supervenit. Servans igitur debitam Romanis reverentiam usqve ad septimum lapidem illi obviam processit: quod quidem simultatis cum Marso initium factum est, dum eodem cum hospitibus curru vectus, suspectam præsidi redderet, tantam regum concordiam ratus enim id non esse e republica, per idoneos nuncios mandavit singulis, ut sine mora discederent: qua re Agrippa vehementer offensus est. Marsum quidem hac de causa exosum habuit. Matthiæ vero adempto pontificatu successorem dedit Elionæum Cithræi filium. Jamq; tertium Judææ totius regni annum exegerat, cum pervenit in urbem Cæsaream, quæ prius Stratonis turris dicta est: ubi solennes ludos celebravit pro salute Cæsaris: ad quam festivitatem magna-

ἐξαπέστελλεν δοκῶν τὸ νόμιμον, ἐπιμὲν ἐν ὑπερτίθετο, πλῆθος ἐκκλησίαν εἴλοιτο, τινὰ, ἢ δ' βασιλέως εἰς κρίσεων ἐκδεδημηκότος, ἐπιλύσων αὐτὸ καὶ τοῦτο, ὡς ἐχρῆν. ἐπὶ δικαίοις δ' ἂν ἤρχετ' ἐναῖ τῆς εἰσόδου ἀφορμὴν τοῖς ἀγῶσι. δηλῶν μὲν δὴ λόγοις ἀμείπτων ἐπὶ δ' ἔργοις τῆς βασιλέως μεγαλοψυχίας εἶναι τοῦτο. μεταπεμπτὴ οὖν αὐτὸν ὁ βασιλεύς, καὶ καθέζετο ἐν τῷ θεάτρῳ τὰ καθ' ἑαυτὸν παρ' αὐτὸν σκέψασθαι, ἠρέμα τι καὶ πρὸς μοι, φησὶν, τί τὸ σκυθρὸν χαίνομεν ἐστ' ἐφ' ἡμῖν; ἐ δ' ἐκεῖνος ἔχων ἐδὲν, τυχὸν ἐδὲν συγγνώμης. ἀλλὰ βασιλεὺς αὐτὸν ἡ προσδοκήσει τις δηλαδήπου, τὸν πρώτου κρίνων βασιλικωτέραν ὀργῆς, καὶ πρέπειν εἰδὼς τῷ μεγέθει ἡμερότητα πλέον ἐπίκτητον. τὸ σίμωνα γοῦν, καὶ δωρεᾶς τινὸς ἀξιώσας, ἀπέπεμψατο. πόλεις δ' κατασκευάσας πολλὰ βηρυτίων ἐκαρέτως ἐτίμησε. θέατρον γὰρ αὐτοῖς κατεσκεύασε, πολυτελέα τε καὶ καλὸν πάλιν ἀμφίθεατρον δ' πολλῶν ἀναλωμάτων, βαλανεῖα τοῖς τούτοις, καὶ στοὰς ἐν ἐδεσι τὸ ἔργον ἐστίσης διαφημάτων, ἢ τὸ κάλλος ἀδήκησε, ἢ τὸ μέγεθος. ἐπεδαψιλεύσατο δ' αὐτῶν τῷ καθιέρωσιν μεγαλοπρεπῶς, ὁπότε μὲν δὴ θεωρίας ἐπιτελῶν, πένθ' ὅσοι μουσικῆς ἔργον ἄγωνας, καὶ πολλῆς πομπικὰ πέρψεως, ὁπότε δ' ἀμφιθεάτρου πολυθρύλητον μονομάχων, τὸ αὐτὸ δεινὸς μεγαλόνοιαν. ἔνθ' καὶ τῷ κρ πολλοῦ ἀντιπέμπειν βουλομένοις ἡμέρας τὸ θεωμένων πέρψιν, ἐπιφανεστάτους ἀνδρας ἐπιμελουμένους ἐπιμέλε, καὶ ἔργους ὅσους εἶχεν δοκιμάζας εἰς τοῦτο τῷ πρᾶξιν, ἵνα αἱ μὲν κολασθῶσι, τὸ πλέον δ' ἔργον ἡδονὴ πέρψις ἐρώσης. τούτους μὲν δὴ πάντας σωφρονέστερον ἢ βουλὴ δ' πλέονας τὸ προσφημῶν, μετῆλθεν εἰς τιβεριάδα, πόλιν δ' γαλιλαίας. ἐν δ' ἄφιξ τοῖς ἄλλοις βασιλεῦσι θεάσασθαι. ἦκε γοῦν παρ' αὐτὸν κομμαγηνῆς βασιλεὺς ἀντίοχος, δαμάσων σαμψιγέραμος, ἢ κοτὺς, δ' μικρᾶς ἀρμενίας ἔτος ἐβασίλευσε, ἢ πόλεμον τῷ πόντῳ κεκτημένος δυνάστην. ἡρώδης τε, ἔτος ἀδελφὸς ἐὸν αὐτὸ, ἦρχε δ' χαλκίδος, ὑμίλησε δ' πᾶσι κατὰ τὰς ὑποδοχὰς, καὶ φιλοφρονήσεις εἰς μάλιστα δηλοῦσθαι φρονήσεως ὑψος, ἐ δηλοῦσθαι δοκεῖν ἀνδρὸς δ' βασιλέως παρεσίας τιμῆς. ἀλλὰ γὰ τούτων δηλουμένων ἐπὶ παρ' αὐτῷ μάρσος ὁ δ' συρίας ἡγεμὼν παρεγένετο. ἐως φωμαίοις αὐτῷ τιμητὴν τρόπον, ὑποδεξομένως αὐτὸ τὸ πόλεως ἀπαντήσει εἰδοῖς ἐπὶ, ἐπεξῆλθε ὁ βασιλεύς. ἔτ' δ' ἄφιξ ἐμέλλει τὸ ἐς μέσον ἀρχὴ ἡδονῆς δηλοῦσθαι, συγκαλέσαμος ὅπου τῆς ἀπολείψει, ἀπηγγέλλετο τὰς ἄλλας βασιλέας. μάρσῳ δ' ἡ τούτων ὁμόνοια ἐ μέσον τοσόνδε φιλίας ἐως ἀλλήλας ὑποπτεύῃ, συμφέρειν ἐχ ὑπολαμβάνοιη φωμαίοις δικαίως ὧν πρὸς τῶν συμφρόνησιν. ἐυδὺς ἐν ἑκάστῳ τ ἐπιτηδείων τινὰς πέμπτων ἐπέστελλεν ὅπι τὸ ἑαυτὸ δίκα μελλήσεως ἀπέρχεσθαι. ἔσπε εἰρήνης ἀναιρεῖ ἐχεδέχετ'. καὶ μάρσῳ μὲν ἐκ τούτῳ διαφόρως ἐχε τῷ δὲ χερωσυλέων δ' ματθίαν ἀφελόμενος, αὐτ αὐτὸ κατέστησεν δὲ χερέα ἀλιωναῖον τὸν δ' κιθώτε παῖδα. τρίτον δ' ἔτος αὐτὸ βασιλεύοντι τῆς ὅλης ἰουδαίας πεπληρωτο, καὶ παρῆν εἰς πόλιν καισάρειαν, ἢ πρότερον στράτωνος πύργος καλεῖτο. συντελοῦντος δ' σπουδὴν θεωρίους εἰς τῷ καίσαρος πρῶτον ὑπὲρ τῆς σωτηρίας ἑορτὴν τινα ταύτῃ ἐπιτελοῦμενος,

καὶ πρὸ αὐτῆς ἡμέρας τῆς τελευταίας χρόνου ἐν πλάτει καὶ
συγκεκλεικότων εἰς ἀξίαν πληθύν. δευτέρᾳ δὲ τῶν ἐπιόν-
των ἡμέρᾳ σταλεὶς ἐνδυσάμενος ἐξ ἀργύρου πεποικιλμένον
πάνυ, ὡς θαυμαστὸν ὑφάναι ἔργον, παρῆλθεν εἰς τὸ θέατρον
ἅμα πρωΐ ἀρχομένης ἡμέρας. ἔνθα τῆς πρώτης τῶν
ἡλιακῶν ἀκτίνων ἐπιβολεῖσα ὁ ἄργυρος καταυγα-
σθεὶς, θαυμασίως ἀπέστιλβε μαρμαρύγων τι φοβερὸν,
καὶ τοῖς ὡς αὐτὸν ἀπιδοῦσι φρικώδες. εὐθὺς οἱ κό-
λακες πᾶς ἰδὲ ἐκεῖνον θεὸν ἀνηύδων, ἄλλος ἄλλοθεν
ἀνεβόων, θεὸν προσαγορεύοντες, εὐμενής τε εἴης ἐπιτέλ-
λοντες, εἰ καὶ μέχρι νῦν ὡς ἄνθρωπον ἐφοβήθημέν σε, ἀλ-
λὰ τοῦτό γε κρεῖττονά σε θνητῆς φύσεως ὁμολογοῦμεν
εἶναι. οὐκ ἐπῆλθε τότε ὁ βασιλεὺς, οὐδὲ τῶν κολακίων
ἀσεβῆ τὰ πτερύγισματα. ἀνακύψας οὖν μετ' ὀλίγον
τὸν βύβωνα τῆς ἰδίας κεφαλῆς ἑστηκότα ἑώρα μὲν
οὐδὲν ὅτι ἀγωνίᾳ τινὲς, ἄγγελον δέ τινα εὐθὺς ἐνέσον
κακῶν ἔσω τῆς κοιλίας πάντων ἠρώτα, καὶ ἅμα
καρδίαν ἔσχεν ὀδυνῶσαν. ἄθρουν δ' αὐτοῦ τῆς κοιλίας
ἐπιφύσαν ἄλγημα, μὴ σφοδρότητι δεξάμενον.
ἀναθεωρῶν οὖν πρὸς τοὺς φίλους, ὁ θεὸς ὑμῶν ἐγὼ φη-
σὶν ἤδη καταστρέφειν ἀπαιτούμενος τὸν βίον, ἀναγκαίᾳ
τῆς ἡμετέρας μοίρας τὰς ἄρτι μου καταψευσαμένας φωνὰς
ἐλεγχούσης. ὁ κληθεὶς ἀθάνατος ἐφ' ὑμῶν, ἤδη θνη-
τῶν ἀπάγομαι. δεκτέον δ' τοῦ πεπρωμένου ἡ θεὸς
βούλεται. καὶ γὰρ βεβιώκαμεν οὐδαμῇ φαύλως,
ἀλλ' ἀπὸ τῆς μακαριζομένης λαμπρότητος. ταῦτα
λέγων ἀπεπαύετο τῆς ὀδύνης κατεπιτείνει, μὴ ἀνεθείς οὖν,
εἰς τὸ βασίλειον ἀπεκομίσθη, καὶ διήγγελον εἰς πάν-
τας, ὡς ἔχοι τελευτῆσαι παντάπασι μετ' ὀλίγον, ἡ πλη-
θὺς δ' αὐτίκα συνεγνωκυῖα, καὶ πρὸ τοῦ ἀπὸ τῶν
θεσθῆναι τὸ πατρῷον νόμισμα τὸν θεὸν ἱκέτευεν ὑπὲρ τοῦ βα-
σιλέως. εἰμωγῆς δ' πάντα ἦν ἀνακλαυθμοῦ καὶ θρήνων.
ἐν ὑψηλῷ δ' ὁ βασιλεὺς δωματίῳ κατακείμενος, καὶ
κάτω βλέπων πρὸς τοὺς πέλας ἀσυστόλους, ἐδάκ-
ρυε καὶ αὐτὸς ἔμπρο. ἐπιλαβὼν δ' ἐφ' ἡμέρας πέν-
τε τῆς χρονίου ἀλγήματι διεφθαρμένος τὸν βίον κατέ-
λυσεν, ἔτος ἑπτακαιδέκατον ἄγων πεντήκοντα ἐτῶν καὶ τέ-
σσαρας. τῆς βασιλείας δ' ἕβδομον. τετράρχης μὲν οὖν
ὅλης καὶ ὑπὲρ Ἀγρίππας ἐβασίλευσε τοὺς τρεῖς, τῆς Φι-
λίππου μὲν τετραετίας καὶ τρισὶν ἔπεσιν ἄρξας, τοῦ τετάρ-
του δ', καὶ τῶν ἡρῴδου προσλαβὼν τρεῖς δ' ἐπιλα-
βὼν τῆς κλαυδίου καίσαρος αὐτοκρατείας, ἐν οἷς τῶν
τε προειρημένων ἐβασίλευσε, καὶ τῶν ἰουδαίων προσ-
λαβὼν, ἀμφιέννων τε καὶ καισαρείων. προσαυξήσας δ'
ἔτι πλείστους αὐτῶν τοῖς φόροις δισμυρίας δὴ χιλιάσι
μυριάσι. πολλὰ μὲν τε προσεδαπάνησε. τῇ δὲ φι-
λοδώρῳ ἔννοι δαψιλέστερα τῶν προσόντων ἀνήλω-
σεν. ἐῶ δ' ἀφειδῆ αὐτοῦ τὸ φιλότιμον. ἀγομένης
γὰρ αὐτῷ τῆς πλήσεως τῆς σκηνῆς αὐτοῦ, συμφρονήσαν-
τες ἡρῴδης τε ὁ τῆς χαλκίδος δυναστεύων, καὶ ἑλ-
κίας ὁ ἔπαρχος, καὶ φίλιππος ὁ βασιλέως, ἀρίστωνα ἔ-
πεμψαν ζητήσοντα τὸ ἀπιτήδευον, καὶ σίλαν, ἐχθρὸς
γὰρ ἦν αὐτῷ, ἀποφανοῦντα ὡς δὴ ὁ βασιλέως κελεύ-
σαντος. ἀγρίππας μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, τρόπῳ τοιού-
τῳ καταστρεψάμενος τὸν βίον. ἦσαν δ' αὐτοῦ καταλελειμμένοι, υἱὸς
μὲν ἀγρίππας ἄγων ἔτος ἑπτακαιδέκατον, τρεῖς δ' θυ-
γατέρες, ὧν ἡ μὲν ἡρῴδη ὁ πατρὸς ἀδελφῷ γαμε-
θεῖσα βερενίκη, τὸ ἑκκαιδέκατον ἔτος γεγονυῖα. νεω-
στὶ δὲ ἦσαν αἱ δύω, μαριάμμη τε καὶ δρουσίλλα,
δεκαετὴς μὲν ἡ ἑτέρα, ἑξαετὴς δ' ἡ δρουσίλλα. καὶ
δὴ μνηστεύεται ὑπὸ τοῦ πατρὸς πρὸς γάμον. ἰουλίῳ

A multitudo nobilium ac procerum convenerat ex tota provincia; ejus celebritatis die secunda processit mane in theatrum, amictus veste tota ex argento mirabili opere contexta, quæ radiis exorientis solis perculsa & divinum quendam fulgorem emitteas, venerationem cum honore incutiebat spectantibus. moxque adulatores pernicioſi aliunde acclamantes, Deum consultabant, rogantes ut faveret propitius. hactenus enim, ut hominem reveritos, nunc agnoscere & fateri in eo quiddam mortali natura excellentius, hanc impiam adulationem ille nec castigavit, nec repulit: pauloque post suspiciens vidit supra caput suum bubonem funi extento insidentem: moxque, ut sensit hunc esse calamitatis nuncium qui olim felicitatis fuerat, ex intimis præcordiis indoluit. secuta sunt ventris tormina, statim a principio vehementia. conversis igitur in amicos oculis: En, inquit, ego ille vestra appellatione Deus vitam relinqvere jubeor, fatali necessitate coarguente vestrum mendacium. & quem immortalem salutastis, ad mortem rapior: Sed ferenda est voluntas cælestis numinis. neqve enim male viximus, imo tanta felicitate, ut omnes me beatum prædicent. hæc locutus crescente dolore discruciabatur. propere igitur relato in regiam rumor sparsus est brevi esse moriturum. quamobrem confestim totus populus una cum uxoribus atqve liberis saccum induens more patrio supplicabat Deo pro salute regis, omnia miscens lamentis & ejulatibus. Rex autem in celsiore decumbens cubiculo, & in faciem stratos humi prospiciens, non temperabat sibi a lacrymis. cruciatu deinde per continues quinque dies nihil se remittente, confectus vitam finiit, annum natus quartum supra quinquagesimum, postqvam regnasset per septennium. quatuor enim annos sub Cajo Cæsare obtinuit regnum primum in Philippi tetrarchia per triennium, cui quarto demum anno accessit & Herodis tetrarchia, tribus deinde annis sub Claudio Cæsare, præter jam dictam ditionem in Judæa qvoqve regnavit & Samaria, simulq; Cæsarea. ex annuis autem redditibus percipiebat cum plurimum, MCC myriadas. nec his contentus, mutuum accipiebat pecunias. Cum enim esset munificus, impensis non sufficiebant reditus, quod liberalitatem exerceret sine parsimonia. Cæterum priusqvam evulgaretur regis obitus, Herodes dynasta Chalcidis, & Chelcias magister regiæ militiæ conspirantes simul Aristonem miserunt, qui Silam communem amborum inimicum interficeret: quasi hoc a rege mandatum acceperit. Atqve hic fuit Agrippæ regis exitus. Superstites autem ei fuerant, filius quidem unus Agrippa annum agens decimumseptimum: filiæ vero tres. ex quibus Bernice nupta erat Herodi patruo, nata annos sexdecim: reliquæ duæ tum etiam virgines erant, Mariamne & Drusilla, hæc septennis a patre desponsata Julio

IX.

Archelao Chelciæ filio, illa decennis Epiphani filio Comagenorum regis Antiochi. Postqvam autem cognitum est excellisse Agrippam, Cæsarienses & Sebasteni beneficiorum ejus obliti pessimam ei retulerunt gratiam, convitia non dicenda jactantes in defunctum: militum qvoqve vulgus, qvi tum forte aderant, protractas e palatio filiarum statuas unanimiter detulerunt in lupanaria, eisq; ut poterant illudebant modis qvos turpe sit eloqvi: instructisq; per loca publica epulis convivia celebrabant coronis redimiti & delibuti ungventis, libantes interim Charoni, & sibi invicem propinantes præ gaudio qvod ex obitu regis conceperant. Atqve hæc agentibus nec Agrippæ recentia merita succurrebant, nec avus ejus Herodes urbium illarum conditor, qvas portubus & templis magnificentissime ornaverat. Filius porro defuncti Agrippa Romæ erat eo tempore, educabaturq; apud Claudium Cæsarem. qvi audito Agrippæ obitu, & contumeliis qvibus eum Cæsarienses ac Sebasteni post mortem affecerant, illius qvidem causa indoluit, ingratis autem populis vehementer iratus est. confestim igitur voluit successorem paterni regni Agrippam juniorem mittere, simul ut jurejurando satisfaceret. Sed liberti & amici qvi multum apud eum poterant dissvaserunt: negantes tutum admodum adolescenti & vixdum egresso pueritia tantum regnum committere. cui administrando sit impar, qvodqve etiam viriles gravare possit humeros. cumqve visi essent æqvum dicere, Cæsar præsidem Judææ totiusqve regni misit Cuspium Fadum, defuncto hoc honoris tribuens, ne Marsum inimicum in regnum ejus induceret. Ante omnia autem Fado injunxit, ut Cæsarienses & Sebastenos acriter castigaret, propter inflictam mortuo injuriam contumeliasqve illatas adhuc juvenibus. alam vero Cæsariensium & Sebastenorum cum qvinqve illis cohortibus ablegaret in Pontum illic militaturas: militesqve e Romanis legionibus Syriam tuentibus delectos in eorum locum substitueret. nec tamen ei jussioni satisfactum est. missa enim legatione flexerunt Claudium, ut manere eos in Judæa permitteret: qvi sequentibus temporibus maximarum calamitatum Judæis fuerunt initium, & feminarium belli exorti Floro præside. qvamobrem Vespasianus victor, ut paulo post dicetur, eos ex illa regione alio transtulit.

μὴν ἀρχελάου τοῦ χελκίου παιδὸς μοίρᾳ μιμησάμενα, ἡ δὲ ἵππα, ἡ δὲ τῆς κομμαγηνῆς βασιλέως ἕως ἐπὶ δεῦρο. ἀλλὰ γὰρ ὅτε ἐγνώσθη τὸν βίον σκληπτὸν ἀφείπατο, μισαρεῖς, καὶ σεβαστηνοὶ τὰ εὐπετῆ αὐτοῦ λαβόμενοι, τῶν δυσμενεστάτων ἐπήνεσαν. βλασφημίαις γὰρ ἀπερίσκεπτοι εἰς τὸν κατηχθέντα ἀπεχθεῖς λέγειν, ὅσαι τραπόμενοι τύχοι ἔτυχον, συχνοὶ ἦσαν, οἵκαδε ἀπῆλθον καὶ τὰς ἀνδριάντας τοῦ βασιλέως θυγατέρων ἀφελόντες ἐμαδυμαδὸν, σκόμισαν εἰς τὰ πορνεῖα, καὶ στήσαντες ὅπου τῶν ὡς δυνατὸν ἐφύβριζον, ἀσχημονέστερα δηλήσεως δρῶντες. ἐν τε ταῖς δημοσίαις κατακλινόμενοι τραπέζαις, πανδήμους ἑστιάσεις ἐπετέλουν στεφανούμενοι, καὶ μυριζόμενοι, καὶ ἀπενδόντες τῇ χαρᾷ, σπονδάς τε τοῦ βασιλέως σκηπτῆς ἀλλήλοις ἀντιπαιδεύοντες. ἀμήμονες ἦσαν ὧν ἀρίστευσε μέγιστον χρηματίσας πολλοῖς εἰς αὐτοὺς φιλοτιμίαις, καὶ δὴ καὶ πάντων ἦρώων, ὅσ᾽ εἰς πόλεις σκῆν αὐτοῖς ἔκτισε, λιμένας τε καὶ ναοὺς κατεσκεύασε λαμπρεῖς δαπανήμασιν. ὁ δὲ τεθνεὼς ἡδέως ἀρίστευσε, δηλοῖ μὲν καὶ τῷ χρόνῳ τούτῳ, τρεφόμενος ἐν Ῥώμῃ καὶ παιδιὰ κρείσσων. πυθομένῳ γέ μοι καὶ σαφὲς ὅτι τοὔνομα μὲν ἀρίστευσε, σεβαστηνοὶ δὲ ἡμιμαιεῖς ὑβρίκασιν εἰς αὐτὸν, ἐπ᾽ ἐκείνῳ μὲν ἤλγησεν. ὅπη δὲ τὰς ἀρχὰς ἐσήσαντας ὀργίσθη. πρώτιστα οὖν εὐθὺς ὥρμητο τὸν νεώτερον ἀγρίππαν τῶν βασιλείων ἀξιοῦντα μὴ βαλόμενος ἐμπεδοῦν τὰς αἰμωδεστέρας ὁρκους, ἀλλὰ τὰ ἐξελεύθερον, καὶ φίλων οἱ πλεῖστοι περὶ αὐτῷ δυναμένου ἀποτρέψαι, σφαλερὸν εἶναι λέγοντες, κομιδῇ νέῳ πηδᾶν τὰς παγίδας ἐκδεδηκότι χρόνου ἀπειρέπτα βασιλείας τηλικοῦτον μέγεθος, ᾧ μὴ δυνατὸν τὰς τ᾽ διοικήσεις φρονήσεως ἐπαγκεῖν, καὶ τελεῖν δ᾽ εἶναι βαρὺ βάσταγμα βασιλείας. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς εἰκῇ λέγειν ὁ κῆσος. ἐπῆρχον γοῦν τ᾽ ἰουδαίας καὶ τ᾽ ἄπασαν βασιλείαν ἀπεφθὰ κράτιστον φάδον, τὸν καπηχόμενον διὰς πρῶτον τὸ μὴ μέγαρον ἐπαγαγεῖν εἰς βασίλειον αὐτῷ λόφορον. ἐγνώκει γὰρ ἀπὸ πάντων ἀπεχθέσθαι τῷ φάδῳ καισαρεῦσι, καὶ σεβαστηνοῖς ἀπαλλάξαι τ᾽ εἰς τ᾽ καπηχόμενον ὕβρεως, καὶ παροινίας εἰς τοὺς ἐπιχωρίους. τ᾽ ὑλλῳ δ᾽ τ᾽ καισαρέων, καὶ τ᾽ σεβαστηνῶν, καὶ τοὺς τούτῳ αὐτομόλους ἐκ πόντου μετοικίσαι, ἵνα σκῆν στρατεύσαντ. τ᾽ δ᾽ ἐν σπείραις ῥωμαϊκῶν ταγμάτων ἀθλέσαι στρατιώτας κατ᾽ ἀριθμὸν, καὶ τ᾽ σκηνῶν ἀναπληρῶσαι τόπον. ἡμὲν οἱ κελευσθέντες μετῆσαν. πρεσβεύσαμένου γὰρ κλαυδίου ἀπεμειλίξαντο, καὶ μόνον ἐᾶσι τῆς ἰουδαίας ἐπιτυχεῖν, εἰ δ᾽ τῆς ὕστερον χρόνους τ᾽ μεγίστων ἰουδαίοις ἤρξαντο συμφορῶν ἀρχὴ δ᾽ καὶ φλῶρον πολέμου ἀπάρματα λαβόντ. ὁ δὲ οὐεσπασιανὸς κρατήσας εἰς μετ᾽ ὀλίγοι ἐρῶμεν, ἐξήγαγεν αὐτοὺς τῆς ἀρχῆς.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΙΚΟΣΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Στάσις φιλαδελφέων πρὸς τοὺς ἐν τῇ περαίᾳ κατοικοῦντας ἰουδαίους. & περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς. ΚΕΦ. α.
Ὁντινὰ τρόπον ἐλέην ἡ Ἀδιαβηνῶν βασίλισσα, καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς μονόβαζος καὶ ἴζατης, καὶ τὸ πᾶν γένος αὐτῶν ἐζήλωσαν τὰ ἰουδαίων ἔθη. ΚΕΦ. β.
Ὡς πέρσης ἀλέξανδρος ὄπιτρόπης τῆς ἰουδαίας τοὺς υἱοὺς ἰούδα, τὸν γαλιλαίαν τὸν ἔχλον ἀνεσταυρωσεν ἐκέλευσε. ΚΕΦ. γ.
Ὡς ὄπιτίτιος βολλὶ τὴν ἰουδαίων χώραν τὸν ἱερὸν ἀπεκόλουτο. ΚΕΦ. δ.
Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαμαρεῖς. ΚΕΦ. ε.
Περὶ τοῦ φήλικος πράξεων. ΚΕΦ. ϛ.
Περὶ πορκίου φήστου ὄπιτρόπου, καὶ ὅσα τὸν στρατεῖον. ΚΕΦ. ζ.
Περὶ ἀλβίνου ὄπιτρόπου. ΚΕΦ. η.
Ὡς φλῶρος ἐλθὼν ἀλβίνῳ διάδοχος πολλὰ κακὰ ἐποίησε τοὺς ἰουδαίους κακὰ, ὡς ἀναγκάσαι αὐτοὺς ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι. ΚΕΦ. θ.

HÆC IN JOSEPHI VICESIMO HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Contentio Philadelphenſium adverſus Judæos trans amnem Jordanem habitantes, deqve ſacra ſtola ſacerdotali. CAP. I.
Qvomodo Helena Adiabenorum regina, & ejus filii Monobazus & Iſates, atqve horum cognati religionem Judaicam complexi ſunt. CAP. II.
Qvomodo Tiberius Alexander procurator Judææ filios Judæ Galilæi puniit. CAP. III.
Qvomodo plurimi Judæorum circa templum oppreſſi ſunt. CAP. IV.
Seditio inter Samaritas & Judæos orta. CAP. V.
Geſta Felicis Judææ præſidis. CAP. VI.
De procuratore Porcio Feſto, & de ſicariis. CAP. VII.
De procuratore Albino. CAP. VIII.
Qvomodo Florus Albini ſucceſſor tantis Judæos affecerit injuriis, ut coacti ſint arma ſumere. CAP. IX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM LIBER VICESIMUS.

CAP. I.

Philadelphenſium & Judæorum diſſidium, deque ſtola ſacerdotali.

DEfuncto rege Agrippa, ſicut ſuperiore volumine diximus, Claudius Cæſar miſit ſucceſſorem Marſo Caſſium Longinum, memoriæ regis amici hoc tribuens, a quo vivo adhuc per literas ſæpe rogatus fuerat, ut Marſum amoveret ab adminiſtratione rerum Syriæ. Fadus autem qui procurator Cæſaris in Judæam venit, offendit Judæos trans amnem Jordanem habitantes contendere cum Philadelphenſibus de Miæ vici finibus, referti viris bellicoſiſſimis. Ceperant autem arma transamnenſes ſine conſenſu primatum & magiſtratuum, multosq; Philadelphenſium interfecerant. His cognitis Fadus vehementer iratus eſt, quod non expectaſſent ſuum judicium, ſi putabant ſibi factam a Philadelphenſibus injuriam, ſed ita temere ad arma concurriſſent. Comprehenſis igitur tribus præcipuis ſeditionis autoribus vinciri eos mandavit. horum unum Annibam nomine affecit ſupplicio, reliquos duos Amaramum & Eleazarum exilio puniit. Nec ita multo poſt capitis damnavit Tholomeum latronum principem vinctum ad ſe perductum, qui plurima damna intulerat Idumæis & Arabibus: deditq; operam, ut tota Judæa purgaretur a latrociniis. Accitis deinde pontificibus & Hieroſolymitanorum primatibus, mandatum Cæſaris eis expoſuit, ut talarem tunicam, & ſacerdotalem ſtolam, quam ſolum ſummum pontificem induere fas eſt, in caſtellum Antoniam deponerent, ut eſſet in Romanorum poteſtate, quemadmodum olim fuerat. Illi non audentes contradicere, rogabant tamen Fadum & Longinum (venerat & ipſe Hieroſolyma cum copiis, timens ne ad Fadi poſtulata Judæi molirentur novi aliquid) primum, ut legatos ſibi ad Cæſarē liceat mittere,

Κεφάλαιον α'.

Στάσις Φιλαδελφέων πρὸς ἰουδαίους, καὶ περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς.

ΤΕλευτήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως Ἀγρίππα, καθὼς ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἀπηγέλκαμεν βίβλῳ, πέμπει Μάρσου Ἀλλίδιον κλαυδιος καῖσαρ λογγῖνον μνήμῃ τοῦ βασιλέως ἔτι χαριζόμενος, πολλὰ διὰ γραμμάτων αὐτοῦ παρ' αὐτοῦ δεηθέντος, μηκέτι μᾶσσον τῆς τοιαύτης πράγματος προΐστασθαι. Φάδος δὲ ἐπὶ τοῖς τῶν ἰουδαίων ἐπιτρόποις ἀφίκετο, καταλαμβάνει συστάντας τοὺς ἐκ τῶν περαίων καὶ οἰκοῦντας ἰουδαίους, πρὸς Φιλαδελφεῖς περὶ ὅρων κώμης μιᾶς λεγομένης πολεμικῶν ἀνδρῶν ἀνάπλεως. ἡ δὲ οἱ τῆς περαίας χωρὶς γνώμης τῶν πρώτων παρ' αὐτοῖς ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, πολλοὺς τῶν Φιλαδελφέων διέφθειρον. ταῦτα πυθόμενον τὸν Φάδον, σφόδρα παρώξυνεν, ἐπὶ μὴ τῶν κρίσιν αὐτοῦ προσδεχόμενοι, ἔπερ ἐπὶ τῶν Φιλαδελφέων ἐνόμιζον ἀδικεῖσθαι, ἀλλ' αὐθεωὶ ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι. λαβὼν οὖν τοὺς τῆς πρώτους αὐτῶν, τοὺς δὲ τῆς αἰτίας, δῆσαι προσέταξεν. ἔπειτα τὸν μὲν αὐτῶν, ἀνεῖλεν, ἀνίβας ἦν αὐτῷ ὄνομα τοῦτο. ἀμάραμον δὲ ἐλεάζαρον τοὺς υἱοὺς, φυγῇ ἐπέλασεν. ἀναιρεῖ δὲ καὶ θολομαῖον ὁδηγὸν λῃστῶν μετὰ πολὺ χρόνον, ἄχθος δεσμῶν ἐπ' αὐτῷ, διαπεφευγότα μέγιστα κακὰ τοῖς ἰδουμαίοις καὶ τοῖς ἄραψι. σκαθαίρει τὰ λῃστηρίων ἅπαντα τοῦτον ἡ ἰουδαία, φρονήσει καὶ προνοίᾳ τοῦ Φάδου. ὃς δὴ καὶ πρὸς μεταπεμψάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ τοὺς πρώτους ἱεροσολυμιτῶν, κατὰ τὸν κέλευσιν τοῦ αὐτοκράτορος, παρῄτησεν αὐτοῖς τὸν ποδήρη χιτῶνα, καὶ τὸν ἱερὸν στολισμὸν ὃν φορεῖν μόνος ὁ ἀρχιερεὺς ἐθὸς ἦν, ἐν τῷ ἀντωνίᾳ, ἔνθα ἐστὶ φρούριον κατὰ βόρειον, κειμένῳ ὑπὸ τῇ ῥωμαίων ἐξουσίᾳ, καθὼ δὴ καὶ πρότερον ἦν. εἰ γὰρ ἀνῃρέθη μὲν ὑπὸ τῶν ἑπτὰ μηνῶν, παρεκάλουν ἅμως τὸν τε Φάδον, καὶ τὸν λογγῖνον. ἀφῆκε τε δὴ καὶ ἔτος εἰς τὸ ἱεροσόλυμα, πολλὰ ἐπαγόμενος δυνάμεις, φόβῳ δὲ μὴ τὰ προσταγματα Φάδου τὰ πολῆθος τῶν ἰουδαίων νεωτερίζειν ἀναγκάσῃ. πρῶτον μὲν αὐτοῖς διπτερέψαι πρέσβεις ὡς κομιεῖται πέμψαι τοὺς

τὰς αἰτησαμένους παρ' αὐτοῦ τ ἱερὰν στολὴν ὑπὲρ τ αὐτῶν ἐξουσίαν ἔχειν. εἰπὼν δὲ βεβαιώσειν, ἕως ἂν γνῶσι, τί περὶ τούτων κλαύδιος ἀποκρινεῖται· οἱ δὲ, πιστεύσαντες αὐτοῖς ἔφασαν ἀποστεῖλαι τοὺς πρέσβεις εἰς λάβοιεν τοὺς παῖδας ἐμηρεύσοντας. ὑπαχθέντων δὲ ἑτοίμως ἐκείνων καὶ δόντων, ἐξεπέμφθησαν οἱ πρέσβεις. ὡς δὲ ἡμέρων ἦν εἰς τὸ ῥωμαίων αὐτῶν, γνοὺς ὁ νεώτερος ἀγρίππας ὁ τοῦ πτολεμαίου παῖς, καθ' ὃν ἦκεν αἰτίαν, ἐτύγχανε δὲ ὢν ὡς τὸν κλαύδιον κομισθείς, καθὼς καὶ πρότερον εἰπομεν, ὡς παρακαλοῖεν τοὺς ἰουδαίους ἀπερ ἦλθον περὶ τ ἱερᾶς στολῆς, καὶ φάδῳ περὶ τούτων ἀποστεῖλαι. καλέσας δὲ κλαύδιος τοὺς πρέσβεις, ἔφη τοῦτο συγχωρεῖν, καὶ ἐπέλλειν αὐτοὺς ἀγρίππα χάριν εἰδέναι, τοῦτο γὰρ ἐκείνου ἕνεκα ποιεῖν ἀξιώσαντος. ὅτι τ ἀποκρίσιν, τοιαύτην ἐπεστάλκει ἔδωκε. κλαύδιος καῖσαρ γερμανικὸς δημαρχικῆς ἐξουσίας, τὸ πέμπτον ὑπατος αἱρεθεὶς τὸ τέταρτον αὐτοκράτωρ, τὸ δέκατον πατὴρ πατρίδος, ἱεροσολυμιτῶν ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, ἰουδαίων παντὶ ἔθνει χαίρειν. ἀγρίππας ἔμοιγε, ὃν ἐγὼ ἔθρεψα, καὶ ἔχω σὺν ἐμαυτῷ δι' ὅσ' ἐστὶν ὄντα, πρεσβεύοντος μοι τὰς ὑμετέρας πρέσβεις δι' ἃς ἐσπούδασε φ' ἡ πατρὶς αὐτῷ ἔθνος ὑμῶν κηδεμονίᾳ, καὶ αἰτησαμένων ἀναδοχὴν φιλοτίμως τ ἱερὰν ἐσθῆτα, καὶ τ στέφανον ὑπὲρ τ ἐξουσίαν ὑμῶν, εἶναι συγχωρῶ, καθὼς ὁ κράτιστος καί μοι τιμιώτατος βιτέλλιος ἐπέτρεψε. συγκατατιθέμενος δὲ τῇ γνώμῃ ταύτῃ πρῶτον μὲν διὰ τὸ ἐμοὶ δι' ὅσ' ἐστὶν, ἐπὶ τῷ βούλεσθαι ἑκάστους καὶ τὰ πάτρια θρησκεύειν. ἔπειτα εἰδὼς ὅτι, ἐὰν αὐτοὶ βασιλεῖ ἡρώδῃ, ἐὰν ἀριστοβούλῳ τῷ νεωτέρῳ, ὧν τ περὶ ἐμαυτὸν εὐσέβειαν, καὶ τ περὶ ἡμᾶς γνώσεως ἀπόδειξιν, πάνυ χαρεῖσαν μεγάλως ποιήσεις, περὶ ὧν ἐστι μοι πολλὴ δικαία φιλίας κρατίστης ὄντας καὶ μοὶ τιμίους. ἔγραψα δὲ περὶ τούτων, ἐὰν κελεύω φάδῳ τῷ ἐμῷ ἐπιτρόπῳ. εἰ τὰ γράμματα κομίζοντες κορνήλιος χέρωνος, τρύφων θαδδαίου, δωρόθεος ναθαναήλου, ἰωάννης ἰωάννου. ἐγράφη δὲ πρὸ τεσσάρων καλανδῶν ἐπὶ ὑπάτου ῥούφου, καὶ πομπηίου πολλανοῦ. ἠτήσατο δὲ ἡ ἡρώδης ὁ ἀδελφὸς μὲν ἀγρίππα ἐκ πτολεμαίου τοῦ, χαλκίδος δὲ τ ἀρχὴν καὶ τ χρόνον ἐκείνου πεπιστευμένος, κλαύδιον καῖσαρα τ ἐξουσίαν ἐκ νεῶ, καὶ τ ἱερῶν χρημάτων, καὶ τ τ ἀρχιερέων χειροτονίαν. παντων τε ἐπέτυχεν, ἐξ ἐκείνου τε πᾶσι τοῖς ἀπογόνοις αὐτοῦ παρέμεινεν ἡ ἐξουσία μέχρι τ ἐκ πολέμου πλάνης. καὶ δὴ ὁ ἡρώδης, μεθίστη σι τὸν ἀρχιερωσύνης τ ἐπικαλούμενον καντῆραν, ἰωσήπῳ τοῦ καῖφα αὐτ' ἐκείνου τιμὴν ἀφαιρούμενος.

A qui ab eo petant ſacræ ſtolæ ſervandæ jus: deinde, ut expectetur ſuper ea poſtulatione reſcriptum illius. Reſponſum eſt permiſſuros, ut legati mittantur, ſi prius darentur obſides. Qvumqve prompte liberos ſuos dediſſent, legati profecti ſunt. Qvi poſtqvam Romam pervenerunt, Agrippa junior defuncti filius, qui tum forte apud Claudium agebat, ut diximus, cognito qua de cauſa veniſſent, rogavit Cæſarem, ut Judæis ſacræ ſtolæ cuſtodiam petentibus annuere dignetur: & Fado ſuper eo negotio ſcribere. Tum Cæſar vocatis ad ſe legatis, ait ſe hoc eis concedere, jubens, ut Agrippæ gratiam habeant. hoc enim ſe illius donare precibus. cui reſponſo talem epiſtolam addidit: Claudius Cæſar Germanicus trib.pot. V. Coſ. deſignatus IV. Imp. XX P. Hieroſolymitanorum magiſtratibus, ſenatui & populo, totiqve Judæorum genti ſalutem. Quoniam Agrippa alumnus meus piiſſimus, qvē ego domi educo, adduxit ad me veſtros legatos, gratias agentes, quod ſedulo genti veſtræ provideam, rogantesq; enixe, ut pontificalem ſtolam & coronam vobis ſervare liceat, concedo quod petitis, qvemadmodum ante vir optimus & mihi cariſſimus Vitellius conceſſerat: veſtræqve voluntati annuo primum motus pietate propria, & quia placet quemqve religioſum eſſe more ſuæ patriæ: deinde, ut gratificer Herodi regi & juniori Ariſtobulo, quos & mihi devotiſſimos novi, & veſtri ſtudioſiſſimos, meritoqve illorum amicitiam plurimi facio. Scripſi autem de hac re & Cuſpio Fado procuratori meo per Cornelium Ceronis: Tryphonem Theudionis, Dorotheum Nathanaelis: & Joannem Joannis filium. Datæ quarto Calendas Julias, Rufo & Pompejo Sylvano Coſ. Eodem tempore & Herodes dynaſta Chalcidis, defuncti Agrippæ frater, petiit a Cæſare poteſtatem in templum & ſacrum ærarium, jusqve eligendorum ſummorum pontificum: impetravitqve hæc omnia, ita ut etiam poſteris ejus idem jus manſerit usqve ad belli Judaici exitum. Ipſe Herodes Canthara in ordinem redacto, Joſepho Canei ſummum pontificatum contulit.

a. 46. C.

Κεφάλαιον β'.
Οτι ἡ ἀδιαβηνῶν βασιλὶς ἑλένη, τ ἀδιαβηνῶν βασιλὶς ἑλένη, καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς ἐζήλωσαν τὰ ἰουδαίων ἔθη.

CAP. II.
Quomodo Helena Adiabenorum regina, & ejus filii religionem Judaicam complexi ſint.

Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν τ ἀδιαβηνῶν βασιλὶς ἑλένη, καὶ ὁ παῖς αὐτῆς ἰζάτης, ὑπὸ τὰ ἰουδαίων ἔθη τὸν βίον μετέβαλλον. ἀφ' ὅτου δὲ τοιαύτην αἰτίαν. μονοβάζης ὁ τ ἀδιαβηνῶν βασιλεὺς, ᾧ καὶ βαζαίος ἐπίκλησις ἦν, τ ἀδελφὴν ἑλένης ἄλλους ἔρωτι τῆς πρὸς γάμου κοινωνίαν ἄγεται, καὶ κατίσχυσεν ἐγκύμονα. συγκαθεύδων δέ ποτε τῇ γαστρὶ τῆς γυναικὸς τὴν χεῖρα περιβαλὼν ἐκοιμᾶτο, καθ' ὕπνους, φωνῆς τινος ἔδοξε ἀκούειν, κελευούσης αἴρειν ἀπὸ τῆς κοιλίας τὴν χεῖρα, καὶ μὴ θλίβειν

PEr idem tempus Adiabenorum regina Helena, & Izates ejus filius, ad religionem Judæorum ſe transtulerunt propter cauſam talem. Monobazus Adiabenorum rex, cognomine Bazeos, ſororis amore captus, in uxorem ductam gravidam reddidit. Accidit deinde, ut una accubans, & manum reclinatam habens in uxoris uterum, vocem quandam ſibi videretur audire, jubentem, ut manum a ventre tolleret, neve premeret

fœtum, qvi ut non sine divina providentia inchoatus sit, ita finem habiturus esset fortunatissimum. Hac voce ille territus, mox ut excitatus est, rem uxori indicavit: & natum eo partu filium Izatem nominavit. Susceperat autem jam ante Monobazum hoc seniorem ex Helena, & alios filios ex aliis uxoribus, manifeste tamen omnē caritatem in hunc unum contulit: unde exorta est germanorum invidia, indies magis ac magis crescentibus illorum odiis, Izatem sibi præferri dolentibus. Hæc pater licet intelligeret, ignoscebat tamen filiis, qvod is affectus non a malitia procederet, sed qvisqve cupiebat patri esse qvā carissimus. Izatem vero cui valde timebat a fraternis odiis, cumulatum magnis muneribus misit ad Abemerigum, regnantem tunc apud castrum qvod Spasini vocant accolæ, commendans ei salutem filii. Is libenter accepit adolescentem, qvem complexus singulari benevolentia, filiam ei collocavit, cui nomen fuit Samacho: addita nomine dotis qvadam regione, unde luculentos reditus percipiebat. Porro Monobazus jam admodum senex, videns sibi superesse modicum vitæ spatium, concupivit videre ante suam mortem filium. Accersitum igitur filium magno affectu excepit, eiq; donavit regionem, qvæ dicitur Cæron, amomi feracissimam. in ea servantur arcæ reliqviæ, qva Noe fertur evasisse diluvium, ostenditurqve ibi hodie qvoqve videre volentibus. In hac regione Izates vixit usqve ad patris obitum. Qui postquam fato functus est, Helena regina accitis eadem die magnatibus suis & satrapis, ac præfectis militum, Non ignoratis, inquit, quod maritus meus hæredem sui regni Izatem optavit, eumqve hoc honore judicavit dignissimum, attamen vestrum quoque super hac re judicium expecto. Beatus enim est non qui ab uno, sed qui plurium consensu principatum accipit. hæc illa, ut experiretur voluntatem concilii. quibus auditis proceres primum more suo reginam adoraverunt, deinde probari sibi sententiam reginæ dixerunt, libenterqve parituros Izatæ, quem scirent merito & ex communi popularium voto patris judicio prælatum cæteris fratribus. offerebantqve suam operam, ut primum fratres ejus atque cognatos occiderent, quo securius novo regi parqretur imperium. sic enim liberum fore a metu, in quo esse posset propter illorum invidiam & odia. ad hæc Helena gratias egit pro tanta benevolentia differendam tamen fratrum ejus necem censuit in adventum filii, & expectandam ipsius sententiam. Tum proceres consuluerunt, ut saltem vinctos asservaret, donec ille veniat, quo magis in tuto sit regnum Izatæ: interim aliqvem cui maxime regina fideret, procuratorem regni constituendum. Paruit his Helena, & proregem fecit grandiorem filium Monobazum, imposito ei

A τὸν αὐτῆ βεβαιοῦσθαι, θεῖναι τε πρόνοιαν καὶ ἀρχῆς τυχεῖν, καὶ τέλους εὐτυχοῦς τυγχάνειν. ταραχθεὶς οὖν ὑπὸ τῆς φωνῆς, εὐθὺς διεγερθεὶς, ἔφρασε τῇ γυναικὶ ταῦτα, καὶ γνώμονα τὸν υἱὸν ἰζάτην ἐπικαλεῖσθαι. διὸ δὴ αὐτὸν μονόβαζος τέτταρα πρεσβύτερον ἐκ τῆς ἑλένης γενόμενος, ἄλλοι τε παῖδες ἐξ ἑτέρων γυναικῶν. τὸ μὲν τι πᾶσιν εὔνοιαν ὡς εἰς μονογενῆ τὸν ἰζάτην ἔχων φανερὸς ἦν. φθόνον δὲ τοῦτον εἶναι πρὸ παιδὶ οὐδὲν τοῦ ὁμοπατρίου ἀδελφῶν ἐφύετο, καὶ τότε μᾶλλον ηὔξετο λυπουμένων ἁπάντων, ὅτι τῆς ἰζάτου αὐτῶν ὁ πατὴρ προτιμᾶται. ταῦτα δὴ καὶ πρὸ σαφοῦς αἰσθανόμενος ὁ πατὴρ, κρύπτειν μὲν συνεγίνωσκεν, ὡς μὴ δι' κακίαν αὐτὸ πάσχοιεν, ἀλλ' ἢ τοῦ πατρὸς αὐτὸν ἕκαστον ἀξιῶν εὐνοίας τυγχάνειν. τῇ δὲ ἰζάτου, σφόδρα γὰρ ἐδεδοίκει αὐτὸν μὴ μισήσωσιν οἱ τοῦ ἀδελφοῦ παῖδες τὸν, πολλὰ δωρησάμενος, πρὸς ἀβεννήριγον ἐκπέμπει τὴν ἀσφάλειαν χάριν βασιλέα, ὃν καταλαβὼν ἐκεῖνος τὸν τοῦ παιδὸς σω- C τῆριον. ὁ δὲ ἀβεννήριγος, ἀσμένως δέξεται τὸν νεανίσκον, καὶ δι' πολλῆς ἄγων εὐνοίας, γυναῖκα μὲν αὐτῷ τὴν θυγατέρα, σάμαχον δὲ ὄνομα τούτῃ, δίδωσι δωρεὰν χώραν ἐξ ἧς μεγάλας λήψοιτο προσόδους. μονόβαζος δὲ ἤδη γηραιὸς ὢν, καὶ δι' ζῆν ὀλίγον αὐτῷ τὸ λοιπὸν ὁρῶν χρόνον, ἠθέλησεν εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι τοῦ παιδὸς πρὸ τελευτῆσαι. μεταπεμψάμενος οὖν αὐτὸν, ἀπαίτησε φιλοφρονέστερα, καὶ χώραν δίδωσι καρῶν λεγομένων. φέρει δὲ ἡ γῆ πολὺν τὸ ἄμωμον ἀγαθὴ. ἔστι δὲ αὐτῇ καὶ D λεῖψανα τὰ λάρνακος, ἐν οἷς νῶχον ἐκ τῶν ὑπερβολῆς λόγον ἔχει, καὶ μέχρι νῦν τοῦτο τοῖς ἰδεῖν βουλομένοις ἐπιδείκνυται. διέτριβεν οὖν ὁ ἰζάτης ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, μέχρι τὸ τελευτᾶν τὸν πατέρα. ἡ δὲ ἐλένη μετὰ τὴν ἡμέραν τοῦ βίου ὁμονοίας, ἡ βασιλὶς ἑλένη μεταπέμπεται πάντας τοὺς μεγιστᾶνας, καὶ τῆς βασιλείας στρατάρχας, καὶ τοὺς τοῖς ὅπλοις πεπιστευμένους. οἷς ἀφικομένοις, ὅτι μὲν ὁ ἐμὸς ἀνὴρ ἔστι, τὸν βασιλείας αὐτὸν E ἐδεξάμην ἰζάτῃ ἡδέως, καὶ τὴν ἀξίαν ἐκείνῳ, οὐδὲν ὑμᾶς λεληθέναι δοκῶ, σφέρομεν ἣν ὁμοίως καὶ τῶν ὑμετέρων κρίσιν. μακάριος γὰρ οὐχ ὁ παρ' ἑνὸς, ἀλλὰ πλείονων καὶ δοκούντων τὰ ἄριστα λαμβάνων. ἡ μὲν, ταῦτα εἶπεν, ἵνα πεῖρα δὲ τὶ φρονοῖεν οἱ συγκληθέντες. οἱ δὲ ἀκούσαντες, πρῶτον μὲν προσεκύνησαν τὴν βασιλίδα, καθὼς ἐθὸς ἐστὶν αὐτοῖς, εἶπε δὲ φασαν τὰ δὲ βασιλέως γνώμην βεβαιοῦν, καὶ παρασκευὰς χαίροντες ἰζάτῃ οἰκείως τοῦ δὲ πατρὸς προκρίνειν τὰ ἀδελφῶν F καὶ τὰς ἐυχὰς τὰ ἁπάντων. βέλεσθαι τε φασὶ πρεσβυτέραν πρῶτον αὐτὸν τοὺς ἀδελφοὺς συγγενεῖς, εἶτε δὲ τὰ δεχθῆναι ἰζάτην μετ' ἀσφαλείας καθαρᾶς. φθαρέντων γὰρ ἐκείνων καθαιρεθήσεσθαι τὸν φόβον, τὸν τοῦ μίσους δὲ περ' αὐτῷ καὶ φθόνον γενόμενον. πρὸς ταῦτα ἡ ἑλένη χάριν μὲν αὐτοῖς ὡμολόγει τὰ πρὸς αὐτὸν εἶναι τὰ ἰζάτην εὐνοίας ἔχειν, ὠφελεῖν δ' ὅμως ὑπισχνεῖτο τὸν εἰς τὰ ἀναιρέσεως τὰ ἀδελφῶν γνώμην, μέχρι ἂν ἰζάτης ὠφελημένος συνδοκιμάσῃ. οἱ δὲ ἐπὶ ἀνελεῖν συμβουλεύσαντες οὐκ ἔπεισαν, ἀλλὰ φυλάττειν αὐτοὺς δεσμίους παρῄνουν μέχρι τὰ ἐκείνου παρουσίας ὑπὲρ ἀσφαλείας τῆς ἑαυτῶν. συνεβούλευον δὲ αὐτῇ μεταξὺ προσηκούσῃ τινα τῆς δεχῆς ὑπόγειον, ὡ μάλιστα πιστεύει. πείθεται τούτοις ἡ ἑλένη, καὶ καθίησι τὸν πρεσβύτερον παῖδα, μονόβαζον βασιλέα προειποῦσα

τὸ ἀμο-

τὸ διάδημα, καὶ δοῦναι τὸν σημαντῆρα ἃ παρὸς δα- A
κτύλιον, τῷ τε συμβήσεσθαι ὀνομαζομένῳ παρ' αὐ-
τῆς, διοικῆσαι τὰ τῆς τῷ βασιλείαν παρήνεσε μέχρι τῆς
τοῦ ἀδελφοῦ παρουσίας. ἦκε δ' ἐπὶ τοχέως ἀκούσας
τῷ τοῦ πατρὸς τελευτῆσαι, καὶ διαδέχεσθαι τὸν ἀδελφὸν
μονόβαζον ὑποχωροῦντα τῆς ἀρχῆς αὐτῷ. καθ'
ὃν δὴ καιρὸν ὁ ἰζάτης ὑπὸ τοῦ ἀποστῆναι χάραξι διέτριβεν,
ἰουδαῖός τις ἔμπορος ἀνανίας ὄνομα, πρὸς τὰς γυ-
ναῖκας εἰσιὼν τοῦ βασιλέως, ἐδίδασκεν αὐτὰς τὸν θεὸν
σέβεσθαι, ὡς ἰουδαίοις πάτριον ἦν. καὶ δὴ δι' αὐτῶν εἰς B
γνῶσιν ἀφικόμενος τοῦ ἰζάτη, κἀκεῖνον ὁμοίως ἐπανή-
γαγε. μεταπεμψαμένου δὲ τοῦ πατρὸς, εἰς τὴν ἀ-
διαβηνῶν ἀπεξήλθε μετὰ πολλῆς ἀποκλύσεως θέσπιν.
συμβεβήκει δὲ καὶ τῷ ἑλένῃ ὁμοίως ὑφ' ἑτέρου τινὸς
ἰουδαίου διδαχθῆναι, εἰς τὰς ἐκείνων μεταθεμένην νό-
μους. ὁ δὲ ἰζάτης ὡς παρέλαβε τὴν βασιλείαν ἀφικό-
μενος εἰς τὴν ἀδιαβηνῶν, καὶ θεασάμενος τὰς ἀ-
δελφὰς, καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς δεδεμένους, ἐδυσχέ- C
ρανεν τῷ γεγονότι. καὶ τὸ μὲν ἀνελεῖν ἢ φυλάττειν δε-
δεμένους ἀσεβὲς ἡγούμενος, τὸ δὲ μνησικακοῦντας ἔχειν
σὺν αὐτῷ μὴ δεδεμένους σφαλερὸν εἶναι νομίζων, τοὺς
μὲν ὁμηρεύσοντας μετὰ τέκνων εἰς τὴν ῥώμην ἐξέπεμψε
πρὸς κλαύδιον καίσαρα, τοὺς δὲ, πρὸς ἀρτάβανον τὸν πάρθον
ἐφ' ὁμοίοις ἀποφάσεσιν ἀπέστειλε. πυθόμενος δὲ τὴ
μητέρα τῷ ἑαυτοῦ πάνυ χαίρειν τοῖς ἰουδαίων ἔθεσιν,
ἔπεισε καὶ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνα μεταθέσθαι. νομίζων τε
μὴ ἂν εἶναι βεβαίως ἰουδαῖος, εἰ μὴ καὶ περιτμηθείη, πρά- D
τειν καὶ ἐπιμελὲς μαθοῦσα δὲ ἡ μήτηρ κωλύειν ἐπειρᾶτο, δι' ἃ φέρειν αὐτῷ κίνδυνον λέγουσα. βασιλέα
γὰρ ἔσεσθαι, καὶ καταστήσειν εἰς πολλοὺς ὑπηκόους τοὺς ὑπη-
κόους μαθόντας, ἐπὶ ξένων διαθήσεσθαι καὶ ἀλλοτρίων
αὐτοὺς ἐθῶν. τὸν ἀνέξεσθαί τε βασιλεύοντος αὐτῷ
ἰουδαίους. καὶ ἢ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, καὶ πῶς ὠφέλει.
ὁ δὲ εἰς τὸν ἀνανίαν τοὺς λόγους ἀνέφερεν. ὃς δὴ τῇ μητρὶ
συμφάσκοντος, καὶ σωσαπειλήσαντος εἰ μὴ πείθοι E
καταλύσειν αὐτὸν ἄπρακτον. δεδοικέναι γὰρ ἔλεγε μή ποτε
πράγματος ἐκθήλυ πᾶσι γνωρίμου κινδυνεύσῃ πυθέσθαι τὴν ἀρχήν, ὡς αὐτὸς αὐτοῦ τέτοιον, καὶ διδά-
σκαλος τοῦ βασιλεῖ ἀπρεπῶν ἔργων γνώμονος. δυνά-
μενον δ' αὐτὸν, ἔφη καὶ χωρὶς τῆς περιτμῆς τὸ θεῖον
σέβειν, ἐγκαίτοιγε πάντως κέρδος ζηλοῦν τὰ πάτρια τῶν ἰουδαί-
ων. ἔτι δὲ καὶ κυριώτερον δ' περιτμηθῆναι. συγγνώμην
δ' ἔχειν αὐτῷ καὶ τὸν θεὸν φήσαντος, μὴ πραξαντὶ τὸ F
ἔργον δι' ἀνάγκην, καὶ τὸν ἐκ τοῦ ἐπικαίρου φόβον, ἐπεί-
σθη μὲν τότε τοῖς λόγοις ὁ βασιλεύς. μετὰ δὲ τὰ-
δε, τῶν γὰρ ὀψὲ μάλα ἐξεβεβλήκει πάντα πάσιν, ἰου-
δαῖός τις ἕτερος ἐκ τῆς γαλιλαίας ἀφικόμενος ἐλεά-
ζαρος ὄνομα, πάνυ δοκῶν τὰ πάτρια δοκῶν ἀκριβῶς εἰ-
δέναι, παρετρέψατο πρᾶξαι τοῦτο. ἐπεὶ γὰρ εἰσῆλθεν
εἰσαγομένου αὐτὸν, ἐκ παλαιοῦ τῶν μυστέων νόμον ἀνα-
γινώσκοντα, λαθὼν εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τί μέγιστον τῶν G
νόμων, ἐστὶ καὶ τοῦτο θεὸν ἀδικῶν. ἐγὼ γὰρ γινώσκειν σε δεῖ μό-
νον αὐτοὺς, ἀλλὰ ἐκ πατέρων τὰ πατρῷα πᾶσιν
ὑπὸ πάντων. μέχρι τίνος ἀπρεπῆ μήτηρ μένεις; ἀλλ' εἰ
μὴ τῶν ἄλλων τοῦτο νόμιμον ἀνέγεσθαι, ἵν' ἰουδαῖος εἶναι ἢ ἀπ-
βάλλειν, νῦν ἀναγνοὺς. παύσας ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, ἐκ
ἐπιτρεβάλετο τὴν πρᾶξιν, μεταστὰς δ' εἰς ἕτερον οἴκημα,

diademate, & dato patris anulo signatorio, simul- A
que sampsera, ut ipsi vocant: jussitque eum ad-
ministrare rempub. donec frater veniat. Is au-
tem celeriter venit audito patris obitu, & ultro
cedenti Monobazo fratri in principatum succes-
sit. Cæterum eo tempore qvo Izates apud Spali-
ni castrum agebat, Judæus qvidam mercator,
Ananias nomine, familiaritatem nactus regia-
rum mulierum, docebat eas veri Dei cultum ri-
tu Judaico. per has deinde cum Izatæ innotuis-
set, ipsum qvoqve in eandem opinionem tradu-
cit: accitumq; a patre in Adiabenam comitatus
est magnis precibus pertractus. forte autem ac-
ciderat, ut etiam Helena ab alio qvodam Judæo
instituta leges divinitus traditas complecteretur. Izates porro novus rex postqvam in Adia- B
benam reversus offendit fratres & cognatos in
vinculis, tulit id ægerrime. & cum occidere hos
aut vinctos servare vetaret pietas, contra affe-
ctos injuria dimittere parum tutum videretur,
neqvando de vindicta cogitarent: partem eo-
rum una cum propriis filiis Romam ad Claudium
Cæsarem misit, partem ad Artabanum Parthum,
futuros utrobiqve obsides, cognito deinde qvod
mater multum delectaretur Judæorum moribus,
dedit operam, ut & ipse ad eam religionem trans- C
iret. cumq; existimaret se non esse perfectum Ju-
dæum, nisi circumcideretur, paratus erat, & hoc
facere. qvod postqvam mater rescivit, conaba-
tur impedire, periculosum esse dictitans. multum
enim eam rem a rege alienaturam subditorum
animos, si eum ad externos ritus descisce re co-
gnoscerent: neqve ullo pacto laturos Judæum
in regio solio. sic illa aliqvantisper cupiditatem
ejus retinuit. rex autem cum Anania contulit
consilium, qui matris sententiam comprobans, D
minatus est se eum relicturum nisi ab hoc propo-
sito desisteret. timere enim se ne si occulta pro-
ferrentur in vulgus, ipse arriperetur daturus
pœnas, ut author omnium, qvi non docenda re-
gem docuerit. Licere autem ei etiam absq; cir-
cumcisione Deum pie colere, si Judæorum insti-
tuta placeant. in hoc enim magis sitam religio-
nem qvam in circumcisione corporis: daturum-
qve Deum veniam, si necessitate coactus signacu- E
lum id omitteret, metu ne qva exoriatur subdi-
torum defectio. his verbis tum regi persvasit,
qvod voluit. Aliqvanto autem post, nondum
enim omnino hæc cupiditas exciderat, alius qvi-
dam Judæus e Galilæa profectus, Eleazarus no-
mine, legis valde peritus habitus, eum ad rem
perficiendam impulit. ad salutandum enim re- F
gem admissus, cum eum offendisset legentem sa-
cra Moysis volumina: Nescis, inqvit, ô rex,
qvantam injuriam legi & per hanc Deo facias.
nec enim satis est decreta ejus nosse, sed præstat
imperata ejus facere. Qvam diu manebis incir-
cumcisus? si nondum legisti legem circumcidi jubentem, nunc certe lege, ut scias qvanta sit im-
pietas hanc omittere. His audiis rex non distulit negotium, sed secedens in aliud cubiculum, G

accito chirurgo fecit qvod jussus est: deinde ac-
cersita matre & præceptore Anania, indicavit
eis qvid actum sit. qvos continuo stupor ac me-
tus non mediocris corripuit, ne si res perveniret
ad vulgi notitiam, rex principatum amitteret,
non ferentibus populis imperium viri alienis re-
ligionibus dediti. sibi qvoqve videbant immi-
nere periculum, ut conscii & autoribus ejus
consilii. Sed Deus providit ne eveniret qvod il-
li timuerant. nam ex multis periculis & ipsum
Izatem eripuit, & ejus liberos, in rebus dubiis &
desperatis incolumitatem eis expediens, & osten-
dens qvod ad se respicientibus, sibiq; uni fiden-
tibus, pietatis fructus integer maneat. Sed de
his postea narrabimus. Helena porro mater re-
gis videns res regni pacatas, & filium opinione
omnium tam domesticorum qvam exterorum
beatum divina favente providentia, desiderio
capta est visendi Hierosolyma, templumq; illud
apud omnes mortales famosissimum, ut ibi De-
um adoraret, votivasq; victimas redderet. Et
qvia facile commeatum impetravit a filio, post-
qvam magnos apparatus in eam profectionem
fecisset, instructa copioso viatico descendit in
Hierosolymitanam urbem, deducente filio die-
rum aliqvot itinere. accidit autem peropportu-
ne ejus adventus civibus. Cum enim per id tem-
pus civitas gravi fame premeretur, & multi per-
irent alimentorum inopia, regina Helena ex suis
alios misit Alexandriam comparaturos vim ma-
gnam tritici, alios in Cyprum, qvi copiam ficuum
passarum inde adveherent. qvibus omnibus bre-
vi reversis, cibos egenis distribuit, atqve hoc be-
neficio memoriam immortalem sibi apud no-
stram gentem peperit. Filius qvoqve ejus Izates
comperto qvanta fame laboraret ille populus,
multum pecuniæ misit Hierosolymitanorum
primatibus. Sed horum regum beneficia qvibus
nostram civitatem juverunt, dicentur postea.

III. Cæterum Parthorum rex Artabanus, cum sen-
sisset structas sibi insidias a satrapis, nec putaret
tutum manere in suo regno diutius, decrevit ad
Izatem se conferre, ejus consilio qvæsiturus salu-
tem, & si fieri posset etiam reditum in patriam.
Assumptis igitur cognatis & familiaribus circiter
mille numero, incidit in Izatē in itinere, ex regio
strepitu sibi cognitum, ipse non notus ei de facie.
ad qvē propius accedens primum adoravit more
patrio, deinde in hæc verba erupit: Ne despicias
me rex tuum supplicem, neve contemnas opis in-
digū. Dejectus enim in privatam fortunā e regio
fastigio, ad tuū auxilium cōfugi. Qvamobrem ad
instabilitatem humanæ felicitatis respiciens, tuis
quoq; rebus prospice, cum intelligas quibus o-
mnes simus obnoxii casib. Si n. me inultū siveris,
animabitur in cæteros qvoq; reges audacia incō-
ditæ multitudinis. Hæc ille demisso vultu lacry-
mans. Izates autem audito ejus nomine, videns-
q;

A καὶ τὸν ἀυτοῦ ἐπικαλεσάμενος τὸ παρεστὸς ἐπὶ λύπῃ καὶ
μετὰ πεμψάμενος τήν τε μητέρα, καὶ τὸν διδάσκα-
λον ἀνανίαν, ἐσήμανεν αὐτὸν πεπραχέναι τὸ ἔργον. τοὺς
δ' ἐκπλήξεις εὐθὺς ἔλαβε καὶ φόβος ὅπῃ μέτριος, μὴ
τῆς πράξεως εἰς ἔλεγχον ἐλθούσης κινδυνεύσῃ μὲν ὁ
βασιλεὺς τήν ἀρχὴν ἀποβαλών, σὺν ἀναγκαίοις δ'
ἐπιτηδείοις ἄρχειν αὐτῶν ἄνδρα τ' παρ' ἑτέρους ζηλω-
τὴν ἐθῶν. κινδυνεύσαιεν δ' ἂν καὶ αὐτοὶ τῆς αἰτίας ἐπ'
αὐτοῖς ἐσχηθέντες. θεὸς δ' ἴσως ὁ κωλύσων ἦρα τοὺς ἐκεί-
νων φόβους ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ τέλος. πολλοῖς γὰρ αὐτόν τε
τὸν ἰζάτην ἐξεπεσόντα κινδύνοις, καὶ παῖδας τοὺς
ἐκείνου διέσωσεν, ἐξ ἀμηχάνων πόρον εἰς σωτηρίαν πα-
ρασχών, ἀποδείκνυσιν ὅτι τοῖς εἰς αὐτὸν ἀποβλέπουσι, καὶ
μόνῳ πίστις ἀκίνδυνον ἀκαρπὸς οὐκ ἀπολλυμένη ὑπὸ τῆς ἐυ-
σεβείας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν.
ἑλένη δ' ἡ τοῦ βασιλέως μήτηρ, ὁρῶσα τὰ μὲν κατὰ τὴν
βασιλείαν εἰρηνεύόμενα, τὸν δ' υἱὸν αὐτῆς μακάριον,
καὶ ὧν ἅπασι ζηλωτὸν, καὶ τοῖς ἄλλοθεν μὲν τῶν ἐκ
θεοῦ σεβομένοις, ἐπιθυμίαν ἔχουσα εἰς τὴν ἱεροσολυμιτῶν
πόλιν ἀφικνεῖσθαι, τό τε πᾶσι ἀνθρώποις θεσπέσιον ἱερὸν τοῦ
θεοῦ σεβάσασθαι, καὶ χαρίσασθαι θυσίας ἐπιτελοῦσα
κάλλιστα. ἐθέλει τε τοῦ παιδὸς ἐπιτρέψαι. ὁ δ' πάνυ
σεβόμενος τὴν μητέρα προθύμως κατανεύσας,
καὶ πολλὰ χρήματα τῇ τῆς ἱεροσολύμων πόλεως ἐπιμελη-
θῆναι, καὶ χρήματα πολλὰ δόντος, καταβαίνει εἰς
τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν παραπέμποντος ἐπὶ πλεῖστον
παιδὸς. γίνεται δ' αὐτῆς ἡ ἄφιξις πάνυ συμφέρουσα
τοῖς ἱεροσολυμίταις. λιμοῦ γὰρ αὐτῶν τὴν πόλιν κατὰ τὸ
καιρὸν ἐκεῖνον πιέζοντος, καὶ πολλῶν ὑπ' ἐνδείας
ἀναλωμάτων φθειρομένων, ἡ βασίλισσα ἑλένη, πέμ-
ψασα πρὸς τοὺς ἑαυτῆς, τοὺς μὲν εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν, πολ-
λοῦ σῖτον ὠνησομένους χρημάτων, τοὺς δ' εἰς κύπρον
ἰσχάδων φόρτον εἴσοντας. ὡς δ' πάλιν ἦλθον ταχέως
κομίζοντες, τοῖς δεομένοις διένειμε τροφὴν, καὶ
μεγίστην αὐτῆς μνήμην τῆς εὐποιΐας πάντης, εἰς τὸν πάν-
των ἡμῶν ἔθνος καταλέλοιπε. πυθόμενος δ' καὶ ὁ τῆς
αὐτῆς ἰζάτης τὸ σπεῖσαι τὸν λιμὸν, ἔπεμψε πολλὰ χρήμα-
τα τοῖς πρώτοις τῶν ἱεροσολυμιτῶν. ἀλλὰ γὰρ ἃ τοῖς βα-
σιλεῦσιν εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ἀγαθὰ πεπράκται, μετὰ
ταῦτα δηλώσομεν. ὁ δὲ τῶν πάρθων βασιλεὺς ἀρτα-
βάνης, αἰσθόμενος τοὺς σατράπας ἐπιβεβουλευκότας εἰς αὐτὸν
συνεστηκότας, μὴ μένειν παρ' αὐτοῖς ἀσφαλὲς ἔκρινεν,
ἔγνω πρὸς ἰζάτην ἀπαίρειν, πόρον παρ' αὐτοῦ βουλό-
μενος σωτηρίας εὑρέσθαι, καὶ κάθοδον εἰς τὴν ἀρχὴν
ἐπανηθείη. καὶ δὴ ἀφικνεῖται συγγενῶν τε καὶ οἰκε-
τῶν ἐπὶ χιλίους τὸν ἀριθμὸν ἐπαγόμενος, συντυγχά-
νει τε παρ' ἰζάτῃ κατ' ὁδὸν, αὐτός τε σαφῶς ἐκεῖνον ἐπι-
γνούς καὶ ὑπ' ἰζάτου γινωσκόμενος. καὶ πλη-
σίον προσελθὼν, πρῶτον μὲν κατὰ τὸ πάτριον προσεκύ-
νησεν αὐτὸν, ἔπειτα, βασιλεῦ φησὶ, μὴ περίδῃς με τὸν
σὸν οἰκέτην, μηδὲ ὑπερηφανήσῃς δεομένου. πάν-
τως γὰρ οὐ μεταβολῆς γνώμην ἔχω καὶ οὐ βασιλικῆς
ἰδιώτης, τῆς σῆς ἐπικουρίας χρῄζω. βλέψον οὖν εἰς
τὸ τῆς τύχης ἄστατον, καὶ κοινὰ εἶναι νόμιζε καὶ ὑπὲρ
σοῦ τὰ θεόφιλα. ἅμα δ' ἀνεκλαίετο πρὸς φίλτρον,
ἔστιν ὅτε θερμότεροι πολλοὶ τῶν ἄλλων βασι-
λέων. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε δακρύων, καὶ τῇ κεφαλῇ
κάτω νεύων. ὁ δ' ἰζάτης, ὡς ἤκουσε πάντα, καὶ εἶδεν

ἀνέτλιο

ικέτην αὐτὸν παρεσῶσα τὸν Ἀρταβάνην, καταπήδησον A astare ſupplicem Artabanum, ab eqvo deſiliit, &, λαβὲ ἵππον, καὶ θάρσησον εἶπεν ὦ βασιλεῦ, μηδὲ σε Bono, inquit, animo eſto rex, nec turberis præ-
συγχέτω τὸ παρὸν εἰς ἀνήκεστον. παχεῖα γὰρ ἔσται τῆς ſenti calamitate quaſi immedicabili. brevi enim
λύπης ἡ μεταβολή. φίλον δὲ σύμμαχον ἀρήσεις finem habebit tua mœſtitia: inveniesqve amicum & ſocium meliorem, quam forte ſperaſti ha-
κρείττω τῆς ἐλπίδος. ἢ γὰρ εἰς τὴν πάρθων σε καθιεὶς ctenus. aut enim te in Parthorum regnum reſti-
σω βασιλείαν πάλιν, ἢ τῆς ἐμῆς σκήπτρου. ταῦτα εἰ- tuam, aut meum tibi cedam. Hæc loqvutus im-
πὼν, ἀνεβίβαζεν ἤδη τὸν ἵππον Ἀρταβάνου, παρέπεμπε poſito in eqvum Artabano, ipſe eum comitaba-
δὲ αὐτὸς πεζὸς, τιμὴν ὑπανέμων τοιαύτην, ὡς ἂν μείζονι tur pedibus, majori regi hunc honorem exhibens.
βασιλεῖ. ἐκεῖνον μὲν οὖν ὁ Ἀρτάβανος, βαρέως ἤνεγκε, B Id Parthus rex tulit permoleſte, juravitqve per
ἐπὶ τῷ ἰδίῳ αὖθις τύχῃ καὶ τιμῇ ἐπωμόσατο καθ- futuram ſuam tortunam ac dignitatem, deſcen-
ιόντας μὴ οἴκοθεν πάλιν ἀναβαίνειν, καὶ προηγεμέ- ſurum ſe, niſi ille rurſum aſcenderet, & præco-
νου. ἐπῃνεῖτο, ὅτι τὸν ἵππον ἤλατο, καὶ ἀγαγὼν αὐ- deret. Tum alter morem ei geſturus in eqvum
τὸν εἰς τὰ βασίλεια, πᾶσαν τιμὴν ἀπένειμεν ἔν τε συνε- inſiliit, & perducto in ſuam regiam omnem ho-
δρίοις καὶ ταῖς παρὰ τοῖς ἑστιάσεσι προκαλισίοις, οὐκ norem habuit, in conceſſibus ac conviviis hono-
εἰς τὸ παρὸν αὐτοῦ τῆς τύχης ἀποβλέπων, ἀλλ' εἰς τὸ πρό- ratiorem locum ei cedens, habita ratione non
τερον ἀξίωμα, καὶ τὰ λογισμοῦ δίδοὺς ὡς κοιναὶ τοῖς ἀν- præſentis ejus ſtatus, ſed dignitatis priſtinæ, re-
θρώποις αἱ μεταβολαὶ τῆς τύχης. γράφει τε πρὸς C putansqve eadem poſſe cuivis mortalium acci-
τοὺς πάρθους, πείθων αὐτοὺς τὸν Ἀρτάβανον ἀποδέξα- dere. Scripſit etiam ad Parthos ſvadens, ut ſu-
σθαι, πίστιν προτείνων τὸ μὴ πεπραγμένων ἀμνησίας δε- um regem reciperent, fidem ſuam interponens
ξιὰν καὶ ὅρκους, καὶ μεσιτείαν τὴν αὐτοῦ. οἱ δὲ πάρθοι non fore eum injuriarum memorem. paratus &
δέχεσθαι μὲν αὐτὸν ἤθελον οὐκ ἀρνούμενοι, μὴ δύνασθαι δὲ jurejurando omnem illis dubitationem eximere.
λέγοντες διὰ τὸ τὴν ἀρχὴν ἑτέρῳ πεπρᾶσθαι. κίν- Parthi vero non recuſabant eum recipere, ſed
δυνον δὲ ἐνόμιζον τὸ παρειληφέναι, καὶ δεδοικέναι μὴ poſſe ſe negabant, qvod jam principatum dedi-
ἔρις αὐτοὺς ἐκ τούτου καταλάβῃ. μαθὼν τὴν προ- ſſent alteri, nomine Cinnamo. periculum enim
αίρεσιν αὐτῶν ὁ κίνναμος πρὸς τοῦτο, αὐτὸς γράφει τῷ esſe, ne altero revocato omnia flagrarent bellis
Ἀρτάβανῳ. τυραννίδι γὰρ ἐπῆν αὐτῷ, καὶ φύσει δὲ ἦν καλὸς D civilibus Cinnamus autem voluntate procerum
καὶ ἀγαθὸς, θαρραλέων αὐτῷ πιστεύσαντι θαρρήσαι τὴν ἀρχὴν ἀπολήψεσθαι τὴν αὐτοῦ. καὶ ὁ Ἀρτάβανος πιστεύσας παρῆν. ἀπαντᾷ δὲ αὐτὸν ὁ κίννα- cognita, cum eſſet alumnus Artabani, & alioqvi
μος, καὶ προσκυνήσας, βασιλέα τε προσαγορεύσας honeſto ingenio præditus, ſcribit ei, ut accepta a
ἔθηκεν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ τὸ διάδημα ἀφελὼν τῆς ſe fide reverteretur, recepturus amiſſum digni-
ἑαυτοῦ. καὶ Ἀρτάβανος ὕστερον ἐξ ἐλάττης πάλιν εἰς τὴν tatis faſtigium: a qvo ille perſvaſus rediit. Cin-
ἀρχὴν καθίσταται, πρότερον αὐτῆς σκῆπτρον ἀφελὼν Ἰζάτης namus autem obviam profectus, adorato & regis
μεγίστους. οὐκ ἐλύπει μὲν ἀμνήμων τὰ εἰς αὐτὸν appellatione ſalutato diadema ſuo capiti detra-
εὐεργεσιῶν, ἀλλὰ δωρεῖται τὸν Ἰζάτην τιμῆς μεγίστης πα- E ctum impoſuit. Sic Artabanus Izatæ opera in
μὰ παρ' αὐτῆς. τὴν τε γὰρ πάτριον ἀρχὴν ἐπέτρεψεν regnum ſuum reſtitutus eſt, unde ejectus fuerat
αὐτῷ φορεῖν, καὶ σκῆπτρον χρυσῆς κλίνης καθεύδειν, ἅπερ μέ- a magnatibus. Nec fuit beneficiorum immemor,
γιστα ἐστὶ γέρας καὶ σημεῖον τῶν πάρθων βασιλέων. ἔδωκε δὲ ſed affecit Izatem maximis; qvi apud ipſos ha-
καὶ χώραν πολλὴν αὐτῷ ἀγαθὴν ἀπὸ τῶν ἀρμενίων βασιλέως bentur honoribus. nam & tiaram rectam ei ge-
ἀποτμήσας. νισίβις δέ ἐστιν ὄνομα τῇ γῇ, καὶ ἐν αὐτῇ πρότερον μακεδόνες κτίσαντες πόλιν ἀντίοχειαν ἐπ' ſtare permiſit, & in aureo lecto cubare, qvæ ho-
μυγδονίαν προσηγόρευσαν. ταύτας μὲν δὴ τὰς τιμὰς noris inſignia conceſſa ſunt ſolis Parthorum re-
ἐξ ἴσης ἔσχε παρὰ τῶν πάρθων βασιλέως ἐπιμήθη. μετ' E gibus. donavitq; ei regionem magnam ac bo-
ὀλίγον δὲ χρόνου, ἀρταβάνης τελευτᾷ, τὴν βασιλείαν nam, ademptam ditioni regum Armeniæ, cui no-
τῷ παιδὶ ἀρδάνῃ καταλιπών. ἔτος δὴ περὶς ἰζάτην men eſt Nilibis. in ea olim Macedones condide-
ἐφιππάζεται, ἐπιθυμεῖ αὐτὸν μέλλων πρὸς ῥωμαίους πο- rant urbem Antiochiam, Mygdoniam cognomi-
λεμεῖν ἐκφέρειν, συστρατεύειν τε συμμαχίαν ἐπιμάζει· ne. atqve hos honores Izates accepit a Parthorũ
ὁ μὲν ἐπῄνει. ὁ δὲ ἰζάτης, τὴν ῥωμαίων δύναμίν τε καὶ τύ- rege præmium. Non multo poſt Artabanus mo-
χην ἐπιστάμενος, ἀδυνάτως αὐτὸ ἐνόμιζεν ἐπιχειρεῖν. riens regnum reliqvit Vardani ſuo filio. hic ad
ἐπεὶ δὲ πεμφθεὶς πέντε μὲν τὸ ἀριθμὸν υἱοὺς, τὴν ἡλικίαν νέους, Izatem profectus, ſvaſit ei, ut vellet ſibi belli ad-
γλῶτταν τε παρ' ἡμῖν πάτριον, καὶ παιδείαν ἀκριβῶς μα- G verſus Romanos gerendi eſſe ſocius, qvod tamen
θησομένους, τὸν τε μέγαν προσκυνήσοντα τὸ ἱερὸν ὡς πρό- impetrare non potuit. Adiabenus enim non
σθεν, ἐκπορεύσεις ἐκ, τὸν ἀρδάνου σκῶλυσε, σωφρόνως ignorans qvanta eſſet Romanorum fortuna ac
διηγεμένου τὰς ῥωμαίων δυνάμεις τε καὶ πράξεις, ἃς potentia, cenſebat illum tentare impoſſibilia.
τότε εἰσῆλθον αὐτὸν φοβήσαι, καὶ παύσαι ἐπιθυμοῦντα Ad hæc qvia qvinqve adoleſcentes filios miſe-
τῆς πρὸς αὐτοὺς φιλίας. παροξυνθεὶς δὲ ἐπὶ τούτοις rat, ut lingvam noſtram & diſciplinas diligenter
ὁ πάρθος, πόλεμον εὐθὺς πρὸς ἰζάτην κατήγγειλεν, diſcerent, ſimulqve matrem adoraturam in tem-
plo, ſicut diximus, ſegnior erat, & Vardanem
qvoqve conabatur deducere a propoſito, con-
tinenter denarrans ei Romanorum geſta & potentiam, ratus ſe hoc modo abſterriturum
eum a laceſſendi eos cupidine. Parthus autem his offenſus continuo bellum indixit Izatæ,

ex quo tamen nullum retulit operæ præmium, Deo frustrante spes ejus vanissimas. Parthi enim postquam cognoverunt mentem Vardanis, & quod Romanis bellum inferre statuerit, illo cæso principatum ejus fratri Gotarzæ commiserunt. huic quoque paulo post sublato per insidias, Vologesus frater successit, qui duobus germanis eodem secum patre genitis regna distribuit, Pacoro grandiori Mediam, Tiridati minori Armeniam. Porro Monobazus regis frater & cognati cæteri videntes Izatæ propter eximiam erga Deum pietatem res prospere succedere, prædicariq; eum passim tantæ felicitatis nomine, cœperunt & ipsi cogitare de relinquenda religione patria, & assumendis Judaicis ritibus. id ubi olfecerunt ejus regni magnates, ægre ferentes dissimulaverunt tamen indignationem, opportunitatem expectantes per quam ab eis pœnas repeterent. Scribunt igitur Abiæ regi Arabum: magnam pecuniam ei pollicentes, si expeditionem contra suum regem susciperet: promittebantqve primo statim conflictu se eum deserturos. Esse enim sibi animum pœnas de eo sumere propter contemptum ritus patrii. ictoqve cum Arabe fœdere, hortabantur ne differret negotium. Paruit ille, & cum magno exercitu contra Izatem venit. Cumqve jam hostes in conspectu essent inituri prælium, priusquam ad manus veniretur, omnes sui ex composito eum deserunt: tergaq; vertentes hostibus, tanquam panico terrore perciti fugam celeriter ineunt. Nec tamen Izatæ animus concidit: sed sentiens se a magnatibus proditum, ipse quoque intra castra sese recipit, ubi inquisitione facta in autores ignominiæ, postqvam deprehendit quosdam de fuga pactos cum Arabe, his supplicio deditis, postera die cum hoste conflixit: cæsisq; plurimis, reliquos veram fugam coegit capessere. ipsum regem acriter persequutus in castrum Arsamum compulit: impetuq; facto in mœnia, vi illud cepit. eo direpto ingenti præda potitus in Adiabenam triumphabundus reversus est, quamvis Abiam vivum in suam potestatem redigere non valuerit, quia captivitatem voluntaria morte prævenerat. Proceres autem Adiabenorum primo conatu frustrati, & a Deo in manus sui regis traditi, ne sic quidem quiescebant: sed denuo scribunt Vologeso regi Parthorum, rogantes ut Izatem interficiat, & dynastâ alium quempiam genere Parthum sibi præficiat. exosum enim suum regem ajebant, eo quod patriæ religioni externam prætulerit. His auditis Parthus ad bellandum excitus, cum nullam haberet justam occasionem, honores quos ipsius pater ei concesserat, repetiit: bellum interminatus, si imperatis contradiceret. Quo nuntio Izates supra modum est territus, turpe ducēs honoris gratia sibi concessis per metum cedere: sciensqve quod etiamsi ipse imperata faceret, Parthus tamen non quiesceret, decrevit totam rem DEO committere: jacturus extremam de capite aleam:

A οὐ μέλει ἔλαθεν οὐδὲ τῆς ὑπὲρ τούτῳ σφετέρας ὕβρεως, ἢ θεοῦ τὰς ἐλπίδας αὐτῶν πάσας διαπεμπούσης. μαθόντες γὰρ οἱ πάρθοι τὸν Ἀρσάκου διαφθαρέντα, καὶ ὡς ὑπὲρ ῥωμαίους στρατεύειν ἐκεῖνον, αὐτὸν μὲν ἀναιροῦσι, τοῦ ἀρχαίου ἢ τῆς ἀδελφῆς κατάρξαι παρέδωκαν. καὶ δὴ τὸν ἢ μετ' ὀλίγον χρόνον ἐξ ὑπερβολῆς πλούτησαντα, Ἀμβάζεκην οὐολογάσης ὁ ἀδελφὸς, ἐς ὃν καὶ τοῖς ὁμοπατρίοις δυσὶν ἀδελφοῖς δυνασείας διῄρει, πακόρῳ μὲν τῷ πρεσβυτάρῳ, τοῦ μήδων, τῆς μὲν ἀτῆ ἢ τῷ νεωτάρῳ τοῦ ἀρμενίας. ὁ ἢ βασιλέως ἀδελφὸς μονόβαζος, καὶ οἱ συγγενεῖς, θεωροῦντες τὴν ἰζάτου πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν ζηλωτὸν ὄντα παῦ ἀνθρώποις γεγενημένου, ἔχον ὑπόθυμίαν, καὶ αὐτοὶ τὰ πάτρια καταλιπόντες, ἔθεσι χρῆσθαι τοῖς ἰουδαίων. γίνεται ἢ πᾶξις αὐτῶν κατάφωρος τοῖς ὑπηκόοις, καὶ τούτῳ χαλεπαίνοντες οἱ μεγιστᾶνες, ἀφέρουσι μὲν τὴν ὀργὴν, κ' νοῦν ἢ ἔχοντες, καιρὸν ὑπιδόμενοι ἐζήτουν δίκην ἐπαγαγέσθαι αὐτεύδοντας παρ' αὐτῶν. καὶ δὴ γράφουσι πρὸς ἀβίαν τ' ἀράβων βασιλέα, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπισχνούμενοι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὸν παρ' αὐτοῖς βασιλέως, ἐπαγγέλλοντο ἢ καὶ αὐτοὶ τοῦ πρώτου συμβολῆς ἐγκαταλείψειν τὸν βασιλέα. θέλειν γὰρ αὐτὸν τιμωρήσασθαι, μισοῦντα τὰ παρ' αὐτοῖς ἔθη, καὶ ὅρκοις τοῦ πρὸς ἀλλήλους εὐθὺς μάχεσθαι πίστιν, ἀπεύδειν παρεκάλουν. πείθεται δὲ ὁ ἄραψ, καὶ πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν, ἦκεν ὡς τ' ἰζάτην. μελλούσης ἢ τῆς πρώτης συμβολῆς περὶ εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, καταλείπουσι τ' ἰζάτην σὺν συνήθειᾳ πάντες ὡς πανικῷ δείματι καταπεπληγότες, καὶ τὰ νῶτα τοῖς πολεμίοις ὑπερέψαντες, ἔφευγον. ὁ μὲν ἰζάτης καταπλαγεὶς, νοήσας ἢ προδοσίαν ὑπὸ τ' μεγιστάνων γεγενῆσθαι, καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον ὑπεχώρησε, καὶ τοὺς αἰτίους ζητήσας, ὡς ἐμάθε συντεταγμένως πρὸς τὸν ἄραβα, τοὺς μὲν αἰτίους ἀνεῖλε. τῇ ἢ ὑστέρᾳ συμβαλὼν, πολεῖς μὲν ἀπέκτεινεν, πάντας ἢ φυγεῖν ἠνάγκασεν. αὐτὸν ἢ τὸν βασιλέα, δώκων εἰς πρόφασιν ἡσυχάσειν ἄρσαμον καλούμενον, καὶ προσμαχεσάμενος καρτερῶς, εἷλε τὸ χωρίον. διαρπάσας ἢ τοῦ ἐν αὐτῷ λείαν πᾶσαν, πολλὴ ἢ ἦν, ὑπέστρεψεν εἰς τοῦ ἀδιαβηνοῦ τὸν ἀβίαν οὐ καταλαβὼν ζῶντα. προεκπεπλαμβανόμενος γὰρ ἑαυτὸν ἀνῄρει. ὑποτυχόντες ἢ οἱ τῶν ἀδιαβηνῶν μεγιστᾶνες τῆς πρώτης ὑπερχρησίας, θεραπεύοντες αὐτοὺς ἢ θεοῦ τῷ βασιλεῖ, ἐδ' ὡς ἠρέμουν, ἀλλὰ χρᾶσθαι πάλιν συνελογίσαντο, βασιλεὺς ἢ πάρθων ἐτύγχανε ὢν, θεραπεύσαντες ὑποκτεῖναι μὲν τὸν ἰζάτην, καταστῆσαι δὲ αὐτοῖς ἕτερον δυνάστην, τῷ ἦθει πάρθον. μισεῖν γὰρ ἔλεγον τὸν ἑαυτῶν βασιλέα, καταλύσαντα μὲν τὰ πάτρια, ξένων δὲ ἐρασθῆναι ἐθῶν ἠθυμοῦντο. τοῦτα ἀκούσας ὁ πάρθος, ἐπάρθη πρὸς τὸν πόλεμον, καὶ προφάσεις δικαίας μηδεμίαν ἔχων ἀφορμὴν, τὰς ὑπὸ τ' πατρὸς αὐτῷ δοθείσας τιμὰς ἐπέμπειν ἀπῄτει. ἀπήντα δὲ, πόλεμον κατήγγελλεν. παράστας ἢ τ' ψυχὴν ὁ ἰζάτης, ὡς ἤκουσε ταῦτα, καταγνοὺς μὲν φόβου αὐτῷ νομίσας τὸ τῶν δωρεῶν ἐξισταθαι δοκεῖν ἀλλὰ φόβου ὄντ' πάλαι, εἰδὼς δὲ ὅτι καὶ ἀπολαβὼν ὁ πάρθος τὰς τιμὰς, οὐκ ἂν ἠρεμήσειεν, ἐκρῖνεν ὑπερθέσθαι τῇ κινδύνου τὸν θεῷ τ' ὑπὲρ τ' ψυχῆς κίνδυνον.

καὶ τὸν μέγιστον ἡγεμόνα αὐτῶν ἔχων σύμμαχον, καταπήξατο μὲν τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας εἰς τι τῶν φρουρίων ἀσφαλέστατον, σῖτον δὲ πανταχοῦ εἰς τὰς βάρεις, καὶ ἐμπρήσας τὸν τε χόρτον καὶ τὰς νομάς. ταῦτά τε προδιεσκευασμένος, ἐξεδέχετο τοὺς πολεμίους. Φραάγμωμος δὲ παρθικῆς μὲν πολλῆς δυνάμεως πεζῶν τε καὶ ἱππέων ἄπλετον ἐλπίδα, ὥδευε γὰρ σπουδαίως, βαλλόμενος τὰ χάραγμα πρὸς τῷ ποταμῷ τῷ τῶν Ἀδιαβηνῶν, καὶ τῶν μηδίων ὀρίζοντι, πόρρω καὶ ὁ Ἰζάτης τὸ στρατόπεδον ἔσχε. ἄπωθεν, ἔχων περὶ αὐτὸν ἱππεῖς τὸν ἀριθμὸν ἑξακισχιλίους. ἀφικνεῖται δὲ πρὸς τὸν Ἰζάτην ἄγγελος. ὡς δὲ παρθικὴ πεμφθεὶς, ὃς τὴν παρθικὴν δύναμιν ὅση τις ἐστὶν ἤγγειλεν, ἀπὸ Εὐφράτου ποταμοῦ μέχρι βάκτρων τὰς ὄρους αὐτῆς τῆς ἀρχῆς, καὶ τοὺς ὑπηκόους αὐτῆς βασιλέας καταλέγων. ἠπείλει δ' ἀδίκως αὐτὸν εἶναι, ἀχαρίστως περὶ δεσπότας τοὺς ἑαυτοῦ γινόμενον, καὶ ἁρπάζειν τῆς βασιλέως αὐτὸν χειρὸς, καὶ τὸν θεὸν οὐ σέβειν δικαίως. ταῦτα δ' ἀγγέλου Φραάσαντος. ὁ Ἰζάτης εὐθὺς μὲν τὴν παρθικὴν δύναμιν ἔφη πολὺ τῆς αὑτοῦ διαφέρειν, γιγνώσκειν δ' οὐκ ἔτι μᾶλλον ἀνθρώπων παντῶν ἔλεῳ κρείσσω τὸν θεόν. καὶ τοιαύτῃ δεήσει τὸν ἱκέτευσεν, ὅπῃ τῷ ἱκετείαν ἐρείπτοι δὴ θεῷ, χαμαί τε ῥίψας αὑτὸν, καὶ ἀποδὺς τὴν κεφαλὴν κατηχμάσας, μὴ γυναικὸς καὶ τέκνων ἐπήσθην, ἀνακαλῶν τὸν θεὸν καὶ λέγων, εἰ μὴ ματαίως ὦ δέσποτα κύριε τῆς σῆς ἐλπίδι χρησάμενος, τὸ πάντων δικαίως μόνον καὶ πρῶτον ἡγήσομαι κύριον, ἐλθὲ σύμμαχος, ἐχ ὑπὲρ ἐμοῦ μόνον ἀμυνόμενος τοὺς πολεμίους, ἀλλ' ὅπως τῆς σῆς δυνάμεως καταπτοήσωσιν, ἃ μεγαλορρήμονα γλώσσαν ἐπῳδὴν ἐπέφασαν. ὁ μὲν ταῦτα ἐπιτιθεὶς θαρρύνων, τῇ ὀδυρόμενος. ἐπήκοος δὲ ὁ θεὸς ἐγένετο, καὶ κατ' εὐχὴν ἤδη τῷ νύκτα δεξάμενος ἐπιστολὰς βασιλεὺς ἐν αἷς ἐγέγραπτο δάκρυα καὶ σκληρὰν χήρᾳ μεγαλλεῖα καταφρονήσασιν αὐτοῦ τῆς ὑποδημένης βασιλεῦσι μὴ διαπάζειν τῷ παρθυαίῳ, ἄπρακτος ἀνέζευξεν εἰς τὴν πατρῴαν. καὶ ὁ Ἰζάτης ἔτι καὶ θεῷ πρόνοιαν τοῖς ἀπειλᾶς δ' παρθικὰς ἀμφοῖν. μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον τελευτήσαντος μὲν καὶ πατρὸς ἅπαντος ὑπὲρ ἡμέρας πληρώσας ἑπτὰ, πέπαρτον δὲ πρὸς εἰκοσὶν δυνάστας, καταλιπὼν παῖδας ἄρρενας εἴκοσι πλείονας, τῷ μὲν πρεσβυτάτῳ τὴν ἀρχὴν τὸν ἀδελφὸν μονόβαζον ἐπέλαβε Φραάτου, ἀμφοῖν αὐτοῖν, ὅτι καὶ τὴν ὑποδημάτων αὐτοῦ, μὴ τὰ δ' πατρὸς αὐτοῦ γενόμενον, πῶς φυλάξειεν αὐτῷ τῷ δυνάστῃ. ἡ δὲ μήτηρ ἐλένη, τὸν δὲ παῖδος γενόμενον ἀκούσασα βαρέως μὲν ἐνεγκεῖν, ὡς ἐκ μητρὸς τεθραμμένῳ εὐσεβεστάτου παιδὸς, ὡς δὲ μᾶλλον ἡ δόμος ἔσχεν τῷ Ἀδιαβηνῷ ἀκουσομένῳ ἐκ τοῦ πρεσβυτέρου αὐτῆς υἱοῦ ἥκουσαν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐστάλλει. Φραάγμωμος δὲ ἐκ τῷ Ἀδιαβηνῷ, δ' ποτὲ μὲν Ἰζάτῃ τῷ παιδὶ χρόνον ἐπεβίωσεν. ὁ δὲ μονόβαζος τὰ πάντα σκήπτρου ἔσχε, καὶ τὰ δ' ἀδελφὰ τὰ μνῆμα εἰς ἱεροσόλυμα θεῖναι μετοστεῖλεν ἐν τ πυραμίσιν, ἃς ἡ μήτηρ κατεσκεύασε τρεῖς τὸν ἀριθμὸν τρία στάδια τῆς τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ἀπέχούσας. ἀλλὰ μονόβαζος μὲν ὁ βασιλεὺς, ὅσα κ τὸν τῆς ζωῆς χρόνον ἐπραξεν, ὕστερον ἐπαγγελῶμεν. φάδα δὲ τῆς ἰουδαίας ἐπιτροπεύοντος τότε τις ἀνὴρ θευδᾶς ὀνόματι, πείθει τ πολλοῖς ὄχλον ἀναλαβόντα τὰς κτήσεις ἕπεσθαι πρὸς τὸν ἰορδάνην ποταμὸν αὐτῷ. προφήτης γὰρ ἔλεγεν εἶναι, καὶ

A fretusque hujus auxilio liberos & uxores in munitissimum quoddam castellum deposuit, frumentum autem in arces: quo facto fœnum omne flammis corrupit & pabulum: atque ita præparatus expectabat adventum hostium. Cumque Parthus numerosas equitum atque peditum secum propere trahens copias opinione citius venisset, posuissetque castra ad fluvium qui Adiabenam a Media dirimit: Izates quoque non
B longe inde castra metatus est, habens circa se equitum sex millia. in ea castra Vologesus præmisit nuntium, qui hosti indicaret quantis ipse stiparetur copiis, contractis e toto imperio quam late patet Bactra inter & Euphratem fluvium. minabaturque daturum eum pœnas ingratitudinis erga dominos: ac ne Deum quidem quem
C coleret, posse eum e suis manibus eripere. Hæc referente nuntio, Izates respondit, scire quidem se nullo modo conferendum esse Parthorum viribus; nec tamen ignorare Deum esse longe potentiorem universis mortalibus. atque ita dimisso nuntio supplex humi ante Deum procidit, cinere caput turpatus, & indicto sibi una cum uxore ac liberis jejunio, his precibus Deum invocans: Si non frustra me dominator domine tuæ bonitati dedidi, teque merito solum & primum habeo dominum, veni in auxilium, non tam me
D defensurus ab hostibus, quam illorum repressurus audaciam, qui nefaria lingva immanes voces non horruerunt jactare contra tuam potentiam. Sic implorantem & lamentantem exaudivit Deus: illaque ipsa nocte Vologesus receptis literis, significantibus Daharum & Sacarum validam manum contempta regis absentia populari regionem Parthicam, infecto negotio retrorsum cum
E exercitu abiit: ita ut evidenter appareret Izatem tum servatum divina providentia. Non multo autem post exacto ætatis anno quinto supra quinquagesimum, regni vicesimo quarto, superstitibus quatuor liberis masculis, successionem tamen regni reliquit fratri Monobazo, referens ei gratiam bona fide servati sibi absenti principatus olim post communis patris obitum. Mater porro Helena mortem ejus compertam tulit graviter, ut par erat orbatam amantissimo filio: magnam tamen consolationem habuit, cum
F audiret successisse suum majorem natu filium, ad quem conveniendum sine mora profecta est: reversaque; in Adiabenam, non multo tempore Izates supervixit. Monobazus autem ossa ejus & fratris sui misit Hierosolyma, condenda in extructis
G ab ipsa pyramidibus tribus numero, tertio ab urbe Hierosolymitana stadio dissitis. Sed quæ Monobazus regni sui tempore gesserit, dicemus postea. Fado porro procuratore apud Judæam IV.
præstigiator quidam nomine Theudas persuasit magnæ vulgi multitudini, ut assumptis suis facultatibus sequerentur se ad Jordanem fluvium. prophetam enim se jactabat, pollicens

sciſſurum ſe verbo fluvium & facilem præbiturum transitum, taliqve promiſſione permultis impoſuit. At Fadus effecit ut nihil lucrifacerent ex ſua inſipientia, immiſſis in eos turmis equitum: qvi ex improviſo irruentes ex his multos interemerunt, multos vivos ceperunt, & in his ipſum Theudam, cujus caput abſciſſum reportarunt Hieroſolyma. atqve hæc ſunt qvæ Judæis contigerunt adminiſtrationis Cuſpii Fadi tempore.

A τοῦ ποταμοῦ χίους, δίοδον ἔφη παρέξειν αὐτοῖς ῥᾳδίαν, καὶ ταῦτα λέγων, πολλοὺς ἀπέκτεινεν. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ἀφρονεστέρᾳ γνώμῃ φάδου, ἀλλ' ἐξέπεμψεν ἵλαν ἱππέων ἐπ' αὐτούς, ἥτις ἀπροσδοκήτως ἐπιπεσοῦσα, πολλοὺς μὲν ἀνεῖλε, πολλοὺς δὲ ζῶντας ἔλαβεν, αὐτὸν τε τὸν Θευδᾶν ζωγρήσαντες, ἀποτέμνουσι τὴν κεφαλὴν, καὶ κομίζουσιν εἰς ἱεροσόλυμα. τὰ μὲν οὖν συμβάντα τοῖς ἰουδαίοις ἐπὶ τῶν ἑκατὸν φάδου ἐπιτροπῶν χρόνος, τοῦτο ἐγένετο.

B

CAP. III.

Qvomodo Tiberius Alexander procurator filios Judæ Galilæi puniit.

V. FAdo autem ſucceſſit Tiberius Alexander, ejus Alexandri filius qui Alabarchiæ magiſtratum geſſit Alexandriæ, omnium in ea urbe ſuo tempore ditiſſimi, qvi etiam erga Deum pietate ſuperavit filium, deſertorem religionis patriæ. horum tempore magna illa fames Judæam tenuit, qvando regina Helena frumentum ingenti ſumptu ex Ægypto comparatum, in egenos diſtribuit, ut jam dictum eſt. eodem tempore etiam filii Galilæi Judæ Jacobus & Simon ſublati ſunt de medio, ejus qvi agente Syriæ cenſum Qvirinio Judæos ſolicitabat ad defectionem a Romano populo: hos enim Alexander crucis affecit ſupplicio. Herodes autem rex Chalcidis Joſephum Camydæ filium privavit ſummo pontificio, eiqve ſuccedere juſſit, Ananiam Nebedæi filium. Tiberio Alexandro ſucceſſit Cumanus, qvo tempore idem Herodes Agrippæ magni frater vita exceſſit octavo anno principatus Claudii, ſuperſtitibus tribus filiis: qvorum Ariſtobulus ex priore uxore natus eſt: e Bernice vero fratris filia Bernicianus & Hyrcanus. eius principatum Claudius Cæſar Agrippæ juniori donavit. Sub eodem Cumano exorta ſeditione Hieroſolymis multi Judæorum deſiderati ſunt, cujus cauſam primum explicabimus.

C D E VI.

CAP. IV.

Qvomodo plurimi Judæorum circa templum oppreſſi ſunt.

INſtante Paſchæ feſto per qvod noſtris hominibus veſci panibus infermentatis mos eſt, concurrentibus undiqve ad ſolennitatem turbis plurimis, veritus Cumanus ne inde naſceretur motus aliqvis, juſſit cohortem unam armatam ſtare ſupra templi porticus, cohibituram tumultum ſi qvis forte exiſteret. nam idem & alii ante illum præſides factitaverunt feſtivitatum temporibus. ejus feſti die qvarta miles qvidam oſtendit populo nudata genitalia: qva contumelia furentes vociferabantur non ſe affectos, ſed ipſum Deum quem honoraret ea celebritas. & quidam audaciores in Cumanum jactabant convitia, dicentes ab illo ſubmiſſum petulantem illum militem. his auditis Cumanus & ipſe non mediocriter irritatus eſt: rogabat tamen ut deſinerent movere ſeditionem feſto tempore. cumqve illi adeo non parerent, ut majoribus etiam impeterent eum convitiis, jubet totum exercitū

F G

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς πρῶτος ἀλέξανδρος ἐπίτροπος τῶν υἱῶν ἰούδα τοῦ γαλιλαίου ἐκόλασεν.

ΗΛθε δὲ φάδῳ πρῶτος ἀλέξανδρος ἀλάβαρχος, ἀλεξάνδρου τοῦ καὶ ἀλαβαρχήσαντος ἐν ἀλεξανδρείᾳ, καὶ πλούτῳ πρωτεύοντος τῶν κατ' αὐτὸν, ὃς οὐ μόνον ἐτῇ πρὸς τὸ θεὸν τὸ πάτριον ἀλεξάνδρου. τοῖς γὰρ πατρίοις οὐκ ἐνέμενε τὸ ἔθος. ἐπὶ τούτου γὰρ, καὶ τὸν μέγαν λιμὸν τὴν Ἰουδαίαν συνέβη γενέσθαι, καθ' ὃν ἡ βασίλισσα ἑλένη πολλῶν χρημάτων ὠνησαμένη σῖτον ἔδοτο τοῖς ἀπορουμένοις ὡς προεῖπον. πρὸς τούτοις δὲ οἱ παῖδες ἰούδα τοῦ γαλιλαίου ἀνῃρέθησαν, ὅτ' τὸν λαὸν ἀπὸ ῥωμαίων ἀποστῆσαι τὴν Ἰουδαίαν τιμωρὸν ἐντεῦθεν, ὡς ἐπὶ τούτων ἐσηλώσαμεν, ἰάκωβον καὶ σίμωνα, ὃς ἀνεσταύρωσεν πρωτοτάξας ὁ ἀλέξανδρος. ὁ δὲ τὸν χαλκίδος βασιλεὺς ἡρώδης, μεθαιρήσας τὴν ἀρχιερωσύνης ἰώσηπον τὸν καμύδου, τὸν ἀλαβαχίου τὸν πρὸ αὐτοῦ ἀνανίαν τὸν νεβεδαίου δίδωσι. πρὸς δὲ τῷ ἀλεξάνδρῳ κύμανος ἀφίκετο ἀλαβαχος, καὶ πλείστα τὸν βίον ἡρώδης ὁ μεγάλου βασιλέως ἀνεψιὸς ἀδελφὸς, ὀγδόῳ τὴν κλαυδίου ἡγεμονίαν ἄρχης ἔτει, καταλιπὼν τρεῖς υἱοὺς, δρουσίλλην μὲν, τὴν πρώτην αὐτῷ τεχθέντα γυναῖκος, ἐκ βερνίκης τῆς ἀδελφῆς θυγατέρες βερνικίανον, καὶ ὑρκανὸν. τὸν δὲ ἔσχατον αὐτοῦ κλαύδιος καῖσαρ ἐνεόπτα τῷ νεωτέρῳ δίδωσι. ζώσης δὲ ἔτι τῆς ἱεροσολύμων πόλεως κακῶν τὴν ἰουδαίαν πράγματα διοικοῦντες, ἐξῆρται ὑπὸ ταύτης πολλοὶ τῶν ἰουδαίων, καὶ ἀστήρητοι ἀφηγήμεθα τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ταῦτα συνέβη.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς πολλοὶ τῶν ἰουδαίων καὶ τὸ ἱερὸν ἀπώλοντο.

ΤΗς πάσχα τελουμένης ἑορτῆς ἔτους, καθ' ὃν ἐθος ἐστὶν ἡμῖν ἄζυμα προφέρεσθαι, πολλὴ καὶ παντοχόθεν συνῆλθε συναγωγὴ ἐπὶ τὴν ἑορτὴν, δέους ἐκέλευσε μή νεώτερόν τι παρὰ τούτων πραγματεύσῃ, κελεύει τὰ τῶν ὅπλων μίαν τάξιν ἀναλαβοῦσαν τὰ ὅπλα ἐπὶ τὰ ἱερὰ τῶν ἑστῶσαν καταστελλόντας τὸν νεωτερισμὸν εἰ ἄρα τις γένοιτο. ἐπὶ δὲ καὶ οἱ τὸν αὐτὸν τῆς ἰουδαίας ἐπιτροπεύσαντες τῇ τῆς ἑορτῆς ἐπραττον. τετάρτη δὲ ἡμέρα τῆς ἑορτῆς, στρατιώτης τις ἀνακαλύψας ἐπεδείκνυε τοῦ πλήθους τὰ αἰδοῖα, καὶ πρὸς ὕβριν θεασαμένων, ὀργὴ καὶ θυμὸς ἦν, οὐχ ἑαυτοὺς ὑβριζομένους λεγόντων, ἀλλὰ τὸν θεὸν ἠτιμῶσθαι. τινὲς δὲ τῶν θρασυτέρων τὸν κύμανον ἐβλασφήμουν, ὡς αὐτοῦ τὸν στρατιώτην καθηκαμένου λέγοντες. κύμανος δὲ ἀκούσας, καὶ αὐτὸς ὁ μετρίως ἐρεθίζετο πρὸς τὰς βλασφημίας. παρῄνει μὴ πᾶσαν νεωτέρων ἐπιθυμοῦντας πραγμάτων, μηδὲ ζητεῖν ἐξάπτειν τὴν ἑορτήν. μὴ πειθῶν δὲ, μᾶλλον γὰρ ἐπὶ πλεῖστον βλασφημοῦντες, κελεύει τὸ στράτευμα πανοπλίᾳ

ἀναλα

ἀναλαβόντες, ἦκεν ἐπὶ τὴν Ἀντωνίαν, φρούριον ὂν τοῦ ἱε-
ροῦ πρόπυργον. ὁ δὲ ὄχλος τῶν Ἰουδαίων τὸ μὲν πρῶτον ἐκπεπλη-
γμένος τὴν ὄψιν τῶν ὁπλιτῶν, ἔπειτα τρεπόμενος τὸ πλῆθος, καὶ
φοβηθὲν, φεύγειν ὥρμησε. τῶν δὲ ἐξόδων στενῶν ὄντων, διω-
κόντων ἅμα τῶν πολεμίων, καὶ συνωθούμενοι πρὸς τὰς
φυγὰς, πολλοὺς ἀλλήλων ἐν τοῖς στενοῖς θλιβόμενοι διέ-
φθειρον. δύο γὰρ μυριάδες ἐξηριθμήθησαν τῶν πεσόν-
των σκύβαλα φθαρέντων. πέντε δὲ καὶ τὰ λοιπὰ αὐτῆς
ὁρᾶν, καὶ πάντες σκυθρωπούμενοι τὸ δεῖπνον καὶ τὴν ἑορτὴν,
θρῆνος, καὶ κλαυθμὸς ἦν ἁπανταχοῦ. πάσης μὲν οὖν οἰκε-
ίας ἀπελ-
θόντα πάθημα ἡμέρας ὠδυνήσατο. ἔτι δὲ
αὐτῶν τὸ πεῶτον πένθος ἐπέπεσε, καὶ κακὸν ἄλλο προσ-
έπεσε τοῖς ἐφεστῶσιν. τῶν νεωτερισμῶν τινες καὶ τὴν δη-
μοσίαν ὁδὸν ὡς ἑκατὸν σταδίων ἄνωθεν τῆς πόλεως σ-
τάδιον καίσαρος δοῦλον ὁδοιπορεῖν λησεύσαντες, ἁπά-
σαν αὐτοῦ τὴν κτῆσιν διαρπάζουσιν. ἀκούσας δὲ τὸν πεπραχθὲν
ὁ κύμανος, εὐθὺς πέμπει στρατιώτας, κελεύσας αὐτοῖς
τοὺς πλησίον κώμας διαρπάσαι, τοὺς δὲ ἐπιφανεστάτους
αὐτῶν δήσαντες, ἐπ' αὐτὸν ἄγειν. τῶν δὲ περιόντων ὁρμήσας,
τὸν στρατιώτην τὸν τοὺς νομοὺς, ἐν τινι κώμῃ λαβὼν
κρύβδην, ἀσκημίσας εἰς τὸ πάντων ὄψιν, διέρρηξεν, ἐπι-
βλασφημῶν, καὶ πολλὰ καὶ κερτομῶν. οἱ δὲ ἰουδαῖοι παῤ-
ὀξυνθέντες, καὶ πολλοὶ συνδραμόντες καλοῦσιν εἰς
ἀκρόασιν, ἐκεῖ δὲ ἐτύγχανεν ὁ κύμανος ὤν, ἱκετεύον-
τες μὴ αὐτοὺς, ἀλλὰ τὸν θεὸν ὑπὲρ τοὺς νόμους καθυβρίσθη-
ναι ἐκδικῆσαι. ζέων δὲ ἐκ τοῦ μόνου, τὸ πατρῷον αὐτοῖς
ὅπλον ἀφειδεστέρως ἐπιφέρειν. ὁ δὲ κύμανος θέλοντος μὴ πάλιν
ἀκαιρήσαι τὸ πλῆθος, συμβουλευόντων καὶ τῶν φίλων, τὸν
ἐνδεχόμενα τοῖς νόμοις στρατιώτην πελέκεσιν, ἔπεσεν ὑπ'
αὐτῶν ἐκ δόλου μέλλοντων ἐξαίφνης.

A cum armis convenire in Antoniam caſtellum templo imminens, ut ſupra docuimus. vulgaris autem multitudo viſo adventu militum territa, cœpit magno impetu fugere. & cum eſſent anguſti viarum exitus, rati a tergo hoſtem inſeqvi, comprimebant ſe invicem inter fugiendum, & conculcabant in anguſtiis, ita ut perirent plurimi. viginti enim millia extinctorum illo tumultu numerata ſunt: verſaqve in luctum feſta lætitia, omnes ſacrificiorum & precationum obliti, dediderunt ſe lamentis ac ejulatibus: tantam cladem intulit unius militis impudentia. Vix hic luctus deſierat, cum aliud malum accidit. Qvidam enim qvi ex illa turba fugientes evaſerant, in publica via centeſimo ab urbe ſtadio Stephanum Cæſaris ſervum iter facientem aggreſſi ſunt latrocinio, omnesqve ejus diripuerunt ſarcinas. qvo audito Cumanus confeſtim eo miſit milites, juſſos ut vicos loco propinqvos diriperent. in hac populatione miles qvidam libros Moſaicos in qvodam vico inventos protulit, eosqve laceravit in conſpectu omnium, multis debacchatus & in legem & in gentem totam convitiis. Hoc ubi ad Judæos perlatum eſt, facto concurſu agmine magno petunt Cæſaream, in qua tum Cumanus agebat, ſupplicantes ut non ſuam, ſed læſi numinis ulciſceretur injuriam. Tum præſes veritus defectionem populi, de amicorum conſilio militem illum violatorem legis ſecuri feriit, atqve hoc modo tumultum jam repullulantem ſedavit.

Κεφάλαιον ε.

Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαμαρεῖς.

Γίνεται δὲ καὶ σαμαρέταις πρὸς ἰουδαίους ἔχθρα, διὰ τοι-
αύτων τινῶν. ἐθος τοῖς γαλιλαίοις ἐν ταῖς ἑορ-
ταῖς εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν προσκυνοῦσιν, ὁδεύειν
διὰ τῆς σαμαρέων χώρας, καὶ τότε κατιόντων αὐτοῖς κώ-
μης τῆς ναὶς λεγομένης, σαμαρεῖς δὴ καὶ μεγάλα πε-
δία τινὰς συνάψαντες μάχῃ, πολλοὺς αὐτῶν ἀνεῖλον
παῤόντας δὲ τοὺς πεπραχότας γαλιλαίων οἱ πρῶτοι, πρὸς
κύμανον ἀφίκοντο, καὶ παρεκάλεν αὐτὸν μετᾶναι τῶν
ἀνηκέστων τὸν φόνον. ὁ δὲ χρήμασι πεισθεὶς παρὰ τῶν σα-
μαρέων, ὠλιγώρησεν. ἀναπεισθέντες δὲ ἐπὶ τούτῳ
γαλιλαῖοι τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων ἐπῆλθον ἐφ' ὅπλα
χωρῆσαι, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἀντέχεσθαι. δουλείαν δὲ
καὶ καθ' αὑτὸ μόνον πικρὰν ἔλεγον εἶναι, τὸν ἐφ' ὕβρει δὲ
πάντα πόνον ἀφόρητον. τῶν δὲ εἰς τύλει καταπεφευγότων αὐ-
τοὺς πειρωμένων, καὶ τοῦτον τὸν κύμανον ἐπαγγελλομέ-
νων δίκας ἐπιφανεστάτας ὧν ἔδρασαν ἀνηκέστων, σκευοις
μὲν ἐπεσέχον. ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα καὶ βοηθὸν
ἐλεάζαρον τὸν δεινάιου ὠνησάμενοι. λῃστὴς δὲ ἦν
διὰ πολλῶν ἤδη χρόνων ἐν ὄρει πεπτωκὼς, κύ-
μας τινὰς τῶν σαμαρέων ἁρπάσαντες διαρπάζουσι
κύμανον δὲ τῆς πρόξενος εἰς αὐτὸν ἀφικομένης, ἀνα-
λαβὼν τὸν τῶν σεβαστηνῶν ἴλαρχον, καὶ πεζῶν σπείρας
τέσσαρας, τούς τε σαμαρεῖτας καθοπλίσας, ἐξῆλθεν
ἐπὶ τοὺς ἰουδαίους, καὶ συλλαβὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν
ἀπέκτεινε, πλείους δὲ ζῶντας ἔλαβεν. οἱ δὲ πρῶτοι
καὶ τιμῇ καὶ γένους τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ὡς εἶδον εἰς ὄπλα

CAP. V.

Seditio Samaritas inter & Judæos orta.

POſt hæc inter Samaritas & Judæos oritur diſſidium initiis talibus. Mos erat Galilæis per dies feſtos Hieroſolyma petentibus iter facere per Samariam. Aliqvando igitur cum tranſirent vicum Samaritarum ditionis, qvi Nais dicitur, in Magno campo ſitus, commiſſa inter viatores & vicanos pugna multi Galilæorum deſiderati ſunt. Id indigne ferentes eorum primates Judæos ad arma conciverunt, hortantes ut ſe in libertatem aſſererent. Servitutem enim etiam per ſe moleſtam, tum vero fieri intolerabilem, ſi cum ſubditorum injuriis conjuncta ſit. Gumqve magiſtratus lenire eos conarentur, pollicerenturqve ſe Cumano perſvaſuros, ut pœnas de cædis autoribus ſumeret: vulgus contemptis pacificatoribus, arma corripit, aſcito in auxilium Eleazaro Dinæi filio. Is ex profeſſo latro multis jam annis in montibus errans vicos Samaritanorum incendiis & rapinis vaſtaverat. At Cumanus cognitis qvæ geſta fuerant, aſſumit Sebaſtenorum alam, & qvatuor cohortes peditum: armatisqve etiam Samaritanis contra Judæos proficiſcitur: qvos aſſecutus multos perimit, plures vivos captos abducit. Tum vero Hieroſolymitanorum primi genere atq; honoribus, ut viderunt ad qvantam

calamitatem ventum sit, induti saccos, & capita A sparsi cinere, modis omnibus conabantur flectere multitudinem, præ oculis ei ponentes diruendam patriam, & templi incendium, liberosq; cum uxoribus captivos abducendos ut profanis nationibus serviant: rogabantq; ut mutato consilio, & abjectis armis qviescerent in posterum, & suas qvisqve domos repeterent. His verbis tandem persvasi dilapsi sunt, latrones vero ad loca munita reversi sunt denuo. Atqve ex eo tempore uni- B versa Judæa repleta est latronum receptaculis.

VIII. Porro Samaritanorum primates Numidium Qvadratum Syriæ præsidem tunc Tyri degentem conveniunt, & Judæos accusant, qvod vicos eorum diripuerint ac incenderint, addentes non tam se ægre ferre propriam injuriam, qvam contemptam Romanorum potestatem, ad qvorum cognitionem spectaret de injuriis provincialium C decernere: nunc istos qvasi nulli usqvam essent Romanorum magistratus, vicinos infestasse excursionibus. quamobrem nunc se venisse, ut vindictam impetrarent a præside. Hæ fuerunt qverelæ gentis Samariticæ. Judæi contra & seditionis & pugnæ causam in Samaritas referebat, sed maxime in Cumanum, qui muneribus illorū corruptus tantam cædem dissimulanter tulerit. His auditis, Qvadratus judicium distulit, dicens D se prolaturum sententiam, postqvam præsens apud Judæam rei veritatem exactius cognoverit. Ita tum infecto negotio discessum est. Paulo vero post Qvadratus venit in Samariam, ubi cum jussisset reos causam suam dicere, comperit Samaritanorum culpa tumultum illum excitatum. Cognito deinde qvod & Judæorum qvidam res novas moliti sint, in crucem egit qvos Cumanus E vivos ceperat. Inde profectus in vicum Lyddam instar urbis amplum, sedens pro tribunali, & iterum Samaritanorum causam audiens, didicit e quodam Samarita, Dortum Judæorum primatem cum aliis qvatuor sociis Judæos ad defectionem solicitasse: qvos præses affecit supplicio. Ananiam vero summum pontificem, & Ananum ducem vinctos Romam misit, ut apud Claudium F Cæsarem facti sui rationem redderent. Primores enim Samaritanorum atqve Judæorum, simulqve Cumanum procuratorem, & tribunum Celerem ire in Italiam jussit ad imperatorem, ut sub eo judice decerneretur de his qvas inter se habebant controversiis. Ipse veritus ne novum aliquid Judæi molirentur adiit Hierosolyma: ubi pacata invenit omnia, populumq; occupatum patrio festo, & operantem sacrificiis. Credens igitur G nihil novaturos, reliqvit agentes festa, & Antiochiam repetiit. Cumanus porro & Samaritæ Romam missi statuta die jubentur causam suam dicere. Comparaverant autem sibi favorem libertorum & amicorum Cæsaris: qvorum opera vicissent adversarios Judæos, nisi Agrippa junior tum Romæ degens, & Judæorum primores premi favore potentum videns, multis precibus obtinuisset ab Agrippina uxore Claudii, ut marito

κακῶν μέγ Θ ἦκεν, μετανοεῖν δοκοῦντας αὐτοὺς, καὶ ἀποδοῦναι τὰς κεφαλὰς ἀναπαλαίοντας, πάντα τοὺς ἐφιέσθαι· ὡς δὲ παλαιοῦντες ἦσαν, καὶ πείθοντες τὰς ὀφθαλμῶν ἀκμὰς, κατασκαφῆναι μὲν αὐτῶν τὰ πατρίδα, τὸ δ' ἱερὸν πυρὶ παραδοθῆναι μὲν, αὐτῶν δ' καὶ γυναικῶν σὺν τέκνοις ἀνδραποδισμὸν ἐσομένους, μεταβάλλεσθαι τὸν λογισμὸν, καὶ ὅπλα ῥίψαντας, ἠρεμεῖν εἰς τὸ λοιπὸν διαχωρήσαντας εἰς τὰ αὐτῶν. ταῦτα δὲ ἐπάνιπτε, ἔπεισεν. καὶ οἱ μὲν διελύθησαν, οἱ λῃσταὶ δ' τὰς ἐχυρὰς πέτρας πάλιν ἀπῆλθον. ἐξ ἐκείνου δ' ἡ σύμπασα Ἰουδαίων λῃστηρίων ἐπλήσθη. Σαμαρέων δ' οἱ πρῶτοι, πρὸς νομίδιον τὸν ῥάτον τῆς συμφορᾶς ἀσχημονοῦντα, κ' τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἐν τύρῳ τυγχάνοντα παραγενόμενοι, κατηγόρουν τ' Ἰουδαίων, ὡς τὰς κώμας αὐτῶν ἐμπρήσειαν καὶ διαρπάσειαν. καὶ ταῦτ μὲν ὧν αὐτὸ πεπόνθεισαν, οὐχ ἕτως ἀγανακτῶν ἔφασκον, ὡς ὅτι ῥωμαίων καταφρονήσαν, ἐφ' ὃς κρίσιν ἐχέτω αὐτὸς ἔπειρ ἠθέλειν Θ δικάζεσθαι, ἢ νῦν ὡς οὐκ ἔχοντων ἡμᾶς ῥωμαίους καταφρονῶν. ἦκεν δὲ καὶ ἐπ' αὐτὸν σκηνίας τοξόμους. ταῦτα μὲν δὴ οἱ σαμαρεῖς κατηγόρουν. Ἰουδαῖοι δ' καὶ τῆς σπουδῆς καὶ τῆς μάχης αἴτιος γεγονέναι σαμαρεῖς ἔφασαν, ἐκπαίοντων δ' κώμαν δῶρα τὰ αὐτῶν φθαρέντα, καὶ θορυβησάντα, τὸν τ' ἀνημμένων φόνον. καὶ κυάδρατ Θ ἀκούσας, ὑπερτίθετο τὸν κρίσιν, ἕως ἐπιφανεὶς ἐπεισὰν ἐκ τὸν Ἰουδαίων θορυβούμ Θ ἀκριβέστερον διαγνῶναι τὸν ἀλήθειαν. καὶ οἱ μὲν ἀπῆσαν ἄπρακτοι, μετ' οὐ πολὺ δ' χρόνον ὁ κυάδρατ Θ ἦκεν εἰς σαμάρειαν, ἔνθα ἀφικόμενος αὐτὸς τῆς ἐκκλησίας ὑπέλαβε γεγονέναι σαμαρεῖς. ὡς δ' κ' Ἰουδαίων τινὰς νεωτερίσαντας ἔμαθεν, ἀνεζήτουν, οὓς κώμαν Θ ἐλαβεν αἰχμαλώτους. καὶ κεῖνον εἰς κώμην τινὰ θορυβούμεν Θ λύδδαν, πόλεως τὸ μέγε Θ ὄντ' ἐπιδέησαν, καθίσας ἐπὶ βήματ Θ καὶ δικαστηρίου τῶν σαμαρέων ἀκούσας, διδάσκεται θορυβ' τὸν Θ σαμαρέως, ὅτι τῶν Ἰουδαίων τις πρῶτ Θ ὄνομα, δόρτος, καὶ τινες σὺν αὐτῷ νεωτερισμοῦ πάσαρες τὸν ἀριθμὸν, πέντε τὸν ὄχλον ἐπὶ τῇ ῥωμαίων δεσποτείᾳ. καὶ κεῖνος μὲν ὁ κυάδρατ Θ ἀνελεῖν ἐπεστάλκειν. τὰς δ' ἐκείνων τὸν ἀκριβεῖς τὸν ἀχειρῶν, Θ τὸν στρατηγὸν ἄνωθεν ὄντα, εἰς ῥώμην ἀπέπεμψε, ὡς τῶν πεπραγμένων λόγον ὑφέξοντας κλαυδίῳ καίσαρι. κελεύει δ' καὶ τὸς τῶν σαμαρέων πρώτους, καὶ τὸς Ἰουδαίων, κυμάνορ τὸν ἐπίτροπον, καὶ κέλερα, χιλιάρχ Θ δ' ὄντ Θ, ὅπως τῆς ἐκείνων ἀπόνοιας ὡς τ' αὐτοκράτορος κρίνωσιν ἐπ' αὐτῷ ὡς τῶν πρὸς ἀλλήλους ζητήσεων. αὐτὸς δ' ὁπόσους μὴ τὸ πλῆθ Θ τ' Ἰουδαίων νεωτερήσειεν, εἰς τὸν τ' ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀφικνεῖται. καταλαμβάνει δ' αὐτὸν εἰρωδομένην, καὶ πάντων ἑορτὸν τῷ θεῷ τελοῦσαν. πιστεύσας οὖν μηδέναν νεωτερισμὸν παρ' αὐτῶν γνήσεσθ', καταλιπὼν ἑορτάζοντας, ἐπάνηρεν εἰς ἀντιόχειαν. οἱ δὲ κυμάνορ δ', καὶ τὸς πρώτους τῶν σαμαρέων ἀναπεμφθέντας εἰς ῥώμην, λαμβάνουσι θορυβ' δ' αὐτοκράτορ Θ ἡμέραν καθ' ἣν δεῖ τῶν πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητήσεων λέγειν ἔμελλεν. ἀπόδη δ' μεγίστη τῷ κυμάνῳ, καὶ τοῖς σαμαρεῦσιν ἅπασι, θορυβ' τῶν καίσαρ Θ ἀπελθόντων, Θ φίλων, καὶ δεδεγμένοις τ' Ἰουδαίων εἰ μὴ πρ ὀλίγον πάνυ ὁ νεώτερος ἐν τῇ ῥώμῃ τυγχάνων καταπλαγεὶς ἰδὼν τοὺς τῶν Ἰουδαίων πρώτους, ἐδεήθη πολλὰ τῆς δ' αὐτοκράτορ Θ γυναικὸς ἀγριππίνης τοῦ τ' ἀνδρα

Ἀγρι-

Ἀγρικόλαν πρεσβύτατον τῆ αὐτοῦ δικαιοσύνη πιμωρήσαντος τὰς αἰτίας τῆς ἀποστάσεως. καὶ κλαύδιος τῆ δεήσει ταύτη πρόσχωρησθείς, καὶ Ἀγρικόλαν ὡς εὕρετ κακῶν ἀρχηγὸν τοὺς σαμαρεῖς ἡγησάμενος, τοὺς μὲν ἀναβάντας πρὸς αὐτὸν, ἐκέλευσεν ἀνασρεθῆναι, τῷ χειμάρρῳ δὲ φυγὴν ἐπέβαλε. κέλερα δὲ τὸν χιλίαρχον ἐκέλευσεν ἄγοντας εἰς τὸ ἱεροσόλυμα πάντων ὁρώντων δὴ τὴν πόλιν πᾶσαν συρέντας, ἔτως ἀποκτεῖναι. πέμπει δὲ καὶ κλαύδιος φήλικα πάλλαντος ἀδελφὸν τὸν τῶν ἰουδαίων προεστηκότων πραγμάτων. τῆς δὲ ἀρχῆς δωδέκατον ἔτος ἤδη πεπληρωκὼς, δωρεῖται τὸν ἀγρίππαν τῇ φιλίππου τετραρχίᾳ, καὶ βατανείᾳ, προσθεὶς αὐτῷ τὴν τραχωνίτιν σὺν ἀβέλλᾳ. λυσανίου δὲ αὖ τὴν γενομένην τετραρχίαν. τὴν χαλκίδα δ' αὐτὸν ἀφαιρεῖται, δυνασθεύσασαν ταύτης ἔτη πέντε καὶ. λαβὼν δὲ τὴν δωρεὰν ὁ νεανίας ὁ καίσαρος ἀγρίππας, ἐκδίδωσι πρὸς γάμον ἀζίζῳ τῷ ἐμεσῶν βασιλεῖ προτιμήσαντι, ἀρτέμιλλαν τὴν ἀδελφήν. ἐπιφανὴς γὰρ ὁ ἀντιόχου τοῦ βασιλέως παῖς, παρῄτησατο τὸν γάμον μὴ βουληθεὶς εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη μεταλαβεῖν, καίπερ ὑπισχνούμενος αὐτῆς τὸν πατέρα. καὶ μαριάμμην δὲ ἐξέδωκεν ἀρχελάῳ τῷ ἑλκίου παιδὶ, πρότερον ἀγρίππα δὲ πατρὸς ἁρμοσθεῖσαν αὐτῷ, καὶ γενομένη δυνάστης αὐτῆς ὄνομα βερνίκη. ἀμελήσαντος δὲ τῆ ἀρτέμιλλα πρὸς τὸν ἄζιζον οἱ γάμοι, μετ' ὀλίγον χρόνον, τοιαύτης ἐμπεσούσης αἰτίας. καθ' ὃν καιρὸν τῆς ἰουδαίας ἐπετρόπευσε φήλιξ ἠγαπήμενος ταύτῃ, ἐγνω δὲ καλὸν παντῶν ἀμφέρεται, λαμβάνει τῆς γυναικὸς ἐπιθυμίαν, καὶ σίμωνα ὀνόματι τ' ἑαυτοῦ φίλων ἰουδαίων κύπριον ὄντα ἡγούμενος, μέγαν εἶναι σκηπτόμενον, πέμπων πρὸς αὐτὸν, ἐπιδέτ' ἄνδρα καταλιπεῖν αὐτῷ γήμαντι, μακαρίαν ποιήσειν ἐπαγγελλόμενος, μὴ ὑπερφανήσεσθαι αὐτόν. ὁ δὲ κακῶς βεβουλευμένος, καὶ φυγεῖν τὸν ὀκνῆς ἀδελφῆς βερνίκης βουλόμενος φόβον, ἀμὰ γὰρ τὸ καλλος περὶ σκέψιν ἐν ὀλίγοις ἐλάβετο, ὑπεδέξατο τὰ τε πάτρια νόμιμα πείθειν, καὶ τῷ φήλικι γήμαντι. τίκτουσι δὲ ἐξ αὐτοῦ παῖδα πρόσωπον ἀγρίππαν. ἀλλ' ὃν μὲν τρόπον ὁ νεανίας, ἐκείνῳ σὺν τῇ γυναικὶ κῦμα τοῦ σκιρώνιον ὄρους ὑπὸ τῶν καίσαρος χρόνων ἠφανίσθη, μὴ πάντα δηλώσω. βερνίκη δὲ μὴ τοῦ ἡρώδου πολιτοῦ ὃς αὐτῆς ἀνὴρ καὶ θεῖος ἐγεγόνει, πολὺν χρόνον ὑπεχηρόσασα, φήμης ὑπεχούσης ὅτι παιδεραστῇ σωνήει, πείθει πολέμωνα, χιλικίας δὲ τοῦ ἔτος βασιλέως, ἀφιστόμενον ἀγαθὸν πρὸς γάμον αὐτοῦ. ἔτως γὰρ ἐλέγξειν ὡς ἐπὶ ψευδεῖς τὰς ἀμβολάς. καὶ ὁ πολέμων ἐπείθη μάλιστα ἀμὰ τὸν πλοῦτον αὐτῆς, ἀ μὲν οὖν πολὺ σωφρονεῖν ὁ γάμος, ἀλλὰ βερνίκη δι' ἀκολασίαν ὡς ἔφασαν, καταλείπει τὸν πολέμωνα. ὁ δὲ ἅμα τῷ γάμῳ, ἐς τὸ ἔθος τῶν ἰουδαίων ἐμμένειν ἀπήλλακτο. τοῦ αὐτοῦ δὲ καιροῦ καὶ μαριάμμη ἀρχιτησαμένη τὸ ἀρχέλαον, σὺν ὡκησε δημητρίῳ τῷ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων πρωτεύοντι ἤδη καὶ πλούτῳ, τότε δὴ καὶ τὴν ἀλαβαρχίαν αὐτὸς ἦρχε. ἡγόμωνον δ' αὐτῇ παῖδιον ἐξ ἐκείνου ἀγρίππαν προσηγόρευσεν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἑκάστου τούτων, μὴ ἀκριβείας ὕστερον ἀπαγγελῶμεν. πολύτᾳ δὲ ἤλαττόν τι καὶ καίσαρ βασιλεύσας, ἔτη δέκα τρία, μῆνας ὀκτὼ καὶ ἡμέρας εἴκοσι, καὶ λόγον τοῦ ὠδῆς πιεῖν, ὡς ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἀγριππίνης φαρμάκοις ἀνῃρῆσθαι. ταύτης

A persvaderet legitime causam cognoscere, & in deprehensos tumultus autores justam proferre sententiam. Claudius igitur his precibus præmollitus, auditis partibus ut comperit a Samaritanis factum tumultus principium, eos qui tum ad judicium venerant supplicio tradidit. Cumanum vero mulctavit exilio. Celerem vero tribunum jussit perductum Hierosolymam inspectante toto populo raptari per vias, atqve ita enecari
B hominem. Procuratorem deinde in Judæam misit Claudium Felicem, fratrem Pallantis. Post hæc anno imperii sui duodecimo Agrippam donavit Philippi tetrarchia & Batanæa, adjuncta his Trachonitide cum Abila, quæ tetrarchia Lysiæ fuerat. Chalcidem vero ei abstulit, cum jam dynasta illius fuisset quadriennio. His donationibus ornatus a Cæsare juvenis collocavit Azizo Emesenorum regi circumciso sororem Drusillam. Epi-
C phanes enim Antiochi regis filius recusavit ejus nuptias, quod mutata sententia Judæorum religionem amplecti nollet, ut erat pollicitus puellæ parentibus. Mariamnen quoque matrimonio conjunxit Archelao Chelciæ filio, cui ab Agrippa patre jam ante desponsata fuerat: ex quibus nata est filia Bernice nomine. Drusilla autem non multo post dimissa ab Azizo ex causa hujus-
D modi. Felix cum esset Judææ procurator, visa hac fœminarum omnium pulcherrima amore ejus captus, Simonem amicum suum, Judæum genere Cyprium, pro magno se gerentem ad eam misit, qui mulierem solicitaret ut relicto priore marito ipsi nuberet, beatam fore pollicens, si non fastidiret hominem. Illa male consulta volens evadere molestationes sororis Bernices, invidentis sibi formæ præcellentiam, consensit calcata religione patria Felici nubere: natoq; ex hoc mario filio nomen Agrippæ imposuit: qui jam adultus quomodo cum uxore perierit Vesuviana
E clade incendii tempore Titi Cæsaris, dicemus postea. Porro Bernice post Herodis obitum, qui idem maritus ejus & patruus fuerat, aliquanto tempore in viduitate acta, cum spargeretur rumor cum fratre eam congredi, svasit Polemoni regi Ciliciæ, ut circumcisus prius se duceret, rata sic se coarguturam mendacium. Nec recusavit
F Polemon inductus maxime mulieris divitiis: id tamen conjugium diuturnum non fuit, propter intemperantiam ut fertur discedente ab eo Bernice: qui mox defertus ab uxore, & ipse Judaicæ religionis defertor factus est. Eodemqve tempore etiam Mariamne dedignata Archelaum migravit in thalamum Demetrii, primi
G inter Alexandrinos Judæos tam opibus quam genere, & tum Alabarchiæ magistratum gerentis, ex quo filium nomine Agrippinum genuit. Sed de horum singulis post dicemus diligentius. Cæterum Claudius Cæsar exactis in imperio tredecim annis, & octo mensibus, die-
X. busqve viginti fato functus est, asseverantibus quibusdam sublatum esse uxoris veneficio, hujus

mulieris pater fuit Germanicus Imperatoris frater, maritus vero Domitius Ænobarbus unus ex Romanis illustrioribus: post cujus mortem diu viduam tandem Claudius duxit, adducentem in familiam filium patri cognominem Domitium: priorem autem uxorem Messalinam ob zelotypiam occiderat, matrem communium filiorum Britannici & Octavii. nam Octaviam omnium suorum liberorum natu maximam ex Pætina prima uxore susceperat: qvam Neroni collocavit. sic enim nomen privigno adoptato mutaverat. Agrippina autem verita ne Britannicus adultus a patre acciperet successionem imperii, volensq; principatum suo filio qværere, procurata ut fertur morte Claudii, confestim ad prætorianos milites misit præfectum eorum Burrum cum tribunis & libertorum potentissimis, qui Neronem ad eos perductum Imperatorem consalutarent. At Nero principatum sic adeptus Britannicum clam veneno sustulit, nec multo post Agrippinam matrem suam ferro propalam, hanc illi gratiam non pro nativitate solum referens, verumetiam qvod ejus artibus ad imperium provectus sit. Occidit & uxorem Octaviam, multosqve viros illustrissimos, qvasi conjuratos in suam perniciem. Sed de his rebus scribere supersedeo. non desunt enim qvi res Neronis scripserunt: qvorum aliqvi in gratiam ejus ut bene de se meriti, veritatem neglexerunt: alii indulgentes suis odiis, tam impudentibus mendaciis in ejus famam debacchati sunt, ut merito damnandi sint in historia. qvos equidem non miror de Nerone mentitos, qvando ne superiorum qvidem imperatorum gesta scribentes rationem veritatis habuerunt, qvos tanto post nati nulla justa de causa odisse poterant, sed istis veritatis contemptoribus liceat ut libet scribere, qvando delectari videntur hac licentia. nos vero qvibus propositum est a veritate nusqvam discedere, qvæ a nostro argumento aliena sunt paucis attingimus: qvæ vero nobis Judæis acciderunt, ea non tanqvam obiter tractamus, ne calamitatum qvidem ac erratorum commemoratione vitata. Ergo ad XI. res nostras narrandas revertamur. Primo Neronis principis anno, regi Emesorum Azizo defuncto frater in principatu successit: minoris autem Armeniæ dominium Aristobulus Herodis regis Chalcidis filius a Nerone accepit. Agrippæ quoque idem princeps partem Galilææ, donavit, jubens Tiberiada & Tarichæas parere ejus imperio: addita his & Juliade trans Jordanem sita, agroq; ejus habitato vicis qvatuordecim.

CAP. VI.

Gesta Felicis Judææ præsidis.

Cæterum Judææ res prolabebantur usqve in deterius. tota enim referta erat latronum receptaculis, & magicis præstigiatoribus imperitiqve vulgi seductoribus. qvorum multos, sicut & latrones, Felix

πατὴρ μὲν ἦν αὐτῷ γερμανικὸς καῖσαρ ὁ ἀδελφὸς, αὐτὴ δὲ δομέτιος ἐνόβαρβος ὁ τῶν ὑπατικῶν καὶ τῶν ῥωμαίων πολιτῶν ἕνα γενόμενος. ἐπεὶ δὲ πολλὰ τὴν γυναῖκα μεσσαλίνα διὰ ζηλοτυπίαν, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἐγεγόνεσαν βρεττανικὸς, καὶ ὀκταουία, καὶ ἐπαίσθετο τὴν ἀδελφὴν ἐν ὀλίγῳ τὴν πρώτην γυναῖκα ἔχε. καὶ δὴ τὴν ὀκταουίαν ἥρμοσε τῷ νέρωνι. ἵνα γὰρ ὕστερον αὐτὸν ἐκάλεσεν εἰσποιησάμενος υἱὸν ἀντὶ πατρὸς τὴν ἀρχὴν ἔσχε, καὶ μὴ βρεττανικὸς ἀνδρωθεὶς αὐτὸς τῆς πατρὸς τὴν ἀρχὴν ἔσχοι, παῖδα ἄντικα πατρὸς τὴν ἡγεμονίαν, τὴν αὐτὴν γυναῖκα καὶ κλαυδίαν, καθάπερ ἐν λόγῳ διεπέφατο, ἐξ ἧς ἔσχεν θυγατέρα πόππαιαν τὴν σραταρχοῦντος ὕστερον, καὶ σὺν αὐτῷ τοὺς χιλιάρχους, τόν τε ἀπὸ λειτουργιῶν τοὺς πλείστους ἀναπεμπομένους ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν τὴν νέρωνα, καὶ προαγορεύσαντας αὐτὸν αὐτοκράτορα. νέρων μὲν τὴν ἀρχὴν ἔτη πέντε καὶ ὀκτὼ διῆλθεν, βρεττανικὸν μὲν ἀφήλικα τοῖς πολλοῖς ἀναιρῶν διὰ φαρμάκων. φανερῶς δὲ τὴν μητέρα τὴν ἑαυτοῦ φονεύσας, τυτθὸν ἀμφίβολον ὑποψίαν αὐτῇ, ἀ μόνον τὴν ἡγεμονίαν ἀπολαβεῖν ἐπιτεύξεσθαι ἐκ τῆς σκηνῆς μηχανᾶσθαι τὴν ῥωμαίων ἡγεμονίαν ἀπολαβόντα, καὶ τὴν ὀκταουίαν ἡ σωυσικῆ, πολλῶν τε ὑπατικῶν ἀνδρῶν οἷς ἐπ' αὐτὸν ὑπεβάλλετο συνθέντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, εἰς πλείω γράφειν. πολλοὶ δὲ τὸν περὶ νέρωνα συνετέθεσαν ἱστορίαν. ὧν οἱ μὲν, διὰ χάριν εὐπιθῆτες τῷ αὐτῷ, τὴν ἀληθείας ἠμέλησαν, οἱ δὲ διὰ μῖσος, καὶ τὸν περὶ αὐτὸν ἀπέχθειαν, ἕτως ἀναιδῶς ἐνεπαροίνησαν τοῖς ψεύσμασιν, ὡς ἀξίους αὐτοὺς εἶναι καταγνώσεως. ἐγὼ θαυμάζειν ἔσθ' ὅτι μοι τοὺς περὶ νέρωνος ψευσαμένους, ὅτε μηδὲ τὸν περὶ αὐτὸν ἡγουμένων γράφοντες τὴν ἀλήθειαν τὴν ἰσορίας τετηρήκασιν, καί τι πρὸς ἐκείνους αὐτοῖς ἀδίκημα ὑπῆρχεν αὐτοῖς πολλῷ χρόνῳ ἡγουμένοις. ἀλλὰ γὰρ τοῖς μὲν ἀπὸ τοσούτου μύθοις τὴν ἀλήθειαν ἐξέσω γράφειν ὡς θέλουσι, τούτῳ δὲ χαίρειν εἰπόντα. ἡμεῖς δὲ σκοπὸν τὴν ἀλήθειαν προθέμενοι, τὰ μὲν ἀπομνημονευθέντα δι' ὀλίγων μνήμης ἀξίως μνήσομεν. τὰ δὲ ἡμῖν τοῖς ἰουδαίοις συμπεσόντα, δηλώσομεν ἀπαρέργως, μήτε τὰς συμφορὰς μήτε τὰς ἁμαρτίας ἀμφοτέρων ἐκνέντες. ἐπαναλήψομαι τοίνυν ὅπου τὴν τῶν οἰκείων πραγμάτων διήγησιν. τὸν δὲ πρώτου τῆς νέρωνος ἀρχῆς ἔτη τελευτήσαντος καὶ ἐμέσσων βασιλέως ἀζίζου, ἀδελφὸς τὴν ἀρχὴν διαδέχεται. τὴν δὲ τῆς μικρᾶς ἀρμενίας περιοικίαν, ἀριστόβουλος ἡρώδου τοῦ χαλκιδέως βασιλέως παῖς, ὑπὸ νέρωνος ἐγχειρίζεται. καὶ τὰ ἀρείπτων δὲ δωρεῖται μοίρα τινὶ τῆς γαλιλαίας ὁ καῖσαρ, τιβεριάδα καὶ ταριχέας ὑπακοὴν αὐτῷ κελεύσας. δίδωσι δὲ καὶ ἰουλιάδα πολιν τῆς περαίας, καὶ κώμας τὰς περὶ αὐτὴν τεσσαρεσκαίδεκα.

Κεφάλαιον ς'.
Περὶ τοῦ φήλικος πράξεων.

Τὰ δὲ τῶν ἰουδαίων πράγματα, πρὸς τὸ χεῖρον ἀεὶ τοῦ θείου ἐλαμβανε. λῃστηρίων γὰρ ἡ χώρα πάλιν ἀνεπλήσθη, καὶ γοήτων ἀνθρώπων οἱ τὸν ὄχλον ἀπατῶντες.

αλλ'

καθ' ἑκάστην ἡμέραν σὺν τοῖς λῃσταῖς λαμβάνων, ἀνήρει, καὶ ἐλεάζαρον τὸν Δειναίου παῖδα, τὸ συστρόφημα τῶν λῃστῶν τὸ σωματικὸν, δι' ἐνέδρας εἶλε ζῶντα. πρὶν γὰρ αὐτῷ πιστεῦσαι ὑπέρ τοῦ μηδὲν πείσεσθαι κακὸν, πεῖθει πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι, καὶ δήσας, ἀνέπεμπεν εἰς Ῥώμην. ἔχων δ' ἀπεχθῶς πρὸς τὸν ἀρχιερέα τὸν Ἰωνάθην ὁ Φῆλιξ διὰ τὸ πολλάκις αὐτὸν νουθετεῖσθαι παρ' αὐτοῦ μὴ κρείττονας ποιεῖσθαι τὰς κατὰ τὴν Ἰουδαίαν πράγματα, μὴ καὶ μέμψιν αὐτὸς ὀφλοίη παρὰ τοῖς πολίταις αἰτησάμενος ἐκεῖνον παρ' οὗ καὶ τὴν ἀρχὴν ἔλαβε τῆς Ἰουδαίας διάπεμψαι, πρᾶσιν ἐποιεῖτο δι' ἧς μεταστήσοιτο τὸν συνεχῶς ἐγκαλοῦντα αὐτῷ γινόμενον. βαρὺ γὰρ τοῖς ἀδικεῖν ἐθέλουσι, τὸ συνεχῶς νουθετεῖν. καὶ δὴ διὰ τοιαύτης αἰτίας ὁ Φῆλιξ τὸν πιστότατον τῶν Ἰωνάθῃ φίλων, ἱεροσολυμίτην ὄντα τὸ γένος, Δώρην ὀνόματι, πείθει χρήμασι δωρησάμενος, ἐπάρασθαι τὸν Ἰωνάθην τοὺς λῃστὰς ἀναιρήσοντας. καὶ οὗτος ὑποσχόμενος ἐμηχανήσατο διὰ τῶν λῃστῶν πρᾶξαι τοιοῦτον τρόπον τὸν φόνον. ἀνέβησάν τινες αὐτῶν εἰς τὴν πόλιν, ὡς προσκυνήσοντες τὸν θεὸν, ἐσθῆτας ἔχοντες ξιφιδίοις, καὶ συναναμιχθέντες τῷ Ἰωνάθῃ, κτείνουσιν αὐτὸν. ἀνεκδίκητος δ' ὁ φόνος μεμνήσεται, μὴ πάσης τὸ λοιπὸν ἀδείας ἀναβαίνοντας ἐν ταῖς ἑορταῖς οἱ λῃσταὶ, καὶ τὸν σίδηρον ἐμπόνως κεκρυμμένον ἔχοντες, συναναμιγνύμενοι τοῖς τὴν πόλιν, ἀνῄρουν μὲν τινας ἑαυτῶν ἐχθρὰς, οἷς δὲ χρήμασιν ἄλλοις ἐπηρεάζοντες, ἀπέκτεινον καὶ τὴν ἄλλην πόλιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ἱερῷ ἐνίους. καὶ γὰρ ἐκεῖ φρᾶσαι ἐτόλμων, οὐδὲ ἐν τούτῳ δοκοῦντες ἀσεβεῖν. διὰ δὴ τοῦτο καὶ τὸν θεὸν μισοπονηρότατον τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν ἐπιγράφειν μοι ἡμῶν τὴν πόλιν, τὸ ἱερὸν, ὄντα καθαρεῖον οἰκητήριον αὐτῷ κρίνοντα, βουλόμενος ἐπαγαγεῖν ἡμῖν, καὶ τῇ πόλει καθάρσιον πῦρ, ἐν θυέλλαις θεοβαλεῖν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, σωφρονῆσαι τοὺς συμφοραῖς βουλόμενον ἡμᾶς. τὰ μὲν οὖν τῶν λῃστῶν ἔργα, τοιαύτης ἀνοσιότητος ἐπλήρωτο τὴν πόλιν. οἱ δὲ γόητες, καὶ ἀπατεῶνες ἄνθρωποι τὸν ὄχλον ἔπειθον αὐτοὺς εἰς τὴν ἐρημίαν ἕπεσθαι. δεῖξειν γὰρ ἔφασαν ἐναργῆ πρόσπτα καὶ σημεῖα κατὰ τὸν θεῖον βούλημα, καὶ πολλοὶ πειθόμενοι, τῆς ἀφροσύνης τιμωρίας ἔτυχον. ἀναχθέντες γὰρ αὐτοὺς Φῆλιξ, κατέλαυσεν. ἀφικνεῖται δέτις ἐξ Αἰγύπτου κατὰ τὸν τοῦ καιρὸν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, προφήτης εἶναι λέγων, καὶ συμβαλόντων τῷ δημοτικῷ πλήθει σὺν αὐτῷ πρὸς ὄρος τὸ προσαγορευόμενον ἐλαιῶν ἐρκεῖν, ὁ καὶ τῆς πόλεως ἀντικρὺς κεῖσθαι δοκοῦν ἀπέχει σταδίους πέντε. ἔλεγεν γὰρ αὐτοῖς ἐνθένδε ἐπιδείξειν, ὡς κελεύσαντος αὐτοῦ, πίπτειν τὰ τῶν ἱεροσολυμιτῶν τείχη, δι' ὧν τὴν εἴσοδον αὐτοῖς παρέξειν ἐπηγγέλλετο. Φῆλιξ δὲ ὡς ἐπύθετο ταῦτα, κελεύει τοὺς στρατιώτας ἀναλαβεῖν τὰ ὅπλα, καὶ μετὰ πολλῶν ἱππέων τε καὶ πεζῶν ὁρμήσας ἐπὶ τοὺς Ἱεροσολυμίτας, τοὺς μὲν ἐπὶ τοῦ ὄρους τοῦ καλουμένου Αἰγυπτίου, ἔκτεινε πεντακοσίους μὲν αὐτῶν ἀνεῖλε. ζωγρίας δὲ ἔλαβεν, ὁ δὲ Αἰγύπτιος αὐτὸς μὲν σὺν τοῖς πλείστοις διέφυγε μάχης ἀφανὴς γενόμενος. πάλιν δὲ οἱ λῃσταὶ τὸ δῆμον εἰς τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον ἠρέθιζον, μηδὲν ὑπακούειν αὐτοὺς λέγοντες, καὶ τοὺς τῶν ἀπειθούντων κώμας ἐμπιπράντες διήρπαζον. γίνεται δὲ καὶ τοῖς κατοικοῦσι τὴν Καισάρειαν Ἰουδαίοις, στάσις πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ Σύρους περὶ ἰσοπολιτείας. οἱ μὲν γὰρ Ἰουδαῖοι, πρωτεύειν ἠξίουν, διὰ τὸν κτίσαντα τῆς καισαρείας Ἡρώδην αὐτῶν βασιλέα γεγονέναι τὸ γένος Ἰουδαῖον. Σύροι δὲ τὰ μὲν

qvotidie comprehensos afficiebat supplicijs: & in his Eleazarum Dinæi filium, qvi non mediocrem latronum globum circa se habebat, dolo vivum in potestatem suam redegit: data enim ei fide qvod nihil mali esset passurus, persvasit ut ad se veniret: moxqve vinctum Romam transmisit. cumqve odio prosequeretur Jonatham summum pontificem, ut admonitus ab eo sæpe de administrandis melius rebus Judaicis, ne omnium erratorum invidia publica in ipsum recideret, ad cujus preces Cæsar hunc procuratorem misérat, rationem excogitavit qva liberaretur ab ejus molestis interpellationibus. Grave enim est nocendi cupidis, si admoneantur crebrius. Qva de causa Felix amicum Jonathæ fidissimum Doram Hierosolymitam genere induxit promissa pecunia, ut sicarios ipsi pontifici immitteret: quod ille in gratiam præsidis perfecit his artibus. Qvidam qvasi religionis ergo in urbem ascenderunt sicis clam succincti sub vestibus, qvi permixti Jonathæ famulitio peremerunt hominem, cujus facinoris qvia nemo ultor extitit, invitati hac licentia sicarii per singula festa ventitantes, & tela celantes pari modo immixti turbis, alios confodiebant propter privatas inimicitias, alios conducti pecunia, idqve non modo in reliqvis urbis partibus, sed in ipso templo etiam. nam & ibi interdum ausi sunt cædes patrare, ac si nihil hoc modo pietatem læderent. unde fas est credere Deum tanta impietate offensum aversatum esse Hierosolyma: temploqve ut non amplius puro domicilio Romanos induxisse purificaturos id flammis lustralibus: gentiqve cum liberis simul & uxoribus servitutis jugum imposuisse, qvo castigatiores redderentur hoc infortunio. Et urbs quidem talibus incestabatur latrociniis. Impostores autem & magi turbas illectas post se trahebant in solitudines, pollicentes se divinitus ostensuros eis clarissima signa & prodigia: persvasaq; multitudo mox pœnas luit dementiæ. retractos enim eos Felix neci dedidit. Eodem tempore qvidam ex Ægypto venit Hierosolyma vatem se esse profitens & plebi svadens ut secuta se in montem Oliveti ascenderet, qui e regione urbis ad qvintum abest stadium: illic enim visuros suo jussu cadere Hierosolymorum mœnia, ita ut per eorum ruinas aditus in civitatem pateat. Qvo cognito Felix jubet milites arma sumere: stipatusq; multis eqvitibus ac peditibus erumpens invadit turbam seductam ab Ægyptio: qvorum qvadringentis occisis, ducentos vivos cepit: Ægyptius ipse pugna elapsus disparuit. Post hæc latrones rursum ad rebellandum Romanis incitabant populum, dictitantes excutiendum illorum imperium, & non assentientium vicos direptos absumebant incendiis. Apud Cæsaream qvoqve inter Judæos habitatores & Syros de pari re civitatis rixa exorta est. nam Judæi potiore conditione volebant esse, qvod urbis ejus conditor Herodes rex fuerit Judæus genere: id Syri non

inficiabantur qvidem, sed ajebant urbem turrim Stratonis dictam a principio, qvo tempore nullum Judæum habitasse inibi. Qvæ res post pervenit ad cognitionem præsidum, correptisqve ex utraqve parte tumultus autoribus affecerunt eos verberibus, atqve hoc modo seditionem compresserunt aliquandiu. rursum enim oppidani Judæi freti divitiis per contumeliam Syros lacessebant convitio. qui tametsi inferiores, qvod ad facultates attinet, ferocientes tamen eo qvod plurimi Romanis per ea loca militantium Cæsarienses essent & Sebasteni patria, aliquantisper & ipsi regerebant in Judæos convitia. deinde ad lapides ventum est, ita ut multi utrinqve vel sauciarentur vel caderent. pænes Judæos tamen fuit victoria. Felix autem ut vidit contentionem progressam usqve ad belli speciem, prosiliens rogabat Judæos ut desinerent: quibus non parentibus immisit armatos milites: multisqve cæsis, plures captivos fecit: & multas eorum domos divitiis refertas in prædam concessit militibus. Judæorum vero honoratiores ac modestiores sibi ipsis timentes rogaverunt Felicem ut militibus receptui caneret, parceretqve jam, & resipiscendi facultatem concederet: id quod præses indulsit eorum precibus. Per idem tempus Agrippa rex summum sacerdotium Ismaeli contulit Phabæi filio: & ipsi summi pontifices dissidere cœperunt a sacerdotibus & primatibus Hierosolymitanorum civium, singuliq; incedebant stipati manu audacissimorum & seditiosorum hominum, conflictantesque inter se mutuis certabant convitiis & lapidationibus: nec erat qui compesceret, quasi vacante urbe magistratibus. In tantum autem exarsit summorum pontificum impudentia, ut auderent servos suos in areas mittere, qui auferrent debitas sacerdotibus decimas, aliquotque pauperiores e sacerdotum ordine alimentorum inopia fame deficerent. Tanto plus tum pollebat violentia seditiosorum quam justitia.

CAP. VII.

De procuratore Porcio Festo, & de sicariis.

CÆterum postquam Felici successor Porcius Festus a Nerone missus est, primores Judæorum Cæsaream incolentium Romam profecti sunt Felicem accusaturi: dedisseteq; omnino pœnas injuriarum quibus Judæos affecerat, nisi Nero eum donasset Pallantis fratris precibus, qui tum in pretio erat apud principem. Cæsariensium etiam Syrorum duo præcipui, Beryllum qui pædagogus Neronis fuerat, tunc vero Græcis epistolis scribendis præerat, magna pecunia corruperunt ut impetraret ab imperatore literas, quibus abrogaretur Judæis ejus civitatis jus, hactenus comune ex æquo cum Syris cohabitatoribus: id quod ille facile obtinuit. ex his literis postea calamitatum nostrarum omnium causæ ortæ sunt. Judæi enim Cæsarienses ubi cognoverũt qvæ scripta sunt, magis etiam perstabãt in seditionib.

XIV.

Κεφάλαιον ζ'.

Περὶ τοῦ Φήστου διοικήσεως, καὶ περὶ τῶν καισαρέων.

ΠΟρκίου δὲ Φήστου διαδοχὴ Φήλικι πεμφθέντος ὑπὸ νέρωνος, οἱ πρωτεύοντες τῶν τὴν καισάρειαν κατοικούντων ἰουδαίων, εἰς τὴν ῥώμην ἀναβαίνουσι, Φήλικος κατηγορήσοντες. καὶ παντὸς ἂν ἐδεδώκει τιμωρίου τοῖς ἰουδαίοις ἀδικημάτων, εἰ μὴ πολλὰ αὐτὸν ὁ νέρων παιδαγωγὸς φίλος ἀγριππίνῃ τῇ μητρὶ νέρωνος ὄντα ἐκώλυεν. ἦν δὲ τῶν καισαρέων ἡγούμενοι δύο μάλιστα, βήρυλλος, παιδαγωγὸς δὲ τοῦ νέρωνος, πέμψαντος αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἑλληνικῶν ἐπιστολῶν πρὸς ὀλίγον, πάνυ δὲ πολλοῖς χρήμασιν αἰτησαμένου φίλος νέρωνος αὐτοῖς ἐπιστολὰς ἀκυρούσας τὰ ἰουδαίων πρὸς αὐτοὺς ἰσοπολιτεύματα. καὶ βήρυλλος τὰ αὐτοκράτορα φρονήματα ἐπιτυχεῖ γράμματι τὰς ἐπιστολὰς αὐτῶν τοῦ ἐθνους ἡμῶν τῶν μὴ ταῦτα κακῶν τοῖς ἀρχαίοις παρέσχεν. πολλοὶ γὰρ οἱ κατὰ τὴν ἡμετέραν ἰουδαίων τὰ γεγραμμένα, πρὸς τοὺς σφετέρους, φασὶν μᾶλλον ἴσχυσε μέχρι

μήχρι δὴ τοῦ πολέμου ἐξῆψαν. ἀφικομένῳ δὲ εἰς τὴν Ἰουδαίαν Φήστῳ, συνέβαινε τὴν Ἰουδαίαν ὑπὸ τῶν λῃστῶν κακωθῆναι, τῶν κωμῶν ἁπασῶν ἐμπιπραμένων τε καὶ διαφθειρομένων. καὶ οἱ σικάριοι καλούμενοι, λῃσταὶ δέ εἰσιν ἔνοπλοι, τότε μάλιστα ἐπλήθυνον χρώμενοι ξιφιδίοις ὡμοπλησίοις μὲν τὸ μέγεθος τοῖς τῶν Περσῶν ἀκινάκαις, ὅπερ καμπτοὺς καὶ ὡμοπλησίους δὲ τοὺς Ῥωμαίων σίκας καλουμένους ἀφ' ὧν καὶ τῆς παρασκευῆς οἱ λῃστεύοντες ἔλαθον πολλοὺς ἀναιροῦντες. ἀναμιγνυμένοι γὰρ ἐν τῇ ἑορτῇ, καθὼς καὶ τὸ πρότερον ἐπεμέμφθη, τῷ πλήθει, πανταχόθεν εἰς τὴν πόλιν ἐπὶ τὴν ἐξουσίαν συῤῥεόντων, ἐς βλη-δὲν ῥᾳδίως ἀπεφάτιον. πολλάκις γὰρ καὶ μεθ' ὅπλων, ἐπὶ τὰς κώμας τῶν ἐχθρῶν ἀφικόμενοι, διήρπαζον, καὶ ἐνεπίμπρασαν. πέμπει γὰρ Φῆστος δύναμιν ἱππικήν τε καὶ πεζικὴν ἐπὶ τοὺς ἀπατηθέντας ὑπό τινος ἀνθρώπου γόητος, σωτηρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλομένου, καὶ παύλαν κακῶν εἰ βουληθεῖεν ἕπεσθαι μέχρι τῆς ἐρημίας αὐτοῦ. καὶ αὐτόν τι κενὸν τῆς ἀπάτης σοφίσας, καὶ τοὺς ἀκολουθήσαντας διέφθειρον οἱ πεμφθέντες. κατὰ τὸ κωμῆτον ἔτος, ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας ὠκοδομήσατο μεγάθει διάφορον οἴκημα ἐν τοῖς βασιλείοις ἐν ἱεροσολύμοις, τρίκλινον δὲ ξυστόν. τόπι βασίλειον ἐγεγόνει ὑπὸ τῶν ἀσαμωναίων παλαιόν, ἐφ' ὑψηλοῦ ὄντι τόπου κείμενον τοῖς κατοπτεύειν αὐτὰ βουλομένοις τὴν πόλιν ἐπιτερπεστάτην παρέχειν θέαν, ἧς ἐφιέμενος ὁ βασιλεὺς ἔνδοθεν ἀφεώρα καθεκόμενος τὰ κατὰ τὸ ἱερὸν πραττόμενα. ταῦτα δὲ θεασάμενοι τῶν ἱεροσολυμιτῶν οἱ πρῶτοι, δεινῶς ἐχαλέπαινον. ἀγνὸν γὰρ νόμιμον ἦν ἡμῖν, καὶ τὸ ἱερὸν δρᾶμα κατανεύειν, καὶ μάλιστα τὰς ἱερουργίας. τεῖχον οὖν ἐγείρουσιν ὑπὲρ τὸν ἐξέδραν ὑψηλόν. ἥτις ἦν ἐν τῷ ἐσωτέρῳ ἱερῷ τετραμμένη πρὸς δύσιν. ὁ μόνον ἂν ὁ βασιλικὸς τρίκλινος τὴν ἄνοψιν ἔτρωε οἰκοδομηθεὶς ἀπεῖργε, ἀλλὰ καὶ τὴν δυτικὴν στοὰν τοῦ ἱεροῦ ἔξωθεν ἦσαν, ἔνθα τὰς φυλακὰς οἱ Ῥωμαῖοι τῶν ἑορτῶν ἐποιοῦντο ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ. ὑπὲρ τούτοις ἠγανάκτησαν ὅτε βασιλεὺς ἀγρίππας, μάλιστα δὲ ὁ ἔπαρχος, καὶ προσέταξεν αὐτοῖς καθελεῖν. οἱ δὲ παρεκάλεσαν ἐξουσίαν αὐτοῖς δοθῆναι πρεσβεύσαι περὶ τούτου πρὸς Νέρωνα, ζημιοῦν γὰρ οὐκ ἐπόμενον καθαιρεθέντος τινὸς μέρους τοῦ ἱεροῦ. συγχωρήσαντος δὲ Φήστου, πέμπουσιν ἐξ αὐτῶν πρὸς Νέρωνα τοὺς πρώτους δέκα, καὶ Ἰσμαήλου τὸν ἀρχιερέα, καὶ Ἑλκίαν τὸν γαζοφύλακα. Νέρων δὲ ἀμφοτέρους αὐτοὺς, ὃ μόνον συνέγνω περὶ τοῦ πεπραχθέντος, ἀλλὰ καὶ συνεχώρησεν ἕως ἐὰν τὴν οἰκοδομίαν, τῇ γυναικὶ Ποππαίᾳ, θεοσεβὴς γὰρ ἦν, ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων δεηθείσῃ χαριζόμενος, ἢ τοῖς μὲν δέκα πρεσβεύσασιν ἀπέναι, τὸν δὲ Ἑλκίαν, καὶ τὸν Ἰσμαήλου ὁμηρεύσαντας παρ' ἑαυτῷ κατέσχεν. ὁ δὲ βασιλεὺς ταῦτα, ὡς ἐπύθετο, δίδωσι τὸν ἀρχιερωσύνην Ἰωσήπῳ τῷ Σίμωνος παιδὶ ἀρχιερέως, ὑπικαλουμένῳ δὲ Καβῆ.

A donec initium belli conflatum est. Cum autem venisset in Judæam Festus, offendit totam afflictam a latronibus vicos passim populantibus, quorum ferocissimi appellati sicarii. tunc ad maximum numerum excreverant, utentes gladiolis instar acinacis Persici, incurvis, qvales sicas Romani nominant, unde latronibus ipsis cognomen est inditum, multorum cæde infamibus: qui, ut jam dictum est, festis diebus admixti turbæ undiqve in urbem confluenti religionis gratia, nullo negotio qvotqvot collibuisset tollebant de medio. aliqvando etiam armati invadebant inimicorum vicos, direptosqve tradebant incendio. Festus autem eqvestres & pedestres copias misit contra qvendam impostorem magum, qvi homines post se trahebat in solitudinem, deceptos vanis promissis, qvasi ope ejus incolumes evasuri essent a malis omnibus, hi universi una cum seductore ab immissis militibus oppressi sunt. Eodem tempore Agrippa rex extruxit insigni amplitudine domum prope porticum in regia Hierosolymitana, qvæ Assamonæorum fuerat, sitam in edito loco, unde amœnissimus prospectus patebat contemplari urbem volentibus, cujus voluptatis rex cupidus e cubiculo spectabat qvicqvid circa templum fieret. id ubi viderunt Hierosolymitani proceres, tulerunt indignissime. neq; enim leges nostræ concedunt spectari qvid agatur in templo, præsertim sacrificia. qvamobrem altum parietem excitaverunt supra exhedram, qvæ erat in interiore templo versa ad solem occiduum. hæc non solum regii triclinii prospectum arcebat opposita, verumetiam occidentalis extra templum sitæ porticus, ubi festis diebus Romani stationes habebant ad templi custodiam. qvo facto tam rex offensus est qvam Festus præses provinciæ, qvi etiam jussit parietem dirui. cives autem rogaverunt, ut liceret sibi legatos ea de re ad Neronem mittere, negantes se posse vivere, si qvid demoliretur de templi ædificiis. qvo impetrato miserunt ad imperatorem decem cives eximios, & Ismaëlem summum pontificem, & Chelciam custodem sacri ærarii. Qvi audita legatione non solum ignovit, sed permisit etiam sic manere parietem, gratificatus in hoc uxori suæ Poppeæ piæ fœminæ, qvæ pro Judæis deprecatrix fuerat: quæ decem illos viros redire permisit, Chelciam vero & Ismaëlem apud se detinuit tanqvam obsides. Id postqvam Agrippa rescivit, pontificatum detulit Josepho cognomine Cabi, Simonis qvondam summi pontificis filio.

XV.

Κεφάλαιον ή.

Περὶ Ἀλβίνου ἐπιτρόπου.

Πέμπει δὲ καῖσαρ Ἀλβῖνον εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἔπαρχον, Φήστου τὸν πλοῦτον πυθόμενος. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἀφεῖλετο μὲν τὸν ἀρχιερατικὸν τοῦ ἱερωσύνου, τοῦ δὲ ἀνάνου παῖδι, καὶ αὐτῷ ἀνάνῳ λεγομένῳ τὴν ἀδοχὴν τῆς ἀρχῆς ἔδωκε, ἔτον δὲ φασὶ τὸν πρεσβύτερον ἀνανον, εὐτυχέστατον γενέσθαι

CAP. VIII.

De procuratore Albino.

Cæsar autem de Festi morte accepto nuncio Albinum in Judæam misit præsidem. Rex vero Josepho jusso privatam vitam agere, sacerdotium ejus dedit Anani filio, & ipsi vocato Anano eodem qvo pater nomine. Seniorem istum Ananum ajunt fuisse omnium felicissimum,

ut qvi filios habuerit qvinqve, omnes potitos summi Dei pontificio, cum prius ipse ad satietatem hac dignitate esset perfunctus: qvod ad eam ætatem nulli ante summorum pontificum contigerat. Junior autem Ananus, is qvem nunc summum pontificatum accepisse diximus, audax erat & ferox ingenio, secta Sadducæus, qvod hominum genus apud Judæos in judicando est severissimum, ut ante docuimus. Talis igitur cum XVI. esset, tempus opportunum se nactum ratus, mortuo Festo, Albino adhuc agente in itinere, concilium judicum advocat: statutumqve coram eo fratrem Jesu Christi Jacobum nomine, & una qvosdam alios, reos impietatis peractos lapidandos tradidit: qvod factum omnibus in ea civitate bonis & legum studiosis vehementer displicuit: missisqve ad regem clam nuntiis rogaverunt, mandaret Anano, ne qvid tale posthac ageret. nam ne nunc qvidem recte egisse. Qvidam etiam Albino occurrentes venienti ab Alexandria, docuerunt eum non licuisse Anano sine ipsius consensu advocare concilium. horum verbis ille persvasus iracunde scripsit pontifici, daturū sibi pœnas minitans: & Agrippa rex eam ob causam post tertium mensem ablatum ab eo pontificatum Jesu Damnæi filio concessit. Albinus porro, ut venit Hierosolyma, omnem curam & diligentiam adhibuit, ut pacaret provinciam, interfectis multis sicariis. Ananias autem pontifex indies apud populum celebrior fiebat & carior, honorabaturqve ob liberalitatem ab omnibus qvotidieq; Albinum donis venerabatur & summum pontificem. Sed habebat servos pessimos, qvi adjuncto sibi audacissimo qvoqve obeuntes areas, vi auferebant sacerdotum decimas, pulsantes eos, qvi cunctarentur reddere. alii qvoqve pontifices faciebant similia, nemine valente compescere: multiqve sacerdotum qvibus ante ex decimis alimenta fuerant, tunc absumebantur inedia. At sicarii die festo qvi tum supervenerat noctu urbem ingressi vivum ceperunt scribam ducis Eleazari. Is erat Ananiæ pontificis filius. hunc vinctum abduxerunt, ac deinde miserunt Ananiam, qvi eorum nomine promitteret scribam dimittendum, si pater Albino persvaderet, ut ex eorum numero decem captivos solveret: tum Ananias urgente necessitate ab Albino impetravit, qvæ latrones illi postulaverant, id qvod majorum calamitatum fuit initium. Latrones enim semper aliqvam artem comminiscebātur, qva ex Ananiæ cognatis qvempiam interciperent, nec prius dimittebāt, qvam e suis aliqvot reciperent auctiq; denuo magno numero, & recepta audacia, totam eam regionem vastabant. Hoc tempore Agrippa rex prolatis pomœriis Cæsareæ qvæ Philippi dicitur, mutato nomine in Neronis honorem vocavit eam Neroniada; & theatrū apud Berytios impendiis magnis exædificatum ornavit spectaculis annuis, assignata in eum usum ingenti vi pecuniæ. Frumentum n, donavit

A πέντε δὲ ἔχειν παῖδας, ἐκ τούτου πάντας ἐπὶ τὸν ἀρχιερατεύσαντα τοῦ θεοῦ· αὐτὸς γὰρ πρῶτος τῆς πάσης ὅπερ πολλῶν ἀπολαύσας, ἐπιεικῶς ἐδόκει σωφρονεῖν τῶν περὶ ἡμῖν ἀρχιερέων. ὁ δὲ νεώτερος Ἄνανος, ὃν τὴν ἀρχιερωσύνην ἔφαμεν παραλαβεῖν, θρασὺς ἦν τὸ τρόπον καὶ τολμητὴς διαφερόντως, αἵρεσιν δὲ μετῆει τὴν καλουμένων Σαδδουκαίων, αἵπερ εἰσὶ τῶν κρίνειν ἀπηνέστατοι παρὰ πάντας τοὺς Ἰουδαίους, καθὼς ἤδη δεδηλώκαμεν, ἀκρίτου δὴ οὖν τοιούτου ὄντος τοῦ Ἄνανου, νομίσας ἔχειν καιρὸν ἐπιτήδειον, διὰ τὸ τεθνάναι μὲν Φῆστον, Ἀλβῖνον δὲ ἔτι κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπάρχειν, καθίζει συνέδριον κριτῶν. καὶ προαγαγὼν εἰς αὐτὸ τὸν ἀδελφὸν Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ, Ἰάκωβος ὄνομα αὐτῷ, καί τινας ἑτέρους, ὡς παρανομησάντων κατηγορίαν ποιησάμενος, παρέδωκε λιθοβοληθησομένους. ὅστις δὲ ἐδόκουν ἐπιεικέστατοι τὴν κατὰ τὴν πόλιν εἶναι, καὶ τοὺς νόμους ἀκριβεῖς, βαρέως ἤνεγκαν ἐπὶ τούτῳ, καὶ πέμπουσι πρὸς τὸν βασιλέα κρύφα παρακαλοῦντες αὐτὸν ἐπιστεῖλαι τῷ Ἀνάνῳ, μηκέτι τοιαῦτα πράσσειν. μηδὲ γὰρ τὸ πρῶτον ὀρθῶς αὐτὸν πεποιηκέναι. τινὲς δὲ αὐτῶν καὶ τὸν Ἀλβῖνον ὑπαντιάζουσιν ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐρχόμενοι, καὶ διδάσκουσιν οὐκ ἐξὸν εἶναι τῷ Ἀνάνῳ, χωρὶς τοῦ συνέδριον καθίσαι συνέδριον. Ἀλβῖνος δὲ πεισθεὶς τοῖς λεγομένοις γράφει μετ' ὀργῆς τῷ Ἀνάνῳ, λήψεσθαι παρ' αὐτοῦ δίκας ἀπειλῶν. καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας διὰ τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος αὐτὸν ἄρξαντα μῆνας τρεῖς, Ἰησοῦν τὸν Δαμνέου κατέστησεν. ἐπεὶ δὲ ἦλθεν ὁ Ἀλβῖνος εἰς τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, πᾶσαν εἰσενέγκατο σπουδὴν καὶ φροντίδα, ὡς ἂν τὴν χώραν ἡμερώσειε, πολλοὺς τῶν σικαρίων ἀναιροῦντας. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ὅτι μέγα ἐπηύξητο δόξης, καὶ τῶν πολιτῶν εὐνοίας τε καὶ τιμῆς ἐτύγχανε λαμπρῶς, ὡς δὲ χρημάτων πορισμός. καθ' ἡμέραν οὖν τὸν Ἀλβῖνον, καὶ τοὺς ἀρχιερεῖς, δώροις ἐθεράπευεν, ἦν δὲ οἰκέτης πάνυ μοχθηρὸς, οἱ συναναστρεφόμενοι τοῖς θρασυτάτοις, ὅτι τὰς ἀλωνας προσοίμενοι τὰς τῶν ἱερέων δεκάτας ἐλάμβανον βιαζόμενοι, καὶ τοὺς μὴ διδόντας ἔτυπτον. ὥστε οὐδὲ τοὺς ἱερεῖς ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ἔπεισεν, μηδενὸς κωλύειν δυναμένου. Ἐκ τῶν ἱερέων τὰς πάλαι τῶν δεκάτων τροφὰς, ὥστε συμβαίνειν θνήσκειν, τροφῆς ἔνδειᾳ. παλὺν δὲ οἱ σικάριοι καὶ τὴν ἑορτὴν, συνισταμένου αὐτοῖς, ἀφ' ἡμέρας εἰς τὴν πόλιν παραλθόντες, συλλαμβάνουσι γραμματέα τοῦ στρατηγοῦ Ἐλεάζαρον, υἱὸν δὲ τοῦτον Ἀνανίου ἀρχιερέως, καὶ δήσαντες, ἔπεμψαν πρὸς τὸν Ἀνανίαν, ἀπολύειν ἔφασαν τὸν γραμματέα πρὸς αὐτούς, εἰ πείσοι τὸν Ἀλβῖνον δέκα δεσμώτας τοὺς ἐξ αὐτῶν ληφθέντας, ἀπολύσαι. καὶ ὁ Ἀνανίας ἀφ' ἑτέρου ἀναγκάζων πείσας τὸν Ἀλβῖνον, τῆς ἀξιώσεως ἐπέτυχεν. ἔστι μειζόνων κακῶν ἦρξεν. οἱ γὰρ λῃσταὶ πάντως ἐπεμηχανῶντο τῶν Ἀνανίου τινὰς συλλαβεῖν οἰκείων, καὶ συνεχῶς ζωγροῦντες τὸν ἀπέλυον, πλείω τινὰς τοῦ σταθμοῦ ἀπολαβόντες. γιγνομένου τε πάλιν ἀριθμὸς οὐκ ἐλάττων, ἀναθαῤῥήσαντες τῇ χώρᾳ ἅπασαν σκάλλειν. καὶ ἔστιν ὃς τὸν καιρὸν ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας, μείζονα τὴν φιλόπολιν καλλιμάχειαν καταπλάσας, εἰς τὸ τοῦ Νέρωνος τιμῶν, Νερωνιάδα προσηγόρευσεν. Ἐν Βηρυτίοις δὲ θέατρον ἀπὸ πολλῶν χρημάτων κατασκευασμένον, τοῖς κατ' ἔτος θεσμοῖς ἐθαύμαζε, πολλὰς εἰς τοῦτο μυριάδας ἀναλισκων. σῖτον γὰρ ἐδίδου τῷ ἀν-

τῷ δήμῳ, καὶ ἔλαιον διένειμε, καὶ τὴν πᾶσαν ἦν πόλιν ἀνδριάντων ἀναθέσεσι, καὶ τῶν ἀρχαίων ἀποτυπώσεσιν εἰκόσιν ἐκόσμησε, καὶ μικρὸν δεῖν πάντα τὸν τῆς βασιλείας κόσμον ἐκεῖ μετήνεγκεν. μῖσος οὖν αὐτῷ τοσοῦτον ἐκ τούτων ἠύξετο, ὥστε τὸ διαιρούμενον τὰ ἐκείνων, ξένῃ πόλει κεκμηκέναι. λαμβάνει δὲ καὶ Ἰησοῦς, ὁ τοῦ Γαμαλιήλ, τὴν ἀρχιερωσύνην, παρὰ τοῦ βασιλέως, παραδεξαμένου τὸν τοῦ Δαμνέως, καὶ διὰ τοῦτο ἔριδες αὐτοῖς πρὸς ἀλλήλους ἐγίνετο. συσσίματα γὰρ τῶν θρασυτάτων ποιησάμενοι, πολλάκις μέχρι λίθων βολῆς ἦλθον τῶν βλασφημιῶν ἐξέπιπτον. ἐπαίρετο δὲ ἀνανίας τῷ πλούτῳ παρασκευάζων τοὺς λαμβάνειν ἐπίμους. κοσμοῦσι δὲ καὶ σαλοῦστος, αὐτός τε αὐτὸς μοχθηρὰ πλήθη συνάγων, ἦσαν μὲν ὄντες βασιλικοῦ, καὶ διὰ τὴν παρὰ τοῖς ἀφίπαν συγγένειαν, εὐνοίας τυγχάνοντες, βίαιοι δὲ καὶ ἁρπάζειν τὰ τῶν ἀσθενεστέρων ἕτοιμοι. ἐξ ἐκείνου μάλιστα δὲ καὶ μᾶλλον ἐπὶ τὴν πόλιν ἡμῶν νόσων, παρακομισθέντων πάντων ὅτι τὸ χεῖρον. ὡς δὲ ἤκουσεν ἀλβῖνος διὰ δόξαν αὐτῷ μέγιστον φλῶρον ἀφικνεῖσθαι, βουλόμενος δοκεῖν τι τοῖς ἱεροσολυμίταις παρέχεσθαι, παραγαγὼν τοὺς δεσμώτας ὅσοι ἦσαν αὐτῶν παρὰ πολὺ θανεῖν ἄξιοι, τούτους παρεστάξεν ἀναιρεθῆναι. τοὺς δὲ κατὰ μικρὰς καὶ τῆς τυχούσης αἰτίας εἰς τὸν εἱρκτὸν καταστάντας, χρήματα λαμβάνων αὐτὸς ἀπέλυε. καὶ ἔτως ἡ μὲν φυλακὴ τῶν δεσμωτῶν ἐκαθαίρετο, ἡ χώρα δὲ λῃστῶν ἐπληρώθη. τῶν δὲ λοιπῶν, φυλὴ δέ ἐστιν αὕτη, ὅσοι παρῆσαν ὑμνῳδοὶ, πείθουσι τὸν βασιλέα καθῆσαι παρὰ συνέδριον, φορεῖν αὐτοῖς ἐπὶ τοῖς ἱεροῖς ἐπιτρέψαι λινοῦν στολήν. πρόφασιν γὰρ αὐτοῖς τοῖς ἀρχῆς χρόνοις ἐφασκον, ἐφ' ὧν μνημονεύεσθαι, καὶ σωφροσύνην καὶ τῆς ἀξιώσεως ἀδιάφθορον. ἐπεὶ δὲ βασιλεὺς μὴ γνώμης τῆς παρὰ συνέδριον ἐπιχωρούσης, συνεχώρησε τοῖς ὑμνῳδοῖς ἐπιτρέψαι τὴν στολὴν ἐνδῦναι. φορεῖν λινοῦν ἐξῆν ἡδέλησαν. μέρος δέ τι τῆς φυλῆς λειτουργοῦντος τὸ ἱερὸν, καὶ τούτοις ἐπέτρεψε τοὺς ὕμνους ἐκμαθεῖν ὡς παρεκάλουν. πάντα γὰρ ἐναντία ταῦτα τοῖς πατρίοις, ὧν οὐδὲν ἐθέντων, οὐκ ἐνῆν μὴ οὐχὶ δίκας ὑπέχειν. ἤδη δέ ποτε, καὶ τὸ ἱερὸν τετέλεσο. βλέπων οὖν ὁ δῆμος ἐρρωμένως τοὺς τεχνίτας, ὑπὲρ μισθοῦ καὶ ὀκτακισχιλίους ὄντας, καὶ μισθοφορίας ἐνδεεῖς ἐσομένους, διὰ τὸ τέλος ἐπὶ τῷ ἱερῷ ἐργασίας παρεῖσθαι, καὶ χρήματα μὲν ἀπὸ τῶν ἐκφορίων ἔχοι ἂν τέλων, παρακαλοῦσι δὲ τὸν τεχνιτῶν, καὶ εἰς τούτους ἀναλοῦν τοὺς θησαυροὺς βουλόμενος, καὶ γὰρ εἰ μίαν τις ὥραν τῆς ἡμέρας ἐργάσαιτο, τὸ μισθὸν ὑπὲρ ταύτης εὐθέως ἐλάμβανεν, ἐπεὶ καὶ τὸ βασιλέα τὸ ἀνατολικὸν στοὰν ἀνεγεῖραι. καὶ ἦν ἡ στοὰ δὲ μὲν ἔξωθεν ἱερᾶς, καὶ μέση δὲ ἐσφάραγι βαθέα, τετρακοσίων πηχῶν τοὺς πήχεις ἔχουσα, σκλίθων δὲ τετραγώνων κατεσκεύασο, ἑλλικῶν πάνυ. τὸ μὲν μῆκος ἑκάστου λίθου, πήχεις ἑπτά. τὸ δὲ ὕψος ἓξ, ἔργον σολομῶνος δὲ βασιλέως πρώτου δομαμένου τὸ σύμπαν ἱερόν. ὁ βασιλεὺς δὲ ἐπεπίστευτο γὰρ κλαύδιος καῖσαρ τῷ ἐπιμέλειαν δὲ ἱερᾶς, λογισάμενος παντὸς μὲν ἔργου τὸ καθαίρεσιν ἄνευ ῥᾳδίαν, δυσχερῆ δὲ τὴν σκευὴν, ὅπερ ἦν τοῦτο καὶ μᾶλλον, χρόνου τε δεῖ καὶ πολλῶν χρημάτων εἰς τοῦτο δεήσειν, ἠνέσατο μὲν ὧδε τοῦτο ποιεῖν τοὺς θεομένους. καταστρέσας δὲ λόγῳ λίθῳ τὴν πόλιν ὅλην

eam urbem ornavit ſtatuis paſſim diſpoſitis atq; expreſſis ad antiqva clarorum artificum archetypa imaginibus: & omnia pene ſui regni ornamenta in eam civitatem tranſtulit: unde magnã ſibi apud ſubditos paravit invidiam, qvod ſuos ſpolians externam urbem excoleret. eodem rege jubente Jeſus Gamalielis filius in ſummo pontificatu ſucceſſit Jeſu Damnei filio non libenter ſibi cedenti, unde natum eſt inter utrumqve diſſidium. afcitis enim globis audacium juvenum ſæpe a convitiis prorumpebant ad lapides. Sed inter alios eminebat Ananias ex amplis facultatibus largitione plurimos ſibi concilians. Coſtobarus qvoqve & Saulus ſuam qvisqve circa ſe manum habebat ſceleratorum hominum, ortigenere regio, & propter Agrippæ cognationem favorabiles, alioqvi violenti & ad ſpoliandos infirmiores promptiſſimi. atqve ex illo maxime tempore labare cœpit noſtra reſpublica & indies in deterius ruere. Porro Albinus audito Geſſium Florum ſibi ſucceſſurum venire, videri volens gratificatus Hieroſolymitanis civibus, productis vinctis, qvotqvot erant in manifeſte capitali culpa juſſit interimi: reliqvos, qvi levioribus de cauſis conjecti erant in vincula, reductos in carcerem pecuniis mulctatos dimittebat alium poſt alium. atq; in hunc modum vacuato vinctis carcere Judæa repleta eſt latronibus. Interea Leviticæ tribus homines qvorum erat ſacros hymnos in templo canere, adito rege induxerunt eum precibus, ut advocato concilio decerneret eis uſum ſtolæ lineæ, qvæ tum ſolis erat conceſſa ſacerdotibus. hanc enim novationem pertinere ad perpetuam ipſius regni memoriam. neqve fruſtra fuit eorum poſtulatio. Rex enim de concilii ſententia permiſit hymnorum cantoribus, ut depoſito priore habitu, lineum, ut voluerunt ſumerent. Aliam etiam ejusdem tribus partem addictam templi miniſteriis, ipſorum precibus motus permiſit ſacros hymnos canendos ediſcere: qvæ omnia fiebant contra inſtituta legis patriæ, nunqvam violatæ abſqve piaculo. Jam abſolutum erat & templi ædificium. Populus igitur cum videret eſſe in otio circiter octodecim opificum millia, ſolitorum hactenus in templo ex operarũ mercedibus victum qværere, nolensq; ſacram pecuniam repoſitam habere, neqvando præda Romanis fieret, ſimulq; opificibus inde proviſum cupiens: qvod vel una hora operato ſtatim merces reptæſentaretur: ſvaſit regi, ut Orientalem inſtauraret porticum. ea templi extima claudebat profundæ valli & anguſtæ imminens, ac proinde ſubnixa muro qvadringentos alto cubitos, ſaxis conſtructo qvadratis valde candidis: eratqve cujusqve ſaxi longitudo cubitorum viginti, ſex vero altitudo: opus Solominis regis, qvi primus integrum templum condidit. Rex autem cujus curæ Claudius Cæſ. fabricam templi commiſerat, reputans; qvodcunqve opus demoliri facile, reparari difficile; maxime talem porticum egentem & tempore longo & pecuniis plurimis, non annuit populi precibus: ſed urbem candido ſaxo conſternere ſi liberet non

vetuit. Post hæc Jesu Gamalielis filio pontificatum abrogatum concedit Matthiæ Theophili filio, qvo pontifice Judaicum bellum habuit initium. Conveniens videtur præsenti historiæ narrare de pontificibus, qvæ origo eorum, & qvi ad hunc honorem admittantur, & qvot usqve ad finem ejus belli fuerint. Primus igitur omnium hoc Dei sacerdotium gessisse fertur Moysis germanus Aaron pontifex: qvo defuncto succes- B sisse mox filios, ac deinde illorum posteritati mansisse hunc honorem perpetuum. unde consvetudo obtinuit accepta a majoribus, neminem Dei pontificem fieri nisi descendentem ab Aaronis sangvine, nec eam dignitatem concedi vel regibus oriundis alio genere. Fuerunt igitur universi a primo Aarone usqve Phanasum, qvem belli tempore seditiosi declarayerunt pontificem, LXXXIII. numero. horum XIII. præfuerunt C sacris ab eo tempore qvo primum in deserto Moyses erexit Deo tabernaculum, usqve dum in Judæam ventum est, ubi Deo templum ædificavit rex Solomon. nam a principio pontificibus non succedebatur nisi mortuis: deinde viventibus etiam subrogari cœperunt alii. Itaqve hi XIII. cum essent duorum Aaronis filiorum posteri, per continuatas successiones hoc honore D potiti sunt, sub his primo penes optimates administratio fuit reipublicæ, post ad monarchas, postremo ad reges transiit. ex qvo autem die patres nostri ductu Moysis Ægyptum sunt egressi, usqve ad templum a Solomone rege conditum, elapsi sunt anni DCXII. post XIII. illos pontifices alii XVIII secuti sunt, a tempore Solomonis regis sibi succedentes, usqve dum Nabuchodonosor Babyloniorum rex contra nostram urbem ex- E peditione facta templum incendit, & translata tota gente Babylonem, Josedecum quoque pontificem illo abduxit. horum pontificatus tempus CCCCLXVI. annorum fuit, mensium sex, dierum decem, rempub. Judæorum gubernantibus regibus. post septuagesimum autem Babylonicæ captivitatis annum Cyrus Persarum rex dimissis Babylone Judæis, & reversis in antiqvam patri- F am permisit templum denuo condere, quando Jesus Josedeci filius assumpsit summum sacerdotium. Hic & ejus posteri quindecim universi usqve ad regem Antiochum Eupatora statum reipublicæ popularem rexerunt per annos CCCCXIII. Cæterum jam dictus Antiochus cum suo duce, Lysia primus Oniam cognomento Menelaum apud Berytum vita simul privavit, & sacerdotio, G repulsoq; a successione ejus filio, Jacimum constituit summum pontificem, natum quidem ex Aaronis progenie, sed non ex eadem familia. quamobrem Onias defuncti Oniæ pontificis filius nomine patrem referens, in Ægyptum profectus & insinuatus in Ptolemæi Philometoris ac Cleopatræ ejus conjugis amicitiam, persvasit eis, ut in Heliopolitica præfectura Deo templum instar Hierosolymitani extruerent. seq; illic pontificem

A ἐκώλυσεν. ἰησοῦν ὁ τοῦ γαμαλιήλου, τῷ ἀρχιερωσύνῃ ἀφελόμενος, ἔδωκεν αὐτῷ ματθία τοῦ θεοφίλου, καθ' ὃν καὶ ὁ πρὸς ῥωμαίους πόλεμος ἰουδαίοις ἐλαβε τὰ ἀρχάς. ἀναγκαῖον δ' εἶναι νομίζω, καὶ τῆς ἱερείας ταύτης πρόσοικειν διηγήσασθαι τοῖς τὸν ἀρχιερέων, πῶς τε ἀρξάμενοι, καὶ τίσιν ἔξεστιν τιμῆς ταύτης μεταλαμβάνειν, καὶ ποσοὶ γεγόνασι μέχρι τῆς πολέμου τελευτῆς. πρῶτον μὲν οὖν πάντων λέγουσιν ἀαρῶνα τὸν μωϋσέως ἀδελφὸν ἀρχιερατεύσαι τοῦ θεοῦ. τελευτήσαντος δ' ἐκείνου παῖδας ἐκδέξασθαι τοὺς παῖδας ἐκείνους, καὶ ἀπ' ἐκείνων τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν διαμένειν τὰ τιμὰ ἅπασιν. ἔθεν καὶ πάτριόν ἐστι μηδένα δεῖν τῶν ἀρχιερωσύνην λαμβάνειν, ἢ τὸ ἐξ αἵματος δ' ἀαρῶνος, ἐπεὶ δ' ἦλθεν ἀδ' ἂν βασιλεὺς ὢν τύχῃ τευξόμενος τῆς ἀρχιερωσύνης. ἐφύοντο οὖν πάντες τὸν ἀριθμὸν, ἀπ' ἀαρῶνος ἕως ἐφάνη δ' πρώτου ἡγεμόνος μέχρι φανάσου δ' καθ' τὸν πόλεμον ἐπὶ τῶν θυσιῶν ἀναδεχθέντος ἀρχιερέως τρεῖς καὶ ἑβδομήκοντα. ἐκ τούτων καθ' τὴν ἔρημον σκηνὴν τοῦ μωϋσέως χρόνων τῆς σκηνῆς ἐσώσης, ἕως μωϋσῆς τοῦ θεοῦ κατεσκεύασε, μέχρι τῆς εἰς ἰουδαίαν ἀφίξεως, ἔνθα σολομὼν ὁ βασιλεὺς τοῦ θεοῦ τὸν ναὸν ἔγειρεν, ἀρχιεράτευσαν τρισκαίδεκα. τὸ μὲν πρῶτον εἰς τῆς δ' βίβλου τελευτῆς τοὺς ἀρχιερωσύνας ἐσχον, ὕστερον δ', καὶ ὡδὶ ζώντων διεδέχοντο. οἱ τέσσαρα τρισκαίδεκα, οὔτε τῶν δύο παίδων ἀαρῶνος ὄντες ἔγγονοι καθ' ἕκαστον τὸν τιμὸν παρελάμβανον. ἐνῆρχε δὲ αὐτῶν ἀριστοκρατικὴ μὲν ἡ πρώτη πολιτεία, μετὰ τούτου δὲ μοναρχία, βασιλέων δὲ τρίτη. χρόνος δὲ τῶν ἐτῶν ἀριθμὸς ὧν ἦρξαν οἱ τρισκαίδεκα, ἀφ' ἧς ἡμέρας οἱ πατέρες ἡμῶν ἐξέλιπον αἴγυπτον, μωϋσέως ἄχρι μέχρι τῆς δ' ναὸ κατασκευῆς, ὃν σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἀνήγειρεν ἔτη δυοκαίδεκα, πρὸς τοῖς ἑξακοσίοις. μετὰ δὲ τοὺς τρισκαίδεκα ἀρχιερεῖς ἑπτὰ, δέκα καὶ ὀκτὼ τὰ ἀρχιερωσύνα ἔσχον, ἀπὸ σολομῶνος βασιλέως οἱ ἱεροσολύμοις αὐτὴν διαδεξάμενοι, μέχρι δ' ναβουχοδονόσορ ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς στρατεύσας τῇ πόλει, τὸ μὲν ναὸν ἐνέπρησε, τὸ δὲ ἔθνος ἡμῶν εἰς βαβυλῶνα μετηνεγκε, καὶ τὸν ἀρχιερέα ἰωσεδὰκ λαβὼν αἰχμάλωτον ἐλαβε. τούτων χρόνος τῆς ἱερωσύνης τετρακοσίων ἑξήκοντα ἓξ ἐτῶν ἐστι, μιλιῶν ἓξ, ἡμερῶν δέκα, ἡδὴ βασιλευομένων ἰουδαίων. μετὰ δὲ χρόνον ἐτῶν ἑβδομήκοντα τῆς ἀπὸ τοῦ βαβυλωνίων ἡγεμονίας κῦρος ὁ περσῶν βασιλεὺς ἀπέλυσε τοὺς ἐκ βαβυλῶνος ἰουδαίους ἐπὶ τὴν ἰδίαν γῆν πάλιν, καὶ συνεχώρησε τὸν ναὸν ἀνοικοδομῆσαι. τότε δὴ τῶν ἀπογραφέντων αἰχμαλώτων ἰησοῦς ὁ ἰωσεδὲκ, τὰ ἀρχιερωσύνα λαμβάνει. ἦσαν δὲ καὶ οἱ ἔκγονοι αὐτοῦ, πεντεκαίδεκα ἅπαντες, μέχρι βασιλέως ἀντιόχου δ' εὐπάτορος ἐπολιτεύοντο δημοκρατικῶς ἔτη τετρακόσια, δεκατέσσαρα. πρῶτος δὲ ἀντίοχος ὁ θεοσεβὴς, καὶ ὃς ἐξεπεμψε λυσίαν, τὸν ἴδιον ὧν μνελεάρχην ἐπὶ λλιν, παυσαι τῆς ἀρχιερωσύνης, ἀνελόντες αὐτὸν ἐν βερσία, καὶ τὸν παῖδα τῆς διαδοχῆς ἀπελάσαντες καθίσαν ἀκίμιον ἀρχιερέα γήμας μὲν δ' ἀαρῶνος, οὐκ ὢν δὲ εἰκίας ταύτης. διὸ δὴ καὶ ὁ ἀνανίας ὁ δ' τελευτικὸς ἴδιος ἐξάδελφος ὁμώνυμος τοῦ πατρὸς ἀφικόμενος εἰς αἴγυπτον, διὰ φιλίας ἀφικόμενος πολεμάρχου τοῦ φιλομήτορος κλεοπάτρα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, πείθει τούτους τὸν ἡλιοπολίτην νέμοι ὁμοίους τῷ θεῷ ναὸν ᾠκοδομῆσιον τοῦ ἐν ἱεροσολύμοις αὐτὸν ἀρχιερέα

κατα

καταξῆσαι, ἀλλὰ τῷ μὲν ἱερᾷ καταστάντι ἐν αἰχμῇ πολλάκις ἐδηλώσαμεν. ὁ δὲ Ἰάκιμος ἔτη τρία τὴν ἀρχιερωσύνην κατασχὼν, ἐτελεύτησεν. διεδέξατο δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ, ἀλλὰ διετέλεσεν ἡ πόλις ἑαυτὴν ἐπὶ ἑπτὰ χωρὶς ἀρχιερέως ἔτη. πάλιν δὲ οἱ τὴν ἀσεμνοτάτην παίδων ἔκγονοι, τὴν πρόσταξιν δὲ εὐθὺς πιστεύσαντες, ἐπεὶ πολεμήσαντες μακεδόσιν, ἰωνάθην ἀρχιερέα καθίστασιν, ὃς ἦρξεν ἑαυτὸν ἐπὶ. πλουτήσαντος δὲ ἐξ ὑποβολῆς αὐτοῦ, ἡ ἐνέδρας τοῦ τρύφωνος μηχανησαμένου ὡς ἀνωτέρω πρόσθεν ἐρρήθη, λαμβάνει τὴν ἀρχιερωσύνην σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. καὶ ἔστιν ἡ δόλῳ τοῦ συμποσίου τοῦ γαμβροῦ Ἀλαφαίου, διεδέξατο πᾶς ὑρκανὸς ὄνομα. ὃν καταλύσας τὴν ἱερωσύνην πλείονα τῶν ἀδελφῶν χρόνον ἑαυτῶν τυραννήσας ἐν ἔτεσι τρισὶ ὑρκανὸς ἀπολαύσας πλούτου γηραιὸς, ἰδίᾳ τε καὶ ἀριστοβούλῳ κληθέντι τῷ Ἀλεξάνδρου καταλιπών. κληρονομεῖ δὲ ἔτος, ἀδελφὸς, τοῦ νόσῳ μὲν πλουτήσαντα, τὴν ἱερωσύνην δὲ καταλήξαντα μὴ βασιλείας. ἐν ᾧ Ἀλέξανδρος τὸν πρῶτον ἰδίας ἑαυτοῦ ἔναρ. βασιλεύσας δὲ ἀλέξανδρος καὶ ἱερατεύσας ἔτη εἰκοσιεπτὰ, καταστρέφει τὸν βίον, ἀλεξάνδρᾳ τῇ γυναικὶ καταλιπὼν τὸ ἱερατεύσαι μέλλουσαν ἐπιτρέψας. ἡ δὲ τὴν μὲν ἀρχιερωσύνην ὑρκανῷ δίδωσιν, αὐτὴ δὲ τὴν βασιλείαν ἐνιαύσια ἔτη καταλαβοῦσα, πλουτοῦσα τὸν βίον. τέσσαρα δὲ ἔχρόνον τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ παῖς αὐτῆς ὑρκανὸς ἔσχεν. μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτῆς πολεμήσας πρὸς αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς ἀριστόβουλος, καὶ νικήσας, ἀφαιρεῖται μὲν ἑαυτὸν τὴν ἀρχὴν, αὐτὸς δὲ ἐβασίλευσε, καὶ ἱερατεύσε δ ἔτη. ἐτελεύτησε δὲ βασιλείας, καὶ πρὸς μησὶ τρισὶ τοῖς ἴσοις πεμπτὸς ἐλθὼν, ὁ τὴν τε ἱεροσολυμιτῶν πόλιν καὶ κρατήσας ἑλὼν, αὐτὸν μὲν εἰς ῥωμύλου μετὰ τῶν παίδων δήσας ἐπεμψε. τὴν δὲ ὑρκανῷ πάλιν τὴν ἀρχιερωσύνην δοὺς δὲ, τὸν μὲν δ ἔτη καταστάσαν ἐπέτρεψε, Ἀλάθημα δὲ Φαρᾶν ἐκώλυσεν. ἦρξε δὲ πρὸς τοῖς ἑνὶ καὶ τρισὶ ὑρκανὸς τεσσαράκοντα ἔτη. βαρζαφάρνης δὲ, ὁ πάκορος, οἱ τῆς παρθυκῆς δυνάστης, Ἀλαβάντης τὸν εὐφράτην, καὶ πολεμήσαντες ὑρκανῷ, αὐτὸν μὲν ζωγρίᾳ παρέλαβον, ὁ δὲ ἀριστόβουλος υἱὸν αὐτῶν, κατέσχον βασιλέα. τρία δὲ ἔτη, καὶ τρεῖς μῆνας ἄρξαντα ὄντα, σωσίας τε καὶ ἡρῴδης ἐξεπολιόρκησαν, αὐτῶνος δὲ ἀνεῖλεν εἰς τὴν ἀντιόχειαν ἀναχθέντα. τὴν δὲ βασιλείαν ἡρῴδης παραῤῥωμώντων ἐγχειρισθεὶς, ἐκέπτης ὢν ὁ ἀσημοτάτης ἦν καθίστησιν ἀρχιερεῖς, ἀλλὰ πόρρω ἀσήμους, καὶ μόνον ἐξ ἱερέων ὄντι, τῶν ἑνὸς ἀριστοβούλου τὸ μὲν ἀπένειμε. τὸν δὲ ἀριστόβουλον ὑρκανὸς ὁ τοῦ πάρθων ληφθέντος ἰωνον ὄντα κατασήσας ἀρχιερέα, τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ συνώκησε μαριάμμῃ τὴν δὲ πολὺ θὺς πρὸς ἑαυτὸν ἠρόμενος εὐνοίαν, Ἀλλὰ τὸν ὑρκανὸν μνήμην. ὅτε φοβηθεὶς μὴ πρὸς τὸ ἀριστόβουλον πάντες ἀποκλίνωσιν, ἀνεῖλεν αὐτὸν ἐν ἱεριχοῖ πυγμήν μηχανησάμενος κολυμβῶντα, καθὼς ἤδη διεδηλώσαμεν. μετὰ δὲν τοῦτον ἐκέπτης ὁ ἀσημοτάτης παίδων τὸ ἀρχιερωσύνην ἔδωσεν. ἐπεὶ δὲ ὁμοίᾳ τῇ ἡρῴδῃ πρὸς τὸ καταστάσεως τὸ ἱερέων, ἀρχέλαος τε ὁ παῖς αὐτοῦ, καὶ μὴ ὢν τὸν ἀρχὴν ῥωμύλιος τῶν ἰουδαίων ὡς διαλαβόντες. εἰσὶν οὖν οἱ ἀπὸ τῶν ἡρῴδου χρόνων ἀρχιερατεύσαντες, μέχρι τῆς ἡμέρας ἧς εἰς τὸν ναὸν, καὶ τὴν πόλιν πῦρ ἐλθὸν ἐπυρπόλησεν, οἱ πάντες ἑκκαιδεκατῶ. χρόνῳ δὲ πάντων ἔτη πρὸς τοῖς ἑκατὸν ἑπτά. καί τινες μὲν αὐτῶν ἐπολιτεύσαντο ἐπί τε ἡρῴδου βασιλεύοντος,

constituerent: de quo templo sæpe alias diximus. Jacimus autem triennio in pontificatu exacto mortuus neminem successorem habuit, sed per septennium sine pontifice mansit civitas. Dein, postquam Assamonæorum familiæ principatus nostræ gentis est creditus, rebellantes Macedonibus Jonatham creaverunt summum pontificem, qui septennio toto præfuit, quo per insidias Tryphonis sublato e vivis, frater ejus Simon obtinuit id sacerdotium. cui dolo generi oppresso inter epulas, filius Hyrcanus in honore successit. eum cum per unum & triginta annos gessisset, jam decrepitus successori Judæ reliquit suo filio, qui alio nomine Aristobulus est dictus. huic frater hæres fuit tam regni quam sacerdotii, postquam ille sumpto tum primum diademate unum annum utraque dignitate potitus est. Is nomine Alexander & ipse regnum conjungens pontificatui cum viginti septem annis præfuisset rebus Judaicis, moriens Alexandræ uxori permisit deligendi pontificis arbitrium. illa Hyrcano id addixit, exactoqve in regia potestate novennio e vivis excessit: quo toto tempore Hyrcanus ejus filius pontificatum tenuit. nam post matris obitum, Aristobulus frater moto bello victum pontificem ad privatam vitam redegit, & sibi ipse regnum simul usurpavit ac sacerdotium: exactisqve in utraque dignitate tribus annis, & totidem mensibus, cum superveniens Pompejus vi cepisset Hierosolyma, a victore vinctus Romam missus est cum liberis: & Hyrcanus restitutus in pontificatum, principatum quoque suæ gentis accepit, sed absqve diademate: præterq; priores illos novem, per alios XXIII annos summum sacerdotium obtinuit. Post quos completos Barzapharnes & Pacorus dynastæ Parthorum trajecto Euphrate bellum Hyrcano inferunt, eoque vivo abducto Aristobuli filium Antigonum regem constituunt, qui post tres annos & totidem menses expugnatus ab Herode & Sosio, apud Antiochiam jussu Antonii dedit supplicium. Herodes autem accepto a Romanis regno non amplius ex Asamonæo genere creavit pontifices, sed eum honorem quibusvis ex sacerdotum ordine concessit etiam obscuris, absq; uno Aristobulo. hunc enim Hyrcani a Parthis capti nepotem, & Mariamnes suæ uxoris fratrem, ob favorem populi, & Hyrcani avi memoriam sumo sacerdotio dignatus est. deinde veritus ne omnes in illum essent propensiores, apud Hierichuntem arte necavit natantem in piscina, ut supra diximus: neqve postea ulli ex Asamonæorum posteritate hoc sacerdotium committere voluit. idem fecit in ordinandis pontificibus Archelaus ejus filius: & Romani, qui post illum cum potestate præfuerunt provinciæ. Sunt igitur, qui ab Herodis principatu usque in diem qua templum & urbs incendente Tito conflagravit pontificatum gesserunt, in universum numero viginti octo: tempusq; eorum sacerdotii centum anni, & septem insuper: quorum aliqui sub Herode fuerunt,

& Archelao ejus filio: defunctis autem his pe- A nes optimates fuit respublica, collocatis in ejus fastigio pontificibus: de qvibus hactenus dixisse sufficit.

CAP. IX.

Qvomodo Florus Albini successor tantis Judaos affecerit injuriis, ut coacti sint arma sumere.

GEssius autem Florus Albino successor a B Nerone missus plurimis Judæos replevit calamitatibus. is Clazomenus erat genere, adduxitq; secum Cleopatram conjugem non minus improbam, per qvam, ut Poppeæ Augustæ amicam, Judææ administrationem impetraverat: adeo vero potestate violenter abusus est, ut Albinum Judæi desiderarent qvasi beneficum. nam ille qvantum poterat clam erat malus & nocens: Florus contra qvasi ad ostentandam missus malitiam, publice traducebat nostræ gentis injurias, nihil sibi ad summam in rapinis & supplicii iniqvitatem reliqvum faciens. erat enim inflexibilis ad misericordiam, nullis unqvam lucris satiabilis, undecunqve parva æqve captans ac magna, ut etiam latronum esset particeps. multi enim illum quæstum exercebant de incolumitate, qvam ab eo redimebant decisis D prædarum partibus: adeoqve nullus erat injuriarum vel modus, vel finis, ut miseri Judæi non ferentes rapacem latronum insolentiam cogerētur laribus relictis & patriis ceremoniis, ad exteros fugere, judicantes ubivis etiam apud Barbaros se vivere posse commodius. Et qvid multis verbis opus est? Bellum contra Romanos suscipere solus Florus nos compulit, malens semel universos qvam paulatim perdere. Itaqve secundo anno postqvam is venit procurator in provinciam, duodecimo vero Neronis imperii, bellum id cœptum est: qvo tempore qvanta vel coacti fecimus, vel perpessi sustinuimus, exacte cognoscere poterunt, qvi dignabuntur legere libros a nobis conscriptos de bello Judaico. atq; hic dicendi finem faciam de antiqvitatibus, qvas belli argumentum sequitur. Præsentis autem operis textus continet totum illud tempus inter primam creationem hominis & annum Neronis principis duodecimum: quæque per tot secula Judæis, vel in Ægypto obvenerunt, vel in Palæstina cæteraq; Syria, tum qvas clades ab Assyriis & Babyloniis accepimus, qvove modo tractati simus a Persis & Macedonibus, & postremo a Romano populo. his enim omnibus accurate descriptis, etiam pontificum successiones recensuimus, continuatas per annorum duo millia. pari diligentia regum qvoqve res ordine tradidimus, & status reipublicæ monarcharumqve potentiam, per omnia secuti autoritatem sacrorum voluminum, ita ut a principio sumus polliciti. ausimqve addere qvod nemo alius scriptor Judæus, externusve potuisset hoc argumentum tanta fide Græcis hominibus prodere. ego enim tribulium meorum confessione disciplinas egregie calleo,

Κεφάλαιον ϑ'.

Ὡς Φλῶρος ὁ ἀλβίνου διάδοχος πολίτας διέθηκε τοὺς ἰουδαίους κακὰ, ὡς ἀναγκάσαι αὐτοὺς ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι.

ΓΕσσιος δὲ ὁ Φλῶρος ὁ πεμφθεὶς ἀλβίνου διάδοχος ὑπὸ νέρωνος πολλῶν ἀνέπλησε κακῶν ἰουδαίους, κλαζομένιος ὢν τὸ γένος ἦν δὲ καὶ τὴν γυναῖκα, ἣν ἐπήγετο κλεοπάτραν γυναῖκα, δι' ἣν φίλιον ὄντα παμπόνηρον τῆς πέρα γυναικὸς, καὶ πονηρία μηδὲν αὐτῷ διαφέρουσαν τῆς ἀρχῆς ἐπέτυχεν. ἅτε δὲ τὴν ἐξουσίαν ἐν ὕβρει κακῶς, καὶ βίαιος, ὥς τις διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν κακῶν, ἀλβῖνον ἐπήνουν ὡς ἀνεργήτῳ ἰουδαίοις. ἐκεῖνος γὰρ ἐπεκέκρυπτο τὴν πονηρίαν, καὶ ἃ μὴ πᾶσι κατάφωρος ἦναι ἐσπούδαζεν. γέσσιος δὲ φλῶρος καθάπερ εἰς ἐπίδειξιν πονηρίας πεμφθεὶς, τὰς ἐν τῷ ἔθνει ἡμῶν παρανομίας ἐπεμπόλα, μήτε ἁρπαγῆς ἀφειλέτων μηδένα τρόπον, μήτε ἀδίκως κολάσεως. ἦν γὰρ ἄπληστος πρὸς ἕλεον, πάντας ἀνέρδους ἀπολλύς, ὥστε μηδὲ τὴν τῶν ἐλαττόνων διάφορον, ἀλλὰ καὶ λῃστείας συνοικονόμησεν. ἀθεεῖς γὰρ οἱ πολλοὶ ὑπ' ἐπέταιρον, ἐξέλυον παρ' ἐκείνου τὴν σωτηρίαν ὑπὲρ τοῖς μέρεσιν ἔχειν πεπισμένοις. ἓ δ' ἦν μέτριον οὐκ ἦν, ἀλλ' οἱ δυσυχεῖς ἰουδαῖοι, μὴ δυνάμενοι τὰς ὑπὸ τῶν λῃστῶν γινομένας ἁρπαγὰς φέρειν, ἠναγκάζοντο τὰ ἴδια ἐξιστάμενοι ἤθων φεύγειν ἅπαντες, ὡς κρεῖττον ὀπωδή ποτε φεύγοντες ἀλλοφύλοις κατοικήσοντες. καὶ τί δεῖ πολλὰ λέγειν; τὸν γὰρ πρὸς ῥωμαίους πόλεμον ὁ καταναγκάσας ἡμᾶς ἄρασθαι, φλῶρος ἦν, κρεῖττον ἡγούμενοι ἅθρόως, ἢ κατ' ὀλίγον ἀπολέσθαι. καὶ δὴ τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν ὁ πόλεμος, δευτέρῳ μὲν ἔτει τῆς ἐπιτροπῆς φλώρου, δωδεκάτῳ δὲ τοῦ νέρωνος ἀρχῆς. ἀλλ' ὅσα μὲν ὀλίγα ἠναγκάσθημεν, ἢ παθεῖν ἀπεμνημονεύθη, ἀκριβῶς γνῶναι πάρεστι τοῖς βουλομένοις ἐντυχεῖν τοῖς περὶ ἐμοῦ γεγραμμένοις τὸν ἰουδαϊκὸν πόλεμον βιβλίοις. πεποίημαι δὲ σπουδὴν καὶ τὰ ἀρχαιολογίας μετὰ ταῦτα τὸν πόλεμον ἡρξάμην γράφειν. ἐν ἐκείνῃ δὲ αὐτῇ, τὴν ἀπὸ πρώτης γενέσεως ἀνθρώπου περιόδους, μέχρι ἔτους δωδεκάτου τοῦ νέρωνος ἡγεμονίας, τὰ ἡμῖν συμβεβηκότων τοῖς ἰουδαίοις κατὰ τὰ ἀγώνισμα, ἐπεμβαίνειν, καὶ παλαισίνιλον, ὅσα τε πεπόνθαμεν ὑπὸ ἀσσυρίων τε, καὶ βαβυλωνίων, πίναι τε πέρσαι καὶ μακεδόνες ἀφ' ὑπερθέσασιν ἡμᾶς, καὶ μετ' ἐκείνους ῥωμαῖοι. πάντα γὰρ οἶμαι, μὴ ἀκριβείας σωτηρίαν, τηρῆσαι πεπείσμαι, καὶ τὴν τῶν ἀρχιερέων ἀναγραφὴν, τῶν ἐν διχιλίοις ἔτεσι γεγομένων. ἀπολαῦσι δὲ πεπίσμαι, καὶ τὴν τῶν τοὺς βασιλεῖς ἀφ' ὑπερθέσασιν, τὰς πράξεις αὐτῶν καὶ τὰς πολιτείας ἀπαγγέλλων, μυναρχῶν δυνάσεις, ὡς αἱ ἱεραὶ βίβλοι τῶν πάντων ἔχουσι τὴν ἀναγραφήν. ἐστὶ γὰρ ποίησιν ἐν ἀρχῇ ἐπηγγειλάμεθα τῆς ἱστορίας. λέγω δὲ γραφὰς ἀπὸ τῶν τῶν πρωτεθέντων σωτηλαι, ὅτι μηδεὶς ἂν ἕτερος ἠδυνήθη τελῆσαι, μήτε ἰουδαῖος, μήτε ἀλλόφυλος, τὴν πραγματείαν ταύτην οὕτως ἀκριβῶς εἰς ἕλληνας ἐξενεγκεῖν. ἐγὼ γὰρ ὡμολογημένως φῶς τ' ἐμαυτῶν πολίτων τὴν ὑπερχωρίαν παιδείαν διαφέρων,

καὶ τ' ἑλλαδικῶν γ' γραμμάτων ἐπουδάσαι μεταλαχεῖν, τὸν γραμματικὸν ἐμπειρίαν ἀναλαβὼν, τὸν δὲ τοῦ τόνου φορὰν ἀκριβῆσαι, πάτριον σκώλυσι συνήθειαν. παρ' ἡμῖν γὰρ οὐκ ἐκείνους ἀποδέχονται τὰς πολλῶν ἐθνῶν διαλέκτους ἐκμαθόντας, διὰ τὸ κοινὸν ἅπασι νομίζειν τὸ ἐπιτήδευμα, καὶ τὸ μόνον, οὐκ ἐλευθέροις τῆς τυχούσης, ἀλλὰ καὶ τ' οἰκετῶν θέλουσιν, μόνοις γ' σοφίαν μαρτυροῦσι, τοῖς τὰ νόμιμα σαφῶς ἐπιστα-μένοις, καὶ τὸν ἱερῶν γραμμάτων διώασιν ἑρμηνεύειν δυναμένοις. διὰ δὲ τὸ πολλῶν πονησάντων περὶ τὸν ἄσκησιν ταύτην, μόλις τινὲς δύο, ἢ τρεῖς, κατώρθωσαν καὶ τῶν πόνων τὸν ἐπικαμπὴν εὐθὺς ἔλαβον. ὥστε γ' οὐκ ἂν ἐπίφθονον ἡγοῖτο, εἰ καὶ ἡμᾶς τὸ μὴ, καὶ εἰ τῶν κ' τὸν βίον πράξεων βραχέα διεξελθεῖν, ἕως ἔχω ζῶντας, ἢ τοὺς ἐλέγξοντας, ἢ τοὺς μαρτυρήσοντας. ἐπὶ τούτοις γ' καταπαύσω τὸν λεγόμενον, βίβλοις μὲν εἴκοσι περιειλημμένων, ἐξ γ' μυριάσι στίχων. καὶ τὸ θεῖον ἐπιτρέπῃ κ' περιόμενῶ πάλιν, δ τε πόλεμος, καὶ τ' συμβεβηκότων ἡμῖν, μέχρι τῆς νῦν ἐνεστώσης ἡμέρας, ἢ τις ἐστὶ τρισκαιδεκάτε μὲν ἔτος τῆς Δομετιανοῦ καίσαρος ἀρχῆς, ἐμοὶ γ' ἀπὸ γενέσεως πεντηκοστὸν καὶ ἕκτον. παρήνεσα γ' συγγράψαι, καὶ τὰς ἡμετέρας δόξας τῶν Ἰουδαίων, ἐν τεσσαρσὶ βίβλοις περὶ θεοῦ, καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ περὶ τῶν νόμων ἅ τε κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν ἐξεῖναι ἡμῖν ποιεῖν, τὰ δὲ κεκωλῦσθαι.

A Græcanicæ qvoqve literaturæ non ſine profectu dedi operam, qvamvis exquiſitam pronuntiandi rationem aſſeqvi per patriam conſvetudinem non licuit. noſtri enim homines non ſuſpiciunt eos, qui multas perdidicerunt linguas, quod ſtudium profanum apud eos habetur & ſervis commune cum ingenuis. ſolos autem ſapientes ſuo ſuffragio pronuntiant, qui legis & ſacrarum literarum tantam aſſecuti ſunt peritiam, ut eas etiam interpretari valeant. qua in re cum multi collocarint operam, vix uni ſucceſſit atqve alteri, quibus mox dignum præmium contigit. Fortaſſis autem nulla invidia prohibet etiam de meo genere, geſtisqve per totam vitam rebus pauca exponere, dum adhuc ſuperſunt, qui vel atteſtari poſſunt, vel coarguere: atqve ita concludetur harum antiquitatum tractatio comprehenſa viginti voluminibus, verſuum vero ſexaginta millibus. Quod ſi Deus conceſſerit, compendio rurſum referam belli caſus, & quæ nobis in præſentem usqve diem evenerunt, quæ incidit in decimumtertium annum principatus Domitiani Cæſaris, ætatis vero meæ ſextum & quinquageſimum. Promiſi etiam ſcripturum me quatuor libros de Judæorum opinionibus, quas de Deo habent ejusq; eſſentia, & de legibus, qua re per eas liceat nobis facere alia, alia non liceat,

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises ici volontairement.

RERUM OMNIUM APUD JOSEPHUM MEMORABILIUM INDEX SECUNDUM ALPHABETI ORDINEM.

Numerus paginam, litera locum paginæ designat.

AARon Moysi in Ægyptum redeunti occurrit Pagina 61.e
Aaroni sacerdotium confertur 87.g
confirmatur 108.g
ejus filii quatuor 88.a
quomodo purificatus 89.b
filii ejus duo seniores dum offerunt, exusti, ibid.d
virga ejus floret, & profert amygdala 108.e. moritur 110.c. primus fuit pontifex 700.a
Abaneth qualis zona 84.d
Abaris mons 132.d
Abassarus a Cyro præfectus restituendo templo Hierosolymis 365.d
Abdastartus rex Tyriorum Belcastarto patri successit 1043. c
ejus mors ibid.
Abdemonus Tyrius adolescens problematum dissolvendorum peritus 268 a. & 1043. b
Abdonis principatus Hebræorum 159. b
Abel quid significet: occiditur à fratre 6.d
Abelmachæa urbs 141. c
Abemerigus Isaæ suam filiam dat uxorem 684.c
Abenerus præfectus exercitus 183. b 194. b. Jebosthum Sauli filium constituit regem 212. c
pugnat contra Joabum, ibidem. transfert regnum ad Davidem 213. f
ab Joabo fraudulenter occiditur 215. a
Aber secundi ex fratribus Machabæi supplicia crudelissima, tolerantiaque ejus 1073. d
Abesalomus Ammionem fratrem jugulat 227. d
fugit in Gesura, unde à patre reconciliato revocatur, item forma ejus & cæsaries qualis: tum qvomodo Joabum tractarit. 228
populatem auram captat & regnum 229. c. cum patris concubinis rem habet 231. d. cogit magnum exercitum contra patrem 233. c. pendens in arbore interimitur 234.c
Abias Arabum rex prælio victus sibi ipsi manum infert 688. e
Abias Solomonis filius quomodo se gesserit in administratione principatus 173 b.
Abiatharus Abimelechi filius servatus à Sauli sævitia 196. f. confirmatur ei pontificatus 241.f
quomodo a Davide ultus, ejus domus sacerdotio privatur 254.b
Abibalus rex Iromi pater 267.f
Tyriorum rex 1042.e. 1043.a
Abigæa Nabali uxor Davidem commotum placat 201.b
Abilamarodachus Nabuchodonosori filius in paternum regnum succedit & Joachimum e vinculis eximit 350. c
Abimelechi Bethlemitæ in Moabiticam terram cum suis profectio 163.c
Abimelechus Gedeonis nothus, fratres legitimos occidit, & imperium arripit 155.g
urbe & tribu pellitur 156.c
Sicimas captas solo æquat 157.b
occiditur a muliere ibid.d
Abimelechus Palæstinæ rex Saram concupiscit 21.a
Abironi cum suis terra dehiscit 107.c
Abisace puella calefacit senem Davidem 246.g
ambit eam uxorem Adonias 253
Abisæus Joabi frater, vir fortis 212 c 336. f. cum fratre Sabæum persequitur 238.e
vindicat regem ab interitu, occiso Acmone 242.c
Abrahamus quando natus 15.c
Lotum nepotem adoptat 15.g
e Chaldæa migrat in Chananæam, & Dei verum cultum instituit ibid.
hinc in Ægyptum proficiscitur, ubi uxorem fingit esse sororem suam 16. f. Ægyptiis disciplinas instituit 17. c. Assyrios vincit 18.c
decimas dat Melchisedeco, & promittitur ei filius a Deo 18 e
genuit Ismahelem ex Agare 19.d
hospitatur angelos tres ibid.
migrat in Gerara. 21.a
a Deo tentatur 22.e
monumentum sibi & posteris comparat 24.b
ducit Chæturam uxorem, suscipit liberos ibid.c
Isaco quærit uxorem ibid.e
moritur 26.b
ejus arma contra Pharaonem 928.g
Abrahami domicilium vicus 16.d
Absalomon tyrannidis Manahemi adjutor 813.a
Absalomus patruus, & socer Aristobuli captus 474. f
Accaron non potuit capi ab Hebræis 46.a
Achabus Amarini filius regnum paternum majoribus contaminat id sceleribus, quam antecessores sui 285. c
agnoscit suum fatum & pœnitet 289. c. cedit Adadi filio bellum inferenti 290 c. eundem vincit 291.c
occiditur 293. d
ipsius liberorum capita præciduntur 310.c
Achar furtum commitit 137.c
plectitur 138.c
Achæ quinti ex fratribus Machabæi immania supplicia, ejusque insignis tolerantia 1095.a
Achazes Jothami filius regnum paternum arripiens, idolis filium holocautoma offert, belloque impetitus, magnam patitur stragem 321.d
Assyriorum regis auxilio ulciscitur Syros, stultus & impius moritur 322.d
Achiabus Herodis nepos avi vim prohibet 599.b
impetitur a 2000. militibus dimissis 607.d
Herodem manum sibi inferentem prohibet 773 e
militibus tumultuantibus resistit 607.d
Achias pontifex 181.a
Achias propheta Hieroboamo regnum & alia vaticinatur 274.b. 280.c
Achilaus princeps commentariensium 241.f
Achimaasus Berzellæi filius apud Davidem manet 237.f
Achimas Davidi victoriam nunciat 235.b
Achimelechus pontifex Davidem commeatu juvat 196.b. accitus ad Saulū occiditur cum omni sua familia 196.f
Achitophel a Davide ad Absalomum deficit 229.d. male consulit domino suo 231.c. propter sprotum consilium reliquit Absalomum & se suspendit 233.a
Acmes Juliæ famulæ dolus 595.b. 771.d
Acmon gigas Davidem occisurus ab Abisæo perimitur 242.c
Acusilaus Argivus quo tempore historiam condere incœperit, & in quibus Hesiodum corrigat 1034. g
Adadus Azaelis filius paternum in regnum succedit, quo ab Joa Israelitarum rege privatur 316 a
Adadus Syriæ & Damasci rex cum Davide confligens vincitur 221.

Adadi hujus posteri dicti reges Syriæ, sicut Ægypti reges Ptolemæi 222. a
Adadus tertius Samariam vastat ibid.
Adadus Syrus Achabo bellum inferens cedenti, ab eodem vincitur 290. 291. & recipitur in gratiam 292. c
Joramo insidians & Elisæum capere conatus frustratur 302.e
bello aggreditur Joramum 302.e
fugatur a deo 305.a
præfocatur ab Azaele 306. d
Adami creatio, & quid ea vox significet 5. a
lapsus & mulcta 5. e
ejus soboles, posteritas & mors 6.d
Adar mensis 132.e.366.e.381.f 424. a
Adar mensis dies XIV. & XV. cur festi Judæis 382. b
Aderus Syriam occupat, & rex ejus efficitur 273.f
Adoma quid significet 36.b
Adomus dictus Esaus ibid.
Adoni quid significet 145.e
Adonias Davidis filius regnum paternum affectat 247. a
fugit ad asylum, & veniam commissi a patre impetrat 248. d
salutat matrem Solomonis, & Abisaces connubium ambiens occiditur 254. b
Adonibezecus capitur ac truncatur manibus & pedibus, sicuti ipse alios reges mutilaverat 145.e
Adoramus qvæstor tributorum ordinatur 241. e
lapidibus obruitur 275. e
Adulterii suspecta qvomodo purgetur 95. a
Adramalechus Sennacheribi filius patricida 330. e
Adrazarus Sophenorum rex à Davide victus 222. e
Ægyptius vates seductor Judæorum 695.f
Ægyptii populus qualis 13. f 54. b
Ægyptiis quis astronomiam & arithmeticam primus tradiderit 17.c
non licere eis greges curare 52. f. cur quintam fructuum portionem regibus pendant 53. c.
pugnant cum Æthiopibus 57.f
Hebræos insequuntur 66.a
quare Babylonem abducti 345. c
eorum antiquissima rerum memorabilium traditio 1034.b.1035.f
testimonium de Judæis 1039.c
1050. g. qvid eis Græcorum commercium conciliarit 1038. d
sexaginta millia Judæorum peremerunt 992.e per totum
Ægyptiis gratificari volentes veritatem de gestis Judæorum corrupere 1051. e
Ægyptiorum dii descripti 1054. c. 1065. f.
servitus 1068. e
eorum mali mores taxati 1065
Ægyptiis nemo regum aut imperatorum jus civitatis largitus est. ibidem.
Ægyptum mare totum portub. caret 894. b
Ægyptum fames occupat 44.e. 53. a
Ægypti regina Solomonem invisit. 270. a
Ægypti descriptio 807.f. 895 g
Ægyptus unde nomen acceperit 1045.f
Ælius Gallus dux auxiliariorum ab Herode missorum Cæsari 539. b
Æmilius Jucundus à Judæis occisus 820. f
Æmilius Regulus Corduben. 653. e
Æneas, qui Aretas postea dictus, Arabum rex constituitur 572.e
Æoles populus 13. c
Æraria qvis inventor 7. d.
Æris genus auro preciosius 222.d
Acinaces Persicus, qualis 697. a
Æta, petra, Sampsonis habitatio 161.c
Æternius Fronto magister duarum legionum Alexandrinarum 956. f
Æthiopes, populus 13.f
bello Ægyptios infestant 57.f
qvomodo à Mose victi 58. d
Æthiopas ab Ægyptiis circumcisionem accepisse 279. f
Agaris insolentia ob conceptum infantem punitur 19. c
ablegatam una cum filio consolatur angelus 22. b
Agatharchides historicus 1050. b
Aggæus propheta 365.f. 366.e
Agiræ Nabathæi facinus 935. b
Agrorum terminos qvis primus fixerit 7. c
Agriculturam quis invenerit ibid.
Agrippæ Aristobuli filii soboles 628 a. varia fortuna 629. usque 637
M. Agrippæ in Judæos benevolentia 398. d
Agrippa in Asiam mittitur 540. a
ab Herode magnificè exceptus epulum præbet populo 549. d
ejus in Judæos studium 562. b 584. e
Agrippa rex Herodem apud C. Caligulam accusat 638. c
accusati tetrarchias ac bona consequitur 638. f
convivio sumptuosissimo Cæsarem extipit 642.c
Judæos reconciliat Cajo 643.b
hortatur Claudium ad retinendum principatum 670.d
tergiversator bilinguis ibid.
quæ beneficia à Claudio Cæs. acceperit 733 d
ejus in Judæam reditus 674.f
Silam vinctum adservat 677. b
reliqua ejus gesta usque mortem 677 678.679.680. & 793.795. 796. 801.803. 804 810.811.815.816.817.832.833.864.893 906.907.913.
Agrippa filius Agrippæ 679. f
impetrat pontificiæ stolæ custodiam Judæis 683. b. Chalcidi præficitur 690. d. Claudio autor, ut Judæorum causam legitime cognoscat 693. a
Chalcidem aufert ei Cæsar, & multis aliis toparchiis donat. ibid. b. nuptias instruit ibid.
Galilææ parte donatur à Nerone 694. f. domum extruit 697. c. Neronida nominat & munificus est 698.g
Magdala certat capere 1027. venit Tyrum cum Vespasiano 1030.b
Agrippæ regni fines qui 832. f
Agrippina Claudii Cæs. uxor 692.g. maritum veneficio tollit ibid. filium Neronem imperio præficit 694. b
Agrippium à quo conditum 746. e
Ainam invadunt Hebræi, & fugantur 137. d. capitur & succenditur 138.d
Alabarchiæ magistratus 693.f
Alanorum nationis descriptio. 985. a
irruptio in Mediam & Armeniam ibid.
Albinus Judææ præsidet 694.f
Judæam latronibus explet 699.c
malus 702. b
Albinus Rom. præfectus Jesum Ananiæ filium misere mulctatum dimittit 961.c
Albini procuratoris direptiones & injustitia 121. per totum
Alcimus in pontificatum succedit, alius Jacimus dictus 421.e
profugit ad Demetrium ib. perit 424.b.
Alexander alabarcha mutuat pecuniam Agrippæ 690.d
Vide infra Alexander Lysimachus
Alexander Antiochi Epiphanis filius bello aggreditur Demetrium 430.c
vincit 431.e
Jonathæ amicitiam ambit 430.e
Jonatham in summo honore habet 435. a. Ptolemæo Philometori hostis factus occiditur 437.f
Alexander Aristobuli filius Judæam infestans à Gabinio vincitur 476.c
rebellans Romanos qvotqvot potest interficit 477.b
Hyrcano bellum infert 721.c
cum Gabinio pugnat 723.a
securi percutitur 723.f
Alexandri fictitii actus & fallaciæ 783.d
Vide Pseudalexander
Alexander Herodis filius Romæ reversus ducit uxorem 549.c
accusatus à patre causam dicit, & reconciliatur 555. 556. 557.
calumniis oppressus conjicitur in vincula à patre 568.f
reconciliatur patri per socerum. 569.f
iterum calumniis urgetur ab Eurycle aliisque 573.574
& in carcerem detruditur ibid. accusatus à patre Beryti, damnatur 578.f
strangulatur 580.b
Alexander Herodis filius veneficii accusatur à patre 711.e
iterum accusatur 713.d
& in vincula conjicitur 716.b
accusatur 719.g
strangulatur 761.f
ejus soboles 761.a
Alexandri Herodis filii posteri in majore armenia regnaverunt 795.g
Alexander Jamnæus Hyrcani filius, rex factus fratrem insidiantem interimit 416.c
circumvenit astu Ptolemæum Lathurum, à qvo postea vincitur 417.g
iterum belligeratur contra eum 418.e
præliatur cum suis 420.c
cum Demetrio Eucæro ib. g
immanitatis causa Thracides dictus: aliaque gesta & mors 463. 464.713.714. 715. 716
Alexander Lysimachus Alabarcha solutus vinculis à Claudio 673.e
ejus divitiæ quantæ 690.b
Alexander rex primus Macherunta ædificavit 980.e
quo tempore mortuus 1048.d
ejus morte Judæi Ægyptum & Phœnice translati 1049.b
Alexander Philippi filius patri in regno succedens quas tulerit victorias 383. d
Damascum & Tyrum capit atque Gazam 384.d
pontificem Jadidum veneratur, & Hierosolymis deo immolat, Danielisque prophetiam interpretatur, & Judæis qvacunque postularent concessit 385.e 386.b

eo mortuo quomodo regna ejus occupata 386. f
Alexander Tiberii pater portam templi supra Corinthiam cræſſiori auro & argento perfudit 917. b
Alexander Veles rex 437.f
Alexander Zebinas Demetrii victi loco rex conſtitutus fœderatur Hyrcano 451.d
in bello cadit ibid.
Alexandra Alexandri Jannæi uxor qvomodo à morituro marito inſtructa regnum ſervavit & adminiſtrarit 463.b
morbus ejus & mors 465. b
Alexandra Hyrcani filia, uxor Alexandri Ariſtobuli, infeſta Herodi 512. b 513.b
Alexandra Phaſaeli filia 627.g 628. a
Alexandria plus ſingulis menſibus quam Hieroſolyma toto anno pendit Romanis 807. g
iisdem quatuor menſium annonam miniſtrat 808. a
Alexandria civitas poſt Romam maxima 903. b
Alexandriæ portus deſcriptio 894.c
urbis ſitus deſcriptus 807.g 808. a
Alexandrinorum ſeditio contra Judæos 816.b
Alexandrini Veſpaſianum pro imperatore prompti agnoſcunt 894.
Alexandrinorum fortitudo & præſtantia in oppugnatione Hieroſoly. 912.e
Alexandrini quamdiu ceſſerint Judæorum ſolennitatibus 1065.
Alexandrini ſeditionis autores, Apionis ſimiles ibid.
Alexandrium arx 472. f 476.c
Alexas duxit Salomem uxorem 583. b. 223. f
jubetur ab Herode nobiles Judæos ſe defuncto occidere 598.d
pie agit 600. b
Aliſas, aliſæi 13. c
Aliſfragmuthoſis rex contra paſtores gerit bellum 1040. d
Alituras minorum actor 999.d
Allus Samarita, libertus Neronis 631 a
Althemus præ timore obriguit 744. c
Amalecitæ gens 74. b
Amalecitæ bellum Iſraelitis inferunt & vincuntur 75.d
Amalecitæ Hebræos ſubigunt 153. d. eorum rex captus & occiſus 185. a
Amalecitas quanto deus odio ſit proſecutus, & qvomodo Saulus eos extirpaverit 184. b
David cædit eos 207.f
Amalecus nothus Aliphazæ filius 36. c
Amalecitis regio ibid.
Amanus quanto in honore apud Artaxerxem habitus, & quantum in Judæos propter Mardochæum concepit odium 375.a
conſuluit contra ſeipſum 378.b
in crucem Mardochæo paratam fuſtollitur 380.a
& filii ejus 382.a
Amarzi filii quomodo Joannem Gaddim interfecerint, & quas ejus cædis pœnas dederint 428.c
Amarames Moyſis pater & Aaronis, deum invocans ut Hebræos redimat exauditur 55. b
Amaramus ſeditioſus exulat 682.c
Amarinus conſtituitur rex 284. f
Amarinus conſtituitur rex 284.f
obit diem ſuum, relicto principatus ſucceſſore Achabo filio 285. b
Amaſus Abeſalomi copiis præficitur 253. c. impetrat veniam a Davide, cui gratulatur regni reſtitutionem 236.c
conſtituitur præfectus exercitus 238.d
occiditur a Joabo 238.f
Amaſias filius Joaſis regis Judæ, vir bonus & pius patri in regnum ſuccedit 315.b.316.c
paternæ necis autores tollit, Amalecitas, Idumæos & Gabelitas prælio vincit, & ad idola deficit 316.c
increpatur a propheta 317. a
minatur Joæ regi, & prælio victus capitur interficiturque 317.b
Amaſias ſacerdos 198.a
Amathus, Amathæ 24. d
Amathus caſtrum ad Jordanem 459.b
Ambitio quantum malum 215. b, per totum
M. Ambivius præficitur Judææ 619. a
Amenophis regni terminus 141.b
Ameſſes regni terminus ibid.
Amias Achaz. fil. bello ſuperatus à Zacharia trucidatur 321.f
Aminadabus Levita 171. c
Ammanus, Ammanitæ 21.a
Hebræorum genti bellum inferentes male excipiuntur 157. f 158. d
Ammanitarum contumelia in Davidem 223. f
& quæ de eis ultio accepta 224. f. excinduntur 228.b
Ammanitæ & Moabitæ ſocii mutuo ſe occidunt 298. e
Ammaus exuſta 781.b
Ammaus thermæ ſanandis corporibus idoneæ 864. b
vide & Emmaus
Ammonius inſidiator Ptolemæi Philometoris occiſus 437.a
Amnon ſororem Thamaram ſtuprat 228. g
occiditur à fratre Abeſalomo 227.d
Amorzi cum ſuis regibus deleti 11. d. qui eorum ditionis termini, ibid.
Amoritis regio duabus & dimidiæ tribubus conceditur 118. a
Amoſus Manaſſis filius regno paterno ſubſtituitur, qvod propter impietatem non diu tenens occiditur 333. a
Ananelus conſtituitur pontifex ab Herode 212. b
honore privatur 513. a
reſtituitur ei 511. a
Ananias Maſbali pontifex cum quindecim aliis crudeliter necatur 938.f
Arianias mercator Judæus regias mulieres Judaicam religionem docet 685. a
Ananias Nebedæi fil pontificatum accipit 690.d
vinctus mittitur Romam 692. e
Ananias nominatur Sedraches 346. a
Ananias Oniæ filius copiis Cleopatræ præficitur 452. g. 458 d
Ananias Phariſæus Joſepho ſe opponit 1013. f
Ananiæ pontificis liberalitas, ejusque ſervorum iniquitas 698.d 699. b. ipſius filius capitur à ſicariis 698. e
Ananiæ pontificis domus incenditur 811.
Ananias pontifex cum Ezechia fratre, & pontificibus aliis in cloacis latuit propter ſeditionem ib. cum fratre interficitur 812. e
Ananus Anani filius pontificatum acquirit, & Jacobum lapidat 698.b
Anani ſeniores felicitas ib. a
Ananus Jonathæ filius Feſtio portas prodere voluit 819.g
Ananus Judæorum dux vinctus Romam mittitur 692.e
Ananus pontifex cum Hieroſolymitis bello contra Romanos ſe præparat 818. f
apparatum belli rurſus amittere noluit 819.a
milites contra Simonem Gioræ mittit ibid. e
Ananus pontifex, ejusque geſta 872. & 874. 875. per totum.
Anani mors Hieroſolymæ excidii principium 882.g ejusque virtutes celebratæ ibid.
Ananus Sethi filius pontifex conſtituitur 618. e. eo privatur 619.c
Anamus Simonis ſatelles ad Titum profugit 956. c
Anaraharches, pontifex Hebr. 84.b
Anaxagoræ Clazomenii mors 1079. f
Anchus rex Gittæ 191. c 203. b
exercitum ducit in Hebræos 203. f. 206. d
Andromacho amicitiam renunciat Herodes 765.g
Andronicus Meſſalami filius orator 434. a
Angelus, quale nomen 522. b
Angelos cum mulieribus coiiſſe 8 c
Aniläi & Aſinæi Neerdenſium facinora 645. 646. 647. 648. 649. per totum
Animi unde certiſſimum argumentum colligatur 19. e
Anna Helcanis uxor 165.b
Annibas ſeditioſus plectitur 682. c
Annius Minutianus 633.e.636.671.e
Annius Rufus Judææ præficitur 619.b
Annus magnus quot annis conſtet 11. c
Anni ſeptimi, quinquageſimi ſeu Jubeli remiſſio 96. b
Anni quot ab exitu Iſraelis ex Ægypto uſque ad templi Solomonis extructionem 700.d
Anteji interitus 661.f
Anthedo, poſtea Agrippias dicta 459. c
Antigonus Aſiam occupat mortuo Alexandro 388. a
Antigonus Ariſtobuli filius cum patre tranſfugiens capitur 477 d
accuſat Cæſarem, Hyrcanum & Antipatrum 481. d
paternum regnum affectans profligatur 491. d
reducitur in regnum per Parthos 494. e. amputat Hyrcano auriculas 497.e.
accuſatur Romæ, & placat pecuniis hoſtem 499. c
quomodo ab Herode oppugnatus ſit 500. c
& inde quomodo expugnatus & irriſus à Soſio 507 c
Antonius Herodis pecuniis corruptus eum occidit 508. b. 510. e. per totum.
Antipatrum & Hyrcanum accuſat 724 g
vincitur ab Herode 729. d. rex conſtituitur 732. d. qvam inſolens ex unica victoria factus 738. d. dat ſe vinciendum Soſio 741. d. ſecuri percutitur ibid. f

Antigonus Hyrcani fil. Samariæ obsidioni præficitur 452. b
qvomodo à fratre & cur occisus 454 f. 712. e
Antiochia Mygdonia, urbs 687.e
Antiochia, Syriæ metropolis 852.c
Antiocheni Demetrium ejectum recipiunt 437. d
Antiocheni soli cum Sidonis & Apamenis pepercerunt Judæis cohabitatoribus suis 815. e
Antiochensium odium in Judæos 398.c
Antiochensium petitiones apud Titum 976.e
Antiochus Antiochi Grypi filius victus & occisus ab Antiocho Cyziceni filio 459.f
Antiochus Antiochi Cyziceni filius superat Antiochum Grypi & superatur inde ab Encæro & Philippo fratribus ibidem 460
Antiochus Aspendius ab Hyrcani filiis victus 711.g
Antiochus Comagenæ rex 620.g. 678.d
Antiochus Cyzicenus cum fratre Antiocho Grypo belligeratur 451.d
vincitur ab Hyrcano 452.g
occiditur à Grypi filio Seleuco 460.b
Antiochus deus Alexandri fil. adolescens rex coronatur & amicitiam cum Jonatha init 440.a
trucidatur a Tryphone suo tutore 447.b
Antiochus Dionysius Antiochi Grypi fil. Damasci regno potitus quid gesserit 462.a
ejus cum Alexandro & Arabibus bellum 715.e.
Antiochus Epiphanes Seleuci fil. & ejus gesta contra Judæos 407.g
usqve 419. 975. ad Elymaida vincitur 418. e
commissa regni cura Philippo moritur 419.b
per totum, aliaqve ejus gesta 1087. 1088. 1089. 1090.
Antiochi Epiphanis cum Ptolemæo Sexto contentio propter Syriam, & in Judæam irruptio sæva 708.d
Antiochus Epiphanes qvomodo ceperit Hierosolymam 929.f 934.e
Antiochus Eupator Antiochi Epiphanis fil. rex constituitur 419.c
Bethsaritas expugnat 420. d
Philippum tutorem regnum invadentem occidit 421.d
captus à Demetrio trucidatur 421.g
Antioch. Eupator Antiochi Epiph. fil. qvomodo Judæam afflixerit 709.e
Antiochi magni bellum cum Ptolemæo Philopatore, & beneficia in Judæos 398.e
dat filiam Ptolemæo uxorem 401.a
Antiochi Pharanx loci nomen 716.a
Antiochus Seleuci nepos Deus cognominatus 398. e
Antioch. Soter, etiam Pius dictus frater Demetrii rex natus Tryphonem persequitur & interficit 447.f
Simonem Matthiæ in amicitiam receptum conatur subigere, sed infeliciter 448.a
oppugnat Hyrcanum Hierosolymis, & cognominatur Pius 449. per totum.
regno & vita privatur ab Arsace 450. b
Seleucum Grypi vincit 460.a
Antiochus Grypus qvi & Philometor Demetrii Nicanoris fil. Alexandrum Zebinam bello occidit, & regnum Syriæ occupat & Heracleonis insidiis occisus 451. d
Antiochus, Agrippa & Sohemus Vespasiano in auxilium miserunt bina millia peditum, & sagittarios equites mille 834. f
Antipas Herodis fil. constituitur tetrarcha 599.e
affectat regnum 603.a
portionem paterni regni acqvirit 611. e
Antipas pro Antipatro fratre rex constituitur testamento 771.f
tetrarcha instituitur 773.g
Antipas pater Antipatri Idumææ præfectus ab Alexandro 469. b
Antipas regii generis vir comprehensus custodiæ traditur 871.g
occiditur 872
Antipater Herodis fil. à patre vocatur domum 554. d
honoribus augetur 555.b
fratres crebris calumniis infestat ibid. 568. e. 574. e
malicia ejus 582. per totum.
ejus in patrem insidiæ 585.a. 587. 588
capitis damnatus vincitur 590.d
occiditur 599.d
ab Herode patre pellitur civitate 749
fratrib. insidiatur 751.d
prodigit 762. b
fratrum occisorum liberis etiam male vult, & conspirat contra patrem 762.c
veneno eum tollere conatur 766. c
aliis duobus fratribus calumnias struit 767.c. causam dicit 769. 770. per totū.
occiditur 773. f
Antipater Idumæus Hyrcanum in regnum restituit 717. f 718. per totum, aliáqve ejus gesta 722. usqve 727.
Antipater accusatus, declaratur præfectus Judææ à Julio Cæs. & Hierosolymorum muros reficit, & filiis suis præfecturas attribuit 725. c
Antipater qvi prius Antipas, qvomodo se suosqve exercerit, & Aristobulum regno ejecerit 469.c
Scaurum commeatu juvat 475.f
ejus autoritas, uxor & liberi 479.d
qvalem operam navarit Cæsari, aliaqve ejus gesta ibidem & 480
dynastia & procuratur Judææ constituitur à Cæsare 481.e
suos liberos ad gubernacula provehit 483.b
Antipater Salomes fil. accusat Archelaum 777. d
Antipater Samarita Antipatri Herodis filii procurator 588. d
veneficium apparatum Herodi indicat 766. b
Antipatris civitas ædificatur 559.f
Antiphilus cum suo fratre venenum apparant in Herodis interitum 588.f
Antiqvitatū libri xx. qvod tempus complectantur, & qvas historias 702.e
Antonia Drusi majoris uxor Germanici & Claudii mater Agrippæ dat mutuo pecuniam 630.f
ejus favor in Agrippam 634.c
ejus prudentia 637.b
Antoniæ ædificii Herodiani descriptio 919. c
Antonia porticus incensa, & præsidium ex ea deturbatum 811.f
Antonia turris ab Herode condita 544.f. 624.d. 746.d
Antoniæ fundamenta subversa 911.c
M. Antonii decreta pro Judæis 488. per totum.
M. Antonius, dux Ro. 476.a
in Asiam proficiscitur, & Herodem defendit 491.g. 719.e
amore Cleopatræ captus Herodem, & Phasaelum tetrarchas constituit 494.a
ad regium fastigium eundem promovet 499.d
ab eodem pecuniis corruptus Antigonum e medio tollit 508.b 510.e
M. Antonius donatur ab Herode non homo impurus 511.e
Herodi nimium indulget 516.b
multa indecore agit ea gratia Cleopatræ 518.b
subigit Armeniam 519.b
vincitur apud Actium a Cæsare 524.a
occisus 534.c. qualem operam Gabinio præstiterit 721.g
Herodem exulem regno Jud. præficit 734. b. propter Cleopatram multa facie inficetore 742.a
Antonius centurio a Jotapateno insidiis interemptus 870.d
Antonius præfectus alæ equitum contra Romanos 836.b
ejus gesta ibid.
Antonius Primus e Mœsia contra Vitellium cum legione tertia properat 901.f ejus gesta ib.
Vitellium interficit 899.d
in conflictu cum Vitellianis quatuor millia & quingentos amisit 902.c
Romam properat ibid.
Antonius Silo Taricheas missus cum duobus millibus sagittariorum 859.d
Aod. vide Jodes
Apachnæ regni termini 1042.b
Apania obsidione liberata 727.c
Apellæus, mensis 370.a. 469.b
Aphrica unde sic denominata 24.e
Aphri & Æthiopes quantum annue pendant Romanis 877.e
Apion Alexandrinorum legatus contra Judæos 649.c
Apion grammaticus res Ægyptiacas conscripsit 1060.b
ejus portentosa mendacia de Judæis & tota vita taxata ibidem. 1061. 1062. per totum. & ejus calumniæ & mendacia confutata 1062. 1064. per totum. propheta fictus faculam tragicam de Judæis impudentissime fingit 1065. 1066. 1067. per totum.
Apobaterion locus 102
Apochis regni termini 1040.b
Apollodoti Gazæorum ducis præsidium cum Jamnæo, & mors 419.c
Apollonius Antiochi dux, à Judā Machabæo victus occiditur 411.b
Apollonius Davus præfectus Alexandri filii Antiochi Epiph. 411.c
vincitur à Jonatha 413.b
Apollonii Molonis mendacia de Judæis 1065. 1069. 1077.
Aponius senator fauciatur 672.e
Apsanes Judæis præficitur 1104
Aqvila aurea supra portam templi defigitur 596.b. 772.e
Aqvila qvare Romanorum insigne 838.b
Aquila Caligulæ interfector 660.e

Ara tabernaculi, & Arula ſuffumigatoria 83.f
Arabia, confinis Judææ. 469.c
Arabes qua ætate infantes ſuos circumcidant 21.f
Arabes Hebræos ſubigunt 153.d.ab ipſis rurſum cæduntur 155.a
Arabum prælium cum Herode 519.f
Arabum Iudæam devaſtantium ſævitia 609.c
Arabum geſta in Iudæa poſt mortem Herodis 781.b
Arabes Judæorum tranſfugarum viſcera patefaciunt, aurumque eximunt 939.f
Aramus, aramæi 15.a
Arami liberi quibus gentibus appellationem indiderunt ibidem
Aranes ubi mortuus ibid.d
Araſci templum 330.e
Arbela vicus 1022.f
Arbori interdictæ quæ vis indita fuerit 5. e
Arca Noe 8.e
Arcæ Noe reliquiæ ubi ſerventur 684. c
Arcæ tabernaculi forma 82.f
Arca in poteſtatem hoſtium venit 168.d. quantorum malorum his fuerit autor ad quos pervenit, & quomodo Hebræis reddita 169. b
Arca transfertur Hieroſolymam in templum Salomonis 263.b
Arcades de antiquitate gloriantes, poſt Athenienſes literis eruditi 1035. d
Arce, alio nomine Arctipus, civitas 82. a
Arce, quæ nunc Petra, civitas 110. b
Archelais vicus conditur 613.f
Archelaidis palmeta 619. a
Archelaus Cappadocum rex 549.c 558. f. Herodem ad ſanam mentem reducit 569. g. ejus prudentia 756. 757.
Archelaus Herodis filius à patre regno præfectus ipſius funus curat 608. c. populo ſe accommodat, & incidit in ſeditionem 601. g. 602. a accuſatur apud Auguſtum 603. e ethnarcha, non rex confirmatur ab Auguſto 611. e. Glaphyram fratris defuncti uxorem ducit 613. f accuſatur apud Auguſtum & relegatur Viennam Galliæ 614. a 784. b. venduntur ejus bona 618. e a fratre falsò calumniatur 767.d rex conſtituitur 773. g. in ſeditionem incidit 775. 776. 781. qvod non rebellaſſet quarta tributorum parte levatus 783. a. ejus reditus quani ibid. b.
Archelaus Magdati ad Titum profugit 956 c
Arethis, ſexti ex fratribus Machabæi immania ſupplicia, eiusque cum inſigni tolerantia ſermones 1095. per totum
Aretas Arabum rex fugientem Hyrcanum recipit hoſpitem, oppugnationem Ariſtobuli cogitur intermittere 469 e. 470. b. cum Scauro fœdus init 471. f
Aretas qui antea Æneas conſtituitur Arabum rex 572. e. confirmatur 577. d
Aretas Cœleſyriæ regnum adipiſcitur 472 d. 716. a. cum Herode bellatur 626. b. & Judææ infert bellum 716. a à Scauro mulctatur ccc. talentis 721. c
Aretas Petræus Rom. auxiliatur 609.a
Argolicæ hiſtoriæ ſcriptores diſcrepantes 1034. f
Ariphanes Græcus hiſtoricus Judæorum mentionem facit 1051. a
Arietis inſtrumenti bellici deſcriptio 843. e
Ariochus Nabuchodonoſori ſatellitum præfectus 347.a
Arion procurator Joſephi Tobiæ fil. 405.
Ariſtæus Judæorum negotium agit apud Ptolemæum Philadelphum 389. f
Ariſtocratiam eſſe optimam adminiſtr. 123. b
Ariſtotelis apud Clearchum verba de Judæis 1048. a
Arius centurio confoſſus 608 d. 780.e
Ariſtobuli odium erga fratrem Agrippam 630.a
Ariſtobulus Agrippæ frater, Judæorum cauſam agit apud Petronium 640. per totum
Ariſtobulus Ariſtobuli fil. adoleſcens pulcherrimus 514.d.ab Herode conſtituitur, pontifex, & occiditur ab eodem 513. f. 114. g
Ariſtobulus Alexandri Jamnæi fil. generoſus 463. f. quomodo adſecutus ſit regnum 405. b. obſeſſus ab Areta liberatur per Scaurum 471. c. qvale donum Pompejo miſerit, & controverſiam cum fratre apud eundem diſceptaverit 471. e. qvomodo à Pompejo tractatus 472. f vinctus abducitur Romam 475. e vinculis elapſus iterum capitur & mittitur Romam 477. d. veneno ſublatus eſt 479.g
Ariſtobulus Herodis fil. reverſus Roma ducit uxorem 549. c. conjicitur in carcerem falſis calumniis oppreſſus 574. f. accuſatus à patre Beryti damnatur 578. f. ſtrangulatur 580. b
Ariſtobuli filii Herodis, liberi qui 762. a 793. f
Ariſtobulo Herodis filio Armenia minor à Nerone data 796. c
Ariſtobulus Herodis frater, privatus mortuus filia unica relicta 793.f
Ariſtobulus Herodis dynaſtæ Chalcidis f. dominiis multis donatur à Ner. 694 f
Ariſtobulus Hyrcani f. obſidioni Samariæ præficitur 752. b. qvomodo imperarit & ſævierit in matrem ac fratres 454. d. fratris cæde pollutus moritur philellen dictus 455. g. primus diadema, regium uſurpavit, & quomodo ſe geſſerit in matrem & fratres 454. c. mors ejus 714. a
Ariſtobuli & Hyrcani furor & contentio 930. a
Ariſtobulus rex Chalcidis contra Antiochum 984.a
Armenia regio 15.a
Arnon fluvius 110.c
Arphas vicus 834.a
Arphaxades Arphaxadæi 15.a
Artabanus Vonone victo Parthorum regnum aſſequitur 620. e
Artabanus a Vitellio victus 615.b. recuperato imperio fœderatur Neroni ibid.d
Artabani cum Aſinæo & Anilæo reconciliatio & amicitia 646.a
Artabanus regno pulſus reſtituitur per Izatem 617.c
Artabazes rex Parthorum donatus Cleopatræ 742.c
Artabazes Tigranis filius captus 519. b
Artaxerxes regnum paternum accipiens quale convivium inſtruxerit 373. b. accuſat uxorem & divertit ab ea. ibidem. ducit aliam nomine Eſtheram 374.b. Amanen in ſummo habet honore 375. a. eundem cruci ſuffigit 380.b. Judæos periclitantes liberat ibid.
Artaxias Tigranis filius regno non diu potitus pellitur 519.b
Artemiſius menſis 259. c
Arrorius quemadmodum ex Incendio per Lucium commilitonem ſervatus ſit 953 g
Arucæus Arcen condidit 14.d
Arudæus, Aradus inſula ibid.
Ariuntius præco retundit Germanorum militum impetum 663.b
Arus vicus 609.c
Arvum loci nomen 195.g
Aſamonæorum gens Judæorum reip. ſtatum mutavit 367.b
Aſamonis montis Galilææ ſitus 818. c
Aſanus Abiæ filius regnum paternum accipit 281. e. ejus pietas, & bellum cum Zaræo Æthiopum rege ac victoria. ibidem, mors 284. d 285. b
Aſcalon capitur 146.a
Aſcalon Judæis ſemper inviſa 831. a. ejus ſitus ibid.
Aſcalonitæ quingentos & duo millia Judæorum apud ſe habitantium interfecerunt 815. d
Aſcalonitis quantum incommodi arca attulerit 169. c
Aſchanes eunuchus præpoſitus Hebræorum nobilium curæ obſequitur Danieli 346. b
Aſchanaxes Aſchanazi 13. c
Aſer nativitas 30. g. filii 52. d
Aſeritarum ſors in Chananæa 142. a
Aſiæ quingentæ civitates uni rectori, & conſuli Romano parere 806. b
Aſinæus & Anilæus Neerdenſes graſſatores quomodo cum Artabano amicitiam ineunt 645. 646. 647. 648. 649. per totum.
Aſiongaber, loci nomen 269 f
Aſoriis civitas 152. c
Aſoſra, buccina 97. b
Aſperſorium tabernaculi 81. a
Aſphaltites lacus 18. a. 773. a
Aſphaltites lacus repletus cadaver. 890. a
Aſphaltites lacus Tiberienſi natura contrarius 891. b. ejus deſcriptio ibid.
Aſphar lacus 428.b
Aſprenatis prodigium & interitus 661. d
Aſſamonæi principatus quando deſierit 108. b
Aſſamonæorum familiæ quando & quamdiu principatus Judæorum conceſſ. 701.a
Aſſaracoddas Senacheribi filius patri ſuccedit in regnum 330. e
Aſſaron quantum contineat 83. d
Aſſis regni termini 1040. b
Aſſuras Aſſyrii 14. f
Aſſyriorum imperium quando diſſolutum fuerit 331. c
Aſtabarri populus 14. b
Aſtapus fluvius 58. f
Aſtartes templum 209. a
Aſtartis rex Tyriorum, ejusque ſucceſſores enumerati 1043.a

Astoborra fluvius 58.f
Astronomiæ qui primi inventores 78.a
Athenienses quando & quemadmodum Romanis subjecti 405.d
Atheniensibus nulla cura fuit historiæ conscribendæ 1035.c
Athenienses religiosissimi crediti 1068.c. scriptis legibus utebantur 1072.b
Athenio legatus Ptolemæi Evergetis ad Judæos 402.d
Athenio dux Cleopatræ, Herodem repellit jam victorem 741.f
Athrongæus vel athronges pastor regnum affectat 608.b. 780.c
Avaris urbs Ægyptia 140.a & c. 1052.g
Augusti Cæsaris in Judæos beneficia 462.d. in Herodem oditum & Aretam 572.b. reditus cum utroque in gratiam 577.d. confirmat testamentum Herodis 611.c. in Italiam proficiscitur 719.e
Augusti mors, & quot annis imperarit 619.b
Aulæ regiæ descriptio elegans 914.e
Aulicæ deliciæ quæ 237.f
Aurea terra, regio 269.g. 271.a
Azael ab Adado cum muneribus mittitur ad Elisæum, unde se regem futurum cognoscit 306.b. contra Israelitas belligeratur & Hierosolymitanos, a quo pacem redimit Joasus rex 313.f moritur 316.a
Azarias propheta vaticinatur Asani agmini 223.c
Azarias compellatur Abdemago 346.a
Azizus Emesenorum rex Agrippæ junioris sororem duxit 693.b
Azotum pestis propter arcam detentam invadit 169.b
Azotum captum & conflagratum 436.b
Azymorum festivitas restauratur 323.d
Azymorum festivitatis institutio 65.d. 93.b

B

BAaras loci, & herbæ descriptio 98.a
Babæ liberi occiduntur ab Herode 532.f
Babel quid significet 12.c
Babylon locus cur sit dictus ibidem
Babylonis extructio 65.c
Babylon in Cyri potestatem venit 352.a
Babylonica captivitas quando & quomodo acciderit 336. 337. 338. 339. 340. 341. per totum.
Babylonicæ turris institutio 12.a. & quanta fuerit 12.b
Babylonii Judæos persequuntur 649.e
Babyloniorum antiquissima rerum memorabilium traditio 1035.f
Bacca vicus 833.g
Bacchides dux Demetrii contra Judam Machabæum mittitur frustra 421.f. mittitur iterum ac cum Juda confligens vincit 424.f. 425.d. adigitur ad pacem cum Jonatha ineundam 430.b
Bacchidis sævitia in Judæos, & ejus interitus 709.a
Bactriani populus 15.a
Badus qualis mensura 259.a
Bæonis regni termini 1040.b
Bagoas eunuchus 586.b
Bagoses copiarum Artaxerxis imperator quomodo Judæos ob homicidium in templo factum tractarit 383.a
Bagathous & Theodestes eunuchi conjurant necem Artaxerxis, & plectuntur 574.f
Bathales Ammanitarum rex 343.g
Bajæ oppidulum Campaniæ, ubi & calidæ 638.d
Bal quis deus fuerit 311.b. sacerdotes ejus universi sublati, ibidem. ædes ipsius à fundamentis diruitur 311.d
Balachus Moabitarum rex Balamum ad Israelitas execrandum mittit 112.d
Baladas Babyloniorum rex amicitiam cum Ezechia inire cupit 331.c
Balamus vates contra Dei mandatum profectus ab asina compellatur 112.f. bene precatur his quos execrari volebat 113. per totum malum consilium dat Madianitis 114.e
Balsamus ubi nascatur 270.f
Balsamum ubi proveniat 473.b
Balthasar Naboandel dictus arripit regnum Babylonicum 350.e. ipse cum suo regno in Cyri Persarum regis potestatem venit 352.a occidit Adoniam 254.b
Banaias satellitibus præponitur 241.f unus fortium Davidis 243.f
Banaias Salomonis copiis præficitur 254.f
Banaothas & Thammus occisores Jabosthi supplicio afficiuntur 216.e
Barachas autor Israelitis ut captivos Judæos & Benjamitas dimittant 322.b
Baracus Hebræos in libertatem vindicat 152.c
Barasa expugnata conflagrata 417.c
Baruchus Neri fil. Hieremiæ prophetæ scriba 337.a. liberatur à carcere 349.c
Baris castellum, postea Antonia 727.c
Baris mons 10.b
Barzaphanes Parthorum satrapa Syriam obtinet 494.d. 730.c
Basanes Hieroboami totam familiam sustulit 282.e. regnum occupat ibidem.
Basmæ impietas à Gimone propheta graviter carpitur, sed frustra, regnumque ab hostibus infestatum tueri non valens moritur, Elano filio successore relicto 283.f
Bassus addit se Cassio 727.c
Batanææ, Trachonis & Auranitidis partiumque quarundam domus Zenonis centum talenta reditus erant 782.g & 783.a
Bathuel Nachoris filius 15.f
Bathyllus Antipatri libertus venenum hero affert 767.b
Batibii dictum 639.c
Beelsephon civitas 65.c
Begabri Idumææ vicus 890.e
Beleastartus rex Tyriorum Hiramo patri successit 1043.c
Belli leges 129.e
Benjaminis nativitas & nominis ratio 34.c. filii decem 52.b
Benjamitarum sors in Canaæa 141.e
Benjamitæ post Jesu ducis mortem quieti & agriculturæ studerit 146.b
Benjamitarum fortitudo & peritia militaris 148.c. ædes omnium usque ad sexcentos viros 149.a quomodo ea tribus restituta 149.d
Berenice, locus 269.f
Bernice Agrippæ filia 618.a 673.e
Bernice Costobari filia 618.b
Bernice Ptolemæi nubit 693.e
Bernice Salomes filia datur nuptum Aristobulo Herodis filio 549.c. ut exoti Glaphyræ 564.b datur alii marito 762.a
Bernices supplicatio ante tribunal Flori, & ejus vitæ periculi 801.c
Bernice & Judæ ad Cestium de Flori gestis retulerunt 803.b
Berotha civitas 139.b
Berosus Chaldæus de astronomia & Chaldæorum philosophia Græce scripsit 1043.g. ejus historiæ verba & compendium de Judæis 1044.a. Græcos scriptores taxavit ibidem
Bersabe civitas 288.d
Bersabe puteus 22.d
Berytus domicilium Romanorum 576.e
Berytus Phœnices colonia Romanorum 972.e
Berytus quomodo ab Agrippa exornata 678.b
Berzellæus quantis beneficiis juverit Davidem, regno pulsum 233.b. quam gratiam ejus obtulerit rex 237.e
Besarra oppidum 1007.e
Beseleel architectus 88.e. 98.e
Betsemmathe uxor Esau 28.b
Bethalaga vicus 419.b
Bethel quid significet 28.g
Bethenabem vicus 889.a
Bethleem toparchia 890.d
Bethuruus vicus 1001.e
Bethora locus 139.f
Bethsabes forma Davidem ad adulterium pellicit 215.b
Bethsama vicus 170.g
Bethsamitarum prophani Luc arcam contingentes moriuntur 171.b
Bethsana, quæ Scythopolis 48.a
Bethsana, civitas 141.g
Bethsuritarum deditio 420.d
Bettæa capta & prædata 111.c
Bezedel vicus cum turri inexpugnabili 832.a
Bezethæ collis descriptio 919.g
Biblia quot annorum historiam complectantur 1.f
Bithynos, Cappadoces, Pamphylios, Lydos & Cilices Romanis tributa pendere 806.c
Borcæus Agrippæ legatus à Judæis vulneratus effugit 819.d 833.e
Borcæus vicus 833.e
Bovis cornupetæ noxa quomodo vindicanda. 128.a 161.b
Boz columna vestibuli templi 163.c. 164.c
Bozus quomodo Ruthem acceperit uxorem 163.c. 164.c
Britannicus Claud. Cæsaris filius 644.a
Britannic, Claudii ex Messalina f. Neronis privigno in imperio postponitur 796.b
Britanni quomodo & quando Romanis subjugati 805.g. 807.b 670.b
Broccus trib. plebis 670.b
Buccinarum excogitatio & usus 97.b
Burrus præfectus prætorianorum militum 694.b

C

CAbrothaba locus 98.a
Cadmus Milesius quo tempore historiam conscribere inceperit 1031.e

Caduceatores ſacros eſſe & inviolabiles 522. a
Cæcilius Baſſus occiſo Sexto Cæſare provinciam occupat 488.f
Cæcilius Baſſus Sex. Cæſarem interficit & copias ejus occupat 727.a
Cæcinna ab Antonio Primo rerum geſtarum nuncius ad Veſpaſianum mittitur 902. c
Cæcinna de proditione cogitat, & cum milite ad Antonium transfugit 902.a
Cædeſa civitas 140. b
Cænopolis & forum qvod vocatur materiarium a Ceſtio incenſum 819.f
Cæron regio momi ferax 684. c
Cæſar Judæorum & Archelai conventum diremit 782. f
Archelao ethnarchiam ſeu mediam regni partem dedit ibidem.
ejus promiſſio Archelao facta ibidem
reliqvam regni dimidiam partem in duas tetrarchias diviſit ibid.g
Cæſar qvæ Salomæ largitus ſit 783.b
Cæſar quas civitates Judæorum regno avulſas Syriæ adjecerit ibid.
Cæſaris liberalitas in duas filias Herodis virgines ibid.
Cæſar falſum Alexandrum deprehendit ibid. f. cum remigum numero inſerit 784. b
Cæſares vocatos imperatores Rom. 269.b
Cæſarea conditur 746. e. 747. g
Cæſarea Philippi dicitur Neronis 698. f
Cæſarea Judææ maxima civitas 854. f
Cæſaria templa 747.a
Cæſarienſium contumeliæ in mortuum Agrippam 680.a
Cæſarienſes contra Judæos apud Neronem victores 799.b
Cæſarienſes omnes Judæos apud ſe habitantes trucidant 813.f
Cæſennius Gallus duodecimæ legionis ductor à Ceſtio in Galilæam miſſus 818. b. duo millia Galilæorum cædit ibid. d.
Cæſennius Pætus rector Syriæ 974.a
Cæſennius Pætus Antiochum regem Comagenes apud Veſpaſianum defectionis accuſat 983. f
bellum movet contra eum 984. a
vinctum Romam è Cilicia mittit ibid. e
Cæſoniæ jugulatæ cum filia magnanimitas 667. c
Caiaphas conſtituitur pontifex 619. c
Cain qvid ſignificet, ſacrificat, jugulat fratrem, totus malus, multa invenit 6. d
ejus poſteri 7. f
Cajus Agrippæ & Juliæ fil. Auguſti adoptivus 603. e
Cajus Cæſar Agrippam vinculis ſolvit & tetrarchia Philippi tradita, regem appellavit 790. c
ei etiam Herodis tetrarchiam addidit ibid. d
Caji uxor & filia occiſæ 666. d
ejus ingenium & mores 666. e
Cajus Cæſar Deum ſe vocari voluit 790. d
Petronium ob ſtatuas in templo locandas, Hieroſolymam miſit ibidem. c
Caji literæ ad Petronium 792. b
Cajus per dolum interemptus, qvanto tempore imperaverit ibid. e
Calebus explorator Chananæa 99. a
Calidæ ad Bajas 638. e
Calidæ ad Emmauntem 619. d
Calidæ apud Callirrhoen 598. a
Caligo tabernaculi qualis fuerit 88. g
C. Caligula conſtituitur Cæſar 617. c
C. Caligula Germanici fil. 634. e
deſignatur Cæſar à Tiberio 637. f. occiſo Tiberio fratre opprimitur & ipſe 636. b
Herodem cum conjuge mittit in exilium 638. g. qvali fuerit ingenio 641 b. 643. e.
Judæis bellum illaturus revocatur à Petronio & Agrippa 643. a. moritur ib. f
ejus in omnes ſævitia, & divini honoris vendicatio, inſaniaqve tum conjuratio in ipſum, & ejus interitus 652. uſq; 660
Callimander ab Hyrcano victus interiit 452. e
Caſſiſtus Caligulæ libertus 657. c
Calumniarum qvanta vis 713. c
Cambyſes Cyri filius patri in regno ſuccedit, & Judæos à templi & urbis ædificatione prohibet, moritur 359. a. 360. b.
Campus regius, loci nomen 18. d
Cana, loci nomen 519 f.
Cana vicus Galilææ 1005. b
Cana ſeu Canatha 742. e
Canathenſes ibid. f.
Candelabrum tabernaculi 83. e
Capernaum fons, Nili venæſſe creditus 861. c
Caphariſaba, campi nomen 519. f.
Caphartophan Idumææ vicus 890. e
Capito centurio à Floro præmiſſus ad Hieroſolymitanos 800. c.
Capitolii templum à militibus direptis donariis incenditur 907. d
Cappadoces populus 13. b
Carmeli montis ſitus 852. f
Carræ, Meſopotamiæ civitas 15. e
Carthaginenſium originis & ſiti deſcriptio 807. d
Carus, deliciæ Herodis 586. b
Caſander occupat Macedoniam mortuo Alexandro 388. a
Caſpiæ portæ 625. a
Caſſius Chærea 653 654. 655 per totum occiditur 673. a
Caſſius qvæ geſſerit in Judæa 479. e affligit Judæos 489. b
Caſſius Longinus Syriæ præſes 544. d
Caſſius Julio Cæſ. interfecto Syriam petit & qvid geſſerit 727. 728 per totum. occiſus 729. e
Caſtor rerum Judaicarum ſcriptor 1065
Caſtoris Judæi verſutia & dolus erga Titum 924. f
Caſtra Judæorum, locus 480. f.
Catullus Libyæ Pentapolitanæ rector ficariis calumniandi doctor erat 997. a. tria millia Judæorum trucidavit 997. b. ejus crucians & mors horrenda ibidem d.
Cedaſa urbs 441. e
Celadus Auguſti libertus, 613. a qvæ Cæſaris nomine cum falſo Alexandro egerit 783. g
Celer accuſatus Romæ cauſam dicit, & plectitur 693. a
Celer tribunus vinctus à Claudio Judæis ad ſupplicium Hieroſolym. mittitur 795. g
Cendebæus præfectus vincitur à Sim. 448. a
Cenizus Hebr. in libertatem reſtituit 151. a
Ceſtius Gallus Syriæ præſes invadit Galilæam 1015. b. 1023. d
Ceſt. Feſtus à Claudio in Judæam procurator præmiſſus 793. e
ejus malitia 799. a
Ceſtius Saulum cum cæteris legatum ad Neronem in Achaiam mittit 821
Chabelo terra cur ſic dicta 267. e
Chabolo vicus 1015. b. 1016. c
Chærea Caji uxorem & filiam interficiendas curat 666. d
Chalamas Syrorum tranſeuphratenſium rex 224. d
Chalebo donatur pars agri Hebronis 145. g
Chaldæi, populus 14. g
Chaldæorum conſenſus cum ſacris literis 1046. d
Chamis patris irriſor 14. e
Chananæus, Chanaan 14. a
Chananæorum terræ præſtantia 98. e
Charetis mors apud Gamalam 867. d
Chariathiaris civitas 171. c
Chaſleus menſis 409. b. 415. e
Chebronis civitatis antiqvitas 895. d
Chelcias Oniæ fil. copiis Cleopatræ præficitur 452. g. moritur 458. e
Cherubeis qvid fuit 83. a
Cherubinorum deſcriptio 283. e
Chetim qvid Hebræis ſignificet 13. d
Chetimus & Chetima inſula ibid.
Chetomene qvalis veſtitus 84. c
Cheton qvid ſignificet ibid.
Chettæi populus 14. d
Chiramus operarius inſignis 260. g
Chriſtus & Chriſtiani 622. g. 623. a
Chuſarthes Aſſyriorum rex Hebræos ſibi ſubjicit 150. e
Chuſus, chuſæi 14. a
Chuſis amicus Davidis conſtantiſſimus qvomodo ſe geſſerit apud Abeſalomum 230. c
Cilla civitas 198 b
Cillanos à Paleſtinis bello vexatos David juvat ibid.
Cinchares idem qvod talentum 83. e
Cinnyra, inſtrumentum muſicum 243. a
Cinyra fabula 659. d
Circenſes ludi 654. b
Circumciſionis prima inſtitutio. 19. e. 21. e.
Ciſus Saulis pater 174. e
Citharæ qvis inventor 7. d
Civitatem qvis primus inſtituerit 7. e
Claudius à militibus conſtituitur Cæſ. 664. d
Claudius Agrippam ad Senatum legatum mittit 792. d
Cl. Romæ contra Samaritas pronuncians tres eorum nobiliſſimos interfici juſſit 795. g
Claudius qvandiu imperium adminiſtraverit 796. a. Agrippinæ uxoris Neronem privignum in imperium coopta verat ibid.
Clearchus peripateticus Ariſtotelem præceptorem ſuum de Judæis narrantem inducit 1047. b
Clemens præfect. urbanarum cohortium 655. c
Cleopatra Antiochi filia nubit Ptolemæo Philopatori 401. a
Cleopatra Flori uxor 702. b
Cleopatra Ptolomæi Epiphanis filio datur nuptum Antiocho 491. a
Cleopatra Ptolemæi Philometoris filia ducitur uxor ab Alexandro Antiochi, qvi & Demetrius dictus 434. e
Cleopatra Marc. Antonium in ſui amorem pertrahit 493. f. 729. f. Mariammem cum filio ad ſe vocat, & Antonium contra Herodem incitat, 513. usqve 645. 742. d. 988. d. contra omnes omnium opibus inhians 517. f 742. a. Herodem ad ſtupruin ſolicitat 518. d. occiditur 524. e. 745. f.
Cliſtus Tiberienſis altera manu mulctatur 1012. a. 878. e.
Cluvius 659. c.

Colossus Cæsaris 747.g
Comagenensium civilis contentio 620.g 621.a
Commeatus centum annorū qua de causa in Messada incorruptus manserit 988.c
Conon Græcus Judæorum mentionem facit 1051.a
Convallis laudationis 298.f
Conventus Civium quæ utilitas 121.d
Coponius Judæis præficitur 616.b. 618.g
Coponius procurator constitutus, Archelai finibus in provinciam redactis 784.g
Corban juramenti explicatio 1047.a
Corban, qvomodo se liberent 109.c
Coreæ, loci nomen 715.c
Cores seditionem contra Moysen & Aaronem excitat 75.f. dat ejus pœnas 107.f
Cornelius Faustus Syllæ filius qualem se præstiterit in expugnatione templi 474.c
Corona triplex pontificis 86.a
Corræi, locus 172.d
Corus mensura qualis 100.b.536.f
Costobarus Idumeæ Gazæ præfectus ab Herode, lucro intentus, repudiatur ab uxore 532.b. ejus violentia 699.b
Costobarus & Saulus fratres una cum Philippo ad Cestium transfugiunt 821.g.
Coturnices ubi copiose inveniantur 72.e
Cotys Armeniæ rex 678.d
Crassus in Parthos proficiscens Hierosolymitanum templum spoliat perjurus 478.e. cum omnibus suis copiis perit 479.c
Crassus in Syriæ provinciam Gabinio succedens quid gesserit 723.b
Cretenses moribus, non verbis erudiebantur 1072.a
Ctesiphon, urbs 650.b
Cumanus Judææ præses constituitur 690.d. 794.a. & quid sub eo Judæis acciderit. ibid. & 691.f. & 692.a. accusatur à Judæis ibidem. exulat 693.a. 795.g
Cuspius Fadus Judæorum regno præficitur 680.d. seditiosos punit 682.c. 690.a
Cydoessa Tyriorum vicus 869.e
Cyprus insula 13.d
Cyprus præsidii locus in finibus Hierichuntis 816.a
Cypros Herodis filia 617.f. alia Phasaeli filia 628.a
Cypron, castellum 559.f.& 748.b
Cypris Antipatri uxor 723.d
Cyrenæi, Marmaridæ & terribiles Syres quemadmodum Romanis subditi 807.d
Cyrus Persarum rex Babylonem & regem ejus capit 352.a
Cyrus Judæis Hierosolyma repetere permittit, templumque restituere, ac vasa templi eis reddit, multaque præstat beneficia 357.d. 358.a. 365.d. perit 359.b

D.

DAbariteni uxorem Ptolemæi regii procuratoris invadunt 1008.c
Dachari herbæ descriptio 86.a
Dagon, arx 448.d
Dagon præcipitatus 169.a
Dagonis templum exustum 436.e
Dalale meretrix Sampsonis 162.b
Dalmatas bellicosissimos sub una tantum legione Romanorum quietem agere 806.d
Damascus à qvo condita 15.a
Damascus imperio Davidis subjicitur 222.b
Damascus a Metello & Lollio capta est 471.a
Damascenorum in Judæos severitas 1000.c.822.a.992.d
Dana oppidum 150.d.276.b
Danaus Argivorum antiquiss. 1041.g
Daniel vocatur Balthasar, & cupit durius vivere propter valetudinem & studia 346.a. insomnia divina videt 246.f. regi somnia interpretatur 347.f. 348.a. Balthasaris visionem in pariete explicat 351.d. abducitur a Dario in Mediam & constituitur summus satrapa 352.b insidias patitur, sed insidiatores ejus luunt pœnam 352.f.353.a apud Ecbatana turrim ædificat ibid.e quam carus Deo fuerit, & quantum cæteros prophetas superaverit 353.e. 354.355.
Danielis prophetia 415.f
Danitarum sors 142.a
Danitæ a Chananæis sedes mutare coacti 150.b
Danus, fons Jordanis 18.b
Danus nascitur 30.f
filii ejus 52.c
Darabitta vicus 1023.c
Darius Artabani filius Neroni obses missus 6.5.d
Darius Astyagis filius imperium Babyloniorum vastat, & Danielem abductum constituit satrapam, quem invitus postea leonibus objicit 352.b 353.a. hostes Danielis iisdem objicit & deum ejus prædicat ibid.
Darius equitum præfectus sub Agrippa 810.g
Darius Hystaspis filius rex Persarum creatur, quæstionem proponit, quænam omnium rerum fortissima aut potentissima 360.b &.f commonitus vero a Zorobabele Judæos libertati instituit, & immunitati, urbemque & templum restituere promittit & juvat 262.e.367.d mortuus successorem filium Xerxem relinquit ibid.f
Dathamum cum universa sua familia terra dehiscit 107.c
David filius Jessæi 164.e
David qualis, & qvomodo rex à Samuele unctus prophetat, & Saulo furioso hymnos occinit ad citharam 186.e 187.a ejus magnanimitas 188.b victoria de Goliatho 189.c amatur à Sauli filia, & sexcenta hostium capita Saulo adfert & filiam ejus uxorem ducit 190.e socerum fugit 191.192.193. per totum. spiculo ab eo petitur 192.a accepto Goliathi gladio fugit in Gittam, & insanum se fingit 195.c fugit inde alio atqve alio ibid. Cillanis auxiliatur ac iterum Saulum effugit 198.199.201. per totum. cum Saulum occidere potuisset noluit 199.c. reconciliatur Saulo 200.a Nabali defuncti uxorem ducit 202.a Amalecitas prædatur 203.d jungit se Ancho contra Hebræos 203.f.206.e. abducuntur ei ambæ uxores captæ 207.b Palæstinos cædit & uxores recuperat 207.e. Sauli interfectorem supplicio afficit, & epitaphia ipsi ac Jonathæ conscribit 211.d rex unius tribus declaratur, & cum Abnero pugnat 212.a ejus filii 213.d Abnero fœdere jungitur & amicitia 214.c. interfectum luget 215.d. regnum in universum ei confertur 217.a. dominorum suorum occisores punit 218.d 216.g. quantæ copiæ ad eum in Hebronem convenerint 217.a. Jebusæos illudentes capit 217.a. amicitiam cum Iramo parat, & Hierosolyma civitatem Davidis appellat 218.c. Palæstinos superat, & arcam Hierosolymam transfert 219. per totum. Palæstinos frangit & Moabitas Adrazarumque Sophenorum regem 223.d. Thæmonem in amicitiam recipit, Idumæam subigit, & officia distribuit 222.e. 241.e. Jonathæ posteros beneficiis afficit 223.b legatos ejus injuria à Naase afficiuntur, Syri, Mesopotamitæ, Ammanitæ deprædantur 223.e. 224.e. Bethsaben adulteram facit & ducit uxorem, Uriamq; interficiendum curat 225.b. per totum. Ammanitas exindit 228.b a filiis molestatur 227.e. per totū. Absalomum filium regem salutatum fugit 229.e. patienter audit conviciatem Semeim 230.e. fugiens benigniter excipitur ab optimatibus regionis trans Jordanem 233.b. prior filium aggreditur 233.d occisum luget 235.c. ignoscit hostibus, & recipit regnum, salutatur rex 236.237.238 per totum, decem tribus ab eo deficiunt autore Sabæo 238.c. Palæstinos ultimo fundit, hymnos ac musicam instituit 241.f fortissimi viri ipsius qui 243. per totum. populum recensendo deum offendit 244.b.è tribus malis infligendis pestem eligit, & Oromnæ aream emit 244.e 245.c. templi exstruendi locus ei indicatur, ad qvod opifices & materiam comparat, filiumque instruit Salomonem, quomodo se deberet gerere nactus imperium ibid.e. 246.b. hostes subjugat, & se Absaces accubitu 246.g. Solomonem confirmat regem, officiaque distribuit & tribus. tum templi vasorumque descriptionem tradit 248.249.a per totum. Davidis principum alacritas in contribuendo ad templi fabricam 250.b. quid sub mortem Solomoni commiserit 250.g.251.a expirat ac sepelitur, maximusque cum eo thesaurus 251.c
Davidici generis regum finis, & qvot eorum fuerint 241.g 251.d
Debora prophetissa
Decimæ datæ 18.e.28.f. 109.a
Decius Mundus quantum insanierit in Paulinam 60.b
Delatoribus quid præmii fuerit apud C. Caligulam 662.b
Demetrius Demetrii filius amicitiam cum Jonatha init 436.d. Alexandrum vincit 437.e
Demetrius Eucerus Antiochi Grypi filius rex apud Damascum constituitur, & Alexandrum Jannæum superat 460.b. 461.a. contra fratrem pugnans captivus ducitur ad Parthos ibi. Alexandrum prælio superat 715.a
Demetrius Gadarensis libertus Pompeji 471.b
Demetrius Nicanor rex 457.g clementer agit cum Jonatha Judææ 438.b. vincitur, à Tryphone 440. dicitur à Parthis 441.f dimittitur, & in regnum restituitur ab Arsace 450.c. vincitur, capitur & occiditur 451.d
Demetrius Phalereus quomodo bibliothecam Ptolemæo Philadelpho comparaverit

paraverit 389.d. legem Judæorum transſcribendam curaverit 391.b
Demetrio Phalereo in hiſtoria Judæorum venia concedenda, quod Hebraice neſciverit 1053.b
Demetrius Seleuci filius regnum Syriæ occupat, Antiochumque & Lyſiam occidit 421.f
Judam occidit in prælio 425.e
Jonathæ amicitiam ambit 430.e
occiditur 432.f
Dei caſtra, locus 32.e
Deus Galilæorum clades Romanis donabat 848. b
Deus Judæis omnem viam ſalutis ad interitum verterat 940. d
Dei decretum contra omne Judæorum genus 992.a
Dei definitio apud Moſen 1073.f
Dextra porrecta quid apud barbaros ſignificet 646.a
Diagoras Melius in mortis periculo verſatus propter Athenienſes 1079.f
Dido ſoror Pygmalionis regis Tyriorum in Africa Carthaginem ædificavit. 1043.e
Diebus ſingulis quid Deus condiderit 4.b
Diglith, quid ſignificet 5.c
Diluvii univerſalis deſcriptio 9.e
Dina Jacobi filia 31.b
ſtupratur, qva propter Sicimitæ univerſi trucidantur 33.e.34.a
Diodotus Tryphon Apamenus, vide Try.
Diogenes Alexandri amiciſſ. a Phariſæis interficitur 716. f
Dionyſius Tripolitanus ſecuri percuſſus 471.g
Diophantus notarius ſceleratus 574.e
Diſciplinæ militaris exemplum pulcherrimum 813.e
Diſciplinas a Chaldæis ad Ægyptios, ab his ad Græcos eſſe deductas 17.c
Diſſimilium communionem etiam natura horret 123 f
Dius in hiſtoria Phœnicum integerrimus 1042.d
Diuſ menſis 9.a
Doecus mularum nutritor 195.b
occidit Abimelechum pontif. 196.f
Doleſus nobilitate potens a Gadarenſibus interficitur 888. f
P. Dolabellæ decreta pro Judæis 488.c
Domitianus cum multis Romanorum ſalvus evadit 902.e
a Mutiano productus populo rector inſinuatur 903.a
Domitiano Germani ſubjiciuntur & Galli 975.f
Domitianus in triumpho Veſpaſiani & Titi eis adequitabat 979.d
Domitius Ænobarbus 694.a
Domitius Ænobarbi filius ibid.
Domitius Nero conſulutatur Imperator 694.b. fratrem, matrem, uxorem, virosque illuſtriſſ. trucidat ibid.c
Cæſarea excludit Judæos 696.f
Domitii Neronis vxor a marito occiditur 694.c
Domitii Sabini fortitudo 926.b
Dora Phœnices urbs 1000.e
Doræ civitatis ſitus 1067.b
Doras Hieroſolymitanus pontificem permit 695.b
Doris mater Antipatri Herodis filii accuſatur venelicii, & quomodo ſe geſſerit 588.d. 766.b
Doritarum in Judæos inſolentia 675.f
Dorotheus Ixx. interpretib. additur 396.f
Doſitheus Hyrcanum & Alexandram Herodi prodit 524.f
Draconis leges de ſuppliciis antiquiſſ. 1035.c
Druma Gedeonis concubina 155 f
Druſilla Agrippæ filia 628.a
Druſium turris 747 e
Druſus Agrippæ filius 628.a
Druſus Neronis filius 629.a.634.e
Druſus turris 538.g
Drymos loci nomen 730.e
Dyſtrus menſis 132.e.366.e.381.f

E

EButius decadarchus ſub Veſpaſiano 839.e. Gamalæ occiſus 865.e
Ecdippon locus 731.b
Edom, vide Adomus
Edraus dux militum Jonathæ 293.c
Eglon Moabitarum rex qui Hebræos ſubiugarat, ab Jode interficitur 151.f
Ela capta & habitatores ejus extincti a Syriæ rege 321.e
Elanus Baſanæ filius altero regni anno occiditur, una omnis ejus ſoboles tollitur per Zamarem 284.d.& e
Elcana Judæ copiarum dux captus 321.f
Elcias Magnus, legatus Jud. 640.f
Eleazarus pontifex 2. d
Eleazarus Moyſis filius 61 e
Eleazarus Aaronis filius 107.g
fit pontif. 110.c
Eleazarus pont. moritur 141.b
Eleazarus Dodeiæ filius unus fortium Davidis 243.b
Eleazar quidam arreptitiorum medicus 258.a
Eleazarus Auranes Matthiæ filius 410.g. 411.a. fortiter ab elephanto confoſſo opprimitur 410.c
Eleazarus phariſæus homo ſeditioſus convitiatur Hyrcano 453.d
Eleazarus quomodo pontificatum adeptus 392 a
Eleazarus theſauri templi cuſtos quomodo pactus cum Craſſo 478. d
Eleazarus Anani fil. pontifex conſtituitur unius tantum anni 619.c
Eleazarus Boethi pontifex conſtituitur 613.e. privatur pontific. ibid.g
Eleazarus gigas, quam vaſto fuerit corpore 625.d
Eleazari Aſamonæi filii fortitudo & mors 709.e
Eleaz. Dinæi, latro 691.f.695 .a. 795.a. 796.d
Eleazarus ſeditioſus exulat 682.c
Eleazarus Ananiæ pontificis filius. Romani belli ſeminarium fuit 809.g
rejecit Cæſaris hoſtias ibid.
Eleaz. Semæi facinus memorabile 844.d
Eleaz. duo ſocii contra Manaſæmum 812.e
Eleazari Simonis filii factio 904.c. 905.e
Eleaz. Simonis Gioræ ſocii mors 895.a
Eleazarus ſicariorum princeps Maſſadam obtinet 985.e
ejus ad ſuos oratio 989.f
altera oratio de immortalitate animæ. 990.g.991.992. per totum.
Elephantis quomodo pugnatum ſub Antiocho Eupatore 419 f
Eleuſa oppidum, Sebaſte dictum 558. f
Eleutherus fluvius 742.b
Eleutheri equites 731 b
Eliabus architectus 78.b.88.e
Eliacias pontif. ſub Joſia rege 333.f
Eliacimus Joſiæ fil. antea Joacimus dictus accepit regnum paternum, ſed tributarium jam factum Aegyptiis 336.a. etiam Babyloniis tributum cogitur pendere 336.e
occiditur 337.d
Eliacimus Joachini filius in pontificatum patri ſuccedit 370.f
Elias prophetа tempore Achabi quæ prænunciaverit & geſſerit 285.e.286. a. 287. 288. 289. 298. 299. per totum. exemptus ex hominibus 300.b
Eliæ epiſtola ad Joramum Joſaphati filium ſceleratum regem 307.b
Elieneus Cithæi filius pontificatum accepit 678. f
Elis pontifex princeps Hebræorum 163.e
filii ejus ſcelerati 165 a
exitium ſuum cognoſcit 166.a
ipſius & filiorum mors 166 d & f.
Eliſæus prophetiæ donum accipit, & Eliam comitatur 289. a
vaticinatur & aquam ſuppeditat Joramo Achabi filio 301.a
viduam a debitis liberat 302.d.
Joramo inſidias Syrorum indicat 303
Adadum capere ipſum volentem eludit 302.d.303.a
famis tempore vilitatem annonæ prænunciat 304.d
Adado mortem indicat ibid.e
Jeun ungit regem Iſraelitarum 308 b
Joaſus Joazæ filius ad ſe ægrotum venientem conſolatur 316.e
vita defungitur 315 g
cadaver occiſi a latronibus in ipſius monumentum injectum revixit 316.a
Elymus, elymi 14 f
Emian zona ſacerdotalis 84.e
Emmaus concremata 659.c
Emaus vicus. Vide etiam Ammaus.
Engaddi a ſicariis invaditur 887. f
Eniachin tribus ſacrata 872.f
Enochi mors nemini cognita 9.d
Enoſi civitas 7.c
Epaphroditus 2.b
Ephodes veſtitus 85.b
Ephorus hiſtoricus Gallos & Hiſpanos prorſus ignoravit 1039. a
Ephorus Hellanicum in plurimis oſtendit mendacem 1034.g
Ephremes Joſephi filius 44.d
Ephremes in numerum Jacobi filiorum adoptatur pro patre Joſepho 53.e
Ephremi pars quæ ceſſerit 141.f
Ephremitæ Gedeoni bellum inferre conantes plectantur 155.d
Ephremitis tribus quomodo Bethelem proditione ceperit 146.c
Epicrates pecunia corruptus Scythopolim cum aliis aliquot civitatibus Judæis prodit 412.e
Epicuræorum error refutatur 355 b
Epiphania, civitas 14.d
Epiphanes & Callinicus filii regi, Antiochi Cæſennio Pæto pugna forti obnituntur 984 c
à Vologeſo Parthorum rege magnifice excipiuntur ibi e Romam ad Veſpaſianum veniunt 985.a
Epomidis deſcriptio 85. f
Epulæ ferales Judæorum 775.a
Equitum Romanorum arma 836.d
Equus Modius Varo ſuccedit 1003.a
Erebinthonicus vicus 917.b
Erica prætorianorum Achazæ præfectus occiditur 321. f
Eſaias prodigium Ezechiæ regi exhibet 337. c. objurgat eundem propter theſauros Babyloniis monſtratos 337. d
Eſaiæ prophetiam cognoviſſe & credidiſſe Cyrum regem 357.c
Eſaiæ vaticinium depravatum 996. c
Eſaiæ nativitas 26.d. uxores 27.a

INDEX

circumvenitur à fratre ibid.d
iratus fratri reconciliatur 32.f
partitur cum fratre habitationem, vocaturque Adomus 36.a
Esdras Judæorum apud Babylonem degentium pontifex, a Xerxe quæ & quanta impetraverit 367.f.368.a quomodo populum mundaverit, & legem ei prælegerit, ac rempublic. reformarit mortuusque sit 368.369.370 per totum.
Escon puteus 26.g
Esther puella quali fuerit forma 374.b ducitur uxor Artaxerxi, & coronatur regina ibidem
Judæorum cladem futuram cognoscens regi indicat 379.e
impetrat Judæis vitam 380.b
Essen, vestis qualis 85.c.90.b
Essenorum secta 617.c.785.786.787. per totum. eorum mirabilis constantia, & virtus in bello cum Romanis 787.e. opinio de animæ divinitate ibid.g. aliud eorum & diversum collegium 788.d
Ethæus Gitthæus Davidis sectator præficitur exercitui 233.d
Eva quid significet 5.b
ejus lapsus 5.e
Evæi populus 14.d
Evaratus Cous 760.a
Evemerus Græcus. Judæorum mentionem facit 1051.a
Evilas, Evilæ 14.b
Evodus Neronis libertus 635.a
Eupolemo Græco in historia Judæorum venia concedenda quod Hebraice nesciverit 1051.b.
Euphrates, fluvius 5.c
Eurycles Lacedæmonius impostor maximus Herodem circumvenit, & domum ejus subvertit 573.f.758.e.759.f
Eutychus Agrippæ libertus & auriga in vinculis detentus 631.b aperit Neroni malevolentiam Agrippæ 633.a
Eutychus, auriga Caji Cæs. 672.a
Excæcantis aliquem pœna 128.c
Ezecielis prophetia 335.f
Ezecias Achazæ filius regnum obtinet paternum Hierosolymis religionem collapsam restituit 323.per tot.
Palæstinos bello vincit ibid.
à Senacheribo oppugnatur 328.a
in summam adactus desperationem Esaiam implorat 329.d posteritatem à Deo exorat 331.a.moritur ibid.f
Ezechias latronum princeps interficitur 725.f

F

Fabatus Augusti servus 587.a
Fabatus procurator Cæsaris, pecuniis corrumpitur 764.d
Fabii centurionis fortitudo 720.b
Fames ingens 305.e.555.e
Fati potentiæ nemo potest resistere 580.d
Fauces locus 98.b
Faustus Cornelius primus Hierosolyma conscendit 720.b
Felix Pallantis frater a Claudio ad Judæos missus 795.g
Felix præfectus militum Romanorum invadens Phaselum vincitur 491.a
Cl. Felicis procuratoris gesta 796.per totum. vide Cl. Felix
Ferrei montis situs 891.a
Festus procurator successit Felici 798.a vide Porcius
Festorum descriptio 92.f.93.per tot.
Filii contumaces & protervi in parentes quomodo mulctandi 126.e
filiorum Israelis jura 121.
Flaccus Syriæ præses 629.f
Flavius Josephus. vide Josephus
Flavius Sylva in administratione Judææ Basso succedit 985.d
contra Massadam militem movet ibid. & 986.g. Massadam occupat & præsidium imponit, cum exercitu ad Cæsarem redit 994.g
Fletus, sylva 219.c
Florus templi thesauris frustra inhiat, a cujus expugnatione depellitur 802.g
Flori novus dolus &, avaritia in oppressione Hierosolymorum 801.f
mendacium apud Cestium 803. per totum. vide Gessius
Fortes vere qui 206.c
Fortunatus Agrippæ libertus Romam missus a suo patrono 638.c
Fratris uxorem ducere prohibitum 631.f
Fratris veri, quos & interitus ipse sociavit 1097.a
Frontonis gesta in custodia 968.b
Fructus intempestivus & præmaturus 123.d
Furii centurionis animositas 720.b
Furum pœna 117.e

G.

Gaba, quid significet 186.a
Gaba equitum civitas cur sic vocata 832.f
Gabaenorum injuria in uxorem Levitæ, & qvomodo ea propter mulctati 147. 148. 149 per totum.
Gabaon vicus 238.f
Gabaonitæ astu fœdus ineunt cum Jesu 138.f. qui ipsis contra Hierosolymitarum regem succurrit 139.e
Gabath, Saul vicus 907.d
Gabinius præfectus militum Pompeji 473.c.ejus gesta 476. 477.478. per totum.
Gabinius Scauro succedens quid gesserit clari 721.722. per tot. 980.e
Gadara restaurata 720.f
Gadaræ optimates legatos ad Vespasianum mittunt, seque dedunt 888.e
Gadarenses Herodem frustra apud Cæsarem accusant 540.b
Gadæ nativitas 30.g
& filii septem 32.c
Gadus propheta Davidi unius è tribus malis offert electionem 244.d
Galades colis & Galadena regio 32.e
Galatæ à quibus denominati 13.a
Galba imperator creatus 893.c
in medio foro necatus ibidem. 896.d
Gales infectans Abimelechum Gedeonis nothum, proditur à Zebello 156.f
Galgala quid significet 117.d
Galilææ & regionis trans Jordanem quanti reditus fuerint 782.g
Galilæa minor quæ 832.f
Galilææ utriusque descriptio ibid.
calamitas 834.per totum.
Galilæa tota à Romanis subacta 879.e
Galilæorum & Samaritanorum conflictus 794.g
Galilæi contra Romanos 828.f
Galilæi ab infantia pugnacissimi & omni tempore plurimi 833.a
Galilæorum quot millia Japhæ occisa 848.g
Galilæorum nova inventa & factiones Hierosolymis 897.b
Galliæ motus 890.b
Galliæ bellum desiit ibid.
Galliæ situs descriptus 806.e
Galli centurionis facinus apud Gamalam 865.e
Gallos sub mille & ducentis militibus servire, qvibus penè plures habuerint civitates 806.g
Gamala filius Jesu 873.b
Gamala civitas rebellat 863.a
ejus situs ibid. & 846.
excisa 868.b
Gamalensium fides in Romanos 1002.f
Gamalensium cum Romanis acres conflictus 864.865.866. per tot.
Gamalensium cædes a Romanis 867.c
Ganges fluvius 5.c.
Garizin mons 383.g
Gaulanitis regio deficit ab Agrippa 1213.a
Gazam nequeunt capere Israelitæ 146.a
Gazæi a Jamnæo obsessi captique 459.c
Gazara Palæstinæ urbs a Salomone bis ædificata 268.d
Gedeon quomodo Hebræos servitute exemerit 154.155. per totum.
quot filios habuerit 155.f
Geman vici situs 794.f
Gemello renunciat amicitiam Herod. 567.g.568.a
Genesar lacus descriptus 619.d
869.d. ejusdem nominis descriptio ibid.
Gentium enumeratio quæ Romano imperio subduntur 805.806
Gentium qui verenda Judæorum more circumciderunt, enumeratio 1047.a
Gentibus singulis quomodo a suis auctoribus nomina sunt indita 11.13.14. per totum
Geon fluvius, & quid significet 5.d
Geraseni quomodo se erga Judæos habitatores suos gesserint 815.f
Gergesæi, populus 14.d
Germanicus veneno sublatus 611.a
Germanicus qualibus moribus 634.b
Germanicus Claudii Cæs. frater 694.a
Germanus augur vinctus Agrippæ vinclo vaticinatur 635.f
Germani qualis gens 664.c
Germanorum descriptio 807.a
eos octo tantum legionibus Romanorum domitos ibid.
Germanorum agmina & bellum civile ab Antonio primo & Mutiano secundo 893.d
Germani Capitolii collem occupant 902.c
Germani viribus corporum laudati 961.g
Germanorum magna ex parte defectio a Romanis 977.b
defectionis causæ ibid.
Gersus Moysis filius 61.c
Gessius Florus Judææ procurator quomodo Judæos ad arma contra Romanos capessenda compulerit 702.d
& quam malus fuerit vir ibid.
Gessii Flori procuratoris qui Albino successit, crudelitas, impudentia & versutia 798.d
avaritia apud Cæsarienses 799.d
nova crudelitas in Hierosolymitanos 801.a. Vide etiam Florus
Getheris Arani filius 15.d
Getuli populus 14.b
Gigantum reliquiæ in Hebrone 149.f
Gigantum posteritas a quibus perdomita 17.f
Gimon propheta Basani quæ mala ipsum maneant, vaticinatur 483.f 813.d
Ginæa vicus
Giscala Galil. oppidulum indomitis 868.c

Giſcala ſuccenditur & diruitur 1001.e
Giſcala à Joſephi militibꝫ diripitur, prædaq; popularibus conceditur 828. per totum
Giſcalorum ſtatus 1001.d
Glaphyra Archelai Cappadocum regis filia nubit Alexandro Herodis fil. 549.c. odio proſequitur Salomem 564. b. occiſo marito remittitur ad patrem cum dote 583. c
nubit Archelaæ Herodis filio, Alexandri fratri 613. f
item Jubæ 614. d
ejus ſomnium & mors ibid. e
Gobolitis regio 36. d
Godolias Acani filius præficitur reliquiis Hieroſolymorum 343. a
humaniter tractat Judæos profugos ib.
ejus pietas, ſed illi noxia 344. a
occiditur ibid.
Goliathi Gittæi ſtatura & inſolentia 187. e
interitus 189. c
Gomor, Gomarenſes 13. a
Gorgias a Juda Machabæo victus 414. e
vincit Joſephum Zachariæ 418. b
Gorion filius Joſephi, & Simon Gamalielis contra libertatis corruptores hortantur & concionantur 873. a
occiditur 885
Gotarzes Parthorum rex 688. a
Gotholia Achabi filia, uxor Jorami Hieroſolymorum regis 306. g
Davidis familiam quantum poteſt tollit & regnum adminiſtrat 311. g 312. a. & regno & vita privatur opera Joadi 312. per tot. & 313. a
Græcorum & Judæorum diſſidium 649. c
Græcis turpiſſimum viſum Judæis inferiores fore 797. f.
Græcos bis ternis faſcibus Romanorum obedire 806. a
Græcorum omnia nova & heri nuperque facta 1034. a
eorum regiones innumeræ corruptiones invaſere rerum memoriam delentes, ibid. Sera cognitio literarum ibid.
philoſophi primi Ægyptiorum Chaldæorumque diſcipuli 1034. e
Græci poſteriores Timæum in plurimis mendacem oſtendunt. ibid. g
Græcis ab initio nulla cura fuit hiſtoriæ conſcribendæ 1035. b
Græcorum hiſtoricorum elegans deſcriptio 1034. 1035. 1036. 1037. per tot.
Græcorum legislatores antiquiſſimi qui 1070. c
Græcorum dii deſcripti 1077. & ſeqq. per totum. eorum legislatores poëtis poteſtatem dederunt, ut, qvos vellent deos, introducerent, rhetoribus vero, ut decreta de rebuspublicis, qvæ vellent, conſcriberent ibid.
Grando apud Ægyptios ante Moſen nunquam viſa 64. b
Grapte cognata Iſatæ regis Adiabenorum aulam regiam Hieroſolymis ædificavit 897. e
Gratus militum præfectus Simonem Herodis filium obtruncat 608. a
ſuis ſuccurrit 608. e 780. b
Gravidam calce percutiens quomodo plectendus 128. a
Gymnaſia Herodis 748. e

H.

HAi vide Aina
Heberus Hebræorum auctor 15. a
Hebræorum declinationis forma ibid.
Hebræorum nullus regnante Salomone ſervile opus faciebat 169. e
Hebræi bis ultra Euphratem ducti captivi 345. d
Hebron expugnatur, & conceditur Levitis 145. f
Hebronis oppidi antiqvitas 17. d
Hecatæus Abderita 1048. b. 1050. a
Hecatombæon menſis 110. c
Hecatontomachi Alexandri Jamnæi 457. f
Hellanicus ab Acuſilao de genealogiis multum diſcrepat 1034. g
Helcanes Levita & ejus uxores ac liberi 169. b
Helena Adiabenorum regina tranſit ad religionem Judaicam 683. f
ejus monumentū Hieroſolymis 913. c
Helenæ Monobazi regis matris regia Hieroſolymis 920. c
Helias. vide Elias
Heliopolis 53. a
Helonis principatus Hebr. 159. b
Heniochi Romanis ſubjecti 806. b
Heoron, arca tabernaculi 82. f
Herennius Capito procurator Jamniæ 630. c
Hermæus qvi & Danaus denominatus 1052. d
Hermippus Græcus hiſtoricus diligentiſſimus 1046. e
Hermogenes Græcus Judæorum mentionem facit 1051. a
Herodes Agrippæ frater, rex Chalcid. 679. f
moritur 690. d
Herodes Antipatri filius 479. d
Hieroſolymorum dux conſtituitur, Ezechiamqve cum aliis prædonibus afficit ſupplicio 483. b
infantum ob cædem exoſus dicit cauſam 484. b
præficitur Cæliſyriæ 487. b
Romanorum benevolentiam captat & aſſeqvitur 489. c
Malichum trucidat 490. f
Antigonum Ariſtobuli profligat 491. d
uxores & liberos ſibi parat, ac M. Antonium corrumpit ibid. e. & 492. a
accuſatus tetrarcha conſtituitur 494. a
ſtrenue pugnat ibidem
elabitur ex hoſtium inſidiis 496. b
difficilibus profectionibus exercetur usqve Romam 498. d
rex Judææ à Senatu Roman. declaratur 499. c
ex Italia navigat, & pugnat contra Antigonum 499. 500
prodigioſe ſervatus bis 505. c. & f
Hieroſolyma expugnat, & Antigonum capit 507. c
Antonio donat 508. a
Ariſtobulum pontificem occidit 513. e
à Cleopatra ad ſtuprū ſolicitatur 518. e
bellum Aretæ infert 519. d
concio ad milites 521. b
Hyrcanum occidit 525. a
quomodo amicitiam Antonii excuſarit apud Cæſarem, & regnum ab eo obtinuerit 526. d
Mariamnem uxorem interficit & magnifice donatur à Cæſare 529. a 530. b
necatam à ſe uxorem luget miris modis 530. e
efferatur ad cædem amicorum quorumcunque & ad omnia mala inclinat 531. d 532. 533
arces in ſuam tutelam extruit 538. a
fami urgenti ſuccurrit 536. b
quomodo ſubditos in officio continuerit 537. g
Cæſaream condiderit, & à Cæſare ſit muneratus 539. b 540. 541
ſalutat Agrippam 540. b
extruit templum Cæſari, & tributorum partem ſubditis remittit, & conventicula populi prohibet, & Eſſenos magnificat 541. b
templum novum ædificat Hieroſolymis ſumtuoſiſſ. 543. e
legem ſtatuit de furibus novam 548. a
navigat ad Cæſ. & reductis Roma liberis dat uxores, Agrippámqve honorat 548. 549
qvartam tributorum partem ſuis remittit 553. d
ipſius familia domeſticis agitatur diſſidiis 554. c
filios ſuos apud Cæſ. accuſat 555. f
qvinqvennale certamen celebrat, arces condit 559. c
multaqve alia 561. b
qvalis ingenii, ibid. pecuniis deſtitutus Davidis ſepulchrum recludit 563. b. omnes conjunctos habet ſuſpectos 565. 566. 567. 568. 569. à Syllæo iniqvè accuſatur apud Cæſarem 572. a
accuſat filios apud conſilium Berytenſe 578. a
ſtrangulat 580. b
liberis ipſorum proſpicit 583. f
qvas ipſe uxores habuerit & ſobolem ib. 617. f
Antipatrum damnatum in vincula conjicit 595. e
morbo correptus teſtamentum conficit 597. f
morbus qvalis fuerit 597. e
ſub mortem liberaliſſimus & crudeliſſ. 598. b
vim ſibi conatur inferre, & Antipatrū jubet occidi 599. d
teſtamento mutato moritur ac funeratur 600. e
teſtamēto ejus confirmato qvantū filiis ipſius patrimonium ſuperfuerit 611. e
præficitur Galilææ, & ſtrenue agit 715. f
accuſatur Hyrcano à malevolis 726. b
vindicat patris mortem 728. e
ejus victoriæ 729. b
accuſatur ib. e
qvomodo ſe geſſerit in pugna contra Antigonum & Parthos 730. f 731. 732.
ædificat & multis premitur malis 733. f
Romam navigans jacturam facit ib. e.
rex Jud. conſtituitur 734. b
Antigonum expugnat & latrones 735. a. & ſeq. fratris mortem ulciſcitur 738. f
in gravia incidit pericula 739. b
Syros & Arabes vincit 741. e
conciliat ſibi Julium Cæſ. 741. b
ædificat, amicos ac parentes honoribus afficit 746. 747. 748. & ſeqq.
athletam & venatorem agit ac bellatorem 749. d
diſſidet cum filiis duob. & uxore 749. f. 750. 751. conciliatur filiis 751. g
iterum diſſidet cum ipſis 751. c
accuſat filios apud Cæſ. & Beryti 760. c
occidit 761. f. 793. g
occiſorum liberis proſpicit 762. c
qvot uxores & liberos habuerit 763. a
ejus domus iterum conturbatur diſſidiis 763. e
Pheroram extrudit 764. f.
accuſat filium Antipatrum 770. a
morbo corripitur lethali 771. g. 772. a
crudelitas ejus & mors 773. e
qvomodo Romanum adduxerit exercitum 930. b
inſtaurat civitates 980. e. 988. e
Herodes Herodis fil. Juliada condit 618. f
tetrarcha fit, ibid. e. recipitur in amicitiam Neronis 619. d
qvomodo perierit 620. c

Vitellii iram in se concitat 625. e
bello ab Areta superatur 626. e
Herodiadis amore capitur 626 b
uxoris importunitate in exilium detruditur 638 g
quali fuerit ingenio 679. f
Herodes Herodis 61. Tiberiadem & Juliopolim condidit 789 b
a Caio Cæsare ob avaritiam increpitus in Hispaniam cum uxore fugit 790. d
quando decesserit & quos liberos reliquerit 793. f
Herodias Agrippæ soror, Herodis junioris uxor 626. b
odio prosequuta fratrem se suumq; maritum in exilium conjicit 638. g. 649. a.
ejus exprobrationes & stimuli 790. c
Herodion conditur 497. b. 732. 748. c
Herodotum cuncti mendacem ostendunt 1035. a. Romanorum non meminisse 1038. g
Herodotus erroris argutus 279. a
Herodotus Halicarnasseus Judæorũ gentem non ignoravit 1047. a
Heroum oppidum 52. d
Hesiodus ab Aculilao in quàm magnis corrigatur 1034. g
Hettan prædium 272. a
Hezarbunis dux captus 155. b
Hieremiæ prophetæ vaticinium & epicedion Josiæ conscriptum 335. f. & seqq.
damnatur, iterum absolvitur 336. f
aufugit 337. b
Hieremias in carcerem conjectus torquetur 339. c
in cœnosum puteum præfocandus demittitur, verum rursus liberatur. 339. f. non vult proficisci Babylonem 343. b. donatur magnis muneribus & alia ejus gesta ibid. c
Hieremias consulens Joanni Carex abducitur ab eo in Ægyptum, ubi Ægyptiis captivitatem indicat 341. c
ejus vaticinia celebrata 919. e
Hierichus urbs 112. a
excinditur, & restaurator ipsius diris devovetur 137. b
Hierichus desolata 890. f
ejus agri descriptio ibid. g
Hierithontis fons ex pestilenti & infrugifero saluberrimus, & feracissimus ab Helisæo factus 891. d
Hierichuntii agri bonitas 141. c. 473 b. 518. d
Hieroboamus Nabathæi filius vaticinio cognoscens se futurum regem populum ad defectionem solicitat, effugit Solomonis iram 274. c
decem tribuum rex eligitur & Sicimis habitat 276. a
duasque vitulas aureas facit, & templa ibidem b
brachium ejus apoplexia tangitur, & inde a pseudopropheta seducitur 277. g. 278.
filio suo ægrotante quid responsi acceperit a propheta 280. b
contra Abiam ducit exercitum 281. a
vincitur ac moritur relicto regni successore Nadabo 282. c
familia ejus cuncta colligitur ibid. e
Hieroboamus Joæ filius regnum Israelitarum excipit 316. b
Syriam suo regno licet impius adjicit ibidem. moritur Zacharia filio hærede relicto 318. f
Hieronymus historicus Judæorum 1050. f
Hierosolymæ rex cum vicinis regibus occiditur 139. f
Hierusolyma oppugnatur, inferioreque parte capitur 145. f
Hierosolyma civitas Davidis dicta, & quomodo exædificata 218. b
Hierosolymorum thesauri auferuntur, mœnia ad trecentorum cubitorum spacium diruuntur per Joam 317. e
Hierosolymorum captivitatem qui prophetæ prædixerint 335. f
Hierosolymorum captivitas, direptio, & a fundamentis vastatio 342. per totum
Hierosolyma capitur ab Antiocho Epiphane, templumque ejus spoliatur & prophanatur 409. a
restituitur tam urbs quam templũ 487. d
Hierosolyma & templum a Pompejo expugnata 473. e
Hierosolyma diripitur a Parthis 497. d
Hierosolyma ejusque templum cur deus aversatus 695. d
Hierosolyma ad summum felicitatis evasisse fastigium & ad extremam esse dejecta miseriam 707. d
expugnantur ab Antiocho Epiphane 709. c
a Pompeio magno capiuntur 819. d
diripiuntur a Parthis 732. g
oppugnantur ab Herode 741. a. per totum
Hierosolyma Judææ umbilicus, ejusque situs. 883. g
descriptio 912. e. per totum & 1049 c.
Hierosolyma bello, dominatione, seditione laborat 887. g
Hierosolyma quando & quoties capta vastata 969. e
quando in ea templum ædificatum ibid. c. ejus origo & finis ibid. f
Hierosolyma non idem vocc Judaica quod Græca significat 1059. d
Hierosolymitanis fame laborantibus succurrit Helena 686.
Hierosolymitanorum supplicatio 795. b
Hierosolymitani officiose Agrippæ, & Politiano obviam progressi 803. e
Hierosolymitanorum & Romanorum seditio 811. a
Hierosolymitanorum luctus publicus 813. e
Hierosolymitanorum turbæ & indignationes propter Josephum 856. d
Hierosolymitanorum miserabilis clades, & fuga ad Vespasianum 886. d. e
Hierosolymitani prima aggressione superiores 907. f
in legionem decimam excurrunt 909. a
eorum insidiæ contra Romanos 911. b
seditiones perpetuæ 920. d. per tot.
conflictus cum Romanis 920. d. & seq.
pugnant circa machinas Romanorum 922. b
valde terrentur 926. e
eorum pertinacia 928. e
aurum deglutiunt 931. e
crudeliter afficiuntur 932.
Romanos invitos ad suum excidium coegere 933. b
Hierosolymitanorum calamitas, & clades miserrima 932. 933
pertinacia crudelis 928. e
conflictus 935. e
fames 937. d
profugia ad Romanos 939. e
eorum qui transfugerunt, una nocte viscera duorum millium patefacta sunt 940. a
famis incrementum horribile 941. c
Hierosolymitanorum quam multa millia paucis diebus per unam portam ejecta 941. a
egenorum quod millia portis ejecta ibidem. b
conflictus cum Romanis circa ædes 943. c. pugna magna & ferox 946. d
mendacia inter seditiosos 945. c
pertinacia insana ibid. pugna atrox circa custodias 950. d
pugna circa templum 952. e
dolus contra Romanos 953. b
fames 954. b. pugna circa porticus 956. a. circa templum 959. a
stragcs & fuga incenso templo 959. a
sex millia in porticum confugiunt, eique salvari ex propheta falso seducuntur 959 g. 960. a
plurimi confugiunt ad Titum 966. b
infinita multitudo venit ibid. stragcs crudelissimæ, incendium, fames, captivitasque 967. 968. per totum
Hierosolymitani soli quanta bonitate 142. c
Hiezecielis prophetia 335. f. 338. e
Hin, mensura qualis 88. d
Hippeni Judæos suos cohabitatores male tractant. 811. d
Hippici turris descriptio 944. d
Hippodromos locus 773. c
Hiramus Tyriorum rex, Salomoni quid ad templum Hierosolymis contulerit 1042. c. mulctatus quod Salomoni proposita ænigmata solvere non potuit ibid. f. ejus gesta ibid.
Vide etiam Iromus
Hispani quando & quemadmodum Romanis subditi 806. g
Historia apud Barbaros solennior quam Græcos 1038. b
historiæ scriptori quæ curanda 468. b
historiæ veritatem à Judæis honorari, à Græcis vero negligi 709. a
historiæ veræ quod indicium 1035. e
historiarum scriptoribus non idem scopus 1. in principio
historicus meridax quantum à falsariis instrumentorum differat 1014. e
historicus quis laude dignus 706. f
historici quod officium 1024. f
Holocaustoma sacrificium cur dictum 91. a
Homeri poëmate nullum vetustius 1034. d
quomodo conservatum ibid.
homicidarum invitorum asyla 18. d
homicidii incerti inquisitio qualis sit 122. f. 123. a
hominis creatio 4. e
hominis ætatis quis terminus præscriptus 8. e. 15. e
homines quando degenerare à virtutibus ad vitia cœperint 7. e
hominum commercia quibus vitanda 944. e
hominum ingenium quam sit malũ 197. a
Homonœa, loci nomen 1010. e
hortos pensiles a Nabuchodonosoro exstructos 350. a
hospitii reverentia 120. a. 147. d
hyc vocis significatio 1040. e
hyoscyami descriptio 86. b
Hyperberetæus mensis 92. c. 263. b. 286. b
Hyrcanium vicus 742. d
Hyrcanus Alexandri Jannæi filius constituitur pontifex 716. d
fœdevatur fratri, & ociosam vitam eligit 468. d. & 717. d
cer ignavus habitus & fugerit ad Arream 469. d
Scauri amicitiam frustra ambit 471. b
disceptat apud Pompejum cum fratre 472. a
redditur ei pontificatus 477. a. 482.
e. honoratur ab exteris gentibus 482. d
honoribus ab Julio Cæs. afficitur 486.
a capitur & amputantur auriculæ ejus 497. c. 732. c

a Parthis dimissus ad Herodem revertitur, a quo perfide tractatur 511. per tot. occiditur tandem ab eodem 525.a.749.f
quali fortuna per omnem vitam fuerit agitatus ibid.
Hyrcanus primus ejus nominis pontifex 614.d
Hyrcanus quomodo a Ptolemæo sororio tractatus & Antiocho Eupatore, tum gesta ipsius 710.f
ejus felicitas 712.b
iterum fit pontifex 710.e.724.f
pontificatus confirmatur & regnum datur Judææ 726.f
Hyrcanus Josephi Tobiæ filius adolescens ingeniosus 404.405.406. per totum
ejus gesta & mors 407 d
Hyrcanus Simonis Matthiæ filius effugit Ptolemæi insidias, & principatu potitur 448.c
oppugnatur ab Antiocho Sotere 449.a
pacem ab eo redimit ccc. talentis, Davidisque thesaurum tribus millibus talentorum imminuit 449.g.450.a.
urbes ab hostibus ablatas recuperat, pacemque cum Rom. init 450.d
Samariam obsidet & radicitus tollit, cumque deo colloquitur 452. per totum, ejus felicitas & mors 454.a
somnium de filiis quale aliquando habuerit 456.b

I

Jabinus rex Hebræos opprimit, opprimiturque ipse 152.c
Jabissa civitas & Jabissenorum officium in Saulum & filios ejus extinctos 209. b
Jabisus civitas capta, & omnes ejus habitatores cæsi præter cccc. virgines 149.b
Jachin, columna vestibuli templi 261.b
Jacimus, vide Alcimus
Jacimus Zamaris filius eques 584.f
Jacobi filii Isaci nativitas 26.d
præripit fratri benedictionem paternam 27.d
fugit fratris iram 28.b
dormienti visio offertur ibid.
& nuptias celebrat 30.c
visiones iterum 31.d
ausugit a socero 31.c
redit cum fratre in gratiam 32.f
luctatur cum spectro 33.b
Jacobus vocatur Israel ibid.
defodit Labani Deos 34.b
Jacobus partitur cum fratre hæreditatem paternam 36.a
opulentia ejus & felicitas 37.a
Josephum luget 39 e
mittit filios frumentatum in Ægyptũ 44. f. proficiscitur ipse etiam cum omni familia 51.d
moritur 53.d
Jacobus & Simon Judæ Galilæi filii adguntur in crucem 690.c
Jacobus frater Christi lapidatur 698.b
Jacobi, rectoris Idumæorum proditio 894.g.895.a
Jacobi septimi ex fratribus Macchabæi supplicia & constantia 1096.b
Jaddus filius Joannis pontifex patris loco sit. 383. b. Alexandro magno negat forum venalium rerum 384.d. placat eundem & impetrat quod vult 385.e
moritur 386.g
Jadon propheta Hieroboami idololatriam objurgat 278.e. discerpitur a leone 277.e
Jahel. vide Jale
Jairus Galadenus, princeps Hebr. 157.e
Jale Syſarem occidit 153.e
Jalus custos thesaurorum Davidis 250.c
Janiæ regni termini 1040.b
Jannæus Alexander. quære Alexander.
Japha vicus 1016.d
Japhæ munitiones 848.a
Japhetus filius Noe 11.d
ejus soboles quanta, & quibus gentibus nomina dederit 12.f 13.a
Japhthes accitur ad principatum Israelitarum 158. a
victor filiam suam deo mactat. ibidem.e
Jar, mensis 259.c
Jardan vicus 833.f
Jason, alias Jesus, Oniæ pont. filius, pontificatum fratri extorquet 408. c
Jason ut pontifex constituatur qvantum æris numerarit Antiocho 1087.g
Jauanes Japheti filius 13.a
Jazarus pontificatu privatur 618.e
Jaziel propheta vaticinatur Josaphato 298.c
Jazoron urbs spoliata & concremata per Judam Macchabæum 416.c
Iberi, populus 13.b
Ibes serpentibus infestæ 58.d
Ides scelus & supplicium 622.623
Idumæa unde dicta 36. a
Davidi subdita 222.f
ejus tumultus 779 g
Idumæi, quomodo circumcisionem & religionem admiserint 450.e
Idumæorum nationis descriptio 877
viginti millia cum ducibus quatuor Hierosolymam veniunt ibid.g
seditio & tumultus 880.g
Idumæi cum viginti quinque millibus contra Simonem Gioræ 894.f
Joannis Leviæ pecunias prædantur 897.e ad Titum supplices veniunt 965. g. scelerata eorum facta repetita 980.a
Jeboſtus Sauli filius cõstituitur rex 212.c
amittit regnum 214.b
occiditur per insidias 216.c
sepelitur honorifice a Davide 216.g
Jebusæi populus 14.d
Jebusæorum ludibrium in Davidem male ipsis cessit 217.f
Jechonias. vide Joachimus. nam binominis fuit
Jephthe. vide Japhthes
Jesraela urbs 288.c
Jessæus filius Obedæ 164.e
Jessæi filii qui 186.c
Jesus Christus describitur 621.f
Jesus Anani filius prædixit Hierosolymæ excidium 961.a
Jesus Damnæi filius fit pontifex 698.c
Jesus Gamalielis filius fit pontifex 699.a
Jesus dictus Oniæ frater pontificatu honoratus, & mox eo privatus 408.b
Jesus Naveci filius exercitui præficitur, & vincit Amalecitas 75. a
Chananææ explorationem indicat suis commilitonibus, & territis reddit animum 99 a
Moyses eum sibi successorem designat 118 c
prædicit, quæ gesturus erat 131.c
Chananæam explorat 134.b
Jordanem cum exercitu superat 135 f
Hierichuntem sine labore capit 136.d
& Ainam excindit 138.d
Gabaonitis fœderatur, capitque quinque reges 139.b
reges Libano vicinos expugnat 140.c
munit civitates ibid. terram victoria quæsitam dividit tribubus 141. per totum. præcipit eis ut reliquias Chananæorum tollant 142.c
moritur 144.f.145.a
Jesus Phabetis filius pontificatu privatur 537.d
Jesu pontificis ad multitudinem Hierosolymitanam oratio 878.879 per totum.
mors 882. e
ejus virtutes celebratæ 883.b
Jesu Saphiæ filii facinora 1003. e. & 1008. 1009.1020. 1021 per totum
Jesus Sapphæ filius 812.d
Jesus Thebuthi sacerdos Titio sacra donaria tradit 966.c
Jesus Tobiæ filius quid gesserit 857.858. 860. per totum
Jeus Amasis fil. Ramatham expugnat, & inungitur rex Israelitarum 308.b
Jezabelam & omnem Achabi & Ochoziæ cognationem tollit 310.a
Bali sacerdotes extirpat 311.d
contemptor & ipse numinis moritur Joaza filio successore relicto 313.f
Jeus propheta arguit Josaphatum 297 a
Jezabela quam mala mulier 285.d
minatur Eliæ interitum 288.c
Nabathum curat lapidibus obruendum 289.d
præcipitata de turri ab equitibus proculcatur 310.a
Ilys, ager qualis 71.b
Immundi qui Moysi 94. c
Impedimentorum custodibus æque ac pugnantibus prædam partiendam 207. f. 208.a
Imperatores Rom. semper honoraverunt & ornaverunt templum Hierosolymitanum 940 e
Imperii Romani fines quousque 805.f. 837.b
Indorum mortis descriptio enarrata 991.e
Injuria maxima quæ 122.d
Inventa debere restitui 127.f
Inundationis universalis descriptio 8.e
Joabi cum Abenero pugna 212.
Abenerum turpiter occidit 214.f.215.a
exercitui præficitur Davidis 222.f
Syros vincit 224.e
Davidis nomine belligeratur fortiter 225.226. per totum
ingeniosum commentum fingit 228.b
Abesalomum interimit 234.c
Davidem Abesalomum lugentem increpat 235.d
præfectura privatur 238.d
Amasam interficit & Sabæum persequitur, caputque ipsius ad regem perfert, & restituitur pristinæ præfecturæ 238.f.241.e
populum censet 244.b
occiditur 254.e
Joadus qvomodo Gotholiam regno spoliat & occidit, Joasumque regno præficit 312.a 313.a
studet templo restaurando & moritur 314.a
Joachabis nativitas & quid significet 167.a
Joacimus Jesu filius pontifex 367.f
Joachimus Joacimi fil. in regnum paternum constituitur 337.d
abducitur in captivitatem Babylonem 338.a liberatus e vinculis regiæ præficitur 340.c
Joacimus Josiæ, vocatur Eliacimus, accipit regnum patris tributarium Ægyptiis factum 336.a
tributarius etiam fit Babyloniis 336.d
occiditur 337.d

Joacimus pontifex mortuus 370. g
Joannes, alias Hyrcanus. vide Hyrcanus.
Joannes Ananiæ filius Gophniticæ & Acrabatenæ regionum rector designatus 822. e
Joannes Asamonæi fil. occisus 710. b
Joannis Baptistæ interitus 626. f
Joannes Careæ filius dux profugorum Hierosolymitanorum fideliter consulit Godoliæ 343 g
Ismaelem Godoliæ interfectorem persequitur 344. e
consulit Hieremiam, & ipsum in Ægyptum abducit 345. a
Joannes dux militum Jonathæ 293. c
Joannes Essæus Tamnam missus, ut toparchiam administraret 822. e
Joannes Gaddis Matthiæ fil. 410. g
Medabensibus Amaræis occiditur 428. c
Joannes Idumæorum dux ab Arabe quodam sagitta occisus 922. g
Joannes Judæ fil. in pontificatu succedit patri & fratrem in templo occidit 382. e
moritur 383. b
Jonathæ ac Judæ fratris Joannis interitum vindicat 382. e
Bacchidem adigit ad ineundum secum amicitiam 430. a
ejus amicitiam tam Demetrius quam Alexander Antiochi Epiphanis ambiunt 430. e. 431. b
Alexandro quam fuerit gratus 434. f
vincit Apollonium Davum 436. b
amicus fit Demetrio Nicanori 438. b
sociat se Antiocho Alexandri contra Demetrium 440. a
deseritur à suis, tamen vincit, & renovat fœdera 440. f
capitur per proditionem 444. d
occiditur ibid. g
Joannis Levi filii Giscalensis facinora 1001. 1003. 1004. 1005. 1006. 1013. 1014. 1016. per totum. Giscalam Josephi jussu muro cinxit 823. b
ejus proditio & doli varii 824. a
dolus novus 826. b
fuga cum mille Syris fugitivis 827. a
ad defectionem incitat 868 d
Titum fallere conabatur 869. d
Hierosolymam fugit 869. f
ejus excusatio apud Hierosolymitanos 870. f
Hierosolymitanis exitii causa 876. a
malitia, crudelitas & gesta 887. 897. 898. 920. 923. 925. 931. 932. 933. 936. 940. 943. & seqq.
Joannis Levitæ conflictus 905. a
Joannis pontificis monumentum 920. f
Joas seu Joazes Joazæ fil. patris regno potitur 316. a
moriens regnum filio Hieroboamo relinqvit ibid. b
contemnit Amasiæ minas, quem capit in pugna 317. c
perit ibid. f
Joasus Ochoziæ filius qvomodo à Gotoliæ sævitia servatus, & rex constitutus 312. a
à religione deficit & legibus 314. d
Zachariam Joadi filium in ipso templo lapidat ibid. e
ægrotans occiditur 315. a
Joazarus dux missus contra Josephum Matthiæ filium 827. c
Joazarus Josepho invidet 1013. c
Joazarus privatur pontificatu 618. e
Joazus Jeu filius regnum paternum assequitur 313. g. 315. b
Dei beneficio liberatus moritur 315. d
Joazus Josiæ fil. regnum paternum capit, vir impius captivus in Ægyptum abducitur & moritur 335. g. 336. a
Jobacchus torrens 33. b. 111. d
Jobel fil. Lamechi 7. d
Jobelus qvid significet 96. c
Jobeli anni remissio & libertas ibid.
Jochabel mater Moysis 55. f
Jodes à Moabitis oppressos Hebræos libertati restituit 151. d
Johel Samuelis fil. qvomodo se in principatu gesserit 173. a
Jonas propheta vaticinatur Hieroboamo Amasiæ filio 318. a
quomodo ad Ninivitas missus sit, & in mare projectus &c à cete haustus post triduum vivus in terram revomitus 318. c
Jonia unde sic dicta 13. a
Jonici Judæi apud Agrippam queruntur Gentilium injurias 550. e
Jonum in Judæos odium 398. d
Jonatas Anani fil. 676. e
pontificatum oblatum respuit ibid. & ejus gesta 791. d
Jonathas Asamonæi fil. Antiochi Epiphi filio reconciliatur, capitur à Tryphone & occiditur 710. c
Jonathas Sauli filius castrum Palæstinorum expugnat 179. c
hostes unico tantum armigero comitatus aggreditur 181. c
animositas & honestas 181. f
amor in Davidem 191. c. 193. c
fœdus cum eo 193. f
cadit in pugna contra Palæstinos 208. c
ejus posteri quo honore a Davide affecti 213. b
Jonathæ cujusdam Sadducæi cum Pharisæis contentio 453. f
Jonathas homo vilissimus provocat ad singulare certamen Romanos 952. c
Pudentem equitem Romanum interficit, & a Prisco centurione sagitta transfigitur ibid. & 953. a
Jonathas Matthiæ fil. 411. a
defuncto fratri Judæ succedit imperii administratione 428. a
Jonathas Pharisæus 1013. f
insidiatur Josepho, servatur 1018. 1019.
iterum insidiatur eidem 1020. 1021.
Jonathæ pontif. perimitur 695. a
Jonathas pontifex primus Massadam ædificavit, & nomen id imposuit 987. d
Jonathas qui alias Jonadab, socius Ammonis 228. d
solatur Davidem 227. f
Jonathas Samæ fil. sternit virum sex cubitorum 242. f
Jonathas sicariorum princeps circa Cyrenen 996. e
ejus supplicium 997. d
Joppe à Cestii militibus capta, direpta & incensa 818. a
bis à Romanis funditus excisa 855. g
ejus situs descriptus ibid. c
Joppensium interfectorum quot millia 818. a
Joramus Achabi fil. in regnum paternum succedit 300. a
Moabitas expugnat 301. d
monitus ab Elisæo cavet Syrorum insidias 303. c
fame urgente Elisæum jubet interfici, cujus mandati eum mox pœnitet 304. b
liberatur ab obsidione Adadi 305. a
in oppugnatione Ramathæ sagitta vulneratur 308. a
occiditur ab Jeu, & cadaver ejus in agrum Nabothi projicitur 309. c
Joramus Josaphati fil. succedit in regnum paternum 302. a
fratres & amicos paternos occidit 306. f
deficiunt ab eo Idumæi aliæque gentes aliqvot 307. a
cognoscit suum fatum ab Elia, & moritur tristatur pro merito 309. f
Jordanis refertus mortuis 890. a
Jordanis fontes & cursus 861. a
Josabetha Ochoziæ soror germana qvomodo Joasum servavit 312. g. 313. a
Josadochus pontifex Babylonem vinctus ducitur 342. e
eximitur vinculis 343. a
Josaphatus à commentariis Davidis 122. g
Josaphatus Asani fil. in regnum paternum succedit 281. e
præsidia urbibus suis imponit, & collapsam religionem restituit 293. a
quantos habuerit exercitus, paratus 293. e. increpatur ab Jeu propheta, pietatemque ac justitiam colit 297. a
Ammanitas & Moabitas citra sanguinem vincit 298. e
cum Joramo bellum infert Moabitis 300. d
moritur 302. f
Josephus Antipatri filius 713. d
oppugnatur ab Antigono 499. f
qvomodo perierit 504. e
arcani non satis continens 516. b
Josephus Salomes maritus Herodis mandatorum proditor occiditur 710. f
Josephus Cabeus pontifex 697. f
privatur munere ibid.
Josephus Caiaphas. quære Caiaphas
Josephus Canæi vel Camydæ pontificatum acquirit 683. e
eo privatur 690. e
Josephi Dalæi fatum miserabile 419. e
Josephus Ellemi filius 197. d
Josephus & Jesus pontifices cum aliis multis ad Romanos profugiunt 949. a
Josephus Gorionis filius belli dux contra Cestium 822. e
Josephus Herodis nepos occurrit Varo 609. e
Josephus Itaburii montis planiciem muro circumdedit 856. f
interfectus Gamalæ 865. e
Josepho Matthiæ filio quæ causa fuerit Antiquitatum Judaicarum & Belli Judaici historiæ descriptionis 1. c
suam historiam veracem affirmat & incorruptam 563. a
ipsius genus, filii institutio & doctrina, professio Romam 998
naufragium passus à Poppea benigne ter donatur, & mittitur legatus in Galilæam 999. d
committitur ea ipsius tutelæ 1003. b
in quibus versatus sit periculis 1004. 1005. bello necessaria comparat, & oppida expugnat ibid.
Joannis insidias effugit & Jesu latronum principis 1005. f
ignoscit capto Jesu, & cum libertio bellum gerit 1007. a
insidiis, calumniis variis petitus eruit 1008. 1009. 1010. per totum
deficientes Tiberienses cohibet 1011. d. civitates munit 1013. a
insidias patitur, & somnio consolatur 1014. e
astutia ejus in cognoscendis insidiis 1016. a
Joannis consiliis contra ipsum qvomodo occurrerit 1017. c
Jonathan insidiatorem servat, & legatos mittit Hierosolyma in se-

in salutis discrimen incidit 1019.f
accusatur a Tiberiensibus & irridetur, eorumque urbem cepit 1023. 1024. Simonem & Jonatham Hierosolyma mittit 1024.b
calumnias falsi historici depellit ibid. f.
historiæ suæ veritatem adstruit 1026.f
Sepphoritas servat 1027.f
Tiberiada servat, & Sepphorim capit, & profligatur a Romanis 1028. per totum. in pugna contra Silam prolabitur cum equo 1029.f
captus honorifice tractatur a Vespasiano Titoque, & captivorum multos liberat, falsoque accusatur 1030. e
uxores ducit, & liberos procreat 1031.f
qua diligentia quoque ordine bellum Judaicum conscripserit. 705. 706 707. 708. per totum

Josephus Matthiæ filius utriusque Galilææ rector designatus 822.e
ejus singularis industria ibid. dolo Joannis Giscalæi subito oppressus 825.b
gesta contra Romanos 834.c
adventu Vespasiani in Tiberiada confugit 838.f
primatibus Hierosolymis e Tyberiade de rationibus belli scribit 839.b
Jotapatenis auxilio venit 839.840. 841. 842. per totum.
ejus machina excogitata contra arietis ictus 844.a
fortia facta 846.847. per tot.
qvomodo e catenis liberatus per Tytum & Vespasianum 991.b
ejus prolixa oratio ad Hierosolymitanos 927. 928. 929. 930. per totum. in deditione in puteo delitescit 870.f
ejus socii ipsum persequuntur ibid.
ejus oratio philosophica ad socios 872.a ejus socii cum ipso cædes mutuas sortiuntur 873.e
cum altero sortem evadit ibid.
ad Vespasianum ducitur ibid.
vaticinatur Vespasiano imperium Romanum 874. c
ferme exanimatur 939.c
ejus mater occisum credens cruciatur animo ibidem
curato vulnere rursus murum circuit hortando 939.e
mandata Titi Joanni Hebraice nunciat 948.a
eidem loquitur 949. per tot.
pro reliquiis civitatis frustra obsecrat 965.b

Josephus Medicaster defectionis autor 1012.f

Josephi filii Jacobi nativitas 31.b
fratribus cur exosus 37.c
venditur in Ægyptum 39.e
solicitatur ad stuprum a domina 40.a
somnia explicat 42.a. 43.d
e vinculis liberatur 43.c
præficitur Ægypto, nominatur Psontomphanecus 44.c
fratres capit ibidem
& miris exagitat modis 45. 46 per totum. cognoscendum se ipsis exhibet 50.d
patri adventanti occurrit 52.d
moritur, & ossa ejus in Chananæam transferuntur 54.a
laudatur 1085.g

Josephus apud Vespasianum accusatus 997.c. quinque millium annorum historiam Græco sermone contexuit 1033.a. ejus historiæ certitudo 1039.c
dux ipse Galilæorum a Romanis captus ibidem
solutus vinculis cum Tito ad obsidionem Hierosolymorũ profectus. ibidem

Josephus belli historiam primum Vespasiano & Tito obtulit ut sibi testes essent 1037.e
Agrippæ regi eam dedit ibid.
Antiquitatis libros ex sacris literis interpretatus est 1038.a

Josephus Simonis filius toparchiam administrat 822.e

Josephus Tobiæ filius quomodo Ptolemæum Evergetem reconciliarit Judæis 402.b
festivum ejus responsum 40.e
uxores & liberi 403.e

Josephus Zachariæ fil. præficitur præsidio Hierosolymorum 416.f
vincitur a Gorgia 418.b

Josias Amasi filius patri in regnum succedit, optimam reipub. & veram religionem instituit sublatis idolorum aris & sacerdotibus 333.334. per totum. moritur 335.e

Josue. vide Jesus

Jothamus Oziæ filius vir pius patri in regno succedit, Ammonitasque tributa pendere cogit, 320.e
filio Achaze successore relicto decedit 321.c

Jothanes Gedeonis filius parabolis ad Hebræos loquitur contra Abimelechum 156.a

Jotape Sampsigerami regis filia 628.c

Jotapatæ situs descriptus 840.c

Jotapatæ excidium Hierosolymæ nunciatum quali luctu urbem repleverit 876.a

Jotapatenorum conflictus acer cum Romanis 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. per tot. calamitas miserabilis 845. 846 847

Jotapateni cujusdam capti a Vespasiano constantia 849.f
Vespasiano produntur ibid.
demum expugnantur ibid. eorum quot millia occisa & capta 850.e

Jous mensis 110. c

Jozarus constituitur pontifex 597.d
privatur eo 613.e

Iramus amicitiam cum Davide init 603.b

Irenæus orator 603.b

Iris quid designet 11. a

Ironi cum Solomone amicitia & mutua eorum beneficentia 258.b. 259.a
quibus donis fuit remuneratus a Solomone 267.d

Isacus nascitur & circumciditur 21. e. ducitur sacrificandus 23. a ducit, uxorem 26.a. nascuntur ei gemini 26.d. Abimelecho exosus reconciliatur, & fodit puteos 27.a. fallitur ab uxore ib.c. moritur 34. e

Ischaris fors 141.g

Isboseth. vide Jebosthus

Iseremoth locus 97.e

Isiacorum scelus & supplicium 622.a

Isidis statua & templum tollitur 623.c

Ismael Fabi filius pontificatu vix dum nacto exuitur 619.c

Ismaelis Abrahami filii nativitas & circumcisio 19.d Arabum autor est 21.f
ducit uxorem. gignit fil. xii. 22.c

Ismael Phabæi filius constituitur pontifex 696.c

Ismael regii generis Judæus Godoliam interficit 344.b quantam cædem etiam aliorum hominum fecerit præter Masphatenses abductos ibid.

Israel quid significet 33.c

Israelitæ inhumaniter tractantur ab Aegyptiis, necantur, & gravibus laboribus atteruntur 54.f. labor augetur 62.d. quantus eorum ex Ægypto migrantium numerus 65.d
transeunt mare rubrum 67.d
armis Ægyptiorum se muniunt 68.c
obmurmurant Moysi 71.d
coturnicibus pascuntur mannaque 72.e
ab Amalecitis prælio infestantur 74.b
collatio ad tabernaculi structuram 77.g. seditionibus agitantur & puniuntur 95.e. 98.a
negatur eis ingressus in Chananæam 99.d

Israelitæ inscio Moyse cum Chananæis pugnantes vincuntur 75.a
quæ eis triginta octo annis in deserto obvenerint 109.110. quales milites fuerunt 110.f. Amoræos extinguunt 111. per tot. a Madianitorum puellis seducuntur 113.f
eos excindunt 117.e. Hierichuntem delent 136.g
item Ainam 138.d. partiuntur Chananæam. & quisque in suam sortem mittitur 141.d. commovenfur inter se propter aram in ripa Jordanis extructam 143. c. quomodo se gesserint post Jesus mortem 145.e. omisso bello agriculturæ dant operam 146.c
eorum prælium cum Benjamitis 148.c
Chusarthi Assyriorum regi subjiciuntur octo annis 150.e. a Moabitis subjugantur, a Jode libertati restituuntur 151.a. iterum a Jabino opprimuntur 152. c. per Deboram redimuntur ibid. ab Amalecitis & Madianitis septem annis misere tractantur 153. d restituuntur libertati per Gedeonem 154. f. sub Abimelecho male habentur 156.d
jam ab Ammanitis, sed per Japhthem liberantur 158.d
cæduntur a Palæstinis & fugantur 166.b
vindicantur in libertatem a Samuele 171.d
male tractati ab Ammanitis liberantur a Saulo 178.a
cæduntur a Palæstinis 208.b
civili bello laborant 212

Israelitæ quot annis post Jesum nequiverint Chananæos ex Hierosolymis ejicere 218.e
Reliqua ipsorum gesta sub regibus cõprehenduntur. Ezechiam regem restituere religionem conantem condemnant. & prophetas occidunt 323.f
transferuntur in Mediam & Persidem & quo tempore id factum 324.g

Itaburius mons 141. g situs 866.f

Italiæ bella civilia 896.d

Ithaciæ seu Hirenes concubinæ Ptolemæi Physconis sobrietas 1064

Ithamari domus privatur sacerdotio 254.c

Ithobal Tyriorum ac Sidoniorum rex 311.d

Jubal & ejus inventa 7.d

Juctas Heberi filius quos liberos habuerit 15.b

Jucundus Herodis satelles falso accusatus torquetur 574.b

Judæa latronibus expletur 698 d

Judææ regio ubi præstantissima 719 b

Judææ descriptio 833.d

Judææ nulla pars erat quæ non una cum Hierosolymis interiret 888.c

Judæus vivus captus, Titi jussu crucifigitur pro muro Hierosolymæ 933.d

Judæi quando primum cœperint appellari 372.b
Judæis permittitur a Cyro redire Hierosolyma, & templum ibi ædificare iterum 317.b
impediuntur ab ædificando 360.a
a Dario Hystaspis filio liberi & immunes facti juvantur in urbis & templi restauratione, & quot eorum Hierosolyma reversi sint 162.f
quando templum absolverint 366.e
eorum reip. quæ forma fuerit & quomodo mutata ibidem
duas tribus Hierosolyma redire volentes per Asiam & Europam degere, reliquas vero decem ultra Euphratem esse 368.f
armati laborant 372.d
in summam calamitatem per Amanem deveniunt 376.a
quomodo a Bagose tractati 382.f
quomodo ab Alexandro Magno 385.d
quomodo sub Ptolemæo Philadelpho 392.b
& inde quomodo ab Asiæ regibus aliisque honorati 397.398
misere ab Antiocho Epiphane tractati 408. usque 419 sub Demetrio 422.a cum Romanis primum fœdus ineunt 424.c in summa calamitate constituti post Judæ casum 425.e
quando primum Romanis subditi 475.c. quibus honoribus & beneficiis ab iisdem affecti 485.e
Judæorum cum Samaritis contentio propter templum 433.g. 434.a
Judæorum sectæ quot 442.d
Judæi quam sint religiosi 474.b
Judæorum Cyrenensium & Asiaticorum legatio ad Cæs. propter Græcorum molestiam 561.d
Judæi seditionem excitant 596.601.604 605. 606.607.608. per totum
Judæorum constantia pro tuendis legibus 621.b. 640.a
Judæorum miseriæ sub Felici 695.a
Judæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio 649.c
Judæi male a Babyloniis tractati Seleuciam migrant 649.e
Judæorum & Philadelphensium dissidium 682.a
Judæorum 20000. a seipsis contrita 691.a
eorum & alia clades ibidem
Judæorum cum Syris dissidium 695.g
Judæorum pontificatus & principatus successio & mutatio 700.c
Judæorum epulæ ferales 775.a
Judæorum contra Archelaum accusatio & petitio 781.f
Judæi Petronio supplicant 791.b
Judæorum tumultus sub Cumano & calamitas 794.a
Judæorum & Syrorum seditio circa Cæsaream 797.d
Judæorum sub Albino Hierosolymis seditio 798.b
alia sub Floro Cæsareæ 799.b
Judæorum dispersio in totum 809.d
Judæi legatos ad Florum & ad Agrippam regem mittunt 810.f
Judæorum contentio cum Romanis ibid.
Judæi contra Judæos in Scythopoli 814.d
Judæorum Alexandriæ occisorum quinquaginta millia 817.b
Judæorum & Romanorum stragis in Cenopegiis Hierosolymæ 818.e
Judæorum victoria insignis contra Cestium 819.
unde elati facti 830.a
Judæi a Romanis profligantur 831.d. 848.c
Judæorum cædes ab Idumæis facta 881.b
Judæorum circa sepulturam cura ibid.f
Judæorum in Massada immane facinus 994.b
Judæorum apud Alexandriam & Thebas interitus 995.d
Judæorum genus vetustissimum ex origine domestica 1033.a
Judæorum cura conscribendæ historiæ 1036.a
Judæorum cur rara mentio in Græcis historiis 1033.c.1038.b
eorum apud antiquissimos nomina 1040.g. eorum egressus ex Ægypto nulle annis ante Iliacum bellum 1042.a
Judæorum magnanimitas & clementia in quo consistat 188.e
eorum leges optimæ 1080.f
omnes populi eorum æmuli ibid.
Judæorum fides & auxilia contra Ægyptios Rom. præstita 1064
merita Augusti Cæs. epistolis comprobantur ibidem
Judæorum integritatis testimonia ab Alexandro, Ptolemæis omnibus & Senatu Romano, imperatoribusque maximis facta 1064.1065
Judan Amasiæ regis mater 318.a
Judas, Judæi 14.b
Judæ portio in terra Chananæa 141.e
Judæ nativitas 30.f
consilium de fratris cæde vitanda 39.b
homo veheinens 46.d
filii tres 52.b
Judæ tribus gesta post Jesu mortem 143.c
Judam inter xii. fratres principatum obtinuisse 249.e
Judas Asamoniæ filius quid contra Antiochum utrumq; fecerit, & quomodo religionem instaurarit ac perierit 709.c
Judas Capsæi, vir strenuus 441.d
Judas Eliasibi fil. in pontificatum patri succedit 382.e
Judas Esæus propheta 713.c
Judas Ezeciæ latronis filius Archelai regnum affectat 607.d
tumultum excitat 780.a
Judas Gaulanites Galilæus seditionem inter Judæos concitat 616.c
ejus secta 617.b
Judas Jairi latenter inter Romanorum manus effugit 933.d
Judas Judæ filius præfectus Simonis cum decem contubernalibus deliberat meorum tradere Romanis 938.g
Judas Macchabæus 410.g
Patri in administratione succedit 412.d. Apollonium & Seronem præfectos superat & occidit ibid.e
Gorgiam & Nicanorem vincit 414.e
itidem Lysiam 415.b
templum purgat & instaurat ibid.d
vicinos molestos domat magnis strag ibus 416.b
Nicanorem cum suis copiis delet 423. f. creatur pontifex, & fœderatur Romanis 424.b
cadit 425.e
Judas Sepphoræi sophista 772.b
Judas vates 415.b
Judicum status quis 178.e
Julia uxor Cæs. Augusti 559.d
Juliæ Augusti quid ab Herode legatum 599.f
Juliani centurionis fortitudo & fatum 947.a
Julius Cæsar Pompejum fugat, & bellum cum Ægyptiis gerit 479.f
amicus & benefactus est in Judæos 481.
a parat expeditionem contra Scipionem & Catonem 481.d
occiditur 481.d
Julii Cæs. magnificentia, & liberalitas in Herodem 526. & seqq.
vincit M. Aritobulum 514.a
occidit eum cum Cleopatra 518.c
Julius Capella 1000.f
Julius Lupus Carsidium cum filio interficit 667.c
interficitur & ipse 973.b
Jupiter Olympius 672.c
Jurisjurandi modus 14.f
Juxtæ regis filii & fratres Tito supplicant 964.d

L

Labanus Bathuelis filius 15.f
dolose cum Jacobo agit 30.c
persequitur fugientem generum 32.d
Laboardachus Mighsaris filius in paternum regnum succedit 312.d
Lacedæmoniorum amicitia cum Onia pontifice 407.b
Lacedæmonii cum Judæis societatem & fœdus faciunt 442.b
Lacedæmonii quando & quemadmodum Romanis subditi 870.a
Lamechus, pater liberorum LXXVII. 7.d
Largius Lepidus decimæ legionis præpositus 956.f
Lasopolis 65.c
Latronum colluvies Hierosolymis 871. c.872. eorum facinora ibid.
Latronum turba in Judæa 694.695.f 999.f
L. Lentuli decretum pro Judæis 488.c
Lepid. a Caligula occisus 653.f.654. c
Leprosi quidam Syrorum castra urgente inedia invadunt 304.f
Leprosorum conditio 944.c
& quod alicubi sint in pretio ib.e
Leuces loci descriptio 968.f
Levi, militum præfectus 1013.b
Levis nativitas 30.e
ulciscitur sororis stuprum 34.a
filii ipsius tres 52.a
Levias traditur 871.g
occiditur 872.a
Levitæ uxor quam nefande a Gabaonitis tractata 147.c
Levitæ ejus prudentia ibc
Levitarum numerus 972.a
Levitis ac sacerdotibus civitates cum suo agro, & decimæ adscribuntur 108.g.109.a
earum civitatum nomina 442.a
Levitæ usum vestis lineæ impetrant 699. d
Levitica tribus deo dicatur, cui tabernaculi cura committitur 94.a
Lex Moysis cur a poetis aut prophanis historicis non tractata 391.c.397.c
Legis & præceptorum Dei pulcherrima explicatio 1073.1074 1075.1076.1077. per totum
Legis nomen apud Græcos olim non fuisse 1070.d
Leges Moysis ad morem pietatemque pertinentes 111.a. 112.a
Liæ & Rachelis æmulatio 30.a
Libri duo & viginti apud Judæos divinitus 1056.a
Liberius Maximus jussu Vespasiani Judæis stipendium indixit 983.d

Lybia dicitur Aphrica 24.d
Libys Libya 14.a
Linguarum multarum cognitionem cur Judæi non magni faciant 703.a
Longævi cur primi homines 11.b
Longinus tribunus a Judæis occisus 820.f
Longini equitis Romani forte factum 914.c
Longini juvenis Romani facinus 953.f
Lotus adoptatur ab Abrahamo 15.g
captivus abducitur 18.a
servatur de excidio Sodomitarum 20.d
Loti uxor in salis statuam versa ibid.
filiæ cum patre coeunt ibid.f
Lucilius Bassus legatus Herodium castellum capit 980.b
Machærunta quoque 983.a
Jardem Sylvam oppugnat 983.b
Lucius Annius Gerasam capit, & mille juvenum interficit 893.a
Luctus tempus 126.d
Ludas, Ludi 15.a
Ludi Circenses 614.b
Luminum festivitas, & ejus institutio 415.e
Lupus Alexandriæ rector ad Vespasianum scribit de seditione Judæorum 995.e. templum Oniæ ablatis donariis claudit ibid.
Lustrandi populum modus 109.g. 110.a
Lustrationis tabernaculi modus 88.c
Lydda civitas à Cestio exusta 818.e
Lydi olim Ludi dicti 15.a
Lysanias Ptolemæo Mennæi patri successit in regnum 490.d
interficitur a Cleopatra 519.a
Lysanias Parthos in Judæos incitat 730.c
Lysiæ commisit Antiochus Epiphanes filium suum, & bellum contra Judæos 413.d
Lysias vincitur a Juda Macchabæo 415.b
occiditur a Demetrio 421.g
Lysimachus fratrem suum occidit, & Gazam prodit 459.e
Lysimachus Hellespontum occupat mortuo Alexandro 388.a
Lysimachi portentosa de Judæis mendacia confutata 1058.1059.1060.1061 1069.1070.1077. per totum

M

Macedones transisse pedites mare Pamphylium 68.b
Macedones quando Romanis subditi 806.a
Macedones Ægyptios subjugarunt 1068.e
Macchabæi nati maximi & primi inter septem fratres supplicia crudelissima & ipsius cum insigni tolerantia sermones 1083.a
ubi historia Macchabæorum fratrum
Macherus dux Rom. legionum qualiter se gesserit apud Herodem 703.d 738.b
Machir, tertii ex fratrib. Macchabæi constantia 1094.b
Macherunti Romanis persuaderit ut præsidio suo decedant 816.b
Macherus quomodo capta a Romanis 982.c. situs ejus descriptus 980.c
Macho capta & deprædata 222.c
Matro præfectus prætorianorum militum 633.b
Madianitarum filiæ Israelitas illiciunt ad delinquendum 114. 115. per tot. cæduntur cum suis regibus 117.f
Madianitæ Hebræos subigunt 153.d
cæduntur maxima strage 155.a
Madiana civitas 59.d
Madus, Madæi 13.a
Magdus campus regio 1014.e
ejusque descriptio 891.a
Magoges & Magogæ populi 13.a
Magus Ægyptius pseudoprophetes triginta millia hominum seduxit 797.a
cum paucis fugit ibid.d
Magi & latrones iterum Judæos afflixerunt 797.c
Magorum turba in Judæa 694.g 695.e
Malichus exactionum collector pro Cassio 717.d
novas res molitur & veneno tollit Antipatrum ibid. luit pœnas 727.e 728.a
Malichi Arabii regis perfidia 494.a 733.b
Malchus Arabiæ rex Vespasiano in auxilium misit quinque millia peditum. equites mille 834.f
Malichus Judæorum dux 711.e
auxiliatur Gabinio contra Alexandrum Jannæum 476.c Antipatrum veneno tollit 490 interficitur ibid.f
Malthace uxor Herodis moritur 778.e
Malorum hominum mos 594.b
Man vox interrogativa 73.c
Manachases vestis qualis 84.b
Manahemus Essenus Herodem puerum scholas frequentantem salutat regem 542.a
Manahemus Judæ Galilæi fil. Massadam invadit 811.g.812.a
velut rex Hierosolymam redit & princeps seditionis fit ibid.
interficitur 813.a
Manahemus occiso Selesmo regnum sibi vindicat & Thapsenses excindit, ac posta Phullo pace redempta moritur 320.b
Manasses Josephi filius 44.d.52.b
Manasses in numerum Jacobi filiorum adoptatur 53.e
censetur loco Levi 96.f
Manassæ pars dimidia Chananææ 141.d
Manasses Ezechiæ filius regnum paternum assequitur impiissimus, & prophetarum occisor captus a Babyloniorum rege tandem in principatum restituitur, & pietati studet pristinis mutatis moribus 332. per tot. moritur relicto successore regni filio 332.g
Manasses Joannis pont. fil. ducit uxorem Sanaballitis filiam Hicaso vocitatam 384.b
Manasses fit pontifex 401.b
Manasses trans Jordanem missus, ut toparchiam administraret 822.e
Mandra, locus 344.f
Mane, quæ diei pars 4.c
Manethon Ægyptius historicus 1039.d
ejus historiæ compendium 1039. 1040 1041. per totum
Manethon antiquitatem Judæorum confirmat 1041.a
Ægyptiacam historiam se ex sacris literis interpretatorum professus 1052.a
ejus historia emendata ibidem. & 1054.a
Manethonis mendacia confutata 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1061. per tot.
Manna qualis cibus 72.g
Mannæus Lazari ad Titum profugit 941.a
Manoches Zelotypus Sampsonis pater angelum excipit 160.a
Mar locus cur sic vocatus 70.c
Mara quid significet 163.e
M. Agrippa. vide Agrippa
Marcus Alexandri Alabarchæ fil. 673.e
M. Antonius, quære Antonius
M. Anton. Julian. procurator Judææ 956.f.
Mardochæus dux Judæorum Babylone deducendorum Hierosolyma 363.f. 367.a
Mardochæus Esteræ patruus 374.b
regi insidias prodit 374.g
Judæorum calamitatem Estheræ indicat 376.c
afficitur summo honore 379.b
Amanis potestatem & bona accipit 380.b
Mare rubrum Judæis transitum concessisse, & Pamphylium Macedonibus 67.e.68.b
Mare vas templi cur sic dictum 261.b
& quam fuerit capax, ejusque usus ibid.
Mareone Græcis Samaria 285.a
Maresa urbs 283.a
Mariæ Eleazari filiæ facinus horrendum comedentis filium 951.a
Mariamne Agrippæ filia 628.a
Mariamne Alexandri Aristobuli & Alexandræ filia, uxor Herodis 512.b
occiditur a marito 530.b
Mariamne Alexandri filia uxor Herodis Antipatri 729.d
ejus insolentia in maritum 710.a
occiditur 710.g
Mariamne ab Archelao marito transit in thorum Demetrii Alexandrini 693.f
Mariamne Moysis soror 56.b
moritur 109.f
Mariammes turris descriptio 914.g
Marisa civitas devastatur 732.d
Marsonane, mensis 9.a
Marsus Syriæ præficitur 676.e
defert Agrippam Claudio Cæs. 677.d
excipitur ab Agrippa, cui fit exosus 678.e
Marsias Agrippæ libertus 630.b
Tiberii mortem patrono filio nunciat 836.d
Marthace Archelai mater moritur 605.e
Marullus præses Judææ constituitur 637.a
Massabazanes quid 81.b
Massadæ castelli descriptio 887.f
Masiatæ castelli situs descript. 986.g. 987
a, commeatus & apparatus qui decem millibus virorum sufficerent 988.c
Masnaemphthes pileus 84.e
Masphatis civitas, & quid significet 171.g.
Matathias Asamonæi filius occidit Bacchidem, & duces expellit Judæa, ac moritur 769.b
Mathanes Baalis sacerdos trucidatur 313.b
Matthias Anani fit pontifex 676.e
privatur sacerdotio 678.f
Matthias Apsalomi, vir strenuus 441.a
Matthias Joannis filius sacra prophanare fenuit, veramque religionem fortiter tuetur 410.g. 411. per totum
instructis filiis moritur 412.d
Matthias Margaloti seditionem movet 596.a
exuritur vivus 597.b
Matthias Margali sophista 772.b
Matthias pontifex mittitur ut Simonem Gioræ Hierosolymam introducat 898.a
Matthias Theophili constituitur pontifex 589.c. privatur eo munere 597.c
Matthiæ Boethi mors crudelissima 938.c
Maxillà, locus 161.g.162.a
Mazaca civitas 13.b

Madabenſes Amoræi, Joannem Gaddis interficiunt 428.c
expugnantur ab Hircano 450.d
Mediannus Atticus & Siculus 200.b
Medi populus 13.a
Medi quod in Aſia regnaverunt Græcis cogniti 1038.f
Megaſſari ſacinus audax 938.b
Megaſthenes hiſtoricus 1045.b
Mela legatus Archelai ad Herodem 576.a
Melcha Aranis filia 15.d
Melcha Saulis filia datur nuptum Davidi, marito periclitanti ſuccurrit 190.f 192.b. datur alii nuptum 202.a ridet maritum 200.d
Melchiſedecus rex Solymæ Abrahamum convivio excipit 18.d
Meliis imposuit Pseudalexander 783.c
Memnonis ſepulchri deſcript. 790.g 791.a
Memphibostus Jonathæ filius humaniſſime a Davide habitus 223.c delatus Davidi occurrit victori 237.a
Memphitarum deditio 724.c
Menander Epheſius ſingulorum regum actus apud Græcos & Barbaros conſcripſit 1042.g
Mendæ civitas 338.d
Menedemus Philoſophus 396.d
Menelaus, qui alias Onias, Simonis filius propter amiſſum pontificatum deficit a patriis legibus 408.d abducitur captivus & occiditur 421.c vide Onias
Menſa tabernaculi 83.b
Menſæ a Ptolemæo Philadelpho Judæis donatæ deſcriptio 403.d
Menſis anni primus Moyſi quis & cur 9.a
Menſuras quis excogitarit 7.c
Meroe unde dicta 58.f
Meſas, Meſanæi 85.a
Meſchus, Meſchini 13.b
Meſopotamiæ difficilis tranſitus 24.f
Meſre, Meſræi 85.f
Meſræi filii quibus populis nomina impoſuerunt ibid.
Meſſala rhetor patrocinatur Herodi 493.g
Meſſalina a marito Claudio Cæſ. ob ſcelotypiam trucidata 694.a
Methir, tunica pontificialis 84.f
Metilius præfectus a cæde reſervatus 813.d
Metilius Romanorum præfectus legatos mittit ad Eleazarum ibid.b
Michæas propheta, vulnerare ipſum potenti male ominatur, 292.e Achabo malum nuntiat, quare in carcerem coniicitur ibid.g Achabo interitum prædicit 294.d
Michæas propheta 336.g
Michole uxor Davidis. vide Melcha
Mileſius arcis Damaſci præfectus quomodo Philippum Gryphi filium tractarit 462.a
Militis cujuſdam facinus contra ſenatum Romanum 792.g
Militis Rom. impudentia quantam claedem Judæis dederit 691.b
Militis Moſaicos libros diſcerpentis pœna ibid.e
militiæ qui non commodi 129.f & qui ab ea immunes ibidem.g & ſeq.
Mina quantum pendeat apud Judæos 478.e
Minæus Ægypti rex, Memphis conditor 268.f
M. Minucianus 660.a. 671.e
Miſael appellatur Miſaches 346.a
Miſas Moabitarum rex propter negatum Joramo tributum quo neceſſitatis pervenerit 300.c
Miſenum oppidum 691.e
Mithridates ærarii Cyrii præfectus 358.b
Mithridates occiſus 473.b
Mithridates Pergamenus Peluſium expugnat & Ægyptios vincit 480.b ejus geſta 724.a
Mithridates quomodo ab Aniſaro tractatus, quomodo ab uxore, deque ejus victoria 648.d. per tot.
Mnaſeas Græcus hiſtoricus 1051.a
Moabitæ penitus fracti a Davide 221.d
Moabitæ & Ammanitæ ſocii, mutuo ſeſe interimunt 298.e iterum ſternuntur & prædantur 301.d
Moabus, Moabitæ 21.a
Molonis mendacia de Judæis 1061.d
Monobazus Bazeos Adiabenorum rex quomodo Judaiſmi ſit amplexus 685.c ejus regnum 920.c
Monobazus Monobazi filius prorex conſtituitur 684.f rex fit 689.e
Mons Samaron, Ibeus 281.b
Mortem in alium locum devolutum 319.f
Mortem præter Dei voluntatem non venire 132.b
Moſes, qualis fuerit vir 3.
Moyſis nativitas 55.a
quomodo ſervatus 56.b
cur ſic vocatus ibid.f
adoptatura regina 57.b
Moyſes diadema regium pedibus calcat ibid.c
præficitur exercitui Ægyptiorum & Aethiopas bello vincit 58.b
ducit Tharbin uxorem 59.b
fugit Ægyptios ibid.c
Raguelis filiab. opitulatur contra paſtores, exquibus unam ducit uxorem ibid.f. conſpicatur rubum ardentem in Sina 60.b
confirmatur ei liberatio Iſraelitarum 61.f
edit miracula, nomen Dei cognoſcit, redit in Ægyptum ibid.
edit prodigia apud Pharaothem 61.f 62.63.
educit Iſraelitas ex Ægypto, & quantus eorum numerus 63.b
cujus ætatis fuerit cum eos educeret ibid.e
traducit eos per mare rubrum incolumes 67.d aquam amaram facit potabilem 70. 71.a. coturnices & manna impetrat à deo 72.e
ex petra aquam elicit 73.f
cum Amalecitis pugnat 75.b
decem præceptorum tabulas a deo acceptas populo exhibet 96.g
quadraginta diebus in Sina detinetur 97.c. Aaroni fratri ſacerdotium confert 87.e
dedicato templo victimas offert 89.a
in tabernaculo Deum conſulit 90.f
tribum Leviticam Deo dedicat 94.a
cenſet omnes tribus præter Levitic. & ordinat profectioni belloque neceſſaria 96.f. mittit exploratores in Chananæam 98.d
Coræ factionem compeſcit 104.d
ejus juſtitia 106.d. luſtrat populum 109.g. Sehonem & Ogem reges delet 111. per tot. Madianitas cum ſuis regibus cædit 117.e. Jeſum ſibi deſignat ſucceſſorem ibid.g
moritur 119. quid ſuis prædixerit 119.b quas leges præſcripſerit 120.f
uſque 196
exhortatur Jeſum ut in Chananæos exercitum ducat 131.a
nube circumdatus diſparuit 131.d
lugetur triginta diebus a populo ibidem.f
Moyſes fabulose dicitur fuiſſe leprosus 84.d
vir admirandus, 99.f
Moſeos quinque librorum ſcopus 103.f
Moſes apud manethonem prius Cuthphus ſacerdos Oſireos dei Heliopolitani dictus 1053. g. 1054.g
Moſes Ægyptiis vir divinus habitus 1056. d. ejus tempora quibus vixit deſcripta ibid.
ejus virtus & geſta 1070. 1071. per tot.
Moſollani Judæi nobile factum 1049.f
Muchzus fert ſententiam contra Vaſtem regem 373.f
Mulierum potentia 361.f
Mundi & univerſorum creatio 44
Mundum providentia dei regi 371.a
Mundus quomodo Paulinam compoſuerit 611.f
Murus triginta novem ſtadiorum cum tredecim caſtellis circum Hieroſolymam triduo ædificatus 957.b
Muſicorum inſtrumentorum Davidis regis deſcriptio 141.g
Mutiani & cæterorum rectorum petitiones 891.g
Mutianus Romam ingreditur cum exercitu 902.g

N

Naamis uxor Abimelechi Bethlemitæ & quid ſignificet 163.a
quomodo Ruthem inſtituerit 164.b
Naaſes Ammanitarum rex Hebræos crudeliter tractans a Saulo occiditur 178.b
Naaſes junior Ammonitarum rex injuria afficit Davidis legatos 223.f
Nabæotes, Nabatæa regio 22.a
Nabalus vecors & malus convicium Davidi 200.g quid ſignificet 201.c moritur ibid.f
Nabla, inſtrumentum muſicum 143.a
Nabrodes. qualis vir 11.f. 14.b
Nabuchodonoſorus rex Babylonis bello infeſtat Nechaum Ægypti regem 338.d Joacimum occidit, & Hieroſolymitanorum præſtantiſſimos Babylonem abducit 337.d duces ejus qui urbem Hieroſolymam ceperunt 341.b quomodo captū Sedecia tractarit 344.c Hieroſolymam penitus excindendam & templum ſpoliandam, populumque Babylonem traducendum curat 342.a Coelen Syriam ac Ægyptum perdomat 341.c Judæorum nobilium quorundam pueros inſtituit & curat ibid.f ſomnium, cujus erat oblitus, ruit ſe Daniele indicante & explicante, quod ſacit Daniel 346.f. moritur 349.c. geſtorum ejus repetitio 350.d. poſterorum ejus finis 351.a
Nabuchus propter negatum regi fundum lapidibus obruitur 289.d
Nabuzardanes mittitur Hieroſolymam ad templum ſpoliandum 342.a
Nacebus Arabum dux cæſus 571.c
Naehores Setugi filius 15.c quod habuerit liberos ibid.

Nabb-

Nadabus Hieroboami filius accipit regnum paternum cum paterna malitia, occiditurque cū omni familia 282.d
Nain vicus 894.d
Nais a Caine condita 7.d
Nais vicus 691.e
Narbathæ regionis ſitus 799.f
Narbathene toparchia a Ceſtii equitibus vaſtata 818.a
Naſamones quomodo Romani ſubjugarint 807.d
Nathan propheta 220.e
mittitur ad Davidem increpandum 226. e. indicat quomodo Adonias ſibi regnum uſurparet 247.c
Naumi prophetia de excidio Ninivitarum 321.a
Nazaræi deo devoti 109.b
Neceſſitate in bello nihil pugnacius 839.g
Neceſſitate laborantes ſublevare, hominī decentiſſimū & deo gratiſſimū 205.e
Nechias qui & Pharao Saram rapuit 928.f
Nechaos Ægypti rex contra Babylonios proficiſcens impeditur a Joſia, quem occidit 355.e
captivum abducit Joacum filium ejus 336.a
Nechaum bello petit Nabuchodonoſorus 336.c
vincit ibid.
Neemias quantum juverit Judæos apud Xerxem 371.d
Neerda urbs 644.c
Nemrod, vide Nabrodes.
Nephani ſingulare certamen cum fortiſſimo Palæſtinorum 242.e
Nephthalimi nativitas 30.f
filii ejus 52.c
Nephthalitarum ſors 142.a
Neronis geſta & præcipue contra Judæos 795.g
Neronis imperium quandiu duraverit 893 b
Nero contemptor nationis Judæorum 968 e
Nero indignatur ob res minus proſpere geſtas in Judæa 830.a
Veſpaſianum ad regendos exercitus in Syriam mittit ibid.c
Nero, quære Tiberius & Domitius
Neronias dicitur Cæſarea Philippi 698.f
Neruls cur Judæi abſtineant 35.c
Netiræ & Philippi fratrū fortia facta 844.e
Nicanor perfidus contra Judam Macchabæum pugnans, cum ſuo exercitu victo extinguitur 423 f
Nicanor amicus Titi ſagitta vuln. 920.g
Nicaule regina Ægypti 269.b
Nicolaus Damaſcenus Judæorum patronus 398.e
Nicolai Damaſceni hiſtoria de Herode culpatur 563.c
Nicolai Damaſceni legatio nomine Herodis ad Cæſarem 575.g
ſententia de duobus ejus filiis damnatis 578.f
actio contra Antipatrum Herodis filium 591.c
patrocinatur Archelao 604.e
Nicolaus Damaſcenus rerum Judaicārum ſcriptor 1065.
Nicolai rhetoris oratio pro Judæis Jonicis 550. g
Judæos coram Cæſare arguit, & reges purgat 782.f
Nigro Peraitæ qui Idumæam regebat, a Judæis mandatum, ut ducibus pareret 822.d
Niger Idumææ rector in Salis oppidum Idumææ confugit 831.f
iterum fugit 832.a
Niger Peraita, Silas Babylonius, & Joannes Eſſenus, duces Judæorum contra Romanos 831. b
quomodo occiſus 885.c
Nigliſar Abolamarodachi filius regnum paternum accipit 350.d
Nilus fluvius 5.d
Nilus uſque ad Elephantinem navigabilis 894 b
Ninum quis condiderit 14.f
Ninus regis Aſſyriorum 330.d
Niſan, menſis 9.a.64.g.93.a.366.f
Niſibis regio 687.e
Niſibis urbs 644.d
Noba oppidum ſacerdotum 395.a
excinditur cum univerſis habitatoribus 196.f
Nobilitas generis nulla inter Judæos 104.f
Nobilitatem generis unde Judæi diſcernant 989.a
Noe vel Nochus vir pius ſceleratorum commercia fugit 8.c
Noe quomodo arcam conſtruxerit & e diluvio ſit ſervatus 8.e
ejus filii quales 11.d
vini uſus repertor inebriatur 14.e
Norbani interitus 661.e
Nubis ſupra tabernaculum præſentia quid ſignificarit 97.b.99.c
Numidius Quadratus Syriæ procurator 692.b
& ejus geſta 795.c
Nymphidius homo nequiſſ. 893.c

O

OBadamus arcam hoſpitatur 210.a
Obedes filius Bozi & Ruthes 164. c
Obedias jumentorum Achabi curator, vir pius, prophetas liberat 286.e
quomodo uxor ejus vidua per Eliſæum ſit a debitorum moleſtiis liberata 302. b
Obelas propheta captivos Benjamitas & Judæos liberat 322. a
Obedas ſeu Obodas Arabum rex 566.b
ſuperat Alexandrum Hyrcani 714.d
Ochobatus militum Jonathæ dux 293.f
Ochoſias Achabi fil. regnum paternum accipit 295.f
ex caſu moritur 299.b
Ochoſias Jorami fil. paternum regnum recipit 307.g
ſagitta ictus ab Jeu perit 309.e
cognati ipſius interimuntur 310.f
Octavia Claudii Cæſ. filia 694.a
Officioſi quando plerunque ſint homines 205.e
Oſilius Phaſaelum monuit de inſidiis cavendis, & juvat eum 495.f
Oges rex excinditur 111.e
quantus vir fuerit & quanta ejus ditio ibid.
Olda prophetiſſa vaticinatur Joſiæ regi 334.b
Oliveti mons 695.e
Olurus vicus 895.b
Olympus ad Cæſ. mittitur 760.c
Olympius Jupiter 652.e
Onias & Doſitheus Judæi duces liberaverunt Alexandriam 1064.c
Onias Jaddi filius patri in pontificatum ſuccedit 386. g
Onias Oniæ fil. templum in Ægypto ædificat 433.a
Onias Oniæ fil. pontifex quanta mala ſecerit Hieroſolymis propter Tobiæ filios civitate ejectos 708. e
Oniæ, filii Simonis amicitia cum Ario Laconum rege 407.c
Menelaus dici voluit 488. e
vide Menelaus.
Onias Simonis Juſti fil. pont. 392. a 401.b
Onias alius pont. 407.a
Onias Simonis pontifex a Ptolemæo rege Ægypti impetrat locum condendo magnifico templo 996.a
Oniæ pro Cleopatra regina bellum ſuſcipientis geſta 1064.
Onias, vir juſtus qui pluviam precibus impetrarat, lapidibus obruitur 470.d
Oniæ regio 480.d
Ophnes ſceleſtus filius Elis 164.f.165.a
Ophres Abrahami filius occupat Libyam 24.d
Opobalſamum ubi & quomodo proveniat 473.b
Optimatum adminiſtratio Hieroſolymis qualis & quandiu 173.d 367.a
Ordeum, frugum omnium viliſſimum 154.e
Oribus rex occiſus 155.b
Orientis totius nobilitatem præcipuam in Italia ſervire 807.c
Orodes Artabani fil. Parthorum rex conſtituitur 620.g
Oſeas rex Iſraelis conſtituitur, vir impius 323.a
vivus capitur ab Aſſyriis, & transfertur cum univerſo regno Iſraelitarum in Mediam & Perſidem 324.g. 325.a.
Otho imperator declaratus milites ſuos contra Vitellii exercitum duxit 893.d 896.d
ſemet occidit ibid.
Othonis imperii termini ibid.
Otrus Armeniæ dominus 85.a
Oza attingens arcam examinatur 219.g
Ozæ percuſſio, locus ibid.
Ozias Amaſiæ fil. regnum Judæ patre mortuo capit 317. g
natura bonus & gnavus multis devictis gentibus urbem reſtaurat 319.a
deficiens a pietate lepra percuſſus moritur 319.f. 320.a

P

PAcorus rex Mediæ 688.a
conjugem & concubinas captas ab Alanis centum talentis redemit 985.c
Pacorus Parthorum rex contra Judæos pergit 730.d
Pacorus Pacori regis pincerna explorat Judæam ibid.
inſidiatur Phaſaelo 495.a. 730.g 731.a
& Herodi 731.g
rex Syriam occupat 494.d
occiditur 503.d
Patina Claudii Cæſ. uxor 694.a
Palæſtinæ ſitus, & ejus gentis odium in Hebræos 66.a
Palæſtinos Sampſon vexat 161.c
Palæſtinorum contra Hebræos expeditio & victoria 166.b
arcam e ſuis finibus remittunt Hebræis 170.c
Palæſtini cum Judæis præliantes nunc vincunt, nunc vincuntur 165.166, 172. 173.
iterum bellum eis inferunt 187.d
cæduntur 189. d

denuo redintegrant bellum, sed infeliciter 191.g
Cillanorum agrum invadunt 197.g
Sauli ditionem invadunt 199.a
eum cum filiis occidunt 208.e
Palæstinos David superat 219.c
penitus subigit 221.c
Pallas Neronis libertus 696.f
Palmarum fructus præstantia 619.a
Palmira urbs 268.f
Pamphylium mare Macedonibus transitum præbuisse 68.b
Panes propositionis 83.d.93.f
Panium, locus 541.c.746.d
Panii pulchritudo naturalis Agrippæ divitiis accurata 860.g
Pannychis concubina 757.g
Paphlagones populus 13.c
Papinius tribunus 655.c
Pappus Antigoni dux quid contra Herodem gesserit 505.d. 739.c
occiditur 740.b
Paradisi descriptio 5.b
Patricidium quam grave sit crimen 593.c
Parthi Antigonum reducunt in regnum, Hyrcanumque cum Phasaelo captivos abducunt 494.c. 496.a
Hierosolyma diripiunt 497.c
profligantur 503.d
Parthorum mutabilitas 619.f
Parthi Armeniam bello amittunt 625.b
Paschæ institutio & celebratio 65.a. 93.a 136.b. 602.a
Pasini castrum 15.a
Patriæ causa nihil non faciendum 206.a
Paulina quomodo a Mundo constuprata 622.f
Paulinus Lupo in administratione Alexandriæ succedit 996.d
templum Oniæ penitus spoliat & inaccessum facit ibid.
Pausanias Cerastæ fil. Philippi Macedonis interfector 383.c
Peccata unde maxime nascantur 184.e
Pecoribus olim omnis barbarorum possessio constabat 60.b
Pecuniam publicam nullam esse Judæis, quam sacram illorum templi 478.f
Pecuniam votivam ubi deposuerint Judæi 644.d
Pedanius legatus 760.e
Pedanii equitis forte factum 952.a
Pelusium urbs 184.e.894.b
Pelusium capitur 480.d.724.c
Pentecostes festivitate Judæos iter non facere 450.b
Pentecoste unde dicta 778.g
Peræa regionis descriptio 833.c
Percussus in rixa quomodo vindicandus 128.a
Persæ populus 14.f
Persarum mos in bibendo 373.d
Persarum lex de uxoribus ibid.e
Persarū contra Græcos expeditio 1034.e.
contra Ægyptios 1068.b
Persæ in Asia regnaverunt 1038.f
Persicarum rerum scriptores probatissimi inter se discordant 1035.a
Pestis quam sæva invaserit Davidis regnum propter recensitum populum 244.f
Petephres liberaliter tractat Josephū 39.f
Petilius Cerealis proconsul Germanos ad sobrietatem coegit 975.e
Petra magna, locus 198.g
Petra, quæ olim Arce, civitas 110.b
Petra, quæ Reeme 117.e
Petronius Ægypti præfectus Herodem juvat famis tempore 536.c
Petronius præfes Syriæ constituitur 649.f
gratificatur Judæis cum suo periculo 641.d
Petronii epistola ad Doritas pro Judæis 675.f
Petronii adventus terribilis ex Antiochia in Judæam 790.e
Petronius Judæos adhortatur ad Cæsaris statuas recipiendas 791.c
Phaceias Manaemi filius, patri in regnum & crudelitatem succedit, trucidatur 320.d
Phaceias Romeliæ fil. vir impius, regnum Israelitarum occupat ibid.
Achazem oppugnat 321.d
Phalec quid significet 15.b
Phalegus Heberi filius ibid.
Phanissus Samuelis filius e rure abstractus ad pontificatum 872.f
Phanasus pontifex a seditiosis constituitur 700.b
Phanuel locus cur sic dictus 33.e
Pharaones cur Ægyptiorum reges dicantur, & quando sic appellari desierunt 268.f
Pharaothes Ægypti rex Abrahami conjugem concupiscit 17.a
Pharaothis duritas & malitia in Hebræos 61. 62. 63. 64. 65. per totum
dimissos insequitur 65.f
cum omni exercitu deletur 67.f
Pharæ filii duo 52.b
Phari insulæ descriptio 894.e
Pharisæorum secta 442.d
autoritas 453.b. 463.e
Pharisæorum secta qualis 585.f
Pharisæi 617.c
Pharisæorum existimatio 716.e
& quomodo se gesserint regnante Alexandra ibid.
Pharmathi mensis 64.g
Pharnaces patrem Mithritatem Ponti regem occidit 473.b
Phasaelus Antipatri fil. 723.d
præficitur militibus 725.e
superat Felicem 729.a
accusatur a Judæis ibid.e
circumvenitur a Pacoro 730.g
occidit sese 731.e
Phasaelus civitas 748.c
Phasaelus, turris & oppidum 760.a 606.b 784.b.779.b.914.e
Pheroræ Antipatri filio committitur cura commeatus 502.c
donatur ei caput Pappi præcisum 506.a
assequitur tetrarchiam 541.b
Herodis filiam unam respuit uxorem ducere 564.b
alteram ejus ducit ibid.
Pheroras Antipatri fil. Herodem fratrem accusat ipsius filio 565.b
Salomen accusat Herodi 565.f
dissidet ficte cum Antipatro patris filio 585.c
moritur, & uxor ejus accusatur veneficii 587.d
Pheroras Antipatri filius 723.d
quid gesserit 736.f
odit Herodis filios 754.g
accusat Salomen 755.c seipsum prodit & reconciliatur Herodi 757.g
rejicitur ab eodem & moritur 764.f
Pheroræ uxoris insolentia 763.e
Phiala lacus 860.f
Philadelphensium cum Judæis dissidium 682.b
Philippus Ptolemæi Minnæi filius 713.g
Philippus Amyntæ filius cæsus 679.d
Philippus Antiochi Grypi fil. Syriæ parti imperans Antiochum Cyzicenum superat 459.g. 460.a
cum fratre Demetrio pugnans totius Syriæ dominus constituitur 461.f
Philippus Archelai frater, quamobrem a Varo Romam præmissus 781.a
Philippus Herodis filius constituitur tetrarcha 599.f
succurrit fratri Archelao 610.b
portionem regni paterni consequitur 611.c
calumniatur a fratre Antipatro 767.c
Philippo Herodis filio quæ regiones cesserint 781.g
Cæsaream ad Jordanis fontes & Juliadem condidit 789.b
Philippus Herodis frater moritur, & quam honestus fuerit vir 631.f
Philippus Jacimi filius Agrippæ copiarū præfectus 584.f
Philippus Jacimi filius Agrippæ præfectus 1001.f
quomodo in periculis servatus, ejusq; gesta 1003.a.1011.d
filiæ ejus duæ in excidio Gamalæ servatæ 868.b
Philippi Macedonis interitus 383.d
Philippo uni amicorum committit Antiochus Epiphanes regnum & filii tutelam 419.b
regnum affectans afficitur supplicio 421.d
Philistinus, Philistini 14.c
Philo Judæorum legatus a Caligula repulsus 649.e
Philo historicus 1051.b
Philosophiæ tria genera apud Judæos 784.g
Philosophi apud Indos Calani, apud Syros Judæi dicuntur 1047.g
Philosophorum de Deo discordes sententiæ 1071.f
Philostephanus Ptolemæi Lathuri dux 417.g
Philostratus historicus 1041.b
Phineas sacræ pecuniæ custos 966.d
Phinees Zambriam occidit, & exercitui cōtra Madianitas præficitur 116.f.117.c
Phinees domus sacerdotio donatur 254.c
Phinees filius Elis pontificis malus 164.f
Phineeses legatur ad Rubelitas & Gaditas cum reliqua dimidia tribu 143.c.
succedit patri in pontificatum 145.b
Phison fluvius, & quid significet 5.c
Phœbus Agrippæ legatus a Judæis interemptus 886.
Phœnicibus pecuniæ amor Græcorum commercium fecit 1038.e
Phœnicum antiquissima rerum memorabilium traditio 1031.g
testimonium de Judæis 1039.c. 1042.
1043. per totum.
Phœnicum historiæ 1046.a
Phora quid significet 5.c
Phraates Parthorum rex humaniter tractat Hyrcanum 511.d
a suo filio occisus 619.f
Phraates Phraatis filius parentem occidit & matri miscetur, cum qua perit 619.f 620.a
Phrurææ festi dies 382.d
Phryges populus 13.c
Phuteş, Phuti 13.g
Physcon Ptolemæi Epiphanis filius 488.a
Pilatus a Tiberio in Judæam missus 789.c
Cæsaris

Cæſaris imagines Hieroſolymæ intulit ibid. quæ cum Judæis Cæſareæ egerit ibid. Hieroſolymis ſtatuas iterum aufert ibid.f
Judæorum tumultus propter Cæſar. imagines 789.c
tumultus alius ob Corban theſaurum ſacrum ibid.f
Pileus pontificis qualis 86.a
Pinea ligna ex terra aurea 271.a
Piſo legatus Pompeji 473 f
Piſtus nobilis defectionis a Romanis autor 1000.f.1005.c
Pitholaus Hieroſolymorum præfectus 476.c.713.c. transfugit ad Ariſtobulum 477.b
occiditur a Caſſio 479.d
Placidi & Joſephi velitationes circa Ptolemaida 1015 c
Placidus tribunus in exercitu Veſpaſiani 834.b.in Galilæam maximam multitudinem occidit 837.d
a Jotapata repulſus aufugit ibid.
quomodo Itaburium montem occuparit 866.g
geſta contra Gadarenſes 888.d
Platane, vicus Sydoniorum 760.f
Plato veritatem de deo proferre timuit 1071.f.1076.d. Moſen imitatus 1079.b
Plinthines ſitus 894.b
Pliſtorum apud Dracos ſecta 618.b
Polemon, Ponti regulus 678.d
Polemon circumciſionem admittit, & Bernicem ducit uxorem 693.e
Politianus tribunus cur a Ceſtio Hieroſolymam miſſus 803.c
ejus oratio & geſta ibid.
Pollio Phariſæus Herodi amicus 510.b 541. f
Polybius Megalopolitanus hiſtoric.1065
Polycrates Lacedæmoniorum nobilitatem fœdare tentavit 1051.c
Pompejus qualibus muneribus honoratus, & quæ geſſerit 471.e
ejus virtus 474.g
Pompejus Magnus Hyrcani & Ariſtobuli cauſam cognoſcit 718.d
Hieroſolyma capit 719 e. 720.b
Q.Pompejus Cos. 672 a
Pompeji malitia in oppugnandis Judæis 808.d
Pondera quis invenerit 7.c
Pontificis connubium & puritas 95.e
Pontificis ornatus qualis 84.b
Pontificis ſummi qualis electio 1073.c
Pontifices Hieroſolymis qua fraude creati ſint 872.c
Pontificum & ſacerdotũ diſſidium 696. c
Pontificum iniquitas 698.d. origo,& qui ad eam dignitatem admittantur,quotque fuerint ab Aarone uſque ad finem belli Judæorũ cum Romanis 700.a.701
Pontificum templi Solomonis enumeratio 342.f
Pontificatus quando primum ad plebejos translatus 475 d
Pontificatum ſolere perpetuum eſſe 513.e
Pontificiæ ſtolæ cuſtodia apud qvos fuerit 624.c
Pontificiæ ſtolæ cuſtodia repetitur a Fado 682.d
Pontius Pilatus Judææ præſidet 619.d
Judæos afficit contumeliis 621.b.623.g
accuſatur a Judæis & redit Romam 624.a
Popedius 654.f
Poppæa Neronis uxor 697.e.999.d
Porcius Feſtus Judææ procurator,& quæ ſub eo ſint geſta 696.e.quære Feſtus.
Poſidonii mendacia de Judæis 1065.
Prætoriani milites 668.d
Prætorii in caſtris Rom. deſcriptio 835.e
Prandium qua hora faciant Judæi ſabbato 1020.d.
Principes ſinguli dedicato tabernaculo quid donarint 90.d
Priſcus centurio Jonathani Judæum ſagitta transfixit 953.a
Priſcus ſextæ legionis dux a Judæis occiſus 820.
Procymatium unde dictum, & quomodo extructum 538.f
Procymia 747.e
Prodigia excidium Hieroſolymæ præcedentia 960.c
Prophetis & pontificibus ſolis poteſtas data hiſtoriæ condendæ 1036.a
Prophetico ſpiritu ubi multi ſint correpti 192. f
Proſeucha domus precationis 1020.c
Protagoras ab Athenienſibus vix mortem effugit 1079.f
Providentia deimundum & omnia regnat 355.a
Pſeudalexandri geſta 612.c
quomodo deprehenſus ab Auguſto & remex factus 613.d
vide etiam Alexander falſus.
Pſeudopropheta Hieroboami ſeductor 277.b
Ptolemæus Agrippæ & Bernices procurator a Joanne Giſcaleo ſpoliatus 824.f
Ptolemæus Epiph. moritur 407.g
Ptolemæus Evergetes Philopatoris filius quomodo ab Onia irritatus 401.b & iterum reconciliatus ei per Joſeph.402.c
Ptolemæi Evergetis geſta poſt captam totam Syriam 1064.b
Ptolemæus Galilææ ab Herode præfectus interficitur 503.c
Ptolem. Herodis procurator 564.a
Ptolemæus Lagi Soter dictus Alexandro mortuo Ægyptum occupat & Hieroſolyma 388.a traducit Judæos in Ægyptum 388. d ejus pugna cum Demetrio circa Gazam 1048.c irruptio in Hieroſolymam die ſabbati 1050 .d. liberalitas & benevolentia erga Judæos 1064.b
Ptolemæus Lathurus Ptolemæi Philometoris & Cleopatræ filius auxiliatur Samaritis 451. d
diſſidens cum matre regno privatur 452.g.456.a.obſidet Ptolemaidem 457. d. Aſochim oppidum capit, Alexandrumque Jamnæum vincit,& quanta ejus ſævitia 458.a
Ptolemæus Mennæus quomodo ſe a ſupplicio apud Pompejum redemerit 471.g.472.a
Ptolemæus Mennæus Damaſcum bello vexat 464.g
Ariſtobuli conjugem & liberos quomodo tractarit 480.a moritur 494.d
Ptolemæus Minnæi filius 716.a
Ptolemæus Philadelphus 1.
Judæos in Ægypto ſervientes liberos dimittit, & legem Moyſis in linguam Græcam magnis muneribus transferendam curavit 389.uſque 397
Ptolemæus Philometor Ptolemæi Epiphanis 408.a. ſuccurrit ſuo genero Alexandro ſeu Demetrio 436.e
duobus diadematibus coronatur ſimul, vincitque Alexandrum, & moritur 438.c
Ptolemæi Philometoris & Cleopatræ uxoris liberalitas erga Judæos 1064.a
Ptolemæus Philopator 398.g
moritur 407.g
Ptolemæi Phyſconis immanis crudelitas & injuſtitia 1064.d
pœnitentia ibid.
Ptolemæus Simonis Aſamonæi gener ſocerum occidit, & alia ſcelerata committit 710.f
quomodo oppugnantem Hyrcanum eluſerit, cujus matrem & fratres interfecit 448.e
Ptolemæi dicti Ægypti reges 222.a
Ptol. unde Alexandrini reges dicti 269.a
Ptolemais bis expugnata 458.c.f
Ptolemaidis ſitus deſcriptus 790.f
Ptolemais duo millia Judæorum apud ſe habitantium interfecit 815.d
Ptolemaidenſes a Juda Macchabæo victi 416.f
Puellarum hæreditas 125.a
Pueri ſitientis aſtutia & fallacia contra Romanos 962.b
Puerperarum purgationis tempus 95.a
Purgatio poſt coitum cum uxore 94.d
Purificationis leges 94.a
Puteoli urbs 652.c
Putei bituminis 18.a
Putiphares, vide Petephres.
Pythagoras Samius æmulatus Judæorum ſcripta 1036.f
multas Judæorum leges tranſtulit in ſuam philoſophiam ibid.
Pythagoræ & aliorum ſtoicorum de divina natura ſententia 1071.e
Pythium templum ædificatur 560.b

Q

Quadrigæ ſolis ſublatæ a Joſia 334.g
Quercus Mambre 20.a
Quercus Ogis 19.b
Quinquageſimi anni remiſſio 96.b
Quintiliæ fortitudo 655.a.
Quintilius Varus Syriæ præfectus 620.c
cognoſcit cauſam Antipatri 590. uſque 594. & inde ſeditioſos Judæos expugnat 609.b
Quirinus ab Auguſto mittitur ad cenſendam Judæam & Syriam 616.b

R

Rabatha civitas 111.f
Rabatha capta diripitur 228.b
Rachabe ſpeculatores Hebræorum tuetur a vi Chananæorum, & ſecuritatem ab hoſtibus impetrat 135. a
incolumitatem promiſſam recipit, & munifice donatur 137.a
Rachelis pulchritudo 29.b
æmulatio erga ſororem 30.f
mariti complexum ſorori vendit, furatur idola patris 31. a
ejus aſtutia 32.d
mors ex partu 34.c
Ragaus Heberi filius 15.c
Raguel, qui & Jetheglæus, ſacerdos, filiam ſuam Moyſi adoptato tradit uxorem 60.a
Moyſi ob victoriam gratulatur, & conſilium dat ei diſtribuendorum officiorum 97.c
Ramatha civitas 165.b
Rapſacis Senacheribi copiarum præfecti inſolentia 328.c
ipſe cum exercitu divinitus deletus 330.d
Raſes Damaſcenorum rex Achacem bello petit 321.d
quem mox Syrorum rex impugnat ib. & occidit 322 d
Rebecca Batuelis filia 15.f petitur in con-

nubium Isaco 24.e
parit geminos 26.d
salit maritum 27.c
Receme urbs quæ alias Petra 117.e
Recemus rex ibid.
Repudii libellum mittere maritis; non uxoribus ex lege permissum 532.d
Rex quis & qualis sit 123.b
Regis potentia 361.c
Regum imperium quamdiu duraverit apud Judæos 367.b
Regum virtutes præcipuæ quæ 251.d
Regibus non licet esse ignavis 206.d
Regibus subditi quæ ferant 173.g
Rhegines populus 13.c
Rhinocolura 733.d
Rhiphates, Rhiphæi 13.c
Rhoa petra 149.c
Roboamus Solomonis in regnum succedit, insolens in populum 274.f
decem tribus regni amittit 275.f
quot & quas urbes condiderit 278.b
item arma comparavit, fœderibusque suum auxit regnum, & ductis xviij. uxoribus liberos gignit, adque impietatem deficit ibid.
dedit urbem Susaco 279.d
pro aureis scutis amissis ærea subsituit & moritur ibid.f
Roma sub Vespas. crevit & floruit 975.a
Romanorum in Judæos beneficia 398.c
Romani quibus honoribus & beneficiis Judæos affecerint 485.e.& inde.
Romanorum dissidium inter se 427.b
Romani Germanos captivos ubiq; circumduxere 807.a
Romani in præsidio Massadæ interfecti a Judæis 809.f
Romanorum stratagema in oppugnando templum 820.a
Roman. quot millia a Judæis cæsa 821.f
Romanorum quantus fuerit exercitus contra Judæos 834.e
ipsorum castrorum descriptio 835.c
Romanorum industria in servis domesticis instituendis 835.a
disciplina militaris 999.e
Romani omnia, præter Giscalam, ceperunt 863.a
Romani muro Hierosolymæ potiuntur, ejusq; partem maximam diruunt 923.d
cum Judæis acriter confligunt. ibid. & 625.d.
alterum murum capiunt 925.d
Romanos sancta Judæorum revereri 927.f.
per legem Judæorum multa de suis moribus derogasse 930.d
illacrymasse incendio Hierosolymæ 933. c. ab incendio defendunt 935.c
Hierosolymam capi desperant 936.d
Romani intra xxi. dies aggeres extruunt 942.c. pugnant cum Judæis circa aggeres 943.f Antoniam magna pugna obtinent 846.c. circa custodias pugnam atrocem instaurant 950.d
Romanorum notitia sero ad Græcos pervenit 1038.g
Romus, Romæi 14.b
Rooboth puteus 26.f
Rubelitæ & Gadditæ altare construunt super ripa Jordanis 143.c
Rubelus, alias Ruben nascitur 30.e ejus pietas in fratrem Josephum 38.c se ac fratres proditionis insimulatos excusat 45.b. ejus filii quatuor 52.a
Rubrius Gallus Sarmatas superat 976.b
Rufus magister equitum 779.e
Rufus præfectus militum Archelai 607.b
Ruta mirabilis magnitudinis in regia Macheruntis descripta 981.a
Ruthes amor erga soctum suam, & ejus fortuna 163.f.164.a

S

Saba Aethiopum regia, quam valida vocatur postea Meroe 58.b
Sabæus seditiosus persuadet decem tribubus defectionem a David 238.b
Sabas, Sabæi 14.a
Sabathes, Sabatheni ibid. b
Sabactus, Sabacteni ibid.
Sabathes Commentariensium princeps 241.f
Sabba mensis 110.c
Sabbæus orator supplicio addicitur 434.c
Sabaticus annus 486.f
Sabbaticus amnis a Tito spectatus 976.c
Sabbatum & ejus vacatio a laboribus servatur 4.f.719.f
Sabbatum magno malo observatum 411. d negligendum aliquando ibid. & 428.d
Sabbion Alexandram Herodi prodit 328
Sabecus exercitus Syrorum præfectus vulneratur & moritur 224.g
Sabinus procurator Syriæ Hierosolymis regiam occupat 603.a
vexat Judæos propter avaritiam suam 779.f
Sabini Syri forma, habitus & fortitudo insignis 945.d
Sabinus Romæ capitolium nocte occupans occiditur 902.e
Sabuchadus eunuchus indicat regi, crucem in Amanis ædibus extructam pro Mardochæi suspendio 379.g
Sacchæus transfuga Josepho prodit insidias Joannis 1017.b
Sacerdotis sacrificaturi habitus 84.b
Sacerdotum castitas & connubium 95.c
Sacerdotum & pontificis cum eorum vestitu & insignibus descriptio 918.e
Sacerdotum immunitas 53.b
Sacerdotum mos Hierosolymis 898.d
Sacerdotum nobilitas apud Judæos 1036.a
nuptiæ ibid.
Sacerdotibus quæ cedant 109.a
Sacrificiorum genera quibus fiant modis 90.91.92.93.94 per totum
Sacrorum scribæ 54.e
Sadæus Xerxis præfectus 371.a
Sadocus pontifex constituitur 222.g.241. f.250.e
Saddocus novas res molitur 616.c
Sadducæorum secta 442.d. 617.c.784.g
Salampso Herodis filia 627.f
Salmanasar Cuthæos in Judæam transfert 345.e 364.g
Salmanasaris contra Israelitas vict. 359. a
Salome, alias Alexandra, uxor Aristobuli, solvit vinculis fr. mariti defuncti 456.b
Salome quæ Juliæ Augusti conjugi testamento reliquerit 789.a. ejus reditus erant sexaginta talenta 783.b
Salome Antipatri filia 723.d. soror Herodis prodit Josephum maritum suum fratri 517.b. alteri marito Costobaro repudii libellum mittit 532.b. odium exercet in Herodis filios & earum uxores 553.e 594.f. accusatur Herodi 566. b. Alexæ jungitur connubio 583.b
Salome uxor Herodis moritur 1619.a
Salomon promittitur Davidi successor & templi extructor 220.g
nascitur 227.g. instruit eum pater 246.b. constituitur rex 248.a. quomodo regnum nactus se de hostibus & ultus 254.b. regis Ægypti filiam ducit uxorem 255.c. petit a deo & accepit sapientiam ibid.e. controversiam mulierum duarum dijudicat 250.d. toparchas quos habuerit & quantas divitias sapientiamque ac philosophiam 256 f. conjurationes & incantationes composuit 257.f
ejus cum Ironio amicitia & materiæ cædendæ petitio & concessio 258.259. per totum. templum cum vasis quomodo extruxerit & arcam eo transtulerit 259. usque 266. somnium videt & regiam extruit cum domo reginæ 265. g. 266. quibus donis remuneraverit Ironium 1042.d Hierosolyma muris & turribus instaurat & urbes condit 268.c ingentes thesauros ex Aurea terra & aliunde accipit 271.a quali satellitio stipatus incesserit ib. g quanta opulentia Hierosolyma auxerit 272.b deficit a pietate, ac ducit uxores d c c. & concubinas c c c. 272.d prædicitur ei filium ipsius pœnas pro se daturum ib. multis hostibus a deo excitatis infestatur 275. a moritur Roboamo successore regni relicto 274.e quo tempore ædificavit templum Hierosolymis 1042.b
Salpadis filiarum hæreditatis jus 118.f
Saltis regis gesta 1039.f
Saltus Libani, aula Salomonis 270.c
Samæas propheta Hieroboamo minatur 279.c
Samæas vir justus accusat Herodem, & vaticinatur Judæis mala imminentia 484.d
Samaræi populus 14.d
Samaria qvæ Mareone unde dicta 285.a
Samaria ab Hyrcano expugnata solo æquatur 452.c
Samaria urbs. vide Sebaste 531.b
Samariæ regionis descriptio 833.d & quid a Judæa discrepet ib.
Samaritæ qui ante Chuthæi 386.a
Samaritarum odium in Judæos 36.b accusantur apud Darium ib. c
Samaritæ Judæos infestant 401.a Judæos se esse negant agentes feliciter 410.a
Samarita dissidium cum Judæis propter templum 433.g
Samaritanorum facinus in festo Azymorum 619.a
Samaritanorum seditio 623.f
Samaritanorum & Judæorum dissidium 691.d
Samosata capitur 738.e
Samosatæ civitatis situs 983.g
Sampsigeramus Emesinorum rex 678.d
Sampson quod significet, & quomodo natus 160.c
connubium & gesta ejus 160.d
Samuelis nativitas & prophetia 165.e consilium de libertate recuperanda 171.
Samuel senio gravatus filiis rep. administrationem concedit 171.d
Samuel propheta Saulum inungit regem 175.d. ostento indicat Hebræis deum iratum propter regem petitum 179.a
Saulum docet Amalecitarum internecionem 183.d
eidem regni amissionem nunciat 185. d. Davidem ungit regem 186.e
moritur 200.b. ab inferis revocatur per ventriloquam Sau-

Sanaballetes Darii præfectus dat filiam ſuam Nicaſo uxorem Manaſſi fratri Iaddi pont. 383.b
deficit a Dario, Manaſſi templum & ſacerdotium confert, moriturque 384.c
Sanctum, quæ tabernaculi pars. 82.a
Sanctum Sanctorum ibid.
Sanagarus princeps Hebræorum 152.b
Sanguinis eſus interdicitur 112.94.b
Sapha, loci nomen 385.d
Saphanus ſcriba 333.g
Saphora oppidum 476.g
Sapientes qui Judæis 703.a
Sappho vicus 781.b
Sara Aranis filia 15 d
Sara Abrahamo marito famulam adducit prolis procreandæ gratia 19.b
nunciatur ei partus ſterili ibid.
expellit Agarem cum puero 22.a
moritur 24.b
Sarabazanes 365. b. 366.d
Saramalla Syrus Phaſaelo inſidias indicat 731.d
Sarepta oppidum 285.f
Sareptanæ viduæ fiducia 225.g. 226.a
Sardonyches XII. cum veſtitu pont. 90.a
quibus inſcripta ſunt nomina filiorum Jacobi, in Eſſene 81.d quæ virtus eis inſit & quando ceſſarit 90.b
Sarmatæ Iſtrum tranſgreſſi præſidium Romanum & Fontejum Agrippam interficiunt 976.a
proximas regiones totas pervastat ibid.
Satum quantum capiat 305.g
Saturninus legatus 760.e 762.b
Saturninus Syriæ præſes 571.c
ejus ſententias in filios Herodis 578.d
Saulus aſinas patres quærens a Samuele rex conſtituitur 175.c. 176.f
quam decora fuerit ſtatura 174. e vincit Ammonitas 178. a Palæſtinos ſuperat, & aram extruit 181.f. quot liberos habuerit 183.b Amalecitas delet, & regi parcens peccat 185.a regno exuitur 186. a numine privatur, & fit dæmoniacus 186 g. 187.a. commovetur contra Davidem 189.e. inſidiatur vitæ ipſius 190. a. 191.a Davidi reconciliatur 200.a conſulit ventriloquam 204.c fortitudo ejus 205.g. 206.a cadit una cum ſuis filiis in prælio 208.f. ipſius progenies datur ad ſupplicium Gabaonitis 242.a ejus violentia 699.b
Scaurus Hyrcanum in ſocietatem recipit, & obſidione liberat 471.c
cum Areta fœdus init 475.f
in Syriam præſes miſſus 718.a
pecuniis corrumpitur ibid.
Aretam mulctat 721.c
Scenæ, locus 33.e
Scipio Alexandrum Ariſtobuli percutit ſecuri 479.g
Scopas dux Ptolemæi Epiphanis 399.a
Scopi loci deſcriptio 908.d
Scythæ populus 13.a. a Græcis qui Pontum navigant cogniti 1038.f. Aparcharſim a Græcia redeuntem quare interfecerint 1080.a
Scythopolis civitas 141.g
Scythopolis civitas Decapoleos maxima 856.g
Scythopolitarum immanitas 1000.b
Scythopolitæ Judæorum tredecim millia perfidiose interficiunt 814.f
Sythopolitarum clades enarrata 992.c
Sebas fil. Ili, unus fortium Davidis 243.c
Sebaſte conditur 476 f. olim dicta Samaria 452.b. 531.b. expugnata & diruta 711.g
Sebaſteni, equitum ala ſub Cumano 791.a
Sebaſtenorum contumeliæ in mortuum Agrippam 680.a
Sebaſt. portus 768.d
a quo ſic dictus 590.c
Sedecias Joachimi patruus rex conſtituitur 338.b. eruditur ab Hieremia & Ezechiele, ſed fruſtra ibid.c. expugnata urbe capitur cum uxoribus & liberis, crudeliterque tractatur 341.c. moritur 343.a
Sedecias pſeudopropheta cornib. ferreis ſibi aptatis quid Achabo vaticinatus ſit 294.g
Sehon rex negato Hebræis tranſitu, prælio vincitur & occiditur 111.a
Seianus Neronis inſidians occiditur 632.d
Seir quid ſignificet 632.d
Selene, alias Cleopatra, Syriæ regina Tigranem offendit 465.a
Selennarus Senacheribi filius patris interfector 330.e
Seleſmus Jabeſſi filius Zachariam Hieroboami occidit, & regnum occupat, quod trigeſima poſt die amittit interfectus 320. b
Seleucia urbs a quo condita & denominata 649.e
Seleucus Antiochi Grypi filius patri ſuccedens cum patruo Antiocho Cyziceno belligeratur eumque necat 419 g
vincitur ab Antiocho Pio, & in Cilicia cum amicis concrematur 460.a
Seleucus Aſiæ rex opes Judæorum ſacerdotio auxit 1087.a
Seleucus Babylonem mortuo Alexandro occupat 388.a
Seleucus Nicanor quos honores & beneficia Judæis exhibuerit 398.b
Seleucus Soter Antiochi magni fil. 406.f
Semechonitis lacus deſcriptio 863.b
Semeis conviciatur Davidi 230.e. eidem gratulatur victoriam & regnum 236.d
occiditur 255.b
Senaar campus 12.c
Senacheribus Aſſyriorum rex Hieroſolyma & Ezechiam eorum regem oppugnat 328. a per totum. re infecta domũ ſe recipit 329.e.a filiis ſenioribus occiditur 330.d
Senacherib. rex Aſſyr. quomodo fugatus 919.c
Senatus contra Claudium in Capitolio convenit 791.c
Senatus Romani & plebis diſſidium 671.c
Senis cujuſdam magnanimitas. 503.a
Senis cujuſdam ſeveritas 737.b
Senius Gallus Syriæ præſes 100.e
Cn. Sentii Saturnini oratio 654.e
Sephoris urbs Galilææ 607.e. 1016 e 1043. c capta incendio abſumitur 609 b. 781.a
Sephoris cũ tribus aliis civitatibus a Joſepho deficiunt & recuperantur 827.d
Sepphoris civitas Galilææ maxima 823.e
Sepphoritæ a ſeditioſis moleſtantur 1000.e
Sepphoritarum fides erga Romanos bellum movent ſuo malo 1017.d
Sepphoritæ a Joſephi militibus ſpoliantur, prædaque redditur 828.e
Sepphoritæ Ptolemaidem ad Veſpaſianũ pacati veniunt 832.c
Septimus annus 711.e
Septimi anni remiſſio 96.b
Septimi diei obſervatio 719.f
Septuaginta interpretes legem tantum Judæorum in Græcã linguã tranſtuliſſe. d
Septuaginta interpretes legis tranſferendæ cauſa ad Ptolemæum Philadelphum mittuntur 403.a. quomodo excepti & tractati, 95. 396. 397. per totum
Serebæus dux Judæorum Babylonem deducendorum Hieroſolyma. 363.g
Serpentis invidia, & quomodo Evam ſeduxerit 5.d mulctatio 6.c
Serpentes volucres Ægypti 58.c
Serugus Ragai filius 15.c
Sethon qui & Ægyptus denominatus 1052.c
Sethus filius Adami 7.f. ejus filii quales, & quas artes invenerint ibid.
Sextus Cæſar præſes Syriæ 483.d. 725.g
interficitur a Cæcilio Baſſo 488.f
Sextus Cerealis quintæ legionis præpoſitus 956.f
Sica qualis gladius, & Sicarii unde dicti 697.a eorum impia factiora 698.e
Sicarii Hieroſolymis palam latrocinantur 597.c
eorum fraus ib.
Sicariorum in Maſſada crudelitas 887.f
Sicella loci nomen 202.b
donatur Davidi a Saulo 203.d diripitur & incenditur ab Amalecitis 207.a
Sicima urbs 33.e
Sicima caput Samaritarum 386.c
Sicimæ captæ & ſolo æquatæ 157.a
Sicimitarum exitium ib.
Sicimitis parcit Saulus 184.c
Sicimitæ quid petierint ab Alexandro Magno 386.d
Siclus numus qualis 88.c
Siderális ſcientiæ quis inventor 8.a
Sidonius, & Sidon urbs 14.c
Sidonii materiam præſtant Judæis ad templi ædificium 364.c
Signi dandi autoritas penes quos Romæ 666.c
Sila militib. Agrippæ præficitur 671.d
offendit Agrippam 676.f
occiditur 679.f
Sila Tiberienſium dux 1005. c. 1019.f
Silas Joſepho de inſidiis & perfidia Joannis Giſcaleni ſcribit 826.c
Silo dux Roman. exercitus 500.a. 734.a
corruptus deprehenditur 500. c. 735 d
Silus urbs 140.d
Simeonis nativitas 30.e
vindex ingenium, filii ſex 12.a
Simeoni quæ terræ portio ceſſerit 141.e
Simeonitidis, tribus facta poſt Jeſum mortuum 145.c
Simonis Aſamonæi filii geſta 710.d
Simon Boethi filius pontifex conſtituitur 537.c
privatur ſacerdotio 589.c
Simon Camithi annuum pontificatum adminiſtrat 619.c
Simon Cantharа conſtituitur pontif. 671.c. privatur eo 676.c
Simon Cyprius, magus 693.d
Simon Eſæus Herodi ſomnium explicat 614.b
Simon Galilæus defectionis arguitur 784.g. propriæ ſectæ ſophiſta erat ib.
Simon Gamalielis filius ſtruit inſidias Joſepho 1013 d. capitur a Joſep. 1024.a
Simon Gioræ filius Romanos apud Bathoron invadit 816.a
Acrabatenam toparchiam tyrannide opprimit 819.a cum latronibus quos erudit Maſſadæ, Idumæam populatur ibid. b
ex Acrabatena toparchia pellitur eſt. ib.
Anano pontifice 894.a. ejus geſta ibidem & 895. 896. 897. 904. 905. per totum 914.g. 920.a. 931.f. 932. g. 938. e. 846.c. 962. 963. 964. 966. 967. 968 969. 970. 971. per totum
Simon Herodis ſervus regnum affectans obtruncatur 607.g. 608.a

Simon Justus pontifex 392.a. 401.b 407.d. ejus filii tres, omnes pontifices 408.c
Simon Matthes Matthæi fil. 410.g strenue juvat fratrem Jonathã 429 a. & f
Simon Matthiæ Joannis filius præficitur exercitui, mittitur auxilio Galilæis & hostes vincit 416 e
Simon quidam Essenus Archelai somniorum interpres. 784.c
Simonis filii Cathlæ oratio ad pontifices 880.b
Simonis Sauli filii & totius familiæ suæ fatum miserabile 814.f
Simonias vicus 1007.c
Sina mons 60.b 95.c
Sinæus mons 288.d
Sinæi populus 14. d
Sis, nomen clivi, & quid significet 198.c
Sisa Davidis sit Scriba 222.g
Sisines Syriæ ac Phœnices præfect. 318.c conatur templi ædificium inhibere 359.c
Sobacchis Chetthiæus strenue pugnans contra gigantes victoriam reportat 242.d
Socratis mors & mortis causæ 1079.e
Sodomitarum felicitas, reges & prælia cum Assyriis 17.c excidium ipsorum 20.c
Sodomiticæ terræ descriptio 892.f
Sogana Arabum vicus 1019.c
Sogane & Seleucia rebellant 863.b earum situs ibid.
Sohemus Ituræus Herodis mandata uxori ejus aperit 527.g interficitur 529.g
Sohemus rex Emesæ contra Antiochum 984.a
Solomona mater nobilis septem puerorum 1095.f ejus animosa oratio ad Jacobum filium natu minimum 1096.c
Solomonæ matris Macchabæorum laudes 1097. 1098 & seqq. ejus immania supplicia & insignis toler. 1099. 1100
Solyma quæ Hierosolyma 18.d. 218.d
Somnia cur deus immittat 43.g
Sophaces unde dicti 24.e
Sophira regio 269.f
Sophistæ concitant tumultum 772.a
Sosius provinciam cum exercitu ab Antonio accipit 504.d. Antigonum supplicem factum irridet & vinctum custodit 507.d Hierosolymis discedit 508.a quomodo se gesserit in expugnandis Hierosolymis 740.d
Spadones abominandos 129.b
Spasini castrum 684.b. 685.a
Speluncæ Galilææ quomodo expugnatæ ab Herode 502.d
Speluncæ latronum quales fuerint 736.g
Stola pontificia quando fuerit deprompta & a quibus custodita 544.c
Stratonis turris, postea Cæsaria 535.a 695.g. 696.a ædificatur 538.c
Stratopedum munimentum incensum 812.d
Subditi quomodo contineantur in officio 537.g
Supplicandi mos apud Syros 292.b
Susa scribis præficitur 241. f
Susacus Ægyptiorum rex Hierosolyma spoliat 222 c contra Roboamum ducit exercitum 279.b Hierosolymam in deditionem accipit, templumque spoliat ac thesauros Solomonis aufert 279.d & quomodo imbelles notaverit ibid.
Syllæus ambitio Salomones connubio frustratur 566.c latronibus Trachonitis auxiliatur, & creditam pecuniam Herodi reddere non vult 570.f. 571.d defert Cæsari Herodem 571.g. 572.a accusatur apud eundem per Nicolaum, & damnatur capitis 576.b. 577.b iterum accusatur 586.g. 587.a
Syllæus procurator Obodæ 755.c
Syene puteus 26.g
Syria subditur Davidis imperio 222.b
Judæos apud se habitantes occidit 992.d
Syrus Mesopotamiæ rex vincitur 224.e
Syri populus 15.a Judæorum civitates vastant 813.g
Syrorum cædes 817.g
Syrorum cum Græcis dissidium & reconciliatio 649.g. 650.a
Syrorum cum Judæis dissidium 696.a
Syrorum vici & civitates enumeratæ quas a Judæis vastabantur 813.g
Syrorum avaritia & crudelitas 940.a
Sysares dux Jabini exercitus quomodo occisus 153.b

T.

Tabernaculi vasorum descrip. 82. 83 Tabernaculi institutio & extructio 98.e ejus interpretatio 86.f illustratio 88.c
Tabernaculo dedicato quæ dona principes singuli contulerint 90.d
Tabernaculi perfectionis modus 96.g
Tabernaculorum festivitas 92.d
Talentum quot minas contineat 83.e
Tanis Ægypti urbs 17.d
Tarichearum situs 857.f
Tarichearum incolæ quingenti & sex millia ceciderunt 862.b
Teglaphalassar Assyriorum rex quomodo Israelitas tractarit 320.e auxiliatur Achazæ contra Syros 322.d
Tempestatis horrendæ descriptio 881.a
Templum in Garizim extructum 383.f. 386.f
Templum Chuthæorum Garizin quando desolatum 450.d
Templi structuræ apparatus 259.a exordium & tota cum vasis descriptio 259.c. 260. 261. 262. per totum templo absoluto infertur arca 263.c
Templum Solomonis spoliatum & concrematum quando 342.a
Templum Hieros. instauratur 364. f 365.d. spoliatur & prophanatur ab Antiocho 409.c restituitur & repurgatur a Juda Macchabæo 415.d
Templi Hierosolymitani descriptio 915.f. 916. 917. 918. per totum
Templi incensi fatalis dies 957.d causa & principium ibid. tempus a prima constructione per Solomonem usque ad excidium 958.g
Templi Hierosolymis constructio & sacrorum ratio exposita 1066. januarum descriptio 1967.c
Tephthæi Garsensis facinus 935.b
Terebinthi circa Chebron miraculosa antiquitas 895.c
Tertentius Rufus rector militiæ a Tito relictus 972.b
Terminos terræ non movendos 123.c
Terra vera qualis 4.d
Terræ motus ingens in Judæa 526.c
Terræ Oniæ 724.c
Testes qui sint, qui minus 122.e
Testis falsi pœna ibid.
Thadamora urbs 268.f
Thæno Amathenorum rex cum David amicitiam init 221.d
Thamanus occiditur 284.g
Thamara Davidis filia, Absalomi germana 228.f stupratur a fratre Ammone 228.g
Thamna & Thamnitæ 160.c
Thamna oppidum toparchia 141.b 890.d
Thârbis Æthiopum regis filia Moysi nubit 59.b
Tharrus Nachori fil. Abrahami pater 15.c. migrat Carrhas, ibidem moritur ibid.
Tharsices Æthiopum rex 330.a
Tharsus, Tharsenses 13.c
Tharsus Ciliciæ urbs ib.
Thaumastus Caji servus 677.d oblatæ Agrippæ aquæ quam gratum acceperit ibid.
Theatri Rom. descriptio 679.b
Thebethus mensis 370.a
Thecoa vicus 1031.b. 894.g
Thella vicus 831.g
Themosis regis gesta 1040.e
Theodectes poeta cur glaucomate infestatus 397.d
Theodorus Zenonis filius impedimenta Junnæi diripit 459.b
Theodori contra Alexandrum Hyrcani gesta 714.b
Theodosius orator supplicio addict. 434.c
Theodotus Græcus non obiter Judæorum mentionem facit 1051.a
Theophilus Anani fit pontifex 627.c submovetur pontificatu 671.b
Theophilus Græcus Judæorum mentionem facit 1071.a
Theophrastus Judæorum & Tyriorum meminit 1046.g
Theopompus Athenienſium nobilitatem fœdare tentavit 1011.c
Theopompus cur mente motus 397.c
Thermusa Phraatis ancilla, & uxor mala 619.f
Thermutis, regis filia Moysen educat 56.d. adoptat eum 57.b
Theudas præstigiator seducit Judæorum vulgus 689.f
Theudio Antipatri avunculus 766.c
Theudio Doridis frater 518.e
Thiras, & Thires populus 13.b
Thobelus & ejus inventa 7.d
Thobelus, Thobeli populus 13.b
Thobiæ filii Antiocho Epiphani autores urbis Hierosolymorum expugnandorum 708.e
Tholomæus latronum princeps plectitur 681.c
Thraces populus 13.b
Thraces asperrimos Rom. subditos 806.c
Thraces propter vicinitatem Græcis cogniti 1038.g
Thucydides multis tanquam fallax accusatur 1031.b 263. b
Thuri, mensis 13.c
Thygrammes, Thygrammæi 1023.c
Tiberias urbs 619.d a quo condita & nominata 1000.e
Tiberiadis seditio & fictæ tres 1000.e
Tiberias iterum rebellavit, Josepho, & iterum recuperatur 837.c
Tiberienses Vespasiano se dedunt 819.d
Tiberiensis lacus Asphaltiti natura contrarius 891.b
Tiberiensium defectio quomodo prohibita 1011.c
Tiberiensibus spoliatis præda redditur 828.

Tiberius Alexander Judææ præficitur, ac Judæ Galilæi filios crucifigit 690.b
Tiberius Alexanderâ Claudio procurator missus 793.f
præcipuus exercitus rector apud Titum 907.a 916.e
Tib. Claudius, vide Claudius
Tiberius Drusi filius, Tiberii Neronis nepos occiditur 636.b
Tiberius Nero Cæsar constituitur 619.b. Iliacos & Iden supplicio afficit 623.b
petit amicitiam Artabani 625.c
quantus fuerit cunctator 631.c
morbo correptus designat successorem 634.e
mathematicorum studiosissimus 635.d
moritur ibid.
Tiberii imperium quanto tempore steterit 790.b
Tigranes Armeniorum rex quid gesserit 464.g
Tigris fluvius 5.c
Timagenes Græcus rerum Judaicarum scriptor 1065.e
Timæus rex Ægypti 1039.e
Timidius defert Popedium Cajo 654.f
Timotheus Ammanita pugnat contra Judam Macchabæum sæpeque vincitur 416.c
Tirithaba vicus 623.f
Tiridates Armeniæ rex 688.a
Tiro, veteranus miles Herodem honeste monens occiditur 761.e
Titus Frigius quintæ decimæ legionis præpositus 976.f
Titus imperator semper miseratus Judæos 706.c
cum exercitu Alexandriam pervenit 834.e
ob famam patris vulnerati perturbatur, & perturbatione iterum liberatur 845.a
Titus Vespasiani filius Japham expugnat 848.a
Jotapatam capit 949.g
item Giscalam 870.f
Taricheas excindit 861.d
Gamalam ingreditur, Joannem Levi persequitur 870.b
proficiscitur ab Alexandria Cæsaream 903.d ejus expeditio contra Hierosolyma & exploratio urbis 904.b
urbem acriter oppugnat 907.908. & seqq. 920.921. 922.923
fortitudo ejus & prudentia cum misericordia 924.925. 931.f & seqq.
muros urbis oppugnat & expugnat 925.f.926
captivis manus amputat 933.934.a
pugnat fortiter 936.a
periclitatur ibid.
ejus gesta & virtutes 936.937. per totum 944. usque 954.955.f. usque 960. 962. usque 977.988 989.
Titus Syriæ præses reconciliatur Archelao 570.d
Toparchiæ Judææ ordine enumeratæ 833.g
Tormentorum bellicorum vis & mirabilis descriptio 845.b
Trabs ex solido auro in templo Hierosolymitano 478.c
Trachonitæ bis deficientes ab Herode rediguntur sub imperium 558.e
Trachonitis regio 15.a
Trachonitidis latrocinia & quomodo ab Herode sublata 539.d
Trajanus decimæ legionis rector contra Japham civitatem a Vespasiano missus 848.a. Tiberiadem missus ut civium animos experiretur 877.e
ad Titum Taricheas missus 859.c
cunctis trans Jordanem devictis se Vespasiano jungit 890.f
Trebellius Maximus 666.b
Troglodytarum feminæ gregum curam gerunt 59.f
Trojanarum rerum notitia 1034.c
Typhonis feuræ dictum in Hyrcanum 405.g
Typho tonsor garrulitatis pœnas luit 779.f 781.d
Tymius Cyprius 618.a
Tyrannidis natura 665.b
Tyrannus, Herodis fictor falso accusatur 474.759.d
Tyrannus & Priscus præfecti castrorum cum pluribus equitum magistris & Flori pecunia corrupti 819.f
Tyridates rex Armeniæ ferme in acie ab Alanis captus effugit 985.c
Tyriorum in navali peritia, & pugna contra Assyrios 325.e
Tyrii Judæos apud se habitantes partim vinctos custodiæ tradunt, partim trucidant 815.d
Tyriorum publicæ literæ & historiæ 1042.b
Tyronis libertas in loquendo quanto ipsi malo fuerit 579.e
Tyrus, artificium Hyrcani filii Josephi 407.e
Tyrus quando condita 259.e

V

Valerianus Decadarchus Tiberiadem missus a Vespasiano ut populum conciliaret 857.c
Valerius Asiaticus 660.a.671.e
ejus generosum dictum 664.b
Valerius Gratus Judææ præficitur 619.c
Vardanes Artabani filius Parthorum rex bellum Izatæ indicit occiditurque 687.g.688.a
Varus Syriæ præses 768.g.776.f.777.d
quid gesserit in Judæa 780.f
Varus Agrippæ junioris regiæ præfectus ejusque malitia 1002.a
Vari procuratoris Agrippæ perfidia & crudelitas in legatos Batanæorum 815.g
Vaste regina uxor Artaxerxis 373.d
incidit in regis indignationem & repudiatur 374.a
Velum tabernaculi & templi 81.g.82.a
Veneficiorum pœna 118.b
Venulitius dux Rom. quomodo se gesserit in bello contra Antigonum 500.a 734.e
Ventriloquorum vaticinia qualia 204.c
Veranius trib. plebis 670.b
Veritatis potentia omnium summa 262.c
Vespasiani & Titi erga Judæos animi quales 398.c
Vespasianus cum Agrippa in Judæam venit 1030.a
Vespasiani imperatoris laudes, & expeditio in Syriam 830.b
Sephoritis auxiliatur 834.b
gesta ejus in Judæa passim habentur 837.838 usque 845 850.851.852.853.854. 855.856.857.858 & 860. 861 usque 870. & 885. usque 902
Vespera, quæ diei pars 4.c
Victimæ salutares 90.e
Victimæ sint integræ 96.a
Vicus in Galilæa minimus, supra quindecim millia colonorum habet 833.b
Vindex cum optimatibus Galliæ a Nerone deficit 890.b
Vini potentia 360.g
Vitæ humanæ tranquilla 8.e.25.a
Vitellius Syriæ præses Judæis imperat rursus sacerdotiale custodiam 544.d.624.f. beneficus est in Judæos 624.g
extollitur provincia 649.f
Vitellii pugna circa capitolium 893.d. 902.d. mors ibid.
Vitellii victoria apud Bebriacum contra Othonem 896.d
Vitellius cum exercitu ex Germania Romam proficiscitur ib. e
Vitellius Cæcinnam cum magna manu Antonio primo obviam mittit 901.f.
exercitus totus deletus 902.b
Vitri apud Memnonis sepulchrum natura miraculosa 791.a
Volumnius, Syriæ præses 571.a
ejus sententia in Herodis filios 578.a 761.a
Vologesus Parthorum rex 688.a
Tito auream coronam mittit ob devictos Judæos 976.f
Vonones Parthorum regnum consequitur 620.c
amittit ibid.
Vox dies, pro, prima dies 4.c
Ur, Chaldæorum urbs 15.d
Uriæ virtus, & quomodo a Davide periculis fuerit objectus ut occideretur 225.c
Urbem quis primus condiderit, & instituerit 7.b
Usus Damasci conditor 15.a
Uxores plures permittere Judæorum leges 583.d
Uxores quando, & quales ducendæ 115.a

X

Xaloth vicus 831.g
Xanthicus mensis 9. 2.64.g. 93.a
Xerxes Darii filius paterni regni hæres in Judæos beneficus, quicquid petierunt Esdras & Neemias gentis suæ nomine concedit 367.f.368.369. 370. 371. 372. per totum. ei mortuo succedit filius Artaxerxes 372.a

Z

Zabadis Magistratus 298.a
Zabelus dynasta 437.f
Zabulonis nativitas 31.b. filii 52.b
Zabulon civitas Galilææ a Cestio direpta & incensa 817.e
Zabulonitarum sors 141.g
Zacharias Hieroboami filius patri in regnum succedit 318.f
sexto regni mense occiditur 320.b
Zacharias Joadi pont. filius in ipso templo lapidibus obruitur 314.e.884.c
Zacharias propheta 365.f
Zacharias supremus Israelitarum dux Amiam Achazæ filium superatum trucidat 321.f
Zamares Elamitarum regem cum universa familia tollit, & se regem constituit, quo regno septem diebus potius se ipsum exurit 284.e
Zambrias alienigenæ se miscens & Moysi obloquens occiditur a Phinee 116.f
Zaræus Aethiopum rex Asano bellum inferens vincitur 283.b
Zaraza Amanis uxor mali consilii marito autor 378.b
Zebis dux captus 115.b
Zelotæ cum Idumæis plebem mactant 883.d
Zelotæ insidiis uxorem Simonis Gioræ rapiunt 896.a metu perculsi eam remittunt ibidem c.
Zelotarum dominatio causa excidii Hierosolymitani 904.b
Zelotarum scelerata facta repetita 986.c

Zelotæ insidiis uxorem Simonis Gioræ rapiunt 896.a
metu perculsi eam remittunt. ibidem e
Zelotarum dominatio, causa excidii Hierosolymitani 904.b
Zelotarum scelerata repetita 986. e. eorum immania supplicia ibidem.
Zenon Cotyla Philadelphenium tyrannus 448.g.711.d
Zenodorus Trachonitarum præfectus, latrociniorum fautor, ditione privatur 539.d
moritur 540.g-746.b
Zipheni Davidem Saulo prodere conantur 198.e
Zona pontificis qualis 84.f
Zoor ruſculum 204.
Zopyrion Græcus non obiter Judæorum mentionem facit 1051.a
Zorobabel soluta quæstione Darium voti commonefacit 361.e
reducit Hierosolyma dimissos a Dario Judæos eisque patrocinatur 363.c
princeps Judæorum captivorum 378.d.363.f

FINIS.